

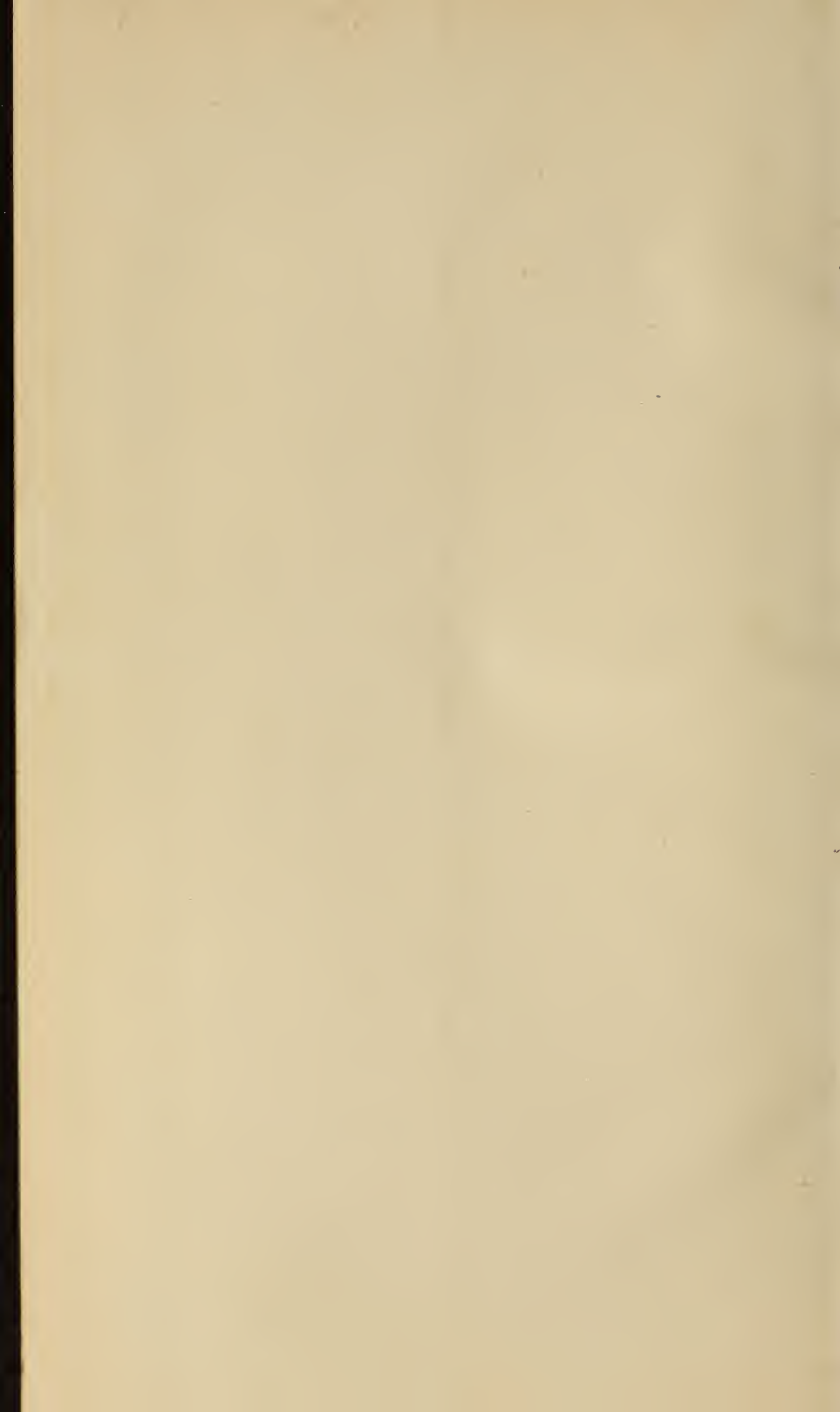

Class PD 2989

Book A2

1873

Copy 2

Norsk Ordbog

af

Ivar Aasen.

Anden forøgede Udgave

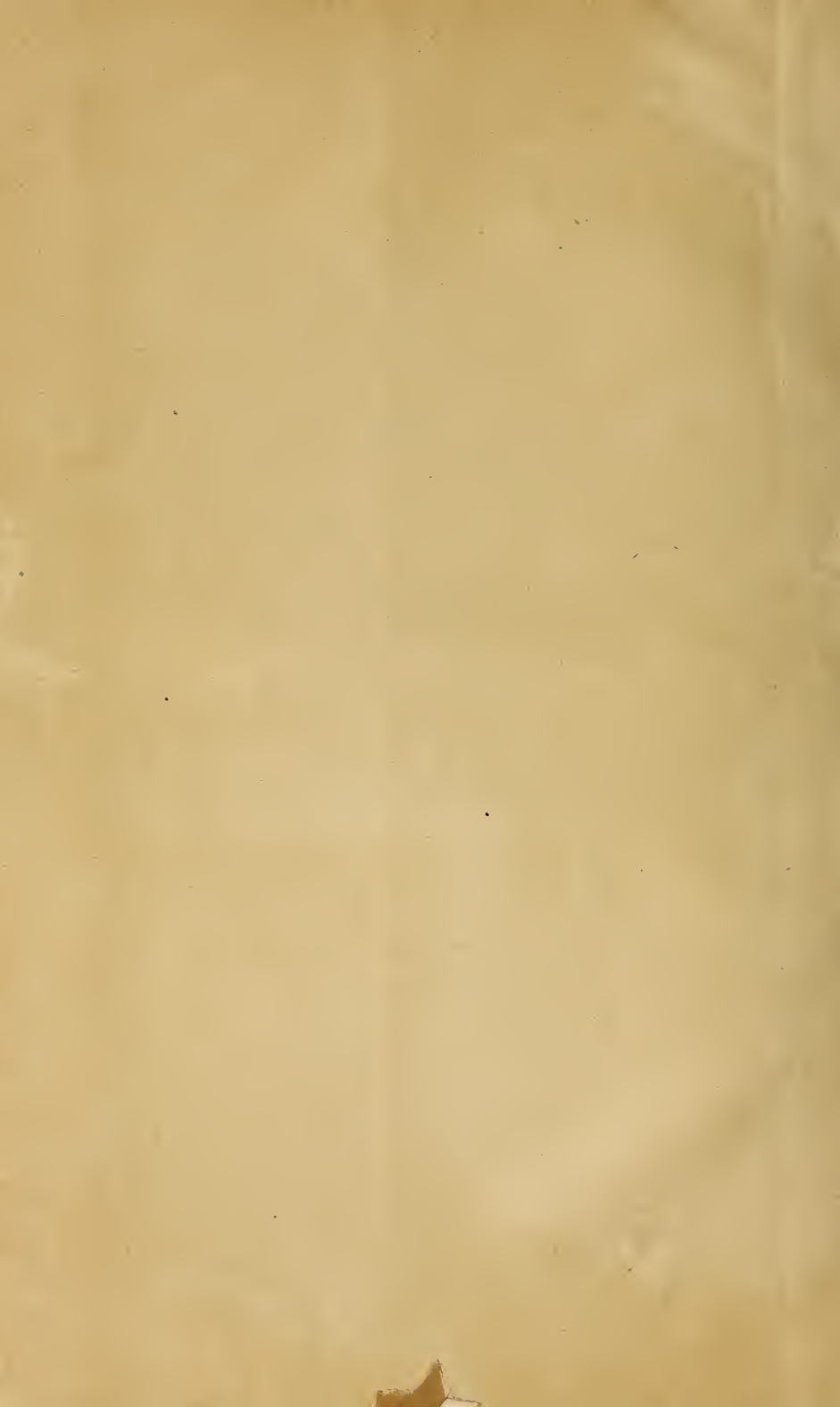
af

Ordbog over det norske Folkesprog.

Christiania.

P. T. Mallings Boghandel.

1873.

2118
4247

Norsk Ordbog

med dansk forklaring

af

Andreas

Ivar Aasen.

Omarbejdet og forsøget Udgave af en ældre

„Ordbog over det norske Folkesprog“.

Christiania.

P. T. Mallings Boghandel.

1873.

copy 2

Q34770 112036

IN EXCHANGE
UNIVERSITY OF MINNESOTA
OCT 18 1933

P. T. Mallings Bogtryfferi.

A2
1873
copy 2

F o r t a l e.

Da jeg for 23 Aar siden havde affluttet mit første Forsøg til en „Ordbog over det norske Folkesprog,“ kunde jeg nok vide, at denne Bog maatte have store Mangler, da der var al Sandsynlighed for, at det norske Ordborraad maatte være meget større, og at ogsaa Bearbejdelsen af det samlede Forraad kunde behøve megen Forbedring. Men jeg vidste ogsaa, at der vilde behøves mange Aar til at forberede en fuldstændigere Ordbog; og derfor havde jeg da kun liden Lykt til atter at tage fat paa et saadant langvarigt Arbejde. Da jeg imidlertid blev anmodet om at fortsætte mine Undersøgelser og fik fornøjet Tilbud om offentlig Understøttelse dertil, turde jeg dog ikke undslaae mig derfor, imedens jeg ogsaa selv fandt det nødvendigt, at der maatte gjøres noget mere for denne Sag. Jeg foretog mig altsaa for det første at opsøge alle de norske Ord, som fandtes anførte i adskillige Ordsamlinger eller andre Skrifter, idet jeg foreløbig optegnede disse Ord for siden at undersøge, hvorvidt de virkelig vare i Brug. Og ved denne fornøiede Undersøgelse viste det sig snart, at der var meget at tilføie, som endnu ikke havde været optegnet. Allerede efter to eller tre Aars Forløb havde jeg en meget betydelig ny Samling og deriblandt saa mange ægte gode og gamle Ord, at jeg kun fandt det ærgerligt, at de skulde mangle i den udkomne Ordbog.

Det var først paatænkt, at denne nye Samling skulde udgives særskilt som et Tillæg til Ordbogen; men da Samlingen stadig vedblev at vore, og det lille Oplag af Ordbogen snart var udsolgt, syntes det mere tilraadeligt at forberede en ny Udgave, hvori alle Tillæg kunde indskydes paa deres rette Sted. At give et særskilt Tillæg til den forrige Udgave vilde nu medføre megen Uleilighed, da man her paany maatte anføre ethvert Ord, hvorved der var noget nyt at tilføie; og tillige maatte man da stadig holde sig til den gamle Plan i Opstillingen og Skrivemaaden uden at kunne gjøre nogen Forbedring deri. Men netop i dette Punkt maatte en Forbedring nu ansees som heilig nødvendig, da det ved nærmere Betragtning mere og mere viste sig, at den gamle Plan var uheldig, idet Ordene vare opstillede deels i den ene og deels i den anden Dialektform og saaledes manglede den indbyrdes Righed og Harmonie, som man ventet at finde i ethvert Sprog. Det blev saaledes først nødvendigt at lægge en bedre Plan for Ordformernes Behandling, hvilket jeg da ogsaa har forsøgt at gjøre i en forhen udkommen „Norsk Grammatik“ (1864). Og da nu denne Plan skulde gennemføres i Ordbogen, og da dernæst alle Tillæg skulde sættes i den rette Forbindelse og alle Forklaringer forbedres efter de senere tilkomne Oplysninger, blev der tilføit ingen bedre Udvei end at foretage en fuldstændig Omarbejdelse af den hele Bog.

Med alle de nye Tillæg har Bogen nu været op til en betydelig Størrelse, og den kunde endda blive meget større, hvis ikke endeel ubetydelige og usikre eller fremmede Ord skulde udelades. Fremmede Læsere ville maaskee finde det overraskende at see et saa stort Ordforraad fra dette Land, da de vel have hørt, at Landets eget Sprog skulde være dødt og bortfaldet. Men Sagen er, at det nedarvede Sprog hos Landets Almue har forhen været saa lidet opklaret og bearbejdet, at fremmede Sprogforskere aldrig kunde faae noget rigtigt Begreb om det virkelige Forhold.

De Samlinger af norske Ord, som i forrige Tider ere komne for Lyset, var i det hele kun smaa og meget kortfattede. Den første Ordssamling, som vi vide noget om, er allerede temmelig gammel; den er prentet i Kjøbenhavn 1646 under Titel af „Den Norske Dictionarium eller Glossebog“ ic. ved Christen Jensen, Præst til Astevoed (i Søndfjord). Den indeholder efter et løseligt Overshyn henved et Tusinde Ord, hvoraf de fleste fremdeles bruges omtrent i den anførte Form. I Bogens Fortale yttre Forfatteren det Gaab, at hans Landsmand ville finde Fornøielse i dette Arbejde; men han frygter ogsaa for adskillige Spottere, som ville sælde vrangne Domme derover, hvorfor han beder de velvillige Læsere om at forsvare hans Arbejde imod saadanne Domme, idet han ellers overlader Værkets Forøgelse og Forbedring til den godhjertige Læser, „som udi det Norske Sprog bedre Forfarenhed kan have.“ Imidlertid varede det dog længe, førend der kom noget mere. Et Hundrede Aar senere udgav rigtignok Biskop Pontoppidan en liden Ordssamling, kaldet Glossarium Norvagicum, trykt i Bergen 1749. Men paa denne Tid havde flere Embedsmænd begyndt at forfatte Beskrivelser over enkelte Landskaber og ved denne Leilighed ogsaa omtale Almuens Skik og Sprog. Saaledes havde Foged Wiel i 1743 givet et lidet Glossarium i hans Beskrivelse over Ringerige og Hallingdal, og ligeledes Amtmand De Fine i 1745 for Stavanger Amt; men uheldigvis bleve disse Samlinger længe henliggende utrykte, saa at de ikke kom til nogen Benyttelse. Noget senere kom der en Ordssamling af H. Strøm i hans Beskrivelse over Sømdal (1762), en anden af Wilse i et Tillæg til Beskrivelsen over Sphæberg, kaldet Norsk Ordbog (1780), og en tredie i Hjorthøj's Beskrivelse over Gudbrandsdalen (1785). Og endelig kom der da ogsaa en mere omfattende „Norsk Ordsamling“ af E. Hallager. (Kjøbenhavn 1802). Denne Bog er egentlig et Sammendrag af de forhen udfomne Glossarier, men tillige forøget med et Par nye Samlinger, den ene af Udgiveren selv og den anden af H. J. Wille, som ogsaa i sin Beskrivelse over Sillejord havde optaget mange Ord fra Telemarken. Hallagers Samling indeholder saaledes et ikke ubetydeligt Forraad, saa at den efter Tidens Leilighed maatte ansees som en meget nyttig Bog; men imidlertid er den endda liden og meget kortfattet, saa at man endog savner adskillige gode Ord, som allerede forhen vare komne paa Prent i visse Skrifter af norske Forfattere. Men man seer da ogsaa, at Udgiveren kun har anseet sin Samling som en „Prøve af norske Ord“, og at han ellers har været betænkt paa at forøge og forbedre den for det Tilfælde, at der skulde blive Spørgsmaal om en ny Udgave.

En Samling af Ord fra Lofoten af Prof. Schytte er udfommen senere end Hallagers Ordssamling og indført i tredie Aargang af det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter (1807). Enkelte senere udfomne Ordssamlinger ere meget smaa og ubetydelige.

Endstjænt nu det Ordforraad, som ved disse Skrifter var bragt for Lyset, ikke var saa ganske ubetydeligt, var det dog endnu saare lidet i Forhold til Folkets virkelige Ordforraad. Og alligevel kan man sige, at disse Samlinger ogsaa indeholdt adskilligt som gjerne kunde være udeladt, da nemlig flere Sam-

lere havde befattet sig for meget med saadanne Ord, som forekom dem besynderlige og morsomme eller „kuriose“. Allerede Jensens Glosebog indeholder endeel Ord, som nærmest kun henhøre til Spøg og Skjemt (s. Tilæg, S. 975) og saadanne Ord vise sig da ogsaa i de følgende Ordksamlinger; blandt andet findes der en paafaldende Mængde af Benævnelser paa en skjedesløs eller klobset og uanseelig Person, medens derimod saa mange vigtigere Ord ere glemte. Dernæst er der ogsaa viist for liben Omhu for Ordnes Form og Lydforhold. Selv en saa omhyggelig Forfatter som H. Strøm er ikke altid paalidelig i dette Stykke, idet han ofte tilsemper Ordene efter den danske Sprogform, medens derimod enkelte andre Forfattere tilbeels have givet Ordene en mere affstikkende Form, end som egentlig var nødvendigt.

Imidlertid var der dog een Mand, som tillagde denne Sag en større Betydning og som ogsaa, trods al Mangel paa Hjælpemidler, havde foresat sig at studere det hjemlige Sprog paa en grundigere Maade. Denne Mand var Præsten Markus Schnabel († 1780). Han har kun efterladt sig et Stykke af en Afhandling om det hardangetiske Bondemaal (indført i det i 1784 udfomne Bind af det norske Videnskabs-Selskabs Skrifter); men dette Stykke viser en saa alvorlig Opmærksomhed for Sproget og en saa omhyggelig Behandling af Formerne, at man inderlig maa beklage, at der ikke skulde komme noget mere fra den samme Haand. Men hans Virksomhed blev tidligt afbrudt ved Døden, saa at ikke engang den ovennævnte Afhandling blev affluttet. Det „første Stykke“ blev staaende alene som en god Begyndelse uden nogen Fortsættelse.

Om de øvrige Forfattere maa man ellers sige, at deres Betragtning af Sproget er saadan, som man efter Omstændighederne kunde vente. Der var i det forrige Aarhundrede ikke nogen synderlig Opmuntring til at studere Folkesprogene, da der endnu ikke var rigtig Udgang til at sammenstille dem med de gamle Landsprog, hvortil de støtte sig. Det er først i vor egen Levetid, at denne Forskning er kommen i rigtig Gang ved paalidelige Udgaver af de bedste Skrifter fra Midtalderen og ved den deraf følgende lettere Udgang til at sammenligne de nye Sprog med de gamle saavel som med de beslægtede Sprog. De tydske Sprog-mænd have i denne Sag givet et lysende Exempel, og hos de andre beslægtede Nationer see vi ogsaa en ivrig Stræben efter Oplysning om Fortidens Sprog og en mere retfærdig Bedømmelse af Almuesprogene, i hvilke man nu finder alt mere og mere, som kaster Lys tilbage paa Fortids sproget. Det er en almindelig Fremviisning og Sammenstilling af de beslægtede Folkeslags Sprogmidler, som saaledes forberedes; og dette maatte da ganske naturligt vække et Ønske om, at ogsaa vort eget Folk maatte være med og fremvise sin Arvedeel paa en saadan Maade, at det ikke behøvede at blues ved sin Armod. Det vilde være til Gavn for os, om dette var gjort for længe siden, og det vilde maaskee i visse Tilfælde ogsaa være nyttigt for selve Videnskaben. Havde f. Ex. Jacob Grimm havt et større Forraad af norske Ord for sig, da han skrev sine berømte Sprogværker, saa vilde vi ogsaa der have gjenfundet mange flere af vore Ord i en Sammenstilling, som vilde være til god Oplysning for andre saavel som for os. Og dersom han havde foresundet en klarere Fremstilling af vore Ordformer og Boiningsformer, vilde viist ikke vort Lands Sprog have blevet saa ganske udeglemt i hans „Deutsche Grammatik“, hvor samtlige beslægtede Sprogformer ere blevne saa vel belyste fra alle Sider.

Men saa uheldigt som det nu kan være at komme saaledes for seent eller med de sidste, saa er der dog den Fordeel derved, at vi nu kunne have saa meget større Oplysning af de Værker, som ere fuldførte i andre Lande. Den ene Ordbog bliver til Hjælp for den anden; og saaledes er det da et Held, at vi

nu forefinde saa gode Ordbøger over ældre og nyere beslagtede Tjungemaal, og ikke blot over de Sprog, som læres i Skolerne, men tildeels ogsaa over de mindre bekjendte Folkesprog. Det er ikke liden Lettelse for os at forefinde en saa righoldig Ordsamling som Niez's svenske Dialekt-Verikon, hvori flere ældre Glosfartier ere optagne eller benyttede, saa at man der med Letthed kan faae en Overfigt af det store Forraad af svenske Ord, som ikke ere komne til Brug i Bogsproget. Ogsaa om Landstabsmaalene i Tydskland og England er der gode Dphlysninger at finde; imidlertid er det uheldigt, at disse Dphlysninger findes adspredte i forskjellige Glosfartier for enkelte Landstaber; thi det kan ofte kun beroe paa et Slumpetraf, om man skal faae at vide, at disse Ordsamlinger ere til; og man endog veed det, saa ere de ingensteds at bekomme.

Det nye Ordsforraad i denne Bog er tilveiebragt paa samme Maade som det, der var samlet i den forrige Udgave. De Ordsamlinger, som jeg forefandt i trykte eller utrykte Skrifter, ere benyttede paa den Maade, at jeg ved adskillige Reiser og Ophold i Landdistrikterne har gjenemgaaet disse Samlinger med Forspørgsel om Ordernes Brug og Betydning. Alt optage Ordene uden videre af trykte eller skrevne Optegnelser fra andre Hænder var, som mig syntes, at tage Sagen alt for let, da man derved ofte kunde komme til at indføre noget, som egentlig kun var Mishorsel eller Læsefeil eller Skrivfeil eller endog Trykfeil. Desuden veed man ogsaa, at forskjellige Samlere have forskjellig Dpfatning (s. Gr. med Hensyn til Ordernes Lyd); men her maatte det netop være en stor Fordeel, at alt blev behandlet efter een og samme Dpfatning, og altsaa den, som skulde behandle det hele, maatte selv have hørt alle de Ord, som han skulde anføre. Af disse Grunde vilde jeg i det længste holde fast ved den gamle Plan, at jeg nemlig først vilde optage Ordene, naar jeg havde hørt deres Brug hos Almuens. Og saaledes blev da ogsaa de foresundne Optegnelser et hyppeligt Hjælpemiddel til at udfylde og berige Ordsamlingen. Med mine Uddrag af disse Optegnelser kunde jeg nu gjøre adskillige nye Besøg i Landsbygderne, hvor jeg da for en stor Deel fik Bekræftelse paa de omspurgte Ord med nærmere Dphlysning om deres egentlige Brug, medens jeg ogsaa ved samme Leilighed kom til at opdage mangfoldige andre Ord, som aldrig forhen havde været optegnede. Jeg beklager kun, at der for visse Dele af Landet ikke var noget Forraad af saadanne Optegnelser at finde, og tillige maa jeg beklage, at nogle Ordsamlinger først nu i de sidste Aar kom mig i Hænde og derfor ikke ere komne til fuld Benyttelse, da jeg nu ikke længere havde Leilighed til at indhente de nærmere Dphlysninger, som endnu kunde behøves. Imidlertid kan man vel antage, at der endnu vil komme flere saadanne Samlinger, som altsaa først ville komme til Benyttelse ved en senere Leilighed.

Det er da ogsaa at mærke, at dersom alle de Ord, som i Skrift eller Tale angive sig som norske, skulde endelig indføres i Ordbogen, vilde man rigtignok faae et stort Forraad, men en stor Deel deraf vilde da ogsaa have lidet Værd. Ved at sammenlægge alle de nye og gamle Optegnelser havde jeg tidsft et Forraad af Ord, som efter et Skjøn kunde anslaaes til henved 50,000; men i denne store Mæsse var der da ogsaa meget, som uden Tab kunde fradrages. Som man veed, er der en stor Mængde Ord, som ikke behøve nogen særskilt Anførelse eller Forklaring, da de kun ere simple Sammensætninger af et Par enkelte Ord, hvis indbyrdes Forhold er let at fatte. Et Dhrs Ravn kan sammensættes med Navnene paa alle de Ting, som henhøre til Dyrene (altsaa med omtrent 100 Ord); et Ravn paa Træ eller Metal eller andet Materiale kan sammensættes med Navne paa alt det, som henhører til Tingen eller tilvirkes deraf; en Partikel kan sammensættes med en ubestemmelig Mængde af Participier (s. Gr. aat-boren, aat-bunden, aat-bøghd) og saa videre. Dernæst forekommer i visse mindre Kredse en

heel Hob af Ord, som kun synes at være flygtige Afvigelser eller Varianter af visse andre Ord, og som hverken i Form eller Betydning tilhøde noget, som kunde synes at fortjene Opmærksomhed. Og endelig findes der ogsaa en Mængde af Ord, som ere indkomne fra andre Lande og som for en stor Deel kun bruges i visse mindre Kredse, hvor man enten har lært dem af Bøger eller af Omgang med fremmede Folk. Allerede i Willes norske Ordssamling finde vi endeel Ord, som forekomme os at være fremmede for vort Land.*) og selv i den seneste Tid see vi adskillige fremmede Ord anførte som norske hos udenlandske Forfattere, hvilket ikke just kan forundre os, naar vi betænke, hvor Folk paa visse Steder kunne være nemme og villige til at lære fremmede Ord. At indføre saadanne Ord i denne Bog vilde kun være til Uleilighed, da det her ved et løseligt Overblik vilde see ud, som om de alle hørte med til det nationale Ordforraad. Imidlertid er der ogsaa endeel fremmede Ord, som ikke godt kunde ubelædes, da deres Brug i Landet er mere almindelig og tildeels ogsaa noget gammel. Saadanne Ord ere da her indførte med en kort Anmærkning om deres fremmede Herkomst, og tildeels ere de ogsaa betegne med et eget Mærke (L).

Hvis det kun gjaldt om at optage alt, hvad der tilbød sig, og at faae Ordenees Tal saa stort som muligt, vilde der altsaa efter det her bemærkede være god Leilighed til at indføre mange flere Ord, end som her ere optagne; men derved vilde Bogen blive alt for stor, og dermed vilde ogsaa den Uleilighed følge, at det virkelig ægte og værdifulde Stof blev ligesom skjult og indklemet i en Masse af ubehydeligt Vedhæng. Det blev derfor nødvendigt at vrage alt det, som kunde vrages, og at affærdige de ubehydeligste Ord saa kort som muligt, men derimod behandle de vigtigere Ord med en større Fliid og Udførlighed. Og til de vigtigere Ord maatte jeg da henregne alle saadanne, som enten have en meget omfattende Betydning, eller som udgjøre Stamme eller Mellemled i en vis Slægt af Ord, eller som ogsaa have en vis historisk Betydning, idet de tilhøde en Bekræftelse eller Støtte for visse sjeldnere Ord i det gamle Sprog. Af saadanne Ord, som give Anledning til at fremdrage et eller andet dunkelt Fortidsminde, vilde jeg gjerne have saa mange som muligt; og jeg har derfor endog tilladt mig at anføre nogle, som kun høres i Stedsnavne og Personnavne, og hvis Betydning mange kunde ønske at vide.***) Thi om endog disse Ord kun bruges som Navne og ikke som Ord med klar Betydning, saa ere de dog ialfald i virkelig Brug i en fra Fortiden nebarvet Form, og denne var det just, som her skulde angives. Dog maa det bemærkes, at det er kun saa Ord af dette Slags, som her ere anførte, da nemlig alle de, som kun bruges i enkelte enestaaende Navne, her ere forbigaaede. Ligeledes ere alle virkelige Egennavne (eller Proprier) udeladte, uden for saavidt som de kunde nævnes i Forklaringen ved de Ord, som afledes af saadanne Navne.

Da der ofte er Spørgsmaal om saadanne Ord, som kunne tjene til Oversættelse af visse fremmede Udtryk, og da der ogsaa i nogle nyere Skrifter, f. Ex. i Bladet „Dølen“, findes adskillige Forsøg til en saadan Oversættelse, kunde maaffee mange ønske, at endeel af de saaledes brugte Ord maatte optages i denne Bog. Dertil kunde der ogsaa være nogen Grund, da flere af disse Ord vare heldigt dannede og maaffee ikke saa ganske nye, da man ofte hører Almuesfolk gjøre saadanne Forsøg til at betegne et nyt Begreb. Jeg havde ogsaa optegnet endeel saadanne Ord til mulig Optagelse, men fandt dog ved nærmere Betænkning, at de her helst burde forbigaaes, og mest af den Grund, at deres Opta-

*) Saa som: ffranten, vranten, bever, Isi, maabe, maie, tittle; Gjenfær(b), Dpbræt, Dpbræt.

**) Saa som: Ang, Vo, Bin, Gunn, Leib, Mund, Rid, Bald.

gelse ikke ganske passende til Planen for denne Bog, hvis nærmeste Formaal skulde være at fremvise det Ordforraad, som er virkelig nedarbejdet og efterhaanden udviklet iblandt selve Folket. Et saadant Sprog har naturligtviis nogen Mangel paa Udtryk for saadanne Begreber, som man kun har seet betegnede ved fremmede Ord; men en saadan Mangel kan for en stor Deel ogsaa siges at have Sted i de skriftlig udviklede Nabo-sprog. Og et Forsøg til Oversættelse af nogen Mængde af disse fremmede Udtryk burde ikke være forhastet, men grunde sig paa en omhyggelig Betænkning og en god Oversigt af Sprogets hele samlede Ordforraad.

Det Tungemaal, som her er behandlet, er altsaa ikke noget Litteratursprog eller Skolesprog; og dermed følger da ogsaa, at man ikke her, som i visse andre Lande, kan gjøre nogen bestemt Forskjel imellem Landsprog og Landstabsprog. Endeel Ord kan vistnok kaldes Dialekt-ord eller Provinds-ord, for saavidt som de kun bruges i et mindre Distrikt; men imidlertid har dette ikke saa særdeles meget at betyde, da man ofte finder, at et Ord er videre bekendt, end man havde troet; og ved skriftlig Brug kunne endog sjældne Ord blive meget kendte; ja man har Exempler nok paa, at enkelte flette Dialektord kunne komme til megen Anseelse, fordi de have den Lykke at være kendte i en Kjøbstad eller brugte af en og anden anseet Forfatter. Hvad Ordernes Behandling i Ordbogen angaar, er her altsaa al Anledning til at sætte alle de Ord, som tilhøre Landets Folk, i eet og samme Register; og denne Plan synes da ogsaa at være saa naturlig, at man vel maa spørge, om den ikke ogsaa skulde kunne udføres i Ordbøgerne over et Litteratursprog. Det synes dog at være uheldigt, at en stor Deel af Folkenes Ordforraad skal være henvist til særegne Glosfarier og ikke findes i de almindelige Ordbøger. Og det kunde maaskee være mere nyttigt, om man af og til henviste til Folket i en vis Provinds, end at man kun skal henvise til visse Forfattere og Digtere, som just ikke altid ere Sprogets bedste Bevogtere. Nyttigt maatte det ialfald være, om den samme Ordbog, som behandlede Skolesproget, ogsaa optog alt det bedste og mærkeligste af Landstabsprogene. Og efter den Plan, som viser sig i enkelte nyere Ordbøger, seer det ogsaa ud til, at dette for Eftertiden vil blive mere brugeligt.

Ordernes Opstilling og Form er her tildeels lidt anderledes end i den forhen udkomne Ordbog, da nemlig en og anden Forandring maatte gjøres for at opnaae den Enhed og indbyrdes Lighed, som uheldigtviis manglede i det første Forsøg. Det blev den Gang anseet som nødvendigt at holde sig til den sædvanligste Udtale og ikke opstille anden Form end den, som forefandtes i Dagligtalen paa et eller andet Sted. Dette er naturligtviis godt nok, saa længe som man skriver i en Dialekt med særlig Hensigt at betegne Udtalen; men det er ikke godt nok, naar man skal skrive et heelt Lands Sprog saaledes, at det kan stilles ved Siden af andre Landes Sprog. Man burde dog engang faae et Begreb om, at vi her havde noget mere for os end kun en Række af Bygdemaal, som ikke havde nogen Betydning udenfor deres egen Kreds. Vi have længe nok ladet os forvilbe af saadan Snak, som at alt hvad her fandtes, skulde kun være Levninger og Resten af et undergaaet Sprog, og at altsaa det hele kun var en Dyrge af forælbet Kram, som ikke havde noget Værd, undtagen for Samlere af Fortidslevninger. Vi have heldigtviis faaet Udgang til at kjende det gamle Sprog, hvorfra Dialekterne ere udgangne; og det har da ogsaa mere og mere viist sig, at disse Dialekter havde en større Enhed og Lighed, end man før havde formodet, og at mangfoldige gamle Ord vare mere udbredte i Landet, end man forhen vidste. Det gjælder kun om at forene og forbinde Dialekterne paa den rette Maade, og dette lykkes bedst, naar man holder sig nær til det gamle Sprog, da man derved faar den bedste Anviisning til en Mønsterform, hvori alle Dia-

letter kunne forbindes. Afvigelsen fra det gamle Sprog findes for det meste at grunde sig paa en tiltagende Slaphed og Skjedesløshed i Dagligtalen; men noget lignende gjælder nok ogsaa om Talebrugen i vore Nabolande, saa at deres Sprog vilde see lige saa ilde ud som et Bygdemaal, hvis man skulde skrive dem ligefrem efter den sædvanligste Dagligtale. Det maa saaledes være ligesaa nyttigt for os som for vore Naboer at bevare Ordernes fuldkomne Form i den skriftlige Brug, saa meget mere som Sproget ogsaa derved bliver sømmeligere at see til og lettere at læse.*) Vore Bønder pleie at sige, at det er vanskeligere at læse deres eget Hverdagemaal end et andet Sprog, og deri have de fuldkommen Ret; thi dersom deres Maal skal skrives med alle Forkortninger og Overgange i Hverdagstalen, vil det ikke blive saa ganske let at læse. Og dersom Sproget skal benyttes til en mere almindelig skriftlig Brug, maa man vel ogsaa ansee det som en Pligt imod Folket at fremvise Ordene i deres rette Form, i Stedet for at befæste og bestyrke al den Skjedesløshed, som Dagligtalen kan tillade sig.

Blandt de Forandringer, som saaledes ere indførte i denne Udgave, kan fortelig nævnes, at Endelserne *-an*, *-ad*, *-at* og *-et* ere her skrevne fuldt ud (f. Ex. *heiman*, *lagad*, *lagat*, *litet*), at Lyden „*d*“ er indsat i nogle Ord, hvor den forhen manglede (f. Ex. *Ida*, *Heider*, *hard*), at nogle Verber, som før vare opstillede med Endelsen „*e*“, have her faaet „*a*“, og at mange Ord her ere skrevne med „*g*“ og „*f*“ i Stedet for „*gi*“ og „*fi*“ i Efterstavelsen; saaledes alle Hantjens-Navneord paa „*ge*“ og „*fe*“ (f. Ex. *Hage*, *Bakke*), ved hvilke man da maa paamine sig om den grammatikalske Regel, at Udtalen „*gje*“ og „*fje*“ kun finder Sted, naar Ordet staar alene, og ikke naar det sammensættes med et følgende Ord (f. Ex. *Hage-land*, *Bakke-lag*). Enkelte andre Punkter maa her for Kortheds Skyld forbigaaes, saa meget mere som de allerede ere omtalte i den forhen udkomne Grammatik. De gamle Former, som her ere optagne, ere kun de allernødvendigste, medens derimod adskillige andre ere forbigaaede; blandt disse sidste er Adjektivformen „*e*“, som i mange gode Dialekter findes forfattet til „*e*“ (f. Ex. *ri'e*, *ster'e*, *fast'e*; egentlig: *ri'er*, *ster'er*, *fast'er*), saa at der altid kunde være nogen Grund til at optage den. Ogsaa enkelte Ord, hvis gamle Form kunde blive noget ubekvem, ere her opstillede i den nyere Form (saasom: *Bær*, *Vær*, *Støl*, *Ror*, *Lur*); og man vil altsaa see, at Tilbageførelsen til de gamle Former her har været noget lempelig; dersom nogle synes, at den er for stor, ville maaffee andre synes, at den er for liden.

Ved de Ord, som have afvigende Former i visse Dialekter, skulde disse Former anføres med Angivelse af de Distrikter, hvortil de henhøre. Dette kunde nu i visse Tilfælde være ganske fornuftigt, men i Længden maatte det ogsaa blive noget besværligt og optage overmaade meget Rum, hvis det skulde gennemføres tilfulde. Heldigviis kunde dog en stor Deel af disse Afvigelser her forbigaaes, da mange af dem grunde sig paa en regelmæssig Ovgang i visse Dialekter; saaledes de mandalske Former med blød Konsonant i Stillingen efter Vokalen (nemlig *b* for *p*, *d* for *t*, *g* for *k*) og de vestlige og nordlige Egnes forskjellige (tildeels uftavelige) Udtale af *nn* (*dn*, *ngi*), *ll* (*dl*, *lgj*), *fl* og *tl* (*lll*, *lsh*), f. Ex. i Ordene: *kann*, *kjenna*, *kjell*, *kalla*, *hasl*, *etla*. Saadanne Afvigelser som disse ere altsaa her for det meste udeladte, og det vilde ogsaa blive alt for vidtløftigt at indlade sig videre derpaa, saa meget mere som disse og lignende Ovgangsformer allerede ere udførlig behandlede i min forhen udgivne Grammatik. Det forekommer mig endog, at jeg har anført altfor mange af disse Former i

*) Det er f. Ex. en nyttig Ting at kunne adskille saadanne Ord som *Flo* og *Flod*, *Spor* og *Spord*, *Tonn* og *Torn*, *Nar* og *Nader*, *tina* og *tidna* o. s. v.

Ordbogen; ialfald synes jeg for Diebliffet, at det ofte kunde være nok med mindre.

Angaaende Ordnes Boiningsformer faar jeg i det hele henvise til den ovennævnte Grammatik. Ved nogle Substantiver, som i Fleertal afvige fra den Form, som er fælles for de fleste Ord af samme Røn, er Fleertalsformen her tilføiet ved Siden. Ved Verber, som have Vokalsforandring, er sædvanlig tre Former tilføiede, nemlig Præsens, Imperfektum og Supinum (el. Neutrum af Particip), og ved de stærke Verber ere de tre Former satte med anden Skrift, nemlig med samme Slags Bogstaver som Hovedformen (Infinitiv). De Verber, som i Præsens have „e“ (er), ere betegnede med „er“ og med Imperfektets Endelse „de“ eller „te“. (Supinum er ubeladt, da det altid har Endelsen „t“). Ved de Verber, som have Boining med „a“, var det allerede nok at anføre Præsensformen „ar“, da deres øvrige Former altid ere eens, nemlig Imperf. -ade (a') og Supinum -at (a'), hvortil endnu kan føies, at ogsaa Imperativ af disse Ord ender paa „a“ (i Fleertal „e“). Enkelte Afvigelser, som af og til forekomme, ere paa sine Steder anførte.

Om Ordnes Doversættelse og Forklaring maa jeg sige, at dette har været den drøieste og besværligste Deel af det hele Arbeide. For det første maatte man her have for Die, at ikke blot Landsmænd men ogsaa Udlændinger kunde ønske at finde Oplysning om dette Sprog, og at altsaa Forklaringen burde være saadan, at den ogsaa kunde forstaaes udenfor Landets Grændser. Af enkelte Henviisninger til min første Ordbog har det forekommet mig, at svenske eller thdske Forfattere ikke altid havde forstaaet min Forklaring; og dette maatte da komme af en vis Mangel eller Dunkelhed i Forklaringen. Det har ogsaa været foreslaaet, at man helst burde give en Forklaring paa Engelsk eller Thdsk; men dette vilde ogsaa have megen Vanskelighed, og ialfald blev det mest nødvendigt, at Bogen maatte indrettes for norske og nordiske Læsere's Læsning og altsaa være anlagt som norsk-dansk Ordbog med Forklaring paa saa god Dansk som muligt. Nu skulde man tænke, at det maatte være en let Sag at forklare norske Ord paa Dansk, da dette netop er vort tilvante Skolesprog og Bogsprog; men imidlertid er Sagen ikke saa ganske let endda. Det Sprog, som vi vænnes til i vore nyere Bøger og Blade, er just ikke nogen god Dansk; ialfald indeholder det endel Gloser, som neppe ville findes i nogen ordentlig Ordbog og altsaa ofte maa sætte udenlandske Læsere i Forlegenhed. Nogle af disse Ord ere rigtignok norske, men uheldigviis findes de ofte skrevne i den fletteste og mest affumpede Dialektform, saa at det bliver vanskeligt at see, at de have nogen Forbindelse med Landets gamle Sprog. Mange andre ere derimod et Slags fremmede eller maaskee hjemløse Ord, som ikke ville findes i mange Ordbøger;*) og saaledes kunne vi ogsaa slumpe til at bruge Udtryk, som ikke engang forstaaes i Danmark, uagtet de dog ere ligesaa lidet norske som danske. Undertiden opdage vi ogsaa, at vi bruge thdske Ord i en Betydning, som afviger fra Thdsken (saasom: slink, munter, valker); og saaledes bliver der da mange Tilfælde, hvor vi ikke kunne vente at blive forstaaede hos andre Folk. Saabanne Udtryk burde nu ikke finde Indpas i Forklaringen over norske Ord, og jeg har derfor ogsaa søgt at undgaae dem; men Banen har nu engang en stor Magt, og derfor kunde det let hændes, at der, trods al min slittige Benyttelse af Molbechs Ordbog, dog kunde have indsnøget sig et og andet, som ikke var rigtig Dansk.

Der næst er det en Uleilighed, at det i Dansk saavel som i flere Litteratursprog

*) F. Ex. Slitage, Lægtage, Rabalder, Skjær, Bule, bedærvet, bedagelig, pertentlig, ramponere, rumfere, agter-over, thd-over o. s. v.

er saa vanskeligt at finde tilstrækkeligt Forraad af Udtryk for de forskjellige Forekomster i Naturen og for de Ting, som henhøre til Folkelivet og Folkets Arbeide. Det nedarvede Landsprog støtter sig til det fortroligste Bekjendtskab med Naturen og til den simpleste Skik i Arbeide, Huusholdning og Levemaade. Og dette er da noget, som vil gjælde for ethvert Folkespprog, da den store Mængde altid vil være henviist til den simpleste Levemaade og altid komme tilbage dertil efter enhver Udsteielse i Kræsenhed og Luxus. Almuens Tale vil altsaa have mange gode Benævnelser for adskillige Ting, som ere lidet bekjendte blandt dem, som mest befatte sig med Læsning og Skrivning; og deraf følger da, at disse Ting blive sjelden nævnte i Bøgerne, og at man sjelden faar at vide, hvad de hedde hos andre Folk og i andre Lande. Derfor kommer man ogsaa ibelig i Forlegenhed, naar man skal oversætte Ord, som vedkomme Arbeidet og den landlige Indretningsmaade, saa at man ofte her maa give en lang Forklaring over en meget simpel Ting. Ved mange af disse Ord vilde en liden Tegning være mere ophlysende end Forklaringen;*) og vistnok vilde det ogsaa være meget nyttigt, om Ordbøgerne kunde forshnes med saadanne Tegninger, som ofte ikke skulde behøve større Rum, end at det kunde indvindes ved en Afkortning i Forklaringen.

Forøvrigt er der da ogsaa mange andre Tilfælde (saasom ved Udtryk for Bevægelse, Fornemmelse, Lyd, Udsende og Stilling), hvor det ofte falder vanskeligt at give nogen kort Forklaring eller at finde passende og tillige bekjendte Ord til at oversætte med; især hvis man ikke blot søger et enkelt tilsvarende Ord i et andet Sprog, men ogsaa sigter til en nærmere Bestemmelse af Ordets Begreb. Meget ofte træffer det til, at man finder et Ord, som synes at bethyde det samme, men dog i Grunden bethyder noget mere eller noget mindre, saa at altsaa en nærmere Bestemmelse maa tilføies. I det hele har netop denne Bestemmelse af Ordenes Bethydning forvoldt mig meget Hovedbrud og utrolig megen Tidsspilde. Men dette kan vel for en stor Deel forklares deraf, at der forhen har været arbeidet saa lidet paa at ophlyse Landssproget og sammenstille det med andre Folks Udtryksmaade. De andre Sprog have naturligviis ogsaa endeel Ord, som ere vanskelige at oversætte; men de have da ogsaa været længe bearbejdede og ved gjensidig Oversættelse sammenholdte med andre Sprog, saa at man derved tilsidst har faaet visse staaende Former for Oversættelsen og for en Tilnærmelse til Begrebet i de mere vanskelige Udtryk.

De Sætninger, som ere anførte til Exempel paa Ordenes Brug i Talen eller til Ophlysning om en særskilt Bethydning, ere her for det meste skrevne i det Normalprog, som Bogen i det hele skulde fremstille, og derhos betegnede ved et Slags mindre Skrift. Ved nogle Exempler syntes det at være mere ophlysende at sætte dem i en vis Dialektform, og i dette Tilfælde ere de trykte med samme Skrift som den øvrige Text, i det de kun ere mærkede med Anførselstegn („...“).

Til en Sammenstilling med det gamle Sprog var der nu en meget lettere Afgang, end da den forrige Ordbog var under Arbeide, da vi i Mellemtiden have faaet mange gode Hjælpeidder, idet flere gamle Skrifter ere komne paa Prent, og flere fortrinlige nye Ordbøger, som Egilssøns, Frizners og Jonsons, i denne Tid ere udkomne. Ved Hjælp af Jonsons Ordbog blev der nu ogsaa en bedre Leilighed til at betragte de islandske Ord for sig selv, saa at man nogenledes kan undgaae den Sammenblanding, som forhen fandt Sted, idet man kun henholdt sig til Haldorssøns Ordbog, saa at alt, hvad der fandtes i denne, blev uden videre opstillet som Gammel-Norsk eller endog „Oldnordisk“ (Æ. Altnordisch). — I Skrivemaaden for de gamle Ord har jeg her tilladt mig et Par

*) F. Ex. ved Grind, Sejja, Keip, Kverva, Veikinde, Stabband, Sula, Truga, Tvora, Vidja.

smaa Afvigelser fra det sædvanlige, nemlig først at bruge det almindelige „d“ i Stedet for det stungne d (ð), da dette ikke har nogen Betydning for Ordenes Slægtskab, og dernæst at ombytte Endelsen -ligr med -legr, da denne Form passer saa godt til den nuværende Brug og tillige har god Støtte i de ældste Haandskrifter.

Ved Sammenligningen med det gamle Sprog maa man ellers paaminde sig om de sædvanlige Afvigelser, som ere omtalte i den førnævnte Grammatik (Side 82 og følg.), saasom: o' for ø, kv for hv, t for th (þ) og flere. Desuden vil det ogsaa være nyttigt at minde sig om, at man ikke kan vente, at alle de gamle Ord skulde endnu være i Brug hos Almuen, da nogle af dem hørte til en gammel Brug, som senere er afføstet, og adskillige andre maaskee hørte til et Slags høiere Stil, som ikke var i nogen almindelig Brug hos Landets Folk. Imidlertid har det dog viist sig, at mange gamle Ord, som vi for nogle Aar siden ansaae som forældede og tabte, alligevel findes i en eller anden Deel af Landet og tilbeels endog ere i megen Brug. Vi have saaledes langt mere af det gamle Ordforraad, end vi forhen havde formodet, og vi have endog adskillige Ord, som maaskee kunne tjene til Dplysning for visse sjeldne eller dunkle Ord i det gamle Sprog.* Og ved Siden heraf har det nyere Sprog ogsaa mange Ord, som vi ikke have fundet i de gamle Skrifter, men som dog synes at være meget gamle i Landet. Men dette er da ogsaa en rimelig Ting, da man vel kan vide, at de gamle Skrifter, som nu ere forhaanden, ikke kunne indeholde alle de Ord, som bruges i Landet paa den Tid, da disse Skrifter bleve forfattede. Vi kunne ikke vente, at vi der skulde finde Udtryk for alt det, som hører til Jordbrug, Fiskeeri, Fædrist, Fødemidler, Redskaber o. s. v.; vi kunne ikke engang vente at finde Navn paa alle de Naturprodukter, som da vare bekjendte. Det kan altsaa vel være, at mange af vore Ord ere ægte gamle Ord, skjønt de ikke findes i gamle Skrifter; imidlertid bliver der dog ofte noget usikkert ved saadanne Ord, saalænge som man ikke kender deres gamle Form.

Ved adskillige mindre bekjendte Ord er en Sammenstilling med svenske, thdske eller engelske Dialekter tilføiet, for saavidt som der var Anledning dertil. Ligesaa ere enkelte Anmærkninger om Ordenes Slægtskab og Oprindelse tilføiede; men i dette Punkt ville dog mange Læsere maaskee finde mindre Dplysning, end de havde ventet. Ordenes Oprindelse er noget, som Folk jævnligen spørge om; men det er da ogsaa en Sag, som ofte er saa dunkel, at man ikke tør sige noget derom. Der er blandt andet endeel Ord, som synes at være sammensatte, men hvis egentlige Bestanddele ere vanskelige at udfinde, for saavidt som de ikke gjenfindes i noget beslægtet eller ældre Sprog. Og selv blandt de kortere og klarere Ord kan der ofte blive Tvivl om Slægtskabet, naar deres indbyrdes Forhold ikke passer til nogen sædvanlig Overgangs-Regel. Det er f. Ex. muligt, at Ordene skakk, skaa, skeid, skeika og skeina kunne have et Slægtskab i Formen ligesom i Betydningen; men imidlertid er Afvigelsen saa usædvanlig, at man ikke rigtig kan forstaae dette Slægtskab; og desuden er det ogsaa bekjendt, at Ord af forskjellige Stammer kunne nærme sig til hinanden og paavirkes af hinanden, saa at de see ud som beslægtede. Det er altsaa dristigt at sige, at et Ord „kommer af“ et andet, hvis der ikke er noget regelmæssigt Afledningsforhold imellem Ordene; og det maa vel erindres, at mangeln af dunkel Ordform kan grunde sig paa en

*) Saaledes: Bril, Fise, sjelg, gag, Ses, Hub, Kraste, Krake, Oge, Ofter, Nam, Sid, Snidel. — Til de meget gamle Ord kan man vel ogsaa hense nogle af de stærke Verber, som ere opregnede i Grammatiken. Det kan her anmærkes, at Rækken af disse Verber nu er forøget med nogle flere, nemlig: nerla, fverva, knekka, fina, strita, drjosa og rjosa.

gammel Brug, som nu er ubekjendt eller som først kan findes ved en mere omfattende Granskning. Det er derfor ærgerligt, at man skal see saa mange falske Afledninger paa Brent og endog i Bøger, som netop skulde give Oplysning om Sproget, idet der raft væk opstilles Forklaringer, hvori der ikke er taget det mindste Hensyn til Ordens gamle Form eller til de beslægtede Sprog.*) Det var dog bedre at beholde sine Tanker for sig selv end at lede sine Læsere paa Afveje ved falske Formodninger; og vi see da ogsaa Exempler paa, at selv de lærdeste Sprogmand ofte finde det rettere at sige, at Ordets Herkomst er dunkel, end at indlade sig paa løse Gissninger.

Det blev saaledes ofte raadeligt at lade Spørgsmaalet om Oprindelsen henstaae uafgjort; men imidlertid syntes det dog i nogle Tilfælde at være tjenligt at tilføie en Anmærkning om Ordets Forhold, blandt andet for at forebygge en Misthydning, som en vis Lydighed kunde give Anledning til. Ved visse dunkle Ord, som kun ere forefundne i et enkelt Distrikt, syntes det nødvendigt at henpege paa Distriktets Egenheder i Udtalen; saasom f. Ex. ved det nordlandfste „Billing“, som, naar det udtales med det dentale eller spidse „ll“, bliver at opfatte som Biling (i) medens derimod „Billing“ med det palatale eller flade „ll“ bliver et andet Ord. Ved andre dunkle Ord, som bruges paa flere Steder og i flere Former, blev det ialfald nødvendigt at sætte disse Former i en passende Orden, saaledes at den oprindeligste eller tydeligste Form kunde staae først; men i visse Tilfælde var det vanskeligt at vide, hvilken Form der skulde ansees som den oprindelige. (F. Ex. ved Haaball, Horvelde, Høymola, Vardhyole). Og i saadanne Tilfælde maatte da det dunkle Forhold antydes paa Forteste Maade, og de usikre Former ialfald betegnes med et Spørgsmaalstegn; thi hvad der her var tvivlsomt, burde ogsaa være fremstillet som tvivlsomt.

Forøvrigt maa det tilføies, at mange Anmærkninger her maatte udelades, fordi de vilde optage for meget Rum. Der kunde ofte være Anledning til at skrive en liden Afhandling om et enkelt Ord, men her maatte det hele indskrænkes til nogle faa Linier. Det kunde være nyttigt at give flere Exempler paa Ordens Brug i Talen; men derved vilde Forklaringen blive for lang. Det kunde ofte være oplysende at henwise til visse Forfattere, som have behandlet norske Ord eller brugt dem i sine Skrifter (f. Ex. P. Dafs); men dette vilde ogsaa have sin Uleilighed, da disse Forfatterses Værker deels forefindes i flere forskjellige Udgaver og deels ere indførte i Tidsskrifter med meget lange og ubekvemme Titler, saa at en Henviisning til dem vilde falde noget besværlig.

Af de trykte Ordsamlinger, som jeg har havt til Benyttelse, ere de vigtigste allerede forhen nævnte; men foruden disse har jeg ogsaa benyttet en Række af nyere skrevne Ordsamlinger, som jeg skylber at omtale med Paaskjønnelse, da jeg derved fik Anviisning til at finde et stort Forraad af Ord, som forhen manglede i mine Optegnelser. Blandt disse Haandskrifter maa særskilt nævnes: 1) en ældre Ordsamling fra Telemarken af Nils Sveinungson, 2) en Samling fra Senjen af M. S. Steen, 3) en indholdsrig og vel udarbejdet Ordsamling fra Hallingdal af Hansen og Grøtting, 4) en Samling af Ord fra Buskerud af P. A. Clausen, 5) en meget stor Ordsamling fra Nordland af E. Thesen, 6) en liden men meget god Samling fra Orkedalen, 7) en stor Ordsamling fra Hallingdal, med flere Tillæg dertil, af Sander Raaen, 8) en bethdelig Samling fra Mandal og Raabygdelaaget af S. Ross, og 9) en Ordsamling fra forskjellige

*) Saasom naar der fortælles, at heller (helder) kommer af haal, at list kommer af lide (lita), Lyft af lude (luta), nytte af om (um), Tjære af tøv (turr), Stykke af stutt, og mere saadant.

Ægne af J. Frøner. Hertil kunde endnu sees en Række af mindre Samlinger, nemlig fra Indherred af N. Schult, fra Telemarken af Mandt, fra Soler af M. Arnesen, fra Rommerige af M. Aabel, fra Gausdal af B. Bø, og flere. Og herved maa da bemærkes, at nogle af disse Optegnelser ikke ere blevne saa fuldstændig benyttede, som man kunde ønske; et Par af de større Samlinger (Ross's og Frøners) kom mig først i Hænde, efter at den sidste Bearbejdelse af Ordbogen var begyndt; nogle af de andre Ordsamlinger havde flere usikre Forklaringer, og nogle indeholdt visse Rækker af Ord uden Forklaring, da Samleren ikke for Øieblikket havde fundet nogen passende Oversættelse. Der kunde saaledes endnu være adskilligt at tillægge efter disse Optegnelser; men, som før bemærket, er der vel ogsaa meget, som endnu ikke er samlet og som allsaa først kan komme for Lyset ved en senere Leilighed.

Til Slutning maa jeg da takke alle dem, som have ydet mig Hjælp og Bistand ved den Undersøgelse, som denne Bog er grundet paa, idet jeg tillige maa ønske, at de maatte finde sig nogenlunde tilfreds med den Benyttelse, som deres Meddelelser her have fundet. Hvad det fuldførte Arbejde i det hele angaar, kan jeg just ikke sige, at det altsammen tilfredsstiller mig selv; men det blev nu engang nødvendigt at gjøre Bogen færdig og lade den komme ud, uagtet der endnu kunde være meget, som trængte til Forbedring. Man kan ikke vente at komme saa vidt, at man kjender alle de Ord, som bruges i Landet, og veed fuld Besked om deres hele Brug og Betydning. Dersom man vidste alt dette, vilde der være Leilighed til at sætte mangt og meget i en bedre Orden, og da vilde der ogsaa blive meget at tillægge og noget at udelade. De Dplysninger, som jeg har forefundet, kunne i mange Tilfælde være meget ufuldstændige, og saaledes er jeg da, trods al Forsigtighed, ikke altid sikker paa, at den anførte Forklaring netop er den rigtigste. Jeg har lige til det sidste faaet nye Dplysninger, som gave Anledning til at rette paa en og anden Mangel; og lignende Dplysninger vilde vel ogsaa komme, efterat Bogen er udgiven. Men det er nu engang Tilfældet med saadanne Arbejder, at der behøves mere end en Mandsalder for at bringe dem til nogen Fuldkommenhed.

Betegning af Udtalen.

En dobbelt Vokal bagved Ordet betegner, at Vokalen har den almindeligst bekendte Lutte Lyd; saaledes: ee, ii, oo, uu, yy (det samme som é, i, ó, ú, ý). En tilføjet Vokal med en Tøddel bagved (') betegner derimod en anden og mere aaben Lyd; saaledes: e', i', o', u', y'.

Legnet ' foran en vis Endelse (f. Ex. Ab'el) betegner, at Forstavelsen har den stærke Betoning (Stødtonen, Genstavelses-Betoning).

Et tilføjet „g“ eller „f“ betegner, at det foregaaende „g“ eller „f“ i mange Dialekter har den blødere Lyd.

Lydbetegnelsen „aa“ er her beholdt, for at der ikke skulde blive nogen stor Afvigelse fra den tilvante Skrivemaade. I de saa Tilfælde, hvor Ord med tredobbelt a (aaa) forekomme, er dette at betragte som aa-a (åå). — Ved Citater i fremmede Skrifter kunde „aa“ betegnes ved å eller å (ä); ligesaa kunde „æ“ og „ø“ betegnes som i Tydsk ved ä og ö (i Stedet for æ eller ø).

Betegning af Verbernes Bøining.

Et efter Verbet tilføjet „r“ „er“ eller „ar“ betegner Endelsen i Præsens; den anden Form efter „r“ og „er“ angiver Imperfectum. Saaledes betegner:

„r, dde“ — ved saa: saar, saadde;
„er, de“ — ved døma: dømer, dømede; — ved viggja: viggjer, viggde;
„er, te“ — ved lyfa: lyfer, lyfte; — ved søkja: søkker, søkte;
„er, e“ — ved senda: sender, sende; — ved rista: rister, riste;
„ar“ — ved hata: hatar, hatade (forfortet „hata“).

Formen „er, e“ finder kun Sted, naar Endelsens „d“ eller „t“ falder ganske sammen med et foregaaende „b“ eller „t“ og altsaa ikke kan høres; f. Ex. hender, hende (for hend-de); fester, feste (for fest-te).

I Stedet for „er“ og „ar“ have mange Dialekter kun „e“ og „a“.

Henvisning til Skrifter.

Bugge. Gamle norske Folkeviser, samlede af S. Bugge, 1858.

Dipl. Diplomatarium Norvegicum.

Egilsøn. Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis.

Grimm, Gr. Deutsche Grammatik von Jacob Grimm.

Hallager. Norsk Ordsamling af Laurents Hallager.

Konst. Norske Folkeviser, samlede af M. B. Landstad, 1853.

Molbeck, Dial. Dansk Dialekt-Lexikon ved E. Molbeck, 1841.

N. L. Norges gamle Love.

Riekh. Ordbog öfver Svenska Allmogespråket, af J. G. Riekh, 1867.

Rydqvist. Svenska Språkets Lagar, af Johan E. Rydqvist.

Topogr. J. Topographisk Journal for Norge.

Weigand. Deutsches Wörterbuch von Fr. L. R. Weigand, 1860.

De svenske Ord ere anførte efter Dalins Ordbog, de nedertydte for det meste efter Bremisches Wörterbuch. Ord af engelske og skotske Dialekter ere anførte efter Wright's Dictionary of obsolete and provincial English (1857) og Jamieson's Dictionary of the Scottish Language (1867).

Forfortninger.

- adj. Adjektiv, Egenstabsord.
 adv. Adverbium, Fyldningsord.
 Afvig. Afvigende, el. Afvigelse.
 Alm. Almindeligt.
 Ang. Angelsaghist.
 Berg. (eller: B. Stift): Bergens Stift.
 bst. Form: den bestemte Form.
 Bufsr. Buserud.
 conj. Konjunktion, Bindeord.
 D. Dansk.
 Dial. Dialekter, Landskabsmaal.
 d. s. det samme.
 Eng. Engelsk.
 f. femininum, Hunkjensord.
 fl. Fleertal. — fl. flere.
 Forbind. Forbindelse.
 Fr. Fransk.
 Gbr. Gudbrandsdalen.
 Ght. Gammel Høitydsk.
 G. N. Gammel Norsk.
 Goth. Gothisk.
 Hall. Hallingdal.
 Hard. Hardanger.
 Hedm. Hedemarken.
 Helg. Helgeland.
 Holl. Hollandsk.
 Imperf. Imperfektum (Fortid).
 Indh. Indherred (i Trondhjems Stift).
 Indr. Indersøen.
 Isl. Islandsk.
 jf. jævnfør, mærk til Sammenligning.
 Jæd. Jæderen.
 Konj. Konjunktiv, sluttende Maade.
 Lat. Latinsk.
 Lof. Lofoten.
 m. masculinum, Hankjensord.
 Mht. Middelhøitydsk.
 n. neutrum, Intekstjensord.
 Namb. Nambdalen.
 Ndm. Nordmøre.
 Nfj. Nordfjord.
 Nhl. Nordhordland.
 Nordl. Nordland. (Helgeland, Salten &c.)
 Nt. Nedertydsk.
 Num. Nummedal.
 num. numerale, Talord.
 Orf. Orfedalen.
 pl. pluralis, Fleertal.
 pron. Pronomen, Paavtjningsord.
 præp. Præposition, Forholdsord.
 Præs. Præsens (Samtid).
 Rbg. Raabygdelaget.
 Rom. Rommerige.
 Romsb. Romsdalen.
 Rysf. Rysylke.
 s. d. see dette Ord.
 Sdm. Søndmøre.
 Sff. Søndfjord.
 Shl. Søndhordland.
 Smaal. Smaalehnene.
 St. Steder, Egne.
 Subst. Substantiv, Navneord. Ellers be-
 tegnet med m. f. og n.
 Sv. Svesk.
 Sæt. Sætersdalen.
 T. Tydsk.
 Tel. Telemarken.
 Trondh. Trondhjems Omegn eller Stift.
 v. Verbum, Gjærningsord.
 v. a. verbum activum (med Objekt).
 v. n. verbum neutrum (uden Objekt).
 Valb. Valbers.
 Øst. Østerdalen.
 Østl. Østlandet. (S. Auktending.)
-

A.

A, m. A (som Lyd og Bogstav). „Han havde ikke lært Store-A'en“: han havde ikke engang begyndt at læse i Bog.

a, i forkortede Former: 1) for **av** (af); jf. „ta“ for ut-av. 2) for **aat** (at, ad), f. Gr. „a Hagan“, o: til Haven. (Smaal.). 3) for **hana** (el. hena) o: hende, og tildeels for **ho**, o: hun. (Dsl.). Paa nogle Steder ogsaa for **an-ne** (arna), f. Gr. **stift-a** (= stift-anne); see ne.

a, adv. alligevel; ogsaa: vel, nok, rigtignok. Del. Bustr. Smaal. „Eg fann da' a“. „Han heve a vore' her“. „Eg tenker a da“ (det kan jeg nok tænke). Formodentlig er ogsaa dette en forkortet Form, maaftsee for „daa“ (da).

Aa (å) er her stillet imellem **A** og **B**.

abakleg, f. avbakleg.

Abesa, f. ABES-Bog, Stavebog. Ogsaa kaldet **Abesee'a** og **AbesboK**.

Adel, m. 1) Kjernen el. den bedste Deel af Tingen; sædvanlig kun om Kjerneved i Træ (f. **Adelvbib**). Udtalt: **Adel** og **Ad'el**, **Riff**, og fl. **Ad'ul**, **Hard**, **Nil**, **Edm**. og **Al**, mere alm. — 2) **Adel**, Herrestand. Nærmest efter det tydske **Adel**, ligesom de hertil hørende **Adel-mann**, **Adelskap**, **Adelstand**, **adelleg**, adj. og **adla**, v. a. — 3) i Formen **Adels**, emtr. som: egte, af rette Slags, f. Gr. ein **Adels** Ljugar: en Erkefogner; ein **Adels** Kant: en stor Skalk. Jød. 3 danske Dial. **adel** (ail), Sv. Dial. **adal** (al): fortrinlig. G. N. **adal**, i Sammensætning, som **adalböl**: Hovedgaard; **adalritning**: Hovedskrift.

Adelura (Allure), f. Fyrretræ med god Kjerneved. Saaledes ogsaa **Adelcimber** og **Adelstokk**, el. **Adeltre** (Al-tre).

adelgod, adj. kjernefrisk; om Træ. (algo'). **adelrik**, adj. kjernerig, som indeholder en stor Deel Kjerneved. (alrif'e).

Adelvid (i'), m. Kjerneved i nogle Slags Træer og især i Fyrretræ; den indre, fastere og friskere Ved, som udmærker sig ved en rødagtig Farve og ved mere tydelige Harringe eller „Gaarer“. (Paa Dsl. kaldet **Malm**). Mobsat: **Yta** el. **Geita**, og

forskjellig fra: **Tinar**, **Tyre** og **Gadd**. (Forforktet: **Alved**, **Alve'**). 3 Stedet herfor bruges nu ofte det forktere Ord: **Adel**, **Al** (f. foran). Paa Helgeland bruges „Al“ ogsaa om **Flamme-ved** i **Birk** (= **Rikka**, **Rinne**).

adre, = andre, f. annan.

[**Adventa**, f. **Advent** (Tiden næst før **Juul**). Hører ikke til „**venta**“, men til Lat. **adventus** (o: **Tilkomst**)

Aftan, m. 1) **Estermiddag**, **Aften**. (Mere omfattende end **Kveld**). Jf. **Middagst.** Mest brugeligt søndensjelds og oftest i Formen: **Estsa**, **Estsa**. G. N. **aktau** (**aptan**); Sv. **afton**. — 2) **Høltidsaften**, **Dagen** forud for en **Helligdag**. **Sol-aftan**, **kvitjunnastan**, **Ryaarsaftan**. (Dste forforktet: **Afta**). — 3) **Aftan**: **idag** efter **Middag**. Paa **Dsl.** ogsaa med **Bethdn.**: **igaarastes** (= i **Gaar-kveld**). Saaledes „i **Geita**“, **Hall**. og fl. **Afsvig**: „i **Aftes**“ (**Aftas**), **Edm**.

Aftansida, f. **Estermiddag**, sidste Halddeel af **Dagen**. „**Aftastia**“, **Dsl**.

Aftansong, m. **Aftensang**, i Kirken. (Derimod **Kveldsøng**, om en **Aftenpsalme**).

Aftanstell, n. **Aftenshøler**. „**Aftanstell**“, **Hall**.

Aftanstund, f. en **Stund** paa **Estermiddagen**.

Aftansverd, m. **Mellemmad**, **Maaltid** ved **Nl**. 3 eller 4 efter **Middag** (= **Undorn**, **Dyktarbeite**, **Non**). **Dsl**. i Formen; **Aftasvør**, el. **Aftasvøl** (**Aft V**). **Afvig**. **Aftavoor**, **Soler**. Sv. **aftonvard**. Jf. **Verd** (m.), **Kveldverd** (**Nattverd**), **Morgenverd**.

Ag, n. **Uro** i **Søen**, **Belgegang**. **Sogn**. (Vel egentlig: **Slingring**).

aga, v. n. (agjer, agde), rave, slingre. Han var so trovitt, at han agde. **Edm**. **Nordl**.

aga, v. a. (ar), 1) stramme, forfærde; ogs. true. Det agar med **Regn** (**Dsl**). — 2) ave, tugte, holde i **Ave**.

Agar, m. **Tugtemester**.

Age, m. 1) **Frygt**, **Rædsel**. „**Git Aga Beer**“, o: et frygteligt **Veit**. **Nhl**. — 2) **Gre-frygt**, **Undseelse**, **Respekt**. Dei hava ingen **Age** fyre honom. (Jf. **Dge**, **Vægje**). — 3) **Ave**, **Tugt**, **Orden**. Der som er ingen **Age**,

- er heder ingi Vra (Drdsfr.). — Lyder ogfaa: Agje, Aje (vestenfjelds og fl.), Aga (Dfl.), Agaa (Gbr.). G. N. agi. Sv. aga, f
- agelaus** (og agalaus), adj. aveløs, selvraa- dig; ogf. vilb, overgiver, ubefindig.
- ageleg** (el. agaleg), adj. 1) frygtelig, for- færdelig. 2) vældig, stolt, imponerende. Del. Hedder ogfaa „agamysjen“, Gard.
- agelege**, adv. frygtelig, i høi Grad; f. Gr. „agale’ stygt“. Ird. og fl.
- Agaleysa**, f. 1) Selvraadighed, Bildhed. 2) en selvraadig, ubefindig Person. „Han er ei Agaleysa“. Søndre Berg.
- agesam**, adj. farlig, som vækker Frygt.
- Ugg**, n. Uro i Sindet, Nag, Ugrælse; ogf. Uvillie, Tilbøielighed til Fiendskab. (Meft nordenfjelds). Sv. agg (Nag). Isl. agg (Riv). Jf. eggja, Ugg, ugga.
- agga**, v. a. (ar), nage, forurolige. — **ag- gast**: ængstes; ogf. ærgre sig.
- aggarbendes**, f. afhændes.
- Agge**, m. Tasse, Tand, liden flig eller Spids, f. Gr. paa Kanterne af Løv eller Blade. „Aggie“, Satersd. I Hall. Ange (Augje).
- aggfull**, adj. ængstlig, urolig.
- aggleg**, adj. noget farlig, flem, som man ikke kan være rigtig tryk for. Hall. og fl. Lyder oftest som aggeleg.
- aggroast**, v. lide af Græmmelse eller Ueng- selse, pines af Uro. Gulbalen. — **ag- groen**, adj. plaget af Uengselse eller Uro.
- aggsam**, adj. ængstlig, urolig; ogfaa: vran- ten, ærgerlig.
- aggutt**, adj. taffet, tandet (af Agge). Sert.
- Ugn**, n. Mading, Løkkemad, især til Fisk. (Jf. Nat, Nata, Gtl.). Dgsaa G. N. og Sv. Heraf egna, v. — Ugnsherald, n. Ugnfista, f. og Ugnfopp, m. en liden Kasse til have Mading i. — **agnlaus**, adj. som ikke har Mading; deraf **Ugnloysa**, f. Mangel paa Mading. — **Ugnmakk**, m. om Regnorm; **Ugnsilv**, f. om Smaa- silb; **Ugnshjel** (Hjel), f. om Muslinger, som bruges til Mading.
- Ugna**, og **Ugn**, f. Avne (paa Korn), see Ugn. — **Ugnebing**, m. et Num for Av- nerne i en Lade. Edm. og fl. I Sogn: **Ugnabrit**, f.
- Ugnbire** (i), m. Tværbjælle i Midten af en Fiskerbaad. Nordl.
- [**Ugnestei**, n. et Brykshmykke, som ligner en Mynt eller Medaille, forsynet med Kjede og tilbeels med omhængende Lovværk. Sogn, Nfl. og fl. Ellers **Ugnosti** (— —), Del. **Ungstei**, Edm. — Ordet er det la- tinske **Ugnus Dei** (o: Guds Lam), som i Middeldalderen ogfaa betegnedes en Medaille eller Skenemynt med religiøse Billeber, navn- lig et Lam med et Kors. (Jf. Etrem, Søndmørs Beskr. 1, 555. Wilsø, Snyde- bergs B. 421).
- Ugneta** (ee), f. Dred (Urride). Helg.
- Indherred**. I Namdalen ogfaa om en vis Art af Dred, som kun findes i Ferskvand. Navnet dunkelt, maafee Ugn-æta.
- Ugnfall**, n. Fortærelse paa Kornet, naar det nemlig visner førend det er modnet. Edm.
- Ugnhald**, n. Sage paa en Fiskekrog. See Ugnor.
- Ugnor**, f. Sage, Angelhage, tilbagebriet Spids paa Siden af en Fiskekrog; ligesaa paa Harpuner, Bille eller lignende Redsta- ber. Meft brugl. nord og øst i Landet; sædvanlig udtalt Ugnoor. (I Gbr. Ugn- mor). Ellers: Holvor, Uldur, Ugnhald! G. N. agnor (agnör): jf. ör (o: en Piiil).
- agnurt**, adj. avnet, fuld af Avner.
- agnurvand**, adj. om Fisk, som er kræsen om Madingen, ikke let at lokke.
- Ugt**, f. 1) Ugt, Opmærksomhed. Ufvig. Ugt (o’), Del. — 2) Tilshyn, Pleie; især om Kreaturenes Fodring. Det er Ugt, som giv Magt („Ugt’a gje Magt’a“, Edm.), o: God Fodring giver triveligt Fa. Se følgende.
- agta**, v. a. (ar), 1) agte, lægge Mærke til; ogfaa: andse, skette om, besatte sig med. — 2) vogte, tage i Ugt; f. Gr. **agta seg**: vogte sig. — 3) see til, have Tilshyn med; i Sørdelseshed: a) fodre Kreaturen. (Nør- denfjelds). Jf. vakta, stilla, ambætta. b) vogte Kreaturen i Marken (= gjæta). Salten. c) vogte Fisk som er udhængt til Lørring. Lofoten. — Nhere Urd, som egentlig har hjemme i Lydsk, men som dog findes noget tidlig i norske Skrifter (f. Gr. N. 2. 2, 108. 141), sædvanlig skrevet „akta“ (ligesom i Svensk).
- agtande**, adj. 1) paalidelig, efterrettelig, gyldig. 2) om Personer: agtværdig, hæ- derlig. Ofte i Formen: agtandes.
- Ugtar**, m. en Bogter, En som har Tilshyn med noget; f. agta. — **Ugtardeigja**, og **Ugtartauu**, f. Nige som fodrer Kreatu- rene. (Edm. Trondh.). **Ugtarleiga**, f. Betaling til en Fiskevogter. (Nordl.). **Ug- ta**: mund, n. den Lid da Kreaturen faae sit Fodermaalkit. Edm.
- agtig**, adj. agtsom, omhyggelig. Dgsaa i Formen **ogtug** (o’), **ogtig**. (Del.). — Endelsen „agtig“, f. Gr. i grønagtig, barn- agtig o. f. v., er ellers en nedertydsk Form. (Jf. Grimm, Gr. 2, 383).
- aileis**, f. arnarleides.
- Ak**, n. besværlig Fjhtning eller Fremfyndning (f. aka). Sjelden. — I endel Eteds- navne, som Vandak, Aarak, Froyrak, — er vel „Ak“ nærmest at henføre til „Aa- ker“. — Dunkle Ord ere: Kinaf, Skjadak (Skjaf), Paraf.
- aka**, v. a. og n. (ek, of, eket), at age ic. Prævens lyder sædvanlig: æk, ogfaa æk’e (for eker), fl. aka. Umverf. oök, fl. oko. Supin. sædvanlig ekje (e’). Im- perativ af, fl. æke. I de nordlige Egne har Ordet svag Bøining: ar (akar). —

Betydning: 1) drive, rokke af Stedet, flyde fremad, flytte (noget tungt, f. Gr. en Steen). Jf. ota, ota, toffa, stuva. — 2) age, kjøre med Hest; især kjøre sig selv (= kjøra seg). Mest brugt. Paa Dylan-det. G. N. aka (ek, øk, ekit). Ev. åfa. — 3) glide, rende paa Kjelke i Sne. Dstl. I Smaal. haka (haker, hoof). Ellers: renna, strida, freida, leypa. — aka seg: flytte sig, stubbe sig frem (i liggende eller siddende Stilling). Han oot seg upp aat Weg-gen. — aka paa: drive paa, gjøre sig Umage. aka med ein: egges, fives. Balbers. (Nogle St. „akebera“, som egentl. er accorderet). — aka med heilom: komme lykkelig afsted, slippe fri for Uheld. Tel. Ufall, m. Aagen; f. Akorn. Ufar, m. en Driver; Kjører o. s. v. Ufarslede, og Ufellede, m. Slæde med Ede og Rygstød; Skydslede. Ufbende, n. Nagle i en Slæde. Sogn. Ufbaffe, m. = Kjennebaffe. Ufese, n. bekvemt Jøre til Kjørsel. Ufegreida, f. Kjøretøi. Dg. Ufedoming, f. Døtred. Jf. Ev. ådon. Ufetre, n. Stof, Kjøp til at flytte Stene eller store Træer med. Jf. Baag, Lunn, Handspil. Uffar, m. Sprutte (Sødyr). Nordland. [Uffeleia om Eng-Ranunkel. Hard. Derimod: Ufaleie. i Esf. og Uffoleie, paa Sdm. om Vandlilken (Nymphæa). Uffjer, n. f. Ankar. [afKjert, forfeert (= ovugt). Sogn. Ufs, n. Ar, Fjoklase. G. N. ax. Fleertal tildeels: Ufs. Heraf: efka, Efsing, avefsa, efsi, storefsi, og fl. Ufs, f. i Forbind. „ei Ufs te Kar“: en driztig, dygtig Kar. Eftjodal. Ufson, n. afdrøysfet Korn, paa Grunden i en Lade. Smaal. (Ufsbun?) Ufsegras, n. Græsarter med stor Fjoklase. (Aira, Agrostis, og fl.). Gbr. Ufsemod (o'), n. Tummel, stor Skynding og Travlhed. Nff. Ufsl, f. Bjergknold, rundagtig Udkant paa et Fjeld. Drfd. og fl. Ellers det samme som Dfsl (Arel). afsla, v. a. (ar), 1) tage paa sig, løfte op paa Schulbrene. Trondh. — 2) afsla seg: trække paa Schulbrene, krumpe sig. Nhl. og fl. I Hall. „afle se“. Ufsllein, n. Arelbeen. (Herbabein). Ufslut (u'), m. Toppen paa Korn; Top-Enden paa et Straafnippe. „Ufslot“, Trondh. Ufster (str), m. Auning, Kjørsel (af aka). Mest i Forbindelsen Ufsterveg, m. Kjørsel. Hard. Ul, f. Udel, Urd, Uln. Ul, n. Dyfostning; ogs. noget som bliver op-fostret, ungt Fø, og deslige. Jf. Ude. ala, v. a. (el, ol, alet), fostre ic. Inf. til-

deels aalaa, Trondh. Brasens lyder sæd-vanlig: el, ogsaa æ'æ (for eler), Fl. ala. Imperf. ool, Fl. olo. Eurin. ale; nogle St. ele og æle (Trondh.), paa Sdm. ile (i'). — Betydning: 1) nære, føde, opfostre. Næsten alm. G. N. ala (el, ol, alit). Sv. Dial. ala. — 2) avle, faae Ulfom. Trondh. „Dem ool inga Bonn“ (Dei olo ingi Bonn), Drfd. Ogsaa G. N. — ala til: opfostre, lægge til, opføde Fø. ala upp: fostre, opdrage. (Hertil: uppalen, Uppal, Uppelde). ala undan: tillægge Yngel eller Foster af; f. Gr. Der god ku til aa ala undan. Jf. elja. Hertil ogsaa en reflexiv Form alast (elst, olst, alest): vore til, formere sig (om Dyr); tildeels ogsaa: opvøre, om Menne-sker. Den Tid, daa me oløst upp. — Ordet mangler i flere beslægtede Syng, men har vistnok engang været meget udbredt; jf. Goth. alan (opvøre), aljan (fostre), lat. alere (nære).

alande, adj. værd at opfostre; om Dyr.

Alboge, f. Ulboge.

alda, v. a. (ar), hængende ved, følge (om Syg-dom eller Etade). Han fekk et Mein, som vil alda honom. Sogn. I Ehl. „elba“. I Dttre-Sogn forståes det saaledes, at Me-net (Eaden) vil paaføre En en tilfelig Ud-derdom eller gjøre ham gammel for Liden. Dette kunde maaskee tyde hen paa det ellers ubrugelige Stamord „ald“ (o: gammel), hvoraf: eldre, elbst; Elda og eldast. (Goth. alps, Ang. eald; Ght. alt).

Alda, f. 1. Bølge, især om de store Bølger i Havet. Søndre Berg. ogsaa i Nordland. I Trondh. Stift derimod: Olda (Olla, Oll), som egentlig stemmer bedre med den nyere Form i andre ligestillede Ord. G. N. alda, acc. öldu. Jf. Tungalda, Baag; Baara. Hertil: Aldedal, m. = Baaredal. (Alldal). Aldestyng, m. Bølgestød. (Alstjyng). Aldetopp, m. = Baaretopp. Nordl.

Alda, f. 2. Frugt, især Træfrugter (Ebler, Kirsebær). Hard. Noget afvigende fra G. N. aldin, n. Jf. Ev. ollon, D. Olben (Egenot). Alda synes at forudsætte et gammelt „aldan“; jf. Gram. S. 390.

Aldaar (Alde-aar), n. Frugt-Aar. Hard. Paa Sdm. findes tildeels den besynderlige Form „Olvenaar“ om et usædvanlig frugt-bart Aar.

Aldegard, m. Frugthave. Hard. (Albugar). G. N. aldingardr. Ogsaa kaldet Aldehage (Albhage).

Aldeland, n. Land med Hensyn til Frugt-avl. „Eit godt Albuland.“ (Håd.).

Ulder (Uldr), m. 1) Ulder, Levetid. G. N. aldr. 2) en vis Deel af Levetiden, f. Gr. Barn-alder. 3) Alderdom, fremrykket Alder. Draga ut paa Aldren: blive gammel. Vera notot til Alders: noget ude i Aarene.

Alderdom, m. Alderdom, Ælde.
Alderskil (i), n. Forskjel i Alder.
Aldersvip (i), m. Udsende som betegner Alderdom.
Alde-tre, n. Frugttræ. (Hærd.). 3 gamle Biser findes ogsaa Alintre og Alantre, men med uvis Betydning. Bugges Folkevifer (1858), S. 133.
aldrad, adj. aldrende. G. N. aldradr.
aldrast, v. (ast), ældes, blive gammel.
aldri, adv. 1) aldrig, ikke nogenstunde; ogsaa: aldeles ikke, f. Gr. aldri Dyr, el. aldri Ørand, o: ikke en Smule. Lyder forskjelligt: **al-dri**, **aldre**, **Berg. alder** (ælder), **Dpl.**, **aller**, **Ironbh.**, **alli**, **Tel. Rbg.** — 2) i højeste Grad, i det yderste som tænkes kan. Eg skulde gaa, um det var aldri so langt (o: hvor langt det end var). Han laut hava det, um det var aldri so dyrt, o. f. v. (Meget brugl.). Sjeldnere: Um det var aldri det, o: hvad det saa end skulde være. (Ligesaa i Sveskf.). — 3) visse Forbindelser synes det ogsaa at betyde: altid, el. sædvanlig, f. Gr. Der aldri so, at det vil minta, o: det er gjerne saa, at Forraadet vil formindskes. (N. Berg.). Dog er her maaskee et paafølgende „ei“ ubeladt. G. N. aldrigi betyder vel egentlig: nogenstunde, i nogen Tid eller Alder (aldre-gi); f. Friznerns Drdbog. Jf. ei.
aldrig, og **aldrug**, adj. aldrende, noget ude i Aarene. Afvig. **øldrug** (oldrug), Hall. Jf. Sv. aldrig.
Alle, m. en liden Stang (= Tein), f. Gr. til at henge Kjøb paa. (Kjst-Alle). Østerd. i Formen: **Ala** (Elverum), **Alaaa** (Tønset).
Alledyr, n. tamt Dyr; ogsaa om Dyr, som skulle opfores. Allehest (Alhest), m. Unghest, som man vil opfores, og ikke sælge. **Allekul**, m. = Livkul.
Allefugl (Alfugl), m. tam Fugl. Saaledes: **Aland** (Alaand), f. tam And. **Allegaas**, f. tam Gaa. — Paa nogle Steder bruges dog Alfugl om Fugl som foires Dn-gel; saaledes i Nordland **Almaase**, m. Naage som lægger Eg.
alein, **aleis**, f. annarledes.
alen, part. næret, opforet. Dei ero vel alne: vel nærede (fede, fylbige). Afvig.: **elen**, **elen** (Ironbh.), f. ala.
Alle-tre (Altre), n. plantet Træ, Havetræ. Helg. og fl.
Alfura, f. Albfura.
Alka, f. 1. Alke, en Søfugl (Alca Pica).
Alka, f. 2. en fastnaglet Klods, som tjener til Gjænge eller Axelholder paa Døre, Luger, Slagberde og deslige. Edm.
alka, v. n. (ar), tირვს med nogen, yppe Riv. Hall. **Alk**-ord, n. tირვს.
all, adj. 1) al, heel. 3 all Dag: hele denne Dag. 3 all Aar: hele dette Aar. At i Hov: det hele. — 2) i Fl. enhver,

alle, samtlige. — 3) tilendebragt, sluttet; udbragt, forødet, som det er forbi med. Sumaren er snart all. (Helg.). Pengarne ero snart alle. — 4) om Personer: træt, udmattet, afkræftet; ogsaa: affældig, som har tabt sine Kræfter. Gr. Edm. — 5) død, omkommen. Han var mest all (o: næsten død). Nhl. (Saaledes ogsaa i Sveskf. og tildeels i G. N.). — Udtalen forskjellig, især i Fleertal: **able**, **adde**, **ælle**, **wille**. Af gamle Former mærkes: **aller**, i Forbind. „vere unde' allr um se“, o: være ganske neddykket, under Vandfladen. Edm. **Maaskee** for: allr um Sø (= Sjø). **allan Dagen**: den hele Dag. Ironbh. **Alre** brugl. er **Femin. oll** (olle), f. Gr. i Drdspr. Det veit ingen si Gaa, syrr hø er oll. (Berg. Stift). 3 pl. neutr. **oll** (olle): oll try Borni (Bonna. Sogn, Edm.). Dativ i Neutrum: **ollo** (ollaa). Fyre **ollo**: med alle, for Alvor, uigjenkaldelig. Med **ollo** godo: med al Magelighed, meget let. Uav **ollo** ubyto: forlods, af den uftiftede Masse. („La ollaa obyttaa“). Edm.). Fleertals Genitiv: **allra** (s. nedenfor). — 3 mange Sammensætninger viser Ordet sig i en anden Form, nemlig „aal“ (aalgrøn, aalhos, aalhvæitt); i nogle saa Drd synes derimod „all“ at være den eneste almindelige Form; saaledes i: **allmegtig**, **allstyrande**, **allviis**. **allehanda**, adj. allehaande. (Nyt D.). **alleleides**, adv. paa alle Maader. (Nyt D.). Afvig. **alleleis**; ogf. **allelein** (Hall. Vald.). **aller**, f. **allra**, og **alri**. **allfaves**, adv. overhøvet, i det hele. Hall. **Alhelgamefs**, f. Helgamefsa. **alljame** (og alt-jamt), adv. jævnlig, steds. Tel. **Almage**, f. **Almagt**. — **allmegtig**, adj. almægtig. Nære Form; jfr. G. N. almættugv. **Almannaveg**, f. **Almannveg**. **allra**, Genitivform af **all**, som forbindes med Superlativ, f. Gr. **allrabest** (o: bedst af alle, eller alt), **allramest**, **allrastræfaste**, o. f. v. G. N. **allra**, og ligesaa i Sveskf. Tydeligt i Stavanger Amt: **allra**, **alra**; afvig. **addre**, **Satersd**. Ellers almindelig: **aller**, og forkortet **alle**, **all'**, f. Gr. **alle(r)mest**. **all-saman**, i Neutr. **alt-saman**: alt sammen. Tilbeels forvanstet i Fleertal; saaledes: **alle samne** (Berg.), og med Dmlyd: **olle somaa**, o' (Edm.), **oddesomen** (Sot.). **allskyns** (som adj.), **alle** Slags, **alshens**. Øftest lempet efter den danske Form: **alshens**. G. N. **allskyns**. **allslags**, **alle** Slags. (Nære alm.). **allstad**, som adv. **allesteds**. Dgsaa **allstadar** (allst'ar, Hærb.), og **allstads** el. **allestads** (allstafs). Ellers afslit: **alle Stader** (alle Stae), og i Dativform: **ollom**

Stodom (ollaa Stodaa, ollaastaa. Sdm.).
allstødt, adv. stedse, bestandigt. (alt stødt).
 Tel. og fl.

alltid, som adv. altid, stedse. (Nogle Steder siges: alltid). Dgaa adskilt: alle Tider (alletie); nogle St. „altien“ (alle Tiderne?).

allvist (†), adv. ifær, fornemmelig, allehelst. Dstl. Hedder ogsaa: allevist (Dsterd. maafsee: for allrauisfast), og allevisfa (Habeland).

allvitande (†), adj. alvidende.

Alm, m. Alm, Elmestæ (Ulmus). Afvigelse: **Alm** (Dpl.), **Am** (Abg.). G. N. almr. Hertil: **Almbort**, m. **Almlaav**, n. **Almskog**, m. og fl. (Tilbeels uthedligt: **Albort**, **Alaav**).

Almaase, f. Alsfugl.

[**Almanafta** (ogf. **Alnafta**), f. **Almanaf**.

Aln, f. **Alen**; ogsaa et **Alenmaal**. Afvigelse: **Aln** (Dpl.), **Al** (Sogn, Nhl. og fl.).

G. N. **aln** (ogf. **alin**). Ang. **eln**. I gamle Viser findes ogsaa et **Fleertal**, „**Elner**“ (Landstid 31. 53. 115); ellers regelret: **Alner**. — „**Norff Aln**“ bliver nævnt som et ældre og fortere **Maal**, modfat „**Svland's Aln**“, som er det nu brugelige. Sdm. og fl. (Jf. Folkevennen 14, 205). — „**Aln Badmaal**“, forhen brugt som **Benævnelse** paa Jordstykke i Gbr. (Budstikken 1820, p. 660. Topogr. Journal 14, 121).

alna, v. a. (ar), maale med **Alen**.

Alnefram, n. om vævet **Løt**, **Border** o. f. v.

Alnemaal, n. **Alenmaal**.

alt (allt), adv. 1) heelt, lige (fra eller til); f. Gr. alt fraa det første; alt ut paa Havet; det naabde alt hit (o: lige hertil). — 2) allerede. Det var alt gjort. Han er alt kommen. — 3) altid, jævnlig. Det verd alt større og større; alt verre og verre o. f. v. — 4) saalænge, i al den Tid. Alt medan han er her. Alt medan vil. — 5) saafremt, hvis nogenfinde. Alt han er her, so maa me finna honom. (Berg.). — 6) kun forstærkende med „for“ ved **Adjektiv**. Alt for stor, alt for lett o. f. v. — **Nærmest** til **Adj.** (all) hører **Udtrykket** „Der alt ett“, o: 1) det er ligegyldigt, ligemeget; 2) det er tilpas, vel fortjent. N. Berg. Et sjældnere **Udtryk** er „**altrin**“ (alt er eins?), som betegner **Uvillie** over, at En forsmaar noget som man tilbyder ham. Sdm.

Altar, n. **Alter**, **Tempelbord**. (Afvig. **Altar**, m. og **Alteer**, n.). Et tidlig optaget **latinff** Ord. Hertil **Altarbof**, f. **Altarduk**, m. **Altarskjos**, n. og fl. **Altarskor** (o'), f. **Rnæbent** foran et **Alter**. (Hall.). **Altarsfolk**, n. **Folk** som modtage **Sakramentet** („ganga til **Altars**“). **Altarsgang**, m. **Altargang**, **Communion**.

altstødt, f. **allstødt**.

Altværing, m. **Indbygger** af **Alten** i **Finmarken**.

Alun, n. **Alun**. (Af Lat. alumen).

Alv, m. **Alf**, **Skov-Mand** (mythiff **Bæsen**). **Nordenfjelds**. En anden Form „**Elv**“ forekommer syd i **Landet**; hertil **Elvefolk** (**Faye**, **Folkesagn** 46), **Elvekona** (**Landstid** 357) og fl. G. N. **alfr**; **Sv.** **elvoor**. D. **Ellefolk**. — De nyere **Folkesagn** nævne dog sjelden **Alferne**, men derimod jævnlig „**Guldrerne**“, som egentlig synes at have været det samme. S. **Gulder**.

Alv-eld, m. 1) en vis **Hudsygdom**, omtrent som **Knat**. **Valders** (**Elveld**). 2) et **Slags Skab** paa **Kærne**. **Nordre Berg**. (Jøl. **alkabruni**).

Alvgust, f. en **Sygdom**, som yttres sig ved meget smaa **Blegner** eller **Rnorter** paa **Huden**. **Berg**. (Jf. **Gust**). Ellers kaldet **Alvblaaster** (?), **Elveblaast** (Tel.), **Trollblaaster** (Helg.), **Draugadriv** (Hard.).

Alvkona (o'), f. **kvindelig Alf**. (Sjelden).

Alvkula, f. om **Haarboller** i **Indvoldene** paa **Dyr** (= **Fiinball**, **Trollnysta**). **Helg**.

Alvnæver (**Alnævr**), f. en **Mos-Art**, **Trøstebæ** (**Peltigera** **aphthosa**), forhen brugt som **Middel** mod **Alvgust**. **Nordenfjelds**. Ellers kaldet **Elvanæver** (**Sogn**), **Elvnæver** (Tel.), **Alnæver** (**Jndh.**). Dgaa: **Elvabelle**, n. **Sogn**.

Alvskor, n. 1) et **Slags Bræk** eller **Skade** **indvendig** i **Lemmerne** paa **Dyr**. (Dyffattet som **Alffud**). **Lof**. Sdm. **Sff.** og fl. (Dgfaa kaldet **Dvergskot**. **Helg.**). — 2) et **Slags Byld** (= **Fliisma**). **Schl.** — **Alvskotbein**, n. en **læs**, **tynd Beenplint** i **Rjodet** paa et **Dyr**. **Bosf.** Dgfaa kaldet **Alvfil**. **Nordf.**

alvskoten (o') adj. angreben af **Lamhed** eller **Beenfæde** (**alffudt**). **Lof**.

Am, n. **Unidning**; **Saar** som er **opkommet** ved **Unidning** (= **Gnaag**, **Rogg**). **Sogn**.

ama, v. a. (ar), 1) **gnide**, **skubbe**, **berøre** **haardt**; **saalebes** ogsaa: **irritere**, **saare** ved **Unidning** eller **oprive** et **Saar**. **Sogn**. **Hall.** og fl. — 2) **drive**, **anstreng**, **sætte** i **Bevægelse**. (**Nest** i de **sydlige Eane**). **ama** **seg**: **anstreng** sig, **opbyde** sine **Kræfter**. **Schl.** **Hard.** **Dstl.** (G. N. **amast**: **umage** sig). **ama upp**: **drive**, **plage** med **Arbeide**. **Hard.** **ama paa**: **skynde** paa, **drive stærkt** paa **Arbeidet**. **Tel.** **Smaal.** og fl. (**Afvig.** **amme** paa, **Søler**; **aamaa** paa, **Gbr.**). **ama** (el. **amast**) **med nokon**: **tirres** med **En**, **yppe** **Kiv**. **Hall.** Jf. **amla**, **ansa**, **Amster**.

[**Ama**, f. en **stor Lønde**, **Foustage**. **Lydhf** **Alm** (og **Dhm**). **Eng.** **awme**.

Ambar, m. **Spand**, **Trækart** med **Laag** og med **Hank** paa **Mibden** af **Laaget**. **Berg.** og fl. (Jf. **Dall**). **Afvig.** **Ambaar** (Tel.), **Ammar** (**Sirebal**), **Embar** (**Hall** og fl.), **Ember**, **Embær** (**Smaal.**). I **Dsterd.** **Ember**, om et **Spand** med **Dre** eller **Hank** paa den ene **Side**. **Sv.** **ambar**. Jf. **Amammer** (**Eng.** **amber**); **Ht.** **Ammer**, **fordum einbar**, **forklaret** som „**ein-ber**“ i **Modsæt-**

ning til zivber, ell. Zuber (o: Kar med to Ører). I midlertid synes „Ambar“ her at være den ældste Form. (Af Ihre sammenstillet med Gr. og Lat. amphora, amphoreus).

Ambaatt, (?) f. ambatta.

Ambod, f. Nedsfaber, Bærtsai. Har noget forskjellig Form: **Ambo**, f. (Hall. Vald.), **Ambaa** (Trondh.?), **Ambu** (Habeland). Afvig. i Rjen: **Ambo**, n. Øbr., og **Ambo**, m. (med oo) i Berg. Stift, Ndm. og fl.; desuden **Zambo**, og **Zandbogje**, (o'), ell. **Zandboga** (Fleertal) i Ejj. og Sogn. De sidste Former tyde paa „Ambode“, m. De første staae nærmere ved G. N. andbod pl. n. eller aanbod (som maafsee er den oprindelige Form, beslagtet med önn, Arbejde). G. Sv. andbub.

Ambora, f. s. Honbora.

ambæcta, v. n. (ar), fysle med Creaturene, fodre, malke og have Tilsyn i Fødselen. Ejj. Sogn, Nhl. (Andre St. stia, stilla, fulla, fjorna, agta, ansa, bufulla). Jf. embatta. Af det gamle **Ambaatt**, f. en Tjenestepige; ogsaa Trælvinde. („Ambaatt“ er Navn paa et Fjeld nærved „Sestmannen“ paa Helgeland, formodentlig grundet i et gammelt Sagn). Efter de beslagtede Sprog skulde der ogsaa være et „Ambaatt“, m. om en Tjener, i Almindelighed. (Goth. andbahts, Ang. ambeht, Ght. ambaht). Heraf **Embætte**.

Ambætting, f. Tilsyn med Creaturene, Fodrering, Mælkning o. s. v. Sogn.

amefsam, adj. anstrengende, haard, streng. Øftere amafsam.

Aming, f. Drivning, Paaafyndelse; f. ama. **amla**, v. n. (ar), 1) være idelig ved noget (jf. ama); ogsaa: tirres eller fives med nogen. Hall. — 2) arbejde, slæbe, trække med noget, især uden Held. Nhl. Hertil **Amling**, f.

Amlod, n. Gjak, Nar; En som ofte gjør Fortræd eller plager Folk. Vofs. (Amlø). I Nhl. ogsaa: **Amljo**. Jf. Isl. amlódi, m. en Stymper. — Hertil et Verbum **amloda** (amloa): gjøre Fortræd, være trodsig, &c.

Amma, f. Amme; Barnevige. (Jf. G. N. amma: Bedstemoder). Nogle St. **Amā**.

amma, v. a. (ar), amme, opamme. Nogle St. ama.

ampa, v. a. (ar), besvare, uleilige; plage med idelige Begjæringer eller Befalinger. Gulbalen.

ampast, v. n. være besværet eller uleiligt med noget. Nordre Berg.

Ampe, m. Besvær, Uleilighed; den Nødvendighed at være stadig tilstede og fysle med noget; især om Tilsynet med spæde Børn. Noget brugt i Midten af Vandet; sjældnere i de nordligste og sybligste Egne.

ampefast, adj. nødt til at være stadig tilstede for at have Tilsyn med noget. Hedder ogs.

ampebunden. „Ho æ ampebunda“, om en Kone som har et spædt Barn at plele. Nordre Berg.

ampelaus, adj. fri, ubindret, ikke forpligtet til noget Tilsyn. Heraf **Ampeløysa**, f. Frihed o. s. v.

amper (ampr), adj. 1) skarp, bitter af Smag. Sogn. Sv. amper. I danske Dial. hamper. (Jf. G. N. apr: haard, barst). — 2) vanstelig, slem; især om Børn, som volde meget Besvær (= ampefsam); ogsaa: egenfjindig, vrangvillig, modstræbende. Dtl. Sjældnere med Begrebet: stolt, overmodig. Sogn. — 3) slu, klogtig, behændig (jf. flög, mein); og især om Arbejder: net, kunstig, behændig udført. Jnherrerd og Nordl.

ampefsam, adj. besværet, som volber Møje eller kræver ideligt Tilsyn, især om Børn. Ogsaa i Formen **ampen**: fordringsfuld, bydende, kommanderende. Gulbalen.

Ampestikka, f. En som driver og uleiliger andre, En som altid har noget at befale. Østerd.

amsa, v. n. (ar), fhynde el. drive paa. Buft. **Amster** (str), m. Paaadrivning, Paaafyndelse, Travlhed. (Af ama). Hall.

amstra, v. n. (ar), drive el. fhynde paa; kommandere. Hall. og fl.

Amc, n. Amt, Embedsdistrikt (omtrent som Sv. län). Det tydske Ord for „Embætte“. [an, i Udtryk som „ganga an“, og „koma an paa“, — er indført fra Tydsk.

ana, v. n. (ar), tumle aften, gaae blindt hen. Nordre Berg. sjelden. Øftere „enja“ og „aandra“ (andra?). I en gammel Bise (Kandf. 197. 209) findes „ana“ i en anden Betydning omt. som: foraarfage; maafsee for: anna (?).

And, f. 1) Aande, Aandedræt (= Ande). I Udtrykkene: draga Andi, halda Andi, tata etter Andi (Andenne). — 2) Aand, Sjæl; et aandeligt eller usynligt Væsen. (Fleertal Ander). G. N. önd, gen. andar. — Ordets Lighed med det følgende **And** (Fugl) synes at have fremkaldt en Stræben efter at adskille disse Ord i Formen; saaledes bruges i de østlige Egne **Dnd** (o') eller „**And**“ om Sjæl, og **And** om Fuglen (ligesom i Dansk); men paa andre Kanter (som i Bergens Stift) er Forholdet omvendt: **Aand** er Fugl, og **And** Sjæl. Nogen egentlig Grund til at adskille Ordene er der ellers ikke. Jf. **Ande**.

And, f. 2. (Fl. **Ander**), **And**; Esfugl, i flere Arter, som Stoffand, Svartand, Saurand o. s. v. Hedder tilbeels: **Dnd** (o') el. **Aand** (Berg.) og **Önd** (Vald.). Fleertal betonet som **End'er** (**End'r**); afvigende: **End'ar** (Del.), **End'a**, **End'e**; i Sdm. **End'r'e**. G. N. önd, gen. andar, pl. endr. Jf. Ang. ened; Ght. anit (T. Ente); Lat. anas, anat-is. — I Sammenfætning tildeels **Andar** (Anda, Aanda),

from Andarfjøder (Andaffjer), f. Andarveid, n. Anda(r)stegg, m. (jf. Andfall). and, en Partikel, som betyder: imod, og kun bruges i Sammensætning. (Goth. og Ang. and; Ght. ant). S. Anddyr, andfettes o. f. v.

anda, v. n. (ar), aande, drage Ande. G. N. anda. Dgsaa: puste, lufte, om Vinden. (Nogle St. ana, anne). Uegentlig: sige, yttre sig med noget. „Du maa ikffe ande da te nofon“. Hall.

Andardrag, n. et Handedræt.

Andardraat, m. Handedræt, Respiration.

(G. N. andardrátt). Dgsf. Andedraatt.

Andarat, n. Stennen, besværligt Anded-

dræt (i Sygdom). „Andarat“, Edm.

andast, v. n. (ast), udaande, opgive Anden, døe. Betegner, ligesom „saalast“, kun Døds-Diebliffet, og er saaledes mindre omfattende end G. N. andast o. døe.

andbaffes (fj), adv. opad igjennem Bakkerne. Hall.

Andbenk, m. Benk ved Bagvæggen i en Stue. Edm. (fjelden). Jf. Andveg.

andbert, adj. om Luft, hvori varme Dunstier let kunne sees. „Der andbert“ siges, naar den udaandede Luft viser sig som en Strøm af Røg eller Taage. Indherred, Nordl.

andbrigdeleg, adj. upassende, styg, flodset. Ejj.

andbugen (gj), adj. kroget, f. Gr. om Træ. Hall.

andbæres, adv. baglængs, bagvendt. Ejj. (Vel egentl. imod Bølgerne, af and og Baara).

Anddyr (h'), f. Bagdyr, Dør paa den modsatte Side af Hovedderen (især i Ladebygninger). Edm. Tel.

Ande, m. 1) Ande, Handedræt. G. N. andi. Dgsaa om et lidet Vindpust. Vindande. — 2) And, Sjæl (eller nærmest: Liv). — 3) And, aandeligt Væsen. I de sidste Betydninger heres Ordet nu fjelden, da det gjerne ombyttes med Formen „Aand“ (f. And, 1). Saaledes siges ogsaa „den Helligaand“ (Spiritus sanctus), uaagtet den rette norske Form er „den heilage Ande“, i Lighed med G. N. heilagrandi, og Sv. den Helige Ande.

Andedrag, n. Handedræt.

Andegg, n. Andæg. Nogle St. Andæegg, Andæegg.

andelaus, adj. andeløs. „Fisken er det, som andelauf liver“, Landst. 370.

andeleq (el. andleg), adj. aandelig. G. N. andlegr og andalegr.

andeles, baglængs; f. andhæles.

anderes (é), adv. f. andæres

anderleides, f. annarleides.

Anderom, n. Anderum; Pusterum.

Andersøyr, f. Andersøyr; Aandehul.

Andestryøm, m. Aandestrom.

andfanges (gj), adv. i modvendt Stilling, Bryst mod Bryst. Hall. (Hoel).

andfares, adv. fortløbende, i uafbrudt Folge, saaledes at man tager alt med og ikfe gaar noget forbi. Søndre Berg. Hall. Andre St. etter Nad, fyre Ende, fyre tvert, og fl.

Andføla, f. Gru, Forsærdelse; noget forfødeligt. „Aunføl“, Indherred.

andføleleg (el. andfælleg), adj. forfødelig.

andføelen, adj. bekymret, som gruer for noget. Tel.

Andføde (Aunføe), n. et Kuld Ande-unger. Dierd. I Berg. Stift: Andarbøle „Aandabøle“.

andfotta, v. a. (ar), vende imod hinanden, sætte i modvendt Stilling (f. følg). Tel.

andfottes, adv. imod hinanden, i modvendt Stilling. Liggja andfottes: ligge saaledes, at den Gnes Fødder vende til samme Kant som den Andens Hoved. Næsten alm. (Jøl. andfötis). Jf. moifettes. 2) bagvendt, med Fødderne foran. (koma a.). Hard.

Andgæina (gj), f. en Modsig, Modstander. Hall.

andgjeglast, v. tratte, tviste, modfige hinanden. Esl. Nfl. Helg.

Andheim, m. Aandernes Verden (eller den anden Verden). I det gamle Draumfyvde (Landst. 77. 86) synes „Aunheimen“ at betegne: annan Heim (andre Heimen); men en saadan Forforning af annan (el. annar) er dog noget usædvanligt.

andhæles, adv. baglængs; bagvendt. Tel. (?). Jøl. andhælis. Paa Edm. andeles (ee), maafee opfattet som: mod Vinden el. Bygen (Glet).

andhæres, adv. bagfra, imod Haarene. (Af Haar). Strjuka andhæres. Tel. Hall. Jf. andæres.

Andfall, m. Andrit, Gan-And. Dstherd. Andre St. Andarstegg (Aandastegg).

andfremleg, adj. modbydelig, uhyggelig. I Dvalen „anfræmmeli“; maafee af fremja (o: trykke). I Hall. derimod: anfræneleg, modbydelig, og Anfræne, f. en modbydelig Ting. Dyrindelsen visis.

andfvæm, adj. modbydelig, ubehagelig; især om Luft: kvalm, usund. Smaal. Dgsaa i Formen andfvæmleg.

andlaus, adj. aandløs. Lidet brugt.

Andlaat, n. Dødsfund, de sidste Handedræt. Berg. Hall. og fl. (West i Fleertal). Gan laag i Andlaatom („Andlaataa“). G. N. andlát. Jf. Laat og lata.

andleg, f. andeleg.

andlert, adj. behagelig, sund; om Luften. Ser er so andlett. Trondh. (?).

Andlit (i'), n. Ansigt, Ansyn. West brugt. i de sydlige Egne og paa Opplandene, tildeels udtalt „Aneet“, i Hard. ved Dmsætning: „Aneet“. G. N. andlit. (Ang. andvrit). Jf. L. Antlig. — andlitæbljug,

- adj. folkesty, bange for at vise sig. Hall. (Cyber tildeels som andesblug). **Andlitslag**, n. Ansigtstræk. Tel. og fl. **Andlitskap**, n. Ansigtets Form.
- andløgð**, adj. 1) oplagt til at lee, kommen i latter. Tel. Hall. Gbr. — 2) latterlig. Det var so andløgð. Vald. (Jf. legleg).
- andløgja**, v. a. (—gjer, gde), vække til latter, faae Gn til at lee. Han andlögde meg. Tel.
- andløgjen** (el. —legen), adj. 1) latterlig, som vækker latter. Lister og fl. (Ofte udt. andløien). — 2) lattermild, tilbøielig til at lee; ogsaa forvirret, overrasket. Sogn (andlegen).
- Andmarke**, m. Kvæg, Creature; især Storfæ, Kæer. Vestenfelds. **Annmarkje** (Edm. Eff. Schl. Ryf.), **Annmarkje** (Jød.). — Ordet Grund er dunkel; maafee skulde det egentlig betegne en enkelt Mand's Kvæg og hentyde paa dettes særegne Mærke (Mark). G. N. andmarki betyder en Mængde og herer altsaa ikke hertil.
- andmod**, adj. staaandet, stæmme af Ud-mattelse. Bruges i Formen „andmott“ (Std. Edm.); formodentlig ved en Omstilling „Eg er andmodt“ i Stedet for: Det er meg andmodt.
- Andnagl**, m. kun i Pl. Andnegler (Annegle): Revner i Huden ved Neglerødderne. Sogn, Eff. Edm. Jæl. andnøgl, Neglerødder. (Jf. Eng. agnail).
- Andnes**, n. Ræs paa Siden eller ved Mundingen af en Hjord. Nhl. (Annes). G. N. andnes.
- andoraft**, v. n. (aft), tviste, disputere, trække. Tel. (andoraft). G. N. andorda, uenig.
- andorsleg**, adj. frygtelig, forfærdelig. Tel. og Sat. Dgsaa: andorsleg. (Sprindelsen noget uvis).
- Andov** (oo), n. 1) Stopning, Standsning; det at man holder en Baad paa sin Plads ved at roe imod Vinden eller Strømmen (s. andeva). Berg. — 2) et vist Rum i Baaden; det andet Rum forfra. Nff. (S. Andörom). 3) Uro, Meie, Travlhed. Edm. — Vel egentlig Andhov. Jf. Jæl. andöf.
- andpusten** (ogs. andpust), adj. staaandet af Udmattelse. Jf. andsløppen.
- Andra**, f. Skinne, Beslag under Mederne paa en Slæde (= Draag, Skening, Spøng). Smaal. Dgsaa i svenske Dial. andra. Jf. Ander og Under (Stf).
- andra** (?), v. n. (ar), gaac blindt hen, tumle afsted (især hvor man ikke veed nogen Veie). Edm. i Formen „aandre“; jf. ana og enja. Jæl. andra, gaac sagte (Hal-dorson); Sv. Dial. ana.
- Andring**, f. Beslag under en Slæde (s. Andra). Smaal.
- Andror**, m. Mod-Roen, det at man maa roe imod Vinden; Modvind for Roende.
- Alm. i de nordlige og vestlige Egne. Nogle St. **Andro**, som maafee er et gammelt Androde. G. N. andródr og andródi.
- Andsjo**, m. Sø eller Velge, som slaar lige imod Fartøiet; ogsaa: modgaende Strømning, Modstrøm. Nordl. (Annsjö).
- andsjoad**, adj. om Sø eller Strøm, som man faar lige imod sig. Vof. (annsjea).
- Andskap**, u. Ansigtets Form eller Skikkelse. Brugt i Dativ Pl. Han er sit Fader sin i Andskopom (o'). Edm. „i Andskopaa“.
- andskara**, v. n. (ar), om Vand, som trækker igjennem Taget i Frost. Tel.
- Andskare**, m. Vand som trækker igjennem et Tag, naar det's Aflob er tilstoppet ved Jis i Torvdækket. Tel. Andre St. Teledrope.
- andskarves**, adv. imod Kanterne; især om en Strygning opad over Ansigtet. Hall. (Hoel). Jf. fjerva.
- Andskortofa**, f. Roerbænk næst foran Bagtøsten. Nff.
- Andstoka** (o') f. Dødsstund (= Andlaat). Tel. „Andstoku“, sjelden.
- andsloppen**, adj. aandeløs, nær ved at tabe Manden. Han hadde sprunget, so han var reint andsløppen. Vofs.
- Andspøna**, f. opreven Hudflap ved Neglerøden. Hall. Jf. Andnagl.
- Andsrum**, n. det andet Rum i en Storbædd; det Rum, hvori man „andover“ for at holde Baaden stille under Fisteriet. Maafee for Andovsrum, s. Andov. (Jf. Strøms Edm. 1, 402).
- andstemna**, v. a. bestride, overkomme, klare. Vofs? (G. N. andstemna, svare imod).
- Andstev** (e'), n. 1) Omfærd, i Vers. 2) Talemaade, Mundheld (= Bedstev). Smaal., udtalt „Annstev“.
- Andstrøm**, m. 1) Modstrøm. 2) Hindringer, Vanflighed; Modgang. Senjen, Vof. og fl. Meget brugt, tildeels udtalt Annstrøm. Jf. G. N. andstreymi.
- Andstøppingar**, pl. m. sammenbragte Børn; ubeslagtede Børn, som ved Enkes og Enkemand's Giftermaal komme sammen i een Familie. Nordl. (Vof.) Formodentlig beslagtet med G. N. stjuvr: Stiffen.
- Andsvar**, n. Ansvar, Forpligtelse. G. N. andsvar: Tilsvaret (egentlig Modsvar). Jf. svara. — **andsvarleg**, adj. ansvarlig, **andsvarslaus**, adj. fri for Ansvar; ubunden. **Andsvarslöysa**, f. Frihed for Ansvar.
- andsværd**, adj. som ikke faar sove i rette Tid, og derfor er søvrig i Utide (= rangsværd). Hall.
- andsvynes**, adv. lige imod hinanden (vis à vis), **andsigt** til **andsigt**. Skal bruges i Tel. Ellers betegnes det samme med et besyn-derligt Udtryk „ands Andlit“. (Winje).
- Andsynning**, f. den modsatte Side i Hori-zenten. Hall. Jf. Synning.
- andsøles**, adv. imod Solen, d. e. i Retnin-

gen fra Høire til Venstre. Tel. og flere. Nogle Steder: andstølt. G. N. andsøelis. Ellers: rangføles.

Andteppa, f. Snue. (Syn. andtappa).

andtept, adj. angreben af Snue, el. Tilstopning i Nanderørene. Gbr. og fl.

andtsjoeleg (anktsjoeleg), adj. upassende, ilde ladende, styg. Eftj. Formodentlig af et gammelt „tjoa“ (= tha), o: nytte, due. Eller maaftee for andtsjoleg (nytsøftelig)?

Andtyrja, f. = Andyrja, Andøra.

Andtøna, f. en Tværdriver. Hall. — andtønast, v. n. stræbe imod, trodsse. Duntfelt; f. Andøra.

anduga (u'), v. n. (ar), anke paa, eller angstes for noget. Det var ikke notot til aa anduga paa. Eftj. Maaftee andhuga.

Anduge (gj), m. Befymring, Uro i Sindet. Sogn (?). I Eftj. Anduging, f. Vel egentl. Andhug.

Andur, m. (?), f. Andør.

andvafen (f), adj. søvnløs, længe vaagende. Hall. G. N. andvaki.

Andvarp, n. Suf. Mhl. og fl.

andvarpa, v. n. (ar), suffice. Mhl. Hard. Valders og fl. G. N. andvarpa.

Andveber, n. Modvind, Vindbyger som man faar imod sig paa en Rejse. Nordl. (Aunveer). G. N. andvidri.

Andveg, m. Bent ved Baqvæggen i en Stue, inderste Plads. Mhl. Vosø, Hall. og fl. (dog mindre brugl.). Ogsaa AndvegshenK (gj) forekommer (Sbm.); jf. AndbenK. G. N. andvegi, øndvegi, n.

andveges (gj), adv. til den modsatte Side. Hall.

andvendig, adj. tvær, modstræbende. Valb.

Andvid (i') m. Vridninger i Træ, indvendige Krumninger hvorved Træet bliver vanskeligt at høyle eller tilskjære. Eftj. og fl. Ogsaa falsket Motvid. — andvidad (i'), adj. vreden, vredvoret, om Træ (= motvidad). Sogn, udt. andvia, andvea; ogsaa andvidd (i').

andvig, adj. 1) tvær, modstræbende, modvillig. 2) mofsom, besværlig, som ikke rigtig vil gaae (om Arbejder, f. Gr. Vævning). Ogsaa: hinderlig, ubeleilig; om Tilfælde. Gbr., mest i Neutr. (andvigt). G. N. andvigr, modstridende, af vega.

andvigt, adv. tvært, hinderligt. Gbr.

Andvind, m. Modvind. Nordland.

Andvofa (o'), f. Søvnløshed, lang Vaagen (= Aarvofa). Sogn, Mhl. Tel. (Andvofu). G. N. andvaka. Jf. andvafen.

Andyrja, f. 1. Tværdriver, f. Andøra.

Andyrja, f. 2. Spor af Fier i Snee. Hall. Nferd. Guldal og fl. I Lighed med Dyr-gja og Skibdyrgja funde det snarest opfattes som And-dyrgja; men det følgende Andør passer ikke sammen hermed.

Andyrkje (-hrkje), n. 1) Redskab, Bærktøi. Lof. (thydelig udtalt: Andyrkje). 2)

Materialer, især af Træ; Smningstræ. Gbr. G. N. andvirki, Arbejdsfager (af Nogle opfattet som anvirki, ligt önn). I svenske Dial. anørkje.

andæren, adj. tvær, modvillig, vrangvillig; ogsaa vranten. Hall. G. N. andærr, forklaret som mod-roende, af Aar, f. (Egilsfon).

andæres, adv. baglængs, bagvendt; tvært, uheldigt. Tel. Hall. (Jf. andhæres). G. N. andæris.

Andør (el. Andøra), f. Eft. Sneestinne (= Under); især en kortere Efti at bruge ved Opstigning. Nferd. Nogle St. An-nør; i Solør ogsaa Annun, formod. for Andur'n (m.). Jf. Andyrja. G. N. andri og øndurr, m. Sv. Dial. andur (m.): Efti, og andøra: Eftispor. (Mæg, p. 9).

Andøra, f. Klodrian, En som sætter Tingene forkeert eller bærer sig klobset ad. Hard. Hertil nærmer sig: Andyrja, og Andtyrja, f. om en tvær, modvillig Person. Tel. (Vinje). Ligesaa: Andtøne, i Hall. — Andøra kan maaftee jævnføres med G. N. øndurdr (= andverdr), o: modvendt.

andøva, v. n. (er, de), holde en Baad imod Vinden eller Strømmen, roe eller stoppe med Aarerne, for at Baaden ikke skal drive af Stedet: saafom paa en Fiskerplads. Alm. paa Vestkysten. G. N. andøva. Figurl. stræbe imod, søge at hindre noget; ogsaa: have travlt, være meget sysselsat. Vel egentlig and-heva (afpasse imod). Jf. Andøv, og Andørem.

Andøve, n. Modstræben; ogsaa en modstræbende el. uvillig Person. Vosø.

Andøvning, f. Roen eller Stopning med Aarerne; ogsaa: Træthed, Tummel, Uro.

Ang, m. er i nogle Tilfælde kun at ansee som en Endelse (Farang, Havang, Bulang), men synes ogsaa at være et Ord med dinksel Betydning, omtrent som Grund eller Plads; f. Lefang, Harvang, Einang. Her-ved er ogsaa at mærke, at en Mængde Stedsnavne slutte med „Anger“, som: Lef-anger, Rivanger, Hardanger, Gifanger, Stav-anger; i Dagligtalen tilbeedes med „Ang“, som: Raupang, Lefang, Drimang, og paa nogle Steder „aang“ eller „ung“, saaledes paa Sbm. Lefkung (Leffang), Gjæraangien (Geiranger). Dette Ord har deels været forklaret af „ang“ (trang) som en smal Fjord, Vig eller Dal, og deels som besægtet med Eng og Wang. Jf. Nedertydft Anger o: Eng. Det sidste er vistnok det rimeligste, dog synes „Anger“ at adstille sig fra „Wang“ ved det sluttende R, som i G. N. tilbeedes ogsaa vedhanger i Fleertal (som Vinangrar, Fvangrar). Maaftee have nogle Navne havt den ene Betydning, og nogle den anden.

ang, adj. trang, smal, liden; om en Ab-ning, f. Gr. om Masserne i et Garn.

- Dsterd.** (Trysil). (Fleertal ogsaa udtalt: Angne, agne). **G.** N. **angr.** (Angels. **ango;** Goth. **aggyvus**). **Jf.** **Angreme** (som viser, at Ordet har været mere udbredt).
- anga.** v. n. (ar), 1) lugte, give Lugt, f. **Gr.** om Blomster. 2) lugte til noget. **anga** paa Drøkten, o. s. v. **Mest** brugl. i **Berg. Stift,** i **Formen** „aanga“. **G.** N. **anga;** **Ev.** **ānga.**
- anga.** v. a. (ar), udbye med **Laffer,** sætte en taffet Kant paa Klæder. **Hall.**
- Angje,** m. 1) **Green** eller **Arm** paa et Kfættet Redskab (f. **Gr.** paa en **Gaffel**). **Ehl.** i **Formen** **Angje.** **Jel.** **angi.** — 2) **liden** **Laffe** eller **Land,** som paa **Kanten** af **Løv.** **Hall.** (**Angje**). **Jf.** **Agge.**
- Angje,** m. 2, **Lugt** (især behagelig); **Duft,** **Bellugt.** **Vestenfieldd:** **Angje,** **Angje.** **G.** N. **angi.** (**Ev.** **ānga,** f. **Lugt,** **Damp**). **Jf.** **Daam,** **Løv,** **Snif,** **Luft,** **Gim.**
- angelaus,** adj. **lugtlos.**
- Anger** (**Angr**), m. **Anger,** **Fortrydelse;** ogsaa (dog sjældnere) **Sorg** over et **Tab.** **G.** N. **angr,** **Sorg.**
- angerfull,** adj. **angerfuld,** **angrende.**
- angerlaus,** adj. **angerløs,** **rolig** i **Sindet.**
- angerfam,** adj. **ømsindet,** **tilbieligg** til **Anger;** ogsaa **angerfuld,** **fortrydelig.** **Trondh.**
- angleg,** adj. **bitter,** **skarp,** **fornærmelig** (om **Ord** eller **Ytringer**). **Tel.**
- Angnet,** n. **Garn** med **smaa** **Naal.** **Dsterd.;** f. **ang,** **adj.**
- ang-ordig,** adj. **bitter** i **Ord,** **skarp,** **bidende.** **Tel.** (**angortig'e**).
- angra.** v. a. (ar), **angre,** **fortryde.** (**3** **Berg.** **aangra**). **G.** N. **angra,** **valde** **Sorg.**
- angrande,** adj. **værd** at **angre** paa. **Det** var **ittje** **angrande.**
- angren,** adj. = **angerfam.**
- Angryta,** f. **Rnurrepotte.** **Tel.**
- Angrøme,** n. **Tranghed,** **Trængsel;** om noget som **staar** i **Veien** eller **optager** for **meget** **Rum** (= **Trongrøme**). **Sæt.**
- Angstei,** f. **Agnestel.**
- angulæg,** adj. **tyer,** **vrangvillig;** ogsf. **ærgelig,** **hidfig.** **Hard.** **Trondh.** — **Dunkel** **Form;** i **Hard.** **anguleg** (**maafsee** for **angurleg?**), **ved** **Trondh.** **berimod:** **angullu.** — **3** **ældre** **Ordsamlinger** findes **angola:** **mobvillig** (**Schytte**), og **angvælen:** **utaalmodig** (**Hallager**).
- Ank,** n. 1) **Klynk,** **Jamren,** **Smertesuf.** **Trondh.** **Ant** og **Stant:** **Jamren** og **Stønnen.** (**Hydal**). **Jf.** **G.** N. **aumkan.** 2) **Befymring,** **Uro** i **Sindet** (= **Hugverk**). **Eg** hadde **eit** **stort** **Ant** **tyer** **det.** **Dgsaa:** **Misnoie,** **Anger** over en **Forsømmelse** o. s. v.
- anka,** v. a. og v. (ar), 1) **refl.** **klage** (fig), **klynke,** **jamre** sig for **Smerte.** **Trondh.** og **f.** **Ufvisg.** **aanka** **seg** (**Søndre** **Berg.**); **unke** **seg** (**Wald**). **Ev.** **Dial.** **anka;** **Nt.** **anken.** — 2) **hnte,** **beklage.** **Helg.** (**aanke,** **aank**). **G.** N. **aumka.** (**3** **samme** **Betydning:** **aankaara,** og **unkaara.** **Sdm.**). —
- 3) **anke** paa, **være** **utilfreds** med **noget;** **Gsaa:** **angre,** **fortryde;** **ligesaa:** **være** **befymret** og **uroelig,** f. **Gr.** for **En,** som er **borte** eller **maafsee** er i **Fare.** (**Kun** i **Formen** **anka**). **Formodentlig** er **det** **to** **Ord,** som **her** **ere** **saldne** **sammen** i **een** **Form.**
- Ankar,** n. **Anker,** **Stibsanker.** **Mest** **alm.** „Anker“ med **svag** **Betoning** og **alligevel** **haardt** „f“ (**altsaa** en **uregelmæssig** **Form**); **sjældnere** **Ankar** (**Tel.** **Hall.**) og **Altjer** (**Hard**). **G.** N. **akkeri** (efter **Lat.** **ancora**). — **Ankarborn,** m. **Ankerbund.** **Ankarfli,** f. **Fli.** **Ankarflo,** f. **Ankerflo,** o. s. v.
- Ankarroll,** n. **Sprutte,** **Polhyp** (= **Altjar**). **Nordl.** **S.** **Sprutta.**
- Anke,** m. **Anke,** **Utilfredsahed.** (**Sjældnere**).
- ankesull,** adj. **befymret,** **angstlig.**
- ankelaus,** adj. **tryg,** **rolig,** **ubefymret.** — **ankelaust,** adv. **roligt,** **uden** **Frygt.**
- Ankeløysa,** f. **Tryghed,** **No.**
- Anker,** n. **Anker,** **Dunk** som **holder** en **Trediedels** **Lønde.** **Nyt** **Ord.** **Holl.** **anker.**
- anklast,** v. n. **twiste,** **trætte.** **Tel.**
- ankort,** f. **annatfort.**
- ankra** v. n. (ar), **ankre.** (**Ridet** **brugl.**)
- ankræmeleg,** f. **andkræmleg.**
- ankfam,** adj. **befymret,** **angstlig;** f. **anka.**
- Anlet,** f. **Andlit.** — **Anmarke,** f. **Andmarke.**
- Ann,** f. (**Arbeide**), f. **Dnn.**
- ann,** adj. 1) **virksom,** **ivrig,** **omhyggelig.** **Eg** var **so** **ann** paa **det:** **han** **bestræbte** **sig** **saa** **ivrigt** **derfor.** **Jndherred.** **Hører** **til** **Dnn** (o: **Arbeide**), **ligesom** **anna,** v., **annig** og **annsam.** — 2) **om** **Tingen:** **nodvendig,** **magtpaaliggende;** ogsf. **hastende,** **strax** **for-nøden.** **Kun** i **Neutr.** (**ant**). **Det** var **so** **ant** **um:** **det** **hastede** **meget.** **Ndm.** **Der** **ittje** **so** **ant** **um** **det.** **Jndr.** **Dgsaa** **ved** en **Dmstil-ling:** „**Eg** var **so** **ant** **um** **det**“ (i **Stedet** for: **det** var **meg** **so** **ant** **um**), o: **Det** var **mig** **meget** **om** at **gjøre.** **Drkd.** (**G.** N. **annr,** **kun** i **n.** **ant**).
- anna,** v. n. (ar), **haste,** **skynde,** **drive** paa. **No** **saa** **me** **anna** paa, o: **være** **stiftige.** **Du** **maa** **anna** paa **deim:** **saae** **dem** **til** at **skynde** **sig** **noget.** **Abg.** **Dgsaa** **reflexivt** (**anna** **seg**): **bestræbe** **sig,** **bestitte** **sig.** **Sæt.** **Andre** **St.** **onna** **seg** (**mindre** **rigtigt**). **3** **Dsterd.** og **saa** „**ante** **seg**“, **el.** „**ante** **paa**“. **S.** **ann.**
- anna** (adj. n.), f. **annan.**
- annan,** adj. (**onnor,** f., **annat,** n. **andre,** pl. og **bif.** **F.**), 1) **en** **anden,** **en** **ny,** **iffe** **den** **samme.** 2) **den** **ene,** **een** **af** **to;** f. **Gr.** **ein** **etter** **annan;** **den** **eine** **etter** **den** **andre;** **dei** **lasta** **tvær** **paa** **annan.** 3) **den** **anden,** **følgende,** **næste** i **Rækken.** **Dstest** i **Formen** „**andre**“, **el.** „**den** **andre**“. — **G.** N. m. **annarr,** f. **ännur,** n. **annat,** pl. **adrir** (for **annrir**). **Beiningen** er **bleven** **uregelret,** **især** **berved** at **Hovedformen** „**annar**“ er **her** (**ligesom** i **Evenesk**) **bleven** **fortrængt** af **Alkufativ-** **formen** **annan.** **De** **brugelige** **Former** **ere:**

Maskul. **annan** (Trondh. og fl.), **annen**, **annin**, **ann?**, og i Sogn tildeels: **onnor**. — Femin. **onnor** (Sogn, Mhl. Harb. og fl.), **onno**, **onnaa** (Esfj. Edm. og fl.), **annor** (Nyf. Jæd.), **anna** (Abg. Trondh.). — Neutr. **anna** (overalt). — Fleertal: **andre** (for **annre**), **anner** (Trondh.), **are** (Søndre Berg. Hall. Vald. ic. for **adre**), **aire** (Sæt.). — Bestemt **andre**, **are**, **aire**. — Dativ af Neutrum, egentl. **odro** (G. N. ödru) bruges i Formen: **auro** (Helg.), **auraa** (Edm. og fl.), og **sa:** **androm** (Østerd.) og **aurom** (Tel.), som egentlig tilhører Maskul. og Fleertal (odrom). Saaledes „Dø høve kvart auraa“ (Edm.): det ene passer til det andet. „Dø mangt auro litt“ (Helg.): der er mangt, som er ligt et andet. „Nøse so 'va auraa beire“ (Edm.): noget som var bedre end det øvrige, noget udmærket. Saaledes og **sa:** „ar“ **viller**, ved Trondhjem (Selbu); Sv. Dial. **arviller**, **adørviller** (o: bedre end noget andet, fortræffelig); **v. fildre**. Om Genitiv **f. annars**. — Mandt andre Talemaader mærkes: **Gong** og **annan**: en og anden Gang. **Tat** og **annat**: et og andet Tag (Stund, Tid). **Annan Dag**: anden Dag i en Høltid. **Andre Dagen**: den anden el. næste Dag. **Annan Maandag**: paa Mandag otte Dage til. **Annan Kveld** (og **f. Annat-Kveld**): i Morgen Aften. **Andre Kvelden**: den anden Aften. **Önnor Natt**: Natten efter i Morgen. **Önnor Helg**: næste Helligdag efter den forfikkommende. **Annat Nar**: næste Nar. **Andre Naret**: det andet Nar. **Alt** det **andre**: alt det øvrige. **Ute hjaa** det **andre**: ude hos Fremmede, udenfor Familien. **Eg saag** **ikke annat**: jeg saae ingen Mangel der-paa; det manglede ikke. **Det vardt annat Slag**: det blev noget ganske andet, noget rigtig nyt. **Annat sitt** til: lige saa meget til, dobbelt saa meget. **Det var** **ikke annat** til (Edm.): det var just tilpas, det skulde man netop have gjort. — I visse Sammenligninger bruges „**annan**“ ofte som overskødigt eller kun til større Østertryk; **f. Gr. ganga** som ein **annan** **Tiggar** (o: som en virkelig Betler); **rota** som ein **annan** **Gris**; **riwa** og **sita** som eit **annat** **Udyr**, o. **f. v.**

annan-hvar (onnor-hvar, **f. annat-hvar**, n.) hver anden. G. N. annarhverr.

annar-leides adv. anderledes. **Nyere** Ord i forskjellig Form: **annerleis** (Trondh.), **ande(r)leis** (mange St.), **ansleis** (Trondh. Tel. og fl.), **areleis** (Mhl. og fl.), **aar-leis** (Bosø), **aleis** (Romsd.), **aleis** (Sæt.), **aulis** (Meltdalen). Og **sa:** **anderlein**, **andelein** (Gbr.), **arelein** (Hall.), **alein** (Hall. Vald.), **alei** (Sæt.). **Dyrindellig**: **onnor** **leib**, eller (i Alfus.) **andra** **leib** (o: paa anden Beib), siden sammensat, for-øget med en Endelse og tilsløpet paa forskjellig Maade. **Jf. Sv. annorledes**; i

Dial. **anderlees**, **annles**, **arlåfs**, o. **f. v.** **annars**, adv. ellers, i andet Fald. **Han visste** det **vel**; **annars** hadde han **ikke** sagt **so**. **Nest** i Formen **annas** og **annast**. **Sogn**, **Søndre Berg**. (Jf. elles). **G. N. annars**; **Sv. annars**. — **Her mærkes** ogsaa Talemaaden „**Han vardt annas ve(d)**“, eller „**annast mæ**“ (Gbr. Drf.), o: han kom i Bevægelse, blev urolig, el. forstrøket. **Jf. G. N. hånun** vart **annars** **hugar** **vid**. — **Egentlig** er **annars** et Genitiv af **annar** (**annan**), men bliver ellers forkortet til „**ans**“; **sa:** **ledes**: „i **anns** **Manns** **Hus**“ (i anden **Mands** **Huus**), „**paa** **anns** **Manns** **Grunn**“, o. **f. v.** (Trondh. og fl.). **Hertil** hører ogsaa Udtrykket **annars-imillom**, o: imellem **andre** Ting, **af** og **til**, en og anden Gang, el. leilighedsvis. **Lyder** som **ans-imillom** (Trondh.), **ansimyllaa** (Nfj.), **afs-imylljo** (Hall.).

annar-sinne, adv. til andre Læder, en anden Gang. **Nordre Berg**. (**ander-sinne**). I Sæt. **atresinne**. **Egentlig**: **andro** **Sinne** (G. N. ödru sinni).

annar-stad, adv. andenstedes. **Dfsted** afvig. **annenstad**, **annstad**, **annstads**, **annsta'r**. (G. N. annarsstad). **Ellers** med Fleertalsform: **andre** **Stader**, **are** **Stae**, **aire** **Stae**; og i Dativ: **auraa** **Stodaa** (o') og **auraa-staa'** (Edm.) for: **odrom** **Stodom**.

annast ellers, o. **f. v.**, **f. annars**.

annast, conj. inden, førend, før. „**Dø vert'e** **lengje**, **annast** **han** **kjem'e**“. **Edm.** „**Han va' vel** **hardt** **nøydd'e**, **annast** **han** **gjøre** **dø**“. **Jf. G. N. unz**, **unds** (forklaret som „und pat es“, o: til det at).

annast. **v. (ast)**, arbejde med noget, drive paa, have travlt. **Abg.** **Ellers** i anden Form: **antast**, **Drkd.** og **anse**, **Nommerige**. (G. N. **annast** um: bære **Dmsorg** for). **Jf. anna**, **v. og ann**, adj.

annat, som conj. undtagen. „**Alle** **anna'** **me**“, o: alle foruden vi. „**Alltid** **anna'** **um** **Kvelden**“, o. **f. v.** **Jf.** „**Ein** **saag** **ikke** **Grasstraa**, **anna'** **dø'** **va'** **berre** **Bergj'e** **paa** **alla** **Side**“ (Edm.) o: uden at det var, o. **f. v.** eller: tværtimod var det. **Sa:** **ledes** **ofte** **efter** **en** **Regtelse**. **Egentlig** for „**annat** **en**“.

annat-fort, conj. enten (= anten). **Brugt** i Formen **antekort**, **Hall.**, og **annfort**, **Gulbalden**. **G. N. annat** **hvært**.

an-ne (i her-**anne**, der-**anne**, og fl.) **f. ne**.

annen, **f. annan**. — **Unnes**, **f. Andnes**.

Annfred. **m. Frihed** for Thingsejning; **Rest-**ferier i den travleste Arbejdstid. (Synes forældet).

Annheim, **f. Andheim**.

annig, adj. flittig, arbeidsom; og **sa:** **flynd-**som, **ilfsørdig**, som **haster** med noget. **Bosø**, **Harb.** **Hall.** **Hedder** ogsaa: **onnug**, **onnig** (Tel. Vald. og fl.), **endig** (Edm.). **Jf. Dnn**, **f. og anna**, **v.**

annsam, adj. 1) arbeidsom, flittig, travl (= ann, annig); ogsaa: meget fysisksat, som har meget at udrette. Dpl. og fl. G. N. annsamr. I svenke Dial. ansam. — 2) travl, streng, f. Gr. om en Tid, da man har usædvanlig meget Arbeide. Det verb annsamt. Eg hadde det so annsamt. (Mere alm.). — 3) besværlig, vanskelig at komme tilrette med; ogsaa om Personer: egenfin- dig, tvær, vranten. Gbr. Valbers.

Annsemd, (-semd), f. 1) Arbeide, Virksom- hed; Travlhed, mange Forretninger. Hall. Ahl., Sogn, Edm. og fl. Det var sit ei Annsemd paa (el. med) honom. (I Edm. ogsaa i Fleertal. „Dø so maange Annsemdinne“). — 2) Omforg, Omhu for at udrette no- get. (Sjeldnere). G. N. annsemd. I Drfd. „Annseme“ (et gammelt annsemi). — Her- til: annsemdafull, adj. meget fysisksat; travl. Modfat annsemdalaus: nogen- lunde frei eller ledig. Edm.

Annetid, f. Arbeidstid; især Tiden for de største Sommer-Arbeider. Sjeldnere Ord (Edm. Nebenes), men bedre end det al- mindelige „Dunetid“.

Annvika (i), f. f. Gyanuvika.
annvinn (annvint), adj. msifom, besværlig; travl, streng. Tel. Nunn. Gbr. Det vardt annvint.

Annøring, m. Dyr som er over et Aar gammelt, gaar i sit andet Aar. Aaserall, Fjotland. (Misligt i Formen).

anpust, f. andpusten.

Ans, n. 1) Tilsyn, Regt, Pleie (f. ansa). 2) Agt, Opmærksomhed. Eg gav ittje Ans paa det. Gbr.

ansa, v. a. og n. (ar), 1) agte, ffjette, ændse, legge Mærke til. Temmelig alm. G. N. ansa, (ogsaa skrevet „anza“, ligesom for andsa, men maa vel hellere opfattes som annsa, af anna, Dnn). — 2) føbre og pleie Kreaturene (= ambætta, stia, stulla). Dstord. (Jf. Sv. ansa: rogte). — 3) ar- beide, stræbe; see annast. — En dunkel Sammenfætning er „anslofte“, v. a. (ar), ændse, indlade sig med. Edm.

ansfande, adj. værd at ændse.
ansfolla (ansfulle), f. Pige, som fodrer Kvæget (= Budeigia). Tønsat.

ansimillom, leilighedsvis; f. annars.

Ansing, f. 1) Agt, Opmærksomhed. 2) Kre- aturenens Regt. Dstord.

Ansjo, f. Andjoe. Ansfoj, f. Andskap.

Ansfoj, f. Andstev. ansfols, f. andsoles.

ant, f. ann. — anta, f. anna.

anten, conj. enten. Brugt i forskjellig Form: anti (Dstord., Soler, Hall.), antien, antjen (Drfd.), antin (Vald.), antan (Hard.), anten (mange St.), enten (lige- saa), entel (Nordre Berg.), antel (Gbr.), af Nogle opfattet som „annat hel- der“. Den rigtigste Form vilde være „anntig“, el. antig. G. N. annat tveggja (o:

eet af to, det ene af de to); senere sam- men draget til antiggja, antige (Dipl. 6, 476) og fl. Sv. antingen. Jf. fort* (kvaert) og annatfort.

Antonseld (Antuseld), m. en Sygdom med Udslæt omkring Underlivet. Hall. (T. An- toniusfeuer: en Sygdom i hvilken man for- dum bad den hellige Antonius om hans Forbøn).

antra, v. n. (ar), stride imod, gjøre Mod- sigelser. Tel. (Jf. Nt. antern). Hertil: Antregast, m. og Antring (el. Antringe), m. Modstander, En som idelig gjør Mod- sigelse. I Hall. Antrefjegla, f.

Anveer, n. f. Andveeder.

Ap, n. Drillerie, Gjækkerie; ogsaa om et Spil af Esjåbøen, en Maske af Stuffel- ser eller besynderlige Tilfælde. Der reint eit Ap med denne Binde; for ein saur, so er han imot. (Berg.). Dste i en fremmed Form: Aperi, Apri, n.

apa, v. a. og n. (ar), 1) drille, gjæffe, drive Gjæk med. G. N. apa. 2) med „etter“: efterbare, lære Skik af. Ved Trondh. aapaa. — Apa seg innpaa Folk: tirre, ophidse nogen ved Drillerie. Der alle, som apa, og ingen, som vil flapaa: Alle ville spotte; Ingen vil forbedre. Berg. Stift. — apast, v. n. gjæffes, drille hinanden.

apa, v. rykke tilbage, f. hopa.

Apaa, f. en Abe (Dyr). G. N. api, m. Sv.

apa, f. Dgsaa: en Esteraber.

Apall, m. Abils, Abletæ. Egentl. Apal; afvig. Apsaale (Est.), Aple (Hard.). Fleertal tildeels Aplar, ellers Apallar. Ordet har ogsaa en anden Form: Apald (Sogn), som passer til G. N. apaldr; men alligevel synes dog „Apall“ at have et Fortrin, især som Stamord til „Eple“. Jf. Sv. apel. — Hertil: Apallblom, m. Apallaard, m. Apallbage, m. og fl. (I Hard. Aplablom, Aplagar*, o. f. v.).

apallgraa, adj. abilgraa (om Heste), graa- skimlet.

Aparr, m. 1) Gjæk, Drillemeister. 2) Ester- aber.

[**aparta**, og **aparto**: hyperlig, udmærket. Ester Jr. à part: for sig selv.]

Apefact, m. 1) Abekat, mindre Abe (vel ogsaa om Aber i Almindelighed). 2) en Esteraber, Modegjæk. 3) Gjæk, Spotteflug. apeleg, adj. drillende, tirrende.

apelege, adv. underligt, besynderligt, som ved et Gjækkerie (f. Ap). Paa Edm. „apelege“. „Dø gjenge so apele* til“.

apesam, adj. 1) tilbøielig til Gjækkerie, drillende, nærgaaende. 2) tilbøielig til Es- terabelse. Hedder ogs. apen og apesengjen.

Apefsap, m. Gjækkerie, Narrestreger.

Apefvel, n. Abespil.

Apestikka, f. en drillende, nærgaaende Per- son. Rigesaa: Apefant, Apegaut, og fl.

Aple, m. f. Apall.

Ar, f. Ard, og Aare.

ara, f. arad og arda.

ara, v. (ar) „are seg“: passe, tage sig ud.

„Dæ ara se godt“ o. f. v. Edm. Ndm.

3 Gbr. ale se (tykt L). Men for „arda“:

arte sig?

arad (ara), adj. mugnet af Barme, lidt forandret i Smagen, beest, harst; om Meel. Toten. Dunkelt Ord. Jf. D. oret, i samme Betydning. Derimod Sv. oren: fladet af „or“, o: Midder. — Arasmat, m. „oret“ Smag.

Aragagn, n. 1) Redskaber til Jorddyrning; Plov, Haffer o. f. v. Nyf. (Nærstrand). Vel egentlig Arbaragagn. — 2) Redskaber til Huusbrug; Kar af Jern, Kobber, Tin eller andet Metal. Nyf. (Hjelmeland). 3) sydligere Egne (Sød. Siredal) tildeels kaldet „Gragagn“ og „Gragave“.

Arbeid, n. Arbeide. — Afvigende fra G. N. erlådi, ervide. (Jf. G. Sv. erfvode; Ang. earfod; Goth. arbaips, Ght. arabeit). Den nyere Form er formodentlig opkommen ved Tillempling efter den tydske og danske; imidlertid er Ordets Oprindelse dunkel og opfattet paa forskjellig Maade. (Jf. Erved).

— Hertil mange Sammensætninger, som: arbeidsam, adj. 1) arbejdsom, 2) nysom, travl. Arbeidsank, m. unødigt Møje, mere Arbeide end egentl. nødvendigt. (Berg. Stift). Arbeidsbeine, m. Verktøi. (Edm.) arbejdsfor, adj. stiftet til Arbeide. arbejdslaus, arbejdslos. Arbejdsloysa, f. Mangel paa Arbeide. Arbeidsmenneske, f. Menneſte som duer til Arbeide. Arbejdsſlag, n. Art af Arbeide; især om noget tungt og haardt. Arbejdsøft, f. Arbejdsstund.

arbeida, v. n. (er, de), arbeide. Afvig. arbeie, erbeie, erbee. Particij arbeidd: udarbejdet, udført.

Ard (Ar), m. Plov; helst om en mindre og simplere Træ-Plov, som bruges i stenig Jord; ogs. Hypperlov. Sogn, Vofs, Hard. og fl. (udt. Ar); ogs. paa Østlandet (udt. Al med tykt L). G. N. arar. Sv. årder (i Dial. al).

ard, adj. ploiet (?). „Mid det are, og ikke det hare“, o: rid paa Ageren og ikke paa Beien. (3 gamle Folkesagn). Nogle St. „dæ ale“. G. N. erja (ardi): pleie.

arda, v. a. (ar), ploie. 3 Tel. tildeels tydelig udtalt, f. Gr. „han heve arda(t) Aakren“. (Hvitseid). Andre St. ara, are, og paa Østl. ale, om at ploie med „Arb“ eller hyppre Ageren. — Hertil hører vel ogsaa: ale (are), v. n. arbeide stærkt, slæbe, trække med noget. Smaal.

Arda-aas, m. Plovaas, Plovens Mellemstykke eller Langtra, hvori Drættet med Skaglerne er fæstet. Bruges ogsaa i nogle Egne, hvor „Arb“ ikke bruges; saaledes har man paa Edm. „Araas“, men ikke „Ar“.

Ard-dypt, f. Plovdybde, saa dybt som Ploven sædvanlig gaar. Edm. og fl. Nogle Steder: Arddjupn, f. (Arjupn).

Ardjarn (Arjern), n. liket Plovjern.

Ardlektja, f. Lænke imellem Plovaafen og Skaglerne. „Arlektje“, Sæt.

Ardvæksne, v. = Ardjarn. Østl.

Are, m. Drn. Edm. G. N. ari (Goth. ara; Ght. aro, senere adel-are, T. Adler). — Hertil: Arefjoder (-fjer), f. Areflo, f. Aereid, n. Areunge (Arungje), m. Areveng, m. Jf. Drn.

are (= andre), f. annan. Ellers f. ara, arda. areleis, f. annarleides.

arg, adj. 1) slem; fortrædelig, ubehagelig, f. Gr. om Tilfælde; ofte ogsaa: dros, svær, heftig. Eg. heve ikke hørt argare (o: noget drosiere, værre). Det var det argaste, som ein stude sjaa. (Sv. arg). — 2) slem, listig, lumsk, oplagt til at gjøre Fortrød (om Dyr og Menneſter). B. Stift. — 3) vred, ærgrelig, fortrydelig; ogs. vranten, i ondt Lune. Trondh. og Østl. (tildeels udtalt: arg, arj). G. N. argr bruges ofte i en anden Betydning: ræd, umandig.

arga, v. a. (ar), argre, tirre, ophidsede. Nest i Trondh. Stift. (Jf. erga). — argast, v. n. argre sig, harmes, blive vred. (Trondh.) Dgsaa: blive værre, forværes.

argleg, adj. slem, fortrædelig. Trondh.

Argſkap, m. Slemhed; Dndskab.

argvoren (o'), noget slem; ogs. vranten.

Ark, n. Ark, Papirblad. (Jl. Drk, Sæt.).

Afvig. i Røn: Ark, f. Berg. Stift. Sv.

ark, n. Vel egentlig sammenbriet Blad; jf. Lat. arcus (Bue) og T. Bogen (Ark).

Ark, f. en liden Udbygning med et Bindue, paa Siden af et Tag. (Jf. Kvist). Berg. Ellers om Noa's Skib. G. N. örsk, f. Raase, Riste; efter Lat. arca.

Arm, m. Arm; nærmest om Døtarmen (modsat Handarlegg); men tildeels ogsaa om det hele Lem fra Skulderen til Næven; f. Gr. bera paa Armen; taka i Armen. (Jf. Hand). Uegentlig om Ørene eller Skafeter, som ligne Arme, saasom Koff-arm, Not-arm og fl.

arm, adj. 1) arm, ulykkelig, værd at beklage. G. N. arnar. Statars arme Trælen! Det arme Folket, o. f. v. — 2) svag, afmægtig, kraftløs. Han var so arm, at han ortade ikke ganga. Tel. Østl. — 3) udmagret, forfuldet; om Dyr. Søndre Berg. — 4) fattig, trængende. (Litet brugl.). — 5) knap, kummerlig. Det var paa det armaste: det var derst knapt; det var med Nød og Næppe.

Nordl. Mere alm. er Talemaaden: Han visste ikke si arme Raad: han var aldeles raad-vild. Nogle St. „han veit ikke seg arme Raad“. Sv. sitt armaste råd.

arma, v. a. (ar), 1) svække, affræfte, udmatte. 2) forarme, gjøre fattig. arma seg ut. Hertil: ut-armad,

- armast**, v. n. 1) svæktes, tabe Kræfter; ogf. udmagres. Tel. og fl. 2) slæbe, trække, have megen Møie. Trondh.; ogsaa i Dstb. (armes).
- [Armbøst, et Slags Skydebue. Gbr. Dgf. Arbøst, og Sarbøst (Helg.). G. N. armbrist, armbørst; jf. Tydsk Armbrust. En Omdannelse af det latinske arcuballista (en Skydemaskine).**
- [Armee, og Armei, f. Armee. (Frankf.).**
- Armhøla (o'), f. Huulning under Arellebet (imellem Arm og Bryst).**
- Arming, m. Stafel, arm Person; En som intet formaar. 3 Tel. Armingje.**
- Armkalve, m. Musklerne paa Bag siden af Overarmen. 3 Tel. Armekeave. (Paa Sdm. Kalvesjet). Jf. Kalve.**
- Armlegg, m. Benet i Overarmen.**
- Armlof, f. 1) Møie, Besværlighed. (Trondh.). G. N. armæda. 2) Svaghed, Vanmagt. Nbg. Tel. 3) Armød, Fattigdom (Sv. armød, n.). Ordet er noget paafaldende ved den usædvanlige Endelse (od) og ved den for et Hundjensord usædvanlige Sammensætningsform med „s“, saasom i Armødsdom (Møselhed), Armødsfolk, Armødsmand, og fl.**
- armødsam, adj. 1) møisommelig, besværlig. (Dtb.). 2) kummerlig, usel, som tegner til Armød. Der er jo armødsamt ved deim.**
- armødsleg, adj. ringe, knap, kummerlig.**
- armsleg, adj. svag, magtløs. Tel.**
- Armslit (i'), n. Arbeide som anstrenger og svækker Armene.**
- armsliten (i') adj. svækket i Armene.**
- Armslaup, n. Arelshuulning (= Armhøla). Toten.**
- Armslaal, n. Kraft i Armene. — armstølt, adj. stærk i Armene. Hall.**
- armstærk, adj. stærk i Armene. Hertil Armstyrke, m.**
- armveik (armeveik), svag i Armene.**
- Arn, et Ord som forefindes i en Række af Navne, som: Arnbjerg, Arnfjinn, Arnkjell, Arnlaug, Arnstein og fl., men nu sædvanlig lyder som „Ann“ (Annbjerg, el. Annbjør, Anfjinn, Anstein), undtagen naar Bøfjal paafølger, som i Arnulv. Ordet anses som en Form af „Arn“. Jf. Munchs Maanedsskrift 3, 14.**
- arra, v. n. (ar), gaae med Møie el. meget seent, arbejde sig frem. Gard.**
- arsfa, v. i Forbindelsen „arse se fram“: skubbe sig frem, i en siddende Stilling, (især om Smaabørn). Soler. Af Ordet „Ars“, m. (o: Bagdeel, Gump), som bruges i flere beslagtede Sprog; men her synes at mangle. Jf. Rasf.**
- Arv, f. Art, Natur, naturligt Alæg; ogf. Skik, Orden. Egentlig en tydsk Form (Holl. aard, arb). Jf. ara, v. Hertil: arvast, v. n. arte sig. Han arvast paa Folket sitt, o: han ligner sine Slægtninge.**
- Arv, m. Arv, Arveløb; arvet Gøds. G. N. arfr. Heraf: arva, Erve, Erving.**
- Arve, m. Fuglegræs (Alsine media). Gard. Tel. Ellers: Arvegræs (Nebenæs; Evinarv (Trondh.), Blautarv (Dtb.), Vassarv (mange St.), Vasshavre (Sogn).**
- Arveld, f. Orvelde.**
- arvlaus (el. arvelaus), adj. arveløs.**
- Arvlut (u'), m. Arveløb, Arvebel.**
- Arvsak, f. Sag, Proces om Arv.**
- Arvskifte, n. Deling af Arv.**
- Arvtakar, m. Arvetager.**
- As, i Navne, see Aas.**
- As, n. 1) Gjæring; ogsaa Dpbruusning, Høifigthed. Hall. Valb. 2) Storm, Uveir, stor Bevægelse i Luften. Jf. Aseeder. 3) Uro, Lummel, megen Støi; f. Gr. af Børn. Nhl. Helg. Dgsaa: et Bruushoved, en opfarende Person. Trondh.**
- asa (1), v. n. (es, os, aset), bruse op, gjære, komme i Gjæring (f. Gr. om Deig), svulme, ubvide sig, hovne. Hall. og Valb. 3 Præsens sædvanlig: es (i Valb. æs'e, for eser), Fl. asa. Imperf. oos, Fl. oso, f. Gr. „Kakubn oso paa Lakkunn“, o: Kagerne svulmede ud paa Stegepladen. „Dø hadde as'e upp“: det havde hovnet, udvidet sig. — Hedder paa andre Steder esja og æsa. Beslagtede ere: øs (adj.), øs og øsa.**
- asa (2), v. n. (ar), 1) bruse, storme, rase; om Veiret. Nhl. Efff. og fl. (Samme Ord som forrige med svag Beining). — 2) sværme, storme frem, vække Uro og Støi. Indherred, i Formen aasaa. Dgsaa: tumles omkring, strabadser, færdes med Besvær. Nordl. Tildeels som v. a. „asa seg ut“: udmatte sig.**
- Asall (Asal), m. Arelbær-Træ (Sorbus Aria); Sv. orel. Afvig. Aasaaale (Svt.), Sasall (Tel. Sdm. Rommerige). — Asallbær, n. Arelbær. (Jf. Maabær).**
- asen (part. af asa), gjæret, kommen i Gjæring, opsvulmet. Valb.**
- Ast, m. 1. (nogle St. f.), Ast (Træ). G. N. askr. Hertil Astelauv, Asteskog, Astestuv og fl. Astesmiesl, f. et Slags Salve, tillavet af Astetræets Saft.**
- Ast, m. 2. 1) en Afste (dannet af en sammenbøiet Stive), = Dfja. Buserud og fl. 3 Østerdalen ogsaa om et større æstefor-migt Kar (= Tina, Laup). 3 Tel. er „Ast“ en rund Afste, og „Dfje“ en mere langagtig. — 2) Roy (af Staver), Rande, lidet kar til Smør eller Dst. Indre Sogn. Dgsaa et større Stavekar til Dpsætning af Mælk (= Kolla, Ringja, Bunta). Efff. Sogn, Valders. G. N. askr.**
- Asta, f. f. Dfja.**
- Aste (Aste), m. et Maal, som holder en Tjendebel af en Tønde. Bøfs. (Jf. Mæle). Regnes efter et ældre Tøndemaal; den nye Maaltønde holder kun 9 Aste.**

afkraft, v. n. gyse, opføres, føle stærkt Afkft. **Edm.** I Sogn: iskraft. Derimod i Mhl. æskra, om at ytre Afkft. Jf. G. N. askran (Rødsfel), øskra (gyse), eiskra (være oprørt).

Afkril, f. Øfero.

Afkuila, f. rundagtig Udvært paa Stammen af et Træ. Dtf.

Afloeie, f. Natlggje.

Afn, n. Tummel, Sammenstimling, Dpløb. **Effj.** „Et Afn“ (Afen) siges ogsaa om et hidfigt, opfarende Mennefte (= Aø). Eige-lydende er „Afen“, n. et Vefel. (Ny Form for G. N. asni, m.).

afna, v. n. (ar), ftimle sammen, storme frem, tumle afsted. **Effj.** I Øbr. „afnes“: ftimle sammen; om Fø. Paa **Edm.** „aafne“. Paa **Nbm.** „ofenaf“.

Afp, f. fee Dfp.

afs! Udraab af Ekraft eller ved en ubehagelig Overraskelse. Berg.

afsimyljo, f. annars.

Aftøding (Aftøing), m. Indbygger af „Afta-ftøding“ i Nordland. Vel egentl. Afnftøbing.

Afveder (Afvæer), n. et stort Uveir med Storm og Søgang. Dmtrent fom „Aas-veder“. (Jf. afa). **Edm.** Drfb. og fl.

afvint, adj. yderft haardt og befværligt; om et Arbeide. Jndr.

at, præp. ad, til; fee aat.

at, conj. at (= L. daß). G. N. at. Bliver ofte forbundet med „det“, og i Stedet for dette „at det“ (at dø) høres ogsaa „ate“ og „ate dø“. Dfte bruges ogsaa „bet“ uden „at“, f. Gr. Eg truedde det (dø), han ftulde toma. I visse Lidsbetegnelser bruges derimod „at“ ligesom til Dverftøb; f. Gr. naar at det var gjort; fyrer at eg tom der. I Forbindelse med en heel Sætning bliver „at“ altid tydelig udtalt, uden at gaae over til „aat“ eller „aa“. I Forbindelse med et Verbum i Infinitiv (f. Gr. at fara, at gjera) ftulde det egentlig have samme Form (G. N. at; Sv. att); men her fraftiller Dret sig i Dagligtalen ved en almindelig Dvergang til „aa“; derhos bliver det ogsaa ofte forbundet med „til“ (til aa) og endog inddraget i dette i Formen „te“, f. Gr. „hava nokot. te gjera“ (= til aa gjera). Forholdet er her alfsaa det samme fom i den svensfte Dagligtale, hvorom f. Nydqvift, Sv. Språfets Lagar 4, 424, ff. 402.

atall, adj. 1) fpodft, tirrende; 2) flem, fortrædelig, ulidelig. Smaal. Kommerlige. I **Nbm.** aataal. G. N. atall, beftøgtet med etja, o: tirre, ophidsfe.

atalsleg, adj. tvær, flem, fortrædelig. Hall.

atgaas, f. aatgaaf. — **atjan**, f. attan.

Atlei, f. Atleib.

atnoie, f. aatnogja. — **atpaa**, f. attpaa.

attra, f. attra.

att, adv. 1) tilbage, i Retningen bagud, f. Gr. att um Nyggen. 2) bag, paa et Sted

bagved; fom: att i Baaten (el. med Dativform: Baaf'e, Baaf'a), o: bageft i Baaden. I sidste Tilfælde paa nogle Steder „atte“ (i Lighed med: framme). Egentlig samme Ord fom „atter“ (f. nedenfor), men fædvanlig med den korte Form i denne Betydning. Hertil: att aa Bal, o: bagover, med Nyggen mod Jorden. Fara att aa Ende: falde bagover (Berg. Stift). Vera att paa Veg: være uvillig til at følge. (**Edm.**). — **att** og **fram**: frem og tilbage. **att** og **upp**: bagud i opftigende Retning; **att** og **ned**: bagud i nedftigende Retning. — Her mærkes Sammensætningerne: attaat, attfyre, attmed, attpaa, atttil, attved; hvor „att“ har en dunkel Betydning af Tilnærmelse eller Tilftutning, og derfor let kunde opfattes fom „at“ (= aat), hvilket dog hverken paffer til Udtalen eller til Forbindelsen attaat og attil, hvor Begrebet „til“ er allerede betegnet ved det sidste Ord.

attan, adv. bagfra; bagtil. Mest alm. „atta“, fjeldnere „attan“ (Hard. Vofs, Nbg.). G. N. atfan, aptan. — **attan-aat**: bagfra, fra Bagftiden. Nbg. (attanan). — **attan-etter**: bagfra. Berg. (attaatte). — **attansyre** (attasøre): bag ved, paa Bagftiden. — **attanpaa** (ogf. attan uppaa): bag ved, bag paa. — **attan-til** (atta-til, attan-te), 1) bag til, i den bagefte Deel; 2) bagfra, fremover.

attan, num. atten, 18. Har forffjellig Form: attan (Lifter, og fl.), atten (mange St.), og dernæft: atjan, afjan (Hard. Vofs, Sogn), afjaan (Ehl. Jød.), afjen (Effj.), aafjan og aafja (Sætt. Hall. Vald.), aukjaa (Mhl.). G. N. atjan, atjtjan (G. Sar. ahtetian, Ang. eahtatyn). Jf. fianttan og nittan. — Hertil atcande, adj. attcnde. Nogle St. atjande, afjaande o. f. v.

attare, adj. bagere, fom er længere tilbage. Superl. attarste (attafte), adj. og adv. bageft. Ufvig. ettre (atter) og etterst, Nordl. og fl.

attarle, adj. fom er noget bagud, i den bagefte Deel. — **attarle** (attalege, attale), adv. noget langt bagud. G. N. attarla, aptarla.

att-aat, præp. 1) nær til, tæt henimod. attaat Beggen: tæt ind til Bæggen. attaat ei femti Mar: henimod 50 Mar. — 2) til, tilfammen med, fom Tillæg til; f. Gr. eta Braud attaat Kjøtet; ditta Ml attaat Maten. I Tel. og Nbg. hedder det: attat, og tildeels: attil (att-te).

att-ende, adv. tilbage, lige bagud (= attleibes). Søndenffjelds. Hedder ogsaa: attender, Øbr. (Gausdal). Ellers tydeligere: att i Ende (Vald.); att aa Ende (Nordre Berg.), f. ende.

atter (atte), adv. tilbage, igjen. Mest alm. **att'e** (med ubeladt r); i de nordligfte

Egne: att, som altsaa falder sammen med det førnævnte att (o: bag). G. N. aktr, aptr; D. atter, Sv. åter. (Jf. At. og Holl. achter). — Meget brugl. og i flere Betydninger, saaledes: 1) tilbage til den forrige Stilling, el. til sit Sted. Roma atter; venda atter; giva, senda, tata, saa, el. kredja atter. Dgsaa: til Gjengjæld el. i Stedet for noget. Han sett so godt atter, som han gav. — 2) atter, igjen, paany. Stuma atter; høyra, sjaa, kjenna notot atter. Verba frist atter. Jf. upp-atter, helm-atter, til-atter. — 3) til, i en Luftt eller tilbæffet Stilling. Kata atter: tilluffe. Slaa atter; driva, sjua, frjoja atter. — 4) tilbage paa et Sted, efter; f. Gr. liggja atter: ligge efter (ikke komme med); sitja, standa, setja, leggja, gloyma atter. — 5) efter, tilovers; til Rest. Her er itkje stort atter. Det er endaa langt atter (endnu langt til Maalet). Ordet sammensættes med mange Participier; saaledes med Betydningen No. 1: atter-sengen, =gjeven, =kallad, =komen, =kravd, =løyst, =teken. Med No. 2 (igjen): atter-sunnan, =høyrd, =kjend, =naadd, =sedd, =vunnen. Med No. 3 (til): atter-bunden, =driven, =foken, =frosen, =groen, =laten, =løst, =sigen, =legen, =stengd og fl.

Atter (Attr), n. Tilbagegang. Kun i Udtrykket: Koma til Atters, el. ganga til Atters, o: gaae tilbage i Magt eller Velstand, lide Tab, svækkes. Nærmest til Verbet attra.

Atterbera (e'), f. Bagstrøm, tilbagegaende Strømning (= Atterrenning). Nhl.

Atterbud (o'), n. (el. f.), nyt Budskab, hvorved et foregaende forandres eller ophæves; Tilbagealbelse, Kontra-Ordre. (Sv. återbud). Hedder paa mange Steder: Atterbada(d) og feier sig saaledes til Verbet attra.

atterbotnad, adj. luffet; om et Sted som er omringet af Fjælde. Nhl.

Atterdrep (e'), f. Tilbagestød (= Atterkast). Hard.

atterdriven (i'), adj. tilføgen, fuldbreven, f. Gr. af snee; sjeldnere: tilbagedreven.

Atterfall, n. Tilbagefald.

atterfrosen (o'), tilfrosen, iislagt.

Attergang, m. Tilbagegang.

Attergangar, m. En som bliver tilbage paa et Sted; Gfsteroler; ogsaa: Gjenganger.

Attergaum, fornyet Dymærksomhed (?). J. Tel. Attegaum. (Landstad 71. 83).

attergift, adj. gift paany, el. anden Gang. (Hedder paa mange St. uppatter gift). — **Attergifta, f.** Gns anden Ggtemage. Hall.

Attergjæld, f. Gjengjæld. (Lidet brugl.).

attergjengen, adj. 1) tilbagegaen. 2) overgroet med Ukrud eller Krat; om Ager og Eng. 3) forfalden til Uorden eller Ureen-

lighed, om Menneker. Berg. Helg. Østere i en ny Form: attegaadd.

Attergjengja, f. Gjenganger. Hall.

Attergløyma, f. En som er forglemt; saaledes ofte om en Kvinde, som er kommen ud over sin bedste Alder uden at blive gift.

attergløymd, esterglemt paa et Sted.

Attergny, n. ibelig Paaminbelse om noget; Gjentagelse, Drippen. „Attegn“, Sdm.

attergroen, el. =grodd, adj. tilgroet; lægt, heel igjen.

attergrytt (af gryta, v.), tilkastet, overkastet med Steen. Gbr. Sdm.

Atterhald, n. Afhold; Tilbageholdelse.

atterhalden, adj. tilbageholdt, afholdt; ogsaa: tilbageholdende, paaholden.

Atterhand, f. omtr. som „Bakhand“. Sitja i Atterhand: komme senere ind i Spillet.

atterhest, adj. hindret, forsinket paa et Sted.

Atterhogg, n. 1) Nodhug, Nodstød. 2) en pludselig Standsning el. Aftagelse. Østere. (Atthogg).

Atter-ida (i'), f. Bagstrøm, tilbagegaende Strømning i Bugterne ved Strandbredden. Nj. (Eydelig udtalt: Atterida, Attrede). Jf. Ida og Atterrenning.

Atterkast, n. Tilbagekast; Vindens Tilbagestød fra en Bjergside. Jf. Atterslag.

Atterkippa, f. f. Atterrenning.

Atterkjensla, f. Gjentendelse.

Atterkoma (o'), f. Tilbagekomst. (Sjeld.). — **atterkomen:** kommen tilbage.

atterkrøkt, tilhestet med en Krug; ogf. lappet eller stoppet; om Klæder.

Atterkøyr (Atteføyr), m. Tilbage drivelse; ogsaa et Ridspil hvori den Udspillende selv maa fikke sit Kort, efterat det er stukket af Modparten. Dgsaa kaldet: Atterstikkar. Berg. Stift.

atterlagt, adj. 1) efterlagt paa et Sted. 2) om Ager: ublagt til Eng. 3) tilbæffet, tilluffet.

atterlaren, luffet, tilluffet. Nogle Steder „atteleten“. (Nordre Berg.).

Atterlega (e'), f. Hvileland, Ager som er ublagt til Eng (= Østra). Berg. Helg. J. Trondh. Stift: Atterlugu.

Atterleit, f. sølg.

Atterlit (i'), n. egentl. Tilbageblik, men især om en Minbelse som vækker Uro i Sindet; saaledes: a) Anger over en Forsømmelse; ogsaa Sorg, Savn; b) Dmsorg, Dmhu; Betyrning, f. Gr. for Fraværende som kunde være i Nød eller Fare; c) Frygt for et Uheld, Ængstelse for at noget vil mishlykkes. (Jf. Ank, Zhug). Berg. Stift, Ndm. og fl. J. Sogn: Atteleit. Hertil: **atterlitleaus, adj.** rolig, ubekymret. **Atterlitleysa, f.** Fryghed, Rolighed. **atterlitsam, adj.** urolig, ængstelig, ikke ganske tryg.

atterlita (i'), v. n. (at), mindes om noget med Uro; a) angre en Forsømmelse; sørge;

favne noget; b) ængstes, frygte. Ofteft
 „paa“. Der er intje til aa atter(r)lita paa.
 Berg. Helg.
Atterljod, n. Gjenlyd. (Ejeld.)
atterlysa, v. n. (er, te), grøye, begynde at
 lyse af Dagen. Nordre Berg. Drkd. og fl.
Atterlysing, f. Dagbrækning, allerførste Lys-
 ning af Dagen. Jf. Lysing.
atterløst, tillaaft, luffet.
Atterløysning, f. Indløysning, Gjenkjøb.
Atternekkje, n. Tilbagefald; nyt Angreb af
 en Sygdom. Edm. (Jf. nekkja).
Atterraaka, f. om en Ko, som gaar drag-
 tig for anden Gang. Sogn.
Atterrenning, f. Tilbagestrømning; en Strøm
 som adskiller sig fra Hovedstrømmen i Dy-
 bet og gaar i modsat Retning i Bugterne
 ved Strandbredden. B. Stift. Ogfaa kal-
 det: Atterrenne, n. og Atterrevkje (e'),
 n. Edm. Atterbera, Nhl. Atterida. Nfj.
Atterkippa (Attkippa), Nordl. Atterevja
 (Atteju). Gbr. Ellers: Jda (Bakida, Upp-
 ida) og Gvja (Bakevja, Uppvja).
atterroden (o'), sammenslyttet, slydt eller
 udjævnet ved Røststyrning. Drkd. „att-
 rauen“.
Atterrom, n. = Bakrom. Nordl.
Attersending, f. Tilbagefødselse.
Attersig (i'), n. Tilbagehynken; langsom Til-
 bagestrømning.
Atterskin, n. Gjenfskin.
Atterskjot, m. Befordring paa Tilbagevei-
 sen. Nogle St. kaldet Bakfjyts.
Atterslag, n. Tilbagefald, Tilbagefødselse;
 Mobbvirkning.
Attersleng, m. voldsomt Tilbagefald.
atterstengd, tilstængt, luffet.
Attersstig (i'), n. Tilbagefribt.
Attersstoda, f. Nefst, Levning (?).
Attersstøvt, m. Tilbagefald.
Attersveiva, f. Tilbagestrømning. Num. (?)
Atterssyn, f. Gjenfsyn. (Ridet brugl.).
Attersrak, n. Gjentagelse; Optagelse paany;
 nyt Ansald af en Sygdom.
atterteken (e'), gjentagen (= uppatterteken);
 ogs. tilbagemagen. (attetekjen).
attervaksen, tilgroet, tilvoret paany.
Atterveg (e'), m. Tilbagevei. (Ejeld.)
Attervending, f. Tilbagevending.
Attervera (e'), f. det at være tilbage paa
 et Sted. „Atteveru“, Hall.
Attervinning, f. Gjenvindelse, Gjenerhver-
 velse.
att-etter, adv. bagud, tilbage (agter over).
 Mobsat: frametter.
Attevju, f. Atterrenning.
att-fram, adv. bagvendt, med Bagsiden
 fremad. Trondh. Nordl.
attfyre (y'), præp. 1) for, over, ind over,
 i Veien for. Det kom ei Skj attfyre Solti: en
 Skj trak ind over Solen, el. skulde den.
 Galdra attfyre: holde Haanden for, skjule,
 stoppe, f. Gr. et Hul. — 2) tilbage for.

Det kom attfyre honom: det blev ham fore-
 bragt, han fik høre det igjen. Nogle St.
 attfor, attfo', attfo'.
atthjaa, præp. ved, nærved (= attved).
 Brugt i Formen „attffaa“. Dydal.
Atthug, m. Omhu, Omfjorg. Nhl.
att-i, præp. og adv. 1) bag i, tilbage til.
 Att-i Land. Galdra att-i: stoppe, holde tilbage,
 standse en Vaad ved at skyde Marerne til-
 bage. Att i Staden, f. Stad. — 2) nær til,
 henimod. Att i Narsmotet: henimod et Mar.
 Att i Fjortandagarne: henimod to Uger. B.
 Stift. — 3) bagefter, siden, senere. „Dei
 faa hjerne da att-i“: de komme til at føle
 det bagefter. Edm. Hedder ogsaa: att i
 Begen etter (atti Begja ette).
attil (att-til), f. attaat.
attkeik, adj. tilbagebøjet. Gbr.
attkold, adj. om en Plan eller Skraaning,
 som hælder ind imod Landet. Edm. Vel
 egentlig attkold for attkveld. Jf. kvelva.
attleides, adv. tilbage, paa Tilbageveien.
 Hall. (attleies). Hedder ogsaa: bakleides.
attlenges (gj), adv. baglængs. Sogn og fl.
 I Trondh. Stift: attlengs.
attmed (-mæ'), præp. 1) ved, hos, ved Si-
 den af. 2) med, til, sammen med. S.
 attved.
attpaa, præp. og adv. 1) bag paa, tilbage
 paa. Ganga attpaa: gjøre nye Krav, efterat
 en Sag er afgjort. Ganga attpaa sine Drd:
 forandre sit Udsagn, ikke staae ved sine
 Drd. — 2) ovenpaa, strax efter. Attpaa
 Tatet (etter Arbeidet). Attpaa Maten. — 3)
 oven i Rjøbet, som Tilgift. Han sett ein god
 Stilling attpaa. (Alm.). Hertil: Attpaa-
 Rast, n. et gjentaget Forsøg. Attpaa-
 Sleng, m. Tilgift, Tillæg. Attpaa-Ven-
 da, f. Extra-Lour, o. f. v.
attra, v. a. (ar), 1) flytte tilbage, sætte
 længere bagud. Tel. og fl. (Af atter). —
 2) føre baglængs, drive (f. Gr. en Hest)
 i bagvendt Stilling. Nfj. Jæd. og fl. (Paa
 Edm. ottra; i Sogn: ota; ellers: ryg-
 gja, hopa, homa). — 3) tilbagefælde, rygge,
 ophæve en forhen gjort Bestemmelse. Vest
 brugl. søndensfjelds. Saaledes ogsaa: attra
 seg, betanke sig, affaae fra sit Forsæt
 Østred. (attra sei). G. N. atra, drag
 tilbage.
Attrabod, f. Atterbod.
attrast, v. n. (ast), 1) forstufes, komme ag-
 terud. Nordl. 2) gaae tilbage, svækkes,
 løses af Alder; ogsaa: forarnes, dale i
 Nragt og Anseelse. B. Stift. Jf. Atter.
Attrring, f. Tilbagegang; ogs. Ophævelse,
 Tilbagefødselse.
attsett, adj. = baksett. Nordl.
attuga, f. aathuga.
att-um, præp. bag om; til Bagsiden af.
att-under, adv. under, i Skjul. Solti gjett
 attunder. Me stodo attunder fyre Uvevret (i Ly
 for Uvevret). Faa eit Arbeid attunder: faae

det færdigt til den bestemte Tid, saa at man strax kan begynde paa noget nyt. Edm. og fl.

attung (att-tung), adj. = baktung.

atrvæd, præp. 1) ved, nærved, hos, ved Siden af. 2) fl. Ellers: attned (attnæ). 3) Tel. bruges „utmed“ og „inmed“ i samme Betydning. — 2) med, til, sammen med (= atfaat). Smaal. og fl. Hertil **Atrvædmar** (Atvædsmat), m. Tilmad; Ufsterret. Smaal.

atrvipen, f. vidopen.

att-yver (y), præp. 1) bag over; 2) over, ind over (om en Tilbættelse). Breida att-yver seg: trække Klæderne over sig (i Sengen). „Han legg attyve“, om Sneen, naar den stjuler Jerden. Edm. 3f. Talemaaden „gjera attyver seg“: forsee sig, gjere noget som man kommer til at angre. B. Stift.

Atvik, f. Natvik.

au, Distong, mest almindelig med dunkel A-Lyd, næsten som eu, ou eller ou. — Særskilt forekommer „au“, som Interjektion (ligesom „u“) til Betegnelse af Stræk eller pludselig paakommen Smerte.

au, adv. ogsaa; f. og.

Aud (Au), i Navne som: Audgrim, Audkjell, Audun (for Audvin), er G. N. audr, o: Rigdom, Skat. (Ang. ead. G. Sar. öd; Ght. ót).

aud, Partikel, som betegner en Lethed; kun i Sammensætning, som: audkjend, audsedd, audvar.

aud, adj. 1) om et Sted: tom, øde, ubeboet; ogs. hvor intet er at finde. — 2) om Mennesker: lens, blottet, som ikke har noget. Næsten alm. (ubtalt: aud'e, au'e, au); sædvanlig med „fyre“, f. Gr. Gaarden var aud fyre Folk (der var intet Menneske i Gaarden). Der var reint audt fyre Fisk. Her er jo audt og daudt. Han var reint audt fyre Pengar. Me ero so ande fyre Salt, o. f. v. (3f. syden, fyre, fri). G. N. audr. Heraf eyda, v. Dyda, f. og fl.

auden, adj. bestemt, beskiftet af Skjæbnen. Brugt i Neutrum (audet) om en Tilstand. „aue“, Jarlsberg. Afvig. auigt, Hall. audigt, Jndherred. „Ue de audigt, saa bli da“. (Sparbu). G. N. audit. Sjældnere om Personen „audi“, f. Gr. „Han va ikk' audi te dø“. (Segu). Det sidste nærmer sig til G. N. audigr, o: rig.

audkjend, adj. let at kjende, som man let kan gjenkjende. Nordre Berg. Edm. Ndm. G. N. audken-ir (Fagrst. 66). 3f. utkjend.

audleg, adj. øde, stille; f. audsleg.

audmjuk, adj. hydmyg, heilig. G. N. audmjuk; Sv. ödmjuk. 3 Tel. „udmjuk“; ellers sædvanlig lempet efter Danskt „hydmyk“, ligesom de afledede: hydmykleg, hydmykja, Ydmykheit. Den rette norske Form er: audmjuk, adj. audmjukleg, adv. audmykja, v. a. (er, te), Audmykt, f.

Audn, f. (1), 1) øde Tilstand, Tomhed, Mangel. Her er sit Audn fyre Fisk. Det var sit Audn fyre Pengar. Hard. — 2) en ubeboet Plads, Nydning, Ødegaard. Jndherred (Sjelden). G. N. audn, f. og n. „Aun“ eller „Aune“ findes ellers ofte i Trondh. Stift som Stedsnavn, i Matrikulen skrevet: Aune, Dyne, Dyne (for Ødne); men Betydningen er for dunklet, da det deels forklæres ved en færdigvoret Plan, deels ved en Forhøining, o. f. v. Formen Aune kunde være et Fleertal (Audner), men er vel hellere Dativ af Neutrum.

Audn, f. (2), Lykke, Held. 3 Sogn „Aun“, især om Lykke med Kreaturene (= Heming); i Sji. Aunn (el. Dnn), ligesom Modsetningen „Aaunn“ (f. Aaundn). Sulde rettere hedde Audna (af auden). G. N. audna. **audna**, v. n. (ar), tommes, blottes, blive øde. Dftere: øydaft.

audsedd (ee), adj. let at see, siensynlig. Edm. Det var audseet (audseet): det kunde man let forudsæe. G. N. audsønn, audsær. 3 Dft. audsaaende (audsfaand). 3f. audsynleg.

Audskap, m. Tomhed, Blottelse, fuldkommen Mangel (= Audn).

audsleg, adj. noget tom, øde, kjedelig; om et Sted, hvor der er lidet af Liv og Rørelse. Dgsaa: audleg, „aule“ (Hall. Vald.), ausfleg (mest alm.), ausfleg (Tel.) **audsynleg**, og **audsynt**, adj. let at see; siensynlig. Tel. (?). G. N. audsynn. Ellers: audsedd, audsaaende.

audtruen, adj. lettroende. Sji. (?).

audræg (?), adj. villig til Arbejde, flittig, stræbsom. Hard. Lygder som auteg'e og autig'e. (3f. Jsl. hægja: hjælpe, tjene).

audvar, adj. yderst forsigtig, nøieregende, som lægger Mærke til de mindste Smaa-ting. Edm.

audvis (viis), adj. eenfoldig, som har Ilden Forstand. Sogn.

ae, v. f. eiga. — Auer, f. Auget.

Auga, n (fl. Augo), Die, Synsorgan. G. N. auga; Sv. öga. Dgsaa om et Hul, et blankt Punkt, eller noget som ligner et Die: Naal-anga, Øsanga, Åvernanga, Feitt-anga, Smoranga. 3 Fleertal ogsaa om Ansigtet; f. Gr. basta seg i Augom; vera rein i Augom, o. f. v. (Berg. Nordl. og fl.). Kata upp Augo: aabne Dinene. Feggia atter Augo: lukke Dinene. Kvelva Augo: fordreie Dinene. Sitra i Auga: see hinanden lige i Dinene. Saa Auga paa: vine, opbage. Steppa Augat av: slippe af Syne, see bort fra (= avsygja). Hava Augo med seg: see sig vel omkring. Formerne have mange Afvigelser, især ved Overgang til Femininum; saaledes: ei Auga (Aua, Aue) i Nordre Berg. og Trondh., og endnu mere i Fleertal: Augor (Auaar, Aue), med bestemt Form: Augo'na (Augena, Auene) i de vestlige og

nordlige Egne. (3 Ordb. Ugu, Ugunn).
 Det regelrette Fleertal Augo bruges i de
 sydlige Fjeldbygder (Vald. Hall. Tel.) og-
 saa i den bestemte Form. (G. N. augu
 og augun). Jf. Augne.
auga, v. a. sætte Die eller Hul i (f. Gr.
 en Naal). Dstl.
augad, adj. = eygd, f. Gr. storaugad.
Augbit (i'), n. Dienstvie, Smerte i Dinene
 af Reg, el. af stærkt Glands. „Aubet“, Rdm.
Augelag, f. Augnelag.
augelaus, adj. viesløs, f. Gr. om en Naal.
 Dgsaa: forblindet. Ein stirer jo længe, at ein
 er augelaus.
Auger, eller **Augur**, m. Rødsfisk, Hav-Aborre
 (Sebastes norvegicus, Cuv.). Udtalt Aug'er
 (Sogn, Ryf, og fl.), Au'er (Sff. Edm.),
 Auor el. Auaar (Helg.); afvigende Ugur,
 Uer, Uver, Ur (Trondh. Stift). Ellers
 kalbet: Raudfisk, Raudfjober, Klofkar; til-
 deels ogsaa Stor-auger, til Forskjel fra en
 lignende mindre Fisk (Lind-auger), hvortil
 Navnet ellers passer bedst paa Grund af
 dens store Dine.
Augestyng (Insekt), f. Styng.
Augfarang, m. Dienstvaghed, som kommer
 af visse Tilstande i Lufsten og derfor an-
 griber flere paa een Gang. Trondh.
Aug-illfka, f. Dienstsygdom. „Aulifk“, Ind-
 herred.
Augfverving, f. = Synfverving. Trondh.
Augfvite, m. Diehvide, den hvide Deel af
 Diet (Jf. Rvite). Balders, Toten og fl.
Augleite, n. synlig Dmfreds, den Strøfning
 som man paa een Gang kan see eller over-
 skue; ogsaa: Synsgrense, Horizont, de
 fjerneste synlige Punkter paa Landet eller
 Søen. Tel. Abg. Mandal. Nogle St.:
 Augløyte. Jf. Leite, Himmelleite.
Augnagle, m. Pupille i Diet. Mandal.
Augne, egentl. Fleertals Genitiv af Auga,
 brugt i flere Sammensætninger (som Sv.
 øgen, og D. Dien); nogle Steder Øgne
 (o') og i en ældre Form Augna. Sær-
 selt i Udtrykket ein Augne Grand: en
 liden Smule; liden Forandring som man
 knapt kan see; ogsaa et lidet Dieblif (Ber-
 gens Stift). Hertil ogsaa: augne-mil-
 lom, o: imellem Dinene.
Augneblifk, m. Dieblif. Dgs. i en mere
 fremmed Form: Augneblif (i'), n.
Augnebragd, f. Udtryk i Dinene, Blif,
 Mine. Tel. (Mo).
Augnebrun, f. Dienbryn. S. Brun.
Augneserd, f. Bevægelse med Dinene, Die-
 kast. „Dgnefær“ (o'), Tel.
Augnehaar, n. Dienhaar.
Augneklade, m. Kløve i Dinene.
Augnekleima, f. Sliim i Dinene.
Augnekras, f. Dienfrog. Afvig. Augnakro
 (Vofs), Qgnero (Tel.). S. Kraa.
Augnekvarm, m. Dienlaagens Kanter;
 Diets Dmfreds eller Indfatning (f. Kvarm).

Nogle St. Augkvarm.
Augnelag, n. Dinenes Udseende og Bevæ-
 gelse, især opfattet som Mærke paa Ein-
 delag eller Stemning. Et godt Augnelag:
 Dine som gjøre et godt Indtryk, antyde
 et godt Sindelag. Nogle St. Augelag,
 Au'lag.
Augnelima, f. Dienstvaghed. „Dgnelime“,
 Edm.
Augneløf (o'), n. Dienlaag.
Augnemaal, n. Diemaal, omtrentligt Maal
 som kan tages ved Diesyn. Tel. og fl.
Augnemein, n. Skade paa Dinene. (G. N.
 augnamein).
Augnerse, n. Diemærke.
Augnemot (oo), n. Rummet imellem Dinene
 (?). Landstad, Folkevise 37.
Augnering, m. Dienhuulning, Been-Ram-
 men omkring Dinene.
Augnesaur, m. Boer eller Sliim i Dinene.
 Hard. (Augnasaur). Dgsaa kalbet Augna-
 var, m.
Augnestad, m. Diefæste. „Eg fekk ikkje
 Augnesta' paa dø“. Tel.
Augnestein, m. 1) Diehindse, Kernen i
 Diet. 2) Diesteen, Pupille. Nogle St.
 Augstein.
Augnesyn, f. Diesyn. Nogle St. Augne-
 synd; sjeldnere Augsyn.
Augnetenar (ee), m. Diensfjener (En som
 vil indsmigre sig ved at nedsette sine Med-
 fjener).
Augnevar, f. Augnesaur.
Augnevik (ii), f. Dienfrog. Hall. og fl.
Augnevol (o'), m. Model til at forme Diet
 (el. Skafthullet) i en Dre. Tel.
Augstein, f. Augnestein.
Augund, f. Dvund. augut, f. ovugt.
Augvitne (i'), n. Dievidne. Hall. og fl.
auka, v. a. (ar), øge, forøge, formere. G.
 N. auka; Sv. öfa. Det aular paa: det tager
 til, forøger sig. (Søndenfelds). Auta i
 Spytet: strikke flere Klæder ind, saa at
 Stykket bliver bredere (Motsfat: fella).
 Jf. eyfja. — aukast, v. n. forøges, for-
 mere sig.
Auke (Aukje), m. 1) Forøgelse, Tilvæxt. G.
 N. auki. Jf. Arbeidsauke, Drødsauke, Syn-
 auke, Saarsauke. — 2) et tilføiet Stykke;
 især et smalt eller kileformigt Stykke, som
 indsættes i Klæder. Dstl. Jf. Laumsauke,
 Mannauke. — 3) Yngel, især af Fisk, meget
 smaa Fiskeunger. Edm. og fl.
Aukemun (u'), m. en vis Grad af Forøgelse.
Auking, f. Forøgelse, Paalæg.
aukla, v. a. (ar), formere; forøge ved nyt
 Tilleg. (Hard.). S. øfka.
aukna, v. n. (ar), forøges, tiltage. Hall.
Auknad, m. Formerelse, Tilvæxt.
Aukning, f. Forøgelse.
aula, v. n. (ar), krybe, flyde sig langsomt
 fremad (som Raddiker og lignende Smaa-
 dyr); ogsaa: myldre, vrinkle (om Krybdyr).

Berg. Stift, Nordl. Hall. Uegentlig: slæbe sig frem, krable og arbejde. „Der aula aa grav'e mæ dæ same“, o; man lever som sædvanlig, gaar og syser nu som før. Edm. Hertil Aul, n. Kryben, langsom Gang. Hard. Auling, f. d. f. (mere alm.). aulen, adj. seer, langsom. Hall.

aum (?), adj. forladt, opgiven. 3 Smaal. (Sidsberg) siges om Huse, at de staae „omme“, naar der ikke findes Folt hjemme. Dette har maaskee en Forbindelse med det følgende aumleg (omli) og er isaafald et gammelt aum. 3f. G. N. aumr: usfel.

Auma, f. see Nama.

aumleg, adj. svag, skrøbelig, usfel; ogsaa: liden, ringe. Smaal. i Formen omli. 3 Østerd. omli, og omlien: usfel, som seer ilde ud. G. N. aumlegr: elendig.

Aun (Uyffe), f. Aundn.

aunka f. anka.

Aur, m. 1) Grums, Varme, Vundfald. Helg. 3fær om Grums paa et Jldsted. Kolaur, Smidjeaur. Øbr. — 2) Sandgrund, grov Sand eller Smaasteen. Ved Trondhjem (fjelden). Sv. ör. Hertil: aurhalt, aura, øyra, v.; 3f. Dyr, f. — 3) Grundjord, Grunsjord, haard Jord med Smaasteen; især om det haarde Jordlag, som i de bjergige Egne sædvanlig forefindes nedeunder Muldjorden, og som i Bunden gaar over til en meget fast Masse, kaldet Aurhella. Ellers ogsaa om flere Jordarter, som adskille sig fra Muldjorden; saaledes ogsaa „Audaaur“ og „Leivaur“, som ansæes meget tjenlige til Dyrkning. (Meget brugt. Drd). G. N. aurr, Zerd, Grums.

aura, v. a. (ar), 1) grumse, plumre, oprøre. Helg. — 2) grave, udhule eller bortskylle Jorden (om Sø eller Elv). Nordre Trondh. og Nordl. (3f. øyra, gropa). — 3) blande eller fylde med Grunsjord. B. Stift. — aurast, v. n. forandre sig af Vandets Paavirkning, om Sandbanter; ogsaa: blive grumset (aurast upp). Helg.

auraa, f. annan, annarfiad.

Aurbakke, m. Sandbakke i en Elvæved (= Mel). Ejj.

Aurbenk, m. 1) Bænk, hvis Undertrum er fyldt med Jord; 2) den bageste Bænk i en Stue (= Aurbenk). Ejj.

Aurbot, f. Aarbot.

Aurbotn, m. haard Grund med „Aur“ (3).

Aurdøl, m. Indbygger af Aurdal i Balder's.

Aure, m. f. Aurride og Uvaur.

auren, adj. haard og grunsagtig, om Jord; ogsaa: kornet, haglformig, om Sne.

Aurfor (o'), f. en dyb og aaben Fure i en Ager; a) den øverste Fure paa en hælvede Ager. Drd. Øbr. b) en Fure el. Rende til Vandafledning. Tel. c) aaben Fure, som danner Grøndsæfjel imellem to Ager. B. Stift.

Aurgrunn, m. = Aurbotn.

aurhalt, adj. om i Fødderne af at gaae paa haarde Veie med grov Sand eller Smaasteen; om Hesten. Trondh. Stift, Nordre Berg. og fl. 3 Østerd. orhalt (o').

Aurbane, f. Dree.

Aurbhella, f. det nederste Lag af Grunsjorden, bestaaende af en haard Masse, som vanskelig lader sig grave eller ophaffe. B. Stift, og fl. Ellers: Aurhylla, Aurbhyll'. Trondh. og Nordland. 3f. Hella.

aurhendt, f. orvhendt.

Aurlende, n. Marker eller Ager, som indeholde megen Grunsjord.

Aurlending, m. Indbygger af Aurland i Sogn. Aurland udtales: Auland (Hall).

Aurlend, adj. om et Landsstykke med haard og gruset Jord (Aur, 3).

Aurmolar (o'), Levinger, f. Aarmole.

Aurmold, f. Blanding af Muldjord og „Aur“.

Aurride (r'), m. Dred, Forelle (Salmo fario). Meest almindelig forfartet til Aure.

Paa Edm. tildeels Aurride (nogle siige Aurel), især om Larvred. Ved Bortfald af „d“ bliver det ogsaa til: Aurie, Aurje (Voss) og Orje (i Mhl. endog opfattet som Orje, saa at Flerital hedder Orja'). G. N. aurridi, ogf. orridi, som synes at være den islandske Form. Ordets Sammensætning er vistnok Aur-Ride, men den egentlige Oprindelse er dunkel (3f. Sv. örlar, laröving). Andre Navne ere: Kjøda, Kræda, Agneta. (3f. Ulfa, Byrting, Lugg, Nuve, Lita, Steita). — Hertil: Aurrid: Kjøda, f. en ung Dred. „Aurefsja“, Hard. „Drafsja“, Mhl. Aurridmakk (?). „Drjemark“, m. Regnorm (= Agnmakk). Helg. Aurrid-net, n. Dredgarn.

Aurrida (=ffjia), f. det nederste Stykke i en Plov; den Deel hvorpaa Plovjernet er fastet. B. Stift. (= Kjel, 3l, Plog-ll).

Aurslag, n. Art af Grundjord (Aur).

aurt, adv. skjævt, forkeert. Yttre Sogn (Ilgesom aurhendt). 3f. ovugt.

aurrt, adj. gruset, haard, fuld af Grunsjord.

aurvelta, v. a. (er, e), opbyrde et Jordstykke til Grunden, eller indtil dobbelt Plovdybde. B. Stift. 3f. tvibrjota.

Aurvæta, f. Væde som opstiger fra Grunden (i en Ager).

ausa, v. a. (eys, auste, aust), 1) øse, optage eller udkaste i store Portioner. G. N. ausa (eys, jós, ausit). Ansa Sild or ei Not: optage Sild med „Haav“ af et Væd. — 2) tomme eller optørre ved Døning, f. Or. ausa upp ein Brunn; ausa Baaten. — 3) om Heste: spænde, slaae bagud. Edm. og fl. (Ogsaa G. N.).

Ausa, f. en Øse, Slev, stor Eke.

Ausel, m. en Skaal med Sæft, skiftet til at øse med eller drikke af. Drd.

Ausing, f. Døning.

Austjer, n. Dsekar at bruge i en Baad.
S. Rjer. G. N. ausker, austker. Dgfaa
falbet Ausfat, n.

Austjer-rjot (Rist), f. Rjot.

austleg, f. aubslæg.

Ausmaal, n. en vis Mængde af indløbet
Vand i en Baad.

Ausrom (Ausferom), n. det Rum i Baaden,
hvor man bedst kan øse Vandet ud.

Aust, m. Øst, Østfiden. Dgfaa med en ældre
Form: Auster (Austr). G. N. austr, n.
Ør Austre: af Øien (Søt). Til Austers
(Se Aust'es): til Øst; mere østlig.

aust, som adv. øst, mod Øst. (I Guldbalen
tildeels: uft). aust etter: øst over. —
aust i: paa Østfiden af Himmelen. —
auster paa: paa Østfiden af Landet,
østfjelds.

austan, adv. østen, østenfra. Meest alm.
„austa“. G. N. austan. — austan etter:
fra Øst, vest over (austa-ette). — austan-
fyre: østfor. (Meest som austa-føre; i
Hard. austan-fo'). — austan:il: 1) østen-
fra; 2) paa Østfiden.

Austandrag, n. østlig Vind i Skyerne.
Dgfaa kalbet Austandraart, m. og Au-
standrog, f.

austanfjells, adv. østfor Fjeldene.
Austangul (u'), f. Luftning østfor.
Austankjola, f. fjellig Østenvind.
Austanryff, m. en Lid med østlig Vind,
med Veir fra Østfanten.

Austarvind, m. Østenvind.

austarlege (austaleg, -le') adv. noget langt
imod Øst.

Austbygging, m. En som boer østfor.
austbær, adj. om Vinden: noget østlig, i
Vending til Øst. Helg. Trench.

Auster (Austr), f. en Dse (= Østfra). Trench.

Auster (Austr), m. 1) Øsning; det Arbeide
at øse Vand ud af en Baad. 2) Dsevand,
indløbet Vand i Baad eller Fartoi. G.
N. austr.

Auster, Øst; see Aust.

Austerlending, m. Indbygger af Østerlan-
dene (Orienten, Asien).

Austerfida (og Austfida), f. Østfide.

Auster-øsing, m. En som boer østfor Bjer-
get (Nasen). Valders.

Auster-ørrt, f. Østfiden; Veir fra Østfan-
ten. (Mobsat Vesterørrt). Nsl.

Austfelling, m. En som er kommen østfor
(meest om Dyr). Tel.

Austfolding, m. Indbygger af Egnene østfor
Østfjorden (Foldden). Jarlsberg (ofteft
med nyere Form: Østfolling).

austhall, adj. (n. -halt), hårdende mod Øst;
om Marker. B. Stift.

austleg, adj. østlig.

Austlending, m. Indbygger af „Austlandet“,
som nærmest betegner de østligste sønden-
fjeldse Egne (Smaalene, Rommertige,
Hedemarken, Solør og Østerdalen), men

som i fjernere Distrikter ogsaa betegner en
større Bølge (Jarlsberg, Ringertege, Hæde-
land) og tildeels hele den søndenfjeldse
Side af Landet.

Austlendstka, f. Kvinde fra Østlandet. Df-
tere: Austlandskona (o'), og Austlands-
gjenta.

austlengst, adj. østligst. Tel.

Austmann, = Austlending (B. Stift).

austre, adj. f. østre.

austrøn (-ront), adj. østlig, kommende østen-
fra; om Vinden. (G. N. austrønn). Nordf.
Østere: innrøn.

austvend, adj. hårdende mod Øst (austhall),
om Marker. — Austvenda, f. den østre
Side af en Forhøining. Rommertige.

Aust-yrja, f. langvarigt Østveir. Rbg. Tel.
auct, f. aub. — Auvund, f. Dvund.

av, præp. og adv. af. G. N. af; Sv. af
(med samme Udtale). Har visse Afvigelse
i Lyden. Med stærkere Betonning (og
især uden Objekt) udtales det almindeligt
„av“, nogle Steder aav (Søndre Berg.
Hall. Vald. Gbr. Rdm. Fosen), aa (Segn),
aag (Nsl. fjelden). Svagere betonet ly-
der det ofte som „a“ (Stavanger, Nordf.
og fl.) eller „aa“ (Segn og fl.); men al-
termest forbunklet bliver Ordet ved den
hyppige Sammensætning med „ut“ til ut-
av, som da lyder: uta', 'ta'; utaav, utaa',
'taa'. Ved Dativ af gammel Form heres
dog „av“ mere almindeligt, f. Er. av Garde,
av Huse, av Lage (Gram. S 179). — Brug
og Betydning kan fortest opstilles saaledes:
A, præp. (med Dativ), 1) af, fra, i Ret-
ningen ud fra, bort fra. (Indskrænket til
en Fjernelse fra Dverfladen, da Begrebet
ellers udtrykkes med „or“, f. d.). Av Sto-
len; av Landet. (Men: or Huset; or Kista o. f.
v.). Veint av Neset (i lige Linie fra Næsset).
Hertil ogsaa: Det lyser av det; det angar
det; det ryl av det (el. av di). — 2) af, hen-
herende til, som en Deel af. Samt av det;
mykt av det; ei Grein av det; ein av øs, o. f. v.
Dgfaa: som en Hob eller Samling af;
f. Er. Ein Gang av Sand; men her hedder
det østere „med“. — 3) fra, som Udbytte
eller Erhvervelse af. Det kom litet av det.
Hava Gagn av ein Ting. Eg skal hava ein Dalar
av honom (Søndenfjelds). Andre Steder:
hjaa, el. med honom). Dgfaa: som Udbring
af, som Tegns eller Prove paa. Eg høve
osta rømt det av honom. Eg ventar slikt av deim.
Lat meg ittje sjaa slikt av deg. Det var bj gjort
av deim (o: fra deres Side). Utefaa med
Begrebet: om, angaaende. Dei fortalte av
det (el. utav di). Han skalde sagt av det. Eg
felt ittje vita av det. — 4) af, ved Dvergang
fra, el. Forandring af. Det verd Regn av
detta Kobet. Det vardt halvora av det. Det
vardt Mann av honom siden. Saaledes ogsaa:
ved Tilvirkning af (en vis Materie), ved
Brug el. Benyttelse af. Ein Knapp av Snylv;

ein Plog av Tre. Jf. liva av Fift; joda seg av Sjoen, o. f. v. — 5) med Marsag af, paa Grund af. Vera trynt av Gonga; leid av Staa; Hjelva av Frost o. f. v. — Ellers med dunkelt Begreb i visse Talemaader som: Kvar varst av honom? Kvar skal og gjera av det (satte det hen)? Vera blid av seg, ill. av seg, og fl. — B. som adv. (eller uden Djeft). 6) af, fra (i Lighed med No. 1); f. Gr. leggja av (afslægge); venja av (afvænne); telja av (fraraade); setja av (affatte). Verba av med: blive kvit. Tata ovan av: tage noget af det øverst liggende. Tata utan av: af det yderste. Vinden stod innan av, o. f. v. — 7) i frastilt eller affondret Stilling; saaledes ogsaa: itu, i Stykker, sonder. Tøppen er av (o: affalden, afbrækket). Gatten saut av. Det datt av, el. gjett av (o: brast itu). Stita av (slide itu); ligesaa: slaa av, brjota, hogga, fjera av, o. f. v. Staven er av paa Midten. Foten var av, o: brækket. (3 Betydningen, „frastilt“ vil man hellere sige: utav). Lignende i Sv. og G. N. — 8) bort, hen, tilfide, afsted. Draga av (fære bort); goyma av (skule), smetta seg av (liste sig bort). Kvart vil du av? o. f. v. Dgsaa: borte, henne. Han var av og fiftade. (3 Sogn: aav, aa). Jf. Avbygd, Avdal, Avfrot. — 9) over, hen, ud (som en Dvergang, Henskriden, Hensvinden). Det gjett vel av (gik lykkelig over). Han laag her Matti av (ogf. av Matti). Jf. minta av (formindstes gradvilt); dovna av (affløres); stillast av, spatna av, og fl. — 10) op, til Ende, forbi (om en Afgjørelse eller Færdiggjørelse). Me hava talat det av (aftalt det). Dei hava gjort av med det (gjort Ende derpaa). Dei hava pløgt av (de ere færdige med Pløningen); ligesaa: hava fleget av (f. slaa), floret av (f. fjera). Der meir av, en som atter er, o: der er mere afgjort end ugjort; vi ere færdige med mere end Halvparten. — (Afstillige nyere Udtryk med „af“ i Svensk og Dansk ere her fremmede; f. Gr. en Ting af Værd; en Ven af Frihed; en Stymper af en Karl; være hadet af mange; og lignende). — 3 Sammenstilling med Participier faar Ordet en stærk Betonning, helst i Betydningen „itu“, f. Gr. av-brotten, av-hoggen, =Klypt, =Floren, =Slegen, =Niten, og sædvanlig ogsaa i Betydningen „bort“ eller „hen“, som: av-dregen, =falleen, =gløymd, =kastad, =lagd, =rakad, =reken, =rist, =svld, =sopad, =strofen o. f. v.

avande, adv. overmaade; f. Gr. avande stort. Sogn. Jf. ovende, øyleg.

avangast, v. n. dovne, fordunde, tabe sin „Ånge“; om Drif. Tel.

Avaudn, f. Banlykke, uheldig Tilstand. Ejj. See Audn.

Avaat, n. Afværelse; Tab ved Fremmedes Indtrængen; især det at en Græsgang bliver benyttet af Uvedkommende. Helg. Edm. og fl.

avbafleg, adj. affidesliggende, ubekvem at komme til. Trondh. Edm. (oftest: abakle, abakale). Noget lignende er avbeft, adv. tyært, fjært, forkeert. Indh. (abest).

avbard, adj. afflaaet, nedslaaet, om Korn og Frugt; ogf. svækket, udmattet (udpidstet). Helg. Ellers: aftarstet. Edm.

avbeitt, adj. om Græsmarker: afgræsset, blottet for Græs.

avbeft, f. avbafleg.

Avberja, f. Langhalm, aftarstede Straa. Drfb.

avbertja, v. a. (er, te), tage Barken af. Edm. og fl. Nogle St. avbarka. — avbert: barkløs, om Træ.

avberr, adj. bar, blottet; astøet. Avberra, f. bar Mark, Plet hvor Eneen er astøet. Nordl.

Avbit (ii), m. en skarp Afviisning. — avbiten (i), 1) afbidt; 2) afviist med greve Ord.

avbolkad, adj. afdeelt, adskilt ved en Mellemvæg (Volf). 3 Tel. avbalka.

avbragsleg, adj. usædvanlig, besynderlig; ogsaa: ubekvem, upassende. Gbr. Ellers i andre Former: avbrigsleg (abrifse), Gbr.; avbrifjeleg, avbrifje (adj. n.) og aabrifje, Adm.

avbrend, adj. afbrændt; afsviet.

Avbrigde, n. Afvigelse, Forandring. Dgsaa Avbrigd, f. om noget usædvanligt. Eet. — avbrigidad, adj. afvigende. Nordl.

avbrifjeleg, f. avbragsleg.

Avbrot (o'), n. 1) Afbrydelse. 2) Afvigelse, Forandring. — av-brotten: afbrudt, brækket.

Avbrøyre, n. Afvigelse, Forandring, Forskjel i Etik og Brug. B. Stift og fl. Ellers: Avbrot, Avbrigde.

Avbrøyting, f. Forandring i Fremgangsmaaden, ny Maade.

Avbygd, f. affidesliggende Bygd. Trondh.

Avbøle, n. affidesliggende Gaard eller Bosted. Tel. og fl.

avdagast, v. n. (ast), 1) blive fuldkommen Nat (= avdagat). — 2) tabe Dagen af Syne. Me addagast fyre Nejet, o: vi vare udenfor Næset, da den sidste Lysning af Dagen forspandt. B. Stift.

avdagat, adj. n. „avdaga“ kalbes det, naar den sidste Dagslysning paa Himmelen er forsvunden, saa at det er lige mørkt i Vest som i Ost. (Alm. og meget brugt.). Der ast avdagat: det er allerede fuld Nat. Eg tom heimatter etter avdagat: efter at Dagen var af Syne.

Avdegning, f. Dagens allerførste Stund, den Tid da det sidste Dagslys i Vest forsvinder. Nogle Steder: Avdegning (Nordre Berg.). En kortere Form (Avdag) bruges i Forbindelsen: Avdags Tid, el. Avdags Bil.

Avdal, m. affidesliggende Dal.

avdaaen, adj. afbød. Trondh. (?)
 avdega, adj. afbugget, lidt afstøret; om Jorden eller Græsset. Edm. 3 Hall.
 avdøgd.
 avdeggjast, v. n. (est, best), afstørres lidt, saaledes at Duggen gaar af eller den mest Både forsvinder. Edm. og fl. Nogle Steder: avdeгна, v. n. (ar), „aavdeгна“, Bøfs, Nhl. (Af Dogg).
 Avdeild, f. Afdeling. (Lidet brugl.).
 avdeilda, v. a. (ar), afdele, inddele.
 avdiger, adj. f. obdiger.
 av-downad, adj. afsløvet, sagtnet.
 Avdrag, n. Afdrag, Fradrag.
 Avdraart, m. Udbytte, Produkt; især om Mælk, Smør og Ost, eller alt hvad der tillaves af Mælken. Jf. Draatt.
 av-dregen, adj. afdragen; ogs. borttreift.
 Avdrift, f. et Stykke bar Mark, et Sted hvor Sneen er afreven. Dgsaa i Formen Avdrevja, f. Østerr.
 avdrygd, adj. udfat til senere Tid, forhalet. Avdrygsla, f. Dfsattelse.
 avdukad, adj. afduget; afsløret.
 av-duld, adj. fordult; fortiet.
 Avdøla, f. Affrog. Nordland (?). 3 Smaalenene: Adøle, om et affides og wei-somt Strog.
 Ave, m. 1) Vandpyt, liden Vandfamling; saaledes ogsaa en liden Bugt eller Arm af en Elv. 2) Vandhvirvel, Bagstrøm (ligt Evja). Helgeland. 3 svenske Dial. ava, ave. — Paa enkelte Steder skal „Ave“ ogsaa betyde en Haspe eller Duffe af Traad; jf. Aving, Afseta.
 aveksa, v. r. (er, te), tørste, laae Kornet løst af Straaene med en Pleiel (altsaa af-are, af Aka). Nordre Berg. Trondh. Jf. Kjedda.
 Aveld (Avell), m. stærk, bidende Kulde. Lof.
 Avelda, f. forfalben, strøbelig Tilstand. (Vel egentl. af Alder). Roma i Avelda: komme i Forfald. Tel.
 aveldast, v. n. svækkes af Alder.
 Avelde, n. Affom, Yngel (jf. Elde). Trondh.
 [Aventasi, el. Aventas, n. Leilighed, Ud-gang. Berg. Nordl. (Franskt avantage, Fordeel).
 avfal, adj. ledig, som er at faae. B. Stift.
 Avfall, n. 1) Afvalg, Levninger; 2) Tab, Skade. Vit Avfalls Nar: Skade-Nar, Naar. Hall.
 Avsardag, m. Affedsdag; ogsaa Dødsdag. Hall. G. N. affaradagr.
 Avselling, f. gradviis Formindskelse, Indsnævring; f. Gr. i Strikning.
 Avserd, f. Affærd; Bortgang. „Ei laaf Avser“ : en slet Ende. B. Stift.
 avsjellad, adj. om Solen: ganske nedgaaen, saa at det sidste Skin paa Fjeldtoppene er forsvundet. 3 Søndre Berg. „aavsjella“. Paa Edm. hedder det avtinda'.
 avsløyg, adj. tung, stiv, ustkiftet til Be-

vægelse; især betyngnet af Overmættelse, fuldproppet. Gbr. i Formen aavsløyg, aavsløyg.
 avfrosen (o'), affrosset, ødelagt ved Frost.
 Avgang, m. 1) Afgang. Nogle St. Av-gaang. 2) Afvalg, Levning, Overflud. Der Skam i Skorten, og Era i Avgangen (Ordbr.) : det er Skam at have tillavet for lidet, men Era at der bliver noget tilovers.
 avgapad (a'gapt), forgabet. Bustr.
 Avgift, f. Afgift, Udgift. (Dgsaa G. N.)
 avgjengen, 1) afgaaen; 2) brækket.
 avgjerast, v. n. hentares af Sygdom. Edm.
 Avgjerd (Avgjær), f. 1) Afgjærelse, Beslutning, Bestemmelse. 2) Afvendelse (f. Gjera). 3) Dpfkydninger, Marker paa en Gifte-stilm i Vandet (= Nevja, Dr, Uppfar). Fosen.
 avgjeven, 1) afgiven, afstaaet; 2) udmatet, opgiven, hjælpeløs. Tel.
 avgjord, adj. 1) afgjort, besluttet; ogsaa forbiggjort. 2) afsendt, udkkiftet; 3) ud-magret, hentaret (f. avgjerast).
 avgløymd, adj. forglemt. Avgløyming, f. Forglemmelse.
 Avgnag, n. Bortsnappelse, Tab ved Rapserie. Dmtr. som Vaaat.
 avgreidd, adj. udredet, udviklet, klart. — Avgreiding, f. Udredning, Udvikling.
 Avgreinn, f. mindre Green; Underafdeling.
 Avgrunn, m. Afgrund, stort Dyb.
 Avgrøde, n. Afgrøde, Markvært.
 Avgud, m. en Afgud. Dgsaa omtrent som Hedning, om et Menneske, som ikke skønner eller ikke agter sin Børnelørdom. B. Stift. — Om Formen „avgu“ (o: uhyre), f. ovguleg.
 Avhald, n. Afhold; Tilbageholdelse. — av-halda v. a. (= halda av): hindre, tilbageholde. — avhalden: hindret, standset.
 avhall (hallt), adj. frahælcende, om Jorden nærmest ved Husene. Nogle St. avhellt. Østlandet.
 avhalla, v. a. (ar), nedsette, forkleine, laste. Tel. i Formen avhadde.
 avheidrad (avheira), adj. udkkældt, overøst med Lastord. Tel. og fl.
 avhenda, v. a. (er, e), afhænde, overlade, stille sig ved. G. N. afhenda.
 avhendes, adv. bagud fra Haanden. Staa avhendes: laae til Bagstiden eller i en Retning, som falder ubevemt for Haanden. Gbr. Tel. og fl. 3 Hall. „aggathendes“, som vistnok er opkommet af et gammelt Dattu: øfugri hendi (o: med bagvendt Haand).
 Avhogg, n. afshugget Stykke. — av-hoggen: afshugget, overhugget.
 Avhol (o'), n. Affrog, Emuthul; Sted som ligger affides og ubevemt.
 Avhola (o'), affides liggende Hnulning.
 avhøvda, v. a. (ar), tage Hovedet af (f. Gr. af Fise). Sj. og fl. Paa Edm. avhaude.

G. N. afhöfda.
avhusjad, bortsträmt, „aavhusja“, Sogn.
Aving (m.), **Avingar**, pl. Stumper af
 Rendegarnet, som blive tilovers, naar Væ-
 ven er færdig. Nordl. Trondh. Edm. El-
 lers: **Avsetor**, **Avsete**, pl. f. (Syd i Lan-
 det). Jsl. afuggur.
[Avisa, f. **Avis**, Dagblad, ic. (Ital. avviso:
 Efterretning).
Avfall, n. Afkast, Fraagjelse.
Avkast, n. en fralagt, afkastet Deel.
avkjenneleg, adj. vanskelig at kjende igjen;
 meget forandret. Edm. Hard.
Avkjøling, f. Afkjøling.
Avkjøme, n. Afkom, Efterkommere. Tel.
 Dgsaa: **Avkvøeme**, n. (i No. Sjelden).
 G. N. afkvæmi.
avklagad, adj. affkaffet eller affat paa
 Grund af Klage.
avklarad, affklaret, renset.
Avklipping, f. Bektippelse.
avklyvja, v. a. (ar), tage Kløven eller Byr-
 den af (en Hest). Hall.
avklæda, v. a. (er, de), affklæde. (Dste udt.
 afklæ'). **avklædd**, affklædt, nøgen.
Avkoma (o'), f. Udbytte, Produkt; ogsaa
 Afkom.
avkomen (o'), adj. 1) henkommen; ogsaa
 bortkommen. 2) forringet, svækket, ud-
 magret.
Avkraa, f. affides Braa.
Avkrok, m. Afkrog; affides Sted; ogsaa:
 Dmvel, Krogvei.
avkøitrad, adj. afbetalt, klaret; om Gjæld.
Avkvøeme, f. Avkjøme.
Avl, n. (og m.), Kraft, Styrke, Legems-
 kræfter. Jffe ganske alm., dog meget ud-
 bredt (Nordl. Jndh. Nhl. Tel. Hall.).
 Med **Avle**: med Styrke (Dste i Biserne
 fra Tel.). **G. N. afl**, n. Paa Helg, ogsaa
 om noget at prove Styrke paa; f. Gr. en
 Steen til at løfte. Heraf **evla**. Jf. **Avle**.
Avl, m. 1. Gæse, Ildsted i en Smedje. **G. N. afl**.
 Tildeels kun om Mundingen af
 Røret fra Smedebelgen. Hertil: **Avlhol**
 (o'), n. og **Avlpipa**, f. Røret som leder
 Luften fra Bælgen til Ildstedet. **Avlstein**
 (ogf. **Avlstein**), m. den gjenneemborede Steen-
 blok, som benyttes til saadant Rør.
Avl, m. 2. en sammenviklet Masse, f. Gr.
 af Ristergarn (Garnavl). **Avfoten**.
avla, v. a. (ar), stæffe, erhverve. **G. N. afla**.
 3. Ervøelseshed: 1) indhøste, avle af
 Jorden. Jf. **Avle**, m. 2) avle, faae Afkom;
 om Mand og Kvinde, sjelden om Dyr.
 3) paaføre, paadrage, volde. Dei **avla**(de)
 honom ei Stjemma: de forvoldte ham en dyg-
 tig Jrettesættelse (nemlig ved at klage paa
 ham). Sogn, Edm. og fl. — Ellers bru-
 ges „avla“ ogsaa om at formaae, see **evla**.
avlaga, v. a. (ar), forstyrre, bringe i Nor-
 den. **avlaga** seg, især om at fordreie
 Ansigtet, gjøre Grimaser. Tel. og fl. —

avlagad: forstyrret, kommen af Lave.
 Her mærkes ogsaa: **av Lage** (f. Lag) og
 Formen „avlugem“ o: upassende, urime-
 lig. Gbr. Egentl. av Logom.
avlagd, 1) lagt tilside, aflagt; 2) kommen
 af Brug, forglemt.
avlands, som adj. staaende fra Landet; om
 Vinden.
avlang, adj. aflang. (Nyere D.)
Avlar, m. En som erhverver og samler
 Gøds. Etter ein stor Avlar hjem ein stor Dybar
 (Drdsprog). Tel. og fl.
[Avlar, m. Oblat. Jf. Avletter.
avlata, v. a. (lat, let), afftaae, fille sig
 ved. Han avleet Garden. Eff.
avlaten, 1) overladt, afftaet. 2) ophørt,
 som har holdt op. 3) Tel. avlaaten.
Avlaup, n. Afløb. — **avlaupen**, forløben,
 forsunnen.
avlaus, adj. 1) fal, ledig, færdig til Be-
 nyttelse. B. Stift. 2) ustyrlig, løbst. Gbr.
 Dyten sprang avlaus ihre deim.
Avlaat, n. 1) Afslæde, Dphør. (Sjelden).
 G. N. aflat. 2) Overblæfse. Gava notot
 til Avlaats, o: noget tilovers, ledigt, at over-
 labe. Afvigende: „ha' nose' avlaast“, Eff.
 „aavlaasf“, Hall Jf. Avlaete.
Avlaaring, m. Levning, Rest, Efterladens-
 skab. Edm.
Avle, m. 1) Erhvervelse, Udbytte af Arbeide.
 G. N. aali. Det var hans eigen Avle, o: selv-
 forhvervede Giendom (i Modsatning til
 Arv eller Gaver). 2) Afgrøde, Avling af
 Jorden. Et Aars Avle, Høvavle, Kornavle.
 Dgsaa om Tillæggelse ved Dyrkning, Pro-
 duktion. Fruktavle, o. f. v. (Dste i For-
 men „Avl“). Sjeldnere om Tillæggelse af
 Dyr. — 3) Styrke, Kræfter (ligesom: Avl).
Avled, f. Avlid.
avlesta, v. a. afhugge Lasterne (Maverne)
 paa gammelt Lemmer. Rbg. Tel.
Avleggjar, m. Afslagger, Sættkvisf.
Avleid, f. afvigende Veie eller Retning.
avleida, v. a. (er, de), udsætte til en anden
 Tid, opsætte, forhale (egentlig: aflede, af-
 vende). B. Stift (avleide, avleia). **avleidd**:
 opsat, forhalet (= avdrygd).
avleiden, adj. tilsielig til Dvsættelse.
avleides, adv. affides, langt af Veien.
Avleiding, f. Udsættelse til en senere Tid,
 Forhaling, Forsømmelse (Egentl. Afled-
 ning). Hedder ogsaa: **Avleida** (i Nhl.
 Avleia), f. og **Avleidsla**, f., tildeels ud-
 talt Avletle, paa Edm. Avletle (Isch).
Avleidsla, f. Avleiding.
avleikom (?), langt borte, langt fra Maa-
 let. „avleikaa“, Edm.
avleires, adv. af Syne, hen til et Sted,
 som man ikke kan see. Jæd. (avleides).
Avleiva, f. **Avleivor**, pl. Levninger, Efter-
 ladenskaber. Hall.
avlendes, adv. udenfor Landet. Hall.
avlesam, adj. driftig, forsynlig, flink til

at staae det nødvendige. Smaalenene.
 avlesja, v. a. (er, te), aflægge et Læs.
 Avlektor, pl. et Slags Vasser (jf. Avlat).
 Gbr.
 avliden (i'), adj. forleden, forbigaaen (om Tid); sjeldnere: af dødt (aav-lien, Hall.).
 avlidet (avle'e) Middag: noget over Middag. avlidet Non: fort efter Non.
 avlig (avlug), adj. 1) stærk, stærkbygget; 2) dristig (= avlesam). Sjelden.
 avliffad (for avliffad), adj. salmet, affarvet. Helg. Jf. avlitt.
 Avling, f. 1) Avling, Erhvervelse; 2) Afgrøde, Indhøstning (= Avle).
 avlitt (i'), adj. afflittende i Farven, lidt anderledes farvet; f. Gr. om en Tilfættning (Støvt) paa et Klædningsstykke. B. Stift.
 avloa, v. a. (ar), slagte, dræbe. Søndre Berg. (aavloa). Vel egentlig: ødelægge, gjøre Ende paa (jf. torga), ligesom G. N. löga. (Jæl. löga te af: slagte). Om et andet „avloa“, s. selg.
 avloda (avloe), v. n. (ar), afhæste, indbringe Gød og Korn. „Ga' avloa“: være færdig med Indhøstningen. Helg. (Af Lod, f.). — 3 Hall. bruges derimod „avloe“ om at vandslette en Gaard, forsumme dens Hævd eller bortføre noget som hører til dens nødvendige Drift. Saaledes ogsaa „utloa“: vanrøgtet o. s. v.
 Avlodning, f. Indhøstning; Afgrøde. Sdm.
 avlugom (u'), f. avlaga.
 Avlysing, f. Rørfning, Stumring. Tel.
 av-lyst, affkaffet, ophævet ved en offentlig Røngjørelse. S. lysa.
 Avlæte, n. 1) Overrivelse, f. Dvlæte. 2) underlige, usædvanlige Geberder. Gbr. — Ogsaa: Avlaat, om utidig Snaf. Duftr.
 Avløde (Avlse), m. Efterlat (= Gaa). Ved Neros. Jf. Avløde.
 Avløysning, f. Aføsning.
 av-maadd, afflidt, afftrabet. S. maa.
 Avmaaling, f. Afmaling, Skildring.
 Avmaating, f. Afpaaselse.
 avmerkt, afmærket, begrændset.
 avminkad, indsvunden. Avminking, f. gradvils Formindkelse.
 avminnaft, v. n. sove ind (= orminnaft). Hall.
 avmunds, adv. for seent, over den rette Tid (Mund, n.). Sdm. og fl.
 Avmæling, f. Afmaaling, Udmaaling.
 avmödra (amöra), v. a. afvænne. Egentl. stille fra Moderen. Lofoten (Sjelden). Jf. mödra.
 Avmödring (Amöring), m. en ung Sæl (Kobbe), som ikke længere følger Moderen. Lofoten og fl. 3 Spøg ogsaa om et afvænnet Barn.
 avmöyad, adj. stilt ved sin Mødom.
 avnetja, v. a. (ar), tage Fisk ud af et Garn (Net). Nordland (udt. a'neffja).
 avnoggen, afflidt ved Gnidning.

avont, see ovugt.
 avpløgd, afpløiet. Sava avpløgt: være færdig med Pløintngen.
 Avprenting, f. Aftryk.
 Avrak, n. Udstud, Braggods. Hall. Valb.
 Avrakter, m. Udryddelse, Bortfælselse; en stor Bedrift; f. Gr. om Fisserie. Sdm.
 Avram, m. Affrog (= Utram). Tel.
 Avrand, f. Ubfant; en Strimmel ude i Ranten. Nogle St. Avraand; i Valb. Avrand.
 Avrang (?), Avraang, m. haardfrosfen Sne (= Sfare). Nff. Sdm. Dunfel Form; jf. Hardang.
 avraadd, 1) fraraadet; 2) omstemt, som har opgivet sit Forsæt, er kommen paa andre Tanker. Trondh.
 avregda, adj. usædvanlig stor. Sdm. (Mon for avbregda?)
 Avreid (Avree), f. en stor Mængde eller Flok. Østerd. Maaskee for Dvred.
 avreidd, 1) tilreidt, færdiggjort; 2) skarpt irettesat, gjenneheglet, udskjælt. Sdm.
 Avreidsla, f. 1) Tilredning; 2) skarp Trettesættelse, Sandfælg. Sdm. Nff. (Avrette).
 av-reken, adj. bortdrevne, f. Gr. om en Baad. Nogle St. avroken (o'). S. refa.
 Avrekning (ee), f. Afregning.
 avretta (ee), v. a. (ar), henrette, aflive. (Sv. afrätta). Avretting, f. Henrettelse, Dødsstraf.
 Avrit (i'), n. Afrids, Aftegning. Tel.
 av-rodd, 1) borttroet. 2) brækket, om en Aare.
 Avrot (o'), n. Affald, ringere Dele; især af slagtet Kvæg. „Avrot“, Schl. Jf. Rot, n.
 avrunda (u'), afryddet, bortfejlet.
 avrunna, v. a. (ar), afrunde. (Nhere D.)
 avryma, v. a. (er, de), tage Fløden af. Hall. (Af Rjome).
 Avrøme, n. Affrog. 3 Hall. Avrymme.
 avsaka, v. a. undskyldte. Østere: orsaka.
 avsejga, v. a. (= sagde), 1) affige, frastige sig. 2) dømmte. — avsgagd: affagt; dømt; ogs. afgjort, bestemt.
 Avsending, f. Afsendelse. — Derimod Avsending, m. en affendt Person, Udsending.
 Avsernad, m. Afsetning (paa Varer).
 Avsetor (i en Bø), f. Aving.
 avsetr, affat; udsagt af et Embede.
 avsidet (avses), adv. afside; tilside.
 Avsig (i'), n. Afstykning, Afløb for Vand paa Markene.
 av-sinen (i'), forsvunden; f. sina.
 avskapad (avskapt), adj. vrænget, fordreiet. Han var reimt affkapt(e), o: han saae ganske hæslikt ud (f. Gr. af Vrede). B. Stift.
 avskapleg, adj. forvænket, uformelig, styg.
 Avskil, n. 1) Adskillelse, Skillepunkt, Grændse. Tel. — 2) Frafskillelse, Bortgang; Afsked. Lidet brugt.
 avskipad (i'), forstyrret, kommen af Lave. Hall. og fl. — avskipast, v. n. komme

- af Lave, blive opreven eller forrykket.
- avfjeken, afstyret, affstødt. Af skata.
- avfjærding, f. Afknappelse. Hall. (Avfjæling). S. fjerda.
- avfjæding, f. Bortknappelse (= Avaat).
- av-fjædd: borttrappet, edelagt. Hall. f. fjerda.
- avflo(a), v. a. tage Skoene af.
- avflogad, blottet for Skov. Dstl.
- avfloren (o'), 1) faaren itu, oversaaen; 2) affaaen, f. Gr. om en Ager. Zava avfloret: være færdig med kornsurden; f. Skurd.
- avfkrift, f. Afskrift, Copie.
- avfkræma, f. Stræmsel, affkrækkende Ting. — avfkræmd: affkrækket. — avfkræmeleg, adj. affkrækkende, frygtelig.
- avfkrud (u'), m. et affaaeret Stykke (Avfkrud). G. N. afskurdr.
- av-fkyld (y), affyllet, afvaaket.
- avflag, n. Afslag, Medsættelse i Prisen.
- avflegen (e'), 1) itu-flagen, brækket; 2) afslaaet, om Eng. Zava avflegert: være færdig med Høslatten.
- av-fliten (i') afflibt, libt itu.
- avfloppe, fluppen frei, undkommen.
- avsmogen (o'), og avsmorten: bortsmuttet. Jf. smjuga og smetta.
- avsnøying, f. Blottelse, Afryddelse. — av-snøydd: blottet.
- avsoden (av-søen), bortløben; f. fjoda.
- avstolt, f. avstelt.
- avsoj (oo), n. Afald; noget som er affeilet.
- avsovnad, indsovet; hensovet.
- avspegling, f. Afspælling, f. Gr. i Båndet.
- avstab, som adv. hen, bort, affted. (Egentl. av Stab). Lyder ogsaa: avsta, asta (Jæd.), aavsta (Ehl.). Dfte fun: stab, sta'.
- avstakad, affstukken, betegnet ved visse Linier eller Punkter; f. Gr. om et Vel-Anlæg.
- avstarvad, 1) træt, udmattet. Nff. og fl. 2) afgaaen, død. Helg. Jf. starva.
- avstengsla, f. Afspærring.
- avsting (i'), n. Udflugt, Afstikker.
- av-stökken, afbrusten; f. stækka.
- avstroken (o'), 1) affstrøgen, afvistet; 2) bortløben, undvegen.
- avstybba, v. a. fappe, afhugge. Drfd. Af Stubbe.
- avstygd, affkrækket; f. fnyggja.
- avstyra, v. a. (er, de), styre til Rette, afholde el. forhindre nogen fra voldsomme Handlinger; forebygge Strid eller Slagsmaal. Temmelig alm. Sv. affstyra.
- avstyring, f. Afholdelse; Forebyggelse.
- avstyrting, f. Affortning.
- av-sundra, v. a. (ar), affondre, frastille.
- avsvæip, m. Afstrog, Udant (egentl. afflides liggende Klynge?). „Avsvæip“, Edm.
- avsviden (i'), affvied, afbrændt.
- avsvoren (o'), affvoren, forsvoren.
- avsynes, adv. af Synne, paa et Sted som man ikke kan see. G. N. afsynis.
- avsyrgd, affserget; anseet som tabt og bortkommen. Han var reint avsyrgder (avshred'e), daa han kom heimatter. B. Stift.
- avsol(a), f. Ehyggeside, et Sted som ligger i Skjul for Solen eller har Mangel paa Solskin. B. Stift. Jf. Baffela, Førfela.
- avstolt, adj. overskygget, liggende i Skjul for Solen, bortvendt fra Solen. 3 de sydlige Egne tildeels: avstolt (oo), aavstolt.
- avtak, n. 1) Aftagelse, Fratagelse; 2) Forhindring, Afbrydelse (f. taka av); 3) en aftagen Deel, noget som er frafållt. Tildeels ogsaa: Aftegning, Portrait.
- avtakster, m. aftagen Deel; Afgift.
- avtal, n. Aftale, Overenskomst. Hedder ogsaa: Avtala, f. og Avtale, m. — av-talad: aftalt, besluttet.
- avtald, fravaadet; f. avtelja.
- avteikning, f. Aftegning, Billede.
- avteken (-tejen), 1) aftagen, borttagen; 2) forhindret, forbudt; 3) tagen af Dage, dræbt (om Dyr). S. taka.
- avtelja, v. a. (-tel, talde), fravaade, overtale En til at opgive noget. Berg. Stift. Hertil avtald.
- avtidnad (Atina'), affimeltet, om Jis.
- avtindad, om Solen, f. avfjellad.
- avtornad (avtonna), adj. aftrøret, lidt tørret. Mere alm. avturkad.
- avtruskad (og avtrestet), aftrærket.
- avtroeyrt, overslaaet, udstridt.
- avtøf, adj. vilb, ufyrllig, rasende. Edm.
- avtrovad, aftøet, blottet for Sne.
- Avvund, f. see Dvund.
- av-vand, afvænnet; f. venja.
- av-varnad, adj. 1) aftrøret, fri for Vand. 2) affyllet, udvandet; om Farve. Nordl.
- avveg, m. Afvei. (Nest figurllg).
- avvega, v. n. (ar), vige, gaae af Veien (for En som man møder). „aavvega“, Nhl.
- avveges, adv. affides, langt borte; ogsaa: paa Afvei, til Dberlighed, for vibt. (Udtalt avvegges, aveies).
- avvenda, v. a. (er, e), afvende, afværge.
- avverdes, adv. ubilligt, upasfende til Tingens Værd (om Betaling). Hall. (avales).
- avverf, n. f. Dverf.
- avverke (-fje), n. Arbeide med Skovhugst.
- avverke. See Aaverke.
- avvik (i'), n. Afvigelse, Forandring. Vofs og fl.
- avvifna (= ulyfna), f. hfsna.
- avvøya, v. a. (er, de), edelægge, udrydde, dræbe (Dyr). avvøydd, udryddet. Avvøying, f. Edelægelse, Nebetlag. Edm.
- avvøygja, v. a. (er, de), see bort fra, vende Vinene fra (= fleppa Augat av). Hall. So snart som han hadde avvøgt det, so var det burte.

Na.

Na (n.), Bofal med enkelt Lyd (ikke Diftong), almindeligt udtalt som det svenske „å“ og det danske „aa“; men i nogle Egne omtr. som „ao“ (Sogn, Vofs, Hard.).

Na, f. Na, Flod. Mest brugeligt i den sydligste Deel af Landet, hvorimod den nordlige Deel har „Ely“. G. N. å (aa); Sv. å (Jf. Ght. aha og Goth. ahva, om Vand, ligt Lat. aqua). — Afvigende: Nag (Helg.), Nan (Hall. Vald.). Fleertal regelret: Naer (G. N. år); afvigende: Ner, W' (Sæt.), W'ar (Tel.), W'na (Hall.). Af de mange Stedsnavne med „Nar“ maa formodentlig en Deel henføres hertil (nemlig til det gamle Genitiv: Nar), saasom: Narbal, Narheim, Naros, Narstab, Narvoll. Ogsaa Navnet „Nan“ horer ved hertil som Dativ i Fleertal (for Naom), hvis det ikke er forförtet af Naheim.

aa, præp. paa; over, til eller henimod Overfladen af en Ting (medens derimod „i“ gaar mere paa det, som er indentil). G. N. å. (Samme Ord som Eng. on, Holl. aan, an, F. an). Dette Ords Brug er nu meget indskrænket ved en Omdøbning med det sammensatte upp-aa, som almindeligt lyder „paa“. (Jf. pi, for upp-i; punde, for upp-under). Paa nogle Steder forekommer dog reent „aa“ temmelig ofte, f. Gr. i Sætersdalen: aa Foten, aa Vegen (gj) aa Vatne(t), o. f. v.; ligesaa i Nsl. med Stedsnavne f. Gr. aa Dult. Mere almindeligt i Forbindelse med Subst. i ubestemt Form, saasom: aa Ende (o: paa Enden), aa Side (paa Siden), aa Ror (paa Ranten); ligesaa: att aa Vat, fram aa Hovde, fram aa Grube; høgst aa Dag, høgst aa Sumar, midt aa Ratt, langt aa Dag, seint aa Kveld; vera aa Gange, vera aa Bege, sleppa aa Vø, og flere, som bekvemlest kunne anføres under vedkommende Substantiv. Ligeledes bruges det rene „aa“ i mange Sammensætninger, som Nabud, Naburd, Nafall, Nagang, Nalag.

aa, Interjection og løs Partikel med dunkel Betydning, som kan være forskjellig efter den forskjellige Tone, hvori Ordet fremføres. Det forekommer saaledes: 1) som Udbrud eller Tilraab: o! af! (Jf. F. ach). Na, du store Syn! Na, du arme Ting! Na, du Ungdom! Ligesaa med et Duffe: Na, lat meg sjaa det. Na, giv det var jo vel! (Dette „aa“ er ogsaa svensk og dansk i Dagligtalen, medens derimod „o“ kun bruges i Skrift og høitideligt Foredrag). — 2) som Udtryk for Følelse, saavel Sorg og Smerte, som Lyst og Glæde. Na, du vondt det var. Na, for eg skal liva. Ogsaa for Dymærksomhed og Forundring. Na, for att det Følt. Ligesaa for en Bestielse. Na, — var det jo det hadde seg? — 3) som Tiltaalelse eller

Bekræftelse. Na nei, det vardt nog inke jo godt. Na ja, det kann vel henda. Na jau, han sett sjaa det sidan. Ogsaa som Udtryk for Eigeegylldighed eller Modvillie, og som en Afvisning. Na, lat deim faa det. Na, langt ifraa. Na, tom ikke med sitt! — 4) som Anthyding til, at man ikke har noget mærkeligt at svare eller fortælle i Aledning af et Spørgsmaal. Na, d'er no jo tollest. Na, det vardt smaatt. Na, det gjeng seint. — 5) kun indledende eller som Forslag i et Vers; f. Gr. Na det var Naamund Bondefon. (Falder nær sammen med „og“). — Som en Udvidelse mærkes „aa haa!“ omtrent som: jo vist, jo jo (eller lignende). Jf. G. N. ohó!

aa, forförtet Ordform: 1) for og. (Almindeligt). 2) i Sammensætning tildeels for ov, dog noget tvivlsomt. 3) for av (f. av). 4) for aat (Mandal). 5) for at ved Infinitiv, f. Gr. der er godt aa vera; det var seint aa læra o. f. v. (Almindeligt). Jf. at. **Naband**, n. Dverbaand, Iverbaand hvor med begge Halvdele af Kløven i en Klov-sabel sammensættes. Gbr. Hard. — Nabandssekk, m. liden Sæk at lægge overfl paa en Kløv. Stredal.

aabella, adv. overmaade, usædvanlig. Nordl. Paa Helg. aabello.

Nabine, og **Nabin** (it), n. et Særsyn, en sjelden Ting, noget som alle betragte og beundre (S. bina). Ndm. Edm.

Nabit (it), m. Morgenmat, Frokost. Helg. Guldal, Ndm. og fl. Andre Steder: Nabite (i'). Til Nabits (te Nabifs): til Frokostid (Helg.). Nabitsed, f. d. f. (Tel.).

Nabite (i'), m. = Nabit. Nsl. Tel. og fl. Jf. Jsl. arbiti (ester Gislasfon). Ellers hedder det ogsaa Bitaa n. (Sæt. Tel.), og desuden: Morgonverd, Midmorgen, Fyrdugurd, Visk.

aa bodaleg (o'), f. oybedleg.

aa boden (o'), adj. voldsom, heftig, fremfende; ogsaa (om Børn): nærvits, uartig, fræk. Edm. Jf. aabuen.

Naboge (o'), m. Kroq, Bue, Krumning, f. Gr. paa en Vei. „Nabogie“, Tel. (hvor det dog ogsaa betyder Nabue).

Nabor, f. Naburd.

Naborre, el. **Naborr**, m. Aborre (Fisk). J Balbers: Dbbor. (Sv. aborre).

Naborrbloom, og **Naborrgras**, Nafande (Nymphæa). Gabeland. — **Naborrgras** kaldes ogsaa en anden Vandplante, Potamogeton.

Nabor, f. Istandsættelse; især paa Huse (= Husebot). Lidet brugt. Jf. aabsta.

Nabraut, f. en hoi Nabaffe, Elvebaffe (Jf. Mel).

Nabreida, f. Læppe; f. Nabreidsfa.

- Aabreidsla**, f. 1) Tæppe, Sengedække, Dverklæde (modsat Underbreidsla). Nhl. Sdm. (Aabreisle) og fl. 3 Tel. Aabreide. G. N. åbreidsl. — 2) Dverbredelse, noget som udspredes, f. Gr. Gjødsel paa en Ager. Roméb.
- Aabrengja**, f. En som besværer Folk med Begjæringer. Tel. — aabrengjen, adj. besværlig; overhængende med Bønner og Fordringer.
- Aabrigde**, n. Forandring, Forskjel. Hall.
- aabritse**, f. aabritseleg, avbragsleg.
- Aabrot**, n. Jordfald, Udfylling i Bredderne af en Aa. Gbr.
- aabrudig**, adj. mistånkfuld, skinsyg, jalour. 3 Tel. aabruig (Mo); ogs. aabru, Tel. og Vos. G. N. åbrüdigr. 3f. aabryda.
- Aabrudskaal**, f. f. Baraskaal.
- aabryda** (aabry'), v. a. (er, de), 1) mistænke for Utrofskab, plage med Skinsyge eller Jaloufie. So aabrydde Mammen sin. Tel. Hall. Nhl. (G. N. aabryda: være skinsyg). — 2) plage, overhænge; især: drille eller bryde En med noget, som han ikke vil have omtalt. Gbr. Busfr. (aabry). Nærmer sig til brya (bry).
- Aabryde** (Aabry), n. 1) Skinsyge, Jaloufie. Tel. G. N. åbrydi; ogs. afbrydi. 2) Drillerie, Hjæs. Nhf.
- aabryden**, adj. 1) skinsyg, jalour (= aabrudig). Tel. Gbr. (aabryen). — 2) drillende, tixrende, ondstabsfuld. Gbr. Dgsaa: ivrig, heftig, vanstellig at holde tilbage. Dfærb.
- Aabrydskap**, m. Skinsyge, Jaloufie. Tel. 3f. Mistrygn, Svartsyftja.
- Aabrysta** (y'), f. Brystgjord til en Klov. Hærb.
- Aabud**, f. Vedligeholdelse af Husene paa en Gaard; Forpligtelse til at holde Husene i Stand. „Aabur“, Smaal. (Egentlig Beboelse, ligesom G. N. åbud).
- aabuda**, v. a. (ar), 1) sætte Gaardens Huse i Stand. Smaal. (aabue). G. N. åbûda. — 2) v. n. syde, arbejde. „Dei aabua paa dø“. Hall.
- Aabudfall**, n. 1) Forsald paa Huse, Forringelse. Hall. Dgsaa kaldet Aabudfar. 2) Forsømmelse af at holde Husene i Stand. Smaal. (Aabudafall). G. N. åbûdafall.
- aabuen**, adj. fræk, nærgaende; ogs. stædefro, ondstabsfuld. Nhf. 3f. aaboen.
- Aaburd**, m. 1. Vært, Afgrøde, Frugt; hvad Jorden bærer paa sig. Indherred, udtalt som Aabur (u') og Aabol.
- Aaburd**, m. 2. Landfæste; Steen eller Steenhob som er oplagt paa Strandbredden for at Waade og Suder kunne fordeles deri; egentlig: en Steen at lægge paa Landstouget, naar man kun gaar i Land for et Døblekt. Nordl. (Aabor), Trondh. (Aabol), Sdm. (Aabur, med u').
- Aabyr** (y'), m. farlig Bør; Vind som man ikke tør benytte, fordi den er for stærk. Trondh. „Aabor“. Maaftæe for Dvbyr.
- aabyrgja** (?), adv. overføbtigt, mere end nok. „aaborja“, Indh.
- aabyrgjast**, v. a. forstikke, staae inde for, være ansvarlig for. (Sædvanlig kun i Infinitiv). Ejj. Hall. Ellers: aabyrst, aabyrsta. Nedens, Mandal. G. N. åbyrgjast (af Borg). Dgsaa i en anden Form: aabyrgsla (ar), aabyrslle. Sdm. og fl., aabyggle, Bald., aabyrgsla, Helg.
- Aabyrgsla**, f. Ansvar, Borgen, det at man indstaar for noget. Afsvig. Aabyrslle (Hall. Sdm. ic.), Aabyrsl (Drd.), Aabyrgsla (Nhl.), Aabyrst (Mandal), Aabryst (Ehl. Nhf. 3æd.).
- aabyrgsla**, v. a. f. aabyrgjast.
- aabyrgslelaus**, adj. fri for Ansvar.
- Aabyrgsling**, f. Forsikkring.
- aabøta**, v. a. (er, te), forbedre, rette paa; især udfylde eller selvstændiggjøre ved at lægge noget mere til. Tel. — aabøtt: udfylbt, selvstændiggjort. (3f. G. N. åbôt, åbøtr).
- aadags**, adv. seent paa Dagen. Smaal. Andre Steder „langt aa Dag“.
- aadan**, adv. nys, nyelig (?), „aada“, Sdm. (tvivlsomt og ialfald lidet brugl.). G. N. ådan (3f. aader). Spor af en senere Form (aadans) findes i Udtrykket „i aans“, o: nyelig. Selbu (Lydal). Afsvig. „i aafs“, Sætersd. (Nu sjelden). Sv. iåns, jans.
- aadaa**, v. vrinkle; see ida.
- aadeildast**, v. trætte, stændes. Tel.
- aader** (aadr), adv. sørend, inden. Hedder: aab'e (Sdm.), aa'e (Ejj.). „Dø ver'e lunge, aade han kjen'e“, Sdm. G. N. ådr.
- Aader** (Aadr), f. (fl. Aadrar), Aare, Blodrør i Legemet; ogsaa en Aare eller Gang i Jorden; 3f. Malm-aader, Vats-aader. Afsvig.: Aad (Sdm.), Aa (Trondh.), Aarder (Nhl.), Aar (Bald. 3æd. og fl.). Fleert. afsvig. Ader. Ud'e (Sdm.). 3f. Ad (om en Vandaaere). G. N. wår, wø. Ang. wåre. Derimod Sv. åder. Holl. ader; T. Ader.
- aaderlata**, v. a. aarelade. Aaderlatar, m. Aarelader (= Blodtatar). Aaderlating, f. Aarelaben.
- Aadjuv** (Aaju), n. dybt Flodleie i en Klippe.
- Aadrift**, f. Drivning paa en Aa; Tommerflodning. Aadrivar, m. Tommerfløder. Tel.
- Aadol**, m. Indbygger af Aadalen (paa Dplandet).
- Aadola**, f. f. Avdola.
- Aaevle**, n. = Dvevle.
- Aafall**, n. 1) Aaafald, Aaafstrømning, f. Gr. af Vand i en Mølle. 2) Fløden paa et Møllekar. Try Aafall: Fløde af tre Kar (Koller). Sdm. — Hertil: Aafalleringja, f. Rolle med Fløden paa (= Njomefolla, Mjøllebunka).

Aafar, n. Elveløb, Flodleie. Gbr.
aafaren, adj. besvøret, nedtrykt; ogsaa for-
 legen el. forvirret. Hall.
aafaart, adj. n. manglende, som feiler eller
 mangler. Der er altid notot aafaart: der er
 altid en Mangel, altid noget at anke over.
 Her er endaa notot aafaart: noget som ikke er
 i sin rette Orden. Tel. Sdm. Nordl. og
 fl. G. N. åfåt (Jf. faa, adj.). I Tel.
 betegner det tildeels ogsaa: ubehageligt,
 fortrædeligt.
aa felde: paa Færde; f. Felde.
aa fengen, adj. stærk, berusende; om Drif.
 Paa Sdm. „aafingjen“. G. N. åfenginn.
aaferda (?), v. a. yttre, aabenbare. „Han
 turde ikke aafere seg med di“: han turde
 ikke udlade sig dermed. Nff. Sdm. Hertil:
 „aaførlege“, adv. aabenbart, uden Dølg-
 maal eller Forstillelse.
Aafjora, f. sandig Alvebred, tørre Banker
 ved en Aa. Tel. og fl.
Aaflygje, n. Hestighed, Hidfighed; et hastigt
 Tilgreb. Tel.
Aafloy, f. en liben Vaad eller Færge i en
 Aa. Gbr. Jf. Fløy.
aafloygd, adj. hastig, heftig, ivrig. Tel.
 Oftere **aafloygjen**. Om et andet „aa-
 floygd“ see **avfloygd**.
Aafot (o'), Hestebækk; f. Ufot.
aaførere, v. f. aaførda.
aaføve, v. a. (er, de), paanedt En noget,
 overfylde, overvælde, f. Er. med Drif. Hall.
aag, f. og. — **aaga**, f. eiga.
Aagang, m. 1) Tilstrømning, f. Er. af
 Vand (Egentl. Paagang). Tel. — 2) Til-
 løb, Indryk, Tilstrømning af Folk. „Aa-
 gaang“, B. Stift. — 3) Overhæng, paa-
 trængende Besøg; ogsaa: Indgreb, Over-
 greb, Fornærmelser. Tel. G. N. ågangr.
aaganga, v. a. (gjeng, gjeff), bevære med
 paatrængende Krav og Begjæringer; mane,
 purre. Han kom atter og aagjeff meg etter meir.
 Tel. I Hall. **aagaa** (aa-gaa).
aa gange: paa Færde; f. Gang.
aagangsam, adj. 1) dristig til at kræve og
 forlange; paatrængende. — 2) omen Gaard:
 ubfat for meget Tillob, meget besøgt af
 Fremmede. Sdm. (aagaangsam'e).
aagaagnaa (= aa gange), f. Gang.
Aagjegn, f. Vist til at overgaae andre og
 gjøre Dvfigt. Schl. Paa Sdm. Aagjogn
 el. **Aagvgn** (Jf. Dvgjegn). En anden
 Form er: **Aagjern** (?), **Aagjedn**, **Aa-
 gibn**, i Nfl. Jf. G. N. ågirnd og ågirni:
 Begjærlighed.
aagjengen, adj. paatrængende, anmassende.
 Nfl.
aagjengs, adv. lige overfor, midt imod, paa
 den anden Side. Efft. Aaafæe for aagjegut.
 (G. N. gegnt).
Aagjern, f. Uegjerrighed, f. Aagjegn.
aagjord, udmagret, f. avgjord.
Aagjøde (?), n. noget usædvanligt eller

overdrevet. Ndm. „Aagjee“.
aa gruve, næsgruus; f. Gruva.
Aagust, f. en Hudsygdom med stærk Hæ-
 velse. Hard. Jf. Gust.
aagøyen (gj), adj. spottelysten, stadesro, ond-
 stabsfuld. Nfl. Hædder ogsaa **aavgjøyen**
 og **aavgjøen** Jf. aalgøyen.
Aahall, m. f. Aastein.
aahard, adj. voldsom, meget stærk; om Vin-
 den. „aahar'e“, Sdm.
aahafsig, adj. hævingjerrig, uforsontlig. Hall.
Aaheng, n. Anhang, noget som hænger
 ved. Tel.
aa hovde, f. Hovud.
Aahuga (u'), f. Omhu, Omfjerg. Helg. Jf.
 G. N. åhvgja.
Aak, n. f. Df. Tvivlsomt i Forbindelsen „i
 Aakje“, o: omfap. Nff. (Jf. Aakapp). —
 Aak i Stedsnavne, som Verfaak, Maraak
 og fl., er vel nærmest at henseere til Aaker.
Aaka, f. Haarstjæl, Haarstøv; støvagtigt
 Fug som efterhaanden samler sig imellem
 Haarene paa Dyr, saasom paa Heste. Østerd.
 (Tonsf). I svenske Dial. aka, efa. Jf.
 Fluå.
Aa-Kall, m. Vandvætte, Nef. Gbr.
aaKalla, v. a. (ar), tilfalde; paaKalde. Hall.
aaKan (o: vor), = ofkar.
Aakan, n. Hjærnestolpe; f. Dfe.
Aakapp, n. Beddekamp. I **Aakappe**: om-
 kap, som i et Beddeløb. Tel. Jf. Aakave.
aaKappast, v. n. kappes ivrigt. Tel.
Aakast, n. Plage, Sygdom; ogf. Forherelse.
 Gbr. G. N. åkast, Paakastelse.
aaKava, v. a. (ar), drive hidfigt paa. aa-
 Kava seg: kaste sig ivrigt over noget;
 ogsaa: paaage sig for meget. Tel. (Mo).
Aakave, m. Tummel, stor Bevægelse, Slyn-
 ding. Tel. G. N. åkafi, Hestighed.
aaKavr, adv. heftigt, voldsomt. Tel. (Flaa-
 bygd). I de øverste Egne: **aaKapt**. G.
 N. åkapt.
aaKaar, adj. bly, undseelig. Drfd. Østerd.
 I Gbr. hokkaaren. Dunkelt. G. N. afkårr
 har en anden Betydning, nemlig: heftig,
 vanskelig at omgaaes med.
Aake, f. Aafa, og Dfe.
Aaker (Aaftr), m. (fl. Aaftrav), Ager;
 dyrket Jordstykke, især til Kornæd. G. N.
 akr (åkr?). Sv. åker. (Formen „Åker“, som
 tildeels høres i Byerne, synes nærmest at
 stotte sig til den danske Form). „Aak“ og
 „Ak“ i adskillige Stedsnavne (som Maraak,
 Gravaraak; Banaak, Maraak, Aak) er vel
 kun en stærk Forkortning af Aaker. — I
 Sammensætning synes Formen Aaker at
 være mest almindelig (Jf. G. N. akrkarl,
 akrkål); ellers bruges i den vestlige Deel
 af Landet ofte Aakraz, el. Aakraz, f. Er.
 Aakreland.
Aaker-and, f. et Slags Vænder (= Gras-
 and). Østerd. **Aakerandkall**, m. om Han-
 fuglen.

Akerblom, m. = Akerfaal. Sæt.
Akerbrot (o'), n. Agerbrydning; Jordstykke som er nylig opbrudt til Ager.
Akerbrug (u'), n. Agerbrug.
Akerslekk, m. en liden Ager.
Akergalte, m. tykke Rødder af Ukrud i Agrene. Gbr. (Fron).
Akerhall, m. Smaasteen i Agrene. S. Hall.
Akerhøna, f. s. Akerriksa.
Akerjord, f. Agerjord, Mulbjord.
Akerfaal, n. Agerfaal (*Brassica campestris*). Tildeels ogsaa om Ager-Sennep.
Akerkjelva, f. = Gftra. S. Kjelva.
Akerkjetta, f. = Molbusse. Nff.
Akerkøyring, f. Dmbløining af Ager. Dfil.
Akerland, n. 1) Agerland; 2) Kanterne af Engen omkring en Ager.
Akerlauk, m. Hyrdetaste (Urt). Hall. Voss.
Akerlende, n. Jord som er tjenlig til Ager.
Akerlepp, m. = Akersekk.
Aker-lo, f. et Slags Regnpiber (Fugl). Maafee samme som Heiblo.
Akerløgje, n. Jordstykke som har været Ager. (= Gftra, Akerlega). Bald.
Akermaal, n. afmaalt Agerstykke til at skjere Korn af. Dfil.
Akerpipa, f. 1) Straafløite, affkaaret Straa at blæse i. 2) Plantenavn; s. Daac.
Aker-reina, f. Agerreen, Engkanten omkring en Ager; paa bakkede Jorder især den Forhøining, som efterhaanden danner sig ved Agerens nederste Kant.
Aker-riksa, f. Ager-Snarre (en Fugl), Kallus Gnex. Trondh. og fl. Ellers ogsaa kaldet: Akerhøna.
Aker-senap, n. Ager-sennep (*Sinapis arvensis*) = Mustar.
Aker-sifte, n. Ombytning af Agre. Ogsaa kaldet Akerbyte, n.
Akerstøyr (ff), m. opbrudt Jordstykke som Tilleg til en Ager.
Akerspott, m. Agerplet, liden Ager. Sæt.
Akersund, n. en Vei eller smal Engstrimmel mellem to Agre. B. Stift. Paa Edm. Akerfjynd.
Akersteig, m. Deel af en Ager.
Akervidd, f. Agervidde; pløiet Land.
aakja, f. attan.
Aakje, f. Aak. — aakjei, f. feid.
Aakliv (i'), n. Kærgaanshed, Overgreb, Anmasselse. Tel.
Aakløde, n. Løppe, Dække. G. N. åklødi. Nest alm. om et Løppe at lægge over Senglæderne. I Gbr. ogsaa om et Underløppe, Straadække (= Kvitel).
Aakoma (o'), f. Folge, Virkning, hvad der kommer efter. Hard.
Aakoma (oo), f. Kilde. Nordre Berg. Jød. Ellers Uppfoma, og Ofoma (Orfoma?).
Aakorn (o'), n. Agern, Egenød. „Aakodn“, Hard. „Aakonn“, Nedenes og fl. G. N. akarn. Eng. acorn (Jf. Goth. akran, Frugt). Ellers: Akall, Agal (Lifter),

Eifenot (B. Stift). Jf. I. Eichel.
Aakosta (o'), f. 1) Tilfætning, noget som blandes i Mad (især i Suppe) under Røgingen. Edm. Gbr. Drkd. 2) Besmykkelse, Formildelse i en Beretning. Drkd. Egenlig Paastift (Aakasta).
Aakot (oo), m. Dngel af Ørreder. Tel. Jf. Kot og Kjøba.
Aakrebyte, n. s. Akerstifte.
aakuvad, ophøiet, konver; s. kuvad.
aal, en Sammensætningsform af all (adj.), som deels betyder: al, heel (ved Subst.) og deels: aldeles, ganske (ved Adj.); s. G. aalgrøn, aalvaat. I Hall. og Valdres lyder det som „ol“ (Mlunge); nogle Steder tildeels: ol, oll (som olvaat). Saaledes afstilles ogsaa i G. N. al fra all, i Njgels. al, æl fra eall, Ght. ala fra all. — En Udvildelse heraf er: aalende, adv. f. G. aalende vaat (aldeles vaad), aalende sveitt, o. f. v.
Aal, m. 1. Aal (Fisk). Ufvgende: Aadl (Hard. Ehl. Nff.). G. N. ål (ål). Her-til: Aalefiske (ff), n. Aalefangst. Aalefkap, n. Skikkelse som ligner Aalens. Aalelod, f. og Aalereina, f. Redskaber til Aalefangst.
Aal, m. 2, 1) Spire, Rime, udspringende Frøblad, f. G. paa faaet Korn. B. Stift og fl. Jf. aala, aalrenna. Ogsaa om Skjægtraad paa en Fisk. Hard. — 2) en smal Strimmel (s. Njggaal, Kvidaal); især en mørk Stribe langs ad Njggen paa Dyr (Geste, Gjeder). G. N. all. Jf. aallutt. — 3) Rende, dyb Fure i Bunden af en Fly eller Bugt. Alm. Jf. Djuvaal. I Stedsnavne synes det ogsaa at betyde Dal eller Vanddrag. I nogle Sammensætninger synes „aal“ at være opkommen af et andet Ord, saasom i Stokfaal, Maraal, Spenaal.
aala, v. n. (ar), spire, skyde Spirer (Aal); om Korn. Ehl. Nff. Ejj. Med Dmlyd: æla, Hard. Jf. aalrenna.
Aaladstoff (Aaladstoff), = Stavlægja. Sogn.
Aalag, n. egentl. Paalæg; et Arbejde som skal være udført til en bestemt Tid. Tel. Hall. Ellers: Aarlag (Smaal.), Lage, Fyreløga.
aalagd, adj. tillagt til Dpoforing (s. G. om Kalve). Tel. Jf. paasett.
Aalaa, en Stang; s. Aa.
aalbuen, adj. ganske færdig. Tel. (?)
aalband, adj. uddød; ogjaa: øde, blottet for Liv. „Der var reint øldaudt“. Hall. Jf. Aarbaude.
aalbugleg, adj. fuldkommen duelig. Selg.
Aale, m. Urin af Kreature, Gjødselvand fra Føfusen. Rommerige. — I svenske Dial. al og adel. Danske Dial. Ael, Adel. Nt. Abel, Al.
aaleggja, v. a. (legg, lagde), lægge et nyt Lag paa, sætte ny Eg paa Ører. Tel.

(Landsb. 240. 677). Jf. Alaloga.
Alagegras, n. 1) Havbøndel (Zostera). Jf. Sjogras. 2) Potamogeton. Smaal.
aaleides (aaleis), adv. i Gang, paa Bane. Roma aaleibes med: have Fremgang med, komme nogen Vel med noget. Nhl. og fl. Det hem berre vondt aaleides: det vil kun have onde Følger. G. N. aleidis.
aaleine, adj. alene, eenlig (= einsaman). Kun i Forbindelse med visse Berber, som: vera, sitja, liggja, ganga, fara aaleine. Nogle St. afvigende: aaleina, aleine, og saa aaleine (Nomsd.). Jf. eine. „So er ikkje aaleine“ betegner tilbeels: hun er frugt-sammelig. Hall.
aaleita, v. a. (ar), overhænge, plage. Nhl.
aaleiten, adj. paastrængende, besværlig. Nhl. G. N. aleitinn, angribende.
Alalekva, f. et Slags Fisk. Smaal.
aalen, adj. geil, brunstig; om Hopper. Smaal. Jf. Jsl. alægja.
aa lerre, paa Klem; f. Vere.
aalæten, adj. 1) alt-ædende; f. aalæt. 2) let at æde, udret; om Mad som er libet mættende og kan nydes i store Portioner. Sbm. Nff. (aalæten).
Alalekuster, f. Sødyr; f. Hummartuster.
aalfaren, adj. om en Vel, som kan befares af alle og enhver. Lidet brugt.
aalferdig, adj. ganske færdig; ogs. ganske frisk. Helg. i Formen: aalfarug, =salug; f. ferdig.
aalferres, adv. uden Undtagelse. Dei foro aalferres: de reiste alle tilhøbe (saa at ingen var tilbage). Sbl. (Maaste til Flet).
aalgjengd, og **aalgjengeleg**, adj. gjængs overalt, almindelig. Lidet brugt.
aalgjerds (aalgjers), adv. for Alvor, for fiedse. Nordl.
aalgraa, adj. graa overalt. Nordl.
aalgrøn, adj. grøn overalt; f. Gr. om Ager, naar Kornet har spiret.
aalgøyen (gi), adj. utaalmødig, som altid har noget at laste eller klage paa. Vald. (elgøyen). Jf. aagøyen.
aalbugad, adj. fast besluttet til noget; ogs. meget begjærlig, lysten, forhippet. Helg. Ogsaa i Formen „aalhugo“.
aal-ill, adj. meget ond. Hall. (Hoel).
Aalit (i), n. Udsende; især om Ansigtssfarve. Helg. (Aaleet).
Aalit (ii), n. Tillid, det at man stoler paa noget. Sit vondt Aalit: noget som er usikkert at stole paa. Sbm.
aaliskam, adj. egentl. tillidsfuld; men oftere: fordringsfuld, nemlig om En som venter for meget, eller som kun stoler paa andre uden at gjøre noget selv. B. Stift. Hæder ogf. aaliten.
aalkjend, adj. almindelig bekendt. Nordl.
aalkomen (o'), adj. overalt opkommen, ganske udsprejdet; om Korn og Græs.
aalleid, adj. yderst kjed og led. Helg.

aalljos, adj. fuldkommen lys (G. N. alljöss). Det var alt aalljost: det var allerede fuldkommen Dag. Tel. Gbr. og fl. Ellers: aalljost, Hall. Sff. Edm. Drfd. Helg. — Jf. hyerljös.
Almannveg, m. Alfarvei. Sondenstjeds (oftest: Almannveg). G. N. almannavegr.
Almarv, f. Almindig. Smaal. (Jf. liden). 3 Soler: Almerkje, n. 3 Tel. Almannvidd. Jf. Almenning.
aalmenn, adj. almindelig, gjængs overalt (Mest i Formen aalment). Sv. allmän.
Almenne, n. Kommune, Folket eller Almuen i et Distrikt. Tel. (G. N. almenni). Ved Stavanger hedder det: Allmenta (Almenta?). Jf. Almenning.
aalmenneleg, adj. almindelig.
Almenning, m. 1) Almindig, Marker som tilhøre Kommunen eller Staten, ikke Enkelmand. — 2) aaben Plads i en By. (Mest brugt i Bergen). — 3) Almenheden, Folket, Menigmand. G. N. almenningr. Almennings Toll: en almindelig Afgift, Udretsel af hver Mand (B. Stift). Almennings Veg: Alfarvei.
Almennskap, m. Almindelighed. Lidet brugt.
aalment, adv. almindeligt, sædvanlig.
Almerke, n. see Almarv.
Almoe, m. Solrøg, Masse af Dunster i i Luften. Helg. Jf. Alrøyf.
Almuge, m. 1) Mængde, Høb, stor Samling af Folk: Ting-Almuge, Kortje-Almuge. — 2) Folket i et Distrikt, Menighed, Kommune. 3) Almue, Menigmand, Massen af Folket. Lidt forskjellig Form: Almugje, Almgug, Almugje, Almugje (Hall.), Almogje (Nordhl.), Almue (Trondh.). G. N. almúgi, og almúgr. Sv. allmoge. Jf. Muge. — 3 Sammensætn. Almuga, el. Almugem (ikke -gje), f. Gr. Almugefolk, Almgugemann.
aalmyrk, adj. fuldkommen mørk. Det vardt aalmyrt. 3 Hall. ølmyrt.
aa lofte, oploftet; f. Loft.
Alaloga (o'), f. Paalæg, Tillæg; især 1) noget at lægge ovenpaa for at dække og holde sammen. Tel. (Alaloga). 2) paalagt eller tilføjet Stykke paa Jernredskaber, saasom paa forskibte Ører. Hard. Sogn. (Dyrindelig: Alaloga).
Alalogslein, m. Steen at lægge paa til Sammenpresning. Tel.
aalrenna, v. n. spire, skyde Spirer; om Frugt eller Rødder, nu mest om Poteter. Sbm. og fl.
Alalrøyf, m. Solrøg (= Alrøyf). Hall. Vald. Toten. Jf. Almgoe.
Alalagjelding, m. Indbygger af Aals Præstegjeld. Hall. (= Aling).
aalskapad, adj. fuldkommen stiftet til noget. „Han va østapa te dø“, Hall.
aalskoddad, adj. taaget overalt. Hall.

aalfkyad, adj. fkyet overalt, heelt overfkyet. Øilandet.

aalfvart, adj. fort overalt. Tel. G. N. alsvart.

aalfveit, adj. vaad overalt af Sved. Tel. Hall. Edm. og fl.

aaltekt, adj. bedækket overalt, f. Gr. af Snee.

Wofe, Hard. 3 Hall. øltekt. 3f. aatekt.

aaltjuff, adj. fkyet overalt, jævntyf; om Luftten. Nogle St. ølfjuff.

Aaltrøya, f. endelig Slutning, Enden paa det hele, f. Gr. i et langt Arbeide. Hall. Nogle St. Aaltrøya.

aalvakt, adj. ftribet langsaa Ryggen; om Gjeber, ogf. om Hefte (f. Aal).

aalvaken, adj. 1) ganffe vaagen, lys vaagen. Sogn og fl. (aalvafjen; i Drfd. aalvaf.

— 2) om Vind fra Habet, naar den vedbliver at blæfe om Natten. B. Stift.

aalvafsen, adj. fuldkommen voren. Edm.

aalvaat, adj. vaad overalt, gjennemvaad. Tilbeels: olvaat'e (Edm. Nhf.) og ølvaat.

G. N. alvåtr. Dgsaa „aalende vaat“ (i Hall. ølende v.), og „aalvindande vaat“, nemlig om Klæder, fom ere faa vaade, at man kan „vinde“ (o: vride) Vand af dem.

aalvelt, adj. ganffe omvæltet, med Fødderne i Beiret. Heften laag aalvelt. Hard. Nhl. og fl. (3 Edm. aa velte).

Aalvelta, f. omvæltet Stilling. Viggja i Aalvelta: ligge paa Ryggen, om Dyr. Hard. 3 Tel. Aalvelta.

aalvindande, f. aalvaat.

Aalvora (o'), f. Alvor, virkelig Mening; ogfaa Virkelighed, virkelig Udførelfe af en Beflutning. Det vardt Aalvora av det: det blev dog virkelig. Gjer no Aalvora av det, o. f. v. 3 Balvers: Ølvoro, f. i Hall. Ølvoru og Ølvuru. Ellers meft alm. i en uregelmæssig Form: Aalvore, n. og nogle St. Ølvor, Alvor, n. G. N. alvara, f. (acc. alvöru). Sv. allvar, n.

aalvorleg, adj. alvorlig, virkelig meent. Hedder fædvantlig: aalvorsleg. G. N. alvarlegr.

aalvorsam, adj. alvorlig (om Personer); ikke tilbøielig til Spøg. (3 Tel. aalvor, f. Gr. „han var fo aalvor med det“: han tog det faa alvorligt). — Dgsaa om Sagen: Det vardt aalvorsamt (det blev ingen Spøg).

aalvæta, v. a. (er, te), gjennemvæde, udbløde. Effj. Af aalvaat.

aalvrf, adj. om en Tid, da der er fladigt og travlt Arbeide. Romf. „Da vardt aalvrt“ (for aal-vrft): det blev dygtig travlt. G. N. alvirkr, alvrfkr (om en Dag, da man kan arbeide til Natten, el. da der ikke er nogen Helligaften).

aalvæt, adj. nøifom med Hensyn til Smaagen, ikke kræfen; ifær om Dyr, fom æde hvad de faae og ikke vrage noget. Rom.

Hall. og fl. Paa Helg. aalvæten (jf. aalvæten). Egentl. alt-ædende. Hertil Aalvæta, f. en graadig Perfon. Hall.

Aalvætkje, n. noget ufædvantligt, et Uhyre, en Uting. Nffj. Paa Edm. i god Betydning om et meget stort og triveligt Dyr. (Dunfelt Drd).

Aam, f. Alm.

Aama, f. Kaalorm, Larve, ifær af de laadne eller hørfede Arter. Berg. og Trondh. Stift. 3 Gbr. kun om meget store Larver (= Grasmaff). Ufsvigende: Aume, Edm., Olme, Hall. (3f. Doggaam). Sv. Dial. åma. — Aamebole, n. en Hob af Insekt-Larver. Aamefykja, f. et Slags Bylber, fom anfees at være foraarfagede ved Larven af et Insekt (= Trollverk). 3f. Jæl. åma, åmusott (Rofen).

aama, ovenfra; f. ovan.

aamaga, paaftynde; f. aamaala.

aamaa, v. f. ama og homa. Et andet Drd er aamaa, v. n. varme, give Varme fra fig. Indh. (Sparbu). Aaafte for ima (I).

aamaala, v. a. (ar), nævne, bringe paa Bane, gjøre opmærksom paa. Gbr. Øfterd. En anden Form er aamaga, v. a. drive el. paaftynde. Hall. Paa Edm. aamoga (o') paa, o: vaamine om (noget fom skal udrettes). G. N. åmalga, og åmaga (paatale). Egentlig: føre Talen (Maalet) hen paa noget.

Aamenne, n. f. Dymenne.

aa-millom, imellem Aærne (Elvene).

aaminna, v. a. paamine. Tel. (No). Aaminning, f. Paamindele. G. N. åminning.

aamoga (o'), f. aamaala og aamuna.

Aamol (o'), f. Smaaften i et Elveløb.

Aamot, n. Sted hvor to Aær flyde sammen. S. Mot.

aamuna (u'), v. a. (ar), forøge, lægge noget til (3f. Mun). Tel. Hedder ogfaa aamoga (o').

aamyfet, for meget; f. ovmyken.

Aamyrfja, f. = Elbmrfja. Nhl.

Aamæle, n. Øftertale, Dabel. Edm. (ffelden). G. N. åmæli. S. Aatal.

Aamæring, m. Indbygger af Aamot i Øfterdalen.

[aamoyast, v. dovne, aftage; om Storm. Edm. 3f. Sv. mojna, af Nt. moje, holl. mooi: vakker (om Beir).

Aand (Fugl), f. And.

Aander (Eff), f. Dnder.

aandra, f. andra. — Aangje, f. Ange.

Aangel, f. Ongul. — aanka, f. anka.

Aanot (o'), n. Uleilighed, Ubehagelighed, Fortræd. Hard. 3f. Unot.

aanoyta, v. a. (er, te), hafte, fkynde paa. Hall.

aanoyten, ufornøielig; f. unøyten.

Aap, n. f. Dp. — aapaa, f. apa, hoya.

aapen, f. open.

Aar, n. 1) et Aar, Tiden fra den ene Nyt-

aarsdag til den anden (eller naturligt: fra det ene Vinterfolkhverv til det andet). — 2) et Aars Tid, tolv Maaneder fra et vist Tidspunkt. — 3) Aaring, Nar med Hensyn til Afgrøde eller Næring. G. N. år. — 3 Nar: i dette Nar (Jf. i Fjor). Annat Nar: næste Nar. Her eitt Aaret: et af de sidste Nar. Nar og Dag: over et Nar, meget længe. Mot Aare: til næste Nar (B. Stift). Tit Aars: 1) til det kommende Nar; 2) ude i Aarene (= til Alders). Tidlege Aars: tidlig i Aaret. Dette Bit Aars: denne Aarstid (Tel.). Ellers: denne Aarsens Tid.

Nar, f. (Fl. Narar), Aare, Redskab at roe med. G. N. år (Eng. oar). Afvigende Fl. Narer (Tel. og fl.). 3 Sammensætning sædvanlig med „a“, som dog tildeels fulde være „ar“; saaledes: Aara(r)blad, n. Aareblad. Aaraburd, m. 1) den Maade hvorpaa man bevæger Aarene; 2) Rum til at røre Aarene (Sff.). Aaradrag, n. enkelt Drag eller Træk med Aarene. Aaararlast, f. Last. Aaararлом (oo), m. Grebet paa en Aare. Aaraløysa, f. Mangel paa Aarer.

Nar, i Stedsnavne, f. Na. — Her mærkes ogsaa Nar. f. for Aader. Nar, m. for Dre.

aar, adv. tidlig. Kun sammensat: aarvat, Aarvoka; jf. aarlege. — Om et andet „aar“ (f. Gr. i aarliten) see Dr.

aara, v. n. (ar), om Korn og Frugt: lykkes, trives, give god Høst. Vald. Gbr. Mere alm. aarast. Nogle St. med Dm-lyd: æra.

Aarbot f. Forbedring i Aaringen, bedre Afgrøde efter et Mangels Nar. Afvigende og maaskee et andet Ord er Aarbot og Aarbot, om Istandssettelse af Klæder. Saaledes paa Edm. „Der ut-(o)r Aarbotinne“, og paa Helg. „Der inkje Aarbot i dø“, o: det er saa forslidt, at det ikke længere nytter at bøde paa det.

Narbyre n. Ombytning for et Aars Tid. Dstl.

Aardaude, m. fuldkommen Dødsstilhed; det Tilfælde at man ikke finder noget levende Væsen. Saaledes siges om Fiskere, at de ligge „i Aardauen“, naar de ikke mærke et eneste Legn til Fisk i Søen. Senjen, Lofoten. Bistnok for Dordaude. G. N. ordaudr (ubdød). Jf. aaldaud og G. N. aldaudi.

Aardeffje (for Aarteffja?), f. et usædvanlig stort Sneelag. Edm.

Aare m. Arne, Jldsted, Steenfreds omkring Jldstedet i et Huus. Sندنفسلده; ogsaa i Hard. og Mhl. I Siredal: Aare. G. N. arinn. Andre Steder: Gruva (Jf. Dnn, Stein, Mur, Peis). Hertil: Aarhella, Aarstad, Aarstein.

Aare, m. (Træ), f. Dre.

Aarestein, m. den forreste Kant af Jldstedet (= Gruvestein).

Aarestova (o'), f. Stue med aabent Jld-

sted (modsat Dnnstova). Dgsaa: Stue med Jldsted midt paa Gulvet. Abg.

aaretra, v. a. fæste med Riler. S. følg.

Aarette (ee), m. Kile, som drives ind i Spidsen i en Tronagle for at udvide den saaledes at den ikke skal glide tilbage. Ligesaa i Skaffet paa en Dre, Hammer og deslige. Meget udbredt, men tildeels afvigende: Aaretta, f. Nyf. Aarøyta, f. Hall. Aarøte, Smaal. Jsl. árótti.

aaevla, adj. overordentlig, udmærket. Sml. Maaskee for over-evla.

Aargang, m. Aarets Løb (= Aarsgang). Ellers om en vedvarende Gang igjennem Aaret; saaledes Aargangs Bruk: Brug eller Indretning, som kan drives det hele Nar igjennem. Aargangs Kvern, f. Mølle som altid har Vand nok. Ligesaa: Aargangs Sag, f. i Mødsætning til Flaumsag. Aargangs Vatn, n. Vandstrøm som til hver Aarstid er tilstrækkelig.

aargjengd, adj. stadigt gaende igjennem hele Aaret; f. Gr. om Møllebrug.

Aarhag, el. Aarhage, m. Aaring, Aarsvært, Kornvært. Tel.

Aarhand, f. Drvhand.

Aarhella, f. Jldsted, eller Stenen foran Jldstedet (Aaren). „Aarhylla“, Gulbdalen.

aarhendt, keithaandt, f. orvhendt.

Aarhylla, f. Aarhella.

Aaring, m. 1) Aarsvært, Afgrøde. Jf. Ny-aaring. 2) aarsgammelt Dyr; især Hest. Jf. Vetrung. Dgsaa i Sammensætning, som Triaring, Fjoraaring. Nogle Steder: Aarung, Aarungje, f. Gr. om en Fole.

Aaristel, en Sygdom, som yttres sig ved Udslæt og røde Pletter. (Forflaret som Skarlagenfeber). Helg. Lofoten. Jf. Maarissa.

aarjonast, v. vansmægte, f. orftenast.

Aarkast, n. omtr. som Aarbytte.

aaarkjens (?), i Forbind. „myhæse se til aarkjens“, o: miste sin hele Beholdning, f. Gr. af Creature. Edm. (Volden). Dunkelt; maaskee for ærhyns: ud af Slægten eller Arten. Jf. Slag.

Aarlag, n. forelagt Arbejde (= Lage, Fyrelaga). Smaal. Bustr. Vel egentlig Aarlag, ligt G. N. örlog, om Skjæbnen. Jf. Aalag.

aarleg, adj. aarlig, gjældende for Aaret.

aarlege, adv. aarle, tidlig om Morgenens. Tel. og fl. Forfortet: aarle', vel ogsaa aarla (dog sjelden). G. N. årla.

aarlegen (legen), adj. som har ligget et heelt Nar; om Træ. Tel. og fl.

aarliden (i'), adj. kommen noget ud paa Aaret. Det er so langt aarlitet (aarle'e): det lider saa langt paa Aaret.

aaarliten, f. ølliten.

Aarmaal, n. en Tid af nogle Nar. Feiga paa Aarmaal: leie for visse Nar, f. Gr. tre, el. fem. 3 Eogn: Aaramaal.

aarmegta, vansmægte; f. ormegta.

- Aarmole** (o'), m. Rest, Levning, Stump. Nordl. (Salten). Mest i Fleertal, f. Gr. „Da va' ikkje Aarmolann' att'": der var ikke en Stump tilbage. Paa Helg. Aarmola(r). Vel egentlig Ormol, G. N. Ormul: Ruiner.
- Aarmot** (oo), n. Aarsstifte. Sjelden.
- aarsafa**, undskyldte; f. orsafa.
- Aarsavle**, m. et Aars Afgrøde; især om det sidste eller nærværende Aars Avling. Saaledes: Aars høy, Aars Korn, Aarsmjøl (tilkommet i dette Aar); ligesaa: Aarskalv, Aarslamb (modsat Fjorskaly, Fjorskylamb). Nogle Steder „Aars", f. Gr. Aars høy. (Gr. Toten).
- Aarsbarn**, n. Barn fra samme Aar. Mere Aarsbørn: vi ere fødte samme Aar.
- Aarsbil** (i'), n. Aarsbid.
- Aarsbolck**, m. en vis Deel af Aaret.
- aarsgamall**, adj. et Aar gammel.
- Aarsgang**, m. Aarets Løb. Denne Aarsgangen: i dette Aar.
- Aarskaute**, m. Klobes eller Skibe, hvormed en Aare befaaes paa det Punkt, hvor den slides mest. Nordl. Ellers: Aaralast.
- Aarsløn**, f. Løn for et Aar.
- Aarsmøt** (oo), n. Aarsdagen, eller samme Tid som i det foregaaende Aar. Det hjem att' Aarsmøtet: det bliver just et Aar siden sidst. Berg. Stift, Tel. og fl. Sv. årsmøt. Jf. Samlehg.
- Aarsmun** (u'), m. den Forandring, som en Ting faar paa et Aar.
- Aarsmøte**, n. aarlig Sammenkomst.
- Aarsstot**, n. Aarsstud paa Træer.
- Aarstad**, el. Aarstæd, m. Aarstæd, Skovstien. Ordb. Jf. Aare. Aarstadbella (Aarsta'hyll), f. Stenen forved Jkstædet.
- aarstaden**, adj. som har staaet et Aar.
- aarstødt**, adv. sikkert for hvert Aar.
- Aarstal**, n. Aarstal, Aarsnummer.
- Aarstid**, f. = Aarsbil.
- Aarsvokster**, m. 1) Vært i et Aars Tid. 2) et Aars Afgrøde.
- Aartoll**, m. Aaretole. Jf. Reip.
- Aarvot** (o'), n. det at Sommeren bliver for kort, saa at Korret ikke modnes. Tel. aarung, meget ung; f. ørung.
- Aarunge**, m. f. Aaring.
- aarvaf**, adj. tidlig vaagen, aarvaagen. Hall. og fl. G. N. årvavr.
- aarvaken** (h), adj. 1) d. f. f. aarvaf. 2) om Vinden, det samme som: aalvaken.
- aarvand**, adj. om en Gaard, som er usikker med Hensyn til Kornvæxten, eller som behøver god Sommer for at give rigtig Afgrøde. Modsat aarvifs. Alm.
- Aarveg** (e'), m. 1) Aaring, Aar med Hensyn til Vært og Afgrøde. B. Stift, og fl. 2) Aarsavl, Kornhest, el. Kornet selv. Helg.
- Aarveld**, n. f. Orvelde.
- aarvifs**, adj. om Jord, som jævnligen giver god Afgrøde. Modsat aarvand.
- Aarvofa** (o'), f. Sovnløshed, Vaagen om Natten. B. Stift, og fl. (Jf. aarvaf). Ellers: Andvofa, Svevnløysa.
- Aarvon**, f. Udfigter med Hensyn til Aarsvært eller Afgrøde.
- aa royse**, under Reising; f. Reise.
- Aas**, m. 1) Bjælke. (Jf. Golvaas, Leineaas). Især om de Stofke, som lægges paa langs over et Huus for at bære Taget. Sondenjelds og i Trondh. Stift. (I Berg. Stift bruges denne Bygningsmaade ikke). G. N. åss; Sv. ås. — 2) en Arel, hvormod noget dreier sig. Hulaas, Skjæpsteinaas. — 3) Bjergryg, langstrakt Bjerg, lang Forhøining af betydeligt Omfang. Alm. G. N. åss (ås). Hertil mangfoldige Stedsnavne. Jf. Aasing.
- Aas**, i Personnavne, som Aasulv og Aas-hild (Aasilda), var Navnet paa Gubbommen eller Guderen i den hedeniske Tid. Forved en Konsonant lyder det almindeligst „Ås"; saaledes: Åsbjerg, Åsbjørn, Åsgeit, Åsgrim, Åstjell, Åslaug. Nogle St. Ås (Dås), som: Dsmund, Dsni.
- aasaa**, v. a. (ar), belægge med Bjælker.
- aasaa**, v. (bruse); f. asa.
- Aasbrot**, n. en brat Afshældning paa en Bjergryg. Num. Hall.
- Aasbrun**, f. Strønt eller Kant af en Bjergryg, seet nedefra.
- Aasdeling**, m. Indbygger af Aaserall (i Raabygdelaget).
- Aasende**, m. Urbant af en Bjergryg.
- Aasing**, m. Indbygger af et Sted, som hedder Aas. Nogle St. Åsing.
- Aasjon**, f. f. Aasyn.
- Aastjona**, f. en Kløst eller Klemme, hvormed et Seilstjød bliver fastet til Ranten af Baaden. Edm. Ejj. I Strøm's Beskr. over Edm. 1, 410, kaldet „Aarstjone", maa see en ældre Form.
- aa Fog**, f. Fog.
- Aaskoll**, m. langagtig Bjergetop
- Aaskoreid**, f. f. Økoreid.
- Aaslag**, n. en Række af Aaser, en liden Bjerghjæde. Dtl.
- aasleides**, adv. ad Veien over Aaserne, paa Bjerghjæden. Hall. (-leies).
- Aaslende**, n. bakket og bjergigt Land.
- aaslendt**, adj. fuldt af Aaser og Bakker.
- Aasmark**, f. heiliggende Marker omkring Aaserne.
- Aasmøne**, n. øverste Deel af en Bjergryg, hvor det hælder til begge Sider. Num. og fl.
- aasna**, v. f. asna.
- Aasog** (o'), n. Strømning ved Udløbet af en Indsø, Aaens Tilstrøining (Sog). Tel.
- Aasoper**, pl. Afald af Korn; Avner med enkelte Korn iblandt. Rommerige. Jf. Aasop.
- Aasrygg**, m. = Aasmøne.
- Aasrøme**, n. Aasmarker. „Aasrymme", Hall.
- Aasroyf**, m. Solreg (= Roe). Bufr.
- Aasjofning**, m. Indbygger af Aas Sogn.

aa stad, paa Stedet; f. Stad. — Aastad-
sæt, f. Sag som fordrer Undersøgelse paa
et vist opgiivet Sted, f. Gr. ved et omtvit-
stet Grandsfjæl.

Aastak, n. Sag som hviler paa Laughjel-
ker (Aaser); modfat Sperretak.

Aastand, n. Tilstand. Tel. (sjelden).

Aastede (el. stedje), m. Aabred; slad Eng-
strimmel langsmed en Elv. Tel. (Aaste'e).

Aastein, m. rundagtig Steen i et Elveløb.
Et sjeldnere Navn er Aahall, m. Hall.
Aasud, f. Fylbings-Sjæl, tilslaaet Sjæl eller
Skive paa en Dør. „Aasu“, Gbr. (Fron).
Jf. Sub.

aasutt, adj. aaset, bjergig.

Aasveim (?), i Forbind. „paa Aasveimo(m)“:
paa Skromt, for et Syns Skyl, el. som
for Syg. Hall.

aasvæsen, adj. ubekvem, alt for tung til
at haandtere. Yttre-Sogn. Aaskee for
osvæsen.

Aasyn, f. 1) Aasyn, Bestuelse. (Sjelden).
G. N. asyn, asjón. 2) Udsende, udvortes
Beskaffenhed. Sæters. 3) Ansigt (= And-
lit). Dgs. Aasjon; i Hard. Aassund.
G. N. asjón. Dftere: Syn. Jf. Uppsyn.
Aasæte, n. Besiddelse, Beboelse (G. N. aseta,
f.); Vosteb, Jord-Geniendom. Aasætes
Ret: Ret til at blive boende paa en
Gaard.

aasækjen, adj. paatrængende, angribende (?).

aat, præp. og adv. ad, til. I Rbg. og Tel.
at. Tilbeels forkortet til „aa“ (ved Man-
dal), og „a“ (Smaal.). G. N. at (át?);
Sv. át. Har forskellige Betydninger, som
tilbeels adskilles ved en stærkere eller let-
tere Betonung. A, præp. med Dativ: 1)
til, henimod, hen til (Sted eller Tid). Aat
Beggen (Begge), aat Bordet (Borde); aat
Avelben, aat Enden (Enda). Omverler med
„til“, især saaledes at „aat“ betegner en
kortere, og „til“ en længere Afstand. — 2) til,
imod, indpaa; især om en stærk Tilnærmelse
eller et Angreb. (Stærkt betonet). Ganga
aat (gaae løs paa); tata aat (tage fat paa);
haba aat (reffe, straffe); sunna aat (dable,
spotte); gjera aat (furere). — 3) ad, for,
paa Grund af. (Let betonet). Læja aat, siira,
blaaja, grina aat notot. Ved Trondh. ogsaa
„vera sint aat ein“ (være vred paa En). —
4) til, for (med Begreb af Dativ), til
Brug for. Det høver aat honom. D'er godt
nog aat deim. Han gjorde det aat meg. Det
saa gjera aat seg sjolve (de saae arbejde for
sig selv, til sit eget Brug). — 5) til (med
Begreb af Genitiv), om en Tilhøren, f. Gr.
Aakren aat Grannom (Naboernes Ager); Ar-
ven aat Sonom (Sønnernes Arv). Jf. „Dren-
gjen aa' Presten“, o: Præstens Ljener (Ved
Mandal). Omverler med „til“. — B, som
adv. (el. uden Objekt): 6) til, nær til;
om en stærk Tilslutning. Veggja aat (trykke
stærkt til); halda aat; draga aat, klemma aat.

(Stærkt betonet). Jf. vera aat (bruge Læge-
midler), gjera aat fyre ei Syhja (lage en Syg-
dom). Ellers ogsaa om en Tilnærmelse i
Umindelighed. Aata aat (begyndte), fara aat,
el. vera seg aat (bære sig ad). Det lid aat
med det (det lakker med Enden). Jf. mil-
lom-aat, fyraaat, etter-aat. — 7) ad, efter,
om en Sagtagelse, Undersøgelse. Lyda aat
(lytte noie til), høyra aat, sjaa aat, kjenna aat
gaa aat (f. aatgaa). Jf. etter. — 8) ad
(gensidigt), med hinanden. Reidast aat (lede
hinanden), fylgjast, hjalpast, stiftast, stikast aat.
— 9) ved, om en Vedholden, el. at være
i Færd med noget. Han er aat og stær (o:
han er i Færd med at slaae Hø). Det var
aat og lyste (det havde begyndt at lysne).
Meget brugl. vestenfjelds. — 10) ved, om
en Feil eller Mangel. D'er altid notot aat
med deim (o: der fæller altid noget hos dem).
Kvat er, som no er aat (hvad er det som nu
fæller)? Jf. Sv. át. Hertil: Syhja aat vera,
o: være utilfreds med noget, finde det ube-
hageligt. (Stærkt betonet „aat“). I Tel.
„tykjes at vera“; i Sbm. „stiffe aat vera“.
(G. N. pykkja at vera. Strengl. 75).
Ellers bruges G. N. „at“ i nogle Betyd-
ninger, som her mangle; det svenske at
bruges ogsaa tilbeels anderledes. — I
Sammenstilling med Particp faar Ordet
en stærk Betonung, f. Gr. aat-boren (o:
baaren hen til, el. sammenholdt med noget),
aat-fest (tilføjet); aat-sunnen (spottet);
ligesaa aat-havd, -lagd, -sætt, -smudd,
-vand o. f. v.

aat, eller aatt, for „utan“, o: uden, und-
tagen. Ofte i Tel. S. utan.

Aat, n. 1) Uden, Gnaven. (Af eta, v.).
G. N. at. — 2) Noget som øder eller gna-
ver, især Snyltedyrr; saaledes: a) Utoi,
Luus. (3fte alm.). b) Myg og Fluer.
Drfd. (Jf. Aater). c) unyttige Folk; Snyl-
teggjæfter, Liggere. Trondh. — 3) et Slags
smaa Sødyr, som jages og ædes af Fiske.
Tilbeels kaldet Aata, f. — 4) Mading til
Fisk, Loffemad. (Tel.). Ogsaa om Loffe-
mad for Dyr. S. Aata. — 5) Jord eller
Gruus, som strøes paa Sneen for at tære
og smelte den. Tel. Vofs. — 6) Kræft,
Loring i Kjødet. Dfil.

Aata, f. 1) Uden, Spilsning. Han gjorde
ikke stor Aata: han aat ikke meget. Drfd.
og fl. — 2) Gjøsebud, Beværtning med
Mad. Sdm. Nff. Eff. I Di og Aata: i
Selskab og Gjøsebud. Eff. 3) Fiskeyngel
eller Smaadyr som ædes af Fiske. (Nordl.
Ved Mandal „Aaba“). Jf. Maraata. 4)
Loffemad for Røddyr. Dfil. Ellers kaldet
Aat, Aatul (Smaal.), Ltur (Sæ.),
Utl (Sdm.). G. N. ata, Føde.

aata, v. n. (ar), strøe Gruus paa Sneen,
for at den skal smelte snarere. Vofs og fl.
Ellers molda, mela, aura.

Aataf, n. Anstrængelse, stærk Anspændelse

- af Kræfterne. Sogn. Tel. (Jf. Døtal).
 G. N. åtak, Foretagende.
- aatafa** (seg), v. a. anstrenge sig meget.
 Han aatof seg intje. Sogn.
- Aatal**, n. Dadel (= Aatale). — **aatals-**
 laust, adv. ulastet, uden Vebreibelse. 3
 Dtd. „atalslaust“.
- Aatale**, m. Gfærtale, Last, Dadel. Edm.
 Tel. og fl. G. N. åtala, f.
- Aatar**, m. en Storæder, Fraadser. Tel. 3
 Smaal. „Aataaseff“.
- aataa**, v. f. eta. — **aataa**, adv. f. utan.
aataal led, ubehagelig; f. atall.
- aataar**, f. utar.
- Aatbersta**, f. 1) Sammenstilling, det at
 det ene holdes nær til det andet. (Af bera
 aat). 2) Brug af Lægemidler. B. Stift.
 3) Afsærd, Fremgangsmaade. Hedder ogsaa
 Aatbering, f. Ejseldnere Aatbera (e'),
 i Hall. Aatberu.
- Aatburd** (u'), m. Afsærd. Lidet brugl.
- aatekt**, overbæftet; f. aakteft.
- Aater** (Aatr), n. om Myg og Fluor. Snaa-
 sen. Ellers: Aat, Ormaat (Aamb.), Gater
 (Nordl.).
- Aatfang**, n. sammenkræbet Føder, Nedsføder,
 som Bar, Vark, Mos og deslige. Dfterd.
- Aatferd**, f. Afsærd, Fremgangsmaade; ogs.
 Laaber, Gøbarder. Næst alm. Aatføer; i
 Tel. Atfær; paa Edm. ogsaa i den be-
 synderlige Form „Aatfafer“. G. N. atferd.
- Aatfanning**, f. Dadel, Spot; Lyft til at
 udpege Jellene ved en Ting. Jøl. atfanning.
- aatfannsam**, adj. hadlesyg, tilboiellig til at
 laste og spotte. B. Stift, og fl. Hedder
 ogsaa: aatfannen (jseb.), atfannsleg
 (Tel.), aatfundig, aatfunnig (Sogn),
 aatfunnan (Trondh.), aatfunden (Num.)
 — Ellers betyder aat-funnen: lastet, spottet.
- Aatgang**, m. Afgang, Keilighed.
- aatgaa**, v. a. (r. dde), lagttage, lægge Mærke
 til (= gaa aat). Hall. — **aatgaaft**, mærke,
 kjende, fornemme. Smaal. (atgaaft).
- Aatgjerd**, f. Vedgjærelse (G. N. atgerd);
 Istandsættelse, Reparation. Især om For-
 seg til at fordrive en Eghed om (Jf. gjera
 aat); ogsaa om Raad eller Midler til For-
 bedring. Næst alm. Aatgjær; i Smaal.
 Agjær, Agjæl. — Hertil: Aatgjærds-
 Fall, og AatgjærdsKjering, om Personer,
 som besatte sig med Løgefunkt. Hall.
- aatgjord**, adj. Istandsfat; kureret.
- aatghalden**, adj. vaaholden, drøi, sireng.
- aatghard**, adj. 1) tilført, bragt hen til no-
 get; 2) tuget, stræffet; f. hava.
- Aatbug**, m. Dymærksfomhed, Gfærtanke. Hall.
 (Maafsee rettete Aatbug, af Verbet). G.
 N. athugi. Jf. Althug.
- aatbuga**, v. a. (ar), give Agt paa, lægge
 Mærke til. Hall. 3 Tel.: aatbuga, tælle,
 regne efter. (Sillegjord). atuga: fritte,
 udsperge. (Winje). Lidet brugl.
- Aatfoma** (o'), f. Afdømt; Tilfømt.
- aatfomen**, adi. 1) tilkommen; 2) rovt, be-
 rovt (Jf. foma aat); 3) kommen til det
 yderste, betrangt, forlegen.
- Aatleid**, f. Anledning, Keilighed. „Atlei“ i
 Smaal. Jf. Leid.
- Aatleida** (?), f. en fjedfommelig Ting el.
 Person. „Aatleia“, Indherred.
- aatliden** (l'), adj. = nærliden. Det var nær
 aatlidet (le'e): det lakkede nær til.
- aat-lædd**, adj. beleet, udleet.
- Aatlogje**, n. 1) Latter, Beleen; 2) Noget
 til at lee ad, en latterlig Ting. 3 Tel.
 Aatlogje, og Aatloie. G. N. athlogi.
- Aatnad**, m. Epiisning. Edm.
- aatnøgja**, v. a. tilfredsstille (f. nøgja). Gbr.
 Afvig. atnөгja atnөгje. Smaal.
- Aatofa** (o'), f. Angreb af Eghed, Parox-
 ysme (hos Dyr). Edm.
- Aatrenne**, n. Løffe eller Løs Knude, som
 kan trækkes sammen om en Ting for at
 holde den fast; Strikke, Snare. Edm. og fl.
- Aatror** (oo), m. Keilighed at komme til med
 Vaad. Jf. Aitor.
- Aatfug** (f'), n. Tilstrømning (= Tilfug).
- Aatfild**, f. Silb som er fuld af et Slags
 smaa Sødyr (Nat, Naudaat).
- aatfild**, adj. afskilt. (Ejselden).
- aatfnudd**, adj. tilvendt, modvendt.
- aatføkjen**, adj. vaatrængende, nærgaaende.
 Hall. Aatføknad, m. Angreb, Anfald.
 (Ejselden).
- aatt**, eiet; f. eiga.
- aattande**, ottende. G. N. åttandi.
- aatte**, num. otte (8). Hedder ogs. aatta
 (Søndre Berg.). G. N. åtta.
- Aatte** (Frgt), f. Otte.
- Aattedagar**, pl. Uge (= Wika). Første Aatte-
 dagarne: den første Uge. — **aattedagga-**
 mall, adj. otte Dage gammel. **Aattedags-**
 mor (oo), n. Lidet da en Uge er forlø-
 ben. Det tid ut i Aattedagsmotet: det bliver
 just en Uge siden sidst. — **Aattedags-**
 flærte, n. Eng som man kan aflaae paa
 en Uge. **Aattedagsværk**, n. Arbejde som
 kan udføres i en Uge. Ogsaa om et
 Otte-dags-Uhr.
- aattekantad**, adj. ottefantet.
- Aattefilling**, m. Ottefyllingsstykke (Selv-
 mynt).
- aatteen** (el. -tie), num. firfjendsthye (80).
 Vesten- og nordenfjels. (Ogs. forkortet:
 aatti). G. N. åttatigi. Sv. åttatio.
- aattjan**, f. attan.
- Aattæring**, m. see Aattæring.
- Aattung**, m. egentl. en Ottebedeel (G. N.
 åttung); et Bygdelaag som udgjør (eller
 har udgjort) en Ottebedeel af et Kirke-
 sogn. Wofa.
- Aattæring**, m en Vaad med otte Aarer.
 Gbr. Sogn, og fl. Ogsaa uden Hensyn
 til Aaretallet: Aattæring, 1) Storbaad
 med fem Aarepar, eller ogsaa med fire og
 med et Lastrum i Midten. Nordland. 2)

en stor Førselsbaad, sædvanlig med „Lys-ting“. Nbl. Eigesaa Nattring (efter Ud- talen: Ottring), en meget stor Baad, som bruges ved Fiskerie paa Havet, sædvanlig med fem Narepar og en Besætning af indtil otte Mand. Edm. Maasfee er det et andet Ord (Nattrøbing?), som her stø- der sammen med Nattring. Jf. Fjrroring (= Nattring), Sæksoring (= Sæksoring, Fjrrøbing).

Natull, Løkkemad; f. Nata, l.
Natvik (f), n. Lillnærmelse; Hjælp, Tjeneste, Villighed. „Atvik“, Tel.

aav, f. av, og ov.

aava, Navabur o. f. v. see ovan.

aavantil, f. ovan til.

aavdegna, v. f. avdeggjast.

Naveder (Naveer), n. voldsomt, haardt Veir.
Trondh. Jf. Dvveder.

aa vege (gj), paa Førde; f. Veg.

Navelta, f. omvæltet Stilling (= Nal-velta). Tel.

aaver, f. over.

Naverk, n. Storværk, Særbyn, noget usæd- vanligt. Emaal. S. Dyvert.

aaverka, v. a. (ar), tilvirke; især om at hugge og tilrede Lømmer (Trælast). Emaal.

Naverke, n. Arbeide med Skovhugst og Løm- merslytning. Hedder ogsaa Nverke, og

Nverkning, f. Habeland. G. N. averterk, m.

Naverne n. Flom; f. Dvvatn.

aavernes, adv. ovenpaa Vandet. Hall.

aavint, adj. n. tungt, mælsomt, meget travlt.
Tel. G. N. avianr.

aavloa, v. f. avloa.

Navokster, m. 1) Bært, Grøde. (Ejelden).
G. N. avdøtr. 2) Fløden af et Mælkfær
(= Nafall). Hard.

aavra, v. f. ovra. — Navrot, f. Avrot.

Navund, f. f. Dvund.

aavvega, v. f. avvega.

B.

Bad, n. Bad; især om varmt Bad eller Lægebad. S. Laug.

bada, v. a. (ar), 1) bade, skylle i Vand (= lauga). G. N. bada; Ung. badian. — 2) varme, opheide (= baka); oftere v. n. give Varme fra sig, være hed. Nordl. (Sv. badda).

Bade (Bae), m. Heide, stærk Varme. Edm. (Norddalen).

baden, adj. lidt fugtig, ikke ganske tør. Mest om Sv. Edm.

badna, v. n. (ar), tørres lidt, blive halv- tør. Edm. Eff. (bane).

Badstad, m. = Laugarstad.

Badstova (o'), f. Tørrehuus, Hytte hvori Korn bliver tørret ved Ild, førend det føres til Møllen. (= Kylvna, Kjona, Turk). Brugt i Formen: Ba=stova (Mandal), Ba=stoge (Nbg. Tel.), Ba=stugu (Dy-landet), Ba=stuu (Ork. Namd.). I svenske Dial. bastu, med samme Betydning; der- imod G. N. badstoka: Badestue. Da Hus- set ikke egentlig er bestemt for Badning, kunde man maaskee opfatte Ordet som Bar- stova, af det gamle Bar, o: Korn (f. Bar- log); men alligevel er det dog rimeligere at forklare det af „bada“ med Betydning: opvarme. Jf. ogsaa baden og badna.

Bagg, m. Kalv; f. Bagge.

bagga, v. a. plage, besvære, trykke. Ind- herred. G. N. baga.

Bagge (gj), m. 1) Bylt, Paffe. Tel. (Naud- land), tildeels udtalt Paggje. G. N. baggi. (Eng. bag: Pose). — 2) en Klods; en tyk og plumy Figur; mest om Dyr. Tel. Hall. — Afvig. Bagg, en aargammel

Kalv. Østherd. (Tonsæt). Sv. bagge, om en Væder.

bagla, v. n. (ar), slæbe, trække, have Meie med noget (= bala, bassa); ogsaa: kludre, gjøre daarligt Arbeide. Tel.

Bak, n. 1) 1) Opvarmelse, Ophedning (af baka). 2) varmt Omflag, som Lægemid- del. Leggia Bak paa ein saar Fot. 3) et varmt Affog til at rense Kar med. Einebat, o. f. v. Mest brugt. vestensjælds.

Bak, n. 2. Bag, Nbg. G. N. bak. Beteg- ner sædvanlig: Baggstø (jf. Handarbak); sjældnere: Nbg, saafom i de gamle Viser, f. Gr. Set deg paa mitt breide Bat (Kandst. 20). Dette att aa Bak: falde bag over, paa Nyggen. Basta paa Baket: lafte Gn i hans Fraværelse, paa Vagen. Til Bata: tilbage (= atter). Mest i afvigende Form: til Bakes, til Bakar, og til Bakars (te ba'rs). Sv. tillbaka. (Gentil. et Plerials Gen- tiv). Jf. bakveges, bakleides, attleides.

Bak, m. see Bakhun.

bak, adv. bag; paa Baggiden. Sitja bak i Baaten. (Jf. att). Baade bak og framme. (Gent- lig: aa Bak). Ordet sammenfattedes med adskillige Subst. og Adj. for at betegne noget, som hører til eller er i den bagste Deel, f. Gr. Bakfot, Bakrom, baktung. Om en Bevægelse til Baggsten siges der- imod sædvanlig „att“. Jf. atter. Paa nogle Steder bruges dog „bak“ i flere Tilfælde, tildeels endog som Præposition, f. Gr. sjaa bak seg (= attum seg); standa bak Beggen (= attanfyrer B.). Saaledes ogsaa „bak-etter“, o: senere, el. for seent (= et- terpaa). Jf. G. N. à bak. Nye og mis-

lige Former ere: bakare, bakaste (= attansfyre).
baka, v. a. og n. (ar), 1) bage, lave Brød af Meel. **baka** i Omn. el. „baka Stump“ er baade at forme Brødet og hårde (stege) det i Ovnene. **Baka Leivar** (Fladbrød) er derimod kun at forme eller udjævne Brødet i tynde Siver, medens den videre Tilredning ved Ilden kaldes at „steikja“. Ellers betyder **baka** — 2) ophebe, opvarme (bata seg); især at indgnide syge Lemmer med Smørelse og derefter holde dem nær til Ilden. Dgsaa: belægge med varmt Vand, rense et Kar med Uffog af Enerkviste. **B. Stift.** (G. N. baka, bage, ophebe, gnide). Nogle St. Inf. **baakaa** (Num. Gbr. og fl.), Imperf. **bakte**, for **bakade** (**B. Stift**); ligesaa **Partic. bakt** for **bakad**.

Bakar, m. en Vager. **Bakardag**, = **Baksterdag**. **Bakarhus**, n. Huusrum som er bekvemt for Vagning; Stegers, Ildhuus. **Bakar-omn** m. Vagerovn.

Bakaar, f. Aare til Vagrummet i en Baad. **bakbinda**, v. a. binde Ens Hænder bag Ryggen; ogs. binde et Dyr om Bagfødderne. **Bakbord**, n. Vagbord, venstre Side paa et Fartøj. **G. N. bakkordi**, m.

Bakbrenjia, f. en Lvardriver. **Hall**. **Bakbrungda**, f. Vagfant, som paa en Sadel. **Bakdeild**, f. Vagdeel, bageste Deel. **Bakdyr** (y'), f. Vagder.

bakeggjes, adv. bag Fjeldkanten (Eggen); paa den anden Side af Fjeldet. **B. Stift.** **Bak-ende**, m. den bageste Ende. **Bak-evja**, f. = **Bakida**.

Bakffjording (=ffjoring), m. Vagffjering, af en Hud eller af et Dyrs Krop. **Bakfor**, m. Vagfod, Vagbeen.

Bakgard (gar), m. Vaggaard (i en By). **Bakgrunn**, m. Vaggrund. **Sava god B.:** have en god Tilflugt i Nødstilfælde. **Nordl.**

Bakhall, n. Vagside, Nordside. **Tel.** **Bakhand**, f. „Vaghaand“. **Sava** i **Bakhand**: have i Forbehold, til Reserve. **Sitja** i **Bakhand**: sidde længere inde i Rækken, komme senere ind i Spillet.

Bakhun (uu), m. Halvplanke, Fjel som er staaren (savet) af Siden paa en Lommerstok og altsaa er flad paa den ene Side og halvruud paa den anden. **Hedder** ogsaa: **Bakhon** (Dsth.), **Bak**, m. (Trondh.), **Zun** (**B. Stift**).

Bakhus, n. Huus i den bageste Deel af en Gaard; ogs. Vagbygning, Tilbygning paa Vag siden.

Bakhola, f. **Bakola**. **Bak-ida** (i'), f. Vagstrøm, tilbagegaaende Strømning i Bugterne ved Landet (= **Atterida**, **Atterrenning**). Afvigende **Bak-ia** (Smaal.), **Bak-æa**, **Bak-æie** (Trondh.), **Bakudu**, **Bakvudu** (Indh.). **S. Jda.**

Dgsaa kaldet **Bakewja**. **Dstlandet**. **[Bakf]**, m. Bræt, Bakke af sætte Glas eller Kopper paa. (Nedertydss).

bakka, v. a. (ar), forme en Lee eller Kniv paa Vagfanten. Denne Haaen er godt bakkad. **S. Bakke**, 2.

Bakka, f. Fiske-Line med mange Kroge eller Angler. **Jarlsberg** og fl. (**S. danske Dial.** Bakke).

Bak-karr, m. (paa en Slæde), f. **Karr**. **Bakke** (**Bakfje**), m. 1) Bakke, **Straaing**, **Sted** hvor Grunden holder noget betydeligt; saasom paa Siden af en Bjergryg. **G. N. bakki**; **Sv. bade**. **Note** **Batten**: opad over en **Straaing**. **Undan** **Batten** (**Bakfa**): nedad. — 2) Ryggen eller den bageste Kant paa Jernredskaber, i Modsetning til Eggen. **Rjaabatte**, **Knivsbatte**. — 3) Skybanke, en tæt Masse af Skyer i Horisonten. **Jf. Skoddebakke**.

bakkebraad, adj. tilbøielig til at løbe for stærkt i Bakkerne (om Heste). **Tel.** Noget lignende er **bakkestjerr**, og **bakkestyr**.

Bakkebrun, f. den øverste Kant af en Bakke. Dgsaa: **Bakketrom**, el. -trom (Sogn), **Bakkerør**, f. (Edm.).

Bakkehaus, m. Knold eller Top paa en Bakke.

Bakkelag, n. en Række af Bakker i lige Hvide.

Bakkelende, n. bakked Land.

Bakke-und (u'), m. den Fordeel at være paa et høiere Punkt og have en Bakke nedad at lege paa. „**Bakmaan**“, **Indh.**

Bakkerut (uu), m. en stor Fisk (især **Lorsf**), som opholder sig paa bakked Grund. **Edm.**

Bakkerør, f. f. **Bakkebrun**.

Bakkestig (i'), n. Bæde som siver ned fra Bakkerne.

bakkestjerr, adj. f. **bakkebraad**.

Bakkestoff, m. **Bankestof**, **Underlag** for en Baad medens den bygges. **Helig.** (**Bakstoff**). **G. N. bakkastokkr**.

Bakkestodina (st'ing), m. Fisk som holder sig paa bakked Grund. **Nordl.**

Bakketrom, m. f. **Bakkebrun**.

Bakfjeip, f. **Keip**.

bakfutt, adj. bakked, ujævn, fuld af Bakker. **Med sædvanlig Overgang:** **bakfutte**(r), **bakkaatt**, **bakfette**, **bakfatt**.

Baklaas, n. **Baglaas**, en Stilling hvori en Regel bliver fast og ikke kan trækkes tilbage. **Ugentlig:** **Forvilling**, **Standsning**.

bakleides, adv. tilbage, agterud. **Hall**. **baklengjes**, adv. baglængs.

baklest, adj. meget belæsset i den bageste Ende; f. **Er.** om en Slæde.

Baklid, f. Fjeldside som vender fra Solen eller mod Nord. (Trondh.).

baklides, adv. paa Skyggesiden. **Drf.**

Baklut (ur), m. Vagdeel.

Bakmeis, m. (f.), **Kury** el. **Net** af **Vibier**, bestemt til at bæres paa Ryggen. **Indh.** og fl.

- Bakmesja**, f. omtr. som Efter-Messe. Roma i Bakmesja: komme lidt for seent, efterat den bedste Tid er forbi. Østl.
- Bakola**, f. Halereim, Bagrem i en Hestesæle. Tilbeels ogsaa udtalt Bakora (Nommerige, Drbd. og fl.). Ellers: Bakzell (Emaal.), Bakzell (Num. Finn), Bakjola (Buskr.), Bakhola (Sogn). Bistnok forffjellige Drd. (G. N. öl. og äl. f. en Hem). Andre St. Halereim, Halestag, og fl.
- bakrang**, adj. bagvendt, forvendt. Hall.
- Bakreip**, n. Bagreb (paa et Læs).
- Bakriv** (f), m. Garbom i en Røverstol. Valdors og fl. Ellers: Bakreste, m. (Gbr.), Bakrull (Sogn), Storeriv (Edm.).
- Bakrom**, n. Bagrum, Bagvarelse; bageste Roerplads i en Vaad.
- Bakrull**, m. f. Bakriv.
- Bakryste**, n. Bagstykke i Klæder. Østl.
- baksa**, v. a. bare, flytte med Haandspiger. Nordl. Hertil Baks, m. Løstestang.
- baksa**, v. n. arbejde sig frem, slaae sig igjennem. Omtr. som baksa.
- Baksal**, m. Ovrørelse, som vender mod Gaardsrummet. Modfat Framsal.
- Baksegl**, n. Bagseil, Bindkast som slaar Seilet tilbage mod Masten.
- Baksele** (e'), m. en Hem omkring Hestens Sider og Laar, tilføjet til Selen for at stoppe eller holde tilbage, naar man kjører ned ad Bakkerne.
- bakset**, adj. baglastet, tungt ladet bag til; om Vaade og Fartøier.
- baksid**, adj. sid, nedhengende bag til.
- Baksida**, f. 1) Bagside. 2) Skyggeseide, Nordside (= Baklid, Bakfola).
- Bakskaut**, n. bageste Seilskjød.
- Bakstur** (ur), m. Afgreningen af en Vaad.
- Bakstyrs**, m. f. Atterstjot.
- Bakslag**, n. 1) Slag eller Stød fra Bagfiden. 2) Ramhed i Baglemmerne, paa Dyr (?).
- Baksleng**, m. Kast eller Stød bagfra, Bagsmæk, uventet Stød. I lignende Betydning ogsaa: Baksmikk, m. og Bakstøyt, m.
- Bakstavn**, m. Bagstavn.
- Bakster** (Bakstr), m. 1) Vagning. G. N. bakstr. Især om Fladbrøds-Vagningen, som sædvanlig foretages to eller tre Gange om Aaret og da vedvarer i flere Dage. — 2) Opledning, stærk Opvarmelse. (Ejeldnere). — 3) den Mængde som bages paa een Gang; tilbeels ogsaa: Bagværk, Bakfelse. — I Sammenfætning bortfalder „r“ sædvanlig i Udtaalen, og Drdet faar en svagere Betonning (Bakste, ikke Bakst'e), f. Gr. „Baksteaana“, G. N. bakstrkona.
- Baksterbord**, n. Bord at bage (Fladbrød) paa.
- Baksterdag**, m. Bagedag.
- Baksterdeigja**, f. = Baksterkona. Hall. og fl.
- Baksterfjøl**, f. et lidet Bagerbord.
- Baksterfløyg**, m. f. Fløyg.
- Bakstergagn**, n. Redstaber til at bage med. Sjelden. I Tel. Bakstergagn.
- Baksterhella**, f. en rund Jernplade til at stege Fladbrød paa. Vest og nord i Landet. (Ved Trondh. Bakstehyll'). Ogsaa kaldet Baksterjarn (Indr. Namd.). Jf. Taffa. — Baksterhellen skal egentlig have været en virkelig „Helle“, o: Steenskive, som forud brugtes hertil. (P. Clausens Norges Beskrivelse, S. 72).
- Baksterjarn**, n. 1) = Baksterhella. 2) en Form til Basser eller Kager.
- Baksterkall**, m. den sidste Stump af Deigen til en Vagning. Trondh.
- Baksterkjevle**, n. en Kulle eller Balse til at forme Fladbrød med. S. Kjevle.
- Baksterknoda** (o'), f. Deigklump til Vagning.
- Baksterkona** (o'), f. Kvinde som bager, el. bliver leiet til at bage. Faa Baksternoneit (f): blive bleg eller hvid i Ansigtet.
- Baksterleffa**, f. nybaget Fladbrød til at smage paa.
- Bakstermjøl**, n. Meel til Brød
- Baksterreide**, m. f. Bakstergagn.
- Baksterpade**, m. f. Spade.
- Bakstervid** (-ve), m. Bagerved.
- Bakstorta** (oo), f. Vagning som begynder tidlig om Morgen.
- Bakstova** (o'), f. Stue som vender til Gaardsrummet. Modfat Framstova.
- Bakstykke**, n. Bagstykke i Klæder.
- bakstyren**, adj. omtr. som villstyren. Sjf.
- Bakstøyt**, m. et Stød bagfra.
- Bakstøyr**, n. Bagsæde, f. Gr. i en Vogn.
- Bakstola**, f. Skyggeseide, Side som vender fra Solen. Hall. Paa Vofs: Bakstøylta (rettere Bakfeld). Ellers Afsola.
- bakstølt**, adj. bortvendt fra Solen, hældende mod Nord. Hall. bakstøylt, Vofs.
- baktala**, v. a. (ar), bagtale (= lasta paa Bafet). Bakrale, m. Bagtalelse.
- Bakrosta**, f. bageste Roerbænk.
- baktung**, adj. tung i den bageste Ende.
- baktryggja**, v. a. (f. tyggja), bagvaske, forfølge med Sladder og Bagtalelse. Østl.
- bakveges** (gj), adv. bagud, tilbage. Hall. og fl.
- Bakvegg**, m. Bagvæg.
- bakvendt**, adj. bagvendt, med Bagfiden fremad. — **bakvendt**, adv. omvendt; ogsaa bagfra, f. Gr. leja bakvendt.
- Bakvudu**, f. Bakida.
- Bal**, n. (af bala), 1) Stri, Larm, Lummel. 2) Møje, Besvær; Uleilighed, slemme Omstændigheder.
- Bal**, f. 1. Balg, Skede, f. Gr. til Sværd. Tel. I Nomsd. Bala, m. (Jsl. bal, n.)
- Bal**, f. 2. Mælkekar (= Kolla, Ringja). Hall. Balb.
- bala**, v. n. (ar), 1) buldre, støie, gjøre Larm; ogsf. lege, tumle, boltre sig. Valdors og fl. I Gbr. baalaa. — 2) arbejde med Møje, slæbe, anstrenge sig; ogsf. kæmpe sig frem, slaae sig igjennem. Meget brugl. vester-

ffjelds; ogsaa i Nordland. Jæl. bala (Halderfen). — 3) drage sammen, opdyng, ophebe forskjellige Ting. Østerr. (baalaa). Jf. Sv. bala: bygge Rede o. s. v. — 4) løbe i Brunst, være „bold“, om en Sv. Jindr. „baalaa“. I Namd. „bela“. — Om disse Betydninger høre sammen til eet Ord, er tvivlsomt. Ved Sammenstilling med: Bol, bel, Bele, kunde man her slutte tilbage til et stærkt Verbum bala (bel, bol, balet), men hvad dette skulde betyde, er uvis.

bald, adj. bjerv, dristig, taper. I gamle Viser (Landsk. 102, 169, 686). Maafee rettere: ball (jf. bella). G. N. ballr (jf. baldinn). Sv. bål, beld; D. beld; Eng. bold. (AIng. beald; Øst. bald; Goth. balps).

Valder (dr), n. Larm. S. balbra.

Valderblom, f. selg.

Valderbraa (f.), Kraveblemsl, vild Natrem (Pyrethrum inodorum). Voss. Dgsaa kaldet Valdurbraa (Hard.), Vallebraa (Mhl.), Barbraa (Indherred), Barbraagull (Øst.). Ellers: Valderblom (Ehl.), Baldblom (Siredal, Naserall), Valblom (Jord.). Andre Navne paa denne Urter ere: Kragablen (Tel. og fl.), Prestfrage (Nordland og fl.), Prestgull (Øst.), Munkefruna (Ej.), Skjæreblom (Mandal), Skjurgull (Helg.), Blindebloom (Nys.), Blindseleia (Ej.), Blindeskjuka (Nj. Edm.), Slaatteblom (Tinn). — Om Navnet Valderbraa findes en Dphsning i Snorre's Edda, hvor det hedder, at den Urter, som er „den hvideste af alle“, er bleven sammenlignet med Guden Valders Dienhaar (er jamaet til Baldrs brår). Ordet har altsaa en anseelig Alter.

baldra, v. n. (ar), larme, skræle, smelte. Nordre Berg. og fl. — Valdring, f. Larm, Skralden.

Bale, m. 1. en Vold eller jævn Forhøining langs Strandbredden. Mhl. Jæl. bali.

Bale, m. 2. Balg, Skede; f. Bal, f.

Baleland, n. en Ryst som er vanskelig at komme til i Eternveit. Edm.

balen, adj. 1) stråfem, uheldende. Mhl. og fl. 2) = balsam.

[**Balje**, m. en Ballie (= Stamp). Østl. — Hell. balie; T. Balge og Balje.

Balk, n. Møie, Besvær; ogsaa om et flodset Arbeide. Nordl.

Balk, m. (Afveling), f. Bølf.

balka, v. n. (ar), arbejde med Møie (= kala); ogsaa: fludre, gjøre flodset Arbeide. Nordl. Jf. balla. — balkast, v. n. forsinfes (om Arbeide), gaae seent og uheldigt. **balkuet**, adj. majsom, forbunden med Besvær og Tidsspilde. „balkaatt“, Nordl.

Ball, n. Møie (= Balling).

Ball, m. 1) Vold, Klump, Kugle. Leiteball, Snjotball. Slaa Ball: spille Vold. Sv. boll; G. N. böllr (ballar). Jf. Boll. — 2)

Boller, et Slags kogt Mad i Form af Klumper eller tykke Rager (= Klot, Kumla). Nordensjelds. — 3) en sammenvirket Hob, liden Bylt eller Pakke. (Jf. Netball). Dgsaa en Ferwilling, Urede, Knude (= Vase, Floke). Det kom i Val: det blev ferwillet. Det ber i Ball (om en ferwillet og selvomfigende Tale). Nordland.

balla, v. a. og n. (ar), 1) sammenvikle, trykke sammen i en Bylt eller Pakke. San balla(de) det i Sop; balla' det inn i ein Klut, o. s. v. 2) soobe, vikle omkring. Balla paa seg: dække sig vel med Klæder. 3) fludre, sløbe med noget, som ikke vil gaae rigtig fra Haanden. San ballar med det. Balla jeg fast: indvikle sig i en Sag. Balla flotar, = herja flotar. Tel.

Ballblom (Trollius), f. Belleblom.

ballen, f. ballsam.

Balling, f. Sammenvikling; ogsaa Møie, Tidsspilde; f. balla.

ballsam, adj. 1) majsom, om Arbeider som gaae seent og tvært. 2) seenfærdig, selende. B. Stift. Nogle St. ballasam; ogsaa ballen.

Balløn, f. Barlind.

balsa, v. n. (ar), sløbe, trølle (= kala); ogs. beltre, tumle sig, som i Leg. Mandal.

Balsam, n. Balssem. (Af Latin).

balsam, adj. majsom, besværlig; om Arbeide, Reiser, o. s. v. Nogle St. kalasam og balen.

balsen, adj. majsom (= balsam). Tel.

balstyren, og **balstyrig**, adj. vild, voldsom, ustyrlig. Dgsaa i svenske og danske Dialekter. Hell. balsstyrig.

banla, v. n. skulpe, pladske i Vandet. (Tromh.). Jf. damla.

banfa, v. n. æde graadigt, tage Munden rigtig fuld. Østerr.

Banse, m. et Navn paa Bjernen. Jffe alm.

Ban, m. Bane, Spor; f. Gr. til Lemmerstyningen paa et Savbrug. (Sagban, el. Sagbaen). Emaal. Sv. bana, T. Bahn.

bana, v. a. (ar), drøbe. G. N. bana. Jffe alm. Jf. Bane. Om et andet bana s. badna.

Band, n. et Vaand. Flertal tilbeels Bond, udtalt Vaand. (G. N. band, pl. bönd).

Jf. binda. — Særlig Betydning: 1) Traad eller Reb at binde med; ogsaa Vaand til Prydelse; Borte, Strimmel. — 2) Lanke, Kjøde (af Vidier eller Jernringe) at binde Dyr med. — 3) Vaand af Træ eller Jern omkring et Kar (= Gjerd). — 4) Knæ eller Trævaand over Bunden i en Vaad (= Kæng). — 5) Bindetræ imellem Støtterne i en Bygning. Jf. Krosband. Dgsaa en Bindenagel; f. Gr. i en Skæde. — 6) Bundet, Neg, Knippe af Kornstraa. Søndensjelds. Jf. Bundet. — 7) Sveb, Forbinding (paa saarede Lemmer). — 8) Bindingsmaade; f. Gr. i Fiskegarn (jf. bend, storbend). — 9) figurl. Forbindelse,

Jorening; ogf. Forpligtelse; Trang, Indfrænkning. Leggia Band paa seg: tvinge sig, styre sin Lyk. Slaa Bandi (el. Bondi) av seg: slaae sig løs fra al Trang, lade en Følelse hittede sig frit; udbryde i høirestet Klage o. s. v.

banda, v. a. (ar), baande, slaae Baand paa et Kar. Dgfaa: banke, prygle. Edm.

Bandeløst, n. Loftrum i en Palsked. Bergen.

Bandemun (u), m. = Gyrdemun. Nordl.

Bandhake, m. Baandhage (hvormed Baand flemmes ind over Kanterne af et Kar).

3 Edm. Bandedit (ii), m.

Bandkniv, m. tvefjæstet Kniv at tilskjære Træbaand med.

Bandstake, m. Baandstige, ungt Træ til Træbaand. Jf. Stake.

Bandstokk, m. 1) Forbindingsstok i en Bygning (= Samhold). 2) en med Støtper befæstet Stok til at binde Heste ved.

Bane, m. Død; ogsaa Narfag til Døden.

G. N. bani. Det vordt Banen hans: det blev hans Død; el. paaferte ham Døden. (Mest brugt i Fjeldbygderne).

Banebeig, i. dødelig Sygdom eller Skade. Fel. (Banebeig).

Banehog, n. dødeligt Hug. (Eigejaa Banehøt, n. Baneslag, n. Bane- styng, m. Banestøyt, m.).

Banemann, m. Drabsmand. Banesaar, n. dødeligt Saar. Banesott, f. Dødsfygdom. Fel.

G. N. banasott.

[bang, adj. bange, rød. (Tydsk). Nogle Et. bangen og banga. Det sidste er maaskee et andet Ord (bangad).

Bank, m. Bank (til Pengeverling). I nogle Forbindelser „Banko“; saaledes Banko- bok (Sæddelbog), Bankobrev, Banko- ferel. Ital. banco.

banka, v. a. (ar), banke, slaae. Hertil: Bank, n. og Banking, f. Nhere Former. 3 G.

N. banga, v. og bang, n. (Carm, Vuldur).

Banke, m. = Skalle, Grande, Dyr.

Bann, n. Hindring (f. Federbann, Mat- bann); egentl. Forbud, Interdict. G. N.

bann. Jf. bannstøyta.

banna, v. a. og v. (ar), 1) forbyde. Ejel- den og tvivlhomt; f. forbanna. G. N.

banna. (Jf. T. verbannen). 2) forbande, beklage bitterlig. 3) bande, bruge Eder og onde Ord. Hedder tildeels bannast (Trendh. Nordl.), som egentlig betyder: bande hinanden. — Hertil Bannar, m.

En som bander meget. Banning, f. Ban- den. Hedder ogf. Bannskap, m. (Trendh.).

bannsett, emtr. som bannstøytt.

bannstøyta, v. a. forbande; egentlig ban- sette, ercommunicere. Valders; hedder ogsaa: bannstøypa, og ellers bannsetja og bannlysa. — bannstøytt: sat i Van.

Ellers: bannstøytt, bannsett, bannlyst.

Bar, n. 1. Bar, naaleformigt Lev; Naale- træernes Lev og Kviste. G. N. barr, m.

Sv. barr, n. Bruges kun kollektivt, ikke

om enkelte Lev eller Naale, ikke heller gjerne om Naalene alene uden Kviste. (Almindl. med langt a). — Om et andet Bar, med Betydn. Kern, see Barleg.

Bar, n. 2. Slag (af berja, bar-de). Brugt i Sammenfæining: Haglebar, Barveder, Bardage, Barfmid.

Bar, n. 3. Afstrab, Elitm som strabes af Indvoldene af slagtede Dyr (= Garneslav).

Valders. (Dgfaa nævnt i Jønsens Glose- bog, p. 9, og 103).

Bar (Rant), f. Bard og Barde.

bara, v. a. 1. (ar; ogf. er, te), slaae, banke.

bara paa: slaae dygtigt paa. Nhl. Gard.

bara ned Kornet: slaae Kornet ned; om Vin- den. Helg. Vistnok kun en Afvigelse af berja (f. d.). Hertil: bara(d), adj. for- slaaet, afstumpet; f. Gr. om Flint. Drfd.

Jf. bard, avbard, utbard, vatsbard.

bara, v. a. 2. (ar), bestrø med Bar, især med Grankviste. Partic. barad.

bara, v. a. 3. rense Indvoldene af Dyr (f. Bar, 3). Valders. — Om et andet bara f. bora.

Baraatta, f. om voldsom, friende Frem- færd. Tydalen (dunkelt). G. N. baratta, Kamp (til berja).

Barbraa, f. Valderbraa. Ellers en Form af Navnet Barbara.

Bard (Bar), n. 1) Rant, Rant, Bred. Hall.

udtalt næsten Val (tykt V) og med Pl. „Bøl“ for Børd (o'). G. N. bard (pl. bōrd). — 2) Side, Vorkant paa en Vaad eller Færge. Gbr. Drfd. (Næsten Val). — 3) tomt Rum øverst i et Kar (= Børd).

3rd. (udt. Bar). Jf. Barde og Bradd.

bard, part. 1) slaaet, banket. G. N. bardr.

2) træstet, f. berja.

Bardage, m. Strid, Kamp; Elagsmaal.

Nhl. mest i Pl. „Bardaga“. G. N. bardagi

3 Tel. Vardast. 3 Hall. Bardus, m.

Barde, m. Rant, Bred af en Elv eller Grest. Elvarbarde, Veitebarde, Vegbarde. Hed- der deels „Bare“, Nordl. Edm.: deels

„Bar“, Ejj. Sogn og fl. Jf. Bard, n.

Bardkræft, m. en liden Bann, forshynet med Huggotte. „Bardkræft“, Mandal. (Fol- kevennen 10, 557).

Bardsofka (o'), el. Barsvofka, f. Bar- thelemari Dag, den 24de August. Almin- deligt Barsofka, Barsofa, Barsok. G. N.

Bardolsvaka (Dipl. 2, 459). S. Sofka.

bardyna, v. n. (er, te), beltre, tumle sig, huldre med noget. Edm.

Bare, f. Barde. — bare, adv. f. berre.

barfria, v. a. (ar), forsvare med et Angreb.

„barfria seg“: værge sig, slaae fra sig. Gard.

Barfrø, n. Uddykning paa Forstiden af et Huus; et Loftrum over Forstolen eller Bislaget. Dierd. (Jf. Folkevennen 10, 217).

I svenske og danske Dial. barfred. G.

Frans barfroi, G. Tydsk hervrit, berovrit, om et lidet Laan til Forsvar mod Fiender.

- (Diez, Roman. Wört. 1, 59). Oprindel-
sen alligevel uvis.
- Barhane**, m. et Navn paa Tiuren (s. Ti-
dur). Barhaanaa, Østerr.
- Barhoggar**, m. en vis Østfygl. Indh.
barfa, v. a. (ar), barfe, tilvirke med Bar-
felud; egentlig: hårde, vønne til at taale
meget. (Barfa seg til). Part. barfad. 3f.
Borf, Borka.
- Barke** (fj), m. Strube, Luftrøret i Halsen.
Femmelig alm. (3f. Garpe, Vederstrupe).
G. N. barki. Barkekyla, f. Knuden ved
Luftrørets Munding, Adamsæblet. G. N.
barkakyli, n.
- Barfkjuka**, f. Fyrvogler afet Naaletræ. Indh.
- Barfvist**, m. Kvist af et Naaletræ.
- Barlast**, m. Ballast (= Siglestein, Seegl-
feste). Sv. barlast; derimod Holl. og Eng.
ballast. Noget dunkelt.
- barlasta**, v. a. forsyne med Ballast.
- Barlaan**, f. f. Barfstyle.
- Barlind**, f. Tarræ (Taxus baccata). Afvig.
- Barløn**, Balløn, m. (ved Mandal).
- Barlindbygg**, = Klatbygg. Hall.
- Barlog** (o'), m. Maltvand, det Vand hvori
Korn er udblødet til Malt. Tel. Hall.
Vald. 3f. Sdm. Afvig. Barlaug, Ordb.
(3 Ndm. „Konlog“). Dette „Bar“ er
vistnok det gamle barr, som anføres blandt
Navnene paa Kornet i Edda (Alvismaal,
32). 3f. Goth. baris, og Ang. bere (Byg);
Eng. barley. — Hertil Barlogsmyrsl,
f. et Slags Løgedom, tillavet af Malt-
vand. Valbers.
- Barlom** (oo), m. en tyk Barfvist, en Green
med tæt Bar. Østerr. (Elvebalen).
- Barm**, m. 1) Barm, Forside, Bryst. (Ang.
bearm; Goth. barmis). Ogsaa om den
Deel af Klæderne, som bedækker Brystet.
Stinga Handi i Barmen. — 2) Bugen eller
Midten af et Fiskevøb i Søen. Notarbarm.
B. Stift og fl. — 3) Kant, Bred; især
om den nederste Deel af et Seil. Nordl.
G. N. barmr, Bred.
- barma**, v. a. (ar), ynke, beklage. barma
seg: klage, jamre. Tel. Nordl. 3 svenske
Dial. barmas. Om et andet barma s.
berma.
- Barme**, m. Unge af samme Kulde eller af
samme Moder. Vest i Fl. Barmar, om-
trekt som Brødre; om Dyr. Trondh. (Indr.
Stjorbal, Gulbal, Ordb.). G. N. barmi,
Brøder.
- barmeleg**, adj. beklagelig, sorgelig. Helg.
- Barn**, n. (Fl. Horn), Barn; Affom; Men-
neske i Barnealderen. Afvigende i Udta-
len: Bann, el. Ba'n, med Fl. Bann
(nordenfjelds); Badn, fl. Bodn (vesten-
fjelds), og Baan, fl. Boon (sønden-
fjelds). G. N. barn, pl. börn. 3 Sam-
menfætning tilbeels Barne (Badna, Baue,
Baane), som Barnebarn, Barnegraat, Bar-
nespel o. s. v. En lignende Form findes
- i enkelte Talemaader som Genitiv. Paa
Barna Wis (paa Berns Maade). Der brædd
Barna Hug (Berns Hu er hastig, o: de ville
ikke vente længe).
- barnad**, adj. frugtformelig, gaerende med
Barn. Afvigende: barnadleg „badnaleg“
(Nsl.) og bornutt „bonnaatt“ (Indher-
red og fl.). Dette bonnaatt er egentlig
bornud (o'), el. bornod, i gammel Form
börnud, altsaa Femininform af barnad.
(3f. G. N. barna, besvangre). Ellers:
fremmeleg, halda, um hender, farande og fl.
Barnalder, m. Barndomsalder.
- Barnaal**, f. Naal af et Naaletræ. Vust.
barnbunden, adj. som har Barn at pleie.
- Barndom**, m. Barndom; Barneaar. Hed-
der ogsaa Barndom, Bamsdom. Ganga
att i Barndomen: sløves af Alder, blive som
et Barn.
- Barndome**, n. Barndom. Tel. (Baandeme).
- Barnebragd**, f. Barneffik, barnligt Bæsen.
Tel. „Baanebrogd“, Sæt.
- Barneferd** (fær), f. barnligt Dyrsersel.
- Barnefora**, f. Berneværk; f. Fora.
- Barn-eign**, f. Bernefødsel (s. eiga). G. N.
barneign. So er ut-or Barneigni: hun er for
gammel til at faae Børn. B. Stift, Val-
ders og fl. Noget lignende er Barngjerd
(Baangjæl), Vust., og Barnmegd, f.
Nordland.
- Barnelag**, n. 1) Barneffik, barnligt Bæsen.
2) Selskab af Børn.
- Barneleika**, f. Legetoi for Børn.
- Barnelørdom**, m. Bernelørdom.
- Barnemaal**, n. Barnestemme.
- Barneminne**, n. Barndoms-Grindring.
- Barneplaaaga**, f. Bernefygdom.
- Barneplading**, f. Børns Opdragelse.
- Barnesko**, m. Bernesko. Han heve stitit Bar-
nestorne sine (han er ikke noget Barn).
- Barnesnygg**, m. Berne-Nyffer. „Baane-
snygg“, Smaal.
- Barnestol**, m. Stol hvori Smaabørn kunne
staa saaledes at de ere betryggede for
at falde.
- Barnetull**, m. Buggesang. Tel.
- Barneverk**, n. Arbeide for Børn.
- Barnevipra**, f. Baafund, Smaaafsniter af
Børn. „Banevivre“, Sdm.
- Barnsfader**, m. Barnefader.
- Barnsostra**, f. Barnepige; Amme. Nogle
St. Barnsostra, Bamsfostre o. s. v.
- Barnsostring**, f. Opfostring for et Barn.
- barnsfødd**, adj. født (paa et vist opgivet
Sted).
- Barngjerd**, f. Barneign.
- Barngjela**, f. Bernevogter, Barnepige; til-
deels ogsaa: Legekammerat. „Baangjela“,
Telemarken.
- barngod**, adj. god, venlig mod Børn. Hed-
der ogsaa barnskæn og barneskær.
- barnfjønd**, adj. om Kvinde, som kan faae
Børn. „baanfjønd'e“, Tel.

Barnfona (o'), f. en frugtformelig Kone. Sjældnere om en som har faaet mange Børn. I Svog: *Barnetjesesa*, „Baanehjesse“. Valders.

barnlaus, adj. barnløs. — **Barnløysa**, f. Barnløshed.

Barnlyd, m. Børneskaf. Hall. (Baadnly).

Barnløgje, n. Frugtmoder (uterus).

Barnmegd, f. s. *Barneign*.

Barnsaarfe, m. Udslæt hos Børn. Tel. (Baansaarfje).

Barnseng, f. *Barfelseng*. (Sædvanlig ud-talt: *Barfeng*). G. N. barnsæng; Sv. barnsäng. — **Barnsengfona** (o'), f. *Barfelsfona*.

barnsjuk, adj. syg paa Grund af en *Barnefødsel*, *barfelsygg*.

barnsken, adj. ung og uerfaren. „bansken“, B. Stift. G. N. bernskr.

barnsleg, adj. barnlig; ogsaa barnagtig, tankeløs, sjasfende. Sædvanlig *bansleg*, *baansleg*. Sv. barnslig.

Barnstora (o'), f. omt. som *Barnsunge*. Edm. Ndm. (Vel egentl. et utdigt Føster; jf. *stora*).

Barnsunge (*Bansunge*), m. *Barn*; alt for ung og derfor udueligt *Menneske*. (Spøgende og med *Ringagt*). Mest alm. *Bansunge*, *Baansunge*. Sv. *barnunge*.

Barnsol, n. *Barfeligilde*, *Gjæstebud* ved et *Barns Daab*. Mest alm. *Barnsol*. Sv. *barnsöl*.

Barnsaus, f. 1) en *Barnepike*. Ikke alm. — 2) en *hefvangret Pige*. B. Stift.

barnung, adj. meget ung.

barnvondt, adj. n. om *Fødselsmerter*. *Faa*, el. *hava barnvondt* (*baanvondt*).

[**Baron**, m. *Baron*, *Friherre*. (Fransk).

Barfeng, f. *Barnseng*.

Barflog, m. Skov af *Naaletræer*. Modsat *Lauvskog*.

Barfkyle, n. Skjul eller Hytte, opreist af Grenene af *Naaletræer*. Gbr. I Hall. *Barlaan* (f. *Laan*, f.).

Barfmid (i'), m. *Kornets Tærkning*, og den Tid hvori denne foregaar. Edm. (f. *berja*). Afgvig. fra G. N. *barsmid*, f. *Bantning*, *Slagsmaal*.

Barsofo, f. *Barbøvofa*.

barstæk, adj. vilb, heftig, ustyrlig; voldsom at stride med. Edm. *Dunkelt*; jf. *stækjen*.

Barnsol, f. *Barnsol*.

Barføyv, m. en Skade paa *Bartræerne*; *Sygelighed* hvorved *Naalene* falde af, og *Træerne* visne. Namb. Jf. *Søyv*.

Barrella, f. Gran med Toppen paa. Jndh. *Bar-tre*, n. *Naaletræ* (*Fyr*, *Gran*, *Gner*). Modsat *Lauvtre*.

Barfvoga (o'), f. en *Kvaft* af *Barfviske* til at feie og skure med. „*Barfugu*“, Trondh.

Barveder (e') n. *Hagelveir*, *skarv* *Luft* med *Hagelbyger*. *Barveer*, *-veir*, Sff. (I Edm. *Haglebar*). Jf. *Var*, *berja*.

Bas, m. 1, *Bas*, *Bastone*; *Basstrengen* paa en *Fiolin* zc. Ital. *basso*.

Bas, m. 2, 1) En som udmærker sig fremfor andre. Han vardt *Basen*: han vandt *Prisen*. *Spela Bas*: være den dygtigste. *Dgsaa* om en *Ting*, som har et *Fortrin* fremfor andre. *Detta Stykket var Basen*. — 2) *Formand*, *Forstander*; især om *Ansøgeren* i et *Fisser-Selskab*. *Notar-bas*. *Dgsaa* i *svenfke* og *danfke Dial.* Nt. *Bas*, *Holl. baas* (l. *bas*): *Meister*.

basa, v. n. og a. (ar), 1) smøre, kline, stryge rigeligt paa. *Basa paa*; *basa utyver*. *Dgsaa* seie, ødse med noget. Edm. *Namb. Nordland*. I *Jndh. baasaa*. (*Dgsaa* i *svenfke Dial.*) — 2) rense Kar med *hødt Vand* (= *baka*). *Sterd. baasaa*. — 3) trølle med et *Arbejde*, *fløbe*, *strabadfere*. Hall. *Bustf. Solgr.* (Jsl. *basaa*). *Dgsaa*: *tumle*, *støie*, *leve lystigt*. *Smaal.* (Sv. *basa*, *tumle* *afsted*). *Hertil Bas*, n. *Solerie*; *Tummel*.

Basf, n. *Bladsten* (f. *basfa*); *Tummel*, *Kamp*, *Dyst*. *Dgsaa* om en *Røre* eller *Blanding*; f. *Halvbass*.

basf, adj. kjæf, dygtig; ogsaa *stolt*. B. Stift.

basfa, v. n. (ar), 1) *pladfse*, *slaae* i *Bandsket* (som *visse* *Svugle*, naar de *flyve op*). *Nordl.* Edm. *Tel.* og *fl.* (*Mogle St. blasfra*). — 2) *tumle*, *boltre sig*; *støie*, *buldre*. — 3) *arbejde* *dygtigt*, være om *sig*; *tjæmpe sig frem*. *Nordenffjelds* og *fl.* Jf. *basfa*, *basa*, *bala*. *Hertil Basfar*, m. en *dygtig Karl*, En som *ikke let* giver *tabt*.

Basfelag, n. *støiende Selskab*; *Svirelag*. *Smaal.*

basfen, adj. *stræbsom*, *udholvende*. *Nordl.* *Ordb. Hall.* (*basfjen*).

Basferat, n. *Kamp*, *Dyst*.

Basma, og **Basn**, f. en *Fed* eller *Afdeling* i en *Væv*, *bestaaende* af *tyve* *Traae* eller (i *Badmelsvæv*) af *tyve* *Par*, som *saaledes* svarer til *tyve* *Num* i *Vævkammen* (*Skeben*). *Berg. Trondh.* Gbr. I Hall. *Basme*, m. I *Jndherred*: *Pasn*, el. *Pasfen*. (Jf. *Ljug*). I *lignende* *Betydning* Sv. *pasma*, og *pasman*, som har været *sammenstillet* med *Ital. passamano*, o: *Traadværk*, *Pofament*. (*Diez, Rom. Wört.* 1, 309).

basma, v. a. (ar), *afdele* en *Væv* i *Basmer*; ogsaa *betegne* *Basmerne* i en *Vævkam* (*Skeib*) ved at sætte *Mærke* for hver *tyvende* *Tand*. *Kammens* *Fliukhed* betegnes da ved at *navne*, hvor *mange* *Basmer* den *holder* paa en *Alen*; den kan *saaledes* være: *ffortanbasmad*, *seftanbasmad*, *tjugebasmad*, og *fl.*

Basmetal, n. *Antal* af *Basmer*.

Basfe, m. et *stort* og *triveligt* *Dyr*; ogsaa en *stor* og *stærk* *Karl*; især om en *utrolig* *Person*. *Vilbasse*, *Nasbasse*. Vel egentlig en *Bastona* (G. N. *bersi*, *bassi*).

Basstova, f. *Badstova*.

Bast, n. Bast, Hinde af lange og seige Trevler paa visse Bærter, som Hamp og Lin; især Underbarken af Lind. *J. B. Skiff Bast*, f. og tildeels *Bost*, f. *G. N. bast*, n. *Jf. Halsbast, Navlebast*. Blev som Bast: meget bleg. (Landst. 518. 538).

bast, v. a. 1) binde med Bast (sjæld.). 2) basta seg (om Lin): modnes vel, sætte god Bast. Valders.

Bastkjessa, f. en Matte. Hall.

Bastereip, n. Reb af Bast.

[**Basune**, m. Basun (Blåse-Instrument). Tydsk *Bosaune*, forðum *bosune*, *busunc*, af Lat. *bucina* (Trompet). — *basuna*, v. blåse i Basun. (Ejelden).

bat adv. (?), i Forbindelsen „det maa ikkje bat“, o: det faar saa være, man maa finde sig i det. *J. Gr. „G heve lita Naad, men e lyt'e hjelpe haanaa; dø maa 'tje bat“*. Edm. *Dunkelt Ord*, som ikkje kan henføres til Verbet *bata*. *Maafsee kunde Udtrykket opfattes som: Det maa ikkje (= inkje) bat*, o: der kan intet bedre (være), der er ikkje bedre Udvei. *Jsaafald vilde „bat“ være det samme som betet (bedre) og egentlig Stamform til dette, ligt G. Car. bat; Ght. baz.*

bat, v. n. (ar), 1) baade, nytte, hjælpe. Det *batar* paa: det hjælper noget. (Nordl.). 2) have Fordeel af noget. (Smaal.). *San batar* ikkje stort av det. — Ordet synes beslægtet med *bet* (og *beta*) og har *maafsee* engang havt stærk Bøining: *bet*, *bot*, *batet*. (Grimm, Gr. 2, 43).

Bate, m. Baade, Gavn, Fordeel. *Uvig. Baataa*, Gbr. *G. N. bati*, Forbedring.

Batebyte, n. fordeeligagtig Ombytning.

Batekup, n. fordeeligagtigt Kjøb.

batelaus, adj. ufordeeligagtig, uheldig.

bateleg, adj. fordeeligagtig. (Ejelden).

Batevon, f. Udsejt til Fordeel eller Forbedring. *Jf. Botvon*.

batna, v. v. (ar), forbedres, blive bedre; især læges, om Saar. *B. Stift*, ogsaa *Vstl.* (Solér og fl.). *G. N. batna*.

Batning, f. Forbedring; Helbredelse.

batt, o: bandt, f. binda.

Baud, f. Bud, Sendebud; Hilsning. *Drfd.* i Formen „*Bau*“. *Andre St. Bod* (o').

Baug, m. 1) Ring, som er dannet af en sammenbøjet Skive eller Plade; den ringformige Væg i en Gæse, en Brødkurv eller et Gold (= Trøff). *Stredal.* (*J. Sæt. Bug*). *G. N. baugr*, Ring. (Lil Verbet *bjuga*). — 2) Rinning, Rundfant paa Klæder (f. *Gr. Burer*). *Tel.* *Saalebes* ogsaa: en buformig *Çem* eller *Rantning*; en tilsværet Rist over Skulderen paa en Trøse, og deslige (*Tel.*). *Andre St. Bryning*. — *Baug* bruges ogsaa om *Boven* (*Bougen*) paa et *Fartoi* (*Hyf.* og fl.); men dette er vel kun en *Uvigelse* af „*Bog*“.

Bauga, f. et Mælkekar (= Ringja). *Sogn*

(?). *Ogsaa*: *Fløden* af et Mælkekar. *Sognald*.

Bauf, m. 1) Gravning i Jorden, Omvæltning, *Dyrodelse*. *Nordland*. — 2) *Belze-gang*, stærk Rørelse i Vandet. *Østherd.* i Formen *Bof* (o') og *Bef*. *J. Reendalen Boku* (o'), f. — 3) udgravet Hul eller Gang i Jorden. *Vandbauk*, *Nogle St. Boku* (o'), f. „*Baandeboku*“, *Tel. Jf. Moldbauk*, et Navn paa *Jord-Rotten*.

bauka, v. n (ar), 1) rode, grave i Jorden; f. *Gr.* om *Eviin*. *Nordland*, *Drfd.* *Gbr.* *Tel.* og fl. *Nogle St. buka* (o'); ogsaa *buka* (uu), *Tel. Sv. buka*. — 2) rode i Vandet, pladse voldsomt, *hjempe* med *Belze-gerne*; om *Fartoi*. *Tel. Nordl.* — 3) *kvulpe* stærkt, gaae i stærke *Bølger*; om *Vandet*. *Hard.* *J. Østherd. buka*. — 4) fare uvarligt frem, saa at man river og vælter Tingene om hinanden; arbeide med *Larm* og *Bulder*. *Nordl. Trondh.*

Banka, f. *Bølgegang* ic. *Overgaaet* til *Boka* (o') el. *Boku*, *J. Bauk*.

Baufing, f. *Roden*, *Omvæltning*, o. f. v. *baufutt*, adj. ujævn, *eyrodet*, *omvæltet*. *Nordl.*

baula, v. n. (ar), *brøle*, *bøge*; om *Kær*. *Nordl.* *Gr.* og fl. (*G. N. baula*, f. *ko*). *Jf. gaula*.

Bauling, f. *Brølen*.

Bauna, f. 1. *Bønne* (*Bølgefrugt*). *Ogsaa* i Formen *Bogna* (o'); *nordensjæls.* *G. N. baun*. *Baunesskolim*, f. *Bønnebølg*. *Baunesupa*, f. *Bønnesuppe*. *Jf. Bogna*. *Bauna*, f. 2. et stort *Trug*; *Deigtrug* o. f. v. *Jndherred*. *Jf. Buna*.

Baus, m. *Koie*, *Sengerum*. *Solér*.

baus, adj. *stolt*, *storladen*; *sternmodig*. *Smaal. Solér*, *Hall*, og fl. *Ogsaa*: *hidtig*, *heftig* (?). *Tel.* (Landst. 730). *J. svenske Dial.* *bøs*: *vild*.

bausa, v. n. (ar), *buse* frem, *fare* uforfigtigt *afsted*. „*bause* paa“, *Busterud*. *Lig-nende* *Drd* ere: *bausna*, *storme* frem. (*Uuført* fra *Senjen*). *bausta*, v. n. *buse* ud, *haste* med at *fortælle* noget. *Hall*.

Bause, m. *Stormand*; *stolt*, *sternmodig* *Person*. *Smaal.* og fl.

baust, adv. *størlig*, *dygtigt*, *rigeligt*. *Smaal.*

Baut, m. *Bending* i *Seiladsen*; en *Skræa-Linie* opad imod *Vinden*. (= *Slag*).

baut, adj. *modvendt*, *contrair*; om *Vind*. *Trondh.* *Hertil bautt*, adv. *Vinden* er *bautt* imot.

bauta, v. n. (ar), 1, *krydse*, *lavere*, *selle* i *Vinkler* eller *Skræaliner* op imod *Vinden*. *Alm. Drd*; *jf. slaga*. *G. N.* *bauta*, o: *flaae*. (*Samme* *Drd* som *Eng. beat*, *Ang. beatan*. *Mht. bözen*).

bauta, v. n. (ar), 2, *braute*, *prale* (= *bolta*, *brøtta*, *brøtta*). *Solér*.

Bausteijn, m. *Mindesteen*, *høi* og *smal* *Steen*, som har været opsat til et *Minde*. *Nogle St. Bautastein*; *tildeels* ogsaa

Baure (mindre rigtigt). *G. N.* bauta- steinn.

Bauting, *f.* Krydsning, Lævering.

Baadaa, *m. f.* Bode.

baade, *adj.* begge, de to tilsammen. Til- deels med Forfjel i *Rjen*: *baae*, *m.* *baa'a*, *f.* *bæe*, *n.* (*Bofs*); *baae*, *baa'a*, *baan* (*Hall.*). *G. N.* *bádir*, *bádar*, *bædi*. Ordet er ikke ganske alm., da det tildeels er om- byttet med „*beggje*“. *Nordre Berg*. og *fl.* (*G. N.* *beggja* er kun Genitivform). *Ev.* *báda* og *begge*. „*Bæe tvau*“: *begge* to, *f.* *Er.* om *Mand* og *Kone*. *Bofs*, *Balders*. *Baade* *Slagt*: *begge* *Slags*. *Baade* *deira* (*baae* *deira*): *begge* tilsammen. *Inh.*

baade, *conj.* *baade* (*egentl.* *begge* *Dele*). *Oste* *afvigende*: *baa*, *baate*, *bade* (*Sogn*). *G. N.* *bædi*.

Baading (*Baaing*), *m.* en *Ivetulle*.

baag, *adj.* 1) *hinderlig*, *ubeleilig*, *vanstelig*, *slæm*. 2) *tvær*, *uvillig*, *modstræbende*. *Baagt* *Veider*: *hinderligt* *Veir*. *Et* *baagt* *Land*: *et* *Land* *hvor* *det* *er* *besværsligt* *at* *hjerje* *sig*. *Meget* *brugl.* i *Nordland* *og* *nordligst* i *Trondh.* *Stift*. *G. N.* *bágr*. (*Ev.* *Dial.* *båg*, *tvær*). *Heraf* *bægja*, *Bægje*, *bægjen*. *En* *afvigende* *Form* *er* *baagjen*, *fl.* *baagne* *el.* *bogne* (*o'*), i *Forbindelsen* „*bogne* *Bega*“, *o'*: *farlige* *Veie*. *Edm.*

baagaa, *v. f.* *boga*. **Baagaa**, *m. f.* *Boge*. **Baage** (*gi*), *m.* *gindring*, *Vanstelighed*. *Ejelden*.

baagna, *v. n.* *blive* *vanstelig*.

baagt, *adv.* *forkeert*, i *en* *fljæv* *Stilling*. *Eg* *stod* *so* *baagt*. *Helg.*

Baakaar, *m.* en *Tværflaa* (= *Ose*, *Norve*). *Stfordalen*. *Uvist* *om* *for* *Bakar* *eller* *Bofar* (*o'*).

Baal, *n.* *Baal*, *stor* *Id.* *G. N.* *bál*.

baalaa, *v. f.* *bala*.

baalbrend, *adj.* *brændt* *paa* *Baal*.

Baalæld, *m.* *stor* *Id* (= *Brifing*).

Baan, *f.* *Barn*. — *baanaa*, *f.* *buna*.

Baanster, *n. f.* *Bolster*.

Baar, *f.* en *Baar*, *Ridstrib* *at* *bære* *Byrder* *paa*. *Nogle* *St.* *Baara*. (*G. N.* *barir*, *börur*, *pl.*). *Ev.* *bår*.

Baara, *v. f.* 1) *Bølge*, *Forhøining* *paa* *Ban- det*. *Femmelig* *alm.* *G. N.* *bára*. — 2) *Bølgegang*, *Søgang*. *Jf.* *Alba*, *Bylgja*, *Baag*, *Ejo*.

baara, *v. n.* (*ar*), *danne* *Bølger*, *om* *Ban- det*. *Nogle* *St.* *baara* *seg*. (*Hall.* *og* *fl.*). *Ellers*: *bára*.

baaraa, *v. f.* *bora* *og* *bera*.

Baaredal, *m.* *Fordybningen* *imellem* *to* *Bøl- ger* (= *Albedal*).

Baareheid, *f.* *Mark* *med* *smaa* *bølgeformige* *Forhøininger*. *Nff.*

Baarelag, *n.* 1) *Bølgeform*. 2) *en* *Række* *af* *store* *Bølger* (3, 6 *eller* 9), *hvorefter* *der* *følger* *et* *stillere* *Mellemrum* (*Legje*).

Baarestjeste, *m.* *Rystelse* *af* *gjentagne*

Stød, *saafom* *ved* *Skibe* *ben* i *ufjævne* *Bak- ker*. *Hard*.

Baarestol (*o'*), *n.* *Bølgernes* *Skulpen*. *B.* *Stift*.

baarestill, *adj.* *stille*, *fri* *for* *Bølger*; *om* *Ev.* *Jf.* *vindstill*, *strømmstill*.

baarestor, *adj.* *gaaende* i *store* *Bølger*. *Nordl.*

Baaretopp, *m.* *Bølgerng*.

baarurt, *adj.* *bølgeformig*; *fuld* *af* *Bølger*.

Baas, *m.* *Baas*, *Num* *til* *en* *Ko* *eller* *andet* *Kreatur*. *G. N.* *báss*, *bás*.

baasa, *v. n.* *gjøre* *Baaser*; *f.* *bæsa*.

baasaa, *v. f.* *basa* *og* *bosa*.

Baasbolk, *m.* *Skillebæg* *imellem* *to* *Baaser*.

baasbunden, *bunden* i *en* *Baas*.

baasfjærd (*y'*), *adj.* *stiv* i *Lemmerne* *efter* *lang* *Indespærring*, *om* *Køer*. 3 *Epeg* *ogf.* *om* *Mennesker*, *som* *sjelden* *komme* *ud*. (*baasfjær*, *-stør*).

Baasfodring, *f.* *Staldfodring*.

baasgjeld, *adj.* *om* *Ko*, *som* *staar* *gold* *om* *Winteren*.

Baaslag, *n.* *Række* *af* *Baaser*.

Baasse, *f.* *Bøsse*.

Baat, *m.* *Baad*; *mindre* *Farkost*, *især* *til* *at* *roe* *paa*. *G. N.* *bátr*. *Deles* i *mange* *forskjellige* *Slags*, *f.* *Er.* *Føring*, *Trir- ding*, *Selsøring*, *Nattering*, *Tøring*; *Fem- teiping*, *Slagteiping* *o. f. v.* *Jf.* *Eneffja*, *Ferja*, *Praam*, *Siffa*.

Baataa, *f.* *Bate*, *og* *Bite*.

Baatsfarm, *m.* *Baadsladning*.

Baatlag (*el.* *Baatelag*), *n.* *Selskab* *af* *Fisere* *paa* *en* *Storbaad*. *Dgsaa* *Selskab* *af* *to* *eller* *flere* *Baade*. (*Nordl.*)

baatlaus, *adj.* *som* *ikke* *har* *Baad*.

Baatleid, *f.* *Led* *el.* *Farvand* *for* *Baade*.

Baatleiga, *f.* *Leie* *af* *Baad*.

Baatløysa, *f.* *Mangel* *paa* *Baade*.

Baatreide, *m.* *Indredning* *til* *en* *Baad*.

Baatsbræde, *n.* *Bordene* *eller* *Siderne* *af* *en* *opslidt* *Baad*. *Edm.* *Nordl.*

Baatsf, *n.* *Dysætning* *af* *Storbaade*.

Baatslængd, *f.* *en* *Baad*'s *Længde* (*som* *Maal*).

Baatslut (*u'*), *m.* *den* *Deel* *af* *Fiskefang- sten*, *som* *tilfalder* *Baadens* *Gier*.

Baatsmann, *Baadsmænd* (*paa* *Skibe*).

baatsro, *v. a.* *bugser*, *slæde* *med* *Baad*.

Baatsror, *m.* 1) *den* *Afstand* *fra* *Land*, *hvori* *man* *sædvanlig* *roer*. 2) *Mandskab* *til* *en* *Fiskebaad*. *Eff.* (?). 3) *den* *sam- lede* *Fangst* *paa* *en* *Fiskebaad*. *Nordl.*

Baatsstød, *f.* *Landingssted* *for* *Baade*.

Baatssyn, *f.* *den* *Afstand*, *hvori* *man* *kan* *see* *en* *Storbaad* *paa* *Havet*. *Nordl.*

Baatvid (*ve'*), *m.* *Træfang* *til* *en* *Baad*.

be, *el.* *bea*, *v.* *see* *bidja*.

Bed (*e'*), *m.* *Dyne* *til* *en* *Seng*; *især* *Un- derbyrne*. *Be'*, *el.* *Bæ* (*tilbeels* *f.*). *Hard*. *G. N.* *bedr*. (*Ang.* *bed*; *I.* *Bett*: *Seng*). *Jf.* *Bedja*.

beda, *v. f.* *bidja*.

[bedara (seg): sagtne, stilles; om Veiret. B. Stift. Holl. og Nt. bedaren.

beden, partic. (af bidja), 1) bedet, begjært; annodet. 2) buden, indbuden. 3) befalet. Mest alm. be'en, be'in; ogs. bidin (i'), Sdm. boen (o'), Nhl. G. N. bedinn. Afsig. bidd, bedd (ee).

Bedja, f. Riggested for smaa Dyr (= Vol); ogsaa Rebe. „Veie“, Kdummerige. Dgsaa „Bedd“ skal forekomme. G. N. bedja, Dyne (Ggilson). Jf. Bed, og Sv. bidd.

bedla, v. f. bidla. Bedlag, f. Bidlag. Bedrum (Beddrum), m. et Slags store Hvesfer. (Vespa crabro). Tel. (Jf. Wille 168). Dunfel Form.

[Begaving, f. = Fang, Redfallfott. B. Stift. Et besynderligt Ord; formodentlig Nedertydsk.

[begaa, v. a. 1) formaae, kunne. Nordl. 2) komme sig, komme til Liv igjen. „begaa seg“, Sdm. Abg.

Begga, f. tyk Figur, Klods (= Bagge). Hall. Beggær, pl. et Navn paa „Havmandene“ eller Strandboerne i Nordland.

beggje, f. baade.

[begriya, v. n. slutte, holde op. B. Stift, og fl. „Dæ sjelbegive“: det slutter af sig selv, o: man er nødt til at holde op.

[begjæra, v. = bidja um, frejva.

begla, v. a. (ar), hindre, møde, staae i Veien for. Nyl. Maafee bæglā; f. bæglā.

Begner, pl. Indbyggere af Vagn (o: den nederste Deel af Valders). Sjeldnere Begninger, m. og Begna, f. om enlige Personer. Begna er ellers et Navn paa Elven fra Vagn.

Begsl, n. Bidsl; f. Beisl.

[begynda, v. = byrja, taka til.

[behalda, v. = hava, njota, halda og hava.

[behovdeleg, adj. besynderlig. Sdm. og fl.

[Behov, n. = Lorr, Trøng. Jf. Bod.

Bei, m. f. Beig. — bei, f. bida.

Beiland, n. Trolb, Uhyre, Beest. Hall. (Maafee for Baggjande).

beidast, v. n. forlange, bede om. (3 en Vise fra Tel.). G. N. beidast. Vel egentlig: tragte, stunde efter noget; da Ordet efter sin Form horer til bida (beid), og ikke til bidja.

beien, adj. f. bægjen.

Beig, m. Skade, Især paa Helbreden; Svækkelse, Svaghed. Nhl. Tel. (Jf. Banebeig). Afsig. Bei, i Hall. (Dunkelt).

beigurt, adj. svagelig, sygelig. Tel.

Bein, n. Been, Knode. G. N. bein. Paa Østlandet ogsaa i Vedydningen: Fod (Læg), som paa andre Steder er fremmet og ofte giver Anledning til Misforstaaelse. — Han sett ittje Bein (= Fistebein): ikke en eneste Fisk. Ligefaa: Det kom ittje Bein i Baat. Det ting ittje Beini i honom: han er baade rund og fed. Han heve alle Beini til: han har Kræfter nok dertil; han er ikke at spare.

bein, adj. 1) rank, lige, ret, som strækker sig i en ret Linie. Alm. G. N. beinn. 2) let at bestille med, simpel, ikke vanskelig. Det var ittje beint: ikke saa lige til. Han er ittje bein, om En som er vanskelig at disputere med. — Komparativ tilbeels: beinre, og i Sæt. beinne; ellers: beinave.

beina, v. a. og n. (ar), 1) jævne, rette (= beinka). Ofteft beina seg: søle sig, lave sig, om Omstændighederne. Indherred. — 2) hjælpe, tjene, vise en Tjeneste. Mere alm. Tilbeels med Dativ. G. N. beina. — beina til: hjælpe til; ogsaa forsøge paa noget. Nordl.

Beina, f. Hjælp; f. Beine.

beinad, adj. bestaaen med Hensyn til Been. Sæten er godt beinad (omtr. som velbygget). Jf. storbeinad, smaa-beinad; om Fisk.

beinaste, adv. ligefrem, ad korteste Veie.

Beinbrot, n. Beenbrud.

beinbroten (o'), som har faaet Bræk paa et eller flere Been.

Beine, m. 1) Lettelse, Hjælp, Tjeneste; især ved at overlabe En noget til Brug. B. Stift og fl. Dgsaa i Formen Beina, f. (Nyl. Hall. Nordl.) og Beinka (Østherd. og fl.). G. N. beini (især om Beværtning).

— 2) Hjælpsomhed, Tjenstvillighed. Der ittje noton Beine i honom. — 3) Redskaber, Værktøi (egentl. noget som letter Arbeidet). Sdm. og fl. 3 Namd. Beina, m. (Beinad?). Ellers: Bunad, Byrnad, Reide, Velde, Ambod og fl.

beine, adv. let, mageligt. Hall.

beinen, adj. hjælpsom; f. beinsam.

Beinende, m. Beenstump.

beinsaren, og beinsarande, adj. som gaar lige til, uden nogen Omvef.

Beinflis, f. Ilden Beensplint.

beinfrosen (o'), gjennemfrosen, f. Gr. om Fisk.

Beingras, n. Plantenavn, Convallaria verticillata, og flere.

Beingrind, f. Beenbygning; Beenrad, Skellet. (Jsl. beinagrind). Paa Østl. oftere

Beinrangl, n.

beinhard, adj. haard som Been.

beinig, adj. f. beinsam.

Beining, f. 1) Hjælp, Lettelse. 2) i Fl. (Beiningar), Sendegaver til Folk som gjøre Gjæstebud. Drfd. Fosen. (= Forn, Føring). Beiningstorg, f. = Fornestorg.

beinka, v. a. (ar), 1) jævne, rette, sætte i ret Stilling eller lige Linie. Temmelig alm. Tilbeels ndtalt beinka, bænke. (Af bein, adj.). beinka Vegen: omlægge en Veie saa at den gaar i rettere Linie. — 2) hjælpe til, fremsynde, lette. (Mindre brugl.). beinka seg: lempe sig; ogsaa: blive mere fælgelig; om Vinden. Nordl.

beinkast: rette sig, blive jævner.

Beinka, f. Hjælp, Lettelse; f. Beine.

beinkesam (benksam), f. beinsam.

beinkløyd, adj. om Træ, som lader sig fløve i en lige Linie. Nogle St. beinkløven (o').

beinkvit, adj. gulhvid som Been.

beinkøyrd (fjerd), omtr. som beinsfaren. — beinkøyr, adv. driftigt, hensynsløst. Hall.

beinlaus, adj. beenløs. „San Beinlaufe“, et Navn paa Binden.

Beinlega (e'), f. sidste Hvilested, Dødssted. Hall. (=legu).

Beinleid, f. lige Bei eller Led, f. Gr. paa et Søstykke, hvor man i haardt Veir helst vil tage en Dmvel. Der sit Bind, at ein sør ittje fara Beinleidi.

beinleides, adv. lige fremad, paa gjenneste eller korteste Bei.

Beinleife, m. det at en Ting er lige eller rank (bein). Et Mil til Beinteite: en Mil kortere, paa Grund af at Veien gaar mere i lige Linie. (Modfat: til Krofs). Hall. Gbr. og fl.

Beinleift, m. Løst som passer til begge Fødder. (Modfat Parleift). Tel. og fl.

Beinløysa, f. Beenløsbed. Ellers om et smidigt Legeme; ogsaa om Bløddyr (Mollusker).

Beinmøt (oo), n. Led, Sted hvor to Been eller Knogler mødes.

Beinrangl, n. f. Beingrind.

Beinros, f. = Beinverk. Nordl.

beinfsam, adj. hjælpsom, tjenstvillig. Hedder ogsaa beinen, beinig, el. beinug. I Østerd. beinfsam (benksam).

Beinfsap, n. Venenes Stikkelse.

Beinfsjefting, m. Kniv med Beenfsaft.

beinfsøyr (ff), adj. som skyder eller træffer sikkert. Tel. G. N. beinfskeytr.

beinfsleg, adj. som gaar ligefrem; simpelt, let at faae Rede paa. Nordl.

Beinfsig, m. Gjenvei; kortere Bei.

beinfsor, adj. som har flere Been.

beinfsstyren, adj. som støvner ligetil; fremfusende, hensynsløs.

beinfsvaren, adj. aabenhjertig i sine Svar; ogsaa: uforsigtig, taktløs. I Sogn: beinfsvorig (o').

beint, adv. lige, i lige Linie, uden Bøining eller Dmveie. beint fram: lige frem; ogsaa: ubetænksomt, uklogt. beint imot: lige imod. beint burtanfyrer: lige over for (paa hin Side af Vandet).

Beinurt, Ononis arvensis (?). Bufferub.

beinurt, adj. benet, fuld af Been; f. Gr. om Fisk.

beinvaften, adj. rank af Vert.

Beinveg, m. Gjenvei, Snarvei.

Beinverk, m. Smerte i Venene, el. indvendigt i Lemmerne.

Beinvid (-ve), m. Kristforn (Hex). Mandal, Edm. og fl. G. N. beinvidr. Paa nogle Steder ogsaa om et andet Træ, Viburnum, som ellers hedder Krofsvid. I sidste Tilfælde betegner det: rank Ved (af bein,

adj.), i første Tilfælde: haard Ved (af Vein, n.).

beire, f. betes, og betre.

Beirleifte, f. Betarleifte.

beif, adj. beeft, bitter. G. N. beistr. Neutr. beift lyder deels beif, deels beift. San tit ittje i beifto: han lider ingen Nød. Balbers.

beifkleg, adj. noget beeft, bitter.

Beifkleike, m. Beeffhed.

beifkna, v. n. (ar), blive beeft.

Beifsl (eg. Beiftsl), n. Bidfel, Lemme med Mundbid. Dgsaa udtalt: Bess, Betsl, Beiftl (Mhl.). G. N. beizl (for beitsl); Sv. betfel. (Jf. beita). En anden Form er

Begsl, Bekfel (Edm. og fl.), som passer til en isl. Form beygsl (hos Haldorson), men som maaffee snarest kunde henføres til bægia (Vægl).

beifsla, v. a. (ar), bidfle, lægge Bidfel paa. Afvig. besle, besla, beifla; og begsla.

Beiflemila, f. Mila.

Beift, n. Beeft. (Nyre Ord. Lat. bestia).

I Søndre Berg. brugt om Huusdyr eller Kreature i Almindelighed (= Fe, Naut, Kvifinde). — beifta, og beiftalege bruges som adv. svært, uhyre, frygtelig.

beit (bed), f. bita.

Beit, f. 1) Riis, friske Kviste til Foder for Gæder eller andre Kreature. (Egentlig: noget til at bide). Jf. Mork, Brum. —

2) Rulbe, Forlegenhed. Roma i Beit: blive forlegen. (Jf. beita, v.). — 3) Kant, Bred, Ring omkring Nabningen paa et Kar, f. Gr. paa en Bolle, Kjedel, Gryde. Nordre Berg. Edm. Gbr. og fl. G. N. beit synes at

betyde det samme. — Beit siges ogsaa om Beet i Spil; men dette hører nærmest til det franske bête (o: Beeft).

Beita, f. 1) Mading (Agn) paa en Fiskekrog; især en liden tilfaaeren Strimmel af Bugen paa en Fisk. G. N. beita. (Eng. bait). — 2) Græsning (jf. Beite, n.);

Stund eller Tid, da Kreaturene gaar paa Græs. I Østerd. „Bete“. Jf. Morgonbeita. — 3) Beitsning (til Skind eller Lvl). L. Beize. Ellers ogsf. Stund, Ryf, Rulbe; ligesom Beite, n.

beita, v. a. og n. (er, te), 1) faae til at bide. (Af bita, beft). San tann beita fjaaen sin: han faar Leen til at bide (o: er dygtig til at slaae Hø). Tel. og fl. Jf. det gamle Udtryk „beita Brande“, o: hugge dygtigt med Sværd. (Landsfad 167). G. N. beita. — 2) bede, føre Kreature paa Græs-

gang, lade dem æde. (G. N. beita; Sv. beta). Eftesaa: bruge visse Marker til Græsning. Hertil: ubeitt, arbeitt, svartbeitt. Dgsaa v. n. om Dyrene: græsse, gaar paa Græs. — 3) tvinge, knibe paa, trænge nærmere ind paa; især: lube, styre høiere mod Binden, krydse sig op. Nordensfelds. G. N. beita. — 4) forespænde (Heste), sætte for Kjæretsl. Nordland og

Trondh. (Ogsaa G. N.). Jf. Beite. 5) beitse (Løi som skal farves, eller Skind som skal beredes). L. belzen (af samme Rod). 3 Sætersd. ogsaa om at „røyte“ eller udbløde Huder, saa at Haarene løsne.

beitande, adj. tjenlig til Græsgang.

Beitarstof, m. opkastet Hob af Klis eller Kviste til Foder (Beit, f.). Sædv. Beita-, og Beitestof. — Ugesaa: Beitarlafs, n. Beitarflog, m. Stov som er tjenlig til „Beit“.

Beite, n. 1) Græsgang, Græsning. Fjellbeite, Høstbeite, Høabeite. Alm. Sv. bete. — 2) Forspænd, Kjørsel med Hest; ogsaa om Drættet eller Skaglerne paa Kjøretøi. Dstl. Hertil: Einbeite, Tvibeite, Tribleite. — 3) Anstrengelse, Kamp, Dyst. Her vedt eit Beite: her bliver noget at kæmpe med. Han høve høvt eit laatt Beite (Edm.), om En som har høvt en haard Sygdom eller taalt meget ondt. — 4) en Etund, en vis Tid (= Tid, Ryt, Lat). Tel. Bustr. Tilbeels ogsaa i Formen Beita, f.

Beitel, m. Meisel, Huggejern. Tel. Edm. Nordl. (Holl. beitel). Ellers Meitel.

Beiteland, n. Græsland.

Beiteleder, n. Hund som er afhaaret (røytt) men ikke barket. „Beiteleir“, Sæ.

Beitemark, m. Regnorm. Mandal.

Beitemark, f. Mark til Græsgang.

Beiterrett, m. Ret til at lade Fæet græsse paa et Jordstykke.

Beitestad, m. Sted at græsse paa; Hvilested for en flyttende Fædrift.

Beiring, f. 1) Græsning (f. beita); 2) Krydsning i Rovvind; 3) Beitsning.

Beitkida (el. Beitefkida), f. Dørstolpe, opretstaaende Stof som danner en Side af Dørfarmen. Meist alm. udtalt: Beitefksia; ellers Beitfsji, Beifksi; ogs. Vitfsji (Tel.). 3 svenske Dial. betefsi. Vel nærmest til Beit: Kant.

Beitfl, og Beitfl, f. Beifl.

beitt, adj. 1) hvas, skar, som bider godt. Ehl. og fl. (Isl. beittir). 2) begjærlig, lyst. Eg er ittje beitt(er) paa det. (B. Etist). Fisten er ittje beitt (vil ikke bide paa). — Ellers som Particij af beita: afgræsjet, om Mark; forespændt, om Heste (Nordl.).

Bef, n. f. Bif. befa, f. bifa.

Bekar, en Væder; f. Bekre.

Bekk, m. 1. (Fl. Bekkjer), 1) Bæk, Vandstrøm (Ikke ganske alm., f. Grov). G. N. bekk; Ang. becc. — 2) en Brønd (= Brun). Nordl. Trondh. Edm. — 3) Sammensætning sædvanlig: Bekkje; saaledes: Bekkjedrag, n. Fordybning hvori en Bæk løber. Bekkjetjos, m. Vandpyt, dyb Huulning i en Bæk. (Helg.). Bekkjefsig (f'), n. og Bekkjefsitje, n. en meget liden Bæk. Bekkjetrosm, m. Nanden el. Brædden af en Bæk. (3 Vald. Bekkjetrosm).

Bekk, m. 2. (Fl. Bekkjer), Tværhjælle i

en Vaad; de øverste Tværbaand nærmest under Løfterne. Søndre Berg. Sogn. Vel egentlig Bæk (G. N. bekk, men Ang. bene, banc; L. Bank). Ellers kaldet Bite (f') og tilbeels Kne (dog forskjelligt fra Kne).

Bekk, m. 3. en Brønding, f. Hælbeff.

beffa, v. falde over, styrte; f. biffa.

[bekoma (o'), v. 1) bekomme. 2) komme til, faae Leilighed til. Sogn.

bekra (e'), v. n. brøge, om Faar. Tel. Ellers: mekra, bræka, jerna.

Bekra (e'), f. Hjertemusling, en liden, næsten fuglerud Musling (Cardium edule). Ogsaa Bekrefjel (fjæl), f. Edm. Nogle St. Bumba, Bumbestjel.

Bekre, m. en Væder. Dst. Østerd. Solgr. Ellers: Bekar (e'), Hall. Tel. og Hø-faar, Tel. G. N. bekri. (Jf. Væder, Buff, Sandbuff). Bekre bruges ogsaa ligesom Væder (Beer) om en tvær og egenfindig Person.

Bekse, m. en Stormand (= Bause, Kasse, Bugge). Smaal. Nogle St. Bisse.

beffa, v. hjælpe sig med Sparfomhed (= tigla, hangla). Østerd. (Tonsæt). Jf. bifa.

Bel (e'), el. Bell, m. Gulv, Grund i et Huus; især om Rummet imellem Ildstedet og Sengene i en Fiskerbod (Norrbud). Lo-foten. (Jf. Flet).

Bel (ee), n. f. Bil. — Bel, m. f. Bidel.

bela, v. f. bidla og bila.

[Belag, n. Landtoug til en Vaad (= Fester). beleggja, v. a. fortvie. Berg. Nordl.

Belg, m. (Fl. Belgjer), 1) Etindbælg, Etind som er heelstaaet eller vrænget af et Dyr; f. belgflaa. Søndenfjelds, mindre brugt. Egentlig: Bøse, ligesom Ht og Bøf. G. N. belgr; Goth. balgs. — 2) Bælg til at blæse med; Puster, Smedebælg. Tilbeels afvig. Xeg, Sæt. Tel. Belj, Dstl. — 3) Bug, Bom. Gr. Østerd. og fl. (Eng. belly). Jf. Windbelg, om en tyk Skj.

belga, v. a. (ar), fylde Maven. belga i seg; proppe i sig. (Wed Mandal: belgja). Efter visse Marker har der været et stærkt Verbum belga (bælg, bolget) med Betydn. opblæse, udvide. Hertil bolgen, adj.

Belgbyne (b'), n. Fjelene eller Skiverne i en Blæsebælg. Hard.

belgflaa, v. a. afflaae et Skind fra Hovedet eller Halsen uden at opffjære det i Bugen. Hard. og fl. 3 Tel. „bægfletta“. Hertil: belgflegen (e'), afflaaet heelt, uden Opffjærelse. Sogn, Hard. Ellers avsnudd.

belgfletta, v. f. belgflaa.

Belgriv (v'), n. Mavesmerter (= Mageriv).

Belgvott, m. = Heilvott, Lovgvott. Dstl.

belja, v. n. (ar), brøse, give et huult Skrig, som i Brede eller Stræk; om Hornkvæg. 3 de tydeligste Egne hedder det bylja; ligesaa i Gr. og Dstl. G. N. belja.

Bølge, n. Brel, Strig. Hard. Paa Edm. Belg. Jsl. belji, n. (Galdorson). Ellers i Formen Byl (y), m. Sybligt i Landet. (Neutra med „je“ ere usædvanlige, undtagen med fje og gje).

Beljing, f. Brelen, Strigen.

Belkjer, f. Volk.

Bell, m. Knevel (= Kolv) i en Klokke eller Bjalde. Sogn, Hall. Vald. Gbr. Soler. Tildeels udtalt Bæl og Bødl. (Sogn).

bella, v. n. (er, te), formaae, udholde, udsaae noget. Edm. Gbr. Drfd. og fl. Eg kann ittje tru, han heller lenger (: holder det ud, el. taaler det længere). Eg frans so, at eg kunde ittje bella. G. N. bella, magte, overvinde. (G. N. har ogsaa et stærkt Verbum bella, ball, med Bet. ramme, træffe).

bellande, adj. udholdelig. „D'e int belland“: det er ikke til at udholde. Drfd.

Belling, m. 1) Skind af Foden eller Læggen paa et Dyr (= Felling). Østerd. 2) Læg eller Skaf i Stovler; ogf. Læggen i Strømper. Nordl. Jf. Bending.

Belte, n. Bælte, Livgjord. G. N. belti. Bættet gjæft til Bæltet: naaede op til Bæltetstedet.

Beltesnjo, m. Sneelag, som rækker op til Bæltetstedet paa en Mand.

Beltespenning, f. Ivekamp hvori de stridende ere sammenbundne med et Bælte. (Dmtalt i gamle Sagn).

Beltestad, m. Bæltetsted (= Mjaarvng).

Beltesylgia, f. Spande i et Bælte.

Belund, f. Bidlund.

Belæte, f. Bilæte. Beløl, f. ved bidla.

Bembel, m. Navle. Hall.

bemla, v. pladse i Vand; ogsaa: driffe meget. Edm. Jf. bamla og damla.

Ben, n. et Saar, en Rist i Huden. Hall. (Sædvanlig udtalt: Been). G. N. ben, f. og benjar (om store el. farlige Saar); Ang. ben, Goth. bani, f

bend, adj. 1) briet, f. benda. 2) baandet. 3) Sammensætning: fembend, seksbend; storbend, smaabend.

benda, v. a. (er, de), 1) bøie (noget som er stift), krumme i en Bue. G. N. benda. Eng. bend. — 2) binde, sætte Vaand paa (et Læs). Smaal. (Af Vand).

bendast, v. n. brydes med hnuanden, f. kæmpe. Tel. G. N. bendast a (tviste).

Vende, n. 1, Vaand, Reb; f. Gr. paa et Læs. Tel. Dsl. (Jf. Karrebende). Ogsaa om Nagler i en Slæde: Afbende, Stabende.

Vende, n. 2, Ryk, Bridning, Brydning. Hall. Om en anden Betydn. f. Visbende.

Vendefavle, m. Træstykke at tilbinde over et Plantelæs, Smaal. Rom.

Vendel, m. 1) Væddel, liben Borde i Klæder. Dsl. — 2) Vaand af Straa omkring et Korn-Neg. Temmelig alm. (Jl. Vend-

lar). Afvigende Bindel, Binnel (Toten), Bøelne, og Jl. Bælmar (Hard).

Vendefong (o'), f. tilbunden Stang eller Stotte over et Læs. Smaal.

Venderak, n. Kamp, Brydning. Tel.

Vending, f. Vøining.

Vending, m. Læggen eller Skafet i Stovler. Nordre Berg. Ogsaa i Trondh. Stift (Vønning, Vøining). En anden Form er Vendel (?), Vennel (i Nordl.) og Velling, som før er anført. Det sidste stemmer med de svenske Former: benling, belning, belning (Ries 29) og synes egentlig at være Veinling (af Vein: Fod), skjønt det ikke ganske passer til den norske Brug.

Vendsl, n. Vaand, Dmbinding. Nordl.

Vene (e'), v. f. sølg.

Venelde (e'), n. Kjønslem (vulva) paa Hund-Dyr, især Køer. B. Stift. Ogs. Vinelde (i), Sogn; Vene, Hard. Hall. (3 Tel. Vurar, pl.). Dansk: Værende. 3 svenske Dial. bårane, bårne, bære.

Vengel, m. Dreng, Pøg; en frisk og driftig Yngling. Vald. Hall. Tel. (Bengisl). Sv. Dial. bängel, egentl. en Kjøp, ligesom L. Bengel.

bengla, v. n. trætte, fives. Nordl.

Venk, m. (Jl. Venkjer), 1) Venk, Sæde. Jf. Vekk. (G. N. bekk). — 2) lavere Stillads til visse Arbeider (jf. Stol). Ghylebent, Svarværent, Braabent. — 3) en lang og smal Glæde i en Bjergside. Tel. — 3) Sammensætning sædvanlig Venkse, som: Venksefor, m. Fod under en Bank. Venksekras, f. Braa ved Enden af en Bank. Venksekræfja, f. en doven Karl, En som gjerne ligger i Vanken. Valdres. Paa Edm. Venksekræfjar, m.

benka, f. beinka.

Venkjargaava, f. Gave som en Brudgom giver sin Brud; Morgengave. Vald. Tel. (Tydelig udtalt). G. N. bekkjargjof.

ber, adj. bar, blot; f. herr.

ber, Præs. af bera, og herja.

bera (e'), v. a. og n. (ber, bar, boret), at bære. Inf. ogsaa afvig. bæra, bara (Mand.), baavaa (Indr. Drfd.). Præs. ber'e. Imperf. Jl. baaro, baare (Sæ.). boro (Hall.), boro (Vald.), bore, o' (Voss), bure, u' (Edm. Jf.). Impf. Konj. bære (Sæ. Tel.). Supin. bore (o'), afvig. beri (Drfd. Indr.). G. N. bera (ber, bar, borit). Heraf Vaar, bær, Burd, Byrd. — Særlig Betydning: 1) bære, have paa sig, bringe med sig, saasom i Haanden, i Favnen el. paa Ryggen. — 2) holde oppe, taale en vis Lyngde; f. Gr. om Jis, om en Bjælke, en Vaad. Figurl. om at taale Nødgang, Smerte eller Sorg. — 3) være bebyrdet med, skyld, være forpligtet til. (Jfke alm.). Der kan som ber det, o: som ber gjøre det. Det var han som bar Styffen, o: som det tilfaldt at skydse,

Catersd. — 4) holde, sætte eller bevæge paa en vis Maade. Bera Boudet høgt; bera upp handi (løfte Haanden); bera Foterne tidt; bera Mararne for høgt; bera Kjaaen lett, o. s. v. Hertil: Hovudburd, Handeburd, Foteburd og fl. — 5) fremføre, bringe, komme med. Bera Bod; bera Grend; bera Vitne. Bera upp Maalet: sigge sit Grinde, forklare sin Sag. — 6) frembringe, give Afgrøde, om Jorden; bære Frugt, om Træer. Hertil: Naburd. — 7) føde, bringe til Verden. (G. N. bera; Goth. bairan; Ang. og Ght. beran). Nu kun brugeligt om Roen, adfsaa: kalve, faae Kalv. Hertil: bær, adj. nybær, haustbær, vaarbær. Jf. børen. — 8) v. n. stævne, føre i en vis Retning. Strammen ber inn, o: gaar ind ad Fjorden. Det bar nord-etter: det gif mod Nord. Det bar av ut paa Havet. — 9) skride, gaae, komme afsted. Det ber frametter: det skrider noget langt frem. Det ber upp: det stiger i Høden. Det ber aat: det stunder til, nærmer sig, bliver Alvor. Det bar lausti: det brød løs, kom til Dpbrud. Det bar i Høp med deim: det drog sammen; det kom til Strid, til Slagsmaal. (Ogsaa Svensf.). Tilbeels i Formen berast (berst, berst): det barst av; det barst i Høp. — Andre Talemaader: bera seg, holde sig, have en vis Holdning; ogsaa vise Sindsbevægelse. Han ber seg godt: har en frisk og fjæk Holdning. Han bar seg illa: han klagede og larmede. Ogsaa uden Adverb: Han greet og bar seg; ropade og bar seg, o. s. v. Bera seg aat: bære sig ad (= fara aat). Bera seg umban (ogfsaa: berast umban): undskyldte sig, søge at slippe fra noget. — bera av: gaae afsted. Det bar av med deim: de reiste sin Vej. (Ogsaa Svensf.). Det ber reint av: det gaar over sine Grændser, det gaar for vidt. (Ghr. Edm.). — bera aat: a) holde nær til; b) stunde til, nærme sig; c) modvirke, bruge Midler imod en Sygdom. (Edm. og fl.). Jf. Natbersta. bera fram: a) fremsætte (s. Framburd); b) upersonl. skride fremad. — bera fyre (y'): undskyldte sig med; ogf. foregive. — bera i seg: føre ind i Munden, æde, slugte. — bera mot: a) gjøre Modstand; b) vække Modbyldighed. Hertil: Motburd. — bera ned: falde af Luften, regne eller snee. Hertil: Nedburd. — bera til: tilbrage sig, see, hende; oftere: begynde, komme i Gang, blive Alvor. Det bar til atter: det begyndte paa ny. — bera um (i Seilads): vende Seil, svinge i Krydsning. Edm. — bera ved: a) gjøre Anstrig, tiltraabe Gn for at varfle eller paakynde ham; b) om Fiskere: rykke til sig, naar en Fisk bider paa. Edm. Derimod „berast ved“: forslaae, strække til. Der so mange, som hava stal, at det taam intje berast ved.

Bera (e'), s. Hunbjørn. Udtalt: Bæra

(Sogu), Bæro (Tinn, i Tel.), Bæru, el. Berru (Krysil), Buru og Boro (andre St. i Østb.). Ellers sammensat med Hun (o: Bjerneunge): Hunabæra (Ehl.), Honebær (Tel.), Hynebær (Edm.). G. N. bera. Andre Navne ere: Birna (Binna), Bjonna, Bingsa. Egentlig skulde vel Hanzbjørnen hedde Bere (m.), i Lighed med Ang. bera, Eng. bear; Ght. bero, L. Bär. — Som Kvindenaavn forekommer „Bera“ i Sammensætning: Asbera (Asber), Ingeber(a), Olbera, Torber(a). Jf. Bjørn.

berande, adj. påsende til at bære.

Berar, m. en Berer (Drager). Berarlon, s. el. Berarpengar, pl. Løn for at bære.

bere (bedre), s. betes og betre.

Berefagge (e'), m. Dunk at bære paa Ryggen (= Hylke). Berefagge, Hall. Beringafagge, Wöfs.

Bereputa, f. Pude at lægge under en Byrde, ogf. en Pude i Hestesælen.

Berestol, m. Bærestol; Baare.

[beretta, v. a. meddele Sakramentet.

Berfetel (e'), m. Suldberrem, Bænd hvormed en Byrde fæstes til Ryggen. Tel.

Berg, n. 1) Bjerg, Klippe, stor Forhøjning paa Jorden. G. N. berg (ogf. bjaring). Hertil mangfoldige Stedsnavne, hvoraf nogle Gaardsnavne i Dativform: Berge (Bergje). — 2) Klippegrund, heel eller sammenhengende Steenmasse. Buggja paa Berg. Mota Berg i Botnen. Navne Berget: den nøgne Klippe, uden Jord. (Ogsaa om Klippegrund i Egen). — 3) Bjergart, Steenart. (Jf. Grjot, Stein). Hardt Berg, blaatt Berg, Graaberg. — 4) egentlig: Stiim, stor Samling af Fisk i Egen. Sildeberg, Torsteberg. Jf. Staal. Heraf bergast.

Berg, s. Hjalp, Forsyning; s. Bjerg.

berg, adj. fjæk, frisk; s. byrg.

berga, v. a. (ar), 1) bjerge, beskytte, bevare for Etade. Bera seg fyre Frost, fyre Væta, Site o. s. v. Berga Foterne sine. Berga Feet fyre Udbyrom. — 2) bringe i Sikkerhed, faae i Huus, eller paa Land. Berga Kornet, Høyet o. s. v. — 3) hjælpe, redde, frelse af Livsfare, saafom af Havnød. — 4) opholde, forsyne med det nødvendige. Bera seg med Klæde. Han bergar seg godt: staar sig godt igjennem. — 5) holde ud (paa et Sted), hjælpe sig; ogf. styre, afholde. Eg kunde ittje berga meg fyre Laatt. Han var so hugab til aa fortelja det, at han kunde ittje berga seg (bære sig, holde sig). Jf. blettast. — Afvigende Form: bjerqa (Mhl. Eff.), bergje (Tel. og Dsil.), byrge (Edm. og fl.). Sv. berga. G. N. bjarga med stærk Bøining (berg, barg, borigt), ligesom Ght. bergan, Goth. bairgan. Stamord til Berg, Bjerg, byrg, Borg; jf. borgen. — Om et andet berga, see bergast.

bergad, partic. hjulpen, forsynet, ogf. bragt i Sikkerhed. Afvig. bergja', Tel. og fl.

bergande, adj. 1) som kan blive bjerget.
 2) uholdelig. Her er ikke bergande: her er er ikke muligt at holde ud.
 bergast, v. n. flokke sig sammen i store Stimer (Berg); og f. f. Edm. og fl. Hedder ogsaa: bergast.
 Berg-aader, f. Aare af en vis Steenart, i et Bjerg; ogsaa Vandaaere, Kilde.
 Bergaas, m. Bjergryg.
 Bergblom, m. Bjergblomst; især Steenbræf (Saxifraga Cotyledon). Søsterd. Gulbal. Ellers kaldet: Bergfru (Stjoridal), Bergbruse (Adm.), Bergabreida (Valders), Fjellros, Lilja, Eihylla, og fl.
 Bergbruse, f. Bergblom.
 Bergdrope (o'), m. eller Bergdrop, n. Drypsteen, Stalaktit.
 bergeleg, adj. som man kan bjerge sig med.
 Bergeløn, f. = Bergningsløn.
 bergemillom, adv. fra det ene Bjerg til det andet. Nogle St. Berganne millom (Genitiv); i Vald. „Bergand imyllo“.
 Bergeraad, f. Udvei, Hjælp i Nøden. Dstl.
 bergfast, adj. klippefast, grundfast.
 Bergfist, m. Fist som er tørret paa Klipperne, i Modfatning til „Stongfist“. Nordl.
 Bergfletta, f. Vedbende (Medera Helix). Mandal (?). Ogsaa Kaprifolium. Hard.
 Bergfolk, n. Arbeidere i et Bjergværk.
 Bergfru, f. f. Bergblom.
 Berggalt, m. 1) Læbefist, f. Bergghylta. Indh. (?). 2) d. s. f. Kind-Auger. Helg.
 Berggrunn, m. Klippegrund.
 Bergghylta: (Berghylte), f. Læbefist (Labrus). B. Stift, ogsaa søndenffjelds. Ved Trondh.
 Berggalt. 3 Rhysske Bergsugga (o: Bjerg-So, ligesom Ghylta af Galt). 3 Ehl. Rota (o'), Gandarota.
 Berghaus, m. rundagtig Bjergknold.
 Berghyrna, f. Hjerne af en Klippe.
 Berging, f. Bjergning; f. Bergning.
 Verging, m. Indbygger af et Sted, som hedder Berg. Mest i Sammensætning, hvor det ofte lyder som Berring eller Bæring, f. Er. Gidsbæring, Faabæring, Flesbæring.
 Bergfall, el. Bergefall, f. Bergtusf.
 bergfjend, adj. bjergig, klippefuld, stenet. Et bergfjent Land. Indherred.
 Bergflypa, f. Kløft eller Kevne i en Klippe. Nordenffjelds Bergsklipa.
 Bergknabb, m. og Bergknatt, m. en Bjergknold.
 Bergkong, m. Konge blandt Bergtusferne. Dstest Bergefong. (Landst. 433).
 bergkunnig, adj. bjergkyndig.
 Berglag, n. Nød eller Række af Klipper.
 Berglaks, m. et Slags Fisk, efter Nilsfon det samme som Vest el. Vest (Macrourus). Edm. Andre Steder det samme som Smelta el. Lyng.
 Bergland, n. Bjergland.
 Berglende, n. en bjergig Egn.

berglendi, adj. bjergig, klippefuld.
 Bergmalm, m. Erts af Bjerg; i Modfatning til Myrmalm.
 Bergmann, Arbejder i et Bjergværk.
 Bergmark, f. bakket Jord med Klippegrund.
 Bergmoder (mor), f. Bjergdronning, Jøtunkvinde. Helg.
 Bergnebb, f. et Slags Læbefist el. Bergghylte.
 Bergning, f. Bjergning. Bergningsløn, f. Bjergningsløn. (Dste udt. Verningsløn).
 Bergnos (o'), f. fremstaaende Spids af en Klippe. Ogsaa Bergsnos.
 Bergrise (i'), m. Jatte (Jøtun).
 Bergtur, m. en Stjerne, dannet af smaa Skaldyr paa Klipperne ved Seen.
 bergsam, adj. 1) forsynlig, driftig; 2) om et Sted, hvor man kan bjerge sig godt. Nogle St. bergsam.
 Bergsida, f. Bjergside, Fjeldside.
 Bergsig (i'), n. Bæde i Jorden fra en nærliggende Klippe. Ogsaa udtalt Bersseg.
 Bergstor (o'), f. Hjulning i en Klippe.
 Bergslad, n. Bjergskraaning, Ekstraafslade paa en Klippe. Hard. (Bergsla).
 Bergslag, n. Bjergart, Steenart.
 Bergsnev, n. fremstaaende Kant af en Klippe. „Bersnæv“, Edm. Ellers kaldet Bergsnov (o'), f. og Bergsnobb, f.
 Bergsvær, f. Klippekant. Edm. og fl.
 Bergstad, m. Bjergstad.
 Bergstein, m. Grundsteen under en Bygning. Nordre Berg. Sædvanlig udtalt Bersstein og tildeels opfattet som Bærestein. Ellers kaldet Ladstein, Hornstein, Hornladstein.
 Bergstup, n. steil Klippe i en Bjergside.
 Bergstøyt, m. Bjerg-Ugle. Indh.
 Bergsugga, f. f. Bergghylta.
 bergsvad (?), bergsvadt, adj. glat, slibrigt at gaae paa; om Klippegrund, ogsaa om Jorden i Løveit. Ehl.
 bergtefen, adj. indtagen i Bjerg, bortført af Bergtusferne.
 Berg roll, n. Bjergtroll, især Jøtun (Bergrise). Nogle St. Bergatroll, Bergetroll.
 Bergtusf, m. Bætte (Dæmon) som boer i et Bjerg. (3 Folkesagnene). Noget lignende er Bergefall el. Bergemann og Bergefjerring, f. (Landst. 463). Jf. Bergmoder.
 Bergul (uul), m. Bjergugle (Strix Bubo). Nordre Berg, og fl. (Jf. ula). Ogsaa kaldet Bergulv (Søndre Berg) og ellers Steinulv, Stunulv, Hæbror og fl. Sv. Bergul.
 bergutt, adj. bjergig, fuld af Klipper. Usvig. bergette, berjet, bergaatt.
 Bergvegg, m. Klippevæg.
 Bergværk, n. Bjergværk.
 berja, v. a. (Ber, harde, hart), 1) slaae, banke. Meget sjelden. Hertil berja sloka, o: slaae med Hænderne bag om Skuldrene for at faae Fingrene varme. Voss, Sogn.

J Hard. „bara Flofar“; paa Edm. „bere Flokke“; andre St. flaa Flokke, el. flaa Flaſke. G. N. berja, flaae (Ang. berian; Ght. berjan, bern). Hertil: bara, v. Bar-dage, Barveder, Haglebar. — 2) tørſke, flaae Korn af Straaene. Nordre Berg. Edm. Dei hava bart upp, o: aftarſket. Jf. Barſmid. — Præf. „ber“ udtales med reent „a“ og ganske eenſtaved „bær“, forſkjelligt fra Præf. af bera (bære), ſom hedder ber, el. ber'e, med aabent „e“. — Jf. trefſja, truſta.

Berja, f. et Kornlag paa Løen; ſaa meget Korn, ſom paa een Gang bliver nedlagt til Lærkning. B. Stift, Nm., ogſaa i Abg. (= Framlag). — J en Beretning fra Etjordalen forklares Berja ſom et Læs Korn, eller 10 Stavrer paa Algeren.

Berjalung, f. Børjung.

Berjar, m. en Lærker. Berjardag, m. en Dag da man lærſter. Berjarfolk, n. Lærſtere.

Berjerat, n. Antal af Kornlag i Løen.

Berjing, f. Lærkning.

Berk, i Stedsnavne ſom Berkaaker, Berknes, Berkvif, ſynes at være en Form af Bjerk; dog ubiſt.

Berka, f. bar Jord; f. Berra.

berka (bærka), v. a. (ar), blotte, gjøre bar (berr). berka ſeg: blive bar. Dk. Ellers: berkaſt, v. n. blottes, f. Gr. om Jorden i Løveir. Gbr. Trondh. Nordl.

berkja, v. a. (er, kte), tage Barken af (Træer). Gbr. Edm. Ogſaa avberkja. Iſt Bork. Iſvrigende: han bertjer av Tomnom (bertje ta Tommaa): han viſer Lænder, blotter Lænderne.

Berkja, f. f. Bjerkja. Jf. Gulberkja.

berkjen, adj. haard, tør, uſmagelig. Hard. Ehl. (Vel eg. barkagtig). Paa Edm. birkjen: grim, barſt.

berleg (el. berrleg), adj. 1) aaben, frit beliggende, let at ſee; ogſaa: anſeelig, ſom tager ſig godt ud. 2) aabenhjertig, fritalende. Nordre Berg. (Jfke meget brugl.)

Berling, m. liden Stok eller Bjælke under Flagerne i et Fartøi. Nordl. Jf. G. N. berlingsåss. Sv. bärling, Leſteſtag.

Berm, m. 1) Varne, Bundsald (= Grugg, Grut). — 2) Gjør, til Dl. Sogn. Jf. Eng. barm.

berma, v. a. (er, de), drage et Fiſkervod paa Land; iſær inddrage „Barmen“ eller Midten af Bodet. Nyf. Jød. Nogle Steder barmma (ar).

Bermefkad, m. Sted til at drage Bod.

Berming, f. Opdragning af Bod.

berna, v. n. blive bar, = berraf.

Bernblom, f. Byblom.

bernd (af Barn), f. einbernd, tvibernd.

ber, adj. 1) bar, blot, ubedækket. Paa berre Golvet. Paa berre Marki. Med berre Sandi. Roma paa berran Botn: blive blottet for Mid-

ler, have intet igjen. (B. Stift). Jf. ſnaud, naken. — 2) bare, idel, ublandet. Der berre Batnet; berre Sanden; berre Halmen. Standa i berre Skyrta. Segja berre Sanningi, o. f. v. — 3) aabenbar, ſynlig; tildeels ogſaa: fraſkilt, affondret. Saa Biſten berr, o: fraſkilt eller udplukket af Garnene. Nordl. Hadde eg viſt aa ſaa honom berr, ſiges paa Helg. om En ſom man onſter at træffe alene, ſaae tale med i Genrum; — paa Edm. derimod om En, ſom man har miſtænkt for en Skalkfeſtreg og onſter at ſaae opdaget eller overbeviſt. — Ordet udtales ogſaa „bær“, men, ſom det ſynes, meſt almindelig berr (bær'e), hvorved ogſaa de afledede og ſammensatte Ord (f. Gr. berre, berrhendt) adſkilte ſig fra andre Ord, ſom begynde med „ber“ og „bær“. G. N. berr (ber). J andre Sprog med „a“; Sv. og D. bar; L. og Holl. baar; Eng. bare. berra, v. a. (ar), blotte, gjøre bar. G. N. bera. (Lidet brugl.). Jf. berfa. — berraf, v. n. blive bar (= berraf, berna); f. Gr. om Jorden.

Berra, f. Barhed, et bart Sted; bar eller ſnelees Jord. Ogſaa utalt Bæra. Ellers: Berka (Nordland), Berva (Indherred). berrarmad, adj. med bare Arme.

Berr-aust, m. reent øſtlig Vind (i Modſætning til ſydøſtlig el. nordøſtlig). Eſj.

berrbakad, adj. ſom ikke eier noget eller har noget at gjøre med. Egentl. berrryget, af Bak (Nyg). Edm. og fl.

berrbunad, adj. ſkindmager, fjøbløs. Hall. (Til Buna, t.).

berre, adv. bare, kun, blot. Nogle St. afvigende: bare, og tildeels barre (Abg. Tel.). Ordet ſettes ofte foran Verbet, f. Gr. Eg berre undraft. Han berre lær aat. Saaledes iſær ved en Tilſkyndelse eller et Onſke; f. Gr. Berre ſjaa. Berre høyr. Berre tom! Berre han no vitde toma. Jf. berſt og bert. — Ofte i Stedet for: um berre, eller: naar berre; f. Gr. berre eg torde (hvif jeg kun turde). Ogſaa for: utan berre. Det tom ingen, berre han. Tel. Mere beſynderlig er Brugen af „iſkje berre“, o: kun, ikke mere end; f. Gr. iſkje berre ein Dag: kun een Dag. Eg hadde iſkje berre tri: jeg havde kun tre. Dvøre Tel. Paa ſamme Maade bruges i Tel. „iſkje aat“; ved Mandal „iſkje kon“; i Sæt. „iſkje ko“. Jf. Danſk „iſkun“ for: ikke uden.

Berrſjell, n. nogen Fjeldmark ovenfor Skovgrandsen. Helg. Ellers: Berrſnøya, Snaudſjell, Vidarloyſja og fl.

Berrſtekk, m. en bar Plet; ſaaſom hvor Snee er nylig afteet.

berrſtekkur, adj. bar paa enkelte Steder. Berrſfroſt (el. Berrfroſt), n. Froſt uden Snee; bar og froſen Jord.

berrføtt (berføtt), adj. barfødet. Nogle St. berføtt (Hall. og fl.). Paa Edm.

- som en Dativform „berfettaa“, adv. G.
 N. berfætt.
berrhalsfad, adj. bar paa Halsen.
berrhendes, adv. med bare Hænder. Hall.
berrhendt, adj. barhaandet.
Berrhogt, n. Fare; Stilling hvori man
 er udført for Angreb. Roma i Berrhogget:
 komme saa nær, at man kan vente et An-
 greb. Nhl.
berrhovdad, adj. bar paa Hovedet, ube-
 dækket. „berrhovda“ (o'), Nhl. og fl. „berr-
 handa“, Edm.
berr-isad, adj. fisløst, men uden Sne. Hall.
berrleg, f. berleg.
berrleisfad, adj. gaende med det bare Fod-
 tøj (uden Skier, Truger eller Jisbrodder);
 nemlig i Sne eller paa Jis. Vofs og fl.
 Nogle St. berlesta, og berlest. Ogsaa som
 adv. (med Dativform): bærlestom, Drf.
 bærlesta, Edm.
berrmaalug, adj. fitalende. Hall. (?).
berrnaen, adj. ganske nogen. Hall.
berrnsinad (i'), adj. mager, tynd, saa at Se-
 nerne i Hjødet vise sig. Hall.
berrsnæv, adj. bar, aaben, skovløs; om Mar-
 ker. Edm. **Berrsnæva**, f. en aaben og
 skovløs Mark.
Berrsnøvda, f. skovløs Mark; Fjeldmark
 ovenfor Skovgrændsen. Ndm. og fl.
Berrsyn, f. Stilling hvori en Ting er let
 at see; Sted som kan lettelig overskues.
 Nhl. og fl. Han kom i Berrsyn: han kom til
 et Punkt, hvor man lettelig kunde see ham.
berrsynleg, adj. gienlynt, let at see. Tel.
 og fl.
berrsynnt, adj. let at see; ogsaa om et Sted,
 som er belejligt for Udsigt, har en fri og
 aaben Beliggenhed.
berrføgjen, adj. aabenhjertig, fitalende.
 Nhl. Af søgja, v.
Berrrevle, n. en aaben Plan, som er let
 at overskue. Tel.
berrrevlen, adj. aaben, skovløs. Hard.
berrvegen (e'), adj. veiet for sig selv, uden
 Kar eller Emballage. Smøret var femtan
 Mæter berrveget (bærvægie), o: Karrets Vægt
 fraegnet.
Berferk, m. efter G. N. om en vild og ra-
 sende Stridsmand. Vel egentlig (efter
 Egilsson og Frizner): En som gaar i Hjer-
 nehud, af det fornævnte „Bere“ f. Bera, f.
berst, adv. bare, fun, naar fun (= berre).
 Lyder ogsaa: berrest, bæreste. Helg. Fosen,
 Hall. Ellers i en anden Form: bert
 (bært), Nhl. Sfl.
Berstein, f. Bergstein.
bert, adv. 1) bart, aabent. 2) bare, fun
 (= berre, berst).
Berva, f. bar Jord (= Berra). Jandersen.
 „Kjere paa Bervaan“ (Dativ).
besa, f. biså.
beskare, v. a. skaffe, forsyne med. Edm.
[Bestjeng, m. Besteb; rigtig Skik og Dr-
- den, god Fremgang. Nordl. og Trondh.
 Stift. Besynderlig Form; maaskee for
 Bestjending?
besna, v. n. (ar), forbedres, blive bedre (=
 batna). Temmelig alm. som Modsetning
 til „vesna“ (versna).
Besv (?), i Forbind. vera til Besv, o: holde
 Maaltid. Hall. (Hoel). Maaskee: til Bits.
best, adv. 1) bedst, paa bedste Maade. 2)
 just, netop, i det samme. Best eg giætt, so
 datt eg. (Egentl. som jeg gif bedst). Best
 som det var: just som dette var. S. følg.
best, adj. bedst; behageligt, tjenligt, dueligt
 o. f. v. Superlativ af betre; altsaa egent-
 lig bestf. G. N. bestr. (Ang. detest, betst;
 Goth. batists). Han vardt beste Mammen (den
 lykkeligste). Daa han var paa sitt beste (o: i
 sin bedste Alder).
Besta, f. Bestemoder (= Godmoder). Kun
 som Navn i Familien og i enkelte Gne.
 Ellers bruges „So Besta“ og „So Beste-
 mor“ spøgende om en Kvinde, som vil have
 meget at raade eller kræver megen Op-
 mærksomhed. Ligeledes „Han Bestefar“
 om en Mandsperson.
besta, v. a. (er, te), sje loseligt, heste
 sammen med nogle faa Sting. Nordsjæls.
 (Formodentlig af Bast). Eng. baste. Her-
 til: Best, m. eller Besting, f. forelobig
 Sammenhæftelse af Delene i et Klædnings-
 stykke, som skal syes. Sf. nestå.
[Bestand, n. Mulighed at holde ud. be-
 standig, adj. taalig, i Stand til at holde
 ud. bestaa, v. n. holde ud, holde sig. B.
 Stift.
Beste n. 1) Bastetræ, Lindegrene at flække
 Bast af. Nffj. (Ved Mandal Besta, f.). —
 2) et Knippe Bast. Nffj. — 3) Traad til
 at heste noget sammen med (f. besta). Hall.
Bestemann, m. Styremand, Fører paa en
 Storbaad. Ndm.
bet, f. betær. — **beta**, f. bita (i').
[betala, v. a. (ar), betale. (Nedertydsk).
 Hertil: Betaling, f. nogle St. Beral, n.
 (Hard. og fl.).
betær (e'), adv. bedre. (Brugt som Kompa-
 rativ til vel). Forskjellig Udtale: bet'er,
 bett'er (Nordre Trondh.), bet'e (Vofs,
 Tel. Sæt.); nogle St. beer, og bær, men
 ellers ligt Afsektivet (betre): bere (ee),
 bære, beire. G. N. betr. (Ang. bet; G.
 Sar. bat; Sfl. baz). Forekommer ogsaa
 i Betydningen: mere; f. Er. „Driff bet'e“
 (Vofs). Ligesaa i G. N. Mere alm. med
 et andet Adverbium, saasom: betær fram,
 betær upp, betær hit ic.
Beterleiske, m. bedre Beskaffenhed, det at
 noget er bedre. „Beirleiske“, Sffj. Edm.
 F. Er. „G tenkte da fulde verte beire,
 men da vardt ikkje stor'e Beirleikjin“.
betra (e'), v. a. (ar), forbedre, gjøre bedre.
 Sædvanlig afvig. bera (ee), bære, beire
 (f. betre, adj.). G. N. betra. — betraft,

v. n. forbedres, blive bedre.

betre (e'), adj. bedre. (Kræder i Stedet for det manglende Komparativ af god). Har forskjellig Udtale: betr'er (Nand.), bere, el. beere (mest alm.), bære (Dsl.), beire (Srt. Sj. Nfj. Edm.). G. N. betri; Sv. bättre. (Holl. beter; Eng. better; Ang. betere).

Betring (e), f. Bedring, Forbedring.

[bevara, v. a. = vara, fria, vardveitla.

[bevisa, v. a. = visa, prova, sanna.

bi, v. see bida.

Bia, f. Bie (Insekt). G. N. bý, n. býfluga. (Ang. bee; Ght. bia). Ikke saa bekendt som Humla.

Bibel, m. Bibel. (Tidlig optaget efter Gr. og Lat. biblia). bibelfast, adj. vel begrundet i Bibelen. bibellærd, adj. vel bevandret i Bibelen. (Dg. bibelsprengd, om Gn, som ofte henviser til Bibelen, uden Nødvendighed).

bibra (i'), v. f. bivra.

Bid (ii), n. i Talemaaden „ingen Bidsens Ting“: ingen forhaandenværende Ting (B. Stift. Nordl.). Ligefaa „fvar ein Bidsens Grand“: hver eneste Smule. Af Verbet bida.

Bid (i'), n. Venten (af bida). G. N. bid. Maaskee ikke i Brug, men forudsat i Bidlund (f. d.). — Paa Edm. siges „med Bøn og Bid“ (o: med vedholdende Beden); men dette Bid hører vel hellere til bidja.

bida (ii), v. n. 1. (bid, beid, bider, i'), være, være forhaanden, findes, gives. Det bid ikke i Suset. Alt det som bid i Suset. Kvart eit Liv, som paa Garden beid. Hadde det bidet (i) her, so stulde du senget det. B. Stift; ogsaa Tel. Hall. Nordl. Tydeligt i Nfj. og Edm.: bide (bid'e, beid, bide'); andre Steder: bia, bie, bi (bi'e, bei, bee). G. N. bida (bid, beid, bidit). Jf. Bld, bideleg, bidig. — Her mærkes ogsaa: bi (bi, bei) med en anden Betydning: blive, komme til at være; f. Gr. det bi' notot jeint. Det bei' smaatt. Stikk som det no kann bi'. (Nordland, Trondh. Sfter. Mandal). Dette seer nærmest ud som en Afvigelse af det fremmede „blive“ (bli'), men synes dog at støtte sig til „bida“ i ovenanførte Betydning, og er ialfald en meget bekvem Form for Dagligtalen. Jf. verba.

bida, v. n. og a. (ar), bie, vente, oppebie. Alm. (Nogle St. med Imperf. bidde og Sup. bidt). Sv. bida. G. N. bida (med stærk Voining, ligesom det forrige). Bida no (forfortet: bi'no), bi lidit, vent lidit endnu. Bida meg: vent til jeg kan komme. Den Mæten er god til aa bida paa, o: den mætter saaledes, at man kan bie længe, førend man bliver fulsten.

bidande, tilværende; f. bidig.

bidda (i'), v. n. (ar), bede om noget (= bidja). Hall.

Biddag (i'), m. Bededag. Srdv. „Beedag“.

Biddar, m. Betler, Tigger. Edm.

Bide (i'), n. Kjernefar, Smør-Kjerne (= Kerna). Edm. (Orsten og fl.). Jæl. bida. f. Botte, Kop. Jf. Bldue. — **Bidefall**, n. en Kjernting, en Portion Fløde, som kan kernes paa een Gang.

Bidel (i'), m. 1) en Jubhyder, Gn som beder til Gjaeftebud. Valders, Gbr. 2) en Veiler, Frier. Vofs, Gard. Tel. Udtalt: Bedel, Beel, Bil (i'). G. N. bidill (til bidja). Jf. bidla.

bideleg (ii), adj. 1) mullig, forhaandenværende; f. bidig. — 2) om Mød: mættende, god til at „bida paa“; f. bida, 2.

Bidestund, f. Ventestund.

bidig, adj. mullig, som kan være; som er forhaanden. B. Stift, Nordl. Ingen bidig Ting. Alle bidige Slag. Avar bidige Dag (hver eneste Dag). Ordet udtales overalt med „d“, om end Stamordet (bida, 1) udtales „bie“. Ellers bruges ogsaa: bideleg (Orfd. og fl.) og bidande.

Biding, f. Venten. Det vardt ikke lang Biding: man ventede ikke længe.

bidja (i'), v. a. og n. (bid, bad, bedet), at bede. Mest alm.: bea, el. be, med Forberne be (el. beer), ba, bee (el. bedt). Paa Edm. hedder Inf. bie el. bise (for bidje, ligesom Bise for Bidja, Smitje for Smbidja ic.). og de tre andre Former: bid'e (i'), bad, bide' (i'). G. N. bidja (bid, bad, bedit); Sv. bedja. (Goth. bidjan). Imperf. fl. baado, lyder: baae (Srt.), ho'o (Hall.), beo (Vald.). Supin. gaar over til ho'e (Mhl. og fl.). Imperativ bid (i'), fl. bidje (mest alm. be, bee). — Betydning: 1) bede, anmode Gn om noget. Med Personen i Affusativ, og ofte Aff. med Infinitiv; f. Gr. Han bad meg toma. — 2) hyde, indbyde. Bidja Folk til seg. Bidja til Vords, til Gjaeftebods, til Brudlaups. — 3) hyde, befale, paalægge. (= segja til, setja til). Han skal gjera det, som eg bad honom. — 4) ønske. Bidja vondt. B. godt. B. vel liva (o: tage Affked). B. velkommen. B. God-natt. — 5) v. n. bede, gjøre Bøn; ogsaa: tigge, betle. Han gjelt og bad. (Hedder ogsaa: han gjelt og bad seg). Bidja seg Gud til Gjaelp. Bidja seg undan: bede sig fritagen. B. um: forlange, begjære. B. av: afbede. Det var bedet syre henne: der blev gjort Bøn for hende (i Kirken). Der intje aa bidja syre: det kan ikke afbedes, det maa og skal skee.

Bidjar, m. en Bedende; ogsaa Betler; f. Biddar.

bidla (i'), v. n. (ar), belle, frie. Gard. Tel. og fl. (udtalt: bila, hela, bele). G. N. bidla. Jf. Bidel. — **Bidlebrev**, n. Frierbrev. **Bidledros** (oo), f. Blege som svar mange Veilere. (Tel.). **Bidlegut**, m. Vellerens Følgevend. (Landstad, 783). **Bidlemann**, m. Talsmand for en Frier. **Bidlemaal**, n. Forlovelse. (Gard.). **Bid-**

lestemma, f. Sammenkomst i Anledning af en Forlovelse. **bidlevand**, adj. kræsen i Valg af Fæstemænd. **Bidleveitfla**, f. Gjæstebud ved et Fæstemaal. **Bidlevektja**, f. foregiven Kjæreste; En hvis Frierie kun vaffer Dymarksomhed og fremkalder andre Veilere. (Æl.). — 3 Hardanger have disse Ord Formen „a“ (Bela-mann, Belamaal, Belastevna), som synes at være en Genitivform af Bidel (Beel); men dette passer kun, hvor der tænkes paa flere Veilere (som bidlavand, Bidlaveffja). En Sammensætning med Bidlar (m.) vilde være tydeligere.

Bidlar (f), n. Nabostab eller Krebs, hvis Indbyggere deeltage i hverandres Gjæstebud; altsaa: det Distrikt, i hvilket man indbyder Gjæster. Øbr. Østerr. sædvanlig udtalt „Beelag“.

Bidlar (f), m. Veiler (= Bidel).

Bidlund, f. Taalmodighed, Taal til at bie eller vente. Jæd. Jndh. (Snaasen). Helt udtalt Belund. G. N. bidlund, hører til et Subst. Bid (f) af bida.

bidlundsam, adj. taalmodig, som finder sig i at bie. Udt. belundsam.

Bidne, n. Kar; Koy, Spand, o. f. v. 3 Sogn et Fællesnavn paa alle mindre Kar; hvorimod et større hedder Kjer a lb. Dg-saa i Hall. og Vald. udtalt Biddue (ii); i Sff. Vinne. Synes at høre sammen med det foransførte Bide, men nærmer sig ogsaa til Buna (Bundna?), hvorefter senere. bie, f. bida og bidja.

Bif (f), n. Beg. Afvig. Beef, Bæf. G. N. bik. (Ang. pic; Lat. pix).

bifa (f), v. a. (ar), bege, stryge med Beg; spottvis om at arbejde seent og aldrig blive færdig. — **bifast**, v. n. fæste sig, hænge fast.

Bikar (f), m. Bøger, Støb at drikke af. Sogn, Hard. og fl. G. N. bikar. Ght. bechar. Mere alm. i Ørdsproget: Der brotne Bikarar i alle Land (Brudne Kar i alle Lande).

Bikast (f), m. liden Koy til Beg. (Landstad 690).

bifkrædd, adj. overfjurt med Beg.

Bikhuva (f), f. Beghve (som Midde med Skurv). Sv. bechhuva.

Biff, m. 1) Bnfning, Redbøining; 2) et Raft til Siden, en Overhaling; f. følg.

biffa, v. n. (ar), 1) bukke, gjøre en raft Bnfning eller Redbøining; mest om Fugle. Øbr. — 2) vippe, roffe, fæste sig til Siden, f. Er. om Vaade og Farkøler paa Bølgerne; ogsaa: dumpe, styrte, falde over. Meget brugt i Trondh. Stift og Nordl. Tilbeels udtalt beffa (beff). — 3) v. a. rolle, ryfte, støde til noget saa at det vælter. Solør og fl. G. N. bikkja (styrte) synes at være et afledet Verbum.

Bikkel, m. Tav i Hjernet paa en Dør, saaledes afpasset til Lærstelen at den kan

tjene i Stedet for Dørhængsel. Nordland. (Bikkjel). Andre St. kaldet Darre.

Bikkja, f. 1) Hund af Hunkjønnet (= Tit). Afvig. Bykkja (Nhl.). G. N. bikkja. (Ang. bicee; Eng. bitch). — 2) en Stette under en Baad (= Stør, Bordnaff). Lofoten. — Bikkja bruges tilbeels (især paa Østlandet) ogsaa for Hund i Almindelighed, altsaa om begge Køn; saaledes ogsaa i Sammensætning, f. Er. Bikkjesot, m. Hundesot. Bikkjesinn, n. Hundesind. Bikkjeveder (veer), n. meget uhyggeligt Veir. **Bikkjebit** (f), n. Hundebid. **bikkjebiten** (f), adj. bidt af Hund; ogsaa: haanlig behandlet, tiltalt med biden Dr. Æl. **Bikkjetjeks**, = Hundtjeks (Plante). **Bikkjesløjka**, det samme.

Bikkjestrånd, f. i Talemaaden „ganga Bikkjestrånd“, o: gaae en besværlig Strændvei, som man kunde undgaae, hvis man havde Baad.

Bikkjesyra, = Høymola.

Bikksum (f), m. Begsom. (3fte alm.)

Bikke, m. 1) Bnd, Stift hvormed noget slaaes fast. Hall. (3 B. Stift: Pikse). — 2) en Stormand (= Veffe). Østl.

Bikkraa (f), f. Skindlay at bege med.

biksvart (f), adj. begsort.

bikurt (f), adj. beget, tilfølet med Beg.

Bil (f), n. 1) Mellemrum. Et Bil imellem Bergom: et Rum imellem Klipperne. Øbr. (Bel, Beel). G. N. bil. — 2) Stund, Tid, Tidspunkt. Det var dette Bilet i Gaar:

ved denne Tid igaar. Abg. Sogn og fl. — 3) Tidsrum, en længere Tid; især en Deel af Aaret. Almindeligt, unbtagen i den nordligste Deel af Landet. Tilbeels udtalt: Bel (Beel) og overgaaet til Byl (y), el. Bøl. (Nyh. Sbl. Sdm.). G. N. bil

(Stund, Tid; ogs. Dphold). 3 svenske Dial. bil, bel. — Paa Bil beggie, o: i nogen Uvisshed, saaledes at man venter ligesaa snart det ene som det andet. Sff. (Paa Sdm. „paa Byl beggie“). Jsl. á bil beggia:

imellem begge. Paa nyom Bilom: nylig, i de seneste Tider. (Paa nyaa Bilaa, Sff.; paa nyaa Bylaa, Sdm. Nyf.). — Bile-

imellem: til visse Tider, en og anden Stund. (Nogle St. hylemyllaa). 3 Bivis (Bilevis),

omtr. d. samme.

bila (f), v. n. (ar), felle, mangle. Nff. „Kva' so bela deg“ (Hvad er det som feiler dig)?

G. N. bila (svigte, gaae sønder).

Bila (ii), f. Bile, Bredøre. Holl. bijl.

Bild, m. Ladejern, Redskab til Mareladning. Hard. og fl. Paa Sdm. Bill; nogle St.

Bil. (Jsl. bildr). Maafee ogsaa et Slags

Bil (ligesom G. N. bildr), da nemlig

„Jævil“ synes at høre hertil. Jf. Sv. isbill.

billeg, adj. billig, rimelig, moderat. (Æ. bil-

lig, fordm billich). Overalt med reent

„ll“ og med Formen „leg“ (le', ll'), ifke „ig“.

Billung, m. Tvillingbroder. Jndh. (Sparbu). Dgsaa i svenske Dial. (Misz 32). Opruldelser uvis.

Biluc (i'), m. en uvenlig, underlig Person; En som ikke er stiftet til Selstøb. Sdm. (Dunkelt Ord).

Biløxe (i'), n. Billede. Dgs. udt. **Beløxe**. G. N. bilati (om Helgenbilleder); Sv. beläte. Formen er stærkt afvigende fra de bestegtede Sprog (Ang. bilid; Ght. biladi; T. Bild, Holl. beeld); maafee opfattet som Bil-løxe el. noget lignende. — **Biløxe**-bøf, f. Billedebog. **Biløxehoggar**, m. Billebhugger

Bin (ii), n. f. Vine.

bin, v. n. (ar), stiv, see paa en Ting med Nysgjerrighed. B. Stift. Falder nær sammen med bisna. Hertil Vine, Rabine, forbindab.

Bind, n. Bind; Jndbinding.

binda, v. a. (bind, batt, bundet), at binde. Imperativ: bitt, fleert. binde; ligesom Imperf. batt, fl. bundo. Paa nogle Steder gaar „nd“ ganse over til „tt“, saa at Ordet hedder bitta (bitte), med Formerne: bitt, batt, butte? (Segn, Nordl.). G. N. binda (bind, batt, bundit). Formen batt har egentlig hedt „band“; heraf Subst. Vand og Vende. — Betydn. 1) binde, fæste med Vaand. Binda inn Arna: sætte Kærne paa Stald. Dgsaa: forbinde, fæste Stolperne i en Bygning, o. s. v. — 2) sammenhefte i Knitper. Binda Korn: binde Kornstraa sammen i Neg. — 3) knytte, gjøre i Stand ved Binding. Binda Garn. B. Not. B. Sopor (strikke). Hertil **Bunding**. — 4) fange med Ord eller Spørgsmaal, sætte En i Forlegenhed for Svar. No batt eg deg. Det kam ingen binda honom (om En som er meget klogtig i at disputere). — 5) forbinde, forpligte. Binda jeg i Sopor: laae sig sammen; giftes. Binda Skuld: sætte sig i Gjæld. Hertil **skuldbunden**.

Bindar; m. En som binder. Hertil **Garnbindar**, **Vokbindar**, og fl.

Bindetre, n. (i Bygning), = Vand.

Binding, f. Gjæringen at binde; ogsaa Vaand, Forbinding; Bindemiddel.

Bindsl, n. Forbinding. En anden Form er **Bindelse**, n. som tildeels betegner: Forstoppelse, Obstruktion.

Bindøks, f. et Slags bred Dre; Især en hvormed man kan danne belgefornige Flaeder paa Tommerstøffe (sprettetelgja). Tel.

Bine, n. noget at see paa; et Særshyn, **Bindunder**. Eff. Paa Sdm. **Bin** (ii) og **Binap**, n. (f. Ny), ogsaa **Rabine**. S. **bin**.

binasam, adj. nysgjerrig (= **bisnesus**). Hedder ogsaa **binen**. Sogu og fl.

Bing, m. 1) en stor Rasse, som er størst til en Bæg, eller hvis Bagde dannes af selve Bægen. Kornbing. Saltbing. Alm. G. N. binger; Sv. bing. 2) Rum eller

Afdeling i et Føhuus; afstængt Rum for Faar eller Gjefer. Gbr. Østherd.

Binge, m. Gjedsefrum, Grube til Opsamling af Skarn. Nsl. Egentl. samme Ord som Bing.

bingfa, v. n. (ar), halte, gaar skjævt og humpende. Nordland, Sdm. Gbr.

Bingsa, f. Hunchjærn; f. Birna.

Bining, f. nysgjerrig Betragtning.

Binna, f. Birna. Binne, f. Bidne.

birgjen, f. byrgen.

Birkje, n. f. Byrke. **birkjen**, f. berksen.

Birna, f. Hunchjærn (= Beta). Formen Birne er anført fra Østherd. (Topogr. Journal 21, 44); ellers hedder det **Binna**, **Binne** (Smaal. Buskr. Tel. Hall. og fl.), og **Bjønna** (Søndre Verg.). G. N. birna, af samme Rod som Bjørn. En afvigende Form er **Bingsa**, Nordl. Jndh. Hall. og fl.

birren, adj. stolt, f. byrren.

bisa (i'), el. besa, v. vaase, sladre. Harb.

Bisf, m. 1) en Bid, Mundfuld. 2) Frost.

Bösf, Sogn, Valders. Sj. Vitaas.

bisfa, v. n. (ar), æde raskt, tage Munden dygtigt fuld; om Dyr. Sdm. og fl. Andre Steder: spise Frost.

Bismar, m. Bismar, Stangvægt, Veieredskab til mindre Lyngder, sædvanlig til en Waag (36 B), og tildeels til to Waager (Tvo-vaaga Bismar). G. N. bismari; Sv. besmar og besman. Ordet har været udsledet af Ital. peso, el. pesamento (o: Vægt), men er ellers dunkelt. — **Bismarck**, m. Løstekrogens paa en Bismar. **Bismarpund**, n. en Vægt af 24 Marker (eller 12 B).

Bisn (ii), f. et Bidunder, noget som vækker megen Opsigt, eller som alle ville see. B. Stift, Tel. og fl. G. N. bisn, og bysn. (Sj. Ang. bysen, Gempel). Sjældnere i et Par andre Betydninger: a) Svæg, Gier, Lidsfordriv. Nordl. b) Riv og Strid. Gbr. Det sidste synes dog at høre nærmere til „bitast“, see **Bisimid**. Hertil ogsaa „bisnast“, v. n. tirses, ophidsede hinanden. Hall.

bisna (ii), v. n. (ar), see paa noget med Nysgjerrighed eller Forundring; gloe, gabe, undres over en Ting. Meget brugt. Syd og vest i Landet; ogs. i Nordland. Tildeels **bisnast** (Ndm. Nordl.). I Sogn: **bisnna**, som nærmer sig til det fornævnte **bin**.

bisnesus, adj. nysgjerrig, begjærlig efter at see noget. Tel.

bisneleg, adj. forbausende, som vækker megen Opsigt.

Bisning, f. nysgjerrig Betragtning.

Bispp (i'), m. Bisshop. G. N. biskup, af Gr. og Lat. episcopus, Tilsynsmand. — **Bispe-**

mesfa, f. Bispevisittats.

Bit (i'), n. 1) Viden, Gnaven (= Biting).

Der itjse notot Bit med Bisten i Dag (Bisten vil ikke bide paa). Uegentlig: Skjalden, Klam-

meric. Det gjeng med Vit og Slit. — 2) Hvas-
hed, det at et Redskab bider godt. Denne
Ljaanen heve eit godt Bit. — 3) Anfald af Syg-
dom, især Kvalme eller Svimmel. Man-
dal (Ved). Ellers Hugbit, Vatsbit. — 4)
Noget som bider; især om Insekter (Luus,
Lopper, Myg, Bremser). Jf. Nat. — 5)
Bid, Sted hvor noget er bidt. Det syner
Bitet etter Katten. — 6) Mundbid paa et
Bidfel. — Tildeels udtalt: Beet, Vett, Væt.
Bit (ii), m. 1) en Bid, Mundfuld (= Bite).
2) en Bider. 3) Sammensætning som
Steinbit, Kongulbit. Jf. Hoggbit, Moske-
bit, Lunnbit. 3) en bitter Tilstale. Dg-
saa om en Person, som giver grove og
bidende Svar.

bita (ii), v. a. og n. (bit, beir, bitet, i'),
bide. G. N. bita. Imperf. fl. bito (i'),
Hall. Supinum bite (i'), biti, bete. —
Betydn. 1) bide, gribe eller flemme med
Tænderne. Bita av: afbide; bide itu. Bita
Neter: knække Nadder. — 2) æbe; især
græsse, om Fæ. Dei hava kortje til (aa) bita
elder sita, o: hverken Mad eller Klæder.
Kortje til bita elder brenna, o: hverken Mad
eller Ved. Han bit semte Grafet, o: gaar i
sit semte Nar (om en Hest). — 3) skjære,
trænge ind, være hvas; om Kniv, Lee, Dre,
o. f. v. — 4) sætte sig, trænge ind; om
Vædffe, Farve, eller desl. Det vil ikke bita
paa. Jf. beita. — 5) virke, paavirke; og-
saa: smerte, gjøre ondt. Det bit ikke paa
beim: det anfægter dem ikke. Det bit ingen
Niet paa honom (om en meget vranqvifis Per-
son). Han felt av det, som best beir: som smer-
tede mest. — 6) tale hidfigt, give grove
og bidende Ord. Bita ifraa seg: bide imod
for at forsvare sig; gjengjælde haardt med
haardt. Bita aat: bide stærkt til. Bita i
Sop Tennerna: flemme Tænderne sammen
(af Hidsighed eller Smerte). Bita seg i lipa
og tegja: tvinge sig til at tie, undertrykke
sin Harm. 3 reflexiv Form: bitast (bitst,
beist, bitesst), bides med nogen; eller oftere:
bide hinanden. 3 sidste Tilfælde som Fleeer-
tal, i Præs. bitast (ii), Imperf. bitost (i').
— Afledning: beita, Beir, Beite; Vit,
Bite.

bita (i'), v. a. (ar), udstykke, rive eller skjære
i smaa Stykker. „Beta i fund“, Dufferud.
G. N. bita.

bitande (ii), adj. 1) bidende. 2) som man
kan bide. Han felt baade bitande og sitande
(baade Mad og Klæder). Nyf.

Bitar, m. 1) En som bider (= Bit, m.).
2) Hjørnetand (= Bite). Drf.

Bitaa (ii), n. Frostost, Morgenmad. Sæt.
Tel. (Winje, Mo). Dunkel Form, som
snarest seer ud til en Omvendning af Habit.
Bitbiffja, f. en blodig Huud.

Bitbol (i', oo), n. et ufredeligt Huus, et
Hjem for Riv og Strid. Nogle Steder
„Betabole“. (Hall.)

Bite (i'), m. 1) en Bid, Mundfuld; især et
sammenbiset Stykke Sladbrød, besmurt med
Smør. Smorbite, Kirnorbite, Rjomebite. For-
skjellig Form: Bire, Bete, Bette (Nordl.),
Beta, Bæta (Vstl.), Bata (Namd.),
Baataa (Jndh. Drf.). G. N. biti. —
2) et lidet Stykke, en Stump; f. Gr. af
noget, som er sønderlaaet. Vstl. (Sv.
bit). — 3) Hjørnetand, paa Dyr. Østerd.
(Bæta), Jndh. (Baattaa). Sv. bete. 3
Drf. Bitar (ii). — 4) Bjælke; Forbin-
dingsstok i en Stavebygning; ogsaa: Stue-
bjælke, en stor Tværbjælke imellem Side-
væggene i en Kogstue. B. Stift, og fl.
G. N. biti. 3 Stuer med to Bjælker faar
den ene tildeels et andet Navn; saaledes i
Sæt. „Bite“ om den bageste, og „Maand“
(Namd) om den forreste Bjælke. Jf. Kruna.
— 5) Tværbjælke i en Vaab, under Lofterne.
Nordl. (Bite). G. N. Bæff. Hertil Segl-
bite, Agnbite, og fl.

Birehovud (i', o'), n. Enden af en Bjælke,
udenfor Væggen.

biten (i'), bidt. Particiv af bita.

biten (ii), adj. bidende. S. bitsam.

birhard (i'), adj. stærk til at bide.

Biring (ii), f. Biden; Hvasshed; f. bita.

Bitjarn (i'), n. skjærende Redskab, Kniv,
Lee, Dre o. f. v. Hard, og fl.

Bitkorn (i', o'), n. Dv, yderste Spids paa
en Naver, Søl, Naal og desl.

Bitlyng n. (?), smaat Lyng, som benyttes
til Foder. Sædvanlig: Bitling, ogsaa
Bytling. Gbr. 3 Vald. Bristling.

bitsam (i'), adj. bidende, bidst; hidfig, grov.
Hedder ogsaa biten. Sogn og fl.

Bitesmid, n. hidfig Trætte, Riv, Strid; især
i en Familie. „Blæmi“, Hall. Valbers.
(Maafsee Bittmide. Noget ligt Barfmid).
3 Gbr. betegnes det samme ved „Bisn“,
el. Bisten; andre Steder ved „Bisting“, en
mislig Afledning af bita st, ligesom „Slaa-
sting“ af slaast.

bitta, v. see binda.

bitter (bittr), adj. bitter, beeff. Lidt afvi-
gende fra G. N. bitr, skarp.

bitur (i), adj. befængt med Utsi (Bit).
Hall. Vald.

bitvæld (-vell), adj. udsat for Utsi, let at
befænge dermed, f. Gr. om Klæder. Hall.
biug, fornøden; f. Bob.

Biv (i'), n. Bøven (= Bivr): ogsaa Frygt,
Undseelse. Tel.

biva (i') v. n. (ar), bæve, ryfte. Tel. og fl.
G. N. bifa. Jf. biva.

Bivn, f. bævende Bevægelse; f. Saabivn.

Bivr (i'), n. Bøven, Skjalden. Gbr. og
fl. Nogle St. Bivr (Bibber), og Pipr.

bivra (i'), v. n. (ar), bæve, skjælve, saafom
af Frost; ogsaa: bævre, ryfte; om en blod
Masse. Gbr. Hall. og fl. (Jf. biva). An-
dre Steder er Formen bivra (bibbra) og
pipra G. N. pipra.

Bivring (f), f. Bøven, Rystelse.

Bjarkemaal, n. Venerøvelse paa gammel og usejebanlig Svogbrug. *Tel.* (Landsf. 785) *J Sætersb. Bjorkemaal.*

bjart, adv. klart. *Soli stein bjart.*

bjart, adj. klar, blank, lysende; ogsaa om en Farve: stærk, frisk, livlig. *Nbg. Tel.* *Edm.* og *fl.* *J Valders:* bjert, om noget som er let at see i Fraastand (= herrsint). *G. N.* bjart, klar. (*Ang.* boort, berht; *Goth.* bairhts). *Sv.* hjert (om Farve). *Heraf* byrta og Byrting. *En* afvigende Form er hjerten, f. *Gr.* „Dæ ikke hjertet) fyre dei“, o: der er ikke blide Udfigter for dem. *Nsl.*

Bjartleik, m. Klarhed, Glands.

bjartleitt, adj. blank, lys. (*Sjelden*).

bjartlitad (f), adj. som har en reen og frisk Farve.

bjartna, v. n. (ar), blive blankere.

bjartøvd, adj. klarøiet, med blanke, livlige Dine.

Bjaa (i Navne), f. Bø.

bjaa, v. (r, dde), passe, somme, anstaae. *Hard.* *Dunkelt* Ord ligesom de følgende.

bjaaans, adj. upassende, utæffelig. *Hard.* *Lyder* ogsaa bjaadlaus.

bjaalet, adj. passende, sømmelig; ogs. vakfer, hyggelig. *Tel.* *J Hard.* og *Voss:* bjaadleg.

bjaaflid(d), adj. stem til at bryde Gjerderne og liste sig ind paa Engen; om Kreature. *Tel.* *See* Bø.

bjeldra, v. n. skraale, tale høit og hvinende. *Smaal.* (*J Sv. Dial.* bjällra, skvalbre). *Heraf* Bjelder, n. og Bjeldring, f. *Smaal.*

Bjælke, m. Bjælke (jf. Bite, Slind, Aas). *G. N.* bjalki. — bjelkeføer, adj. tjenlig eller stor nok til Bjælke; om Træer. *Hall.* og *fl.*

Bjella, f. Bjella.

Bjerg, f. f. Bjørg. — bjerga, f. berga.

bjerten, f. bjart.

Bjod, n. et Bud, Tilbud. „Bjo“, *Øbr.*

bjoda, v. a. (byd, baud, bodet, o'), at byde. *Afvisg.* bjoa, bjo, bjø, by (med Formerne by, bau, boe); i *Nsl.* og *Edm.* bjøde (byd'e, baud, bode); i *Søler* bjue med *Imperf.* baug. *G. N.* bjóða (byd, baud, bodit); *Sv.* bjuda. (*Ang.* beodan; *Goth.* biudan). — *Betydn.* 1) byde, tilbyde, forelægge (med Personen i Dativ, Tingen i Akkusativ); ogsaa: gjøre Bud paa noget. *Hertil:* boden, Bod, Baud. — 2) indbyde, invitere (= bidja). *Me* hava litet til aa bjoda paa. *Jf.* Bod, Gjestebod. — 3) byde, befale, paalægge. *Sjelden*, da dette Begreb sædvanlig udtrykkes ved bidja (had) og ellers ved: setja til, styra til, eller lignende. (Et mere bestemt Udtryk for „befale“ synes at mangle). — *Talemaader.* Bjoda godt: være venlig og søiellg. *Derimod*

bjoda voldt: sætte sig op, true eller angribe. *En. Tel.* og *fl.* Bjoda seg: tilbyde sig. *Dg-* *saa* i Formen bjodast (bydst, baudst, bodest); f. *Gr.* Det baudst ikke bedre, o: der var ikke Afgang til noget bedre. Det byd seg, siges om en naturlig Trang, især til Afsering. *Han* giest og baud seg ut: han gif og tilbød sig at kjæmpe med hvem som vilde. *Bjoda* av: undslaae sig, vægre sig; ogsaa: gjøre Modstand. (*Tel.*). *Bjoda* fram: frembyde, tilbyde. *Bjoda* mot: væffe Modvillie, give Ulyst. (*Hertil* motbjudleg). *Bjoda* til: forsøge, foretage sig noget, begynde. (*Tel.* *Øbr.* og *fl.*). *Med* Gstertryk: Det baud til, o: det manglede ikke, det kom for Alvor.

bjodande, adj. 1) bydende; 2) passende at tilbyde, sømmelig, værdig.

Bjodar, m. Byder, f. *Gr.* ved en Auktion. *Høgte* Bjodaren: den høstbydende.

Bjoding, f. Bud, Tilbydelse.

Bjor (oo), m. 1) en Bøver (castor). *Hard.* *Tel.* *Nbg.* og *fl.* *J Østherd.* Bjør. *Andre* *St. Bøver.* *G. N.* bjórr. (*Ang.* beofer). — 2) en meget flittig Arbejder. *Ein* Bjor til aa træla. *Ein* Arbeidsbjor. *Lister,* *Drf.* *Helg.* — Dyret er nu kun lidet beffendt, man maa fordom have været meget udbrebt. *Udskillige* Gaardsnaavne, som *Bjerdal,* *Bjorhovde,* *Bjorlo,* *høre* maaskee ogsaa *hertil.* *Jf.* Bøver.

Bjor, en Kile, f. Bjore.

bjora, v. n. arbejde flittigt (som en Bjor). *Nordland.*

Bjore, m. en Kile, et kileformigt eller trekantet Stykke; især om Overlåder i Skoe. (*Skofjore*). *Hard.* *Sogn.* — *J Nordland:* Bjor. *G. N.* bjórr. *Strimmel.* *Jf.* Bjorlad.

Bjorhus, n. Bøverhule, Hytte som Bøveren har bygget. „Bjorhus“, *Østherd.* *Dg-* *saa* kaldet Bjorgard (*Tel.*), og Bøverbrote (*Øbr.*). *Levninger* deraf kaldes Bjor-*tuft,* *Bjortomt.* *Østherd.*

Bjorlad, n. Gavt i en Lømmervæg; Lørvæggens øverste Deel, som danner en Spids eller Trekant under Laget. „Bjorlad“. *Edm.* *Nf.* *G. N.* bjórr (bjør), m.

Bjorkinn, n. Bøverkind. *Nbg.*

Bjug, m. en frum Figur; en Person som gaar meget nedvøiet. *Hall.*

bjug, adj. buesformig, lidt krum (= bogen). *Hall.* *Tel.* *G. N.* bjúgr.

bjuga, v. n. (ar), bugne, bøie sig, bøies for et Tryk. *Valders,* *Hall.* *Tel.* (*Tinn*). *G. N.* bjúga. (*Ang.* beogan; *Øst.* og *Goth.* biugan). *Dette* Verbum har egentlig havt stærk Bøining (byg, baug, boget), ligesom *L. biegen* (biege, bog, gebogen). *Heraf:* *bjug,* *Bygge;* *Baug,* *bøygla;* *Bug,* *bogen,* *Bog* (o'), *Boge.*

bjugsføer, adj. lidt krum i Løggene; hjulbenet. *Øbr.* *Drf.*

bjugla, v. n. bugne, krumme sig. *Hall.*

bjugleg, adj. krum, noget bøiet. *Hall.*

bjugna, v. n. frummes (= bogna).
 bjugnafad, adj. frumnaft. Sæt.
 Bjugt, f. f. Bugt.
 bjugtra, v. n. bugne, boie fig. Gbr.
 bjugvaksen, adj. ldt frum i Varten, ifke ganffe rank. Tel.
 bjø, og bjøde, f. bjoda.
 Bjølla, f. Bjælde, liden Klokke. Nogle Steder: Bjella. G. N. bjalla, ac. bjøllu. — 3 Sammensætning ofte Bjøll (Bjell), f. Gr. Bjøllklave, m. Klove el. Halsbaand til en Bjælde. Bjøllku. f. Ko som bærer Bjælde. (Spotviis: En som altid vil være Formand og føre Ordet). Afvig. Bjøllku, Bjøllkyr. Ligefaa: Bjøllgeit, f. og Bjøllsaud, m.
 Bjølleblom, m. 1) Blaafløffe. „Bjøddebloom“. Sæt. Tel. 2) Røvbjølle (Digitalis). Nyf.
 Bjønn, f. Bjørn. Bjønna, f. Birna.
 Bjør, f. Bjør og Bjørg.
 Bjørg, f. Bjergning, Hjælp, Forsyning; ifær med Fødemidler. Overgaaet til: Bjørg (Afl. Eft. Hall.), andre St. Berg. G. N. bjørg. Jf. Byrg. 3 Betydn. Beskyttelse, findes det i „Fingerbjørg“, hvor det sædv. udtales Bjør. Ligefaa i en Række af Kvindenavne: Arnbjørg (Anbjør), Aæbjørg, Gunnbjørg, Ingebjørg, Torbjørg.
 Bjørga, f. Bjergvad, Række af lavere Klipper. Harb. Dgfaa i Formen Bjørg. Vofs. Jf. G. N. bjarg, n. Klippe.
 Bjørk, f. Birk; Birketræ. (Nogle St. paa Dstl. Bjerk). G. N. bjørk; Sv. björk. Fleertal sædv. Bjørker (Björkje); afvig. Bjærker (Bjærka, Hall.). 3 Sammensætning sædvanlig Bjørke (f haardt) saaledes: Bjørkebord, n. Birkplanke. Bjørkebrunn, n. Birkvifte. Bjørkekula, f. rundaagtig Udvaart paa Birk. Ligefaa: Bjørkehort, -holt, -kvist, -lauv, -rot, -skat, -skog, -stuv, -taag, -vid (ve'), og fl.
 Bjørkekjørr, f. Birketræ. 2) Dvergbirk; f. Røpe.
 Bjørkelav, n. Birkelav (Mos), Usnea barbata.
 Bjørkepors, m. Dvergbirk (= Røpe).
 Bjørkestjegg, n. = Bjørkelav. Edm.
 Bjørlad, f. Bjørled.
 Bjørn, m. Bjørn (ursus). Sædvanlig med afvigende Udtale: Bjønn (mest alm.), Bjødn (Søndre Berg. og fl.), Bønn (Selbu), alt med aabent ø (ø) ligefom de foregaaende Ord (Bjølla, Bjørg, Bjørk). G. N. bjørn; Sv. björn. (3 andre Sprog en fortere Form, hvorom f. Vera). Ugentlig om en barff og kuldbrende Person; jf. Brotbjørn. Ellers brugt som Mandsnavn, ifær sammensat (Aæbjørn, Gunnbjørn, Sigbjørn, Torbjørn, Vebjørn og fl.). Han er baade Bjørn og Uffe: han er ret dygtig, forsvare sig i enhver Stilling. Det kom Bjørn

i Barneleit: der kom en ubehagelig Afbrudelse. Selja Stienet av Bjørnen, fyrr han er floten: gjøre Regning paa det uvilse. — Fleertal sædvanlig regelret med „ar“ (Bjørnar); ellers med „er“: Bjødner (Harb.), Bjønnir (Tel.). G. N. birnir. 3 Sammensætning tildeels Bjørnar (Bjønna), f. Gr. „Bjønna-flo“, afvigende fra G. N. bjarnar. Saaledes Bjørnarfer (e'), el. Bjørnarfar, n. Spor efter Bjørnen. Bjørnarfora (vo), f. Mærke efter et Angreb af Bjørnen. Bjørnarhide, n. Bjørnehule. Bjørnarjag, n. Bjørnejagt, Klappjagt. Bjørnarlab, m. Bjørnelab; ogsaa kaldet „Bjønna-lom“ (Edm.) og „Bjønram“ (Vierd.).
 Bjørnbleffer, Galla (Plante). Smaal.
 Bjørnboka (o'), f. 1) Bjørnefødt, Bjørnefster. Tel. — 2) f. Bjørnstjegg.
 Bjørnbør, n. 1) Korbær, Rubus cæsius. Alm. syd i Landet. 2) = Bløkkebær. Ved Trondhjem.
 Bjørnsfeld, m. Bjørnehud.
 bjørnsfengen, adj. bjørneagtig, grov, plump. Paa Edm. „Bjønningien“.
 bjørnsfri, sikker for Bjørn; om Fæhuse.
 Bjørgnupla, = Geitfor. Helg.
 Bjørnkamb, et Slags smaa Bregner, Osmunda spicans. Tel. Edm. og fl.
 Bjørnlaas, et Slags Dørlaas med en Elaa, som kan skydes frem eller tilbage med Nøgelen. Tel. og fl.
 Bjørnmose (o'), Haar mos, Polytrichum commune. Tel. og fl.
 Bjørns-errv, m. Jerv; f. Jarv.
 Bjørnstjegg, Scirpus cæspitosus. Mandal. 3 Tel. Bjønnbok (o').
 Bjørnslag, n. Bjørnesfor. Dstl.
 Bjørntufa (?), f. Bjørnehud. „Bjønntufu“, Hall.
 Bjørnturft, f. Sonchus alpinus.
 Bjørnunge, m. = Hun.
 bjørnutt, adj. fuld af Bjørn, meget besøgt af Bjørnen; om Marker. „bjønnaatt“, Trondhjem.
 Bjørnveidn, f. Bjørnefangst; sædvanlig om et sjeldent Lyketræ, noget som sjelden hænder. „Bjønneveidn“, Edm.
 Bjørtomt, f. f. Bjørhus.
 Blad, n. 1) Blad, paa Urt eller Træ. G. N. blad. Fleertal nogle St. Blod (o'), Blo'. — 2) Blade, Skive, som ligner et Blad. Nararblad, Steidarblad, Sagblad, Knivsblad. Jf. Herdarblad. — 3) ifær Blad af Papir, eller i en Bog. Fortblad, Noteblad, Tittelblad. Dgfaa: Flyveblad, Tidende, Avis. Duffelt er Ordet Blad (Bla) i nogle Sammensætninger, som Bladhaa, Bladhyfa, Bladfilb, Bladstein. Maafteder ogsaa kunde være et afledt „Blad“ af blada (blade), o: udvælge.
 blada (bla'), v. n. (ar), 1) blade, vende Bladene i en Bog; 2) gjenneftee noget

- for at gjøre et Udvalg. Gava mytet til aa blada i.
- bladd, ubsegt, udvalgt; s. bledja.
- Bladgras, n. Græs med brede Blade.
- Bladhaa, m. et Slags Haar, anset som Hunst i Modsetning til Ridsaa (Rehaa). Nedenæs.
- Bladhyfa, f. et Slags meget stor Hysse (Kuller). Edm. (Blahyse).
- bladlaus, adj. bladløs; ogsaa i Kortspil om den som ikke har vundet et Stik. Heraf Bladløysfa, f.
- Bladmassing, m. Messing i Blader.
- Bladrefa (e), f. Skovl, Magskuffe. Drf. „Blaruku“, modfat „Greipruku“.
- Bladside, f. Side i en Bog, Pagina.
- Bladstild, f. Smaaflid, omtrunt af Sterrelse som Brisling. B. Stift. 3 Ehl. om en noget større Sort. (Efter Udtalen: Blastild).
- Bladstein, m. et Slags haard Brynestein (fra Gidsborg i Tel.).
- Bladvott, m. = Heilvott.
- blaga, v. n. (ar), glimte, flamme (= braga); ogsaa glimre, prunke, have et stolt Udseende. Inbr. i Formen „blaaqaa“. 3 Rand. blegda. Jf. bragda, bragla, blega.
- Blak, n. 1) en vistende eller slagende Bevægelse; f. Gr. i et Seil (s. blaka). Helg. — 2) et Sted, hvor Vinden ikke har rigtig Magt, en stille Plet i Ly af en Klippe. Nordland, Edm. og fl.
- blaka, v. n. (ar), slagre, vifte, bære som et Seil, naar det ikke kan opfange Vinden. Helg. G. N. blaka, vifte. 2) ligge i Ly, eller paa et Sted hvor Vinden er svag. Det blatar undan Nefet: der er stille tæt ved Nefet. Edm. Jf. blakra.
- blakk, adj. blegladen, blegfarvet, lyshaaret (om Dyr); med nærmere Betegning: raudblakk, brunblakk, gulblakk, elgsblakk og fl. (G. N. blakkr). Dgsaa: blakket, blegnet, falmet (om Farve og farvede Ting). Sv. blakk. Adskiller sig fra Eng. black, Ung. blæk (o: mørk, sort) og nærmer sig mere til Eng. blank (Fr. blanc), o: hvid, bleg. — Heraf dannes ogsaa Substantiv: Blakken (Blakfjen), om en Hest, og Blakka, om en Geppe. Jf. bleggja.
- blakkast, v. n. afbleges; s. blakna.
- Blakkbær, n. s. Bløffebær.
- blakklitad (i'), adj. blegfarvet.
- blakkvoren (o'), adj. noget bleg el. blakket.
- blakna (blakne), v. n. (ar), blegne, falmne, tabe sin Farve.
- blakra, v. n. (ar), bære, ryste, vifte ligesom Lev. Nhl. Edm. Drf. og fl. Blakra med Dhyom: ryste Dreene, om Dyr, f. Gr. Kaar. Hedder ellers: blikra (Tel.), blikra (Segu), blega (Vald.). G. N. blaka, blakra. — Dgsaa med Betydning blinke, glimte, om Lys; ligesaa om Stjernerne. Edm. 3 Nordl. blaktra.
- Blakring, f. Bøven; Vistning.
- Blakst, m. en Viste til at blæse Avner ud af Kornet. Kommerige. Til bleggja.
- Bland, n. Blanding. Kun i Forbindelse med „i“ og „til“. 3 Bland: imellem det øvrige, paa et og andet Sted. Ofte udtalt „i blant“ (som i Dansk) og endog brugt som Præposition, hvor det egentlig skal hedde „i Bland med“ (som i G. N.). Til Blands: i blandet Orden, om hincanden, verelviis, forskjelligt. B. Stift.
- blanda, v. a. (ar), blande, mange. Hedder paa nogle Steder blenda, især nordensjælds. G. N. blanda.
- Blanda, f. en blandet Drif, især af Valle og Vand (= Syreblanda). Hedder paa nogle St. Blenda (Voss, Edm. og fl.); i Nhl. Blaanda, som er Omlydsformen Blonda (o'). G. N. blanda, acc. blöndu.
- Blanding, f. Blanding; blandet Blæsse.
- Blandkorn, n. blandet Korn; især Byg og Havre (= Hummelkorn).
- Blandsupa f. Suppe af Valle og Vand.
- blank, adj. blank. 3 Berg. Stift: blaant, blaank(e)r. Nære Ord. Heraf blenka.
- Blankfist, m. en Fist, som ellers kaldes Haaghylling, Hawkatta, og fl. Nff. Efter Gunnerus ogsaa kaldet Blankhaa og Blankauga. (Trondhj. Selskabs Skr. 2, 271).
- Blankelonga (o'), f. almindelig Lange (Fist), i Modsetning til Byrjelonga. „Blaanke-laange“, Edm.
- Blankelyse, n. den klareste Sort af Tran.
- Blankestein, m. Navn paa et Slags Fisk (efter Nilsson: Argentina Silus). B. Stift.
- blankøgd, adj. = hjartøgd.
- Blasild, f. Bladflid.
- blaskra, v. n. (ar), pladse, skulpe (= bakka). Hard. Jæd. Tel.
- blaud, adj. frygtfom, bange; eller oftere: bh, undselig. Nbg. Tel. Lyder deels „blau“, deels „blaug“ (s. Landstad, p. 8); det sidste vistnok ved en Tillem্পning til bljug (blyg). G. N. blaudr (frygtfom), Ung. blead; Hst. blödi; T. blöde. Paa andre Steder synes det at være opgaet i blaut.
- Blaudkap, m. Frygtfomhed.
- blaudr, adv. frygtfomt, uden Mod. Han spelar ikke blaut: han spiller et høit Spil, er temmelig dristig. B. Stift (hvor det dog opfattes som blautt, af blaut).
- blaug, f. blaud.
- blaut, adj. 1) blød, raa, vaad eller meget fugtig; om Jorden; ligesaa om Frugt, Fisk, Kjød som ikke er tørret; Klæder som ere fulde af Vand, o. s. v. G. N. blautr; Sv. blöt. — 2) myg, ikke haard; om Metal, især Jern; sjældnere om Steen. Jf. Blautegrjot. — 3) blødhjertet, let at røre, eller at afftrække. Jf. blaud. Heraf bleyta, Blot, blota, og fl. — Om tørre Ting, som give efter for Tryk, f. Gr. Hud, Klæ-

- der, Puder, Haar, siges ikke blaut, men mjukt (ligesom i Svensk). I Formen falder Ordet nær sammen med L. bløf, Holl. bloot (D. blot), men synes dog at være et andet Ord.
- blaut**, m. Frygt, Modløshed. „Blaut'en tof'en": han blev bange. Drf.
- blauta**, v. n. (ar), tabe Modet, blive rød. Nordre Berg. Sdm. Fosen.
- blautarv**, = Arve, Vatsarve.
- blautregg**, n. Eg uden Skal.
- blautreggjød**, adj. blød i Eggen; f. Gr. om Rniv eller Dre.
- blautregrjot**, n. Begsteen, Klæbersteen. Nogle St. Blautgrøt, el. grøt.
- blautfengd**, adj. blødgagtig, fjælen. Drf. (blautfangt). Paa Edm. blautfingjen.
- blautfoder**, n. blødt Foder, Hø i opparret Vand. Dfl. Paa Edm. Blautelod, f.
- blauthjartad**, adj. blødhjertet; let at røre.
- blauring**, m. frygtfomt Menneſke. Trondh.
- blautleike**, m. Blødhed.
- blautlend** (el. lendt), adj. sumptig, bestaaende af blød Jordbund.
- blautmatad**, adj. umoden, som har blød Kjerne; om Korn. Jf. matad.
- blautna**, f. blotna.
- blautsoden** (o'), adj. blødfogt.
- blautristel**, Planten Svinemælk, Sonchus arvensis. Drf.
- blautvoren** (o'), noget blød eller fugtig.
- blavva**, v. glimte; f. braga.
- blaa**, adj. blaa; blaafarvet. I forskjellige Grader som: lysblaa, myrkblaa, heidblaa, graublaa og fl. Jf. kolblaa. Ufvig. blaar (Num.), blaar'e (Sæt.). G. N. blår (blå). Ufvigende Bedydn. a) ung, spød. Ho er eit blaatt Barn endaa: hun er jo kun et Barn endnu. Sdm. b) guleragtig. Han er jo blaa til aa lona. (Dgsaa i svenske Dial.). c) fri (= aud). Det skal han vera blaa for. Dfl. I Nordl. „blaatt før Folk": tomt, rde. Maaskee for „blottet".
- Blaa**, n. Horizont, det yderste af Synskredsen; Afstanden fra det yderste Punkt, som man kan sene. Dsterd. og fl. I Hard.
- Blaart**. Fara fraa Blaa til Blaa: reise til det yderste synlige Punkt, og saa derfra til det, som da bliver det yderste. (S. Jesens Norge 273. 667). Fara her nie Blaa (en dunkel Talemaade paa Edm), maaskee: ni Landfjendinger, eller Dagsreiser.
- blaaa** (blåa), v. n. (ar), see blaat ud, vise sig i en blaalig Farve. Nordenfjelds. Det blaaa i Jellet: Jjellet viser sig som en blaa Figur. Nogle St. Det blaar paa Jellet. (Drfd. og fl.). Lignende Ord ere kvita, gula, rauda, graaa, svorta, og fl.
- Blaaberg**, n. en blaaagtig Bjergart. Dgsaa som Stedsnavn om heie og steile Fjelde, som i Kraastad see blaalige ud.
- Blaabjolla**, f. Blaaflokka.
- Blaabrede**, m. 1) gammel Jis paa Fjel-
- dene. 2) det ældste eller nederste Lag i en Sneemasse. Sdm.
- Blaaber**, n. Blaaber, Vaccinium Myrtilus.
- Blaabærlyng**, n. Blaabærbusk.
- Blaae**, m. blaalig Farve; et Sted eller Punkt som seer blaaligt ud.
- Blaafarge**, m. = Blaalit.
- blaaflakkurt**, adj. blaapletet.
- blaaгаа**, f. blaga.
- Blaagxela**, f. et Slags Flobfisk. Soler.
- Blaagræs**, n. Græsarter med blaaerønne Blade, især af Stargræs (Carex). I Nhl.
- Blaaflis**, f.
- Blaagull**, n. Urter med blaa Blomster, Geranium, Viola og fl. Trondh.
- Blaagume** (u'), m. en Art Løbefisk (efter Nilson: Labrus mixtus). Nhl. og fl. Dgsaa: Blaagummer og Blaagom. Andre Navne ere: BlaaKolt, Blaaſtakk, Blaaſtaale.
- Blaahals**, m. et Slags Under.
- Blaahatt**, m. Skabiose (Urt), Scabiosa succisa. Boff, Hard. Schl. Ellers: Blaaſoll (Sdm. og fl.), Blaaſoll (Stjorb.), Blaaſnapp (Sogn), og Hattarblom.
- blaa-imurt**, adj. blaaſtribet; f. imutt.
- Blaa-is**, m. blank og stærk Jis.
- blaaſald**, adj. omtr. = graafald. Smaal.
- Blaaſking** (ſj), m. Benævneſe paa en ung og spædlemmet Person. Hall.
- Blaaſkoffa**, f. Kloffeblomst, Campanula rotundifolia. Dgsaa kaldet: Blaabjolla og Bjelleblom.
- blaaſkødd**, adj. klædt i blaa Klæder.
- Blaaſoll**, m. f. Blaaſhatt.
- blaaſulur**, adj. blaaſlaet, buglet i huden af Slag eller Stød.
- Blaaleir**, n. et Slags blaaligt Leer. Blaa-leira, f. om Jordbund med faadant Leer. Dfl. Sv. blålera.
- blaaſeitt**, adj. blaalig af Udſeende. Tel.
- Blaalit** (i'), m. Blaaſarve.
- Blaalyſe**, n. Lygtemand. Dfl.
- Blaamage**, m. et Slags Fiſk, maaskee ſamme ſom Blaataſka, f. en liden Hai (?).
- Blaamann**, m. 1) Neger, Afrikaner. I gamle Bſer. (Landſt. 172). G. N. blåmaadr. — 2) blaaſkødt Mand. I Rbg. ſom Gøgnavn paa Mænd fra Søbyderne; modsat „Graamann“, En fra Fjeldbygderne.
- blaaſmaalad**, adj. blaaſmalet.
- Blaame**, m. en blaalig Farve (= Blaae). Hall.
- blaamen**, adj. blaalig. Hall.
- blaamengd**, adj. blaamanget, om Lvi hvori det blaae er blandet med Traad af en anden Farve.
- Blaamoe**, m. tynde Skystriber eller Dunſlag med blaalig Farve. I Hall. Blaa-mogje (oo).
- Blaamyri**, f. en Benævneſe paa Havet, ligesom „Storemyri“. B. Stift.
- blaana**, v. n. (ar), blaaue, blive blaa.

(Erdvanlig udtalt kort, som blaanna).

Blaanda, f. Blanda.

blaarendad, adj. blaastribet. G. N. blarendr.
blaarofurt, adj. tegnet med blaa Figurer
eller Blomster.

Blaarylke, n. et Slags tåt og fiint Græs
paa Hjelbene. Gbr.

blaasa, v. n. og a. (blæs, bles [ee], blaaser) at blæse. Supin. nogle St. blise (i') eller blesje'. G. N. blasa (blæs, blés, blásit). Sv. blåsa. — Betydning. 1) blæse, om en Strømning i Luften. Det blæs bestaa. Det blæs upp eit Uveder. Tilbeels ogsaa om at drives eller falde for Vinden, f. Gr. Klædi hava blaaset ned av Snori. — 2) blæse, udstøde Luft af Mund eller Næse; om Dyr og Mennesker. Ogsaa: aande stærkt, puste af Træthed; tildeels ogsaa: hvile lidt, puste ud. — 3) drive ved Blæsning. Blaasa av: afblæse; blaasa upp: opblæse; blaasa ut eit Ejos: slukke et Lys ved et Vandepust. — 4) tilvirke ved Blæsning. blaasa Tjora (Sætersd.), f. bleggja; blaasa Glas. Jf. Blaasterjern. — 5) spille, blæse paa Fløite, eller desl. — Med „aat“ betegner blaasa ogsaa at vise Foragt for noget; egentlig give en Lhd, som naar man borblæser noget, altsaa et Tegn paa Afvisning. Han berre blees aat det.

Blaasa, f. Blære, Urinblære; f. Gr. Kubaasa. Alm. Sv. blåsa. **Blaasjehals**, m. Blærens Abning.

blaasfall, adj. vindig, stormende; om Veiret. Mest nordensjæls. Andre St. blaasande og blaasfen.

Blaasar, m. en Blæser; f. Gr. i en Emedie. **blaasfen**, adj. 1) = blaasfall. 2) blæst (Particip), f. Gr. uppblaasfen, adblaasfen, utblaasfen. Nogle Steder blisen (i'), blesfen. Edm. Trondh.

Blaaserdyr, f. Blæserdyr.

Blaasfing, f. Blæsen; Blæst.

Blaasfjel, Musling, f. Kraakestjæl.

Blaasmesse (= mæss, myss), den tredje Februar. Af Navnet Blæsuis.

Blaasni, n. Hvile (egentl. Udpustning); ogs. et Stykke som man kan gaae uden at hvile. Hedemarken.

Blaasoleia, f. blaa Blomst; især Stifmoderblomst. B. Stiff.

Blaaspole, m. et Slags Færstevandsstift. Nfl. Navnet er strevet deels Blaaspol, deels Blaaspurv.

Blaaspon, m. Farvetræ, Brisfel.

Blaastein, m. Kobbervitriol. Sv. blåsten.

Blaaster (Blaastr), m. 1) Blæsen, Blæst, Vind; ogsaa Tilvirking ved Blæsning. G. N. blastr. 2) Aanderør, Lustrør; især paa visse Sødyr (Hvaler, Delfiner). Hedder tildeels ogsaa Blæster. 3) et Slags Hudsygdom (= Gufst). Altblaaster, Trollblaaster. G. N. blastr, Hwælsje.

Blaasterhol (o'), n. Aanderør.

Blaasterjern, n. Jern af Myrmaal. Østerd.

(?). I Skrifter benævnt „Blæsterjern“.

blaasterfam, adj. vindig, stormende.

Blaastoda, f. Vandpynter i Sneen; Sneesom er opfyldt af Vand. Edm., tildeels Blaastube (y).

blaasvart, adj. blaalig fort.

Blaatt, n. see Blaa, n.

blaaturv, adj. kindmager. Hall.

Blaavise, m. Anemone hepatica. Østere:

Blaaveis. Tel. Dfl.

blaavoren (o'), blaalig.

blaasøyg, adj. blaasiet.

bledja, v. n. (bled, bladde), vælge iblandt flere Ting, gjenemsee noget for at finde det bekvemste; ogsaa udsege enkelte Stykker, f. Gr. Trær i en Stov. Sogn, Tel. og fl. Formerne vaskende; oftest „blaa“ (Blær, bladde el. blædde); jf. Landst. 518. 615. G. N. bledja. Hertil: bladd, utbladd.

bledra (blædre), v. n. fjasse, fare med Gjakferie. Tel. (Tinn).

blega, v. n. ryste, vifte, som Løv. Gbr. Jf. blata. Ogsaa: glimte (= braga). Vald.

Blegg, og **Blei**, m. f. Blegg.

Bleia, f. Dug n. f. Blæja.

Bleik, f. 1) blege og tynde Skyer. B. Stiff og fl. Nogle St. Bleikja (Ryf.). — 2)

Blegning af Tvi. Leggia paa Bleit: lægge ud til Blegning. See ogsaa Bleikja.

bleik, adj. bleg, lys, hvidagtig; hvidlig i Ansigtet. G. N. bleikr. Jf. Blik, blifa, blifna.

bleikdæmd, adj. blegladen i Ansigtet (= bleikleitt). Hard. Jf. Daam.

bleikhærd, adj. bleghaaret.

bleikja, v. a. (er, te), blege (Tvi el. Garn). G. N. bleikja. Nogle St. ogsaa v. n. see blegt ud (= blifa). — Particip bleikt.

Bleikja, f. 1) Hvilbling (Merlangus), en kjendst Fisk. Nordre Berg, og nordensjæls.

Ved Trondh. Bleik. Andre St. Kviting. — 2) en Færstevandsstift, et Slags lysfarvet Dred (?). Tel. Jf. Blifa.

Bleikja, f. (2), et Skjær i Sneen. Ryf.

Tvilsomt Ord; paa Fæderen: Bleggia, el. Bleia.

Bleikjevoll, m. Blegeplads.

Bleikjing, f. Blegning af Tvi.

bleikleirt, adj. blegladen i Ansigtet, bleg af Naturen. G. N. bleikleitr.

bleikna, v. n. (ar), blegne. Hedder ogsaa blifna, især vestensjæls. G. N. blifna.

Bleikning, f. tiltagende Blegghed.

bleikraud, adj. blegrod.

bleikfyad, adj. blegfhyet.

bleikvoren (o'), blegagtig, noget bleg.

bleisk, f. blegg. — Blegg, f. Blifa.

Blegg, n. 1, Blæk (at skrive med). Nogle St. Bleg (Sætt. Tel.). G. N. bleg. Nedertydte Blæk. (Jf. Eng. black: fort). — Hertil: Bleggslæka, Bleggshus, Bleggspulver og fl.

Blegg, n. 2, Blik, Jernblik. (Sv. bleg; T.

- Bled). Hertil: **Bleffsmid**, **Bleffklyft**, =plata, =røyr, =spann, =trekt, og fl.
- Bleff**, m. 1, Mærke paa et Træ; et Hug eller Skaar som danner en lys Plet. Tel. og fl. Ogsaa et Mærke til at sigte paa ved Skydning. (Tel.). Ellers kaldet **Blinf**. S. **bleffja**.
- Bleff**, m. 2, 1) Klap, Smække, Ventil i en Blæsebælg, eller i en Pumpe. Trondh. Ehl. og fl. Ellers: **Bloffa**, **Blofa**, **Lufa**. — 2) Blad, eller bladrig Bært; f. **Bleffja**.
- Bleff**, m. 3, Pust, Luftstrøm, Viftning; et svagt Vindstød. Tel. Mandal. Til Verbet **bleffa**.
- bleffa**, v. n. (**bleff**, **blaff**, **bløffet**), viste, om Vinden; luste, blæse sagte eller i svage Stød, saa meget at Lovet ryster. Mandal. (Maafsee oprindl. **blefa**; jf. **blafa** og **Blofa**). Heraf det aktive „**bleffja**“, som dog maa adskilles fra et Par andre Ord med lignende Form.
- bleffja**, 1, v. n. og a. (er, te), 1) viste med noget, f. Gr. med en Skovl eller Blade, især for at opfriske Jlden. Nhl. og fl. — 2) brænde Tjære af Rødder (som nemlig blive indlagte i en luftet Kende, hvor Jlden maa vedligeholdes ved Viftning). **Bleffja** Tjæra. Ehl. Tel. (3 Søtersd. „blaafe Tjæra“). — 3) viste, slagre, svøve hid og did; især om en Flamme eller et Lys. Nhl.
- bleffja**, 2, v. n. og a. (er, te), 1) v. n. see blegt ud, være blaffet. (Af **blaff**). Det viser paa det: det viser sig i en blaffet Farve. Drk. og fl. — 2) v. a. mærke med en lys Plet, gjøre et Hug i et Træ til Mærke. Tel. og fl. Støder sammen med **blifa** og **blenfja**. — 3) slaae, give et Stød eller Spark; om Hefte. Lifter (?). Synes atter at være et andet Ord, jf. G. N. **blaka**: slaae.
- bleffja**, 3, v. a. (er, te), forhindre, komme i Veien for. Sdm. (sjelden). „E veit iffe kva so blefte“: jeg veed iffe hvad der var til Hinder. G. N. **blekkja**, stusse, svige.
- Bleffja**, f. 1) en Vifte, et Redskab til at opfriske Jlden med. Tel. og fl. — 2) et Blad (= **Bloffa**). Tel. Hall. Afvigende: **Bleffe**, **Smaal**. Rommerige. — 3) en bladrig Bært. 3 forskjellige Form og Betydning; saaledes **Bleffje**, **Tussilago**. Toten. **Blefo**, d. f. Gbr. (Iron). **Bleffe**, **Nymphaea**. **Nebenes**. **Bleff**, **Caltha**. **Solær**.
- Bleffjegras**, n. Urter med mange Blade. Telemarken.
- Bleffjing**, f. Viftning, o. f. v., f. **bleffja**.
- Bleffstein**, m. Helle eller Steensfise som er opreist paa Siden af et Jldsted (Nare) for at afvende Vindstød. Mandal. (See Folkevennen 10, 333).
- blett**, mærket; f. **bleffja**, 2.
- Blem** (el. **Bleim**), m. smaa Pustvorter; især Hindebørstse (= **Bring**). Helg.
- Blemma**, f. **Blegne**, **Bable**, **Blære** i Hu-
- den; f. Gr. af **Hede** eller **Øindning**. **Nogle** **St. Blæma**. 3. **Solær** **Bleime**. Sv. **blomma**.
- blemmutt**, adj. fuld af **Babler** el. **Blærer**.
- blenda**, f. **blanda**.
- Blending**, m. 1) en blandet Masse. Nhf. 2) Ting som er fremkommen ved Blanding; Foster af to forskjellige Raacer. (Defon. Magazin 6, 10). Jf. G. N. **blendingr**.
- Bleng**, m. 1) Valle, som stiller sig fra Mælken uden Kogning (= **Kaamysa**). Tel. Jf. **blengja**. — 2) Kjernemælk (= **Saup**). Nhl. — 3) en blandet Drif af Valle eller Kjernemælk og Vand. Nordland. Det sidste kunde maafsee være en Forforning af „**Blending**“.
- blengja**, v. a. (er, de), oste, opvarme Mælk for at udskille Osten (= **hsta**). Søndmøre (**blengje**). Particip. **blengd**. **Blengjar** = dag, den Dag da man oster. **Blengjegryta**, **Østegryde**.
- Blent**, m. **Glimt** (af **blenfja**); et lyfende eller glindsende Punkt; ogsaa et Indhug i et Træ til Mærke (= **Bleff**, **Blift**).
- blenfja**, v. a. og n. (er, te), 1) pudse, polere, gjøre blank. Gbr. og fl. — 2) mærke Træer (**bleffja**, **blifna**, **blifta**). Hall. **Wals**. — 3) v. n. være blant at see til, glindse, skimme; ogsaa: blinkte, glimte. Mere alm. (Sv. **blänka**). Det bientjer i det (el. paa det): det glindfer, slaar **Blands** af det. (Af **blank**). — **blenfjast**, v. n. blive blant.
- Blenfjing**, el. **Blentning**, f. **Dypudsning**, **Polering**; ogf. **Blands**, **Blankhed**.
- bles** (ee), **blæse**, f. **blaafa**.
- Blesa** (e'), f. 1) **Blis**, **Stribe** nedover **Panden** eller **Forhovedet**; paa **Dyr**. **Nogle** **St. Bles**. Jæl. **blesa**; Sv. **bläs** og **blåsa**. (L. **Bläse**, af det gamle **blas**, o: **bleg**). — 2) **Fjæs**, **Ansigt** (i spørgende Tale). **Woss** og fl. **Især** om **Panden**. Tel. (Landsf. 709, 728). — 3) **Blis**-**And**, f. **Blesand**. — Som **Eggenavn** bruges **Blesa**, om en **blisfet Hoppe**, og **Blesen** (**Bles'en**), om en **Hest**.
- Blesand** (e'), f. en **Art Gønder**. **Østerd**. Sv. **bläsand** (**Anas Penelope**). 3 **Trysil**: **Blesuand** og **set hen**: **Blesu**. Om **Hansen**: **Blesuand** & fl.
- Bleshøna**, f. et **Slags** **Cumpsfugl**, **Fulica atra**.
- Bleff**, **Lugt**, f. **Briff**.
- bleff**, adj. **læpende**, som ikke taler reent. Nhl. G. N. **blesmæltr**, **blestr**.
- blesma**, v. n. løbe, gaae i **Parring**; om **Faar** og **Gjeder**. **B. Stift**. — **Blesma**, f. **Parringsdrift**. **Kaupa** **Blesme**: løbe i **Brunst**. Ved **Trondh. Bvesne**. G. N. **bläsma**, **gell**. — Jf. **brunda**.
- blesutt** (e'), adj. **blisfet**; f. **Blesa**.
- blett**, i **Forbindelsen**: **blett aaleine**, eller „**moe blett aaleine**“, o: **ganske alene**. **Smaal**. **Hall**. **Hedder** paa andre **Steder**: **plert**, eller **plitte**, og synes at være fremmedt.

bletta, v. n. (ar), holde sig, holde ud, taale noget. Dgsaa blestast, og bletra seg: o: afholde sig, bare sig for noget. Der jo taadt, ein kann ikke bletta, el. blestast. Nordl. San kann ikke bletta seg fyre taatt. 3 Indh. bløttere seg. Andre St. plittr se (Edm.), platta seg (Mhl. Eff. Hall.). 3 svenske Dial. blåtta sig; i danske: blotte sig. Dunsfelt Ord. 3f. bella, berga, herda.

bli, v. (blive), f. bliwa.

blid, adj. 1) blid, venlig, som har et venligt Mafyn, eller synes at være tilfreds og munter. G. N. blidar; Ang. blide. 2) behagelig, vakker; om Veiret, ligesaa om Udfigt eller Tilstand. Mest alm. bli; nogle St. blid'e.

Blida, f. Blidhed. (Lidet brugl.).

blidaugad, adj. blid i Mafyn, smilende. Mest i Spøg.

blidka, v. a. (ar), gjøre blid, formilde, stille tilfreds. Tel. Endre Berg. Drk. og fl. Udtalt blifka (ii). G. N. bliaka. Sv. blidka. — Dgsaa i en anden Form blidga „blidga“, Dferd. — blidkast, v. n. blive blid (= blidna).

blidlaaten, adj. blid, venlig af Udseende, eller især i Tale. Dstl.

Blidlære, n. venlig Færd og Tale. (Ejeld.)

Blidmåle, n. venlig Samtale. Hard.

blidna, v. n. (ar), blive blid, formildes.

Blidkap, m. Blidhed, Venlighed. G. N. blidskapr.

blidseleg, adj. venlig, godmodig; ogsaa behagelig. Lyder som blifseleg; i Tel. blifseleg.

blidspent, adj. venlig, f. blidvær.

blidt, adv. med Blidhed, venligt.

blidvoren (o'), omtr. som blidlaaten.

blidvær, adj. blid og venlig af Naturen; munter, livsglad. Dstl. (Hedemarken). Hedder ellers blidspent. Edm. Trondh.

Blit (i'), n. 1) en bleg Lykning eller Glands. G. N. blik. Især om Glandsen af Vandet, naar en lys Himmel afspeiler sig deri. Tilbeels ogf. om stille, roligt Veir. „Bleg“, Mandal. — 2) en bleg eller hvid Plet, f. Gr. paa en Klippe; ligesaa om Mærker paa Træer (= Blett, Blent). — 3) et Slags Lav eller Mos, som danner lyse Pletter paa Klipperne. Edm. og fl.

blifka (i'), v. n. (ar), 1) see blegt ud, være blegt eller hvidt at see til. Det bittar i det: det viser sig som noget blegt. Nordenfjelds. Det bittar i Soen, naar en klar eller letfæyet Himmel afspeiler sig i Soen. Eff. og fl. (G. N. blika). — 2) glimte, blinke, give enkelte Glimt. Ejeldmere. 3f. blifka. — 3) v. a. mærke med en hvid Plet (Blif). Bitta eit Berg fyre Laksen: mærke en Klippe med Pletter som ligne en Fos, for at lokke Laksen til Land. (Nordland). Bitta eit Tre, = bleggja, blenfja. Hardanger, Dferd. og fl. Tilbeels udtalt: bliffe, bleka, blæka. — Egentlig har der ogsaa været

et Verbum blifa (ii) med Formerne blif, bleif, blifet (i'), i Betydn. lyse blegt (G. N. blikja; Ang. bliacan); Stamord til bleif, Blif, blifa (i').

Blifka (i'), f. et Slags Trred med lys eller bleg Farve. Nbg. Mandal, Lister (hvor det udtales: Blega, Blege). Ellers anføres ogsaa et lignende Navn for en Art Karper, Cyprinus alburnus: „Bleke“, Strøms Eggers Væstr. p. 124; „Blekker“, Wille's Ellejord, 158. 3f. Blettja.

blifka, v. f. blidka.

blifka (i'), v. n. (ar), blegne (= bleifka).

blifka, v. n. (ar), f. blakra og blifka.

blifka (?), v. a. i Forbindelsen „blifka Art'a“, o: dolge sin Natur, afholde sig, fyre sin Lyft. Emaal. Dunsfelt Form og vistnok forvansket, maaskee for brigdast.

blifkstill, adj. saa stille at Himmelen afspeiler sig i Vandet. Dgs. blifkende still.

blifka, v. n. (ar), 1) glimte, blinke. Sogn, Valbers. 3f. blifa. — 2) bæve, røre sig, vise en svag Bevægelse. „Da blifka i han“: der viste sig Livstegn i ham. Sogn. Hedder ellers blifka, Hall. og blifka, Tel. 3f. blakra.

Blifveder (i', e'), n. Regnveir med enkelte Solglimt. „Blekavær“, Hall.

blind, adj. 1) blind, som ikke kan see. G. N. blindr. 2) skjult, ikke synlig. Ein blind Nagle. Et blindt Stjer. 3) dunkel, utydelig. Ei blind Skrift: dunkel, afbleget Skrift. Der blindt fyre meg: det er vanskeligt for mig at skjonne. B. Stift.

Blinda, f. Blindhed. Ganga i Blinda: blindt hen. G. N. blindi, f.

blinda, v. a. (ar), gjøre blind. blinda seg: binde for Øinene; ogsaa holde Øinene lukkede. — blindast, v. n. blive blind eller forblindet.

Blindeblom, m. Pyrethrum, = Valderbraa. Nys. Ellers Blindsøleia (Eff.), Blindekjuka (Nfj. Edm.). Formodentlig grundet i gamle Sagn.

Blindebueff, m. f. Blindetjув.

Blindekast, n. Slumreværk, Bovespil.

Blindekjuka, f. 1) f. Blindeblom. 2) = Blindetjув.

Blinderjув, m. Blindebuk, En som skal gribe en anden uden at see ham. (3 Leg). „Blindekju“, Jæderen og fl. Andre St. Blindekjuka.

blindfødd, adi. blindfødt.

Blindhaalka, m. en glat Jis, som er skjult af Sne. Nhl. og fl. Ellers: Blindsvell, n. Sogn. Blindis, m. flere St.

Blinding, m. 1) En som er blind; oftest om En, som ikke vogter sig, eller seer sig for. — 2) d. f. f. Blindflegg. — 3) en skjult Nagle, som forbinder to Fjæle eller Staver i et Kar. (Jsl. blindigr). Dgsaa kaldet Dubling.

Blindflegg, m. et Slags Klæg (Tabanus),

jaa kaldet fordi den paa Grund af sin Graabighed let lader sig fange.

Blindnagle, *f.* Blinding, 3.

blindsa, *v.* skele, *f.* blinksa.

Blindskap, *m.* Blindhed. Sjældnere **Blind-ska**, *f.* og **Blindleike**, *m.*

Blindskjer, *n.* Skjer under Vandfladen.

Blindskytte, *m.* En som skyder uden at sigte; ogsaa en Strømme for Dyr. *Dsl.*

Blindsvell, *f.* Blindhaalk.

blindt, *adv.* i Skjul; ogf. blindt hen, i Blinde. Spæla blindt: spille med omvendte Kort.

blingra, *v. a.*, forstyrre, forvirle; *f.* brisla.

Blint, *m.* 1) et Glim eller Blint med Dinene; *f.* blinka. — 2) Dieblit, Tid som behøves til et Diekast (Moment, Sekund). — 3) Glimt, hastig forbigaende Lysning. Første Binten: det Dieblit da man først ser eller træffer en Ting. *Nordl.* — 4) Mærke eller Plet at sigte paa; ogf. Mærke paa Træer (= Blett, Blit). *Dsl.*

blinka, *v. n.* (ar), glippe med Dinene, lufte og atter aabne Dinene, enten vilfaarlig eller med Forsæt, nemlig for at give Legn eller Binf for nogen. Eg stirde so, at eg gav meg itte Tid til aa blinka. Han blinkar itte syre Smellen. Han blinkade til meg, at eg fuidde høyra vel etter. (Dgsaa *Svensk*). Synes at være opfattet som „blind-ka“ og adskilt fra det følgende. Heraf **Blinking**, *f.* *Jf.* **Blint**.

blinka, *v. a.* (ar), danne en lys Plet, gjøre et Hug i et Træ (= blettja) *Hall.* Dgsaa *v. n.* glimte, glindsse. (*Jf.* *L.* blinken, som har høvt stærk Bøining og ansees som Stamord til blank).

blinksa, *v. n.* (ar), skele, see skjævt. *Smaal.* og *fl.* *J B.* Stift: blinka (blindsa?). Hertil **blinkfurt**, *adj.* skelende. **Blinks**, *m.* skelende Person.

blistra, *v. n.* (ar), slette med Munden, pibe; blæse en Melodie. *Smaal.* Dgsaa *norden-sjælds.* Nogle *St.* **plistra**. *J B.* Stift **blýstra** og **plystra**. *Dgf.* **plustra** (*Edm.*). *G. N.* **blistra**. Heraf **Blistring**, *f.* Fløiten.

Blistra, *f.* *f.* Sjællblistra.

[**bliva**, *v. n.* (med stærk Bøining), 1) blive, vorde (= verba). Altid i forkortet Form: bli; **bl(r)**, **blei**, **blirt**; og tildeels værlende med „verda“ saaledes at Imperf. hedder værdt, og Sup. „vorte“ (vordet). Om Formen „bl“ see **bida**. — 2) blive paa Stedet, blive borte (paa Vandet), drukne, omkomme. I denne Betydn. med fuld Form: **bliva**, **bliv**, **bleiv**, **blive** (’). Meget brugl. *nord* og *vest* i Landet. Indført i nyere Tid. *Holl.* og *Nedertydsk* **bliven**, **blifven** (omkomme). *L.* **bleiben**, for-dum **bliben**, **beliben**, **biliban** (at forblive), af **liban** (blive tilovers), beslagtet med **lib** o: **liv**.

bljug (blug), *adj.* bly, undseelig, tilbageholden. Lyder forfjælligt: **bljug’e** (*Hard.*

Voss, (*Sogn, Hall.*), **blug’e** (*Sogn* og *fl.*), **blug** (meest *alm.*); *jf.* **blaug** (*blaud*). *Jsl.* **bljger**. *Sv.* **blug**. — **Dgsaa** med Betydningen: ringe, daarlig, som man blues ved; saaledes paa *Edm.* „Dø va ein blyg’e Skjent“: en alt for simpel Drif. „Du kjem inn i eit blygt Hus“ (en Undskyldning til En som man indbyder). — **Afledede** *Ord* ere **blygja**, **blygjast**, **blugd**, **Blygst**. Tilstøende i Betydningen ere **vallaaten**, **haattvar**, **gramnvar**, **foreven** og *fl.* **bljugfælen**, *adj.* frygtsom af Blusel. *Hall.* **bljugleg**, *adj.* blufærbig; *f.* **blygslæg**.

bljugna, *v. n.* blues, = **blygjast**.

Bljugskap, *m.* Blyhed, Undseelighed.

bljugvoren (o’), **bly**, som let blues.

Blod, *n.* Blod, Vædske i Legemets Aarer. *Zata* jeg **Blod**: lade sig aarelade. *Slaa* jeg til **Blods**: slaae sig saa at det bløder. *Dgsaa* med Betydning af Slægtsskab, som i *Ordsproget*: Der allid so, Blødet er tjufftare en *Vatnet*, o: Beslægtede have dog et Fortrin for ubeslægtede.

Blod (o’), *f.* **Blad**.

bloda, *v. a.* (ar), befudele med Blod. Han hadde blodat jeg ut. (*West alm.* *bloa*).

Blodball, *m.* et Slags Mad, tillavet af Meel med Blod af slagtede Dyr. *Dgsaa* kaldet **Blodklubb**, **Blodkaka**, og *fl.*

Blodband, *n.* den første Forbinding paa et Saar.

Blodblemma, *f.* **Blodmelta**.

Bloddrope, *m.* **Bloddraabe**; nogle Steder ogsaa om et Slags Sting eller Smertes i Legemet.

blodferst, *adj.* ganske ferst, nylig dræbt.

Blodfugl, *m.* **Rodstjert** (*Phoenicurus*).

blodfull, *adj.* blodrig.

blodga, *v. a.* (ar), faare; støde eller skjære saa at det bløder. *B.* Stift. *Ubtalt* „**blogga**“ med o’. *G. N.* **blóga** (= **bloda**).

Blodhald, *n.* et Slags Sting eller Smerte. *Nordland*.

Blodhella, *f.* **Blod** som har anfat sig i Lungerne og foraarsager Hoste og Blodspytning. *Edm.* *Jf.* **Kovhella**.

Blodkyla, *f.* Hævelse, Knude med underløbet **Blod**. *B.* Stift, *Hall.* og *fl.*

blodlaus, *adj.* blodløs; ogsaa yderst bleg. Han stod baade bleit og blodlaus.

Blodliv (’), *f.* Klump af størknet **Blod**.

Blodmelta, *f.* størknet **Blod** under Huden (ester et Støb). *Hard.* og *fl.*

blodraud, *adj.* rød som **Blod**. Hedder ogsaa: **blodende raud**.

blodrik, *adj.* blodrig.

Blodrosa (o’), *f.* blodige Striber i Hudene. *B.* Stift. **blodrosfutt**, *adj.* blodfiribet.

Blodrot (oo), *f.* **Tormentille**. *Jndh.*

Blodsinne, *n.* det **Rasferie**, hvormed visse **Rovdyr** overfalde sit Bytte; især om **Bjørnen**. Han hadde fenget **Blodsinnet** paa seg. *B.* Stift.

blodsprengd, adj. hovnet af tilstrømmende Blod.

Blodstemma, f. Standsning af Blodet i et Saar; ogsaa et blodstillende Middel.

Blodstrom, m. Blodstrøm.

Blodtaar, m. en Arelader.

Blodtaag, f. (fl. -taager), seige Ginder eller Trexler i størket Blod.

Blodtrote (o'), m. Høvelse eller Knude som ligner en Dylb. Helg.

blodig, adj. blodig, grusom; gruelig. Ein blodig Strid. Ei blodig Spnd. Nogle Steder blodig.

blodutt, adj. blodig (i egentlig Forstand), plettet eller besudlet med Blod. Udtalt: blodett'e, blo'utt, bloaatt.

Blodvart, n. vandagtig Vædske, blandet med Blod. Nogle St. Blodvæske, m. f. Væske.

blodveffja, v. a. saare (= blodga). Vusfr. Ndm. Dei hadde blodveit honom. Jf. veffja.

blogga, v. f. blodga.

Bløka (o'), f. 1) Flig, tynd Lap eller Skive (Lamelle), f. Gr. om Brystpladerne i et Dre, Bladfibrene i en Eggvart, og lignende. Sogn, Eft. Edm. Tel. og fl. Dg-saa om tynde Spaaner. Tel. G. N. blaka, en Viste, m. m. — 2) Flig eller Skjød paa Klæder; ogsaa et lidet Forklæde.

„Bløku“, Hall. „So kom aa bar da i Bløfun“ (i Forklædet). Jf. Stuppa. — 3) Smætte, Klap, Ventil (i en Vælg eller en Pumpe), = Blett. — Falber tildeels sammen med „Bløka“, som dog er et andet Ord. En afsvigende Form „Bløku“ forekommer i Trondh. Stift (Fosen), i en ganske anden Betydning, nemlig: Hammel eller Tvertra i en Plou.

Bløkk, f. 1) Blok til et Heisetoug, Vindesblok med Tridse. 2) Model, Form; f. Gr. Hatteblok. (3 Betydn. Klods el. Stump bruges det ikke). Fleertal regelret Bløkker (kj), men nogle St. Bletter (Blett'r). Dette Fleertal og den islandste Form blökk (hos Halvorsen) kunde vel hentyde paa en Rod med a (blakk); men alligevel er Ordet vistnok at henføre til det tydske Block, som ogsaa gjenfindes i Engelsk og flere Sprog.

bløffa, v. a. vinde, trække med en Vindesblok. Dfl.

Bløffa, f. 1) Blad paa en Bært, Løv; især om Smaablade paa de fleerdeelte Løv, f. Gr. paa Alf og Røn. Søndre Berg. og Stavanger Amt. (Egentlig Bløffa (o') med Dmlyd for Bladfa. Jæl. bladka, acc. bløku. — 2) Flig, Lap; f. Bløfa.

Bløffebær, n. Bellebær, Vaccinium uliginosum. Berg. Stift, Nordland, Gbr. Valders, Hall. 3 Trondh. Stift (Stjorb. Fosen) Bløffebær, som man forklarer af blakk (bleg), fordi denne Art adskiller sig fra Blaabær ved en lysere Farve. Søn-

denjelds: Miffalsbær, Trytor, Skintrya. 3 Drb. Bjønnbær.

bløffurt, adj. deelt i Smaablade, sinnet; ogsaa bladrig. Af Bløffa.

bløfutt (o'), adj. fliget, lappet; f. Bløfa.

Blømi (oo), m. 1. Blømf; Blømfestrone.

Meft i den sydlige Deel af Landet. 3 Gbr.

Bløme. G. N. blømi, n. blømi, m. (Goth. blōma; Ght. blōmo). Andre St. Blømster; jf. Bise, Rosa. — Heraf bløma.

Bløm, m. 2. Bregne (Filix). Nordre Berg. og Trondh. Stift. Nærmest i Stedet for Brom; see Bursne.

bløma, v. blømfre; f. bløma.

blømad, adj. blømfret; tegnet med Blømfestroner.

Bløme, m. 1) Blømf, f. Blømi. 2) Blømfstring, Flor, Velmagt. Et Par andre Betydninger synes at være noget fremmede, nemlig: a) Eggebløme (= Raude); b)

Fløme, Jsterlag (= Boka).

Blømfall, n. Blømfsternes Afalden.

blømlaus, adj. blømfsterløs.

blømmaalad, adj. malet med Figurer, som ligne Blømfster. Gbr. og fl.

blømrisk, adj. blømfsterrig.

Blømriska, f. Rugda.

Blømrot, f. Bregnerodder.

Blømster (-str), m. (og n.), 1) Blømfstring, Flor; 2) en Blømf. (fl. Blømfstrar). G. N. blømstr. Hertil Blømfsterblad, -duft, -krans, -lit, -luffe, -slag, -tid, og fl.

blømstra, v. n. (ar), blømfstre, = bløma. Hertil: Blømfstring, f.

blømurt, adj. blømfret; tegnet med Blømfster. (blømett'e, blømaatt).

Blot (o'), n. Blødgjørelse, Udblødning (f. selg.). Leggia i Blot: lægge i Blød. Leggia Svandet i Blot: gruble, gjøre sig Hovedbrud.

bløta (o'), v. n. (ar), blive blød, udblødes; især om Jorden i Regnveir.

Bløte (o'), m. 1) Blød Jord, Dynd, Mudder. 2) Regn eller Løveir. (Jæl. bløti).

Af blaut, eller maafsee af et tabt Stamord (bljota). Heraf bløta, v. og deraf Blot, n.

Bløtstik, m. udblødet Tørstik. B. Stift.

bløtna (o'), v. n. (ar), 1) blødne, blive blød. G. N. bløtna 2) blive rørt, bevæges i Sindet; ogsaa: ydmyges, lade sig boie. Heraf Bløtning, f.

blug, f. blug. — Bløku, f. Bløfa.

Blunder (-dr), m. Slummer, let Søvn; ogsaa Søvnighed.

blundra, v. n. (ar), blunde, luffe Dinene; seve lidt. G. N. blunda.

blunka, v. n. (ar), blinke, slaae Dinene sammen, saafom af Skrak. Hertil: blunkefy, adj. frygtsom, let at skræke. Smaal.

Bly, n. Bly (Metal) G. N. blý. Hertil: Blyklump, -pula, -plata og fl.

Blyant, m. Blyant, Pen af Graphit. (Jf. Ev. Blyertepenna; L. Blystift). Et lig-

nende Ord (bliat; sv. blyant) betegnede fordom et Slags Klædestof, og gjenfindes i flere Sprog, isjont Oprindelsen er uvis. (Diez 1, 71).

blyg, som vækker Blusel; s. blyug.

Blygd, f. Blyhed, Undseelighed (Tel.?). G. N. blygd.

blygd, adj. skamfuld (af blygja). Tel.

blygja, v. a. (er, de), gjøre undseelig, faae til at blues. (Af blyug). Han blygde meg. Hall. Tel. Ellers alm. i Formen blygjast, v. n. blues, undsee sig, blive skamfuld. Sædvanlig udtalt blyast, med Præs. blyest, men Imperf. blygdest og Supin. blygst. Jf. Sv. blygas.

blygjen, adj. undseelig, bly af Natur. Nordland, Trondh. (Efulde hellere have Betydningen: som gjør bly, el. vækker Blusel).

blygsam, adj. 1) om noget, som man blues ved, el. som ikke er saa værdigt og påsende som man vilde. 2) undseelig, som let bliver bly. Sv. blygsam.

Blygsl, f. Blusel, Undseelse. (Sv. blygsel). Dgjaa Blyhed, Undseelighed (= Blygskap). Tel.

blygsleg, adj. omtr. d. f. som blygsam.

Blykvote (?), m. Blyhvidt (T. Bleiweiß). Brugtes kun i en fremmed Form „Blyhvitt“, og oftere „Bleivitt“, n.

Blymalm, m. Blyerts.

Blyr, m. Lindring, Formildelse. Hall. Maa-skee ogsaa: Varme. Paa Rom. blyren, adj. lunken, lidt varm.

blyrast, v. n. lindres, formildes. Hall.

Blystein, m. Blylod paa et Fiskestov.

blystra, f. blistra.

blæ, og blæa, f. blæja.

Blæja, f. 1) Dug, Tæppe. G. N. blæja. I Særdeleshed: a) Undertæppe i Seng eller Bugge. „Bløja“, Emaal. Rom. Buskr. Dgjaa om Mattet eller Fædthinden omkring Dyrenes Indvolke (Bombbløja, Talgbløja, Isterbløja), Rom. Hadl. — b) Lagen, Liintæppe. „Bleie“, Tel. Nbg. Dansk Blee; Sv. bløja. — c) Dug at bære paa Haanden. „Burrableia“, Sogn. — 2) Alter (vel egentlig Alterbugen). Edm. Nm. med tydeligt a: Blæje, Blæje. „Nuna“ mæ Blæja: oppe ved Alteret. (De andre Betydn. her ubekjendte). — 3) en Kreds omkring Alteret; en Rad af Kommunikanter, som paa een Gang kunne faae Rum ved Alteret. „Bleia“, Uster. Helg. „Da va tri Bleie mæ Altersfolk“ (tre Rækker el. Omgange). — En anden Form „Blæa“ kunde ogsaa ventes, men synes ikke at forekomme. G. N. blæja er tildeels frevet blægja. I tydske Dial. Blæhe, Blæhe og Blæche (en stor Dug). Jf. Plagg og Lat. plaga.

Blæjegarn, n. Traad til Sengetæpper.

Blæjevev, m. Væv til Tæpper eller Lægen. (Bleievæv, Bløjevæv).

blækta, bræge; s. bræta.

Blæm, f. Blem. — Blæma, f. Blemma.

Blæra, f. Blære, Balle, Vandblegne (jf. Blaasa). Nogle St. Blæra (Søndre Berg. Nys. og fl.); i Hard. Bløira (Bløira), som grunder sig paa en ældre Form Blædra. G. N. bladra (acc. blödru). Jf. Sv. blädra; Holl. blader, blaar; T. Blatter.

blæst, adj. 1) om Vinden: blæsende med nogen Styrke (jf. fullblæst). Edm. — 2) staaandet, pustende af Udmattelse. Namd. Jndr. Jf. lettblæst. (Formod. for en ældre Form: blæs).

Blæster, m. s. Blæster.

blæda, v. n. (er, de), blæde, tabe Blod. (Forfattet: blø). G. N. blæda.

Blødning, f. Blødning, Blodtab.

bløma, v. n. (er, de), blomstre, staae i Blomster. (Af Blom). Alm. i de sydlige Egne til Hard. og Walders. I Nhl. plōma. Ellers: blomstra; ogs. bloma (Balb.).

Bløma, f. Blomster, især paa Træer. (Sjelden). I Nhl. Plōma.

blømen, adj. blomstrende. Toten og fl.

Bløming, f. Blomstring.

Bløra, f. Blæra. Bløya, f. Blæja.

Bløyg, m. en Kile til at sprænge eller fløve med. Nbg. Tel. Hall. Ellers i Formen: Bleig, Toten; Blei, Rom. og fl.; Blegg, Edm. (Andre St. Begg). Sv. Dial. bligb, blåjde, blåje; D. D. Bleir. Jf. Jæl. Aeygr, og blegai (Frisner 814). Ordet nærmer sig til T. blåuen, og Goth. bliggvan (=: staae), men synes dog ikke at henhøre dertil.

bløygja, v. a. (er, de), sprænge med Kiler, splitte, fløve. Tel. Hall. I Soler: bleige. Bløyra, f. 1) Blære (s. Blæra); ogsaa en Sprække i Jern el. andet Metal (= Foyra, Veila). Hard. — 2) en Kryster, Kujon. Hard. Det sidste vel egentlig Bløydra. G. N. bløyda, af blæd.

bløyta, v. a. (er, te), gjøre blød, udbløde. Dgjaa figurl. ydmuge, boie, røre. (Af blaut). bløyta seg: udsætte sig for Både, blive gennemvaad. bløyta Augo: græde. — bløytast, v. n. blive blød (= blotna).

Bløyta, f. 1) Udblødning; 2) Bløde paa Jorden af Regn eller Tveir. Faa ei Bløyta: komme ud i et Uveir, blive dygtig gennemblødt.

Bløytefjer, n. Kar at udbløde noget i.

bløytesam, adj. vaad og fugtig.

Bløyteveder (veer), n. langvarig Regn.

Bløyting, f. Udblødning.

Bløyting, m. en Kryster, en som let bliver rød. Gbr. Hall. og fl.

Bo, f. Bod. — Boa, f. Broder.

Bobbe, m. Busemand, Stræmsel; ogsaa Spøgelse (= Bosse). Edm. Hall. og fl. Jf. Buve.

bobberædd, adj. bange for smaa Farer, skyggerædd. Mere alm.

Bod (o'), n. 1) Tilbud; tilbude Vilkaar; ogsaa Bud til et Kjøb, f. Gr. ved Auktion, o. s. v. (Af bjoda). Afvigende Udtale: **Bo** (o') og **Baa** (flere St.); **Bø** (Nordl. og fl.), **Bo**, med luft o (Gbr.). G. N. bod. Det stod meg til Bods: det var mig tilbudt; jeg kunde faae det. — 2) Gjæstebud (egentl. Indbydelse). Sjelden, saasom i Ordspøget: Borte er baade stætt og jodet (o'), heime er daa beste Boded. (Nordl. Edm. og fl.). G. N. bod. Hertil Bods-gaava, Bodsloft. — 3) Budskab, Sendebud, Hilsning. I denne Betydning bliver det tilbeels frastilt som et Hunkjønord: **Bod**, f. (Edm. og fl.), eller **Baud** (som forhen er anført). — 4) Paabud, Befaling, Forstrift. (Ofte brugt i den danske Form: **Bud**). — 5) Lary, Krav (?). „Du ha' ikke **Bo** te gjera da'": du behøver ikke (har ikke nødvendig) at gjere det. Gbr. ogsaa i Sogn og fl. (I svenske Dial. bo). Om dette „**Bo**“ hører hertil, er dog uvist. Paa Edm. hedder det „**beug**“ og (i nogle Egne) „**bio**“; f. Gr. „**Dæ** va vel **bio**, at e ha' gjort da'“ (det var hellig fornøden o. s. v.). Maafsee for „**Behov**“. I Nff. høres ogsaa „**go**“ i samme Forbindelse, altsaa „**ha go til**“, o. behøve.

Bod (o'), f. Budskab; f. forrige.

boda (o'), v. n. (at), bringe Budskab, bebude; ogs. sende Bud. Abg. og fl. (bo'a), i Edm. bode. G. N. boda.

Bodberar (o', e'), m. Budbærer.

Bode (o'), m. Ekker eller Klippe, som rækker saa nær til Vandskæben, at Havbølgerne brydes derpaa. Alm. ved Havkanten, men forskjellig udtalt: **Bode** (Nff. Edm.), **Baadaa** (Judh.), **Baae** og **Boe** (o'), ogf. **Bøe** (Nordl. og fl.). G. N. bodi. Jf. Fall og Flud.

boden (o'), partie. (af bjoda), 1) buden, tilbudt; 2) indbudet; 3) paalagt, befalet. **bodsfør**, adj. stiftet til at bære Bud, duelig til at fremføre sit Ord. (Temmelig alm.). Jf. ærendsfør.

Boding (o'), f. Behudelse, Forfyndelse.

Bodord, n. Budord, Befaling.

Bodsending, f. Budskab, Sendebud.

Bodsgaava, f. Bryllups-gaave. Gbr. (Rom).

Bodskap (o'), m. Budskab, Tidende.

Bodslort (o'), m. Snyltegjæst, En som indsniger sig i et Gæstebud. Hard. G. N. bodslotr. (M L. 2, 71).

Bodsmann (o'), m. en Indbyder. Gbr.

Bodstikka (o'), f. Budstikke, Bekjendtgjærelse som sendes fra Gaard til Gaard. Egentlig det Gjemme, hvori den skrevne Bekjendtgjærelse bliver indlagt, og som bestaar af en liden udhulet Balse (Cylinder) af Træ, forsynet med en Syl eller Færvig i Enden, for at Dverbringeren kan slaae den fast i Stuedøren, hvis der for Dieblisset ikke er Folk tilstede. „**Bo'stikka**“,

Abg. og fl. „**Bustikka**“, Berg. Stift.

Bog (o'), n. Bue, bueformig Figur; saaledes om den Bue, som en Vandstraale danner, naar den drives ud til Siden, f. Gr. af en Pumpe. „**Dæ** vann, so da' sto' **Bogge**“, Edm. (Til bjuga).

Bog (oo), m. 1) Bø, øverste Deel af Forbenene paa Dyr. G. N. bogr; Sv. bog. Fleertal tilbeels Bøger (Bøgr). Hertil **Bogbein**, **Boglid** og fl. — 2) Side, Kant. (Tilbeels i Seiladfen). Paa hin Bogen. Dufstet i Ordet Slagbog. — 3) Bø, paa et Fartoi, Bryst, Forside. Nogle St. **Baug**, **Bau**. Holl. boeg; T. Bug.

boga (oo), v. a. lægge til Boven, paa Fartoi. **Boga** Ankeret: sætte Ankeret paa Boven.

boga (o'), v. n. bugne; f. buga.

Boge (o'), m. 1) Bue, bueformig Figur, et Stykke af en Cirkel-Linie. Tydeligt i Regnbøge. G. N. bogi. Sv. båge. (Til bjuga).

— 2) bueformig Kant i en Steenbygning; f. Gr. over et Vindue. Dgsaa: Høvelving, Underbygning i en Bro og deelige (dog lidet brugl.). — 3) en Skyebue. Stotbøge, Sprettebøge. G. N. bogi. — 4) en Stryger til Streng-Instrumenter; især til Fiolin. Forskjellig Form: **Bogje** (B. Stift, Tel. r.), **Boga**, **Baaga** (Dfl.), **Baagaa** (Trondh.). I Sammensætn. **Boge**, **Boga** (ikke med gj).

Bogedrag (o'), n. Buestrøg, paa Fiolinen. Dgsaa kaldet **Bogetak**, **Bogatak**. Tel. og fl.

bogen (o'), adj. bviert, bueformig, lidt krum; f. Gr. om Trær. Alm. (sædv. udt. bogjen; fl. bogne). Egentlig Particip af det for-dum stærksiede bjuga.

Bogesag (o'), f. Buefag.

Bogeskot, n. Skud med Bue.

Bogetak, n. f. Bogedrag.

Boggreide (oo), n. den forreste Deel af en Hestesæle. Trondh.

Boggris (oo), m. den sidstfødte Gris i et Kul (sædvanlig lidt mindre end de andre). I Spøg ogsaa om den yngste Søn i en Familie. Edm. Sj. og fl. Dgsaa i Sverrige boggris, „den yngste grisen, som har sin söda vid bogen (längst fram).“ **Ries** 44.

Boglina, f. Boverline paa Fartoi.

bogna (o'), v. n. (aa), 1) bugne, böie sig, blive lidt krum (bogen). G. N. bogna. 2) figurl. hdmgyes, blive mere søielig.

Heraf **Bogning**, f.

Bogna (o'), f. Meelbrøje, en svampagtig Udvæxt paa Korn. Trondh. Stift (hvor dog ogsaa en Bønne hedder **Bogna**). Jf. Bauna.

Bog-raa (oo), f. Boverblad, øverste Boverbeen. Edm.

Bogring (oo), m. Haarkredsen eller Hvirvelen bag ved Boven; især paa Heste.

[**Bogspryt**, n. Bøvspryd. Holl. boegspriet.

Bog-tre, n. Bøvtræ, den forreste Deel af en Hestesæle.

Bok (oo), f. 1, Bøg, Bøgetræ. Sv. bok; Nt. Book; L. Buche. (Nord i Landet siges Bøsk). Fleertal noget usikkert; i Jarlsberg, hvor Træet er mest bekendt, hedder fl. „Boker“, som vel egentlig er Bøkar. — Hertil: Bøkebort, =lauv, =Kog, =stav, =vid og fl.

Bok (oo), f. 2, (fl. Bøker), Bøg, indbundet Skrift; Dagbog, Protokol m. m., og saa Tegnebog, Lommebæske, Seddelbæske. G. N. bok Gada Bot: gjøre stadige Op-tegnelser, f. Ex. over Udgifter. Føra til Bots (vettene: til Botar): indføre el. optegne paa sit Sted.

boka (oo), v. a. (ar), optegne, indføre i en Bøg. (Lidet brugt.).

boka (o'), v. grave; f. bauka.

BoKa (o'), f. 1, Gravning; f. Bauk, Bauka.

BoKa (o'), f. 2, Spæk, Fædt-Lag paa Kjø-

det i et Dyr; og saa: Isterlag, Isterflom-

me, saasom i Svulin. Hard. og fl. Afvig.

Boga (o'), Baaga, Rys. Bokn, Tel.

Buku, Gbr. Gulbalen, Stjordan. Formo-

dentlig et gammelt Bafa (Boku); ff. Mht.

bache, m. (Skinke, Klæskesbe); L. Dial.

Bachen, Eng. bacon.

Bokbindar, m. Bogbinder.

Bokbræde, n. Plade i Bindet paa en Bøg.

Nogle St. Bokbyne (y'), f. Bræde og

Byne.

boken (oo), adj. lidt tør, sammenkrummet,

halvtør; især om Kjød og Fisk „boksen“,

B. Stift, Drk. og fl. (3f. Sv. boken:

mugnet). Hertil bokna og boksa.

Bokførsla, f. Bogførsel, Indførsel i Bøg.

Bokhaldar, m. Bogholder.

Bokhylla, f. Boghylde; Bogskab.

Bokke (o'), m. 1) en Stormand, mægtig

Mand (= Bugge, Bause, Bekke). Ejj. og fl.

(G. N. bokki). — 2) Busemand, Spø-

gelse; og: Bætte, En af de Underjordiske.

Rff. Edm. (Bokffe). Hertil „bokfestingen“:

underlig, særindet, som en Skifting.

bokla, v. n. Kludre, kløbske. Tel.

bokleg (oo), adj. boglig; literær.

boklærd, adj. 1) læsekyndig, som kan læse;

2) boglærd, vel bevandret i Bøgerne.

Boklærdom, m. Kundskab af Bøger.

Bokmaal, n. Sprogform som bruges i

Bøger.

Bokmol (o'), m. Bogmol (Insekt).

bokna (oo), v. n. (ar), tørrer, krumpe sam-

men, blive halvtør (boken). Berg. Trøndh.

Nordl. Dgsaa boknast.

Bokning, f. Sammenkrumpning.

Bokoll (o', o'), m. Fiskestav, Stang med

en Tværskive paa Enden, hvormed man

støder i Vandet for at fange Fisk. Østerd.

(Tønset).

Bokrike, n. Forraad af Bøger. Mindre

brugt., see Rike.

Boksal, m. Bibliothek.

Bokselnad, m. Boghandel.

Boksta (o'), f. en Vagning, Bøgt, Portion at bage paa een Gang. Tel. (Vinje). Andre St. Bakker.

Bokstav, m. Bogstav; Lydtegn. G. N. bokstavr. — bokstava, v. a. skrive, betegne med Bogstaver. Ofteft med en fremmed Form „bokstavera“.

Bokstol, m. Bogstol, Læsepult.

bokstød, adj. sikker i at citere af Bøger.

boksynd (=hynt), adj. oplært at læse; eller

som seer at læse i Bøg.

Boktrykkjar, m. Bogtrykker.

bokvis (ti), adj. vel bevandret i Bøger.

Bol (oo), n. 1) Rebe eller Kube, som ad-

skillige Dyr tillave for deres Yngel. Mus-

bol, Kveisebol, Sumlebol, og fl. Trøndh. Gbr.

Østl. 3 Berg. Stift: Bøle. — 2) Leie,

liggested for Dyr. Berg. Nordl. og fl.

G. N. bøl. 3 Spøg og saa om en Seng.

— 3) Dpholbssted, Vøsted. 3 Sammen-

sætning som: Leigebol, Prestbol, Sæter-

bol. 3f. Høybol, Kornbol. Heraf bøla,

Bøle.

Bol, m. en Dyr, Dre. Schl. hvor det udtal-

les med luft o (Bool). G. N. boli. Dg-

saa i flere Sprog: Nt. Bulle; Holl. bul;

Eng. bull.

Bol, m. f. Bul og Buld.

Bola (o'), f. Høvelse (ff. bolen). Sjelden;

i Hall. Bølu.

Bola (oo), f. 1) Boble, Luftblære; især

paa Vand. Nogle St. Bublå; i Sogn

Bulla (Bubla). — 2) en Bugle, Forhøi-

ning som ligner en Boble (ff. Bolefylgja).

G. N. bōla. — 3) Kopper, Børnekopper

(Sygdom). Søndre Berg. og Stavanger

Amt. Jæl. bōla. Ellers Kveisa og Pōka

(Pōffa).

bola, v. n. (ar), boble, skyde op i Bøbler.

3f. bulla. — bolast, blive fuld af Bøbler.

Bolde (o'), m. Bysl, Svulst (= Raun,

Svøll). Gbr. Drk. Fosen. Sv. bōld, bolde.

Boldeverk, m. Smerte af Byslder.

bole seg, f. horda.

Bolebrosm, f. et Slags Brosm (Fisk)

med smaa Luftblærer i Skindet. B. Stift.

bolegraven, adj. arret paa Huden efter Bør-

nekopperne, koparret. Søndre Berg.

bolelaupa, v. n. (=løpp, løp), løbe op i

Bøbler eller Luftblærer, blive porøs; især

om Brød eller Rager.

bolen (o'), adj. høvnet, opsvulmet (= truten).

Schl. og fl. 3 Hard. tildeels: bol-

gjen (G. N. bolginn). Dette bolgen an-

sees som Particij af et gammelt Verbum

belga, men Formen „bolen“ passer bedre

til Bola (o') og Bolde.

Boleseter (oo), m. Vaccinations-Attest. Søn-

dre Berg. Andre St. Bolestel, Kveisepass.

Bolesort, f. og Bolefykja, f. Børnekopper.

Bolefylgja, f. et Slags Spænde med op-

hølede runde Bugler. Bolefygje (=fy),

Rbg. Tel.

- Boletang**, n. en Langart med store Blærer eller Knuder i Stilkens (Fucus nodosus).
- Bolexer** (Bovær), n. Ar efter Bornekopper.
- bolgen**, høynet; f. bolen.
- Bolk**, m. 1) Skillevæg, Fjelsevæg imellem to Rum, f. Gr. imellem Baafene i Føhuse. Nogle St. Bolk (Sogn, Tel.); ogs. Boff (Tel.). G. N. bølkr (og balkr). Fleertal tildeels Belfter. — 2) Stykke, Deel, Afdeling. Pinebolk, Notarbolk, Gardbolk (Gjærdestykke). — 3) Lid, Lidsrum, Afdeling i Liden (omtr. som Bil). Narsbolk, Vaarsbolk, Enjobolk, Nødersbolk. 3 Bolkom, el. „i bolkeviss“: en og anden Stund, ikke bestandig.
- bolka**, v. a. (ar), afdele, fille i to eller flere Rum. Nogle St. balka; hertil: aybalkad. Tel. — 2) v. n. blive ujævn, plettet, sribet. Det bolkar upp; om optræfende Skybanker. Smaal. — **bolkast**, v. n. blive ujævn, f. Gr. om Ager med enkelte tynde Pletter.
- Bolkessaa**, f. Etolve i en Volk mellem to Baaser. Gbr. Paa Rom. Bolkesslo.
- bolkturt**, adj. ujævn, ikke allestedes ligedan. Især om Ager, som staar tyndt paa nogle Esteder og tykt paa andre.
- Boll**, m. Testikel; Testikelpung. Sogn og fl. (Egentl. samme som Ball). Andre St. Ballar, pl.
- Bolle**, m. 1) Bolle, Driffeskaal med bred Bug og en smalere Rand eller Ring oven til. — 2) Kummie, Kop, Thekop. Rhg. Mandal. — 3) Selvføst uden Fod (= Lumling). Valders. G. N. bolli (Lidet Kar); Ang. bolla; ff. Eng. bowl.
- Bolleblom**, m. Trollius europæus. Ogsaa Bollblome, Loten. Ellers Smørbolle, Smørball, Ballblom og fl.
- bolna** (o'), v. n. (ar), hovne, svulme op (= trutna). Ehl. 3 Hard. ogsaa bolgna. G. N. bolgna. 3f. bolen.
- Bolvot** (oo, o'), n. Trætte mellem Folk, som ligge sammen. (Brugt i Spøg). Af Bol (Leie) og rjota (fnurre). Sdm. og fl.
- Bolstad** (oo), m. Bosted, Gaard. 3 endeel sammensatte Etedsnavne er Dødet forundkjet ved en Forkortning til „Bost“ (o'), som: Myklebost, Dvrebost, Helgebost (Hellsbost), og fl.
- Bolster** (Bolstr), n. Dyne, Sengedyne. Nordland. (3f. Landst. 544). Afsvigende Form: **Bonster**, **Baanster**. Helg. Nordre Trondh. G. N. bolstr. Ang. bolster; Eng. bolster.
- Bolsvofa** (oo, o'), sædv. Bolsokfo, Botsols Messie, den 17de Juni. Dørd. Bglb. Egentl. Botolsfs Vofa; G. N. Botolsfs vaka.
- Bolt**, m. 1) Bolt, stor Nagle eller Støtte af Jern. (It. bolt; Eng. bolt). 2) Bolt i et Strygjern. 3) Nav, Hjulnav. Smaal. Rom. — Elaa store Boltar: gjere store Drd, skyde, prale; saaledes ogsaa „ein Bolt“, om en pralende Dtring, et Stryderie. B. Etist.
- Bolt**, m. 2. Han-Fugl (= Etegg). Jarlsberg.
- bolta**, v. n. (ar), fryde, prale; f. Bolt. — **Bolting**, f. Pralerie. **Boltar**, m. en Stryder. Nogle Esteder „ein Boltbufar“ (u'). Sdm.
- bolutt** (oo), adj. boblet, porøs, fuld af Luftblærer.
- Bolverk** (o'), n. Bolværk, Forbygning, især imod Vandet. G. N. bolvirki. Sv. bålverk. Holl. bolwerk; Eng. bulwark.
- Bolets**, f. Buløfs.
- Bom** f. Bumb. — **bomme**, f. bumma.
- Bon**, f. Barn. — **bona**, v. f. buna.
- Bona**, f. Buna og Bunab.
- Bonde** (oo), m. (Fl. Bønder), 1) Bonde, bosiddende Mand, i Mødsætning til flyttende eller omvankende Folk. Nordl. og fl. G. N. bøndi (båndi), pl. bændr. — 2) Jordbruger, Gaardmand; i Mødsætning til Huusmænd og Strandfiddere. Sogn, Ehl. og fl. — 3) Almuesmand, Person af Almuen eller Landbefolkningen. (Mest alm.). — 4) Huusbonde, Huusfader (i Forhold til Familien). Sjeldnere. (Landst. 341, 342). — 5) Egtemand (i Forhold til Kønnen). Indherred. Lidet brugt. (G. N. bøndi). Ved visse Leiligheder kan Bonde ogsaa betegne: en Kjøgemester (Kvinesdal) eller Skjankesvend (Gbr.).
- Bondebarn**, n. en Bøndes Barn. Ligesaa **Bondedotter**, **Bondeson**.
- Bondebrukt**, n. en Bøndes Arbeide, Huusholdning eller Naring.
- Bondebunad**, m. 1) en Bøndes Bohave, Kledsaker o. s. v. 2) Bondedragt.
- Bondebygd**, f. omtr. som Landsbygd.
- Bondebof**, n. Folk af Bøndestanden. Saaledes ogs. **Bondemann**, -dreng, -gut; **Bondetona**, -gjenta, -taus, -fjella, og fl.
- Bondegard**, m. Gaard som er indrettet til Bondebrug.
- Bondegods**, n. 1) en Bøndes Eiendom. 2) om Fiskevarer, især Silb, som bruges i Landet og ikke udfiktes.
- bondelædd**, adj. klædt som Bøndefolk; møbsat „byklædd“, og i Nordland møbsat „finnklædd“.
- Bondelag**, n. 1) Bøndestik; 2) Bøndefestkab.
- Bondelyd**, m. Bøndefamilie.
- Bondemaal**, n. Almuesprog.
- Bondesed**, m. Bøndestik.
- Bondestand**, n. Bøndestand, Bøndeklasse.
- Bondestova** (o'), f. 1) Stue paa en Bondegård. 2) Herberge for Bønder i en By.
- Bondeverk**, n. Bønde-Arbeide.
- Bondevis** (ii), f. Bøndestik.
- bondf**, adj. færegen for Bøndestanden, f. Gr. om Skif og Udtryksmaade. Hebd. ogs. **bondf** (ff), **bondsleg**, **bondfleg** (Tel.). **bondfka**, v. n. efterligne Bønderne i Skif og Udtryk; om Fremmebe.

bondsleg, f. bondsf.

[Bonnet, n. et lidet, smalt Seil, som kan knyttes fast til et større. Holl. bonnet; Fr. bonette.

Bong (o'), el. Baang, f. (Fl. Bengel), en Bom eller Staabe til at stænge en Dør med. Hall. (Fl. Bang'a). Forudsætter et gammelt beng (bangar). Eng. Dial. bang: Stof, Kjøp; tydsk Bengel. — Hertil: bonga (o'), v. a. (ar), luffe med en Bom. (Vel egentl. banga).

Bonn, f. Barn. bonnaat, f. barnad.

Bonor, Lemmer; f. Buna.

Bonster, f. Bolster.

Bor (o'), m. 1) Bor; især Minebor, Jern at bore Steen med. Jf. Navar. 2) Træorm (?). 3) en vis Hestsygdom; f. Borr.

bora (o'), v. a. (ar), bore, gjøre Hul. Afvig. bara (Hall.), baaraa (Indh.). G. N. bora. Heraf Boring, f.

Bora (o'), f. et smalt Hul. Mest i Sammensætning, som Rasebora, Spenebora, Gøtbora. Afvig. Buru (Guldal, Indh.). G. N. bora.

[Boras (oo), n. Borar (et Slags Jordfalt).

Bord (Bor), n. 1) Bræt, Planke, Fjel; især firkaaren Planke (i Mødsætning til Huu el. Bakhun). Mest alm. udtalt Boor; nogle St. Bool (med tykt V). G. N. bord. Hertil Bordlad, Bordblæs, Bordfarm og fl. — 2) Bord, Disk, opstillet Skive til at sætte noget paa. Steinbord, Eitebord, Strivebord o. f. v. 3) Særdeleshed: Etuebord, Mødbord; saaledes ogsaa med Begreb af Spisning el. Maaltid. Ganga til eit godt Bord. Eitja med Bordet. Ganga til Bords: sætte sig for at spise. Bords-enden: Enden af Etuebordet. Høge-Bordsenden: den Ende som vender mod Høisædet. — 3) Bundffjel, Planke i Baad eller Fartøi. Andre Bordet fraa Kjelen. Upp i tidje Bordet zc. Jf. Kjelbord, Midbord. Hertil byrd, storbyrd, Tribyrding, Firbyrding. — 4) Side el. Kant paa Fartøi. (Nt. bord; Holl. boord; Eng. board). Jf. Etyrbord, Bakbord. Um Bord: ind i et Fartøi. Over Bord, el. fyre Bord: overbord, ud i Søen. Jf. utbyrdes, og indbyrdes (= innanbords). — 5) den øverste Kant af et Kar; det tomme Rum i et Kar som ikke er fyldt; ogsaa den Deel af Baad eller Fartøi, som er over Vandet. Der er eit stort Bord paa Lunna: Lønden er langt fra ikke fuld. Hava eit Bord fyre Baara: have en maadelig Ladning, saa at der er godt Skyllerum for Vølgerne. Nordl. og fl. (G. N. bord). 3 denne Betydning bruges ogsaa B a r d, udtalt Bar, Jød. Val (tykt V), Hall.

Borda (Bora), f. 1) Borde, Baand, Strimmel. G. N. borda; L. Borte. (Fr. bord, Kant). — 2) et langt og smalt Blad, f. Gr. paa Kornstraa. Hertil Bordegras, n. Græsarter med lange Blade. (Boregras).

borda, 1, v. a. (ar), 1) sætte paa Bordet, sætte Mad frem. — 2) belægge med Planter eller Fjæle. — 3) borde, lægge et Fartøi nær til et andet. Lyder sædvanlig bora (oo).

borda, 2, v. a. (ar), danne Border (af Borda). borda seg: vore ud, skyde Blade som ligne Border; om Kornet paa Ageren. Udtalt bora; paa Dstl. bole se (med tykt V).

Bord-arbeid, n. Arbeide med Planter; grovere Suedferarbeide.

Bord-auesker, n. et stort Øsekar at bruge i Storbaadene.

bordberande (e'), adj. paaelig til at sætte paa Bordet. Figurl. anstændig, sømmelig, værdig. B. Stift.

Bordbunad, m. Bordtøi, Kopper og Kar til et Mødbord.

Borddøst, m. Briske, Træ-Lallerken. Rbg. Tel. Afvigende: Borrikt (o'), Søndre Berg. Borrokt (o') og Borst, Edm. G. N. borddiskr.

Bordduk, m. Borddug.

Bordføt, m. Fod el. Stolpe under et Bord.

Bordgard (Boorgard), m. Plankefjærde.

Bordgrima, f. en liden Sengefarm, som kan lægges op paa et Bord. Hall.

Bordhald, n. 1) Bordstif, Madstif, Kosthold. Nordl. og fl. 2) Anretning for Gæster, duget og dækket Bord. Edm.

Bording, f. Bordene eller Siderne i en Baad. Egentl. Plankeværk. (Boring).

bordflæda, v. a. (er, de), beklæde med Fjæle, dække med en Fjælevæg. Participle: bordflædd. Hertil Bordflædning, f. Paneling, Brædvæg.

Bordknaff, m. Trefod som bruges til Støtte under en Baad paa Landet. Nordre Berg.

Bordkræft, m. = Forsøte. Hall.

Bordlad, n. Stabel af Planter.

bordlagd, adj. belagt med Planter.

Bordslesnad, m. Bordbøn.

Bordmol (o'), f. Affald eller Levninger af et Maaltid. Nordl.

Bordriva (i'), f. Kevne i en af Bundfjælene i en Baad. (Boreva).

Bordsag, f. stor Sav til Plankefjæring.

bordsetja, v. a. sætte paa Bordet; ogsaa sætte (Folk) til Bordet. — Bordsætning, f. Kreds omkring et Bord; saa mange Gæster som faae Rum ved eet Bord.

Bordflede, m. Fløde at kjøre Planter paa.

Bordstift, n. sidste Stik i Kortspil.

Bordstok, m. Bordfod.

Bordstopul (o'), m. = Bordlad.

Bordsvein, m. Dyrarter ved Bordet.

bordsyda (borsy), v. a. (er, de), dække med en Fjælevæg (= bordflæda). Valders og fl. — Bordsydning, f. = Bordflædning.

Bordtak, n. Fjæletag paa et Huus.

Bordtuft, f. Grund at opstille Planter

- paa. Paa Dstl. **Bordtomt.**
Bordty, n. = Børbunad.
Bordvegg, m. Fjelleveg, Brædvegg.
Bordvid (=ve'), m. Planter og Fjelle.
boren (o'), adj 1) baaren. Particp af bera.
 2) født, sefret. 3) Forbind. „fødd og boren“.
Borg, n. 1) Borgen, Kaution. Ganga i Borg
 spre notot. 2) Borg, Laan. Tata ut paa Borg
 (= borga). Jf. Borgon.
Borg, f. 1) Borg, Slot. (Landst. 119, ic.).
 G. N. borg, egentlig Fæstning, befæstet
 Plads; ogsaa By, Stad; beslagtet med
 berga (beskytte). 3) Kvindenavne træder
 Borg (Borr) ofte i Stedet for Bjerg, som:
 Åsborg, Ingeborg, Søborg, Torborg, Vil-
 borg. — 2) Formuur, Forbygning; især
 a) Veimuur, opmuret Grund i en Vej.
 Kxf. Siredal. b) Formuur paa Kanten
 af en Have eller Terrasse ved Husene.
 Mandal. c) Muur under en Træbygning
 (= Svillmur). Husborg. Tel. — 3) en
 Nishe, firkantet Ferdybning i en Muur;
 især ved Ildstedet. Omnborg. Edm. —
 4) Rand, Kant; den øverste Ring paa en
 Bolle (= Beit). Hall.
borga, v. n. og a. (ar), 1) staae inde for
 noget, forsikre. Sogn og fl. G. N. borga.
 — 2) borge, udlaane. (Med Personen i
 Dativ og Tingen i Akkusativ). 3) laane,
 tage paa Kredit.
borga, v. a. (2), sætte Muur under et Huus,
 gjøre en „Borg“. Tel.
Borgar, m. 1) Kjøbstadsborger. 2) Han-
 delsmand, Landhandler. 3) Statsborger,
 Medlem af Statssamfundet. (Det sidste
 nyere og noget fremmet).
Borgarleg, adj. borgerlig.
Borgarlægje, n. Handelssted. Nordland.
Borgarsed, m. borgerlig Skif.
Borgarskap, m. (n.), Borgerstak.
Borging, m. Indbygger af et Sted som
 hedder Borg, f. Gr. Eidsborging, som dog
 lyder „Eisborringje“ (Tel.). 3) Valders
 „Borging“ om en Indbygger af Borgund
 (i Lerdal), som her hedder Borga (f.) og
 i Dativ Borgun.
Borglid (i'), n. Slotsport.
Borgmeister, m. Borgemeister.
Borgon, f. Kredit. Valders. (Jf. G. N.
 borgan, Borgen, Kaution).
Borgstova (o'), f. 1) Dagligstue, Huus-
 bondens egen Stue. Valders. 2) Tjener-
 stue, Arbeidsfolkens Huus paa de store
 Gaarde. Berg. Nordl. (Sædvanlig udtalt
 Borrstova).
Borhald, f. Børdhald. — **Boring**, f. Bø-
 ring.
Boring (o'), f. Børing (af bora).
Bork, m. Bark, Hud paa Træer. G. N.
 bórkr (g. barkar). Sv. bark. Heraf barka
 og berfja. 3) Sammenfætning tildeels
 Borka(r), f. Gr. Borkavaag, f. en Vaag
 Birkebark. Jf. borkutt.
Borka, f. Barkelud, Garvelud af Bark.
 Hertil borkebrend, adj. beskadedet i Bark-
 ningen (om Skind). Borkesaa, m. Bark-
 farkar.
borka, v. n. (ar), fryde, prale. Gbr. So-
 ler. (Jf. bolta, borta). G. N. berkja.
Borkaata, f. et Hul paa et Træ, et Sted
 hvor Barken har været ind i Træet. Edm.
borkblakk, adj. blegagtig gulbrun eller
 borket; f. borkutt.
Borklaup, n. tilboret Kant omkring et Ind-
 snit eller Staar paa et Træ. Gbr. (Bor-
 kelaup).
Borkløyping, m. Træ, hvorpaa Barken er
 afløstet. „Borkaløyping“, Edm.
borkutt, adj. bleggul eller hvidgul med et
 Anstrøg af rødt (ligesom Løi som er lidt
 barket). Dstl. især om Heste. Jf. gul-
 blakk. En Hest af saadan Farve kaldes
 Borken (Borkjen).
Born (Bonn), f. Børn.
Borr, m. en vis Hestefygdom (med Kløe i
 Bagdelen). Borr, Hall. Borr (o'), Sogn.
Borre, m. Burre, Urst med smaa Hager paa
 Blomsterhovederne. (Aretium Lappa). Og-
 saaa kaldet Burre (Edm.), Klenjja, Kaa-
 tegras (Tel.). Sv. borre. — Tildeels og-
 saaa om en stolt og bister Karl. „Borre“,
 Hallingbal.
Borff, f. Børbiff. **Borste**, f. Bøste.
Borstova, f. Børgstova. **bort**, f. hurt.
Bos (o'), n. 1) Straa til at ligge paa;
 Sengehalm. Sot. Tel. Dstl. (Jf. Bøsa).
 — 2) Avner, Strøelse, smaat Affald af
 Hø eller Halm. Mere alm. (Sv. bōs).
 Jf. Med og Mast. — 3) en Ståve, en
 meget liden Stump, f. Gr. af et Straa;
 ligesaa af Løv, Bark el. deslige. Det kom
 eit Bos inn i Augat. Det kom Bos i Maten o.
 f. v. B. Stift. Jf. Flus.
Bosa (o'), f. Straaleie, Halmfeng. Dver-
 gaaget til Boso (oo), Dstl. Gbr. Toten.
 — Andre St. Busu, som i Soler ogsaa
 betyder Fuglerebe.
bosa (o'), v. a. (ar), bestrøe med Affald af
 Hø eller Halm. B. Stift. 3) Indb. baa-
 saa. Andre St. bysja.
Bosbløja, f. Undertøppe i en Seng. „Bos-
 bleie“ Tel.
Bose (oo), m. Stump, Klods, et stort Stykke;
 ogf. om en dygtig Karl. Sogn. (Jf. Bause).
Bosf (o'), n. Strøelse (= Bos). Nordl.
Boskløede (o'), n. Sengetæpper. Smaal.
bosna (o'), v. n. røde, seie. Soler.
bosna (o'), v. n. (ar), tørres lidt, saa at
 den første Fugtighed gaar af; f. Gr. om
 Hø. Edm. 3) Hard. bosna (oo). Jf.
 badna, bokna.
Bosfa, f. Bude under en Sadel eller Sæle;
 tildeels fun under Bøvtræerne. Ofte i
 Fleertal Bosfor, „Bosfu“ Hall. Num.
 Afvig. Baafs, Soler; Bøsse, m. Sogn.
 (Sv. bosfa).

Bofte, m. en Børste, en Kvaft af Børster eller fivte Haar. Dgsaa om visse Planter, f. Gullbofte. Egentlig Børste, eller Børste, men sædvanlig udtalt Bøfste (o'), sjældnere Bøfste. Sv. børste. Jf. Bøst og byfta.

Boftegras (o'), n. Græsarter med korte og fivte Straa.

bosutt (o'), adj. avnet, fuld af Avner eller Straa (Bos).

Bot (oo), f. (Fl. Bøter), 1) Bod, Forbedring, Iftandsfættelse. G. N. bót, pl. bøtr. Faa Bot: forbedres, komme i Stand igjen. Tata Bot: lade sig oprette eller iftandsfætte. Heraf bota. — 2) aandelig Forbedring, Anger, Omvendelse. Sjera Bot. — 3) Bøder, Mulkt (egentlig Dpreiøning, Satisfaktion). Ofte i Fleertal (Bøter). — 4) Klud, Lap, Stykke hvormed man dækker et Hul, især paa Klæder. — 5) Plet, Klæk, libet Stykke, f. Ex. af en Ager. B. Stift og fl. Aaterbot: Agerlav. Græsbot: Græsplet. Aaadebot: Sted hvor det kløer. Jf. Kneesbot. Hertil adskillige Navne paa plettede Dyr, især Køer, som Graabot, Vidbot. Jf. Fribot, Vingebot, Svanebot (Landst. 798. 802).

bota, v. a. (ar), give Bod, hjælpe (= bota). Sjelden. (Landst. 163). Hertil Botar, m. (= Bøtar), f. Ex. Kallebotar.

Boteklut, m. et Stykke Løi at lappe Klæder med. Dgsaa Botevilla, og Boteflugta, f.

boteleg, adj. som kan oprettes eller forbedres.

Boteraad, f. Hjælp; Løgemiddel o. f. v. **Botevon**, f. Udflugt til Forbedring, Mulighed til at Tingene kan komme i Stand igjen.

botferdig, adj. bodfærdig, angergiven.

botlaus, adj. uoprettelig, som der ikke er Bod eller Hjælp for

Botløysa, f. Mangel paa Midler til at bøde med; ogs. Haabløshed, Hjælpeløshed.

Botn (o'), m. Bund. Tilbeels udtalt Botten, afvig. Bott (Gbr. Hall. Num.), Bonn (Smaal. og fl.). G. N. botn. Sv. botten. (Jf. Ang. botm; Eng. bottom). Fleertal „Betne“ (Edm.), fællagtig for Botnar. — Betydning: 1) Bund, Grundflade i Kar, ligesaa i Vaade o. f. v. Heraf Bytning, Tvibytning. — 2) Grund i Vandet; fast Grund under et Lag af Mudder. Ti Botnar: til Bunden. Schl. og fl. — 3) den inderside Ende af en Fjord eller en Dal. Fjordbotn, Vatsbotn, Dalsbotn. — 4) d. f. f. Botning. 5) Banke, Skybanke; f. Bott.

botna, v. a. og n. (ar), 1) sætte Bund i Kar; tilbeels ogsaa: lufte, tilslutte. Hertil: atterbotnad. 2) naae Bunden, om Foug eller Snøre; komme tilbunds. 3) forslaae, blive nok. Dsil. Tilbeels afvig. bonne, bunne.

Botnarlag, n. Bوندens Beskaffenhed.

botnarlaus (og botnlaus), adj. bundløs; overmaade dyb. — **Botnarløysa**, f. et umaaleligt Dyb.

botnarsetja, v. a. sætte Fiskergarn paa Bunden, saa at de ikke naae til Vandfladen. Hertil **Botnarsetning**, f. Udsætning af Bundgarn. „Botnasætning“, modsat Kaggesætning. Nys.

Botnarstau, m. tilfjødret Stykke i en Tøndebund og desl. „Botnastaut“, Edm.

Botnaaat, n. smaa Sødyr, som æde eller fordærve Fisken i Garnene. Dgsaa kaldet **Botnsog** (Bottensog). Nordl. — **Botnaaata**, f. skal ogsaa bruges om Fisk som er „botn-eten“, o: gnavet af Sødyr paa Bunden. Nordl.

Botnesty, f. under Bott.

Botning, m. 1) den bageste (eller fjerde) Mave i de brøvtiggende Dyr. Drk. og fl. Ellers **Botn** (el. Bonn), Dsil., og **Bytning** (Syd i Landet). Jf. Binster. — 2) Bind fra Fjordbunden (Fjordbotnen). Nordl. — 3) Indbygger af et Sted som hedder Botu, el. Botne.

botsam (oo), adj. tjenlig som Bødemiddel, nyttig, sund, løgende.

Bott, m. Banke, Dyngge, tæt Hob (omtr. som Døtt). Stybott, Snjøbott. Num. (Vel egentlig kun en afvigende Form af Botn). Hertil: **botta seg**, o: sammenhobe sig. **Bottesky**, f. Skyer som samle sig i tætte Banter. Bortevær (veder), n. Veir med tætte Skyhobe og klare Mellemrum. (Num.)

botutt (oo), adj. 1) lappet; 2) plettet, flækket. B. Stift (botett'e).

boya (o'), v. n. (ar), see stort ud, optage et stort Rum (= ruva, fkrøya). Jæd.

boven (o'), adj. stor, vid, udbredt. Jæd. [bra, adv. godt, vel. Dgsaa adj. (uden Bøining) brav, god, tjenlig, duellig. (Sv. bra). Kun en Forvansning af det franke brave, tapper, dygtig.

Bradd, n. Kant, Rand, Bred; f. Ex. paa Kar; ogsaa Vandgrønde, Elvebred ic. Valders, Habeland og fl. Dgsaa i andet Kjen: Bradd, f. Hall. Brodd, f. Søler. Andre Steder **Bredd** og **Breidd**, f. Sv. brådd. Nærmer sig baade til Barb, n. og Breidd, f., men kan dog maaffee være et gammelt Ord. Jf. Ang. bræd (breard, breord) med samme Betydning.

[Brassa, f. en gammel Høppe. Jæd. (Bistnok fremmedt eller forvansket).

Brag, n. Nordlys (f. braga). Valders. Sammensat: **Vederbrag** (Veerbrag), Indherred. Dgsaa i Formen **Bragd** (Vindbragd). Drk. Ellers Lyse, Vindlyse og fl. **Brag**, m. Skif, Forsatning. Tel. (Binje), libet brugl. Daa han var i sin beste Bragie, o: i sin bedste Stand eller Alder. Jsl. bragr: Skif, Maner.

braga, v. n. (ar), lyse, flamme, blufse; og-

faa glimte, blinke, viste, om noget svævende som sees i Frastand. Kun forefundet i Overgangsformer: braagaa (Gbr. Jndh.), braue (i Østerd.), brava (Hedemarken). Hedder ellers bragda (Drf.), bragla (Gbr.), blagda (Nand.), blaagaa (Jndr.), blavre (Østerd.), tilbeels med flere Betydninger. Jf. braa og brega. G. N. braga, bragda (om Nordlys). Intet lignende vestensjelds.

Bragd, n. Lysglimt; f. Brag.

Bragd, f. 1) Maneer, Maade at gjøre noget paa. Drf. (tilbeels neutr.). Hertil Hændebragd. — 2) Foretagende, Gjerning, Bedrift. Tel. hvor det ogsaa skal forekomme i Betydningen: Paafund, List, Puds. G. N. bragd, v. Jf. Sv. bragd (Bedrift). — 3) Færd, Skik, Væsen. Tel. Edm. Jfær Miner, Gebærder. Jndherred. Dgfaa: Ubsæende, synlig Beskaffenhed. Hertil Himmelsbragd. Edm. G. N. bragd, n. Jf. Brogd og bregda.

bragda, v. n. 1) glimte, om Nordlys (= braga). Drf. 2) forandre sig; f. brigda.

bragla, v. n. 1) blusfe, glimte (= braga); ogsaa: svæve som en Flamme. Gbr. Jndr. — 2) glimre, prunke, have et pralende Udsæende. Jndh. Ufsigende: brogla, Gbr.

Brak, n. Bragen, bragende Lyd.

braka, v. n. (ar), brage, larme. Nogle St. braakaa G. N. braka. Ellers forekommer et „braka“ i Betydn. snaffe, prate. Hægebofiad (ved Mandal).

Brakall, m. Testetra, Rhamnus Frangula. Dstl. Ufsig. Braakaal (Num.), Braakaale (Sæt.). Skal ogsaa hedde Brakved. (Sv. brakved, bragon). Ellers Trollhegg og fl.

Brakar, m. En som gjer megen Larm.

Brake, m. 1. Enebærtræ. „Brake“, Hard. Schl. Nhl. Sammensat „Braka“, som Brakaber, Brakalog og fl. 3 Eogn og Vofs: Sprake (fj). Ellers Cine, Brisk, Bruse.

Brake, m. 2. gammelt slidt Klædningsstykke (omtr. som Filla). Nordl.

[Bramssegl, n. Bramseil. Holl. bramzeil.

Brand, m. 1) Brand, Brænden; f. Gr. i Forbindelsen „Baal og Brand“. Dgfaa G. N. (N. L. 1, 50). — 2) Brand, Træstykke som brænder (Rjosbrand) eller er noget brændt (Kolbrand). — 3) Kjøp, Stof, afhuggen Træstamme (= Strange). Tel. Nbg. Lister. Jfær om Stofke at brænde Kul af. Nyf. — 4) Stolpe, Dystander, saasom i en Tømmerflaade (Flotebrand). Helg. (G. N. brandr). Dgfaa: Bjælke eller Tværstok, saasom i en Havn. Smaal. Rom. — 5) Vælle eller Fjæder i en Skydebue. Gbr. Hall. — 6) et Sværd. Tel. i gamle Biser (Landsf. 20. 143. 167 og fl.). G. N. brandr. Den sidste Betydning er det vel ogsaa, som ligger til Grund for Mandnavnene Brand, Gardbrand,

Gudbrand, Herbrand, Sigbrand, Vebrand. — Om alle disse Betydninger høre sammen til eet og samme Dr, er vel ellers uvist. 3 Betydn. Jdebrand, Jdsbaade, bruges Ordet mest i Byerne og danner mange Sammenfættninger, som Brandfolk, Brandkassa, Brandskade; ligesaa: Brandsegl, =Katt, =Kor, =spann, =stige, =vakt og fl. — Jf. Eld, Lauseld, Baadeeld.

branda, v. a. pudse et Lys, afflippe den brændte Lænde. Jarslsberg.

Brandfot, m. Kjedefod, Jernring at sætte under en Stegepænde.

brandfri, adj. sikker for Jdebrand.

brandgul, adj. brandgul, Ildgul.

Brandhorv, f. Havn med hele Stofke, uden Led. Dstl. (f. Brand, 4).

Brandkvist, m. Kvist af en nedadvorende Green. (S. Følgevennen 11, 384).

Brandrev (e), m. Ræv med noget mørk Haarfarve. Dgfaa Esvensk.

brandrudd, adj. om Stov: ganske udryddet som ved Brand. Valders.

Brandrøyt, m. Røg af ulmende Brande.

Brandstein, m. Steenkreds omkring et Jdssteb. Tel. Tilbeels afsig. Brassstein.

Brandrev (e), m. omtr. som Brandrøyt.

brandurt, adj. stribt; især om Rger med mørke Striber i Haarene. Dstl. 3 Tel. med Dmlyd: braandurt. Jell. bråndåtr. Noget lignende er brandsidurt, og brandstjoldurt. Hall.

Brandvyrtter, f. Krumbvyrtter.

Brant, n. Bræt, Brøst, Forslibelse; især et forslidt eller forgnavet Stykke paa Lougværk. (Mange Steber brugl.). 3 Berg. Stift Braank.

branka, v. a. (ar), bestadige, brække, forvride eller slide. Branta Foten sin: forvridt sin Fod. (Nordland). Kni hever brantat Hornet sitt. Tel. Hall. (Jf. Landsf. 149). —

brankast, v. n. forslides, faae et Slid eller Gnav; om Loug. „braankast“, B. Stift.

brankurt, adj. forslidt, stødt eller forgnavet paa enkelte Punkter. „braankette“, Berg.

Bras, n. Spragen, Knitren. 2) Kvistebrænde. Gbr. 3) Flamme, blussende og spragende Jld. Østerd. (Sv. brasa, f.). Jf. Brising.

Bras, m. Bras paa et Seil. Holl. bras; jf. Fr. bras: Arm.

brasa, v. n. (ar), 1) brænde, blusfe, flamme. Østerd. Sv. brasa. (Jf. brisa). — 2) sprage, knitre, om noget som brænder eller steges. Edm. Jæd. og fl. — 3) stege noget fedt. Nordl. Ellers: bræsa.

brasa, v. a. (ar), lodde, sammenlodde Jern. Nogle St. braasaa. Eng. braze. Jf. Ang. bræs: Kobber.

brasa, v. (3), stille Brasen paa Seil.

Brasing, f. 1) Lodning. 2) Spragen.

braska, v. n. (ar), 1) steie, buldre. Nordl. 2) prale, bramme, gjere sig til. Vestl. 3) tale kunstigt eller fornemt. Edm. — E. ogsaa bratla.

Brasma, f. Brasen (Ferskvandsstik). Smaal. Sv. braren; i Dial. brasma. Jf. Holl. brasem; T. Brasen, fordom brahsem, brasme.

Bras, n. Frækhed (?). Tel. (Landst. 82). Maafee hellere: et frækt og vildt Selskab, Slæg, Følge. I svenske Dial. bras: Hob, Mængde. Nt. bras (Weigand 1, 177).

Brasstein, f. Brandstein.

bratla, v. n. (ar), fludre, arbejde uden Fremgang. „bratle“, Edm. Trondh. (Runde maafee ogsaa være brasla. da nemlig „braska“ skal forekomme i Nordland i samme Betydning). Hertil: **Brat**, n. og **Bratling**, f. uheldigt Arbejde. **bratla**-sam: melsom, uheldig.

bratt, adj. 1) brat, steil, stærkt opstigende; om Vasse eller Bjerg. G. N. brattr. Sv. brant (i Dial. bratt). — 2) høit opreist, med stærk Ekstraaning; f. Gr. om Lag el. Støtter. — 3) stolt, stiv i Gang el. Holdning. Jf. bretta.

bratta, v. n (ar), gaae brat ned, om en Bjergside. Det brattar av imot Ejoen.

Bratta f. 1) Steilhed. 2) en steil Bjergside eller Vasse; bratte Marker.

brattfjellad, adj. med steile Fjelde. **brattgjengd**, adj. dygtig til at gaae i Fjeldene eller i bratte Marker. Nordl. G. N. brattgengr.

brattlend (=lendt), adj. om Gaarde og Landstreg med bratte Vasser.

Brattlenda, f. brat liggende Marker. Dgs. i Formen Brattlende, n.

brattna, v. n. blive brattere; om Veie. **brattraustad**, adj. bygget med brat eller steilt opstigende Lag. (Modsat laagraustad). Nogle St. brattrøsta. (Tel.). Dgsaa brattrøyst. Nhl. Jf. Raust.

brattvoren, adj. noget steil.

Braud, n. Brød, baget Mad. Jf. Dmnbraud, Flatbraud. **Brau**, Nbg. Telem. Brød, Bro', mest alm. G. N. braud. Uegentlig: a) Føde, Livsophold; b) Levebrød.

Branddeild, f. Brandsetning.

Brandemne, n. Deig til et Brød.

Braudgraut, m. slyrlig Mælketrod til Brødsul. „Brø'graut“, Edm.

Braudiarn, n. = Vasskerhella.

braudlaus, adj. brødløs.

Braudleiv, m. et enkelt Fladbrød.

Brandløysa, f. Mangel paa Brød; ogsaa Brødløshed, Mangel paa Føde.

Braudmole (o'), m. Brødstykke.

Braudmose (o'), m. et Navn paa den islandiske Mos, forsøgt til Blanding i Brød. Telemarken.

Braudsetning, f. et Lag af opstabled Flad-

brød. Berg. Stift. (Brødsetning). I Tel. Brauddeild, f.

Braudsmeil, m. Lyd af Brødbrydning. Han toler ikke høira Braudsmellen, om En som er meget utaalssom, el. ogsaa gnieragtig.

Braudsuvl, f. Suvl til Brød.

Braudtenar, m. Medtjener, En som tjener i samme Huus.

Braudtægja, f. en stor Kurv til Fladbrød. Sætersd.

Braut, f. 1) Bei; især en opbrudt Bei i Sneen, eller i en Vasse. Snjobraut. G. N. braut (til brjota). Heraf brøyta. — 2) Vasse, Side af en Terrasse; saaledes ofte om de tvært opstigende Vasser langs med Elvene. (Aabraut). Tel. og fl. Paa Edm. oftest om en Vasse i en Bei. — 3) Vassekant, Brink imellem en Vasse og en ovenfor liggende Flade. Hall. Rom. og fl. Jf. Breffa.

braurutt, adj. bakket, med afverlende Vasser og Flader.

brava, v. flamme; f. braga.

Braa, n. Art, Egenkab. Helg. „Git anna' Braa i Beer'e“: et andet Slags Beir.

Jf. braa, v.

Braa, f. (Fl. Brær), Dienhaar. Tel. (Mozland). G. N. brå. E. Valderbraa. Jf.

Eng. brow, Aug. bræv, Nht. brauwe: Dienbryn.

braa, v. n. (r, dde), lyne, glimte af Lynild. Tel. Siredal. I Sætersd. brjaa.

G. N. brå el. brjá: glimre. Jf. braga og brega. Nht. brehen: glimte.

braa, v. a. og n. (r, dde), 1) drage Sværd; el. ogsaa: lade Sværdet glimte. I gamle Viser. Rata Sverdet braa. Landst. 249. 259.

515. Derimod: Han sinom Sverde braa, Landst. 144. 217; altsaa Imperf. og med Dativ, ligesom G. N. bregda, impf. brå. — 2)

gjøre Alarm, gjøre Anstrig, tilraabe eller tiltale En. Edm. Han braadde ved aat meg.

Dgsaa: braa i (uti). „Han braadde so 'ti, at e' vardt mest rødd'e“. Jf. G. N.

bregda vid: sætte sig i Bevægelse, o. s. v. — 3) ligne, slægte paa; see ud til noget.

(Nordl.). See bregda.

Braad, n. 1) Smeltning. (Ejelden). Jf.

Braabfmer, Braadtalg. — 2) Smertelse, Dverstrykning med Fjære paa Vaade og Fartsier. G. N. bråd. Jf. bræda.

braad, adj. 1) hastig, snar, skyndsom. (Mimbelig udalt braa'). G. N. brådr; Sv.

bråd, D. brad. — 2) pludselig, som kommer uventet. — 3) hastmødig, som ikke kan hie.

Braadbenk, m. Sted hvor Fartsier opsættes for at blive overstrøgne med Fjære (Braad).

Braadbil (i'), n. en kort Stund. Der ittje gjort paa noget Braadbil. Tel. og fl.

Braaddaude, m. en hastig Død.

braaddjup, adj. dyb nær ved Landet. (=

nærdjup, tverdjup). Sv. bråddjup.
Braade, m. Hastighed (ff.). S. ogf. Braae.
Braadedd, m. hastig opkommende Ild.
braaden, adj. smeltet, flydende. „braaen“, Dstl. og fl. Jf. braadna.
braadfager, adj. vaffer ved første Diekast. Jf. langteffjeleg.
Braadsfall, n. hastigt, pludseligt Fald.
Braadsfang, n. noget som kan samles i en Hast. Dstl. (?). S. Braadsfenge.
braadsfaatid, adj. meget nysegjerrig. Smaal. (braasfaatt).
braadsegen, adj. pludselig stemt til Glæde. (braasfeggen, =seien).
braadseig, adj. som skal dø inden kort Tid. Eg trubde daa intje, at han var so braadseig, o: at han fulde døe saa hastigt.
Braadsfenge, n. Nødhjælp, noget som man kan faae fat paa i en Hast og bruge indtil videre. „Braasfengje“. B. Stift. Jf. Braadnøyte.
braadsengen, adj. som man kan faae i en Hast. Ogsaa braadsfengd, dog lidet brugt.
braadsfjuga, v. n. flyve (eller løbe) affted i en Hast. Dstl. (braasflyge, =flye).
braadsfør, adj. skyndsom, rask.
braadsejengd, adj. som gaar hastig bort.
braadsejerast, v. n. modne hastigt. Abg.
braadsejerd, adj. gjort i en Hast.
Braadshast, f. stor Hast. — braadshastig, adj. meget hastig.
braadheit, adj. hastig ophedet.
braadhippen, meget nysegjerrig. Smaal.
Braadhite (i'), m. hastig paakommen Hede.
braadbugad (u'), adj. hastig, utaalmodig, som ikke vil bie. „braadbuga“, Tel. og fl.
braadkald, adj. hastig affselet.
braadkømen (o'), adj. som kommer pludselig.
Braadkulde, m. hastig paakommen Kulde.
braadblaus, adj. om en Vaad, hvorpaa Læren er afflidt, eller som behøver „Braad“. Heraf Braadløysa, f.
braadleg, adj. noget pludselig, el. hastig.
Braadleike, m. Hastighed.
braadljøs, adj. pludselig lys eller opløst. Det vardt so braadljøst.
braadlynd, adj. hastmodig. G. N. bråddlyndr.
Braadlære, n. Hastmodighed. Tel.
Braadmein, n. pludselig paakommen Meen; ogsaa d. s. f. Braadsfykja.
braadmogen (o'), adj. hastig modnet.
braadmyrk (y'), adj. hastig formerket. Det vardt so braadmyrkt: pludselig mørkt.
braadmølt, adj. som taler hastigt. Tel.
braadna, v. n. (ar), smelte, opløses. I Valders braadne; eller alm. braana, braane. G. N. brådna.
Braadning, f. Smeltning, Døpøsning.
braadnøem, adj. meget rask til at fatte og lære noget. Braadnøeme, n. hurtigt Memme.
Braadnøyte, n. Nødhjælp, noget som man kan bruge for en kort Tid. Gbr. 2c. Et

Braadnøytes: til Hjelpe for Diebliffet. Dstl. og fl. Hedder ogsaa Braadnøytsla, f. (Braanøytsla, Ehl.). Ellers Braadsføyte, Braadsfenge.
braadreisa, v. a. (er, te), opreise pludselig. „han braadreiste seg“: h. sprang op. Dstl.
braadrik, adj. bleven rig i en Hast. Sv. brådrif.
Braadsinne, n. hastig paakommen Brede.
braadsinnad, som bliver hastig bred; ogsaa utaalmodig. Dstl.
braadstjukt, adj. pludselig angreben af Sygdom. G. N. brådsjúkr.
Braadstap, m. Hastighed; Fremfusenhed.
Braadstin (i'), n. stærk Tørte i den Tid, da Kornet skyder Ar. Hertil ogsaa et Verbum: „det braadstiner“ (ti), om Korn som forterres i Skybningen. Toten.
Braadsføyte, n. Nødhjælp (= Braadnøyte). „Braasføyte“, Sogn.
braadstuttig adj. rask til at domme. Hall.
Braadsmør, n. smeltet Smør.
braadssu, v. n. vende pludselig om.
Braadsort, f. pludselig paakommende Sygdom. S. ogsaa Braadsfykja.
braadstadna, v. n. standse pludselig eller uventet. „braastane“, Dstl. — Braadstadning, f. en uventet Standning.
Braadsstøyt, m. uventet Stød.
Braadsving, m. hastig Omdreining.
Braadsfykja, f. en hastig paakommende og farlig Sygdom iblandt Creaturene. Sogn og fl. Ogsaa kaldet Braadsfengd, f. (Sogn), Braadmein, n. (Tel.), og Braadsoft.
braadt (braatt), adv. 1) snart, hastigt; pludselig, uventet. Det tom so braadt paa. — 2) nær ved. Det var ikke braadt so myket: langt fra ikke saa meget. Ved Bergen tildeels „braatte“, maaskee: braadt til.
braadtafa, v. a. gribe pludseligt eller voldsomt. (Forfattet: braa'ta'). Smaal. og fl.
Braadtalg, f. smeltet Talg.
braadteken, adj. 1) pludselig greben. 2) let at tage (= snarteken).
braadtenkt, adj. = snartenk.
braadtrøk, adj. som griber hastigt til.
Braadtøyr, m. hastig paakommen Tøveir. (G. N. brådtøyr).
braudig, adj. hastmodig, heftig. „braaug“, Hallingdal.
braadvarm, adj. hastig opvarmet. — Braadvarme, m. hastig opkommen Varme.
Braadveder (Braaveer), n. hastig paakommende Storm eller Uveir.
braadvenda, v. n. vende pludselig. Braadvending, f. hastig Vending.
Braae, m. (1), Lyn, Lynglint. Tel. f. braa, v.
Braae, m. (2), et Insekt, som skal være farligt for Creaturene. Smaal. Efter Wilsse Aearus Holosericus. (Epydebergs Beskr. S. 83, hvor det ogsaa kaldes Braafrø). En deraf foraarfaget Sygdom nævnes ogf.

„Braae“, maastee samme som Braadsykja (?). Sv. Dial. bråde, bråe, bråfste.
braaen, f. braaden. Braafengje, f. Braad-
fenge.

braagaa, f. braga.

Braagn, f. Brogn. braaheit, f. braadheit.

Braak, n. 1) Brydning, Bribning (f. braa-
ka); ogsaa: idelig Anstregelse, Slid og
Slæb. 2) Larm, Knagen. Nordl. 3) op-
drevet Tang (= Bruf), f. Flodarbraak.

Braak, f. 1) en Indretning at berede Skind
i; en fastnaglet Bue af Jern eller Træ,
hvori Skindene trækkes frem og tilbag.
(Jæl. bræk). — 2) en Brage at berede
Linn med, Hørbrage. Dfl. Fleertal til-
deels Bræker, Bræk (Gbr.). — En anden
Betydning i Leirbraak.

braaka, v. a. og n. (ar), 1) bryde, vride,
slide paa noget; især om at berede Skind
ved Bribning og Onidning. Lemmelig
alm. — 2) brage Hør eller Hamp for at
frækille Stilkene. Dfl. — 3) larme, bul-
dre; ogsaa gjøre sig til, slaae stort paa.

Braakar, m. en driftig Arbejder; ogsaa En
som fører megen Larm og Bulder.

Braakaal, f. Brakall.

Braaking, f. idelig Bevægelse, Slid og
Slæb; ogsaa Larm, Bulder.

Braakvitel, f. Brokkitel.

braakfarn, adj. besværkelig, som medfører me-
get Slid og Slæb. Dgsaa: haard, knu-
dret; f. Gr. om Veie. Nogle St. braaken.

Braal, m. en stærk Lugt, især frisk og kryd-
dragtig. Sdm. Hedder ogs. Brjaal.

braala, v. n. give stærk Bellugt.

braalynt, f. braadlynd.

braana, f. braadna. Braanaa, f. Brune.

braanka, f. branka.

Braakfin, f. Braadfin.

Braataa, Hob, Dnyge; f. Brote.

braataa, v. f. brota.

Braaveer, f. Braadveder.

breda, v. n. (ar), glimte, give en hvid Lys-
ning ligesom Sneen (f. Brede). Sdm. i
Formen bride (i). „Han gjekk i ein kvit'e
Kjole, so da brida 'ti 'naa" (o: saa det
lyste af ham).

Brede (el. Bride, i), m. Sneemasse, Sneelag (= Fonn). Nff. Sdm. Især om en
efterliggende (seent eller albrig optøende)
Sneehob paa et Fjeld; ligesaa om en Jis-
masse (Jisbrede). Ordet lyder som: Bride
(i), Sdm., Brede (ee), Nff., Brie og
Bree, Sogn og fl., Bræe, Sff. En an-
den Form er Bræa el. Bræe, f., brugt
i Hall. og Balbers. Det sidste synes op-
fattet som Bræda, o: en Masse til at
smelte; den første Form synes derimod at
være bestået med breid og breida. G. N.
bredafonn forekommer i Velsunga Saga
med den Forklaring, at det først var et
Steb, som var saaledes faldet efter en
Mand, som hedte Brede (?).

Bredevatn, n. grumset Vand, som flyder
ned fra en Sneemasse (eller Jis) paa et
Fjeld. „Breavatn“, Sogn.

brega, v. n. (ar), spæve, vifte eller bæve
ligesom en Flamme. „Da brega fere Augo“.
Hall. Vel egentlig briga (i); f. Brign.
Sv. Dial. bråga. Jf. braga og blega.

bregda, v. n. (ar; eller: er, de), 1) foran-
dre sig, skifte om; f. brigda. — 2) ligne,
slægte paa; ogf. see ud til, nærme sig til.
Det bregder paa det. Nbg. Nordl. Glets i
en anden Form: braa (r, dde). Det braar
paa det. Han braar paa Fa'r sin. Helg. og fl.
G. N. bregda. I Sverige: brå, brås. —
3) v. a. væve Vaand paa en egen Maade,
som ligner Fletning. Sfl. (I Tel. brogda,
af Brog). Jf. Bragd, Brugda, brygda;
alt at henføre til G. N. bregda (bregd,
brå, brugdit) med Betydn. svinge, rykke,
bryde, omkifte og fl.

breid, adj. bred, udstrakt til Siderne; ogsaa
udgjørende et vist Maal i Bredden; f. Gr.
two Ainer breidt. Mest alm. brei, brei'e;
i Nff. og Sdm. breid'e. G. N. breidar.
Gjæva seg breid: spærte sig ud; ogsaa
bryste sig, hovere.

breida, v. a. (er, de), 1) brede, udbrede,
strække noget, saa at det dækker eller sful-
ler Underlaget. G. N. breida. — 2) sprede,
udsprede tæt og jævnt; især om at udsprede
Hø til Lørring. Nogle St. breie (Sff.
Sogn), andre St. breie. — 3) dække,
sfulde. Breida ned: overdække. Breida seg ned:
trække Sengklæderne over sig. Breida atthver:
sfulde, tildække. Breida upp, = reida upp:
rede en Seng. (Bustf.). — Breida seg: a)
gjøre sig bred; b) udbrede sig, spredes.
Hedder ogsaa breidast.

Breida, f. 1) Noget som er udbredt, f. Gr.
en Slump Hø, som er udspredt til Lørring.
Høybreida. Dfl. og fl. (Jf. Fleff). —
2) en stor udspredt Hob, især af Fugle
paa Søen. Nordl. (Breia).

breiddakad, adj. bred i Ryggen.

Breidd, f. 1) Brede, Brethed. G. N.
breidd. — 2) en Vævbrede i sammensyede
Lapper, Seil og lignende. (Jf. Vaad). —
3) Side. I Breidd med: ved Siden af, jævns-
sides med, eller i samme Linie som. Nordl.
og Trondh. (Sv. brevid). — 4) Bred,
Kant, Rand. Hedder ogsaa Breidd og
hører maastee sammen med Bradd.

breidd, partic. 1) udbredt. 2) dækket, over-
dækket. Jf. einbreidd, fibreidd.

breiddfull, adj. fuld til Bredden. Hedder
ogsaa: breidmætt (Tel.) og breiddmælt.
Breiddvid (ve), m. det yderste Stykke paa
Siden af en Slæde. Sdm.

Breiddegreip, f. Greb at sprede Gjødsel med.
Nogle St. Breidstetjuga. (Bretlestjua,
Sfl.).

Breidemjøl, n. Meel af frøe paa Fladbrø-
det i Bagningen.

Breidevoll, m. befremt Plads for at udsprede sig til Tørring.

breidsfott, adj. bredfodet.

breidgjengd, adj. som gaar bredt, el. med udspærrede Fødder. Hall.

breidhendt, adj. bredhaandet.

breidherdad, adj. = herdebred. (breihæra).

Breiding, f. Udspredelse; f. Gr. af Hø.

Breidkjest, m. en Kist med usædvanlig stor Mund. (Lophius piscatorius). Edm.

breidlagd, adj. bredvoren (bredt anlagt).

Breidleitse, m. Bredde, Bredhed.

breidleitt, adj. bredladen, som har et bredt Anstigt. G. N. breidleitr.

breidmed, jævnsides; f. Breidd.

breidmynt, adj. bredmundet.

breidna, v. n. (ar), blive bredere.

breidnasad, adj. brednæset.

breidrendad, adj. med brede Striber.

Breidsida, f. Bredside, paa Fartoi.

Breidsla, f. 1) Udspredelse, f. Gr. af Hø.

— 2) en udbredt Maafe (= Breida). Hall.

— 3) et Dæffe, Tæppe. 3 Sammenfat-

ning som Aabreidsla, Underbreidsla, Overbreidsla. Afvig.: Breitsla, Breisle, Breltke.

— Breidslerjuga, f. f. Breidegreip.

Breidslede, m. større Slæde med Sæde for to eller flere Personer.

breidr, adv. bredt, i udspærret Stilling. Standa breidt: staae til Skue for en Forsamling. (Spøgende om Brudfolk, Fædrene og lignende). Jf. Sv. „så på breia stenen“.

breidrent, adj. som har brede Tænder.

breidvaksen, adj. bredvoren.

Breidsøks, f. Bredøre, Vile.

breie, f. breida. Breitsla, f. Breidsla.

Brek (e'), n. Overhæng, idelige Begjæringer, især efter Smaating. S. brefa

Brek (e'), f. Nød, Plage. Edm. „han hev' ikke noka Brek“: han har ingen Nød, han har det godt. Maafee egentlig: Skade,

Overlast, ligesom G. N. brek, n. Jf. Meinsbref.

breka (e'), v. n. (ar), 1) trygle, bede eller minde idelig om noget, især om Ting, som ikke synes nødvendige. (Mest om Børn). Sogn, Hall. Valders, Num. Tel. ogsaa i Nordl. og fl. G. N. breka. (Jf. masa). — 2) v. a. plage, hindre, skade. „Dø breka me inkje“: det har jeg ingen Nød af. Edm. — breka seg: plage, beslage sig. Edm. S. Brek, f.

brefall, og breken, f. breksam.

Brekfing, f. Tryglen, Overhæng.

Brekf, m. Brint, Vasse. Valders.

Brekfa, f. en Vasse; især en stor Vasse imellem en lavere og en højere Flade. Alm. i den sydlige Deel af Landet. (Jf. Braut og Mel). G. N. brekka. (Jf. N. Brint; Eng. brink). 3 Akg. forekommer „Brekke“ i samme Betydning.

brekkutt, adj. bakket; om Veie.

breksam, adj. om Gn, som har mange Duffer, el. som altid har noget at fræve og begjære. S. brefa. Hedder ogs. brekjen (Sogn, Tel.), og brefall. Ellers: aabrengjen, masen.

Brem, n. gammelt Skrab, f. Brom.

brema, f. brima. Brems, f. Brims.

Brend, f. en Mark med meget tynd Skov. Østerd. Dgsaa p. Hadeland.

brend, partie. (af brenna), brændt. — Brendepøka (e'), f. en Gudshgdom, som næsten ligner brandt Skade. Edm. Ndm. —

Brendesaar, n. Saar af Forbrændelse.

brengja, v. a. (er, de), vrænge, vride, bryde paa noget. Hall. Hertil Brengja, f. 1) en forvrænget Stilling (= Kængsla). 2) Klemme, Knibe. Øbr.

brenna, v. n. (brenn, brann, brunnet), 1) brænde, være i Brand; ogsaa: fatte

Jld. G. N. brenna. Inf. ogf. brinne (Trendh.), ligesaa Præs. brinn. Supin.

ogf. brunner, bronne'. Imperf. Jld. hedder brunno (Hall. Valsb.). — 2) smerte, svie; ogsaa: ulme, gjære, syde. Det brenn

syre Bringa. Fan stend og brenn med ein Snjøtave (om Luften). — 3) om Personer: have

Uro i Sindet, tænke paa noget med Langsel, Betsymring, Harme o. s. v. Fan gjest

lenge og braun med det og inje gat notot. Hertil Brand og Brune.

brenna, v. a. (er, de), 1) brænde, sætte i Brand; bruge til Brændsel. G. N. brenna.

— 2) svie, skade eller ødelægge med Jld (ogf. blot ved Hebe eller Tørke). — 3)

tilberede, tilbringe ved Jld. Brenna Tigel, Tjæra, Bit, o. s. v. — Brenna seg: forbrænde sig;

figurl. have Skade af et Forsøg, saa at man siden vogter sig derved.

Brenna, f. 1) et afbrændt Stykke Land (Skov, Krat). Sjelden og helst i Stedsnavne. — 2) et Redskab til at brænde

med; en Jernkasse til Kaffebrænden. Dsil.

brennande, adj. 1) brændende. 2) forbrændelig, brandbar. Det braun alt, som brennande var.

Brennefang, n. Brænde, Brændsel. Dsil.

Brennelyg, n. stor Lyng, som tildeels bruges til Brændsel.

Brennenata, f. Brenneta.

Brennesort (oo), f. Halsbrynne (= Halsbrune, Elbing, Brjostsvide). Sogn, Vald.

Brennestein, m. Svovel. (Mange Steder brugt.). G. N. brennusteinn.

Brenneta (e'), f. Brænde-Nælde (Urtica). Øbr. (Brennetu). Ellers brugt i flere

Former: Brennhetta, =butu; Brenneta, =nota (e'), =netla, =notla. See

Nata og Netla.

Brennetorv, n. Torv til Brændsel.

Brennevid (i'), eller =ved, m. Ved, Træ til Brændsel.

Brennevin, n. Brændevin.

Brennsleff, m. et lidet affvjet Jordstykke til Dykning. Soler. Jf. Broe.

Brennhast, f. flyvende Hast. Jf. brennsnogg. brennheit, adj. brændende heb.

Brennhite (i), m. brændende Hede.

Brenning, f. Brænden; ogsaa et Baal, en Lystild (= Brising).

brennkald, adj. sviende kold. **Brennkalde**, m. en meget skarp Kulde. Østerd.

brennsnogg, adj. yderst hastig. Hall. og fl. **Brensla**, f. Brænden; Forbrandelse. Dg-
saa: Halsbrynde, Kvalme. Hall. og fl.

Bresel, el. **Brisel** (i), n. Farve af Brasilietra. Fr. brésil; Sp. brasil. Egentl. et østerlandsk Ord, hvoraf Landet Brasillien har faaet Navn. (Diez 1, 82).

brejsa, v. n. (ar), gnægge (= humra). Hard. — Om et andet brejsa, s. brasa.

Bresma, f. Brosma. Bresne, f. Blesma.

Brest, m. (fl. **Brester**), 1) Brist, Revne, Sprække. G. N. bröstr, -pl. brostir. 2) Kvald, Lyd af noget som brister. — 3) Brøst, Mangel. Nhl. og fl.

bresta, v. n. (brest, brast, brostet), 1) briste, revne, sprække (om haarde Ting, f. Gr. Glas og Metal). G. N. bresta: Sv. brista. Imptf. fl. brosto. — 2) op-
løses. Om Mælk: stille sig af Varne, affatte Ost. (Jfse alm.). Om Vinene: tabe sin Glands og synke sammen (nemlig i Døden). — 3) mangle, fattes. Nhl. Ehl. Dgsaa i Tel. Lat ikke Hugen bresta. (Landsf. 116). Sv. brista. J Nffj. og Edm. „reste“. Ellers: vanta, korta. Jf. brosten.

bresta, v. a. (er, e), sfrange Mælk ved Varne (= leypa). Hall. Ehfj. og fl. Par-
ticip brest.

Bresta, f. Mælk som er opvarmet, saa at den affatter Ost. Hall.

bresten, adj. sfter, som let brister.

Brestfella, f. Feil, Skade, Forsald. Hall.

Bresting, f. Bristen; Knagen.

Brestkaal, n. Agerkaal. Østerd. Toten, Hall. Nogle St. Prestkaal.

brestlaus, adj. fri for Brist eller Sprække.

brestutt, adj. fuld af Sprækker.

Brett, n. 1) en Bøining opad; Hals paa Ekier og Slademeder. Østerd. og fl. 2)

Umbøining, Umbraeking, ombraekket Hjerne paa et Blad i en Bog. Nordl. og fl.

bretra, v. a. (er, e), 1) reise op, sætte i Veiret. Breta Spælen: reise Halen, f. Gr. om Gjeder. G. N. bretta. (Af bratt). — 2) opfolde, vride tilbage, ombøie Kanten paa Klæder; f. Gr. paa Vermerne. (Teme-
melig alm.). Bretta seg innpaa ein: vride sig ind paa En, vende sig mod En med For-
nærmelser. Num. — 3) spanke, spræde, gaee med en stolt og stiv Holdning. San-
gjætt og brette seg som ein Kane. Jf. bretta Leg-
gjærne: sætte Løggene meget frem (nemlig ved at skyde Knæerne tilbage). B. Stlft. Jf. spretta.

Brettemessa, f. Brittiva's Dag, den 11te Januar. Tel. (Wille 242).

bretræn, adj. 1) fremadbelet, om Etavn paa Fartoi. Nordl. 2) stolt, stiv i Gang eller Holdning. Dgs. brettefæm.

Bretting, f. Umbøining, o. f. v. f. bretta.

Bretting, m. en Spræde, stolt Person. „Brettinge“, Tel.

bretting, adj. kræsen, sfin, hølen. „brettau“, Emaal. Rom.

Brev (ee), n. Brev; ogs. Dokument, f. Gr. Skiftebrev. Afsvig. Bræv, ogs. Bræv (Nhl.).

G. N. bréf, af Lat. breve (brevis: kort). Brev findes ogsaa brugt for Papir; saa-
ledes: Brevpenaar: Brevfedler. Brev-
dalar (Ogs. Brevspeisje): en Dalersfedel. (Ert. Edm.).

brevaa (ee), v. a. (ar), indføre i Brev; be-
kræfte ved Dokumenter. Hall. og fl. brevaa
hurt: overlade ved Skjøde eller skriftlig
Tilstaelse. Valders.

brevgjera, v. a. opsætte skriftlig, bekræfte
ved et Dokument. „brevgjera“, Nhl. —

brevgjort: afgjort skriftlig. **Brevgjerd**
(-gjær), f. eller **Brevgjering**, f. skriftlig
Affattelse.

Brevsal, m. Brevsamling, Archiv.

Brevsending, f. Korrespondents.

brevsett, adj. stadfæstet ved et Dokument.

brevsynd (-synt), adj. som kan læse Haand-
skrift.

bri, v. lempe; f. brigda.

Bride (i), f. Bredde. briga, f. brega.

Brigd, f. en Forandring, Afsvigelse fra den
sædvanlige Skik. Edm. og fl. Hølgarbrigd,
Sedabrigd. G. N. brigd.

brigda, v. a. (er, e), 1) forandre, gjøre en
Forandring med. Hard. og fl. J Nhl.

brygda. Dgsaa v. n. forandre sig; f. Gr. om
Veiret. (Bøiningen vakkende; tilbeels:
ar). Hedder ellers bregda (Ert.) og

bragda (Eogn). — 2) vende, bøie om,
vride tilbage (= bretta). Edm. (tilbeels
brygde). — 3) forvride, vrænge et Led-
mod. Nffj. Edm. Nogle Esteder: brigste.

Desuden forekommer „brigde“ ogsaa i Bø-
tybning dræbe, slagte (Tel. Hall.), dog
sjelden og som forældet. E. ellers bregda
og braa. — Til brigda hører vel ogsaa
en anden Form: bri (-r, dde), v. a. lempe,
lave. „Evelt ikke for e skal bri da“. Edm.

brigdast, v. n. forandre sig, omkifte. brig-
dast i Hugen: faae et andet Sind, et nyt
Mod. Edm. — brigdast um: skjøtte om; f.
brygdaft.

Brigde, n. 1) Forandring, Omkiftelse. Hard.
og fl. G. N. brigdi. — 2) Maneer, Skik;
særegen Brug i et Land eller Distrikt.

Tel. og fl. Jf. Maalbrigde. — 3) For-
vridning i et Ledmod. Edm. Nogle St.
kaldet Brigst.

brigdeleg, adj. foranderlig, ustadig. G. N.
brigdilegr.

Brigding, m. f. Brygding.
[Brigg, m. Brig, stort tomasjet Fartoi. Eng. brig; Holl. brigfchip, af dunkel Dyrindelse.
Brign, f. svævende Bevægelse (f. Saabrign).
 Hall. Til brega.
Brigsl, f. Behreidelse, Dadel. Hard. G. N. brigisli, n.
brigsla, v. a. (ar), 1) bebreide, forefaste En noget. Hard. G. N. brigsla. Jf. neisa, neffja. — 2) plage, uleilige (= bry). Helg.
Briggle, n. (?), Forhindring, hinderligt Tilfælde. Nff. (Nærmest til brigda).
Brigst, Forvridning, f. Brigde.
Brif (ii), f. (Pl. **Brifkar**), 1) Sranke, Røksværk, Gelænder, saafom paa et Galerie. Abg. Ganga hver alle Britarne: løbe blindt hen, over alle Sranfer. — 2) en lav Fjelevæg, saafom paa Siberne af Vogulvet i en Lade. Raavebrit, Agnebrit. Nordre Berg. (I Søndre Berg. **Brifje**, n.). G. N. brik: Fjelevæg. — 3) en kort Bant, især ved Siden af Døren, el. ved Jldstedet. B. Stift. Sitja i Briti: sidde hyderst ved Døren.
Brife (ff), n. 1) Fjelevæg om et Vogulv, f. Brif. 2) en Panelling paa Siden af Jldstedet i en Kogstue. Schl. Hard. (Paa Edm. Dnnbolt).
brifen (briffen), adj. 1) prægtig, glimrende; ogsaa meget behagelig, om en Tilstand. Hard. Nhl. „D'æ ikkje brifje fyre dei“: der er ikke lyse Udfigter for dem. — 2) frisk, livlig, som har et godt Udseende. Nhl. **brifja**, v. n. (er, te), glimre, prange; ogsaa: kneise, rage høit op. Tel. Tildeels v. a. „brifje seg“: bryste sig, gjøre sig til. Jf. bræfja.
[Brifka, f. Brifke; ogsaa et lidet Smørfar. Guldaalen.
brifka, v. a. hindre el. afbryde En, f. Gr. i Talen. Dnf. Noget lignende er „blin-gra“, Edm.
Brifna (ii), f. en meget behagelig eller helbig Tilstand; Herlighed, Lykke, Fornøielse. Nff. Af brifen.
brifna (ii), adj. meget behagelig, herlig, ypperlig. „Sit brifna Ba'n“: et udmærket godt Barn. „Sit brifna Veir“: usædvanlig gunstigt Veir. Edm. Hedder ogsaa **brifnaleg**, maafkee **brifnarleg**. Forudsætter et Subst. **Brifn** (= **Brifna**).
Brilla, f. (mest i Fleertal), Brillen, Dientglas. T. Brille. (Udledes af Lat. beryllus). Herkil Brillehus, Brillestong og flere. **brillelaus**, adj. uden Brillen. Sefa brillelaus.
Brim (ii), n. 1) Skover, Bundfald, Berme. I Sammenfatningen **Saltbrim**. Nhl. I Stjordalen: Saltbrøm. — 2) et Slags blod Dst, som tillaves af Valle ved stærk Kogning. Berg. Stift. Afvigende: **Prim** (Tel. Hall.) og tildeels **Brom**, f. Mysebrim. — 3) formede og sammenpresede Stykker kaldes denne Dst: **Brimost** (B.

Stift); ogsaa **Myseost** og **Mysefmar**. Andre af Valle tillavede Netter kaldes i Tel. og Hall. **Primbræ**(b)a, **Primdappa**, **Primmat**, **Printuffe**.
Brim (i), n. Brændinger, Haabølgernes Brydning imod Landet. Berg. Trondhjem, Nordl. tildeels udtalt **Brem** og **Brom**. G. N. brim. (Ang. brim, Hav).
brima (i), v. n. (ar), om Søen: brydes, oprøres ved at flaae imod Stranden.
Brimbaara, f. **Brimso**.
Brimdun (u), m. Lyden af Haabølgernes Slag imod Landet. Nogle St. **Brimdyn** (y). Jf. **Brimtot**.
Brimhest, m. stor Haabølge, som stæder tilbage fra Landet. Lofoten. Ogsaa ellers om Bølger som flumme eller brydes lige til Bunden (= Grunnbrot).
Brimost (ii), m. f. **Brim**.
Brimrok (i, o), n. Drev af Brændinger.
Brimso (i), m. 1) Bremse (et Insekt). Mandal. — 2) Klemme eller Knevl at sætte paa ustyrlige Heste. Jndh. (Ev. bremso).
Brimso, m. oprørt Sø nærved Landet.
Brimtot (i, o), n. Sufen, Lyd af Haabølgernes Slag mod Klipperne. Edm.
Brimul (i), m. et Slags stor Sæl (Kobbe). Nordland (?). I ældre Skrifter **Bremuly** (Jensens Glosebog) og **Bromaal** (Leem, Kappist Nomenclator 564). Jøl. brimill: Han-Sæl.
Bring, m. 1. Hindbærbusk, *Rubus idæus*. Gr. Drk. Paa Edm. **Brog**n (Brag)n). Jf. Blem. Andre St. **Bringbærris**.
Bring, m. 2. Bryst, især paa Fugle.
Bringa, f. Bryst, Barm. G. N. bringa. (Bruges her allerhøjest om Menneskets Bryst; altsaa forskjelligt fra den svenske og danske Brug).
[bringa, v. a. (ar), bringe føre. Nyt Drk. **Bringbær**, n. Hindbær (f. Bring). Mest alm. **Bringebær**; ogs. **Brembær** (Jndh.), **Brognebær** (Edm.). I svenske Dial. **bringbær**, **brambær**, og fl.
Bringe, m. Elg=Dre, Glædyr af Hantjønnet. Dstfnd.
bringebreid, adj. bred over Brystet.
Bringehola (o), f. Hulningen nederst paa Brystet; Hjertekulen.
Bringeklub, m. Brystklub.
Bringekoll, m. Brystknuden, den forreste Deel af Brystet paa Dyr. Jøl. **bringekollr**.
Bringereffe, f. **Bringetre**.
Bringeskinn, n. Skjoldkind.
Bringespord, m. den tynde Brustplade som danner den bageste (nederste) Kant af Brystet. Nhl. og fl.
Bringesykja, f. Brystsygdom.
Bringesyly, n. Brystsmykker af Sølv. I Sogu **Bringepengar**, pl. (= Agnestet).
Bringetre, n. Bryst=Træ i en Bæverstol. I Gr. **Bringereffe**.
Bringevert, m. Smerte i Brystet; ogsaa

Bekymring, megen Angstelse.
Bringl, n. Forhindring; Fortrød. Nff.
 Jf. bregja.
Bringmale, m. den nederste Deel af Bry-
 stet. Sdm. Ellers Bringval (Nordland),
 Bringsvol (Jndh.). Jf. Bringespor.
Bringpolar (o'), pl. Ledemod imellem
 Brystbenet og Ribbenene. Tel. G. N.
 bringspalir. Jf. Spol, Spola.
brinna, f. brenna.
Bris (i'), n. Knuder i Kjødet (af Dyr); et
 Slags hvide og svampagtige Kjødtrevler,
 som ansees for usunde og derfor bortka-
 stes. Hard. Nordre Berg. Sdm. ogsaa i
 Nordl. Jæl. bris.
brisa (ii), v. n. (ar), lyse, bluse, flamme
 op. Nordre Berg Vel ogsaa: glimre,
 glindse. Jf. brisen.
Brise (i'), m. Luc, Blus. Hard. Hedder
 ogsaa: Bris (ii), Vofs, Nfl. Ellers Bris-
 elb, Brising.
Brisel (i'), f. Bresel.
Briseld (ii), m. Blus, = Brising. Nff.
brisen (ii), adj. stolt, prægtig. Schl.
Brising (ii), m. Baal, Blus, Luellb; især
 Lystild som optændes paa et høit Sted
 for at sees i Fraalund. Somsvoto-brising.
 Hard. Vofs, Nff. Sdm. (Ellers Vofeeld,
 Briseld, Nying). Ogsaa en Hob af tørt
 Løv og Kviste, som bliver afbrændt, naar
 Engen ryddes om Vaaren.
Brisk, m. 1. Snebertra (= Gine). Tel.
 Hall. Valb. Smaal. og fl. Hertil: Bri-
 skebast, Briskeber, Briskeholt, og fl.
 — Ved Arendal skal Brisk ogsaa betyde:
 Bregne.
Brisk, m. 2. en skarp og bitter Smag; til-
 deels ogsaa om Lugt. Sdm.
Brisk, m. 3. Brir, Sengsted fæstet til en
 Veg. Dstl. (Lybsk Britsche, Britsche).
briska, v. n. (ar), bramme. briska seg:
 bryde sig, hovere. Dstl.
bristen, adj. bitter, barsk. Sdm. (bristjen).
Bristling (i'), m. en liden Fisk af Silde-
 slagten, Clupea Sprattus. (Allestedes udtalt
 med tydeligt sl). Maaskee af brisa, paa
 Grund af den smukke glindsende Farve.
Bristlung (i'), n. (?), f. Bitlung.
brjaa, v. lyne, f. braa.
Brjost (oo), m. Brusk, Mellemting af Kjød
 og Been. Tydeligt udtalt Brjost, Brjost,
 Hard. Vofs; andre St. Brost (Tel. Gbr.),
 og mest alm. Brost. G. N. brjost, n.
 Sv. brost.
brjostkurt, adj. bruskagtig.
Brjost (oo), n. 1) Bryst, Forstid mellem
 Hals og Mave. Nogle St. tydeligt Brjost
 el. Brjost (Hard. Vofs); andre St. Brjost
 (tildeels Sdm.), Brost, oo (Gbr.), og mest
 alm. Bryst. G. N. brjost. Sv. brust. —
 2) Patte, Moderbryst. Giva Brjost: give
 Die. — 3) Gavl, Løvæg; ogsaa For-
 væg eller Forstid paa en større Bygning.

brjostad, adj. dannet med Hensyn til Bryst.
 Godt brjostad, f. Gr. om en Hest.
Brjostant, m. 1) Brystklud for Kvinder;
 et Klædningsstykke med udhævede Figurer.
 Egn, Nfl. og fl. — 2) en Vest. Sdm.
 Sædvanlig udtalt Brjostuf, Brostuf.
Brjostgang, m. Brystets Bevægelse af tungt
 Aandedræt, saasom i Udmattelse eller Syg-
 dom.
Brjostkjøl, m. Gysen, Ekstræ (f. Kjøl).
 „Brøstkjøl“, Sdm.
Brjostmeim, n. Skade i Brystet.
Brjostsvide (i'), m. Halsbrynde, Kvalme.
 Schl. Sdm. (Brøstvid, Brøstve).
Brjostsvoll, el. Brjostfull, m. Brystbyld.
 Afsig. Brøsthyll, Brøsthyll. Sdm.
brjostveit, adj. svag i Brystet.
Brjostverk, m. Smerte i Brystet.
Brjot (oo), m. en Bryder, En som farer
 larmende og uforsigtigt frem. B. Stift.
 Nogle St. Brjot, Brøt.
brjota (brjota), v. a. og n. (bryt, braut,
 broter), at bryde. Inf. brjota (Søndre
 Berg.), brjote (Nbg. Tel.), brote (Gbr.),
 brjote (Hall. Nff. Sdm.); ellers: bryta
 el. brote. Imperf. fl. bruto (u'), i Hall.,
 brøto, Valb. ellers: bruto (u'), brote
 (o'). Supin. brote' (o'), brote. G. N.
 brjota (bryt, braut, brotit). — Særlig Be-
 tydning: 1) bryde, brække, faae til at briste.
 Brjota av, upp, ned, sunder. — 2) tilvirke el.
 tilrede ved Brydning. Brjota Vin, Hamp, Mark,
 Aater, Veg. Jf. brjota Stein: opvælte Steen
 af Jorden. — 3) vride, ombøje. Brjota upp
 Ermarne (= bretta). Brjota i Hop el. Østja:
 gjøre en firkantet Gæffe ved Sammenbøin-
 gning af en tynd Skive. — 4) rygge, op-
 hæve; ogf. frænke, overtræde. Brjota sitt
 Ord, sin Lovnad. Brjota Freden, Logi, o. f. v.
 — 5) v. n. vende sig, tage en vis Ret-
 ning. Det bryt av: det afviger fra det for-
 rige, bliver anderledes; f. Gr. om Skif.
 Dstl. Trondh. Det bryt attpaa det: det nær-
 mer sig dertil, ligner noget. (Jf. brøyta).
 Det bryt ut: slaar sig ud (om Sygdom).
 Det braut upp, om et Saar. — 6) om Hav-
 bølgerne: toppe sig op og derpaa styrte
 ned; ogsaa: brækkes, sprænges over en
 Banke eller et Skjer. Det braut paa alle
 Fall: der var Bølgebrud paa alle Skjer.
 — Afsvigende: brjota seg, o: kaste op,
 spye. Brjota seg rein: tomme Maven ved
 Brækning. Brjota seg ut: komme ud ved at
 bryde Døren. Sjældnere i Formen brjot-
 tast, v. n. gaae i Stykker ved Gnibning
 eller Sammenstød. — Afledning: Braut,
 brøyta, Brut, Brøt, Brota, Brote og fl.
 Jf. broten.
brjotande, adj. 1) brydende. 2) som kan
 brydes. Han braut alt som brjotande var.
Brjotar, m. En som bryder; f. Gr. Stein-
 brjotar. Ogsaa det samme som Brjot og
 Brotstøft.

Brjoting, f. Brydning; Dpbrydning.
Brodd, f. Kant; f. Bradd.
Brodd, m. 1) Braad, Spids, Pig. Jf. Jæbrodd. G. N. broddr. — 2) Spirer af Korn paa en nyelig faaet Ager. Tel. Edm. Trondh. Nordl. (Sv. brodd). Heraf brydda. Jf. Aal, Sigind. — 3) Haar, især af Reensdyr og Elg. Reinsbrodd, Elgsbrodd. Østerd. Solør. — 4) et Stød el. Anfald; især om det haarbeste Stød af en Vindbyge paa Søen. Berg.
brodda, v. a. sætte Braad eller Pigger paa. **broddlaus**, adj. uden Braad. Ganga broddlaus paa Isen.
broddutt, adj. pigget; tornet.
Broder, m. (fl. Brøder). Broder (frater). Østest forfattet: Bror; i Svt. Broir (og som Kjølenavn: Boa), paa Edm. tildeels: Brode. Fleertal (Brø'er) lyder sædvanlig som Brør, ellers Brø'ar (Tel.) og Brø're (Berg.). G. N. bródir, pl. brødr.
Broderdotter (Brø'dotter), f. Brøderdatter.
Broderfolk, n. en Broders Familie.
brodergild, adj. om en Datter, som arver lige med hendes Broder. Sogn, Nhl. (brørgild). Dgsaa G. N.
Broderkone, f. Broders Kone. Østest Brø'kaana; paa Edm. Brodefaana.
broderlaus adj. broderløs.
broderleg, adj. broderlig. G. N. bródurlegr.
Broderlut (u'), m. Broderlod (efter den gamle Arveregel).
Broderstap, m. Broderstøb.
Broderføn, m. Broderføn. Næst alm. Brorfaan, Brofaan. G. N. bródursonr.
Broderstykke, n. broderlig Hjælp eller Tjeneste. Hæra eit godt Brøstykke.
Brogd, f. Rudet eller Figurer paa vævet Lvi. Tel. G. N. brögð, pl. af bragd, n. — Hertil brogda, v. væve med Rudet eller Figurer. — brogdutt, adj. rudet, tærnet.
brogga, v. n. om Hesten, = humra. Edm.
Brogn, og Brognebrø, f. Bring.
Brof (o'), n. 1. Skredmark, græsbevoret Jord i Skrederne under en Klippe. Vofs.
Brof (o'), n. 2. Fisk som er bleven bidt eller foreven i Garnene; især af Robben. (Kobbefrot). Edm. f. brofa.
Brof (o'), n. 3. Brof, hernia (= Sig, Slit i Noyrom). L. Bruch.
Brof (oo), f. (fl. Brøfer), Burer, Beenklæder. G. N. brök (Ang. bróc; Nt. Broof). Fleertal (Brø'er) bruges kun om flere Klædningsstykker og ikke om et enkelt. Paa enkelte Steder ombyttet med et nyere Ord „Buffs“. — Hertil Brof-emne, -lining, -sele, -smikka og fl.
broka (o'), v. a. (ar), rive, bide, æde Stykker af (især af Fisk i Garn). „Robben heve broka Fiskjen“, Edm.
Brokfiß (o'), m. Fisk som er foreven eller bestadiget i Søen. Edm. Saaledes Brof-

toff og fl.
brokka, v. n. (ar), løbe tilbage, søge hjem, om Dyr som ere flyttede fra sit første Opholdssted. Hall. (Jæl. brokka, trave).
Brokka, f. Brint; f. Breffa.
broklaas (oo), adj. bureløs.
broknast (oo), v. n. faae forskjellig Farve; begynde at gulne, om Ager. Drk. Synes fremmedt ligesom brokutt, adj. broget.
Brokroß (o'), m. f. Brokfiß.
brokta, v. n. braute, stryde. Hard.
Brom (oo), n. Skrab, gamle Kar af Jern eller Kobber. Trondh. Nordl. J Østerd.
Brem.
Brom (oo), m. Bregne. Nordl. (Salten). Ellers Blom og fl., f. Burfne.
Bron, f. Brun. Brona, f. Brune.
bronnen, brændt; f. brunnen.
Brov, brorgild og fl. f. Broder.
Bros, brorgild og fl. f. Broder.
Bros (o'), f. Bindsted, Stormbyge. Nhl. Andre St. Rosa. Jf. Bryssa.
Brosma (o'), f. en Saltvandsfisk (noget lig en Lange eller Torff), = Sv. lubb, Brosmus vulgaris, Cur. — Brosma, Søndre Berg. og Nordl. Ellers afvlg. Brosna (Brojn) ved Trondh., Brosme Edm. og fl., Brosma, Kister. — Jf. Brasma, som er en anden Fisk.
brosten, part. (af bresta), brusten.
brostna, v. n. sprækte, briste.
Brot (o'), n. 1) Brud, Brydning. Af brjota. G. N. brot, Sv. brott. Dgsaa Skade af Brydning. Veinbrot, Husbrot, Stipbrot. Figurl. Krænkelse, Dvertrædelse; Brøde (= Forbrot). — 2) Brændinger, Vølgebrud paa Banker og Skær. Nordl. Brim og Brot. Jf. Grunnbrot. — 3) voldsom Bevægelse eller Anstregelse; ogsaa om haardt Veir eller Føre. Det gjeng paa Brot: man maa bryde sig frem. Fista paa Brot: fiske af al Magt, træffe en saa heldig Fangst at det kun gjælder om Raffhed og Stykke. Nordl. Jf. Hovudbrot. — 4) Vulder, Larm, Støi. Meget brugl. i Sogn og Søndre Berg. Jf. brota. — 5) Bræktaag, Haandsviger; see Brut. — 6) et afbrudt Stykke, Skaar, Stump. Glasbrot, Krusbrot, Staalbrot. Dgsaa om en forslidt og ringe Ting; f. Or. Skottebrot, Roffebrot, Stolbrot; i Spøg: Næringbrot, Kallbrot. B. Stift, Tel. og fl. — 7) Brud, Punkt hvor en Ting er brækket. Staalet er tvitt i Broiet (hvidt i Brudbet). Dgsaa Dpflag, Dmboining eller Kant paa Klæder. Høvebrot, Høfebrot. — 8) Sted hvor noget frembringes ved Brydning. Steinbrot, Hølebrot. Jf. Aatebrot, Nybrot. — 9) Vadesied i en Elv; Punkt hvor Grunden hældes og altsaa Vandfladen brydes. (Jæl. brot). — 10) Fiskegrund, Vasse i Søen, Nordl. — 11) Brint, brat Vasse el. Klippe (= Ufs, Hamar). Søndre Berg. Staban-ger. Jf. Aasbrot. — 12) et Rum i en Vade (= Brut). Sogn, Hall.

Brotta (o'), v. a. (ar), 1) tilrede ved Brydning, brage (Klin eller Hamp). Dstl. (Braataa, i Smaal.). — 2) vælte sammen, opdyngge. „braata upp“, Busfr. — 3) v. n. buldre, gjere megen Larm. Sogn, Søndre Berg. Heraf **Broting**, f. Bulder ic.

Brotta (o'), f. 1) en Brage, Redskab at tilrede Klin eller Hamp med. Brotu, Hall. **Broto** (oo), Smaal. — 2) et Brud, Sted hvor et Hjarde er nedbrudt. Nordre Berg.

Brothjørn, f. Brothest.

Brote (o'), m. 1) en Hob af nedbrudte el. nedhuggede Træer. „Braataa“, Østerd. G. N. broti; Sv. bråte. — 2) et Stykke Mark, som ryddes ved Afbrænding og derefter tilsaes. Dstl. (Brotta, Braataa). — 3) en nordentlig Hob af forskellige Ting (Kar, Redskaber og desl.). Tel. Hall. og fl. Jf. Harke. — Dgsaa: en stor Hob, Mængde, Mangfoldighed, f. Gr. af Dyr eller Menner (= Horg, Skred, Kune). Bergens Stift, og fl.

Brotebrenning (o'), f. Afbrænding af Skov og Krat paa et Jordstykke som skal opdyrkes. Dstl. — Her mærkes ogsaa: **Brorehogster**, m. Redhugning af Træer til Afbrændelse. **Broteforn**, n. og **Broterug**, m. Korn af en afbrændt og tilsaet Mark. **Broteland**, n. Jord som dyrkes ved Afbrændelse. **Broteriva**, f. Jernrive til Jævning af afbrændt Mark. (Braataarive, Smaal.).

broten (o'), part. (af brjota), brudt, brækket. Ein broten Sjo, f. Brotsjo. En Hest, som er saaret ved Guidning, siges ogsaa at være „broten“. Rbg.

Brotsføre (o'), n. haardt Føre, især i Sne med en Ijsforpe, som brister under Fødderne. (Brotsfare).

Brothest (o'), m. en ubehændig Arbejder, En som brækker sine Redskaber eller gjør Skade ved Uagtsomhed. Ligesaa **Brotmerr**, f. om en Kvinde. J Trondh. Stift: **Brothjørn** (Brottahjørn, Braataahjørn), om en stærk Person, som tillige er voldsom og uforsigtig.

Brothogg (o'), n. en ringere Dre til Dyhugning af forslidte Ting; ogsaa en Kjøbøre. Drbfr. Det hst ein verra Brothogget, o: der maa ogsaa være En, som gjør det groveste Arbejde.

Brotkvitel (i'), m. Overflade, Sengetæppe af grovere Løi (modsat Mjukkvitel). „Brotkvitil“ (o'), Tel. „Braakvitel“, Nhl. G. N. brothvitill.

Brotmerr, f. f. Brothest.

brotna (o'), v. n. (ar), brækkes, briste; falde i Stykker. G. N. brotna. Siv det maa rotna og inntje brotna, o: forgaae af Alder og ikke af Ulykke. (Om et nyt Huus).

Brotning, f. det Arbejde at vælte Lømmestokke ud paa Bandet til Flaadning og at lese dem, naar de have fæstet sig ved Kan-

det. Num. Hall. Gbr. Hertil: **Brotningsfolk**, n. og **Brotningsmann**, m. **Broto**, f. Brotta, f.

brotsam (o'), adj. voldsom, haard, som gaar ud paa Brydning; især om Arbejde.

Brotsjo, m. en stor nedstyrrende Vølge (= Skavl). Sv. brotsjö.

Brotsfare, m. f. Brotsføre.

Brotnar, n. det øverste Par af Negene paa en Kornstavre. Nhl.

brottutt (o'), adj. fuld af Brud, brækket paa flere Steder.

Brovveder (Brovveer), n. en stærk Storm, et Skadeveir.

Brotofs, f. omtr. som Brothogg.

bru, f. Bro, Veibygning over en Vandstrøm eller en Huilning. G. N. brå. Fleertal sædv. **Bruer** (Brue); ellers **Bryr**, i Namd. Jndh., Sivedal; **Bry**, Valders.

brua, v. n. (ar), lægge Bro.

Brud, f. Brud, Kvinde som bliver ægteviet. Tilbeels afvigende: **Brur** (Søndre Berg. Rbg. Tel. Gbr. Østerd. Jndh. Helg.); ligesaa i Fleertal **Brure**(r) for Bruder, og i Sammensætn. **Brura** (Brure) for Brudar (paa Edm. Bruba), f. Gr. **Brurahrå**s. G. N. bråder, gen. brådir, pl. brådir. (Jf. Goth. brups, Ang. brýd, Ght. brát).

Brudarbaat, m. Baad hvorpaa en Brud føres til Kirke.

Brudarbunad, m. Brudebragt. Hertil **Brudar-fruna**, =pynt, =sylv, =belte og fl.

Brudarbyr (y'), m. magelig Ver, Vind som er sjællig og ikke stærk. B. Stift.

Brudarbøyste, n. Stæg eller Kjøbstykke at sætte for Brudeparet. „Brurebøyste“, Sæt.

Brudarlad, n. et Slags Hovedpynt for Brude. „Brurela“, Sæt.

Brudarrett, m. Madret for Bryllupsgjæster. Hertil **Brudarbite** (i'), m. (af Rage og Lefse); **Brudargraut**, m. (af Flødegrod); **Brudarkaka**, f. og fl.

Brudarflaatt, m. Brudemarsch, Muffestykke at spille, naar et Brudefølge gaar til Kirke.

Bruddreng, f. Brudsvein.

Brudferd (Bru'far), f. Brudefølge.

Brudfolk, n. Brud og Brudgom.

Brudsylgje, n. Brudefølge.

Brudgume (u'), m. Brudgom. G. N. brådgumi. (Jf. Gume). Mest alm. Brudgum, Bruggom, med Genitiv paa „s“; men i Søndre Berg. med det gamle Gen. paa „a“, f. Gr. **Brudguma-Blæde**, „Bruggumma-Far'en“ (Brudgommens Fader). Jf. **Brudgumsvyrke** (ff), n. Fæstemand. Gudbrandbålen.

Brudkona (o'), f. Kone som ledsager Bruden. **Brudgenta**, el. **Brudpika**, om en pige i samme Forhold.

Brudlaup, n. Bryllup, Gjøstebud ved en

- Brudeviele. Sjelden i denne Form (Skl?); sædvanlig med „h“: Bryddaup, Søndre Berg. Bryddaup, Sæt. Tel. Bryllaup, mest alm. — G. N. brüdhlaup, brullaup, Hertil Brudlaups-dag, =folk, -gjest, -kost, -lag og fl.
- Brudleidar**, f. Brudsvein.
- Brudlid** (i'), n. Brudfølge. Lyder som Brudlee (Jæd.), Brudli (Sæt.). Bru'le (Smaal.).
- Brudpar**, n. Brud og Brudgom.
- Brudreid**, f. Brudfølge; egentlig Selstak som rider i Følge med Bruden. Vofs, Lister.
- Brudstavar** (?), m. et Slags Kjegemester eller Mellemmand, som modtager de Gaver, som Gæsterne give Brudeparret. „Brurstaavaar“, Jndh. (Smaafen).
- Brudsvein**, m. Mandsperson, som er udsæet til at ledfage Brudeparret. „Brursvein“, Tel. Ogsaa kaldet Bruddreng, Østerd.
- Brudleidar**, Hard. Leibesvein, Edm. og fl.
- brudvigja**, v. a. vie til Høgtæskab. — brudvigdi, ægteviet. — **brudvigsla**, f. Brudeviele.
- Brugd** (u'), f. opadbsiet Kant, en ophsiet Karm eller List paa Siden af en Ting. Tel. Hall. Tilveels i Formen **Brugda**. (Sadelbrugda, Stebebrugda, Stolebrugda). Jf. Grind, Karr, Rong.
- Brugda**, f. 1, Bunt, Knippe; Liinduffe af saadan Tykkelse, at man kan gribe om den med Fingrene. Østl. (Smaal. Rom. Vald. Gbr.). I svenske Dial. brud, brygda. Heraf brygda og Brygding, m.
- Brugda**, f. 2, en meget stor Fisk af Hai-Slægten, *Selache maxima*, Cuv. Skl. og fl. Ellers i andre Former: Brude, eller Brud, Edm., Brygda, Nordl., Brigde, Sff., Brogda, Nysf.
- brugden** (af bregda), f. smaabrugden.
- Brugdesadel**, m. Sadel med ophsiet Kant.
- Brugdestol**, m. Stol med Nysf. Tel.
- brugga**, v. f. bryggja.
- Bruf** (u'), n. 1) Brug, Benyttelse; f. bruka. Til Brufs: til Brug. 2) Skif, Sædvane; 3) Drift, Næringsvei. Sjobrut, Jordbrut. 4) Gaard, Jordpart; særskilt Deel af en større Gaard. — Afvigende og maafkee et andet og ældre Ord er Bruf i følgende Betydn. 5) Tømmer, Trælast; Træ som slaades til Seen til Udsalg. Tel. Buft. Hall. — 6) Dyrger af opdreven Lang paa Strandbredden. Nordl. (Paa Edm. Braak). G. N. bruk. — 7) en Stimm eller Række af Hvaler. Aalbrut. Lofoten.
- bruka** (u'), v. a. (ar), 1) bruge, benytte. Bruka sig: gjøre sig Umage, drive dygtigt paa med noget. — 2) drive, dyrke, bruge som Næringsvei. Bruka Sjoen. Bruka Stogen, a) drive Skovhugt; b) gaae paa Jagt. (Østerd.). — 3) have for Skif, pleie (med Infinitiv). Sjældnere. — Ofte med Inprf. brukte (for brukade) og Partic. brukte.
- Øfter de beslagtede Sprog skulde Ordet have lukt u (uu). Jf. Ang. brücan; L. brauchen.
- brukande**, adj. brugbar, som kan bruges.
- Brufar**, m. Bruger; f. Gr. Jordbrufar.
- brufør**, adj. tjenlig til Brug.
- brukleg**, adj. brugelig, sædvanlig.
- Brufsheft**, m. Hest som bruges ved Gaardsdrift. Ogsaa Brufsoyk, m.
- Brufstokk**, m. Tømmerstof. Tel.
- brukta**, v. n. (ar), vrikke, bryde, slide noget ved idelig Bevægelse. Dei hava bruktat jo lenge med detta Raaket, at det er utflitet. Edm.
- Brufking**, f. Skid, Brydning.
- brukta**, f. brukta.
- Brum** (u'), n. 1) Knopper, Løvknopper paa Træerne (= Kumar). Hard. og fl. G. N. brum. Ogsaa om Træernes Rasker eller Blomstertknopper. Gbr. — 2) friske Kviste af Løvtræer, som afbrydes til Foder. B. Stift, Tel. Hall. og fl. — Maafkee ogsaa: Kviste med Løv, f. Brumskog. I svenske Dial. brumm: Top, Løvkvist.
- bruma** (u'), v. n. (ar), 1) fhyde Knopper, knoppes imod Løvspringet om Vaaren. Hard. Ogsaa: fhyde Rasker, blomstre; om Træer. Gbr. 2) samle friske Kviste til Foder.
- Brumskog**, m. Løvtræer, især Birk; modsat Barfokog. Helg.
- Brun** (uu), f. 1) Kant, Sidesant, f. Gr. paa en Fjel eller Stof. Sff. G. N. brún. Heraf bryna, Bryning. — 2) Diebrun (= Augnebrun). Tel. Hertil storbrunt, ljósbrunt, og fl. — 3) Rand, Brunt, Strant; Kanten imellem en Flade og en nedgaaende Skraaning. Fjellbrun, Bakkebrun. B. Stift, Nordl. og fl. Ufvisg. Bron, Tel. Gbr. Bru, tilveels i Edm. Jf. Dagsbrun.
- brun** (uu), adj. brun, røstfarvet. Ufvisg. bron, Tel. Østl. (G. N. brunn). Bruna, en brun Høppe; Brun'en, om en Hest. Paa Jæd. Brunken.
- bruna**, v. a. (ar), gjøre brun.
- brunblakk**, adj. blegbrun, om Heste.
- Brund**, m. Brunst, Parringsdrift. G. N. brundr. Hertil Brundstut, m. en Tyr.
- Brundveder** (veer), m. avledygtig Væder. Brundrid, f. Parringsstid. Brundstøding (el. -sting), m. nogle St. om en Væder (Hard.).
- brunda**, v. n. (ar), lobe i Brunst; om Dyr af Hantjønnet. Jf. blesma, laupa.
- Brune** (u'), m. 1) Brænden, det at noget brænder. Ufvisg. Braane, Namd. Ndm. Braanaa, Drf. Gbr. „De varbt inte naeen Braanaa“: det kom ikke til at brænde. G. N. bruni. — 2) Brand, Forbrændelse; f. Gr. Sfogbrune. Tel. Hall. Buft. Tilveels: Brone, Brona. — 3) Brynde, Hebe; stærk Varme i Legemet, som af Sygdom. B. Stift. Ogsaa: Kvalme for Brynset, Halsbrynde. Drf. (Braanaa).

Bruneblemma, f. Hedeblegna. I Hall. Bruna-blæme. Ligefaa „Brunasaarkje“, om Sprækker i Iveret paa en Ko.

Brunetev, m. og **Brunelust**, f. stærk Ud-dunstning, som af svedende Menneker.

Brunfjel, f. den nederste Fjel paa Siden af et Lag. Nffj.

brunka, v. n. (ar), see bruunt ud. „De brunka' i da“, Edm. — **brunkast**, v. n. blive bruun. B. Stift, Tel.

brunke, m. en bruun eller mørk Plet. **Brunkje**, B. Stift.

brunleitt, adj. bruunladen. Sjeld.

Brunn, m. 1) en Brønd; Vandgrube. Afvigende **Brynn**, Edm. Nordl. G. N. brunar. — 2) oppvarmet Drifkevand for Krøerne (= Vog). Jæd. Jf. brynna. —

Brunnhus, n. el. **Brunnkarm**, m. Ombygning paa en Brønd. — **brunnkjør**, adj. stille som en Brønd, om Seen. Nordl.

— **Brunnvatn**, n. Brøndvand, Kildevand. — **Brunnvækkja**, f. den nederste Green paa Keensdyrets Horn. Hall.

brunnen, partie, brændt; forbrændt. Dgsaa bronnen, B. Stift.

Brunrot, f. et Slags Farvestof.

Brunroed, n. de nederste Fjæle i et Lag, over Væggen. Paa Edm. Bruntrode, f. om den nederste Fjel.

brunoygd, adj. bruunsiet.

Brur, f. Brud.

brusa, v. n. (er, te), bruse, syde. Lidet brugl.

Bruse, m. 1, Gnebertra (= Cine). Rom. Soler. Hertil Brusebær, Brusenaal, og fl.

Bruse, m. 2, 1) Haarduff over Panden; Stjerneman paa en Hest. B. Stift, Nordl.

Dgsaa brugt som Navn paa en Buk. — 2) Arefrands, Knippe af Kornar. Ejj. Edm. Hølg.

Brust, m. Klynge af Straa eller smaa Bexter; Kvast, Bundt. B. Stift. Dgsaa en Duff eller Haartop. Gbr.

bruskast, v. n. sammenhøbe sig, vore i tætte Klynger. Tel. og fl.

bruskact, adj. ujævn, vorende i Klynger.

Bruspor, m. Ende af en Bro. Jndh. Lyder tildeels som Bruspon (=spor'n). G. N. bruarspor.

Brustein, m. Steen til Brobygning.

Brut (u'), m. 1, Brækstang, kort Stang til at flytte Stofke eller Stene med. B. Stift. I Tel. Brot, n. (Til brjota).

Brut (u'), m. 2, Kum i en Lade, hvori Hø eller Korn oplægges. Høybrut, Kornbrut. Edm. og fl. Nogle St. Bryt (y'), Edm.

Vald. Dgsaa Brot, n. Sogn. G. N. brot (Dipl. 6, 79)?

bruta (u'), v. a. flytte med Haandspiger eller Brækstang.

brutla (u'), v. n. (ar), 1) arbejde med noget, slæbe, have Besvær. Trøndh. — 2) larme, rasle; især om en svagere ujævn

Lyd, som naar man hører Folk arbeide el. flytte og røre noget i nogen Frastand. B. Stift, Nordl. (Udtalt brulta, brultle). Heraf Brutling, f. Brutl, n. om en svagere Larm.

Brutull, m. omtr. som Brotheft. Jndh.

Bry, n. Bryderie, Umage, Uleilighed; f. følg. Sv. bry.

brya, el. bry, v. a. (r, dde), 1) umage, uleilige; plage. Alm. (Sv. bry; D. bryde).

Der leidt aa bry honom: det er upassende at paaføre ham Umage. Dgsaa som v. n.

Han brydde med det: arbeidede paa det. Hall. — 2) drille, bryde, plage En med at sige noget som han ikke vil høre. Jf. aabryda.

— **Bry seg**: gjøre sig Umage. bry seg um: agte, endse, stjette om. Eg bryr meg ikke um det. I disse Forbindelser forekommer ogsaa: bryast (bryes).

„D'a int vart (3: værdt) aa bryes med da“, Jndh. Ligefaa: brygdast.

„D'a ikke noko te brygdast um“, Nhl. Vofs (sjelden). Ordet er dog neppe gammelt eller agte nordisk; jf. Norderhdf brüden, el. brüen (plage, drille); Holl. bruisen (plage, pine).

Brya, f. f. Brybja. — **bryast**, f. brya.

brydd, part. (af brya), plaget, udsat for Besvær og Uleilighed.

brydda (y'), v. n. (er, e), spire, styde Spirer, komme op, om Korn og Græs. (I Spøg ogsaa om Stjæg). Nordre Berg. og fl. Af Brodd.

Brydding, f. Dypspiren; Tiden da Kornet spirer paa Ageren.

Brydja, el. **Brya**, f. et Kar af Stikkelse som en Kiste og dannet ved Udhuling af et heelt Stykke Træ; Haffeblok; Vandtumme m. m. Udtalt: Brybja, el. Bryggja, Hard. Brydji, eller Bryddji, Namb.

Brya, alm. i B. Stift og nordensjælds. G. N. brydja. Ellers kaldet Hoff, Stoff, Rupa, Tro, Ruu, No, Nøle. — **Brya** siges ogsaa spotviis om tykke og tunge Kar, ligesaa om Vaabe og Fartstier, som have et flobset Udseende.

Brygda, f. (Fiff), f. Brugda.

brygda, v. böie; forandre; f. brigda.

brygda, v. a. (er, e), binde sammen i Lotter eller Duffer. (Af Brugda). Valders.

brygdast, v. stjette; f. brya.

Brygding, m. et Knippe, en større Portion Linn, bestaaende af flere „Brugder“, f. Gr. en „Tolybrygding“. Valders. I Gbr.

Brigding (12 Brugder).

Brygg, n. en Brygning; det Bl som brygges paa een Gang. Dgsaa Frugg, Nhl. Hardanger.

bryggja, v. a. (ar), brygge; lave Bl. Hedder ogsaa brugga, Nhl. Vofs, Hard. G. N. brugga. Dgsaa i Bedydn. forberede, lægge Planer, gjøre Anslag til noget. Eg veit ikke kvat han bryggjar paa. Det bryggjar til eit Ueber. — Hertil Bryggjar, m. en

- Brygger. Bryggjarhus, n. Huus til Brygning; Bryggerie. Bryggjarfaa, m. f. Bryggjefjer.
- Bryggja, f. Landgangsbro, Udbygning mod Vandet til Bekvemmelighed for Landstigning og Løsning. G. N. bryggja. Jf. Ang. bryog; Holl. brug, o: en Bro.
- Bryggjefjer, n. Bryggerkar. Ellers kaldet: Bryggjebytte, Balders; Bryggjeholf, Hall., Bryggjarfaa, m. B. Stift.
- Bryggjespord (-spor), m. den hederste Ende af en Brygge (Bryggja). G. N. bryggjuspordr.
- Bryggjetropp, f. Trappe i en Brygge.
- Bryggjing, el. Brygning, f. Brygning.
- Bryggstein, m. brændt Steen, som paa nogle Steder findes i Jorden (= Kofstein).
- brykja, v. n. (er, te), arbeide stærkt. „brykje“, Edm. (Afskilt fra brytja).
- brylaust, adv. Iet, uden Møie (Bry).
- Bryllaup, see Brudlaup.
- bryna, v. a. 1. (er, te), 1) sætte Kant paa, sætte Bræm paa Klæder. Hard. — 2) trække en Vaad lidt op paa Strandbredden. G. N. bryna. — 3) v. n. rinde, komme op over Fjeldkanten; om Solen. Tel. Af Bruu, f.
- bryna, v. a. 2. (er, te), 1) slibe, hvæse med et Bryne. G. N. bryna. — 2) v. n. arbeide stærkt; ogsaa buldre, larme, gjøre megen Støi. Nordre Berg.
- Bryne, n. Bryne, Hvæsesteen. G. N. bryni. — Bryneberg, n. og Brynegrjot, n. Klippe hvoraf Bryner udhugges. Brynestøkk, m. Balg eller Stede, hvori man bærer Brynet i Høflætt. Dgsaa kaldet Brynebuur, Hall. Bryneholf, Tel. Andre St. Stølv og Strump.
- Bryning, f. 1) Bræmme, Kant paa Klæder. (Jf. Bruu, f.). Hard. — 2) Elsbning, o. f. v. see bryna.
- Brynja, f. 1) Brynje, Panderskjorte. Omalt i Viser og Sagn. G. N. brynja. Jf. Navnene Brynhild, Brynjulv. — 2) et Slags brede Vaand, som dannes af Jernringe. Tel.
- brynnja, v. a. (er, te), vande, forshne Kreature med Vand; egentl. føre til Brønden (Brunn). G. N. brynnja. f. Spøg „brynnja jeg“: drikke stærkt, svire. Heraf Brynning, f.
- Brynil, f. 1) Elsbning, af bryna. 2) den Stund man kan slaae med en Lee, indtil den behøver at hvæses paany. Tel. (Paa Edm. Slip).
- Brynsla, f. 1) Hvæsning, Elsbning. 2) larmende Arbeide, Støi, Bulder. Edm.
- brynt, adj. bestaaffet med Hensyn til Dienbryn; f. Gr. storbrynt, lysbrynt, svartbrynt. Dgsaa Particly af bryna.
- Bryr, pl. f. Bru.
- brysam, adj. besværslig, mæsifom (f. Bry). Nogle St. bryasam.
- Brysjja (y'), f. et Uveir, som snart gaar over; især en Kulde-Suert om Vaaren. „Brysjju“, Hall. Jf. Brofa.
- Brysla (hy), f. et Leie som Bjørnen tiltræder sig af Kviste og Straa. Gabeland, Madalen. (Maafsee Brysla). Dgsaa skrevet Brulse. (Topogr. Journal 21, 118).
- Brysta, f. Brystgjord i en Søle. Tel.
- Bryt, f. Brut. — bryta, f. brjota.
- brytja, v. a. (ar), hugge smaat, hugge Kjød i smaa Stykker til Kogning. G. N. brytja. Dgsaa: arbeide dygtigt. (Tilbeels udtalt bryttja). — Brytjar, m. en drifstig Arbeider.
- Bræa, f. Bræda og Bræde.
- bræda, v. a. (er, de), 1) smelte, faae noget til at smelte (braadna). Bræda Talg, Smør, Is, og fl. Mest alm. bræ, bræa; i Nff. og Edm. bræde. G. N. bræda. — 2) tjære, overstryge med Tjære eller smeltet Bæg (f. Braad). G. N. bræda. — 3) om Fugle: rugge, ligge paa Egg (= kleggja, verma). B. Stift, Nordl. Hertil brædd: smeltet; tjæret; ogsaa: ruget el. klaffet. Jf. tjærebrædd, nybrædd. Et brædt Egg: et Egg hvori Ungen har begyndt at udvulle sig.
- Bræda, f. om en hidfig Person, f. Allbræda.
- Bræde, n. 1) Slage eller Lag af Fjæle; f. Baatsbræde. — 2) Plade, Skive i Windet paa en Vag. Edm. Hall. Fraa Bræde til Bræde: fra første til sidste Blad. Andre St. Perm og Byne. — Usvigende herfra er Bræda (Bræe), f. en fort Fjæl, saasom en Lofte i en Vaad. Østerd. Jf. Sv. bræde (Fjæl), L. Bret.
- Bræding, f. Smeltning, o. f. v. see bræda.
- Bræe, f. Bræde og Bræde.
- brækfa, v. n. (ar), bræge, om Faar og Gjeuder. Ehl. Sogn, Hall. Østl. (Sv. bråka). Hedder ellers: brækje. Gbr. Østerd. Indb. Namd. brækta, Mhl. Drk. Nordl. blækta, Tel. bækta, Mandal; bekra, Tel. (Jf. L. blöken; Eng. bleat). Desuden: mekra, jerma, sværa. Jæl. brækta.
- brækja, v. n. (er, te), 1) glimre, straale; især afbrudt eller i enkelte Glimt, om Solen. Tel. (Jf. briffja). 2) prunkte, prale, gjøre sig til. Num. Dgsaa: vimse, være urolig. Tel.
- brækjen, adj. stolt, pralende; ogsaa frygt (?). Num. (Hertil maafsee „bræg“ hos Landstad 235).
- Brækt, n. et Skrig, f. følg.
- brækta, v. n. (ar, ogsaa: er, te), 1) bræge, f. bræka. 2) ftrige af Stræk el. Smerte (ogsaa om Faar og Gjeuder, men forskelligt fra bræge). Nff. Edm.
- Bræel, n. Fjas, Narrestreger. Mhl. Hard.
- bræla, v. n. (ar), 1) haste, skynde sig. Tel. 2) ffase, fare med Narrestreger. Mhl. Nbg.
- bræsa, v. n. (er, te), flege, tillave fede Retter. Dei stætte og bræste. Berg. Stift, Num. Hallingdal og flere. Dgsaa i en

anden Form: bresja, Østerd., breisje, Soler.

Brød, n. Brødeleiv o. s. v. see Braud.
Brødring (?), m. Farbroders Barn. Skal forekomme i Smaalenene. G. N. brødrung.
brøgl, v. n. glimte, glindse. Gbr. (Rom).
S. bragla.

Brøker, f. Brok.

brøla, v. n. (er, te), fryde, prale. B. Stift.
Brøl, n. Stryderie.

Brøst, f. Brjost. **Brøsme**, f. Brösma.

Brøst, **Brøstduk** o. s. v., f. Brjost.

brøte, f. brjota. **brøye**, f. breida.

brøyst, adj. fjør, svag, let at brække. (Ofte i Neutr. brøyst, for brøyst). G. N. brøyskr.

Brøystfleite, m. Skjærbred, Svagbed.

brøystfna, v. n. (ar), blive fjør.

Brøyt, m. Brydning, Vending.

brøyta, v. a. (er, te), 1) bryde, vende, vride om (= bretta, brigda). Af brjota, braut.
— 2) gjøre en Ve, bane Ve, især i Sne. Dei hava brøytt med Snjøplogen. Næsten alm. Jf. Braut, f. — 3) forandre, gjøre en Forandring med; f. Gr. brøyta Klædebrudet. G. N. brøyta. Dgsaa v. n. forandre sig, nærme sig til noget andet (= brjota, brigda). Det brøyte av: det blev anderledes. Det brøyter attpaa vaart Maal: nærmer sig til vor egen Tale.

brøytrande, adj. som lader sig vende eller forandre. Dgsaa om en Opbrydning: Der jo myten Snjø, at der ikke brøytrande.

Brøyte, n. 1) Brydning, besværlig Fremkomst, især om en tung Ve i Sneen. Gbr. og fl. 2) Forandring, Afvigelse (= Avbrøyte). Næst i B. Stift.

Brøyting, f. 1) Forandring. 2) Veibrydning, Sneeplyning.

brøytr, brudt, ryddet (om Ve); vendt, forandret, f. brøyta.

Bu, n. 1) Bosted, Hjem. Kun i Navne paa Gaarde og Bygder, som Sandbu, Volbu, Selbu, Sparbu, Kennebu. — 2) Huusholdning. G. N. bú. Sætja Bu: bosætte sig. Koma til Bu og Bunad: faae sig Huus og Gaard. — 3) Formue, Midler; Egen- dom som hører til en Huusholdning. Stifta Buet. Sætja i uftist Bu. — 4) en Gaards Besætning af Kreature. Jf. Buferd, buføra, Busskap. — 5) Køer, Hornkvæg (= Naut). Temmelig alm. Uftigende: Buij (Buje), Jæd. Buct (Bust'e, for Buet), Rbg. Bu og Smale: Storfæ og Smaafæ. B. Stift.

Bu, f. et Plantenavn, f. Burot. Jf. Graabu, Raadbu. See ogsaa Bud.

bu, eller **bua**, v. n. og a. (r, dde), 1) boe, være bosat paa et Sted. G. N. bú (med stærk Voiming: býr, bjó, búit). — 2) være, bestinde sig, have Sted. Der tungt hve den, som under bu (o: som er saadant underfattet, som skal taale det). Der vandt aa vita, kvat som bu i honom; el. kvat som bu inn- under (o: ligger skjult derunder). — 3) v. a. gjøre

færdig, tilrede, sætte i Stand. G. N. bú. Du seg til: gjøre sig færdig; ogf. Klæde og pynte sig. Jf. budd, buen, Bunad. (Næst brugl. i B. Stift). En sjeldnere Form er buast (bust, buddest): blive færdig; saaledes a) modnes, om Frugt. Stjor- dalen (f. buen). b) slippe Efterbyrden (= greidast); om Køer. Edm.

bua, v. n. (ar), stikle sammen, storme frem ligesom Fæ (Bu). Edm. Om et andet bua, f. buda.

buande, adj. 1) boende; 2) tjenlig til Beboelse. Der var itte buande: man kunde ikke boe der. En buande Mann: en bosat Mand, Gaardmand (= Bonde). Sjl. og fl.

Buar, m. Beboer. (3 Sammensætning).

Bubeff, m. Besætning af Køer. Edm. (Dun- felt Ord).

Bublom, et Slags Bregne. Rhl.

Bud (Bu), f. 1, en Bod (Bygning). G. G. búd; Eng. booth; L. Bude. Særskilt: 1) Hytte, libet Huus eller Skuur i Usmarterne. Fjellbud, Sæterbud, Høybud. Rbg. Tel. 2) Fiskerstue, Huus for Sæfolk i Fisketiden. Korbud. (Nordl.). 3) Mædbod paa en Gaard (= Bur, Starbur). Smaal. Edm. og fl. Jf. Sengjarbud. 4) et større Korraadshuus eller Oplagssted. Korbud, Sjobud, Tollbud. 5) Butik, Udsalgstet. Kram- bud. — Hertil Budarfot, m. Fod under en Stolpebod. Budarrot, n. Rum under Taget i en Mædbod. Budarsole, m. Grundstot i en Stolpebod. („Budarsole“, Edm.).

Bud, f. 2, Istandsettelse (?), f. Abud. Jfær: Gjødsel, Gjødning for Jorden. „Bu“, Tel. Rbg. En anden Betydning i Vaas- bud. G. N. búd, Beboelse, Ophold, af bú. **buda**, v. a. (ar), gjøde Jorden. „bue“, Tel. „Der er vel bua“ (gjødslet).

budd (uu), part. 1) forshynet, udrustet, istand- sat. Trondh. og fl. 2) klædt, pyntet. So var budd til Brud. B. Stift. Jf. seglbudd.

Budeigja, f. Mælkepige, Kvinde som har Tilsyn med Kreaturene paa en Gaard. Alm. udtalt Budeia, f. Deigja.

Budleiga, f. Leie af en Fiskerbod (Korbud). „Buleiga“, Nordl.

Budrag, n. en fremfridende Hob af smaa Mædder (Høorm); f. Mæsteskred. Hall. Habeland.

Budraatt, m. Mælkevarer (Smør, Ost, Valle). Jf. Draatt.

Budrivar, m. en Kvæghandler. Rbg.

Budsetel, m. Fæstebrev paa en Fiskerbod. „Busetel“, Nordl.

Bue, m. Indbygger, Beboer. Kun sammen- sat, som: Dalbue, Fjellbue, Landbue. Næst brugl. i Stavangers Omegn, f. Gr. Ja- darbue (Særbu), Strandbue, Skjoldbue, Etnebue. (Ofteft Bu). G. N. bú.

Bueld, m. Bagtilb paa et Sted, hvor Fæ ligger ude om Natten. Sff.

- buen, adj. 1) færdiggjort, istandsat. Søndre Berg. og fl. G. N. båinn. 2) moden, om Frugt. Drkf. Guldal, Østerd. 3) færdig, tilrede, om Personer. (Egentl. Participle af bu).
- Buerla, f. Erle (Fugl). „Bu-ele“. Hall.
- Bufar, n. (m.), Huusholdningens Gang el. Tilstand. Hall.
- bufarande, adj. om Vel eller Mark, som kan besøges med Kvæg.
- Bufardag, m. Dag da man flytter med Fæ, især naar Køerne flyttes fra Fjeldmarkerne til Gaarden. Saaledes ogsaa Bufarhelg, f. og Bufartid, f. Tel. Hall.
- Bufargraut, m. Bufarlesfa, f. om Retter som nydes ved denne Leilighed.
- Bufarklyv, f. en Hestebyrde af Mælkefar, eller Mælkevarer. Bufarvenda, f. den sidste Flytning til Gaarden. Num. — Herer egentlig sammen med Bufor (o').
- bufast, adj. bosast, om en Mand, som har det nødvendige til Huusholdningen og til lige er gjeldfri. Helg. Schl. og fl.
- Buse (Bu-se), n. Køer, Hornkvæg. Østl. Trondh. (S. B. Stift østere: Bukrøter). G. N. búá.
- Buferd (Bufær), f. Flytning med Kreature; f. Bufor.
- buferla (?), v. Blande Mælk; f. buhaga.
- Bufinn, m. en Finn, som er bosat eller har Gaard. Nordl.
- bustytja, v. n. 1) flytte med sin Huusholdning, bosette sig andenkeds. Nordl. 2) = busera. Hall. Dei hava bustutt.
- Busolk, n. bosiddende Folk; f. Bumann.
- Bufor (o'), f. 1) Flytning af Gods og Huusholdningsfager til et nyt Bosted. Schl. — 2) Flytning med Køerne til en Fjeldmark (Sæter), eller derfra tilbage. Sogn, Bofs, Hard. (Andre St. Buferd). G. N. búfor (Dipl. 2, 125). See Bufardag.
- Buforremba, f. see femba.
- Bufot, m. = Fefot. Det ligg under Bufot: det ligger udyrket, uindhegnet.
- bufora, v. n. (er, de), flytte med Køerne imellem Gaarden og Fjeldmarken. Hall. Vald. og fl. 3 Sogn: bufora (o'). Heraf Buføring, f. Jf. Buferd.
- Bug (u'), m. 1) en langagtig Krumning, f. Er. paa Træ. Hall. — 2) en sammenbøiet Skive; f. Bug. — 3) en rund Bugt ved Søen; en aaben og buetformig Vig. S. m. G. N. bugr, Bøining.
- buga (u'), v. a. (ar), bøie, bukke. Tel. 3 Ind erred baagaa.
- Bugazug, m. Markar hvor Køer kunne gaae for at græsse. En afvigende Form Bugung (o'), f. bruges i fleertal Bugjenger, om den nedre Deel af Fjeldsiderne. „Han heve snøva n'i Bugjengr'inne“: det har sneet lige ned i Græsengangene. Edm.
- Bugard, m. Gaardsplads (Lun). Solør.
- bugen (u'), lidt bøiet (= bogen). Sæt.
- Bugge, m. en mægtig Mand (= Kasse, Bause). „Buggje“, Tel. Nærmer sig til Bue, jf. Dalbugge, „Edlands Buggin“, Landstab 728.
- bugjengd, adj. raff nok til at følge Flokken; om Køer. Sff. (?).
- Bugjenger, f. Bugang.
- Bugras, f. Burot.
- Bugt, f. Bugt, Bøining. Ufvig. Bugt (maaskee en ældre Form). Toten. — Liggia i Bugt: ligge sammenbøiet; ogsaa: ligge indbøiet i et Tæppe, saa at man har den ene Halvdeel under sig. Saa Bugt med: faae nogen Magt over, bestribe, overvinde. Han heve Bugti og baabe Endarne: han har alle Fordele; han raader for det hele.
- bugta, v. a. (ar), krumme. Ufvig. bjugta. (Jf. bjuga). bugta seg: vrive, bøie sig, som en Fisk; ogsaa gaae i Bugter, om Elve.
- bugtutt, adj. fuld af Bugter.
- Buhag, m. Ubhytte af Fædriften (?); særlig om den sidste Østelavning paa en Sæter (f. buhaga). Hertil Buhagskjetel, m. en Østeskjebel. Tel. Buagøskjebel, Num.
- buhaga, v. n. (ar), laae Øst og deslige. Især om den sidste Østing paa Sæteren, da man blander den tynde Mælk sammen med den tykke for at faae alt færdigt til Hjemførsel. Tel. (Mo), Sætersd. Hedder paa Edm. bufette (bufeltte). 3 Hard. bufsapa.
- Buhage, m. Græsengang for Køer.
- Buhummar, m. en Art af smaa Krebse, som pleie at opholde sig i tomme Snekefjaller.
- Buhund, m. 1) Fæhund, Hyrdehund. 2) Snekke, Havsnekl (= Kuvung). Trondh. Nordland.
- Buing, f. Beboelse. Jf. Bunad.
- Buk (uu), m. 1) Krop. Tel. (Jf. elben). G. N. búkr. — 2) Bug, Mave; især paa Fiske. Jf. Bomb, Liv. — 3) Udbugning i Midten, f. Er. paa Tønder. — Buk er ogsaa Navn paa en vis Ferskvandsfisk. Solør.
- buka (uu), v. n. (ar), rode, grave i Jorden. Tel. Jf. bauka.
- buka (u'), v. a. (ar), banke, slaae; ogsaa tilrede ved Bankning. Nordre Berg. Edm. (meget brugl.). Sv. boka (puffe); i danske Dial. boge; Tydsk pöchen (tidligere bochen, buchen); Høertydsk pufen. (Weigand 2, 397). — Buking, f. Bankning.
- bukad (uu), adj. buget, om Kar.
- Bukbroder, m. Medboler. Østl. ? (Topogr. Journal 31, 176). Dgf. i B. Stift (Jf. elb.).
- Bukfylla, f. svagt Foder, som kun fylder Maven (= Bombfyll).
- Bukajord, f. Buggjord (= Kvildgjord).
- Bu-kjerad, n. Mælkefar ic. Hall.
- bukjer, adj. seltabelig, som gjerne følger Flokken; om Kreature. Tel.
- Buff, m. 1) Buf, Handedyr af Gjedeslægten.

- Alm. Paa Dstl. ogsaa om en Bæder (Saubuff). — 2) Støtte eller Stillads, f. Gr. Sagsbuff. — 3) Haarbuff (= Bruse); en ombjæst Haarløf over Panden. Edm. — Hertil Buffe- (eller Buffa-) horn, Buffefjæt, Buffefkinn, og fl.
- buffa, v. n. (ar). buffe, bøie sig. Batta under: give tabt. (Nyere Ord).
- Buffeblad, f. Tribblekja.
- Bukrøer, n. et Rød, Hoved; f. Buse.
- Buffa, f. f. Prof. Rt. Bore.
- Buku, Jster, f. Bofa. Mere dunkelt er Buku (f.): en Grundstof i et Stabbur. Indherred.
- Bukveite, m. Boghvede. Tel. (Jf. Eng. buckwheat og T. Buchweizen).
- Bukoyring (fj), f. Bortflytning; Bortjælgelse. Num. Hall.
- Bul (u'), m. 1) Legeme; oftest i indstrænk-
ket Mening om den egentlige Krop fra Halsen til Laarene (saa at altsaa Hoved, Hænder og Fødder ikke regnes med). Alm. Nogle St. udtalt Bol (oo). G. N. bulr og bolr. Sv. bål. — 2) Klædningsstykke uden Ermer; f. Bulung. — 3) Stammen af et Træ (sfeiden). Ellers bruges Bul, ligesom Kropp, ofte om en Karl el. Person, f. Gr. „ein forvaaga(d) Bul“: en Bovehals.
- bula (u'), v. n. (ar), arbejde stærkt, f. Gr. med hugst. Hall. (G. N. bula: hugge). Hertil Bularbeid, n. tungt Arbeide. See ogsaa bulast.
- bulad (u'), adj. beskaffen med Hensyn til Krop. Godt bulad: før, fylbig; ogsaa vel-
skabt, vaffer.
- Bulag, n. Fællesskab, fælles Huusholdning, m. m. Hall. og fl. G. N. bulag. Jf. Sv. bolag.
- bulast (u'), v. n. blive fylbig, faae Hulb. Hedder ogsaa bula seg; afvig. bole seg. Sfflandet.
- Bulaatt, m. Hyrdesang; Loffetoner. Vald. (Laatt for Slaatt).
- Bulder, f. Bulbring og Buller.
- buldra, v. n. (ar), 1) buldre, dundre. (Jf. baldra, bala). 2) boble, f. bulla.
- Buldring f. Bulder, Larm.
- Bulega (e'), f. Riggelplads for Kærerne i Udmarken. Edm. og fl.
- Bulid (i'), n. Huusfolk, Familie. Jf. Lid. „Bull“, Tel. (Winje). En anden Form
- Bulyd, m. skal forekomme ved Trondh.
- Buling (u'), f. Bulung.
- Bulk, m. Bugle, indflaaet Huulning. Bustr.
- bulia, v. n. (ar), boble, hvirvle som sybende Vand; ogsaa: vælde, strømme frem. Sogu, Tel. Østherd. (Jsl. bulia). Ellers i anden Form: buldra og buldra, Dstl., bubla, Tel., pupla, Edm. og fl. Lignende ere: purla, B. Stift, paula, Edm.
- Bulla, f. en Boble (= Bola). Sogu (Budla).
- Buller (lr), m. en boblende Kreds eller
- Hvirvel. Dstl. Ogsaa i Formen Bulder og Pulder. Det sott, so det stod Buldren etter det.
- Bulling, f. boblende Bevægelse.
- bulsterk, adj. stærktbygget, stærk i Kroppen. „bolsterk“, Bustrud.
- bulstutt, adj. tyk, klobset, uformelig. Gbr.
- Bulung (u'), m. 1) Krop (onit. som Bul). J Drk. Bolang, Belang. — 2) Klædningsstykke for Overkroppen uden Ermer. Nogle St. Buling og Bolung. — 3) Lømmerværket eller Væggene til et Huus. Hard. Nsl. Nordl.
- Bulyng, n. f. Bustelyng.
- Bulofs (u'), f. en Dre til Bedhugst, Stov-
øre. B. Stift, Sæt. Hall. og fl. G. N. bolox, bulox Jf. bula.
- Bumann, m. Bonde, bosiddende Mand. Mest brugt i Nordland, som Møbsætning til Finner eller Mænd som ikke have Gaard. Hertil bumannsklædd, adj. klædt i Nordmandsdragt, om Finner og Fremmede. Hedder ogsaa: bondeklædd. Helg.
- Bumark, n. f. Bumerke.
- Bumark, f. Græsgang for Kæer.
- Bumark, m. Mællemad, Føde af Kreaturene (= Udbrætt). Østherd. — Andre Steder, om Føde for Kærerne. Nordl.
- Bumb, m. Bom; Saaede for en Dør. Nogle Steder: Bumm, Bomm. Bistnok nyere Ord efter Nedertydsk og Holl. boom, o: Træ. Hertil ogsaa: Bumbsiglar, m. Bomseiler. Bumbull, f. Bomuld. (Holl. boomwol, o: Træ-Uld).
- Bumba, f. en Bomme, et aflangt eller rund-
agtigt Stavekar; især Madstrin, Mad-
bomme. B. Stift, Nordl. og fl. Tilbeels
udtalt Bumma, Bomme. — J Nordland
ogsaa om et Klædestrin, en Kuffert.
- Bumbestjel (-fjæl), f. et Slags runde
Mælklinger, = Bekra, Bekrefjel. Edm.
Ogsaa kaldet Bumba.
- Bumbull, f. f. Bumb.
- Bumerke (fj), n. Mærke eller Figur, som
Beboerne af en Gaard pleie at sætte paa
sine Kar og Arbeidsredskaber for at kunne
kjende dem iblandt andre lignende. J Tel.
Bumarf.
- bumild, adj. selskabelig, som gjerne følger
Flokken; om Creature. Tel.
- bumma (bomme), v. n. (ar), surre, om fly-
vende Insekter. Bustrud.
- Bumra, f. en liden Kjelke. Mandal.
- buna (u'), v. n. (ar), arbejde stærkt, drive
paa, slynde paa; ogsaa buldre, larme. Tel.
Hall. Tilbeels udtalt bona (Tel.). J Ind-
herred: baanaa. Jf. hynja.
- Buna (u'), f. 1) Beenpibe, enkelt Been i
Legemet. Tel. (Kaudland), i Formen Bone.
— 2) i Fleertal: Lemmer; Lægge eller
Arme. Ofte i Forbind. Bein og Hunor;
saaledes: Bonur, Tel. Bumar, Smaal.
Bunu, Hall. Bono, Valbers.

- Buna** (uu), f. et Vandfar, en Vallie (= Stamp). Tel. (Winje). Nogle Steder: Buine (No) og Byne (Hvideseid). Formen „Buine“ synes at tyde paa et gammelt Budna, som vilde nærme sig til G. N. bodn, f. (Njodkar); jf. Ang. byden; Ght. butina, el. putina. Imidlertid have vi ogsaa Bauna (Trug), Bldne (Kor) og Bide (Kjernekar), saa at Sammenhængen i det hele er dunkel.
- Bunad**, m. 1) Huusholdning. G. N. bûnadr. Serja seg i Buna(d): sætte Vo. Tel. — 2) Bostab, Forraad til en Huusholdning. Dgsaa: Redskab, Værktøj til Arbejde og Fangst. B. og Tr. Stift. — 3) Klædning, Klædebragt. „Bona“, søndenffjelds. Dgsaa Udtyr eller Prydelser i et Huus. Jf. Husbunad. I Sammensætning kan Bunad ogs. betegne Tilberedelse. Tilbunad, Fyrebunad.
- Bunaud**, f. Fodermangel. „Bunø“, Helg.
- Bundan**, f. Bundel.
- Bundel**, m. Bunt, Neg, Knippe af Kornstraa. Sogn. Sff. Andre Former ere **Bundan**, n. Nff. Edm. og **Bunde**, n. Harb. G. N. bundin, u. Jf. Band.
- bunden**, part. bunden; sættet, forpligtet; ogsaa usfri, tvungen. S. binda.
- Bunding**, m. Strikketøj, noget som bliver bundet eller strikket; Hue, Strømpe, og desl. (= Spyt). — **Bundingsgarn**, n. Traad til Strikketøj. (Mobsat Vevgarn).
- Bundingsstikka**, f. Strikkeplud (= Spyta).
- buneleg** (u'), adj. som har store, fyldige Lemmer. Tel. S. Buna.
- Bung**, m. Bugle, Huulning paa en Blade, forarsaget ved Støb. B. Stift. Nogle St. **Byng**; ogsaa **Bunk**, Bfil. Trondh. — Jsl. bunga, Høvelse.
- Bunga**, f. en liden Dynge eller Klaf (= Ruga, Klysa). Hall.
- bungutt**, adj. buglet, som har Mærker af Støb. Nogle St. **bunkutt**.
- Bunk**, m. f. Bung, Bunka, Bunt.
- Bunka**, f. Mælketar, bredt og lavt Kar, hvori Mælk opsættes til Lyfning. Bfil. (Smaal. Rom. Hedem.), Indh. Nogle St. **Bunk**, m. (Nstæd. Df.). Sv. bunke. Ellers: Kolla, Ringja.
- Bunka** (hj), m. Dynge, sammenkastet Hob. Hall. og fl. (G. N. bunki). Tilbeels om Lædningen i et Fartøj. Nordl. Strjuta paa Bunken: tage Seilet ned. Tel. (Landst. 8. 143. 201).
- bunkebrend**, adj. lidt mugnet. Hall.
- Bunkerøming**, m. en Baad med Bunkerom, b. e. Lastrum, Melletrum uden Aarer. Nordl.
- Bunkesmat**, m. lidt muggen Smag (af at ligge i Bunke eller Dynge). Tel. Hall.
- Bunt**, m. Græsarter med høi Top og smale, tætskæende Blade ved Roden, især *Aira cæspitosa*. Tel. og fl. Afvigende: **funt**, Sogn; **punt**, Jæderen; **punctastraa**, Bøfs, og **Bunt**, el. **Bunte**, Trondhjem. Jf. Jsl. puntr; Eng. bent, G. L. binuz, binz (juncus). S. Smylebunt. Andre Navne ere: Fræng, Dagrav, Alfegras.
- Bunting**, f. en Eng med „Bunt“; ogsaa Navn paa selve Planten. Tel.
- Bunur**, Lemmer; f. Buna.
- Bunøyte**, n. Besætning af Kreature (Køer) paa en Gaard. Tel.
- Buorm**, m. en Art af Slang, formodentlig Snog (Coluber). Edm. og fl.
- Bur** (uu), n. 1) Buur, luftet Rum, 2) Fag, særskilt Rum i en Skuffe eller et Skab. 3) Madbod, Forraadsrum til Korn og Fødevarer. Nbg. Tel. Hall. og fl. (G. N. bûr). Ellers kaldet **Bud**, f.
- Bur**, m. Brøden, f. bura.
- Bur** (u'), m. Foster. Falder her ganske sammen med **Burd**, f. d. Jf. Tviburat. (G. N. burr, Søn). — **burad**, adj. drægtig, om en Ko. **Bura-ku**, f. Ko som gaar med Kalv. Nff. **Burabeist**, n. d. samme (Skl.). Her mærkes ogsaa: **Burar**, pl. Bærende (= Venelde). Tel.
- bura** (u'), v. n. (ar), brøle, især om Drex. Søndre Berg. Tel. Heraf **Bur**, m. Det var sit en Dyl og Bur. Tel.
- Burakke**, m. = **Buhund**. (Landst. 797).
- Burak**, f. Bei eller Sti, hvor Køerne have sin sædvanlige Gang. Søndre Berg. (Jf. Raaf). Hedder ogsaa: **Buraas**, f. i Nordre Berg. og Edm. **Burekka**, f. Bøfs. **Burekster**, m. Jæb. og fl. Ellers: **Bustig**, **Buveg**, **Feveg**, og fl.
- Buraas**, f. f. forrige.
- Burd** (u'), m. 1) Bæren, det at noget bliver baaret (af bera). Mest i Sammensætning, som: **Framburd**, **Motburd**, **Tilburd**; **Nedburd**. Dgsaa om Bevægelse (f. bera), som: **Fotburd**, **Handeburd**, **Naraburd**. G. N. burdr. — 2) Fødsel. Sjelden, saasom i **Kalvsburd**. — 3) Foster, især Kalv. (S. Bur). — Udtalt mest alm. **Bur** (u'), ellers: **Bor** og (med tykt l) **Bol**.
- Bureip**, n. = **Budrag**, f. **Makkestreb**.
- Bureising**, m. En som bosætter sig, eller er nylig bosat (= Nybøling). Sogn og fl.
- Burekster**, m. Fægag; f. **Burak**.
- Burgang**, m. Randfagning i Hufene (**Burvene**) paa et Sted. „**Buurgang**“, Hall.
- Burid**, f. Fodermangel eller anden Nød for Kreaturene. Nff.
- Burkne**, m. Bregne, en vis Planteskægt af Kryptogamerne, især *Aspidium*. Siredal. Dgsaa: **Burkn**, **Burken**. Ved Kristianssand: **Burkel**, **Burk**, **Bork**. I Hardanger: **Burtn**. Jsl. burkni; Sv. bråken. Afvigende: **Brom** (i Salten), **Blom** (i B. Stift). Ellers: **Felg**, **Lof**, **Slof**, **Bustof**, **Røte**, **Grofte**, **Moldfor**, **Drmegras**.
- Burot**, f. *Bynfe*, *Artemisia vulgaris*. Mange St. Dgsaa kaldet: **Bugras**, Edm. og fl. **Bu**, f. i Nordland; **Graabu**, Df. **Buje**,

og **Bujerot**, Toten. — Formen **Bu** er formodentlig forkortet. **Jf.** **L.** **Beisuf**, forbum biboz.

Bursval, f. Svalgang paa Siden af et „**Bur**“ (Mabbot).

burt (u'), adv. 1) bort, hen, afsted. Nogle **St. bort.** (Sv. bort). **Nyere** Ord efter **G. N.** å braut (o: paa Veien), som senere gif over til: braut, brott, i brott, i burt. **Utsaa** ligt med „veg“ (veff), som i nogle **Egne** bruges oftere end „burt“, i Betydning af **Bortgang** eller **Forsvinden**. **Jf.** av. — 2) hen, over, hen til et Sted (som ikke er langt borte), f. **Er.** burt i Veggen; burt paa Brui; burt um Elvi. **Mere** almindeligt. **Jfær** med **Begrebet**: til en anden Side, og til et Sted som ligger lige høit, saa at man ikke kommer til at sige „upp“ eller „ned“. **J.** **Er.** Burt um Fjorden, o: til den anden Side af Fjorden. **Burt** i Dalen: til Dalen paa den anden Side (af Fjeld eller Vand). **Burt** paa Fjellet: hen paa Fjeldet (i en nogenlunde horizontal Linie). — 3 nogle **Forbindelser** (især med „i“ og „paa“) bruges ogsaa **burt** i Stedet for **borte** (o: henne, ovre), f. **Er.** burt i Stova (Stovumme): der henne i Stuen; burt paa Gangom: der ude paa Høiene. — Ordet træder i **Forbindelse** med mangfoldige **Participier**, f. **Er.** **burtblaafen** (bortblæst); saaledes med: **Foren**, **dregen**, **fallen**, **faren**, **flutt**, **gjeven**, **havd** (o: bragt), **kallad**, **kastad**, **komen**, **lagd**, **laten**, **leigd**, **lovad**, **maadd**, **refen**, **rømd**, **seld**, **sett**, **stegen**, **stolen**, **tefen**, **vend**, **vitt**, og lignende.

burtan, adv. der henne fra, hid, herhen (fra et Sted, som ligger lige over for, eller paa en anden Side); f. **Er.** **burtan** um Fjorden: fra den anden Side af Fjorden. **Mest** alm. **burra**; i **Hard.** og **Voss**: **burtan**. **Nyere** Ord, dannet af ovennævnte **burt** i **Lighed** med **nedan**, **utan**, **innan**, og **fl.** 3 nogle **Egne** (Edm. og fl.) ogsaa brugt som **Præposition**, f. **Er.** „**burta** Strandenne“, o: fra Stranden paa hin Side; „**burta** Biffenne“: fra Bigen o. f. v. — **burtan**-etter: fra den anden Side hertil. **burtan**-fyre: længere henne; ogs. **hiin**-sides, paa den anden Side. (3 samme **Betydn.** ogsaa: **burtan**-paa). **burtan** ril: 1) længere borte, paa hin Side (Ork. **burta**-te); 2) hid over, hiin-sides fra (Mere almindelig).

burtare, adj. fjernere, som er længere borte. **Ufvig.** **bortere**, **bordre**, **Dfil.**, og med **Umlyd**: **byrtre**, **borter**, **Ork.** — **Mere** alm. er **Superl.** **burtaste**: fjernest. (**Ufvig.** **bortest**). 3 **Ork.** **byrtst**, **bortest**. **Paa** Edm. som adv. **byrst**; saaledes „**byrst** burt“, o: længst borte, ef. ude. Sv. **borterst**.

burte, adv. 1) borte, ikke tilstede. (Svensk **borta**). 3 **B.** **Stift** oftere: **veg** (veff). — 2) henne, ovre; paa den anden Side. Der

beint **burte**: der lige over for. — **Burtevera** (e'), f. **Udeblivelse**, **Fraværelse**. **Hall.** (=veru).

Burtferd (fær), f. **Bortreise**.

Burtgang, m. **Bortgang**.

burtkastande, adv. som kan kastes bort. Det var ikke **burtkastande**, o: ikke saa ganske daarligt.

burtlængst, adj. fjernest, som er længst borte. **Tel.**

Burtn, **Bregne**; f. **Burtne**.

Burtfida, f. den bortvendte Side. **Dfil.**

Buru, f. f. **Bera** og **Bora**.

Bus (u'), n. **Strøelse**. **Sætersd.** Nogle **St.**

Bys (y'). **Jf.** **byssa** og **Vos**.

busa (u'), v. n. (ar), **ødsle**, **løse** med noget. **Nordre** **Berg**. Han heve ikke stort til aa busa med. **Jf.** **basa**.

Busalt, n. f. **Busleikja**.

Busere (e'), m. **Indfædder**; eenlig **Person**, som har sin egen **Huusholdning** i anden **Mands** **Huus**. **Tel.** (3 **Smaal.** **Buserer**). **Dgsaa** en ugift **Gaardbruger**. **Hall.**

buserja (seg), v. a. **satte** **Bo**, **begynde** en **Huusholdning**. **Buserning**, f. **Bosættelse**.

bustjande, adj. **bosiddende**.

Bust, m. **Top**, **Duff**; **Frøtop** paa **Bærter**. **Orfd.** og **fl.** **Jf.** **Brust**. **Dgsaa** en liden **Klynge** af **Trær** (= **Runn**). **Dfil.**

Buska (u'), f. 1) et lidet **Løvtræ**, især **Birk**; ogsaa en **Green** med **Løv** paa. **Mange** **St.** — 2) et **Ris**. **Nordl.** **Edm.** og **fl.** **Saa** smaa **Busta**: faae **Bidst**.

Buskap (uu), m. 1) **Huusholdning**. **Bidja** til **Bustaps**: gaae omkring for at bede om **Korn** til en ny **Huusholdning**. (**For**hen en **Stik** i visse **Egne**). **Edm.** og **fl.** — 2) **Fæ**, **Kvæg**; **Besætning** af **Kreature** paa en **Gaard**. **Alm.** (Sv. **boskap**). **Jf.** **Fenad**, **Bøling**, **Ånmarke**.

buskapa, v. n. (ar), -faae sit **Huus** i **Druden**, **indrete** sin **Huusholdning**, saasom efter en **Flytning** eller **Ombygning**. **So-lær.** — **Dgsaa** det samme som **buhaga**. **Hard.**

Bustertopp, m. **Top** paa et **Løvtræ**.

Buslag, n. **Art** eller **Race** af **Kvæ**. (**Dg.** i **Speg** om en **Slægt** eller **Familie**).

Busleikja, f. 1) **Salt** eller **Slitte** at **loffe** **Kvæ**re med. **Øbr.** Nogle **St.** **Busfalt**. — 2) en **Plante**, **Veronica**. **Stjorb.**

Buslit (i'), n. **Forarmelse**, **stort** **Tab** af **Fæ** eller andet **Gods**. **Sffj.**

busliten (i'), adj. **forarmet**, som har lidt et stort **Tab** paa sin **Formue**. **Hard.** **Øhl.** **Jfær** a) som har mistet sine **Kreature**. **Nhl.** b) som har mistet sine **Særedskaber**. **Nordland**.

Buslod (oo), f. **Spor** efter **Kvæ**. „**Buslo**“, **Hall.** **Tel.** **Ganga** i **Buslodi**: komme **bagefter**, komme senere saa at man kun saar **hvad** de andre have **levnet**.

Buslof (o'), **Bregne** (= **Burtne**). **Tel.** **Num.** **Hall.**

- Bufott** (oo), f. Sygdom paa Kreaturene. *Gbr.* *Habl.*
- Bufs**, m. en liden Stump, et kort afstaaet Stykke. *Tel.* *Gbr.* *Drk.* og *fl.* Dgsaa kaldet **Buſt** (uu), *Gbr.* *Bv.* *bufs*. Om en anden Betydning see *Buſt*.
- Buſſe**, m. 1) Klods, især om Arelringen (Grotten) i en Kvern. *Valders*. Paa *Helsingeland*: **Buſte**. — 2) Karl, Person, især Kammerat. *Dei ero reint gode Buſſar*, o: *Benner*, *Fortrolige*. — 3) **Buſemand**, *Stræmſel* (?); *ſſ.* *buſſeleg*, *adj.* *ſvær*, meget ſtor. *Tel.* *buſſeganga*, v. a. overvalde, overmande. *Hall.*
- Buſt** (u'), f. 1) *Borſte*, *ſtvt* *Haar*. (*Ggentl.* *Buſt*, *ſſ.* *Boſte*). *G.* *N.* *bust* og *burst*. *Bv.* *borſt*; *T.* *Borſte*. *heraf* *byſta*. — 2) *Tagrug*, *Mønning* paa et *Huus*. *Nedennæs*. (Dgsaa kaldet **Buſſ**, m.). *G.* *N.* *bust*, *burst*. — 3) *Ranten* paa *Stkverne* i et „*Helleberg*“. *Dſtl.*
- Buſtad** (uu), m. *Bofteb*, *Bopæl*.
- Buſte**, = *Grotte*; ſ. *Buſſe*.
- Buſtein**, m. et *Slags* *Løgemiddel* for *Kreature*.
- Buſteleiv**, f. *Stykke* af en *Begtraad* (*Eko-traad*) med en *Borſte* i *Enden*. *B.* *Stift*, *Tel.* *Hall.* *Gbr.* *Nordl.*
- Buſtelyng**, n. den *almindeligſte* *Art* af *Lyng* (*Erica vulgaris*, *L.*). *Tel.* *Buſterud*. (*Ellers* nævnes *Bulyng* *Nordl.*), *Willyng* (*Gbr.*), *Briſlyng* (*Valb.*), *Røſlyng* (*Drk.*).
- Buſtereip**, n. *Loug* af *Haar*.
- Buſtig**, m. = *Buraak*. *Hall.* og *fl.*
- Buſtikka**, f. *Bobſtikka*.
- buſtulla**, v. n. *høyle* med *Kreaturene* (omtr. *ſom* *ambætta*). *Valders*.
- buſtut** (u'), *adj.* *borſtet*, *fuld* af *Borſter*.
- Buſtyng**, et *Slags* *Inſekt*, ſ. *Etyng*.
- Buſtyvel** (u'), m. et *Bindſviin* (*Erinaceus*). *Toten*. I *Buſterud*: **Buſtivel**. Dgsaa brugt om et *hidſigt* *Dyr*, en *arvig* *Tingest*; ligesaa om en *udſpærret* *Fretop* paa *Bærter*, ſaaſom paa *Løvetand*. *Toten*. — *Af* *ældre* *Forfattere* ſkrevet „*Buſtdiuel*“, men *letteſt* at *forklare* ſom *Buſt-hvel*, o: den *ſom* „*nyer*“ (*udſpærret*) *Borſterne*. *ſſ.* *G.* *N.* *igull*, *burstigull*.
- Buſu**, f. *Bofa*.
- Buſumar**, m. en *god* *Sommer* for *Fædriften*; en *Mælkeſommer*. *Hall.* og *fl.*
- Buſvoein**, m. *Hyrdebrenng*. *Gbr.*
- buta** (u'), v. a. (ar), *aſhugge*, *hugge* *Træ* i *ſmaa* *Stumper*. *B.* *Stift*. *Nogle* *St.* **butta**. *G.* *N.* *buta*. — 2) v. n. *arbejde* *ſtittigt*. *Tel.*
- Buta** (u'), f. en *ſmal* *Dre*. *Rbg.* og *fl.*
- Butang**, n. *Tangarter* ſom *Kørne* *gjørne* *æde*.
- Butare**, m. et *Slags* *Tare* (*ſſt.* *Gunnerus* *Fucus pinnatus*). I *Nordland* ogsaa kaldet **Buſøl**, ſ. *ſel*.
- Butel** (u'), m. *Boutelle*. (*Frankſ*).
- Buridung** (?), m. en *Dyr*, *Dre*. I *Nam-*
- dalen* **Buring**, og *derhos* ogsaa **Burim-ing**, m. *Andre* *Steder* *Lidung*.
- Buriming**, ſ. *forrige*.
- Bu-tre**, n. *gammelt* *Træ* i en *Gaard*. *Smaal*.
- Bu-trod** (o'), f. *Plads* eller *Bei*, ſom *bliver* *jævnlig* *betraadt* af *Fæ*. „*Butraa*“, *Tel.*
- Bu-tr**, m. 1) en *Stump*, *Klods*, *aſhugget* *Stykke* *Træ* (= *Rubbe*). *B.* *Stift*. *G.* *N.* *butr*. — 2) en *Dunk*, *Vimpel*. *Sogn*. — 3) et *ſmalt* *Træfar* til *Fløde* eller *Smør*. *Sogn*, *Hall*. *Rom*. og *fl.* *Ellers*: **Bytte**, *Hølf*, *Strump*, *Stroff*, *Strykke*. *ſſ.* *Bytta*.
- butta**, v. *aſhugge*, ſ. *buta*.
- burten**, *nogle* *St.* *for*: *bunden*.
- Buve**, m. **Buſemand**, *Stræmſel* (= *Bobbe*). *Tel.* *Hall*. *Lilbeels* om *ſtore* og *urolige* *Dyr*. (*ſſ.* *Bv.* *bof*: *Stjelm*). Dgsaa et *Navn* paa *Ulven*. (*Tinn*). *Hertil*: **Buve-bær**, et *Slags* *Frugt* (*Paris*?).
- Buveder**, n. *gunſtigt* *Veir* for *Kreaturene*. „*Buvar*“, *Hall.* og *fl.*
- Buveg**, m. = *Burekter*, *Buraak*.
- buwill**, *adj.* *forvildet* *fra* *ſit* *Følge*. *Hall*.
- Buvoll**, m. *Plads* *hvor* *Køer* *pleie* at *ligge*. *Dſterd*. (?). I *Gbr.* *forklaret* ſom en *Plads* *ved* en *Skovhytte* eller *Fiſkerbod*, *alſaa* *opſattet* *ſom* *Bud-voll*.
- By**, n. *Rede* (= *Vol*). *Humbleby*, ſ. *Humblebol*. *Smaal*. *Maafsee* *rette*: *Bye*.
- By**, m. *By*, *Stad*; *Rjøbſtad*. *Egentlig* en *Gaard* (*ligefem* *Bø*), og *ſaaledes* i *mange* *Gaardsnavne*, ſom: *Huſby*, *Sundby*, *Uthby*, *Nordby*, *Auſby*, *Beſiby*. *G.* *N.* *byr*, men *oftere* *bær*. *Et* *Genitiv* „*Byſs*“ *forekommer*. „*Baade* *Byſs* og *Bygda*“, o: *baade* i *By* og *paa* *Land*. *Søndre* *Berg*. „*Byſſens* *Folk*“ *Byens* *Folk*. *Ved* *Trondhjem*.
- Bya**, f. *Byge*, *Bindſted*; *ſling*. *Nogle* *Steder*: **Boya**. *Viſnok* *fremmedt*; *ſſ.* *Holl*.
- hui**: *Uveir*. *Hertil* *vel* ogsaa: **By**, m. *Kamp*, *Dyſt*, *Slagsmaal*. *Hall*.
- Bybarn**, n. En *ſom* er *opfoſret* i en *By*.
- Byblom**, m. *Bygaver*; *Frugt*, *Bakkeſe* og *deſlige*, *ſom* En *fører* *hjem* med *ſig* *fra* *Byen*. *Ehl*. (?). I *Nordland* *hedder* det „*Bernblom*“, *alſaa* *Bergensblom*.
- byd**, f. *bjøba*. — *bydia*, f. *byrja*.
- bydla** (y'), v. a. *ſigte* *Meel* i en *vertil* *herende* *Indretning* i en *Mølle*. *Bergen*. *Holl*. *butdelen*, *L*. *buteln*.
- Byferd**, f. en *Reiſe* til *Byen*.
- Byfering**, f. *Varer* ſom *føres* *til* en *By*.
- Bygaava**, f. ſ. *Byblom*.
- Bygd**, f. en *bebygget* *Egn*, en *Kreds* eller *Kæſte* af *Gaarde*; et *lidet* *Distrikt*; ogsaa *Nabofſkab*, *Omegn*. *G.* *N.* *bygd*; *Bv.* *bygd*. *Roma* til *Bygdar* (*Genitiv*): *komme* til *Folk*, *finde* en *Gaard*. *Roma* paa *Bygdi*: *blive* *huusvild*, *komme* *under* *Fattigforſørgelſen*. — *bygdemillom*: *fra* en *Bygd* til en *anden*.
- bygd**, *part.* 1) *bygget*, *opbygget*; 2) *bebygget*; 3) *fæſtet*, *leiet*; ſ. *byggja*.
- Bygdar**, m. *Indbygger* af *Storbygderne*

(Søbygderne). Tel. (Landsf. 398, 405).
Bygdarfolk, n. Folk fra samme Bygd.
 (Formen Bygdar lyder sædvanlig „Bygda“).
Bygdarlag, n. en stor Bygd; flere nærliggende Rækker af Gaarde.
Bygdarleg, adj. vel bebygget; om et Landstykke, som har Udseende af en ordentlig Bygd. (Motsat heidarleg, heidsleg). „bygdaleg“, Stredal.
Bygdarmaal, n. Lokalsprog, Dialekt.
Bygdarsed, m. Skik i et vist Distrikt.
Bygdarsegn, f. Lokalsagn, Historie som kun er bekendt i visse Bygder.
Bygdarstam, f. Noget som er til Stam for Bygden eller Nabostabet.
Bygdarstev, n. Vers om Personer eller Hændelser i en Bygd.
Bygdarveg, m. Vej igjennem et mindre Distrikt, eller imellem Bygderne.
Bygdarvis (ii), f. = Bygdarsed.
Bygding, m. Indbygger af en vis Egn. I Sammensætn. som: Utbygding, Innbygding o. s. v.
Bygel, m. Belle, Bue; f. Gr. i en Faarsfar el. en Klave. Hall. Bald. (Bygjel). — **Bygelsøfs**, f. Sar med Bue (uden Nagle).
bygen, adj. tyv, trodsig. Hall. Lyder som byen (byggen), men i Fleertal bygne.
Bygg, n. (og m.), Byg (hordeum). G. N. bygg. Dgf. kaldet: Hummel, Korn, Reinsorn. Her til Bygg=aks, =aaker, =braud, =halm, =korn, =leiv, =mjøl og fl.
Bygg, m. (fl. Byggjer), Indbygger. I Sammensætning som Hjellbygg, Dalbygg; Mobygg, Vinbygg. Især af Navne paa „Bu“: Selbygg, Sparbygg, Rennebygg.
byggja, v. a. (er, de), 1) bygge, opføre en Bygning (Huus, Bro, Skib). G. N. byggja. I Nordre Berg. har Præsens en afvig. Form: bygg (bygg'e), hvoraf man kunde slutte til et Imperf. bygde; men dette er dog ikke forefundet. Ellers regelret: byggjer, bygde. — 2) bebygge, sætte Huse paa. Byggja ei Tuft, eit Land (Ejeldnere). — 3) leie, fæste en Glendom; leie Folk til Arbeide, o. s. v. Sætersd. (G. N. byggja). Han heve bygt seg burt (ladet sig leie). I denne Betydning kunde „byggja“ ansees som et andet Ord, lig Gøth. bugian; Ang. byegan; Eng. buy (kjøbe); i første Betydning falder det nær sammen med bu (bua). Jf. bygla.
byggjande, adj. skiftet til at bebygge; om Land eller Grund.
Byggjar, m. Bygningsmand.
Byggjefang, n. Bygningsmateriale. Dsil.
byggjen, adj. tør, haard at øde. Edm.
Byggjefstad, m. Byggeplads. Jf. Tuft.
Byggjing, f. f. Bygning.
Bygje (el. Byge), n. Bøile, Bue, Halvceitfel; bueformigt Gaandfang. Tel. Af Bog eller Bug. „Ginirbygt“, Landsf. 781. Jf. Bygel.

Bygla (y'), f. Bøile. Jf. Stigbygla.
bygla, v. n. optable, bygge flodset. Hard.
byglen, adj. kuldfær, om for Frost. Edm.
Bygnad, m. 1) Byggen; Bygningsmaade. 2) en Bygning, et Huus.
Bygning, f. Gjærningen at bygge (som dog nærmest hedder Byggjing); ogsaa: et Bygningsværk.
Bygre (y'), n. en krum Figur; En som gaar meget nedbøiet. Tel.
bygreleg, adj. krum, som bøier Byggen.
Bygsl (Bygsl), f. 1) Fæste, Overlabelse af en Gaard til Brug, sædvanlig for Livstid. 2) den Pengesum hvormed man fæster en Gaard. G. N. bygsla. Af byggja, 3.
bygsla, v. a. (ar), 1) fæste, leie en Gaard til Brug. 2) om Eieren: bortfæste. Nu almindelig traadt i Stedet for det gamle byggja.
Bygglebrev, n. Fæstebrev paa en Gaard. Ogsaa kaldet **Bygglefæstel**, m.
Bygglejord, f. Jord som bruges af Fæstere.
Bygglemann, m. Fæster, Leilending.
Byglerett, m. Fortrinsret til at fæste en Gaard.
Bykfa, f. Bliffa.
Byklar, m. Indbygger af Bykle i Sætersd.
Byks, n. et Høp, Spring; f. sølg.
byksa (y'), v. n. (er, te), 1) hoppe, gjøre et Spring, f. Gr. over en Bæk. Berg. Trondh. Nordl. (Meget brugl.). G. N. byxa. — 2) løbe med en hoppende Bevægelse, eller saaledes at Kroppen idelig vipper op og ned; mest om Dyr, f. Gr. Hundene. Gbr. Drk. (Jf. bliffa). Præsens hedder paa Edm. „byks'e“; og i Nff. har Ordet fuldkommen stærk Bøining: byks'e, boks, bokse; som dog neppe er nogen gammel Brug.
byksen, adj. hoppende, ustabil i Løbet.
Byksing, f. Hoppen, Springen.
Byl (y'), n. Etund; f. Bil.
Byl (y'), m. 1. (fl. Byler), Windstød, stærk Windbyge. Hard. G. N. bylr.
Byl (y'), m. 2. Brolen; af bylja.
Bylgja, f. Bølge, Bove. I Sogn **Bylga**. G. N. bylgja. Lidet brugl. Jf. Baara, som er det sædvanlige Ord ved Havkanten. Ellers: Alda, Baag, Sjo.
bylja, v. n. (ar), brøle, skrig (= belja). Tel. og fl. ogsaa Gbr. Drk.
bylla, sigte; f. bylla.
bylma, v. n. være ophidsset, have et truende, biftret Udseende. Hard.
Bylme, m. en Tkning eller Uveirshyge i Luften. Edm. (Nordbalden).
bylmen, adj. biftret, truende. Hard.
Bymann, Indbygger i en By.
Byna (Kar), f. Buna.
Byne (y'), n. Skive, Plade, Fjel; f. Gr. i en Blæsebalg. (Jf. Belgbyne). Hard. I Tel. Bøne.
Byngja, f. en tyk eller buget Figur; en

Bofe. Tel. Jf. Bung.
 bynja (y'), v. n. (byn, bunde), buldre, dun-
 dre arbeide med Larm; især hugge eller
 bante paa noget. B. Stift. (Nogle St.
 med Imperf. bynde). Jf. buna. — Skal
 ogsaa have Betydningen: begynde paa et
 Arbeide. Tel. (?).
 bynnast, v. n. stikle sammen, som ved en
 Opstrømmelse, om Dyr. Helg. I svenske
 Dial. bynnas, bonna. (Ries 79).
 Byr (y'), m. Bør, søielig Vind paa Søen.
 Mange St. udtalt „Bør“. G. N. byrr.
 Spøgende: Han fekk Byr: han blev bort-
 stræmt, maatte pakke sig. Jf. Kvernarbyr.
 Byra, f. f. Byrd og Byrda.
 Byrd, f. Byrde, Dragt, saa meget som man
 kan bære paa een Gang. Udtalt: Byr (y'),
 Bør, Bøl (med tykt L); ogsaa Byra (for
 Byrda), Børa, Børe. G. N. byrd, f. —
 Hertil: Byrdarlagge, m. Dunt at bære
 paa Ryggen. (Byrdalagge, Vofs). Byr=
 dattog, n. Toug at bære Byrder med.
 (Byrdalag). Byrdar=tve (Byrdtve), n.
 Lag over Skulbrene at bære med. Berg.
 Stift.
 Byrd (el. Børd), m. 1) Pligt, Skyldighed;
 egentl. hvad der bør være, af byrja. Ud-
 tales deels Bør, deels Børt og Byrt.
 „D'æ hafs Pligt aa Bør“, Trondh. Edm.
 — 2) Gang, Tour da noget tilfalder En.
 „No æ dæ din Børt“: nu er Naden kom-
 men til dig. Mere alm. (Sv. börd). —
 3) Ret, Befømt. „Han fekk sin Børt“.
 byrd (y'), el. byrdt, adj. bordet (om Vaade),
 bygget, især i For-Tænden eller ved Stav-
 nen. (Af Børd). Jf. laagbyrd, høgbyrd.
 Han er for litet byrdt: den er for lav ved
 Stavnene. Nordre Berg.
 Byrda (y'), f. en Kasse eller stor Kiste,
 især til Korn. Kornbyrda, Mjølbyrda. Maa-
 skee alm., men udtalt: Byra, Børe, Bøle
 (m. tykt L). G. N. byrda.
 Byrdel (y), m. Hank at bære med, Haand-
 bag, f. Gr. paa Kister. „Byrdel“, Nordre
 Berg. (Nærmest af Byrd). Jf. Hav, hevel.
 Byrdesopar (oo), m. egentl. En som feier
 Kassen; sædvanlig: en Forøder; En som
 forøder en Formue, som hans Forjængere
 have samlet. Tel. I Spøg om det yngste
 af flere Børn. I Eftj. „Byrdesopa“, f.
 Byrdbanke, m. Lag at bære med (= Bats-
 sele). „Børhant“, Indherred.
 Byrding, m. om Vaade, f. Fembyrding,
 Tribyrding, Sambyrding.
 Byrdstøde, n. Engstykke, hvoraf man faar
 en Byrde Gr. „Byrdstøe, Valbers.
 Byrdsvolk, m. Vidiekurv (Meis) at bære
 i. „Børsvolk“, Rommerige.
 Byre, f. Byrd. Byrel, f. Byrdel.
 By-rett, m. Ret som gælder i Byerne. I
 Spøg ogsaa om en mere almindelig Ret i
 Modsetning til „Heimerett“.
 Byrg, f. Forsyning med Foder. Edm. S. Bjerg.

byrg, adj. 1) bjergelig, som man kan hjælpe
 sig med. G. N. birgr. (Jf. berga, Bjørg).
 Vest i n. (byrgt, børt), om et Land, en
 Kyst, hvor man godt kan bjerger sig eller
 finde Tilflugt. Nordland. Modsat ubyrgr
 (obørt). — 2) hjulven, forsynet, som har
 nok (= bergad). Nordl. og fl. (Jf. fjølv-
 byrg). I samme Betydning „borta“ og
 „børt“ (byrgd?), Ndm. Dsk. — 3) stolt,
 selvtilfreds, storagtig; ubeskedent. Mere
 alm. Afvig. byrg, Valders; børg, Smaal.
 Dsk. — I Hall. betegner det ogsaa: fik-
 ket, el. i Stand til foder (= før), f. Gr.
 „gøngebyrg“, = gangfer.
 byrga, v. a. (ar), forsyne, skaffe Forraad.
 Edm. og fl. Afvig. børje, Smaal. G. N.
 birgja. Dgsaa i en afledet Form børtta
 (maaskee for byrgta), Ndm. Dsk. Byrga
 seg: 1) forsyne sig; 2) holde sig, bære sig.
 Edm. Helg. (S. berga).
 byrgen, adj. dygtig til at forsyne sig. Dg-
 saa om Dyr. „byrgjen“, Edm.
 Byrgsla, f. Forsyning, tilstrækkelig For-
 raad. Saa si Byrgsla: faae sit Behov, faae
 nok. „Byrslæ“, Edm. „Børslæ“, Nordl.
 byrgt, adv. tilstrækkelig, rigelig. „børt“,
 Trondhjem.
 byrja, v. n. 1. (ar), begynde, foretage sig.
 Dstl. (Smaal. Loten). I Gbr. tildeels
 bydja. (Mere St. fortvængt af „begyn-
 da“). G. N. byrja; Sv. börja. Egentlig
 sætte i Gang, beslægtet med Byr.
 byrja, v. n. 2. (byr, burde, burt), burde,
 skyld, være skyldig (at gjøre noget). Inf.
 byrja hores kun sjelden (Hall.). Præsens
 er sædvanlig udtalt „bør“, for byr (y').
 Sv. böra. G. N. byrja (Præs. byrjar)
 betyder egentlig: somme, tilkomme, høre
 til. Hertil vistnok: Byrd, Byrn, Byrnad,
 sjønt disse Ord sædvanlig udtales med
 reent „ø“.
 Byrja, f. Begyndelse. (Sjelden).
 Byrke (kj), n. Birkekrat, smaa Birkeskov.
 Sjelden. I Tel. „Birke“. (G. N. birki).
 Hertil nogle Stedsnavne, som Byrkeland,
 Byrkstrand.
 Byrkelonga (o'), f. et Slags Lange (Fisk),
 Molva abyssorum (Milsfon). „Byrkelaan-
 ge“, Edm. Modfat: Blankelonga.
 Byrkja, f. Birkesaft, Bæsse som famler sig
 i Birkens Stamme om Vaaren. B. Stift.
 Afvig. Birkje, Tel. Bjørke, Gbr.
 byrleg (y'), adj. søielig, gunstig (for en
 Reise), om Vinden.
 Byrloyfa, f. Mangel paa Bør, altsaa Bind-
 stille eller Modvind.
 Byrn, f. f. Byrnskap.
 Byrnad (y'), m. Fornødenheder, Redskaber;
 især Fiskeredskab, Sørede. Berg. og Trondh.
 Stift, overalt udtalt med ø (Børnad, Bør-
 na), men vistnok at hense til byrja (o:
 behøves, høre til); altsaa „Tilbehør“.
 Byrnskap (y'), m. Redskab, Sørede, Garn

- o. s. v. Nordl. udtalt „Børnskap“ (see Byrnad). En simplere Form *Byrn* (Børn), f. skal ogsaa forekomme, men sjelden.
- byrra**, v. a. (ar), udspærre (= bya). **byrra** seg: byrste sig, gjøre sig til; vel egentlig reise Haarene eller Fjædrene. *Hard.* Af *Borre*?
- byrren**, adj. 1) vred, hidfig, om Dyr. *Vald.* — 2) stolt af Udseende, stiv, strunk. *Hard.* 3) *Hall.* børen. *Paa* *Sdm.* birren. 3) *Vald.* byrt.
- Byrsa** (y'), f. Bøsse at skyde med; *Gevær.* *Nyere* *Ord.* Sv. bössa; f. Büchse (som ogsaa betyder Kar eller Flaske, egentlig af *Burbon*, Lat. pyxis). *Hertil:* *Byrse-* *kula*, *-laas*, *-makar*, *-pipa*, *-stokk* og fl. **Byrsefor**, n. 1) *Geværstøb*; 2) *Stublangde*, saa langt som en Bøsse skyder.
- Byrsing** (y'), m. Bøsning, Ring el. Plade omkring en *Arel.* (f. *Büchse*).
- Byrslø**, f. *Byrgslø*.
- byrst**, fjernest (= *burtaste*), f. *burtare*.
- byrt**, f. *byrd*, *byrren* og *byrta*.
- byrta** (y'), v. a. (er, te), 1) opklare, opfriske en *Jld.* *Nordl.* „borta“. *Jfar* om at pudse Lyset i en Lampe. *Byrta* *kola*. *Berg.* *Stift.* *G. N.* birta, oplyse. (Af *bjart*). *Dgsaa* v. n. lyse for sig, gaae med *lys* i *Gaanden*. *Helg.* — 2) aabenbare, oplyse en *Sag.* *Hard.* (sjelden). *Particly* *byrt* (*upp-byrt*). — 3) *byrta* seg: prale, hovere, ophøie sig af noget. *Hard.* *Alyf.* og fl. *Dgsaa* v. n. fryde, gjøre store *Ord.* *Jndh.* *Nordl.* (borta). *Jf.* *borfa*, *bolta*, *brösta*, *bauta*.
- Byrtar**, m. *Bind* at pudse en Lampe med. *byrter*, adj. f. *burtare*.
- Byrting**, f. *Opklarelse*; f. *byrta*.
- Byrting**, m. 1) *Lyn*, *Lynglimt* (= *Elbing*). *Hard.* *Ehl.* *Alyf.* — 2) et libet *Talglæs*, en *Braas*. *Helg.* — 3) et *Slags* *Fisk*, f. *Sjobyrting*. — 4) blankt *Agn*, *Bugstykke* af *hvid* eller *lys* *Fisk* til *Mading*. *Lof.* — 5) *Jndbygger* af „*Byrte*“ i *Telemarken*.
- Bysa**, f. et *Slags* *Fartøi*. *G. N.* buza.
- By-sed**, m. *Bystif*.
- byssa**, v. n. (ar), strøe, dække *Grunden* med *Halmstøb*, *Løv* eller *desl.* *Alg.* og fl. *Dgsaa* med *Formen:* *bys*, *buste*, *bust*. *Tel.* *Jf.* *Bos*, *Bus*, *bufa*.
- Byste** (y'), n. *Bust*, *Krat*, en *liben* *tæt* *Skov*. *Bystje*, *Hard.* *Lister*, og fl. *Py-* *stje*, *Sdm.*
- bysta** (y'), v. a. (er, e), 1) *børste*, *pudse* eller *feie* med en *Børste* (f. *Boste*). — 2) *sætte* *Børster* *paa*. (Af *Bust*). *Bysta* ein *Traad:* *sætte* en *Børste* *paa* *Enden* af en *Traad*. *Bysta* seg: *sætte* *Børsterne* op, *reise* *Haarene*; om *Dyr*, f. *Er*. *Hunde*. *Egent-* *lig* *byrsta*; f. *Bust*. *Jf.* *beysta*.
- Byste** (y'), n. *Dyr* med *Børster* eller *stridt* *Haar*; ogsaa: *hidfigt* *Dyr*; *jf.* *Illbyste*.
- byta** (yy), v. a. (er, te), 1) *bytte*, *skifte*, *ombytte* med noget andet. — 2) *dele*, *skifte*, *udskifte*. *G. N.* byta. *Byta* *junder:* *dele* i *flere* *Parter*. *Byta* *aat* seg: *tilbytte* sig. *Byta* *henderna:* *gribe* *til* med *den* *anden* *Gaand*. *Lilbeels* med *Dativ*.
- bytande**, adj. *delelig*, som kan *skiftes*.
- Bytar**, m. en *Del*, *Udfisker*.
- Byte**, n. 1) *Bytte*, *Ombytning*, *Omskiftelse*. *Gjera* *Byte:* *verle*, *skifte* med *hinanden*. *Det* *vardt* *Byte* *paa:* *der* *blev* en *Forskjel*, en *Fors-* *andring*. — 2) *Deling*, *Udfiskning*. *Til* *Bytes:* *til* *Deling*. — 3) *Stjel*, *Grands-* *stjel* *imellem* *Gaarde* eller *Marker*. *Berg.* *Stift.* *Ellers:* *Deile*, *Merke*, *Stil*.
- Bytelag**, n. *Overeenskomst* mellem to eller *flere* *Personer*, om at *den* *ene* *verelviis* vil *hjælpe* *den* *anden* i *hans* *Arbeide*. *Hed-* *der* *og* *saa* *Bytearbeid*, n.
- Byremun**, m. *Forskjel* ved en *Ombytning*.
- Byrestad**, m. *Skildepunkt*, *Grændse*.
- Byrestein**, m. *Stjelsteen* (= *Deilestein*, *Mer-* *festein*). *B.* *Stift*.
- Byte-tre**, n. *Træ* som *staar* i en *Grands-* *linie*, *saa* at *det* *kan* *stene* *til* *Markestjel*. *Ligesaa* *Bytebjørk*, f. og *Bytesura*, f.
- Byting**, f. 1) *Deling*; 2) *Ombytning*.
- Byting**, m. en *Stifting*, *forbyttet* eller *ind-* *smuglet* *Varn*. (*Fabelagtigt* i *Folketsagnene*). *Dgsaa:* en *Særting*, *særfindet*, *underlig* *Person*.
- Bytning**, f. *Bytning*.
- bytna** (y'), v. a. (ar), *dække* et *Kar* med *Laag* eller *Skind*. *Tel.* *Egentl.* *sætte* *Bund* i, af *Botn*.
- Bytne**, n. *Laag* eller *Dækning* *paa* et *Kar*. *Tel.* (*Winje*).
- Bytning** (y'), m. 1) en *Ragge* eller *Dunk* med *forte* *Staver* og *Bund* i *begge* *End*. *Alg.* *Num.* *Dgsaa* kaldet *Lvibytning* (af *Botn*); *ellers* *Laaga* og *Alvstagg*. — 2) *den* *sjerde* *Mave* i *de* *drøvtyggende* *Dyr*; f. *Botning*. *Noget* *hertil* *hørende* kaldes „*Bytningsbroren*“ eller blot „*Bror'en*“. *Sogn*, *Hall*.
- bytt** (yy), part. *deelt*, *skiftet*; *ombyttet*.
- Bytta** (y'), f. *Bøtte*, *Stavkar* af *forskjellige* *Slags:* 1) *Spand*, *aabent* *Vandkar* med *Iværhank* *oventil*. *Mest* *alm.* 2) *Spand* med *Laag*, *Smørkar* (= *Butt*, *Holt*, *Am-* *bar*). *Hjerd.* *Svensk* *bytta*. 3) *bredt* og *lavt* *Mælteskar* (= *Kolla*, *Bunka*). *Mand-* *dal*. *Dansk* *Bøtte*. 4) *Ballie* (= *Stamp*, *Vatsfaa*). *Hall*. 5) *stort* *Kar*, *Bryggelkar* (= *Kjer*, *Saa*). *Valders*. — *G. N.* *bytta*, *Spand*. *Her* *nærmest* af *Butt*; *imidlertid* *findes* *lignende* *Ord* i *Thyds*, *Engelsk* og *flere* *Sprog*.
- Bytte** (y'), n. *Dunk*, *smalt* *Trækar* at *bære* *Mælk* i; *sædvanlig* med et *Laag* af *Skind*. *Nhl.* *Ehl.*
- Byttepar**, n. et *Par* *Vandspande*.
- Byveg**, m. *Veie* *til* en *By*.
- Byvis** (ii), f. *Bystif*, *Byfolks* *Brug*.

Bød, f. Grund; Bunden i et Jordguld, ligesaa i Jldstedet paa Arnen. Sdm. (Paa Nm. Ve, f.). Uvis Vt; jf. Bød (Seng).

bøde, f. baade. — **Bødel**, f. Bell.

Bøg, f. Belg. — **bøgd**, f. bægja.

bægja, v. a. (er, de), hindre, standse, drive noget tilbage eller til Siden. B. Stift, og fl. G. N. bægja. (Af baag). I Nordl. „beia“, være uwillig, modstræbende. Præs. lyder som bæje, men Imperf. bægde, Supin. bægt. Particip bægð.

Bægje, n. Hindring, Noget som hindrer el. staar i Veien; ogsaa et Gjørde, en Forbygning. B. Stift og fl. I Nordl. **Bægja** „Beia“, f.

Bægjegarn n. et Garn, som kun er bestemt til at standse Fisken eller lede den ind paa en Plads, hvor den kan fanges.

bægjeleg, adj. hinderlig, forsinkende.

bægjen, adj. 1) hinderlig, ubeleilig, som staar i Veien. Trondh. Nest i Neutr. (bæje, beie). „Dø varðt so beie før' osð“. Jf. baag. — 2) tvær, uwillig, modstræbende. Trndh. G. N. bægin.

bækta, bræge; f. bræka. Ogsaa om Kalve. Sæt. Tel.

Bæl, m. Knevel; f. Bell.

bæla, v. n. slæbe, trække (= pøla, bala); ogsaa om at drikke meget. Østerd. — **Bæl**, n. Slæb, Møje.

bænda, f. bænda. **bænta**, f. beintfa.

Bær, n. (og f.), Bær, liden saftig Frugt. Egentlig Bær (e), som tildeels høres i Tel., men ellers kun i en sjelden Sammenfatningsform Bærja, i Nhl. G. N. ber. Jf. Goth. basi. (Altsaa her oprindeligt „Bæs“ og ikke beslægtet med bera). — Hertil: **Bærdrol**, f. Drol. **Bærkart**, n. umodent Bær. **Bærkongul**, m. Bærklase. **Bærlyng**, n. Bussvært med Bær. (I Nhl. Berjalung). **Bærmark**, f. Mark hvor Bær vore i Mængde. **Bærmyr**, f. = Moltemyr. **Bærskog** (i Nhl. Berjafog), m. Krat af Bærvarter. **Bærruva**, f. Rude med Bærvarter. (I Nhl. Berjatruva).

bær, adj. 1) bærende, førende i en vis Retning. I Sammensætn. landbær, jubbær, nordbær. Jf. lettbar, frambærleg. 2) som kan bæres; f. kyrfjebær, mannber. 3) drægtig, som bærer (o: kalver). Hertil nybær, vaarbær, haustbær.

bær (bar, nøgen), f. berr.

bæra, v. n. (er, te), bølge, gaae i Bølger, om Vandet. Hard. (Af Vaara). Jf. kvitbæra, og bærla.

Bæra, f. f. Bera og Berra.

bære, adv. f. berre og beter.

Bærftis, m. et Slags Insekt, Cimex (?). Bussferub.

Bæring, f. Midler, Formue. „Du og Bæring“. Er vel egentl. Verging.

bærla, v. n. (ar), skulpe, røres i smaa Bølger. (Af Vaara). Sdm. Nordl. F'er

so stilt, at det bærlar ittje paa ein Stein. — **Bærling**, f. Skulpen, Smaabølger.

bærleg, f. berleg.

bæsa, v. a. (er, te), sætte paa „Baas“, sætte Køer paa sin Plads i Stalden. G. N. bæssa. Bæsa seg: opsege sin Plads.

Bæse, n. Ko=Vaand, som er fæstet i en Baas. Namd. (Bæs', Bæes).

bæva, v. n. (er, de), ligne, være noget lig. „Dø bæve attpaa dø“. Nff. (Stryn). — **Bæv**, m. en flygtig Lighed.

Bø, m. 1) Gaard. G. N. bær. Nu kun som Gaardsnavn. (Jf. By). — 2) Engmark, den indhægnede eller omgjærvede Mark omkring en Gaard. Meget brugl. vestensjælds. — 3) en bebygget Egn, = Bygd. Søtersd. — Paa Bonom (Dativ): paa Engmarken. (Bø'no, Bøso. Bø'naa, Sdm.). Sleppa aa Bø: slippe Kreaturene ind paa Engmarken (om Høsten). Gardarne ligga Bø i Bø: tæt ved hinanden, saa at der er ingen Udmærk imellem. — Det gamle Genitiv bœjar (og bjær) har holdt sig i nogle Navne, som Bøjarmoen og Bøjar-aattungen (paa Bøso); vel ogsaa i Bjaarvik, Bjaarland og Bjaanes (jf. bjaastib). Maaffee ogsaa i „Beiarland“ og „Beiarblakken“ i de gamle Viser, fjønt Beiarland vel kunde forklares som Baiern eller Syd-Lydskland.

Bø, n. f. Bod. — **Bøe**, f. Bode.

Bøbeite, n. Græsning paa Engmarken.

Bø-gard, m. Gjørde imellem Engmarken og Udmærken. B. Stift.

Bøgl, n. Nygfinne paa store Fiske; ogsaa paa Hval. Nordl. (Bøffel). G. N. bæxl.

Bøt, m. f. Baut, og Bof.

bøkja, v. a. (er, te), tørre lidt, gjøre halv-tørt. (Til boken). „bøkje“, Sdm. Nff. (S. ogsaa bøyfja). — **Bøkjing**, f. svag Tørring.

Bøl, f. Bil, Byl, Byrd.

bøl, adj. geil, parvelysten; om Hundyr, især om Een. Trondh. Nordl. See bala.

bøla, v. a. (er, te), lave Rede eller Leie for Ungerne, om Dyr. (Af Bol). Dstest „bøla seg“, som ogsaa betyder: hngle, faae Unger. B. Stift. Bøla seg ned (i Speg): lægge sig i Hø eller Straa. — Et andet Ord findes i Forbindelsen „bøla Træt“, o: byde Trods, gjøre Modstand. (Valders). Bistnok en Forvanfning, maaffee for: bjøba Trjot (G. N. bjøda Trjot).

Bøle, n. 1) Dopholdsted, Volig; ogf. Skjul, Snuthul. Tel. Bustr. Ogsaa ellers om Sted eller Plads. (Hall.). Jf. Fødebole, Søterbole. G. N. bøli. — 2) Rede eller Kube for smaa Dyr (Muus, Insekter). B. Stift. Ellers Bol. — 3) et Kulb, Unger som ere fødte paa een Gang (= Føde, Lag, Legde). Sumbøle, Ørtebøle. Vestensjælds. Ogsaa en Dyrefamilie, Slægt, Ungel. Om Mennesker kun i Speg eller med Uvillie.

Bøling, m. Kvæg, Besætning af Kreature
(= Buxkap, Fenad). Gbr.

bølt, adj. beboet. I Sammensætning, som
rombølt og trongbølt.

Bø-mark, f. indhægnat Jord.

Bøn, f. Bøn, Begjæring. G. N. bæen. **Bø-
nebof**, f. Bønnebog. **Bønebrev**, n. en
skriftlig Begjæring. **Bønefolk**, n. Folk
som ofte bede eller holde Bøn.

bøna, v. n. bede, fremføre en Bøn. **Søler**
(bønne). G. N. bæna.

Bønhaald, n. offentlig Bøn eller Forbøn.

bønheyra, v. a. bønheøre; hjælpe.

Bønør, f. Bøna.

bønrik, adj. som beeder meget, eller taler i
Form af en Bøn; om Prædikanter.

Bønkrift, f. Ansøgning, Petition.

Bønstad, m. Begjæring, Anmodning. Berg.
Stift. I Nys. **Bønasta**(d). G. N. bæna-
stadr. En anden Form er **Bønstav**. Ndm.

Bør, n. (?), smaat Hagl, el. Sneefald som
ligner Hagl. Søler.

Bør, m. f. Byr og Byrd.

bør, v. f. byrja. — **Børa**, f. Byrda.

Børnad, **Børnskap**, f. Byrnad.

Børse, f. Byrja. **Børsel**, f. Byrgsla.

Børt (Net, Skuldbighed), f. Byrd.

børt, f. byrd, byrg, byrgt.

børta, f. byrta og byrga.

bøsen, f. bøsfen.

bøsta, banke, strubbe; f. bøssta.

bøta, v. a. (er, te), 1) forbedre, sætte i
Stand, rette paa en Fæll eller Skade. G.
N. bæta. — 2) bøde, lappe, sætte Bod
paa (Klæder, Sko, Kjedler ic.). — 3) be-
tale Bøder (Mulkft); ogsaa: undgjelde, lide
for noget. Af Bot. — Particip **bøtt**:
lappet; bødt, istandsfat.

bøtande, adj. som kan bødes eller oprettes.

Bøtar, m. en Bøder, Kliffer. Støbtøtar,
Grønbøtar, og fl.

Bøter, f. Bot.

Bøting, f. Bøden, Flisning. **Bøtingtraad**,
m. Traad til at bøde Fiskegarn med; lige-
saa til Klæder. Nogle St. Bøtinga-traa
og Bøtingetraad.

bø-vand, adj. vant at græsse paa Engen,
om Kreature. B. Stift.

Bøvel, m. grusom Person, Umenneske. Dstl.
Ellers et Navn paa Fanden (ligesom Sv.
bøvel). Nordl. og fl. Ogsaa forklaret som
Bøddel.

Bøver (Bøv'r), m. en Bøver (= Bjør).

B. Stift, Gbr. og fl. — **Bøverbrore**
(v'), m. Bøverdam. Gbr. **Bøvergjeld**,
n. Bøvergjel (castoreum). Sv. båsvær-
gäll; T. Bibergeil. Kalbes ogsaa blot:
Bøver, n.

Bøya, f. Bua. — **bøya**, v. f. bøyga.

Bøyg, m. 1) Bøining, Krumning, f. G.
paa et Træ. 2) Nedbøielse; Knæ, Svæf-
kelse. Nordland og fl. 3) En som gaar
nedbøiet og ludende; ogsaa: en Stakkel,
En som taaler lidet. Gudbrandsdalen.

bøyg, part. bøiet; f. bøyga.

Bøyg (Bøygje), m. Bue, sammenbøiet Skive
(= Baug, Bug). Sæt.

Bøyg (Bøygjel), m. (fl. Bøygjar), 1)
Bøile, Hank af et bøiet Stykke Træ eller
Jern. — 2) en Kløst (Klave, Sule), hvori
man kan ophænge en Fiskeline paa omt.
200 Angler. Nordl. „Ein Bøyel Line“.
(Synes tildeels opfattet som en „Bøye
Line“). Udgjør Halvparten af en „Stamp
Line“.

bøygja, v. a. (-gjer, gde), bøie, krumme som
en Bue. G. N. bøyga. (Nærmest til
Baug, af bjuga). Figurlik: bevæge, over-
tale; ogsaa: nedslaae, ydmyge. — **bøy-
gjaft**, v. n. bøies, bøie sig.

bøygjande, adj. som lader sig bøie.

bøygjeleg, adj. bøielig, myg, smidig.

Bøygning, f. Bøining.

Bøygsla, f. Bøielse, Bøining.

Bøyk, m. en Hestebremse (Insekt). Lel.

bøykja, v. a. (er, te), bygge, fuge i Lud.
„bøykje“, Tøten og fl. Andre St. bøkja,
og bykje. Sv. byka; Nt. büfen.

bøyla, v. n. brøle. Lel. 3f. baula.

bøysa, v. a. (er, te), udbvide, gjøre bred.

Bøysa seg upp. Hall.

bøysen, adj. stor og vid, om Klæder. Paa
Edm. bøsen. Jsl. beysinn.

bøysta, v. a. (ar), 1) banke, slaae. Nys.
Oftere bøsta. G. N. beysta. — 2) strubbe.
give haarde Ord. Smaal. i Formen „bøste“,
sædvanlig opfattet som børste (= bysta).
Hertil „Bøst“, n. Strub, haard Tiltale.

Bøyste, n. Kjøbstykke, Bøv, el. deslige til
Gjæstebudsfost. Sjelden; f. Brudarbøyste.
G. N. beysti (Skinke); Sv. boste (Svi-
nebov).

Bøytel, m. Kop, Kumme. Livrebøytel:
Skaal hvori kogt Fiskelever sættes paa
Bordet. Edm. G. N. beytill? (Flat.
2, 334).

da, adv. f. daa. — **da**, pron. f. det.
dabba, v. n. sagtnes, dovne, aftage. Edm.
3f. dabra, dovna.
Dabbe, m. Vanddyt, f. Dape.
Dag, m. 1) Dag, Lid da det er lyst af So-
rajen: Norst Ordbog.

len. G. N. dagr. — 2) i Fleertal: Lid,
Alber. Gava gode Dagar. I gamle Dagar.
Udri i mine Dagar. — 3) Frist, Genstand,
Udfættelse. Han fætt Dag til Hauspen. Lel.
Hall. Gbr. — Ufvigelse i Fleertal: Da'r,

- Ehl.** Dage, Edm. Daagaa, Gbr. Dsk. — Der stor Dag: det er allerede meget lyst. Det verb Dag og Beg, o: Dagen vil vare saa længe som Veien; man kan komme frem til Matten. 3 Dag: denne Dag. Ein Dagen: en af de sidste Dage. Ser um Dagen: for nogle Dage siden. (Ogsaa Svenst). No um Dagarne: i disse Tider. Med Dagen: medens det er Dag. Fyre Dag: før Daggrhy, meget tidlig. Til Dags: til det bliver Dag. Lidlege Dags: tidlig paa Dagen. 3 Dagens Tid: i Dagbræknigen. Ein av Dogom (o'): en af disse Dage. („Dogaa“, Edm.).
- daga**, v. n. (ar), 1) lysne, blive Dag. Hedder offere: **dagast** (G. N. daga). Her-til Talemaaden: hvor dagane Dag (hver eneste Dag). — 2) i Forbindelsen „dagast uppe“: overrastes af Dagen (som Krol-dene i Wenthylene). Jf. uppebagad, av-dagat.
- Dagbleik**, f. Daggrhy. Nordl.
- Dagbok**, f. Dagbog, Journal.
- Dagdvelja**, f. 1) Lidsfordriv; ogsaa et Slags Vegetst for Børn. Edm. — 2) en Dagdriver, Lediggjænger. Nordl. dog of-tere i Formen „Dagvelja“.
- dagfallen**, adj. forfalden til Betaling, nemlig naar den bestemte Frist er udløben. Telemarken.
- dagfaatt**, adj. n. kort, knapt. „D'a daga-faatt“: der er ikke mange Dage tilovers. Hallingdal.
- daglaus**, adj. som ikke kan vente Udsættelse, eller hvis bestemte Tid er udløben.
- dagleg**, adj. daglig, hverdags.
- dagliden** (l'), adj. om Tiden: fremskreden mod Aftenen. Der for meget daglidet: det ligger for langt ud paa Dagen. Tel. og fl. (daglle, daglee).
- Daglina**, f. Fiskeleine, som udsættes om Morgenens.
- Daglon**, f. Daglon, Dagpenge.
- dagna**, v. n. (ar), dages, blive Dag. Dstl.
- Dagning**, f. Daggrhy, Dagens Frembrud. Afbig. **Degning** (e'), B. Stift, Hall.
- Dagpenge**, pl. = Daglon.
- Dagrap**, n. tynde Græsarter med bred Top (Aira, Poa, Agrostis). Ironh. (Eskogn). Ellers: **Dagrabb**, Sparbu; **Dalgrabbi**, Namb.; **Dauglop** (Daglop?), Dstbr.
- Dagsbrun**, f. Dagstjer, Dagens første Lysning i Horizonten. Sogn og fl. G. N. dagsbrun. Ellers Dagsmeit, Dagsrand.
- Dagset**, n. Aften, Dagens sidste Deel. Smaal. Buserud. G. N. dagsetr.
- dagsetr**, adj. bestemt til en vis Dag.
- Dagstil**, n. Forstjel imellem Dagen. Sava **Dagstil** (el. Dagastil): vide at regne Dagen rigtig. Hall.
- Dagsleid**, f. en Dagsreise. Abg. og fl. G. N. dagleid.
- Dagselegd**, f. Dagens Længde.
- Dagolit** (i'), m. Lysfarve, Luftens særegne Farve eller Udseende til de forskjellige Tider paa Dagen; især om Lysets Svækkelse mod Aftenen. Edm. og fl.
- Dagsljøs**, n. Dagslys. (Modsat Eidsljøs). 3 Balder's: **Dagslyse**, n.
- Dagsmeit**, f. 1) Dagstjer (= Dagsbrun). Tel. 2) Dagmilbe (f. Dagsmidja). Tel.
- Dagsmidja**, f. Midten af Dagen; ogsaa Dagmilbe, Solvarme ved Middagstid i Slutningen af Vinteren. „Dagsmea“. Ironh. (Sv. dagsmidja).
- Dagsmilda**, f. Solvarme midt paa Dagen. Buserud. Jf. Dagsmidja, Dagsmeit.
- Dagsmun** (u'), m. den Forandring, som en Ting faar paa en Dag. Ein ser Dagsmunen paa det. G. N. dagsmunr.
- Dagsprett**, m. Dagbrækning. Dstl.
- Dagsrand**, f. Dagstjer, Dagstrie (= Dagsbrun). 3 B. Stift: Dagsraand.
- Dagsror**, m. 1) Søferd eller Fiskejour for en Dag. 2) en vis Løb eller Part, som en Ljenesfærkl skal have af Fangsten paa en Fiskebaad. Nordl.
- Dagslaacr**, m. og **Dagslætte**, n. Engstykke som man kan slaae paa en Dag.
- Dagstjerna**, f. Arkturus, f. Vagnstjerna.
- dagstød**, adj. 1) bestemt til en vis Tid (f. Gr. om Betaling). Tel. (ogs. dagstødd). — 2) altid indtræffende paa samme Dag i Aaret; f. Gr. om en Fest. Tilbeels ogsaa om to Helligdage, som falde paa samme Ugedag.
- dagstødt**, adv. daglig, Dag efter Dag uden Afbrudelse. Dstl.
- Dagsverk**, n. Arbeide for en Dag. G. N. dagsverk. Ofte Dags-arbeid, n.
- Dagtal**, n. 1) Antal af Dage. 2) Datum, Dagens Nummer i Maanedens. (Dagatal, Dagetal). Retna i Dagtal: beregne Len efter Dagen og ikke for hvert Arbeide.
- dagtinga**, v. n. (ar), underhandle, gjøre Aftale, affordere. Tel. G. N. dagtinga. Sv. dagtinga.
- Dagtiuv**, m. Dagdriver, lad og forsømmelig Person. Sv. dagtiuf.
- Dagvarp**, n. Udsætning af Fiskegarn om Morgenens eller til Dagen. Nordl.
- Dagvelja**, f. f. Dagdvelja.
- Dagverd**, m. Davre, Formiddags-Maaltid; mest almindelig ved Kl. 10, i Berg. Stift senere hen imod Middag, i Nordland derimod tidligere og omtrent som Frokost. Forefindes i flere afvigende Former: **Daver**, el. **Dauver**, **Nebenæs**; **Dogur** (o'), Sot. Tel. **Dugur**, Hall. Vald. Gbr. Dsk. Jndh. **Duur**, **Dur**. Abg. og fl. **Dul** (med tykt l), Smaal. Jndh. **Daugur**, Sogn. **Daur**, Abg. **Wofs**, **Romsd**. (Jf. Dagverbmaal). Formen **Verd** (Vær), som er beholdt i Morgonverd, Afstandsverb, Kvælvord og Nattderb, er altsaa i dette Ord forbunklet. G. N. dagverd, dog ogsaa dogurdr. Sv. dagvard. — Til Dag-

- verds (Dugurs ic.): til Davre. **Dagverdsbil** (Dugursbil), n. omtrentlig Davretid. **Dagverdskvild**, f. Hvilestund efter Davren. **Dagverdsøkt** f. Arbeidsstunden fra Morgen til Aftretid.
- dagverda**, v. n. (ar), holde Davremaaltid. „dogura“, Tel. „dugura“, Hall. Balb.
- Dagverdmaal**, n. Davre-Lib; ogs. Davremaaltid. Hedder: **Dogurmaal** (o'), Tel. **Daurmaal**, Hard. Eft. Edm. **Durmaal**, Nordl. — „Til Daurmaals“: til Davretid. Edm. og fl.
- dagvild**, adj. forvildet i Dageregningen, el. som har taget feil af Dagen. Hall. (G. N. dagvillr). Nogle St. dagervill.
- Dafe**, m. en seensferdig, doven Karl. „Dafse“. Edm.
- Dal**, m. Dal, lang Forbyhning i Landet. G. N. dalr. Til Dals: oppe i Dalen, noget langt fra Egen. 3 Dolum (o'): i Dalene. (Dolo, Voss; Dolaa, Edm.). Hertil mange Stedsnavne, tilbeels med Formen „Dale“ (Dativ).
- dala**, v. n. (ar), dale, synke.
- Dalar**, m. Daler (Mynt); sædvanlig: Speciedaler (120 Skilling). Nogle St. Daler og Dale. Myre Drb; egentl. Joachimsdalar efter Sølvværket Joachimsthal i Bøhmen.
- Dalarjetel**, m. Seddel for en Daler Sølv.
- Dalarverde**, n. en Dalers Værd; Ting som kan koste omtrent en Daler. „Dalarvære“, V. Stift. Paa Edm. „Dalevære“; f. Verde.
- Dalbue**, m. 1) en Dalboer. Tilbeels „Dalabu“. 2) Indbygger af Distriktet Dalerne i Stavanger Amt. Hertil ogsaa Dalbukona, Dalbugjenta og fl.
- Dalbugge** (Dalabuggje), m. Dalboer, Dalemænd. (Jf. Bugge). Tel.
- daldra**, f. dalla.
- Daledrag**, n. langt Dalstrøg.
- Dalesfolk**, n. Folk fra Dalene. Mange St. **Dalafolk**, ligesom ogsaa **Dalamann**, **Dalafona** og fl.
- Dalsøre**, n. Dalstrækning. Dsl.
- dalga**, v. a. tugte, ydmyge. Nff. Paa Dsl. tilbeels „delse“ (helga?): slaae, banke.
- Dalgust**, f. en kjølig Luftstrøm fra Dalene.
- Daling**, m. Dalboer, f. Døling.
- Dalk**, m. en Stymper, f. sølg.
- dalka**, v. n. (ar), 1) dingle, hånge ved; ogsaa: følge med, løbe efter (= dalta). V. Stift. — 2) fludre, arbeide flodset. „dælke“, Østerd. — 3) søle, røre og rode i noget. Indherred (ubtalt: dælke).
- Dall**, m. et Spand med Laag og med Hant paa Midten af Laaget (= Ambar). Eft. Edm. Irondb. Nordl. (Jsl. dallr). Hedder ellers: **Dull**, Hall. (Als Sogn); **Dyll**, Balbers; **Dylla**, f. Østerd. (Tonsæt), ogsaa i Hall. (Høel). Dull er mindre end „Embar“. (Al).
- dalla**, v. n. løbe, trippe. Solør. Ellers: **daldra**. Østerd. (Tonsæt). Jf. dalta. — Ogs. med Betydn. slaae (= miga). Solør. **Dal-lægje** (?), n. Dalstrækning, Dalstrøg. „Dalleie“, Nordl.
- Dalmid** (?), n. et Dalstrøg. (Vel egentl. Midten af Dalen). „Dala mi“, Voss, Nhl.
- Dalrjupa**, f. en Art Rype, *Lagopus subalpina*. Ellers: **Lidrjupa**.
- Dalsborn**, m. Dalbund, den inderste Ende af en Dal.
- Dalflad**, n. en lang Forbyhning i Jorden, en liden Dal. „Dalfla“, Hard.
- Dalsnoa**, f. en kold Vind fra Dalene. Jf. Skjella.
- dalta**, v. n. (ar), løbe, trippe. Hall. og fl. (Jf. dalla). Dalta etter: hånge med, følge efter; f. Er. om Børn. Nordl. Jf. dilta og dulta.
- dalutt**, adj. fuld af Dale eller Forbyhninger; couperet.
- Damb** (el. Damm), n. Støv (= Dumba, Duff). Østerd. Sv. dam (i Dial. damb). Af bamba, damb.
- damba** (damme), v. n. (ar), støve, ryge af Støv (= bamba). Rommerige. Sv. damma.
- damla**, v. n. (ar), pladse, røre i Vand. Søndre Berg. Nordl. (Jf. demla). Jsl. damla.
- Damm** (el. Dam), m. 1) Dam, Dæmning, Forbygning i en Vandstrøm. G. N. dammr. (Jf. Goth. faurdammjan: forebygge, hindre). Heraf demma. — 2) Vandpyt, liden Vandfamling (= Demma, Dape, Søyla). — 3) en tæt Masse af Sneeskjær eller faldende Sne (= Kave). Nordl. Jf. Rovdamm. — Dam udtales paa nogle Steder langt, f. Er. Dam'en, Damarne.
- Dammeduk**, m. et Slags Kastetørklæder. V. Stift. (G. N. dammudukr, et Slags Tui).
- dammstill**, om Egen: stille som en Dam.
- dammutt**, adj. fuld af Vandpytter.
- dan**, adj. beskaffen, stiftet. Drk. Østerdalen. „Han va int so dan, at ein kunna bruf en“. Ogsaa: stem, stet. „Da va so usfelt aa so dant“. Drk. Om Personer: hysten, begjærlig; hidsig. „Han var saa dan etter da“. Smaal. og fl. Ogsaa i svenske og danske Dialekter; vel egentlig efter et Nedertydsk Drb; jf. Holl. gedaan, E. gethan.
- dan** (el. dann), pron. f. den.
- dana**, v. a. (ar), danne, forme. Sv. dana. (Nyt Drb, see dan). Daning, f. Dannelse.
- dande** (?), adj. god, brav, hæderlig. 3 Folkeviseerne: dandes, dannis (Landsf. 490. 492). Hertil: **Dannekvinna**, **Dannemann**, **Dannemøy** (Landsf. 789), **Dannesvein** (Folkeviseen 8, 278). **Dannemanns Staal**: en Staal (Roast) som en Brudgom udbringer for Slægtninger og Raboer i Brylluppet. (Nordl. Hard. og fl.). Ligesa: **Dannekvinne Staal**

- (Brudens Staal). Har forud været mere almindeligt, s. Norske Magasin 1, 585. Ellers omtalt af P. Dasf, N. Herzberg (Bibstikken 1821) og flere. — Ordet „danne“ (Dannemann ic.) bruges ogsaa i Sverige og forklares af de fleste som „dugande“, sjønt en saadan Forkortning er noget usædvanlig. S. Nydqvist 2, 425.
- dangla**, v. n. dingle, hængende ved.
- Dank**, m. 1) en liden Slump, s. Gr. af Korn. Hall. — 2) Lediggang (?). Driva Dant: gaae ledig og intet bestille. Søndre Berg. Smaal. og fl. Andre Steder „drive Dant“. Edm. Nordl. (Sv. så dank).
- danka**, v. n. (ar), 1) gaae ledig. (Sjeld.). 2) synke, falde, aftage. „daanke“, Edm.
- Dankar**, m. 1) et Kar at bære Mælk i (= Hylse). Helg. 2) Dkande, s. Tankar.
- dann**, s. den. **danna**, s. denne.
- Dannemann**, s. bande.
- Dans**, m. Dands.
- dansa**, v. n. (ar), dandse. G. N. dansa.
- Dansar**, m. Dandser; Dandserinde. **Dansarfolk**, n. Selskab som er samlet til Dands. Ogsaa kaldet **Dansarlag**, n. og **Dansarfyld**, m. (Hall.). **Dansarnatt**, s. Natteskævne til Dands. **Dansarstaatt**, m. Musikstykke til Dands. **Dansarstova** (o'), s. Dandsheuus.
- dansk**, adj. dansk, hjemmehørende i Danmark. (3 Neutr. vaskende: dansk, dansk).
- danska**, v. n. (ar), tale dansk, efterligne den danske Udtale.
- Danske**, m. dansk Mand. **Danska**, s. dansk Kvinde. (Sjeldnere).
- Dap**, n. Slud, vaad Sne (= Sletta). Edm. Tilbeels: **Dape**, m.
- dapa**, v. n. (ar), blive til Slud. Edm.
- Dape**, m. 1) s. Dap. 2) Vandpyt; Måse af spildt Vand eller anden Vædske, s. Gr. paa et Gulv. Tel. Andre St. **Dabbe**, **Mandal**; **Dave** (Dava), Østerd. Ellers: **Damm**, **Floe**, **Søyla**. Jf. **Depe**.
- daper** (dap'r), adj. 1) stille, sørgmobig, nedslagen. „dap'e“, Sæt. „Han sat so dap'aa stidd'e (o: stille)“. G. N. dapr. — 2) svag, som ikke har sin fulde Etyrke. Hard. i Femininform „dopur“ (o'), om en Hoppe, som gaar med Fel. (Jæl. dapr. svag).
- dar**, adv. s. der.
- darla**, v. n. rokke sig, staae løst. Edm.
- darra**, v. n. ryste, bære; s. dirra.
- Darre**, m. 1) Halsbeen, Halskiverel, øverste (eller forreste) Been i Rygraden. Gr. — 2) en liden Stolpe eller Dyrstænder, saasom i Hjørnet af en Slædefarm. Tel. (Kaubland). — 3) Dør-Arel; Tap eller Pjg i de bageste Hjørner af en Dør, tilsaaren saaledes at Døren kan dreie sig om den, saa at andre Gjænger ikke behøves. Valders. (3 Nordl. Biffjel). — 4) Halsklæde, et kort Klædningsstykke, hvormed Hals og Bryst bedækkes; omtrent som en „Modest“. Søndmøre (Ørsten).
- dasa**, vansmaget, s. dasa.
- Dast**, m. Dast, Slag med Haanden). Det var paa Dasten: paa Rippet. (Habeland).
- daska**, v. a. (ar), 1) staae, give en Dast. — 2) lesse eller bole med nogen. Trondh. og fl. (Ogsaa i svenske Dial.). Østere „liggja i Dast“, eller „i Dastri“.
- datt** (salbt), s. detta. — **datta**, s. denne.
- dau**, s. daud og dauw.
- Daud**, m. Død (= Daude). „Dau“, Bald. G. N. daudr. (sjelden). Andre St. ofte i dansk Form „Død“. „Han ligg i Døds Bon“: han synes at være nær ved Døden. Edm. (Kigefaa: Dødsfald, Dødsmerke, Dødsfaar og fl.).
- dau**, adj. 1) død, ikke længere levende. G. N. daudr. (Goth. dauþs). 2) stille, uden Liv eller Rørelse (om et Sted); ogsaa kraftløs, virksom, s. Gr. om Jord. At man paa nogle Steder afbiller „dau“ og „død“, saa at det første bruges om Dyr og det sidste om Menneker, grunder sig kun paa en falsk Forestilling.
- dauda**, v. n. (ar), doe (= døya). Eg tentte han hadde daudat. (Dava).
- Daudaar**, n. et Ar da mange doe.
- Daudblod**, n. størnet Blod under Huden efter et Stød. (= Blodmelta).
- Daude**, m. Død, Livs Ende. Mest almind. **Dau**. G. N. daudi. (Jf. Daud). Fretta ein Daude: høre Livende om et Dødsfald. Ein hard Daude: en haard Dødskamp. Faa ein fager Daude: en mild og rolig Død.
- daudeggsja**, s. dauðoygd.
- daudeleg**, adj. 1) dødelig. 2) nær ved Døden. Han er iffe daudeleg voren: han seer just ikke ud til at dee saa snart. Edm.
- Daud-elja**, s. gammelt visnet Græs. Nff. Andre St. **Dauosina** (i), „Dausøne“. Edm. (Nordalen).
- dauðfodd**, adj. dødfødt.
- Dauding**, m. Dødning; Gjenførd. Hertil nogle Navne paa Eghdomme, som **Daudinggrip**, **Daudingflyp**, **Daudingfys**. I kortere Form: **Daudgrip**, **Daudfys**. (Noget forelbede Drd).
- Daudfjot**, n. dødt Kjød i Saar.
- Daudlauw**, n. visnet Lev. „Dauelau“, **Nedenæs**.
- Daudleike**, m. død Tilstand; Flauehd.
- Daudmann**, m. Dødning. Reisa Daudmann: reise En op ved at gribe ham omkring Knaerne. (En Leg).
- Daudmold**, s. kraftløs Jord, hvori intet vorer. Ogsaa **Daudjord** (Daujor).
- daudmyld**, adj. ufrugtbar, utjenlig for Sæd; om Uger. „daumylbt“, Trondh.
- Daud-orar**, pl. Bedøvelse eller Sløvhed af Dødskampen. „Han laag i Dau'orom“: i Dødsstriden, paa sit sidste Dik. (Tilbeels udt. Daulom). Jf. Helorar.
- Daudsfall**, n. Dødsfald; s. Daud, m.

Daudsina (i'), f. Daudsja.
 daudsjuk, adj. dødsfyg.
 Daudsmangel, f. mangla.
 Daudvatn, n. 1) ureent, stillestaaende Vand.
 2) Døbvand, Sø hvori ingen Bevægelse kan mærkes.
 Daudveder, n. langvarigt stille Veir.
 (Daubeer).
 daudvøgd, adj. som har matte, dunkle Dine;
 saafom af Sygdom. „dauvøgd“, Trondh.
 Paa Sdm. daubeggja.
 dauge, f. buga. Daugur, f. Dagverd.
 daunsna, v. n. skimle sammen, som Kreature
 ber have Veir af Udyr. Trondh. (?).
 Paa Sdm. daunsna. G. N. daunsna, af
 daun: Lugt.
 Daup, m. 1) Døbeband. 2) Daab. Nhl.
 Bøfs. Ellers efter Dansk „Daap“. Tydsk
 Tauf; Goth. daupjan: døbe. Heraf døhya.
 Jf. Skirsl.
 Daur, og Daurmaal, f. Dagverd.
 dausna, f. daunsna.
 dauv, adj. 1) søv, dorst, ikke rigtig oplagt.
 „dau'e“, Nyl. Jf. doven og døhya. —
 2) døv, som ikke hører. Mere alm. (Udt.
 dauv'e, dau'e, dauv). G. N. daufr. — 3)
 om Mad: smagløs, slau, for libet faltet.
 Nest nordensjelds. (Jsl. daufr). Jf. dauvleg.
 dauva, v. a. (ar), gjøre dorst. dauva seg:
 slaae sig til Dovenskab. Mandal.
 dauvbeit, adj. søv til at bide, ikke rigtig
 hvas eller skarp. Tel.
 Dauhovud (o'), n. en søv, tungnem Per-
 son. „Dauhuvu“. Valders.
 dauvhøyr, adj. tunghør, døv. Tel.
 Dauving, m. dorst og doven Person. Nyl.
 I samme Betydn. „Daumast“, „Dautamp“
 og om Kvinder „Daumer“ (Nhl.), som
 dog ere tvivlsomme, da „dau“ paa nogle
 Steder kan være baade dauv og daud.
 dauvfyndt, adj. noget doven eller dorst af
 Natur. Hall.
 dauvleg, adj. kjedelig, slau; især om et
 Sted: øde, stille, livløst. Tel. Hall. —
 N. N. dauvleg.
 dauvna, v. n. dovne; f. dovna.
 Dauvskap, m. Sløvhed; Døvhed.
 dauvsmakad, adj. slaut smagende. I Hall.
 „dauvsmak“, for dauvsmokud (o').
 Dauv-syra, n. om en ligeqyldig Person,
 som ikke lægger Mærke til, hvad man siger
 ham. Gbr. og fl.
 dauvøyrd (=øyrt), adj. tunghør; ogs. lige-
 qyldig, uopmærksom.
 Dave, m. Bandytt, f. Dape.
 davra, v. n. (ar), sagtnes, svækkes, aftage;
 om Storm, ogs. om Sygdom og Lidenfkap.
 „Dø davra ma'n“. Nordl. Trondh. Østherd.
 Daa, f. Deeltagelse, Medlidenshed. Eft. D'er
 god Daa i honom: han er meget hjælpsom.
 I Tel. Daae, m. Jf. daalg.
 daa, adj. heftig (?), f. baatt.
 daa (seg), v. a. (r, dbe), hynes, vøres til

Medlidenshed. Tel. Øftere daast. Bøinin-
 gen vaklende, tildeels daa-ast. Afsvlg. fra
 G. N. då: beundre, og dast: undres. Jf.
 daafengd.
 daa, adv. 1) da, paa den Tid, den Gang.
 Hedder paa nogle St. da. (Nhl.). G.
 N. på; Sv. då. Daa fyrst: først da. Daa
 notot og daa notot: lidt efter lidt, noget for
 hver Gang. Daa og daa: nu og da, flere
 Gange, el. hvert Dieblis; f. Er. Eg trudde
 daa og daa, at det vilde brotna. Eg tentte daa
 og daa, at Baaten stude tvøva. G. N. på
 ok på. — 2) da, i det Tilfælde, isaafald.
 Det kann toma ein Storm, og daa er det verre.
 Daa er det vandelaust ic. — 3) da, altsaa,
 efter alt dette. So vardt det daa Enden. Lat
 so vera daa. Kom nu daa! Kvat vil han daa?
 o. f. v. — 4) dog, alligevel. Det vardt seint,
 men eg kom daa fram. Det kunde han daa hava
 gjort. For denne Betydning findes ogsaa
 en anden Form: do, men som det synes,
 ikke mangesteds. (Nhl.). G. N. pó (og
 på), T. doch. Almindeligst hedder det „daa“,
 og med noget Eftertryk „endaa“.
 daa, conj. 1) da, medens, naar. Eg saag det,
 daa eg var der sist. Egentl. samme Ord som
 forrige. (G. N. på er). — 2) eftersom,
 paa Grund af at (= avdi, etterdi, sidan).
 Eg laut so gjera, daa det intje var onnor Raad.
 Den sidste Brug sjeldnere og noget fremmed.
 Daad, f. Daad, Gjerning. Nest i Forbin-
 delsen: Raad og Daad. G. N. dåd: Tap-
 perhed; ogsaa Beskrifter. (Holl. daad; T.
 That). Jf. Daa, f.
 daadug, adj. dygtig, virksom. „daaug“, Hall.
 Daae, m. 1, Medlidenshed, Hjælpsomhed. Tel.
 Daae, m. 2, Dvale, sølesløs Tilstand. Helg.
 G. N. då, n.
 Daae, m. 3, en Urst: Agerpibe, Galeopsis
 Tetrabit. Nordland, Indr. Østher. Østher.
 Ellers: Døe, Set. Jød. Døe, f. Sdm.
 Eft. Hall. Num. Tel. Døe, Drf. Døen,
 Bald. Døyn (og Dova), Sirebal; Døe-
 gras, Bøfs og fl. G. N. dåi: akrdai (i
 Estjorn 615). Sv. dån. — Dgsaa kaldet:
 Aakerpipa, Rattnos, Rattnosle (Telem.),
 Holnesle (Ring), Svartauga (Gudbr.),
 Blindmykju (Solur).
 daaan, part. død. Lidet brugl., f. sjølvdaaan.
 G. N. dåinn.
 daafengd, adj. høist forundret. Helg. Jf.
 daa, v.
 daafurda, v. n. undres meget, staae ganske
 fortabt af Forundring. „daafore“ el. daa-
 sole, Gbr. „daaforast“, Valders. Jf. furda.
 daafurdeleg (?), adj. taabelig. (Vel egentl.
 forgabet, eller let at sette i Forundring).
 „daaforleg“. Nordland (Vof.).
 daagod, adj. usædvanlig god, fortvæffelig.
 Lister. (Meddeelt). Jsl. dagódr.
 daaig, adj. medlidende. Tel. S. Daae, 1.
 daaleg, adj. frøbelig, daarl, ufel. Nhl.
 I Smaal. daalen (for daalegen?). G.

- N. dålegr; Sv. dålig. Vel egentl. ynkværdig, af daa (daaf).
- Daam**, m. Indtryk, Virkning paa Sandserne; saaledes: 1) Smag; Gstersmag, som en Drik eller Vædse har faaet af et Kar. Sogn, Edm. Trondh. Nordl. G. N. dām, Smag. — 2) Lugt, f. Gr. af Blomster. Df. Ein god Daam. — 3) Udseende, Farve; især Hudsfarve. Sogn. Hall. Han heve ittje noton god Daam: han har ikke Sundhedens Farve. Jf. Dame, og dama, v. — 4) Skik, Snit paa et Arbeide; Maneer som viser Kunst og Behændighed. Valders. Jf. daamlaus.
- daam**, adj. dunkel, mørkfarvet. Tel. (No). Hører vel til dum, eller dimm.
- daama**, v. n. (ar), lugte. Her daama(r) so godt. Df.
- daamlaus**, adj. 1) smagløs, slau; usaltet. Sogn. — 2) uanselig, som ikke seer godt ud. Edm. Gbr. — 3) ubehændig, flodset; ogsaa: eenfoldig. Valders.
- daamleg**, adj. tæfkelig, vakker af Udseende. Telemarken.
- Daamløysa**, f. 1) Smagløshed. 2) Ubehændighed i Arbeidet; ogs. Eenfoldighed. Valders.
- Daamp**, f. Dump.
- daana**, v. n. (ar), 1) om Lemmer: sitvne, lammes, f. Gr. af en Hjøv eller vreden Stilling. Edm. og fl. — 2) besvime. Gbr. og fl. (Jf. Daae). Heraf: Daan, n. Besvimelse. Gbr. daanfengd, adj. som lettelig besvimer.
- Daankar**, Ulfande, f. Tankar.
- Daap**, f. Daup.
- daar**, Gders, f. de og dyffar.
- daara**, v. a. (ar), bebaare, forvilde; ogsaa stufte, bebrage. G. N. dāra.
- Daare**, m. Daare, Taabe. Tildeels ogsaa en forryht eller fiantet Person. Hertll.: Daarehus, n. et Huus for Sindshyge. (Lister og fl.). Ligesaa: Daarekista, f. som i Danf.
- Daareverk**, n. en daarlig Gjerning.
- daarleg**, adj. 1) daarlig, uflog; om Tanke eller Gjerning. (Tildeels ogs. ringe, strebbelig; som rettere hedder: daaleg). — 2) taabelig, dum; om Person. — 3) sindsvag, vanvittig. Mangesteds brugl.
- Daarskap**, m. Daarskab; Forblindelse. G. N. dārskapr.
- Daase**, m. 1) en Daase, Gfse. Afvigende Daasa, f. Ejj. og fl. Dos (o'), f. Abg. og fl. (Holl. doos, f. L. Dose, f.). — 2) en Praas, et liden Talghys. Jsl. dāss, m. I svenke Dial. dās. — 3) en Stryper, Dumrian. Dstl.
- daast**, ynkes; f. daa, v.
- daatt**, adj. n. og adv. heftigt, voldsomt; ogsaa: haftigt. Han felt det so daatt. Eg vardt so daatt med (i Stedet for: Det vardt meg so daatt ved): jeg blev saa bevæget (fordret, forkræffet). Sogn, Nhl. ogfaa Nordl. — G. N. dātt (dār, adj.).
- daatreleg**, adj. og adv. haftig, pludselig, usforvarende. Hard. Edm. Han tom so daatrelege fram i det. — Synes at høre til et Subst. Daatt.
- Daaver** (Daav'r), n. en sygelig Døstighed, et Anfald af Mathed og Svimmel. Edm. Jf. Daae, daana.
- de**, pron. pl. (for anden Person): I (= I, Jhr). G. N. pēr. Mest almindelig udtalt med et dunkelt „e“, næsten som aabent „i“, og ved Siden heraf findes ogsaa: did („i“), Nff. Edm. og di, Sogn og fl. som falder ind under den gamle Totalsform (Dualis): bit, pid. (Jf. me). — Det tilsvarende Affusativ er: dyffe, el. dyffer (o: Gder; G. N. ykkar, Dualis), med mange Afvigelser; saaledes: dyffe, ved Mandal, diff og deff, Edm. Dstbr. diffe, deke, Sogn, Nhl. diffo, deko. Sæt. Hard. diffon, Tel. doffer, Nordl. doffo, Ndm. doffe, Sirebal, Jæd. Nhf. Schl. Nff. Edm. doff, Trondh. Nordl. doff, Gbr. dō, Dstbr. (Tønset), dere, Busferud. — Dativ skal paa enkelte Steder have en egen Form, saaledes „dekaa“ i Nhl.; men ellers falder det ganske sammen med Affusativ (ligesom i G. N.). I nogle Egne bruges Formerne: doffe, deff og dere, endog i Stedet for „de“ som Nominativ. — Det tilsvarende Genitiv er: dyffar (o: Gders. G. N. ykkar), lydende: dyffa, Mandal; diffa, deka, Sogn, Nhl. Vofs, Hall. Vald. dekan, Hard. diffons, Tel. doffers, Nordl. doffa, Jæd. Schl. Nff. Edm. doffor, Ndm. doffor, Gbr. daar, Df. Dstbr. Smaal. deres, Busfr. Nogle af disse Former bruges ogsaa som Adjektiv med Vøining, altsaa som Possessiv (f. dyffar). — Ddet de (med dyff og dyffar) er egentlig kun Fleertal af „du“, men i nogle Egne bruges det tildeels ogsaa i Stedet for du (deg, din) som høfligere Tiltale til enkelte Personer. Til dette Brug har man imidlertid ogsaa et andet Ord, nemlig: i (I), med Affus. ør (er, fer), og Genitiv: ørs (ers, jers). Disse Former bruges mest i Nordland og svare til det gamle Pluralis: ør (= pēr), Affus. yār, Gen. ydar.
- de, for deg, f. du.
- dea**, v. a. (ar), tiltale med „de“ (for du). Nogle St. dia (i'), dia (ii).
- Ded** (e'), og De', i nogle Gdsformer, som: Dyre Ded! Reine Ded! Bitter Ded! og fl., synes kun at være en Omdannelse af Daud (Død).
- dedan** (e'), adv. deden, derfra. „beda“, Edm. G. N. padan. Jf. degat.
- deg** (big), f. du.
- degat** (e'), adv. did, derhen. (Modsat hegat). „dega“, Nhf. G. N. pangat, pagat, pegat.

degg, dunkel, s. døff.

deggja, v. a. (er, de), vande, bedugge, f. Gr. en Have. B. Stift. Nogle St. doggja; ellers dogga. (Af Dogg). Part. degd. Jf. avdegd, avdeggjaft.

Degning, s. Dagning.

dei, pron. pl. (for tredie Person): de (= I. sie). Gjalder, saavidt bekendt, for alle tre Kjon, altsaa for G. N. peir, hær, pau. Mest alm. er Formen dei; ellers høres ogsaa: di, sjældnere: de. — Akkus. og Dativ: deim; avsigende: dem, Trondh. Østerd. døm, Gbr. Hedm. dom, Buskr. og fl. Almindeligst synes dog kun den ene af de to Former at være i fuld Brug, da man i de vestlige og sydlige Egne bruger „dei“ for deim, medens man i de østlige og nordlige Egne ofte bruger „deim“ (dem, døm) for dei som Nominativ. — Genitiv hedder: deira (mest almind.); avsigende: deiras, Sogn; deirans, Hard. deires og deres, Østl. (G. N. peirra). Nydannede Former: dems, døms, doms. — Ordet bruges: 1) substantivisk om bestemte Ting eller Personer; f. Gr. Her stod notre Tre, men dei ero hoggene. 2) i Betydn. „man“ om en ubestemt Fleeherd. Dei bruta det, naar dei sista (o: man bruger det ved Fiske-rie). Dei segja, han skal toma, o. s. v. 3) adjektivisk som Artikkel. Dei Dagarne. Dei fyrste Dagarne. I dette Tilfælde bruges kun Formen dei (di, de), og ikke deim (dem).

dei (Dativ), s. den. Deia, s. Delgja.

Deig, f. (og m.), Deig, ælvt Masse. G. N. deigr. Jf. Knoba, Grjon.

deig, adj. myg, blød, tynd; f. Gr. om Kager el. Grød; ogsaa om Metal. Sæt. Tel. (Tunn). G. N. deigr.

deiga, v. a. (ar), blødgjøre; især om at gjøre Jernet blødere ved Jld. Sæt.

Deigja, f. Tjenestepige, Kvindfolk som er sat til et vist Arbeide. Saaledes: Budeigja, Sæterdeigja, Kaffsterdeigja, Baksterdeigja, Keibdeigja. Sjældnere eenligt; f. Gr. „Ho vilb' ikkje gaa der som ei Deie“ (o: som en Dyvarterse). Edm. En forfortet Form Deig skal forekomme i Trondh. Stift; ellers alm. Deia. G. N. deigja (Terne); Skotske Dial. dey (Malksepige), Eng. dairymaid.

Deigla, f. Digel, Smeltetar. Nhl. og fl. I Hall. Degla. Andre St. Dagle, m. Jsl. deigla og digull.

deigna, v. n. (ar), blive blødere. S. deig. Deil, m. Deel, Part (= Lut). Søndre Berg. og fl. Nogle St. i dansk Form: Del. Synes her at være nyere end Deild, f. men er ellers gammelt i andre Sprog. Til Deis: tilbeels.

deila, v. a. og n. (er, te), 1) dele, skifte, uddele. Søndre Berg. og fl. G. N. deila. — 2) v. n. tviste, trætte, kives om noget. Sæt. Tel. og fl. Dgsaa G. N. deila. —

3) skælde, skjende, give onde Ord. Gbr. Edm. Eft. og fl. Han deilte paa Gutarne. Ho fætt notot til aa deila fyre. — Betydningen: tage Deel i noget (f. Gr. dele Ens Mening, Danke, o. s. v.), er her fremmed.

Deild, f. 1) Deel, Afdeling, Stykke. Dvøre Deildi, Redre Deildi, 2c. B. Stift. G. N. deild. — 2) Skjel, Grændsefjæl. Abg. Tel. Hall. og fl. Flytja Deilderna: flytte Skjelftene. Jf. Delle.

deilda, v. a. (ar), dele, skifte; ogsaa: afdele. Eft. og fl. — deildast, v. n. dele sig, forgrene sig. Hall. og fl.

Deildagast, m. Spøgelse, som siges at opholde sig paa et Sted, hvor en ulovlig Flytning af Skjelftene er foregaaet. Abg. Deildestein, f. Deilestein.

Deildestreg, m. Grændselinie imellem to Gaarde eller deres Udmarker. Sætersd.

Deile, n. Grændsefjæl mellem Gaarde eller Bygder. Østl. Mest i Formen „Dele“.

Dgsaa kaldet Raadeile. Andre St. Deild, Byte, Merke. G. N. deili, Skillemærke.

Deilestein, m. Skjelfsteen. Østl. I Abg. Deildestein. Ellers Bytastein, Markstein.

Deiling, f. 1) Deling. 2) Skjend, Skjælden. S. deila.

Deilsmaal, m. Jrettesættelse, skarpe Ord; ogsaa Trætte. B. Stift.

deira, deres; f. dei.

deisa, v. n. (er, te), 1) styrte, vælte, falde. Det deiste ned alt i Hop. Nordl. (Dgsaa i svenske og danske Dial.). Ved Stavanger: slingre, svale, om Fartøi. — 2) tumle, søle, fare skjodesløst frem; ogsaa ødsle med noget. B. Stift. Hertil Deis, m. f. Gr. Det gjætt paa ein Deis: det gik skjodesløst, paa Slump.

deka, f. de. — Deke, f. Dika.

Deker (e'), n. Antal af ti; især ti Skind eller Huder. Østet udtalet „Dæ'r“ G. N. dekr, dekur: T. Decher, af Lat. decuria.

[Dekk, n. Dæk paa Fartøi. Lybsk Form, ligesom dekkja, v. a. dække (f. tekkja). Jf. Doff.

dekk, dunkel, s. døff.

dekker, pl. s. Doff.

DeKn (e'), m. Kirkesanger, Klokker. Sætersd. Strebale. Ved Mandal: Degn. Jf. G. N. djåkn, af Lat. diaconus.

Dele, f. Delle. — Delse, f. dalga.

[Demant, m. Diamant. (Italienf).

demba, v. n. (demb, damb, dumber), støve, ryge af Støv, sprede sig som Røg eller Taage. Østerd. sædvanlig udtalet demme, Præs. demm'er, Impf. damm, og Sup. dummi (Trysil) el. dømmi (Elverum). Jf. damba. I svenske Dial. dimba, med samme Bøining. (Mies 88). Vigtigt som Stamord til Demba, Dumba, Damb; maafsee ogsaa til dimm og dumm. Et gammelt dimban er af Grimm opstillet blandt de tabte stærke Verber (Gr. 2, 59).

Demba, f. 1) Uklarhed i Luften; Sky som ikke danner Striber eller Banker, men kun viser sig som et Støvdekke. Edm. og fl. Jf. Taame, Hima. — 2) Mudder, Dynd, Søle. Hall. 3 Tel. ogsaa om en Dam eller Vandpyt; men dette hører snarere til Demma.

Dembel, m. see Demma.

demben, og **dembutt**, adj. om Lufften: uklar, fuld af Dunster, uden egentlige Skyer. „dembette“, Edm.

demd, part. dæmmet, f. demma.

demla, v. n. (ar), 1) pladsfe, røre i Vand (= damla). Ogsaa: drikke meget, bølge i sig. Edm. og fl. — 2) fylde et Kar ved at trykke det ned i Vandet. Nordre Berg. Trondh. Nordl. (Ogsaa udtalt dæmble, dæmmel').

Demling, f. Bladsten; idelig Driften ic.

demma, v. a. (er, de), dæmme, tilstoppe; opdæmme Vand. G. N. demma. Af Damm. (Jf. stemma). — **demmast**, v. n. dæmme sig op, tilstoppes. Udtales tilveels: dæma, dæme, dæmast.

Demma, f. Vandpyt, Kjar, liden Vandsamling, f. Gr. i en Vel. Tel. Smaal. og fl. 3 Tel. tilveels udtalt Dembe. En anden Form er Dembel, m. (i Hall.). Jf. Depel.

Demming, og **Demning**, f. Dæmning, Forbygning i Vand.

Demp, m. Knald, Smeld. Østerd.

dempa, v. a. f. dæpva, støkka, staggaa.

Dempel, m. Dunk, Bimpe. Østerd.

dempen, adj. tung, drøi, vægtig. Hall.

den, eller **denn**, pron. demonstr. den. Følles for Han- og Hunken, og træder i Stedet for G. N. så, acc. hann, og så, acc. på. Ogsaa i en ældre Form: dann, i Søndre Berg. Sogn, Sff. Helg. — Ordet bruges: 1) substantivisk, især med en Relativsætning; f. Gr. Den, som vil hava det, skal saa det. Han er ikke den, som ser paa Stillingen (o: han er ikke saadan, saaledes sinesende, omtrent som „denne“, f. Gr. Saag du den? Den var dig. (Derimod ikke for „han“ eller „hun“ som i Dansk). — 2) adjektivisk med Substantiv; f. Gr. den Mannen; paa den Eida. — 3) som Artikel med Adjektiv (og Subst.). som lange Vegen; den beste, den fyrste o. f. v. 3 dette Tilfælde træder det i Stedet for G. N. hinn. — Et Dativ „dei“ forekommer i Fjeldbygderne (Vald. Hall. Tel. Sæt.), f. Gr. „paa dei Gar'e“; „i dei Bygden“. Jf. „at Manne dei“, Landst. 80. (G. N. heim og þeirri). — Genitiv synes at mangle. Som tilsvarende Neutrum bruges „det“ og som Fleertal „dei“ (f. disse Ord).

Deng, m. Bankning; Bank, Brygl. Nordl. 3 Hall. Deng, f.

dengja, v. a. (gjer, gde), banke. G. N. dengja; jf. Eng. ding. 3 Særdeleshed:

1) hamre, udhamre Eggen, f. Gr. paa en Leer. Tel. Hall. 2) bearbejde Løi eller Klæder ved Bankning. Dpl. „dengje Lin“: banke Lin for at knuse Stilkene. Trondh. Ogsaa om at ælte Kalk eller Leer. Smaal. — 3) slaa, prygle, give Riis. Mere alm. (Sv. dänga). Part. dengd.

Dengjehivel, m. Banketræ, Klubbe at banke Basketoi med. Hall. (Jf. G. N. vil). 3 Gr. Dengjenvel; f. Nydja.

Dengjing, f. Bankning, Hamring.

Dengsla, f. 1) Hamring paa Jern. Tel. 2) Brygl, Bidst. Han sett ei Dengsla: en Dragt Brygl. Mere almind. Jf. Dika, Strofa, Nyhja.

Dengslehamar, m. Hammer til at smede Leer (Ljaar) med.

Dengsleljaa, = Lynsleljaa.

denne, pron. demonstr. denne (= I. dieser).

Følles for Han- og Hunken, med tilsvarende Neutrum detta, og Fleertal desse. Afvigende: dinne, ditte (!), disse (Edm og fl.); danna, datta, dassa (Sogn, Nhl. og fl.), hvorom nedenfor. G. N. þessi, m. (acc. þenna), þetta, n. þessir, pl. — Ordsde Former ere meget forvunlede ved Forbindelse med en Partikel „ne“ (anne, inne, an, in); saaledes: denne-ne, detta-ne, desse-ne, med visse Afvigelser, som dennin, dettin, þessin og fl. Den tillagte Form er ofte kun et „a“, som ikke betegner nogen Bining eller Kasus, men alligevel giver Ordet en anden Betydning, nemlig: den der, eller det som er længere borte. Saaledes adskilles paa mange Steder: denne (o: denne her, den nærmeste) og denna (denne der, den fjerneste); ligesaa: denne og danna (Helg.) el. endog: denna og danna (Sogn). Saaledes ogsaa: dette (det her) og detta (det der), eller ogs. detta og datta (Søndre Berg.); i Fleertal: desse og dessa, el. ogs. desse og dassa (de her, og de der). Og denne Dobbeltform kan deels blive forlænget til: denni-ne og denna-ne; detre-ne og detta-ne (dettan) o. f. v., deels ogsaa forkortet til: 'ne og 'na (den her, og den der), 're og 'ra, 'se og 'sa. (Romsd. Ndm. Guldbalen). Ved Siden heraf findes ogsaa „tenn“ (dette her) og „tann“ (dette der) i Tel. (Xinn). — En Dativform: dessa, el. desse (for Gentals) bruges i flere Egne (Ndg. Hall. Vald. Edm.), f. Gr. „med dessa Mann'e“ (med denne Mand). Dette „dessa“ bliver ogsaa forlænget til dessa-ne, og forkortet til 'sa (Ndm.), f. Gr. „i 'sa Baaf'a“ (o: i den Baad der). En ældre Form desdom findes i Viserne fra Tel. (G. N. þessum, m. þessu, n.) — En Genitivform (af detta) forekommer i Forbindelsen: til dessa, o: til dette Punkt, til denne Tid, hidtil. (Paa Edm. til disse, og forlænget: til

diesſt-ne). G. N. til þessa. Jf. Gram. § 196.

Dent, f. (?), Flið, Dmhu. Gjera seg Dent um: gjøre sig Flið for. Hard. — Fra Rbg. er meddeelt *denta*, v. a. pynte, pudſe.

Depel (e'), m. (Fl. Depelar), 1) Byt, liden Samling af Vand eller Vædſte (= Dape); ogſaa en liden Slump af Vædſte i et Kar. (= Sove, Skvett). Ehl. Ellers Dipel (i'), Tel. Valbers. (Jf. Jsl. *depill*, en Plet). — 2) Mudderpøl, Samling af Dynd; iſær en Sump uden Plantevært. Edm. og fl. 3) Ehl. *Dopel* (o'). 3) Dynd, Mudder, f. Gr. paa en Bei. Nordre Berg. Edm. Ellers Dipel (i'), Gr. Øſterd. Nordl. Andre St. Dya, Surpa, Søyla.

Depelſvorta, f. Farveſtof af Dynd, ſom indeholder Myrjern. „Depleſvorte“, Edm. *depluttur*, adj. fuld af Dynd eller Mudderpytter.

der, adv. der; paa det Sted. Udtales meſt alm. *dær*, men har ogſaa en ældre Form *dar* (i Søndre Berg. Sogn, Eſſj. Helg.). Ufvigende: *dør* (Viſter), og med en tillagt Partikel (ne, an-ne): *dera-ne*, *deran*, *dera* (Rbg. og fl.); i Indbered: *dæn*; i Hard. *dar-e*. G. N. par. Jf. Jsl. *par-na*. — Ordet bruges: 1) om Sted, Side eller Retning; f. Gr. *der* burte, *der* uppe, *der* nord; *der* omkring, *der* ſvira (= *bedan*), *dertil* (= *dit*). Ved en Relativſætning, hvor Ordet „ſom“ kunde tænkes tilføjet, ſvarer det til det danſke „hvor“; f. Gr. *legg* det, *der* det laag (hvor det laae). Ein lyt *vera* *der* ein er tomen. Me ſjaa *hufet*, *der* han bur. (Ligſaa i Eſenſſ). — 2) om Tid eller Tilfælde, om et viſt Punkt i Tiden o. ſ. v. *Der* etter (eſter den Tid). *Der* næſt (næſt eſter dette). *Der* tann du høyra. *Der* gjorde han rett. *Der* tom det. *Der* ſoor det (o: ſaaledes forſvandt det). — 3) mere ſubſtantivisk, med Begreb af „det“ eller „dette“, i Forbindelse med en Partikel, ſaaſom: *der*hyre (= *diſhyre*); *der*imot; *der*med (ſom tildeels ogſaa betyder: altsaa, under diſſe Omſtændigheder); *der*paa; *dertil*; ogſaa: *der*utaa, *deri*, *derum*; *dog* have diſſe Forbindelſer en noget fremmed Klang og ſynes at være tilkomne i en senere Tid.

der, conj. *derſom*, hvis. *Der* du intje lyder, fær du Strubb, Mandal (Meddeelt). *Synes* at høre til G. N. *pegar*. Ellers bruges ogſaa „*derſom*“, ſom vel kan være en nyere Form, men dog ikke er ganſte af forfaſte. *dera* (ee), v. n. ſkjælve, bæve; f. *dirra*.

dere, 3, Gder, f. de.

dermed, f. *der*. — *deſa*, f. *diſa*.

deſs, Genitivform af *det* (ſ. *det*). *Hertil*: *deſsforutan* (mere brugt, end *deſsutan*): *deſuden*, end videre. — *deſsimillom*: *derimellem*, til viſſe andre Tider; ogſ. *imidlertid*. — Dette „*deſs*“ forbindes tildeels ogſaa med et Komparativ, hvor det hellere

ſkulde hedde „*di*“ (Dativ), ſaaſom: *deſs* betre, *deſs* helder, *deſs* meir, *deſs* mindre, *deſs* verre. See *di*.

deſsa, og *deſſe*, ſ. *denne*.

det, pron. (for Neutrum), *det* (= *L. das*, *es*). Meſt alm. „*dæ*“, men har ogſaa en ældre Form „*da*“, for *dat* (i Søndre Berg. Sogn, Eſſj. Helg. Salten). Ogſaa med en anden Forfortning „*et*“, iſær eſter et Verbum, f. Gr. *han* ſtal ſaa'et. (Smaal.). G. N. *pat* (ſenere ogſaa *pet*); jf. Jsl. *pad*; Sv. *det*; Nt. *dat*, og *det*. — Ordet bruges: 1) ſom perſonligt Pronomen til Betegnelse af enhver Ting, hvis Navn er et Neutrum, f. Gr. *Fjeld*, *Huus*, *Tæ*. Ligſaa om en Tilſtand, et Tilfælde eller et mere ubeſtemt Begreb. J. Gr. *Det* myrt-nar. *Det* regner. *Det* munar. *Det* vardt mødeſamt. *Det* tann ſo vera. *Det* er tungt hyre *deim*.

(3) Stedet for „*det*“ ſiger man ſædvanlig: *d'er*, *dær*, *dæ'*). Jf. *Eg* trudde *det* (at) *han* var tomen. *Eg* ſer *det* (at) *han* vil *det*. — 2) demonſtrativt, ſom Neutrum til „*den*“; f. Gr. *alt* *det*, ſom *no* er ſagt. Stærkt betonet ved en nærmere Paaviſning: *Det* vil *eg* hava. *Det* veit *eg* ſyr. — 3) adjektivisk i Forbindelse med Subſtantiv. *Det* *hufet*; *det* *haret*, o. ſ. v. — 4) ſom Artikel med Adjektiv. *Det* *fløe* *hufet*. *Det* *ſyrte* *haret*. *Det* *ſiſte* var *det* *beſte*. (*Her* ſvarer „*det*“ til G. N. *hit*). — 5) ſom Indledningsord eller foreløbigt Subjekt i en Sætning, hvis egentlige Subjekt følger eſter *Verbet*. J. Gr. *Det* *kjem* ein Mann. *Det* *ſlaug* upp ein *hugl*. *Det* *ſhner* *Begen* (o: *Sporene* viſe *ſig*). *Det* *dreib* *ſjoen*. *Det* *ſkjel* *henderna*. Ligſaa: *Det* vil *Tid* til *alt*. *Det* vil *alle* *vera* *frie*. *Det* veit *ingen*, *thar* *han* er. (Gram. § 307). — *Dativ* af dette Ord hedder: *di*, f. Gr. *Kom* *hit* *med* *di*. (G. N. *pvi*, *pi*). Meget brugeligt i Midten af Landet (Tronh. Øſterd. Gr. Hedm. Valb. Hall. Nſj. Edm.), men ellers ſjelden. *Av* *di*: *deraf*; ogſ. af den *Arſag*, *paa* *Grund* af (at). *Etter* *di*: *der-eſter*; ogſ. *da*, *ſiden*, *eſterdi*. *Frå* *di*: *frå* *den* *Tid* af. *Hyre* *di*: *derfor*; *for**di*. *Med* *di*: *dermed*; ogſaa: i den *Henſeende*, *hvad* *det* *angaar*. Jf. *di*, adv. — *Genitiv* *deſs* (G. N. *þess*) bruges kun i nogle Tilfælde. *Der* *þon* *deſs*: *der* er *Sandſynlighed* for *det*; *man* *kan* *vente* *det*. (Edm.). *Han* var *glad* *deſs*, at *det* *intje* *vardt* *verre*. (W. *Stiff*). *Mere* *alm.* er: *til* *deſs*, o: *dertil*, *til* *den* *Tid*, *intil*; f. Gr. *Lat* *det* *vera*, *til* *deſs* *han* *kjem*. Ogſaa med *Bethydingen*: *endog*, *endogſaa*. Ein *tann* *riða* *det* *med* *berre* *ſingrom* *til* *deſs*. *Eg* *minneſt* *det* *intje* *ſjald* *til* *deſs*: *jeg* *mindes* *det* *ikke* *engang* *ſelv*. (Mogle *St.* *deſsmeir*, *deſs* *helder*). Jf. *deſsimillom*.

Dett, m. 1) et *Fald*; f. *detta*. 2) et haſtigt *Ryk* eller *Stød*. *Der* ein *Dett* i *honom*. *ſiges* om en *Vindbyge* *paa* *Søen*, *naar* *den* *truer* *Seilet* *med* et *pludſeligt* *Stød*.

- detta**, v. n. (**dett**, **datt**, **dottet**), 1) falde, styrte; især om et hastigt Fald. (Jf. falla, sige). Alm. G. N. **detta**. — 2) briste, falde i Stykker. **Det** **datt** av (**det** gif **it**u). **Det** **dett** i **sunder**. (**Mest** nord i **Landet**). **Figurl.** **det** **datt** **med** **atter**, om Opbrusning eller Hidsighed.
- detta**, pron. f. **denne**.
- detten**, adj. som **latteligt** **falder**. **Nhl.**
- Detting**, f. **Falden**, ofte **paakommende** **Fald**.
- Derrvol** (v'), m = **Slagvol**. **Jndh.**
- di**, pron. f. **de**, **dei**, **det** og **din**.
- di**, adv. 1) derfor, af den Grund. **Det** **var** **di** **so** (**derfor** **var** **det** **saaledes** **fat**). **Det** **gjeng** **di** **so**. (Sbm. og fl.). G. N. **hvi**, **pi** (**Ggentlig** **Dativ** **af** **det**). **Ogsaa** **som** **Konjunktion** i **Forbindelse** **med** „**at**“, **altsaa** **di-at**, eller „**deat**“, **skal** **det** **forekomme** i **Fjeldbyggerne**. (**Mummedal**?). G. N. **hviat**; **D. thi**; **Sv. ty**. — 2) **jo**, **desto**, **des**. I **Forbindelse** **med** **Komparativ**, f. **Er**. **Di** **meir** **han** **ser**, **di** **meir** **vil** **han** **gaa**. **Forekommer** i **Jndherred**, **men** **ellers** **sjelden** i **denne** **Form**, **da** **det** **almindeligst** **lyder** **som** „**te**“ (**el. ti**, **med** **aabent** **i**), f. **Er**. **Te** **lenger** **det** **leid**, **te** **verre** **det** **vardt**. **Ellers** **ombyttes** **det** **og** **jaa** **med** „**des**“, **ligesom** i **Dansk** **og** **Svensk**. G. N. **hvi** **og** **hess** **bruges** **begge** i **denne** **Stilling**, **men** **da** **det** **netop** **er** **Dativ**, **som** i **andre** **Tilfælde** **forbindes** **med** **Komparativ**, **bliver** **Formen** „**di**“ **her** **at** **anse** **som** **den** **rigtigste**.
- di-berer** (e'), adv. 1) **desto** **bedre**. 2) **endog-aa** (= **dimeir**). „**di** **bær**“, **Snaasen**.
- did**, pron. f. **de**.
- di=fyre** (y'), adv. **derfor**. **B. Stift** **og** **fl.** (**Bedre** **Form** **end** „**derfyre**“).
- diga** (i'), v. n. (ar), **bævre**, **ryste**; **om** **en** **Masse**. **Hall.** **Hertil** **Diga** (i') **el.** **Dequ**, f. **en** **blød** **Masse**. „**begulendt**“, **adj** **sum- pig**, **meget** **blød**.
- digen** (gj), adj. **lidt** **tyfnet**. **Edm.** **Nbm.** **og** **fl.** i **Formen** „**digja**“ (t.), **om** **Mælk**, **som** **begynder** **at** **afsætte** **Fløde** **og** **ikke** **længere** **er** **ganske** **fersk**. **Maaskee** **Particp** **af** **et** **gammelt** **Verbum**. (**Grimm**, **Gr.** 2, 47).
- diger** (dig'r), adj. 1) **tyk**, **fyldig**, **drøi**. **Alm.** I **Sæt.** **dig'e**. G. N. **digr**. (**Goth.** **digrs**). **Ogsaa**: **frugtformelig** **el.** **drægtig** (ligesom **tjuff**). **Trondh.** — 2) **stor**, **svær**, **usædvanlig** **opvoret**, f. **Er**. **om** **en** **Elv**. **Dstl.** — **Diger-enden**, **den** **tykke** **Ende**. **Nordl.** I **Sæt.** **Dig-enden**.
- Digerflap**, m. **Tykhed**, **Fylbighed**.
- Digle**, m. f. **Deigla**.
- digna**, v. n. (ar), 1) **bugne**, **bøte** **sig**; f. **Er**. **om** **en** **Stang**. **Nordl.** — 2) **om** **Mælk**, **som** **begynder** **at** **afsætte** **Fløde** (f. **digen**). **Edm.** **Nbm.** **Nordl.** — 3) **blive** **tyk** (= **digraft**). **Gr.**
- Digning**, f. **Boining**, **bugnet** **Punkt**.
- Digra**, f. **Tykkelse**, **Tykhed**; **og** **jaa** **Dyblæ- felse** i **Maven**. **Hall.**
- digraft**, v. n. **blive** **tyk**, **vore** i **Bredden**.
- digrt**, adv. 1) **stærkt**, **dygtigt**, **ret** **tilgavns**. **Nordre** **Berg.**, **og** **jaa** i **Trondh.** **Stift.** **For-** **modentlig** **for** **digert**.
- [digrt]**, adv. 2) **tæt**, **meget** **nær**; f. **Er**. **digrt** **ne'** **me'** **Vegen**. **Nbg.** **Nebenæs.** **Alf** **Tydf.** **Saaledes** **og** **jaa**: **digra**, v. a. (ar), **tætte**, **stoppe**, **udfylde** **en** **Åbning**. **Jf.** **dytta**.
- [digrtig]**, adj. **drøi**, **svær**, **stor**; **om** **Personer**: **stærk**, **kræftfuld**, **dygtig** **til** **tungt** **Arbejde**. **Meget** **brugl.** i **B. Stift.** **Er** **vel** **intet** **andet** **end** **det** **danske** „**dygtig**“ (**L. tüchtig**), **tillempt** **efter** **digrt** (**viger**). **Jf.** **dygg**, **dygbig**.
- di-helder**, adv. **desto** **hellere**; **og** **jaa**: **endog**, **endogjaa**. **Eg** **visste** **det** **ikke** **sjølv** **dihelder**: **jeg** **vidste** **det** **ikke** **engang** **selv**. **Hard.** **Oftere**: **desshelder**, **Hard.** **Voss**; **disshelder**, **Tel.**; **resshelder** **Edm.** **og** **fl.** **Jf.** **di** **meir**.
- dika** (i'), v. n. **løbe**, **vimske**, **svæve** **omkring**. **Tel.** (G. N. **dik**: **Løben**).
- Dika** (i'), f. **Ridst**, **Opbaning**, **en** **Dragt** **Bryl** (= **Dengsla**). „**Han** **sekk** **ei** **Deka**“, **Helg.** **Edm.** **Jf.** **Huddik**.
- Dike** (**Dikke**, n. 1) **Bøl**, **Mudderpytt**, **stor** **Samling** **af** **Dynd**. **Alm.** (G. N. **diki**). — 2) **Dige**, **Grøft**. **Mandal** (?).
- Dikemyr**, f. **Sump**, **Muddergrund** **som** **er** **vanskelig** **at** **fardes** **over**.
- diken** (i'), adj. **livlig**, **raak**; **og** **jaa** **uroilig**, **vild**. **Nordl.** (**dikken**, **dikkjen**).
- dikjurt**, adj. **fuld** **af** **Mudderpytter** **eller** **dybe** **Sumpe**.
- dikke**, **og** **dikkon** (**Eder**), f. **de**.
- Dikfl**, f. **see** **Teffla**.
- dikta**, v. (ar), **digte**, **gjøre** **Vers**; **og** **jaa** **op-** **digte**. G. N. **dikta**, **af** **lat.** **diotare** (**fore-** **sige**). **Hertil**: **Dikt**, n. **et** **Digt**; **og** **jaa** **en** **Opdigtelse**. **Diktar**, m. en **Digter**. **Diktargaava**, f. **Digtergave**. **Diktar-** **skap**, m. **Digtning**; **Poste**.
- Dile**, m. **en** **vaad** **eller** **fygtig** **Plet** **paa** **Jor-** **den**, **især** i **en** **Åger**. **Voss**, **Edm.** **og** **fl.** **Nogle** **St.** **Dila**, f. (**Hall**). G. N. **dili**, **Plet**.
- di-lik**, adj. **deslige**; **lignende**. **Mest** i **Neutrum**, f. **Er**. **meir** **dikk**: **mere** **af** **dette** **Slags**. **Sætt** **og** **diikk**: **saabant** **og** **lignende**. G. N. **hvi** **likr**; **Sv.** **dylfk**.
- dikka**, v. n. **løbe**, **trippe**. **Omtrent** **som** **dalka**, **dalka**, **dilla**.
- Dill**, m. 1) **Fiske-Unge**, **især** **Yngel** **af** **Sei** (= **Seidmurt**). **Helg.** — 2) **en** **Bedhæn-** **ger**, **Gstlerløber**, f. **Er**. **Taufedill**: **en** **Pige-** **gjæk**. **B. Stift**.
- dilla**, v. n. (ar), 1) **dingle**, **hænge** **og** **slænge**. **Nordre** **Berg.** **Nordl.** **Ogsaa**: **løbe**, **trave** (= **dilta**, **dulta**). **Dstl.** **Dilla** **med**: **hænge** **ved**, **løbe** **efter**. (**B. Stift**). — 2) **bæve**, **ryste**. **Hall.** **Bed** **Trondh.** **dildra** **Jf.** **dirra**. — 3) **v. a.** **ryste**, **bæve**. **Sunden** **dilla** **Rumpa** (**logrer** **med** **Halen**). **B. Stift**.
- Dilla**, **Plantenavn**, f. **Dylla**.

- dilta**, v. løbe, trave; f. dulta.
- dilutt**, adj. fugtig paa enkelte Steder; om Jord. S. Dille.
- Dim** (f'), m. en flygtig Lighed. (= Tim). Afj.
- di-meir**, adv. desomere; endog, endogsaa (= dihelder, dibeter). Øftere i Formen: desmeir. Tel. Hall. og fl. Dgsaa: dis-meir, tismeir. Jf. di, det.
- dimka**, v. n. (ar), blive dunkel (= dimmast). Sæt. 3 Østerd. dymre.
- Dimling**, m. Blindnagle (= Dubling, Blinding). Nordl. Hertil ogsaa et Verbum dimlinga, og dimla: sætte Blindnagler i.
- Dimm** (f'), n. Tusmørke, den mørkeste Deel af Natten om Sommeren. B. Stift. Det siend Dimmet: det er allerede saa mørkt, som det nu kan blive. Afvigende: Dim (f'), langtonet; derfor ogsaa skrevet „Deem“. 3 Nysylke: Dymm (y').
- dim**, adj. dunkel, noget mørk, f. Gr. om Luften; uklar, ikke ret blank, om Glas og beslige; ogsaa: svaghynet, om Dinene. Afvig. dim'e (f'), Edm. og fl. dymm'e, Sogu; ogsaa i Formen: dumm, Jød. Øbr. Dsk. — G. N. dimmr; Ang. dim; Øht. timbar. (Jf. demba).
- Dimma** (f'), f. Dunfelthed i Luften, Uklarhed, Mørke. Nordl., ogsaa Hall. og flere. Afvig. Dyrume (y'), Ndm. G. N. dimma; Sv. dimma.
- dimma**, v. a. (er, de), fordarkle, gjøre uklar. Øftere i Formen dimmast, v. n. (est, dest), fordarkles, blive dunkel. Afvig. dimest (f'), Edm. og fl. dymmes, Nedre Tel. Øbr. Dsk. Dimmast paa Syni: blive svag i Dinene.
- Dimming**, f. Fordarkling; Tusmørke.
- dimmeleitt**, adj. dunkel, mørkladen. Tel.
- dimmyld**, adj. om Alger, som kun bestaar af Myrjord eller sort Muld. B. Stift.
- Dimsyn**, f. dunkelt Syn.
- dimfsynt**, adj. svaghynet, som ikke seer klart. Hedder ogsaa dimmsygd, Helg. og fl. 3 Hall. dimsyn.
- din**, pron. poss. din, dig tilhørende. Med Bøining: din, m. di, f. ditt (f') n. dine, pl. (tilbeels: dina, pl. f.). G. N. hinn, hin, pitt ic. Dativ tilbeels: dinom, tillagt Kjølenavn eller Skjældsord kan „din“ bruges i Stedet for du (ligesom i Svesk og Dansk), f. Gr. din veste Stugge; din krot; ditt Svin, o. f. v. (Gram. § 344).
- dingla**, v. n. = dilla, dangla.
- Dingla**, f. en liden Bjælde Østerd.
- Dings**, n. liden vedhængende Tingest, f. Gr. en Ring, Knap, el. Løkke. B. Stift.
- Dining**, f. Dyrning.
- dinsa**, v. n. (ar), bævre, ghunge (= disa). Jæberen.
- di-nær**, adv. nær derved; næsten. Sjeld.
- Dipel**, Mudder; f. Depel.
- Dirka**, v. a. aabne en Laas med „Dirk“ (= Brothylkel), Tydsk Dietrich.
- dirla** (f'), v. n. vafle, staae løst, = darla.
- dirra** (f'), v. n. (ar), birre, bævre, ryste; jf. disa. Paa Edm. dera (ee). Sv. darra.
- Dis** (it), f. i Kvindenavne, som Halldis og Torbis, er G. N. dis, o: Kvinde; ogsaa Gudinde.
- disa** (f'), v. n. (ar), 1) drive omkring, slænge, gaae i Uttide. Smaal. ogsaa i Formen: disse. — 2) sladre, fisle. B. Stift, Hall. Nogle Sleder tisa (f'), ogf. bifa (besa). Hertil Diseltut, m. en Sladder, Dretuber.
- Dist**, m. 1) Dist, Bræt, lidet Bord. 2) en Briske, Skive at bruge som Tallerken. Tel. og fl. G. N. disk, af Lat. discus, Skive.
- Disma** (f'), f. Solrøg, tynd Laage af opstigende Dunster. Nordland. Øftere i Formen Dismer, n. Paa Edm. Dism, n.
- disa**, v. n. (ar), bævre, skjælve, ryste; især om en Måsse, f. Gr. en Sump, som ghunger eller bævre under Fødderne. Alm. vest og nord i Landet. Dgsaa v. a. ghunge, svinge, sætte i en svævende Bevægelse. (Afvig. disna, Jød.). Disa seg: ghunge. Disa eit Barn. Dgsaa i svenske Dial. Jf. dansk: dysse.
- Disa**, f. 1) en Ghunge (= Huska). — 2) et Navn paa Erten (f. Erla). Nordl.
- Disning**, f. Bøven, Nyskelse.
- dit** (it), adv. did, derhen, til det Sted. Nogle St. ubtalt fort som „ditt“ G. N. pingat, pigat ic. (hvortil ogsaa det foranførte de-gat); Ang. hider (Eng. thither); Sv. dit. Jf. deban.
- di-verre**, adv. desværre. Indh. (Snaasen). Mere alm. desverre.
- djerv**, adj. djerv, modig, dristig; ogf. paa-trængende. (3 dette og følgende Ord ubtales „dj“ mest alm. som „j“). G. N. djarkr. Ved Trossdh. hedder det øftere djer-ven (jerven).
- djervast**, v. n. blive dristig; ogf. driste sig, vove (= dyrvast).
- djervmælt**, adj. fritalende, dristig i at tale. Telemarken.
- Djervskap**, m. Dristighed.
- Djavel**, m. Djævel. G. N. djöfull, af Lat. diabolus. Hertil flere Sideformer: Jevæl, Devel, Jekel, Dekel; og ellers: Bovel, Faser, Fanfer, Dunder og fl.
- Djavelskap**, m. Djævelskab.
- djvelsleg**, adj. forbandet, djævelsk.
- DjoKa** (o'), f. Pigebarn, f. Drok.
- Djup**, n. et Dyb; dybt Vand. Til Djups: ned i Dybet.
- djup**, adj. dyb; om Sted hvor det er langt ned til Grunden. G. N. djúp: Sv. djup. Figurlig: dybsindig, som først forstaaes ved en større Dymærksomhed. (Udt. djup'e, Edm. Hard. jup, mest alm.). Heraf Dypt, dyppat.
- Djup-aal**, m. den dybeste Kende i Bunden, i en Elv eller et Sund.

Djupe, m. en Jordybning; et Dyb. Tel.
Djupgiengd, adj. dybtgaaende. Hall. og fl.
Djuping, m. dybt Sted i Vandet, især i
 en Vig eller Bugt. „Juping“, Smaal.
djupleg, adj. noget dyb.
Djupleike, m. Dybhed, Dybde.
djuplend (-lendi), adj. om Mark eller Ager,
 som har dyb Jord. Nobsat grunnlend.
Djuplengd, f. Dybdemaal. Tel.?
Djuplina, f. Fiskefine at bruge i dybt Vand.
djupna, v. n. (ar), blive dybere.
djupraadig, adj. flog, som lægger flog
 og vibtgaende Planer.
Djupreina, f. Basse eller Banke ved Si-
 den af et Dyb i Søen. Nordre Berg.
djupsoad, adj. om en Strækning, hvor
 Søen er dyb. (Jupfsøa).
Djupsogn (o'), f. Haandsnore, Fiskefnor
 at bruge i dybt Vand. Dgs. udtalt Djups-
 aagn, tilbeels med Fleertal Djupssegner,
 Edm. og fl. I Nordland derimod: Jups-
 aang, Jufsaang, og forfattet: Jufk.
 En anden Form „Sogn“ skal forekomme
 i Sff. (?). Ordet kunde nærmest synes
 beslektet med „Agn“, men er ellers dun-
 felt. Jf. Jæl. djupshöfn.
Djupt, f. f. Dypt.
djuprente, adj. dybtænkende, dybsindig.
Djuv, n. (og f), en Huulning i Jorden;
 især en Jordybning, som er omgivet af
 Klipper, en Hule, Bjerghøst. Dju, Edm.
 Gard. Ju, Nhl. og fl. Juv, Tel. Hall.
 Valb. — Vel egentlig en Sænkning; ff.
 duva.
djuvrett, adj. fuld af Huler eller Huulnin-
 ger. „Der er so djuette aa dalette“. Edm.
do, o: bøde, f. døya.
do, adv. f. daa. — **Dodd**, f. Dott.
Dogg, f. 1) Dug, Fugtighed efter en Af-
 kjøling. G. N. dög. Sv. dagg. — 2) en
 liben Slump af Vædse. Ei liti Dagg (=
 Sope, Skvett). Kvar ei Dagg: hver en
 Draabe. B. Stiff.
dogga, v. a. (ar), dugge, bedugge. G. N.
 dögga. Jf. deggja. — **doggast**, v. n.
 blive fugtig af Dug.
Doggaam, og **Doggorm**, m. et Slags
 Insekt-Larver (Alma, Grasmakk). Mandal.
Doggfall, n. Dugfald. Der liti Doggfall:
 der falder liben Dug.
doggfri, adj. fri for Væde af Dug.
Doggløysa, f. Løshed, Mangel paa Dug.
Doggorm, f. Doggaam.
Doggsko, m. Dørsko, Beslag paa Enden
 af et Skaf. Valders (omtr. som Holf).
 G. N. döggskör.
dogglegen, adj. lidt fugtig af Dug.
doggvaat, adj. vaad af Dug.
dogort (o'), adv. ganske; netop. „Intje
 dogort“: ikke ganske. Tel. (Dunkelt).
Dogurd (o'), Davre; f. Dagverb.
DOKK, f. Huulning, Jordybning; lavt Punkt
 som omgives af Bakker eller Straaninger.

Mest i de sydlige Egne til Sogn og Øbr.
 (Jf. Høla). G. N. dök. Fleertal hedder
 paa flere Steder **Dekker** (Dekkr), i Tel.
 Dekkr. — Paa Edm. tilbeels **Dekk**, og
Dekt, f. for Doff. I Smaal. forekom-
 mer **JoKK** (maaefse Djoff).
DOKK, f. (2), et Dække. Enjodott. Nhl. Bist-
 nok fremmed Form.
DOKKA, f. 1) Duffe, Fed eller Bunder af
 Traad, Hamp, Lin og deslige. Sv. docka.
 — 2) Duffe, libet udfædt Billede til Le-
 getørl. Dgsaa brugt som Kjølenavn.
doKke (Eder), f. de.
DOKKEHOVD (o'), n. Knuden paa et Bunder
 f. Gr. af Tobaksklade.
DOKKEMARK, f. ujævn Mark, med mange
 Jordybninger; f. Doff.
DOKKEROT, f. Kryb-Manunkel (= Trøyska).
 Tel. (Af dens bundtede Rødder).
doKklend, adj. ujævn, bakket. Hall.
doKkurt, adj. ujævn, fuld af Jordybninger.
 Mere alm.
[DOKTER, m. en Læge (Doctor). — **Dok-**
terSkap, m. 1) Lægekunst; 2) Lægemiddel.
DOLG, m. 1) Klump, Knude, tykkere Punkt
 paa Traad eller i Tel. Nordre Bergen.
 Nogle St. **DOLF**. — 2) en lad Person,
 Lediggjænger. Indh. Nordland. (G. N.
 dolgr er en Fiende).
dolgrut, adj. 1) klumpet, tyk paa enkelte
 Steder. — 2) lad, seensfærdig. „dolgaatt“,
 Indherred.
DOLP, f. en Huulning i Jorden (= Dump,
 Doff). Jofen, Drk. Øster. Nogle Steder
DOLP. Hertil: **dolpurt**, adj. ujævn (=
 dokkurt).
DOLP, m. en liben hængende Kugle eller
 Knap, f. Gr. paa Solvmykker. Tel.
dolsa, v. n. spræde, spanke; ogs. gaae lang-
 somt. Tel.
DOLSMIT (o', ii)? I Talemaaden „gaae Dol-
 smiten“: o: gaae tabt, gaae i Stykker,
 blive unyttig. Edm.
DOLVA, f. en Klods, et stort Stykke. Sæt.
DOM (oo), m. 1) Dom, Kjendelse eller Af-
 gjørelse i en Sag. G. N. domr. Dgsaa
 Domsaak, Dokument for en Dom. — 2)
 Ret, bømmede Korporation. (Ejelden).
 — 3) Bedømmelse, Omdømme, Mening.
 Der mange Domarne um det. — 4) Egenskab,
 Stilling, Tilstand; tilbeels ogsaa: Ting
 el. Sag. Kun i Sammensætning. Ung-
 dom, Barndom, Manddom, Ritdom, Bisdom; Gi-
 gebom, Heilagdom, Kæthedom. Her mærkes et
 Par Talemaader, som dog maafee høre
 til et andet Ord (Dumb). „Inte Dom-
 men“: ingen Ting, ikke en Emule. (Dgsaa
 i svenske Dial.). „Der inte Dommen tests“:
 det buer til ingen Ting. Østl. (Rom.).
DOMAR, m. en Dommer. G. N. domari.
[DOMENERA, v. n. buldre, larme; skjælde
 o. f. v. Fr. dominere (herse).
domfeld, adj. domfældt.

Domherre, og **Dompape**, m. Navn paa en Fugl, Pyrrhula rubricilla.

Domme, f. Dumme og Dumba.

Domsdag, m. Dag da en Dom er faldet. Ellers **Domedag** (el. Doma-dag), om den hderste Dag.

Domstol, m. Domstol; dømmende Myndighed.

Don (oo), n. 1) Løi, Smaating som man fører med sig. Mhl. Sogn, Nordl. Nogle St. **Dont**, n. (Sogn). — 2) Redskaber, Bærtski. Ogsaa kaldet **Doning**, f. og **Donskap**, m. Sv. don. Vel egentl. Redertydsk.

Don, f. Dun. — **dona**, v. f. dunna.

[**Dona**, f. en Snare. (Tjydf).

Doning, f. Don, og Dugnad.

[**Donkraft**, f. Maskine til Løftning. Sv. donkraft; Holl. dommekraft.

[**Dont**, m. Det tamn vera ein Dont: det kan være omtrent ligt. Hall. og fl. Mt. Doont. Jf. Don.

doppa, v. dyppe, f. duppa.

dopur (o'), svag, f. daper.

Dor, m. 1. Sengetæppe, Aaklæde af grovt Løi. Edm. (Duntelt).

Dor, m. 2. en tynd Jernbolt; en Model til et Geværløb. Valders og fl. Ogsaa Arel, Areltappen i et Uhr. Dstl. Er vel intet andet end det tydste Dorn (ogsaa optaget i Sveskf).

Dorg, f. 1. Løb, Gang, Fart. „De gjekk mæ saamaa Dorjen“ (med samme Fart). Trondh. (Selbu). Jf. Dyrgeja.

Dorg, f. 2. et lidet Fiskefugle, som man trækker efter sig medens man roer. G. N. dorg.

dorga, v. n. (ar), fiske med Dorg.

[**dorgen**, og **dorgende**, adv. ganske, aldeles. Der dorgende stult. B. Stift. Fremmebt. Jf. Holl. doorgaand: gennemgaaende, almindelig.

Dorm, m. Blund, let Søvn. Dstl.

dorma, v. n. (ar), 1) slumre, ligge i halv Søvn, eller begynde at sove. Tel. Hall. Dstl. og flere. Ogsaa i Sverige. Jsl. dorma. — 2) dulme, lindres, blive stille. Dufferud. — Synes dannet efter Lat. dormire (sove).

dormen, adj. om Luften: noget mørk og tungskyet. Sff. Paa Edm. durmen, hvor: til ogsaa et Subst. Durm, n. Duntelhed i Luften.

Dos (o'), f. et Skjort (især et kortere til Hverdagsbrug; Jf. Staff). Edm. Sff. Sogn, Hall. Valders. — Fleertal hedder i Hall. „Des'a“ for Defer (e'); ellers regelret **Doser**. — Ordet har maaskee ogsaa haft en anden Betydning, ligesom Staff; jf. Jsl. des: Høstak; Sv. dös, halmdös; Skotske Dial. dass: Kornhøb.

dosa (o'), hvile, standse; f. dusfa.

Dott (o'), m. 1) Lot, Blis; noget hvormed

et Hul kan tilstoppes. Læmmelig alm. (Jf. Lopp, Lapp). 2) en liden Slump eller Klynge. Høydott, uldott; Skydott. 3) Indh. **Dodd**. — 3) en liden Flok, Høb, Stimm, f. Er. af Fisk. — Paa nogle Steder siges „Dott“ ogsaa om en søv og ligeegyldig Person. Dstl. Jf. dytta.

dotta, v. a. (ar), samle i smaa Høbe. Dei dotta seg i Høp.

dotten, part. falden. Af detta.

Dotter (o'), f. (Jl. Døtter, Døttr), Datter, Barn af Kvindeføns. Usvig. Døtter, Døtte; og i Jl. Døttr, Edm. og fl. G. N. døttir; pl. døtr. Sv. dotter. 3) Sammenfletning med et Navn tilbeels forkortet, f. Er. „Milstø“ for Milsdøtter. Helg. — **Døtterdotter**, f. Datterdatter. **Døtterson**, m. Datterføns.

dottutt, adj. ujevne, adspredt i smaa Høbe; f. Er. om Skyer.

Dov (o'), Sagtning, Svækkelse; det at en Storm bliver svagere eller stilles af. B. Stift. (Jf. Dus og Egge). Til dova.

Dov (o'), f. 1. Lænd, Kryds, den bageste Deel af Ryggen paa Dyr, især paa Heste. B. Stift, Nordl. og fl. Jsl. dök. Ogsaa en Kjødmasse, kjødfuld Deel af Legemet. Søndhordland.

Dov (o'), f. 2. bævende Grund; Jord som har et Underlag af Dynd, saa at den bæver eller gynger, naar man træder paa den. Sfl. Jf. Dove og dyvja.

dova (o'), v. n. (ar), 1) dovne, sagtnet; ogsaa lindres, om Emerte. Sæt. — 2) være doven, dovne sig. Dstere: dova seg. „dova se“, Hall.

Dova (o'), f. en dorst eller søv Person. Hall. „Dovu“. Hertil „døvthyndt“, adj. søv, dorst.

Dove (oo), m. Mand som er gift med Enes Kones Søster (= Versystermand). **Dovar**, pl. Mand hvis Koner ere Søstre (= Maa-genantar). Sæt.

Dove (o'), m. 1, Læmmelse eller Stivhed i Lemmerne. Tel. f. doven.

Dove (o'), m. 2, blød, bævende Grund (= Dov, f.). Nysf. Roma or Doven i Ditet: komme fra en slem Stilling til en endnu værre (omtr. som: af Asten i Jlden).

doven (o'), adj. 1) dovnet, svækket, mat; især om Drik, som har tabt sin Smag eller Kraft. Alm. (Sv. dufven). Om Vinden: svag, løi. Om Luften: tung, stille og dunfel. Ghr. — 2) om Lemmer: noget lam eller stiv, som af Træthed. Foten er doven. Eg vardt so doven i Kroppen, av di eg sat so vønt. — 3) søv, døsig, ikke oplagt til noget Foretagende. G. N. dofinn. — Bistof Particij af et gammelt Verbum; f. duva.

Dovenkap, m. Mathed, Sløvhed.

dovna, v. n. (ar), 1) sagtnet, stilles, søves. Det dovnar av: svækket, dør hen. — 2) for-

dunfte, tabe sin Smag eller Kraft; f. Gr. om Drif. G. N. doina. — 3) om Lemmer: stivne, lammes. (Sv. domna).

Dovning, f. Sløvelse; Afkræftelse.

Dovning, m. en søv Person. (Ejelden).
drabba, v. n. (ar), 1) flyde ud over Bred- den (= slagga). Hall. 2) om Vindens: stryge forbi, afledes fra sit rette Løb ved en Vasse eller Bjergryg. Nordl.

Drag, n. 1) Drag, Trækning; enkelt Strøg eller Træk. Navdrag, Svadrag, Vøgedrag. — 2) Vindens Træk i Sthjerne (= Draatt, Dratte, Drag). Dgsaa om Lufttræk i et Huus. — 3) Vølgedrag, Havvølgernes Fremskydning og Tilbagetrækning paa Strandbredden. — 4) Udstrækning, For- længelse. Et langt Drag: en lang Udsæt- telse. Et Drag i Maalet: en lang Betoning; ogsaa en Tone af Tvivl eller Uvisshed. — 5) et Strøg, en Strækning. Batsdrag, Et- vadrag, Daledrag. Dgsaa: Gang eller Aare i et Bjerg. — 6) Sted hvor noget er el. bliver draget; f. Gr. hvor Vaade sættes op. Jf. Drag. — 7) Beslag til at fore- bygge Slid ved Dragning; Straakfjel under en Baad; Skinner under en Slæde. — 8) Trækfæst (Remmer o. f. v.) i Kjøre- redskaber. Smaal. og fl. — 9) Heisereb til et Seil. — 10) Plantenavn, f. Linar.

draga, v. a. og n. (dreg, drog, dreget), at drage. Inf. ogf. draagaa (Øbr. og fl.), forkortet dra. Præsens alm. udtalt dræg, drag'e. Supin. drege (e') i Sogn; ellers: dregje, dreie; ogf. drigje, drie. G. N. draga (dreg, drø[g], dregit). Bru- gen er noget afvigende fra Dansk, hvor „drage“ tildeels er ombyttet med „trække“. Særlig Betydning: 1) v. a. drage, trække, slæbe noget afsted uden at løfte eller holde det op fra Grunden. (Altsaa forskjelligt fra Tydsk tragen, som tildeels udtrykker vort „bera“). Dgsaa: hente eller optage ved en Trækning. Draga Fisk, Rot, Garn. Jf. „draga Streng“: danne Jerntraad i en Form. — 2) trække til sig, sug, opfange. Draga Beta ut. Det baade dreg og grøder: det trækker Materie og læger tillige. Figurlig: tiltrække, lokke, tilskynde. Det var Rikdomen, som dreg honom. — 3) samle, drage sammen. Draga i Hov; draga Pengar, Rentor, o. f. v. Ei god Ru til aa draga undan, o: at faae Mælk (el. Smør) af. Jf. Draatt, Udtraatt. — 4) udstrække, forlænge. Draga Tidi ut. Draga paa Maalet: tale langsomt; ogsaa: svare med nogen Tvivl eller Betænkelighed. — 5) drive ved Umdreining, vende, f. Gr. en Ellibeften. — 6) bruge og slide meget; ofte slæbe noget bort fra sin Plads. Borna hava dreget det so længe, at det er utslitet. Jf. dragsam, Dragster, handdraga. — 7) slæbe med sig, være besværet med (= dragast med). Han hever mytet til aa draga. — 8) v. n. udstrække sig, forlænges, være længe.

(Sv. draga). Det drog længe, fyrr han kom. — 9) trække, trænge igjennem; om Luft og Væde. Det dreg i Saumen (bliver fugtigt i Sømmen). — 10) drive Sthjerne, om Vin- den. Det dreg funnan. — 11) skylle frem og tilbage, om Vølgerne paa Strandbredden. Jf. Drag, Dragsub. — 12) reise, fare af- sted. Brugt i enkelte Egne (Nsj. Ejs. Vofs). Han drog av. Dei drogo fraa ofs. (Dg. G. N.). — Talemaader. Draga jeg, a) slæbe sig frem; b) tiltage, være lidt efter lidt; c) komme sig, samle Midler. Draga jeg i Hov: trække sig sammen; ogsaa: forlove sig. Draga jeg undan: trække sig tilbage, und- drage sig. — Draga av jeg: trække Fodtøiet af sig. (Modsat: draga paa jeg). Draga aat jeg: trække til sig; søbe, indsjuge noget. Det drog aat: det stundede nær til. Han drog fyrr meg: han gav mig et Haab, lovede det saa halvveis. (Hedder ogsaa: Han drog meg Bon paa det). Det drog meg til: jeg fik ondt, blev syg. (Edm.). Han drog undan: han und- kom, blev reddet. Draga under jeg: tilvende sig, bemægtige sig. Draga upp: sætte Korn paa Stavrer til Tørring. (Toten). Dei drogo iftje baade eit: de bleve ifte enige, de vilde hver sin Vej. — Afledning: ere: Droga, Drog, dreg, Dregje; Draatt, Dratte, Dregt.

draga, v. a. (ar), forsyne en Baad med Straakfjel (Drag).

dragande, adv. slæbende; langsomt gaa- ende. Dei koma dragande. Han kom dragande med det.

Dragar, m. En som drager eller trækker; især en Snørefisser.

dragast, v. n. (dregst, drogst, dregest), 1) være længe, lide langt frem. Det drogst ut paa Kvelden. 2) slæbe, være besværet eller plaget med noget. Eg heve dregest med det længe. 3) brydes, hømpe, prøve Styrke.

Dragaas, m. Dværghjælle i en Lommer- slæde. Østerd. og fl.

Dragdoffa, f. Dragdukke, Bætte som sam- ler Rikdom til Huset.

Dragefyrr (-fu), f. Mælketo. Ei god Dra- getyr (f. draga, 3); ogsaa om en Giendom, som giver et stadigt Udbytte. B. Stift.

dragen, trækkende, f. dragsam.

Dragfisk, m. Fisk som er fanget paa Krog, Snørefisk (modsat Garnfisk). Afvig. Dra- gefisk, Dragarfisk.

Draghals, m. Ende af Kjølen i en Baad, hvor den bøier opad mod Stavnens.

Draging, f. Dragen, Trækning; Tiltræk- ning; Fiskerie med Snøre, o. f. v. (Sæd- vanlig med haardt „g“; i Hall. Dragjing).

Dragfista, f. Dragfiste, Kommode.

Dragfjerra, f. = Handfjerra.

Dragkrok, m. Fæstetrog paa en Harv, m. m.

Dragkula, f. et Slags Kortspil.

draglaus, adj. som mangler Skinner eller Beslag.

- Draglod** (o'), f. Form, hvori Jerntraad tilbirktes.
- Draglykffja**, f. Sleife, Dragknude.
- Dragmoske** (o'), m. Garnmaske, som er urigtig knyttet og derfor ikke holder.
- dragna**, v. n. (ar), 1) forlænges ved en Udstrækning (= togna), om Loug eller Traad. — 2) løsne, svigte, glippe (om en Knude, et Baand eller Fæste). Jf. rafna, slitna. — 3) figurlig: give efter, føie sig lidt, gjøre en Indrømmelse.
- Dragnet**, n. et Slags Fiskegarn. Dstherd.
- Dragning**, f. 1) Løselse, Eftergivelse (j. dragna). 2) = Draging.
- Drageim**, f. Draattarrein.
- Drageip**, n. Reb at trække med.
- dragsa**, v. n. (ar), slæbe, drage eller flytte noget med Møie. Ehl. Edm. Nordl. — Jf. drasfa, drasla.
- dragsam**, adj. tilbøielig til at trække noget til sig; især om Børn, som gjerne røre ved allehaande Ting og føre dem bort fra sin rette Plads. Hedder ogsaa: dragen (dragen).
- Drage**, m. Bærme, Bundsald, f. Gr. i Iran. Ndm. Nordl. (Andre St. Grage, Grugg og fl.). Jf. Dregse. G. N. dreggs, f. Eng. dregs.
- dragsen**, adj. besværlig, tung at føre eller haandtere. B. Stift. Nogle St. drassen og (i Nhl.) dreisen.
- Dragseng**, f. Geng som kan sammenknydes og udvides efter Behov.
- Dragsimla**, f. Keento som gaar i Spidsen for en Flok. Hall.
- Dragsmaal**, n. Strid, Brydning, Styrkeprøve; ogsaa Slagsmaal. Hall. og fl.
- Dragsmun** (u'), m. 1) en liden Eftergivelse eller Indrømmelse. 2) en Fordring, som kan formildes eller eftergives. Smaal. og flere.
- Dragspon**, m. = Refspon. Stjoldal.
- Dragster** (str), m. Dragen, Trækning; det at Tingene blive horisflæbte fra sin rette Plads (j. draga 6). Trondh.
- Dragsud**, f. Belgedrag, Havbelgernes Fremskyning og Tilbagetrækning paa Strandbredden. Nff. Edm. Andre St. Dragsu. Jf. Sub.
- Dragsvon** (oo), f. Forhaabning, halvt Løfte om at faae noget. Smaal.
- Dragnet** (o'), = Drageip.
- Dragsvæn**, n. Strømning efter et Fartoi.
- Dragsvind**, m. Lufstning, Lufftræk.
- dragsvind**, adj. vreden i Borten; om Træ, hvori Aarerne gaae noget skævt eller spiralet. Tel. Hertil Dragsvinda, f. en Bribning i Borten.
- Drake** (ff), m. 1) Drage, fabelagtig Slange eller Skibe. G. N. dreki, af Lat. draco. 2) Papirdrage, et Legetoi. 3) et Luffsyn, ligt en svævende Ildfugle eller tildeels som en Hob af Ildfugler. Nordenffelds.
- Dram** (el. Dramm), m. en Dram, Slurf, liden Drif, f. Gr. af Brandeviin. Jf. Eng. dram, som egentlig betyder Drachme (Dvintin).
- Dramb**, n. Pralerie; Stads og Pragt. Tel. (noget sjelden). Fara med Dramb og Drust. Ogsaa i Formen Drams. G. N. dramb, Dvermod.
- Drambdryssa**, f. Skryderie, Bravade, utrolig Historie. Sæt. Tel. (Tildeels udtalt Drambryffe).
- Drambdryssar**, m. en Storfsryder.
- drambsleg**, adj. stolt, stabselig, prunkende. Sæt. Tel.
- Drange**, m. 1, smalt Klipperey, Bjergspids eller Lange som stikker ud i Søen. Nordl. (noget sjelden). Nogle St. Draank, f. (Helg.). Jf. G. N. drangr, Steen som rager høit op af Jorden.
- Drange** (-gje), m. 2, Endetarm af Køer. Sæt. Jød. — **Drangkurv**, m. Fedt omkring Tarmene (?). Strebald.
- drangla**, v. n. drage, trække noget let, f. Gr. Rviste. Hard. — J. Dstherd. **Drangl**, m. en liden Stof eller Kjøp.
- [**Drank**, m. Bærme, Affald.
- drap**, dræbte, f. drepa.
- drasla**, v. slæbe, trække; j. drasfa.
- Drasa**, n. Besvær, Møie; især med noget som man skal drage eller bære. Tel. og fl.
- Dras**, m. et „Drag“ i Talen, en særegen Betoningsmaade. Ehl. og fl.
- drasfa**, v. n. (ar), slæbe, drage noget med sig (= dragfa). Paa Edm. drasle, drastle.
- Draug**, m. Dødning; Gjenganger, Spøgelse. (Temmelig alm.). Ufbig. **Drog** (o'), Edm. **Drau**, Dst. Bald. G. N. draugr.
- Draugblaaster**, m. smaa Opblusninger el. Ildpust i Gløder paa Ildstedet. Hall.
- Draugdans**, m. Dødningsdands. Hall.
- Draugdriv** (i'), n. et Slags Hudsygdom (omtr. som Allgust). „Draugdrev“, Hard.
- Draugflekk**, m. et Slags mørke Pletter paa Huden. Hall.
- Draugflypa**, f. en liden Knude el. Knort i Huden. Hall. — Forstjellig herfra er **Draugflora**, f. en liden Nibje el. Strible i Huden (andre Steder kaldet Bordflor).
- Draughjos**, n. Bøtteløs, Lygtemand. „Draughjos“, Habeland.
- Draugrop**, n. Lyd eller Strig, som man har troet at høre paa Steber, hvor Folk vare druknede. Nordl.
- Draugslag**, n. en vis Sygdom. Num.
- draugslagen**, adj. lam, følesløs, ligesom af Slag. „drogslaien“, Edm.
- Draugslæk**, m. et Slags Saar omkring Munden. Hall. J. Balders Draugslæk.
- Draugspy**, n. Troldsmør (Nostoc commune). „Drogspy“. Edm.
- Draugjøl**, n. et Slags bredbladet Tang. Helg. — Af Gunnerus anføres ogsaa: **Draugjød** (-ffjor), **Draugjegg**, og **Draug-**

traad som Navne paa forskjellige Tang-arter.

Draum, m. Drom, Drommeslyn; ogf. Indbildning, gjøglende Forestilling. Nogle St. Droyim. G. N. draumr. Heraf dreyhma.

draumleg, adj. om Forestilling: vild, gjøglende, lig en Drom. (Ejeld.).

Draumstad, m. Sted hvor man skal lægge Mærke til sine Dromme (f. Gr. i et nyt Huus). Tel.

draumstolen (o'), adj. som ikke kan dromme. Tel. G. N. draumstoli.

Draumsyn, f. Drommesyn.

draup, dryppebe; f. drjupa.

Drav, n. Mælk, Levninger af Mælk. (Sv. drav; Eng. draff). Ejeldnere om andet Slags Affald. Jf. Drevja, drevna, Drovnor.

Dravle, m. en Mælkeret; Mælk som er opfugt saaledes, at Osten killer sig fra Ballen og løber sammen i haarde Klumper. Mest brugt. vest og nord i Landet. (Isl. drakki). I Øst. om finere Ost af sød Mælk.

Dravvatn, n. den sidste Bæbste af Maltet i Brygningen. Spotsvits om daarligt M.

Draag, f. Drog (o'). Draak, f. Drosf.

Draap, n. Drab (= Dreying). G. N. dráp. Dgsaa Fordærvelse, Udelæggelse; jf. Handbraap. — **Draapsmann**, m. Drabsmand.

Draapaa, f. Drope. **Draasaa**, f. Drose.

Draatt, m. 1) Dragning, Trækning (af draga). G. N. drátt. Jf. Unddraatt, Sinedraatt. Især om Fiskerie med Snere. Trondh. — 2) Vindens Træk i Skyerne. Bestandraatt o. f. v. Jf. Drag, Dratte.

— 3) Noget som er sanket eller sammenstræbet; især om Nøsfoder til Kreaturene. Nordl. — 4) samlet Udbytte eller Produkt; især Mælkevarer, Smør og Ost. Avbraatt, Vubraatt, Sumdraatt. — 5) Redskaber til at trække med; a) Landtoug i et Fiskevod. B. Stift. b) Remmer og Stageringe i Hestesælen. Dstl. Dgsaa: Krog i en Flov eller Harv. I Smaal. Drort (oo). c) Kulle under et Fiskehvore (= Bæbne). Nordre Berg.

draatta, v. n. (ar), trække smaat, gjøre enkelte Thyf eller Træk med et Fiskehvore, medens man holder det i Een. Edm. og fl. Heraf Draatting, f. (I Nordl. Hiling).

Draatta, f. f. Draattarveim.

Draattarveim, f. en thyf og stærk Rem imellem Stagerne og Bortræet i en Hestesæle. B. Stift, Sæ. og fl. I Vald.

Draatta.

Draattartog (o'), n. Trækketoug i et Fiskevod.

Dregel (Dregjel), m. 1) Strimmel, smal Kant. „Ein ser berre som ein Dreiel 'ta di", f. Gr. om et Hjeld, som ligger bag et andet. Edm. G. N. dregill (Baand). — 2) Vandbord, Fjel som sættes paa langs

over Siderne af en Baad i Havøen (= Laustrip). Edm. Mest i Fleertal (Dreglar).

dregen (e'), part. (af draga), dragen; ud-dragen; samlet; ogf. faren, bortreist. Ud-talt: dregjen (e'), dre'jen (Tel. og fl.), dreien (mere almind.), drigen (f'), Sogn;

drigjen, el. drien, Dstl. Trondh. — Fleertal: dregne (dregne), nogle St. drigne.

Dregg, m. (Fl. Dreggjjer), Drag, lidet Anfer til en Baad. Holl. dreg; Nt. dragge.

— **Dreggfester**, f. Toug til en Drag.

dregla, v. n. (ar), vise sig som en Strimmel eller smal Kant (Dregel). Det dreglar umdan, om et Hjeld hvoraf man kun seer en Kant bag et nærmere Hjeld. Edm.

Dregla, f. en Fjel, en lang og tynd Plank. Hard. — **Dreglegard**, m. et Gjerde af tynde Fjelle.

Dregsa, f. en Hjalt, Lap. Nhl.

Dregse, n. Affald af Korn; løse Ar og Straa, som falde ud fra Kornbundterne. Nordre Berg.

Dregt, f. Fart, Løb. Baaten gjekk med si fulle Dregt. „Dragt", Nordl. og fl.

Drei, m. et Slag; f. sølg.

[**Dreia**, v. a. (ar), dreie, gjøre Dreierarbeide (= svarva). Fremmed Form (Nt. drejen, L. drehen); jf. Traad. Afvlg. „dreia til": slaae til, give En en „Drei", o: et Slag. B. Stift.

dreien, f. bregen. **dreisen**, f. dragfen.

dreiva, v. a. (er, de), sprede, udsprede, ud-brede, f. Gr. Hv. Klæder o. f. v. Hall. (breive). G. N. dreifa. (Af driva, dreiv).

dremba, v. n. (er, de), 1) flemme til (omtr. som: leggja til). Indh. „Han dræmt' te aa flo" (flog til). „Han dræmt' te aa gjekk" (trampede afsted). — 2) anstrenge sig, slæbe, flemme paa med et Arbeide. Dst. **dremba seg** (dræmb' seg): anspænde sig, trykke eller ligesom trykke sig for at faae noget frem (= kreista seg). I svenske Dial. dremma: slaae.

Dremba, f. Anspændelse, Noie for at faae noget frem (Kreisting). Dst. Jf. Kalvsdremba. — **Hedder** ogsaa **Drembing**, f.

Dreng, m. (Fl. Drengjer), 1) Karl, Ungkarl, voren Mandsperson. (Iffe om Børn). G. N. drengr. I Modsetning til „Mann" betegner Dreng en ugift Mand. — 2) Tjenestekarl, Tjener. Alm. (Sv. dräng). Dativ Fl. Drengjom. — 3) en Stof eller Stotte. Kister (?). I Hard. Selsdreg: en løftet Stotte til at bruge, naar man opsætter Hesser.

Drengkall, m. en ugift og noget gammel Mandsperson (= Sveintall). I B. Stift „Drengkall", medens andre Sammensætninger have „e", som Drengselon, drengjelaus, Drengjehjusa.

drenglaus, adj. som ikke har Tjener.

Drenglon, f. Lon for en Tjenestekarl.

Drengstova (o'), f. Stue eller Bærelse for

Tjenere. Jf. Borgstova.

Drep, n. 1) et dræbt Dyr. **Hard.** — 2) Forgift, noget som dræber. **Tel.** — Dunctelt i Talemaaben „Sitta aa skæpa paa Dana Drep'e“: arbejde af alle Kræfter. **Hard. G. N. drep:** Skade, Ulykke.

drepa (e'), v. a. (Drep, drap, drepet), dræbe. **Inf. afvig. drapa, Rand. draa-paa, Drf. Indh. Fleertal af Imperf. draapo, draape, Sæt. Tel. dropo, Hall. Supin. afvig. drope (o'), Edm. og fl.** — Særlig Betydn. 1) skade, for-dærve, knække. Det var det, som drap ogs (o: som skadede os, blev vor Ulykke). **Drin-delig:** slaae, ramme. **G. N. drepa, slaae, støde;** **Ang. drepan, d. f. Nt. dreyen, drapen:** at træffe, ligesom Ght. troskan, T. treffen. **Jf. Draap.** — 2) dræbe, døde, stille ved Livet. **Alm. Drepa ned:** fælde, dræbe i Mængde. **Drepa seg:** dræbe sig; ogsaa: ødelægge sig ved Anstrengelse; omkomme ved Uforsigtighed, saasom ved at reise ud i et farligt Veir.

Drepa, f. f. Atterdrepa.

drepen (e'), part. dræbt. Afvig. dropen (o'), Edm. og fl.

Dreping, f. Dræben, Slagterier.

drepfsam, adj. tilbeielig til at dræbe; om Rovdyr.

dresleg, f. dritleg. Drev, f. Driv.

Drevja, f. en blød Masse eller Røre, især om det mættede Malt i Brygningen. (Jf. Drav). B. Stift. 3 Hall. Drivju. Dgf. et Slags Blødfoder for Røer. Gbr.

drevla, v. n. fuge „Dravle“. Hall.

drevna, v. n. (ar), fjærne, smuldre, opløses langsomt (omtr. som rovna). „dremna“, Helg. **G. N. drafna.**

Dribb, m. et Stød eller Slag.

dribba, v. n. (ar), støde, slaae imod noget. (Til driva). **dribba til:** slumpe til, vove sig til. **Nordre Berg.**

Drift, f. 1) Drivning, det at noget driver afsted. Roma paa Drift, f. Gr. om Fartoi. Nordl. — 2) Drift, Tilskyndelse, Instinkt. (Sjeldnere). — 3) Syssel, Bidsomhed, Arbejde (s. driva); ogsaa: Flib, Travlhed. — 4) Noget som driver afsted, især om Sneec; Sneefog. **Gbr. (G. N. drift). 5) Trælafst, som er udlagt i en Elv til Flodning. Hall. og fl. 6) en Hob Creature, som man driver eller flytter til et andet Sted. Hertil Drifte-se, n. Creature som flyttes fra Hjemstedet. Driftemann, en Kvæghandler. Dstl.**

drifta, v. n. fyske, arbejde. B. Stift.

Driff, m. f. Dryff.

driffka, v. a. og n. (driff, draff, druff-fer), at driffe. **Inf. ogsaa drefke, Dstl. (G. N. drekka; Sv. dricka). Imperf. Fl. druffo. Supin. sædvanlig druffje'. — Betydn. 1) søbe, indsuge en Vædske. 2) om livløse Ting: træffe Væde til sig, blive**

vaad. 3) holde sig til stærk Drif, svire, være driffældig. Hertil: druffen, Dryff, Dryffja. — **Dritta Sol:** holde Julegæstebud. **Dritta Brudlaup:** være Gjæst i et Bryllup. **Dritta i seg:** træffe i sig; ogsaa: taale, f. **Gr. en bitter Tiltale.**

Driffkan, n. Driffe, Driffearer. Nhl. Gl-lers: Driffa, n. (f. **Gr. eit godt Driffa), Sogn, Hard. og fl. Driffe, n. Valders og fl. Andre St. Dryff, el. Driff, m. driffande, adj. driffelig, som kan driffes. Driftande Baror: Driffearer.**

Driffar, m. Driffebroder, Dranker. Dgsaa Navn paa en Sofugl, Mergulus Alle.

driffefjer, adj. tilbeielig til at driffe.

Driffelag, n. Driffeligde.

Driffesykja, f. ustyrlig Lyft til at driffe.

Driffing, f. Driffen; idelig Drif.

drilla, v. a. drypse, udstrøe. Noros.

[drilla, v. a. bore med Dril. (Tudf).

driplutt (i'), f. droplutt.

[drifteleg, og driftig, adj. = herdig, modig, djerv. (Af Tudsf).

Drit (ii), m. Farn; ogsaa Smuds, Skid-denhed.

drita (ii), v. n. (drit, dreit, dritet, i'), gjøre sit Behov (caecare). **Dgsaa G. N. Hertil Drita (i'), f. Diarrhee.**

driten (i'), adj. skidden. Sogn, Nordl. og fl.

dritleg (i'), adj. smudsig. Hertil vel ogsaa „dresli“: daarlig, usel, skrøbelig. Smaal.

dritnast (i'), v. n. blive skidden.

Dritneta, f. en stinende Art, Stachys sylvatica (?). „Dretnoto“, Bald.

Dritord (i'), n. ondfabsfulde Ord. Smaal.

Driv (i'), n. 1) Driven, det at noget driver. Roma paa Driv (f. Drift). Mange St. udtalt Drev, ogf. Dræv. — 2) Fiskerie med Garn, som man lader drive med Strømmen. **Trondh. — 3) Noget som driver eller flyger, som Sneec eller Vand i Storm. Enjodriv, Rennemdriv, Sjodriv. Baaten gjætt, so det stod Drivet fyre honom. — 4) Noget som bliver drevet eller indslaaet; især Stopning, Treveler af oppluffet Loug-værk, hvormed man tætter Fugerne i et Fartoi. (Jf. Si). — 5) Drivværk, Volter og Hjul i en Maskine. — 6) Ugravning (Gravering) paa Sølv og andet Metal. **Tel. og fl. — Driv (Drev) findes ogsaa brugt om et Kælværk, f. Gr. paa en Bro (Østerd.), men dette hedder ellers Handriv, der opfattes som Hand-riv (ligt Hand-tre).****

driva (ii), v. a. og n. (driv, dreiv; dri-ver, i'), 1) drive, støde, slaae ind, f. Gr. en Nagle. — 2) føre afsted, flytte, frem-drive. Søndensjelds især om at slaae Trælafst paa Elvene. — 3) holde i Drift, styre (en Gaard, et Brug). — 4) tilskynde, tvinge, nøde; ogsaa anstrenge, anspænde; gjøre megen Brug af. — 5) fordrive, bort-drive, f. Gr. en Sygdom. Hertil Drivpro-get: Der vondt, som vondt skal driva. — 6)

- kaste, slænge. Driva i Hop: kaste i Dynge. Nordland. Ogsaa om at slaae. Driva til: slaae til, give et Slag. Mandal og flere: Andre St. dribba til, dreia til. — 7) v. n. drive, flyge i Luften. G. N. drifa. Jf. fjufa, rjufa. NoGLE Steder ogsaa: styrte, falde til Siden. „Han dreiv stad“: han faldt overende. Edm. og fl. — 8) flyde afsted paa Vandet, for Vind eller Strøm (= refa). Ogsaa: sisse med Garn (Drivgarn) ved at holde dem i Søen og lade dem drive med Strømmen. — 9) spadserer, gaar frem og tilbage. Han gjætt og dreiv paa Solvet. Ogsaa stakke vidt omkring (ligesom refa). — 10) hysle, arbejde, bestille noget. Kvat er det, de driva paa? Dei driva med Spinning. Driva paa med Slaatten o. s. v.
- Driva** (i'), f. 1) en Stormbygge, hvoraf Sneen eller Vandet driver. 2) en stor Skjyding, Lummel, Forvirring. Det gjætt i ei Driva. B. Stift.
- drivande**, adj. 1) som kan drives. 2) dristig, dygtig, arbeidsom. Drivande Folk: dygtige Arbejdsfolk.
- Drivar**, m. Redskab at drive med; ogsaa en Styrrer, Fører, Kommander, ic.
- Driv-elsta** (i'), f. stormende Belt med Drev i Luften. Hall.
- Drivemaate**, m. Brugsmåade.
- driven** (i'), part. 1) dreven; tilskjyndt; tvungen; ogsaa benyttet, bestyret (s. driva). 2) øvet, erfaren i en Kunst. 3) graveret, udskaaen, om Sølvst. Lel. og fl.
- Drivgarde** (i'), m. en Stormbygge som driver Vandet op; en Styrtning af drivende Vand paa Søen. „Drivgare“, Edm. 3 Nordl. Kofgare.
- Drivgarn** (i'), n. Garn, som er bekvemt til at drive med (s. driva, 8). Trøndh.
- Drivhjul** (i'), n. Drivhjul.
- Driving**, f. Driven, Drivning.
- Drivjern** (i'), n. Jern at drive med; ogs. Huggejern. „Drevsjonn“, Østerd.
- Drivkast** (i'), n. Vindkast med Drev.
- drivkvit** (i', ii), adj. snehvid. Hedder ogsaa: drivende Kvit.
- drivla** (i), v. n. (ar), regne smaat, drive af Luften som Dug. „drevle“, Jndh.
- drivlast** (i'), v. n. forvikles, forvirres. Det drivlast fyre Augom: det løber sammen for Øinene, bliver utydeligt. B. Stift.
- Drivmjøll** (i'), f. løst, flygende Sne. „Drevmjell“, Øbr. Hall.
- Drivnåd**, m. Drift, Drivemaade.
- Drivsand** (i'), m. flygende Sand, Flyvesand.
- Drivsla** (ii), f. Drivning; især om Flaadning af Træløst. Lel. og fl.
- Drivsnjø** (i'), m. drivende Sne; ogsaa sammendreven Sne. „Drivsnjor“, Lel.
- Drivspan** (i'), m. = Respon. Nordl.
- drjosa**, v. n. (dryg, draus, droset), drysse, styrte ned (= dryssa). Lel. (No). Aug. dreosan; Goth. driusan: falde.
- drjug**, adj. 1) drøst, stor, betydelig; som indeholder meget, holder rigeligt Maal. Hedder: **drjug'e**, Hard. Wofe, Sogn og fl. **drug**, Nhl. Hall. Øbr. og fl. **dru**, Smaal. **dryg'e**, dryg, Nordenfjelds og fl. G. N. **drjügr**; Sv. **dryg**. — 2) vartig, som rækker langt, holder længe ud; f. Gr. om Madforraad, om Arbejder o. s. v. — 3) paastaellig, dristig, som gjør store Fordringer; ofte ogsaa: slem, svær, vanskelig at bestille med o. s. v. Heraf **drygja**, **Drygd**.
- Drjungleike**, m. Drøst; Varighed.
- Drjugom**, adv. rigelig, drøit, ret meget. Jndh. „drugom“ (Snaasen). Paa Edm. „i drygaa“. G. N. **drjügum**.
- drjugt**, adv. drøit (= drjugom).
- drjugvoren** (o'), adj. noget drøst; ogsaa langvarig.
- drjupa**, v. n. (dryp, draup, dropet, o'), dryppe, falde i Draaber. Tilbeels ogsaa om Huse, hvort det drypper fra Taget. Jnf. lyder forskjelligt: **drjupa** (Søndre Berg. og fl.), **drjøpe** (Edm. og fl.), **drupe**, **drype**, **drøpe**. G. N. **drjüpa**; Sv. **dryppa**. Heraf **Drop**, **Drope**, **drøppa**. — Det dryp ikke mytet Feitt av det: det giver ikke megen Fordeel. Det kortje dett eller dryp av honom: han holder sig meget stille, tager ikke Deel i nogen Ting. B. Stift.
- Drjuping**, f. Dryppen, Draabefald.
- Drog** (oo), f. 1) Bevægelse i Skjerne af Vind. Edm. og fl. Jf. **Drag**, **Draatt**. — 2) en Stormbygge, stærkt Vindstød. Nordl. hvor det ogsaa hedder **Droga**.
- Drog** (o'), f. 1) en kort Slæde at føre Lømmerskaffe paa; et Drag. (Af draga). Søndre Berg. Nhf. Østl. (Andre Steder Styttling, Baga). — 2) et Sted hvor man drager noget; en Bjergsti hvor Ved og Lømmen trækkes ned. Øbr. — 3) Dei hvor et Dyr har krøbet eller nedtraadt Græsset; især om Idderens Ved fra Vandet til sin Hule. Eff. Edm. og fl. — 4) en lang Huulning i Jorden, en liben Dal. Østl. (Rom.).
- Drog** (o'), m. f. Drag.
- Droga** (o'), f. 1) en Dragt Ved, som man trækker med Hænderne; ogsaa en Løvgreen belæsset med Hø, og lignende. Mange St. (Rbg. Lel. Edm. og fl.). G. N. **draga**, acc. **drögu**. — 2) et stort Følge, en lang fremfærdende Rakke. Lel.
- Drogrol** (o'), pl. f. Pletter eller Striber, især paa Vand. Sæt.
- droglutt** (o'), adj. stribet eller plettet. Sæt. Jf. droplutt, drovnut.
- Droff** (o'), f. (Fl. Dreker, e'), Pige, Pigebarn. Nm. Andre St. **Djofa** (o'), **Djofe** (tilbeels paa Edm.), **Dakja**, **Jessja** og fl.
- Drol** (oo), n. Sted, Plads, liben Flade eller Sump. Herdrol (Sted hvor der vorer Vær). Moltedrol (= Moltemyr). Jndh. (Sparbu). 3 svenske Dial. **drol**: Sump, Myr.

- Drold**, m. (Dgenavn), = Estril.
- Drold**, m. liden Kugle eller Knude i Løi (f. Gr. paa Gardiner); rund Føtøp paa Bærter. Tel. (Binje). Hertil Drolleblom, Sonchus, og fl.
- droma** (oo), v. n. (ar), nøle, være seensfærdig, gaae seent; ogsaa: tale langsomt, m. m. Hall. Hertil Drom, m. en seensfærdig Person. Droming, f. Nølen. Dromegang (=gøng), m. langsom Gang. Jf. Jsl. dræmt: langsomt.
- Dronning**, f. Drottning.
- Drop** (o'), n. Dryp, Draabefald, f. Gr. fra et Lag. Abg. Mandal, Tel. og fl. Af drjupa.
- Drope** (o'), m. en Draabe. Nogle Steder **Droppe**, **Draapa**, **Draapaa**. G. N. dropi. Ogsaa om en liden Slump eller Portion af Vædske (= Sope, Svætt).
- dropen** (o'), part. dryppet (neddropen). Nogle St. ogsaa for dreppen.
- dropfri** (el. dropefri), adj. draabefri, tæt i Taget.
- dropla** (o'), v. n. (ar), dryppe smaat, falde i smaa Draaber.
- droplutt** (o'), adj. spraglet, smaapletet. Tel. B. Stift og fl. Ogsaa droplaatt, Helg. dreplaatt, Drk. Østerd. Hertil et Konavn: Dropla.
- Droprenna**, f. Afsløbrende for Tagdryp. Telemarken.
- Droptstein**, m. Drypsteen, Stalaktit.
- Dros** (oo), f. Dame, rig eller meget anseet Kvinde. Tel. (Landsf. 125). G. N. drós.
- Drose** (o'), m. 1) Flok, Folge, stor Hob. Hall. Tel. og fl. — 2) Kornbynge, Korn som er aftarstet, men ikke renset eller drøstet. Mest brugl. i de nordlige Egne. Afvig. **Drosse**, **Vald**. **Drossa**, **Draasaa**. Drk. Østerd. Toten; **Traasaa**, **Smaal**. (Sv. dråse). Jf. drjosa og dryssa.
- Drott**, f. Draatt.
- Drott**, m. Herre; Gier. 3 Sammensætningen Landdrott. G. N. dröttinn.
- Drottning** (oo), f. Dronning (egentl. Hesterinde). Nu sædvanlig udtalt Dronning.
- Drovnor** (o'), pl. f. Spætter, Smaapletter. „Drobnu“, Hall. Jf. brevna.
- drovnut** (o'), adj. spraglet, smaapletet. „drobnutt“, Hall. Jf. droplutt, droglutt.
- drug**, drugom, f. drjug.
- druffen**, adj. 1) uddruffen, udfømt. 2) fuldsuguet af Vædske. Jf. sjodrukken, vatsdruffen. 3) druffen, beruset. (druffjen).
- Druffenkap**, m. Ruus, beruset Tilstand.
- drufna**, v. n. (ar), drufne, kvæles i Vand (ogsf. af Damp, Røg el. Stank). G. N. drukna.
- Drufna**, f. druffen Tilstand, Ruus. „E saag ifkje nosa Drufne paa 'naa“. Edm. Jf. Dryfna.
- Drull**, m. Dron, Skrald. Edm.
- Drumb**, m. Btaa, liden Rum i et Hjerne,
- f. Gr. ved en Trappe. Loftstrumb. Tel. (Mo og fl.).
- Drumba**, f. Klods, tyk og drøt Tingest; f. Gr. om Frugter (Nødder); ogsaa om Dyr. Gard. Bøfs. (G. N. drumbr, Klods).
- druna** (drunne), v. f. drynja.
- drunta**, v. n. (ar), 1) nøle, søle Liden bort, ifke blive færdig. Vestenfjelds. (Ogsaa i svenske og danske Dial.). Jf. droma. — 2) knurre, suurmule, vise en vranten Stemning. Hall. — 3) fjerte (pedere). Dstl. Hertil Drunt, m. Fjert. Ogsaa i svenske Dial.
- drupa** (uu), v. n. (er, te), hange, lude, bøje sig ned; f. Gr. om Grene paa Træer. Num. Hall. G. N. drupa. Forfjelligt fra drjupa.
- drus** (uu), og **drusen**, adj. drøt, fyldig; ogsaa: gavmlig, rundhaandet. Jæd.
- drusa**, v. n. (er, te), styrte frem, strømme til; ogsaa: slumpe til (= russe til). Nordre Berg. Nordl. (Jf. drjosa).
- drusla**, v. n. (ar), regne smaat eller thndt, i smaa Draaber. Tel. Nogle St. drysla (y').
- drust** (uu), adv. rigeligt, overflødig; ogsaa: prægtigt, herligt. Tel.
- Drust** (u'), f. Pragt, Stads, Glands. Tel. (sjelden). Jf. Dramb.
- druste** (dryssede), f. dryssa.
- drusteleg** (u'), adj. prægtlig, glimrende. Tel. (meget brugl.), Gard.
- Druva** f. Drue, Bilndrue.
- drya**, f. drygja.
- dryta**, v. a. (er, te), drøfte, rense Korn for Avner ved en stærk Omrystelse. Sv. dröfta (Miez 101). Figurlig: prøve eller grandfse en Sag. Maafsee oprindl. drifta.
- Drysta**, f. en Portion Korn til at drøfte; et Trug fuldt. Edm. og fl.
- Drystetrog** (o'), n. et bredt Trug, hvori Kornet drøstes. Ogsaa kaldet Drysting, m. B. Stift, og Drystel, m. Nordl.
- Drysting**, f. Drøstning, Renselse.
- Dryg**, m. Droielse, Forslag, Varighed Der itkje noten Dryg i det. Tel. og fl. Jf. Drygd, Drygfla.
- dryg**, adj. f. drjug.
- Drygd**, f. Drøthed, Omfang; Varighed. (Af drjug). Valbers og fl. 3 Hall. Drygu, f.
- drygja**, v. a. (er, de), 1) gjøre drøiere, forlange, gjøre at noget bliver varigt. G. N. drygja. — 2) forhale Liden, opfatte noget, nøle, tøve. Eg drygde til kvæds. Dryg no intje for længe! (Meget brugl.) Inf. udtales sædvanlig drya (drye), ligesaa Præs. dryer (drye); derimod tydeligt Imperf. drygde, Sup. drygt. — Saaledes ogsaa drygjast (dryast): blive drøt; vare længe, komme seent til Ende.
- Drygja**, f. f. Drygfla.
- drygjaunde**, adj. i Forbind. Der itkje drygjaunde længer: det er ifke raabeligt at opsætte det længere.

Drygjel, f. Drogje.

drygjeleg, adj. som gjør Tingen drøiere.

drygjen, adj. 1) = drygjeleg; 2) seensferdig, nølende. (Fl. drygne).

Drygn, f. f. Drygd.

Drygsla, og **Drygsl**, f. 1) Drøiselse, noget som gjør en Ting drøiere eller varigere. (Matardrygsla). Hebber ogsaa **Dryg**, m. **Drygja**, f. og **Drygjelse**, n. — 2) Forhaling, Nølen, Opsættelse. Hebber ogsaa **Drygging**, f.

Drykk, m. 1) Drik, det at man drikker (= Driffting). Ogsaa: Nydelse af stærke Drikke; Svir, Fylberie. — 2) med Fl. **Drykkjer**: en Drik, Slurt, Portion at drikke paa een Gang. — 3) drikkelig Bødste, Drikkevaarer. Forstedrykt, Selsedrykt. — Formen **Drykk** er mest brugt. vest og syd i Landet; andre Steder: **Driff**. G. N. drykk.

Drykkja, f. Gjøstebud, Gilde (= Mata). Mhl. og fl. G. N. drykkja. — **Drykkjebasse**, og **Drykkjekåll**, m. Svirebroder. **Hall**, og fl. **Drykkjelag**, n. Drifkelag. **drykkjevand**, adj. kræsen med Hensyn til Drik.

Dryna, f. Drif, Druffenfab. **Hall**.

dryla, v. a. (er, te), kaste, slænge, kyle afsleb. Han drylte det fraa seg. Edm.

Dryn (y), m. 1) en svag Brølen, Kærnes Løffetone (f. drynja). Tel. — 2) Drøn, Bragen (= Døn). Mandal.

drynja, v. n. (dryn, drunde, drunt), give en svag langtrukken Lyd, bage uden at aabne Munden; om Kær, f. Gr. naar de stunde efter Joder. Tel. **Hall**, og fl. Paa Rom. **drunne** (druna?). Andre Steder tryta. I Sverige **dryna**, drøna; i Danmark **drynne** og fl.

Dryp (y), n. Dryppen (af drjupa). **Hard**. **Drypel** (hy), m. Drøbel i Halsen (= Uv, Uly). **Hall**. **Bufter**.

dryssa, v. n. (dryss, druste, drust), 1) drysse, styrte ned, spredes; f. Gr. om Korn. (Jf. drjofa). — 2) strømme, styrte frem. **Hall**, og fl. — 3) v. a. udstrøe, udsprede. Jf. dyssa.

Dryssa, f. 1) en Dryssefæse, Sufferfæse. **Magle St.** „Drofa“. Dstl.

Dryssa, f. 2, Skryberie, Overdrivelse, forvansket Myt (= Geyfa, Skrynja). Tel. Jf. **Drambdryssa**.

dræg, f. draga. **dræmme**, f. dræmba.

dræpa, f. dræpa.

Drætte, n. 1) Dragen, Trækning; f. Gr. ved Fiskerie. Af Draatt. — 2) Skærnes Gang (= Draatt, Drog). Nordre Berg. Ogsaa Strømning i Vandet. Num. og fl. — 3) Dræt, Skagler og Trækketoi, f. Gr. for en Flov. Dstl. (Jf. Veite, Greide). — 4) en kort Slæde, Sommer-slæde (= Drog, Sthytting). Soqn, Søtersd. — 5) et libet Læs (= Drogje). Tel. — 6) Løi, Ting som man slæber med sig; ogsaa Slæng, Følge, Selskab. Nordre Berg.

Drættehake (tje), m. Krog hvormed Lemmerstøffe fæstes til Kjørsel. Sæt.

drag, adj. duelig til at drage; om Hest som er fuldvoeren og kan bruges til Kjørsel. Gbr. Dstl. Ellers i Sammensætning: dragende, som harddrag, feindrag, langdrag. G. N. drægr. (Af draga, drog).

Drøgje, n. en Dragt, et Knippe til at drage, f. Gr. af Ved, Stænger, Kviste; ogsaa et libet Læs (= Droga, Drætte). B. Stift. Ellers i anden Form: **Drøgiende** (Drøggjind), n. **Hall**, og **Drygjel**, **Valders**. **Drøgje** bruges ogsaa spotvis om en seensferdig Person, som man altid maa drive og paafynde.

drøla, v. n. (er, te), nøle, søle Tiden bort. Nordre Berg. **Nordl**.

drøn, f. drynja. **drøpe**, f. drjupa.

Drøs, n. Sladder. **Nordl**.

Drøsa, f. Sladderhistorie. Føra Drøfor: fare med Sladder. Nordre Berg. **Trondhjem**, **Nordl**. G. N. drøsa.

drøsa, v. n. (er, te), 1) sladre, føre løst, unyttig Snak. **Nordl**. Edm. og fl. — 2) snakke længe, prate (= røda, svalla). Mj. — 3) søle Tiden bort, nøle (= drøla, drunta). Dstl. ogsaa ved **Trondh**.

Drøsing, f. Sladder, unyttig Snak.

drøygja, v. n. (er, de), sagle, blive vaad omkring Munden; om døde Mennesker. **Hall**. Vel egentlig: vise Dødstegn; af Draug.

Drøym, m. en seensferdig Person. Ogsaa det samme som Draum. Edm. og flere. Jf. **drøma**.

drøyma, v. n. (er, de), drømme. Af Draum. G. N. drøyma. Ganga og drøyma: gaae i Tanker, i Forvirring; være søvrig eller seensferdig i sin Gjerning. Ogsaa v. a. Eg drøymde meg redd. Han drøymde Moer si (om sin Moder).

drøymen, adj. seensferdig; ogsaa tantespredt, forvitret.

Drøyming, f. Drømmerie; Indbilledninger. **drøypa** v. a. (er, te), stænke, lyde, lade dryppe. (Af drjupa, draup). Søndre Berg. og fl. G. N. dreypa.

du, pron. (for anden Person): du. G. N. þú. Tilsvarende Affektiv: deg, deels ud-talt bredt som „dag“ (Søndre Berg. Tshj.), deels luft som „deeg“ (Soqn, Mj. Tel. og fl.), og forkortet: de, med luft e Num. **Hall**. Vald. Gbr. Edm. Ndm. Dstl.). G. N. þik. Særskilt Dativ: der (ee) i Mhl. (sjelden), de, i Søtersd. Fleertal: de (for- hen anført). — Ofte brugt i Betydningen: man, eller vi. Det gjeng itte akt, som du bonar. Det fusar, som du høyrde ein Føfs. — Ofte ogsaa uden egentlig Betydning tilføjet til en Sætning; f. Gr. Eg heve høyr det ofta, du. Der no alltid so, du, at det vil minta.

dua, v. a. (ar), tiltale med „du“.

dubba, v. n. (ar), bukke sig, lude, niffe;

- f. Gr. af *Sovn* (= *duva*). Nogle St. *duppa*; ved *Mandal*: *jubba* (maafsee for *jubba*).
- [*Dubbel*, adj. dobbelt (= *twifald*). Fr. *double*. *Dubl*, n. en *Beie*; f. *Duwl*. *dubla*, v. n. (ar), ødfe, forøde noget. (Ejelden). S. *fordubla*. *Dublung*, m. ffult *Nagle* imellem *Staverne* i et *Kar*. Sæt. *Edm.* og fl. *Ogfaa* kaldet *Dimling* (Nordl.) og *Blinding*. *due*, v. f. *duga*, *duva*, *dua*. *Dufs*, m. *Duft*, *Lop*, *Kvast*. Tel. — *Duffeblom*, *Skabiofe* (Urt). *duffurt*, adj. *duffet*, *kvastformig*. *Duft*, f. *Støv*, især om fint *Støv* af noget som bliver *knuft* eller *malet*; f. Gr. *Meelstøv*. *Ufveg*. *Duvt*, *Sogn*, *Nhl.* og flere. *Dyft* (y), *Edm.* G. N. *duft*, *dupt*. Jf. *Dumt*. *Duft*, f. (2), f. *Dyft*. *duftra*, f. *dyfta*. *Dug* (u'), m. *Duelighed*, *Styrke*; *Nytte*, *Hjælp*, *Forslag*. Tel. og fl. G. N. *dugr*. *duga* (u'), v. n. (er, de), *due*, *hjelpe*, *nytte*, *være* tjenlig eller *dygtig* til noget. *Inf.* *lyder* ogsaa: *due*, *duve* (Helg.), *dauge* (Drf.). G. N. *duga*; Sv. *duga*. *Præs.* *duger*, ogsaa *dugjer* (Tel. og fl.) og *dygje*, *dye* (Edm. for *dugje*). G. N. *augir*. *Froniff* som *Trufel*: *Eg* skal *duga* *deg*: *jeg* skal *hjelpe* (el. *lære*) *dig*. Tel. og fl. *dugande*, adj. *dygtig*, *tilftræffelig*, *rigelig*. *duglaus*, adj. *kræftløs*, *uuelig*. Tel. *dugleg* (og *dugeleg*), adj. *duelig*, *dygtig*. G. N. *duglegr*. — *duglege*, adv. *dygtigt*, *rigeligt*, *ret* *tilgavn*s. *Dugløysa*, f. *Svagbed*, *Uuelighed*. *Dugnad* (u'), m. *Hjælp* til et *Foretagende*; *Underftøttelse* med *Materialer* til *Husebygning*, og *beslige*. *Nhl.* *Mere* alm. om *Arbeidshjælp*, især en *Sammenkomst* af *Naboer* for at *hjelpe* *En* til at *udføre* et *Arbeide* i en *fort* *Lid*; *saalebes*: *Slaatte-dugnad*, *Lekkjedugnad* og flere. *Ogfaa* et *Gjæstebud* for *Deeltagerne* i *Arbeidet*. — *Ordet* *lyder*: *Dugna*?, *Sogn*, *Nhl.* *Nyf.* *Hall.* *Valders*; *Dunad*, *Nyf.* *Edm.* *Duna*, *Ndm.* og fl. *Dona*, *Drf.* *Gbr.* *Dugning*, *Tel.* *Abg.* *Doning*, *Ostherd.* *Dovning* og *Domning*, *Hedemf.* *Buifr.* — G. N. *dugnadr*, *Hjælp*. *Dugur* (*Davre*), f. *Dagverb*. *Duf* (uu), m. 1) *Dug*, *Klæde*; *Bordbug*, *Haandbug*. G. N. *dåkr*. *Ogfaa* om *enkelte* *Klædningsstykker*. *Brjostbud*, *Søtsbud*. — 2) *Bæv*, *vævet* *Loi*. *Segsbud*, *Botøsbud*. — 3) *Bævbredde*, *Stykke*, f. Gr. i *eit* *Seil*. *Sogn* og fl. Jf. *Baad*, *Stav*, *Dyft*. — 4) en *Kreds* eller *Dngang* ved *Alteret* (= *Blåja*). *Ramb.* — 5) en *afgrøstet* *Årde* eller *Leig* i en *Myr*, en *liben* *Åger* af *Myrjord*. *Mandal*, *Abg.* *Tel.* *duka*, v. a. (ar), 1) *duge*, *bedække* med *Dug*. — 2) *lægge* i *Folde*, *sammenlægge*, f. Gr. et *Seil*. *Nordl.* — 3) *afgrøstet* et *Jordstykke*, *afstikke* *Ruder* eller *Leiger* i en *Myr*. *Mandal*, *Tel.* *Hertil* *Dufing*, f. *Ufgrøftning*. *dukka*, v. n. (ar), *dyffe* til *Vand*. *dukta* under: *føre* *fig* under *Vandfladen*. *Nt.* *duken*; *Eng.* *duck*. *Duffar*, m. en *Dykker*. *Dul* (u'), n. *Stjul*, *Fordølgelse*. J *Dule*: *ffult*, *hemmeligt*, i *Stilhed*. *Ogfaa* i *Dulom*, „i *Dulaa*“, *Eff.* G. N. *dulr*, m. (Eil *dylja*). *Duld* (u'), f. *Stilhed*, *Stjul* (= *Dul*), *Hard*. *Det* *gjætt* i *Duldi*. *duld*, part. *dulgt*, *ffult*, f. *dylja*. *dulen* (u'), adj. *drøi*, som *indeholder* (eller *egentlig* *ffjuler*) *meget*. *En* *dulen* *Vater*: en *Åger*, som er *flad* og *jævn* og *derfor* *større* end *den* *seer* *ud* *til* at *være*. *Eff.* *Paa* *Edm.* *dülen* (y). *Dulheim* (u'), *Stjul* (egentl. *Stjulested*). *Paa* *Edm.* *Dyleim* (y). „J *Dyleimaa*“ (*Dulheimom*): i *Stilhed*, *hemmeligt*. *Dull*, m. et *Spand*, f. *Dall*. *dulla*, *løbe*, *trave*, f. *dulta*. *dultram* (u'), adj. *udholdende* i at *dølge* noget; *paalbedigt* til at *beyare* en *Hemmelighed*. *Tel.* J *Hall.* *døltram*. *dulfam* (u'), *forbeholden*, som *gjerne* *dølge* noget. *Dulsmaal*, n. *Dølgemaal*; *Sag* som *holbes* *hemmelig*. *Dult*, n. *Trav* (f. *dulta*). *Hall.* *Ellers*: *Dull*, *Ringerige*; *Dilt*, *Gbr.* og fl. *dulta*, v. n. (ar), 1) *pusle*, *fysle* med noget *smaat*. *Hard*. — 2) *trave*, *løbe* med *forte* *Skridt*. *Hall.* *Ellers* i *forffjellig* *Form*: *dulle*, *Ringerige*; *dille*, *Kommerige*; *dilte*, *Gbr.* og fl. *tilte*, *Smaal*. — Jf. ogsaa: *dalta*, *dalla*, *dalbra*. *Dumb* (?), m. *Uffald* af *Værter*; *smaa* *Stumper* af *Stille* og *Blade*. *Toten* og fl. i *Formen* *Dummer* og *Dommer* (*Fleertal*); *ffjeldnere* *Dum* (*Dommen*). *Dumba*, f. *Støv*, *let* og *flint* *Uffald*, som *spæver* i *Lusten* eller *esterhaanden* *fæfter* *fig* i *Hufene* *paa* *Bægge*, *Klæder* o. s. v. (*Mest* alm. om *det* *Støv*, som *opkommer* ved *Korntærffning*). *Nogle* *Steder* *ubtalt* *Dumma* og *Domme*. G. N. *dumba*. Jf. *Damb* og *demba*. *Dumbesty*, f. *støvagtigt* *Skjæffe*, = *Demba*. *Dumbeyeder*, n. *uklar* eller *taaget* *Luft*. „*Dumbeyør*“, *Tel.* *Dumbjolla*, f. et *Slags* *Bjælde*, *bestaaende* af en *rund* *Kapsel* med *indlagte* *Kugler*, som ved *Ryffelse* *give* en *mat* *Klang*. (*Bruges* ved *Kjørsel* *paa* *Snee*). G. N. *dynbjalla*; *men* *maafsee* *egentl.* „*dumb*“ (o: *mat* el. *dunfel*) *Bjælde*. Jf. *Dumbeyffa*. *dumburt*, adj. *fføvet*, *fuld* af *Støv*. *dumhøyr*, adj. *svag* *paa* *Hørelsen*, *noget* *døv*. *Dfl.*

- dumla**, v. n. (ar), søle, tumle, løse med sine Sager. Sogn, og fl. (Sf. dubla og sumla).
Duml (Dummel), n. Søler, Uorden i Huset. Dsterd.
- dumleg**, adj. uklar, dunkel, mørk; om Luf-ten. Drf. Ved Røros „dumlen“.
- dumm** (el. dum), adj. 1) stum, som ikke kan tale. Alm. dumm; nogle St. dum'e; men skulde egentlig hedde dumb. G. N. dumbr; Ung. dumb, Goth. dumbs. — 2) dunkel, uklar, f. Gr. om Glas; ogsaa om Lufsten (lige som dimm). Gbr. Drf. Sjeldnere om Lyden: mat, svag (Sf. dumhøyrð). Derimod ofte i en ny Betydning: taabelig, tøset (efter det Tydske).
- Dumme**, m. Kroq, Hage i Sjøangerne paa Døre og Vinduer. Nyl. Hard. Sogn, Nordl. Nogle St. Domme, ogsaa Dom. Eff., Dommær, Sogn (Lyster).
- Dumming**, m. En som er stum.
- Dump**, f. (og m.), en Fordybning, Huulning i Jorden (= Doff). Smaal. Rom. Gbr. Vald. Afbig. Daamp, Ndm. Ogsaa et lavere Rum, Fod-Rum i en Bogn eller Slæde. Dstl.
- Dump**, m. 1) et Fald, en Nedstyrtning. Ndm. Ogsaa Lyd af noget som falder (= Duff). Drf. — 2) Vindstød, Windbyge. Fosen.
- dumpa**, v. n. (ar), falde pludselig; ogsaa: hoppe ned, løbe i Vandet. Dstl. (G. N. dumpa, støde). Sf. stumpa.
- Dumpenæter**, pl. f. Farnæter.
- Dumputt**, adj. usjvn, fuld af Huulninger.
- Dumstut**, m. En som tier i urette Tid, el. forsømmer at sige noget nødvendigt.
- Dumt**, n. Støv (= Dumba, Dust). Jndy.
- Dumveffja**, f. en liden Bjælde (= Stallveffja). Hall.
- Dun** (uu), n. (og f.), Duun, finere Hudbe-dækning paa Fugle. Afbig. Don, Dstl. G. N. dünn, m. Eng. down.
- Dun** (u'), m. Drøn, Bulder. Eff. Nyl. Nbg. og fl. Tilbeels ogsaa Dune (u'). Afbig. Don, Daan, Drf. Ellers: Dyn (y'). Sv. dån.
- duna** (u'), v. n. (ar), drønne, dundre (= dynja). Nyl. Eff. Hall. og fl. G. N. duna.
- Duna**, f. f. Dyna. Dunad, f. Dugnad.
- dunast** (uu), v. n. blive dunet, faae Hæder, om Fugleunger.
- Dunder** (Dundr), m. 1) en dundrende Lyd. — 2) et Navn paa Fanden. Til Dunders: Fanden i Bold. Sdm.
- dundra**, v. n. (ar), dundre, drøne, buldre. Egentl. dun-ra, f. dynja. — dundrande, adj. buldrende. Dundering, f. stort Bulder.
- Dune** (u'), m. en Flok, Høb, Rængde, især af Dyr eller Fugle. Hard. Tel. Hall. G. N. durr (?). Heraf dyna. — E. ogsaa Dun, m.
- dunga**, v. a. (ar), opdynge, lægge i Dyn-ger. Dunga i Høp.
- Dunge** (gje), m. Dyng, sammentastet Høb. Alm. vest og nord i Landet. (Ogsaa i svenske Dial.). Nogle St. Dyingja. — **Dungedyr** (y), f. Bagder i Føhuse (hvor Mæg udkastes). Dungestad, m. og Dungestøde, n. Sted hvor en Gjødselbynge har ligget. 3 Dungebis (ii): i Dynger, i store Høbe.
- Dungla**, v. n. strømme frem; om Skyer, ogsaa om Vølger. Hall.
- Dunjord**, f. et Slags løs og let Jord. Ogsaa kaldet **Dunmold**. Mandal.
- Dunk**, m. 1, et lydeligt Slag eller Stød, f. Gr. paa en Bæg; ogsaa Lyd af noget som falder ned (= Duns). G. N. dynkr.
- Dunk**, m. 2, en Dunk (= Kagge).
- dunka**, v. n. (ar), frembringe en dump Lyd, f. Gr. ved at banke paa noget haardt; ogsaa om noget tungt, som falder ned. (Sf. dunfa). Sv. dunka.
- Dun=Kril**, m. meget fmaa Unger af Silb. Helg. (Sf. Mad).
- Dunmold**, f. Dunjord.
- dunna**, v. n. (ar), fylde i Huset med Madlavning eller andre daglige Smaa-Arbej-der. Sdm. og fl. 3 Nyl. donca. Tel. dunda (Gislafon). Sf. dunfa. Hertil **Dunn**, n. og **Dunning**, f. Smaaahøler.
- Dunna**, f. et Slags And (Fugl). Lster. (Ogsaa Færøisk). G. N. dunna.
- Duns**, m. 1, dump Lyd af noget tungt, som falder ned eller støder imod en anden Ting. Sv. duns.
- Duns**, m. 2, Damp af Jorden. Nordl. og fl. Maastee efter det tydske Dunst.
- dunsa**, v. n. (ar), dundre, give en Lyd, som naar noget tungt styrter ned. Temmelig alm. Sv. dunsa.
- Dunsa**, f. og **Dunsar**, m. en stor og fyl-dig Kroq; En som tramper eller gaar tungt.
- Dun-seng**, f. Duunseng; Hæderdyne.
- Dun=Krift**, f. om en fortrolig Samtale el. Underhandling. Eg giæft i Dunskrift med honom um det: jeg talede fortrolig med ham derom, søgte med Hlid at formaae ham dertil, o. f. v. Sdm. (Uvis Grund).
- Dunvær**, n. Sted hvor mange Søfugle have Rede og saaledes efterlade megen Duun. Nordl.
- Dupp**, m. Top, Duff (= Duffs). Drf.
- duppa**, v. a. (ar), dyppe, neddyppe (= duva). Dstl. Sv. doppa. — Ogsaa v. n. niffe (= dubba), f. duva.
- Duppa**, f. Dypvelse til Mad. Dstl. Ogsaa Dupp, el. Dopp, m. Nordl.
- Dur** (u'), en gammel Form af Dyr (y), f. en Dør, tildeels brugt i Sammensætning, som Durhella, Durflba, Durstoft; ogsaa omverlende med Dura (G. N. dura, gen. pl.), saaledes: Duragaact, f. Dørfarm; Dørtærkel. Tel. Duraball, m. Forbæ-relse (?). Landst. 15. Durakinn, f. Dør-stolpe. (Bugge, Folv. 30). Dura-ring,

- m. Ferkring til Haandtag paa en Dør.
Durafute, m. Bislag. (Landst. 853). Jf. twidurad.
- Dur** (uu), m. Bulder, Susen, eensformig Lyd (s. dura). Nogle St. Tur.
- Dur**, el. **Duur** (Dovre), s. Dagverd.
- dura** (uu), v. n. buldre, larme, fuse; om en langvarig, eensformig Lyd. Søndre Berg. Tel. Hall. og fl. Andre St. тура. — Maaskee fremmedt, eller ogsaa en Form af bundra (?).
- Durgaupa** (u'), f. den øvre Deel af en Dørfarm. Hall. 3 Nhl. Dyragaupa (y').
- Durbella**, f. slab Steen til Krappe ved en Dør. Tel. Hall.
- Durhogg**, n. Dørhug, liden Tværfure i Midten af Underlæben. Tel.
- During** (uu), f. Susen, Bulder, s. dura.
- Durjarn**, n. Dørfjern. „Durejenn“, Tel.
- Durm**, n. og durmen, s. dornen.
- Durkida**, f. = Veitkida. Hall. (=kja).
- Durstoff**, m. Lærstet, Dørfærstel. Sæt. Tel. Hall. Andre St. Dyrstoff.
- Durvegg**, m. Dørvæg. Jf. Rinnung.
- Dus** (uu), n. Hvile, Standsning, Opholdsstund efter Storm eller Uveir (= Dov, Løge, Logn). B. Stift, Nordl.
- Dusa** (uu), m. Stød, Slag. Hard. Edm.
- dusa**, v. n. (er, te), 1) hvile, standse, udhvile sig; ogs. sidde stille af Træthed eller Døstighed. Sitja og dusa. B. Stift, Nordl. og fl. Paa Jæd. dosa (o'). Jæl. dása. — 2) fagte, stilles; om Storm og Uveir. Nordre Berg. Det duste paa: det blev stillere. — 3) falde, styrte, som ved et Slag. Eg fætt so vombt, at eg hadde so nær dust. Nordre Berg.
- dusa**, v. n. (ar), leve i Suus og Duus. Drita og dusa. (Landst. 769). Jf. dusa.
- dusen**, adj. døsig, stille.
- [**Dusing**, m. Dufin, Lyft. Nogle St. Dusing (y'), m. og Dufin, n. Fr. douzaine.
- Dust**, n. 1) Støi, Tummel. — 2) Taageregn.
- Dust**, m. Dust, Kvast, Bust (= Dufs, Dupp, Skuv).
- dusta**, v. n. (ar), 1) støie, tumle, boltre sig, som i en Leg. B. Stift. — 2) regne smaat, som af Taage. Dstl. Sv. dusta.
- Dustregn**, n. fin Regn, Støvregn. Dstl.
- dusla** (?), v. n. græsse, gaae og æde; f. Gr. om en Ko. Edm. (i Formen dultle eller dultse).
- dusla**, v. n. (ar), syhle i Huset (= dunna). Hard. Hertil Dufs, n. Smaaslyser, Vastning og deslige.
- dust** (u'), adv. lige til (= rabt, alt); f. Gr. dust i Botnen. Guldal.
- Dust**, f. 1) Støv (= Dumba, Dust). G. N. dust, n. Nt. Dust; Eng. dust. — 2) Gran, Smule. Svar Dust. Intje Dust; eller Aldri Dusti: ikke en Smule.
- [**Dust**, m. Dyst, Kamp. (Landst. 264).
- dusta**, v. n. (ar), 1) støie, ryge af Støv. Tel. og fl. 2) feie, bortfeie Støv. 3) v. a.
- udstrøe, drysse. Bust. Jf. dyssa 4) jage, drive (vel egentl. bortfeie). Tel.
- Dusterrumma**, f. Lydtrumba.
- Dusting**, m. Tøse; Hjante. Smaal.
- dustutt**, adj. støvet, fuld af Støv.
- dutta**, f. dytta. — Durtten, f. dotten.
- Duv**, m. Tryk, Nedbøining, s. sølg.
- Duva**, v. n. og a. (ar), 1) duve, sænke sig, bise sig ned. (Nogle St. dua). Jfær om at hænge med Hovedet eller ikke af Søvn, idet man sidder. Hard. Nordl. Hedder ellers dubba (mest alm.) og tildeels duppa (Hard. Nhl. Sogn). Dgsaa om Fartøiers Bevægelse op og ned paa Bølgerne. (Sv. dufoa). — 2) v. a. bise, trykke ned, sætte lavere. Duva jeg ned: lude, bise sig. Duva ned Toppen paa eit Tre. (B. Stift). Duva Seglet: trække Seilet længere ned. (Mest i Nordl.). — 3) dyppe, neddyppe (= duppa). Nhg. Tel. G. N. dāfa. — Ordet har maaskee engang havt stærk Bøining, ligesom Ang. deofan: dyffe, synke (Grimm, Gr. 2, 19); isaafald vilde vel Ordene Djuv, dauv, doven (Dov, Dove) kunne henføres hertil.
- Duva**, f. Due (Engl). G. N. dāfa. Duvehus, n. Dueflag. Duvestegg, m. Handue. Duvunge, m. Dueunge.
- Duvedrykk**, m. det at man drikker i nedbøiet eller liggende Stilling, f. Gr. af en Bæf. „Duedriff“, Edm.
- Duving**, f. 1) Nedbøining, Overhaling, Fartøiers Nedgliben over Havbølgerne. 2) Nedfættelse af Seil. Nordl. og fl.
- Duvl** (u'), n. Boie; Træstykke eller Kar, som bindes til Garn eller Lær i Søen for at vise hvor de staae. Nyl. Schl. og fl. Ellers: Dubl (Dubbel), Nordenfjelds. Jæl. dual (dubl). Nt. og Holl. dobber. — Duvlestreg, m. eller Duvletog (o'), n. Boiereg.
- duvla** (u'), v. n. (ar), duve op og ned i Vandfladen; om noget som flyder tungt, saa at det af og til skjules af Bølgerne. 3 Nordre Berg. dubla.
- Duvslag**, n. et rystende eller bedøvende Slag. „Duestag“ (u'), Hall. Til dusa.
- Dvale**, m. Dvale, Vintersøvn; ogsaa Døs, halv Søvn. Nogle St. Dale. (Mandal). Sv. dvala, f.
- Dvaledrykk**, m. Drif, som virker stærk Søvn og Sandfælsøhed.
- Dvel** (e'), n. Løven, langt Ophold. Tel. (Ejelden).
- dvelsa**, v. n. (dvel, dvalde), dvale, tøve, forhale Tiden. Hall. Ellers lidet brugt. (G. N. dvelja, egentl. forsinke). Mere brugt er dveljast, om Tiden: forløbe, gaae hen. Det dvelst av Morgonen: Morgonen gaar hen (med Forberedelser). Sff. Edm. Dgsaa i Tel. (Landst. 227). Jf. Dagdvelja.
- Dverg**, m. 1) Bjergaand, mytisk Væsen, forestillet som en meget liden Mand. G. N.

- dvergr. Nordenfjelds, tildeels omtalt som en Plageaand for Kreaturene. — 2) Dverg, Menneſte ſom er forknyttet i Verten. Nogle St. afvigende: Tverg, Hall. Indh., og Verg (Værj), Smaal. — 3) Foden eller Stolpen i den forreſte Deel af en Plov. Uviſt om hertil, da det kun er forefundet i Formen „Verg“ i Valders, og „Værj“ i Smaal. og Kommerige.
- Dvergbelte, n. fortryllet Bælte, ſom giver uſædvanlig Styrke. Nordl. (JGventhyrene).
- Dverghatt, m. Hat hvormed man gjør ſig uſynlig. Nordl.
- Dverglod (oo), f. et Slags kugleformig og meget glat Steen. Helg. (?)
- Dvergmaal, n. Gjenlyd, Echo, f. Gr. fra et Bjerg. Paa Sdm. Dvermaal. J. Tel.
- Værmaal, n. og Værmaala, f. (ogsaa forklaret ſom Vædermaal v: Luſtens Stemme). G. N. dvergmåli, m. og dvergmåla, f.
- Dvergnagle, m. f. Dvergſtein.
- Dvergſkot, n. en viſ Sygdom paa Kvæg; omtr. ſom Alviſt. Helg.
- dvergſlegen, adj. lam, ſeſeſløs. Drk. Jf. draugſlegen.
- Dvergſmide (ii), n. Kryſtaller, gjennemſigtige og glatte Steene. „Dvergſmie“, Hard. og flere.
- Dvergfog (o'), n. en viſ Sygdom blandt Kreaturene. „Dvergfog“, Hall.
- Dvergſpel, n. glatte, kugleformige Steene, ſom tildeels findes i Leerjord. Helg.
- Dvergſpene (e'), m. Goldpatte (paa Keer), liden Patte uden Malkeare. Tel. (Jsl. dvergspeni).
- Dvergſtein, m. Kryſtaller. Tel. J. Hall.
- Dvergſteſtein; i Vald. Vergſteſtein.
- dvina, v. n. (ar), aſtage, ſagtne, lindres; iſær om Smerte. Hard. G. N. dvina.
- Dvining, f. Lindring, Liſe.
- Dv, n. Dynd, Mudder, Sele. Søndre Berg. Hall. og fl. G. N. dy. Sv. dy. — Dgf. en dyb Sump, et Hængebynd (f. Dya).
- Stavanger og fl.
- Dya, f. 1) Sump, Muddergrund, Hængebynd. Indherred. Andre St. Diſje, Depel, Eurpa. — 2) Dynd, Mudder; f. Gr. paa Beie, Fodto eller Klæder. Nordl. (meget brugl.). Ellers: Depel, Seyla, Ghyſja, og flere.
- dya, v. a. (ar), tilſeie, tiltrække med Dynd. Dya ſeg ut.
- dye, f. duga. — dyet, f. dyutt.
- Dyebott, m. Muddergrund i Vand.
- Dyft (y), f. Bærbredde, Bævſtykke (i Læpper, Skjorter el. Kaaber). Namd. Fofen. Nogle St. Duſt. Ellers: Ryſt; Breidd, Baab, Stav, Spol. — Afſtilt fra Dyft (yh), ſee Dypt.
- dyſta, v. n. (ar), 1) ſtøve, ryge. Maafkee for duſta. — 2) vimſe, løbe omkring. Sdm.
- Dygd (y'), f. 1) Kraft, Styrke; iſær nærende og mættende Kraft i Fødemidler, f. Gr. Mælk. Meſt brugl. veſt og nord i Landet. G. N. dygd. Jf. dygg. — 2) Dyd, gode Egenſkaber; ſædelig Fuldkommenhed. (Ofte brugt i den danſke Form Dyd). Sv. dygd. — 3) det bedste af flere Raad eller Miſler. Det var dygdi (nogle St. Dyd'aj: det var det bedste.
- dygddefull, og dygderik, adj. prydet med Dyd, rig paa gode Egenſkaber.
- dygdig, adj. 1) kraftig, nærende, rig paa Næringsſtof. — 2) dydig.
- dygg, adj. duelig, paalidelig; iſær: kraftig, ſøderig (om Mad og Foder); ſtark, ſold, varig (om Løi og Klæder). Hall. Num. Tel. (Tinn). G. N. dyggr, trofaſt.
- Dyggleiſte, m. Kraft, Godhed, Bonitet.
- Dygn, f. Døger. Dyke, f. Midbyke.
- dykja, v. a. (er, te), gjatte paa, nævne, hende Tanken paa Gn. „Det dykte paa han“.
- Eſj. — Paa Sdm. i anden Betydning: „Han tor'd' ikkje dykje ſe“: han vovede ikkje at yttre ſig, at gjøre ſom han lyſtede. „Han hev' ikkje noke te dykje“: noget at befale, nogen Magt. Dunktelt Ord.
- Dykje, n. Pralerie, ſtore Ord. Nhl.
- Dy-kjelda, f. Kilde ſom danner en Sump omkring ſig. Jæd. Dgſaa kaldet Dykolla (Dykfolka?).
- dyff, pron. Eder, f. de.
- dyffar, pron. poſs. Eder's (L. euer). Forefindes i afvigende Former: døffor, pl. døfre, Gbr.; doffor, Ndm. (?); daar, i n. daart, pl. daare. Smaal. Komm. Hadl. Oſterd. (Tillempt ſom Modſætning til: vaar, vaart, vaare). G. N. ykkarr. Jf. de, pron. — Til det gamle Akkuſativ (ykkarr) høre vel ogsaa Formerne: dekan, Gbr. diffans, Num. diffons, Tel.
- dyld, f. dulb. — dylene, f. dulen.
- dylja, v. a. (dyl, dulbe, dult), dølge, ſkjule, fortie. G. N. dylja; Sv. delja. Dylja ſeg: inderſlutte meget, være ſtørre end det ſeer ud til (f. dulen); ogsaa: dølge ſin Tilſtand, anſtille ſig rolig; om Gn ſom er beruſet eller meget ophidſet. Hertil: Dul, Dulb, Dulſmaal og fl.
- dyljande, adj. ſom kan dølges. Det er intje dyljande: det er ikkje noget at lægge Skjul paa.
- Dyll, m. og Dylle, f. ſ. Dall.
- Dylla, f. en viſ Art, Sonchus arvensis. Num. Buſtr. Ellers kaldet: Dyndle, Tel. Dille, Hall. Gbr., Dill, Indh. Purfedille, Gbr.
- dylpa, v. n. (ar), 1) hoppe, vimſe, løbe omkring. Nordre Berg. 2) om Smertes, ſom gaae over fra et Lem til et andet (= ſlugta, ſneifa). Yttre Sogn.
- dymm, f. dimm. dymmast, f. dimmaſt.
- Dy-mold, f. Sumpjord, Muld af en optørret Sump. Dgſaa kaldet Dyjord.
- dymta, f. dimta.
- Dyn (y'), m. Drøn, Bulder, dundrende Lyd; f. dynja. Nogle St. Dun (u'); ved Mandal Dryn. G. N. dynr.

Dyna (y'), f. Torden, Tordenstrald (= Tora). Nordre Berg. (G. N. duna, dyna, reidar-duna). Hertil: Dyneslod, n. Tordenbyge, Tordenregn. Dynestein, m. = Torestein.

Dyna (yy), f. Pude; Hovepude; ogsaa et Hynde. Egentlig Hæderpude, af Dun. G. N. dýna. Jf. Seng.

dyna (yh), v. a. (er, te), nedvælde (?). „dyne ned Græse(t)“: nedbryde Græsset ved at ligge eller sidde deri. „dyne Gyle“: slaae Uebler af Træerne. Edm. og fl.

dyna (y'), v. n. (er, te), flokke sig, samle sig i Hobe, f. Gr. om Fugle. Tel. Af Dune.

Dyndla, f. Dylla.

Dynevær, n. Rubevaar.

dyngja, v. a. (er, de) vælte sammen. Nordl. „dyngje se i hop“: flokke sig tæt sammen. Øst. Af Dunge.

Dyngja, f. 1) Dyng, Hob (= Dunge). Sogn, Hard. Kister og fl. — 2) Møgdyng, Mødding. Namd. Fosen. Sv. dynga; Eng. dung, Møg. — 3) Dynd, blød Jord; ogs. en Sump, Samling af Dynd, Muddergrund. Gr. Edm. Ndm. og fl. Jf. Gvja, Dya, Dikke. — Hertil Dyngjebotn, m. Mudderbund. Dyngjemyr, f. Hænge-dynd. Ndm.

Dyning, m. Dønning, stærk Velgegang i Søen enten af Storm eller af en Dyrrelse paa et enkelt Sted, f. Gr. hvor et stort Sødyr bevæger sig. Nogle St. Dønning; paa Edm. Dining. Sv. dyning. Dumfekt Ord, maaskee fremmedt.

dynja, v. n. (dyn, dunde, dunt), dundre, brenne, buldre; især om en huul og dump Lyd, saafom af stærke Stød eller Omvæltninger, hvorved Grunden bæver. G. N. dynja; Ung. dynian. I de nordlige Egne hedder Imperf. dynde, Sup. dynt, alt med aabent y (y'). Fra Roden „dun“ udgaar: Dun, m. duna, dundra, dunka og dunsa.

dynjande, adv. med Bulder, dundrende. Han kom dynjande.

Dynjing, f. vedvarende Bulder.

dynka, v. a. dnyke, fugte, væde. Østl. (Formodentlig Nedertydsk). — Afvigende er: dynkje, v. n. mugne. Dynkjefmak, m. muggen Smag. Øst. (Tonsæt).

Dynn, f. Dyr. — dynna, f. dyra.

dynta (dyntab?), adj. tyk, før, fyldig. Nordre Berg.

dypast, v. n. (est, test), blive dybere, læn-gere til Bunden (= djupna).

Dyping, m. = Djuping.

dyppa, v. f. duva og duppa.

Dypt (yh), f. Dybde, Dybhed. Af djup. I de nordlige Egne udtalt Dyft. G. N. dypt.

Dyr (yh), n. Dyr, levende Skabning. G. N. dyr. Sædvanligst i Indskrænk't Betydning: a) om Pattedyr, b) om Wildt, Vilddyr, fornemmelig Keen og Hjort. Saaledes Dyrkjot, n. og Dyrsteik, f. sædvanlig kun om Keensdyrskød. Jf. Dyrkalv, Dyrkolla.

Dyr (y'), f. 1) Dør, Abning, Indgangsrum i en Væg. G. N. dyrr, f. pl. med Genitiv dura (Jf. Ung. duru; Goth. daur, n. for dur). — 2) bevægelig Dør; Lem eller Skive til Luffelse for Indgangen (= Hurd). — 3) Fortsue, Nummet inellem den hderste Dør og Stuedøren. — En afvigende Form er Dyrn (y') eller Dydn, i Hall. og Dynn. i Tel. ogs. i Smaal. Ellers mest alm. Dyr (y'), og Dør; paa enkelte St. Dor (o'), maaskee en Tilnærmelse til det oprindelige Dur (u'), som vilde være en meget bekvemmere Form. Fleertal regelret Dyrer (Dyre, Dører); i Søndre Berg. Dyrar, maaskee for Durar. Jf. Dur.

dyr (yh), adj. 1) værdfuld, kostelig, dyrebar. G. N. dyr(r). I religiøs Tale omtrent som: hellig. Hertil: sverja høgt og dyrt; gjera sin dyraste Eid. „Saa dyre er det Moder's Ord“, Landstad, 227. Dyre Bibdag (Dyr-beedag): den store Beedag. Indh. — 2) dyr, kostbar, værdfuld at bekomme. Dgsaa om Tid og Sted, hvor Fødemidler koste meget. — 3) om Person, som holder høi Pris, kræver stor Betaling. Han er dyr paa det.

dyra (yh), v. n. og a. (ar), 1) gjøre Dør eller Abning i en Væg. Afvig. dynna, Tel. — 2) bringe igjennem Døren. „dora seg“: komme ud af Huset; ogsaa: forsole sig ud, pakke sig. Mandal, Gr. „daare se“: gaae ud og ind uden Hjalp. Smaal. Maaskee for dura (u').

Dyrbru (y'), f. Ilden Trappe ved en Dør (= Durhella). „Dorabru“, Indh.

Dyrfar (yh), n. og Dyrset, n. Spor efter vilde Dyr (Keensdyr).

dyrgja (?), v. n. løbe til, rende til; ogsaa: smærke, slaae til. „dørja te“, Helg. Sv. Dial. darga, dorga, dørja (Ries 110).

Dyrgja, f. 1) Løb, Rend. „Lafa ei Dørja“: gjøre et Rend, f. Gr. paa Esker. Helg. (Jf. Dorg). — 2) Spor i Sneen efter Esker eller Slæder. Balder's (Dyrja). — 3) Fremstrømning, Stiim (af Fisk). Nordl. (Dørja).

Dyr-grav, f. (fordum) en Grav eller Fælde for vilde Dyr.

Dyrhage, m. Dyrhøve, Menagerie.

dyrka, v. a. (ar), 1) dyrke, forædle, bringe til større Værd. (Af dyr, adj.). Om Forbedring af Jorden. — 2) agte høit, sætte Pris paa. Øst. tilbeels udtalt: dirke, derke. — 3) ære, tilbede. Dyra Gud. G. N. dyrka. Sædvanlig udtalt med aabent y (y). Derimod med luft y (yh) i Formen dyrkast, o: blive dyrere, stige i Pris; f. dyrna.

Dyrkalv, m. Keensdyrkalv.

dyrkande, adj. dyrkbar, om Jord.

Dyrkinn, eller Dyrkinn (y'), f. Dørfstolpe, el. Side af Dørfarmen (= Durakinn). Sæt.

- Dyrknad**, m. Dyrkning, Dyrkelse.
Dyr-kolla, f. Hind, Huhnfort. Edm.
Dyr-kong, m. Han-Kæen, som gaar i Epidemien for en stor Flok
dyr-køyp (ff), adj. dyrekjøbt, kostbar.
dyr-lagd, adj. høit anslaaet eller vurderet. Jf. dyrleigd.
dyr-leg, adj. noget dyr; ogsaa dyrebar.
dyr-leigd, adj. om Gaarde: høit styklsat, høit taxeret i Matrifulen. B. Stift.
Dyr-leise, m. Dyrhed, Kostbarhed.
Dyrn (y'), f. Styrke, Friskhed. Komt til Dyrn atter: komme til Kræfter igjen, gjenvinde sin fulde Styrke. Gard. f. selg.
dyrna (y'), v. n. (ar), blive stærkere, faae større Kræfter; om Dyr og Menneker. Gard. Vofs. Dgfaa om Vinden: tiltage, vore. Ejj. Noget dunkelt.
dyrna (yy), v. n. (ar), blive dyrere. Hedder ogsaa **dyr-kast**, Søndre Berg. Gbr. og fl. — Hertil: **Dyrning**, f. Etigen i Priserne.
dyr-olm, adj. om Køer eller Orer, som trodse Kvoddyrene og vende sig driftigt imod dem. Vofs og fl.
Dyr-os (oo), m. Lugt eller Uddunstning af Dyr. Tel.
Dyr-rike, n. Dyrerige.
Dyrshorn, n. Kæensdyrshorn, og fl.
dyrsk, adj. dyrisk. (Ejelden).
Dyrskap, n. og **Dyrskapnad**, m. Dyrskikkelse; Pattedyrs Form.
Dyrskjeld, m. = Veidessjette. Tel.
Dyrslag, n. Dyreart, Race.
Dyrstoff (y'), f. Dyrstoff.
Dyrstup, n. = Dyrgrav. Tel.
dyrva (y'), v. a. tildække, f. tyrva.
dyrvast, v. n. driske sig, have Mod til noget. Sæt. fjelden; oftere **dyrvast**. (Af djerv). G. N. dirfast.
dyrverdig, adj. dyrebar, herlig, kostelig.
Dyrvoren (o'), adj. noget kostbar.
dysa (yy), v. n. (er, te), tumle, lege og stoe (= dusfa). Edm. Hertil **Dys**, n. og **Dysing**, f. Leg og Støi.
Dysing (y'), m. f. Dusing.
dyssa, v. n. (dys, dusfe), drysse smaat og slint; ogsaa: smaaregne, bugge af Laage. Jæderen og fl. Falder nær sammen med dryssa, men kan dog være et andet Ord. Jf. Dust.
dytta, v. a. (ar), støde, slampe, f. Er. med en Bæl, som man vil sætte fast i Jorden. Hedemarken. Nogle St. dutte. Jf. G. N. dya (dádi), ryffe.
dytta (y'), v. a. (er, e), 1) tætte, tilstoppe en Abning. (Af Dott). Nhl. Rbg. og fl. 2) opdæmme Vandet, saasom ved et Fiskested i en Elv. Ejj. 3) paffe, indstoppe, f. Er. i en Sæt. Smaal.
Dyrting, f. Tilstopning.
dyutr, adj. selet, fuld af Dynd og Mudder, f. Dy.
- dyvaat**, adj. ganske vaad, gjennemvaad. Hedder ogsj. **dyende vaat**.
dyvja, v. u. (dyv, dvude, dvut), 1) bave, ryfte, gynge; især om Jord som har løs Grund eller hviler paa et Lag af Dynd. (Jf. Dov, Dove). Tel. Ehl. Nhl. og fl. Andre St. disfa, husfa, evjast. — 2) runge, surre, give en huul eller dumy Lyd, som naar man tramper i en Hvalving, el. banker paa hule Træer. Edm. og fl. Det dyv i Beggjom (runger i Baggene). Det dyv fyre Drom (surrer for Drene). — 3) smække, slaae til noget saa at det bøver. Hall. „Han dvude til aa slo“. Jf. Duvslag. Hertil **Dyv** (y'), n. og **Dyvjing**, f. Surren, huul Gjenlyd.
Dyvja, f. en tung eller stor Krop (egentl. En som gaar saa at Grunden bøver). Sin Dyvje Sump: en stor Hest. Tel. (Winje).
Dyve (y'), n. en liden dyb Sump. Lister og fl. Jf. Holdyve.
Dyvsøkkja (y'), f. Hængedynd, dyb Sump. „Dyvesøkkja“, Ehl. Nhl.
Dæ, og **Dæ-gras**, f. Daæ.
dæ, f. det. Dæda, f. Fordæda.
Dæl, n. Luftning, Windpust, som man kan selle med. Helg. f. dæla.
dæl, adj. tilgjængelig, let at komme til. Ehl. Vest i Neutr. (dælt). D'er so dælt aa tala med han: man kan tale ret fortroligt (frit, utvungen) med ham. G. N. dæll (for dærl). Dgfaa i svenske Dial. Komparativ hedder dælbare, maafsee en Udvidelse af dældre, dæltre (G. N. dælli).
dæla, v. n. (er, te), luste, blæse lidt, saavidt at man kan selle. Helg.
Dæla, f. 1) en Rende til Vandledning, især af uhdullet Træ. Nordl. Edm. og fl. G. N. dæla. — 2) Vandfure, liden Groft i en Ager. Vofs, Hall. Jndh. Nogle St. ogsaa om en luffet Groft (= Holveita). Dybal. — 3) en liden Bæk. Namd.
Dæld, f. Fordybning i Jorden, en liden Dal (= Doff, Dump). Gard. Edm. Jndh. Nordl. I Sogn: **Dold** G. N. dæl. Sv. dåld.
dæleg (el. dælen?), adj. forferdelig, skrækkelig. „Da va so dæle? te sjaa“. Nhl. (Dunkelt Ord).
dælka, v. sole, rode; f. dalka.
Dælkap, m. Hygge, Fortrolighed, Frihed i Omgang (f. dæl).
dæma, v. a. (er, de), give et vist Udseende (Daam). **dæma** seg: udvikle sig til en fuldkommere Form, blive mere fyldig eller vaffer, see bedre ud. Tel. Jf. Dæme.
dæma, v. (2), f. demma.
dæmd (el. dæmt), adj. 1) bestaffen med Hensyn til Hudfarve. Hertil blefdæmd, hosdæmd, svaldæmd. — 2) bestaffen med Hensyn til Smag, Kæenhed, Sundhed. Hertil: goddæmd, surdæmd, udæmd.
Dæme, n. 1) Udseende, Farve; især Ansigt-

farve (= Hamlit). Søndre Berg. Tel. Hall. — 2) Smag, Eftersmag i et Kar (af en udtømt Bædfe); ogsaa Reenhed, Friskhed. Edm. og fl. Jf. Daam.

Døming, f. Demming. dømla, f. demla. dømmé, v. f. demba og demma.

døen (for der-ne), f. der.

døesa, v. n. (er, te), vansmægte, give sig tabt af Udmattelse, eller især for Lidelse af Frost og Uveir. Mest brugl. vest i Landet (Søt. Lister, Jød. Sj. Edm.). Nogle St. dása (Romsd. og fl.). G. N. dæsa, dasast. Tildeels ogsaa: omkomme, sætte Livet til. Mest om Kreature. Part. døft: vansmægtet, udmattet; ogsaa: omkommen.

Døseveder (=veer), n. Uveir og Frost, som Kreaturene ikke kunne udholde. Ogsaa Døsingveder (Døsingveer).

Død, m. f. Daur, Daude.

Døger (Døgr), n. Døgn, Dag og Nat til sammen. Treiti Døger: en Maaaned. Afsvigende: Døgn, og Dygn, n. (Ved Trondhjem). Ellers bruger man oftere: Samdøger, og Samdøger, som ogsaa passe bedre til den gamle Betydning; G. N. døgr var nemlig 12 Timer eller et halvt Døgn.

døgerwill, adj. 1) uvis om hvilken Dag (Ugedag) man er kommen til (= dagwill). 2) uvis om Dagens Tid, f. Er. paa en Reise i taaget Veir. Gbr. Ved Trondh. dygnwill.

døff, pron. (Dær), f. de.

døff (ø), adj. dunkel, noget mørk; om Farve; ogs. om Luften. Søndre Berg. Sogn og fl. Afvig. døff, og tildeels degg (degg'e), Nj. Edm. G. N. dökk (Ang. duncor; Holl. donker; T. dunkel).

døffast, v. n. for dunkles, blive mørkere.

Døffleike, m. Dunkelhed.

døfna, v. n. = døffast.

Døl, f. (og m.), 1) en liden Dal (= Dæld). Tel. Nedenes. — 2) Engstykke tæt ved Husene; meget græsrig Eng. Tel. Hertil Dølehøy, n. Hø af den bedste Eng.

Døl, m. en Daleboer, Indbyggere af et høit liggende Dølstrog. Døil. (Jf. Døling). Fleertal sædvanlig: Døler. G. N. døilir (i Sammensætning). Hertil: Dølebunad, m. (Daleboernes Dragt ic.). Dølegjenta, f. Dølegut, m. Dølemaal, n. Dølevis, f. og flere.

Døla, f. 1) Kvinde fra Dalene. Ofteft af Stedsnavne, som Sognløla, Hemsfødla, Gausløla. — 2) et taabeligt Menneffe. „Gi Døle“, Edm. Sj. f. følg.

døla, v. n. (ar), bære sig taabeligt ad, komme med underlige Paasund. „Kva æ da du døla ma?“ Edm. Hertil; Døleferd (=fer), f. taabelig Afværd; dølesingjen, og dølen, adj. taabelig. G. N. dølskr.

Døld, f. f. Dæld.

Døleblom, m. Rabbeleie (Caltha). Til Døl, f.

Døling, m. Daleboer (= Døl). Berg. Stift

og fl. J Trondh. Stift: Daling Hertil: Uppdøling, Ardøling, Sognløling o. f. v.

døim (for deim), f. del.

døma, v. a. (er, de), 1) dømmé, sælde Dom over; bedømme; ogsaa bestemme ved Dom. G. N. døma. — 2) v. n. dømmé, ræsonnere, gjøre Slutninger; ogs. snakke, tale vibt og bredt. — Part. dømd: dømføldt ic.

Dømar, m. Bedømmer. Jf. Dømar.

Døme, n. Egenstøb, Art, Stik. Jf. Herredøme, Meisterdøme. Der ikke notot Døme paa det (B. Stift): det har ikke nogen rigtig Stik. (Maafee egentl. det er ikke noget at dømmé efter. Jf. G. N. dømi, Grund for en Dom). — En anden Betydning: Grempel, Sidsestykke (G. N. dømi), er forudsat i Udøme og udømeleg; jf. Dømesøga.

Dømegaava, f. og Dømekraft, f. Evne til at dømmé rigtig.

Dømekunst, m. Døvelse i at dømmé; Kritik.

Dømesøga (ø), f. gammel Fortælling, Sagn, Historie. Nhl. G. N. dømisaga.

Døming, f. Bedømmelse, Kritik; ogsaa Ræsonnering; Snak.

Døming, m. Forbryder, En som er dømt til Straf. „Dømingje“, Tel.

dømta, v. n. (ar), 1) gjøre Slutninger, formode, antage noget. Num. — 2) hentyde paa, el. ynte om noget. „De ha dømta paa han“. Gbr. (Gausdal). Noget lignende er tynta (Tel.) og tynta (Vald.).

Døn, f. Døn. — døne, f. dyna.

døpa, f. døppa.

dør, adv. der. — [Koma seg dør: komme frem, komme i Havn, til Land, o. f. v. (Berg. Stift). Er at hense til Nedertydsk dør (= T. durch), o: igjennem. Jf. doryen.

Dør, f. f. Dyr. — døra (seg), f. dyra.

dørja, f. dyrgja.

Dørslag, n. Sold eller Sigte af Blif. Nordl. (J B. Stift ogf. Dørslag, Døllslag). Er Nedertydsk.

Døs, f. Døs. Døtter, f. Dotter.

[Døvik. m. Lufthul paa Tønder (= Sviff). Gbr. Nordl. (Holl. deuwik; Nt. døff, en Tap).

døya, v. n. (r, dde; eller: døyr, do, daæt), 1) døe, ophøre at leve. G. N. døya (døyr, dó, daít). Jf. dauda. — 2) forsvinde, blive borte. Døya av: døe hen, f. Er. om Yd. Døya ut: uddøe, f. Er. om Værter. — Om Formerne mærkes: Inf. døya bruges af og til i Berg. Stift; ellers: døy. Imprf. do er meget brugl. i Trondh. Stift, ogf. Helg. Edm. Døerb. Soler (Ev. dog); ellers: døyde. Supin. (med hava) hedder: daae, Df. doe, Judd. Helg. Daatt, Edm. Gbr.; ellers: døyt; f. Er. og tentte. han hadde døyt (daatt, daae): jeg frygtede for, at han skulde døe. Particp. daaen ombyttes sædvanlig med daud.

døyande, adj. 1) døende. 2) i Forbindel-

sen: døyande Dag, 2: Dødsdag.
 døya, v. a. (er, de), døde, kvæle, undertrykke. G. N. deyda. (Af daud). Af og til i Formen „døye“, dog noget usikkert, da det tildeels faar samme Betydning som „døya“. Saaledes i Nordl. om at udbløde Hø med varmt Vand; i Tel. om at blodgjøre Ulbgarn ved Opbeholdelse; s. døyva. Hertil „Døysle“, s. f. Døysla.
 Døydsl. n. bød Krop, Madsel. Drt. (Opdal).
 Døying, f. Deen; Antal af Dødsfald, Mortalitet.
 døypa, v. a. (er, te), døbe, indvie ved Daab (s. Daup). Søndre Berg. Hall. og flere. Andre Steder døpa, døpe. G. N. deypa, neddyppe (N. L. 2, 293. 341). — Hertil: Døypar, m. Døber. Døypebot, f. Ministerialbog. Døypefat, n. Døbefad. Døypefunt, f. Funt. Døypennam, n. Døbenavn. Døypesetel, m. Daabs-Attest. Døypevatn, n. Døbevand (= Daup).
 Døyping, f. Døbning, Daab. Jf. Skrifl.
 døysa, v. a. (er, te), ophobe. Døysa i Hov:

vælte sammen. Jæb.

døyva, v. a. (er, de), 1) sive, afftumpe. G. N. deyla. Af dauv; jf. doven. Døyva Eggi: afftumpe Eggen (paa skarpe Medskaber). Døyva Kanten: afrunde en alt for skarp Kant, f. Er. paa et Bord. — 2) lindre, formilde, stille. Døyva Berken: formilde Smersten. — 3) blodgjøre, tilrede nyfpundet Ulbgarn ved Opvarmelse og Gjennemdampning i en Gryde (Døyslegryta). Edm. og fl. Hedder paa andre Steder „døye“ s. døyda. — 4) bedøve ved stærk Larm, gjøre døv. Sjældnere. — Part. døyv: affumpet; dampet.

døyvast, v. n. sløves; blive mildere.

Døyve, n. Lindring, Formildelse.

Døyvedryft, m. lindrende Drif.

døyven, adj. lindrende; ogs. mat. doven.

Døyveraad, f. Lindringemiddel.

Døyving, f. Dømpelse; Formildelse.

Døyvsla, f. Blodgjørelse af Bøvgarn (s. døyva, 3). B. Stift. Andre St. i lignende Betydning: Døysle (Døysla?); s. døyda.

G.

Æ, Vokal, har i nogle Ord den bekjendte lukte Lyd (ee), i andre og flere Ord en mere aaben Lyd (e'), som nærmer sig til E. Forved R, N og M lyder det ofte ganske som G; s. Er. her, venda, temja. E, n. f. Eld. — E, f. (Eugl), s. Ed.
 e, pron. s. eg. — Ea, f. s. Ida.
 Edla, f. en Dgle; s. Dbla.
 Efta, f. Aftan.

eg, pron. (for første Person): jeg. Udtalt med luft e (eeg), i Sogn, Nbg. Tel. og flere. Andre St. bredere som „eg“, Berg. Trondh. Nordl. Forfaret „e“, Num. Hall. Vald. Gbr. Edm. Ndm. Drt. Afvigende „i“, Romsb. Snaasen; „ei“ Østerd. (Lønset); „je“, Dstl. G. N. ek (eg); Ang. ic; Goth. ik (jf. Nt. og Holl. ik, E. ich, Sv. jag). — Tilsvarende Akkusativ (og Dativ): meg, udtalt luft paa samme Steder som „eg“, ligesaa: mæg og me, i samme Egne som „eg“ og „e“; ellers ogsaa „mel“, Smaal. Østerd. (G. N. mik). Særskilt Dativ: mer (ee), Mhl. (forældet), me. Sæt. (G. N. mér). Tilsvarende Fleertalsord er: me, som anføres under M.
 ega, v. f. eiga. Egda, f. ? s. Jgda.
 Egder, pl. m. Indbyggerne af det gamle Egdafylke (Agder), eller Mandals, Naabygdelagets og Redenæs Fogderier. Brugesligt i Tel.

Egg, n. et Egg (ovum). G. N. egg. Dativ pl. Eggjom. I Sammensætning meget alm.: Eggje; saaledes Eggjeband, n. Blaster af Egggehvide. Eggjekaka, f. Egggefage. Eggjevire, m. Egggehvide.

Eggjerande, m. Egggeblomme. Eggjefurn, f. Egggestal; s. Skurn.

Egg, f. (Bl. Eggjar), 1) en Eg (acies), skarp Kant. Knivsegg, Haaegg. G. N. egg. — 2) Bjergryg, øverste Kant af en Fjeldkam. Trondh. Edm. og fl. Jf. bafegges. I Østerd. ogsaa om en smal Banke eller Jordbryg. — 3) en lang Forhøining i Hønbunden. Nordl. og fl. — Eggja aa Egg: hvile paa Kanten, vende Kanten ned, f. Er. om en Fjeld. Sæt. og fl. Jf. Kor.

Eggbrest, m. Sprække i Eggen.

eggdregen, adj. støvet eller skjæmt i Eggen, f. Er. om en Lee. „eggdrigjin“, Indh.

Eggfiske, n. Fiskerie paa „Eggene“ eller Banterne ude i Havet.

eggja, v. a. (ar), 1) hvæsse, slibe, sætte Eg paa. Tel. — 2) ægge, tilskynde, ophibse. G. N. eggja. Jf. Aeg. — Hertil eggjast, v. n. tirres, ophibse hinanden.

eggjad, adj. (part.), 1) bestaffen i Eggen; f. Er. blauteggjad; tvieggjad. 2) opvæget, ophibset.

Eggjarbard, n. øverste Kant af et Fjeld. „Eggjabar“, Hard.

Eggjarn, n. skjærende Redskab; Kniv, Lee, Dre o. s. v. Trondh. og fl.

Eggjing, f. Tilskyndelse, Opvæggelse.

egglaus, adj. om Redskab med udslidt eller uduelig Eg.

egg rund, adj. ægformig, oval.

eggstuf (og eggjesstuf), adj. æggeshy.

eggstren (l') adj. forslidt i Eggen.

Eggstaal, n. = Eggjarn.

Eggvær, n. Sted hvor Eg (af Søfugle)

forefindes i Mængde. Dgsaa Eggjevær. Norbl.

egla (eggla), v. n. (ar), hype Riv, ophidsfe og fornærme Folk. Tel. Busfr. Noget lignende er: efla, eifja, eifjegla.

eglesam, adj. trættefjer; tirrende. Dgsaa eglesjuf. Busfr.

Egling, m. en Dpvigler, En som hyper Riv. „Eglingje“, Tel.

Egn, f. Eign. — egna, f. eigna.

egna, v. a. (er, de), 1) forshne med Mading (Egn). Egna ei vna: sætte Loffemad paa en Fiskeline. G. N. egna. Particp: egnd. — 2) vove sig meget, udsætte sig for megen Fare. „egne se“, Hall.

Egning, f. Forsynelse med Mading.

Egse (Effe), n. Bevægelse, Opbrusning, Hidfighed; ogs. Mod, Stemning. Hard. Telemarken.

egst (ekst), adj. heftig, hidfig, fyrig; ret oplagt. Edm. og fl.

egst, for eigast, f. eiga.

ei, Lyd (Distong), er her temmelig eens overalt, undtagen i nogle Bygder (som i Hall. og Voss), hvor Udtalen er mere som „ai“. Dvergang til „e“ (ee) findes mest i Østherdalen og Gulbalen.

ei, negtende Partikel: ei, ikke. G. N. eigi, ei. Bruges kun i visse Forbindelser; saaledes a) efter „elder“ (eller); f. Ex. Anten han vil elder ei. Ejelbdnere efter „og“. Det tamn baade herda og ei. (B. Stift). b) i en Eftersætning, hvor det stilles imod en foregaaende Negtelse; f. Ex. Han er intje so stert, at han ei tamn trøytast (o: at han jo kan blive træt). c) i en Forsikring eller Ed, som begynder med „Nei“, f. Ex. Nei so menn var det ei!

ei, som Talord, f. ein.

eia (seg), klage, jamre sig. Hard. Andre St. øya, og „løya“. Til Interjektionen: eie (meg): af, ve! Nogle St. „jeie“ og „jøye“. Hertil ogsaa et Subst. Ei, n. Skrig, Jamren. Hall.

Eid, n. Vandhals (Isthmus), smalt Landstykke imellem to Søer; ogsaa et Dvergangspunkt, en Tvardal eller Sænkning, hvor man let kan komme over fra en Fjord til en anden eller fra et Dalsfjærg til et andet. Mest alm. Ei; i Gulbalen: E. G. N. eid; Sv. ed. Hertil mange Stedsnavne, tilbeels i Formen Eide (Dativ).

Eid, m. Ed, Forsikring ved at sværge. G. N. eidr. Gjera Eiden sin: aflægge sin Ed. Eg heve totkje Ord elder Eid paa det (o: jeg har intet Løfte faaet).

eidfesta, v. a. (er, te), edfæste (Eidner).

eidfri, adj. aldeles fri, f. eidsvør.

Eidsberging, m. Indbygger af Eidsberg i Smaalenene. Sædv. „Eidsbering“.

Eidsborging, m. Indbygger af Eidsborg i Telemarken. Sædv. „Eidsborring“.

eidsvoren (o'), adj. edsvoren.

eidsvør, adj. omtr. som eidfri. Det var ittje reit eidsvør: ikke ganske frit, ikke saa at man reent ud kunde negte det. Edm.

eien, f. eigen. Eiende, f. Egingd.

eiga, v. a. (eig, aatte, aatt), at eie. Inf. tilbeels ega (e'); afvig. aage (?), aue, i Smaal. Indif. Pr. alm. eig (eig'e), eg'e (e'); sjældnere: aag'er, ved Trondh. auer, Smaal. G. N. eiga (å, åtti, ått); Sv. åga. — Betydning 1) eie, besidde, have som Eiendom. Han heve myket, men han eig littet. Dgsaa: have til Egte, være gift med. Edm. og fl. (Noget sjelden). — 2) faae. Især i Forbindelsen: eiga Varn, o: faae et Varn, føde. Sogn, Edm. Gbr. Vald. og fl. (Heraf Barneign). So hadde aatt ein Son. — 3) skylde, have at betale. (Med Dativ). Han eig meg ei Mart. Hall. Romsd. og fl. G. N. eiga (som ogsaa betyder: have at gjøre, være forbunden til). — 4) i Forbind. eiga ved: have at bestille med, inblade sig med; ogsaa: tirre, ophidsfe, fives med. Hall. Mere alm. i Formen eigast (eigt, aattest) med; f. Ex. Han er faarleg fyre den, som eigst med honom. (Ofte udtalt: egst, ekst). B. Stift.

Eiga, f. 1) Eie, Bestidelse af en Ting. Mest i Sammenfætning som: Eieiga, Sameiga. — 2) Eiendeel, Ting som man eier. Søndre Berg. (G. N. eiga). Jf. Meiga. 3) Jordstykke eller Skov som tilhører en Gaard. Gbr.

eigande, adj. 1) eiende. Baade eigande og leigande: baade Eier og Leier (ogs. Huusbonde og Jæner). — 2) eieværdig, værd at have, ønskelig.

Eigat, m. Eier, Bestidder.

ei-gaana, f. eingang.

Eige (Eigje), n. 1) Eiendom, det som man eier. Det finst ittje i mitt Eigje: det findes ikke hos mig. — 2) en beboet Plads, et libet Underbrug ved en Gaard. Smaal. Ofte sammensat med Gaardsnavne, som Haugs-Eigje o. f. v. — 3) enkelte Sammensætning synes „Eigje“ at være et gammelt eigin; saaledes i Hall.: Eigjefolk, n. nærmeste Slægtninger. Eigjeplaaga, f. Menstruation. Eigjestell, n. Genitalia.

Eigedom, m. Eiendom. (Sædv. haardt g). eigeleg, adj. eieværdig, ønskelig at eie. Tel. og fl. (Haardt g). G. N. eigulegr.

eigen, adj. egen, særlig tilhørende. G. N. eigian. Mest alm. udtalt: eigjen (eifju), m. eigji (eigja), f. eigje (eie), n., men i Fleertal tydeligt: eigne (egne). Vera sin eigen: være sine egen Herre, være fri for Tjeneste. Eigna Tider, see Tid.

eigenleg, adj. egentlig. G. N. eiginlegr.

EigenEap, m. Egenfab.

Eigind, f. (og n.), Kornspirer paa Ageren, nylig opspirede Kornstraa (= Brodd). I forskellig Form: Eigjind, Eiend, f. Hall. Vald. Eien og Ein, Gbr. Solør; Ei-

- ende, n. Sogn; Jend, el. Jen, f. Buft.
In, og **Jne**, f. Rem. Smaal. G. N. eigin (?). I svenske Dial. eien, åjel, ågel (Nies 115).
- Egindsfall**, n. Skade paa Kornspirerne (af Frost eller Græsorm). Sogn, Gbr.
- Eign**, f. Eiendom, Eiendele. G. N. eign. Ifær: Jordbeidom; Marker som tilhøre en Gaard. Jf. Vald og Leigemaal.
- eigna**, v. a. (ar), 1) tilegne, tilkjende. Han eignar det til seg; anseer det som sin Eiendom. Nordl. og fl. G. N. eigna. — 2) frede, omhægne, holde en Eng fri for Græsning. Vald. (egne).
- eigna** (adj.), hyppelig, fortræffelig. Helg. Eit eigna Barn: et elskværdigt Barn. Eit eigna Vær (jf. einka). Vel egentlig Eignar, Genitiv af Eign.
- Eignad**, m Eiendom. Hertil maafsee „Eignad“, pl. brugt ved Trondh.
- Signalut** (u'), m. en god Eiendel; en kostbar Ting. Nordre Berg.
- Eignamun** (u'), m. Eiendel. Eftj.
- Eignar**, m. Eier, Besidder. Hall.
- Eignating**, m. = Signalut. Helg.
- Eik**, f. Eg; Eggetræ. G. N. eik. (E. ogf. Eika). Fleertal sædvanlig regelret Eiker (Eikjer); afvig. Eik'ar. Tel. 3 Sammensætning mest alm. Eike (haardt f), som: Eikebord, =bord, =holt, =laav, =skog, =stuv.
- Eika**, f. 1. Ege i et Hjul (= Hjulspil). Valders. Andre Steder Eikert, m. Dstl. Sv. efra.
- Eika**, f. 2. et lidet Traadnogle, eller egentl. den inderste Deel af Nøglet. Nordl. og fl. Paa Edm. Eik. I Hall. Eika, n. (eit Eika).
- Eike** (fj), n. Egeved; Eggestov. Sjelden (f. Norske Viser og Stev, 1869, p. 118). G. N. eiki (Egilsjon). Hertil nogle Stedsnavne, som Eikesdal, Eikesfjerd.
- Eikel** (Eikjel), m. Lange paa en Lee (= Ljo). Sogn (Lyster).
- Eikemaaling**, f. Maling med en bleg gulagtig Farve (Træfarve) og med mørkere Striber eller Flammer. V. Eistf.
- Eikenot** (o'), f. Egenød (= Nakorn).
- Eikja**, f. 1, en liden Pram eller Færge, sammenslaaet af nogle faa Planker. Trondh. Abg. og fl. Ogsaa i Formen Eike, Smaal. Rom. G. N. eikja.
- Eikja**, f. 2, en trættefær Person; f. følg.
- eikja**, v. n. (ar), yppe Trætte, plage Folk med unødig Modsigelse. Tel. Abg. Hertil eikjen, adj. trættefær, ufredelig.
- eikjegla**, v. n. omtr. som eintrætta. Tel.
- eik'or**, f. einkvar. — eik'orleides (=leis), adv. paa en eller anden Maade. V. Eistf. (Bedre: eik'or leid).
- Eikværing**, m. Indbygger af Eiker (Eger) i Busferud.
- Eil**, f. en lang Skure eller Indhuulning, ligesom en Rende. Solør. (Sv. Dial. ela). Hertil eila, v. a. indhule, sætte Skure eller Rende paa.
- Eila**, f. Dagle, f. Dbla.
- eileid**, adv. nogenlunde, nogenledes; paa en eller anden Maade. Hall. og fl. (ei-lei, egentl. ei leid). Andre St. eileibes, eileis, eisleis.
- Eim**, m. 1) Damp, stærk eller synlig Uddunstning af fugtige Ting, f. Ex. af hebt Vand. Tel. og fl. Jf. Gova, Baatroyk. G. N. eimr, Damp, ogsaa Jld (Egilsjon). — 2) stærk Røg, Damp eller Lugt af brændte og stærkt ophedede Ting. Mere alm. Jf. Im, Dme, Geim. — 3) en svag Lustning, et lidet Bindpust. Ehl. Ogsaa om en Strømning i Legemet, en Fornemmelse af Smerte (f. eima), Hall. — I nyere Skrifter er Eim brugt i flere Sammensætninger, som Eimbaat, m. Dampbaad. Eimkjøf, m. Dampkjøkken. Eimsag, f. Dampsaug. Eimverk, n. Dampmaskine. Eimvogn, f. Dampvogn.
- eima**, v. n. (ar), 1) dampe, uddunste, give en kvalm Røg eller Lugt (f. Eim). — 2) blæse svagt, lufte (= gustå). Ehl. Nys. — 3) ulme, om Smerten i Legemet (= slaga, slugta, yra). Hall.
- Eima**, f. en Naal; Stoppenaal. Helg. Andre St. Jma. (Vof.). Maafsee Jinsf.
- Eiming**, f. Damp; ogf. Lustning.
- Eimyrja**, f. Emmer, Afte med Gløder. Sogn og fl. Hedder ogsaa Namyrja, Ehl. og Eldmyrja, mere almind. G. N. eimyrja. Har været forklaret som Eim-myrja (af det gamle Eim, o: Jld), hvilket dog er tvivlsomt, da Ordet ogsaa findes i flere Sprog: Ang. æmyrie; Ght. emiria; T. Ammer (i Dial.), Nt. emmern; Eng. embers. Jf. Myrja.
- ein**, Talord, og Artikel: en. Særskilt for hvert Kjøn: ein (einn), m. ei, f. eit (eitt), n. G. N. einn, ein, eitt. Har forskjellig Stilling og Betydning; saaledes: A, i ubestemt Form, 1) een (som Tal), en eneste. (Med stærk Betonning lyder Maskul. altid ein n, og Neutr. eitt). Jf. einaste. — 2) een og samme, uforandret, uafbrudt. Alt i ein Stad. Paa ei Tid. Det er alt eitt. Det kjem paa eitt ut. I eitt: i eet væf, uop-hørlig. Hedder ogf. i eino, alt med eino, o. f. v., f. Eining. — 3) en af de nærmeste eller sidste. Med Tidsnavne i den bestemte Form. Ein Dagen: en af de sidste Dage. Ein Avelden; ei Natti; her eitt Aret. — 4) nogen; noget. Uden Subst. Det var ein, som sagde det. Det var eitt, som datt ned. Eg vil segja deg eitt. Det kunde henda eitt verre. Han torde eitt mindre (o: han vovede ikke fuldt saa meget; saa dristigt var han nok ikke). Ogsaa: den ene, det ene. Ein vil jo, og ein annan jo. Eit er for stort, og eit er for litet. — 5) man (Folk i Almindelighed). Run i

Måskul. som Subjekt. Ein skal ikkje tru alt, som ein høyrer. Ein veit kvat ein heve, og intje kvat ein før. Alm. (Jf. Eng. one). — 6) en, som Artikel med Subst. Ein Mann; ei Rona, o. s. v. Er i dette Tilfælde kun svaagt betonet og bliver derfor mere sfs- desløst udtalt; saaledes Maff. tildeels som: en (in); Femin. tildeels: e (Dfl.), i (Sfl. Østerd.). Eigesaa Neutr. ett (e'), sjeldnere „e“ (Stjordalen). — B, i bestemte Form (eine): 7) den ene, en af to eller flere. Den eine Dagen. Det eine Augat. Altid i Forbindelse med „den“ el. „det“. Dog mærkes Udtrykkene: sjølv eine, og: aal-eine (= einsaman). Jf. eine, adv. — C, i Fleertal. (Formen: elne og ei). 8) alene (om to eller flere), for sig selv. Dei vaaro berre tvo eine. Eigesaa: twau eine (som Mand og Kvinde). — 9) nogle. (G. N. einir). Dei foro som eine Gainingar. (B. Stift). Kvat for eine var det? Dgsaa i Formen „ei“, med Adj. Ei faae: nogle faa. Valdærs. Ei notre: nogle, enkelte. Vald. — 10) saa mange som, omstendelig (ved Talord). Kun i Formen „ei“ (formodentl. pl. n.) Ei fem jets: omtrent 5 eller 6. Ei nie tie. Ei tjugo Stykke. Fram mot ei femti Aar. (Sv. en). — Af andre Former mærkes Dativ: eino (neutr.). 3 eino: i eet vøk, stedse, uophørlig. Voks. Andre St. i eine, med eine (f. Gining). Genitiv: eins, bruges som adv. Jf. eins Grend (= einsleides). 3 Sammenfætning er „ein“ altid langtonet; f. Er. Eineiga, einfør. 3 nogle Forbindelser med Subst. udtales Ordene som om de vare sammensatte; saaledes: ein Gong (eingong), ein Stad, ei Tid, eit Tak, eit Slag. Forøvrigt mærkes: Ein og annan (omtr. som einfvar). Ein og kvar: enhver, de fleste. Ein og tjugande (21de), ein og trettiande (31te) o. s. v. Dgsaa G. N.

einalen (?), adj. egenfjndig, tvær, modvillig. „enalen“, Smaal. Dunkelt, maafkee: einarden. 3 svenske Dial. enardig, enari, enalen. (Ries 118).

Einang, m. et Bjergpas, en dyb Tverdal. Kofoten. Jf. G. N. einangr, Knibe.

ein-annan, hinanden (= kvarannan). Rbg. Voks, Hall. Øbr.

einard, adj. enkelt, reen, ublandet, kun af et eneste Slags; f. Er. om Korn. Udtalt: einar, einar'e, Rffj. Sdm. Ndm. G. N. einardr, enkelt, stmpel.

einaste, adv. alene, kun, blot. Trondh. Nordl. Jf. eine.

einaste, adj. eneste.

einagad, adj. = einogyd.

Einbeite, n. Kjørevedskab for en eenlig Hest. Dst. og fl. Jf. Tvibeite.

einbernd, adj. eenbaaren, eneste (Barn). Udtalt einbent, einbent. Jndh. Sdm. Hall.

og fl. Afvig. einbedla, Sogn. Jf. einbølt.

Einberning, m. eneste Barn, uden Søskende.

Einbenning, Del. Einbending, Hall. Einbining, Rffj. Einbydning (y'), Sfl. En sjeldnere Form er Einberne, n., i Hall. Einbedne. G. N. einberni.

einboren (o'), adj. eenbaaren.

einbotnes, (adj.), een-etages, med kun een Stue-Høide. Nordl.

einbreid, adj. om Tøi med enkelt, sædvanlig Bævrede; modsat tvibreid.

einbreidd, adj. om Eng: jævnt bedækket overalt med Hø (sfbreidd). Trondh.

Einbue, m. Gneboer. Østere Einbuar.

einbugen (gj), selyklog, egenfjndig. Hall.

Einbøle, n. en eenlig Gaard, et Sted hvor kun een Familie boer. B. Stift og flere.

G. N. einbøli.

Einbøling, m. 1) Gneboer. 2) eneste Arving eller Barn (= Einberning). Rffj.

einbølt, adj. 1) eenlig, affondret; om Gaard eller Bosted. — 2) eenbaaren (= einbernd). Rffjylke.

einidaga, v. a. (ar), bestemme til en vis Dag. Mfl. (Dgsaa G. N.). eindaga seg: opsatte et Foretagende til den sidste Dag, el. saa længe som muligt.

Einidætte, n. = Einbeite. Sjeld.

eine, adv. kun, alene. G. N. eina. Han var ikkje annat en godt eine: han var meget godhertet, altid god. B. Stift.

eine, pl. nogle, o. s. v. see ein.

Eine, m. Gner, Gnebrætræ (Juniperus). Nordl. Trondh. Nordre Berg. og fl. Dgs. i Formen: Einer, Siredal; Einir'e, Sst. Del. Einar, Nedenæs. G. N. einir. Andre St. Bræte, Sprate, Brift, Brufe. Hertil: Einebak, n. Affog af Gnerviste at rense Kar med. Einegard, m. Gjerde af Gnertræ. Eineryde (y'), n. tet Krat af Gnerbuske. (Sdm.). Einesmak, m. Smag som af Gnertræ. Einerjora, f. en Saft som udbrændes af Gner. (Ein-huru, Jndh.). Ellers mærkes: Eine-bar, -bast, -bær, -fage, -foll, -naal, -oska o. s. v.

Einiga, f. Gne-eie; Giendom som tilhører En alene. Modsat Sameiga.

Einiga, m. Gne-eier. Hall. og fl.

Ein-erving, m. eneste Arving.

Einestabb, f. Einstape.

einfald, adj. 1) enkelt, stmpel. Noget sjeldn (f. einfeld). G. N. einfaldr. — 2) eenfoldig, som veed eller forstaar lidet. Mest alm. tillempt efter den danske Form: einfoldig. Ellers bruges ogsaa: einfallen (einfalden?), Jndh.

einfaren, adj. simpel, eenfoldig. Hall.

einfeld, adj. enkelt, bestaaende af een Deel, ikke sammensat. „einfelt“, Nordl. meget brugt. Modsat twifeld.

einsfyres (y'), adv. i hele Furer, over Agerens hele Bredde. Plogja einsfyres (modsat telgplogja). Øbr. (Gausdal).

einfør, adj. som reiser alene, eller udretter

- noget uden Hjælp. Hall. Fra Nordl. med-
deelt: einfara (einfæra?).
- einføtt**, adj. einfødet; f. Gr. om et Vord.
eingjengd, adj. 1) som kan gaae alene, uden
Hjælp; om Børn. Sjelden. 3 Nordl. ein-
gaadd. — 2) enkelt, f. Gr. om Traad;
ikke sammenlagt eller tvunden. B. Stift.
Hedder ogsaa eingjegnd, Tel. og eingja,
„engja“, i Balderš.
- eingong** (som adv.), engang; f. Gong.
eingraata, v. n. græde uafslædig. Hall.
einhendes, adv. med een Haand. Tel.
einhendt, adj. eenhaandet.
- einhuu**, v. n. huje og skrige uophørlig. Tel.
Dg. einhuga, f. hua.
- einbugad** (u'), adj. alvorlig, fast bestemt
paa noget. Lidet brugl.
- Einhyrning** (y'), m. Genhjørning. Brugt
om et Dyr som har tabt det ene Horn.
„Einhyrning“, Lister.
- einhog**, adj. om et Huus, som kun har een
Høide eller Etage; een-etages. Modsat
tvihøg. Tel.
- einig**, f. samb, samtykt.
- Eining**, f. (?), 1) Genhed, Heelhed. (G. N.
eining). Det rett med Eining, om et Stykke,
som er langt nok, saa at ingen Skjødning
eller Tilfæctning behøves. Nordl. — 2) uaf-
brudt Barighed. 3 Eining (el. i Einingen): i
eet væk, steds uophørlig. Indh. Drk. Andre
St. 3 Einingom (=o, aa), Sogn, Fosen. Det
sidste hedder ellers: i eino, Vofs (f. ein),
i ene, Schl., i eitt, el. 'ti eitt, Edm., alt med
eitt, Østerd., alt med eine (alt m'eine), So-
lør; med ein Gong, Nordl. Dog have disse
Udtryk ofte ogsaa Betydningen: meget ofte,
lidt, flere gjentagne Gange.
- einka**, adj. udmærket, magelses, eneste i sit
Slags. Sædv. udtalt: enka. Et enka Vær:
et udmærket vaffert Vær. Ein enka Dag: en
særdels gunstig Dag. Edm. G. N. einka
(og einkar); ff. Verbet einka: sætte alene,
frakille, udvælge. See ellers einkeleg og
einkom.
- einkeleg** (?), adj. usædvanlig, overordentlig.
Som adv. overmaade. Brugt i Formen
„enkeleg“, Østerd. Tydal. G. N. einkanlegr.
einklædd, adj. letklædt, med et enkelt Sæt
af Klæder. Modfat tvilkædd.
- einknept**, adj. eenknappet; med een Nad
Knapper. Tel. Modfat tvinknept.
- einkom**, adv. ene og alene, kun for een
Tings Skyld. Han gjætt einkom etter det, o:
kun for den Ting, uden noget andet Grinde.
Smaal. Rom. Hedem. Sv. enkom. G. N.
einkom, fornemmelig. (Sf. einka). En an-
den Form er: einšto, i Hall. Andre St.
einsleides, einšvordom, einš Grend. —
Hertil: **Einšomstund**, f. den sidste Stund,
da noget er muligt. „Drygje uti Einšom-
stenda“: opsætte noget til det sidste Die-
blif. Smaal.
- einfor**, f. einfvar.
- einfvar**, ubst. pron. (med Femin. eifor,
Neutr. eifvart), nogen, en eller anden,
en vis (Ting). Deels med Subst., deels
eenligt. G. N. einhværr. Formerne lyde
forstjelligt: Maskul. einfvar, infvar,
Gbr. einfværr, Sff. einfor, Sogn, engor,
Hall. Andre Steder med „n“ (egentlig en
gammel Affusativform): einšvann, Nordl.
Tromh. Edm. einkonn, Sogn, infunn,
Gbr. Femin. eifor (o'), Edm. og flere
ogaa: einfor, infor. Neutr. eifvart,
eifvert, B. Stift; einfvart, Nordl.
infort, Gbr. (?), etbaart, Romm. Et
Fleertal eifor (eifo) forekommer sydligst i
Landet; saaledes „eifo faae“: nogle faa.
(Siredal). — Einfvar Dagen: en og anden
Dag. 3 Gbr. ogfaa: en af disse Dage).
Einfvar Gongen: en og anden Gang. Einfvar
Stad: paa et eller andet Sted. Nogle St.
„einšvansstaa“. Paa Edm. „eifortobaa“
(Dativ pl.). Eitor Væid: paa en eller anden
Maade. Østere: „eiforleis“. Eitvart Slag:
en eller anden Ting. Eitvart Sinn: en og
anden Gang. Vofs, og ff. Ufvig. „ein-
švannsinne“, Sff.
- einlagd**, adj. enkelt, ikke sammenlagt.
einleg, adj. eenlig; enkelt. Sf. einšleg.
einleides, adv. ligefrem, i een og samme
Retning. Hall. „Fara einleies“. Sf. eileid
og einšleides.
- Einleike**, m. Genhed; Gensartethed.
- einlitad** (i'), adj. eensfarvet, som har kun
een Farve. Dg. einlitr. G. N. einlitr.
- einlitande** (ti), adj. som kan gjøre noget
alene, uden Hjælp. Nedens. G. N. einhlitr.
- einlyda**, v. n. (er, de), lytte stadigt el. uaf-
brudt til noget. Vald. (einlye).
- einløja**, v. n. lee uafslædig. Hall.
- Einmjelk** (Plante) = Mjølke. Snaafsen.
- Einmæle**, n. Samtale i Genrum; under
fire Dine. Tel. 3 Vinje: Einmæle). G.
N. einmæli.
- einnætt**, adj. en Nat gammel; f. Gr. om
Jis. Balderš. G. N. einnætt.
- einraadig**, adj. eneraadig; tilbeels ogaa:
egenmagtig, herskesyg. 3 sidste Betydning
ogaa: einraaden (G. N. einraadr). Ud-
skilt herfra er: einraadleg, el. „einraa-
len“, o: noget eenfoldig. Hall.
- Einrett**, m. Genret.
- einrjoden** (?), adj. eenfoldig, som forstaar
lidet. „einrjoden“, Edm. (Volsen).
- Einrom**, n. Genrum. Sjeldnere Einrøme
(Einrymme, Hall.).
- einrøda**, v. n. (er, de), tale ret alvorligt
med En, sige En haarde Ord. Tel. (ein-
røe, eirøe).
- Einrødning**, m. en meget liden Vaad med
kun eet Aarepar (Nede). Romš.
- Einrøma**, f. Snævring, trangt Pæs, hvor
kun Een ad Gangen kan komme frem.
„Einrymme“, Hall.
- eins**, adv. eens, ligedan, paa samme Maade.

G. N. eins (egentl. Genitiv af ein). Det var alt eins. (J Sæt. og Tel. eis). Det gjætt lita eins: netop ligedan. — Som Genitiv i Udtrykket: jara eins Vrend, o: kun for een Tings Skjld (= einkom, einsleides). B. Stift.

einsaman (adj.), eenlig, alene, uden Selstab. Ribet brugl. i denne Form (i Gulbalen einsamen); derimod mangesteds afvigende: eifemall (einsamall?), eifemadl'e, eismall'e, Hard. Sogn, Vald. Hall. og fl. J Sætersd. ogsaa: eifemadd'e og i Hunsfjon eifemo (o'). G. N. einsaman, senere ogsaa einsamall. Eigesaa paa Island. Jf. einsleg.

einfert, adj. enkelt, sat i en enkelt Række. Modsat tvifert, trifert.

einf (i), adj. ublandet, reen, ægte. Ved Mandal „inf“. Fra Jarlsberg meddeelt: „enf“: eens, jævn, ligedan. Jf. einko.

Einfkap, m. Genhed, Lighed.

einfkild, adj. enkelt, særskilt, for sig selv. Sogn, Hard. og fl. G. N. einskildr.

einfkils, adv. enkeltvis, een for een. Sæt. Tel. (ogs. eifkils, eifkjels). „Drifke einfkjels“: lade en Skaal gaae rundt i et Selstab. Hertil: Einfkilskopp, m. en liden Skaal, som fyldes paany for hver enkelt Person.

einfkilt, adv. enkeltvis; j. einfkild.

Einfkjestja, f. Uldtøj, som er vævet med et enkelt Par Vævstæfter (j. Skæft), og hvori Trædene ligge enkelte eller særskilte, ikke parvise. B. Stift og fl. Jøl. einskæpta.

einko, adv. = einkom. Hall.

einsleg, adj. 1) eenlig, eensom, uden Selstab. Mere alm. end einleg. Nogle St. einfkleg. (Tel.). Sædvanlig med Begreb af nogen Varighed, eller for længere Tid; sjelden for et enkelt Tilfælde, f. Gr. han gjætt einsleg. Gbr. — 2) eenfom, fjebelig, øde; om et Sted. Her er so einslegt. G. N. einslogr.

einsleides, adv. 1) nogenledes, paa en Maade (= elleid). „einsleis“, Nordl. — 2) ene og alene, kun for en eneste Ting (= einkom, einskvordom, eins Vrend). Formen usikker: einsleifst, enslest, Østerd. einslestes, Tel. (j) einslestom, Drf.

einslengd, adj. 1) enkelt, ikke sammensat. Habeland. 2) affondret, affides liggende. „einslengd“, Hall.

einslest, f. einsleides.

einslungen (gj), adj. simpel, jævn, ligefrem. Tel. Modsat mangslungen.

einspenad, adj. om en Ko, som kun malter paa een Patte. Tel.

einstad (som adv.), etsteds, paa et eller andet Sted. (einnsta).

einstaka, adj. eenlig, enestaaende; affondret. Søndre Berg. Tel. og fl. Ufvig. einstaka-faa, Gbr. Drf. G. N. einstaka; Sv. einstaka. J Søndre Berg. ogsaa: enkelt, f. Gr. om en Gaard med kun een Familie.

einstakast, v. n. blive eenlig, staae alene tilbage. Tel. sjeld.

Einstaff, f. Einstape.

Einstape, m. en Vært: Ornebregne, Pteris aquilina L. Tel. Toten. Dgsaa Eistape, Sæt. Einstap, Gbr. Einstabbe, Einstabbe, B. Stift, Ryf. Mandal; Einstabblom, Sdm., Einstakablom. Nømsd. Einstaff, Vald. Einstamp, Hall. og fl. Ellstamp, Hall. Andre St. Ormestamp, Kjelg (Telg) og fl. G. N. einstapi.

Einstella, f. j. Einstig.

Einstengla (gj), m. Kvadrat-Stang, Rude som udgjør en Maalestang i Længde og Bredde. Toten, Gbr.

Einstigi, m. 1) en smal Sti, hvor kun En ad Gangen kan komme frem. G. N. einstigi. 2) et Sted hvor man ikke kan komme længere. Helg. Dgsaa kaldet Einstella, Nordl. Jf. Skorfeste.

einstigs, adv. i eet Skridt. Hall.

einstira, v. n. (er, de), stirre længe, see uafbrudt paa en og samme Ting. Tel. Gbr. Paa Helg. einstara. Glers: naubstira, meinstira.

einstrengt, adv. stadigt, uafbrudt, i eet væf. Vald. Gbr.

Einstøde, n. et eenligt, affondret Sted. Einfise, Hard.

Einstøding, m. 1) en enestaaende Ting; f. Gr. et eenligt Træ. Tel. Busfr. Drf. Dgsaa et Træ, som ikke har Klostet. Tel. Eigesaa: en Træstamme som ikke er klovat. Nordl. — 2) en eenlig Person, En som lever for sig selv. Tel. og fl. J Hard. „Einstø'ingje“. Sv. einstøding. — 3) en Sørling, særfindet Person. Hall. og fl.

einsvída, f. einverfja.

einskvordom, adv. særskilt, kun for een Ting. „eensvorom“ (oo), Gulbalen. G. N. einskvordum, einskvordungum. Jf. einkom.

einskvunt (hy), adj. som kun seer med det ene Øie. G. N. einskvunn.

eintenk, adj. eenfoldig, kortsynet, som ikke betænker sig nok.

eintent, adj. eentandet, f. Gr. om Høvler. Modsat tvitent.

eintevla, v. n. stræbe uafadelig efter noget. Hall.

eintom, adj. ledig, ikke besat eller belæsset. Røya eintome Sleden. Mandal.

Eintre, n. en eenlig Træstamme, som tjener til Bro over en Væf. Tel.

eintruen, adj. godtroende, trofskyldig, uden Mistanke. Valders og fl.

eintræda, v. a. (er, de), sætte enkeltvis; sætte Korneg over hinanden paa en Stavre. Dfl. S. træda.

eintrædd, adj. om en Væv, hvori Rendingarnets Træde ligge enkeltvis, ikke parvise. Tronh. Modsat tvitrædd.

eintrædda, v. n. trætte uafadelig. Tel.

Eintroding, m. en selvraadig Person, En

- som fun gaar sin egen Bei. „Gintros'ingje“, Hard.
- eintynt** (yy), adj. om en Gaard, som fun bestaar af eet Brug, er indrettet for en enkelt Huusholdning. Edm. Af Tun.
- Eintofje**, n. eneste Ting til at bruge (el. gribe til); Ting hvoraf man fun har eet Exemplar. Hard.
- Einvald**, n. = Einvelde.
- einvegat** (e'), adj. n. om et Sted, hvor der er een Bei og ikke flere.
- Einvelde**, n. Gnevælde, uindskrænket Herredømme. G. N. einvald.
- einvelt**, adj. pløiet saaledes, at alle Jurer ere vøltebe til een Side. Rom.
- Einvenning**, f. en enkelt Gang (Udgang, Rejse). „Der inte gjort i ei Einvenning“: det kan ikke gjøres alt paa een Gang; man maa flere Gange ud, o. s. v. Dstl.
- einverfja**, v. n. (er, te), smerte idelig, uden Opbold. Hall. og fl. Lignende Ord ere: **einvida** (=svie), og **einklæja** (=kleia), svie, el. kløe uafsladelig. Jf. **eingraata**, **einlæja**, **einhua**, **einkrifka** (hoppe), **einvaala** (tude). Hall. og fl.
- einviit**, adj. som jævnlige vil vige til den ene Side; om Heste. Tel.
- einviljug**, adj. fast besluttet til noget (?).
- einvis** (ii), adj. selvviis, som ikke vil høre Andres Raad. Sv. envis.
- Einviting** (i'), m. eenfoldigt Menneſte, En som veed lidet. Smaal.
- einvirug** (i'), adj. eenfoldig (eller egentlig: eenſidig, indskrænket). Smaal.
- einvorug** (o'), adj. eenfoldig. Segn.
- einyrken** (kj), adj. som driver sit Arbeide alene, uden Hjælp. Helg. (G. N. einvirki, m.)
- einøygd**, adj. eensiet, blind paa det ene Die.
- Eir**, n. Gr, Robberust. (Sv. erg; jf. Lat. ærugo). G. N. eir: Robber (Korvar).
- eira**, v. n. (ar), belægges med Gr, blive erret. Hedder ogs. eirast; i Rbg. eirka.
- eira**, v. a. (ar), taale, have godt af, fordele. Ein Ital ikke eta meir, en ein kann eira. Hard.
- Ehl**, og fl. G. N. eira, være tilpas.
- eiren**, adj. lidt sygelig i Maven. Eſj.
- eirka**, v. n. f. eira.
- eirlagd**, adj. belagt med Gr, erret.
- eirutt**, adj. = eirlagd.
- eis**, adv. f. eis.
- Eisa**, f. Ildsted; en Ring af Stene til Ildsted paa aaben Mark. Tel. Hall. Jf. Eſja.
- G. N. eisa er et Navn paa Ilden.
- eisemall**, **eismall** f. einfaman.
- Eiſta**, n. Testikel. G. N. eista. Nogle St. Eiſta, f. Testikelpung (Edm. Ehl.), og detimod Eiſteforn, n. eller Eiſtefjerne (=henne), m. Testikel. Jf. Nyra.
- eit** (eitt), f. ein.
- eira**, v. n. hedde, kaldes; f. heita.
- Eitel**, m. (fl. Eitlar). 1) Kjerterl i Vegetet (glandula). Jf. Eitlebrot. — 2) et Slags runde svampagtige Knuder i Spær eller Fedt. Alm. Isl. eitill. — 3) Steenfjertel (= Eyta); haardere Knuder eller Korn i Steen. Tilbeels afvig. Jtil, Dstl. Eisle, Hall. og i fl. Gislar, Gsla, Rbg. og flere.
- eiten**, henfaren, afdød; f. heiten.
- Eiter** (Eitre), n. Edder, Forgift. G. N. eitr. I Sammensætning ofte Eitre, f. Gr. Eitremaur, rettere Eitermaur. Jf. eitrende.
- Eiterblaaſa**, f. en meget hidſig, ondfabsfuld Tingest; om Dyr (Hun-Dyr), tildeels ogsaa om Menneſter. Gentl. Giftblære.
- eiterfull**, adj. fuld af Gift. G. N. eitrullur.
- Eiterkveisa**, f. 1) en smertelig, ondartet Svulst eller Byld. Dstl. Dgsaa kaldet Eiterkaun, m. Hall. Eiterbolde, m. Gulbalen. — 2) det samme som Eiterblaaſa. Jndh.
- Eitermaur**, m. en Art af Myre, hvis Stif volder megen Smerte; Formica rubra.
- Eiternetla**, f. Brænd-Nælde.
- Eiterorm**, m. giftig Slange; Hugorm.
- Eiterpose** (o'), m. om et arrigt, hidſigt Dyr (Hæn-dyr), ligesom Eiterblaaſa. Sv. etterpåse.
- Eitersmog** (o'), n. et Slags Udſlut eller Saar i Ansigtet, især omkring Munden. B. Stift, Hall. og flere. Dgsaa Eitersmaug. Trondh. I svenske Dial. ettersmåg.
- Eitersnjo**, m. smaaforret Sne, Smaahagl. „Eitersnjo“, Edm. f. eitrende.
- Eitertagg**, m. 1) giftig Braad. Dgsaa: Eiterange (Randsfad, 135). — 2) en arrig Tingest (= Eiterpose). Smaal.
- ei-tid** (som adv.), engang; forðum.
- eitkvart**, et eller andet; f. einkvart.
- Eitlevrot** (o'), n. en vis Kjerterlshgdem. Eitlebrot, Edm.
- eitlutt**, adj. fuld af Kjerterl; f. Gr. om Steen. I Sæt. eislutt'e.
- eitra**, v. a. (ar), forgiftte. G. N. eitra. Dgsaa v. n. sprude Edder. Lidet brugl.
- eitrende**, adv. om noget skarpt eller smerteligt. (B. Stift). J. Gr. eitrende saart; eitrende taldt; eitrende vaais. I svenske Dial. ettrande. Jf. G. N. eitrkaldr (Egilsſon). Dgsaa: eitrende jmaatt: meget smaat, eller smaaforret. (Her synes „Eiter“ at være opfattet som Pulver eller Støv). Jf. Eitersnjo.
- eitru**, adj. forgiftlig. (Ejelden).
- eitſlag**, noget, et eller andet; f. Slag.
- eitraf** (som adv.), for nogen Tid, noget længe. Gentl. eit Taf.
- Eittal**, n. Gentl. Tallet 1.
- ek** (æ'er), o: ager, f. aka.
- ekkelaus**, f. Etkje, 2.
- ekken** (hvilken), f. hofken.
- Ekſja**, f. Enſe, f. Unſja.
- Etkje**, n. 1, Spor efter Kjerſel, især Eitler, ogsaa efter Ekier i Snee. Hjuletkje, Sleebettkje (Sleebettkje), Etkje-ektkje (Etkje).

Jndh. Vel egentl. Efte, Efte (e'), af aka.
 Jf. Far, Dyrgeja, Raam.
 Eftje, n. 2, Felt, Meen, Skade. Hall. (Sjeld-
 den). Hertil eftjeslaus, adj. uftadt, fri
 for Meen. Nogle St. eftjelaus. Jf. G.
 N. ekki, m. Smerte.
 efla, v. n. hyge Riv (= egla). Hard.
 Eftling, m. f. Enkling.
 efla, v. n. (er, te), 1) fhyde Ar; om Korn.
 Det efter godt: det fhyder vakre Ar. Particij
 eftst: udfkudt i Ar. — 2) pluffe Ar, op-
 famle løst Korn. Tel. — 3) træffe, trave,
 vimse omkring. Hall.
 Eftse, f. Egse.
 Eftferot, f. Kvisthvede, Triticum repens.
 Trondh. Oftere kaldet Eftting. Sjørdn.
 Eftting, f. Arfkydning; Tiden da Kornet
 fhyder Ar.
 Eftting, m. 1) Ar (paa Byg og Rug). B.
 Stift. 2) f. Eftferot.
 eftst, adj. f. efla og egst.
 El (ee), n. Fling, Byge med Regn eller
 Sne. Meget udbredt (B. Stift, Jød.
 Tel. Num. Gbr.), dog sjeldnere end Eling.
 Afvig. El, Nordl. G. N. el (elt).
 ela (ee), v. n. (ar), trække op til en Fling.
 Det elar vest i: der vifer sig en Byge i Vest.
 Ela, Dgle; f. Dbla.
 Elbjørminne, f. Eldbjørgdag.
 Eld, m. Jld; Fyr. (Nogle St. udtalt Eld,
 Ell, Ell). G. N. eldr; Sv. eld. Jfer om
 blufsende eller flammende Jld, og tildeels
 noget indfrænkelt, idet man bruger Fjos,
 el. Verme (Varme), i samme Betydning.
 Sitja imillom tvo Eldar: have en vanskelig
 Skilling, møde Fare paa begge Sider.
 elda, v. n. og a. (er, e; dog ogsaa: ar),
 1) lide, tænke Jld; ogsaa: nære eller ved-
 ligeholde en Jld. G. N. elda. Elda upp
 umber: figurl. opflamme, tilfkynde, hjælpe
 til. (Imperativ tildeels: eldt!). — 2) give
 Jld (om Fyrtøi); lyse, blinke. (Sv. elda).
 Oftere: lysne i Lufften; grye. Det elder fyre
 Dag: det gryer af Dagen. Edm. og fl. —
 3) ulme (i Legemet), svie, smerte. Det elder
 i Halsen. Smaal. Drk. og fl. Jf. brenna.
 — 4) v. a. ophebe (f. Er. en Dvn); ogsf.
 bearbejde ved Jld. Elda Matm: røste, ud-
 brænde Metal. Elda ein Raa: holde en Lee
 i Jlden for at gjøre den blødere. (Jf.
 hova). — 5) ælte, flampe, f. Er. Leer.
 Edm. og fl. (Uvift om hertil).
 elda, v. a. (er, e; ogsf. ar), 1) gjøre gam-
 mel, give et Udsende af Alderdom. Det
 elder Mannen: det giver Manden Mærker af
 en højere Alder (om Savn eller Udvelfer).
 Tel. Jf. eldast. — 2) plage, hængse ved
 (= alda), om en Skade eller Sygdom. Sjl.
 Elda, f. 1, en Opildning, Dphedning; ogsf.
 faa det som brændes paa een Gang. Hall.
 Dftl.
 Elda, f. 2, Eldre, Alderdom. Af samme
 Rod som eldre, og eldast. (G. N. elli

shnes at være en anden Afledning).
 eldast, v. n. (est), ældest, blive gammel; og-
 faa: faae Udsende af en højere Alder (Jf.
 elba). G. N. eldast.
 eldaa, adv. (eoni.), eller ogsaa, i andet Fald,
 ellers. Tel. og fl. Synes sammenbraget
 af „elder daa“; tildeels „elder og“.
 Eldbjørgdag, m. den fjortende Dag i Ju-
 len (d. e. 7de Januar), da man fordem
 drak Eldbjørgminne (n.) med adskillige
 Ceremonier, hvorved man ogsaa tog War-
 sler for det kommende Aar. Hard. Tel.
 Tildeels udtalt „Eldbjørgdag“ (Tel.); i
 Nhl. Ølbørsdag og Ølbørsminne.
 Jsl. Eldbjørgmesta (i Almanaffen). Dp-
 rindelsen ubekjendt.
 Eldbrand, m. et brændende Træstykke; mod-
 sat Kolbrand.
 Eld, n. 1) Dpsoftring. (Af ala). Mest i
 Sammensætningen Uppelde. G. N. eldi.
 Jf. Elbesse. — 2) Yngel, Affom. Nordl.
 Trondh. og fl. (Jf. Avelde, Undanelde).
 Ogsaa i en anden Form: Eldre, Hall.
 Vald. Dftb. — 3) Art, Race, Slægt. Nordl.
 Der var ikke Ede atter: det var altfammen
 udryddet, uddøet (saa at Arten ikke kunde
 forplantes). — 4) en Mængde, Flok, stor
 Høb (= Dlb). Vofs. — 3 nogle Ord
 ogsaa som Endelse, om en enkelt Ting (et
 Bæsen): Naaelde, Kæfjelde, Krefjelde; jf.
 Fjirelde, Lemelde (i Vald. Fjirelvre, Lom-
 eldre).
 Eld, n. (2), Halsbrynde, f. Elding.
 eldegamall, adj. eldegammel.
 eldeleg, adj. gammeldags. Tel.
 Eldemaur, m. en stor Flok eller Høb. Nhl.
 elder (eldr), conj. eller. (X. ober). Forffjellig
 Udtale; i B. Stift: eld'er, eld'e; i de
 sydlige Egne oftere: held'er, held'e; an-
 dre St. eller, elle, ell; helle, hell. Jf.
 Sv. eller; G. N. eda, edr; Ang. odde;
 Ght. eddo, alde. (Grimm, Gr. 3, 274).
 Synes her at være tillempet efter det
 gamle „ellar“ (f. elles). De samme For-
 mer bruges tildeels ogsaa i Betydningen:
 end, f. en.
 elderoten (o'), raadden af Alder; f. Er.
 om Bygninger
 Eldesfe, n. Creature, som ere tjenlige til at
 opfoftré og tillægge Yngel af. Oftere:
 Eldeskrøter, n. Helg. Jndh. Sørfkilt:
 Eldeshest, m. og Eldesmerr, f. f. Er.
 „ei go' Eldesmerr“, o: som man faar gode
 Føl af. Ligefaa: Eldesfaud, m. med
 Hensyn til Affom.
 Eldesfort, f. f. Elding, f.
 Eldsaan, f. Galasse, tyndt Dække af Jld-
 fnuug. Sff. Ellers: Eldfan, Helg. Jndh.
 eldfim (f'), adj. let at tænke, som let sæn-
 ger Jld. Søndre Berg. og fl. G. N. eldfimr.
 Eldffjom, n. Jldstøv, f. Fjom.
 eldfri, adj. brandfri, sikker for Jld.
 eldfriff, adj. fyrig, meget livlig. Hall.

- Eldføre**, n. Fyrstøi; liden Rasse med Flint og Knuff. Sdm. Mandal og fl. G. N. eldføri (N. L. 2, 277).
- Eldgagn**, n. Røgeredskab; Gryde eller Kjedel. B. Stift. Tilbeels med fl. Eldgogn. 3 Nordl. „Eldgaang“. G. N. eldgagn.
- Eldhus**, n. Ildhuus, særskilt Huus til Røgning og anden Brug af Ild. Tilbeels udtalt Eldus, Ellus.
- Elding**, f. 1) Ildning, Opbeholdelse; ogsaa en Portion Ved (= Eldsmaal). 2) Bearbejdelse ved Ild; f. elda. 3) Kvalme for Brykset, Halsbrynde. Tel. og fl. Ellers kalbet Elde, Gbr. og Elbesott, Hall. 3f. Eling, elgia.
- Elding**, m. Lyn, Lynglint. Nordl. Trondh. Gbr. Sdm. Ryf. og fl. G. N. elding, f. Ellers Ljon, Lyfing, Byrting, Vederleif, og flere.
- Eldjarn**, n. Ildstaal, Fyrstaal.
- Eldklypa**, f. = Eldtong.
- Eldkvende**, n. Spaaner at tænde Ild med. Gbr.
- Eldmærkje** (Art), f. Mjølke.
- Eldmyrja**, f. Emmer, Afse med Gløder (= Gmyrja); tilbeels ogsaa Falaste el. Støvning af noget, som er nylig brændt. B. Stift, Nordl. og fl. Paa Dsil. Eldmørju. Sv. eldmörja. 3f. Esja, Falste.
- eldraud**, adj. ildrød.
- Eldre**, n. f. Elde.
- eldre**, adj. ældre. (Brugt i Stedet for Komparativ af gamall). Superl. eldst. G. N. eldri, elztr. (3f. Ang. ald, gammel).
- Eldreid**, n. Hob af Gløder og Afse paa et Ildsted. Hall. (Elvrei).
- Eldskade**, m. Skade af Ildbrand.
- Eldstora** (o'), f. Ildstovl; Plade at „fære“ Ilden med. Sæt.
- Eldsljos**, n. Ildsljys, kunstig Belysning (i Modsetning til Dagslyset).
- Eldsmaal**, n. en Ilding; saa meget Ved, som man behøver at brænde paa een Gang. B. Stift, Nordl. Ellers: Eldsmæle, n. Tel. Hall. Smaal.
- Eldsnort** (o'), m. en brændende Brand. Tel.
- Eldsprut**, m. Ildstrøm, sprublende Ild. Nogle St. Eldsputer, m.
- Eldstad**, m. Ildsted; Midten af Arnen. En anden Benævnelse er Elta, f. især om Ildsted paa aaben Mark. Sogn, Tel. Maafee for Eld-to; 3f. G. N. eldstö, f.
- Eldstein**, m. et Slags Steen, som taaler megen Ild og derfor bruges til Ildsteder, Tørrer-Dvne og deslige. Bald.
- Eldstova** (o'), f. et større Ildhuus, omtr. som Matstova. Sff.
- Eldreiste**, m. en Ilden Jernkasse at bære Ild i. B. Stift og fl.
- Eldtong** (o'), f. Ildtang.
- Eldus** (ee), n. Opbehold, Stilhed efter en Byge. Helg. (Eldhuus).
- eleg** (ee), adj. daarlig, ussel, elendig. Sdm.
- Elege Hus**; elege Klæde. „Dø va so ele' so dø kunna vere“, om noget som er meget ilde udrettet. G. N. elegr, ælegr (Egilsøn).
- Elegskap**, m. Usælfelb; yderlig Uorden.
- elemillom** (adv.), i et Opbehold imellem Ildingerne, i visse Mellemstunder. Egentlig: Ela imillom, f. El.
- Eleveder** (=veer), v. Veir med enkelte Ildinger (Regnskurer). B. Stift. 3 Tel. Eleve', især om Tordenveir med et og andet Regnskyl (= Flodveder).
- Elg**, m. Elg, Elshyr (Alces). G. N. elgr. 3 Sammenfætn. Elgs, sædvanlig udtalt „Els“, som: Elsbrodd, m. Haar af Elshyr. Elgshud. f. Hud af Elg. Elgskolla, f. Hun-Elg (modsat Elg-ukse, el. Bringe). Elgskjelv, m. Kulde som indtræffer paa den Tid, da Elgkøen kalver. Nord. Ogsaa kalbet: Elskjøl, m. (Tel.) og Elskuld (Mandal). 3f. elsklaff.
- Elgard**, m. et Gjørde af Regnskyer, en Ilding som formørker eller lukker Udsigten. Tel. udtalt „Eelgar'e“, som ogsaa kan være Elgarde, i Lighed med Drivgarde og Rokgarde.
- elgia** (?), v. n. (ar), væmmes, føle Kvalme eller Tilbøielighed til Brækning. „elja“, Mhl. Andre Steder ily, igla, øgje. 3sl. elgia (Halborson). Hertil: elgjen (eljen), adj. vammel.
- Elhovud** (o'), n. et Stykke af en Regnbue nær ved Jorden. Jæderen (Selhove). Andre St. Vederhovud, Vederstuv.
- Eling** (ee), m. 1) Ilding, Byge af Regn el. Sneefald; en Stund da det regner eller sneer. Mest alm. med luft e. Afvigende: Eling, Trondh. Nordl. — 2) et Ryk, Tilstøb, Anfald (= Rtd, Flaga); ogsaa en Stund, en kort Tid. Drk. (Eling). 3f. El, ela.
- elja**, v. a. (ar?), opfostre, opføde unge Kreature (= ala). Hall.
- Elja**, f. gammelt Græs; tætte Rhynger af Græs, som bliver staaende i Udmærkerne ud over Høsten. 3 visnet Tilstand: Daud-elja. „Elje“, Sdm. Mff. 3f. Fjor-old og Forne.
- El-kov** (oo), n. Mørke i Luften af optrækkende Ildinger.
- eller, conj. f. elder.
- elles, adv. ellers, i andre Tilfælde (= anars). Mest alm. elles, ellest; tilbeels: helles, hellest, helst. (Sv. eljest). G. N. ella (og med Komparativform) ellar, elligar; Ang. ellor, elles; Ght. alles. Af Roden „al“ i Goth. alis (o: anden), Lat. alius. (Grimm, Gr. 3, 61. 187).
- elleve, Talord: elleve (11). Lyder ogsa som ellive (i'), ellöv, ellöv; i Sæt. eggjuge. G. N. ellifu; Ght. einlik, Goth. ainlik. (3f. tolv). Hertil ellevte (ellifte) adj. ellevte.
- El-løge**, n. Mellemstund imellem Ildingerne

- eller Uveitrsbygerne. „Geloje“, og „Elsøje“, Nordl. Jf. Logje, Dov, Dus.
- Elnjølf**, f. Njølf.
- elnast**, v. n. vore til, foreges, tiltage. Mandal (Gifin, Naserall). G. N. elna.
- Elrov** (o'), n. Opflaring i Luften, Skyernes Afspredelse efter en Zling. Sdm. S. Nov.
- elsaar** (ee), adj. regnsvanger, om Luften, naar Zlinger vise sig i Horizonten. B. Stift.
- elso-blaff**, adj. hvidgraa, om Heste. Dstl. Vel egentlig elsgblaff, med Hentydning til Elgens Farve. Imidlertid hedder det i de nordlige Egne „ulso-blaff“ (ulvsblaff).
- Elso-brodd**, og Elshud, f. Elg.
- Elst**, m. Yndest, det at man holder af noget. Reggia Elst paa ein Ting: vende sin Hu til, fatte Lyst til noget. Jf. Elste.
- elsta**, v. a. (ar), 1) elste, have Kjerlighed til. (Udtalt: elsta, elste). G. N. elska; Sv. älsta. — 2) ynne, finde Behag i, have Lyst til. G. Gr. elsta Sjoen, elsta Dans, elsta Dyrkten ic. I denne Betydn. mest brugeligt. — Hertil hører vel ogsaa „erska“, o: kjendes ved, antage sig, f. Gr. „Sauen vil inte erste Lamm'e sitt“. Soler.
- Elsta**, f. Kjerlighed. (Lidet brugl.). G. N. elska. En afvigende Form „Elsto“ (Landst. 526) hører maaskee til Elstug.
- elstunde**, adj. 1) elskende. 2) værd at ynne. G. Gr. Den Leiten er ittje stort elstunde.
- Elstær**, m. en Elster. (Sjelden).
- Elste** (Elstje), m. Yndest (= Elst). Hard. og flere.
- elsteleg**, adj. elskelig; elskværdig. (Lidet br.). G. N. elskulegr.
- elsten** (elstjen), adj. som ynner, finder Behag i noget; især om Dyr, som ere meget venlige og synes godt om, at man kjæler for dem. Nordl. Irondh. og flere. G. N. elskr.
- Elstug** (u'), m. Elstov, Kjerlighed imellem Mand og Kvinde. Egentl. Elstugug. G. N. elskugi, elskhugi. — **Elstuggaava**, f. Gave som En giver sin Kjæreste. „Elstogaave“, Sdm.
- elstverdig**, adj. = elsteleg.
- Elstuv** (ee), m. en liden Zling, Regnbyge som i Kraand seer ud som en smal nedhængende Sky. I Nordl. Elstuv.
- eltra** v. a. (er, e), 1) drive, jage, forfølge (f. Gr. et Dyr); ogsaa: bortjage, drive fra sig. Mest brugl. i de sydligste Egne, især Nbg. og Tel. G. N. eltra. — 2) ælte, stampe (jf. elda). — 3) v. n. traste, gaae meget. Eg gielt der og elte helle Dagen. Nbg Particp: elt. f. Gr. av-elt: bortjaget.
- Eltra**, f. 1) Bevægelse, Uro; især i Luften. Hall. (Jf. Havelta). — 2) Kraft, Genskab ved et Stof. „D'a go' Elte i d'a“. Hall. Jf. Hjoberelta.
- Eltra**, f. (2), f. Eldst. ad.
- Elte**, n. en Smule, en liden Portion. Vofs. Elter (Eltr), m. i nogle Stedsnavne, som Eltren, Eltervaag, Eltervatnet, er vel G. N. eltr (elptr, f.), en Svane.
- Elting**, f. Drivning, Jagen; ogsaa: Overhæng, Bestormelse. Jæd.
- elutt** (ee), adj. om Veir: ustadigt, med et og andet Regnsfyl (El).
- Elv**, f. (Fl. Elvar), Na, Flod, Vandstrøm. Mest brugl. vest og nord i Landet, hvor „Na“ er et sjældnere Ord. Sv. elf. (G. N. eltr, f. som Stedsnavn). I Sammensætning: Elvar (sødv. Elva), som Elvarbakke, m. Abanke. Elvarbarde (-bare), m. Abred. Elvarfar, n. Flodleie. Elvargap, n. og Elvarstjert, m. Flodmunding. Elvarmel, m. f. Mel. Elvarneff, f. Neff. Elvarstjel, f. Flodmusling. Elvarstrøm, m. Strøm i Vandet ved en Flodmunding.
- Elv**, m. (?), findes brugt som en anden Form af Alv (Alf), i Tel. med Fl. Elver (Elvir); maaskee for et gammelt Elva, f. (jf. Sv. elfvor). Hertil nogle Ord i Folkevise: Elvekona, og Elvevinna (= Alvfona), Landst. 357. 456. Elvekong, ib. 446. Elveland, 459. Elveleif, 355. 359. See ogs. Elvnæver. Afvigende: Elvarforn, n. Hereforn, fortryllende Pulverforn. Landst. 444.
- Elvarfall**, m. 1) Strømfugl (Cinclus), = Fossekall. Sogn og fl. 2) et Slags Insekt-Larve som opholder sig i Vandet, indhyllet i Sand. Sdm.
- Elvarrøyta**, f. Rødning af Skind i Flodvand (f. Røyta). Hertil: elvarrøyta, v. a. med Particp: elvarrøytt. Sdm. og flere.
- Elvartak** (?), n. Flodmunding. Elvatok (o'), pl. Tel. (Vinje). Landst. 43.
- Elvbot** (o'), n. 1) Skade som en Elv kan gjøre ved at bryde og undergrave et Jordstykke. — 2) Abred, Elvebakke. Solgr.
- Elvsjøra**, f. tørre Bredder i et Flodleie. Afvig. Elvsjøru (y'), Soler.
- Elvgrande**, m. Sandbanke ved en Na. I B. Stift: Elvgrande.
- Elvtjøda**, f. Flod-Drød; f. Kjøda.
- Elvnæver**, f. Alvnæver.
- Elv-os** (oo), m. Flodmunding.
- Elvstot** (o'), n. Banker, som en Elv opstøder ved Oversvømmelse.
- Elvsnoa**, f. kold Vind eller Luftning, som følger Løbet af en Elv.
- Elvstød**, f. Abred, Elvebakke. „Elvsto“, Dstb. Nogle St. Elvste, og Elvsteie.
- Elvvofter**, m. Oversvømmelse, stærk Stigning i Elvene. Ogsaa: Elvvoft, Elvvoft, Gbr.
- Ember**, Spand; f. Ambar.
- embætta** v. n. (ar), fylde, bestille, udføre noget; have en Forretning, fungere. Egentlig tjene, gjøre Tjeneste, af det gamle Am-

baatt; see ambætta. G. N. embætta (Stjorn 593).

Embætte, n. 1) Syssæl, Forretning, Tjeneste. (Nogle St. forfattet: Embætt). G. N. embætti. (Goth. andbæhti; Ght. ambæhti; Ang. embeht). Særskilt om Tilsyn og Opvartning i et Gjæstebud. Berg. Stift. — 2) Embede, Bestilling i Statens Tjeneste.

Embættesfolk, n. Personer som ikke blot ere Gjæster i et Selskab, men ogsaa have noget at forrette; f. Ex. Kjøgemester, Brudepænde o. s. v. B. Stift, Tel. og fl.

embættesfær, adj. duelig nok til en Forretning.

embætteslaus, adj. ledig, uden Forretning.

Embættesmand, m. 1) Forretningsmand, f. Embættesfolk. 2) Embedsmand i Statens Tjeneste.

Embættesstand, n. Embedsmands Stilling.

Embætting, f. Tjeneste (jf. Ambætting); Forretning, Function.

emja, v. n. (ar), frige (især med langtrukken Lyd), straaale, brøle. Jæd. og fl. G. N. emja. Jf. remja.

Emjing, f. langvarig Strigen.

emni, f. emmen.

Emmel, m. Strimmel, Kant paa Klæder. (Fl. Emklar). Nfl.

emmen, adj. vammelig, usmagelig; især om noget, som er altfor fedt. Smaal. Bustr. Hall. og fl. Tilbeels: æmen; ogsaa: emm, æm. Hødemarken. (Noden uvís. Jf. vaamen, vimmer). Ellers findes „æmen“ i Betydning. bisfer, hidstg; see imen.

emmsæt, adj. vammelsød. Bustr.

emna, v. a. (ar), forberede, gjøre Anlæg til noget; ogsaa bearbejde, danne, tillave. Eg heve Tilfang, naar eg berre selt emna det til. Ofte v. n. med „paa“. Han emnar paa ein Stebe. Lyder ogsaa: ebna, Segn og flere. emne, Edm. G. N. efna. (Jf. Ang. efn, emn, o: jævn, f. jamn).

Emne, n. 1) Materiale, Stof; Materie hvorefter noget bliver gjort. Det er godt Emne i det. Ofte om en tilstrækkelig Portion af Stof eller Lei; f. Ex. Knivemne (Jern til en Kniv); Leivemne; Frøye-emne, Høveemne. Nogle St. Ebne (Sogn og fl.), Ømne, Efi. Edm. G. N. efni; Sv. ämne. — 2) Ting eller Person, som kan blive noget. Et godt Eft-emne, om et vakkert Føl. Mannemne, om et Drengbarn. Røne-emne, om en Pige. — 3) Formaal, Gjenstand. Sjelden, f. Maalemne. — 4) Mibler, Kræfter, Anlæg. Hava Emne til ein Ting. (3 Betydning. af Mandkræfter bruges ofte den danske Form: Evne, f.).

emnelaus, adj. blottet for Materiale.

emneleg, adj. tjenlig, velskiftet, som der kan blive noget af.

Emneløysa, f. Mangel paa Materiale.

Emne-tre, n. Gavntømmer, Tre som er

skiftet til adskillige Redskaber. Dgsaa kaldet **Emningstre**.

emnevand, adj. kræsen med Hensyn til Materiale.

Emning, f. Forberedelse, Anlæg; ogsaa Tilbanelse, Bearbejdelse.

Emning, m. Lærling, Begynder i en Kunst. Gbr. og fl. Nfvg. **Emming** (Ny-emming), Smaal. Jf. Næming.

ems, f. ymis (imis).

en (enn), conj. end (ved Komparativ). Han er eldre en eg. Selder for litet en for myket. Dgsaa i Forbindelse med „annan“, f. Ex. Ingen annan en han. Det varbt annat en det gamle. G. N. en (enn); Sv. än. Jf. enn, adv. — Paa nogle Steder ombyttes „en“ med: elder (elbe, ell, hell).

enda, v. n. (ar), 1) faae Ende, slutte, opheere. Dgsaa i Formen: **endast**. — 2) om Person: slutte, holde op med noget. — 3) v. a. fuldende, afflutte (et Værk). G. N. enda. Particp. — Endad faar tilbeels Formen „endt“. — Paa Edm. bruges „ende“ ogsaa om at arbeide flittigt, drive ivrigt paa (= trøyta, strava), saa at det altfaa falder ind under: Dnn, anna, anast. Jf. endig.

enda (ende), adv. 1) over Ende, omkuld. Hard. „Han datt enda“; „kanta' enda“. — 2) ret, lige til (= beint, rett, rakt). Tel. Nfl. „ende fram“: ret fremad (= beint fram). „Det stod ende upp i Lufti“: ret opad. (Tel.). Sv. ända. Egentlig en Ratus af Ende, m.

endast, v. n. f. enda, v.

endaa, adv. 1) endda, selv den Gang. Endaa var han ikke komen. Dgsaa: endnu, selv i denne Stund. Er du her endaa? Nogle St. **enno** (enn no), ennaa. — 2) endnu noget, foruden det forrige. Endaa flere. Endaa ein Gong. Endaa til, o: oven i Kjøbet. — 3) med alt dette, desuagtet, alligevel. Dei hava fullt upp, og endaa syta dei. D'er nytt og sterkt, men endaa kann det bresta. (Sv. ända). — 4) endog, endogfsaa; endnu mere. Endaa største Huset varbt for litet. Eg hadde endaa spurt honom to Gonger. — 5) endstjent, ihvorvel. Han er sterkt, endaa han er liten. (Sv. ändock). Hebdet ellers: um endaa; ogsaa: fyre det, fyre alt det.

Ende, m. 1) Ende, Slutning, Dphær. G. N. endi, ogf. endir. — 2) Ende (i Rum), Spids, hyerste Deel. Vordende, Aas-ende, Vatsende. — 3) Stump, Stykke (af en lang Ting). Tog-ende, Stoft-ende, Sjelende. — Standa aa Ende: paa Enden, opret, lige op. Det var, som Huset stod aa Ende: der var saadan Tummel, som om Huset var endevendt. (B. Stift). Att aa Ende: bag over, med Ryggen nedad. (Jf. att-ende). Fyre Ende: heelt igjennem, uden Undtagelse. Gudbr. Edm. og fl. Til Ende (el. til Endes): til Slutningen, heelt ud. — Herfra adskilles:

Ende, n. som kun er Endelse i nogle Substantiver, som: Livende, Lunnende, Livende, Livende (Livinde), o. s. v.

Endedag, m. sidste Dag.

endefara, v. a. (fer, for), befare heelt igjennem, el. til Enden. Hall.

endefera, v. n. (ar), gjøre en nøiagtig Underføgelse, udfritte alt fra Dphav til Ende. Hall.

endelangs, adv. heelt igjennem, fra den ene Ende til den anden. Dstl. Hard. Vofs. Dgsaa i Formen: **endelangt**. Rbg.

endelaus, adj. uendelig; ogsaa: grændseløs, uoverfuelig. — **endelaust**, adv. uden Ende; ogsaa kun forstærkende, f. Ex. **endelaust længe**: overmaade længe. Sf. **Endeløysa**.

endeleg, adj. endelig, afsluttende.

endelege (-le'), adv. 1) tilsidst, omsider. 2) nødvendigt, omgængeligt. Eg stude endelege foma.

Endelykt, m. Ende paa en Sag; Udsald, Slutning. Hard. Schl. Vald. Edm. og fl. G. N. endalykt, f. See lykta.

Endeløysa, f. 1) Uendelighed, overordentlig Længde, Bidde eller Bidtløstighed. — 2) en grændseløs Mangfoldighed; en Ting el. Sag, som man ikke kan overskue; saaledes f. Ex. en Vise, som ikke har nogen bestemt Slutning, men altid faar nye Tillæg. (I Sogn kaldet: **Endelaufe-Visa**).

Endemaal, n. Formaal, Diemed.

Endemerke, n. Grændse, yderste Punkt.

Ende (Endr), pl. f. Ånd.

ender (endr), adv. atter, flere Gange. (G. N. endr: en anden Gang). Bruges kun i visse Forbindelser. **Ende** og **daa**: af og til, en og anden Gang. Tel. Hard. Schl. og flere. **Ende** og **ein**: en og anden, nu en og nu en anden. (B. Stift, Nordl.). Dgsaa: **ender** og **eintvar**. (eintvar, Helg.). **Ende** og **ein** Dag; **ender** og **ei** Stund; **ender** og **ein** Gong. Dgsaa **uden „ein“**: **Ende** og **Stund**, o: en og anden Stund. (G. N. endr ok stundum). **Ende** og **Venda** (en og anden Gang). Num. **Ende** og **Gong**, d. f. i Berg. Stift. (Paa Edm. tildeels: **enders** og **Gaang**). — **Sammenfæring**er med „**ender**“ (som G. N. endrnya, endrskapa) synes ikke at være i Brug. Ordet er fun norss og islaundss. (Grimm, Gr. 2, 716).

endereisa, v. a. sætte paa Enden.

endefnu, v. a. (v. dde), endevende, vende op ned paa, o. s. v.

Endestund, f. sidste Stund.

endeføyta, v. a. støde afsted med Enden eller Spidsen foran.

endig, adj. meget flittig (= onnug). Edm.

Ending, f. Kuldebelse; Slutning.

Endskap, m. Slutning; Beslutning, endelig Afgjørelse.

Eng, f. (fl. **Engjar**), Eng, Græsmark. G. N. eng. I Berg. og Trondh. Stift fun om den bedste eller græsrigeste Mark

ved Hufene (ff. **Ljuffeng**); søndenfielde ogsaa om den hele indhægnede Mark (= Bø, Gjerde). — Dativ fl. **Engjom**. I Sammensætning tildeels **Engjar**, **Engja**, som: **Engjagras**, n. visse tætstående Græsarter, især Agrostis og Poa. Berg. Stift. (Bød Mandal **Engjegras**). **Engjahøvra**, f. Bunke, Aira. (Engjahøvre, Edm.). **Engjakall**, m. Skjaller, Rhinanthus. Hard. Tel. og fl. (**Engjekadd**, **Sæt.**).

Engje, n. Engstykke, Græsplæn. Trondh. Stift, „**Engje**“, ogsaa „**Eng**“. G. N. engi. (Sf. **Lebeeng**). Hertil adskillige Stedsnavne.

Engel (**Engjel**), m. (fl. **Englar**), en Engel. G. N. engill, af Lat. angelus. Hertil: **engelrein** (englereen), **Englestare**, **Englestong** og fl.

engelfk (haardt g), adj. engelfk, hørende til England, her kaldet **Engelland** (egentlig **Anglernes Land**). I Sammensætning bruges sædvanlig: **Engels** (**Engls**); saaledes: **Engelsmann**, en Engländer. (Sf. **Isl. engilsmandr**). Ligesaa: **Engelsjarn**, **Engelsull**, **Engelsvev**, og fl.

Engelfk, m. en Tolvteedel af en Hud (som Jordstyd i Markfulen). Mandal. Vel egentlig efter en engelfk Mynt.

engja, adj. f. eingjengd.

Engledda, n. Græsland.

Engleda, f. Hølade paa en Udmart.

Engra, f. Damp af Brande eller brændte Ting paa Jldstedet. Mhl.

Engreinking, f. det Arbejde at rage Løv og Kviste af Engene om Vaaren. Dstl. Sf. rydja, tryssa.

Engslaact, m. Høslæt paa Engen nærmest ved Gaarden. I B. Stift: **Engslærte**, n.

Engsprætt, f. Græshoppe (Gryllus). Dgsaa: **Engjasprætt**, Hard. Hall. Edm. og fl. I Tel. **Engtyta** (Hvideisid). **Englers** Græshopp, **Elipar** og fl.

Engstraa, n. Hvenegræs (Agrostis). **Engjastraa**, Rys. og fl.

Engteig, m. afmaalt Stykke eller Rude i en Eng.

Engvoll, m. Græsplæn.

enja, v. n. (ar), vandre omkring, tumle, forvilde sig langt bort. „**ænje**“, Edm. Nff. Sf. andra (aandra). „**Ei Enjabiffke**“ siges paa Edm. om en omslakkende Hund; ogs. om et Udbr (især Bjørn), som begynder at gjøre Skade paa et Sted, hvor der længe har været fredeligt.

Enjing, f. Omtumling, Omslakning.

enka (adj.), f. einfa.

enka seg: jamre sig. S. anka.

[**enkel**, adj. f. einfsild, einfeld.

Enkja, f. Enke, Kone hvis Mand er død. Hedder ogsaa **Ekfja**, i Søndre Berg. Sogn, Vald. Tel. G. N. ekkja. (Vel egentl. **Enkja**). Hertil **Enkjebrud**, f. Brud som er Enke. **Enkjemann**, m. Enkemand.

Enkfjemannshove, n. passende Kone for en Enkfemand. (Rigesaa Enkfjehove. n. om en ældre Mandsperson). **Enkfjestand**, n. Enkfjemand. **Enkfjefæte**, n. Gaard for en Embædsmands Enke. — **Enkfjehofse**, m. om en ung Enkfemand. Sogn.

enfjeleg, f. einfeleg.

Enkfling, m. Enkfemand (Benævnelſe paa en vis Leg). Jndherred. Hedder ogf. **Ækling**. Sv. enkfling.

enkfom, f. einfom.

enn, adv. 1) endnu, endda. (Stærkt betonet). Enn hadde eg intje ſeet det. Helg. Uppe ſit eg enn. (Landsf. 382). G. N. enn. Hedder ellers: endaa. — 2) endnu, ved Komparativ: enn meir; enn mindre. Meget ſjelden, da det ſædvanlig hedder: endaa. — 3) men hvad, hvorledes, hvad da (ved en Paamindeleſe om noget, ſom har været glemt, eller endnu ikke omtalt). Enn han daa, o: men han da! hvad ſkal man ſige om ham? Enn ſitt, o: hvortil ſaadant, hvad ſkal da ſaadant til? (Trondh.). Enn ſidan, naar Kulden ſjem. Enn um det kom ein Storm. Enn um eg intje ſeet det; o. f. v. Sv. än. Jf. G. N. enn (en): men. — See „en“, conj. ſom vel har ſamme Udtale men er ſvagere betonet.

Enne, n. Bænde, Forhoved. Hall. (Fra Tel. er anført: **Enna**. Landsf. p. 13). G. N. enni. Jf. Skalle.

enno (enn no), f. endaa.

enſt, f. einſt. — enten, f. anten.

enteslaus, adj. ørkeſløs, ledig. Smaal. Dunkel Form; jf. ærendſlaus.

Eple, n. Æble (pomum). G. N. epli. Jf. Apall. Hertil: **Epleblom**, = Apallblom. **Eplegard**, og **Eplebage**, m. Æblehave. **Eplette**, n. Æbild, Æbletræ. — I de ſydligſte Egne bruges „Eple“ jævnlig ogſaa for Jordæpler, o: Poteter, Kartofler. Saaledes: **Eple-aaker** (Ager til Poteter), **Epleſtus** (u'), **Eplegræs**, **Eplegraut**, **Epleſjellar**, **Eplerote** (o') og ſl.

Epleſky, f. Skydække ſom beſtaar af mange rundagtige eller rudeformige Smaaſkyer. Tel. Jf. Rogneſky.

eplutt, adj. rundpletlet, beſat med mørke Smaaletter; iſær om Hefte. Dſtl. G. N. eplötr. Dgſaa: **eplegraa**, Drk. Ellers apallgraa.

er, pron. Eder; ſee i.

er, v. præſ. f. veta.

erg, adj. vred, fortrydelig; f. arg.

erga, v. a. (ar), ærgre, gjøre vred. erga ſeg, og **ergaſt**: ærgre ſig. (Kun en afvigende Form af „arga“, da Voiningen er den ſamme ſom ved dette). — Hertil **ergaleg**, adj. ærgelig, fortrydelig (om Tilfælde). Subſt. **Erge** (?) hedder ſædvanlig **Ergelſe** (Ærgelſ), n. **Ærgelſe**. **erke**, i viſe Forbind. ſom „ein erke Ejugar“ en ſtor Evgner), er udgaaet fra det frem-

mede **Erke**(z) i **Erkebiſp**, **Erkeengel** og ſl. af **Er** og Lat. archi(z).

Erkn (**Erken**), n. et Slags ſtor Søhund eller Kobbe, Phoca barbata. B. Stift. I Nordl. **Erne**. **Ertn**. Dgſaa falbet **Haværkn**. G. N. erknſelr (Kongſp. 41).

„Et gamalt Erkn“ ſiges ogſaa om en vranten, ſjedelig Perſon. Edm.

Erle (**Erle**), f. Biſthert (Fugl); iſær den almindelige graae og hvidſtribede Art, Motacilla alba. Søndenfjelds ofteſt i ſammenſat Form: **Vinerla** (Vinella og ſl.); ved **Trondhjem**: **Ringler** (Ringilla, Ringla). I Nordl. **Ygda**, **Diſſa**. Jf. **Saaerla**.

Erme, f. (fl. **Ermar**), **Erme**, Armſtykke paa Klæder. G. N. ermr, f. — **Erme-knapp**, m. **Ermeſnap**. **Ermeſfrage** (gj), m. **Ermelinning**. **Ermeſtaup**, n. **Erme-hul**, **Sulberſom**.

ermefjyrtom, adv. i **Eſkjorteærmerne**, uden **Trøte**. „Gaa ermefjortaa“ (el. -fjortaa), Edm. og ſl.

erſo (conj), derſom, hvis. I **Valders**: **eſſo**, **eſſe**, **eſſ**, og **tilbeelſ**: **reſſo**. Forfortning af „er det ſo (at)“.

Ertr, f. ſee **Erter**.

erta (ærte), v. a. (er, e), tirre, drille, ærgre. (Tilbeelſ ogſaa med Voiningen: ar). Afvig. ørre, Hall. Tel. Sæt. G. N. erta. (Jf. veita, terra, øva). Particp: ert, afvig. ørt og ertab.

Ertaar, m. en Gjøf, En ſom gjerne driller og ophidſer Folk.

ertast, v. n. tirres, drille hinanden.

Ertegaſt, m. Drillemæſter, Spottefugl. Ellers: **Erteſjeppe**, m. **Erteſtrok**, m. **Erteſpik**, f. **Erteſtikka**, f.

erten, adj. tirrende, f. ertesam.

Erter (**Ertr**), f. (fl. **Erter**), **Ertr**, **Frugt** af **Erteplanten** (pisum). Dgſaa i For-men: **Ertr** (fl. **Er'er**); **Ertr**, fl. **Ertr'e** (Edm.); **Ortr** (o'), fl. **Ort'e** (Vofſ). Fleertal altid med Halvlyden (e), ſaaledes ogſaa: **Er'tar**, **Er'ta** (Tel. Sæt.). G. N. ertr (jf. Dativ fl. ertrum). Den oprindelige Form er ellers: **Erſt** (jf. Nt. arſt; Holl. erwet; Nht. arweiz; L. Erſe. — I Sammenſætning deels **Erter** (**Erte**), deels **Ertre**, **Ertra**; afvigende: **Ertna** (ſ. nedenfor). Hertil: **Erterblom**, m. **Erteblomſt**. **Erterbrand**, n. **Ertebrød**. **Erterdumb**, m. Affald af **Erteſtilke**. (Toten og ſl.). **Erterkuu**, m. **Stillaads** til **Lørring** af **Ertelev**. (Dſtl.). **Erterlauu**, n. **Ertelev**. **Erterkolm**, f. **Ertebølg**. (Paa Vofſ: **Ertnaſkolm**). **Erterſupa**, f. **Erteſuppe**.

Ertergras, n. 1) **Ertelev**. 2) **Viſker**, **Fugleerter** (= **Skolme**gras). I Nhf. **Ertra-gras**.

Erterknapp, **Orobis tuberosus**. „**Erte-napp**“, Tel.

Erterriſla, f. **Viſker**. **Trondh**.

ertesam, adj. tirrende, tilbøielig til at drille og ophidsse.

Erting, f. Drillerie, tirrende Ord.

Ertn, f. Ertn.

Erv (Erv), m. Færv (Rovdyr); f. Færv. — Dgfaa: en liden Ringest, en Dvergestykkelse. Mandal.

erva (arva), v. a. (er, de), 1) arve, faae i Arv. G. N. erka; Sv. ärfva. — 2) arve (en Person), tage Arv efter. Det var Systerjonen, som erode honom. — 3) have i Minde; især: mindes en Fornærmelse i lang Tid, nære langvarigt Had. D'er stugt av honom, at han gjeng og erver det so lenge. B. Stift. Particp: ervd (ervider).

Erve, n. 1) Arv, arvelig Overladelse. Det heve gjenget i Erve: det har gaaet i Arv i Familien, fra et Led til et andet. Berg. Stift. — 2) Sammenkomst af Slægtninger i Anledning af et Dødsfald; Arvøl (= Gravel, Likveitsla, Sjaund). Nhl. og fl. G. N. erka. „Gjera Erve“, siges ogs. om at gjøre en Afslutning paa en Sag, gjøre det sidste Raad i et Fiskerie, og deslige. Nordl.

Erved (?), Besvær, Vanffelighed. Nordmør (Frædse). „Dæ bi Erve“: det bliver et besværligt Arbeide. Dgfaa „dæ bi forærvæ“, o: for svært. (Maastee Udj.). Jf. G. N. erkidi, n. (Arbeide) og eridr, adj. (besværlig).

Ervedrykkja, f. Arvegilde, Arvesl. Dgfaa kaldet Erveøl, n. Nhl. og fl.

Ervegods, n. Arvegods. Saaledes: Ervegull, n. Ervesylv, n. og fl.

erveleg, adj. arvelig.

Erveeminne, n. nedarvet Minde, Tradition i en Familie o. f. v.

Erverett (ee), m. Arveret.

Ervestuld, f. arvet Gjæld.

Ervestykke, n. arvet Giendeel.

Ervesynd, f. Arvesynd.

Ervetuft, f. Arvegrund. Brevet skal liggja paa Ervetuftom (o: paa den Gaard som det vedkommer). Vofs.

Erveøl, n. f. Erve, Ervedrykkja.

Erving, m. Arving. G. N. erkungi.

Es (ee), Gjæring, f. Es.

esja, v. n. (ar), gjøre, komme i Gjæring, skulme op (= asa, æsa). Ehl. Nhl. Dgf. med anden Bøining: esja, es (æ'se), aste, ast; Valbers. I Soler med Imperf. es (ees). S. asa.

Esja, f. 1, Aste med Gløder (= Eldmyrja). Jæd. Vel egentlig: Jibsted (ligesom Esja, i Tel.); Jf. Sv. äsja, = D. Esse, It. Esse, Esse.

Esja, f. 2, et Slags Steen (dog ikke allesteds den samme); 1) en Art Klæbersteen, meget blødt og noget fedtagtig, benyttet til Dværvær og til Blæserør i Smedien. Helg. I Namb. Esja, Fisse. 2) en haardere Steenart, som let lader sig fløve i Sfi-

ver. Hard. Hertil Esjeberg, n. Klippe af saadan Steenart. Esjemærk, f. Jord som indeholder Splinter af Esja. (Esjumarck, Hard.). Esjæsvær, f. Dværvær af Esja (1). Esjestein, m. Steen eller Stykke af denne Esjæart.

Esja, f. 3, Smaasild og anden Fiskeyngel, som bliver jaget og efterstræbt af de større Fiske (= Nat, Nata). Nhf.

Estja, f. Esse; f. Estja.

Estje (n.), i Stedsnavne, som Estjevik, er formodentlig et gammelt eski, o: Afsekov (af Af). I Hard. forekommer Estjelauv, n. Afsekov.

Estl, f. Estl. — esla, f. etla.

espa, v. a. (ar), ophidsse. Hall. „espe se“: blive urolig, frote, buldre.

Espe (n.), i Stedsnavne, som Espe, Espebald, Espevær, er at ansee som Afledning af Esp, f. med Betydning: Afsekov.

Esø, m. 1, Es, Kort med eet Die. Eng. as, ace; T. As, Af, af Lat. as, assis.

Esø, m. 2, 1) S (Bogstav); 2) Figur eller Bueslyngning, som ligner et S (S); 3) et Slags Bækkelse, Kager med smaa Buefigurer. Hertil: Esøjærn, n. et Slags finere Bækkelse. Jndh. Namb.

esø, hvis, dersom; f. erso.

et, f. ein, og det.

eta (e'), v. a. (et, aat, eter), at æde. Botskælen i Inf. sjelden regelret, lyder deels som æ (æta), deels som luft e (eeta), nogle St. endog: ita; afvig. etaa, Ork. aataa, Jndh. G. N. eta; Ang. etan; Got. itan. Jndif. Pr. et, el. eter (et'er, eet, æt). Imperf. Fl. aato, ogf. oto, Hall. aate, Sæt. og fl. Supin. ete' (e'), nogle St. ete (ee), ite (i'), itl. — Betydn. 1) æde, spise, tage Føde til sig; om Dyr og Menneker. Det haato og aato: de fød ved Madbordet. — 2) tære, grave omkring sig; f. Er. om Rust. — 3) gnave, strabe, krille, f. Er. om grove Klæder, Haar, Straa, Insekter. Heraf Nat, Nata, æt (aalæt) og fl. Eta jeg inn: trænge dybere ind; f. Er. om skarpe Bødder. Eta upp: a) opæde; b) ødelægge, forøde (til Mad). Det aat jeg upp atter: det gav ingen Fordeel; Fortjenesten gik med til Føde.

Eta (e'), f. 1) Løffemad for Rovdyr (= Nata, Estl). Brugt i Fleertal „Estur“, Sæt. — 2) et Slags Krybbe; en Høfury med mange Abninger paa Siderne, at sætte frem for Faarene. Nordre Berg. ud-talt: Eta, Ste. G. N. eta (Krybbe). Meget afvigende er: Jera i Nhl. Jæru, Joro, Jutu, i Juddered.

etande, adj. tjenlig til at æde.

Star, m. 1) en Væder, Spiser. D'er mange Stararne: der er mange som skulle have Mad. Ein liten Star: En som spiser lidet. — 2) en Stovæder, Fraadser. — Starlag, n. Mafselsskab; Coterie. Starfap,

m. Dverdaad i Mad.
 eten (e'), adj. 1) part. ødt, øpødt. Afvig.
 eten (ee), itin (i'), øten. — 2) ødende.
 3) Sammensætning: storeten, snareten, feineten.
 Eting, f. Egen, Epsisning; ogsaa Dverdaadighed i Mad.
 EtKorn, f. Korn.
 etla (e'), v. a. (ar), bestemme, beslutte, agte at gjøre noget. Med sædvanlig Dvergang: esla, esle, sendensjelds; etle (eltje), Etondh. 3) G. N. sædvanlig skrævet: øtla. (Eng. Dial. ettle). Eg hadde etlat segja det (offere: Eg hadde etlat sagt det): jeg hadde tænkt at si, hadde nær sagt det. Kvart etlar du deg: hvor agter du dig hen? — 2) tilstænke En noget, bestemme noget for En. Han hadde etlat meg det. — 3) dele, uddele (især Mad i vløse Portioner). Etla aat vuden: dele til Familien. Ahtl. og fl. Paa Jæderen „atla“ om at uddele Foder til Føet. — Hertil: Etlavord, m. en Portion, bestemt Deel af Mad. „Etlavoor“, Sogn og fl. 3f. Verb.
 Etling, f. 1) Bestemmelse, Hensigt. 2) Deeling, Udelling. 3) en bestemt Deel, en Portion.
 Etmaal, f. Ettmaal.
 Ening, m. og Etnesbue, m. Indbygger af Etne i Søndhordland.
 Etst, el. Etsel, n. Koffemad for Kowdyr; Aafsel. Udtalt: Est, Est, Estl (Estj). Mest brugt. nordensjelds. G. N. øzli (for øtsli). Eters kaldet: Aata, Aatul, Eta (Etar).
 etter, præp. og adv. efter. Er egentlig en Afledning af atter (att) og har ligesom dette overalt faaet „t“ i Stedet for „ft“; det lyder saaledes tilbeels: etter (e'), men mest alm. ette, og nogle St. irte (i'). G. N. estir, optir. — Betydning: A, præp. med Akkusativ: 1) i Lidet efter; f. Er. etter Helgi; etter Messja; etter Solebagarne. — B, præp. med Dativ (i de Dial. som have Dativformer). 2) paa Stedet efter; i Rækken efter, bagefter. Det synes Merke etter Fotom. Han kom etter hinom. Draga notot etter seg. — 3) i lige Retning med, langs efter. Fara ut etter Fjorden (Fjor'e, Fjor'a). Upp etter Dalen. Langs etter Nyggen. — 4) i Lighed med, overeensstemmende med. Tala etter Boki (Bokjemne). Fara etter Nymaaten (sikke sig etter Moden). Saaledes: retta seg, laga seg, gjera, liva etter notot. Dgfaa om en Kettelse eller Føielighed: stuva etter, laata, giva etter. — 5) i Retningen til, i en Søgen eller Tragten efter; i Forventning af. Tala etter Staven. Ganga etter Hjelp. Leita, venta, lengta, traa, traatta, standa etter notot. Dgfaa om en Forsølgelse. Vera etter, ø: efterstræbe. Nemna etter, o. f. v. — 6) med Sagttagelse af, med Dmærksomhed paa. Ein fær itje kjenna etter Verten (ø: ikke lægge Merke til sin

Smerte). Saaledes med: ftaa, høyra, lyda, spyrja, fretta, og fl. — C, som adv. (eller uden Objekt). 7) siden, derefter. Det kom notot annat etter. — 8) tilbage, tilovers. Viggja etter. Ejelden, da det sædvanlig hedder: atter. — 9) med, i Følge, i samme Retning. Koma dastande etter. Binden er beint etter. Det hallar etter, ø: det hælder til samme Side, som vi stavne til; altfaa: det gaar nedad, det gaar let. — 10) fremad i en vis Retning (= Danst: ad, over). Upp etter: opad. Ned etter: ned ad. Fram etter: fremad, for over. Ut etter, nord etter, sud etter o. f. v. Eigesaa i Retningen fra en Side: ovan etter; nedan, utan, nordan, sunnan etter. 3f. til og aat. — Endelig bruges „etter“ ogsaa som conj. for: etter at (etter det at); f. Er. Eg kom ikkje fyrren etter han var gjengen. — Af Sammensætninger med Portleip mærkes: etterfrett (esterspurgt); etter-fylgd, -gjeven, -høyrð, -kjend, -lydd, -røft, -sedd, -spurd, -søft, -tefen, -traadd.

etter-aat, adv. siden, bag efter (= etterpaa). „ette-aat“, Drk. og fl. 3f. slyreat.
 Etterbod (ø'), m. senere Tilbud.
 Etterbrud, f. nygift Kone (som gaar til Kirke i en vis Høitidsdragt). Sogn og fl.
 etter-di, som conj. efterdi, eftersom. Eters afkilt: etter di, ø: derefter.
 Etterfar, n. noget som følger efter; ogsaa Gjenfærd. Bøfs og fl.
 etterfarande, adj. 1) efterfølsende; 2) værd at efterligne, at rette sig efter.
 Etterførd (Efterfær), f. 1) Efterførd, Følge. 2) f. Etterførsyn.
 Etterfølgjar, m. Eftersølger.
 Ettergang, m. Esgning, Efterspørgsel; ogsaa Dverhang, idelige Krav.
 Ettergangar, m. 1) Efterføber. 2) Eftersølger. En som er bleven tilbage.
 ettergangsam, adj. paatrængende, utrættelig i at kræve eller søge noget. Edm. (itte-gaangsam'e).
 ettergivande, adj. som kan eftergives.
 Ettergjerd (Ettgjær), f. 1) Eftersarbejde; ogsaa Eftersligning, eftergjort Arbejde. 2) Eftersending; Fremkaldelse ved Trolddom. Af „gjera etter“, ø: vise igjen.
 Ettergraving, f. flittig Eftersøgelse.
 Ettergravor, m. Eftersølger, Efterslæt.
 etterhaadd, adj. erindret; ændset, omkjøttet. Edm (ittehaadd'e), f. haa.
 Etterherming, f. Eftersøbelse.
 Etterhøyrsla, f. Efterspørgsel, Esgning.
 Etterkast, n. senere Kast; senere Tilskød, Eftersmæk.
 Etterkjegla, f. f. Kjegla.
 Etterkjensla, f. 1) Eftersølelse, Mindelse. 2) Undersøgelse, Sagttagelse (ved at føle eller smage paa noget). 3f. kjenna etter.
 Etterføma (ø'), f. Følger, Virkninger. Ejdne: Etterføjeme, n. (Tel.).

Etterfomar (o'), m. Efterkommer.
etter-kvart, efterhaanden, gradvis; efter hvert Tilfælde. Jf. kvar.
Etterlag, n. Efterbryg, Lyndtøl. Rbg. Hall.
Etterlaup, n. Efterløben, Forsølgelse. Hall.
etterlaaten, adj. eftergiven, føielig (især i Utide eller med Overdrivelse).
Etterleiting, f. Eftersøgelse.
Etterleiva, f. Levninger. (Hall.).
Etterlit (P), m. svækket Farvestof, Farvesuppe hvori Tøi allerede har været farvet. „Ettelet“, Nordl.
Etterlyd, m. den sidste Deel af noget.
Etterlydnad, m. Efterhørsel, Opmærksomhed.
Etterlysing, f. Efterslysning.
Etterløsta, f. Føielighed efter Gns Dnske; især om overdreven Føielighed. G. N. eptirlæti, n.
Etterløysn, f. el. **Etterløysning**, f. Efterbyrd (secundinæ). B. Stift. Nogle St.
Etterferd (= fær), Hall. Gbr. og fl. Jf. Helba.
Etterløyre, n. Slutning eller senere Deel af en vis Tid. Hall.
Ettermann, m. Eftermand, Eftersølger.
Ettermat, m. Efterret.
Ettermøle, n. Eftermøle. Lidet brugl.
etterpaa, fiden, bagefter (= etteraat). Brugt i de sydligste Egne (Rbg. Tel. Hard. Ehl. Jæb.). J. Eaterød. i en ældre Form: etter-aa (etteaa). Andre Steder attpaa, att-l. Jf. Etteråda.
Etterraad, f. Raad som kommer for seent.
etterroke (o'), f. Roka.
Etterrøda, f. Eftertale; Eftersnal.
Etterrøknad, m. Eftersøknad, Undersøgelse. (Edm.). etterrøkt, adj. eftersøkt; f. røkja.
Etterret (e'), n. Nytte, Frugt, Fordeel; det som et Arbeide „sætter efter sig“. Eff. meget brugl.
Etterseta (e'), f. Nølen, det at En sidder efter og ikke følger med. „Ettesetu“, Hall.
Etterstida, f. Efterside. Paa Etterstida: senere, bag efter, naar noget er forbi. Dste i Form af Averb: etterstidan, ettesia, ettesea. Jndh. Hall. Tel. (Landsf. 531).
Ettersjaaing, f. Eftersjelse; f. Eftersyn.
Etterkrift, f. Efterskrift; Tillæg.
Etterkøyt, m. Tillæg, Anhang. Hall.
Etterlaart, m. 1) Efterslat. (Ejelden). 2) Slutningsstykke af Musik; Extra-Nummer.
Ettersleng, m. 1) Eftersnak, senere Tilstød eller Anfald. 2) Dmktvæd i Slutningen af Vers eller Viser. Tel.
Etterslepp, m. Eftersleng, noget som kommer seent eller uventet efter det øvrige. Hall.
Etterspel (e'), n. Efterspil.
Etterspurnad (u'), m. Efterspørgsel.
etterst, adj. f. ettre.

Etterstøyt, m. senere Tilstød, Eftersnak.
Ettersugg, m. en Eftersnøler. Hall.
Ettersyn, f. Eftersyn, Tilsyn.
Ettertak, n. 1) et senere Tilgreb; en ny Anstrengelse. 2) = Ettetøse. 3) i Brygning: et vist Forhold imellem Mængden af Maltet og Dlet. Det var for stort Ettetat, o: der blev udvirket for meget af den Maltmængde; altsaa: der blev for tyndt Øl.
Ettertala, f. Eftertale. Hertil et Fleertalsord: **Ettertolor** (o'), Dyrivelse af gamle Fordringer, Paamindelser om beviste Tjenester, o. s. v. „Etteolur“, Tel.
Ettertanke (fje), m. Eftertanke. — **etterrenksam**, og **etterrenkt**, adj. eftertanksom.
Ettertid, f. Eftertid.
Etterroka (o'), f. (i Brygning), = Ettetak.
Etterturftingar, pl. Levninger. Hall.
Ettertøse (=tøse), n. Lørvillighed, Lyst til at „taka etter“, o: lære af Andre, danne sig efter Andres Exempel. B. Stift.
Etterverk, n. Eftersarbeide.
Etterverk, m. Eftersmerte, Efterveer.
ettervis (ii), adj. slog naar det er for seent.
ettrast, v. n. forsinkes, komme bagud (= attrast). Nordl.
ettre, adj. bagere (= attare). Nordland, Trondh. (ætre, ætter); ogs. i Østf. G. N. ektri, eptri. Hertil: **Etterfot** (= ettre Skoten), m. Bagenden i en Baad, = Bakkfut. Superl. **etterste** (ætterst), = attarste.
Etur, f. Eta.
Ev (Wv), n. noget uvis, et dunkelt Spor eller Mærke; saaledes ogsaa: en dunkel Fornemmelse, Anelse, utydelig Forestilling. Der var ikke Ev atter: der var ikke mindste Spor tilbage, det var ganske udsløttet. Tel. (Mo). Der var for tjue Ev eller Stev (Wv eller Stev), o: der var intet at rette sig efter, ikke engang en Glimning. Rbh. Rbg. Tel. Jf. Stev. G. N. ef, Eviwl. Jf. Eue.
eva (ava), v. n. (ar), 1) tvivle, være uvis, gjøre sig Betænkning. J Tel. ive; i Berg. Stift oftest: **eva** seg, el. **evast**. „Eva me um da“, Edm. Hall. G. N. efa, ogs. ifa. — 2) ømme sig for noget, have Mhyt, grue (= kvide). Paa Jæb. **iva** seg (med Bøiningen: er, de), el. **ivast**; i Rbh. ogsaa **vwast**. Eg uest med det. — Jf. Eving, Eвраad, evsam.
[Evangellie, n. Evangelium; Text af et Evangelium. (Græf). Nogle St. Evangelja, f. Vangilja (gj), Vangilju (Hall.). Alfvig. Vangjelma, Busfr. og fl.
evasam, f. evsam.
Eve (Wve), m. Eviwl, Uvished. „Han sto' i Wve um da“. Rhl. G. N. eü. Jf. Ee. even (even), adj. tvivlraadig. (Ejelden). Jf. foroven, löven.
Eving, f. Eviwlsmaal. J Telem. Ivelse, Ivels, n.
Euja, f. 1) Dynd, Muddergrund, Slam.

Evjast, v. n. Nordl. Trondh. 3 Stjorbalden: Øvja. G. N. ølja. Sv. åffa. Jf. Dya, Dyingja, Møyra. — 2) en Vig eller Bugt med sumpige Bredder. Edm. Sæt. Sire-dal. Ogsaa: en liden Green af en Elv; en stillerindende Bef. Østerd. 3 Hall. Tvju. Paa Helg. Aue (som maaftee er Stamord). — 3) en svag Strømning i Vandet. Mfl. i Formen Øvju, i Solør: Øvju. Hertil Vak-øvja, og Upp-øvja, om en Tilbagestrømning i Bugterne af en Elv. Jf. Ida.

evjast, v. n. synke under Fødderne (om sum-pig Grund); bævre, gynge (= dyvja). Helg. „evjest“.

Øvjeboen, m. Mudderbund, i Vand. B. Stift, Nordl. Jf. Gorbota.

Øvjemyr, f. Sump, stor Dyndmasse.

evjen, adj. usmagelig, vammel. Mfl. Jf. emmen.

Øvjesmak, m. flau Smag (i Fisk). Edm.

evla, v. a. (er, de), mægte, have Styrke til; især: formaae at bruge, styre, løfte ic.

Der jo tungt, at eg evler det intje. Stotten var ittje større, en at eg evlde honom. Mest brugl. nordensfelds. Nogle St. avla. (Indr.). G. N. øsla, egentl. styrke, af Aul. — 3 Nordland ogsaa om Fartst: kunne føre, bære, have Drægtighed til.

evlaus (e') adj. utvivlsom. „avelaus“, Tel. (?). G. N. øfalauss. — **evlaust**, adv. sik-kert, uden Tvivl. Tel. (sjelden).

Evle, n. Kræfter til at haandtere en Ting (= Aul). Edm. Vel ogsaa: Ting som man kan magte; jf. Handvyle.

evleleg, adj. haandteerlig, som man kan magte; f. Gr. evleleg Stein: Steen som man kan slytte eller løfte. Edm. Nordl. og fl.

evlung, adj. stærk, dygtig (avlig). Hall.

Evne, f. Emne.

Øvraad (e'), f. Tvivl, Betænkninger. Eg siend i Øvraad um det. „Øvraa“, Mfl. „Øv-raa“, Wöf. Jf. eva.

evre (og evst), f. øvre.

evsam, adj. tvivlræddig. „ævasam'e“, Nor-dre Berg. (sjelden).

F.

[**Fabrik**, m. = Verk, Verkstad.

Fadder (Fadd'r), m. Daabsvudin. Nytt Ord efter Ni. Badder (L. Gevatter) i Stedet for det gamle Gudsvøje; jf. Gudfader, Gudmoder.

Fader, m. (Fl. Feder), Fader (pater). Ly-der mest alm. Faer, Far (som i Svensk og Dansk); paa Edm. tilbeels Fæde (især i Sammensætning) i Sæt. og Tel. Fa'ir, Fai. G. N. fadir. Fleertallet lyder som Fæ'der el. Fædr'e (G. N. fedr) og bruges mest om Forsfædre; ellers hedder det gjerne Fædrar, Farar; f. Gr. „Faranne deira var' Brøer“. — 3 daglig Omgang kan Ordet ogsaa betegne Stiffader, Pleiefader eller Svigerfader, og desuden bruges „Far“ (eller „Farr“) ogsaa i fortrolig Tilfale til en Mandsperson i Almindelighed og aller-mest til Smaadrenge (lige som „Mor“ til Pigebern), f. Gr. Kom no, Farr! Stumda deg no, Farr!

Fader-arv, m. Arv efter Ens Fader.

Faderbroder, m. Faders Broder. Forfor-tet: Farbror, Fæbbror. Hertil: Farbror-skona (o'), f. Farbroders Kone.

Fadersfader (Farfar), m. Faders Fader.

Fadersfolk, n. Fædreneslægt. Paa Edm.

Fadefolk; nogle St. Farsfolk.

Fadergaard, m. Fædrenegaard, Faders Hjem.

(Fadegar, Farsgar).

faderkjenna, v. a. erkjende for Fader. Me hava ittje notot til aa farstjenna han syre, o: vi have ingen Grund til at kalde ham Fader. Eogn og fl.

faderlaus, adj. faderløs. (farlaus).

faderleg, adj. faderlig.

Fadermoder (Farmor), f. Faders Moder.

Fadersida, f. Fædreneside.

Faderskap, m. Paternitet.

Fadersyster, f. Faders Søster. Sædvant.

Farshyster, Fashyster, Fæster. Hertil: Fader-systermann (Farshystermann, Fæstermann).

fager (fag'r), adj. vakker, smuk. Mest brugl. i Trondh. Stift og Nordl. Paa Edm. hedder det fair'e, og i Neutr. fagart. Komparativ: fegre (fæg'er); Superl. fegst. Trondh. Ellers: fagrare, fagra-ste). G. N. fagr, fegri, fegrstr. Andre Steder ombyttet med andre Ord: væn, sin, snild.

fager-eten, adj. smaatærende, som spiser smaat og vakker. Paa Edm. „fæitæten“.

Fagerfot, m. en Hælen Person; En som slyer Strabadser og grovt Arbeide. Paa Edm. Fairesot.

Fagergaas, f. Søfugl, Mergus Merganser (efter Milsøn).

Fagerhand (Fagerhandi), f. den høire Haand. (3 Samtale med Værn).

Fagerhuva, f. den anden Mave i de drøv-tyggende Dyr. Østest Fagerhuva. Helg. Øbr. Fætrhuua, Edm.

Fagerleike, m. Skjønhed, Vakkerhed.

Fagersida, f. den vakreste Side.

Fagerskap, m. = Fagerleike. Jf. Fegra, Fegja.

Fagerstak, m. Fara i Fagerstakken: gjøre sig blid og ventlig, give gode Ord. Harb.

fagga, v. n. (ar), klude noget sammen, svøbe eller sammenvikle skjedesløst; ogsaa:

pusle, tage noget alt for løseligt. *Nbg.*
Tel. Hertil *fagg*, m. og *fogg* (o'), f.
 en Pusler, *Stymper*. *Jf.* *feggja*, *feggje*.
fagna, v. a. (ar), 1) glæde (*ff.* *fegna*).
fagna seg: glæde sig. *Hard.* *G. N.* *fagna*.
Sv. *fagna*. — 2) behage, huse, tilfreds-
 stille. Det *fagnar* meg so godt paa den Staden.
Edm. — 3) vise *Dpmærksomhed*, modtage
 venligt; gaae En imøde naar man seer
 ham komme. *Nordl.* 4) beværte, hyde til
 Bords. *Hall.* *Vald.* Paa enkelte *Steder*
 (*Schl.* *Vald.*) betegner „*fagna*“ ogsaa at
 omfavne; men er da *maafsee* en *Dmsæt-*
 ning for „*fanga*“; *ff.* *fangtaka*, *fangla*,
fanna.
fagna, adj. 1) *haabesuld*, som man har
 Glæde af; f. *Gr.* om et *Barn*. *Nordland.*
Formodentlig en *Genitivform* ligesom i
G. N. *fagnafundr.* — 2) *agtværdig*, *rez-*
spektabel, som man kan *fortrøste* sig til
 eller *vente* noget godt af. *Fagna* *Foll.* Ein
fagna *Mann*. Ei *fagna* *kona*. *Meget* *brugl.* i
Berg. *Stift*; ogsaa i *Nordl.* — 3) *dyg-*
tig, *stor*, *betydelig*. *Eit* *fagna* *kast*: en *stor*
Fangst. Ei *fagna* *Bløsta*: en *dygtig* *Gjennem-*
bløning. Ei *fagna* *Dengla*: *lyttig* *Pyngl.*
(B. Stift). *Jf.* *muna*, *gripa*, *offa*.
fagnadr, m. Glæde, *Fornøielse*. *Edm.* og *fl.*
G. N. *fagnadr*. *Nogle* *St.* *fagnadr* *Kap.*
m. (*Nhl.*).
fagnalege (-le'), adv. *dygtigt*, *tilgavns*.
fagnande, adj. *værd* at *modtages* eller *nyde*
 nogen *Dpmærksomhed*. *Eg* *veit* *ittke*, *um* *eg* *er*
fagnande. (*Siges* *naar* *man* *kommer* *hjem*
fra *en* *uheldig* *Nefse*). *Helg.*
fagnarrett, m. en *god* *Ret* at *beværte* *en*
Gjæst *med* *Hall*.
fagning, f. *Modtagelse*; *Beværtning*.
fagrast, v. n. *blive* *vakker*. (*Stjelden*).
[fagta, f. *Mine*, *Gebarde*. *Mest* i *Fl.* som
 i *Danff.* (*Wistnok* *fremmedt*).
fai, f. *Fader*. *fair*, f. *fager*.
fakka, v. a. (ar), *gribe*, *fange*, *tage* (*især* i
 en *Hast*). *Meget* *brugeligt*. *Maafsee* *for*
fakka (?), f. *fata*.
faks, n. 1) *Man*, *Mante*. *Mest* *brugl.* *øst*
 og *nord* i *Landet*. *G. N.* *fax*. — 2)
Fryndser, *Fryndsefant* *paa* *Tørklæder*. *B.*
Stift. — 3) *Heiregræs* (*Bromus*). *Smaal.*
fakfad, adj. *fryndset*.
fakfutt, adj. *manfet*, om *Heste*; f. *Gr.* *kvit-*
fakfutt, *linsakfutt*.
fal, n. *Falaste*, *Brandstøv* (f. *Falste*). *Rom-*
merige. *San* *ser* *ut* *for* *eit* *Fal*, om *En* *som*
er *meget* *bleg*. *Jf.* *Folga*.
fal, f. f. *Fard*, og *Ferd*.
fal, m. en *huul* eller *rørformig* *Tange* *paa*
Spader, *Hakker* og *lignende* *Redskaber*; *et*
Rør *som* *gaar* *op* *over* *den* *forreste* *Deel*
af *Skafter* *og* *fæstes* *til* *dette* *ved* *en* *Nagle*.
Dstl. *Valb.* *Hall.* *G. N.* *falr*.
fal, adj. *fal*, *ledig*; *som* *kan* *overlades*. *G.*
N. *falr*.

fala, v. a. (ar), *tinge*, *søge* at *faae* *paa*
visse *Wilkaar*. *Fala* *Tenarar*: *færste* *Tjeneste-*
folk. *San* *salar*, *som* *treng*; og *segjer* *Nei*, *som*
intje *vil*, o: *den* *ene* *har* *Lov* *til* *at* *forlange*,
den *anden* *til* *at* *negte*. — *En* *anden* *Be-*
tydning: *faae*, *befomme*. — *findes* i *gamle*
Biser (*Landst.* 472. 786).
fald, m. 1) *Kantsom*, *indbøiet* *Kant* *paa*
Klæder (f. *falda*). *G. N.* *faldr*; *Sv.* *fäll*.
 — 2) *en* *tilshet* *Kant* (*af* *andet* *Løst*), *en*
Borde, *Brømme*. — *Det* *danffe* *Fold* (*Eng-*
fold, *I.* *Falte*, *plica*) *udtrykkes* *her* *ved*:
Fella, *Bugt*, *Ruffa*. *Abjektivformen* *falb*
 (i *twifald*, *trifald*, *mangfald*) *hedder* *ogsaa*
 „*felb*“ og *slutter* *sig* *faalebes* *til* *Verbet* *fella*.
falda, v. a. (ar), *ombøje* *Kanten* *paa* *Klæ-*
der og *færste* *Umbøiningen* *med* *en* *tæt*
Søm *for* *at* *forebygge* *Dyrevling*. *Jf.* *G.*
N. *falda* (*Strengl.* 9). *Sv.* *fälla*.
falding, f. *Kantning*, *Kantføm*.
fale, f. *Farde*. *faleg*, f. *fallæg*.
falk, m. *Falk* (*Fugl*).
falkast, v. n. *forvisne*, *falme*; *se* *inde* *hen*.
 „*falkes*“, *Dsterb*. *Jf.* *folna*.
falke, m. *Støv*, *Alse*; f. *Falke*.
fall, n. 1) *Fald*, *Redstyrting*. *Nedfall*, *Lauf-*
fall, *Doggsall* o. f. v. *I* *Sæt.* *fadd*. *G.*
N. *fall*. — 2) *Syntning*, *Indsvinden*, *For-*
mindfelse. *Jf.* *Sjofall*. *Ogsaa* *Fald* i
Bærd eller *Bris*. — 3) *Hældning*, *Skraa-*
ning. *Denne* *Nenna* *heve* *for* *litet* *Fall* (o: *hæl-*
der *for* *lidet* *nedad*). — 4) *Sammentræf*,
Tilfælde. *I* *det* *Fall*: i *det* *Tilfælde*. (*Og-*
jaa: *I* *Fall*, *som* *adv.* *hvis*, *dersom*). *Jf.*
Forfall, *Misfall*. — 5) *Bortfald*, *Udebliv-*
velse. *Hertil*: *Førefall*, *Messesfall*. *Ogsaa*:
Undergang, *Udeløggelse*; f. *Gr.* *Mann-*
fall. — 6) *Fornedrelse*, *Bestjæmmelse*; *mora-*
lisk *Fald*. — 7) *Sted* *hvor* *man* *let* *kan*
falbe; *Kloft*, *Uabning* i *Grunden*. *I* *Sogn*
om *de* *store* *Spærker* i *Jsen* *paa* *Fjel-*
dene. — 8) *Skjær*, *Klippe* *som* *Havbøl-*
gerne *brydes* *paa*. *Fall* og *Fluder*. (*Alm.*
vest og *nord* i *Landet*). *Hertil* *Fallgard*.
 — 9) *en* *Søstyrting*, *stor* *nedstyrrende*
Havbølge. *Nyf.* *Jf.* *G. N.* *afall*. — 10)
Affastning, *Udbytte* (*Fold*, *Folbrighed*).
Jf. *Foll*. *Til* *Falls*: i *Fold*; f. *Gr.* *Kornet*
var *litet* *til* *Falls*, o: *gav* *lidet* *af* *sig* i *Lær-*
ningen. *Tel.* *Toten* og *fl.* *Jf.* *Beggfall*,
Laavefall. — 11) *Nedfældning* i *en* *Skov*;
Træer *som* *brendes* *til* *Afsejødning*. *Mis-*
fall, *Waalfall*. *Ogsaa* *om* *Jordstykket* *som*
faalebes *opbyrkes*; *hertil* *Rugfall*. *Dsterb.*
 — 12) *Krov* *af* *et* *slaget* *Dyr*. *Nautsfall*,
Smalesfall. *B. Stift*, *Fæd*, *Mandal* og *fl.*
 (*Jøl.* *fall*).
falla (og *fella*), v. n. (*fell*, *fall*, *follet*;
 eller *faller*), at *falde*. *Drøet* *har* *egentl.*
to *Bøininger*; *den* *nyere* *Form* *er*: *fella*
med *Imprf.* *fall* (*Fl.* *follo*), *Supin.* *follet*);
dog *hedder* *Participium* *mest* *alm.* *fallen*;
den *ældre* *Form* *er*: *falla*, *med* *Ind.* *Præf.*

fell (fl. falla), Imprf. fill (fl. fillo) og Sup. falle(r); brugl. i Hard. Sogn, Nff. og fl. (Formen fill er egentlig et gammelt fæll el. füll). Jf. G. N. falla (fæll, füll, fallit). Sv. falla; faller, föll (fölla), fallit. Høraf Fall, n. fella, v. a. Fella, f. og fl. — Betydning: 1) falde, glide ned, synke mod Grunden. Sædvanlig kun om et mere langsomt Fald; f. Gr. af Dug, Sne, Løv o. f. v. Jf. detta og stupa. — 2) synke (om en Mæsse), svinde ind, blive lavere eller mindre. Sjoen fell: Havet ebber. Figurlik: Det fell Modet: Modet falder. Han tog til aa falla: han begyndte at give efter, blev mere føjelig. — 3) falde bort, op-høre. Det fall ned atter (om en Sag, en Plan). Det var spaant, at Ritet stude falla. — 4) give tabt, blive overvunden. Falla i Striden. Dgsaa: falde i en Kristelse, blive for-ført, forvildet. — 5) falde i en vis Ret-ning, stryge, støvne hen. Straumen fell ut. Binden fell inn etter Fjorden. Dgsaa om Ord og Tale: Eg minnest ittte for Ordi follo. — 6) påse, falde sammen, slutte til. Det fell godt at kroppen (om Klæder). Det fell vel i Hov (om Fjæle, Staver, Stokke). Jf. Fella. — 7) forefalde, indtræffe. At som fyre fell. Det fell ittte so fyre meg (: falder mig ikke be-lelligt). Det fall ittte til fyre deim (: vilde ikke lykkes). — 8) forekomme, tykkes at være. Det fell smaant, knapt, jant o. f. v. Det fell tungt, hardt, mødesamt. — Med Partikler: Falla av, a) svinde, ophøre; b) blive til-overs. Falla fraa: a) falde fra, svigte; b) afgaae, døe. Falla ned, eller: falla paa Kne, o: knæle. Falla paa: ynede, synes om, finde Smag i. Hard. Sogn og fl. Falla til, a) påse, falde beleiligt; b) tilfalde, tilkom-me Gn.

fallande, adj. faldende. 3 fallande Sjo: mez-dens Søen falder (ebber). Paa fallande Fot: i falbesfærdig Tilstand.

falleg (fal-leg?), adj. frygtelig. „fali“, Indb. Mest som adv. meget, betydeligt; f. Gr. fali smaatt, fali stort, tungt o. f. v. (Dg-saa i svenske Dial.). Forklares gjerne som „farlig“ (faarleg), men kunde hellere hen-høres til G. N. ferlegr, ferlega; ellers falder det ogsaa nær sammen med fæleleg (fæl-leg).

Fallekniv, m. Føldekniv, Rommekniv.

Fallekrage (gi), m. nebbstet Krave.

Fallemaan, f. Hængeman.

fallen, adj. 1) part. falden, sunken; over-vunden o. f. v. Nogle St. follen. Gn Ro, som viser Tegnet til, at den snart skal falde, siges at være falli (falla, Sdm. og fl.). Jf. innfallen, handfallen, mod-fallen. — 2) beskaffen, stiftet. Der ittte so fallet: det staar ikke saaledes til. (Mhl. og fl.). Segja so fallne Ord: udtrykke sig omkrent saa. Han er vel fallen: velbhgget, vakfært voren. — 3) stiftet, bekvem, beleiligt. Han

er ittte fallen til det. (S. feld). Der ittte fallet fyre meg: det er mig ikke beleiligt. Gbr. og fl.

[fallera, v. n. i Betydgn. fyre, give efter, vige for Gn. (B. Stift).

fallfær (?), adj. forfalden; falbesfærdig. „fall-føren“, i Smaal. I svenske Dial. fallfæren.

Fallgard (gar'), m. en Række af Stjær el. Smaaklipper i Havet. Jf. Sv. skårgård.

fallig, bekvem; f. felleleg.

Fallreip, n. Faldreb (paa Fartøi).

Fallsort, f. faldende Syge. Hedder oftere: Nedfallsort.

Fallurt, f. Bulme (Hyoscyamus). Tel. (?)

Fallveder, f. Felleveder.

falma, v. n. f. folna.

falna, v. n. afstige, dæmpes (?). Landst. 729. Maaftæe fallna.

Fals, n. Svig, Falskhed; ogsaa Fuskere. Mhl. G. N. fals.

falsk, adj. falsk, uægte; stussende, svigagtig.

falska, v. a. (ar), 1) forfalste. 2) forvende Sandheden, fortælle urigtigt. Dgsaa: hylke, skrømte.

Falske, m. Falaste, Brandsløv; den lette Afte, som ligger tilbage efter Ting som ere nhlig brændte; især efter noget smaant og tyndt, f. Gr. Kviste, Løv, Papir. „Falske“, Ehl. Nff. Jød. (G. N. folski; Sv. falaska; i Dial. falske, falske). Ellers hedder det: Falke (Falkse), Ehl. Fofkje (o'), el. Faastje, Tel. Rbg. og Fausk, Hard. Tilgrændfende i Betydningen ere ogsaa: Fal, n. Følga, Faan, Fjom og Fjutr.

falslege, adv. falskelig. (Sjelden).

Famn, m. 1) Favn, udstrakte Arme. G. N. fadmr. Sv. famn. (Jf. Fang). — 2) Favn som Længemaal, tre Alen; ogsaa en Dva-brat-Favn, f. Gr. af Brænde. Fleertal tilbeels Famner (Famne). Høraf femna.

famna, v. n. omsavne. Lidet brugl.

favnemaal, n. Favnemaal.

favnavid (-ved). m. Ved som udsælges favnevis. Jf. Knippevid.

fampa, v. a. behænge, udmaale. Oftere

sjampa, f. Gr. sjampa seg til med Stas. Hall.

Fan f. Støvdekke; f. Faan.

fana, v. n. (ar), falde meget tyndt, danne et tyndt Dække; især om Sne. Helg. Saaledes ogsaa: fanast, v. n. fortyndes, blive til Støv eller Fug. Det fanast hurt.

Fana, f. 1) en Fane. (F. Fahne). 2) et Mærke for Tallet 5, brugeligt ved Op-maalning af Varer, i det man betegner 4 Maal (f. Gr. Lønder) ved fire lobrettede Streger, og det femte ved en forbindende Tværfreg. Sv. Dial. fana.

Fanar (og Fana), m. Fæ; f. Fænad.

Fanden, m. Djævelen. Tilbeels udt. Fan'en, men mest alm. Fan (ligesom i Svensk); nogle St. Fenden, Føn (Mandal, og fl.).

G. N. fiandinn, senere ogsaa fiandinn (: Fienden). Til Fans: Fanden i BOLD.

Fane (om Sneer), f. Fonn.

Fang, m. Få, Kvæg; f. Fenad.

Fang, n. 1) Greb, Dngriben, Omfavnelse.

Han fætt eit godt Fang. — 2) Favn, Arme (forfaavidt som noget omsluttet dermed). Data i Fanget: gribe omkring. Giva Fanget: omfavne. — 3) Skjød, Forside imellem Bryttet og Knærne. Blomarne drøja i Fanget (Landsf. 774). Data eit Varn paa Fanget. Sitja i Fanget. (Mlm.). 3 Berg. Stift: faang. G. N. fang. — 4) en Favn fuld; saa meget som man kan gribe om; f. Fangan. — 5) Forraad, Midler, Materialier; ogsaa Redskaber (= Tilfang). Mest i Sammensætning, som: Husfang, Byggjefang, Gjerdefang, Trefang, Jarnfang. 3 Berg. Stift: Faang. G. N. fang, pl. fong. — 6) som Navn paa en Sygdom: a) fallende Syge, Epilepsie (= Nedfallfott). Søndensjelds. b) en vis Hestesygdom. Smaal. Egentlig: Paagribelse, Angreb, ligesom „Grip“; jf. Slag.

fanga, v. a. (ar), 1) gribe eller omfatte med Armene. Nordl. og fl.; f. Gr. Fang: samle Hs ved at optage det i Favnen. Vel ogsaa: omfavne; f. fangla og umfagna (for umfanga). — 2) fange (Dyr eller Menneker); tage til fange. Figurl. overlifte, sætte i Forlegenhed; jf. binda. 3 B. Stift: faanga. G. N. fanga. — 3) opfange, optage. Netta paa Seglet, so det fangar Binben. — Participle fangad: greben, fangen.

Fangan, n. en Favnsfuld, Byrde; saa meget som man kan bære i Favnen, f. Gr. af Hs eller Ved. Nsvig. faangan. Sj. Nff. Edm. fanga (n.), Nordl. Gbr. Smaal. og fl. (3 Valders med Fleertal Fango). Andre St. Fang (Faang). G. N. fang. Sv. fang.

Fange, m. en Fange. (Fangje, Faangje). Hertil Fangehus (Fængsel), Fangekost, Fangevaktar, og fl.

fangla, v. a. (ar), omfavne, omarme. Sbl. i Formen faangla. Paa Edm. faangla. (Mogle St. faangsløtje) Hertil Fangling, f. Omfavnelse.

Fanglag, n. Omfavnelse; Hvile i Gns Favn. „Fangelag“, Landst. 203. 217.

Fanglina, f. = Fester, Landtog.

Fangfynn, n. Skjødskind.

fangla, f. fangla.

Fangsylv, n. Sølvsmykke for Bryttet eller Skjød. Gbr.

Fangtaf, n. 1) Omfavnelse. 2) Brydning, Stykkeprøve, hvori hver af de kjæmpende holder den anden om Ryggen og kun søger at lægge ham ned. (3 B. Stift: Faangetaf).

fangtafa, v. a. omfavne. fangtafast: omarme hinanden; brydes, forsøge at lægge hinanden til Jorden.

Fann, Sneemaske; f. Fonn.

Fannfar, n. f. Fonnfar.

fannkvit (ti), adj. sneehvid. Dstere: fannende kvit. (B. Stift). G. N. fannkvitr.

Fanntange, m. smal Svids af en Sneemaske (eller Fismaske) paa Fjeldene. „Fannatangje“, Hrb.

Fanz, m. Kjonslem paa Heste (= Nede). Helg. Dgsaa i en anden Form: Frans. Tel. (Naudland).

Fant (n.), Usfelhed; f. Fanteskap.

Fant, m. 1) en Skalk; en trodsig Knegt (om Dreng); En som gjerne vil gjøre Fortrød eller narre Folk; dog tilbeels ogsaa: en lystig Skalk, en Svøgefugl (f. fantasi). Nsvig. Fante, B. Stift. — 2) en Landsstryger, omslakkende Person. 3 de sydlige Fjeldbygder (Tel. Hall.) ogsaa: en Fremmed, en indflyttet Person, som holder sig afsondret og ikke vil omgaaes med Egnens Indbyggere. 3f. Fenta. — 3) en Praffer, forarmet Person. Han var eingong rit, men no er han berre Fant. (3 nyere Skrifter findes Ordet ogsaa brugt for Later el. Zigeuner; men dette er feilagtigt, da „Fant“ ikke betegner noget Folkeslag). G. N. fantr er en ung Fjener, en Grindsvend; vel egentlig udgaaet fra Ital. fante: Fjener, Ungling, Solbat (Infanterist); jf. L. Fant, Holl. vent (L. fent): Ungling; Laps. Den flette Betydning har vel udviklet sig af Begrebet om en fattig Ungling eller Fjener, der opfører sig som en Herremand og saaledes tilvenber sig en ufortjent Anseelse. 3f. Hovmann.

fantast, v. n. skjemte, spøge, gjækkes med Gn. B. Stift. 3f. Fanteskap.

fantefengen, f. fanteleg.

fanteferd, f. uværdig, usømmelig Adfærd.

Fantefolk, n. Landsstrygere, omstreifende mistenkkelige Folk; ogsaa Praffere, Stoddere. Særskilt: Fantequt, Fanteqjenta, Fantekjerring.

Fantefylgje, n. Selskab af Landsstrygere. Dgsaa kaldet: Fantebøle (Berg. Stift), Fantelag, Fanteherke.

Fantegang, m. Landsstrygerliv, Omstreifning uden ordentligt Arbeide. Ganga Fanteqang, el. „fantegaa“: lobe fra sin Tjeneste, Dstl. fantegod, adj. alt for siellig, som viser en mistenkkelig Tjenstvillighed. Dstl.

Fantehol (o'), n. usfelt Dpholbssted.

Fantelag, n. 1) Skalle-Fant, ondt Anlæg.

— 2) ondt Selskab. 3f. Fantefylgje.

fanteleg, adj. lumpen, usfel; ogs. ondskabsfuld. Paa Edm. „fanteqingen“.

Fantelære, n. Skalle-Paafund. Dstl.

Fantemegd, f. usfel, forfalden Tilstand; Armod. Solør.

Fantekap, m. 1) Narrestreger, Lapperie; ogs. Usfelhed. Paa Dstl. Fanteri, n. Dste ogsaa i en kortere Form: Fant, n. (?), f. Gr. fara med Fant, o: med Narrestreger, el. Jufferie. Der berre Fant med deim: der er

fun Armob, el. Utselhed, hos dem. — 2) Gjæfferie, Spøg, Skjemt. I B. Stift „Fantri“, n. ligesom „fantrifull“, og „fantrifam“, adj. skjemt som, spøgefuldt (uden nogen ond Betydning).

Fantestell, n. daarlig Indretning eller Styrelse. Ogsaa ligesom Fantevane, m. og Fantevis (it), f. om en daarlig Skif.

Fantetaart, m. ondt Anlæg, Skalkenatur. Sdm. og fl. I Smaal. Fantesnygg, m. Fantevisa, f. en daarlig, letfærdig Bise. Østl. I Berg. Stift: en skjemtende, lyfzig Bise.

Fantord, n. 1) daarligt, forfuset Ord. 2) Stikkerier, fornærmelige Ord. Østl.

Fantunge, m. Stodder-Unge; vanartet eller ilde opdraget Barn.

Far, n. 1) Færd, Gang; Dmgang. (Alf fara). Første Færet: første Gang, eller Dmgang. Trondh. Jf. Umfar, Overfar. — 2) Naade hvorpaa noget gaar, Stilling, Tilstand. (G. N. far). Sjelden. Jf. Helsefar, Orkefar, Busfar. — 3) Leilighed til at fare med; Befordring, især tilvands. Faa seg Far hver Fjorden. Eg gjeng og bibar paa Far. B. Stift. — 4) Løb, Vane eller Strøg til at gaae i. Setja ein paa Færet: satte En paa ret Wei, vise ham Fremgangsmaaden. Hertil: Gbarfar, Lytefar, Struvfar, og fl. I nogle Stedsnavne synes Far at betegne et Dverfartssted. — 5) Spor, Wei hvor noget har faret frem. Saaledes: Folfefar (Spor efter Menneffer), Hestefar, Bjornfar o. s. v. (Jf. Farveg, Slag, Raaf). Ligejaa: Hjulfar, Sledefar, Skidfar (Jf. Gtffe, Laam, Dyrjga). — 6) Noget som farer eller skrider frem. Kun i Samsætn. som: Uppfar, Fyrefar, Otterfar. Jf. Fjorefar.

Far, f. f. Færd (og Færd).

Far, v. n. Fæder og Fare.

fara, v. n. (fer, for, faret), at fare. Inf. tilbeels afvig. faaraa (Øst. Drk. Indh.). Præs. ubtales: fær (tilbeels fæ); Imperf. foor, fl. foro, Konj. føre (sjelden); Sup. fare', afvig. fire (i'), fere, fære (Sj. Sdm. Trondh.). Jf. faren. G. N. fara (fer, för, farit). — Betydning: 1) fare, reise, begive sig til et Sted. Om lange Reiser bruges ofte det nhere Ord „reise“; forøvrigt bruges „fara“ overordentlig meget og i mangfoldige Forbindelser. Tilbeels med Affkuf. f. Er. Fara same Begen; fara infte Reid; fara Dalen til Ende. — 2) falde, drive, styrte. Fara ned: falde til Grunden (om smaa Ting). Fara i Koll: falde omkuld. Fara sunder: briste, splittes. Ogsaa: forsvinde, gaae tabt. Det fer som Dagg fyre Sol. Det foor, etter kvart det kom. Der foor det (om noget, som man har mistet). — 3) gjøre en Bevægelse. Fara med Haandi: røre Haanden. Fara med Munnem: røre Munden (som for at tale). Fara med Fingrom, Hovudet, Kroppen o. s. v. — 4) handle,

bære sig ad. Fara som eit Barn, som ein Galning. Fara med Wit. Fara illa med Klædom, o. s. v. — 5) befatte sig med noget, give sig af med. Dei foro med Leiting: de forsøgte sig i at tegne. Han laam ittje stort; men han heve faret med det. Saaledes: fara med Fust, med Lygn, o. s. v. — 6) befinde sig, være eller komme i en vis Tilstand. Fara vel: a) have Lykke, være helbig (om Personer); b) blive vel behandlet (f. Er. om Klæder); c) gjøre den tilsigtede Nytte. Det foor vel: det kom til Nytte, det gjorde godt; ogsaa: det var vel anvendt, vel tilpas. Giv dei maa baade fista og fara vel (om Folf som reise til Fiskerie paa Havet). Hertil det sædvanlige Afkedsanfæ: Far vel (o: vær lyffelig)! — Fara illa: a) lide Skade, blive ilde tilrebt; b) gaae til Svilde, være ilde anvendt; c) føde i Utide, abortere. Fara verre: tabe i en Strid. (Øst.). Han føre beter med det (Imp. Konj.): han skulde have bedre Forbeel deraf. (Tel.). I reflexiv Form: farast (ferst, forst, farest), o: indtræffe, komme; f. Er. Det var notot, som forst inuilom deim: der kom noget imellem dem; der var noget hvorom de kom i Strid. (B. Stift). — Med Partikler. Fara aat: bære sig ad. (Heraf Aatferd). Fara jagert aat, el. fngt aat. Fara etter: a) efterligne, rette sig efter; b) forfølge. Eg tytjer, det fer etter meg (om en pinnlig Erindring eller Tanke). Fara fram: skikke sig, bære sig ad. Fara i: tage Klæder paa sig. (Motsat fara or: aflæde sig). Søndre Berg. Fara igjenom: gjennemløbe. Eg tykte, det foor ned igjenom meg: der gjenneføer mig en Gysen. (B. Stift). Fara med: behandle (vel eller ilde). Fara til: begynde; f. Er. Det fer til aa myrtna. Dei foro til aa slaa Høy, o. s. v. (Mest i de sydlige Egne). Fara undan: vige; give efter, føie sig; ogsaa undskyde sig. Fara yver: befare, besigtige; heraf Overferd. — Afledninger ere: Far, Færd, Færel, Føra, føra, v. for, adj. Føre, n.

fara, v. n. (ar), frygte; f. faara.

farande, adj. 1) farende, reisende; ogsaa forsvindende. 2) farbar, fremkommelig. 3) i Forbind. „ho er so farande“: hun er frugtommelig. B. Stift.

Farang, m. Dmgangsflyge; Sygdom som angriber flere paa een Gang, enten ved Smitte eller af anden Aarsag, f. Er. ved en hastig Forandring i Veiret. (I B. Stift. Faraang).

farast, v. f. fara, fardast, og ferdast.

farbuen, adj. reiseferdig. Sogn (?).

Færd (?), f. Færr (i Kortspil). Ubt. Fær, el. Fæl (tyft V), Østl. „Stikke i Fæla“.

(Jf. Fr. fard: Færr, Sminke).

Fardag, m. Flyttedag. Lidet brugt. fardast, v. n. (ast), skimle, affætte Skimmel (Færr), „fara“?, B. Stift. (Sæl. farda). Hertil fardad (fara), adj. skimlet.

Farde, m. et Slags tynd Skimmel (mucor) paa Bødske, især paa Mælk. „Fare“, Tel. Eff. Edm. Nordl. „Fale“, Hall. Jsl. fardi. Jf. Mygla.

Fare, m. En som farer eller reiser. Bruges kun sammensat og lyder derfor sædvanlig „Far“, som Nordfar, Hellandsfar, Framfar. Anden Betydning i Tilfare.

Fare, m. f. Farde og Faare.
faren, adj. (part.). 1) faren, afreist. Tildeels afvig. firen (f'), feren (see fara). Dgsaa: befaren, bereist, f. Gr. om en Bei. Der so fyre faret: det har gaaet saaledes før. (B. Stift). — 2) stebt, kommen i en Tilstand. Vera illa faren, vel faren. — 3) affældig, svækket, skrøbelig. Stova er fari i Novom: Stuen er frønnet (raadnet) i Hjørnerne. „Fara i Novaa (o'“), Nordre Berg.

Farg, n. Presse, tungt Overlag at sammentrykke noget med. B. Stift, Hall. Vald. Drf. Nordl. (Jsl. farg).

farga, v. a. 1. (ar), presse, sammentrykke (f. Gr. Tørfist). Nogle Steder fergja. (Schl.). Jsl. fergja.

farga, v. a. 2. (ar), farve, sætte Farve paa Lei (= lita). Nogle St. ogsaa: male, f. Gr. et Huus. Hall. Num.

farga, f. Maling, Malerfarve. Hall. fargar, m. en Farver (= Litar).

Farge, m. Farve (Lit). Udt. Fargje, Farje. Sv. färg; T. Farbe, Mht. varve.

Far-greida, f. Leilighed at fare med; Befordring tilbavnds. Edm.

Farf, m. en Skalk, falsk, upaalidelig Person (omtr. som Fant); ogsaa en Landløber. Trondh. Nordl. Jf. Farre.

Farkeferd, f. Evg, Skalkestregere.

Farkefag, n. Anlæg til Evg og Falskhed.

farfjenna, f. under Fader.

Farfoft, m. Fartoi, Vaad, Færge, eller ethvert Befordringsmiddel paa Vandet. Dstl. Sv. farfoft; G. N. farkostr.

farlaus, adj. som ikke finder Leilighed til at reise med, forlegen for Vaad, el. desl. (f. Far). Heraf Farløysa, f. Mangel paa Skibseleilighed o. f. v.

Farleid, f. Bei, Stævne, Retning. Sogn og flere.

Farlenda (?), f. Færd, Stævne. Paa Edm. i Talemaaden „halde Farlendinne fram“, o: fortsætte sin Reise, fare længere. Jf. G. N. farlengd.

Farm, m. Ladning, Fyldning i Vaad eller Fartoi. Vesten- og nordensjelsk. G. N. farmr. Fra Nordland er meddeelt, at „Farm“ er det som kan rummes paa et Fartoi, men „Ladning“ det som Fartoiet kan bære.

farma, v. lade, fylde; f. ferma.

farmbaat, m. en Vaad med Ladning.

farmlaus, adj. tom, uden Ladning.

farmrom, n. Ladningsrum.

farra, v. n. (ar), flakke, streife omkring. Tel.

Farre, m. en omflakkende Person. Edm. Tel. Dgsaa en Skalk (ligesom Fark og Fant). G. N. farri. — Hertil: Farreferd f. og Farrestell, n. Skalkestregere. Edm.

Farfjot, m. Skyds, Befordring til en Reise; ogsaa: Bortvisning, Udjagelse (ligesom Skjot). Nff.

Farfoct, f. omgaaende Sygdom.

Farsund, n. smalt Farvand.

farsynt, adj. om et Sted, hvor man let kan see Beiene (jf. begsynt), eller hvor man let finder Sporene efter Dyr og Mennester; f. Gr. i Sand eller Sne. Det hadde snjøat so mytet, at det var farsynt. Nbg. og fl.

[Fart, m. = Ferd. — farta, v. glide frem, seile godt. (Unorske Drb)].

Fartid (el. Ferbtid), f. Reisetid, f. Gr. til Vinterfiset i Lofoten. Nordl.

Fartoll, m. en vis Afgift eller Betaling for Indskibningen af Tørfist. Nordl.

Farty, n. Fartoi, Stib. Nhere Drb. Holl. vaartug; Sv. fartyg.

Farvavn, n. Farvand, Søvei.

Farveg, m. Bei, Bane; ogsaa Spor; f. Gr. Heftefarveg: Spor efter Heste. Dstl. Num. og fl. G. N. farvegr.

Farvid (Far-ve), m. 1) Tværsele til Underlag i et Tag eller en Bro. Num. Hadl. (Jf. Tilfare). 2) et Fjelegulv over Indholderne i et Fartoi. Nordl. I Lofoten ogsaa kaldet Farvidbord (Farveboor).

Faslar, pl. f. Fætel.

fast, adv. 1) fast, stadigt, sikkert. Dei trudde det fullt og fast. 2) stærkt, kraftigt; ogsaa hurtigt. Salda fast paa. Fara fast fram.

fast, adj. 1) fast paa et vist Punkt, urørlig, ikke løs eller fri. G. N. fastr. (I Fæmin. fost, Harb. Sætt.). Dgsaa: tæt, fast sammenhængende, f. Gr. om Jord. Jf. snjøfast. — 2) bunden, forpligtet; ogsaa: forlegen. Eg vardt fast med det. Standa fast (el. faster): staae forlegen. Ganga seg fast: forvilde sig til et Sted hvor man ikke finder nogen Udvei. Dala seg fast: fortale sig, indvitle sig i Mobbjælgelse. — 3) stadigt, sikker, uroffelig. Faste Helgar; fast Bon, o. f. v. I faste Seuenen: i tryk Svov. (Med en gammel Form „i fastaa Sømmaa“. Edm.). Jf. festa.

fasta, v. n. (ar), faste, afholde sig fra Mad. Fasta, f. 1) Faste, Afhold fra Mad. 2) den gamle Fastetid (før Paaaske). Afvig. fosta (o'), Fosto, Harb. Vofs. G. N. fasta, acc. föstu.

fastande, adj. 1) fastende. Paa fastande Hjarta: før Frostosten. — 2) æbru (som Modsetn. til full). Sogn, Søndre Berg. Trondh.

Fastepengar, f. Festepegar.

Fastleike, m. Fasthed.

fastna, v. n. (ar), fæste sig, blive fast.

fastra, v. a. (ar), glemme noget ved at grave det ned i Jorden (som Bjørnen siges at

gjøre med Levningerne af et dræbt Kreatur). Edm. En saaledes nedgravet Krop kaldes *Faster* (*Fastr*), n.

Fat, n. 1) *Fad*, *Madkar* med smal *Bund* og bred *Kant*. G. N. *fat*, *Kar* (vel egentl. det *hormed* man *opsanger* eller *omfatter* noget). Fl. *Fot* (o'), *Sogn* og fl. *Fj. Fota*. — 2) *Greb*, *Haandsfang* (= *Fate*). Mhl. *Hertil* hører vel *Udtrykket*: *faa Fat paa*, *faa Fat i*, *tata Fat paa*, o: *gribe*. — 3) *Bedækning*, *Klædning* (G. N. *fat*). Kun sammensat: *Hovudfat*, *ff. Hudfat*; i Fl. (*Fot*): *Stofot*; *ff. Nafot*, *Ljofot*, *Rhyofot*. — 3) *Sammensætn. tilbeels Fata*, som *Fataklut*, m. el. *Fatafilla*, f. *Wassflud*. (Mhl.). *Fatastol*, m. *Række* af *Hylde* at opsætte *Fade* i.

fata, v. a. (ar), 1) *fatte*, *gribe*, *tage fat paa*. *Han fatade* honom i Armen. *Fj. falka* og G. N. *feta* (*fat*): *finde*, *træffe*. — 2) *fænge*, *fæste sig i*; *især om Jld*: *tændes*. *Det vil ikke fata*. *Ufvig. faataa*, Gbr. *Drf. Indh.* Dgfaa: *fatna*. *Nordre Berg*. — 3) *fæste sammen*, *syse* *Løseligt*. *Tel. (Wg)*. *Particity fatad*, sammensat. *Han var vel fata(d): velbygget*, *stærk* og *vaffer*. — 4) *dække*, *svæbe*, *omvikle*. *Fata jeg til*, el. *fata paa jeg*: *tage Klæder paa sig*. *Tel. Fj. fskofata*. — 5) v. n. *kludre*, *fusse*, *gjøre* *klodset* *Arbeide*. *Tel. Fj. fatra*.

fata (adj.), i nogle *Sammensætn.* som „*fatasin*“, adj. alt for *kræsen*, eller *fornem*. *Tel. (Winje)*. „*Fatameis*“, m. en *klodrian*. „*Si Fatavise*“: en *slau*, *smagløs* *Wife*. *Ligesaa „Fatavers“*, og fl. *Ullers fataleg*, adj. *klodset*, *forfuset*.

fatagaart, f. f. *Gaatt*.

fatæ, m. *Hant*, *Haandsfang* paa *Kar* (= *Hevel*). *Hard. Fj. Fat, 2*.

fatig, adj. *fattig*, *arm*. *See faatof*.

fatl, n. *Vaand*, *Ombinding* (af *fatla*); i *Særdeleshed*: a) *Vaand* om *Særteftene* paa *Garn*. Edm. *Trondh. Nordl.* (*Faltl*, *Faltj*). b) *Ombinding* paa *Fiskefroe*. *Mff. o) Stulberbaand* paa *Randsler* (= *Fetel*). *Vald. (Fass)*. *Bera Gombi* i *Fatle*: *holde en syg Haand* i et *Vaand*, som er *knyttet* over *Stulbrene*. (W. *Stift*). *Hører nærmest til Fetel*.

fatla, v. a. (ar), *ombinde*, *omvikle*. G. N. *fatla*. *fatlast*, *forvikles*. (*Sjelden*). *Fj. Fetel*.

fatna, v. *fænge*, *tændes*; f. *fata*.

fatra, v. n. (ar), *kludre*, *arbeide* *klodset*. *Tel. Rbg.* *Ullers*: *fjatl*, *filla* og fl.

fatt, adj. *tillbageboiet* (= *gag*, *feil*). *Berg. Stift*, *Hall.* og fl. (*Fæl. fatt*). *Fatt* i *Rygen*: *indboiet* i *Ryssen*. *Fatte* *Ringrar*: *Ringre* som *let* kunne *boies tilbage*. *Heraf fetta*.

fattrast, v. n. = *vanta*, *skorta*. *Formodentlig* for *saattast*, el. *fættast*.

fatchalsad, adj. *tillbageboiet* i *Halsen*.

fatleggjad, adj. *bagboiet* i *Røggene*. *Hall. fattryggjad*, adj. *indboiet* i *Ryssen*, *fabelrygget*.

fauf (fug), f. *sjuka*.

faufa, f. et *Uanfald*, *Tilstod*, f. *Gr.* af en *Sygdom* (= *Rib*, *Flaga*); ogfaa en *Stund*, en *vis Tid*. „*Fauf*“, *Indr. Stjord.* *Nogle St. Foka* (o') *Fof*, *Selbu.* *Faufom=ril*: *stundevils*, en og anden *Stund*. *Dgsaa i Sverige* (*Riech* 178).

fauna, f. *Stimmelhinde* paa *Mælk* eller anden *Vædste* (= *Farde*). *Rbg.* (*Maserall*). *Hedder ogsaa Foyna*. *Fj. G. N. feya*: *lade* *raadne*.

faura, v. n. *liste sig afsted*. *Tel. faureleg*, adj. *stille*, *ligesom nedslagen* eller *stamsfuld*. *Tel. Paa Edm.* *Faur*, m. om en *seensfærdig* *Person*.

faust, m. 1) *trøstet Træ*, *Bed* som er *raadnet* eller *forgraven* af *Træorm*. G. N. *fauskr*. — 2) *Falaste*; f. *Falste*. — 3) et *Fusserarbeide*; en *strøbelig*, *daarlig* *Ting*. Mhl. *Bofs* (hvor man ogsaa siger *faustka* om at *fusse*).

faustkast, v. n. *trøstes*, *blive* *forgraven* af *Træorm*.

faustemjøl, n. *Trøstemeel*, *Støv* som *Træormene* efterlade sig i *raadent Træ*.

faustken (ki), og **faustkurt**, adj. *trøstet*, *gjennemgnavet* af *Træorm*.

[*Faut*, n. *Feil*, *Lyde*. (*Dgsaa i danske Dial.*). *Fr. faute*.

Faut, m. f. *Fut*.

faa, v. a. 1. (*fær*, *feff*, *fenget*), at *faae*. *Præs.* hedder paa mange *Steder*: *faar* (*Sogn*, *Mhl.* og fl.), nogle *St. fœ* (Edm. *Gbr.* og fl.). *Imperf.* *feff* (ee), nogle *St. fiff*; *fl. fingo* (*Hall. Vald.*), *finge* (flere *St.*). *Konj.* *finge* (*fingje*), i *Tel.* *fyngje*. *Supin.* *fengje'*, *fingje*, og mange *Steder*: *faatt*. G. N. *få* (*få*, *fökk*, *fengit*). *Fj. Goth.* *fahan*; *Ang. fön*. 3 *Lig-* *hed* med *fenget* og *felf* (for *feeng*) *kunde* man ogsaa *vente* et *Inf.* *fanga* (*Præs.* *feng*), men *denne Form* synes *ikke* at *have fundet Indgang*, *skønt* den *maaskee* er *for-* *ubsat* i *Afsledningen*: *Fang*, *Feng*, *fengja*, *lettsfeng*, *storfeng*, o. s. v. — *Betydning*: 1) *modtage*, *bekomme*, *komme til at have*; *især a) faae til Eiendom* (som *Fangst*, *Vinding*, *Gave*, *Betaling*). *Faa* *Fist*, *Korn*, *Frukt*, *Køn*, *Bengar* &c. b) *blive forshnet* med (som *Lilgift* af *Naturen*). *Faa* *Læuv* (om *Træ*), *faa* *Bengior* (om *Insekter*); *faa* *Horn*, *Tenner*, *Haar*, *Stegg*. *Dgsaa*: *faa* *Ungar*, *faa* *Barn* (ein *Søn*, ein *Ont*) &c. c) *faae til Hjælp* eller *Selskab*. *Faa* *Folt*, *Tenarar*, *Gjester*, *Fylgje*. *Særskilt* om at *faae til Ægte*; f. *Gr.* *Han felt* ei *Husmannsdotter*. — 2) *træffe*, *møde*, *komme ud for noget* (*godt* eller *ondt*). *Faa* *Regn*, *Turt*, *Storm*, *Bløhta*. *Faa* *vondt* (*blive syg*); *faa* *Bert*, *Slit*, *Stade*, o. s. v. — 3) *komme til*, *have* *Liklighed* *til* (at *gjøre*

noget). Med et Verbum i Inf. f. Gr. faa haa, høyra, vita. Han fekk ikkje tyggja: han kunde ikkje tygge (nemlig paa Grund af en Skade i Munden). Eige faa med: svelgja, eta, anda, tala og fl. Dgsaa: blive nødt til (= ljota). Eg fær vel gjera det. — 4) ffaae, bringe, formaae til noget. Faa i Hop: bringe sammen. Faa funder: adskille. Faa inn Høyet. Faa ut Garnet. Faa Fot syre seg. Faa Hand paa. Faa Auga paa. Dgsaa med Adjektiv og Participle, f. Gr. faa det fast, laust, bert, jamt, heilt o. f. v. Faa det gjort; faa maalat Fuset; faa floret Natren. — 5) raffe, flye, levere (En noget); f. Gr. Eg fekk honom Brevet. Faa meg Staben (ræk mig Stokken hid). Edm. og fl. (G. N. få). Ellers kun reflexivt, om at ffaae sig noget, f. Gr. faa seg Baat, Hus, Klæde o. f. v. (Faa seg Nat, betyder ogsaa: spise). — Med Participle bruges „faa“ sædvanlig i Betydningen No. 4, f. Gr. faa av, fram, fraa, inn, ned, or, upp, ut, uthver. Særskilt mærkes: Faa i (el. faa ut), o: faae fat paa, opnaae, overkomme. (Dgsaa svenf). Faa til: faae i Stand, el. i Gang; faae noget til at lykkes, at gaae rigtigt; f. Gr. Eg stulde læra meg til aa spela, men eg fekk det aldri til. (Meget brugl. i B. Stift). Jf. faast.

faa, v. a. 2. (-r, dde), 1) afblege, gjøre blegt eller hvit. Sjelden; f. faabd og faast. (G. N. få: pudse; male). — 2) røde (rødne), lægge Hør eller Hamp i Blød, for at Trevlerner kunne løsne fra Stikken. Dstl. og Trondh. (S. B. Stift: røyta). Jf. G. N. feya.

Faa, f. 1, Rødning, Udblødning; Sted hvor Hør eller Hamp ligger i Blød. (Linfaa). Trondh. Jf. Røyta.

Faa, f. 2, Affald af Malt, Spirer som afgribes af tørret Malt. Nhl. Nbg. Hører maastef sammen med Faan (Fon).

faa, adj. 1) faa, faatalig; ikke mange. Kompar. færre; Superl. fæst, el. færst (libet brugl.). Ordet bruges mest i Fler-tal (faae), dog ogsaa hyppig i Gentel (sollektivt), f. Gr. om Fjst: han er baade faa og smaa. Der var faatt Folk (= faae Folk). Der jo faatt um, o: der er faa faa Deeltagere (Arbeidere). Edm. Jf. aafaatt. — 2) om en Person: taus, indesluttet, ordknap. Nhl. (G. N. får). Andre St. faaleg. — 3) i Sammensætning: libet, ubetydeligt, f. Gr. faafengb, faadugleg, faakunnig. I en anden Stilling kan Ordet ogsaa svies til et Subst., saaledes i Hall. solkesaatt, mannsfaatt, vinasfaatt, dagsfaatt, og flere.

faa, adj. (2), bleg, blegnet; f. faaen. Faabast, n. rødnet Lindebast. Mandal. Faaberging, m. Indbygger af Faaberg (i Gbr.). Udt. Faaberring, -bæring. faabrufad, adj. libet brugt, sjelden. Hall. faadd, part. 1) blegnet, hvitnet; om Løi,

Græs, Træ, og fl. Hard. — 2) rødnet, opløst ved Udblødning, f. Gr. om Hamp (f. faa, v. 2). Tel. Dstl. Om et andet „faadd“, see fengen.

faadugleg (u'), adj. som duer til libet, ikke meget duelig. Edm. og fl. I Hall. faadugall.

faaen, adj. 1, istandsat (?). No er eg vel faaen: forkrifket, mættet, forsynet. Helg. — Jf. G. N. fåinn: oppudset, blant.

faaen, adj. 2, bleg, som har et sygeligt Udseende. Drk. Avig. faa, Ehl. Paa Edm. foen: forandret i Hudfarven ved en sygelig Rødme eller Blegthed.

faaen, adj. 3, taabelig, eenfoldig. Sogn, Efi. Jf. faavis, faatenkt.

faafaren, adj. ubevandret, uersaren; ogsaa: dum, taabelig. Hall.

Faafeng, m. libet Gavn, Unytte. I Faafengen: forgjæves, uden Held. Guldal. Til Faafengs: til Unytte. Nordl.

Faafengd, f. Unytte; frugtesløse Forsøg. (Sjeld.) Sv. fåfånga.

faafengd, adj. 1) vanffelig at bekomme, sjelden at faae. Tel. (mindre brugl.). — 2) libet nyttig, som man faar libet ud af; saaledes oftest: unyttig, frugtesløs. Vald. Gbr. Drk. og flere. Dgsaa i den fortere Form: faafeng. Dstl. Vest brugl. i Neutr. f. Gr. eit faafengt Arbeid. Det var faafengt alt i Hop. Sv. fåfång.

faafengleg, adj. unyttig, værdløs, gavnløs; ogsaa upassende, ufømmelig (om Ord og Tale). Hall. Vald. Dstl. Faafengjeleg.

faafengt, adv. forgjæves, uden Held. Trondh. og flere.

faafør, adj. libet duelig, ikke stiftet til noget stort Foretagende. Hall.

faagjeret, adj. libet bekendt, sjelden om-talt. Sogn.

faahjelpad, adj. som har liben Arbeidshjælp, faa Arbeidsfolk. Nhl. og fl.

faahæv, adj. 1) uduelig, ringe, daarlig. Nordre Berg. Edm. Ndm. (Dgsaa i svenske Dial. Nieß 286). — 2) farlig, stem at bestille med. Edm.

faahøyr, adj. usædvanlig, næsten uhørt. Hall. (G. N. fåheydr).

Faaing, f. Rødning (af Hamp o. f. v.), f. faa, v. 2. Hedder ogsaa Faaning. Smal. og flere.

faakunnig, adj. vankundig, ukyndig, som ikke veed meget. Tell. Hall. og fl. G. N. fåkunnigr; Sv. fåkunnig. Hertil Faakunna, f. Vankundighed. (Brugt i Skrift, i Stedet for „Faakunnighet“).

faaleg, adj. ordknap, som taler libet (= faa). Nhl. G. N. fålegr, wendig.

faalen (faaleg?), adj. dunkel, som har en mat eller smudset Farve. Hall.

faalida (l'), adj. som har liben Familie eller faa Folk hos sig. „faalia“, Tel. (G. N. fålida). S. Lid, n.

Saamaa, Forvirring; f. Fume.
saamaalug, adj. taus, faatalende (= faamælt). Østerd. og fl. G. N. fámálugr.
Saame, en Løse; f. Fume. Hertil faamen, adj. tøstet, forvirret. Hall. Mogle St. sjaamen. Et andet Ord er „faamøy“: frygtfom, forsagt. Nhl.
faament, adj. libet bemandet, ikke mandstærk. Ser er so faament (o: faa Menneſter tilſtebe). Dei var so faamente. Mest brugl. nordenfjelds. (Jf. ment). G. N. fámennr, fámennr.
faamælt, adj. faatalende, som taler libet. Tel. Hall. og fl. Ellers: saamaalug, faaordig, faaleg, faa.
faamøy (?), f. Saame.
Saan, f. Støv, Støvdeffe; saaledes ogsaa: let Afte, Falaffe. Øbr. og fl. Ellers i Formen fan (f.), Norbl. og Føn, Hall. og Vald. Altsaa egentl. Føn (o') eller et gammelt fön, fanar. Jf. D. Føn og Sv. fan (n.): Duun. Hertil fana og fanast. See ogsaa Faa, f.
saana, v. n. (ar), tabe Farven, graane, blegne. Hall. Jf. faaen (2).
Saanad, m. Fangst, Udbytte. Det heve voret naar jaanste Saanad: den Mængde som vi oftest have faaet. Edm. og fl.
faandæmt, adj. bleggra, aſtefarvet. „föndæmt“. Hall.
faang, n. f. Fang og Fangan.
Saang, f. (Øjerdved), f. Fong.
faanga, v. f. fanga. faangla, f. fangla.
faangla og **faanglofja**, f. fangla.
Saanhaug, m. Støvdynge, Afsehob. (Fønhaug). Hall.
Saaning, f. Faaing.
faanyt, adj. libet nyttig, næsten unyttig. Tel. Mere brugt i Formen faanyttig. Øbr. Trondh. G. N. fánytr.
faanytte, n. liben eller ingen Nytte. Til faanyttes: til liben Hjælp, til Unytte. Dstl.
faanøyten, adj. tarvelig, som bruger libet. Trondh. (?)
faaordig (=orig), adj. ordknep (f. faamælt); ogf. kortsattet.
Saar, n. 1) Hidſigthed, Brede, Anfald af ondt Lune. Han ſett eit og amat Saar. Edm. 2) et Anfald af Sygdom; især en vis Hefteſygdom, Kneb, Bugvrid (?). Smaal. (G. N. fár, Dndſkab, Skade, Fare).
saara, v. n. (ar), 1) frygte, vente noget ondt. Helg. i Formen fara. „Eg fara for' dæ“. — 2) varſle for, viſe Legn til noget. Helg. Jf. forfa (faarfa?), og forfærd.
Saare, m. Fare, Tilſtand hvori Skade let kan indtræffe. Hedder paa mange Steder: Fare (Dstl. Nordl.). G. N. fár, n. „Eit Saara Beer“: et farligt Beir. Nhl.
saarefull, adj. farefull.
saarelaus, adj. fri for Fare, tryg. faarelaus, adv. uden Fare.

Saarhøva, f. Fare, ſlem og farlig Stilſing. Nhl. Hedder ogf. Forhøva.
faarleg, adj. farlig. (G. N. fárlegr). Jf. falleg (ſaleg).
faarſkap, m. farlig Tilſtand; Uro, Ungſtelſe.
Saafte, f. Falſte.
faaſt, v. n. 1. (føst, feſt), beſatte ſig, give ſig af med noget. (Sædvanlig fun i Inf.).
faaſt med: være ved, indlade ſig med, have at beſtille med. „faaſt mæ“, Dstl. Indr. „foſte mæ“ i Nordre Berg. Edm. Øbr. (G. N. fást vid). Jf. eigast med. — **faaſt** i: forſøge paa. Ofte ſom et Udtryk af Beſtedenhed, naar man taler om en Udmærkelse for ſig ſelv; omtrent ſom: have den Gre; f. Gr. Eg ſtulde faaſt i ſtanda høgt. Eg ſtulde faaſt i vera Styremann. Det var min, ſom ſtulde faaſt i vera den beſte. Sædvanlig udtalt „foſti“ (o'), Edm. Ndm. og „faaſt i“, Dstl. Indr. 3 ſamme Betydning ogf. „faaſt mæ“, Dstl. og fl. Andre St. laaſt, freſta, fara med.
faaſt, v. n. 2. (faaſt, faaddeſt), blegne, ſalme, viſne; f. Gr. om Løv og Græs. Hærd. Dstl. og fl. Jf. faa, v. (2), faaidd og faaen.
faaſynt, adj. ſjelden forekommende, ſom man ſjelden ſeer. Nhl.
Saata, f. Fota. **saataa**, f. fata.
faarentk, adj. eenfoldig, korthynet, ikke tænksom eller forſigtig nok. Eg var for mykt faarentk: jeg betænkte ikke alt faa vel ſom jeg ſtulde. Søndre Berg. og fl.
Saatid (?), f. 1) en ſjelden Leilighed. „3 Saat' en“ (Dativ): ſjelden, ikke ofte. Hall. — 2) Morſkab, el. noget ſom vækker Nyſgjerrighed. 3 Smaal. „ſæka Saat'“, og „ſikke Saat'“: have noget for ſin Umage (ironiſk); løbe forgiæves, blive narret. 3 Østerd. **Saaty**, f. en Sjeldenhed, noget uſædvanligt, underligt. Hertil „faatyleg“, adj. pudſeerlig, morſom. Maafſee faatydeleg?
faatid, adj. 1) ſjelden, uſædvanlig. Hærd. Helſt i Neutr. (faatid), men libet brugl. G. N. fátidar. — 2) lyſten, begjærlig eſter, el. forgabet i noget. Smaal. „Han var ſo faat' i dæ“.
faatidsam, adj. nyſgjerrig. „faatifaam“, Smaal. 3 ſvenſke Dial. fatifaam.
faatidt, adv. ſjelden, ikke ofte. Hall.
faatidug, adj. uſfikket, libe oplagt (= utidug). Hall.
Saaty, f. Saatid.
faatøf, adj. knep, ringe; ogsaa fattig (?). Medbeelt fra Trondh. Etifi. Ellers bruges fun: fatif (fatif'e) og fatig. i Betydning: 1) knep, ubetydelig; f. Gr. Eg gav av mi faatte draad. 2) fattig, ſom har libet. G. N. fátækr, egentl. ſom tager libet, eller har „faat“ (o: libet) at tage til. 3 Sammenſætning fatif, fatig og fati, ſaaſom: **Satigdom** (G. N. fátækt).

fatigfolk, **fatigmann**, **fatigskatt** og flere. *Jf.* fattast.

faatøksleg (?), *adj.* knap, usel (= armodsam). Hedder fatøksleg, fatøksle'.

faavis (ii), *adj.* taabelig, dum; ogsaa: fjan-tet, forrykt, fidsøsvag. Nordre Berg. *Sdm.*

Jf. faavitug.

faavitrina, *m.* Laabe, Løse. Hall. Vald.

faavitug (i'), *adj.* taabelig; ogsaa fjan-tet, halvgal (= faavis). *Dsl.* (Brugen lidt forvansket, ligesom i Dansk „vanvittig“, da Ordet egentlig kun betegner: eenfoldig, med Ilden Forstand, ligesom *G.* *N.* fåvitr).

Se. n. 1) *Fæ*, *Rvæg* (*Rver*, *Faar*, *Gjæber*). *Afvig.* *Si*, *Namb*. *Indh.* *G.* *N.* fé; *jf.* *Ang.* feh, feoh; *Ght.* fihu). *J.* *B.* Stift bruges oftere: *Veist*, og *Krøter*. — 2) et Kreatur, enkelt Dyr. Mindre brugl. Som *Ogenavn* hentyder det paa Dumhed, eller ogsaa Uorden og Ureenlighed. — 3) *Gods*, *Giendom* (*G.* *N.* fé). *Nu* sjelden, som: *Liggjænde Fæ* (*Landst.* 495), *Festarse* (*L.* 107 r.).

Se-aling, *f.* og **Se-avle**, *m.* Opfostring af *Fæ*.

Seder, *f.* *Fader*. **Sedgar** (?), *f.* *Fegge*.

Se-drift, *f.* en *Hob Fæ*, som flyttes fra et Sted til et andet.

Sefot, *m.* om *Betrødelse* af *Fæ*. Det ligg under *Sefot*, om et *Jordstykke* som ikke er indhegnet. *Nogle St.* *Bufo*.

Segang, *m.* *Græsgang*. En *afvig.* *Form* er *Fegjenger* el. „*Fegjengu*“, *pl.* *Hall.*

Jf. *Bugang*.

Segard, *m.* *Plads* eller *aabent Rum* ved *Indgangen* til *Fæhusene*. *Dsl.*

Seacra, *f.* *Veil* fra *Fæhusene* til *Udmarken*. *Smaal.*

Sege (e'), *n.* *Glæde*, *Lyst*. „*Fegje*“, *Tel.* (*Winje*). *Maaftee* for *Fegen*. *Hertil:* *Feg-aesgraat* (*gi*), *m.* *Glædestaarer*. *Jf.* *Fegens Tidend* (*Ferienstænd*), *f.* *glædelig Tidende*. (*Fra Helg.*).

segen (e'), *adj.* *glad*, *vel fornøjet*. *Mest alm.* *sejgen*, og *seien* (men *fl.* *segne*); *nogle St.* *figjen*, *Ndm.* *Drk.* (*J.* *Sogn:* *segen*). *G.* *N.* *segin*; *Sv.* *fågen*. — *Jf.* *segna*, *fagna*, *fagnad*.

Segenflap, *m.* *Glæde*, *Fornøielse*.

Sege, *m.* *Mand*, *Person*. *Valbers.* *J.* *Sæt.* *Feggie*. *J.* *Fleertal* *Seggar:* *Mænd*, *Gubber* (= *Kallar*). *Tel.* *Sæt.* (*G.* *N.* *fedgar* betegner: *Fader* og *Søn*). *Feggie* etter *Feggie:* *Søn* etter *Fader*, *Mand* etter *Mand* (om *Beboerne* af en *Gaard*). *Sæt.* *Tel.* Det sidste kunde *maaftee* *høre* til *G.* *N.* *fedgin:* *Forældre*. *Forøvrigt* kunde *Fegge* være *udgaaet* fra *Fedgar*, ligesom „*Megga*“ fra det gamle *Mødgor*. *Imidlertid* bruges ogsaa *Segaja*, *f.* og *Feggie*, *m.* om en *flødesløs Arbejder*, en *Kludrer*, ligesom *Fagg* og *Fogg* (*f.* *fagga*). *Naserall.*

Segja, *f.* *f.* *Fegra*.

segna, *v.* *a.* (*ar*), 1) *glæde*. *segna seg:* *glæde sig.* *Nhl.* og *fl.* — 2) *modtage vel, beværte* (= *fagna*). *Østerd.* — *segnast*, *v.* *n.* *blive glad* (= *segna seg*).

Segna, *f.* *Glæde*, *Fornøielse*. *Nordl.* (?).

segneleg, *adj.* *glædelig*.

Searra, *f.* 1, *Stjornhed* (af *fager*). *Trondh.* (?). *Afsvigende:* *Fegja*, *el.* „*Feia*“, *f.* *Gr.* „*D'a* ikke stor *Feia* paa *hen*“: *hun* er *just* ikke *meget vaffer*. *Helg.* (*Veffen*).

Segra, *f.* 2, *Plantenavn*, = *Modra*, *Galium boreale*. *Gbr.* *Sdm.*

segre, *compar.* (af *fager*), *vaffrere*. *Suprl.* *fegerst* (*segst*). Ved *Trondh.* *sæbv.* *feg'er* (*fåger*) og *segst*. *Paa Sdm.* *segaste* (e'), i *Talemaaden* „*svøst* *segaste* *aa* *sidst* *leddaste*“, *o:* *behageligt* i *Begyndelsen*, men *ubehageligt* i *Slutningen*.

Sebage, *m.* *Græsgang*, *Græsmarker*. *Hall.* *Vald.* og *fl.* *Ogsaa* kaldet *Sehamn*, *f.* og *Sehamning*, *f.* *Dsl.*

Sehund, *m.* *Hyrdehund*. **Sebiffja**, *f.* *Smaal.* og *fl.* *Ogsaa* som *Stjældsbord*.

Sehus, *n.* *Fæhuus*; *jf.* *Fjos*.

Sehyrding, *m.* *Hyrde*. (*Landst.* 286).

[*Sei*, *m.* *Hast*, *Stjynding*. *seiene*, *adv.* *raskt*, *hurtigt*. *Lil* *Verbet:* *seia*, *o:* *seie*, *rybde* *op*. *Fremmede* *Former*; *jf.* *fægja*.

Seia, *f.* *f.* *Fegra*. — *seien*, *f.* *fegen*.

seig, *adj.* *bestemt* *til* *at døe*, *el.* *hvis Død* er *nær forestaaende*. (*Alm.* og *meget brugl.*). *No* var *han* *daa* *seig*, *siges* *f.* *Gr.* om en *Bjørn*, som *man* *etter* *flere* *Forsøg* *endelig* *har* *fældet*. *Ellers* *mest* om *Mennesker*. *Han* *var* *ikke* *seig* *endaa:* *han* *slap* *med* *livet*; *han* *skulde* *ikke* *døe* *endnu*. *Det* *veit* *ingen* *hvar* *den* *seige* *staltar:* *Jngen* *veed* *hjem* *der* *først* *skal* *døe*. *G.* *N.* *seigr*. *Samme* *Betydning* *hadde* *ogsaa* *Ght.* *seigi*; *ligesaa* *Nt.* *sege*, *Holl.* *veeg*.

Seigd, *f.* *nær forestaaende Død*. *Det* *var* *fyre* *ei* *Seigd:* *det* *varslede* *om* *et* *Dødsfald*.

Seigdarljøs, *n.* *f.* *Maaljos*.

Seigdarmerke, *n.* *Tegn* *til* *Dødens* *Nærmelse*.

seigsleg, *adj.* *som* *seer* *ud* *til* *at* *skulle* *døe* *snart*. *Tel.* *B.* *Stift*.

[*Seil*, *n.* en *Fæll*. *seila*, *v.* *n.* (*ar*), = *vanta*, *forta*. *Nogle St.* *fel.* *fela*. *Nye* *Ord* *etter* *L.* *fehlen*, *Nt.* *feilen*, *af* *Fr.* *faillir*.

Seim, *m.* *Anfreg*, *Anthonyning* *til* *noget* (= *Keim*, *Snev*). *Nordl.* (*Salten*).

seima, *v.* *n.* (*ar*) *flæbe*, *hænge* *ved*; *f.* *Gr.* om *Snee*. *Sdm.* (*seime*).

seime, *m.* *Fedthinde*, *fed* *eller* *klæbrig* *Vædffe*, *som* *flyder* *ovenpaa* *Bandet*. *Nordl.* (*Lof*). *Jf.* *Ang.* *fåm:* *Eng.* *foam* (*Skum*).

seimen, *adj.* 1) *klæbrig*, *vedhængende*. *Sdm.* 2) om *Lusten:* *uklar*, *støvsthyet*. *Nordl.*

Seisand (?) *f.* *fægja*.

seit, *adj.* 1) *fed*, *som* *indeholder* *Fedt* (*Spæk*, *Olje*); *ogsaa* *om* *Træ* *med* *megen* *Harpir*, *og* *om* *Jord* *med* *rigt* *Næringsstof* *for*

Bærterne. — 2) fylbig, fjødrig, med fedt Rjød. *G. N.* feitr. — 3) figurl. fordeelagtig, indbringende. — **Feite = Tysdag**: Hvidetirsdag, Fastelavnstirsdag.

feita, v. a. (ar), fede, gjøre fed. *I Nordre Berg.* *fita* (f); saaledes „fita seg“: blive fed, æde sig fed; om Dyr. *G. N.* feita.

Feita, f. 1) Fedt, fed Materie eller Bødffe (= Feitt). *I Nhl.* Feite, med stærk Bøining (bestemt Form: Feita). *G. N.* feiti, f. — 2) Fedme, det at være fed. *I Berg. Stift:* *fita* (f), tildeels adskilt fra Feita i første Betydning. *Jøl.* *fita*.

Feitehympe, f. Hympe.

Feitelogn, f. en blank og stille Plet paa Bandet, ligesom af opsthyende Fedt; ogsaa et flyvende Fedtlag (= Feittflogga). *Nordl.* Tildeels: *Feitlygna* (Feittlogn), paa *Edm.* *Sirelygne*.

feit-eren, adj. fedt-ædende, som ynder det fede, gjerne spiser fedt. *B.* Stift.

feitlagd, adj. fylbig, fjødrig, f. *Er.* i Anfigtet. *Buffereud.*

feitleike, m. Fødhed, Grad af Fedme.

feitna, v. n. (ar), blive federe. Hedder ogs. *fina* (f), *B.* Stift. *Jøl.* *fina*. — **Feitning**, f. tiltagende Fedme.

Feitfild, f. et Slags meget fed Silb; ogsaa kaldet *Fjrefild*.

Feitr, n. Fedt; Spæk, Talg, Olie, o. s. v. — **Feitrauga**, n. Draabe eller Perle af smeltet Fedt. **Feittflekk**, m. Fedtplet, f. *Er.* paa Klæder. **Feitrflogga**, f. flyvende Fedt paa Vand, og desl.

Feitroid (=ve'), m. Træ som indeholder Harpir eller Tjære.

Fe-Far, m. Føhandler, Færdriver. *Valb.* og *f.*

FeFaup, n. Føhandel.

fekla, v. n. fludre, f. *filla*.

Fel, (ee), f. Fjle.

fela (e'), v. felle; f. Feil. — Et gammelt *fela* (*Imp.* *fal*), med Betydn. at ffule, synes at være tabt. *Jf.* *fjela*, *Fal*, *Folga*.

fela (ee), f. 1, en Lapp eller Fluk paa Dverlæderet i Sko (= Grima). *Mandal.*

fela (ee), f. 2, en Deel af Mavens i droytbyggende Dyr (= Botning). *Valbers.* Hører maaskee til følgende Ord.

fela (ee), f. 3, *Fiolin*. (*Ulm.* Form). Sjeldnere: *fiol*, m. *G. N.* *fidala*; *Ang.* *hioele* (*Eng.* *iddle*); *berimod* *fr.* *viola*, *violon*; *Ital.* *viola*, som uledes af en ældre Form *vitula* (*Dlez.*, *Rom.* *Bört.* 1, 441). — *Hertil* *Feleboge* (o'), m. *Fiolinbue*. *Felebest*, m. Stolen eller Støtten midt under Strengene. **Felestoff**, m. *Fiolinlase*. **Feletak**, n. Stykke for *Fiolin* (= Slaatt). *Hard.* **Feletrjoff**, m. *Siberne* i en *Fiolin*; f. *Trjoff*. *Ellers:* *Feleslaatt*, *Felestreng* og *f.*

Felag, n. *Sameie*, fælles Jord eller Mark. *Num.* (?). *I Hall.* (*Hoel*) hedder det *Felandsmark* (*Jf.* *D.* *Fælled*). *Ligesaa:*

Felandskog (*Sameiestov*), og „til *Felands*“, o: tilfælles. *G. N.* *felag*: *Fællesfab*.

Felax (ee), m. Spillemand. *Rdg.*

felast (ee), v. f. filast.

Feld, m. 1) *Fels*, *Haardæffe*, *laadden* *Hud*. *Hard.* Han heve ein god *Feld*: den har en tæt *Haarvæxt*; om Dyr. (*Omtr.* som *Haarstøbe*). — 2) et *Skindtappe*, *Dække* af *laaddent* *Skind*, f. *Er.* til en *Seng*. *Lemmelig* *alm.* *G. N.* *feldr*; *Sv.* *fäll*. Et andet Navn er *Filla* (*Fylla*, *Fyde*), f. *Filla*. — **Feldmakar**, m. *Skindbereder*, *Feldbereder*. *I Sæt.* *Fydemakare*.

feld (fellt) adj. 1) som part. *fældet*, *nedlagt*; *afspasjet*; *formindsket*; f. *fella*. — 2) *foldet* (foldbig), *bestaaende* af *faa* eller *faa* mange *Dele*. *Saaledes:* *einfeld*, *tvifeld*, *trifeld*, *fjrefeld*, *femfeld*, og flere. *Meget* *brugl.* i *Nordl.* dog altid i *Formen* „felt“. *Jf.* *falb*. — 3) *stiftet*, *pasfende*, *bevhvem* til noget (= *fallen*). *Hall.* og *f.* *I Nordl.* *felt*. *G. N.* *feldr*.

Felde (el. *Feld*)? — *Roma* med *Felde*: *komme* for *Alvor*, med *Klem*, *heftigt*, *voldsomt*. *Edm.* og *f.* *Vera* aa *Felde*: *være* paa *Færde*, i *Bevægelse*. *Sogn.* Det sidste ligner *G. N.* *a ferli*, som *hører* til *Ferel*.

Fele, m. f. *Fjle*. **Felefrans**, f. *Fjellfrosf*.

fell, adv. *not*, *vistnok*; f. *fulla*.

fella, v. n. *falbe*, o. s. v. *see* *falla*.

fella, v. a. (er, te), 1) *fælde*, *faae* til at *falbe*, *nedlægge*; *lade* *falbe*. *G. N.* *fella*. *Imperf.* *skulde* egentlig *hedde* *felde*, men *lyder* *sjævdanlig* *felle* (*fellte*). — 2) *formindste*, *indknibe*, *gjøre* *smalere*; *især* i *Strikning* (f. *Er.* paa *Træer* el. *Strømper*); *mosat* „*aufa*“. — 3) *solbe*, *lægge* i *visse* *Folde* eller *Rynker*. *Hard.* *Rdg.* *Fel.* *Nogle* *Steder* i *Formen* *fedde*. *Jf.* *Fellestak*. — 4) *fælde* *sammen*, *afspasfe*, *faae* to *Stykker* til at *lutte* *tæt* *sammen*; f. *Er.* i en *Bæg*, et *Kar*, o. s. v. — 5) *anlægge* et *Gjærde*. *Fella* *utgard*. *Drk.* *Jf.* *Fellebard*, *Hagsfella*. 6) *sætte* *Kant* (*Felling*) paa *Fiskergarn*. *Sj.*

Fella, f. 1) *Fælning*, *Fuge*, *Punkt* hvor to *Stykker* ere *sammenføiede*; f. *Er.* imellem *Stoffene* i en *Bæg*, el. *Fjelene* i et *Gulv*. *G. N.* *fella*. — 2) *Fold*, *Læg* eller *kunstig* *Rynke* i *Klæder*. *Søndre* *Berg.* *Fel.* *Nogle* *St.* *Fedde*. — 3) *Fælde*, at *fange* *Dyr* i; f. *Er.* *Musfella*. *Nordenfjelds* kaldet *Foll*. — 4) *Følge*, *Kant* eller *Ring* paa et *Hjul*. *Dstl.* ogsaa *Sæt.* og *f.* (*I B.* *Stift:* *Hjulring*). *Afvig.* fra *D.* *Følge*, *F.* *Følge*, *Eng.* *felly*. — 5) en *Masse* af *udsmeltet* *Jern* i et *Jernværk*. *Malmfella*, *Jarnfella*. (*Især* af *Myrmalm*). *Dstherd.* *Jf.* *G. N.* *fellujarn*.

Fellegard, m. *Gjærde* af *nedlagte* *Træer*, = *Hagsfella*. *Dstherd*.

felleleg, adj. *pasfende*, *vel* *afspasjet*; ogsaa:

- naturlig, rimelig. *Tel.* tildeels udtalt: feddeleg og felleg.
- Fellemun** (u'), m. Smalning, Forfjellen imellem den bredeste og smaleste Deel af et Klædningsstykke.
- fellen**, adj. behagelig, velsmagende. *Hard.* Af Udtrykket „fella paa“, f. falla.
- Fellestak**, m. Skørt med mange og smaa Folder. *Hard.* 3 Sæt. **Fellestak**, ligesom „Feltbukfor“, om et Slags vide, rynkede Buxer. Fellestak er ogsaa Plante navn: Løvesod, Alchemilla.
- Felleveder** (-veer), n. Storm, som falder ujevnt eller i enkelte voldsomme Byger. *Nordenfjelds* oftere „Fallveer“.
- Felling**, f. 1) Fældning; Medfældning. 2) Haarfelling, Lannfelling. 3) Formindkelse, Indtænbelse; f. *Gr.* i Strikning. 4) Sammenfældning, af Hjele, Stofke o. s. v. 5) Kantning paa Garn, Loug som synes til Kanterne. **Fellingstog** (o'), n. *Eff.* Andre St. Garnstok. — 6) for Felling: Falden, Synken; Ebbe i Søen.
- Fellingstav**, m. den Stav som sidst indfældes i et Stavkar. *Hall.*
- Fellingstein**, m. Slutsten i en Muur; *Steen* som dækker Kanterne af to underliggende Stene. *Hall.* og *fl.*
- Felm**, Forfærdelse (?). „Trøyt av Felmo“ (Felmom). 3 en gammel *Wise.* (*Landst.* 73). *G.* N. felmr, og felmr. 3f. fæltast.
- Felt**, n. Filt, Løi af valket Uld. *Eng.* felt; *L.* Filz, Felthatt, m. Filthatt. (*Mogle* St. Feltenhatt). **Feltsto**, m. Filtsto. **Feltsole**, m. Filtsoale.
- felt**, folbet o. s. v. see feld.
- Feltøger**, n. Sted hvor Fæ kan hvile eller finde Græs for en kort Tid; især paa Høljeldene. *Hall.* *Vald.* *Øbr.*
- fem**, num. fem (5). *West alm.* femm (fæm) i Sæt. *fimm* (f'). *G.* N. fimm.
- Fem-aling**, m. fem Alen lang Stof.
- Fem-aaring**, m. fem Aar gammelt Dyr.
- fembend**, adj. fembaandet; især om Hesser med fem Rader af Stænger (f. Hessa). *Edm.* og *fl.*
- Fembyrder** (y'), n. en stor Baad med fem (eller sex) Rum. „Fembøring“, *Tronbh.* *Nordland.*
- femfeld**, adj. femdobbel, bestaaende af fem Dele. „femfelt“, *Nordl.*
- Femkeiping** (fi), m. Baad med fem Aarepar. *B.* *Stift.*
- Femkort**, n. et Slags Kortspil.
- femna** (e'), v. a. (er, de), 1) favne, omfatte med Armene, naae omkring. Af *Famn.* 2) maale med Favnen, opfavne, f. *Gr.* Loug eller Snorer.
- Femming**, m. Stof eller Træstamme, som holder en Favn i Omkreds.
- femromad**, adj. femrummet.
- Femrøding**, m. Baad med fem Aarepar. (*Nøde*).
- Femrøming**, m. Baad med fem Rum.
- femtan**, num. femten (15). *Usvig.* femta, flere St., fimta, Sæt. femtaan, *Nhl.* Andre St. femtaa og femten. *G.* N. fimtan. — *Hertil femtande:* femtende.
- femte**, adj. femte. — *Femte* toar: hver femte. *Femte* Parten: den femte Deel.
- femti**, num. halvtredstindstyve (50). *G.* N. fimtigi; *Sw.* femtio. (*Søndenfjelds:* halvtref). *Hertil femtiande.* 50de.
- Fen** (e'), n. Sump, Mose, Blodmyr som er vanskelig at befære; ogsaa Dyndjord, sumvig Grund uden Græsvegetation. *Jæd.* *Lifter.* *Nbg.* *West* udtalt *Fen.* *G.* N. fen; *Ang.* og *Eng.* fen; *Goth.* fani. *Hertil* hører vel ogsaa Fæ, n. i „*Seffjefæ*“, o: Hænge dynd. *Brugl.* *sydligt* i *Søndfjord.*
- Fena** (e'), f. Dynd, Sumpjord. *Hall.* i *Formen* *Fenu* (*Svartfenu*).
- Fenad** (ee), m. Fæ, Kvæg; *Samling* eller *Besætning* af Kreature. „*Fena*“, *Sogn.* *Wos.* *Hall.* *Vald.* *Øbr.* (*3f.* *Buskap*). *G.* N. fénadr. *Hertil* flere mærkelige *Stedsformer*, nemlig *Fœnar*, *Smaafæ* (*Faar* og *Gjeder*), ved *Mandal*; *Fœnaar*, *b.* *samme*, i *Nbg.* og *Tel.* *Fanaar*, *Storfæ*, *Køer*; *Nhl.* (*Hertil* „*Fanara-beist*“, n. *Nød*, *Ko*). *Fana*, m. *Smaafæ*; *Drk.* (*3fte* „*Faanaa*“, altsaa ikke for *Fane*). *Fana*, m. *Storfæ* og *Smaafæ*; *Helg.* *Woles* som svagt *Muskul.* altsaa i *Dativ:* *Fano*; med *Fano*, aat *Fano*. *Vessen.* *Uendelig:* *Fane*, m. især: *Ungfane*, o: *Ungfæ*, *Kalve*; i *Søndfjord.*
- Fenden**, m. = *Fanden*.
- Feng**, m. 1) Fangst, Erhvervelse. *Hard.* (*Of-tere* *Fengd*, f.). *G.* N. fengr. — 2) *Gave*, *Foræring*. *Mandal.* *Til* *Fengs:* som *Gave*; *gratis*.
- Fengd**, f. Fangst, Udbytte; ogsaa *Mængde*, *Beløb*. (*3fte* meget *brugl.*). 3 *Nordl.*
- Fengn**.
- fengd**, adj. 1) som er at faae. Kun sammensat, som *sjelffengd*, *lettfengd*, *seinfengd*. *Ellers* ofte som en *Endelse* med lignende *Begreb* som „*fengen*“, f. *Gr.* *hardfengd*, *spætfengd*, *hagfengd*, *turrfengd*, *blaufengd*. 3 *Tronbh.* *Stift* „*fengt*“, *oprindl.* *feng*. *G.* N. *fengr* (*brædfengr*, *hardfengr*). — 2) *fængende*, som let fænger eller slaar an; saaledes om *Fyrst* (*fengt*). *Østeb.* 3f. *fim*, *kvæm*. — 3) *befængt*, *angreben*. (*Particly* af *fengja*).
- fengen**, adj. 1. (af *faa*), 1) *part.* *faaet*, *bekommet*, *modtagen*. *Lyder* deels *fengjen*, deels *fungjen*. *West* i *de* *sydligste* *Egne*. *Andre* *St.* *ombyttet* med „*faadd*“. *G.* N. *fenginn*. — 2) *bestaaffnen*, *havende* en *vis* *Egenskab*; *omtr.* som „*agtig*“ i *Sammen- sætning*, f. *Gr.* *smaaefengen* (*noget* *smaa*), *kleinfengen*, *turrfengen*. 3 *Nordre* *Berg.* „*fungjen*“. (*3f.* *fengd*). *Paa* *Edm.* *bruges* *fungjen* ofte til at betegne en *vis* *Lighed*,

som: fanteſtingen (ſtjelmagtig), hundefin-
gingen (hundſf), nauteſtingen (plump), o. ſ. v.
Dgſaa ſærſtilt i Betydningen: ſtamfuld,
hvorum ſ. fingen.

fengen (el. fengjen), adj. 2. (af fengja, 1)
fængelig, letfængende (ſom om Fyrtoſ). —
2) kraftig, virkſom, stærk; om Fødemidler.
Gulbalen. Jf. aafengen. — 3) ſmitſom,
om Sygdom.

fengja, v. a. (er, de), 1) fænge, ſlaae an;
om Jld. 2) ſmitte, om Sygdom. Ikke
ganſke alm.

Fengja, f. 1, Fænderør, i Studvaaben. Fen-
gjehol (o'), n. Fængehul. Fængjekrut.
n. Fængkrud. Fængjenaal, f. Stikke til
at danne Fængerør i en Mine.

Fengja, f. 2, en Favn fuld, en Byrde i
Favnen; f. Gr. af Hs. Eſj. (Til Fæng).

Fengſl, f. Vaand, Fodlænte at binde Krea-
ture med. Toten. Mere alm. er Fængſl, n.
om et Fængſel (= Fængehus).

fengſla, v. a. binde, fæſte til et Sted.

fengra, v. a. (ar), ſanke, ſammenſtrabe, ind-
ſamle i ſmaa Dele og fra forſkjellige Ste-
der. Jndh. (Snaafen), Øſterd. (Sv. Dial.
fångta). Hertil Fængring, f. Omſkafning
for at indſamle noget, f. Gr. Foder.

fenna, v. n. (er, te), opbygges, drive ſam-
men i Dyrger; om Sne. Tel. og flere.
G. N. fenna. (Af Fonn). Dgſaa: fenna
ſeg, ſynke ſammen, fortætte ſig, om Sne-
laget. Eſj.

Fenner, pl. ſ. Fonn.

ſent, adj. ſneedækket; tilbrevet med Sne.
Sogn og ſl. Jf. ſifent.

ſenta, f. omſkaffende Kvinde, Landlæberſke;
ogsaa: fremmed Kvinde, ſom adſkiller ſig
i Sprog og Klædebragt fra Landets Folk.
Boſs, Hard. Tel. Hall. Valb. (Af Fant).
Tilbeels ogſaa ſom Tøs el. Pigebarn i
Almindelighed. Øſtl. (Sv. Dial. fänta:
halvvoxen Pige).

ſenutt (e'), adj. ſumpig, fuld af Sumper.
(Fen). Sæt. og ſl.

ſer (ſarer), ſ. fara.

ſera (ee), v. n. (ar), puſle, ſyſle med Smaa-
ting, fare ſeent og magelig frem. Edm.
Dunkelt, maafke for ſegra (pynte).

ſeraat, f. ſ. Feveg.

Ferd, f. Færd (af fara). Meſt alm. udtalt:
Fær, ogſ. Fæl (tykt V); paa Helg. og i
Nordre Trondh. hedder det Far eller Fal
(ei at forverle med Far, n.). G. N. ferd.
Særlig Betydning: 1) Færd, Reife, Van-
dring; ogsaa Fart, Færdſel. I Nordland
iſer om Reifen til Vinterfiſket i Loſoten;
ſaaledes paa Helg. „Han va' mæ i Far'en
(Falm)": han var med i Torkeſfiſkeriet.
Jf. Reis. — 2) Bevægelse, Gebarde (ſ.
fara); ogsaa Maneer, Udfærd, Fremgangs-
maade. Jf. Handferd, Fotferd, Augne-
ferd; Uatferd, Framferd, Medferd. Det var
berre Ferdi (bære Færa), o: det var fun en

Øfterligning af den ſædvanlige Skit, fun
Maneren (ſ. Gr. om et Arbeide, ſom fun
er loſelig forſegt, ikke gjort for Alvor). —

3) Gang, Tilſtand; Maade hvorpaa noget
„farer". Det ſer ſame Ferdi: det gaar den
ſamme Gang, har den ſamme Eſjæbne.
Det ſer ingi god Ferd: det farer ilde, bliver
ilde behandlet. Jf. Uferd, Velferd. — 4)
Spor, Fjed; f. Gr. efter Dyr. Det ſyner
Ferdi etter Elgen. „Fæl", Øbr. Hahl. Soler
og ſl. (Dgſaa i Sverige). Jf. Far, Slag-
ferd. — 5) Folge, Flok, fremſtridende Hob.
Fiſkeferd (Stiim), Fugleferd. Jf. Kyrfje-
ferd, Brudferd, Liſferd. — 6) Byrde,
Dragt; det ſom man bringer med ſig for
hver Gang. Ei Ferd med Batn (ei Vatsferd):
to Botter Vand, nemlig en for hver Haand.
Jf. Forda. — Af Talemaader mærkes:
Paa Ferd, o: paa Færde, ude, i Bevægelse.
Det var mytet paa Ferd: det var noget uſæd-
vanligt, noget ſtort.

ferda, v. a. (ar), ſætte i Stand, gjøre fær-
dig, forførdige. „færa ſeg til": lave ſig
til, gjøre ſig færdbig. Nhf. og ſl. „fære
paa Medſkaven": ſætte Medſkaberne i Stand.
Øſtl. (Tilbeels udtalt føle). Sv. Dial.
fåra, fåla. D. Dial. færbē.

Ferdabunad, m. Reifeſet; Forſyning til
en Reife. Uviſt om Ferda eller Ferdar,
da det ſædvanlig fun hedder „Færa". Saa-
ledes ogsaa i følgende Ord: Ferdafant,
m. en Landſtryger. (I Jndh. Kalafant).
Ferdafiſt, m. Fiſt ſom trækker afſted i
store Hobe eller Stimer. Ferdafolk, n.
reiſende Folk. ferdafus, adj. reiſelyſten.
(Sogn og ſl.). Ferdafylaje, n. Reiſe-
ſelge. Ferdahug, m. Lyſt til at reiſe
eller komme afſted. (Nhl. og ſl.). Ferda-
mod, n. omtr. det ſamme. ferdafukt,
adj. urolig eller fortumlet af Forbered-
ſer til en Reife. Edm. (færafukt).

Ferdalag, n. Reiſeſelſkab; ogsaa Uffedsſel-
ſkab, Gilde, ſom Fiſkere eller Sømænd
holde med hjerandre, naar de adſkilles efter
en fuldført Reiſe. Nordre Berg. og flere.
(Færalag).

ferdaſt, v. n. (aſt), færdes, reiſe, vanke om.
Meſt alm. færdaſt; paa Helg. faldaſt (faradaſt).
G. N. ferdast.

Ferde, n. Færdſel (?). I Sammenſætning,
ſom: Ferdesfolk, n. Reiſende (iſær Folk
ſom føre Været til en By). Ferdeslaſs,
n. Vare-Væs. Ferdesmann, ſ. Ferdmann.
Ferdesſtede, m. Slæde til Vareſjorſel.
Ferdesveg, m. Wei til et Handelsſted.
(Færesveg). Øſtl. Jf. Ferding.

ferdig (og ferbug), adj. 1) færdbig, beredt;
iſtandsat. Udtalt: færig, færug, ſælau
(tykt V). — 2) friſt, færlig, ved god Hel-
bred. (Paa Helg. farug, el. falug). Dgſaa:
ſtærk, dygtig. Hall. Ordet har noget frem-
medt i Formen (eller Afledning) og ſy-
nes at være optaget af Nedertydſk. Jf. T.

- fertig, Holl. vaardig (l. fardig). *S.* buen, greid, reidug.
- Ferding, *f.* Skandsættelse; *f.* ferda.
- Ferding (*m.*), ligesom „Ferde“ i nogle Sammensætninger som: Ferdingsselede, *m.* Reiseslede. (Færingsslae, Smaal.). Ferdingsveg, *m.* = Ferdesveg.
- Ferdmann, *m.* 1) reisende Mand. Dgsaa Ferdamann (Færamann). 2) En som fører Varer fra Indlandet til Handelsstederne, eller omvendt. *Dstl.* Nogle Steder „Færmann“; andre St. Færesmann (*f.* Ferde).
- Ferdskap, *m.* Færdsel, Samsfærdsel. *Sjelden.* Hedder ellers Ferdsel (Færsl), som vel er en ny Afledning af ferdaft. (Bedre Ferdsla, *f.*).
- Ferdtid, *f.* Fartid. — fere, *f.* fyre.
- Ferel (*e'*), *m.* Vel, Gangsti; ogsaa Spor, Fodspor. „Færel“, Gulbalen. „Færl“, Hall. *Jf.* Wetterferel. *G. N.* ferill. (Til fara).
- Ferg, *n.* Presning; *f.* Færg.
- fergja, *v. a.* (*er, de*), sammenpresse; *f.* farga.
- Fergja, *f.* Lag eller Stabel, som er oplagt til Sammenpresning. Hall.
- Serja, *f.* Færg, Bram til Overførsel. *G. N.* ferja. Dgsaa om et Færgested. *Drf.* — Ferjemann, *m.* Færgemand. Ferjestad, *m.* Færgested. Ferjetoll, *m.* Færgenge.
- ferja, *v. a.* (*ar*), færg, overføre.
- Ferje, *n.* et Slags Græs i Vand. *Solor.*
- ferla (færl), *v. n.* (*ar*), slakte om, fare omkring. *Trondh.* (Selbu). *J* samme Betydning ogsaa „værla“. *Jf.* Færel.
- ferm, *adj.* kjæf, raff, dygtig; ogsaa livlig, frygt. *Sædvanlig* „farm“, Hall. *Vald.* *Nordl.* „fferm“, *Edm.* *Wistnot* fremmedt. *Fr.* ferme, *Lat.* firmus (fast).
- ferma, *v. a.* (*er, de*), 1) lade, lægge Ladning i (Vaad eller Fartoi). *Uf* Farm. *G. N.* ferma. — 2) fortætte, sammentrykke. „Gan ferme Engen“, *o:* Eneen bliver mere tæt eller klam. *Edm.* Det sidste nærmer sig til *G. N.* ferma: bekræfte, confirmere; *af* *Lat.* firmare.
- fermd, *part.* ladet, lastet (= farmad). *Her-til* høgfermd, laagfermd.
- Ferming, *f.* Indladning, Indskibning.
- ferst, *adj.* ferst, frisk, ny. *Dtstet* ubt. fæst; *i* *Neutr.* tildeels fæst. *G. N.* ferskr.
- Ferfmat, *m.* ferst Fisk eller Kjødmat.
- Ferfemjøl, *f.* nylig malket Mælk. (Paa *Edm.* Fæfemjøl).
- ferfla, *v. a.* (*ar*), opbriske; ogsaa opprippe, gjentage. *Fersta* upp atter. *Tel.* og *fl.*
- fersken, *adj.* noget ferst; spæd, umoden. „fersken“, *B.* *Stift.*
- Ferfkt, *f.* Tilfyn med Fæst.
- Fesja, *f.* Pige, Løs. *Helg.* (meget brugl.). Paa *Edm.* især om et uroligt eller trodsigt Pigebarn. *J* Hard. om en falben
- Pige, En som har faaet Barn. (Eignende Brug ved Fyrfa og Taus).
- Fesjunge, *m.* lystigt, uroligt Pigebarn.
- Fesl, *f.* Fesl, fesle, *f.* fesla.
- Fesling, *f.* Fesling.
- Fes, *n.* 1) Fusterie (?), *f.* Fesøverk. 2) en Stakkel, En som ikke taaler noget. *Busterud.*
- fesfa, *v. n.* signe, helbrede ved visse Talemaader eller Ceremonier; ogs. trylle, here (= runa). *Tel.* *Hertil* Fesfekall, og Fesfæjering, *Signemester.*
- Fesøverk, *n.* Fusterværk, daarlig Gjærning. *Num.*
- Fest, *f.* Fæstelse, Trolovelse. *G. N.* fest. Kun brugl. i Sammensætning (som Festsargaava, *m. fl.*) og tildeels i *Fleertal.* *Dei* gingo i *Festom*, *o:* de vare trolovede, men endnu ikke gifte. „*J* Festo“, *Sogn.* *Jf.* Fester.
- Fest, *m.* Fest, Gøitid. (*Uf* *Latin.*)
- fest, *part.* fæstet; betinget, trolovet.
- fest, *v. a.* (*er, e*), 1) fæste, binde, sætte fast. *G. N.* festa. Festa Korn: sætte Korn paa Stavrer til Tørring. *Nsl.* og *fl.* — 2) betinge sig, faae Fæste eller Løfte paa. *Jf.* fala, fæda. — 3) trolove, fæste til Giftermaal. — Dgsaa som *v. n.* første sig, blive fast. Det vil ittje festa paa.
- Festa, *f.* Fæste, Tilfæstelse.
- Festarse, *n.* Fæstegave. *J* gamle *Wiser* (*Landst.* 252. 255. 584; *jf.* 107). *Ellers* sædvanlig Festargaava (Festagaave), *f.*
- Festargjenta, *f.* en trolovet Pige. Dgsaa: Festargjenta, *Sogn.* Festa (*v*) pika, *B.* *Stift.* *Uldre* *Dr* ere: Festsarmøy, *f.* (*Landst.* 142. 268. 359) og Festarviv, *n.* (*Landst.* 540).
- Festarmann, *m.* Fæstemand. (*Landst.* 288. 314. 480). *S.* Festing. Dgsaa Festsarvein (*Landst.* 482).
- Festarmaal, *n.* Trolovelse. *G. N.* festarmål.
- Festarsöl, *n.* Gjøstebud ved en Trolovelse. (Altid med tydeligt „r“). *G. N.* festarsöl.
- Feste, *n.* Fæste, Vaand, noget at fæste med. 2) Sted eller Punkt, hvortil noget kan fæstes. *Jf.* Handfeste, Fotsfeste. 3) Fæstehed. (*Sjelden*).
- Festeband, *n.* Fæstebaand.
- festen, *adj.* som let fæster sig.
- Festepengar, *pl.* Haandpenge (til fæstede *Tjenere*). *J* *Nordre* *Berg.* Fæstepengar.
- Fester (Fæstr), *f.* Fangeline, Toug til Fortvøining, især for Vaade (*Uf* *Landtog*). *Nogle* *St.* Fest (*Nordland*). *G. N.* fest. Dgsaa kaldet „Belag“.
- Festing, *f.* Fæstelse, Befæstning.
- Festing, *m.* Fæstemand. (Ligesom Festsargjenta kun om *Personer*, hvis Trolovelse er bekendtgjort med Tillysning i Kirken).
- Festing, *f.* Fæstning, forskandsset Blads.
- festr, *v. a.* fortøie (af Fester). *Simplere:*
- festa, *el.* landfesta.
- Feslykja, *f.* Kvægshygdum.

Fet (e'), n. Fjed, Skridt (= Stig); ogsaa Spor, Marke efter en Fod. (Nogle St. Føt). G. N. fet. Han slygde ogs Føt og Fet, o: Skridt for Skridt, lige i Hølene.

Fet (e'), m. Fod paa et Skind (= Felling). Lel. (med Fl. Feter, Fette), Hall. Gbr. Østerd. Nogle Steder Fit (i'), Gbr. Lel. Sjelbnere Fete (e'). Vald.

feta (e'), v. n. (ar), 1) scribe frem, gjøre enkleste Skridt. Lel. 2) afdele en Bøv i visse Parter; f. Fete.

Fetbreidd, f. en Fods Bredd.

Fete (e'), m. 1) Fid, Lok, en vis Deel af Traadene i en Bøv eller i en Haspe. B. Stift, og fl. Nogle St. Fit. Jsl. feti. Jf. Fitja. — 2) Fod paa et Skind (= Felling). Jf. Fetefto. — 3) Dreblad, den bredeste Deel af en Dre. Nhl. Sogn. G. N. feti.

Feteband (e'), n. Baand omkring Traadene i en Haspe.

Fetel (e'), m. Baand, Stroppe; Skulderbaand paa en Skrappe eller Pose. Lel. tildeels med Fleertal: Fatlar (Faslar). G. N. fetill. Andre St. Fatl. (f. d.). Paa Skindbølge (Hiter) dannes disse Skulderbaand for en Deel af Skindets Fødder eller Beenlinger (Fetlinger). Om Formen „Fatte“ f. Fatl.

Fetefto (el. Feta-fto), m. Sto med Overlæder af Beenlinger af en Kogub. Vald. 3 Nordl. Fittung. G. N. fetskor.

Fetl, n. Forbinding, Omvikling (af fetla). Fesl (Fesfel), Lel. Vald. Hall.

fetla, v. a. (ar), forbinde, omhyøbe et slygt eller saaret Lem. „fesse“, Vald. (Af Fetel).

Fetling, m. Beenling, Fod paa en Hud, Skindet af Dyrenes Fødder eller Lægge. Forskjellig udtalt: Fetling, Sogn, Søndre Berg. Føtling, Jæd. og fl. Fesling, og Fislina, Østl. Føsling. Sæt. Fetsling. (Feltling), Trondh. Nordl. Ferring, Drk. En anden Form er Fet (Fete, Fit). — Uegentlig bruges Fetting ogsaa om en liden Snip eller Udkant, f. Gr. af et Land.

Fetmole (e', o'), m. en Føddreb Jord, saa meget som man kan sætte Foden paa. Han eig ittje ein Fetmole. B. Stift.

Fetroff, f. Bladfen nærmest ved Indgangen til Føhusene. Østl.

fetta, v. a. (er, te), bste tilbage (af fatt). Nordre Berg. (Jsl. fetta). Fetta feg: bøse sig bag over. Fetta Dingvarne. Jf. gaga, fefta.

Fetting, f. Tilbagegøining; stiv Holdning.

fettraud, og fettraudig, adj. uwillig til at gaae. Lel.

feveg, m. Vel for Fø. Ogsaa kaldet Fesfig, m. Feraak, f. Ferefter, m.

fevil, f. Fivel.

fi, interj. som Udtryk af Modbydelighed (ff. fy). fia, v. n. (ar), sig „fi“.

Fibrelde, f. Fivrelde. fien, f. fegen.

fiende (og fiend), m. Fiende, hadst Modstander. (Lonen paa „i“). G. N. fiandi (fiandi?). Goth. fiands, af fisan: hade. Nogle Steder fienda, f. om en fiendtlig Arme.

fiendskap, m. Fiendskab, Had.

fiendsleg, adj. fiendst, fiendtlig.

fiffa, v. a. pnynte; f. fiva.

fift, m. et lidet Bindpust. Hard.

[Figur, m. Billede. Lat. figura, f.

Fit (ii), m. Navestag, Drefigen. Trondh. og fl. Hertil fita, v. a. (ar), flaae til, give en Dreast (Dyrefst). 3 Lighed med Holl. oorvlig, oorveeg, L. Dhrfelge, fulde „Fit“ egentlig betyde Figen (Lat. ficus), ligesom Sv. fiton; G. N. fikja, jf. fiktré. Dette hedder nu sødvanlig Fisen (Fit'n), nærmest efter Dansk.

fika, v. n. (ar), stræbe, gjøre sig Umage.

fita etter: tragte, hige efter. G. N. fikjast, Sv. fika. Fita paa: haste, skynde sig. Lel. og fl. Jf. Fitt.

fiken (fifgen), adj. begjærlig, tragtende efter noget. Lel. Indh. (Sv. fiken). Mere alm. i nyfiken.

fitja, f. fitja. — Fitjel, f. Futul.

Fitjeld (Fitje-le), m. det bageste Led paa Tommelfingeren. Gbr. (Fron). 3 Hall.

„Fijens-le“ paa den høire Haand, og „Ufijensle“ paa den venstre. (Utsaa Fegenslid).

Fitka, f. Lomme paa Klæder. Berg. Stift, Nordl. og fl. Sv. fita, L. Fide. Ubledes af Ital. ficcare: fæste, fikke ind.

fitla, v. n. (ar), pusle, plukke, kludre. Østl. Hedder ellers: fiafka, Hall., felle og fofke, Smaal. Andre St. fitla, fiafka, fatra; ogsaa fipla og firla.

Fitna (ii), f. Dragten, Higen. Af fiten.

[fit's, adj. kjæk, dygtig; ogsaa net, nydelig. Mandal og fl. Fremmedt.

[fikera, v. a. drille, tirre. Efter L. vertren af Lat. vexare: plage.

Fift, f. Travlhed, Skynding, stærk Bevægelse. Mest nordensfielids. Jf. fika.

fikta, v. n. (ar), fegte, flaae omkring sig. Fitta med handi: bevæge Haanden ligesom for at flaae. (3 Lel. ogsaa: feikta). Han hev ittje stort aa fitta med (at hjælpe sig med). — fitkast: fegte, kæmpe. Vald.

[Fittril, n. Vitriol. Nogle Steder Fittri (Sbm.) og Fittril. (Fr. vitriol, med tydt Udtale).

Fil, n. f. Fjell.

Fil, f. en Fjil (Smederedskab). Ang. feol (Eng. file).

Fil, m. 1, Rnegten i Kortspil. (Overfil, Underfil). Paa Østl. Fil, f. — Fil er ellers det gamle Navn paa en Glesant (G. N. fill); hertil: Filsbein, n. Elfenbeen. Egentlig et østerlandsk (berfist) Ord, som ogsaa har været brugt i Schafspil, f. Diez, Rom. Wört. 1, 14.

Fil, m. 2, Svagbed, Tegnet til Sygdom. Hall. Sogn. Og hadde ittje kjent ein Fil paa lang Tid.
fila, v. a. (ar), file, bearbejde med Fjll; uegentl. skave, gnide; ogsaa: prutte, afprutte noget i Prisen.

filast, v. n. om Mælk: affætte Fløde, danne en Flødehinde (File). Nordl. 3 Tel. fela (ee), felaft. (Vinje).

File (i'), n. Fjelveag imellem to Rum i et Huus; Planteværk. Af Fjøl. Hall. 3f. Skjaldfile (= Skjeldtulle). G. N. fili (Hör-fili, läsfali, skjaldäli).

File, m. Fløde paa Mælk; ogsaa Tykmælk med Fløde paa. Nordl. (Helg.). 3 Tel. Fele. og Fel (ee). 3 Sverige: fil, m. og n. (Ries 136). 3f. Rjome. Hertil Filebunk, m. = Rjomefolla. Helg. (Sv. filbunke).

Filing, f. Bearbejdelse med Fjll; ogf. Gnibning, Afstræbelse.

fill (o: faldt), f. falla.

Fill, m. Fjldmave (= Lake, Marlake). Buzkerud.

Filla, f. 1) et Læppe af Skind; tildeels det samme som Fjld. Hard. (Fibla, Skinnfibla). Dgsaa i Formen Fidda, Rbg. (Nasehall), og mere afvigende: Fyddä, Sät. (Hertil „Fyddematara“, = Fjldmatara). G. N. filla: Hud, Skindlap; 3f. Goth. fill, Ang. fell, L. Fell: Hud. — 2) en Hinde eller Flage, f. Gr. om et Lag af Mos eller Løv, som hænger fast sammen, saa at det kan slækkes op. Ehl. (Fibla). Dgsaa: en liden Klynge eller Flokke; især om Sneeflokker. (Enjossilor). Tel. Rbg. — 3) Klud, Lap, Bevstrimmel; eller (i Fleertal): Pjalter, Læser af revne Klæder. Alm. og meget brugt. (3f. Trave, Larve, Flugsa). Dgsaa ofte om et tyndt eller forslidt Klædningsstykke. Trøpessilla, Skjolefilla, Klædefillor. — 3 Sammensætning med et følgende Ord betegner „Fille“ noget ubetydeligt, daarligt, uselt, f. Gr. Fillebof (daarlig Bog), Fillegamp (en ubuelig Gæst), Fillefram, Fillestykke, Fillery o. f. v.

filla, v. n. (ar), spåle med Lapperie; ogsaa vimse, søite omkring.

fillast, v. n. revne, blive lafet.

Fillebragd, f. daarligt Stik el. Bedrift. Tel. Fillefant, m. en Prakter, omflakkende Person i forrevne Klæder.

Fillefrans, (Nærv), f. Fjellfrofs.

Fillegreida, f. daarlige Kedsfaber eller Indretninger.

Fillegut, m. pjaltet, fattig, ringeagtet Person. Ligesaa: Fillegjenta, Fillekjerring, og flere.

Fillekram, n. daarligt Kram; ogsaa Lapperie, Bagateller.

filleleg, adj. ubetydelig, lumpen, usel.

Filleragg, m. omtr. som Fillefant. Smaal. Andre St. Filleradd: Knegt, Krabat.

Fillerya, f. Læppe af Kludestrimler. Dstl. Fillesak, f. lumpen Sag, Trætte om ubetydelig Ting.

Fillesjufe, m. = Ratesjufe. Tel.

Filleveret, n. Lapperie; ubetydeligt el. daarligt Arbejde.

fillurt, adj. pjaltet, lafet.

Filsbein, f. Fil, m. 1.

Filspjon, m. Fjllspaan, Fjllstøv.

fin (i'), adj. rasht, hurtig. Søndre Berg. Sogn, Tel. og fl. G. N. fimr. Fin paa Foten: rasht til at løbe. (Tildeels udt. seem, fem'e). Dgsaa i Betydn. nem, rasht til at lære eller opfatte noget. 3fj. — 3f. eld-fim, vaarsim.

fima (i'), v. a. (ar), paaafynde. fima seg: sfynde sig, haaste. Tel. — fimast, v. n. blive rashtere.

finen (i'), adj. sfyndsom, hastende. Tel.

finleife (fj), m. Rashted. Tel.

fimm (5), f. fem.

fin (ii), adj. 1) fin, glat, jævn paa Overfladen; lind eller myg at føle paa. Dgsaa: tæt, bestaaende af meget smaa Dele (motsat grov). — 2) tynd, smal (= grann); f. Gr. om Haar, Traad og desl. Dgsaa om noget smaat, ubetydeligt eller næsten umærkeligt. — 3) om Lyd eller Stemme: høi (= grann), i en høiere Scala. Sjeldnere om Sandser: klar, skarp, nem til at mærke noget. — 4) net, pyntelig, vakker, smuk. Et fint Hus. Ein fin Veg. Et fint Fjore (Tel. og fl.). Ein fin Gut. Et fin Taus. (B. Stiff). Hertil „eit Fine-ting“, el. „eit Finelse“: en smut Skabning, en Skjønhed. — 5) ømføndelig, kjælen, som taaler lidet; ogsaa: kræsen, fornem. — 6) blid, venlig, artig. Gjera seg fin: antille sig venlig. — Afvig. fen (seen, fen'e), i Dvøre Tel. Ordet er egentlig fremmebt og uledes af Lat. finitus (fuldent).

finä, v. a. (ar), forfine; pynte. Fina seg til: pynte sig.

[Finanserie, n. Spøg, Fjas, Gjæfferie. B. Stiff. Dgsaa: Svig, Løgn. Nordl. (Et Fusterord).

finger (gj), adj. undfeelig, sfamfuld. Sdm. „E titte, e vardt fingeren 'ta di“. Dgsaa: upasfende, som vakker Undseelse. „D'ä so fingje te gaa i disse Klædaa“. — Om de andre Betydninger se f. fengen.

Finger (Finger), m. Finger, Haandspids. Mest alm. Fing'er; i Hard. Fing'ur; forfattet: Fing (bst. Fing'jen), Sogn, Tel. og flere. Tildeels Neutrum (eit Finger), Gbr. Dst. 3ndh. G. N. fingr, m. 3 Fleertal ofte det samme som Hand (Haand); f. Gr. han felt Fingrarne i det, o: fik fat paa det. Han legg ittje Fingrarne imillom: han straffer haardt, sparer ikke. — Uegentl. a) Fingerstykke paa Vanter (Handsker). b) Fingerbredde (som Maal). 3 sidste Betydn. Fleertal: Finger; ellers mest alm. Fingrar. 3 Sammensætn.

- tildeels Fingre (f. Gr. Fingregull), Edm. og flere.
- Fingerband**, n. Forbinding paa en Finger.
- Fingerbjerg**, f. 1) Fingerballe. Mest alm. „Fingerbjør“, nogle Eteder „Fingerbør“ (-borg). Trondh. Nordl. Jæl. fingerbjørg; Sv. fingerborg. — 2) som Plantenavn: Blaafløffe, Campanula. Vofs. 3 Num. Fingerbjerggræs.
- Fingerfar**, n. Spor efter Fingre.
- fingerfara**, v. a. omtr. som handfara.
- fingerfim** (i'), adj. fingerfærdig, rast. Tel.
- Fingergull**, n. 1) Fingerring af Guld. G. N. fingergull. 2) Plantenavn, f. Rebbjolla.
- Fingerklaade**, m. Fingeklæbe; Lyst til at gribe noget eller faae det i Hænderne.
- Fingerfvoll**, m. Fingerbyld.
- Fingersylv**, n. Fingerring af Sølv.
- Fingervort**, m. Fingervante.
- finge**, og **finge**, f. faa.
- fingra**, v. a. (ar), 1) berøre med Fingrene, beføle, tage paa. 2) om Fingertætning paa Fiolin. 3) om et Slags Fletning el. Vævning. Gbr. — Hertil Fingring, f.
- [Finkel**, m. svagt Brændeviin. Vel egentl. krydret Drif, af L. Fenchel, Lat. fœniculum.
- finleike**, m. Fintehed; Skjønhed.
- finleirt**, adj. vakker, som har fin Hud eller et fint formet Ansigt. Drk.
- Finn**, m. 1) Finn, Mand af det finste Folkeslag, som fornemmelig har sine Opholdssteder i Finnmarken og Nordland, tildeels som Hyrdefolk med Reensdyr. Jf. Businn. G. N. Finnr. (Af Svenskerne kaldet „Lappar“, medens derimod Sænk Finn er vort Fintlending eller Rvæn). Finn er ogsaa brugeligt som Mandssnavn, deels enkelt og deels i Sammenfætning: Arnsinn (Ansinn), Dagfinn, Sæfinn, Torfinn; — Finggard, Finntjell, Finnbøge. S. Finska.
- Finn**, m. 2, Horntap, den porse Deensblids indvendig i et Horn (= Kvif, Elo, Stikfel); ogsaa Rjødets i Hestens Høver. Valders. — Ellers alm. om et Slags smaa Knorter i huden, især paa Ansigtet. (Skjeggfinn). Sv. finne; L. Finne, f.
- Finn**, m. 3, Børstegræs, *Nardus stricta*. Ryf. Sæt. Tel. Num. Ellers kaldet Finngras, Sæt. og fl., Finntopp, Vald. Hall., Finntaart, Toten; Finntjegg, Edm.
- finna**, v. a. (finn, fann, funnet), at finde. G. N. finna. Imperf. fl. funno, hall. Vald. ogsaa: sonno, Vald. funne, Vofs og fl. Konjunktiv synne, Tel. (sjælb.). — Betydning 1) finde, opbæde, træffe paa. Dg-
saa: opfage, skaffe frem; f. Gr. Finn meg ein skjæpp. Uegentlig: faae, opnaae. Finna Hjelp. Finna hugnad. — 2) træffe sammen med, komme i Tale med Gn. Eg vilde finna deg (o: tale med dig). Eg saag honom med Rjykta, men eg fætt ittje finna honom. — 3) kjende, mærke, erfare. (Sjelden). Han fætt so finna: han fik mærke, at det var saa (el.
- han fik nok føle det). B. Stift. Finna jeg: befinde sig (jf. finnast). Finna jeg i: taale, slaae sig til Taals med. — Andre Talemaader. Han høve sitt i finna (Betonet „i“): han har sit eget at finde deri, o: han kan ansee det som Gjengjæld, noget som han allerede har gjort Kyldest for og altsaa kunde vente. (Nordre Berg.). Med Partikler: Finna aat: laste, spotte, have noget at udsætte paa en Ting. (Hertil Matfinning, aatfinnsam). Finna fyre: finde for godt, beslutte sig til. Finna paa: hitte paa, op-
tænke. Finna upp: opfinde. Finna uti (ti), faae fat paa, træffe, overkomme.
- finnande**, adj. som er at finde. Han fann att som finnande var.
- finnar**, m. Finder, Opbæder.
- finnast**, v. n. (finst, fannst, funnest), 1) træffe hinanden, komme i Samtale. (Imperf. funnost). — 2) være at finde. Det fannst ittje i Suset. — 3) med „um“: synes om, være tilfreds med. Eg finst ittje um det. Edm. og flere. Skal ogsaa forekomme i Betydning, findes, forundre sig. Jf. firnast.
- Finnball**, m. Haarflugter, som undertiden findes i Dyrenes Indvolde. Tel. Busfr. Smaal. Nogle St. Trollnysta.
- finne**, Ndemart, f. Firne.
- finnersam**, f. firnesam.
- Finngjerd** (gjer), f. Trolldom, som man fordam tillagde Finnerne. Nordl.
- Finngøye**, f. Gøye.
- Finning**, f. det at man finder noget; ogsaa Hund, Opdagelse. Finningssløn, f. Findeløn (= Fundarløn). Finningstad, m. Findested.
- Finntjekka**, f. Finska.
- Finntjella**, f. omtr. som Finnball. Hall. og fl.
- Fintlending**, m. Indbygger af Finnland (ved Østersøen). Jf. Rvæn.
- Finnmudd**, m. Bøls, f. Rudd.
- finnsam**, adj. nem til at finde noget, skarpsynet. Nogle St. finnen. Jf. fundvis.
- Finntjegg**, f. Finn.
- Finnstø**, m. et Slags Sto, som Finnerne bruge; ogsaa kaldte Kommagar.
- Finntjot** (o'), n. et Slags Eygdøm. Dstl. Nogle St. omtr. som Alvtjot. — **finntjoten** (o'), trussen af Finntjot.
- Finnstær**, n. finste Ansigtstræk. Helg.
- Finntjede** (-stede), m. Engslæde med Børstegræs (Finn 3). Tel. S. Stebe.
- Finnstying**, m. en Hesteslygdøm. Sæt.
- Finntaart**, og **Finntopp**, f. Finn, 3.
- Finntusta**, f. Duff af Børstegræs. Tel.
- finnurt**, adj. finnet, knortet i Ansigtet.
- finnast**, forundres; f. firnast.
- finst**, adj. finst, tilhørende Finnerne.
- Finnstka** (Finnstka), f. Finnekvilde. Ellers: Finngjenta, Finntona (o') el. -kjerring, og med mindre Agtelse: Finntjekka, el. Finntøta. Nordl. (S. Finn, 1).
- Finntap** (ti), m. Fintehed, Vakkerhed; ogsaa

kræsenhed, Fornemhed.
finsleg, adj. net, pyntelig; ogsaa venlig (jf. fin). Vofs og fl.
Finsmide, n. fint Smedearbejde. Sjeld.
fint (ii), adv. net, vakfært; ogsaa smaat, ubetydeligt. Fara fint fram. Eta fint. Det gjæll fint.
fincralande, adj. artig el. pyntelig i Taler.
Hedder ogsaa finsvallug, -svøllug. Hall.
finvoren (o'), noget fin; ogsf. kræsen.
Fiol, m. f. Fela.
fiira, v. a. (ar), fire, lade falde, give løst.
 Dgfaa v. n. give efter, vilge, føle sig. Myere
 Drb. Sv. fiira; Holl. vieren.
firafotora, f. florumfotom.
Fir-alming, m. Stof paa fire Alens Længde.
Fir-aaring, m. fire Aar gammel Hest (el. andet Dyr). Hedder ogsaa: **Firøring**,
 Gbr. **Fjorøring**, Vald. (S. fire).
firbroten (o'), adj. lagt i fire Folder.
Firbrøding, m. liden Vaad, hvis Sider bestaae af fire Vord (Planter). **Firbyring** (y'), Myf.
fire, Talord, f. ffore. I Sammensætning bruges mest alm. fir (fir), sjelden fjor. Dgfaa G. N. har (ved Siden af fjor) en afvigende Form: fer, som: ferfaldr, ferfœttr, ferskeytr.
Firel (i'), Vel, Spor; f. Ferel.
firfeld, adj. firedobbel, bestaaende af fire Dele. „firfelt“, Nordl.
Firfot, Dgle; f. Fjorfotla.
firført, adj. firføddet. G. N. ferfœttr.
firhyrnuet, adj. firkantet.
firkant, m. firkantet Stykke. **firkantad**, adj. = firhyrnuet.
Firkeiping (ij), m. Vaad med fire Narepar.
firla (i'), v. n. kludre, f. fitla.
firlagd, adj. firedobbel; f. Gr. om Traad.
Firmenning, m. Slagtning i fjerde Led. Sjeldnere **Fjormenning** (i Hall. **Fjormenning**). Mest i Fleertal, ligesom **Trimenning**. G. N. fjormenningr, og **termenningr**.
firnaft (i'), v. n. undres, forundre sig; see paa noget med stor Nysgjerrighed (= furda). Fines i en afvig. Form: **fিন্নরাft**, **fিন্নরাস**, i Indh. (Sparbu, Snaasen). Isl. **fiina**. En mere tvivlsom Form er „**fিন্নাফ**“, hvorefter f. **fিন্নাফ**. Jf. **firnesam**.
Sirne, n. (?), Wildmark, sjerne og uvelsomme Egne. Sæddanligst i Formen „**fিন্না**“ i Forbindelse med „**fিন্ন**“. Fara fjell og fjinne, Isl. Vald. og fl. Afvig. „**fিন্ন**“, Num. „**fিন্না**“, Vofs. G. N. **fiin**, å fjöll ok å fiin. Paa Sdm. hedder det „**fিন্ন**“ aa fiende“, vistnok for **fিন্নে**, **fিন্নে**. Isl. **fiinnindi**.
firnesam, adj. forundret, forgabet; ogsaa nysgjerrig. Indherred i Formen **fিন্নেসাম** (f. **fিন্নেসাম**).
firr! et Udraab, hvormed man driver Hestene. Sdm. og fl. Vel egentl. videre, længere frem. (G. N. fiir, fjernere).

fiira, v. n. (ar), 1) drive, skynde paa. **fiira** paa. Sdm. Nordl. I Tel. firrende fort, o: i skyvende Fart. (G. N. fiira, bortfjerne; jf. fjerr). — 2) løbe, vimse omkring. Tel. (f. **landst**. 677). Dgfaa: gaee fjævt eller i Buer, f. Gr. om en Skive, som man kaster i Luften. Tel. — 3) bruse op, fare op som i Gidfighed. Tel. Hall.
fiir-roring (ii), m. Vaad med fire Narepar. Nordl. — **Ellers fiirroming**, m. en Vaad med fire Num. Vof.
fiirs (ii), = aatteti. Vstl.
fiirfœren (o'), adj. fœaeren (sævet) paa alle fire Sider, om en Plante; altsaa: heel, jævnthk, uden nogen Varside.
fiirstengel (ij), m. en Rude paa 16 Kvadrat-Stonger (fire Maalestænger i Længde og Bredde). Toten.
fiirstindutt, adj. fireradet, med fire Linier eller Striber. Sdm. og fl.
fiirrelgd, adj. tilhuggen paa fire Sider. Hall.
fiirtume (u'), m. Epiger, 4 Tommer lang.
fiirøring, f. **fiiraaring** (og **fœring**).
fisa, v. n. (fis, feis, fiset, i'), fise, fjerte (G. N. fisa); ogsaa: puste, blæse, f. Gr. for at faae Jld til at brænde. Hertl: **fis** (ii), m. Jf. **Dstefis**. Sjeldnere: **fis** (i'), n. **fisen**.
fisball (i'), f. **fisfopp**.
fisk (i'), m. **fisk** (piscis). G. N. fiskr. Bruges a) om enkelte Fiske; f. Gr. store **fiskar**. b) kollektivt, uden Fleertal, f. Gr. smaa **fisk**; myten **fisk**; sum **fisten** (o: en Deel af Fiskehoben). c) om **fiskens** Rjød. Læsen er raud i **fisten**. — Andre Betydninger i **fisk** og **Golbfisk**.
fiska, v. n. (ar), fiske, fange **fisk**. Dgfaa v. a. f. Gr. **fiska** Seid. Afvig. **fiske** (er, te?), Gbr. **Dsterd**. Solor. G. N. **fiska** (ogf. **fiskja**).
fiskar, m. en Fisker. — **fiskarbaat**, m. **fiskerbaad**. **fiskarbud**, f. hytte el. Stue for Fiskere. **fiskarlag**, n. Selskab af Fiskere. **fiskarlœgje**, n. Havn eller Dyholdssted for Fiskere. — Jf. **fiskesveinar**.
fisk-aat, n. et Slags smaa Sødyr.
fiske, n. Fiskerie. Mest alm. **fiskje**, n. (G. N. **fiski**). Jf. **fiskja**. (Dste ogfaa i en fremmed Form: **fiskri**, n.). — Viggia til **fistes** (te **fistjes**): opholde sig i et Fiskevær for at fiske. — Herfra adskilles „**fiske**“ i Sammensætning (f. Gr. **fiskevær**), da dette altid har haardt „f“ (ikke fj) og slutter sig nærmest til Verbet **fiska**.
fiskebeine, m. **fiskeredstaber**. Sdm. og fl. **Ellers**: **fiskebunad** (jf. **Byrnad**), **fiskegreida**, **fiskevelde**, og fl.
fiskeberg, n. **fiskestium**, stor Mæsse af Fisk i Søen.
fiskebjørn, m. et Slags Skaldyr, som ofte plager Fiskene. (S. **Strom's** Søndm. B. 1, 164, med Tegning).
fiskebrætte, n. **fiskefangst**.

Fiskefarm, m. Fiskeledning.
Fiskeforeldre, f. Fjvrelde.
Fiskeflugl, m. Flugl som følger Fiskestimene.
Fiskegjod, m. Fiskejern (Pandion Haliaetus).
 Byder som Fiske-jo, og nogle St. Fiske-jo.
 (E. Gjod). Ellers forekommer ogsaa paa
 Dstl. „Fiskehjør“, el. Fiskehjøen, dog uvist
 om samme Flugl.
Fiskegot (o'), n. udgødt Fiskeogn.
Fiskeham, m. 1) Fiskefabning. (Ejeld.).
 2) Fiskefind. I Dstl. om en meget glat
 Hud; modsat Fugleham.
Fiskebenting, f. Indfribning af tørret Rund-
 fisk (i Fosoten).
Fiskebjell, m. Stillaads af Stænger til at
 tørre Fisk paa.
Fiskebont (-haant), f. en Høb Fiske, som
 ere hængte paa et Baand til at bære.
Fiskefall, f. Fiskeveinar.
Fiskeklaff, m. Fiskegrund i Havet. Nordl.
Fiskekrok, m. 1) en Hage, hoormed store
 Fiske trækkes ind i Baaden. (= Kley).
 Nordenfjelds. 2) Medekrog (= Dngul).
 Søndenfjelds. 3) f. Fiskeveinar.
Fiskeled, n. Stabel af Tørfisk.
Fiskeled, n. Sted hvor der er god Afgang
 til Fiskerie.
Fiskeleiga, f. f. Fiskefjald.
Fiskeleite, n. Fiskegrund; den Dybde hvori
 man sædvanligst fisker med Haandsnøre.
 Nordre Berg.
Fiskeleta, f. en vis Strandsflugl. Trondh.
 (Jf. Sv. fisklita: Totanus hypoleucos).
Fiskehus, f. Snylstedyr paa Fiske.
Fiskehøysa, f. Mangel paa Fisk.
Fiskekat, m. Mad tillavet af Fisk.
Fiskekumund, n. bekvem Tid til at fiske; den
 Stund da Fisken pleier at bide paa. Nor-
 denfjelds.
fisken, adj. god til at fiske med; især om
 Garn. Nordre Berg. (fiskjen). „Da va'
 stikk eit fiske Ga'n“.
Fiskekast, n. Affald af Fisk.
Fiskekaat, f. Fiskeplads paa Landet, Sted
 hvor man fisker med Stang. Tel.
Fiskekap, n. Fiskefikkelse, Fiskens sædvan-
 lige Form. Dgfaa Fiskekappnad, m.
Fiskekjaa, m. Tørrøbens til Fisk.
Fiskekyld, f. Jordfjald som er beregnet
 efter en vis Afgift i Fisk (Baag, Pund,
 Mork). Dgfaa kaldet Fiskeleiga.
Fiskeklag, n. Fiskeart, Fiskeklagt.
Fiskeklog, n. Indvoolde af Fisk.
Fiskeknif, m. = Fiskehønt. Dstl.
Fiskekød (o'), n. Vand som Fisk er kogt i.
Fiskekøst, m. Fiskeplads.
Fiskekøde, n. Fiskegrund i Havet, Grund
 hvor store Fiskestimer til visse Tider ind-
 finde sig. Nordl. og fl.
Fiskeveinar, pl. Ejernebilledet Orion.
 Smaal. og fl. Dgfaa kaldet: Fiskekal-
 lerne, Søndre Berg. Hall. Fiskevarne
 (Fiskevarann), Nordl. og Fiske-
 øken, Sdm.

Fiskefampa, f. d. f. Marulk. Nordl.
Fiskefad, n. Gjødsel af Fiske-Affald.
Fiskeferre, m. Veir til Lørring af Fisk.
Fiskefiend, f. Tjende af Fisk.
Fiskefelde, n. Fiskeredskaber, Nxf. Dgfaa
 i Formen Fiskefel (ee), f. eller Fiskeveler,
 Sff. Fiskeveler. Harb. G. N. fiskivél.
Fiskevinda, f. Stimm, fremstridende Høb af
 Fiske. Sdm. Nordl.
Fiskevon (oo), f. Fiskeplads. Østerd. og fl.
 Egentlig: Udflugt til Fiskerie.
Fiskevær, n. Strandsted, hvor Folk samles
 for at drive Fiskerie. G. N. fiskiver.
Fiskeving, f. Fiskefangst.
Fiskeja, f. 1) Fiskerie. Sdm. og fl. Andre
 Steder: Fiske, n. (Fiske). G. N. fiski, f.
 — 2) Fiskefid; især den Tid da Tørfeski-
 feriet foregaar, nemlig i Februar og Marts
 Maaned. Bruges meget som Lidsnavn,
 f. Gr. „fyskendes i Fiskejanne“ (Dativ),
 „tett ette Fiskeja“ (Akkus.), o. f. v. Sdm.
Fiskeje, n. f. Fiske. Fiskejen, f. fisken.
Fiskeking, m. = Fiskeunge. Tel. (Winje).
Fiskekunge, m. Unge el. Ungel af Fisk. Jf.
 Aulse, Mad, Musfa, Murt.
Fiskekørn, f. Fiskegjod.
Fiskeking, f. Fiskeking.
Fisma (i'), f. tyndt Løi, el. noget som er
 alt for fint. — fismen, adj. meget myg
 eller fin. Hall.
Fiskepomp, m. Regsbamp, Lycopodon Bovista.
 Dgfaa kaldet Fiskeball (i'), Nordl. Sdm.
Fit (i'), f. (Fl. Fitjar), Engsette, lav Græs-
 plan ved Vandet; saasom imellem Bugterne
 af en Elv. Tel. Sat. Sirebal. G. N. fit,
 f. pl. fitjar. Ellers paa Jæderen (Fid,
 Fed) om en meget grævrig Eng, især om
 Engen nærmest ved Fæhusene. J. Hard.
 om en Græsplet i Udmarken, hvor Køerne
 pleie at hvile om Natten. Afvig. i Kjøen:
 fit'e, m. med fl. Fittr, Tel. (Winje);
 ligesaa: Fet (Feet), m. i Hall. og Vald.
 om en liden Slette eller Græsplet. —
 Som Gaardsnavn er Ordet mere almin-
 deligt (ofte skrevet Fet og Fedt); saaledes
 paa Sdm. med Fleretal „Fitja“ og i Sam-
 menfætning Fitja, f. Gr. „Fitjagaranne“
 (for Fitjagarde).
Fit (i'), m. (Fl. Fiter, 1) Lab, Fod (?).
 Jf. Gaasfit, Kraasfit (Plantenavne),
 Fjorsfit (Firseben). Jf. G. N. fit, f. Svøm-
 mesod; Hinde imellem Læerne. — 2) Fod
 paa et Skind (= Fet, Færling). Tel. og fl.
 Hertil Fit-andør, f. Skl som er belagt
 med Skind. Østerd. (E. Andør og Under).
 — 3) Enden af en Bøv; den Deel af
 Rendegarnet, som bliver tilovers, naar
 Bøvningen slutter. Tel. (Wing, Winje) med
 fl. Fittr. Andre St. Avingar, Ausetor.
 — Dgfaa: Fid eller Afspeling i en Bøv
 (= Fete). Sogn, med fl. Fitja(r)? Jf.
 Fitja, f. Om Bedydn. Græsplan f. for-
 rige Ord.

fita (f), f. Fedme; f. Fetta.
fita (f), v. a. fede, gjøre fed; f. feita.
fitel (f), m. Hildebaand; f. Futul.
fitekygna (f), f. Feitelogn.
fiteug (f), f. græsrig, frodig Eng. Jæd.
fiteja, v. a. (ar), sammentrække (en Snor) i
 Løkker eller Sløiser, saa at det hele seer
 ud som en Fletning. *fiteja* ein Bev: sammen-
 knytte Bøvgarnet, naar det tages af Men-
 debommen. Hall. (*fifja*, *fifja*). I svenske
 Dial. *fittja*, sammenbinde.
fiteja, f. Fid, Traadbundt, Afdeling i en Væv
 (= Fete). Helg. (*fifja*, *fifja*). I Sverige
fittja: Knippe som kan omgribes med en
 Haand.
fitejar, pl. f. *fite*.
fitejung, m. 1) Sto af Fodskind eller Been-
 linger (= Fetefto). Nordl. (Salten). —
 2) Svøb omkring Haandledet (= Bevlung).
 Nordl. (?).
fietla, v. n. (ar), kludre, pusle med noget
 som gaar seent og malsomt, f. Gr. med
 at opløse en Knude. B. Stift, ogf. Trondh.
 Nordl. (udt. fitle, fitte); i Nhl. *fietla*;
 andre St. *fatra* og *fl.* (f. *fitla*). Jf. G.
 N. *fitla*: røre ved noget. Hertil: *fietl.* n.
 og *fietling*, f.
fietna (f), v. blive fed; f. *feitna*.
fiva, v. a. (ar), pynte, pudse, stryge op.
 Hall. „Ratten fit aa fiva se“. Ellers i
 en fremmed Form: *fiffa*, *fetl.* og *Dfl.*
fivel, m. Frø-uld (?). Som Plantenavn:
 1) Eng-Uld, Myrdun, Eriophorum. Sct.
 Tel. Vald. Sogn og flere. Ogsaa kaldet
fivelroff, *Tel.*, og *Myrfivel*, *Jndh.*
 Andre St. Myrdun og *fl.* G. N. *fifa*. —
 2) Lovetand, Leontodon; især med udvif-
 let Frø. Edm. Nff. I Stjærdalen Fevel.
 I Blomstring kaldet *fivelblome*, Hall.
 (Jæl. *fitall*). Andre St. Gullboste, Kveld-
 svava og *fl.*
fiving, f. Pudsning, Dystrygning (f. *fiva*);
 ogsaa Bynt, Stads. Nogle St. *fiffing*,
 f. og *fiff*, m.
fivla (ff), v. n. parre sig, om Fugle. *Tel.*
 Ellers: *viva* (Edm.), *vina* (Drf.), *fyne*
 (Østerd.).
fivrelde (f), n. Sommerfugl, Papilion
 (Sv. *fjåril*). *Tel.* Gbr. og *fl.* Med smaa
 Afvigelser: *fivrelde*, *Hard.* *Voså*; *fiv-*
rild, *Ndm.* Gbr. *fivrelde*, *Vald.* (Vang);
fivrelde, *fifkeforeldre*, *Hall.* *Severeld*,
Ess. (især om de Arter som kaldes *Falæ-*
ner), *Syrveld*, *Edm.* (ligesaa); *fivvil*,
Solær, *Østerd.* *fryvil*, *Hedem.*; ogsaa:
 „*Flyer*“, *Smaal.* „*Wervel*“, *Busterud.* Jf.
Marthona, G. N. *fifrildi*, n. Ang. *fifkalde*;
 Ght. *vivaltra*, *fifalter*; Tydske Dial. *fei-*
falter, *fifolter*, *peifholter*; Hollandsk *vif-*
wouter. (Grimm, Gr. 2, 333. *Weiand*
 2, 367).
fjaka, v. n. vimse, tumle. *Hard.*
fjalla (?), v. a. (ar), pynte, rede til, sætte

i Stand. *Tel.* (Vinje) i Formen *fjadde*;
 afvig. *fjodde* (i Mo), f. Gr. *fjodde* seg:
 komme i bedre Stand, faae et bedre Ud-
 seende. Jf. Jæl. *fjalla*: røre ved, hysle med.
fjampa, f. *fampa*.
fjamsa, v. n. tumle, løbe om i Forvirring.
Busterud. — *fjamsen*, adj. forvirret. Sml.
 I Østerd. *fjemfen*.
fjarla, v. n. pludre, vaase. *Romsd.*
fjarma, v. n. (ar), snaffe stint, gjøre sig
 blid og venlig. *Hard.* — *fjarmen*, adj.
 blid, sødtalende.
fjart, m. *fjert*. — *fjarta*, v. n. (ar), *fjerte*,
pedere. Eng. *fart*; L. *farzen*.
fjas, n. *fjås*, *Narrestreger*. — *fjasa*, v. n.
 (ar), fare med *fjås*. *Nyere Ord* eller
Former. (Jf. G. N. *argafas*?). Det hjem-
 siedan *fjås* til *fagnad* (Edm.), hedder paa
 Jæl. *Sjaldan* er *fjås* til *fagnadar*. Jf. *fjåås*.
fjatra, v. f. *fitla*, *fjautra*, f. *fjutra*.
fjaag, adj. *friff*, *fyrig*; f. *fjelg*.
fjaamen, adj. 1) *bleg* (= *faaen*). *Hard.* —
 2) *tosset* (= *faamen*). *Hall*.
fjaap, m. en Laabe, et Fjog. Edm. I
 Hall. *fjaam* og *faame*; f. *fjume*. Sv.
 Dial. *fjåp*, *fjåf*.
fjaar, f. *fjor* og *fjord*.
fjaas, n. *Sladder* (?). *Landst.* 774.
fjela (e'), v. n. (ar), søge, speide efter noget;
 ogf. opføge ved Trældom, vise igjen. *Hard.*
Nærmer sig noget til det gamle *fela*, a:
fjæle, *fjule*.
fjelde, *Varme*, f. *fjelgde*.
fjelg, adj. 1) *varm*, som har en mild og
 behagelig *Varme*grad. Nff. Edm. *Romsd.*
Nogle St. *fjøl*g. I *Neutrum* sædvanlig:
*fjell*t (fjell)t. *Faa* seg *fjelig* *Mat.* *Bera* *fjelig*
 paa *Botom*. „*Da* *vardt* eit *fjelt* *Beer*“. o. f.
 v. Jf. G. N. *glodfjalger*: *glødhed* (?). —
 2) *behagelig*, som gjør et godt *Indtryk*;
 saaledes ofte: *reenlig*, *pyntelig*, *vaffer*.
Søndre Berg. *Nordl.* *Edm.* *Ess.* *Afvig.*
*fjøl*g, *Drf.* Jf. *fjelga* og *fjelge*. — 3) i
 Formen *fjaag*: *fyrig*, *livlig*, *munter*.
Tel. (Med regelret *Dverg*gang „*fjaag*e“
 for *fjalger*, ligesom „*fjaag*e“ for *fjalger*).
 Jf. G. N. *fjalgleikr*: *fyrighed*, el. *Glæde*?
 (Gomil. 162).
fjelga, v. a. (ar), 1) *varme*, gjøre *varm*.
 Nff. Edm. *Romsd.* *Nogle St.* *fjøl*ge.
*Figur*lig: *ophids*e, gjøre *hed* i *Hovedet*. —
 2) *pudse*, *feie*, gjøre *reen* og *vaffer*. *Søn-*
dre Berg. *Nordl.* *fjelga* seg: *vaffe* og *pynte*
 sig. *fjelga* upp *Sufet*, o. f. v. *Hertil* *fjelgast*:
 blive *behagelig*, see *bedre* ud.
fjelga, v. a. *sor*ge; f. *fjelga*.
fjelgde, m. 1) *Varme*, især i *Lusten*. Nff.
 Edm. sædvanlig *ubtalt* *fjelde*; i *nordre*
 Edm. *fjölde*. — 2) *Hygge*; f. *fjelge*.
fjelge, m. *Behagelighed*, *Hygge*, *Ulfreds-*
hed; ogsaa: *Keenlighed*, *god Orden*, f. Gr.
 i et *Børelse*. *Søndre Berg.* (*fjelgie*).
 Paa Edm. *fjelde*. *Fara* med *fjelge*: *reise*

med Sikkerhed, uden Frygt eller Fare.
Fjelging, f. Opyudsning, Reengjørelse.
fjelsinga, v. n. (ar), 1) varmes, blive varm.
 Nff. Edm. 2) bevæges i Sindet, blive opslammet, henreven; ogsaa: blive hidfig.
 3) blive takkelig, faae et bedre Udseende.
 Nhl. og fl. Sædvanlig udtalt fjellna.
fjellsleg, adj. hyggelig, behagelig. B. Stift.
 Sædvanl. udtalt „fjelsleg“.
Fjell, n. Fjeld, høit Bjerg. Helst om de Bjerge eller Bjergmarker, som stige saa høit, at Skovvarten ganske eller næsten ophører. (Mindre Bjerge kaldes Berg, Nas el. Heib). Tilbeels afvigende: Fjöll, Fjodd, Fjedd, Sæt. og Tel., Fjedi, Sogn; Fjill og Fjill, Ndm., Fil, Stjor-balen. (En ældre Form er Fjall, Landst. 159). G. N. fjall, pl. fjöll; Sv. fjäll; Eng. Dial. fell. — „Fjell og Finne“; f. Firne. Fraa Fjell og til Fjora: fra det øverste til det nederste (paa en Bjergside mod Søen). Fraa til Fjells: reise til Fjelbet. Viggia til Fjells: ligge høit oppe, i Fjeldmarkerne. — I nyere Skrifter findes ofte „Fjeld“ med Betydn. Klippegrund (= Berg, Skjer, Svab); men denne Brug er her fremmed.
Fjell-aatta, f. taaget Veir; Skymasser som lægge sig langt ned i Fjeldene. Edm.
Fjellbeite, n. Græsgang i Fjeldene.
Fjellblistra, f. = Heibelo (Fugl). Hall. Dgs. kaldet Fjellplistre, Vald. Fjellplyt, Num. Fjelltrica, Vofs.
Fjellbrun, f. Fjeldfont, øverste Rand af en Fjeldside, seet nedenfra. G. N. fjallsbrun.
 Dgsaa kaldet Fjelltrøm og Fjellsør.
Fjellbue, m. Fjeldboer.
Fjellbygd, f. bebogtet Egn som ligger høit oppe mellem Fjeldene.
Fjellbygg, m. (Bl. -byggjer), Fjeldboer, Indbyggjer af en Fjeldegn. Lidet brugl.
Fjelladal, m. høitliggende Dal.
Fjelldrag, n. Række af Fjelde.
Fjellduft, m. = Bergblom (Saxifraga Cotyledon). Øbr. og fl. Dgsaa kaldet Fjellros, f. Nordre Berg. Fjellfru, f. Stjorbal. Ellers Elfsa, Sifylla og fl.
Fjelldøl, m. Indbygger af en Fjelddal.
Fjelllegg, f. øverste Deel af en Fjeldryg. I Stjorbalen: Flegg. Ellers kaldet Fjellrist, f. og Fjellmaan, f. Tel.
fjelleides (fjell-leides), adv. paa Fjelbvetene. Øbr. og fl. „Faaraa fjelleies“: reise over Fjelbet.
fjellendr (fjell-lendt), adj. hørig, om en Egn med Fjeldnatur. Smaal.
Fjellfof (o'), n. Sneefog, som viser sig paa Fjeldtoppene.
Fjellfolk, n. Folk som boe i Fjeldegnene. Saaledes ogsaa: Fjellmann, Fjellgut, Fjellgjenta og fl. Elgesaa: Fjellbunad, Fjellmaal, Fjellvis (f.), om Dragt, Sprog og Skik i Fjeldbygderne.
Fjellfros, m. Færv (= Færv). Nordl. (?),

Edm. Ikke meget brugl. Ff. Frosf. Ellers kaldet: Fjllfrans, Fjllfrans, Num. Gadeland, Fjllfrans, Hall. Hos ældre Forfattere: Fjeldfros (B. Dass), Fjeldfros (Ramus), Fjellfros (B. Clausson), Fjellfros (Norse Magazin 1, 116).
Fjellfru, f. Fjellbust.
Fjellgard, m. 1) Fjeldbrætte, Bjergfjæde. G. N. fjallgardr. — 2) en Gaard paa Fjelbet eller i en Fjeldegn. (Mm. Fjellgar'). -Ff. Gard.
Fjellgonga (o'), f. Gang i Fjeldene.
Fjellgras, n. Fjeldgræs, Fjeldburter.
Fjellgust, f. fjellig Wind fra Fjeldene.
Fjellhage, m. Græsgang i Fjeldene.
Fjellhøy, n. Hø fra Fjeldmarken.
Fjellkast, n. Windstød fra Fjeldsiden.
fjellkjend, adj. 1) kjendt, bevandret i Fjeldene. 2) om et Landskab, som har Fjelde eller Fjeldnatur. „fjellkjent“, Trondh.
Fjellkjør, f. smaa Buskvarter paa Fjeldene; især Dvergbirke og Dvergpil.
Fjellknatt, m. Bjergknald, Fjeldpnynt.
Fjellmann, f. Fjellfolk.
Fjellmaan, f. f. Fjelllegg.
Fjellmoe, (m. 1) Solrøg, slynlig Damp i Luften imellem Fjeldene. — 2) Fjeldvarter med meget Blomsterstøv. Edm. Især om Dvergpilen, Salix herbacea. (Lidet brugl.).
Fjellmose (o'), m. Lav-Arter paa Fjeldene.
Fjellmot (oo), n. Punkt hvor to Fjelde mødes i Horisonten.
Fjellnos (o'), f. fremstikkende Fjeldpnynt.
Fjello (Fjell-Lo), f. = Heibelo. Dst.
Fjellrakke, m. Hvidørk. Nordl.
Fjellrave, m. Dvergbirke. Tel. Num. (G. N. fjallrapi). I Østerd. Fjellrabb. Andre St. Fjellris, Fjellnære, Fjellkjør.
Fjellrist, f. f. Fjelllegg.
Fjellros (oo), f. f. Fjellbust.
Fjellrug, m. = Fuglestrå.
Fjellrye, m. høitliggende, nogen Fjeldmark. Østerd.
fjellrødd, adj. bange for at gaae i Fjeldene; især for Hovedstimmel.
Fjellrøme, n. Fjeldmarker. I Hall. Fjellrymme.
Fjellside, f. Fjeldside.
Fjellsig (f'), n. Væde fra Smaaabække og Vandløber i et Fjeld.
Fjellstap, n. Fjeldenes Skikkelse. Eg tjener Landet paa Fjellstapet.
Fjellstard, n. Kløft eller Huulning i en Fjeldryg.
Fjellstarr, m. en Art Ryppe.
Fjellstodda, f. Laage i Fjeldene.
Fjellstred (f'), n. det at et Stykke Jord glider ud fra et Fjeld.
Fjellstugge, m. Stugge af et Fjeld.
Fjellslag, n. Række eller Række af Fjeldtoppe. Hall. Bals.

Fjellslætte, n. Høstæt i Fjeldene.
Fjellshoa, f. kold Vind fra Fjeldene.
Fjellstig, m. Gangsti i et Fjeld.
Fjellstøl, f. Langstøl.
Fjellsyn, f. den Afstand, hvori man først kan see Fjeldene fra Havet.
Fjelltange, m. Ilden Arm af et Fjeld.
Fjellele (e'), m. skovløs Fjeldmark. Ndm.
Fjelltrind, m. en spids Fjeldtop.
Fjelltrita, f. Fjellblistra.
Fjelltrøyr, m. Sneeløsning i Høifjeldene ud paa Vaaren.
fjellurt, adj. bjergig, fuld af Fjelde.
fjellvan, adj. vant at gaae i Fjeldene.
Fjellveg, m. Fjeldsti, Fjeldvei.
Fjellvoren (o'), adj. om en Landstrækning: fjelbartet, udseende som et Fjeld. Indh.
fjelna, f. fjelgna. fjelsleg, f. fjelgleg.
Fjera, Strand; f. Fjora.
Fjerestik (Fjærstik), m. en vis Afgift, som Præsterne i Lofoten have faaet af fremmede Fiskere. Forflares forskjelligt. Jf. Budstikken 1824, p. 772.
fjerm, f. ferm.
fjerr, adv. langt borte, langt fra. Mest i Forbindelsen „nær og fjerr“, og derfor oftest udtalt „fjær“. Efft. Sogn, Vofs, Tel. G. N. fjarr, fjærri, fjær. Sv. fjerran.
fjerre, adv. henved, henimod. Sogn, Vofs. (Dste udt. fjære). Fjære ved: omtrent, hen ved. So fjære: saa omtrent. Kor fjære: hvor meget omtrentlig. I Efft. ogsaa: fjerrafyre (fjerranfyrer?), o: som sædvanligt, middelmaadigt, ikke noget betydeligt. — Brugen synes noget forvanstet; jf. G. N. eigi fjærri: ikke langt fra.
Fjetra, f. Nagle i en Slæde; Træagle som forbinder Slædens Langbjælke (Krim) med Meden (Meib). Sæt. Sogn, Hall. Vald. Rom. Gbr. Dst. Nagle Steder ogsaa om de Støtter, hvorpaa Bjælkerne hvile, og som ellers hedde „Stabband“. Dgsaa i Sverige (Mæg 162). Afvigende fra G. N. fjöturr. Jf. Futul.
fjetra, v. a. (ar), sætte fast, fange, hindre. En fra at røre sig eller komme af Stedet. Mest i Spøg og i Tale om Trølddom. Hall. Vald. Smaal. Østerd. og fl. I Tel. ogsaa: fjöttra, fjöttra. Sv. fjöttra. G. N. fjöttra, lænkebinde. (Jf. futla). — fjetrad, part. bunden, tryllet fast. Han stod, som han var fjetrad, om En som bliver staaende ubevægelig af Forundring eller Overraskelse. Vald. Nhl. og fl.
fjetraft, v. n. forvikles, hemmes eller standse af Forvikling. Det fjetraft fyre honom: det gaar ganske i Staa for ham. Dst. og fl.
Fjerting, f. Hemmelse, Standsning; Fortryllelse hvorved En bliver fæstet til Stedet. Uegentlig og i Spøg ligesom „Rlumfing“.
Fjett, f. Fjett. — fjogo, f. fjore.
fjolla, v. n. (ar), fjase, spøge, føre lystig

Snaf. Nordl. og Indh. (Sv. fjollas). Dgsaa: lege, stue, tumle. Dst. Paa Edm. især om Læstrie eller letfærdig Spøg. Hertil fjoll, n. og fjolling, f. Fjas, Lystigheb. — Formen noget uregelmæssig; jf. fjegla og fjarla.
Fjom (oo), n. Fjog, Støvgran, Ilden Smule. Et litet Fjom (f. Elbfjom). Efft. Søndm. Romd. Jf. Hjaam.
fjona, v. n. pusle, nøse, give sig god Tid. Nhl.
Fjor (el. Fjord), n. (?), forrige Aar. I Forbindelsen „i Fjor“, o: i det foreløbne Aar. Afvigende: Fjaar, Edm. Sæt. Fjol, Østl. (Sv. fjor, fjol). G. N. fjord. Nht. vert (borte, vernet). Vel egentlig det fjerrere, vertsfjernede. (Jf. fyrrer, Fyrraeret). I Fjor Vaar: i forrige Vaar (næst forud for sidste Vaar). I Fjor Sumar. I Fjor Beter. — I Sammensætning bruges „Fjors“ til at betegne noget som er fra forrige Aar, i Nodbatning til „Aars“, o: fra dette Aar. Saaledes: Fjorsavle, m. forrige Aars Avl. Fjorsgras (f. Fjorsold). Fjorsbøye; Fjorskorn, og fl. Ligesaa: Fjorskaly (aars gammel Kaly), Fjorskfid, Fjorslamb; Fjorsbekre (i Hall. Fjorsbekar).
Fjoraar, n. forrige Aar. I Fjoraaret, = i Fjor. Indh. Nordl.
Fjord, m. Fjord, Søstykke, en i Landet indskydende Arm af Søen. Sønden fjelds ogf. om Indsøer, som ellers kaldes „Batr“. Mest alm. Fjor (oo); paa Edm. Fjaar. G. N. fjörd. Eng. Dial. firth. En Dativform Fyrde (Fyre, y') bruges som Gaardsnavn. I Sammensætning oftest Fjorde (Fjøre), afvig. fra G. N. fjardar. Jf. Fjrd, Fjrdska.
Fjordbotn, m. den inderste Ende af en Fjord. (Fjordbotn).
Fjordbue, m. Fjordboer (= Fjording). „Fjorbua“, Nhf.
Fjordbygd, f. bebygget Egn ved en Fjord, noget langt fra Havet.
fjorde, adj. fjerde (af fjore). Udtalt fjore, Nhl. Sogn, Vald. Gbr. og fl. Ellers forvanstet til „fjære“. G. N. fjordi. Fjorde svar: hver fjerde. Fjordebag: fjerde Dag i en Høitidsuge. Fjordeparten: den fjerde Deel; f. Fjording.
Fjordefolk, n. Indbyggere af Fjordbyggerne inde i Landet. Sørfjell: Fjordemann, Fjordegut, Fjordegenta, Fjordekona.
Fjordegap, n. Fjordmunding. Dgsaa kaldet Fjordehæst, m. Jf. Mhne.
Fjordevis (ii), f. Skik i Fjordbyggerne. Saaledes ogsaa Fjordunad, Fjordemaal, og fl.
Fjording, m. Fjordboer, Mand fra en Fjordbygd. Dste af et Stedsnavn, som: Nordfjording, Sunnfjording, Dalsfjording. Sædvanlig udtalt Fjoring; i Nordl. til-

deels Fjøring. Jf. Jæl. firdingr.

Fjordung, m. en Fjerdedeel; Afdeling af noget, som er (eller tænkes at være) deelt i fire Parter. Forskjellig Form: Fjøring, Søndre Berg. og fl. Fjøring, Fjølung, Hall. Fjøaring, Edm. (tildeels), Fjøring, i Nordl. og fl. (G. N. fjórdung). — Særskilt Betydning: a) en Fjerdedeels Mål. Ein Fjordung Veg. b) en Fjerdedeels Lønde (= Kvartal). c) en Fjerdedeel af et Skaalbund. (Nest i Byerne). d) et Stykke af en Hud, eller af Kroppen af et Kreatur. Fjøring, Valfjordung. e) et Thinglag, Distrikt, som fordum har udgjort en Deel af et større Distrikt. Nest i Nordl.

Fjordungaar, n. Fjeringaar, Qvartal.

Fjordungstykke, n. Stykke som udgjør en Fjerdedeel; f. Gr. af en „Leiv“ Brød.

fjordvan, adj. vant at reise tilbavds. Dtl.

Fjordvøring, m. Fjordboer. Nordl.

fjore, num. fire (4). J Søtersd. fjore, m. fjora, f. fjogo (o'), n. f. Gr. fjore Hest, fjora Ryr, fjogo Maut, fjogo Aar. (Det sidste for fjøgr). Ellers er fjore for det meste fortrængt af den danske, efter Lybsten tillempede Form „fir“. G. N. fjörir, fjörar, fjögur. Sv. fyra, fordum furi, el. furir (Nydyvist 2, 558). J Sammenfættning oftest „fir“, f. fire. Jf. fjorde, fjortan, fyrti; Fjortofla, fjoromfotom, Fjerefar.

fjorsfil, m. = Underfil (i Kort). Dtl.

Fjorsfit (f'), Fjirbeen, f. selg.

Fjorsförla, f. Fjirbeen, Dgle (Lacerta). Nyl. Ellers: **Fjorsföle**, Del. Fjirföle og Fjorsföle, Hall., Fjorsföle og Fjirföle, Vald.

Fjorsfit (f') og Fjirfot, m. Smaal. (Jf. Sv. fyrfota). — Andre Navne ere: Dbla (Dla, Drla) og Edla (Ela, Eila).

Fjorold, f. (m.), Græs som er blevet staaende fra det forrige Aar. Jæd. J Ert. kaldet Fjoruv (Fjor-ruv?), m. Andre Et. Fjerne, Sina, Uja.

fjoromfotom, adv. paa Fire. Ganga fjoromfotom: krybe, om Menneſter. Hedder: fjorofoto, Sogn; fjorofoto, Hall., firafotom, Dtk. firafotaa, Edm.

Fjorsavle, f. Fjor.

fjortan, num. fjorten (14). Sogn, Hard. og fl. Ellers: fjorta, Nlg. Vakt. fjortaa, Nhl. og fl. fjurten, Edm. Hall. Num. (G. N. fjörtán, fjugrtán). — Fjortan Dagar: to Uger. fjortandaggamafl, adj. to Uger gammel.

fjortande, adj. fjortende.

fjorung, f. Fjordung. Fjoruv, f. Fjorold.

Fjorøring, m. = Fjøaring.

Fjos (oo), n. Fjøhus, Kostald, eller Faarestald. Jf. Flor og Stall. (J Hard. er Fjos Faarestald, og Flor Kostald). Nlg.

Fjos, n. Dtl. Dtk. og fl. Fjos, m. (Fjosen) i Nordre Berg. Edm. og Nordl. G. N. fjös, n. J Sverige: fjus, fjös og fl. (Nies 133). Vel egentl. sammendraget af

Fehus. — Hertil Fjøshjell, m. Staldloft. Fjoskof, m. Mødding. (Fjoskof, Hadl. og fl.). Fjolemm, m. Staldloft. Fjostuft, f. Fjøhusetmt. Fjosveg, m. Vel til Fjøhufet.

fjot, f. fjot. — Fjuge, f. Flugla.

Fjuk, n. Fjug, Laver som flyge i Luften. Jf. Føyt, Fok.

fjuka, v. n. (fyk, fauk, foket), at flyge. Inf. ogsaa fjøke og fyka. G. N. fjuka. Imperf. fl. fuko (u'), Hall. Supin. lyder sædvanlig fokje (o'). Betydn. 1) flyge, svøve i Luften, drive affed for Vinden; Gr. om Enee. Der bedre, det ryt, en det fyt (Drbsprog): bebre at sidde inde i Regend ude i Sneefog. — 2) styrte, falde tilfide for et Slag eller Stød. Han fætt ein Støyt, so hatten fauk av. — 3) om Menneſter: vimse, hoppe, løbe. Fjuka upp: fare op, som i Ekraf eller Hidsighed. Fjuka i (ut-i): gribe, fare løs paa. (Jf. rjuka). — Heraf Fok, føykja, Fauka (?).

fjukande, adj. flygende, drivende.

Fjukung, f. Fjogen; vimsende Bevægelse.

Fjukr (u'), n. Fjug, noget som let flyger; f. Gr. Falaſte (= Falste). Sogn.

fjukra (u'), v. n. (ar), falde tyndt eller smaat, ligesom Støv; især om Enee. Sogn. J Nfl. fukra; paa Edm. fjaurra.

fjunkt, adj. raff, fyrig. Sogn, Hall.

fjurten, f. fjortan.

fjær, f. fjerr. — fjære, f. fjerre.

Fjære, n. et Slags Kjølenavn. Fjære mitt! Nhl. Nordl. (Dunkelt).

Fjøring, f. Fjordung.

fjødde (pynte, rede til), f. fjalla.

Fjøder (Fjødr), f. 1) Fjæder, Hudbedækning paa Fugle. Nest alm. utalt: Fjær (o'); paa Edm. ogsaa Fjær (Fjøyr). G. N. fjödr. (Nlg. foder, nöder). — 2) en enkelt Fjæder; Vingefjæder. Fl. Fjøder (Fjær). Tildeels ogsaa om Evemmesinnerne paa Fiskeue — 3) Spandefjæder, Staal-fjæder; f. Gr. i Uhr eller Vaas. Jf. Stinn-fjøder.

Fjøder-elta, f. Spandekraft, Elasticitet, som i en Springfjæder. „Fjærelte“, Hall.

Fjøderham, m. Fjæderham.

Fjøderhane, m. Tiur (Fugl). „Fjærhana“, Soler, Østerd. (J Sverige fjærhane). Jf. Tidur.

Fjøderklæde, n. Sengklæder, stoppebe med Fjæder. (Fjærklæde). G. N. fjærklædi.

Fjøderseng (Fjærseng), f. Fjæderdyne.

Fjøderfiste, n. Fuglenes Fjæderfaldning.

Fjøderstyk, m. Fjæderstilk, Pennepose.

Fjøderveng, m. Vinge af en Fugl (at fete og pubse med). B. Stift, Nordl.

fjødra (fjæra), v. a. (ar), sætte Fjæder paa fjødra seg ut: blive behængt med Fjæder eller Duun paa Klæderne. — fjødrad (fjæra'), part. fjæderklædt, om Fugleunger. — fjødrast, v. n. faae Fjædre, om Fugle:

ogfaa: blive lafet, forslidt, om Klæder. fjødruft, adj. fjædret, befræet med Duun eller Fjæder paa Klæderne. Udt. fjorutt'e, fjørette.

fjøgla, v. n. (ar), prunkte, glimre ved Stads og Bragt. G. N. fjøl. Hertil: Fjøgla, n. Glimmer, Stads og Fjaas.

fjøfe, f. fjufa.

Fjøl (ø'), f. Fjel, Bræt; Stykke af en tynd Plante. G. N. fjøl. — Fjøl-ende, m. Stump af en Plante. Fjølmoie (ø'), m. d. samme.

fjøl, i Ordene Fjølde, fjølga, fjølment, er G. N. fjøl, o: meget. Goth. filu; Ang. fela; T. viel. — Fj. fjølg.

Fjølde, m. Mængde, Mangfoldighed; tildeels ogsaa: Vidtløftighed. Irondh. (Namd. Indh. Dtf.). Sjældnere i Formen Fjöld, f. (Stogn). G. N. fjöldi, m. og fjöld, f. Fj. Storfjölde. — Om et andet Fjölde f. Fjølgede.

Fjølmoet (oo), n. Fuge i Gulv eller Væg.

Fjølvegg, m. Fjølvevæg, Brædvæg.

fjøl, adj. talrig, mandstærk; om et Følge eller Selskab. Indh. Namd. „Dem va' fjøl“, o: de vare mange. (Fj. G. N. allfjølger, Kongsp. 32). Dgsaa: mangfoldig, vidtløftig, vanskelig at faae Rede paa. Dtf. Fjosen. Mest i Neutrum (fjölt). „Dæ vardt for fjölt føre meg“. S. fjøl.

fjøl, i Betydn. varm, f. fjølg.

fjølga, v. a. (ar), formere, forsøge, faae noget til at vore. Tæl. tildeels i Formen „fjølge“. (G. N. fjølga). — Om en anden Betydn. f. fjølga.

fjølgaft, v. n. forsøge sig, vore. Tæl.

Fjølhogv, n. Huggeblot; Stillsads eller Knub hvorpaa Fjole tilhugges. B. Stift. G. N. fjølhogg.

Fjølfall, m. Vandhjul (Kvernfall) med flade, aabne Skovler. Smaal.

Fjølme, m. en Hinde, en tynd og blød Storpe, f. Gr. paa Fløde eller Lykmælk. Edm. (Norddal). Fj. Eng. film, Hinde.

fjølment, adj. mandstærk, som har mange Folk med sig; eller (i Fleertal): som ere mange sammen. Tæl. (fjølben); Indh. og Namd. i Formen: fjølment. G. N. fjølmennr. Andre St. mangment.

fjölt, f. fjøl, og fjølg.

Fjör, n. (?), f. fjörug.

Fjör, f. f. Fjöder.

Fjöra (ø'), f. 1) Ebbe, laveste Vandstand i Havet. Hebder tildeels Fjera (ø'), Fæd. Nordl. og fl.; ogsaa Fjuru. Dtf. G. N. fjära, acc. fjöru. 3 Fjöre Sjö: i Ebbetiden. G. N. at fjöru sjöar. — 2) Strandbred, den laveste Deel af Stranden, som i Ebbetiden er tør men i Flodtid staar under Vand. Nogle St. Fjera. Dgsaa paa Nylandene: Fjuru og Fyru (y'), om Grunde eller Sandbaner paa Siden af Elvene. (3 Sverige fjöru og fl. f. Rieg 141).

fjöra, v. n. (ar), ebbe, falde, om Søen. Nogle Steder (Sogn, Nhl.) i Formen fjera (ø'), som egentlig passer bedre til G. N. fjära. Ellers ikke almindelig brugt, da man hellere siger: falla. (Sjoen fell). Mdsfat: flöda.

Fjörerfar, n. en stor Fisserbaad, som er lidt mindre end en Mattring og sædvanlig besættes med sex Mand. Edm. Ndm. 3 Ström's Søndm. Vestr. 1, 400, anføres „Fjöringfar“ og „Fjörmandsfar“; men nu er Fjörerfar det sædvanlige. Vel egentl. Fjögva-Far, o: Fartøi for fire Mand, ligesom Jøl. Fjöggramanna-far.

Fjörögubbe, m. Strandvøtte, Strandens Vand eller Nisse. Nordl.

Fjörökung, m. Søsnegl; Snekkestal; f. Kuvung.

Fjörömatt, m. Sandmaddis (Lumbricus marinus), benyttet til Madning for Fisk.

Fjöremaal, n. Ebbemaal, det laveste Punkt hvortil Søen synker.

Fjörömund, n. Ebbetid. Irondh.

Fjöröpsit, m. en Strandfugl, Tringa maritima. Edm. og fl.

Fjöröstein, m. Strandsteen, sædvanlig afrundet og meget glat. Fj. Mol.

Fjörötid, f. = Fjörömund.

Fjöröfit, og Fjöröfisle, f. Fjöröfötla.

Fjöröhane, f. Fjöderhane.

Fjörömenning, f. Fjörömenning.

fjörug, adj. fyrig, frisk, ras, livfuld; f. Gr. om Heste. Tæl. Hall. Af G. N. fjör, n.

liv. (Ang. feorh; Ght. ferah).

fjörurt, f. fjødruft. Fjös, f. Fjös.

Fjört, i Forbind. „faa Fjört“: blive bortjaget, blive nødt til at pakke sig. Vofs. 3 Hall. Fjertt. Andre Steder Flyt (y) el. Flytt.

Fjörtur (?), f. Fjetra og Futul.

Fjlabb, m. Flab, Snude.

Flag, n. 1, en Søstrækning, et bredt Søstykke (Bassin), især omringet af Holmer eller Stjær. Nordl. (Paa Helg. lyder det tildeels som Flaf). Dgsaa forklaret som en bred Banke eller Fladgrund i Søen. Sv. Dial. flag, flaga: aaben Sø, m. m. (Rieg 144).

Flag, n. 2, Bjergvæg, nogen Klippe. Hall. Nærmest til flaga (1). Fj. Svad og Flög.

flaga, v. n. 1. (ar), flækkes, fraskille sig, løsne; f. Gr. om Bark paa Træ. Sogn. See ellers flakna.

flaga, v. n. 2. (ar), falde ujævnt, komme stødvæis. Det flagar i Fjosen, naar Lyden af et Vandfald høres snart stærkere og snart svagere (paa Grund af Vinden). Det flagar i Kroppen: der gaar enkelte Nyfælsere eller Strømninger igjennem Legemet. Nordre Berg.

Flaga, f. Stød, Angreb. 3 Særdeleshed: a) Vindstød, Byge, Stormbyge. (Vindflaga). b) Anfald, Tilfald af visse Ny-

stelser i Legemet, som Hoste, Nysen, Skjælven. Sotestflaga, Nosflaga, Stjeltflaga. c) et stærkere Anfald af Smerte eller Sygdom, en Parorysmus. Verksflaga, Sotestflaga. Især om Fødselsmerter (= Rid). Sjeldnere om Sindsbevægelse, Dyrusning, Hidsigthed. Det gjeng i Flagor, o: ustadigt, i enkelte stærke Anfald. Flage-milsum, o: i de roligere Mellemstunder. Meget brugt. vest og nord i Landet, ogsaa i Hall. Obr. og fl. Jf. Rid, Ryff, Fausa, Dta. — G. N. flaga (?); Holl. vlaag (Anfald); Nt. flage (Uveirsh); Sv. flått, i Dial. flaga (Vindpust).

Flagar, m. en Flaer. Hall. Jf. Marasflagar.

Flagd, f. Flagg.

Flageverk, m. Smerte, som kommer i enkelte Anfald, efter rolige Mellemrum. Modsat Sivert.

Flagg, n. Flag, Skibsfane. Tildeels afvig. Flagd, Hard. Ehl. Nordl. — Eng. flag; Holl. vlag; L. Flagge, f.

flagga, v. n. (ar), slagge, heise Flag. Afvig.

flagda, Hard. Nordl.

flagna, v. n. revne, slækkes af; f. flakna. flagsa, v. n. (ar), slagre, vimse, slaae med Vingerne; f. Gr. om Fugle i siddende Stilling. Søndensjelds. (Jf. flugta). Sv. flara. — Hertil Slagting, f. Slagren, Bladsten.

Flak, n. 1) en Skive, et løsevet Stykke, saasom af Jis paa Vand. Jslak. (Jf. Eng. flake). Dgsaa en affaaen Skive eller Strimmel af Fisk (Hellefyndre). Nordl. (Jøl. flak). Nærmest til Verbet flækja. — 2) et Bræt, en liden Dist eller Hylde paa Forfoden af et Skab. Tel. — 3) Flig, Skjød, Hjørne paa Klæder. Smaal. og fl. Dgsaa: Bjalt, Lap, nebhængende Klud. Trondh. Tel. og fl. — 4) en liden Tømmerflaede. Rom. f. flaka. — 5) en Fiskestiim, som svømmer oppe i Vandfladen. Nordl. — 6) et letfindigt, ublusfærdigt Menneske. Nest og Kvinder. B. Stift og fl. Det sidste nærmest af flaka, v. n. Jf. flaa, fløge.

flaka, v. n. (ar), 1) gaae med aabne Klæder, gaae fljødesløst flåbt. B. Stift. — 2) sværme omkring, løbe efter Leg og Morstab. Smaal. tildeels i Formen „flakaa“. J G. N. er flaka at gaae, aabne sig, ligesom „flækja“. Her mærkes Udtrykket „gaa flakebringaa“ (Edm.), o: gaae med nøgent Bryst, med oprevne Klæder. J Sverige „gå flaten i bringa“ (Nieg 145).

flaka, v. a. (ar), 1) belægge med Flager (f. Flafe). Hertil hører vel ogs. „flaake“, v. n. belægges med Jis (= frava). Indh. (Snaafen). — 2) belægge med Fjele, danne Gulv eller Bund, f. Gr. i en Bro. J Drk. flakaa. — 3) binde Tømmerstokke sammen i Flaaber (Flaf). Kommerige, Soler. J Smaal. „laakaa“.

Flak-aas, m. Bjalke under Flagerne paa et Fartoi. Nordl.

Flake (Flafje), m. 1) Flage, Luge af samenslaaede Fjele, f. Gr. til Dække over Ladningen i et Fartoi. G. N. flaki. — 2) et Underlag af Fjele eller Stokke, f. Gr. i Bygninger paa blød Grund; ligesaa i en Bro. J Drk. flakaa. (Sv. flake). — 3) en liden Fiskestiim (= Flaf 5). Hall.

Flakebringa, f. flaka, v. n. Flakevida (f'), f. Fjele eller Stokke til Underlag. „Flaakaa“, Drk.

Flaking, f. Belægning med Flager; ogsaa: Tømmerbinding; see flaka, v.

Flakk, n. Gang; Omflakken. Roma paa Flakk.

flakka, v. n. (ar), flakke, færdes, gaae. G. N. flakka; Sv. flaka.

flakffus, adj. flakffylsten. Sogn.

flakffør, adj. rask, rørig, dygtig til at gaae. B. Stift; helst om gamle Folk.

flakffam, adj. tilbøielig til Omflakning.

flakna, v. n. (ar), slækkes op, revne, falde i Skiver; ogsaa: løsne, skjælles af; f. Gr. om Bark, Hud, opløbet Papir og deslige. Hedder ogsaa flagna, Nordl. og fl. G. N. flakna og flagna. En lignende Dobbeltsform synes ogsaa at have Sted i flaga og flaka; jf. flaa og flækja.

Flakning, f. Dplosion; Afstjalling.

flaksa, f. flagsa.

flakt, part. flakket, fløvet; f. flækja.

flamme, m. Flamme, Blus; ogs. Flammefigur. Nogle St. Flame. (Af Lat. flamma).

flamsa, v. n. vimse, slagre.

flamst, adj. flamsk, belgisk.

flana, v. n. (er, te), løbe blindt hen, især for at see paa noget; ogsaa: gloe, stirre, gjøre store Dine. Nordre Berg. Nordl. og fl. (Jøl. flana). Hertil Flan, m. og flana, f. en nyhøjerrig og taabelig Person. flaning, f. taabelig eller utidig Nyhøjerrighed.

flange, m. et Slags Kuffe eller Kjøle (af et gammeldags Snit). „Flangje“, Sct. Telemarken.

flangra, v. n. (ar), slagre, vimse omkring; løbe efter unyttige Ting. Tel. Indh. Nordl. — flangermjus, f. flaggermjus. Indh. Jf. Skaavengja.

flangra, v. n. løbe, søite omkring. Dmtr. som flangra, flamsa, fløgsa.

flanurt, adj. taabelig, letfindig. Nordl.

flan-øyg, adj. forvirret, forskrækket. Nordl. Dgsaa „flam-øgd“, Helg.

flar, n. Flitter, Stads. Trondh. (Stogn).

flara, v. n. (ar), 1) blusse, flamme. Bustr. — 2) prunke med Flitterstads. Soler.

flarpa (til), v. n. smakke, slaae til. Hall.

flas, n. 1, tynd Tel. Etl, Skjel; smaa Fliser eller Spaaner. Tel. Dtl. (Jøl. flas; ogs. Evenst). J Obr. fles. Ellers Flus.

flas, m. 2, et letfindigt Menneske. Sogn (?). Vel egentl. Letfindighed, flaa. Jf. fløsa.

flasajt (flafes), v. = flifajt. Dsterd.

Flaſt, m. Flaſkant, bredeſte Side. Legg Stei-
nen paa Flaſt (el. paa Flaſten). Gbr. Edm.
Nogle St. Flaſka, f. og Flaſkeſida, om
Flaſſiden paa et Træſtykke eller en Steen-
ſtve. Harb. Rbg. ſløyva paa Flaſt: fløve
Træ i en Linie, ſom gaar langſmed Træets
Narringe (el. Gaarer) og ikke lige mod
Marven. Nordl. og ſl. Dgſaa i en anden
Form: **Flasma**, f. Nhl. Hall. Hertil:
flaſtekloyvt, om Træ ſom er fløvet „paa
Flaſt“. Gbr. J. Hall. **flasmekloyvt**.
(Mofſat „flavkloyvt“: fløvet i Linien fra
Barfen til Marven). Sv. Dial. klyva på
flaſt. Jf. Jsl. flaski, m. Mare i Træ.

Flaſka, f. 1) Flaſke, Glaſkar. Ufvig. Flø-
ſke, Gbr. Valb. (Indkommet fra de ro-
manſke Eprog). — 2) et Trækar, en Mæl-
kedunk med korte Staver og brede Bunde.
B. Stift og ſl. Om en anden Betydning
ſ. Flaſt. — **Flaſkefoder** (=foer), n. Fla-
ſkefober (Eſtrin). **Flaſkeforg**, f. Fla-
ſkefur.

flaſtekloyvd, og **flaſkeſida**, f. Flaſt.

Flasma, f. Flaſkant; ſ. Flaſt.

Flasme, m. Hjel eller Bræt paa Siden af
en Slæde. Gbr. Hall.

flasmekloyvd, adj. ſ. Flaſt.

Flasroya, f. en vis Flohſift. Toten. Vel
egenl. Flaſtrøya.

Flasſep, n. Feieſtarn (= Sorp). Tel.

flar, adj. 1) ſlød, liggende omtrent horizon-
talt eller overalt lige høit; om Jord, Eng,
Ager. G. N. ſaar. Heraf Flot, Flota. —

2) jævn, ſlet, uden nogen Kunding eller
Forhøining; ſ. Gr. om tilhugget Træ. —

3) tynd, fløveformig; ſ. Gr. om Steen. —

bara baade bratt og flatt: fare høit og lavt,
over Bjerg og Dal. Riggja flat: ligge ud-
ſtrakt, virdaaben. Verda flat i Andtiet: viſe
Tegn til Skuffeſe; ogſaa: blive ſtamfuld.

flata, f. en Slæde; ſ. Flota.

flatbraud, n. Brød ſom er baget i brede
og tynde Skiver (Leiver).

flatbue, m. Beboer af Flaſlandet.

flatbygd, f. Bygd i den lavere flade Deel
af Landet.

flatbygg, n. toradet Byg.

flatjord, f. et Slags tynde og brede
Baand paa Kar. — **flatgyrd**, adj. for-
ſynet med ſaadanne Baand.

flathjul, n. Hjul ſom gaar til Siden (ikke
op og ned).

flatleſſja, f. en flad og bred Rjæde.

flatlende, n. en flad og jævn Mark.

flatlendte, adj. om en Egn eller Stræfning
med flade Marker.

flatlus, f. Pediculus pubis.

flatmage, m. Luſtblære, Evømmeblære, ſom
udtages af ſtore Fiſke og tillaves til Mad.

flatmynt, adj. fladmundet, uden fremſtaa-
ende Læber.

flatna, v. n. (ar), blive fladere; ſ. Gr. om
en Vel.

flatnaſad, adj. fladnæſet.

flatrauſtad, adj. bygget med lavt eller
noget ſtadt liggende Tag; om Huſe. Tel.

og ſl. Nogle St. **flatroſtad** og **flat-
røyſt**. Mofſat bratrauſtad.

flatrydja, v. a. ſ. flattelgja.

flarfeng, f. Flaſfeng, opredet Leie paa et
Gulv eller Bord.

flatsida, f. Flaſkant; Bredſide.

flatt, f. Flaatt.

flattelgja, v. a. (er, de), tilhugge Lømmer-
ſtoffe ſaaledes at Siderne blive flade. „flat-
tægje“, Tel. Andre St. **flathogga**, **flatrydja**
(flatry), Nordl.). Mofſat: **rundtelgja**, ma-
gatelgja. Particyp: **flattelgd** (flattægbd).

flarvoren (o'), adj. noget flad.

flau, adj. frygtſom, = blaud.

flaug, ſei; ſ. fluga.

flaug, n. Løb, Tummel, ic. ſ. fløg.

flaum, m. Vandſlod, Overſvømmelſe; det
at Elvene ſtige over den ſædvanlige Høide.
(Ikke ganſke alm., ſee fløde, Vatſfløde).

Ufvig. **flom** (flomm), Dſtl. G. N. flaumr.

flauma, v. n. (ar), ſtrømme rigelig; ſhyde
over Bredderne. Nogle St. fløyma.

flaumbekf, m. Bæk, ſom til viſe Tider
er noget ſtor, men ellers let tørrer bort.

flaumtværn, f. Mølle, ſom kun kan drives
i „flaumtid“. Eigeſaa **flaumsag**, f. om
et Savbrug.

flaumtid, f. Tid, da Vandet ſtiger høit;
ſom i Loveir eller langvarig Regn.

flaut, flød; ſ. flota.

flaut, n. Støttetæ i en Slæde under Lvær-
bjælken (flauta). Tel. Jf. Stabband.

flauta, f. Lværbjælke i en Slæde. Eſſ.
Sogn, Søndre Berg, og ſl. Dgſaa tal-
det **flautſtoff**, **flausſtoff**, Rbg. **flæs-
ſtoff** eller **fløſtoff**, Smaal. Rom. Dſt.
(Eilers Hyrning). I ſvenſke Dial. flauta,
fløte.

flaa, v. a. (flær, flo, fløget), flaae. Supin.
fløge (e'), Sogn; ellers fløgje, fløie,
fligje, fløie. I de nordlige Egne har Dr-
det ſvag Bøining: flaar, flaaede, flaaet.

G. N. flå (flæ, flø, fløgit); Ang. flaan,
Eng. flay. — Betydning: 1) flaae, tage
Huden af (et Dyr). Jf. belgflaa. Dgſaa
med Huden til Djeft. flaa Etimmet av. —

2) flække Bark af Træer. (Ikke alm.).
Jf. flækja, flækta, flaga. — 3) uegentlig:
finde, puge, tage ubillig Betaling eller
Rente. — En anden Form „flaga“ ſynes
forudſat i Subſt. flagar (Marafagar).

flaa, f. 1. (fl. flær), 1) et Stykke Bark;
en Skive af tyk Fyrrebark. Tel. (Wed
Mandal: fløe, el. fløe, n.). Sv. Dial.
flår, flån (Nleg 144). — 2) fløydholt,
Stykker af Bark eller Træ ſom bindes til
Fiſtegarn for at holde dem oprette i Van-
det. Ehl. Ryf. Mandal og ſl. G. N. flå.

Ufvig. fløe (fløa), f., flø og fløe, m.
Dſtl. Eilers: fljot (fløyt, flot) og Ravl.

Fl. Sv. flarn og flæte.
flaa, f. 2. (Fl. Flær), Affsats i en Bjergs-
 side, en liden Flade inmellem bratte Klip-
 per. Trondh. Edm. og fl. 3 Vald. flaan.
G. N. flå. Jf. flaan.
flaa, f. 3. et Lag, Dække; f. flo.
flaa, m. Vandpyt, f. floe.
flaa, adj. 1) aaben, vidvoentil, ikke smal
 eller dyb; f. Gr. om en fladbygget Baad;
 om Fæde eller Skaaler med lav Kant, el.
 om Dalsstrøg med svagt skraanende Sider.
 Maaskee alm. Nogle St. fljaa, Gard.,
 flaar, Tel. Sv. Dial. flå (flår). Jsl.
 flå(r). — 2) om Menneſter: aabnemundet,
 plump og uforsigtig i sin Tale. Dstl. Tel.
 (3 Tinn: flaar). Hertil flaaemælt, flaa-
 fjeft. Jf. G. N. flår, falst.
flaaborn, m. Bund som er noget flad, el.
 kun har en svag Skraaning.
flaabogd, adj. fladbygget, lav og bred, om
 Baade.
flaagrund, adj. om Gr med grund og svagt
 hældende Bund.
flaagrønne, v. grund Søbund med liden
 Hældning eller næsten flad.
flaahafta, v. a. dyrke et Jordstykke ved at
 ophaffe alle Væxter og Rødder og siden
 afbrænde dem. Dstl. Ordet er egentlig
 svensk.
flaaing, f. flaaen, flækning; ogsaa Skin-
 derie, Udsuelse.
flaaka, og flaake, f. flaka.
flaakjeft, m. Aabnemund, En som taler
 plumpt eller uforsigtigt. Dstl. — flaa-
 kjeftad, adj. kaadmundet, storfnudet.
flaalendt, adj. om Marker: svagt hældende,
 næsten flad. Smaal. og fl.
flaaemælt, adj. kaadmundet, grov i Mun-
 den. Tel.
flaan, f. vid Flade, Vidde; ogsaa et bredt
 Vand. Nbg. (Naserall). Vel egentl. flaa,
 som vilde passe til Navnet „flaa-ne“ og
 „flaar-enden“ i Søtersø. Jf. floe.
flaana, v. n. (ar), blive videre og fladere
 til en vis Kant; om Dalsstrøg. Gbr. og fl.
flaasa, v. n. (ar), buse frem, løbe lige til.
 Nordl. (?). flaaas, m. en ubetænksom,
 letſindig Person. flaaſen, og flaaſutt,
 adj. fremfusende, især ubetænksom i at tale.
flaafkap, m. Blumpshed i Talen.
flaataa, f. flote.
flaatt, m. et liden Snyltedy, Skovtøge,
 Ixodes ricinus. B. Stift og fl. (Sv. Dial.
 flått). Afvig. flatt, Mhl. (3 Sogn til-
 deels kaldet „Gatleflaatt“, medens derimod
 „flaatt“ betegner flabluus). Viva som ein
 flaat: leve i Dverdaadighed, i stadig Ny-
 delse. Nbg. Mett som ein flaat: rigelig mæt-
 tet, fuldproppet, Edm. (Sigter til dette
 Dyrs Udholdenhed i at fuge Blod og til
 dets besynderlige store Bug).
flaatt, m. (2), afflaaet Skind, f. hovud-
 flaat.

flægen (e'), part. flaaet, flækket; f. flaa, v.
 Mest alm. „flæien“, fl. flægne. Nogle St.
 flaaedd.
flaema, f. tynd Sky (= flæma). Helg. —
 „flaemaatt“, adj. uklar, taaget.
flæin, n. Knude, Skurv, Saar; især paa
 Hæfte. Vald. Hall. Smaal. (Jf. flæir).
 3 Sverige flen, n. Knude, Svulst.
flæin, m. nøgen Plet (= flæina). Hall. En
 anden Betydn. i „flaaflein“: en urolig
 Person. Hall.
flæin adj. 1) blottet, nøgen (= flaub); om
 Træer med afreben Bark, Jord uden Græs,
 Klipper uden Jord, og desl. Valders,
 Gbr. — 2) forlegen, forvirret, overvæl-
 det; ogsaa flamsfuld. Indh.
flæina, v. n. (er, te)? 1) blottes, blive bar
 paa et enkelt Punkt; især blive skaldet paa
 Førehovedet. Tel. Jf. flæinfallad. — 2)
 grine, gjøre Grimaser; lee ad Folk (vel
 egentl. vise Tønderne). Soler. — 3) kjæle,
 smigre, gjøre sig sød. Drk. Jf. flæna.
flæina, f. et bart eller blottet Punkt; et
 ryddet Stykke i en Sø; en barfløs Plet
 paa et Træ, o. s. v. Gbr. og fl.
flæinberg, n. Klippe, som er blottet for
 Jord. Gbr. (?).
flæinen, adj. kjælende, sødtalende (som naar
 man taler til Børn). Drk.
flæinſura (u'), f. barfløse, fortørrede Fyr-
 træer (= flædd). Gadeland.
flæining, f. Kjælerie. Drk.
flæinfallad, adj. skaldet paa Midten af
 Hovedet, eller inmellem Tøsen og Panden.
 Søndenſjælds, ogf. Drk. og fl. (Mere ud-
 bredt end flæin, og flæina).
flæinurt, adj. blottet paa enkelte Punkter.
flæipa, v. n. (ar), 1) gabe, boie sig ud; f.
 Gr. om Klæder som ikke slutte til Krov-
 pen. Nordl. (Jf. flækja). — 2) flåbe; see
 flåpa. — 3) flåse, flådre, snaffe lystigt;
 ogsaa leſe, kjæle. Smaal. Edm. Trondh.
 G. N. flæipa, flæipra: passiare. Sv. flæpa:
 kjæle, smigre. — Hertil flæip, m. en mund-
 kaad Person, en flåser. Smaal. og fl.
flæipeserd, f. Læstrie, Kjælerie. Edm.
flæiping, f. flåas; Læstrie.
flæipsam, adj. fuld af flåas.
flæir, n. et Slags Knorter eller Udsværter
 i Huden (paa Hæfte). B. Stift. (Jf. flæin).
 3 Tel. flæivr. Jsl. flæidr, n. Hudløshed.
flæite, adj. pl. flere, talrigere. Brugt som
 Komparativ af „mange“. Afvig. flæirne,
 Jæd. G. N. flæiri. Hertil Sverl. flæiste.
 Afvig. flæistre, Mhl. Paa Edm. freſtalle,
 for flæst-alle. G. N. flæistir allir.
flæis m. flåas, Anſigt (= flæsa). Smaal.
 og fl. (Sv. Dial. flæs).
flæka, v. n. (ar), blive sribet eller plettet;
 om Jorden, naar Sneen aftøer paa enkelte
 Punkter. Hall. Vald. Ellers flækka, Sø-
 denſjælds.
flækk, n. Skæl (= flus). Vofs.

flekk, m. (fl. **flekkjer**), 1) Flæk, Plet, Punkt med afvigende Farve, enten naturlig (f. Fødeslekk) eller tilfødsigvis paakommen; f. Gr. **Sotflekk**, **Kolsflekk**, **Fættflekk**. G. N. **Aekkr.** — 2) et enkelt Sted, Punkt, Lidet Rum. Paa **Flesten**: paa selve Stedet. Det tom iltje av **Flett**: ikke et Skridt videre. — 3) en Masse, som ligger jævnt udbredt over en **Flade**; især = **Høylekk**. Jf. **Snjoflekk**.

flekka, v. a. (ar), beslekte, sætte **Pletter** paa. Dgsaa v. n. blive plettet, f. **flefa**. Hedder ellers **flekkaast**.

flekkesnjo, m. Sne som ligger paa enkelte **Pletter**. **Flekkesnø**, Dtl.

flekka, v. a. (flekker, flakte, flakt), 1) flække, fløve, rive op. Sv. **flåka**. **Fletja** Fisk: fløve Fisken langs efter Ryggen. 2) afrive, strække (Skind, Skal, Bark). **Fletja** av **Zonnom**: vise Tænder. Dgsaa: affalle, f. Gr. **Poteter**. **Voss**. Gbr. — **Tilbeels** uden **Vokalsifte**: **flette**, **flett**. (Synes at mangle i G. N.). Jf. **flak**, **flakna**.

flekka, f. et afflakket Stykke, en Skive, **Plade**. Sbl. og fl.

flekka, m. En som flækker (Fisk).

flekkekniv, m. Kniv at flække Fisk med.

flekking, f. Flakning.

flekklau, adj. fri for **Pletter**.

flekknur, adj. flækket, plettet.

fleng, m. 1) Hug, Rist (f. **flengja**). 3) **fleng**: paa **Slump**. Lidet brugl. — 2) **flig**, **lav**? (Landsf. 762).

flengja, v. n. (er, de), 1) holde noget i aaben, udsperret Stilling. „Gaa aa flenge“, gaa med aabne Klæder. **Bufr.** — 2) flenge, rive eller skjære noget op; især **hastigt** og **voldsomt**. **Particip** **flengd**.

flengja, f. Hug, Rist, **Stramme**.

flensa, f. flinsa.

flera (ee), v. n. (ar), kjæle, caresfere; ogs. leste. Sbm. **Uvis** **Nob**: jf. **flitra**. **Hertil** **flering**, f. **Kjælerie**, **Caresfer**.

flerra, f. Rist, **Stramme**, **Saar** efter et Hug. **Rest** **nordenfelds**. **Afvig**. **Flæra**: Rist eller Hul i et Træ. **Tel.** **Bufr.** (Jf. **Flæra**). **Danske Dial.** **flire**, **flirre**; **Nt.** **flarre**.

flerrirt adj. frammet, saaret, opreven. 3) **Drk.** **flæraatt**.

flæs (flæs), f. Skjær eller Banke, som kun rækker op til **Banfladen**, og tildeels overskylles. **Nordl.** **Dste** som **Stedsnavn**. **Jsl.** **fæs**, pl. **fæsjar**.

flæst, n **flæst**, Spæk af **Sviin**. G. N. **flesk**. **flæsteseit**, n. smeltet Fedt af **flæst**.

flæsteseid, f. **flæsteseive**. **flæstevord** (-svor), m. **Hud** paa **flæst**.

flækka, v. a. fede, gjøde. **flækka** seg: blive **dhgtlig** fed.

flæste, adj. f. **flæite**.

flæt (e'), m. **Sengested**, **Hvilerum**; det opbræde **Gulv**, hvorpaa **Sengene** staae langs

Bæggene; især i en **Fisserbod**. **Senjen**, **Lofoten**. (Dgs. **udtalt** **flett**). G. N. **flet**, n. **Gulv**, **Grund**; **Ang.** **flet**, d. f.; **Nt.** **flet**: **Sengerum**.

fleta (e'), v. a. (ar), falske (= grøypa), gjøre en **Indfjering** i **Kanten** paa en **Ramme** eller **Karm**. „**fletta**“, **Helg.** og **fl.** **Vel** egentl. **fletja**.

fletføra (seg), v. a. overlade **En** sit **Huus** eller **Vosted** imod en vis **aarlig** **Aftagt**. **Nebenæs**. **fletføring**, f. **fledførelse**.

fletthvæl (y), m. **Høvel**, **hvormed** **Falser** eller **Rammer** **tilfjæres**. S. **fleta**.

fletta, v. a. 1. (ar), flette, sammenflynge. G. N. **fletta**. T. **fledten**.

fletta, v. a. 2. (er, te; eller: ar), 1) flaae, aftage **Skind**. **Tel.** Jf. **flaatt** (**Hovudflaatt**), hvorefter man kunde vente **Formen** „**flætta**“. 2) flække, aftage **Bark**. **Ser.** (Jf. **flekka**). 3) flenge, rive, rive **Huden** af. **Tel.** G. N. **fletta**: **afflæde**, **plyndre**. — **See** ogsaa **fleta**.

fletta, f. 1, en **Flette**, **Fletning**; især af **Haar**. G. N. **hårfletta**.

fletta, f. 2, **Saar**, **Rist** i **Huden**. **Tel.** **Dgsaa**: et løsrivet **Stykke**, en **Flænge**. **Hall.** **fletrekvingla**, f. **kringle** (**Brød**) med mange **Bugter** eller **Slyngninger**.

fletting, f. **Fletning**.

fli, n. **Bærktøi**, **Redskaber**; især til **fiint** **Arbeide**. Sbm.

fli, f. **Skive**, **Plade**. (**Hardanger**, **Nordl.**). **Knivsfli**: **Skive** i **Skaftet** paa en **Folbekniv**. **Ankerfli** (i **Hard.** **Altjerfli**): **flig** paa en **Ankerflo**. Sv. **ankarfli**, T. **Ankerflæge**. (**Forcholdet** **dunfelt**).

fli (fla), v. a. (r, dde), 1) bynte, ordne, sætte i **Stand**. **Rest** **brugl.** **vest** og **nord** i **Landsdet**. 3) **svenske** og **danske** **Dial.** **fl**, **fly**, **flie**. **Nt.** **flijen**: **bynte**; **Holl.** **vliesen**, **ligesaa**. — 2) **behandle**, **tilrede**, **lave**. **Particip**: **flidd**. **Vel** **flidd**: **vel** **tillavet**. **Ula** **flitt**: **uordentligt**. — 3) **flie** i **Hænderne**, **række**, **levere**. **fli** **meg** **Staven**. B. **Stift**. **Egentl.** **frammet** **Drb**.

flibb, f. **flipe**. — **flidd**, f. **fl**.

fligjen, f. **fliegen**.

flika (i'), f. en **afftaaren** **Skive** (**Sneid**), f. Gr. af **Rjøb**. **Hard**.

flika (i'), v. a. (ar), skjære **Skiver** af **noget**. **Hard**.

flikja, v. n. (er, te), **gabe**, **aabne** **sig**, **have** **slappe**, **udbuge** **Kanter**; om **Klæder**, **sko**, og **deelige**. Gbr. **Hall.** og **fl.** **Paa** **Sbm.**

flækje. Jf. **jabarflikt**. — **Om** **Personer**: **gaae** **halvnggen** eller **med** **aabne** **Klæder**. **Valders**.

flikra, v. n. (ar), kjæle, smigre, **indsmigre** **sig**. B. **Stift**. **Dgsaa** **flikraft**. **Eng.** **flieker**, **logre**. **flikramaanar**, pl. **Hvebebrødsdage**, **Begyndelsen** af et **Ugteskab**. Jf. T. **flitterwoche**.

flitring, f. **Kjælerie**, **Kjærtegn**.

- flikta**, v. n. røre sig sagte (= blikka). Hall.
flima (i'), v. n. kludre, klodse (?). Tel.
flin (ii), m. Latter, Snusen. Sogn.
flina, v. n. (flin, flein, flinet, i'), fniſe, lee ad noget. Sogn. Ellers: flira. Sv.
 flina, især om at vise Tænderne. Maaſkee Stamord til flaina?
flinad, m. Behandling, Tilbedelse. Af fl.
flindra, f. en tynd Skive eller Splint; især af Steen. B. Stift og fl. Eng. flinders. Nogle St. flingra. I Nordl. flinter (tr), n. Smulder. „Fara i flinter“: briste, sprække. Andre St. „fljuga i flint“.
flindrast, v. n. splintres, revne i fliser. Øbr. Edm. I Nordl. flintraſt.
flindrutt, adj. fliset, splintret.
flinga, f. en tynd Storpe. Sogn.
flingra, f. Splint, Skive. Gard. Østl.
flinka, v. n. (ar), fegte i Luften, svinge Ræven som for at laae. Edm.
flinsa, v. n. (ar), slænge, rive eller skjære noget op. Jf. flunsa.
flint, f. Flintesteen (= Tinna). Eng. flint. (Jf. flindra).
flipa, v. n. (ar), flæbe, græde, hænge Læberne. Tel. Hall. Har maaſkee hørt stærk Bøining (flp, flsp), f. flcipa og flcpe.
flipe (i), m. fliv, Læg, liden flig. Berg. Stift. I Nordl. ogsaa flibb.
fliping, f. flæben, Graad.
flira, v. n. (er, te), fniſe, ſmaalee (især om at lee i Utide); ogsaa smile ad noget. Dgsaa i svenske og danske Dial. Eng. heer (?). Jf. flisa, flina. — flirande, adj. leende, fnisende. flir (ii), m. og flirring, f. Snusen, dæmpet Latter.
flira, f. (?), en flit af Rarpestægten. Emaal. og fl. (Jf. Strøm's Eger, 120).
flis (ii), f. (fl. flisar), Splint, Spaan; tynde Trevler af Træ eller lignende Ting. Sagslis, Tyreflis, stjotflis. G. N. flis.
flisa, v. a. (ar), splintre, oprive, gjøre fliset (f. flisutt). Dgsaa v. n. sanke fliser. — flisast, v. n. blive trevlet eller ujævn.
flisa, v. n. fniſe, lee. Emaal. (Jf. flira). Sv. flisa.
flisberg, n. en Bjergart, som let splintres og falder i Skiver. Toten.
flisefur, m. Benævnelſe paa en Lømmemærker. Tel.
flisegrot, n. Steenart, som let lader sig fløve, men dog er stærk til at taale Jld. „flisegrot“, Valders.
flisefkos (oo), m. et lidet Baal af Spaaner. Emaal.
fliska, v. n. i Forbind. „fliske aa banne“: fløje og bande. Edm.
flisma (i'), f. et Slags farlige Bylde; f. Frisma. Hertil flismegras, n. Veronica officinalis. Forhen brugt som Lægemiddel for dette Tilfælde.
flisomyk (ii), f. Gjødſel, blandet med Søvspan. „flisomst“, Østl.
- flisurt**, adj. splintret, opreven, trevlet paa Overfladen.
flitca, v. n. haste, skynde. „flitte paa“. Edm.
 — flittig, adj. = onnug, aunsam, trottig. (Medertydf). Jf. flita.
fljot (oo), m. Korf eller fljdholt paa Garn. „fljot“, Edm. G. N. fljotendi, n.
fljot (oo), adj. 1) raff, snar, hurtig. Søndre Berg. Tel. og fl. I Trondh. Stift: flot; jf. fløyt. „Kloffa æ for flot“: gaar for fort. Trondh. G. N. fljotr. — 2) snar til at komme, tidlig paa Færde. Du er fljot (fljote): du er tidlig ude. fljott Korn: Korn som modnes tidlig. Søndre Berg. — 3) fyrrig, frisk, munter. Edm. i Formen fljot'e. I Tel. skal fljot (el. fljot) ogsaa betyde: glat; vel egentl. let glibende. Fra Nedenæs er meddeelt „fljott“, adv. let, mæggeligt, meget bekvemt. — E. fljota.
- fljota** (fljota), v. n. (flyt, flaut, floter, o'), at flyde. Inf. forskjelligt: fljota, fljote, flote; fljete, fløte, fløta. G. N. fljota (Ang. flootan). Imperf. fl. fluro (u'), Hall. — Betydn. 1) flyde ovenpaa, holde sig paa Overfladen, ikke synke; f. Gr. om Træ paa Vand. Heraf flot, flote, flota, fløyta. — 2) flyde frem, komme afsted uden at støde paa Grund. fljota igjennem Sundet. fljota fram: naae Landet flydende, have Vanddybde nok. Figurl. Det flaut intje: det git ikke, vilde ikke lyfkes. Valb. Dgsaa om en Person: Han flyt itkje med di: han kan ikke blive færdig dermed. Hall. Tilbeels aktivt „me fljote da intje“. — 3) være overstrømmet, overskyttet. Det regnde, so det flaut af Mark. Der flaut med Blod. (Landskad, 20). Dgsaa G. N. — Betydningen: rinde, strømme (som de andre Sprog have), er her noget fremmed, ialfald ikke populær; den udtrykkes her ved: renna; jf. flauga, fløda, vella, flila, fliga.
- fljotande**, adj. flydende, som ikke synker.
fljotleike, m. Snarhed, Hurtighed.
fljotna, v. n. blive raskere. (Ejelden).
fljott, adv. let, bekvemt; f. fljot.
fljug, n. f. flug, flugberg.
fljuga (fluga), v. n. (flyg, flaug, floget, o'), at flyve. Inf. lyder: fljuga, fluge; fljoge, fluge; fljuga. G. N. fljuga; Sv. fljuga. Imperf. fl. flugo (u'), Hall. Valb. Sæpnum fædv. fløjje (o'), fløje. — Betydning: 1) flyve, bevæge sig i Luften; om levende Skabninger. (Om Ting, som svæve i Luften ved Blæst eller Drivning udenfra, siges derimod: flusa, driiva, spretta). — 2) løbe, springe, rende afsted; om Dyr og Menneker. Østl. Tilbeels sammenblandet med „flja“, saa at Formen bliver: flr, flau, flytt. (Sv. fljuga). — 3) løbe i Brunst, yttre Parredrift; helst om Hund. Dyr. Nordre Berg. Hall. og fl. Af Forbindelser mærkes: fljuga upp, o: stige i Høiden, vore hastigt; om Vandet i en Elv

eller Dam. Eft. (Jf. Uppflog). — Afledninger ere: Flog (Faug), Flug, Flygje, fløgd, fløygja.

flugande, adj. flyvende.

Flugar, m. en Flyver; f. Gr. Hanen er ein ſten Flugar.

Fluge, f. Flug.

Fluging, f. Flyven; Maade at flyve paa.

fljøt, f. fljøt. **fljøre**, f. fljøta.

Flø, f. 1, et Lag; en Maaſe ſom ligger jævnt udbredt i en enkelt Række el. Flade; iſær hvor der er flere Lag, det ene ovenpaa det andet (X. Schicht). Maaſte alm. Uflyg. **Flon**, Hall. Fla, Edm. G. N. flō. (Fleertal deels Fløer, deels Flør). Heraf flōa, jf. fløeggja.

Flø, f. 2, 1) i Betydn. Løppe (?), ſee Marſto. — 2) en Kjerne, f. Gr. i Vøbler. Harb. (Med fl. Flør). Paa Helg. **Fløga**, om Kernesaft i Kornar. En liden Kjerne, f. Gr. i umodne Nødder, kalbes paa andre Steder: Loppa. (G. N. flō, Løppe). — 3) et enkelt Korn, iſær i et Havre. Dxf. „D'æ Eſjør i neſte Flø'en“, v: der er allerede Kernesaft i de nederſte Korn; altsaa: Havren bliver ſnart moden. Paa Edm. **Flō**. „D'æ Eſjør i neſte flō'ne“.

flōa, v. a. = fløeggja.

Flod, n. et Regnſtyl, en haſtig paakommende Regnbyge; iſær om Lordenregn (Loreſlod). Nordre Berg. Edm. Dxf. I de ſydlige Egne: **Flod**, f. (ei Flø'), med Fleertal **Fløder** (Flør, Fløe). Søndre Berg. Nyf. Mandal, Nbg. — Jf. Fløbing.

Flod, f. 1) Vandſlod, Overtømmelse, det at Elvene blive ſtore. Trondh. Stift (Flō). G. N. flōa, n. Jf. Fløde, Flaum. — 2) **Flod** i Havet, Søens høieſte Vandſtand. (Møbsat Fjæra). Flod Sjø, G. N. flōa sjōar. Jf. flōda. — 3) en Regnbyge, ſee Flod, n.

flōda, v. n. (ar), trække op til en Regnbyge; iſær om en pludſelig Overtømmelse i ſnart og varmt Veir. Nordre Berg. ogſaa i Nordl. (flōa).

Flodarbraak, n. Flodmaal; ogſaa opdreven Tang og Sægræs, ſom bliver liggende overſt i Flodmaalet. (Jf. Bruf). „Flodarbraak“, Edm.

Flodbrøt (o'), n. Flodmaal. Helg.

floden, adj. ſom tegner til Regnbyger eller Lordenveir; om Luften.

flodfri, adj. liggende ovenfor Flodmaalet, ſikker for Søfloden.

floding, m. en optrækkende Regnbyge; et kort Regnſtyl. „Fløing“, Trondh. Nordl.

Flodmaal, n. Flodpunkt, den høide hvortil Søen ſtiger i Flodtiden. Nogle Steder **flødarmaal**. (Fløarmaal, Harb.). G. N. flødarmål.

Flodmund, n. Flodtid, den Stund da Søen ſtaar høieſt. Edm. Trondh.

Flodſkur, f. Regnbyge; Lordenregn.

Flodſky, f. Eſyer ſom bebude en Regnbyge; ogſaa Lordenſky.

Flodſtreng, m. øverſte Linte, hvortil Søen ſtiger. Nordl.

Flodveder (Fløveer), n. varmt eller mildt Veir med enkelte forte Regnbyger.

Fløe, m. 1) Vandpyt, Vandſamling, iſær paa flad og ſumpig Grund. Jød. Uflyg. **Fløaa**, **Fløaa**, Rommerige. (Jf. Flaan). G. N. flōi. — 2) en Sump, Moſe, Myrſtrækning (= Moſemyr). Øſterd. (Roros).

fløen, adj. varm, hed; f. flō.

Fløg (o'), n. 1) Flyven, Flugt; flyvende Bevægelse. G. N. fløg. (Til fljøga). Ofte ogſaa om et hurtigt Løb. Roma i fullt fløg: i flyvende Fart. Data til fløg: rende afſted.

Tel. Eſjeldnere om en pludſelig Opſtigning, f. Uppflog, Vatsfløg. — 2) Løben, Springen, Omſværgen. Vera ute paa fløg: ude i Leg og Lummel. I Smaal. „Fløu“, iſær om Dans. — 3) Strømninger i Legemet, Flugt, Rivning; ſaaledes ogſaa: Gigt, Sting, Smertor ſom gaar over fra et Lem til et andet. Tel. fløg. — 4) et Ufrud i Ugeren, ſee Fløghavre. — 5) en Klippevæg, Bjergſide ſom er ubeſtigelig eller ſaa brat, at intet kan fæſte ſig paa den. B. Stift, Nordl. og fl. Uflyg. **Fløug**, **Fløu**, Indb. Smaal. **Fljøg**, Tel. (Binje). Jf. fløg. G. N. fløg, fløg.

flōga (oo), f. Flug og Flō.

flōga (o'), v. n. (ar), 1) ſvæve, vimſe, Løbe omkring (= vera paa fløg). — 2) ſtrømme, vælde frem; om Vand. Solør (i Formen flōaga). — 3) ſtrømme igjennem Lemmerne; om Smertor (= flōga, flōgta). Søterød.

Fløgberg (o'), n. Bjerg med bratte ubeſtigelige Sider. S. Fløg, 5.

fløgbratt, adj. meget brat eller ſteil, næſten lobret.

Fløgdrake, m. flyvende Drage. Landſt. 124.

flōgen (o'), part. 1) flōien (om Fugle); flygtet, forvunden. Neſt alm. flōgen, flōjen, flōjen. 2) om Dyr (Ro), ſom har løbet el. undfanget (f. fljøga). „Ku'a æ flōgja“: Koen er bleven drægtig. Ndm.

flōajell, n. ubeſtigelig Fjeldſide; omtrent ſom Fløgberg.

flōgga, f. et tyndt Dække, en Hinde, f. Gr. af Fedt eller Skum paa Vand. Nordre Berg. Edm. Jf. flōga, flōkka, flōinga, og G. N. flōaga, et Lag.

flōgga, v. n. grønnes, om Skov. Sogn.

flōgſham (o'), m. en flygtig, uſtabig Perſon. Tel.

Fløghavre, m. Flyvehavre, Avena fatua. B. Stift. Ogſaa falbet fløg (o'), Edm. og fl. fløg (u'), Tel. Andre St. Landhavre, Svarthavre, Trøllhavre.

flōgkjæſt, omtr. ſom flōakjæſt. Tel.

flōgmaur, m. Myre (Maur), ſom har ſaaet Vinger. Tel.

Flogmerr, f. en geil Hoppe. S. *fluga*.
Flogminne, n. en stærk Hufommelse, Svne til strax at gjenfalbe allehaande Smaating i Grintringen. B. Stift.

flognoem, adj. meget nem til at lære noget. Edm. og fl.

flognoeme, n. usædvanlig godt Memme.

flograffe, m. En som er meget rasht til at løbe. (Gentl. om Hunde). Tel.

flograun, m. Enylke-Røn, Ronnetræ som vorer i en Kløst eller Huulning paa et andet Træ. (Fordum anseet som nyttig imod Trolddom). Flogrogn (raagn), Helg. Edm. Gbr. *flvig*. Flogrogn, Sjørdalen. I svenke Dial. flågrønn (Rieg 150).

flogsa (flosfe), v. n. (ar), tumle, vimsse, søtte omkring; løbe og bandse meget; ofte ogsaa om letfindig eller ufømmelig Dpferfel. Nordl. B. Stift, Gbr. Smaal. og flere. — Hertil: **flogs**, n. og **flogsing**, f. Dmfeiten, Springen og Dandfen. Eigesaa: **flogs**, f. et letfindigt Menneffe, en Flane.

flogsam (o'), adj. flygtig, vild, urolig.

flogverf, m. Riven i Lemmerne; flyvende Gigt (= Flog, 3).

floing, f. Floding.

flofast (oo), v. n. forvikles; f. flofna.

flofe (oo), m. 1) Knude, Forvikling, sammenviklet Klynge, f. Gr. af Haar, Træad, Snorer, og deslige. Mest alm. Floffe. G. N. floki. — 2) en Kvast, Biff, Green med tæt sammenhobede Kviste; f. Gr. „Brakastloffe“, Enerkvist. Mhl. og fl. Ogsaa om en liden Hob (Dott) som: Skylofe, Kjøf-lofe. — 3) figurlig: Forlegenhed, Vanfkelighed, forviklede Dmstændigheder. (Jf. Flofe). — 4) en Forvikler, En som gjør Tingene vanfkelige ved unødige Paafund. Valbers. — Flofe synes ogsaa at være et Plantenavn; f. Veslofe. (Hos Gunnerus: Flof). Om Talemaaden „flaa flofe“ (= berja, bara, el. balla flofar) see berja.

flofen, adj. forviklet, sammenviklet, vanfkelig at faae Rede paa. (Mofdat greid). Om Træ: tværvoret, vredet, vanfkelig at flove. Om Tale: dunkel, uklar. Mest alm. flofjen (fl. flofne).

floff, m. 1) Flof, Hob, Samling. Ein heit floff: en ikke ubetydelig Hob. G. N. flokk. — 2) Familie, Humsfolk. Ein stor floff: stor Familie, mange Børn. — 3) et Partii, særskilt Samfund eller Selskab. — 3 floffetal: floffeviis, hobeviis.

floffa, v. a. (ar), samle, sammenhobe. floffa i hov. floffa seg: floffes, stimle sammen. Hedder ogsaa floffast. Jf. flyffja.

floffing, f. Sammenstimling.

flofna (oo), v. n. (ar), forvikles, komme i Urede, blive „flofen“. Jf. floffast. Heraf

flofning, f. Forvikling.

flofurr, adj. indviklet, fuld af Knuder og Forviklinger.

flo-leggja, v. a. nedlægge i ordentlige Lag (Floer), lægge i visse Rækker, den ene ovenpaa den anden. B. Stift, og fl. Nogle St. flo-setja. Ogsaa floa; fjeldnere floa. — Particip flolagd, lagviss nedlagt, f. Gr. om Fisk i Tønder. Nogle St. flo-sett.

flom, f. Flaum.

[**flor**, n. Blomstring. (Af Latin).

flor, m. 1) Gulv i en Kofald imellem Baaseraderne. Smaal. (?). Eigesaa i Sverige. G. N. flörr; Ang. flör (Gulv), Eng. floor. — 2) Føhuus, Kofald (= Fjos). Sogn, Mhl. Ehl. Nxf. Vister. (Ogsaa G. N.). Hertil: **florfluff**, m. Loft i et Føhuus (= Fjoshjell). Mhl. Andre St. kaldet florslemm, m.

flos (o'), n. see Fluss.

flosa (o'), f. Dpbruusning, Hidfighed, pludselig paafommende Lyft til noget. Edm. (Flofe). Hertil: **flosurr** (flosett'e), adj. ustadig, lunet, snart ivrig og snart ligegyldig. (Jf. Jøl. flasa, fare ubetænsomt frem).

flo-setja, v. a. f. floleggja.

flofsfjoder (flaafsjøer), f. Svømmefinne paa Fisk. Edm. (Maafsee efter det tydsk Flofsfeber).

flot (o'), n. 1) Flyden, flydende Stilling. (G. N. flot). Af fljota, flaut. Faa ein Baat paa flot, o: ud paa Vandet, flot. Baaten ligg paa flot: Baaden flyder, er klar fra Land. Ejj. og fl. — 2) Noget som flyder ovenpaa, især Fædt; saaledes ogsaa: stærket Kjødfædt. Jøl. flot. — 3) Flydholt paa Garn. Ejj. I Nxf. flortholt. Ellers flhot (fljot), fløyt; flaa, fløa, fløe.

flot (o'), f. en Flade, fladt liggende Mark. Hall. Vald. og fl. I Tel. med fløertal flater (flatur). Jøl. flöt, flatar. (S. flota). I nogle Egne bruges derimod flor, m. om en mindre Flade, især en fladt liggende Ager. Edm. Dik. og flere. Hertil adskillige Stedsnavne.

flota (o'), f. Flade, fladt liggende Mark. Mere alm. end flot, men hedder ogsaa flata, Mfl. Nordl. fluru. Dik.

flora (o'), v. a. (ar), 1) faae til at flyde, sætte ud paa Vandet. flota Baaten. Berg. Stift, Nordl. G. N. flota. — 2) flaaede, føre noget affed i en flydende Stilling. flota Timber. Søndersjelds. Nogle Steder fløyta. Sv. flotta.

flotar (o'), m. En som flaaer Trælast paa Elvene. Ogsaa kaldet flotmann, Tel. Nogle St. fløytar.

flote (o'), m. 1) flaaede, Tømmerflaaede, sammenlagt Hob til at drive frem paa Vandet. G. N. floti. — 2) Skibsflaaede, Række af Skibe. Nogle Steder flaata, flotta, flataa.

flotebrand, m. Hjørnestege i en Tømmerflaaede. Helg.

floten (o'), part. af flota, som oppfloten, utfloten. Lidet brugl.

floring (o'), f. flaabning af Trælaf.

flormann, f. flotar.

flotna, v. n. (ar), flyde op, komme op paa Overfladen af Vandet. Alm. G. N. flotna.

flott (oo), f. en jævn og skovløs Flade, især paa Fjeldene; en Fjeldslette, Fjeldsmyr. Tel. (No, Vinje).

floutr (floett), adj. sumpig, fuld af Vandpytter (f. Floe). Jæd. og fl. — Ogsaa i Betydning: deelt i visse Lag (Schichter), af Flo, f. Endelig ogs. for flodutt.

floveer, f. flodveeder.

flu, f. flud og fly.

flud, f. 1) Banke eller fladt Skjær, som i Flodtid overfylles af Søen. Nordenfjelds, mest alm. „Flu“. G. N. flud. Jf. floda. — 2) et Jæstet paa Midten af Gulvet i en Fisserbod. Nordl. i Formen Flu; i Vesten: fluga. Jf. Jæl. flud, en Jordbanke.

fludutt, adj. fuldt af Skjær og Banker.

flug, f. fløg, fløgsvare.

fluga (u'), f. flue, flyvende Insekt. Lyder ogsaa: flugu, Hall. fluga (o'), Ehl. flugo, flane, flue. Mere afvig. fluge (uu), og fluge. Tel. (Vinje, Moland). G. N. fluga. Sv. fluga.

flugebjørn, m. et Slags Bremse eller Klæg. Sogn.

flugefor, m. i det spøgende Udtryk „flaa flugefoten“, om en altfor maaalig Nølagtighed eller Sparfomhed. B. Stift.

flugesopp, m. et Slags Jordsvamp (Sopp), som bruges til fluegift, i Telem. kaldet flugedrep, n. (Agaricus muscarius).

fluga, f. fluga.

flugsa, v. n. slagre, vimse, føtte om. Hall. og fl. Jf. floga, flaga.

flugsa (flusse), f. 1) Bjalt, Lav, afreven Klud (= Killa). Nordre Berg. 3 Ejj. ogsaa fluske; andre St. flysa. Jf. flygse. — 2) en Duff eller Kvast; f. Gr. af Tang i Søen. „Laangflugse“, Sdm. „Laangfluske“, Ejj. Jf. floke. — 3) fløker, Sneeflokker. Nogle St. flysa. — 4) en flygende Gnist eller Jæsfunk. Hall. — 5) en Venøvnelse paa Druen. Yttre-Sogn.

flugstutt, adj. pjaltet, foreven.

flugt, f. 1) Vingepar, begge Vinger paa en Fugl. B. Stift, Nordl. 3 Hall. flygt. (Af fluga). — 2) Flugt, flyvende Bevægelse. Helst uegentlig, især om Smarter i Legemet, omtr. som „fløg“. Dstl. — 3) Flugt, Rømning. Tata flugit: flye. Sv. flygt (flykt). Derimod G. N. flotti, og flugr.

flugta, v. n. (ar), 1) flaae med Vingerne, sætte sig i Flugt, om Fugle. Berg. Stift. Paa Dstl. flaga. 2) slagre, vimse, flyde omkring; f. Gr. om Insekter. G. N. flakta. 3) strømme, fare igennem Lem-

merne, f. Gr. om Gigtmerter.

fluffa, f. en tynd Skorpe. Nhl. Jf. flinga, flugga.

fluffr, og fluffret, f. Trefna.

fluffa, f. flugsa.

flumfa, v. n. flyve stærkt, arbejde med Vingerne. Hard.

flundra, f. Flyndre, fladstift. Nsvig. Flynder, Flynder (Nordl.). Sv. flundra; Eng. flounder. (Jæl. flydra). — flundrestap, n. Flyndrestikkelse. flundrestilla, f. meget stille Veir (da man kan see Flyndrerne paa Bunden i grund Sø).

flunga, f. en Flønge, Rist, Stramme. Smaal.

flunsa, v. n. (ar), flønge, rive (= flinsa); ogs. flynde sig, arbejde stærkt. B. Stift.

flura, f. ujævn Laaddenhed, stridt uredet Haar, og desl. Habeland og fl. Nogle St. flur, n. (?). Trondh. Nordl. Jf. flurutt.

flurebygg, n. Byg med udspilede Ar, ser-radet Byg. Dstl.

fluregran, f. lav Gran med krogede Kviste. „flurgaan“, Dstl.

fluregras, n. Græs (Urter) med udspilede og krumme Blade. (Paa Sdm. tildeels flurre, Melampyrum).

flurutt, adj. udspærret, uredet, strid; f. Gr. om Haar. Nogle Steder fluren. Sv. Dial. flurig.

flus (u'), n. Skjæl, Skjæve; smaa Smuler af tynd Skal (Auner, Blade, Bark) eller af en fortorret Hinde; saaledes „Haarflus“ om de smaa Fug som efterhaanden samle sig i Haaret paa Dyr og Mennesker. Nogle St. ogsaa om afflakket Skal, f. Gr. af Poteter. Nbg. (Jæl. flus, Skal). Jf. flyssa. Hedder ogsaa: flus (y') og fløs, Trondh. Nordl. fløs (o'), Ehl. Jæd. Dstl. Nsvig. flus (uu), om Skjæl paa Fisk, Tel. Andre St. flas og fløs. Jf. flus, flas, fløst.

flus (uu), m. en Kniv, Bordkniv. Hard. Noget gammelt, f. Norske Magazin, 1, 268.

flus (uu), adj. 1) dygtig, flink (= gild). Habeland. 2) gavmild, rundhaandet. Tel. — Hertil: flust, adv. dygtigt, rigeligt, overflødigt. Mandal, Nbg. Tel. og. Dstl.

flust (u'), v. n. blive fløttet; f. flus.

fluffa, f. flugsa.

fluff, f. flus. — fluste (u'), f. flyssa.

fluffutt (u'), adj. fløttet. Af flus.

flurning (u'), f. Flytning, Førsel. G. N. flutning. 3 B. Stift ogsaa flurning, el. flyrning, m. en Person eller Familie som flytter. Af flytja.

flurt (u'), part. flyttet; f. flytja.

fly, n. 1) et grundt Vand, en Vandpyt med flad Grund og især med Siv eller Græs. Tel. (Mandland). Ellers paa flere Steder med vaskende Kjøen og usikker Betydning. 3 Mand. fly, f. (?) om en sumpig Fjelds-marf. 3 Obr. og Balders om flade Fjeld-

- marker, dog mest som Stedsnavn. Ogsaa i en anden Form *Flø* (n. og f.) i Bald. og *Tel.* (Landsk. 143), maaefte opfattet som *Fløe*, af *Fløe* (f. d.). Jf. *Flyemyr*. Sv. Dial. *fly*, n. Vanddybt og *Sump*.
- Fly**, n. 2, Løffemad til *Fist*, f. *flja* (2). Mogle St. kaldet *Flu* (Nedenæs, Mandal). **Fly**, n. (3), f. *Flyge*.
- fly**, adj. lunken, lidt varm; f. *flø*.
- flya** (*flj*), v. n. (r, dde), *flye*, *fljgte*, rømme. G. N. *flja* (*fljja*). *flja* til: henslye til, tage sin Tilflugt til. *Fly* bruges ogsaa om at løbe, rende; men falder her sammen med *fljuga* (f. d.). Jf. Ordspørg: Den som vider Varn i *By*, so lyt han sjølv etter *fly*. (B. *Stift*). — Sjældnere som v. a. *flye* fra, forlade, *flye*.
- flya** (*flj*), v. n. 2, udkaste Løffemad til *Fist* (for at den skal samle sig). Paa *Vosø*: *fløa* (*flø*), som nærmer sig til *fløggja*. S. *Fly* (*Flu*).
- flydd**, part. (n. *flytt*), *flyet*, *fljgtet*.
- flye**, f. *Flyge*. *flyel*, f. *flygel*.
- Flyemyr**, f. en meget blød *Sump*, en Græsflade paa et Lag af *Dynd*. *Asterb.* Sv. *fly*, *gungfly*.
- Flyer** (for *Flyger*?), f. *Fivrelde*.
- Flyge** (*fljgje*), n. flyvende Insekter; især om en Mængde af *Fluer* og *Myg*. *Hall*. *Bald*. udtalt *fljgje*, *fljggjy*. *Andre St.* *flye* og *Fly*, om *Myg* og lignende *Dyr*, som ere mindre end *Fluer*. *Hard*. *Telem*. *Smaal*. og *fl*.
- flygel** (*gj*), m. 1, en Løber, *Dmrender*; om urolige, raske Drengene. „*flygjil*“, *Hall*.
- flygel** (*gj*), m. 2, *Meiel*, *Lærkestav*. *Tel.* *Rbg.* (*flyel*). Ved *Mandal* ogf. *fløvel*, som vel egentlig er *fløgel* (*fløgel*), og nærmer sig mere til *Lydst* *fløgel*, *Eng*. *flail*, af Lat. *flagellum*. — *Ellers*: *Slegel*, *Sloga*, *Lust*.
- flygse**, n. et forslidt, forrevet Klædningsstykke. *Hard*. Af *flugsa*.
- flygt**, f. *vinger* (= *flugt*); ogsaa: *Favn*, *Arme*. *Hall*.
- flykta**, f. *Stinke*, *Flæskefferding*, *Flæskesibe*. *Nhl.* — G. N. *flikki*, n. (*fljodstykke*), *Ang*. *flieco*, *Eng*. *flitche*.
- flykta**, v. n. (er, te), *fløkke* sig, løbe *fløkkewis* til. *Dei* *flytte* i *Sop*. *Sdm.* *Ogsaa* *flykta*. G. N. *flykkjast*. Af *fløkk*.
- flys** (*stfæl*), f. *flus*.
- flyssa**, v. a. (*fljss*, *fluste*, *flust*; *y*, *u*), *ville*, *affsalle*, *rive* *skal* af. B. *Stift*, *Rbg.* og flere. *Jæl*. *fljssa*. *flyssjast*, v. n. *flækkes* op, *falde* i *stfæl* eller *stiver*. *Hall*. Jf. *flus*.
- flyssa**, f. en meget tynd *Skive*; *stfæl*, *skal*. „*flyssju*“, *Hall*.
- flyssa**, v. n. *falde* i store *fløkker* (*fløfar*), om *Sneen*. *Gbr.*
- flyssa**, f. 1) *Klub*, *Lap*; *Waskelud*. *Jæd*.
- Tel.* og flere. *Ogsaa* om *Sneestokker* (= *flugsa*). 2) et lidet *stjort* (= *stift*, *Dos*). *Gbr.*
- flyt** (*hy*), f. *fljota*. — *flyt* (*y*), f. *fljta*.
- flyt** (*y*), m. 1) *flytning*, *fortflytning*. B. *stift*, *sædv.* udtalt *fljytt*. — 2) *stjeds*, *Befordring* tilvands. *Bergen* og *fl*. *Dfte* om en *fortjagelse*, en *ufseining*. „*Dei* *sekk* *fljytt*“: *de* *maatte* *pakke* *sig*. Af *fljta*.
- flyta** (*hy*), v. a. (er, te), *drive*, *paastjunde*, *lette* et *Arbeide*, *sa* at *det* *kan* *gaae* *raast*. *Især* om et *gunstigt* *Veir*. *Nordre* *Berg*. *Sdm.* *Trondh.* G. N. *fljta*. (Af *fljot*, adj.). *fljta* *paa*: *drive* *paa*, *være* *stittig*. (*Hebber* *og* *fløa* „*flitta* *paa*“, som er *fremmed* *form*). *fljta* *seg*: *haste*, *stjunde* *paa*. *Hebber* *ved* *Trondh.* „*flst* *seg*“ og i *Nordl.* „*fløyt* *seg*“, som er et andet *Ord*, *see* *fløyta*.
- flyteleg**, adj. *gunstig* for en *raast* *fremgang*; *især* om et *godt* *Arbeidsveir*. *Sdm.* og *fl*.
- flyten**, adj. *raast*; f. *fljtsam*.
- flytflugl** (*y*), m. *kræftflugl*. *Ogsaa* *Sv.*
- flytning** (*hy*), f. *paastjundelse*, *rettelse* for et *Arbeide*.
- flytja** (*y*), v. a. (*fljyt*, *flutte*, *flutt*), 1) *flytte*, *føre*, *bringe* til et andet *Sted*. *Inf.* udtalt: *fljta* (*y*), ogf. *fljta*, *fløta*, *Søndensjelds*. *Andre St.* *tillømpet* efter *Dans*: *flytta* (=r, e). G. N. *fljta* (*flj*, *flutti*). — 2) v. n. *flytte*, *begive* sig til et nyt *Dpholdssted*. *fljta* til: *tiltræde* en *gaard*, *tage* *post* for *fremtiden*. *fljta* *inn*: *flytte* *ind* (i et *huus* eller et *land*). *Modsat*: *fljta* *ut*. *Hertil*: *innslutt*, *utslutt*. *fljta* *seg*: *sætte* *sig* *lidt* *længere* *frem* eller *tilbage* (= *toffa* *seg*, *giva* *seg*). *fljta* *boten*: *sætte* *boten* *paa* et andet *punkt*.
- flytjande**, adj. som kan *flyttes*.
- flytmann**, *færgemand*, *stjedsmand*. *Nhl.*
- flytning**, f. *flutning*.
- flytsam** (*hy*), adj. *stittig*, *driftig*, *raast* i *Arbeidet*; *og* *fløa*: *gunstig*, *lettende*; f. *flyteleg*, *flyten*.
- fløe**, f. *flaa*, *fløa*, *fløe*.
- fløa** (*flø*), v. a. (r, dde), *forstjunde* et *Garn* med *fljdholt* (*flaa*), = *favla*. *Ehl.* *Mandal* og *fl*. *Particip*: *fløedd*.
- fløa**, f. 1, *fljdholt* *paa* *Garn* (= *flaa*). *Hall*. *Bald*. (*flø*). *Ellers*: *flø*, *fløe*, *Smaal*. og *fl*. — Et lignende *Ord* er *fløe*, n. *Barf*, *fjyrebarf* (til *fljdholt*). *Mandal*; f. *flaa*.
- fløe**, f. 2, en *stjæaning*, *vid* *stjæat*-lignende *flade*. „*fløe*“, *Tel.* *Paa* *Jæd*. *fløe*, n. om en *flade* som er *lidt* *ophøiet* i *Midsten*. Af *flaa*, adj. Jf. *fløedd*.
- fløda** (?), f. *vanke* eller *stødt* *stjer* i *soen*. *Sdm.* i *formen* „*fløde*“, men *kunde* dog *maaefte* *høre* til *det* *foran* *nævnte* *fløe*. *See* *og* *fløa* *fløda*.
- fløedd**, f. en *vid* *flade* eller *stjæaning*, en *jævn* *Marf*. *Hall*., f. *fløa*, 2.
- fløe**, n. *Barf*; f. *fløa*, 1.

Fløeing, f. Forsyning med Flydholt.

flæka, v. n. smigre, smidste. Soler.

flækje (flækja?), v. f. flitja.

flær, f. flaa, v. Flær, pl. f. Flaa.

Flæra, f. Klift; f. Flerra.

Flæs, f. f. Flæs.

flæsa, v. n. (er, te), sprudle, rinde i tynde Straaler, ligesom af en Kevne i et Kar. Mhl. Ejj. Edm. Hertil Flæs, m. en liden tynd Strøm. Flæsing, f. Udstrømning, Sprudlen.

Flæstokk, f. Klanta.

Flø (paa Garn), f. Flaa. — Flø, om Marker, f. Fly. Her mærkes ogsaa et Gaardsnavn Flø (Edm. Stjorð.), som er G. N. Fljöd men med uvis Betydning.

flø, adj. lunken, lidt varm; f. Er. om Vand.

Mhl. Ejj. Paa Edm. flødd, flött (mjelkeflött). 3 Nordl. fløyrt. 3 Drk. fly (jf. ly). 3 Öbr. floen. S. flaa og flona.

fløa, v. a. 1, (ar), oppvarme, f. Er. Drikke. Ejj. G. N. flöa.

fløa, v. a. 2, lægge i visse Lag (= floleggja). Af Flo, f. Harð.

fløa, v. n. f. flya (2) og flöda.

fløa (?), f. Skæl eller Kliser af Jern.

„Flø“, pl. Valders.

fløbjört, f. Dvergebirt. Stjorðalen. Maafee til ovennævnte Flø, = Fly.

flöda, v. n. (er, de), 1) strömmе, vælde, flyde rigeligt. (Af Floð). Det flödde utpver Golvet. Det hadde flödt utpver heile Sletta. Sv.

flöda. — 2) om Søen: stige, nærme sig op til Flodmaalet. (Möðfat falla). G.

N. flöda. Sjoen flöder. (Efter Udalen: flöde, stige, flør). Ogsaa om noget, som bliver flöt ved Søfloden; f. Er. Vaaten flöde laus. (Möðfat: falla uppe, fløra uppe). Particip: flödd, stegen, om Søen. Hertil halyflödd og fullflödd.

flöda, f. et Skjær, som overskylles af Søen i Flodtid. „Flø“, Nm. Jf. Flud og Flöda.

flödande, adj. stigende, om Søen.

flödarmaal, f. Flodmaal.

flöde, n. 1) Oversvømmelse (= Flaum). Edm. og flere. Dstest: Vatsflöde. — 2) Regnskyl, kort Regnbyge; Tordenregn (= Floð). Sogn og fl. (Fløe). — 3) Udstrømning; især Blodtab; Blodflod. Tilbeels

ogfsaa om Springflod eller stor Floð i Søen; dog med vaakende Form, da det ogs. hedder flöder, f. pl. f. Er. „flöra flöde“, Edm. Jf. G. N. flödr, og flödr, f.

flöding, f. 1) Strömning (f. flöda). 2) Søens Stigning, fra Ebbe til Floð. Sjoen er i flöding, o: har beghndt at stige.

flödval, m. en Bugt med høi Grund, som bliver tør i Ebbetiden. „Flöval“, Nordl. Vel egentl. Flödvadel.

flög, n. Krog, Hals, opadbsiet Spids; paa Elæder og Skier. Valders, Kommerige. Maafee for Flog (o').

fløge, v. f. fluga.

fløke (fløkje), n. 1) en Forvikling, Knude, f. Er. i Traad el. Garn. (Af fløkja). Helg. og fl. — 2) Vanfælighed, Knibe; en Stilling som er vanskelig at rede sig ud af. B. Stiftr.

fløkja, v. a. (er, te), forvikle, sammenvikle, bringe i Urede. (Af fløke). Mest brugt. vest og nord i Landet. G. N. fløkja. Particip: fløkt, sammenviklet. Mest i Forbindelsen: ihopfløkt. — fløktjast, v. n. forvikle sig (= fløkna). Det fløktet i Sop fyre meg.

fløking, f. Sammenvikling.

flöna, v. n. (ar), varmes, blive lunken.

Mhl. (flönn). Af flø, adj.

flör, f. Flo.

flös, f. flus. flöt, f. flöt.

flöte, v. f. flöta, flötja, flöyta.

flöre, n. et Sted eller Punkt. Tydal.

fløy, f. 1) Vimpel (paa en Mast). Sv.

fløj, fløjel; i Dial. flög (Mieg 150). 2)

Windfløi (paa et Huus); Veirhane. 3)

Flanke, Side, Sidebygning. (X. Flügel).

fløye, v. a. 1) fløye.

fløye, f. fløygja. fløyel, m. f. fløygel.

fløyel, n. flöiel (et Slags Tøi). Holl.

flüweel.

fløyflök, m. Callionymus Lyra. (Ejelden).

Skulde hellere hedde flögflök.

fløyg, m. Vredstikke; Teen hvorved man

flytter og vender Fladbrød i Bagningen.

Mhl. Jæd. og fl. 3 Smaal. fløy. An-

dre St. Spade, Spoda. Jf. Jæl. fløygr,

Kile (= fløyg).

fløygd, adj. 1) flyvesærdig, som kan flyve;

om Fugleunger. G. N. fløygr. Figurlig;

hjerget, hulpen ud af en Forlegenhed. Daa

var eg fløygd: da var jeg frelst af Nøden. —

2) flyvende; eller oftere: løbende. 3 Sam-

menfætning som: lettfløygd, tungfløygd.

Jf. avfløygd. — 3) part. af fløygja: fløy-

ven, løsluppen.

fløygja, v. a. (er, de), lade fare, slippe af

Haanden; lade noget falde. Nordre Berg.

Præs. udtales fløye (for fløygjet), men

Imperf. fløygde, og Imperativ fløyg; for

Er. fløyg ittje ned Maten. Egentl. lade flyve,

af fluga, flaug. G. N. fløygja, flippe;

kaste.

fløyma, v. n. (er, de), strömmе, vælde frem.

Jel. (Af Flaum). Hertil: fløyman, m.

Vandström; Udströmning. Mandal.

fløyman, flöimand. (Til fløy, 3).

fløytr, f. flöir. fløyra, f. fløyra.

flöyt, n. Hul for Seilrebet i en Mastetoy

(= Honbora). Nordl. Mogle St. fløyra, f.

flöyt, m. 1) Lettelse, Dyløstelse; f. flöyta.

2) Boie paa Garn og Liner. Nordl. (Jf.

flöt, flöt).

flöyt, adj. 1) driftig, flög til at ordne sit

Arbeide, saa at det gaar let og raast. Nordl.

(Jf. flyten). 2) raast, hurtig, snar (=

fløt). Nordl. Dgfaa i Hall.
fløyta, v. a. (er, te), 1) faae til at flyde, bringe op i Vandfladen. G. N. fløyta. (Af fløta, flaut). Fjsten fløyter seg: stiger op i Vandfladen. Dgfaa: holde oppe paa Vandet. Baaten fløyter seg godt: flyder let paa Bølgerne. (Nordl.). Ein lærer snart symja, naar ein berre kann fløyta seg. — 2) føre noget affted paa Vandet, drive, f. Gr. Træer el. Tommer. Hedder mere alm. flota (o'). — 3) affløde, aftage noget som flyder eller ligger ovenpaa; f. Gr. Fedt. Fløyta Njomen av Mjølki. (Isl. fløyta). — 4) løfte, hæve, lette op fra Gruunden. Stotten var so tung, at eg vann ittje fløyta honom. Figurlig: fløyta seg, o: satte sig i Bevægelse, muntre sig, blive kviffere. B. Stift. — 5) lette et Arbeide, hjælpe, fremsthynde; især om Veiret (= flyta). Hall. og fl. Dgfaa v. n. fløyta paa: haste, sthynde sig. Nordl.

fløyta, f. 1, Masthul, f. Fløyt, n.
Fløyta, f. 2, Fløite (at blæse i). Ital. flauto.

Fløytar, m. f. Fløtar.

Fløyte, m. Fløde; især om tynd Fløde. Ellers: Njome.

fløyteleg, adj. lettende, gunstig for en raff Fremgang (= flyteleg). Nogle St. fløyten og fløytande.

Fløyteraa, f. Stang eller Stof, som rager ud over Vandet fra en Brygge og tjener til at forhøje Vaade i Søndre Berg.

Fløyting, f. Lettelse, Dplettelse; ogs. Drivning m. m., see fløyta.

fløytt, adj. 1) farbar for Vaad (el. Flaade); især om Vand, som er dybt nok for en Vaad. Der er fløytt i Flod: der er muligt at flyde igjennem i Flodtid. Nordl. Jf. kringfløytt. — 2) part. opflybt, oplettet; afflødet, m. m. see fløyta. Dgfaa en Form af fløyt (adj.) og flø.

fnøsa, v. n. snyse, pruste (= frøsa). Forekommer med stærk Bøjning: snys, snaus, snøsi (for snøset, o'). Soler. Sv. snysa. Klinger ellers fremmedt, da Lyden „fn“ her er noget usædvanlig.

fo (o'), f. f. Fud.

Fod, f. Foder. **Foddog**, f. Forlog.
Foder (Fodr), n. 1) Foder, Mæring (for Dyr). I nogle Egne fornemmelig om Hø. (Dsil.). Mest alm. forfortet til Fo'er (Foor); i Nsi. og Edm. **Fod** (i Sammenfætning Fode). G. N. fōdr; Ang. fōder, Eng. fodder og food. Jf. føda. — 2) Fodring, Forhyning for en vis Tid; især for en Vinter. Cit Ån-foder, Nauts-foder, Smaal-foder. Jf. Foster. — 3) Klædefoder, Betrækning indentil. I dette Tilfælde overalt Foer (Foor). G. N. fōdr; Sv. foder. Sjældnere med Betydning: Hylster eller Kapsel (som i Klædefoder), da dette oftest ombyttes med en fremmed Form „Foderal“ el. „Fodrial“. Goth. fōdr, Ang. fodder

(Eskede). Jf. G. N. fōdra: indstikke (et Sværd).

Foderbann, n. 1) Hindring for at søge Foder; navnlig ved et tidligt Sneefald om Høsten. Bufr. (?). — 2) en Zeil eller Skade i Munden paa Dyr. Smaal. (Maafee Foderband).

Foderfang, n. en Favnfuld Hø. Nogle St.

Foerfanga(n). Hall. Vald.

Fodergras, n. Fobergræs.

Foderhus, n. Lade, Høhuus.

Foderlass, n. Høles. Dsil.

foderlaus, adj. foderløs.

Foderleiga, f. Betaling for Fodring, eller Vinterfoder. „Fodeleige“, Edm.

foderliten, adj. lidet forsynet med Foder, snart foderløs. Østerd.

Foderløysa, f. Fodermangel.

Fodernaut, n. et Nød, som udsættes (udleies) paa Foder. Særskilt: **Foderku**, f. (paa Edm. Fode'kyr). **Foderkviga**, f.

Foderstut, m.

Foder-ønn, f. Høflæt (og Løvhus). „Foer-ønn“, Dsil.

foderstelt, adj. (vel eller ilde) forsynet med Foder. „foerstelt“, Østerd.

Foderverd, n. = Foderleiga. Helg. (Foer- var, Foerval).

Fodn (oo), f. Forn. **fodna**, f. forna.

Fodnad, m. Fodring; f. Fodnad.

Fodne (o'), f. Forne.

fodra (oo), v. a. (ar), 1) fodre, give Foder. (Alm. fora, føre). G. N. fōdra. — 2)

satte Foder (Foer) i Klæder. Dgfaa G. N. — 3) forsyne, forpleie. No maa du fodra deg vel. Particyp fodrad (fora'). Det er han vel fodrad med: dermed er han vel forsynet.

[fodra (oo), v. a. fordre. Efter det tydske fodern (= fordern). Hertil Fodring, f. Krav.

Fodring, f. Fodring; Forsyning med Foder. Cit Aars Fodring: Foder for et Aar. (Sædvanlig udtalt Føring).

foen, adj. bleg, sygelig; f. faaen.

foga (o'), v. a. (ar), stoppe sammen, proppe. Tel. f. fogla.

fogla (o'), v. n. 1) stoppe, især om at lave Pølse. Edm. 2) fludre, pusle med noget (filla, filla); jf. fokla. Hertil Fogling, f. Kludren, seent Arbeide. Edm.

Fok (o'), n. 1) Fog, Fygen, Drev. Af fjufa, fauf. G. N. fok (sandfok, snjáfok). 2) Tummel, Løben, Vimsen; ogsaa: Hast, Skynding (Igesom Drev).

foken (o'), part. søgen, dreven; f. fjufa.

Fokflaga, f. Vindbyge med Fog og Drev.

Fok-jord, f. et Slags meget løs og let Jord. Smaal.

fokla, v. n. fludre, pusle (= filla, fogla). Smaal. **foklesam**, adj. seensfarbig, udehændig.

Foksand, m. Flyvesand.

Folkveder (=veer), n. Storm og Drev.

Fol (oo), n. Løse, Dumrian. Nys. ? (Norske Magasin 3, 238). Dgfaa meddeelt fra Nbg. Jf. Handsol. G. N. fol, Eng. fool. (Nærføres til Fr. fol, fou; Ital. folle: hangotig).

Fol (for Ford), f. f. Forða.

fol (o'), v. n. (ar), faae Føl; f. fylja.

Fold, f. Jord, Land (?). I nogle Stedsnavne. (G. N. fold, Slette). Dunkelt i gamle Viser. (Landsk. 548, 549).

folda, v. forslaae, o. f. v. see folla.

Fole (o'), m. Fole, ung Hest. Nogle St.

Fola (Folla), Faalaa. G. N. foli. Dgfaa brugt som Lokkenavn til Heste. Jf. Fylja. **Solebrot** (o', o'), n. et Slags Sygdom i Hestens Fodder. Mandal.

folen (oo), adj. 1) forkræftet, som føler en Gysen. Nfj. 2) sæl, gyselig. „De va so fole te sjaa“. Sdm.

Folga, f. 1, Aftægt, Føderaad af en Gaard (= Kor, Udyhre). Nysylke. G. N. fulga, Dpholdsmidler. — Hertil **Folgefolk**, n. Folk som have aftaaet sin Gaard imod en vis aarlig Aftægt. Særskilt: **Folgemann**, **Folgekona** (o'), **Folgeøkkeja**. Jf. Forlog. **Folga**, f. 2, et tyndt Dække, især af Sne. Sogn. (Jf. G. N. folginn, fjult).

Folge (Folgte), m. let Afse paa Gæder, Kalaste. Sdm. (sjelden). Jf. Fal, Falfte. **folgefri**, adj. fri for Aftægt (Folga), om en Gaard. Nys.

Folk, n. 1) Folk, Menneſter. Sædvanlig om et ubestemt Antal; f. Gr. finna Folk. Tala med Folk. Der var itte Folk inne. Saaledes ogsaa: litet Folk; myket Folk; sjeldnere: mange Folk. Derimod ikke med et Talord, f. Gr. tie Menneſtjor; tolv Mann, o. f. v. Afvig. **FOLK**, Sætersd. G. N. folk. — 2) Mandſkab, Arbeidsfolk, Deeltagere i en vis Bedrift. Derimod sjelden om nogen Arbeidsklasse eller Masse af simple Folk (L. Volk), da dette helst udtrykkes ved „Malmuge“. — 3) Familie, Huusfolk, Indbyggernes paa et Sted (en Gaard). Ofte med et Stedsnavn, som: Nesfolket, Vika(r)=folket, Dalsfolket zc. Dgfaa med Begreb af en agtværdig Familie. Vera hjaa Folk. Roma til Folk. Fara aat som Folk. Det var itte Folkom litt („Folkaa litt“, Sdm.): ikke efter ordentlig Folkeſtif. — 4) Slægt, Paarørende; saaledes ogsaa Folkeslag, Stamme; Nation. Eg viude finna Folket mitt. Han vil heim og vitja Folket sitt: besøge sine Slægtninger. — 5) om Mand og Kone; f. Gr. tilkomne Folk (et noget aldrende Par); lauje Folk (o: uben Gaard eller fast Stilling). Om et enkelt Menneſte siges derimod Mann=folk, el. Kvinnfolk; dog forekommer ogsaa „Folk“ i denne Betydning; f. Gr. „eit gildt Folk“, o: et dygtigt Menneſte. (Valders). Mere alm. Verba Folk, o: blive et ordentligt Menneſte. Dei hadde gjort Folk av

honom. (Dgfaa i Ebnest). — I Sammenſætning tildeels Folka (Søndre Berg.), men mest alm. Folke (med haardt f), hvor „e“ kan anſees som blot Forbindings=Vokal for Vellydens Skyld, da det egentlig ſkulde hedde „Folk“ (f. Gr. Folfker, Folfmængd), hvilket ogsaa bruges i Trhj. Stift.

folka, v. a. (ar), 1) befolke. Folka upp eit Land. (Sjelden). 2) venne til Omgang med Folk. (Sv. folka) folka seg: a) danne ſig, venne ſig til Orden og Folkeſtif. b) være fornuftig (f. folkeleg), lempe ſig, holde Maade.

folk=and, adj. n. øde, blottet for Folk; om et Sted. Tronbh.

Folk=augo, pl. i Forbindelsen „i Folkaugom“, o: aabenlyst, for Alles Vind. Far itte so aat, midt i Folkaugo(m). B. Stift.

Folkebein, n. Menneſtebeen. Saaledes ogs. **Folkehaar**, n. Folkehud, f. Folkefjæt, n. (= Mannfjæt).

Folkebragd, f. Folkeſtif. Hall.

Folkesar, n. Spor efter Menneſter. Hedder ogsaa **Folkefet** (e'), n. og paa Dstl. **Folk=eslag** n.

folk=faaren, adj. befaret af Menneſter.

folk=faart, adj. n. = faament. Hall. og fl.

Folk=ferd (=fær), f. menneſkelig Afſærd; ogsaa Folkeſtif, Orden.

Folk=fora (oo), f. Spor til Behandling af Menneſter. S. For.

Folk=for, m. Menneſteſod.

folk=fræg, adj. om en Gaard eller et Værk, som behøver mange Arbeidsfolk. (S. fræg). Tel. Hard. Schl. Nogle St. folk=fræk.

folk=ful, adj. f. folk=evond.

Folk=fore, n. Slægt, Folkeslag. Hall.

folk=forend, adj. 1) fremkommelig, som kan betrædes af Menneſter. 2) erfaren, vant til Omgang med Folk. Tel.

Folk=gerd (gjær), f. menneſkelig Virksomhed; ogs. Orden, Folkeſtif.

Folk=hold, n. Bekostning for at underholde Arbeidsfolk.

Folk=hjelp, f. tilstrækkelig Mængde af Arbeidsfolk.

Folk=hop (oo), m. Hob af Menneſter.

folk=homd (el. =hjom), adj. om et Sted, som er tilgjængeligt, meget besøgt af Fremmede. Der er folk=homt paa den Gaarden. Tel.

Folk=kynd, f. menneſkelig Natur. Sjelden.

Folk=lag, n. ordentlig Stif, Folkeſtif.

folk=leg, adj. 1) menneſkelig, som passer for Menneſter. Der itte notor folk=legt (om en umenneſkelig, dyriſt Fremſærd. — 2) ſammenlig, anſtændig, passende for et godt Selſkab. — 3) om Menneſter: fornuftig, ordentlig i Opførel; ogsaa: mild, lempelig, venlig (ontrent som human).

Folk=lyvnad (i'), m. ordentligt Levnet; Samliv som passer for Menneſter.

Folk=løysa, f. Mangel paa Folk.

Folkemagt, f. Menneſtekræfter.
Folkemat, m. Menneſteføde.
Folkemængd, f. Folkemængde.
Folkemann, n. Menneſte navn, Perſonsnavn.
folkerik, adj. vel befolket, folkerig.
folkerødd, adj. menneſtefy.
folkeſam (folksam), adj. meget beſøgt af Folk; omtr. ſom folktutt.
Folkſed, m. Folketi.
Folkſkap, n. menneſkelig Stiſtelse. Hedder ogs. **Folkſkapsnad**, m.
Folkſteifte, n. Ombytning af Folk (Arbeidsfolk).
Folkſtjemma, f. en Beſtjæmmelse for Folk, el. for et Selskab. Tel. og fl.
folkeſjerr, adj. = folkerødd.
Folkſlag, n. 1, Folkſtamme, Nation; ogs. Slægt, Familie, iſær med Henſyn til viſe Egenſkaber. F. Gr. Et ſtort Folkſlag: en Slægt, ſom udmærker ſig ved ſtor Værd eller Høide. Et ſpatt Folkſlag: en Slægt af ſtille, ſpagſærbige Folk.
Folkſlag, n. 2, Spor, f. Folkſar.
Folkſtraum, m. fremſtrøbende Maſſe af Menneſter.
Folkſtrok, n. Flok, Følge, f. Strof.
folkeſtygg, adj. menneſtefy (f. ſtygg). B. Stiſt, Nordl. 3 Drk. folkſtyggjen.
Folketal, n. Folkemængde.
Folkeryne, n. f. Mannyne.
folkeryn, adj. vant til Omgang med forſkjellige Folk, erfaren, verſeret. Om Dyr: tam, huusvant. Hedder ogsaa folkeryn.
folkeryn, adj. kræsen i Valg af Selskab.
Folkeryn, m. en Folkeryn. Helg.
Folkeryder (veer), n. ſaadant Veir, at Menneſter kunne være ude eller komme aſted.
Folkerys (ii), f. Folketi. Paa Folkerys: paa en ſømmelig Maade.
Folkeryt (i'), n. menneſkelig Forſtand.
folkerynd, adj. om Dyr: arrig, ond imod Menneſket. Dſl. Ved Trondh. folkful.
folkert, adj. folkerig, fuld af Folk; ogsaa om et Sted, ſom er beleiligt for Samfærdſel og meget beſøgt. Hall. Gbr. Sogn og fl. (Nogle St. folksaatt, folkette). Ellers folkſamt, folketi.
Folla, f. 1, en Fælde, f. Gr. Muſefælde. Trondh. Edm. og fl. Ellers: Fella.
Folla, f. 2, Mening, Tykke, hvad En ſynes. „G maa ſi' de mi Folla“. Drk. (ſjelden).
Folla, n. (pl.), Foldsrigbed; Kornets Mængde i Forhold til Halm mængden. „Dæ vart lite' i Follaa“, o: det gav lidet af ſig i Tærſningen. Edm. (= litet til Falls, Dſl.). Kunde anſees ſom Fjærtal af Fall, men hedder paa nogle Steder Folla (i Follaa); f. ſølg.
folla, v. n. (ar), frugte, give noget af ſig, give mange Folla. „Dæ folla lite“, ſiges naar Kornet i Tærſningen bliver mindre, end man havde ventet efter Straa-Mæng-

den. Dgſaa: gjøre Fremgang, lykkes, forſlaae noget; f. Gr. om et Arbeide. „Zau uo folla dæ“: nu gaar det fra Haanden. Edm. Ndm. Drk. Gbr. 3 Eſj. hedder det folla, hvorved Ordets Form bliver mere tvivlſom og ſynes at ſtøtte ſig til det danſke „Folla“, ſjænt det da hellere ſkulde hedde faldaa. — Hertil Folling, f. Udbytte re.

Follog, f. Forlog. **Follogo**, f. Forloga.
follug, adj. foldrig; om Korn, ſom giver en rig Mængde i Tærſningen (f. Folla). Drk. og fl. (ſollau). Hedder ogsaa folkrif. Trondh.

folna (o'), v. n. viſne, ſvinde hen. Sogn. G. N. ſolna, blegne. — 3 Valders derimod: ſolna (oo): henſmuldre, blive til Stav.

Folning, f. Fording.
fomme, tumle (= fulla), f. fuma.

Fomme, en Taabe; f. Fume.

Fon, f. Forn og Faan.

ſona (o'), v. n. gyſe, føle en Myſtelse; eller ſvimle. Dſterd. Nogle St. ſone. Ved Drammen forekommer et ſone (oo), i Forbind. „ſone itor“ (ut or?), o: beſyime. 3f. ſolna. Om et andet „ſona“ f. forna.

Fong (Faang), f. Gjørved, kløvede Træer til at opſætte Gjørder af. Dgſaa et enkelt Stykke af ſaaban Ved. 3 dette Tilfælde med Fjærtal Fenger (Feng'r); altſaa ganſke adſkilt fra Faang, n. Smaal. — Hertil: **Fongſog** (Faangſou), m. Skov til Gjørved. **Fongvid** (Faangve), m. Gjørved.

Fonn, f. 1) Sneehob, ſammendreven Sneemaſſe. Meſt brugl. veſt og ſyd i Landet; dog ogsaa i Nordl. (3f. Vred, Stav). Nogle St. Fann, Dſl. ogsaa Fane, f. Smaal. Duſtr. Fjærtal deels Fonner, deels Fenner (Fenn'r); dgsaa Fanner. G. N. fonn, pl. fannir. Heraf fenna. — 2) Stred fra et Fjeld, Sneekred; dog ogs. Jordſted, Steenkred. Edm. Romſd. og fl. (3l. Fanner). Hertil **Fonnemark**, f. Stredjord, Banke ſom ere dannede ved Jordſted.

fonnaſt, f. fornast. **Fonne**, f. Forne.

Fonnfar, n. Fordybning eller Rende efter et Fjeldſted. Dgſ. Fannfar, Edm.

fonnæv, adj. udfat for Fjeldſted (= ſtribhatt). Edm.

Fonnſtrik (i'), n. ſmalere Spor efter Fjeldſted.

Fonnſtøde, n. Sted hvor Sneedriver ſammen og bliver liggende til langt ud paa Baaren. „Fonnſtøe“, Hall.

fonnutt, adj. 1) fuld af Sneedynger eller Driver. Sondenſjelds. 2) furet, gravet af Fjeldſted. Edm.

for (oo), f. Foder og Ford.

for (o'), f. 1, Fure, pløiet eller gravet Rende. G. N. for; Sv. fära. (3f. Eng.

furrow, Ang. furh, T. Furch). I Del. tilbeels med Fleertal „Farir“, men dette hører egentlig til det følgende Ord og er her feilagtigt. I Sammensætn. Forar (Fora), som: Forarbakke, m. den faste eller staaende Kant i en Fure. Forar- lengd, f. Rude eller Leig i en Ager; f. Forfot.

for (o'), f. 2, Færd, Reise; f. Bufor. Han var alt tomen paa For, o: paa Færde, i Bevægelse. Sdm. (Ellers libet brugl.). G. N. för, pl. farir. Af fara.

for (o'), præp. 1) for, = fyre. Forekommer som en Afvigelse; f. fyre. — 2) i Forbind. „kvat for“: hvad for, hvilken. Kvat for ein. Kvat for notot. Kvat for Slag. Kvat er detta for Folk? Sv. för. — 3) i et Slags Udraab ved noget som forundrer eller overrasker En; omtrent som: hvilken, hvilket! For ei Stam! For ein Tull! For alt det Folk, som der var i Hop tomet! — I Stedet herfor bruges paa nogle Steder „til“, f. Gr. paa Bøfs „Te alt da Folk!“

for (o'), conj. thi; fordi, af den Grund at. Det varbt ikke so, at eg kom der; for eg felt aldri Tid. Dstl. Hall. og fl. Ellers mest alm. fyre (y'), nærmest at opfatte som „fyre di at“ (jf. G. N. pri at). Dette „for“ bruges ogsaa i det danske Folkesprog, ligesaa i Engelsk, og er mere bevænt end „fyre“, da dette har mange andre Betydninger.

for (o'), adv. 1) ved Adj. og Adv. med Betydn. for meget, i en højere Grad end man anskede; f. Gr. for stor, for liten; alt for jeent. Alm. (Sv. för). I G. N. udtrykkes dette Begreb med „til“, ligesom Eng. too, L. zu. — 2) i Sammensætning, med flere Betydninger; saaledes: a) foran, forud (= fyre); f. Gr. Forstova, Forsate; for-sjaaleg. (Ejeldnere end „fyre“). Tilbeels ogsaa med Begreberne: til Hjælp for, eller: til Hindring (Skade) for, f. Gr. forsyhta, forsvara; forbjoda, fortenkja, forvillja. (Jf. G. N. fyrirlåta, fyrirbjoda, ic.). — b) til Overdrivelse, i for høj Grad (= ov). Med Verber og verbale Adj. f. Gr. fordriva, forkyrra; forhaden, forlegen, forvaksen. (I G. N. kun forstærkende, som forkjötr, o: meget styg). — c) moglest, feilagtigt. Med Verber, f. Gr. forleggja, forsetja, forgesma. Hertil hører en Mængde reflexive Verber med Begrebet: for meget, som: forhasta seg, forjova seg, forfata seg, o. f. v. Og ved Siden af disse nyere Ord bruges nu ogsaa endel andre, som her maa ansees som mere fremmede eller kun som Tillem্পninger af tydske Ord (med „ver“), saasom: forandra, fordraga, foreina, fornög, forstaa, forstöt, og fl.

for (o'), adj. illkærdig, haffkærdig, lurig for at komme afsted; omt. som „framsus“. Sdm. (for'e). G. N. forr (for'r).

for (oo), adj. rast, hurtig; f. Gr. i Gang eller Arbeide. Nordre Berg. Hall. og fl. Mere brugt i Formerne forare og foraste. Afvig. furar og furast. Trondh., solar, solast (tykt L), tilbeels paa Dstl., dog hører dette oftere til Udverbiet fori. Om de sidste Former kunde hentyde paa et gammelt „ford“, er uvist. S. fora (oo) og fort.

Fora (oo), f. 1) Færd, Gang, enkelt Gang eller Udfærd. Trondh. Nordl. Han hadde gjort tri Foro(r), o: været tre Gange ude (hen til et Sted). Drk. Ogsaa i svenske Dial. (Nies, 129). — 2) Færd, Udfærd; Befandling; ogsaa: Spor (= Far). Nordre Berg. Saaledes: Udhrsfora, Vargefora, Bjønnfora, o: Tegn til Overfald af Udhr (Ulv, Björn) paa et Kreatur, som er kommet til Skade. Jf. Folkefora. — 3) Stand, Gyne, Formue. Drk. og flere. Det var jamne Foror med dem: de var omt. lige rige, i samme Stand. „Dæ ikke Fatimann's Fore“: det er ikke fattig Mand's Gyne at skaffe det. Sdm. See ogs. Forda.

fora (oo), v. f. fodra og forda.

fora (oo), v. a. (ar), slynde, haste. for a seg: slynde sig, gaae fort. Hall. og flere. Paa Dstl. i en anden Form forta. G. Sv. forda: paastrynde. (Nies 159).

fora (o'), v. a. (ar), 1) gjøre en Fure (For) i Jorden. 2) for a seg, om en Hest: følge Furen, gaae i ret Linie med Ploven. B. Stift.

[foragta, v. a. skade ved Uagtsomhed, for-dærve. Sdm. Hall. Num. (Nyt Ord).

foraldrad, adj. noget for gammel.

foravgad, adj. opbidet, oprørt.

foraste (oo), snarest; f. for, adj.

for-aarlege, adv. usædvanlig tidlig. Dstl. (Habl.).

forbalad, omt. som forkavad. Nordl.

forbannad, adj. 1) forbandet. 2) forbudt, umulig, ikke at tænke paa. Nordl. (Jf. G. N. banna, forbyde).

forbarkad, adj. for-dærvet i Barkningen. Ugentl. forhærdet, trodsig.

[forbi (tydsk), = um, fram um; fram med; umme, ute.

forbinad, forgabet; f. forbisnad. Skal ogsaa betyde: forbitret. (Guldalen).

forbisnad (ii), adj. forgabet, greben af stor Forundring. — forbisneleg, adj. forbausende, vidunderlig. S. bisna.

forbjoda, v. a. (byd, baud), forbyde, negte. G. N. fyrirbjoda, forboda.

forbod (o'), n. Forbud, Regtelse. For-skjelligt fra Fyrebod.

forbrend, adj. for meget brændt.

forbrjota, v. a. (bryt, braut), 1) bryde for meget. 2) forbyde, forbynde sig.

forbrot (o'), n. Brøde, Forbrydelse.

forbrotten (o'), brækket til Skade.

forbust, f. Børste paa en Traad (til Sko-

- som). *Æronth. Nordl. Jf. Busteiv.*
forbyta, v. a. forverle, bytte feilagtigt.
Fordbyta seg: bytte til Lab.
Ford (*Foor*), m. Bei over en Cump, eller igjennem Bæffe og Wandpytter. *Jæd. (Hæstestad)*, mest som *Stedsnavn. Jf. Eng. Ford*; *X. Furt (Badesteb).*
forda (*fora*), v. a. (*ar*), 1) føre frem, bringe affted; flytte, transportere. *Æronth. Helg. og fl. Dstest*: *fora, sole, fol' (med tykt V)*; f. *Er. „fol' ut“*: bringe ud. *G. N. forda. (Sv. Dial. fola. Nieg 129).* — 2) refl. forsøje sig bort, flye, pakke sig. „*Dæ varbt so, han laut fol' se*“, *Drk. G. N. fordast. Jf. ogsaa fora.*
Forda (*Fora*), f. *Forsel, Transport*; en Byrde eller Dragt, som føres paa een Gang; f. *Er. to Bøtter Vand (Batsforba).* *Æronth. (Udt. Fore, Foor', Fool'). Sv. fora (fola).* *Jf. Ferd.* — 3) *Gbr. Fol (Fool)*, om en vis Portion. 3 *Lydal Fol'*, om en Stund, en enkelt Gang; hvilket da falder sammen med det for-nævnte *Fora.*
fordelst, adj. forarmet, ruineret. *Helg.*
fordervad, adj. kommen til Skade; svag, syg. (*Jf. G. N. fordjarta*, som vistnok er optaget af *Lydhf.*)
Fording, f. *Fremførsel, Flytning*; f. *forda. Dftere i Formen Fordning (Foorning).* *Hertil Fordingsskap, m. Befordring (paa en Vel), Skyds, Rejssehjælp. Nordenfjelds. Sædvantlig: Foringsskap, og Forensskap; ogs. Forningss, el. Følningsskap. Jndh.*
fordoa, v. f. *fordubla.*
fordom, adv. *fordum*, i forrige Tider. (*G. N. fordum*). *Bekendt, men lidet brugt.*
[fordraga], v. a. taale, udholde. *Fordrag, n. Laalmodighed; Udsættelse, Henstand. Smaal. Fordragsord, Ord som ere haarde at taale. Edm. (Nye og fremmede Ord).*
fordriva, v. a. drive for stærkt.
fordrygja (*seg*), v. a. (*er, de*), forsinke sig, nøle for længe.
fordubla, v. a. forøde, sluse bort. *Æronth. Sogn, Hall. og fl. 3 Hall. ogsaa at forstyrre, bringe i Uorden. Egentl. forøde ved Dobbel (Epil).* 3 *Sogn siges ogsaa: fordooa.*
Fordyr (*y'*), f. ydre Dør. *Ellers kaldet Utdyr, Ytterdyr.*
Fordæda, f. noget frygteligt, en uhyggelig Ting eller Tilstand. „*Fordæda*“, *Nhl. G. N. foræduskapr, Frolldom; fordæda, en Her.*
fordøma, v. a. (*er, de*), fordømme. *G. N. fyrirdøma og fordøma. Fordøming, f. Fordømmelse.*
fore, f. *Fora, Forba.*
Foreign (*o'*), f. *Forsvarsel for en Hændelse, saasom for et Dødsfald. Nordl. G. N. forynja. Jf. Foring, Fyterunar.*
foreldre, n. *Forældre, Fader og Moder.*
- Mest alm. i Fleertal; sjelden kollektivt, som „Foreldre mitt“, Drk. G. N. foreldri, om Stamsfædre eller Aner. — foreldre-laus, adj. fader- og moderløs.*
for-elta, v. a. (*er, e*), jage eller drive for stærkt. *Jæd. — Particip for-elt*: heftig forfulgt eller jaget; ogsaa: udmattet af Flugt. *Nedenæs.*
for-enfjeleg, f. *einfjeleg.*
for-eta (*seg*), v. *æde for meget.*
Forsfader, m. *Stammefader. Helt brugt i Fleertallet: Forsfæder (-fæd'r).*
Forsfall, n. 1) *Foringelse, Svækkelse. Roma i Forsfall. — 2) Forsfald, Hindring. Tilbeels i Formen: Forsfall, f. (egentl. n. pl.). G. N. forfall.*
forfallen, adj. 1) *forfalden, udløben; om Frist el. Termin. 2) brostfældig, falbsfærdig; om Huse. 3) henfalden til et uordentligt Levnet.*
Forsfang, n. *Fortræd, Fornærmelse, Indgreb i Ens Ret. Sv. försång.*
forfara, v. a. (*fer, foor*), 1) *gjennemfare, gennemsege. Dei forfara heile Stogen. Berg. Stift. 2) undersøge; ogsaa erfare, lære af Erfaring. 3) forfara seg: forløbe sig; tage feil. Hall. — forfarast, v. n. (ferst, forst), forfalde, tage Skade, ødelægges. G. N. fyrirfara: forderve.*
forfaren, adj. 1) *gjennemføgt. 2) erfaren, bevandret. 3) forfalden, forslibt. Tel.*
forfjamsa (*d*), adj. *forbløffet. Smaal.*
forfjasa (*seg*), v. *forhaste sig. Edm. og fl.*
forfjarla (*seg*), v. *forløbe sig, sætte sig i Forlegenhed. Nhl.*
forfjetrad, adj. *staaende som bunden eller lammet (f. fjetra); ganske forvirret, slagen af Overraskelse, Forundring eller Skrak. Søndenfjelds. 3 Sogn tilbeels forfjatra og forfjotra (o'); egentl. forfjetrad.*
forflamst, adj. *forvirret. Edm.*
forflogen (*o'*), adj. *forfløien; vilb, overgIVEN.*
[forfløgd], adj. *istandsat. „forfløgie“, v. sætte i Stand. Edm.*
Forsfall, f. f. *Forsfall.*
forfrøyst, adj. *forfrøssen; f. frøysa.*
forfurdad, adj. *forundret. „forfura“, Tel.*
forfylgja, v. a. (*er, de*), forfølge, jage.
forfølande, adj. *forførelig, frygtelig.*
forføelt, adj. *forførdet, forstræffet. (Af fæla). S. forførd.*
forførd, adj. *forførdet (= forføelt).* *Mest alm. forført. — forføerleg, adj. forføerdelig. Jf. Sv. forføerlig, af forføra, v. (stræffe), som vel kan henføres til „Faare“.*
forføra, v. a. (*er, de*), forføre, forlede.
forføtta, v. a. (*ar*), sætte ny Fod eller nyt Overlæder i Støvler. *Forføtte, n. et nyt Overlæder. (B. Stift). Forføtting, m. Støble som er „forføttad“. (Dtl.).*
Forsførsla, f. *ny Fod i Strømper. Hall.*
forgalen, adj. *rasende; hærst slem eller uordentlig; f. galen.*

Forgang, f. Fyrgang.

forgangast, v. n. (Bræs. forgjengst), for-gaae, ubelægges. Der so sterkt, at det tann aldri forgangast. B. Stift.

forgard, m. Forgaard. (Sjelden).

forgift, f. Gift (= Gitter). — **giftig**, adj. giftig.

forgiva, v. a. (giv, gav), give for meget; ogsaa: give fell, uddele fellagtigt.

forgjengd (oo), adj. hurtigt gaande. Hall. (Til for, adj.).

forgjera, v. a. forgjøre, forhøre. Hertil **forgjord**: forheret; besat.

forgjæve, n. (?), i Forbind. „til Forgjæves“: til ingen Nytte. Er vel kun en Efterbannelse af Dansk forgjæves, Tydsk vergebens.

forglost (oo), adj. = forstirb. Tel.

forgripa (seg), v. forgribe sig.

forgrunig (u'), adj. tankfuld, grublende. Hall.

forgylla, v. a. f. gylla.

forgyoma (gi), v. a. gjemme noget paa urette Sted (saa at man ikke selv finder det).

forhaga, v. a. (ar), fordærve, spille, gjøre unyttigt. „forhaagaa“, Tydal. G. N. forhaga, misbruge.

forhalda, v. a. (held, helbt), hindre, tilbageholde; holde for længe. Nogle St. ogsaa **forhalda seg**: opholde sig paa et Sted. (Mindre rigtigt). — **forhalden**: hindret, forholdt.

forhasta (seg), v. forhaste.

forhatig, adj. hadsk, hadesuld.

forhesta, v. a. (er, te), hindre, forsinke.

forherdig, adj. hverst hidsig eller dristig, som ikke ændser nogen Hindring. B. Stift.

forhita (l'), v. a. gjøre for hedt.

forhovad, adj. overdreven, umaadelig, alt for stor. Trondh. (Selbu).

forbugad (u'), adj. meget lysten, ivrig, hidsig efter noget.

forbureleg, adj. skammelig. Lof. Edm.

forbyggja (seg), v. vantrives (paa et fremmedt Sted), f. vanhyggja.

forbødd, adj. spottet, beleet.

forbøva, f. Fare; f. Faarhøva.

forbøyra (seg), v. forhøre sig, spørge forelsbig. — **forbøyr**, n. Forher (i en Rets-sag).

foring (oo), f. f. Forring og Fording.

foring (o'), m. Spøgelse, eller egentlig: Ehtsaand (Genius), som gaar forud for En eller varsler for hans Ankomst paa et Sted. Edm. (3 Folkesagn). Ogsaa kalbet **framfare**. Andre St. **Hug**, **Ham**, **Var-divle**; jf. Foreign. G. N. foringi, En som gaar forud.

fork, m. 1) Kjøp, Knippel, tyf Stav (omtr. som Lurf). Vald. Hall. Dgsaa i samme Betydning som Furf (s. d.). — 2) et raad-dent eller trættet Træ (= Fauff). Tel. 3f.

G. N. forkr, Baadshage; Eng. fork, Gaf-fel (som henføres til Lat. furca, Kløst). 3 Sverige fork: Kjøp, m. m.

forka, v. a. varfle, advare, formane. Ved Trondh. (Tydal). **Maafsee faarka**, see faara. 3 svenke Dial. farka: frygte; forka: advare.

forkasta, v. a. kaste fellagtigt.

Forkaup, n. Forkjøb. **Forkaupsvrett**, m. Fortrinsret til at kjøbe.

forkaupa (seg), v. kjøbe for dyrt.

forkava (seg), v. paatage sig for meget. — **forkavad**, adj. overlæsset, belæsset med Arbejder og Omforger; besværet af meget Overgang. B. Stift, Nordl. og fl.

forkjola, v. a. kjole for meget. **Forkjoling**, f. Sygdom af Forkjølelse.

forklumrad, adj. forstummet. S. klumsa.

forklædd, adj. 1) for meget klædt. 2) forklædt, i fremmed Dragt.

forkomast, v. n. (hemst, komst), komme bort, gaae tabt.

forkomen (o'), 1) bortkommen, tabt. 2) kommen i Knibe, forlegen, raadvild. B. Stift.

forkosta, adj. overvældende, alt for svær. Nedens. **Maafsee** af et Subst. **Forfost?**

forkrokt, adj. forvreden, for stærkt boiet eller krummet.

forkunn, adj. 1) begjærlig, lysten. „G va saa forkunn i dø“. Gbr. (3f. forviten). — 2) læfter, velsmagende, meget appetitlig. Gbr. **Dgsaa furkunn**, Drk. Jndb. (Sv. Dial. säcken, säktan). Egentlig skulde der ogsaa være et Subst. **Forkunn**, f. (Lyst); jf. G. N. forkunnar: særdeles, meget. —

Hertil: **Forkunnmat**, m. Lystemat, godt og sjelden Mad. Gbr. 3 Drk. **Furkunnmat**.

forkvissad, adj. forvirret, overrasket. Hall.

forkynna, v. a. forkynde; f. kynna.

forkøyra (kj), v. a. (er, de), brise for stærkt. **forkøyrd**, forkjørt; f. Er. om Heste.

forland, n. Strand hvor det er vanskelig at lande; en Havkyst uden Indløb eller Bugter. Nordl. og fl.

forlastad, adj. for tungt ladet; om Fartøi.

forlata, v. a. (læt, leet), 1) forlade, op-give, vige fra. 2) forlade, tilgive (En hans Fjell). 3 begge Betydn. G. N. **lyrir-låta**; Sv. **förlåta**. Hertil: **forlaten**, for-ladt. **Forlating**, f. Forladelse. (Nu sæd-vanlig **Forlatelse**, n.).

forlaupa (seg), v. forløbe sig.

forlegen (e'), adj. forliggeret, som har ligget for længe; f. Er. om Træ. Mest alm.

forlegjen, -leien. — **Dgsaa** brugt i den fremmede Betydn. **forlegen**, raadvild.

forleggja, v. a. (legg, lagde), lægge fell, paa urette Sted. Particyp **forlagd**.

forlegsa, adj. forsinket, længe opholdt; saa-som ved **Modvind**. Edm.

Forlende, n. 1) Flade ved Søen under et Fjeld (?). Senjen. G. N. **forlendi**. 2)

en aaben Havkyst (= Forland).
forlest, adj. 1) forlæsset; for tungt, om et Læs. 2) overlæsset, besværet med Om-sorg og Arbeide. B. Stift, Nbg. og fl.
forliden (l'), adj. forløben; for langt frem-freden; om Liden. (Mest alm. forlien, forleen). Der ingi Tid forlidi: det er endnu tids nok, det er ikke for seent.
forlik, n. Forlig; Overenskomst. — **forlikast**, v. forlige sig; komme overeens.
forlikte, adj. pl. forligte; ogs. enige om noget. Nye Ord.
forlisa, v. n. lide Skibbrud. Af Lydst.
forliten (oo), f. foderliten.
forljevleg, adj. overmaade behagelig. „for-juvle“, Dsteb. (Trykfl.).
forlor (o'), n. (pl., 1) Aftagt, Føderaad af en Gaard (= Folga, Livøyre). Hall. (med tydeligt „rl'"); Nbg. Nebenæs, Tel. Num. i Formen **follog**, ogsaa **follang**, og øverst i Tel. **foddog**. — 2) Underholdnings-Bidrag til fattige Folk (omtr. som Legd). Tel. — 3) et Fattiglem, Men-neske som bliver underholdt af Sognet (Communen). Tel. i Formen „**foddog**“. — Egentlig Forlag; G. N. forlag, Forførgelse, Underholdning. **follogsfolk**, n. ældre Folk som nyde Aftagt af en Gaard (s. Folgefolk). Tel. (Tinn), Num. 3 ældre Skrifter findes: „**follo**“, en Fosterson. (Wilsf. Sphdebergs B.). „**Folaage**“, Arvelod. (Strøm, Søndm. 1, 509).
forloga (o'), f. Skjæbne, Tilskikkelse (jf. Fyreloga). Tel. „**Follogo**“ (Landst. 472, 553). Egentl. Forlaga. G. N. forlög, n. pl.
forlov (o'), n. Tilladelse.
forlova (seg), love for meget. Dgsaa: binde ved et Løfte; trolove. Nye Brug.
form, f. Form; Mønster, især Model til at støbe eller presse i; f. Gr. Knappform, Ljosform, Østform. G. N. form, n. af Lat. forma, f.
forma, v. a. (ar), forme, danne.
formana, v. a. formane. (Nyt Ord).
formann, m. Formand (= Byremann) G. N. formadr.
forma, v. a. (r, dde), formaae, kunne, have Gaae til. Nye Ord.
formegtig, adj. meget stor og drøi. Nhl.
formeinfa, v. a. formene (= meinka).
formeir, adj. bedre, fortrinligere. Superl. **formest**: bedst, dueligst. Helg. Judh. Dsk. Dsteb. „Dæ all for-meste“: det allerbedste. (Dsk.). Sv. förmer.
formyndar, m. Formynder. (Af Lydstf.).
formyrkja, v. a. formørke (s. myrkja). **formyrkning**, f. Formørkelse. Østere „**formyrkjelse**“, n.
formysa (y'), f. Paaskud; Udflugt, Undskyldninger. Mest i Fleertal. Hard. Sogn, Sff. Paa Jølster: **fornjose**, pl. Duntelt Ord.
formødd, adj. besværet; udmattet.

Forn (oo), f. Gaver, Foræringer; især Madvarer at sende til En, som skal holde Gæstebud; Bryllupsmad. Efter Udtalen: **fodn** (oo), Hard. Voss; **Fon**, el. **Fone** (pl.), Nhl. Sogn; **Fonn**, **Funne**, pl. Sff. **Fønn**, **Fønner** (pl.), **Fonner**, Dstl. (Smaal. Soler, Rom. og flere). G. N. förn, f. Gave; Dffer. Jf. forna. — Ellers kaldet: **Føring**, **Sending**, **Veiningar**, **Reidingar**, **Nysta**.

forn (o'), adj. gammel, gammeldags. Forekommer i Tel. (Mo) i Forbindelsen: den **forne Tidi**, eller **forntidi**: Oldtiden. Dgsaa medbeelt fra Nysf. i Formen **fonn**, eller **fodn** (o'). G. N. forn; Ang. fyrrn; Sv. forn (forbne). Jf. fornast, Forne, Fyrne, Fynd. Ordet fortjener at komme til videre Brug.

forna (oo), v. n. (ar), bringe Gaver eller Gæstebudskost (Forn). „**fodna**“, Hardang. „**fona**“, Nhl. „**fonne**“, Smaal. G. N. fôrna, give, offre. — **forneforg**, f. Kurv med „**Førner**“. — **Forning**, f. Fremførelse af Gæstebudskost. Paa Dstl. „**Fønning**“, som ogsaa synes at betyde: Sammenfud efter Aftale. Saaledes „**Fønningsslag**“, n. Selskab som foranstalter et lidet Gæstebud med Sammenfud.

fornamd, bemærket; f. fornema.

fornast, hidfig, f. nast.

fornast (o'), v. n. (ast), frønnes, blive frøbelig af Alder; om Huse. Jød. (Lunde) i Formen **fornast** (s. forn). G. N. fyrrast.

forne (o'), m. (n.?), gammelt Græs, visnede Straa fra en foregaaende Sommer. Efter Udtalen: **fodne** (o'), Sogn; **fødne**, Vald. Hall. **Fonne**, Tel. (Ved Trondh. Fyenne). 3 Sverige forna, fôrna, f. (Nies 160). Jf. forn.

fornema (-nema), v. a. mærke, opdage, træffe paa, f. Gr. en Fiskestilm i Søen. Paa nogle Steder (Tel. Hall.) med stærk Bøining: **fornem**, **fornam**, **fornomet** (o'); men ellers almindeligt: **fornem**, **fornamde**, **fornamt**; hvortil ogsaa et sjældnere Infinitiv: **fornemja**. (Vald.). Nye Ordform; f. nema og nemja. — Hertil: **fornemsla**, f. Mærkelse, Dyd-gelse. Elgesaa: **forneming**, f. og „**fornemelse**“, n.

forneste, n. Fostehinde, tyndt Hylster som omgiver et Foster og som brister under Fødselen. Nff. Sff. Isl. fornisti (?), fornysti (Halvorsen).

forning (oo), f. forna, og Fording.

[**fornissa**, v. a. sætte Færnis paa. **fornissing**, f. Færnis, Glasfering. Lydstf. Firnis, firnisfen; Eng. varnish; Fr. vernisser, vernir, forklaret som „vitruire“ af Lat. vitrum (Glas). Diez, R. W. 1, 438.

fornjose, f. Formysa.

fornskap (oo), f. Fording.

forntid (o'), f. Oldtid, f. forn. Skulde

- ogfaa hedde Forneskja, f., hvortil der findes Spor i en Beretning fra Gbr. af 1755 (trykt i Budstikken 1824, S. 102), hvor der tales om „Kæmper, o: harniskede Mænd, hvilte de ældgamle Mænd nu omstunder kalde fordniske Mænd“. (G. N. forneskju menn).
- fornæm**, adj. fornem; fortrinlig. — **fornæmst**: vigtigst, betydeligst. Nhere Drb. Jf. næm.
- fornærma**, v. a. fornærme, forurette. (Nyt Drb).
- [fornøda**, adj. el. adv. fornøden. Trondh. Edm. og fl. En meget forvansket Form; jf. T. von nöthen; Sv. af nöden. See Naud, Torv, Trong.
- fornøgd**, adj. 1) fjed, overmattet, som har faaet mere end nok. Trondh. Edm. og fl. — 2) fornøjet. Nettere: nøgd.
- Foronn**, f. Foderonn.
- forpakta**, v. a. forpagte, leie, fæste.
- forpantad**, adj. tagen i Beslag, besat, ikke længere ledig. Edm.
- Forraad**, f. 1) Forraad, Forsyning (= Fyrraad). Sjelden. 2) daartligt Raad eller Anslag; en vanskelig, farlig Sag. Trondh.
- forraada**, v. a. (er, de), forlede, føre i Forlegenhed ved onde eller uheldige Raad; ogf. forraade. — **Forraadar**, m. En som giver uheldige Raad; ogf. en Forræder.
- forraadd**, adj. 1) forledet, forvildet. 2) forlegen, kommen i Knibe. Nordl.
- forrenna** (seg), v. forløbe sig.
- Forroff**, et Slags Fjst, f. Frust.
- Fors**, m. og forsa, v. f. Foss, foösa.
- forøgd**, adj. forud aftalt, eller accorderet; om Arbeidsløn. Arbeida paa forjagt (nogle St. paa forjagd): arbejde for en Betaling, som ikke regnes efter Tiden (Dagene), men kun for et vist forelagt Arbeide.
- forsaka**, v. a. negte, afslaae et Tilbud. B. Stift. (Aug. forsacan). Jf. saka.
- forsedd** (ee), adj. forsynet, forserget.
- forselja** (seg), v. sælge for billigt, eller til Tab.
- Forset**, n. 1) Forset, Beslutning. (Lidet brugl.). 2) see Forsete.
- forsetja**, v. a. (=set, sette), 1) forøde, spille, øbse bort; egentl. sætte paa urette Sted. Vald. Hall. Num. 2) sætte i Knibe, klemme, trænge haardt paa. Nere alm. 3) reflex. paatage sig for meget.
- forsett**, adj. om en Naad: for meget ladet (= forlastad); om et Sted: for tæt besat, for trangt; om en Stilling: flem, vanskelig. Der reint forsett: det er en rigtig flem Knibe.
- forstjaa**, v. a. (ser, saag), see feil, tage feil. Forstjaa kortet sitt: tage feil af sine Kort. Forstjaa seg: forsee sig, gjøre ilde.
- forstjaaleg**, adj. forfægtig, varfom. Tel. J. Harb. forstjaal, tildeels med Betydning: bly, undseelig. G. N. forsjäll og forsjälegr.
- forstapa**, v. a. vanskabe, gjøre ufjendelig.
- Forstæl** (el. Forstjel), see Skil.
- forstænen** (i'), adj. forløret, skadet af Lørke (Stin). Tel. og fl.
- forstøren** (o'), for meget beskaaren.
- Forstot** (o'), n. en Strimmel eller smal Rude i en Nger. Voss. Eff. Paa Edm. omtrent som „Foralengd“, o: en Leig til at pleie. (Til For, f.).
- forstøve** (seg): støve for stærkt, saa at det gjør ondt.
- Forstøft**, f. = Fyrestøft.
- forstøremd**, adj. forstøffet.
- forstøtla**, v. a. forøde, løse bort.
- Forstygge** (gi), n. et fyggefuldt Sted.
- forstølda**, v. a. (er, e), gjengjælde, vederlægge. Vest om en Erstatning, som gives efter Godtfindende uden nogen Aftale.
- forstølaa**, v. n. (stær, stø), forstølaa, hjælpe, blive nok. Nhere Drb.
- forstøten** (i'), adj. for meget slibt.
- forstømaa**, v. a. (r, dde), forstømaa, ringeagte. (Particip forstømaadd). G. N. fyrstøma. — Forstømaa seg: holde sig for ringe til noget, ikke vove sig frem. Helst med Negtelse. Han forstømaade seg intje: han afholdt sig ikke, han traadte nok saa dristigt frem. B. Stift.
- forstøttka** (seg): forstøttka sig. Nyt Drb.
- Forstøft**, f. f. Forstøft.
- forstøma**, v. a. forstømma, unblade. Gam-melt i Tel. (Landsf. 505). Ellers forstøma (er, de), som er mindre rigtigt, da Ordet har sin Rod i det gamle tydske sämen, o: dvæle, nøle. Hertil passer ogsaa Svensk forstomma.
- forstøva** (o'), v. a. (sov, sov), forstøve (sig); tabe ved for lang Søvn.
- forstøpana**, v. a. (ar), forstøpne, spænde for stærkt. Tel.
- forstøpela** (e), v. spille feilagtigt, forstøpille.
- forstøpilla**, f. spilla.
- forstøpyrja** (seg), v. forespørge sig (= spørja seg fyre); sjeldnere: forsee sig i at spørge.
- Forstød**, m. Forstød, ved en By.
- forstøden**, adj. som har staaet for længe; f. Er. om Græs og Korn. (Neutr. forstødet, oftest: forstøe'). Ogsaa Particip af forstøda.
- [Forstønd**, n. = Wit, Skyn.
- [forstønda**, v. a. (stend, stød), forstøaae, skjønne. Vest alm. „forstøaa“. Indført Drb.
- Forstøndar**, = Fyrestøndar.
- forstøvad**, adj. for tæt sammensat; om nye Trækar, hvori Staverne ikke have Rum til at udvide sig i Væctningen og derfor tildeels sprænges ud fra Bunden. Hall. og fl. Hedder paa Edm. forstøva (i'), og andre St. forvea el. forvidd (i').
- forstøvelt** (oo), f. foderstøvelt.
- forstøvird** (ii), adj. tabt i Betragtning af noget. Stønda forstøvird (el. forstøvird): blive længe staaende for at see (stirre) paa en Ting. Ellers: forstøvird (Tel.), forstøvird (Edm.).

- Forstova** (o'), f. Forstue, luffet Gang for- ved en Stue. 3 Rbg. **Forstoga** (o'). G. N. forstofa.
- forstrekka**, v. a. strække for stærkt.
- forstøffa**, v. a. (er, te), overraske, forbause, skræmme. Rbg. og fl. **forstøkt**: forvirret af Overraskelse, forbauset. **Forstøknad**, m. Overraskelse.
- forsumprad**, adj. bortfølet, forsømt, glemt. Sdm. 3f. Sumper.
- forsva**, n. og f. Forsvar; Beskyttelse.
- forsvara**, v. a. (ar), forsvare, værge for; tale til Ens Fordeel (= svare fyre).
- forsverja**, v. a. forsværge. **forsvoren** (o'), afsvoren.
- Forsyn**, f. 1) Omsorg, Omhu, Forsynlighed. Nordre Berg. G. N. forsja, forsjon (?). — 2) det guddommelige Forsyn (providentia). Østere Neutrum (som i Dansf); jf. Sv. försyn, f. — 3) Forsyning med Opholdsmidler, Føderaad (= Forlog). Hall. — Forekommer ogsaa i Betydningen: et usædvanligt Syn, et Vidunder. Busfr.
- forfyna**, v. a. (er, te), forfynne. Lidet brugt.
- forfynnd**, f. Fortømme paa et Fiskefjære, en finere Snor eller Traad imellem Lobbet og Angelen. B. Stift, Trondh. Nordl. Tilbeels udtalt forfynn, forfynn. (Maaskee af fynda, o: lade svømme). Andre St. kaldet Fortaum. 3f. Vad.
- forfynnda** (seg), v. forfynde sig.
- forfytta**, v. a. (er, te), forfærge, skaffe Op- hold; ogsaa skaffe Hjem eller Vofsted. B. Stift og fl. **forfytta**, m. en Forfærger.
- forfytte**, n. Forfærgelse. (Ejelden). **forfytelaus**, adj. forladt, uden Forfærgelse.
- forfæte**, n. Bænk ved den forreste Side af Bordet i en Stue. Meest alm. forfortet til **forføet**, **forføet**; i Nhl. ogsaa til **forft**. 3sl. forseti. 3f. Langstraff.
- forføla**, f. Skygge; skyggesuld Plads. Nordre Berg. og fl. (Af Sol). 3sl. forsæla. Afsæla er det, som er bortvendt fra Solen; **forføla** det som er beskyttet, f. Gr. af Træer.
- fort** (oo), adv. hurtigt, skyndsomt, med Hast; f. Gr. ganga fort, striva fort, lesa for fort, osv. (Sv. fort). Ved Trondh. **furt** (fuurt). Ordet slutter sig til det førnævnte Udg. for (oo) og har jaalebes ogsaa Formerne: forare, foraste (B. Stift og fl.), men paa Nsl. tilbeels: folare, folast (med thyt V), eller endog: fortare, fortast, ligesom i Sdm. De sidste Former synes enten at være fællagtig dannede eller ogsaa at hentyde til et gammelt „ford“. (3f. Aug. ford, Eng. forth, further, Tydsk fort, o: fremad). S. ogsaa forra, v. a. 3sl. fort henføres af Egilsson til Udg. forr (o: ivrig).
- forta** (oo), v. f. kynde, haste; f. forra.
- fortaka**, v. a. (-tel, tof), 1) overvælde, angribe voldsomt. Nsl. 2) anstrenge (sig
- for meget. Han fortet (=tæter) seg intje: han tager det mageligt.
- fortale**, m. Fortale. 3f. **fortolor** (o'), Fyretola.
- fortaum**, m. Fortømme paa Fiskefjære (= Forfynnd). „Fortom“, Nsl.
- fortaa**, n. Fortoug, Trottoir (paa Siden af en Gade). Lyder mest alm. som Fortog (o') og Fortau, men synes egentlig at høre sammen med G. N. ta (o: Bei) og saaledes at være et gammelt For-taa. Mere herom under Taag.
- forteken** (ff), angreben, overvældet.
- fortekka**, f. Tagtkjæg, nederste Deel af et Tag (Ufs). Vald.
- fortelja**, v. a. (-tel, talde), fortælle, berette. Sv. förtälja. Partic. fortald (Neutr. fortalt). **forteljande**, adj. påsende at fortælle. **fortelning**, m. Fortælling. **forteller** ogsaa **fortelning**, f. **fortelning**, f. og **fortel** n.
- fortena** (ee), v. a. (ar), fortjene. **fortenesta**, f. Fortjeneste. Myere Drd.
- fortenkja**, v. a. (er, te), tænke ondt om, fortænke. (Myere Drd).
- fortenkt**, adj. tankesfuld, fordybet i Tanker; ogsaa: raadvil, forvirret; saa forundret at man ikke veed hvad man skal tænke. Trondh. og fl.
- fortina** (i'), v. fortinne. Ved Trondh. „fortinaana“.
- fortjona** (-fjona), v. a. (ar), forðærve, gjøre Skade paa. Sogn og fl.
- fortog** (o'), n. f. Fortaa.
- fortolor** (o'), pl. Raad, Formaninger. Tel. See Fyretola.
- fortrengja**, v. a. (er, de), trænge for stærkt paa. **fortrengsla**, f. Fortrængsel.
- fortrjota**, v. n. (-trjt, traut), fortryde, synes ikke om noget. Myere Drd, afvigende fra trjota. (3f. T. verdriezen, Holl. verdrieten). Hertil: **fortrot** (o'), n. Fortrydelse; ogs. Misundelse. 3f. og fl. **fortrotten** (o'), fortrydelig, misfornøjet.
- fortrolla**, v. a. forherre.
- fortrøyta**, v. a. (er, te), overanstrenge, drive for stærkt, el. for længe.
- fortulla**, v. a. (ar), forvirre, forville. **fortullad**: forvirret, fortumlet.
- forturfa**, v. a. tørre for stærkt.
- fortvila**, v. n. fortvivle. 3f. orvonast.
- fortyna**, v. a. ødelægge (= fortjona).
- fortøygja**, v. a. (er, de), strække for stærkt.
- forundrig**, adj. meget forundret. Hall. Andre St. **forundra**(d); paa Sdm. „forandra“.
- for-utan**, præp. uden, foruden. (3f. G. N. fyrir utan: udenfor). Ufvis. forutten, for-utta, og (i Hard.): forata, som ogsaa betyder: udenad.
- forvaksen**, adj. forvoren, alt for stor.
- forvakt**, adj. forvaget, udmattet af lang Vaagen. Trondh. og fl.

forvand, adj. forvænnet. Afstilt herfra er: for vand, o: alt for kræsen.

forvant, n. Værende, Hensigt. Sdm. (Forvæntning et fremmedt Ord).

forvar (oo), f. Foderverd.

forvara, v. a. (er, de), forvare, gjemme. Myere Ord.

forvaaga (seg), v. vove for meget. **forvaagad**: forvoven, dumdriftig. **forvaageleg**, adj. meget vovelig.

forveder (Forveer), n. et stort Uveir, en meget stærk Storm. B. Stift.

forvella, v. a. (er, de), halvogee, tillave ved et lindt Dpfog. Nordl. Sdm. Tel. Participle: **forvæld** (også forvælt). **forvelling**, f. foreløbig Behandling af Kjøbmand ved en lind Dpfogning.

forvenda, v. a. (er, de), forvende, forvænste; gjøre usjendelig. **forvend**, part. fordreiet, forvænket. **forvending**, f. Forvænning, daarlig Forandring.

forvidad (i'), adj. f. forstaaet.

forvilja, v. a. ville En ilde. Den som ein annan forvil, han sjølv forgjengst, o: den som vil forurette andre, han taber selv. Berg. Stift.

forvillia, v. a. (er, te), forvilde. 3 Tel. forvilde, også forvildre. — **forvillt**: forvildet; ogsaa: yderst lyst, hidsig efter noget. Han er reint forvilt etter det.

forvinna, v. erhverve; f. vinna.

forvita (it), v. a. (ar), laste, bebreide, forfaste En noget. „Han forvita me' fyre dø". Sdm. (Nordbalden). G. N. vita, straffe; Ang. vitan.

forviten (i'), adj. videlysten; nysgjerrig. Meist brugt i Berg. Stift. G. N. forvittum. Ofte ogsaa om en utidig Nysgjerrighed, ligesom Sv. forviten. Dunkelt i Udtrykket „ei Forvita-Reis", o: en Reise som man foretager blot af Nysgjerrighed. Sdm.

forvitna (i'), f. Videlyst; Nysgjerrighed. G. N. forvitni, f. Hedder ogsaa Forvitenskap, m.

forvitnast (i'), v. n. søge at faae vide noget; være nysgjerrig. Sdm. og fl. G. N. forvitna.

forvitneleg, adj. som vækker Nysgjerrighed; spændende, interessant. (Lidet brugt).

forvoren (o'). adj. meget slem, fortrædelig, ret som forheret. B. Stift.

forvønen, adj. fordringsfuld, som venter for meget. Tel. Num. (Til vøna, af Von).

forvøast, v. undsee sig, være bly, frygtfom. Hall. Vel egentl. forvøast, f. eva.

forvøven, adj. 1) tvivlsraadig, ubestemt. Gard. (3f. eva: tvivle). 2) bly, forlegen af Undseelse. Tel. og fl. 3f. vanøven.

forvøvt, f. Formiddag, første Halvdeel af Dagen. „Forøvt", Nordl. — **Ufvigende**: Forsøft (Forsøft'a), den første Stund, da Kærne ere ude paa Grøsnings. Indh.

(Snaasen). 3 Øster. kaldet Morgonbeita. Modsat Kveldsøft (= Langbeita).

fos (oo), adj. utæt, svampagtig, porøs. Sogn og fl. ogsaa i Nordl. (Holl. voos). Hedder også fosfen. (3f. posen, hosen, roven). Hertill fosfa, v.

foska (o'), v. n. (ar), drive, ryge af Storm; om Seen. Nordl. (Maaskee til Foså).

fosna (oo), v. n. blive porøs (fos).

Foss, m. 1) Fos, Vandfald, brat nedstyrtende Vandstrøm. Dgsaa i en ældre Form: Fors, Nordl. G. N. fors; Sv. fors. —

2) Vandhvirvel, Top af skummende Bølger. Baaten gjekk, so det stod Fossen fyre honom (o: saa at Bølgerne skummede for Stavnens).

fosfa, v. n. (ar), strømme, sprudle eller skumme som en Fos. 3 Nordl. forfa. (Sv. forfa). Med Omlyd: ssysfa, Sæt. Tel. G. N. fyrsa.

Fossegrim, m. Vandvætte, Flod-Genius. Tel.

Fossekall, m. Strømstar (Fugl), Cinclus aquaticus. Dgs. kaldet Elvarkall, Straumhest, Tussefugl.

Fossekar, m. en Lømmedriver. Abg.

Fosfestup (uu), n. Bjergløst hvori en Vandstrøm styrter ned.

Fossehogg, n. en mindre Fos; Affats eller Brydning i en Vandstrøm. Tel.

Fossing, f. Strømning, Sprudlen.

fosfutt, adj. fuld af Føsser eller stærke Strømninger.

Fosta, f. see Faasta.

[Fostaste (oo), n. stor Lønde. Holl. fustagte. **foste** med, og **foste** i, f. faast.

Foster (Fostr, oo), n. 1) Fodring, Vinterfodring (= Fober). Ellveels i B. Stift; f. Gr. Kufoster (= Kufober), Smalefoster.

G. N. köstr. — 2) Dpfostning, Dpdragelse. (Østere Fostning). — 3) Foster, Afledning; især om ufødt Foster (Fotus, Embryo).

Fosterbarn, n. Pleiebarn. Særskilt: Fosterdatter, f. Pleiebatter. Fosterfader, m.

Pleiesøn. Dgsaa Fostergut, om et Drengebarn, og Fostergjenta, el. Fostervæfja (Trondh.), om en Pige, som opfores hos Fremmede. (3 Stedet for Foster høres oftest „Foste", eller endog „Fost").

Fosterbroder, m. Mand, som En har været opforet sammen med. Lidet brugt.

Fosterforeldre, n. Pleieforeldre. Særskilt: Fosterfader, m. og Fostermoder, f.

fostra (oo), v. a. fostre, pleie, opdrage. G. N. köstra. Dgsaa: fodre, fæste Vinterfoder. Participle fostrad, f. Gr. i harbfostrad.

Fostra, f. Pleiemoder. Sjelden, uden i Barnsfostra (f. d.).

Fostring, f. Dpfostning; ogsaa Fodring.

Fot (oo), m. (Fl. Føter), 1) Fod, Ganglem, Been (omfattende Laar, Læg og Fodblad). G. N. kötr. Flertal udtalet Føter, Føte, Føt; i Tel. Føtar (G. N. kötr). —

2) Fodblad, Lab; Fodens nederste Deel

Ff. Kam, Lom, Labb, Gov, Klauv. — 3) **Stotte**, hvorpaa noget staar; f. Gr. Bordfot, Stolfoot, Grytefoot. Som Langbemaal (om $\frac{1}{2}$ Allen) er Ordet her kun lidet brugeligt. — Roma paa Fot: komme til at gaae. Roma paa Føterne: komme op af sit Leie, af Sengen. Vera paa Fotom: være oppe. Det fell der aa Føter: det kommer derhen og ikke videre, det bliver samlet og forødet paa samme Sted (om Gods og Midler). Edm. Det ser Føter til at ganga paa: det forsvinder hastigt. Til Fots: tilføds. (Nyere Form). Kata til Fotanne: løbe, skynde sig; ogs. flygte. **B.** Stift. (Genitiv i Fleertal).

Fot (o'), pl. og f. see **Fat**, **Stofot**, **Asfot**, **Rjofot**, **Rhyfot**.

Fota (o'), f. lidet Kar, Spand, Mælkebøtte. **Kollfota**, Vos; **Føtu**, **Enaasen**; **Futu** (el. **Futtu**), **Sparbu**. **G. N.** kata (fötur). **fota** (oo), v. a. (ar), 1) sætte Fødder paa (f. Gr. en Stol), forshyne med Fod. 2) referivt: faae Fodfæste. Der sit 3s, at ein tamn ikke fota jeg.

fortad, adj. forshynet med Fod (Fødder). Han er godt fotad, o: han har gode Fødder; ogsaa: han staar sikkert. Drk. og fl. **Ff.** fött.

fortad (o'), fladt, beakket (= fatad). Tel.

Fot-ast, m. Kande med Fødder.

Fortenk, m. Lværstok i Grunden af Baaser eller Spiltoug. Rom.

Fortunad, m. Fotstot, Strømper og Sko, el. Støvler. I Nordl. Fothyre.

Forturd (u'), m. Fodstifte, Maade at bevæge Fødderne paa. Nest alm. „Fotebur“ (u'). **G. N.** fötaburdur. Hedder ogs. Fotlag, n. og Fotferd („Fotesar“, Tel.).

Fotfar, n. Fodspor.

fotfast, adj. som staar sikkert. Tel.

Fotferd, f. f. Fotburd.

Fotfeste, n. Fodfæste.

fotfim (i'), adj. raste til at gaae. Tel.

Fotfjøl, f. Fodblad (Fark). Drk.

Fotfolk, n. Fodfolk, Infanterie.

Fotfrost, n. Frost paa Fødderne.

Forgangar, m. Fodgjænger.

fothard, adj. stærk til at gaae. Obr.

Fothyre, n. f. Fotbunad.

fortviden, adj. uvillig til at gaae. „fortvien“, Smaal.

Fotlag, n. = Fotburd, Fotferd.

Fotlaug, f. Fodvaskning.

fortlaus, adj. fødles, uden Fod.

formein, n. Skabe i Fødderne.

formod, adj. træ, mat i Fødderne. Østerd. og flere.

forrom, n. Rum for Fødderne.

fotfaar, adj. = saarfett.

fotfid, adj. som rækker ned til Foden.

Fotfior (o'), f. Skammel; Trin at stige op paa. Nhl. **G. N.** fötskör.

Fotflag, n. Skridt, taktmæssig Gang. Halda

fotflag: holde Skridt, gaae i samme Takt, f. Gr. om marscherende Soldater.

Fotspenne, n. Fodbræt; den nederste Ende af en Seng.

Fotspor (o'), n. Fodspor.

Fotstad, m. Standpunkt, Sted hvorpaa man staar; ogsaa Fodfæste.

Fotstøda, f. Stavrum i en Baad; Rummet imellem Stavnen og det nærmeste Lværbaand (Rna) i Baaden. „Fotstoa“, Nordl. Trondh. Usvig. **Fotstane**, Romsb.

Fostove (o'), Edm. Andre St. kalder Kong (Raang), som nærmest betegner Lværbaandet i Bunden.

Fot-tak, n. Fodfæste. Tel.

fortlaus (o'), adj. løv, tungnemmet. Jæd. **forveit**, adj. svag i Fødderne.

[Fragt (el. **Frakt**), f. **Fragt**, **Førsel**. Indført Ord; Holl. vracht, Eng. freight.

frak, dygtig; f. **frakk**.

[Frakk, m. **Frak**, **Rjortel**. (Fr. froc: Hætte).

frakk, adj. dygtig, som er i god Stand (= gild, hæv). Helst med en Regtelse. Han er ikke frakk: ikke synderlig god, ikke just af bedste Slags. Trondh. Nordl. og fl. Nogle

St. frak. I Obr. **flakk**. I lignende Betydning bruges ellers: frag, Nhl. fræk (= fræk), Sogn, Schl. og spræk, Jæd. —

Ev. Dial. frakk, frak (Rieg 162); i danske Dial. frag. **G. N.** frakkr: tapper (?). **Ff.** fræk og frøken.

Fraknor, pl.-s. **Frefna**.

[Fraktur (m.), kantet Skrift, Haandskrift som ligner trykte Bogstaver. I **B.** Stift „Fraktor“, pl. (opfattet som Fraktord);

hertil „fraktora“, v. skrive med saabanne Bogstaver. (Af Lat. fractura, Brydning).

fram (udt. frammi), adv. 1) frem, fremad, til Fodsiden, til et forud beliggende Sted. **G. N.** fram; **Ev.** fram. **Ff.** fremre, fremst.

— 2) frem i Tiden, til en senere Tid. Fram paa Dagen. Fram paa Høsten. **Ff.** ut.

— 3) til Ende, til et bestemt Formaal, til Fuldførelse. Roma fram. Hava fram. Faa sin Vilje fram. — 4) til Synne, ud af et Skjul eller lukket Rum. Det hjem vel eingong fram. **Ff.** sleppa fram: slippe hen til en fri eller aaben Plads. — 5) ind i Landet, længere bort fra Søen. Fram i Dalen: længere ind i Dalen. *Nest brugt i Berg. Stift. (I Lvardalene ved Fjordene kan

„fram“ paa den ene Side af Fjorden betyde „øst“, og paa den anden Side „vest“).

Afsvigende Brug i Trysil (Østerd.) hvor „fram“ betegner Retningen imod de nedensfor liggende Bygder (navnl. Elverum). —

I nogle Forbindelser er fram det samme som framme (f. d.), f. Gr. fram med

Stammen, o: fremme, forud ved Stavnen. Blandt andre Afsvigelser mærkes: Roma fram i Garden: komme ind, gjøre et Besøg. Obr. Setja fram Baaten: sætte Baaden paa Land. (Underledes i **G. N.**). — Fram og

upp: fremad i opstigende Retning. Fram og ned: fremad i nedstigende Retning. (Egent-

lig: kraat ned over en Bjerghside, i Retningen fra Søen). Fram aa Gruve, f. Gruva. Fram aa Hovde, f. Hovud. Fram aa Name, f. Nam. — 3 Sammenfætning med et Particli faar Ordet sædvanlig en stærk Betsning, saafom: fram-boren (o'), =dregen, =slutt, =førd, =halden, =lagd, =leidd, =fend, =suudd, =teken.

framan, adv. 1) fra Forsiden, forfra. Vinden stend framan av, o: blæser imod. (Nordl.). Efter Udtalen: framman (Hard. og fl.), framma, mest alm. — 2) inden fra Landet, fra et Dalsfjærg (f. fram, 5). 3) Nordre Berg. ofte brugt som Præpos. f. Er. „framma Dal'a“, o: fra den øvre Deel af Dalen. — 3) for til (= framan til). „Hesten æ skodd framma“ (o: paa Føfødberne). Drk. G. N. framan. — Hertil: framansfyre (y'), 1) foran, paa Forsiden. (framman-fø, Hard. Vosø). 2) i Forveien, i Tiden forud. — framan igjennem Verdi: fra gammel Tid, igjennem de forløbne Tider. (frammagjonaa Ver'a, Edm.). — framan paa: paa Forsiden, foran. (framman uppaa, Hard.). — framan-til: 1) fra den forreste Ende, forfra. 2) for til, i den forreste Deel. (Mest alm. frammatil; i Hard. framman-te). 3) Betydning forfra siges ogsaa: framan etter (framman-ette).

framand, adj. fremmed, ukjendt; indkommen udenfra, ikke hjemmehørende paa Stedet (eller i Landet). 3 B. Stift sædvanlig: frammande (men i Neutr. frammandt); ellers: fremmende, fremmind, Tel. og flere. fremmund, Gudbr. frammund, Indh. Helg. — Sv. frammande. Jsl. framandi (efter Halborson). Ung. fremede; Ght. framadi; Goth. framapis. — Hertil: framandsfolk, n. Fremmede; Besøgere, Gjæster. framandmaal, n. et fremmedt Sprog. (Fremmindmaal, Tel.). framandnamm, n. Navn (Personsnavn) som ikke er nedarvet, ikke tilhører Landet. framandsed, m. fremmed Stift. framandskap, m. fremmed Bestaaffenhed. framandstand, n. en ny Stand, fornem Stand. Tel. (Fremmindstand, Landst. 751). framandvara, f. udenlandske Varer.

frammarleg, adj. som er langt fremme, langt henne paa Forsiden. „frammaleg“, B. Stift.

frammarlege, adv. langt fremme, i den forreste Ende. Forfortet: frammale', B. Stift; f. Er. „han stod nofo' frammale“. G. N. frammarla (Jagrf. 23).

fram-aar, f. Aare til det forreste Rum i en Vaad.

fram-aat, præp. 1) frem til. 2) henimod, henved, næsten (= fram-mot).

frambering (e'), f. Fremberelse.

frambedjodng, f. Frembydelse; Tilbydelse.

frambløka (o'), f. Etstød eller Flig paa Forsiden. „Frambløku“, Hall.

Frambrugda, f. ophøiet Kant paa Forsiden, f. Er. paa en Sadel. Hall. og fl.

Frambud, f. forreste Rum i en Sæterhytte (= Utsel). Hall. Modsat Njølkebud.

Framburd (u'), m. 1) Frembaren, Fremsettelse f. Er. af Mad. 2) Fremførelse af et Grinde. Sædv. „Frambur“. G. N. framburdr, Foredrag. Framburdskona (o'), f. Kvinde som fremsetter Maden, i et Gjestebud. B. Stift.

framburdsam, adj. dygtig til at fremføre et Grinde: ff. framberleg.

frambyrdad (y'), adj. tungt belæsset foran, el. paa Forsiden. „frambløla“, Hall.

framværleg, adj. 1) dygtig til at tale for sig, at fremføre et Grinde. Hall. 2) aabenhjertig, fritalende. Tel.

frambyrgd, adj. fremadbrøiet.

Framdeide, f. den forreste Deel.

Fram-ende, m. forreste Ende.

fram-etter, adv. fremad, længere frem. Det lid frametter: Tiden skrider. Sædv. „fram ette“; ff. framtil.

Framsar, n. omtr. som Framferd.

Framsare, m. Forgjænger; forudgaaende Vætte eller Genius (= Foring). „Framsar“, Edm. 3 Indh. Framsarre, m. om en fremfusende, nævils Person.

framsaren, adj. forløben, forbigangen. Framsarne Tider. Der fo Verdi framfari: det er saa Verdens Gang; det har sædvanlig gaaet saa.

Framserd (=fær), f. 1) Fremreise; modfat Heimserd. (Lidet brugl.). 2) Fremgangsmaade, Afserd; Opsørjel. 3) Fremgang, Held til at udrette noget; ogs. Virksomhed, Driftighed. Dsil. Der ittje notor framserd med honom: det gaar smaat med ham, han driver ikke rigtig paa. (Sv. framfård).

Framsfordung, m. en af de forreste Fjerdinger i en Hud eller Krop.

Framslog (o'), n. det tyngste og bedste Korn (som nemlig falder længst frem i Raftningen), = Veggfall. Romsk.

Framslutning, f. Fremstytning.

Framstot, m. (Fl. =foter), Forfod, Forbeen. Sv. framstot. Dgaa i Spøg om En som altid vil gaae forud eller være først.

framsfus (uu), adj. dristig, modig, ivrig for at komme frem. Sogn. Søndre Berg. og flere. Jsl. framfuss. Tildeels ogsaa: fremfusende, altfor dristig. (Sv. framfus). 3 Smaal. framfusen: uforsigtig i at tale.

Framsufung, m. dristig Person.

fram-fyre (y'), præp. 1) frem forbi; f. Er. Vaaten hjem framfyre Solmen. 2) lige for, tæt forud, nær ved. (Gentl. framme fyre). 3) fremfor, over, hellere end. Framfyre alt anaat.

framsfødd, adj. fremfødt, fostret over Vinteren; om Kvæg.

Framsføre, n. Fremførelse. (Sjelden). Framføresmann: Talsmand, Forebringer af en Sag. Num.

Framførla, f. Fremførel.

Framgang, m. 1) Fremgang, Bevægelse fremad. G. N. framgangr. 2) Forfremmelse, Held, Lykke. — **Framgangsfolk**, n. Folk som staae sig godt, el. gaae fremad i Velstand.

framgjengd, adj. 1) dristig til at gaae frem, ikke undseelig eller tilbageholden. B. Stift. Paa Sdm. **framgjengst**. (G. N. framgjengr: som gaar frem). — 2) gunstig for en fortsat Fremgang. Der er framgjengt: der er Leilighed til at komme frem, at gaae videre. Ogsaa om Leilighed til at vedblive i længere Tid, saaledes især om den Omstændighed, at Kreaturene kunne gaae ude og søge Foder til langt ud paa Høsten. Dstl.

Framgonga (o'), f. = Framgang.

framgrytt, adv. Iudende, høiet for over. Han gieng so framgrytt (hy). Sdm. **Vistnok** for framgrytt; f. gruv, gruva.

Framhald, n. Vedbliven, videre Fremgang (af: halba fram).

framhall, adj. hældende fremad.

fram-havd, adj. fremført, frembragt.

Framhjelp, f. Fremme, Besorbring.

Framholva, f. forreste Halvdeel.

Frambug (u'), m. Fremadstræben, Mod, Lyft til at komme videre.

frambugad, adj. modig, villig til at gaae frem.

Framhus, n. Stuebygning; i Modsætning til Udhufene. Smaal.

framhøg, adj. høi i den forreste Ende.

fram-i, præp. 1) frem i, hen i. (Med Affus.).

Eg vil ikke leggja meg fram i det: jeg vil ikke indvikle mig i den Sag. Sjaa fram-i: see forud! (S. Seilads). — 2) fremme i (med Dativ), henne i, eller omtr. som „oppe i det“. Han heve voret fram-i di: han har været i Færd med det; han har forsøgt det. Eg vardt fram-i: jeg fik prøve noget, jeg fik en smaa Dyst. So var strengt fram-i: hun havde en haard Barselseng Meest brugt. i Trondh. Stift.

fram-israa, adv. overmaade, usædvanlig; f. G. eit framisraa godt Aar. Nbg. Tel. Hall. Sdm. og fl. Ogsaa som adj. udmærket, hyperlig; f. G. ein framisraa Mann. Paa samme Maade bruges: utifraa (Nhl. og flere), og ovenhyer (Voss).

Framkarr, m. forreste Tværside paa en Slæde eller Vogn. S. Karr.

Framkast, n. Noget som er fremkastet.

Framkeip (kj), m. forreste Mæretold.

framkjøm, adj. 1) fremkommelig, som kan beseeres. Dstl. Der er ikke framkjømt: ikke Leilighed til at komme frem. — 2) som har Fremgang. Der er ikke framkjømt med honom: Arbeidet gaar ikke rigtig for ham. Zed. og fl. — 3) om Personer: dygtig, dristig, flink. Tel. og fl. Dste i Formen: **framkjømd**.

Framkjømd, f. 1) Fremgang, Fremkomst. 2) Dygtighed, Duelighed. Tel. (G. N. framkjømd).

Framkoma (o'), f. 1) Fremkomst; Ankomst. 2) Leilighed til at komme frem. Dstl. og flere. 3) Fremskridt, Forfremmelse. Nhl. og flere.

fram-komen (o'), adj. 1) fremkommen, ankommen til sit Bestemmelsessted. 2) kommen til Syne, aabenbaret; ogsaa opfyldt, om en Forventning. 3) opvoren, ude af Barnealderen. 4) forløst, nedkommen. So er framkomi: forløst med et Barn.

Framkøyr (kj), m. Fremdrivelse.

Framlag, n. Fremlæg; især et Lag Korn, som neblægges i Løen til Tærkning. Nordre Trondh. I Dstl. Framlag. Ellers Berja, Lag, Ref.

fram-lagd, adj. fremlagt, forelagt.

Framlafs, n. forreste Deel af et stort Læs. Sv. framlafs.

Framlast, m. Last i Forrummet i Fartoi.

framlaupen, adj. dristig, fremfusende; ogsaa: næsviis. Sogn, og fl.

Framlaan, n. Fremlaan. (Sjelden).

framleg, adj. drægtig. Tel. Jf. fremmeleg.

Framleid, f. = Framveg.

framleides, adv. længere frem, i Retningen fremad. Hall. og fl. (-leies). Sjældnere: frem i Tiden, fremdeles. G. N. framleidis.

framlenges (gj), adv. forover, til Forsiden. Dstl. Trondh. og fl. Modsat ballenges.

framlengst, adv. foreest, længst fremme (= fremst). Tel.

fram-liden (i'), adj. fremstreden, om Tid. Der so langt framtidet. (fram lee').

Framlut (u'), m. forreste Deel.

framluten (uu), adj. Iudende, fremadshøiet. Trondh. Andre St. framlutt, vel ogsaa framlut. G. N. framlutr.

framma, **frammafyre**, ic. f. framan.

frammalege, f. frammalege.

framme, adv. 1) fremme, paa Forsiden, i den forreste Deel. G. N. frammi; Svensk framme. 2) fremme, paa Bestemmelsesstedet; altsaa: fremkommen, overkommen. Ogsaa: tilstede, forhaanden. Han er allstaa framme. 3) inde i Landet, oppe i et Dalstrøg, see fram. — I Forbindelse med nogle Præpositioner bruges Formen „fram“ i Stedet for framme; saaledes: framfyre, frami, frammed (el. ved), frammaa, framunder, framhyer.

fram-med, præp. 1) fremad langs med, el. forbi. 2) fremme ved, oppe ved (f. med).

frammynt, adj. som har fremstaaende Mund. (Søl. frammynt). Berg. Hall.

framnasad, adj. som har meget fremstaaende Næse. (Sjældnere).

frampaa, præp. frem (el. fremme) paa. Setja frampaa: støbe paa et Skjær.

Framrom, n. Forrum, forreste Rum i en Baad.

Framryfste, n. Forstyffe i Klæder. Hall. og fl.
framron, adj. om Vind, som kommer fra Forsiden, eller falder i Vinkelen imellem Eiden og Forstavnen. Det var framront: det var en knap Sidesvind, næsten Nodvind. Nff. Nordl.
Framsæl, m. Sæl paa Forsiden, Overværelse til Gaden. Bergen og fl.
Framsægl, n. Forseil.
Framsægn, f. Framsigelse; Udsagn.
Framsætning, f. Fremsettelse.
framsætt, adj. 1) tung forud, tungt ladet i den forreste Ende; om Vaad eller Fartsøi. — 2) framsæt, frembaaren. Det sidste frastiller sig ved stærkere Betonning paa „fram“.
framsid, adj. sidere foran end bagtil.
Framsida, f. Forside; Façade. Paa Framsida: foran.
Framsigt (i'), n. langsom Fremskriden.
Framsigla, f. Rum forved Masten.
Framskaap, n. forreste Skjød paa Seil.
Framskaap, n. Stab paa Sidesvæggen.
Framsleid (i Plov), f. Skeib, f.
Framslet, n. Fremskydning, Fremstød, hurtig Fremgang. Tel. og fl.
Framslet (u'), m. Forenden, eller det forreste Stavnrum i en Vaad.
Framslog, n. Forøgelse, Tilvært; en god Hjælp eller Bistyrkelse. I Nordl. Framslaatt, m. Forslag, Drøielse, noget som kan „slaa fram“.
Framslog, m. Yngling, Dreng som ikke endnu er fuldvoren. Dstl. Noget lignende er Framstyving (Smaal.) og tildeels Framstovling.
Framslogja, f. Plige som er næsten fuldvoren. Tel. Smaal. og fl.
fram-sloppen, adj. som har sluppet frem, naaet sit Maal, bestaaet sin Prøve; saaledes: konfirmeret, examineret, o. s. v.
Framstamm, m. Forstavn.
Framstemna, f. Retning; Tendents.
Framstig (i'), n. Fremskridt.
Framstova (o'), f. Stue paa Forsiden, eller imod Gaden. Bergen og fl.
Framstudning (u'), f. Understøttelse, Hjælp, Lettelse. Oftere Framstyding; ogsaa: Framstydnad (y'). Sogn og fl.
Framstyffe (ff), n. Forstyffe i Klæder.
Framstyving, m. f. Framsleng.
Framstøvt, m. Fremstød, Paastryndelse.
Framsyn, f. et Blik fremad; Tanke om Fremtiden; Forsigtighed.
Framsynning, f. Fremvisning, Forevisning, Forestilling.
framsynt, adj. forudseende, forsigtig, klog; ogsaa fremsynet, som spaar eller seer noget tilkommende. Sjældnere i Formen framsyn. (Walder's). G. N. framsynn.
Framsøte, n. Forsøde, forreste Søde, f. Gr. i en Vogn.
framsøtjen, adj. fremtrængende; djerv, driftig.

framt, adv. i Forbindelsen: so framt, o: saafremt, saa vidt som. G. N. framt. Afvigende herfra er: øvre framt, o: i den øvre el. høiere Deel af Landstabet. Modsat nedre framt. Gbr. (Gausdal).
Framtak, n. 1) noget som bliver fremtaget, benyttet, citeret. 2) Fremgang, Forfremmelse (= Fr. mtsø). Dgsaa: Driftighed, Nod til at foretage sig noget.
framtalende, adj. aabenhjertig, som siger sin Mening ligefrem.
Framtanke, m. omtr. = Fyretanke.
framtent, adj. fremadskuende, som betænker Følgerne af et Foretagende.
framtent, adj. med fremstaaende Lænder.
Framtid, f. Fremtid, Eftertid.
framtill, adv. fremad, videre frem.
Framtog (o'), n. Førstetoug i Forstavnen paa Vaad eller Fartsøi.
Framtonn, f. (Bl.-tenner), Fortand, Skjæretand. G. N. framtönn.
Framtregnsla, f. Fremtrængelse.
framtung, adj. tung i den forreste Ende.
Framtøse (ff), n. Fremgang, heldig Udvikling, tiltagende Dygtighed; nemlig hos unge Menneſter. Der eit stort Framtøse i honom: han gjør store Fremskridt, bliver mere og mere dygtig. Sdm. og fl. Andre St. Framtak. (Af Udtrykket: taka seg fram).
fram-um, præp. forbi; længere frem for. Han gjæll framum ofs.
fram-under, præp. frem (el. fremme) under noget. I Indb. „fram pund“.
fram-vækſen, adj. fuldt udviklet, fuldvoren.
Framveg, m. Fremvei, Udreise fra Hjemmet. Modsat Heimveg.
framveges (gj), adv. omtr. som framleides. Hall.
Framvækſtring m. Yngling, som er næsten fuldvoren. Dstl. Sogn og fl. Ellers Framsleng, Framstyving.
framvis (ii), adj. forudseende.
Framvøkſter, m. Fremvært, Udvikling.
Framvyrtter, f. Frumvyrtter.
fram-øvgd, adj. med fremstaaende Dine.
Frans (paa Heste), f. Frans.
fransk, adj. fransk, hjemmehørende i „Frankrike“. (Dste ubtalt Frankerik, egentlig Frankrike). I Sammensætning sædvanlig: frans; saaledes: Fransmann (lige som i Svensk). Hertil ogsaa „Fransos“ (oo), m. et Navn paa den veneriske Sygdom (= Uretne-Sykja), efter Lybſt Franzosen.
frasa, v. n. 1) sprage (= brasa). Tel. 2) sprudle, f. frøsa.
frasa, f. Grimaser, underlige Gebærder; ogsaa Løier, Spøg. B. Stift. L. Frage.
frata, v. n. (ar), 1) fuitre, sprage. Soler. 2) fjerte. Tel. Sæt. G. N. frata.
Fraud (Frau), f. 1) Stum, Fraude. Efter, Nys. Nfl. Sogn, Hall. Vald. Gbr. Andre St. Froda (Fro) og Frøde. Isl.

- fraud. Sv. fradga (i Dial. fra'a, fraud; Nies 163). Tyggja fraud: stumme i Munden. (Hall.). — 2) Fedme, Fredighed, Sastrigdom. Jndh. Jf. fraudig, Fraudgran, Fraudtella, hvori Formen dog maa-see er usikker, da der ogsaa findes et frø, adj. som falder nær sammen med frjo (o: frugtbar). I svenske Dial. frau, fråa (Nies 168). — 3) Gjødsel, Møg (= Lad). Irondh. Stift (meget brugl.) ogs. i Nordl. — Af beslegtede Ord mærkes frøyda, v. Frøyda, f. og frøyden, adj.
- Fraud** (?), m. en Frø, Frost (rana). Soler i Formen **Frau** og **Fraug** (jf. Saug for Saud, raug for raud). Sv. Dial. fraud, frod. Jf. G. N. frauda föotr (N. L. 1, 362. 372).
- franda**, v. stumme, f. frøyda.
- Fraud-asf** (Frau-asf), m. fjært-Afsetræ. Hard. (Modsat Beinaff).
- franden**, adj. Fjær; f. frøyden.
- Fraud-eng**, f. gjødslet og meget græsrig Eng. „Fraueng“, Ndm. Drk. og fl.
- fraudref**, adj. om Jord, som behøver megen Gjødsel (= tadref). „fraufræ“, Drk.
- Fraudgran**, f. Gran med løs og fjær Ved; især om unge Træer. **Fraugran**, Østerd. (Gubdal), **Frogran**, Trysil; derimod **Frøygran**, Helg. I Inbherred: Frau-tella. (3 Sverige: freugran. Nies 168). Jf. Frøybjørk.
- Fraudhatt**, m. Top eller Hob af Skum. Hall. og fl. Mogle St. Frøhatt.
- Fraudhøy**, n. Hø af gjødslet Eng. Drk.
- fraudig**, adj. frodig, sastrig; om Væxter; ogsaa: fed, kjedrig, trivelig; om Dyr. Jndh. (Sparbu) med tydeligt „d“. I Gbr. **frauen** (?). Jf. Sv. frodig; i Dial. frau-dug, frou, frog.
- Fraudtella**, f. see Fraudgran.
- Fraug**, f. Fraudeng.
- fraus**, f. frøjsa.
- fraa**, præp. (med Dativ), 1) fra, bort fra, hen til et Punkt udenfor. G. N. frá. (Jf. Sv. från; Eng. from, fro). Ofte sammensat med „i“: ifraa. (Sv. ifrån). — 2) fra (en vis Tid), efter, siden. Fraa første Dagen. Fraa di at han kom til Verdi. — 3) af, fra et vist Dphav. Derifraa tom det. Segja fraa: fortælle om; ogsaa: sige til, gjøre opmærksom paa noget. — Eg vilde gjerna saa det fraa meg, o: blive færdig. dermed. Gjera fraa seg: gjøre sig færdig. Det er fraa seg gjort: det er færdigt, sluttet; ogsaa: det er forbi, til Ende. (B. Stift og fl.). Han er ittje fraa seg fallen: ikke forsagt, ikke uden Mod. Han var reint fraa seg: reent gal, fra Forstanden.
- fraa'a**, v. f. froda.
- Fraabyte**, n. Fraafillelse, Udskiftning, hvorved En faar sin egen Deel frafållt. Gjera Fraabyte, er især at skifte med Børn eller Arvinger, saa at man kun beholder en vis
- Deel af Godset. Ejj. og fl. — fraa-bytt, adj. frafållt. Eg heve mitt fraabytt: jeg er udenfor den Sag.
- Fraadrag**, n. Fradrag, Udbrug. — fraadregen (gj), adj. fradragen, fraregnet.
- Fraafall**, n. 1) Frafald, Affald. 2) Afgang, Død. G. N. fráfall. — fraa-fallen: frafalden; ogs. afgaaen ved Døden.
- Fraafållning**, f. Fraafållning.
- fraagaa**, f. frega.
- Fraagang**, m. Fragang; Savn, Tab, Skade. Et Fraagangsaar: et uheldigt Aar, da man liden store Tab.
- Fraabald**, n. Afhold. — fraabalden, adj. som holder sig fra noget, ikke tager Deel deri.
- fraa-bavd**, adj. frafållt, affondret.
- fraafjenna**, v. frafjende. (Mære Ord).
- fraa-fomen** (o'), adj. frakommen, frafållt.
- fraa-lagd**, adj. lagt til Side, fralagt.
- Fraalandsvind**, m. Fralandsvind.
- Fraamerke** (ff), n. særskilt Mærke; noget vist afstikkende.
- Fraafegn**, f. Beretning, Melding; oftere: Fortælling, Historie, Sagn (om noget som har hændt for længe siden eller langt borte). G. N. frásögn. Detta verd ei Fraafegn: dette vil blive omtalt i lange Tider.
- Fraasida**, f. den fravenbte Side.
- Fraasig** (f), n. Vortstrømning.
- Fraafållnad**, m. Fraafållelse. — fraa-fåll: frafållt.
- Fraastand**, n. Afstand, Fraastand.
- Fraastig** (f), n. et Skridt til Side.
- Fraastøyt**, m. Fraastød; Vortstødelse.
- Fraataf**, n. en frafållt el. fratagen Deel. — fraatafen (ff), adj. fratagen; undtagen.
- fraa-tald**, adj. fravaadet; f. telja.
- fraa-vand**, adj. fravannet; afvant.
- fraaverande**, adj. fraværende. Fraavære, n. Fraværelse. (Ejeld.). G. N. frávera, f.
- fre**, n. (Frø), f. Frø.
- frearlaus**, f. fredlaus.
- Fred** (el. Frid), m. Fred, Ro; Sikkerhed; ogsaa en Fredslutning. Mest alm. udt.
- Fre**, ellers **Fri** (f), Sogn, Frid (f), Sdm. Fred'e, Nff. G. N. fridr; Sv. fred og frid. I Sammenfættning tilveels Fredar (Frea), f. fredlaus. Et Fredar hus. Ein Fredar Mann. Et Fredar Stund. — Et i Fred! Galt i Fred! (Hilsning til Folk som man træffer paa en Vej). Ver i Fred! eller: Haldt Fred: vær rolig, hold op. Jf. Ufred.
- freda**, v. a. (ar), frede, værges for Ufred. (Liden brugl.). G. N. frida. Ogjaa: bringe til No. **freda seg**: staae sig til No. Hall.
- Fredag** (ee), m. Fredag, sjette Ugedag. Mogle St. **Frødag**, især søndensjelds. G. N. frjådag; Ang. frigedag; Mht. vrietdag. Egentlig: Friggjar-dag, efter Gudinden Frigg.
- Fredgjerd**, f. Fredslutning. (Ejeld.).
- fredlaus**, adj. fredløs, udsat for Dverfald;

fordum omtr. som „utlæg“. Dgsaa i For-
med fredarlaus, frearlaus (Landsf. 592,
690).

fredleg, adj. fredelig, fredsom. Nogle St.
frideleg (i), freeleg.

fredlysa, v. a. (er, te), fredlyse, værne om
en Giendom ved at forbyde Uvedkommen-
des Afgang dertil.

fredsam, adj. fredsfømmelig, fredelig.

Fredspille, n. Marsag til Riv og Strid.

Fredstemna, f. Møde til Fredslutning.

fredt, adj. n. fredeligt, trygt for Dverfsald.
(G. N. fritt). Øftere: ufredt.

frega (e'), v. n. (ar), spørge, fritte; især
spørge note og slittigt efter noget. Ufølg.
fraagaa, Indh. og fl. ogsaa fraaga,
Mhl. Hall. Skulde egentlig have stærk
Bøining: freg, fraag, fregget. (Jf. fræg,
og frægd, adj.). I G. N. hedder det:
fregna (fregn, frá, fregit), ligt Ang. freg-
nan, Goth. fraihnan. Jf. ogsaa Svenst
fråga, L. fragen.

Fregar, m. en slittig Spørger.

Freging, f. Spørgen, Udførelsen.

fregsam, adj. slittigt til at spørge.

freista, v. a. (ar), 1) prøve, forsøge, give
sig i Færd med noget for at see hvor det
vil gaae. Ikke ganske alm. Nogle Steder
frefte, Østerd. Øbr. G. N. freista; Sv.
fresta. — 2) anstrenge, angribe, tage haardt
paa; f. Gr. om et tungt Arbejde. Nys.
Sæt. — 3) friste, sætte paa Prøve; til-
skynde til noget ondt. Mere alm. (G. N.
freista).

freistande, adj. 1) værd at forsøge. Der
altri freistande: det nytter ikke. — 2) fri-
stende, forlokkende.

Freistar, m. en Frister.

freisten, adj. som forsøger meget.

freistefam, adj. 1) tilbøjelig til at gjøre
Forsøg (= freisten). 2) anstregende, an-
gribende, tung; om Bevægelse og Arbejde.
Nys. Østest „frestefam“.

Freisting, f. 1) Forsøg, Prøve. 2) Fristelse
(til noget ondt). I sidste Betydning ofte
„Frestelse“, n. (Jf. G. N. freistni).

Freistnad, m. Forsøg, især paa et Arbejde;
Øjra ein Freistnad. B. Stift.

fræk (e'), adj. 1) graadig, begjærlig, som be-
høver meget. Mest i Sammenfætn. som:
matfæk, juvlfæk, romfæk, tadfæk, fraud-
fæk. G. N. frekr, graadig. I Indh. fræk,
om Kniv eller Bor, som er for tynd i
Eggen og derfor trænger for dybt ind i
Træet. (Jf. ogsaa: frøken). — 2) færy,
stærk; om Lugt eller Smag. Østerd. (fræk).
Dgsaa: stram, hårdt, om Madvarer. Tel.
Hall. Indh. (G. N. frekr, haard). — 3)
frisk, livlig. „Ein fræk Hamlet“: en blom-
strende Ansigtssjæle. Helg. — 4) virksom,
driftig, rask. Gulbalen. (Støber sammen
med: frøken, fræk, frøfleg). Dgsaa: dyg-
tig, fortrinlig, god (omtrent som frakk).

Sogn. Sbl. — 5) vralende, stortalende.
Jndergen. Nærmer sig til det tydske fræk
(ublu), hvortil Sv. fræk og D. fræk ogf.
støtter sig. — I nogle af disse Betydning-
er findes kun Formen fræk (fræk'e); men
alligevel synes de alle at høre sammen,
tildeels med en Tilnærmelse til frakk, fræk
og fræg.

frækast (e'), v. n. blive stærkere. Sogn (?).

frækleite, m. Graadighed. Tel.

frækna, f. el. fræknot, pl. fregner, Smaa-
pletter i Huden. Østl. (?). Ufølg. fræk-
nor, fræknaa, pl. Indh. fræknaar (u'),
frækna, Nordl. Ndm. Ellers: frøflek,
Sogn; flukr, n. Sdm. — Jæl. frøkna.
Sv. fräkne, m.

fræknot, adj. fregnet, plettet paa Huden.
Østl. Ellers: fræknaatt, Indh. fræk-
naatt, Helg. Østl. Ndm.; ogf. frøflek'e,
Sogn; flukr'e, Sdm. frukter, Østerd.
G. N. fræknottr.

frels, adj. 1) fri, uhindret. Sjelden; j. ufrels.
(G. N. frjals). — 2) gavmild, rundhaan-
det. Voss. Du maa ikke vera for frels med det:
ikke øbde for meget dermed.

frelsa, v. a. (er, te), 1) befrie, frigjøre.
(Nogle St. med Bøiningen: ar). G. N.
frelsa. 2) frelse, redde fra Ulykke. Parti-
cip: frelst.

frelsa, f. Frelse, Redning.

frelsat, m. Frelser, Befrier.

frelse, n. Frihed, fuld Ret til Brug og Be-
nyttelse. Nordl. (sjelden), f. Frelsebrev,
Grundfrelse. G. N. frelsi.

frelsebrev, n. Skøde, Dokument for Dver-
dragelse af en Giendom. Sdm.

frelsfengen (gj), adj. erhvervet med fuld
Ret, eller til fri Raadighed. Mhl.

fremda, v. a. (ar), forfremme, bringe fremad.
Sdm. og fl. — fremda seg, og frem-
dast, v. n. forfremme, gjøre gode Frem-
skridt; f. Gr. om Børn.

Fremde, m. Fremgang, Udvikling; Forad-
ling. Der stor Fremde i den Guten: den Dreng
gjør store Fremskridt, giver store Forhaab-
ninger. Nordre Berg. (G. N. fremd, f.
Forfremmelse).

fremdeleg, adj. som gjør gode Fremskridt,
viser en heldig Udvikling.

fremja, v. a. fremme, forfremme. Tel. (Mo).
Skulde egentlig have Formerne: frem,
framde, framt, ligesom G. N. fremja, men
synes at være lidet brugt. Ligejaa: frem-
jast, v. n. lykkes, have Fremgang. Jf.
fremda.

fremma, v. a. (er, de), fremme, hjælpe frem.
(= fremja, fremda). Mere Afledning af
fram.

fremmeleg, adj. frugtfuld, som gaar
med Barn. Nordl. Østl. Nys. Sogn, Mhl.
Hall. Bald. og fl. (Maaskee rettere frem-
leg). Ellers: barnad (børnutt), um hen-
der, vekkleg, halda(b); diger, tjuff; eller

finere udtrykt: so farande, so vori, og fl.
3 Tel. framleg: drøgtlig.

fremmende, f. framand.

fremme, adj. som er længere fremme, forud.

Wed Trondh. udtalt fræmm'er (fremr').
Paa Sdm. i en afvigende Form: fremde,
især i Stedsnavne. G. N. fremri.

fremst, adv. forrest, længst fremme. Standa
fremst: staae i Spidsen. Fyrst og fremst: først
og fornemmelig. G. N. fremst.

fremst, adj. 1) forrest; f. Gr. paa fremste Ven-
ten; i fremste Rabi, o. s. v. Han var baade fremst
og iulaste: baade den forreste og den ivrigste
(eller egentl. snedigste). B. Stift. — 2)
længst fremstreden. Han var i fremste Volkter:
han var da næsten fuldvoren. (Jf. frum-
vassen). — 3) længst bortliggende fra Søen
(f. fram). Saaledes i Stedsnavne, f. Gr.
Fremstegarden, Fremstedalen, o. s. v.

Frænde, m. Frænde, Slægtning i en Side-
linie, især Søskendebarn, Fætter. B. Stift,
Nordl. og fl. G. N. frændi, Slægtning;
Sv. frände, Svoger. (Jf. Eng. friend,
Ang. freond; Goth. frijonds, en Ven, af
frijon, at elske).

frændelaus, adj. uden Slægtninger.

Frændskap, m. Slægtskab.

Frænka, f. kvindelig Frænde; især Cousine,
Fætterfæ. G. N. frændkona, senere frænka.

Frest, m. Frist, Genstand. Lidet brugl. og
mest i Formen Frist (ligesom i Dansk og
Tysk). G. N. frest, n.

fresta, v. n. opsætte noget, nøle. (Lidet brugl.).
G. N. fresta. Om en anden Betydn. f.
freista.

frestaale (fleste), f. fleire.

Fret (e), m. et Vindpust (?). „Ein Regn-
fret“: en liden kort Regnbyge. Jf. Styr-
fret (Stjurfret'e), om en tungfærdig, stiv-
rygget Person. Tel. (Winje). G. N. fret, r,
Fjert.

fretta (ee), v. a. (er, e), 1) fritte, spørge,
udspørge En om noget (frega). Nyl. Fæd.
og fl. G. N. frétta. — 2) høre, faae at
vide, faae Tidende om noget; især lang-
vejs fra. B. Stift, Trondh. Nordl. Me
hava frett, at dei ero paa Heimvegen. Me frette
det fyrst i Gaar. — frettast, v. n. blive be-
kjendt (= spyraast).

Frætting, f. Fråtten, Spørgen.

Frættnad, m. Tidende, Efterretning; især
langvejs fra. Hedder ogs. Frætning.

frættisam (og frettesam), adj. flittig til at
spørge og fritte efter Nyheder. Hedder
Ogs. fretten. G. N. frétinn.

fri, adj. 1) fri, ubunden, uafhængig; ogsaa:
befriet, fritagen for noget. Vera fri Mann.
Ganga paa fri Fot. Hava fria Hender. (Ang.
freo, Ght. fri, Goth. frei's). — 2) blot-
tet, lens, reen for noget (= aub, snaud);
saaledes ogsaa: uskyldig, sagløs. Eg er reint
fri fyre det Slaget, o: ganske blottet for den
Ting. Det var han fri fyre: det fik han nok

intet af. Det var ikke fritt: det manglede ikke
ganske. Lata seg fri: friskende sig selv. Eg
tot honom fri: jeg ansaae ham for uskyldig.

— 3) sikker, trygg. (Heril flodfri, eldfri,
skotfri og fl.). Ganga fri: være sikker paa
sin Overlegenhed. Han gjeng fri: han bær
Prisen for alle, er ikke overgaaet, ikke over-
vunden. (Landst. 727. 740. 763). Jf. Fri-
far. — 4) ledig, fri for Arbeide; om Tid.
Ein fri Dag; ei fri Stund. — 5) ubindret, til-
gjængelig; frit tilladt. Fri Tilgang. Fritt
Fiske o. s. v. — 6) frit tilskaaet, uden sær-
sigt Betaling. Fri Kost. Fritt Hus. — 7
Stedet for „fri“ har G. N. frjals, frjals
(f. frels), som synes at være en Sammen-
sætning. Jf. Ang. freols, og Goth. frei-
hals, o: Frihed.

fria, v. a. (ar), 1) befrie, frelse; gjøre fri.
(Particip friad, tildeels fridd). — 2)
forbære, værge. Han friar seg vel: han vær-
ger sig nok. — 3) spare, lade beroe. Det
blæs so mytet, det friar Storen, o: faa meget
at man udgaaer at roe.

fria, v. n. (ar), frie, beile. (Mere alm. end
bidla). Mogle St. med afvigende Bøining:
frit, fridd. G. N. frija (el. frja, efter
Egilsson); jf. Goth. frijon, elske.

Friar, m. en Friar, Bøiler. — Friargang,
m. Friarbesøg. Friarskap, m. Friarie.
Saaledes ogsaa: Friarbrø, n. Friar-
dagar, pl. Friartankar, pl. og fl.

Fribrø, n. Privilegium; Licence.

frið, adj. deilig, vakker, smuk. Nordre Berg.
(frið'e, Nyl. Sdm.), Tel. (Landst. 4, 8, 9,
14, 117); ogsaa i Ndm. og Nordl., men
lidet brugt, da det her udtales „fri“ og
altsaa falder sammen med et andet Ord.
G. N. frið. Jf. fritleitt, og usfrið.

Frið (f), m. see Fred.

Friðð (ii), f. Vakkerhed, Skønhed. Sdm.
meget brugelligt f. Gr. „Dæ ikke stor'e
Friðð'a 'ti di“ (der er ikke meget vakker
i det). „Ein fær ikke sjaa ette Friðð'inne“.

friðkast, v. n. see bedre ud, blive bedre
(vakkere); komme sig. Sdm. (friffast).

Friðleike, m. Vakkerhed (= Friðð). „Fri-
leike“, Tel. Sdm. (sjelden).

friðleitt, adj. vakker at see til, takkelig.
„friðleitt“, Ndm.

friðna, v. n. blive smukkere, see bedre ud
(= friffast). Sdm.

Friðon, m. f. Friffap.

Friðskap, m. Skønhed (= Friðð).

Friðda, f. f. Frilla.

friðhendt, adj. behændig, kunstfærdig, som
gjør vakker Arbeide. Ejj. Andre Steder
netthendt, knapphendt. (Maafsee friðhendt).

friðugad (u'), adj. frimodig, uforsagt, ube-
lymret. Nyl. Nyl.

Friing, f. Friarie (= Friarskap).

Fri-Far, m. Mester, En som ingen kan tap-
pes med eller overvinde. Tel. Hall. ic.

frikkjenna, v. a. frikkende. Ofteft i For-

men fri-kjend: erklæret for uskyldig.
frikraft, f. frikraft.
Frikunst, m. hemmelig Kunst, som man ikke meddeler til Andre, uden kun ved særdeles Gunst; f. Gr. om Taffenspiilerskunster.
Frilla, f. Frille, Concubine. Egentl. Fridla. (G. N. fridla, frilla). Frillebarn, n. uægte Barn. Frillelivnad, m. Concubinat. — 3 gamle Biser findes ogs. Frigla el. Frigda (Landst. 207) og Frigdeviv, n. (Landst. 251).
frimodig, adj. omtr. f. frihugad.
friraadig, adj. selvstændig, ubunden. Rbg.
fri-sagd, adj. erklæret for fri.
frist, adj. 1) frist, reen, usfordærvet, f. Gr. om Lust, Bædse, Frugt, o. f. v. — 2) sund, karst, fri for Sygdom. — 3) livlig, syrig, rast; ogsaa: kraftig, stærk, skarpt. Jf. ferst. Nogle Steder frest; mest alm. **friist**. (3 Neutr. udtalt frist, nogle St. frist).

frikla, v. a. (ar), forfriske, opfriske. Dgsaa v. n. blive stærkere, f. Gr. om Vind. — **frikraft**, v. n. blive friskere; komme sig.
frikraft, m. Frihed. Sjældnere: Fridom, m. Dstet i en fremmed Form: Friheit, f. **friske** (fj), m. Forfriskelse; Styrkelse. Dstere: **frisk**, m. og „**friskelse**“, n.
frikken, adj. sund, f. friskleg.
frikstjot, m. fri Befordring, Skyds uden Udgift. Dstere **friskjys**.
frikstleg, adj. 1) sund, reen, behagelig. Rkf. og fl. 2) karst, som har god Helbred. 3) Rkl. friskjen.
friksteike, m. Friskhed, Styrke.
frikstning, f. Forfriskelse; Helbredelse.
frikst, adv. livligt, rastt; ogs. stærkt, dygtigt. Udtalt „frist“, nogle St. „frist“.
frisma (f), f. 1) Hovenhed, stærk Dpfsulmen, især i Koenes Dver ved Tilstrømning af Mælk. Hall. (Jf. Stalme). — 2) et Slags Byld eller Svulst, som angriber Benet, f. Gr. i en Finger. Sogn, Nj. Ellers i en anden Form: **flisme**, Edm., **flisma**, Trondh. (Nogle St. kaldet **Alvstot**). Sv. Dial. **fresma** og **flisma**: Blegne, Byld (Rieq 164).
frisma (f), v. n. svulme, hovne i Dveret, om Koen. Hall.
frist, adv. og **frista**, f. **frist**.
fristad, m. **fristed**, f. **frist**.
fri-tesen (fj), adj. fritagen; staaet.
fritid, f. Tid da man er fri for Arbeide. Saaledes ogsaa: **fridag**, m. **fristund**, f. **fristime**, m.
fritraavar, m. en udmærket Traver (hest). Smaal.
frit, adv. 1) frit, uden Tvang. 2) sikkert, uden Frygt. 3) gratis, uden Betaling.
frivel, f. **frivelse**.
friviljug, adj. frivillig, utvungen.
frjo, n. **frø**; f. **frø**.
frjo, frugtbar; f. **frø** og **frø**.

frjosa (frjosa), v. n. (frys, fraus, froset, o'), at fryse. Inf. **frjosa**, **frjosa** (Søndre Berg.). **frjose**, **frjose** (Tel. Gbr.), **frjose** (o'), **frøse**, (Hall. Vald. Edm. og fl.), ellers **frjosa**, **frjose**. G. N. **frjosa**. Imperf. **fl. fruso** (u'), Hall. Vald. — **Betydn.** 1) fryse, stivne af Kulde, belægges med Is; om Vand, Bædse, Jord ic. 2) tage Skade af Frost, f. Gr. om Korn og Frugt. 3) fornemme Frost, lide af Kulde; om Dyr og Menneker. — **Frjosa atter**: tilfryse, om et Vand. **Frjosa fast**: blive tilfæstet ved Frysnit. **Frjosa inne**: omringes af fast Is, om Fartst. **Frjosa junder**: strække af Frost. — **Afledninger**: **frosen**, **frøse**, **frost**, **frøsa**.
frjosing, f. **frysen**; **frost**.
frø, n. f. **frø**. — **frø**, f. f. **frøda**.
frød, adj. flog, vilis. Ndm. (Suredal), sjelden. Ellers i gamle Biser (Landst. 73). G. N. **frødr**; Goth. **frōps**.
frøda (o'), f. 1) **frøade**, **stum**. 3 Hall. **frøe**, **frø**. Baa Edm. **frøde**. G. N. **frøda**. (Jf. **frøud**). — 2) **Dst** af suur Mælk. **frøe** (o'), **Dst**er. 3) **Gbr.** og **Dst**. **frøe** (oo), om den tyndere **Dst** som stiller sig fra Wallen, efterat den første **Dst** (Kjusa) er aflaget.
frøda (o'), v. n. (ar), **frøade**; f. **frøda**.
frøgnutt (o'), adj. smaaplettet. Hall. Jf. **frøknutt** og **brøknutt**.
frøkla (o'), v. n. **frøe**, **frøade**; f. **frøda**. om Dyr. Hedder ogsaa **frøkla**, og **frikla**, som falder nær sammen med **flitra**. Hall.
frongla (aa), v. a. **frjere**, el. **bryde** i **Styker**. **frongl** (frangel), f. en Stump, et afbrudt Stykke. Hall. Jf. **flingra**.
frøe (o'), m. **frost**, **islag**, **især** i **Jorden**. „**frøasa**“, **Rommerige**.
frosen (o'), part. **frosen**, f. **frjosa**. Dgsaa: **plaget** eller **lidende** af **frost**.
frøst, m. 1, en **frø** (Krybbyr), rana. **Dst**. **Dst**. **Indh.** **Nordl.** **Usvig.** **frøst**, **Berg**. **Stift**; **frøst**, el. **frjost**, **Vald**. G. N. **froskr**; **Ang.** **frosce**. L. **frosch**. **Et** **sjældnere** **Ord** er **frøud** (frøud). **Andre** **Navne** ere: **frøst** (Mandal, Jæd.), **lapp** (Edm. Ndm.), **lapp** (Tel. Hall.), **hopp** (Mand.). Jf. **frø**.
frøst, m. 2, **Brust** og **Rjød** i **Hoverne** paa en **hest**. **Toten** og fl. Jf. **kvist**.
frøst, m. 3, **frøste**, **Mundsvie**; en **Børne-** **sygdom**. **Nordl.**
frøstegot (o'), n. **frøernes** **leg** (Lg). **Har-** **deland**. 3 Hall. **lappesfrøst**, f.
frøsa, m. en **Han-** **Kat** (mofat **Køysa**). **Edm.** **Ndm.** **Usvig.** **frøsa**. **Indh.** **Mand.** **Nordl.** G. N. **fress**. Sv. Dial. **fres**, **fräs** (Rieq 164). **Det** **gamle** **fres** var ogsaa et **Navn** paa **Hjernen**; jf. **Jellfrøsa**.
frost, n. 1) **frost**, **Kuldegrad** hvorved **Van-** **det** **fryser**, eller **korn** og **frugt** **kan** **tage** **Skade**. G. N. **frost**, n. — 2) **Fornem-** **melse** af **Kulde**. **frost** i **skoppen**. — 3) **Syg-**

- dom, især Udskæt, som ansees foraarfaget af Frost.
- frostall**, adj. 1) Kuldstjær, om for Kulde. B. Stift, Hall. Smaal. og fl. 3 Tel. frostaal. — 2) f. frostinæm.
- frostbøyg**, m. en kuldstjær Person. Obr. frostfri, adj. sikker for Frost.
- frostgova** (o'), f. f. Froststrøf.
- frosthard**, adj. om Sted eller Landskab, hvor Kulden kan blive meget stærk.
- frostherdsla**, f. Forstærkelse i Kulden; det Tilfælde at der for en kort Tid bliver fhyet Luft, men derefter klart Veir med stærkere Kulde. B. Stift.
- frosthætt**, adj. udsat for Frost (f. frostinæm). Telem. 3 Ndm. frosthætte; paa Helg. frostette, f. hætt.
- frosting**, m. Indbygger af Frosten (ved Trondhjem).
- frostkjend**, adj. f. frostinæm.
- Frostland**, n. Landskab, som er udsat for Frost paa Afgrøden. Hertil frostlende, adj. f. frostinæm.
- frostmaal**, n. og **frostmaat**, n. Kuldegrad hvori Vandet fryser; Frysepunkt.
- frostnat**, f. en Nat med Frost; Høstnat da Korn el. Frugt faar Skade af Frost.
- frostnavar**, m. om et udeligt Værktøj, som kun tjener til at arbejde sig varm med. Sdm. og fl. (Rigt Jæl. frostatöl).
- frostinæm**, adj. om en Gaard eller Egn, som er udsat for tidlig Frost om Høsten, eller hvor Kornet lettelig fryser paa Ageren. Berg. og Trondh. — Ellers: frostlendt (Valb. Toten), frosthætt (f. ovenfor), frostjent (Helg.), frostalt (Obr.).
- froststrøf**, m. Damp eller Taage, som opstiger fra Vandet i stærk Kulde. Ogsaa kaldet **frostgova** (o'); ved Trondhjem **frostguva** (u'), el. **frostgubb**, f.
- frostveder** (-veer), n. Frostveir.
- Fru**, f. Frue; Dame. Dstere **Frua**; afvig. **Fruve**, Tel. (Mo. og fl.), **Fruge**, Tel. Obr. G. N. frū; Sv. fru. — Vaar **Fru**, f. vaar. Jf. Jomfru.
- fru**, v. a. tirre, opvæge; f. frya.
- fruknor**, f. Frukna. **fruknutt**, f. freknutt. [Frukost, m. Frostost. (Af Nedertydsk). Jf. Morgonverb.
- frukt**, f. Frugt. (Af Lat. fructus). **fruktast**, v. n. bære Frugt; lykkes. **fruktlaus**, adj. frugtesløs; ufrugtbar. **fruktrik**, adj. meget frugtbar. **fruktsam**, adj. frugtbar, forbeelagtig. (Lidet brugl.).
- frum** (u'), adj. fortrinlig, hyperlig; dygtig. Hall. Helt i Formerne: frumare og frumaste. „Han va frumaste Guten“. „De va de frumaste“: det bedste, det fornemste. Ellers lidet brugl. Jf. Ang. from: tapper; Øht. frum: nyttig, dygtig; hvoraf Lybsk fremm, med forandret Betydning. — Lidt afvigende herfra er „frum“ i frumvaksen og Frumvyrter, hvor det (ligesom G. N.
- frum) svarer til Goth. fruma, o: den første (Lat. primus). Jf. frums.
- fruma** (u'), v. n. (ar), nytte, gavne; ogsaa: vinde, have Fordeel. Han frumar ittje tort av det. Tel. (Tinn).
- Frume** (u'), m. Nytte, Gavn. „Til Frumme“: til Gavn. Tel. Hall. Paa Sdm. „make Frumme“: friste Lykken, vente at gjøre en Fangst. 3 Hall. „maka Frum aa Skae“: vove noget, forsøge til Binding eller Tab.
- frums** (adj.), første, el. førstesødte. 3 Forblindelsen: **Frums Unge**, o: første Foster. Hall. Valb. Sogn. Hard. Saaledes ogs. **Frums Kalv**: første Kalv af en Ko. (Mogle St. Frumsekaly). **Frums Syl** (y'): en Hoppes første Føl. Ligesaa: **Frums Ukse**, og **Frums Hest**. 3 Nordland ved en besynderlig Forverling „Frums Hest“ med samme Betydning. Jf. G. N. frumburd: Førstefødsel.
- Frumsa**, f. en Ko, som har faaet sin første Kalv. Tel. Sæt. 3 Mandal ogsaa om en gold Ko (?).
- frumsunge**, m. f. frums.
- frumvaksen**, adj. netop fuldvoren, kommen til Slutningen af sin Dvært. Valb. Hall. G. N. frumvaxta.
- frumvekstring**, m. Dugling, som er omtrent fuldvoren. Hall.
- frumvokster**, m. Slutningen af Dværten. Han er i frumvokstren, o: omtrent fuldvoren. Valb. Tel.
- frumvyrter**, n. den første Bædste, som flyder af Maltet i Brygningen; den kraftigste Deel af Murtten. Hall. Andre St. Framvyrter, Tel. (Tinn), Brandvyrter, Hardanger.
- Frums**, n. og **Frumsor**, f. pl. Fryndser. (Sv. frans; L. Franse, af Fr. franço). Jf. Faks. — **frunsa**, v. a. besøkte med Fryndser. Participle: frunsaft, fryndset.
- fruse**, m. Lud, udstaaende Rand omkring et Hul. Hall.
- frusk**, m. Ulke (Hiff), f. Marulk. Sdm. Paa Helg. **frosk**, el. **forrosk**.
- frutta** (u'), v. n. fnurre, mufte, vise Tegnet til Ørgrelse. Tel. (Winje). 3 Hall. **frytta** (y'): grine, være bister.
- frya**, v. a. (r, dde), 1) fraraabe (især heftigt eller truende); forbyde. „Eg fryr deg te gjera da“, o: jeg raader dig fra at gjøre det; el. gjør du det, skal du have Skrub. Hard. — 2) tirre, opbydse En til Strid (især ved at beshylde ham for Frygt-somhed). Dei berre frydde kvarandre, og ingen torde slaa til. Voss. 3 Hall. **fru** (r, dde). — 3) angste sig; brevide sig selv for en Mangel eller Forfømmelse. Eg frydde, at eg hadde lagat for litet til. Nhl. — G. N. **frýa**, frakende En noget (f. Gr. Mod), laste for en vis Mangel. Sv. Dial. fry: tirre, opvæge.

Frygd, f. Livlighed, Livslyst. Hard.

frygda, v. a. (ar), forlystte. frygda seg: være livlig, fryg, fuld af Liv og Lyst; om Dyr el. Fugle; ogsaa: prange, vise sig i fuld Pragt; om Jorden i Blomstringstiden. No er det notot, som frygdar seg. Hard. Vofs. Paa Edm. „fryda se“. Ogsaa i Danmark: fryde sig. (Molbeck, Dial. Ver.). Jf. G. N. frygd, f. Frugtbarhed, Pragt, Hærlighed.

frygdefull, adj. yndig, vakker, livlig; om en Egn, et Sted. Vofs. Ofte i Formen „frydefull“.

frying, f. Opbyggelse, Tirren; f. frya.

fryfle, f. Fryfløde.

fryna, v. n. grine; f. frøyna.

frys f. frøsa. — Frysibel, Benævnelser paa en meget kuldfjær Person.

frysla (el. Frysla), f. et Slags stivt og bredbladet Græs; *Luzula maxima*. Romsk. Edm.

frysten (y'), adj. kuldfjær, som taaler liden Kulde. Hard. Nysf.

frytta, v. n. grine; f. frutta.

fryvel, m. = Fivrelde. Soler, Hedensk.

frø, n. Frø; Frøforn paa en Plante (semen).

Abg. Tel. Jød. Vofs, Helg. og fl. Ufvig.

frø, Sjs. Nysf.; Frøet. Sæt. En anden

Form er Frjo. Frø, Gbr. Frjø, Num.

Hall. Vald. Frø, mere alm. Frød, Edm.

G. N. frø og frjó. (Goth. fraiv). Sv. frö.

Jf. fræv og fræva.

fræa, f. fræva. — Frøedag, f. Fredag.

Frø-eng, f. en Græsart: *Aira cæspitosa*.

Tel. (Tinn). 3 Num. Frjøeng, Frjøeng-

gras. Ellers Bunteng og fl.

fræg, adj. 1) navnfundig, berømt. (Gentl.

omtalt, esterspurgt, af frega). Hard. Tel.

lidet brugeligt; f. frægd. G. N. frægr. —

2) dygtig, fortrinlig, ypperlig. Nhl. Sjs.

mest i Formen: frægare, frægaste. Nær

Berørelse med fref, fraf, frøken. En an-

den Betydning (spørgende, frævende) i fol-

kefræg og mannfræg.

frægast, v. n. (ast), komme sig, stige op,

blive bedre eller dygtigere. Nhl.

Frægd, f. Frø, Berømmelse. Abg. Lidet

brugt, saafom i Forbindelsen „ein Frægde

Mann“ (Frægdar Maun): en Hædermand.

G. N. frægd. 3 en Rømppevis fra Tel.

hedder Helten „Asmund Frægdegjævar“

(Landsf. 1), som vel egentlig er Frægdar-

gjæva (o: Lykke til at vinde Berømmelse).

Jf. Asmundr Flagdagæfa i Arnasons Is-

landste Fjodfögr 1, 178.

frægd, adj. berømt, = fræg. Tel. (Landsf.

4, 5, 14). Nærmest et Participle af G. N.

frægja (o: gjøre berømt), som her bekvem-

mest kunde hedde frægda.

Fræhamar, m. Frøknopp; f. Hamar.

Fræhus, n. Frøhus paa Planter.

fræf, fars, farsf o. f. v., see fref.

Frækorn, n. Frøforn, enkelt Frø.

fræla, v. n. sprælle (= sprala). Soler.

frælaus, adj. frøløs; ufrugtbar. Frøløysa,

f. Mangel paa Frø.

Fræmde, f. Fremde.

Frøen, m. Vindbyge med Smaaregn eller

Støvreng. Df.

fræna, v. n. (e, te), regne eller drive i smaa

Draaber. Df.

Fræna, f. Opbrusning, Hidsighed. „Dø

rann i me ei Fræne“, o: det tog til at

syde i mig; jeg blev oprørt, vred. Vald.

(Sv. Dial. från: hidsig).

Fræning, m. 1) Drev, Vandperler som presse

tilbage fra Jorden, naar det regner stærkt.

Det regnde, so det stod Fræningarne. Edm. —

2) om en prikket eller plettet Hud (?), f.

Gulfræning, Raubfræning.

fræsa, v. n. hvæle, hvæse; f. frøsa.

Frærid, f. Tid da Bærterne sætte Frø.

fræv, adj. frugtbar, som har Spirekraft,

el. er tjenlig til Sæd; om Korn og Frø.

Tel. (Winje). Andre St. frædd (i Neutr.

frætt). Skal ogsaa forekomme i Formen

frjo. 3 Trondh. Stift hedder det frø

(Neutr. frøtt); i Nordl. derimod frøy.

som maaskee er et andet Ord. G. N. fræ'r

(el. fræ'r?) og frjó'r. Sv. Dial. frö.

fræva, v. a. (ar), 1) udvikle til Frø. Mest

alm. fræa seg, og fræa seg, o: sætte

Frø, modnes, om Planter. — 2) saae,

sætte Frø i; ogsaa befrugte, gjøre dræg-

tig. Tel. G. N. fræva, og frjóva: gjøre

frugtbar. Participle frævad: besaaet; be-

frugtet.

frævast, v. n. modne, sætte Frø. Tel.

Frø, n. f. Fræ. — frø, adj. f. fræv.

frøa, f. fræva. — Frøda, f. Frøda.

frøf, adj. dygtig, stærk; f. frøfleg.

frøken, adj. 1) dygtig, tapper, dristig. „frø-

kjen“, Hard. (3fte meget brugt.). G. N.

frøkn og frøkin. Ang. frøene. Jf. frøf-

leg. — 2) trivelig, frisk; derfor ogsaa:

graadig, dygtig paa Mæden. Edm. Ofte i

Forbindelsen „hækjen aa frøken“. (Fleert.

frøfne). Jf. fref. Sv. Dial. frøken: graa-

dig. (Riek 168).

frøfleg, adj. dygtig, trivelig, stor og stærk.

Hall. Ogsaa i Formen frøf: stærk, kraft-

fuld. Valders.

Frøfna, f. Frihed; Graadighed, f. frøfne.

Frøning, m. Indbygger af Fron, i Gud-

brandsbølen.

Frøs, m. f. Frøfs.

frøsa, v. n. (er, te), 1) sprudle, strømme

stærkt, især med en brusende Lyd; om Vand

eller Bødsse. B. Stift og fl. Paa Ostl.

ogsaa frasa. (Sv. frusa). — 2) snuse,

pruste, blæse igjennem Næsen; oftest om

Heste. G. N. frýsa. Ufvig. fræse: hvæse,

hvæle. Soler.

Frøsing, f. Sprudlen; prustende Lyd.

Frøstoff, f. Meldestoff.

Frøy, i Stedsnavne som Frøyberg, Frøy-

hov, Frøyland, maa vel henføres til Navnet Frøya (en Gudinde i Hebenfabets Tid, G. N. Freyja) eller ogsaa til Frøy (en af Guderne, G. N. Frey'r). Til det sidste høre dog nærmest de Navne, som have Formen „Frøys“, som Frøysaater, Frøys-hov, Frøysland, Frøysnes, Frøysvik. Imidlertid kunne de tilbeels være tvivlsomme paa Grund af feilagtig Skrivemaade eller uthydlig Udtale.

frøy, adj. 1) tjenlig til Sæd, spiredygtig (= fræv). Nordl. Dagsaa: frugtbar. Et frøyt Land. — 2) safrig, trivelig, stærkt vorende; ogsaa: stjer, sprød; om Træer. Helg. I denne Betydning maafee for frøyd, if. Fraud, Frøyda, frøyden. Hertil: Frøybjørk, f. ung og stjer Birk. Frøygran, f. = Fraudgran. Helg.

frøyda, v. n. (er, de), 1) fraade, flumme, affatte Skum. „frøye“, Rbg. Hall. og fl. Ellers i anden Form: frauda (ar), fraua, Ejj. og froda (o') el. fro'a (ar), Gbr. (?) G. N. frøyda. (Af Fraud). — 2) v. a. gjøde (Jorden), gjødse, gjøre frugtbar. Nordre Trondh. (f. Fraud).

Frøyda (?), f. Saft, Safttrigdom i Træ (og deraf følgende Løshed eller Skjorhed). „Frøya“, Helg.

frøyden, adj. sprød, stjer, let at skjære; om Træ. Edm. Andre St. frøyen, ogsaa frøen, som tilbeels ogsaa betyder halvraadden (Dfil.). En anden Form er frau-den (?), frauen. Hard. (Sv. Dial. frön).

Frøyding, f. Skumsætning.

Frøygran, f. frøy.

frøyna, v. n. (er, te), lade fryse, udsætte for Frost; udsætte grine, gjøre sig bister. Dunkelt, i gamle Viser. Fra Jæd. medbeelt fryna: grine. Sv. Dial. fryna. Jf. Eng. frown. — En anden Betydning er: duste, give Lugt. „Dø frøyner godt“. Tel. (Mamotsdal). Hertil Frøyn, m. Lugt.

Frøyra, Sprække; f. Føyra.

frøyst, v. a. (er, te), lade fryse, udsætte for Frost; udsætte Skind eller Huder for at de skulle fryse efter Barkningen. Hall. Gbr. Drk. Indh. Frøysta seg: forfryse, faae Skade af Frost; om Menneker. Han hadde frøyst seg paa Trøom. Gbr. (Regelret Afledning af frøysta, frøust). Particyp frøyst: forfros-sen ic.

Fu, f. Fud.

subba, v. n. vriffe med Bagdelen. (Tilbeels obscønt).

Fud (uu), f. 1) Fødselslem (vulva) paa Hundyr, f. Gr. Hopper. Edm. Ellers Fu, Dfil. og fl. Fø, Rdm. (Jæl. fud). — 2) Bagdeel (podex). Rbg. Tel. Hall. I Sogn Fo (o'), som dog ogsaa betegner Skam-region (pudenda).

fugga, v. n. (ar), frysle i Huset, bestille et eller andet (= stulla, dunna). Tel. Hertil Fugg, n. Smaashyster.

Fugge (gi), m. Basse, liden Dylt. Tel. I Hall. Fugga, f. (Fugge).

Fugl (u'), m. Fugl (avis); saavel enkelt, som om en Mængde; f. Gr. Der myten Fugl paa Sjoen i Dag. Tilbeels udtalt Fug-gel; ogsaa Faugl (Trondh. Nordl.). G. N. fugl (Sv. fågel). Fuglen min: min Kjære! (et Kjøleord). Edm. og fl.

Fugleberg, n. Klippe ved Havet, hvor en Mængde Søfugl har Tilhold.

Fuglebreida, f. en stor Flok af Fugle, især paa Søen. Nordl.

Fugleburfne, et Slags smaa Bregner (f. Burfne). I Hard. Fuglaburtn. I Nordre Berg. Fugleblom.

Fuglebyrsa (y'), f. Fuglebøsse.

Fuglesangar, m. Fuglesanger.

Fugleserd (fær), f. en stor Hob af flyvende Fugle.

Fugleser (e'), n. og Fuglesar, n. Spor efter Fugle, i Sand eller Dynd.

Fuglefrø, n. en Urst med mange bløde, rundagtige Frø, Polygonum viviparum. „Fuglefrø“, Trondh. Ellers kaldet: Tittingfrø, Tittingrug (Nordl.), Kjupefrø (Hall.), Kraaketro, Kraakemat (Gbr.), Fuglemat (Valb.), Reglefrø (Sct.). Harefrø (Keros), Hararug (Mand. Drk.), Fjellrug (Hall. Valb. Bøfs), Alve (i'), overgaaet til „Maas-paa“ (Dpdal), Niprell (Tel.), Næpstrø-gras (Hall.), Sandtung (Num.), Manna (Edm.).

Fuglesøde, n. et Kuld Fugleunger. Østerd. Fuglesøm, m. 1) Fuglestikkelse. (Ggentlig Skind og Kjæder af en Fugl). Tel. (see Landst. 492). Valbers, og flere. — 2) en prikket, ujævn Hud. Om Menneker, hvis Hud er lidt punkteret og ikke ganske glat, siges at de have Fuglesøm. Drk. (Mobsat Fiskeham). Paa Søndm. hedder det Fuglehold, n.

Fuglejo, og Fuglejo, f. Ljøgras.

Fuglekong, m. en meget liden Skovfugl, Regulus cristatus.

Fuglelæra, f. Fuglestemme, Fuglekrig.

Fugle-erter, f. pl. Biffer.

Fugleskap, n. Fuglestikkelse.

Fuglestrøma, f. en Fuglestrømme.

Fugleslag, n. Slægt eller Art af Fugle.

Fuglesong (o'), m. Fuglesang.

Fuglerad, n. Gjødsel af Fuglemøg.

Fuglevei, n. Fuglesangst.

Fuglevær, n. Sted hvor Fugle opholde sig i stor Mængde; især ved Havet.

Fuglinge, m. Fugleunge.

Fuk (uu), m. (?), Damp, Støv af en mug-gen Masse, f. Gr. af Hø. Drk. (Medbeelt). Hertil fukken, adj. muggen. I Dpdal: fukjen. Jf. G. N. fuki: Stank.

Fuka, f. 1) Havtaage, indtrækkende Laage med Dugregn (Laageregn). Nordl. Jf. Fuka. — 2) Uveirsskj, Regnshy i Horizonten; en liden Regnbyge. Trondh. Edm. Jf. Fuka.

Fuke (fj), m. Støvregn, Dugregn. Helg. fukra (u'), v. n. snee smaat; f. fjukra. fukuct, adj. om Veir med enkelte Regnbyger, f. Fuka.

ful (uu), adj. 1) harft, modbydelig, ildefinagende eller idelugtende. Indh. G. N. füll, stinkende. (Jf Ang. fül, ureen; Ght. fül, raadden). — 2) vreb, hidsig, bitter. „Han vardt ful aat ofs“ (Indh.), el. „ful'e paa ofs“ (Edm.); han blev opbragt imod os. „Han æ ful'e mæ dei“, o: han er uvenlig imod dem. — 3) geil, brunstig; om Dyr, især Hun=Dyr. Harb. Ehl. Rbg. Nednæs. Dgsaa paa Edm. i Forbindelsen „laupe ful'e“: gaae i Brunst. (Jf. ob. og, bøl). — 4) vanføelig, indviklet (om en Sag); ogsaa: slem, fortrædelig, om en Stilling el. Omstændighed. Mere alm. — 5) listig, snedig, slem at bestille med; om Dyr og Mennesker. Meget brugt. „Fremst og fulaste“, f. fremst.

fulbygen (?), adj. slem, skjelmst, ondfkabsfuld. Hall. (fuulbyggen).

Fulgro, f. arrigt, ondfkabsfuldt Dyr (eller Menneske). Drf. „Fulgro“, Edm.

Fuligelig (=lgjil), m. lumst, lurende Krabat. Hall.

Fuling, m. en listig, snedig Person.

fulkyndt, adj. listig, rænsfuld. Gbr. Dgsaa: ond, arrig (af Natur). Smaal.

full, adj. 1) fuld, opfyldt, som ikke rummer mere. Afvig. fudd'e, Sogn; fudd'e, Sæt. G. N. fullr. (Neutr. overalt: fullt, eller fullt). — 2) heel, fuldstandig. Ein full Time. Ein fullt Hundrad. Med full Rett, o. f. v. — 3) rigelig forsynet. Fullt Hus. Han er full og rik. — 4) beheftet; befængt med noget. Full med Sprungor, Fiskar; Uty, Uytja. — 5) drukken, beruset. — Junga ein full: narre En med Sogn. Gjera full: besvangre. (Kun i sfjædesløs Tale). Til fulls: til fulde. (Mest alm. tilfulles). Jf. fylla.

fulla, adv. nok, vistnok, sagtens. Det var fulla so. Eg laut fulla vera med. B. Stift, Tel. Gbr. og fl. Afvig. full, føll, fell. Dsterd. Gbr. Trondh. Vel egentlig: fullelega.

fullaldra(d), adj. gammel nok (til noget).

fullbergad, adj. tilstrækkelig hjulpen.

fullbløst, adj. om Vinden: kommen til sin fulde Styrke (efter en svag Begyndelse). Edm. og fl.

fullboren (o'), adj. fuldbaar; om Foster.

fullbuen, adj. 1) ganske færdig. Rhl og fl. 2) ganske moden. Dsterd.

fullbyrg, adj. = fullbergad. — **fullbyrgt**, adv. ret tilstrækkeligt, rigelig. „fullbort“, Smaal.

fuldugleg, adj. fuldkommen duelig.

fullegen (e'), adj. udhvilet, som har ligget længe nok. Egentl. full-legjen. Paa Edm. fullegst.

fullelege, adv. fuldelig, tilfulde.

fullenda, v. a. fuldende, fuldføre. **Fullen-**

ding, f. Fuldbendelse.

Fullfenge, n. fuld Bekomst. „Hava Fullfenge“: have nok, være tilfredsstillt. Tel. G. N. fullfengi.

fullflødd, adj. om Søen: stegen til højeste Vaudstand (Flod).

fullfør, adj. fuldkommen fikket, duelig, i Stand til noget.

fullføra, v. a. (er, de), fuldføre, fuldende.

— **fullførd**: fuldragt. **Fullføring**, f. Fuldbendelse.

fullgjord, adj. fuldendt; afsluttet.

fullgod, adj. god nok, fuldkommen duelig.

fullbugad (u'), adj. fast besluttet, bestemt, som har afgjort Lyt til noget. Tel. og fl.

fullkømen (o'), adj. fuldkommen, fuldt udvisket, udlært o. f. v. **FullkømensKap**, m. Fuldkommenhed.

fullkømelege, adj. tilfulde, aldeles. (Sædv. „fullkømele"). G. N. fullkømelega.

fullkunnig, adj. tilstrækkelig kyndig.

fullmarad, adj. 1) om Korn, med fuldt udvisket Kjerne. 2) rigelig mættet.

fullmjelt, adj. malkende i fuldste Maal, el. paa det bedste; om Køerne (saafom i Græs-værtens bedste Tid). Hall. J Balder's: fullmyllt (fullmyllt). S. mjelt.

fullmogen (o'), adj. fuldmoden.

Fullmøle, m. en Møle (f. b.); i Modsætning til Halvmøle. Vals.

fullna, v. a. (ar), fuldstandiggjøre, udfylde med det som mangler. Rhf. G. N. fullna.

Fullnad, m. Udfylbning; ogsaa: Fylbest, saa meget som der behøves. Mere alm. G. N. fullnadr. Til Fullnad (el. Fullnads): tilfulde, tilstrækkeligt.

fullnog, adv. fuldkommen nok.

fullnøgd, adj. vel fornøiet, ganske tilfredsstillt. — Mindre brugt. er **fullnøgja**,

v. a. (gjer, gde), tilfredsstillt, fyldestgjøre. Eigesaa: fullnøgjeleg, adj. tilstrækkelig.

fullraadig, adj. som har fuld Raadighed.

fullreidd, adj. fuldt forsynet, udrustet.

fullsett, adj. opfyldt, besat overalt.

fullsigld, adj. gaaende med fulde Seil; kommen i fuld fart. B. Stift.

Fullskap, m. Fuldhed; ogs. Drukkenkab.

fullskjipad (i'), adj. fuldelig ordnet; ogsaa: fuldt besat, udfylt.

fullskjuende (?), adv. rigeligt, ret tilstrækkeligt. Smaal. Rhf.

fullstaden, adj. som har staaet længe nok; f. Er. om Græs og Korn.

fullsværd, adj. søvndyssset, kommen i fuld Søvn. Jæd. (?).

fullsvøvd, adj. udsovet, som har sovet længe nok, ikke føler Trang til mere Søvn. Mere alm. Regle St. fullsvøvt, fullsvøfte (Edm).

G. N. fullsvekta, fullsvøiti. Sv. fullsvöf.

fullt, adv. fuldt, ganske. Fullt og fast: fikket, uden Tvivl. Fullt upp: rigelig.

fulltaka, adj. fuldbyggt, stærk nok til et Arbejde. Rhl. Drf. (hvor det ogsaa hed-

der fulltakjen). Jf. G. N. fullasta.
fulltakka, v. a. fuldtakke.
fulltru, adj. fuldkommen tro, paalidelig.
Ufvig, fulltrugien, Tel.
fullvaksen, adj. fuldvoren.
fullvaapnad, adj. fuldvæbnet.
fullvel, adv. fuldkommen vel, tilfulde.
fullvifs, adj. ganske vis, sikker; forvisset.
Fullvisfa, f. Forvisning; fuld Sikkerhed.
fullvisfa, v. a. forvisse. Lidet brugl.
fullvitug (i'), adj. fuldklog, som har sin fulde Forstand.
Fulmenning, m. hidfig, ondskabsfuld Person. Smaal. Jf. Menning.
Fulord, u. bitte, tirrende Ord. — **fulordig**, og **fulorda** (= ora), adj. bitter, bitende i sin Tale.
Fulskap, m. Fulthed; List, Sluherd.
fulst (uu), adv. bittert; ogf. listigt, snedigt. Han tom jo fullt med det.
Fum (u'), n. taabelig Udsærd, Løsserie. „Fomm“, Nordl. (Jæl. fum, Forhastelse).
fuma (u'), v. n. (ar), kludre, gjøre klodsede, ubehændige Forfæg. Hard. Dgfaa: sele, tumle, fare taabeligt frem. „fomme“, Sml. Nordl. Jæl. fuma, forhaste sig. Sv. Dial. fumma: forvirres.
Fume (u'), m. 1) Forvirring (?). „Faamaa“ findes anført fra Gbr. — 2) en Laabe, Stymper. Fumme (el. Fomme), Smaal. Nordl. 3 Hall. Faame (= Tull, Lufs).
fumeleg (u'), adj. taabelig, dum. „fommeli“, Smaal. Rom.
fumen (u'), adj. ubehændig, feitet. Hard.
fuming (u'), m. Laabe, Stymper. Helg.
fumla, v. n. famle, gramse efter noget (?). Hall. Jf. Sv. fumla; Eng. fumble.
fumurt (u'), adj. taabelig, toset. „fommatt“, Helg.
Fund, m. Fund, noget som er fundet. Edm. (sjelden). 3 Hall. „Funt“, om fundet Gode. — Hertil **Fundar-løn**; f. Finde-løn. „Funnalen“, Dxf. (Jæl. fundarlaun).
Funder, n. f. fundra.
[fundera, v. n. grunde, gruble.
fundra, v. n. føle med noget i Stilhed; ogsaa lure, liste. „Han fundra se av“: listede sig bort. Edm. Hertil **Funder** (Funde), n. Udflugt, Paafund.
fundvis (ii), adj. nem til at finde eller opdage noget. Nordre Berg. sædvanlig udtalt funnviis. G. N. fundviss.
fung, en Form af et Verbum (formodentl. faa), i Betydn. kunde; f. Gr. „3 fung ikkj' vaattaa da“ (jeg kunde ikke vide det). Snaasen. 3 Mand. „fing“, omtr. som: fik. 3 Balders forekommer „funge“ som Konjunctiv af fekk (fik).
Funn, Gaver; see Forn.
funnen, part. funden, f. funna.
Funt, m. Font, Døbe-Kar. G. N. funtr, af Lat. fons, o: Kilde.
Funt, Græsart, f. Bunt.

fundad, adj. døbt, baaren til Daaben.
Fur, m. Skynding, Hast; f. fura.
Fura (u'), f. Fyr, Fyrretræ. Ufvig. Furu, Dstl. Fora (o'), Helg. Foraa, Foro (o'), Aldm. Østerd. G. N. fura; Sv. fura, furu; i tydffe Dial. Föhre; Eng. fir. Jf. Fyre og Toll. — Hertil: **Furebar**, n. Fyrefviste. **Furekongul**, f. Kongul.
Furekvaada (=koda), f. Kvaada. **Furelav**, n. Lav eller Mos paa Fyrretræer.
Furemo, m. en Blade med Fyrefkov.
Furevot, f. Fyrretræer. **Furetog**, m. Fyrefkov. **Furestoff**, m. Fyrestamme, osv.
fura (uu), v. a. (ar), 1) gnide, stubbe, støde. Nordl. (Sv. Dial. fura). — 2) drive, føre affted med Kraft, eller i en Hast. Edm. og fl. ogsaa i Nordl. Fura i Hop: samle i en Hast, rive noget sammen. Fura i seg: sluge, æde med Graadighed. Fura paa: drive dygtigt paa, skynde sig. Jf. furt (= fort). Hertil **Fur**, m. og **Furing**, f. Skynding, Hast. Dgfaa i en fremmed Form „Furamente“, f. Edm.
fura, f. furda. — **furast**, f. furdaft.
furda, v. n. (ar), 1) see paa noget med Nysgjerrighed, el. med stor Opmærksomhed. „fura“, Hard. „fule“ (m. tykt L). Hall. Jf. daafurda. — 2) undres, forundre sig. Hard. Ellers i Formen **furdaft**, „furast“: forundres, forbaufes. Sml. og fl.
Furda, f. 1) Forundring; ogf. Nysgjerrighed. Hard. Abg. (Fura). — 2) et Under, en forunderlig Ting. Sml. Abg. (3 Sæt. ofte i Fleertal „Furo“). G. N. furda, som ogsaa betyder Tegn eller Bærel; jf. faara, sorta.
furdeleg, adj. forunderlig, forbaufende. Sml. (sureleg), Tel. (furuleg). G. N. furdulega, adv.
furden, adj. nysgjerrig, meget opmærksom. Hard. (furen).
Furding, f. nysgjerrig Betragtning (Furing).
Fureflas, n. et Navn paa Egernet. Tel. Jf. „Furu-læs“, f. om en meget liden Skovflugl. Gbr.
fureleg, f. furdeleg. **Furing**, f. fura.
Furt, m. en tyf og flybld Karl. Edm. Gbr. 3 Hall. **Fork** (Fork), som egentl. er en tyf Stav eller Rjæp. (Sv. Dial. furtig: tyf. Rieg 172).
furkunn, f. forvunn.
furt (uu), hurtigt; f. fort.
Furt, m. 1) Anfald af ondt Lune; Fortrydelse, Uvillie. Han fekk ein Furt. B. Stift. — 2) En som let bliver fornærmet.
furta, v. n. (ar), blive stødt eller fornærmet; vise Tegn til Fortrydelse, eller ved at trække sig tilbage, tie stille, især ved sig borte. Maafsee alm. 3 svenske Dial.
furra. Jf. firra. (Jæl. firra, Fortrydelse. Halborson).
Furteove (o'), m. i Spøg, om et affondret Bærelse, hvori man er fcl for Sel-

fab. (Zf. Fr. boudoir).
furteleg, adj. fornærmelig, som man kan blive hødt over. Tel.
furten, adj. 1) stødt, fornærmet. 2) vranten, som let bliver fornærmet.
Furting, f. Fortrybelse, Uergrelse.
Furæme, f. Fyrhjelm, Torrhjelm.
fus (uu), adj. villig, tilbøielig, lyften; ogsaa: fyrig, ivrig. Nest brugl. i de sydlige Egne. Afvig. fos (oo), Toten. G. N. füss. Zf. framjus, heimfus, fjaafus, fappfus, hoggfus. (3 Østerd. betegner „fus“ især: geil, parrelysten). Zf. fysa.
fusa, v. n. haste, skynde sig (?). Nordl.
Fusk (u'), n. 1) Fufferie, Forsalfkning. (Zf. G. N. fox). 2) Fufferarbejde.
fuska, v. n. (ar), fuske, arbejde daarligt; ogsaa: bruge kneb eller Svig. Hertil:
Fuskar, m. Fuskarverk, n. Fuskning, f.
Fuskegras, n. visnet Græs. Smaal.
Fusleike, m. Billighed, f. fus.
Fusse, m. 1, en liden Kulmile. Kolfusse, Østerd.
Fusse, m. 2, en Landstryger, Eskier. Trondh. Nordl. Ogsaa om Tusser eller Jætter.
fust (uu), adv. ivrigt, fyrigt, med Vhst; ogsaa: stærkt, heftigt. S. fus.
Fut (uu), m. Fuged. Nogle St. **Faut** (Øbr. og fl.). Allerede i G. N. fogute, fogete, ligt G. L. fogat, voget, af et Lat. vocatus (advocatus). — Hertil **Futerike** (fj), n. Fogberie. (Zf. Fylke).
fucla, v. a. blinde med Fodlænke (Futul). Dpdal. (Zf. fjetra).
Futen (Kar), f. Fota (o').
Futul, m. Fodlænke, Hilde (især af Jern), til Heste. Drf. Dpdal. Ellers kaldet **Fyrel**, **Guldalen**; **Firel** (i') og **Fitjel**. Øbr. Stærkt afvigende fra G. N. fjoturr.
fy, interj. fy! (jf. L. pfui, Fr. à). Hertil: fya, v. n. (ar), yttre Afsty, sige „fy“. Zf. fyna.
Fyde, for Fylla, f. Filla.
fy, el. **fygje**, v. f. **fylgja**.
Fygle (y'), n. et flagrende Væsen; oftest om et uroligt Barn (Bigebar). Hall. Egentl. Fugl el. Fjædertræ. Zf. Ufygje og G. N. illfygli.
Fygsel, f. Fylgsl.
fyf, f. fufa. — **Fyf-opp**, m. Benævnelser paa en hastmodig Person.
fyken (fj), adj. 1, lei, raft, hurtig. Mhl.
fyken (fj), adj. 2, muggen, lidt raadnet. Dpdal. Zf. Fut.
Fyl (y'), n. et Føl. (Zf. Fole og Fylja). G. N. fyl.
fyla (y'), v. f. **fylja**.
fyla (y'), v. n. (er, te), smile haanligt, el. af Dndskab (Fulhed). Hall. — Noget afvigende herfra er: **fylast**, v. n. 1) framme sig, blues. Hall. Øbr. (Zf. fyna). 2) blive hidsig el. bister (= ylmast). Jndh. (Sparbu). S. ful.

Fyla, f. 1) Hidsighed (hos Dyr); især Brunst, Rjønndrift. Ehl. (Af ful). — 2) Frakthed, Skamløshed. Mj. (?). — 3) Strab, ubuelige eller ubetydelige Ting. Tel.
Fylblom (y'), Plante: Apargia. Jæd.
fylg (el. fyl-leg), adj. skamfuld. Øbr. 3 Hall. **fylen**.
fyllfull (y'), f. fylltung.
Fylgd, f. Følgeskab, Ledfagelse. (Udt. Fyllb, Føld). G. N. fylgd. Halda Fylgdi (Fyl'da): holde Skridt med en anden, fare lige hurtigt. B. Stift.
fylgja, v. n. og a. (er, de), 1) følge, komme efter, gaa med. Nogle St. med Dativ, f. Er. fylgja Foredrom; han fylgde Svstrom. G. N. fylgja. (Ang. folgian, fylgian; Øst. folgen). Stærkt om at fremdrive Lemmer (Trælast) paa en Elv (= flota, fløyta). Rbg. (her udtalt fygje). — 2) gaae i samme Retning, fare efter eller langs med. Fylgja Landet (reise langs Stranden). Fylgja Stovvegen o. f. v. Figurlig: rette sig efter, lyde, holde sig til. — 3) henhøre til, høre sammen med. Det stal fylgja Garden, Buet, Vetti, o. f. v. — Ved Siden af Ordets regelrette Former (fylgjer, fylgde, fylgt, og Imperativ fylg) findes et Par store Afvigelser, nemlig a) fyl (fyl'e), fylde, fylt, med Impr. fyl (y'), i Berg. Stift; og b) fygje(r), fygde, fygt, med Impr. fyg, i Rbg. og Tel. 3 Valders findes desuden Former med u (fulgje, fulbe). — Lignende Afvigelser har den resterive Form fylgjast, o: selges ad, gaae sammen; ogsaa: holde Skridt (Takt, Samspil). Nogle St. fylgjeft (fylft), fyldest, ha' fylft; i Tel. fygjeft (fyes), fygdest, fygst. Det fylgjeft aat: de Ting selges ab.
Fylgja, f. 1) Følge, medfølgende Ting; f. Heimanfylgja. Ugentlig: Følger, paafølgende Omstændigheder; Virkning. — 2) en Medfølger, Ledfager; f. Er. om Brudsvende. „Fygja“, Lister (Kvinesdal). Ogsaa: medfølgende Genius, Skyttaand, Skytsengel. Sondenffelds. Nogle St. **Fylgje**, n. Hall. Bofs. G. N. fylgja. — 3) en Rætte, Nad; især om en flydende Lemmedræft i en Elv. Sæt. (udtalt Fygje, Fye).
fylgjande, adj. 1) følgende. 2) værd at følge.
Fylgjar, m. Medfølger; Efterfølger.
fylgjast, v. n. f. **fylgja**.
Fylgje, n. 1) Ledfagelse, Medfølgen. Halda Fylgje: gaae sammen, holde sig sammen. G. N. fylgi. — 2) et Følge, Selskab. Afvig. Fygje, Fye, Tel. Rbg. — 3) Skytsaand, f. Fylgja.
fylgjesør, adj. stiftet til at følge, dygtig nok til at være med, f. Er. paa en Rejse. 3 Hall. fylgjesør. Hedder ogsaa fylgjesbyrg.
fylgjelege, adv. folgelig. (Lidet brugt).
fylgjesam, adj. tilbøielig til at følge.

Fylgjesmann, m. 1) en Ledfager; ogsaa Ledesvend, Brudsvend. 2) en Tømmerslaaber. „Fylgjesmann“, Sætt.

Fylgjesvein, m. Følgesvend.

Fylgjing, f. 1) Efterfølgelse. 2) Tømmersdrivning. „Fylgjing“, Sætt. ff. fylgja.

Fylgnad, m. Følgen, Efterfølgelse. (Sjæld.).

Fylgsl, f. Hævd, Brugsræt, især til Jord. „Fylgsl“, Tel.

fylja, v. n. (ar), følge, faae Føl; om en Hoppe. Tel. Mere alm. fyla (y'); nogle St. fola (o').

Fylja, f. Hoppesøl, en ung Hoppe (= Ungmerr). Sbl. Fæd. Abg. og fl. (Ff. Fole).

Ø. N. fylja. Dgfaa i svenske og danske Dial. fylja (y'), fylgja. Fylje, f. Fylgje.

Fylke (y'), n. et større Landdistrikt, omtrent som Fogderie. Bekjendt fra ældre Tider (Ø. N. fylki), men ellers ikke benyttet. Hertil Navnet Rhyfylke (for Rhygjafylke).

fylkt, maaskee: færdig, opstillet (?). I en gammel Bise, f. Landst. 171. Ff. Ø. N. fylkja, opstille i Slagorden, i „Fylking“.

Fyll, f. Fyld, Udfyldning i et tomt Rum; et Lag af Gruus paa en ny Vej, o. s. v.

fylla, v. a. (er, te), 1) fylde, opfylde (et Rum). Af full. Udfyg. fylda; i Sætt.

fydde (dog med Imperf. fyllte). Ø. N. fylla. — 2) udfylde, fuldstændiggjøre. Fylla Talet. — 3) behæfte, befænge med noget.

Fylla upp Alædi med Lopper. Fylla teg: drikke sig fuld. Ellers i Formen fyllast: blive fuldere, el. opfyldt.

Fylla, f. 1) Fylde, det at noget er fuldt. — 2) Opblæfelse i Indvolbene; Trommesfyge. — 3) Fylberie, Druffenskab. — Om et andet Fylla f. Feld og Filla.

Fylleholm, i Talemaaben „fara til Fylleholmen“: gaee til et Driffelag. Egn og fl.

FylleKopp, m. Druffensbolt. Dstere: Fyllebyrta, f. ogsaa Fyllesant, m. og fl. I

Vald. Fyllestake, om En som „stakar“ (traver) af Druffenskab.

Fyllekumar (u'), m. et Slags Insekt-Larve, hvorom see Strøm's Søndm. Beskr. 1, 169.

Fyllelag, n. Sviregilbe.

Fyllestap, m. Fylberie; Fuldskab.

Fyllestak, n. Stet af fulde Følk.

Fylling, f. 1) Fyldning; Udfyldelse. 2) Noget som tjener til at fylde med. 3) Fyldning, indfældede Ruder eller Skiver, f. Gr. i en Dør.

fyllug (el. fyllig), adj. fyldig, tyk, drøf.

Fylmerv (y'), f. en drægtig Hoppe.

Fylrova, f. Padderok, Equisetum. Hard.

Fylstotning (y'), m. ufuldbaaret el. dødsfød Føl. Hall. „fylstoten“ (o'), adj. om en Hoppe, som har aborteret.

fyllstinn, f. fyltning.

Fylsunge (gi), m. et lidet Føl.

fylostoggen, adj. om en Hoppe, som har Patteføl og derfor er noget udmaaret. Brugt i Femininform: fylstoggi, -stoggia, B. Stift.

fyltung, adj. drægtig, som gaar med Føl. Hedder ogsaa: fyldiger, Trondh. fylstinn, Dül.

fyra, v. a. (er, te), skamme, skjende paa (især Dyr, f. Gr. Hunde). Nordre Berg. —

fyraft, v. n. skamme sig, blive skamfuld. Particyp fynt: skamfuld, som efter en Tugtelse. „Gaa som ein fynt'e Hund“. Sdm.

fyra, v. n. = vina, viva, sivla. Dsterd.

Fynd, f. Fynd, Kraft, Estertryk; især i Ord eller Tale. Hører vel nærmest til Fynd (ff. Sv. fyndig: opfindsom), men staar ogsaa nær ved det gamle fyrnd, v: gammel Brug; el. den gamle Tid. Til dette sidste hører: Fyndar-gaard, m. gammel forladt Gaard. (Faye, N. Føllesfagn, 39).

Fyndarhuus, n. gammelt forladt Hus. (Kraft, Norges Beskr. 2, 554).

fyndarleg, adj. fyndig; ogsaa: fornsielig, artig, interessant. Sdm. (fyndaleg'e).

fyndig, adj. fyndig, kraftig.

Fyndord, n. fyndige, betydningsfulde Ord.

Fynne, f. Fyrne. fynt, f. fyra.

Fynta, f. Finte, Puds. Nordre Berg.

Fyr (y'), f. Fyrd.

Fyr (yy), m. 1, Karl, Mandsperson (især fremmed). Dgfaa svensk og dansk. Ff. Ø. N. firar, Mænd; Ang. firas.

Fyr (yy), m. 2, 1) Fld; helst om en stor Fld, et Vaal. Faa Fyren paa: faae det til at brænde strift. Ø. N. furr (?); ff. Ang. fyre; Ght. fir. — 2) en Strandlygte; et Fyrtaarn. — Hertil nogle Sammensættn., som dog klinge som fremmede: Fyrstaal, n. = Elbstaal. Fyrstikka, f. Tændestikke.

Fyrteiste, m. = Elbteiste.

fyra, v. a. (er, te), svide eller rense med Fld; gjennemsvide et nyt Kar. Fyra ei Tunna.

Dgfaa v. n. fyre, styde; ligesaa om at ilde staarft.

Fyra (y'), f. tørre Banker i en Aabred el. et Elveløb. Fyru, Gbr. Dgfaa Fyru (i), Solør. Falder sammen med Fjora.

Fyrd (y'), m. (Fl. Fyrder), Fjordboer. Sdm. og fl. i Formen Fyr (y'); især som Navn paa Indbyggerne af Nordfjord og Søndfjord. Ø. N. Firdir (M. L. 1, 104).

Fyrdla, f. Kvinde fra Fjordene (Nordfjord eller Søndfjord). Sdm. (Fyrste). Nærmest af et Adj. fyrdf.

Fyre (y'), n. 1) Fyrreved, især om fedt Træ til at tænde Fld med (= Tyre). Mandal. (Nogle St. Fyra, f.). — 2) FyrreKov? Ø. N. fyrri (Egilsøn). I Sverige fyre, fere (Nleh 172). Af Fyra. Forudsættes i adskillige Stedsnavne som: Fyresdal, Fyrestrod (Fyrestraa), Fyreland. — Om et andet Fyre (y'), f. Fjor.

fyre (y'), præp. og adv. for. Lyder tildeels som føre, og ubetonet: før, fy', fø (Hard. Besf); ogsaa: fi (Drf.), fere (Vald.), og ubetonet: fæ (Tel.); i visse Stillinger ogsaa: for (Abg. Tel. Gbr. Drf.). Ø. N.

fyrir, fyr; ogsaa firir, firi. Sv. för, före. — Ordet bruges i flere Betydninger, deels med Dativ, deels med Akkusativ. Saaledes: A, med Akkusativ. 1) frem for (et vist Punkt), ud for, paa Hviden af; ogsaa: ud fra, forbi. Setja Staven fram fyre Feterne. Dei komo nord fyre Holmarne. Roma upp fyre Batten. — 2) for (för), i Tiden forud for. Fyre Dag (o: førend det er blevet lyst). Fyre Helgi. Fyre Slaatten o. s. v. Hvor der tales om et Legn eller Varsel forud for en Begivenhed, bruges dog „fyre“ med Dativ; s. Gr. Det var fyre Dauden (Dauda) hans; fyre Feigdi (Feigdenne) o. s. v. — 3) for et Omfang af, en Tid af. Det gjeld fyre heile Aftet. Fyre desse saae Dagarne. Fyre sem Aar. Saaledes ogsaa: fyre Aaret, fyre Vita: ein Gong fyre Dagen. — 4) til Gjengjeld for, til Løn (eller Straf) for. Det sett han fyre Umaten. Eg ser ei Marf fyre desse Fiskarne. Dgsaa: til en Priis af. Han selde det fyre ein Dalar. — 5) i Gegenfald af, lige med, som. Tena fyre Stalldreng. Han tot det fyre god Bara. Dei ero haladne fyre rite Folk. — B, med Dativ (i de Dial. som have Dativformer). 6) fremme for, i Rummet foran (ved en Forbliven paa Stedet, forskjelligt fra No. 1, ovenfor). Det laag midt fyre Fotom. Me vilte utfyre Holmom. Jf. hava fyre seg: have fore, bestille. — 7) i Nærværelse af, med Henvendelse til. Vesa fyre Presten. (3 Dial. Preste, Prest'a). Dei hadde klagat fyre Foreldrom. Han gat intje fyre meg. — 8) i Forhold til (= aat). Det var for stort fyre honom. Der mytet fyre ein Mann. Jfær med Hensyn til Lethed eller Bevemhed for En. Det var trengt og smaatt fyre deim. Der itkje greidt fyre honom. Der itkje mytet fyre honom: det falder ham ikke vanskeligt. Ved en Omstilling hedder det ofte: Han er itkje (mytet) fyre det, især om noget dristigt, s. Gr. han var itkje fyre det, at han kunde taka og kasta deim ut (o: det syntes ham ikke noget stort, kostede ham ikke megen Overtvindelse). B. Stift. — 9) til Gavn eller Skade for. Han var til stor Hjelp fyre Foreldrom. Det vardt so seint fyre ojs. Det kom hurt fyre meg. Dgsaa: paa Ens Vegne, i Stedet for. Han skude svata fyre Broderen (Bror'e). Eg skal ganga fyre deg. Her mærkes Talemaaden: Han er mytet fyre seg, o: han er meget dristigt, forsøger sig meget, gaar dristigt frem. (Jf. G. M. mikill fyrir sér). Han er for litet fyre seg: han er altfor tilbageholden, har for lidet Mod. — 10) med Hensyn til, hvad angaar. Vera rødd fyre Klædom (o: omhyggelig, forsigtig med Klæderne). Der veint auid fyre Bist. Fyre meg maa han vel. Fyre den Skud kann det vera lika godt. Usvigende: Fyre alt det, o: uagtet alt dette, til Trods derfor. — 11) paa Grund af, formeibst. Eg sett itkje fara fyre Storm. Han torde itkje fyre Foreldrom. Dgsaa: under Paavirkning af. Det saut fyre Binden (Bin'de).

Det brotnar fyre Fotom. — 12) til Værg eller Betryggelse imod. Verja fyre Uedret. Gjæta fyre udyrom. Eigesaa: som Middel imod. Gi Raad fyre Beren (imod Smerten). Jf. Udtrykkene: Sitja fyre Støyt: være udsat for Stødet. Verda fyre notot: mærke eller fornemme noget (ondt), blive udsat for, el. plaget af. — C, som adv. eller uden Objekt. 13) fore, forud, i Forveien; i Spidsen. Den eine tom fyre, og hin etter. — Ellers ofte i Forbindelse med „seg“, saaledes at dette sættes forud; saaledes: sjaa seg fyre, o: se sig for, være forsigtig. Eigesaa: høra seg fyre, svara, kjenna, tentja seg fyre. Jf. setja seg fyre (foresatte sig), tata seg fyre (foretage sig). Usvigende med Begreb af en længere Forbliven: setja seg fyre: vedblive at sidde (j. setja seg til). Eigesaa: leggja seg fyre: vedblive at ligge. Dgsaa: giva seg fyre: slaae sig til No paa et Sted.

fyre (y), conj. thi; fordi. (Forhen omtalt ved Formen: for).

fyre-aat, adv. forud, forhen, i Forveien. Trondh. (foraatt).

Fyrebering (e'), f. og Fyreberfla, f. Forevending, Undstølbning. B. Stift.

Fyrebite (f'), m. forelobig Spiisning om Morgenen (= Morgonbite). Hall. Dgsaa det samme som Fyremaal (3).

Fyrebod (o'), n. Forbud, forudsendt Budskab; ogsaa Forvarsel. Som Tidsnavn det samme som Simonsmæsse (28de Oktober). Tel.

Fyrebunad, m. Forberedelser; Forsyning for visse Tilfælde.

Fyrebøn, f. Forbøn.

fyredags, adv. forhen, hidtildags. Hall.

Fyredagverd, m. Morgenmad, Frokost. „Fyrebugur“, Hall. Balb. „Førbugur“ (duur), Øster. Drf.

fyre-di (adv.), 1) fordi; derfor. 2) alligevel, endda, desuagtet (= fyre alt det). Opfattes rigtigst som to adskilte Ord (fyre di).

Fyredraa, n. Forspring, Fordeel frem for andre. Trondh. (?).

Fyre-ende, m. forreste Ende. Hall.

fyrefarar, n. Noget som gaar forud. fyrefarast (ferst, forst), v. n. blive til Ginder, komme i Veien. Tel.

fyrefaren, adj. forudgaaen.

Fyreferd, f. 1) Noget som gaar forud; Flot eller Følge, som kommer i Forveien. 2) et Forvarsel, Tegns for noget. 3) Forraad fra forrige Tider, opsparet Beholdning. „Git Nars Fyrefær mæ Konn“, Edm.

fyrefunnen, adj. besluttet, afgjort. Det vardt so fyrefunnet.

Fyregang, m. 1) noget som kommer først, gaar forud. 2) Ledelse, Anførsel, det at gaae i Spidsen. Hertil Fyregangsoff, n. de Personer som besørge Anretningen i et Gjestebud. Øbr. og fl. 3 Indh. For-

- gangsfolk. Særskilt: Fyregangskona, Fyregangsgjenta. — Fyregangsmann, m. Leder, Anfører, den som gaar forud i et Følge. 3 Indh. Fyregangsmann: Kjøgemester.
- Fyregangar, m. Fyrgjænger, Formand.
- Fyregjerd (gjær), f. 1) Forberedelse; Foranstaltninger. — 2) Forebyggelse, Forsøg at hindre noget. B. Stift.
- fyrerjord, adj. forebygget, hindret. No er det fyrerjort.
- Fyregreida, f. foreløbig Ordning; Forberedelse.
- Fyrehand, f. Forhaand. Sitja i Firehand: sidde forud i Rækken. Mobsat Bathand.
- Fyrebovyrsla, f. Fyrespørgsel.
- Fyrekauþ, n. Fyrfjød, første Kjøb.
- Fyrefjögla, f. f. Rjegla.
- Fyrefjensla, f. Forudfølelse.
- Fyreflæde, n. Forflæde. Sædvanlig fortort: Fyreflæd', Fyrfæl'. Ved Omstilling: Fyrfle, Fyrfkel, Mbl. Schl.
- fyrefomen (o'), kommen i Forveien.
- Fyrefol, n. Forlabning (i Gevær). Dstl.
- fyrelagd, adj. forelagt. 3f. Fyreloga.
- Fyrelaup, n. 1) Fyrspring. 2) Fyrfebraaber, den først udbundne Bædse; især i Brændevinsbrænding. Nogle St. Fyrebrenna, f. (Hall.).
- Fyrelaupar, m. Forløber, En som gaar forud.
- Fyrelecnad, m. Forelæsning.
- Fyreloga (o'), f. 1) forelagt Arbeide, Dp-gave; et Arbeide som skal være udført til en vis Tid. Tel. og fl. Andre St. Lage, Alag, Arlag. (3f. Forlog, Forloga). — 2) et tillagt Stykke; især nyt Gæstykke paa en Dre (= Alaloga). Edm. og fl.
- Fyrelut (u'), m. første el. forreste Deel.
- Fyrelysing, f. foreløbig Bekjendtgjørelse; især Gæstefabs-Lyhsning.
- Fyreløyte, n. første Deel af en Tid. Hall.
- Fyremann, m. 1) Fyrgjænger, f. Gr. i et Embede. 2) Formand, Anfører.
- Fyremaal, n. 1) foreløbigt Maal (Udmaalning). 2) Formaal, Niemeb. 3) foreløbig Spisning, en Mabbid for det Tilfælde, at man maa vente længe paa et Maaltid.
- Fyremun (u'), m. 1) Fyrspring. Me hadde ein god Fyremun: vi vare komne et langt Stykke forud. 2) Fortrin, Fordeel fremfor andre. Meget brugl. tildeels udtalt Fyremon. (Ev. förmån).
- Fyremæling, f. 1) Indledningsord, Forberedelse, i et Foredrag eller Grinde. — 2) Udmaling af noget tilkommende; megen Tale om hvad man ventet, hvad man vil gjere, o. f. v. Edm. 3f. mæla.
- Fyremann, n. Fornavn.
- Fyreord, n. Forord; foreløbige Bemærkninger eller Betingelser.
- Fyrraam, f. foreløbig Beslutning. Dgsaa:
- Forraad fra forrige Tid.
- Fyrraam, n. Fyrspring, Leilighed til at træffe noget forend en anden. Sava Fyrraamet. B. Stift.
- Fyrreret, m. Forret; Fortrinsret.
- fyrrerøke (o'), f. Røsa.
- Fyrrerom, n. omtr. som Framrom.
- Fyrrerunar, pl. Forvarsel for en Hændelse. „Ferrerona“, Dst. 3 Valdars „Ferrerynja“, f. (3f. G. N. forynja). Paa Helg. Foreign.
- fyrrersagd, adj. foresagt, dikteret.
- Fyrrsegn (e'), f. Foresigelse; Anvisning, Fortruff. Nogle St. Fyrrsegn (o'); i Vald. Fyrrsegn. G. N. fyrrisögn.
- Fyrreretning, f. Bestemmelse, Beslutning. Dgsaa: Forudsetning, og Forsætning.
- fyrreret, adj. foresat, stillet foran. Dgsaa: bestemt, foresrevet; besluttet.
- Fyrrerinn, n. Skjoldkind. Dstl.
- Fyrrerkipnad (i'), m. forudgaaende Bestemmelse; Plan, Ordning.
- Fyrrerkrift, f. Fortruff, Monsterkrift.
- Fyrrermaf, m. Forsmag.
- Fyrrerpel, n. Fyrspil, Præledium.
- Fyrrerspurning, f. Fyrespørgsel.
- Fyrrerstandar, m. Forstander, Bestyrer.
- Fyrrerstig (i'), n. Fortrin; Fyrspring.
- Fyrrerfoda (o'), f. 1) Bestyrer, Forstanderskab. (Ejelden). 2) en Forstanderfke, Huusholderfke. „Fyrrerfoda“, Nys. „Fyrrerfoda“, 3f. Andre St. Fyrrerstandar.
- Fyrrerfvid (i'), n. dunkle Forestillinger; noget som foresvæver En, f. Gr. en utydelig Erindring. E. swiva.
- fyrrerfvynt, adj. forud underrettet, undervist om noget. (Landsk. 35). 3 Hall. fyrrerfvynt, o: forudsæende, fremadskuende. 3f. framfvynt.
- Fyrrerfalsmann, m. 1) Drbfører. 2) Kjøgemester i et Gæstebud. Hall. Vald.
- Fyrrerfankte, m. forudgaaende Betænkning; ogsaa Klogskab, Betænkfomhed. 3 B. Stift: Fyrrerfankte.
- Fyrreretelling, f. Overtalelse; f. Fyrreretola.
- fyrreretentk, adj. betænkfom, klog, som betænkfer Tingene forud.
- Fyrreretid, f. foregaaende Tid.
- Fyrreretola (o'), f. Raad, Formaninger; Overtalelse. Han tot ingi Fyrreretola: han lod sig ikke overtale. B. Stift. Andre St. Fortolor. G. N. fortala, fyrreretolur. 3f. telja.
- fyrreretvært, adv. heelt igjennem, uben nogen Forbigaaelse (= ansfares, etter Raad, fyrreret Ende). „fyrreretvært“, Trondh.
- Fyrreretveg (e'), m. Forvei. 3 Fyrreretvegen: forud, nogen Tid før.
- fyrreretvis (ti), adj. forudvibende, som veed tilkommende Ting.
- Fyrreretvit (i'), n. Klogskab, Forudseenhed. 3 Hall. Fyrreretvitkap (= visfkap), m. Forudvibende, Leilighed til at vide noget forud.
- Fyrreret (yh), f. Fyrdning; f. fyrra.
- Fyrreret (yh), m. en Vaad, som besættes med fire Mand. Tosen. (Af fjore?).

Fyrftja (y'), f. 1) en stor, forlemmet Kvinde. Hall. Ufvig. Fyrja. Tel. (Winje). Jf. Furf. — 2) Rige, Løs. Meget brugt i Gbr. og Irondh. Stift, dog mest i spørgende eller skjodesløs Tale. Paa nogle Steder ansees Ordet som fornærmeligt, el. som Betegnelse for letfærdige eller ubluferdige Kvinder; og man har ogsaa et Verbum fyrftja, o: lesse, have letfærdig Dmgang med nogen. Gbr. og fl. Ordet har været sammensillet med G. N. fylgikona, men slutter sig ellers nær til det ovennævnte Furf, som anvendt paa Mandspersoner omtrent svarer til det tydske Benzgel, Flegel el. Kloß. Sv. Dial. fork: Yngling, og fyrftja: Rige. (Nies 160).

Fyrfløde, f. Fyrfløde.

Fyrnd (?), f. Fynd.

Fyrne (y'), n. gammelt, visnet Græs. Ved Irondh. (Selbu), i Formen Fyrne, ogsaa "Gamallfyrne". See ellers Forne. (Jf. G. N. fyrnast, blive gammel).

Fyrroven (=aaven), Slutning af Dagens Arbejde. En Forvansning af T. Feierabend, Holl. vieravond.

fyr, adv. 1) før, tidligere, i en foregaaende Tid. Udtalt fyr (y'), Rbg. og fl.; før, og før (mest alm.). G. N. fyrr, fyrri. Sv. förr. Dgsaa med Betydn. forhen, forud (= fyrrmeir). Fyr i Verbi, f. Verb. — 2) snarere, hellere. Eg vil fyr tapa det en krevja det. — Dgsaa som conj. i Stedet for „fyr en“, f. Gr. Eg fekk ittje sjaa det fyr no i Dag. Lenge fyr han var tomen.

Fyrraar(et), og **Fyrredag(en)**, f. fyrr.

fyrr, adj. 1) tidligere. I fyrr laget: i det tidligere, næsten alt før tidligt. Df. (udt. førre). — 2) forrige, foregaaende. Rbg. Tel. Gbr. Irondh. (tildeels udt. førre). G. N. fyrri; Sv. förre. Desse fyrr Dagarne. Fyrre Gongen. Fyrre Søndagen. Fyrre Vita. („I fyrr Vikun“, Gbr.; „i förre-vikun“, Df.). — 3) næstforrige, næstsidste. I denne Betydning mere alm., dog kun i nær Forbindelse med visse Tidnavne, og tildeels ogsaa udtalt fyr (før), el. fyrr. Saaledes: Fyrre Aaret: næstsidste Aar (Aaret forud for ifter); sædvanlig sammendraget: Fyrraaret, og adverbialt „i Fyrraars“ (i Fyrraars. B. Stift). Hertil: Fyrraars-Aalen: Afgrøden i næstforrige Aar. Ligesaa Fyrraars-korn, og fl. (Dgsaa i svenske Dial. Nies 180). Mere adskilt: i fyrr Sumar; i fyrr Haust, og fl. — Ligesaa om Dagen og Døgnet: Fyrre Dagen, sammendraget: Fyrredagen, og „i Fyrredags“, o: iforgaars. Fyrre Natti, eller (oftere): i Fyrnatt, o: Natten til iforgaars. I Fyrmorgon: i forgaars Morgen. I Fyrrafta (Förrafta): iforgaars Eftermiddag. Fyrrevelden, el. „i Fyrrevelds“: iforgaarsaftes.

fyrretjuge, f. fyrti.

fyrren, conj. før end; f. fyrr.

fyrre, adv. før, forud, i forrige Tid. Irondh. (förmær). G. N. fyrrmeir.

Fyrnatt, f. under fyrr.

Fyrste, f. Fyrstka.

fyrst, adv. først; tidligst, nærmest, helst. (Superl. af fyrr). Mest alm. udtalt fyrst (y'), ogf. fäst. G. N. fyrst. Dgsaa brugt som conj. i Betydn. saasnart som. Fyrst han høyrer det, so kjem han. (Hedder ogsaa: Det fyrste han høyrer det, o. f. v.). Sjældnere i Betydningen: naar, dersom, hvis (ligesom i Svensk), f. Gr. fyrst eg berre torde. o. f. v. Rbg. Gbr.

fyrst, adj. først. (Superl. af fyrr). Udtalt fyrst. G. N. fyrstr. Sjelden ganske ubestemt; f. Gr. „Eg skal sjøl prøva fyrste“ (= fyrster): jeg skal selv være den første, som forsøger det. Schl. Jf. „Han trod den fyrste paa Land“ (o: som den første), Landst. 8. Derimod sædvanlig i bestemt Form; f. Gr. fyrste Dagen, fyrste Gongen o. f. v. Paa fyrste Stadi: for det første. Sammensat: Fyrstegaava, f. den første Gave som En giver sin Forlovede. Rbg. og fl. Fyrstegista, f. Ens første Ugtelage. Hall. og fl. Særskilt: Fyrstekona (o'), Fyrstemannen. (Alm.).

fyrsta (el. fyrste), adv. først (efter nogen Tid), endelig, omsider. „Daa fyrsta“: først da. „No fyrsta“: nu endelig, først nu. B. Stift. (Egentl. en Form af Ubf.).

Fyrstning, f. første Tid. I Fyrstningi: i Begyndelsen. (Sv. förstning).

fyrstundes, adv. i Begyndelsen. Hedder ogsaa: fyrstundes og fyrstende; i Jndh. fyrstaand. Synes at være en Efterdannelse af G. N. i fyrstunni.

fyrri (y'), num. fyrretyve (40). Ufvig. fyrretjuge, Df. — Opkommet af en ældre Form: fjoretju (Dipl. 1, 473), G. N. fjörir tigur, 40; jf. kertugr, 40 Aar gammel. (Sv. fyratio, fyrtio). — Ordenstal: fyrriande. Jf. G. N. kertugande.

fyrug, f. Fyra.

fyrug, adj. 1) frisk, livlig, fyrrig. Nærmest til Fyr (Jlb). Jf. fjörug. — 2) før, fyldig, tyk. f. Df. fyrug, ogsaa förug.

Fyrveld, n. Fælene, f. Fjörvelde.

fys, adj. takkelig, f. fysteleg.

fysa v. n. (ar, te), 1) have Lyft til, længes efter, lyst. Eg fyser etter det. Søndre Berg. Tel. Hall. Vald. (Af fus). G. N. fysa, egentlig tilskynde. — 2) v. a. skjotte om, agte, respektere (en Person). Nordl. — fystsast, v. n. blive geil, ytre Barringsdrift, om Dyr. Dster. (fyses).

Fysa, f. Lyft, Tilbøielighed. Tel. (?). G. N. fysa. Jf. Ufsya.

fysaleg, adj. takkelig, behagelig. Vald. og fl. Andre St. oftere: fysen; i Nordl. fys. Jf. ufsyaleg.

Fysemæt, m. Systemat, sjelden eller lætter Mad. Vald. og fl. I Sogn Fysemeta

(-mæta); i Hall. Fysentkost.
 fyjen, adj. 1) lyften, begjærlig. Søndre Berg.
 — 2) behagelig, hyggelig; blid (hvar om
 Lusten og Veiret). Det varbt ittje fyjet. B.
 Stift. S. fyseleg. Dgsaa i en dunkel Be-
 tydning, omtr. som om eller kjælen, om
 Personer. Han er ittje fyjen: han er ikke for-
 knyt, han er ret dygtig. Edm. og fl.
 Fysna (hy), f. Lyft, Begjærlighed; ogsaa:
 Dpflammelse, Henryttelse, Glædesruus.
 Nordre Berg. Denne Fysna før snart Ende:
 denne Herlighed gaar snart forbi.
 fyosa (y'), v. n. (er, te), strømme stærkt (=
 fossa). Af Foss. Sæt. Tel. (G. N. fyrsa,
 fyssa). — Fyssing, f. stærk Strømning.
 fytt, fysta ic. see fyrst.
 Fyrel, m. Foblænte, f. Futul.
 fyren, adj. skamfuld. Hard.
 Føe, n. f. Fen. — fø (fær), f. faa, v.
 føger (fegre), f. fager.
 føgja, v. a. feie, pudse. (Z. fegen). Lyder
 almindelig som „feia“ og har Bøiningen
 „ar“, altfaa afvigende fra G. N. lægja, og
 faga. (Jf. Fel, m.). Hertil maafsee et
 Par tvivlsomme Ord: Feistand, m. et
 Slags fin Sandjord. Dr. Feistein, eller
 „Faiistein“, m. et Slags glinsfende Steen.
 (Jf. Topogr. Journal 20, 106).
 Føgre, f. Fegra.
 Føkja, f. Bige (= Bøfja, Føfja). Ejj.
 føel, adj. 1) føel, frygtelig, skrækelig. Ei føel
 Ehn. Ein føel Storm o. s. v. Meget brugl.
 — 2) drøi, svær, overvældende; ogsaa:
 uførdanlig dristig eller oplagt til noget
 (ondt eller godt); f. Gr. føel etter Dyrkt (el.
 føel til aa dritt); føel til aa staata, strita, starva,
 ljuga, ic. Elgesaa: føel til aa springa, dansa,
 hoppa, kliva, vada, symja o. s. v.
 føela, v. n. (er, te), frygte, blive bange, for-
 skræktes. Søndre Berg. Nbg. Tel. Hall.
 og fl. (G. N. føela, forskræffe). Dgsaa:
 grue, have en Frygt for noget. Eg føeler
 fyre det. (Tel.). Mere alm. er føelast:
 blive bange.
 Føla, f. Frygt, Rædsel. Han tot Føla: han
 blev bange. B. Stift, Nordl.
 føelænde, adj. frygtelig, forfærdelig. Dgsaa
 adv. omtr. som: følt. Sogn og fl.
 føeleleg, adj. frygtelig, forfærdelig.
 føelelene, adv. overmaade, uhyre (= følt).
 Nogle St. føellege (føleg). Jf. falleg.
 føelen, adj. frygtfom, som let bliver bange.
 Mere alm. G. N. føelinn.
 føelka, f. Frygt, Rædsel. Valdres.
 føelka, f. noget frygteligt, en Gru; ogsaa:
 et Særsyn, Vidunder. Dgsaa i en anden
 Form føelkn (følken), f. Nhl. Wöfs.
 føelke (ki), m. Stræk, Forførelse. Hall.
 føelken (ki), adj. frygtfom. Hall.
 føelsleg, adj. frygtelig, forfærdelig. Tel. Num.
 og fl. tilbeels i Formen: føelkleg.
 føelkn, f. Følka.
 føelt, adv. 1) forfærdeligt, skrækkeligt; f. Gr.

han streit so følt. 2) forbausende; ogsaa:
 hyderlig, i høi Grad, overmaade. Saaledes:
 følt stor, følt smaat, følt længe, o. s. v. Jf.
 føel, føeleleg.
 føelkast v. n. blive bange (= føla). Sogn.
 Jf. G. N. felmta.
 Føen, n. f. Fen. — Føenar, f. Fenad.
 føer, v. f. faa, og fara (fer).
 Føer, f. f. Ferd. — føera, v. f. ferda.
 Førel, f. Ferel. — føerig, f. ferdig.
 Føering, m. en liden Vaad med to Par
 Aarer. Alm. vestenfjelds. (Jf. Kjets og
 Sneffja). Sædvanlig med stærk Bøtoning
 paa Forstavelsen (Fø'ring). Vel egentlig
 en Forfortning af Føer-aring el. Føer-aring;
 jf. G. N. ferørdr, o: fireaaret. (Lignende
 Inddragning ved Søsøring og Mattøring).
 Føeringsaar, f. Aare til en Føring. Føer-
 ringsfarm, m. Ladning til en saadan
 Vaad. Føelgaa: Føeringsnaust, n. Føer-
 ringssegl, n. og flere.
 Føermann, f. Ferdmann.
 føerre, compar. færre, f. faa, adj.
 føelt, og føelken, f. fersf.
 fø, v. f. føda. — fø, præp. f. fyre.
 føda, v. a. (er, de), 1) føde, fostre; nære,
 underholde. (Udt. føde, Nff. Edm. ellers:
 foa, fo'). G. N. føda: Goth. fōdjan. (No-
 den „fod“, uden Omlyd, forefindes i Fø-
 der; jf. Foster). — 2) føde, bringe et Fø-
 ster til Verden. Sædvanlig fun om Men-
 nesker. (Om Dyr: unga, yngja, og sær-
 silt: bera, fylja, lemja, fibja, og flere).
 føda jeg: nære sig, sinde Dyhold. føda fram:
 fostre (Creature) over Vinteren, til Græs-
 set vorer. føda upp: opfostre.
 føda, f. Føde, Næring.
 fødande, adj. værd at opfostre.
 fødd, part. 1) fostret. 2) født. Jf. barnfødd.
 føde, n. et Kulb, samtibig Ungel af samme
 Moder; iser et Kulb Fugleunger. „Fugle-
 føe“, Dstieb. Andre St. Lag, Legde, Bøle.
 fødebygd, f. Fødeegn.
 fødebole, n. Bøsted med Hensyn til Næring.
 „Eit godt Fø'bole“, et Sted hvor man kan
 nære sig godt; en god Gaard. Dr.
 fødeslaga, f. see Føderid.
 fødeslekk, m. Modermærke, medfødt Blet
 paa Hud.
 fødeland, n. Fødeland; Fødeegn.
 fødenaut, n. = Fødernaut.
 føderaad, f. 1) Proviant, Reiseføst (= Ni-
 sta). Smaal. (Føeraa). — 2) Afkøgt, Af-
 gift af en Gaard til Livsophold for En,
 som har fratruadt eller opgivet Gaarden.
 Dstl. (Dstieb. Hedem. Gbr.). Andre St.
 Livare, Forlog, Følga, Hold, Kor, og fl.
 Føderid, f. Fødselstund, det sidste Anfald
 af Fødselsmerterne. Dgsaa kaldet Fø-
 dingarvid (Føinga-ri, Sogn), og Føde-
 slaga (Føslaga, Nordl.). Nogle Stieder
 Fjørid.
 Fødesheim, m. det jordiske Hjem, i Mod-

sætning til „Andheimen“. Tel. (Landst. 77. 180).

Fødestad, m. Fødested.

Fødestund, f. Fødselskund.

Fødevit (F'), n. Forsynlighed, Klogskab i at søge Næring.

Føding, f. Fødsel. G. N. føding.

Fødnad, m. Kvægsfødring, Vinterfødring.

Der er stor Fødnad paa den Garden: den Gaard føder mange Creature. Nest alm. „Fonna“.

Paa Sdm. Fødnad (Fonnad).

Fødsl (Føsl), f. 1) Fødsel. (Hedder oftere, men mindre rigtigt, Fødsel, m.). — 2) Fødselslem. Sdm. (Føstl).

Fødsla (Føste), f. Dypføring; især Kreaturfødring (= Fødnad). Dstl. Dgsaa Vinterfødring for et enkelt Dyr (= Foder, Føster), f. Gr. Ru-fødsla. Obr. og fl.

Føl, f. Fyl. — følja, f. fylgja.

Føn, f. Støv, f. Faan.

Føne, m. (?), hensemblrede Levninger, Støv, Affald. Valders. Ofte i Forbind. „Fauk og Føne“. (Den oprindelige Form uvis).

Fønn (Gaver, o. f. v.), f. Forn.

fønne, v. og Fønning, f. see fornå.

Før, f. f. Førd. — før, adv. f. fyrr.

før, adj. 1) fremkommelig, som man kan befære; om en Vej eller en Landstrækning. Der er itte før: ikke Leilighed til at komme frem. Modsat: Der er godt før. Nest i de sydligste Egne. G. N. før. (Af fara, foer). Ein skal fara, som før er, o: lempe sig efter Leiligheden. Telsja før: tilskynde til et Foretagende; siqe at det er let at udføre, at der er ingen Hindring o. f. v. (Berg. Stift). Jf. lettfor, tungfor. — 2) farende, fremgaaende paa en vis Maade. Brugt i Sammensætning, som: radsfor, seinfør, hegfor, hardfor, einfor, og fl. — 3) færdig, villig, ivrig for at komme afsted. Obr. — 4) forhønet, hjulpen, tjent med noget. Eg er itte før med detta. Nhl. Schl. (Tilbeels i Formen: ført). — 5) bekvem, duelig, stikket til noget Eg er itte før til det (o: ikke ret i Stand dertil). Sønder Berg. og fl. (Mogle St. ført). G. N. før. Jf. gangfor, slakfor, vanfor. — 6) før, stærk, kraftfuld. Helst i Forbindelsen „før og sterk“.

føra, v. a. (er, de), 1) føre, bringe hen til et Sted, transportere (især tilvands). G. N. føra. Egentl. faae til at fare (af fara, foer). Saaledes ogsaa: skyfse, sætte over en Fjord eller Na. Imperf. ofte „førte“, fterfere: føde. — 2) flytte (med Hænderne), skyde noget afsted, uden at læste det op (= fluva, yta, flytja). Før Vordet buet aat Beggen. Dei førde Sengi fram paa Golvet. — 3) lede i en vis Retning. Denne Vegen fører til Ejoen. Det vil itte føra til notot godt. — 4) fremføre, f. Gr. et Grinde; fremsætte, komme med. Ein skal baade høyra rett og føra rett (o: baade høre rigtigt og gjengive det rigtigt). Føra Drøfor: løbe med Sladder.

(Tromdh.). Jf. føra Klaga, o. f. v. — 5) drive, styre, holde i Gang. Føra Stip. Føra Husstyret. Saaledes ogsaa: føra Strid, føra Saker; føra Retning o. f. v. Enfælte andre Betydninger, som foresindes i Svensk og Dansk, ere her sjeldne eller lidt fremmede.

Førar, m. Fører; Leder. Nest i Sammensætning, f. Gr. Postførar.

føraft, v. n. (ast), blive mere fremkommelig (f. før); blive Føre.

føraat, f. fyraat.

Førd, f. Føre, Bekvemhed til at fare, især til at kjøre (f. Føre, n.). Brugeligt i B. Stift i Formen „Før“, men er vistnok det samme som G. N. førd, altsaa ligefrem Afledning af før, adj. (analogt med Rømd, Høgd, Breidd &c.). Tilbeels brugt i Fleertal, f. Gr. „Da vardt goa Førenna“ (Vosf). Jf. Førelafs.

førd, adj. 1) ført, flyttet; f. føra. 2) stikket, bekvem (ført), f. før, adj.

Føre, n. 1) Leilighed til at komme frem, el. fare over, f. Gr. at komme over et Sund. Lister (Siredal). Andre St. Far. G. N. føri, Leilighed. — 2) Føre, Veiens Bestaffenhed, forsaavidt som denne beroer paa Veiret og Aarstiden. Saaledes: Sumarføre, Beterføre, tungt, lett, blautt, hardt Føre o. f. v. Især om Bekvemhed til at kjøre, og saaledes fornemmelig om et dertil passende Sneelag. Snjøføre, Sledeføre. (Sv. føre). I B. Stift ogsaa Før, f. f. Førd. — 3) Forsætning, Tilstand, Orden. Det var itte i notot godt Føre. Nhl. Schl. Dgsaa: Steming, Lune; blandt andet om et Anfald af Hibsigheid. Han var komen i eit stygt Føre. Sdm. Tromdh. Tilbeels forkortet: Før. (Jf. Faar). — 4) Retsfæber, Midlet. (G. N. føri). Sjelden. Jf. Gldføre. Hertil vel ogsaa: Maalføre. — 5) Ting som man fører med sig, Føi; Varer, Ladning (= Føring). Med Vaat og Føre. Jf. Vedføre. I denne Betydning nærmest af Verbet føra. — 6) Slægt, Stamme. Følleføre, Rjempeføre og fl. Hall.

Føre, f. f. Føyra. — føre, præp. f. fyre.

Førefall, n. bekværligt Føre paa Grund af Lovet; saaledes især: Sneeløsning, Vaarbløde. Dstl. Ufvig. „Førefodd“, pl. (?). Tel. (Winje).

Førelafs, n. Slædeløs at kjøre paa Sneeføre. (Modsat Laelafs, Løplafs). I B. Stift: Føralafs, vel egentl. Førdarlafs. Føreløysa, f. Mangel paa godt Føre; Sneemangel.

Føremøn, f. Fyremun.

Førefliste, n. Forandring i Føret.

førig, adj. raft, frisk; f. forleg.

Føring, f. 1) Førsel, Transportering. 2) en Sending (Levering), tilsendt Gave eller Forering; f. Gr. af Gjøstiebudsfoft, altsaa = Forn. Sdm. og fl. 3) en enkelt Transport af Varer; en Ladning; et Kæs. Dgsaa

en mindre Deel af en Ladning; endeel Gøds, som tilhører en enkelt Person. Nordl. Føringsmann, m. 1) En som fører noget; En som transporterer Varer. Østl. 2) En som har Deel i en Ladning. Nordl. Dgsaa En som har Dyshn med Løsning og Ladning. førleg, adj. 1) farbar, fremkommelig (= før). Det varbt førlegt: der blev godt Førre. — 2) førlig, friskt, skiftet til at færdes ude. Nogle Et. førig, førug.

Førleike (fi), m. 1) Bekvemhed, Duellighed; f. før. G. N. førleikr. 2) Førlighed; Etyrke, Kræfter.

førmeir, f. fyrrmeir. førre, f. fyrr.

Førsla f. 1) Førsel, Transport. (Afvig. Førsel, m.) 2) Førdsel, Retelse; ogsaa: Etynding, Hast, Travlhed. Edm. og fl. — Hertil Førslabaat, m. Førselbaad. Førslækta, f. Førselfib; ogsaa et Slags Bram, hvermed Varer føres til Farteierne.

ført, f. før. førvart, f. fyrtvert.

fösa, v. n. (er, te), fylme op, udvide sig, opblæses. (Af fos, adj.). Dst.

Fösing, f. Dpfulmen, Dpblæsning.

Fösling, f. Fetting.

fött, adj. fodet, bestaffen med Hensyn til Fødder. Den Föten er godt fött, o: har vakkre Fødder. (G. N. föttr). Jf. storfött, laagfött, lettött. — Ellers kan mærkes, at ogsaa andre Afledninger af „Fot“ have Formen „fött“, som: Langfötta, Gulsfötting, Förfötta, Överfötta, andföttes, jämsföttes.

Föru, f. Föta.

föy (?), adj. förlegen, förvirret, flau. Redenäs, Ryf.

[föya, v. a. föie. Efter det tydste sügen.

[föyen, adj. liden, ringe, ubetydelig. Hall. Andre Et. fun i Talemaaden „Der föye för, at d'er noff“, o: der behöves kun lidt. Nordre Berg. Nordl. Sv. föga; Nt. föge, vege (sege).

Föyk, m. 1) en Ström af flygende Etev,

Sand, Snee, eller deslige; et Vindkast med Drev. Tel. og fl. — 2) Smaating som lettelig flyge i Lufften, saasom Etev, Duun, eller Fret af visse Planter. Som Plantenavn: Duerut (Epilobium). Edm. Fara som ein Föyt: förve let omkring.

föykja, v. a. (er, te), 1) drive, bortblæse, faae noget til at flyge; f. Gr. föytja Dumba or Körnet. G. N. föykja. (Af fjuka, fauf).

— 2) flyge, drive (v. n.), om Snee. (Gentl. om Vinden). Østl. — Particir: föykt.

Föykja, f. Drev, Sneefog. Tel. og fl.

Föykjstavl, m. sammendreven Sneehob.

Hall.

Föykjning, f. Drev; Dpdrivning.

Föyna, f. Skimmel (= Fauna). Abg.

Föynesmat (el. smof), m. Smag af Muggenhed eller begyndende Forraadnelse. Sst.

Föyra, f. 1) Sprække eller Hul i Træ (især indvendig); et Punkt, hvor Træet ikke er ganske heelt, men har Mærke efter et Skaar eller Stød i Dpvræten. Alm. i de nordlige Egne; i de sydligste hedder det berimod: Flöyra. Ryf. (Jf. Flöit).

eller Fröyra, Tel. (Jel. föyra). — 2) Borer, porøs eller hullet Substants indvendig i Vein; ligesaa i den indre Deel af et Horn. Nordland, Trondh. Avvig. Föra, Gulbalden.

föyrast, v. n. blive hullet eller porøs. „föres“, Tydal.

föyruet, adj. 1) om Træ: som har „Föyror“, ikke er ganske heelt. — 2) svampagtig, hullet, porøs. Nordl.

föysa, v. a. (er, te), 1) drive noget affted med Larm og Etyndsomhed. (Sv. fösa). Især: jage Fisk ved at plabste i Vandet.

Solör, Österd. (Nogle Et. föse). — 2) v. n. bruse op, flyde over (= geyha, geyha).

Öbr.

Föysar, m. en raff og urolig Person; f. Gr. om Smaadrenge. Harb.

Föysing, f. Jagen, Drivning ic., f. föysa.

G.

G, Bogstav (Ge, m.), har i visse Stillinger en særegen blødere Lyd, nemlig i Forbindelsen „gj“ og foran Vokalene e, i, y, æ og e, hvor det undertales ligedan som „gj“, undtagen i de ubetonede Stavelser. Efter den hös os tilvante Maade er her skrevet „gj“ foran e, æ og ø, men kun „g“ foran i og y, samt ei og øy, da Skrivemaaden „gj“ her syntes mest ubekvem.

ga, v. f. ganga. — ga, for gav, f. giva.

Gadd, m. 1, Big, Epidi, Braad. (Ikte meget brugl.). 3 Nordl. Gadda. G. N. gaddr. Sv. gadd.

Gadd, m. 2, forterret Fyrretræ, som indeholder megen Harpir og derfor kan staae længe uden at raadne. Nordl. og Trondh.

(Dgsaa i svenske Dial.). Heraf gjedda.

Gadd, m. 3, Spor, optraadt Bei; f. Gald.

Gaddfura (ur), f. Fyrretræ med tørre afstumpede Grene (f. Gadd). Sst. Paa Edm. Gjeddefure.

[Gaffe, m. en gammel Væder. Hard.

[Gaffel, m. en Gaffel. (Nedertydft).

gag, adj. tilbagebøiet, frummet bagud; f. Gr. om Halsen paa Fugle. Tel. Hall. G. N. gagr (Egilson). Dgsaa om Redfaber, som ikke staae ganske ret i Skafstet, f. Gr. en Rnib, som bøier noget opad, eller en Gaffe, som vender lidt fremad. 3 denne Betydning siges ogsaa: gagskjest. (Hall.).

gaga, v. a. (ar), bvie bagud. gaga seg: bvie Hovedet bagud, sætte Raffen høit;

f. Gr. om Fugle. Tel. 3f. gagla.

Gaghals, m. tilbagebøiet Hals. — **gag-halsfad**, adj. om Dyr, som bøte Halsen opad, bære Hovedet høit. Hall.

Gagl, f. Wildgaas, Graagaas (Anser segetum). Tel. og fl. 3 Hall. **Goglj**; ved Mandal **Gaul**, som dog ogsaa skal betegne en egen Art Gjøes, som aarlig trækker langs Kysten paa en vis bestemt Tid. (Af ældre Forfattere opstillet som Anas Berniola. Strøm, Eggers B. 116. Wille, Sillejord 146). G. N. gagl, n. Gaafseunge (?).

gagla, v. n. kneise, strække sig opad. Hall.

Gaglereip, n. en Rød af flyvende Gjøes (= Gaafereip). Tel. 3 Hall. **Goglereip**.

Gagn, n. 1) Gavn, Nytte, Fordeel. G. N. gagn; Sv. gagn. 2) Redskab, Middel. Kun sammenfat, som Vaskergagn, Elbgagn, Drevgagn; tilbeels ombdattet til et andet Ord: **Gogn**, f. — Genitivet Gagns bruges meget, men lyder ofte som „Gangs“. Gjera Gagns Arbeid: gjøre noget som duer. Han vardt ikke Gagns Menneftja meir: han blev ikke længere duelig til noget Arbeide. Til Gagns (te Gangs): til Gavns, ret dygtigt. Som Duffe „te Gangs“: vel befomme! Smaal. (Hjelden).

gagna, v. n. (ar), gavne, nytte. Det gagnar litet.

Gagnbeine, m. Redskaber, Ting som kunne bruges til Værktøi. Edm. 3 Nhl. Gagnvelde.

gagngerande, adj. gavnlig; duelig.

gagnlaus, adj. 1) unyttig, gavnløs. 2) ubirksom; uduelig til Arbeide; ogsaa til Avling (impotens). Ofte udtalt ganglaus.

gagnleg, adj. gavnlig, nyttig; ogsaa: dygtig, rigelig, ret tilstræffelig; f. Gr. ei gagnleg Sturing.

gagnlege, adv. dygtigt, til Gavns. Ofte i Formen „gangle“. Nordl. og fl.

Gagnløysa, f. 1) Unytte; unyttigt Arbeide. 2) en uduelig Ting; ogsaa om en uduelig Person.

Gagnvelde, n. f. Gagnbeine.

Gagnvid (-ve'), m. Gavntre, Emner til visse Redskaber.

gagstjeste, adj. f. gag.

gaff, f. ganga. „Ein Gaff-med“, En som vil være med i allehaande Selskab.

gala, v. n. (gjel, gol, gale), 1) gale, synge; om visse Fugle, især Hanen og Gjøgen. Inf. ogsaa gaalaa, Gbr. Drf. Præfens lyder mest alm. gjæl, jæl'e. Zmrf. gool, fl. golo. Supin. gale, ogsaa gjele, gjæle, Trondh. (G. N. gala; gel, gól, gale). — 2) klinge, give Lyd. Han slengde Steinen, so det gol i Galden: saa det rungede (taen) i Grunden. Valders. — 3) tale høit eller skraalende, gjøre Snaf og Larm over noget. Dei finga nokot til aa gala hver. No heve han fenget det, som han gol etter. 3f. Galder

Gald, m. 1) Grund, Plads; nærmest om haard Grund eller et Sted, hvor Jorden er bleven fast sammentrampet ved ibelig Betrædelse; saaledes ogsaa: en optraadt Plads i Sneen (jf. Troff). Sogn, Hall. og flere. Ufvig. Gall, Edm. Østerd., og Gadd, Soler. G. N. galdr og gaddr. — 2) Klippevei, steil Vei i en Klippe eller Bakke (omtr. som Kleiv). Hall. Vald. 3f. Navnet Galdarne i Værdal.

galda, v. a. (ar), 1) galbre Hamp, udplukke Hanhampen (f. Galde). Gbr. og fl., nogle St. galla, i Smaal. galdr. — 2) vrage, vælge, udplukke en Deel af noget. Tel. Hall. Hertil **galden**, adj. krasen, tilbøielig til at vrage. Tel. — Om et andet galba f. gjelda.

Galde, m. Gallerhamp, Hanplanter i en Hampe-Ager. Gbr. (Vaage). Andre St. Galle, Østl., afvig. Solle. Gbr. (Fron). Sv. gallhampa. Synes at støtte sig til et gammelt galb, adj. o: ufrugtbar (= gjeld), D. gold, Sv. gall, i Dial. galb.

Galder (Galbr), m. (og n.), 1) Trolddom, Hererie. Egentlig Tryllesang. G. N. galdr. — 2) Skraal, Raab, skrigen Tale; ogsaa Gjenlyd. Nordl. (udtalt: Gall'r, Gall'er). Nærmest til gala, men kan ogsaa jævnføres med gjella.

galdra, v. n (ar), 1) here, gjøre Trolddom. (Ejelden). — 2) skraale, skrike; ogsaa: give Gjenlyd. Nordl.

Galdring, f. Hererie; ogs. Skraal.

galdrakffad, adj. stærkt betraadt, sammen-trampet, haardtraadt. Edm.

galen, adj. 1) gal, affindig. G. N. galinn. Vel egentl. forheret (ved Tryllesang), og saaledes Particij af gala (jf. Rhdqvist, Sv. Spr. L. 1, 172). Ogsaa med Begrebet: voldsom, rasende; om Wind og Veir. Ein galen Storm. Et galet Veder (Beer). — 2) vred, forbitret, hidsig. Han vardt galen paa ojs. — 3) vild, ushyrlig, tøilesløs. Ein galen Ungdom. Dei ero so vilde og galne. Dg-saa med Begreb af Lyft el. Begjærlighed. Han var so galen etter Dryft. (3f. vill). — 4) usornuftig, taabelig, tankeløs. Han er ikke galen, som lidt ottaft, o: den Mand er ikke dum, som frygter for et Uheld. Nhl. og fl. — 5) urigtig, fellagtig, daarligh. Ein galen Beg. Ei gali Vis (en Ustif). Et galet Tistand, o. f. v. 3 nogle Egne udtales det „gæ-len“ (dog med haardt g). Den bestemte Form, som altid er fortonet (som gallne), bruges tilbeels i Sammensætning, f. Gr. Galneferd, f. naragtig Udfærd. Galnefolk, n. gale Menneffer. Galneheia, f. et vildt, uroligt Pigebar.

Galenskap, m. 1) Galstaf, Raserie. (Sv. galenskap). 2) Bildskab, overgigen Munterhed. 3) Daarfskab, Dumhed. „Da va Galenskapen da“: det var netop Feilen. Drf. Tilbeels forkeret: **Galskap**.

galet, adv. 1) ubefindigt; ogsaa: urigtigt, galt. Han for so galet fram. Det var reint galet gjort. — 2) slem, ilde, daarligt. Det gjæff so galet. Det stod galet til. Udtales mest alm. gale; nogle St. gøle.

Galge, m. Galge, Høngepæl. (Sævd. udt. Galgie, Galje, fl. Galga). G. N. galgi. Dgfaa i Spøg, om en hoi, langvoren Karl.

Galing, f. Galen, Straal.

Gall, n. Galbe; Galdeblære. Afvig. Galder, n. i Valberø. G. N. gall. Der Gall i alle, o: Enhver har lidt Galde i sig; selv den taalmodigste kan engang blive vred. (Ordspøget lyder ogsaa „Der Galle i alle“, og kunde da maaskee støtte sig til G. N. galli, m. Zell).

gal-laaten, adj. overgiven, lystig. Tel.

Galle, m. f. Galbe. gallen, f. galda.

Galler, n. f. Galder.

gallfint, adj. yderst hidfig. Nfl.

gallspregd, adj. galbesprængt, f. Gr. om Fisk.

Galning, m. En som er forskyret i Hovedet. Ellers offere om en vill, overgiven, ubefindig Person. Dgfaa om Galskab eller Fjas. Fara med Galningar: gjøre Narrestreger. „Gølninger“, Nfl.

Galningskap, m. overgiven Munterhed; ogsaa Fjas, Daarskab. Paa Edm. „Galningsheit“.

Galt, m. Drne, Han=Evvin. G. N. gøltr (galtar). Nogle St. Galte (G. N. galti). Ellers: Rone, Gosse; ff. Gylt. — Gal-tartonn, f. Svinerot. Jf. Akergalte, Grøsgalte.

gama, v. a. (ar), more, fornøie. gama seg: more sig. Tel. (Winje). Ligefaa: gamast, v. n. spøge, skjente. gamande, i Udtrykket: Der ittje gamande med det, o: det er ikke at spøge med. Jf. Gaman, gamaste.

Gamaldom, f. Gamalskap.

Gamalfynne, f. Fyrne.

gamall, adj. gammel. Nogle St. gammal (gammall'e) og gaamaal; i Hunkjøn tildeels gemol (o'). G. N. gamall, m. gömul, f. Fleertal gamle (gammle, gamble). Bst. Form: gamle. I Stedet for Komparativ bruges eldre, med Superl. eldft. — Betydning: 1) som har været længe, el. levet længe. Eit gamalt Hus; eit gamalt Tre; gamle Folk. Jf. gamle Kjenningar; gamall Kjenndskap; vera gamall i Garden (have været længe i Huset). Sjeldnere overført paa Alder eller Levetid: i sin gamle Alder, el. paa sine gamle Dagar, o: i sin Alderdom. — 2) kommen til en vis Alder; f. Gr. tvau Nar gamall. Jf. aarsgamall, aattebaggamall. — 3) tidligere tilkommen (i Modfatning til noget nyere). Den gamle Etova; Gamle=Vaaten; den gamle Begen. Gamle=Maringen: forrige Mars Afgrøde. Gamle=Snjoen: det ældste eller nederste Sneelag. Gamle=Folket: det ældste af to Par Ugtefolk i en Gaard. —

4) forhenværende, forrige. Det gjeng sin gamle Gang. Bruka si gamle Bist. Alt med det gamle. — 5) hørende til en forbigangen Tid; gammelbøgs, antik (= forn). I gamle Dagar. Gamle=Korane, el. „dei gamle“: Oldtidens Mænd. — Substantiv: Gamlen, den gamle, den ældste Mand paa Stebet. Gamla (f.), om den ældste Kvinde. Ellers med Substantiv Gamleguten: den gamle Karl; ogsaa: den forrige, den bekyndte. Gamlekjella: Gamle=Meer; ogsaa brugt om Solen, om Jorden, om Havbelgen ic. (Romsd. og fl.). Gamle=Lirik, og Gamle=Sjur: Benævnelser paa Fanen.

Gamalmenne, n. gammelt Menneske. (Modsat Ungmenne). Lidet brugt.

Gamalskap, m. Alder (Gammelhed). Dgfaaldet Gamaldom, m. dog lidet brugt.

gamalvoren, adj. gammelagtig, noget gammel efter Udføende. Trondh.

Gaman, u. Fornøielse, Morstab, Lystighed; ogs. Spøg, Skjemt. Nogle St. forfortet:

Gama, Abg. Tel. og fl. Gaamaa, Gbr. Drf. G. N. gaman; Sv. gamman.

Gamanferd, f. Morstabsreise.

gamanlaus, adj. blottet for al Fornøielse. gamanlaust, adv. uden Spøg.

gamansam, adj. morsom, lystig, spøgefuld. „gamasame“, Abg. Tel.

Gamansegn, f. lystig Historie.

Gamanvisa, f. morsom Vise.

gamast, v. f. gama.

gamaste, adj. morsomt, lystigt. Mandal. (Noget Abj. „gam“ er ikke foresundet).

Gambr, m. et Slags stor Fugl (?). I et gammelt Høstesagn, hvor en Dame siges at ride paa en „Gambr“. Edm. G. N. gambr, Strub (jf. gammr, en Grib).

Gamberhorn, n. et Slags store Horn, tilskaarne som Kar til at gjenne noget i Edm. Vel egentlig Drifkehorn (jf. Strøm, i Norske Vidensk. Selsk. Skrifter 1784, p. 164). Navnet maaskee af en udskaarne Figur paa Hernet.

Gamling, m. gammel Mand. Mest i bst. Form: Gamlingen, ligesom Gamlen; see gamall.

Gamme, m. Jordhytte, Finne=Stue. Nordl. (Nogle St. Gamma, f.). G. N. gammi.

Gamp, m. en Hest. Alm. dog mest sendesjæls. (Iser om stærke og dugtige Heste). Jf. Sv. kamp.

Gampesvra, f. Heymola.

Gams, n. Spøg, Skjemt, Fjas. Smaal. og flere. Dgfaa i Formen Gamsing, f.

gamsa, v. n. (ar), spøge, skjente, fjas. Smaal. Tel. og fl. Dgfaa i svenske Dial. (Niek 183). G. N. gomsa. Fra Tel. ogsaa meddeelt i Betydn. gramse, samle.

Gamsing, m. en lystig Fyr, en Spøgefugl; ogsaa en Ordguder. „Gamsingje“, Telem. Hedder ogsaa Gams, m.

gamfutt, adj. fuld af Fjas, spøgefuld.

Gan, n. 1) Gjæller i en Fisk (= Lofn). *Gbr. Dstred. Jndr.* (3 Everige gan, f.). — 2) Hoveder og Indvolde af Smaaafisk, især af Silb. Berg. og Trondb. (jf. gana). Synes egentlig at betyde: Gab el. Svælg (s. Niesz 184).

Gan, m. f. Gand.

gana, v. n. (ar), strække Halsen, see høit op, sætte Næsen i Veiret. *Hall. Tel.* Vel egentl. gabe. *Sv. gana* (Niesz, 184). *Jf. gina, L. gähnen.*

gana, v. a. (ar), 1) tage Hovedet af Fisk; tilrede Silb ved at afknibe Hovedet, saaledes at Indvolbene følge med. *B. Stift* og flere. — 2) afskabe, hugge Toppen af Træer. *Rom.* Paa Hadeland *ganne*: hugge Løv af Træer. — 3) indfælde, sammensælde Fjæle ved en bredbundet Fals (see *Ganing*). *Smaal.*

Ganar, m. En som „ganer“ Fisk; s. gana.

Gand, m. 1, en Pind, en tynd eller tilspidset Kjæp. Meddeelt fra Jarlsberg. Paa *Helg. Gann* (el. Gan): en Hvirvelteen (?), et Vegetoi som ellers kaldes *Snurrebaske, Snorefall* el. *Sorphona*. *J. Hall.* **Gand**, om en høi og mager Karl, en oploben Dreng. *J. Ehl.* betegner Gand et Slags Fisk, s. *Gandarrotta*.

Gand, m. 2, et Slags Trolddom. (Fordum især tillagt Finerne). *Berg.* og *Trondb.* *J. Nordl.* **Gann**, ogf. **Gan**, *Helg.* Maafee egentlig en Tryllestav, jf. det foransførte **Gand**. (*G. N.* *gandr* er lidt dunkelt). *Setja Gand* i: forhere. „De var reint 'ta *Gand'a*“, o: det var ganske som forheret. *Edm.* *Dunkelt* i *Udtrykket*: „so surt som *Gand*“, o: overmaade suurt. *Ehl. Jf. Gandepje.*

ganda, v. n. (ar), here, gjøre Trolddom. Sjelden. *Ved Trondb.* *ganne, gannr*.

Gandarrotta (o'), f. den grønne Løbefisk (= *Berggylta*). *Ehl.* *Dgsaa Gand*, m. om den samme eller en lignende Art.

Gand-eple, n. et Slags meget sure Æbler. *Ehl.*

Gandferd (?), f. Følge af Herer eller onde Aander, som tænkes at ride i Luften (= *Jolereid, Dstereid*). *Helg.* *Dstest* ubtalt *Gangfar*, el. *Gangfal*, sjeldnere *Gannfar* (s. *Ferd*). Træffer sammen med *G. N.* *gandreid*, som maafee endnu kan være i Brug; s. *Svensens Samlinger*, 1784, p. 9.

Gandfluga (u'), f. Troldflue, fabelagtig Flue, som tænkes ubdent for at stikke Dyr eller Menneffer. *Nordl.*

Gandkjer, n. Kar til Trylledrif (?). „*Gan-nesker*“, *Landst.* 10.

Gandkrot, n. et Slags Forherelse. *Ndm.*

Gandrumba, f. Tromme, som Heremestere siges at bruge. „*Gantrumma*“, *Helg.*

Gandvisa, f. Tryllesang. (*Hammonds Mis-sionshistorie*, 32).

Gand-skja, f. Æske med Tryllemidler.

Gang, m. 1) Gang, Gaaen; Fodvandring. *Ufvig. Gaang, B. Stift* og fl. *Bera* aa *Gange*: være paa Færde, i Bevægelse. *Ly-* *der* som „aa gaangje“, *Nordre Berg.* Paa *Edm.* ogsaa „aa gaangnaa“, vistnok af et gammelt *Dativ*: å göngunum. — 2) glidende Bevægelse, *Fart, Fremskriden.* Paa *Baaten* paa *Gang.* Det gjeng sin jamne *Gang* (s. *Gr.* om et *Arbeide*). — 3) *Stigning, Ufsvulmen, Ufbruusning, Jf. Esgang, Brjostgang.* *Særskilt* om *Gjæring, Setja Gang* paa *Diet*: faae *Øl* til at gjære. *Dgsaa* om selve *Gjæringstoffet* (= *Gjær, Rveif*). — 4) *Gangrum, Indgang* til et *Bærelse; Entree.* (*Jf. Gong, t. og Eval.*) — 5) *Bei, Gangsti* (s. *Gr.* i en *Have*); ogsaa *Leb, Nende, Kanal.* — 6) *Malm-Ålve, Gtøgang* i et *Bjerg.* (*Nedenæs* og flere). — 6) en malet *Lift* eller *Klinie* paa *Siden* af et *Fartoi.* *Nordl.* — 8) en *Kant* med en afvigende *Farve*, paa *Duge* eller *Lør-fløder.* *El. Hall.* — 9) *Klædning, et Sæt* af *Klæder* (*Overtklæder*); ogsaa kaldet „*Klædegang*“. *Nil. Jf. Gangverja.* — 10) *Bund* eller *Saal* i *Fodtoi.* *B. Stift. Jf. Gong, f. Gonga, f.*

ganga, v. n. (gjeng, gjæff, gjenget), at gaae. Formerne lyde forskjelligt; saaledes *Inf. ganga, Harb. Vofs; gaanga, Nhl.* og flere, *gange* *Rbg. Tel. Hall. Vald.* *gang'*, *Trondb.*; og dernæst i en fortere *Form*: *ga, Harb. Nhl. Ndm. Drk. Helg.* og *gaa*, som er mest alm. *Imperativ*: *gaff!* i *Fl. gange* (*gangje*); nogle *St.* kun forfortet: *ga, el. gaa!* *Indif. Præs. gjenge* (*gjæng*), *Tel. Rbg. Fæd. Harb. Vofs, Edm., ogsaa: gjæ', Edm., ellers: gaar, mere alm. Fl. ganga, gaa.* *Impf. gjæff* (ee), tildeels „*giiff*“; i *Fl. gingo, gjinge, Hall. Vald. Nhl. og fl. Konj. ginge* (*giengje, giengje, Tel.*). *Supin. gjenge(t)*, sædvanlig *giengje* (og *giengje*), *B. Stift* og fl., ellers *gangje, Hall. Vald.*, forfortet: *gjee, Nhl. Edm. og gaatt, mere alm.* (*Jf. gjengen*). *G. N. ganga* (*geng, gekk, gengit*); *Ang. gangan* (*geong*); *Eng. go, Holl. og Nt. gaan.* — *Betydning*: 1) *gaae, bevæge sig fremad* med *Fodderne*; om *Dyr* og *Menneffer.* *Tildeels* ogsaa om *Fremskridning* uden *Fødder*; saaledes om *Fisken*; s. *Gr.* *Kassen* gjeng upp i *Elvi.* *Jf. renna, siga.* — 2) *glide* affted *fermedelst* *Lyngde, Tryk* eller *drivende Kraft*; s. *Gr.* om *Vand*, om *Jordstreb*, om *Fartoi* paa *Vandet.* *Dgsaa* med *Betydn.* *seile*; s. *Gr.* *Han* gjætt upp um *Neset*, o: han seilede saa høit mod *Vinden*, at han fik *Næsset* i *Lø.* — 3) *være i Bevægelse*, s. *Gr.* om en *Maschine*, en *Rulle*, et *Uhr.* Det gjætt *Brjostet* paa *honom*, o: hans *Bryst* bevægede sig stærkt (af tungt *Vanddræt*). *Særskilt* om *gjærende Bædffe.* Paa *Diet* til *aa ganga*, o: *gjære, komme i Gjæring.* — 4) *skride*

fremad, komme længere. Om Tiden; om Sol og Maane; ogsaa om et Arbejde, en Sag. — 5) gaae paa en vis Maade, sole sig, lykkes, løbe af. Det gjeng fort, seint, traatt, vel, illa. — 6) gjælde, være gangbar. Den Prisen, som gjeng og gjeld. Det gjeng fyre det same: det kommer ud paa eet, gjælder lige meget. — 7) strække sig, naae, række. Vatnet gjekk upp aat Hujom. Fjorden gjeng langt inn i Vandet. — 8) komme i en anden Stilling, løbe over, forandre sig. Vinden gjeng til Nord, o: bliver nordlig. Det gjeng i Hop: det krympes sammen. Det gjekk i sunder, gjekk laust, og flere. Jf. Det gjekk Sol paa, o: det revnede, der blev Hul i det. Vorten tet til at ganga: Varken beghnder at løses (= svada, slaga, laupa). — 9) gaae bort, forsvinde, blive foret eller medtaget. Det gjeng etter kvart, som det hjem. Det gjeng myket fyre eit Aar, osv. — 3 Forbindelse med visse Partikler: Ganga atter, a) tilstoppes; b) blive overgroet (f. attergjengen); c) forfalde, forværres. — Ganga av: a) blive tilovers; b) gaae itu. G. av seg: faae Ende. — G. fraa: a) fragaae, negte; b) gaae udenfor (om en Undertagelse); f. Gr. naar det gjeng fraa den yngste, o: naar man undertager den yngste. (B. Stift). — G. fyre seg: foregaae, indtræffe; ogsaa: gaae an, kunne lykkes. — G. fyre det: omkomme, sætte livet til. („Gaa fer' da", Trondh. Helg.). — G. heim-atter: gaae hjem; ogs. gaae igjen (efter Veden). G. ned: glide ned; glide ind (om Mad). — G. paa: taale, udholde; f. Gr. Der hardt aa ganga paa. — G. til: a) foregaae, tildrage sig; b) medgaae, blive foret; c) omkomme, sætte livet til. (B. Stift). — G. um, a) løbe over, vende sig; om Vinden; b) glide ud af Fugerne; om Fjæle, Staver i Kar, og desl. — G. undan: a) undfise, undkomme; b) lende af for Vinden. — G. upp: a) stige, svulme op, om Vandet i Frost; b) løses, slides løs (om Vaand); ogsaa optee, brækkes (om Jis); c) brænde op; om et Huus. — G. ut: a) gaae ud, falde bort; b) komme ud (med), komme vel fra noget; f. Gr. Han segjer ittje meir, en han gjeng ut med; c) føre til noget, faae et vist Udvalg; f. Gr. Det gjeng ut paa Stade. (Jf. Utgang). — G. ved: vedgaae, tilstaae. — G. hver: gaae over, faae Ende. — Afledninger ere: Gang, Gonga, Geng, Gjenge, gjengb; desuden Afgang, Framgang, Fraa-gang o. f. v.

gangaende, adj. 1) gaaende, som er i Gang. 2) skiftet til at gaae paa. Hien er ittje gangande.

Gangar, m. 1) Fodgjænger. Han er ein kleen Gangar, o: ikke stærk til at gaae. — 2) Ganger, om en Hest. — 3) et Musikstykke til at gaae efter, et Slags Marsch.

Gangbein o **Gangbeen**, Berg, Fod.

Gangdag, m. fordum en Helligdag, da man

gif i Procession med det hellige Kors; særlig den 25de April.

Gangetjer (e), n. Kar, hvori man lader Mlet gøres (= Gilsaa). Tel. og fl.

Gangferd (Gangfar), f. Gandsferd.

Gangfisk, m. Legefisk, dragtig Fisk (modsat Gjeldfisk). Valders (Gangfisk). Sv. Dial. gangfisk.

gangfør, adj. ferlig nok til at gaae.

Gangføre, n. Føre for Fodgjængere. Cit godt Gangføre. Ogsaa: **Gangføre**; i B. Stift: **Gaangfer**(d), f.

Gangglas, n. Bindue, som kan lukkes op. Smaal. Nogle St. Hesteglas.

Gangjarn, n. Gjænge eller Hængsel af Jern.

Gangklæde, n. Klæder at gaae i. (Modsat Sengklæde). Nogle St. Igangklæde.

Ganglag, n. Maade at gaae paa. Nogle St. Gangelag, Gaangelag.

Ganglim (l'), m. Ganglem; Bøv eller Laar af Dyr.

ganglys, adj. saa lys (Lid), at man kan see Veiene. (gaangelsest. B. Stift).

Gangrom, n. Rum til at gaae i; en Gjen-nemgang (i et Huus som er meget opfyldt). Nogle St. Gaangerom.

Gangsperra, f. Stivhed eller Lamhed i Benene efter stærk og langvarig Gang. Synes at være alm. Afvig. Gangsperr, Gaangsperr, B. Stift; Gangspir, Segn.

Gangstig, m. Gangsti, smal Vel.

gangstod, adj. sikker i sin Gang. Tel. og fl.

Gangvad, n. et Slags Line, hvormed man fanger Hellefhynder. Nordl. Skal ogsaa hedde „Gagnva(d)" og er saalebes noget dunkelt.

Gangverja, f. en Klædning, især et Sæt Dverklæder, f. Gr. Træie og Burer. Berg. Stift, mest i Formen Gaangverja. G. N. gangverja.

Gangværk, n. Gangværk i en Maskine; ogsaa Maskine i Almindelighed.

Ganing, f. 1, Tilredning af Sild ved at aftage Hovederne; f. gana.

Ganing, f. 2, en indfaaren Fals (Gron-ping), som er bredere i Grunden end i Kanterne. Smaal.

Gann f. Gand og Garn.

ganne, f. gana. Ganner, f. Gern.

gantast, v. n. sregge, sjæse, gjækkes. Nordl. ogsaa Dül. dog ikke meget brugt. (Jf. glanta, glenta, gamfa). Sv. gantas (Riek 184). Jsl. ganta (Halvorsen).

Gap, n. Gab, Abning, Hul.

Gap, m. 1) en meget nysgjerrig Person, en vaatrængende Tilhører. Tel. og fl. (Jsl. gapi). — 2) en Elæver; En som gjerne bruger plumpe eller fornærmelige Ord. (Dutr. som Flaakfest). Dül. — 3) en Taabe, Løse, Dumrian. Berg. Trondh. Nordl. Meget brugt. Jf. gapan.

gapa, v. n. (er, te), 1) gabe, holde Munden

aaben. (Afvig. gaapaa, Gbr. Dsk.). G. N. gapa. — 2) stirre, gloe, sec efter noget med stor Nysgjerrighed. — 3) skvalbre, tale plumpt eller fornærmeligt. Jf. gløypa. Gapa upp: aabne Munden. gapande: ga-bende, aaben. Med gapande Kjeft.

Gapa, f. en taabelig Kvinde. B. Stift.

Gapar, m. en nysgjerrig Person.

Gapelag, n. dumme, tosede Manerer.

gapen, adj. 1) meget nysgjerrig, paatrængende, næsviis. Tel. og fl. — 2) aabemundet, som ikke kan tie. Dsil. — 3) dum, taabelig, tosset. B. Stift og nordensjælds. Nogle St. gaputt, „gapaatt“, Trondh.

Gapekap, m. Dumhed, Taabelighed; dum Nysgjerrighed. Paa Sdm. „Gapingsheit“, f.

Gapestoff, m. Gabestof (= T. Pranger).

Gaping, f. Gaben; utidig Nysgjerrighed.

gapleg, adj. dum, taabelig. 3 Tel. gapaleg. (Jsl. gapalegr). Jf. gapen.

Gar, f. Gard.

gara, v. a. (ar), stiffe, støde; faare sig ved at træde paa starr Stub, el. deslige (f. Gare). Soler.

gara, v. n. (ar), strække sig, rette sig op. Hall. Tel. (Nogle St. garra). Dgsaa: rave, vaaie (som et Straa). Hall. En anden Betydning er at „gjøre Striber“, f. garba.

Gard (Gar), m. 1) et Gjørde, et Hegn. (G. N. gardr). Jf. Bogard, Gjerdesgard. Efter Materialet: Steingard, Torvgard, Risgard, Skibgard, Slaategard og fl. (Jf. Hagfella). Heraf gjerda, Gjerde. Dgsaa: en Kæffe som ligner et Gjørde; en Kjørde, Kreds, Ring. Ein Gard tringum Maanen (en lys Ring i Luften). Heril: Laangard, Fallgard, Sjellgard; jf. Manngard. — 2) en Have, et indbegnet Stykke Jord. Mest i Sammensætning som: Kaaalgard, Gylegard, Aldegard. Hard. Hall. Gbr. Jf. Kyrkjegard. — 3) Plads eller Rum, som er omgivet af Bygninger; et Gaardsrum (= Lun). Ut i Garden: ud paa Gaarden; ofte ogsaa: ud af Huset, i fri Luft. B. Stift. Jf. Fegard. — 4) Gaard, Bosted med Huse og tilhørende Jord; deels afsondret som Hjem for en enkelt Familie (einbolt, einthnt), deels bestaaende af flere Brug eller Parter. — 5) Bygaard, Bygning som udgjør en særskilt Eiendom. — 6) Gaardbrug, Jordpart, betragtet som Eiendom eller som Sted for en enkelt Huusholdning. (Dgsaa kaldet Jord). Underliggende Brug benævnes Plads, eller Husvære. Paa Østlandet, hvor Gaardbrugene tildeels ere meget store, har man forhen havt Benævnelsen „full Gard“ om en Gaard, som var anfat til et Skippunds Etkyd, eller som holdt en Soldat ved Armeen (jf. Wille, Snydeberg 451; Strøms Eger 241), og om mindre Brug: „halv Gard“ og „Hjordungs Gard“. (Jf. Dyd-

gard). Ordet udtales mest alm. Gar, nogle St. Gal (thyt V); afvig. Gaar, Gaal, Dsil. (efter Svensk og Dansk). Af Former mærkes: Til Garde: til Gaarden, hjem til Husene. Av Garde: bort, ud fra Gaarden. (Tel. og fl.). 3 Gorden (o'): i Gaardene. („Goro“, Vofs. „Goraa“, Sdm.). Garde-millom, el. Gardanne millom: fra den ene Gaard til den anden.

garda, v. n. (ar), 1) danne Ringe eller Cirkler; om Vand, naar noget kastes deri, eller naar det koger. „Dø gara fraa Trøm'a“, Sdm. — 2) danne Striber paa Vandet; om Vinden. Valders, Hall. (gara). Jf. Garde, Gjerda. (S. og of. gara).

Gardbolt, m. et Stykke af et Gjørde.

Gardbruk, n. 1) Gaardsdrift, Jordbrug; 2) en særskilt Part af en større Gaard.

Gardbyte, n. Ombytning af Gaarde.

Garde (Gare), m. 1) i Ordene: Vingarde, Rokgarde (og Elgarde?) er egentl. Gjørde, Kjørde. Jf. Gjerda. — 2) en Følb, en liden Indhegning (= Gjerde, Kvi). Hall. — 3) et omgjærdet Rum i Føhusene, især for Faar eller Kalve (= Ving, Stekke). Mange Steder brugl. Jsl. gardi, Faarekrybbe. — Desuden findes „Gare“ ogsaa i Betydn. Faaremøg (= Talle), Nsl. Sff. Nordl. Jf. Nedertydsk Gare, som betyder Gjødsel, og tillige: en Have (T. Garder).

Gardekaly, m. Kaly som staar i „Garde“, ikke endnu er kommen ud paa Græsning.

gardemillom (garemyllo), f. Gard.

Gardfar, n. Spor efter et Gjørde, som er flyttet eller borttaget. Nys.

Gardflor, m. = Sumarffos. Sff.

gardsflygd, adj. om et Kreatur, som har vant sig til at springe over Gjørderne. Nordre Berg. Paa Toten: garfløyg. Andre St. gardløypt, Tel. gardhard (garhar), Smaal. gardill (garill), Vister.

Gardgjenta, f. Pige som arver Gaard.

Gardgota (o'), f. f. Garðsveg.

gardhard, f. gardsflygd.

Gardkaup, n. Gaardekjøb.

Gardlag (Garelag), n. en Kreds el. Kæffe af Gaarde. Dgsaa kaldet Gardkrull, Tel. Garderepp (Garevepp), m. Gbr.

Gardleiga, f. Gaarbleie; Forpagtning.

Gardlægje, = Stavlagja. Tel.

Gardmann, m. Gaardbruger.

Gardrot (Gar-rot), f. Grunden i et Gjørde; ogsaa: Sted hvor et Gjørde har staaet.

Gardrust, f. Levninger af et Steengjørde. „Gar-rust“, Jæb.

Gardsdrenig, m. Gaardskarl; Formand for Ljeneskafarene paa en stor Gaard. Dgsaa kaldet: Garðsgut, Raadsdrenig eller „Husbondsdræng“.

Gardsende, m. Sted hvor et Gjørde gaar ud i Vandet og derved afsluttes.

Gardsfolk, n. Folk som høre til en Gaard, eller ere komne fra samme Gaard. Saa-

- ledes ogsaa: **Gardsborn**, pl. **Gardsgutar**, **Gardsgjentor**. Ne ero Gardsborn: vi ere fødte paa samme Gaard.
- Gardsfong** (o'), f. Gjerdefang; f. Fong.
- Gardsgogn** (o'), f. Gaardsredskaber. Tel.
- Gardskam**, f. Noget som er til Skam for en Gaard, el. udfætter et Huus for Spot.
- Gardskiste**, n. Deling af en Gaard.
- Gardslaatt**, m. Høslæt nærmest ved Husene.
- Gardsmett**, m. Gjerdesmutte (Fugl). 3 Tel.
- Gardsmoga** (o'), Gardsmogu, f. Ellers kaldet Ravepist og fl.
- Gardsstaur**, m. Gjerdefter, Gjerdepæl.
- Gardsstode**, n. Sted hvor et Gjerde staar, eller har staaet. Mest alm. „Gardstoe“; ogsaa kaldet **Gardstad** (Garsta). G. N. gardstadr.
- Gardsvaapn**, n. gammelt Vaaben (Sværd, Stridsværelse el. desl.), som ansees for at tilhøre en Gaard. 3 Hall. Gardsvofn (-vofn). Andre St. Jordverja.
- Gardsveg**, m. Vej som fører til en enkelt Gaard. (Modsat Bygdarveg). Nogle St.
- Gardgota** (o'), f. i Tel. Gargotu.
- Gardtyne**, n. Noget som forværer eller forringer en Gaard; ogs. = **Gardskam**.
- Gardverde**, n. en Gaards Værdie; Sum eller Værdi som man funde tjæbe en Gaard for. Udt. Garvære, ogs. Garvyre (y); jf. Verde og Vyrde.
- Gardvid** (Gar-ve), m. Gjerdefang, Træ til Gjerder. Ogsaa **Gardvida** (i'), f. i Drk. Garvudu, Utgarvuu. Mere almind. Gjerdefang, Gjerdevond.
- Gardvord** (Garvord), m. 1) Gaardvæрге, om en Person som altid er hjemme eller opholder sig stadigt i samme Huus. Drk. og fl. G. N. gardvörd, Gaardvogter. — 2) en Gaardhund, Vænehund. Gabeland, Hødemarfen. — 3) Klæse, Vætte (Genius), som tænkes at opholde sig stadigt paa en Gaard. Sogn, Hard, og fl. Ellers kaldet Lunvord, Lunfall, Lustefall, og flere. (3 Folkesagn og i Spøg). Jf. Vord.
- Gare**, m. Pig, Spids, skarp Stub efter afskaarne Buskvarter el. deslige. Namb. og flere. 3 Drk. Gaaraa; andre Steder **Garre**, Trondh. S. gara.
- garhar**, f. gardsflygd.
- Garm**, m. en Klemme, hvormed man tilbereder Bliin; en Klæft med jernbeslagne Kanter. Trondh. (Ddal og fl.). Jf. Klomber, Braak. (3 svenste Dial. garma, gärma: en Hækle. Nieg 230).
- garma**, v. a. (ar), bearbejde Linet (Gyrstængerne) med en „Garm“. Drk. og fl.
- garma**, v. n. (ar), bræle, bøge stærkt; om Keer (= traarauta). Coler i Formen „gærme“ med haardt „g“.
- Garn**, n: 1) Traad, Garn til Væv og Strikfætoi. G. N. garn. 2) Garn, Net til at fange Fisk med. Forskjellig Udtale: **Garn**, Nordl. **Gadn**, med Fleertal **Godn** (o'),
- Søndre Berg.; **Gann**, el. **Gan** (med dobbelt n og dog langtonet), Nordre Berg. og Trondh.; **Gaan**, Tel. og Dfl. (3 Formen ligt **Garn**). Jf. **Net**, som er mere brugl. søndenfjelds.
- Garn-avl**, m. en Måse af sammenviklede Garn i Søen. Lofoten.
- Garnbruk**, n. Fisserie med Garn.
- Garnbøting**, f. Istandsættelse af Garn.
- Garneklav**, f. Gorn.
- Garnfisk**, m. Fisk som er fanget i Garn. Særifilt: **Garnfild**, f. **Garntorf**, og fl.
- Garnfiske**, n. el. **Garnfiske**, f. Fisserie med Garn.
- Garnhespa**, f. Traadhaspe.
- Garnkort**, m. Stof eller Kulle at trække Garn over. Nordl.
- Garnlekkja**, f. Række af sammenbundne Garn i Søen. Nordl. Østere **Garnlentja** (Garnlent).
- Garnlund**, f. den Maaide hvorpaa Traad spindes til Renbegarn. (Modsat Vestlund). Helg.
- Garnset**, n. en Udsætning af Garn.
- Garnsetning**, f. 1) = **Garnset**. 2) en sammenhengende Række af Garn (= **Garnlekkja**). B. Stift.
- Garnstor**, n. det Toug, som danner Kanten eller Omfatningen paa et Garn.
- Garnvelta**, f. en Hob af løsevne Garn i Søen. B. Stift.
- Garorm**, m. = **Ringorm**. Sæt. Hører formodentlig til **Gard**, i Betydn. **Krebs**, **Ring**.
- Garv**, m. har forhen været en Benævnelse paa de tykkeste Kjøbmænd i Bergen. Hertil **Garpestump**, m. et Slags Rugbrød. Nordl. — **Garv** betegner ogsaa: en stortalende Person; f. **garpa**.
- garpa**, v. n. (ar), 1) fryde, gjøre store Ord. Hall. og fl. — 2) ræbe (= **gurpa**). Sgl. Tel.
- Garpe**, m. Strube (= **Varpe**). Dfl.
- garra**, f. gara. — **Garre**, f. Gare.
- garta**, v. n. (ar), 1) spøge, stjælte, fjasse. Tilbeels i B. Stift. 2) snakke, samtale løselig. Hall. Vald. og fl. 3) grynte, om Svinn. Rommerige.
- Garving**, f. Spøg; løs Snak.
- garva**, v. a. (ar), garve. (Nebertydsk). Hertil **Garvar**, m. **Garving**, f.
- Garvor**, f. Garvord.
- gasa**, v. n. (ar), gloe, stirre paa noget. Hall. (Jf. Eng. gaze). Et andet Ord er „gasa seg“; gjøre sig tilgode. (Sv. gasa sig). Dfl. Lidet brugl.
- Gasse**, m. = **Gaasarstegg**.
- Gast**, m. 1) en Gjæst (?). Bruges i en dunkel Betydning, omtr. som „Basse“ om en stor og svær Karl, eller oftere om en urolig, vild, hidsig Person. — 2) et Spøgelse, Skovtrol. Skogargast (jf. Deildagast). Nbg. Tel. Ogsaa forklaret som **Gavn** paa en Fugl, som skrækker Folk ved sit

- Strig**; formodentlig et Slags Ugle. (Jf. Nopar). Formen Gasta bruges til at betegne noget stort eller stærkt (jf. gasteleg); saaledes „eit Gasta Drikka“: en meget stærk Drik, især om M. Mhl. Ehl.
- gasteleg**, adj. usædvanlig stor eller stærk, svær, drøi. Tel.
- [gasterera**, v. n. holde Gæstebud, leve flot og fornemt. Meget brugt.
- Gastgivar**, m. = Gjestgivar.
- Gasveder** (Gasvær), n. kolbt Veir med Blæst. Østerd. (Mamot og fl.). Hedder ogsaa „gasett Vær“.
- Gat**, n. 1) et Hul; især et smalt Hul som er stiftet med Rind. Tel. og fl. 2) en Skure, udskaaen Fals. Edm.
- gat**, imperf. f. gita.
- gata**, v. n. og a. (ar), fjære, udstikke eller bore med en Rind. V. Stift. Især om at udstikke Knaphuller i Klæder. Hall. Jæl. gata, bore (Halvorsen).
- Gata**, f. Gade, Stræde i en By. Dgsaa: Veil til en Gaard; Kjørevei imellem Agrene, o. f. v. Smaal. I sidste Betydning hedder det ellers Gota (o'). — **Gatefot** (o'), n. drivende Gadesløv. **Gategut**, m. Gadesdrenge. **Gatemot** (oo), n. Gadehjørne.
- Gathol**, n. Knaphul. Tel.
- Gating**, f. Stikning, Udfjæring.
- gau**, f. gauv. — **gava**, f. gauva.
- gaua**, v. n. (ar), bjæffe, gjøse (om Hunde); ogsaa: stole, straale, huje. Tel. Stredal. Maafee for gauda.
- Gaud** (?), m. Gjeen; ogsaa: Stgi, Straaal. Tel. i Formen Gau. Afvig. Gø, Østerd. (Trysil). G. N. gaud, n. I en gammel Bise (Landst. 77) staar „Hundegaul“, maafee for Hundegaud.
- Gauk**, m. 1) Gjøg (Jugl). G. N. gaukr. 2) en Stymper, sløv eller taabelig Person. (X. Gauk). Dgsaa en Vaaser, En som ofte gjentager det samme. Jf. Stamegaul. — 3) den øverste korte Stok i en Gauvbæg. Sæt. Edm. og fl.
- gauka**, v. n. (ar), vaase, tale taabeligt, eller ofte gjentage det samme (ligesom Gjøgen).
- Gaukfoda** (Gaukfoe), f. en liden Jugl, som siges at følge Gjøgen. Mhl.
- Gaukrid**, f. Kulde i Midten af Mai Maa-ned. „Gaukari“, Mhl.
- Gauksmesssa**, el. **Gaukedag**, forstum en Benævnelse paa den første Dag i Mai.
- Gauksura**, f. Gjøgemad, Oxalis Acetosella. Tel. Andre Plantenavne, som findes anførte i Skrifter, ere: **Gaukeblom**, Polygala. (Wille 122). **Gaukefo**, Viola canina. (Gunnerus). **Gaukleffa**, Oxalis. (Heltzen). **Gauksmære**, Bryum. (Wille 107).
- Gaul**, n. Brøl, Straaal, brølende Strig.
- Gaul**, f. et Slags Gaas, f. Gagl.
- gaul**, adj. f. gul. **gaula**, v. f. gula.
- gaula**, v. n. (ar), brøle, straale; huje eller raabe stærkt. Alm. G. N. gaula.
- Gaular**, m. en Brøler, Storfræler.
- Gauling**, f. ideligt Straal og Strig.
- Gaum**, m. Agt, Dymærksomhed. I Forbindelsen: giva Gaum etter. Eg gav ikke Gaum etter det: jeg ændse det ikke, tænkte ikke videre derpaa. Mest brugt. i Tel. G. N. gaumr.
- gauma**, v. n. (ar), give Agt paa, lægge Mærke til. I Forbindelsen: gauma paa, el. gauma etter. Tel. Jf. Goth. gaumjan: mærke, blive var. (I Formen det samme som gøyma).
- gaumlaus**, adj. uopmærksom, ligegyldig.
- Gaumloysa**, f. Tankeløshed, Mangel paa Dymærksomhed. Tel.
- gaumsam**, adj. opmærksom.
- gaupa**, v. a. (ar), øse med Hænderne, opsamle saaledes at man hver Gang tager en Haandfuld eller fylder begge Hænder i sammenholdt Stilling. Hall. og fl. Ellers alm. i en anden Form: **gaupna**. Jf. Gaupn, Gaupe, Gaupning.
- Gaup**, f. 1, en Kramme eller Karm omkring en Abning; f. Durgaupa, Bjøregaupa. (Nordl. Edm. Mhl. Hall. og fl.). — Dgsaa om en krummet Haand, f. Gaupn.
- Gaup**, f. 2, Løs (et Røddyr), L. Luchs, Lat. Lynx. Alm. (I svenske Dial. gōpa, Nieh 189). G. N. gaupa. Hertil **Gaupehide**, n. Løvens Hule. **Gaupefall**, m. Han-Løs. **Gaupefinn**, n. Skind af Løs. — I Nordland forekommer ogsaa **Gaupgaupa**: „Ulvinde“; „Revgaupa“: Hun-Rev.
- Gaupe**, m. en Haandfuld (= Gaupn). Hall.
- Gaupning**, f. f. Gaupn.
- Gaupla**, f. Plantenavn, a) Hvidkloffe, Campanula latifolia. Telem. Sæt. (tildeels „Gople“). — b) Dueurt, Epilobium. Helg. (tildeels: Guple, Guppel).
- Gaupn**, f. 1) en krummet Haand; Haandflade med halvt indbøjede Fingre. (Jf. Neve og Luka). Tata upp i Gaupni (= gaupa). Nogle St. kun om begge Hænder sammenholdte. (Hard. og fl.). En sjældnere Form er **Gaup**, f. (Tel.). — 2) en Haandfuld, en Portion som man kan optage i Haanden. Nogle Steder afvigende: **Gauvn**. (Helg.). Dgsaa i anden Form: **Gaupe**, m. (Hall.), og **Gauping**, f. (Smaal.). G. N. gaupn; Sv. gōpen; danske Dial. Gøve, Gjøvn; Eng. Dial. gowpen, gaupen; Nt. Gøpse, Mht. goufe.
- gaupna**, v. a. (ar), 1) øse med Haanden (= gaupa). Afvigende **gaupna** (gaupna), Nordl. — 2) rive til sig, tage i Mængde; saaledes „gaupna i seg“: æde graadigt. Hardanger.
- Gaupning**, f. Døning med Hænderne.
- Gaus**, m. en Udstrømning, Strøm (af Vædse eller Luft). Hard. Til gjøsa.
- gausa**, v. n. (ar), strømme (= gjøsa). Tel.
- gausla**, v. n. fryde, prale (= gauta). Mht.

gauſta, v. n. (ar), tale haſtigt og utydeligt, ſom naar man ſkynder ſig med at fortælle noget. Hall.

gaut (gjød), f. gjota. — Mere utydeligt er Subſt. Gaut i Mandſnavnene Gaut (Læ-gaut, Torgaut) og Gaute, hvortil ogsaa høre nogle Stedsnavne, ſom Gautſtab (Gauſtab).

gauta, v. n. (ar), ſnaffe meget; ogsaa: fryde, prale. Edm. G. N. gauta, ſnaffe.

gauv (brev), f. guva (gyva).

Gauv, m. en Strøm af drivende Støv, Sne, el. beſlige. Hall. Vald.

gauv (?), adj. anſeelig, udmærket, fortrinlig (= gjæv og gild). „gau“, Etjordalen. Hører Maafkee ſammen med govug (o'). Jf. Gauve.

gauva, v. n. (ar), 1) ſtøve, ryge, el. dampe (= gova). Hall. — 2) myldre, vrinkle. „gaur“, Eſſ. „D'a ſo fullt, at da gaur“.

Gauve, m. en mægtig, anſet Mand (omtr. ſom Kaffe, Biſke og lignende). Hall. Vald. Paa Dſtl. tilbeels Gaue. Jf. garv.

gauvra, v. n. fryde, prale. Tel.

Gavl, m. 1) Tværfide, Tværfjel, Endefjel i en Kiſte eller Kaſſe. B. Stift, Nordl. Vel ogsaa om Tværvæggen i et Huus, ligesom G. N. galk; Sv. gavvel. — 2) en Hylbe med en opſøiet Kant paa Forſiden; ogsaa om en Læddik eller luftet Hylbe i et Skrin. Hall. — 3) en Nad eller lang Række, iſær af Fugle paa Soen. Nordl. Hertil Udgaavl.

gaa, v. n. f. ganga.

gaa, v. a. (r, dde), mærke, blive var, lægge Mærke til; ogsaa: føle, fornemme. Meget brugt. i de ſydlige Egne fra Mandal til Sogn og Hall., ogsaa brugt i Jndherred (Snaafen). G. N. gaa, agte, endſe. Eg havde itſke gaatt noſot. Det var længe ſyrr han gaadde det. Dgſaa v. n. med „aatt“ og „till“. Eg gaadde itſke aat det. (Hall. Tel. Rbg.). Iſær med Begreb af en vis Sindsſtemning. Eg gaadde ſo til det: jeg blev ſaa underlig tilmode derved. Eg gaar ſo til det, ſidan han reiſte: jeg føler et Savn ſiden han reiſte bort. Rhl.

gaadd, part. mærket, bemærket, f. gaa. Om et andet „gaadd“, f. gjengen.

Gaae, m. Agtſomhed, Dpmærkſomhed. Tel. (G. N. gá, f.).

gaaen, adj. opmærkſom; f. gaaig.

gaaig, adj. agtſom, opmærkſom. Tel. og ſi. **Gaaing**, f. Jagttagelse, det at man mærker noget (jf. Gaaning). Ofte i en anden Form: Gaaeſe, n.

gaalaus, adj. uopmærkſom, tankeløs, lige-gylbig. Siredal, Rhf. (Nogle St. gaad-laus). G. N. gálauss.

Gaale, m. Løſe, dum og fremſendende Perſon. Helg. (Jsl. gáli). Jf. Gjæla, Jaala, Gaare.

gaaleg, adj. færdbig, rede, beredt, f. Gr. til at reiſe ud. „gaall“, Jndh. (Snaafen). I ſvenſke Dial. gáli, gálin, ic. (Ries 185).

Drdets Slægtſkab er noget dunkelt.

gaalurt, adj. dum, taabelig. (Til Gaale). Nordl. (gaalatt).

Gaaløysa, f. Uagtſomhed, Eiegyldighed. Rbg. Rhf.

gaamaal, f. gamall. Gaan, f. Gavn.

Gaana, f. et Vindpuſt, Vindſkød. Rhf. Jæd. Hertil gaannet (gaanett'e), adj. ujevnt, kommende i viſe Stød eller Raſt; om Binden.

Gaaner, f. Gorn.

Gaang, f. Gong. **Gaanga**, f. Gonga.

Gaaning, m. 1) Dpmærkſomhed (f. gaa). Han felt Gaaning paa det: han ſom til at mærke det, blev opmærkſom derpaa. Sbl. (Jsl. gáningr). — 2) Tykke, Smag, Behag (maafkee egentl. Dpfatning). Det var itſke etter min Gaaning (eſter mit Sind). Søndre Berg. I danſke Dial. Ganning. — 3) Forventning, Haab; iſær om Tilflugt til et Sted hvor man venter en god Modtagelse. Hall. (Uviſt om ſamme Drd).

Gaar, i Forbindelſen: i Gaar, o: forrige Dag. Hedder ogsaa: i Gjaar, i Sogn, Søndre Berg. Tel. Hall. Vald. Gbr. Ejelnere: i Gjør (Dpdal). G. N. i gær, i gjår (jf. Ang. georſtendæg, Goth. gistradagis). — I Gaar-natt (i Gjaar-nott): Natten før igaar. I Gaarmorgon: igaarmorges. I Gaarkveld: igaarafes. Hedder ogsaa: i Gjørkveld, Sogn, Voſs, Hæd. Jæd. Siredal; i Gjaarkveld, Vald. Gbr. Paa Dſtl. „i Kveld“, el. i Aftan (Hſta); andre Steder i Aftans (Aftes), Edm. og ſi.

Gaar, m. f. Gaare, og Gard.

Gaara, f. en Stribe, Linie, Aare i Steen eller Jorv; en lang Forhoining eller For-dybning paa Jorden; ogsaa en Vølge paa Vandet. Jndherred, Helg., ogsaa i Hall. (Jf. Reit, Rand, Reina, Sfora). See ellers Gaare, m.

gaaraſt, v. n. blive belgefornig, faae Stri-ber eller Rynker paa Overfladen. Jndh.

Gaavaa, f. Gare.

Gaare, m. 1, Cirkellinie i Træ, Aarſring, de aarlige Lag i Stammen af Træet (meſt ſynlige i Naaletræerne). Dgſaa: Snit eller Skure ſom danner en Linie (Hæd.). Nogle St. Gaar, m. I de nordligſte Egne falder det ſammen med Gaata (f. d.). I Sverige gára, f. (Ries 226). Jf. Jsl. gári, m. Spræffe.

Gaare, m. 2, en Laabe, Løſe. Helg. Jf. G. N. gárungur, Gáning; gár, Spot. S. ogsaa Gaale.

gaarelaus, adj. om Træ, ſom ikke viſer tydelige Aarſringe.

gaarutt, adj. 1, aaret, ſtribet; ogsaa ujevnt, belgefornig; f. Gaara.

gaarutt, adj. 2, taabelig, toſfet. Helg.

Gaas, f. (Jl. Gjaſer), 1) Gaas (Fugl); jf. Gagl, Graagaas. (Alertaal ubt. Gjaſ'er,

nogle St. Gjøes'ar, Gjøes'e). G. N. gäs, pl. gæss. — 2) et Slags smaa Kar eller Støb med et Skaf, som ligner en Gaasfæls. Snylgaas. Sjl. — 3) en liden Klump af Smør. Dstl.

Gaasfartegg, m. Gasse, Gan-Gaas.

Gaasfist (F), m. en Bært: Lycopodium annotinum. Tel. (Winje, Finn).

Gaasfereip, n. en Hob Wildgjøes, som sthye i en Rab eller Vinkel. Vald. og fl. Nogle St. Oglereip.

Gaasunge, m. Gjøesling.

Gaat, n. Opmærksomhed, Agtpaaagivenhed. G. N. gät. Hava Gaat paa: vogte paa, passe, have stadigt Tilsyn med. Jf. gjæta. Gaa Gaat paa: bemærke, opbage, blive opmærksom paa; f. Gr. Sunden hadde senget Gaat paa eit Udbyr. Nordre Berg.

Gaata, f. 1) Gaade, Gjetning, dunkelt Spørgsmaal. G. N. gäta. — 2) et Paa-fund for at vildele eller forvirre En, en Foregjøegling, Mystification. Valders. — 3) et Eventyr, en opdigtet eller fabelagtig Fortælling. Sogn, Nhl. Saaledes ogs. **Gaatebok**, f. en Eventyrbog.

Gaateleik, m. el. **Gaateforsurning**, f. Fremfættelse af Gaader til Opløsning.

gaatevis (it), adj. klog til at opløse Gaader.

Gaatt, f. Fals, indfæaren Fuge i en Ramme eller Karm. Saaledes Duragaatt: Dørfarm, nærmest om den Søre, som omslutter Kanterne af Døren; ofte kun om dens nederste Deel eller Falsen i Dørtærskelen; f. Gr. Gaatti er full med Is. Der er tomen ein Kvist inn i Gaatti. (Gaatt'a. Nordre Berg.). Ufvig. **Gaatt**, m. Hall. Vald. **Gott** (oo), f. Vofs, hvor det ogsaa betegner en Hylde, saaledes „Fatagott“: Røstkræfte, Skaahylde at sætte Fæde i. (Jf. gaatta). G. N. gätt, Dørfarm. I Sverige gät, Dørfals. (Nitz 226).

Gaatt, m. 1, Fiske-Dugel; ogsaa Fiskens Gydning (som ellers hedder Got, n.). Vald. Hall. Tel. Hertil: **gaatta**, v. n. om Fisk: gyde Nogen (= gjofa).

Gaatt, m. 2, Gjøen; f. Hundegaatt.

gaatta, v. a. (ar), udstjære en Fals eller Fuge (Gaatt) i en Ramme. Particij **gaattad**: tilfæaren, forsynet med Fals. Ufvig. **gotta** (oo), Vofs.

Gaava, f. 1) Gave, Foræring. G. N. gäva; Sv. gäva. Af giva, gav. — 2) Udbeling, Given. Sjelden (som i Kortgaava). — 3) Evner, Anlæg, Talenter. Han heve ittje Gaava til aa syngja.

gaava, v. a. (ar), begave, berige. Sjelden. **Gaavebrev**, n. Dokument hvorved en Gien-dom erklæres bortgIVEN.

Gaavekyrtja, f. Kirke som er befestet ved Gaver.

gaavelaus, adj. 1) tomhændet, uden Gave. Ganga gaavelaus. 2) ubegavet, uden Talenter. **gaaverik**, adj. høit begavet, talentfuld.

gaavmild, f. givmild.

Ged, n. f. Gjed. — De Ord, som begynde med gei (gjel), ere her skrevne uden „j“; forøvrigt er „ge“ skrevet „gje“ efter Udtalen.

Geil (Gjeil), f. (Jl. Geilar), 1) en Bei med Gjørde paa begge Sider (især fra Føhusene til Udmærten); en Ghyde, Føgang. Næsten alm. Nogle St. Gil, Gilar, Ord. og fl. (Jf. Gota). G. N. geil. — 2) et smalt Rum imellem to Huse; et Smug (= Smog, Smette, Krop). Hall. Vald. Segn. See ogsaa Geila. — 3) Hjernetoug paa et Bob (Not); et Par Loug, som ere fæstede i Bobbets Hjørner og ved den anden Ende ere knyttede til Træffetouget, saa at de tilfammen danne en spids Vinkel. B. Stift. Kun i Fleertal (Geilar). I Rhyllke: Gilar.

Geila, f. et smalt aabent Mellemrum i en Skov; ogsaa en lang Forbygning i Jordden. Hall. „Ei Græsjele“: en lang og smal Græsplan.

Geim, m. stærk Damp; f. Gim.

gein (gakebe), f. gina.

geina, v. n. løbe stærkt, svinge til Siden; ogsaa: falde ind i Talen, gjøre Afbrydelser og Indvendinger. Hall. (gjeine). I Soler betegner det: gaee lige imod eller ind paa (gegna?). Jf. Andgeina.

Geip, m. Grin, sure Miner.

geipa (gjeipe), v. n. (ar), 1) vrænge Munden, grine, gjøre Grimaser. Jf. gleipa. I svenske Dial. gepa. (G. N. geipa, sladre, vaase). — 2) slyde Læberne ned, slæbe, græde; om Bern. Dstl.

Geiping, f. Grimaser; Flåben.

geipla, v. n. snappe efter Beivret. Tel.

Geir, m. 1, i Mandnavne som Løgeir, Hallgeir, Ddgeir, Fjodgeir, Fergeir (eller som første Led i Geirleiv, Geirmund, Geirulv), lyder tildeels som „gjei“ (Nbg.) og mere alm. som gjer (jerr). Er at henføre til G. N. geirr: et Spyd (Ang. gær, Mht. gér). Kvindenavnet Geirtrud (Gjertu) betegner tildeels ogsaa en Fugl, nemlig Sortspette (Picus martius). Vofs. I Hall. Gjertussfugl; nogle St. Jertussfugl.

Geir, m. 2, en liden Makreel, den mindste Makreel som fanges i Gavn. Nordre Berg. ogsaa paa Lister. Andre St. Spir og Pir.

Geire, m. Strimmel, Kile; smal Stump af Klæde eller Skind. Tel. Hall. G. N. geiri; Sv. Dial. gere; Skotske Dial. gair. Særskilt om Overlæderet i Hudsko (Jf. Bjore); ogsaa om en langagtig Plet i Træ, saasom af begyndt Forraadnelse. Tel. I Hall. ogsaa om en Strimmel Jord, f. Gr. „ein Græsjeire“.

Geirvorta, f. Brystvorte (paa Mandfolk). Tel. Hall. G. N. geirvarta.

Geis, m. Damp, stærk Uddunstning; f. Gr. af gjærende Dl (Algeis); ogsaa: Kvalme, Dpstød fra Maven. B. Stift.

- geisa** (gjeise), v. n. (ar), dampe, uddunste; ogsaa om Røben eller Dpstod Dgsaa meddeelt i Betydning. larme, støie. (Fra Num.).
- G. N.** geisa, bruse, storme frem. Jf. gøysa.
- Geiske**, og **Geiskor**, f. Geiskor.
- Geisl** (Gjelsfel), n. en Svøbe, en Pidsk.
- Geisl** (Sv. gjäsel; L. Geisel). Jf. G. N. geisl, m. en Stav.
- Geisle**, m. Straale, Solstribe, f. Er. fra en Nabning i en Væg. Tel. G. N. geisli. Jf. Gisl (= Gil).
- geispa** (gjeispa), v. n. (ar), gabe (uvilkaarligt), trække Veiret med en stærk Gaben, saasom i træet eller søvning Tilstand. G. N. geispa; Sv. gåspa. (Jf. L. gähnen, Eng. yawn). Hertil Geisp, m. Gaben. Geisping, f. vedholdende Gaben.
- Geit** (Gjeit), f. 1) en Gjed (capra). I Fleertal kollektivt, omfattende Bukke, Gjeber og Kid. Fleertal har Halvlyd: Gjeit'er, og gaar saaledes over til Gjeit'ar, Gjeit'a, Gjeit'e. G. N. geit, pl. geitr. — 2) Ratte, Møderbryst. (Ved Trondhjem). Dalfattet som Mættegjed, især hvor man taler til Smaabørn. — 3) som Dgenavn for Kvinder, med Begreb af Egenfindighed og Laabelghed. — I Sammensætning. deels med a (ar), som **Geita(r)-haar**, -horn, -klauv, -spæl; deels med „e“ (oprindl. a), som: **Geite-beite**, -fjos, -garde, -hus, -mark, -raas, -veg; ligesaa: **Geite-dravle**, -mjølk, -rjome, -smør. Ofte ogsaa uden Vokal, som **Geitsmale**, see nedenfor.
- Geita**, f. den yderste Ved i Naaletrærne; den blødere Ved nærmest ved Barfen. (Modsat Advelved). Næsten alm. Jf. Dta. (Jæl. geit). Navnet maakees af Farven, som sædvanlig er noget blaaagraa, ligesom Haaret paa endel Gjeber.
- Geitel** (?), f. Hardgeitel.
- geiten**, adj. haard, stiv, som har nogen Lighed med Gjedehaar. Kun om Uld, altsaa i Feminin: **geiti** (gjette, Gbr. gjeita, Sdm. og flere).
- Geit-se**, n. Dyr af Gjeddeart (Buk, Gjed, Kid). Nogle St. **Geitstrøter**, n.
- geithalsad**, adj. smal i Halsen; om Heste.
- Geitvel** (Gjeitvilblome), Anemone, eller især Pulsatilla vernalis. Gbr.
- Geitklauv**, f. 1) Gjedeklov. 2) Bukkeblad. Gbr. Nm. — 3) = Tritunga. Toten.
- Geitvann**, f. = Jøl, Sjøfja. Nhl.
- Geitlegg**, m. = Krossvib. Solør.
- Geitol**, og **Geitaul**, f. Jøl.
- Geitost**, m. Ost af Gjedemælk.
- Geitrams**, f. Geitkyrpa.
- Geitkinn**, n. 1) Gjedekind. 2) en vis Jordfjeld: en Fjerdebeel af en „Fud“. Elster.
- Geitkjegg**, n. 1) Gjedekjæg; smalt Hagekjæg. 2) Navn paa visse haarformige Lav-Arter.
- Geitkor** (Gjelskor), m. Dueurt, Epilobium angustifolium. Sogn, Hall. Sæt. og flere. Dgsaa **Gjeistur** (u'), Tel., **Gjeistø**, Tel. **Gjeistje**, Sdm. **Gjeistje**, Nhl. Ellers kaldet Mjølke, og flere. Kan opfattes enten som Gjede=Sko, eller Gjede=Skore, da Skore ogsaa er et Plantenavn.
- Geitkyrpa**, f. Lille-Konval. Buserud. (Gjeitefjørpe). Dgsaa kaldet Gjeitorams. Tel.
- Geitslag**, n. Gjeddeart, Gjedeslæggt.
- Geitkleip**, en Snegl. Drf.
- Geitsmale**, m. Gjeber, Fø af Gjeddeart (Indbefattende Bukke og Kid). B. Stift.
- Geitsmyra**, f. Anemone; f. Kvithymra.
- Geitunge**, m. en liden Gjed.
- geitøygd**, adj. mat i Dinene, f. Er. af Søn; egentlig: gjed-øiet.
- geivla** (gjeivle), v. n. gumle, tygge langsomt og med Nøie. B. Stift. G. N. geivla.
- Geivling**, f. langsom Tugning.
- Gidd** (i'), m. Veitjol; f. Gil. — (Dgsaa i Orbene med „gi“ udtales g som gi).
- gidda** (i'), v. n. (ar), bæve, rhyte, dirre. B. Stift, Nordl. og fl. I Tel. gidra (gidbre). Mere afvig. gitla, Nhl.
- Gidder**, m. f. Gibn, og Gil.
- Gidding**, f. Bæven, dirrende Bevægelse.
- Gidn** (Gjiddn), f. det Tilfælde, at Tingene i nogen Tilstand synes at bæve, naar man nemlig seer dem igjennem en stærk opstiggende Damp. B. Stift. Oftest sammensat: **Baargidn**, **Saagidn**. I Tel. hedder det **Gidder** (Gjidd'er), m.
- gidra**, f. gidba.
- Gift**, f. 1) Givn; noget som gives. Meest i Sammensætning, især Utgift, Avgift. Egentlig hører hertil ogsaa Gistarmaal, m. fl. see nedenfor. — 2) Portion, som gives paa een Gang. Sjelden, som i: Kortgift. Nordl. — 3) Fodring for Kreaturen. Sff. Ellers: Gjøv, Gjøst. Det tydste Gift, n. udtrykkes her ved Forgift. Jf. Giter).
- gift**, adj. (part.), gift, ægteviet.
- gista**, v. a. (er, e), gifte, give til Ægte.
- gistaft**, el. **gista seg**: gifte sig. Gista seg atter (el. upp-atter): gifte sig paany. Afvig.
- gipta**, Søndre Berg. Nogle St. **gypta**. G. N. gipta, gista.
- Gista**, f. Ægtemage. Det var fyrste Gista hans: hans første Kone. Det var der, han fælt Gista si fraa, o. f. v.
- gistande**, adj. som kan gistes, er boren eller stiftet til Ægteskab.
- gistarblind**, adj. i Spøg om En, som er meget forelsket eller tænker meget paa Gistarmaal.
- Gistardagar**, pl. Forlovelsesdage.
- Gistarmaal**, n. Giftermaal, Indtrædelse i Ægteskab.
- Gistartanker**, pl. Gistetanker, Tilbøielighed til at gifte sig. Dgsaa **Gistarhug**, m.
- Gistar-øl**, n. et lidet Bryllup. Tel. (I disse

- Drb udtales Formen „ar“ overalt tydeligt, maafkee forbi man har henført dem til Berbet gista, i Stedet for til Subst. Gist).
- Gifse**, n. omtr. = Gista, f. (Landsk. 101).
- Gifting**, f. Giftermaal.
- Gigja** (Gijja), f. en Fiolin (= Fela). Sogn. G. N. gigja. (Fr. gigue: Dands).
- gigla**, v. n. (ar), vaske, rase, staae løst. Hall. Jf. gidda.
- Gigt**, f. Jft.
- Gikk**, m. f. Gil og Gjeft.
- Giksel**, m. liden Regnbue, f. Gil, m.
- Gil** (i), n. Bjergkloft, Klipperevne, dyb Fure i en Fjeldside; saaledes ogsaa: en Hende som er fremkommen ved Jordstreb. Tilbeels udtalet: Gjeel. Afvlg. Gyl (Gjel), med Dativ pl. „Gyljaa“ (for Gyljom), Edm. I andet Rjen Gil, f. med Fleertal Giljar, Søndre Berg. G. N. gil, n. Eng. Dial. gill. Jf. Geil.
- Gil** (ii), m. 1, Veirsol, Bisol; en lysfarvet Plet i Sthjerne nær ved Solen. Nordre Berg. Edm. Jsl. gill? (gyll, Haldorson). Hedder ellers: Gisl, Gisl, Nordl. Drf. Gidd, Rysfylke; Gidder, Tel. Gikk, Jæb. (Andre St. Ur, Solulu, Solhøve). Et Par andre Drb: Gifsel (i Gbr.) og Gjell (i Østerd.), betyde noget lignende, nemlig en afbrudt Regnbue, ellers kaldet Vederstuv, Vederhovud, Elhovud.
- Gil** (ii), m. 2, Al som staar i Gjæring, ikke endnu er afgjæret. Berg. Stift. Hertil Gil-saa, m. eller Gil-skar, n. det Kar, hvori Mlet gjæres (= Gangefer). G. N. gilker. Jf. Holl. gijlen: gjære; gijl: gjærende M.
- Gila**, f. Fabel, æventyrlig Fortælling. 2) Spegerie, underligt Syn. Hærb.
- Gilar**, pl. f. Geil.
- gild**, adj. 1) gylbig, gjældende. (Jf. twigild, brobergild). Dei vidde ittje tata det fyre gildt, o: ansee det som gylbigt. „Dei vil ittje bere haanaa upp fyre gildt“: de ville ikke lyde ham, vise ham Respekt. Edm. G. N. gildr (f. Gr. Dipl. 1, 204); Sv. gill. (Til gjelda). — 2) dygtig, duelig, fuldgod, paalidelig. Ein gild Sekt. Gild Munad. Gilde Folt (saafom til Arbeide). Meget brugl. Dgsaa: betydelig, noget stor; f. Gr. ein gild Farm; eit gild Biste. — 3) hyperkelig, fortræffelig, som man har Fornoielse af. No var du gild Gut. Det var gild Gjenta. I Berg. Stift ogfsaa: Gildebarn, Gildegut, Gilde-taus, som smigrende Navne for Bern. — 4) prægtig, stabelig; f. Gr. om Klæder. Østl. — 5) glad, fornøiet, eller ligesom stolt af noget. Ejj. Nj. Sem., og so. Nordl. Eg vardt baade gild og glad. Han var so gild av det (el. utav di). No er eg gild av deg, o. f. v.
- gilda**, v. a. (ar), gjøre glad eller stolt. **gilda seg**: glæde sig; ogf. bryste sig, gjøre sig til. Me hava ittje stort til aa gilda ojs av. Dgs. gildast. Nordre Berg.
- Gilda**, f. Glæde, Fornoielse; ogsaa: Noget at være stolt af. Nordre Berg.
- Gilde**, n. Selskab, Sammenkomst til Fornoielse. Mest i Forbind. „Gjestebed og Gilde“; Ellers lidet brugl. G. N. gildi (egentlig med Begreb af Sammenfud el. Contingent).
- Gilder**, n. Fælde, Snare; f. Gildra.
- gildra**, v. n. (ar), 1) opstille en Fælde eller Snare (for Dyr). G. N. gildra. — 2) opstabe, opsætte noget saaledes, at det rager høit op; ogfsaa sette noget alt for løst, saa det let falder ned. — 3) rage høit op; f. hildra.
- Gildra**, f. Fælde, Snare for Dyr; Bjernefælde med ladebe Geværer (Selyfud). Sv. giller. (G. N. gildra). — Dgsaa om et høit Stillads, f. Gilja.
- Gildring**, f. 1) Opstilling af Fælde. 2) en løs Opstabling, f. gildra. 3) Stillads, f. Gr. ved en Bygning. Hall.
- Gildskap**, m. 1) Gylbigbed. (Lidet brugt). 2) Hærd, Fuldkommenhed, Dygtighed; f. gill.
- gildsleg**, adj. dygtig, tilfredsstillende, ret god. I Nbg. og Tel. **gildsleg** (gijlsle).
- gildt**, adv. heldigt, ret godt. Det gjelt rett gildt. Det mumar gildt, o. f. v.
- gilja**, v. n. (ar), beile, frie. I Folkeviseerne (Landsk. 147. 149. 258. 401). Dgsaa Svensk. G. N. gilja, loffe, forloffe.
- Gilja**, f. et Stillads paa Strandbredden, hvorfra man kan iagttage Fiskens Løb i Vandet; mest brugelig ved Larefiskerie. B. Stift, ogf. Nys. I Ejj. **Gildra**. Andre Steder Mara. — Kunde maafkee høre til „Gjeltja“, men synes dog at have en Forbindelse med Gildra.
- Gilkar** (ii), og **Gilsaa**, f. Gil, m.
- gildsleg**, f. gildsleg.
- gilurt** (i), adj. om Fjelde og Bjergsider med dybe Kløfter (Gil). Nogle Steder gjillette, gjelet, gyllette.
- Sim** (i), m. Damp, Uddunstning, f. Gr. af noget som koger; ogsaa Lugt af Værter, Blomster og deslige. Nhl. Bofs. I Sogn Seim. Jf. Sim, Jm.
- gima** (i), v. n. (ar), dampe; lugte. Nhl. Hall. Nogle St. **gimast**.
- Gima** (ii), f. Måbning, Munding; f. Gr. paa en Pose. Tel. G. N. gima. Dgsaa i Svensk.
- Gimber** (Gjimbr), f. (Fl. Gimbrar), Gimmer, ungt Faar som endnu ikke har havt Lam. Afvlg. Gymbær, Sogn, Hall. og fl. Nummer, Indh. G. N. gimbr (?), gymbr. I Sverige gimber, gimmer ic. (Riek 193). Eng. gimmer.
- Gimberlamb**, n. Lam af Hunfjønnet (modsat Vederlamb). Nogle St. Gimberlamb, Gymbalamb.
- Gimling**, m. Skilleveg imellem to Rum i et Huus. Edm. Jf. Gjølming.

Gimpa, f. Venævneelse paa en stærk eller haardfør Kvinde. Edm. (Gjimpe). Maaskee for Gjempa, da nemlig „Gamp“ ogsaa bruges om stærke Mandspersoner.

gimt (el. gim?), adj. om Bl: stærkt, berufsende. Nhl. Til Gim. (Dog findes G. N. gint i lignende Betydning).

Gin (i'), n. en liden Nabning, f. Gr. i en Bæg. Tel. G. N. gin, Gab.

Gin (i'), el. Gjen (ee), f. Art, Natur, Egenkab. Hall. (Hoel). Dunkelt, maaskee for Givn, f. Givnad.

gina (i'), v. n. (ar), være aaben, utæt, saa at Lyset glimter igjennem. Tel.

gina (ii), v. n. (gin, gein, ginet, i'), gabe, aabne sig; have Nabninger som man kan see igjennem. Edm. „Dø gjin'e gjønna Beggien“. „Dø gjein ut myllaa Fjela“ (o: det glimtede imellem Fjelene). G. N.

gina (gin, gein, ginit): gabe. I Sogn forekommer **gina** (-er, te?) med Betydn. gabe paa noget, gløe, stirre. Jf. gyna, glina, glifa.

gingen, f. gjengen. **gingo**, f. ganga.

Gining, f. Nabning, Rist, Revne.

ginne, f. gjerna.

ginst, adj. hyperlig, fortræffelig. Mandal. (S. Friskner under: ginn). I samme Betydning ogsaa **ginstleg** (ginsleg?). Jf. gjen.

Gip (ii), m. 1, en vis Ferskvandsfisk. Hall. (Krobereren). Efter Strøm (Egers Beskr. 123) det samme som „Kulmund“, Salmo carbonarius.

Gip (ii), m. 2, om en uheldig Fisker, En som kommer hjem med intet. Edm. Ellers: Lunn, Steikjar, Vassfis.

gipa (ii), v. a. (ar), vende et Seil eller rette det imod Binden. Hard. og fl. (I Skrifter forekommer: gibbe). Holl. gipen.

Gipa (i'), f. Skaar, Rist, et stort Saar (= Flera). Hard. (ogsaa Gjepa). Jf. Sv. mungipa: Mundvig. Hører vel sammen med getpa til et Stamord gipa.

gippa, vippe op; f. gjeppa.

[**Gips**, m. Gips. (Lat. gypsum).

gipta, f. gipta.

Gir (ii), m. 1, Gjæring (især i Madvarer), Oplesning, Overgang til Forraadnelse. Ndm. (Jf. Gjar). — Dgfaa om en Strømning i Vandet. Edm. (Hjelden). I Nff. **Strauungir**, om Vindin imellem Hovedstrømmen og en Dagstrøm paa Siden.

Gir (ii), m. 2, stærk Lyst, Lidenskab, Dyrbrændning i Sindet. Edm. Romd. Ndm. Det sette Gir i honom: det satte hans Sind i Bevægelse. Dei sett ein Gir i seg: de bleve ganske hidsige paa det. Jf. gje (adj.), gira, girug. G. Sv. gire (Begjærlighed); L. Gier.

gira, v. n. (er, te), lyfte, hige efter noget, vente med Længsel. „Han sto aa girte ette da“. Hard. (Jf. G. N. girna).

Gira, f. lystigt Paafund, Spøg, leierlige Gebærder ic. (Helt i Fleertal). „Gtirur“, Tel. (Vinje). — Hertil slutter sig ogsaa **Girekopp**, m. en lystig, spøgefuldt Person.

Rhf. giren, adj. morsom, spøgfuld. Rhf. **girurt**, adj. lystig, fuld af Paafund. Tel.

girug (i'), adj. 1) begjærlig, tragtende efter noget. Helt sammensat, som: Høsgirug, aregirug, hennegirug. Dgfaa i Formen **girig** (gjerig). Jf. gjer. — 2) gjerrig, begjærlig efter Bindning. (Ofte i en mildere Betydning). Sv. girig. — 3) flittig, travl, som arbejder længe og hviler lidet. Veget brugt. (Jf. gridug). Dgl. i Sverige.

Girugskap, m. Travlhed, Flittighed; ogsaa Gjerrighed. (Ofteere Girugheit, f.).

Gis (Gjis), m. Snisen, Haanlatter. Hall. **gisa** (ii), v. n. (er, te), snise, lee ad noget. Hall. Andre St. glifa.

gisen (i'), adj. gisten, utæt, læk (om Kar); ogsaa om Ting, som staae noget adskilt (Jf. gistent), altsaa ligt glisen og grisen. Tilbeels ubt. gjesen. Jsl. gisinn. Sv. Dial. gisen.

Gisl, m. 1, Gidsel (= L. Geisæl, obses). G. N. gisl. Lidet bekendt. Ellers brugt som Mandnavn, især i Formen Gisle. Hertil hører vel ogsaa Gils, i Hergils, Torgils, Dygils, ofte forvansket til: guls, jus, gjis, f. Gr. Torjuls, Torjus, Torjis o. f. v. Munchs Maanedskrift 3, 64).

Gisl, m. 2, Veirsol, Bisol; f. Gil, gisla.

gisla, v. n. (ar), lure, speide, passe paa Leilighed til noget. Han gieng og gislar etter det. Nordre Berg. med Udtalen: gittle (gjulle), som ogsaa kunde være gitla (Jf. gjata); dog synes Ordet nærmest at høre til G. N. gisl, o: en Bevogter, Vurer (Jf. Gjærl). Maaskee ogsaa Gisl om en Bisol (f. Gil) har havt det samme Begreb. Jf. gisla.

Gisling, f. Luren, Speiden; f. gisla.

gisna (i'), v. n. (ar), blive utæt (gisen), blive læk af Fortørrelse.

Gisning, f. 1) Fortørrelse, Læthed. 2) f. Gisning.

gisna, v. n. (ar), 1) gjætte, gjøre Gisninger. (Jf. gita). Sv. gisna; Holl. gisen; Eng. guess. — 2) lure efter noget, ligge paa Luur. Hall. Vald. Jf. gisla.

Gisje, n. Gisning. Paa eit Gisje: paa Slump, efter en Gætning. Gbr. og fl. — **Gissemal**, n. Maal efter Diesyn, eller paa Slump. **Gissemil**, f. en omtrentlig Mål, ikke opmaalt. Num. og fl. **Gisserime**, m. omtrentlig Time (modsat Klokketime).

gisfen, adj. nem til at træffe det rette ved Gisning.

Gisning, f. Gætning, Gisninger. Dgfaa i Formen **Gisning**.

gista, v. n. gjøre Besøg paa et Sted. Hard. Num. Ellers **gjefta** (= vitja). G. N. gista. Hertil **Gisting**, f. og **Gistnad**, m.

Besøg, Gjøstefærd. *Harb. 3 Hall. Giftning, f.*

gistent (i'), adj. som har aabne Mellemrum imellem Tænderne (= romtent). Hedder ogsaa gløstent, og grøstent.

gita (i'), v. a. og n. (*git, gat, gjetet*), at gjætte, ic. Dgfaa udtalt gjeta, dog sædvanlig med den Lyd (ee), som udgaar fra det aabne „i“ (ligesom i giva). *Jf. Sv. gitta* (o: kunne), *D. gibe*; derimod *G. N. geta*. *Imperf. Pl. gaato, gaate, Sæt. goto, Hall. Supinum sævd. gjere, gjiti*; afvig. *gote* (o'), *B. Stift.* — *Betydning:* 1) faae, komme til, kunne. *Tel. Solt gat ikke stina* (Landst. 302). *Han gat ikke standa* (Landst. 248). *Synes ellers at være bortfaldt, ligesom ogsaa i den gamle Betydning, avle, undfange* (jf. *gjetet*, Landst. 159). — 2) antage, forestille sig. *Eg gat um det var aldri so langt, so stulde og gjenget, o: hvor langt det end var, skulde jeg dog have gaaet.* *Ryf.* — 3) gjætte, sige efter Gissning, paa Slump. *Sit, for mange det var. Gita Gaator.* (Gaata kommer af *Formen gaato*, ligesom *Gaava* af *gaavo, gav*). — 4) nævne, omtale, berøse i Taler; ogsaa: sige, f. *Er. Han gat ikke eit Ord.* *Eg torde ikke gita det.* *Eg heve ofta høyr t gjetet detta. Me hava ikke høyr annat gjetet* (o: noget andet er os ikke bekendt). *Meget brugl. især nord og vest i Landet.* *G. N. geta. Sv. Dial. gäta.*

gitande, adj. værd at nævne.

Giting (i'), f. Gjetning.

gitla (i'), v. n. bære, rykke (= gidda). *Nhl. Om et andet gitla f. gisla.*

Gitord (Gjetoor), n. Rygte, Ry, Dmtale. *Det gjeng Gitordet av deim: der gaar et stort Rygte af dem, de ere omtalte vidt og bredt.* *B. Stift, Tel. Dstl. og maafsee alm.* — *Ein Gitords Mann: en meget navnkundig Mand.*

gitviis, adj. nem til at gjætte noget.

Giv, f. en Portion; f. Gjør.

giva (i'), v. a. (*giv, gav, gjevet*), at give. *Inf. ogsaa gjeva, forkortet gje, gji* (i'). *Sv. gifva* (ge'); *G. N. gosa*; *Ang. gifan*. *Imperativ: giv* (G', gje). *Ind. Præs. ogsaa ofte forkortet: gi', el. gje.* *Imperf. ofte: ga'; Pl. gaavo, gaave, Sæt. govo, Hall. gove* (o'), *Voss; guve* (u'), *Edm. (ff.). Imperf. Konj. gjøre, Tel. gove* (o'), *Nhl. Supinum: gjeve, givi, ogsaa gitt*; afvig. *gove* (o') i *Søndre Berg*, ogsaa *gvi* (o'). — *Betydning:* 1) give, lade faae, overlade. (*Med Gaven i Alfus, og Modtageren i Dativ.*) *Giva Bornom Mat.* *Giv meg notot med deg.* — 2) give til Giendom, forære. *Eg sell det syre intje; han gav meg det.* — 3) uddele, overrække; f. *Er. giva kort. Særskilt om at give Kreaturene Foder.* *Giva Kunom* (Ku'naa'): *givre Køerne.* *Der snart Tid til aa giva.* — 4) afstaae, hde; be-

tale. *Han gav tie Dalar i Statt.* *Eg minnest ikke toat eg gav syre det.* — 5) afgive, frembringe, tilbyde. *D'er keen Forb, ho giv so litet.* *Det gav ikke stort av seg.* — 6) lade see, tildele, gjøre at. *3 Dnser med Konjunktiv; f. Er. Gud give, han maa fristast.* *Ellers meget brugl. i Imperativform* (*giv, gje'*), svarende til det danske „giv“, f. *Er. Siv han maa toma! Siv det var gjort! Siv det var so vel!* — *Nf de mange Forbindelser, hvori dette Ord ellers bruges, kunne følgende mærkes.* *A, Reflexive Udtryk. Giva seg:* a) begive sig, slaae sig til noget. *G. seg til Sjoen.* *G. seg i Raag med noton.* b) flytte tilside; ogsaa: løse sig, glide ud, svigte. c) sagne, stilles, formildes. d) give tabt, ikke længere gjøre Modstand; ogsaa lide Tab eller Svækkelse; f. *Er. Han gav seg ikke stort syre det* (o: det gjorde ham ikke stor Skade). e) jamre sig, vaande sig for Smerte. *Han berre laag og gav seg.* *Giva seg atter: blive tilbage paa et Sted.* *G. seg fraa: stille sig fra.* *G. seg syre: forblive rolig.* *G. seg til: a) nøle, blive i No; b) indlade sig paa, give sig i Færd med noget.* *G. seg undan: vige tilside, flytte sig lidt.* *Saalædes ogsaa: Giv deg hit: kom nærmere hie.* *Give dytt innar aat Bordet, o. f. v.* — *B, Med Partikler: Giva atter: gjengjælde.* *G. etter: give Slip; ogf. føie sig.* *G. imillom: lægge noget til, i en Byttehandel.* *G. paa: drive paa, gaae dygtig løs paa noget.* *G. til: tillægge, tilstykke; ogf. opføre.* *Eg stulde giva mykt til, um det var ugiort.* *G. um: skjette om, ændse.* *Han giv ikke um det.* *Sogn, Hall. og fl. (Dgfaa: Han giv seg ikke notot um det).* *G. upp: opgive, lade fare.* (*Mindre brugl.*) *G. upp atter: gjøre en ny Uddeling, rette paa en Feil i Uddelingen.* — *C, Med en-felte andre Ord. Giva godt: give gode Ord, være venlig og søielig.* *Giva vondt: vise Trods eller Fiendskab.* (*Tel. og fl.*) *Giva Brjost: give Die.* (*Hedder ogsaa: giva suga.*) *G. Fanget: omfavne.* *G. Munnan: kysse.* *Giva kaup: sætte rimelige Vilkaar, være lempelig.* *G. Ejob: være stille, saa at Ens Tale kan blive hørt.* *G. Rom: gjøre Plads, flytte sig lidt tilside.* *G. Tid: vente lidt, ikke haste for meget.* *G. seg Tid: fare langsomt og mageligt frem.* — *Afledninger: Gist, Gaava, gjæv, adj. Gjør, f. Gjøva, Gjøft.*

givande, adj. passende til at give.

Givar, m. Giver; Uddeler.

Givarkaup, n. et meget billigt Kjøb; det at man faar noget næsten for intet. *Mogle St. „Gjøvakaup“.*

givast, v. n. (*givst, gavst, gjevst*), 1) blive udmattet. (*Egentl. = giva seg*). *givast upp.* *Dstl.* — 2) svækkes af Alder, blive affældig. *B. Stift.* — 3) jamre, vaande sig. *Judherred.*

Givende, n. Gave. *Til Givendes: til Foræring, for intet.* *B. Stift.*

Giving, f. 1) Given; Bortgivelse, o. s. v. 2) Uddeling, Fildeling. Særlig om Uddeling af Foder til Kreaturene. 3) Portion som gives paa een Gang. Tri Givingar. Fyrrte Givingi, o. s. v. 4) Gave, Foræring. Tri Giving, = til Givenesde.

givmild, adj. gavmild. Sjældnere: gaavmild. (Jf. gjev). Sv. gifmild.

Givnad, m. 1) Natur, naturlig Egenskab; noget medgivet, medfødt. Sff. Sogn. Især: Sind, Sindelag, Tilbøielighed. (Gjibna, Sogn). Jf. G. N. mér er svá geit: jeg er saa findet. — 2) Begavelse, Mandsgaver, Talenter. Edm. Nhl. og flere. (Jf. Gaava). — 3) Held, Lykke, Fortælle. (Mindre brugl.). Jf. G. N. gipta, gæfa.

gjale (gjal), v. n. = gjerda. Indh.

Gjaar, f. Gaar, og Gjord.

gje, f. giva og ganga (gjenget).

Gjed (e'), n. 1) Sind, Tanke, Minde. 3 Forbind. „Dø gjeff meg or Gje'e“, o: det gik mig af Tanker, jeg glemte det. Ehl. (Jf. orgjetes). G. N. ged, Sind. — 2) Stemning, Lune; ogsaa: Mod, Fyrighed, Djærvhed. Harb. Der for litet Gje(b) i honom. Hertil gjedda (e'), adj. modig, driftig. „gjea“, Harb.

Gjedd, m. Smaaterst (= Modd, Kroppung). Nordl. Namd.

Gjedda, f. Gjedde (Fisf), Esox. Dstl. G. N. gedda. Gjeddetrug, n. Fiskestørre med kunstige Agn (Tinfiske). Sv. gådd-brug.

gjedda, v. n. (ar), el. gjedda seg: forterres, om Træer. gjedda(d), adj. forterret, med affumpede, haarde Kviste. (Af Gadd). Nordre Berg.

Gjeddefura, f. Gaddfura.

Gjedlike (?), m. Staldbroder, Kammerat. Mest i Fl. „Gjelitar“, deels som: Conserver, Deeltagere, deels Ligemænd, Jævnlig. Maaskee af et Adj. gjedllt (Ilgestubet), men kan ogsaa være indført efter det ældre tydste gelich (= gleich), o: lig.

gjedsleg (?), adj. behagelig, tæffelig. „gjetz-leg“, Harb. (G. N. gedslegr).

gjegla, v. n. rave (= gigla). Helg.

Gjegn, f. f. Gjegne.

gjejn, adj. 1) bekvem, passende, beleilig. Tel. Mest i Formen gjejnt og gjejnaste. G. N. gegn. — 2) kort; især om en Vej som gaar ret frem, i lige Linie. Sjelden, f. Gjejnveg. 3 Smaal. gjen (gjeen), mest i Formen „gjenest“. G. N. gegn; Sv. gen. 3f. gjejnt, gjenfa, gjen, gjenom.

gjegna, v. a. (er, de), 1) møde, gaae i Møde, vende sig imod; f. Er. om vilse Bevægelser i Leg eller Dands. Hall. G. N. gegna (Jf. gajn, som i visse Tilfælde betyder: imod). — 2) gjenne, bringe tilbage, sætte sig imod, bortdrive, f. Er. Kreature fra Engen. Tel. og flere. 3 Dstl. gjenke. Ellers: bægja, møta, venda. — 3) svare, gjenmæle; ogsaa modsig, gjendrive. Eg vit

ittje gjegna deg. Lister. — 4) v. n. passe sammen, være passende, sømme sig. Hall. Nhl. Han segjer ittje meir, en som gjegna tam. Detta tam ittje gjegna: dette kan ikke godt gaae an. G. N. gegna.

Gjegne, n. 1, et Punkt som man har lige foran sig, som man møder eller nærmer sig til paa en Vej. (Jf. L. Gegenstand). Det gieng etter Gjegne (pl.), siges om en Kelse igjennem en Demart, hvor man ikke har nogen Vej at følge, men kun retter sig efter visse Mærkepunkter, saasom Klipper, Huulninger, Bække o. s. v. Lister, Siredal.

Gjegne, n. 2, Redskaber til Arbeide, Gaardsredskab. Indh. Nogle St. Gjejn, f. (Af Gajn). 3f. Gjejn.

Gjegning, f. Jmødegaaelse; Tilbagegivelse o. s. v. see gjegna.

gjejnordig (=ortig), adj. tilbøielig til Modsigelse; noget trættefjer. Tel.

gjejnt, adv. lige til, ligefrem. 3 Smaal. gjejnt (gjeent). 3f. aagjengs.

Gjejnveg, m. Gjejnvei. Jæd.

Gjeil, Gjeim o. s. v., f. Geil, Geim.

gjeff (te), f. ganga.

Gjeff, m. Gjak, Taabe; ogsaa en Spøtter. Nogle Steder Giff (Gjiff), Ehl. Hall. Nordl. og flere. (L. Gek). Giff betegner ogsaa en Bisol, f. Gil.

gjekka (el. giffka), v. a. gjekke, drille.

Gjel, f. Gil.

Gjeld, n. et mindre Distrikt, bestaaende af et Sogn eller flere, som udgjøre et Presteskald. Mest brugl. paa Oplandene. Andre St. Prestgjeld. Vel egentlig et Samfund med fælles Udgifter el. Udretter. 3f. Gilde.

Gjeld, f. 1) Betaling; Gjengjældelse. Kun i nogle sjældne Sammensætninger: Attergjeld (Gjengjeld), Motgjeld. — 2) Gjeld, ubetalt Udgifter (= Stulb). Afvig. Gjold, Harb. Vofs. G. N. gjold, pl. af gjald, n. Betaling. — Hertil: gjeldbunden, adj. = fuldbunden. gjeldfri, adj. = fuldfri. Gjeldmann, m. = Stuldmann.

gjeld, adj. 1) gold, som ikke malter; om Hun-Dyr, især Røer, som paa et Aars Tid eller længere ikke have havt Foster (Kaly) og altsaa ikke givet Mælk. G. N. geld(r). — 2) om Hun-Dyr: gilbet, castreret. Det sidste kan være Particp af gjelda, v. a., men dette Ord maa vel afledes af et ældre „galb“ (o: ufugtbar). D. gold, Sv. gall (galb), i tydste Dial. gelt og galt. (Weigand, 1, 410). 3f. Galbe.

gjelda, v. n. (gjeld, galde, golder), at gjælde. Inf. ogf. galda (Vofs). Zmp. Fl. goldo (sjeld.). Supin. golds, ogf. gulbe. G. N. gjalda (geld, galt, goldit). Sv. gälla (gäller, galt, gullit). Betydning: 1) betale, bøde for noget. (G. N. gjalda; Ang. geldan). Han før gjelda syre det. Meget sjelden. Tilveels: „umgjelda“ (D. und-gjælde). — 2) koste, have et vist Værd;

ogfaa: ansees for noget. Det gjeld fyre store Pengar. — 3) gjælde, være gyldig. Den same Retten gjeld endaa. — 4) angaae, vedkomme; ogfaa komme an paa. Der notot som gjeld ofs alle. Det gjeld um Beskerdi. Det var, som det galbt um Rivet. — 5) udkræves, være nødvendigt. Det gjeld um aa stunda seg. Han varbt rædd, naar det galbt um, o. s. v. — Afledninger: Gjæld, Gilde, gild.

gjelda, v. a. (er, e), gilde, castreere. G. N. gelda; Sv. gälla. (Jf. gjelka). Egentlig gjøre ufrugtbar, f. gjeld. — **Gjeldar**, m. en Gilder, Hestefører o. s. v. **Gjelding**, f. Gildning, Castreering.

Gjeldse, n. Creature, som ikke make, eller ikke have Afkom. (G. N. geldis). Særskilt: **Gjeldku** (=kyr), f. gold Ro (f. gjeld). **Gjeldsaud**, eller **Gjeldsoyda**, f. Faar uden Lam. **Gjeldgeit**, f. Gjed uden Rid. — For Han = Dyr har „gjeld“ Begrebet gildet, ikke avlehygtig (modfat grad); saaledes: **Gjeldbuk**, **Gjeldveder** (Gjeldveer), **Gjeldstut** (el. **Gjeld-uffe**), **Gjeldgamp** (= Gjelk). I disse Ord lyder „gjeld“ sædvanlig som „gjell“.

Gjeldstift, m. Stift som er uden Kogn eller Mælke. Vald. og fl.

Gjelding, m. Gilding, Castreat; især om gildet Dre. Nogle St. **Gjeldung**. Gbr. og flere. — Et andet „Gjelding“ bruges kun i Forbind. med Stedsnavne (som Nesgjelding, Bangs-gjelding ic.) og betegner Indbygger af Gjelbet, f. Gjeld, n.

Gjeldkarve, Pimpinelle (Urt). Hard.

Gjeldkorn, n. Korn som ikke har Spirekraft. „Gjeldkorn“, Hall.

Gjeldku, f. Gjeldse.

gjeldna, v. n. (ar), blive gold; især om Køer, som ophøre at give Mælk. Nhl. og fl.

Gjeldnyre, n. Kalve, Kvier, og Køer som ikke have Kalv. Hard. og fl.

Gjelig, m. f. Gjeld.

Gjeligja, f. en tyk og kort Bjælke (lig en Kranbjælke), som strækker sig frem over Arnestedet (Aren) og tjener til Fæste for Rjedeltrogen (Skerdingen). Rbg. I Evje hedder det Gjelja, i Tel. tilbeels Hægja. (Nesland). I Valle lyder det som Gjøja (Jøya), el. næsten Gjya. Formod. af Galge. Jf. Jæl. gelgia. (Jonsons Ordbog 782).

Gjeltkar, f. Gjelbke.

Gjelt, m. gildet Hest, Vallak. Nogle St. Jalk (Gjal?), Hard. Sæt. Hall. (f. sølg). G. N. jalkr.

gjelka, v. a. (ar), gilde, castreere (= gjelda). Nogle St. jalka, Sæt. og fl. Kunde nærmest opfattes som „gjeld-ka“ (o: gjøre usfrugtb.); dog synes det foransætte gamle jalkr at tyde paa en anden Oprindelse.

Gjell, m. liben Regnbug; f. Gil.

gjella, v. n. (gjell, gall, gollat), gjalde, hvine, give en stærk Lyd; ogfaa: frige, om Dyr. Nhf. Nordl. G. N. gjalla (gell,

gall, gollit); Sv. gälla. Jf. guella.

Gjelling, f. Hvinen, frigende Lyd. Nordl. Jf. Galber.

Gjelmning, f. Gjelmning.

Gjelv, m. 1) Vølgegang, oprørt Sø; især nær ved Landet (Landgjelv). Nordl. G. N. jalfr, n. I samme Betydning ogfaa: **Gjelig**, m. Nhf. Sogn. — 2) et vist Indtryk, en Fornemmelse af Frygt, el. deslige (omtr. som „Hjelm“). Nhl. — 3) Hall. **Gjolv**, m. et Støb, en Rystelse. (Jf. **Gjøl**: Luftstrøm).

gjema, v. f. gima.

gjemein, adj. 1) almindelig, sædvanlig. „Dæ nofo meir en gjemeint“. — 2) omgjængelig, venlig, nedladende. Af Lydsk.

Gjemp, m. Dybruuening, Hidsigthed. Han var i sit ein Gjemp. Vofs.

Gjen (ee), **Egensteb**, f. Gin.

gjen (ee), adj. fort; f. gjegn. Jf. gjent.

gjen (e'), som adv. 1) med Betydning. Imod, i nogle saa Sammenstæn., f. **Gjenos**, **Gjenflag**. G. N. i gegn: i mod. — 2) med Betydning: atter, tilbage, i Forbind. „i gjen“ (i gjænn), ligesom Sv. igen, D. igjen. F. Gr. No er han her i gjen (o: paany). Eg lnt saa det i gjen (o: tilbage). Lat i gjen Dri (lut Døren til). — Denne Brug, som ikke passer til det gamle „i gegn“, maa her være indkommen udenfra, og er for det meste noget fremmed for Almuen, som heltere bruger Ordet „atter“ for disse Betydninger.

gjeng, o: gaar, f. ganga.

gjengd, adj. 1) gaaende. Kun i Sammenstæning som: framgjengd, snærgjengd, tidgjengd. — 2) duellig til at gaae (= gangfer); mest om Dyr. Nhl. Sff. Hall. og fl. G. N. gengr. — 3) bekvem til at gaae paa, om Jord, Jis o. s. v. Der var godt gjengt (o: godt at gaae). Svendre Berg. Hertil: hardgjengd, lettgjengd; jf. vidgjengd. Paa Edm. tilbeels „gjengst“, som hargjengst, framgjengst, som kunde høre til en anden Form: gjengs. Jf. G. N. gangsi (algangsi).

Gjenge (Gjengje), n. 1) Gang, Fremgang. Det skal hava sitt Gjenge. — 2) Gjænge, Løb hvori noget gaar; f. Gr. Nøgelgang i Laas, Pøsting omkring en Arel ic. — 3) Hængsel, bevægeligt Fæste paa et Laag, en Dør, og deslige. — 4) Tilflugt, Tilhold, Sted at gaae til. Tel. — 5) Følge, Selstæb? (Landst. 761). G. N. gengi.

gjengelans, adj. beskadiget i Hængslerne, om Døre, Laag og desl.

gjengeleg, adj. 1) gjængs, noget sædvanlig. 2) gangbar, gjældende.

gjengen, adj. 1) gangen, gaaen. Particij af ganga. Afvig. gangjen, Hall. gjingjin, Edm. gjeen, Nhf. Nhl. Edm. og „gaabd“, mange St. (G. N. genginn). — 2) forløben, forbigangen. — 3) bevandret, vel befa-

ren, ublart i en Kunst o. s. v. Tel.

Gjenger, pl. Græsgang; f. Gong.

Gjengla, f. 1) et lidet Hjul, f. Gr. paa en Barnevogn. — 2) Skruengang (= Skruv-sar). Vofs.

gienka, v. a. drive tilbage; f. gjegna. Om et lignende Ord f. jenta.

Gjenne, n. f. Gjernerne.

gjenom (e'), adv. og præp. igjennem, ind fra den ene Side og ud af den anden; ogsaa: fra den ene Ende til den anden, fra først til sidst, i alle Dele. Egentlig forbundet med „i“ (i gjenom), ligesom Sv. i genom; G. N. i gegnum, hvilket enten kan opfat-tes som en Sammensætning „i gegn um“ (f. Egilsons Lex. 228), eller ogsaa som en Dativform. Til dette sidste passe For-merne: **gjenom**, **gjøno** og **gjønnaa**, som bruges i de nordlige og vestlige Egne. — Ordet bruges: 1) som adv. Det gjætt tvært igjenom. Der vaatt alt igjenom. Heite Aaret igjenom. 2) som præp. med Akkusativ; for Gr. igjenom Beggierno. 3) i Sammensætning, sædvanlig uden „i“, især med Objektiv og Participle, saasom: **gjenom** = barfød, -blaut, -frosen, -gjiengen, -heit, -kald, -lesen, -raa, -roten (o'), -sedd, -sjuuk, -soden (o'), -steikt, -turr, -varm, -vaat. Sjældnere med Subst. som **Gjenomgang**, **Gjenomlaup**, **Gjenomsyn**.

Gjen-oo, m. Helgebyrdning, Vølgerne's Til-bageskød fra Landet. Nordl. (Lof.), udtalt Gjønnoos. Vel egentl. Gjegnsoo.

Gjenslag, n. Tilbageskød; f. Gr. naar man banker eller hamrer paa noget, som ikke har fast Underlag. Edm. (For Gjegnslag).

gjensverdig, f. gjenverdig.

gjent (?), adv. ofte, tidt. 'D'a ikke jent at dø hende': det hænder ikke ofte. Edm. 3 Ork. **gjenast** (jenast): oftest, sædvanlig. — Afvigende herfra er: **gjent** (jeent), adv. ligefrem, let, bekvemt; og Superl. „gjenest“: kortest. Smaal. Det sidste hører nærmest til gjegn. Ellers dunkelt.

Gjenta, f. Pige, Pigebarn; Tjenestepige; ugift Kvinde (i Modsætn. til Kona). Alm. bejendt, dog mest brugl. i de sydlige og østlige Egn. (Jf. Laus). Afvigl. **Gjinte**, **Mjerd**. Hedem. 3 svenske Dial. **gänta** (Kiegh 229). G. N. genta (findes sjelden). — Hertil **Gjentebarn**, n. Pigebarn. **Gjentebrud**, f. Brud som er Pige (ikke Enke). **gjentebjær**, adj. som holder sig meget til Pigerne. **Gjentalg**, n. 1) Selskab af Piger. 2) Pigers Skik eller Maneer. **gjentelaus**, adj. som ikke har Tjenestepige. **Gjentyllunne**, n. Yndest hos Pi-gerne, Kvindegunst (f. Lynne). Valders. **Gjenteløn**, f. Løn for en Tjenestepige. **Gjentemoder**, f. Kone som har mange Døtre. **Gjentestand**, n. Pigeestand. **Gjentunge**, m. en liden Pige; mest i Spøg, ligesom Drot, Bækja, Fesja, og fl.

gjenverdig, adj. fordringsfuld (= velver-dig). Smaal. (?). 3 Gbr. gjensværig, gjensvælug (med tykt L).

gjeppa, v. n. vippe, gjøre at noget stødes opad. **Gjeppelcit**, m. en Leg med Binde eller Kjæppe, som vippe hinanden op i Luften. Abg. Maafsee for gippa. (Sv. Dial. gippa). Hertil hører vel ogsaa en Form „gifta“, hvorom f. Folkevennen 11, 453.

gjer (e'), adj. graadig, begjærlig. Paa Vofs: **gjer** (gjær'e): graadig, stærkt tilgribende; f. Gr. om Kniv eller Bør, som skjærer sig for stærkt ind (altsaa = fref). 3 Hard. **gjerr** (gjærr'e): paatrængende, nærgaa-ende; ogsaa graadig; jf. matgjerr. 3 Gbr. **gjert**: begjærlig, lyst. Han er so gjert etter det. G. N. gerr (f. Egilson under Geri). Jf. Navnene Gere og Freke, om Dvins Ulve.

gjera (e'), v. a. og n. (gjerer, gjorde, gjort), at gjøre. Inf. ogsaa **gjøra** (Åstl.), **gjøraa**, **gjaaraa**, **Judh**. G. N. gera; Sv. göra. Ind. Præs. sædvanlig **gjere** (uden r), i Hall. gjiri. Imperf. **gjere**, ogsaa **gjole** (tykt L). Et Konjunktiv „gjøre“ forekom-mer i Tel. Vofalskiftet synes opkommet i en senere Tid (jf. G. N. gerir, gerdi, gert; dog ogsaa görir r. med Participle görri, el. gorr). — Betydning: 1) gjøre, tilvirke, forfærdige. Gjera Klæde, Skjered, Stolar, Kniv-vaar, Kjaa o. s. v. 2) Dgfaa: gjera Bers, Bifor, Bøter, m. m. — 3) foranstalte, indrette, faae i Stand. Gjera Lag, Dugnad, Gjeftbod, Brudlaup. Dgfaa: udføre, forrette. Gjera Tenesta. Gj. Etjot. — 3) sende, stifte afsted. Gjera Bod. Gjera Følt heim. Dei gjorde meg hit. Gjer av Drengen etter det. (Mest brugl. nordensjælds. Dgfaa G. N.). Ligesaa om at affærdige, udstyre. Han gjorde henne vel heimann (h. gav hende god Medgift). — 4) foraaarsage; paaføre, tilføie. Gjera seg Møda, Sorg, Sut. Gjera seg saart, ilt, vondt. Gjer deg no ikke nokot med Kniven. Eg veit ikke tuat han hadde gjort honom. — 5) virke, udrette noget (godt eller ondt). Gjera Mun, Sagn, Etæde. Det gjorde ingen Ting (virkede intet). Det gjerer tørste fraa elder til. — 6) faae til at blive (med Adj.). Gjera ein frift: Løge Gn. Gjera godt atter: sætte i Stand igjen, gjenoprette, løge r. Gj. fast: sætte. Gj. vist: afgjøre for Alvor. Gj. seg laus: gjøre sig færdig (til at reise). Ofte med Vægbet: anstille sig, lade som om man skulde være; f. Gr. gjera seg framand, bljug, sin, blid, vond o. s. v. — 7) sætte op, fremvise (en vis Figur). Gjera Augo: sætte store Dine op; blive forbauset. Gj. Naser: sætte Næsen op. Gj. Repar: hængte med Kæberne. Gj. Natte: reise Hovedet høit. Jf. gjera Skjett: skjælde, fraale. — 8) v. n. bære sig ad, handle paa en vis Maade. So skal du gjera. Sjaa etter tor hine gjera. Daa gjorde han rett. Gjera

tit Meins: trodsfe, gjøre tvertimod Ens Dn-
fke. Modfat: gi. til Vilje. Gjer so vel: vær
saa god! — 9) foretage sig, bestille, hysle
med noget. Ganga og infje gjera. San gjorbe
ittje notot der (o: h. havde intet der at be-
stille). Undertiden ogsaa: behøve (at gjøre,
el. være). Du gjer' ittje segia notot. (Trondh.).
„Dø gjer' ittje større“ (o: det behøver ikke
at være større). Sdm. — 10) være i Færd
med noget. Ofte med et vist almindeligt
verbalt Begreb, uden at betegne nogen
egentlig Gjærning; f. Gr. A: Vigg han endaa?
B: Ja det gjerer han. Eg trudd at han sov,
men det gjorbe han ittje heider. Ofte ogsaa som
Udfyldning ved andre Verber; f. Gr. Han
gjorbe baade greet og bad. Kat er han, og driff
gjerer han. Stræva gjera dei, som mest dei vinna.
Sprang gjorde han rett til Sagns. Rodde gjorde
me, alt me ortade. — Med Partikler: Gjera
av: a) afgjøre; b) sende afsted. Gj. av med:
obelægge, gjøre Ende paa. Gjera aat (fyre
ei Sytia): skaffe Lægedom; tildeels om at
lægge ved hemmelige Kunst. Jf. Natgjerd.
— Gjera etter: a) efterligne; ogsaa: afpasse
efter (en vis Model); b) vise igjen, paa-
vise, hvor skjalne eller tabte Ting ere hen-
komne. — G. fraa seg: a) skikke fra sig; b)
gjøre sit Arbejde færdigt; c) forrette sin
Rødterst. — G. fyre: forebygge (f. fyre-
gjord). G. seg mytet fyre: gjøre sig megen
Flid for, tage sig for Alvor af noget, gjøre
sig Umage. — G. inn paa: jævne og pynte
Kanterne omkring en Ager. Smaal. —
G. med: bruge; behøve. Eg gjerer ittje med det
(behøver det ikke). — G. til: a) bearbejde,
tilberede; b) danne, tilskabe; c) forbyrde,
el. egentl. fortjene en Straf. Han havde ittje
gjort notot til. Gjera seg til: a) tilberedes,
udvikle sig (f. Gr. om Malt); b) bryste
sig, være stolt; c) gjøre Larm, buldre,
skjælde. — G. undan: gjøre sine Arbejder
færdige i rette Tid, saa at man trygt kan
begynne paa noget nyt. — G. upp: opgjøre.
G. upp Fisk: opsfjære Fisk. G. upp Berme:
tænke Jld paa Arnen. (Dfl.). G. upp Sengi:
rede Sengen. (Hedder ogsaa: gjera upp
um, el. „pum“). — G. upp-or: fülle Kor-
net fra Halmen, faae Kornet færdigt fra
Lægulvet. — G. ut: udstyre, udsende; og-
saa: besidde, gjøre ureen. G. utav (ta):
sætte hen, lægge, skjule. Han veit ittje kvar
han stal gjera utav seg (o: hvor han stal flye
hen). Gjer no ittje for mytet utav det: driv det
ikke for vidt, tag ikke for meget, o. f. v.

gjerande, adj. gjærlig, som man kan gjøre;
ogsaa: tjenlig, tilraabelig, påsende at gjøre.
Gjerar, m. Gjører; Gjærningsmand.
gjerast, v. n. (gjærest, gjordest, gjorst), 1)
tilberedes, lave sig, udvikle sig efterhaan-
den. (Egentl. gjera seg). Det gode gjærest,
medan det vunde gieng (o: det gode danner sig,
medens det onde endnu herfer; i selve
Nøden forberedes en bedre Tid). Sæt. —

2) gjøre, være i Gjærning; om M. Drk.
— 3) modnes, blive moden. B. Stift (f.
gjor, Gjerd). — 4) slides, svækkes; om
Hedskaber. Det gjærest alt som brukt er. Sdm.
og fl. — 5) blive (med Ubj.). Ofte i de
gamle Biser; f. Gr. Betren gjærest tab. (Landst.
231). So moder gjærest min Gangar (ib.
235). G. N. gerast. — 6) i Talemaaden
„gjærast paa“: sætte sig op, trodsfe, beslitte
sig paa at gjøre Fortræd. Dfl.

Gjerd (Gjær), f. 1) Gjærning; Udretning.
G. N. gerd. Jf. Velgjerd, Fyregjerd, Nat-
gjerd. — 2) Udvikling; Modning, Moden-
hed; f. Gr. paa Korn. Jf. Bangjerd, Mis-
gjerd. — 3) Forgjørelse, Trolldom. Helg.
(Jf. G. N. gerningar). — 4) Virkning,
Kraft; Egenkab. Der ei undarleg Gjerd med
det (o: det gjør en besynderlig Virkning).
Dfl. Jeta hadde den Gjerd, at ho fætt alt Folt
til aa dansa. — 5) Maade, Maneer, Skik.
Der hava det paa ei omor Gjerd. Ugsaa: Form,
Skikkelse, Veskaffenhed. Det fætt ei omor
Gjerd. (Mogle St. „eit anna Gjær“). Der
ittje notor Gjerd paa det: det er ikke ganske i
Orden, har ikke nogen rigtig Skik.

Gjerd, f. (2), med Betydn. Gjerde (af
Gard), f. Ungjerd, Millomgjerd, Hovud-
gjerd. Hertil hører vel ogsaa Kvindenav-
net Gjerd (G. N. Gerdr, den omgjordebe?),
i Mhl. „Gjær“; mere alm. i Sammensæt-
ning: Arngjerd, Møggjerd, Hallgjerd, Inge-
gjerd, Lørgjerd, Valgjerd. Sædvanlig for-
dunflet i Udtalen, f. Gr. Ungjær, Møjer osv.

gjærda (gjæra), v. n. og a. (er, e), gjærde,
hegne; opsætte et Gjerde; særskilt om det
Arbejde at sætte Gjerderne i Stand om
Baaren. G. N. gerda. Af Gard. Imperf.
lyder oftest „gjærte“ (for gjerde); Particp:
gjerd (ofte gjært). Gjærda atter: stænge, til-
lukke ved et Gjerde. Gj. inne: omgærde,
indeslutte. Gj. ute: udestænge, holde ude ved
Gjerder. — Ordene Gard, gjærda, Gjerd
og gyrda, ansees som udsprungne af et
ældre stærkt Verbum gjærda (gjerd, gard,
gordet), Goth. gairdan: omringe. (Grimm,
Gr. 2, 38).

Gjærda (Gjæra), f. 1) en liden omgærdet
Plads. Hall. — 2) et Vindkast, en Storm-
byge som viser sig i en mørk Stribe paa
Vandet. Sdm. og fl. Jf. Garde.

Gjærde (Gjære), n. 1) Gjerde, Hegn (=
Gard). Dfl. — 2) et lidet indhegnet Jord-
stykke (tildeels uden for Gaarden). B.
Stift. G. N. gerdi. — 3) den indhegnede
Jord omkring en Gaard (= Bø). Drk.
Hertil hører vistnok ogsaa det søndenfeldske
„Jore“, da nemlig Gjærde, for Gjærde,
allerede findes i gamle Breve. (Dpl. 2,
570; 3, 487 og 503). Eigesaa i Steds-
navne, som Sillejerd (fordum Seljugerde),
Haafjord (Haugagerde), Fossejorde (Fors-
gerde). Munch, Norge i Middelald. 184.
174. 186.

- Gjerdefang**, n. Gjørdsel, Materiale at gjøre Gjørder af.
- gjerdelaus**, adj. uomgjærdet.
- Gjerdesgard**, m. Gjørde omkring Engmarken paa en Gaard. Sædvanlig udtalt „Gjærsgar“. Sv. gårdesgård. (Oftere kaldet Begard, og Utgard).
- Gjerdevond**, n. Gjørdsel (= Gjerdefang), især til Klitgjørd, af Enerbuste og desl. Trondh. Edm. (Gjærevaand). G. N. gerdivond (el. vöndr?).
- Gjerdning**, f. 1) Indbegning; Gjørdernes Istandsættelse om Vaaren. — 2) et indbegnet Jordstykke. Dstfr.
- Gjerdsl**, m. (?), en indbegnet Plads. Dstfr. i Formen Gjesl, Gjetl. (Ustfirt).
- Gjersla**, f. Indbegning.
- Gjering** (e'), f. Gjøren (Begrebet: at gjøre); ogsaa: Handlemaade. Jf. Gjerd.
- gjerleg**, adj. gjærlig (= gjerande). Sjelden.
- gjerna**, adv. 1) gjærne, villigt, med Lyft. Udtalt: gjærne (Nordl. Trondh.), gjedna, (Søndre Berg.), gjønne (Tel. og flere), gjærne og gjinne (Dstl.). Tilbeels med stærkere Betydning: inderlig, ret meget (ligeom G. N. gjærna). Eg vilde det so gjærna. — 2) uden Hindring, frit, længe nok. Han tann gjærna faa det. No tann du gjærna toma. Dgsaa: med Føle, med god Grund. Ja, det tann du gjærna segja! — 3) lettelig, muligvis, maafee. Det tann gjærna henda. Du skal gjærna sjaa, at han gjerer det. Dgsaa i Betydn. sædvanlig, som oftest. Der gjærna so, at det vil minta. I Stedet for Komparativ bruges: helder.
- Gjerne**, n. Indvolde i Fisk (= Slog). Nordre Berg. Edm. Nordl. (Senjen). Udtalt: Gjærne. Jæl. girni (efter Haldorson). Kollektiv af Garner, Gorn.
- Gjering**, f. Gjærning, Handling; især betragtet som god eller ond. Jf. Gjerd. Maafee ogsaa i Betydn. Forgjærlig, Trolddom (G. N. gerningar); saaledes „et Gjærningens Bæir“ (= Troldveber). Jesens Norge 310.
- gjerr**, adj. graadig; f. gjer.
- Gjerflap**, m. Graadighed; f. gjer.
- Gjerfl** (Gjærvel), f. 1) Stif, Maade hvorpaa noget gjæres. 2) Modning, Modenhed; f. gjerast. Tel.
- Gjerfla**, f. Gjøren. Tilbeels i Sammenfatning: Matgjærfla, Vedgjærfla, Tilgjærfla. (Udtalt med e', ikke æ).
- gjert**, adj. begjærlig, lystig; f. gjer.
- Gjertusflugt**, f. Geir.
- [Gjefell**, m. Svend; Krambodspænd. Det tydske Gesell. Jf. Selle.
- Gjefst**, m. (Jl. Gjester), Gjæst, Fremmed som er i Besøg paa et Sted. G. N. gestr. Jf. Gast.
- gjesta**, v. a. (ar), gjæste, besøge. Mere alm. end gista.
- Gjestsbaar**, m. et Slags stor Væske, Smør-Væske. Tel. (No).
- gjestboden** (o'), adj. indbudet som Gjæst.
- Gjestebod**, el. Gjestbod (o'), n. Gjæstebud; indbudet Selskab. Nogle St. oftest om et Bryllup. Tel. Hall. Gbr. (Gjefabø').
- Gjestehus**, n. Huus for Fremmede; Herberge, Hotel.
- Gjefelag**, n. Selskab af Gjæster.
- Gjester** (Jest'r), m. Gjør, Gjøringsmiddel. Tilbeels i B. Stift. Jf. G. N. jastr; Eng. yeast, el. yeast; T. Gäscht, som uledes af et gammelt jesen (egentl. det samme som gähren). S. Gjør.
- Gjesterom**, n. Værelse for Gjæster.
- Gjestgivar**, m. Gjæstgiver, Restauratør; især ved en Landevei. Sv. gästgivar. Hedder paa mange Steder: Gastgivar, el. „Gästgjevar“.
- Gjesting**, f. Besøg (= Gistnad).
- gjestkømen** (o'), adj. kommen eller modtagen som Gjæst. G. N. gestkommn.
- gjestmild**, adj. gjæstfri, venlig mod Fremmede.
- Gjestmildskap**, m. Gjæstfrihed.
- Gjestvorn** (oo), f. Gjestemad, Rager, Bakkelse. Gbr. (Lom). Folkevennen 12, 37.
- gjeta**, v. f. gita.
- Gjete**, n. Sind (?). Gjera ein til Gjetes: gjøre En tilpas, gjøre efter Ens Behag (= til Lags). Dstfr. Hedder ogsaa: til Gjetnads (te Gjetnæs). I svenske Dial. gät, n. Lune, Sind (Næg 231). Jf. Gjed.
- gjeren**, part. (af gita), 1) nævnt, omtalt. Jf. vidgjeten, velgjeten, ilgjeten. Nogle St. giten (i'). — 2) gjættet, om en Gaade. Jf. nærgjeten. I B. Stift: gøten (o'). — 3) ubanfget (?); f. Landst. 159. G. N. gættinn.
- Gjetl**, f. Gjerdsl og Gjæstfl.
- Gjetla**, f. Gjærfla. — gjetleg, f. gjedsleg.
- Gjernad**, m. Smag, Behag; f. Gjete.
- gjeven**, part. gjeven, foræret; f. giva. Mest alm. gjeven, gjevin (i'); i Søndre Berg. ogsaa gøven (o'). G. N. gættinn.
- gjevla**, v. f. geivla.
- gjidda**, Gjil o. f. v. f. gidda, Gil.
- Gjo**, f. (?), f. Gje.
- Gjod**, m. Fiskeørn; f. Fiskegjod. Udtalt Jod, Nff. (?), Jo, Nordl. og fl. ellers Jo. G. N. gjodr. (Varl. S. 231). Jf. Hugjod (Hu-jo): en Bjergugle. „Jo“ er ogsaa et Navn paa Snyltemaagen (Riven); dog er dette neppe noget „Gjod“, men hellere en Efterlygning af Fuglens Stemme.
- gjør**, adj. moden, fuldmoden; om Frugt, Korn o. f. v. Meget brugt. Især i de nordlige Egne. Jf. mogen, buen. Falder ellers sammen med gjord, og udtales tilbeels gjol (m. tykt l). G. N. gear (görr, gorr): færbig, fuldfommen; Ght. garo, Ang. gearu (færbig); hvortil Ang. gearvian, Mht. gerwen (at berede); jf. gjera. For fleertal bruges tilbeels en afvigende Form: gjorne (f. Gr. gjorne Vær); maafee for gjornade (f. gjorna). Dgsaa i Betydning gjort, i

Forbind. „mæ gjorna Raade“, o: med op-
lagte Raad. Edm.

Gjord, f. Gjorb, Baand, Bælte (jf. Liv-
gjord, Kvibgjord); oftest om Baand paa
Kar. Næst alm. udtalt: Gjoor; ellers
Gjaar, Tel. (Vinje), Gjur, Jæd. G. N.
gjörd. Et Fleertal „Gjære“ (G. N. gjardir)
har forekommet i B. Stift. Et Par For-
mer: Gyre og Gjure, maa henføres til et
afledet Gyrba.

gjord, part. 1) gjort, tilberedt; udrettet,
o. f. v. see gjera. Næst alm. gjor (gjor'e).
— 2) sendt, affikket; hertil: avgjord, ut-
gjord, heimangjord. — 3) moden, f. gjor.
— Gjort bruges ofte om en Fuldbælse
eller Slutning. Det var alt gjort (el. fraa seg
gjort): allerede færdigt, sluttet. Der snart
gjort med honom: det er snart forbi med ham.

gjorda, v. a. (ar), omgjorde; f. ghyrda.

Gjorde, n. Engmark; f. Gjerde.

gjordutt, adj. tværribbet; om Dyr, som
have brede Tværribber med en egen Farve.
Næst alm. gjoret.

gjorna (oo), v. n. (ar), modne, blive moden
(gjor). Dgsaa: gjornast; jf. gjerast.

Gjorning, f. Modning.

Gjos, m. Luftstrøm, Uddunstning; ogf. Stanf.
I Hall. Gjos.

gjosa, v. n. (gys, gaus, goser, o'), strøm-
me, vælde, styrte frem; om Vædse og Luft.
Inf. tildeels: gysa, gysse. G. N. gjösa.
(Jf. Eng. gush). Det gaus Blodet or honom:
Blodet strømmede af ham. Det gys i Røyri:
Røret er utæt; der strømmer Luft ud (nem-
lig af en Fuge eller Kevne). Det gys Maa-
let i honom, om En som taler utydeligt for-
mebøst Landblæst eller aabne Rum i
Landgjærdet. — Heraf Gaus, gausa, gøysa;
Gos, Gofa, Guff.

Gjosing, f. Udstrømning; Lufttræk.

gjosta (oo), v. n. (ar), blæse lidt, lufte (=
gusta). Tel. (Einn?). Afvig. gjøsta, eller
gyste (y'), Ejj. Jæl. gjösta.

Gjoster, m. Windpust, Luftning; Lufttræk i
et Huus. Afvig. Gjøst'er, Gyst'er, Nordl.
Ellers i en anden Form: Gjosta (?), Gjøs-
ta, f. Ejj. (Jæl. gjöstr og gjösta).

Gjot (Joot), n. Understrøm, dobbelt Strøm-
ning i Søen; f. Gr. nordlig paa Dver-
fladen og sydlig i Dybet. Nordl. (Vof.).
Dgsaa: forgjæves Løben frem og tilbage;
Tidspilbe, unyttig Møie. Maafee egentl.
Nenden; jf. Gjota.

gjota, v. a. (gyt, gaut, gotet, o'), 1)
støbe, gyde i en Form (= renna, støypa).
Hard. og fl. Gjota Knappar. (Sv. gjuta). —
2) om Fisk: gyde, lægge Rogn. Nere alm.
men oftest med hvag Form: gyta (er, te).
G. N. gjöta (Kongsp. 12). Heraf Got,
jf. Gytja.

Gjota, f. en langstrakt Huulning i Jorden;
langagtig Græsplet imellem Vaffer eller
Klipper. Sæt. Gbr. Ejj. Helg. Salten.

Afvig. Gjete, Hall. Jndh. I Østerd. Gjøt,
m. (?). Paa Edm. Gjøtt, f. om en dybere
Huulning. (Jf. Glenna). Jæl. gjöta, og
gjót. Sv. Dial. gjuta, en Rende (Nies
196).

Gjotar, m. en Støber; f. Gr. Knappstø-
ber. Hard.

Gjoring, f. Gjydning; Tid da Fisken lægger
Rogn. Næst alm. Gyting.

gjotsjoad, adj. om det Tilfælde, at der er
dobbelt Strømning i Søen; f. Gjot. Nordl.
(Jootsha).

Gjura, f. f. Gygr og Gyrba.

gjuva, ryge ic, f. guva.

Gjyst, gjylla, o. f. v. see Gyft, gylla.

Gjøe, n. f. Gjød. — gjøe, v. f. ganga.

Gjøe, n. Stoltthed, Hovmod. Tel. (Jf. gjøs).
Maafee af G. N. gå: Spot.

Gjæft, f. 1) Værd, Fuldkommenhed, God-
hed. Hall. (jf. gjæv). — 2) en Givning,
Portion, især af Foder. Nhl. Hall. (see
Gjæv). Dgsaa om selve Foderet. Der
strinn Gjæft i Kar. Hall. — Vel egentlig to
adskilte Ord, det ene for Gjæv d, og det
andet for Gjæft eller et gammelt „Gjæft“,
jf. G. N. gjæftmål: Fodringsstib.

gjæfta, adj. (el. Genitiv), god, fortrinlig,
hyrperlig; ogsaa: gavmild, generøs. Hall.
(Vel egentl. gjævda). Ein gjæfta Mann: en
fortræffelig Mand. (Dmtr. som: fagna
Mann).

Gjægja, f. Gjelgja. — gjæl, f. gala.

Gjæla, f. 1) en Laabe, Løse; om Kvinder.
Edm. (Jæl. gála). Til Gaale, m. — 2)
et Navn paa visse Fiske. Gaagjæla, Horn-
gjæla, Blaagjæla. En anden Betydning i
Baargjæla.

gjælsjoad (?), adj. klar, blank, gennemsig-
tig; om Søen. Sogn (Murland), i For-
men „jælsjødd“; nogle St. jølsjøa. (Dun-
felt).

gjæna, v. n. (ar), sagtne, stilles; f. Gr. om
Bind. Nhl. (jena). Maafee for gjævna,
jf. Jæl. gætr: stille, rolig.

Gjær, f. Gjær, Gjæringsmiddel (fermentum).
Dgsaa faldet: Gang, Kveit, Verm, Gjes-
ter. Runde opfattes som Gjerd (af gjera),
men falder dog nær sammen med det tydske
Gähre, f. og gähren, v. (Weigand 1, 383).
Jf. Gjester.

Gjær, f. Gjerd. — gjæra, f. gjerda.

Gjære, n. f. Gjerde.

gjæs, adj. stolt, storagtig. Tel. (Vinje). Gjæs-
sing, m. en stolt Person.

Gjæsla, f. Gjøtsla.

gjæta, v. a. (er, te), vogte, bevogte, have
stadigt Tilsyn med. Alm. G. N. gæta. (Af
Gaat). Dgsaa v. n. følge med Kreaturene
i Marken for at vogte dem. (Sv. Dial.
gäta). Gjæta paa: påse paa en Leilighed,
lure efter noget (= gisla). Gjæta upp: træffe,
opdage (noget som man har luret efter).
Particip: gjætt.

Gjætar, m. Vogter; især En som vogter Fæ, en Hyrde. **Gjætarargut**, m. og **Gjætarjenta**, f. Dreng eller Pige, som følger Kreaturen for at vogte dem. Jf. Hyrding, Pusvein, Gjætl (f. Gjætlegut).

gjæren, adj. paapaselig, agtfuld.

Gjæring, f. Bevogtning; jf. Gjætsla.

Gjætsl (Gjætl), m. f. Gjætslegut.

Gjætsla, f. Bevogtning, især af Kreaturen. Forskjellig Udtale: **Gjætsla**, el. **Gjætle**, søndensfjelds; **Gjætla**, Berg., **Gjættla** (Gjætsle), nordensfjelds. G. N. gæzla (gætsla).

Gjætslegut, m. Yngling som vogter Fæ (= Gjætar). I Stedet herfor bruges ogsaa en besynderlig Form: **Gjætsl** (Gjæst, Gjættl), m. Sdm. og fl. Dette Ord kunde næsten ansees som en Forkortning af Gjætslegut eller noget lignende, men har dog maaskee en Forbindelse med G. N. gisl: en Speider, Paapaselig. Jf. gisla.

Gjætsleskog, m. Sted hvor man vogter Fæ. Ganga i Gjætslestogen: være ude med Kreaturen. Helg. Andre St. Sitja paa Gjætsletwa, og flere.

Gjætsleraus, f. Pige som vogter Fæ. Dgsaa kaldet **Gjætslegjenta**.

Gjæv, f. en Givning, en Portion af Foder; hvad der paa een Gang uddeles til Fortæring. Nhl. Hall. Hedder ogsaa: **Giv** (Giv), Nedenæs; **Gist**, **Gist**, **Gjæst**, Hall. — Sv. Dial. gev, giv, gjäv (Nies 194).

G. N. gjöf, pl. gjarir: Gave; ogf. gæti, n. gjæv, adj. 1) gavmild, som gjerne vil give.

Sdm. (Af giva, gav). Tilbeels ogsaa: ædel, nobel, høifindet. Jf. G. N. gæfr: mild, lempelig. — 2) værdfuld, kostbar, som har meget Værd eller kan blive til megen Fordeel. Sbl. Lel. og fl. Dgsaa: anseet, hødet, som Folk sætte Priis paa. (Jf. gaur, og G. N. göfugr). 3) Sogn ogsaa: selvgod, indbildsk. — 3) god, fortræffelig, dygtig. Mest søndensfjelds. Dfte i Forbind. gjæv og gild. Dgsaa betydelig, noget stor; f. Ex. om en Fiskefangst. Nordl.

Gjæva, f. Godhed, Værd, Fortrin. Lidet brugt.

gjæveleg, adj. 1) fordeelagtig, som giver noget af sig; især om Varer, som ere meget søgte eller som man giver meget for. Sdm. og fl. — 2) tæfkelig, vakker, anstændig. Nhl.

Gjævleike, m. 1) Gavmildhed. 2) Værd, Anseelse; Betydighed.

Gjævskap, m. f. Gjævleike.

Gjø, f. 1, den Nymaane, som kommer næst efter „Torren“, og Liden derfra til næste Nymaane, omfattende Slutningen af Febr. og en større Deel af Marts (efter Maanestiftets forskjellige Tid). B. Stift, Nordl. og fl. I Namd. So, f. G. N. göi og gø. Sv. Dial. göja, gya.

Gjø, f. 2, Sporsnee, tynd Sne, hvori Dyrenes Spor kunne lettelig sees. Østf.

(Trysil). Af Egilson sammenstillet med Jöl. gæ, el. gö (Ker. poet. 227). Formen er dog noget tvivlsom, da der ogsaa findes optegnet et „Jo“ (Gjø?), i Betjdn. Spor. (Gjorthøy, Bestr. over Gudbrandsdalen). I svenske Dial. gjø, f. lurende eller speidende Efterfølgelse. (Nies 195).

Gjø, f. 3, en Sygdom i Hænderne eller Haandlede, forarsaget af haardt Arbeide. Sdm. Jf. Gøyr. Et lignende Ord paa Færøerne, f. Landt's Beskrivelse, S. 453.

gjøda, v. a. (er, de), egentl. forbedre, gjøre god (G. N. gøda); indskrænket til følgende Bemærkelser: 1) mæste, fede, gjøde (Kreature til Slagtning). 2) gjødsle, gjøde Jorden (= tebja, frøbja). Mange Steder udtalt gjøa, og gjø'. Particij gjødd.

Gjøde, n. f. Magjøde, Folgjøde.

Gjøding, f. Mæstning; Gjødsling.

Gjødning, f. og **Gjødsl**, f. Dgjødning; ogsaa Gjødningsmiddel (= Lad, Fraud).

Gjødsla, f. Mæstning, Fødning. (Nogle St. Gjotla, Gjelle). — **Gjødslekav**, m. gjødet Käv. Paa Dstl.: **Gjødkäv**. **Gjødslegris**, m. Sviin som bliver mæstet.

Gjøsfjæra, f. en stor Ebbe, som sædvanlig indtræffer i Marts Maaned. B. Stift. Dgsaa i Nordl. (Gjøsjera). S. Gjø, 1.

Gjøgr, f. Gyr.

Gjøf, m. et Slags Sang, som er brugelig hos Finnerne. Dgsaa **Gjøyf**. Nordl. — **Ligefaa: gjøfa** (og gjøyfa), v. n. (ar), syngte Finnesang. (Ordet ansees som fink).

Gjøl, f. Sil. — **gjøla**, f. gyrda.

gjøla, v. a. (er, te), smigre, kilbre med Ros eller søde Ord. (Jf. hala). Dgsaa v. n. (med „fyre“, el. „med“): smidde, kjæle, indsmigre sig. Nordl. Dstl. Nhl. og flere. G. N. gøla. Jf. gola.

Gjøla, f. noget fortræffeligt, noget som man maa rose. Hall. Ein Gjøle Mann: en anseelig, prægtig Mand. Hedder ogsaa „ein Gjolle“. Ein Gjøle Gut: en dygtig, drabelig Karl. **Ligefaa: ein Gjøle-Gamp**, en udmærket Hest. **Ein Gjøle-Kaup**: en stor Handel, en stor Bedrift. **Ein Gjøle-Slag**: en udmærket Sort, og fl.

Gjølar, m. en Smigrer.

gjøleleg, adj. prægtig, anseelig; som seer stort ud. Hall.

gjøleslaa, v. a. prygle voldsomt. Hall.

Gjølg (el. Jølg?), m. en Luftstrøm. Hall.

Gjøling, f. Smigrer, søde Ord.

gjølma, v. a. afdele et Huus (især en Lebebygning) i flere Rum med enkelte Mellemvægge; jf. twigjølmad, trigjølmad. Dydal, Gbr.

Gjølming, m. Rum som er frafsilt ved en Mellemvæg. Dydal. Gbr. 3 Dst. Gjølming. Noget lignende er Simling (Mellemvæg) paa Sdm. Maaskee egentl. Gjøvling (af Gavl). Jf. Sv. gävling hos Nies 189.

- Gjølø**, m. Stød, Rystelse, Slag. Hall. Jf. Gjølø.
- gjømia**, v. n. dæmre, blive Halvmørke.
- Gjømning**, f. Halvmørke, Tusmørke.
- Solær**. Sammebeds ogsaa **gjømme**, v. n. see dunkelt ud, være mørk. (Den oprindelige Form vis).
- gjøn**, et forstærkende Ord i Forbindelsen: **gjøn-fager** (el. **gjøn-vaffer**), adj. udmærket smuk. Namb. **gjøngod**, adj. meget god. Namb. Indh. **gjøngodt**: hyperligt. **gjøn-vel**, adv. meget vel. Hedder ogsaa „**gjøn-nende vel**“. Snaasen. Jf. **ginst** og **G. N. gin** (ginn) i **ginheilagr** og fl.
- gjøna**, v. a. (er, te), drille, narre, spøge med; ogsaa: spotte, trodse. Dstl. — **gjøn-nast**, v. n. gjæktes, drille eller tirre hinanden.
- Gjøna**, f. mest i Pl. (**Gjønør**), Spøg, Fjas, Gjæfferie. Tel.
- Gjønning**, f. Drillerie, Spøg eller Spot.
- gjønning**, f. gjenom. **gjønvel**, f. gjen.
- gjøra**, f. gjera og gyrdra.
- Gjøra**, f. Gjyrja.
- Gjørs** (el. **Gjøs**), m. en vis Ferskvandsfisk, Luciopeca. Smaal. (Sv. gös).
- Gjøs**, f. Gjös.
- Gjø-fjel**, f. et Slags store Muslinger, som forefindes hyderst i Strandbredden eller nedenfor Ebbemaalet. (Jf. **Gjøfjerra**). S. Ddstjel.
- Gjøssa**, f. (Dynd), f. Gjysja.
- Gjøta**, f. Gjota. **Gjøtla**, f. Gjødsla.
- Gjøtt**, f. Huulning, Hule; f. Gjota.
- Gjøv**, f. Gjv. **gjøve**, f. guva.
- gjøya**, **gjøyma**, v. f. v., f. gøya ic.
- Glad**, n. f. Solarglad.
- glad**, adj. glad, fornøiet, veltilfreds. G. N. gladr. Heraf **Gleda**, **glæda**. Dgsaa **glædelig**; f. Er. ein glad Dag. Egentlig fulde glad ogsaa betyde: blank, glindsende, glat, ligesom G. N. gladr og Rt. glad. (Sv. glatt, og D. glat er kun den høitidske Form af glad). Jf. **glada** og **glaa**.
- glada**, v. n. (ar), gaae ned, om Solen (tildeels ogs. om Maanen). Udt. **glada**, **glade**, **Nff.**, **glä**, **Søndre Berg**. (ofte med Formen: **glar**, **glabde**), og i Tel. og flere; afvig. **glaa** (**glaabaa**), Dst. (I svenske Dial. **gladas**, **glas**). Dgsaa i en mere omfattende Betydning: forsvinde, komme af Syne; om noget som fjerner sig saa at man ikke mere ser det. Tel. (Vinje). Efter det hertil hørende Adj. **gladen** synes Ordet engang at have havt stærk Bøining: **gled**, **glöd**, **gladet**; vel egentl. med Betydning: **glimte**, **lyse**; jf. **glad**, **glöd**, **glöda**.
- gladen** (**glæen**), adj. nedgaen; om Solen. (Femin. **gladi**, „**glai**“, Sogn og fl.). Dgs. om Maanen. Afvig. **glæen**, Tel. (Tinn).
- gladhjartad**, adj. glad, vel til Mode.
- gladlege**, adv. gladelig, med Glæde. (Df-test: **glædelege**, **glædele**).
- gladlynd**, adj. munter, som har et muntert Sind. Tel. Sv. **gladlynt**.
- Gladlynde**, n. muntert Sind. Tel.
- Gladskap**, m. Munterhed. Jf. **Gleda**.
- Gladrum** (?), n. Morstab. Sdm. (**Glatun**).
- gladvær**, adj. munter, livsglad. Hall. G. lers i Formen **gladværing**, Tel. Gbr. og fl. G. N. **gladværr**. — Et lignende Ord er **gladvoren** (o'), noget munter.
- glæen** (**glad**), f. **glæden**.
- Glam**, n. Larm, Bulder. G. N. **glam**. Nogle St. om **Glimmer** el. **Stads**; f. **Glim**.
- glama**, v. n. (ar), buldre, larme, skræle. Tel. Om et andet **glama**, f. **glina**.
- glamra**, v. n. framle, skræle. Nbg. Tel. og flere. G. N. **glamra**. **glamren**, adj. framlende; ogsaa: haard, ujevnt; f. Er. om Veie. **Glamring**, f. **Skræmlen**.
- Glan**, n. 1) **Stirren**, f. **Glaning**. 2) en Abning i Skyerne, en klar Plet imellem tykke Skyer. B. Stift. Jf. **Glytt**.
- glana**, v. n. (ar), 1) stirre, fige, see efter noget med Nygjerrighed. Dstl. og flere. (Sv. Dial. **glana**). I lignende Betydning. **glæana**, **glæama**, **glæava**, **glöfa** og fl. — 2) **glimte**, **lyse**; om Luften, naar Skyerne adsprede sig, saa at der bliver en klar Plet. B. Stift, Nordl. (Jf. Isl. **gladna**: klare op).
- Glanar**, m. nygjerrig Person, En som gloer og gaber. Dgsaa **Glan**, m. og **Glana**, f. I Smaal. **Glanute**, f.
- glanberr**, adj. aaben for Udsigt. Her er so glanberr: her er en vid Udsigt. Hard.
- glanen**, adj. aaben, f. **glanutt**.
- Glaning**, f. nygjerrig Stirren; Begabelse.
- Glanfar**, m. en Lurer, Spejder, Skalf. Hall. I Nfl. **Glaankar**: Spøgefugl, lystig Fyr.
- Glans**, m. **Glands**, **Stin**. Vel nærmest efter L. **Glanz**. (Jf. Weigand 1, 440).
- glansa**, v. n. (ar), **glands**, **glimre**.
- glanta**, v. n. spøge, skjente, fjas. Nordl. Indh. I Hall. **glente**, **glentre**. (Jf. G. N. **glensa**). Hertil **Glant**, n. Spøg, Lyftighed. Nordl. Ellers **Glaner**, n. Indh. Ligesaa: **glanterfam**, adj. skjemt, lyftig. I Berg. Stift, **Glantri**, n. og „**glantrifam**“. Paa Sdm. „**glantrufam**“.
- glanutt**, adj. aaben, hullet; om en skyet Himmel med enkelte blanke Mellemrum; ogsaa om en Skov med blottede Punkter. Nordl. og fl. I Hard. **glanen**.
- Glav**, n. Hul, Mellemrum. Dst. Gbr. Jf. **Glop**.
- Glapp** (?), f. **Glopp**. — **glapp**, f. **gleppa**.
- Glas**, n. 1) **Glas**, vitrum. (G. N. **gler**). — 2) **Glas**kar, især Driftglas; ogsaa Portion som fylder et Glas. — 3) **Bindue**, Ramme med Glasruder i en Væg. (Stoveglas, Kjellarglas, Saltesglas). Alm. Tildeels med Pl. **Glos** (o'). Sogn og fl. Jf. **Bindauga**.

- glasa, v. a. (ar), glåsfere. Hedder mest alm. glåsera.
- Glåsaugo, n. pl. Brillen. Obr. og fl. Sv. glåsågon.
- Glåsbidne, n. Glåskar, Flaße zc. Hall.
- Glåsbrot (o'), n. Stump af bræffet Glas.
- Glåshol (o'), n. Bindues-Åbning.
- Glåskavil, m. hule Glåsfugler, som bruges for Flydholm paa Garn. Nordl.
- Glåskvarm, m. Bindueskarm. Nogle St. Glåskarm.
- Glåsluka, f. Bindueskåade. Jf. Lem.
- Glåsmole (o'), m. Glåstump.
- Glåsråama, f. Bindueskramme.
- Glåsruta, f. Binduesrude.
- glåskallutt (og glåskollutt), adj. skaldet, blottet for Haar paa Hovedet. Nordre Berg. 3 Nsl. glerkallert. Ordet hører dog neppe til Glas (Gler), men kunde hellere være et gammelt glåskollutt (glåskaldet). S. skollutt. Jf. T. glåskøpfig.
- Glåstova (o'), f. en mere pyntelig Stue, som ikke bruges til Dagligstue. B. Stift.
- glåsværk, n. Glåsfabrik.
- glåsoygd, adj. om Heste: glåsoiet, noget hvidsoiet. Ndm. og fl.
- glatra, v. a. afhænde, borttuste; ogs. søle bort. Jæb. (Jf. G. N. glata: spille).
- glatt, f. gletta. — glaup, f. glupa.
- Glaven, n. Landse (Glavind). 3 gamle Viser, hvor det ogsaa hedder Glavel. (Landst. 290. 842). Fr. glaive. G. N. gladel, gladiel, efter Lat. gladiolus.
- glavær, f. gladvær.
- glaa, v. n. (v, dde), glindse, skinne (jf. gloa). Sogn. 3 Hard. gljaa. G. N. gljå.
- glaa, adj. aaben, udstrakt, noget vid og flad; om en Dalstrækning. Tel. (No, Vinje). Jf. glaana.
- Glaaing, f. Glånds, Glimmer. Sogn.
- Glåam, m. 1) en nysgjerrig Person, omtr. som Glanar. Helg. — 2) En som har et blegt og sygeligt Udseende. Edm. — 3) om tynd eller svag Drik, især Mælkeblande. Obr.
- Glåama, f. 1) en blaaagtig Plet i Huden; f. Er. under Dinene. Buskr. Jf. glaamen. — 2) som Planteavn: Galeopsis (= Daac). Sogn. (?)
- glåama, v. n. (ar), stirre, sætte store Dine om. Vald. Obr. Jf. glåapa.
- glåamen, adj. bleg, med et sygeligt Udseende. Hall.
- glåana, v. n. (ar), 1) blive aabnere eller bredere; om et Dalstreg. Tel. (No). — 2) stirre, kige (glana). Rxf.
- Glåankar, f. Glanfar.
- Glåap, m. en ubesindig Person, En som vækker Uro, forvolber Ulykke. Stjorðal.
- glåapa, v. n. (er, te), stirre, see efter noget. Esl. Jæb. Lister, Rbg. (Jøl. glåpa). Ellers: glåama, glåana, glåna, glåsa og fl.
- Glåaping, f. Stirren, Rigen.
- glåapoygd, adj. stirrende, som gjør store Dine. Tel.
- glæa, v. f. glæja.
- Gleda (e'), f. Glæde, Fryd. G. N. gledi, f. (Af glad). Udtalt: Glæde, Nff. Edm., andre St. Glæa, Glæe (ofte med luft e); afvig. Glæie, Heros. — Glededag, m. Glædesdag. gledelans, adj. glædeløs. glædeleg, adj. glædelig. glæderik, adj. glæderig. Gledestund, f. Glædestund.
- glædd, part. glædet; f. glædja.
- glædja (e'), v. a. (glæd, glædde, glædt), glæde, gjøre glad. 3 Nff. og Edm. glædse; mest alm. glæa, glæe. G. N. glædja (glæddi); Sv. glåbja. — glædjast, v. n. glæde sig (= glædja seg).
- glædsam, adj. glædelig; ogs. munter.
- Gledskap, m. Fornøielse, Lyttighed.
- Glefs, m. Grams, Forsøg til at bide eller gribe noget; f. glefsa.
- glefsa, v. n. (er, te), snappe efter noget med Munden, gjøre et Forsøg til at bide. San glæstie etter det. G. N. glefsa (glepsa). Dgsaa: smække med Munden, slaae Munden op; nogle Steder: bjæffe, om Hunde. Sv. glåffa. Som v. a. sluge, rive i sig. San glæstier det i seg. 3 Søndre Berg. glepsa. Afvig. Klesse, Edm. gleksa, glæsse, hard. Tel. Obr. — Jf. glhfsa, glupa.
- Glefsa, f. Sar eller Klemme til at fange Dyr med; især Røvefar. Hedder ogsaa Glefs, Edm. og flere. Afvig. Gleksa, Nordl. Obr. og fl.
- Gleffing, f. Forsøg at snappe eller bide; ogsaa: Stjælten, bidenbe Ord.
- glegg, adj. f. glægg.
- gleid, adj. udspærret, meget aaben, om en Kæst; ogsaa om Fingre eller om Fødder, som sættes vidt ud fra hinanden. Edm. Dsk. Jøl. gleidr.
- gleida, v. a. (er, de), udspærre, udspile, for Er. Fingrene. gleida seg: sætte Fødderne vidt ud fra hinanden. Edm. (gleide se). Dgsaa v. n. slaae udspærret (jf. sprikja). Dsk. (gleie). Synes at henhøre til glida.
- gleidsøtt, adj. som sætter Fødderne ud; ogsaa om Møbler, f. Er. en Stol med ud-biede Fødder.
- Gleiding, f. Udspærring, Åbning.
- gleidna, v. n. (ar), boie sig ud fra hinanden. Edm. 3 Indh. „gleine seg“: forstrække sig (saa at det gjør ondt).
- gleidt, adv. bredt, i en udspærret Stilling. Det stend so gleidt. S. gleid.
- gleina, v. n. 1) see skjævt, kaste blikke Blif. Hall. Buskr. — 2) f. gleidna.
- Gleina, f. aabent Rum; f. Glenna.
- gleinurt, adj. om Skyet Himmel med enkelte klare Striber. Lister.
- gleipa, v. n. (ar), vrånge Munden, fordreie Ansigtet (jf. geipa). B. Stift. — Gleiping, f. Grimaser, naragtige Gøberder.
- gleivra, v. n. ffase, spørge (?). Lof.

Glefsa, f. 1) et Navn paa Drnen. Nordl. (Kof.). Jf. Flugfa. — 2) f. Glefsa. — 3) et stærkt Hug eller Slag. Hall.

glema, f. glima.

Glenna, f. et Mellemrum, et bart og aabent Rum i en Skov; ogsaa: Grønning, Græspilet imellem Skov eller Klipper. Næsten alm. (Tel. Hall. Wald. Gbr. Drf. Edm. Nhl.). Afvig. **Glaine**, Bufr. 3 svenske Dial. glänna (Nitz 198). Jsl. glenna: Mellemrum. Jf. Eng. glen: en Dal.

Glennemark, f. Skov eller Klippemark med enkelte store Græspletter.

glennuct, adj. afbrudt ved aabne Mellemrum, f. Gr. om en Skovstrækning.

glenta, v. spørge, spjæse; f. glanta.

Glepp, m. 1) Glib, det at noget glider eller løses. — 2) Feilsag. Ganga til Glepps: forveile sit Maal, gaae forgyves. Tel. — 3) en Afbrydelse, et aabent Mellemrum; f. Gr. i en Skovstrækning. Indh.

gleppa, v. n. (glepp, glapp, gloppet), 1) glide ud, komme af Lave, roffes af Stedet. Ofteft om en pludselig eller uventet Glidning. — 2) glippe, slaae feil; om noget som man har ventet.

Glepphogg, n. et Slags Tilhugning i belgeformige Figurer paa Lømmestofke. (S. Strøms Søndmør, 2, 191). Jf. sprettelgja.

Glepping, f. Glippen, Udglidning.

gleppsam, adj. som let glipper eller glider bort. Dgsaa gleppen.

glersfalluct, f. glassfallutt.

glesen, f. glisen. **Glesu**, f. Glifa.

Glect, m. 1) Glib, Gliben. 2) en dunkel Ytring, Ynten, Udladelse. Hall. 3) en Klarning i Luften; f. Glette.

glecta, v. n. 1, (glect, glact, glortet), glide, komme paa Glib; ogs. snuble. Ein Gong glatt han, og ein Gong datt han. Nordl. Trondh. Gbr. Hall. Nbg. og fl. Sv. Dial. glinta, glätta. Jf. Frida, rapa. — Figur- lig: Det glect or Minne: det gaar af Minde, glemmes. Det glect meg i Minne: det falder mig ind. Hall.

glecta, v. n. 2, (er, e), 1) fige, titte; see glytta. — 2) ynte, ublade sig med noget. Hall. — 3) fige tirrende Ord, gjøre fornærmelige Hentydninger. Han glette til meg. Tel. (f. Landst. 689. 691). G. N. glettast: drilles med Gn.

Glecta, f. 1) Glatthed (egentl. Glidning); slibrigt Føre paa Veiene. Tel. Dgsaa: et Punkt, hvor der er glat. Hall. — 2) Bødsse hvormed man faar Nad til at glide ned. Hertil Grautglecta. Bufr. — 3) i Fleert. (Glector): Skofer, tirrende Ord. Tel.

Glecte, n (og m.), en Klarning i Luften, et klart Rum imellem Skyerne; ogsaa et lidet Dphold i et Uveir. Tel. og flere. 3 B. Stift: **Glect**, m. Ellers Glytt, Glott, Glotta.

Glecteføre, n. glatte, slibrige Veie.

glecten, adj. glat, slibrig; især om Veie, som ere fulde af Jis. Næst i Forbindelsen: haalt og glectet. Gbr. Edm. og fl. (Af glecta).

Glecting, f. Gliben ic. f. glecta.

Glectord, n. tirrende Ord. Tel.

glida, v. n. (glib, gleid, glidet, i'), glide. Lidet brugl. Jf. glecta, frida.

Glim (i'), n. Glimmer, Glands. (3 Hall. „Glam“ om Pragt el. Flitterstads).

glima (i'), v. n. (ar), glimre, glindse. Dgf. glimte, lyse af og til. (Tel.). Tilveels ud- talt: glimma, og glema. Afvig. **glama**, Hall., **glamaa**, Gulbalen. Sv. glimma. (See folg.). Hertil: **glimande** (i'), adj. glimrende. **Gliming** (i'), f. Glimren.

glima (ii), v. n. (glim, gleim, glimet, i'), glindse, lyse, give en Glands eller Lysning, som blander Dinene; f. Gr. om Sneen i Solskin. Det var so tvitt, at det gleim ad det. Balbers, ogsaa i Tel. (?); jf. glina. Andre St. med svag Bøining (glimer, glimde); ogsaa brugt om en svagere Lysning, saasom af Daggrhy (= lima). Hall. — 3f. Eng. gleam.

Glima (ii), f. Ekin eller Lysning, som blander, er for stærk for Dinene. Solglima, Snjoglima. Tel. Hall. Edm. og fl.

glimen (i'), adj. glimtende; om Luften, naar det er fkyet med visse klare Mellemrum. Telemarken.

Glimstein (i'), m. Steen med en vis Glands og Farve; Edelsteen.

glimta, v. n. (ar), glimte. Lidet brugl.

glina, v. n. (glin, glein, glinet), glindse, have en vis Glands. Sætersd. Falder nær sammen med glima.

Glip (ii), m. 1) Glib, Garnrufe med en bred Nabning, som er fæstet til en Ring af Træ; brugt til at fange Smaasfisk med. Sv. glip. — 2) et Svælg, et Slug, for Gr. om Udløbet fra Mølle dammen til Møllerenden. Nhf. (3f. Glup). — 3) en kaad Ungling, en Galning. Hall. Tel. (3f. „Garpeglip“, Landst. 163). Afvigende: **Glibb**, m. en Slughals. Nhf.

glipa, v. n. (er, te), gabe, være lidt aaben, ikke slutte rigtig sammen; f. Gr. om Fjæle, om Bladene i en Sar, og desl. Gbr. Nordl. (3f. gloypa). Sv. Dial. glipa. Skulde vel egentl. have stærk Bøining (glip, gleip); jf. gliepa.

Glipa, f. Nabning, Sprække. Nordl.

glira, v. n. (er, te), 1) plire, knibe Dinene sammen. B. Stift og fl. — 2) fige, speibe, lure efter noget. Tel. og fl. — 3) glimte, lyse igjennem (= glifa). Jæd.

Glira, f. lurende Blik eller Diekast. Tel. (Landst. 767). Findes ogsaa anført med Betydning af Lyktigheb.

gliroygd, adj. plirende, som kniber Die- laagene nær sammen.

Glis (ti), m. 1) et lidet Lygslimt; f. glifa.
 2) Fuisen, Latter. Glis og Raatt.
glifa, v. n. (er, te), 1) glimte, lyse igjennem en liden Nabning; f. Er. i Vægge eller Kar. Det gliste millom Fjølom. Gbr. Berg. Nordl. og fl. (Sv. Dial. glifa). — 2) vise Lænderne, f. Er. om Hunde. Dsterr. — 3) fuisse, lee haanligt, belee noget. Dei berre glifte og logo aat honom. Naaskee alm. (B. Stift, Dstl. Nordl.). Jf. gisa. G. N. glissa.
Glifa (i'), f. Rift, Nabning som Lyset glimter igjennem. Hall. (Glesu). Jf. Grista.
glisen (i'), adj. tynd, utæt, med smaa Mellemrum. Helg. Dst. Smaal. og fl. (tildeels udtalt glesen). Sv. gles. (Eilers: grisen). Synes at være Particyp af glifa med en ældre Veining (glis, gleis).
Glising, f. Glimten; Fuisen, f. glifa.
glisna, v. n. blive utæt (glisen).
glisrent (i'), adj. = gistent. Helg.
Glir (Glitter), n. smaa glindsende Pletter, f. Er. i Steen.
glitra (i'), v. n. (ar), glimre, glindsse, blinke. G. N. glita, glitra; Sv. glittra; Eng. glitter. — **glitrande**, adj. glindsende.
Glitring, f. Glimmer, blinkende Glands.
gljaa, f. glaa. — **gljup**, f. glup.
gloa, v. n. (r, dde, eller: ar), gloe, lyse, tindre. Det glor i det. G. N. glóa. Jf. glora, og glaa.
gloande, adj. gloende, ilbrød.
glojart, adj. tindrende, meget blank.
Glod, f. (fl. Gloder), Glød, brændende Kul. (Mange St. Glo, Glor). G. N. glód. Han stend, som han stod paa Glodom (om En som har megen Hast, el. staar i en pinlig Frygt for at blive forsinket).
Gloddunge, m. en Hob af Gloder, paa Arnestedet. Dgsaa Glodhaug, m. Dstl.
glodheit, adj. gloende hed.
Glodskjora, f. Hob af Gloder og Afse. Tel.
Glodslöv, f. Ildsvovl. Smaal.
Glodrong (staang), f. Ildtang.
gloheft (?), adj. meget graadig. Sdm.
gloleg, adj. glindsende, blank. Tel.
Glom (oo), m. en gjennemsigtig Luge til Lufthullet paa et Laag. Nyf. Andre St. kaldet Skjaa.
gloma, v. n. f. glyma.
Glop (o'), n. 1) Hul, Gab, Nabning. Tel. Hall. og fl. (Af glupa). — 2) Bløde af smeltet Iis i Jorden (omtr. som Telegray). Sdm.
Glop (oo), m. Svælg, Slug (= Glup). Nfj.
glopa (o'), v. n. (ar), 1) gabe, spærre Munden op. Schl. 2) blive blød el. opsvulmet af Teveit, om Jorden, f. Glop.
glopall (o'), adj. hullet, aaben, iffe tæt; f. Er. om en Væg. „glopaal“, Tel.
glopen (o'), part. uagt, f. glupa.
Glopmark (o'), f. ujævn, hullet Jord, med Bjergkloster, Væfteleb og deæl. Hall. og fl.
Glopp, f. (?), i Talemaaden: Det var paa

Sopp og Glopp, o: det var paa Nippet, nær ved at det skulde mislykkes (glippe). Sdm. En Afledning af gleppa (vel egentl. Slapp, n.). Jf. Isl. med höppum og glöppum: af og til.
Gloppa, f. Hule, Klost i et Bjerg; ogsaa en brat Jordhning i Jorden. Nordl. Dstl. Ufvisende: **Gluppe**, Smaal. Rom. (Isl. gloppa, et Hul).
gloppen, gleden; glippet. Part. af gleppa.
Glop-urd (o'), f. en hullet Steengrund, en „Urd“ med store Huller imellem Stenene. Nyf. Schl. Nordl. (Glopuur). Jf. Lofturd.
glopurt (o'), adj. hullet, ujævn.
Glor (oo), n. 1) noget som glindsse eller lyser; ogsaa om Stads eller Flitterfram. Nordl. og fl. — 2) en aaben Plads eller Græspælet i en Fov. Nhl. Dgsaa kaldet **Gljor**. Jf. Rjod og Glenna.
glora (oo), v. n. (ar), 1) glindsse, tindre. Det glorar i det. (Isl. glóra). — 2) gloe, stirre, gjøre store Dine.
glorand, adj. gloende rød, ilbrød.
Glos (oo), m. Syn, Beskuelse. Tel. Raupa
Glös: betale for at faae see noget. Paa Sdm. **Glös**. „Dei seff ein Glös“: de bleve opmærksomme, begyndte at see sig om.
glosa, v. n. (er, te), 1) lyse, tindre, blinke (= glösa). Hall. „Augu glöste i Haus'e“. — 2) see efter noget, see sig om. Schl. (fjeld.), Tel. (glose, meget brugl.). Ufvisg.
glosa, 3rd. glöse, Sdm. (ogf. Sff. og Helg. dog fjelden). Mere ufvig. **glaasaa**, Indr. Noget lignende ere: gloa, glaa, glaama, glaapa, glana, glytta. Jf. ogsaa Nht. glosen og Nt. glösen, o: glindsse, gløbe
Glofing, f. Seen, Beskuelse.
glosfa (o'), v. n. (ar), klarne, om Luften, naar Skyerne adspredte sig. Hard.
Glott (o'), f. et klart Punkt imellem Skyerne. Sogn (Lyfter). Eilers **Glotta** (o'), f. Valbers. Dgsaa **Glott**, n. (og m.), om en liden Nabning, et Mellemrum. Dstl. Jf. Glytt og Glette.
glotten, part. gleden; f. gletta.
Glova (o'), f. f. Glyvra.
glufs, prægtig; f. glup.
Glugg, n. en liden Nabning; f. sølg.
Glugga, m. Lufthul paa en Væg, en liden Nabning for Luft og Lys. NoGLE Steder **Glugg**; mest alm. **Gluggje**. G. N. **gluggi**, og **gluggr**. Sv. **glugg**. Jf. **glyggja**. — **Gluggedort**, m. Bist at tilstoppe en Glugg med.
Gluggol, f. kortvarigt Solskin; enkelte Solglimt imellem Skyerne. Hard. (Gluggasol).
gluggurt, adj. hullet; f. Er. om Skyer med smaa Mellemrum.
glumde, f. glymja.
glumsa, v. n. (ar), fuisse, lee sagte eller med dæmpet Lyd. Hall.

glunka, v. n. (ar), hente, tale saa smaat om noget (= grunka). Hall. Bustr. Her- til **Glunk**, m. en dunkel Uttring (= Grunk).

Glunt, m. Dreng, Drengsbarn. Nordl. (mæget brugl.). Paa Edm. **Glynt** (sjelbære). Sv. **glunt**.

Glup (uu), m. 1) Gab, Svælg; især en Hule, en dyb Bjergkloft. Num. og fl. 3. Øbr. især om Munden af en Dal. — 2) Svælg, Slurk, Mundsuld. Tel. Til- deels **Glup**.

glup (uu), adj. 1) glubst. (Sjelden). — 2) dygtig, fortræffelig, ypperlig; ogsaa: prægtig, stæbfuld. B. Stift, Dsl. og flere. 3. Sætersd. **glup'e**. 3 Nordl. og Trondh. i en anden Form: **glufs** (glups). 3f. grum.

glupa, v. n. og a. (**glyp**, **glaup**, **glopet**, o'), 1) gabe, snappe efter noget med Munden. Han **glaup** efter det. Tel. (3f. glesfa). — 2) gribe med Munden, snappe, rive til sig. Hundene **glaup** det fraa meg. Han havde so nær **glopet** det. Tel. og fl. — 3) sluge, svælge. Dgsaa i Dsk. med svag Bøining (**glupe**, **glufte**). 3 svenske Dial. **glupa**, **glöp** (Ries 199). Heraf **gloypa**, **glop**, **glopa**; 3f. **glyffa**.

Gluppa, f. f. **Gloypa**.

Gluvra, f. Bjergkloft; f. **Glyvra**.

Glyva, f. 1) Klim, Gelee, en blød og gjen- nemsigtig Masse. Edm. (**Glye**). Hertil „**Robbeglye**“: Meduse (Sønalde). — 2) et tyndt Skydækk, en Dvertrækning af tynde, blege Skyer (= **Slima**). Hard. Bøfs, Edm. Fosen, Nordl. (3f. Utlokkar- gha). — 3) en kold Vind fra Fjeldene. (Fjellgust, Heidsnoa). Valbers.

glyvast, v. n. om Luften: blive uklar, graane, flåses.

glyen, tyndskyt, f. **glyutt**.

Glyfs, n. (og f.), Nabning, aabent Mellem- rum; f. Er. imellem Fjæle i en Væg. Nord- dre Berg. Nys. Nogle Steder **Glyfsa**, **Gløpsa**, f. (Nys.).

glyfsa, v. n. (er, te), 1) gabe, have Huller eller Nabninger. 2) om Hunde: bjæffe, gise med svagere Lyd. B. Stift. 3f. **glefsa**.

glyfsutt, adj. huller, ujævn.

glyggja, v. n. (er, de), aabne sig, stille sig, saa at man kan see igennem. Af **Glugge**. Me tomo so langt, at det **glygde** ut paa Havet. Det **glyggjer** i Sto (f. Sto).

Glygge (-gje), n. Nabning, f. Er. imellem Skyerne. (Sjælbære).

Glym (y'), m. Bulder, Drøn, Skralden; ogsf. Gjenlyd. S. **glymja**. G. N. **glymr**.

glyma (hy), v. n. (er, de), see med blyre Blik, gise truende Miner; ogsaa: see lumsk eller lurende ud. Hard. Om Heste: laae Dreene ned, vise Tegnet til Brede. Tel. (3f. lyma). Dgsaa meddeelt i Formerne **gløme** og **gløme**.

Glyma, f. Uveirssky, Luft som tegner til Uveir. Hard.

Glyme, n. blyre Blik eller Miner. Tel.

glymeleg, adj. blyre, truende.

glymen, adj. barsk, frastøbende. Tel.

glymja, v. n. (**glym**, **glumde**, **glumt**), bul- dre, drøne, dundre; ogsf. runge, give Gjen- lyd. Det **glym** (y') i Veggjom. B. Stift. 3. Dsk. med Imperf. **glaam**. G. N. **glymja**, **glumdi**.

Glymjing, f. Bulder (= **Glym**).

Glynt, f. **Glunt**. **glysa**, f. **glosa**.

Glytt (y'), m. 1) Nabning, til at see igjen- nem. Standa paa **Glytt**: staae paa Klem, halv aaben (om en Dør). Usvig. paa **Grutt** (u'), Tel.; paa **Grytt**, Hall. (Sv. på **glänt**). — 2) en Nist i Skyerne, et klart Punkt. Dsk. og fl. 3. Smaal. **Glytte**, n. — 3) Klimt, Lygskimt, Blik af Solen; ogsaa en liden Standsning i et Uveir. Nordl. og fl. Noget lignende er **Glott**, **Glotta**, **Glett**, **Glette**.

glytta (y'), v. n. (er, e), 1) skyde noget til- side, saa at der bliver en Nabning. **Glytta** paa Dri: sætte Døren paa Klem. Mest i de sydlige Egne. (Sv. **glänta**). Usvigende **grytte**, Tel. Hall. — 2) fige, titte, især igennem et Hul; ogsaa: stotte, see sig om. Nogle St. **gletta**.

Glytreveder, n. uroligt Veir, snart klart og snart skyet. Hall. (**Glottvævr**).

glyutt, adj. uklar, om Luften; graableg, distig; f. **Glyva**.

Glyvra (y'), f. Bjergkloft, brat Jordbøining. Sogn og fl. G. N. **glyvra**, n. Dgsaa fal- det **Glova** (o'), Nbg. **Gluva**, **Gluffa**, **Nys**. Ellers meddeelt: **Gluvra**, **Glufftra**, **Glyftre**, **Glymfire**, fra Nbg. og Tel.

glæ, adj. 1) blegfarvet, gulbleg, straagul. Edm. Hall. (3f. **glær**, **lys**, **flar**). — 2) tynd, vandagtig; om Mælk. Sogn, Tel. 3) slap, svag, kraftløs; om Mad og Drifke. Tel. Saaledes: **glæ** **koft**, **glætt** **Ol**, o. f. v.

glæast, v. n. slappes, dovne, tabe sin Kraft. Hedder ogsaa „**glæggast**“. Tel.

glæxle, adj. slap, kraftløs. Tel.

Glæma, f. tynde, blege Skyer. Edm. (**Glæ- me**). 3f. **Græma**.

glæna, v. n. blive bleg, gulbleg (**glæ**). Edm. **glævoren** (o'), adj. noget bleg.

gløda, v. n. (er, de), 1) gløde, være gloende eller glydhed. Det var so heitt, at det **glødde**. G. N. **gløda**. (Af **Glob**). — 2) v. a. op- gløde, ophebe, f. Er. Jern. Particp **gløda**. — **glødast**, v. n. ulme, brænde uden Flam- me; ogsaa: opstrifses, gribe om sig, f. Er. om Jld i Kul. Det **glødbest** i Brandarne. 3f. **glosa**.

gløgg, adj. 1) skarpsynet, som lettelig seer eller opdager noget. Maafsee alm. Usvig. **glegg**, Tel. Sff. Edm. G. N. **glöggr** (Goth. **glaggvus**, oymærksom). — 2) skarps- findig, flog, nem til at forstaae og finde det rette. Trondh. — 3) forsigtig, nøiagtig, nøie- regnende. 3. Øbr. ogsaa: undseelig, til- bageholden.

gløggast, v. n. (ast), blive mere agtsom eller opmærksom.

gløggleg, adj. agtsom, forsigtig.

Gløggfap, m. Skarpsyn, Næmhed til at see og mærke noget.

gløggfynt, adj. skarpsynet. Gbr. og fl. G. N. gløggfynn.

gløgt, adv. nøiagtigt, grandt.

gløme, f. glyma.

Gløs, m. 1) Glødning, Hede. Hall. — 2) Stikken; f. Gløs.

gløsa, v. n. (er, te), 1) gløde, blusse op, fange Ild. Sogn. (Tilbeels gløssa). Dgfaa: oppuste eller nære Ilden. — 2) lyse, glimte, glindse. Tel. og fl. Dgfaa glyse, Buserud. I Hall. gløse. — 3) see, kige efter noget; f. gløsa.

Gløsa, f. en Hob af Gløder (Gløddunge). Tel. (Winje).

gløsen, adj. lysfende, glindsfende. Tel.

Gløssausk, m. raaddent Træ, som giver et Slags Lysning i Mørke. Jndr.

Gløsing, f. Glødning; Lysning; ogf. Efter-syn, Beseelse (Gløsing).

gløyma, v. a. (er, de), glemme, slippe af Minde; ogf. forfomme, undlade. G. N. gleyma. (Stamordet Gloom: Lummel, Støi, synes ikke at være i Brug). Gløyma atter: sætte efter sig af Forglemmelse; jf. attergløymd. Gløyma av (el. burt): glemme noget som man har lært. — **gløymast**, v. n. blive glemt, gaar af Minde.

Gløyma, f. Glemsel. Roma i Gløyma. Sjeldnere: **Gløyme**, n. og **Gløym**, m. Her mærkes ogsaa Talemaaben: Roma i Gløymeboti: komme i Glemmebogen, blive forfomt.

gløymande, adj. som man kan glemme. Det var ikke gløymande: det burde ikke glemmes. Jf. ugløymande.

gløymd, part. glemt, forfomt.

gløymen, f. gløymfam.

Gløyming, f. Forglemmelse.

gløymfam, adj. glemfom. Hedder ogsaa

gløymen, **gløymf** (Dfil.), **gløymfæn**, el. **gløymfjen** (B. Stift).

Gløymfæ, f. 1) Glemfomhed, svag Hufom-melse. 2) Glemfel, Forglemmelse. G. N. gleymska. Sjeldnere **Gløymfæ**, m.

Gløyp, m. 1) en Bid, Mundfuld, Svølg. Tel. 2) Svølg eller Slug i en Dæmning (?). Trondh. 3) en Slughals, Fraadser. Nordl.

gløypa, v. a. og n. (er, te), 1) slugte, svelge; æde graadigt. Sfl. Tel. Hall. og fl. G. N. gleyppa. (Af glupa, glaup). — 2) gabe, være noget aaben (= glipa). Sdm. — 3) tale plumpt, bruge grove, ufømmelige Ord. Hall. Hedder ogsaa: **gløypesvalla**, v. n. hertil: **Gløypesvall**, n. ufømmelig Snaf.

Gløypesvallar, m. kaadmundet Person.

gløypordig, adj. plump i Talen. (Jf. Sv. glåpord).

Gløypa, f. 1) et Svølg, Hul, en dyb Hule.

Hall. 2) en Dødeliggelse. „Dei ha vel gjort ei Gløype“. Sdm. Oftere „Løype“, f. Løypa.

gløypen, adj. gabende; slugende.

Gløyping, f. Slugen; Graadighed.

gløypa, v. n. vræve Vinene. Tel. (Winje).

Gløys, m. en stor Regnbyge (?). Hall.

gnadra, v. n. knurre, muffe, yttre Misnoie. Hard. G. N. gnadda.

gnaffa, v. n. gnave, tygge; omtr. som gnavla.

Gnag, n. 1) Gnaven, Biden; ogsaa om et seent og melsomt Arbeide. Det gjeng paa

Gnag, o: seent, smaat, besværligt. — 2)

Overhæng, Tryglen, idelig Paamindelse;

f. gnaga. — 3) Noget at gnave paa; for

Er. om Skovfoder for Gjeerne.

gnaga, v. a. og n. (gneg, gnog, gneget), at gnave. Nfrig. **gnaagaa**. Gbr. Drf.

naga, Tel. **fnaga**, Nhl. og fl. Præsens

ubtales sædvanlig: **gnæg** (gnæg'e); **Imf.**

gnoog (fl. **gnogo**); **Supin.** **gnejie** (e').

I mange Egne har Dret svag Vøining

(**gnagar**, =ade); tilbeels bruges begge Vø-

ninger verelytts. G. N. **gnaga** (gneg, gnog;

dog ogsaa: **gnagar**, -adj). — **Betydn.** 1)

gnave, skave med Lænderne. Gnaga eit Bein.

Dgfaa: **gn.** Skjot av Veinet. — 2) gnide,

skubbe, plage eller skade ved Gnidning; for

Er. om grove Klæder, Sæletoi, Haandred-

skaber, o. f. v. — 3) v. n. græsse, æde

paa Marken; om Fæ. Jf. **nagga**. — 4)

arbeide længe, slide og slæbe uden synder-

lig Fremgang. Dei gnaga med det same endaa.

— 5) tryggle, mane, paaminde idelig om

noget. Han gjætt her og gnog so længe, at han

laant faa det.

gnagen, adj. f. **gnagsam**.

Gnaging, f. Gnaven; Gnidning, o. f. v.

gnagsa, v. n. (ar), slide, slæbe, arbeide ide-

lig. Sdm. og fl.

gnagsam, adj. gnabende, som slider eller

gnider; ogsaa: besværligt ved ideligt Over-

hæng, paatrængende. Hedder ogsaa **gna-**

gen (gnagjen); i Nysf. **fnagjen**.

Gnagster, m. Gnaven; Slid. (Ejelden).

gnaldra, v. n. hvine, krigte; f. gnella. Her-

til **Gnaldar**, n. Hvinen. Nordl. Noget

lignende er „Gnall“, hvorom f. **gnallhard**.

gnall, freg; f. **gnella**.

Gnallfrost, n. stærk Frost, klingende Kulde

(nemlig naar Sneen knirker under Fød-

derne). Nordenfjelds. Paa Sdm. **Gnalle-**

frost. I Nordl. **Gnallerfrost** (eller **Gnal-**

derfrost).

gnallhard, adj. meget haard; f. Er. om

Træ som hviner (gneller), naar man bry-

der eller skærer det. Sdm. og fl. Hedder

Ogsaa „gnallende har'e“ (hardt) eller „har(d)

som Gnall“.

Gnasse, m. en djærv, haardsør Karl; især

om urolige og dristige Drengbørn. Sdm.

Sogn, Tel. (Landst. 782). I lignende

Betydn. **Knasse**, Hall.

Gnaur, m. en Gnier, karrig Person. Helg. **gnaura**, v. n. gnie, tage smaat og sparsomt til noget.

gnavla, v. n. bide eller æde smaat og langsomt. Sdm.

gnaa, v. n. (r, dde), trygle, plage Folk med Begjæringer. Tel. Jf. **gnaga**.

gnaaka, v. n. (ar), knarke, larme; f. Gr. om forslidte Stole, Bænke og desl. Nordre Berg. Jøl. **gnaka** (Haldorson). Jf. **gniffa**.

gnaala, v. n. (ar), klynke, klage; mane el. trygle om noget. Smaal. (Jf. **gnaa**). Her- til **Gnaal**, n. og **Gnaaling**, f. Over- hæng, idelige Bepværingar.

gnegen (e'), part. (af **gnaga**), gnavet, slidt. Tel. og fl. (**gnegjen**). Mere alm. **gnagad**.

gneggja, f. **kneggja**.

gneista, v. n. (ar), gnistre, skyde Gnister. Det gneistar av det. Afvig. **neista**, **neistra**, **kneista** (f. **Gneiste**). G. N. **gneista**.

Gneiste, m. Gnist, Jlsfunke. Afvig. **Kneiste**, Jød. (?), **Strebal**; **Neiste**, Hall. Sdm. og fl., **Neistre**, Valb. (G. N. **gnoisti**). Figurlig bruges **Gneiste** om et Barn i en Familie, eller en Efterkommer, som kan forfætte Slægtens fl. Der er no endaa ein liten **Gneiste**: der er dog endnu en liden Et- ling, saa at Slagten ikke kan ansees som uddød. Jf. **Rveif**.

Gneistefoß (o'), n. Drev af Gnister.

Gneistefoss, m. Strøm af Gnister.

Gneisting, f. **Gnistren**.

gnefa, f. **gnifa**. **gneldra**, f. **gnella**.

Gnell, m. 1) Hvin, Skrig; f. **gnella**. 2) Jamren, Klage, idelige Bepværingar. 3) sidste Betydning ogsaa **Gnoll**, el. **Noll**.

gnell, adj. hvinende, skingrende, skarp; om Lyd eller Stemme. Tel. Duftr. og flere. Jf. **kvell**.

gnella, v. n. (**gnell**, **gnall**, **gnollet**), 1) skrige, give en skarp og hvinende Lyd; om visse Dyr, f. Gr. Hunden. Temmelig alm. Tilbeels afvig. **knella**, Nhl. **nella**, Sdm. og fl. Sv. **gnälla** (i Dial. med Formen **gnall**, **gnullet**). G. N. **gnella** (?), **gnöllra**. — 2) hvine, knirke, skrabe; f. Gr. om Døre, Hjul, Jern som gnibes og desl. Der so hardt, at det **gnell** (om Træ). Hertil ogsaa "gnellande Frost", f. **Gnallfrost**. — 3) tale med en skarp og hvinende Stemme. Dtl. Tel. og fl. Ullers ogsaa: skjælde, larme, fraale. Hertil **gneldra**, Obr. **gnaldra**, Sdm. og fl. **Caalebes** **Gnel- drebiffja**, f. en Hund, som forfølger Folk med Gjøen.

Gnellar, m. en Skriger, Straalhals.

gnellen, adj. skarp, hvinende; om Lyd.

Gnelling, f. Hvinen; Knirken, o. f. v.

gnellmelt, adj. som har en skarp, hvinende Stemme. Tel. og fl.

gnelt, adv. skarpt, hvinende. Han talar so **gnelt**. Dtl.

Gnerra, f. en skarp og kold Vind. Sdm. (Gnarre). Jf. **Nare**.

gnesta, v. n. (**gnest**, **gnast**, **gnofter**), knit- tre, give en spag knitrende Lyd. Tel. Afvig. **kneista**, Jød. Nordl. (G. N. **gnosta**). Mere alm. i Formen **knetta**. Jf. **gnetta**.

Gnett, m. Glibning, Roffelse, liden eller næsten umærkelig flytning. **Setja** Baaten ein liten **Gnett** fram etter, o: en liden Smule læn- gere frem. Nordl. f. **følg**.

gnetta, v. n. (**gnett**, **gnatt**, **gnotter**), glide lidt, roffes, give efter for et Tryk. Han **gnett** ikke av **Pletten** (f. Gr. om en Steen, som man forsøger at flytte). **Vofs**. Det **gnett** ikke fram: det gaar ikke en Tomme fremad. Sdm. Nordl. Snjøen var so hard, at det **gnatt** ikke i honom (o: der saaes ikke Spor efter Foden i den). **Vofs**. Baaten er so tett, at det **gnett** ikke um honom (o: der kommer ikke mindste Draabe igjennem den). Sdm. Bruges ogsaa om Lyd, men i dette Til- fælde falder det sammen med **knetta** (knittr).

gnetta, v. a. (er, e), roffe, bevæge, flytte af **Pletten**. Hard. og fl. Der so tungt, at eg kann ikke **gnetta** det av **Pletten**. Ogfaa i en anden Form: **gnita** (f), el. **knita** (ar), **Hard**, **nita** (f), Tel. "Dø nitar seg in- kje" (glider ikke af **Pletten**, lader sig ikke roffe). Fra **Lister** er meddeelt "knea", i samme Betydning.

Gnetting, f. ubetydelig Roffelse el. Glibning.

gnida, v. a. (er, de), gnide, skubbe. Ogfaa med stærk Beining (**gnid**, **gneid**, **gnidet**), men libet brugt., see **gnita**, **gnua**, **gnura**.

gnigga, v. n. gnie, spare; f. **gnifa**.

Gnit (f), m. f. **Gnikar**.

gnifa (f), v. a. (ar), 1) gnide, stryge, skubbe; ogsaa: knuse, male, f. Gr. Salt. Ogfaa ubtalt: **gnefa**, **gniffa**, Nordl. og fl. Afvig. **knifa** (f), **knefa**, Sff. Sogn, Nhl. **Man- dal**; **nifa**, **nefe**, Sdm. Hall. og fl. — 2) v. n. trække, slæbe, arbejde længe; holde længe paa med det samme. Me hava **gnitat** med det helle Dagen. Jf. **gnaga**. — 3) gnie, være smaalig sparsom; prutte paa en Be- taling, o. f. v. B. Stift og fl. (maafsee alm.). Ullers: **gnigga**, Hall. Jf. **nigla** og **figla**.

Gnikar (f), m. en Gnier, karrig Person. Ogfaa i Formen: **Gnik** (**Gneek**), eller **Knif**, Sff. Sogn.

gniken (f), adj. gnieragtig, f. **gniffam**.

Gniking (f), f. Glibning; langvarigt Ar- belde; ogsaa **Gnierie**; f. **gnifa**.

gniffa, v. n. (ar), knirke, hvine, give en hvinende Lyd; f. Gr. om en Dyr, et Hjul. B. Stift, Nordl. (Andre Steder **gniftra**, **gnella**, **riftra**). Sv. Dial. **gniffa**.

gniffam (f), adj. gnieragtig, altsfor sparsom. Hedder ogsaa **gnifen** (**gniffen**), **kniffen**, Sogn; **niffen** el. **neffen**, Hall.

Gniking, f. Knirken, f. **gniffa**.

gnifa (f), knise; f. **knifa**.

gnista (ii), v. n. (er, e), klynke, hvine med en svagere Lyd, eller med luftet Mund; især om Hunden. Han stod udfyre Dyr og gniste og vilde inn. B. Stift. Ufvig. knista, Jæb. og fl., niste, Edm., nistra, Hall., gnistra, Nordl. og Tidbeels Dsl.

Gnistefylla, f. en stærk Overfyldning med Mad. „Niistefylla“, Edm. Spøgende og med Hentydning til en Hund, som klynker for Smerte af Dvermættelse.

Gnister (-str), m. Knirken, hvinende Lyd. — **gnisterkald**, adj. yderlig fold, om Luften. (Hedder ogsaa: gnistrande kald). **Gnisterfulde**, m. klingende Kulde (= Gnallstrof). Nordl.

gnistra (ii), v. n. (ar), 1) klynke; f. gnista. 2) knirke, hvine, give en frigende Lyd (omtr. som gnella og gnifsa). Dsl. ogsaa i Nordl. G. N. gnista.

Gnistring, f. Hvinen, Knirken.

Gnit (i'), f. (Pl. Gniter, Gnitre), Gnid, Ug af smaa Insekter, saasom Luus. Ufvig. **Gnitr** og **Rnit**. Sv. gnet, Eng. nit.

gnita (i'), v. a. roffe; f. gnetta.

gnitra (i'), v. n. gnidre, gjøre noget altfor smaat. Hertil **Gnitr** (Gnitter), n. yderst smaa Figurer, f. Er. i Skrift, Tegning, Udførelse og desl.

gnog, gnavede, f. gnaga.

Gnoll, m. Hvinen, Strig; ogsaa: Tryglen, Knur, Klage. „Noll“, Edm. Af gnella.

gnorten, roffet, gleden; f. gnetta.

gnua, el. **gnu**, v. a. (r, dde), gnide, skubbe. Nordl. Indh. (Snaasen). Dgsaa: knuse, gnide smaat. Valders, Tel. Jf. gnura. G. N. gnua; Sv. gno, og gnugga. Om et andet gnua see knua.

Gnue, m. f. Knue.

gnugga, v. a. knuge, trykke. Drf.

Gnur (uu), m. 1) Sufen af Vind. Indh. — 2) see Gnuring.

gnura, v. a. (ar), 1) gnide, knuse, især med Hænderne. Helg. Andre St. gnua, gnifa. (Jf. ogsaa knyra). — 2) knuge, trykke, skubbe af Lave. B. Stift. Gnura ned Grafet: nedtrykke Græsset ved at sidde eller ligge i det. Gnura upp Seugi: sparke Sengen op, om Værn. Iiggja og gnura: skubbe eller vælte sig, idet man ligger. Ufvig. nure, Edm. Jf. gnyaa.

Gnuring, f. Gnidning, Skubning; Dmvaltning. Hedder ogsaa **Gnur** (Nur), m.

gnurka, v. n. knirke; ogsaa knurre, klynke. Obr.

Gnust, m. en kort Stump eller Klods (= Kubbe). Tel. Dgsaa om en stærk Karl.

Gnuta, f. en Smule, el. liden Stump. Obr.

Gny, n. Overhang, idelig Begjæring og Paamindelse. Drf. og fl. (Jf. Åttergny). Paa Edm. **Gnyssl** (Gnyssel), m.

Gny, m. 1) Larm, Stoi. Lidet brugt. G. N. gnyr. 2) Tummel, Trængsel, hvor en Mængde Mennesker er samlet. 3) Tel. **Gnyr**.

gnyaa (el. gny), v. n. (r, dde), 1) skubbe, vælte, tumle sig (= gnura). Nhl. (Jf. G. N. gnyaa, trykke paa). — 2) mane eller trygle om noget (= gnaa, gnaga, nuggja). Drf. og fl. Dgsaa: mufte, mumle (= knya). Jf. G. N. gnydja.

gnyggja (gnide), f. nuggja.

gnyltra, v. n. hofte meget. Edm.

Gnyr, og **Gnyssl**, f. Gny.

gnæsa, v. n. blæse kolbt (omtr. som nara). Tel. (Mo). Hertil **Gnæss**, m. kold Blæst. Jf. Gnerra.

Go, f. f. Gjs. — **go**, imperf. f. gøya.

Gobaa, f. Godbarn.

god, adj. god, tilfredsstillende. Mest alm. udtalt **go** (i Nff. og Edm. god'e); i Neutrum med anden Vokal: godt; gott (o'). G. N. gódr, gott. (Jf. betre, best). Her som i de beslægtede Sprog et overmaade meget benyttet Ord, som derfor ogsaa har mange Bendinger i Betydningen. Saaledes: 1) behagelig for Sandferne; frisk, velsmagende, m. m. God Smat, Ange, Luft; Mat, Drøft. Hava godt: befinde sig vel, have det behageligt. — 2) heldig, lykkelig; gunstig. Gode Tidender; eit godt Merte. Godt Væder. Eit godt Aar. Hertil Hilsnings-Ordene: God Dag! g. Morgon, Aeld, Nat. Ofte i en besynderlig afvigende Form „gu“ (gu' Dag, gu' Morn). — 3) venlig, mild, hjærlig. God Vilje, gode Ord. (Jf. bjoda godt, giva godt). Om Mennesker: blid, huld, velvillig. No maa du vera god med honom (o: behandle ham venligt). Nogle Steber „god ved“. (Isl. gódr vid). Han er ittje god paa ofs. Gjera seg god atter (blive blid igjen). — 4) let, magelig, hekvem. Mest i Neutrum. D'er ittje godt aa gjera. D'er ittje godt med det (eller: um det). Han er ittje god aa finna (det er ikke let at finde ham). — 5) nyttig, fordelagtig; tjenlig. Eit godt Bute, Raub, Raft. Ein god Gard. Ei god Raad. Det gjerer godt. Han hebe godt av det (o: det bekommer ham vel). — 6) fuldkommen, fuldbdygtig, som er i sin rette Stand; ogsaa: dygtig, duelig, slink. Vera god til: være i Stand til, formaae, kunne. Hedder ogsaa: vera god fyre (go'fore). Verda god atter: fomme i Stand, blive frisk, helbredet. (Isl. gódur aptur). Det vardi godt atter: det blev lægt, heelt igjen. Ellers med Begrebet duelig: ein god Dmad, gode Klæbe; ein god Vaat, ein god Gangar, Raar, Stryar, Talar, o. f. v. — 7) betydelig, drøi, ikke liden; ogs. rigelig, tilstrækkelig. Ei god Stund, el. Tid (noget lang). Ei god Halvmtil. Eit godt Stykke. Dei hava god Raad. Her er god Tid endaa. Eg hadde god Hug til det (Jf. Eng. a good mind). 3 denne Betydning ogsaa om onde eller stemme Ting, f. Er. ei god Pretta, ei god Lygn, eit godt Fantestykke. Han er ein god Starv o. f. v. — 8) gylldig, som har noget Værd; sikker, paalidelig; ogs. hæderlig, agtværdig. God Vara. God

Grunn. Eg vil ittje tala stift fyre godt. Han er so god som tvo. Han kom god, daa han kom (han kom for Alvor, med Fynd og Klem). Dei ero baade lika gode (den ene er ikke bedre end den anden; de have lige megen Skyld). Ganga god fyre Pengarne, o: gaae i Borgen, Caution. (Ev. gå i god). Han er god paa eit Tusund, o: hans Formue kan anslaaes til et Tusinde. (B. Stift). Halda seg for god (være for stolt). Han er komen av godt Føll (af hæderlig Familie). — 9) ædel, ærlig, retfærdig; om en Sag, en Stræben; ligesaa om Tankemaaden. Det gode (substantiv): det rette i moralsk og religiøs Henseende). — 10) retfærdig, from, billig, ædelmodig. Ei god Menneſtia. — Af Former mærkes: **godi** (goda, goaa), Dativ i Neutrum. Av **godo**: af noget godt, af Venſkab el. besl. Fyre **godo**: forud for noget godt (som Varsel). Med **godo**: a) med Mildhed, uden Tvang; b) med Lethed, mageligt. Med **ollo godo**: med al Magelighed, meget let. („me ollaa godaa“, Sdm.). Med **godo Sjarta**: med Fornælse (s. Hjarta). Et **Akkus. godan** findes i gamle Vers og i Hilsningen „goan Dag“. (Nhl.). — En Genitivform **goda** er noget usikkert. Til **goda**: til (Ens) Bedste. Hedder oftest „til godes“ (te goes), ogsaa „te goar“, Sbl. Num. Sjaa ein til **goda**: see paa Ens Bedste. Teja til **goda**: raade til Fred, tale forsonende Ord. Et Par Talemaader have Formen „gods“. Med **gods** Manns Hjelp. 3 **gods** Manns Hender. (B. Stift).

goda, v. a. (ar), gjøre til gode. **goda** seg: gode sig, fornye sig. Lidet brugt.

Godaar, n. heldigt, frugtbart Aar. Mest i Fleertal. 3 **Godaarom**.

Godbarn, n. 1) et taalmodigt, roligt Barn. — 2) Barnebarn. „Gobaan“, Tel. Hall.

Goda, Saaledes: **Goddotter**, f. Søns eller Datters Datter. **Godson** (o'), m. Sønne- eller Datterføn. 3f. **Godforeldre**.

godbeinken (fj), adj. tjenstvillig. Hall. Noget lignende er „go'beall“, egenl. let at bede til Hjælp.

Godbire (i'), m. Lækerbidſken.

Godbonde, m. et Steds Skytzaam (= Vord, Lunfall). Nordl.

Godbrago, f. godt Udsende, god Skik. Hall.

Goddag, pl. gode Dage, mageligt og lyst Liv.

Godtagsflug, m. En som lever stot og mageligt. (Ev. goddagspilt).

goddaunveg, adj. lidt kjædelt, dog ikke ubehagelig. Tel. (Spøgenbe).

goddaaig, adj. medlidende, sølsom. Sæt. Tel. 3f. Daa, daaig.

Goddotter, f. s. **Godbarn**.

Goddrykk, m. Drifke (M) af bedste Slags (modsat Lunndrykk).

goddæmd (=dæmt), adj. sund, reen, som ikke giver nogen Affmag; om Kar. Dg-saa: frisk, fri for Sygdom. Trondh.

Gode, m. 1) Godhed. (Sjelden). G. N. godi. 2) Gavn, Hjælp, Fordeel. „Goe“, Trondh. Det var liten Gode i det. Det gjorde ittje noton Gode. 3) det bedste, den bedste Deel. Sjelden. 3 Soga skal det forekomme i Formen „Godge“ (Godge?). Her mærkes ogsaa Formen „Go“, i Forbindelsen „ha go til“, o: have Behov, behøve (at gjøre noget). Nfj. See **Vod**.

Godsader (Gofar), f. **Godforeldre**.

Godfisk, m. bedste Sort Fisk (i Handel).

Godsjolla, f. **Godtulla**.

Godforeldre, n. Bedste-forældre, Faders el. Moders Forældre. Oftere særskilt: **Godsader** (Gofar) og **Godmoder** (Gomor). Ligesaa i svenske Dial. 3 danske Dial. ogsaa om Svigerforældre. (Nolbeck, Dial. Ver. 173). Disse Ord ere her næsten almindelige, medens derimod **Godføn** og **God-datter** synes indskrænkede til de sydlige Fjeldbygder.

godfør, adj. fuldbdygtig, vel i Stand til noget. Tel. (?). Maaste kun en Efterdannelselse af: god fyre (= god til), f. god, 6. (3f. Landt. 167).

godgjera (seg), v. 1) blive god, forbedres med Tiden. Bustr. 2) forliges, forsones. Smaal.

godgjeraende, adj. velgjørende.

Godgjerd, f. Hjælp, Belgjerting. (Sjeld.).

godgjersam, adj. hjælpsom, godgjørende. Tel. (gogjersam).

godhaarrad, adj. godmodig, følelig, eftergivende. Trondh.

godhjarrad, adj. godhjertet, sølsom.

godhugad (u'), adj. tryk, rolig, ubekymret. „gohaagaa“, Jndh.

godig, adj. godhjertet, godmodig; ogs. trostydlig, som let kan blive narret. (Overalt udtalt med tydeligt „d“).

godkjend, adj. erkjendt, antagen som gyldig.

godkjenna, v. a. erkjende. Lidet brugt. Ev. **godkænna**.

Godkorn, n. Korn af bedste Sort.

godkynd (el. kyndt), adj. godmodig, mild, lempelig. Dstl.

Godkynde, n. mildt Sindelag. Hall. Gbr.

Godlag, n. 1) god Tilstand, det at noget gaar godt; f. Er. om en Mølle: No er ho tomi i Godlaget. (Go'lagje'). — 2) godt Lune, bld og venlig Stemning. Noget lignende er: **Godlot**, **Godluna**, **Godmøse**.

Godlaata, og **Godlaat**, f. venlig Tale, Artighed, behagelige Ord. Nordl. Trondh. ogsaa Dstl. 3 B. Stift **Godlata**.

godlaaten, adj. venlig, artig, behagelig. Dstl. (G. N. godlåt). 3 Hall. **godlaat**: kjælende, indsmigrende.

godleg, adj. behagelig; f. **godsleg**.

Godleike, m. Godhed, gode Egenskaber; Vær, Bonitet. G. N. **gódleiki**.

godlidande, adj. takkelig, som man godt kan lide. (golland).

- Gødlot** (o'), n. f. Gødslag.
godlyst, f. Vøllugt.
godlynd, adj. godmodig, venlig, vølstndet.
 Døstøft godlyndt (gølynt). Løl. Hall. og fl.
 G. N. gødlyndr; Sv. gølynt.
Gødlynde, n. Gødmodighed, mildt og venligt Sind. Løl. G. N. gødlyndi.
Gødlyøta, f. 1) Venlighed, f. Gødlyøta. 2) Nøst, Lovord; f. Vølløta. Nogle Støder
Gødlyøre, n.
Gødlyøne, n. et godmodigt, fredsommeligt
 Mønstø. B. Støft. G. N. gødlyøni.
Gødlyøder, f. Vødlyøder (f. Gødlyøder).
 Søvd. udtalt Gødlyø; nogle St. Gødlyøder, Gødlyøder; i Nøhl. Gødlyøder. Jf.
 Gødlyøder.
godlyøta, v. a. (er, te), agte for god, vødlyøder
 høit. godlyøta seg: føle sig, vøre
 støft. Løl. (Vøljø). Hørtøl Gødlyøta, f.
 Sølvøstøfredshød. godlyøtøren, adj. støft,
 sølvød.
Gødlyøle, n. god Stømning, gødt Lyøe (= Gødlyø).
 Gødlyø. Sdm. Jf. Møle.
godlyøst, adj. blød, søm er i gødt Lyøe.
 Sdm. (Egentl. søm møler gødt; f. møst).
godlyø, v. n. (ar), forbedres, bløve hødre.
 Trøndh. (gøna). Sv. Dial. gøna. Øg søa
 i Førmø godlyøst. Hød.
Gødlyøst, f. (Jf. Gødlyøst), en Hølsning
 (egentl. gødt Nøtt). Søsa Gødlyøst søa øst:
 høls søa øst. (B. Støft). Eg høve mønge
 Gødlyøstø til øa høsa: jeg hø mønge Hølsningø
 i frembøre (neml. søa mønge
 Førmø).
godlyøda, v. n. (er, de), tale venligt, for-
 tørligt. Løl. og fl. Jf. gødlyøda.
Gødlyø (o'), n. Gøds, Vører; øg søa Eønd-
 øm, sør Jord-Eøndø. Eøter Uøtølen
 Gøds. G. N. gøds, gøz. Sv. gøds. —
 Gødsøgar, m. Gødsøgar, Føpøriøter.
Gødsøand, m. et ølfor gødtvøende Mønstø.
 Jf. Gødlyø.
Gødsøap, m. Gødhød, Vørd; øg søa gødt
 Hørtølag. (Hødøst østøre Gødhøit, f.).
gødsøstø, v. n. østøre øf Kødshød øller
 Lyøstøghød. Jf. øllstøstø.
Gødsøstø, n. en gødt Sørt, øget hødre, ød-
 søgt. Øv Gødsøstø: øf den hødre Sørt. Eø-
 nendø Ørd øre: Gødkørn, Gødhø, Gødlyø,
 Gødlyøst, Gødø, øg fl.
gødsøstø, adj. 1) venlig, gødmodig, gødhø-
 tet. Alm. (Øg søa i øvøstø Dial.). — 2)
 høgøllø, høggøllø, søm mø hø Førnø-
 østø øf. Søst. Hall. øg fl. Jf. Løl. „gøstø-
 østø“, ølløstø uøtølt gøstøstø. Søljødnøre gød-
 østø. (Hall.).
Gødsøstø, m. Søsmøg. gødsøstøstø, ød-
 adj. søsmøgøndø.
Gødsøstø (Gødsøstø), f. Gødbørn.
Gødsøstø, n. venlig Tale. Hall. øg fl. Nød-
 øre St. Gødsøstø, n.
gødsøstø, v. n. (ar), tale venligt, førtø-
 ligt, øben nøgen Høardshød. Hall. Østø.
 ølløstø.
ølløstø: gødrøda (gøstø), øg søa gød-
 østø, Løl. Møre ølm. gødsøstø.
gødt (o'), adv. 1) gødt, øel, østø Trøstø.
 Øet gøng gødt, v. f. v. — 2) øel, øed Mø-
 gølløghød. Mø sømø gødt frøm til øvølsø. — 3)
 øggøttø, øggøllø. Søm vørdø gødt gøngøbløttø.
 Sø gødt søm: nærvød, næstø, ømtøntø; før
 Ør. Søm vøstø sø gødt søm gøngøstø. Sø gødt
 søm høstø ølløstø. — Dønstø i Tølemøndø
 „søstø til gødt“, f. Ør. Søvøstø søstø du til
 gødt: høvøstø hø du øt søstø?
gødtøntø, adj. øeltøntø. Trøndh.
Gødtøndø, f. gødlyøstø Lyøndø.
gødtøstø (o'), adj. tøalmødig. Hall.
gødtøstø, adj. gødtvøendø, føstøstø.
Gødtøstø, m. en tøabelig øg ølfor søstøllø
 Førmø; Øn søm øel øder sig nære. Øm
 Kvødnø: Gødtøstø, øg søa Gødtøstø.
 Østøndø.
gødtøstø, adj. frøstø, vøstø, søm øel
 søndø sig østø. Hall., øg søa i Nørdl. øel
 øgentl. sølvød.
Gødtøstø (Gøstø), n. gødt øel. Gød-
 østøstøstø, m. en Lyø med øtøstø gødt
 øel. Eøstø: Gødtøstøstø, øg fl.
gødtøstø (e'), adj. n. øm øt Køndstø, høvø-
 øer ør øel øt fømmø frø. Hall.
gødtøstø (?), adj. ømøstø, søm øel søndø
 øel førnøstø. „gøstø“ (m. østø Ø),
 Hall.
Gødtøstø, n. et gødt Ørøstø.
Gødtøstø, n. Søstøstø, gødt Søstø. Nøhl.
 øg fl. Søstøstø Gødtøstø, f. øg Gød-
 østøstø, i Nørdl. ømtøntø øet sømmø søm
 „Gøstø“.
Gødtøstø (Gøstø), m. Køstøstø (= Østøstø).
 Østø. øg fl.
Gødtøstø, f. Søstøstø, Søstøstø søm mø
 gøstø øf Søstøstø. Nøhl. G. N. gødtøstø.
Gødtøstø, m. Søstøstø, Søstøstø.
gødtøstø, adj. gødtøstø, øelstø. Øg søa
 i Førmø gødtøstø. G. N. gødtøstø.
gødtøstø (ø), adj. øllø, øedøstø, østøstøstø.
 Nøhl. Løl. øg fl.
gødtøstø (o'), adj. øild, øenlig. Søstøstø
 øg søa: sølvød, østø.
gødtøstø (?), adj. gøstøstø, høstøstø, gøstø-
 øild. gødtøstø, Søstøstø; gødtøstø,
 Søstøstø. Jf. øg søa gødtøstø.
Gødtøstø, n. søe Gødtøstø.
Gøstø, f. Gøstø. — Gøstø, f. Gøstøstø.
Gøstø, f. Høstøstø; vødsøstø Høstøstø. Sdm.
 „Tøstø til mø øt Gøstø“. Jf. Østø.
Gøstø (o'), f. Gøstø, f. Gøstø.
Gøstø (o'), f. Søstøstø; sør 1) Køstø, Søstø-
 østø, Søstø, øg østø. Løl. 2) en Søstøstø
 Søstø (= Søstøstø). Nøhl. Søstø. Søstøstø
 Søstø, i Østø Søstø. Jf. Nørdl. øt Søstø-
 østø øt Søstøstø i. (Søstøstø). Søstø
 Sdm. Søstøstø, øl. „Søstøstøstø“: øn
 Søstøstø. Søstø ør øgentl. øt Søstøstø
 øf Søstø.
gøstøstø, f. gøstøstø. Søstø, f. Søstø.

gola (oo), v. n. (ar), fjæle, smigre for Gn, caresfere; ogsaa lese, drive letfærdig Sprg. Nbg. Jf. gjela.

Golda, f. Prils (paa Varer). Hall. (Gølbe). Til gjelba.

Golle (af Hamp), f. Galbe.

Golv (o'), n. 1) Gulv, Grundflade i en Bygning. (Jf. Lille). Ufvig. **Gov** (oo), Særl. Tel. G. N. golv; Sv. golv. Fara i Gølvet: komme i Barselseng. Viggja i Gølvet („liggje ni Gølva“): gjere Barsel. Berg. Stift. (Jøl. liggja á golti). — 2) en Hylde i et Stab. Særl. i (Formen Goov). Vel ogsaa ellers (ligesom Tile) om et Rum med særskilt Vund, en „Stage“, f. Gr. i en Døn. — 3) en Afdeling i en Kornhøse (f. Hessa), det sirkante Rum imellem to Stavrer (Staurar), indeholdende omtrent et Læs Korn. Edm. (S. Golv-tal). Endelig findes Golv ogsaa anført (fra Krondh.) om en Flade eller Vinkel imellem Gangene indvendig i et Djerg. (Budsstikken 1820, p. 486).

golva, v. a. (ar), forshyne med Gulv.

Golvvaas, m. Hjelke under et Gulv.

Golvstik, m. = Golvvaas. Stjorbalen.

Golvfaur, m. Fjelsfarn, Smuds paa et Gulv. „Goovfaur“, Tel.

Golvval, n. Kornmængde, regnet efter Rum i Hestjerne (f. Golv, 3). Edm.

Golv-tre, n. Grundstykke i en Bæverstol.

Gom (oo), m. 1) Gumme, Gane, Hvelvingen indvendig i Munden. G. N. gómr; Sv. gom. — 2) Landfjød, Landrød. Kun i Fjærtal. (Gomarne). — 3) Fingerspid, Indersiden af det forreste Led paa en Fing. Næsten alm. (Jf. Gump). G. N. gómr.

Gomor, f. Godmoder.

Gomroyta, f. et Slags Sygdom med Dmhed og Hudløshed i Munden. Tel.

gomsaar, adj. sm i Munden.

Gon (o'), f. en Stivnaffe, Gn som sætter Næsen høit (f. gana). „Gon“, Hall.

Gong (Gaang), f. (fl. Gjenger), 1) Svalgang, smal Abbygning paa Siden af et Huus. Nordre Berg. — 2) Græsgang, Græsmark; især i Fjældene. Kun i Fjærtal: Gjenger (Gjeng're, Edm.). See Bugang og Fegang.

Gong (Gaang), m. (og f.), en Gang, enkelt Led eller Tilfælde. (Sv. gång). Noget vakkende i Formen. I de syblige Egne: Gong, f. (ei Gaang), og i Fjærtal deels Gonger, deels afvig. Gongor („Gaangur“, Tel. „Gongur“, Hall.). I de nordlige Egne falder det sammen med Gang, m. (forfaavibst dette ogsaa hedder Gaang), men har i Fjærtal: Gaanger (tildeels ubt. Gaange, med haardt g). I Betydning svarende til G. N. sinn; Eng. time, L. Mahl. Afte herre ein Gong, men mange Gonger. Ei tvo tri Gonger. Fyrste, andre, tredje Gongen. Eintvar Gongen: en og anden Gang, nu og da.

Hedder ogsaa: Gong og annan, eller: ender og Gong; f. ender. Ein Gong (med Tonen paa „ein“), som adv. engang, paa en vis Tid; ogsaa: endelig, omstøder; f. Gr. Ein Gong kom det daa fram. Det er no ein Gong so. Intje ein Gong Takt felt har (o: iffe saa meget som Tak). Ein Gong til: a) dobbelt; b) paa ny, da capo. Tvo i Songen (el. um Songen): to ad Gangen. Alt i ein Gong: paa een Gang. Med ein Gong: i eet væk, uop-hørlig (= i Giningom). Nordl. og Indh. **Gonga** (Gaanga), f. 1) Gang, Gaen, Fødvandring. Utegonga, Fjællgonga, Martegonga. G. N. ganga, acc. gönga. Særlig om Berrenes Gang til Præsten i Konfirmations-Naret. Nordmør. — 2) Maade at gaee paa, Maneer eller Bane i Gangen. Eg kjenner honom paa Gonga. — 3) Stykker. Ganga paa Songor. (Kun i Fjærtal). B. Stift.

gongesør, adj. sørlig til at gaee (= gang-sør). I Hall. ogsaa gongebvrg.

Gongstik, f. Gangstik.

Gonn, f. f. Gorn.

Gop (o'), n. et stort Dyb, en Afgrund. Edm. (Nordbalen).

Gopla (o'), f. Meduse (= Klysa, Marneta). Nordre Berg. Dgsaa om den Skim, som omgiver Frøenes Eg, og tildeels om en blød og geleagtig Mæsse i Almindelighed. Edm.

Gopla, f. (Plantenavn), f. Gaupla.

Gor (o'), n. 1) Dynd, Søle, blødt Mudder. Dsk. Smaal. og fl. (tildeels ubtalt Gør). Jf. Eng. gore (Smuds), Ang. gor. Hertil Gorbota, Gorfjord, Gormyr. Jf. Kvatgor. — 2) Mavevælling (Ghymus), den halvt fordsjede Føde i Dyrenes Indvolde. Alm. G. N. gor; Sv. gorr, går; ogsaa i Danmark. — 3) Sammensætning tildeels forstærkende, som: gorlat, gorleib, gorroten.

gora (o'), v. n. (ar), æde meget, proppe sig dygtigt fuld. B. Stift. Jf. Gorseff.

gorblaut, adj. yderst blød og raa. Helg.

Gorbota (o'), m. Mudderbund, blød Grund i Vandet. Nordl. Dsk. og fl.

Gordepel (o', e'), m. en Mudderpel. I Tel. Gorbipil. S. Depel.

Gorhol (o'), n. Muddervyt. Smaal.

Gorfjord, f. Sumpjerd, Mudderbjerd. Smaal.

Gorkime (fj), m. og **Gorkyta**, f. en liden Fisk af Karpeslægten (Leuciscus Phoxinus?) Dsklandet.

Gorkvaada (o'), f. blød eller flydende Harpir paa Træer. „Gorkvae“, Habeland.

gorlat, adj. yderlig lad og boven. Hertil:

Gorleting (e'), m. en rigtig doven Krop.

gorleib, adj. yderst led og fjed. Dskl.

Gorløya, f. et Slags Fisk. Habeland.

gorløypa, v. a. (er, te), rive hul paa Indvolvene (naar man aabner slagtebe Dyr). Nordre Berg.

Gormyr, f. en blød Sump, en Flade hvor

- Grunden kun bestaar af Dynd. Maaskee alm. (Nordl. Trondh. Berg. Tel. Smaal.).
- Gorn** (o'), f. (Fl. Garner), Larm, smalere Deel af Indvoldene. Nordre Berg. i Formen **Gonn**, Fl. **Ganne'**; i Tel. **Gaanir**. G. N. görn, garner. Jf. Gjærne (Gjenne). Hertil **Garneflav**, n. Eslim som skræbes af Dyrenes Indvolde (naar man tilreder dem, f. Ex. til Pølser). „Ganneflav“, Edm.
- Gorpose**, m. f. **Gorseff**.
- gorraa**, adj. meget raa eller blød. Hedder ogsaa „gorende raa“.
- Gorre**, m. Smaadrenge, Pøg. Romsk. Jf. **Goøse**.
- gorroten** (o'), adj. meget raadden, gennemraadden.
- Gorseff**, m. en stor Mave; ogsaa en Storæder. Dfte et Spottenavn for Smaadrenge med Hentydning til, at de nok ere dygtige til at æde, men ikke til at arbeide. Saaledes ogsaa: **Gorkagge**, **Gorpose** (o'), **Gorbelg**. Jf. Eng. gorbelly.
- Gorsild**, f. et Slags Flodfisk. Østerd.
- gorsprenge**, adj. forsprængt af Anstregelse, om Dyr. (Egentl. revnet i Indvoldene).
- gorstinga**, v. a. stikke i Indvoldene.
- Gortjuv**, m. Fæthv, En som stjæler levende Creature. Dfl. 3 Tel. **Gortjov**. Sv. gårtjuv.
- Gortoll**, f. Fyrretra med meget løv og stor Ved. Øbr. **Gortall**, Østerd.
- Gorvomb** (=vaamb), f. Stormave, den forreste Mave i de brøvtbyggende Dyr. Jæl. **gorvomb**. Dgsaa ellers om en meget stor Mave, ligesom **Gorseff**.
- Gosa** (o'), n. Udfremning, Sprudlen; Luftstrøm. Af **gjosa**, **gaus**.
- gosa** (o'), v. n. (ar), 1) dampe, dunste; for Ex. af noget som koger. Edm. Østerd. — 2) tale styndsfomt eller ligesom hæsbæsende, slynke sig med at fortælle noget. Tel. 3 Hall. **gausta**.
- Gosa** (o'), f. Luftstrøm, Damp; f. Ex. fra et meget varmt Bærelse. Han havde drukkert, jo det stod Gosa og honom. Vest nordensjælds. 3 Df. **Gaasaa**. Af **gjosa**.
- Gosaan** (Gobson), f. Godbarn.
- gostleg**, f. godsleg. **Gosa**, f. Gods.
- Gosse** (o'), m. Karl; Gosa om en stor, stærk og dygtig Karl. Edm. Df. og fl. (Sv. **göße**: Dreng). Dgsaa i Betydning Galt (Dene). Df. (?).
- Got** (o'), n. 1) Ghydning, det at Fisken lægger Rogn. Af **gjota**, **gaut**. 2) udghyt Rogn, Fiskeleg. Jæl. **got**. Jf. **Gaatt**.
- Gota** (o'), f. 1, en smeltet Mæsse (?). S. Halvgota.
- Gota** (o'), f. 2, en Bei, Kjørevei; især om en smal Bei med Gjerde paa Siderne. Temmelig alm. Afvig. **Goto** (oo), Østerd.
- Gutu**, Hall. og fl. **Gate**, Smaal. (Jf. Gata, som egentl. er samme Ord). G. N. gata, acc. götu.
- Gorbora** (o', o'), f. Gadbør, Baghul (anus) paa Fiskene. Hører sammen med **Got** og **gjota**. (Jæl. **gotrauf**).
- Gotegard** (o'), m. Gjerde paa Siden af en Bei. „**Gotogar**“, **Walb**.
- goten** (o'), part. (af **gjota**), 1) smeltet, støbt. 2) om Fiskerogn: udghyt; ogsaa: særbig til Udghydning, adstilt, opløst. Som Feminin: **goti** (**gota**). — Om et andet **goten** see **gjeten**.
- Gorflæ**, m. Fisk som gyder; Legeflæ.
- Gorstad**, m. Sted hvor Fisken gyder Rogn. Østere: **Gorplæs**, m.
- Gort** (oo), f. en Fals, m. m. see **Gaatt**.
- Gov** (oo), f. Golv.
- Gov** (o'), n. Damp, Røg; ogsaa: Drev, Føg, drivende Sand eller Støv; f. Ex. paa en Landevei. Abg. Tel. **Walb**. og fl. Af **guva**, **gaur**.
- gova** (o'), v. n. (ar), dampe, ryge, som af varm Vædse. B. Stift.
- Gova** (o'), f. Damp, Røg, slylige Dunster som opstige fra en varm eller fugtig Mæsse. Nordensjælds og i B. Stift. Afvig. **Govu** (o'), Øbr., **Gaavaa**, Df. Ved Trondh. ogsaa **Guva** (u') og **Gubba**, saafom i Frostguva (Frostgubb'). G. N. gufa. 3 svenske Dial. **gåva**, **guva** (Næ 223). Jf. **Gim**.
- gove** (oo), støve, ryge; f. **guva**.
- goven** (o'), f. gjeven.
- Govsty**, f. Sty af Damp eller Støv.
- govug** (o'), adj. gavmild, god, høihjertet. Hall. (gøvug). G. N. **göfugr**: anseelig. Jf. **gaur**.
- grad**, adj. 1) avledhygtig, ikke gilbet. (Modsat **gjelb**). Alm. Sædvanlig ubtalt **gra**, i Nfl. og Edm. **grad'e**. G. N. **gradr**. — 2) geil, brunstig. Om Dyr af Hantjønnet, dog tilbeels ogsaa om Hantjøn. Jf. **Greda**. Hertil: **Gradbekre**, eller **Gradveder** (Graveer), m. ugilbet Væder. **Gradbuff**, mødsat **Gjeldbuff**. **Gradgalt**, Drne. **Gradgamp**, eller **Gradhest**: Hingst. **Gradufse**, = Ljor. Desuden: **Gradse**, n. om saadanne Dyr i Almindelighed. Nogle St. **Gradfrøter**.
- Gradflap**, m. Geilhed.
- Gradung**, m. Lyr, f. **Gredung**.
- Gradse**, m. Verme, især Tranberme. Nordl. Dgsaa **Grags**, Indh. Jf. **Drags** og **Grugg**.
- Gram**, m. 1, Vandøgle, Vand-Fitrbeen (*Lacerta palustris*). Tel.
- Gram**, m. 2, Harme, Ugrælse. Tel. (Winje). Jf. **gremja**.
- gram** (gramm), adj. vred, fortrydelig, fortrynet. Trondh. Nordl. G. N. **gramr**.
- gramma**, v. a. (ar), besvære, beklage. „Han gramma se fyre br“: klagede sig for det. Edm. meget brugt. Jf. **gremja**.

Gran, f. Gran; Grantræ (Pinus Abies L.). Dgsaa i en anden Form: **Gron** (o'), **Gron**, Hall. Vald.; **Graan**, Nbg. Tel. og fl. G. N. grøn (gen. granar); Sv. gran. Fleertal regelret: **Graner**; afvig. **Grenner** (Gren'r), **Gren'ar**, **Gren'a**, Nbg. Tel. og fl. Formen **Graan** og **Gron** beholdes tildeels ogsaa i Sammensætning, f. Ex. „**Graankofull**“ (o'), **Granfogle** (Tel.); „**Gronhole**“, **Granelund** (Hall.). — Hertil eller: **Granbar**, n. Granbøste. **Granbord**, n. Granplanke. **Granholt**, n. en liden Granstov. **Grankongla**, f. Granstov. **Grankvaada**, f. Kvaada. **Granelav**, n. Granmos (Usnea). **Grankog**, m. Granstov. **Granstuv**, m. Granflamme. **Grantimber**, n. Grantsømmer. **Grantusta**, f. f. Tusta.

Grand, m. 1. Gran, Smule, en meget liden Deel. Nogle St. Neutrum (ett Grand), Nbl. Nordl. og fl. Jæl. grand, n. Sv. grand, n. svar ein Grand: hver Smule. Ntri Grand: ikke det mindste. Ein Grand med Mat: en Smule Mad. Ligejaa: ein Grand med Regn: lidt Regn. Nogle St. ogsaa: ein Grand til Mann, o: en Mand af nogen Betydning. (B. Stift). — Eignende i Betydn. Duff, Suft, Luft, Pile, Lære, Smitter, og fl.

Grand, m. 2. Skrantesyge, langvarig Sygelighed. Sff. Hertil: grandad, adj. sygelig, franten. (Skal egentlig betyde: forheret). G. N. grand, n. Skade.

granda, v. a. (ar), 1) skade, besvære, hindre. Der ikke stort, fyrr det grandar Hugo (o: Dinene taale lidet). Sdm. sjelden. G. N. granda: skade; Sv. granda. — 2) besvige, befjæle. Han hadde ikke grandat noton Mann. Nbl. Dgsaa v. n. rapse, smaaftjæle. — 3) dele i meget smaa Portioner, give eller tildele i smaa Smuler. Hard. So grandar Maten aat deim.

Grande, m. Banke, Klit; tør Grund med Sand eller Smaasteen ved Vandet; ogsaa Græsbanke ved en Elv. B. Stift, Tel. og fl. G. N. grandi. Jf. Dyr.

Grandejord, f. Sandjord, opfyldt Jord i Nærheden af en Elv.

grandurt, adj. fuld af tørre Banter.

Graner, pl. Løber; f. Gron.

grann, adj. 1) tynd, smal, fin; om cylinderformige Ting, f. Ex. Traab, Rer, Stænger. Alm. G. N. grannar. — 2) fin, hoi; om Stemme og Toner. (Modsat grov). Grant Maal: fin Stemme, Sopran. — 3) nøiagtig, nøieregnende. Sv. grann. Han er ikke grann um det: han regner det ikke saa nøie. Der ikke jo grant med det: der behøves ikke saa stor Nøiagtighed.

grannast, v. n. blive tyndere. Sjelden.

Grannbygd, f. Nabo-Egn.

Granne, m. 1) Grænde, Nabo, nærmeste Mand. Alm. G. N. granni; Sv. granne.

(Jf. Grend). — 2) Beboer, Dyfvidder. Helg. Der er berre ein Granne paa Garden: der boer kun een Mand, een Familie. — 3) Sammensætning tildeels forfortet, f. Ex. Grannfolk.

Grannefred, m. fredeligt Naboskab.

Grannelag, n. Selskab af Naboer.

Grann-ende, m. den smaleste Ende; f. Ex. paa en Stang.

Granneskifte, n. Omstiftning af Naboer; det at man faar en ny Nabo. Hebder ogsaa **Grannebyte**, n.

Grannestemna, f. aftalt Møde af Naboer til Raadspjel om en sølles Sag. Hall. og flere.

Grannfolk, n. Nabofolk.

Granngard, m. Nabogaard.

Granngenta, f. Pige i Nabogaarden. Nogle St. **Granntaus**, **Grannpita**.

grannjord, adj. fint udarbejdet; ogsaa: sammensat af tynde, smækkede Dele.

Granngut, m. Nabobælg.

grannhøv, adj. stiftelig i Naboet, upaaflagelig som Nabo. Nordl. Jf. **grendhøvd**.

grannhøyr, adj. som har skarpt Hørelse.

Grannkona (o'), f. Nabocone.

grannkvistad, adj. som har tynde Kviste. **grannlagad**, adj. 1) fint gjort. 2) fræsen, nøieregnende. Dstl.

grannlagd, adj. tynd, smækket.

Grannland, n. Naboland. Lidet brugt.

grannleg, adj. noget tynd eller fin.

grannlege (le'), adv. nøiagtigt.

Grannlegg, m. Smalleg, den nederste Deel af Skinnebenet. Nogle St. **Maalegg** og **Smallegg**.

Grannleike (ki), m. Tyndhed, Fintthed.

grannmølt, adj. som har fin (eller hoi) Stemme. Modsat grovmølt.

grannsam, adj. nøiagtig, punktlig; nøieregnende, fræsen.

Grannskap, m. Nøiagtighed. Lidet brugt.

grannspunnen, adj. fint spunden, tynd.

grannstilt, adj. trykt med fin Skrift. 3 Hall. „grannstiltla“. Ellers: smaaftilt.

grannsynt, adj. skarpsynet.

Granntaus, f. f. Granngenta.

granntenk, adj. skarpsindig; nøiagtig i at bestemme Begrebet.

grannvassen, adj. smækket af Vært.

grannvar, adj. meget forstigt, nøiagtig, bange for at forse sig; saaledes ogsaa: tilbageholden, bly, undselig. Sogn, Nbl. ogsaa Helg. og fl. Ellers udtrykt ved: varlaaten, høgvar, haavar, vedvoren, foroven, og fl.

grannvoren (o'), adj. 1) noget tynd eller fin. 2) forstigt, nøiagtig.

grannsa, f. grensa.

grant, adv. nøie, nøiagtigt; ogsaa klart, tydeligt. Eg saag det so grant.

Gras, n. Græs; ogsaa: Urt, Vært (om smaa Planter i Almindelighed). G. N. gras.

San bit fente Grajet, f. bita. Setja paa Græs: føre i Græsgang. Fleertal Gros (o'), om visse Græsarter. Sæt.

grafa, v. n. (ar), luge, reise en Ager for Græs. Tel.

Grasand, f. et Slags Under. Dsil.

Grasbotn (o'), m. Græsbund, sammenhængende Græsrød.

grasbunden, adj. dækket med Grænsvær, jævnt bevoret med Græs. — grasbinda seg: tilvore med Græs. Tel. og fl.

Graserter, pl. Biffer. Vald. og fl.

Grasflett, m. Græsplet, Grønning. Dgsaa kaldet: Grasbot, f. Grashif (i'), m. (Hall.), Graspitta (i'), f. og Grasto, f.

Grasgalte, m. en liden Græsplet i en Ager. Smaal.

Grasgeire (gf), m. en lang og smal Græsplet. Hall. I lignende Betydn. Grasgeila, f. og Grastjengja, f. Hall.

Grasgjota, f. f. Græshola.

Grasglenna, f. en større Græsplet eller Grønning; især i en Eskov.

grasgod, adj. græsrig; om Jord.

Grashola (o'), f. en Huulning, Forbybning med god Græsvært. Dgsaa kaldet Grastjøs, m. (Tel.), Grasgjota, f. (Grasgjote, Hall.), og Graslaut, f. (Namd.).

Grashopp, m. Græshoppe. Drk. og flere. Ellers: Engspretta, Engtyta, Slipar.

Grasjord, f. Jord med Hensyn til Græsvært. Ei god Grasjord.

grastjend (stent), adj. græsrig. Trondh.

Grastjøs, f. Grashola.

Grasland, n. Græsland.

Graslaut, f. f. Græshola.

Grasleiga, f. Leie af Græsgang; ogs. Betaling for Græsning.

Graslende, n. Græsmarker.

Graslit (i'), m. Græsfarve.

Grasløysa, f. Mangel paa Græsvært.

Grasmakk, m. Græsoorm; et Slags store grønne Insekt-Larver.

Grasmark, f. græsbevoret Jord.

Grasnaut, n. Nød (Hoved), som er sat i Græsgang (for Leie).

Grasrot (oo), f. Græsrød; Grænsvær.

[grasfara, v. n. græsføre; gjøre Ufred.

grasfuk, adj. 1) syg af Dverfbybning med nyt Græs. 2) om En som slaar Hø paa anden Mand's Jord. Jød.

Grasflag, n. Græsart; Plantear.

Grasfmaf, m. Smag som af Græs.

Grasfott, f. f. Grorshftja.

Grasfoord (-svoor), m. Grænsvær, Græsbund. Isl. grassvödr. Jf. Svord.

Grasto, f. Græsplet i en Klippe. S. Lo.

Grastovv, n. Tørv af det øverste Lag i en Tørvmoose.

Grasvreit, f. = Grasglenna. Hall.

grasvutt, adj. fuld af Græs; ogsaa tilvoret med Ufrud, om Ager.

Grasvaks, n. Græsvært; f. Græsvokster.

grasvaksen, adj. bevoret med Græs.

Græsvokster, m. 1) Græssets Vært; 2) Jord som Græs kan vore paa. Dvanshyre Græsvokstren: ovenfor Græsværentens Grænde. Hedder ogsaa Grasvaks, n. Nordre Berg. Skoma upp um Græsvakset, o: saa høit at Græsværenta ophører.

graup (knauste), f. grupa.

Graup, f. Skure, Fals, indskaaen Fuge i Træ (= Grøpping). Valders. Af grupa.

Graut, m. Grød, kogt Meeldeig. G. N. grautr. I Sammensætning Grautar (sædvanlig Grauta), som Grautarvat, n. Grøfsad. Grautarmauk, n. Vædse (Vand, Mælk) at koge Grød af. Grautararmjøl, n. Meel til Grød. Grautarstleid, f. Grødfsee. Grautarstjuvl, f. (n.), Stuhl til Grøden (især Mælk), ogsaa kaldet Grautgletta (Bustr.), og Grautvæta, Vald. og fl.

grauta, v. n. (ar), røre, ælte sammen; ogs. om at tale utydeligt.

Grav, n. 1) Gravning, Skraben, m. m. see grava. — 2) Smertor indvendig i Legeemet; ogsaa: Nag, Vængstelse. (Tilbeels i Formen Gravelse, n.).

Grav, f. en Grav, udgravet Rum, især at lægge Lig i. Egentlig samme Ord som Grov (o'). G. N. gróf, grafir. Hertil Gravar-el, n. f. Gravel.

grava, v. a. og n. (grav, grov, gravet), at grave. Inf. ogsaa graavaa, Gbr. Drk. Præfens egentlig grev (e'), men sædvanlig udtalt grav, grav'e. Imprf. groov, fl. grovo, grove. Supin. grave'; afvig. grive (i'), greve, græve, Trondh. Sdm. og flere. G. N. grafa (graf, gróf, grafit). — Betydning: 1) grave, haffe, opbyrde, især Jord. Grava ut ein Vatke. Grava upp Auren. Dgsaa reflexivt, f. Gr. grava seg inn i Vatken. — 2) frembringe ved Gravning. Grava ei Veita, ein Dam, ein Kjeftar. Tilbeels ogsaa: begrave, jorde; dog hedder dette oftest „grava ned“. — 3) gravere, udgrave, stifke i Steen eller Metal. Jf. Gravstier. — 4) nage, smerte, stifke i Legemet. Det grev meg fyre Bringa. Figurlig: ængste, ærgre, harme. Det var notot, som grov honom. — 5) strabe, rage sammen, sanke. Grava i Hopp: samle. Gr. attyver: tilkaste; tilbæffe. Gr. aat seg: strabe til sig. Gr. i seg: mætte sig, forsyne sig. Grava til (eller: gr. seg til): lægge sig til, forsyne sig efterhaanden med noget. — 6) reflexivt: slæbe frem. Grava seg fram: komme frem, med nogen Nøve. Gr. seg heim (= starva seg heim). Gr. seg undan: komme af Veien, undslippe. — 7) v. n. spåle, arbejde, være i Virksomhed; ogsaa: holde sig oppe, slaae sig igjennem. Dei grava med det same. „Da aula aa grav'e“, f. aula. — 8) søge, lede, forsøge efter noget. Grava og leita. Dgsaa: fritte, spørge sitligt. San grov og spurde etter alle Ting. (Dgsaa G. N.). Hertil graven,

gravvis. — 9) strige, om Kragerne; tildeels ogsaa om Navnen. Det sat et Kraata paa Taket og grov. B. Stift, Nordl. — 10) i Formen gravast (gravst, grovst): stride fremad, om Tiden; eller egentl. arbejde sig frem. Det grovst av: det gaar paa en Maade, man slaar sig igjennem. Det grovst ein Dag um Senn: man hserger sig dog den ene Dag efter den anden, om det end gaar smaat. (B. Stift). — Afledninger: Grov (o'), Grev, Grest.

Gravar, m. 1) en Graver. 2) en flittig Arbejder; ogs. en Forster, Spørger.

Gravbakke, m. Gravsted, Smaal.

graven, adj. flittig; f. gravsam.

graven, part. 1) graven; opgravet. Afvig. **griven** (f), Edm., greven, græven, Trondh. — 2) begraven, jordet. Oftere: nedgraven. — 3) bearbejdet ved Gravning; ogsaa: arret, mærket af Saar (holegraven, hveifegraven). Jf. G. N. grava, angribes af Svulst.

gravfeste, v. a. (er, e), jordfeste, faste Jord paa (et Ligg); ogsaa: holde Ligtale over. — **Gravfesting**, f. Jordpaakastelse; ogs. Ligtale.

Gravhaug, m. Gravhøi.

Graving, f. Gravning; Sløb, Arbejde; ogsaa Smerte, Stikken; Nag, Uergrelse; f. grava.

gravlagd, adj. begraven.

Gravminne, n. Mindesmærke paa en Grav.

Særtilt: Gravkross, m. Gravstein, m. Gravkrist, f.

Gravrust, f. tørrende Rust; f. Gr. paa Knive.

gravsam, adj. 1) stræbsom, flittig. Nogle St. graven. (Mhl. og fl.). — 2) nysgjerrig, flittig til at fritte og spørge. Heder ogsaa: graven og gravvis. (Tel.).

Gravsong (saang), m. Gravsang, Lighsalm. — Dgsaa: Gravfalm, m.

Gravstad, m. Gravsted.

Gravstein, f. Gravminne.

Gravster (st'r), m. Gravering, Udskifning i Metal. 3 Tel. Gravst.

Gravstikka, f. 1) Staalspids at gravere med. 2) En som spørger meget.

Gravtale, m. Ligtale.

gravvis (st), adj. f. gravsam.

Gravøl, n. Høstebud i Anledning af en Begravelse. 3 Hall. **Gravavøl**. Ellers: Likvætsla, Sjaund, Erve og fl.

graa, adj. 1) graa, slyfarvet. Tildeels afvig. **graar**, Num. og fl. **graa've**, Sæt. G. N. grår, m. grå, f. — 2) ublid, uvenlig, om Lusten; slyet og kold. Der graatt i Dag. — 3) uvenlig, om Forhold imellem Personer. Der graatt med dem. Trondh. Jf. graana, Graae. (Sv. grått). — **Graa'en**, er Benværelse paa en graa Hest; ligesaa **Graaa**, om en Hoppe.

Graa, m. f. Graae.

graa(a), v. n. (ar; ogs. r, dde), 1) have et

graa Udseende, være graa. Det graar paa det: det viser sig som noget graat, som en graa Plet. Trondh. — 2) om Lusten: graane, blive slyet. Afvigende: groe, Smaal. — 3) om Vinden: blæse lidt, kruse Vandfladen, saa at den bliver graa. B. Stift, Nordl. (Jf. Graae).

Graa-aur, m. haard Gruusjord med graalig Farve.

Graabein, m. en Benværelse paa Ulben. Sv. gråben. — **Graabeinsild**, f. tildeels om stor og mager Vintersild.

Graaberg, n. Klippe som bestaar af Graasteen; Urbjerg.

graablakk, adj. bleggraa.

Graabu, f. Bynke; f. Burot. Sv. gråbo.

Graade, m. Graadighed, usædvanlig Mædlyst. Tel. (Graae). Ribet brugl. (Jf. Moldgraaede). Ellers i en anden Form: Graal, Matgraal, m. Berg. og Trondh. G. N. grådi, gråd.

graadhugad (graahuga), adj. graadig. Hard.

graadug, adj. graadig, sluglusten. „graang“. Nsl. (Rom. og fl.). „graag“, Mandal. G. N. grådugr. I en anden Form: graalig. Berg. Trondh.; graalen, Nordl.

Graadyr, n. Keensdyr, Bild-Keen. Edm. og fl. Jf. Raubdyr.

Graae, m. 1) Graahed; et graaligt Udseende, en graa Plet. B. Stift. — 2) Wind som kruser Vandfladen, gjør Vandet graat; saaledes: en svagere Kuling, en magelig Bør. Vest og nord i Landet. (G. N. grådi?). — 3) Uvenskab, Uvillie, Had. Tel. 3 Smaal. tildeels „Graa“, afvig. Groe (Sidsberg). Jf. graa, adj.

graaflakk, adj. graaplettet.

Graagaas, f. almindelig Gaas, Bildgaas.

Graahaa, m. = Haagtæla.

graaheart (=hært), adj. graahaaret.

graaimøtt, adj. graaflimlet, graastribet. „graa-imette“, Edm.

graaakald, adj. slyet og kold, om Lusten.

graaaklædd, adj. klædt i graa Klæder.

graaakollutr, adj. graa i Toppen, graahærdet.

Graal, m. 1) Travlhed, Hast med at begynde et Arbejde (omtr. som Gribbd). Hard. — 2) Graadighed; f. Graade.

graaaleg, adj. graalig, graaagtig.

graaaleitt, adj. graalaben, graalig.

graalig, adj. f. graadug.

Graalyfing, f. Daggrø, den allerførste Lyfning af Dagen. Jf. graana.

Graamann, m. graaflædt Person; især Dagleboer, Fjeldbonde, som Modsætning til „Blaamann“ (f. d.). Rbg.

Graamaafe, m. Graamaage (Fugl); et Slags fiore havmaager.

Graan, f. (Trø), f. Gran.

graana, v. n. (ar), 1) graane, blive graa. (Sædvanlig ubtalt graanna). G. N. gråna. — 2) lysne, grye af Dagen. Det graanar i Slætet: det lysner i Vinduet. Jf. Graaly-

ving. — 3) fjølnes, tabe sig; om Venfkap eller Fornøielse. Det graanar med deim: det bliver uvenligt, foldt imellem dem. Trondhjem. Jf. graa.

Graaning, f. det at noget graaner; ogsaa: Daggr, Dagbrækning.

Graa-ore (Træ), f. Dre.

graapa, v. n. (ar), gramse, ffrabe, rive noget til sig. Trondh. (Gulbalen). G. N. gråpa. Jf. Eng. grope. — **Graaping**, f. Gramfen, Sammenftrabning.

graariffkutt, adj. graaflammet, graa med mørkere Dværstribber; om Katte. B. Stift.

Graafeid, f. Seid.

graafidutt, adj. graa paa Siderne.

graaflyad, adj. lidt mørk i Sfyerne.

Graafnigel (gl), m. graa Snegl.

Graafporv, m. Graafpurv.

Graasfa, f. et Slags Eghdom paa Kærne; Blodpis (?). Nebenes.

graassen, f. graatfam.

Graastein, m. Steen af den mest almindelige Steenart (Granit el. Gneis).

Graat, m. Graad. Tala til Graaten: begynde at græde. Standa med Graaten i Halsen: staae færdig til at græde.

graata, v. n. (græt, gret, graatet), græde, selde Taarer. G. N. gråta (græt, grêt, gråtit); Sv. gråta (gret, gråtit). Imperf. lyder som gret, N. greto. (3 Byerne høres ogsaa en anden Form: graaf). Supinum tildeels afvigende: grite (i'), grete. Nordre Berg. Imperativ: graat, Fleertal graate! — Graata fraa seg: græde ud, stille sin Trang til Graad. Hedder ogsaa: graata seg mett. Stærkere: graata seg turt, o: græde saa længe, at man ikke mere har Taarer. Jf. grøta.

graatall, adj. tilbøielig til at græde; især om Vern. B. Stift. Jf. graatfam.

graatande, adj. 1) grædende. 2) omtr. som: værdt at græde. Der ikke graatande fyre stitt.

Graatar, m. En som let kommer i Graad. **graaten**, adj. f. graatfam. Som Partielv i: utgraaten, o: forgrædt.

graatferdig (=ferug), adj. grædefærdig.

Graating, f. Græden, Flæben.

Graa-tjeld, m. Rødbeen, en Strandfugl (Totanus Calidris). Dgsaa kalbet Kviketjeld, og i Nordl. Stelf.

Graatmaal, n. Stemme som bæver af Graad; Grædestemme. Tala med Graatmaal: med grædende Røst. Paa Sdm. „graat-snafta“, v. n.

graatmild, adj. taaremild, nem til at græde. Sjl. og fl.

Graa-trast, m. den almindelige graae Drosfel. (Turdus pilaris).

graatfam, adj. tilbøielig til at græde (= graatall). Hedder ogsaa graaten. I Hall. **graassen** (maaftee et gammelt „graafte“, i Ligbed med G. N. hugsi, jåtsi, haldsi ic.).

Graatte, f. Grotte.

Graaveder (=veer), fhyet og ublidt Veir. Hertil „graaverakt“, adj. ublidt. Hall.

Graaverk, n. Egerufind. (Sjelden).

graavoren (o'), adj. graaagtig.

graavoygd, adj. graatlet.

Gred, el. Grid (i'), Frieid, Sifferhed. G. N. grid. Forekommer i en Vise (Landsf. 210); ellers ikke i Brug.

Greda (e'), f. Geilhed, Brunst. Af grad. Nordre Berg. (Grede, Gree).

Gredning (e'), m. Tyr, avledhygtig Dre. Brugt i Formerne: Greeting, og Grung, Ghr. Griung og Gring, Drf. Dgsaa uden Omlyd (Gradung) Gra'ung, Valb. G. N. gridung og gradung. Ellers Grad-ufke, Kungstut, Tidung, Tjor.

Grest, f. Grest, Grav, udgravet Hule. Søndenfjelds. (Grest). Sv. grift, f. G. N. gröftr, gröptr, m. Af grava.

gresta, v. a. nedgrave; begrave.

Gregorsmesfa, f. Gregorii Dag, den 12te Martz.

Greia, f. Greida.

greid, adj. 1) let at fjelne eller adskille, liggende i ordentlige Lag, ikke forviklet el. sammenblandet; f. Gr. om Haar, Træad, Garn og deslige. (Mofat stofen). Dgsaa om Træ eller Ved, som ikke har nogen Forvridning eller Krumning. Alm. og meget brugt. (I Nff. og Sdm. greid'e, ellers grei'e, grei). — 2) simpel, klar, let at forstaae eller behandle. Ei greid Sat. Ein greid Veg (en Vei som er let at finde eller at stille fra andre Veie). Der ikke greidt aa koma til med, o: det er vanskeligt o. f. v. Et greidt Maal: et klart og tydeligt Foredrag, en reen Udtale. — 3) færdig, beredt, klar, f. Gr. til Afreise. Nordl. (Maaftee Grundbetydning). — 4) dygtig, stink til at bringe Orden og Rede i Tingene. Ein greid Mann: en Mand som veed at klare en Sag, giver god og tydelig Befked, er nøiagtig i Forretninger o. f. v. Jf. Sv. redig. — 5) fjøielig, let at komme overens med. Helt med Regtelse. Han er ikke greid: han er temmelig streng, stem at disputerer med, el. deslige. G. N. greidr: villig ic. Skotske Dial. graith: færdig. Ordet ligner Goth. garaids, Mht. gereit, Ang. gerad, o: færdig; men disse Former indholde en Partikel (ga, ge), som ellers her er fremmed.

greida, v. a. (er, de), 1) rede, stille, lægge tilrette, bringe i Orden. Alm. (Udt. greia, greie, greide). Greida Haaret: rede el. fframme Haaret. Greida Garn: lægge Garnene rede til Udsætning i Seen. G. N. greida. Sv. Dial. greba, grea (Ries 211). — 2) udvikle, forklare, gjøre klar og tydeligt. Han greidde det so vel fyre o. s. — 3) afgjøre en Sag, opgjøre et Regnskab; udrede en Betaling o. f. v. Greida fyre seg: gjøre Rede

for sig. Greida fraa seg ei Stuld: betale en Gjæld. — 4) reserivt: rede sig ud, klare sig. Han greider seg godt: han reder sig vel ud, kommer godt ud af det. — Ellers i Formen greidast (est, best): ordne sig, udvikle sig; komme i Orden, eller faae en vis Afgjørelse. Eg veit ikkje for det greiddest (o: hvad Ende det sit). Om Røer: slippe Efterbyrden (= buast). Jf. Greidsla.

Greida, f. 1) Rede, Orden, ordentlig Sammenhæng. (Mest alm. Greia, Greie). Der ingi Greida paa det. — 2) ordentlig Bested, Kundskab, Oversigt. Faa Greida paa. Hava Greida paa (vide god Bested om). — 3) Afgjørelse, Opgjør, Regnskab. Gjera Greida paa: ordne, afgjøre. Gjera Greida tvæ seg: klare for sig. Faa Greida uppi Sandi: faae Betalingen strar. — 4) Sag, Anliggende. Stiftegreida, Skulegreida, Skotgreida ic. Heile Greida: den hele Sag. — 5) Redskaber, Midler, Tilbehør. Kjøpregreida, Fiskegreida. Med Gogn og Greidor. (Jf. Reide). G. N. greidi, m. Hjælp, Tjeneste. Eng. Dial. graith: Forhning.

Greidar, m. En som reder eller bringer noget i Orden.

greidd, part. redet, ordnet, udviklet.

Greide, n. Hestefale med Tilbehør. Trondh. og Nordland (Greie). Paa Edm. (Greide) om Drættet eller Skaglerne paa en Plov.

Greidetakmb, m. Redetakmb.

Greidetraad, m. Skilletraad (i Bøv eller Hæper).

Greide-tre, n. et Slags Kam i en Bøv.

greidsør, adj. 1) let at befare, om Veit eller Strøg. Der er greidsør. Hall. og fl. — 2) slink, behændig, som veed at rede sig ud, at faae sine Sager i Orden. Jød. Rbg. og fl. Dgsaa i en anden Form: greid-faren, Gbr.

Greiding, f. Ordning, Udvikling.

Greiding, m. en slink Karl (omtrent som Greidar). Trondh. (Greiding).

greidleig, adj. klar, tydelig, simpel. Bofs og flere.

greidmælt, adj. som taler reent og tydeligt. G. N. greidmælt.

greidna, v. n. (ar), komme i bedre Orden, blive lettere, simple.

greidnad, m. Udredelse, Ordning, Afgjørelse. Østere Greidning.

greidsam, adj. slink til at faae Rede paa Tingene.

greidsla (?), v. n. (ar), foredrage eller forklare noget med Bidtøftighed (især med en vis Skole-Maneer). „greifsla“, Edm.

greidslap, m. Klarhed, Stimpelhed; god Ordning eller Sammenhæng.

Greidsla, f. 1) Ordning, Afgjørelse af en Sag. Efter Udtalen: Greila (ved Bergen), Greltle, Grelslø (Edm. og fl.). — 2) i Fl. (Greidslor): Efterbyrd, af Dyr (Røer). Hall. og fl. ved Trondh. (Grelflaa).

greidstilt, adj. om Bøger med klar og tydelig Skrift.

greidt, adv. 1) ordentlig, i god Orden. Lat det no liggia greidt. 2) klart, tydeligt. Eg saag det greidt. Jf. tala greidt; lesa greidt osv. 3) let, mageligt, uden Hindring. Det giest jo greidt.

greidralande, adj. = greidmælt.

greidrenkt, adj. som tænker klart, har fine Tanker i god Orden.

greidrot, adj. nem til at gribe det rette, slink, behændig, som ikke ofte tager feil. Edm. og fl.

Grein, f. 1) Green, Deel af et Træ. G. N. grein. Jf. Kvist. — 2) Forgrening, Arm af en Fjord, Flod, Fjeldbryg og deslige. Dgsaa en vis Linie af en Slægt. — 3) Art, Afart, afvigende Form. Ei Grein av Fortjølning, o: et Slags Fortjølelse, en af de Maader hvorpaa den yttres sig. Dgsaa: en Deel af en Sag, et særskilt Anliggende. Me hava endaa ei Grein til aa tala um. Indh. — 4) Afgjørelse, Ordning af en Sag (omtrent som Greida). Faa Grein paa: faae i Orden, faae Rede paa. Gjera Grein paa: bringe i Orden; ogsaa forklare, give Bested om. Nordl. (G. N. grein, Bested, Forklaring). — 5) Skif, Orden. Det var gjort med Grein, o: ordentlig, med god Skif. Det var ingi Grein paa det (ingen Orden). Edm. Trondh. — Ellers høres ogsaa „Grein“ for Gren (o: Hule) og Grenja (Tæppe).

greina, v. a. (ar), stille, fordele (ligesom i Grene). G. N. greina. Mest reserivt: greina seg, o: forgrene sig. Dgsaa i Formen greinast.

greinarlaus, adj. uordentlig, som er i Urede, uden nogen rigtig Skif; om Personer: fjøbesløs, ligegyldig; ogsaa: upaalidelig, fuld af Fjas. Edm. (greinalaus'e), Trondh. (greinlaus). G. N. greinarlauss: uforstændig.

Greinarløysa, f. Uorden, Urede, Forvirring; ogsaa Skjødesløshed. Edm. „Greinaløysa“, meget brugt.

Greining, f. Adskillelse, Fordeling.

greinleg, adj. 1) ordentlig, vel ordnet, som er i god Stand. Nordl. 2) nøiagtig, akkurat. Helg. Mand. — greinlege, adv. ganske, aldeles. Nordl.

greimig, adj. ordentlig, nøiagtig. Trondh. (greimau).

greimtt, adj. grenet, deelt i Grene.

Greip, f. (Fl. Greipar), 1) Grebet i Haanden, Rummet imellem Fingrene (= Gripe). Trondh. G. N. greip. Dgsaa om den indvendige Haandflade (= Love); ligesaa om Forskyffet i en Handske. Ost. — 2) Greb, Gaffel, Redskab hvormed man optager Tang, Muld eller Møg. Taregreip, Mølbgreip. Dgsaa en Grebfuld, faa meget som man kan holde paa en Greb. Hertil: Greipa(r)-jark, m. Tværtræ i en Greb. Edm. Grei-

- parvåst, n. Grebåst. Greipartaag, f. en af Arzene paa en Greb.
- greipa, v. n. (ar), gramse, gribe efter noget med udspærrede Fingre.
- Greiping, f. Gramsen, Famlen.
- Greipneve (e'), m. en Haandfuld (= Gri- ping). „Greipnæva“, Soler, Østerd.
- Greiprefa (e'), f. en Greb, Muldgreb. (Mod- sat Bladrefa). „Greiprufa“, Drt.
- greis, adj. utæt, tyndt staaende, adspredt. Hall. Valb. Jf. grisen, Grisa.
- greiþfa, f. greiðfa.
- greiþt, adv. tyndt, adspredt. Valb.
- greistent, adj. = gristent. Hall.
- Greive, m. en Greve. Nogle St. Grøve. G. N. greiþ (Ang. gerofa, Ght. grato).
- Greivedøme, n. Grevestand; ogsaa et Grevskab. Østere Greivskap, n.
- grem (grømm), adj. grim, hæslig. Jæd. Jf. gremmeleg.
- gremja, v. a. (grem, grambe, gramt), flage, beklage (fig). „Han gram'e seg fyre dæ“. Nj. Sjf. Paa Edm. gramma. Vel egentl. bekynde. G. N. gremja (gramdi): forbitte. Jf. gram. — Ellers brugt i en anden Form: gremma (er, de) seg, el. grem- mast, o: græmmes, bære lønlig Sorg.
- Gremme, n. Harmes, Fortrydelse. Ogsaa udtalt Gramme. Tel. (Winje). Ellers i For- men „Gremmelse“, n. om en lønlig Sorg.
- gremmeleg, adj. barsk, bitter. Ein gremmeleg kude. Tel. Østere adv. f. Gr. „gremmele' faldt“.
- Gren (e'), n. 1, Hule, Hul, som er Lil- holdssted for et Dyr (saaom Uly, Ræv eller Dødder). Set. Tel. Gbr. Nordl. Sæd- vanlig udtalt „Græn“; i Nordl. ogsaa over- gaet til Grein, f. G. N. gren, n. Jf. Hide.
- Gren (e'), n. 2, Griin, Fordreining af An- sigtet. (Af grenja). Hard. „Græn“.
- Gren (e'), f. 1) et Læppe; f. Grenja. 2) en tynd Ety. Vofs. Maafsee rettere Græn, jf. Græma.
- Grend, f. 1) Nabolag, Naboskab. (Af Granne). Alm. G. N. grend. — 2) en Række af Gaarde, et Bygdela. Tel.
- Grendarfolk, n. Folk af Naboskabet. Lige- saa Grendarborn, Grendargutar og flere, som ogsaa kan betegne Folk som ere komne fra samme Egn eller Bygd. (Sædv. Grenda-).
- Grendarbat, n. Had imellem Naboer. „Gren- dahat“, B. Stift.
- Grendarlag, n. Selskab af Nabofolk; ogs. Naboskab.
- grendhævd, adj. tilladelig i Naboskabet. „Dei æ'kje grendhævd“: de kunne ikke taa- les i Naboskabet, f. Gr. om Huusdyr som gjere Skade. Sogn. Vel egentlig grend- hævd; jf. grannhævd.
- Grendskap, m. Naboskab. Sjelden.
- grendt, adj. bebygget. Kun sammensat: tettgrendt, tunngrendt, og flere.
- grenja, v. n. (ar), grine, fordreie Ansigtet; ogsaa snise, lee haanlig. Hard. og flere. (Afvig. grena, Num.). Sv. grånja. Jf. G. N. grenja, brøle, skrige. — Hertil Gren (Græn), n. og Grenjing, f. Grinen, Grimaser.
- Grenja, f. et Læppe. I Hard. et Senge- læppe, et Slags sløset Aaklæde. Paa Edm. Grenje, om et Stykke tyndt og grovt Lgi. I Nordl. Græn og Grein, om et grovt Udtæppe. I Skrifter anført som „Grene“.
- Grensa, f. 1) Grænse. (Sjelden). 2) Egn, Landskab, Distrikt. Paa disse Grensom: i denne Egn. Meget brugt. I denne Betydning tillempt efter „Grend“. Drdet er ellers tydsf, og selv i Tydsfen et nyere Ord af slavisk Herkomst (f. Grimm, Gr. 2, 220. Weigand 1, 457).
- grenska, v. n. (ar), grænke, forske, studere. B. Stift.
- Grep, f. Grip. Grepe, f. Gripe.
- Greplyng, n. en liden Buskvært, Azalea procumbens. Num. (Sv. kreppling).
- Greppa, f. Røre, Blanding. Tel.
- Gresa, f. Grisa. gresen, f. grisen.
- grest, adj. usebvanlig; udmærket, hyperlig. Nbg. Valb. Gbr. Nogle St. griest. (Maa- see gribst). I Tel. „grestjeleg“: forfærde- lig. Jf. Gryst.
- gret (ee), imperf. f. graata.
- Gretla, f. Greiðsla.
- Grett, m. 1) Vrantenhed, ondt Lune. 2) en vranten Person.
- gretta, v. n. (er, e), knurre, være vranten. Nbg. G. N. grettast: grine.
- gretten, adj. vranten, ærgerlig stemt; lidt stød eller misforoiet. Temmelig alm. I svenske Dial. gråtten. Jøl. grettinn: barsk. (Haldorson).
- Grev (e'), n. 1) Haffe, Redskab til at grave med. Alm. men sædvanlig udtalt „Græv“. G. N. gref (gen. pl. greftja). Sv. Dial. gräv. — 2) Hage paa en Hestesko. Jf. grevja. I Smaal. kun om Hagen paa den forreste Side. — 3) en ringe, skobe- lig Ting (= Brot, Strap). Dite i Sveg, f. Gr. „Rjæringegræv'e“: den Staffels Rjærling.
- grevja, v. a. (ar), sætte Hager paa (en He- stesko). Solør og fl. (Viser at Roden egent- lig har „e“ og ikke „æ“).
- Grevling (Grævling), m. f. Svintoks.
- grevsetja, v. a. forhine med Hager (= grevja). „grævseta“, Smaal. Particp: grevsett (= grevjad).
- Grevskast, n. Skast paa en Haffe.
- Grevsko, m. Jærnsko med Hager. Hertil grevskodd: skarpskoet.
- gribba (seg), v. a. (ar), fordreie Ansigtet, gjøre sig styg eller bister. Hall.
- gribben, adj. grim, grovladen, som har grove Ansigtstræk. Hall. Edm.

Gribbing, m. grim el. bifter Person. Dgs. kaldet **Gribb**, m. og **Gribba**, f. Hall.

Grid (i'), n. see **Gred**.

Gridd (ii), f. Travlfed, Skyndfomhed; det at man begynder tidlig, er tidlig ude. Drk. Gulbalen. Vel egentl. Grid, see **gridug**. Jæl. grid, Hestighed.

gridf (?), adj. gridf, begjærlig. Oftere i Betydn. dygtig, stor, prægtig (ligesom greff og gruff).

gridug, adj. flittig, travl, skyndfom; især: som er tidlig paa Færde, begynder tidlig om Morgenen. Meget brugl. i Formen **gring**, Dpl. (Vald. Gbr. Ofsterd. og fl.), **griau**, Trondh. Paa Sdm. **griddig**, tildeels med Begreb af Gjerrighed. Jf. **Gridd**.

[**Griffel**, m. en Griffel.

Grilla, f. Grille, fir Idee. (Forklares af Lat. gryllus: Græshoppe).

grilla, v. n. (ar), foresvæve, staae En for Hovedet. Eg veit ikke hvat som grillar i honom: hvad for underlige Tanter han har faaet. (B. Stift).

grillurt, adj. som har Grillen eller underlige Indbildninger.

grim (i'), el. **grimm**, adj. vred, forbitret. (Meddeelt som brugl. i Nordland). G. N. grimmr, hvoraf grimmast: forbitres; grimd: Forbittelse, Grufomhed. Sv. grym: grum. Eng. grim: skrækelig. Ellers et for-dunklet Ord, jf. grem og grum.

Grim (ii), m. Vandvætte, Floed-Genius. Of-tere Fossegrim. Tel. Er ellers et gammelt Mandsnaam med dunkel Betydning (maaskee: bedækket, hjelm bærende). Saaledes: **Arngrim** (Angrim), **Ugrim**, **Hallgrim**, **Steingrim**, **Torgrim**.

Grima (ii), f. 1) Karm, Fading, Ramme; især en simpel Sengkarm, som lettelig kan flyttes fra et Sted til et andet. Hall.

Sogn. — 2) det nederste Stokkelag i en Bygning, de fire Grundstokke (Svillar). Hall.

Dgsaa et Stokkelag omkring et Ildsted. Tel. 3 Vinje: **Grema** (ee). — 3)

en Hob af sammenbundne Lommerstokke paa Vandet; en liden Lommerstaade. Dstl.

— 4) en Kap, Klist, Bod paa en Kæne i Overladeret paa Sko eller Støvler. Mere alm. (Nbg. Berg. Nordl.). — 5) Grime

(til en Hest), Raffebaand med en Løkke tværs over Kjøerne. Alm. Sv. grimma.

— 6) Streg eller Stribe over Ansigtet, en Klæk, f. Gr. af Kul. Tel. Dgsaa i svenske og danske Dial. Eng. grime, Smuds.

G. N. grima, en Masse, ogs. en Hjelm.

grima, v. a. (ar), 1) lægge Grime paa (en Hest). — 2) slette Sko eller Støvler paa Overladeret. — 3) sætte Striber paa.

Grima seg ut: tilsmudse sig i Ansigtet.

Grimestokk, m. Grundstok; f. Grima, 2.

grimurt, adj. sribet i Ansigtet, af Kul el. Smuds. Tel. Hall. og fl. Sv. grimet,

grimig (Nieg 212).

Grin (ii), m. 1) Grin, Fordreining eller Rynkning i Ansigtet; ogsaa en vred Mine, et Tegn paa Uvillie. — 2) Barfthed i Lufsten, ublidt Veir. — 3) en barf og vranten Person, En som let bliver vred. Dgsaa i Formen **Grinar**.

grina (ii), v. n. (**grin**, **grein**, **grinet**, i'), grine, fordreie eller rynke Ansigtet, som f. Gr. naar man smager paa noget suurt.

Sv. grina. Han grin ikke syre det (el. aat det): det anfægter ham ikke; el. det er ham ikke

faa ganske ukjært. Han gjætt der og grein, o: knurrede, yttrede sin Uvillie. Dgsaa: hænge

med Kæberne, slæbe, græde. Grina og graata. Sjelbnerer om at lee, nemlig om Haanlat-

ter med gabende Mund. (Mandal). Jf. grenja. Uegentlig om Vinden: blæse lidt,

jaa at Seen graaner. Rkf. Ellers om Lufsten: være ublid, true med Uveir.

grinall, adj. 1) grinende, vranten, barf. B. Stift. Nogle St. **grinen**. — 2) om

Lufsten: ublid, truende med Uveir. Sdm.

Grind, f. (fl. **Grindar**), Ramme; Gitterværk. 3 Særdeleshed: 1) Gitterport,

Gjærde-Led; sædvanlig dannet som en bred Stige, bestaaende af fire eller fem Tværs-

fjæle (Rimar) med et Par oprette Stølper (Nkar). Alm. G. N. grind; Sv. grind. —

2) Skranke, Gitter som omgiver et Rum; især en Ramme af Stænger eller Fjæle til

at omgive Læsset paa Slæder og Vogne. Dstl. — 3) Ramme, hvorover noget ud-

spændes. Vinegrind, Snøegrind, Baggrind. Jf. ogsaa Vingrind. — 4) Underbygning, Skel-

et; ogsaa Karm, Indfatning, omsluttende Ramme. Husgrind, Løbegrind, Vingrind, Gjøre-

grind, Stjaagrind. — 5) et Gjærde, en Fold eller Kreds af Grinder for Kreature. Tel.

Nordl. (f. Grindgang). Jf. Kvalgrind.

grinda, v. n. (ar), danne et Gjærde af sammenbundne Grinder. Tel. Dgsaa: omgjærde el. afstænge et Rum.

grindfara, v. a. f. grindganga.

Grindgang, m. den Brug at holde Kreatu-

rene i en Flyttefold (f. Grindgjerde) og efterhaanden flytte Folden til andre Steder, for at flere Jordstykker kunne blive

opgjødde. Nordl.

grindganga (grindgaa), v. a. gjøde Jorden ved Grindgang. Nordl. Hedder ogs. **grind-**

fara. Trondh.

Grindgjerde, n. en Række af sammenbundne Grinder; en Flyttefold, hvori Kreature drives

sammen. Nordenfjelds kaldet: **Grind-**

dar, pl. 3 Tel. „Grinderei“ (Grindreid), f. om en sammenhørende Række af Grin-

der, sædvanlig 12 Stykker.

Grindkass, m. et lidet Kæs, som ikke rækker op over „Grindere“ paa Slæden. Smaal.

Grindkval, m. et Slags mindre Hval, som gaar i tætte Stimer. Jf. Kvalgrind. Egent-

lig færstf.

Grindled, n. Led med en Grind, som kan

luffes op. (Mobsfat Skutulleb). Østl.
Grindreid, f. Grindgerde.
Grindrim (i'), f. en af Tværfjelene i en Grind. 3 B. Stift: Grindar-rim.
Grindsag, f. almindelig Vedsag, som er fæstet i en Ramme og holdes udspændt ved en Snor. Søndenffelds.
Grindstol, m. Stol med sammensat Ryg, i Form af et Sitter. (Mobsfat Kubbestol, og fl.). 3 Tel. Grindestol.
Grindstolpe, m. Stolpe, hvori en Grind har sine Hængsler.
grinen, f. grinall. **Gring**, f. Gredung.
Grining, f. Grinen, barste Øtner.
grinutt, adj. barst, ublid; ogsaa vranten, knurvorn.
Grip (i'), n. 1) Greb, Gripen; ogs. Maade at gribe paa, Suit, Maner. (Handgrip). Seldnere figurlig: Begreb, Skjen. Eg sett ittje Grip i det. — 2) Sted, Punkt som er paagrebet eller viser Spor af en Gribring. — 3) et Slags Sygdom, fordem anseet som opkommen ved Berøvelse af Gjenførd eller Vatter. Daudingrip, Trollgrip.
Grip (i'), m. (?), see selg.
gripa (i'), adj. dygtig, fortreffelig, ypperlig. Mest søndenffelds (ogsaa udt. grepa). Ein gripa Gamp. Ein gripa Gut. Vistnot en Genitivform af G. N. gripr, en Kostbarhed, god Giendeel. (3f. muna, eigna, fagna). Jæl. gripa madr: en flint Mand (Haldorson). Ogsaa i Formen gripaleg (vel egentlig griparleg). Tel. Hall. — Hertil ogsaa et Verbum: gripa seg (grepa se), o: bryste sig, hovere. Hall.
gripa (ii), v. a. (grip, greip, gripet, i'), 1) gribe, tage, faae fat paa. G. N. gripa. 3f. triiva (som tilbeels er mere brugelig). — 2) omfatte, naae omkring med Fingrene eller Hænderne. Det var jo tjuvt, at eg tunde ittje gripa det. — 3) i Forbind. gripa til: foretage sig, forsøge. Ein veit ittje kvat ein skal gripa til.
gripande, adj. som man kan gribe eller omfatte med Haanden.
Gripe (i'), m. 1) Grebet i Haanden; Rummet imellem Tommelfingeren og de andre Fingre. Nogle St. Greip. — 2) en Haandfuld (= Griping).
gripen (i'), part. greben, tagen.
Griping (i'), m. en Haandfuld, faa meget som man kan holde mellem Fingrene. B. Stift, Øbr. og fl. Nogle St. Gripung, og Gripe. 3f. Kremming.
Gris (ii), m. (3l. Grifer). 1) Griis, Ange af Sviin. Indh. (Ellers alm. Grisunge, Smaagris). G. N. griss. — 2) Sviin; uden Hensyn til Alder. Næsten alm. Som Lokkeord bruges ofte en afvigende Form „Gis“ (med haardt g). — 3) som Dgenavn med Begreb af Skjedesløshed, Ureenlighed, eller ogsaa Vrantenhed. Griser (3l.) er ogsaa et Navn paa Hyben-Rjer-

ner. B. Stift. — Hertil: Grisebol, n. Leiested for Sviin. Grisebust, f. Svinebarste. Grisebøle, n. Grisekulb. Griseferd (fær), f. svinsk Afsærd. Grisehus, n. Svinesti. Griseletre (e'), n. f. Letre. Grisekap, n. Svinestikkelse. Griseslag, n. Race af Sviin. Grisetonn, f. Huggetand af Sviin.
grisa (1), v. n. (ar), 1) faae Unger, om Soen. 2) søle eller rode som Sviin.
grisa (2), v. n. (er, te), grine, vrånge Munden, el. vise Tænderne (= glifa). Tel.
Grisa (i'), f. Sted hvor noget staar thndt eller afsprebt; et hullet eller noget gjenemsigtigt Punkt, f. Gr. i Tøi som er løsfelig vævet. „Griso“ (el. Greso), Valbers. 3 Hall. Ølesu. S. grisen.
Grisaung, pl. f. grisøyg.
griseleg, adj. svinsk, sviinagtig.
grisen (i'), adj. grov, utæt, hullet; f. Gr. om Børning, Fletninger, Kurve og desl. Mange St. (Tel. Hall. Berg. Nordl.), tilbeels udtalt gresen. Jæl. grisonn (Haldorson). Falder nær sammen med gris, glisen og gisen, og synes at være Particly af et Verbum.
grisgrend (i'), adj. thndt bebygget. Østerd. (greesgrønt).
grissa (i'), v. a. (ar), udsprede thndt, sætte noget spredt. Hall.
Grisl (i'), f. Grisfel, Skool hvormed Brød lægges i Bagerovnen. Sv. grisfel. 3 Nordl. Grisfel (?).
grisla (i'), v. a. (ar), 1) udsprede thndt (= grissa). Tel. — 2) lægge Brød i Dønen (f. Grisfl). Dgsaa: opvarme Brød ved at holde det over Gløder. Afvig. grisla, Trønh. Nordl. — 3) v. n. syale, bestille noget; ogsaa: støje, buldre, tumle. B. Stift, Hall. — 3 Vald. kan grisla ogsaa betyde: forse, sætte Kors paa.
Grisle, n. Riis, Kvisteved. Hall.
grisna (i'), v. n. (ar), blive thndt eller utæt (grisen). Tel. Hall. og fl.
Grisotta (oo), f. en meget tidlig Morgenfund; en tidlig Øpstaen. B. Stift, Østl. (Forflaret deraf, at man staar tidlig op, naar man skal slagte Sviin).
gristent (i'), adj. f. glistent.
grisøyg, adj. smaasiet, smal i Dinene; i Spøg om Gn, som er meget søvrig, som faar „Grisaung“ af Svn.
gring, f. gridug. **Griung**, f. Gredung.
griven (i'), f. graven.
Grjon (Grion), n. 1) Madvarer af Korn eller Meel; al Føde som tillaves af Kornet, i Mobsætning til Svul (f. d.). Brugt i forskjellig Form: Grjoo, Sønde Berg. Groon, Tel. Øbr. Grjøn, Hall. Vald. Sbm. Grøn, mere alm., Gryn, Østerd. — 2) Deig til at bage af, æltet Masse af Meel og Vand. B. Stift og flere. S. Grjonfnoda. — 3) Gryn, affallet Korn.

- Hard. og fl. Hedder ellers: **Gryn**. Sv. gryn; G. N. grjón. Ordets Slægtskab er dunkelt.
- grjona**, v. n. (ar), lave Deig, ælte. Tilbeels i B. Stift: grjona, grøna.
- Grjonbygd**, f. = Kornbygd.
- Grjon-emne**, n. Deig til et enkelt Brød (el. en Leib).
- Grjonknoda** (o'), f. en stor Deigklump. Nogle St. Grjontøse, Grjonknøde.
- grjonlaus**, adj. som ikke har Kornføde.
- Grjonløysa**, f. Mangel paa Korn eller Meelmad. (Grjontøse og fl.).
- grjonliten**, adj. fattig paa Meelmad eller Korn. „grynliten“, Østerd.
- Grjonmat**, m. Mad af Korn, Meelmad.
- Grjonsaad**, f. Smule af Meelmad. Dei hadde ikke Grjonsaad i Huset. Nogle Steber **Grjonsaa**.
- Grjonvara**, f. Kornvarer.
- Grjot** (Griot), n. Steen; Steenart. Forskjellig Form: **Grjoot**, Søndre Berg. Tel. **Groot**, Tel. Gbr. **Grjot**, Hall. Vald. **Grøt**, mere alm. G. N. grjót. Sv. gryt (stenig Jord). Sædvanlig kun om Art eller Måse med Hensyn til dens Bestaendighed; f. Ex. Der godt Grjot i denne Kærnen. Ellers om visse særskilte Steenarter, som Blaute-grjot, Flisegrjot, Brynegrjot, og fl. Jf. gryta, grytt.
- Grjotberg**, n. Klippe af en vis Steenart, f. Ex. Sandsteen, el. Brynesteen.
- Grjotomn**, m. Kaffelovn af Klæbersteen. „Grytomn“ ic.
- Grjotstaal**, f. Staal eller Kop af Steen.
- Grjotstæg**, n. Steenart.
- Grjortvol** (o'), m. Grundstykke i en Plov (= JI). „Grytvol“, Hall.
- grjupa** (knuse), f. grupa.
- Gro**, f. (fl. Grør), Padde, Ludsje (Buko vulgaris). Nordl. Trondh. Edm. Gbr. Hødem. Dgsaa som Skjældsord med Begreb af Arrighed og Dndskab (da man nemlig har sagt, at Padden spruder Edder). Sv. groda. Jf. L. Krøte, som dog neppe er samme Ord, da det oprindelig har heft kreta, el. kroda (Weigand 1, 643).
- gro**, v. n. (r, vde), 1) spire, flyde Spirer; om Frø, Frugt eller Rodder. Saaledes ogsaa om Korn, som spirer af Jugtighed om Høsten og derved bliver udenligt til Mad. Jf. aala. — 2) groe, vore; om Græs. Dgsaa: blive begroet eller græs-bunden, om Jorden. Jf. tilgrodd, attergrodd. — 3) groe til, læges, helbredes; om Saar eller saarede Lemmer. Gro atter: blive heel igjen. Gro i Sop: vore sammen. Jf. Gror og grøpa. — Præsens hedder tilbeels: **grør** (Edm. Trondh.). G. N. gróa (grøer, grøri, grøit).
- Grøblad**, n. Veibred (Plantago major), anvendt som Lægeboom paa Saar. Nordl. og flere. Dgsaa kaldet **Grørblad**, **Gro-**
- blokka**, **Grorablokka** (B. Stift). Sv. groblad. Ellers Løfjebled, Løfjeblokka og fl. **grodd**, part. tilgroet, lægt. Jf. groen.
- Grode** (Groe) m. 1) Vert, Vegetation. Tel. (Landsk. 795). G. N. gródi. — 2) en Græsplan, Grønning, f. Ex. i et Fjeld. Trondh. (Selbu). Andre St. **Grøde**, n. Jf. Gror.
- Grødigra**, f. Grorskyfa.
- Groe**, f. Graae og Grode.
- groen**, adj. 1) spiret, som har stude Spirer; især om Korn, som er forberøvet ved at spire i Utide. Groet Korn. — 2) groet, tilgroet, tilvoren. (Egentlig et Particip af gro). En Ko siges at være groen (groa), naar den har stor Vanstælighed for at kalve. B. Stift.
- Grofs** (o'), f. en Klippehule, Grav, Huulning med bratte Sider. Nordre Berg.
- groffutt** (=ett), adj. ujævn, fuld af Huller. Uføj. **gruffa**(d) og **Krossen**. Trondh.
- Grofte** (o'), m. Bregne (Filix). Nordl. Dgsaa **Grofs**, Jndh. (Stod). Ellers: Birkne; Telg, Lok og fl.
- Grohold**, n. Kjød med Hensyn til Bekvemhed for Helbredelse. Man heve eit godt Grohold: han har et Kjød som er let at læge, haelt Saar ere snart lægte. B. Stift, Nordl. og fl. Paa Østl. østere: **Grofsjot**.
- Groing**, f. Groen; f. Gror.
- Grojadar**, m. en tilvorende Kant omkring et Saar paa et Træ. „Gro-*jar*“, Hall. og flere.
- Grofjær**, n. f. Grohold.
- Gron** (oo), n. f. Grjon.
- Gron** (o'), f. 1, **Gran**; f. **Gran**.
- Gron** (o'), f. 2, Mule, Løber, paa Dyr. Sogn, Bøfs. (Udtalt med tydeligt aabent „o“, medens enkelte lignende Ord faae reent „aa“, som: Faan, Laan, Maan). G. N. Gronen, pl. granar. Paa Edm. bruges Ordet kun i Plural: **Grane**(r), f. Ex. „Katten stække Graninne“ (stikker sig om Munden).
- Grop** (o'), n. 1) grovt Meel, grovmalet eller gruttet Korn; ogsaa ellers om en kornet Måse. Østl. Nordl. Af grupa, graup. — 2) Udhuling, Udgravning, især af Vand i Jorden; f. grupa. B. Stift. Jf. Telegrop.
- Grop** (oo), f. 1) en udskaaen Fals (= Graup, Grøppling). Smaal. — 2) en liden Hule eller Fordybning i Jorden. Nordl. Trondh. Østerd. (Sv. grop). I Østerd. med Plural **Grøper**. I Gbr. med Formen **Gropo**, som forudsætter et ældre **Gropa** (o').
- grop**, adj. f. grov.
- gropa** (o'), v. a. (ar), 1) opgrave, udhule Grunden; om Vandet i Elve og Bække. B. Stift. Jf. aura, øyra. — 2) udfjære, falske; f. grøppa. — 3) grutte, male grovt (= grupa, grøppa). Østl. tilbeels udtalt: **grøpa**.
- gropen** (o'), part. grovmalet; f. grupa.

Grophol (o', o'), n. 1) det samme som Groprom. 2) en Drøghder.

Groping (o'), f. Udhuulning i Grunden.

gropna (o'), v. n. (ar), opløses, blive skjæ og blød; om Jis eller Tele. B. Stift.

Groprom (o', oo), n. det indre og aabnere Rum i en Kvern, hvor Kornet først bliver klevet eller knust. Nordre Berg.

Gropsaald (o'), n. egentl. et grovt Sold; sædvanlig: en Drøghder, Skvaldrer (lige som Grophol). Edm.

groputt (oo), adj. ujævn, fuld af Huulninger. Trondh. (grovaatt).

Gror (oo), m. 1) Spiren, det at Frø eller Korn begynder at skyde Spirer. Det hjem Gror i Kornet. Kornet ser Stabe av Gror (neml. naar det spirer af Fugtighed om Høsten). — 2) Bært, Groen, Græsbert. Nogle St. „Gro“, vel egentl. for Grod, eller Groder (G. N. gródr); jf. Grode og Grøde. (Ev. grodd: Spire). — 3) Groen i Kjøb, det at et Saar læges. — 4) noget groet, opvoret; især nyvoret Græs. Ganga paa Groen (om Frø). Kvi er sjult av Groen (f. Groshjka). Dgsaa om Spirer paa Frugt og Korn (= Al). — 5) Benævnelse paa adskillige Bærter, især Vandbærter. Gror i Soen; Sjogror, Vatsgrov.

Grorbloffa, f. f. Groblad.

grolaus, adj. værtløs; om Jord, hvorpaa intet vorer.

grovsam, adj. frugtbar. (Ejelden).

Grorsmat, m. Affmag i Mad af Korn, som har spiret.

Grorsykja, f. Mavesygdom el. Bugløb, som angriber Kærne efter graadig Nydelse af det nyspirede Græs om Vaaren. Saaledes ogsaa Grodigra, f. og Grostyrda (y'), f. om Dpblæsning og Lamhed af samme Art. 3 Hall. Grodigra, Grostera.

Grorveder (-veer), n. Veir som er gunstigt for Græssets Væxt. Dgsaa i Formen Groveder (Groveer). Paa Edm. Groflaveer. (ll).

grovfiten (i'), adj. gjennemskiddet, ligesom tilgroet med Smuds. Edm.

Groftora, f. Groshjka.

Grot, Grotberg og fl., f. Grjot.

grotta (oo), v. n. prale, stryde. Smaal.

grotta (o'), v. a. (ar), rette paa Arelblokken (Grotten) i en Kvern, ubvide den ved Aller, naar den bliver forslidt. „gretta“, Edm.

Grotte (o'), m. Arelblok i en Møllesteen; rundt Træstykke, som omgiver Areltappen og udfylder Hullet i Midten af Underkvernen (Understenen). Brugl. i Formen: Grotte, Ehl. Ejj. Nordl. Brautte, Indr. Graatte, Drk. Grøtte, Edm. og flere. G. N. grotti, Kvern (?); jf. Grottasønger i Edda. En Kvern siges at „lefa i Grotten“, naar Blokken er forslidt, saa

at enkelte Korn falde ned imellem denne og Arelen.

Grov (oo), f. (fl. Grøver), Bæk, Vandstrøm; egentlig Bækkeleie, den Rende som Vandet har gravet sig i Jorden. Hall. Sogn, Ejj. Edm. Ndm. (Jf. Bekk). G. N. gróf (?). Hertil: Grovarbarde (Grovarbare), m. Bækkebred. Grovardrag, n. Bækkeløb. Grovarsfla, f. en meget liden Bæk.

Grov (o'), f. 1) en udgravet Hule i Jorden, en liden Kjelder. Tel. Edm. og fl. — 2) en Grav (til Liig). Sogn, Voss. Ellers alm. Grav. G. N. gróf. — 3) en naturlig Senkning eller Huulning i Jorden (= Doff, Høla). Drk. Nogle St. Grøv. Hallingdal.

grov (o'), adj. 1) grov, grovfornet, bestaaende af store Dele. Grovt Mjøl, Salt, Hagl. Ein grov Kamb. Si grov Fil, ic. Dgsaa: ru, haard, ujævn; f. Gr. om Lei eller Papir. (Mobsfat: fin). Et grovt Saad (storkullet). Grovt Arbeid (simpelt og haardt). — 2) tyk, svær, plump; f. Gr. om Haar, Traad, Garn; Kødber, Ved. (Mobsfat: grann). — 3) dyb, omtrent som Væs; om Lyd eller Stemme. Grovt Maal: Væsstemme. Mobsfat grann. — 4) drøi, svær, storfartet. Det var grove Ting; noget drøit, stort, forferdeligt. Jf. ei grov Egn, Synb. og fl. — 5) fræk, ublu, uhøvlift. Grov Tale; ein grov Munn, o. f. v. — Ordet lyder tilbeels „groov“; en anden Form er grop (oo), Nordl. Indh. Eigningsformerne paa nogle St. grøvre, grøvst. (Sogn, Tel.). Egentlig et nyere Ord (det tykke grob), men findes dog allerede i Skrifter fra det 15de Aarhundrede.

Grovbertja, f. Træ med grov og tyk Bark. Hall.

grovhærd, adj. stridhaaret, bærstet.

grovlagd, adj. sammensat af grove eller tykke Dele.

grovleg, adj. noget grov. — grovlege, adv. grovelig, grovt.

Grovleike, m. Grovled, Lykkelse.

grovleitt, adj. grovledet; omtr. som „stor-slegen“. Tel. og fl.

grovlødd, adj. graadig, slugen (vel egentl. storhalsen). Drk.

grovmalen, adj. grovt malet.

grovmynt, adj. grov i Talen. Tel. Hedder ogs. grovtalande; i Hall. grovsvallug.

grovmælt, adj. som har dyb Stemme, Væsstemme. Mobsfat grannmælt.

grovna, v. n. (ar), blive grovere.

Grovstap, m. Grovshed, Plumpshed.

Grovsmid (i'), m. Grovsmed.

grovspøksen, adj. dristig, forvoven; ogsaa: farlig. B. Stift.

grovstilt, adj. om Vøger med stor Skrift. (3 Hall. grovstigla).

grovtent, adj. stortandet; f. Gr. om en Sav.

Gru, f. f. **Gruv**. **Grua**, f. f. **Gruva**.
Grubba, f. en Huelning i Jorden. **Hard**.
Ellers: **Grop**, **Grofs**, **Grumma**, **Grupla**.
grubburt, adj. hullet, fuld af Huelninger
(groputt, stauptt). **Hard**.
grudda, f. **grunda**. **gruffa**, f. **groffutt**.
Grugg, n. **Grums**, **Bærre**, **Bundfald**. **Berg**.
Nordl. og **fl.** (**Jæl. grugg**). **Paa** **Edm**.
Krugg; i **Bufr.** **Grudd** (?). **Ellers**:
Grut, **Grags**, **Drags**, **Gurm**, **Korg**, **Kur**.
gruggast, v. n. blive grumset.
gruggurt, adj. grumset, blandet med **Bær-**
me. **Hedder** ogsaa **gruggen** (**gruggjen**).
grum (u'), adj. stolt, prunkende, prægtig;
ogfsaa: **hyperlig**, **fortreffelig**. **Berg**. **Trondh.**
Nordl. **Dstl.** **Noget** lignende ogsaa i **svenske**
og **danste Dial.** **Vel** egentl. **heftig**, **vold-**
som, ligesom **D. grum**, **Sv. grym**; **G. N.**
grimmr. **Jf. grus** og **glup**.
Grumma, f. **Hul**, **Hule**, **brat** **Fordybning** i
Jorden. **Hall.** **Jf. Grubba**.
grumt, adv. **hyperligt**; ogfsaa: **drøit**, **ret**
meget. **Det** var **istje** **grumt** **lenge** **det** **stod** **paa**.
B. Stift.
gruna (u'), v. n. (ar), gjøre sig **Gisninger**,
have **visse** **Formodninger**; **twivle** **om**, eller
frygte **for** **noget** (f. **Grune**); ogfsaa: **grunde**,
tænke, **spekulere**. **Eg** **grunar** **paa** **toen** **som** **heve**
gjort **det**. **Kvart** **er** **det** **du** **grunar** **paa**? **Hard**.
Sæt. **Tel.** **Hall.** **G. N. gruna**: **tykkes**,
synes; ogf. **formode**. I **svenske Dial.** **gruna**:
formode; ogf. **spekulere** (**Rieq** 215).
grunda, v. n. (ar), **grunde**, **spekulere**, **tænke**
meget **paa** **en** **Ting**. **Sv. grunda**; ogfsaa
Jæl. (**Halborson**). **Dgsaa** i **anden** **Form**:
grudda, **Hall.** **Jf. gruna**.
grundig, adj. **grundig**, **gjennemtænkt**, **gaa-**
ende **tilbunds**. (**Altid** **med** „nd“; **jf. Grunn**).
Grunding, f. **Grublen**, **Spekulering**.
Grune (u'), m. **Formodning**, **Gisning**; ogf.
Grublen. **Tel.** (**tilbeels** **Grone**). **G. N.**
grunr.
Grung, m. f. **Gredung**.
Grunk, m. **dunkel** **Dring**, **Hentyding**, **For-**
modning. **Eg** **sett** **høyra** **ein** **Grunk** **um** **det**.
Søndre **Berg.** **Nordl.** og **fl.** **Andre** **St.**
Glunk; **jf. Grymt**.
grunka, v. n. (ar), **hytte** **sig** **dunkelt** eller
forsigtigt, **hytte** **om**, **hentyde** **paa** **noget**.
Det **grunka** **um** **det**, **el.** **paa** **det**. **Sogn**, **Smaal**.
og **fl.** **Nogle** **St.** **glunka** (**Hall.** og **fl.**).
Sv. Dial. **grunka**; ogf. **glunka** (**Rieq** 216).
Jf. gruna.
Grunn, m. (og n), 1) **Grund**; **Bund** i
Vandet; ligesaa **om** **Bund** i **Jorden**, f. **Gr.**
Berggrunn, **Sandgrunn**, **Leitgrunn**. I
denne **Betydn.** **tilbeels** **Neutrum**. **Radt** **ned**
paa **Grunnet**. **Han** **hem** **løyrande**, **so** **det** **stjelv**
Grunnet. **G. N. gruna**, n. og **grunnr**, m.
(ogfsaa **grund**, f. **om** **Jorden**). — 2) **Jord**,
Jordeiendom. **Med** **Gard** og **Grunn**. **Paa** **vaar**
Grunn. **Paa** **annan** **Manns** **Grunn**. — 3) **Un-**
derlag, **Grundlag**; **Bund** i **Løi** o. f. v.

Dgsaa: **Dyhav**, **Marfag**, **Bevæggrund**; **sjeld-**
nere **om** **Bevæggrund**, **Argument**. — **Til**
Grums: **til** **Bunden**, **heelt** **igjennem**; ogfsaa
til **Grunde**. **Sjeldnere**: **til** **Grunnar**. (**Tel.**).
grunn, adj. **grund**, **udby**; **om** **Bund** **med**
liden **Dybbe**, eller **Marker** **med** **tyndt** **Jord-**
lag. **Afvig.** **grynn**, **Edm.** og **fl.** **G. N.**
grunnr. **Heraf** **grynna**, **grynnaft**.
grunna, v. a. og n. (ar), **grunde**, **lægge**
Grundlag **til** **noget**; **gjøre** **den** **første** **Over-**
strykning **med** **Farve** (**Maling**), o. f. v.
Grunnaal, f. f. **Tangnaal**.
Grunnaat, n. **Smaadyr** i **Vandet**.
Grunnbrot (o'), n. **Brændinger** i **grund**
Es; **det** **Tilfælde** **at** **Seen** **ved** **Brydningen**
bliver **oprørt** **lige** **til** **Grunden**.
Grunndill, m. **Sei-Engel**; f. **Dill**.
Grunne, m. **grundt** **Sted** i **Vandet** (= **Grun-**
ning). **Abg.** **Bald**.
Grunneigar, m. **Grundeier**.
grunnfast, adj. **grundfast**, **robfæstet**.
grunnfesta, v. a. (er, e), **grundfæste**.
Grunnfist, m. **Fist** **som** **kun** **opholder** **sig**
paa **Bunden**.
Grunnfelse, n. **Grundleie**, **Fæste** **paa** **Jord**
eller **Grund**. **Nordl.** (**Lof.**).
grunnfrosen (o'), adj. **bundfrosen**.
grunnagod, adj. **god** **heelt** **igjennem**.
grunngraven, **opgravet** **til** **Grunden**.
grunnheil, adj. **heel** i **Grunden**.
Grunning, f. **Grunding**, **Grundlag**.
Grunning, m. **et** **grundt** **Sted**; **en** **Big**
med **meget** **grundt** **Bund**. **Jf. Grunne** og
Grynna.
grunnkjend, adj. **bekjendt** **med** **Grundene** i
et **Farvand**; ogfsaa: **grundig** **bevandret**.
grunnklar, adj. **klar** **til** **Grunden**.
Grunnklad, n. **Grundfteen** eller **Muur** **under**
en **Trebbygning**. **Nordl.**
Grunnlag, n. **Grundlag**; **Underlag**.
grunnlaus, adj. **grundløs**; **ugrundet**.
Grunnleiga, f. **Grundleie**.
Grunnleike, m. **Grundheb**, **liden** **Dybbe**.
Grunnlende, n. **Mark** **med** **tyndt** **Jordlag**;
grund **Jord**.
grunnlendr, adj. **om** **Marker** **med** **tyndt**
Jordlag. **Mofat** **djuplendr**.
Grunnlog (o'), f. **Grundlov**.
Grunnmaal, n. 1) **Dybbemaal**. — 2) **en**
påsende **Uftand** **fra** **Grunden**. **Tata** **Grunn-**
maal: **trække** **Fiskefjøret** **noget** **op**, **for** **at**
Angelen **istte** **skal** **ligge** **paa** **Bunden**. **Nogle**
St. **kaldet** **Grunnlo(b)**.
Grunnmoder (-mor), f. 1) **den** **første** **Bølge**
i **en** **vis** **Bølgerække**. **Nordl.** (**Lof.**). — 2)
Underfø, **Bevægelse** i **Vandet** **ved** **Bunden**
(= **Grunnstjøyt**). **Dgsaa** **medbeelt** i **Formen**
„Grunnmoa“. (**Nordl.**). — 3) **Fiskemoder**,
en **fabelagtig** **stor** **Fisk**. **Helg**.
Grunnmur, m. **Grundmuur**.
Grunnraas, f. **det** **Strøg**, **hvori** **de** **store**
Fiskefjæmer **strømme** **frem**. **Nordl.**
grunnrik, adj. **grundrig**, **meget** **rig**.

Grunnsetning, f. Grundsætning.
grunnsoad, adj. om et Søstykke med liden Dybde.
Grunnstatt, m. Skat af Grund el. Jord.
Grunnstida, f. Grundstof under en Kverne-Arel (Kvernfall). B. Stift. Dgsaa kaldet Grunnslaa, f. Øbr. Grunntoska, f. Balders.
Grunnstot (o'), n. 1) Grundstod. 2) den nederste Kant paa Fiskegarn.
Grunnstreift, f. Grundstreift, Original.
Grunnstuaa, f. f. Grunnstida.
Grunnstød (-sto), f. 1) Grundsnoren i en Fiskeleine; det Snøre hvortil Anglerne ere fæstede. Nordl. 2) f. Grunnmaal.
Grunnstog (o'), n. smaa Sødyr, som tære paa Fissen i Garnene. Sj. og fl.
grunnstolen (o'), adj. grovelig bestjaalet, ruineret ved Tyverie. B. Stift.
Grunnstein, m. Grundsteen.
grunnstød, adj. sikker, grundfast.
Grunnstøvt, m. 1) Grundstod. 2) Uundersø, stærk Bevægelse i Dybet efter en Storm. B. Stift.
Grunntanke, m. Grundtanke.
Grunntog (o'), n. Grundtoug til et Fiskevod.
Grunntoska (o'), f. f. Grunnstida.
Grunnunga, m. Smaatorst (= Læretorst). Jæd. Jæl. grunnung (?).
Grunnvatn, n. Grundvand i Eng eller Ager. Jf. Kalbvæta.
grunnvel, adv. meget vel, nøiagtigt, med megen Flid.
Grunnvelting, f. Omvæltning fra Grunden; Omstyrting.
Grunnvese, m. Trykformular hvormed sunket Gods kan manes op fra Grunden. (I Følkesagn). Sdm.
Grunnværter, m. Vandværter i Søen; Koraller o. s. v. Om større Værter ogs. Grunnvid (-ve').
Grunnvoll, m. Grundvold, Underlag. G. N. grundvöllr.
grunt, adv. grundt, ikke dybt; f. Gr. plogja for grunt.
grupa, v. a. (gryp, graup, gropet, o'), male grovt, knuse, skræbe, grutte. Nbg. (Sæt.). Andre St. grøpja, gropa, grypja. (Inf. grupe, ogf. grjube). I svenske Dial. grypa, grjopa (Nieg 213). Ordet skulde ogsaa have Betydningen: grave eller udhule, som kan sees af Afledningerne: Graup, grøpja, Grop (o'), gropa.
Gruping, f. Skræben, Grovmaling.
Grupla (u'), f. Hul, Huulning, f. Gr. i en Vel. Habeland. Jf. Grubba, Grop, Grop. grupluct, adj. hullet, ujævn.
Grus, n. Grus, f. Gr. af en nedbrudt Muur. Nære Ord (?). Holl. gruis. (Det tydske Gries er Øst. prægt, vort Grjot).
grus (uu), adj. stolt, prægtil; ogf. hyperlig, fortræffelig. Hall. Nogle St. grust,

ligesom grist og grest. Jf. grum, glup.
gruseleg, adj. forførbellig. Jf. gryhseleg.
grust (uu), adv. uhyre, overmaade.
grusta (u'), v. n. gjøre sig barsk el. streng. „Eg laut gruste ette dei“, o: true el. skrubbe dem lidt. Tel. Jf. grutta.
Grut (uu), n. 1) Grus, Værme. Nbg. Tel. Dstl. (I svenske Dial. grut: Grus). — 2) Uklarhed i Lusten. Hard. (?). — 3) sammenspæret Giendom, Nidler, Grunker. Smaal. Jf. Strot, Kvota, Grugg.
gruta, v. n. (ar), blive uklar. Det grutar upp: det bliver sket. Smaal. Nære alm. er **grutast**: blive grumset, om Vand eller Vædsfe.
gruten, f. grututt.
Grut (u'), Nabning, f. Ghytt.
grutta, v. n. see med bistre Blik (?). Tel. (Landst. 13, 116).
grututt, adj. grumset, fuld af Værme; ogf. om Lusten: uklar, sket. Nogle St. gruten. Hard.
Gruv, f. Forførbelse; noget frygteligt. Det var reint ei Gruv. Næst alm. „Gru“. S. gruva.
gruv, adj. ludende, nedbøiet, fremadbøiet. Tel. Hall. (I Hall. ogsaa: indadbøiet, f. Gr. om en Hammer, el. en Sækk; mobsat gag). Jf. framgrytt.
gruva, v. n. og a. (ar), 1) lude, bøie sig fremad eller nedad. Tilbeels: grua, grua seg. Schl. Jæd. og fl. G. N. gråfa. — 2) grue, frygte, angstes for noget. Næst alm. grua; jselbnere gruva, Helg. Trondh. (Sv. grufva sig).
Gruva, f. 1, nedbøiet eller nedadvendt Stilling. Kun i Forbindelsen: aa Gruva (aa Grue), o: nedvendt, med Brystet nedad, næsegrus. Riggja aa Gruva. Fara fram aa Gruva (falde forover). B. Stift, Dstl. Dgsaa: paa Grue, Nordl., i Gruva, Hall., i Gruaa, Nhl. — G. N. å gråfa. Dgsaa i Sverige (Nieg 216).
Gruva, f. 2, Ildsted, Arne; Muurværk som omfatter Ildstedet i et Hus. Berg. Trondh. Nordl. (Jf. Aare). Dgsaa i svenske og danske Dial.
Gruva, f. 3, Grube, Malmgrube i et Bjerg. Sv. grufva. Nærmest efter det tydske Grube.
Gruvehyrna, f. Hjørne af Arnestedet.
gruveleg, adj. gruellig.
Gruvesida, f. den Side af Huset, hvor Ildstedet staar.
Gruvestein, m. Steen eller Muur foran Ildstedet.
Gruvesylo (y'), n. nyfundet Sølv fra en Sølvgrube.
gruvla (u'), v. n. (ar), rode, grave (see grypla), ogf. gruble, grunde. Tel. Vald. (G. N. gruffa: trawle).
gruvsam (uu), adj. 1) frygtfuld, bange. 2) farlig, som vækker Frygt. Trondh.

gryft (for gryft), f. gryppa.
 gryla, v. n. (er, te), brumme, brøle med en
 svagere langtrukken Lyd; ogsaa grynte, dog
 helst om en Mellemting af Grynten og
 Skrig. B. Stift, Nys. Tel. og flere. Paa
 Sdm. ryle. Noget lignende er gryra el.
 „gruce“ i Valbers. Jf. Eng. growl.
 Gryling, f. Brummen; Grynten.
 grymja (y'), v. n. (grym, grumde, grumt),
 grynte, brumme; ogs. knurre, muffe. Hard.
 Jf. grymta.
 Grymt (y'), m. en dunkel Yttring om, el.
 Hentydning til noget (= Grunt). Sdm.
 grymta, v. n. (ar), ynte om, udlade sig med
 noget (= grunfa). Sdm. og fl. Vel egentlig:
 grynte (Sv. grymta). Jf. grymja.
 Gryn, n. Gryn; Grynform. See Grjon.
 Hertil Grynkværn, Grynsoedd, Gryn-
 graut og fl.
 grynast, v. n. blive fornet.
 grynen, adj. fornet, haglformig.
 grynliten, f. grjonliten.
 Grynna, f. Grunding, Banke, høitliggende
 Flade i Vandet. Af grunn, adj. Nogle
 St. Grynnsla (Grynslæ), f. Hall. og fl.
 grynna, v. n. (er, te), 1) naae Bunden,
 række tilbunds. Hall. og fl. — 2) vade
 møjsomt i Sne eller Dynd. Berg. Nordl.
 Af grunn, m.
 grynnast, v. n. (est, test), blive grundere,
 el. mindre dyb. Det grynnest: det bliver for-
 tere til Bunden. (Af grunn, adj.). G. N.
 grynnast.
 Grynne, n. 1) Grund. Sjælden; f. Flaagry-
 nne. 2) Grundside, Grundkant paa
 Bær eller Vøb.
 Grynning, f. Bæden; f. grynna, v.
 Grynslæ, f. Grynna.
 gryp, f. grupa. — gryp (y'), f. gryppa.
 gryppa, v. a. (gryp, grypte), straae, knuse
 (Korn); ogsaa hakke løseligt, i grovere
 Stykker. B. Stift. Jf. grupa. Particip
 grypt (grupt?).
 gryssa, v. n. (gryss, gruste), gysse, føle en
 Gysen, bæve (= ryssa). Hall. Duffr.
 Smaal. og fl.
 grysselæg, adj. gyselig, forfærdelig. Hall.
 Jf. gruseleg. Eng. grisly; T. grauslich.
 Gryst (y'), m. Gysen, Rystelse. Hall.
 gryta, v. a. (er, te), faste, slænge; især faste
 sammen i en Hast. B. Stift, Nordl. Dste
 i Forbind. „gryta og fasta“. Vel egentl.
 tilkaste med Steen, ligesom G. N. gryta.
 Af Grjot.
 Gryta, f. Gryde, Kogekar. G. N. gryta.
 Har vel fra først af betegnet det Slags
 Gryder, som ere tilhugne af Steen (Klæ-
 bersteent), altsaa af Grjot. — Hertil Gry-
 tebent, m. Bænk ved Ildstedet, hvorpaa
 Gryder opsættes. Grytefot, m. Gryde-
 fod. Grytehodda, f. f. Hodda. Gryte-
 pylsa, f. et Slags Meelgrød med Kjød
 og Fedt. Grytestein, m. Klæberstein.

gryten, adj. barst, bister. Hall.
 Gryting, f. Rasten; f. gryta, v.
 grytt (yh), adj. stenig, fuld af Steen. Hall.
 Jf. storgrytt og attergrytt.
 grytta (y'), v. aabne; f. glytta.
 gryvla (y'), v. n. rode, grave. Tel. Jf.
 grøvla og gruvla.
 Gryvle (y'), n. en dyb Huulning i en Bæk
 eller Elv. Num.
 Grøde (Græe), m. Graadighed (= Graade).
 Hard. Jf. G. N. grøedgi.
 Grøe, n. Hidfighed, Vrede. Tel. (Mo). Jf.
 Graae. Hertil: grøast, v. n. yttre Tegn
 til Hidfighed. grøen, adj. hidfig, vred.
 Grøest, f. Grøft.
 græla, v. n. (ar), blæse lidt (omtrent som
 graaa). Nordre Berg.
 Græla, f. 1) en jævn og noget vedvarende
 Blæst paa Søen (dog ikke om stærk Vind).
 Sjl. Sdm. Synes at have Begrebet af
 „graa“; jf. Graae. — 2) skyet Luft, Luf-
 veir, især med Vind og Regn. Hard. Nordl.
 (?). — 3) en Person med blegt og sygeligt
 Udseende. Hall. Hertil grælæn, adj. gulen,
 graableg.
 græm, f. grem og gremja.
 Græma, f. tynd Sky, lange og tynde Sky-
 striber. Sogn, Hall. (Tilbeels Græmma).
 Paa Vøst: Grøen, f.
 græma, v. n. (er, de), gramse, gribe efter
 noget; ogs. drive paa, arbejde stærkt. Tel.
 (Winje). Dunkelt.
 Grøen, n. (Hule), f. Grøn.
 Grøen, f. f. Grønja og Græma.
 Grøend, f. Grønd. Grøener, f. Grøn.
 græsa, v. n. (er, te), blæse koldt. Tel. (Winje).
 — græsen, adj. kold, barst; om Luften.
 græt, f. graata.
 Græv, n. f. Græv. græv, v. f. grava.
 Grø (Grør), pl. f. Grø, f.
 grøda, v. a. (er, de), 1) give Bært eller
 Grøde. (Lidet brugl.). grøda seg (el.
 grødast): grøe, være til. G. N. grøda:
 faae til at grøe. — 2) læge, helbrede, gjøre
 frisk. Næst alm. grøa, grøe; i Nss. og
 Sdm. grøde. (G. N. grøda). grødast:
 læges, blive frisk. Jf. Grør, Grøde.
 Grøda, f. Marsvært, Afgrøde; især af Korn.
 Jf. Grøde.
 grødande, adj. som kan læges.
 Grødar, m. en Læge, Saarlæge.
 grødd, adj. 1) grøende; f. vaargrødd. 2)
 part. lægt, tilgrøet.
 Grøde, n. 1) Græsplet, Grønning imellem
 Klipper eller Skov. Tel. og fl. (Grøe). —
 2) Bært, Marsvært; ogsaa Indhøstning,
 Afgrøde. (Ellers Grøda, f.). — 3) Affom,
 St, Slægt. Vald. og fl. Jf. Ugrode.
 grøderik, adj. frugtbær, værtrig.
 Grødeveder (Grøvever), n. gunstigt Veir
 for Planteværten. Søndensfelds.
 Grøding, f. Lægedom, Helbredelse.
 Grøn, n. (Meelmad), f. Grjon.

Grøn, f. f. Gran og Grønd.
grøn, adj. 1) grøn, græsfarvet. G. N. grønn (grøn). 2) umoden, som ikke har faaet sin rette Farve; om Frugt. 3) vreb, hidfig. Hall. Sdm. Gjera jeg grøn: sætte sig op, byde Trods.
grøna, v. n. (ar), see grønt ud, vise sig i en grøn Farve. Det grønar paa Sjoen: Søen seer grøngtigt ud. Trøndh. Jf. grønfka.
Grønaar, n. Aaar, et Aar da Kornet ikke bliver modent.
Grønd, f. Grønhed paa Jorden, Græsdaffe, Græsært. Rbg. Lyder tildeels som Grøn.
Grøn-eine, m. friske Enerkviste.
grønfluffutt, adj. grøn paa enkelte Punkter.
Grønhave, m. umoden Have. („Grøn-hævre“, f. Sdm.).
grønheisa, v. n. fortørres i grøn Tilstand el. for Modningen; om Korn. „grønheise“, Telemarken.
grønka, v. n. (ar), grønnes, blive grøn; især om Jord og Sø. Dgsaa i Formen grønkast, og grønaft.
grønklædd, adj. klædt i grønne Klæder.
grønleg, adj. grønlig, grøngtig.
Grønlanding, m. Grønlander.
grønlitad (f), adj. grønfarvet.
Grønalm, m. Korn som først voxer op om Høsten (= Sidgro). Toten.
grønmaalad, adj. grønmalet.
grønrosad adj. malet med grønne Figurer.
grønsalta, v. a. salte Kjød noget stærkt og lade det ligge i Løge.
Grønka, f. 1) Grønhed; ogsaa en vis Umodenhed i Frugt. G. N. grønska — 2) en grøn Plet. — 3) grønne Værter i Vandet; grøn Tang, og deslige.
Grønste (fj), m. Grønhed, et grønt Farveskær. Ellers ligt Grønka.
Grønspur, m. et Slags Spurv. Tel.
Grønspetta, f. den grønne Haffspette (Picus viridis).
Grønspikke, m. = Kjøtspikke.
Grønvara, f. Grønvara.
grønvoren (o'), adj. grøngtig.
Grønvoeta, f. Kjernefast i umodent Korn. B. Etift.
Grøp, f. Grop (o'). Grøper, f. Grop (oo).
grør, f. gro. — grøs, f. gryssa.
Grøt (Stein), f. Grjot.
grøta, v. a. (er, te), faae til at grøde, bringe i Graad. Alm. G. N. grøta. Grøta eit Barn: stræmme eller true det, saa at det græder. Han talade so, at han grøtte heile Natmugen (han rørte hele Forsamlingen til Laarer).
grøteleg, adj. begrædelig, høist bedrøvelig. — grøtelege, adv. frygtelig, forførdelig. „Dø va so grøtele' stygt“.
grøtt, adj. alvorlig, mørk, tankesuld. Smaal. Naaskee rettere grytt (h').
grøtta, v. n. (ar), arbejde ivrigt, stiftigt. Sdm. Ellers det samme som grøtta.

Grøtte, m. f. Grotte.
Grøtter, pl. f. Grøv. grøvst. f. grov.
grøypa, v. a. (er, te), 1) falske, udskjære, forsnyde med en Skure til Indfældning for en tilstødende Kant. Berg. Trøndh. Gbr. og fl. Nærmost af Graup; Jf. grupa, gropa. G. N. greypa. — 2) grutte, straae Korn (= grupa, gryppa). Mandal, Tel. — 3) blande; især om at karde Uld saaledes at de længere og kortere Haar blive ligelig blandede. Sogn. J. Østerd. grøpe. — Participle grøyptr.
Grøypa, f. 1) Skure, Fals (= Grøyping). 2) Hule, Hul i Jorden. Hall.
Grøypejern, n. Jern til at gjøre Falser eller Skurer med.
Grøyperom, n. = Groprom.
Grøyping, f. 1) Udskjæring, o. f. v. see grøypa. 2) Fals, Skure til Indfældning. Ellers Graup og Grøypa. G. N. greyping.
Grøyta, f. f. Halvgrøhta.
Grøyvl, m. Hvirvel, stærk Bevægelse i Vandet, f. Gr. af en stor Fisk eller af noget som er nedkastet. Sdm.
grøyvla, v. n. hvirvle, skulvle stærkt.
Gubb, m. og Gubbost, f. Gumbe.
Gubba, f. Damp, Laage (= Gova). Nedens og fl.
Gubbe, m. Karl, Mand. Østerd. og flere. Ellers tildeels om fabelagtige Væsener, som Luftgubbe, Fjoregubbe. Sv. gubbe.
Gud, m. Gud, det højeste Væsen. Kun i ubestemt Form og uden Artikel, undtagen naar man mener en hebenst Guddom. G. N. gud. Genitiv Guds bruges i mange Forbindelser, faasom: Guds Fred! en Hilsen naar man træder ind i et Huus. Ei Guds Gaaba, om en Mængde af noget godt. Ei Guds Lutta, om en uventet Lykke, en mærkelig Hjælp i en Fare. Guds Løn! et Udtryk hvormed man takker En for en stor Hjælp. Ei Guds Ord: et Ord af gudelig Mening. (Dgsaa sammensat, f. nedenfor).
Gud (Gu), i Navne som Gudleif, Gudmund; Gubbjørg, Gudlaug, Gudrid og fl.; er vel i de fleste Tilfælde det samme som „Gunn“, f. d.
Gudbarn, n. Barn i Forholdet til en af dets Fædere. Nordl. Ellers særskilt: Guddotter, f. og Gudson, m.
Guddom, m. Guddom. Dgsaa G. N. guddomleg, adj. guddommelig.
Guddotter, f. Gudbarn.
Gudsader, m. Fadder af Mandkøn. Sedder ogsaa Gudsfader (Gudsfar).
Gudlaks, m. en vis Fisk, som har nogen Lighed med Laren. Ehl. Efter Udtalen „Gudblafs“ (u), uvist om Gull-Laks eller G. N. godlax (nævnt i Edda). Efter Nilsson: Gullax, Argentina Silus.
gudlaus, adj. gudløs, hedenst.
gudleg, adj. gudelig, aandelig, religiøs. G. N. gudlegtr.

- Gudmoder** (=mor), f. Fadder af Kvindeskjøn. Hedder ogsaa Gullmor (som synes at være mere alm.); sjeldnere Gudsmoder, (Hall.); Sunnmor (Solør).
- Gudsbord**, n. Alter.
- Gudsogaava**, f. Fadderhave. Hall.
- gudskapad**, el. **gudskapt**, adj. skabt, tilværende. Især i Forbindelsen: toar gudskapte Dag, o: hver eneste Dag.
- Gudsmaan**, n. Guds Gaver; Fødemidler. Mest om Korn og den deraf tillavede Mad. Nordl.
- Gudsord**, n. pl. Skrift eller Tale med gudeligt Indhold. Nærmest om en Text af Bibelen; et Evangelium.
- Gudsrenesta**, f. Gudstjeneste.
- Gufs** (u'), f. Vindpust, Luftstrøm, Luftning. Dstl. (Hall. Busfr. Smaal.).
- guffa**, v. n. puste, blæse lidt. Dstl. Jf. guva og gova.
- Guft**, f. Vindpust (= Gufs). Smaal. Andre St. Gyst; jf. gyfta.
- gugga**, v. n. (ar), stamme, famle efter Ordene. Hall.
- Gul** (u'), f. Blæst, jævn og stadig Vind. Søndre Berg. Dgsaa i Formen Gula; f. Havgula. G. N. gola. Jf. Kul.
- gul** (u'), adj. gul; gulfarvet; ogsaa: moden, fuldmoden (om Korn eller Ager, i Modfætning til grøn). Afsvig. gaul, Trondh. G. N. gult.
- gula** (u'), v. n. (ar), 1, være gul, have en gul Farve. Det gular paa Aakren. Trondh. Afsvig. gaula, Dstl.
- gula** (u'), v. n. (ar), 2, blæse lidt, lufte. Søndre Berg. Hall. og flere. (Jf. Gul). Afsvig. gaula, Jæd.
- Gula** (u'), f. en gul Plet; et gult Farvefjer. Busfr.
- Gulbertja**, f. Fyrretræ med frisk og gul Bark. Hall.
- gulblæff**, adj. bleggul, hvidgul; især om en vis Farve paa Heste. Vestensjælds. Jf. bokfutt.
- gulbrun**, adj. gulagtig brun.
- Gulegg**, n. Væggeblomme (Raude). Gbr.
- gulstæffurt**, adj. gulpletet.
- Gulfroening**, m. Slange med gulagtige Pletter. (Strøms Søndmor 1, 192). Efter Nilsson en Hugorm af Hundfjøn.
- Gulføtting**, m. et Slags Maage (= Vedmaare). Eofoten.
- gulgrøn**, adj. gulagtig grøn.
- Gulhaa**, m. f. Haaghylling.
- Gulhaar**, n. pl. de store Sener paa begge Sider af Nyghvirvlerne i Dyr. Edm.
- gulhærd** (=hærd), adj. gulhaaret.
- gulka**, v. n. (ar), gylpe, fløge, lade Bødste flige op fra Mavnen. Maaftæe alm. (Nordl. Trondh. Berg. Tel. Hall.). — **Gulking**, f. Kløgen, svagere Brækning.
- Gull**, n. 1) Gul (Metal). G. N. gull. — 2) et Guldfmykke. (Fingergul). Dgsaa et
- Rjælenavn. Kom no, Gullet mitt! — 3) Navn paa Berter med noget anseelige Blomster, saasom Blaagull, Leirgull, Marigull, Prestgull, Skjorgull. Trondh. og Nordl.
- Gullband**, n. Guldbaand, Guldfjæde.
- Gullboste** (o'), m. Løvetand (Blomst). Tel. Hall. Ndm. Jndh. Ellers kaldet: Gullhauf (Ndm.), Kveldsvæva, Natfsvæva, Fivel, Haartall og fl.
- Gullbrand**, m. den fjerde Finger paa Haanden. Dstl. Nogle St. „Ilsbrand“ (Hilbrand?). Ellers et Mandsnavn, som det synes, en Form af Gudbrand.
- gulleit**, adj. gulagtig at see til.
- Gulleffja**, f. Guldfjæde. Egentl. Gull-leffja.
- Gullgruva**, f. Gulmgrube.
- Gullhøna**, f. Guldbille; f. Gullsmid.
- Gullkamb**, m. Guldkam.
- Gullkjedja**, f. Guldfjæde. Nogle St. Gullkjed (ffe), n.
- Gullkross**, m. Guldkors.
- Gullkruna**, f. Guldkrone.
- Gullmoder** (=mor), f. f. Gudmoder.
- Gullnefte**, n. Guldspænde. Tel.
- gullrein**, adj. reen som Gulb, ganske reen. Dgsaa „gullende rein“.
- Gullring**, m. Guldring.
- Gullsko**, m. Kjellingetand (Blomst), Lotus corniculatus. Smaal. Tel. Ellers kaldet Liritunga, og flere.
- Gullsturf**, m. Guldbille; f. Gullsmid.
- gullstegen** (gj), adj. guldbestagen.
- Gullsmid** (i'), m. 1) Guldfmed. 2) Guldbille (Chrysomela), Insekt med en guldglimsende Farve. Dgsaa kaldet Gullsturf, Nomsb. Gullhøna, Busfr. Gulltippa, Mandal (?).
- Gullspøng** (=spøng), f. Guldbremme.
- Gullstaup**, n. Guldbæger.
- Gullsygja**, f. Guldspænde.
- Gully**, n. Guldfmykker.
- Gullverf**, n. Guldværf.
- gulmaalad**, adj. gulmalet.
- Gulmose** (o'), m. Sneemos. Num. og fl.
- gulna**, v. n. (ar), blive gul; ogsaa: modne, om Korn, m. m. Hertil **Gulning**, f.
- gulringutt**, adj. gulringet, f. Gr. om Insekker med gule Bælte.
- Gulroff**, m. Kongehys (Verbascum), en Urk. Gbr. Toten og fl.
- gulrosutt**, adj. gulblommet.
- Gulstur** (uu), m. f. Gulspør.
- Gulsturva**, f. et Slags Udslæt paa Hovedet. (Mest i Sleetal). **gulsturvutt**, adj. angreben af dette Slags Udslæt. (I Vald. fleinsturvutt).
- Gulsoleia**, f. Navn paa flere Slags gule Blomster, især Rabbeleie (Caltha) og Ranunkler. B. Stift.
- Gulsoet** (el. Gulesott), f. Gulsoet.
- Gulspetta**, f. = Grønspetta (Fugl). Hard. Tel. og fl.
- Gulspikke**, m. f. Gulspør.

Gulspurv, m. *Gulspurv*, *Emberiza citrinella*. Dgsaa kaldet: **Gulspur**, *Sogn*, *Bald*. *Drk. Gulspikke*, *Mandal*. *Gulricing*, *Nordl.*

gulstrindurt, adj. *gulstribet*.

Gulcining (f'), m. fuldmoden *Hasselbød* (med gulbrun Farve). *B. Stift*.

Gulvid (f'), m. f. *Trollhegg*.

Gumbe, m. rødfogt *Øst* af *færst Mælk*; *Sødst. Sæt*. *Mere alm. Gumme* (*B. Stift, Drk. Nordl.*). Dgsaa kaldet *Gumbegode*, og *Gummelgoe*, *Rbg. Mandal*. Noget lignende er *Gubb*, og *Gubbost*, i *Nsterdalen*. — *Gumbegraut*, m. en *Ret* af *Sødst* og *Meel*. *Jf. Rauddravle, Hagletta, Mylsa, Sæt*.

Gume (u'), m. *Mand*. Kun sammensat: *Brudgume*. (*Jf. Blaagume*). *G. N. gumi*. *Ang. og Goth. guma*.

Gumma, f. *Bedstemoder*; f. *Godmoder*.

Gumme, m. f. *Gumbe*.

Gump, m. *Bagdeel* af *Legemet*, *Arshalder*, *Poder*. *Nordl. Trondh. og fl. G. N. gump*; *Sv. gump*. *Er ligesom "Sete" en finere Benævnelser paa Ringen*; *ff. Rump, Ravn, Fud*. *Sondenffjelds* kan *Gump* ogsaa betegne en *kjødfuld Forhøining*, *især Finger-Ende*, som ellers hedder *Gom*.

Gund (*Gunn*), m. *Skorpe* af *fortørret Bødffe* eller *Slim*. *Brugt i Sammensætn.* „*Solzgunn*“, *Dstl. (Solør, Loten, Hadeland, Gbr.)*. *G. D. Gund: Dienstim (Molbeck, D. Glossarium 1, 309)*; *Eng. Dial. gound* (*d. f.*), *Ang. gund: Voer, Edder; Goth. gunds: Gdder, Kræft*.

Gunn (t), et *forældet Ord* i *Personnavne*, som *Gunnbjørn*, *Gunnleif*, *Gunnstein*; *Gunnbjørg*, *Gunnhild*, *Gunnvor*, og *fl.*, eller som *sidste Led* i *Kvindenavne*, som: *Angunn*, *Torgunn*, *Yggunn*, — *henføres til G. N. gunnr*, *o: Krigsgudinde, Valtyrje*, eller ogsaa *blot: Ramp, Strid*, ligesom *Ang. gūd* og *Ght. gund*, f. *Er. i Ang. gūdšana*, *Ght. gundfano*, *o: Krigsfane*. *G. N. gunnr* hedder ogsaa *gudr*, og til denne *Form* kan man vel *henføre endeel Navne* med „*Gud*“ som: *Gudleif*, *Gudmund*, *Gudni*, og *fl.*, som ellers blive meget *forkortede* og *omformede* i *Udtalen*, saasom *Gubbjör* (*Gubbjörg*), *Guri* (*Gubrid*), *Guro* (*Gudrun*); *Gullev* (*Gudleiv*), *Gullbrand* (*Gudbrand*). *Jf. Munchs Maanedsskrift 3, 123*.

Gupla, *Plantenavn*; f. *Gaupla*.

Gurm, n. *Mudder*, *Grums*, *Bærme*. *Gbr. Bald. og fl. I svenske Dial. gorm (Nes 225)*. *Jf. Gyrma*.

gurma, v. a. (*ar*), 1) *grumse*, *røre op*. *Bufr. 2*) v. n. *øde jævnt* og *idelig*, *tygge langsomt* (*ligesom drevtygge*). *Sdm.*

gurmurt, adj. *grumset*, *mudret*. *Gbr. (gurmaatt)*. *Hedder ogs. gurmen*.

Gurp, m. *Ræben*, *Dvæspid*.

gurpa, v. n. (*ar*), *ræbe*, *lade Luft stige op*

fra Mæven. *Nordre Berg. Trondh. Gbr. og fl. (tilbeels: gørpe)*. *Afvig. golpa* (o'), *Rand. Andre St. garpa* (*J. Tel.*). *Ellers: rapa, ropa* (o'). — *I anden Betydning gurpa: øde graadigt, proppe Munden saa fuld som muligt*. *Hard. Jf. gurra*. *gusa* (u'), v. n. (*ar*), *stønne* eller *stikke af Ulyst*, *krympe sig for noget* som man bliver *nødt til at gjøre*. „*Han gusa aa kvide mot di*“. *Sdm.*

Gust (u'), f. 1) *Vindpust*, *Lufftstrømning*. *Mest brugt*. *vest og nord i Landet*. *G. N. gustr*, m. (*El. gjofo*). — 2) en *Hudfygdom*; ogsaa kaldet *Ulygust* (*Ulfesløst*).

gusta (u'), v. n. (*ar*), *blæse lidt*, *luste*, *vifte*; om en *svag Vind*. *G. N. gusta*.

Guste, m. 1) et *enkelt Vindpust*. *Sff. 2*) *Boldsomhed* (?). *Landst. 137. (Jøl. gustr: Uro)*.

Gustegras, n. *Gnaphalium*. *Sff.*

gusturt, adj. *vindig*, *ikke ganske stille i Luft*. *Trondh. (gustaatt)*. Dgsaa i *Formen gusten*.

Gut (*uu*), m. *Dreng*, *Drengsbarn*; ogsaa: *Yngling*, *ung* eller *ugift Mand* (*ff. Dreng*); *uegentlig* om en *Karl* eller *Mand* i *Umindelighed*; f. *Er. Den Guten* *bergar seg vel*. (*Saalædes endog om Dyr eller Fugle*, hvis *Navn* er et *Hankjønsord*). *Alm. og meget brugt*. (Dgsaa i *svenske Dial.*, men ikke *forefundet i G. N.*). *Jf. Svein, Glunt, Baaf, Pilt, Kate, Klebb, Gorre, Gypling*. — *I Sammensætning oftest Gutar-* (*tilbeels for Gutar-*), saasom: *Guta(r)gnasse*, *Guta-hyn*, eller *Gutastrik*, om *uroilige Smaadrenge*. *Gutalag*, n. *Drengs-Mæner*. *Gutasprengja*, f. i *Spøg* om en *Pige* som *faar mange Veilere*. *Derimod Gutaflogs*, f. om en *letfærdig Kvinde*.

Gutarbarn, n. *Barn* af *Mandhjen*, *Drengsbarn*. *Afvig. Gutabaan*, *Gutebaan*.

gutaar (?), et *Udtryk* *hvormed* man *drækker* *En til*; omtr. som „*Skaal*“. *Tilbeels* *udtalt „gu tor“* (o'). *Sv. gutår*. *Forklaret* som „*godt Ar*“, *dog noget dunkelt*.

gutekjer, adj. *tilbøielig til at ffase* med *Ungkarlene*; om *Piger*. *I en høiere Grad: gutegalen* (-gali).

Gutu, en *Bei*; f. *Gota*.

Gutunge, m. *Smaadreng*. (*I Spøg* eller med *nogen Ringeagt*). „*Guta-ungje*“, *B. Stift*.

guva (*el. gyva*), v. n. (*gyv, gauv, govet*), *at ryge ic. Infnitiv* *vaklende* og *noget tvivlsomt* (*da Drdet kun bruges soudenffjelds*), *oftest gyve*, *sjældnere guve*, *Tel. gove* (oo), *Gbr. giuva*, *giua*, *lister* (?), *gjøve*, *Hall*. *De vigtigere Former* (*gyv, gauv*) *ere stadige* og *meget brugellge*. — *Betydning: 1*) *ryge*, *støve*, *fyge i Luft* som *Støv* eller *Røg*. *Vegen er so turv*, *at det gyv fyre Foten*. *Han riste Mjøskaffen*, *so det gauv av honom*. — 2) *vlmsfe*, *løbe hid* og *did* (*lige-*

som fjuka); ogsaa: lebe ind paa, kaste sig over noget. Hall. Tel. So giætt der og gaur imilsum deim. Han gaur i Bringa paa honom (h. løb til og greb ham i Brystet). — 3) falde, dumpe, lide et Nederlag (ligesom rjuka). Han gaur i Koll (faldt omfuld). Hall. — Vigtigt som Stamord til Gauv, goyva, Gøy, Gova, Gufs, Gjyssa, Gust, gyfta, Gyy. (Jf. gyyja). Sv. Dial. guva og gova (o: blæse), med svag Bøining; ligesaa Jsl. gufa (o: dunkte).

Guva (u'), f. Damp, f. Gova.

Gvarv, n. f. Kvarv. Saaledes ogsaa gvar, gvass, gvelve, gvit, Gvitel o. fl., see Drødene med kv.

gvaala, v. lude, skrige; f. vaala.

Gya, el. Gjyja, see Gjelgja. (gy er her overalt at læse: gjh).

Gyssa, f. Luftstrøm, Vindpust (= Gufs). Nys, tilbeels udtalt: Gjyssa.

Gyft (y'), f. Støv (= Dumba), f. Gr. paa Klæder. Hall. Vustr. Rom.

gyfta (gjøfte), v. n. (er, e), støve, ryge. Hall. Rom. Dgfaa v. a. affløve, rense. Hertil Gyftesaald, n. et finere Sold til Rensning af Korn. Rom.

Gygr (y'), f. (Jl. Gygrar). Jættevinde, Berg-Nisens Kone. (J Folkesagn). Søndre Berg. Sogn, Hall. og fl. tilbeels udtalt: Gjygger, Gjegg'er. J Tel. Gyvr; paa Edm. Gjure (Hjelen); paa Helg. Ris-gjura. G. N. gygr.

Gygrar-Kling, m. en Steenart med store Striber, der see ud som om de vare paaflinede (jf. Kling). „Gyvrekling“, Tel.

Gygrarsop (oo), m. Marekvasi paa Træer. Sogn. (S. Marekvisi).

Gyl (Gjøl), Bjergkloft, f. Gil.

Gyla (yy), f. en skarp og kold Vind (= Kaldsnoa). Nhl.

Gydra, el. Gylra (y'), f. en Vandstrøm i en smal Bjergkloft. Nhl.

gylla, v. a. (er, te), 1) forgylde, belægge med Guld. G. N. gylla. Particij: gyllt. — 2) bespraale, ophyse, om Solen; ogsaa v. n. straale, skinne med en rødlig Glands. Smaal. Vustr.

Gyllar, m. en Forgylder.

Gylling, f. Forgyldning.

gylma, og Gylming, f. gjølma.

Gylt, m. Griis; ogsaa et Egenavn: „Gylten min“. Edm. (Hjelen). J Sæt. paa lignende Maade „Gris min“.

Gylta, f. 1) en So (?). Kun som Egenavn med dunkel Betydning. Afsvøgende: Berg-gylta, Saagylta. G. N. gylta og gyltr, f. (So), Sv. gylta. — 2) en liben Kjelte af sammenflaaede Fjæle. Obr. Ellers kaldet Krubba.

gylta, v. n. (ar), 1) rumle, klunke; om en vis Lyd i Indvoldene, f. Gr. i en Hest. Indh. Dgfaa: hofte meget (?). — 2) sryde, prale, gjøre store Ord. Indergen.

Gylte, n. f. Solgylte.

Gymler, f. Ungaar; f. Gimber.

gyna, v. n. (er, te), see med lurende Blik, stotte, fele. „gjhne“, Wald. Obr. Njerd.

Gypling (y'), m. Grenskolling, En som er for ung til at være rigtig Karl. Hall. Vustr. (Dunkelt).

gyrda (y'), v. a. (er, de), omgjorde; især a) ombinde et Læs, rebe, surre; b) baande, sætte Baand paa Kar. Efter Udtalen: gjyra (y'), B. Stift, gjøre, el. gjøle, Dsl. Trondh., gjure, Nbg. Tel. gjule (med tykt l), Hall. Particij gyrd (gjord, gjurd). G. N. girda og gyrda. Nærmest af Gjord, men ellers beslagtet med Gard og gjerda af et forældet Stamord, hvorom f. gjerda.

Gyrda (y'), f. 1) Gjord, Baand; især omkring et Kar. Nogle St. Gyra, Gjora; afvig. Gjura, Nbg. Tel. — 2) Mælkekar (= Kolla, Ringja). „Gjura“, Mandal.

Gyrdemun, m. Smalning paa et Kar; det at Karret er smalere i Kanten, saa at Baandene lettere kunne drives ind derpaa. Nogle St. Gjøreman; ogsaa: Gyrdemun, Edm. Gjøreman; Df. Noget lignende er Gjureskaup, Tel.

Gyrdestaup, n. f. Gyrdemun.

Gyrdetog (o'), n. Toug at ombinde Læs med. Hedder ogsaa Gyrdingtog.

Gyrding, f. 1) Umbindelse; f. gyrd. 2) Neb til at omgjorde noget med.

Gyrja (y'), f. 1) Mudder, Slam, Dyndjord. „Gjerju“, Smaal. Rom. Solgr. J svenske Dial. gjörja, gerja (Nies 230). — 2) taaget Veir, indtræffende Havaaage med Vind og Både. (Skoddegrja). Sff. Edm. Jf. Yrja og Gyrra. J første Betydning synes Gyrra afledet af Gør (f. d.), men falder ogsaa nær sammen med Gjyja.

Gyrma (y'), f. 1) Gruus, Børme; ogsaa Dynd, Mudder. Dsl. (Gjörme); ogsaa i Nordl. Nærmest af Gurm. — 2) Uklarhed i Lusten, Taage eller tætte Skyer. Søndre Berg. (jf. Gyrra). — 3) en stor Mæsse, Røre, Blanding. Hard. J Hall. Gyrra, om en stor Mengde, f. Gr. af Steen eller Gruus. Jf. Jörve.

gyrma, v. n. (er, de), ophobe sig, trække sig sammen; især om Sky eller Taage. Hard.

Gyrmejord, f. Dyndjord. Dsl.

gyrmurt, adj. mudret, fuld af Dynd. „gjör-matt“, Nordl. — J Hard. gyrrmen, adj. om Luftten: uklar, taaget.

Gyrva, f. en Mæsse; f. Gyrra, 3.

gys (yy), og gyfa, v. see gjosa.

Gyssa, f. 1) Dynd, Mudder, Sole. Nordl. (Lof.). Andre St. Gjössa, Jöss, Jndh. Gyfla, Gjösfla, Nordl. J svenske Dial. gjörfa, gjörfa (Nies 230). Jf. Gyrra. — 2) en Uveirshyge, Vind med Regn eller Sne. „Gyffu“, Hall. — 3) en upaalidelig Fortælling, en Historie med megen Over-

drivelse. Hard. Nys. Tel. Andre St. Gøysa. Jf. Strynja.

gysja, v. n. (ar), sladre, fortælle forvanskede Nysger.

Gyssemyr, f. en blød Flade, en Sump. J. Indh. Gjøsemyr, Jøsmyr.

gyska (y), blæse; f. gjofa.

Gyster, f. Gjoster.

gyta, v. a. (er, te), gyde. Kun en Afvigelse af gjota, f. d.

Gytja (y), f. Rognhinde, den udtømte Rognpose i Fisk, benyttet til Agn. Nordl. (Kof. Senjen). Af Got (gjota). Udtalt Gjykkja; feilagtig skrevet „Jyffe“. — Et andet Gytja, om Dynd eller Slam paa Bæstefederne, er formodentlig optaget af Svensk.

Gyv (y), m. 1) Drev, drivende Støv. Hard. Sert. (Jf. gyvja). — 2) Damp, opstigende Dunster. Tel. Hall. Habeland. Tildeels udtalt Gjøv. — 3) Røgning; Jld som er optændt for at frembringe Røg (see Gøvve). Tel.

gyva, v. n. ryge o. f. v., see guva.

gyvja (y), v. n. (gyv, gudve, guvt), ryge, støve, drive som Støv. Hard. Et Slags Sideform af guva.

Gyvr, f. f. Gygr.

Gæla, gæta, gæv o. f. v. see gjæz.

Gø, gøda, gøla o. f. v. see Gje, zc.

Gon, f. Gon. — Gør, f. Gor.

gøya (gjøy), v. n. (r, dde), gjøe, om Hund. (Jf. gøya, glyssa). Ugentlig: skjælde med høj Røst, kraale, kvaldre. Ordet har ogsaa en ældre Bøining: gøyr, gø, gaet; men de sidste Former ere lidet brugelige; faaleses paa Edm. „gø“, sjelden, og „heve gaatt“, endda sjældnere. (Jf. døya). G. N. gøya, imperf. gø. — (I dette og følgende Ord maa „gø“ læses gjø).

Gøying, f. Gjøen, Hundeglam. Jf. Gaud og Gaatt.

gøyka, v. hnge, f. gjøka.

Gøyl, m. Strømning i Vandet; ogsaa: Mod, Fyrighed, Liv. „Dæ ikkje nokon Gjøyl ti 'naa“, o: han er altfor stikferdig. Edm.

gøyma, v. a. (er, de), 1) gjemme, forvare, tage i Forvaring. 2) skjule, sætte i Skjul. 3) bevare i Huskømmelsen, lægge paa Minde. G. N. gøyma; Sv. gömma. Den sidste Betydning, som nu er sjældnere, synes netop at være den ældste. Jf. Gaum og gøyma. Participle: gøymd. — Gøyma seg: skjule sig. Gøyma av: lægge tilside, skjule, fordelge. G. i Sjøp: sammenspare. G. undan: affpære, lægge op; ogs. fordelge.

gøymande, adj. værd at glemmes.

Gøyme, n. Gjemme, Gjemmested. Tel.

Gøymeleik, m. Leg, hvori den ene skjuler noget, som den anden skal oplede.

Gøymestad, m. Gjemmested.

Gøyming, f. Gjemsel; ogs. Fordølgelse.

Gøymsla, f. Gjemme, Gjemmested; ogsaa Forvaring. G. N. gøymsla. — Gøymle-gods, n. Ting som man har modtaget til Forvaring.

Gøyr, m. Smerte i Haandlekene af Bridning eller Forstrækelse. Lister. Nogle St.

Gøyra, f. (Mandal). Noget lignende er Gje (Edm.) og Rena (Trondh.).

Gøys, m. 1) en fremvældende Strøm; et Skvat, Stank (f. gøysa). Jæd. og fl. — 2) en Dverdrivelse; f. Gøysa, f.

gøysa (gjøyse), v. n. (er, te), 1) sprudle, vælde, strømme frem. Jæd. Nbg. og flere. Vel egentlig v. a. stænke, sprøite; af gjosa, gaus. (G. N. goysa). — 2) bruse op, flyde over Bredderne. Nordre Berg. (Jf. gøysa). — 3) forvanske en Beretning ved Dverdrivelse, sige for meget, gjere Sagen for stor. B. Stift, Hall. og fl. Dgsaa: forhaste sig i Taler (jf. gøsa, gaussta); sladre, føre løs Snak. Nordl. og fl. Rigesaa om at skjælde og larme for Smaating. Num.

Gøysa, f. 1) en sprublende Strøm, Dverstankning, Skvat. 2) en Dverdrivelse, upaalidelig Historie, et stort Nysger med liden Grund. B. Stift. Nogle St. Gøys, m. Jf. Gysja.

Gøysar, m. en upaalidelig Fortæller, Skryder, stortalende Person.

gøysleeg, adj. stortalende, udfmykket, noget utrolig; om en Fortælling.

Gøysing, f. 1) Sprudlen, Strømning. 2) upaalidelig Snak.

gøysa (gjøysve), v. n. (er, de), 1) støve, banke eller ryfse noget, faa at det støver. Bustr. Af guva, gøuv. — 2) ryge, dampe (ligesom guva). Tel. og fl. — 3) bruse op, gaae over Bredderne, koge over. B. Stift, Nordl. Bryta gøysve fyre meg. Dgsaa om Søn: fraade, skumme, være meget oprørt. Nordl. Tildeels i Formen: gøysast (gjøysves).

Gøysa, f. 1) Drev, Fog; ogsaa en Støvsfy. Gbr. og fl. — 2) Person som gjør Dyfugt eller Stei. Tel.

Gøysve, n. Røg-Jld, Brænding af Mos eller andre Ting, som give megen Røg; især for at fordrive Myg og Bremser fra Køerne paa en Malkeplads. Bustr. Hall. J. Tel. Gys (y). Andre St. Røysbrifing, og flere.

Gøysing, f. Drev, Fygen; ogsaa Dpbruusning, Dverstrømning; f. gøysa.

Gøysing, m. en stolt, stortalende Person. Tel. Jf. Gøysa.

gøysam, adj. opbrusende, som lettelig koger over; om visse Slags Vædske (f. Gr. Kjerne-mælk). B. Stift. Ditere: gøysven (gjøysven).

Gøysla, f. Dpbruusning. (Ejelden).

H.

- ha**, Forkortn. for hava og havde, s. hava. — Et andet „ha“ er et Slags Spørgeord, omtr. som hvat (hvad). Nhl. Hall. Helg.
- habbenda**, v. a. binde Creature med et Baand imellem Knæerne eller Hæfterne, for at de ikke skulle løbe bort. Namb. Ogsaa i For-men „habheng“, Indr. Vel egentlig: haabenda. Isl. hábinda.
- hadda**, f. Hant, f. Hodda.
- Hadelending** (Ha'lænning), m. Indbygger af Hadeland (Haland) paa Oplandet.
- hadla**, adv. s. hardla.
- hadna**, f. Gjed, ung Gjed som endnu ikke har havt Kid. Afsig. **Hana**, **Han'**, Helg. Ironh. **Haine**, Edm. Sj. **Haana** (for Hodna, o'), Sogn. Hall. Num., **Haune**, Romsb. **Heine**, Sæ. Tel. — G. N. hadna, et af Gjedens Navne i Edda. (De sidste Former svare til Alfus. hódnu). I svenske Dial. hena, henna (Nies 254).
- Hadnekid**, n. Gjedekid. (Mobsat Buffekid). **Hainekid**, **Haneke'**, og fl.
- Hafella**, f. Hagfella.
- haffa**, v. n. jasse, fare hastigt og skjedsøst frem. Hall. Jf. happa.
- Hag**, n. Gjerde. Lister (?). Mere bekendt i Formen „hav“, f. Er. „springa hav'e“: springe over Gjerderne. Mandal. (Sv. Dial. hag). **Hagerust**, f. Ruiner af et Gjerde. (Meddeelt). S. Gardrust.
- Hag**, m. 1) Orden, Skif, Styrelse. Kun tvivlsomt i Sammensætn. som Mathag og Husdag. Jf. Buhag. Ellers i Formen **Hage** (Hagje). **Hard**. „Dæ forfje hug elde Hage mæ han“, o: han har hverken Lust til Tingen eller det rette Greb derpaa. — 2) Bekvemhed, Fordeel. Til Hags: tilpas, efter Ens Dnske. Indh. **Eulbe** ogsaa betegne Kaar eller Tilstand; jf. Nar-hag. G. N. hagr, Wilkaar, Fordeel; Mibler.
- hag**, adj. slink, behændig, kunstfærdig. Ræsten alm. (Sæ. Tel. Hall. Ehl. Indh. Nordl. og fl.). G. N. hagr. (Jf. Hegd). Ofte i Forbind. „hag og hendig“, el. „hag og hæv“.
- haga**, v. a. (ar), 1) indhegne, omgjerde. Lister. — 2) ordne, indrette, lempe. **Harb. Tel.** og flere. Ofte i Forbind. „haga og laga“. G. N. haga. — **haga seg**: lempe sig, holde Maade. Hall. Jf. forhaga.
- Hage**, m. 1) en Have, omhæget Plantning. Udtalt: **Hagje**, **Haje**, og ellers: **Haga**, **Dhl. Haagaa**, Gbr. og flere. — 2) et Gjerde, Hegn (= Skibgard). Indh. (Snaa-sen). — 3) Græsgang for Kreaturene, Græsmarker. **Maafsee** alm. (Jf. Hamn). G. N. hagi. I Sammensætn. **Hage** (med haardt g), el. **Haga**.
- Hage**, m. (l), Orden, f. Hag.
- Hageblom** (Haga-), m. Haveblomster.
- Hageboer**, n. Bør af Haveværter, Ribs, Solbør o. s. v. B. Stift.
- Hagegard**, m. 1) Havegjerde. (Hagagar, Søndre Berg.). 2) Gjerde imellem to Gaardes Udmarker eller Græsgange. Afsig. **Haggar**, Edm. **Haagar**, Sogn.
- Hagejerde** (=gjære), n. Havegjerde.
- Hageland**, n. Marker som ere stikkede til Græsgang. Hedder ogs. **Hagelende**, og **Haglende**. Den Gaarden heve godt Haglende. B. Stift. G. N. haglendi.
- Hageløysa**, f. Mangel paa Græsgang.
- Hagerust**, f. s. Hag, n.
- Hagesort**, f. Sygdom af Overyldning med Græs (= Grotshjfa)? Søndre Berg.
- Hagevokster**, m. Haveplante.
- Hagfella**, f. et Gjerde; især om Gjerder som ere dannede af nedfældede Træer, saaledes at Toppen af det ene Træ lægges over Stammen af det andet. Sædvanlig udtalt: **Hafella**, **Haffelle**. Gbr. Hædem. Dst. G. N. hagfelligardr.
- hagfella**, v. n. gjerde, sætte et Gjerde i Stand. Gbr. (Hagfella). Jf. fella.
- Hagfellevid** (i'), m. Gjerdsel, Træ til Gjerder. „Hagfelle-ve“, Gbr.
- hagfengd**, adj. behændig, slink til Haandarbejde. Indh. (hagfengt).
- Haggard**, m. s. Hagegard.
- haghende**, adj. = hagfengd. Nordl.
- Hagl**, n. 1) Hagel, Nedfald af frosne Vand-draaber. G. N. hagl. — 2) et Hagelkorn. — 3) Blyhagel, at skyde med.
- hagla**, v. n. (ar), hagle, om faldende Hagel. Uegentl. drive eller styrte frem som Hagel, f. Er. om Taarer. Jf. hegla.
- Hagla**, f. Hagelbøsse. Gbr.
- Haglebar**, n. Hagelsals, Hagelveir. Edm. Sj. (Jf. Barveder). Til berja. — **Haglebar-eling**, m. Hagelbygge.
- Haglebrest**, m. Regnbygge med Hagl iblandt. Nordl.
- hagleg**, adj. 1) behændigt udført, godt gjort; om et Arbejde. Tel. og fl. — 2) bekvem, beleilig, passende. Namb. Indh. G. N. .haglegr.
- haglege**, adv. bekvemt, med Magelighed. Indh. (Hagli).
- Hagleike**, m. Kunstfærdighed, Slinkhed.
- Hagleling** (ee), m. Hagelbygge. Mere alm.
- Haglskur**, f.
- Haglende**, f. Hageland.
- Hagletta** (e'), f. Dst med Valle som er noget indkogt; Rødst (Raudbraule). Ehl. Man-dal, Sæ. Tel. Hall. Jf. Mylfa, Gumbé. (Maafsee Hag-gletta).
- Hagling**, f. Hagelbrev.
- Hagn**, Hjelbryg, f. Hogn.
- hagnytten**, adj. nyttig, forsynlig, som be-nytter alt og ikke lader noget gaae til

Spilbe. Ehl. Dgfaa i Formen *hagnytteleg*. G. N. *hagnyta*: benytte.

Hagre, f. Havre.

hagsynt, adj. opmærksom og nem til at lære en Kunst. Tel.

Hagtonn (o'), m. Hvidtorn, *Cratægus*. Sædvanlig *Hagtonn*; afvig. *Havtonn*, *Mhf.* G. N. *hagporn*.

Haine, f. Hadna.

Hak, n. Staar, Skure, Bræk, f. Gr. i Eggen paa en Kniv. Hall. Drf. og fl. Sv. *hak*.

haka, v. a. (ar), sætte Hager paa. Dgfaa: sætte ved Hager. *Hata* i *Hop*.

haka, v. n. (med Formerne: *hak'er*, *hok*, *hefe'*), glide, rende paa Kjelke. Smaal. Synes kun at være en Afvigelse af *Afa*.

Hake, m. 1) Hage, Krog, tilbagestiet Spids. Sædvanl. *Hafje*; afvig. *Haka*, *Mfl.* *Haa-faa*, *Ubr.* og fl. Sv. *hake*. Dgfaa et Redskab med Hage. *Haldhate*, *Baatsgate*, *Bandhate*. — 2) Spade, Agerpade. Ehl. *Mfl.* *Sogn*. — 3) Knegt, Lømmel. Smaal. i Formen „*Haka'*“, ogf. „*Hakafant'*“.

Hakefisk, m. en Fisk, hvis Underkæbe er lidt opadstiet, faa at den danner en liden Hage. Fær om Lar og Ørred. (*Hakelaks*, *Hakaure*). Sondenfjelds.

Hakeronn, f. Huggetand (?). Hall.

Hakk, n. Hakning, Huggen.

hakka, v. a. (ar), 1) hakke, hugge, grave. Jf. *hakla*. — 2) sønderhugge, fjerne smaat. I sidste Betydning ikke alm. Jf. *sakka* og *karva*. — *hakkast*, v. n. nappes, hugge til hinanden, f. Gr. om Fugle.

Hakka, f. Hakke, Redskab at hakke med.

Hakkegrev (græv), n. Redskab til at hakke og grave med. Edm.

Hakkemeis, f. Sprækker i Huden paa Fødderne. *Ironbh.* (*Elshu*).

Hakkespecta, f. f. *Spetta*.

Hakkestoff, m. Haffeslof (= *Brydja*).

Hakketette (el. *Hakkemette*), n. *Mun-Ørts*, et Slags Mineral. *Ubr.* Formod. et fremmedt Drd, uvisst hvorfra.

hakla, v. n. (ar), hakke, banke, give en knitrende Lyd. *Jndh.* *Andre St.* *hakka*, f. Gr. „*Han stolv so dø hakka' Tennerne i han*“.

hakra, v. n. (ar), følge, henge ved. I Forbind. „*hakra med*“, om en Sygdom eller Feil. *Hard*.

hakra, v. n. hugge skjedesløst. Hall.

hakurt, adj. 1) fuld af Hager (*Hakar*). 2) ujævn, fuld af Staar (*Haf*). Drf.

hal (i Sammensætn.), f. halv.

hala, v. a. (ar), hale, trække til sig. *Holl.* *ovhalen*; *Eng.* *hale*, *haul*.

halda, n. 1) Holben; Fastholdelse. *Faa Halda* paa: faae Greb eller Fæste i. (*Jf.* *Hold*). S. *halda*. — 2) Underholdning, Dphold; Vedligeholdelse. *Foltebad*, *Softebad*, *Sushald*. — 3) Varighed, Styrke til at holde. *Der* ikke notor *halda* i det: det holder ikke længe, *taaler* ikke meget. — 4) Stævne, Retning.

Halda rette Halbet. Dgfaa om Sigte paa en vis Afstand. *Faa langt Halda*: i lang Fra-stand. *Afvig.* „*Hold*“, *Smaal.* (Sv. *håll*). — 5) Dphold, Standsning, Hindring. Det fætt eit *Halda* (en Hindring i sin Gang). — 6) Hold, Sting, Smerte paa et enkelt Punkt, f. Gr. i en Side. — 7) Hank, Greb til at holde i. Ehl. og fl. *Særffilt* om Grebet paa en Plov. *Ubr.* — 8) Række eller Rist paa en Væg, hvori adskillige Redskaber kunne opsættes. *Knivshald*, *Navarshald*. Edm. og fl. — 9) en Fiskegrund i Havet. Edm. *Nordfl.* Ofte som Stedsnavn og i Fleertal, med Dativ: *holdem*. „*Ut i Hold-daa*“, Edm. *Jf.* ogfaa *Hold*.

halda, v. a. og n. (held, heldt, haldet), at holde. *Bræf.* *held'e(r)*, *held* (Fleert. *halda*). *Imperf.* *heldt* (heelt), ogf. *heldt*; *Fl.* *heldo* (ee) og *hildo* (hilde). *Supin.* *halde'*; afvig. *helde*, *hilde*, ogf. *hulde* (*Ubr.*). *Imperativ* *haldt*, *Fl.* *halde!* G. N. *halda* (held, helt, haldit). — Betydning: 1) holde, omfatte, have i Haanden. (*Om Dyr*: fastholde med Mund el. Klæber). Dgfaa: støtte med Hænderne, holde oppe eller i Egevægt. — 2) afholde, hindre, standse. *Halda* Sænderna: afholde sig fra at tage eller røre noget. *Halda* *Anden* (el. *Binden*): holde Nanden. *Halda* *Raatten*, el. *halda* *seg* *syre* *laatt*: afholde sig fra at lee. *Halda* *Graaten*. *Halda* *Munn* *ic.* — 3) lade forblive i en vis Stilling. *Halda* *Augo* *atter*. S. *seg* *varm*. S. *Huset* *reint*. S. *ute* *Baaten*. S. *Se* i *Beite*, o. f. v. — 4) sætte i en vis Stilling, føre, lede, vende. *Halda* *upp* *hovudet*. S. *Staal* *under* *Lappen*. S. *Baaten* *fraa* *Landet*. Dgfaa: følge, holde sig til. *Halda* *rette* *leibi*. S. *same* *Begen*. — 5) opholde, underholde. *Halda* *seg* *sjølv*. S. *Folk*, *Zenarar*. Dgfaa *bez* *foske*; forsyne med noget. *Halda* *Dyt*. S. *eit* *Blad*. *Han* *held* *deim* *Baat*. *Han* *heldt* *øfs* *klæde* (el. med *klæde*). — 6) beholde, vedligeholde. *Halda* *Ribet*, *Helsa*, *Barmen*, *Liten*. *Halda* *Fylgdi* (holde *Skridt*). *Halda* *Fred* (være *rolig*). Dgfaa: overholde, opfylde. *Halda* *Styr*, *Age*, *Maate*. S. *sit* *Drd*, *sin* *Lovnad*. — 7) afholde, udføre (en Forretning); iagttage (en vis Siff), helligholde *ic.* *Halda* *Maad*, *Vægt*, *Sting*, *Stule*, *Messa*, *Bon*, *Tale*. *Halda* *Helg*, *Høgtid*, *Sol*, *Rag*, *Brudlaup*. *Ligesaa*: *halda* *Kveld*, *Non*, *Middag* (om at samles til *Maaltid*). — 8) vurdere, agte, ansee. *Halda* *seg* *sita* *god* *som* *andre*. *Eg* *held* *honom* *for* *god* *til* *det*. *Dei* *halda* *honom* *syre* *ein* *rit* *Mann*. — 9) udfylde, udgjøre tilfulde. *Halda* *Maal*, *Vægt*, *Prova*. *Det* *held* *uppatter*: det holder Prøve, svarer ganske til det bestemte Maal. *Toten* og *flere*. I *Berg*. *Stift*: det held *seg* *uppatter*, o: det bekræfter sig, befindes at være Sandhed. — 10) v. n. holde, være stærk nok, taale Brug eller Slid; f. Gr. om *Traad*, *Loi*, *Redskaber*. — 11) vedblive, være; f. Gr. om *Weir*. *Detta* *Solstinet* *held* *ittje* *lenge*. — 12)

stævne, styre i en vis Retning. Halda nord etter. Halda til Vands, til Havs, til Nords. (Dg-saa G. N.). — Reflerivt. Halda seg: a) holde eller støtte sig. b) holde sig vedlige, forblive uskadt. c) nære, forsyne sig. d) opholde sig, være paa et Sted. e) afholde sig fra noget. Halda seg fram: træde dristigt frem, være meget om sig; ogsaa: gjere sig bemærket, vege sig frem. Modsat: halda seg undan, o: være tilbageholden, undseelig. Halda seg saman (el. i Hop): holde sig til hinanden. Halda seg uppatter: gaae i Opfyldelse (s. 9, ovenfor). Han lovar mytet, men det held seg ittje uppatter. — Her mærkes ogsaa Formen **haldast** (heldst): a) holde hinanden; b) brydes, hævpe med nogen (Tel. og fl.); c) vedvare, holde ved. — Med Partikler. Halda atter: holde tilbage. S. atthre: dække eller stoppe med Haanden. S. att-i: stoppe, standse, f. Gr. en Vaad med Alarerne. (Berg. Nordl.). S. aat: holde nær til; ogf. være paaholden, streng. S. fram: stævne fremad, fortsætte sin Reise, el. sit Forehavende. S. fyre: holde for, troe, mene. Halda i (uti): støtte med Haanden. S. med: samtykke, bifalde. S. paa (uppaa): a) være i Færd med; b) vedblive. S. paa eit Baan: staae Fadder. S. saman (el. i Hop): hængse sammen, ikke splitte sig. S. til: opholde sig, have Tilhold. S. ein til ein Ting: tilholde, drive En til noget. S. undan: stævne tilside; dreie af for Vinden. S. upp: a) rejse op, løfte; b) slutte, ophøre. S. ut: udholde; vedblive. S. ute ein Baat: føre en Vaad som Styrmænd. (B. Stift). S. ved: vedvare; ogf. holde ved, fortsætte. — Afledninger: Halb (Atterhalb, Nshalb, Upphalb ic.), Helde (Medhelde, Samhelde) og fl.

haldad (?), adj. frugtsommelig (= fremmeleg). Edm. (halda).

haldande, adj. som man kan holde; ogsaa værd at holde paa; f. Gr. haldande Kort (Kort som man kan spille med).

haldar, m. 1) en Holder, En som holder en Ting, medens en anden arbeider derpaa. 2) Stopper, Redskab til at holde eller stoppe med. 3) et Slags Polyp, = Spruta (Sepia). Nordre Berg.

haldast, v. n. brydes ic. f. halda.

halden, part. 1) holdt, understøttet; ogsaa standset, fastholdt. 2) vedligeholdt, bevaret, uskadt. Dste i Forbind. „heil og halden“. 3) opholdt, næret (vel eller ilde). 4) hjulpen, tjent med noget. Han er vel halden med det. Jf. mishalden. 5) agtet, anset for noget. Tilbeels afvig. hilden. Nordre Berg.

haldgras, n. en Art, anvendt mod „Halb“ (Sideskyng), *Gentiana campestris*. Tel.

haldhake, m. Holdhage, Lemmerhage. Dgsaa i Formen **haldhakte**.

halding, f. Holben, Arbeide med at holde noget, o. f. v. see halda.

haldsam, adj. paaholden; udholdende.

haldstung, m. Sideskyng (Sygdom).

haldtre, n. Røkværk paa en Vei eller Bro. (Holde-træ). Dftre Handtre.

hale, m. Hale, Svands. Nogle St. **haalaa**. G. N. hali. Sædvanlig tun om Hestens Hale; ellers: Nova, Kumpa, Spæl, Stert, Vele, Spord.

halereim, f. Halerem i en Hestesæle. Dgsaa kaldet **halestag**, n. (Tel.), **halestert**, n. (Berg.), **halatak** (Hard.). Ellers: **halola**, **halhala** og fl.

halestert, n. f. Halereim.

halgutu, f. Halvgota.

haling, f. Haling, Trækning.

hall, n. 1) Hælb, en hældende Stilling. Det stend paa Hall: det hælder, staar skævt. — 2) en Hølbjng, Vasse, Straaxplan. Hall. Vald. og flere. Dgsaa om en Side af et flovlest Høifjeld. Nogle St. Femin. (ei Hall); afvig. **hadd** (med fl. **haddir**). Tel. (Mo, Vinje). Jf. G. N. hallr, m. Vasse.

hall, f. Stue, stort Bærelse. Brugt i historisk Fortælling. I Viserne ofte som Maskul. (Hallen), Landst. 9. 10. 20; jf. **hallargolv** 351. G. N. hõll, pl. hallir. Eng. hall.

hall, m. Steen; især om mindre rundagtig Steen (omtr. som Gædesteen). **halhall**, **waterhall**. Hallingdal (Hoels Sogn). Maafsee ogsaa i Tel. f. Landst. 828: „Eg lagde mitt Hovud paa hardan Hall“. I Balders tildeels **hallstein**. Sv. Dial. hall: Klippe, stor Steen. G. N. hallr; heraf Hella. Ellers brugeligt i en Række af Personnavne, som **hallgeir**, **hallgrim**, **hallkjell**, **hallstein**, **hallvard**; **hallbjerg**, **hallbis**, **halltrid**.

hall, adj. hældende, skraa, som staar eller ligger skævt. Baaten er hall: hælder til den ene Side. G. N. hallr. (Ang. hald, heald; Ght. hald).

halla, v. n. og a. (ar), 1) hælde, staae skævt eller ligge skraat. Stolpen hallar fram. Det hallar undan, el. det hallar etter: det skraaner nedad, det bliver lettere; ogsaa det laffer mod Enden. Modsat: det hallar imot: det gaar opad, bliver tungt. — 2) v. a. sætte i en hældende Stilling, bris til Siden. Sit ittje og halla Baaten. Halla paa Sovndet: hælde med Hovedet. Halla seg: a) hælde til Siden; b) hvile lidt, lægge sig ned for en liden Stund. B. Stift. Nordl. G. N. halla.

hallar (Grotte), f. Hellar.

hallaar, n. et Uaar, Misvært-Aar. Num. Vald. Skjod. Dgsaa udtalt „Høllaar“, Smaal. G. N. hallæri.

hallbasse, m. Vasse med jævnt og svag Hældning. Tel. og fl.

hallbratt, adj. stærkt hældende, næsten stiel; om Marfer. Sogn og fl.

halle, f. hardla og hallen.

hallen, adj. noget hældende. Drk. og fl.

- hallendt, adj. fraa, hældende; om Marker. Hall. Egentl. hall-lend.
- hallfloyte, adj. hældende, saa at den ene Ende ligger høiere end den anden. Edm. (Hjelben). Jæl. hallfloyttr.
- hallid, f. halvbliden.
- Halling, f. Hældning, hældende Stilling.
- Halling, m. 1) Indbygger af „Hallingdal“. (Ufsvigende fra G. N. Haddingjadals). Elers: Hallingdøl, Hallingdøling; og om Kvinder: Hallingdøla. — 2) et Slags Dands, tildeels med adskillige Luftspring eller Rast: Hallingkast. — 3) Muffstykke til en saadan Dands.
- Hallmark, f. hældende Marker.
- hallmeitr, adj. fraa eller stæv i Grunden, f. Gr. om en Vei, som i Løveir er bleven dybere paa den ene Side. Hall.
- hallrett (ee), adj. svagt hældende, næsten flad; om Jord. Edm.
- Hallræa (?), f. en Skraaning, en hældende Mark. Edm. (Nordbalden).
- Hallstein, f. Hall, m.
- Hallwardsvaka (o'), f. St. Hallwards Dag; den 15de Mai. Mest alm. Hallvarsøke (o'); ellers Hallvarsvufu, Indh. (Snaasfen). G. N. Hallwards vaka, efter den norske helgen Hallvard Bejvorn af Huseby (ved Drammen), † 1043.
- Halm, m. Halm, Kornstraa. Ufvig. Hælm, Indh. og fl. Haalm, Rister; Haam, Sæt. G. N. halmr.
- Halma, f. f. Helma.
- halma, v. n. flere Kornstraaene i en vis Høide fra Roben. „halme for høgt“. Smaal.
- Halmbatt, m. Straahat.
- Halmlo, f. Halmføder. „Hallob“, Edm.
- Halmloyfa, f. Mangel paa Halm.
- Halmfisar, n. snoet Baaud af Halm.
- Halmstaal, n. Halmstabel i Laden.
- Halmstula, f. en fløjet Stang, hvormed Halm flyttes op i en Lade. Indh.
- Halmvondul (o'), m. en stor Halmviff.
- halna, f. handla. Halning, f. halvning.
- Hals, m. 1) Hals, Legemsdeel imellem Hoved og Krop. Dgsaa: Svølg, Strube. Ufvig. Hæls, Indh. ogsaa Dstl. Haals, Sæt. G. N. hals. — 2) en fremstaaende smalere Deel af en Ring (eller noget som ligner en Hals). Meidars Hals, Fets Hals, Flaestehals, m. fl. — 3) et smalt Jordstykke imellem to Bænde, eller ogs. imellem Klipper. (3 nogle Etebsnavne synes Hals at betegne en Munding eller Dale-Nabning). — 4) Understævne, den forreste Deel af en Baad, nærmest under Stavnen. Nordl. — 5) det forreste Skjød paa et Seil. Nordl. og fl.
- halsa, v. a. (ar), fæste Seilskjødet eller trække det mere nedad. Nordl.
- Halsbaand, n. 1) Halsbaand. Jf. Helse. 2) Baaud omtrent midt imellem Enden og Midten paa en Lønde.
- Halsbarm, m. Underhjørne paa et Seil,
- Hjørnet „af Masteliget og Underliget“. (Folkevennen 12, 315).
- Halsbæst, (n.), Halsmuffler, Senerne imellem Raffen og Skuldrene. Edm. Brugt i Dativ Pl. (Halsbøstom), f. Gr. „E vardt so stiv'e i Halsbøstaa“ (o'): angreben af en sygelig Stivhed under Raffen. G. Dansk: Halsbæst.
- Halsbein, n. Halsbein. Jf. Halsknut.
- Halsbola (o'), f. Høvelse i Halsen. Bustr. (Halsbaala). Jf. bolen.
- Halsbord, n. Hjelene nærmest ved Stavnen i en Baad. Nordl.
- Halsbrune (w'), m. Halsbrunde, Kvalme med opstigende Vædse. Dstl. (tildeels Halsbrona). Andre St. Elbe, Elbing, Brennesott, Brjosthvide.
- Halsbuff, m. Han-Reen, som er Forgjænger eller Anfører i en Reensdyrskof. Edm. Maaafte rettere Halsbuff, da den i Strifter benævnes Holbeuf eller Holber. (Budstikken 1820, p. 671. Jll. Nyhedsblad 1, 235).
- Halsdarre, f. Halsknut.
- Halsflengja, v. a. (er, de), omfavne ved et Greb om Halsen. Vald. Synes forvansket af G. N. halsflengja.
- Halskar, m. Mand som har sin Plads i Forstavnen og besørger Opstillingen af Seilhalsen. Nordl.
- Halskeif (ff), m. Stivhed i Halsen, efter en langvarig Boining eller Vidning. B. Stift.
- Halsknut, m. øverste Ryghvirvel i Halsen. „Halsknut“, Sæt. Nogle St. Halsbarre, f. Darre.
- Halskrok, m. Halsens Krumning opad fra Boverne, paa Dyr.
- Halskverv, n. de øverste Dmgange (Kverv) af Hjelene i en Baad. Nordl.
- Halsmott (oo), n. Svølg i Halsen, den øverste Deel eller Munden af Madret. B. Stift og fl. Nogle St. Holamot.
- Halsplagg, n. Halsørklæde. Dgsaa kaldet Halsduf, og Halsflut.
- Halskyrta (y'), f. Halskrave, Bryllinned. Nogle St. „Halsfforta“.
- Halssmog (o'), n. Halskul (= Hovudsmotta) paa Klæder. „Halssmar“, Dstl.
- Halsstykja, f. Sygdom i Halsen; især et Slags farlig Betændelse (i Skrifter kaldet „den trondhjemske Halsesygge“).
- Halsstak, n. et Greb omkring Halsen.
- Halsverf, m. Smerte i Halsen.
- halt, f. halda og halv.
- halt, adj. halt, haltende. G. N. haltr. Heraf Helta.
- halta, v. n. (ar), halte, gaae hinkende formebøst Feil i en af Fødderne. Ufsvigende haltra, Rister. (G. N. haltra).
- haltanna, f. halvannan.
- Haltaus (?), f. Halvthyna.
- Halting, f. haltende Gang.

halv, adj. 1) halv, som udgjør Halvdelen af en Ting (egentl. som kun omfatter den ene Side). G. N. halfr. — 2) ufuldstommen, ikke fuldstændig; f. Gr. om en Gjerding, et Svar, et Løfte. — 3) halvsylbt. Baaten var halv med Sjo. *Alfvig. haav'e*, Sæt. 3 Femin. *holv*, f. Gr. „ei holy Mil“, Hard. Wofs. Neutrum udtales sædvanlig „halt“ (jf. Halvaar). Ogsaa i Sammensætning oftest: hal (hall), f. Gr. Halbror, halgjort, o. f. v. Med Subst. i bestemte Form staar det ofte uden Artikel, f. Gr. halve Dagen, halve Begen. Eg hadde ikke halve Gagnet av det. Hedder ogsaa: Eg vardt ikke halve Mannen utav det: jeg stod mig ikke halv saa godt derpaa. Nordl. Sbm. og fl. Som en afvigende Bending mærkes: halvsem (4½), halv jels (5½) o. f. v. om Klokkeslæt. Jf. halvannan, halvtridje, halvfjorde. 1c. Til halves: til Midten, halvt. (B. Stiff).
Halva, f. Halvdeel; den ene Side af Tingen. Hedder ogsaa: *Solva*, B. Stift og fl. G. N. halva; Sv. halva. Ellers Halvning, Helming, Helvt.
halva, v. a. (ar), dele i to, el. i Halvdele. Ofteft i en fremmed Form „halvera“.
halvannan, adj. halvanden (1½). 3 Femin. halvonnor, Neutr. halvtannat. Efter Udtalen: hal'annan (ann'), hal'onnor (onnaa), halt-anna.
Halvar, m. et Spand, som holder halvanden Kande. Nbl. Maafee egentl. Halvmaal, Halvkande.
Halvaar, n. halvt Aar. 3 nogle Forbindelser: Halvtaar (Haltaar); saaledes: halvtaarsgamall, adj. et halvt Aar gammel. Halvtaarstenesta, f. Halvaarstjeneste.
halvbard, adj. halvtærffet. Hava halvbart: have tærffet Halvdelen. B. Stiff.
Halvbast, n. Blanding, Rere. Tel.
halvbergad, adj. halvhjulpen, halvt forsynet.
halvblandad, adj. blandet med en ligesaa stor Deel af et andet Stof.
halvblind, adj. næsten blind.
Halvbroder, f. Halvsystkin.
Halvbruk, n. halvt Fordebrug.
Halvbygg, n. Blandforn, Byg og Havre tilfammen. Jf. Gamleforn.
halvdaand, adj. halvød.
Halvdeild, f. Halvdeel. Ofstere Halvdeild; ogsaa Halvedeil, m.
Halvdorm, m. Halvsøvn. Ofstere. og fl.
halvdregen (e'), adj. halvdragen. Iser i Udtrykket: ein halvdregen Ande, o: et halvt Aandebret; nærmest om en uthellig Uttring, et halvsagt Ord; f. Gr. Naar verre han høyrer ein halvdregen Ande, so er han buen, o: saa snart han faar det allermindeste Vink, er han strax færdig. (Ogsaa om En som sladrer om de ubehelligste Ting). Berg. Stiff; udtalt halvdregjen, halvdræin.
Halvemaal, n. Benævnelse paa en Dialekt

med meget forfortede Ord; saaledes paa Sdm. om den Brug, at Lyden „h“ bliver ubeladt; f. Gr. i „hv“ for Hav, „Est“ for Hest.
halv-eren, adj. halv opædt. Ogsaa aktivt: hava halvetet, o: være halvfærdig med sit Maaltid.
halvfallen, adj. halvfalden (om Søen), midt imellem Flod og Ebbe.
halvfaren, adj. halvrest, om en Vel.
halvfems, f. nitti.
halvfemte, adj. fire og en halv (4½). — **Halvfemterøming**, m. Baad med fire Rum og et Halvrum. Nordl.
halvfjorde, adj. halvfjerde (¾). **Halvfjorderøming**, m. Baad med tre og et halvt Rum. Nordl. (Halvfjerøming).
Halvfjording, m. Halvfjerding.
halvflodd, adj. halvsteget (om Søen), midt imellem Ebbe og Flod.
halvgalen, adj. halvgal.
halvgjengen, adj. 1) halvgaaet, om en Vel. 2) halvforløben, om Tid. 3) om frugt-sommelig Kvinde, som er kommen til Midten af Svangerskabet, har gaaet sin halve Tid. Vænt alm. i en nyere Form „halv-gaadd“. — Halvgjengen til Middags: midt i Arbeidsstunden imellem Frokosttid og Middag. Halvgjengen til Nons: midt imellem Middag og „Non“. B. Stiff. (Ofstest: halv-gaatt).
halvgjeven, adj. halvt bortgiven; især om Vinterfoderet: halvt forødet, halvødt. Afvigende „halgoven“ (o'), Sff.
halvgjor, adj. halvmoden. Ellers halvgjord (halgjort): halvgjort, ikke fuldført. Sælbner: halvgjera (e'), v. a. gjøre halvt eller ufuldstændigt.
halvgløymd, adj. halvforglemt.
Halvgota (o'), f. Slud, Mellemtung af Regn og Sne. **Halgoto**, Walb. **Halgotu**, Hall. Jf. Halvsletta.
halvgota (o'), adj. blandet, f. Gr. om Tale, som er halvt venlig, halvt fornærmelig. Tel.
halvgrunn, adj. noget grund, ikke meget dyb. Dfl.
Halvgryta, f. egentl. en tyk Bølling (af Graut). Bruges især om Mælkevælling, Mælkesuppe. Sogn, Hard. og fl.
Halvhelg, f. en Dag som anses næsten som Helligdag; især om gamle Helligdage som i den senere Tid ere affkaffede, f. Gr. Tre-diedagen i Høstidene.
Halvhempa, f. Halvkorring.
halvhøvert, adj. om Byg, som er blandet med Havre. Søndre Berg. (Halhøvert), Hall. (Halhøvert).
Halvkanna, f. Halvkande.
Halvkast, n. Halvknode (= Halvstiff).
halvklødd, adj. halvkløbt.
halvkomen (o'), adj. halvt udviklet.
Halvkorring (o'), m. en halvformet Person. Nordl. Ofstere **Halvkauring**. Nordl.

- Ironbh.** I Nordre Berg. **Halvkoring** (oo), opfattet som „halvt av kora“, o: Halvdelen af hvert Slags. (Andre Steder Halvkoring; i Sogn: Halvhemp, f.).
Dunkelt. Jf. kora.
- Halvkvartel**, n. Halvsjerding, Skjeppe.
halvkveden, adj. halvkvædet.
- Halvleira**, f. et Slags leerblandet Jord.
Halvleiv, m. en halv Fladbrødfive. Sævd. udtalt „Halleiv“.
- halvsliden** (l'), adj. halv forløben, om Tid. Næst i Neutrum. Det var att halvslidet: den halve Tid var allerede forløben. Tel. og fl. (Udtalt; hallie, halle'e). Saaledes ogsaa: halvslidet til Middags o. s. v. Dstl. Jf. halvgjengen.
- halvsljos**, adj. halvsljøs. (Halljøs).
halvmidt, adv. til Midten, halvvejs. Dst. (halmitt).
- halvmogen** (o'), adj. halvmoden.
Halvmork, f. Halvmark ($\frac{1}{2}$ Pund).
halvmyrk (y'), adj. halvmerkt.
Halvmæle, m. Halvsfjeppe. Valb. og fl. Jf. Mæle.
- Halvning**, m. Halvdeel. Dstl. $\frac{2}{3}$ (Halning, Hælning). Ogsaa i Formen **Helvning** (Helning). Ved Mandal. (G. N. helningr). Ellers: Helming, Halva (Holva) og Helvt.
- halvnoydd**, adj. halvt tvungen.
Halvpart, m. Halvdeel.
halvplogd, adj. halvplojet. Sava halvplogt: have plojet Halvdelen.
- halvrein**, adj. blandet; især om Korn (Byg), f. Halvbygg.
- Halvring**, m. Halvcirkel.
halvrodd, adj. halvrot, om Søvei. Sava halvrott: være midt paa Veien. I Nordl. ogsaa: være i Midten af Risetiden (midt imellem Ryndelmese og Sommermaal).
- Halvrom**, n. i en Vaad: et halvt eller kort Rum, uden Aarer. Nordl.
- halvroten** (o'), adj. halvraadden.
halvrund, adj. rund paa den ene Side.
halvfert (e'), adj. halvbladet, som har halv Ladning; om Vaade.
halvsferte (ee), adj. halvsfette ($5\frac{1}{2}$).
halvsjaunde, halvhyvnde ($6\frac{1}{2}$).
- Halvskaap**, m. Halvshed; Ufuldkommenhed.
Halvskolm, f. den ene Skal af en toffallet Mæsling. Hall.
- halvskaaren** (o'), adj. halvskaaen. Sava halvskoret: have skåret Halvdelen af Kornet.
halvslegen (e'), halvslaaet. Sava halvsleget (halvslegje): være halvferdig med Høslætten.
Halvslette (e'), f. Slud, Vaadsnee. — **halvslette**, v. n. regne med en Blanding af Sne. Tel. og fl. I Sæt. **haavsllette**.
halvsliten (l'), adj. halvslidt.
Halvsola (oo), m. Halvsaalet i Skotst. halv-sola, v. a. sætte Halvsaalet i.
- Halvspenning**, f. halvpenndt Stilling. Det fiend i Halvspenning, f. Er. om Bøskelaas.
- Halvstikk**, n. Halvknaude, Løkke hvormed man sætter et Løug. Sv. halstef.
halvstor, adj. middelstor, ikke rigtig stor; ogsaa: halvt fornem. Dstl. Hertil **Halvstoring**, m. see Halvkoring.
Halvstøling, m. halvvoeren Dreng. Hall. Maafee for Halvstoring.
Halvsvevn, m. Halvsjovn, Døs.
Halvsystkin, n. pl. Halvsøfende. Særskilt: **Halvbroder** (Halbror), og **Halvsyster**.
halvt, adv. halvvejs, for det halve. (Udt. halt). — **Halvtaar**, f. Halvjaar.
Halvtektja, f. et Tag som ikke har Monning, men kun udgjør en Straafade fra en høiere til en lavere Væg. Ogsaa et Skuur, en Hytte med saadant Tag. Tel. og flere.
halvtress, f. femti. Jf. Tjug.
Halvtræve (Haltræve), m. Kornstak af 12 Neg. Jæd. Dstl.
halvtridje (-trie, tre'e), halvtrebie ($2\frac{1}{2}$).
halvtullad, adj. forvirret i Hovedet, halv fornykt.
- Halvturna**, f. Halvtønde. Nogle St. **Halvturnna**, **Haltynne**.
halvturr, adj. halvtør.
- Halvryna**, f. en liden Dre med tyndt Blad. Hall. Valb. Lidt afvigende fra G. N. **halvryna**, da det nemlig udtales „Halvrybna“ og synes opfattet som Halvryna med Forestilling om en Spids el. Torn i et Hjørne af Dre. I Tel. (No) forekommer „Haltauus“, f. om en noget bred-bladet Dre, en liden Vile.
- halvvaen** (ff), adj. halvvaagen.
halvvaaksen, adj. halvvoeren.
Halvvaag, f. en halv Vag (18 B).
halvveges (-vegjes), adv. 1) paa halv Wei, midt paa Veien. 2) halvvejs, ikke tilfulde. 3) nogenlunde, saa taalelig.
- Halvverde**, n. halvt Værd, halv Priis. Han sett ikke halvverde fyre det: han fik det ikke halv betalt. Næst alm. udtalt Halvære. Afvig. Halvhyre (y'), Sdm. G. N. halvviardi.
- halvvoeren** (o'), adj. middelmaadig, taalelig, ikke ganske utenlig. B. Stift.
Halvvoet (o'), m. Halvhandske, Vante som kun dækker Haandfladen og ikke Fingrene.
Halvvyrde, f. Halvverde.
halvvoydd, adj. halvforødet.
- Ham**, n. Lykke (?), f. Uham.
Ham, m. 1) Ham, Hud, Skind. G. N. hamr. Stifta Hamen: sælde eller afkyde den gamle Ham egentl. om visse Dyr, især Slang; ogsaa: fiste Dragt, klæde sig paa en ny Maade. Jf. Haarham, Fugleham. — 2) Skabning, Stikkelse. Kasta Fugleham paa ein: forvandle En til en Fugl. Valb. og fl. (I Føljesagn). Ligesaa: Krøterham, Nauteham, Hesteham (Foleham, f. Landst. 331). Forbunklet i Ordet Liham (Lifham). Ogsaa: Udseende, Udvores (Habitus), med

- Hensyn til Holdning, Klædning, Hudfarve o. f. v. No er han tomen i rette Hamer fin. I Nordland: **Samn**. Jf. Kvelbsham, Hamlit, hamleg hamsa, hema. — 3) Gjenfærd, Skygge, Gjøglebillede af en afdød eller fraværende Person. Mandal og fl.
- hama**, v. a. (ar), i Forbind. „hama seg til“: Klæde sig ud, formumme sig. Maaskee ogsaa: pynte, pudse; f. hema. — Hertil hamast, v. n. forvandle sig, faae et nyt Udseende. Om spigende Børn, som om Afsteningen overvældes af Søvn, siger man at „dei hamast“, eller „dei faa Kvelbshamen sin“. Edm.
- Samar**, m. (fl. Samrar, 1) Hammer, Bankejern. Nest alm. Sammar; ellers Saamaar, Gbr. Drk. Indh. og fl. G. N. hamarr. — 2) Wagen eller Raffen paa Drer, Haffer og desl., f. Sfarhamar. — 3) en steil Klippe, Bjergvæg, Præcipice. Dativ fl. Somrom (Haambraa, Edm. og fl.). Hertil mange Stedsnavne: Hamar, Hamre, Hamraane, hvori Ordet tilbeels kun synes at betyde en stein Vasse, ligesom i Sverige (f. Rieq 240).
- Samar**, m. (2), Frøhuus, Frøtop paa Bærter, især paa Hør og Hamp. Efter Udtalen: Sammer, Rom. Samm'er (Ham'r), Toten; Saamaar, Stjorbalen. Synes næsten at være samme Ord som Hams. — Hertil „Saamaarklo“, f. et Redskab at aftsage Frøknopper med. Stjorb.
- Samarsbot** (Hase), f. Hombot.
- Samarsbrun**, f. Pynt, øverste Kant af en Klippevæg. Ogs. Samarskant, m. og Samarsrør, f.
- Samarslag**, n. Hammerslag, ogsaa Spor efter Hammerslag.
- Samarverk**, n. Sted hvor Metaller bearbejdes ved Hammere, som drives ved Maskiner.
- hamast**, f. hama.
- Sambora** (o'), f. Honbora.
- hambra**, f. hamra. Sambrar, f. Hamar.
- hamla**, v. n. (ar), 1) roe saaledes at man skyder Aarerne fremad, idet man sidder bag ved dem og vender sig mod Forstavnen. Jf. Hamlerom. — 2) roe baglængs, drive Baaden tilbage uden at vende den. G. N. hamla. (Jf. stuta). — 3) strøbe imod, gjøre Modsigelse eller Indvendinger. Smaal.
- Samla**, f. Aarelete paa en Baad, Underlag hvorpaa en Aare hviler. Nordl. (Jf. Reip).
- Samleband**, n. Bidiebaand, hvormed en Aare holdes fast til Aaretolben (Kelpen). Ogsaa afvig. Sumleband, Mhl. Det sidste er egentlig Hombolband (G. N. hömluband), til Subsist. hamla.
- hamleg**, adj. vakker, takkelig, godt udseende (af Ham). Hard. Voss og fl. Afvig. hamsleg, og hamstleg, Hbg.
- Samlekorn**, n. Blankkorn; f. Hummelkorn.
- Samlerom**, n. Bagrum i en Baad; det
- Rum hvori man „hamler“ for at holde ret Stavne i et trangt Farvand. Nordl. Trondh.
- Samlerosta**, f. den bageste Roerbænk (= Vastosta).
- Samling**, f. Roen i omvendt Stilling (f. hamla); ogs. Modstræben.
- Samlit** (i'), m. Hudfarve, Ansigtifarve. Nordl. Trondh. Mhl. Tilbeels udtalt Hamleet, Hamlet. Afvig. Hamlaat, Indr. Jf. Daam.
- Sammelkyrne**, f. Hummelkorn.
- Sammer**, Frøknop, f. Hamar.
- Samn**, f. 1) Havn, Hvilested for Fartøier. Nogle St. Masfl. (ein Samn). G. N. höfn, pl. hafnir. Sv. hamn. — 2) Græsgang (= Hamning). Mhl. — 3) Føster, f. Homn.
- Samn**, m. Udseende; Dragt, Klædning (ligesom Ham). Helg. og fl. (Jf. G. N. höfn, f. Byrde; hvad man har med sig; af hava).
- hamna**, v. n. (ar), havne, komme i Havn.
- Dgsaa: standse, slaae sig til No.
- hamnast**, v. n. faae bedre Huld, blive mere fed og fylbig. Drk. (?). Til Samn, m.
- Samnebytte**, n. Ombytning af Havn. Sjera Samnebytte: seile fra den ene Havn til den anden.
- Samne-se**, n. Fæl som holdes i en vis Græsgang (for Betaling). Mhl.
- Samnegang**, m. f. Hamning.
- Samnelega** (e'), f. Dphold i en Havn med Fartøi.
- Samnefiste**, n. = Samnebytte.
- Samning**, f. Græsning, Græsgang; ogsaa Græsmarker. Mhl. Dgsaa kaldet Samnegang, og Hamn.
- Samnloysa**, f. Mangel paa Havn.
- Samp**, m. Ham; saavel om Bærten selv, som om de deraf tilreede Trevler. Afvig. Zap, Tel. Vald. G. N. hampr; oprindeligt hanpr (ligt Ang. hænep, Ght. hanaf; Lat. cannabis). Jf. Hempa.
- Sampaaker**, m. Hampeager.
- Sampedengja**, f. Gamle.
- Sampeflove** (o'), m. en Klemme med udstaarne Lænder til at berede Samp med. B. Stift. (Jf. Garm). Rjesten gieng som ein Sampeflove: Munden er i raft Bevægelse (om en Dreggyber).
- Sampetaar**, n. en enkelt Hampeflove. Edm.
- Sampevelta**, f. opbrudt Jordstykke til at faae Samp i. Smaal.
- Sampigda**, f. et Slags Meise (Fugl). Hard. Jf. Igda.
- hamra**, v. a. (ar), 1, hamre, bearbejde med en Hammer (Hamar). Nogle St. hambra.
- hamra**, v. a. (ar), 2, afflaae Frøknopperne paa Hør eller Hamp. Toten, Stjorb. (G. Hamar, 2).
- Samring**, f. Hamren, Bankning.
- hamrutt**, adj. fuld af steile Klipper (Hamrar). Nogle St. hambrett'e.

Hams, m. 1) Skal, Hylster, paa Frø eller Frugt; saaledes om Vænet paa Havre og andet Korn. Trondh. (Jf. Hamar). I B. Stift især om Frugtbøgeret eller Hasen paa Nødder. Natakams. (G. N. hams, Dække). — 2) en Klase eller Klynge af Frugter; saaledes a) en Klase af Nødder. B. Stift. b) en Klynge af Bær paa en Stilk. Jæd. og flere. Ellers talbet Kongul, Kring, og fl.

hamsfa, v. a. (ar), 1) tildekke, indhulle. Hamsfa seg til, el. hamsfa paa seg: tilhulle sig med Klæder, f. Gr. naar man skal ud i Uveir. Hall. Vuffr. og fl. — 2) hase, tage Nødder af Haserne. — 3) pynte, pudse, rebe til i et Huus. Sogn, Jæd. (Jf. hema). — 4) kaste, føre affed i en Hast (f. hamsa). Nordl. — 5) samle efter Drd., stamme. Indr. (Esv. hamsfa: sluffe).

Hamsliste, n. Omstiftning af Ham (Hud, Haar); ellers: Forvandling; Omklædning, Ombytning af Klæder.

hamsleg, adj. f. hamleg.

hamstolen (o'), adj. yderst uehelig, som alt mislykkes for. Mandal (?). Synes at høre til Ham, n. (Lyffe). Jf. G. N. hamstoli: forstyrret, gal.

Hamle, n. en slusket og utæffelig Person. Vuffr. Smaal. (Spydeberg). Noget lignende er **Sampele**, n. Hall. og **Sampepengja**, f. Smaal.

han, (hann), pron. pers. han (= Eng. he, E. er). I ubetonet Stilling ofte forforret: an, en, 'n. f. Gr. „Der er 'an“, el. „Der æ'n“. Akkus. har egentlig samme Form, men falder ogsaa sammen med Dativ, som her hedder: **honom**, ogsaa ubtalt **haanom** (Tel. Hall. Drk.), ellers: **han-nom** (Gbr.), **hono**, **haano**, **haanaa** (Voss, Vald. Sdm.), og forforret: **naa** (Sdm.), **hom**, **'om** (Gbr. Drk. Indh.), **ho**, **'o** (Sæt. Hall.); f. Gr. Eg kjem fraa naa, fraa 'om, el. fraa'o (o: fra ham). I nogle saa Distrikter (Gbr. Vald. Hall.) holdes Dativ og Akkus. nogenlunde adskilte, men forsvrigt falde de gerne sammen enten i Formen „han“ eller i Formen „honom“, hvilken sidste er den bekvemteste for skriftlig Brug og træffer bedst sammen med Svensk „honom“, og Dansk „ham“ (for hannem). Genitiv hedder: **hans**, og forforret: **hafs** (afs); i Tel. tilbeels: **bonoms**. — Ordet bruges: 1) om en Mand, et mandligt Væsen, eller et Dyr af Hankjøn. — 2) om enhver Ting, hvis Navn er et Hankjønord; f. Gr. en Steen, en Vaad, en Dag o. s. v. — 3) med Begrebet „man“ (afverlende med: ein), f. Gr. naar ein ser det, so veit han det. (Stuudom ogfaa i Stedet for „du“, til en fremmed Person). — 4) med samme Begreb som „det“, om en Tilstand i Luften eller Været, f. Gr. han regner, han myrtnar, klaarnar,

tolnar; han er kald, o. s. v. Kun nordenfjelds og i Berg. Stift. — 5) som en Udfyldning ved et Mandnavn, f. Gr. han Gunnar, han Namund, han Olav. Eigesaa ved Drd, som træde i Stedet for et Mandnavn, saafom: han Fader (for) et Godfar, han Farbror; han Berg (Familienavn), han Sonfon; han Viten (om et Drengbarn) o. s. v. I dette Tilfælde bliver Navnets Kasus betegnet ved Pronomenets Væining, f. Gr. honom Gunnar (o: ham, nemlig G.), hans Gunnar (o: Gunnars). Ved historiske Navne bruges denne Udfyldning ikke gerne; men forsvrigt er Brugten temmelig almindelig, saa at det endog ansees som støvende at ubelade Pronomenet. Jf. ho.

Hana, f. f. Hadna.

Hand, f. (fl. Hender), Haand. Ogsaa i en anden Form: **Sond**, ubt. **Haand** (i de sydvestlige Egne til Sogn), og **Sond** (Hall. Vald.). G. N. hönd, gen. handar; Sv. hand. Fleertal betones: **Hend'er** (Hendr); afvigende **Hend'ar** (Abg. Tel.), **Hend'a** (Hall. Vald.), **Hend'e** (Berg.), **Hend**, **Henn** (Trondh.). Fl. Dativ: **Sondom**, ubtalt **Haandom** (Drk.), **Haandaa** (Sdm. Etf. og flere). I Sammensætning. **Handar** (Handa), **Hande** og **hand** (ifke **Sond**). — Særlig Betydning: 1) **Haand**, Arm, omfattende det hele Lem indtil Skulderen. (Jf. Fot). Seile **Handi** oppunder Herdi. **Bada** oppunder **Henderna**. **Batnet** gjætt oppunder **Henderna**, o: lige til Brystet. (Ogsaa G. N.). — 2) **Haandflade**, den egentlige **Haand**, udenfor **Haandledet**. **Tata** med **Handi** (Hand'enne). **Kegja** i Høp **Henderna**: folbe **Hænderne**. — 3) **Elde**, **Kant**. **Paa** høgre **Handi**. **Intje** paa notor **Hand**. Jf. **Fyrehand**, **Vak-hand**. — 4) **Deel**, **Part**; **Begne**, **Bedkom-mende**. **Paa** fyrste **Handi**: i **Begyndelsen**. **Paa** ni **Hand**: paa mine **Begne**. **Dei** ero for faae paa **Karmanns Handi**: de ere for faa **Mand-folk** (til Arbeidet). — 5) **Haandskrift**. **Ei** god **Hand** til aa lesa. — 6) **Paategning**, **Under-skrift**; **tilbeels** ogfaa: et **Dokument** eller **skriftligt Bevis**. — **Talemaader**. **Det** gjætt vel i **Hand**: **det** gif **heldigt**. (Ogsaa svensk). **Notot** i **Hand**: **efterhaanden**, **lit** efter **lit**. (B. Stift). **Det** gjæng alt or **Hand** og **intje** i **Hand**: **der** bliver altid **Ugift** og **ingen** **Ind-tægt**. **Der** berre or **Hand** og i **Munn**: **kun** saa meget som man **strax** fan **fortære**. **Han** ser **Pengarne** uppi **Handi**, o: **strax**, **kontant**. **Det** gjæng fraa **Handi**: **det** gaar **fort**, **hurtigt** (om Arbeide). **Der** ittje **annat** fyre **Handi**: **der** er intet andet at **gribe** til. **Hava** i **Hende**: i **Haanden**. (G. N. hendi, Dativ). Jf. paa **Hende** (**Hand**. 79). **Intje** tala sine **Hender** i notor **Ting**: ifke **befatte** sig med noget **Arbeide**. (Egentlig Dativ: „sinne **Hende**“, o: med sin **Haand**). **Hava** under **Hender**: **have** i **Forvaring** el. til **Bethjælfse**. **Hava** i **Sondom**: **bruge**, **benytte**. „**Han** **vardt** i **Haandaa**

hadd'e": han blev strengt tilholdt, dygtig kommanderet, benyttet i det yderste. (Edm.).
 Saba aa Sodom: have under Arbeide. "Eg heve havt alle Hus'a aa Haandaa": jeg har havt alle (Gaardens) Huse under Behandling, under Reparation. (Edm.).
 Med hardom Sodom, s. hard. Tata imot med baade Sodom, o: med stor Fornoielse. Ligesaa: stuba etter med baade Sodom, o: afftaae noget med Fornoielse, være glad ved at blive det kvit. Til Handa (Genitiv): til Haande. Eg skal halda deg det til Handa: jeg skal holde det ledigt for dig, el. beholde det indtil du kan modtage det. Hertil ogsaa „alle-handa“, o: alle Slags (egentl. altra Handa). Jf. Henda, Hendla, hendt, hendig, twisendes.
handa-millom (adv.), imellem Hænderne; ogs. fra en Haand til en anden.
Sandarbak, n. Haandbag, den ydre Side af Haanden (modsat Love). G. N. handarbak. I Stedet for „ar“ høres sædvanlig kun „a“ (Sandabak).
Sandarfriske (i), m. den krummede eller indbøiede Arm. (Sandarfriske). Tat Barnet paa Sandartriten: paa Armen. B. Stift. G. N. handarkriki.
Sandarlegg, m. Underarm, Veen imellem Albuen og Haandledet.
Sanda(r)milte, n. den indre Side af Underarmen. Edm.
Sandboge (o'), m. 1) Albue (= Olboge). Trondh. (Sandbaaga, Hanbaagaa). — 2) Redskab (= Ambob). Eogn (Sandbogje).
Sandbragd, n. Haandelav, Greb, Maade at arbejde paa. Drf.
handdraga, v. a. (= breg, drog), trække, bære, have idelig i Hænderne; især om Børn, som tage allehaande Ting til at lege med. B. Stift. Dgsaa: handdragsa, Ndm.
Sanddrev, f. Handrid.
Sandduk, m. Haandduig; Haandklæde.
Sandeburd, m. Maade at bevæge Hænderne paa. Handebur (u'), B. Stift.
Sandedraap, n. Arbeide som angriber Hænderne meget. Edm.
Sandefol (oo), n. et tungt og klobset Bærføl. Tel. (Winje).
Sandehov, n. Maadehold i at tage eller gribe til. Han heve intje Sandehov: han tager enten for meget eller for lidt. Nordre Berg.
Sandekrafts, n. Bevørelse med Hænderne, Gramfen; Haandgemeng. Nordre Berg.
Sandekvild, f. Hvile for Hænderne.
Sandel, m. f. handla.
Sandemagt, f. Haandkraft.
Sandestam, f. et Arbeide som gjør Nesteren Stam. Jæl. handaskømm.
Sandeverk, m. Smerte i Hænderne eller Armen.
handfallen, adj. forlegen, forvirret, som ikke veed noget at gribe til. Gbr. Dster. Sv. handfallen.
Sandsfang, n. Haandsfang, Greb, Skast.

Sat. Tel. og fl. Tilbeels: **Sandsfangar**, m. pl. G. N. handfang, n.
handsfara, v. a. (fer, for), bevørelse med Hænderne, tage eller føle paa. Næsten alm. Jæl. handfara.
handfast, adj. haandfast, stærk.
Sandsferd, f. Bevørelse med Hænderne; Haandgreb. (Handefar).
Sandsfeste, n. Haandsfeste. Saa Sandsfeste paa: faae Greb paa, finde et Punkt at holde paa.
handfridt, adj. n. vakkert, net, behændig udført; om et Arbeide. Nhl. Helg. Lof.
Sandsfylling, m. en Haandfuld; noget som er saa stort at det fylder en Haand. Ein Sandsfyllings Stein.
Sandsjerd, f. 1) Haand-Arbeide. (Ejelden). 2) f. Handlag.
Sandgrip (i'), n. Haandgreb.
handhøg, adj. bekvem, passende for Haanden; f. Gr. om Redskaber. Tel.
handhøveleg, adj. passende til at bruge eller have i Haanden. Gbr. og fl.
Sandivle, f. Sandhyule.
Sandjerra, f. Ilden Rjærrer (Vogn) at trække med Hænderne. (= Dragjerra).
Sandklaade, m. Klæde i Hænderne; ogsaa: Rysgjerrighed, Lyst til at røre ved noget. (West alm. Handeklaae).
Sandkluva, f. Haandjern at sætte paa en Fange. Tel. Dgsaa **Sandklauvar**, pl. (Landsf. 151. 156). Sv. handklofvar.
Sandklæde, n. Haandklæde.
Sandkvern (-kvern), f. Haandkvern.
handla, v. n. og a. (ar), 1) haandtere, behandle. Nordl. (?). G. N. handla. — 2) med „um“: omhandle, indeholde (om en Tale, en Bog). — 3) drive Handel, kjøbslaae. (Nyre Brug efter Tydskten). Alfvig. „halna“, Harb. Vøjs; „hainnel“, for handl, Trondh. Hertil **Sandlar**, m. Handelsmand. **Sandling**, f. Handel, Kjøbmandskab. Udtrykkes oftest med den fremmede Form **Sandel**, m. udtalt Hand'el, i Harb. Hand'ul.
Sandlag (el. **Sandelag**), n. Haandelav, den Maade hvorpaa man bevæger Hænderne i et Arbeide. Et godt Sandlag: god Arbeidsmaade. Alm. I lignende Mening: **Handeburd**, **Sandsferd**, **Sandsjerd** (Sandsjæl, Bustr.).
Sandlangar, m. Haandlanger.
handlaus, adj. haandløs; ogsaa: klobset, ubehændig.
handleg, adj. passende for Haanden, bekvem at bruge; om Redskaber. Ofte i Formen **handleg** (hantle).
Sandlid (i'), m. Haandled; f. Uvild.
Sandlom (oo), m. Haandflæde (= Love). Dster.
Sandløysa, f. Haandløshed; uegentl. Ubehændighed, slet Haandelav.
Sandpenger, pl. f. handtafast.
handreffjast, v. f. handtafast.

Handrid (t'), n. Ræfværk paa en Trappe eller Gang. Tilbeels i B. Stift, ogsaa Hall., oftest ubtalt „Hand-re“ (jf. Rid). Andre St. **Handriv** (t'), el. **Handrev**, n. Dsl. Ved Neros „Drev“ (Handdrev). Ellers: **Hand-re**. G. N. handrid, og handrif.

Handfag, f. Haandsfav.

handsama, v. a. (ar), behandle, holde eller bevæge med Hænderne. Det er so stort, at ein kann ikke handsama det. Maafee alm. (Jæl. handsama).

Handsel, m. f. Hans.

handstaa, v. n. (ar), gramse, ruske og røre i noget. Berg. Ejelbnere v. a. behandle, berøre. Vald.

Handste (st), m. Handste (til Brug ved visse Arbejder); Halvhandste, Svehandste.

Handstifte, n. Ombytning af Hænder. Gjera Handstifte: lade den ene Haand hvile, idet man griber til med den anden. Nogle St.

Handstifte, og **Handebyre**.

Handskrift, f. Haandskrift.

Handskumning (u'), f. den yberste eller smalleste Deel af Underarmen. **Handskumingslid** (le'), m. Haandleb. Helg. (Dunkest).

Handsnelda, f. Haand-Teen.

Handspik (ii), f. Haandspiger, Stof til at løfte eller flytte noget tungt med. Jf. Brut, Lunn.

handsterk, adj. stærk i Hænderne eller Armene. (Ofteft: handsterk).

Handsyfte, n. Svøft, Neb som gaar tværs over et Seil og er saaledes fæstet, at man dermed kan sammentrække Seilet i Stormbygerne. Berg. Nordl. Nogle St. kaldet Priar.

Handtak, n. 1) Greb, Haandsfang. 2) Haandsflag til Bekræftelse paa en Overeenskomst. **handtakst**, v. n. (-stoft), tage hinanden i Hænderne (til Bekræftelse paa en Aftale). Nordl. og fl. I B. Stift ogsaa: **handreffjast**. „Dei handraktest um da“.

handtamd, adj. sikker paa Haanden, vel øvet i et Arbeide.

Handtame, m. Haandsfærdighed, Øvelse i et Arbeide. Hall. og fl.

handtera (ee), v. a. (ar), haandtere, behandle. Holl. hanteren; T. hantieren.

Hand-tre, n. Ræfværk. Jf. Handrid.

Handtygel (-tyggel), m. en kort Tøile at bruge ved Ridning. Drf.

handvalka, v. a. (ar), slide eller tilsmudse ved idellig Berørelse. Edm. Nordl.

handveik, adj. svag i Hænderne, el. Armene.

Handverja, f. Haandværg.

Handverf, n. Haandværk, enkelt Art af Haandarbeide. **Handverfar**, m. en Haandværker. Dgsaa: **Handverksmann**.

handverfad, adj. haandvirket, gjort med Haandkraft. Lidet brugt.

handviss, adj. = visshendi.

Handvol (o'), m. Pleielftaft (modsat Slagvol). Maafee alm. (B. Stift, Gbr. Smaal.).

Handvøle (y'), n. Haandværg, Kjøp, Stof; Ræfskab til at have i Haanden. Søndre Berg. og mange flere Steder, dog tilbeels afvigende, saasom: **Handvøla**, f. Hæd.

Handvøle, n. Tel. **Handvøve**, Edm.

Handvøve, Smaal. Gbr. Nordl. **Handvøve**, Effj. Kunde opfattes som Haandvøve (v: noget som man kan „vøve“ eller haandtere); dog er det maafee to forskellige Ord, som her falde sammen. Et Jæl. handvøfa, el. handvøfi, forekommer i en Saga.

Hane, m. Hane (Fugl). Afvig. **Haanaa**, Gbr. **Haning** (el. Hanning), Rand. Dgf. tilbeels om en Hantfugl af andre Slags (= Stegg). Ellers om enkelte Ting, som ere udstaarne i Stikkelse af en Hane; saaledes a) Veirhane, Vindviser paa et Taarn. b) Hultap i et Rør. c) Fyrhane paa en Bøse.

Hanebjelke, m. Tværbjelke under et Tag.

Haneblom, f. Hanekestamb.

Hanekestamb, m. 1) Haneens Kam. Som Plantenavn: 2) Lotus corniculatus. Soler. 3) Lychnis Flos cuculi. Mandal (?). Paa Fæderen: **Hanablom**, Lychnis dioica.

Hanestjæl (-stjæl), f. Rammusling (= Dyrstjæl). Lov.

Hanestrev (e'), n. Haneftjed, et lidet Skridt.

hanga, v. n. (heng, beff, henger), at henge. Inf. ogsaa: **haanga**, **haange** (B. Stift); nogle St. **hengja** (ved Forverling med det afledede **hengja**, v. a. ophænge).

Imperf. **heff** (ee), ogf. **hiff**; Pl. **bingo** (Hall.).

Supin. ubtalt henge og tilbeels **hingje**. En afvigende Bøining: **heng**, **hang** (haang), **hunget** (hungje), forekommer ogsaa. (Fosen og fl.). G. N. **hanga**;

hangir, hækk, hangit (ureglerf). — Betydning: 1) henge, være i en hængende Stilling, have sit Fæste oventil. Det heng under

Talet. Alæbi **hanga** paa Veggen. Dgsaa: strække sig langt ned. Gaaret heng ned paa Ryggen. —

2) heste ved noget, være fast. **hanga** i Sop: henge sammen. Det heng i Botnen (f. Gr. om et Garn). Dei heft i honom: de holdt paa ham, vilde ikke slippe ham. Det var so mytet, at det heft livet i honom: det var kun

faa vldt, at han levede (el. funde leve). —

3) henge ved, holde sig til, el. befatte sig med noget. Det vil **hanga** med (el. paa): følge med, om en Uleilighed, **hvane** o. f. v. (Jf. hakra). Han heft altid med: h. fulgte idellig

med, var altid tilstede. Han heng fram i det: han befatter sig noget dermed. Han vil **hanga** fram i Dyrkten: h. er lidt tilbøielig til Drif.

hangande, adj. hængende. Der Bon i hangande Snøre: der er Haab (om Fiske), saalænge som Snøret er i Een.

Hangar, m. 1) En som hænger ved, =

Medhangar. 2) som Plantenavn: Galium

Aparine (= Linar, Klengjegras). Gbr.
hangla, v. n. (ar), komme frem med Nøie, slide sig igjennem, hjælpe sig knapt, f. Gr. med et lidet Forraad af Mad. Me hangla med det til Hausten. Trondh. Gbr. og flere. (Jf. tigla). Dgfaa: frante, være noget sygelig. Bustr. Hall. Sv. hängla. Hertil **hanglefarang**, m. Stranteflyge. **hangle-sjuk**, adj. stranten. Hall.
hanfa, v. a. (ar), 1) fæste i en Stroppe (Hanse); især: fæste et Seil i en vis Løkke i Vaaden. — 2) fæste sammen i en Klynge (Houf). Santa Fiften i Sop. 3 Berg. Stift: **haanka**.
Sanke, m. Stroppe, Løkke til at fæste noget i; Seilfæste paa Ranten af en Vaad. 3 B. Stift: **Saankje** (fl. **haanka**). G. N. hanki. Jf. Houf, f.
Sankloffa, f. et Slags Insekt (f. Skurt og Heltiffka). Jæb.
Sanning, m. f. Hane.
Sans, m. Hønsning; Beværtning som en Semand giver sine Medreisende til Tak for Ledsagelsen paa hans første Udfart. (3 Nordl. omtales ogsaa en „Hans“ for hver Avancering i Smandsfabet; saaledes: Skaarungshans, Karshans, Hovsmannshans). Egentlig fremmedt Ord. Holl. hanze, T. Hanse, o: Forbund, Compagnie. Nt. hansen, v. indgaae i et Forbund med visse Ceremonier. — Ordet bruges tilbeels ogf. i Betydningen: Handsel, om de første Penge som en Handelnde faar efterat have aabnet sit Udsalg. Nogle St. **Sansel**. (Dfl.). Jf. Eng. handsel.
hanfa, v. n. (ar), hønse, beværte sine Kammerater paa sin første Reise.
Sanselag, n. Selskab som faar „Hans“ af en ny Kammerat.
hanfka, f. handfka. **Sanfje**, f. Handfke.
Sanslag, n. Hansjon. Ofstere adfilit i to Ord: Det er han av Slaget (d'æ han 'ta Slag'æ): det er en Han, det hører til Hansjon.
hapa, v. stige tilbage; f. hoya.
Sapp, n. Lykke (?), f. Hopp.
happa, v. a. (ar), stramme, forbløffe; saasom ved en haard Tiltale. Fel. (Winje). — Sappa etter: tugte, straffe. Bustr. (?).
happig, adj. hastig, fremfusende. Nfl.
happ-or, adj. forvirret, forbløffet. Fel.
har (Harang o. f. v.), f. harb.
Harabinne, f. Haregeit.
hard, adj. 1) haard, fast; om Materie. Nest alm. har, har'e; nogle St. hal (tykt L). G. N. hardr (Eng. hard, T. hart). Hardt som Horn; hardt som Stein ic. Jf. herda. — 2) stiv, ubevægelig. Han sat hard i Stolen: h. sad ganske stiv, som af en Besvimelse. Berg. Nordl. — 3) stærk, leffig, voldsom; f. Gr. om Veitret; ogsaa: tung, trykkende, bitter; om Tilstand eller Vilkaar. — 4) om Personer: haardsør, hærde, som taaler

meget; ogsaa: dristig, usforærdet. Han er hard i Sugen: rigtig koldblodig. — 5) haardhertet, streng, grusom. Han var so hard med Bormom. Med hardom Sodom: voldsomt, med Magt eller Tvang. („Mæ haraa Haandaa“, Edm.). Hedder ogsaa „mæ haro Lagje“. Hall.
Hardang, m. 1) froesen Jord; Barfrost. Hall. Toten, Hedem., ogf. ved Trondhjem. Udtalt Harang, Halang, Halaang. — 2) haardt Sneesøre, Snee som først er bleven fugtig og siden har froset. Ndm. (3 Edm. og Nfl. hedder det Avraang). Jf. Skare og Lettang.
Hardbakke, m. tør og stenig Bakke. Dfl.
hardbalen, adj. haardsør, som taaler meget, ikke er bange for at lide ondt. Meget brugt. især i de vestlige Egne. Ellers hardbar (f. d.), ogf. **hardbaste**n (hardbassen), Hall.
hardbar, adj. 1) haard, streng, besværlig; f. Gr. om en Sereife eller et Farvand. 2) haardsør (= hardbale); ogsaa streng, uskaansom. Trondh. Jf. G. N. barr: heftig (Egilson).
hardbeitt, adj. om Eng med haardt Græs, som Leen ikke rigtig vil bide paa. B. Stift (harbeitt'e).
Hardbende, n. Stoppelse, haardt Liv. Edm.
hardbunden, adj. haardt bunden. Der hardbundet (harbunde), siges om Veir og Føre, naar Jorden er stærkt tilfrosen.
harddrøg, adj. haardt dragen; især om Heste, som træffe med hastige Nyf, saa at Kjøretøiet let kan brækkes. Berg.
Harde, m. Haardhed (?). „Dæ gjeff paa Haren“: det gif haardt, voldsomt til. Dfl.
hard-eggjad (hareggja), adj. haard i Eggene, f. Gr. om Knibe.
Harde (Hareel), n. et haardt „El“, en stærk Uveirs-Vyge. (Landsk. 41). 3 Soler **Har-eiler**: Stormbyger.
hardelt (hareelt), adj. om Veitret, naar det regner eller driver i stærke, voldsomme Byger (El).
Hardende, n. Haardhed, noget haardt eller voldsomt. (G. N. hardindi). „Eit Harendevair“: et haardt Uveir. Edm.
Hardeng, m. (fl. **Hardenger**), Indbygger af Hardanger i Bergens Stift. (Udtalt Harang; nogle St. Haring). **Hardenga** (Harenga), f. Kvinde af samme Distrikt. — Stedsnavnet lyder sædvanlig: Haranger og Harang; nogle St. Haraang.
Hardfang, n. Haardhed, Voldsomhed. Harfang, Bustr. (?).
hardfengd, adj. 1) haard, tung, besværlig; om Arbeide, Føre el. Veir. Trondh. (hardfengt). 2) om Personer: haardhændet, heftig, voldsom. Hall. og fl. Hedder ogsaa **hardfengen** (harfengjen).
hardfiften, adj. haard, stærk, voldsom. Nordre Berg. (harfiften).

- hardsoftrad**, adj. graadig, som fortærer meget Føder; om Kreature. *B. Stift.* (harsoftra).
- hardfødd**, adj. 1) vanskelig at fødre, meget graadig. *Nordl. og fl. 2)* vanskelig at nære sig i; om Sted eller Tid. *Ogsaa i Foramen „harfø“ (hardføb). Gulbalen.*
- hardfør**, adj. 1) haard, knudret; om Veier eller Jord. *Nest i Neutr. 2)* om Personer: haardhændet, som farer haardt og voldfomt frem, er uforfægtig med Ting som taale libet. *Alm.*
- Hardføre**, *n.* haardt Føre.
- Hardgeire** (Harggeire), *m.* en haardsfør Karl, *En* som taaler meget. *Tel.*
- Hardgeitel**, *m.* = Hardgeire. *Tel. (No).*
- hardgjengd**, adj. haard, voldfom (egentlig skubbende, *f. gnuu*). *Nordre Berg.*
- hardghalden**, adj. vanskelig at holde eller underholde; *omtr.* som hardsoftrad.
- Hardhause**, *m.* en haardsfør, driftig Karl. *Nordland.*
- hardhendt**, adj. som har haarde Hænder; *ogfsaa:* voldfom, ufsaanfom.
- hardhjartad**, adj. haardhjertet.
- hardhugad**, adj. driftig, uforfærdet (= hard i Hugen). *G. N. haardhugadr.*
- Harding**, *m.* en haardsfør Karl; *ogfsaa En* som er streng og ufsaanfom. *Trondhjem, Nordl. (Haring). S. ogfsaa Hargeng.*
- hardkjeftrad**, adj. haardmundet; dygtig til at skjælde og larme. (harjæfta).
- hardkjørad**, adj. haard i Rjødet.
- hardkla**, *adv.* meget, betydelig; *ogf. temmelig, ikke saa ganske libet.* *Efter Udtalen:* hadla, *Harb. Vofs;* harle', *Hall. halle' (ha'le), Gbr. Mere afvigende:* herle, *f. Gr. „han er herle gamall“, Rister, Mandal, Rbg. G. N. hardla (egentl. hardlega). Jf. hofte.*
- hardleg**, adj. noget haard, skarp, heftig. (harleg'e). *Jf. hardsleg.*
- Hardleike** (Harleikje), *m.* Haardhed; *ogfsaa Strengheid, Voldsomheid. G. N. hardleikr.*
- hardleiken** (Harleikjen), adj. haardhændet, ufsaanfom, haard at lege med. *Ogf. hardleikande, Dstl.*
- hardlendt**, adj. om et Landfæb med haard og stenig Jord. (harlænt).
- hardlivad**, adj. = seigtlivad. *Smaal.*
- hardlynd**, adj. tilbøielig til Strengheid; *ogfsaa trofsig, stivfindet. Tel. G. N. hardlyndr.*
- hardløst**, adj. haard at tillaafe eller opluffe; om Det, Riste o. *f. v.*
- hardmalen**, adj. haard at male.
- hardmjelt**, adj. tung at malfe, om Køer.
- Rogle St. harmilt og harmylt (hardmylft). S. mjelt.*
- hardmælt**, adj. haardtalande, som har en haard Stemme. (harmælt'e).
- hardna**, *v. n.* (ar), 1) herdes, bliv haard. 2) blive skarp, heftig, voldfom. *Alm. (harna). G. N. hardna.*
- hardnaffet**, adj. haardnaffet.
- Hardning**, *f.* Hærdelse, tiltagende Haardheid.
- hardplogd**, adj. tung at pløie.
- hardraadig**, adj. streng, ufsaanfom. *Hall. og fl. (harraaug). G. N. hardrådr.*
- hardsett (e')**, adj. stivfindet, trofsig, haardnaffet. *B. Stift (harsett'e).*
- hardsoad**, adj. om et Færvand med stærk Segang. *Nest alm. harfsjøa.*
- Hardskaving**, *f.* en haard Prøve; *f. Gr. om en dygtig Storm paa en Søreise. Me saa no sjaa, um Baaten er god, naar han hjem i Hardskavingti. (Harfkavingja). Berg. Nordl.*
- hardsleg**, adj. haard, streng, haardhjertet. „harfleg“, *Tel.*
- hardslæg**, adj. haard at slaae; om Eng hvor Græsset er haardt og stivt. *B. Stift. G. N. hardslægr.*
- hardsoben (o')**, adj. haardkogt.
- hardsoft** (og hardsoftta), *f.* hardsoft.
- Hardsoft** (oo), *f.* Sygdom af Forstoppelse, hos Dyr. *Edm.*
- hardspunnen**, adj. haardspunden, all for stærkt snoet; om Traad.
- hardstadig**, adj. trofsig, forhærdet. *Hall.*
- hardstekt**, adj. haardstekt, haardbaget.
- Hardstein**, *m.* Hvæsfesteen, Bryne. *Tel.* Formen er noget tvivlsom, da Udtalen kun har „Hæsstein“. *G. N. hardsteinn (Dipl. 4, 401. 482)* synes at være det Slags Bryner, som nu kaldes „Bladstein“ og udføres fra et Steenbrud i Gidsborg (i *Tel.*). — *Herfil: Hardssteinsholk (Hæssteins-hoff), m. = Brynestoff. Hardssteinslaatt, m. Skorpe som lægger sig langs Eggen af Leen. (Vinje).*
- hardstilt**, adj. haard i Sindet, hidfig, som let gjør Alvor af Leg. *Num.*
- hardsvævd**, adj. tungsvøvet, som ikke er let at væffe. „harsvævd'e“, *Tel. og flere. Sv. hårdsvöfd. Andre St. tungsväv.*
- hardsoft**, adj. veithaard; især om et Stykke eller Færvand, hvor man er meget udsat for Storm og Segang. *Trondhjem, Nordl. Ogsaa i en anden Form: hardsoft (harsooft), Helg. Namd., og hardsofta (ein harsotta Plafs), Edm. G. N. hardsöttr: vanskelig at komme til. Jf. søkja.*
- hardt**, *adv.* 1) haardt, ubeventet formedelst Haardheid. *Riggja hardt; sitja hardt. — 2) stærkt, heftigt, voldfomt. Taka hardt paa. Stræva, strida hardt. — 3) i Forbind. „ifkje hardt“: just ikke, vist ikke. Det var ikke hardt so mytet, o: just ikke, langt fra ikke saa meget. „Dæ had' ifke hart gjingje so lett“. Edm.*
- Hardtak**, *n.* en stærk Anstrengelse, en haard Prøve.
- hardtalande**, adj. haardtalande, som taler

hølt og skarpt.
hardtolog (o'), adj. haardfør, som taaler meget. Tel. og fl.
hardvinnad, adj. haardt tunden.
hardtøf, adj. haardhændet, som griber haardt til. B. Stift. Hedder ogf. **hardtakande**. Hall.
hardugen (u'), adj. haardfør, som udholder meget. Hall. i Formen harugjen, maaskee for hardhugen, dog noget ligt G. N. hardúdir.
Sardveder (Harveer), n. haardt Veir; især om en stærk Storm. Saaledes: **Sardvedersdag**, m. **Sardvedersnatt**, f. Liggesaa **Sardvedersætt**, f. om en Tilstand i Luften, som bebuder en stærk Storm. („Harveersætt“, Nordl.). Jf. **Storveder**.
hardvegalt, adj. n. haardt, knudret; om Føre. Hall.
hardveld (harvelt), adj. tung, besværlig. Rommertge. Jf. veld.
hardvift, adj. vanføelig at vende til Siden (s. viftja); om Heste. Berg. (harvift'e).
hardvoren (o'), adj. noget haard.
Sardveva, f. haarde, besværlige Lider. Tel. (udtalt Haræva).
Sare, m. en Hare (Dyr). Afsig. **Sara**, Dtl. **Saaraa**. Gulbalen og fl. **Særa**, Soler. Den sidste Form forudsætter et gammelt Hære (e') og er saaledes netop G. N. heri. Sv. hare, i Dial. håra, åri (Riez 244). Et andet Navn er Jase.
Sarefot, m. 1) Sarefod. 2) som Plante-navn: *Gnaphalium dioicum*. (3 Tel. **Sasalam**). Strjupa med ein Sarefot: tage en Ting meget lindt og løseligt.
Sarefrø, f. Fuglefrø.
Saregadd, m. Harespor i Sneen. „Hæragabb“, Soler. Jf. Gabb.
Saregeit, f. en Hun-Hare. B. Stift. Paa Dtl. tilbeels „**Sarabinna**“; hos Jægerne: **Seta**, el. **Sæta**. Smaal.
Sarehykja, f. en rød Karl, Kryster, Kujon.
Saretrondh, „**Sarahykj**“. 3 svenske Dial. **harahut**, m. Jf. **Huta**.
Saremunn, m. Mund med et dybt Skaar i Overlæben. Nogle St. **Sasemunn**.
haremynt, adj. som har Hareskaar i Munden.
Sarestoff, m. en Fælde til at fange Hærer i. Dtl.
harfengt, f. hardfengt.
Saring, f. **Harbing** og **Harbeng**.
Sark, n. 1) Strab, ubetydelig Ting. Jf. **Harfe**, **Herke**. — 2) misfom Gang, det at noget gaar tungt eller besværligt; saaledes ogsaa et haardt Føre. B. Stift. (Dmtr. som **Strangl**). — 3) Svagbed, **Stræbelighed**, daarligh Tilstand. Hertil en Form **harka**, f. Gr. „**Hau va komen i eit harka Føre**“, o: i en daarligh Stilling. Nhl.
Sark, m. Kallen, rullende Lyd i Halsen. Smaal. Nogle St. **Sarg** el. **Herg** (?).
harka, v. a. og n. (ar), 1) strabe, rage.

Meft i Forbind. **harka i Sop**, o: sammenstrabe. G. N. **harka**. — 2) gaae besværligt (især med en knagende Lyd), om Medstraber; ogsaa: slæbe sig frem, slaae sig igjennem med nogen Møie. Dei **harka** med det same. Saaledes ogsaa: Det **hartaft av**, o: det gaar paa en Maade. B. Stift. — 3) ralle, give en rallende Lyd. Det **harta** i Halsen (naar Mandetrættet besværes ved Ureenhed i Luftrøret). Smaal. og flere. **Andre St. hurgla**, **hurfla**, **rufla**. Jf. **ræfja** (som svarer til D. **harfe**, Sv. **harfla**).
Sarka, f. = **Riva**. Østerd. (Evensf).
harkall, adj. 1) haard, knudret, besværlig; om en Veir, ogf. om Føret. 2) strøbelig, svag, stranten. **Nordre Berg**. **Dgsaa** i Formen **harken** (**harkjen**) og **harkutt** (**harkett'e**).
harkalt, adv. besværligt, med Møie, daarligh. Det gieng **harkalt**. 3 Sogn **harket** (**harkje**), „**da gjæft so harkje**“. Ellers: **harkalege** og **harkasamt**.
Sarke, m. Strab, Strammel, forslidte Medstraber eller lignende Ting, som ere henfaste paa et Sted. **Nordre Berg**. (**Sarkje**).
Jel, harki. Hertil: **Sarkebus**, el. **Sarkeløst**, n. Pulterkammer, Rum hvor man henfaster saadanne Ting som sjelden bruges.
harkaleg (el. **harkaleg**), adj. strøbelig.
harken (kj), adj. f. **harkall**.
harleg, f. **hardleg**.
Sarm, m. 1) Sorg, Bedrøvelse. **Trondhjem**. G. N. **harmr**. **Dgsaa** en sørgelig Hændelse eller Omstændighed. Det var daa ein **Sarm**, at det stude ganga so. — 2) **Harne**, **Brede** (om en billig eller vel grundet Forsørgelse, omtrent som Indignation). **Mere alm**. Sv. **harm**.
harm, adj. 1) sørgmodig, bedrøvet. **Trondh**. — 2) angerfuld, ærgerlig over en Forsørgelse. Eg er so **harm** utav det: jeg anger meget derpaa, ærgrer mig derover. B. Stift. — 3) vred (med god Grund), fortørnet, indigneret. **Mere alm**.
harma, v. a. (ar), 1) krænke, bedrøve. 2) ærgre, fortørne, paaføre **Harne**. — Om et andet „**harma**“ f. herma.
harmast, v. n. 1) ærgres, angre eller forsørg noget. (Jf. G. N. **harma**, beklage). 2) **harmes**, blive vred. Sværvanlig med „**paa**“. Eg heve ofta **harmast** paa det.
harmeleg, adj. 1) bedrøvelig, sørgelig. **Trondh**. 2) ærgerlig, som man maa **harmes** over.
harmfull, adj. **harmfull**, oprørt.
Sarming, f. **Krænkelse**, **Ærgrelse**. Ofte i Formen **Sarmelse**, n.
harmlaus, adj. rolig i Sindet, fri for **Harne**.
harmfsam, adj. omsøende, som lettellig **harmes**. Lidet brugt.
harna, f. **hardna**. **Sarp**, f. **Samp**.
Sarpa, f. 1) **Harpe** (til **Spil**). **Dgsaa** i en anden Form: **Sorpa** (o'), **Søndre**

- Berg. og fl. G. N. harpa. — 2) et Slags stort Gold (egentl. med en Bund af Traade eller Spiler ligesom Harpestrænge). Smaal. Rom. (Sv. harpa).
- harpa, v. a. (ar), sælde i en „Harpe“. Dg-faa: pludre, snaffe meget.
- Harpeis, f. Harpir. (Nt. harpeus, Holl. harpuis). Jf. Kvaaba.
- Harpefjel (= fjæl), f. et Slags store Muslinger (f. Dyrestjel). Ndm. (?). Budstikken 6 (1825), 789. Topogr. Samlinger 4, 270, og ellers nævnt i flere Skrifter. G. N. hörpuskel.
- Harpeflaatt, m. Musfiskhulle, spillet paa en Harpe.
- Harpespel (e'), n. Harpespil.
- Harpestoff, m. Træværk i en Harpe.
- Harpun, m. f. Stutul.
- Harr, m. en vis Ferskvandsfisk, Thymallus vulgaris. Hebermarken, Østerdalen. 3 Gbr.
- Horr (som synes at tyde paa et gammelt hör, harrar?). Sv. harr.
- Harre, m. Uvillie, Had. Hall.
- harren, adj. haard, strid, færp. Hard. 3 Neutr. „harre“ omtr. som hardbeitt. Jf. herren.
- Harret, n. Garn at fiske Harr med.
- harskleg, f. hardsleg.
- harr, f. hardt. Harve, f. Havre.
- Harver, f. Harvbeeder.
- Hasall, Arelbartræ; f. Hasall.
- Hasse, m. Knæ paa Dyrenes Bagbeen; ogf. Senerne imellem Knæet og Fodleddet, Hæl-sener. Nbg. Tel. ogfaa i Smaal. (Hasa). Sv. has (Knæled), T. Hæffe, Nht. kahse. I den største Deel af Landet ubekjendt. Jf. Hæfel.
- Hasleband, n. Stiighed i Knæerne; en Hæstefygdom. Smaal.
- hasgod, adj. passende, ret bekvem. Indh. (Snaasen). Naaftee for hasgod.
- hasst, graadig; f. hest.
- Hasl, m. Hasjel; Hasfeltræ (Corylus). Med sædvanlig Afvig. i Udtalen: Hasl. Søndre Berg., Hasl (Haltj), Sj. Sdm. og fl., ogfaa Hasl, Drk. G. N. hasl, Sv. hasfel. Hertil: Hasleband, n. Tønde-baand af Hasfel. Haslefeitt, n. i Sæg, om Brygl af en Hasselføp. Hasleholt, n. Lund af Hasfeltræer. Haslekumar (u'), m. Hasler (Hansblomster) paa Hasfel. (Jf. Matevisse). Haslerenning, m. f. Renning. Haslerunn, m. Hasfelbusk. Hasleskog, m. Hasselfov. Jf. (Matefog).
- Haslung, m. (Fist), f. Haslung.
- has (for hans), f. han.
- Hasse, m. en streng og hastmodig Person. Tel. (Landst. 782).
- Hasstein, f. Hardstein.
- Hasst, f. Hasst, Skyndsomhed. Afvig. Høst (o'), Hard.
- haste, v. n. (ar), haste, skynde sig; ogfaa have Hasst, kræve Skyndsomhed.
- hastelege, adv. hastigt, pludselig.
- hastig, adj. 1) hastig, pludselig; f. (Er. ein hastig Ende. 2) skyndsom, ivrig for at blive færdig eller komme affæd. 3) tilfindet, opbrusende.
- hastmodig, adj. tilførdig; tilfindet.
- Hasstraad, f. Beslutning som man fatter i en Hast.
- Hastverk, n. Noget som er gjort, el. kan gøres, i en Hast.
- Has, n. Had, vedvarende Fiendskab.
- hata, v. a. (ar), hade, have Had til. Tilbeels afvig. hatra, Sogn. (Jf. G. N. hatr, n. Had). — hatast, v. n. hade hinanden.
- Hata, m. (Hede), f. Hite.
- hatall, adj. hadefuld (= hatsam). Afvig. hotaal (o'), haataal, Tel.
- hatande, adj. som man maa hade.
- Hatar, m. Hader, Fiende.
- hateleg, adj. hadværdig (= hatande).
- Hater (hatr), n. 1) Krillen, Stikken; for Er. Mygfl. Drk. (?). S. hatra. — 2) stikkende Insekter; især Myg og Fluer. Nordl. (meget brugl.). Ellers i Formen „Mater“, Indh.; jf. Mat, Ormaat.
- Haterfjeld, n. et Fæppe, hvormed man søger at værge sig mod Myg om Natten. „Haterfjell“, Nordl.
- hatfri, adj. fri for Had; upartisk.
- hatfull, adj. hadst, hadeful.
- hatig, adj. fiendsk, som har Had eller Modbydelighed for noget. Han var so hatig paa det. Dg. forhatig. B. Stift.
- Hasl, f. Hasl.
- hatra, v. n. (ar), 1) Hæge, krille, stikke i Huden. Drk. Nordl. (jf. Hater). — 2) v. a. hade, f. hata.
- Harring, f. Hæge, Krillen (= Maur).
- hatsam, adj. hadst, tilbøielig til at hade. G. N. hatsamr.
- Hatt, m. 1) Hat, Hovedbedækning. G. N. hattr, og hött. Eng. hat. (Et andet Ord er T. Hut, Holl. hoed). — 2) Dække over et Rør, el. dekl. — 3) en liden Stak af Korn paa Ageren (omtr. som Rauf). Toten. — Hertil: Hattband, n. a) Hattband; b) det øverste Røg i en „Kornhatt“. (Toten). Hattbeit, f. Hattefygge. (Sdm.). Hattkaat, m. en lav eller liden Hat. Sdm. Hattfoll, m. Hattepulv. Hattmakar, m. Hattemager. Hattestabbe, m. Hattelof. Hattcov (oo), n. Hattestilt. hatta, v. a. (ar), sætte Korn i Stak eller „Hatt“. Toten.
- Hattblom, f. Blaahatt.
- Hattfot (o'), n. Lummel, Forvirring, stor Skynding og Travlehed. Trondh. Nordl.
- hau! interj. omtr. som „aa“ el. „haa“, for Er. hau, nei! o: nei, langtfra iffe. Indr. og flere.
- Hau, m. f. Haug og Hug.
- Hauband, f. Hovuband.

Haud (Hau, n.), f. Hovud.
Haug, m. 1) en Høi, en Forhøining paa Jorden; især rundagtig eller med afrundet Top. Ufviig. Høg (o'), Sogn, Lof. Hau, Sdm. og fl. G. N. haugr; Sv. hög. — 2) en Høi, en Dynge. (Sandhaug, Klisehaug ic.). Dfl. Andre St. kun om en Dynge af opfattet Jord; jf. Kjempehaug. So gammal som alle Haugar, o: meget gammel. (B. Stift, Tel.). Hertil mange Stedsnavne: Haug, Haugen, Hauge (Dativ, ud-talt Haugle); Haugarne (forkortet Haugann, Hauan).
hauga, v. a. (ar), opdyngge, ophobe, f. Gr. Jord. haugast upp: ophobe sig.
Haugbonde, m. En som boer paa et Sted som hedder Haug (Haugen); ellers det samme som Haugtufs.
Haugfolk (el. Haugafolk), n. Underjordiske; Vætter i Høiene; f. Haugtufs.
hauglagd, adj. nedlagt i en Høi; om Personer i Oldtiden (Haugalderen).
Haugstallar, f. Høgstall.
Haugtufs, m. underjordisk Mand, Vætte som boer i en Høi. (I Folkesagn). Ogsaa kaldet: **Haugboffe** (Haugboffe), **Haugbonde**, **Haugboie**, **Hauggubbe**.
haugutt, adj. ujævn, fuld af Høie eller Forhøininger; om Marker.
Hauk, n. Hujen, f. hauka.
Hauk, m. Høg (Fugl). G. N. haukr. Der Hauk hver Sane (Ordsprog): hvor stor En tykkes at være, kan han dog træffe en Dvermand.
hauka, v. n. (ar), hujee, raabe. Sdm. Ndm. Df. Ellers: hua, faua, fauta.
haul, f. haal.
hauluka (?), v. a. tiltale skaansomt, med venlige Ord; opmuntre, loffe. Sdm. (Nord-dalen). Dunkel Form.
Haua, f. Habna. **Hauora**, f. Hovudorar.
haurd, adj. 1) hørt (= høyrd). 2) agtet, anset, hvis Mening man gjerne hører. Nordenfjelds (haur'e, hair). S. høyra.
Haus, m. 1) Hjernefal, den øverste Deel af Hovedet. Mest brugt. i de sydlige Egne. Ufviig. **Hause**, Sdm. og **Huse**, i Nordl. (om Fiskenes Pandbeeen). G. N. hauss. Bruges ogsaa (ligesom Skalle, Skolt, Skjelta) om Forstaud el. Aandseener. Der er Haus paa den Guten: den Karl har et godt Hoved. — 2) Hoved, Hovedstykke paa visse Redskaber; f. Gr. et Plbehoved. — 3) Nav, Hjulnav. Sæt.
Hause, m. 1) Hoved (f. Haus); ogsaa: Person med Hensyn til Evner og Kræfter. En god Hause: et godt Hoved; ogsaa om En som ikke let bliver svimmel eller forvirret. Hall. — 2) en liden Bjergknold. Nogle St. Haus. — 3) en Skyhob, thy og mørk Sky. Trondh. Sdm.
Hausstaal, f. Hovudstaal.
Haustr, m. (og n.), Høst, Dvergangen fra

Sommer til Vinter. G. N. haust, n. (ogf. haustr, m.). I Haustr: i den forløbne Høst. I Hjør Haustr: i Hjør om Høsten. I fyrrer Haustr: næstforrige Aars Høst. I Haustr som Hjem: i tilstundende Høst. Til Haustrs (Haustrs): til Høsten. (I B. Stift ogsaa i Formen: til Haustranne).
hausta, v. n. (ar), blive Høst, lide maa Høsten. Det tet til aa hausta. Ogsaa: faae et høstligt Udseende; om Mart og Skov. Søndre Berg. Sjeldnere i Betydn. høste, indhøste (Korn m. m.).
Haustrbeite, n. Græsengang, som kan benyttes om Høsten.
Haustrbil (i'), n. Høstens Tid, eller en vis Deel af Høsten.
Haustrbolk, m. = Haustrbil, Haustrfida.
haustbær, adj. om en Ko, som falder (bærer) om Høsten. **Haustrbæra**, f. en saadan Ko. (Søndre Berg.)
Haustrfiske (fi), n. Fiskerie om Høsten.
Haustrflaum, m. Vandflod, som indtræffer om Høsten.
hausthoggen, adj. hugget om Høsten.
Haustrhold, f. Kreaturerens Huld eller Fyl-dighed om Høsten.
haustleg, adj. høstlig, om Veiret og om Markernes Udseende.
Haustrlit (i'), m. Høstfarve, Jordens Udseende om Høsten.
Haustrmaane, m. Høstmaaned (fra den ene Nymaane til den anden).
haustnoem, adj. om Jorder, som faae tidlig Høst. Libet brugt.
Haustronn, f. Høstarbeide, Indhøstning af Korn og Frugt.
Haustrpart, m. Høst (= Haustrfida).
haustplogja, v. a. (er, de), pløie om Høsten. **haustplogd**, høstpløiet.
Haustrfida, f. Høstparten, Aarets sidste Halvdeel. Dfl. Ellers kaldet: Haustrbolk, Haustrpart, Haustrtal.
Haustræter, f. Fjeldmark, som benyttes til Græsengang seneft om Høsten.
Haustrtal, n. Høsttid. Paa Haustrtalet: ud paa Høsten. Trondh. Nordl. Jf. Tal.
hauststridd, adj. omtr. som haustbær.
Haustrveder (-veet), n. Høstveir, Veir som pleier at være om Høsten.
haustvelta, v. a. omvælte Agerjord ved Pløining eller Spadning om Høsten.
Haustrvinna, f. = Haustronn.
haustutt, adj. 1) ujævn, fuld af Forhøininger eller Bjergknolde. 2) ujævnt flyet, med enkelte tætte Skyhobe; f. Hause.
hautulla, f. hovudtullad.
Hav, n. 1, Hævning (af Roden „hav“ i hevja). Særskilt: 1) Opdrækning, Opdragning af Fiskeredskaber. Sjl. „Dei drog Selen mæ kvart Hav“, o: hver Gang Søret blev lettet fra Bunden. (Andre St. „med kvart Kast“). Jf. Upphav. — 2) Forhøstning, Halsen eller den opadstøiede

Deel paa Slademeder og Skter. Sæt. Tel. (3f. Brett). — 3) Hanf, Haandfang (at have eller løfte med); saaledes om Hanfen paa Votter (= Hevel), Sogn, Hall. Bald. Drk. Helg. Ligesaa om Hanfen paa en Gryde (= Hødda), Gbr., og paa en Ristfe (= Byrdel), Ndm. Dgsaa om Løffen paa en Klave (= Horvelde), Gbr. (3f. Hev, Hevel). — Endelig findes ogs. „Hav“ i Betydn. Gjerde (ved Mandal); men dette er maaskee en Afvigelse af Hag.

Hav, n. 2, Hav, Ocean. G. N. haf. Halda til Havs: stævne ud paa Havet. Det er klaart i Havet: det er klart paa Havsiden, over Havet. — Egentlig hører vel ogsaa dette Ord til Begrebet hevja (opløste), saa at det enten hentyder til Havbølgernes Hvide eller til Havets tilshneladende Stigning i Horizonten, naar man ser det fra en vis Hvide.

Hav, n. 3, Besiddelse (af hava). Der itjje notot Hav i det. o: det har ikke noget Værd, er ikke noget til at have. Tel. Edm. og fl. 3f. Havang.

Hav (m.), i nogle Stedsnavne med Formen Havs (Hafsfjord, Hafølo, Hafslund, Havsaa, Havsstad), er maaskee en Forkortning af Haver (Havr), G. N. hafr, som egentlig betyder Bux (caper), men ellers ogsaa har været et Mandsnavn.

hava, v. a. (heve, hadde, havt), at have. Inf. ogsaa: ha (mest alm.), haavaa, haa, Gbr. — 3rd. Præs. heve (e'), sædvanlig uden „r“, Tel. Rbg. 3rd. Hard. Edm.; forfortet: he (e'), Edm. Ndm. hi, Trondh. (Andre St. har). Pl. hava. Konj. Præs. have (især i et Duffe). Imperativ: hav, Pl. have! Imprf. hadde (mest alm.), hade, Edm.; ellers: hae, ha' (havde høres ikke). Konj. hedde, hødde, Hard. hœ, Tel. Supinum havt (hatt); Particiv havd. G. N. hafa; hefi(r), hafli, haft. (Konj. præs. hafi, imperf. hefdi). — Betydning: 1) have hos sig, holde, bære. Hava i Handi, paa Armen, paa Ryggen. Hava med seg, paa seg. Saaledes ogsaa om at have i Huset, i Tjeneste ic. Hava Folt, Gjefter, Gramande. — 2) have, ele, besidde. Hava Hus, Gard, Bustap, Pengar o. s. v. Dgsaa: faae, bekomme. Hava Taff, Vera, Etam. Hava god Lon. Hava Vita syre Umaken. — 3) fornemme, vederfares noget (gødt el. ondt). Hava godt: befindende sig vel, leve uden Savn. Hava vondt: lide ondt, føle Smerte. Hava Vert, Svibe, Stjeld, Sorg, Harm, Hugnad, Gaman o. s. v. — 4) forefinde, træffe. Hava godt Beder. Hava Fere, Byr, Motvind. S. Motgang, Mada, Stræv. Hava mange mot seg, osv. — 5) bruge, anvende. Hava Mjolt til Svul. Hava Sud til Vgn. Detta vilja me hava til Foder. Dgsaa: beholde, bevare. Lat ogs hava det til Selgi. — 6) føre, bringe, flytte, sætte i en vis Stilling. (Alm. og meget brugt.

Dgsaa G. N. og Sv.). Hava heim: bringe hjem. Hav inn Hesten: luk Hesten ind! Hav Batn i Glaset: hæld Vand i Glaset. (3f. lata). Han tok Trøya og hadde paa seg (o: traf den paa). Hava seg ut: forsøje sig ud. — 7) finde forelagt til Behandling, til Udfoerselse; have at udrette. Hava notot til aa gjera. Me hava mjlet til aa grava endaa. Eg hadde mjlet meir til aa segja. — 8) være færdig med en Gjerning; have udrettet. I dette Tilfælde Gjalpeverbum, sammenstillet med Supinum af et andet Verbum; f. Ex. hava gjort, hava bygt, hava gravet; ligesaa: hava voret, faret, tomet, o. s. v. — Reflerivt. Hava seg: a) upersonligt: forholde sig, være bestaffen. Eg veit itjje for det heve seg. b) personligt: begive sig, forsøje sig. Hava seg fram: søge at komme frem; ogsaa: fremtræde dristigt, være om sig (= halda seg fram). Hava seg heim: begive sig hjem. Hava seg upp: staae op, komme paa Fødderne. Hava seg unban: forsøje sig bort, gaae tilside. — Med Partikler. Hava atter: have tilbage, tilovers. Han skal hava det atter: han skal faae det gjengjaldt. Hava aat: a) have at udsætte paa. Kvat er det du heve aat honom? b) tugte, straffe. Dei skalde havt aat Bornom sine notot (o: de skalde tugte sine Børn lidt). Nhl. Edm. og fl. (Hertil: aathavd). Hava fram: faae frem, sætte igjennem. Hava fraa seg: fikle sig ved. Hava syre seg: have fore, bestille; ogsaa: omtale, behandle i Talen. Hava i, el. uti (ha' ti): have fat paa, opsoege. Hava med: have at bestille med, befatte sig med. Hava paa seg: a) bære, have hos sig; ogs. tage paa, isere sig; b) betyde, ville sige. Han veit kvat det heve paa seg. Hava upp: bringe op; ogsaa: aabne (en Dør); opløse (en Knude). Hava uppatter: optage paany, oprippe, gjentage. Der itjje verdt aa hava det uppatter, o: at oprippe Sagen, tale mere derom.

Havald, n. Bøvershille, et af de Baand, hvormed Bøvgarnets Traae verelviis hæves op og trykkes ned, for at Ifflættan kan indstydes. B. Stift, med fleertal Hovold (o'), ogsaa i Nordl. Andre Steder fun brugt i fleertal; saaledes Hovold, Walders; Haavel, Smaal. (Isl. hafald, pl. höfald). Om et andet Havald, s. Hovold, f.

havalda, v. a. (ar), forberede en Bæv til Bævning ved at stifte Renbegarnets Traae ind i Bøvershillerne. Nogle Steder hovolda (o').

Havanda, f. Havbølge. Nordl.

havande, adj. værd at have. Det var fulla havande: man kunde nok ønske at have del. Det var itjje havande i Huset: man burde ikke have det i sit Huus.

havandslaus, adj. 1) ørkesløs, som har intet at bestille. Edm. og fl. — 2) tomhændet, som ikke har faaet noget. Han tom atter havandslaus. Tel.

Havandsløysa, f. Drifsløshed. Sdm.
Havang, m. Værd, Nytte; Fordeel ved at have en Ting. Drf. „D'æ inte naaen Havang i dæ“. Andre St. Hav, n.
Havar, m. Hænderhaver, Besidder.
Havbakte, m. Skybanke over Havet.
Havbaara, f. Havbølge; store Bølger.
Havbaat, m. Baad at bruge paa Havet.
Havbroc (o'), n. Lyden af Havbølgernes Brydning mod Kysten (i Kraastand). Dgsaa kaldet **Havbrest**, m. Trondh. Jf. Brimtot.
Havbrun, f. en lang Banke i Havbunden langs Kysten. Dste opfattet som „Havbru“ (Havbru'na). Nordl. Paa Sdm. kaldet **Storegg** (Storeggja).
havd, part. af hava: havt, brugt, benyttet; ogsaa: ført, flyttet, bragt; f. Gr. innhavd, heimhavd. (Udtalt kort: havvd).
havd, part. af hevja: forføjet, ophøjet. Tel. Jf. opphavd. Afslit fra det forrige ved længere Vokal.
Havdemba, f. et tyndt Skydæppe over Havet. Sdm. Nordl.
Have, m. Hant, Haandfang, f. Gr. paa en Skaal; ogsaa om Grebet i en Dørlinkke. Smaal. Rom. i Formen „Hava“. Jf. Hev, Hevel.
havejær, adj. begjærlig, havefshg.
Havella, f. en vis Søfugl, efter Nilsson: Fuligula glacialis (hos ældre Forf. Anas hymenalis). Nordl. Trondh. Dgsaa skrevet **Haval** (Sommerfelt, om Saltbalen) og **Havold** (Strøm's Søndmør 233). Navnet skal ellers være dannet efter Fuglens Røst eller Skrig.
Havelta, f. omløbende Veir fra Sydvest til Nordvest. (Jesens Norge, 312).
Hav-erkin, n. et Slags store Sølhunde, som kun træffes i Havet. Sdm. og fl.
Havferd, f. Havreise, Havtour.
Havfiske (fj), n. Fiskerie paa Havet.
Havfole (o'), m. en vis Søfugl, maaftæe det samme som Havhest. Sdm.
Havfru, f. Hav-Nymfhe. (Sjelden).
Havfugl, m. Fugl som holder sig paa Havet.
Havgap, n. Abning imod Havet.
Havgula (u'), el. **Havgul**, f. Vind fra Havet; især om den jævne Vind som blæser ind ad Fjordene om Eftermiddagen i varmt Veir. Brugl. vest og nord i Landet. (Paa Sdm. Utrøna).
Havgyrja (gj), f. langvarig Vind fra Havet (med indtrækkende Laage og Fugtig-hed). Sff. og fl.
Havhest, m. Stormfugl, Procellaria glacialis. Sdm. Nordl.
Havkall, n. Præstekald (Parochie) paa Kysten el. paa Derne ved Havet.
Havkant, m. Kyst, Havside.
Havkatt, m. i Nordland det samme som Haaghylling (= Sjøkatt, Jøsgalt); — i de sydligste Egne det samme som Steinbit.
Havkjold, f. kold og fugtig Luft, som træk-

ker ind fra Havet. Nogle St. **Havkyld**, m.
havklaar, adj. klar over Havet; om Luften.
Havland, n. Landskab ved Havet.
Havleid, f. Søvei udenfjærs.
Havmann, m. 1) Kystboer, En som boer nær ved Havet. — 2) Havmand (fabelagtigt Væsen, ligesom Havfru). Jf. Marmæle.
Havmaase, m. et Slags stor Maage.
Havorre, m. et Slags And, Fuligula spectabilis. Nævnt af flere Forfattere (Strøm, Leem, Sommerfelt).
Havre, m. Havre (Kornart). Har flere afvigende Former: **Hævre**, f. Sdm. **Hægre**, f. Helg. **Hagre**, m. Indr. **Hævre**, Wald. (Sldre), **Herve**, Sff. G. N. hakri (?). Sv. hafre (i nogle Dial. hagre). Formen „Hævre“ kunde maaftæe være et afledet Ord: **Hævera**, f. Havresød (?). Jf. hevert. — Hertil: **Havreaaker**, =halm, =korn, =mjøl, =sæde og flere.
Havregras, n. Hestegras, Holcus avenaceus. Nogle St. **Hesthavre**.
Havrerisla, f. Havretop; Frøstoppen eller Kornklasen paa et Havresira. Smaal. Rom. Tilbeels forkortet: **Havriska**. Dgsaa nordensjæls med afvigende Udtale: **Hævreltke**, Ndm. **Hævreltke**, Sdm. **Hægriltke**, Indr.
Havror, m. 1) en Reise ud paa Havet. 2) om en langsom Roen (saaledes som man roer paa Havet).
Havsanga, n. Sund eller Abning, hvor man fær ud paa Havet. Nordl.
Havsbotn, m. Havets Bund.
Havsida, f. Kyst, Side som vender mod Havet.
Havsjo (=sjø), m. Havø; det Slags Søgang, som kun finder Sted i Havet.
Havskaar, m. Havmaage (Fugl). Jarlsberg. Ved Mandal **Havskaa**, f.
Havskjer, n. Skjer eller Holmer længst ude ved Havet.
Havskodda (o'), f. Laage fra Havet.
Havskolp, m. et Navn paa Indbyggerne ved Havet i Nordland.
Havstrand, f. Strand ved Havet.
Havstrøm, m. Strøm i Havet.
Havsula, f. en vis Søfugl, Sula Bassana. Jsl. hafsula.
Havsvelg, m. Hvirvelstrøm i Havet, Malstrøm. (Tilbeels fabelagtigt om et Svælg, hvor Havet skalde løbe ned i Ebbetiden).
havsynr, adj. om et Sted inde i Landet, hvorfra man kan see til Havet. Der er havsynr upaa Hjellet. Tel.
Havtafka, f. en vis Fisk (maaftæe Rofke). Nordl.
Havtro, f. Blæst og fugtig Veir fra Havet. Sogn, Sff. Havætt.
Havveder (=veer), n. Veir til at færdes paa Havet.
Havætt, f. 1) Havside, Havkant. 2) Veir fra Haviden; Vestenvind. B. Stift. Nogle Steder **Havægt**. S. Utt.

havør, adj. yderst havefyg, griddf, umætte-
lig. Tel. (Winje). Jf. ør.

Zavoy, f. en De i Havet.

haa! interj. med dunkel Betydning. Ofte
fordoblet „haa haa“, som Udtryk af Over-
raskelse, naar man mærker noget uventet.
Haa haa! hænd det so til? (Dgsaa svenskf.).

haa (= haat), for „hvat“, f. kvat.

Zaa, n. en Lufstning, et lidet Vindpust; især
paa Søen. Helg., f. haa'a, v.

Zaa, f. Eftergræs, nyt Græs som vorer op
efter Høstetten. (Vel egentlig Græs, i
Almindl. f. haa'a). Ufvig. So, Tel. Busfr.

Edm. og fl. Zov, m. i Smaal. G. N.
há. Ellers: Tøda, Ablade, Nyløbe.

Zaa, m. 1. Hal, Fisk af Haislægten; især
om den almindelige mindre Haisfisk, som
pleier at følge med Torfkestimene, *Acan-
thias vulgaris*. G. N. há'r. (Jøl. hárt).
Jf. Holl. haai, T. Hai.

Zaa, m. 2. Marebold (?). Forbunklet i Dy-
raabet: „Tak i Haa“, eller „Set i Haa“,
som bruges naar man trækker Vaade paa
Land. Nordl. G. N. há'r, Mareblof, omtr.
som Reip. Jf. Haafete.

haa, adj. i nogle Stedsnavne, som: Haa-
land, Haavoll, Haanes, Haavy, Haabøle, —
er en ældre Form for høg (= haug), o: hoi.

haa, v. n. (r, dde), sandse, mærke, have fuld
Bevidsthed om noget. Han tortje haar elder
høvrer: han sandser ingen Ting. Edm. Han
tortje haar elder høgger: han har hverken
Sands eller Eftertanke. Nordl. Haa seg:
sandse sig, komme til Sands igjen efter
en Forvirring. Haa etter: huske, mindes,
komme ihu. Eg haadde ittje etter det. Det vardt
ittje etterhaatt: det blev glemt, forsomt. Ne-
get brngl. i Nordl. Irondh. og Nordre
Berg. (Kængere syb hedder det: haatta.
Jf. Haatt). Ikke forefundet i G. N.

haa (for haavaa), v. f. hava.

haaa (háa), v. n. (ar), luste, puste, blæse
lidt; især paa Søen. Helg. (Heraf Haa, n.).

Dgsaa: svæve, vimse, løbe omkring.
haaa (háa), v. a. (ar), bætte med Græs
(Haa). Tel. i den afvigende Form „hoa“
(ligeform Ho, f.). Jorden siges at „hoe
seg“, naar den grønes af Græs om Vaar-
en eller efter en lang Tørre.

Zaaball, m. Nidsommer; Tiden imellem
Bløtningen og Høstetten. Findes i for-
ffellig Form: Zaaball og Zobbball,
Mandal, Kbg. Tel. Zaabadd, Sæt.
Zaugball, tildeels i Tel., Zauball, Hall,
Zaavoll, Habeland, Hebem. Øbr. Nierd.,
Zobboll og Zobbolla, f. Dpdal, Drf.
Indh., og desuden Zaaovonn, f. Øbr.
(Baage). Dgsaa i Sverige: hobal, hovil,
hovul, m. fl., afvigende fra G. Sv. hafall,
f. o: Høst (f. Næg 260). Ordets Oprin-
delse og rigtigste Form er uvis.

Zaaberte, n. Græsning i Høstgræsset paa
Eugene; Væred.

Zaabrand, m. en af de større Hai-Arter,
Blahai, *Lamna cornubica*. Jf. Haamer.
Efter Nilsson betegner dog Zaabrand ved
Bergen en anden Art, nemlig Haafall el.
Hannen af Haaferring-Arten.

Zaad, n. Spot, Haan, Bestjæmmelse. Tel.
(Haa). G. N. hád. Heraf hæda.

haadfare, adj. haanet, haanlig behandlet;
ogjaa: skamfuld, bestjættet. Tel. (haafaren).

Zaading, f. Spot, Forhaanelse. G. N.
háduung. Zaadingslaatt, m. Haanlatter.
Nyffylke. (Haadingslaatt). Zaadingsord,
f. Haadord.

haadleg, adj. skammelig, bespottelig. Tel.
(haaeleg). G. N. hádulegr. Ufvig. haadleg
og haaleg: stem, fortrædelig. Nyf. J Ehl.

haalig.

Zaadord, n. Spotteglofer, bitre Ord. Df-
tere Zaadingsord (Haadingsor). Tel.

haadsam, adj. spottende, spottelysten.

Zaa-egg, n. Halens Hg eller Kogn.

Zaa-eng, f. Eng med Eftergræs.

Zaastlekk, m. en Høb af „Haa“ eller Efter-
græs, som er udfjæret til Tørring.

haasull, adj. fuld og stiv af Græsning i
„Haaen“ (f. Haa). Nogle St. hofull.

haag, adj. hoi; f. høg.

Zaagard, m. f. Hagegard.

Zaagjæla, f. en mindre Hai-Art, *Scyllum
annulatum* (efter Nilsson). Nordre Berg.

haagløymfken (ff), adj. glemsom, svag af
Hufommelse. Edm. (til haa, v.).

haa-grodd, adj. begroet med Eftergræs.

Zaagylling, m. en Fisk som ligner Halerne,
men har glat Skind og en lang traadfor-
mig Hale, *Chimera monstrosa* L. Sogn,
Nyf. Ellers kaldet Havfatt (Nordl.), Sjø-
fatt (Irondh.), Sjøgalt (Edm.), Gulhaa
(Nhl.). Efter Gunnerus ogsaa: Blankhaa,
Gulhaa, Blanfauga, Sjørotta, Haafong.
(Irondh. Selskabs Skrifter 2, 271 r. med
Tegning). — Zaagyllingselyse, n. Tran
af Læverne af denne Fisk.

Zaakall, f. Haaferring.

Zaake, m. en lang og mager Karl. Edm.
(Haafje). Jf. Hefel.

haafeleg (haafleg), adj. mager, spinkel. Tel.
Ellers i Formen haafen (haafjen), Edm.
Romsb.

Zaaferring, f. Haafall, et Slags stor Hai,
Scymnus borealis (hos ældre Forf. *Squalus
Carcharias*). Dgsaa kaldet „Haaferring“
(opfattet som Haafs-Rjerring); sjelden Haa-
fall, m. G. N. háskerding, m. dog ogsaa
hákerling, f. og hákarl. (Jøl. hákarl, há-
kall). Jf. Haabrand.

haal, adj. glat, slibrig; om Jis og andre
Ting, som ere noget haarde. (J andre
Ulfælde: sleip). Maafter alm. Nogle St.
hau, Ringerige, Habeland. G. N. hált;
Sv. hal. — Stundom figurlig: slu, listig.

haalaus, adj. uagtfuld, tanfæls; ogsaa:
glemsom. Edm. Nordl. (S. haa, v.).

haalig, adj. stem, fortrædelig; f. haadleg.
Haalis, m. glat Zis. Waaga seg ut paa Haal-
 ijen: indlade sig paa en vanskelig Sag.
Haalka, f. 1) Glatbed, især paa Beiene.
 (Zsl. hálka). 2) et glat eller slibrigt Sted,
 en Zis. (Sv. halka). Næsten alm. Nogle
 St. udtalt: Holka, Holke. Hertil Haalkes-
 føre, n. Zisføre; Grund som er belagt
 med Zis.
haalkast, v. n. blive glat (= haalna).
Haalke (ff), m. Zis, glat Sted paa en Bei.
 Nhl. Tel. og fl.
haalkutt, adj. glat, fuld af Zis.
haalna, v. n. (ar), blive glat eller iset.
Haalka, f. Glatbed. Nordre Berg.
Haaløysa, f. Tankeløshed; Forsømmelighed,
 Glemselighed. Edm. Zf. haalaus.
Haam, f. Halm. — haama, f. homa.
Haamann, Fuldmægtig, osv. see Hoymann.
Haamaar, og **Haamaarklo**, f. Hamar.
Haambot, f. Hombot.
Saa merr, f. et Slags Haisfisk, efter Nils-
 son Hunnen af Haabrund (Lamna). B.
 Stift, Nordl.
Haamp, f. Hømp.
Haan, n. en Tøse, en Sthmper. haana,
 v. n. staae raables af Forvirring zc. Trondh.
Haana, f. Hadna. **Haand**, f. Hand.
haandags, f. kvardags.
haanga, f. hanga. **Haank**, f. Honk.
haanom (haano, haanaa), f. han.
[Haap, n. Haab. **haapast**, v. haabe. Nye
 Ord, f. Bon, vona.
haapa (vige), f. hoya.
haar (hær), f. kvar.
Haar, n. 1) Haar, enkelt Treyle af Haar,
 Uld el. Skjæg. Zf. Tagl og Bust. — 2)
 Haarbedækning paa Dyr og paa Menne-
 skets Hoved. G. N. hår. Her mærkes Tale-
 maadene: Intje eit Haar, o: ikke et eneste
 Kreatur. Kvart eit Haar: alle Creature, hele
 Høben. Zf. hæra, hær.
haara, v. n. (ar), være ved, komme nær til.
 „De tole 'ffe, at ein haara aat di“, o:
 det taaler ikke at berøres saa meget som
 med et Haar. Edm.
Haara, f. Haartøppe; f. hæra.
Haaraang, Hudfarve; f. Høruld.
Haarband, n. 1) Baand af Haar. 2) Baand
 omkring Hovedhaaret.
Haardort, m. Tot eller Biff af Haar.
haardraga, v. a. trække efter Haaret.
Haardøme, n. Haarets Farve og Udseende.
 Tel. og fl.
Haarfelling, f. f. Haarfiske.
haarfin, adj. omt. som haargrann.
Haarfloke (ff), m. sammenviklet Haarlok.
Haargard (=gar), m. Haargrændse, den
 Kreds omkring Hovedet, hvortil Haarvæ-
 ren rækker. B. Stift.
haargrann, adj. tynd som Haar. Hedder
 ogsaa „haarende grann“. — haargrant,
 adv. hyerst nøagtigt.

Haarham, m. Narven eller Haarfiden paa
 en Hud. Hard. Sbl. og fl. Andre Steder
 utydeligt: Haaram, Haarram. Usvigende
Haarreim, f. Tel. Mandal.
Haarhetta, f. en Paryk; oftere om et tykt
 Hovedhaar.
Haarkall, m. 1) som Blantenavn: Lovetand
 med moden Frostop. Trondh. Nordl. (Vel
 egentl. graahaaret Karl, G. N. hærkarl).
 — 2) en anden Plante: Myruld (Eriopho-
 rum). Senjen. (Zf. Fivel). — 3) en utro
 Gyttemand. Sogn, Drf. Bistnok en Usvig.
 af Hor-kall.
Haarkamb, m. Haarkam.
Haarkvost, m. Haarkost. S. Kvost.
Haarløg, n. Haarets Væxt og Bestaffenhed;
 især paa Dyr.
haarlaus, adj. haarløs (= snaud).
Haarlit (i'), m. Haarfarve.
haarlugga, v. a. rykke i Haaret.
Haarløysa, f. Haarløshed, Blottelse.
Haarmak, m. et Iffælde hvorved Haaret
 ligeform tøres op.
Haarreit, f. en Linie, hvor Haaret stiller
 sig til begge Sider. Nys. og fl. 3 Tel.
Haarreit, f. Zf. Reff.
Haarreit, f. Haarham.
Haarreve (e'), m. Haarfældning, f. Haar-
 fiske. B. Stift. (=refse).
Haarrot, f. Haarets Rodder i Huden.
Haarvøying, f. f. Haarfiske.
haarfaar, adj. omflindet, som ikke taaler
 noget Nys i Haaret.
Haarsime, m. et Reb af Haar. Nordl.
Haarfiske, n. Haarfældning og dermed fæl-
 gende ny Haarvæxt (paa Dyr). Ogsaa
 talbet **Haarfelling**, f. **Haarreve** (ffe),
 m. **Haarvøying**, f.
Haarsmun (u'), m. faa meget som et Haars
 Bredde. Sv. hårsån.
Haarstod, f. f. Haarfiske.
Haarstraa, n. et enkelt Haar. Nordl. Trondh.
 (Sv. hårstrå).
Haarstøde, n. Haarets Stilling og Væxt.
 Det var fiint Haarfiske paa den Hesten. Berg.
 Stift. Paa Edm. ogsaa **Haarstyd** (y).
 En anden Form er „Haarsto“, f. Gbr. Drf.
haart, f. kvar, kvaart, kvaart.
Haartraad, m. Baand omkring Haaret.
haarutt, adj. haaret, fuld af vedhængende
 løse Haar. (Zffe = hær).
Haarvase, m. Haarvask, sammenviklet Masse
 af Haar.
Haarvokster, m. 1) Haarvæxt. 2) en Plante,
 Rhodiola, forðum anvendt som Middel imod
 Haarfald. Edm. 3) Rygsener paa Dyr.
 Sogn. (Paa Edm. Gulehaar).
haas, adj. hæs, uflar i Stemmen. G. N.
 háss; Ang. hás. (Derimod Ght. heis).
 Heraf Hæsa, f.
Haasaata, f. en liden Staf af Høstgræs.
Haafete (e'), el. oftere **Haafeter**, m. Skibs-
 karl, Matros; om enhver af Mandskabet

- paa et Fartoi, undtagen Styrmanden. Nordl. (især Lof.). G. N. hæseti. (S. Haa, m. 2). — Efter en Meddelelse skal Haafsete etfjeds ogsaa betegne: Eldemand paa en Tofte, el. i et Waadsrum.
- Haafseting** (e'), f. 1) Fartoiers Dyrsetning paa Land. Helg. 2) Dyrslag af Planter paa Siden af en Waad. Nordl. (?). Jf. Lausrup.
- Haafskap**, n. Haiernes særegne Stikkelse.
- haafskæn**, adj. graadlig, slugen. Nordl. (Lof. Salten). Efter Udtalen haafskjen. (Jf. heff). 3) Sogn forekommer „haafskjen“ i Betydning. glemsom (= haalaus).
- Haafskinn**, n. Halskind (anvendt til at glatte og polere Træ med). Ogsaa talbet **Haafsvod** (o'), n.
- Haafstjering** (?), f. Haafstjerring.
- Haafstærte**, n. Esterflæt.
- Haafspord**, m. Hale af en Haifisk (anvendt ligesom Haafskinn). Udt. Haafspor.
- Haafstyrja** (y'), f. Stør (Fisk), Accipenser Sturio. Jf. Styrja.
- Haafstafka**, f. et Slags liden Haifisk (Svart-haa, Spinax niger).
- Haataa**, m. f. Hite.
- Haatterre**, m. Eftergræssets Lørring.
- haatr**, pron. hvad; j. vaat.
- Haatt**, m. 1) Sandt, Opmærksomhed. Der ikke noton Haatt i homom: han er altfor ligegyldig. Nyf. (f. haa, v.). — 2) Husommelse, Grindring. Søndre Berg. — 3) Sind, Gemt. Namb. Indh. (jf. haattab). Ogsaa med Betydning. Grefrygt, Respekt; ligesom „Matte“ (Otte, Dge). Gulbalden. — 4) Lader, Væsen; et Menneſtes Udvoortes med Hensyn til det Indtryk, som man faar deraf. Trondh. Ein god Haatt: et takkeligt, venligt Væsen. Ein vond Haatt: et frastødende Væsen. — 5) Art, Væſtffenhed, Egenſkab. Ein annan Haatt i Bedret (Beer'e): en anden Tilstand i Luften, andet Slags Veir. Gulbalden og fl. — 6) Maade, Maneer, Stik. „Paa mange Haatta“: paa mange Maader. Hall. Jf. Vanhaatt. G. N. haattr: Maade; Væſtffenhed.
- haatta**, v. a. (ar), 1) sandse, mærke, lægge Mærke til (= haa). Nyf. — 2) mindes, komme ihu. Søndre Berg. Ofte som v. n. med „paa“. „Eg haatta 'fje paa da“: jeg erindrede det ikke. — 3) i Forbind. haatta seg: bære sig ad, opføre sig, forholde sig. Helg. (G. N. hatta: lave, indrette).
- haattrad**, adj. artet, bestaffen; ogsaa: sundet. Trondh. Hertil godhaattad, illhaattad.
- haattrave**, adj. (compar.). bedre, fortrinligere. Vald. Det var ikke haattare Elaget: det var ikke af bedre Slags, just ikke af bedste Sort. Jf. frakkare, likare, møtare, rakkare, yppare.
- haattrig**, adj. opmærksom, estertænksom; og som har god Husommelse (= minnug). Søndre Berg.
- Haatting**, f. Lader, Gebærder, Afsærd. Helg. Ofte „Haattels“, n.
- haatrlaus**, adj. glemsom, forsømmelig. Hedder ogsaa haatta(r)laus. Søndre Berg.
- haattleg**, adj. ordentlig, rigtig, som der er god Ekke paa. Nordl.
- haattrvar**, adj. undseelig, bly, forsigtig i sin Dyrſjel. Vald. Falder nær sammen med haavar (hovar, høgvar).
- Haav**, m. 1) Fiskebue, et Slags Kurv med et langt Skaf, hvormed man optager Fisk af et Bod. Alm. ved Søfanten. Nogle St. afvig. **Gov** (o'). G. N. háfr (rodháfr, N. L. 2, 137). — 2) Ruse, Fiskebedskab, dannet som en Pose af Garn, til at bruge i Elvene. Sdm. og fl. Sv. háf.
- haav**, f. halv.
- Haava**, f. Giendom, Forraad, det som En har. Vald. Her ser du heile Haava mi, o: alt hvad jeg for Diebliffet har. G. N. háfa (hafa?); Sv. háfvar, pl.
- Haavade** (?), f. Hovade.
- haavar**, adj. bly, undseelig, tilbageholden. Gbr. Hall. (Jf. haattrvar). Hedder ogsaa hovar, Toten; hogvar og høgvar, Hall. — Jf. G. N. hogværr: tilførdig.
- Haavold**, f. Havalb, Hovold.
- Haavoll**, m. Midfommer; f. Haaball. Hertil Haavollavidjor, pl. Vidier som skjæres ved Midfommer, da Barken glider af dem under Brødnigen.
- haavra**, v. n. lede, søge ivrigt efter noget. Helg. (Dunkelt).
- haavært**, adv. heftigt, haardt, voldsomt. Nhl. Eg vilde ikke tala han so haavært helber. Udtales „haav'eri“, men synes at høre sammen med Jæl. hværr: stolende, hølvøstet.
- he'** (e'), for heve (o: har), f. hava.
- hedan** (e'), adv. heden, herfra. Brugt i Formen „heda“a, Sdm. Ofte i Forbindelsen „heda a heda“: fra forskjellige Kanter, snart fra et Sted og snart fra et andet. G. N. hedan; Sv. hädan.
- Hedde**, f. Hella. Heddir, f. Hella.
- Heddol**, m. Indbygger af „Heddal“ (i Tel.), nu skrevet Hitterdal, fordom Heitradal. Et Par andre Dalsfreg (et i Vald. og et i Gbr.) nævnes ogsaa „Heddal“, men deres gamle Navn skal være Heddal.
- Hedna** (e'), f. Hovedhaar (= Gott, Lugg); ogsaa: Hovedhud, Skindet af et Dyr's Hoved (= Hovudtenna). Sogn, Voss, Hall. og Vald. (udtalt Heddna), ogsaa i Gbr. (udt. Henna). Sv. Dial. hanna, härna (Rieß 284). „Hava god Hedna“ kan ogsaa betyde: have godt Hoved, gode Anlæg. (Sogn). De Dialekter, som have Formen Hedna, have meget ofte „dn“ for „rn“, og Ordet funde saaledes gjerne opfattes som et gammelt Herna; men imidlertid synes det heller at have en Forbindelse med G. N. hedinn: Stindskape, Fjels (Egilsons Lex. 335). Jf. ogsaa G. N. haddr: Hovedhaar.

hednedragast, v. n. rykke hinanden i Haaret. Hall.

hefta, a. (er, e), 1) hilbe, binde, f. Gr. en Hest, med Baand omkring Fødderne. Nhl. See Hofst. — 2) standse, forsinke, hindre En fra at fortsætte et Arbejde, en Rejse, o. s. v. Meget brugl. især i de nordlige Egne. — 3) hindre, stabe, være til Afbræk. Smaal. og fl. Det hefter ittje: det gjør ingen Hinder. G. N. hefta (hepta). Particity heft: hindret, forsinket, opholdt. Eg vardt heft ei lang Stund med det. — Re-
flertvt: heftast, forsinke sig, tabe Tid.

heftall, f. heftesam.
Zefte, n. 1) Hindring, noget som hemmer eller stopper en Ting i dens Gang. — 2) Forsinkelse, Dphold, Afbrydelse i et Arbejde. Meget brugl.

Zeftefrok, m. En som hindrer og forsinkef Folk i Arbeidet; især om Bern. Dstl.

heftesam, adj. forsinkende, tidsspildende, hinderlig. Ofte i Formen heftasam; ellers heftall og heften.

Zefrestund, f. Stund da man bliver afholdt fra sit Arbejde.

Zefcing, f. Forsinkelse, Afbrydelse.

hegaste (e'), adj. nærmeste; f. følg.

hegat (e'), adv. hid, hertil. Nyl. Hard. Nhl. Udtalt hega (Zf. degat). G. N. hingat, ligat, hegat. Saaledes ogsaa: hegatter (hega att'e): hid igjen. hega-fyre: paa denne Side (= hitanfyre). hega paa, = hitanpaa. Hertil ogsaa: hegare, adj. nærmere; og hegaste: nærmeste (= hitaste). See ellers: hit.

Zegd, f. 1, Sparsomhed, Maadehold. Zf. hegda og haga.

Zegd, f. 2, Flinkhed, Behændighed, Kunstfærdighed. Af hag. Sæt.

Zegd, f. 3, en Bøile; f. Hogold.

hegda, v. n. (ar), 1) spare, være sparsom eller maadeholden i at benytte en Ting. Me saa hegda med det (el. paa det). Næsten alm. (Sv. Dial. hågda). — 2) v. a. styre, afholde fra Dverdrivelse. Man kann ittje hegda seg: han kan ikke holde Maade. Edm. og fl. (Mogle Steder hegna seg). G. N. hegda: stifke, ordne. — 3) Del. omtales ogsaa et gammelt „hegde“ i Betydn. henrette, halsbugge (= afhovda).

hegdesam, adj. maadeholden, sparsom. Hedder ogf. hegden, og hegdig.

Zegding, f. Maadehold, Sparsomhed.

Zegg, m. (Zl. Zeggier), Hæg; Hæggetra (Prunus Padus). G. N. heggr; Sv. hägg. 3 Sammenfætn. sædvanlig Zeggje; saaledes Zeggjebloom, m. Hæggeblomster. (Mogle Steder Zeggjersa og Zeggjevise). Zeggjeboer, n. Hæggeboer. Zeggjelauv, n. Hæggelev. Zeggjesmak, m. den særegne Smag i Hæggenes Bark eller Løv.

Zeggeitel (gi), m. Kjertel i Steen; enkelte haarde Korn eller Knuder i en blødere

Steenart, f. Gr. i Silbestene. Trondhjsem, Berg. og fl. Næst alm. Udtalt Zeggeitel; i Del. ogsaa Zeggeitel, Zeggeitel, Zeitel. En anden Form er Zeggjel, Nyl. Fra Helgeland er meddeelt „Ziffjel“. G. N. hegeitall: haard Steen. Zf. Eitel og Thta. — Hertil Zeggeitelstein (gi), m. en meget haard Steenart. Hard. 3 Nyl. kalbet „Zeggjelstein“.

Zeggel (Zeggjel), f. Zeggeitel.

hegla (e'), v. n. (er, de), falde i Draaber (egentl. hagle); ogsaa: falde Laarer. Hall.

Zegla, f. en Bøile; f. Hogold.

Zegløge, m. en blank Bødste, som samler sig i et Staar i Huden, naar dette ikke er saa dybt at det bløder. Hall. (Hoel), udt. Zeggeløgi. (Ogsaa kalbet Svibevatn). Nærmest til hegla, men ellers dunkelt.

Zegn, f. Hjørde, Indhegning. Sjelden.

hegna, v. a. (ar), 1) indhegne, frede. 2) afholde, styre (= hegda). G. N. hegna, beskytte.

Zegning, f. Omhegning, Fredning.

Zegre (e'), m. Heire (Zugl), Ardea cinerea. G. N. hegri.

Zegset, f. Høgsæte.

Zei, n. og f. see Heib.

hei! interj. hei (som Udraab af Glæde og Lystighed). Ofte med et tilføjet Ord, som: hei so; hei daa; hei der! — Zf. høy!

heia, v. n. (ar), raabe hei, give Glæderaa, juble; ogsaa: støie, skraale.

Zeia, f. om en Kvinde, som støier, snakker eller leer meget. Dgf. „Galnehela“, især om urolige Bagebørn.

Zeid, n. 1) Himmel, Luft uden Skyer. Edm. og fl. (dog libet brugl.). Han er klaar i Zeid, el. i Zeida (Dativ): det er klart over hele Himmelen. „3 klare Zeida“: under klar Himmel. — 2) en Oplysning i Luften, et Dphold i Veiret. „Eit lite Zei“, Nordl. G. N. heid, n. klar Luft. Zf. heida og heidgraa.

Zeid, f. (Zl. Zeidar), Hede, ubeboet Egn; især om høitliggende skovløse Marker; saaledes oftest: Høislette, Zjeldmark, Zjeldvidder; ofte ogsaa: en Zjeldryg, et langstrakt Bjerg. 3 de fleste Egne udt. Zei, ved Røros Ze, i Nyl. og Edm. Zeid. G. N. heidr (heidi), f. Sv. heb. Fara uppaa Zeidarne: reise til Zjeldmarkerne. Hedder ogsaa: fara til Zeidar (Genitiv). Afvig. „te Zeiaras“, Zel.

heid, el. heiden, adj. lys, let; om Luften, naar den enten er klar eller kun har tynde høitstående Skyer. 3 Hard. „heien“. G. N. heidr, klar. Zf. Heid, n.

heida, v. n. (ar), klare op, lysne, om Luften. „Dø heiar av“: det klarer op, uveiret gaar over. Zel.

Zeida, f. (?), Hedenstak (f. heiden). „Hogjeng i Heibe“, siges paa Edm. om en Kone, som er opkommen af sin Barselseng

men ikke endda har holdt sin Kirkegang. Jf. heiden.

heidblaa, adj. lysblaa, blaa med et blegt eller graaligt Stjær. Edm. (Jf. heidgraa).

Heiddriv (f'), n. = Hjellsfos. Hall.

Heidgard, m. Gaard, som ligger i en Fjeldmark. Mandal.

Heidelo, f. Heidlo.

heiden, adj. 1) hedenst; el. som er fra Hedenkabet's Tid. Han er som han var tonen or

heidne Haugen (Haug'e), o: som om han var opkommen af Jorden, ikke kjendte til Føl-

tektif. Valders. G. N. heidinn: hedenst. — 2) udøbt, ikke kristnet; om et Barn (heidet, heie).

Dgsaa om en Kone, som ikke har gaaet i Kirke efter en Varselseng. B. Stift.

— 3) ufornuftig, umalende (om Dyr). Et heidet (heie) Veist. Heidet og kristet: Dyr og

Mennesker. („heide aa kriste“, Edm. „hedi aa kristi“, Indh. „heie aa kriste“, Nhl.

Gbr. og fl.). Hertil Heidning.

heiden (2), lys, f. heid, adj.

Heidenhaug m. Gravhøi fra Hedenkabet. Vald. (?). Ellers nævnt af flere Forfattere.

Heidenkap, m. Hedenkaf.

Heider (Heidr), m. Hæder, Væ. Alm. udt. Heir. G. N. heidr; Sv. heder. — Tilbeels

ogfaa i Vetydn. Høitidelighed, Stads (f. Heidersplagg). Der ingen Heidren i litt. o:

der er ingen Være i saadan Fremferd. Halda seg til Heiders (Heirs) fyre ein, o: være

tilbageholden af Agtelse for en tilstedeværende Person, være udsæelig i Ens Nær-

værelse. B. Stift. Jf. heidra.

heiderlaus, adj. hæderløs. (heirlaus).

heiderleg, adj. hæderlig, ærefuld.

Heidersdag, m. Hædersdag; ofte ogf. Bryllupsdag. (Heirsdag).

Heidersgaava, f. Hædersgave. Saaledes ogfaa: Heidersminne, n. og Heiders-

teikn, n.

Heidersplagg, n. Klædningsstykke at bruge ved høitidelige Leiligheder. (Heirsplagg).

Heideslav, n. tør, drivende Sne. „Heis-

lav“, Nebenæs.

Heideslaatt, m. Høslæt i Fjeldene.

Heideveg (e'), m. Hjellssti, Hjelsvei.

heidgraa, adj. graa med blaaligt Stjær, blaagraa. Edm. (Jf. heidblaa).

Heiding, m. f. Heidning.

Heidlo, f. Regnpiber, Fugl som opholder sig paa Fjeldhederne, Charadrius apricarius.

Nest alm. Heilo, paa Edm. Heidelo. (Jf. lo). I Nbg. forekommer „Heilom“,

m. om en anden Fugl (Graatjelden?).

heidness, adj. hedenst; ogsaa vild, grusom. B. Stift. Hertil „heidnesskelege“, adv.

voldsomt, frygteligt, forfærdelig. Edm.

Heidning, m. 1) Heining; Vantraende. Tilbeels Heiding (Heiting). G. N. heidingi.

Dgsaa om en uvidende Person, En som ikke har almindelig Kristendoms Kundskab. — 2) et nyfødt Barn (egentl. udøbt). I

visse Forbindelser som: Heidningshaar, o: Haar paa nyfødte Vorn. Berg. Stift, Nordl. I Vald. „Heinhaar“.

Eigesaa Heidningshud, f. Huden paa et nyfødt Barn. Nordl. og fl. I Hall. „Heisinghu“.

— 3) en umalende Stabning, et Dyr. Edm. (meget brugl.). „D'ræ Synh 'ti Heid-

ningja“: det er ondt for Dyret; man maa ynktes over det. „At da kann vere so mykje

Bit i Heidningja“, o: at et Dyr kan have saa stor Forstand! Hertil maaftæe „Heidings

Haus“ hos Landstad 114. Jf. heiden.

Heidningkap, m. Hedenkaf; ogf. Uvidenhed, Vankundighed i Kristendommen.

heidra, v. a. (ar), hæder, vise Hæder (see Heider). Udtalt heira, dog lidet brugl.

G. N. heidra. Tilbeels ironisk (som avheidra). „Han heira meg til“: han afsjældte

sig ud. Berg. Stift. Particly heidrad (heira). Jf. avheidrad.

Heidring, f. Hædersbevåisning.

heidrun (?), f. heitrun.

heidsleg, adj. om en Landstrækning: øde, noget gold, udsæende som en Fjeldmark (Heid). I Sirebal: heiesleg (modsat byg-

darleg). I Tel. heikleg.

Heidsnoa, f. kold Bind fra Fjeldene. Hall. Vald. og fl.

heie, og heien, f. heiden.

heika, v. n. spotte, gjøre Nar af noget. Solør. Heil, n. (?). Hil, f. Gr. „Heil, Bonde“ omtr.

som: God Dag, Mand. Helgeland, i Følkesagn. Eigesaa „Hil, Mann“, paa Edm.

fun i Leg. G. N. heill, n. Lykke.

heil, adj. 1) heel, sammenhængende, ikke splittet eller revnet; f. Gr. om Klæder, Nar, Glas ic. G. N. heill. — 2) bestaa-

ende af et heelt eller enkelt Stykke, ikke sammensat; f. Gr. om en Ring, et Bord, et Klædningsstykke. Jf. heilgjord. — 3)

fuldstændig, complet, hvori intet mangler. Heile Garden: den hele Gaard. Heile Dagen: den hele Dag. Heile Vegen: den hele Wei;

ogfaa: heelt igjennem, til Enden. — 4) sund, frisk, i sin rette Stand. Han var ittje heil i Hovudet, o: ikke rigtig i Hovedet, eller:

ikke ganske øbru. (B. Stift). Jf. mannheilt. Dgsaa: ufsabt, fri for Uheld. Ata

med heilo (el. heilom): komme lykkelig afsted. Tel. At det med heilo standa: gib det staae

med Ulykke (om et Huus). Helg. — 5) dygtig, behykelig, stor. Ein heil Flott: en temmelig stor Høb. Et heit Bit: en lang Stund.

Han er ein heil Kar, o: en ret dygtig Karl. (Sv. hel). Heilom Weinom, f. heilweinad. Jf. Halsa.

heila, v. a. (ar), hele, gjøre heelt; læge. (Sjelden). G. N. heila.

heilag, adj. heilig, reen; ukrænkkelig ic. Hard. Ehl. og fl. (G. N. heilagr). Mange St.

forvansket til „hellig“; dog er Formen heilagt (n.) meget udbredt; f. Gr. halda

heilagt: holde Helligdag. Vyrtt og heilagt:

Søgnedage og Helligdage. *3f.* Helg.
heilaga, v. a. (ar), frigsøre, undskyldte, gjøre reen for Skyld. *Hard.* (tilbeels heilata).
 Han vilde heilaga seg. *See* ellers helga.
Seilagdag, m. Helligdag. *Dfere* i Formen Selgdag (Helldag).
Seilagdom, m. 1) Hellighed. Lidet brugl. 2) hellig Ting, Helligdom. (*G. N.* heilagdomar).
Seilaghdald, n. Helligholdelse. (*Sjelden*).
Seilagskap, m. Hellighed. (Tilbeels om tilsyneladende eller tvivlsom Hellighed).
Seilagtorsdag, m. Kristi Himmelfartsdag. Mest alm. Helgetosdag og Heiltosdag.
heilbeinad, adj. heelbenet, fri for Beenbrud. 3 Stedet herfor bruges ogsaa: heilom Steinom; *f. Gr.* paa Edm. „kome heim-atte heilaa Beinaa“, *o:* med hele Been.
Seilbrigd, f. Helbred, Sundhed. *B.* Stift (Helbrigd).
heilbrigd, adj. frisk, sund. Tilbeels i Berg. Stift. *G. N.* heilbrigdr; *Sv.* helbregda.
heilbrigda, v. a. (ar), helbrede, læge. (Lidets brugl.).
heilbykka (y'), v. n. (er, te), hoppe med Sammenstuttede Fødder. *Nordre Berg.* Nogle St. „helbehykka“. *Sbm.* (Norddalen).
Seile, m. Hjerne, Hovedmarv. Næsten alm., (aa „Hjerne“ kun er lidet brugl., mest paa *Nfl.*). *G. N.* heili.
Seilefil, m. (i Kort), = Dverfil.
Seilepenngar, pl. store Sølvpeng (Dalere og Marker). *B.* Stift.
Seilestaal, f. Hjernerst. *Tel.* og *fl.* Andre St. Hovudstaal.
Seileraag, f. (?), lægende Bødsse, Lægedom. *Tel.* (Landst. 163). *G. N.* heilivagr, m. Ght. heilwag, heilawac. (*Grimm, Myth.* 551).
heilfott, adj. frisk i Fødderne; saarfri.
heilfjord, adj. gjort af et heelt eller enkelt Stykke, ikke sammenfat.
heilhend, adj. heeltfindet eller ubeskadiget paa Hænderne.
heilhoggen, adj. tilhugget af et heelt eller enkelt Stykke. *Nordl.*
heilhugad (u') adj. 1) fast i en Beslutning, bestemt, som har en afgjort Vist til noget. Han var so heilhugad paa det, at ein fell intje telja honom fraa. *Jad.* *Sbm.* *Gbr.* *Hall.* (Andre St. fullhugad). — 2) dristig, uforfærdet, som ikke ændser nogen Fare. *Nfl.* og *fl.* — 3) tryk, ubekymret (= hugheil). *Søndre Berg.* *Cogn.* (*3f.* *G. N.* heilhugadr, oprigtig).
heilbugleg, adj. ubetænksom, taabelig, altfor tryk. *Drf.*
Seiling, f. Hellsed. „3 Helling'a“: i et heelt Stykke, uden Deling eller Sammensætning. *Nordl.*
Seilleike, m. f. Hellskap.
Seilmjælk, f. Lyfmælk med Bløde paa. *Buifr.*
Sadeland. Andre St. *Rjomefolla*, m. *fl.*

heilna, v. n. (ar), blive heel, groe til.
Seilning, f. Helbredelse. *Hall.* og *fl.*
Seilo, f. (Fugl), f. Heiblo.
heilvend, adj. heeltstøbt.
heilsam, adj. sund, frisk. (*Sjelden*).
Seilskap, m. Heelhed; Fuldstændighed.
heilskapad, adj. 1) lydestri, vakker, velstabt. *Tel.* 2) ubeskadiget. *Nfl.*
heilstøren (o'), adj. tilstaaen med et enkelt Snit, eller af et heelt Stykke, uden Sammensætning; især om Sko-Læder.
heilsleg, adj. fuldstændig, vel udført; ogsaa fuldtouende, om Sang og Epil. *Telem.* (Heilfleg).
heilsmidd, adj. smedet i et heelt Stykke, uden Sammensætning.
heilstrengt, adv. uafbrudt. Det vann heilstrengt: det flød i en fortløbende Strøm, ikke braa-bevitt. *Gausdal.* Ellers forekommer ogsaa heilstrengt, adj. om en Snor, hvort den ene Traad er strammere end den anden. *Gbr.*
heilstøppt, adj. heeltstøbt.
heilt, adv. ganske, aldeles; *f. Gr.* Han var heilt hjelpeløs. Heilt upp: ganske, just, netop (især ved en Sammenligning). *Nfl.*
Seiltorsdag, f. Seilagtorsdag.
heilvidad (i'), adj. fri for Sprækker i Træet. (Heilvea).
Seilvogn (o'), f. firhjulet Vogn. *Smaal.* og flere.
Seilvott, m. Bante med et særskilt Num for Tommelfingeren og et sælles Num for de øvrige Fingre. *Dgsaa* kaldet Lovevott, Greipvott, Belgvott.
Seim, m. 1) Hjem, Bosted; ogsaa Fødested. Tilbeels afvig. *Seem*, og *Simm*, *Nfl.* *G. N.* heimar; *Sv.* hem. (*Goth. haims*). — 2) Synskreds, synlig Omkreds, det nærmeste omgivende Land. *Eff.* — 3) Verden, Jorden. (*G. N.* heimar). 3 denne Heimen (i denne Verden). 3 syndige Heimen. *Eff.* og *fl.* *Dgsaa* ofte i de gamle *Viser* (Landst. 33. 35. 55. 68). *3f.* Fødesheim og Andheim (Landst. 77). Til Heimsens Ende: over hele Verden, til Verdens Ende. *B.* Stift og *fl.* — Særskilt bruges Heimen tilbeels om en Huusmandsplads, en Lidem, affides liggende *Bolig*. *Habeland* og *fl.* 3 Sammensætning foresindes Heim i en Mængde af Stedsnavne, sædvanlig uden *Vøining*, og for det meste forbunklet som „eim“ eller „em“, for *Gr.* Staveim, Ringem, Solem, Vestrem, Nedrem (Nereim). *Beslyst* ved en feilagtig *Skrivemaade* lyder det ogsaa ofte (især paa *Nfl.*) som „om“ el. „um“, for *Gr.* Fiskum, Enatum, Mobum, Berrum (for Bergheim), Sørum (for Suderheim). 3 enkelte andre Navne (som Husom, *Vol-lom*) er „om“ ikke „heim“, men kun en *Dativform*.
heim, adv. 1) hjem, til Hjemmet; *f. Gr.* fara heim atter. *Afvisg.* *heim*, *Toten*, *Dsterb.* him, *Smaal.* og flere. *G. N.* heia. —

2) tilbage fra Udfanten af en vis Landstrækning; nærmere imod Søen eller imod Bygdens Middepunkt. (Motsat fram). Nordre Berg. Edm. tilbeels ogsaa paa Dstl., i Hall. og Sæt., f. Gr. heim i Bygdi; lenger heim i Dalen. Jf. heime og heimre. Saaledes „heim etter“: afsted i Retningen imod Søen (Fjorden). „heim og upp“: udad i opstigende Retning (i en Basse el. Bjergside). „heim og ned“: udad i nedstigende Retning. „heim og nedanfyrre“: længere ude og ned. (Jf. ut). — Stærkt betonet i Sammenstilling med Particpler, som heim-boren, -dregen, -faren, -fengen, -flutt, -førd, -gjengen, -havd, -fomen, -rodd, -send, -sloppen, -teken.

heima, adv. f. heiman og heime.

heim-alen, adj. uerfaren, uvidende om Folkeskikken udenfor Hjemmet (egenl. hjemmefostret). B. Stift, Gbr. og fl. Han er ikke dum af Naturen, men kun af Mangel paa Erfaring.

Heimaling, m. = Heimsøbing.

heiman, adv. hjemmefra. Dei fóro heimán, o: ud fra Hjemmet. Nest alm. heima, og kun tilbeels heiman (Hård. Voss); nogle St. hima. G. N. heiman. — heimanstraa, og heiman-til (heima-te): hjemmefra. — heiman-fyre (y): længere ude mod Søen, mod Dalens Aabning, el. mod Bygden. Edm. Hall. og fl. (f. heim). — heiman-etter (heima-ette): fra Søiden, el. fra Bygden (= fram-etter). Paa Edm. bruges ogsaa blot „heima“ som præpos. med Dativ, f. Gr. „heima Bygdune“, o: fra Bygden udenfor (ved Søen). Tydeligere: „heima o' Bygdene“ (= heiman or Bygdi).

heiman-buen, adj. færdig hjemmefra.

heimanfaren, adj. afreist fra Hjemmet.

heimanferd (-fær), f. 1) Udreise fra Hjemmet. G. N. heimanferd. — 2) f. Heimanfylgja.

heimanfylgja, f. Medgift, Udstyr, saasom for en Pige som bliver bortgiftet. B. Stift og fl. G. N. heimanfylgja. Dgsaa kaldet heimanferd (Himafær), Smaal., heimangaava, og heimangift, f. (Hall). — Heimanfylgja bruges tilbeels ogsaa om Naturgaver, Aandsevner, Begavelse.

heimangjerd, f. Udstyr, Udrustning hjemmefra. (Heimagjær).

heiman-gjerd, adj. udstyret, udrustet hjemmefra; ogs. pynnet, ubstasseret. B. Stift (heimagjor'e).

heimanfomen (o'), kommen hjemmefra.

heimanreidd, adj. udstyret, udrustet.

heimanreidsla, f. Forberedelse til en Udreise fra Hjemmet.

heimantil, hjemmefra.

heim-atter, adv. tilbage, hjem igjen; ogsaa til sin rette Plads; f. Gr. siga heim-atter:

glide ind igjen (om Brok og lignende Ud-fald). — heimatter-havd: bragt hjem igjen. Pigesaa: heimatterførd, heimatter-send, og fl.

heimbod (o'), n. Bud til Hjemmet. Senda heimbod: sende Bud hjem.

heimbyggd, f. Fødeegn; Hjemstavn.

heime (el. heima), adv. 1) hjemme, i Hjemmet; paa sin Plads. 2) nær ved Gaarden eller Husene. Hertil heimehage, heime-mark, heime-slætte, m. fl. 3) paa den ydre Side, nærmere mod Søen eller mod Bygdens Middepunkt; f. heim, heimre, heimst. Nest alm. heime; ellers: heme, og hime. Smaal. heimef. og fl., hima, Rys. og heima, Søndre Berg. Det sidste er netop den gamle Form (G. N. heima; Sv. hemma), men stöder uheldigvis sammen med „heiman“, da dette i de fleste Egne lyder som heima. — I Forbindelse med: i, paa, med, bruges gjerne „heim“ i Stedet for „heime“, f. Gr. Han stod heim i Garden; heim paa Tunet. Heim med Garden, o: ved Hjørdet paa den ydre Side. (Motsat framme).

heimebakad, adj. hjemmebaget. (Saaledes ogsaa: heimebrend, heimebyggsjad, heime-smidd, heime-spunnen og fl.).

heimedaup, m. Hjemmedaab. — heime-døyp, adj. hjemmedøbt.

heimesfolk, n. enefelte Personer, som forblive hjemme, medens de øvrige ere borte fra Gaarden. Særskilt: heimemann, heimefona.

heimegjerd, adj. hjemmegjort.

heimehage (gj), m. Græsgang nær ved Gaarden. (Motsat Uthage, Sæter). Paa Dstl. heimehamn, f.

heimehus, n. Hus paa selve Gaarden (i Motsætning til Skovhuse, Sæterhuse ic.).

heimeforn, n. hjemmeforet Korn. Saaledes ogsaa heimebygg og fl.

heimel, m. Høhave, Møbler; en nyttig Ting at have i Huset. Tel. (G. N. heimili, n. Bo, Indbo).

heimel, m. (2), Hjemmel, fuld Grund eller Afkomst til noget. Uffikert, da det jævnlig ombyttes med den danske Form „Hjemmel“. G. N. heimild, f.

heimeleg, adj. hjemmehørende, som holder sig hjemme. Mannen var ikke heimeleg (= heime). Meget brugl. i B. Stift, Rys. Tel. og fl. Jf. heimslæg.

heimel-ting, n. Rfonslemmer, Genitalia. Hall. (Hemmelting), i Tale om Smaabørn. I svenske Dial. hemmeltyg (Mies 252).

heimelørd, adj. oplært hjemme.

heimemark, f. Marker næst ved Gaarden.

heimerræt, m. 1) Underret, første Instants i Eggemaal. — 2) Ret som grunder sig paa gammel Bygdeskik, eller kan blive fyldestgjort uden Eggemaal. Valb. og fl.

heimerror, m. Fisserie, som man driver

hjemmefra, uden at flytte til et Fiskevær. Nordl.

Heimeseta (e), f. Hjemmesiddende.

Heimeskog, m. Skov nær ved Gaarden.

Heimeslaatt, m. Eng eller Høstæt nærmest ved Gaarden. Dgsaa kaldet Heimeslætte, n. Modsat: Ut-eng, Heideslaatt, Fjellslette.

Heime-ty, n. hjemmeverket Løi.

heimevaksen, adj. hjemmeveren.

heimeverkad, adj. hjemmeverket.

Heimevevnað, m. Hjemmevervning. — heimevoven (o'), adj. hjemmevervet.

heimfaren, adj. hjemreist. Heimsfarstjka, f. s. Heimsstjka.

heimfast, adj. bosættet, bosiddende.

Heimferd (-fær), f. Hjemreise.

heimferdig, adj. færdig at fare hjem.

Heimfred, m. Fred i Hjemmet.

heimfus (uu), adj. ivrig for at komme hjem, dreven af Længsel til Hjemmet. Hall. og fl. Ufvig. hemfos, himfos, Gbr. Toten. G. N. heimfuss.

Heimfoding, m. Hjemføding, En som er uvidende om Folkeskiffen udenfor Hjemmet. Hedder ogs. Heimaling, B. Stift, Heimfoding, Edm. Heimfoyt, Trondh.

Heimforing, f. Gods, Varer som man fører med sig hjem.

Heimgjeld, f. Gjengsøkbelse. Dsl. (?) heim-gjeldt, adj. forskyldt, rigtig tilpas. Bustr. (Nyere Ord).

heim-havd, adj. hjembragt, hjemhentet.

heimholl (?), sædvanl. heimholt, adj. 1) hjemlig, fortrolig, familier; om Omgang og Opførsel. Drk. — 2) dristig, fri; om En som opfører sig i anden Mand's Huus som om han var hjemme. Hall. Dgsaa: nærgaaende, nærvits. Indh. (heimholt). G. N. heimill, og heimull (senere ogsaa heimhollr, heimholt): fri, frit overladt; ff. heimullegr: fortrolig. See ellers heimsleg.

Heimbug (u), m. Længsel til Hjemmet; Lyft til at være hjemme.

heimbugað (u'), adj. som længes hjem. Ufvig. heimhaagaa, Drk.

Heimhøve, n. noget som passer for Hjemmet, el. til at bruge hjemme. Sjeld.

heimstjær, adj. som gjerne vil være hjemme, ikke har Reiselyst.

Heimtoma (o'), f. 1) Hjemkomst. 2) Tiltrædelse, Indflytning i et nyt Hjem. Her-til: Heimtome-veitsla, f. el. Heimtome-ol, n. Gjæstebud i Anledning af en Indflytning.

Heimtynne, n. Mindelse om Hjemmet; Lyft til at komme hjem. Sava Heimtynne: vide Veien til Hjemmet; om Dyr (Isar Heste); ogsaa om Menneker: længes hjem. Emaal. (Himstynne), Solør, Østeb. (Heimstynne). Jf. G. N. heimtynni: Hjem.

heimfynt, adj. fuld af Længsel til Hjemmet, ivrig for at komme hjem. Gbr.

heimla, v. a. (ar), hjemle, give Ret eller

Grund til. (Bruges sædvanlig i den danske Form: hjemle). G. N. heimila.

Heimland, n. Hjemland; Fødeland.

heimlans, adj. hjemløs; omslyttende.

heimleg, adj. hjemlig, passende for Hjemmet. Jf. heimsleg.

Heimleid, f. Hjemvei; Retning mod Hjemmet.

Heimlov (o'), n. Lov til at fare hjem.

Heimløyfa, f. 1) Hjemløshed. 2) noget som har ingensteds hjemme; saaledes: en Historie fra ubekendt Sted og Tid, en Roman el. deslige. Tel.

Heimløyve, n. Hjemlov. G. N. heimløyfi. Oftere Heimlov. (Mogle St. Heimpas).

Heimola, f. Rumex, s. Hymnola.

Heimrast, f. den nærmeste Græsengang eller Ubrast ved en Gaard; sædvanlig en Bjergside som vender imod Gaarden eller Bygden (i Modsatning til „Utrast“ el. Fjeldmarke). Hall. og flere. Ufvig. Heimrast, Gbr. Toten, Hadl. Mere regelret Heimrost, Tel. Jf. G. N. heimrøst.

heimre, adj. som ligger nærmere mod Bygden eller mod Søen (Fjorden). Nordre Berg. ogsaa Dsl. (Lyder tilbeels heimdre, heimder). Jf. heim, heime. Hertil adskillige Stedsnavne som Heimre=Boen, Heimre-Garden, Heimre-Hagen. I Valders Heimre-Rising (el. Heimre-rising), m. En som boer paa denne Side af Rasen eller Bjerget. — Andre Steber oftere i Superlativ heimst, saafom Heimste-Garden, Heimste-Haugen og fl. Modsat fremst.

Heimreid, f. 1) egentl. Hjemridning, el. et Følge som rider hjem. 2) fiendtligt Besøg, Brud paa Huusfreden, Voldsomhed i anden Mand's Huus. Tel. (Heimrei).

Heimror, m. Hjemreise tilføes.

Heimsed, m. Hjemmesif. Stoba Heimsederne: besee sig paa et Sted, som man skal flytte til. „Stoa Heims'edn“, Valders. Jf. heimstjaa.

heimsjaa (seg), v. a. (ser, faag), besee sit tilkommende Hjem; om En som skal tiltræde en Gaard. So var der og heimsjaag seg. Nhl. Hall. og fl.

Heimsjaaing, f. Beseelse af et Sted, som man skal flytte til; ogsaa et Gjæstebud i denne Anledning.

heimsjuf, adj. plaget af Hjemvee.

heimsleg, adj. fri, fortrolig, familier; ogsaa: dristig, nærgaaende. Nordl. Jf. heimholl.

Heimslætte, n. s. Heimeslaatt.

heimst, nærmest o. f. v., f. heimre.

Heimstad, m. Hjemsted; Bopæl.

Heimstemna, f. Aastedsmøde; Stævning til et Møde udenfor Thingstedet; f. Ex. ved et omtvistet Grændjesskel. Nyl. (Dgsaa Heimastemna). Jf. G. N. heimstefna.

Heimstoding m. En som ikke kommer udenfor Hjemmet. Edm. og fl.

Heimstól, m. s. Heimsæter.

Heimstjka, f. Hjemvee. Sv. hemstjka.

Heimsæter, f. en Sæter eller Malkeplads, som er noget nær ved Gaarden. Dstl. Dg. kaldet **Heimstøl**, m. (Hall. og fl.). Mod-sat **Fjellsæter**, **Heidstøl**, **Langstøl**.

Heimsøekja, v. a. (er, te), hjemsege (nu sæd-vanlig med Begreb af Tugt eller Straf). Egentlig: besøge, ligesom G. N. heimsøekja.

heimta (modtage), f. hemta.

heim-til, adv. hjemad, mod Hjemmet. I Sæt. ogsaa „heim-te“ for heim-atteer.

Heimtraa, f. Længsel til Hjemmet.

Heimveg (e'), m. Hjemvei; Hjemreise. Setja til Heimvegs: stævne hjem. (Hall.).

Heimvist, f. (m.), Hjem, Dpholdssted. Hard. Nbl. Helg. og fl. G. N. heimsvist, f. Sv. hemvist, n.

Heimvit (i'), n. Vidende om sit Hjem. Han høve Heimvitet: han veed nok at finde sit Hjem (f. Gr. om en Hest).

Heimvon (oo), f. Haab om at komme hjem (f. Gr. til Ratten).

Hein, m. (l.), Hvæsesten, et Slags sin Brynesteen. I de sydlige Egne Hantsjens-ord, saaledes: **Heidn**, **Hard**, og **Heinn**, eller **Henn**, Edm. Derimod: **Hein**, f. i Trondh. Stift, hvor det tildeels ogsaa betegner et Bryne af almindelig Art. I Smaal. **Hine**, f. G. N. hein, f. Sv. hen, m., i Dial. hein og hen, f. (Nies 252).

heina, v. a. (ar), hvæse, slibe med en Hein. Jf. bryna.

Heineberg, n. Steen eller Klippe hvoraf Heiner udhugges.

Heineslag, n. en vis Art af Heiner.

Heir, f. Heider. heira, f. heidra.

heirun, adj. om Røer: lidt hyggelig, kjed af Græsset og lysten efter Salt. (Jf. vesten). Yttre-Sogn. Maafee heidrun.

heisa, tørres, fortorres; f. høsa.

heisleg, f. heidsleg og hestjeleg.

[**Heit**, f. med Betydn. Bestaffenhed, brugt som Endelse i Subst. (ligesom „het“ i Svensk og „heb“ i Dansk), f. Gr. Godheit, Molegheit, Lystighet, o. f. v., synes ogsaa at forekomme som særskilt Ord, f. Gr. „stygga Heiti“, Sogn. Ordet er i en senere Tid indkommet fra Tydsk og maa her anses som en Forvansking, da det nemlig skulde hedde „heid“; jf. Holl. heid; Eng. hood (Ang. hād); Gøth. haidus, o: Art, Maade. Tilsvarende hjemlige Former ere: leise, flap, dom (og semd). Gram. § 279.

heit, adj. 1) hed, meget varm. G. N. heitr. Det hem heitt i det, o: der kommer Hede i det (f. Gr. i fugtig Hø). Paa nogle Eder betegner heit ogsaa: varm, i en mildere Grad. (Sogn). Jf. varm og fjelg. — 2) hidsig, heftig, brusende; om Lidenskab. Ein heit Harm. Det var so heitt med deim. Galt med det, medan det er heitt (spottende, til En som truer med at slage).

Heita, f. Jldning, Dphedelse; f. Gr. af Jern i Smedien. Trondh. Nordl. Andre

Ederer Hita (i'). Jf. Elding.

heita, v. a. (ar), ophebe, gjøre heb. Nordl. og fl. Ellers hita (i').

heita, v. n. (ar), 1) true, skræmme (= hota). „Han sto aa heita mæ Neven“. Ndm. (G. N. heita: love). — 2) drive, skynde paa. Nbg. Kun med „paa“, f. Gr. „Du maa heite paa dei“. Hertil ogsaa et Tilraabs-ord „heit“, omtr. som: fort, afsted! (Sæt.).

heita, v. n. (er, te), hedde, kalde, benævnes. En afvigende Form: eita (eite) bruges i en stor Deel af Landet (Trondhjem, Berg. Hall. Vald. Gbr.), f. Gr. „kva' eit' 'an“ (= tvat heiter han). Spor af stærk Bøining forekomme i Dvre Tel., nemlig Imprf. het (heet); jf. heiten. G. N. heita (heitor, hét, heiti) og i Dvre fra senere Tider: eita (eitir). So heiter etter Godmor si (o: er opkaldt efter Vedstemmeren). Det heiter so, han skal toma atter, o: det hedder, el. man siger at o. f. v. Det laut no so heita, o: man maatte nu engang kalde det saa (om en Sag, som er fremstillet med nogen Besmykkelse). — I enkelte Egne forekommer: heitast (eitast), o: anses for, siges at være; f. Gr. „Dø eites føre ein go' Gar“ (regnes for en god Gaard). Hall.

heitande, adj. kaldet, benævnt. Om en anden Betydn., f. hellende.

Heire, n. Navn, Benævnelse. Sogn, i Formen Heire. (G. N. heiti). Ofte ligesom „Namm“ om en Smule, den mindste Ting af et Slags, f. Gr. „inkje Gite te Fisk“: ikke en eneste Fisk. „Da va Gite te Penge“: o: det kan man kalde Penge (om en stor Sum).

Heirebak, n. varmt Dmslag.

Heiten, adj. egentl. kaldet; men brugt om-trent som „hedensaren“, el. „sallig“ om af-døde Personer. Tel. i Formen „eiten“, for Gr. han Jar' eiten; ho Mo'r eiti; han Dlav. eiten. Saaledes ogsaa Jsl. heitinn, og i en svensk Dial. aiten (Nies 4).

Heitevegg, m. Fastelavnsbrød, et Slags Rager. (Bergen og fl.). Sv. heivågg; i Danmark Hitevægge, af Nedertydsk Heet-wef, el. Heitwege (hos Schambach Heitewef).

heitefengd, adj. om En, som taaler stærk Hede, eller kan haandtere meget hede Ting. Nordre Berg. (Jsl. heitefengr). Ellers: heithendt, om En som kan bære hede Ting. (Tel.). heit-eten, som taaler at æde meget heb Mad. (W. Stift).

Heiting, f. el. Heitingsord, n. pl. bitre, fornærmelige Ord. Edm. G. N. heiting, heitanarord: Trusler. Jf. heita.

heitna, v. n. blive heb, = hitna.

Heitrekje, n. en vedvarende Villie, et ind-groet Hab. Edm. oftere ubtalt Heitrekje (e'). Jf. G. N. heittrækr: hævnjerrig; langtræki: Uferonlighed.

heitt, adv. hebt, meget varmt. Soli stein so heitt. Dgsaa: heftigt, stærkt.

heitt, adj. vild, faad, fæstende. Nordland (heitt). Jf. heia, v.

heft, f. Hif (f). — hefa, f. hifa.

hefel (e), m. 1) Snip, Udkant (= Skjefel). Jæd. (Udtalt næsten Hegjel). — 2) en høi og smal Karl. Nordre Berg. (Hefjel). Jf. Haafe.

heff (o: hang), f. hanga.

heff, m. Hæf, Hestefrybte. Vald. (Synes at være fremmedt ligesom det følgende).

heffa, f. Kamme af Fjele eller Vidier paa Siden af et Læs (= Eledegrind, Barfkida). Sæt. (Sv. häft).

heffen (hvilken), f. hofken.

hefla, v. a. (ar), 1) hegle (Eiin el. Hamp). 2) sammenhefte Maasfjele parvis ved at stifte det ene Hoved ind i det andet. Edm. og fl. Hertil „Heflasild“, f. Sild som er saaledes ophængt og tørrer.

hefla, f. en Hegle. Sv. häkfla, L. Hechel.

heklad (hefla), adj. meget slink, hjæk, frisk. Nj. Edm. Gbr. Vel egentlig: heglet, vel tilberedt.

hefking, f. Hegling, Tilredelse.

hefsa, v. a. og n. (er, te), 1) fluge, æde med stor Hast eller Graadighed. Hefa i seg noton Mat. Nordl. Trondh. Berg. og fl. — 2) tale skarpt og bidende, give hvasse Ord. Hall. (Jf. glesfa). Ogsaa: snafke meget og ufornuftigt. Indh. „Haa heldt paa aa hefs' utu' seg“ (at give ondt af sig, bruge grov Mund). Jf. gløypa. — Heraf hefsing, f. Slugen o. f. v.

heft, f. en Vælle; f. Hogold.

hefta (ee), v. a. (ar), 1) hægte, forbinde ved Hægter el. Krogge. (Jf. Holl. hechten: hefte). — 2) lænse, fæste i en Hage (= leffja). Gbr. (Maasfee til Hæf). — 3) hafte eller jævne Furerne paa Algeren efter Bløiningen. Drk.

hefte (ee), n. 1) Hægte, i Klæder; see Hestepar. Afvig. hefta, n. Tel. hefte, f. Drk. (Sv. häfta, f.). — 2) Lægter el. Stoffe, som lægges over et Lag for at holde det bedre sammen. — 3) i Forbindelsen: „paa hefte“, o: paa Klippet, meget nær ved. Smaal. Tel. Hall.

hefreglas, n. Vinbu som kan lukkes op. Num. og fl. Andre St. Gangglas.

hefepar, n. et Par Hægter, bestaaende af „Krof og Lyffja“.

hefetering, m. Bunt el. Knippe af Hægter.

hel, (f), Død (G. N. hel). Sædvanlig udtalt Hæl. Brugt i Forbindelsen: i Hel, o: ihjel, til Døde. Saaledes: svelta, eller frjoia i Hel; flaa, stjota, spennu, kemba, trakta i Hel; reflexivt: stræva, eta, læja seg i Hel, og fl. (Sv. ihjäl; i Dial. i häl). Ellers i Sammensætning: Helferd, Helhunger, Helmaur, Helorav, Helseft, Helvite. (Afvigende: Helseorav, f. Helsej). Particivium af Verbet sættes helst efter „i Hel“, og det hele lyder da som en Sammensætning, f. Er.

ihelsvolten, ihelsfrosen, ihelslegen.

hela (e'), v. n. (ar), hèle (med en Thy), følge. Lidet brugt. (L. hehlen). Hertil helar (e'), m. en Hæler; mest i Forbind. „ein Helar og ein Stelar“.

hela (ee), v. n. (ar), rimes, tilfryse med Nium (Hela). Ogsaa i Formen helast. Particyp: helad. Paa helad Mart: paa niimfrosen Jord.

hela (ee), f. Nium, Niimfrost. B. Stift, Tel. Hall. Gbr. og fl. G. N. hela. Andre St. Nium.

helar, f. hela. Helbrigd, f. Hellbrigd.

held (holder), f. halda.

helda, f. 1) Hilde, Baand om Fødderne (paa Dyr). Maasfee almind. Afvigende: Sylda, Hylb, Trondh. 3 svenske Dial. hålla (Niek 237). — 2) Vælle i Enden af et Reb. Vald. og flere. Ellers kaldet: Holda, Helder, Holber, Huld og fl., see Hogold. — 3) i pl. Efterbyrd af Dyr, især Røer. B. Stift. Jsl. hyldir, pl. (Sv. Dial. hald og elda. Niek 117). Andensteds kaldet Greidflor.

helda, v. a. (ar), hilde, belægge med Baand om Fødderne.

helda, n. 1) Holben (af halba). 3 Sammensætning som Medhelde, Upphelde, Røstarhelde. — 2) Hold, Styrke, Varighed. Hall. — 3) Tilhold, Dpholdssted. Der der han heve sitt helde.

heldebykfa, f. heilbykfa.

helder (heldr), adv. 1) hellere, med større Lyst. Afvig. helda, heldan (Gbr. Vald.), heller, held'e, held, hell. G. N. heldr, af en Rod „halb“, som viser sig i Gotth. haldis og Ght. halt. — 2) før, snarere; med mere Grund. Der helder for stort en for litet. Det tann du helder segja. — 3) noget, i nogen Grad, temmelig. Det vardt helder seint. Nhl. Sæt. og fl. — 4) i Forbind. ittje helder: ikke mere, ligesaaalidet. Ittje saag eg det, og ittje han helder. — 5) med Adj. eller Adv. efter en Negtelse: alligewel, endda. Det var ittje so langt helder. Det gjelt ittje so illa helder. — Desuden forekommer helder (held, hell) ogsaa som conj. i Sædet for elder (eller), f. Er. „Korffe den eine hell den andre“. Ligefaa for en (end), f. Er. „Da va' meir hell ein Song“. Egentlig for „helder en“ (G. N. heldr en).

helder (heldr), f. f. Helda og Hogold.

helding, f. Hildning, Binding om Fødderne.

helebraut (ee), f. Mælkeveien paa Himme- len. Hall. See Vetterbraut.

helestri (ee), adj. fri for Niimfrost.

helesfrosen (e'), adj. belagt med Nium.

helegraa (ee), adj. hvidgraa, hvid og graa- spættet, skimlet.

helenart, f. Nat med Niimfrost.

heleveder (-veer), n. Veir som medfører Niimfrost (Hela).

helferd (e'), f. Død; Dødsfund. Namd.

- udtalt: Hølfar, Hølfal (f. Ferd). „Han laag i Hølfarom“, (o: paa sit sidste). G. N. helferd (?), holför.
- Helst**, f. f. Helvt.
- Helg**, f. (fl. Helgar), Helligdag, Høitid eller Høiletid; især om Liden fra Løvedagers Aften til Søndags Aften. Alm. Tilbeels udtalt Helj, Dstl. Halj, Drf., Hæg, Sæt. Tel. G. N. helgr (helgi); Sv. helg (af heilag). Fyre Helgi: sidst i forrige Uge. Fyrrer Helgi: næstforrige Søndag. (Dgfaa: hi Helgi, og: finne Helgi, el. fi Helg). Danor Helg: paa Søndag otte Dage til. — 3 Sammensætning Helgar (sædvanlig Helga).
- helga**, v. a. (ar), 1) hellige, gjøre hellig. Lidet brugl. see heilaga. G. N. helga; Sv. helga. — 2) pryde, pynte op til en Helligdag. Hall. 3 Tel. i en afvigende Form: hægga.
- Helgabrigo**, f. f. Helgarfiste.
- Helgabunad**, m. Ting som bruges om Helligdagene. Saaledes: Helgaklæde, n. Helgafost, m. Helgamat, m. og flere. (Rettere Helgar-).
- Helgabald**, n. Helligholdelse af en vis Tid.
- Helgamesa**, f. Alle Helgenes Dag (den første November). Afvig. Helgamys, Heljemys, Høllmøys; i Sogn Allhellmøys. (G. N. allra heilagra messa). Ved Siden heraf findes ogsaa: Helgomes, (Sæt. Bald.), som synes at være en anden Form: Helgon-messa (ligesom i Svenst).
- helga-millom**, imellem Helligdagene.
- Helgarbil** (l'), n. Tid i hvilken en Helligdag indtræffer. (Helgabil).
- helgarflædd**, adj. Helligdagsflædt.
- Helgarmun** (r'), m. Forskjel, foraarsaget ved en Helligdagshøitid eller ved et Par Dages Ophold. Saaledes i Ordsproget: „Helgamun um Vaaren gjere' Vikemun um Haufen“, o: det som var saaret paa Mandag, vil modnes en Uge senere end det, som var saaret Løvedagen forud. B. Stift.
- Helgarsed**, m. Helligdags Skif. (Helga-se). Dgfaa kaldt: Helga(r)vis, f.
- Helgarfiste**, n. Afvigelse fra den daglige Skif i en Helg eller Høitid. Dgfaa kaldet Helga(r)brigo, f. Edm.
- Helgag**, m. Helligdag (= Helligdag). Nogle Steder Helgedag (Helgjedag), forkortet Hølldag.
- helgdageleg**, adj. passende til Helligdagene. Dgfaa brugt som Subst. „Lil helgdagslege“: til Helligdags Brug. Nordre Berg.
- Helgelanding**, m. Indbygger af Helgeland (i Nordland), som sædvanlig lyder forkortet: Hølland, hvoraf „Høllandsfar“, n. en Fægt fra Helgeland. 3 G. N. Høllagoland, altsaa forskjelligt fra de Stedsnavne, som begynde med Mandsnavnet Helge, saasom Helgebolstad (Høgebolstad), Helgesæt (Hølfet), Helgesund (Høllsund).
- Helhunger**, m. usædvanlig Graadighed, som kan indfinde sig kort forud for Døden, eller ansees som et Døds tegn. „Helhunger“, Nordre Berg. 3 Tel. Høllgraabe.
- Heljar-kar**, m. en usædvanlig Karl, omtr. som „en Pøffers Karl“, om en stolt og brammende Person. Hall. (Høel), i Formen Hølja-far. Endnu oftere Høljabobbe, Høljagubbe, og Høljaknagse, i samme Betydning. 3f. 3ø. Høljarkarl.
- Heljarkaup**, n. en usædvanlig Handel; en Bedrift til at fryde af. Hall.
- heljarleg**, adj. usædvanlig stor, uhyre. Hall. (Høljale'). 3f. Høljarkar.
- Heljaror**, f. Helorar.
- heljug**, adj. meget hastig, hidsig, fremsu-sende. Hall. (Høel).
- Hell** (Vest), f. Høll.
- høll**, f. hølter, ølder, en.
- hølla**, v. n. (er, te), strøomme ned, styrte, rinde. Det regnede, so det hølte ned. Siredal, Nbg. Vøl ogfaa v. a. hølbe, gylbe, lade rinde (G. N. hølla). Andre St. ubrugl. 3f. hølla.
- Hølla**, f. 1) en flad Steen (især noget tynd); en Steenfise, Flise. Alm. Tilbeels afvig. Hødda, Sogn; Hødde, Sæt., Hølla, Høll', Trøndh. G. N. hølla; Sv. høll. 3 Stedsnavne synes Hølla ogfaa at betyde en flad Klippe. 3f. Hall, m. — 2) en rund Jernfise at stege Rager og Flødbrod paa. S. Baksterhølla. (Paa Dstl. Taffa). — 3) Bund, Underlag, et fast og sammenhængende Lag. Nørhølla, Veirhølla. 3øhølla (jf. Blødhølla og Røvhølla). Ved Trøndh. (i Formen Høll') ogfaa om Svulst eller stærk Høvelse i syge Lemmer.
- Høllandsfar**, f. Hølløending.
- Høllar**, m. Grotte, Klippehule, Skul under en Klippe. 3 forskjellig Form: Høllar, Nordre Berg. Nordl. og fl. Høller, Søndre Berg., Høddir, Sæt. Tel. (Vinsje), Høller, Nøf., Høllar, Sogn; Høllar, Nømd. Nordl. G. N. høllir (acc. hølli); i svenst Dialekt høller (Nøtz 236). Fløertal beholder sædvanlig „r“: Høllara(r), Høllera(r); i Tel. Høllirar.
- Hølleberg**, n. Steenart, som lader sig fløve i Plader; Klippe hvoraf man bryder „Høllar“ til Lag o. f. v.
- Høllebrod** (ø'), n. Steenbrod; Sted hvor Høllar udbrødes.
- Hølløfarm**, m. Løbning af Steensfiver.
- Hølløfist**, m. Hølløshønder (= Høveita). Mandal og fl. Stal egentlig være Hølløgfist; 3ø. heilagfiski; Sv. hølløfunder. (3f. Eng-halibut; Høll. høllbot, om en anden Art).
- Hølløgulv**, n. Steengulv. Dgfaa kaldet Hølløtile (l'), som er mindre rigtig.
- Hølløfata**, f. tynd Røge, som steges paa en Jernfise (Hølla). B. Stift. Ved Trøndh. Hølløfata.
- Høllølagd**, adj. belagt med Steensfiver; f. Gr. om en Vei.

helleleggja, v. a. elægge med Heller.
hellende, adv. i Forbind. „hellende still“:
 ganske stille, uden en Lyd. Dstl. (Rom.).
 Dansk hellende: meget, drøit; i svenske
 Dial. hållande. I Gbr. (Rom) hedder det:
 „heitan'e still“.
helles, og **hellest** (adv.), f. elles.
Helleflag, n. en vis Art af Heller.
Hellestein, m. Steen som fløver sig i Ski-
 ver; tynd Steen.
Helletak, n. Tag af Steenskiver.
Hellerite (t'), n. f. Hellegolv.
Helleveg (e'), m. Vei som er belagt med
 flad Steen; Fortog.
Hellevegg, m. Væg af Steenskiver.
Helm, m. Kampestang, som er fæstet i en
 Arel i Væggen, saa at den kan vendes
 eller flyttes til begge Sider. Woss. I Sff.
Hjelm. (Andre St. Veiv, Koleveiv). Da
 Tingen har megen Lighed med en Korfstang
 (Styrevol), har Ordet vistnok en Forbin-
 delse med G. N. hjalmvölur, hjalmurvölur.
 Jf. Eng. helm: Kor.
Helma, f. Halmstøb, Stille efter affkaarret
 Korn paa Agrene. Nys. Jod. Mandal og
 flere. Afvig. Søme, Tel. (Vinje), Sylma,
 B. Stift, Helme, Hall. Solma, Dst.
 Galma, Østerd. G. N. helma.
Helmaur, m. Krillen i Huden, Kløse som
 tildeels paakommer i Døds sygdommen, eller
 ansees som et Døds tegn. Namd. Helg.
 (Helltmaur); Hall. (Hølmaur). Ogsaa
 kaldet Naalus. Af Hel og maura (o: krille).
Helmning, m. Halvdeel, Halvpart; f. Er. om
 den halve Deel af et fløvet Træ. B. Stift.
 I Hall. Solming. G. N. helmingr. See
 ellers Halvning og Helvt.
Helsing, m. f. Halvning.
helora (e'), v. n. (ar), 1) ogsæ, gaæ som i
 halv søvn (f. Helorar). Paa Sdm. hilora.
 2) vaase, tale dumt og forvirret. Nff.
helorar (e'), pl. Forvirring, Sandsfæls-
 hed. Brugt i Dativ **helorum** (-oro, oraa);
 saaledes: i **heloro**, Sæt. og afvig. i
heljoro, Søndre Berg., Tel. Hall., i **hel-
 lioro**, Helg. i **heljoraa**, Sffj. — Sær-
 stilt i to Betydn. a) Sløvhed eller Sand-
 sfælsøshed forud for Døden. „Han laag i
 helloro“, o: paa sit yderste. Helg. (= i
 Dau'orum, Dst.). — b) Forvirring af
 søvn, den sandsfælsøse eller bedøvede Til-
 stand, hvori man befinder sig i det Dø-
 dets, da man søver ind eller vaagner op
 (= Svevnorar, Himmelorar). Det sidste
 er det almindelige i de sydlige Egne; men
 den første Betydn. er vistnok den oprinde-
 lige. Jf. Hel og Drar.
heloring (e'), f. Forvirret Snak. Nff.
helpa, v. f. hjælpe.
Helsa, f. Helbred, Sundhed. Egentlig Heilsa
 (af heil). G. N. heilsa. I Genitivstilling
 „Helse“: Han heve ittje ein Helse Dag: han er
 ikke en Dag ganske frisk. So vardt ittje Helse

Menneftja meir: hun blev aldrig rigtig frisk
 siden.
helsa, v. a. og n. (ar), hilse, tiltale med en
 Hilsning; ogsaa: sende Hilsning (med Bud
 eller Brev). Egentl. heilsa: ønske Lykke
 (nærmest til Heil, n.). G. N. heilsa. Imprf.
 ofte med „te“ (helste). Helse heim: hils
 hjemme. Helse til ein: hilse, tiltale En. Helse
 paa ein: besøge, faae i Tale. (Mere fornemt,
 omtr. som complimentere; ironisk: tiltale
 skarpt, give dygtig Skrub). — **helsast**,
 v. n. hilse hinanden.
Helsarbrev, n. Brev med Hilsninger.
Helsarsed, m. Hilsmaade.
Helse, n. Halsbaand, Halsring; især til
 Hunde. (Af Hals). Søndre Berg. og fl.,
 ogsaa paa Dstl. (Hølse, Hølse), og ved
 Trondh. (Hølse, Høls). G. N. helsi.
Helsebot (oo), f. Lægedom; Forfriskelse eller
 Styrtelse for Helbredden. Almind. G. N.
 heilsuþót.
Helsedrykk, m. Lægedrik.
Helsefar, n. Helbred, Sundhedstilstand. Sfl.
 Woss. Kor stend til med Helsefaret? G. N.
 heilsufar. Paa Sdm. i anden Betydning:
 Han skal faa Helsefar, o: han skal faae dygtig
 Skrub. Maafsee lempet efter „Helsing“,
 som tildeels har denne Bemærkelse.
helselaus, adj. 1) om En, hvis Helbred er
 nedbrudt, eller som aldrig er rigtig frisk.
 2) om en Tilstand, som er farlig for Hel-
 bredden. Der helselaust aa sitja ute i denne Sunden.
helseleg, adj. sund, frisk; om Personer; vel
 ogsaa om Luft, Føde o. f. v. Nhg. Sire-
 dal og flere.
Helseloyfa, f. 1) vedvarende Sygghighed,
 Savn af Helbred. G. N. heilsuloysi, n.
 2) Iibelse eller Anstregelse, som ødelæg-
 ger Helbredden. Det var reint ei Helseloyfa aa
 ganga i slike Klæde.
Helsemerke, n. Tegnet til en vis Helbreds-
 tilstand (god eller ond).
Helseraad, f. Sundhedsregler.
helsestegen (e'), omtr. som Kamflegen.
helsestekt, adj. som har stærk Helbred.
Helsevorn, n. lægende Vand.
helseveikt, adj. svag af Helbred.
Helsing, f. 1) Hilsen, det at man hilser.
 2) Hilsningsord, Maade at hilse paa. 3)
 Hilsning (til Fraværende), Budskab, Ord-
 sending. I denne Betydning hedder det
 ofte **Helsing**. Ellers uegentlig om et
 fiendtligt Møde, en stærk Trettesættelse osv.
Helsing, f. f. Helsing.
Helsott (e'), f. Døds sygdom. Nest alm. ud-
 talt Hølsott. G. N. helsött. Jf. Hel,
 Hølsferd.
helst, adv. helst, snarest, rimeligst. Superl.
 af helder. Om et andet helst, f. elles.
Heltikka (e'), f. et af de største Skoldvin-
 ge Insekter; formod. Jordløber, Carabus.
 Sfl. Ellers kaldet Hønsfløffa, Skurf, Skur-
 fetroll, Skoppetroll, Skarptroll, m. n.

helsug, adj. frisk, som er ved god Helbred. Hedder ogsaa **helsig** (helsig'e). Søndre Berg. Øbr.

Selt, f. f. Helvt.

Selta, f. Halthed, haltende Gang. B. Stift, Hall. og fl. G. N. holti, f. (Af halt).

helurt (ee), adj. 1) rimet, fuld af Ritm (Hela). 2) hvidgraa, skimmelfarvet (= helegraa); især om Heste. Mest i B. Stift. En Hest af denne Farve kaldes **Selen** (Heelen).

Selvite, n. Helvede. Sædvanlig ubtalt med aabent „i“, ogsaa forkortet „Helvet“, men skulde egentl. have Luft i. G. N. helviti, af Hel og Bite (o: Straf). Ofte i Genitiv, saasom: til Selvites; eit Selvites Ring. osv.

Selvt, f. Halvdeel, det halve. Alm. ubtalt Helt. Nogle St. „Halt“ (Halvt). G. N. holtft; Sv. håltft. Selvti av tuerjo: Halvdelen af hvert Slags. Jf. Halva, Holva.

Sem (ee), f. Helm og Himmel.

hema (hama), v. a. (er, de), pynte, pudse, gjøre reen; især om at feie og pynte i Huset. Eh. Skal ogsaa hedde „hama“ og betegner vel egentl. at give Ting en sin rette „Ham“. (Jf. hamleg). Om en anden Betyd. see hemsfa.

Sema (hama), f. Reenlighed, Orden, pynteligt Udseende. Eh. Mhl.

Semd (Hæmb), f. 1, Trivelse, Lykke. Ejj. (Hjelden). S. hembast, Hæming.

Semd (e'), f. 2, Havn; f. Hemn.

Semdabyte, n. dobbelt Svogerskab; see Hæmningslag.

hembast, v. n. Lykkes, trives godt; om Creature. Ejj. Jf. Hæming.

hemeleg (hæmeleg), adj. reenlig, pyntelig, vasser; om Huus eller Vellig. Eh. Mhl. Til Hema, f.

Hæming (Hæming), m. 1, Orden, Skff. Jfær i „Mathæming“. Sdm.

Hæming (Hæming), m. 2, Lykke, Held; især om den Fordeel at Creaturene trives godt og ikke komme til Skade. Sdm. Modfat Uhæming (Uhæming) og Uham. Jf. G. N. hamingja, Lykke. Andre St. Audn, Trivnab, Trivstap.

hemja, v. a. (ar?), hemme, standse; især om at stille en Trætte, el. hindre et farligt Foretagende. Tel. (Mo). Lidet brugt. G. N. hemja (hem, hamdi). Sv. hamma, X. hemmen. — 3 Hall. forekommer ogsaa **hemja** (hem, hamde el. hemde) med Betyd. binde løselig, snøre sammen; ogsaa: samle i en Hast (f. hemfa); men Formen er usikker, da det oftere hedder hæme (hæmde).

hemla, v. a. (ar), give Huld eller Fylbig=hed. **hemla** seg: faae bedre Huld, blive rund og fylbig. Sætt. Jf. hemta.

Semla, f. Knippe, f. Hændla.

Semn, m. Havn, Gjængjældelse. En anden Form er **Semd** (for Hemnd), f. i Mhl. Ejj. og fl. G. N. hefnd; Sv. hænd.

hemna, v. a. (er, de), hævne, gjængjælde. G. N. hefna; Sv. hamma. Imprf. lyder sædvanlig „hemde“ og Supin. „hemt“. Hemna Harmen sin: hævne sig for sin Harm; ogsaa: stille sin Kængsel rigtig tilfulde, nyde rigelig hvad man længe har savnet.

Semnar, m. en Hævner.

Semnd (Hæmb), f. f. Hemn.

Semnetrot (oo), m. f. Hæmningslag.

Semneraad, f. Hævnplover.

hemngirug (i'), adj. hævngjerrig. Kan ogs. hedde **hemnesam**.

Sæmningslag, n. dobbelt Besvogrelse; det at en Mand ægter sin Søstermands Søster. Gjera Hæmningslag. Mhl. Dgsaa med et spægende Udtryk: Hogga Hæmetrot, Hard. Vofs. 3 Ejj. hedder det **Semdabyte**, og tildeels **Semdabyte**, n. (Andre St. Systerbytte og Syttkinbytte). Hemn og Hæmb synes her kun at betyde Gjængjældelse.

Sempa, f. 1) Hampetøj, Hampelærred. Vald. Dgsaa om andet Slags Lærred. Nebenæs. — 2) Vaand, Stroppe i Klæder, hvormed man knytter dem til eller hænger dem op. Næsten alm. — 3) Malle, Heste paa en Knop (= Lykka, Stett, Mella). Mfl. og. Nord. — 4) Haspe, Jernhaspe paa en Dør el. et Laag, apasset til en Krampe hvori den fastes. Hall. Øbr. og fl. Nogle St. kaldet Hæpa.

hempa, v. a. (ar), rykke, rive løs, slænge. „Han tok aa hempa dei“ ut“. Sdm.

hæmpelaus, adj. om Knop (el. lignende), hvorpaa Hestet er afbrækket.

hemra, v. n. Slumpe til, gjøre noget paa Slump, uden Sikkerhed. Hall.

hemsfa, v. a. og n. (ar), 1) tilbække løselig (= hamsfa). Hemsfa seg til, el. hemsfa paa seg: faste Klæderne paa sig i en Hast. Tel. — 2) rybde op, feie, pynte (= hema). Mhl. — 3) samle i en Hast, sammenkrabe. Me saa hemsfa inn Høyet, styr Regnet hjem. Mhl. og fl. (Jf. hemja). Dgsaa: gribe løselig til, saa at man kun tager det nærmeste el. det største. Sirebal og fl. Andre St. hamsfa. (Sv. hamsfa: jaste, slufte). — 4) v. n. granske, snuppe efter noget. Tel. hvor det ogsaa hedder „hæme“ (hema?). — 5) kalde noget tilbage i Huskommelsen, komme paa, mindes (efter nogen Betænkning). „Han hemsfa' paa da“. Hard. Paa Sdm. himpra; jf. impa.

Sæmsedol, m. Indbygger af Hæmsedal (i Hallingdal). — Ellers „Hæmsedal“, om et lidet Sengeløst (= Hjell). Hall.

Sæmsesaald, n. et stort eller grovt Korn=folb. Sirebal.

Sæmsing, f. Sammenkrabning; Jasten, hæstigt eller løseligt Arbeide.

hemta, v. a. (ar), samle, plukke, tage op; f. Er. om at plukke Bær. Nordl. og Trondh. ogsaa i Øbr. (Sv. hämta). Andre St. henta. — Sjældnere i Formen heimta:

modtage, bekomme (= henta); ogsaa: gjenvinde; saaledes „heimta seg“: komme sig, faae sin Stykke eller Førlighed igjen. **Tel.** **G. N.** heimta: hjembringe, modtage.

Hemting, f. Indsamling, Plukning.

Hemula, f. Høymola.

hen, adv. hen, affted. Kun i faa Talemaader med „vil“ og „skal“. **Bistnok** optaget af **Danſk** og neppe nogen Forkortning af „hedan“. **Jf. T.** hin.

hena, f. ho. — **Send**, n. f. Hende.

henda, v. n. (er, e), hånde, fæe, indtræffe. Tilbeels med **Objekt** i **Dativ**. Eg veit itkje tuat som hende honom. **Oste** med reflexiv **Form**: henda seg, og hendast. Det hender seg eitt til, o: naar saadant kan hånde, faa hånder der vel noget mere. Det kunde mest henda: det var ikke umuligt; ogsaa: det manglede ikke, det kom just for **Uvor**. **Kann** henda, og: maa henda, i **Betydn.** maaſtee, ikke umuligt; **f. Gr.** Dei hava alt gloynt det, maa henda. **G. N.** henda: gribe (af **Hand**), ogsaa ramme, vederfares (med **Akkus.**).

henda, f. **Bundt**, **Haandfuld**; **f. Henda**.

Sendabyte, f. **Hemningslag**.

Sende, n. **Håndelse**; ogsaa en **Ejlsdenhed**, et **Tilfælde** som ikke indtræffer ofte. **Tel.** og **fl.** Et stort **Sende**: en meget sjelden **Begivenhed**. Ogsaa i **Formen** **Send**, n. (**Edm.** og **fl.**), og oftere **Sendelse**, n. **Jf. Hendskap**.

henden, f. hendig.

hendig, adj. behændig, flink, nem; duelig til **Haandarbeide**. Nogle **St.** **hendug**. **Ufvoigende** **hendug**, **Hall**, **handig**, **Tel.** **henden**, **Drk.** (**Ev.** **håndig**). **Jf. hendt**.

Sendig, f. **Håndelse**. **Lidet** brugt.

Sendla, f. **Haandfuld**, **Knippe** (**f. Gr.** af **Straa**); **Bundt** som man kan gribe om eller holde i **Haanden**. **Jed.** **Øbr.** **J Drk.**

Sendla. Ellers ved **Stavanger**: **Sendla** og **Selma**, som ogsaa kan betyde et **Reg.**

Sendſkap, m. **Håndelse**, **Begivenhed**. **Lidet** brugt.

hendt, adj. 1) bestaffen med **Hensyn** til **Hænder**. Saaledes: **storthendt**, **letthendt**, **mjukhendt** og **fl.** — 2) behændig, flink til **Arbeide** (= **hendig**). **Drk.** og **fl.** Ellers: **velhendt**, **netthendt**, **frshendt**. — 3) **stiftet**, **beqvem** til noget. **Mere alm.** Eg er itkje **hendt** til det. (**J B.** **Stift**: **hent'e**). Han er **hendt** som **høver**, o: han kan **stikke** sig **saavel** i det ene som det andet; han er **forberedt** paa noget af hvert **Slags**. **Mest** i **Trondh.** **Stift.** **Ejeldnere** med **Betydn.** **tjent**, **hjulpen**. Eg er **lita** **hendt**: det kommer mig ud paa eet. **B.** **Stift.** (**G. N.** **hent**: **tjenleg**).

hengd, part. **hængt**; **f. hengja**.

hengja, v. a. (er, de), 1) hånge, bringe i en **hængende** **Stilling**, faae noget til at „hånga“. **Heng** det paa **Beggen**. Dei hava **hengt** upp **Kisten**. **G. N.** **hengja**. — 2) **faste**, **hefte**, **gjøre** **fast** **Hengja** i **hov**: **sammenhefte**. Han **tekk** **notot** til at **hengja** seg i (at **opholde** sig

over). — 3) **boie** ned, **lade** **glide** eller **hælde** **nedad**. **Hengja** **Govudet**. **S.** **Leven**. **S.** **Henderna**: **gaae** **erkesløs**. **Hengja** **seg** ned: **sette** sig, **hvile** **lidt**. Ogsaa i **Formen** **hengjast**: **sitte** **erkesløs**, som for at **vente** paa noget. Eg **sat** **der** og **hengdest** **heile** **Dagen**. **B.** **Stift.**

Hengje (el. **Henge**), n. 1) **Hængsel**, **Faste**. 2) et **Punkt** hvor noget **hanger** **fast**. 3) **Bedhæng**, noget som **hefter** ved. Ogsaa i **Spøg** om noget som man **holder** sig til, **saasom** en **Kjæreste**. **B.** **Stift.**

Hengjebjerk, f. **Virk** med **lange** **nedhængende** **Kviste**.

Hengjedynd, n. **Hængedynd**. **Dstl.**

Hengjefaks, n. **hængende** **Man** (paa **Heste**). **Mere alm.** **Hengjemaan**. Nogle **Steder** **Fallemaan**.

Hengjelaas, n. (m), **Hængelaas**.

hengjelendr, adj. n. **lavt**, **sumpigt**; om et **Jordstykke**. **Hall**. **Der** ogsaa **flere** **Ord** med „hengje“ for **Begrebet** **sid** eller **nedboiet**; saaledes: **hengjeherdad** (**hængjehøla**): **lavskuldret**; **hengjelep(a)**(d) og **hengjevørra**(d): **sidløbet**; **hengjenasa**(d): **langnåset**; **hengjevomba**(d): **sidbuget**.

Hengjemaan, f. **f. Hengjefaks**.

Hengjemyr, f. **Hængedynd**. **Trondh.**

hengjen, f. **hengsam**.

Hengjesula, f. en **loftet** **Stang** til at **ophånge** **Fisk** med. **Nordl.** (**Hengsula**).

henasam, adj. **tilboielig** til at **hånge** ved eller **sette** sig **fast**.

Hengsla, f. 1) **Hængning**, **Dphængelse**. — 2) **Hængsel**, **Hall**, **Krog** eller **Faste** til at **hånge** paa. 3) **Waand** hvorved noget kan **bæres** paa **Ryggen** (= **Fetel**, **Berfetel**). — 4) **Kjæde** af **sammenbundne** **Stofke**, hvorved **Lømmeret** **opfanges** i **Elvene**. **Dstl.** — 5) en **lang** **Figur** uden **rigtig** **Holdning**. (Vel **egentl.** En som **hånger** **Lømmerne** eller **bæier** sig **meget**). **Smaal.**

Hengslebald, n. **Tilſyn** med en **Lømmerhængſle** (**f. Hengsla**, 4). **Nom.**

hengslutt (**hengſlet**), adj. **uanskelig**, som har en **daarlig** **Holdning** (**f. Hengsla** 5).

Hengserid (?), f. **Ufald** af en **vis** **Mavesygdom**. **Habeland**.

henker, pl. **f. Honf.**

henn (el. **henne**), f. **herne**.

Henna, f. **Hedna**. — **henne**, f. ho.

henta, v. a. (ar), **hente**, **tage** **imod**; **borttage**; ogsaa **samle**, **plukke** (**f. hentla**). **Jf. G. N.** **henda**: **gribe**.

henta, adv. i **Forbind.** „henta **god**“, o: **meget** **god**, **hyperlig**. **Dstl.** (**Rom.**). **Jf. G. N.** **hentagr**: **paasende**.

hentar, m. **Indsamler**, **Modtager**.

Henting, f. **Samling**, **Indhentning**.

hepp, m. et **Slumpetraſ**; **Lykketraſ**.

heppa, f. **Held**, **Lykke**. **Jf. Uheppa**, **Uhapp** og **Hopp**.

heppa, v. n. (ar), **hånde** sig, **træffe**, **slumpe** til. Det hadde **heppat** til. **Bald**. **Bufr.** og **fl.**

„Dæ heppa' ette“, o: det slaar ind, indtræffer som man havde ventet. Hall. Hedder ogsaa heppast.

heppeleg, adj. heldig. — heppelege, adv. heldigt, med Lykke; heldigvis.

heppen, adj. heldig, lykkelig (i visse Tilfælde); begunstiget af et heldigt Slumpetræk. Mere alm. end de forrige. G. N. heppinn. (Jf. Eng. happy). „San Heppen“, en ironisk Benævnelse paa en Person, som jævnlig er uheldig eller forfeer sig.

Zeppenkap, m. Held, Begunstigelser af Lykken. Zeppna (el. Hevna), f. Held; heldigt Slumpetræk, Lykketræk. B. Stift.

hepta, f. hefta.

her, adv. her. (Jf. hedan, hegat, hit). Nest alm. udtalt her; afvig. her, lister; og med en dunkel tillagt Partikel: hærane, Mandal; hærane, og hær'a, lister, Rbg. Tel. Dgsaa hœn (f. herne); i Hard. hær'e. G. N. her (her-na), f. hær. — Serlig Betydn. 1) her, paa dette Sted. Her hjaa os. Her i Huset. Her ute, inne, uppe, nord osv. Her og tuar: hist og her, paa forskellige Steder. Mhl. og fl. (G. N. her ok hvar). Dgsaa med Begreb af: til eller fra Stedet: her til, her inn, her upp, her ifraa. — 2) nu, paa denne Tid. No her etter: efter denne Tid. Her fyre: forhen, førend nu. Her ifraa: fra nu af. Her ein Dagen, el. her um Dagen: for nogle Dage siden. (Dgsaa svenf). — 3) med Begreb af: dette, denne Ting, denne Sag. Herum, hermed, herav. Heppe brugt i Dagligtalen, men passer bedre til Skrift og findes saaledes ogsaa brugt i G. N.

Her, m. (og f.), Hær, Arme; ogsaa Skare, stor Høb. Alm. udtalt Hær, dog lidet brugt. G. N. herr (her), m. Sv. hær, m. Jf. herja. Foruden de nedenfor nævnte Sammensætninger ere mange flere anvendte i nyere Skrifter (navnlige i Bladet „Delen“), tildeels ligesom efter Gammel Norsk; saaledes: Herbunad, m. Udrustning for en Arme. Herfang, n. Rov, Bytte. Herferd, f. Krigstog, Herflokk, m. Tropp, Corps. Herflåde, n. Mundering. Hermann, m. militær Person. Hermerke, n. Fane. Herrop, n. Felttraab, Løsen. Herkip, n. Drlogsskib. Herkipnad, m. Militærvesen. Herstrid, m. Krig. Herstyrke, m. Krigsmagt, hertaka, v. a. indtage. Herteneita, f. Militærtjeneste. hervinna, v. a. erobre. Herwinning, f. Erobring. — Det samme Ord forekommer ogsaa i endel Personnavne, som: Herbjørn, Herbrand, Herdag, Herleik (Helleik), Hermod, Hermund.

Herad, n. Herred, Thinglag, lidet Distrikt. Udtalt „Hæra“, men lidet brugt. undtagen i Distriktsnavne, som Rvinherad, Bøherad, Lundeherad. G. N. herad; Sv. hærud. Jf. Herding, m.

Herbyrge (Hærbyrgje), n. Herberge, Huus

til et midlertidigt Ophold. G. N. herbergi, og herbyrgi; Sv. herberge.

herbyrgja, v. a. (er, de), huse, skaffe Herberge. B. Stift. Dgsaa G. N.

Herd, f. (Pl. Herdar), Stulder, Legemsdeel imellem Armen og Ryggen. Nest alm. udtalt Hær, Hæra(r), Hæranne; afvig. Hør, Høranne, Rbg., Høl, Høladn (med tykt l), Hall. G. N. herdr, herdar; Sv. hård (stjeld.). Nest brugt i Fleertal, dog ogsaa ofte i Gentel, f. Gr. i den eine Herdi (Her'tinne); eg kann bera det paa Herdi, o. f. v. I Forholdet til Dfsl (Alfs) synes Herd især at betegne den øvre og bagere Deel af Stulderen.

herda (hæra), v. a. (er, de; eller: er, te), 1) herde, gjøre haard; f. Gr. herda Jarn: hårde Jern ved Afkjøling i Vand. Nest alm. udtalt: hæra, hære; afvig. høre, Sæt. Tel.; høle (tykt l), Hall. høle, Trondh. G. N. herda. (Jf. hær). — 2) gjøre haardsfør. Herda seg: vænne sig til at taale og lide ondt. Dgsaa: vove, driste. Herda seg ut: vove sig ud. Hard. Nordland. Hertil: herdaft, v. n. blive haardsfør eller dristig; ogsaa: blive haard (= hardna). — 3) drive stærkere paa (med et Arbejde), anstrenge sig, el. skynde sig noget mere. (herda paa). Mindre brugt. Jf. Herding, f. — 4) v. n. holde ud, vedblive, holde længere ved. „Lat os hære paa ei Stund til“. Dfsl. og Trondh. Meget brugt. (Sv. hårdta ut). — 5) taale, lide, fordrage. (Med et Verbum i Inf.). Trondh. Nordl. „Dæ so kaldt, at ein kann int' hæl' aa vera ute“. „Eg hæl' int' aa høyr' paa dæ“. Jf. herdande. — Particip hedder sædvanlig: herdt (hært); afvig. hørt (Rbg. Tel.), o: hærde.

Herda, f. 1) et haardt og fortøret Træ; især en Gyretærrer. Østerd. udtalt Høle (med tykt l). — 2) en haard Prøve, Kamp, Anstrengelse. „Ei heit'e Hære“, Balders. — 3) Haardsførhed, Kraft til at taale meget. „Høle“, Hall. G. N. herda. Hertil herdig.

herdande, adj. 1) hærden. (Ejelden). 2) som kan taales, lader sig udholde. „Dæ var inte hæl'and“, o: ikke at udholde. Trondh.

Herdarblad, n. Stulderblad. Efter Udtalen „Hærablad“. G. N. herdarblad.

HerdaSkaut, n. Hovedklæde (Skaut), som rækker ned over Stuldrene. „Høleskaut“, Hallingdal.

HerdaSkinn, n. Skind at lægge over Stuldrene; f. Gr. under en Byrde. „Høreskinn“ Sæt. og fl.

HerdaSkot (o') n. Stuldertræk. Af Talemaaben „stjota paa Herbarne“.

Herdatopp, m. Stuldertop, det Punkt af Ryggen som er imellem Boverne; saaledes især om den bagreste Manfeloj paa Hesten. Lyder sædvanl. „Hæratopp“. G. N. her-

datopp. I danke Dial. Herdtop.
herdebreid, adj. bredskuldret. (hærebreib'e).
 G. N. herdbreidrar.
Serdeborg, f. Kurv til at bære paa Ryggen. „Hølsborg“, Gbr.
herdelut (uu), adj. nedbøiet, ludente, lavskuldret. Tel. (Landst. 238).
herden, udholdende, f. herdig.
herdig (og herdig), adj. 1) haardsør, udholdende, som taaler meget. Efter Udtalen: hørig, Nordl., hørau (hølau), Namd. og fl. Dgsaa i Formen herden (høren, hølen), Trondh. — 2) standhaftig, som ikke giver tabt. Tilbeels paa Dstl. (høraug, hølau). Sv. hårdig, ihårdig. — 3) dristig, modig, tapper. B. Stift (hørig'e). I Hall. hørug, hølug. Jf. herda og forherdig.
Serdigkap, m. Udholdenhed; Dristighed, Tapperhed. (Ofte „Hørigheit“, f.).
Serding, f. 1) Hørdelse. Afvig. Høring, Rbg. Tel. — 2) Udholdelse, Vedbliven (f. herda). — 3) en haard Prøve, et Tilfælde da det rigtig gjælder om Styrke. Der viist um det vil halda, naar det kjem i Serdingi. („I Høringa“, Dstl. „I Høringjaa“, Rbf.). Dgsaa en stærk Anstrengelse, Strabads, Besværlighed. Nordl. „Dæ gjekk paa Høringa“: det gif haardt til.
Serding (?), m. Indbygger af et vist „Herad“. (Efter Udtalen „Høring“ som Høhøring, Lundehøring og fl.
herdsam, adj. udholdende, taalig, standhaftig. (Sjeldnere).
Serdska, f. Haardhed; f. Jllherdska.
Serdska, f. Hørdelse. Kniven vardt so høit, at det gjekk av honom Herdska o: at den tabte sin rette Haardhed, blev for blødt).
Serdslebreit, m. Sprække som Jern har faaet i Hørdningen.
Serdslestoff, m. Vandkumme, hvori Jern hørdes i Smedien. Dgsaa Serdslebrya, B. Stift; Serdsle-tro, f. Dstl.
Serdslevatn, n. Vand, hvori glødende Jern hørdes. (Tilbeels avendt som Løgemiddel).
herdt, f. herda. herdig, f. herdig.
Sere (e), m. f. Hare.
Serferd, f. (og fl.), f. under Her.
Serforar, m. Ansører, Feltherre.
herja, v. a. (ar), 1) plyndre; egentlig: overfalde med en Hær. G. N. herja. Dgsaa: bortføre, røve. I gamle Viser (Landst. 191). — 2) plage, udsuge, trykke ved ublue Fordringer. Nordre Berg. — 3) æbe med Graadighed, sluge, rive til sig (= heksa). Indherred.
Serjar, m. en Udsuger, gjerrig og havefug Person. B. Stift.
herjen, adj. graadig, glubst. Nordl. Indh.
Serjing, f. Plyndring. Jf. Hernad.
Serf, n. Strab, daarlig Ting; især om ilde gjort Arbeide. Dstl. (Jf. Hærke). Hertil Serkebunad, m. daarlige Redskaber. Ser-

felag, n. Uorden, daarlig Stand. Serke-maal, n. Klobset Sprog. Serkevifa, f. en slau Vise, o. f. v. (Alle med haardt K).
Serke (fj), n. 1, Slæng, daarligt Selskab (omtr. som Pøbel). Dstl. Afvig. Serkehorg, f. (med haardt K), om en Hob som man betragter med Kingaagt. Hall.
Serke (fj), n. 2, Hindring, Knibe; Punkt hvor noget gaar besværligt; f. Gr. om Feil i en Laas. Sdm. og fl.
herkja, v. a. (er, te), 1) surre sammen, binde skjodesløst eller i en Hast. Dstl. tilbeels i Formen herke (ar). I Hall. „herkje“ om at sje klobset, saa at Sønnen bliver rynket. (Andre St. hyspa). Ellers ogsaa om at arbeide skjodesløst. Bufr. — 2) opstramme Tommerne paa en Vest, for at den ikke skal græsse (f. Gr. i en fremmed Gaard). „Herkje Hesten“. Nordre Berg. Vel nærmest til Hørk (Vaand).
Serkjempa, f. Stridsmand, Helt. Telem. (Landst. 301).
herleg, adj. herlig, prægtig. Nære Ord efter L. herrlich, hvis gamle Form er herlich, af Ght. hér: ophøiet, stor.
herlege, temmelig; f. harbla.
Serma, n. Eftersagn; f. Herma, f.
herma, v. a. og n. (er, de), 1) fortælle, efterfige noget ordlydende saaledes som man har hørt det (referere, citere). B. Stift. Eg taan ittje herma det: jeg mindes ikke Udtrykket ganske usigtigt. (Mhl.). Dei hernde det etter honom: de ansøgte det som et Udtryk af ham. Sdm. og fl. G. N. herma. — 2) v. n. (med: etter): efterabe, efterligne Ens Tale, Stemme eller Gørdar (især til Morstab el. Spot). Ganga og herma etter Golt. Nere alm. Dgsaa G. N.). Sv. hārma. En afvig. Form „harma“ skal ogs. forekomme. Num. (?). — 3) følge efter, søge at ligne i Skik eller Maneer. Herma etter Byhollet. Me saa ittje herma etter dei rite.
Serma, f. Eftersagn, Anekdote, Fortælling med en Samtale eller et Svar, som altid efterfiges med de samme Ord. Mandal, Tel. Vald. Nogle St. Serma, n. Sogn, Mhl.
Sermann, m. Kriger; f. Her.
Sermar, m. Eftersaber; især En som efteraber Andre til Spot. Dgsaa kaldet Sermeftugl, Sermegast, Sermeftaaka.
hermd, part. eftersagt. Det var ittje rett hermt: ikke rigtig refereret.
Serming, f. 1) Eftersigelse; ogsaa Eftersagn, Anekdote. 2) Eftersabelse.
Sernad, m. et stort Følge, en stor fremtridende Hob. „Dæ foor ein hell'e Sernad fram ette Vel'a“. Sdm. Jf. G. N. hernadr: Krigsfærd.
her-ne, adv. f. her. En afvigende Form henne (el. hæn) bruges tilbeels som Adjektiv med Betydn. denne, el. dette. F. Gr. „paa henn Sida“: paa denne Side. „Dæ hann Ar'e“: dette Ar. Indh. „Dæ henne

- Befa**: denne Uge. Smaal. Sv. Dial. hana: her; å hånna: det her. (Niek 283).
- Herold**, m. Herold, Udraaber. (Tydf.).
- Herota** (o'), f. Forvirring, Tummel. Nys. Rbg. Vifter. Nogle St. Hæraaba, Hæroda. Dunkelt; maafsee „Kampens Tummel“, ff. Dta.
- Herr**, m. Styrke, Spændkraft, Elasticitet, f. Gr. i en Staafljæder; ogsaa om Muskelkraft i Legemet. Hall. og Tel. Jf. herren.
- Herre**, m. Herre, Høvding. Dgsaa i Formen
- Herra**, Hard. G. N. herra. Vaar Herre, eller (Hjeldnere): Herren, o: Gud. Hos ældre Folk bruges „Herr“ som en Titel for Præster og lærde Mænd; f. Gr. han Herr Pøter, Herr Hans, Herr Nils. Ordet bruges ofte i Genitivstilling, saafom: ein Herre Kett; eit Herre Maal (o: Maaltid); liwa paa Herre Wiis. Der lang Herre Reidsla, o: Tilredning for Herrer kræver lang Tid. (I dette Fald skalde det hellere hedde Hæra.)
- Herredom**, m. Herredomme. Ellers Herredome, n., Herrestad, n., Herrevælde, n.
- Herregard**, m. Herregaard; Herresæde. Dgsaa kaldet Herresæte, n.
- Herremann**, m. Herremand, Høvding.
- herren**, adj. stiv, strid, haard. Hard. Tel. (Jf. Herr og harren). Der herre(t) og herre(t): haardt og stridigt.
- Herse**, m. Landshøvding. (Efter G. N.).
- herst**, adj. harsk, best, usmagelig; om Fedevarer. (I Neutr. herst). Sv. harsk. (Jf. G. N. berstr, bitter). — Dgsaa med en anden Betydning i Udtrykket „med herste store Ferb“ (hos Landstæd 298), maafsee; krigerst, eller ogsaa: vildd, hidfig; f. best.
- hersta**, v. n. (ar), larme, stue, gjøre Ufred.
- H. Stift**. Maafsee af Danst, eller ogsaa for herdsta).
- Herskap**, m. (n.), et stort Følge (omtr. som Herjad). B. Stift.
- Herskare**, m. Hærskare, stor Mængde.
- herstena**, v. n. (ar), blive harsk.
- Hersvein**, m. Stridsmand, Soldat (?). Landst. 308, 309.
- Hervulv**, el. Herulv, m. en vis farlig Hestesygdom; et Slags Krampe. Tel. Hall. og flere. (Jf. Strøms Eger 191).
- Herva**, f. Hæse, Traadbundt. Indh. (Snaasen). Sv. hærsva.
- herveleg**, adj. daarlig, ussel, elendig. Sæt. (I samme Betydn. ogsaa uherveleg). G. N. herkelegr: styg, skammelig. Jf. illherveleg.
- Hervert**, n. Hærværk, Udelæggelse.
- Hervinning**, f. f. Under her.
- Hes** (e'), f. (Hl. Hesar), 1, Lagne, Hvirveltap i en Kjæde; en bevægelig Nagle, som er fastet i en dertil afpasset Blok, saaledes at Kjæden kan vrides frit omkring uden at slynge sig sammen. Især brugt i aand for Ræer. Voss, Nhl. Udtalt Hæs, men i Hl. Hessa. I Gbr. Hæs Hl. Hesse(v). I Ndm. Kringhæs. Ellers kaldet Leikinde, Kaupar, Sverv, Sverfel. G. N. hes. I Nhl. synes Hæs ogsaa at være brugt om de Stænger, hvortil Baandene fastes i Væggen, altsaa nærmere ved den følgende Betydning.
- Hes** (e'), f. (Hl. Hesar), 2, Stillaads af Stænger; f. Hessa. Nogle St. ogsaa om en Høstak. Dierd. (Hæs). Sv. Dial. hås.
- Hesband**, o. f. v. see Hessa.
- hesja**, v. a. (ar), oplægge til Lørring, sætte Hø eller Korn i en Hesse.
- Hesja**, f. Stillaads til at tørre Hø el. Korn paa, bestaaende af lange Stænger, som ere fastbundne til oprestaaende Pæle, saaledes at der under hver Stang er et bethdeligt aabent Mellemrum. Nordl. Trondh., og. Dstl. og Tel. (Hessju). Sv. hesssa. I Berg. Stift med en anden Form: Hæs (Hæs), pl. Hessa(r); og i Sammensætning deels Hæs, deels Hessa(r). Hertil: Hesseband, n. Fæstebaand paa Stængerne i en Hesse. (Hæsband, B. Stift). Hessegolv, n. Rude imellem to Pæle eller Stævrer i Hesen. (Hessegolv, Dierd.). Hessekraft, m. Skammel at bruge ved Hesserne. Hessestad, m. Sted hvor en Hesse har staaet, eller skal sættes. Hessestaden, adj. som har staaet længe i Hesse. (Om Korn, Edm.). Hesse-terre, m. Lørring for Hesserne; tødt Hestveir. Hessestrod, n. Trængsel til Hesser. (Hæstrod, Edm.). Hesserroda, f. Stang i en Hesse. Hessevid (i'), m. d. f. som Hessestrod. (Hæsvit, Edm.). — Hesar-dreng, m. f. Dreng. Jf. Staur, Troda, Golv, Stot, Stur.
- Hesja**, f. (2), Klæbersteen, f. Gssa.
- Hesjing**, f. Dplægning af Hø eller Korn i Hesser.
- hest**, adj. graadig, hidfig efter noget. Han er so best etter bet. B. Stift, Romøb. Hedder ogsaa hæs. Vald.
- hestjeleg**, adj. frygtelig, forfærdelig. Edm. og fl. Østere som adv. overmaade, uhyre; f. Gr. „hestjele“ kaldt“. Hedder ellers: heistjeleg, Hall. og heisleg, Vald. Sv. hiflig, i Dial. hæffelig, hæffelig (Niek 247). Den oprindelige Form usikker. Jf. hest, haaften, og G. N. hāsiki: Fære.
- Hesle**, i Navne som Hesseberg og Hestevik, er vel et gammelt Hesse, n. Hæsselfov.
- Hesling**, m. en vis Ferskvandsfisk (efter Nils-son Leuciscus Grislagine). Jarlsberg. I Smaal. Hæslung.
- Hespa**, f. 1) Hæse, Traadbundt. G. N. hespa. Sondenfields i en anden Form: Hespel, m. — 2) Jernhæse, saafom paa en Dør eller et Laag. Dstl. og fl. (Vel egentl. en Løkke med Bugt i begge Enden). Nogle St. Hempa.
- hespa**, v. a. (ar), 1) hæspe, vinde Traad i Hæsper. 2) tilsvøbe eller dække med Klæder. „hespe paa fe“. Bustr. Dgsaa: hæspe, tale hurtigt, ic. Edm.

Hæppe! m. Hæppe; f. Hæpva.
 Hæppere, n. Hæppetra, Garnvinde. Ogfaa spotvæis om noget, som er tvært og froget eller optager meget Num.
 Hæst, f. see Hest.
 Hest, m. Hest; deels som Navn paa Dyrearten (jf. Dyt); deels kun om Handhret (Hingst), modsat Merr. G. N. hestr; jf. Aug. hengest, og Ght. hengist (som synes at være et sammenfat Ord). 3 Genitivstilling om noget som er usædvanlig stort, f. Gr. ei Hesta (el. Heste) Magt; eit Hesta Vert.
 Hestebaas, m. Spiltoug.
 Hesteblad, f. Kviteblad.
 Hestebloom, m. 1) Kvæstand. Smaal. 2) f. Hestfivel.
 Hestedreng, m. Stalddreng.
 Hestefar, n. Spor efter Heste. Hedder ogsaa:
 Hestefarveg, m. Num. Ellers Hestefet, n. og paa Dstl. Hesteflag, n.
 Hestegard, m. Blads at binde Heste paa; f. Gr. ved en Kirke. Smaal.
 Hestegjeller, m. Hestegilder.
 Hesteham, m. Hestefikkelse. Kasta Hesteham paa: omkæbe til Hest. (3 Hventyrene).
 Hestehov, m. 1) Hov paa en Hest. 2) Plan-tenavn: a) *Caltha palustris*. Edm. Num. og fl. b) *Tussilago*. Dstl. c) *Nymphæa lutea*. Tel.
 Hestekaup, n. Hestefjeb; Hestehandel.
 Hestekaur, m. Myre af den almindeligste Art, *Formica rufa*. Nogle Steder kun om en større og sjældnere Art, som ellers hedder Stoffkaur.
 Hestemne, n. Hest; ung Hest.
 Hestekap, n. Hestefikkelse.
 Hestefko, m. Jernsko til en Hest. Mange St. ndtalt: Hestisko, Hestsko. G. N. hestskor.
 Hesteflag, n. 1) Slægt eller Race af Heste. — 2) f. Hestefar.
 Hestefvein, m. 1) Stalddreng. 2) Forrider i et Brudefølge. Vofs. (Hesta-).
 Hestefyra, f. f. Høymola.
 Hestetruga, f. et Slags Træsaaler for Heste, at gaas med i dyb Sne.
 Hestfivel, m. Volværlie, *Arnica montana*.
 Hst. og fl. Nogle St. Hestebloom, og Hestefoleia.
 Hestfolk, n. Rytterie, Kavallerister.
 Hestfvl (y), n. Hingstfvl, Hansel.
 Hesthavre, m. 1) Havre til Hestefoder. 2) Havregræs, *Holcus avenaceus*.
 Hesthytta, f. Hundsmandspylads som er stor nok til at holde Hest. Smaal.
 Hestkar, m. Rytter, Kavallerist.
 Hestklans, adj. som ikke har Hest.
 Hestrod, n. f. under Hesta.
 Hestvang, m. Blads til Græsning for Heste. Dstl. (Rom.).
 Hestvill, adj. brunnst, om en Hoppe. Smaal.
 Andre St. Hestgali (-gala).
 Hestøyra, n. 1) Hestevæ. 2) f. Kviteblad.
 Hete, f. Hite. — Hett, f. Hætt.

Hetta, f. 1) Hætte, Hue. (Af Hætt). G. N. hetta. 3 Nordre Berg. om et Hovedklæde, som ogsaa dækker Halsen og Skuldrene, og bruges af Kvinderne i Kulde eller Uveir. 3 Hall. om en liden Dug over Nakken. 3 Tel. ogsaa om en almindelig Mandshue. — 2) et Laag eller Dække (ligesom Hætt), f. Gr. over en Skorfteenspibe. 3 Hard. Hettor, pl. om nedskudte Diebryn, barffe Miner (= Myvor). — 3) Hovedhaaret (= Høtt). Est. Sogn. Ogfaa ofte om selve Hovedet eller Panden (= Hæbna, Stjelta). „Han ha' ei go' Hetta“: et godt Hoved, gode Mandsevner.
 Hæv (Hæv), n. Hænt paa Laaget eller paa Siden af et Kar (= Hav, Hevel). Edm.
 hev, f. hevja. — hevda (?), f. hevda.
 heve, v: har; f. hava.
 Hevel (e'), m. 1) Hænt, Haandsfang, Voile; især paa aabne Kar, f. Gr. Bøtter. Efter Udtalen: Hævel, Søndre Berg. Jæd. og flere. Hivil, Gbr. Hall. Hovel, Vald. Ellers Hæv og Hæv; jf. Hald, Hønt, Fat, Kylv, Vette. — 2) Hængsel, Krog at hænge paa; saaledes om den Voile, hvori en Bjalde hænger. Hall. i Formen „Hivil“. — 3) Hæfereb, med et Tværtræ til at sidde paa (for en Mand som skal tilværs). Nordl. i Formen „Høvel“. Jæl. hefill (?). Af hevja.
 Hevel, m. (2), f. Hovel.
 hevert (hav'rt), adj. havreblandet, om Byg. Søndre Berg. og fl. 3 Hall. hævart; paa Edm. hævalt, og hævall'e. En betydningsfuld Afledning af Havre.
 hevja (e'), v. a. (hev, hov, hover), at hæve. Bøiningen noget forskellig. Præs. hev (hev'e, hav'er), er sædvanligt sønden-sjælds. Imperf. hov (oo) bruges i de østlige Egne: Soler, Østerd. Judh., ogsaa i Hall. (med fl. hovo), sjældnere i Tel. Supinum fælde efter G. N. hedde „havet“, men hedder derimod hove (o') el. høve (Dstl.) og i Hall. heve (e'), ligesom Particyp heven. Ellers bruges Ordet med svag Bøining: hev'e, havde, havt; Particyp havd (langtonet), i Tel., og i en anden Form: hevjar, hevja(ve), Hard. og flere. Ogfaa Inf. gaar tildeels over til hevva, el. hæva (jf. hiva) og høve (Judh.). 3 mange Egne ubrugeligt. G. N. hefa (hef, hof, hafit). Goth. hafjan (hōf); Aug. hebban, el. heffan (hōf). 3 svenske Dial. häva (hov). — Særlig Betydning: 1) løfte, lette op, sætte højere. Dstl. Tel. Her til Refleriv hevjast: hæve sig, stige op. „Han havdest paa Gangaren vand“, Landst. 328. — 2) fæste, slænge. „Han hov da fraa seg“. Judh. „Han tok ein Stein aa hevja burt i Veggjen“. Hard. Andre Steder: hiva. — 3) modtage (hæve), opbevare. Dstl. (Rom.). Maaskee nhere Brug. — Afledninger ere: Hæv, Hevel,

- Høvla**; **Hav**, **Have**; vel ogsaa **Hov** (n.) og **høva**. **Hvis** Formen **hovet** (o') tør ansees som agte (lig **hovet** af **veva**; jf. **L. gehoben**), kunde man her til ogsaa sêie: **Hov** (o'), n.; jf. **Huvre** og **hyffa**.
- Høvjegreida**, f. **Indretning** til at løfte eller **høve** med. **Tel.**
- Høvjing**, f. **Løftning**, **Forhøielse**.
- hevla** (e'), v. n. og a. (ar), 1) give sig, **sagtne**, **stilles**; f. **Er.** om **Uveir**. **Hall. Dfil.** Det **hevlar** med **Regnet**. — 2) **stande** i **Farten**, **holde tilbage**, **holde inde**; f. **Er.** naar man vil **hugge** og **seer** noget **komme** i **Velen**. **Smaal.** **Gbr.** **Drf.** og **fl.** **hevla** paa: **sagtne lidt**, **fare mere langsomt**. (Jf. **G. N. hokla: rebe Sell**). — 3) **lette** eller **høve** et **Garn** til **Bandsfaben**. **Schl.** (**Mørmet** til **hevla**, f.).
- hevla**, v. a. **høvle**; f. **høvla**.
- hevla**, f. 1) **Voie** eller **Flydtholt** paa **Garn**. **Schl.** — 2) **Botte**, **Spand** med „**hevle**“ (**Hanf**). **Mum.**
- Høvling**, f. **Hemmelse**, **Standsnøing**.
- hevna**, f. **hemna**. — **hevra**, f. **Havre**.
- hi** (t.), f. **hin**. — **hi** (= **heve**), f. **hava**.
- Hibbel** (i'), n. et **baarlign** **Dyholdssted**. **Sdm.** **Dunkelt** i nogle **Talemaader**, f. **Er.** „**Her vert et godt Hibbel**“, om et **Huus** hvor **megen Dynd** og **Væde** **kommer ind** paa **Gulvet**. Jf. **G. N. hivyli**, **Huus**.
- hida**, v. a. (ar), **lægge** i **Sjul** (**Hide**). **hida seg**: **gaae** i **Sjul**. „**Hjønner** **heve hida**' **seg**“. **Nordre Berg**.
- Hide**, n. **Sjul**, **Hule** hvori **vilde Dyr** **have sit Leie**. **Bjørnhide**, **ulvhide** (jf. **Gren**). **Mest alm.** **Hie**, og **Hi**; i **Rij.** og **Sdm.** **Hide**. **G. N. hidi**, og **hid**. **Sv.** **hide**, ogsaa **ide**. Jf. **Eng.** **hithe**: en **liben Havn**.
- hidelaus**, adj. **hjemløs**, **huusvild**. (3 **Spøg**).
- hidr**, f. **hit**.
- higla**, v. n. (ar), **falde** i **smaa Draaber**, som **Dug** (= **hegla**). **Hertil** **Higl**, n. om **meget** **sin Regn**. **Sdm.**
- higra**, v. n. 1) **bæve** af **Frost** (= **hustra**). **Hall.** 2) **smaaelee**; f. **higra**.
- Hik** (i'), m. **Snip**, **Udfant**, **smalt Stykke**; ogsaa en **mager**, **uanselig Person**. **Hall.** **Dgsaa** **ubtalt Heef**. Jf. **Hefel**.
- hika** (i'), v. n. (ar), **nsle**, **være tvivlraadig** el. **ubestemt**; ogsaa: **famle** efter **Drd**, **staae forlegen**. **Rbg.** og **fl.** **Jel.** **hika**.
- hika** (ii), v. n. (ar), **hige**, **tragte** efter **noget**; ogsaa: **stunde**, **vente længe**.
- Hikel** (i'), **haard Steen** (?), f. **Heggetel**.
- hikka**, v. n. (ar), **hulke**, **trække stærkt** efter **Veiret**. „**Han greet**, **so han hikka**“. **Sdm.**
- hikra**, v. n. **lee** **meget**, **gnægge** af **Latter**. **Jndh.** **Drf.** **Paa** **Jæd.** **higra**, om en **dæmpet Latter**.
- hiksta**, v. n. (er, e), **hiffe** (**singultire**). **Afvig.** **hiffe** (e, te), **Sdm.** **G. N. hixta**. **Dgsaa** i **Betydn.** **hulle** (af **Graad**). **Mandal**.
- Hikke**, m. **Hiffe**. **Afvig.** **Hiks**, **Sdm.** **G. N. hixti**. **Eng.** **hickup**.
- Hil** (ii), m. en **tynd** og **mager** **Hjst** (sêr **Torf**); ogsaa om **Personer**. **Sdm.**
- Hil**, m. (2), f. **Hjell**.
- hila**, v. n. (ar), **gjøre** **enkelt** **Ryk** med **Hjst**; **trække** og **fire** **verelviis**. **Trondh.** **Nordl.** **Andre St.** **draatta**.
- Hild**, f. i **Kvindeavne**, som **Uvhild**, **Brynshild**, **Gunnshild**, **Ragnshild**, **Torshild**, **lyder** **sædvanlig** som „**ilb**“ (**ilb'e**, **ill**, **illa**), f. **Er.** **Ragnilbe**, **Ragnill**. **G. N.** **hildir**, **Krigsgubinden**.
- hilden**, **hilde(t)**, f. **halden**.
- Hilder** (**Hilb'r**), n. en **tynd** **Laage**; ogsaa **det samme** som **Hilbring**. **Nordl.**
- hildra**, v. n. (ar), **høve** sig, **vage høit** op; om **Ting**, som **vise** sig **større** og **høiere**, **end** **de ere**; f. **Er.** **Bjerger** eller **Der**, naar man **seer** dem i **taaget Luft**. **Nordl.** **Nordre Berg**, og **flere**. **Sædter** **tildeels** ogsaa **gildra** (**hildra**). **Maafsee** til **Hjell**. **Paa** **Jel.** **hylla** (**hilla**).
- Hilbring**, f. **det Tilfælde**, at **Tingene synes større** **end** **de ere**; f. **hildra**.
- Hiling**, f. **Rykning**, f. **hila**.
- Hilla**, f. **smal** **Flade** i en **Klippe** (= **Hjell**); **see** ellers **Hylla**.
- Hillar**, f. **Hellar**. **hilora**, f. **helora**.
- Him** (ii), n. **Hinde**, **tyndt Dække**; a) om **tynde** **Skyer** (= **Hima**). **Hard.** **Schl.** b) om **Klim**, eller **meget** **tynd** **Snee**. **Sdm.** **Hard.** c) om **tyndt** **Stum**. **Hall**.
- Hima** (ii), v. a. (ar), **forbunkle** ved en **tynd** **Bedækning**. **himad**, part. **tyndt** **overdækket**, **saasom** med **Klim** eller **Snee**. **himast**, v. n. **forbunkles**; især om **Luften**. **B.** **Stift**.
- Hima** (ii), f. et **tyndt** **Dække** af **Dunster** i **Luften**; **Distighed**, **Uklarhed** **uden** **egentlige** **Skyer**. **Schl.** **Rbg.** og **fl.** **Ellers**: **Laam**, **Demba**, **Skima**. Jf. **Glya**, **Græma**, **Mol**. (= **Ardaas**). **Sæt.** **Uvist** **Slægtstak**.
- Himeleitr**, adj. **dunkel** eller **blandet** i **Farven**; **saaledes** om **Dyr**, **hvis** **egentlige** **Farve** er **noget** **lys**, men **fordunklet** ved **mørke** **Haarspidser** eller **enkelt** **mørkere** **Haar**. **Hall.** (Ellers **hinutt**, **musfutt**, **myrfutt**). Jf. **G. N. imleitr** (**Egglfon**). **Saaledes** ogsaa **himeblaff**: **stinket**, **smudsblaffet**. **himeblaa**: **dunkelt** **blaa**. **himegraa**: **dunkelt** **graa**lig. (**Hall**).
- himen**, adj. **uklar**; f. **hinutt**.
- himfos**, f. **heimsfus**.
- himla**, v. n. (ar), **blunde**, **falde** i **Søvn**. **Sdm.** (**himble**). **Mest** i **Spøg**.
- himla**, v. a. (ar), **bygge** **Loft** (**Himling**) i et **Huus**. **Tel.** **Rbg.** **himlad**: **forshynet** med **Loft**; ogf. **panelet** under **Taget**.
- Himling**, m. 1) **Hvælving**, **et** **hvelvet** eller **buformet** **Loft** (som i en **Kirke**); ogsaa en **Panelling** under et **Tag**. **Rbg.** **Hall.** og **fl.** 2) **Stift** kaldet **Himmel** (**Kyrkjehimmel**). — 2) **Overværelse**, **Loft** (i **Almindelighed**). **Tel.** — 3) **Gane**, **Hvælvingen**

- i Munden. Nogle Steder kaldet Himmel; jf. Gom.
- Himmel**, m. (fl. Himlar), 1) Himmel; Himmelshvalvingen, Luften. — 2) Himnerrige, de fællige Mænders Hjem. — 3) en Hvalving (= Himling); ogsaa om et Telt eller Tag. (Senghimmel). Et Spor af en ældre Form (Himen) er Hem (Heem), Hem'en; brugt i Gulbalden (Holtbaalen). Hertil ogsaa Himnaleite og Himnerike. G. N. himinn; Goth. himins (jf. Mt. heven, Eng. heaven). — Til Himmels: til Himnellen. Himmelshøgt, el. i Himmels Høgd: himmelhøit. Gitt Himmels Veber (Beer), om en frygtelig Storm. Jf. „himmel galen“: rasende.
- Himmelferd** (fær), f. Himmelfart.
- himmelhøg**, adj. himmelhøi.
- Himmelleite**, n. Synskreds, Horizont (= Himmelshyne). Sæt. Paa Jæd. Himnaleite (Hibnaleide).
- Himmel-orar**, pl. Sandsfæsløshed af Søvn (= Sævnorar). „Han laag i Himmel-oraa“. Sdm. Jf. himla.
- Himmelrode** (o'), m. røde Skyer.
- himmelsbert**, adj. frit for Skyer. Hall.
- Himmelsbragd**, f. f. Himmelslag.
- Himmelsfok** (o'), n. drivende Sne, stærkt Sneedrev. Jf. Jordfok.
- Himmelsjaa**, f. (?), f. Himmelshyne.
- himmelsk**, adj. himmelsk.
- Himmelskov** (oo), n. Uveirskyer og Slinger, som formørke Luften. Helg.
- Himmelslag**, n. Himmelens Udsæende; Luft som bebuder et vist Slags Veir. Nogle St. Himmelsbragd, f. Tel. Sdm.
- Himmelsmerke**. n. 1) Veirmærke af Luftens Udsæende. 2) Etternebillede.
- Himmelshyne**, n. det yderste synlige Punkt i et Steds Omkreds; Punkt hvor Himmelshvalvingen berører Jorden. 3 Himmelshynet: i Horizonten, paa det yderste (el. øverste) Punkt. Søndre Berg. Tel. Nordl. og fl. Nogle St. Himmelshyn, f. Paa Sdm. „i Himmelshjaa“ (uden Vøining).
- Himmelsteikn**, n. Himmeltegn.
- Himmerhest**, f. Humregauk.
- Himmerike** (hj), n. Himmerige. Egentlig Himnerike, G. N. himinriki.
- Himnaleite**, n. f. Himmelleite.
- himpra**, v. n. kalde tilbage i Hukommelsen. „Han himpra paa da“, o: han kom det ihu ved nogen Eftertanfning. Sdm. Jf. hemsfa.
- himra**, v. a. sive, see noget i lang Frastand. Nordl.
- himutt** (ii), adj. 1) disig, nklar, tyndfyet. Nogle St. himen. (Sæt. og fl.). — 2) dunkelfarvet, om Dyr (= himleitt). Jf. imutt.
- hin**, adj. (pron.), med Formerne: hin (hinn), hi, f. hitt (i'), n. hine, pl. — 1) hin, den anden (af to); de øvrige (i Fleertal). Kun ubestemt, men med Subst. i den bestemte Form. Hin Foten: den anden Fod. Paa hi Sida: paa den anden Side. Gitt Fottet: (de) andre Menneffer. Alle hine: alle de øvrige. — 2) den forrige, foregaaende. Hin Dagen: Dagen forud. (Nogle St.: iforgaars). Hi Vita: den forrige Uge. Gitt Aaret: det foregaaende Aar. G. N. hinn, hin, hitt; pl. hinir ic. — Tilbeels med Dativform: hinom, m. hinne, f. hino, n. og hinom, pl. f. Gr. „i hinom Suda“, Gbr. (?), „i hinne Vikenne“, Sdm. „utav hino Slagje“ (Slaget), Voss og fl. (Nogle St. „hinaa“ i alle Rjon). — „Hin Maanen“, el. „hin Sellen“, er en Benøvnelse paa Janden. (Begrebet „den først nævnte“ er her fremmedt).
- Hina**, f. f. Hein.
- Hind**, f. Hind, Hunhjort. G. N. hind. (fl. tilbeels Hindar). Østere Hjortkolla.
- Hinder** (Hind'r), n. Hinder, Hindring; Standsning. Til Hinders: til Ulempe.
- hinderleg**, adj. hinderlig; ugunstig.
- hindra**, v. a. (ar), hindre, affolde; ogsaa afværge, forebygge. G. N. hindra. Dgfaa v. n. standse, tøve, bte lidt. „Han hindra' ikkje paa nokon Sta“. Mandal, Nbg.
- Hindring**, f. Forhindring; Forebyggelse.
- hingje** (for hengt), f. Ianga.
- hinkra**, v. n. hinfte, halte lidt.
- Hinna**, f. en Hinde, et tyndt Dække ligesom en Hud. G. N. hinna. Jf. Skinna.
- hinne**, og hinna(v), f. ho.
- Hinnvita** (i'), f. Hjalp, Tjeneste, Understøttelse; en liden Gave, og desl. Solgr (Hinnvitu, el. Hinnvetu). En besynderlig dunkel Form.
- hipa**, v. n. 1) stunde, vente med Længsel. Hall. (Jf. hifa). 2) maabe, staae ledig (= hira). Tel.
- hipen**, adj. fuld af Forventning, spændt, nysgjerrig. Vald. Ufvig. hippen, Rom. Smaal.
- Hir** (ii), m. 1, Forstand, Ekjon paa noget. „E hifje Hir paa da“. Drk. (Dunkelt).
- Hir**, m. 2, Slappelse, Sløvhed; faasom efter en stærk Opbrusning eller Bevægelse.
- Hira**, v. n. (er, de), 1) maabe, døse, staae øksesløs (som for at vente paa noget). B. Stiff (Mfl. Sff. Sdm.), ogsaa Smaal. (Zimperf. oftere: hirate). G. N. hira (?). — 2) skrante, være sygelig. Tel. Ellers: være udmattet, sløv eller kjed (af en Anstrengeelse). Sdm. „Dei faa hire att-i“: de blive nok udmattede efter dette.
- Hiren**, adj. sløv, døsig, ilde oplagt; ogsaa: lidt sygelig, f. Gr. efter en Ruus. Hall. og fl. 3 Tel. hisen: sygelig.
- Hiring**, f. Døsen, Uvirksomhed.
- hirra**, v. a. tirre, hidsse (en Hund). Sdm.
- hisen**, f. Hiren.
- hissa** (i'), v. a. (ar), hidsse, drive en Hund til at jage, med Tilraabet „hisa“. Nordvestfjelds. Vera hisfad og hutad, f. huta.

hisja (ii), v. a. (ar), heise, vinde, hale op. Sv. hisja; L. hisjen.

Hisa (i'), f. Nag at bære Byrder med, dannet af et Læderbaand over Skuldvæne og et Spændetræ tvært over Brykset. Sdm. kun i Fleertal (Hisje'). Hertil Hisseferd (-far), f. to fulde Botter.

[Historia, f. Historie. (Af Græsk). Med tillempt Form: Historja, Histyrju, Hall. Balders.

histr, fryse, f. hustra.

Sit (ii), f. (Fl. Sitar), Skindpose, Bølg at bære paa Ryggen; sædvanlig dannet af et Faarekind, som er heeltlaet (belg-fleget), saa at Halsen tjener til Nabning, og Fodskindet forlænges til Bærebånd. Alm. undtagen paa Ostl. (3 Tel. Fleertal Sitr). G. N. hit. — Sitarferel (e'), m. Bånd el. Fodskind paa en Hit. Sitarfjeste, m. Nabningen paa Siten.

hit, adv. hid, til dette Sted. Mest almind. langtonet „hitt“, men nogle Steder kort „hiitt“. En anden Form er hega (e'), f. hegat. G. N. hingat, higat. (Derimod Ang. hider, Goth. hidre). Jf. hedan. — hit-atter: hid igjen. hit etter: nærmere hid. hit um: til denne Side.

hita (i'), v. a. (ar), ophebe, gjøre heb. (Jf. Hite). Tilbeels udtalt: heta, heta, haataa (?). Hita aat Amom: opvarme Driftvand til Kæerne.

Sita (i'), f. 1) Ophevelse, Opvildning. Især om Jernet's Opgløbning i Smedien. Der gjort med tri Sitor: det bliver færdigt ved tre Ildninger, ved at holdes tre Gange i Ilden. (Hall. og flere). Jf. Heita, Elba, Elbing. — 2) Angreb, Kamp, Dyst; ogf. Ryf, Rast (= Rid). Lyder tilbeels: Seta, Ostl. Sutu, Trondh. „Da vardt ei har heta“, Vald. „Ei heit huttu“. Gulbalen. — 3) en Irettefættelse, skarp Tiltale, Skrub. „Eg sekk ei go' Hita“. Sogn.

hitaa-fyre, adv. paa denne Side. Mest alm. hitafyre; ogsaa hittafyre, hitafse' (Tel.). Nogle St. hega-fyre. (Motsat burtafyre). Nyere Ord; ogsaa i Sverige (Mies 257). Som præp. tilbeels: hita(n)paa.

hitare (og hitre), adj. nærmere. Ostl. Mere alm. er Superl. bitarste (hitafste): nærmest, som er næst herved. (Motsat burtafste). 3 Søndre Berg. hegaste (e').

hitarlege, adj. nærliggende. — hitarlege, adv. her i Nærheden, nær ved. Lyder sædvanlig hitaleg, hittale'. (Nyere Ord).

Site (i'), m. Hebe, stærk Varme. (Af heit). Afvig. Sete, Seta, Seta (Ostl.), Sata (Namb.), Saataa, Sotta (Trondh. Drk.). G. N. hiti. Ogsaa brugt i Betydn. Svle, Smerte. Trondh.

Sireblemma, f. Hebeblegne i Huden. Sv. hettblemma.

Sitesta, f. Anfald af Hebe i Kroppen.

Sitemoe, m. Solrøg i stærk Varme.

Sitesky, f. Skyer som bebude stærk Varme.

Siting (i'), f. Ophevelse; f. hita.

hitna (i'), v. n. (ar), ophebes, blive heb (= heitna). G. N. hitna. — Sining, f. det at noget bliver heb.

Sitida, f. den hvidvendte Side. Ostl.

hitt (hiint), f. hin.

Sitt (i'), m. Træs, Slumpetræs. Paa ein Sitt: paa Slump. Afvig. Sytt (y'), i Tel. og Sott i Hard. om en Sising.

hitra (i'), v. a. (ar), hitte, finde, træffe. G. N. hitta (imperf. hitti). Hitta paa: træffe paa; ogsaa opfinde. Tilbeels uden Objekt om at finde Veien til et Sted, f. Gr. hitta heimatter. Søndre Berg. Hertil hører vel ogsaa: bytta (y'), o: gjætte, træffe ved Sising. Tel. 3 Hard. hotta, ligesaa. „Eit Hottelyte“: en Ombytning paa Slump, efter et løst Sjon. Hard.

hitten, adj. 1) nem til at finde eller opdage noget. 3 Tel. hytten: flog til at gjætte. — 2) opfindsom, Trondh. Jf. ordhitten. — 3) paapasselig, luvende efter en Leilighed. Nordre Berg. — Sjeldnere: hitrig, og hittsam.

hit-til, adv. hidindtil (= hertil).

hiva, v. a. (ar), 1) lette, hale op (= hevja). (Eng. heave. — 2) faste, slange. Nyere Ord med vaklende Former (tilbeels: er, de); paa Jæd. med stærk Voining: hiv'e, heiv, hivet).

Sivel (Sank), f. Hevel.

Sjal (Sal), n. Naab, Straal. Hall. (f. solgende). 3 Ordene med „hj“ høres rigtig nok ikke her noget tydeligt „h“, men alligevel bør de dog skrives paa den gamle Naabe, da Ordene's Slægtskab viser, at „i“ er kun en Afvigelse af „i“, medens derimod „h“ er en væsentlig Deel af Ordets Rod. 3 Stedet for „hj“ høres tilbeels „fi“ eller endog „si“, sjeldnere blot „h“ (f. Hjel og hjelva).

hjala (jala), v. n. (ar), 1) huse med en Lyd, som ligner Sang eller Spil (= lilla). Tel. (Vandst. 387. 403). — 2) fraale, raabe meget. Hall. Jf. G. N. hjala: tale, snakke, og hjaldr, m. Latm, Waabenklang. (Egils-son 341).

Sjall, f. Hjel.

Sjarta, n. Hjerte (cor). Brugt i Formen Sjarta (Jarta), Søndre Berg. Sæt. Tel. Hall. Vald. Sjarte, Nordre Berg. Sjerta, Sogn og fl. 3 Drk. Sjart', f. G. N. hjarta (Goth. hairto); Sv. hjerta. Fleertal: Sjarto, tilbeels ogsaa Hjartor. — Med overført Betydning: a) Sind, Hjertelag; b) Medfølelse, Mildhed; c) Mod, Driftighed. Av Sjartat: alvorligt, oprigtigt. 3 Sjartat: lønligt, i sit stille Sind. Med god Sjarta: med Fornøielse, villigt. („Næ godaa Hjartaa“, Sdm.).

hjarad, adj. behjertet, modig, driftig.

Sjarreblod, n. Hjerteblod.

Hjartehus, n. Hjerteping, Hinden om Hjertet (i Dyr). Paa Edm. **Hjartefadel** (=fæl).
Hjartelag, n. Sind, Hjertelag.
hjarrelaus, adj. ufølsom, haard, grusom.
hjarreleg, adj. hjertelig, inderlig.
Hjarteløysa, f. Ufølsomhed, Grusomhed.
hjarremjuk, adj. følsom, let at røre.
Hjarterot, f. inderste Hjerte.
Hjartesaar, n. Sorg, Krænkelse.
Hjarteforg, f. dyb, alvorlig Sorg.
hjarrestinga, v. a. dræbe (Dyr) ved et Stif i Hjertet.
Hjartestøyt, m. haardt Modgangestød.
Hjarteverk, m. Smerte i Hjertet; Muggstølse, pijnlijk Frygt.
hjarstig, adj. godshjertet; ædelmodig.
Hjasse, m. Jøse, Loppunkt paa Hovedet. Hall. (Jasse). Nfvg. Jæsse, Bufr. G. N. hjassi, hjarsi; Sv. hjesse. Mere alm. Kruna, Kvervel.
hjaa, præp. (med Dativ), hos, nær ved, i Selskab med. Sædvanlig kun om Nærvarrelse af Mennesker, især med Begrebet: i Ens Hjem, Familie eller Selskab, f. Gr. hjaa Foreldrom, o: i Forældrenes Huus. Brugt i de sydlige Egne i Formen: jaa, Sogn, Nhl. Tel. hall. Vald.; fjaaa, Tel. (?); sjaa, Gbr. Dydal; issaa (for ishjaa), Hard. Ghl. Nhf. Jæd. Nhg. G. N. hjå, ogf. i hjå. Andre St. ombyttet med: med, nær (ne), og hos (som er svenskt og dansk). Synes egentlig at have været et Subst., beslagtet med det gamle hjå (Familie); f. Grimm, Gr. 2, 756. I Sammensætning bruges Ordet sjældnere end andre lignende Partikler.
Hjaam, n. et tyndt Dække, f. Gr. af Støv (omtr. som Him). Tel. Isl. hjóm. Paa Hadeland: **Sjaam**, især om et tyndt Skydække. Jf. hjaamutt.
hjaamleg, adj. dunkelfarvet. Tel.
hjaamutt, adj. dunkel, ligesom støvet. Tel. (jaamutt). Paa Hadeland **hjaamet**: tyndskyt (= himutt). Paa Helg. **hjaamaatt**, eller **hjaamaat**: dunkel, sunndset, med mørke Pletter.
Hjaarn (?), n. Sneet med en haard Skorpe (= Fare). Mandal i Formen **Hjaadn**. (N. Biser og Stev, 125). Isl. hjarn.
Hjaastaur (?), m. Straastotte paa Siden af et Gjerde. Brugt i Formen **Sjaastaur**, Stjordalen. G. N. hjastaurr.
Hjaasvøve, n. 1) Sengkammeratskab, det at sove sammen i een Seng. **Sjaasvøve**, Ghl. — 2) Sengkammerat, den som En ligger sammen med. **Jaasvøve**, Nhl.
Hjaasøete, n. Søde ved Siden af En. **Hjaasøetemann**: den som sidder nærmest ved Bruden eller Brudgommen i et Bryllup. Tel. Nyder sædvanlig: **Jaasetmann**, ogf. **Jaasetsmann**.
Hjell, m. 1) Stillads, Række af jævnsides liggende Stænger eller Stofke paa et højt

Underlag. G. N. hjallr. I Nordland især om de store Stilladser, hvorpaa Fiskene ophænges til Tørring. Jf. Tjerehjell. — 2) et Stænge, Loft i et Huus; sædvanlig dannet af sammenlagte Stænger eller løse Fjele. Fjoshjell, Rødhjell. Brugt i de nordlige og østlige Egne, i Formen Jell (mest alm.), Kjell, Drf. (Melbalen), Sjell, norske Gbr.; ved Trondhjem: Zell (Lervig) og Sil (Stjoldal). Hertil ogsaa: Jall, om et lidet Sengeloft i en Etue. Hall., Num. Jell, og Kjell, om Galleriet i en Kirke. Drf. (Jf. Trelv, Lem, Skuff, Lil, Skjeldtile). I svenske Dial. hjäll, hjälle (Nieg 280); i Danmark Häll, Hield; Nt. Hille (Brem. Mørt. 2, 631). — 3) en Hylde, et opslaaet Bret paa en Væg. Brugt i de sydvestlige Egne i Formen: Jell, Nhl. Tel. Jall. el. Jald, Hard., Jedd, Sæt. Kjell, Ghl. Nhf. Jæd. Kjadd, ved Mandal. Andre St. Hylla, Hilla. — 4) en Terrasse, en flad Forhøining paa Jorden. Sjældnere. I Hall. Jall (?), f. hjiellendt. I Tel. (Winje): Jedd, med Fl. Jeddir (Hjeller). Hertil adskillige Stedsnavne: Hjelle, Hjellen, Hjellarne; ofte feilagtigt skrevne „Hjelle“ o. f. v. (Jf. Eng. hill, en Hoi). — 5) en smal Flade eller Dværsti i en Klippe (= Flaa, To). Nhl. (Zell), Hard. (Jall). Andre St. Hylla, el. Hilla.
hjella, v. a. (ar), danne et Loft eller Stillads. **hjella seg**, om Reg og Damp: lægge sig i et fladt Lag (ligesom et Loft) i en vis Afstand fra Grunden. B. Stiff.
Hjell-agtar, m. En som vogter Fiskehjellerne i Tørringstiben. Nordl.
Hjellbruk, n. Materiale til en Fiskehjell. Nordl. Hertil Marfot, Marstoff, Wse, Naaved, Støbbing, m. m.
Hjelleiga, f. Leie af en Fiskehjell, og Betaling derfor. (Hjell-leiga). Nordl.
hjiellendt, adj. om Jord: terrasseformig, lagvis opstigende. Hall. (jallent). Nf. Hjell (4) og lendt.
Hjellfist, m. Fisk som er tørret paa Hjell.
Hjellstøde, n. Sted at sætte Hjell paa.
Hjellvid (=ve), m. = Hjellbruk.
Hjelm, m. 1) Hjelm, Jernhat. G. N. hjalmr; Goth. hilms. — 2) Hylster, tynd Skæl eller Hinde (s. Kalvehjelm); især Frugt-bælg (= Skolm), f. Gr. paa Erter. Wofs. (I svenske Dial. hjelm: Havre-hylster). Jf. hjelmast. — 3) Korustak med et lidet Lag eller Dække. Jæd. i Formen **Kjelm**, G. N. hjalmr. — 4) en Sferm el. Flage af Fjele; især en Fjellebund at lægge i en Sønde. Smaal. — 5) Nafn, Udseende; Unsiget (især med et frastøbende Væsen). Trondh. Edm., ogsaa i Smaal. (G. N. ægishjalmr: Skraffebillede). — 6) Frygt, Rædsel. „G fell ein Hjelm daa e saag dæ“. Drf. (I Melbalen: Kjelm). Paa Edm.: „Dæ fyl'e haanaa ein Hjelm“, o:

der følger ham noget, som kan gjøre En bange; hans Afsyn vækker Frygt. *Jf.* Kaldhjelmen.

Hjelm (2), Lampestang; *f.* Helm.

Hjelmaft, *v. n.* om Korn: modnes, begynde at bløde gult. *Edm.*

Hjelp, *f.* 1) Hjælp, Understøttelse; og*f.* Gavn, Fordeel. — 2) Frelse, Redning. — 3) Arbeidshjælp, Følt, Arbeidsfolk. (*Jf.* hjælpad). *Nogle St.* **Hjølþ**, **Hjølþ**; *f.* følg.

Hjelpa, *v. a.* (*er, te*), hjælp. *Nogle Steder* **hjølpe** (*Trondh. og fl.*), **hjølpa** (*Segn, Helg.*) og **hjelpa**. I den sidste Form bruges det ved Mandal med stærk Bøining: **hjelþ**, **holþ**, **holþer**; ogsaa paa andre Steder har Præsens tilbeels en stærk Form **hjelp** (*hjely'e*), medens Imperf. og Sup. faae Endelsen med „t“: **hjelpþe**, **hjelpþt**, sædvanlig udtalt: **jelte**, **jelt**. *G. N.* **hjalpa** (**hælp**, **halp**, **holpit**); *Sv.* **hjelpa** (**tilbeels**: **hjælper**, **halp**, **hulþit**). — Betydning: 1) understøtte, medvirke, arbejde med. *Egentlig* med Dativ; *f.* *Er.* han laant hjælpa Gran-nom. — 2) frie af Nød eller Fare; bjerger, frelse. — 3) forsyne, staae Mildler. *Eg* laant hjælpa honom med Pengar. *Jf.* hjælpa seg. — 4) nytte, være til Fordeel; ogsaa: virke, forstaae, gjøre nogen Forandring. — 5) tjene til Undskyldning, el. som Grund til at unddrage sig. Det fær ittje hjælpa, um det gjerer vondt. — 6) afhjælpe, forhindre. *Eg* taant ittje hjælpa det. (*Egentl.* hjælpa syre det). — *Æfterlyt*: **hjelpast**, hjælpel hinanden. *Hedder* ogsaa: hjælpast aat. — **Hjelpa** seg: a) bjerger sig, staae sig igjennem; ogsaa: være kjent med noget. b) gjøre sig Umage, bruge sine Kræfter.

Hjelpad, *adj.* forsynet med Arbeidsstyrke (*Arbeidsfolk*); mandstærk. *San* er vel hjælpad: han har mange Arbeidsfolk. (*Modsat* vands-hjelpad).

Hjelpar, *m.* Hjælper. *Hedder* ogsaa **Hjelpemann** (eller **Hjelpesmann**). **Hjelbnere** **Hjelpesvein** og **Hjelpedeigja**.

Hjelpesfor, *adj.* duellig til at hjælpe.

Hjelpelaus, *adj.* hjælpeløs, blottet for Midler; og*f.* raadvilis, uehjælpselig.

Hjelpeleg, *adj.* tjenlig, brugbar.

Hjelpeløysa, *f.* Hjælpeleshed.

Hjelpen, *adj.* hjulpen; *f.* hjælp.

Hjelperaad, *f.* godt, nyttigt Raad; ogsaa *Udvei*, *Bjergning*; **Hjelpemidler**.

Hjelpesmann, *f.* Hjælper.

Hjelpesam, *adj.* hjælpesam, tjenstvillig. *Nogle St.* ogsaa: tjenlig (= hjelpeleg).

Hjelpþ, *part.* hjulpen, tjent med noget. *Lyder* sædvanlig: **hjelt** (**jelt'e**). *Hedder* ofte ogsaa: **hjelpen**; ved Mandal: **holpen** (*G. N.* **holþinn**; *Sv.* **hulpen** og **hjelpþ**).

Hjerne, *m.* 1) Hjerne, Hovedmarv. *Dstl.* (*Jærne*). I nordre *Gbr.* **Hjerne**. *G. N.* **Hjarni**. *Mest alm.* kaldet **Heile**. — 2) *Lands-evner*, *Tænkraft*. *Mere alm.* **Tilbeels** i

Formen **Hjerna**, *f.*

Hjerneslag, *m.* farligt Anfald af Sygdom (*Betændelse?*) i Hjernen. *Dstl.*

Hjerta, *f.* Hjarta. *Hjesse*, *f.* Hjasse.

Hjolt, *f.* Hjølt.

Hjon, eller **Hjun**, *n.* *Ugtepar*, *Mand* og *Kone*. *Brugt* i Formen **Jun**, **Helg.** (**sjeld.**), **Kjun**, **Ehl.**, **Sjon**, **Gbr.** (**sjeld.**). *G. N.* **hjon**, **hjun**, **hjá** (som ogsaa betyder: **Medlem** af en Familie). *Sv.* **hjon**. — *Et* hertil hørende **Hjonskap**, *m.*, synes at være fortraugt af det nye Ord: **Ugtekap**.

Hjonskinnad, *m.* **Stiksmåse** imellem **Ugtefolk**. *Gbr.* i Formen **Hjonskylna?**

hjonsleg, *adj.* takkelig, hyggelig at omgaaes med; ogsaa om et Par Folk, som passe godt for hinanden. *Hedder*: **junsleg**, **Helg.**, **hjonsleg**, *Gbr.*

Hjort, *m.* Hjort (*cervus*). *G. N.* **hjørtr**. *Jf.* **Raubdyr**. *Hertil* **Hjortehorn**, *n.* **Hjortehud**, *f.* **Hjortefalv**, og *fl.*

Hjortkolla, *f.* **Hind**, **Hunhjort**.

Hjul, *n.* **Hjul**; **Boguhjul**, *o. f. v.* **Afviq.** **Kjul**, *Drk.*, og med andet **Kjon**: **Hjul**, *f.* (**fl.** **Hjuler**), i **Tel.** **Hall.** **Vald.** **Vof.** *G. N.* **hjöl**, *n.* *Jf.* **Kvel**.

hjula, *v. a.* (*ar*), tilskjære i Form af en **Bue** eller **Halvcirkel**. *B.* **Stift**. *Hertil* **Hjuling**, *f.* **bueformigt Snit** paa Klæder, *især* paa **Ermerne**.

Hjulaas, *m.* **Arel** i **Hjul**.

Hjulbaar, *f.* **Hjulber**, **Trillebør**.

Hjulemne, *n.* **Trævirke** til **Hjul**.

Hjulfar, *n.* **Hjulspor** i en **Bei**.

Hjulfella, *f.* **Hjulfølge**, *f.* **Fella**.

Hjulnav, *f.* **Nav**.

Hjulring, *m.* **Følge** i **Hjul**. *B.* **Stift**.

Hjulsele, *m.* **Kjære**. *Edm.* og *fl.*

Hjulsþif, *f.* **Gege** i et **Hjul**.

Hjulsþong (*o'*), *f.* **Skinne**, **Jernbeslag** paa **Hjul**.

Hjulsþycta (*y'*), *f.* **Lundstikke**. *B.* **Stift**.

hjuna, *v. n.* **parre** sig. *Søndre Berg.* **Vald.** *Hører* til **Hjon**.

Hjupa, *f.* **Hyben**, **Frugten** af **Hybentorn** (**Rlunger**). *B.* **Stift** (**Jupa**, **Jupe**); *afviq.* **Kjupa**, **Ehl.** **Ryf.** **Jæd**. — *G.* *Sv.* **hiupa** (**Rydaqist**, 2, 215. 628); (**Aug.** **heope**, **Eug.** **hip**, **E.** **Dial.** **Hiese**. **Søndensjelds** i en anden Form: **Rjupa**, **Rhye**). *Som* **Artsnavne** mærkes **Sethjupa** (**Rosa villosa**) og **Steinhjupa**, el. **Slettehjupa** (**R. canina**).

Hjupestein, *m.* **Hybentjerne**. *Jf.* **Gris**.

Hjuring, *f.* **Hyrding**.

Hjølt, *n.* **Høvelse** med **Knuder** (**Galler**) i **Hestens** **Fødder**. *Lyder* som: **Jolt** (*o'*), **Tel.** og **Sæt.** **Kjølt**, **Jæd.** **Mandal**; **Kjølter**, **Ribg.** (**Naserall**). I **danske Dial.** **Hjalt**: **Spæt**. — *Hertil*: **Hjøltad** (**jolta**), og **hjøltebeinad**, *adj.* **angreben** af **Hjølt**. **Tel.** **Dunkelt** er „**Hjoltshoven**“, hos **Landsstad** 399, hvor der ogsaa nævnes et „**Hjoltte**“: **Ankelleb**.

Hjørn, f. f. Hørn.

Ho, f. (Efterføl), f. Haa.

ho, pron. hun (= L. sic, Eng. she). Hedder mest alm. ho; ellers hu, Jæd. Schl. Fofen og fl.; stærkere betonet: hun, hon, Nff. haan, i Salten, hona, Hall. Vald.; i ubetonet Stilling forkortet som 'o, 'u, eller endog 'a (Dfl. og Trondh.); f. Gr. Der hjem 'o, el. hjem 'a. G. N. hun, hon; Sv. hon, og i Dial. ho, hu (Nies 259). Særffilt Akkusativ høres kun i faa Egne; saaledes hena, hœna; forkortet 'œ, i Sct. og Tel. (G. N. hana); paa nogle Steder falder det sammen med Nominativ (ho, hu, hona) og ellers med Dativ, som her hedder: henne ('e), afvig. hinne, Edm. Eff. hennar, Tel., og forkortet: hen, 'en, 'ne; f. Gr. fraa 'en, fraa 'ne; andre St. fraa 'v, fraa 'a. (G. N. henni). Genitiv hedder: hennar (Tel. og fl.), afvig. henna, hinna (Edm.), hanna (Nand.), hennars (Tel.), hennes (Dfl.); forkortet: 'nar, 'na. (G. N. hennar). — Ddet bruges: 1) om Kvinde eller kvindeligt Væsen og om Dyr af Hundfjøn. — 2) om enhver Ting, hvis Navn er Hundfjønord, f. Gr. Solen, Sorgen, en Sine, Kirke o. s. v. — 3) som en Udfyldning ved Kvindenavne og ved Ord, som træde i Stedet for et Kvindeavn; f. Gr. ho Sigrid, ho Tora; ho Moder (Mor), ho Morshjer; ho Liti (om et Pigebarn) ic. I dette Tilfælde bliver Navnets Kasus betegnet ved Pronomenet; f. Gr. aat henne Mo'r (Dativ), Stoten hennar Mo'r (Genitiv), o. s. v. Jf. han.

ho, for honom; f. han.

Ho, f. f. Hodyr.

hoa, v. f. hua og haaa.

Hobball og Hobboll, f. Haaball.

Hodda (o'), f. Hank, Hængeboile paa Gryder og Kjedler. Berg. Stift og fl. Ellers Hadde, Smaal. Trondh. Afvig. Solle (Holda?) i Tel. G. N. hadda, accus. hœddu. Jf. Hav, Hvel.

hodda (o'), v. n. (ar), lee med en gnægende Lyd. Num.

Ho-dyr, n. Dyr af Hundfjøn. Ogsaa kaldet Hofrøter (Berg.) og Ho, f. (Mandal, Smaal.). Jf. Hofflag.

[Hoff, n. Kongefamilie. I Valders Hofst, n. Raant af Lydf. Jf. Hov.

Hofst, f. 1) Hilde, Fobbaand, Lænke om Fødderne. Sogn, Nfl. (tilbeds m.). G. N. haft (hapt), n., hvoraf hofte. — 2) Hindring, Forhindelse, Tidshilde. Vofs, Edm. Ellers Hefte. — 3) Forstoppelse, Obstruktion. Smaal.

Hofst, f. (2), Hofte (= Njød). Nhere Ord. L. Hüste, forhen Hust. Sv. höst.

hofsta, v. a. binde med Hilde (Hofst). Sogn. Bedre: hesta, Nfl.

hog, adj. spagfærdig? S. hogvar og hog.

hoga, f. hugad. — Høgd, f. Høgold.

Høgg, n. 1) et Hov, enkelt Indsnit (med Dre). — 2) Punkt, hvor der er hugget. — 3) Haffen, Støben; tilbeds ogsaa: Bant, Brygl. I Sammensætning ogsaa Huggeredskab; jf. Brothogg, Telhogg.

høgga, v. a. og n. (høgg, hogg, hogget), at hugge. Imperf. hedder kun tilbeds: hogg, i Soler: haugg; mange Steder hogde, og med en særegen Afvigelse: hoggje (Tel. B. Stift), som egentlig er en Konjunktivform. Sup. lyder deels hoggje (nogle St. hyggje), deels hogt. G. N. høgga (høgg, hjø, høggevitt). Sv. hugga (hugger, høgg, huggit). — Betydning: 1) hugge, give et Skaar med Dre, Sværd el. deslige. — 2) sælde, nebhugge (Trær). Høgga ei Bjort, ei Zura, o. s. v. — 3) frembringe eller tilvirke ved Hugning. Høgga Sol paa Ven. Høgga Sid. — 4) hafte, stifte, f. Gr. om Fugle. Om Fartsier: støde, stubbe mod nærliggende Ting. Om en Baad: berøre Landet eller Grunden. Her til ogsaa hoggast; hugges, hafte paa hinden. — 5) standse paa et vist Punkt, holde inde, stoppe; saaledes om Sæen i Flodmaalet og Ebbemaalet, ligesaa om en opporet Elv, naar den er i sin største Høide og just begynder at synke tilbage. B. Stift. — Høgga av: hugge itu. Høgga til: a) gjøre et Hug; b) tilhugge (= ofsa, telgia, rydja). S. ut: udhugge, udstikke.

hoggande, adj. som man kan hugge.

Hoggar, m. en Hugger; Vedhugger; ogsaa (ligesom Kleyvar, Klippar og fl.) om en meget dygtig Karl.

Hoggbit (ii), m. Redskab hvormed Jern afhugges i Smebien. Dfl. og fl.

hoggbratt, adj. meget steil, næsten lodret; om Klipper. Vald. og fl.

hoggen, part. huggen. Sædvanlig hoggjen (fl. hogne), ellers ogsaa: hogd.

hoggim (i'), adj. raft at hugge til. Tel.

hoggfus, adj. tilbøjelig til at hugge, el. at slaae. Sogn.

Hogging, f. Huggen; jf. Høgster.

Hogg-jærn, n. Huggeredskab.

hoggram, adj. djerv, dristig at hugge til; ogf. nem til at træffe et vist Punkt. Dfl. Guldaalen.

Hoggstabbe, m. Huggeblof.

hoggstødt, adv. nglagtigt, akkurat; egentl. træffende paa rette Punkt (Hogg).

Hoggtrom, f. Huggetand; ogsaa en haardtalende Person. Smaal.

Hoggvagn, n. Spækhugger; f. Vagn.

Hogold (o'), el. Høggold (?), f. en Bøile eller Bugt af Træ, som er fæstet i den ene Ende af et Reb, for at den anden Ende kan trækkes derigennem, naar Rebet skal fures til omkring et Knippe eller et Læs. Hvor Formen „Hogold“ bruges, er endnu ikke sikkert, men ialfald synes denne at ligge til Grund for visse andre Former,

- ligesom den ogsaa passer bedst sammen med G. N. högla, pl. hagldir. De hidtil optegnede Former ere: a) **Hogd**, Sff. Edm. Nomsb. **Hegl**, Ehl. **Hegla**, Num. **Hegd**, Mandal, Rbg. **Hegder** (Reiphegdr), Drf. **Hegt** (Hekt), Sert. Tel. Num. **Hogt**, Tel. (?). — b) **Hovold** (o'), f. Wofs, Hard. (ogsaa **Havald**, n. i Hard.); **Hovel**, Mhl. **Hovd**, Rff. Edm. — c) **Hol**der (Holdr, Reipholdr), Indh. Gulbal, Dstierd. **Helder** (Helbr, Hæl'r), Gbr. og fl. **Hulder** (Hulb, Hul, Reipshul), Hall.; **Holda**, Sogn, **Helda**, Balb. **Hella** (Reip-hella), Dstl. — Noget lignende Navne paa andre Ting ere: **Havald** (f. d.), **Hovrelde** (f. Hovrelde) og **Ulbra** (f. Dra). Noget lignende i andre Sprog ere: Sv. **ögla** (en Løffe), Eng. halter og L. Halfter (en Grime el. Strikke).
- Hogstall** (o'), m. en Gufemand. Tel. (mest i Sprog). 3 Hall. **Haugstallar**. (3 svenske Dial. hogstall). Lidt afvigende fra L. Hagestolz, Ght. hagastalt, og Ang. hægstæald (eenlig Mand). Dgsaa afvigende fra G. N. haukstaldi: Herremand, Hovding.
- Hogster** (Hogstr), m. 1) Hugt, Hugning. G. N. högstr. — 2) et Sted, hvor Skoven er sædret. Dgf. i Formen **Hogst**. Dstl. **hogvar** (oo), adj. tilbageholden, bly. Hall. (Mal). Andre St. **hogvar**, **haavar**, **haattvar**. 3 Gbr. **hoffaaren** (ff. aakaar). G. N. **hógværr**: stilfærdig.
- Hoka** (o'), f. Hage (paa Ansigtet), Kjøvespid. 3 enkelte Egne: **Saka**, ogf. **Hoko** (oo), Gbr. Indh. **Ramb**, og **Huku**, Drf. G. N. **haka** (acc. höku). 3f. **tvihakad**.
- Hokeband**, n. Hagebaand paa Hovedtgi.
- Hokke**, n. et Libet Værelse, Alkuffe, Sengenammer. Søndre Berg. Sogn, Nordland. **Maafkee** egentl. **Hof** (o'), f. **Huka**.
- Hokk**, f. **Hakkeblof** (= Brya). Ehl.
- hoffaaren**, f. **hogvar**.
- hoffen**, pron. hvilken, hvad for en. Rbg. Tel. **Bustr**. (med haardt h); sjældnere i Gbr. (**hoffje**, n.). Ellers: **veffen** (hveffen), **Jarlsb.**, **heffen**, **veffen**, **Smaal**. Rom. „**Hoffe** som er“: i hvert Tilfælde; ogsaa: endda, alligevel (= for som er). „**Hette** d'er“: hvordan det er. „**Hoffen** som vil“: = kven som vil. Dgsaa i svenske Dial. **hoffen**. (G. Sv. **holken**, **hulkin**). Formen **hoffe** (n.) falder nær sammen med G. N. **hvatki**, o: **hvaðsomhelti**; men forøvrigt støtter Ordet sig kun til Sv. og D. **hvilket**; thi G. N. **hvilkir** skulde her hedde **hvilkf**. Noget Form med **ky** (eller **f**) synes ikke at forekomme, og Ordet bliver saaledes kun at betragte som et Dialektord.
- hokra** (o'), v. n. (ar), **hünke**, gaee melsfont og vaklende, som af Svaghed i Fødderne. B. Stift (Hard. Edm.) og fl. (3f. G. N. **hokra**). Vel egentlig gaee nedboiet, f. **hufra**.
- Hokring**, f. **Hinken**, haltende Gang. Hedder ogsaa **Hokr** (Hokter), n.
- Hol** (o'); n. 1) Hul, Abning. Nogle St. udtalt **Hol**, og **Hool**. G. N. **hol**; Sv. **hål**. — 2) et tomt Rum; en Hule i Jorden, o. f. v. — 3) Skjul, Smuthul; ogsaa om et daarlige Huus. 2i Gots: i Skjul, ind i et Hul. „D'er heilt **Hola**-müllom“, spottvis om noget som er meget hullet. Dstl. **hol** (oo)! et Kjøleord, f. Gr. „**hol** Hesten!“ **Guldalen**. 3f. **høla**.
- Hol** (oo), m. en lav Høi, en tør og jævn Forhøining i en Myr eller paa en lavt liggende Flade. Jæd. Edm. Gbr. og flere. G. N. **holl** (**höl**): Høi. 3 Gbr. ogsaa om en Græsplet eller Slette imellem Skov og Klipper. (See ellers **Hole**, m.). Hertil mange Gaardsnavne: **Hole** (Dativ), **Holen**, **Holarne** (**Holom**).
- hol** (o'), adj. 1) huul, som har et tomt Rum inden til. Nogle St. **hool**. G. N. **holr**. Dstere: **innhol**. — 2) indsunken, fordybet. Tilbeels ogsaa: tom, fulden, graabig. Eg vardt vo **hol** og **høten**. 3f. **holvolten**.
- hola** (o'), v. a. (ar), **hule**, udgrave, udfjære. Afvig. **haalaa**, Indh. G. N. **hola**. **Hola** ut: udhule. **Hola** seg im: grave sig ind. — **holast** (o'), v. n. blive huul; ogsaa: blive hullet.
- Hola** (o'), f. **Huulning**, **Fordybning**; et dybere Punkt paa Jorden (= **Doff**, **Dumy**, **Soff**); ogsaa i **Steen**, **Træ**, **Kjød** ic. (3f. **Bringehola**, **Raffehola**). Almind. Tilbeels afvig. **Holu**, Hall. **Holo** (oo), Gbr. og flere, **Hulu**, Drf.
- Hola-mot** (o', oo), n. **Svælg** (= **Halsmot**). Søndre Berg. **Hysf**. Jæd.
- Hold**, n. 1, **Holden** (af halda). Som Afgræning af **Halb**, n. skulde det egentl. være **Hjulkjensord** (ligesom **Hogn**, **Løg**, **Naab**, **Gjens** og fl.). Særlig **Bethyd.** 1) **Forstand**, **Skjøn** paa noget (egentl. Greb, **Holdpunkt**). Eg fæll ittje **Hold** paa det. **Hava** **Hold** paa: fatte, forstaae. Edm. Nordl. 2) **Slgte**; f. **Halb**. Dgsaa: **Vink**, **Signal** (?). Nordl. 3) **Underholdning**, **Aftagt** af en Gaard (= **Føderaad**, **Livaaure**). Nordl. Hertil **Holdsfolk**, n. **Folk** som nyde Aftagt (**Korfolk**, **Følgefolk**). Særsfitt: **Holdsman**, **Holdskona**, **Holdsentka**. **Holdsbrev**, n. **Fledførings Kontrakt**.
- Hold**, n. 2, **Kjød** (paa et Legeme). „**Korpann skul' tære** ditt **Hold**“: **Ravnene** skulde æde dit **Kjød**. Tel. (**Randst** 110). G. N. **hold**. 3fær om den yderste Deel af **Kjød**et; nærmest ved **Huden**. **Milom** **Hold** og **Stinn**: **mylem** **Hud** og **Kjød**. Gbr. Drf. **Helg**. (Paa Edm. „**myllaa** **Holds** aa **Stinn**“). **Nyssa** i **Got**et: **gyse**, føle en **Nystelse** i **Nerverne**. **Berg**. **Stift**, **Nordl**. Et godt **Hold** til aa **gro**; f. **Grohold**. Paa **Edm**. kan **Hol** ogsaa betegne **Huden**, i **Sandsætning** til **Haaret**; f. Gr. „**han** er **rein** i **Holda**“, o: paa **Hu-**

den under Haarene. „Haar'e æ so tjukt, at ein kann 'kje sjaa inn paa Hold'e“.

Hold, f. (og n.), Hulb, Fyldighed, Fedme. Sava god Hold: være fyldig og trivelig (mest om Dyr). Alm. (Sv. hull, n.). Paa Dstl. Hold (Holl), n. Egentlig samme Ord som det foregaaende.

holda, v. a. (ar), give Hulb. Dstest: holda seg, o: faae bedre Hulb, blive fed og fyldeg. Hedder ogsaa: holdast.

holda, f. f. Holda og Hogeld.

holdad, adj. beskaffen med Hensyn til Hulb. Vel holdad, litet holdad, o. f. v. Jf. holdbig.

holdar, m. Hage; f. Holvor.

holder (Holdr), f. Vølle i Enden af et Nøb; f. Hogold.

holdig, adj. fyldig, trivelig, som har godt Hulb. Nogle St. holdug.

holdlaus, adj. udmagret, uden Hulb.

holdsaar, adj. smfinkdet, som ikke taaler stærk Berørelse paa Huden. Sdm.

holdsofolt, o. f. v. see Hold, n. 1.

hold-dyple, n. Mudderhul, Pel, dyb Sump. Telemarken.

hole (oo), m. 1) en langagtig Forhøiing, en Jordryg imellem dybe Huulninger eller Bekkeleeb. Smaal. (Jf. Hol). — 2) en liden Skovstrimmel, en Lund. Hall. J. Dstierd.

hol (oo). Ellers Holt.

holen (o'), graadig; f. holsvolten.

holga (?), v. a. binde Hø sammen i Bunder (f. sølg.). Jndr. (holgje, holja).

holge, m. Høviift, Høbundt til en Ko (= Bondul). Jndergen. (Holse, pl. Holga). I svenske Dial. hølge, halje (Riek 281).

holjarn, n. Redskab at udhule med.

holk, m. 1) Hølf, Ring som sættes paa Enden af et Skaff, for at det ikke skal revne eller splintres. Hornholt, Saenholt ic. G. N. holkr; Sv. hålk. — 2) en ringformig Omfætning, f. Er. omkring et Bundt af Skotholt; en Løkke hvormed Mastenugene sættes i en Vaad, m. m. — 3) et Trækar, Stavekar, af forskjellig Form; saaledes: a) en Dunt med Sidehanker, indrettet til at bære paa Ryggen. Schl. Sj. og fl. Ellers kaldet Hylke. — b) et smalt Kar til Smer, Ost eller Mælk (= Bunt, Staup, Stroff). Harb. Jæd. Abg. Tel. Num., ogsaa paa Dstl. Nfyig. **holke**, Sæt. — c) et stort Kar, Bryggekar (= Kjer, Saa). Hall. Vald. — Da „Hylke“ tildeels er en Stump af et huult Træ, kunde maafee Holt have samme Begreb og høre til et Verbum holka, o: udhule.

holka, v. a. (ar), forsyne (et Skaff) med Hølf.

holke, f. Haalka, og Hylke.

holkestoyta, v. a. nedlægge eller løse en Mast ved at affløde „Holterne“ paa Bantene. Sdm.

hol-fjakað, adj. stunken eller indfalden i Rinderne. Hall. og fl.

hol, adj. 1) hulb, gunstig, velvillig. G. N. holkr. Holl og tru: hulb og tru. (Ellers lidet brugt i denne Betydning). Jf. hulla, hyl-last. — 2) paalidelig, som gjør sit Arbejde tilgavns og med Fliid. Ein holl Gut til Arbeids. — 3) drøi, righoldig. Ei holl Tunna: en Lunde som holder Maalet rigelig. B. Stift.

holla, v. a. (ar), give Hulb. Dstest: holda seg, o: faae bedre Hulb, blive fed og fyldeg. Hedder ogsaa: holdast.

holda, f. f. Holda og Hogeld.

holdad, adj. beskaffen med Hensyn til Hulb. Vel holdad, litet holdad, o. f. v. Jf. holdbig.

holdar, m. Hage; f. Holvor.

holder (Holdr), f. Vølle i Enden af et Nøb; f. Hogold.

holdig, adj. fyldig, trivelig, som har godt Hulb. Nogle St. holdug.

holdlaus, adj. udmagret, uden Hulb.

holdsaar, adj. smfinkdet, som ikke taaler stærk Berørelse paa Huden. Sdm.

holdsofolt, o. f. v. see Hold, n. 1.

hold-dyple, n. Mudderhul, Pel, dyb Sump. Telemarken.

holl, adj. 1) hulb, gunstig, velvillig. G. N. holkr. Holl og tru: hulb og tru. (Ellers lidet brugt i denne Betydning). Jf. hulla, hyl-last. — 2) paalidelig, som gjør sit Arbejde tilgavns og med Fliid. Ein holl Gut til Arbeids. — 3) drøi, righoldig. Ei holl Tunna: en Lunde som holder Maalet rigelig. B. Stift.

hollandsk, adj. nederlandsk, nederlandsk. Dste som Subst. **Hollands**.

holleg (el. holleleg), adj. omhyggelig. — hollege, adv. omhyggeligt, med Fliid og Omhu. Nfl. Jæd. og fl. Jf. hollverkelege.

Hollskap, m. 1) Huldskab, Belvillie. (Lidet brugt). 2) Omhyggelighed, Paalidelighed.

Hollstein, f. Hornstein.

hollverkelege, adv. nøiagtigt, omhyggeligt, med megen Fliid. Helg.

Holm, m. 1) en Holm, en liden De. Nogle Steder **Holme**. G. N. holmr, og holmi. (Hertil mangfoldige Stedsnavne). — 2) en Plet som afskiller sig fra den omkringliggende Grund, saafom en Jordplet paa en Klyppe, en Græsplet i en Ager, et Stykke uslaaet Eng, og deal. (J. Tel. **Home**).

holma, v. a. (ar), omringe, indeslutte, f. Er. et Dyr paa Sagt. Dstl.

Holming, m. 1) Indbygger af et Sted som hedder Holm el. Holme. 2) Halvpart, f. Helming.

holma (o'), v. n. udhules, blive huul.

Holmeta (e'), f. Plantenavn. „Holnutu“: Stachys palustris. Drf. Ellers **Holmeta**, „Holnesle“: Galeopsis. Hall.

holpen, part. hulpen (f. hjelpa). Mandal. Ellers hjelpt (hjelt).

holrenna, v. a. (er, de), f. holstanga.

Holsta, f. Huulning, Huulhed. Nedenæs.

Holstavl, m. et ruudbriet Eggejern til at udhule med. Nordl.

holstaa, v. a. haure et Jernredskab saaledes at det bliver lidt huult eller fordybet paa Siden. Naen er for litet holstegen. B. Stift.

holstanga v. a. (ar), stange Hul paa; især stange i Maren; om Kjøer. Hedder ogsaa holrenna.

holstra, v. n. gaae usikkert, som i Mørke. Harb. Jf. hultra.

Holstuv, m. en huul Træstamme.

holsvolten, adj. forsulten, uhungret; meget graadig. Hall. Vald. og fl. Hedder ogsaa: **holtom** (oo), Smaal., **holøt**, Hall., **hol-len** (el. holen), Jndh. Jf. hol.

Holsyl, m. Huulfuhl, Jern hvormed man slaar Huller i Lædertøi.

Holt, n. Skovstykke, Lund, en liden Skov. Søndensfelds; ogsaa Jndh. (Jf. Nust). G. N.holt; Sv. hult. (J. Obr. Holt om Maa-letrær, og Nust om Lovtrær). I Betydningen Træ, som Drivholt, Flotholt og fl., støtter Ordet sig til Dybsten (Nt. Holt, St. Hølj).

Holt, m. Høst, Bakke, en stenig og ujævn

- Forhøining. Nordre Berg. Nordl. og flere. Dgfaa i svenske Dial. (Nieg 266). Jæl. holt, n. Hertil adskillige Gaardsnavne (Holte, Holtarne); imidlertid synes dette Ord at være en Afgræning af det foregaaende.
- Holtemark**, f. Marker med smaa Skove.
- Holtefryta**, f. Skovsneppe (= Rugba). Smaal.
- holtom**, adj. f. holsvolten.
- Holt-re** (ee), n. huul Træstamme. Dstl.
- holtutter**, adj. om Marker med smaa Skovstykker.
- holutt** (o'), adj. 1) hullet, fuld af Huller (Hol). — 2) ujævn, fuld af Huulninger (f. Høla). Afvig. holette, holaatt, holatt.
- holva**, v. hvalve; f. svelva.
- Holva**, f. Halvdeel; f. Halva.
- Holveg**, m. Huulvei; ogs. Løngang.
- Holveita**, f. en luffet Rende eller Ørøft, f. Er. i en Ager. B. Stift og fl. Hertil et sjældnere holveita, v. a. (er, te), omtr. som „drainere“.
- Holvor** (o', o'), f. Hage, tilbagebriet Spids, f. Er. paa en Fiskekrog. Tel. (Sillegjord). Dgfaa **Holvora**. Vel egentl. Halv-or, o: Halvpiil (til G. N. ör); jf. Agnor. Hedder ellers: **Holdar** (Hollar), **Nedenæs**, og **Oldur**, m. i **Hard**.
- hol-øet**, adj. yderst graadig; f. holsvolten.
- holøgd**, adj. huuløst, med dybtliggende Dine. Hall. og fl.
- Hom** (o'), f. (?) f. **Hombot**.
- Hom** (oo), m. en Huulning, som er omringet af Vjerger eller Vaffer; en liden Dal. Sirebal. (Hertil adskillige Gaardsnavne). Synes at være det samme som „**Kvam**“, og maa isaaftald tilbly have adskilt sig fra G. N. **hvamnr**.
- homa** (homme), v. n. og a. (ar), 1) gaae bælgræs, flytte tilbage; og Heste (= hoya). Lister. — 2) flytte Vagsoedderne, vende Vagen lidt tilside. **Nedenæs**, Tel. Hall. **Soler** (homme seg). 3) Drk. „**haan** se“, i Num. „**amaa** se“. Dgfaa i svenske og danske Dial. **homma**, **humma** sei, **humme** sig. 3) Betydning ligt Jæl. **hama** (af **höm**, f. **Hombot**); men de anførte Former synes hellere at forudsætte **huma** (u').
- homa** (oo), v. n. (ar), maabe, staae ørkesløs. „**Han sto' homa' aa tagde, aa infse gat nokon Ring**“. Hall. (3 Strøms Søndm. Bestr. 1, 511, anføres ogsaa **home**, om at blive glemfom). Jf. **homen**.
- Hombakke**, f. **Humbakke**.
- Hombora**, f. **Honbora**.
- Hombot**, f. (Fl. **Homboter**), Knæhase, Knæbugten, el. Bagfiden af Knæet. Sæt. **Nedenæs** (**Haambot**). Ellers: **Ombot**, **Indh.**, **Homsbot**, **Lister**, **Samarsbot**, **Hall**, Tel., **Haamaarsbot**, **Num**, Tel., **Hommersbot**, **Soler**; **Humulsbot**, Drk., **Hummelsbot**, Schl. Jæd. **Andre Steder**: **Knesbot**, **Kalybot**, **Kolbot**. Til G. N. **höm**, f. (gen. **hamar**), o: **Laar**, **Bagside** (Ang. **ham**, **hom**; Eng. **ham**; Holl. **ham**). Formen „**Hamarsbot**“ er vel egentlig **Hamarsbot**, med Genitivet af det gamle **Hom** (**Höm**), altsaa ligefillet med den nyere Form **Homsbot**.
- homen** (oo), adj. døstg, mat; ogsaa: rødlig eller opsvulmet i Ansigtet (af en Opvarmelse eller **Strabads**). Sdm.
- Homklaff**, m. Mastetop. Nordl. (Lofoten). Nogle St. **Omklaff**. **Dunkelt** Ord ligesom „**homskjelt**“. Jf. **Honbora**.
- Homm** (o'), f. Foster, Embryon. Sogn (**Höbn**), mest i Forbindelsen „**Løysa Homn**“, o: føde i Ulide, abortere. Afvig. **Hann**, f. **Jufte**dal. Paa Sdm. „**Løysa Dm**“ (el. um): abortere. G. N. **höfn**: Foster. — **Hann** skal ogsaa være brugt om Fosterleiet, f. Er. „**Felhamn**“, Drk.
- Homp** (o'), f. Stroppe, Løffe; ogsaa om en Krog eller Hæse af Fern. Smaal. (**Haamp**). **Andre St.** **Hempa**.
- homskjelt**, adj. om et Seil: opvundet til Mastetoppen. Lof. Skal ogsaa hedde „**omskjelt**“; jf. **Homklaff**.
- Homul** (o'), m. **Hammel**; f. **Humul**.
- Hon**, m. f. **Hun**. — **hona**, pron. f. **ho**.
- Honbora** (o'), f. et Hul øverst i en Mast, med en Blok eller Tridsse til at heise Seilet paa. Brugt i forskjellige dunkle Former: **Hombora**, Sdm. **Nff.**, **Hombora** og **Hambara**, Sff., **Ambara**, Sogn: G. N. **hånborra** (til hån: Mastetop). Gam. **Danff**: **Hambore** (**Molbeck**, **Gloss**, 1, 324). **Holl**. **hombergat**. Jf. **Floyt**.
- Hond** (**Haand**), f. **Hand**.
- Honebær**, f. f. **Hunbæra**.
- Honk** (**Haank**), f. (Fl. **Hænker**), 1) Klynge, Knippe, Drag af Ring som ere sammenbundne eller hængte paa et Vaand; f. Er. **Regler** (**Lyfkehont**), **Traadregler** (**Ryftehont**), **Fiske** (**Fiskehont**), ic. Meget brugt. i de vestlige og nordlige Egne, i Formen **Haank**, og Fl. **Hænker** (**Hænke**). — 2) **Bibte-Ring** at fæste en Grind med (jf. **Hork**); ogsaa: **Lværbæand** over et Læs. Smaal. G. N. **hönk**, pl. **henkr**: **Ring**. — 3) **Hank**, **Haandfang** paa **Kar**. Søndensfjelds. **Andre St.** **Hav**, **Hevel**, **Fate**, og fl.
- honka** (**haanka**), v. a. (ar), binde sammen, hange paa et Vaand. B. Stift. (Jf. **hanka**). Et andet Ord er „**hönke**“, v. n. **hinke**, gaae mælfomt. Hall.
- honkelaus**, adj. **hankeløs**. Dstl.
- Honn**, **Honnlad**, og fl. see **Horn**.
- honom** (**ham**), f. **han**.
- Hop** (oo), m. 1, **Hob**, **Flof**, **Samling**. G. N. **höpr**. Dgfaa: **Samvoren**, **Forbindelse**. 2) **Hop**: sammen, tilfammen. Dette „i **Hop**“ har her en stor Anvendelse og bruges (ligesom **Svensk ihop**) som et hver-

dagsligt Udtryk i Stedet for „saman“, i forskjellige Betydninger. Saaledes: 1) i samlet Mængde eller Forraad. Draga i Hop: sanke, sammenspare. Goyma, graba, strepa i Hop. 2) i en tættere Masse. Siga i Hop: synke sammen, fortætte sig. Ligefaa: søtta, minta, tverva, torna, fraana i Hop. 3) i en sammenstuttet Stilling. Bøggja, krotja, leggja, ringa, rulla i Hop. 4) i Berørelse, i Nærhed af hinanden. Naa i Hop: naae hinanden, række sammen. Taka i Hop: gribe hinanden. Det bar i Hop: det kom til et Sammenstød (Slagsmaal). Eg var i Hop med honom etter det: jeg forherste mig hos ham derom, bad ham derom. (Trondh.). 5) i Forbindelse, Sammenhæng. Vinna, tnyta, festa, setja, heuggja i Hop. Alle i Hop: alle tilhøbe. 6) i Fællesskab (s. Høpeign). Siga, hava, bruta, leiga, taupa i Hop. Jf. eta i Hop: spise af et fælles Forraad. I sidste Betydning siges ogsaa „til Høpes“, som er en nyere Form. I Sætningen behandles „i Hop“ som et Adverb og sættes saaledes ofte imellem Verbet og Objektet, f. Ex. tata i Hop Seglet (rykke Seilet sammen), leggja i Hop Hønderna (solde Hønderne). I de hertil hørende Partikler danne Ordene et Slags Sammensætning, f. Ex. ihopbavd (o: sammenbragt), ihopdregen (sammenbragen, oppsaret), ihopfrosen, ihopgrodd, ihoplagd o. s. v.

Hop (oo), m. 2, en smal Big af Egen; en liden Krog eller Vinkel imellem to Brygger. Nfl. G. N. hóp, n. (Jf. Eng. hoop: Ring, Kreds).

hopa (oo), v. a. (ar), sammehøbe. hōpa seg, eller hōpast: stoffes, samle sig. (Lidest brugt).

hōpa (o'), v. n. (ar), 1) trække sig tilbage, vige, retirere. Tel. G. N. hōpa. — 2) gaae baglængs; især om Heste. Nbg. Nfvg. hōbba, Mandal; hōpa, Hall., apa, Buskr., aapaa, Drk. I svenske Dial. hōppa; i danske: hōppe sig. (Jf. hōma).

Hōpe-arbeid, n. Arbeide i Fællesskab.

Hōpe-eign, f. fælles Eiendom; det at man eier noget i Fællesskab med andre. (= Sam-eiga). — Ordene med „Hōpe“ bruges mest i de vestlige og nordlige Egne; ældre Former med „Sam“ bruges mere søndenjælds.

Hōpefiske, n. fælles Fiskeerie (Samfiske).

Hōpehav, n. Mellemvarende, Sager som man har at afgjøre med en anden. Nordl. I B. Stift. Hōpehavande, n.

Hōpebit (ii), f. fælles Pose. (I Spøg). „Hōpebiti verb alltid for litti“.

Hōpekaup, n. Kjøb af flere i Fællesskab.

Hōpelag, n. Fællesskab.

Hōpemart, f. Marker som Raboer eie i Fællesskab; uskiftet Jord. B. Stift.

hōpgongoll, adj. indsvindende, som fryder sammen, bliver smale. Drk. (hoppgaangoll). Sjelden Form, da Adj. sædvanlig

har det fuldstændige Udtryk „ihop“.

Hōping (o'), f. Tilbagegang, f. hōpa.

Hōpp, n. et Hopp; ogs. et Sted hvor man maa hōppe over.

Hōpp, f. (?), i Forbindelsen „paa Hōpp og Hōpp“, hvorom s. Hōpp. Jf. G. N. hōpp, n. Høffe.

Hōpp, m. 1) Grøshōppe. Østere Grashōpp. — 2) en Frø (= Frost, Lopp). Namd. — 3) Skovtrold, Spøgelse med kun een Fod. I Følkesagn. Edm. (Høge).

hōppa, v. n. (ar), 1) hōppe, springe, gjøre et Spring, f. Ex. over en Bæk. G. N. hōppa. (I Berg. Stift: byfska). — 2) løbe paa een Fod. (Jf. lakka). B. Stift.

Hōpping, f. Hōppen, Springen.

hōr (o'), adv. hvor; f. for og kvar.

Hōr (oo), n. Hōr, Høgtæksbrud.

hōra, v. n. (ar), hōre. G. N. hōra.

Hōra, f. en Høre (= Skjokja). Hertil: Hōreferd, hus, livnad og fl.

Hōraang (o'), m. Hørd; f. Hørd.

Hōrd (o'), m. Indbygger af Hørdelandet (Nordhordland, Søndhordland) i Bergens Stift. Brugeligt paa Voss i Formen Hōr (o'), dog oftest i Fleertal: Hōra, Hōranne (for Hōrbarne), ligesom „Hōraland'e“: Hørdelandet. G. N. Hōrdar, pl.

Hōrg, f. 1, Høb, Høf, Mængde; især af Dyr, dog ogsaa om Menneker. B. Stift, Hall. og fl. Noget lignende er Hōrv, Nfl. Hōrv og Hōrv, Helg. Ei heit Hōrg: et stort Følge. Heite Hōrgi: det hele Slæng. (Det seer næsten ud, som om Hōrg var traadt i Stedet for det gamle Hjørd).

Hōrg, f. 2, Hørgfjeld, Hørgtop (mest som Navn paa enkelte store Fjelde). Voss. G. N. hōrg, m. Steenhøb (?); i Sverige harg, m. (Niek 244).

hōrje (ubetydeligt), f. hōrje.

Hōrk, f. Baand at fæste med; især Vidsebaand, Vibiering paa Gjerder og Grinder. Nfl. Tildeels med Fleertal Hōrker (i Øbr. Hørk). Jf. hōrfa. Med dunkel Betydning: „ei gamall Hōrk“, om en barst og rynket Kjørling. B. Stift.

Hōrk, m. en liden Ferskvandsfisk. Bøfnerud. (Efter Strøm (Eger's Bestr. 121) Perca cernua).

Hōrkall (oo), m. Hørfarl; f. Hørfall.

Hōrn (o'), n. 1) Hørn, haard Udvæxt paa visse Dyrs Hoved. Mest almind. ubtalt: Hōrn; ellers Hōdn (o'), Hōdn, Hōinn og fl. G. N. hōrn. Dgfaa om spidse Nyggnæver paa Fiske, og om Hølehorn paa Insekter el. Snegle. G. Veldehorn. — 2) Hørn som er tilbannet til et Redskab, saasom Bløsehørn, Drifkehørn, Krudhørn og fl. — 3) Hørnstof, Materie i Hørn. Det er so hardt som Hørn. Hertil Hørnknapp, Hørnkasti, o. s. v. — 4) en Hørgsvids, en smal Fjeldtop. Hertil mangfoldige Navne paa Fjelde. — 5) Hjørne, Vinkel

- (G. N. horn). Kun i Sammensætning: Hornlad, Hornstein. Ellers kaldet Hyrna, f. **Horna** (Honna), f. Tværbjælke i en Slæde; f. Hyrning.
- Sorngjæla**, f. Hornst, Belone vulgaris. Søndensjelds. Mogle St. Nebbessild.
- Sornholt**, m. Hornving, f. Holt.
- Sornlad**, n. Muur under Hjørnet paa et Huus. „Hobnla“, Sogn. **Sornladstein**, f. Hornstein.
- Sornrot**, f. Hornenes Sted paa Hovedet.
- Sornskap**, n. Hornenes Stikkelse.
- Sornskeid** (Hornskjei), f. Hornskæe. Mogle St. **Sornspoon**, m. see Spoon.
- Sornsto**, f. Hornstap; f. Slo.
- Sornstein**, m. Hornsteien i en Bygning.
- Sel**. Sirebal og fl. I Sogn „Hobnla'stein“. Afvig. **Sollstein**, Tel.
- Sornsyl**, m. en meget liden Fisk, Hundesteile (?). Edm. Jf. Stifling. (Sæl. hornsili).
- Sornstistel**, m. Carduus lanceolatus.
- hornutt** (o'), adj. hornet, om Dyr. (Modsat kollutt). Efter Udtalen: hodnutt, honnætt, holinnaatt, og fl. G. N. hornøtt.
- horpa**, v. n. pludte, snaffe (= harpa).
- horpa**, f. f. Harpa.
- Horr**, m. 1, Hør; Kiintraa, Kiin som ikke er tilvirket. Tel. G. N. hör.
- Horr**, m. 2, en Fisk, f. Harr.
- horren**, adj. virket af Hør (Kiin). Nedenæs.
- Hors**, n. egentl. en Hoppe; brugt som en Benævnelse paa faade, letfærdige Kvinder. Sit galet Hors. Edm. og fl., ogf. i Nordl.
- Horsa**, f. en Hoppe (= Merr). Sogn. Schl. og fl. (dog lidet brugt). Andre St. **Hosfa**, **Hysfa**. G. N. hross, n. Ang. hors.
- horfa**, v. n. (ar), springe med Hopperne, om Hingster. Foragteligt: feite om, gaae paa letfærdige Høventyr. Heraf **Horsing**, f.
- Horsebuk** (Fugl), f. Humregaul.
- Horsefyl** (h') n. Hoppefæl (= Mararfyl). B. Stiff.
- Horskap** (oo), m. Horerie. Lidet brugl.
- horoug** (o'), adj. flink, dygtig. Hard. Jf. hyrtig.
- Sorunge** (oo), m. Horebarn, Frillebarn.
- Sorv**, n. Paaefelighed, Orden, rigtig Stif. Der intje Sorv med det: der er ingen Maade med, ingen Skik paa det. Søndre Berg.
- Sorv**, f. Harv (Agerrebshab). Afvig. **Jorv** (Hjorv?), Bøfs. G. N. harfr, m. herfi, n. Eng. harrow. — **Sorvardrag**, n. Stribe eller Fure efter en Harv. **Sorvartind**, m. Harvetand.
- horva**, v. a. (ar), harve, jævne en Ager med Harv. Afvig. „jorva“, Bøfs.
- horva**, v. n. (er, de), 1) stævne hen, vende i en vis Retning, f. Er. om en Wei. Sæt. Tel. Dgsaa: føre hen, lede til noget. Der vandt aa vita, wart det horver, o: hyad det kan lede til, føre med sig. Mhl. Bøfs. G. N. horfa: vende til. — 2) lave sig, føie sig. Det kann vel horva seg, el. horva so til. Sogn,
- Effj. — 3) passe, blive passende, falde bekvemt. Søndre Berg. Jæd. Rbg. Det horver tit: det gaar an; ogf. det rækker til, bliver nok. Jf. Horv, n.
- Sorvelde**, n. Tværbaand eller Løkke, hvormed en „Klave“ tilkuffes, sædvanlig dannet af en sammenslynget Vidie. Brugt i forskjellig Form: **Sorvelde**, Schl. Sogn, Nff., **Sovrelde**, Bøfs; **Soveldre**, Valders, **Servell**, Gulbalden, **Sorvaal**, Sogn. Dgsaa uden „H“: **Orvelde**, Effj. **Arveld**, Edm. Nordl. (?), **Arveld**, Romsd. Rdm. **Ervelle**, Helg. (I Ør. kaldet Hav). I en svensk Dial. avril. Den oprindelige Form er imidlertid uvis. Noget nærtaaende i Betydning ere: **Kverva** (og **Herva**), **Urva**, **Yrgja**, **Dra**, **Hogold** og **Havald**.
- horveleg**, adj. ordentlig, passende, rimelig. Tel. Rbg. Jæd. Nff. og fl. (Modsat uhorveleg). I Hard. **horvuleg**, og **horven**. Dgsaa i Betydn. rigelig, dygtig, fuldkommen. Schl.
- Sorving**, f. Harvning (paa Ager).
- horvlaus**, adj. umaadelig, urimelig. Tel. og fl. **horvlaus**, adv. uden Maade.
- Sorvloysa**, f. Umaadelighed.
- Sofa** (o'), f. Høse, Strømpe. Alm. deels i samme Betydning som „Soff“, deels kun om længere el. højere Strømper, deels kun om Mandfolks Strømper (det sidste i Ør. Drf. Edm. og fl.). Afvig. **Sofa** (oo), Ør. Drf., **Susu**, Gulbalden. G. N. hosa; Eng. hose.
- Sofeband**, n. Strømpebaand. **Sofebands** stad, m. den øverste Deel af Læggen nærmest under Knæet.
- Sofeleist** (-lest), m. Strømpesod. Hertil et Udverb: **hoseleista**, eller **hoseleistom**, o: med bare Strømper, uden Sfo. „Gange hofoleistom“, Drf. „Gaa hofelestaa“, Edm.
- hosen** (o'), adj. løst, svampagtig, porøs; om Læder, ogsaa om vævet Løi. Ør. Edm. Nordland.
- hoska** (o'), v. n. (ar) tale fornemt, bruge et Sprog som man ikke er vant til. Bald. Vel egentl. pryde, smykke (ligesom knota). Jf. G. N. horskr: klog, sijn, dannet.
- Sofkolreid**, f. Ofereid.
- Sofslag**, n. Hunkjøn. Av Soflaget, af Hunkjønnet. Hedder oftere: ho av Slaget, ho utav Slag (ho 'ta Slag).
- hofs**, eller **hosse** (hvorledes), f. forso. — **hofsleis**, f. forledes.
- Sof**, f. f. Hast.
- hosfa** (oo), v. n. (ar), hofte, have Hofte.
- Softe** (oo), m. Hofte (tussis). G. N. hōsti.
- Sofsteflaga**, f. el. **Sofsterid**, f. et stærkt Anfald af Hofte.
- hofte** (o'), adv. temmelig meget; næsten for meget. Tel. Rbg. Nedenæs. Mogle St. **hosfa**. Med Udj. f. Er. hofte hardt: temmelig haardt. G. N. hōlsti, helzti, og helzt til.

hot (hott, haatt), o: hvad; s. kvat.
 Hot (oo), n. 1, Trusel. (Ejelsen).
 Hot (oo), n. 2, Gising, Gjatning. Hall.
 hota, v. n. (ar), 1, true; især: vise Næven, løfte Haanden eller et Haandbærg ligesom for at slaae til. Mhl. og fl. Ellers hōta, Tel. hytta, Nordre Berg. G. N. hōta, true. Sv. hota.

hota, v. n. (ar), 2, gisfe, gjatte paa noget. „hota paa“. Hall. Ellers hōtta (Herd.), hytta (Tel.), som nærmer sig mere til hitta.

Hoting, f. Trusser, Skræmsel.

Hoto (Krybbe), f. Hota.

Hott (o'), m. 1) Haaret paa Hovedet (= Hetta, Hedna, Lugg). Tel. Hall. Svarer i Formen til G. N. hōitr (= Hatt), i Betydning mere til G. N. haddr. — 2) en Lue, Top eller Knort paa Jorden. Lister, Jæd. og fl. — 3) Fjeldtop, Bjergtop. Mhl. hotturt, adj. ujærn, fuld af Luer el. Knorter. Jæd. og fl.

Hov (o'), n. en Forhøining paa Jorden, en liden Høi (Haug). Hall. Mhl. 3 Tel. (Naudland) om en større Forhøining, et lidet Bjerg. Vel egentlig Høvning; jf. Solhov. Fordum: et Høvsted fra Hedenstabet (G. N. hof); hertil en Mængde Gaardnavne: Hov, Hove, Hovland, Hovslund; i Sammenfatning ofte forvansket ved en uheldig Skrivemaade, saasom Frøshaug (for Frøshov), Tøshoug (Tørshov), Norderhoug (Njardar- el. Nerdar-hov). — Hov er ogsaa tilbeels det samme som det nyere Hof (Hoff, Hof): Herregaard, Kongsgaard. Hertil Hovbrenng, Hovmann.

Hov (oo), n. 1) Afspasing; påsende Tilberedning. Denne Bjaen heve fenget eit godt hov, o: er bleven påsellig haard, el. hær-det (s. hova). Nordre Berg. og fl. — 2) Maadehold, Maadelighed. Hall. Sdm. Dtk. Nordl. og fl. G. N. hōt; Sv. hov. Det var intje hov med det: der var ingen Maade med, ingen Påsellighed. Han heve intje hov i Gondom (el. Henderna): han tager enten for meget eller for lidet.

Hov (oo), m. 1) Hov, Reglen paa Hestens Fødder. G. N. hōtr. Nogle St. med Fl. Høver (ellers Hovar). Afvig. Hov, f. med Fl. Høva (Høver), Hall. — 2) Fodstykke, Fod paa Drikkeglas, og desl. Tel. — 3) et Slags Kjedelfrog (Efterding). Nordl. — Som Plantenavn betegner Hov det samme som Hovbleffja. (Jf. Solethov). En anden Betydning er: Eftergræs, Efterflæt; s. Haa, f.

hova (oo), v. a. (ar), 1, affasfe, gjøre påsende. (Jf. hova). Hova ein Haa: bearbejde en Læe ved Blødning og Afkjøling, saa at den faar en påsende Haardhed i Eggen. B. Stift, Trondh. Nordl.

hova (oo), v. a. (ar), 2, tænke, formode, vente. Indh. (Snaasen). 3 svenske Dial.

hovas, o: gisfe, bestemme paa et Skjen.
 hovad, adj. 1) beskaffen i Hoverne; f. Gr. fint hovad, om en Hest. 2) affasfset, hærdet; s. hova.

Hovade (?), m. Hølgeton, som dannes af sammenstødende Strømninger, f. Gr. under en Fos. „Hovae“, Østerd. (Trysil). Jf. G. N. hāvadi: hoi Gang, m. m.

hovar, adj. s. haavar.

Hovbleffja, f. Plantenavn: Tussilago. Dpl. Ellers Hovblom (?), Hovsoleia, om Caltha palustris. B. Stift.

Hovd, f. en Bøile, Ring; f. Hogold.

Hovda (o'), f. Bjergtop, et rundagtigt Fjeld. Num. 3 Hall. og Vald. Hovda, n. (eit Hovda). Jf. Hovde.

Hovde (o'), m. 1) Hovedgårde, Hoved-Enden i en Seng. Nest i Fleertal (Hovdarne). Sogn. — 2) Bjergpynt, fremragende Bjerg i et Dalsfæ eller paa et Næs ved Vandet. Vofs, Sjl. og flere. G. N. hōkli. Hertil mange Stednavne.

Hovdebumad, o. f. v. see under Hovud.

Hovding (o'), m. Høvding, Formand. 3 Stedet for denne rigtige Form bruges sædvanlig „Høvbing“ (som i Dansk og Svensk), og tilbeels forvansket „Høvning“. G. N. hōlding, af hōfud.

Hovdrenng (o'), m. Riddersvend. 3 Kjempeviserne. (Landsf. 147. 286. Bugge 12).

Hovel (o'), f. Havalb og Hogold.

hoven (o'), adj. hoven, opfulmet. Trondh. — Nogle St. ogsaa: hævret, opløstet (som Particij til hejva). 3 Hall. hoven (e').

Hoving (oo), f. Afspasing; s. hova.

Hovjern, n. Hovjern, Hovkniv.

hovleg (oo), adj. påsende, maadelig, rimelig. Hedder sædvanl. hovleg. B. Stift, Hall. og fl. G. N. hōfleg.

hovlege, adv. lempelig, med Maade; ogsaa: varfomt. Tel. og fl.

Hovmann (o'), m. 1) Tjenestemand hos en Høvding; Lebsfager, Følgesvend. 3 Folkeviserne i Formen Hommann. (Landsf. 189. 249. 250). G. N. hofmadr. (Jf. Norske Magazin I, 311. 413. 436). S. ogsaa Hovbrenng. — 2) Fuldmægtig, Skriverkarl; En som udfører Forretninger for en Foged eller Sorenskriver. Nest brugl. nordensjæls i Formen Haamann; sjeldnere Hommann (i Øbr. Faut-Hommen).

Hos B. Dafs: Hommaand. — 3) en Reisende, en fremmed Person. Redenæs. 3 svenske Dial. homann (Niek 261). Haamann findes ogsaa brugt om en Ungfarl. Helg. (i Folkefagn). Ligesaa om en stolt og herkeskj Rvinde. Nordre Berg. Spotvis „eit Haamannefat“, Sdm.

hovna (o'), v. n. hovne, svulme. Trondh.

Hovold (o'), n. pl. Bevøssler, f. Havalb.

Hovold (o'), f. Bøile paa et Hæb; s. Hogold. Dgsaa i Formen Havad, n. (Herd.).

Hovoldsknut, m. = Raabandsknut. Dtk.

- Hovrelde**, f. Hovrelde.
hovsam (oo), adj. maadeholden, lempelig.
Hovskjegg, n. Haarduff paa Hestens Fodder ovenfor Hovene.
Hovsoleia, f. Hovblekka.
Hovstig (i'), n. Spor efter Hestehover.
Hovtrøng, f. Hovtang; Knibetang.
Hovtrøng (=traang), m. Hovtrøng, et Slags Eygdom i Hestens Hoyer.
Hovud (o'), n. Hoved. Lyder forskjelligt:
Hovu (o'), Abg. Tel.; **Hove** (o'), i de sydvestlige Egne; **Huvu**, Hall. Valb.
Hugu, Obr. Østerd. **Huu**, eller **Hue**, Smaal. Rom. og fl.; **Haud**, Nffj. Edm.
Hau, Trøndh. og Nordl. G. N. höfud (hofud); Sv. hufvud. Formerne med „au“ kunde synes at forudsætte et gammelt „Hauvud“ (ligt Goth. haubip, Ght. haubit); men de kunne ogsaa forklæres som en Sammen dragning af Hovud (Ho'ud) og saaledes indskydes under det gamle höfud (op-rindelig hafud, ligt Lat. caput). — Særlig Betydning: 1) Hoved, øverste eller forreste Legemsdeel. Uegentlig: Sands, Forstand, Randsævner; ogsaa: Sind, Tanke. F. Gr. Hava godt Hovud. Fylgja sitt eget Hovud. Det gjælt ikke etter mitt Hovud. — 2) Knap, Top, eller noget som ligner et Hoved. Naglehovud, Spitarhovud, Ribehovud. — 3) Overhoved, Formand. (Jf. Hovudsmann).
H Sammensætning om den fornemste af flere Ting, som: Hovudfyrkja, Hovudstad. — 3 Hovde: i Hovedet; og av Hovde: af H. (Eldre Dativ, i Sæt og Tel.). Na Hovde, el. fram aa Hovde: hovedfulds, med Hovedet mod Forben. („Na Haube“, Edm.). Ganga til Hovuds: stige til Hovedet; om Drif. („Til Hauða“, Edm.). Faa upp i Hovudet: blive beruset. Hava upp i Hovudet: have en Ruus. („Ha 'pi Hauða“, Edm.). Faa inn i Hovudet: fatte, begribe; ogsaa: fæste i Hufomelsen. Faa ut or Hovudet: glemme, opgive (en Forfilling eller Indbildning). — 3 Sammensætning tildeels: Hovde (Houde), men mest alm. Hovud (Hove, Hvu, Huu); jf. G. N. höfdaskip og höfudskip.
Hovudband, n. 1) Baand om Hovedet. 2) Nagle i en Slæde. „Hauband“, Sffj.
Hovudbrøt, n. Hovedbrud, Grublen.
Hovudbunad, m. Hovedtelt, Hovedpynt. „Haudebunad“, Edm. „Hugubona“, Obr.
Hovudburd, m. den Maade hvorpaa man holder eller bevæger Hovedet; Holdning, Reising. „Haudebur“ (u'), Edm.
Hovudbøle, n. Hovedgaard; den fornemste Deel af et Fordegods.
Hovuddut, m. Hovedbug; jf. Skaut.
Hovudfat, n. Hovedbedækning, Hat eller Hue. Sogn (Evindevig). Jf. Fat.
Hovudflaatt, m. Skindet af et Dyrs Hoved. Tel. Jf. Hovudtenna.
hovudgalen, adj. forstyrret i Hovedet. „huugalen“, Smaal.
Hovudgjerd, f. Hovedgjerde, Hoved-Ende i en Seng. Nordenfjelds: Haugjær, Høggjær. G. N. höfudgerd.
Hovudgull, n. Hovedsmykke af Guld.
Hovud-illfka, f. ond Fornemmelse i Hovedet. „Hauilff“, Indh.
Hovudfamb, m. 1) Haarlam. 2) den vigtigste eller hyppreste Deel. „Da va Haudefamben fyre alt i Hov“. Edm.
Hovudkast, n. Kast eller Slæng med Hovedet.
Hovudfyrkja, f. Hovedkirke.
Hovudlag, n. 1) Forhøining under Hovedet (i en Seng). — 2) Hovedbaand, Raffebaandet paa et Bilsel. Østl. (Hunlag, Hugulag). Sv. hufvudlag.
hovudlaus, adj. 1) hovedløs. 2) sandsfæsløs, forstyrret i Hovedet.
Hovudljøn, n. et Anfald af Svimmelhed. Nfl. (Hoveljøn).
Hovudmæle, m. Raffebaand (= Hovudlag). „Haudemæle“, Edm.
Hovud-orar, pl. Svimmelhed, Sandsfæsløshed. Kun brugt i Dativ. „3 Havorom“, Drk. og fl. G. N. höfudorår. Jf. Hovuder.
Hovudplag, n. Hoved-Lærklæde; ogs. om Hovedtapi i det Hele.
Hovudrike, n. Hovedrige (i et Forbund).
Hovudfat, f. Hovedfag.
Hovudfkaal, f. Hjernefkal. (Haufkaal, Trhj.). Sv. hufvudfkal.
hovudfkierr, adj. meget fky, uregjerlig af Frygt; om Heste. Hall. (huuffjærr).
Hovudfkyrte, n. Dødningshoved. Tel.
Hovudsmann, m. Formand; Styrmand paa Baad eller Fartoi, ic. Nordland og Trøndh. med en særegen Form „Hovsmann“. (Jf. Hovding). G. N. höfudsmadr. (Sv. höfvidsman; D. Hovedsmann).
Hovudsmotta (o'), f. Hovedsplit, Halskul paa Klæder (Esforter). B. Stift. G. N. höfudsmätt, f.
Hovudsokn (oo), f. Sogn med Hovedkirke og Præstegaard.
Hovudspreng, m. stærk Hovedpine. „Hue-spreng“, Smaal.
Hovudstad, m. Hovedsted; Hovedstad.
hovudstert, adj. hovedstært, som ikke let svimler. „haudestærte“, Edm.
Hovudstol, m. Hovedstol, Kapital.
Hovudstup (uu), n. et Fald med Hovedet nedad. Ofteft brugt som adv. f. Gr. toma hovudstup: komme hovedfulds, paa Hovedet. B. Stift og fl. (hovdestup, haudestup). Afvig. „hovustupp“, Tel. (Sv. hufvudstupa, adv.). Hedder ogsaa: hovudstupande. Paa Fæd. hovdesturt.
Hovudsvlv, n. Sølvrone; Brudekrone.
Hovudtenna, f. Skind af et Dyrs Hoved. Nordl. Trøndh. Edm. Nffj. Udtalt Hau-tenna og Hau-detenna; paa Edm. tilbeels Hau-detene. (Dunkelt). Ellers kaldet Hedna og Hovudflaatt.
Hovud-tre, n. Tværnagle i en Slæde

(= Beginde). „Huetre“, Østlandet.
hovudtullad, adj. forfjyret i hovedet.
 Trondh. (hautulla).

hovudruun (=turn), n. Hovedsvimmel. B.
 Stift. Paa Esm. Haudetynn.

hovudveit, adj. svag i hovedet, tilbøielig
 til at svimle.

hovudverk, m. Hovedpine. G. N. hofudverkr.
hovudvesla (?), f. Wildelse. „Haudeveltle“,
 Esm. „Hauveltle“, Dst. „Han fær i Hau-
 develtlinne“: han taler i Wildelse, fanta-
 serer. Maaskee af vesfall (svag).

hovud-ør, n. Ansald af Hovedsvimmel.
 „Haudør“, Esm. — **hovud-øren** (hau-
 d-øren), adj. svimmel.

hovud-ørsla, f. Svimmel; ogsaa: Forvir-
 ring, Sandfæsløshed. „Hovørsla“, Berg.
 Jf. Hovodorat.

Hu, m. f. Huv. — **hu**, pron. f. ho.

hu! interj. et Udraab af Ulyst, Gru eller
 Modbydelighed. Dgsaa i flere Former:
hubu, **huff**, **huccuru!**

hua, v. n. (ar), huje, raabe, give et Raab
 for at lade Folk høre hvorhen man er kom-
 men (f. Er. i en Skov); ogsaa: huje med
 langtrukken syngende Røst (som Hyrder
 gjere for at samle Kvæget eller stramme
 Udhyrene). B. Stift, Nordl. og fl. Lidt
 afvig. **huva**, Tel. **huga** (uu), Eogn, Hall.

hoa, Østl. (Hadeland). Jst. hōa. 3 sam-
 me Betydning bruges ogsaa: **haufa**, Esm.
 Romsb. Dst., **kaufa**, Indh., **kaue**, Østl.
 (Bustr.), **jue**, Smaal. (Jf. hjala, illa).
 Ellers kan „hua“ ogsaa betyde at fige „hu“
 (f. d.) eller at efterligne Uglernes Skrig;
 jf. Huvror, Hugjob.

Huvror, m. et Slags Bjergugle (benævnt
 efter dens Skrig, som ligner Lyden „hu“).
 Nordre Berg. Hall. Tel. og fl. 3 Øbr.
Hugjob (?), „Hu-jo“ (jf. Gjob).

Hud, f. 1) Hud, Skind paa et Legeme. G.
 N. hūd. — 2) aftrukken Hud af Dyr, især
 af store Dyr (jf. Skinn). — 3) et Slags
 Jordfyld, indbefattende 4 „Geitfjinn“, el.
 12 „Engelster“. Mandal.

huda, v. a. (ar), forhude, overfløde.

Hudbort, m. Garverbart.

Huddifa (i'), f. en Hufsmoring, en Dragt
 Brygl. „Hudefa“, Helg. (f. Difa).

Hudfatrom, n. et tomt Rum midt i Lad-
 ningen paa en Fiskejagt; et Luftningsrum
 i Væsten. Nordl. Kaldes ogsaa blot **Hud-
 fat** (Hufat), n. Jf. G. N. hūdfat: Seng-
 felt; Koie.

Hudfletta, f. Fltp, Læp af opreven Hud.
 Hall.

hudlaus, adj. hudløs, beskafiget paa Huden;
 ogsaa: omstindet af stærk Bevægelse eller
 Gnibning. Paa Esm. hudalaus'e (for
 hudarlaus).

Hudlit (i'), m. Hudfarve (= Hamlit).

Hudløysa, f. Hudløshed.

Hudros (o'), f. Ridsler i Huden. Tel.

Hudskifte, n. Hudsædning, Hudens Forny-
 else (efter en Forstibning). Paa Esm.
 Hudskifte.

Hudsko, m. et Slags Sko af laadent Skind.
 Søndre Berg. og fl.

Hudstroka (o'), f. Brygl; Skrub. Tel.
Hudsykka, f. Hudsygdom.

hudtaka, v. a. faae, tage Skindet af. Hall.
huffa, v. a. støde, vippe, ryfte. Trondh. —
huffen, adj. ujævn, knudret; om Veie.

Hug (uu), n. f. Huing.

Hug (u'), m. 1) Hu, Sind, Tanker. Usvig.
Hog, Øbr. og fl. **Haug**, **Hau**, Trondh.,
 ogsaa i Smaal. G. N. hugar; Sv. hug,
 håg. Hugen leitar so vida. (Landst. 642). Dg-
 saa: det leitar i Hugen (om Tanker, som op-
 fylde Ens Sind). Det som meg aldri i Hugen:
 det faldt mig aldrig ind. Eg hjem det i Hugen:
 jeg mindes det. (Egentl. det hjem meg i Hug).

— 2) Lyst, Attraa, Tilbøielighed. (Meget
 brugl.). Sava Hug paa (el. til): have Lyst
 til. Saa Hug paa. (Jf. huga). Dgsaa: Mod,
 Liv, Nyghed. Han heve fortje Hug elter Dug:
 hverken Villie eller Evne. Vera hard i Hu-
 gen: være dristig, haardhjertet. Lat ittje Hu-
 gen breita. (Landst. 116). — 3) Forvarsel,
 Forløber for en Træværende, som er paa
 Veien til Stedet. Hall. Mandal. (Meest i
 Spøg). Eg høyrede Hugen hans. (Egentl. hans
 Tanke eller Længsel). — Jf. hyggja, Hygge.

huga (u'), v. a. (ar), 1) tænke efter, lægge
 Mærke til. Sjelden; f. aathuga. — 2)
 huske, komme ihu. Hard. 3 Smaal. „hau“
 (meget brugl.). — 3) lyfte, have Lyst til.
 Mere alm. Dgsaa i Formen hugast: faae
 Lyst el. Mod til noget, komme i en vis
 Stemning. Jf. hova.

hugad, adj. 1) findet, stemt. Jf. godhugad,
 illhugad, tvilhugad. — 2) lyften, tilbøielig
 til noget. Meget brugt; mest alm. **huga**
 (u'); afvig. **hauga**, Trondh. Han er ittje
 hugad paa det: h. har ikke Lyst dertil.

hugaleg, f. hugleg.

hugall, adj. fornøielig, behagelig (= hug-
 sam). Nhl.

hugbera (e'), v. a. have Godhed for, eller
 Kjærlighed til (egentl. bære i Sindet).
 Esm. — **hugboren** (o'): paatænkt, er-
 indret, elsket.

Hugbit (i'), n. Bømmelse, Kvalme; et An-
 sals af Ildebestindende, hvorved en skarp
 Bædffe samler sig i Munden. Meget ud-
 brebt Ord: B. Stift, Tel. Hall. og flere,
 afvig. **Haubet**, Trondh. (Noget dunkelt).
 Dgsaa kaldet: **Vatsblit**, **Vatsæling**.

Hugbod (o'), n. Anelse, Forudsættelse, For-
 ventning. Hall. (Hugbo'). G. N. hugbod:
 Forestilling.

hugboren, f. hugbera.

hugbraad, adj. fremrusende, ubesindig. Tel.
 („hugabraad“, Landst. 106).

hugbroten (o'), adj. modløs (paa Grund
 af Skuffelse); meget modfalden og deraf

- stov eller ligegyldig. *Tel.* *Jf.* hugstolen.
- Huge** (u'), m. *Stnd*, *Stemming*. *J* *Sammensætning*: *Huge*, *Illhug*, *Ræddhug*.
- hugfallen**, adj. modfalden, nedslaaet; ogsaa: lunfnet el. mindre lysten.
- hugfaster**, adj. standhaftig, bestemt, som ikke taber Modet. Lidet brugl.
- hugfesta**, v. a. (er, te), indprente sig, lægge paa Hjerte. *G. N.* hugfesta.
- hugga**, v. a. (ar), berolige, treste, tilfreds- stille. *Hugga* *Barnet*: faae et grædende Barn til at tie. *B.* *Stift*, *Tel.* *Hall.* *Nordl.* *G. N.* hugga. — **huggast**, v. n. blive beroliget, faae en Lindring.
- Hugge**, m. *Trost*, *Lindring* (s. *Hugning*); ogsaa *Glæde*, *Fornøielse*. *Smaal.* og fl. *Hedder* ogsaa *Hugga*, f.
- huggeleg**, adj. trøstelig, glædelig. *Dgfaa*: fornøielig, behagelig. *Smaal.* *Tel.* *Mandal.*
- hugheil**, adj. rolig i Sindet, tryg, ubekymret. *Meget* brugl. i de sydlige *Egne*.
- hugheilt**, adv. trygt, sikkert, uden Frygt.
- hugill**, adj. bekymret, urolig i Sindet (= *illhugad*). *Sogn* og fl. *Haa* hugillt: blive ilde tilmode. *Hall.* *J* *Gbr.* „*G* a hugillt“, i *Stedet* for: *Det* er meg hugillt.
- Hugjod**, m. *Ugle*, f. *Hubror*.
- Huglad**, n. *Sindslag*, *Gemyt*; ogsaa *Stemming*. *Jf.* *Huglynde*.
- huglagd**, f. *hugleggja*.
- huglaus**, adj. ligegyldig, ufølsom, ulysten; ogsaa modløs. *Dsterd.* (*hauos*).
- hugleg**, adj. fornøielig, behagelig, lystelig. *Tel.* og fl. *Jf.* *hugsam*, *huggeleg*.
- huglege**, adv. begjærligt, med *Lyst*. *Nogle* *St.* *hugalege*.
- hugleggja**, v. a. (*legg*, *lagde*), vende sin *Hu* til, fatte *Kjærlighed* til. *Han* hadde huglagt *henne*: *han* var bleven forelsket i *hende*. *B.* *Stift*, *Tel.* og fl. *Usvig*. *hanleggje*, *Trondh.* *Sjeldnere* i *Particip* *huglagd*: *elstet*, *paatænkt* med *Kjærlighed*.
- Hugleik**, m. *Lanfespil*; *Forestillinger* som opfylde *Ens* *Sind*. *Hard.* *Tel.*
- Huglynde**, n. *Sindslag*, *Sindsbefaaffenhed*, *Gemyt*. *Jæd.* *Abg.* *Tel.* og fl. *J* *Hard.*
- Hugalynde**. *Jf.* *G. N.* *hugarlund*.
- huglyndt**, adj. *findet*, *tillfunds*; *tildels* ogsaa: *følsom*, *let fængelig* (?). *Tel.*
- Hugløysa**, f. *Sløvhed*, *Mobløshed*.
- hugmoda** (*seg*), f. *hogmodast*.
- hugmyken** (y'), adj. *ivrig*, *hidfig*, *lidenskabelig*; *egentl.* som *har stærk Lyst*. *Hard.*
- hugna**, v. a. (ar), *nyde*, *have Lyst* til. *Sdm.* *Dgfaa*: *glæde* eller *opnuntre*. *Helg.* (*Gentlig* *u*personl. *behage*; *G. N.* *hugna*). — **hugnast**, *finde* *Behag* eller *Fornøielse* i noget.
- Hugnad**, m. *Fornøielse*, *Glæde*, *Tilfredshed*; *aandeligt* *Velbesindende*. *Meget* brugt og *maaskee* *alm.* *Sv.* *hugnad*.
- hugnaded**, adj. *fornøielig*, *glædelig*. (*Lyder sædv. hugnale*).
- Hugning**, f. *Beroligelse*, *Trost*, *Lindring*. (*Uf* *hugga*). *Hedder* *oftere* *Hugging*, f. og *Huggelse*, n. (*B.* *Stift*). *Dg.* *Hugga*, f. eller *Hugga*, m.
- hugram**, adj. *heftig*, *hidfig*, *lidenskabelig*; *især*: *meget begjærlig*. *Helg.* *Jf.* *hugmyken*.
- Hugs**, n. 1) *Sands*, *Besindelse*, *Gjertanke*. *Dsterd.* *Drk.* og *flere*. — 2) *Hufommelse*. *Hall.* og fl. *Nogle* *St.* *Hugse*, m.
- hugsa**, v. a. (ar), 1) *mærke*, *lægge Mærke* til. *Nordl.* *G. N.* *hugsa*. — 2) *lyste*, *ønske*, *længes* *efter*. *Jæd.* (*Jf.* *huga*). — 3) *huske*, *komme ihu*, *erindre*. *Mere* *alm.* *Sv.* *hugsa*. *Jf.* *huga*, *haa*, *haatta*.
- hugsam**, adj. *behagelig*, *fornøielig*. *Usvig*. *hanfam*, *Trondh.*
- hugsande**, adj. som *man* kan *huske*.
- hugsen**, adj. som *har* god *Hufommelse*.
- hugsjuk**, adj. *bekymret*, *sergmodig*; *tungsin-* dig. *Dstl.* *Tel.* og fl. *G. N.* *hugsjükr*.
- Hugskifte**, n. *Forandring* i *Sindet*.
- Hugskot** (o'), n. *Indfald*, *Indskydelse*. *Tel.* og fl. *Sv.* *hugskott*.
- hugslaus**, adj. *tankeløs*, *ubesindig*. *Dsterd.*
- Hugsløysa**, f. *Lankeløshed*.
- Hugstott** (oo), f. *Bekymring*, *Ungstelse*. *Gbr.* og fl. *G. N.* *hugsött*. — *Usvig*. *Hugs-* *otte*, m. (?). *Dmsford*. *Gausdal*.
- hugspregd**, adj. *fortvivlet*, *ganske* *modløs*. *Tel.* (*Ofte* i *Spøg*).
- Hugstemna**, f. *Landsretning*. *Tel.* (?).
- hugsterk**, adj. *styrig*, *modig*; ogsaa: *ivrig*, *heftig*, *Jf.* *hugram*, *hugmyken*.
- hugstolen** (o'), adj. *forfagt*, *fortvivlet*, som *har* *tabt* *alt* *Mod*. *Hard.* *Dgfaa*: *ufølsom*, *føleløs*, som *ikke* kan *elke* v. *Tel.*
- hugstor**, adj. *storfundet*, *hoitstræbende*. *Sjeld.*
- hugstutt**, adj. *flygtig*, som *let* *skifter* *Sind*; ogsaa: *glømsom*. *Hall.*
- hugsvala**, v. a. *hufvale*, *trøste*. *Sjeld.*
- Hugsviv** (i'), n. *Indfald*, *flygtige* *Lanker* el. *Forestillinger*. *Tel.* (?).
- Hugsykja**, f. *Bekymring*; *Sindslidelse*.
- hugteken**, adj. *henreven*, *indtagen* af *noget*.
- Hugu**, f. *Hovud*.
- Hugvending**, f. *Forandring* i *Sindet*; *Lyst* til *noget* som *man* *ser* *har* *været* *ligegyldig* for. *Nogle* *St.* *Hugvendelse*, n. som ogsaa er *Navn* paa *en* *Plante* (*Horndrager*, *Orehis* *maculata*), *fordi* *denne* *efter* *en* *gammel* *Tro* *skulde* *bruges* *at* *vække* *Elstov* med. *Hos* *Gunnerns*: *Hugvendel* (m.), *Hauvendel*.
- Hugverf**, m. *Uro* i *Sindet*, *Bekymring*, *Ungstelig*hed. *Meest* brugl. *søndensjelds*.
- hugvill**, adj. *ubestemt*, *vaklende* *imellem* *to* *Beslutninger*. *Hall.*
- Huing**, f. *Husen*, *Kaaben*; f. *hua*. *Nogle* *St.* *Huv*, el. *Hug*, n.
- Huf** (uu), n. i *Forbind.* *sitja* paa *Huf*, o: *sidde* paa *Hug*, i *sammenbøiet* *Stilling*; f. *hufa*.
- Huf** (uu), m. 1) et *høit* *Næs*, et *fremt-* gende *Hjerg*, *især* *ved* *Havet*. *Nordl.* —

- 2) en Hytte med Halvtag (= Halvtekkja). Soler. — 3) Drøbel i Halsen. Nordl. (?). Nt. Huuf.
- hufa**, v. n. (er, te), bese sig sammen, gjøre sig lav eller krum; især ved en stærk Nedboining af Knæerne og Høfterne. G. N. hūka; Sv. hufa. Præsens lyder sædvanlig: hufje(r); ogsaa Inf. tilbeels „hufje“. Jf. hylja.
- Hufa**, f. Stjul, Smuthul; f. Gr. om Harens Hvilested under Træer eller Buske. I Hall. Hufu, som forudsætter Hufa (u'), eller maafee Hofa (o'). Jf. Hoff.
- huken** (fj), adj. krum, nebbøiet.
- huklendad**, adj. hvirvlet med lave Lænder, om Heste. Hall.
- hukra** (u'), v. n. (ar), krumpe sig, især for Frost. Hall. Hertil **Hukrefrost**, n. om en svagere men dog følelig Kulde.
- Huku**, f. Hofa og Hufa.
- hukustoom**, f. hofulskoom.
- hukvækten** (uu), adj. krumbøiet, lidt krum af Bort. Hall.
- Hularhatt** (?), f. Hulderhatt.
- Huld**, f. Hulder og Hogold.
- huld**, adj. skjult, indhyllet. Vald. (Egentlig Particp af hylja). I Num. hulen, eller hōlen. Paa Edm. i et Sagn om Eva's Børn: „Det so æ hulde, ska vere hulde“, o: de som ere forbulgte, skulle blive usynlige (nemlig Hulderfolk). Jf. Aenafons Jøl. Thjodsegur 1, 5.
- hulden**, adj. underlig i Sindet; indesluttet, menneskesky. Lister. I Gbr. huldren: tøsset, ligesom forheret.
- Hulder** (Hulbr), f. Ellefone, Bjerg-Nymfhe. (I Folkesagn). Mest alm. **Hulder** (Hl. Hulbrer); afvig. **Huld**, Sogn, Hærd, og fl. **Hulda**, Mhl. **Hold**, eller **Hodd**, Helg. Ulder, Hall. Uldre, Smaal. Uld, Udde og **Hudde**, Tel. (Jf. Vett, Gobvetter, Skogfru). Paa Island er huldafolk det samme som alfafolk; saaledes bruges huldakona for alfkona, og huldumadr for alfr. (Jøl. Thjodsegur 1, 1). I Sverige omtales kun „elfvor“, og i Danmark Elverfolk (Ellefolk), ligt Eng. elves (elf) og E. Elfen. Jf. Elv og Alv. — Hertil: **Hulderfolk** (ogsaa Hulderfolk, Huldafolk), n. Ellefolk, Underjordiske. **Hulderhaug**, m. Høi hvori Hulbrer tænkes at opholde sig. (Jf. Haug-folk, Haugstuf). **Hulderfall**, m. og **Huldermann**: mandligt Væsen af Hulder-folket. **Hulderslaatt**, m. og **Hulderspel**, n. Ellefolkets Musik. Endvitere **Hulderse**, n. **Hulderkyr**, pl. m. fl.
- Hulderhatt**, m. en Hat, hvormed man kan gjøre sig usynlig; en Dverghat. (I Folkesagn). Valders i Formen Huldrabatt og tilbeels hylbrhatt. I Hall. **Hulabatt**, vel egentlig Hulhatt (u') el. Hularhatt. E. hylja. Jf. G. N. hulinsjalmar.
- Hulk**, n. Ujævnhed, Knuder, Knorter paa
- en Glade. — **hulkutt**, adj. ujævn, knudret; f. Gr. om en Bei. Smaal. Andre Steder hurlutt.
- hulla**, v. n. (ar), nynne, synge Melodier uden Ord. Gbr. og fl.
- hultra**, v. n. trave smaat, trippe. Hærd. Hg. — **Hulter**, n. smaat Trav.
- Hulu**, f. Høla og Høyløda.
- Hum** (u'), n. mørk Luft, Mørke af optræfende Skyer. Nordl. (Humm, Hom). G. N. hūm: Lusmærke. Jf. hyma.
- Humbakke**, m. Skybanke over Havet med Nordenvind og taaget Veir. Nordl. (Hombakke).
- Hume** (u'), m. Dunkelhed i Luften, Mørke. Hærd. (Jf. Hum).
- humen** (u'), adj. dunkel, mørk. Hærd.
- Humla**, f. en Humle, Skovbie (Bombus). Sv. humla; L. Hummel. — Hertil: **Humlebol** (oo), n. Humlerede, Kube. (Ellers kaldet **Humlebole**, n. B. Stift og fl., og **Humleby**, n. i Smaal.). — **Humlemjød**, m. el. **Humlevin** (ii), n. Høanning, Bildhøanning. — **Humlesong** (aa), m. eller **Humletot** (o'), n. eensformig summende Lyd som af flyvende Humler. — **Humlestyng**, m. Stif af en Humle.
- humla**, v. a. (ar), sætte Humle paa Pl.
- Humle**, m. Humle (Plante), humulus. G. N. humli. Hertil: **Humlegard**, m. og **Humlehage**, m. Humlehøve. **Humlefol**, m. Top eller Blomsterfry af Humle. **Humlelog** (o'), m. Ufsg af Humle. **Humlesmak**, m. Smag af Humle.
- Humleband**, f. Hamleband.
- Humleblom**, m. Geum rivale. Smaal.
- Humlegras**, n. Melampyrum. Tel. (Til Humla, f.).
- Humling**, f. Tilfætning af Humle paa Pl.
- humma**, gaee tilbage; f. homa.
- Hummar**, m. Hummer, Havrebs. G. N. humarr. — **Hummarfiske**, n. Hummerfangst. **Hummarklo**, f. Hummerens Klo eller Sar.
- Hummarrust**, f. et fabelagtigt Sødyr. Nfj. I Trondh. Stift **Hummarmoder** (=mor), f. (Norste Videnskabs Selskabs Skrifter, 1784, p. 24).
- Hummel**, m. Byg (hordeum). Edm. meget brugl. Saaledes ogsaa **Hummelsaaker**, m. Bygager. **Hummelsefving**, m. Bygar. **Hummelshalm**, m. Byghalm. **Hummelsforn**, n. et Bygforn. **Hummelsmjøl**, n. Bygmeel. **Hummelsogn**, f. Verste el. Snerpe paa Bygforn. — Ved Siden af Formen **Hummel** (Humul?) synes der ogsaa at være Spor til et gammelt **Humal**; f. **Hummelforn**, **Hummelkyrne** og **hummelt**.
- Hummel**, m. (Steen; Hammel), f. Humul.
- Hummelforn**, n. Vandforn, Havre blandet med Byg. (Hummelfodn'), Nfj. (Jf. hummelt). Paa Edm. **Humlefoorn**, meget brugl. Fra Lister er meddeelt „Hum-

- leforu", om Byg og Rug. S. folg.
- Hummelkyrne**, n. Arforn: Byg og Rug (i Modfætning til Havren). Smaal. Rom., efter Udtalen: Hummelkyrne, Hommelkyrn; nogle St. ogsaa Sammelkyrn (Smaal.). G. N. hamalkyrni (N. L. 1, 385. 401). synes ikke ganske at svare hertil, da det staar i Modfætning til Byg. I danske Dial. Hammelforn: Byg og Rug. Skotske Dial. hummelcorn: glat korn, uden Børste.
- Hummelsbot**, Hase; f. Hombot.
- hummelt**, adj. blandet af Byg og Havre, eller egentl. blandet med -yg (jf. hevert). Nys. Kun i Forbindelsen: hummelt korn. Naassee egentlig „hummel“ med en anden Betydning. Jf. dansk: hummel, o: fylbig, fjernerlig (Molbeck, Dial. Ver. 192). Skotske Dial. hummel: but, hornløs; Ght. hamal: afftumpet; G. N. hamalt: kileformigt.
- Hump**, m. 1, Bjergknold, en liden Klippe. Jæd. Sht. Mhl. Sogn; ogsaa i Nordl. (I svenske Dial. hump: Jordstykke).
- Hump**, m. 2, Kjedestykke, f. Hupp.
- humpuct**, adj. ujævn, knudret, fuld af Smaal-flipper.
- humra**, v. n. (ar), gnægge sagte eller med luffet Mund, give en svagere gnæggende Lyd, om Heste, f. Gr. naar de længes efter Foder. (Forfjelligt fra kneggia). Nsl. Trondh. Nordl. og fl. (Dgsaa i svenske og danske Dial.). Jæl. umra og kumra. Hedder ellers: fokra, brogga, bressja. (B. Stift).
- Humregant**, m. en Fugl, hvis Lyd eller Stemme ligner en dæmpet Gnæggen; Hørsægjog, Scelopax Gallinago. Trondh. Nordl. Ellers faldet: Rossegant (Mhl.), Gimmerhest (Kof.), Skoddefole (Edm.), Hørskebukk (Smaal.), Myrebukk (Sogn, Sff.), Naageit (Habl.), Vebergeit, og Jordgeit (Edm.).
- Humring**, f. gnæggende Lyd.
- humra**, v. n. (ar), hump, gaar med en slingrende, fjødesløs Holdning. Smaal.
- Humring**, f. fjødesløs Gang.
- Humul (u)**, m. 1, Steen; især om smaa rundagtige Steene (= Kopperstein). Hard. (ogsaa utalt Hummel). I Wald. Humulstein. I Hall. Steinhummel: Steengrund, en Banke eller Mæsse af Steen i Jorden. Jf. G. N. hömulgrýti (hamulgryti), Steengrund?
- Humul (u')**, m. 2, Hammel i Plov eller Kjøretøj; Tværtræ, Tværstykke imellem Stagerne og Ploven. I Setersd. Humul (o'), ellers Hummul, Gbr. Trondh. Hummel, Smaal. Tverhummel, Edm. — Vel egentl. Humul, fideordnet med Hamal (?). I svenske Dial. hammel, som i Dansk.
- Humulkrøft**, m. Jernkrøft imellem Hammelen og Ploven (el. Bognen). Indh.
- Humulstein**, f. Humul, 1.
- Hun (uu)**, m. 1, Bjørneunge, ung Bjørn. Søndre Berg. og fl. Alfvig. Syn, Nordre Berg. G. N. hūnn (hūn). — Syn siges ofte ogsaa om en Dreng. „Guta-hyuen“, Edm. Jf. Hunbera.
- Hun (uu)**, m. 2, Halvplanke, Fjel med en Barkside (f. Bakhun). B. Stift. Nogle St. Hune. (Jæd.). Alfvig. Hun (oo), Bakhon, søndenffelds. (Bak, Trondh.). — Hertil Hunelad, n. Stabel af Hun. Hune-rak, n. Fjeletag.
- Hunbera (uu, e')**, f. Bjørnemøder, Hunbjørn med Unger (Huner). Hunabæra, Vofs, Sht. Hunebæra, Sæt. Honebær, Tel. Synebær, Edm. Jf. Vera og Birna.
- Hunbera (?)**, f. Honbora.
- Hund**, m. Hund (canis). G. N. hundr. Nogle St. ogsaa Hanbund (= Kasse), modfat Bikkja, el. Tik. Ellers i anden Betydning: a) en Steen med Ombinding at bruge som Anker for en Baad. Edm. b) noget usædvanligt, drøit, grovt. Det var Hund til kulde. Der Hund til Sætt so tung. (Dgsaa svensk). Jf. hundgamall. c) om Personer med Begreb af Graadighed, Skjødelsøshed eller Haardhed. Ein Hund etter Godmaten. Han er ein Hund med Klædom sinom. — Ofte i Gentivstilling, f. Gr. eit Hunde Beber (el. Hunda Beer): et uhyggeligt Veir. Ein Hunde Kvinna: et forargeligt Liv. Ein Hund's Alder: nogle Aar at leve i. (Efter Nogle's Forklaring: femten Aar). I Sammensætn. Hunde (el. Hunda) og Hund's; f. Gr. Hundebit, el. Hundebit (f'), n. Hundebit. Hundsbikkja, f. Hund (forargeligt). Hundserova, f. Hundehale. Hundsunge, m. Hvalp, liden Hund.
- Hundblom**, m. Arnica montana. Nys.
- Hundedagar**, pl. Hundedage (Marstid).
- Hundefet**, n. Spor efter Hunde.
- Hundegaart**, m (f.), Hundegjosen. Edm.
- Hundelag**, n. Hundnatur.
- Hundelag**, (n. 1) Hunderace. 2) Spor efter Hunde (= Hundefet). Nsl.
- hundfengen**, adj. uhyggelig, styg, hundff. „hundefingjen“, Edm.
- hundgamall**, adj. meget gammel. Hall. (Jf. hundflok, hundrik, hundstert, og G. N. hundforn, hundriss). Dette „hund“, som altsaa betyder „i høi Grad“, fattedes af Nogle i Forbindelse med hundrad (Ang. hund). Jf. hundseleg.
- Hundhegg**, f. Trollhegg.
- Hundkjeks (Art)**, f. Hundstokja.
- hundkjend**, adj. meget noie kjendt, vel bevandret paa et Sted. Nordl.
- hundflok**, adj. meget flog. Nordl.
- hundaara**, v. a. (-let, leet), overfuse med Ekfælsord, beskjæmme, forhaane. Valbers.
- hundleg** f. hundseleg.
- Hundrad**, n. Hundere (100); Antal af hundrede Stykker. Udtalt: Hundra, Søndre Berg. og fl. Hundrede, Edm. Hunder (Hundur, Hunner), Nordenffelds. G. N. hundrad; Sv. hundrade, hundra; Ang. hundred, og hund; Ght. hunt, Gotl. hund

- (hunda). Et stort Hundrad: 120 Stykker.
 Hundrad og eitt: Hundrede og een (et Kort-
 spil). 3 Hundrad-tal: hundredeviis.
- hundrik**, adj. meget rig, grundrig. Nordl.
 Jf. hundgamall.
- Hundrom**, n. et Halvrum eller lidet Rum
 i en Baad. **Sundroms-Færing**, m. Baad
 med to Rum og et Halvrum. Nordl.
- hundsam**, omtr. som hundsleg.
- Hundsleg**, adj. styg, ubehagelig; ogs. drøi,
 grov, svær ic. Nordl. og fl. Paa Sdm.
 hundeleg, hundelege, ofte som adv. f. Gr.
 „hundele' kaldt“: frygtelig kolbt.
- Sundstokja**, f. som Plantenavn: Chæro-
 phyllum sylvestre. Tildeels Søndensfelts.
 Ellers kaldet: **Sundasteitja**, **Voss**, **Mhl.**
Sundslengje, Sffj. Sdm. **Sundstjef's**,
Valb. Gbr. **Solor**, **Sundkarve**, **Helg.**
Desuden ogsaa **Biffstjef's (Tel.)**, **Raffe-**
stjef'sa (Hall.), **Raffestjef'sa (Tel.)**. — 3 Drf.
 er **Hundstjef's** en anden Art: **Horacleum (?)**.
- hundster**?, adj. usædvanlig stærk. Nordl.
- Sundsyra** (Plante), f. **Høymola**.
- hundverande**, adj. i Forbind. Der var ikke
 hundverande: der var saa slemt at være, at
 ei engang en Hund kunde holde det ud.
 Nordland.
- Hundvid** (Træ), f. **Trollhegg**.
- Hundøyra**, n. **Hundeøre**; ombrækket **Hjørne**
 paa Papis eller Blade.
- Hunger** (Hungr), m. **Hunger**, **Sult**; ofte i
 mildere Grad: **Madlyst**, **Appetit**. (Jf.
Svelta, **Svolte**). G. N. **hungr**. **Kjenna**
Hungren: begynde at sulte. **Diva** **Hungren** av
 seg: dæmpe sin Graadighed, stille sin Trang
 for det første.
- hungerlaus**, adj. fri for Hunger.
- Hungervef'tja**, f. en Smule **Mad**, som ikke
 mætter men kun vækker **Madlysten**. „**Hun-**
grævæf'tje“, Sdm.
- hungra**, v. n. (ar), blive sulten, føle Trang
 til **Mad**. (Om en pünlig Hunger siges
 hellere: **svelta**).
- hungrug**, og **hungrig**, adj. sulten. Og saa
 i Formen: **hungren**.
- Huning** (u'), m. **Honning**. **Sædvanl.** udtalt
Hunning, el. **Honning**. G. N. **hunang**, n.
- huntra**, v. n. **nole**, forfale **Tiden**. **Lifter**.
Sunter (**Huntr**), n. **Hindring**, **Forstikelse**.
- Hupp**, m. **Tyndstibe** (imellem **Ribbeen** og
Laar) paa **Dyr**; ogsaa et Stykke **Kjød** af
Tyndstiben. **Endre** **Berg**. Paa **Sdm.**
Hump. 3 Hall. **Hupp** og **Hympe** (**Zeit-**
hympe), n. **Jæl**. **huppr**.
- Hurd**, f. **Dør**; **Stive** som **luffer** en **Dør-**
åbning (**Dyr**). **Brugt** i de sydlige **Fjeld-**
bygder; sjældnere udtalt: **Hurd**, **Tel.** (**Tinn**),
sædvanlig: **Hur** (uu), **Sæt.** **Tel.** **Rum**.
Hall., og **tildeels** **Hul**, med tykt l. (Hall.).
 G. N. **hurd**; **Goth.** **haurds** (**hard's**).
- Hurdarjarn**, n. **Dørjern**, **Dørhængsel**. 3
Sæt. **Hurejenn**.
- Hurdarkrok**, m. **Jernkrog** paa en **Dør**.
 (Meddeelt fra **Solor** i Formen **Hurderkrok**).
- Hurdarring**, m. **Jernring**, som tjener til
Haandfang paa en **Dør**. „**Huraring**“, **Sæt.**
 G. N. **hurdarhringr**.
- hurгла**, v. **ralle**; f. **hurfla**.
- Hurfl**, n. 1) **Snorken**, besværligt **Åndedræt**
 (= **Hurfling**). 2) **Ujævnhed**, **Knorter**, **Knud-**
der; f. **Gr.** paa **Jorden** i **Frost**. **Nordre** **Berg**.
- hurfla**, v. n. **ralle**, **lyde** **snorkende**; om **Ånd-**
edrættet. **Sdm.** og **fl.** 3 **Hall.** **hurгла**.
Andre **St.** **rullla**.
- Hurfling**, f. **Rallen**, **snorkende** **Lyd**.
- hurflutt**, adj. **ujævn**, **haard** og **knudret**;
 f. **Gr.** om en **Vel.** **B.** **Stift**, **Nordl.**
- hurla**, v. **surre**; f. **hurra**.
- Hurla**, f. et tyndt **Skjort**, **Underkjort**. **Voss**.
 Jf. **Dos** og **Staff**.
- hurpa**, v. n. **fferte**. **Hall**.
- Hurr**, m. **Knursiff** (= **Rinald**). **Sogn**.
- hurra**, v. n. (ar), 1) **hvirvle**, **svinge** **rundt**;
 især med en **isfende** **Lyd**. **Hall.** og **fl.** **Sv.**
hurra (**Ries** 267). — 2) **hundre**, **give** en
dump **Lyd**, f. **Gr.** om en **rullende** **Vogn**.
Mere **alm.** (**B.** **Stift**, **Hall.** **Drf.**). **Roften**
gjett, so det **hurrade** i **Beggjom**. — **Om** en **lig-**
nende **svagere** **Lyd** siges **hurla**. **Sdm.**
- Hureblom**, **Arnica**. **Sæt.** (Egentlig **Hvirv-**
leblomst, af en vis **Børneleg**).
- Hurring**, f. **dundrende** **Lyd**; **Gjenlyd**.
- Hurr**, f. **Hob**, **Flof**, **Slæng** (= **Horg**); og:
 saa: en **forviklet**, **uordentlig** **Masse**. **Dstl.**
 (3 **svenfke** **Dial.** **hurva**).
- hurva**, v. n. **jaffe**, **arbejde** **skjodesløst**. **Buifr.**
 (**Sv.** **hurva**. **Ries** 268). 3 **Hall.** om at
 gaae **skjodesløst**.
- Hus** (uu), n. 1) **Huus**, **Bygning** til **Dy-**
holdssted eller **Gjemmested**. G. N. **hús**. —
 2) **Hylster**, **Gjemme**, **Foberal**. **Brillehus**,
Naalehus, **Navarhus**; **Sandhus**, **Blætkhus**. Jf.
 ogsaa **Engelshus**, **Raffhus**. — 3) **Huus-**
rum, **Herberge**; **Matteleie**. **Bidja** **um** **Hus**:
forlange **Herberge**. — 4) **Huusholdning**.
Halda **Hus**: **beførge** **Huusholdningen**. **Lige-**
saa: **fyra** **Hus**, **standa** **fyre** **Huset**. — 5) **Fa-**
mille. Et stort **Hus** til aa **halda**. — **Talemaa-**
der. Det **stend** **Hus** i **Hus**: **Husene** **staae** **tæt**
ved **hinanden** (**Væg** i **Væg**). **Hava** i **Huse**:
have **sit** **Hø** og **Korn** **indbjerget**. (G. **Da-**
tiv). Det **gjett** **Mam** av **Huse**: **de** **gik** **ud** **alle**
tilhobe, **hver** **Mand** av **Huset**. Det **høyrer**
ikke **Husom** **til**, om **noget** **upassende**, **urime-**
ligt. (**Husaa**, **Sdm.**). **Husens** **Folk**: **Famil-**
lien, **Husets** **egne** **Folk**. **Tromdh.** (G. N.
hüssins). **Roma** **til** **Husa**, **el.** **til** **Husanne**, o: **til**
Gaarden, **til** **Huus**. **B.** **Stift**. (G. N. **til**
húsanna). **Lige**saa: **Husanne** **millom**, o: **imel-**
lem **Husene**. **Heraf** **hyfa**, **innhyfnes**, **uthyfes**.
- husa**, v. a. (ar), **bebygge**, **sætte** **Huse** **paa**
et **Sted**. **Han** **heve** **husat** **upp** **Garden**. (G. N.
húsa). **Ogsaa** **v. n.** **bygge**. (**Mogle** **Steder**
hyfa). **Lige**saa: **opholde** **sig**, **logere** **paa** **et**
Sted. **Nordl.** **S.** **hyfa**.

Husarbeid, n. Arbeide i Huset.
 Husbaat, m. Baad med Kahyt. Efft. og fl.
 Husbergning, f. Huusbehov, Huusbrug.
 Nogle St. Husberg, el. Husbjerg, f.
 Husbjørn, m. Huusbjørn, En som plager
 sine egne Huusfolk. (Husebjørn).
 Husbonde, m. Husbonde, Huusfader. Sæd-
 vanlig forfattet: Husbond; nogle St.
 Husband, Huspand. G. N. husbondi.
 (Jf. Eng. husband). Ofte brugt som Navn:
 „han Husbond“ (o: vor Husbonde). Jf.
 Matmoder. — Husbondfolk, n. Hus-
 bonde og Madmoder. (Mindre rigtigt Hus-
 bondsfolk). Husbonddreng, m. Gaards-
 karl, første Tjener.
 Husborg, f. Grundmuur under et Huus
 (f. Borg). Tel.
 Husbot (oo), f. Labod, Husenes Vedlige-
 holdelse paa en Gaard. Nogle St. Huse-
 bot, Husabot.
 Husbreia (?), el. Husprei, f. Torden, Tor-
 denkrak. Ehl. Nfl. Vofs, Hall. Sogn,
 Efft. Nogle St. Husbrei, Hespri. Dun-
 felt Ord, som synes at falde nær sammen
 med Husfrøya, hvorom nedenfor.
 Husbror (o'), n. Nebbrydning eller Ødelæg-
 gelse paa Husene; ogsaa om en Storm,
 som skaber Husene. (Husebror).
 Husbruk, n. Huusbrug; Huusbehov.
 Husbunad, m. 1) huuslig Indretning, Dr-
 den, Styremaade. 3 Hall. „Husebuna“
 ogsaa om Samlivet i en Familie. — 2)
 Huusredskab, Indbo, Møbler. Mere alm.
 — 3) et Slags broderede Tæpper. 3 Øbr.
 „Husbona“. (Folkvennen 12, 457).
 Huse, m. Hoved, el. Hjernekal af Fisk. Nordl.
 Ellers: Haus, Hause.
 Huseigar, m. Huuseier.
 Husemillom, fra et Huus til et andet. Nogle
 St. husamillom, og „Husanne millom“,
 f. Hus.
 Husfall, n. det Forsald, som Husene ester-
 haanden lide ved Forslidning eller For-
 raadnelse. Trondh. og fl.
 Husfang, n. Bygnings-Materiale (f. Fang).
 Mest brugt. søndensfjelds.
 Husfolk, n. 1) Folk af samme Huus. 2)
 Folk som have Huus uden Jord. Jf. Hus-
 mann, som tildeels har anden Betydning.
 Husfred, m. Huusfred; Frihed for Ufred i
 Hjemmet.
 Husfrøya (?), f. Kone, Huusmoder. Ikke
 foresundet, uden i ældre Ordssamlinger,
 hvor Ordet nævnes i afvigende Former;
 saaledes: Husbrei fra Efft. (i Husens
 Glosebog, S. 55, 126); Husbreia fra
 Busfr. af Viel (Topogr. Journal 32, 169);
 Hespri fra Lof. af Sjøhite (Skandina-
 viske Litteraturselskabs Skrifter 1807). G.
 N. husfrøya, ofte ogsaa husprøya (f. Gr.
 Dipl. I, p. 89, 92, 137 ic.) og i en anden
 Form husfrå, senere forvansket til hustrå.
 — Ellers bruges et lignende Ord i en

ganke anden Betydning, nemlig: Torden
 (f. Husbreia). Dette sidste, som er van-
 seligt at forbinde med G. N. reid (o:
 Torden), kunde maaffee opfattes som „Frøen“
 (el. Thors Frøe), da ogsaa den almindel-
 lige Benøvnelse „Tora“ synes at grunde
 sig paa en lignende Forestilling. Formen
 „Husprei“ nærmer sig ellers til „Hofskrei“,
 hvorom f. Østereid.
 Husgogn (o'), f. (n. pl.), Huusredskaber;
 Kopper og Kar. Tel.
 Husgrin, m. en vranten Husbonde. Hall.
 Husgrind, f. Stolper og Vjæller i en Sta-
 vebygning.
 Hushald, n. Huusholdning.
 Hushaldar, m. Huusholder; Huusholderffe.
 Hushugnad, m. Tilfredshed i Hjemmet.
 Hushyra, f. f. Husleiga.
 Husing, f. Husebygning, f. husa.
 Husk, n. 1) Hylstelse, Støden, ghygende Be-
 vægelse. Nfl. — 2) Støt, Uro; ogsaa
 Lyftighed, Leg og Morfsab. Søndre Berg.
 Ganga paa Husk: gaae for at more sig, løbe
 efter Leg og Selskab.
 Husk, m. 1) Hylster, Dække, Federal. Smaal.
 2) Ledertykke til Udfyldning paa en Sto-
 læst. B. Stift. Sv. hysk, höst (Nieg 276);
 D. Høsten. — 3) et Sengested under La-
 get. Hall.
 huska (u'), v. n. (ar), 1) ryste, bære; for
 Gr. om blød Grund (= diska). Nfl. Maa-
 skee ogsaa: ghyse; f. huffleg. — 2) ghyge,
 duve op og ned; f. Gr. om en Baad. Søn-
 densfjelds, Sogn og fl. Huska seg: sette sig
 i en ghygende Bevægelse, sidde i en Ghyge.
 Nflvig. huska, Østereid. Drf. (Andre St.
 diska, riga, reia). — 3) støie, sværme, løbe
 efter Leg og Morfsab. Søndre Berg. 3
 lignende Betydn. ruska, tuska, duska.
 Huska, f. en Ghyge; Line at ghyge paa.
 huskald, adj. huuskold. Der huskaldt: det er
 koldt i Huset, stjent Luften dog er mild.
 Huskall, m. aldrende Mand, som har Huus,
 men ikke Jord. B. Stift. Ellers om En,
 som holder sig stadig hjemme. Ogsaa et
 Navn paa Spurven (Graaspurven).
 huskall (u'), adj. urolig, støbende, rystende;
 f. Gr. om Gang, Kjørsel el. Søfærd.
 Huskeleik, m. Ghyge-Leg.
 husken, f. huffutt, og huffleg.
 Huskefjol, f. en Ghyge. Sogn.
 Huskereim, m. et Slags Tryllestav (?). Tel.
 (Landsk. 38).
 Hus-Kjering (e'), f. Kone som har Huus
 for sig selv. Nogle St. ogsaa: en Huus-
 mands Kone. (Paa Edm. om en Nødde-
 hase som kun indeholder en enkelt Nød;
 modsat: Vonating og Trenating).
 huffleg, el. huffleeg, adj. fyg, frygtelig,
 ghyelig. Østereid. Ved Trondh. husken.
 Huskona (o'), f. = Huskjering.
 Huskot (o'), n. Hytte, libet Huus.
 huffutt (u'), adj. I, svag, sygelig. „huffutt“,

Smaal. 3 Sogn: huffjen.
huffutt, adj. 2, graalig, graa med en dun-
 kler eller noget mørk Farve; især om Heste.
 Gbr. (3 B. Stift: myrk ulsblaff). Jf.
 huffjutt. En Hest af denne Farve kaldes
 huff'en, el. huffutt-Gampen.
huskval, m. f. Luvkval.
husla (u'), v. n. (ar), spøge, fjase med hin-
 anden; især om Dreng og Piger; ind-
 smigre sig, courtisere. Gbr. Trondh. (Paa
 Edm. usle, el. uttle). Dgsaa: siæle, ind-
 smigre sig ved Sladder. Gbr.
huslant, m. Sedum acre. Sæt.
husle, m. en stor Hob; f. Usle.
huslegd, f. Amisfelemmers Modtagelse i
 Gaardene til Underholdning for en vis
 Tid, som bestemmes ved Udligning.
husleiga, f. Huusleie. Ved Havkanten ogf.
 kaldet Husehyra, f.
huslyd, m. Huusfolk, Familie.
husløysa, f. Mangel paa Huusrum.
husmann, m. Mand som er bosat i eget
 Huus paa anden Mand's Jord. 3 B. Stift
 om en Mand, som kun har Huus, men
 ikke bruger Jord. Paa Dfl. om En, som
 bruger et Stykke af en Gaardmands Jord
 og staar i et Slags Tjenesteforhold til
 Gaardmanden. (Dette hedder i B. Stift:
 Blasemann). Her til: **Husmannstova**
 (o'), f. **Husmannsplads**, m. **Husmanns-**
kæna (o'), f. og fl.
Husmaat, n. Huusbesigtelse. „Gaa i Huse-
 maat“: bliv vist omkring i Gaarden for
 at bese Huusleiligheden hos en Familie,
 som man besøger. Edm. Egentlig: Bur-
 ring af Huse. (N. Dipl. 4, 693).
Husmose (o'), m. Mos (Lav), som vorer
 paa Huse; ogf. Mos til Tætning i Væggene.
Husmun (u'), m. Tiendeel i Huset, Indbo,
 Møbler. Nest i Fleertal (Husmuner).
 Lifter og fl.
Husnavar, m. et Slags Bor. Sæt.
Husprei, f. Husbreia.
Huspryda, f. Brydelse for et Huus.
Husraad, f. 1) Forraad i Huset. 2) et
 simplere Raad eller Lægemiddel.
Husraadig, adj. forsynlig, flog i Huushold-
 ningsager.
Husrom, n. Huusrum; Huusleilighed.
Husrømd, f. Husenes Størrelse eller Rum-
 melighed.
husfa, v. a. skræmme, jage bort. Sogn.
Hus-feta (e'), f. Huusmands Stilling. Sitja
 Husfeta: boe i et eget Huus uden Jord.
 B. Stift.
Hus-styr, n. Huusholdning, Huusvæsen; ogf.
 aas: Orden eller Stik i et Huus.
husfa, v. f. husfa.
Hustavla, f. Huustavle; Leveregel.
Hustekfja, f. Tag paa Huse.
hustra (u'), v. n. (ar), fryse, bære eller
 krynpe sig for Frost. Trondh. Gbr. Hed-
 der ellers **histra** (i'), Edm. Sogn. Jf. hukra.

hustren, adj. 1) fuldfjær, om for Kulde.
 2) om Luffen: kold, kjellig. Trondh.
Hustring, f. Fornemmelse af Frost.
Hustuft, f. Bygningsgrund.
husvan, adj. huusvant; f. Gr. om Dyr.
Husvand, adj. kræsen med Hensyn til Huus
 eller Bosted.
husvarm, adj. opvarmet ved Dphold i et
 Huus; ogsaa: kjendt, fortrolig med Hu-
 sets Folk.
Husvarme, m. den opvarmede Luft i et
 Huus; ogsaa om Bekjendtskab i Huset.
 (Nogle St. Husfjeldge). Paa Husvarmen i
 seg: blive kjendt i et Huus, blive fortrolig
 med Familien; om tilflyttede Folk.
Husveg (e'), m. Vej imellem Husene.
Husverk, n. huusligt Arbeide. (Ejelden).
Husvill, adj. huusvild, hjemløs.
Husvist, f. (og m.), Volig, Dpholdssted.
 Trondh. Edm. (Kun i ubestemt Form).
 Jf. Vist.
Husvogn, f. luffet Vogn. Dfl.
Husværke (-værk), n. Bygnings-Materiale.
 Hedder ogsaa **Husverke** (fi). Nfl. Jæb.
 og flere.
Husvære, n. 1) Huusleilighed, Herberge,
 Logis. B. Stift. — 2) Plads til Bebo-
 else, Huusmandsplads. Hadeland, Toten
 og fl. Tilbeels: **Husværer**, ogsaa kaldet
 „Husværelse“.
Hut (uu), n. Hujen, Skraal, Stoi. Hall.
hut (uu)! et Tilraab, hvormed man byder
 en Hund at tie eller være rolig. (Dgsaa
 svensk).
huta, v. n. (ar), 1) hujе, raabe, skræle.
 Hall. (Jf. Eng. hoot). — 2) v. a. true (en
 Hund) til at standse eller tie. (Sv. huta).
 Dgsaa: behandle foragteligt, hundse. Vera
 hysad og hutad: blive kommanderet som en
 Hund. Nordl.
huteleg, adj. (og adv.), skammelig, haanlig.
 Oftere forhuteleg. Edm. og fl.
hutra (u'), v. a. (ar), bortvise, drive bort
 (med Krusel). Hall. (Jf. husfa). Derimod:
hutra seg, o: skjette sig, passe sig selv.
Hutu, f. f. Hita og Hota.
Huv, m. 1) Tagryg, Mønning paa et Tag.
 Hall. Dgsaa en Betydning langs Tagryg-
 gen af Fjæle eller Tegl (Huvstein). Sv.
 huf: Top, Hætte. — 2) Vandfjæle i Vaad
 eller Kartoi; de nærmeste Planter ved Kje-
 len. Edm. (Herse). „Baaten brotna, so
 Steianne sto 'vi-gjenaa hu'en“. G. N.
 huf: Skibsfide. (Jf. de to Betydninger i
 „Kjel“). — 3) en liben Udbygning paa
 et Tag; en „kvist“ el. Nf. Dfl. (Huftr.
 Østerd.). — 4) en Bugle, et rundagtigt
 ophængt Punt; f. Gr. en Høvelse paa Le-
 gemet af Stød eller Svulst. Toten, Hade-
 land. 5) Kreds, Ring; Høring omkring
 Solen eller Maanen. Hadeland. Dgsaa:
 Veirjol, Bifol. Madalen.
huva, hujе; f. hua.

Hua, f. 1) Hue, Hovedbedækning (af mygere Stof). Ryder forskjelligt: Huva, Huv', Hua, Hue. (G. N. hūta; Sv. hufva). Flere Slags: Tophuva, Kollhuva; Dyrhuva, Kjolhuva, ic. — 2) Ting som ligner en hue; a) et hueformigt Laag over en Bibe. (Jf. Hetta). b) den anden Mave i de drovtyggende Dyr (= Fagerhuva). c) Forhud, præputium. — **Huvebræt**, n. Kant eller Opflag paa en Tophue. — **Huvedort**, m. Udfylning i en Hue af holere Form (Kjolhuva). — **Huveemne**, n. og **Huvery**, n. Tvi til en Hue. — **Huvestjold**, m. Huestygge. Dgsaa kaldet: **Huvestag**, n.

Huving, f. f. Huing.

Huvstein, m. Meningssteen paa et Tegtag. Hall. og fl.

Hval, f. Kval. (De Ord, som i G. N. have „hv“, ere her indførte med „kv“ efter den almindeligste Udtale).

Hv, n. Duun, Laaddenhed; især om Skimmel (f. hvyakken); ellers om tyndt Skjæg eller Haar; tildeels ogsaa om smaat Græs. B. Stift, Tel. Hall. Østerr. Nordl. G. N. hý.

Hva, f. Lag eller Masse af Skimmel (Hy). Mandal.

hva, v. a. (ar), 1) gjøre laadden. **hva seg**: blive laadden, som af Skimmel. Østerr. hvyast. — 2) afpluffe, affjære. **hva utav** (el. hve 'ta): afflippe Hjødesløst; nedslaae tyndt Græs, og deel. Hall. Edm. og fl. (Om et andet **hva**, f. **hyda**).

hva, v. n. (ar), trikke, løbe, hoppe afsted. Hall. Num. Tel. 3 Num. med Beiningen: **hvr**, **hydde**.

hyda, v. a. (er, de), 1) sætte Hud paa. Reflexivt: **hyda seg**, groe til, faae ny Hud; om saarede Lemmer. Østerr. (hve se). Nogle St. **hydast** (hvyast). Nordl. — 2) hudtrykke, pidse (= dengja). Nordl. Nhl. Balb. Emaal. (hya, hve). G. N. **hyda**. Particp **hydd**: tugtet med Nis. — Hertil: **hyda**, f. en Dragt Brygl (= Dengla, Dika). Nhl. (Hya). **hyding**, f. Brygl, Pibfning.

hydna, f. Hyrna.

hyssa (y), v. a. (er, te), vippe, løfte op og ned, dyse (f. Gr. et Barn). **hyssa seg**: lette sig op, hoppe op. Tel. Nbg. Jæd. Øbr. og fl. Nogle St. „hyssa“, men formodentlig beslagtet med hevja. Jf. **huffa**.

hyssing, f. Wippen, hoppende Bevægelse.

hygge, f. Hyggje.

hyggja, v. a. (er, de), 1) sandse, befinde. Nordl. **hyggja seg**: sandse sig, betænke sig. Dgsaa v. n. tænke, betænke noget. Han tortte haar elder hyggjer (f. haa). Hertil horer vel et Udtryk i Draumbædet (Landst. 72) „heitat hell noken hyggje“: hebere end nogen troer. G. N. **hyggja** (hygg, hugdi): tænke, mene; Gotl. hugjan. Jf. **Hug**. — 2) mærke, blive opmærksom paa; tildeels

ogfaa: fatte, forstaae. Helg. (meget brugl.). Eg hadde itte hygt det: ikke lagt Mærke dertil. Eg hygde itte kvat han sagde. — 3) have Omsorg for, pleie med Omhu, røgte (for Gr. Kreature). Gulbalen. Dgsaa i svenske Dial. (Nieg 265). — 4) ynde, holde af, synes vel om. Lat honom saa den, som han hyggjer mest. Drf. Tel. — 5) reflexivt (hyggja seg): glæde sig ved noget, finde Tilfredshed, Trost eller Fornøielse deri. (Meget brugl. især i de sydligere Egne, hvor de forrige Betydninger mangle). Eg heve hygt meg til det længe: jeg har længe glædet mig dertil, tænkt derpaa med en glad Forventning. Dei hyggja seg til honom: de holde sig til ham, glæde sig ved at være hos ham. Han hygde seg so godt her: han besøgte sig saa vel paa dette Sted. Dgsaa i Formen hyggjast. (Sædvanlig med Begreb af Frihed og en fortrolig Umgang). Jf. **Hugnad**, **hugnast**.

Hyggja, f. Tilflugt, Trost; en Person som man gerne holder sig til; saaledes ogsaa: **Kjæreste**. Nhl. tildeels udtalt **Hygge**. „Hygga mi“.

Hyggje, n. 1) Sands, Østertanke; ogf. Agtsomhed, Opmærksomhed. Helg. og fl. — 2) Glæde, Tilfredshed, Velbefindende; især om Tilfredshed med sit Hjem, sin Familie. Øste i Formen **Hyggjelse**, n. (B. Stift). — 3) en Tilflugt, noget som man kan holde sig til. Meget brugt i de sydlige Egne, dog ikke overalt. 3 Tel. siger man hellere: **Hugnad**.

Hyggjebonde, m. en mægtig og vel anseet Mand. Jæd. (Føllevennen 6, 236).

hyggjeløst, adj. 1) sløv, dork, uagtsom; ogsaa: sanssesløs. Nordl. — 2) som sanner Fornøielse, har intet at glæde sig ved. — 3) om Tilstand: gladeløs, kjedelig.

hyggjelig, adj. 1) behagelig, kjædelig, opmuntrende. 2) takkelig, vaffer, som gjør et godt Indtryk; f. Gr. om et Huus, et Bosted. 3) blid, venlig, omgængelig; om Personer.

Hyggjeløysa, f. 1) Sløvhed, Dorkhed; Tankeløshed. Nordl. — 2) en kjædeløs, kjedelig Tilstand; ogsaa en slau, kjedelig Ting.

hyggjen, adj. (fl. hyggne), agtsom, opmærksom, omhyggelig; ogsaa: nem, som let begriber og lærer noget. Nordl. G. N. **hyggjen**: takksom.

hyggjesam, adj. = **hyggjeleg**, **hugsam**.

hykja, v. a. (er, te), nebbøle, frumme. **hykja seg**: sætte sig paa **Hug** (= hufa). Søndenfjelds. Dgsaa v. n. Han sit og hytjer.

hykja, f. 1) Hytte, Skjul, lidet Huus. Helg. (oftere udtalt **Hykkja**). Jf. **Hufa**, **Huf**, **Hoff**. — 2) en Krytler; f. **Harehykja**.

hykjel (Kne), f. Hofel.

hykjen, adj. nebbølet, lødende. Tel. og fl.

[**hykla**, v. n. (ar), **hykle**. (Af **hykfa**).

Hyl, m. Pilt, Smaadrenng. Sogn. Andre St. Hyn; ff. Sun.

Hyl (y), m. en dyb Huulning i Bunden af en Bæk eller Elv; ogsaa Vandvnt, dyb Vandsamling. Alm. men mange St. ud-talt: Høl. G. N. hylr. I svenke og danske Dial. høl, höll. — Fleertal tilbeels Hyl-ler; afvig. Hyljar, Hylja' (V. Stiff); i Dativ Pl. Hyljom (Hyljaa).

hyla, v. n. (er, te), hyle, tude. Hedder ogs. mangeseds: yla, og nogle St. ula. Her-til: Syling, f. og Syl, m. (Nogle St. Yling, Uling, Ul).

Sylda, f. Hilde; f. Helda.

Syldrebatt, m. f. Gulberhatt.

hylja, v. n. (hyl, hylde; y'), indhylle, skjule. Balbers. Imperf. skulde egentlig hedde hulde (u') og Sup. hullt. G. N. hylja (hylr, huldi); Goth. huljan. Jf. hulb.

hylja, v. n. (ar), 1) om en Vandstrøm: gjøre Huulninger i Grunden, danne en Byt eller Dam (Hyl). Ehl. — 2) rinde Strømmeveris, skylle, øse ned. „Dø regnde saa dø hylja“. Dstl. — 3) søle med Vand eller Bødsse, spilbe Vand paa Gulvet ic. Hall. Dgsaa: drikke graabigt, bølge i sig. „Han gav paa aa hylja' aa draff“. Edm. Hertil Hyljing, f. megen Driften.

hylvurt, adj. fuld af Vandpytter eller Huul-ninger i Grunden V. Stift (hylvjett'e; ogs. hylett'e).

Sylk (y'), m. Natkappe, Hovedkappe af Lin-ned. Dstl. Mere alm. om en Barnehue, et Hovedtjnit for Børn. Nogle St. Sylk (y'), el. Söll'it. Vel egentlig nedertydsk, men findes ogsaa i svenke og danske Dial.

(Nieg 280). — Hertil: Sylk-neste, n. Spænde eller Hægte i en Barnehue. Tel.

Sylke (y'), el. Hylke, n. et Slags Trøfar; 1) et høit og smalt Kar, som er dannet af en Stump af et huult Træ. Nys. Nær-mest af Holt (jf. Butt, Stroff). 2) en Vallie, et Væstefar. Nordl. 3) Dunt eller Spand, som er indrettet til at bære paa Ryggen. Mere alm. I Sæt. Sykkje. Ellers: Hølk, Flaška, Berefagge og fl.

Syll, m. Hylb, Hylbetre (Sambucus). Sv. hull. Hertil: Syllblom, m. Syllbær, n. Syll-erbe, n.

Sylla, f. Hylbe, fast Bret til at lægge noget paa. (Sv. hylla). Afvig. Sille, Edm. Hører sammen med Hjell, m. — Roma paa rette Hyla: paa sin rette Plads. Det laag paa nedre Hyla: det laa saa lavt som det kunde (nemlig paa Gulvet).

Sylla, f. (Steenstive), f. Hella.

hylla, v. a. (er, te), vise Huldskab, behandle venligt; især om at modtage eller optage nogen i sit Huus. Sogn, Nhl. og fl. Ein stude atvi hylla sate folk (: give dem Ud-gang til Huset). G. N. hylla: gjøre huld el. gunstig. (Af holl). — hyllast, v. n. vænnes til et Sted, trives el. bestinde sig

vel paa Stedet. Tel. (Nogle St. hyddas). Dgsaa om Dyr: vænnes til Folk, blive huusvant. Nhl.

hyllande, adj. verb at modtages.

Sylle, n. Huldskab, Gunst. (Ejelden).

Syllesta, f. Gunst, Velvillie. Gbr. og flere. (Oftere Syllest). G. N. hollusta.

Sylling, f. Huldskab; venlig Modtagelse.

Syllkaka, f. Hellekaka.

Sylma (y'), f. Dmynding hvormed en Fi-stekrog fæstes til Snoret. Edm. Nff. Til-beels ogsaa om tynde Spiler, som indlæg-ges i Dmyndingen.

Sylma, f. (Halmstøb), f. Helma.

Sylring, m. Indbygger af Holt (i Rede-næs). Vel oftere Høsting.

Syltra, f. Hylster, Skede. Hall. Edm.

hyma (hy), v. n. (er, de), mørkne af Nat-ten, blive Alften. Etfj. Edm. Hedder ogs. hymast (Hymest). Af Hum (som egentl. har u' for uu).

Symber (Fugl), f. Jmbre.

Syming, f. Mørkning, Skumring. „Dø berre Hysingja aa Hymingja“, siges om de korteste Vinterdage. Edm. Nff.

Syming, m. Vantrivning, sygelig Person. Edm. Nff.

Sympa, n. et Stykke Rjød. (Feithympe).

Hall. Af Hump; f. Hupp.

hymta (y), v. n. yttre en Formodning, hen-lede Tanken paa noget. Dei hymta paa honom. Hall. Noget lignende er hymta og tynta.

Syn, m. Smaadrenng; ogsaa Børneunge; f. Sun. Jf. ogsaa Hyl.

Synebær, f. f. Hunbera.

Synna, f. Hyrna. — hynt, f. hyrut.

hyppja, v. a. og n. (ar), 1) hvøbe, vifke; især skjødesløst. Hyppja paa seg: kaste lidt Klæder paa sig (i en Hast). Tel. (Winje). Jøl. hyppja. — 2) v. n. gaae halvklædt, eller næsten nogen. Hall. — 3) hoppe, trippe affted. Edm. — Hertil et Subst. Hoppja, f. om En som klæder sig skjødesløst eller gaar meget tyndklædt. „Ei Hoppju“, Hall.

hyppsa, f. hyppsa.

Syr (hy), n. Forsyning med Klæder, Klæd-ning; især for Syfolk. Nordl. (Jf. Skinn-hyr). Maaskee rettere Hyre, eller egentlig „Hyrede“, f. hyra, v. Hyr skal ogsaa be-tyde: Lykke til Fangst. Senjen (?).

Syr (hy), m. Hyst, Mod, Fyrighed. Nordre Berg. Nogle St. Syra, f. (Sogn). Eg er vædd, at Hyren gjeng av, o: at Modet falder, at man faar Ulyst. E. hyrad.

Syr (y), i det dunkle Udtryk „hurt i Hyr og Heim“, o: hen i Laaget, vildt, sand-seelsst (om ufornuftig Tale). Nhg. Tel. Ligefaa „i Hør aa Heim“, Tronh.; der-imod „i Hyrg aa Heim“, Edm. „i Dr aa Heim“, Harb. Hall. Den rette Form uvik. **Syra**, f. Leie, Huusleie; ogs. Lon. Brugl. hos Søfolk. Nyerer Det, ligefom hyra, v. a. forhyre, leie. (Nt. hüren; Eng. hire).

- hyra, v. a. (ar), 1) forsyne, udruste, især med Klæder. Nordl. Hyra seg til; hyra seg ut. (Particip: uthyrad, eller uhyrt). — 2) hjælpe, nytte; ogsaa: forslaae, blive nok. Nordl. Indh. „Dø vil ikkf' hyr' te“. — Om „hyra“ er den egentlige Form, er uvist. Ved Mandal bruges „hura“ om at forsyne med Klæder, pynte, pudse op ic., og dette synes oprindelig at være hjura eller hurda for hyrda (G. N. hirda: fjette, agte). En anden Form „hyrja“ er meddeelt fra Sogn. (Jf. vyrja for vyrda). See ellers hyrden og Hyrding.
- hyrad, adj. hysten, oplagt (af Hyr, m). „G va fje hyra paa dø“: jeg havde ikke rigtig Lyst dertil. Edm. Jf. G. N. hyrast: hste.
- hyrda, v. a. fjette (?), f. hyra.
- Hyrdar, m. en Bogter, Hyrde. B. Stift, med tydeligt „rd“, formodentlig efter Bøgerne.
- hyrden, adj. agtsom, omhyggelig. Ehl. (?). Uvilsomt, undtagen i det modsatte: uhyrden (o: fjødesløs), overgaaet til „uhyren“ (y'), Ehl. „uhyrjen“, Sogn, „ukfuren“, Mandal.
- Hyrding (y'), m. en Bogter, Hyrde (= Gjetar). Brugt i forskjellige Form: Hyring (y'), Soring, Soling (med tykt S), Busfr. Smaal, Juring (for Hjuring, Hjurling), Tel., og Kjuring, Mandal, Aaserall. G. N. hirdingi. Sv. Dial. hōling, hōle, hyre ic. (Rieg 254). — Ofte sammensat: Hyrding-gut (Juringgut), m. = Gjetargut. Hyrding-gjenta (Juring-gjente), f. = Gjetargjenta.
- Hyrg (y'), n. Baas, unyttig Snaak. Mhl. Edm. 3 Hyrg og Heim, f. Hyr.
- hyrgia, v. n. (er, de), vaase, sladre, fortælle Fabler. B. Stift. Dgsaa: ophigte Historier, lye noget sammen. Hall. — Udtalt hyrja (y'); i Hard. med Voiningen: hyrje(r), hyrgde; derimod i Nordre Berg. med „ar“ (hyrja). — Hertil Hyrgjesejn, f. upaalideligt Sagn. Ligesaa Hyrgjebok, f. Hyrgjevise, f. og fl.
- Hyraja, f. Fabel, upaalidelig Historie. Mhl. og flere.
- Hyrgjar, m. en Vaaser, Bludrer. Dgsaa Hyrgjemeister, om En som opfinder Historier. (Hall.).
- Hyring, f. Forsyning; f. hyra.
- hyrja, f. hyrgia.
- Hyrna (y'), f. 1) Hjerne, Kant, Vinkelstuds. Hyder mest alm. Synna; ogsaa Sydna, Søndre Berg. og flere. Alvig. Sydna, n. i Hall. og Vald. Synn, n. Dstl. (3 Byerne ogs. Sørne, og Hjørne, n.). Sv. hōrn, n. G. N. hyrna, f. (Alf Horn). — 2) et Dyr med Horn; især om Faar (= Hornsaub). Hard. Andre Steder Spira, Nyola. — 3) Tværbjælke i Slæder, f. Hyrning.
- hyrna (y'), v. n. (ar), knurre, mufte, give onde Ord. (Egentl. slange, el. trøe med Hornene). „hydna“, Hard.
- hyrnebein, adj. retvinklet, vinkelret i Hjørnerne. Hall. og fl.
- Hyrnejarn, n. Hjørnebeslag. (Synnejarn, Hyndejenn og fl.).
- Hyrnekuw, m. trekantet Steen (som er utjellig til Muur). Hyndekuw, Hall.
- Hynerom, n. Hjørneværelse.
- hyrnekaff, adj. fjæv i Hjørnerne, ikke retvinklet. Hedder ogsaa hyrneskaa (hyndeskaa), Hall.
- hyrnekkaa, adj. f. hyrnekaff.
- Hynekstav, m. Hjørnekstole.
- Hynekstein, m. Hjørneksteen (= Hornstein).
- Hyning, m. 1) Dyr med Horn. Einhyring, Staurhyring. — 2) Tværbjælke, Tværtra i en Slæde (sædvanlig med opstaaende Enden ligesom Horn). Nordre Berg. i For-men Synning. Ellers kaldet: Sydna, n. Hall. Synne, f. Øbr. Sonne, Øbr. Andre St. Flauta og Klæstokk.
- hyrnt, adj. hornet (= hornutt). Tel. i For-men hynt. G. N. hyrudr.
- hyrnut, adj. hjørnet, kantet; f. Gr. trihyrnut, firhyrnut. Mest alm. hynutt, hynnett.
- hyrpa (y'), v. a. (er, te), snerpe, trække sammen. Hyrpa i Sop Munnen: snerpe Munden ind. Mest brugt. Om at sve fjødesløst, el. framme Traaden saa at Sømmen bliver rynet. B. Stift, Vald. og fl. Andre St. herja. — Particip hyrpt (hyrvt), f. Gr. ihophyrpt.
- Hyrring, f. Sammensnerpelse.
- hyrrig (y'), adj. knesende, som har en kant og stolt Holdning. Nordre Berg. Jf. horrug.
- Hyrrve, f. Hyvre. Hyrring, f. Hyrring.
- Hyra, f. 1, Kuller (Riff), Gadus Aeglefinus. Alm. nord og vest i Landet. (Jf. Kolga). Jsl. ysa (isa). Hertil Hysse-agn, n. Hyssefiske, n. Hyssegrunn, m. og fl. Det ser i Hyssebyggi (o: Dybet), siges om noget, som falder i Seen.
- Hyra, f. 2, Hylster, Dække; f. Gr. over saarede Lemmer. Vald. (Alf Hus).
- hyra, v. a. (er, te), 1) huse, staae Huusrum, have i Huset. Maaste alm. G. N. hysa. — 2) bebygge. (Hedder oftere hufa). — 3) v. n. logere, opholde sig. Belg. Nogle St. hufa.
- hysande, adj. som man kan huse el. modtage; ogs. værd at have i Huset.
- Hyssing, f. Forsyning med Huusrum.
- hysja (y'), v. n. (hys, hyste), drysse, styrte ned; ogsaa v. a. udsprede tyndt. Hard.
- Hyfke (y'), n. 1, et lidet Huus; især Privet, Vandhuus. Hard. (Hyfke). Jf. Husf.
- Hyfke (y'), n. 2, Familie, Følge, Selskab. Han tom med heile sit Hyste. Østf. G. N. hyski. (3 Senste Dial. håffe). Aug. hivisee; Øst. hiwiski. Hører sammen med Hjon

(G. N. hju), iffe med Hus.
 hyftja (y'), v. a. (ar), rens, gjøre reen.
 Hyftja seg: holde Legemet reent, afstomme sig
 paa ordentlig Maade; f. Gr. om Børn.
 Hall.
 hylfjegraa, omtr. som hylfjutt. Hall.
 hylfjutt (y'), adj. graalig, graasprængt, om
 Haar. Hall. Jf. hylfutt.
 Hysfing, m. Hysfing, thy Traad. Dfl.
 Hytt (yh), m. Lyft, Mod (= Hyr). Edm.
 Hytt (y'), m. Slumpetræf; f. Hitt.
 Hytta, f. 1) Hylster, Dække; f. Gr. Laa-
 hytta. (Jf. Hetta). 2) Hytte, libet Huus.
 Nyere Ord efter det tydske Hütte. (Jf.
 Hysfja). 3) en behoet Plads, Huusmands-
 plads. Smaal. Rom.
 hytta, v. n. (ar), true, løfte Haanden som
 for at faae. Nordre Berg. Gr. Nordl.
 Andre St. hta, hta.
 hytta, v. a. (ar), hjerne, bevare. Hytta seg:
 holde sig, afholde sig fra noget. B. Stift,
 Nordl. Bistnok nyere Ord; jf. T. hüten.
 hytta (gjætte), f. hitta og hta.
 hyttad, adj. lysten, modig (af Hytt). „Han
 a' hje hytta paa da'“. Edm.
 hytten, adj. f. hitten.
 Hytting, f. truende Bevægelse; f. hytta.
 hyvaffen, adj. meget skimlet, laadden af
 Skimmel (Hy).
 hyvessa, v. n. (vess, voss), bevore med
 Skimmel. B. Stift.
 Hyvel (y'), m. Hovel, Nedskab til jævne Tra
 med. Nogle St. Hovel; ogsaa Hovel
 (e'), Søndre Berg. Nys. og fl. Sv. hysvel;
 Jæl. heall. Jf. T. Hovel, i Dial. Hubel
 (Weigand 1, 509). Et andet og formo-
 dentlig ældre Navn er Lokar (f. d.). Her-
 til: Hyvelbenk (og Hylebenk), m. Hø-
 velbenk. Hyvelkast, n. Høvelkast. hy-
 velstokten (o'), adj. jævnet eller strøgen
 paa en Langhovel. Hyvelstokk, m. Træet
 i en Hovel. Hyvelstonn, f. Tand eller
 Jern i en Hovel.
 hylvla (y'), v. a. (ar), hovle, jævne med
 Hovel. Uegentl. skrubb, tugte, ivettesætte.
 Nogle St. hevla, f. Hovel.
 hylvlestoten (o'), adj. = hylvlestoten.
 Hyvling, f. Høvling; uegentl. Strub, Jret-
 tesættelse.
 hyvond, adj. forbitret, meget vred. Abg.
 (Majersall). Hedder ogsaa „hyende vond“.
 Hyvre (y'), n. Mellemstykket i en Hestesæle;
 den Deel af Sælen som hviler tværs over
 Ryggen og tjener til at holde Drættet
 oppe. Synes at være alm. bekjendt. Nogle
 St. udtalt Høvre; afvig. Høvle, Østherd.
 (?), Hyvre, Edm. G. N. hysri.
 Hyvring (y'), m. et Slags Krabbe (cancer)
 med pigget eller tornet Skal. Nys. B.
 Stift. Paa Edm. tildeels Hyvring (y').
 Eng. Dial. heaver (Krabbe). Dgs. kalbet
 Trollkrabbe.
 bæ, el. bæa, v. f. bæda.

bæda, v. a. (er, de), spotte, haane, gjøre
 Nar af. Abg. Tel. og flere. (Sædv. hæ',
 hæe). Afvig. bæja (hægja), Jæd. Dgsaa
 i Bethon. drille, fireere. Mandal. 3 Hall.
 ogsaa: skjælde, overfurse. G. N. bæda: spotte.
 (Af Haad). — Particij bædd: spottet.
 bædd, f. Hgide, f. Høg.
 bæde, n. Svot. „Hæ“, Tel. (Landsf. 78).
 bædeleg, adj. spottende; bespottelig. Tel.
 (hæleg). G. N. hædeleg.
 bædeord, n. Spotteglofer. „Hæor“. Tel.
 bæding, f. Spot, Haan (= Haad).
 bæg, f. Helg. — Hægd, f. Høg.
 bægja, f. bæda, og hægja.
 bægra, pynte; f. helga.
 bægre, f. Havre. hægst, f. høgst.
 bæken (hækjen), adj. 1) graadig, som har
 stærk Madlyst. Sj. Edm. Dgsaa: slug-
 vorn, som æder reent og urent uden For-
 skjel. Valb. (Jf. raven, aalet). — 2) be-
 gjærlig, haveshg, hlgende efter Fordeel.
 Edm. og fl. 3) danke Dial. hægen. —
 3) flittig, travl, bristig i Arbejde. Sogn.
 Dgsaa i svenske Dial. (Nies 279). Jf.
 hæf, haaften.
 bæfja, v. a. (er, te), vove, driste (sig) til
 noget. Hall. Kun reflexivt. „hæfje se fram“:
 gaae frem med Frygt eller Fare. „Dei
 hæfste se inn“ o. f. v. (Forholdet til hæken
 dunkelt).
 bæfjelege, adj. stærkt, heftigt, haardt. Tel.
 G. N. hækilega (?).
 bæfna, f. Graadighed; Begjærlighed.
 bæfnat, v. n. blive graadig. Edm.
 bæ, m. 1, Hæl, Bagdeel paa en Hød. G.
 N. hæl (hæl). Dgsaa: Hælstykke i Sko
 og Strømper. Nogle St. udtalt Hæd
 el. Hædel. (Hard. og fl.).
 bæ, m. 2, Læstøvel, Stav eller Stolpe
 som sættes i Jorden til at binde noget
 fast ved. Df. G. N. hæl.
 bæ (Død), f. Hæl.
 bæla, v. n. (ar), stoppe med Hælene, naar
 man gliber paa Sne; ogsaa om et Slags
 Sving eller Bending i Skieløb. Østherd.
 bæla, f. Fare (?). „Da var ei bæle“: det
 var nærved, paa Rippet. Hall. (Maafsee
 Herda).
 bælein, n. Hælbeen.
 bæleff, m. Ekfævhed eller Forvridding i
 Hælen (paa Støvler). Edm.
 bæbot, f. Læg, Bod paa en Strømpehæl.
 Hertil ogsaa: bælbøta, v. a. (er, te).
 bæle, v. f. herda. bæle, n. f. Hæve.
 bæling, f. Herding.
 bæljarn, n. Jernbeslag paa Skohæle.
 bælkappe, m. Hælkappe, Hælfoer.
 bælsott, f. Hælsott.
 bælstad, m. Hæl i Strømper.
 bælstykke, n. Hælstykke i Sko.
 bælug, f. herdig.
 bæma, v. a. snøre eller sammentrække med
 en Rem. Hall. Hedder ogs. hœmedraga.

Ellers bruges ogsaa „hæme“ om at udplukke eller samle noget i en Hæst (= hemsa). Dunkelt Forhold til hema og hemja.

Hæma, f. s. Hema og Helma.

Hæming, m. f. Hæming.

hæn, f. her og herne.

hæna, v. n. (ar), tørrer, fortørrer. Sogn.

Ellers hæsa og Hænast.

Hær, f. Her og Herd.

hæra, v. a. (er, te), 1) rense for Haar.

Hæra Smør: rense nyfjernet Smør ved at gennemskjære det med en slev Kniv. B.

Stift og fl. (Sv. håra). — 2) sælde, rense Korn for Stæaa eller Stille i et Sold.

Har paa Dstl. en afvigende Form: hæle, og hele (m. tykt B), som netop falder sammen med Formen af her da. Jf.

Hære, 2.

Hæra, f. 1) Haarbug, Haartøppe (især brugt at tørre Korn paa). Hard. Nhl.

Essl. og fl. G. N. hæra (af Haar). — 2)

graanet Haar. Sæt. (?); f. hærutt.

Hæra, n. f. Herad. Hæra, m. f. Hære.

hæraast, v. n. (est), bebore med Haar. (Sjældn.)

Dgsaa: graane i Haaret. Tel. (?).

Hæratopp, f. Herdatopp.

hærd, adj. haaret, bevoret med Haar; for

Er. om nyfødte Unger af Dyr. Jf. lang-

herd, tjuffherd, tunnherd. Nest almind.

hært. G. N. hærd. — Dgsaa Particip

af hæra, i Betydning renset.

Hære, n. 1, Haarvært (?). Kortje Haar elder

Hære: iffe et eneste Dyr. Hall.

Hære, n. 2, Avner og Afald af Korn; til-

deels ogsaa om Goldar eller spange Korn

som kunne udskilles i et Sold. Dstl. I tvivl-

som Form; nogle St. Hæle (Smaal.) og

Høle (Rom. og fl.). Jf. hæra.

Hæresald, n. et grovere Sold til Rens-

ning af Korn. Svævnl. Hærsald, B.

Stift; Hørsald, Tel. Hølsald, Rom.

(Jf. hæra, v.).

Hæresekt, m. Haarsæk. Essj.

Hæring, f. Rensning, f. hæra. — Om et

andet Hæring, f. Hæring.

Hærsla, f. Herdsla. hært, f. hærd.

hæring, f. herdig. Hærvul, f. Herulv.

hærutt, adj. graahaaret, graahærdet. Sæt.

Jf. Hæra.

Hæs, n. Hvide, Dphold, Stilning i en Storm.

Edm. og fl. Egentl. „Pufferum“, f. hæsa.

Hæs, f. s. Hæs og Hæsja.

hæsja, v. n. og a. (er, te), 1) pustte, stønne,

være staaandend af Udmattelse. Abg. Tel.

B. Stift, Nordl. (Sv. hæsja). Dgsaa

(ligesom blaasa og pusta) om at hvile lidt,

puste ud; f. Hæs. — 2) om Vinden: blæse

mildt, vifte, lufte. Nordl. Dgsaa v. a.

gjennemblæse, tørre, fortørre. Vustf. Hæde-

land. — 3) tørrer, fortørrer, som af lang-

varig Blæst. Sendre Berg. Essj. og flere.

Avpig. heise, Tel. (Jf. hæna). Ordet

synes at høre sammen med „haas“, men

nærmer sig ogsaa til Hæsja.

Hæsja, f. 1) Hæsbed, Uorden i Struben.

Tel. Nyl. Sogn, Nordl. G. N. hæsja. (Jf

haas). — 2) Løshed, Løse, især af lang-

varig Blæst. Nhl. og fl. Jf. Vaarhæsa.

Hæsevind, m. Vind som tørrer stærkt. Nordl.

Hæsing, f. Pustten, Stønnen; ogsaa Blæst,

Vind, Lørring, f. hæsa.

Hæstrod, n. f. under Hæsja.

Hætt, m. Hære, Bevæspil. Nhl. (Sævd. ud-

talt Hætt). Der ein Hætt med det: der er no-

gen Hære ved det. Det var Hætt om det, el.

det stod Hætt etter det: det var paa Nippet,

der var Hære for det. (Det sidste maaskee

til hætt, adj.). G. N. hætta: Hære.

hært, adj. farlig, vovelig. Tel. (mest i Neu-

trum). J Nhl. hærten (hættin, hette, n.).

G. N. hætr. Jf. livhætt, frosthætt,

fridhætt.

Hæv, n. f. Hæv.

hæv, adj. 1) nyttig, tjenlig, god at have

eller bruge. Ei hæv Jord: en god Gaard.

Mandal og fl. G. N. hævr. Sv. Dial.

håv, håver (Rieq 287). Jf. saahæv, mat-

hæv, grannhæv. Dgsaa: hyperlig, for-

træffelig, udmærket god. Dstl. Der so hævt

med dem: det staar fortræffeligt til med

dem; der er et stort Venstab imellem dem,

c. f. v. — 2) flink, dygtig; om Personer.

Mere alm. Du er hæv, som hève gjænet so lang

Beg. Eg er iftke so hæv, at eg kjenner deg. (I

Nordre Berg. et Høfligheds Udtryk til

Fremmede). Dgsaa: flittig, stræbsom. No

saa me vera hæve: nu maa vi skynde os.

Sogn. — 3) megtig, formuende, som har

meget. Indh. (Jf. Hæva). Uagtet det

usædvanlige Vokalfifte synes hæv, ligesom

Hæva, at være Afledning af hæva.

hæva, v. f. hevja.

hævall, og hævalt, f. hevvert.

Hævd, f. 1) Hævd, Velmagt; det at en Ei-

endom er vel vedligeholdt. Garden er i god

Hævd. Det kostar aa halda det i Hævd. (Mest

om Jord). Sv. hæfd. J G. N. (hvor Dr-

det ogsaa betyder: Hæ, Hæder) skrives

det held og ansees som Afledning af hæsja

(Egglåsen); her synes det hellere at stamme

sig til hæv og hæva. Jf. Hæve. — 2)

Hævd, Ret til at beholde noget, som man

har brugt i lang Tid og uden Paatale.

Det hava fænet Hævd paa det. — 3) Eiendom,

Mark eller Skov, som hører til en Gaard.

Sogn. Dgsaa: Jord som er opdyrket til

Uger eller Eng. Smaal. — 4) Jordens

Dyrkning og Forbedring. Hedder ogsaa

Hævding. — 5) Gjødnings, Gjødsel (=

Lad, Fraud, Sæta). Meget brugt i de

syblige Egne (Tel. og fl.); saaledes end-

og: „Hævdebygja“ (Mogdnyge), „Hævde-

lass“ (Mogläs) og fl. Det sidste er egent-

lig en Misbrug af Ordet og fører til en

Forglemmelse af den rette Betydning, lige-

dan som ved Ordet „Gjødnings“.

hævda, v. a. (ar), 1) hævde, erhverve sig Ret til at have eller bruge. 2) holde vedlige, overholde, haandhæve. 3) dyrke, forbedre (Jorden); ogsaa gjæde, gjødle, f. Hævd.

Hævdarfoder, n. ubsegt godt Foder, Hø af bedste Slags. „Hævdfoor“, Smaal.

Hævdarløysa, f. Førringelse, Forsald (paa Gaard eller Jord).

Hævddrag, n. = Tabfig, Løfig. Tel.

Hævdeleg, adj. som er i Velmagt, i god Stand. Tel.

Hævding, f. Hævdelse, Vedligeholdelse; ogsaa Dyrkning; Gjødning.

Hæve, n. 1) Velmagt, god Stand. Halda i Hæve. Tel. 2) Trivselighed, Fylbighed, godt Hulb, paa Creature. Sæt.

Hævel (Hant), f. Hevel.

Hævleg, adj. dygtig, duellig; ogsaa fortrinlig, værdfuld, kostelig. Tel.

Hævleike, m. Dygtighed.

Hævre, f. Havre.

Hævskap, m. Værd, Godhed, Fortrin; ogf. Duellighed, Klinkhed; f. Hæv.

Hø (el. Hød?), f. en Førhøining, Høide, Bakke paa en Bjergryg; ogsaa en rundagtig Fjeldtop. Gbr. Hertil mange Stedsnavne. Eigner G. N. hæd, men synes ikke at være det samme; jf. Høgd (= Høgd, Hædd).

Høg, adj. 1, høi. Alm. Form, undtagen i Sæt. og vvre Tel. hvor det hedder: haag (haag'e). Afvig. høyg, Namd. I Komparationen: hogre, høgst (meist alm.), el. hægge, hægst (Sæt. Tel.); Superl. ogsaa: høest, i Mhl. Den almindeligste Form stemmer med Sv. hög, D. høi, og afviger fra G. N. hār, hā, hāt (i Eigningen: hærri, hæstr); de andre gamle Sprog have en Form, som kunde svare til hau, eller haug (Goth. hauhs, Ang. heah, heag, Ght. hōh, hōch). — Særlig Betydning: 1) høi, udstrakt i Retningen opad; f. Gr. ein hog Topp; eit høgt Tre; høge Fjell o. f. v. — 2) høit stillet, som er paa et høit Sted eller Punkt; f. Gr. om en Hylde. Jf. Høglende, Høgstætte. Dgsaa figurlig: høit anlagt, meget omfattende eller abstrakt; om Tænkning, Lærdom el. Fremstilling. — 3) om Lyd eller Stemme: stærk, meget hørlig. Eit høgt Maal; jf. høgmaelt. — 4) stor, betydelig, drøi. Eit høgt Tal. Høgt Bod. Høg Pris. Ein høg Alder. Høg Vra o. f. v. — 5) langt fremfreiden imod en vis Grændse. Paa høg Tid (f. nebenfor). Saaleses i Sæfarten om en Cours eller Retning, som gaar noget nær imod Vindens Strøg, eller som det hedder „upp mot Vinden“. Tata ei høg Stemma: styre nær mod Vinden for at faae større Driverum. Jf. Høgd. — 6) høit anseet, betragtet som mere værdig el. fortrinlig; om Plads eller Stilling. Eit høgt Sæte; eit høgt Stand. (Jf. Høgbord,

Høgstæte). Eigesaa om Personer. Høge Her- rar ic. „Dei haagie“: de fornemme Folk. (Sætersd.). — Talemaader. Det gjelt ein høg Gang (el. høger G.): det var nær ved, paa Nippet. Han gjeng meg ein høg Gang: han er nær ved at overgaae mig. Det var paa høg Tid: der var ingen Tid at spille. Fara høgt og laagt: befare Stedet baade oven og nedentil. (I Sæt. haagt og laagt). Rida hogan høst: sidde paa Ens Skuldre el. Hoved (om Børn). V. Stift. Hava høgte Par- ten, f. høgt. — Den gamle Form „haa“ forekommer i Stedsnavne, som Haa-nes, Haavoll, Haashy.

Høg, adj. 2, betvem, let, magellig. Run i Sæt. og Tel. (hvor det forrige Ord hedder haag). F. Gr. ein høg Veg; eit høgt Arbeid. G. N. hægge, ogf. i en ældre Form hōgr. (Formen hog (oo) synes ogsaa at forekomme, uvisst hvorhelt). Hertil høgleg, høgsfer, høgvint.

høgaldrad, adj. meget gammel. Sjeld.

høgbardad, adj. høibordet, med høie Sider; om Vaad eller Færge. Gbr. Drk. (høgbara, høgbala). Af Vard, n. Andre St. høgbordad (høgbora).

høgbeinad, f. høgst.

Høgbord, n. Bordet nærmest ved Høisædet. (I en Gæstebudstue hvor flere Borde ere fremsatte). Nst. og fl. — Ellers „Høgeborbsenden“, om den Ende af Stuebordet, som vender til Høisædet. V. Stift.

høgboren (o'), adj. høibaare.

Høgd, f. 1) Høide, Høidemaal, Udstrækning opad. Jf. Mannshøgd, Knehøgd, Stovehøgd. Meist alm. Høgd (af høg); i Sæt. Høgd (af haag); i Mhl. Hødd. G. N. hæd. — 2) Høide, høit Punkt, Afstand fra Grunden. Huga i Høgdi: styve høit oppe. Der Snjo i Høgdi: der er Sne i den høiere Luft. — 3) Førhøining paa Jorden, Bjerg, Fjeld. (Jf. Haug, Hump, Koll; Nas, Kjol, Heib). — 4) Stofværk, Etage i en Bygning. Næste Høgdi; andre Høgdi; tredje Høgdi. Jf. einhøg, tvihøg, trihøg. — 5) lydelig Røst, fuld Stemme. Tata i Høgd: tale hørligt (ikke hviste). Eisa i Høgd (mobsat: i Måke). Sjeldnere om en offentlig Dmtale (= Høgmåla); G. N. hæd. Mærkeligt nok hedder Ordet i denne Betydning sædvanlig „Høgt“; saaledes: inatta i Høgt, el. upp i Høgt; lesa upp i Høgt (’pi høgt). Det kom upp i Høgt, o: det blev bekjendt, offentlig omtalt. (Nordl.). — 6) i Seiladsen: en høiere Cours eller Retning imod Vind siden. (S. høg). Tata Høgd: stavne nærmere mod Vinden (for at faae bedre Driverum). Halda Høgdi: holde sig paa sin Linie, saa at man ikke driver af. Prisa Høgdi: stavne høit (Nordl.). Dgsaa i Betydning. Luvart, Vind siden i selve Fartøiet (mobsat Le). Allid i ubestemt Form; f. Gr. legg det i Høgd. Sæt deg i Høgd (o: til Luvart). —

7) Høihed, Rang, Anseelse i Samfundet. Komma upp i Høgdi: svinge sig op. Han vil alltid vera upp i Høgdi, o: slaae stort paa, leve paa en stor Fod. — 8) Veløb, Sum, Antal. Det var heile Høgdi: den hele Sum. Det var all Høgdi, at han greidde seg, o: det var ikke mere, end at han klarede sig; det var med Nød, el. knapt nok. Hall. og fl. Ellers kan „Høgdi“ ogsaa betegne: den største Deel, det meste af et vist Forraad; f. Ex. Me hava fenget Høgdi utav det (el. „Høgd' a 'ta di“), o: vi have faaet det meste deraf, næsten det hele. Nordre Berg.

høgfarmad, adj. høllastet; om Fartoi, hvis Ladning rager høit op. Dgsf. høgfermd (af Farm).

Høgferd (-fær), f. høi Levemaade; Pragt, Kurus. Der bette Vælfærd en Høgferd (Ordspr.).

Høgfiell, n. Høifjeld, stort Fjeld.

høgfiellad, adj. om et Landskab, som har høie Fjelde. Nogle St. høgfiell.

høgfør, adj. spagsfærdig, som farer mageligt affted. Tel. I Hall. høgferdig: tilbageholden, bly. — Stulde hellere hebde høgfær, høgferbug (f. høg, 2).

høgføtt, adj. høifodet, høibenet. Uegentlig: magtig. Han er ikke høgføtt: han har ikke meget at gjere med, det er smaat med ham.

Høgheid, f. høitliggende Fjeldmark. I Sæt. Haaghei.

høghjartad, adj. modig, behjertet.

Høginde, el. Høgjende, n. Hynde, Pude; Stølepude; Hovedpude. Lemmelig almind. men lyder sædvanlig som Høende, eller Høyend. Afvig. Høend, Østherd (?). G. N. høgindi; Sv. høende. Betyder egentl. Bekvemmelighed og hører til høg, 2.

høgja, v. a. (er, de), forhøie, sætte høiere. I Sæt. høgja (høgde). Ellers libet brugl. uden i Formen upphogja, sædv. „upphøia“; ff. upphøgd. Sv. høja. S. ogsaa høgra.

Høgländ, n. f. Høglende.

høgleg, adj. let, magelig (= høg, 2). — høglege, adv. mageligt, med Letthed. Du kjem høglege fram til Kvelds. Tel. Nbg. Mandal; ogsaa Nhl.

Høgleike, m. Høide, Høidegrad. (I Nbg. er Høgleike: Bekvemhed; f. høg, 2).

Høglende, n. høitliggende Landskab.

høglendt, adj. høitliggende; om Bygder eller Landskaber. Sv. høgländ.

høglivad, adj. stormavet, som har fremstaaende Mave. Nhl.

Høgljod, m. = Høgmæla.

Høgløst, n. Sæl; Pragtværrelse. Ofte i Folkviserne, dog mest i Formen Høgløstet. høglundad, adj. spagsfærdig, lempelig. Hard. (Til høg, 2).

høglærd, adj. høilærd, meget lærd.

Høgmaal, n. f. Høgmæla.

Høgmessa, f. Høimesse.

høgmodast, v. n. (ast), bryste sig; hovmod

fig. Dgsaa: høgmöda seg; dog libet brugl. I Hall. hugmoda seg (hugmo'se). Sv. høgmödas.

høgmodig, adj. meget modig, kjæt, dristig. Dgsaa: stolt, hovmodig.

Høgmæla, f. høirøstet Snaa; ogsf. almindelig eller offentlig Dmtale. Det tom i Høgmæla: det blev bekennt, man begyndte at tale høit derom. Nordre Berg. G. N. hãmæli, n. Høbber ellers: Det tom i Høgmaal. Helg. Det tom i Høgljod. (Høgljod). Sogn. høgmælt, adj. 1) høimælet, som har høi eller stærk Stemme. (Sv. høgmælt). 2) høirøstet, raabende.

høgna, v. n. (ar), forhøies, blive høiere. Nogle St. ogsaa v. a. forhøie. (Bedre: høgra).

Høgning, f. Stigning, Forhøielse.

Høgra, f. den høie Haand (el. Side).

høgra, v. a. (ar), sætte høiere, forhøie. (En bekvem Form, men libet brugl. ligesom høgja).

høgraud, adj. høirød; skarlagentød.

høgre, adj. 1, høiere; f. høg, 1.

høgre, adj. 2, høire (dexter); f. Ex. høgre Sida. (Modsat vinstre). Sv. höger; G. N. høgri. (Nærmest til høg, 2).

høgreist, adj. som har høi Reising, f. Ex. om et Tag.

høgrygjad, adj. høirygget.

Høgset, f. Høgsæte.

høgfett, adj. høit stillet; kommen til stor Anseelse.

høgsjoad, adj. staaende høit, el. ved Flodmaalet; om Eeen. Der høgsjoat: Eeen staar høit. Mest alm. høgsjoa.

høgsilagad, adj. høibordet; om Baade med høit „Slag“. Nordl.

Høgslætte, n. høitliggende Fjeldmark at slaae Hø i. Dgsaa Høgslaatta, f.

høgst, adv. høiest, længst opad; ogsaa: i det høieste. Høgst aa Dag: i Midten af Dagen; ogsf. ved høilys Dag. Høgst aa Natt: midt om Natten. Høgst aa Sumar: ved Midsummer; modsat: høgst aa Vetter (Vinter). Nordre Berg. og fl. Paa Nhl. i andre Former „høgstags“ (Høgstags, høstags), hvortil Høgstagsleite, n. Midnagstid. Ligesaa „høgstattes“: ved Midnattid. I Nhl. forekommer „høst Dag“, hvor „høst“ kunde være Abjektiv (høieste Dag).

høgst, adj. (superl.), høiest; ogsaa: størst, betydeligt. Høgte Parten: den største Deel, det meste. (Sf. Høgd). I høgte Lag: vel høit, næsten for høit. I høgsto: i det høieste, efter høieste Anslag. Hall.

Høgsta, f. det meste, den største Deel. „Han heve faatt Høgstaa 'ta di“ (o: det meste af det). Sdm.

Høgstova (o'), f. Sæl (= Uppstova). Tel.

Høgstumar (u'), m. Midsummer. Nllandet. (Høgsamar. Toten).

høgsvallande, adj. høirøstet. Hall. og fl.

- Høgsæte**, n. Høisæde, Høisbank; Hønsbondens Sæde i en Sæue. Mest alm. i for-tortet Form: **Høgsæt**; afvig. **Høgsæt**, Hall. Edm. og fl. 3 Nhl. **Hauset** og tilbeels **Hausf**. G. N. hāsæti. — **Høg-særbent**, m. Høisbank.
- høgt**, adv. høit, langt op, ic. (s. høg). Høgt Middag: sidst i Middagsstunden, eller lidt over Middag. Styra høgt: styre nærmere op imod Vinden. Lesa høgt: læse hørligt, lydeligt. Ellers „upp i høgt“, s. Høgd. (3 Sæt. haagt).
- høgt**, adv. (2), mageligt, med Lethed. (Sæt.) S. høg, 2.
- Høgtid**, f. Høitid, Fæst. Gjera høgtid: gjøre Stads (= høgtida).
- høgtida**, v. n. (ar), gjøre meget Væsen af noget, gjøre Stads for En, være meget høflig, vise særdeles Artighed. Han vil, at eg skal høgtida styre honom. Hall. Sogn og fl. Dgfaa i Sverige (Nies 248).
- høgtidleg**, adj. høitidelig, festlig.
- høgtar**, adj. bly, frygtfom; s. haavar.
- høgverdig**, adj. høiværdig, dyrebær.
- Høgvæst**, m. Vestenvind, som er lidt nord-lig. Sff.
- høgvint** (=vintt), adj. let at dyrke, om Jord. Sæt. (Til høg, 2).
- høgvord** (y), adj. høit anset.
- Høfel** (Høfel), m. Kneled paa Dyrenes Bagbeen, Bagfna, Hæse. Hall. og fl. Dg-faa i Formen Høfjel. Tel. Trondh. (Fra Nordl. meddeelt: Hæffel). G. N. hækill. (3f. Høful).
- [**Høfer** (Høfr), m. en Høfer. (Tidst).
- Høfja**, f. 1) Krog til at hænge noget paa. Tel. (3f. Hæse; Eng. hook). — 2) Krykke, Stav under Armen. Hall. G. N. hækja.
- høfla**, v. n. trippe afsted, gaee noget skynd-somt. Hall. (høffle).
- Høfle**, n. Følge, Selstøb; især om et ilde anset Følge: Slæng, Paf (= Herte). Balbers.
- Høful** (s'), m. Ankel (= Dkla). 3 Namd.
- Høfel**, eller Høffel (ikke f); paa Helg. Øffel, Øfkaal.
- høfulfoom**, adv. med Skoene paa bar Fod, uden Strømper. „Gange høfelfoo“, ogsaa „høflefoo“, Balbers; „øflefoono“, Hall. „Gang' hufufloom“ (eller hufufloom?), Drf. (Andre St. kippesonom). 3f. G. N. økulskuadr.
- Høl**, m. s. Hyl. **Høl**, f. s. Herd.
- høla**, v. a. (er, te), smigre, rose, fildre med behagelig Drd eller Forestillinger. 3rd. Nbg. Tel., ogsaa Øbr. Østerd. og fl. G. N. høla: rose. (Andre Steder i lignende Betydn. øla og gjøla). — **hølast**, v. n. smigre hinanden.
- hølen**, adj. smigrende, artig. 3rd.
- Høling**, f. Smiger, Sødtaleshed.
- Hølkorg**, f. Herdeforg.
- Hølord**, n. smigrende, venlige Drd. Østerd.
- hølsam**, adj. tilbøielig til at smigre.
- Hølsaald**, f. Hørsaald.
- Høna**, f. Høne. G. N. hōna.
- Hønd**, f. Hønd. Høndug, f. hændig.
- Høns**, n. pl. Høns (omfattende Høne, Høna og Kylling). 3 Sæt. Høfs. G. N. hōns; Sv. hōns. (Mærkeligt ved den sjældne Afledningsform). Hertil Høns-egg, n. Hønsehus, n. Hønsemat, m. og fl.
- Hønsebær**, n. Plante: Cornus sveicia. (Sv. hønson). Ellers kalbet: Strubba (Nordens-sjæld), Silkebær (Skl.).
- Hønsehaut**, m. Hønsehøg.
- Hør**, f. Hyr, og Herd.
- høre**, v. f. herda (og hæra).
- Høring**, f. Hyrbing.
- hørkje**, adj. (?), noget smaat, ubetydeligt, saa godt som intet. 3rdh. (Snaafen). 3 Sparbu: horje (hørgje).
- Høruld**, n. Hud (el. Rjød) næst ved Hud, ligesom Hold). „Git godt Høruld te gro“, o: et Rjød som let groer til el. læges efter Saar. Vald. 3 Tel. (No): Høring, Høraang, m. om Hud og Hudfarve. G. N. hōrund, n. Hud, Rjød, el. Krop.
- hørt** (hærdet), f. herda.
- Høsa**, f. Harken, Ureenhed i Struben. „Høse“, Hall. — Ligefaa høsa, v. hærte, høste smaat. (Synes ikke at høre til høsa).
- hota**, v. a. (er, te), true (= hota; 3f. hytta). Tel. (Landst. 115).
- Hota** (?), f. Krybbe, Hestekrybbe. 3rdh. i Formen Høtu, Snaafen, Høtu, Sparbu, Høto, Namd. Om et Par andre Former s. Hota.
- høtta**, v. n. (ar), gjætte, gjøre Gissninger. Hard. 3 Tel. hytta. Nærmer sig til hitta saavel som til hota. Hertil Høtt, m. en Gissning. Høttebyte, f. hitta.
- høv**, adj. i Sammensætn. træffende (visshøv, meinshøv), el. som lader sig træffe (vandshøv, vaahøv).
- høva**, v. a. og n. (er, de), 1) afpasse, faae en Ting til at passe eller falde sammen med en anden. Eg hadde høvt det so vel i Høp. Hall. og fl. (dog libet brugl.). 3f. hova, v. og Hov, n. — 2) træffe, ramme (noget som er tilstgætt). Han høvde alt, som han staut paa. Nbg. Tel. G. N. hōva. (Andre St. raaka, raama). Dgfaa: møde, træffe tilfældigvis. Me høvde deim imanssyre Refet. Hard. Scl. 3rd. Hertil Høvast: mødes, træffe hinanden. Scl. — 3) v. n. falde rigtig sammen, passe til hinanden, harmonere. Dei høvde vel i Høp. Det høvde kvart aat annat: det ene passer til det andet; der er god Harmonie i det hele. (Mogle St. „De høvde kvart auro“, s. annan). — 4) Ind-træffe, lave sig, seie sig; om visse Omstændigheder. Det høvde so til: det traf sig saa. Det høvde ikke so styre meg: det falder mig ikke beleiligt. — 5) med Dativ: passe, være passende, somme, anstaae. Det høvde

ittje Bornom stitt: saadant passer ikke for Bern. Lat oss hava det, som høver oss best. Meget brugl. G. N. høfa; Sv. høfva.

høva, v. kaste, slange; s. hevja.

høvd, part. afpasset; s. heva, 1.

Høvding, s. Hovding.

Høve, n. 1) Træf, Slumpetræf. Paa eit Høve: paa Slump. Rbg. — 2) Tilfælde, Leilighed; Omstændigheder. 3) huse Høve: i adskillige Tilfælde. Dit og annat Høve: en og anden Leilighed. Nhl. Ehl. og fl. Dit undarlegt Høve: et besynderligt Sammentræf af Omstændigheder. Trondh. Jfm. Tilhøve.

— 3) Forhold, Stilling, Sammenstilling med noget andet. 3 detta Høvet: i denne Stilling. 3 eit annat Høve: i et andet Forhold. 3 sitt rette Høve, ic. Jf. U høve, Ban høve, Mis høve. — 4) Passelighed, passende Grad eller Maade. Jf. Hov, n. (Sv. høfva, l.). Der intje Høve paa: ingen Maade med. Til Høves: tilpas, efter Nafte; ogfaa efter Fortjeneste. Gbr. og fl. 3 Høve: tilpas. Indh. — 5) en passende Ting, det som passer for En. Det var ittje mitt Høve: det passende ikke for mig. Hertil: Entse høve, og Entsemannshøve, om aldrende ugifte Personer.

Høvel, m. 1) Heisereb, s. Hevel. 2) Hevel, s. Hvel.

høveleg, adj. passende, forholdsmæssig; ogf. bekvem, beleilig, som kommer tilpas. Meget brugl. G. N. høfleg.

Hoving, f. Afpasselse; s. heva.

høvisk, adj. høvisk, sammelig, anstændig. G. N. høverskr: belevn, dannet. (Jf. Mht. hövisch, höfseh; T. hübsch). Mere brugt i Modfatningen: uhøvisk.

Høyre, s. Hvre.

høvsam, adj. træffende. (Ejelden).

Høvsman, s. Hovudsman.

Høy, n. Hø, nedslaaet Græs. (3 Sæt. Høytr'e, o: Høet). G. N. hey (höy). Jf. T. Heu; Mht. höu, höuwe; Goth. havi.

høya, v. n. (at), samle Hø, arbejde med Høet. (Alm.). Hertil Høyar, m. om de arbeidende; og Høyng, f. om Arbeidet.

Høya, f. en Føld, en liden Indhegning, dannet af Grønder. Hall. (3 danske Dial. Hisle).

Høyannvika, s. Høyonn.

Høyaar, n. Aar med Hensyn til Høavl.

Høybergning, f. Høets Indbjergning.

Høybol, n. 1) Jord til Høavl (= Høyjord).

2) en Høstak i Udmarken. Nstierb.

Høybreida, f. s. Høyflekk.

Høybrut, m. Hø-Num i Låden; s. Brut.

Høybyrd (=ber), f. en Byrde Hø.

Høydott, m. Høvisk, en Haandfuld Hø.

Høyende, s. Høginde.

Høysang, n. en Favnfuld Hø. Dgsaa Høysangan, v. 3 Ejj. Høysengja, f.

Høysarm, m. Lading af Hø.

Høyslekk, m. et Lag af Hø, som er udspredt

paa Marken for at tørres. Dgsaa kaldet Høybreida (Høybreie, Trondh. Høysbreie, Tel.), og Høytræfja (Indh.) Ellers Kvarv, Kvervel og Kvervla.

Høyfræ (=fræ), n. smaat Alfald af Hø.

Høyfyrk, m. Høfork (= Høytjuga). Solor.

Høyge (Høygie), n. en Forhøining, Høi. (Ejeldent og tvivlsomt). Vald. Edm.

Høyhesja (Høyhæs), f. s. Hessa.

Høyjord, f. Jord med Hensyn til Høavl.

"Ei go' Høyjor".

Høyk, m. Lange paa en Lee. Helg. (Jf. G. N. heykjast: krumme sig, = hufa). Ellers kaldet Tjo.

Høykagge, s. Høykade.

Høykjemba, f. s. Kjemba.

Høykrok, m. en spids Krog eller Hage at trække Hø med i Låden.

Høylafs, n. Helæs.

høylaus, adj. blottet for Høfoder.

Høylande, n. Jord med Hensyn til Høavl. Dit godt Høylande. Dgsaa Høyland.

Høylod (oo), f. Høfoder; Forraad af Hø.

Høylog (o'), m. Høvand; Drifkevand (for Køer), opkogt paa Hø.

Høyleda, f. Helabe; især Høhuus i Udmarken. Afsvig. Høylooda, Høylo', Namd.

Høylnu, og Hølu, Dst. (Hertil "Hølueng", f. = Lødeeng). Ellers kaldet Høyhus, n. Høybud, f. (Rbg.). Høysel, n. (Tel.), Høyskjaa, m. (Nordl.).

Høyløysa, f. Mangel paa Høfoder.

Høymaal, n. et Maal Eng; afmaalt Stykke til at slaae. Toten og fl.

Høymeis, m. (f.), Hø-Vælte, s. Mels.

Høymod (o') n. smaat Alfald af Hø.

Høymola, f. Stræppe, Agerfhyre, Rumex crispus (bekkjendt som en besværlig Bart i Agrene). Dufkelt Ord i forskjellig Form: Høymola (oo), mest alm. i Berg. Stift;

ogfaa Namd., Høimola (o'), Sæt. Høymaaln, Tel. Høymol, Eredal; Høimula, Gbr. Høimulu, Indh. Høimugla, Namd. Høimula, Helg. Høimol, Ryfflke, Høimel, Mandal; Høumul, Dst. — Dgsaa Jøl. heimaula, og heimilis-njöli (Hjal-talns Grafskrædi 164); Færøisk hómilia (Landts Beskriv. ov. Færøerne 190). Ellers kaldet: Høra (Hall. Vald.), Høstefhyre (Bustf.), Hømpeshyre (Num.), Høvinhyre (Solor), Høndshyre (Gausdal), Høstefhyre (Toten), Hønderispe (Vald.).

Høymuga, f. en Dyrge af Hø.

Høyna (Hjed), f. Hadna.

Høyonn (o'), f. Høstak, Arbeidet med Høet. Temmelig alm. Afsvig. Høyonn, Ryffellen (Jf. G. N. heynnarr, pl.). "Høyonn-Bufunn" er i Snaasen (Indh.) en Beværelse paa Agrene i Høstakten (s. Bifa);

saalebes "Høstefhyre Høyannvuku": den anden Uge efter "Eitshøvuku" (= Høstannvoka); dernæst: "andre Høyannvuku" v. s. v. An-

dre Steder kaldet Slaattevika.
 høyra, v. a. og n. (er, de), at høre. Nor-
 denfjelds og vestenfjelds har Ordet en egen
 Bending: høyre(r), haurde, haurt. (Imprf.
 oftest: haur, haur'). Eigesaa Particip
 haurd. 3 Rkf. forekommer ogsaa haura i
 Infinitiv. G. N. heyra (heyrir, heyrdi,
 heyrte). Særlig Betydning: 1) høre, op-
 fatte Lyd, Toner, Tale o. s. v. Tilbeels
 v. n. f. Er. han høyrer illa. Han tortje ser
 elder høyrer. 2) faae at vide, erfare af Folks
 Tale. Eg høyrde, det var alt avgjort. Eg hadde
 intje høyrat annat en godt um honom. — 3) agte
 paa, mærke, høre med Opmærksomhed.
 Høyr no vel etter. (Jf. lyda). Saaledes og-
 saa: høre med Velvilje, behøre. Gud høyr
 det! (omtrent som „Amen“ til en Andens
 Bøn eller Dnske). — 4) forhøre sig, spørge,
 udspørge. Eg skal høyra, um der er notot aat
 ofs. Du maa høyra inn (= lyda, lydst). —
 5) henhere, vedkomme, staae i Forbindelse
 med. Sædvanlig kun med „til“. Det høyrer
 ittje ofs til. Alt som dertil høyrer. (Ogsaa G.
 N.). — Høyra aat: a) lytte til; b) spørge,
 forhøre sig. Høyra etter: a) lytte, lægge
 Mærke til; ogsaa ændse, agte; b) spørge
 efter; ogf. forlange, begjære. Høyra seg fyre:
 forhøre sig, sege Raad el. Dplysning. —
 3 Reflexivform: høyrast, lade sig høre;
 lade sig slutte efter hvad man hører. Det
 høyrst, toar han høve voret; man kan høre,
 hvor han har voret.
 høyrande, adj. som er at høre, el. er værd
 at høre. Det var so høyrande: det var saa,
 efter hvad man kunde høre; det syntes at
 være Meningen. Hedder ogsaa: det var
 høyrande til det (el. til di). Gbr. Edm. og fl.
 Der ittje høyrande paa det: det er ifke værdt
 at høre derpaa, at ændse det.
 Høyra, m. Hører, Tilhører.
 høyrd, adj. (part.), 1) hørt, opfattet; jf.
 etterhøyrd. Afvig. haurd (haur'e), Berg.
 Trondh. Nordl. — 2) agtet, anseet, hvis
 Ord have nogen Vægt. Han er myket høyrd
 (haurd): hans Raad er meget anseet, han
 har megen Indflydelse.

Høyring, f. Heren; Baaher.
 høyrleg, adj. hørlig, lydlig.
 høyrsam, adj. hørsom, opmærksom.
 Høyrsla, f. Hørelse, Eone til at høre. Dg-
 saa i Formen Høyrsf, f.
 Høyrvætja, f. Høyfleff.
 Høyssa, f. Kurv at bære paa Ryggen.
 Nordl. (?).
 høysa, f. høysta. Høysaata, f. Saata.
 Høysel, n. f. Høyleda.
 Høyslaatt, m. Høstet, Høhest.
 høysta, v. n. (ar), raabe (til En som er
 langt borte), varfle ved et Raab. Mandal,
 Rbg. og fl. Hedder tildeels ogsaa: høysa,
 og høya. Det sidste er egentl. at raabe
 „høy“, som iser iblandt Søfolk er et sæd-
 vanligt Tilraabsord.
 høysta, v. a. (ar), høste, indhøste. Tel. Mere
 alm. hausta.
 Høystade, m. Høbunke, Stabel af sammen-
 pakket Hø i en Lade. Høystae, Mandal,
 Tel. og fl. Ellers kaldet Høystaal, n.
 nordenfjelds; Høystabbe, m. i Eogn,
 Vald. og fl.; Høy-agge, m. Gbr. Soler.
 Høysting, f. Raaben, f. høysta.
 Høysæra, f. et lidet Helæs. Indh.
 Høystapp, m. = Høydott. Trondh.
 Høyterre, m. Høets Lørring. B. Stift (jf.
 Terre). Halda Høyterre: arbejde med Lørring
 af Høet. Ein Høyterresdag: en Dag med gun-
 stigt Veir for Højbergningen. — Mere alm.
 Høyturef.
 Høytjuga, f. Høfort, klostet Stang at kaste
 Hø med. Schl. (Høytjua).
 Høytrev (-træv), n. lidet Helost.
 Høytrom, f. Trom.
 Høyturf, m. Høtørring, = Høyterre.
 Høyveder, n. gunstigt Veir for Højbergnin-
 gen. (Høyveer, Høyver).
 Høyvinna, f. Arbeidet med Høslatten (Høy-
 onn), og den Tid da dette foregaar.
 Høyvondul (o'), m. sammenvundet Knippe
 af Hø.
 Høyvong (o'), f. Gavl, Grind paa Enden
 af en Høslæde. S. Rong.

J.

J, Lyd (Bogstav), er to Slags: 1) den aabne
 (j'), som nærmer sig noget til „e“, f. Er.
 Vilje, vis, Jiff, Vit, Ekin, skipa. 2) den
 lukte (ii), f. Er. fri, Tid, stiga, fritt, Bidd.
 J, m. (en Jiff), f. Jd.
 j, præp. i. G. N. i. (Goth. Ang. og Ght.
 in). Forsaavidt som Rasus adskilles, bru-
 ges „i“ med Affusativ, naar det skal be-
 tegne en Bevægelse eller Retning imod et
 Punkt, men med Dativ, naar det gjælder
 om en Væren eller Forbliven paa et Punkt.
 Særlig Betydning: 1) i Omgivelse af,

indenfor Grændserne af; a) med Affus. ind
 i, til det indre af. Ganga inn i Huset. Fara
 inn i Fjordarne, upp i Dalarne, upp i Fjelli (o:
 til Fjeldmarkerne). b) med Dativ: inde i,
 i den indre Deel af. Beta i Huset (el. i
 Huse); i Fjordom, i Dalom, i Fjellom. Saaledes
 ogsaa: i Baaten, i Sellen, i Rødbom &c. — 2)
 i Berørelse med. Det naar burt i Weggen. Husi
 standa Vegg i Vegg. Det ligg Bø i Bø; d'er
 Flett i Flett &c. Eigesaa: halda i, tata i, triva
 i o.-f. v. (Med Affus.). — 3) i Samling
 eller Blanding med. Der Agner i Kornet.

Det var Batn i Njolti. Jf. i Hov, i Lag, i Fylgje. — 4) i Beløbet af, som en Deel af. Ein Part i Godset. Ein Lut i Skipet, i Gården, 2c. (Med Dativ). — 5) i et Antal af. Der stift i tri Partar; i tvo Greiner; i mange Stykke. Saaledes ogsaa: i eitt Stig; i ei Byrd; i eit einaste Kast. — 6) i Form eller Skikkelse af. Det stod i ein Boge (o: som en Bue); i ein Krol; i ein Topp. Det ligg i Bugt; i Krofs; i Nad. Ogsaa med Begrebet: bestaaende i. Ein Dalar i Sylv. Hava Lon i Pengar; i Varor; i Korn, o. s. v. — 7) i Løbet af (en Tid). Med Affus, og Dattu, omtrent som No. 1. Det leid fram i Vita. Det var sidst i Vita (Rittume). 3 Helgom; i Heligdagene. Hertil; i Dag, i Kveld; i Nat, i Morgon, i Aar 2c. om det forhaandenværende eller nærmeste Tidspunkt. — 8) under Udøvelsen af (en Gjering). 3 Vendingi; i Bevnaaden; i Slaatten, Valfstren, Hogstren o. s. v. — 9) i en Tilstand af. 3 Volkstren; i Svevnen; i No; i Gang; i Strid; i Ulag. — 10) i Henseende til. 3 Kengd og Breidd. 3 Styrke og Storleite. 3 alle Maatar. (Ombyttes tildeels med: paa). — 11) i Egenskab af, under Navn af. Hava ein Gulrring i Pant. Giva ein Dalar i Statt. Eigesaa: i Lon; i Leiga; i Byggt; i Byte. — 12) i Overgang eller Forvandling til. Baaten var stegen i Molar (i Flis, i Spon). No skapad' deim i Bjørner tvo (Landsf. 337). Hordstapelds i Forbindelsen „upp i“. Det verd upp i Regn. Det vardt upp i Mold (o: det forvandlede sig til Muld). Ombyttes ellers med „til“. — 3 Sammensætning med Abjektiv kan „i“ ogs. betyde: i en vis Grad, noget, lidt; f. Gr. iblaa, igren, imogen. 3 Forbindelse med et foregaaende Adverbium lyder „i“, som om det var sammensat med Adverbiet, for Gr. fram i, att i, inn i; herved dannes de sammenbragne Former: „ni“ (med i), „vi“ (upp i), og „ti“ (ut i), hvilket sidste tildeels bruges meget i Stedet for det rene „i“, f. Gr. 'ti Klædom (o: i Klæderne); f. uti. — 3 nogle Tilfælde sættes „i“ alene, uden noget medfølgende Nomen, og bliver isaaald stærkt betonet; f. Gr. tata i (o: grille stærkt til); setja i og ropa (f. setja). Der ittje meir i tomet (o: kommet deri). Laast ittje i vera (o: lade som om der var intet i det). Hava sitt i sinna (o: at finde deri; f. sinna). — 3 mange Tilfælde staar i med et Subst. i ubestemt Form, og begge Ord tilsammen bruges da som et Adverbium; f. Gr. i Bland, i Ferd, i Gang, i Gel, i Hov, i Koll, i Kring, i Lag, i Sem, i Stad. Saaledes ogsaa med gamle Dativformer: i Fætte, i Mate, i Stade, i Sve, i Suse. Et Par Sammenstillinger bruges ogsaa som Præposition, nemlig: igjenom, imillom, imot. (Jf. ihjaa). — Ved Stedsbetegnelser omvæxler „i“ med „aa“ (uypaa, paa), saa at det første bruges for et Sted, som er dybt og

indefluttet eller ogsaa meget udstrakt i Bunden, medens det andet betegner et mere aabent og overfluegt Sted. (Samme Forhold som imellem or og a v). F. Gr. i Dalen, i Viti, i Landet; derimod: paa Haugen, paa Holmen, paa Sletta. Saaledes: i Sogn, i Gårdanger, i Baldres; men: paa Voss, paa Toten, paa Nordmør. Imidlertid er Grunden til denne Adskillelse ofte dunkel; saaledes hedder det baade: „i Land“, og „paa Land“; „i Havet“, og „paa Havet“; „i Nordland“, men: „paa Helgeland“; „i Telemark“, men: „paa Heidemark“, med flere lignende.

i, pron. 3 (= 3. Jhr). Meest brugt i Nordl. og tildeels paa Dylandet (Habeland), dog kun i høfligere Tilfælde til enkelte Personer i Stedet for „du“ (Jf. de). Det tilsvarende Objekt er: or (for øder), Nordl., eller: er (ær), Hadl. Nordl., og tildeels: jer. Genitiv: ørs, ers (ærs) og tildeels jers. G. N. id (= hit), og ér (= hær); Dativ og Aff. ydr, Gen. ydar. (Egilsøn 138, 443).

i, for e, f. eg. 2) for ei, f. ein.

ia, v. a. (ar), tiltale med „i“ i Stedet for „du“. „Han ia' meg“. Nordl. og fl.

Ja (Strøm), f. Jda.

jaar (for i gjaar), f. Gaar.

Jaaring, m. Føl (el. andet Dyr), som er henved et Aar gammelt; f. Narung, Toten. Saaledes ogsaa: Jaars-avle, Jaars-korn, og fl. for Aarsavle, Aarskorn.

ibendt, adj. ujævn i Længden; f. Gr. om et Kornbuidt, hvori enkelte Straa ere meget korte. Hall.

ibland, f. Bland.

Iblanda, f. Indblanding, Tilfætning; noget som blandes med, f. Gr. i Mælk. Nordl. og fl. Paa Edm. Iblende. Nogle St. Iblanding.

iblaa, adj. blaalig, som falder i det blaae. G. N. iblår.

Iblaaster, m. Indblæsning; Modblæst, Luftstrøm som møder en stærkere Luftstrøm og ansees som Begyndelse til en Storm. Nomsb.

ibraaden, adj. lidt smeltet, halvstegt; især om Spek. Hall. (ibraeen).

ibrynaast, v. n. grue, kvide, have Ulyst til noget. Hall. (Jf. G. N. bregda i brún). Hertil: ibryneleg, adj. uebhagelig, som vækker Ulyst.

Ibuar, m. Beboer. Lidet brugt.

Id, f. Bestræbelse, noget som man arbejder for, el. hysler med. Edm. og fl.

Id (3), m. en vis Ferskvandsst. Smaal. (Ved Frederikshald). Sv. id, Leuciscus Idus. Ogsaa kalbet Idmure (3mort).

Ida (i), f. Hvirvel, Dmløb; især Hvirvelstrøm, tilbagegaaende Strømning i Bugterne ved Strandsbredden (= Atterrenning). Næsten alm. men i forskjellig Form: Ide (i), Atter-ida, Rff. Ja, og Je, Sff.

Mhl. Vosø, Lister, Kbg. Tel., Ea, Josen, Helg. Eaa, Adm. Odo, Rand. Udu, el. Uduu, Dsk. Gulbal. Ellers ofte sammenfat: **Bak-ie**, **Bak-aa**, **Bakubu** (s. **Bak-ida**), **Upp-ie** (s. **Uppida**) og **Kring-vudu** (Jndh.). **G. N. ida**. Sv. Dial. **ida** (ia, ea); dansk **Ide**. Jf. Eng. **eddy**. Paa **Edm.** hedder det tilbedels **Ile** (maafsee for **Ibla**); paa **Dsl.** **Gvja** (**Vatevja**, **Uppevja**); ellers **Atterbera**, **Atterfippa** og fl. **I Tel.** kan **Iba** (**Ie**) ogsaa betegne en Hvirvel, et ringformigt Lag, f. **Er.** i **Haaret**, el. i **Straaene** paa en **Ager**.

ida (i), v. n. (ar), 1) hvirvle, strømme i en Ring eller **Bue**. „ia“, **Nordl.** (?). — 2) gyngte, bugne under **Fødderne**, bæve; om **blød Jord**. **Helg.** **Ogsaa**: **svulme**, **gjære**, **bruse op**; om **Vædffe**. **Est.** (?). — 3) vrinkle, **myldre**. **Dsk.** i **Formen aadaa**, el. **aaddaa** (som her **netop** er regelret **Overgang** af **ida** el. **eda**). „Da va so fullt, at da aaddaa“. **Jsl.** **ida**: **røre sig** **idelig**.

idast (ii), v. n. (idest, iddest), **gibe**, **bekvemme sig til**, **vilde umage sig med**. **B. Stift**, **Hall.** **Trondh.** **Nordl.** (**Sædvanlig forfattet**: **iesi**, **ies**, **lisi**). **Mest** med en **Regtelse**. **Han** **idest** **ikke røre seg** (om **En** som er meget **lad**). Sv. **idäs**.

idde, f. **illa**. — **Iddur**, f. **Illur**.

ideleg (ih), adj. **jævnlig** **indtræffende**, ofte **fornyet** eller **gjentagen**. **Ideleg** **Uro**, **Strid**, **Klaga** c. **G. N.** **idulegr**. **Mange** **idelege** **Songer**: **mange gjentagne** **Sange**. **Tel.** (?). **Ved Mandal** „**edelege**“; i **B. Stift** „**maange ædele** **Gaange**“ (i andre **Forbindelser**: **idele**).

idelege, adv. **idelig**, **jævnlig**.

idig, adj. **flittig**, **stræbsom**, **virksom**. **B. Stift**, **Nordl.** (Jf. **udig**, som er mere **brugl.**). **Sædvanlig** med **tydelig** **udtalt** „d“. Sv. **idog**; i **danske Dial.** **idig**. (**G. N.** **idinn**). Jf. **Ib**, **idast**.

idka, v. n. (ar), **arbeide**, **være flittig**. **Lyder** som „**ikka**“. **Hall.** **Vald**. „**ikke paa**“: **drive paa**, **holde flittigt ved**. **G. N.** **idka**: **udrette**. Sv. **idka**: **drive** (**Forretninger**).

Idmurt (**Fisk**), f. **Ib**.

Idu, f. **Shysel**, **Virksomhed**. **Edm.** **udtalt** „**iin**“; f. **Er.** i **Ordsproget** „**In føde** **Man- nen sin**“ (**ethvert** **Arbeide** **føder sin Mand**). **G. N.** **idu**. Jf. **Ib**, **idast**, **idig**.

idra (?), v. n. **angre**, f. **ira**.

Idrag, n. **Forhaabning**, **halvt Løfte**; et **Svar** som **ikke** er **ganste afslaaende**. **Hall.** **Hed- der** **ogsaa** „**Idrag**“. (Jf. **Drag**).

idurt (i), adj. **fuld** af **Hvirvler** (s. **Iba**). **I Tel.** „**iutt'e**“.

Iend, f. f. **Eigind**.

Ifall, n. **Ifalb**, **Lilstrømning**; f. **Er.** i en **Rølle**. **Der** for **stor Ifall**: **der falder** for **meget i**; **Rabningen** er for **stor**.

ifall (som **cong**), ifald, **hvis**, **dersom**. **Nære** **Udtryk**; egentlig: i **Fall**.

Ifelling, f. **Indføldning**.

Iferd (**Ifer**), f. **Rabning** paa **Klæder**, **Støv- ler** eller **Sko**. Jf. „**fara i**“: **iføre sig**.

iffjor, f. **Fjor**.

ifraa, præp. **det samme** som **fraa** (o: fra).

Ifylling, f. **Ifyldning**, **Udfyldning**.

Igang, m. **Klæder** at **gaae i**. **Til** **Igangs**. (**Sjelden**). **Oftere**: **Igangsklæde**, n. pl. **Gangklæder**. **Nordre** **Berg.** og fl. **G. N.** **igangsklædi**.

igaar (**igjaar**, **ijaar**), f. **Gaar**.

Igda, f. **Erle** (**Fugl**), **Motacilla alba**. **Nordl.** (**Salten**). **Ogsaa** kaldet „**Austavindsigda**“ og „**Sigda**“. **G. N.** **igda** (en vis **Sang- fugl**). Jf. **Hampigda**.

Igel (**Igel**), m. **Blidsæsse**, **uvolig** **Krabat**; om **Smaadrenge**. **Hall.** **Maafsee** egentlig **Bindsviin** (**L. Igel**), men **skulde** **isaa** **fald** **hellere** **hedde** **Igul** (**Igel** uden **gi**); f. **Igul- fjer**. Jf. **Buhtypel**.

igjen (adv.), f. **gien**.

i **gjenom** (adv. og præp.), f. **gjenom**.

igla, v. n. (ar), **væmmes**, **føle** **Kvalme** eller **Affmag**, f. **Er.** **efter** **hæst** og **ved** **Mad**. **Nordre** **Berg**. Ellers i **anden** **Form**: **ila**, **Harb.** **Ehl.** og **elgja** (**elja**), **Mhl.** **Jf.** **ogje** (**Gbr.**). **Jsl.** **ela**, **elgja** (**Halvdorson**). **Her- til** **Igl**, n. **Kvalme**. **Edm.**

Igale, m. 1) **Igle**, **Ulobigle** (**Hirudo**). — 2) **Leverorm**, et **Slags** **Indvoldsorm** i **Dyr** (**Jaar**). **B. Stift**.

Iglegras, **Pedioularis palustris**.

Iglesort, f. **Eggdom** af **Leverorm** (**Igle**); **især** hos **Jaarene**.

igraa, adv. **graalig**, **lidt** **graa**.

Igraal, m. = **Piraal**, **Kvitaal**. **Sogn**.

igrøn, adv. **grønlig**, **noget** **grøn**. **Tel.**

igul, adj. **gulagtig**.

Igulskjer (e), n. **Es-Borre**, **Es-Bindsvin** (**Echinus**). **Igeltkjer**, **Romsd.** Paa **Edm.**

Iulkjer, **Iulkjer** og **Ulkjer**. **G. N.** **igull**; **Jsl.** **igulker** (**Mohrs** **Jsl.** **Naturhist.** 124). Jf. **Igel**. Ellers kaldet **Jøtkjer** (**Ehl.**), **Kraatebolle**, **Rjerringbolle** (**Nordl.**).

Ihald, n. **Hold**, **noget** at **holde i**.

Ihaagaa, f. **Ihug**.

ihel-frosen (o'), adj. **død** af **Frost**. **Saaleedes** ogsaa: **ihel-svølden**: **død** af **Sult**; **ihel- trakkad**: **trampet ihjel**, og fl. **S. Hel**.

ihjaa (**høs**), f. **hjaa**.

ihop-blandad, adj. **sammenblandet**. **S. Hop**.

ihop-gjervne, pl. **sammensjæde**; **ægteviæde**.

ihop-havd: **sammenbragt**. **ihop-komme**, pl. **sammenkomne**; ogsaa: **gifte**, **ægteviæde**. Paa **samme** **Maade** **forbindes** „**ihop**“ med **mange** **andre** **Participier**, f. **Er.** **bunden**, **dregen**, **støft**, **frosen**, **grodd**, **fastad**, **kræft**, **lagd**, **lauven**, **rafad**, **rørd**, **sett**, **flegen**, **svæipt**, **tefen**, **vasad**, **vunden**.

Ihug, m. **Uro** i **Sindet**, **Ungsllighed**. **Afvig**.

Ihan, Dsk. Jf. **Ihug** og **Illug**.

ihugast, v. n. **angste** sig. **Tel.** (?).

Ihug (u), m. **Estertanke**, **Agtsomhed**; ogs. **tvrig** **Omhu**, **Sær**, **Ridkjerhed**. **Trondh.**

- Ihoga**, Namd. **Ihaagaa**, Snaasen. — **Ihug**, Namd. **Ihugi**: Befænkning.
- ihug-komen** (o'), adj. erindret; f. **Ihug**.
- ihugsam**, adj. tankfuld; ængstlig.
- ihugsen**, adj. ængstlig, frygtfom; mistænksom. **Iel**. **Ij**. **illhugsen**.
- i høgt**, høit, lydeligt; f. **Høgd**.
- Ikast**, n. **Indkast**, noget som kastes i.
- Ikk**, m. f. **Ikk**. — **ikka**, v. f. **idra**.
- ikkje** (ikke), Negtelsesord: ikke, ei, ingenlunde. Nogle Steder afvig. **itte**, **itt** (**Trondh.**), eller: **intre**, **int** (f. **ingen**). **G**. **N**. **okki**; egentlig for **eitt-ki**, eller **eitt-gi**, som Neutrum af **eingi** (**ingen**). I Følge med Sætningens Verbum bliver Ordet kun let betonet og lyder som „ikke“ med mere Vægt paa sidste Stavelse; saaledes lyder f. **Er**. „veit ikkje“ som „veiti kje“. Forforntningen „kje“ er derfor sædvanlig efter en Vokal, f. **Er**. „du maa kje“, og endog efter visse Konsonanter, f. **Er**. **kann kje**, **vinn kje**, er **kje** (æ kje), før **kje** (fæ kje). Hvor derimod nogen særdeles Vægt skal lægges paa Ordet, ombyttes det sædvanlig med **in kje** (o: **intet**); f. **G**. **Det tann eg intje tru**: det kan jeg aldrig troe. — I det Bestensjeldste bliver Negtelsen gjerne sat næst ved Verbet, om endog Subjektet eller et Objekt skulde komme efter; f. **Er**. **Det trur ikkje eg** helder (det troer jeg heller ikke). **Saa** saag **ittje** **ojs** (**han** **saar** **ojs** **ikke**).
- Ikon** (o'), n. (og m.), **Egern** (**Sciurus**). **Nest** alm. **Ikonn**, n., ellers **Ikorre**, m. **Helg**. **Ikon**, m. **Dsil**. **Ikonn**, **Smaal**. **Ev**. **ikon**, og **eforre**, m. **G**. **N**. **ikorni**, m. **Ang**. **ævern**. (**Dunkel** **Sammen**sætning). **Andre** **løfere** **Benævnelser** ere: **Furestas** (**Tel.**), **Erebjønn** (**Sæt.** og **flere**), **Buffebjønn** (**Dsil**).
- Ikonknapp**, m. et Slags **Harpir**. „**Ikonknapp**“, **Tel**.
- Ikonrova**, f. og **Ikonrumpa**, f. **Bad**-**derof**, **Eqvisetum**. **Dsil**.
- Ikonstinn**, n. **Egernstind**; **Graaværk**.
- i kring**, omkring, f. **kring**.
- Ikt**, f. **Gigt** (**Sygdom**). **Isl**. **ikt** (efter **Hal-****derfom**). **Dgaa** i **svenke** og **danke** **Dial**. — **Hertil**: **iktarbroten** (o'), adj. værfbruden, **contract**. **Iktarværk**, m. **Gigt**-**smerte**. (**Sævd**. „**ikka**“, uden **r**).
- ikveikt**, adj. **itandt**, **optandt**.
- Il** (i'), f. (**Il**, **Ijar**), **Fodsaale**, **Under**siden af **Fodbladet**, **ligger** i **Midten** imellem **Hæ-****len** og „**Jarken**“. **B**. **Stift** og **fl**. **dog** **mest** i **Fleertal** (**Ijarne**), **hvorfor** og**aa** **Kjennet** er **vakkende** (f. og m.). **Af**vig. **Ilje**, m. **Ehl**. **Ilja**, pl. (**Ijanne**), **Edm**. **Spen-****densjelds** i en anden **Form**: **Ill**, m. **G**. **N**. **il**, f. (pl. **ijar**). I **svenke** **Dial**. **il**, f. (**Rieq** 290).
- Il** (ii), f. **Grundtykke** i en **Plov** (= **Aur-****stida**). **Gbr**. **Balb**. I **Sæt**. **Ila** (**Ile**). **Dste** **sammen**sat: **Plog-ill**.
- Ila** (ii), f. **Kilde**, **op**springende **Bandaare**. **Smaal**. **Nom**. (**Ile**). — **Paa** **Edm**. **till-****deels** **Ile** (**Stram-ile**) om en **Bandhvir-****vel**, **som** ellers **hedder** **Iba** (**Ia**). **Ij**. **Ida**.
- ila**, v. a. (**ar**), **omgive** et **Huus** (en **Kjel-****der**) **med** en **Væg** af **Jord** eller **Løv** (**Ile**). **Nordl**.
- ila**, v. n. **væmmes**. **Hard**. f. **igla**.
- ila**, v. n. (2), **strømme**, **hvirvle** (= **ida**). **Edm**. **i lag**, **falles**, i **Selskab** **med**; f. **Iag**.
- Ilag**, n. **Ilæg**, **noget** at **lægge** i eller **ud-****fyld**e **med**. **B**. **Stift**.
- ilagd**, adj. **ilagt**, **indlagt**.
- ilak**, adj. **daarlig**, **ringe**, **stet**. **Ost**rd. (**Trysil**, **Roros**). **Dgaa**: **ilaka**(o), o: **fordærvet**, **udfjæmt**. **Synes** at **høre** **sammen** **med** **laaf** (**laft**). **Ij**. **Ev**. **elak**.
- Ilaat**, n. **Sæt**, **Pose** eller **andet** **Gjemme**, **hvor** man **saml**er eller **bærer** **noget**. **Gbr**. **Hall**. **Bofs** og **fl**. (**Ij**. **Bør**). **G**. **N**. **ilat**. — **Ellers** i **anden** **Form**: **Ilaata**, f. om **Larve** eller **Maver**, **hvor** man **stopper** **Pølse**. **Nordl**. **Trondh**. **Edm**. (**mest** i **Fleer-****tal**). **Al** „**lata** i“.
- Ile**, m., 1, en **Sænksteen** i **Hjørnet** af et **Fis-****ker**garn. **B**. **Stift**. **Lilde**ls og**aa** om en **Steen** **som** **benyttes** til **Anker** for en **Baad**. — I **Nordl**. **betegner** **derimod** **Ile** **det** **Loug**, **som** er **fæstet** i **Sænk**stenen og **hvor-****med** **Garnet** **trækkes** **op**. I **B**. **Stift** **kal-****det** **Iletog** (o'), n.
- Ile**, m. 2, en **Jordvæg** omkring en **Hytte** eller **Kjælder**. **Nordl**.
- Ilehol** (o'), n. **Hul** i **Jsen** over en **Strøm** eller **Bandaare**. **Iffj**. **Ij**. **Ila**.
- ilen**, adj. **ufmagelig**, **vammel**. **Fosen**, **Helg**. **Nest** **brugt** om **Bandet** i **Brødbene** nær ved **Spen**. „**Batne** er **ile**“, eller „**salt-****ile**“. (**Ij**. **ila**).
- ilen** (i'), el. **elen**; f. **alen**.
- ilend**, adj. og adv. **omgivet** eller **skult** af **Landet**; a) om **noget**, **som** **ligger** i en **For-****dybning**; eller b) om **noget**, **som** **ligger** i en **saadan** **Retning** **mod** **Landet**, at **det** er **vanstelig** at **skjelne** i **nogen** **Fra**tand; for **Er**. om en **Baad** **som** man **seer** **fra** **Spen**. **Edm**. **Ij**. **G**. **N**. **ilend**: **værende** i **Landet**.
- ilengjast**, v. n. (**est**, **dest**), **længes** **meget**, **have** **stadig** **længsel**. **Hall**. **Balb**. **Helg**.
- Ilestøde**, n. **Iken** **Sump**, **som** **dannes** af en **Kilde** (**Ila**). **Smaal**.
- Iletog**, f. **Ile**, 1.
- Ijar**, pl. **Saal**er, f. **Il**.
- iljos**, adj. **noget** **lys** i **Farven**.
- Ill** (i'), m. **Fodsaale**, **Fodblad** (= **Il**). **Gbr**. **Balb**. **Hall**. **Num**. **Tel**. I **svre** **Tel**. **Iff** (**Iffjen**). **G**. **N**. **ilki**. **Ij**. **Iart**.
- ill**, adj. 1) **ond**, **slen**, **stet** (el. **nærmest** **med** **Begreberne**: **modbydelig**, **ubehagelig**, **be-****sværlig**). **Nest** **alm**. **ill** (ii), ellers: **id'l'e** (**Sogn** og **fl**.), **idd'e** (**Sæt.**); i **Neutrum** **overalt**: **illt** (ll). **G**. **N**. **illr**. I **svenke** **Dial**. **ill**. (**Ij**. **Eng**. **ill** og **evil**; **Ang**. **yel**,

Goth. ubils). — 2) bitter, smertelig. Det gjerer itt: det smerter. Det var følt itt: det var en frygtelig Smerte. — 3) om Person: vred, hidfig, forbittret. Han vardt ill fyre det. (Jf. vill, vond, ful). Tildeels ogsaa: vredladen, vrantten. I nogle Sammenfætninger har det Betydningen: stærkt, drøit; f. illhard, illfary, illsnøgg (ligesom i svenske Dial. illfin, illfor og fl. Kieq 291). — Eitvart itt: noget ondt, en eller anden slem Ting. Han er ittje annat en itt: han er meget ondskabsfuld. Han er itt rædd, som itt gjerer: den som gjør ondt, er ogsaa mistænksom.

illa (og ille), adv. ilde, uhelst, iffe som det fulde være; ogsaa: uafstet, skjodesløf. Hedder: illa og idla, Søndre Berg. Stavaanger; ille, mere alm. og idde Sæf. G. N. illa; Sv. illa. (Kompareres med verr og verft). Sja illa ut: have et daarligt, el. sygeligt Udfeende. Vera illa ute: være i Fare, være udsat for Ulykke. Verda illa ved: blive uhyggelig tilmode, faae en Fornemmelse af Klæfjel, Harm eller Sorg. Hedder ogsaa "verda itt ved" eller "ilt med", f. Gr. Eg vardt itt ved, i Stedet for: det vardt med itt ved. — Illa gjord: daarligt eller skjodesløst udført. Saaledes ogsaa: illa babad, illa maten, illa steitt, reinftad, reidd, rotad, hystad o. f. v. Illa faren: brøstholden, ilde tjent med noget. Illa tomen: forlegen, kommen i en vanskelig Stilling. Illa taaten: a) lastet, dabledt (Mhl. og fl.); b) misforvøtet, klagende. Illa raaden: a) forlegen, ilde stedt (Trondh.); b) uordentlig, vaarøget. "Dø va so ille-raae i Hufa", Drf. Illa voren (v'): daarlig, ringe, flet.

illa, v. a. (ar), tænke ilde om, fatte Uvillie imod, hade. "Du maa iffe idla meg fyre dø". Sogn, Mhl. — Ogsaa: optage ilde, fortryde paa. Hall. (?)

illast, v. n. vredes, blive hidfig.

illbeitt, adj. sløv, som bider ilde; f. Gr. om en Lee. Nordl.

Illbræda, f. en opfarende, hastmodig Person. "Illbræe", Tel. — illbræden, adj. hidfig, opfarende. (Af braad).

illbyggen, adj. ondskabsfuld. Hall. Lyder: illbyggen, byen; men i fl. illbygne.

Illbyfte (y), n. en hidfig, arrig Tingest; om Dyr, tildeels ogsaa om Menneker. B. Stift; i Gbr. Illbeste. Jf. byfta seg: reise Berstene.

Illelaat, n. Klynken, Klagen.

Illelæta, og Ilæta, f. Laft, Dabel, Breibedelse. Han sett Ilæta fyre det. B. Stift. Ogsaa i Fleertal "Illelatu(r)", Hall. I Tel. tildeels Ilæte, n.

illendig, adj. ussel, daarlig. En Tillempe-ning af det fremmede "elendig", ogsaa ud-
talt "illendig". B. Stift.

Ilfelle, n. uhykkelig Tilfælde, Ulykke. Hall. G. N. illelli.

illfengen, adj. bifter, vredladen. "illfingen", Edm.

illfrift, adj. overmaade frift el. fyrig; kaad, ustyrlig. Hall.

illgjerdiam, adj. tilbøielig til at gjøre Skade eller Fortræd. Trondh. I Drf. illgjerst: grufom, ondskabsfuld.

Illgjerning, f. Udaad, ond Gjerning.

illgjeten, adj. 1) ilde omtalt, lastet, berhy-
let. Smaal. (?) Jf. velgjeten. — 2) ilde
tilmode, nedslagen. Indh.

Illgreida, f. Uorden, Urede. Hall.

illgrina, v. n. gjøre barske Miner.

illhard, adj. meget haard; ogs. meget driftig og haardfør. — Illharding, m. en meget haardfør Karl. "Illhaling", Indh.

illhaattad, adj. arrig, hidfig af Natur; og-
saa: barsk af Udfeende, frastøbende, tru-
ende. Namd. og fl.

Illherdika, f. unaturlig Haardhed, tiltvun-
gen Driftighed (nemlig til at gjøre noget,
som man har stor Ulyst til). "Ein laut
gjere dø mæ ei Illherfke": men maatte
befjæmpe sin Natur for at gjøre det. Edm.
I Tel. Illherdika, m. (Illhærffe). — Et
Adj. illherdiken (hidfig, arrig) findes
brugt af B. Dafs.

illherveleg, adj. haard, voldsom, frygtelig.
illhervelege, adv. grovelig, i en forfø-
delig Grad. Hall. Bald.

illhua, v. omtr. som illstrifa. Tel.

Illhug, m. Befymring, Uengstelse, Uro. Tel.
(tildeels Iddhug). Jf. Ihug. — Som Ud-
jektiv bruges: illhugom, o: befymret, ilde
tilmode. Gulbalen.

illhugad, adj. 1) befymret, ængstlig, urolig
i Sindet. Søndre Berg. og fl. — 2) util-
bøielig, som har Ulyst til noget. Nordl.

illhugast, v. n. ængstes, være befymret eller
urolig. I Drf. illhaagaas.

Illhugge, m. 1) Hidfighed (?). 2) en hidfig
og vredladen Person. Tel. (No), i For-
men Iddhugje, el. Iddugje.

illhuggen, adj. befymret. Smaal.

illhyrden (?), adj. styg, modbydelig. Brugt
i Formen illhyrjen, illhyrje (n.), paa
Ndm. Jf. uhyrden.

Illing, m. en barsk, vredladen Person.

Illfjer, f. Igulfjer.

illvøndt, adj. ond af Natur, hidfig, arrig
(= vondfyndt). Hall.

Illmenne, n. et arrigt, ondskabsfuldt Men-
neke. Nordre Berg. Hall. G. N. illmenni.
illnøgd, adj. misforvøiet, ilde tilfreds.
Trondh.

Illnøyte, n. en arrig, hidfig Krabat; om
Dyr el. Menneker. Nff.

Illord, n. onde Ord, Laft, Dabel.

illordig, adj. bitter, bideude i Talem. Hall.
(illorig). G. N. illordar.

illorken, adj. uvillig til Arbeide, doven.
Smaal. Jf. illyrken.

illpligtig, adj. modvillig, trodfig, uæstis.

- Østerd.** (Sv. illpliktig: listig, lumsk).
illraadig, adj. lumsk, fuld af onde Planer.
Ærødh. (?).
- Illrid**, f. Uveirstid, haard Tid med Frost og Sne. Mandal og fl.
- Illrot** (oo), f. 1) Uveirsluft, Vind som medfører et langvarigt Uveir. — 2) et Slags Udsæt paa Hovedet; en Børnesygdom. B. Stift, Nordl.
- illrusken**, adj. usikkert, ilde tilpaa; f. Gr. efter en Ruus. Nordl. I lignende Mening ogsaa **illramsen**, Nordl. **illrimsa**, Sogn.
- Illrore**, n. 1) Slagt eller Selskab af flette Personer. Sdm. 2) Sturv, Udsæt (= Illrot).
- Illsegn**, f. ond Tidende. I Hall. **Illsegn**. **illst**, adj. arrig, hængjerrig. Sdm.
- Illska**, f. 1) Ildbestændende, ond Fornemmelse, Sygdom. Meget brugt. nordenfjelds. — 2) Forbittrelse, Brede, Hidsigthed; ogsaa: Had, Ondskab. G. N. illska. Dgf. svensk.
- Illskap**, m. Bitterhed; ogs. Brede.
- illskarp**, adj. usædvanlig skarp. Hall.
- illskast**, v. n. blive hidsig; ogsaa: nære Had eller Uvillie.
- Illske** (Illske), m. Forbittrelse. Hall.
- illskesfull**, adj. 1) smertefuld, syg; om Læmmer. 2) arrig, ondskabsfuld.
- illskjen** (illskjen), adj. vranten, vredagtig. Hall.
- illskrika**, v. n. (skrik, freik), skrige, raabe stærkt, som i en stor Ulykke. — **Illskrik**, n. Rødraab, Smerteskrig.
- illsteg**, adj. barsk, vredladen; ogsaa: ubehagelig, ublid, f. Gr. om Veiret. Jæd. Mandal og fl. I Sæt. og Tel. **illsteg**.
- Illsmak**, m. ond Smag. — **illsmakande**, adj. ildesmagende. Hedder ogs. **illsmakad**. I Hall. „illsmukt“, for illsmokud (o’).
- illsnøgg**, adj. meget raff eller hastig. Hall. I samme Betyd. ogsaa **illsnarp**.
- illspaaen**, adj. ilde varsende, som spaar Uheld. Dgf. **illspaaende**.
- illstira**, v. n. stirre med bitter Blik.
- illsvida**, v. n. (er, de), svie stærkt. Hall. og fl.
- illsviden**, adj. smertefuld; ogsaa: meget angstlig el. bekymret. Østl.
- Illtanke**, m. onde Tanker (om en Person); Mistro, Mistanke. Hall. og fl.
- Illtaart**, m. ond Tilsielighed, Uvane, Lyde i Gemyttet. Nordl. Jf. Utaart.
- illtentja**, v. a. (er, te), tænke ondt om, have Mistro til, mistænke. Hall.
- illtent**, adj. 1) mistænt, ilde troet. 2) mistæntsom; ogsaa: ildesindet, ondskabsfuld.
- Illtev** (=tæv), m. Stank, ond Lugt.
- Illtinde**, m. arrig Tingest. Hall.
- illtolug** (o’), adj. omstændet, som taaler lidet (= utolug). Jæd. og fl.
- illtrivast**, v. n. (trivst, treivst), vantrives, befinde sig ilde. Ærødh.
- Illtru**, f. Mistro, Mistanke.
- illtruen**, adj. mistæntsom, mistroisk, som gjerne troer det værste. Afvig. **illtrugien**,
- Hall. og fl. Modsat godtruen.
- Illtykke** (kf), n. Uvillie, Misnøst.
- Illuge**, f. Illhug.
- Illur** (uu), m. en hidsig, vredladen Person. „Jddur“, Tel. (Mo). Jf. Ur.
- Illveder** (e’), n. haardt Veir, Uveir. Nest i Formen **Illvæxer**, Øbr. Vald. Hall. (G. N. illvidri).
- Illvilje**, m. Uvillie, Had, Fiendskab. B. Stift og fl. G. N. illvili.
- illvirk**, adj. f. illvirken.
- illvoren** (o’), adj. vranten, vredladen.
- illvyrken** (y’), adj. skjedesløs, som gjør sit Arbeide ilde. Rkf. (?); oftere „rufsvyrken“. I Hall. **illvirk**. Jf. illorken.
- Illæta**, f. Illelæta.
- iloga** (o’), adj. antændt, brændende. Hall. I Tel. **ilogande**. (Landsf. 441).
- Ilka**, f. Illka. ilsleg, f. illøleg.
- ilt** (ilt), adv. ondt, bittert; ogs. vredt, bittert; f. Gr. han saag jo ilt paa dem. Verba itt ved, f. illa. Her mærkes Udraabet „ilt ende“ (el. ilt hende), som er et Slags Banden; f. Gr. itt ende sit Atferd! Imidlertid hedder det ogsaa „istende“ (i stænde); f. Gr. „istend’an so’ lyg’e“, o: Skam faae den som lyder. Sdm. (Dunkelt. Maafsee for: iltst hende).
- ilæjande**, adj. meget lattermild, som leer idelig. Tel.
- Ilære**, n. Dadel; f. Illelæta.
- Im** (ii), m. Lugt, Veir af noget. „Han kjæde Imen ‘ta di“: han havde Veiret af det. Romsd. Rdm. Dxf. og fl. (Jf. Gim). I lignende Betydning forekommer **Im**, **Im’e** (i’) i Tel. (Mo). Dette kunde maafsee være G. N. ilmr; inidlertid synes Verbet ima (i’) at afvige derfra. S. følg.
- ima** (ii), v. n. (ar), 1, dunste, dampe, lugte. „Da ima ‘ta di“. Romsd. (f. Im). Afvig. **ima** (i’), Tel. (?). Hertil maafsee „aamaa“, v. n. varme, give Varme fra sig. Indh. (Sparbu). Jf. Jæl. ima, f. Hede.
- ima** (ii), v. n. (ar), 2, 1) graane, lysne, grye af Dagen. „Da ima fyre Dagen“, Sogn. (Jf. Ima, f.). — 2) om Sneen: drysse silnt, falde i smaa Gran ligesom Støv. Helg. S. Iming, m.
- Ima**, f. 1) et tyndt Skydækk, ligesom af Støv. Rkf. (Eilers Hima, Taam, Demba). — 2) en Stribe med en mat eller graalig Farve (s. imutt). Nordre Berg. (Jjelben). Jf. G. N. im, n. Støv; imleitr, graa, graalig.
- Ima**, f. (2), Naal (= Gima). Nordl.
- imad**, adj. uklar, distig; om Luften. Rkf.
- i make** (sagte), f. Mat.
- imariik**, f. inmarikf.
- imast** (ii), v. n. gjøre sig bitter, vise Legn til Brede; om Dyr, især Heste. „imes“, Gulbalen. Afvig. **emes**, Dxf. — Hertil: **imen**, adj. bitter, vred, hidsig. Gulbal. I Dxf. **æmen**. (Jf. G. N. ima, f. Strid).

Jmbre, m. Hav-Kom (Fugl), *Colymbus glacialis*. Bestenffjelds. Afvig. **Ammer**, og **Symer** (Hymmer), f. i Nordl. Jsl. himbrin, n. Skotske Dial. immer-goose.

Jmbredagar, pl. vel egentl. Tamperbage; men bruges sædvanlig kun om Dagene i Ugen for Juul. Vald. Sdm. og fl. Saaledes **Jmbresfundag**: fjerde Søndag i Advent. **Jmbrelaurdag**, Løverdagen forud; ogsaa kaldet **Jmbreastan** (Jmberasta, Valbers). **Jmbrevika** (V), Ugen for Juul. (Jensens Glosebog 58: Wille, Sillejord 241). G. N. imbrudagr: Tamperdag. Eigesaa Eng. emberday, som nogle sammenstille med Ung. ymbren (Dmløb), andre med „Dvatember“, det samme som vort „Temperdag“.

imen, adj. bister, vred; f. imast.

imillom, præp. imellem. S. millom.

Jming, m. Sne som falder i meget smaa Snug, ligesom Støv. Helg. f. ima.

imis, adj. forskjellig; f. ymis.

imist, adv. af og til; f. ymist.

i mist: seil, forgjæves; f. Mifs, Mist.

imogen (o'), adj. noget moden, næsten moden. Tel. (imogien).

Jmort, f. Jd, m.

i mot, f. Mot, n. og mot, præp.

impa, v. a. (ar), oprippe, gjentage; især om at gjentage et Ord for at gjøre Bemærkninger derved. Tel. Jf. himpra, og Jsl. ympra: berøre, omtale. — Hertil **impen**, adj. tilhøielig til Gjentagelser.

imsa (seg), v. a. (ar), blive urolig, begynde at røre paa sig. Hall. Falder nær sammen med ymsa.

imse, adv. f. ymse, ymist.

imutt (it), adj. stribtet, indsprængt med graalige, dunkle Striber; især om naturlig Farve, f. Gr. paa Gjeber og andre Dyr. „imett'e“, Sdm. og fl. (Af Sma).

imyrk, adj. lidt mørkladen, noget mørk.

i myssen, f. Mifs.

Jn, f. 1) f. Jdu. 2) f. Egidind.

Jnder (Jndr), f. Jndvolde, Mave og Larve. Hall. (Hoel). I bestemt Form „Jndr'e“. Fleertal Jndra(r) er lidet brugt. G. N. innr (Fagrst. 187) eller oftest idr, n. pl.

inderleg, adj. inderlig. Nære Form, dannet af „indre“; jf. innarleg. Saaledes ogsaa **inderlege**, adv. hjertelig, med Alvor; ogsaa: saare, meget, i høi Grad; for Gr. inderlege vel; inderlege godt; det gjorde so inderlege vondt ic. Nogle St. indele' (Vald.), mest alm. inderle'. Jf. G. N. innilega: omhyggelig.

indra, v. a. (ar), 1) synge længere ind. (Modst. htra). Andra fette. Lidet brugt. — 2) indsolde, indbøje og tilstye en forslidt Kant paa Klæder. Dsl.

indre, adj. som er længere inde; f. Gr. indre Leidi: den Søvel som er nærmere ved Fastlandet. Egentl. inn-re (Komparativ).

Jne, f. Egidind.

Jng, i Personnavne, som Jnggard (Jngal), Jngulv, Jngvald, — eller **Jnge** (ubtalt Jngje), i Jngbjørg, Jngelelv, Jngerid og flere, hedder i G. N. Ingi og ansees for det samme som Yngvi: et Navn paa Guddommen Frøy (Freyr), men synes egentlig at have været Navn paa en Folkestamme eller dennes Stammesfader. (Munchs Maa-nedskrift 3, 156).

[**Jngfær**, f. Jngfær (Zingiber).

ingen, pron. (adj.), ingen, ikke nogen. Med særegen Bøining: ingen, m. ingi, f. in-fje, n. ingi, pl., og med flere Afvigelser, idet Formerne deels ere lempede efter Ald. paa „en“ (som liten, myken, eigen ic.), og deels efter „nokon“ (nokor). Maafl. hedder mest alm. ingjen; nogle St. ingen; i Hard. ingjein. Femin. ingi, ingji, Sogn, ingiei, Hard. ingjæ, Nhl. og fl. inga og ingja, mest alm., ingor, Gbr. (ligt nokor). Rent. infje; afvig. inte, Dsl. int, Trondh. (Det sidste af en Mellemform infet, el. ingt). Hertil ogsaa et Dativ „ingro“ (ligt nokro), f. nedenfor. Fleertal: ingji, Sogn (?), ingjæ, Nhl. og fl., inga, Drf. og fl., ingjo, Sgl. ingne, Hard. ingre, Sdm. ingle, Srt. Tel. (ligt nokle: nokre). 3 G. N. engi, m. og f. ekki, n. engir, pl. (i n. engi); egentlig at betragte som en Sammensætning af „ein“ og „gi“, med Bøining i den første Deel, men ikke i den sidste, altsaa ein-gi, m. eingi, f. eittgi (eitki), n. einir-gi, og ein-gi, pl. (Grimm, Gr. 3, 34). — Ingen Ting: intet. Næste Slag: ikke nogen Ting. Intje-vetta: intet, el. saa godt som intet. D'er itkje fyre intje: det er ikke uden Grund, det maa betyde noget. Det vardt fyre intje: det blev forðærvet, ubueligt, uden Nytte. (Sdm.). Det vardt upp i intje: det blev til intet, der blev intet af det. (B. Stift). Tü intjes: til intet; til ingen Nytte. Han er reint til intjes: han kan intet udrette. (Paa Dsl. „han er intje tefst“). „Dæ va ingraa litt“: det var ikke ligt nogen Ting, det var noget usædvanligt. Sdm. i Stebet for det rigtige Udtryk: Det var itkje nokro litt. (Dativ).

ingenstad, som adv. ingensteds. Hedder ogsaa: **ingenstads** (ingenstasts).

ingileid (adv.), paa ingen Maade. Ogsaa: **ingileides**, „ingjaleis“, Hard.

intje, 1) adj. n. intet; f. ingen. 2) som Regtelse: ikke; f. itkje.

inkunn, f. einfvar.

inkvann, el. inkvann, f. einfvar.

inn, adv. 1) ind, til et lukket Rum; i Skjul, i Huus. Ganga inn i Stova; sleppa inn; lata inn ic. Sædvanlig udtalt med Luft „it“ (iinn). G. N. inn. — 2) indad fra Overfladen, el. fra Udkanten. Driwa Nagten inn; flytja inn; søra inn i Landet, ic. — 3) indad

fra Havet, i Retningen mod Indlandet. Roma inn um Dvarne; inn um Neset; inn i Fjor-darne. I de vestlige og nordlige Egne om-trent det samme som aust (øst). — 4) sammen, til et mindre Omfang. Me saa knipa det inn. Det kryp inn, turkar inn, lotar inn. — 5) hen i en vis Kredse eller Række; ogsaa henimod et vist Maal eller Tal. Roma inn i Laget, i Flokken. Føra inn i Lista. Det leid inn paa Tibi, inn under Helgi. Det var inn paa eit Hundrad. — 6) ind i et vist Om-raade, under Ens Opsyn eller Raadig^hed. Leggja inn eit Jordstykke (s. leggja). Tata inn ein Stad. Krevja Pengar inn. Lofja inn eit Pant ic. Ogsaa om en Indledning eller Begyn-delse. Setja inn ein Mann i Embættet. Vigja inn ei Kyrkje. Ringja inn Helgi; syngja inn Vøli. — I visse Stillinger betegner „inn“ og-
saa: inde, s. Er. inn i Husom (s. inne). Blandt andre Forbindelser mærkes: Inn og nord: ind mod Landet i nordligere Retning; i Nordost. Inn og sud, omt. i Sydost, Inn og upp: indad i opstigende Retning. Inn og ned: indad og nedad (nemlig i en Strand eller Bjergside). Inn-atter: ind igjen; til-bage. Inn-etter: indad, længere ind. Inn i: ind i, ogf. indentil, indvendig. Inn med: a) indad langs med; b) inde ved; nær ved (jf. atmed). Inn paa: ind paa; ogsaa: nær ind til. Innpaa-tomen: næsten blottet, noget forfællen, kommen i Mangel. B. Stift, og fl. — I Sammenstilling med Particyp bli-ver Ordet stærkt betonet, saasom i: inn-bergad, inn-boren, -dregen, -ford, -hard, -komen, -lagd, -sett, -slept, -teken ic.

inna, v. a. (er, te), fortælle, sige, meddele. Dei inte det etter honom: de fortalte det efter ham. G. N. inna: fremføre, m. m. Ogsaa: foresige, diktere. „Han inte fyre dei, hva dei skulde skrive“. Edm. Ikke meget brugt. inna, adv. s. innan, og innar.

innan, adv. 1) indenfra, udad. Lyder mest alm. inna, og kun tilbeels innan (Harb. Vøst og fl.). G. N. innan. — 2) fra Ind-landet eller Landsiden; fra et østligere Punkt. Vinden stend innan av. (Nogle St. innan or. Paa Edm. „inna o“). — 3) in-dentil, indvendig. (Jf. alm.). Huset var maalat baade utan og innan. Hall. og fl. — 4) som præpos. indenfor. (Selben). Innan Borgi: inde i Borgen. (Landsf. 119). Det var gøymt innan try Vaas. Hall. Ellers oftest i Sammenfætning med en Genitivform; s. innanbords, innangards, innanlands. — 5) som conj. inden, førend. Innan dei toma her atter. Dfl. (Jf. innast, annast). Paa nogle Steder bruges ogsaa „inna“ som Præposition med Betydning: udfra, f. Er. „Han kom inna Fjor“a“ (Nordre Berg.), men dette er vistnok en Forkortning for: innan or, o: ud af. — Innan etter: indenfor. Innanfra. Innanfyre: indenfor. Innanpaa: in-

denfor. Innan-til, a) indenfra, udad; b) indentil, indvendig. (Mest alm. inna-te). innanbeins, adv. paa den indre Side af Foden eller Armen.

innanbords, adv. indenbords, i Fartøi. innanbygdes, adv. inde i Bygden; i det nærmeste Naboskab. Dfl.

innanföttes, adv. paa den indre Side af Foden el. Læggen. Gbr. Df. og fl.

innangards, adv. inden Gaarden; ogsaa indenfor Gårdet.

innangjeldes, adv. i Præstegjeldet. Hall.

innangjerdes, adv. indenfor Gårdet. Sæd-vanlig udtalt: innagjers.

innanhendes, adv. paa den indre Side af Haanden eller Armen. Gbr. Df. Andre St. siges innabeins.

Innankast, n. Vindkast fra Landsiden.

innanlands, adv. indenlands.

innannaves, adv. paa den indre Side af Bæggen; imellem Hjørnerne (s. Rov). „Stovaa æ nie Alne innanaves“. Edm.

I Nordl. innannovs.

innanfjers, adv. indenfor Skjærene, i det indre Farvand.

innanfoknes (oo), adv. inden Kirkesognet. (Vel egentl. innan Sofnar).

innanstoffes, adv. inden Bæggene, inde i Huset. Innanstoffis Arbeid: Arbeide i Huset. B. Stift.

Innanstræum, m. Strømning indenfra.

innansunds, adv. i det indre Farvand, inde i Sundene.

innanveggjes, adj. inden Bæggene, inde i Huset. (Egentl. innan Beggja).

innar, adv. længere ind, el. inde; især i et Hus. Tydelig udtalt i Søndre Berg. Sogn og fl., ellers: inna, Eft. Edm. Trondh., innaar, og forkortet: 'naar, Sæt. Tel. (jf. innarst). G. N. innar. Innar i Stova (o'): længere fra Døren, til den indre Deel af Stuen. (I Nbg. „naar i Stoga“). Innar i Koren: op i Koret (i Kir-ken). Innar aat Beggene: op til Bagvæggen. Innar um Bordet: til Sædet imellem Bordet og Bagvæggen.

innarleg, adj. som er noget langt inde (i et Hus, eller i Landet). — innarlege, adv. noget langt inde; s. Er. det laag vo innarlege. Lyder sædvanligt: innalege, eller innale'. Jf. G. N. innarla (N. L. 1, 163).

innarst, adj. inderst. (Innarst er = lengst innar, men „in“ er = lengst inn). Afvig. naaraaste (for innaraaste); f. Er. „naaraaste Sengj'e“: den inderste Seng. Tel. (No).

innast, conj. inden, førend. Gbr. (Rom). Paa Edm. annast. (Jf. G. N. unz).

inn-barfad, adj. gjennembarfet; ogf. hær-det, vant til noget ubevogteligt.

innbilla, v. a. (er, te), indbilde. Innbil-ling, f. Indbildning. (Af Lybsf).

Innbod (o), n. og Innboding, f. Ind-bydelse.

Jnnbrot (o'), n. Indbrud.
Jnnbu, n. Jndbo, Løssøre.
Jnnbygd, f. Bygd (Distrikt), som er langt inde i Landet.
Jnnbyggjar, m. Jndbygger. Skulde hellere hedde Jhbyggjar, el. Jbu.
innbyrdes, adv. egentl. indenbords; sædv. indbyrdes, i selve Samfundet; gjenfældigt.
Jnndrag, n. Jnddragning; Træk indad.
inne, adv. 1) inde, indentil; i et Huus osv. G. N. inni. 2) i en indre Deel af Landet; paa et østligere Punkt. 3) forhaanden, nærværende. (Sjelden). Vita som inne var: den forløbne Uge. Smaal. — I Forbindelse med en Præposition (i, paa, med, fyre, under) hedder det sædvanlig: inn; f. Gr. inn i Fjordom (o: inde i Fjordene); inn med Vand (inde ved Landet); inn fyre Holmum (inde ved Holmene). Jf. ute, uppe, framme. — Hertil: **innebygd**, adj. ombygget, indsluttet af en Bygning. **innefrosen**: indeluttet af Is. **innegjerd** (el. **gjerde**): omgjærdet. **innelæst**: indeluttet. **inneringad**: omringet. **innestengd**: indestångt, og flere.
Jnnearbeid, n. Arbeide i Huset.
Jnnehold (og **Jnnhald**), n. Jndhold.
Jnnehavar, m. Jndehaver; Besidder.
Jnneseta (e'), f. Jndesædden.
Jnnestoda (o'), f. det at staae inde. I Sammenfætning ogf. **Jnnestad** (n.?) ; saaledes: **Jnnestad-kyr**, pl. Kyr som holdes indeluffede; Kalvøer. Hall. og fl.
Jnnfall, n. Jndfald; indad gaaende Strømning, og desl. — **Jnnfalls-os** (oo), m. øverste Ende af en Jnds; Sted hvor en Elv løber til. Hall. og fl.
innfeit, adj. fed indvendig.
Jnnferd, f. Jndreise; Jndtog.
inn-flutt (u'), adj. indflyttet.
innfrisk, adj. frisk indentil; f. Gr. om Træ.
innful, adj. flu, forslagen, listig.
innsødd, adj. indfødt, barnfødt i Landet.
Jnnforsla, f. Jndforsel, Jmport.
Jnngang, m. Jndgang; ogf. Jndledning, Begyndelse. — **Jnngangs-kona** (o'), f. Kone som gaar i Kirke efter en Barnefødsel.
inn-gift, adj. indflyttet ved Giftermaal.
Jnngivningad, m. Jndfyndelse; Jnspiration.
inngjengd, adj. om Sted, hvor man kan gaae ind. Der er inngjengt: der er Lelighed til at komme ind. Hall. Voss og fl.
Jnngerds-la, f. Dngjærdelse.
inngod, adj. gjennemgod. Mandal og fl.
inn-grodd, adj. ludgroet, rodfæstet.
innhard, adj. haard indvendig.
inn-havd, adj. indbragt, indført.
innheit, adj. hed indentil.
innhol (o'), adj. huul, tom indentil, f. Gr. om en Træstamme.
innhyses, adv. inde i Huset. Nordre Berg. Tel. og fl. G. N. innhysis.

Jnnkaup, n. Jndkjøb.
Jnnkoma (o'), f. 1) Jndgang, Ankomst. 2) Jndkomster, Jndtægt.
inn-komen (o'), adj. 1) indkommen. 2) kommen i Gunst hos En. Han var so inn-tomen hjaa Prefsen. V. Stiff.
inn-kravd, indkrævet; indbreven.
Jnnkvelv, m. en Huulning, et Sted som er omgivet af Høder eller Bakker. „Jnnvelv“ (=hyelv), Smaal. — **innkvelvd**, adj. indsluttet, omringet af Høder. Afvig. **innkveærd**, Tel.
inn-kvervd, adj. bortført, bragt i Skjul; indtagen af de Underjordiske. (I Folkesagn).
Jnnkøyr-la (lj), f. Jndkjørsel.
inn-lagd, adj. indlagt; f. leggja.
inn-laten, adj. indladt, indluffet. Nogle St. innliten (t'), innleten.
Jnnlaup, n. Jndløb; Jndfelling.
innleg, adj. 1) indvendig, som er indentil. Jf. innatleg, og inderleg. — 2) om Vinden: østlig, staaende fra Landfiden. Nordl.
Jnnlegg, n. 1) Jndlæg, noget som bliver indlagt; Forestilling i en Sag, m. m. — 2) et Stykke Udmærk, som indhegnes og lægges til en Gaard. Dsk. og fl. — 3) Almissefelen, Fattigmenneste som indfattes paa et Sted til Underholdning. Dstl.
Jnnleiding, f. Jndledning.
Jnnledning, m. 1) indfødt Person, i Modfætning til „Utleiding“. 2) Jndbygger i den indre Deel af Landet.
innlengst, adj. inderst. Tel.
innlodad, adj. indhjerget, indhøstet. Sava innlodat (inn-loa): være færdig med Jndhøstningen. Dstl.
Jnnlyding, f. et lidet Besøg, en Bisit.
Jnnløysning, f. Jndløsning.
innmarisk, adj. listig, flu, forslagen. Hall. I Smaal. **imarisk**. (Sv. illmarig; i Dial. inmarig, imarisk). Dufnel og noget fremmed Form. Jf. mara, v.
Jnnmark, f. indhegnede Marker, i Modfætning til „Utmærk“. Jf. Bø, Gjerde.
Jnnmat, m. Jndmad, Jndbolde som tjene til Mad. En anden og flæbnere Form er **Jnnriete** (e'), m. Sdm. (Sv. innåte).
innmed, præp. nærvæd, hos (= atmed). Tel. og fl.
innmynt, adj. stadmundet, el. som har indbølede Løber. Tel.
Jnnprenting, f. Jndprentelse.
inn-reidd, adj. indredet; ogf. indrettet.
Jnnreide, m. Forskning indentil; indvendige Dele, Redskaber eller Organer; ogf. Jndretning.
Jnnrensl, n. Jndløb; Jndstrømning.
innrikes, adv. inden Riget. Som adj. inderrigt, indenlandsk. Lidet brugt.
Jnnrom, n. indre Rum.
Jnnrote (o'), m. Forraadnelse indentil, for Gr. i Træ. „Jnnraataa“, Smaal.

innvoten (o'), adj. raadden indvendig.
innvæn, adj. staaende fra Land, indenfra; altsaa østlig, om Vinden. Nordl. mest i Formen innvænt, men hedder ogsaa innvænt. Helg. Namd.
innvætt, adj. Indfat; indbragt.
Innvæda, f. den indre Side.
Innvæig (i'), n. Indsynkning, eller (ostere) Indstrømning, især om Fjæstimenæs Indfæiden imod Landet eller til Fjordene.
innvæigla, v. a. forsegle. (Nu ostere forfigla). — **Innvæigle**, n. Segl paa Dokumenter. (Ostere Innvæigle). G. N. insigli, af Lat. sigillum.
Innvæigling, f. Indseiling.
Innvæiso, m. 1) indre Farvand, Søstykke indenskjærs. 2) Indsø (= Vatn). Østl.
innvæisuk, adj. indvortes syg. Hall. og fl.
Innvæiskiping (i'), f. Indfiskning.
innvæiskerdt, adj. indsvunden, formindsket. „innvæiskert", Hall. S. fjerda.
Innvæiskot (o'), n. Indskud; ogsf. Indskydelse.
Innvæiskvad, adj. indfalden, indsunken, for Gr. om Kinder. I Hard. innvæiskvæna (innvæiskvud?).
innvæiskvæn, adj. indsunken.
Innvæisole, m. Indsaale, Bindsaale.
innvæisproten, adj. revnet indvendig.
Innvæisig (i'), n. Indstigning, Indtrædelse.
Innvæisøde, n. Indformster; ogsaa Formue. Uder tilbeels Innvæisøde (y), Edm. G. N. innvæisødi, n. og innvæisødi, f. Kapital.
Innvæisat, n. Indtagelse; Sted hvor noget tages ind. Ved Trondh. ogsaa: Indryk, Tilløb.
innvæisæken (ff), indtagen; figurl. henreven; ogsf. bortført (= innvæisvæd).
Innvæisækt, f. Indtægt, Indvæisvæst.
innvæisæla, v. a. indprente, lære; overtale til at troe noget. Smaal.
innvæisættung, adj. tung i den indre Deel; f. Gr. om Værer paa en Vaad.
innvæisænder, som adv. 1) paa Undersiden; 2) i Ly, i Skjul. Ufvig. „innvæisvænd", Trondh.
innvæisværm, adj. værm indvendig.
innvæisvæendes, adv. indtil, indvendig. (Maafsee alm.). Sv. invändes.
innvæisvæerdes, adv. indvortes, indtil (især i Legemet). Brugt i Fornien „innvæisvæertes", Berg. Nordl. og fl. Nogle St. „innvæisvæertes". Sv. invertes. Jf. G. N. innvæisvæerdr, adj. Eng. inward.
Innvæisvæid (i'), m. Indholter i et Færtøi. Mest alm. Innvæisvæid. G. N. innvæisvæid.
Innvæisvæigla, f. Indvæisvæelse. innvæisvæigvæid; indvæisvæiet.
Innvæisvæisvæigla, m. Had, Bitterhed. Edm.
Innvæisvæisvæid (o'), m. Indvæisvæid. B. Stift, Nordl. og fl. (I Vald. Innvæisvæid). Jf. Slog, Gjerne. Ufvigende fra G. N. innvæisvæisvæid, og Sv. innvæisvæisvæid. Jf. Ght. innvæisvæid, innvæisvæid, innvæisvæid (Orimm, Gr. 3, 407).
innvæisvæigvæd, adj. huulvæid, som har dybtliggende Væne, Lel. og fl. G. N. innvæisvæigvæd.

innvæisvæ, f. einff.
innvæisvæ, adv. inderst, længst inde. Innt og øvt: inderst i den øvre Deel. Innt og nedst: inderst i den nedre Deel (i en Strand eller Værgsæide).
innvæisvæ, adj. inderst, som er længst inde; østligst, f. inn og indre. Sædvænlig kun i bestemt Form (innvæisvæ); f. Gr. innvæisvæ Enden; inn i innvæisvæ Fjordarne o. f. v.
innvæisvæ, f. ikkje og ingen.
Innvæisvæstund (?), f. sidste Stund, yderste Dæivæisvæ af en vis Tid. Smaal. Maafsee Innvæisvæstund (?), jf. Einkomstund.
innvæisvæ, nord, oprisvæst, optændt; f. næra.
Ir (ii), m. 1) Uængstlighed, Uro i Sindet (= Hugvært). Nordre Trondh. Vel egentl. Ider (Ibr). G. Sv. ider (Nieg 289). — 2) Sygelighed, Ildbeftindende, f. Gr. efter en Num. Ndm. Maafsee et andet Ord; jf. Iir.
ira, v. n. (ar; ogsf. er, te), 1) angre, fortryde. „ire paa": anke paa, være utilfreds med. Hall. Num. Tel. Vel egentlig idra. G. N. idra: angre. — 2) grue for noget, have Ulyst. Hard. „Han irte paa da": han havde ingen Lyst dertil. — Gælers i Fornien irast, v. n. ængstes, bekvæms, være urolig i Sindet; ogsaa: plaget af Længsel; især: seie Hjemvæ. Inbh.
irand, adj. røblig, røbagtig.
iræleg, adj. hærmelig, som volder Fortrydelse. Hall.
iren, adj. 1) ængstlig; f. irsam. — 2) ærgærlig, misfornøiet, som fortryder noget. Hall. — 3) franten, sygelig (f. Ir). Ndm. Jf. iren.
irsam, adj. ængstlig, urolig i Sindet; især: bange for at forsvæmme noget; ogsaa: urolig af Længsel eller Hjemvæ. Inbh.
iræst, adj. iræst, iræisvæst.
Is (ii), m. Is, frosen Vædse. Med Flæertal (Iær) om Isæislag paa Markerne (for Gr. i en Væis); uden Flæertal om Isæislag paa Vand.
isa, v. n. (ar), 1) blivæ Is, fryse; ogsaa belægges med Is. 2) isæne, ghyse som ved en Værgæisvæelse med Is. Væet især i Kroppen. Østl.
Isa, f. Delyhin; f. Nisa.
Isberg, n. Isæisberg (i Nordhavet).
Isbæid (?), f. Isvæil.
Isbrede, m. en Mæsse af fast Is paa et Fæid (= L. Gletscher). Jf. Brede.
Isbrodd, m. piggebe Jærnsæaler til at gæe med paa Is. Sædvænlig kun i Flæertal.
Isbror (o'), n. 1) Isæisbrud; f. Isæisvæisvæig. 2) Isæisvænt paa Vandet.
Isbrune (u'), m. Isæisbrand, Stæde af Is i Græstøden paa et Engstykke. Østl. (nogle St. Isbruna). Ogsaa kaldet Svællbrune og Svællbrune.
Isel, m. Fæisvæimølk (Mæisvæilke); Sæd i store Fæisvæ, især i Torff. Sff. Edm. Ogsaa i en

anden Form Iselja, f. Nordl., el. Iselje, m. Nhl. — Hertil Iselsk, Iseltorsk, m. Hanfisk, i Mobsatn. til Rognfisk.

Iselja, f. s. Isel.
i Senn (paa een Gang), f. Senn.

Isferd (-fer), f. Isbrud (= Isøysing). „Elv'a gjore Isfer": Elven brød op og førte Isen bort. Nordre Berg.

Isflak, n. et løst eller afbrudt Isstykke paa Vandet. Nogle St. Isflake, m. 3 Gbr.

Isflot (oo), m.

Isflogga, f. s. Iskrav.

isfor, adj. tillagt med Is, som man kan færdes paa. Det vardt isfort. Hall. og fl. Hedder ogs. isfarande.

Isføre, n. Is at føre paa.

Isfalt, m. = Haaghylling (Isf). Edm.

Isfaltlyse, n. Tran af denne Fisk (forhen meget anseet som Lægemedel).

Isfang, m. f. Isøysing.

Isbella, f. Isbund, Islag paa Marter og Veie. Nylig. Ishylla, Ishyll, Trondh.

Ising, m. en Mellemting af Sne og Is; Sne som først er fugtig og siden fryser. Nordl. ogsaa i Nhl. og fl. 3 Hall. Isung om en tynd Isforpe.

isjaa (for Isjaa), hos; f. hjaa.

Isjøkul, m. Isstap; f. Iskul.

iskald, adj. faldt som Is. Hedder ogsaa „isfende kald“.

Isker, f. Isgulfer.

Isklake, m. Isstykke. Nhl. Ehl.

Iskost (o'), m. Dphold, Standsning, hvile. Hall. (Hoel). Dunkelt Ord; synes ikke at høre til Is.

iskraft, v. n. ghyse, føle en Mystelse. Sogn. 3f. askraft.

Iskrav, n. en meget tynd Isforpe; smaa Ispartikler paa Vandet.

islandsk, adj. islandsk. Sjeldnere islendsk. Ofte som Subst. Islands, f. Gr. 3 Islands ul; 3 Islands Mose og fl.

islaupen, adj. isdækket, iset udenpaa; for Gr. om Tra, om Klæder o. s. v.

Islega (e'), f. den Omstændighed, at der ligger Is paa Vandet. Nordl.

Islegg, m. (3l. Isleggjer), Veens-Eskiter, Lægben (især Hestelægge) til at have under Fødderne og glide med paa Isen. Nienna paa Isleggjom. Nordenfjelds. G. N. isleggir.

Isleid, f. Isvei paa et Vanddrag.

isleides, adv. paa Isvelen, efter Vanddraget. „Fara isleies“, Hall. Hedder ogsaa isfares.

Isleg, m. Noget som bliver fastet i eller imellem.

Isloysing, f. Isbrud, Isens Opbrud og Vortfrøning i Elvene. Dgsaa kaldet Isferd, Isgang og Isvekkja.

Ismotta (o'), f. Nabning paa Klæder (3f. Smotta og Hovudsmotta). Lidet brugt.

isnæm, adj. som let fryser til. Beiret siges

at være „isnæmt“, naar Vandet fryser snarere end man ventede, altsaa ved en Kulde som ikke syntes at være stærk nok dertil. B. Stfft.

Ispil, m. Stof med en Jernspids, hvormed man støder Hul paa Is. Dtl. 3 Valders Ispel (i'), el. Ispill. Maaskee egentlig Isbild (bill). Sv. isbill.

Isrun (u'), n. Masse af sammendrevne Isstykker i en Elv. Edm.

isra (i'), et Udraab af Uvillie eller Uffty. Hertil: isra, v. n. sigte „isra“. B. Stfft.

Isorr (o'), n. Iskrav, smaa Isstykker. Trondh. S. Serr.

Ispong (=paang), f. Isbælte, smalere Islag, f. Gr. i et Sund.

ist (o: giber), f. ibast.

i stad (nyllig; strax), f. Stad.

istfende (= Ist ende), f. ilt.

Ister (Istr), f. Biblepæl (= Bider, Bidja). Nordl. 3 Gbr. Istre. Maaskee for Isttra. G. N. ilstri, n. (?). Sv. jolster, jålster, hilster, f. Dalin 1, 793). Hertil: Istrefjerre, m. Biblekrat, Bidiebuk. Helg.

Istervidja (=via), f. en vis Art af Bidiepæl (Salix pentandra?). Nordl. Paa Dtl.

Istervider, „Istervier“. (Emaal.)

Istig (ii, i'), n. Stigboile paa Bogn eller Sabel. Dtl. G. N. istig. Ellers kaldet Stigiarn, Stigbygla og fl.

Istra (ii), f. Ister, Fædtag omkring Indvoldene (især i Estin). G. N. istra. Istrebloxja (Isterbleia), f. Isterflomme. Dtl. (Rom.). Dgsaa kaldet Istreboka (o'), el. „Isterbuku“, f. Boka. — Istresild, f. Sild med meget Fedt i Indvoldene. Istrevomb, f. Isterbug.

Istrøm, m. Iskant paa Vandet.

isunder, f. sunder.

isur, adj. syrlig, lidt suur.

isvart, adj. sortagtig, lidt sort.

Isvatn, n. Vand af smeltet Is; ogs. om isfoldet Vand.

Isveder, n. Veir, hvori der let bliver Is. „Isver“, Tel. og fl. 3f. isnæm.

Isvekkja, f. Isbrud, Isløsning. Tel.

Istak, n. Greb eller Lag i noget. Dgsaa om en stærk Anstrengelse. Df.

i-teken (3j), adj. rovt, berørt.

Istel, el. Itril, f. Stiel.

itt, f. 3f. — itte (i'), f. etter.

i tunn (rundt), f. Tunn.

iva, og **ivast**: tvivle o. s. v., see eva.

ive (over), f. hver. Iwebende, ivesodd, Ivekast o. s. v. see under hver.

Ivju, f. Evja.

ivra (ii), v. a. opbløse, opægge. (Nordre Berg. og fl.) ivrig, adj. hidig, opbragt. Nyere Ord, som dog maaskee kunde støtte sig til hva og eva.

ioven, adj. tvivlsraadig (= even, evsam). Vofa.

J.

- ja, bekræftende Partikel: ja. (Jf. jau). Ogsaa Indledningsord i Sætninger, som indeholde en Indrømmelse, Antagelse, Beslutning eller lignende; f. Ex. Ja, det tamn so vera. Ja, lat ois ganga. Ja, no er det for feint. — Ofte fordoblet eller forbundet med et andet Ord: ja ja! — ja daa! — ja so! (tildeels som et Spørgsmaal, eller som Udtryk af Overraskelse el. Forundring); — ja so menn, el. ja-menn; f. menn. Forskjellige Bendinger i Betydningen adskilles kun ved en egen Betonning og ere altsaa vanskelige at forklare i Skrift.
- jabba, v. n. 1, snakte efter, sige Ja til alt. Guldal. Ogsaa: stamme, tale klodset. Hall.
- jabba, v. n. 2, trippe, løbe (= labba). Smaal.
- Jadar, m. 1) Kant, Rand; især paa noget bredt og tyndt, f. Ex. en Dug, en Væv. Brugt i forskjellig Form: Jar, mest alm., Jair, Sdm., Jaadaar (Jaadaar), Jndh., Jaar, Drf., Jær, ved Stavanger. G. N. jadar. (Jf. Ang. eodor, edor; Eng. edder: Gjerde). — 2) den oplysede Rand, som er tilvoret omkring et Staar i et Træ. Jndh. (Jaadaar), Drf. Gbr. (Jaar). Paa Sdm. kaldet Lunde. Jf. ogsaa Jfor. — 3) en Række af Gaarde, et Bygdelag (maaskee betragtet som en Side eller Kant af Landskabet). Drf. i Formen Jaar. — Landskabet „Jæderen“ ved Stavanger (G. N. Jadar, å Jadri) benævnes sædvanlig med Formen: Jær (Jæren); saaledes ogsaa Jærbue (for Jadarbue), m. Jndbygger af Jæderen.
- Jadarfete (e'), m. Fid el. Træbundt i Kanten af en Væv. „Jarfete“, N. Berg.
- jadarflaa, adj. slap i Kanterne; om vævet Tøi, som ved en Udstrækning bliver lidt længere i Kanten end i Midten. B. Stift, Hall. og fl. i Formen jarflaa, el. jarflaa. G. N. jadarflaar. Ellers: jarflift, Gbr. (Jf. fliftja), og jarflak (el. jaadaarflak?). Trondh. Jf. stødevind.
- jadarflak, adj. f. jadarflaa.
- jadra, v. a. (ar), 1) beklippe el. beskjære i Kanten. Nordre Berg. (jara). „Eg kann jara 'ta' noke-lite meir“. — 2) v. n. følge Kanten. „Sol'a jara laangs me' fjella“: Solen gaar langs med Fjeldkanten. Sdm. (nogle St. jatra).
- Jag, n. 1) Jagen, Drivning. 2) Jagt.
- jaga, v. a. (ar), jage, drive; ogsaa: paa-synde, drive stærkt, f. Ex. til Arbeide. Afsig. jaagaa, Gbr. Drf. Jaga av: for-jage, fordrive. Jaga upp: opdrive, indhente (et Dyr) ved Forsølgelse. (Formen „jog“ er her fremmed).
- Ja-gjæve, n. Tilfagn, Løfte; gunstigt Svar paa en Begjæring. Hall. G. N. jagæh.
- Jf. Jakvæde, Jaminne.
- jaгла, v. n. (ar), vrøvle, føre løs Snak. Hall. Jf. jugla.
- Jagflæde, m. en liden let Rejseflæde. Tel. og fl. (Jagelæe).
- Jagster (Jagstr), m. Jagen, Drivning; Forsølgelse. Trondh.
- Jagt, f. Jagt (Jægt), eenmastet Fartoi. (Nogle St. bruges baade Jagt og Jægt, tildeels endog med en Forskjel i Betydningen). Nhere Ord. Holl. jagt; Eng. yacht. Hertil Jagrefarm, m. Ladning for en Jagt. Jagrenaukt, n. Skur at opsætte en Jagt i. Jagtesegl, n. Seil til en Jagt. Mest brugt. nordensjælds.
- jahta, v. n. (ar), 1) jage efter noget, tragte, stræbe. Tel. og fl. — 2) gaar paa Jagt. Hadeland. Ellers: ganga paa Veiding, i Veideskog, og fl.
- jakka, v. a. (ar), tilklippe, jævne (især Haar). Sdm.
- Jakle, m. Rindtand, Lyggetand. Afsig.
- Jakle, B. Stift, Nordl. Jækle, Dsl. G. N. jaxl. I Sverige jåsl, jåttel (Rieh 300).
- jakta, f. jagta og jatta.
- Jakvæde, n. Samtykke, bekræftende Svar; ogsaa: Løfte, Tilfagn. Eg sett itte notot Jakvæde paa det. B. Stift. G. N. jakvædi. Jf. Jaggæve. En anden Form er Javæle. Smaal.
- jala (huje o. f. v.), f. hjala.
- Jalk, f. Gjell. jalka, f. gella.
- Jall, f. Gjell.
- jalma, v. n. (ar), klinge, give Gjenlyd. Tel. Afsig. jolma: huje, fraale, støie. Vald. (Jel. jålma). Jf. jamla.
- Jamaldre, m. Jævndrende. Han er Jamaldren min, el. Me er Jamaldrar: vi ere lige gamle. Nogle St. ogsaa Jamaldring. G. N. jafnaldri. — Ordet jamn (javn) lyder i Sammensætning sædvanlig jam (jamm). Tildeels ogsaa i G. N.
- jambardad, adj. bredfuld (= jamtrømad). „jambala (m. tytt L), Hall.
- jambordad, adj. ligedan bygget paa begge Sider; om Vaade.
- jambreid, adj. lige bred overalt.
- jambreiddad, adj. f. jamtrømad.
- jambulad (u'), adj. vel afrundet, fyldig, vasser; om Dyr.
- jambytt, adj. jævnt fordeelt, ligelig uddeelt eller stiftet.
- jamdjup, adj. lige dyb overalt.
- jamdreglad, adj. staaende med Kanterne i lige Linie; f. Ex. om to Fjelde, som man seer i lang Frafand. Sdm. Jf. dregla.
- jamdyr, adj. lige dyr. Det er alt jamdytt; el. Dei er jamdyre.
- Jambøger, n. 1) Jævndøgn (?). Jf. Jam-

vaar. — 2) et Døgn, Dag og Nat. B. Stift, Nordl. og fl. Jf. Samdøger.

jam-ekst, adj. om Ager, med samtidsig ud-sprungne og jævnlige Ar.

jamfaren, adj. omtrent ligebedan overalt. Ofstere: jamfaret, adv. mest almindelig, for det meste. „jæmfare“, Gbr.

jamfengen, adj. noget jævnt eller ligebedan overalt. „jamfungen“, Sdm.

jamfull, adj. 1) bredfuld. 2) i Fleertal: lige fulde.

jamfus, adj. lige villig, el. lysten.

jamfor, adj. lige duellig, el. stiftet.

jamförtres, adv. i lige Linie, med Fødderne jævnsides.

jamgamall, adj. lige gammel.

jamgjor, adj. lige moden overalt.

jamgod, adj. jævngod, lige god.

jamhard, adj. lige haard overalt.

jamherda, adv. med Skuldrene jævnsides (f. Herd). Eg gjætt jamherda med honom: jeg gif tætt ved Siden af ham, Skulder mod Skulder. „jamhæra“, B. Stift.

jamhög, adj. lige høi. — jamhög, adv. i lige Høide; f. Gr. jamhöggt med Bordet.

Jaminne, n. Samtykke, Tillidelse; ogsaa Løfte. Tel. Jf. Jakvæde.

jamkampe, f. kamp.

jamklaar, adj. lige klar overalt.

jamkomen (o'), adj. jævnt opkommen, lige voret; f. Gr. om Korn paa en Ager.

Jamkulcar, pl. Jævninger, Jævnlige i Størrelse eller Styrke; især om Drengestær. Smaal. J Bufr. Jamkuvlingar.

jamma, v. n. mjæve; f. jamma.

jamlang, adj. lige lang, jævnlang.

jamleg, adj. jævnt; stadig. (Sjelden).

jamlege, adv. jævnl. tit og ofte. Hedder oftere jant.

Jamlengd, f. samme Tid i det næste Aar (= Aarsmøt); den Tid da et Aar er forløbet. Sogn og fl. Det tid fram i Jamlengdi. Det rest til Jamlengdi. G. N. jamlengd, jamlengd. Sjældnere om den tilsvarende Tid i næste Måaned eller Uge. S. Mot.

Jamlige, m. Eigemand, Jævnlig.

jamlines, adv. ligestem, i en ret Linie. Gbr.

jamlitad (l'), el. jamlitt (l'), adj. eensfarvet, hvis Farve er overalt lige stærk. Saaledes ogsaa: jamgrøn, jamgul, jamkvit, o. f. v.

Jammer, m. f. jamra.

jammogen (o'), adj. lige moden; f. Gr. om Korn paa Ageren. S. mogen.

jammyken (y'), adj. lige megen. Hadde eg høvt jammhytet med deg: gid jeg havde lige meget som du.

jann, adj. 1) jævnt, flad, flet, el. uden Forskinninger. Mest alm. jann (jann'e); ellers: jænn, Gbr. Dferb., javn, Tel. Harb. jann, Sogn, Hall. I Neutrum altid jant (jænt). G. N. jann (ogf. jann); Sv. jennu. Jf. Eng. even, Ang. ofen (em);

Ght. eban, Gøth ibas. — 2) jævnt, ligebedan overalt eller altid. Jann Traad: som er allestedes lige tyk. Jann Bind: som blæser stadig med samme Styrke. Jann Gang: som er altid lige hurtig. — 3) stadig (i Bevægelse eller Arbejde), jævnt vedholdende, flittig uden at forhaste sig. Han stundbar seg ittje, men han er so jann, at det gieng endaa fort. — 4) lige, effen; om Tal, som danne Par eller lade sig dele med to (Saa som 2, 4, 6, 8, 10). Sit um det er jant eller odda (o: gjæt om det er effen eller ueffen). Næsten alm. (I Tel. Par og Odde). — 5) lige (om flere Ting), ligebedan beskafne. Dei er janne paa Storleiken: de ere lige store. Hertil Formen „jam“ i Sammensætning med et Adjektiv, deels i Fleertal, f. Gr. jamstore, jamhøge, jamlange; deels i Neutrum om en Mængde, f. Gr. Det er alt jantfort, jantmaatt, jammalt; tildeels ogsaa om en enkelt Ting i en Sammenligning, helst i Forbindelse med „med“, f. Gr. Det er jantgodt med ittje (saa godt som intet). Han er jantgod med honom. Enjoen var janthog med Husom, ic.

janna, v. a. (ar), 1) jævne, gjøre flad eller flet. — 2) udjævne, ordne, fordele jævnt eller ligeligt. — janna seg: udjævne sig, komme i Orden. jannast: blive jævner.

Janna, f. Flade, flad eller jævnt Mark.

Jannad, m. Jævnhed, Lighed, ligeligt Forhold. Løbet brugt. G. N. jannaadr.

jannan, adv. jævnlig, ibelig, stadig. Smaal. Hall. og fl. Dgfaa i Formen: janna, B. Stift og fl. I Nordre Berg. afvigende: jannaa (maafsee en Dativform jannoo). G. N. janna.

jannaste, adv. oftest, sædvanligst. Det gieng no jannaste so.

Jannautar, pl. Jævnlige, Eigemand. Tel. (Binje). Til G. N. nautr: Fælle.

Janne, m. 1. Jævnhed; Lighed; især: Stadighed i et Arbejde, det at man holder jævnlig ved og ikke spilder Tiden. Jannen dreg seg: stadig Jlid udretter meget. Med Henspil paa den følgende Betydning hedder det ogsaa: Jannen er eit godt Græs.

Janne, m. 2, en Farveplante: *Lycopodium complanatum*. B. Stift, Nordl. Tel. og fl. Jæl. janni; Sv. jenna.

Janning, f. Jævning, Udjævning.

Janning, m. Eigemand, Jævnlig. Dei er Janningar. G. N. janningi.

jamra, v. n. (ar), klynke; ogf. latme, gjøre Støi. Sogn og fl. Hertil Jammer (Jamr), m. Klynken, Klage; ogsaa Larm, Uro. Nhere Drb.

jamraa, adj. lige raa eller fugtig. D'er alt janttaatt, f. Gr. om Hø.

jamrif, adj. lige rig. (I Fleertal).

jamroten (o'), adj. lige raadden. Guff er alle jamrotne.

jamrødd, adj. jævnt besat, om en Vaad med buelige Roere for alle Rarer.

jamfa, v. n. (ar), mjave, om Ratte. Nordl. Ellers i andre Former: jamta, Rysylke, Gval, Gulbalen, og jaelma, Indh. — Sv. jama (i Dial. jalma).

jamsa, v. n. (2), flamme, samle efter Ord. Hall.

jamsætt, adj. jævnt besat; især om Vaad eller Fartoi med en passende fordeelt Ladning.

jamsid, adj. lige sid overalt.

jamsides, adv. jævnsides, med Side mod Side. Mest alm. jamsis.

Jamskap, m. Jævnhed; Lighed.

jamstift, adj. ligelig stiftet.

jamstjer, adj. overalt moden til Afstjering, om Korn.

jamstyad, adj. jævnt styet overalt.

jamsliden (i'), adj. lige meget slidt. Der er alt jamslitet; f. Gr. om Klæder.

jamsmaa, adj. lige smaa; f. Gr. om Børn. Der mest jamsmaatt.

jamsnøgg, adj. lige raske.

jamspelt, adj. lige spillet; om Kort, naar Spillet staar lige for begge Parter.

jamsterk, adj. lige stærk.

jamstor, adj. lige stor. (3 Fleertal). Dgsaa om en Mængde med lige store Dele; for Gr. jamstor Stog: Skov med lige høje Træer; — jamstort Gras; jamstor Bist o. s. v.

jamstroka (o'), adj. jævn paa Overfladen, udjævnet, udfyldt i alle Fordybninger. B. Stift. 3 Hard. jamstropa (o').

jamsturt (u'), adj. lige kort.

jamstød, adj. jævnt staaende, stadig.

jamt, adv. 1) jævnt i jævn Stilling, i lige Linie, el. i en jævn Flade. Standa jamt; liggia jamt; falla jamt innaat, ic. (3f. jamm).

— 2) allesteds eens. Klippa jamt; saa jamt; breida jamt ut-hver. — 3) i lige Grad, lige meget. Draga jamt (f. Gr. om to Heste).

Byta jamt: dele ret og ligt. 3f. byta fyre jamt (adj.): bytte som ligt, uden Mellemgift. — 4) stadig, regelmæssigt, altid eens.

Ganga jamt, ro jamt o. s. v. — 5) jævnlig, sædvanlig, meget ofte (= jammann, jammaste). Jamt og samt: idelig, uden Dphær.

B. Stift, Dstl. og fl. (Sv. jemt och jamt). — Jamt med: lige med, lige højt som; for Gr. Ejoen stod jamt med Bryggja. Her mærkes ogsaa en afvigende Form „jante“, v: jævnsides, f. Gr. „gaa jante“. Smaal.

Maafsee for: jamt til. Dog ogsaa i Svensk: jemte.

Jamt, m. Indbygger af Jämtland i Sverrige. Trondh.

jamta, v. n. 1) gumle, bevæge Munden. Smaal. 2) f. jamfa.

jamtafa, adj. om Personer, som ere lige stærke, lige arbejdsføre. Paa Sdm. jamtakstra.

jamttett (ee), adj. lige tæt overalt.

jamttuff, adj. lige tyk overalt.

Jamtofa (o'), f. Suus-Tag, som er lige bredt paa hver Side. Jæd.

jamtrødd, adj. bestaaende af jævne eller jævnt ordnede Træde; ogsaa om en Bæv, som fylder Bævkammen noget ligelig paa begge Sider.

jamtrømad, adj. bredfuld, fyldt saa at det gaar jævnt med Vrederne (Trømen). B. Stift, Nordl. Ellers: jamfull, jambreiddad, jambardad.

jamtrur, adj. lige tør overalt.

jamvaksen, adj. jævnt voren; ligelig udfillet i alle Dele. Hall. og fl.

jamvalen, adj. jævnt afrundet eller udfyldt; opfulmet, hovnet. Ndm.

Jamvaar, m. Foraars-Jævndøgn. Tel.

Jamvegt, f. Ligevægt.

jamvel (væl), adv. 1) lige saa vel; lige omhyggeligt. — 2) endog, endogsaa. Tel. og fl. G. N. jafvel; Sv. jenvål.

jamviljug, adj. altid villig, jævnlig redbon. Gr.

jamvyrd (y'), adj. lige anset.

Jan, m. Kortspiller, som ikke opnaar et vist Antal Dien (points). Noget lignende i Svensk. (Frank jan: Spillebret).

jana, v. n. løbe blindt hen, tumle afsted. Hall. 3f. ana, enja.

jangla, v. n. yppe Trætte. Hall.

janfa, v. n. vaffe, gaee usikkert. Hall.

Jar, (Kant), f. Jadar. 3 Sammensætning heres ogsaa „Jar“ for Jarn (f. Gr. Jarband); ligesaa for Jæd (= Jord), som: Jarbær, Jarfellar, Jærmugge, Jarrefe, Jarfete; f. under Jord.

jara, v. f. jabra, og jorda.

Jaraker, f. Jorferd.

Jære, m. et indhegnet Jordstykke. Indh. Maafsee kun en Afvigelse af „Gjerbe“.

jarflaa, f. Jadarflaa.

Jarf, m. 1) Kanten af Fodbladet, især i den bredeste Deel. (3el. jarki). Dgsaa om selve Fodbladet ved Roden af Lærne; ligesaa om den tilsvarende Deel af Sko eller Støvler. Særskilt „Storjarken“, el. Stovetaa-Jarken, om Udbøjningen ved Roden af Stortaen. B. Stift, Nordl. og fl.

Mogle St. Jerk, Trondh. (Paa Helg. Kverf). 3f. 3f. — 2) Kanten af Haandfladen; især Muskelen ved Roden af Tommelfingeren. Hard. 3 Tel. kaldet Jarpehold, n. — 3) Klig, Udbøjning, rundagtig Kant eller Snip, f. Gr. paa Skind og Læder. Sogn. Dgsaa Knort eller Knude i Huden efter et Saar. Hall.

jarfebredd, adj. bred i Fodbladet.

Jarfebreidd, f. Saalebredde i Sko eller Støvler.

jarfkutt, adj. usævn, knortet, knudret; om Hud. Hall.

Jarl, m. Greve, Lands høvding. (3 historisk Fortælling). G. N. jarl; Eng. earl.

- Jarn**, n. 1) Jern (Metal). Tydelig udtalt: Jarn, Nordl. Ironbh. Edm. Nff.; ellers Jaden, Harb. Jedin og Jenn, Nhl. Schl. og fl. Jodn (egentl. en Kleertalsform), Hall. Balb. Jonn, Tel. og fl. G. N. jarn (iarn), og i en ældre Form isarn (Nng. isern, iren). — 2) Redskab af Jern. Bitjarn, Eggjarn, Eldjarn, Evidjarn, Vastterjarn. 3) Særbeleshed: a) Jernlænker. Peggja Jarn paa. b) Kjedel frog. Hengja Gryta paa Zarnet. Ironbh. c) et Anker til Fartøi. Helg. — 3) Sammensætning høres ofte kun „Zar“ (som Jargrund, Jarstaur). Nordenfjelds.
- jarna**, v. a. (ar), 1) beslaae eller belægge med Jern. G. N. jarna. — 2) sværte, give en særegen Smag og Farve (Jernfarve); om Gryder. Hall. i Formen: jødne, jønne. Dgfaa v. n. anløbe, blive erret (= eirast). Tel. (jønne).
- Jarnband**, n. Jernbaand.
- Jarnblaafter**, m. Tilvirkning af Myrjern.
- Jarnbraud**, n. Væster, Kager som steges i Jern (Kafejarn). „Jarnbrø“, Nordl. Dgfaa kaldet Jarnkaka. Hertil et Ordspil: „Jarnkake aa File er ein har' Kost“. (De første Ord kunne ligesaa vel betegne: Jernfager og File, som: Væster og Kløde).
- Jarnfang**, n. Jernredskaber, Værktøi af Jern. „Jarfaang“, B. Stift.
- Jarngrind**, f. Jerngitter; Jernport.
- Jarngruva**, f. Jerngrube.
- Jarning**, f. Jernbeslag; f. jarna.
- Jarnkram**, n. Jernvareer, Iseukram.
- Jarnlekkja**, f. Jernlænke.
- Jarnmalm**, m. Jern-Erts; ogf. Kujern.
- Jarn-næter**, pl. Frostnætter i den sidste Deel af August Maaned, el. i den Tid da Frost er farligst for Korneet. Ostl. (Sv. jernnätter).
- Jarnreka** (e'), f. Jernskovl. Nogle Steber Jarnreka. Nordre Berg.
- Jarnsaum**, m. Jernsøm, Jernnagler.
- Jarnskoning**, f. Jernbeslag, Skinner under en Slæde. — Jarnskoning, m. Slæde med Jernskinner. Smaal. (Jennz).
- Jarnskrap**, n. gammelt Jernstøi.
- Jarnslegen** (gi), adj. jernbeslagen.
- Jarnsmide**, n. Redskaber eller Arbejder af Jern.
- Jarnspong** (=spaang), f. Jernskinne.
- Jarnstaur**, m. Brakstang, Jernbolt at opbryde Steen med. B. Stift, Nordl. og fl. (Sv. jernstær).
- Jarnstein**, m. Jernlob paa Fiskefjæver. Nordl. Edm. og fl.
- Jarnstreng**, m. Jerntraad.
- Jarnstein**, m. tynd Jernstang.
- Jarnværk**, n. Jernværk.
- jarpa**, v. n. pludre, snafte. Gulbalen.
- Jarpe**, m. en Skovflugl: Tetrao bonasia (L. Haseluhuhn). Tel. Num. ogsaa Indb. (Snaafsen). Paa Ostl. i Formen Terpe. G. N. jarpi.
- Jarpehold**, n. f. Jarf, 2.
- Jarpestok** (o'), m. et Slags Vregne: Polypodium Dryopteris. Tel.
- Jarsere**, f. Jordseta.
- jarstak**, f. jadarstaa. jarta, f. hjartad.
- Jarteign**, f. Brov, Beviis. Tel. (Mo, sjelden). „Eg fekk fire Jarteignir sere da“: jeg fik klare Beviser derpaa. G. N. jarteign, jartein, jartegn. Sv. järtecken, D. Jertegn. Ordets Sammensætning er dunkel.
- Jarv**, m. et Rovdyr: Gulo borealis (L. Bielefræs). Nordl. Ironbh. Nordre Berg. Nogle St. Jerv (Jærv). Dgfaa i en anden Form: Jerv, og „Bjønns-jerv“, Voss, Nhl. og fl. Andre St. Bjelltrofs og Gillefrans. (Sv. järf).
- jarva**, v. n. gnaue, tygge. Edm.
- Jase**, m. Hare (Lepus). Nbg. Nedenaes, Tel. Num. Hall. Nff. Edm. (Jf. Hare). Sv. jösse (Kiejs 300). Hertil: Jasegeit, f. = Haregeit. Jafunge, m. Hareunge.
- Jafehy**, n. Duun paa Fæ. Sæt.
- Jafelabb**, m. Harefod. Som Plantenavn: Gnaphalium. 3 Tel. Jafalamp.
- jafemynt**, adj. = haremynt.
- Jasfe**, f. hjaasfe.
- jarta**, v. a. (ar), saude, samtykke, sige Ja til noget. Nff. Tel. Num. Hall. ogf. Drk. og fl. Nfbig. jarka, Tel. (Winje). G. N. jata. (Jf. Sv. jata).
- Jattar**, m. egentl. En som sauder eller bekræfter; sædvanl. en Jæbroder, En som gjerne taler Folk efter Munden. Hedder ogsaa en Jattmæ (Jattmæ). Smaal.
- jau**, bekræftende Partikel: jo. Nfbig. jo, og jog, i Schl. og Nff. (Jf. G. N. jaur). Ordet bruges 1) som Svar paa et Spørgsmaal som indeholder en Regtelse eller en Tvivl. (Ligt Sv. og D. jo). — 2) som Indledningsord i Sætninger, som indeholde Bekræftelse paa en Formodning, Afvisning af en Tvivl, eller lignende; f. Gr. jau, no faa me sjaa! Sau, det lagar seg godt! (Jfær ironisk). Ofte fordoblet, tær som et Ubraab ved noget, som kan vække Opmærksomhed eller er over Forventning; f. Gr. Jau, jau! her er tomet Skifte paa. Jau, jau! han er ittje raablaus, den Guten. „Jau visst“, el. „jau menn“ bruges ofte ironisk til Afvisning af en falsk Formodning; f. Gr. Ex trudde, det stude ganga so fort, — jau visst! nei det slapp eg. — Det danke „jo“ har flere Betydninger, som her ere fremmede.
- javla**, v. n. tygge. Hall. (Jf. geivla). Dgfaa: pludre, snafte ibelig. Ostl.
- jaa**, præp. f. hjaa. — Jaa, m. f. Ljaa.
- Jaadaar**, f. Jadar.
- Jaafot** (Kløvfabel), f. Ljofot.
- jaala**, v. n. (ar), jjafe, sludre, yttre taabelige Indfald. Sendenfjelds.
- Jaala**, f. og Jaaling, m. Løse, taabeligt Menneke. Ostl. Hall. Balb. ogf. Sundre Berg. Jf. Gaale, Gjæla. (Holl. jool).

Jaalſkap, m. Dumhed, Taabelighed.
jaalurt, adj. taabelig, toſſet.
Jaam, f. Hjaam.
Jaama, v. n. fjaſe, gjæſſes. Hall.
Jaar, f. Jadar. **Jaare**, f. Hjore.
Jaasvæve, f. Hjaasvæve.
Ja, n. f. Gjed. — je, f. eg.
Jedd, f. Gjedd, og Hjell.
jegna, f. gjeſna. **Jeil**, f. Gell.
Jeir, f. Geir. **Jeite**, f. Geita.
Jel, f. Gll. — jeld, f. gjelb.
Jelg, m. Strømning; f. Gjelv.
Jell, f. Hjell. — jella, f. gjella.
Jem, f. Gim. — jen, f. gjen.
jenka, v. a. (ar), lønne en Tjeneste med en Gjentjeneste; hjælpe hinanden vorelvits.
Jyf. **Maafsee** for janka (Sv. jemka), men kunde dog ogsaa være: gjenka (= gjeſna).
Jenn, f. Jarn. — **Jenne**, f. Gjerne.
jerma, v. n. (ar), bræge, om Jaar og Gjeber. Nordre Berg. Jæl. jarma. (Eilers bræka, mekra og fl.). Jf. jælma = janka. — Hertil **Jerm**, n. og **Jerming**, f. Brøgen.
Jerpe, f. Jarpe. — **jerv**, f. djerv.
jefen, f. gifen. — **Jesse**, f. Hjaſſe.
jeta, f. gita. — **Jetle**, f. Gjatſla.
Jil, f. Gil. — **Jir**, f. Gjr.
Jo, n. Skaar eller Mærke i et Træ. Gbr. (Baage). **Maafsee** Gjo, og ifaafald forbundet med det førnævnte Gjo (2)?
Jo, m. Snyltemaage (= Rive), ogsaa kaldet **Jobonden**, **Livre-Jo**, **Tjuv-Jo**. Nordl. og fl. Navnet er dannet efter Fuglens Stemme eller Raab, som ligner Lyden „io“. Dgsaa Fiſkeørnen kaldes „Jo“, men dette er egentlig „Gjod“ f. Gjob, Fiſkejob. — **Jo**, som Mandssnavn er kun Forkortning af Jon (Joan, Johannes). Et andet **Jo**, som findes i Perſonsnavne (Jofred, Jofhell, Joſtein, Jorid, Jorun) er G. N. jör (jü), Ang. eoh, Lat. equus, o: Heſt. (S. Munchs Maanedſkrift 3, 161).
joa, v. f. fjoda og rjoda.
Joe, m. 1, Maddik (= Raff). Edm. ogsaa ved Trondhjem. Sædvanlig kun i Fleretal. „Dø kom Joa til Fiſſen“. „Dø gjeng 'ta Joa“. Dgsaa i ſvenſke Dial. (Nitz 297).
Joe, m. 2, Viſſeplante, Viſſeſtængel. Hall. (Hoel). **Maafsee** for Hjo; f. Hjoſras. Hertil **Joblom**, m. Viſſeblomſt. **Joerter**, pl. Viſſefrugt.
jog (jō), f. jau.
joka, v. n. (ar), 1) gaae ſeent, være ſeen og tungſer. Hall. 2) lure, gaae paa Speiderie. Tel. — Sv. Dial. juka.
Jokk, f. en Hjulning (= Dokk). Smaal.
Joklevid (o'), m. Træ, som er noget blødt eller ſvampagtigt, ſaa at det ubdider ſig ved Gjennemſkjæring. Sæt. Dgsaa kaldet „Lenal“. Jf. Tinar.
Jol (oo), f. Juul, Julehøitid; nærmest om

den ſidſte Uge af December, men ogsaa i en mere omfattende Betygning om Eiden fra Juleaften (24 Dec.) til 13de Januar (Tjugandedag). Brugt i to Former: **Jol**, Nbg. Tel. Søndre Berg. Hall. Vald., og **Jul** (uu) i de nordlige og øſtlige Egne. G. N. jöl, n. pl. Sv. jul; Eng. Dial. yule. (Jf. Ang. geola, m. Midvintermaaned). — **Til Jola** (te Jole): til Juul. (G. N. til jöla). **Halda Jol**: helligholde Julen. **Dritta Jol**: holde Julegæſtebud. **Vera ut Joli** (Jul'a): gaae af Huſet uden at have ſaaet Julebeværtning (nemlig Mad og D). B. Stift.
Jol (oo), m. Skov-Angelik, Angelica ſylveſtris. Hard. Nff. Edm. og fl. Dgsaa kaldet: **Geit-jol**, **Geitejul**, **Ej**, **Geitol** (oo), **Vald**. Gbr. **Geitaul**, Sogn. Wof. Andre St. Sløſja, Stut, Juſtut (Ndm.), Geitfvann, og fl. En anden Art hedder **Kvann-jol** (G. N. hvannjöli). Paa Grund af Blomſterkaſtens Lighed med et Hjul kunde Navnet letteſt opfattes ſom „Hjöl“; men de afvigende Former, iſær „ol“ og „aul“ ſynes at hentyde paa noget andet, desuden findes i det gamle Sprog njöli og jöll (Egilſon 450).
Jolaſtan, m. Juleaften (24 Dec.). Mange St. afvig. **Jolaſta**, **Julaſta**, **Julæſta**. — **Little Jolaſtan**: Dagen før Juleaften.
Jolebuk, m. og **Jolegeit**, f. Kaffe, eller mafferet Perſon, i Juleleg.
Joledag, m. Juledag (25 Dec.). Dgsaa i Formen **Joladag** (ligeſom **Jolahelg**, **Jolanott**, **Jolafong** og fl.). Søndre Berg. G. N. jöladagr.
Joledrykk, m. 1) Drikke til Julen; iſær om D. 2) Julegæſtebud.
Joleſagn, f. Julebeværtning. Hall.
Jolehelg, f. Julehøitid. Jf. Romhelg.
Jolekoſt, m. Julekoſt. Hertil flere Ord, ſom **Jolebraud**, n. **Jolebrugg**, n. **Jolefiſk**, m. **Jolekaka**, f. **Joleſeſſa**, f. **Jolöl**, n.
Jolelag, n. Juleſelſkab; Julegæſtebud.
jolelaus, adj. ſom ikke har Julekoſt eller Julebrik. Vald.
Jolemaane, m. den Nymaane, ſom indfalder i Julen eller kort før Juledagene. Efter gammel Dyſatning er det den „Maane“, ſom er oppe i Julen, hvis den rækker ſaa langt ſom til den 6te Januar (Trettendedag); hvis ikke, vil ſiſt den følgende Nymaane blive Jolemaane. (Tel. Edm. og flere). Herefter beſtemmes da de følgende Maaner: Torre og Gjo.
Jolenatt, f. Julenat, Natten imellem Juleaften og Juledag. Mogle St. **Jolanaatt**.
Jolereid, f. Følge af Bætter (Tuſer), ſom ride omkring i Julenætterne. (3 Folkeſagn).
Jolarei, Søndre Berg. **Jolerei**, Hall. Dgsaa: **Joleſkrei**(d). Vald. **Julaſkrei**, Sogn. Eilers blot Reid, og **Dfereid**. Jf. Gandsferd.

Jolereida, f. Forraad eller Forsyning af Julefost. „Juletele“, Nordl.

Jolefveinar, pl. Vatter, som besøge Gaardene i Juletiden. (3 Sagn). Jolasveinar, Hard. Vald. Julefveina, Nordland. Paa Sdm. Juleboffa(r).

Joleveitila, f. Julegæstebud.

Jolotta (oo), f. Juledags Morgen.

jolpa, f. hjælp. Jolt, f. Hjolt.

Jom. f. Jjom. jome, f. Jjoma.

Jomfru, f. Jungfru.

Jonsvoka (oo, o'), f. Johannes Døberen's Dag (St. Hans' Dag), den 24de Juni. Næst alm. Jonsoko, Jonsoke, Jonsok; ogsaa Jonsok, Nordl. og Jonsvuku, Indh. (Snaasen). G. N. Jonsvaka, aec. Jonsvöku. — Jonsvoké-astan, den 23de Juni. Jonsvoké-bil (i'), n. og Jonsvokéleite, n. Midsummer, St. Hans' Tid. Jonsvokébrifing, m. Lyft-Flid, Blus som tændes Sankt-Hans' Aften. Hard. Sdm. og fl. Jonsvokéhelg, f. Sankt-Hans' Feste. — Jonsvokéblom, Arnica montana. Sirebal. Jonsoké-koll, Ajuga pyramidalis. Sdm. og fl.

Jor, f. f. Jord, og Gjord.

Jord, f. 1) Jorden, Landet; ogs. Jordkonden, den hele Jord. Alm. ubtalt Jor (oo), og nogle St. Jol (med tykt l). G. N. jörd (gen. jardar); Ang. eorde, Ght. erda. (Jf. Marf). — 2) Jorb, Muld; Jordbund; f. Gr. god Jorb, frimm Jorb ic. So spart som heilag Jorb (el. „so hellig Jor“): fort som Muld. B. Stift. Hylgia til Jorbi: følge til Graven; jf. Jorbferd. — 3) Jord-Giendom, Jorb, Gaard; især med Hensyn til Grund eller Marker, medens derimod „Gard“ hentyder paa Indbegning og Bebyggelse. Fleertal er sædvanlig: Jorder (Jorer), dog ogsaa: Jare, i Yttre Sogn, og Jære, Nhl. som er G. N. jardir. I Sammensætning høres i nogle Ord „Jora“ sjelden Jara (= Jardar), i andre Ord Jore (G. N. jarda), Jor og Jar.

Jorda, v. a. (ar), jorde, begrave. Næst alm. jora; ellers: jara, Tel., jala (tykt l), Hall. G. N. jarda. Dgsaa med Betydn. falde, lægge til Jorden. Dstl. Hertil jor-dast: falde til Jorden. Hall.

Jordardreng, m. ung Mandsperson, som er Arving til en Gaard. „Jorddreng“, vest og nord i Landet. Dgs. Jordargut (Joragut).

Jordargjenta, f. Pige som skal arve en Gaard. (Joragjente). Dgsaa kaldet Jor-dartaus (Jorataus). B. Stift.

Jordbof, f. Jordebog; Matriful.

Jordbolff, m. Jordbtræg; Jordbstykke.

Jordbrufl, n. Jordbrug; Jordbyrkning.

Jordbyrte, n. Udskiftning af Gaarde. (Nogle St. Jorabhte). — Jordbyrtar, m. Udskiftningemand.

Jordbær, n. Jordbær (Fragaria). Dgsaa

i Formen Jordbær (Jarber), Tel. Wofs, Sdm. — Jordbær-soll, m. Madret af Mælk og Jordbær.

Jorddun (u'), m. Lyd i Jorden, ligesom af Jorbskjælv. Sff. og flere. Mere alm. Jorbbhu (y').

Jord-eigar, m. Jorbdeler; Godsæier.

Jord-eign, f. Jorbdelendom.

Jord-eple, n. Kartoffel (= Poteta). Søndensjelds. Ofte forfortet „Eple“; saaledes Epleaaker, Eplegras, Epleskal. (Tel. og fl.). Efter Nogle's Forklaring har det forhen kun betegnet en vis Art af Poteter.

Jord-erving, m. Arving til en Gaard.

Jordfall, n. Synkning eller Nedstyrkning i Jorden, foraaifaget ved Undergravning af Vand. Dgsaa om det Tab, som en Gaard lider derved.

jordfast, adj. fast i Jorden, f. Gr. om Steen. Jordeferd, f. Jordefærd, Begravelse (= Liferd). Lyder alm. Jorfær; afvig. Jarafær, Sogn (Keganger); egentl. Jardaferd.

jordfesta, v. a. (er, e), begrave.

Jordflekk, m. Jorbdplet, Jorbstykke.

Jordfok (o'), n. Drev af Sand og Støv; ogsaa om Sneé som drives op fra Jorden (jf. Himmelsfok). I Nhl. Jærfof. (Jf. G. N. jardsjåk).

jordfri, adj. opløftet, som ikke naar Jorden.

Jordgeit, f. Jorfejgøg (= Humregauk). Sdm. og fl. I Hard. Jargjeit.

Jordgods, n. Jordegods.

Jordgut, f. Jorbdreng.

Jordhola (o'), f. Hule eller dybt Hul i Jorden.

Jordholva, f. Halvdelen af en Gaard. I B. Stift: Joraholva.

Jordhumla, f. Humle (Insekt), som har sin Kube i Jorden.

Jord-ile, m. Jordbæg; f. Ile.

jordilff, adj. jordilff, som tilhører Jorden. G. N. jardaeskr, ogsaa jadeskr. — Bekvemmere: jordleg (G. N. jardlegr).

Jordkaup, n. Jordefkjøb. Nogle St. Jorakaup, Jorakjøp (=kjøp).

Jordkjellar, m. Kjælder som er indgravet i en Hoi eller Bakke. I Tel. Jarkjellar.

Jordkøv (oo), n. Drev eller Føg, som skuler Jorden. Helg.

jordkunnig, adj. jordkynidig, som har Kundskab om Jorbdarterne.

Jordkynd, f. Jordens Art og Bestaaffenhed. God Jorbdynd: god Jordbund, bekvem Jorb til Dyrtkning. B. Stift. Dgsaa i Formen Jordkynd, n. Hard.

Jordkøyving, f. Jordens Bearbejdelse ved Pløining og Ompløining. „Jorfkjoring“, Dflandlet.

jordlaus, adj. 1) som mangler Jorb. 2) opløftet fra Jorden, frit flaaende el. svævende i Luften. Driva jordlaust (adv.): svæve i Luften. Søndre Berg.

jordlegen (e'), adj. som har ligget en Tid

- i Jorden; f. Gr. om Træ. (jorleien).
- Jordleiga**, f. Leie af Jord; Grundleie.
- Jordløysa**, f. Jordmangel; f. Gr. paa Klippgrund uden Muldjord.
- Jordløysning**, f. Indløsning af en Gaard; ogsaa om den dertil hørende Pengesum. Hedder tilbeels **Jordløysn**, f. (Joralsøysn, B. Stift).
- Jordmaff**, m. Regnorm (Lumbricus). Ellers kaldet: Raubemaff, Agnamff, Dngulsmaff og flere.
- Jordmann**, m. Gaardmand.
- Jordmerke**, n. Jordbund, Jordart. Telem. (Tinn) og fl. „Jormærkje“.
- Jordmoder**, f. = Mærkna.
- Jordmugga**, f. Størpe af torret Bædffe paa Græsset. „Jalmugga“, Hall.
- Jordmun** (u), m. Jord-Eiendom, Jordegods. Helst i Fl. Jordmuner. (Ejelden).
- Jordnot** (o'), f. Jordnød, Bunium flexuosum. B. Stift. (Fl. Jordneter).
- Jordpart**, m. Deel i en Gaard.
- Jordrike**, n. Jorden (Jorderige). Dgsaa i Formen Jardrike, Jarriske. (Landst. 174). G. N. jardriki.
- Jordseta** (e'), f. det nederste Lag i en Stabel (af Hs eller Halm). „Jarsete“ Edm. (Volden).
- Jordstifte**, n. = Jordbytte.
- Jordstjælte**, m. Jordstjælv. „Jorshjelt“, Vald. G. N. jardskjaltfi. Mere alm. er **Jordstjælv**, m.
- Jordstjælv**, f. en Gaards Læring eller Skyldsatning i Matrikulen.
- Jordslag**, n. 1) Jordart, enkelt Slags Jord. 2) Fugtighed af Jorden; Pletter af saadan Fugtighed, f. Gr. paa Blegetsi. Nil. Dgsaa en Eghdom af Jordens Uddunstning. Nbg.
- Jordspille**, n. Skade paa et Jordstykke.
- Jordspott**, m. liden Jordplet. Tel.
- Jordsvadt**, adj. n. slibrigt, glat; om Jøret, naar Jorden er froesen i Grunden, men optøet ovenpaa. „jærsvatt“, Nhl. Jf. Svade, svaden.
- Jordtorva** (o'), f. Jordstykke; Benævnelse paa et lidet Jordbrug. Dgsaa Evensk.
- Jordveg**, m. Jordbrug, Jordstykke at nære sig af. Ein god Jordveg: en god Gaard med Hensyn til Avling.
- Jordverde**, n. en Gaards Værdie; en Pengesum hvormed man kan kjøbe et Jordbrug. Sædvanlig „Jorvære“, paa Edm.
- Joravyre** (for Joravryrde). S. Verde.
- Jordverja**, f. Gaardsvaaben; Spyd, Sværd eller lignende, som fra gammel Tid tilhører en Gaard. B. Stift. Sondenfelds kaldet **Gardsvaapn**.
- Jordvidd** (ii), f. en Gaards Udstrækning; Bidden af den indtagne Jord.
- Jordvond** (=vandt), m. Jord-Notte; modsat **Vatvond**. S. Vond.
- Jordvyrde** (y), n. f. Jordverde.
- Jore**, n. Engmark; f. Gjerde.
- Jore**, m. Sæterhytte; f. Jore.
- Jorna**, f. gjorna.
- Jort** (oo), f. Drøvtygning; Mundfuld som et Dyr gylper op og tygger paany. Hedder ogsaa **Urt**; f. sølg.
- Jorta** (oe), v. n. (ar), tygge Drøv (ruminare). Alm. i de sydlige Egne. Nordensfelds hedder det: **urta** (urte, orte). G. N. jortra. Sv. Dial. jorta, jårta (Nieg 298). Dgsaa spottvis om at oprippe en Sag i Uttide eller idelig gjentage noget. Jf. tyggja. — **Jortardyr**, n. drøvtygende Dyr. **Jortarstraa**, n. en Smule Foder til at tygge paa. Nogle Steber **Urtarstraa**.
- Jorting**, f. Drøvtygning.
- Jos**, f. Jøs. — **Joster**, f. Jøster.
- Jot** (Strømning), f. Jtot.
- Jot** (styg), f. Jtot. — **Jote**, f. Jjota.
- Ju**, el. **Juv**, n. f. Djuv.
- juu**, v. n. huje (= hua). Smaal.
- jubba**, v. n. nikke, bukke sig. Mandal. Maafee for jubba, = dubba.
- Jude**, m. Jøde (?), tildeels brugt om en Person, som er meget begærlig efter Penge. Er egentlig den rette Form i Stedet for „Jøde“ (o: Person af den jødiske Nation). Sv. jude; G. N. jüdi; Lat. judæus.
- juga**, f. kuga.
- jugla**, v. n. (ar), ffase, gjøre Narrestreger (gjogle); ogsaa: vaase, sladre, fortælle Fabler, lyve for Morstab. Jf. Eng. juggle, Lat. joculari (spøge). Hertil **Jugl**, n. Baas, Fabel, Digt.
- Jukel**, f. Jekul.
- jukka**, v. n. gumpe, vippe op og ned, som ved Ribning. (Sv. jucka). Dgsaa v. a. besprings. Anset som obscønt.
- Juklesøre**, f. Jeklesøre.
- Juks**, n. Fuskerie, daarligt kram. **jukka**, v. a. narre, snyde. Brugt i Byerne. Jf. L. Jucks (Jur), som man henfører til Lat. joeus (Evgg).
- Jukfa**, og **Jukfaang**, f. Djupsogn.
- Jul**, f. Jol og Hjul.
- jula**, v. a. (ar), 1) fornøie, forlyste. Jula seg: leve lystigt. B. Stift. (Maafee for jola, af Jol, f.). — 2) prygle, banke; tugte. Ein stulde jula honom upp. Alm. — 3) f. hjula.
- Juling**, f. Prygl, Tugt.
- Julotta**, f. Jolotta.
- Julstut**, f. Jol, m.
- Jun**, f. Hon. — **Juneld**, f. Hon.
- Junge**, m. Bordkniv, Nafkniv. Temmelig alm. (Smaal. Tel. Edm. Nordl.). Sv. Dial. jonge, junge. Jf. Fæl. jungi: Lange paa en Kniv. (Halborson).
- Jungfru**, f. Jomfru, Froken. Mest alm.
- Jomfru**, el. **Jomfrua**; ogf. **Jomfruga**, Tel. **Jamfruge**, Vald. G. N. jungfrú, senere **jumfrú**. Sv. jungfru. (Egentl. Ung-

fru). — Afvigende Betydning: a) Stolpe eller Støtte, hvortil Lenen (Snelben) i en Kof er fæstet. Dñl. Berg. Nordl. — b) Jernklubbe at bruge ved Brolægning. (Sv. jungfru). — c) et Slags Blot i Tongværket paa Fartøi (?). Nordl.

Junker, m. Junker, Herremands søn. Tildeels **Junkar**. (Landst. 161). G. N. jung-herra, senere junkera, junkeri. Egentlig Ungherre.

Junke, m. Indbygger af den nordlige Deel af Bergens Stift. Brugeligt i Nordland; formodentlig et Dgenavn ligesom Estril og Estop. Hertil Junabaat, Junsjagt, Junsgut, Junskjerring og fl.

junsleg, f. hjonsleg.

jup, f. djup. — **Jupa**, f. Hjupa.

Jur, n. f. Juver. — **Jur**, f. f. Gjord.

Jura, f. f. Gjord, Ghyr, Juvra.

Juring, m. f. Hyrding.

Jurla (u'), v. n. blæse lidt, saa at Søen skulper. **Jurl**, n. svag Blæst. Effj.

justa, v. n. tale utydeligt, bruge en fremmed Udtale. B. Stift. Maaskee egentlig jutska; f. Jute.

just, adj. just, netop, ganske. Alm. her som i de beslægtede Sprog, efter Lat. juste (o: ret). Zusi som: ligesom, ligedan som. Ofte udtalt: justsom, justo'.

Jute, m. Syde, Indbygger af Jylland. Skulde egentl. hedde Jote. G. N. Jotar, pl.

Jutel, f. Jotul. — **Juv**, f. Djuv.

Juver, n. Dver, Mælke-Organer paa Køer og andre Dyr. Yder alm. **Jur**, **Juer**. G. N. jür (?), jür; Sv. juver (jur). Jf. Lat. uber. (Derimod Ang. uder, Eng. udder, T. Uter).

juvleg, f. Juvleg.

Juvra (Jura), f. Dverkjød, Dveret tillavet til Mad.

juvrast (jurast), v. n. faae større Dver, vore i Dveret; især om Køer.

jys, f. gjosa. — **jyve**, f. guva.

Jæst, f. Gæst. — **Jæl**, f. Gjerd.

jælme, f. jama (jamla).

jæna, f. glæna.

jæng, f. ganga. — **Jænte**, f. Gjenta.

Jær, f. Jadar, Gjerd, Gjer.

Jære, f. Gjerde og Jord.

Jærfof, f. Jordfof.

jærkjæl (?), adj. kjælen, smffindet, som taa-ler libet. Smaal. Dunkel Form, af Nogle forklaret som hjert-kjæl (?).

Jærne, f. Jjerne. — **jærsvadt**, f. jordsvadt.

Jæser, f. Gaas. — **jære**, f. gjata.

Jø, f. Gjø, Gjød og Jød.

Jøde, f. Jude. — **Jøst**, f. Ghyt.

Jøgger, f. Ghyr. — **jøre**, f. gjosa.

Jøklafall, n. Slud med Hagl eller smaa Sispartikler. „Juklafall“, Mandal.

Jøklæfære, n. Sne med en Sisfærpe oven-paa. „Juklæfære“, Rbg.

jøklurt, adj. behængt med Jistapper (Joklar); f. Gr. om Klæder.

Jøkul (o'), m. (Fl. Jøklar), 1) Jistap, Jistegle, f. Gr. af Lagdryp. 2) Jæl. Jøkul, andre St. Jukul, og mest alm. **Ju-fel** (u'). G. N. jökull. Eng. icicle (i Dial. ikle, icelle); dansk: Egel (Huusegel). — 2) en nedhængende Snip af en Sismasse paa et Fjeld. Hall. (Jukul). Jæl. jökull: Sisbjerg.

jøkulfald, adj. iisfald. Mere alm. „jukl-fald“. G. N. jökulkaldr.

jøl (jølsea), f. gjølsea.

jøla, f. gjøla. — **Jøle**, f. Gjøla.

Jølg, m. Luftstrøm. Hall. S. Gjøl.

jølma, v. n. huje, støje; f. jalma.

Jølming, f. Gjølming. — **Jølv**, f. Gjøl.

jønne, f. gjerna og jarna.

jøno, f. gjenom. Jøpling, f. Gjpling.

Jør, f. Jor. — **jøre**, f. gyrda.

Jøre, m. f. Jjøre. — **Jørja**, f. Gyrja.

Jørme, f. Gyrma. — **Jørva**, f. Horv.

Jørve, m. Banke, Jordvold; Gruushob som er opkommen ved Jordfred; tildeels ogsaa om en Sneebygne efter Sneeftred. Sogn. G. N. jörvi: Sandbanke, el. Gruus. Noget lignende er Gyrva (Jyrve) i Hall. Jf. Gyrma.

Jøs, f. Gjøs og Jjos.

Jøske, f. Jjoske. — **Jøsle**, f. Gjødsla.

Josmynt, f. Njösminne.

Jossa (Dynd), f. Gjssa.

Jøster, f. Jjoster. — **jøt**, f. Jjot.

Jøta, f. Krybbe, Koderhæk. Nhl. Dunkelt Forhold til Eta (Jeta) og endnu mere til de trondhjemse Former Høtu, Hutu, Hoto (f. Hota). Jæl. jata (jötu); i danske Dial. Jæde og Jiæde; Sv. Dial. jeta, jetu.

Jøte (og Jøtt), f. Gjota.

Jotul (o'), m. (Fl. Jøtklar), Jætte, Rife, Gigant. (3 Folkesagn). **Jøtul**, Ndm.

Jøtel, Vofs; **Jurul**, Dñl. **Jutel** (u'), Nordre Berg. Afvig. fra G. N. jötunn; Ang. eoten, eten; Eng. ettin. Nogle St. kaldet Rife (Rifel, Rjfel); Jf. Ghyr.

Jøtulgrya, f. Jættegrube, rund Huulning i en Klippe. Hedder oftere Krollgrya.

Jøtulverk, n. Bedrift, som i Sagnet til-lægges Jætterne

Jøv, f. Ghy. — **jøve**, f. guva.

jøye! Udraabsord til at betegne Smerte, Ulykke, Stræk, eller ogsaa en stærk Trang. Sædvanlig forbundet med „aa“: **Åa jøye!** el. **jøye meg!** B. Stift. (3 Hard. eie meg!). — Hertil et Verbum **jøya** seg: jamr: sig, klynke. (3 Hard. eia seg). Jf. veia.

Jøyl, f. Gøyl. — **Jøyr**, f. Gøyr.

jøysse, f. gøysa. — **jøyve**, f. gøyva.

K.

K, Bogstav (Kaa, m.), har i visse Stillinger en særegen blødere Lyd, nemlig i Forbindelsen „kj“ (s. Gr. Kjafe, kjosa) og ligeledes forved Vokalerne: e, i, y, a, ø, især i de betonedede Stavelses. Efter den tilsvante Maade er her skrevet „kj“ forved e, a, ø; men ikke forved i og y, og ikke heller foran ei og øy, endstjønt Udtalen dog er ganske den samme.

Ka (for kva), s. kvat.

Kabba, v. a. kappe, afshugge. Nhl. og flere. Dgsaa: sælde, overvinde. Hard. (?). I Hall.

Kabbe, v. n. falde, dumpe, tabe i en Strid.

Kabbal (Fugl), s. Kavant.

Kabbas (Tømmer), s. Krabbas.

Kabbe, m. 1) Træ-Stump, Klobs (= Kubbe).

Ndm. Drk. Nordl. — 2) et Loug med en liden Blok, som er fastet midt i Underkanten af et Seil og tjener til at stille Seilet i passende Afstand fra Masten. Edm. Helg. og flere. — 3) en Vinde til Rindegarn (= Rennebumb, Bevrenna). Nordl. (I svenske Dial. kabb, m.).

Kabbe, m. (?), Kube, Biebbe. Smaal.

Kabbel (Kabb'l), m. Kabel, Skibstoug. (Holl. kabel; Fr. cable). Især om Loug, som er kabbel-lagt, o: kabelsaaet, snoet fra høire til venstre (eller mod Solen). Jf. Kal.

[**Kabbelera**, v. n. tage Tjeneste paany, lade sig hverve. (For capitulere, el. recapitulere).

Kabbretta, f. et Slags tynd Ost eller Ostevælling, som tillædes ved stærk Indfogning af Valle. Sæt. Tel. Sogn. (I Sogn skal det ogsaa hedde Kabresta). Dunsfelt Ord, men visnok gammelt (s. N. Dipl. 1, 691).

Kad, n. Kaglen, Snadren; Lyd af mange forskjellige Stemmer. Edm.

Kada, v. n. (ar), kagle, kvindre, snadre; om Fugle, især Søfugle; ogsaa: snakke, prate; om en Samling af Mennesker (= søgja, solla, tjota). Edm. Paa Helg. Koa (koba?) i lignende Betydning.

Kadal, el. **Kadel** (?), s. Kal.

Kadd, og **Kadl**, s. Kall.

[**Kaffi**, n. (og m.), Kaffe. (Arabisht).

Kaffa, v. n. (ar), gramse, bevæge Hænderne lidt; plukke eller røre i noget, s. Gr. i Hø. B. Stift. Egentl. kavsja; jf. kava, kaava.

Kaft, adj. n. travlt, skyndsomt. „Ha' kaft um T'la'“: have meget at gjøre. Indh. (Maafsee kapvt). Jf. aafast.

Kag, n. Blif, Diekaft (s. kaga). Det tom Kag paa det, o: der kom et ondt Die over det; det mislykkedes. Nhl. Sigter til den gamle Trø, at et ondt Blif (et Avinds-Die) kunde fordærve et Foretagende, s. Gr. en Afbrygning.

Kaga, v. n. (ar), kige, stotte, vende Hovedet for at see efter noget. Rbg. Tel. Nhl.

Edm. og fl. Der ittje verdt aa taga etter det: det er ikke Umagen værdt at see tilbage (el. see sig om) efter det. G. N. kaga. Jf. koga (o'), kota, koya.

Kage (Kagje), m. en lav Buss, et lidet Træ med mange Grene; ogsaa om Kronen eller Grenetrandsen paa større Træer. Edm. og fl. (Kaje, Fl. Kaga), s. Gr. „Einekagje“ (tyk Enerbuss). Ellers **Kagge**, Enerkagge, Smaal. Kave, Sffj. Helg.

Kagga, v. a. opstable, lægge i en Stabel (Kagge). Soler.

Kagge, m. 1) Dunk, Bimpel, lidet Kar i Form af en Lynde. Dtagge, Brennevintagge, og fl. Alm. vest og nord i Landet (Kagge).

G. N. kaggi; Sv. kagge; Eng. keg, eag.

— 2) Kar med Hanter eller Stropper, at bære Mælk i (= Hølk, Hylke, Flastra).

Vosø, Hall. — 3) Boiekar; tomt, vandtæt Kar som fastes til Garn eller Bod for at holde dem oppe i Vandet. Tilbeels i Formen Kagg. Nhf. og fl. — 4) en Stabel,

en tæt sammenpakked Masse; s. Gr. af Hø i en Kade (Høfagge). Smaal. Rom. Gbr.

— 5) uegentl. en Stormave, tyk og kort Kropp; om Dyr og Mennesker. Ofte Bombarfagge.

Kaggelag, n. Gjæstebud, hvortil hver Person medbringer en Dunk med Ol. Dgsaa kaldet **Kagg-øl**, n. (jf. Sotøl). **Kaggenatt**, f. Nat, da et saadant Selskab holdes. Edm. og fl.

Kaggeleg, adj. tyk, formvet. Tel.

Kaggesetning, f. det at Garn eller Bob sættes høit i Vandet, saa at de hange i Kaggerne. (S. Kagge, 3). Nhf.

Kaggøl, f. Kaggelag.

[**Kahyrtta**, f. Kahyt (= Beng). Holl. kajuit.

Kaia (Fugl), s. Kaa.

Kak, m. (?), Kag, et Slags Spil eller Berneleg. Stavanger.

Kaka, f. Kage, flad Klump. Mest alm. om smaa og flade Brød; s. Hellekaka. Nogle Steber ogsaa et Slags kogt Mad (= Klubb, Klot, Ball). I nogle Egne (Gbr. Drk.)

bruges en afvigende Form **Kaku**, som er noget paaafaldende, da Endelsen „u“ ikke pleier at indtræde efter „a“. Mere regelret er en sjeldnere Form **Koka** (o'), hvor-

om senere. Jf. Eng. cake; Nt. kofe, Holl. koef, som henføres til „koken“ (at koge).

Kaka, v. n. (ar), gjøre Kager. Mest i Forbindelsen „baka og kaka“.

— **Kaka** seg, el. **Kakaft**: mange sig, holde sammen, om Deig. Det vil ittje kata seg: ikke rigtig lykkes.

(Spotviis om unodige Forføj).

Kakejern, n. Baffeljern, Brødform.

Kælelinna, f. det Tilfælde at der indtræffer mildt Veir ved Vinterfolhverv (da man bager til Julen). Nhl. Hedder ogsaa

- Kafetøyr**, m. og Veffetøyr.
- [**Kafel-omnu**, m. Kaffeovn. Af *L. Rachel*, egentl. Kar el. Plade af brændt Leer.
- Kafestad**, m. en Benaavnelse paa Møven. Det tritlar i Kafestad: Møven kræver Mad; Folk blive sultne. *B. Stift.* (Evensk: Det fllar i kafstaden).
- Kaff**, m. et lidet Trækar, et Slags Spand (= Kopp, Aff, Stava). *Øbr.*
- Kaffa**, v. n. og a. (ar), 1) banke, give lyde- lige Slag; f. *Gr.* med en Hammer. *Berg. Trondh. Nordl.* — 2) bearbejde ved Bantning; især smuldre i Æer jævne Jorden. *Sæt. og fl.* (Om en anden Betydning see kuffa). *Hertil Kaffing*, f. el. **Kaff**, n. Banken. **Kaff**, m. et enkelt Slag.
- Kaffenid** (?), n. et Puds, Paafund til Spøg eller Drillerie. „Kaffeni“, Smaal.
- Kaffespjot**, **Kaffespette** (*Fugl.*) „Kaffspjot“, Snaasen.
- Kafla**, v. fagle; f. kofla.
- Kaffe**, m. en mægtig Mand; især om Bønder med store Giendomme. *Vstl.* (Maaskee rettere Kagsel). *Sv. fare.* Lignende Ord ere: Kaufe, Bause, Bifse, Bugge, Gauve, Knape.
- Kal**, m. 1) Tong, Tongværk af det mest almindeligste Slags (jf. Kappel). *Nordre Berg.* i Formen Kal; nogle St. Kail (*Edm.*) Ogsaa kaldet Kaltog Railtog. — 2) en Streng, et Reb. *Voss*, i Formen Kall. f. *Gr.* Kloffe-kall. — 3) en Tonglængde, Tonghaspe til Skibsbrug. *Nordl.* ogsaa ved *Bergen* i Formen Kale. — Egentlig Kadel, el. Kadal. *G. N.* kadall. *Reb.* Imidlertid synes Ordet at være fremmedt og have en vis Forbindelse med „Kabel“.
- Kal** (*Han-Dyr*), f. Kall.
- Kala**, v. n. fryse (?); f. Kale.
- Kala**, v. a. f. karda. — **Kalast**, f. kallast.
- Kalbot**, f. Kalvbot.
- Kald**, adj. 1) kold, blottet for Varme. *G. N.* kaldr; *Goth.* kalds. — 2) kjølnet, affjølet; f. *Gr.* om Mad. — 3) rystet, anfaldt af en kold Ghysning. Eg vardt reint kald, daa eg faag bet. *Jf.* kaldsleg, Kaldtoffe. Ogsaa med Begreb af Uvillie eller Foragt, f. Kaldelaatt, kaldsira, kaldgrina. So talde er *Svenderaad. Tel.* (Bugge, Folkviser, 39). — *Reb* Omlyd i Feminin: Kold (o'), *Hard. Voss.* (Han æ' kald'u; ho æ' kold). I Sammensætning bruges tilbeels „falde“, faaledes i *Berg. Stift:* Kaldebak (koldt Omflag), Kaldegraut (kold Grød), Kaldevatn, og fl. En særegen Form i Udtrykket „ligge kalda-kjæftaa“: ligge død, el. med kold Mund. *Edm.* — *Jf.* Kalbe, Kjelda, Kolba, Kulbe og Kale.
- Kaldbarvad**, adj. barket i koldt Vand, uden Røgning. *Hall.* og fl.
- Kaldbitel**, m. Meisel at tilhugge Jern med (i kold Tilstand). *Vstl.* *Sv.* kallbit.
- Kalde**, m. Kulde, Kjølighed (eller egentlig kold Tilstand). *Øbr. Dsk.* Tilbeels udtalt: Kælde, Kælle, Kælle. *Jsl. kaldi. Jf.* Kale, Kule, Kulde.
- Kaldeslaga**, f. Anfald af Kulde i Legemet, kold Ghysning, Feberkulde. *Berg.*
- Kaldelaatt**, m. Latter, som kommer af Uvillie eller Uergrelse, f. *Gr.* over et fortrædeligt Svar, et dumt Forslag el. deslige. *G. N.* kaldahlåtr.
- Kaldslir** (ii), m. Haansmiil, f. sølg.
- Kaldslira**, v. n. (er, te), smile haanligt, eller med nogen Uvillie. *Søndre Berg. Trondh.* og fl.
- Kaldgrina**, v. n. (grin, grein), suurmule, mufke, knurre. *Vstl.*
- Kaldhamra**, v. a. (ar), hamre Metal (Jern) i kold Tilstand. *Sv.* kallhamra.
- Kaldhjelm**, m. Ghysen (= Kaldtoffe); ogsaa: noget som skrummer, et Udsende som vækker Frygt. *Dsk.*
- Kaldkjelda**, f. Kilde med meget koldt Vand. *Nordre Tel.* Ogsaa i en afvigende Form: Kaldekjeld (Kallekjell), n. *Jf.* kaldvæsl.
- Kaldkjelen**, adj. kold, barst; om Luften. *Ndm. Dsk.*
- Kaldleg**, frygtelig; f. kaldsleg.
- Kaldmoe**, m. kold Damp, Frostøg.
- Kaldna**, v. n. = folna. (*Ejelden*).
- Kalbrid**, f. en Tid med koldt Veir, en Række af kolde Dage; især om nye Anfald af Kulde om Vaaren.
- Kaldrjuka**, v. n. (ryk, rauf), ryge koldt, give Røg uden Varme.
- Kaldrykk**, m. omtr. som Kalbrid. *Edm.*
- Kaldsaal**, f. Koldsaal, Søbema af Vl og Brød, m. m. *Trondh.*
- Kaldsleg**, adj. 1) kjøl, noget kold. 2) styg, frygtelig, som vækker Ghysen eller Forførbelse. *Sogn* og fl. Ogsaa i Formen Kaldsleg, Kalleg. *Kbg. Tel.* Ofte brugt som adv. f. *Gr.* „Dæ va' so kalle' stort“. *Sæt. Jf.* kjøleleg.
- Kaldsmila**, v. n. (er, te), smile koldt, eller med et Udtryk af Uvillie.
- Kaldsnoa**, f. en kold Luftstrømning.
- Kaldsnæfjen**, adj. kold og barst, om Luften. *Trondh. Edm.*
- Kaldspyta**, f. en kold Kilde. *Tel. (Mo).*
- Kaldsveite**, m. kold Svøb (i Eghdom).
- Kaldsveitta**, v. n. svebe koldt.
- Kaldt**, adv. koldt, med Kulde; f. *Gr.* blaasaa kaldt.
- Kaldtoffe** (o'), m. en ubehagelig Følelse, Ghysen, Mobbhydelighed. *Øbr. Trondh.* Ogsaa: et frastødende Bøsen, noget som indgyder Frygt eller Uvillie. Der ein Kaldtoffe med honom: der er noget vist uhyggeligt ved ham. *Jndh. Jf.* Kaldhjelm.
- Kaldturk**, m. koldt og tort Veir.
- Kaldvæsl**, n. Kilde med koldt Vand (= Kaldkjelda). *Dsk.* (*Jf.* West, Westl, Vermsl).
- Kaldvoren** (o'), adj. noget kold.

Kalbvæta, f. kold Fugtighed; Væde som skyder op af Jorden og er hinderlig for Kornets Væxt.

Kalv-yrja, f. kold og fugtig eller taaget Luft. Tel. og fl.

Kale, m. Kulbe, Frost. Østerd. Hører sammen med kalen, Kule, Kul, kol-na og kjøla, som Afledning af et gammelt Stammeverbum kala, o: fryse, el. kjøle, G. N. kala (kel, köl, kalit). Hertil ogsaa: kalb, Kalbe, Kulb, Kulbe og Kjøld.

Kale, m. (2), Lougbundt; f. Kal.

Kalebot, f. Kalvbot.

Kalen, adj. 1) forfrosen, som lider ondt el. stivner i Lemmerne af Kulbe. Nfl. og fl. G. N. kalinn. — 2) frønet, lidt raadben; om Træ. Edm. Drk. Nordl. (3f. Kjelba, Kjelvved). Ordet er egentlig Participle af det førnævnte Verbum kala, f. Kale.

[Kalfata, og Kalfatra, v. a. kalfatre, tætte et Fartst. Fr. calfeutrer; Ital. calafatare.

Kalfating, f. Fuge imellem Væggene og Taget paa et Huus. Hall. (3 Hallagers Ordfamling „Kalfare“: Tag). Dunkelt.

Kalk, m. 1, Bøger, Alterkalk. G. N. kalkr, af Lat. calix.

Kalk, m. 2, Muur-Kalk (Mineral); ff. Lim. Af Lat. calx.

Kalka, v. a. (ar), bestryge med Kalk. — **Kalkast**, v. n. Kæbe, hænge ved. Det kalkast paa. B. Stift.

Kall, n. 1) Kalb, Kaldelse. 2) Embede; ogsaa Embedsdistrikt; især Præstekalb, Præstegjeld.

Kall, m. 1) aldrende Mand, Gubbe, Olding. Ogsaa udtalt: Kal (langt, men med Lyd af dobbelt V), Edm. og fl., Kæll, Dstl., Kæb, Sogn; Kadd, Sæt. Tel. G. N. karl, ogf. kall. — 2) Mand, Uegtemand. Mest i Forbindelsen: kall og Kjerring. Ellers „Kar“, om en Mand i Almindelighed. — 3) Han-Dyr. Østerd. og fl. (G. N. karldyr). Saalebes: Bjørnkall (= Kallbjørn); Andkall (= Andstegg), Rjupekall, og fl. — 4) et gammelt Træ; især en Stamme med fortorrede Grene. Smaal. og fl. (Er maa-see et andet Ord). — 5) Mølleærel; see Kvernkall. (Ogsaa i svenske Dial.). 3f. Bindkall, Snorekall. Ellers med flere Betydning i Bastekall, Støbekall, Klassekall, Lunkall.

Kall, m. (om et Reb), f. Kal.

Kalla, v. a. (ar), 1) kalbe, tilraabe, kalbe til sig. G. N. kalla. 3 daglig Tale mest om at lokke Dyr til sig; f. Er. kalla Hundem; kalla Kynda heim, o. f. v. Derimod „roya“ til Mennesker, undtagen i vigtigere Tilfælde, f. Er. kalla ein fyre Netten; kalla til Vitnes, og lign. — 2) kalbe, benævne, give Navn. Hertil: kalla upp-atter, opkalbe. So kalla uppatter Moder si: hun gav Barnet Navn efter hendes Moder. — 3) udskjalde, give fornærmelige Navne. (3f. Eng. to

call names). Ofte som v. n. Han gav paa aa kalla og kjøla. Saalebes ogsaa Kallast: udskjalde hinanden. — Her mærkes Talemaaden: til aa kalla, o: paa en Maade, nogenledes, el. nær ved. (Sævanl. „te kalla“. G. N. at kalla). 3. Er. Han er skudfri, til aa kalla: han er saa godt som gjeldfri. Der afgjort no, til aa kalla: det er saa godt som afgjort (ikke ganske, men dog paa det nærmeste). B. Stift.

Kallande, adj. værd at kalbes. Det var kallande Pengar: det han man siqe er Penge (om en stor Sum).

Kallast, v. n. (af Kall, m.), blive gammel, saae Udseende af en Olding. (Paa Edm. Kallast, med Lyd af dobbelt V).

Kallauga, f. Kallhovde.

Kallbjørn, m. Hanbjørn. Østerd.

Kallenamn, n. Loffenavn (for Dyr).

Kallhovde (o'), m. Hjernetolpe, opretstaaende Plante i Hjernet af Ildstedet i en Stue. Hard. Paa Edm. „Kalaue“ (for Kall-auga). Hentydningen til Hoved og Die grunder sig vel derpaa, at Toppen af denne Stolpe sædvanlig er udskaaen i en rund Stube med et Hul i Midten. 3f. Omnbolk.

Kalling, f. Kalden, Tilkaldelse; ogsaa: Udskjælden, Skjældsord.

Kallmann, f. Karmann.

[**Kalma**, f. Karmann, n. Kalemant (et Slags vævet Tøj). Sp. calamaco.

Kalna, v. n. (ar), frønes, begynde at smuldrer eller raadne; om Træ, f. kalen.

Kaltog (o'), n. f. Kal.

Kaltra, v. n. 1) rulle, vælte (= valtra).

Edm. 2) kludre (= klatra). Nordl. Hertil Kalter, n. Jufferie.

[**Kalun**, el. Kallun, n. Mave; især den indre Side af et Dyrs Mave (i Modsætning til Skjaa). B. Stift. 3. Kalbaunen.

Kalv, m. 1) Kalv, Unge af Ko (ogsaa af Reen, Hjort og Elg). Aftig. Kælv, Dstl.

Kaav'e, Sæt. Tel. (G. N. kaltr). Dativ Pl. Kolvom. („Kolvo“, Vose, „Kolvaa“, Edm.).

Tata Kalv: blive drægtig (om en Ko). Stjota Kalven: kalve for tidlig, abertere. — Kalv betegner ogsaa: 2) Bugen eller Midten af et Fiskevold i Søen. (3ffe alm.).

Ogsaa: den inderste Deel af en Fiskeruse (Teina). Nordl. — 3) den blødere eller svagere Ved, som er nærmest omkring Marven i et Træ; ogsaa en Feil i Træet, en Rundfjore hvorved Marv-

veden løsner eller fløyer sig ud. Nfl. og flere. Skal paa nogle Steder hedde „Kal“

og nærmer sig til Kjelba, el. Kjelvved.

Kalv (Vaglåg), f. Kalve.

Kalva, v. n. (ar), kalve. Hedder oftere: bera. 3f. Kjelva.

Kalv-ast, m. Drifkefar for Kalve. „Kaavast“, Sæt. Ellers kaldet Kalvekjerald, n.

Kalvekopp, m. Kalvstava, f. og fl.

- Kalvbot** (oo), f. Knæhase (= Hombot, Knæbot). Lyder sædvanl. Kalbot, Helg. Rand. Kalebot, Søgn. Alvig. Kolbot, Edm. G. N. kalkabot. Hører til det følgende Kalve.
- Kalve**, m. 1) Kalle, Baglæg, Bagsiden af Læggene (imellem Knæ og Ankel). Tel. Alvig. Kaave, Sæt. Tel. Kalv, Sbl. G. N. kalli; Eng. calf. — 2) Bagsiden af Overarmen. Nøiere betegnet: Armkalve (Armekaave, Tel.). Paa Edm. kaldet Kalveskjør, n. Staa jeg paa Kalveskjøret: faae et Støb i Musklerne paa Armen.
- Kalvehjelm**, m. Hinde, som omgiver Kalven i Fosterleiet. Edm. Jf. Forneste.
- Kalveskjør**, n. 1) Kalveskjød. 2) f. Kalve. Kalvhage, m. Kalvehave, Føld.
- Kalvokn**, f. drægtig Ko. Kalvokniga, f. Ko som er første Gang drægtig.
- Kalvsdremla**, f. et Slags Krampe, som angriber en Ko i Kalvningen. Drf. Edm. (Kalfstrembe). Jf. dremla.
- Kalvsjutt**, adj. kalvsjyg, om en Ko.
- Kalvsjinn**, n. 1) Kalveskind. 2) et Slags Jordskjyb. Nbg. (?).
- Kalvskot** (o'), n. det Tilfælde at en Ko aborterer. I Hall. ogsaa: Kalvskoten, adj. om Ko som har aborteret.
- Kalvskrybbe**, n. et Slags Mad af Kalveskjød. Hard. Noget lignende er Kalvesufs, n. (Tel.) og Kalvedans, m.
- Kalvslægje**, n. Fosterleiet i en Ko. Gbr. Edm.
- Kalvsunge**, m. en liden Kalv.
- Kalvtrøda** (?), f. Koens Sygelighed forud for Kalvningen. „Kalvetrou“, Hall.
- Kalvtung**, adj. om en Ko, som gaar med stort Foster og deraf er stiv og tungfærdig. Ogsaa Kalvsjinn, og Kalvmyken (y), Hall.
- Kamar**, m. Bandhuus, Privet. Mest i de sydlige Egne. G. N. kamarr. Ogsaa: en Hob eller Dyrge af Skarn. Trondh. og fl. Alvig. Kaamaar, Drf. Jndh. Ordet betyder egentlig Kammer (Lat. camera), men har allerede i det gamle Sprog faaet en uheldig Indskrænkning i Brugten. I Svensk har derimod „kammare“ beholdt sin rette Betydning.
- Kamb**, m. 1) Kam, Haarkam. I nogle Egne ubtalt Kamm. G. N. kambr; Aug. camb. Hetaf hembra. — 2) Karde, Uldfarde. (Ullfamb). Nordre Berg. og flere. (Ogsaa G. N.). — 3) en kamformig Udvæxt; f. Gr. Hanekam. — 4) en ophøiet Kant paa afstillede Redskaber; en Kad af Taffer paa et Hjul, m. m. — 5) en Fjeldkant; en ujævn eller taffet Fjeldbryg. (Fjellfamb). Hall. Edm. Drf. og fl. Dativ Kl. hedder tilbeels Komdom (Kaambaa', Edm.).
- Kambehjul**, n. Hjul med taffet Kant.
- Kambejag**, f. Sav af større Kamme med.
- Kamberind**, m. Land i en Kam.
- [Kamela (ee), f. Kameel.
- [Kamfor, n. Kamfer. (Arabisk).
- [Kammer, n. Kammer; f. Gr. Stattkammer, Kunstkammer. Om et Børelse i et Huus hedder det sædvanlig Kammer. (Sv. Dial. kammer). Jf. Kleve, Kove, Kot.
- [Kammerat, m. Selskabsbroder. (Noget brugt.). Ital. camerata.
- Kamp**, m. 1) Steen, Graasteen, haard Steenart. Dstl. Nordl. og fl. (Mere altn. Kampestein). Nogle St. især om rundagtig Steen (= Koppesstein). Ved Kæros om en vis rødagtig Steenart (?). — 2) en Bjergknold, en bred eller rundagtig Fjeldtop. Gbr. og fl. (Jf. Kamb). — 3) Stumper, Stykker som hugges af Tømmerstofke (ved Jævning eller Tværhugning paa Enderne). Edm. og fl.
- Kamp**, adj. jævntor, el. lige stærk. I Forbindelsen „kampe Karar“: Ugenænd i Styrke ic. Nys. Noget lignende er jampampe.
- Kampa**, v. a. (ar), tværhugge, tilhugge Tømmerstofke i Enderne. S. Kamp, 3.
- Kampast**, v. n. (ast), bares, knubbes; især saaledes at man kun slaar hinanden paa Næverne eller sætter Næve mod Næve. Edm. og fl.
- Kampe**, m. en vis Urst: Plantago media. Ogsaa kaldet Kampegras, og Kjempe. Dstl. Brugt i en Verneleg, hvor man kappes om at slaae Blomstertoppen af Stilkten for hinanden. (Saaledes ogsaa det sorte kemp, efter Samiesons Drbbog).
- Kampestein**, m. Graasteen, haard Steenart; ogsaa om smaa rundagtige Stene. Nogle St. Kamperstein. (Sv. kamp, kampersten. Nies 306). — Kampesteinruva, f. en stor Steenhob. Helg.
- Kams**, m. et Slags Boller eller Kager af Gistelever og Meel. Berg. Trondh. Nordl. (Jf. Kumsa, Kumla, Kump). Alvigende Kangs, Jndh. (Skogn). — Kamseball, m. om en enkelt Klump el. Kage. Kamsborud (v'), n. Fiskehoveder som fylbes med Kams og koges tilfammen med denne. (Kamschaud, Kamschau). Kamsfemylja, f. et Slags Grød af Meel og Leverfjet.
- Kamsa**, v. n. (ar), ælte, røre noget sammen; ogsaa: kludre, arbejde seent og klodset. Nordl.
- Kan**, for offan, offer (o: os); f. me.
- Kane**, m. en Staal med Hank paa begge Sider. Hall. Andre St. Kenga, Kinga.
- [Kanefas, n. Hampebug, Seildug. Ogsaa i Jormen: Kanefar. W. Sttft. Fr. canevas, af Lat. cannabis: Hamp.
- Kangel**, m. Kase; f. Kongul.
- Kangla**, v. a. (ar), rive sammen, afrive, afstryge, f. Gr. Lov eller Frø. Jndh. Ogsaa: gramse, gribe efter noget. Nordl.
- Kangro**, f. Edderkop; f. Kongurvaava.

Rangs, f. Rams.

Rank, m. Klase, Klynge; f. Kongul.

Rann, n. Kjendmærke, eller egenfl. Kjendelse (= Ranning). Et gammalt Rann: et Sted eller Punkt, som fra gammel Tid er anset for Grændsepunkt imellem to Gaarde. Nordhordland.

Kanna, f. 1) Kande; Randemaal. 2) et høit og smalt Drickefar, f. Gr. Kande. 3) Smørkar, libet Stavkar med Laag. Nsvig. **Konne** (o'), Tel. G. N. kanna, dog egentl. fremmedt. (Udledes af Lat. canna: Rør, Pibe).

Fanna, v. a. (ar), 1) kjendes ved, kjende som sit eget, erkjende. Tel. Ein Starve Sand, som ikke kannar Lambert sitt (o: som driver sit eget Lam fra sig). — 2) tilkjende, tillegne. Han kannar det til seg: han gjør Fordring derpaa, tykkes have Ret dertil. Tel. Hall. (G. N. kanna). — 3) randsage, see efter, gjennemsee, især for at vide, om man har alt samlet, eller om noget mangler; saaledes ogsaa: regne, tælle; f. Gr. kanna Smaalen: tælle Smaaasæt og see, om noget er borte. Mere alm. (Berg. Nordl. Hall. Vald. og fl.). G. N. kanna. Jf. kjenna.

Fannast, v. n. (ast), vedkjende sig. Kun i Forbindelse med „ved“, el. „med“. Han tannast med det: kjendes ved det, erkjender det som sit eget. Jød. Mhl. og fl.

Kannebyrte, n. Skifte eller Grændsestjæl, som ikke er noie bestemt, men kun omtrentligt efter gammelt Minde. Harb. Jf. Rann.

Kannesteypar, m. Kanbestøber.

Ranning, f. 1) Vedkjendelse, Erkjendelse (f. kanna). Gava Ranning paa. — 2) Antagelse efter Skjøn eller efter gammelt Minde. **Ranningsmaal**, n. omtrentligt Maal. **Ranningsmil**, f. en Mil efter Skjøn, ikke opmaalt. Hall.

[**Kanona**, f. Kanon. Ital. cannone.

Kans, m. Løilighed, Anledning. Fr. chance af et gammelt cadentia (Fald).

Kansa, v. n. (ar), stemme paa, el. nævne til Valg. Hall. „Dei ha kansa paa han“: de have foreslaaet ham.

Kanseleg, adj. beleilig, gunstig.

Kansteje (adv.), maaskee. Nytt Ord, i Stedet for „kann henda“. Jf. funna.

Kant, n. Omvæltning (f. kanta); ogsaa: en enkelt Bending, et enkelt Fald. Roma paa Kant: begynde at rulle eller falde. „Stellen kanta' ei tvau-try Kant“, o: vælte to eller tre Gange omkring. B. Stift.

Kant, m. 1) Kant, Hjørne, Vinkel. (Jf. Nov, Bruun, Rør, Hyrna). — 2) Rand, Udkant, yderste Deel (= Trom, Bard, Zadar); ogsaa: Rantning, List, Brømme (= Fald, Kvarde, ryming). — 3) Side; ogf. Egn, Sted. Hertil Nordkant, Vestkant, Havkant o. s. v. Anføes som optaget af de romanske Sprog. (Diez, W. 1, 109).

Kanta, v. n. og a. (ar), 1) vælte, falde om-

fuld, kante. Han fætt ein Støyt, so han kantade. B. Stift, Hall. og fl. Hertil: **Kantande**, adv. rullende; f. Gr. Det tom ein Stein kantande. — 2) v. a. omvælte, rulle. Kanta seg: vælte sig. Kanta Bjørn: kaste sig til Siden med udsprede Lemmer og tumle affsed som et Hjul. (En Veg). B. Stift. — 3) kante, sætte Kant paa (f. Gr. Klæder).

Kantad, adj. 1) kantet, hjørnet; f. Gr. trekantad, sirkantad, aattekantad. 2) bræmmet, høet med Kant.

Kanting, f. Rantning, f. kanta.

[**Kantoffel**, m. Kartoffel. Hall. Vald. (Mt. Kantüffel). Jf. Poteta.

[**Kantor**, n. Contor. (Mt. og Holl. kantoor; Fr. comptoir).

Kanøyg, adj. hvidsiet med sort Ring; om Heste. Ndm. Skal ogsaa hedde **Kanøyg**, men Dyrindelsen er ubekjendt. Andre St. ringøyg.

Kapar, f. Kopar.

[**Kapell**, n. Capell (Ilden Kirke). Libet brugl. og hedder tildeels „Kapelde“. — **Kapellan**, m. Capellan. Hedder tildeels **Kapellaan**, el. **Kappelaan**.

Kapp, n. Væddesamp, Forsøg paa at kappes med nogen. G. N. kapp. (I svenske Dial. kapp og kamp). Sædvanlig forbundet med „i“, f. Gr. ganga i Kapp, ro i Kapp, eta i Kapp ic. Ogsaa sammensat med **Væddet**, som: kappro, kapprenna, m. fl.

Kappa, f. Kappe. Jf. Kaapa.

Kappa, v. a. = kabba, styva.

Kappar, m. = Spruta (Sødyr). Lof.

Kappaft, v. n. (ast), kappes, stræbe at holde Skridt med eller overgaae (en anden, el. hinanden). Me stulo kappast. Eg skal kappast med honom. Jf. kjeppast.

Kappdricka, v. n. drikke omkap.

Kappe, m. Stridsmand, Helt. Tel. (Landst. 22. 109. 167). G. N. kappi.

Kapp-eta, v. n. (et, aat), æde omkap; forsøge hvem der først bliver færdig med sin Portion.

Kappsljuga, v. n. flyve omkap.

Kappfus, adj. kappelysten. Tel.

Kappgonga (o'), f. Kappgang.

Kapphendi, som bruger begge Hænder med lige Færdighed. Egn, Hall.

Kapphug, m. Lyft til at kappes.

Kappjag, n. stor Kappestrid eller Skynding med et Arbeide.

Kappkjestast, v. n. trætte, mundhuges.

Kappkøyra (kj), v. n. kjøre omkap. **Kappkøyring**, f. Kapkjørsel.

Kapplaup, n. Væddeløb. — **Kapplauva**, v. n. løbe omkap.

Kappleik, m. legende Væddesamp, Kappelæg.

Kappsljuga, v. n. lyve omkap.

Kapprenna, v. n. (er, de), rende el. løbe omkap. **Kapprenning**, f. el. **Kapprenn**, n. Kapløb, Væddeløb.

Kapprida, v. n. ride omkap.

Kappriding, f. Bædderidt.
 Fappro, v. n. roe omfap. — Kappror, m.
 Kaproen.

Fappropa, v. n. fappes i Raaben.

Fappfam, adj. fappelyften.

Kappsaad, n. f. Kappføde.

Fappfigla, v. n. seile omfap. Kappfigling,
 f. Bæddestrib i Seilads.

Fappslaa, v. n. fappes om at slaa (især
 Hø). Hertil Kappslaatt, m.

Kappsprang, n. Bæddeløb. Kappspringa,
 v. n. = fapprenna.

Kappstræv, n. Bæddestrib.

Fappsymja, v. n. svømme omfap.

Fappsyngja, v. n. fappes i at syngje, f. Gr.
 om Fuglene.

Kappføde, n. blandet Korn, især om en
 Blanding af Rug og Havre, som faaes paa
 samme Ager. Smaal. og fl. Dgsaa kaldet
 Kappsaad (Kappesaa), n. Rbg. I svenske
 Dial. kampfåd. Jf. Hummelkorn.

Kapptak, n. Kapptæben, Anstrengelse eller
 Styrkeprøve, hvori flere fappes med hin-
 anden.

Fappvera (e'), v. n. væve omfap.

[Kapral, m. Underofficer. Fr. caporal, ogf.
 tydt hos Almuen (Weigand 1, 223). „Cor-
 poral" er en nyere Form.

[Kaptejn, m. Hovedsmand (for et Com-
 pagnie el. et Stik). Mange St. Kaptein,
 Kaptin. Fr. capitaine.

Kar, n. Kar, Bryggerkar. Lidet brugl. see
 Kjer og Kjerald.

Kar, m. Karl, Mand, Mandfolk; især en
 fuldvoren Mandsperson, fuldkommen Karl
 til Arbeide; saaledes ogsaa: en dygtig
 Mand. Almindelig Form i Stedet for
 G. N. karl, som saaledes har deelt sig i
 „Kar" og „Kall". Formen Kar er ogsaa
 almindelig i Sverige (Dalin, 1, 813; Ryd-
 quist, 3, 282; Niesg 309). Vera med fyre full
 Kar: tage Deel som fuldvoren el. fuldkom-
 men Karl, f. Gr. i Fiskerie. (Jf. Skaar-
 rung). Han er ein heil Kar: en ret dygtig
 Karl. Det vardt Kar av den Guten. No var du
 Kar: nu gjorde du det godt. Fara aat som
 ein Kar: som det sommer sig for en Mand.
 Eg er ittje Kar til det: jeg er ikke i Stand
 dertil. (Jf. Mann). Et Karls Emme: en haa-
 befuld Dreng. Et Karls Magt: en fuldkom-
 men Mandes Kræfter. Paa Kara Vie: paa
 Mandes Viis, dygtigt, kraftigt. B. Stift
 og fl. Alltid med Endelsen a). I samme
 Betydning siges ogsaa „paa Kar", f. Gr.
 Han gjorde det rett paa Kar (o: dygtigt, for-
 svarligt).

Kar, m. Rygstøb ic. f. Karr.

Kara, v. a. og n. (ar), 1) rage, skrabe, grave
 sammen. Maaskee alm. Afvig. Karra,
 Nordl. kaaraa, Drk. og fl. (Jf. Kara).
 Sv. kara. Kara i Hop: rage sammen. Kara
 att-hver: skrabe over, tilbæffe noget. Kara
 aat seg: skrabe til sig. — 2) v. n. roe sagte

og jævnt; bevæge Hænderne stiftigt. Nordl.
 og fl. Dgsaa arbeide stiftigt, slæbe, trække.
 Smaal. — 3) gaee melisomt, slæbe sig
 frem (jf. starva). Hall. I Tel. ogsaa om
 stærkere Gang eller Løben. Jf. karra. Om
 et andet „kara", f. karba.

Kara, f. Skovl at skrabe med. Jf. Kare-
 fjæpp. See ellers: Karba.

Karbad, n. Bad i et Kar.

Karba, v. a. (ar), farbe, rede Uld med Kar-
 der (= kjemba). Mest alm. Kara, dog
 ogsaa: kala, fale (beels med det tykke L,
 beels med reent L). S. sølg.

Karba, f. Karde, Uldsam (= Ramb). Lyder
 beels Kara, beels kala, kale, og bruges
 mest i Fleertal. Sv. karba, L. Karde. An-
 sees som ortaget af Lat. carduus (Tidsel).
 Hertil: Kardemakar.

Karding, f. Uldfærdning.

[Kardusa, f. Karbuus, af Fr. cartouche.
 Nogle St. Kardysa, f. om Negtobak.

Karefjæpp, m. Krog eller Stikke at bruge
 paa Ildstedet; Dyrnager.

Karfolk, n. Mandspersoner.

Karg, adj. karrig, gjerrig. Sv. karg. (Jfke
 meget brugl.).

Karghendt, adj. karrig, som giver lidet. Hall.
 Kargleike, m. Karrighed.

Karl (Kadl), f. Kall.

Karm, m. Karm, Indfatning; f. Kvarm.
 Dgsaa: Rygstøb i en Slæde (Karmslede).
 Øvr. Jf. Karr.

Karmann, m. Mandfolk, Mandsperson
 (modsat Kvinnumann). Meget brugl. Afvig.
 Kalmann, Ejj. G. N. karlmadr (og saa
 karmadr). Jf. Mann. Hertil Karmanns-
 Flæde, n. Mandsklæder. Karmanns-
 løysa, f. Mangel paa Mandfolk (til et
 Arbeide). Karmannemaal, n. Mandss-
 stemme.

Karmslede (e'), m. Kane, Kæfselede med
 Sæde og Rygstøb. B. Stift og fl. Dgsaa
 kaldet Styrlede, Jagslede, Tromslede.

[Karnesla, v. a. bante, slaae med Nøverne.
 Sv. karnhyfla; L. karnüffeln (af uvis Op-
 rindelse).

[Karpusa, f. et Slags Hætte eller Hue
 (nu forældet). Sæt. Dgsaa Kabbusa,
 Sogn. Kettere Karpusa. Fr. capuce, be-
 slægtet med cape (Kappe).

Karr, m. Rygstøb, ophøiet Kant, Tværkant
 (som i en Slæde). Stolkarr, Sledetarr, Vat-
 tarr, Framtarr. Hall. Vald. Andre St. i
 Formen Kar. Smaal. Rom. og fl. (Jf.
 Brugd, Rong, Styre). Nærmer sig til
 Karm og Kvarm, men synes ikke at være
 det samme.

Karra, v. n. (ar), kurre, fagle; om visse
 Fugle, især Kyper. Øvr. Hall. og flere.
 Dgsaa brugt i Betydn. flygte, løbe sin
 Bei. Hall.

Karrbende, n. Reb at ombinde et Læs
 med. Hall.

- [Karrjol, m. liden tohjulet Vogn med enkelt Sæde. Fr. carriole.
- Karrlede**, m. omtr. som Karmlede. S. Karr.
- Karsam**, adj. stræbsom, dristig, forsynlig (jf. kara). Smaal.
- Karsk**, adj. rask, smidig, behændig (f. Gr. om Gn som er flink til at klavre); ogsaa: mandig, tapper, udholdende. Brugt i Formen „karsk“, Nordl. (Helg. Lof.). G. N. karskr; Sv. karsk.
- Karsleg**, adj. 1) mandig, som har et mandigt Udseende, seer ud til en dygtig Karl. 2) passende for en Mand; om Stik eller Maner.
- Kart**, n. Knort, Knude, Ujævnhed; f. Gr. paa Træ. Nordre Berg. Dstl.
- Kart**, m. Knop, Knort, umoden Frugt; især om umodne Bær. Kærten alm. (Jf. Kort, Korta, Knart, Knytting). Sv. kart.
- Karta**, v. a. (ar), 1) jævne, afhugge Knorter og Kviste paa et Træ. Tel. — 2) Karta seg: danne Frugtknude (Kart), udvifle sig til Frugt; om Berter. Bustr.
- Kartise** (?), et Slags Saar i Munden, paa Dyr. Smaal.
- Kartnagl**, m. Kartnegl, knortet eller forvoren Negl. G. N. kartnagl.
- Kartnæver**, f. omtr. som Korpenæver. Tel.
- Kartutt**, adj. knortet, knudret.
- Karva**, v. a. (ar), skjære i smaa Dele, smaa-haffe med en Kniv. Alm. Sv. karvva; Eng. carve. — Karvestabbe, m. el. Karvarstøff, m. en liden Blok, hvorpaa man karver (f. Gr. Tobak).
- Karvi**, n. Krummen (en Krybderurt). Nogle Steder tillempt til Karve, m. og Karv, n. (Tel.); afvig. Karvik, Gbr. Ordet er imidlertid kommet udenfra. Ital. og Fr. carvi; Eng. caraway.
- Karving**, f. Dpfjærelse; f. karva.
- Kas**, f. en Dynge; f. Kös.
- Kasa**, v. a. (ar), ophobe, lægge i Dynge. Dstl. Kasa Korn: sætte Korn i „Kaser“ (o: Hobe af 4 Neg). Toten. Kasa Stog: sælde Smaatræer og lægge dem hobetvis. Tel. (f. Kös). Kasa paa: opdyngge, lægge mere til; spøgende om Koner, som faae mange Børn. Hall. Andre Steder kosa (o'). Jf. Kjesfa.
- Kasa**, f. Bidiefurv; f. Kjesfa.
- Kafen**, adj. 1) suvnet, lidt ankommen eller fordrøvet, ikke længere færsk; især om Fisk. B. Stift og fl. (Jøl. kasadr). Jf. kasna, kasfur. — 2) fløv, udmattet, affræstet. (Mest i Spøg). Mandal.
- Kasing**, f. Opdyngelse, f. kasa.
- Kast**, rask, tapper; f. karfk.
- [**Kastjetta**, f. Soldater-hue. Fr. casquette.
- Kæse** (Kjebel), f. Kjedel.
- Kasna**, v. n. (ar), mugne, tabe sin Smag; om Fisk (f. kafen). Jf. legna, faana, ulna. — Herfil Kasnesmat, m. muggen Smag.
- 3 Hall. Kasnesmat.
- Kas**, m. 1) Kurv at bære paa Ryggen (omtr. som Kjesfa). Tel. Soler. G. N. kass, kassi (?). Sv. kasse: Fiskefurv. — 2) en liden Byrde eller Dragt; noget at bære paa Ryggen. Nyf. Tel. Dgsaa: et lidet Læs, Halvlæs (= Dølge). Smaal. Jf. Grindkass. — 3) en Knold, Puffel, Forhøining. Edm. Ofte ogsaa om Skuldrene eller den øvre Deel af Ryggen. Han sett paa Kasfen: han fik Paapafning (Skrub, Lugt).
- Kasfa**, f. Kasse, Kiste. Indført Ord. Ital. cassa, af Lat. capsa. (Diez, R. B. 1, 117).
- Kasdrag**, n. Dragkiste; Kommode.
- Kasfelig**, n. Fælleskab, meget fortroligt Samfem. Smaal. og fl.
- [**Kasera**, v. a. forskyde. Fr. casser.
- Kasfur**, adj. halvsuur, lidt ankommen (= kafen). Smaal. og fl. (kas-fuur).
- Kasvaksen**, adj. frogrygget, noget frum el. lubende. S. Kas, 3.
- Kast**, n. 1) Kast, Gjærningen at kaste. Gjera eit godt Kast: træffe godt, være heldig. — 2) Kast med et Fiskeredskab, Sankning, Udfætning. Dei drog Seiden med Ivert Kast (o: hver Gang de slap Snoret i Seen). Me gjorde tvaa Kast med Noti (o: satte Boddet to Gange ud). — 3) Lærningkast, Lykkespil; ogsaa: en Sammenkomst, hvori enhver Deeltager skal give Bidrag til et vist Foretagende, el. til Hjælp for en Person. Smaal. — 4) Kræf, Sammenstøb, Møde. Koma i Kast med: komme i Berørelse, el. faae at bestille med. (G. N. koma i kast vid). Jf. Motekast, Ordkast. Dgsaa: Leilighed, Tid, Gang. Eit og annat Kast: en og anden Gang. Gyfste Kastet: første Gang, el. i første Tid. — 5) en hastig Bending eller Bevægelse. Eit Kast med Hovedet; med Næsten; med Kroppen. Vigefaa: et Spring, Luftspring, en Omdreining i Luften. Rundkast, Hallingkast. Dgsaa: en Slynngning med en Snor eller Traad (jf. Halvkast); en Knude, Løkke, Bugt. Dei tom eit Kast paa Snoret. (Jf. kasta seg). — 6) et Blindstøb, som kommer pludseligt; især Støbtøb eller Tilbagestøb af en Hvirvel i Luften. — 7) et Maal at kaste til; en vis Længde eller Afstand. Eit Steinkast. Hava for langt kast. — 8) et Antal af fire Stykker. Nyf. Rbg. 3 Sat. med Flerantal Kost (o'), f. Gr. trju kost (12 Stykker), sjogov) kost (16 St.). Vel egentlig om Silb eller Smaafisk (ligesom Sv. kast); altsaa: en passende Portion til at kaste med sammenholdte Hænder. — 9) en Fiskefangst, Fiskedræt; det som fanges paa een Gang med et Bød. Dei vilde selja heite kastet. — 10) Fiskested for Bød; Big eller Strand hvor Bød kan trækkes op. Der er eit godt Silbekast under den Garden. — 11) Sted hvor Ting henkastes; især en Hylde ved Siden af Stenstenen. Drf. og fl. —

12) en ſammenkaſtet Høb; Steenhøb (= Børp). Jf. Uppkaſt.

Kaſta, v. a og n. (ar), 1) kaſte, ſlænge, ſlynge ud af Haanden. G. N. kaſta. — 2) ſænke, ſætte i Vandet; udføtte et Bød; lade Fiſkefjæret løbe ud. (Om at ſætte Garn og Liner ſiges derimod ſædvanlig: ſetja). — 3) udføre, udfprede, f. Gr. Hø til Lørring. Ogſaa: bearbejde ved en Omkaſtning; ſtille Korn fra Mynerne ved at kaſte det over et Logulv. Dſtl. — 4) kaſte Bød eller Tæring. (Sjelden). Vel ogſaa: bytte paa Slump; f. Kaſtebytte. — 5) afkaſte, ſlippe, tabe. Kaſta Liten (l'): tabe ſin Farve. Kaſta Smalen: tabe ſin Smag. (3 Nordl. blot „kaſta“, o: dovne, blive ſuurt, faae Uſmag). Kaſta Føſtret: abortere. — 6) forkaſte, forlade, opgive. Naar eg fær ſitt, ſo taſtar eg det andre. Kaſta no alt i Høp og lom! Dftere: kaſta fraa ſeg, el. taſta burt. — 7) føre eller bringe i en Haſt. Kaſta Stolarne utor Wegen. Kaſta Klædi paa ſeg. Modſat: taſta utav ſeg. Kaſta ſeg ned ic. — 8) gjøre en pludſelig Benbøing eller Vridning. Kaſta med Høbudet; med Nalken (el. paa Nalken). Kaſta paa ſeg (el. taſta ſeg): vrifke, ſlænge ſig til Siderne. — 9) om Vinden: falde ujevnt, ſtøde til Siden eller tilbage. Det taſtar imot. Han taſtar fraa Landet. — 10) iſe, belægges med en tynd Iisſkorpe (Kray). Det heve taſtat paa Vatnet. Jød. Rbg. — Kaſta ſeg: a) gjøre Luſtſpring, dreie ſig i Luſten; b) vrifke, ſlænge, ſimpe; c) om Træ: vride ſig, blive Hævvt. — Kaſta burt: a) bortkaſte. (3 B. Stift: kaſta vurt: b) tabe eller ſpilbe noget af Uagtſomhed; ogſ. forøde, ødſle bort. Han hadde taſtat burt Pengarne ſine. c) glemme noget, ſom man har lært. Eg kunde heile Wiſa ein Gong; men no heve eg taſtat burt noſre Børs. (Nordl. Nordre Berg.). Kaſta ſeg burt: forſpilbe ſin Lykke, gjøre ſig ſelv ulykkelig; ogſ. omkomme ved Uforſigtighed. — Kaſta i Høp: ſammenkaſte; lægge Korn i Dyrger paa Ngeren, m. m. Kaſta lauft: løſe Baad eller Fartøi fra Landet. Kaſta ned (el. nedre): tilkaſte, tilbække ved ſammenkaſtede Ting. Kaſta undan: rydde af Veien. Kaſta hver: overkaſte; ſhe ſaaledes, at man lægger Træden tværs over Sømmen.

Kaſta, f. Portion ſom kaſtes paa een Gang; en Slump Korn ſom renſes ved Kaſtning i Løen (= Laavefaſl). Øbr. Drf.

Kaſtande, adj. ſom man kan kaſte. Jf. burtkaſtande. Ogſaa: beleilig for Kaſtning (ſaaſom med Fiſkevød). No var det kaſtande: nu kunde man gjerne kaſte (f. Gr. naar en Fiſkeſtim kommer nær til Land). B. Stift.

Kaſtar, m. Gn ſom kaſter; iſær Gn ſom fiſter med Haandſuere. Nordl.

Kaſtebytte, n. Ombytning paa Slump, uden Mellemgift.

Kaſtefjøl, f. Kaſtefjøl til Kornrenſning.

3 Drf. Kaſteſpield, n. Paa Jød. Kaſteſkølp, m.

Kaſteſlaga, f. Byge af Kaſtevind.

Kaſtefjæpp, m. Kaſtefjæp (en ringe og udelig Ting).

Kaſtelag, n. Samkvem, nærmere Berørelſe. Dſtl.

Kaſtenot (oo), f. et mindre Fiſkevød, ſom kan trækkes af fire eller ſem Perſoner.

Kaſteplagg n. Kaſteklæde.

Kaſterein, adj. aldeles blottet for noget. (Egentl. reen ſom kaſtet Korn). Hall.

Kaſterom, n. Rum til at kaſte i.

Kaſteſpield, f. Kaſtefjøl.

Kaſtevaag, m. Vig, ſom er bekvem for Fiſkerie med Bød.

Kaſtevind, m. Vind ſom ſtryger ujevnt eller gaar i Hvirvler.

Kaſting, f. Kaſten; Fiſkerie med Bød eller Snøre, o. ſ. v. ſee kaſta.

Kaſtutt, adj. ujevnt; om Vind, ſom gaar i Hvirvler eller ſtøder til fra forſjellige Sider. Dſtl. og ſl.

Kate, m. Dreng, Smaadreng. Eſj. og Yttre Sogn. (Jf. Sv. katig: raſk, ſlink).

[**Kateſjeſa**, f. Katechiſmus. (Jf. Abſeſa). Mere alm. **Kateſiſma** (Raſiſma).

Katlar, pl. og **Katle**, m. f. Kjetel.

Katt, m. Kat (felis). G. N. kött, kattr. Nogle St. iſær Han-Kat (= Froſs, Kaufe), jf. Katta. 3 Sammenſætning: **Kattar** (ſædvanlig udtalt Katta), f. Gr. Katta(r)-bøle, n. et Kulb Katteunger. **Kattarſet** (e'), n. Kattespor. **Kattarflor**, n. eu Ribſe efter en Kattelko. **Kattarlabb**, m. Kattefød; ſom Plantenavn: Gnaphalium. (Tromb.). **Kattarlecta**, f. Kattestemme. **Kattarova**, f. Kattehale. **Kattarſkap**, n. Kattetiſkſe. **Kattarſykja**, f. Brunſt, Parringsbrift. Valb. og ſl.

Katta, f. 1) Hunkat (= Kjetta, Køvſa). 2) Kat, i Almindelighed. Dſtl.

Kattastein (?), m. Hvidſteen, Dvarts. Jød.

Kattauga, n. Kattegie; farve Vine. Ogſaa Navn paa viſe Planter.

Kattaugaupa, f. et Slags Gaupe (Løs), ſom har megen Lighed med Katten. (Efter Nilsſon ikke nogen ſæregen Art).

Katthol (o'), n. et Hul under Døren i Pakboder (Kornboder), anbragt for at Kattene kunne komme ind og jage efter Muus og Rotter.

Kattun (o'), f. Plantenavn: Galeopsis (f. Daee). Ogſaa **Kattunſla**, f. Lel.

Kattunla, f. Katugle (Fugl).

[**Kattun**, n. et Slags Bomuldstoi. Eng. cotton: Bomuld.

Kattunge, m. Katteunge (= Kjetling). Lyder ogſ. „Katta-ungie“ (Kattar-unge).

Kaua, v. n. loffe (Dyr), falde med en hujende Lyd; ogſaa: hujſe, raabe (= hua, kauka). Duſtr. og ſl.

Kauka, v. n. (ar), hujſe, raabe. Indh. Nordl.

(Sv. Dial. kånfa, kåfa). Jf. hauka. (J Drf. bruges baade haufe og kaufe). Her- til: Kauf, n. Hujen, Raaben.

Faula, v. n tygge, æde. Hall.

Kaula, f. 1, en liden Hob af Fisk i Søen, en liden Stimm. Sdm.

Kaula, f. 2, Sprutte (Sødyr), Sepia. Romsk. Dgsaa kaldet „Nigkaule“. (Eng. cuttlefish). Jf. Spruta.

Kaun, m. Byld, Blegne med stærk Høvelse. Søndre Berg. Sogn, Hall. og fl. J Hard. Kaudn. Afvig. Kogn (o'), Kong, Kaang, Smaal. og fl. G. N. kaunn (kaun). Heras Keyna.

Kaup, n. 1) Kjøb; Handel. Abg. Tel. Mere alm. er „Kjøp“ egenl. Køyp (Kjøyp). G. N. kaup. Til kaups: til Kjøbs. Attpaa kaupet: oven i Kjøbet. — 2) Fangst, Gr- hvervelse, Bytte. Dei hava gjort eit heilt kaup: de have havt en stor Vinding. Nordre Berg. Sdm. J Hall. Kaupa, f. (ei heil Kaupe).

Kaup, n. (2), Ureenlighed fra Priveterne. Bergen.

Kaup, v. a. (er, te), kjøbe, anskaffe sig for Betaling. Abg. Tel. Ellers i Formen: Køypa (hjøypa, hjøpe). G. N. kaupa (kaup- pir, keypti, keypt). — Dgsaa i Betydn. leie; saaledes „kjøpe burt“, o: bortleie, udleie. Hall.

Kaup, f. en Dse, en dyb Staal til at øse med (= Kofs). Ringerige. J Hall. Kjøpe. Jf. Staupa.

Kaupande, adj. værd at kjøbe.

Kaupar, m. Kjøber. Mere alm. Køypar (Kjøpar).

Kaupebrev, n. Kjøbe-Contract.

Kaupegods, n. Handelsvarer. Dgsaa om indkjøbte Ting, i Modsetning til hjemme- virkede. Saaledes: Kaupefælde, n. ind- kjøbt Klæde. Kaupeform, n. modfat: Heimeforn. Kaupety, n. kjøbt eller ind- ført Tel.

Kauping, f. Kjøben; Indkjøb.

Kaupmann, m. Kjøbmand.

Kauprov (o'), n. (?), Dpflag, Tilbagekal- delse af en Handel. Anført i ældre Ord- samlinger i Formen „Kopraa“ (fra Smaal.) og „Kubraa“ (fra Indh.); men synes ikke at være i Brug. G. N. kauprof.

Kaupskap, m. Handel, Kjøben. Mange Et. i den besynderlige Form „Kjøpskap“ (Kjøpskap?).

Kaupstaal, f. Kjøbstaal, Beværtning i An- ledning af en Handel. (Dgsaa i B. Stift uagtet kaup hedder Kjøp). Jf. Njøsminne.

Kaupslaa, v. n. kjøbslaa, handle.

Kaupstad, m. Kjøbstad; Handelssted.

Kaupstemma, f. Kjøbstævne, Handelsfærd; Marked. G. N. kaupstema.

Kaupsvain, m. Handelsbetjent; Krambod- svend. Mest alm. „Kjøpsvain“ (Kjøpsvain).

Kaura, v. a. (ar), 1) krolle. Kaura seg,

el. Kaurast: krolle sig. — 2) skjære Spaa- ner (s. Kaurer); tilskjære Vedstykker som skulle brændes. Nordl. — Om et andet kaura s. kovra.

Kaurer, m. 1) Krolle, krollet Lok; især af Ud. (Ullarkaurer). B. Stift. — 2) Hovel- spaan, krollet eller spiralsformig Spaan. Nordre Berg. og fl. Afvig. Kaare, Indh. 379). — 3) en Kile i Klæder, en ind- stude smal Trekant. Hall. J Obr. „Lea- kaurer“ (Vedkaurer).

Kauresty, f. Styer som ligne Krollet, Uldsty. Nordl.

Kauring, f. Kovring.

Kaurtægja, f. en Kurv af Spaan eller tynde Træfiver. Snaasen, i Formen Kaar- tægja (Kaartæg).

Kaurutt, adj. krollet, som danner en Ring eller Række af Krollet. Nordl. (kauratt).

Kaus (valgte), f. kjoa.

Kausa, v. a. (ar), flappe, stryge, hjærtegne. Jæd. Jf. I. kosen, liebkosen.

Kause, m. 1, en Kat. Sæt. (Jf. det nor- densjeldste Kjøya).

Kause, m. 2, Knub, Blok. Jfær: 1) en liden Blok uden Tridse, i Skibstougene. Berg. Trondh. Dgsaa en Blok med Jern- ring i Hullet. Nordl. — 2) Hjulstykke, en af de korslagte Stokke, som danne Egerne i de simple Kjerrehjul. Nordre Berg. og fl.

Kause, m. 3, en dygtig eller mægtig Mand; en Stormand. Ein heil Kause: en ret dygtig Karl. Trondh. og fl. Jf. Kasse, Bause.

Faut (løb, rendte), f. futa.

Faut, adj. stolt, hovmodig, indbildst. Maa- skee alm. J danske Dial. fout, fouten. Sv. favat, som synes at være et fremmedt Ord. (En Forbindelse med futa eller fyta er tvivlsom).

Fav, n. 1) Tummel, Uro; en Mængde Sys- ler og Udretninger; en Travlhed som man bliver kjed og forvirret af. (Jf. fava). Meget brugt. og næsten alm. — 2) Stoi, høirostet Snaak (i en stor Forfamling); ogsaa: Skvalder, Riv, Trætte. — 3) Gram- sen, idelig Bevægelse med Hænderne (= Raving). — 4) Evemning; ogsaa: Dyf- ning, Nedstigelse i Vandet. G. N. kaf. Han tok eit stort fav: han dykkede langt ned, var længe under Vandet. Østherd. — 5) Dyb, Afgrund, Vandet i det Dybe. B. Stift og fl. (J Hall. Vassfav). G. N. kaf; Sv. qvaf. Ned i kaver: ned i Dybet, saa langt ned, at Tingene ikke godt kunne sees.

Fav, adv. ganste, heelt igjennem. Kun i For- bindelse med uogle Abjektiver, som: fav full: ganste fuld; fav open (o'): ganste aaben; fav raa: gjennemraa; fav roten (o'): gjennemraaden. Mest brugt. paa Østl. Afvig. Fav; Num. Dgsaa: Favende (Tel. og flere), f. Gr. favende full. J Sverige: fav

- (Nieg 315). Jf. Jæl kashodinn.
- Fav**, adj. fyrig, urolig, faad; f. Gr. om en Hest. „Han var faa fav aa gælen“. Smaal. Maafsee et gammelt Ord; jf. G. N. åkafr; Ang. cafr: raft.
- Fava**, v. n. (ar), 1) tumle med noget, have Uro, være befværet, saasom af mange Sygler, af meget Overhæng og deslige. So tavar med Bornom: hun har megen Uro med Bornene. Han heve mytet til aa fava med: han har meget at beførge, han er overlæstet (jf. fortavad). Meget brugt. vest og nord i Landet; ogs. paa Dstl. Afvig. Faavaa, Jndh. — 2) steie, snakke meget; om en Forsamling (jf. fada); ogsaa: fives, trætte. B. Stift. — 3) gramse, bevæge Hænderne, ligesom for at sprede eller bortvifte noget. Kava med Gondom (Saando). Berg. Trondh. (Sv. fava). Ogsaa om en lignende Bevægelse hos Dyr, f. Gr. Katten ligg og tavar med Fotom. Eigefaa om Bevægelse med et Redskab. Kava med Aarom: roe sagte. Kava om ei Riva: rage, strabe. Jf. kaffa og faava. — 4) dykke i Vand, svømme i Dybet. Tel. Østerd. G. N. kafa. Dunkelt Forhold til Rave, Rov, fveva ic.
- Kavand**, f. Dykker, et Slags And (Fugl). Østerd. (Trysil). Kavand-Fall, m. Hænnen af denne Art; ogs. kaldet Kabball.
- Kave**, m. 1) Sneehyge, tæt Sneefald, hvorved Luften formørkes ligesom i Laage. Snjotave, Stiltave, Bindtave. Alm. vest og nord i Landet. Jf. Kvast. Seldnere om en Regnhyge. „Regnfave“, Hall. — 2) en Masse af liggende Sne, et dybt og løst Sneelag. Tel. 3 Hall. ogsaa „Moldfave“, om en Masse af løs Jord. Kave nærmer sig til Ordslagten: fveva, kvav, kvavna, Kov, kjøva.
- Kave** (Buss), f. Kage (Kagje).
- Kave** (Kammer), f. Kove.
- Faven**, adj. om Eneen: tung at gaae i; løs, fornet. Tel.
- Favende**, f. fav, adv.
- [Kaventa, f. Tynddrifte, tyndt eller svagt Bl. Nordre Berg. (Lidet brugt.). Tydf Køvent, Køsent; egentlig Convents-Bl, i de gamle Klosters. (Weigand 1, 225).
- Kavfugl**, m. Dykker, dykkende Vandfugl; ogsaa om Fugle, som følge med en Fiskestik. Sdm. (Kafugl).
- Favhugad** (u), adj. heftig, hidfig, vild. Helg. (ogsaa i Formen „favhugo“). Til fav, adj. Jf. faahugad.
- Kaving**, f. Tummel, Uro, stærk Bevægelse; Gramsen ic. f. fava.
- Kavl**, m. 1) Flydholt paa Fistergarn. Nordl. Trondh. Nordre Berg. (3 Søterød. Netfavle). G. N. kaftar, pl. Egentlig om Flydholt af Træ (Selhafvl, Ginetavl), men ogsaa om de hertil benyttede Stykker af Bark (f. Flaar) eller Kugler af Glas (Glasfavl). — 2) Stof i en Flydebro;
- Brostof i en Bei over en Sump. Jndh. S. favla og Kavle.
- Favla**, v. a. (ar), 1) binde Flydholt (Kavl) paa Garn. — 2) lægge Brostoffe paa en Sump. Jndh. Hedder ogsaa Favleggja (favlegg), f. favlelagd. — 3) knevle; f. Kavle og kjøvla.
- Kavle**, m. 1) Kulle, Valse, Cylinder. 3 Særdeleshed: a) Manglestof. Øbr. Østerd. (Sv. tasje). b) Bager-Kulle, at forme Fladbrød med. Øbr. Hedm. (Andre St. Kjøvle). c) rund Kjøp eller Stump af et Træ. Dstl. (Jf. Kavl). — 2) Mellemstykke, liden Stang eller Bjælke, saasom mellem Ringene i et Bidfel. Hall. (Jf. G. N. medalkafi). — 3) Knevel, Mundbid (f. Kjøvle). Nhl. Hall.
- Kavlebu** (uu), m. et Slags Fisk, Soler.
- Favlesljota**, v. n. (-slyt, slaut), staae med Flydholterne i Vandfladen; om Garn. Nordre Berg.
- Favlelagd** (favlagd), adj. belagt med Brostoffe (Kavl); om en Bei. Jndh.
- Favleslaa**, v. n. naae fra Vunden til Vandfladen; om Garn. Sdm.
- Kavring**, m. Tvebat, Biscuit. (Ogsaa i svenske og danske Dial.). En varm Kavring: et Drefigen. Nordl. Ordets Rod er dunkel, maafsee fremmed.
- Favrsta** (f'), v. a. ryste stærkt, gennemryste. Sdm.
- Favsam**, adj. 1) om Tilstand: urolig, besværlig. 2) tilbøielig til Støi og Tummel, f. Gr. om et Selkfab. S. fava.
- Kaa**, f. (?), Allife (Fugl), Corvus Monedula. Navnt i denne Form af ældre Forfattere (Ramus, Pontoppidan, Strøm). Paa Dstl. hvor denne Fugl er mest bekendt, har Navnet faaet den fremmede Form Kaia (ligt Sv. kaja). D. Kaa; Holl. kavin.
- Kaa**, v. a. (r, dde), vende, løfte, lette op fra Jorden; vende Hø som ligger udspreedt til Tørring. Hall. Sdm. Østerd. og fl. Jf. faava.
- Faa** (pron.), f. kvat.
- Faahugad**, adj. meget begjærlig, graadig, især efter noget som man længe har savnet. Nordre Berg. Sdm. Jf. favhugad.
- Kaaing**, f. det Arbeide at vende Hø.
- Kaal**, n. 1) Kaal, Blade paa Roer og andre Kaalvarter. G. N. kál, n. — 2) Kjøbpytte, Saad (sædvanlig med Kaalrod). Øbr. og fl.
- Faala**, v. a. (ar), 1) fjære Bladene af Kaala Navor. (Nogle St. kjæla). — 2) ødelægge, gjøre Ende paa. Hall.
- Kaalgard** (-gar), m. Kaalhave, Urtehave. Øbr. og fl. Mere alm. Kaalshage, m.
- Kaalgrøta**, f. Kjøbgrøbe. Dstl.
- Kaalgrøn**, adj. grøn som Kaal; aldeles umoden; f. Gr. om Korn.
- Kaalmaff**, m. Kaalorm.
- Kaalrabbe**, f. sølg.

- Kaalrot** (oo), f. Kaalrabi, Kaalroer. Dstl. Tel. Drf. og fl. (Sv. kåltrot). Andre St. Kaalrabbe, el. Rabba, f.
- Kaalryggen**, adj. kuldfjær, som let fryser. Sdm. (Kaalryggjen). Maafsee for kolryggen (oo); eller fulde „kaal“ here sammen med fjæla?
- Kaam**, adj. dunkel, mørkfladen, hvis Farve er mat eller falmet. Nordl. (Vof. og fl.). I svenske Dial. kām (Nies 379). Jf. Isl. kāmugr: smudset, af kām, n. Smuds. I. Kām: Stimmel. — Kaamt, om et Sted, bemærker: stummelt, indelukket; men dette er vel et andet Ord, neml. = kvævt (kvamt, fumt, fovt).
- Kaana**, f. f. Kona.
- Kaangel og Kaangle**, f. Kongul.
- Kaangelvæv**, f. Kongurvev.
- Kaangro** (Kaanglo), f. Kongurvaava.
- Kaanf** (Klase), f. Kongul.
- Kaanfa** (for kanta?), v. n. gaae flodset og vaskende. Kaantje (Kante?), m. en Klods, liden og tyk Person. Sdm. (Sv. kånka, og kanta: gaee tungt og vaskende).
- Kaapa**, f. 1) Kaabe, Dverklæde. G. N. kåpa. — 2) bred Hovedplade paa Jernsøm. Nordl. — 3) Nederdelen af Røgpiiben over et Ildsted (?).
- Kaapegras**, n. Planten Løvefod, Alchemilla. Dgsaa kaldet Marikaapa.
- Kaapefaum**, m. Spiger med bredt Hoved (Kaapa). Nordl.
- Kaar** (Aftægt), f. Kor (o').
- Kaara**, v. n. 1, (ar), blæse lidt, saa at Vandfladen trufes (f. Kaare). Hard.
- Kaara**, v. n. 2, om Mælk: briste, stille sig, affætte Dst. Mhd. Mandal. Hertil Kaarad, nogle St. Kaaren (kaari): brusten.
- Kaara**, v. a. f. fora.
- Kaaraavann**, f. forvand.
- Kaare**, m. 1, Windpust, som viser sig paa Vandfladen, el. danner smaa Bølger. Hard. Sv. kære. G. N. kári, Bind (Egilsson).
- Kaare**, m. 2, Kaarde, Sabel. Maafsee rettere Kaarde? Ordet synes at være fremmedt. (Jf. Sv. kære, hos Nies 379).
- Kaare**, m. 3, Spaan; f. Kaure.
- Kaartægja**, f. Kaurtægja.
- Kaas**, f. et Loffenavn til Faar. Sdm.
- Kaas** (Dyngje), f. Kos.
- Kaafa**, v. n. (ar), suffice, stønne. Tel. (Iffe meget brugl.). Jf. Kaafta.
- Kaafa**, v. a. (ar), forfriske, hvæge. Hall. Sdm. Andre St. Kofa.
- Kaasaa**, v. f. kofa (o').
- Kaasfa**, v. n. søle, sludre, arbejde stjodeslest. B. Stift.
- Kaat**, adj. munter, lystig, glad tilmode (G. N. kår); ogsaa: faad, urolig, overgiven; især om Børn; ligeledes om Dyr, som gjerne hoppe og lege. (I Ebenf og Danf har Ordet faaet en flattere Betydning). Jf. Kjøta.
- Kaat**, m. om en liden Hat (Hattefaat). Sdm. Egentl. Knort, Knude?
- Kaata**, f. Knude eller Udvært paa et Træ; især et Slags haard Svamp. Smaal. Soler og fl.
- Kaata** seg: være lystig; f. Kjøta.
- Kaatel**, m. en liden Kugle. Hall.
- Kaating**, m. en lystig Karf.
- Kaatleg**, adj. munter, lystig.
- Kaatleike**, m. Lyflighed; jf. Kjøta.
- Kaatna**, v. n. blive lystig, muntre sig.
- Kaatra**, f. Knogle, lidet Been, f. Gr. i Ledene paa Dyr. Sdm. (Jf. G. N. kvåtra: et Slags Lærning).
- Kaava**, v. n. (ar), gramse eller røre idelig i noget, ryste, vælte, f. Gr. i Hø. Hall. Nordre Berg. Drf. (Isl. káfa). Jf. faa og fava.
- Kaavaa**, f. Kove. — Kaave, f. Kalve.
- Kaaverhund**, f. Kovern.
- Kaavring**, f. Gramsen, idelig Rørelse.
- Kaavra** (forhverve), f. Kovra.
- Kaavring**, f. Køvring.
- Keda** (el. Kedia), f. Kveda.
- Feid**, adj. træt, udmattet. Gbr. (fjei), Østerd. (fje). I Drfb. ogsaa „aafjei“: yderst udmattet. Formodentlig fun en Form af det danske „fjed“, som ellers fun bruges i Forbindelsen „leid og fjeit“.
- Keif**, m. 1) Bøining, Briding; Ekfævhed. B. Stift. Jf. Halskeif. — 2) Forvridding i et Led. Mhl. — 3) en Tvardriver, En som tirrer Folk ved Modsigelser. Gbr. I Hall. „Kjeitjepose“. (Det maa erindres, at „fei“ altid udtales fjei).
- Feif**, adj. tilbagebøiet, som holder Hovedet eller Dverktroppen i en tilbagebøiet Stillung. Nest brugt i de sydligste Egne (jf. fatt). G. N. keikr. Dgsaa: rank, opret, sneisende. Undertiden forverlet med den fremmede Form „kjeff“ (I. kef, fordom queck, qvif).
- Feifa**, v. a. og n. (ar), 1) bøie tilbage, el. til Siden. Keita seg: bøie sig bagover, styde Dverktroppen bagud. Rbg. Tel. og fl. (Jf. fetta). — 2) forvride (et Lem eller Ledemod). Han hadde teitat Foten sin. Søndre Berg. (Jf. kifa). Andre St. rengja, ribla, vikla, brigda. — 3) v. n. gaae skjævt, gjøre Krumninger eller Omveie. Nordre Berg. — 4) krybse sig frem; gjøre mange Bendinger for at benytte Vinden. Keita langs med Landet. Nordl. (Tilbeels: kjæfa). — 5) hype Riv, tirre eller plage Folk ved Modsigelser og Forvridding af deres Ord. Gbr. Hall. Tilbeels med Formen feifja (fjeifje).
- Keifa**, f. Briding; Stivhed i Legemet af langvarig Bøining. Sogn.
- Keifing**, f. Briding; kroget Gang; Seilads med knap Wind ic. f. feifna.
- Feifna**, v. n. (ar), rette sig op igjen, faae en skjæffere Holbning.

feiknasad, adj. som har en opadboiet Næse.
Hall. og fl.

feikryggjad, adj. sadelrygget, tilbageboiet i Ryggen.

feikurt, adj. 1) froget, fuld af Krumninger. Østerr. og fl. — 2) vrangevillig, tirrende, tilbøielig til Modsigelse og Vridninger. Gbr. i Formen feikjutt, feikjaatt.

Keila, f. et smalt Sund, en liden Rende eller Kanal. Nordl. (Vof.). Paa Edm. Køyla (Kjøyle). Jf. Kll.

Keim, m. 1) Affmag, Forandring i Smagen, f. Gr. paa D, som begynder at blive suurt; ligesaa om Smag af et Kar. Berg. Trondh. Gbr. og fl. Jsl. keimr. — 2) Spor af en Svagbed eller Sygdom. Han heve ein keim av det endaa. — 3) Vane eller Tilbøielighed til noget ondt. Indh.

keima, v. n. (ar), 1) svinge, svæve frem og tilbage (= kima). Fel. — 2) vride sig til Siden, holde Hovedet skjævt. Hall. Hertil Keimesott, f. Sygdom som ytrer sig ved en Vridning af Halsen til den ene Side. (Jfar hos Gjeder).

keimlaus, adj. fri for Affmag, reen, frist.

Keip, m. 1) Næreblok paa en Vaad; Træ-Klob, tilfæaen i Form af en Vinkel, hvori Næren hviler, medens man roer. — 2) et frunt Tværtræ i Bunden af en Skædefasse. Smaal.

Keipenavar, m. Bor af Middelsstørrelse, Naglebor. Nordre Berg.

Keipsnæv (e), n. den opadboiede Spids eller Krog paa en Keip. „Keipsnæv“, Edm.

Keis, m. Bøining, Krumning, Krog. Ejj. Nogle St. Kis (ii).

Keisa, v. n. (ar), 1) svinge, gaae i Kroge eller Vuer. Nordre Berg. — 2) bisse, løbe for Hebe; om Røer (= skina). Smaal. Rom. og fl. Sv. kesa.

Keisar, m. Keiser (Cæsar). Dgsaa G. N. keisari. — Keisardømme, n. Keiserdømme.

Keising, f. Svingning; Løben, Bispen.

Keisurt, adj. froget, bugtet.

Keiv, adj. skjæv, vreden. Hall. Gbr. Ellers alm. keiv.

Keiva, v. a. (ar), 1) gjøre skjæv, forvride, for Gr. Skoene i Gangen. Hall. Gbr. Solør. Andre St. keiva.

Keiva, v. n. (ar), 1) være keithaandet, bruge den venstre Haand mest. 2) fludre, arbejde plumpt eller ubehændigt. Næsten alm. Hertil Keiv, m. og Keiva, f. om en keithaandet eller ubehændig Person.

Keiva, f. Keiten, den venstre Haand. Sv. Dial. keva (Kiez 301).

Keiveleg, adj. keitet, ubehændig, plump. Dgs. i Formen: Keiven.

Keiveslag, n. et Slag med den venstre Haand. (Landsf. 764).

Keivhendt, adj. keithaandet. Meget brugt. i de sydlige Egne. Hedder ellers: vinsters-hendt, orvhendt, ranghendt.

Keiving, f. ubehændig Afserd.

Keivsam, adj. keitet, ubehændig.

Keila, Keisa, o. f. v. see fj.

Kid (i), n. Kid, Unge af Gjed. Mest alm.

Kje, el. Kji; paa Edm. Kid, undtagen naar et „i“ følger med, da nemlig „d“ bortfalder, og „i“ bliver luft; saaledes i Dativ Fleert. „Kijjaa“, for Kidjom, og i Sammensætning som „Kijfeid“ (Kidjafid), o: Kid af en aarsgammel Gjed. Jf. Kid-unge. G. N. kid. Eng. kid.

kidja (i), v. n. (ar), faae Kid, føde; om Gjeder. Mest alm. kjea, kja (i); paa Edm. kje (ii), ligesom „bie“ for bidja; tydeligt „kija“ tildeels i Fel. Afvigende Filja, Drf.

Kidkjevle, n. Knevel; f. Kjevle.

Kidla, f. Gjedefid. Nhl. og fl. Her mærkes Løffeordene: Kille, Kisfalt, Kisfebann, hvormed man kalder Gjederne til sig, og som udtales med haardt „f“ (ikke fj), altsaa betragtes mere som Lyd end som Ord. **Kidling**, m. Kid. Sogn og fl. Afvig. Kizling, Gbr. Østerr. Tildeels mere brugeligt end „Kid“. G. N. kidlinger.

Kidunge, m. et lidet Kid. Paa Edm. Kizunge (ii), for Kidjunge.

Kifs (ii), i Forbindelsen „vera kifs med“: være bange eller uhyggelig tilmode. Gul-dalen. Maafee for tips.

kifa (ii), v. n. (ar), lige, see efter noget; eller især at vende eller strække sig for at see. (Mt. kifen; Holl. kiffen). Dgsaa med stærk Bøining: kif, keif, kilet (i), Sogn. Denne Form kunde maafee være gammel, især med Betydningen: strække sig, da Ordene keif, keifa og kifa (i) synes at forudsætte et saadant Stomod.

kifa (i), v. a. (ar), vride, forvride (et Lem). Nordl. sædvanlig udtalt: kiffa, kjeffa. Jf. keifa.

Kifar, m. Kiffert, Teleskop. Mere brugt i den fremmede Form „Kifert“. Sv. kifare.

kifja (ii), v. n. (er te), tabe Veiret, komme ud af Mandedrættet (saasom i stærk Hofte). Nordre Berg. Hall. og flere. (Jf. kifna). Han tog, so han kiffe. F. keichen og keuchen. Sv. kifna. Hertil Kif-hofte, eller Kifje-hofte, m. Kighofte.

Kifna (ii), v. n. (ar), tabe Mandedrættet (= kifja). Ved Trondh. „kifna utu“ (utor).

Kifning, f. Forvridning, Hadeland.

Kil (ii), m. en smal Vig eller Bugt, som gaar dybt ind i Landet. Nhg. Fel. Hall. Valb. (G. N. kll). Hertil afskillige Gaardsnavne (Kilen, Kille), ogsaa i de nordlige Egne.

Fila (ii), v. a. (ar), 1) fæste eller besætte med Kiler. 2) drive, inddrive. Fila ned med: drive ned ved Siden af. Fila paa: drive stærkt paa, anstrenge, eller stynde sig. Fila upp (el. upp-atter): flemme paa, gaee dygtig løs paa.

- Kile** (ii), m. 1) Kile, Nagle, Flug. Ofteft om en flad Nagle (= Arette, Bløyg, Begg); men ogsaa om en Regle (conus); jf. Knott. (L. Kell og Regel). — 2) en smal Trekant; især om et Stykke, som indskydes fra Kanten i Klæder (= Geire, Raure).
- Kiling** (ii), f. Drivning, Paadrivning; f. kila.
- Kilja**, f. kibja. — **Kille**, f. Kidla.
- Killem**, m. Dreftgen. Drf. (Kjillam, ogsaa Kjilleim). Dunkelt, maaffee for Kiunlem, af lemja. Jf. Kilvink.
- Killing**, f. Kibling.
- Kilutt**, adj. indfaaret af lange Bugter, om et Landftab.
- Kilvink**, el. Kilevink (i'), m. et Greb i Haaret eller Hovedet; ogf. Dast, Dreftgen. Khl. Sdm. Nordl. — **Kilvinka** (kilevink), v. a. ruffe Gn i Toppen. Dunkelt. Jf. Killeim.
- Kima** (ii), v. n. kime; f. tima.
- Kima** (i'), v. n. (ar), vrikke, roffe, vugge fig. Tel. (Winje). Jf. kima.
- Kime** (i'), m. Strimmel, Stykke (?), see Skogarktime.
- Kime** (ii), m. en liden Fisk, som ellers kaldes Gorkime. Hadeland.
- Kimpel**, m. en liden Kjempe; Gn som er stolt af sin Væxt eller Styrke. Tel. Vel egentl. Kjempe.
- Kimsa**, v. n. (ar), kimsa, slænge med Hovedet. Tel. Jf. kima og kimsa.
- Kind**, m. (og n.), Barn. Forekommer som Kjølenavn i Buggefængene, f. Gr. Sig no still, du liten Kind. Jæd. Tel. (Jf. Landst. 242. 288. 589). Ogsaa i svenske Dial. (Afvigende fra G. N. kind, f. Affem).
- King**, f. Kjeng. — **kinga**, f. kjenga.
- Kingeløv**, f. Kongurven.
- Kingervaava**, f. Kongurvaava.
- Kind**, m. en liden Vøining eller Bvidning, f. Gr. i en Blade. Nordl. og fl. Ogsaa: en Vøining til Siden, et Raft med Hovedet, el. deelige. Tel.
- Kinka**, v. n. (ar), vrikke, roffe, vride sig til Siderne. Tel. (jf. kimsa). Ogsaa: ryste langsomt. Kinta med Hovedet (el. paa Hovedet): vugge Hovedet til Siderne, ryste Hovedet sagte, saasom ved Forundring eller Beklagelse. B. Etist.
- Kinks**, m. en liden Vøining med Hovedet eller Overtroppen. Dstl.
- Kinksa**, v. n. (ar), vrikke, slænge lidt til Siden, især med Hovedet. Dstl. Jf. kinka.
- Kinksam** og **Kinden**, adj. urolig, som rokker eller vrider sig til Siderne. Tel.
- Kinkutt**, adj. kroget, bugtet. Nordl.
- Kinn**, f. 1) Kind, Side paa et Ansigt. (Tildeels vaskende i Røsn mellem f. og n.). G. N. kinn, f. — 2) en Bjergsæde, en høj Straaning. Valdres. Ellers i nogle Stedsnavne. Jf. Durakinn og Kinning.
- Finna**, v. (Kjerne), f. kirna.
- Kinnbein**, n. Kinnbeen.
- Kinnfisk**, m. Kindfisk paa Fisk; ogsaa om Menneskets Kinder. Sava store Kinnfiskar: være fylldig i Kinderne, see frist og trivelig ud. B. Etist.
- Kinnkjelle**, m. Kinnbeen, Overkøve. Indh. (Kinnkjelle). Jf. Kjelte.
- Kinnpust**, m. Kindfisk. Tel. Brugt omtrent som Kinnfisk.
- Kinnrode** (v'), m. Rødhed i Kinderne.
- Kinnrasla**, f. en Sygdom, som medfører stærk Høvelse i Kinderne. Sdm. Trondh. Nordl. Andre St. Kusma.
- Kinning**, m. 1) Dørstolpe (= Veitstolpe). Tel. (Winje). 2) Sæt. kaldet Durkinn (Durakinn), f. — 2) Væggen ved Siden af Døren; Tømmervæg som er afstaaen for at optage en Dør (eller et Bindue). Mere alm. (især Berg. og Trondh.). Nogle St. Kinning. — 3) Stok i Dørvæggen; en af de korte Støtte som støde til Dørfarmen. Drf. Nordl. (hvor derimod Væggen betegnes ved Fleertal: Kinnungarne). 3 svenske Dial. kunning, i begge de sidste Betydn. (Ries 319). 3 G. N. kinnungr er Betydn. tvivlsom.
- Kint** (moden), f. kint.
- Kip** (ii), m. et Kortspil, hvor man kun stikker med et Blad af samme Navn, f. Gr. I med Ll. B. Etist.
- Kipa**, f. 1) Bibiekurv, at bære paa Ryggen (= Kjesla). Søndre Berg. og fl. — 2) en kort Hylde i et Hjørne af Huset. Nordl.
- Kipa**, v. n. (ar), vimske, hoppe, gjøre raske Bevægelser; f. Gr. om Børn. Tel. (Winje). Jf. kipa.
- Kipen**, adj. 1) urolig af Munterhed, lystig, vilb, overgiven; om Dyr, som lege eller hoppe og løbe meget; ligesaa om Mennesker, især Børn. Næsten alm. — 2) stolt, storagtig. Rylf.
- [**Kiper**, m. Bødder. (Betonet: Kip'er). M. Kuper; L. Kuser. — Hertil: Kipra, v. n. gjøre Kar eller Tønder. B. Etist. Jf. lagga.
- Kipla** (i'), v. a. (ar), sætte „Kipling“ eller Mundbid paa. Indh.
- Kipling** (i'), m. Mundbid, liden Bind som sættes ligesom et Bidsel i Munden paa Kib for at afvæmme dem fra at patte. Indh. Andre St. Kjevle og Kavle. (3 Sverige kippel). Synes at høre sammen med Kjepp.
- Kipna** (ii), f. Munterhed, lyst til raske Bevægelser; f. kipa.
- Kipnast** (ii), v. n. blive munter, el. urolig af Munterhed.
- Kipp**, m. 1) Ryl, Træt; en ubetydelig Flytning eller Gliden; en kort, øiebliklig Bevægelse. Søndre Berg. og fl. — 2) Dieblis, Moment; den korteste Tid som man kan tænke sig. Tel. og fl. — 3) Rystelse,

- Støb, pludselig Stræk; f. Gr. ved et stærkt Knald. Nordre Berg. (Jf. Kveff, Støff).
 Dgsaa: Styhed, Anlæg til Rødsel. Hesten heve fenget ein Kipp i seg: Hesten er engang bleven fræmt og er derfor meget sty.
- Kipp**, adj. meget raff. S. Kjøpp.
- Kippa**, v. a. og n. (er, te), 1) rykke til sig, snappe, nappe. Hard. Bøfs, Vald. og fl. G. N. kippa. Kippa paa seg; tage paa sig i en Hast, slænge paa sig (Klæder, eller især Sko). Smaal. og fl. (Jf. G. N. kippa skóm å føetr). — 2) trække Fisk med Stang (Kippetroda). Schl. Helg. og fl. Nogle St. fylpa; paa Edm. pota (o'). — 3) samle, drage sammen; maaffee egentl. binde i Knipper (Kippe). Vald. Hertil Ordsproget: Titet tipper titet, o: Lidet drager lidet til sig; det smaa vil ikke formere sig i nogen Hast. — 4) røre af Pletten, rokke, flytte. Eg vann ikke aa tippa det: jeg for-maaede ikke at rokke det. Nordl. Han kipte seg intje; f. Gr. om en Steen. Dgsaa om en ubetydelig Bevægelse med Lemmerne, f. Gr. at slaae Armene mod Siden, eller lignende. Han sat og kipte paa seg. — 5) trække lidt fremad, flytte lidt længere. Smaal. Især om at bringe et Læs op over en Vasse; f. Kippevending. — 6) strække, strække, paaføre en pludselig Rystelse (Kveffja, støffja). Han tom og kipte meg. Mest re-feriort kippa seg: faae en Rystelse, fare op af Stræk; f. Gr. ved et Knald, et Slag, et uventet Greb. Nordre Berg. Hall. og flere. G. N. kippast. Ellers: kveppa, kveffa, støffa. — 7) v. n. løbe, trippe afsted, gjøre en kort Udflygt. Smaal. — 8) smække, slænge af og til, hånge løst; for Gr. om Sko som ikke slutte rigtig til Foden. Nfl. — 3 svenste Dial. kippa i flere af de ovennævnte Betydninger. (Nieg 321). Particijl kipt (kippt), tildeels udtalt: kift.
- Kippast**, v. n. rykkes, trækkes med hinanden. (Ejelden). Dgsaa med en dunkel Betydning i Ordsproget: Det kippesi i Kjønet, o: det følger med Slægten, eller ogsaa: Arten visser sig; de unge ligne de gamle. Edm. (Da kippist i Kjøne). G. N. honum kippir i kyn.
- Kippe** n. Knippe, Bunt; saasom af Kjøppe, Kvisse, Bider og deal. B. Stift, Nfl. Afvig. Kippa, f. Hall. G. N. kippi, n.
- Kippetrodaga**, v. a. drage Stænger hobevis eller i Buntter. Hall.
- Kippen**, adj. sty, let at strække (= kveppen). Nordre Berg. Jf. kippug.
- Kippesjo**, m. det Tilfælde at Søen stiger eller faldet pludselig. Schl.
- Kippeflood**, adj. gaende i bare Sko, uden Strømper. Nfl. Afvig. Kippflooden, Drk., og som Adverb. Kippeskonom (?), paa Edm. „gaa kippeskonaa“. Jf. høfulskoom.
- Kippetroda**, f. Fiskefang at bruge paa Søen, f. Gr. til Sei. Schl.
- Kippevending**, f. en kort Udfærd eller Rejse; en Tilbagevending for at hente Reften af et Læs, som man har maattet dele for at faae det op over en Vasse. Ligejaa med en Byrde, som er for tung til at faae frem paa een Gang. Smaal.
- Kippevid** (i'), m. Brændevæd i Knipper.
- Kipping**, f. Rytning, o. f. v. see kippa.
- Kippaur**, = Lepperot. Nfl.
- Kippug**, adj. urolig, vimsende, som gjør mange Slags Bevægelser; om Dyr. Hall. Hedder ogsaa Kippen.
- Kipra** (ii), v. f. Kiper.
- Kipt** (i'), greben, snappedt ic. f. kippa.
- Kirkja**, f. f. Kyrkja.
- Kirna** (i'), v. a. (ar), kjerne, tilvirke Smør. Lyder mest alm. Finna (ii) og dernæst Kidna, Søndre Berg. og fl. Jøl. kirna (Halvorsen). I. fernen, kirnen; Eng. churn. Hører sammen med Kjerne, m. (Jf. Weigand 1, 579).
- Kirna**, f. Smørtjerne, Kar hvori Smør tilvirkes. (Udtalt Kidna og Kiuna ligesom Verbet). Jf. Strokk og Bide.
- Kirnabite** (i'), m. et Stykke Brød med nykjerne Smør paa. Mest alm. Kirna-bite.
- Kirnardag**, m. Kjernebag (Løverdag).
- Kirne-tre**, n. Kjernestav, Redskab hvormed man kjerne Smør. Esi. og fl. (Kinne-tre). Ellers Kidnetvora (o'), Nfl. Kinnetyl, Gbr. har ogsaa et eget Navn: Tyrel (Tvirel, Tvorul).
- Kirning**, f. Kjerneing af Smør.
- Kirnt**, adj. moden, som har faaet Kjerne; om Nodder. Hall. (Lyder som fint). Jf. fyrnt.
- Kisa**, v. n. plire, knibe Dinene sammen. Duftr. — Fissøyg, adj. plirende. Sv. kissegg.
- Kise** (i'), m. Dvergbirke (Betula nana). Hard. 3 Schl. Kisa (i'), Kjesa, f.
- Kisle**, f. kittle og kjetla.
- Kise**, et Loffenavn til Kattene. Udtales ligedan som det forhen (under Kidla) anførte „Kisfalt“ og „Kisebann“, nemlig med haardt „k“ og ikke „kf“. Disse Tilraab ere ikke egentlige Ord, men kun et Slags Loffelyd, som staar udenfor Sprogets Regler.
- Kisebær**, n. Kirsebær. Lyder ogsaa Kisebær (i'); afvig. Kyssebær, Hard. Rysf. og fl. Hertil Kisebær-tre, n. Kirsebær-træ. Egentl. Kirse, efter Lat. cerasus (kerasus).
- Kista** (i'), f. 1) Kiste, stort Skrin. Afvig. Kyste, Kjøst, Ndm. G. N. kista, af Lat. cista. — 2) en firkantet Skive; især om Pladerne paa et „Stølebelte“. Sæt.
- Kistel**, m. et lidet Skrin. (Jl. Kistlar). Rbg. Tel. — G. N. kistill.
- Ristemat**, m. Mad som nedlægges i en Sømands Kiste ved Udreisen til et Fiskevær. Nordl.

fita (i'), v. a. (ar), fildre, berøre paa et emt Sted. Dstl. Nordre Berg. Trondh. Tildeels ubtalt fjeta, tjæta; ogs. Kjaataa, Dst. Inbh. I de sydlige Egne bruges en anden Form fitla, afvig. tisle. Sv. fittla; i Dial. fitta, feta (Nies 317). Jsl. killa. T. figeln.

Fitall (i'), adj. filden; f. fitug.

Kitel (Kjedel), f. Kjetel.

Kiring (i'), f. Kildren, Pivrelse.

Kiel, n. 1) Kildren. 2) Stubben, Gnidning; f. fitla.

Fitla (i'), v. a. (ar), 1) fildre, pivre; f. fita.

— 2) stubbe, gnide, vride sig i Klæderne, ligesom af Klee. Kitta seg (= skata seg). Nordre Berg. (udtalt fitla, fiske). Hertil Kirtl, n. stubbende Bevægelse.

Kieling, f. 1) Kildren. 2) Stubning.

Fitlug, adj. filden, om; f. fitug.

[Kirt (i'), n. Kit, Cement. Nogle St. Kjert.

T. Kirt. Hertil Fitra, v. a. (ar), fitte, fæste med Kit.

Kitte (i'), m. Rum som er omgivet med en Fjelsevæg; en stor Kornkæse (= Bing) ved Væggen i et Huus. Inbh. (Sparbu). — I svenske Dial. kätte (Nies 384), om et afstængt Rum.

Fitug (i'), adj. filden, pivrelig, som lettelig føler sig fildret. Trondh. Edm. Nogle St. Kiring; ogs. Kjaataug), Dst. Ullers i en anden Form: Fitall (i'), Hall. Kjerall, Gbr. Solor. I de sydligste Egne: Fitlug, Fitlug. Sv. fittlig.

Kiv (i'), n. om en idelig Gjentagelse. Hard. „Da kjem upp i Kjev'e:" det vil altid komme igjen. (Dunfelt).

Kiv (ii), n (og m), Kiv, Tvist, Trætte.

Kiva (ii), v. n. (ar), fives, tviste, stride. Ofte i Formen Kivagt. G. N. kifa. Sv. Kiva. I lignende Betydning bruges ogsaa: Kvoa, Kjava, Kjevja, Kfafa, Kjelja.

Kive (ii), m. Snylte-Maage, Struntjager, Lestris parasitica. B. Stift. Ogsaa kaldet: Jo (efter dens Stemme), Jobonde, Livrejo, Tjuvejo (Kyh-jo, Trondh.). Jsl. kjói.

Kiving, f. idelig Kiv og Tvist.

Kivsam, adj. kivatig, trættekfar.

Kivsmaal, n. Tvist; ogsaa Tvistepunkter, Sager som vække Strid.

Kjadd, f. Hjell. — Kjast, f. Kjeft.

Kjaga, v. n. (ar), drive stærkt paa, skynde sig med et Arbeide. Smaal.

Kjaka, v. n. (ar), fives, trætte, fjævle. Tel. Hall. Vald. Jf. Kjefta.

Kjake, m. Kjøve, Kjøvebeen; Side af Munden. Mest alm. Kjakje; ogsaa Tjakje, Edm. Kjaakaa, Gbr. Kjækje, Edm. (Hjeldnere); Kjeif, Dst. Sv. káf; Holl. faaf; Eng. cheek. En anden Form er Kjelle, G. N. kjalki. — „Kjaakaa" bruges i Gbr. (ligesom Kjeft) om et enkelt Bæsen (Dyr eller Mennefte); saaledes „inkje Kjaakaa" (ikke en eneste), og „for

Kjaakaa" (hver eneste een).

Kjakebeen, n. Kjøvebeen.

Kjakerot, f. Kjøvernes bageste Deel.

Kjamsa, v. n. tygge, æde (= tamsa). Tel.

Kjangla, v. n. fjævle, fives. Smaal. ogsaa

Essj. og fl. Kjanql, n. Kiv.

Kjapp, adj. rast, hurtig. Schl., ogsaa Hall.

og fl. Nogle St. Kipp (vel egentl. Kjepp).

— Kjapt, adv. fort, hurtigt. Trondh.

Kjarr, n. Krat; f. Kjerr.

Kjasta, og Kjastra, f. Kjaasta.

Kjaue, f. tjugo. — Kjaur, f. Ljober.

Kjaurd (Kjort, dreven), f. Kebra.

Kjava, v. n. (ar), fives, fjævle; ogsaa: snaffe

meget, pludre, stoe; om en Forsamling.

Tel. Edm. og fl. Hertil: Kjav, n. Tvist,

Larm; vidløftig Snaaf. Kjavsam, adj.

snaffelysten. Jf. kava, kaba.

Kjaa, v. gnide, stubbe; f. tjaa.

Kjaadn, haard Sneef; f. Hjaarn.

Kjaaka, v. plage o. s. v., f. tjaa.

Kjaana, forslibes, f. tjaa.

Kjaasta, v. n. (ar), stonne, puste, snofte.

Hall. Ogsaa i Formen Kjastra, Smaal.

Rom. I Sogn Kjastra: klynke, smaa-

strige; om Bern.

Kjaataa, f. fita.

Kjaatta, v. n. (ar), titte, fige efter noget.

Sogn.

Kjaava, v. n. vimse, trippe omkring i me-

gen Travlhed. Hall.

Kjeda (el. Kjedsja), f. Kjøde, Baaud af

sammenhængende Ringe. Mest alm. Kjæda,

Kjæa, Kjæa; ogsaa Kjeie (for Kjedsja),

Edm. Afvig. Kje, n. (for Kjebe), Bal-

ders og fl. Sv. kedja; Nt. fede; T. Kette,

af Lat. catena. — Kjetting, m. Anker-

lanke, er dannet efter den tybste Form.

Kjedding, f. Kjerring. Kjedi, f. Hjel.

Kjeft, m. 1) Kjøft, Mund. Egentlig en

stor Mund saafom paa Dyr og Fiske; men

i en mere fri eller Kjødesløs Tale ogsaa

om Menneftets Mund, og især med Hen-

syn til Snaffefærdighed. — 2) en Mund-

ding, Måbning. Pøstjeft, Sitarjeft, Svartjeft,

Fjordtjeft. — 3) Eggen paa Drer. Mær-

tjeft. — Ordet lyder almindeligst Kjøeft;

nogle St. Kjept, og i en ældre Form:

Kjast, Hall. Vald. Nff. G. N. kjastr,

kjaptr. Sv. käft. Avar ein Kjeft: hver eneste

Krop, hvert Mennefte. Intje ein Kjeft: ikke

en eneste Sjæl. Der sæt til Kjeft paa honom:

han gjer forførdelig Stoi (Snaaf, Skraal).

Gjera Kjeft: bruge Mund, fjælde, larme.

Niva Kjeften, f. Kjeftiv. Slengja Kjeften:

slaae om sig med foruarmelige Ord. Halda

Kjeften: holde Mund, tie. Riggja taldom Kjefti

(i Dial. „kalda kjastaa"), f. kald.

Fjefta, v. n. (ar), fraale, larme; fjælde.

Fjeftast, v. n. munddugges, trætte.

Kjeft-aufe, m. en Ordgyder, Skraaler;

ogsaa en Skjændegjæft. I lignende Men-

ning ogsaa: Kjeftaure, m. Trondhjem.

Kjestaufa, f. = Kjestaufe. Edm.
Kjefthard, adj. haardmundet; dygtig til at trætte og fjælde.

Kjeftring, f. Straal; Trætte, Skjalben.
Kjefstram, adj. stærk i Munden, utrættelig i at snaffe eller fraale. Edm.

Kjefstriv (i'), n. unødigt Snak eller Lovst.
Tel. Af Talemaaben „riva Kjefsten“, o: snaffe vidtløstigt eller i Utide.

Kjefstrik (ii), f. Mundvig, paa Dyr.
Kjegla, v. a. (ar), 1) spinde Toug med Vindehjul; ogsaa: snoe eller spinde langsomt.
B. Stift. — 2) v. n. fjævla, fives, vride og vrænge Ordene. Dstl. Jf. kjella.

Kjegla, f. Neb-Vinde, Hjulredskab til at spinde Toug med. Egentlig to Slags, nemlig Fyrekjegla, med tre Hjul, eet for hver af de tre „Taatter“ i Touget; og Etterkjegla, med eet Hjul, hvormed de tre Taatter sammenlægges. B. Stift, Nordl. og fl. (Andre St. Laumleggja, Logryhsa). — Hertil: Kjeglehjul, n. Hjul i en Kjegle.

Kjeglenofke, m. Krog paa Enden af Hjularelen, at fæste Traaden i. Kjegle-sveiv, f. Haandtag hvormed Hjulene drejes.
Kjegling, f. Spinden med Kjegle; ogsaa Riv, Kjøvlerie.

Kjeik, f. keik. Kjeim, f. Keim, o. f. v.
Kjeka, f. keika, og kifa (i').

Kjella (e'), v. n. (ar), fjævla, fives, trætte. Meget brugl. i de nordlige Egne. Hertil Kjeftl, n. og Kjekling, f. Kjøvlerie, Trætte.

Kjeflesam, adj. trættefjær. Trondh.
Kjeks, m. 1, en liden Baad, omtrent som Føring. Nordl. (Vof. Senjen).

Kjeks, m. 2, en Krog til at indtage Fisk med (= Klepp). Duftr. (I svenske Dial. kaks: Vaadshage). — Nogle Steder ogsaa: en liden Øsekurv (= Haav).

Kjeksa, v. n. snuppe, gribe efter noget. Hall.
Kjeksa, f. Kvindemenneske. Jf. Finnkjesa.

Nordre Berg. Nordl. og fl. Synes beslagtet med „Kasse“, men har sædvanlig et Begreb af Haardhed eller Trodsighed, ligesom Tota, Lytta, Jessa og fl. Som Fiske-navn i „Rognkjeksa“, verlende med Kjolfa; som Plantenavn tilbeds „Kjeks“ (Hundkjeks, Vikkjekjes), omverlende med Kjesa.

Kjeksla, v. a. om en vis Tilberedning af Hamp. Vald.

Kjekst, adj. n. travlt, strengt. „Da vardt me for kjeft“. Hall.

Kjel (Kjeel), f. Kjetel.

Kjeld, n. tynd og ureen Bædste; især om vandagtigt Blod. Obr. Østerd. (Kjell).
Dunkelt; jf. Kjelda.

Kjeld, n. (Telt, Teppe), f. Tjeld.

Kjeld, m. (Fugl), f. Tjeld.

Kjelda, f. 1, Kilde, Bandaare (= Fla, Olba, Vermsla); eller oftere: Brønd, Vandsted (= Brunn, Beck, Vatsnoyte). Søndre Berg. Sogn, Ejj. Vald. Obr. Afvigende

Kjælde, Drk. — G. N. kelda; Sv. källa. Vel egentl. kolbt Vandspring, af kald.

Kjelda, f. 2, Skjorhed indvendig i et Træ; den Feil at Træet revner eller kløver sig i Nærheden af Marven. Hall. (Kjelde), Østerd. (Kjelle, Kjell). Synes opfattet som en Virkning af Frost (altsaa af kald). Jf. ogsaa Kalv.

Kjelda, f. 3, en fold Gysen; Mystelse, Skræk (= Kjol). Hard.

Kjeldemyr, f. Sump som danner sig ved en Kilde. Jf. Dykjelda.

Kjelden, adj. fjær, som kløver eller revner indvendig; om Træ. Østerd.

Kjeldesig (i'), n. Bæde i Jorden fra en Kilde. Afvig. Kjeldesig. Toten.

Kjeldevavn, n. Kildevand.

Kjeldvid (i'), m. Træ som kløver indentil (f. Kjelda, kjelden, Hall. (Kjelde-ve), Østerd. (Kjellve)).

Kjelig (Bregne), f. Tjelig.

Kjelke, m. 1, Kjøve, Kjøveben (= Kjase).

Nsl. Ehl. G. N. kjalki.

Kjelke, m. 2, en liden let Slæde, som man kan trække med Hænderne. Vest almin. Kjelkje; ellers Kjølkje, Trondh. Kjølkje, Sot. Sv. kälke. — Hertil Kjelkebakke, m. Bakke hvor man morer sig med at sride paa Kjelke i Sneen. Kjelke-drogje, n. et libet Læs, som man kan trække paa en Kjelke. (I Hall. Kjelke-drogjinde). Kjelkefar, n. Spor efter Kjelker. Kjelkeføre, n. et passende Sneelag til at bruge Kjelke paa. Kjelkemeid, m. Meide i en Kjelke. Kjelkeføle (e'), m. Stulder-Nem at trække Kjelker med.

Kjell, f. Hjell, Kjeld og Kjelda. — I Mandesnavne er „Kjell“ en gammel Forkortning af Kjetel; saaledes: Ankjell, Alkjell, Finnkjell, Hallkjell, Lorkjell.

Kjella, f. Kvinde, Kvindfolk. Edm. Nbm. Drk. (meget brugl.); ogsaa i Nordl. „Der va tvo Sella aa tre Kjelle“: to Mandfolk og tre Kvindfolk. (Edm.). Jf. Landst. 421.

„Gi Storekjelle“: en fornem Dame. „Ho va stik ei Kjelle te saume“: hun var saa slink til at sye. „Ho æ ei helle Kjelle“: hun er ret dygtig. „No va du Kjelle“: nu var du slink Pige ic. I visse Tilfælde anvendes „Kjella“ ogsaa om Dyr af Hundeslægt, og om andre Ting, hvis Navn er et Hundeslægt; f. Gr. „Platekjella“: en Flynnder; „Kvitkjella“: en Visk; „Gamlekjella“: Jorden, eller deslige. Egentlig Kjerla, dannet af Karl (jf. Kjerring). Jsl. kerla, kella. I Formen passer det nærmest til „Kall“, men i Betydningen mere til „Kar“.

Kjellar, m. en Kjelder. Afvig. Kjillar. Nbm. Drk. G. N. kjallari (af Lat. cellarium). Hertil: Kjellarlufa, f. Galder paa en Kjelder. Kjellarmann, el. Kjellarvoin, m. den som besørger Udskænkningen i et Gjæstebud. Kjellarstrupe, m. Indgan-

gen til en Kjælder.
 Kjelle-arbeid, n. Kvindearbeide.
 Kjelleklæde, n. Kvindeklæder. — Fjelle-
 klædd, adj. klædt som Kvindfolk.
 Kjellemaal, n. Kvindestemme. Edm.
 Kjelling, f. Kjerring.
 Kjelløxv, f. Kjeld. — Kjelm, f. Hjelm.
 Kjeløst, f. Kjeteløst.
 Kjeltra, v. n. (ar), svige, snyde, bedrage,
 saasom i Handel. Nordl. — Hertil: Kjeler,
 n. Svig, Snyderie. Kjeltring, m. en
 Snyder, Bedrager. — Sv. kältring: Ligger,
 ogsaa Zigeuner (Nies 384). For-
 modentlig fremmede Ord.
 Kjelva, v. n. falsk (= vera). Num. (?).
 Ufvig. Fjæve, Tel. (G. N. kelta). Jf.
 kjelvd.
 Kjelva, f. Hvileland, Engstykke som før har
 været Ager (= Vætra). Vald. Sogn. I
 Hall. Kjølve, Kjolve. — Hertil Kjelve-
 høy, n. el. Kjelvefoder, n. Hø af Hvile-
 land (= Værehøy). Kjelveforn, n. Korn
 af gjenoptagen Ager.
 Kjelvd, adj. drægtig, med Kalv; om en Ko.
 Gbr. (udtalt kjeld, kjald). Jsl. keld. Jf.
 kvikkjeld.
 Kjelve, n. Kulletræ; f. Kjeve.
 Kjem, adj. tilgjængelig, f. kjøm.
 Kjem, præss. (kommer), f. koma.
 Kjemba, v. a. (er, de), kjæmme, rede med
 Kam. G. N. kemba, af Kam. Kjemba seg:
 rede sit Haar. Kjemba Ull: færd Ull. Kjemba
 Høy: rage Hø sammen i Knipper, saaledes
 at Straaene ligge i ordenlige Lag. —
 Particip: Kjembd, kjæmnet.
 Kjemba, f. Knippe, Høknippe, som er saa-
 ledes sammenraget, at Straaene overalt
 ligge jævnsides eller i tætte Lag. Berg.
 Trondh. Nordl.
 Kjembing, f. Kjæmmelse; Kardning af Ull.
 Kjempa, f. 1. Kjempe, stor og stærk Mand;
 ogsaa: tapper Mand, Helt; især om Helte
 i Sagn fra Oldtiden. G. N. kempa, f.
 (oftere kappi, m.). Sv. kämpe, m. Ang.
 cempa, m. Hertil Kjempekropp, Kjem-
 pemagt, Kjempemod og fl.
 Kjempa, f. 2, den forreste Deel af en Vaad;
 Kanten eller Bordene imellem Stavnene og
 Forrummet; tildeels ogsaa om selve For-
 rummet og den forreste Noerbænk. Nordre
 Berg. Edm. (Jsl. kempur, pl. om Over-
 bordene i Vaaden). — Hertil: Kjempe-
 aar, f. Aare til Forrummet. Kjempe-
 keip, m. forreste Aareblof. Kjempe-
 mann, m. Mand som sidder i Forrummet. Kjem-
 per, m, n. Rummet imellem de to forreste
 Noerbænke; Kjempeemandens Plads (Jsl.
 kempurum). Kjempetofa, f. den for-
 reste Noerbænk.
 Kjempe (en Plante), f. Kampe.
 Kjempeføring, m. Fisterbaad med tre Aare-
 par; omtr. som Trirøding. Edm.
 Kjempeføre, n. Kjempestågt, store og stærke

Mænd. Hall. hvor det ogsaa hedder Kjem-
 pesæde (=sæ), n.
 Kjempegrav, f. Gravsted fra Oldtiden.
 Nogle St. Kjempegrest, f.
 Kjempehaug, m. en opkastet Høi, el. Grav-
 høi fra Oldtiden.
 Kjemperøys, f. stor Steenhob, som er op-
 kastet i Oldtiden; især paa Næsene ved
 Egen.
 Kjempesegn, f. el. Kjempefoga (o'), f.
 Sagn om Bedrifter i Oldtiden.
 Kjempesterk, adj. usædvanlig stærk.
 Kjemperak, n. en stor Styrieprove; en usæd-
 vanlig Bedrift.
 Kjempevisa, f. Kjempevisse; Ballade.
 Kjemra, forne sig; f. kymra.
 Kjena (ee), v. n. (ar), vansmagte, blive af-
 mægtig, lide meget af Tørst, eller ogsaa
 af Hunger. Sogn, Sj. Edm. ogf. Helg.
 „Han kjena reint upp“. Hedder ogsaa:
 Kjenast upp, og „orkjenast“. (Sogn). Paa
 Edm. tildeels „aarjonast“. (I svenske Dial.
 kina: daane, besvime). Hertil: oppkjenab,
 afsmægtig af Tørst. Kjening, f. Lidelse
 af Tørst eller Hunger. Synes nærmest
 at have Begrebet af en Fortørrelse. Jf.
 Kjenast.
 Kjend, adj. 1) kjendt, bekjendt. Egentlig:
 kjend (Particip af kjenna). Jf. audkjend,
 ukkjend. — 2) bekjendt med noget, bevan-
 dret, som har Kjendskab til et Sted, en
 Vel, o. s. v. — 3) erkjendt, anset for
 noget. Han er kjend fyre ein dugande Mann. Den,
 som er fyre eitt kjend, han er til tie tentt (Ord-
 sprog): den som er bleven bekjendt for
 noget ondt, bliver mistænkt for mere. —
 I Sammensætning har „kjend“ ogsaa Be-
 tydningen: forsynet med, fuld af, indehol-
 dende; saaledes: fjellkjend, graskjend, stein-
 kjend, vatkjend; jf. frostkjend. Trondhjem.
 (Run i Formen kjent).
 Kjendmann, m. Veiviser paa en Søreise;
 især paa mindre Fartøier. Sædvanlig
 brugt i en afvigende Form: Kjentmann.
 Kjendsfolk, n. Bekjendter, Folk som man
 er kjendt med. Ufvig. Kindsfolk (Kinns-
 folk). Hadeland.
 Kjendsleg, adj. omgjængelig, venlig, god
 at komme i Bekjendtskab med. Nummedal.
 (kjensfleg).
 Kjeng, m. Krambe, liden Jerntrug, som er
 fæstet i begge Ender; f. Gr. i Laas eller
 Hængsler. Næsten alm. Ufvig. King (Kjing).
 Tel. Busfr. G. N. kengr.
 Kjenga, v. a. (ar), sætte Kjeng paa, fæste
 med en Krampe. I Tel. Kinga.
 Kjenga, f. en Drifkeskaal med Hank paa
 begge Sider (= Kane). Søndre Berg.
 Sogn. Nogle St. Kinga.
 Kjengla, v. n. sye løsligt, tage lange Sting.
 Nordre Berg.
 Kjening, f. kjena. — Kjenn, f. Tjørn.
 Kjenna, v. a. og n. (er, de), 1) kjende, gjen-

tjende, kunne skjæle (en Ting eller Person) fra andre. Nogle St. Kjinne (Gbr. Østherb.). G. N. kenna. Kjenna atter: gjenkjende. Kjenna rett: kjende riktigt. Kjenna rangt: kjende feil, forverle den ene med den anden. — 2) erkjende, ansee for noget. Eg heve tjent honom syre ein god Mann. Jf. faderkjenna, tjuskjenna, friskjenna. — 3) være nærmere bekjendt med, være vant til at omgaaes med. Der so godt med Folt, som ein tjener. Dgsaa: forstaae, skjønne, have Kundskab om. Dste v. n. med „til“. Eg tjende so titet til det. Jf. kunna, kannast med, kjennast ved. — 4) føle, fornemme, mærke (med Sandferne). Kjenna ein Smal, ein Ange (Teb); Kjenna Vert, Svide, Skulde. Kjenna Hungen: blive sulten. Kjenna Svevnen: blive søvning. Kjenna Drykten: blive lidt beruset. Alm. og meget brugl. G. N. kenna; Sv. känna. — 5) v. n. søge at kjende eller fornemme, undersøge, lægge Mærke til noget. Kjenna paa med Handi: føle paa, beføle. Kjenna aat, el. tjenna atter: undersøge, agte paa; søge at mærke noget ved en Berørelse zc. (Dgsaa i Eveskf). Ein ser ittje tjenna atter, at d'er vondt: man faar ikke agte paa, at det smertes. — Reflexivt. Kjenna seg: være sig bevidst; f. Gr. Han var so han kjende seg intje: han var reent ude af sig selv. (B. Stift). Kjenna seg atter: gjenkjende et Sted, hvor man har været; gjenfinde Veiene; ogsaa: finde noget at være bekjendt, mærke at man har seet det samme før. Kjenna seg syre: føle sig før. Kjenna seg mett: føle Mættelse. (Hedder ogsaa: tjenna seg til Mats). Kjenna seg frist: føle sig frist. Kjenna seg god til (el. tj. seg Mann til): føle sig i Stand til, føle Kræfter til. — Andre Forbindelser. Kjenna i (el. uti): naae til, komme noget saa nær, at man kan føle derpaa; f. Gr. Eg kjende i Sporben paa Fissen. Kjenna paa seg: mærke paa sig selv, have en Fornemmelse af. Eg tjener det paa meg, at det hjem Enjo. Han kjende det ittje paa seg: han solte det ikke engang; det virkede ikke det mindste paa ham. Kjenna til seg: tilkjende sig, kjende som sit eget (= kanna til seg). Ordet horer sammen med kunna og kanna til en Rod „kann“. Jf. kjennast.

Tjennande, adj. kjendelig; som man kan føle. Det var tjennande til det: det lod til at være saa, efter hvad man kunde fornemme.

Tjennar, m. en Kjenner. Lidet brugl.

Tjennast, v. n. (est, dest), 1) kjende hinanden, gjenkjendes. Nhl. Gbr. og fl. — 2) kjendes ved, erkjende (= kannast). Han kjendest ved det: han erkjendte det, tilstod det; ogsaa: han solte sig truffen deraf. — 3) upersonligt: lade sig kjende, kunne mærkes. Det tjennest paa Smaten. Det fær tjennast etter-paa: man kommer til at føle det senere hen.

Tjenne, n. Kjenbemærke. Lidet brugl. Jf. Vedkjenne.

Tjenne, m. f. Kjerne.

Tjenneleg, adj. kjendelig; følelig. Jf. utjennelig, avtjenneleg.

Tjennemerke, n. Kjenbemærke.

Tjennesam, adj. sølsom. (Sjelden).

Tjennespæk, adj. nem til at kjende noget igjen; især om En, som let gjenkjender de Personer, som han engang har seet. Meget brugl. og maafsee alm. Sv. kånspæk. Jf. spæk.

Tjening, f. 1) Kjenden, Gjentjendelse (= Kjenfla). 2) Kjenbemærke. Tala Kjenning paa. Jf. Landtjening. 3) Følelse, Fornemmelse; ogsaa: Undersøgelse, Forsøg ved at smage eller føle paa noget.

Tjening, m. Bekjendt, Person som man er bekjendt med, eller ofte omgaaes med. Gamle Kjenningar: gamle Bekjendte. Alm.

Tjennskap, m. Kjendskab, Bekjendtskab. Fyve gammal Tjennskap: for gammelt Bekjendtskabs Skyld. — Kan ogsaa opfattes som Kjendskap, af Partitivt kjend.

Tjensla, f. 1) Kjenen, Gjentjendelse. Dgsaa i Formen Kjenst (Kjensel), f. Eg tytte, eg bar Kjenst paa honom: det syntes mig, at jeg skulde kjende ham. Mange St. brugl. G. N. beru kensl å. Nogle St. draga Kjenst paa. (Sv. draga kånst på). — 2) Kjendskab med, el. Kundskab om noget. — 3) Følelse, Fornemmelse. Gi Kjensta i Kroppen. (Iffe meget brugl.). Sv. kånsla.

Tjent, m. Smule, Gran. Intje ein einaste Tjent: ikke det mindste. Edm.

Tjent, adj. f. kjend.

Tjapp, m. Kjøp, Stok, Stump af en Green og deslige. G. N. keppr. Nogle Steder ogsaa om en stor Stok, Stamme, Lømmerskok. (B. Stift).

Tjappa, f. Kapstræben, Vædekamp. Sogn, Nhl. Jf. Kapp.

Tjappast, v. n. (est, test), 1) kappes, søge at overgaae hinanden. G. N. keppa, keppast. (Nf Kapp). — 2) drive stærkt paa med et Arbeide, skynde sig, stræbe at blive færdig. Sogn, Nhl. Tel. Trondh. Nordl.

Tjappen, adj. 1) kappelyst; ogsaa: stolt, trodsig, som ikke vil give efter. 2) stræbsom, flittig, ivrig for at fuldføre sit Arbeide. Sogn og fl.

Tjappna (el. Kjepna), f. Kappelyst; ogsaa: Trodsighed. Sogn.

Tjappsam, adj. kappelyst; fyrig, ivrig i et Arbeide. (Befremmere end tjappen).

Kjer (e'), n. et Kar. G. N. ker. 3 Særdeleshed 1) Koy, Staal, Kumm. Nhl. Mere alm. i „Auskjer“. Jf. Kjeralt. — 2) et stort Kar, f. Gr. Bryggerkar (= Kar, Saa). Ehl. Jærb. Tel. Dplandet. Sædvanlig udtalt Kjar. — 3) Brokar, Muur under en Bro. Tilbeels udtalt Kjer; ogf. Kjar. Ligesaa om et Fiskegærde, en Opdæmning i en Elv, især for Læsesangst. (Laksefjer). Dgsaa G. N. ker.

Kjerald (e'), n. Kar, Redskab til at samle eller gjemme noget i; især om Trækar som Bøtter, Kander, Fæde, Dunser, Lønder ic. Mest alm. **Kjærald**; afvig. **Kjorøld** (Kjoræl), hvilket egentlig udgaar fra Fleertallet, som nemlig skulde hedde **Kjerold**, el. **Kjerold**. (3 Nordre Berg. hedder Gentel **Kjærald**, og Fleertal **Kjorøld**). G. N. **kerald**; Sv. färl. Ordet er næsten almindeligt, da det kun synes at mangle i enkelte østlige Egne. 3 Sogn bruges **Kjærald** kun om store Kar, medens de smaa hedde **Bidne**.

Fjergen (?), adj. 1) mælsom, besværlig. Indh. (Kjerjen). 2) trang, knap; om et Sted, hvor der er meget i Veien eller mange Hindringer. Sdm. „D'æ so traangt aa kjerje“. Ordets Form er noget tvivlsom. Jf. **kjerf**.

Fjergja (?), el. **kjerja**, v. n. f. **kjerka**.

Kjering, f. **Kjerring**. **Kjerjen**, f. **fjergen**. **Kjerf**, adj. besværlig, tung at flytte eller føre afsted. Solør. Noget lignende er „**kjerfjen**“ (Sdm.) og det anførte **fjergen**.

Kjerka, v. n. (ar), gaae besværligt, f. Gr. om noget som er tungt at drage. Solør. Noget lignende er „**kjerja**“: stræbe med noget som gaar besværligt. Indh. (Sv. Dial. **kärka**: drage noget tungt).

Kjerne, m. Kerne, Fæstorn; indre Deel af Frugt. Mest alm. udtalt: **Kjenne** (e'). G. N. **kjarni**.

Kjernelaus, adj. **kjerneless**, vantreven.

Kjernerik, adj. **kjernesuld**.

Kjerneskap, n. **Kjernerannelse**, **Kjernens Form**.

Kjerr, n. Sump, Myr; især med Krat el. smaa Buskvarter. Mandal, Tel. 3 **Sætersb**. **Kjarr**. G. N. **kjarr**: **Krat**. Jf. **Kjorr** og **Kjerre**.

Kjerra, f. **Karre**, simplere **Kjerreredskab** med Hjul. G. N. **kerra**; L. **Karre**, Lat. **carrus**.

Fjerrast, v. n. (est, best), strække eller vride Halsen, bøje Hovedet langt tilbage; især om Dyr. Hall. Gbr. (Jf. Jsl. **kerra**: reise i Bekret). Hertil **Kjerrefott**, f. **Krampe**, **Sygdom** som ytrer sig ved Vridning af Halsen. Hall.

Kjerre, m. en liden Skov eller Lund, især af smaa Træer. (Jf. **Kjerre**; **Udberkjerre**). Indh. og Nordl. Andre St. **Krust**, **Holt**.

Kjerrehjul, n. **Karrehjul**.

Kjerreveg, m. Vel hvorpaa man kan kjøre med **Karre**.

Kjerring, f. (Jl. **Kjerringar**), 1) **Kjærting**, gammel eller noget aldrende Kvinde. Mest alm. **Kjæring**; dog ogsaa **Kjering** (e'), Tel. og fl. **Kjelling**, **Mandal**, **Abg.** og **Kjædding**, Sæt. G. N. **kerling**, **kølling**; Sv. **käring**. — 2) **Kone**, **Hustru**. Mest soudenstjelds (hvor det ofte træder i Stedet for **Kona**). 3 nogle Sammensætninger, som **Kjerringbolle**, **Kjerringøyra** og fl.,

synes Ordet at betyde **Tussekvinde** (= **Trollkjerring**). 3 Formen er **Kjerring** sidsordnet med „**Kar**“, men i **Betydningen** med „**Kall**“. Jf. **Kall** og **Kjella**.

Kjerringbolle, m. **Søborre** (= **Igulfjer**, **Kraakebolle**). Nordl.

Kjerringbror (o'), n. **Kjærting**. 3 **Speg** eller med **Kingeagt**, ligesom **Kjerring-grev** (= **græv**), n., **Kjerringkrøtja**, f. og flere.

Kjerring-emne, n. = **Koneemne**.

Kjerringknut, m. en Knude hvori Traaden er bøiet til den urette Side. Modsat **Kaabandsknut**.

Kjerringløysa, f. = **Koneløysa**.

Kjerringmaal, n. **Kvindestemme**.

Kjerringraad, f. **Kvindraad**, **Huusraad**; simpelt **Lægemiddel**.

Kjerringris (ii), n. **Dvergbitf**. Gbr. 3 **Bald**. **Kjerringrabb**. Jf. **Rape**.

Kjerringroff, m. **Padderof** (Plante), **Equisetum**. B. Stift. Ved **Trondh**. **Kjerring-snelde** (**Kjæringsnell**), f.

Kjerringsleg, adj. **kjærtingagtig**. Tel. og fl. **Kjerringspel**, n. **simplere Spil** (**Kortspil**).

Kjerringøyra, n. et Slags stor **Musling** (= **Dyrefjel**, **Harpefjel**). Vel egentlig **Trollkjerringøyra**.

[**Kjerst-raud**, adj. om almindelig rød Klædefarve (modsat **høgraud**). B. Stift. **Kjerst**, n. er egentlig et Slags **Uldst**; Eng. **kersey**; Holl. **karsai**.

Kjerr, adv. i Forbindelsen „**kjert**“, v: fuldkommen **rauk**, ret som en Snor. **Nordre Berg**. (Jf. Jsl. kertr: **opreist**). Ellers hedder det ogsaa „**hein** som ett **Kjerteljos**“.

Kjerte, n. (?), i Sammensætning: **Kjerteljos** (= **ljøs**), n. **stibt Lys**, **Salglys** (eller **Borlys**). **Kjertevak**, n. **Vage** i **Lys**. B. Stift. G. N. **kerti**, **Lys**. L. **Kerze**.

Kjerv, n. f. **Kjerve**.

Kjerv, m. en liden **Tingest**; **liden Dyr** ic. **Mandal**.

Kjerv, usaltet; f. **kjerv**.

Kjerva, v. a. (ar), 1) binde i **Knipper** eller **Bundter** (**Kjerve**). — 2) **svøbe**, **indsvøbe** et **Barn**. Smaal. **Afsvig**. **Kyrva** (y'); Sdm.

Kjerve, n. **Knippe**, **Bundt**; f. Gr. af **Løvsvifte** til **Foder** (**Kauvkjerve**). **Berg**. **Trondh**. Tel. og fl. **Dgsaa** i **Formen** **Kjerv**, **Dal**, f. Gr. **Linkjerv**, **Smaal**. **Rom**. G. N. **kerf**, **kjarf**; Jsl. **kerfi**, n. Sv. **kärfve**, m. (= **Kornneg**).

Kjerving, f. 1) **Sammenbinding** i **Knipper**. 2) **Svøb**, **Barnesvøb**; f. **kjerva**.

Kjesja, f. **Kife**.

Kjeska, v. n. (ar), **lyste**, **længes** efter noget, især et **Slags Mad**. „**Kjeske** paa **Kist**“. **Nebenæs**. Jf. **kjesja**.

Kjesken, adj. **lysten**, **begjærlig**; f. **kjeska**.

Kjesja, v. a. (ar), **sammenhøbe**, **lægge** sammen i en **Høb**. Tel. og fl. **Dgsaa** i **Speg**, ligesom **kasa** og **kosa** (o'), om at forege

- sin Familie. Hertil **Barnekjesfa** (Baankjesfe), f. om en Kone som faar mange Børn. (Bals).
- Kjesfa**, f. 1) Kurv; især en simplere Kurv, flettet af Vidier eller Trærodder. Sogn og flere. Særfilt om en Vidiefurv i en Klovfadel. Voss. — 2) en høi og smal Kurv til at bære paa Ryggen. Tel. Ellers kaldet: Kafs, Kafa, Kipa, Laage, Skrinda. — 3) en Fletning af Vast, en Matte. (Vastekjesfa). Hall. — I Plantenavnet „Raftekjesfa“ falder Ordet sammen med Kjesfa. — Sv. kasse, m. Kurv el. Pose af Traad; i Dial. kars, karsa (Nies 312). Nærmest af Kafs. Jf. ogsaa kafa og kos. **Kjefst** (ogf. **kist**)! Udraabsord, hvormed man truer eller skræmmer Ratte.
- Kjeta**, v. f. kita. — **Kjeta**, f. f. Kita.
- Kjerel** (e'), m. (Sl. Kjerlar), Kjedel, Kogekar. Mest alm. Kjeel; ellers Kjeil, Edm., Kjiil, Helg., Kjetel, Tel., Kitel (i'), el. Kjittel, Hall., Kasse (for Rattle), Sæt. Flertal mest alm. „Kjelar“; ellers i en ældre Form: Katlar (Kaslar), Sæt. Tel. G. N. ketill, pl. katlar; Sv. kettel, kittel; Eng. kettle, Ung. cotel, Goth. katils. — Hertil **Kjerelbeit**, f. den udbøiede Rand paa en Kjedel. (Nogle Steder Kjelsbeit). **Kjerelbotn**, m. Kjedelbund. (Kjelsbotn). **Kjerelbrend**, adj. sueden i Kjedelen. (I Hall. kassebrend). **Kjerelbøtar**, m. en Kjedelstikker. (I Nhl. Kattelotter. Paa Edm. Kattelappar: en Juffer). **Kjerel-øst**, m. Øst af Raamalk. (Kjeeløst, B. Stiff). **Kjerelstova**, f. Kjedelstøve. (I Hall. Kassestøve).
- Kjerla** (e'), v. n. (ar), faae Unger, søde; om Ratte. Ufvig. Kjesle, Fisle. Dsl. Kjøtle (Kjalle), Nordre Berg. Sv. kattla.
- Kjecling**, m. Katunge, Rattefilling. Søndre Berg. og fl. Nogle St. Kjesling, Kjesling. G. N. ketlingr. Egentl. Kjetlling.
- Kjerta**, f. Hun-Rat. Næsten alm. Nogle St. Katta (jf. Kopsa). G. N. ketta.
- [**Kjertar**, m. Kjætter. I. Keßer (Lat. Cathari, pl. et gammelt Partienavn).
- Kjevja**, v. n. dykke i Vandet. Østerd. (Trysil), med Brøf. „Kjev'er“; maafee Zmprf. kavde (?). G. N. kjesja, v. a. neddykke.
- Kjevja**, v. n. (ar), Kjevles; f. kava, kjava. **Kjevle**, v. a. (ar), 1) forme med et „Kjevle“; tillave Fladbrød, bage. Dsl. og fl. — 2) binde Mundbid paa Rib; f. Kjevle. Ufvig. Kjelve, Edm. Jf. kavla.
- Kjevle** (e'), n. Valse, Cylinder, liden rund Stof. Tilbeels afvigende Kjøvle, Helg., Kjelve, Søndre Berg., Kjelve, Edm. G. N. kelli. Jf. Kavle og Kavle. Betyder i Særdeleshed: 1) Rulle at forme Fladbrød med. (Vastekjevle). Nordl. Trondh. ogsaa i de sydligste Egne. Paa Dsl. Kavle. 2) Maafevin, Model at binde Fiskergarn paa, passende til Maafernes Størrelse
- Nordl. og fl. 3) Mundbid, Binde at binde i Munden paa Rib, som skulle afvænnnes (= Kipling). Jf. Selekjevle, Duntkevle, Raffekjevle.
- Kjevlegras**, n. Phleum pratense (Timotheigræs). Smaal. (Passende Benævnelser paa Grund af Arets Lighed med et Kjevle).
- Kjevling**, m. halvvovent Dyr, halvstor Fisk, el. deslige. Nordl. (?).
- Kjehlungseid**, m. Sei af Middelsjørrelse. Senen. Paa Edm. Kylvingseid.
- Kjika**, o. f. v., see kita.
- Kjo**, n. f. Tjo.
- Kjoa**, v. n. fives, trætte. Østerd.
- Kjoe**, m. Sænfesten paa Fiskergarn. Hall. Jf. Kljaa, Kljaastein.
- Kjogang**, f. Tjogang.
- Kjole**, m. Kjortel (jf. Kjrtel); i Særdeleshed: a) Barnekjole, Sløtkjole. b) Reisekjole, Overfrakke. Nbg. ogsaa Nordl. Kjortel med Skjød bagtil, men ikke foran. Ufvig. Kjöl, Hall. Øbr. (Sv. Kjöl). Spøtviis: Kjolefilla, Kjoleflugsa, Kjolefletta.
- Kjolve**, f. Kjelva.
- Kjon** (Skade o. f. v.), f. Tjon.
- Kjona**, v. a. og n. (ar), 1) tilrede, ordne, sætte i Stand. Dgsaa v. n. slyse med noget, pynte op i Huset, og deslige. Nordl. Namb. Jndr. — 2) forfriske, kvæge, mætte eller opvarme. Helg. Jndh. Særfilt om at fodre Kreaturene. Øst. — 3) forhverve, opvare, lægge sig noget til. (Kjona jeg til). Namb. og flere. — Hertil: **Kjon**, n. a) Smaating, Tøi som man gjemmer eller fører med sig. b) Smaaslyser i Huset; ogsaa kaldet Kjonarbeid, n. Jndh. **Kjonar**, m. En som kun slyser med Smaating. **Kjoning**, f. Smaaslyser i Huset. — Den rette Form er formodentlig tjona, el. egentl. tjhona. Jf. G. N. tjhona: tjene, hjælpe. (Forfjelligt fra tjona, = tyna).
- Kjona**, f. Tørrehuus, Jldhuus at tørre Korn i. Smaal. Rom. og fl. See ellers Klyna.
- Kjonsleg**, f. tjonsleg.
- Kjor**, n. f. Tjoder. — **Kjor**, m. f. Tjor.
- Kjora**, v. f. Tjobra.
- Kjore**, m. sprængt Mælk; Øst i dens første Tilstand, da Mælken kun er opshedet men ikke kogt. (Omtr. som Kjusfa). Nordl. Jf. Kjora, Kur, Kost.
- Kjorgang**, f. Tjorgang.
- Kjos** (oo), m. 1) en smal Vig eller Bugt af Søen, en liden Baag. Nordl. (Vof.). Dgsaa en Vandpytt eller dyb Væf. (Vestekjoss). — 2) en Huulning, et lavt liggende og indesluttet Sted; især om en Græspælet i en sumpig Fordybning. Tel. (Jæl. kjöss: en smal Dal. Sv. kjusfa, f.). — 3) en liden Skov, Vuffads, Høb af tætvoerende Træer. Sbl. Findes vel ogsaa i Formen Kjes, da enkelte Gaarde have dette Navn.

Kjosa, v. a. (Kys, Kaus, Koset, o'), faare, vælge; foretrække. Søndre Berg. Tel. og flere. Inf. ogsaa: Kjøse, Hall. G. N. kjōsa (kys, kaus, kosit); Eng. choose, Ang. ceosan, Goth. kisan. Dgsaa v. n. kjosa paa: stemme paa, foreslaae. Dei hava toset paa honom: de have nævnt ham som Gn, der kunde komme i Betragtning. Heraf Kos, n. Gn beslagtet Form er tora (o'), hvoraf Kor, n.

Kjosande, adj. værd at udvælge.

Kjosing, f. Valg, Udvalgelse.

Kjota, v. n. (ar), skjælde, skjende; ogs. trætte.

Eff. Jf. hysa. Om et andet kjota s. kjota.

Kjoting, f. Skjalden; Trætte.

Kjov, f. Tjuv. — **Kjua**, f. Tjuga.

Kjue, f. tjugo. — **Kjug**, f. Tjug.

Kjuka, f. 1) en liden Klump eller Kage. I Nordl. tildeels det samme som Ball el. Klubb. (Salten). Ellers mest om en Klump som er omtrent halvflugleformig; s. Smørkjusa. Afvig. Tjuke, Edm. Kjuga, Mandal. — 2) en Klobd, et lidet Træstykke til Underlag, s. Er. under Axelen paa en Elibesteen. Drk. — 3) Knort, Knude paa et Træ. Jndh. Dgsaa et Slags haard Svamp (Sopp) paa Træerne. Tel. I Drk. „Knutstjuka“. Andre St. Rnyssa, Kvistekjose. Jf. Isl. kjūka: Knogle. — 4) Kogle, Frestogle paa Naaletræer (= Kofla, Kongla). Trondh. Edm. (nogle St. Tjuke). Jf. Plantenavnet Blindestjuka. — 5) Dst paa sprængt Mælk, raa eller ufogt Dst (= Kjøse, Kost, Miel). Nhl. Eff. ogsaa i Gbr. (jf. Froda).

Kjukande, n. Fæ; s. Kvifinde.

Kjukk, f. tjukk.

Kjukling (u'), m. Kylling. Nogle Steder Kjuklung; sjældnere Kykling. G. N. kujklingr; Sv. hkykling. Forklares af nogle som Kvilling (af kvit), af andre som Kykling af Koff, som i flere andre Sprog betyder en Hane.

Kjukna, f. tjukna. Kjul, f. Hjul.

Kjun, f. Hjon. — **Kjupa**, f. Hjupa.

Kjura, v. a. pynte, sætte i Stand o. s. v., see hyra, hyrda.

Kjuring, en Bogter; s. Hyrding.

Kjurr, f. turr. Kjurn, f. Tjera.

Kjus, adj. forvirret, forlegen. Eg værdt tjus med det. Nbg. Maaskee for tjust, jf. G. N. tjustr, = tristr. S. ogsaa kjfs.

Kjusbast, f. Lybast, Lysbast.

Kjyla o. s. v., see Kyla.

Kjæda, f. Kjæda. — **Kjæst**, f. Kjæst.

Kjæke (Kjæve), f. Kjæve.

Kjæla, v. a. (er, te), blæde; affkjære Kaal (= kaala). Edm. og fl.

Kjæla, v. n. (er, te), kjæle for nogen; vise megen Omhed. Kjæla med: hjærtægne, karesere (= kausa, likra). Kjæla upp: forkjæle, forvæne (= skrīpa). Sv. kela.

Kjæla, f. 1) Kjælenskab; ogsaa Fortjælelse,

hyppigt, blødagtigt Liv. — 2) Gn som er tilbøielig til at kjæle eller karesere. Ellers Kjælar, m. Kjæleflo, f. og fl.

Kjæla, m. (Frost, Jis), f. Tæle.

Kjæledagnar, n. Kjæledage.

Kjæledagar, pl. Gvedebrødsdage. Ligefaa Kjælemaanar (= Jilfremaanar).

Kjælen, adj. 1) kjælende, smigrende. 2) fortjælet, blødagtig. (Jf. kvælen, kløyen). 3) om, tilben, som taaler lidet.

Kjæling, f. Karesfering; ogs. Kjælenskab.

Kjæmba o. s. v., see kjemba.

Kjæpeleg (?), adj. bekvem, beleilig, gunstig; om Omstændigheder; ogs. magelig, let at komme tilrette med. Nhf. Paa Jæd. Kjæbeleg. Maaskee for kjøpeleg; jf. G. N. keypilega: helbigt.

Kjær (Kar), f. Kjer.

Kjær, adj. 1) kjær, elsket. G. N. kær (kær); Sv. kär. (Jf. Lat. carus). Dgsaa: behægelig, velgjørende. Det er meg kjær. — 2) om, omhyggelig. (Sjældnere). So var so kjær syre det Barnet. — 3) tilbøielig, som elsker eller gjerne seger noget. Han er kjær syre leit (Moro, Saman). Kjær syre Drykken. Kjær etter Stillingen (begjærlig efter Penge). Af sætterne Talemaader mærkes. „kjære vere deg!“ naar man beder Gn indstændigt om noget. (Nordre Berg.). I dette Tilfælde er „kjære“ maaskee et Substantiv.

Kjær, m. og **Kjæra**, f. en kjær Person. Kun i Forbindelse med Possesiv, som: Kjæren min, el. Kjæra mi, i Tiltale. Nordre Berg. Jf. Kjæraste.

Kjæra, v. n. (ar), kalde Gn kjær, sig „kjære“. „Han kom aa kjæra aa bad“. B. Stift.

Kjæra, v. a. og n. (er, de), 1) paatale, anke paa, yttre Misnøie med. Jffe meget brugt. (Imprf. tildeels kjært). G. N. kæra. — 2) klage, beklage sig. Han hevde hjært seg syre det. Søndre Berg. og fl. — 3) i Forbindelsen: kjæra seg um, o: stjælte om, agte; ogsaa: hyste, ønske (især med Negtelse). Eg kjærer meg ikke um det. Træffer sammen med Eng. care for, og T. kehren (sich an etwas kehren).

Kjærald, f. Kjærald.

Kjæraste, m. Kjæraste. (Egt for begge Kjøn). Egentl. Superl. af kjær.

Kjærelaust, adv. upaa-anket, uden Paatale. Tel. og fl.

Kjæremaal, n. Klagemaal; Paatale.

Kjæring, f. Kjerring.

Kjærtomen (o'), adj. hjærtkommen.

Kjærleg, adj. hjærtlig, om, venlig. Kjærlege, adv. hjærtligt, med Omhed.

Kjærleike, m. 1) Kjærhed, det at noget er hjært. 2) Kjærlighed, hjærtlig Stemning.

Ofte ombyttet med „Kjærlegheit“, f. G. N. kärleikr; Sv. kärlek.

Kjærskap, m. Kjærhed (= Kjærleike).

Kjæsa, v. n. (ar, te), øste, tillave Dst. Helg. Ellers: hysa, blengja.

- Kjæse**, m. Løbe, Døseløbe; Stykke af en Kalvemave, som bruges ved Tillavning af fl. Mange St. brugl. Jæl. kæsir. (Jf. L. Käse, Ost; Lat. caseus).
- Kjæta**, f. Lyftighed, overgIVEN Munterhed. (Af faat). B. Stift, Nordl. og fl. Afvig. Kjæte, m. Hard. G. N. kæti, f.
- Kjæta**, v. a. (er, te), gjøre lyftig. Kjæta seg: være munter, leve lyftigt. Mandal og fl. Nogle St. faata seg.
- Kjætesull**, adj. lyftig, overgIVEN.
- Kjø**, f. Ljø og Kjøda.
- Kjøda**, f. Dred; især en ung eller liden Dred (jf. Nurrid-kjøda). Brugt i Formen Kjøa (ø), Kjoe, Kjø, Hard. Ehl. Nhl. Sogn, Sff. Nordl. Østerd. J. Valders: Kjøo (ø). Formen lidt tvivlsom, da Dredet ikke bruges i de Gane, hvor „d“ i denne Stilling udtales. Den valderske Form synes at forudsætte et gammelt kjoda (kjödu), som dog ikke forefindes; derimod nærmer Ordet sig noget til Jæl. köd, n. Fjyndre-ungen, og brandkød: Dred-ungen. (Haldorson). Jf. Kot, m. En Betydning af Yngel kunde ogsaa have Sted i det trondhjemske „Dkjø“; imidlertid er dette vistnok et andet Ord.
- Kjøgla**, f. en kugleformig Udvært paa et Træ. Jndh. (Sparbu). Jf. Kula. Paa Voss bruges Kjøgla om et forelagt Arbejde for en vis Tid, f. Ex. Kveldekjøgla.
- Kjøf**, m. Kjøffen, Hundrum til Regning. Trondh. Sdm. Nhl. og flere. (Sv. köf). Andre St. Kjøken (Kjöfn), n. Et köfe, L. Küche, forbum Küchen, af Lat. coquina.
- Kjøfja**, v. n. (er, te), anstrenge sig for at færlge noget (= kynja, fyrja). Ndm. (Af Kof: Hals). Hertil Kjøfjan, adj. tør, haard at færlge.
- Kjøfka**, f. Kjøfside; f. Kjøta.
- Kjøfmeister**, m. Kjøgemester; Staffer eller Opsynsmand i et Bryllup. Nest alm. Kjøfemeister; afvig. Kjømeister (Hall. og fl.), Kjømeister (Jndh.). J Gbr. er Kjømeister en Forgjænger eller Forriber i Brudefølget. Jf. Brudstavar.
- Kjø**, m. 1, (af fjola), 1) Affjøelse; en fjellig Luftning. Trondh. (Mere alm. Kjøla, f.). — 2) en kold Gysen, Kystelse, Skrak. Eg sett ein kjø, daa eg saag det. B. Stift og fl. Jf. Kjelba, Kalbtokke. — 3) en Tid med Kulde og Frost; især om Vaaren (= Kalbrød). Hertil Reinskjø og Elgskjø, henført til den Tid, da Reenkoen og Elgkoen kalver.
- Kjø**, m. 2, (med ø), 1) Kjø, Grundplanke i Baad eller Fartøi. Afvig. Kyl (y'), Khy, Nordre Berg. G. N. kjölr. — 2) Grundstykke i en Plov. Rom. — 3) en ophøiet Linte eller Kant (lig Kjølen paa en omhvalvet Baad). — 4) en lang Fjeldryg. Nordl. Trondh. Østerd. (G. N. kjölr). Dgsaa: Fjeldkant, den øverste Fjeldbrand, som sees fra Dalen nedenfor. Gbr. Ndm. — 5) en Græslette, Flade eller Myr paa et Fjeld. Dnf. og flere. Dgsaa i Sverige (Nies 322).
- Fjøla**, v. a. og n. (er, te), 1) fjole, affjole, gjøre koldere. G. N. køla. (Af Formen fol, i det gamle kala; jf. kolna). — 2) blæse lidt, om Vinden; komme som en fjellig Luftning. — 3) fornemmes som en Kjøling eller kold Gysen. Det hjøtte igjennem meg, daa eg saag det. Trondh. og fl. Jf. Kjøf. Kjøla, f. en svag Luftning; en fjellig Vind. Nordankjøla, Luftankjøla og fl.
- Fjølast**, v. n. fjolne (= kolna).
- Kjølbjørf**, f. et Slags Bjrk, som vorer paa Fjeldene (Kjølerne). Gbr.
- Kjøld**, f. 1) Kulde; især i en svagere Grad. (Sv. köld, m.). — 2) Forkjølelse, Sygelighed af Kulde. Sogn og flere. Mange Steder i en afvig. Form: Kyld (y'), m.
- Kjølda**, f. Kjelba.
- Kjøldrag**, n. Kjølfure, Kjølspor paa Strandbredden hvor Baade drages op eller sættes ud.
- Fjøleleg**, adj. gyselig, forfærdelig. B. Stift og fl. — Fjølelege, adv. frygtelig; f. Ex. Det var so fjølelege fngt.
- Fjølen**, adj. fjellig, noget kold; om Luften eller Vinden.
- Kjølsar**, n. 1) Kjølvand, Spor efter et Fartøi paa Vandet. — 2) Kjølfure (= Kjølbrag).
- Fjølgjengen**, adj. lidt nedbøiet i Midten; om Skier eller Slædemeder. Tel. Modsat stigfatt, stavfatt.
- Fjølbala**, v. a. (ar), fjolhale (Fartøi).
- Kjølbua**, f. Hue med en fjelformig Forhøining fra Panden til Nakken.
- Kjøling**, f. Kjøling, Affjøling. — Kjølingkaka, f. liden Delklump til Omslag paa saarede Lemmer. B. Stift.
- Kjølke**, f. Kjelke.
- Kjølkverv**, n. Bundplanterne nærmest ved Kjølen, i et Fartøi. Nordl.
- Kjølmakk**, m. Insekt-Larve som opholder sig i Algrene og tilbeels gjør Skade paa Kornspirerne, især i koldt Veir om Vaaren. „Kjølmakk“, Dfl. Ansees som Yngel af „Smellar“. (Ström's Eger 135).
- Kjølna**, f. Kølna. Kjølp, f. Khy.
- Fjølsleg**, (adj. 1) kold, barst. 2) gyselig, frygtelig (= fjøleleg).
- Kjølsna**, f. Kjølighed, lidt Kulde. Hall.
- Fjølsprengd**, adj. brækket i Kjølen; om Fartøi. Dfl.
- Kjølsvill**, f. Kjølsvinn, Blanke som tjener til Underlag for en Mast. Mandal. Mere alm. Kjølsvin, n.
- Kjølt**, Galler; f. Hjelt.
- Fjøltent**, adj. om i Lænderne, ved at driffe noget koldt. Hall.
- Kjølvann**, n. Kjølvand (= Kjølsar).
- Kjølvæ**, n. Valse; f. Kjøvle.

Kjøm, adj. 1) tilgjængelig, bevem at komme til. Rbg. og fl. Helt i Neutrum. Der er so kjømt: der er en bevem Afgang; der er meget Tilløb af Fremmede. Nogle St. Kjømt. Mere alm. mannkjømt, folkfjømt; jf. framkjømt, ukjømt. — 2) kommende, el. som kommer sig, modner, udvikler sig. Her til: snarkjømt, seinkjøm. (Nogle St. kjøm). Især om Korn eller Frugt, som er fuldmoden og tjenlig til Sæd. Kjømt Korn: spiredygtigt Korn. Tel. Hall. 3 Tel. tildeels i Formen Kjømd; jf. barnkjømd. — 3) tilbøielig, villig. Hall. „E vere kjømt um dæ“: jeg vilde meget ønske det. Snes at vere en Omstilling for: Det være meg kjømt, eller noget lignende. Jf. kvæm og koma.

Kjømast, v. n. (est, best), 1) modne, blive fuldkommen (s. kjøm). Hall. 2) ønske, være tilbøielig til. „E kjømast um dæ“. Hall. Lidt dunfelt.

Kjømd, f. Komme; s. Framkjømd.

Kjøme, n. Folge, noget som vil komme, el. som man venter. Tel. (Vinje). Jf. Avkjøme, Etterkjøme.

Kjømeleg, adj. bevem, tilgjængelig (= kjøm). Tel. Hall.

Kjømra, f. kymra. Kjøn, f. Kyn.

Kjøn, adj. 1) klog, nem; begavet med sin Følelse eller stærk Sands; især om Dyr. Hard. G. N. kønn (køen): kyndig; Eng. keen: stærk m. m. — 2) kjæf, modig, styrig. Tel. Han var baade kjøn og teit. (Jf. L. tühn). — 3) stolt, stiv i sin Holdning. Hall.

Kjønst, v. n. (est), brynte sig, give sig et stort Udsende. Hall.

Kjøntlen, adj. ubevemt; om noget som er for smaat, for trangt ic. Hall.

Kjønn (Bandspjt), f. Kjörn.

Kjønrøft, m. Kjønrøg. Mt. Keenroof; L. Kienruff.

Kjønskap, m. Klogskab; ogsaa Kjækhed, Mod; s. Kjøn.

Kjøp, f. Kaup. Kjøpa, v. f. kaupä.

Kjøer, f. Tjoder. Kjøra, v. f. Tjora.

Kjøra, f. Blanding, Røre. Tel. „Alt i ei Kjøre“: alt i een Slump, om hinanden, uden Orden. Serstilt om en vis Tillævning af Mælk eller Valle. Mysekjøra, Primkjøra. Jf. Kjøre.

Kjørgang (Bugtrib), f. Tjorgang.

Kjørfja, f. kyrfsja.

Kjørr, f. Krat, Lyng eller lave Buskvarter; især i Fjeldmarkerne. (Kjørfkjerr, Viderkjerr). Mange St. brugl. Afvig. Kjerr, Nhl. G. N. kjörr. Jf. Kjarr, n. og Kjerre, m.

Kjørr, adj. rolig, stille; f. Gr. om Seen. Nordl.; fjelbnere i B. Stift (Edm. Nhl.). Endue egentlig hedde kyr (G. N. kyrr); imidlertid findes der ogsaa ældre Former: kurr, kver, kvar.

Kjørra, v. a. (ar), bringe til Rølgthed,

strømme, holde i Ave. Nhl. Sogn, Edm. (Nogle St. Kyrra). G. N. kyrra.

Kjørra, f. Rølgthed, Stilhed; især paa Vandet. Nordl. Afvig. Kjørr: No, f. Gr. Statt i Kjørr; el. tit i Kjørr. Edm. Det sidste maaskee til G. N. kyrd, f.

Kjørrlende, m. Marker med Kratkov. Hedder ogsaa Kjørrmark, f.

Kjørrurt, adj. bevoret med Kratkov.

Kjørvold (Kav), f. Kjerold.

Kjøsel, m. en liden rund eller fugleformig Ost. Edm. 3 Sæt. Kjøs, m. om noget lignende. Jf. kjøsa.

Kjøt (o'), n. 1) Kjød, paa et Legeme. G. N. kjöt; Sv. kött. Saa kjøt paa seg: faae Hulv, blive rund og fylbig. — 2) Kjød af Kreature, som Fødemiddel. — 3) Lege- met, i Modsetning til Manden. Især i Forbindelsen: Kjøt og Blod.

Kjøta, v. a. (ar), samle Kjød. Kjøta seg: faae Hulv paa sig, blive fylbig. Hedder ogsaa Kjøtast.

Kjøta, f. Kjødside, Indside paa Skind eller Huder. Hard. Ogsaa kaldet: Kjøtkka (Kjetka), Hall, Kjøtkka, Bustr. Ellers: Kjøtrofa (o'), f. B. Stift, Nordl. Kjøtroslid (i'), f. Sæt.

Kjørad, adj. 1) bestaffen i Kjødet, f. Gr. hardkjøstad, grovkjøstad. 2) fylbig, kjødrig.

Kjøtale, m. Stang at henge Kjød paa. Østerd. (Kjøt-ala). S. Alle.

Kjøtbein, adj. Been med Kjød paa. Saaledes ogsaa Kjøtbog, m. Kjøtlær, n.

Kjøt-eid, m. en grov Ed. (B. Stift).

Kjøren, adj. kjødagtig, som har nogen Lighed med Kjød. Dfl.

Kjøtflis, f. tynd Kjødfive.

Kjøtgang, f. Tjorgang.

Kjøthard, adj. haard i Kjødet.

Kjøturv, m. Kjødpølse.

Kjøtleg, adj. kjødlig; legemlig.

Kjøtmat, m. Kjødmat.

Kjøtmole (o'), m. lidet Kjødstykke.

Kjøtmust, f. Lugt af Kjødmat. Valb.

Kjøtmyken (y'), adj. kjødrig, fylbig, tyf. Nordre Berg. og fl.

Kjøtmøys, f. Kjøtspikke.

Kjøtrif, adj. kjødrig, kjødfuld. Hedder ogsaa kjøtfull, kjøtmyken, kjøtstroyven.

Kjøtrofa (o'), f. Kjødside, f. Kjøta.

Kjøtvot (oo), n. Samling af ophængt Kjød under Taget; f. Rot.

Kjøtsida, f. 1) Side af et slagtet Dyr. 2) Kjødside paa Skind (= Kjøta).

Kjøtneid, f. affaaeren Kjødfive.

Kjøtspikke, m. Musvit, Meise som gjerne øder Kjød. (Parus major). Mandal og fl. Nogle Steder Grønspikke. Ellers kaldet Kjøtmøys, f. Edm. og fl. Kjøt-erik, m. Tel. Talgufse, Smaal. 3 Indh. Kjøta, som falder sammen med Tita.

Kjøtsvaan, f. Brykfnude af et Dyr (= Bringefoll). Gbr. (Rom).

Kjøtt (paa en Lee), f. Ljo.
Kjøttaag, f. Treyle, Fibre i Kjøb.
Kjøv, n. Tilstoppelse; Vandets Opdæmning ved Jis. Tel.
Kjøva, v. a. og n. (er, de), 1) kvæle, betage Mandbrøttet; eller egentlig: tilstoppe, lukke. B. Stift, Rbg. Tel. Nordl. Kjøva Bermen: lukke eller dæmpe Ilden ved at hindre Luftens Tilstrømning. (Afvig. „Kjøve Ljøv'e“, Sdm.). Røyten vil reint kjøva meg. Lat ogs no intje kjøva Barmet (f. Gr. ved at lægge Klæder over Ansigtet). G. N. koesa. Jf. Kov, kvøva, kvøva. — 2) fylde eller formørke Luften, om Regn og Sne; fortætte sig, saa at man ikke seer Horizonten. Det kjøver til: det mørkner af Uveir. Berg. Stift og fl. Jf. Kov, koven. — 3) svulme op af Frost, om Vandet; opdømmes for-mebest Jis i Aføbet. Sogn, Vald, og fl. (Eilers: ora, kry, freppa). — Particip **Kjøvd**: kvalt, ogs. opdømmet, opsvulmet.
Kjøva, f. Tungbrytighed, besværligt Mandbrøtt (af Fortjælelse). Nordl. Sogn og flere. Jf. Kvev, Kov.
Kjøveg, f. Kjøvveg.
Kjøven, adj. tung, kvalm, trykkende; om Luften. Nhl.
Kjøving, f. Tilstoppelse, m. m., f. kjøva.
Kjøvsvell, n. Jisbante; f. Kjøvsvell.
Kjøva, o. f. v. see Kjøva.
Klabb, m. vedhængende Klump, f. Gr. af Sne.
Klabba, v. n. (ar), klæbe, hængende ved; mest om Sneen. Nordl. Trondh. Berg. Hall. Tel. (Sv. Klabba: Kline).
Klabben, adj. klæbrig, vedhængende.
Kladd, m. Klump, Klobes. Hall. og fl.
[Klaffe, m. Klav, Smætte; f. Gr. paa Klæder. (Sv. Klaff). Fremmed Form.
Klaffa, v. n. Klobse, arbejde stjøbesløst. I Søndre Berg. Klapsa, som maaste er det retteste. Hertil Klafs, m. og Klaffa, f. om ubehændige Arbeidere.
Klag, n. Klagemaal, Anklage. Det kom Klag paa det: der blev klaget derover.
Flaga, v. n. og a. (ar), 1) klage, beklage sig. Afvig. Flaagaa, Øbr. Drf. — 2) anklage, føre Klage over. Han hadde klagat deim fyre Presten. Klaga av: søge afflasset ved en Klage. Synes at være et nyere Ord.
Klaga, f. en Klage; Beflagelse.
Flagande, adj. som er at klage over. Der ittje klagande fyre stitt.
Klagar, m. en Anklager.
Klagde, m. en forvittlet Hob; en sammenfiltet Haarlok. Ndm. Drf. Andre Steder Lagde. — **Flagduut**, adj. klumpet, sammenfiltet. (Klagdaatt).
Flagelaust, adv. uden Klage.
Klagemaal, n. = Klag, Klaga.
Klagning, f. Beflagelse; Anklagelse.
Flaglam, adj. tilbøielig til at klage.
Klaka, v. n. (ar), fryse, stivne af Frost; om Jorden.

Klakad, adj. froszen paa Overfladen. Alm. om Jorden; sjeldnere om Vand. (Rbg.). Jf. krafab.
Klake, m. 1) en tynd froszen Skorpe paa Jorden; Begyndelsen til „Tele“. Mest alm. Klafje; ellers Klafa, Dstl. Klafkaa, Øbr. G. N. klaki. Sv. Dial. klake. — 2) Jisstykke, Jisklump. Søndre Berg. (S. Klant). Dgsaa om en meget tynd Jis-skorpe paa Vandet. Rbg. Eilers kaldet Krav, Krape.
Klaff, m. 1) Klaf, Iden Klat eller Klump. — 2) en Banke eller ophøiet Grund i Søen; Fiskegrund (= Skalle). Nordl. og Trondh. (Jsl. Klakkr: Klippe).
Klaffa, v. a. (ar), 1) tilføle, sette Klatter paa (f. Gr. Papir). — 2) slaae, banke. Sogn, Vald. (Jf. falka). — 3) gilbe, fastsire (paa en egen Maade). Hall.
Klaffefall, m. Havmand, Bætte som tænkes at opholde sig paa Fiskegrundene (Klafferne). Nordl.
Klambra, v. a. (ar), tilrede Kiin med en Klemme (Klomber), førend man hegler det. Stjorval. (Jf. Klemba, Klembra). Hertil: **Klambrestjål** (Klamberstjål), n. et Skuur, hvori dette Arbeide udføres.
Klamp, m. 1) Klobs, Træstump. Særskilt om en Blot at binde til Fødderne paa Heste. Toten og fl. — 2) Træstykke, som slaaes fast paa en Vaad for at dække en Revne. Nordl. Trondh. Berg. Nogle St. **Klampe**.
Klampa, v. n. (ar), trampe, gaae tungt og larmende; f. Gr. med Træsko. Nordland. (Sv. Dial. klampa).
Klamsa, v. n. (ar), Klobse, arbejde plumpt og med megen Larm.
Klander (Klandr), n. Paatale, Dabel, Modsigelse; ogs. Trætte.
Klandra, v. n. (ar), paatale, laste, have noget at udsætte. Eg vil ittje klandra paa det. G. N. klanda; Sv. klandra. Dgsaa: trætte, modfige hinanden.
Klang, m. Klang, klingende Lyd. I Berg. Stift: Klaang.
Klanglaus, adj. klangløs, mat.
Klangrik, adj. klangrig, fuldbtonende.
Klant, m. Jisklump (= Klake). Drf.
Klant, m. Klippekant (= Klett). Hall.
Klappa, v. a. (ar), klappe, slaae med flad Haand; el. oftest: berøre med milde, venlige Haandslag. G. N. klappa. — Hertil **Klapp**, n. og **Klapping**, f. Klappen.
Klapper, pl. f. Kloop.
Klar, f. klar. — **Klara**, f. klara.
[Klarera, v. a. (ar), klarere, afgjøre.
Klase, m. Klase, Klynge. Nhl. I Øbr. **Klaasaa**. Eilers lidet brugt.
Klasfa, v. n. klæbe, hængende ved. Tel. Dgsaa: søle, røre; f. klesfa.
Klasen, adj. klæbrig, vedhængende. Tel.
Klatr (Klatt'er), n. 1) Møse, Arbeide som

gaar daarligt; f. klatra. 2) daarligt Materiale; ogf. Jufferarbeide.

Klatra, v. n. (ar), 1) banke, hamre smaat og vedholdende paa noget haardt. Sdm. — 2) kludre, arbeide seent og uheldigt; især med ubekvent Materiale eller daarligt Bærtsoi. Meget brugt. især nordenfjelds. (Sv. Dial. klatra). — 3) gjøre uhelbige Forsøg, saasom med Handel, Bygning eller deslige; spekulere daarligt, forøde Penge til Unytte. Nordl. I lignende Betydninger ogsaa: kratla, kaltra; folka, fokla, fvafla; balla, bratla, fikla, larva og fl.

Klatresam, adj. 1) ubehændig, uhelbig i Arbeide. 2) ubekvem, besværlig; om Arbeide. „Klatresam“, Trondh.

Klatresmid (Klatrer-sme), m. en uhelbig Arbeider; Juffer. Trondh.

Klaering, f. seent og uheldigt Arbeide; unyttige Spekulationer; f. klatra.

Klatt, m. Hob, Slump. Mest i Forbindelsen „helle Klatten“.

Klaut, adj. løpende, som taler utydeligt. Hall. Jf. kleis og klussa.

Klaw (Kløvede), f. klava.

Klaw, f. 1) Klov (Kløve), kløftet Hov paa Dyr. Nogle St. Klau. G. N. klau; Sv. klöv. — 2) en Kløft i Stolper eller Sparreværk; en indhuggen Sure i Enden af en Stof, hvori den tilspidsede Ende af en anden Stof er indfaldet. — 3) som Plantenavn: Cypripedium (= Marisko). Bustr. Jf. ogsaa Geitklaw. — Det gieng Klauw om Klauw og Horn um Horn: Kreaturen gaae frit om hinanden, nemlig paa Marker, som ikke ere udstiftede eller adskilte ved Gjerder.

Klawva v. a. (ar), sammenfælde Stofke ved Kløfter i Enderne.

Klawdyr, n. Dyr som har Kløver, f. Gr. Ko, Gjed, Saar ic.

Klawfar, n. Spor efter Kløvdyr.

Klawheltra, f. Halthed, foraarsaget af Dmhed i Kløverne. Tel.

Klava, v. a. (ar), ophafpe en Fiskeline; lægge i Klave. Nordl.

Klave, m. 1) Klove, Halstrø for et Dyr. G. N. klaft; Sv. klavye. Deels dannet af en Kløft, hvis Nabning lukkes med et Vidlebaand (Hovvelde); deels bestaaende af en Vølle, som lukkes med en liden Svodde eller Skybehage (Klavenaal); i dette Tilfælde kaldet Vaasklave. — 2) en lang og smal Kløft at ophafpe Snorer paa (= Sula). Nordl. „Ein Klave“ er ogsaa en vis Længde af Fiskeliner, saasom paa 200 eller 300 Angler. — 3) en vinkelformig Figur. Gjesferna svinga i ein Klave, o: i en Klæffe, som danner en Vinkel. B. Stift og fl. Afvig. Klava, Dstl. Klavaaa, Gbr.

Klavebunden, adj. f. Klavenaut.

Klavehelg, f. Dagene imellem Juul og

Nytaa. Klavahelg, Sogn. Klava-daga(r), „i Klavadsø(m)“, Hall.

Klavenaut, n. vorent Nød (Ko, Dre), som sættes paa Vaas med Klave om Halsen. Hødder ogsaa „Klavebundet Naut“.

Klavenaal, f. f. Klave.

Klaa, v. a. (Fløer, Klo, Klegert), Kløe, Skabe med Neglene. Uegentlig: frubbe, tugte, ydmyge; ogsaa: Klude, plage med store Paalæg. G. N. klå (klæ, klø, klegit); Sv. klå. Supinum lyder tildeels Klege (e), Sogn; men mest alm. Klegje, kleie, og nogle St. Kligje, klie. — Forfjelligt herfra er Klåja (kleia), v. n. at føle Kløe.

Klaade, m. Kløe, Krillen i Huden. Vest alm. Klæe. G. N. klådi; Sv. klåda, f. Uegentl. Nyggjerrighed, stærk Lyst, f. Gr. til at høre noget (Dyreklaade) eller røre ved noget (Fingerklaade).

Klaadeveifa, f. Vlegue i Huden med Kløe. Nogle St. Klædeksyna.

Klaadig, adj. kløende, som har Kløe. Hall. (Klaug).

Klaaflaa, f. Klæfe.

Klaamaa (Kamshed), f. Klume.

Klaamber, f. Klomber.

Klaamad, m. Kløen, Snitning; ogf. Skrub, Tugt, Brygl. I Hall. Klædna.

Klaar, n. en Stakkel, en svag Krop. Sdm. See ellers Klor.

Klaar, adj. 1) klar, blank, skyfri (om Luft); reen, gennemfigtig; f. Gr. om Glas. (Nogle St. klar). G. N. klår(r), af Lat. clarus; Sv. klar, i Dial. klår. — 2) reen, ublandet. Berre klare Sanden: bare Sand. Klare Vatnet: lutter Vand. Klare Kjøtet: Kjød som er blottet for Hud. B. Stift, Num. og fl. — 3) tydelig, let at forstaae eller gennemfigtig; om Fremstilling af en Sag. — 4) fri, løs, færdig til Gang; om Fartsøi, m. m. Mest brugt. i Formen „klar“. Sjeldnere i Betydn. klareret, opgjort, afgjort. — 5) forødet, som har faaet Ende; om et Forraad. Det vardt klart: det blev forbi med det. Jf. „han var mest klar“: han var næsten død. — 6) udmattet, meget træt; ogsaa: udlevet, affaldig. Nordre Berg. Eg er jo trøtt og klar. „Han er klare'ta Dags'a“: træt af Dagens Arbeide.

Klaara, v. a. (ar), 1) klare, rense, gjøre klar. 2) klarere, opgjøre. Tildeels i Formen Klara; saaledes ogsaa „klara seg“: bjerger sig, komme ud af det. 3) gjøre Ende paa, ødelægge. Ofte „klara“. Om et andet klaara, f. klara.

Klaare, m. Klarhed, Reenhed; Opklarelse i Luften ic. Nordl. og flere. I de sydlige Egne tildeels Klaara, f., paa Mlandet Klara.

Klaaring, f. Klaring, Rensning. Sjeldnere: Opklaring, Fokklaring.

Klaa-ris (it), n. en vis Buskvært, Tamarix germanica. Gbr. Nogle Stæder kaldet

Klaavid (Klaa-ve), m. Trondh.
Klaarleike, m. Klarhed.
Klaarna, v. n. (ar), blivt klar (især om Lufte), klare op; rense sig. **Klaarning**, f. Opklarelse.
Klaavfjumlutt, adj. smaasthet med klare Mellemrum. Nordre Berg.
Klaart, adv. klarlig, tydeligt.
Klaarveder (=veer), n. klart Veir.
Klaavoygd, adj. klarøiet; klarshnet.
Klaass, adv. meget nær, tæt ved. (Brugl. blandt Søfolk). Eng. close.
Klaassa, v. n. Kludre, arbejde plumpet. Omtr. som kaassa og kassa.
Klaastein, f. Kljaa.
Klaata, f. Kugle, rundagtig Klump eller Klods. Tel. (Sf. Klot). **Klaategras**, n. Borre, Arctium.
Klaavaa, f. Klove, Klave, Klove.
Klaavid (l'), m. f. Klaaris.
Klebb, m. Smaadreg, Bog. Edm. (Sv. Dial. Klapp).
Klessa, snappe, bide; f. gleffa.
Klegen (e'), part. Kløet; strubbet, f. kaa. Udtalt: klegen (Sogn), klegjen, kleien (mest alm.), kligen, klien.
Klegg, m. (Sf. Kleggjer), Klæg, Hestefue (Tabanus); tilbeels ogf. Bremse (Oestrus). G. N. kleggi; Eng. Dial. cleg. Sf. Blindving. — **Kleggbit** (l'), n. Klæggenes Stik. Nogle St. Kleggjebit.
Kleia, f. Kløja. — **Kleie**, f. kaa.
Kleima, v. a. (er, de), 1) kline, klistre, klæbe noget op, f. Er. paa en Væg. Mest brugl. i den nordlige Deel af Landet. (Sf. kline, kleina, klima). Jsl. kleima; Sv. Dial. klema. Kleima paa: paa klistre, opklæbe. Kleima til: tilkline, bestrøge med Kalk eller Leer. (Nordl.). — 2) klæbe, hænge ved. Dstest: Kleima seg. En Kværn siges at "kleime" sig, naar Melet klæber fast ved den og ikke faar sit rette Aflob. (B. Stift). Spotvis bruges kleima ogsaa om at kjæle, karesere, omfavne hinanden ic. Sv. klema.
Kleima, f. 1) Klistre, Meelklistre, yderst fint Meel. 3 Nordre Berg. om Meel, som klæber sig fast i Kværnen. — 2) noget klæbrigt eller vedhængende. Om Personer: a) en seensfærdig Arbejder, En som ikke faar noget ud af Hænderne; b) en Kjæler, som altid vil have En at "hænge sammen" med.
Kleimds, part. Klæbet, Klistret; om en Kværn: standset eller stinet ved Tilklæbning af Melet; f. kleima.
Kleimen, adj. klæbrigt; f. kleimsam.
Kleiming, f. Klæben, Tilklæbning.
Kleimra, v. n. klæbe ved, hænge. Tel. (Winje). Hertil **Kleimer**, n. Sklim, klæbrigt Bæbste.
Kleimsam, adj. 1) klæbrigt, vedhængende. Hedder ogsaa Kleimen, og Kleimesengen (paa Edm. Kleimesingen); f. Er. om Meel, som er altfor fint. — 2) seensfærdig, og-

lende; ogsaa tilbøielig til at kjæle og karesere. (Spotvis).
Kleina, v. a. tilkline (= kleima); ogsaa tilføle, besuble. Voss. Hertil **Kleina**, f. en Blet, Klit, f. Er. paa Klæder. (Sf. Klessa).
Kleinurt, adj. plettet, besublet.
Kleip, f. klija.
Kleis, adj. tykmalet, læspende, som udtaler enkelte Bogstaver utydeligt. Han er kleis paa Ereen: han kan ikke udtale "R" tydeligt. Næsten alm. G. N. kleiss. Ethers: klessmælt, klessen, klaut, blest, lesp, rækmælt.
Kleisa, v. n. (ar), 1) klæbe (= klessa). Mandal. 2) tale ureent. Sf. G. N. kleisast. Hertil **Kleisen**, adj. klæbrig ic., omtr. som klessen.
Kleising, f. Læspen, ureen Udtale.
Kleismælt, adj. omtr. som kleis.
Kleiv (klavrede), f. klija.
Kleiv, f. (Sf. Kleivar), en høj Vasse paa Klippegrund; en Brink eller Bjergryg til at gaee over. Sædvanlig kun om en Klippefjeld, hvorover der gaar en Vej eller Gangsti, og saaledes ofte opfattet som: en Vej over en Klippe. Vel egentlig: et Sted hvor man kan klæve over (af klija).
Kleist alm. Kleiv; afvig. Kløve, Jndh. G. N. kleif. Sv. Dial. klev. Sf. Eng. cliff.
Kleivurt, adj. bakket, meget ujævn; om en Vej som gaar over Bakker og Klipper.
Kleff, svag; f. kloff.
Kleffa, v. n. (Kleff, Klæff, Kloffet), 1) glipe, slaae Klit; f. klicka. (Vel egentlig en Betegnelse af Lyden). — 2) rystes, gysse ic. f. kloffa. — 3) forslaae, blive nok. Det klett ittje aat honom, el. Det klett honom intje. (Dste med Imperf. Kloff). Berg. Nordl. og flere. Andre Steder "kletta" i samme Betydning. Formodentlig er det to forskjellige Ord, som her stode sammen; det sidste falder sammen med det tydsk kletten.
Kleffen, adj. Kjør, som let brister. Nordre Berg. (Kleffjen). Maaskee for kletten, jf. kloff.
Kleffja, v. a. (er, te), klæffe, udruge Vg. Tel. og fl. G. N. klekja (klakti). Andre St. bræda, verma. Particij **Kleff**; klæffet, ruget (= brædd, stroppen).
Kleffa, f. Klessa. **Kleffa**, f. klija.
Klemba, m. 1) Klemmelse, haarbt Tryk; f. klemba. — 2) Klem, Kraft, Eftertryk. Han talade so det hadde klemb.
Klemba, v. a. (er, de), klemme, trykke stærkt. Mest alm. **Klemma**; nogle St. Klemme og i Tel. **Klembe**; jf. **klembra**, **Klomber**. **Klemba** seg: forklemme sig (= **klembra**). **Klemba** atter: lukke hastigt, slaae en Dør til. **Klemba** paa: drive paa, skynde, haste. **Klemba** til: slaae til, tage fat paa noget. — **Ordene Klomber**, **klima**, **klumsa**, synes at forudsætte et stærkt Verbum: **klima** (klam) el. **klemba** (klamb).
Klemba, f. 1) Klemme, Presse; ogsaa om

en trang Kløst. 2) Knibe, Nød, Forlegenhed. Meest alm. Klemma, ogs. Klæma. Klembd (Klemb), part. Klemt, presfet; ogsaa beklemt; stedt i Forlegenhed.

Klemmen, adj. Klemmende, trang, haard.

Klemmer (Klembr), m. et klemmende, pindligt Tryk (af klembra). Eg sett ein Klemmer paa Fingren. Nordre Berg.

Klembling, f. Klemmelse; Presning.

Klemma, v. a. (ar), Klemme, knibe, bekladige ved en Klemmelse. Han hadde Klembrat Fingren sin. Meest brugt i de nordlige Egne. G. N. klembra. Jf. Klomber.

Klembring, f. en pindlig Klemmelse.

Klemma, v. f. klemba.

Klen (ee), adj. 1) tynd, smal, spæd. B. Stift. Jæl. klén (Halborson); Sv. klen. Klene-Enden: den smaaeste Ende paa en Stok. Jf. Klinkast. — 2) svagelig, syg. Meget brugt. nordensjæls; ogs. Dñl. (Nogle St. klein). — 3) smaalig, daarlig, usel. Ein klen Styremaat: stet Beskyrelse. Et klen Natferd: smaalig, lumpyen Færd. Det var kleet av honom: det var usfelt fra hans Side. — Afskiller sig fra den tykke Form (klein) og synes egentlig at have hebt klin. Komparativ tildeels klenre (kleendre, Hall.).

Klenfengen, f. klenvoren.

Klengja, v. n. (er, de), 1) hange ved, sætte sig, klynge sig fast. Jæl. Hall. Dñl. Klengja paa- overhange, forfølge, plage. Smaal. (Klinge). Jf. G. N. klengjast. — 2) klavre, klatre. Nordl. (?). Sv. klänga. Jf. klengjen.

Klengja, f. Plantenavn: Galium Aparine. Toten og fi. Dgsaa: Vorre (Aretium).

Klengjen, adj. 1) vedhængende, som let sætter sig. 2) slink til at klavre. Indh.

Klengjenamn, n. Egenavn; uegentlig Benævnelse som er opkommen ved et enkelt Tilfælde. Jæl. og fi.

Klengjeord, n. fortrædelige eller tirrende Ord; Fornærmelser.

Klengjestev (=stav), n. Vers med spottende Hentydninger til enkelte Personer. Dgsaa Klengjevors, n. og Klengjevissa, f. Jæl.

Klenkast (ee), f. klinkast.

Klenleike (ee), m. Smalhed; Svaghed.

Klenkap (ee), m. Svaghed; Sygelighed. Hedder ofte Klenheit, f.

Klensleg (ee), adj. svag, daarlig.

Klent (ee), adv. daarligt; smaaligt, lumpyent. Det var kleet gjort. Fara kleet fram.

Klenvoren (o'), adj. svag; sygelig. Hedder ogsaa klenvingen, klenåleg.

Klepp, m. 1) en Klump, f. Gr. i Meelmad. Nordl. Trondh. og fl. (Jf. D. Klimp). — 2) en Bjergkuob, Fjeldbyint. Gulbalen. Hertil nogle Stedsnavne. — 3) en Kølle med en Hage eller Jernkrog, hvormed store Fiske trækkes ind i Vaaden. Nordenfjelds. Ellers kaldet Fiskekro.

Kleppa, v. a. (ar), 1) hugge, indtage Fisk med en Hage (Klepp). Nordl. — 2) slække,

virke til Klypsfisk (?). Helg.

Kleppeskor (o'), n. Sygdom, hvorved der dannes sig Klumper i Indvoldene (paa Dyr). Hall.

Kleppstik, m. slættet Fisk; f. Klypsfisk.

Klepputt, adj. klumpet, fuld af Klumper.

Klerk, m. en Mester i en Kunst, en som gjør fint og kunstigt Arbeide. B. Stift. G. N. klerkr: lærd eller geistlig, af Lat. clericus.

Klesja, f. f. Klesja.

Kleska, kladske; f. Klesja.

Kless, m. Kladsf, smækkende Lyd; f. Klesja. Hall. med Fleertal „Klessf“ (Klessfer).

Klessa, v. n. (Fless, Kless, Klosser), 1) klæbe, hange ved, være blød og klæbrig; saaledes ogsaa: sive ud eller affætte Vedstke ved en Berørelse. Det var so blantt, at det klæs. Gbr. Drf. (Andre St. klisra). Sv. Dial. klessa. — 2) pladske, som naar noget falder i Vandet. Han sette Vaaten paa Vatnet, so det klæs. Vald. — 3) kladske, give en dump Lyd, som naar en tung Masse støder sammen med en anden. Hall. Vald. Dgsaa brugt i en anden Form: Kleske (Kless, Kless). Gbr. Ndm. Jf. Eng. clash, L. klastchen.

Klessa, v. n. (er, te), sudsle, søle, smøre noget til. Dñl. Dgsaa i andre Former: klæsja, klusja, klyja. Jæl. klessa.

Klessa, f. en blød Klump eller Masse. Hall. og flere. Ellers: Klessja, Nordl. Klessa, Sdm. og flere. Klyssa, Indh. Klyja, mere alm. Jæl. klessa: Klaf. Jf. L. Kless.

Klessen, adj. 1) meget blød og klæbrig. Gbr. (Jf. klessen). — 2) tyknælet, løspende (= kless). Drf.

Klessing, f. Bedklæben, Solerie; et smudsig, ubehageligt Arbeide.

Klessmølt, adj. omtr. = kless. Drf.

Klessutt, adj. klæbrig, blød; ogsaa smudsig, tilspølet, beklækket.

Klett, m. Bjerghold, Bynt, Klint. Nhl. og fl. ogsaa ved Trondh. 3 Vald. Klitta (f), f. G. N. klettr. Jf. Klant.

Klett, m. (2), et Knald; f. kletta.

Kletta, v. n. (Klett, Klatt, Klortet), 1) smælde, give et Knald, knitre. Nhf. Falder nær sammen med knetta. — 2) forslaae, blive nok. Hall. og fl. Det klatt ikke endaa. Falder sammen med kletta.

Kletten, adj. noget tung el. drøi. Nhf.

Kleve (o'), m. 1, Rammer, lidet Børelse; oftest et særskilt Børelse ved Siden af Forbøren og med Indgang fra Stuen. Mange St. brugeligt. Nhf. Klave, Sot. (Valle), Klaavaa, Drf. G. N. klevi. 3 andre Egne bruges Kove (o'), og paa nogle Steder bruges begge Ord verelvis.

Kleve (o'), m. 2, en Jernbøile i en Plov. Gbr. (Klava). Dunkt.

Klevelanda (o'), f. Kone som besørger An-

- retningen af Mæden i et Gjøstebud. Sogn, Nordhorland.
- Kli**, n. 1, Slam, opfyldt Sand eller Dynd ved et Elv. Solør. (Sandkli). Her at ansee som fremmedt. Jf. Holl. klei, Eng. clay, Ang. clæg.
- Kli**, n. 2, Klib, grovere Dele af Meel. Sv. kli, L. Kleie. Brugt i Byerne; ellers for det meste ubekjendt.
- Kli**, el. kli, v. n. (r, dde), Kløge, væmmes, føle Tilbøielighed til Brænding. Berg. Nordl. og fl. Afsløgende: Kligre, Tel. og Klegte, Solør. G. N. kligja (præs. kligir). Han stir ittje paa det: han synes ikke ilde derom; ogsaa: han er ikke saa kræsen; han taaler at høre en smudsig Historie, o. f. v.
- Kli**, v. n. (ar), Frige, fagle, om Søfugle, især Maager. Nordl. Hertil et Subst.
- Kli**, m. (?), Fugleskrig. (G. N. kliðr). Er vel nærmest en Efterligning af Maagernes Strig.
- Klien**, adj. som let væmmes el. Kløger.
- Kligta**, v. Kløge, f. klia.
- Kligff**, m. et lidet Knald, en svag smældende Lyd. Dgfaa Kligf, Stamslæk.
- Klikka**, v. n. (ar), 1) bankte med en svag Lyd, piffe (som et Uhr). Sæt. og fl. 2) smælde, gjøre et Smæk med Tungen. Dgfaa om Drenes Stemme eller Strig. „Eg haurde Aren klikka“. Nordre Berg. 3) slaae Klist, om Gevær; ogs. slaae feil, mislykkes. I Østherd. Kleftka, og med stærk Bøining: kleft, klaff, kluffe. (Ligesaa i en svensk Dialekt. Kleg 327).
- Klima**, v. a. Kløbe (= kleima). Hall.
- Klina**, v. a. (er, te), smøre, bestryge, oversmøre; ogsaa: kline, opløbe. Kina jeg Brand: stryge Smør paa Brødet. (Kildeels blot „Kline se“. Sm.). G. N. klinea. Particyp Klint (ii), f. Gr. klinea vesfor: fine Fladbrød, bestrøgne med Smør.
- Kling**, f. Klining.
- Klinga**, v. n. (Kling, Klang, Klunget), Klinge, give en klingende Lyd. Nogle St. Klyngja (Klyngje; Klyng'e, klaang), Nordre Berg. Jf. Klang.
- Klingra**, f. Kringla.
- Klining**, m. 1) Gladbød besmurt med Smør. Hedder paa mange St. Klining (i'), eller Klening, og forfattet: Kling. — 2) Smør til Brød; især om ringere Smør, Winter-smør. Sff. Sogn. Østest sammendraget til Klling.
- Klinka**, v. a. (ar), Klink (f. Gr. Jernsom), hamre fra to modfatte Sider. Dgfaa: slaae eller støde imod noget. Klinka til: slaae til. Trondh.
- Klinka**, f. Klink, Derslaa som aabner ved at løstes op. Sv. klinka.
- Klinkast**, v. n. (ast), blive tyndere, blive smal eller mager. B. Stift. Dpfattes som klenfast (kleenfast), af klen.
- Klipa**, v. a. (Flip, Kleip, Klipet, i'), knibe,
- flemme, gribe haardt. Nordl. hvor det ofte træder i Stedet for knipa. Andre Steder **Klypa**. Jsl. klipa (kleip).
- Klipa**, f. Kløft, Klemme; Rummet imellem Fingrene, ic. see Klypa.
- Klipp**, n. Klip, Snit med en Sax. Nogle St. Klypp, f. sølg.
- Klippa**, v. a. (er, te), klippe, fjære med Sax; ogsaa: beklippe; tilfjære. Klippa Sander: klippe Ulden af Jaar. Klippa Kløbe: tilfjære Løi til Kløder. Mange Steder afvig. **Klyppa**. Imperf. Klypte gaar over til Klystte; nogle St. Klyste. Ligesaa Particyp Klypt, i de nordlige Egne Klist (Klystt), nogle St. Klyst. G. N. klippa; klyptr.
- Klippar**, m. Klipper, Haarskærer. Ein heil klippar: en meget dygtig Karl.
- Klipning**, f. Klipping; Snit, Form.
- Klipra** (ii), f. Haandfuld, f. Klypa.
- Klipra** (ii), v. a. knibe; f. Klypa.
- Klistra** (ii), v. a. og n. (ar), 1) kryste, presse, udpresse Saft eller Vædske af noget. — 2) væde, dugge; om bløde Ting, som kløbe ved Haanden eller affatte Vædske, naar man trykker paa dem. „D'æ so raatt, at dæ klistra“. B. Stift og fl. Andre St. klesja; jf. Klysa.
- Klistring**, f. Krystning.
- Klitra** (i'), f. Bjergfnold; f. Klett.
- Kliya**, v. n. (Kliv, Kleiv, Klivet, i'), klyve, klavre, krybe opad eller over noget. G. N. klifa. Sv. klipa. Tilbeels med Objekt, f. Gr. kliva Gården: klavre over et Gjørde. (Jf. Kleiv, f.). Ugentlig kliva inn paa: trænge sig ind paa, forurette, fornærme. Hertil Kliv (i'), n. 3 Stedet for kliva bruges paa nogle Steder Klyva, som falder sammen med kluva (Klyva).
- Klivetid** (-led), n. Gjørde-Led, som ikke kan oplukkes, men kun overstiges ligesom en Trappe. „Klyve-le“, Smaal. Rom.
- Klivestøde**, n. et Bræk paa et Gjørde, et Punkt hvor man kan stige over. „Klyvestøve“, Smaal.
- Klivering**, f. Klavring, Klatren.
- Klivra** (i'), v. n. (ar), klatre (ofte eller ideelig), gaae meget paa høie og steile Steder. G. N. klifra. — Klivering, f. ideelig Klatren.
- Kljaa**, v. a. (r, dde), hånge Lodder paa, binde Stene paa et Garn eller en Bøv (f. sølg.). Nhl. G. N. klja.
- Kljaa**, m. Lod, Tyngesteen; a) Sønkesteen paa et Garn. Sff. (?). Anført i Jensens Glosebog, p. 61. 3 Hall. hedder det Kjøe, m. — b) Lod paa en Bøv, i de gamle Væverstole (Uppstadgogner). Nhl. Østere kaldet Kljaastein, ogsaa Kljaastein. G. N. kljår, ogsaa klé (kløe), m.
- Klyva** (Kløve), f. Kluva.
- Klo**, f. (Kl. Klør), 1) Klo, smal Laaspids, f. Gr. paa Fugle. Ugentlig om Haand eller Fingre, f. Gr. han sett Klorna i det: fik

fat paa det. Ligefaa: kald paa Monom: kold paa Jingrene. Afvig. Klom, og Fl. Kl'na (Klonadi), Hall. Fleertal ellers paa mange St. Klø (i bestemt Form Kl'na, Kl'ne). Dativ tilbeels Kl'nom (Kl'naa). G. N. kló, pl. klør. — 2) Krog, Hage, Spids som ligner en Klø; f. Gr. Anfarflo. Særskilt om de enkelte Korn eller Kornstikke i et Ar, især paa Havren. Nedste Kloi (Kl'naa): de nederste Korn i Aret. Nordre Berg. (Jf. Flo). — 3) Ring eller Løkke i Ranten af et Seil, benyttet som et Fæstepunkt naar Seilet skal flyttes nedad i stærk Vind. Nordl. Setja ei Kio: rykke Seilet nedad og fæste det ved den Kio, som er nærmest ved Underkanten. Ligefaa: setja too Klor, el. tri Klor, i stærkere Vind. Ein Kio-vind: Vind som er for stærk for fuldt Seil, saa at den nederste Kio maa trækkes ind.

Flo (Fløede), f. flaa.

Floast, v. n. hugge hinanden med Klørerne, f. Gr. om Katte. Jf. flora, fløna.

Floberr, adj. begjærlig, ivrig i at strabe til sig. Tel. Egentl. som stikker Klørerne frem.

Klodyr, n. Dyr med Klør, f. Gr. Kat, Hund, Hæv o. f. v.

Klofeste, n. Greb med Klørerne. Saa Klofeste paa: saa Greb eller Hold paa, saa fast i Klørerne.

Klohald, n. omt. som Klofeste.

Flof (oo), adj. 1) flog, kyndig, indsigtsfuld. G. N. klókr; Sv. klof. 2) forsigtig, betænksom, beregnende. 3) om en Plan: flog, vel betænkt. Det var Notaste Raadi. Jf. fløfast.

Klofing, m. en flog Person.

Floff, imperf. f. fløffa og fløffa.

Kl'offa, f. 1) Kloffe, stor Vælbø. Afvig. Kluffa, Hall. Øbr. G. N. klokka, klukka. — 2) Kloffe, Uhr. Egentlig kun et Uhr med Slagværk (Stueuhr, Taarnuhr), men bruges ogsaa om Lommeuhr. — 3) et fort Skjort. (Jfke alm.). Som Plantenavn: Campanula.

Kloffar, m. egentl. Degn, Kirketjener (G. N. klokari); nu sædvanlig: Kirkesanger, Forsanger. (Jf. Defn). Kloffar er ogsaa et Navn paa Rødsif (= Ruger), maaskee af Farven paa en Degnebragt i ældre Tider.

Kloffebus, n. 1) Huns for en Kirsekloffe (= Stopul). 2) Kasse til et Stueuhr.

Kloffeholv, m. Kloffehovel. Nogle St. Kloffebell (Kluffebell).

KloffeKaal, f. Kloffen i et Slaguhr. J Smaal. KloffeKopp, m.

Kloffeslag, n. Kloffeslat. Kan ogs. hedde Kloffeslætte, n.

Kloffestreg, m. Kloffereb. (Paa Bofs: Kloffelall, f. Kal).

Kloffetime, m. en fuld Lime efter Kloffen (ikke efter blot Skjor).

Flo'na (oo), v. n. (ar), blive flog.

Klofkap, m. Klogskab; Forstand.

Floft (oo), adv. flogelig, med Klogskab. Saa floft fram. Hedder ogsaa floflege (flofle').

Floma, f. fluma.

Klomber (Klaambre), f. Klammer, Klemme, Redskab til at klemme eller knibe med. Ogsaa om en trang Bjergkloft i en Bei eller Sti. Nøst alm. Klaamb'er, Klaamb'm'er; ellers Klomber, Hall., Klaamb, med Fleertal Klemb'ar, Tel. (Fleert. ellers sædv. Klomb'rer). G. N. klömbr. Hertil klambra; Jf. klembra.

Flombruct, adj. fuld af trange Pas eller Kløfter; f. Gr. om en Fjeldsti.

Klomerke, n. Spor efter Klør.

Klopp, f. 1) en liden Bro, f. Gr. af to eller tre Stoffe over en Væf. Berg.

Trondh. og fl. — 2) Stoffelag, Stoffegulv i en Bei over en Sump. Tel. Hall.

og fl. G. N. kløpp. (Jf. Kavl). — 3) en lav Trappe, saafom ved Døren paa en Stolpebod. Berg. — Fleertal sædvanlig

Klopper, dog ogsaa Klapper, Tel og Klepper (Klapp'a), Hall. Om et andet Klopp f. Tre-flopp.

Floppa, v. a. (ar), belægge en Sump med Stoffe til at gaee paa. Tel.

Kloppeveg, m. Bei med et Stoffelag.

Klor (oo), n. Rids, Stribe efter en Kio eller stærk Spids (f. følg.). Paa Sdm. Klaar.

Flora, v. a. (ar), rive, kradsse med Klør eller Negle. Ogsaa om at tegne eller skrive daarligt. Alm. Afvig. Klaara, Sdm. G.

N. klóra. Jf. fløna.

Kloring, f. Kradsen.

Kloster, n. Kloster. G. N. klaustr, af Lat. claustrum.

Flosterk, adj. stærk i Klørerne; uegentl. fingerstærk, haandsaft.

Klot (oo), m. Klode, Klump, rundagtig Kage; især et Slags Voller af Meel (= Ball, Klubb, Kumlå). Bufr. og flere. J

Smaal. Klot, f. med Fl. Kløter. J Hall. Kløter (Klotr), f. med Fl. Kløtr'er (Klot'r'a). Jf. Sv. klot, n. Holl. klot, T. Klog, Klop.

Klov (o'), n. 1) Kløft, Revne, Spalte. Til fluva (flauv). — 2) Skrav, Vinkelen imellem Laarene. Enjoen gjelt upp i klovet: Sneen naade nær til Væltet. Berg. Øbr.

Hall. og flere. G. N. klof. Ellers Kløft, Sula, Srev.

Klova (o'), f. Kløft, Aabning. Nordl.

Flova (o'), v. n. (ar), spærre Fødderne ud fra hinanden, tage Lange Strid. „San flova' paa og gjæff“.

V. Stiff.

Klove (o'), m. 1) Kløft, Vinkel; f. Gr. imellem Klipper. G. N. klosi. — 2) en klistet Stang eller Stok; ogsaa en Klemme, et Redskab at knibe med. Nogle St.

Klaava, Klaavaa.

Floven (o'), adj. 1) fløvet. (Particip af fluva). G. N. klofann. 2) revnet, sprukket

- paa langs. Mere alm. 3) dannet som en Kløst eller Vinkel. Han vod so høgt som han var floven: han vadebe til Væltet; jf. Klov.
- Klo-vind**, m. f. Klo.
- Klovna** (o'), v. n. (ar), kløves, revne, sprække efter Længden. Alm. (tildeels Klomma). G. N. klofna.
- Klovning**, f. Revne, Sprække.
- Klovning**, m. Halvdeel af en Kløvet Stof. Trondh. og fl.
- Klubb**, m. 1) Klump, Kage; et Slags Mad af kogte Meelboller. Dstl. (Dgsaa i svenske Dial.). — 2) Bjergknold; et høit rundagtigt Næs. Nyf. Sdm. — 3) Selskab, el. Samlingssted (efter Eng. club).
- Klubba**, f. 1) Kelle, Stok med en rundagtig Klob i Enden. Alm. G. N. klubba; Sv. klubba; Eng. club. — 2) Træstykke til Voie paa Fiskergarn. Sff. Hertil Klubbetog (o'), n. Voiestreng (= Dubletog).
- Flubbud**, adj. rundagtig, tyk, plump. Smaal. og fl. Dgsaa flubbeleg, Tel. og tildeels flubben; jf. lubben.
- Kluf**, f. Kløst, Vinkel; Punkt hvor en Green gaar ud af et Træ, og deslige. Alm. Ufvig. Klyft, Sdm. og fl. Dgsaa med Betydn. Stræv (= Klov), Sogn, Tel.
- Klufstad**, adj. kløftet, grenet.
- Klufkraft**, v. n. danne en Kløst, forgrenes, dele sig (om Veie). Gbr. og fl.
- Klufterroll**, n. Tvefjært, Insekt med kløftet Dagdeel. B. Stift. Jf. Tvistyrta.
- Kluftevad**, n. Fiskefnor med to Angler. Nordenfjelds.
- Kluftræ**, adj. fuld af Kløfter.
- Kluffa**, f. Kløfta.
- Kluma** (u'), v. a. (ar), gjøre maalløs; ogsaa: gjøre ubevægelig, lamme, fæste til Stedet. Tel. Hall. Lyder tildeels Kloma og Klumme (j. Landst. 703). Mere alm. Klumsa. Jf. fjetra.
- Klume** (u'), m. Lamhed i Munden; Maal-løshed. Stjorbalen, i Formen Klaamaa.
- Klummekonn**, f. Klumseforn.
- Klump**, m. Klump, Klynge, Knude. Jf. Klepp. Dgsaa et Slags Træsko. Nordl. Jf. Klamp.
- Flumpast**, v. n. (ast), blive klumpet.
- Flumpuct**, adj. klumpet, ujævn.
- Klumfa**, v. a. (ar), gjøre maalløs eller lam i Munden, hindre fra at tale (som ved Hererie); hindre et Dyr fra at bide, osv. I Spøg om at lokke eller true En til at tie. B. Stift. Dstl. Mandal og fl. I anden Form: Klumva (Tel.) og Klumme, f. Kluma. — Hertil Klumfad, el. Klumsa (adj.), maalløs, lam i Munden, saasom af Krampe eller Stræk (i Føltesagnene ogsaa af Forherelse). Han sat som han var klumsa: han kunde ikke faae et Ord frem. Nagle St. forklumsa. Jøl. klumsa: mundblam (?). I svenske Dial. klumsen: stiv, lam af Frost (Riez 332).
- Klumsebite** (i'), m. Middel hvorved man faar En til at tie. I Spøg om en Stræmsel, eller ogsaa en Gave, som En har faaet for at holde sin Mund og ikke klage. Dstest „Klumfabite“. Nordre Berg. I Stjor-balen „Klumbaattaa“, maaffee med anden Betydning.
- Klumseforn** (o'), n. et Slags Kogler paa Gneberæret. (Dmtalt som Heremiddel til at hindre En fra at tale). Habeland og fl. I Tel. Klumseforn.
- Klumfing**, f. Lammelse i Munden; Maal-løshed, f. Klumsa.
- Klundra**, v. n. (ar), slæbe sig frem med Vanfærlighed, f. Et. ved Kjørsef paa en ujævn Vel. Dstl. Hertil Klunder (Klundr), n. og Klundring, f. Besværlighed, møisom Gang.
- Klundra**, f. Hornstump, Knort, Knude; ogsaa om en Næve. Hall. „Faa kjenne Klundra“: blive stanget eller puffet.
- Klundrevog**, m. en besværlig Vel. Dstl.
- Flundrucc**, adj. knudret, ujævn.
- Klunger** (Klungt), m. Hybentorn, Hybent-ræ (Rosa canina, og fl.). Næsten alm. (Jf. Torn, Tyrne). Ufvig. Klung, Nyf. Tel., Krungl, Sogn. G. N. klunger.
- Klungerbjørk**, f. lav Fjeldbjørk med knudrede Grene. Gbr.
- Klungerbjør**, f. Krat af smaa Hybentræer eller lignende Buskvarter.
- Klungervist**, m. Hybentvist. Dgsaa kaldet Klungerbuska, f. Klungerris (ii), n.
- Klungernaal**, f. Torn paa Hybentræ.
- Klungerrosa**, f. Wildrose, Hybenblomst.
- Nagle Steber Klungerblom**, m. I Sff. Klungervise, m.
- Klunger-runn**, m. Tornebusk, Hybenbusk. Paa Sdm. Klungrevyde (y'), n.
- Flungrucc**, adj. knudret, kroget; om Træer eller Stov. Gbr.
- Klunk**, m. flukkende Lyd. Han draatt, so ein høyrde Klunkarne (o: enkelte Kluk i Halsen). Sv. klunk.
- Flunka**, v. n. (ar), flukke, give en flukkende Lyd (som naar man driffer graadigt). Dgsaa om enkelte Fugles, især Ravnens, Stemme. (Jf. Jøl. krunka). Heraf Klun-king, f. Kluffen.
- Flunka**, v. n. (ar), fludre, luske; især om at spe fjødesløst. Hall.
- Klure**, m. 1) Krog, Vinkel, tvær Krumning; saasom paa Træer eller Grene. Gbr. Hertil Bytteklure: Krog eller Hage af Træ i Hanken paa en Votte. Sdm. og fl. — 2) Nagle eller Hage, hvormed en „Klave“ tillukkes. Sff. (Jf. Klavenaal). — 3) en løs Nagle, som indfæstes ved Kanten af en Dør i en saadan Stilling, at den holder Døren lukket. Nbl. Jøl. klura, f. er noget lignende.
- Flurucc**, adj. kroget, knudret; om Træer el. Kviste; ogsaa om Fingre. Gbr. (Fluraatt).

Klusa, v. n. (ar), stikke, lappe, sætte noget sammen af smaa Stumper. B. Stift. (Sæl. klüsa). Hertil Klus, n. og Klusing, f. Klisvært, Lapperie.

Kluse, m. en Klif, Lap. B. Stift.

Klusja, v. n. (ar), 1) søle, sluse, være skjedesløs. 2) løspe, tale utydeligt. Hall. Jf. Kleisa.

Klut (uu), m. 1) Klud, lidet Stykke af vævet Lø. G. N. klütr; Eng. clout. 2) Lørklæde, liden Dug. Hertil Halsklut.

Klutenapp, n. Nopper eller Fios af opskaarne Klude. G. Napp.

Klutra (u'), v. n. (ar), arbejde smaat, syse med smaa eller lette Arbejder. B. Stift. (Jf. ktrtla). J danste Dial. klyttre.

Klucring, f. smaat Arbejde.

Kluva, v. a. (Klyv, Klauv, Flovet, o'), fløve, spalte, splitte paa langs eller fra Enden. (Jfke alm., see klyvja). Inf. forstjelligt: Klyva, Klyve, Schl. Trondhjem; Kluve, Lel. Gbr., Klyve, Hall.; egentl. Klyva. G. N. kljüta (klyf, klaut, klofit); Ung. cleafan, elufan. Heraf Klauv, klyvja, Klov, Klove, Klust og fl. Particp kloven er mere alm. end Verbet. — J nogle Egne bruges dette Ord ogsaa i Betydningen: klavre el. flatre, altsaa i Stedet for „kliva“. (Schl. Smaal. Drk.).

Kluva, f. Kløft, Klemme. Hall. Jf. Handkluva.

Kluvar, m. en Kille at fløve med; ogsaa om en dygtig Karl; f. Klyvvar.

Klving, f. Kløvning, Spaltning.

Klyft, f. f. Klust.

Klyftig, adj. klog, skarpsindig, klogtig. Meget brugt især i Forbindelsen „klog og klyftig“. Sv. klyftig.

Klyfija, v. n. (er, te), klemte med en Klokke, ringe sagte. Voss, Trondh. Nordl. (tildeels med Bøtningen: ar). G. N. klykkja, af Klokka.

Klyfija, v. a. sammenbinde en Klov, efterat den er oplagt paa Hesten. Sæt. Hertil Klyfjeband, n. Reb at binde tværs over Kløven. Jf. klyvja.

Klyngja, v. f. klinge.

Klyp (yh), m. 1) Kneb, Kniben, f. Gr. med Fingrene. Saa ein klyp i Armen. — 2) en Gnier; f. klypa.

Klypa, v. a. og n. (er, te), 1) knibe, klemme, gribe haardt, ligesom med en Tang. Han klypte meg i Armen. Alm. i de sydlige Egne til Sogn og Gbr. G. N. klýpa. Nordenfjelds ombyttet med klipa (f. d.) og tildeels klipra (ii), Sdm. og fl. Jf. knipa. — 2) knibe sig sammen, blive smal eller trang; f. Gr. om en Strøm, en Fjord, et Dalfrog. Jf. klypen. — 3) knibe, spare, give sparsomt el. med farrig Haand; egentl. holde Fingrene for tæt sammen. Smaal. og flere. Hertil Klyp, m. og Klypa, f. en farrig, gnieragtig Person.

Klypa, f. 1) Knibe, Klemme, smalt Punkt; ogs. en Kløft. Jf. Bergklypa. — 2) Rebstøb at knibe med. Jf. Eldklypa. — 3) Haand, Fingre; el. Rummet imellem Fingrene. Tata full klypa, el. tata upp i klypa: tage Nøven fuld. — 4) Haandfuld, Portion som man kan holde imellem Fingrene. Alm. i de sydlige Egne; ellers Klipa, Nordl. Trondh. Klipra og Klipr (ii), Sdm. og fl. — 5) en Gnier; f. klypa, 3.

Klype, n. en smal Bjergkløft. Num.

Klypen, adj. 1) smal, indfneben; f. Gr. om en Baad. Hard. og fl. 2) farrig, gnieragtig. Dfl.

Klyping, f. Kniben (med Fingrene); ogsaa Karrighed, Gnierie.

Klyppa, f. klyppa.

Klyppurt, adj. 1) trang, smal. 2) farrig. Dfl. (klyppet).

Klysa, v. n. (ar), søle, suble, smøre noget til. Jf. klesja.

Klysa, f. 1) Klaf, Klump af tyk Bødse eller blød Materie. Næsten alm. Jf. klesja. — 2) Mebus, Sødvir som ligner en geleagtig Klump. Trondh. Dgsaa kaldet Kobbelysa, og tildeels Klysa, Indh. Jf. Glya, Gopla, Marneta (Mannæta).

Klysedriva (i'), f. Strøm eller Stent af en tyk Bødse. Vald. og flere. Kigesaa: Klyseputer, m. (Fabelagtigt i Øventyrene).

Klyssa, f. f. Klysa.

Klysturt, adj. tilføjet, besudlet.

Klyv (y'), f. (fl. Klyvjar), Klov, Byrde for en Hest; sædvanlig deelt i to lige Dele, en for hver Side af Hestens Ryg. Afvig. Klyv, n. (Nordenfjelds). G. N. klyf, f. Si klyv Møtt, i Hall. et vist Maal af Mælk, angivet til 80 Potter, fordeelt i to Dunfer eller Klaffer. Beslægtet med Klov og kloven, af klufa. Hertil klyvja.

Klyva (yh), f. klufa og kliva.

Klyvbar (y'), m. Klovsaadel. Valdars, oftest udtalt klybbar og klubbar; maaskee egentl. Klyvbarde (?). Jf. Sæl. klyfberi.

Klyver (y'), f. Kløver.

[Klyver (klyvt, med yh), m. klyver, Stagsell. Sv. klyvare. (Fremmedt)].

Klyvestoe, f. Klivestøde.

Klyvstik (y'), m. Klipstik, Torst som er stæftet saaledes, at begge Halvdele hænge sammen og danne en enkelt Plade. Nordre Berg. Sdm. (hvor Torsten sædvanlig kun tilvirktes til Klipstik). J Nordl. Klippstik.

Klyvslæsa, f. = Klyvtagge. Vald. og fl. **Klyvfor** (y', o'), f. Læppe at lægge under en Klov. Ryf. Andre St. Kjøfor, Nafot og flere.

Klyvhest (y'), m. Hest som gaar med Klov. G. N. klyfjahest.

Klyvja, v. a. (ar), lægge Klov eller Byrde paa. Klyvja Hesten. G. N. klyfja; Sv. klöffa. Dgsaa v. n. sammenlægge eller

binde en Kløv. — Klyvjad: belæsjet med Kløv.

Klyvja, f. Regnpiber, et Slags Snejpe (Fugl). Østere kaldet „Klyvi“, som er en Gfsterligning af Fuglens Stemme. Østherd. Gulbalen.

Klyvtagge, m. Mælkedunk, som kan føres i Kløv. Hall.

Klyvmeis, m. (t.), Bidiefurv til en Kløv-sadel. Dgsaa Klyvforq, f.

Klyvreide, m. Kløvsadel med tilhørende Kurve og Hængsler. Bofs, Hall. Gbr.

Klyvsadel, m. Sadel, indrettet til at lægge Kløv paa. (Klyvsal, Kløvsal). Jf. Klyv-bar og Trygje.

Klæda, v. a. (er, de), Klæde, dække med Klæder; ogsaa: skaffe Klæder, forshyne dermed. Mest alm. Klæa, Klæ; ogs. Klæde (Nfj. Sdm.). G. N. klæda. Uegentlig: dække med et Vetræk, en Paneling, og desl. (Jf. bordklæda). Partecip Klædd: paaflædt osv.

Klæde, n. 1) Klæder, Klædning. G. N. klædi (Eng. cloth; L. Kleid). I denne Betydn. altid Fleertal; f. Er. nye Klæde; sitne Klæde ic. Jf. Gangklæde, Sengklæde. — 2) Dug, Klud. I Sammensætning som Aaklæde, Fyreflæde, Handklæde, Turrklæde. — 3) Klæde, et Slags finere uldent Læi. Her-til: Klædes Traqa, Klædes skjole; ligesaa: Klædes Klæde (sædvanl. ubtalt Klæ's Klæ), v.: en Klædning af dette Slags Læi.

Klædebunad, m. Klædning; ogsaa Klæde-bragt, Klædesif. Lyder tilbeels Klæ'buna, Klæbuna.

Klædebytte, n. Omfistning af Klæder.

Klædegang, m. en fuld Klædning. Lel. og fl. Klædefot (o'), n. Huusrum til Klæder.

Klædelaus, adj. blottet for Klæder; ilde klædt.

Klædeloysa, f. Klædemangel.

Klædenabb, m. Nagle at hænge Klæder paa.

Klædeplagg, n. Klædningsstykke.

Klædefliste, n. = Klædebytte.

Klædeslit (i'), n. Forskibelse af Klæder.

Klædestell, n. Ting som høre til Klæderne eller Befklædningen.

Klædnad, m. 1) en Klædning, en fuld Dragt. 2) Klædesif. Mest alm. ubtalt „Klænna“. G. N. klædnadr.

Klædning, f. Paaflædning.

Klæja, v. n. (ar), kløe, krille i Huden; ogs. (personl.): have Kløe, føle Trang til Gnidning. Hedder alm. Klæja; vel egentlig Klæa, af flaa. Jfl. klæja (klæa); Sv. klia. Uegentl. lyste, tragte efter, være nysgjerrig eller forhippet paa noget. Der det, som Raserna klæja etter: det er den Ting, som man tragter efter, el. som Folk løbe efter. Det tilsvarende Subst. er Klæade.

Klæf, adj. om Jord: klæg, fugtig, klæbrig ligesom Leer eller Dynd. Lel. (Winje). Dgsaa om andre Ting: blødt, myg (omtr. som kløff). Saaledes Klæf-eggjad: blødt

i Eggen (om Knive). Maafsee optaget af Danf.

Klæfklend, adj. om et Landsskab med blødt eller leeragtig Jord. Lel.

Klæma, f. klæmba. Klæmra, f. klæmbra. Klær, f. flaa. Klæva, f. Klæve.

Kløg, pl. f. Klo. — Kløst, f. Klust.

Kløstjast, v. n. (est, test), blive kløgere, samle Erfaring, uddanne sig. Sdm. Af kløf.

Kløff, adj. 1) myg, blødt, spædt; især om Bærter. Bofs, Sogn, Nordl. og fl. Afvig. Kløff, Sff. Nfj. Kløst Gras: ungt Græs, endnu ikke fuldmødent eller stivnet. — 2) svag af Kræfter, veg, ikke stærk; om Personer. Søndre Berg. (Tilbeels kløff). G. N. kløkk: svag. — Afvigende herfra er Kløff, i Betydn. glat, jævn; om Veie og Føre. Indh. (Snaafen).

Kløffa, v. n. (kløff, kløff, kløffer), rhyfies, bevæges. I Særdeleshed — 1) uperfsonligt: lade sig fornemme som en pludselig indvortes Bevægelse, en Rivning eller Stifken, saasom i saarede Lemmer. Helg. (med vaklende Bøining, tilbeels Imperf. kløfte). Dgsaa i Gbr. og Østherd. om en pludselig Rystelse. Det kløft i meg: det ghyfer, el. desl. Tilbeels i en anden Form „kløffe“ (kløff, klaff, kluffe). Sv. kläcka (om Ghyfen af Rædsel). — 2) blive pludselig bevæget, føle en indvortes Rystelse, fare sammen af Ghyfen eller Skræk. Gbr. (Tilbeels det samme som kvæffa, kvæppa, kvetta). — 3) bevæges i Sindet (som af Medfølelse), blive rørt, være nær ved at græde. Hall. Num. (Ved en sædvanlig Dvergang af o' til ø hedder Imperf. paa nogle Steder: kløff). G. N. kløkkva. Andre St. kløffjast (med svag Bøining). Ordets egentlige Betydning er maafsee: briste (?); jf. kløft og kløffen. (S. Weigand 1, 591, om det tydske kløffen).

Kløffen (fj), adj. folsom, let at røre (= kløffsam). Vald. Jf. kløffen (stjor).

Kløffja, v. a. (er, te), røre, bevæge i Sindet, røre indtil Taarer. Sogn, Vald. Han kunde tala so, at han kløtte heite Aatmigen. Participle Kløffte (kløft): dybt bevæget el. rørt. — Kløffjast, v. n. blive dybt bevæget, være nær ved at græde (= kløffa). Sogn. Jf. myklast, rennast.

Kløffna (kløna), v. n. blive svag eller blødt (af kløff).

Kløffning, f. Rørelse, stærk Birkning paa Sindet. Østere Kløffjing, f.

Kløffsam, adj. folsom, omhjertret; ogs. medlidende, barmhjertig. Vald. Hedder ogsaa Kløffjesam.

Kløft, f. Kløft.

Kløna, v. a. (er, te), slaae Kløerne i, kradse eller rive med Kløerne; f. Er. om Katten. Nordre Berg. Trondh. Nordl. Kløna i: gribe hastigt, tage fat paa. Jf. kløna og Sv. kløfa.

- Kløning**, f. Kradsen, Kløning.
Kløra, v. n. arbeide seent og klobset. Sdm.
Kløter, f. Kløt. — **Kløv**, f. Klyv.
Kløver (Kløv'r), m. Kløver (Urt), Trifolium. Nogle St. Klyver (h'). Nære Drv; jf. Smæra. Nt. Klover; Eng. clover.
Kløva, v. n. (ar), Kludre, gjøre sig for liben Flib, binde noget altfor løst, o. f. v. Tel. **Maafsee Kløgia?**
Kløyen, adj. fjælen, blødagtig, som taaler libet. Gbr. I Hall. **Kløyren**.
Kløying, f. Skjedesløshed; f. Kløya.
Kløyren, f. Kløyen. **Kløyv**, f. Kleiv.
Kløyva, v. a. (er, de), Kløve, spalte; ogsaa dele, skifte i to Dele. Afledet af kluva (klauv) og i mange Egne traadt i Stedet for dette. Ein kann ikke Kløyva seg: man kan ikke være paa to Steder, gjøre to Ting paa een Gang. **Kløyva Natti**: bruge den halve Nat til Arbeide. B. Stift.
Kløyva, f. Siden af Skiverne i et Steenbrud (Helleberg). Dstl.
Kløyvande, adj. som kan Kløves.
Kløyvar, m. En som Kløver; ogs. en meget dygtig Karl (= Kluar, Klippar).
Kløyvud, part. Kløvet. Jf. beinfløvyd.
Kløyving, f. Kløving; Tvedeling.
Kløyving, m. Halvdeel (= Kløving).
Kna, v. (ælte), f. knoda.
Knabb, m. Knold, Bjergknold, rundagtig Top. Nogle St. **Knabbe**. Jf. Knubb, Robb, Knatt. — Det maa her bemærkes, at „kn“ ofte omverler med „gn“ og „n“, f. Ex. Knue, Gnue, Rue; ifær forekommer en Overgang fra Kn til N meget ofte i Sætersdalen og øvre Telemarken.
Knabba, v. n. gaae, trippe, laffe afsted. Smaal. — Dgsaa: æde begjærligt el. med Rasthed. Gbr. (Jf. knipsa).
Knabburt, adj. toppet, klippefuld.
Knaga (gnave), f. gnaga.
Knagen, adj. besværkelig, hinderlig; f. Ex. om Mobbwind. Nys. (knagjen). **Maafsee** for gnagen. Paa Sdm. i noget lignende Betydning „knogjen“.
Knagge, m. Knag, fremstaaende Nagle. Jæb. (Knagge). Ellers kaldet **Nabb**.
Knagse, m. en kjæf eller stolt Karl. Hall. Jf. Gnasse og Kasse.
Knaka, v. n. (ar), knage, lyde som naar Træværk vrides eller brækkes. Sv. knaka. Hertil **Knaf**, n. og **Knaking**, f. knagende Lyd.
Knaff, m. Trefod, Stol uden Rygstøt (= Knaff). Nordl. Trondh. Sdm. G. N. knakkr.
Knaoft, f. Knodost.
Knape, m. Mand, Karl. Ein heil Knape: en mechtig Mand, Stormand. Nsl. Dgsaa i Formen **Knapee**. Valders. Egentlig en Herremands Everb, G. N. knapi.
Knapp, m. 1) Knap, rund Top, f. Ex. paa en Stolpe; ogs. Knop, Knude. Ufvigende **Napp**, Sæt. G. N. knappr. — 2) Knap

til Fæste i Klæder. 3) Trykknapp, see Kneppe. — Hertil **Knappform**, **Knapphol**, **Knappmakar** og fl.

Knapp, adj. 1) Knap, trang, liben, neppe tilstrækkelig. Sv. knapp. Jf. krapp. — 2) sparsom, fattig. Knapp i Mæten, o. f. v. — 3) kort, let at blive færdig med. **Knappaste** Begen: den korteste Del. B. Stift. — 4) raff, hurtig, behændig i Arbeide. Nordenfjelds. — 5) net, vakker, vel apasfæt; om Klobfaber ic. Heraf **kneppa**.

Knappa, v. a. (ar), 1) afknappe, formindste. Nogle St. **kneppa**. — 2) **Knappa** seg: skynde sig, haste være raff. Trondh. (Uf knapp, adj.). — 3) fæste med Knapper, tilknappe. (Uf Knapp, m.).

Knappast, v. n. blive knap, afknappes.

Knappaste, adv. knap nok, i det knappeste, neppe. G. var knappaste inn tomen, syrr eg laut ut atter.

Knappe, adv. f. knapt.

Knappføtt, adj. raff til at gaae.

Knapphendt, adj. raff med Haanden.

Knapplaus, adj. knapløs; om Klæder.

Knappleike, m. Knapp; Rasthed.

Knappnaal, f. Knappenaal (= Prjona).

Knapt, adv. 1) knap, neppe. Knapt so mytet: neppe saa meget. 2) knapt, sparsomt, smaat. Mange Steder udtalt: knaft. 3) snart, let, hurtigt. Nogle St. **Knappe**; f. Ex. Det gjætt so knappe: det gif let, det var snart overstaaet. Nordre Berg.

Knarka, v. n. (ar), knirke, knage. Lidet brugt. I Tel. **Knarka**. Nogle St. **gnurka**.

Knarr, m. 1) en vranten Person, En som jævnlig knurrer. Tel. 2) Navn paa en Fugl, f. **Kvelbknarr**, **Treknarr**. — **Knarr**, el. **Knorr** (o') har ogsaa været Navn paa et Slags Fartøi. Topogr. Journal 12, 44. (G. N. knörr). Hertil **maafsee Knarrstemnd**: tilbagebøiet i Stavnen. (Meddeelt fra Helgeland).

Knart, m. Knort, Knude; umoden Frugt (= Kart); ogs. en Hestesygdom, som httter sig ved Knorter i Huden. Nordre Berg.

Knarta, v. n. hugge, pikke; f. knatta.

Knarva, v. n. (ar), tygge, æde, gnave. Gbr. Nogle St. **narva**.

Knarve, m. en Knap af Læder (i Skindklæder). Dgsaa om en tyk og liben Karl. Sdm.

Knas, n. Stykker, Smuler af noget haardt. Slaa i Knas: knuse. Omverler med **Kras**.

Knasa, v. a. (ar), knuse (= knasa). Dgsaa v. n. knitre, rasle, lyde som naar noget knuses. (Ufvig. **Knasaasa**, Jndh.). Der so turt, at det knasar, o: at det knitrer, naar man rører ved det.

Knasta, v. n. (ar), gnasse, tygge med en hørilig Lyd.

Knasturr, adj. meget tør, gjennemtørrt. S. Knasa.

Knatt, m. Bjergknold, Top, Pjunt. Mest

- nordenfjelds. Ellers ogsaa: **Natt** (Hall.) og **Nott**. Jf. **Knott**.
- fnatt** (knitrede), f. **knutta**.
- fnatta**, v. n. (ar), hugge tidt og smaat, hakke, pikke. Nbg. Nogle St. **natta**, ogs. **fnarta**, jf. **farta**.
- fnaus**, m. Klippe, Bjergknold. Nogle St. **Gnaus** og **Naus**, især som Stedsnavn. I svenske Dial. **knös**.
- fnausutt**, adj. klippesuld, ujævn.
- fnauta**, fnurre; f. **fnota**.
- fnavra**, v. a. sætte Trykknep (Kneppe) paa Svilt. **Toten** og fl.
- fnaa**, og **fnaaada**, f. **fnoba**.
- fnaaape**, en Stormand; f. **fnape**.
- fnaafaa**, f. **fnafa**.
- Kne**, n. 1) **Knæ**, Led imellem Læg og Laar. G. N. **kné** (Ang. **oneo**, Goth. **knju**). — 2) Led eller Knude paa et Straa; ogsaa en Krog eller Bøining paa et Kor. — 3) Krumholt, krumt Bindetræ i Vaad eller Fartoi. — Afvigende Former: **Ne**, **Sæt**, **Nætr'e** (for **Knæet**), **Sæt. Tel.**, **Knætr'e**, **Nhl. Sogn**, **Hall. Fjærtal**: **Knjon** (for et gammelt **Knjo**, = **Kne**), **Hall. Valb**, **Knø**, **Trondh. (Selbu)**. I Dativ: **Knænaa** (for **Knænom**), **Edm. og fl.**, **Knjonnaa**, **Sogn**; **Knjono**, **Hall.**, **Njo**, **Sæt**, **Knoom**, **Gbr.** (G. N. **knjanum**). — Standa aa **Knæom**: staae paa **Knæerne**. („aa **Njoo**“, **Sæt**., „aa **Knænaa**“, **Edm.**). **Falla** paa **Knæ**: **knæle**. **Koma** paa **Knæi**: komme i **Nød**, i **Armod**. **Naa** til **Knæs** (**Knæes**): naae op til **Knæet**. **Vada** til **Knæs** i **Sno**, v. f. v.
- fnæa**, v. a. (ar), sætte paa **Knæerne**. Ogsaa i **Bethdn.** rokke, f. **gnæta**.
- fnæad**, adj. leddet; bøiet som et **Knæ**.
- fnæburd** (u'), m. Naabe at bevæge **Knæerne** paa. Hedder ogsaa **Knælag**, n.
- fnædort** (o'), m. Galmknippe el. besl. at bruge, naar man skal staae længe paa **Knæerne**.
- fnæfall**, n. 1) **Knæfald**, **knælende Stilling**. 2) **Bænk** at **knæle** paa; især ved et **Alter**. 3) en **Omgang** af **Kommunikanter**, saa mange som paa een **Gang** **knæle** ved **Alteret**. Nogle St. **Blæsa**, el. **Duf**.
- fnæfalla**, v. n. **knæle**. (**Sjelben**).
- fnæsta**, v. a. (er, e), **knuge**, **kryste**, **trykke** sammen. **Sogn**, **Nhl.** (**knæpta**). Jf. **fnøpva**.
- fnægang**, m. **Gang** paa **Knæerne**; ogsaa om **ideligt Overhang** eller **Tryglerie**.
- fnæganga** (**fnægaa**), v. a. **knuge** eller **nedtrykke** med **Knæerne**. **Ugentl.** **overhange**, **trygle**. B. **Stift**, **Nordl.**
- fnægg**, n. **Brinsten**.
- fnæggja**, v. n. (ar), **vrinske**, **give** en **høiere Løkkelyd**; om **Heste**. (Jf. **humra**). **Afvig.** **neggja**, **Sæt**. G. N. **gnæggja**, **hnæggja**. Ogsaa om en **langvarig Latter**. **Hertil** **Knæggjng**, f. **Brinsten**.
- fnæhøg**, adj. **knøhøi**, som naar op til en **Mands Knæ**.
- Knæhøg**, f. **Knøhøide**.
- Knætt**, m. en **liben Basse** eller **Krumning** paa en **Flade**; især i en **Bei. Tel. Dstl.** og fl. Jf. G. N. **knœikja**: **bøie**.
- knækkutt**, adj. **ujævn**, **fuld** af **Vaffer** eller **Krumninger**.
- Knæka**, f. **gnika**. **Knækjen**, f. **gnifen**.
- Knækk**, m. **Knæk**, **Bræk**, **Skade**.
- knækka**, v. n. (**knækk**, **knækk**, **knækker**), **knækkes**, **briste**, **gaae itu**. **Dstbd.** (**Svpin.** **ofteft knuffe'**, **knuffje**). **Sv. Dial.** **knåffa** (**knæff**).
- knækkja**, v. a. (er, te), **knække**, **bryde**; ogsaa **svække**, **nedbøie**, **overvinde**. **Mere alm.** **Lil-** **beels** med **Bøiningen**: **knækkjer**, **knækte**, **knætt**. **Nordre Berg**.
- Knælag**, n. f. **Knæburg**.
- Knælid** (-led, le), m. **Knælled**. **Afvig.** **Knjole'**, **Num.** **Njoli'**, **Sæt**.
- Knælining**, m. **Linning** **nedtil** paa **Knæ-** **burer**.
- Knella**, f. **gnella**.
- Knelta**, f. **Knibe**, **Nød**, **Mangel**. **Hall. Dg-** **faa**: **Strid**, **Kamp** (for at **faae** noget **frem**). **Edm.** og fl.
- Knemjukt**, adj. **smidig** i **Knæerne**.
- Knæpp**, m. **Afknæppelse**. **Lidet** **brugl**.
- Knæppa**, v. a. 1, (er, te), **knibe** sammen, **til-** **lutte**, **gjøre** **knæppere**; ogsaa: **afknæppe**, **formindste**, **give** mere **sparfomt**. (**Af** **knæpp**, **adj.**). **Mest** **brugt** i de **nordlige** **Egne**. (**Andre** **St.** **knæppa**). **Afvig.** **knæppa**, **Sogn.** **knæppa** i **Sop**: **knibe** sammen. **Knæppa** **aat** **seg** **klædi**: **lutte** **klæderne** **tæt** til **Kroppen**.
- Knæppa**, v. a. 2, (er, te), 1) **knæppe**, **tilhefte** ved **Knæpper**. (**Af** **knæpp**, m.). **Tel.** og fl. (**Andre** **St.** **knæppa**). G. N. **knæppa**. — 2) **sammenføie**, **selde** **sammen**. „**Knæppe** **Syllanne**“ (**Edm.**), f. **Svill**. (I svenske **Dial.** **knæppa**). — 3) **sætte** **Ring** (**Knæppe**) i **Trynet** **paa** **Svilt** (= **knavra**). **Edm.** **Ogsaa** **obscent** i **Bethdn.** **belligse**. **Søndre** **Berg**.
- Knæppe**, n. 1) **Knop**, **Frugtknude**, **Frugt** som **begynder** at **vore**. **Gbr.** **Andre** **St.** **Kart**, **Knuyting**. — 2) **Knop** eller **Jern-** **ring**, som **sættes** i **Trynet** **paa** **Svilt** for at **hindre** dem **fra** at **rode** i **Engen**. **Trondh.** **Edm.** **Nogle** **St.** **Knapp**; jf. **Kane**. — 3) **Bundt**, **Knippe**. **Noget** **sjelden**. **Afvig.** **Kneppe**, **Sogn.** Jf. **Kippe**, **Knippe**. **Et** **Kneppe** **Stn**: et **Bundt** **Litn**, **omfattende** **80** **Dukter** eller **saakaldte** **Stuter**. **Drk.**
- knæppen**, adj. **knop**, **sparfom**. **Jndb**.
- Knæpping**, f. **Afknæppelse**, **Formindskelse**.
- knæpta**, f. **knæsta**.
- knærka**, v. n. (ar), **knirke** (= **knarka**). **Tel.** og fl. **Knærk**, m. en **knirkende** **Lyd**.
- Knært**, m. 1) en **knirkende** **Lyd** (= **Knætt**); ogsaa et **lidet** **Slag** eller **Stød**. **Hall.** **Duktr.** 2) en **Drif** af **Kaffee** **blandet** med **Brandeviin**. **Dstl.**
- fnerta**, v. n. (**fnært**, **fnært**, **fnørtet**),

- knirke, knitre (omtr. som knetta). Hall.
Knerten, adj. net, bekvemt, let at haandtere.
 Eft. Jf. knuten og snerten.
Knervel, f. Kvervel. — **Knesa**, f. knulsa.
Knesebot (oo), f. Hase, Indboining bag ved
 Knæet (= Hombot, Kalybot). Udtalt
 Knesebsbot. Sogn, Gbr. og flere. Afvig.
Knesebot og **Nesebot**, Sogn, Nhl. G.
 N. knésbót.
Knesekjæl, f. Knæskal, Beenstiven paa et
 Kne. (Knesekjæl). G. N. knéskel.
Knese-kot (o'), n. Fremstydning af Knæerne.
 Gjera Knese-kot: skyde Knæerne stærkt fremad.
 Nordre Berg.
Knese-sno (-sno), m. Sneelag som vækker op
 til en Mand's Kne.
Knese-spenne, n. Spænde paa Knæbaand el.
 Knælninger.
Knesta, f. gnesta og knetta.
Knese-styrd (y'), adj. stiv i Knæerne.
Knett, n. f. Kne.
Knett, m. et lidet Knald. (Mindre end
 Smell). Afvig. **Nett**, Tel. f. knetta.
Knetter, v. n. (Knett, Knatt, Knoret), kni-
 tre, give et svagt Knald, lyde som naar
 Træ sprækker eller tørre Kviste brækkes.
 Svagere end „smella“. (Om en vedvarende
 Knitten siges: spraka, braka, fraka). Det
 knatt i Beggen. Det knett i Beden. Mange St.
 brugl. (Berg, Trondh. Dstl.). Dgsaa: knye,
 give en herlig Lyd, som naar En forsøger
 at tale. Det knatt ikke i honom: han sagde
 ikke et Ord. Mogle St. **gnetter**, i Tel.
 nette. — I lignende Betydning bruges
 ellers: gnesta, knesta og knerta (alle med
 stærk Bøining), og hertil nærmer sig ogsaa
 det forhen anførte **gnetta**. En Form
Knitra (i') forekommer ogsaa (Søndre
 Berg.), men synes at være fremmed. (D.
 knitre, Holl. knitteren). Svenske Dial. have
 knåtta og knåsta (i Betydn. knitre). Jf.
 ogsaa knysta og knya.
Knetting, f. Knitren, knaldende Lyd.
Knigt, m. Bøddelsvend (Mafferknigt). Hall.
 Mere alm. om Knegten i Kortspil (= Fil),
 og ellers om en Skalk, en trodsig Krabat.
 Egentl. fremmedt; T. knecht; Ang. onikt:
 Ejener, Riddersvend.
Knika (i'), f. gnifa.
Knikra, v. n. lee idelig, gnægge af Latter.
 Indh. Jf. kneggja.
Knip (i'), n. 1) Kniben, Klemmelse; ogsaa
 om Smertor som ligne en Kniben i Lege-
 met. — 2) et trangt eller smalt Punkt;
 f. Gr. et Bjergpas; ogsaa den smaleste
 Deel af et Klædningsstykke. — 3) Kneb,
 Kænker, listige Paafund. Tilbeels udtalt
 Knæep og Knæp.
Knip (ii), m. 1) Knibe; Forlegenhed. 2)
 en Kniber, farrig Person.
Knipa (ii), v. a. (Knip, Kneip, Knipet, i'),
 1) knibe, klemme, trykke. Sv. knipa; Nt.
 knipen. — 2) gribe, snappe, rbe til sig.
 Han knaip det fraa meg. — 3) kulbe, spare,
 tage knapt til noget. Me saa knipa paa det.
 Jf. klipa og klypa.
Knipa, f. 1) Knibe, Klemme; ogsaa Nød,
 Forlegenhed. — 2) et dybt og smalt Trug,
 f. Gr. at bære Gist i. Edm.
Knipar, m. en Nipper (= Knip).
Knipen, adj. farrig, gnieragtig.
Kniperong (-taang), f. Knibetang.
Kniping, f. Kniben; Indknibelse.
Knippa (i'), v. a. (ar), snappe, gribe, rykke
 til sig. B. Stfst. Dgsaa binde i Knipper.
Knippa, f. 1, en Bjergknold, Fjeldtop. Vald.
 3 Dst. Knipp, m.
Knippa, f. 2, en vis Hefestghdom, Spat
 (?). Dstl.
Knippe, n. = Kippe, Kneppe.
Knipper, adj. rask, behændig; ogsaa net og
 tæffelig. Stjorbalen. Jf. nipper.
Knippevid (-ved), f. Kippevid.
Knipsa (i'), v. n. snappe efter noget. Noget
 ligt er **knipsa** (i'), „knipse 'ti se“: putte
 i sig, æde hurtigt. Edm.
Knisa (i'), v. n. (ar), knise, lee sagte eller
 med dæmpet Lyd. Berg. Stfst, Mandal,
 Smaal. og fl. (tilbeels knese). Afvigende
gnisa (i'), Tel., **knista**, Hall. — **Kni-**
sing, f. Knusen, dæmpet Latter.
Knisla, v. n. gnægge sagte (= humra), om
 Hesten. Hall.
Knipsa, f. knipsa. **Knista**, f. gnista.
Knit (i'), f. Gnit.
Knita (i'), roffe, røre; f. gnetta.
Kniv, m. Kniv, Stjærejern. Afvig. **Niv**,
 Sct. G. N. knifr. (Eng. knife). — **Knivs-**
bakke, m. Bagen eller Ryggen i et Knivs-
 blad. **Knivsemne**, n. Jern og Staal
 til en Kniv. **Knivsli**, f. Sidekive i et
 Knivstakt. (Hard.). **Knivsked**, f. Kniv-
 skede. **Knivsodd**, m. Od paa en Kniv.
 Indh. **Knivskjel** (-skjel), f. et Slags lange og
 smale Møslinger (= Langskjel). Trondh.
Knivsopp, m. et Slags haard Svamp paa
 Trær. (= Kjuka, Kvittknysta). Dst.
Knjolid, f. Knelid.
Knjosk (oo), m. Gyrsvamp (Boletus fomen-
 tarius). Hard. Vos. Afvig. **Gnjosk**, Num.,
Njosk, Sct. Tel., **Knjosk**, Edm. og fl.
Knosk, mest alm., **Knosk** (oo), Schl. og fl.
 G. N. knjöskr (knjöskr?). Heraf **Knysta**.
 — **Knjosklegod**, f. et Stykke brændende
 Gyrsvamp. **Knjoskjetjuka**, f. f. **Knysta**.
Knjuka, f. Knoe, f. Knue.
Knjuka, f. **Knysta**.
Knoda (o'), v. a. (ar), ælte, mænge, bear-
 bejde til en Deig. Dgsaa v. n. kludre,
 slæbe med noget som man ikke faar rigtig
 Skik paa. Han knodar med det endaa. Efter
 Udtalen: **Knoda** (o'), Søndre Berg. og fl.,
 noa, Sct.; **Knode** (sjældnere knode), Nst.
 Edm., **Knoda**, **Knø**, Nordl. og fl.; **Knaa-**
daa, **naadaa**, Gbr. (Kesse), **Knaa**, Gbr.
 og fl., **Knæe**, **Knæ**, Dstl. G. N. knoda,

- Sv. knåda; Holl. kneden, Eng. knead (Ang. cneadan).
- Knoda** (o'), f. Deigklump, en større Portion Deig, som er æltet paa een Gang. Lyder: **Knoda** (o'), i de sydvestlige Egne; **Knøde** (og **Knobe**), Nfj. Sdm., **Knosa**, **Knø**, mere alm., **Knudu**, **Selbu**; **Knoo** (for **Knodo**), **Namb**, **Knaa**, **Jndh**.
- Knoding** (o'), f. Æltning; ogsaa om seent og mœjsomt Arbeide.
- Knod-ost**, m. et Slags æltet Ost. „**Knast**“, Østl. (Jf. **Knøst**).
- Knodtrog** (o', o'), n. Deigtrug. Lyder ogsaa **Knødtrog**, **Knaatrog**, **Knastrau**. Et andet Navn er **Knodnuv**, „**Kna-nu**“, Østl.
- Knogen** (oo), adj. haard, slem, besværlig. „**knoggen**“, Sdm. (s. **knagen**).
- Knog** (oo), m. **Knogle**, **Been** i et Legeme. **Maafsee** almind. Omverler tilbeels med **Knop** (oo).
- Knoka**, f. **Knogle**, fremstaaende Led; Især om **Knæ** og **Albuer**. Tel. **Nogle** St. **Nofe**. (Landsf. 189).
- Knoka**, v. a. **knuge**, trykke. **Bustr**.
- Knoklat** (o'), pl. **Knorter**, **Knuder**, som paa froesen Jord. **Jndh**. — **Knoklutt**, adj. **knudret**, ujævn. (knokflaat).
- Knoll**, m. **Knold**, **Bjergknold**. (Lidet brugt.) **Usvig**. **Knodd**, **Nbg**. f. **Knilling**.
- Knolte**, m. **Bjergtop**, **Knold**, **Bynt**. **Vosf**. Ogsaa i Formen **Nolte**, **Vosf**, **Harb**. **Knolt**, **Gulbalen**.
- Knop** (oo), m. 1) **Knogle**, kort **Been** (= **Knof**); ogsaa om **Naverne**. **B**. **Stift**. — 2) **Knude** paa **Sellreb** (?). **Nordl**. (Holl. **knop**).
- Knor** (oo), n. **Udpyntning**, **Prøydelse**.
- Knota**, v. a. og n. (ar), 1) **pynte**, **smykke**, **pryde**. **Harb**. **Hall**. Især om at **smykke** med **Figurer**, **gjøre** **Udfjæringer** i **Træ** og **beslige**. **Hall**. (Andre St. **fota**, **freta**). — 2) **pynte** sit **Sprog**, **tale** **ziirligt**, **bruge** **fremmede** **Ord** eller **Former**. **Mere** **alm**. i de sydlige Egne (Tel. **Smaal**. **Gbr**). **Usvigende** **Knauta**, **Soler**. Jf. **hosfa**, **draska**. — 3) **klage**, **knurre**, **yttere** **Misforneiselse**. **Nordre** **Berg**. **Trondh**. (Sv. **knota**). **Usvig**. **Knauta**, **Drf**, **Knutra** (u'), **Soler**.
- Knota**, f. **Knold**, **Knort**. Sdm. (Jf. **Knuden**).
- Knoten**, adj. 1) **begjerlig** efter **Bynt** og **Stads**. **Harb**. 2) **knurrende**, **misforneiet**. Sdm.
- Knoting**, f. **Byntning** ic. see **knota**.
- Knortord**, n. **fremmede** **Udtryk**; **Talepynt**, **Flofler**. Tel. og fl.
- Knott**, n. et **Slags** **Myg** (**Mj**). **Gbr**. Sv. **knott**. Jf. **Eng**. **gnat**.
- Knott** (o'), m. 1) en **Kegle** (conus), en **liden** **fegleformig** **Knub**, **sem** **bruges** **naar** **man** **slaar** **Reb**, og **er** **apasfæt** **derfor** **ved** **tre** **dybe** **Skurer**, **hvori** **Lougets** **tre** „**Laatter**“ **løbe** **sammen** **til** **een** i **Spidsen** **af** **Reglen**. **Nordre** **Berg**. **Usvig**. **Nott**, **Bald**. **G**. **N**.
- knött**: en **Bold**. — 2) et **Slags** **forte** **Jndholter** i en **Baad**. Sdm. — 3) et **Slags** **Stodde** eller **Luffelse** paa en **Grind**. **Smaal**. — 4) en **fort** og **tyk** **Krop**; Især om **Dyr**. **Smaal**. **Bustr**. — 5) **Forknyttelse** i **Væxten**. „**Staa** i **Knott**“: **være** **standfæt** i **Væxten**, **staae** i **Stampe**. Østl. (I **svenfke** **Dial**. **knatte**). I **Tel**. **Nuff**. **Jf**. **Nott**, som ogsaa **betyder** **Knort** el. **Knude**.
- Knortvæksen**, adj. **forknyttet** i **Væxten**, **fort** og **tyk**. **Smaal**.
- Knu**, v. a. **gnide**, **stuppe** (= **gnua**). **Bald**.
- Knuva**, v. a. (ar), **trykke** med **Fingerknoerne**, **knuge**, **knubbe**. **Nogle** St. **gnua**.
- Knubb**, m. **Knub**, **Klob**. Jf. **Kubbe**.
- Knubba**, v. a. **trykke**, **støde**, **puffe**.
- Knubbord**, n. **haarde** eller **uvenlige** **Ord**. Østl. **Hedder** ogs. **Knubbutte** **Ord**.
- Knue**, m. **Knøe**, **Fingerled**; **Hjørne** paa en **krummet** **Finger**. **Hedder** ogsaa: **Knur**, **Drf**. **Jndh**, **Knu**, **Nordl**, **Gnue**, Sdm. og flere. **Kue**, **Nhl**, **Knøe**, f. **Smaal**. **Mere** **afvig**. **Knukle**, f. **Num**, **Knjufe**, f. **Hall**, **Njotre**, **Tel**. — **G**. **N**. **knui**; Sv. **knoge**.
- Knukla**, f. s. **Knue**.
- Knultra**, f. **Knort**, **Ujævnhed**. **Sjelden**.
- Knulstruet**, adj. **knudret**, **knortet**, **ujævn**. **Mere** **alm**.
- Knupp**, m. **Knop**, f. **Gr**. paa **Træer**. **Tel**. og fl. Jf. **Kumar**.
- Knuppast**, v. n. **knoppes**, **fyde** **Knopper**.
- Knurka**, v. n. **grynste**; **knurre**; ogsaa **knirke**. **Hall**. **Bustr**. (Andre St. **gnurka** og **nurka**).
- Knurp**, m. **Knort**, **Knude**. Sdm. og fl. I **Estj**. **Knurr**. — **Knurputt**, adj. **knortet**, **knudret**.
- Knurr** (Riff), = **Njot**, **Rinald**.
- Knurva**, v. n. (ar), **knurre**, **muffe**. **Jfke** **alm**.
- Knurp**, f. **Knurp**.
- Knurva**, v. a. (ar), **knuge**, **kramme**, **bryde** f. **Gr**. **Papir**. **Nordre** **Berg**. Jf. **kurva**.
- Knusa**, f. **knasa**, **knysja**, **knusta**.
- Knusf**, m. **Skab** paa **Kreature**. **Sogn**.
- Knuska** (u'), v. a. (ar), **knuse**, **bryde** (jf. **knysja**); **oftere**: **knuge**, **nedtrykke**, **nedlægge**. Jf. **G**. **N**. **knuska**.
- Knusta** (u'), v. n. **knuse** (= **knysja**). **Hall**.
- Knustra**, v. a. **knuse**, f. **knysja**.
- Knut** (uu), m. 1) **Knude**, **Sammenknytning**; f. **Gr**. paa et **Baad**. **G**. **N**. **knutr**. **Ogs**. **figurlig**: **Forvikling**, **Banfælighed**; **haarde** **Fiber** osv. — 2) **Led** paa et **Ner**; **Sammenfœjning**; ogs. **Hjørne** el. **Forbindingspunkt** i en **Bygning**. (**Sjeldnere**). Sv. **knut**. — 3) en **tæt** **sammenhobet** **Masse**; f. **Gr**. om en **liden** **Fisfestim**. Jf. **Windknut**. — 4) **Knort**, **Ujævnhed**; **Knaster** i **Træ**. I **Tel**. **Nur**. — 5) **Bjergtop**, **høi** **Bjergknold**. **Siredal**, **Naserall**. (Andre St. **Nur**. — Jf. **knuta**, **knystaf**).
- Knutra**, v. **knurre**; f. **knota**.
- Knututt**, adj. **knudet**, **fuld** af **Knuder**.

- Knua**, v. a. (ar), knuge, trykke, nedtrykke. Hall. Jf. knua. Ogsaa i Formen: **Knvula** (u'). Bustr. Jf. knøya.
- Knuvlurt**, adj. ujævn, knudret. Bustr.
- Knva**, v. n. (r, dde), knye, mufte. Lidet brugl. Jf. gnya, knyfta.
- Knvben**, adj. bister, vred. Hall.
- Knvlling**, m. Mærkesteen; Steen som er oplagt paa en Hoi eller Vasse for at tjene til Veimærke. Naserall (?). Hebber ellers **Knvdding**. 3 Sæt. og Tel. **Knvdding**, **Knvddung**. Dunkelt; jf. Knoll.
- Knvra**, v. a. (er, de), knuge, kryfte, presse. Tel. (Vinje). Jf. gnura. — **Knvr**, m. en Kryftning (= Krefst).
- Knvsja**, v. a. (nys, knuste, knust), knuse, støde, smuldre. Hall. (med y' og u'). Andre St. **Knvska**, **Knvsra**; sjældnere **Knvsa** og **Knusa**.
- Knvska** (hy), f. Svamp paa Træer; en blødere Svamp som kan tilberedes til „Knvsjost“ (Fyrsvamp). Nordre Berg. og fl. 3 Hall. **Knvska**. — Ogsaa om en hvid og haard Træsuvamp, som ellers kaldes Kviteknvsjost (B. Stiff), **Knvsjopp** (Drf.), **Kjufe** (Tel.), **Knvsfjufe** (Drf. Ofterd.).
- Knvska** (hy), v. n. (er, e), knye, mumle; eller (upersonligt): give en Lyd, lade sig høre (= knetta). Det knyste ikke i honom: han sagde ikke et Ord. Lat det ikke knyste i deg. Berg. Nordl. (Sv. knyska). Hertil **Knvst** (hy), m. et Muf, en Lyd.
- Knvta**, v. a. (er, te), knytte, binde ved en Knude. G. N. knyta. (Af Knut). Ogsaa sammentræffe noget, saa at det danner en Knude. Knvta Reven. Knvta seg, f. knvtaft. Particip **Knvrt** (hy).
- Knvtast**, v. n. (est, test), 1) forme sig til en Knude; om Frugt som begynder at vore (f. Knvting). Nordl. og fl. — 2) trække sig sammen, klemme, snibe. Det knvtest fyre Bringa: det klemmer for Brystet. B. Stiff.
- Knvte**, n. Pakke, Bylt; egentlig i en Dug med sammenknvttede Hjørner. Østlandet. Sv. knvte.
- Knvting**, f. 1) Knvtning, Tilknvttelse. 2) Beklemmelse, Trykning for Brystet, og desl. Øste i Formen **Knvttelse**, n. B. Stiff.
- Knvring**, m. Knop, Frugtknude; Frugten i dens Begyndelse eller første Væxt (jf. knvtaft). Berg Trondh. Ellers Kart, Kneppe, Knupp.
- Knös**, **Knöda** (æfte), f. knoda.
- Knos**, m. Knegt, Krabat (med Begreb af Trodsighed). Nordre Berg. 3 Øbr. om en stolt eller mægtig Mand. (Sv. knös). Jf. Gnaæse, Knagse.
- Knösen**, adj. stolt, stormodig. Nff.
- Knøst**, f. Knvsjost.
- Knøst**, m. Ost af Kjernemælk (Saup). Edm. Maaske for Knodost.
- Knøren**, adj. net, stæffelig; ogsaa raff, flink, dygtig. Sogn, ogsaa i Nordl. (Maaske
- til knota). Jf. naten.
- Knøyva**, v. a. (er, de), knuge, kramme, trykke sammen; ogsaa slide ved idelig Berørelse. Edm. G. N. knøya (Egilsøen). Jf. knesta, knuva, knurva.
- Knøyving**, f. Knugen; stærk Berørelse.
- Ko**, f. f. Koda og Kvaada.
- Ko**, adv. f. for, fon.
- Kobbe**, m. Sæl, Søhund (Phoca). Alm. vest og nord i Landet. Nogle St. **Kobb**. Jæl. kobbi. Jf. Sel og Erfn.
- Kobbebrok** (o'), n. Fiste som ere bidte el. revne af Kobben (i Garn). Edm.
- Kobbeklysa**, f. Meduse, Gople. Fosen. Paa Edm. **Kobbeglya**.
- Kobbekinn**, n. Sælkind.
- Kobbeseiv**, m. Fod eller Lalle paa en Sæl.
- Kobbeveida**, f. Sælfangst. Nordl.
- Kobbrom**, n. Halvrøm, bag ved Mastetosten i en Vaad. Nordl. (Senjen). **Kobbromsbaat**, m. en større Vaad med et Halvrøm i Midten. Jf. Hundrom.
- Kobbinge**, m. Unge af Sæl.
- Kod** (oo), m. Fiskeyngel; f. Kot.
- Koda** (oo), f. Raamælk, den første Mælk af en Ko som har kalvet. Nff. Edm. (Kode) og tilbeels i Trondh. og Nordl. (Koa, Koe, Ko). Findes ogsaa i Formen **Kvæa**, el. **Kvæ'** (Kvæda?), Drf. Indh.; altsaa vel egentlig Kvaada el. Kvoda. (Jæl. kvoda). Hertil **Koderjome** (=rjome), m. og **Kodesmør**, n. om Fløde og Smør af Raamælk. — Koda betyder ogs. Hæp, hvorom see Kvaada.
- Kodd** (o'), m. Testikel (= Gista); ogsaa om Testikelpungen. Søndenfjelds. (Hall. og fl.). Nogle St. **Kodde**. Sv. kodde; Eng. cod. (Jæl. kodri: serotum).
- Kodda**, f. f. Kolla.
- Kodde**, m. Pude, Hynde; Hovedpude. Mange St. brugl. G. N. kodd; Sv. kubde.
- Kofte**, f. koft.
- Koga** (o'), v. n. fige, speide (= faga). Tel.
- Kogga**, v. a. (ar), narre, brille i Leg; give En et Slag og passe paa, at man ikke faar det gjengjældt. Nordre Berg. Hebber ogsaa „giva Koggen“.
- Koggebarri**, n. om en meget ung Person. Hard. (3 en gammel Vise). 3 Tel. „Koggebaan“. (Landst. 24). Jf. G. N. kögurbarri.
- Kogla** (o'), f. Kogle, Frestogle paa Naaletræer. Søndre Berg. Afbvg. **Kugla** (u'), Vofs; **Kogoll** (o'), m. Tel. (Maudland). Ellers i anden Form: **Kofla**, f. og **Koful** (o'), m. Tel. **Kjuka**, **Trondh. Kongla** og **Kongul**, Dfl. **Kurl**, Hard. (3f. Jæl. köggull: Klump).
- Koglutt** (o'), adj. spraglet, spættet. Hall.
- [**Koia**, f. **Koie**, Skibsfæng. Holl. kooi. Jf. **Kota**. — **Foia** seg: lægge sig.
- Kof** (o'), n. Seensferdighed; f. kofa (o').
- Kof** (oo), n. 1, Kogen, Dypog.
- Kof** (oo), n. 2, Svælg, Hals. Ndm. i For-

- bindelsen „Dæ sto' fast i Kofje“. Jsl. kok, n. Jf. kofen.
- Kof** (oo), m. 1) en Klump, f. Gr. af Jord. Moldtot, Snjotot; Mjostot. Smaal. Østherd. og saa Edm. og fl. Sv. kofa, f. Jf. Kofle. — 2) en Dynge; især af Muld eller Møg. Mot-tot (Mjstjartot), Fjostot. Sogn, Hall. Øst. Hedemarken.
- Kofa** (oo), v. a. og n. (ar), 1) koge; tillave ved Kogning. 2) v. n. syde, være i kogende Tilstand. Senere indkommet Ord; jf. fjoda. Ofte med Imperf. kofte; lige-
saa Particel **Kofa**, for kofad. — Nogle St. brugt i Betydn. nule, spille Tid. (Sogn).
- Kofa** (o'), v. n. (ar), fludre, arbejde seent eller uden Fremgang. Nhl. og fl. Hertil **Kof**, n. Seendragtighed. **kofjen** (o'), adj. seentfærdig.
- Kofa** (o'), f. Klump, Klat; f. Gr. af Veg. Edm. Egentl. en Form af Kafa.
- Kofa** (oo), f. en Kogning; Portion som kan koges paa een Gang. B. Etift.
- Kofande**, adj. kogende; ogf. som kan koges.
- Kofar**, m. en Koger, Kof.
- Kofestift**, m. en Portion fersk Fisk, tilstrækkelig til et Maaltid. Saaledes ogf. **Kofestid**, f. og flere.
- Kofeser**, adj. 1) oplært eller øvet i at koge. 2) forsynet til en Kogning; om en Fisser, som har fanget saa meget, at det er nok til et Maaltid. D'er knapt so mytet, at me er totesere. B. Etift.
- Kofegryta**, f. Madgryde til dagligt Brug.
- Kofemat**, m. Mad som koges; Grød, Suppe osv. Mange St. i Formen „Kofamat“.
- Kofemjøl**, n. Meel til Mad, som skal koges. Mobsat Baksternmjøl.
- Kofemund**, n. den Tid da man pleier at koge til et vist Maaltid. Tronbh. Edm. Hedder oftest „Kofamund“.
- Kofen** (oo), adj. om Mad, som ikke smager, eller ikke rigtig vil glibe ned (= fyrken). Dgfsaa om En, som har vanskeligt for at svælge. Ndm. „Eta seg kofjen“. (Jf. kjo-tja og Kof).
- Kofheit**, adj. kogende heb.
- Kofing**, f. Kogen. Jf. Kofning.
- Kofjen**, f. kofen og kofa (o').
- Koff** (o'), m. en Kof (= Kofar). Almindeligst baade om Mand og Kvinde. Særstilt: **Koffa**, f. Kvinde som forestaar Kogningen. Østl. **Koffetans**, f. Koffepige. B. Etift. — Njere Ord.
- Kofla** (o'), v. n. (ar), fagle, om Fugle (Høns og fl.). Østl. Sv. facla. — Dgfsaa: fludre, f. folka.
- Kofla** (o'), f. Kogle; f. Koful.
- Kofle** (o'), m. en Klump, f. Gr. Meelklump. Hall. Jf. Kof, m.
- Koflurt** (o'), adj. klumpet, ujævn. Hall.
- Kofning** (oo), f. en Kogning, Portion til at koge (= Kofa). Ei Fissetning: saa megen Fisk, som man koger til et Maaltid.
- Kofra** (o'), v. n. gnægge (= humra). Vosé.
- Kofsa** (o'), f. en Skaal med Hanter eller Skast. Søndenfelds om en Steenskaal (Kerksaal) med Hank; nordensfelds om en Træskaal med Skast, altsaa en dyb Øse. Dgfsaa i Formen **Kofsa**, Nordl. Maafee rettere Kogs; men formodentlig fremmedt Ord. I svenske Dial. kås, kaus, kåks (Nies 380); i danske D. Kous; Nt. Kausse; holl. kous. Jf. Raupa, Stauva.
- Kofstein** (oo), m. brændt eller svartet Steen, som paa nogle Steder findes i Jorden. Østl. Dgfsaa kaldet Bryggstein.
- Kofstoff** (eller Kofestoff), m. en Tromle, Ugerrulle. Smaal. (Til Kof, m.).
- Kofstøde** (oo), n. Møddingstød, Gjødsel-grube. Østl. (Kooftøse). Jf. Kof. Andre St. Dungestøde.
- Koful** (o'), m. (Jl. Koflar), Kogle, Frø-kogle paa Maaletræer. Tel. (No, og fl.). Andre St. Kofla, Kjuka, Kongul og fl. (j. Kogla). Paa Helg. **Koffelure**. (Kuffelure er ellers et Sneglehuus). I svenske Dial. koffel: en Klump (= Kofle).
- Kofurt** (oo), adj. klumpet, fuld af Klumper (Kof).
- Kol** (o'), n. Kul, forfullet Træ. Nogle St. udtalt Køl og Kool (Østl.). G. N. kol; Sv. kol; Eng. coal.
- Kola** (o'), v. a. (ar), sværte med Kul. Kola seg ut: faae Kulpletter paa sig.
- Kola** (o'), f. Lampe; Tranlampe, dannet som en aflang Skaal af Jern, og oventil forsynet med en Vølle og en Kjæde (Kole-lettja), hvorved den hænges paa en dertil indrettet Stang (Koleveiv). Alm. vest og nord i Landet. G. N. kola.
- Kol-aks** (o'), n. Brandar, forfullet Kornar. Østl. (Sv. kolax). Andre St. Moldsaks.
- Kol-aur** (o'), m. Kulgrums, Afstelumper i en Smedie. Helg.
- Kolbing**, m. Kulfaske i en Smedie.
- Kolblaa**, adj. blaa som Kul; egentl. blaa-fort. G. N. kolblår.
- Kolblom**, m. Nakande (Plante), Nymphæa lutea. Ved Kristiansand. Om Bladene: **Kolblettja**, f. og **Kolblad**, el. **Koleblad** (o'), n. Om Roden: **Kolstoff**, m. Jf. Nyttjebloom.
- Kolbot**, f. Hase; f. Kalybot.
- Kolbrand**, m. et forfullet Stykke Træ.
- Kolbrend**, adj. svæden, forfullet.
- Kolbrennar**, m. Kulfvier.
- Kolbær**, n. Brambær, Rubus cæsius og fl. Smaal.
- Kold**, f. 1, et Kul; f. Krull.
- Kold**, f. 2, en Fordybning i Jorden, en lavt liggende Flade. Edm. Maaftaa til kolva, = fvelva, ligesom „fold“, o: hvalvet, og „attfolds“: tilbagesvæbende.
- Kolda** (o'), f. en stærk Forkjølelse, eller en Sygdom som er forarsaget derved. Sogn, Harb. (Af kald). Jsl. kalda: Koldesyge.

Koldbjup, n. Dyb, hvor man ikke seer Bund (= Bjaadbjup). Tel. (Kolajup).

Koldrift, f. Brænding og Førsel af Smedesul.

Koleljøs (o', oo), n. Lysning af en Lampe (Kola). Ofte brugt i samme Betydning som „Eldsljøs“, i Modsætning til Dagsljøs.

Kolekugge (o'), m. Skygge paa Bagstuden af en Tranlampe (Kola).

Koleveiv, f. f. Kola. Jf. Helm.

Kolslekk, m. Plet af Kul.

Kolrusse, f. Russe.

Kolga (o'), v. a. (ar), sværte eller tilsmudse med Kul (= kola). Namd. Ogsaa: tegne eller skrive skjedesl. Nordl.

Kolga (o'), f. 1) Kuller (Fisk); det samme som Hysa. Kun søndenfjelds, med Udtalen Kolja (Kolgje). Sv. kolja. Navnet hentyder til de sorte Pletter paa Fiskens (Siber). — 2) en mindre Fisk med bleg-røde Skjæl; ellers kaldet Smelta og Hysf. Sogn (tydelig udtalt).

Kolgrov (o'), f. liden Grube, hvori man brænder Kul. Vosf. G. N. kolgröf.

Kolhim (o', ii), flint Sod af Gryder eller Kjedler, at bruge til Sværte. B. Stift. Lyder sædvanlig „Kolim“.

Kolhus, n. Kulhytte. I Gbr. „Kolhytte“, om en Skovhytte af Bar eller Kolviste.

Kolja, f. Kolga.

Kolka, v. n. (ar), fludre, arbejde daarligt, fuske med noget. B. Stift, Dsil. Ellers: koka (o'), kofka, kvakla, flatra og fl. Paa Dsil. ogsaa „kulke“ om at fuske med Lægemidler. — Hertil: Kolk, n. og Kolkning, f. Kludren, uheldigt Arbejde. Kolkar, m. en Kludrer.

Kolkjeste (o'), m. Kulmule, som Spottenavn paa En som tager i en Leg. Edm. I Hall. **Kolsaft**, m. En som roder i Kul og Afke; om Børn (ligt Ofunge, Ofesje).

Kolkorg, f. Kulrurv; Kulslæde.

Kollutt, adj. fludrende, ubehændig.

Koll, m. 1) Top, Hoved; især Haartop, Jæse, den øverste Deel af Menneskets Hoved. Han graamar i Kollen. G. N. kollr; Sv. koll. Ogsaa om Toppen paa en Hat, Hatteplud. (Sv. hattfull). I koll: omfuld, over Ende. Fara i koll: falde omfuld. Ligesaa: detta stupar, rjuta i koll. Alktyt: riva, slaa, stöpta i koll. (Jf. Sv. kullkasta, kullstiva, kullstöta). — 2) en rund Top paa Jorden, en Knold, Bjergtop; en stor Høi. Alfvig. **Kull**, Tel. (Binje). G. N. kollr; Sv. kulle. Hertil mange Stedsnavne. — 3) Top eller Duff paa Bærter; Blomsterhoved, Frøtop; f. Gr. Humlekoll. Ogsaa en Kvist med tæt Løv eller Bar. Einetoll, Fure-toll. (Jf. kylla). Hertil nogle Plante-navne: Blaatoll, Raubtoll, Kviteoll og fl. — 4) Spids i Enden af en Tømmerstok, den Top som dannes i Midten imellem Drehuggene fra Siden. Dsil. (Rom.). Jf.

kollhogga. — 5) et Kar uden Dre eller Hant; et Mælkekar at bære paa Ryggen (= Hylke). Sogn. (Kobl). Jf. Kolla.

Kolla, f. 1, a) Hun-Dyr uden Horn; især om Hind og Hun-Elg. Dyrtoalla, Hjorttoalla, Elgtoalla. G. N. kolla. Ogsaa om en Ko uden Horn; dog mest som Egennavn, for Gr. Raubtoalla, Graatoalla, Kofetoalla. — b) I Sammensætning ogsaa om et Kvindemeneske, f. Gr. Røretoalla, Vasetoalla, Lovetoalla (En som pludrer og snaffer meget), Rastoalla, Djettoalla (et Bruushoved). B. Stift og fl. (Ligt med „Kopp“, om Mandfolk, altsaa henspillende paa Begrebet: et Kar, f. det følg. Kolla). — I Østerdalen „Kulle“ med Begrebet: Tjenestevinde, Arbeidsmenneske (= Deigja); som: Sæterkulle, Stillskulle, Rafterkulle. Jf. Sv. kulla.

Kolla, f. 2, Kar uden Dre eller Hant; et lavt Trækar, hvori Mælk opsættes for at løbe sammen (= Alf, Ringja, Bunka). Søndre Berg. Jæb. Rbg. Tel. Gbr. og fl. Nogle St. Kodla; ogsaa Kodde, Sæt. Tel. Jæl. kolla. Ogsaa i svenske Dial. — I lignende Betydning bruges: Kollkjævald, n. Valders; Kollfota (o'), f. Vosf; Kollbytta, f. Mandal.

Kolla, v. a. (ar), 1) afflumpe, tage Toppen af. Lidet brugt, f. kylla. — 2) f. kollhogga. — 3) støde omfuld. Kolla seg: falde omfuld (= fara i koll).

Kollar, m. Opstander, el. opstaaende Spant paa hver Side af Forstavnen i en Baad. Nordl. (Lof.). Jf. Jæl. kollandr: Fæstefrog?

Kol-lans, adj. som mangler Kul.

Kollbeint, adv. ret fremad, lige efter Mænsen. Hall.

Kollbytta (y'), f. f. Kolla, 2.

[Kollekta, f. Collect, Kirkebøn.

Kollfota (o'), f. f. Kolla, 2.

Kollhogga, v. a. tværhugge, tilhugge en Tømmerstok i Enderne. Rom. Hedder ogs. kolla; f. Koll, 4.

Kollhuva, f. Kalot, rund Hue som falder tæt til Hovedet. Dgf. Kollshuva.

Kollkjerald, f. Kolla.

Kollkveite, m. et Slags Hvede med meget korte Serper (Børster). Dsil.

Kollsigla, v. n. (er, de), kuldfælle. Hedder ogsaa: kollsigla seg (= sigla seg i koll).

Kollstøyta, v. a. kuldfaste, støde omfuld. Sjældnere: Kollkasta.

Kollutt, adj. 1) toppet; f. Gr. om en Bjergryg med rundagtige Forhøjninger. (Alfvig. kollaatt, kollette). Af koll. — 2) fuldet, som ikke har Horn; især om Køer. (Modsat hornutt). Alm. G. N. kollóttur. Sv. kullig, i Dial. kollet, kullet. — 3) skaldet (= Kollutt, glasskallutt). Sjelden, saasom i Ørdsproget „D'æ vondt aa lyfte den kollette“. Edm. — Ellers bruges Kollutt ogsaa om Ting, som ere noget afflumpe eller mangle en vis Forhøjning, f. Gr. en

Kirke uden Taarn, en Baad uden Stabne og bestige.

Kolloyisa, f. Mangel paa Kul.

Kolmila, f. Kulmille, Beskabel som brændes til Smedeful.

Kolmule, m. en Fisk af Torfleslægten: Gadus melanostomus (Milsøen). Skal ogs. hedde Kolmunn, men synes at være lidet bekendt. Kolmunn er ellers en anden Fisk: Salmo carbonarius. (Strøm's Eger, 122).

Kolmure, m. Kulgruus; s. Mure.

Kolmyrk, adj. bølgrømt; fulsort. Alm. Hedder ogsaa Kolende (o') myrk; jf. kolsvart. Sv. kolsmörk.

Kolmyrker, n. Bølgrømt.

Kolna (oo), v. n. (ar), kjølne, blive kold. G. N. kólna. Dgsaa: gysse, føle en kold Gysen. Eg kolnar. Det kolnede igjennem meg. (Jf. kjøla). Af det gamle kala, kol.

Kolning (oo), f. Kjølning, Afkjølelse.

Kolos (o', oo), m. Kulbamp.

Kolp, m. en Ko-Land. (Bergen).

Kolrand (-raand), f. en Kulstrib.

Kolse (o'), m. Kogle, Klase, rundagtig Top (paa enkelte Bærter). Tel. Jf. Koll.

Kolsekk, m. Kulsæk. Svart som ein Kolsekk (om tilsmudsede Klæder).

Kolslokken, adj. ganske sluttet; om Brande.

Kolsnort (o', o'), m. et lidet brændt Træstykke. Tel.

Kolsstoff, f. Kolblom.

Kolsubb, m. Grums eller Smuler af Kul (= Mure). Dstl. Dgsaa Kolsstybb, Gbr. Sv. kolslybb.

Kolsvart, adj. fulsort. G. N. kolsvartr. Eg tytte, eg var kolsvart, o: jeg var ganske som tilintetgjort, aldeles overvældet (som af Forundring eller Skam). Nordre Berg. I Stedet for kolsvart siges ogsaa „kolende (o') svart“, ligesom „kolende myrk“. Lignende Ord ere „kolbifende (i) svart“, „kolramende svart“, og „kolslumende (u) myrk“. Jf. stummyrk, og ramsvart. (L. kohlraben-schwarz).

Kolsvorta (o', oo), f. sort Drossel, Sol-sort. Ndm. Jf. Sghvorta.

Kolta, f. Gjed uden Horn. Hall. Nærmest af kollutt; jf. Kolla.

Kolten (o'), adj. opløst, el. nær ved at raadne; muggen, ankommen. Hall. Dst. Nordl.

Koltna, v. n. (ar), opløses, mugne, begynde at raadne. Trondh. Andre St. ulna, legna, saana. Jf. moltina.

Kolurt (o'), adj. sværtet eller plettet af Kul.

Kolv, n. hvælvet Baad; s. Kvelv.

Kolv, m. 1) Kolbe, liden Stok. Trumbe-foly (Trommestikke). Byrsefoly (Gevær-kolbe). Sv. kolv. G. N. kylla: Kølle. — 2) Knevel i en Kloffe eller Bjælde. Næsten alm. (Jf. Bell). I Sæt. Kov (oo). Jøl. kolv. Det var, som Kolven var utor Bjølla: det bedste var borte; man saavne den, som man helst vilde have med sig. — 3) Pjil,

til Skydning. Vald. I Sæt. Kov, om et Slags store Pile fra Oldtiden. G. N. kolvtr. Han tom som ein Kolv, o: i flyvende Fart. Vald. Dgsaa i svenske Dial.

Kolva, hvælve; s. kvelva.

Kolvid (-ve), m. Ved hvoraaf man brænder Smedeful. G. N. kolvidr.

Kolving, f. Kvelving.

Koma (o'), v. n. (Kjem, Kom, Fomet), at komme. Inf. ogsaa komma, mange St., og Kaamaa, Dst. Indh. Præsens mest alm. Kjem (e'); nogle St. Kjom (o'); Jl. Koma. Imperf. overalt Kom (eller komm), for kwam; Jl. Komo (oo), Hall. Vald. og fl. Imperf. Konj. Kjøme, Tel. Supin. Kome? (o'); afvigende Kyme (y'), Kime (t'), Edm. G. N. koma (kem, kom, komit), vel egentlig kvema (hvortil et ældre Imperf. kwam, Jl. kvámu); jf. Goth. kviman (kvam, kvémum). — Betydning. 1) nærme sig, være i Bevægelse henimod Stedet. Det Kjem ein Mann. Det Kjem ein Baat. No Kjem han atter, o. s. v. — 2) ankomme, naae frem til Stedet. Eg kom i Gaar. Me toma heim til Kvelvs. Han kom, som han var tallad (o: i det rette Dieblif). — Dgsaa: indløbe, tilstøde, træffe. Det tom Sand i Steen. Det tom eit Hus inn i Augat. Det tom Bøta paa Klædi. Saaledes ogsaa: Det tom ittje Mat i honom den Kvelden. Det tom ittje Svein paa Augo 1c. — 3) fremkomme, indtræde, indtræffe. Kornet Kjem vent (o: spirer vakfert; jf. Kjom). Det tom Gras paa Jordi. Det Kjem Barne i Lufti. Det tom Regn. Det kann toma den Dagen og. Eg veit, kvat det kom av, 1c. Noget lignende er: Det tom syre meg; det tom paa Tale, og fl. — 4) forsøge sig, begive sig (el. have begivet sig). Roma paa Begen; toma til Bords, i Hus, i Seng. Ein stulde aldri toma der (man burde aldrig besøge det Sted). Saaledes ogsaa: komme afield, kunne passere (= slippe fram). Ein Kjem ittje hver Fjorden syre Storm. Ein kann ittje toma ut. Eg tom ittje av Flekken. Der so stort, at det Kjem ittje inn i Huset. — 5) stride frem, naae til et vist Maal; tage en vis Retning. Ein Kjem ittje langt um Dagen. Eg tom berre halvt paa Beg. Roma lenger nord; toma ut um Neiset; toma paa Biddi; L. ut av Begen; L. fraa kvarandre, 1c. Det Kjem upp i eit Hundrad. Prisen tom upp i ein Dalar, 1c. — 6) stedes, geraade, indtræde i en vis Stilling eller Tilstand. Roma i Lag, i Gang, i Gop, i Kro, i Ulag, i Strid, i Faare, i Knipa. Roma upp i Sogdi; toma til Vra, til Magt 1c. Dgsaa modsat: toma ut or Knipa 1c. — 7) tilkomme, henfalde el. henhøre til noget. Det Kjem titet paa kvar Part. Det tom ittje meir paa meg (el. paa min Part). Det Kjem ittje der-attaat: Hver ittje sammen dermed. Han tykket til seg toma: han venter sig megen Dmærksomhed; han er stolt, indbildsk. (Nordre Berg.). — 8) være i Vente, paafølge, komme efter. Vita som Kjem

(el. blot: Vita hjem): den tilstundende Uge. (Det hjem notot annat etter. Det kom Graat etter Raat, 2c. — 9) være forhaanden, forelligge, findes i Væsen (saa at man selv kommer til Tingen). Først gjeng ein hver ei Bru, so hjem der ein Bakke, og so hjem Sletta. Her hjem det: her finde vi det. Der kom det (om noget som man netop har ventet). — 10) v. a. føre med sig, bringe. (Lidet brugl.). Roma aa Stad, el. t. aa Reid: foraarfage. Det var han, som kom det aa Stad. (Jf. aaleides). — Reflexivt. Roma seg: a) naae frem til et Sted; f. Gr. Roma seg heim, fram, ut, upp osv. b) forfremmes, komme i bedre Tilstand; vore, trives; ifær: blive frisk, faae Kræfter. c) opkomme, have sin Oprindelse. Eg veit itkje for det kom seg. Roma seg fyre: komme til Kræfter el. Velmagt. Roma seg til: bekvemme sig til, have Mod til noget. Eg hjem meg itkje til det: jeg undseer mig for det, er ikke dristig nok dertil. (B. Stift). Roma seg under eit Arbeid: faae rigtig Væelse eller Greb i Arbeidet. (Sdm.). Roma seg inn hjaa: komme i Gunst hos. Roma seg laus: blive færdig hjemmefra. — Gjeldnere i Formen Komast (Hjemst, komst, komest), saasom: komast fram (= koma seg fram); komast til med (komme i Gang med); komast undan (= koma seg undan), o: undkomme, undslippe. — Med Partikler. Roma att-um: blive agterud, forsinkes. Roma av med notot: komme tilrette dermed. Roma aat: være ved, berøre. Roma fram: naae til et vist Maal; ogf. gaae i Dpshjælpse; jf. framkoma. Roma paa (uppaa): a) falde paa, erindre; b) træffe, opdage; c) indtræffe, hælde. Roma til: a) opkomme; opvære; tildeels ogsaa: blive til, fødes; b) lave sig, gaae til paa en Maade. Det kom so til. c) finde Leilighed til noget; træffe til; f. Gr. Eg tom til aa tala um det. Roma til seg: komme til Udsjævelse. Det hjem aldri til seg: det bliver altid forfømt, aldrig sat i Værk. (Nordre Berg.). Roma upp: opkomme, vise sig; ogf. blive bekendt, opdaget. Roma utav (uta', ta'): a) glemme, tabe ved en Afbrudelse; b) stille sig vel fra. Eg tom utav det: jeg glemte. Hvad jeg skulde sige; jeg kom ud af Concepterne. Me stude vel koma utav det: vi skulde nok forlignes derom, komme tilrette dermed. Roma ved: vedkomme, angaae. Roma vel ved: komme til god Hjælp, være hjærkommen. (Nogle St. koma vel med). Roma hver: træffe, opdage. Det kom nedhver deim: det blev dem tillagt, man fandt dem skyldige deri (om et Skalkestykke). B. Stift. Det kom ut-hver: det blev bekendt, kom i Rygte. — Vlandt afsejede Ord mærkes: kvam, Avkvæme, Samkvæme (af det gamle Imperf. kvam, Fl. kvaaamo), hjem (fram-kjøm, snækjøm), Rjøm (Etterkjøm, Sam-kjøm).

Roma (o'), f. 1) Romme, Ankomst. (Lidet

brugl.). Jf. Framkoma, Heimkoma, Utkoma. „Gud signe Komo di“, en Velkomst-hilsen. Hard. — 2) Noget som kommer eller fremkommer. Kun i Sammensætning, som: Innkoma, Uppkoma, Etterkoma. — 3) Udseende, Afsyn. Hall. (med luft Vokal: Roome). „Han ha' ei go' Kome“: hans ydre Væsen gjør et godt Indtryk, vækker Lidsid el. Velvillie. — Formen Roma med „oo“ findes ogsaa tildeels i Berg. Stift, som i Nakoma (Kilde), Sola(r)koma (Solens Dvgang). G. N. kvåma, koma.

Komande (o'), adj. 1) kommende; tilkom-mende. Der baade sarande og komande: det kan let gaae bort og let komme igjen; det er ikke nogen vigtig Ting. — 2) om Sted, som man kan komme til. Der var itkje to-mande: man burde aldrig komme der.

Komemann, m. Gjæst, Besøger. Lidet brugl. (Landsb. 39).

Komen (o'), adj. (part.), 1) ankommen, ind-truffen (f. koma); ogf. opkommen; frem-skreden. Det er itkje lenger kommet endaa. — 2) stedt, stillet, sat i en vis Stilling. Eg er itkje so komen: jeg er ikke forberedt dertil, det falder mig ikke beleiligt. Han er itkje vel komen: han er i en flem Stilling. Vera illa komen: være i Forlegenhed, i Rnibe. Han er fyre seg komen: kommen i Velmagt, i god Stand.

Koming (o'), f. Komme (= Roma).

Kommagar, pl. Finne-Sto. (Formod. af et finsk Ord).

[Kompaan, m. Karl, Kammerat. Smaal. og fl. Ital. compagno. (G. N. kumpån).

[Kompaas, m. Kompas; Magnetkæsse. Af Ital. compasso: Stik. (G. N. kompås). Nogle St. Kumpas, m. og n.

Komt (kumt), f. kvot.

Kon, i Forbindelsen „iffje kon“, o: kun, blot, ikke mere end. Mandal. 3 Sæt. Fo, for Gr. „Dæ va itkje ko tvei“, det var ikke mere end to. Jf. „iffje berre“ og „iffje aat“ (= itkje utan); danff „iffkun“ (ikke uden).

Kon, for ofkon (o: os), f. offer.

Kona (oo), v. n. (ar), gloe, gabe, stivre. Hall. Andre St. kopa, kora, og fl.

Kona (o'), f. Kone, Hustru; gift Kvinde; ogf. Huusmoder. Nest alm. udtalt Kaana; afvig. Kona (oo), Nål, Kono, Vald., Kaanaa, Indh.; sjelden Kona med o', Schl. G. N. kona; G. Sv. kuna. (Ght. kuena, Goth. kvino; altsaa oprindl. kvena). 3 det Søndensjældske ofte ombyttet med „Kjering“. 3 den gamle Betydning Kvinde ombyttet med Kvinna (Kvinnfolk) og Kvende.

Ko-naar, adv. naar, paa hvilken Tid. Sogn. 3 Gbr. konær. G. N. hvenær.

Konebord, n. Kvindebord i et Gjæstebud.

Konebrud, f. Enkebrud.

Konebunad, m. Dragt eller Hovedpynt for Koner. Særskilt: Konehuva, f. Koneplagg, n. Konekaut, n.

Konebyste, n. det at der kommer en ny Huusmoder i en Gaard. Hedder ogsaa Konefiste.

Kone-emne (Kaanemne), n. en vordende Kone; Pige som skal giftes.

Konelæus, adj. a) om Mand, som ikke har Kone; b) om Huus eller Gaard, som mangler en Huusmoder.

Koneløysa, f. Mangel af Kone eller Huusmoder. Det synes snart Koneløysa: det viser sig snart i Huset, hvis Huusmoderen mangler.

Konefiste, n. f. Konebyste.

Konestol, m. Kvindestol, i en Kirke.

Konesylv, n. Bynt for Gnefebrude.

Kong (oo), m. Konge, Monark. Nest alm. i en afvigende Form: Konge (Kooogje); sjældnere: Kong, el. Kung, men i Sammensætning oftest „Kongs“. Egentlig en Forkortning af Konung. G. N. konungr; Sv. konung (forkortet: kong, kung).

Kong, Søsnegl; f. Kuvung. Om en lignende Form, f. Rann.

Kongebrev, n. Dokument, udstedt eller bekræftet af en Konge.

Kongelæus, adj. om en Stat uden Konge.

Kongeleg, adj. kongelig. Egentl. kongleg, konungleg. G. N. konunglegr.

Kongeløysa, f. Interregnum; Tid da en regjerende Konge mangler.

Kongerike (-kje), n. Kongerige. (Kongrike).

Kongefiste, n. en ny Konges Tiltrædelse.

Kongla (Kaangla), f. Frøfogle, Frugt paa Naaletræer. (Furekongla, Grantongla).

Dñl. (Smaal. Busfr. Gbr.). Lyder sædv. Kaangle, dog ogsaa Kungle, Balbers.

Usvig. Kaangel(m.), Kaangul, Østerd. Falder nær sammen med Kongul, og kan anses som Afledning af dette. (I svenske Dial. kangel). En nærstaaende Form er Kongla (f. d.); ellers: Kofla, Koful, Kofa.

Kongla (Edderkop), f. Kongurvaava.

Konglebit (ii), m. Korsnøb (Fugl). Hadeland (Kaangelbiit).

Kongra, v. n. Klynke, klage. Nff. (kaangra, maafsee for kangra).

Kongrova, f. Kongurvaava.

Kongsbarn, n. Kongebarn. Særskilt: Kongsdatter, f. og Kongsson, m.

Kongsemne, n. en vordende Konge; Kronprinds. (Lbet brugl.).

Kongsgard (-gar), m. en Konges Gaard, et Slot; Hof.

Kongskar, m. Soldat, militær Person.

Kongsljos (oo), Kongelys (Plante), Verbascum. Tel.

Kongestol, m. Kongestol, Throne.

Kongesæte, n. Kongesæde, Residens.

Kongsvæg, m. Postvei, bred Landvei. Brugl. vest og nord i Landet. Sv. kungsväg; D. Kongevai.

Kongsært, f. Kongestøgt.

Kongul (o'), m. (Fl. Konglar), Klase,

Klynge af Bær eller lignende Frugter paa en enkelt Stilk. Lytebertongul, Sæggebertongul o. f. v. Lyder som Kaangel, Nordre Berg. Sbm. Ndm. Nordl., Kaangaal, Indh., Kangel, Drk. f. Hall. Kungul: Klump? Ellers i en anden Form: Kanf, Hard. Voss, og Kaanf, Nfl. Sogn. (Andre St. Kring, Krans, Hans). G. N. köngull. I svenske Dial. kånga: Klase, og kang: en Kvist (Nleg 307). Jf. tangla. — I Østerd. er „Kaangul“ en Frøfogle, hvorom see Kongla.

Kongurvaava (?), f. Edderkop, Spindel (Aranea). Hidtil kun forefundet i afvig. Former, nemlig: a) Kaangerove, Kaangrova (oo), Gbr. Østerd., Kongrova el. Kaangro, Drk. Gulbal, Indh., Kangro, Nordl., Kaanglo, Namb., Kaangle, Ndm. Sbm.; b) Kingervaava, Østerd. (Reendal), Kingelmora, Kingelmora, Nedre Østerd. og Soler, Ringel og Kingel, Busfr. Hall. Tel. (Andre Navne ere Vevfona, Vevfjerring, Spinnfjerring). G. N. köngurváfa, ogf. kangulvava ic. Sv. Dial. kångrö (m.), kangerö, kangerövel ic. Jf. L. Kanter (som dog falder nær sammen med Lat. cancer: Krabbe). Ordets første Deel er imidlertid dunkel, medens den sidste Deel let kan forklæres som et gammelt Vaava, o: Bæverfise (= Vevfona).

Kongurvæ (?), m. Spindelvæv, Edderkoppens Spind. Ogsaa kun forefundet i afvigende Former: Kaangrovæv, Indh. Drk. Gbr., Kaanglovæv, Nambalen, Kaangelvæv, Nff. og fl., Kaangelvaag, Sbm. Kungulvaag, Hard.; Kingelvæv, Tel. Busfr. Kummelvæv, Salten. (Andre St. Vevkonevæv). Formen „Kaangrovæv“ er vel egentl. Kongerovæv og nærmer sig saaledes til G. N. kongurváfu-vefr. Sv. Dial. kangroväv, kån-gelväv ic.

Konn, f. Korn. Konna, f. Ranna.

Kons, for offkons (o: vor), = offar.

Kontrari, adj. hinderlig. Ogsaa Kontrali (funtrali). B. Stift. Eng. contrary.

Konung, f. Kong.

Konær (naar), f. Konaar.

Kop (oo), n. nysgjerrig Stirren, Begabelse (f. kopa); ogsaa om en Hob af nysgjerrige Tilskuere. Østerd. og fl.

Kop (oo), m. en liden Dal, en rund Huulning i Landet. Sbm. Jf. Kopa.

Kopa (oo), f. Huulning i Bunden, i et Vand. Tel. Ogsaa en liden Brænd. (Nis-fedal?). Jf. Kupa og Kulp.

Kopa (oo), v. n. (er, te), see paa noget med stor Nysgjerrighed; gloe, gabe. Dñl. ogf. ved Trondh. G. N. kōpa. (Egilsøn).

Kopa (o')? v. a. rulle, trille, vælte sammen. Drk. udtalet kaapaa (kaappaa). Uvist om kopa (o') eller kapa.

Kopar (o'), m. Kobber (Metal). Usvig.

Kaapaar, Trondh. **Kapar**, Hall. **G. N. kopar**; **Sv. koppar**. — Hertill **Koparberg**, n. Bjerg med Kobber-Erts. **Kopar-eir**, m. Kobberrust. **Koparfjerald**, n. Kobberfar. **Koparlit** (l'), m. Kobberfarve. **Koparmalm**, m. Kobber-Erts. **Koparroyk**, m. et Slags Vitriol. (**Sv. kopparrök**). **Koparskilling**, m. Kobber-skilling. **Koparyta**, f. et Slags røde Kjørtler i Steen.

Koping, f. nysgjerrig Stirren; f. **kopa**.

Kopp, m. 1) **Kop**, **Kar**; (især i Fleertal) om allehaande Kar, som høre til Madlavningen. **G. N. koppr**. (**Jf. Lat. cupa**). — 2) **Kumme**, liben **Skaal** af Steentsf. (**Eng. cup**). — 3) et lidet **Stavekar** med Dve el. **Kaft** (= **Kaff**, **Åf**, **Stava**, **Strippe**). **Nordre Berg**. og fl. — 4) et lidet **Horn** til **Kopsætning**. (**Blodkop**). — 5) **Buld**, **Tov** i en **Hat**. **Hattekop**. **Jf. Koll**. — Uegentlig om **Mennesker** (ligesom **Kolla**), f. **Er. Kårekopp**, **Våsekopp** (en **Slabrer**), **Dsekopp** (et **Brunshoved**), o. f. v. **Kopp** er ogsaa et **Ord**, hvormed man løffer **Kærne** (maafee med Hentydning til **Mælkespandet**). **Sdm. Jf. Ruska**.

Kopp, m. 2), **Smaasteen**; f. **Koppul**.

Koppa, v. a. (ar), **kopsætte**, **tappe** eller **rense** med **Blodkopper**.

Koppakraa, f. **Stuehjørne**, hvori **Kar** og **Fade** hen sættes. **B. Stift**.

Koppemol (**Koppmol**), f. en **Banke** af **Smaa-steen**. **Nordl. Jf. Mol**.

Koppstein, m. f. **Koppul**.

Koppul, m. **smaa rundagtig Steen** (især i **Ågrene**); **Rundsteen**, **Kullesteen** (= **Humul**, **Hall**). **Nordl. Åfvg. Kuppul**, **Rand**. **Jofen**. **Skaal** ogsaa hedde **Koppung**, **Drk.** **J Nordre Berg**. **Kopp** (m.), og **Koppstein**. **G. N. köppusteinn**. (**Jf. Kampestein**).

Kor (kvaar?), adv. 1) **hvor**, **hvorledes**, **paa hvilken Maade**. **Me sjaa**, **for** det **gjeng**. 2) **hvor meget**, i **hvilken Grad**. **Kor** **langt** er det? (**Jf. Sv. huru. G. N. hvé**, **hversu**). **Kor** **daa**: **hvorledes** da? **Kor** **du vil**: **saaledes** som **du vil**. **Kor** **som er**: **hvordan** det **end** er, i **ethvert Tilfælde**; **ogf. alligevel**, **desuagtet**. **Ligesaa**: **for** som **var** (**for** **jo** **va**). **Paa Dstl.** „**hokke** som er“. — **J** **lette** **Dialekter** **høres** ogsaa „**for**“ **for** **kvar** (o: **hvorhelst**), og **med relativ Betydning**, som „**for**fyre“ (= **kvatfyre**), „**fortil**“ (= **kvat til**). — **Ordet** **lyder** **mest alm.** **Kor** (oo); **nogle St.** **Kur** (u'), eller **Kurr**; **sjeldnere**: **Ko**, **Åbg.** **J** **Nierd.** og **Guldalen** **hedder** det: **Ker** (**Keer** med **haardt f**), som **tildeels** ogsaa **betyder**: **hvad** (= **kvat**). **J** **de** **sydligste** **Ægne** **omverler** **det** **med**: **Korso** (**koæse**, **koæ**); **paa Dstl.** **har** **det** „**h**“ (**for** **hv** = **kv**), altsaa: **hor**, **haar**; **ligesom** **hosse** (**hoæ**). **Ordet** **ets** **Dykmøst** **er** **dunkel**, **da** **det** **vaanskelig** **kan** **henseres** **til** **noget** **gammelt** **Ord**, **som** **hvé**, **hversu**, **eller** **hvar**

(f. **kvar**). **Snarest** **kunde** **det** **opfattes** **som** **en** **Forkortning** **af** **kvaaro** (**G. N. hváru**), **Dativ** **af** **kvaart**, i **Bethdn.** **hvilket.** **Jf. Sv. huru** og **G. N.** **at** **hváru**, = „**for** som er“. **See** **ellers**: **fort**, **for**gje, **fortje** og **kvaar**.

Kor, pron. **hver**, f. **kvaar** og **kvar**.

Kor (o'), n. 1) **Valg**; **Wilkaar** **at** **vælg** **imellem**, **Alternativ**. **Paa** **sette** **det** **Koret** **fyre** **meg**: **han** **gav** **mig** **Valget** **imellem** **de** **Ång.** **Tel.** (**Jf. Kos**). — 2) **Befingelse**; **især** **Aftagt**, **aarlig** **Afgift**, **som** **En** **beting** **er** **af** **en** **Gaard**, **naar** **han** **overlader** **denne** **til** **en** **anden**. **Berg**. og **Trondh. Stift**. **Kaldes** **ogsaa** **Wilker** (o'), og **bliver** i **Kontrakterne** **skrevet** „**Wilkaar**“ eller „**Kaar**“. **Andre** **St.** **kaldet**: **Folga**, **Forlog**, **Føbe- raad**, **Kvaure**, **Hold**, **Not**, **Uppset**.

Kor (o'), f. (?), **Seng**. **Kun** i **Korlæge**, **Korlega** og **forlegen**. **G. N. kör**, f.

Kor (oo), m. 1) **Chor**; **Sang** **af** **flere** **Stemmer**. **Mest** **bekjendt** i **Forbindelsen** „**halda** **Kor**“: **holde** **Hunsandagt**, **holde** **Åftenbøn** **med** **Sang**. **B. Stift**, **Nordl. G. N. kör**(r), **af** **Gr.** og **Lat.** **chorus**. — 2) **Kor**, **Alte- rets** **Plads** i **en** **Kirke**. — 3) **Gallerie**, **Væggestol** i **Kirken** (= **Lem**, **Trev**). **Walb.** og **flere** **St.** (**hvor** **selve** **Koret** **hedder** **Song- hus**). — **Paa** **nogle** **Steder** **betegner** **Kor** **ogsaa** **et** **lidet** **Åflukke**, **et** **affondret** **Rum** i **et** **Bærelse**. **B. Stift**.

Kora (o'), v. a. (ar), **kaare**, **vælg** (= **kjosa**). **B. Stift** og **fl. Sv.** **kora**. **Dgsaa** **v.** **n.** **nogle**, **tøve**, **sare** **seent** **frem**. **Sdm.**

Korbrev (o'), n. **Dokument** **om** **Aftagt** (**Kor**). **Dgsaa** **kaldet** **Korsetel** (**Wilker- setel**).

Korel (oo), m. (?), **Koralperler**. **Afvigende** **Koril**; **saaledes**: **Korilband**, n. **Perle- baand**. **Tel.** **Korilstein**, m. **Glasperler**. **Hall. G. N. kurel** (**Dipl. 1, 426**), **af** **Lat.** **coralium**.

Korfolk (o'), n. **Folk** **som** **nyde** **Aftagt** (**Kor**) **af** **en** **Gaard** (= **Folgefolk**). **Særskilt**:

Kormann, el. **Korkall**, m. **Korkona**, **Korfjerring**, **Kor-entkja**, f.

Korfri (o'), adj. **fri** **for** **Åbredelse** **af** **Aftagt**, **om** **en** **Gaard** (= **folgefri**).

Korg, f. **en** **Kurv**. **Nogle** **St.** **Korj**, **Dstl.**; **Korv**, **ved** **Mandal**. **Sv. korg**. (**G. N. korfr**, m.). — **Korga**(r)**fjerring**, f. **Kur- vekone**, **Sælgekone**.

Korg, m. **Bærme**, **Bundsald**; **især** **af** **Iran**. **Sdm.** **Nogle** **St.** **Korge** (**Korgje**). **Jsl.** **korgr**. **J** **Andre** **St.** **Grugg**, **Grage**, **Drage**. — **Korga**(r)**lyse**, n. **plettere** **Iran** **af** **ud- brændt** **Bærme**.

Korgamma, f. **en** **stor** **Hvirvel** i **en** **Band- strøm**; **en** **tragtformig** **Fordybning** i **Mid- ten** **af** **Hvirvelen**. **Nordl.** **især** **om** **en** **vis** **Strøm** i **Salten**. (**Dunkel**). **Jf.** **Malstrraum**.

Forgje (oo), pron. **en** **af** **to**, **noget** **af** **Delene**. **Med** **Negtelse**: **ittje** **for**gje, o: **ingen** **af** **dem**;

f. Gr. Eg vilde finna deim baade too, men eg sann ittte forgie. Nordre Berg. (Paa Voss „ifke korne“). Dgfaa uden Negtelse: ingen af Delene; saaledes i Ordspøget „For myffe aa for lite e' forje godt“ (hverken for meget eller for lidet er godt). Sdm. En anden Form er kvaargjen, Lel. (Vinje og fl.); egentlig kvaargje. G. N. hvær-gi (hværgi), hvoraf Neutrum hvært-ki (hværki), s. forkje.

Korilband, s. Korel.

Kork, s. Kork; Korkprop. (Spansk). **Korka**, v. a. sætte Kork i. **Korkeskruv**, m. Korketrækker. (Ifke alm.).

Korke (o'), m. Steen-Lav, en Vært som ligner en falkagtig Skorpe og bruges til Farve. (Lecanora tartarea). B. Stiff og fl. (Korrfje). Dgfaa færsist. I skotske Dial. corkes. (Efter Jamieson gaelisk corcar). — Hertil **Korkelic** (l'), eller: **Korkeraud** Lit, m. en blegrodt Farve af Steenlav.

Korkje (oo), conj. hverken, ikke enten; f. Gr. Der forke Jugl eller Biff. Temmelig alm., men tildeels med et tillagt „n“: **Korkjen**, Nordl. og fl. Nogle St. tvorken, Sdm. Afvig. Everten og verken (hverken), Østl. Egentlig: kvaart-fje (s. forgie). G. N. hværki, hværki. En foregen Brug i Talemåden „Der no forkje so“, o: det er saa middelmådigt, hverken meget eller lidet. Romsd. (Jf. herfje). Det tillagte „fje“ er her (ligesom i „infje“) kun en haardere Form af „gje“, G. N. gi, i hvær-gi, eingi, eigi, aldrig, og fl.

Korlega (o', e'), f. s. Korlægje.

Korlegen (o'), adj. fengeliggende. Sædm. (Korlegjen), lidet brugl. Jf. Korlægje. G. N. körlegr.

Korleides, adv. hvorledes. Mest alm. **Korleis** (oo); forlænget: **Korleisf**, Sogn, **Kurleisfinne**, Sdm.; ogsaa **Kofslein**, s. korfo. I Gulbalden **Ferles**, **Felefs**, **Felles** (med haardt „f“). Myere Ord.

Korlægje (o'), n. Sengelie; det at En holder sig inde og ligger meget, saafom af Alderdomsvagthed. Hard. Hall. I Bald. **Korlæger**. „Ligge Korlæger“: holde sig mest ved Sengen. I Sogn **Korlega** (e'), f. om en lang Ugen af Svagthed eller ogsaa af Dovenfab. I Smaal. som adv. **Korlægjes** (korleies) i Forbind. „Ligge korleies“. Jf. korlegen.

Korma (o'), f. Huller i en Hud, forarsagede af Insekt-Larver; **Bremsehul** (= Vere). Helg. **Maafsee** fust.

Kormann, s. Korfolk.

Formeis (?), adj. stolt, storagtig. Smaal.

Korn, s. kvaar.

Korn (o'), n. Korn. Efter Udtalen mest alm. **Konn** (o'); ellers **Koinn**, Trondh. **Kodn** (Kodn), Søndre Berg. og flere. **Kaarn**, Nordl. **Koorn**, i Byerne. G. N. korn. Særlig Betydning: 1) Korn (i

Umindelighed); samlet Frugt af Kornvæxter; nemlig Havre, Byg, Rug eller Hvede. — 2) fortvinsviis om Byg (= Heinkorn). Kun i de sydligste Egne (Mandal og fl.). Dgfaa i Sverige. — 3) **Kornfæd**, **Kornstraa**, saafom paa en Ager eller i en Lade. — 4) et enkelt Korn, eenligt Frø af et Kornar. — 5) en liden Klump el. Kugle; en liden Smule. Hagstorn, Krutstorn, Sandstorn, Sattstorn, Gullstorn. Sjældnere med Begreb af en liden Spids eller Dd; s. **Witzstorn**. Jf. **Byrseforn** (Sigte paa Gevær). **Dunkelt** i **Bederforn** (Beerforn).

Kornaufe, m. s. Høslaufe.

Kornaar, n. Aar med Hensyn til Kornvært. Et godt Kornaar.

Kornband, n. Korn (= Bundel).

Kornbing, m. en fast Kornkasse i et Huus. Derimod **Kornbyrda** (=byra, y'), f. om en løs eller flyttelig Kasse.

Kornbol, n. Gaard med Hensyn til Kornavl. „Et godt Kornbol“, Smaal.

Kornbrut (u'), m. Kornrummet i en Lade. Sdm. og fl.

Korngod, adj. frugtbar, god for Kornfæd; om Jord.

Kornharpa, f. et Slags Sold. Østl.

Kornhes (=hæs), f. s. Hessa.

Kornjord, f. Jord med Hensyn til Kornavl. „Go' Konnjoor“.

Kornkaup, n. Kornfjøb.

Kornkræft, m. = Hestekræft. Sffj.

Kornland, n. omt. som Kornjord.

Kornlod (oo), f. Kornet paa Agrene. Østl. (Konnlo).

Kornlog (o'), m. Maltvand (= Barlog).

Kornløysa, f. Kornmangel.

Kornmaal, n. 1) Maaletar for Korn. 2) et vist Agermaal (Kvadratmaal). Østl.

Kornmoe (?), m. matte Pysglimt i Luften (som af Lynild i lang Frastand). Mandal. Jf. Sv. fornblick.

Kornosfa (seg), gjøre sig tilgode (= kosa seg). Lel. Dunkelt, ligesom **Formoteleg**, adj. stadselig, meget pyntet. Sfl.

Kornrust, f. rustagtige Pletter paa Korn.

Kornsaalb, n. Kornsfold.

Kornstrikja (Yugl), f. Strikja.

Kornflak, n. Kornart.

Kornstade, m. Kornstabel, Lag af utærsket Korn i en Lade. „Konnstae“, Nbg. Lel. og fl. Nordensjælsk: **Kornstaal** (Konnstaal), n.

Kornstaur, m. Pæl, Stage, behængt med Korn til Lørring. Jf. Kaa.

Kornstaal, f. Kornstade.

Kornterre, m. Lørring for udestaaende Korn. B. Stift. Andre St. **Kornterf**, m.

Kornturn, adj. om Korn-Neg, som ere tørre i Loppen, men ikke i Straaene.

Kornvøfster, m. Kornvært.

Korp, m. Kavn (= Ramn). Østl. Sv. korp. Jf. Krump.

- Korpa**, f. tyk og knudret Bark. *B.* Stift. (Lidet brugl.). *3* Tel. Korpsle. Hertil Korpebjørk, f. Birk med knudret Bark. Ogsaa: Korpslebjørk, Tel. (Linn). Korpenæver, f. haard og rynket Næver (Dverrbark), som vorer til paa Birk, naar den egentlige Næver er affækket. (Nogle St. Kartnæver).
- Korputt**, adj. knudret, ru, haard. *Ehl.*
- Kors**, m. = Kros. (Nordenfjelds). — Kors, v. see kros. Korsblom, = Ginstape. *Drk.* Korsgras, = Mjødurt. *Drk.*
- Korso** (oo), adv. hvor, hvorledes. (K for hy). Mandal, *Nbg.* Lyder ogsaa: Kurso, Korse, Kors, Koss; i *Sæt.* ogsaa Kossi. *3* Hall. og *Vald.* Kofs; nogle St. Kost (oo). Paa *Dstl.* med „h“ for hy: hors, hosse, hofs, hosfen; i *Tel.* ogsaa hossi (*Landst.* 40. 178. 200), som tilbeels ogsaa betyder: hvor meget (*Landst.* 19. 53). *Jf.* for. *G.* N. hversu (hvorsu, hvessu). Ved et *Slags* Sammenfætning hedder det ogsaa Kofsleis, og Kofslein, *Hall.* *Vald.*; nogle *Steder* hofsleis; i *Tel.* tilbeels hofsleis. *Jf.* forleides.
- Korstroll**, f. Krossfisk.
- Kort** (oo), adv. om, hvorvidt; ogsaa: enten, hvad enten. *Nhl.* *Drk.* og *fl.* Han laut vera med, kort han vilde elder ei. *Jf.* annatfort. Egentlig for kvaart. *G.* N. hvært. *Jf.* kvaart.
- Kort** (oo), n. Kort, Seddel; Landfort; Spillefort. Egentlig fremmedt, af *Lat.* charta (*Papir*). Hertil Kortblad, n. Blad i Spillefort. Kortgaava, f. og Kortgiving, f. Tilbelling af Kort. Kortlag, n. Selskab af Kortspillere. Kortleik, m. Kortspill. (*Dgf.* Kortkula, f. f. Kula).
- Kort** (oo), m. 1) Knort; umoden Fugt (*f.* Kart og Korta). *Tel.* — 2) Lip, Spids. (*Mafefort*). *Sdm.*
- Kort** (oo), adj. 1) kort, ikke lang. Nest om Liden, og om en Tilstand. *S.* stutt. — 2) korttalende, som bruger faa Ord; ogs. kold, stolt, som ikke viser nogen Deeltagelse. — 3) purrellig, som taaler lidet, bliver let fornærmet. *Nyere* Ord.
- Korta** (oo), v. a. (ar), forforte, afforte. (*Mobsat* lengja). Særskilt om at tage Hovedet af Fisk (= gana), Jæd. — Kortast, v. n. blive kortere. *Dstl.* De ældre Udtryk ere stytta og stutna.
- Korta** (oo), f. Multebær (ubvoret, men ikke ganske fuldmødent; *f.* *Molta*). *Sæt.* *Tel.* (*Winje*). Andre St. Myrebær. Korta er ogsaa et lidet Traadngle. *Buifr.* (*Vel* egentl. Karta, *f.* Kart). Hertil Korreblom, m. Multeblomster. *Tel.* Korremyr, f. sumpig Mark med Multer. *3* *Sæt.* Korretkjarr, n.
- Korreer**, n. *f.* Kvart, Kvartel.
- Korring**, f. Affortning (= Styttling).
- Kortlivad**, adj. kortlevende. Et kortlivat Folkeslag: en Slægt, hvori Folk ikke blive gamle.
- Kortna**, v. n. blive kortere.
- Kortvaren**, adj. som giver korte Svar.
- Kortvarande**, adj. som varer kort.
- Korv**, f. *f.* Korg.
- Korva**, f. Ring ic. *f.* Kverva og Kvorva.
- Korvand** (o'), adj. kræsen, vanskelig at tilfredsstille. „faaraavann“, *Jndh.* Nærmest til Verbet fora.
- Kos** (o'), n. Valg, Bilkaar (= Kor). Af *kjosa*. Lidet brugl. (*Landst.* 123).
- Kos** (o'), f. 1) Hob, Dyrge af sammenlagte Ting. *Nhl.* og *fl.* *Avsig.* Kas; Kornhob af fire Neg. *Toten.* *G.* N. kös. Hertil kasa, v. — 2) en Samling af fælde Træer eller Buske, som brændes til Aske for at gjøde Jorden. *Buifr.* og *fl.* (Nogle St. Kaas). *Sv.* *Dial.* kas (*Nieg* 311). — 3) et Jordstykke, som er tilberedt ved Brænding af Træer og derefter tilsaet. *Tel.* (med *Fleertal* Kaser). *Jf.* *Brote*. Hertil adskillige *Stedsnavne*, tilbeels *Stevne* „Kaas“ eller „Koss“.
- Kos** (oo), m. *Bei*, Stævne, Retning. *Sv.* kos og kosa. *Fr.* cours, af *Lat.* cursus. Nogle *Steder* brugt som *Adverbium* i *Bethdn.* bort; borte (*Jf.* veg og burt); saaledes i *Sogn:* fara kos (reise bort); vera tos (være borte); tyna tos (tabe, miste). *Eigesaa:* Kosfaren (bortreise), Koskømen, Kos-teken, Kos-dregen o. *f.* v. Ellers hedder det: fara sin kos; ganga sin kos (gaae bort), og lignende.
- Kosa** (o'), v. a. (ar), opdygne, sammenhøbe, ic. see kasa og kjesa. *Nhl.* *Sdm.* og *fl.* Hertil Kosing (o'), f. *Ophobelse* ic.
- Kosa** (o'), v. a. (2), sætte Vandstriber eller Figurer paa Brød (= rjoda). *Gulbalen* (?) og *Thyal* i *Formen* kaafaa (kaasaa); uvist om for kosa (o') eller kasa. Hertil et *Subst.* „kussu“ (Kosa?), f. en *Bist* eller *Kraft* at gjøre Striber med. *Gulbal.*
- Kosa** (oo), v. a. (ar), gjøre tilgode, kvæge, opfriske efter en *Strabads*. Kosa seg: gjøre sig tilgode, pleie sig ret behageligt. *Dstl.* *Trondh.* *Norbl.* og flere. Hedder ogsaa: Kaasa, *Hall.* *Sdm.* *Particlp* Kosad: forfrisket, opvarmet. *Helg.* Paa *Sdm.* kaasa(b), „uppatté kaafa“. *Jf.* kaufa.
- Koseleg** (oo), adj. behagelig, hyggelig. Ogsaa om *Mennesker:* takkelig, artig. (*Tel.*).
- Kosen** (o'), part. valgt, foretrukken; *f.* *kjosa*.
- Kosing** (oo), f. *Forfriskning*, *f.* *kjosa*.
- Koslagd** (o'), adj. om fædet Skov, som er ublagt for at brændes (*f.* Kos). *Koslegning*, f. *Sammenlegning* af Træer, som skulle brændes. *Buifr.*
- Koss** og **Kosslein**, *f.* *korso*.
- Kost** (o') m. 1) Bilkaar, Betingelse. (*G.* N. kostr, af *kjosa*). Lidet brugl. saafom i Udtrykket: ein hard kost aa ganga paa, o: tunge, trykkende Bilkaar. *B.* *Stift.* En særege *Bethdning* i „*Karkost*“. — 2) *Vær*, gode *Gegenstaber* (*G.* N. kostr); især om *Kraft*

eller Fedme i Fødevarer, helst i Fiske. Nordre Berg. Jf. kostlig. 3 Tel. Spøgende om visse smaa Fortrin, saasom „god Haar kost“ (vakkert Haar), „god Skinnkost“ (en fin Hud). — 3) Ost i ophedet Mælk, fersk eller ufogt Ost (= Ystet, Kjúka). Sdm. (Hvor „Ost“ kun betyder tilvirket Ost). — 4) Føde, Mad; især betragtet som Udvælgelse for Arbejde eller for Betaling. Alm. Han søtt tie Dalar og dertil Kosten. Arbeida paa sin eigen Kost: arbejde for Betaling, men holde sig selv med Mad. Ogsaa om et Forraad af Mad og Drikke for en vis Leilighed; f. Gr. Solekost, Brudlaupkost. — 5) Omkostning, Bekostning. (Sjeldnere). Det gjælt burt i kost: Fortjenesten gik tabt ved Omkostninger. Hebenes og fl. De sidste Betydninger støtte sig til Verbet kostaa.

Kost (o'), m. (2), en Dyrge, sammenkastet Hob. Mest i Forbindelsen Vidarkost (Vedkast). G. N. köstr. Til kasta. Jf. ogsaa kasa og Kos.

Kost (oo), m. en Kvasst; f. Kvoft.

Kost (oo), v. sagde sig; f. Ivedast.

Kosta (oo), v. f. kvofta.

Kosta (o'), v. a. og n. (ar), 1) koste, gjælde, have en vis Pris; ogsaa: udbræve, fordre; f. Gr. det kostar Møda. — 2) forvolde Omkostning. Med Personen i Dativ. Det kostar honom mange Pengar. G. N. kosta. — 3) bekoste, anskaffe med nogen Omkostning. Kosta upp eit Hus. Der var myket til-kostat. — 4) anvende, opofre. Han heve kostat myket paa det. — 5) anstrenge, plage; ogsaa: angribe, besvære, tage haardt paa. Kosta seg: anstrenge sig meget. Tel. Det kostar paa: det tager stærkt paa Kræfterne. Jf. freista, ragna. G. N. kosta: anstrenge sig; Ang. costian: prøve, friste. Forøvrigt henføres Ordet til Ital. costare, Lat. constare. (Diez, N. Wört. 2, 257; Weigand 1, 627).

Kostall, adj. befoftelig, forbundet med store Udgifter. Det vørdt kostalt.

Kostande, adj. værd at bekoste. Det var itte so myket paa-kostande: man skulde ikke gjøre saa stor Bekostning derfor.

Kostarhelde, n. f. Kosthald.

Kostarsam, adj. kostbar, befoftelig. Hedder sædvanlig **Kostasam**; egentl. kostsam.

Kostelaus, adj. let, magelig, som ikke koster meget. Vald. og fl. — **Kostelaust**, adv. uden Omkostning.

Kosteleg, adj. kostelig, fortrinlig. Lidet brugl. G. N. kostlegr.

Kostelius (oo), f. Raundlus.

Kostgjæev, adj. gavmild, som giver god Beværning. Nordre Berg.

Kosthald, n. Kosthold, Underholdning med Mad. Ogsaa i en anden Form: **Kostarhelde**, n. (Nordre Berg.). Kostar (ubtalt med tydeligt r) synes at være Genitiv af Kost.

Kostig, adj. kraftig, nærende, som mætter

godt. Sdm. og fl., især om Fiskemad. Jøl. kostigr.

Kostlaus, adj. madløs; f. kosttrotten.

Kostnaad, m. Omkostning, Bekostning. Alm. G. N. kostnaadr. — **Kostnaadlaust**, adv. uden Omkostning.

Kostraad, f. Kostforraad.

Kosttrotten (o'), adj. madløs, som har for-tæret sin Reisekost. Mest om søfarende Folk. B. Stift, Nordl.

Kostvand, adj. kræsen med Hensyn til Kostholdet.

Kostvara (seg), v. a. (ar), gjøre Bekostning, spændere, opofre noget; især om at gjøre sig Umage for at skaffe en rigelig Beværning med Mad og Drikke. Du kostvarar deg for myket. Schl. Nhl. Sdm. og fl. Tilbeels ogf. „kostvære seg“. Den gamle Form er uvis; i et Brev fra 1515 (Dipl. N. 5, 736) findes Ordet i Formen „kostværede“ (Zimperf.). I danske Dial. kostvære; i ældre Danst: kostvorde og kostværg (Molbech, D. Gloss.). Maastee egentl. kostverja (kostvare).

Kostvaring, f. Bekostning, Opofrelse; rigelig Beværning. En anden Form „Kostværa“ er meddeelt fra Nordland.

Kot (o'), n. et lidet Bærelse, Afslutte, trangt Rum. Næsten alm. dog mest brugl. søndenfelds. Ogsaa om et lidet Huus (= Kota). G. N. kot; Eng. cot.

Kot (oo), m. Fiske-Yngel, Smaastik. Nbg. og fl. Ved Mandal **Kod**, især om Sei-Yngel (= Murt). Dette „Kod“ er rigtig nok her en Form af Kot (ligesom Fod for Fot, Rod for Rot ic.); men alligevel synes Kod at være den rette Form, da det netop træffer sammen med det islandske kód, som forhen er nævnt under Kjøba. En lignende Overgang (t for d) findes ogsaa i et Par andre Ord: Kot (Mød), baate (baade); vel ogsaa i „Skoot“ (Skod?), o: Skadebyr.

Kota (oo), v. n. (ar), titte, sege efter noget. Tel. (Winje). Tilbeels kota (o'). Jf. kopa, kona.

Kota (o'), v. a. (ar), stuve sammen. Kota seg i Hop: slutte sig tæt til hinanden; om Folk som ligge eller sidde sammen i et trangt Rum. Nordre Berg. Til Kot, n.

Kota (o'), f. Hytte, lidet Huus; f. Gr. en Finnehytte. Nordl. (Kotta). Nsvig. Kucu (Kuttu), Keros. 3 Tel. Koyra (Kjøyte). Ellers ogsaa kaldet Koia, Østerd. Gul-dalen. Sv. kåta. Jf. Kot.

Kov (oo), n. 1) Tilskoppelse, Tilbæmmelse; Bygget af Regn eller Sne, som opfylde og formørke Luften. B. Stift, Nordl. og fl. G. N. kóv, kvól. Hertil fjøva. Jf. Kvev og Kave. — 2) Opbæmmelse af Frost i Vandet, Bækkens Opstigning af Is i Bredderne. Tel. Valbers. (Jf. fjøva). — 3) Lungbrystighed, tungt Andedret (med

- Snue** eller **Høste**. Nest brugl. vest og nord i Landet. Jf. **Kvev** og **Kvaav**.
- Kov**, m. f. **Kolv**.
- Kova** (oo), v. n. (ar), tykne i Lufften, mørkne af Uveir (= fjøva). Nordl. — 2) v. a. kvæle. Mandal (?).
- Kova** (oo), f. Tilstoppelse. Det stend i **Kova**: det staar fast ved Tilstoppelse. Hard. Svelgia i **Kova**: svelge noget for hastigt, saa at det staar fast i Halsen. Nys.
- Kovdam**, m. tyf Sneelufft. Lof.
- Kove** (oo), m. Lungbrystighed. Tel.
- Kove** (o'), m. Kammer, lidet Værelse; især ved Siden af Indgangen til Stuen. Næsten alm.; tilbeels omverlende med **Kleve** (f. d.). Afvigende **Kaavaa**, Gbr. Drk., Kave, Num. G. N. kofi, Aug. cofa; L. Koben. Hertil **Kovedyr** (y), f. **Koveglas**, n. **Kovelem**, m. og fl.
- Koveling** (ee), m. tyf Vling af Sneee eller Regn. 3 Nordl. **Kovelng**.
- Koven** (oo), adj. 1) om Lufften: tyf og mørk, fuld af Byger, som hindre Udfigten. B. Stift, Nordl. og flere. — 2) indestuttet, skummel; om Vøstet; f. **kovt**, **kvævt**. — 3) tungbrystig, angreben af Snue eller Brystsvaghed. Hard.
- Kovern** (o'), n. en meget liden Hund; Stjæbehund. Nordl. (Lof.). Ogsaa kaldet **Ko-verhund** (Kaa-verhund), m. G. N. kofan, kofanrakki.
- Koverskap** (o'), f. **Kovring**, f.
- Kovhella** (oo), f. Samling af Stilm i Kugerne eller Struben. Sm.
- Kovkraft** (oo), m. Sneethyffe, en stor Sneebhge (= Kave). Lof.
- Kovla** (o'), v. n. vasse, slingre, gaee usikkert. Stjordalen.
- Kovle** (o'), m. Bolle, Træ-Skaal med hoi og smal Rand. (Dkfoyle). Namd. Indr. — Eng. Dial. cowl (Spand), L. Kobel, Krübel, som henføres til Lat. cupella.
- Kovna** (oo), v. n. (ar), kvæles, tabe Mændertrættet (= kvænna). B. Stift, Nordl. (Jf. G. N. kafna).
- Kovra** (o'), v. a. (ar), erhverve, fortjene. Helg. (kaavra). Kovra seg: erhverve sig noget; komme sig op, komme til Belmagt. Afvig. **kaure seg**. Dstl. (Rom.). Sv. förkofra: forfremme. L. erkobern (Jf. Eng. recover). Ubledes af det sydfranske covrar, Lat. recuperare. (Diez, N. W. 1, 130. Weigand 1, 303).
- Kovring** (o'), f. Erhvervelse; erhvervet Gøds. Hedder ogsaa **Koverskap** (Kaa-verkap), m. Helg.
- Kovring** (o'), m. en liden Gave, Lomme-stilling, Drilkepenge. Nhl. og fl. Afvig. **Kaavring**, ogf. **Kauring**, Hard.
- Kovsvell** (oo), n. Jæsbank, opfulmet Jis paa Marken eller i en Bei. Balder's. 3 Tel. **Kovesvoll**, m. ogsaa **Kovesvoll** (Tinn). Jf. **Kov** og **fjøva**.
- Kovt** (oo), adj. n. indestuttet, skummelt, uden Udfigt; f. **kvævt**, **kvævt**.
- Krabba**, v. n. (ar), 1) kryble, krybe, gaee paa Fire. Nbg. Tel. ogsaa Dstl. — 2) gramse, gribe om sig med Hænderne (= krassa). Nhl.
- Krabbas**, m. eller **Krabbas-timber**, n. Lommerstoffe, som komme paa Flaadning i Elvene uden at være mærkede. Busfr. Hedder ogsaa **Kabbas**. Dunkelt Ord, formodentlig fremmedt.
- Krabbe**, m. 1) **Krabbe** (Staldyr), Cancer. G. N. krabbi. Giva **Krabben Mat**: bræffe sig af Søsyge. — 2) et Anter af Træ med indfattede Stene. Nordenfjelds. Jf. **Krafe** og **Dregg**. — 3) en Stakkel, Stymper; Vantrivning. B. Stift.
- Krabbegang**, m. en skjæv Gang. „Dæ gjeng'e **Krabbeangien**“: det gaar skjævt, uheldigt. B. Stift.
- Krabbeilo**, f. Klo el. Sar paa en **Krabbe**.
- Krabbelur**, m. et Slags Dands.
- Krabbetog** (o'), n. Loug til et lidet Steen-Anter (**Krabbe**).
- Krabbunge**, m. **Krabbe-Vngel**.
- Krassa**, v. n. og a. (ar), gramse, gribe efter noget, bevæge Hænderne meget; ogf. grave, strabe. **Krassa** i Sop: strabe sammen. Maasfee alm. Sv. **krassa**. (Jf. **kramsa**, **kravla**, **krabba**). Hertil **Krass**, n. og **Krassing**, f. Grævning, Skraben; slittig Bevægelse.
- Krassa**, f. en Rive at jævne Algeren med. Dstlandet.
- Kraste**, m. Stikke, Pind, Piberenser. Nogle Steder: **Kræste**.
- Kraft**, f. **Kraft**, **Styrke**; især om drivende Kræfter i Naturen; ogsaa om kraftigt eller nærende Stof i Fødemidler, m. m. (Om legemlig Styrke siges hellere: **Magt**, **Styrke**). G. N. **kraktr** (**kraptr**), m. Det rette Fleertal er **Kræfter**, ikke **Kræfter**. Formen „**Kræste**“, som tilbeels høres, kunde maaskee være et afledt Ord: **Kræste**, n. [**Kraft**, f. (?), **Kraft**, tærende Svulst. Dstl. (Rom.). Hører sammen med Sv. **kräfta**, Holl. **kræft**, L. **Krebs**].
- Krafte**, m. en Støtte over Boven paa et Fartøj, et Spant som rækker op over Dækket og tjener til Fæste for Landtougene. Nordl. G. N. **krapti** (**kræfte**) er formod. d. samme.
- Kraftig**, adj. **kraftig**, **kraftfuld**. — **Kraftigt**, adv. med **Kraft**, dygtigt.
- Kraftlaus**, adj. **kraftløs**, svag. **Kraftløysa**, f. **Kraftløshed**.
- Krage**, m. **Krave**, Halskant paa Klæder ic. (Jf. Ermefrage). 3 de sædvanlige Former: **Kragje** (**Kraje**, med fl. **Kragar**), **Kraga** og **Kraagaa**. Sv. **krage**; L. **Kragen**. (Ordet skal egentlig betyde: Hals).
- Krageblom**, m. Bild-Matrem, Pyrothrum inodorum. Tel. (Kragablom) og fl. Andre St. **Prestekrage** (B. Stift) og **Prestegull**

(Trondh.), dog tildeels ogsaa om en anden lignende Plante: *Chrysanthemum Leucanthemum*. Om andre Navne s. Valderbraa.

Krage-tel (e'), n. Tøiet eller Bøstykke til i en Krave; s. Tel.

Kragg, m. et lavt og kroget Træ. Østerd.

KraggsKog, m. Stov af Smaatræer. Jf. Krake, Krape.

Kragga, gaae seent; s. kraka.

Krak (o: krøb), s. krefa.

Kraka, v. n. (ar), 1) glippe, glide paa Bunden; om et Anfer (en Dregg), som ikke sætter sig, eller som slides ud af sit Fæste i Storm. B. Stift, Nordl. — 2) gaae seent og daarligt, krable sig frem. Soler, hvor det ogsaa hedder kragga. — 3) om Vand: stivne, faae en Hinde af Is (= frava). Rbg. Maaskee for klaka.

Kraka, v. a. (ar), 1) drage, trække med en Krog eller Hage. Mandal (kraga). — 2) heste sammen, tilføje eller stoppe med Træad. Tel. „kraka att' eit Hol“. Jf. krosja. — 3) sætte op, hænge paa en Stang eller Stolpe (Krafe). Østl.

Krake, m. 1) en Vantrivning, et sygeligt eller meget udmagret Dyr. Nordenfjelds (Krafje). Jf. Baarskrake. Sv. krake (om Heste); T. Kracke. Sluttes sig nærmest til krefa (krybe). — 2) en liden, spæblemmet Person, En som har liden Styrke; en Stafkel med Hensyn til Kræfter. Nordre Berg. Nordl. (meget brugl.). G. N. kraki? Efter Sagaen om Rolf Krake synes denne Mand's Tilnavn at have netop denne Betydning. (Vøgg havde troet, at Kong Rolf var en meget stor Mand og ikke en saadan liden „kraki“, som han nu foresandt). — 3) et vantretvet eller kroget Træ. Vofs, Tel. (Jf. Krefla, Krefsa). Ogsaa om fortrøede Grenene. Busfr. — 4) Krog, Hage; en Sønfeste, som er forbunden med et Par Træhager og bruges som Anfer for en Baad. Sdm. Belg. (Jf. Krabbe). Jsl. kraki. Sjeldnere om en Krog i Almindelighed. „Dæ gjekk i Krof aa i Krakse“, Nys. (Andre St. Krif, Krife). — 5) en Stolpe med Grenene eller Nagler til at hænge noget paa. Østl. (Kraka, m.), Drk. (Kraa-faa). Sv. krake. G. N. kraki: Pæl, Stolpe. Ogsaa et Stigetræ, en Træstamme med forte Stumper af Grenene, at bruge som en Stige. Tel. — 6) en Bindeføist i en Høstat, en liden Green som lægges paa tværs i Staffen for at holde Høet sammen. Tel. — Endelig findes „krake“ ogsaa anført som Navn paa et stort Søbyr (= Sjøhøve), men dette Navn synes at være lidet bekendt; maaskee brugl. i Nordland.

Krakeføre, n. haardt Føre, som paa frosne Jord. Smaal. (ogs. Krakaføre).

Krafeleg, adj. veg, svag af Kræfter.

[Krafelæg (ee), el. Krafilæg, adj. trættefjær. Ogsaa i svenske og danske Dial., nærmest

af Holl. kraeel (Trætte), kraeelzief (trættefjær).

Krakk, n. Strømbølger; s. krakka.

Krakk, m. 1) en liden Stol (med tre Fødder og uden Rygstøb). Alm. i de sydlige Egne; nordenfjelds hedder det: Knakk. (Stofte Dial. crackie). — 2) en Skammel (Mjeltetrakk, Hestetrakk); ogsaa et lidet Stillads; s. Gr. Elpsteintrakk. Jf. Kref-sje. — 3) Korn-Meg, som er sat opreist paa Stilkens for at tørres. Toten. Hertil: **krakka**, v. a. opsætte til Tøring.

Krakka, v. n. (ar), skulpe stærkt, gaae i forte og ujævne Bølger; om Een i en Strøm eller nær ved Land. Nordl. Hertil **Krakk**, n. Kravps, Smaabølger.

Krakkføtt, adj. frumbenet, med indbøiede Kna. Hall.

Krakkstig (f'), n. en Stolefod. Tel. og fl.

Krakkset, adj. jævnlig siddende af Svagbed eller Vanførhed. Tel.

Krakse, s. Krasse.

Krakutt, adj. svag, veg (= krafeleg). Nordl.

Kram, n. Kram, lettere Handelsvarer. Afbvg.

Kraam, Rbg. Tel. Vald. G. N. kram.

Fram (el. fram), adj. 1) klam, fugtig, lidt sammenklæbende, om Sneen. (Motsat mjøllen, mjell). Afbvg. Frøem, Sdm. Nomsd. Ellers alm. G. N. krammr; Sv. fram. — 2) lidt stiv i Lemmerne. Hall. Saaledes: **framført**, adj. stiv i Fødderne. **Framlidad** (framlea), adj. lidt stiv i Leddene. — Jf. fremma.

Framast, v. n. blive klam; s. fremmast.

Krambud, f. Krambob, Butik. **Krambudsvain**, m. Krambobdreng.

Kramhylla, f. Krambobhylde.

Kramfar, m. Krammer; omreisende Handelskarl.

Framla, v. a. flemme, knibe. Drk. Jf. flembra, fremla.

Krampe, m. 1, Krat, Bussværter; krogede Træer. Sdm. I Sogn: Kramp; i Hard. **Krape**. (Jf. Nape). — **Krampebjørk**, f. lav og kroget Birk. **Krampekog**, m. Kratskov.

Krampe, m. 2, Jernkrog (= Kjøng). Nyt Ord og mindre brugl. I Sogn om Krogene i en Kløvsadel; paa Sdm. om Kramper i Laas.

Framsfa, v. n. (ar), gramse, samle. Østl. Jf. krassa, fravla.

Kramsnjo (=sng), m. blød eller fugtig Sne. Motsat Mjøll.

Kramvara, f. Krambare.

Krana, f. 1) Hestekran, Binde. 2) Dobbelt-tap, Træer omkring en Tap (= Toppa); ogsaa Tapfrue, Værhane. Fremmedt Ord; Holl. kraan, T. Krahn, egentl. en Crane (Fugl).

Frangla, v. n. (ar), trætte, hypp Riv, forvifle en Sag ved unødige Indvendinger. Nordl. Østl. og fl. (Sv. frångla). Hertil

- Krangl**, n. og **Krangling**, f. Trætte; især unødigt Trætte, ugrundet Modsigelse. **Kranglermeister**, m. Trættebroder. **Kranglesam**, adj. trættefjer ic.
- Krangleg**, adj. fuld af Hindringer, besværlig, trang; om Bei eller Landskab. Tel. (Einn). I Smaal. „kranglet“: besværlig, uførlig. Jf. G. N. kranga: gaac med Nøie.
- Kranglutt**, f. krangleg.
- Krank**, adj. 1) svag, frøbelig, brøstfældig. Der utantill blantt og innantill krankt. I Berg. Stift **Kraankte**. G. N. krankr. — 2) syggelig, franten. Hard. (krank'u). — 3) besværlig, knap, trang; om Tid og Leilighed. „Dø so smaakt aa kraankt“, Edm. Kranta Lider: besværlige Lider, Mangel, Armod. G. N. krankr.
- Krankall**, adj. franten, syggelig. Hall.
- Kranke**, m. Vantrivning, lavt og kroget Træ. „Kraankse“, Edm.
- Krankleg**, adj. frøbelig, svag.
- Krankleike**, m. Svaghed.
- Krans**, m. 1) Krands, ringformigt Fletning. (G. N. kranz). 2) Klase, Klynge af Bær (= Kongul). Jæd. Tel. Øbr. og fl. Jf. Krins (Kring).
- Kransa**, v. a. befrandse, smykke.
- Kranselag**, n. Gjæstebud i Anledning af at en ny Bygning er opført; Krandsfejlsbe. (I Byerne). Jf. Lekkfejudgnad.
- Krava**, v. n. og a. (ar), 1) lise, fryse; f. krava. — 2) afstrabe Jis eller Sne, for Gr. af en Daab. Nordl.
- Krape**, m. 1, Jishinde; f. Krav.
- Krape**, m. 2, Krat, f. Krampe.
- Krapp**, adj. 1) trang, knap; især om Bind, som man har næsten imod sig og neppe kan selle med. Schl. Mhl. og flere. — 2) vanskelig, besværlig; om Tid og Omstændighed. Smaal. G. N. krappr. Jf. kreppa, v. Kreppa, f.
- Krappa**, v. pille; f. kroppa.
- Krappso** (= sje), m. Krappse, raff og ujævn Volgegang, som i en Strøm. Nordl.
- Kras**, n. Smuler, Smaastykker. Slaa i kras: knuse. (Verler med Knas).
- Krasa**, v. a. (ar), knuse, støde i Smuler. Dgfaa v. n. lyde som naar noget bliver knust. Sv. krasa, krossa.
- Krase**, m. Klase (= Kongul). Bustr.
- Krasen**, adj. svag, brøstfældig. Hall. I lignende Betydn. Kraslen, Mandal.
- Kraspjøst** (Jugl), f. Spetta.
- Kratla**, v. n. flude, slæbe uden Fremgang. Nordenfjelds (kralla, krafse). Jf. klatra.
- Kratur**, f. Krøter.
- Kraud** (vrinlede), f. kryda.
- Kraumen**, f. Kraumen.
- Krauna**, v. n. (ar), frympe sig, grue for, have Ulyst til noget (= kvida, syta); og: flykte, beklage sig. Nbg. Tel.
- Kraumen**, adj. 1) omstindt, som taaler lidet. Tel. I Mhl. Kraumen, 2) flagende, flynkende.
- Kraup** (krøb), f. krjupa.
- Krav**, n. 1, Krav, Fordring. G. N. krafa, f. Lil frevja.
- Krav**, n. 2, Begyndelse til Jis, en tynd Hinde af Jispartikler som endnu ikke hænge rigtig sammen. Søndenfjelds. Nogle St. Krave, m. Ellers Krape, m. Nordre Berg. og flere. I Nordl. Krav, n. om smaa Klumper af Jis eller Sne. Jf. G. N. krap: Slud.
- Krava**, v. n. (ar), begynde at fryse (om Vand), faae en tynd Hinde af Jis. Dstl. og flere. Nbg. Kraavaa, Øbr., Kræve, Snaafen. Ellers: Krava, Nordre Berg. (Jf. krafa, klafa). I svenske Dial. krava. — Particlp Kravad: lidt frofsen.
- Krav**, part. (af frevja), krævet.
- Kravfengt**, adj. seent og meifomt (?). Hall.
- Krav-is**, m. tynd Jis, som ikke hænger sammen.
- Kravla**, v. n. (ar), krable, slæbe sig frem; ogsaa: gramse, bevæge Hænderne meget; arbejde idelig, være i stadig Bevægelse. Sv. krafla. Herstil Kravul, n. og Kravling, f. Krablen, idelig Bevægelse.
- Kravla**, f. kraffa.
- Kravfam**, adj. fordringsfuld. Lidet brugl.
- Kravsmann**, m. Kræver, En som har Krav; en Creditor. Tel.
- Kravsmaal**, n. Krav, Fordringer.
- Kraa**, f. (fl. Krær), Braa, Hjørne indvendigt i et Huus. I denne Form almindeligt ved Havkanten; ellers hedder det: Kro (fl. Krør), Vofs, Hard. Nbg., og uden „t“: Ro, Tel. og Dstl.; Kaa, ved Tronhjem, Ron, Hall. En lignende Omverling i G. N. krå, krø (Jsl.?), rå, ró. Jf. Sv. vrå, i Dial. rå og ro.
- Kraa** (seg), v. a. (r, dde), komme sig, frisses (= fraana). Vald. Jf. krya seg (Tel.). Noget lignende er „kro seg“: bryste sig (Landsf. 730), som dog synes at være fremmedt.
- Kraabent**, m. kort Bænk i et Hjørne.
- Kraabylla**, f. Hylde i et Hjørne.
- Kraaka**, f. Krage (Jugl). G. N. kråka; Sv. kråka. Uegentlig som Navn paa andre Ting: a) Gavlspids, trekantet Stok i Toppen af en Gavlæg. Sogn. (Andre Steder Gauf). b) Bjælke i en Væverstol (= Lein). Øbr. c) Brystbeem af et Svin. Edm. d) Bruff i en Hestefod, Hovsaale (?). Drf. Dgfaa som Ggenavn paa Mennesker med Begreb af Nysgjerrighed, utidbig Deeltagelse, Snakkelyst og deslige. — Et andet Ord Kraak (m.) synes forudsat i nogle Stedsnavne som Kraakstad, Kraaker-øy.
- Kraakebolle**, m. Sø-Borre (= Jgulker). Nordland.
- Kraakebær**, f. Kreckling.
- Kraakefot**, m. 1) om utydelige Bogstaver, daarlig Skrift. (fl. Kraakefoter). 2) som

- Plantenavn: Lycopodium, Ulvesod. 3 Tel.
- Kraakefeter** (e'), og **Kraakefiter** (f').
- Kraakefryjo** (-fry), n. f. Fuglefræ.
- Kraakegull**, m. f. Kraakefylv.
- Kraakehals**, m. Eiden imellem Ryndelmese og Jastelavn. Mandal.
- Kraakelin**, n. et Slags traadformig hængende Mos paa Træer; *Usnea barbata*. B. Stift. Ogsaa kaldet **Kraakestry**, Trondh. Ellers **Granlav**, **Graalav**.
- Kraakemat**, m. et Slags Svamp paa Gnebhætræ. Sdm. Ogsaa det samme som **Fuglefræ**. Gbr.
- Kraakemaal**, n. en uforstaaelig Tale; et besynderligt Sprog.
- Kraakeraa**, f. en vis Bjælke eller Næs under Taget. Num.
- Kraakestjæl** (-stjæl), f. den almindeligste Art af Muslinger, *Mytilus edulis*.
- Kraakefmella**, f. en Skralde, hvormed man fræmmer Fugle eller Dyr fra Agrene. B. Stift, Nordl. Valb.
- Kraakefylv**, n. Glimmerselv, Steen som adskiller sig i tynde, blanke og bœielige Plader. Nogle St. **Kraakegull**.
- Kraakefysra**, f. = *Gaufsura*. Toten.
- Kraakefing**, n. spottviis om en Forsamling, som forhandler ubetydelige Sager med stort Alvor og megen unyttig Snaf.
- Kraakunge**, m. Krageunge.
- Kraala**, v. n. (ar), 1) vrinle, myltre. Sff. Jf. krya, krefa. 2) famle, gramse med Hænderne; jf. kralva. Jøl. krjala: røre sig.
- Kraam**, f. Kraam.
- Kraana**, v. n. (ar), komme sig, faae Kræfter, blise frist. Sogn, Hall. (S. kraa).
- Kraankje**, f. Krampe.
- Kraa-omn**, m. Ildsted som optager en Trekant i Hjørnet af Stuen. B. Stift.
- Kraas**, f. 1) Jædt omkring Indvoldene i Dyr; ogsaa en vis Deel af Indvoldene i en Kalb. Tel. (Maudland). Jf. L. Gekrøse. — 2) Lækkerhed, delikat Ret. Drf. G. N. krås. — 3) en Lækkermund, kræsen Person. Tel. — Fra Nordl. er meddeelt:
- Kraas**, m. Fuglestrube.
- Kraasa**, v. n. (ar), tillave lækker Mad; ogs. leve læktert (= kræsa). Drf. Heraf **Kraasfing**, f. sin Anretning. „Han sekk inte stor Kraasfing'a": han maatte nøles med simpel Kost.
- Kraa-skaap**, n. Hjorneffab. Afsvig. **Kro-skaap**, **Ro-skaap**, Dstl.
- Kraata**, v. a. pnytte; f. frota.
- Kraeste**, n. (?), f. Kraft.
- Kreika**, v. n. (ar), gaae sagte og forsigtigt, f. Gr. i eit steilt Bjerg. Hard. Jøl. kroika. Jf. krika.
- [**Kreifs**, m. Kreds; f. Krins.
- Kreist**, m. 1) en Præsning, et haardt Kryk. 2) Klemme, Lværtræ som surres fast paa Tommerlæs. Sdm. 3) en Krybter, en Staffel. B. Stift.
- Kreista**, v. a. (ar), kryste, presse, trykke haardt. Næsten almind. Afsvig. **Krøysta**, **Mandal**, **Krosta** (o'), Tel. G. N. kreista. Kreista seg: anstrenge sig for at faae noget frem; f. Gr. for at synge eller tale høit; ogsaa om en besværlig Afføring. Jf. dremba.
- Kreisting**, f. Krysten, Præsning; voldsom Anstrengelse.
- Kref** (e'), n. Kryb, krybende Dyr.
- Krefa** (e'), v. n. (**Kref**, **Kraf**, **Krefet**), krybe. Alm. dog ikke allesteds med stærk Bøining; i Bergens Stift svagbolet med Afsvig: **kref**, **kratte**, **kratt**. Zmper. Fl. hedder i Valdørs: **krefo** (ee); skulde egentl. være **kraako**. 3 sjenke Dial. **kråta** (**krat**). — Betydn. 1) krybe, kravle, slæbe sig frem; om Mennesker: gaae seent eller med Nøie. — 2) vrinle, myltre, vise sig i Mængde; f. Gr. om Insekter. Trondh. Østerd. og flere. — 3) om en Gysning eller ubehagelig Nysgjælselse i Legemet. „Dø kraf i me". Valdørs og fl. Jf. **Krafe** og **krata**.
- Krefande**, adv. krybende; langsomt.
- Krefælde** (e'), el. **Krefjelde**, n. krybende Ting, Kryb; især: Vantrivning, svagt el. utrivelig Dyr. Nordensjælds. Jf. **Krafe** og **Krifel**.
- Krefen**, adj. sygelig, ogs. smaatørende eller kræsen af Sygelighed. Hall. sædvanlig ud-talt „krefjen".
- Krefing**, f. Kryben; ogs. Brimmel.
- Krefjebær**, f. Krefling.
- Krefkje**, n. Stol, Stillsads; f. Gr. til en Elibæsten. Drf. Af **Kraff**.
- Krefkla**, v. n. yppe Trætte. Jf. frangla.
- Krefkla**, f. et kroget Træ; en krumvoren Green eller Kvist. Nordre Berg. og flere. Hedder ogs. **Krøkla**, Hall. Ellers **Krefsa**, **Krafe**. Jøl. **krekla**.
- Krefling**, m. Kragebær, *Empetrum nigrum*. Sfl. Jæd. Tel. Valb. og mange flere Stæder. Tildeels ogsaa: **Skræfking**, Trondh. Nordl. Ellers **Krefjebær** (e'), Nordre Berg., **Krøkje**, Nordl.; **Kraakebær**, tildeels paa Dstl. G. N. **krækiber**; Sv. **kråkbær**. — **Krefjebærlyng**, n. Kragebærbusk. Sdm. og fl. Nogle St. **Kreflingris**, n. Maafee rettere **Krefling**, da Ordet synes dannet af **Kraaka**.
- Krefsa**, f. 1) en kroget Green eller Kvist (= **krekla**). Sdm. 2) en tvær eller trodsig Tingest; om Dyr. Tel. og fl. 3) **Stadlus**, *Pediculus pubis*. Sdm.
- Krefseleg**, adj. hinderlig, slem, fortrædelig; om Dyr: tvær, trodsig. Tel. **Nebenæs**.
- Krefsig**, adj. paastaelig, drøi i sine Forbringer; vanskelig at forliges med. Sdm.
- Krel** (ee), m. Mave, Bug; Kro. B. Stift, Hall. Mandal og fl. Ogsaa i en anden Form: **Kræl** (**Krædl**), Hard. Saa notot i Krelen: faae Mad, mætte sig. Slægtfabet dunkelt. 3 skotke Dial. **creel**, **creil**: **Kurv**, **Madkurv**; **Mave**.

- Frella**, v. n. væmmes, føle Mobbhydelighed. *Ehl.* Dgsaa: være kræsen, vrage Maden. Nordland.
- Frellen**, adj. kræsen, vanskelig med Hensyn til Mad. *Sdm.* Nordl.
- Frem**, adj. flam, fugtig; f. fram.
- Krembel**, m. en liden tyk Ringest; om Dyr, m. m. Hall.
- Fremd**, part. f. fremja og fremma.
- Fremja**, v. a. (frem, fremde), trykke med Haanden, knuge, kryste, ælte, f. *Gr.* Dst. *Valb.* (Eldre). Particij *fremd*. Ordet skulde egentlig have *B*oiningen: frem, framde, framt, ligesom *G. N.* *kremja*. *Jf.* *Sv.* *frama*. Til Roden „fram“ hører *framla*, og *framsa*; *jf.* *fremma*, *fremta*.
- Fremma**, v. a. (er, de), gjøre flam eller fugtig (fram). Han fremmer Sjøen: Luffen besugter Sneen, gjør den flam. Dgsaa langtonet: *frema* (e'), *Fræma*, Nordre Berg. og fl. Particij *fremd* (om Sneen). — *Reseribit*: *Fremmast* (*kramast*), v. n. blive flam (fram). *Sjeldnere*: *framkast* (*kramast*). *J* svenske Dial. *främma*.
- Kremma**, f. Fugtlighed, Løveir; det at Sneen er flam (fram). *B.* Stift, Hall. Nordl. *Lyder* ogsaa *Kræma* (*Kræme*). „Han snøva i Kræme“: der falder fugtig Sne. *Sdm.*
- Kremmesonn**, f. Masse af fugtig Sne. *Paa Sdm.* *Kræmesonn*: Skred eller Lavine af flam Sne.
- Kremmesnjo** (*Kræmesnø*), m. fugtig Sne (= *Kramsnjo*).
- Kremming**, m. en Haandsfuld (= *Reve*, *Gripping*). *Nhl.* *Tel.* (*Jf.* *fremja*). *Jsl.* *kremmingr*.
- Fremta**, v. a. (ar), knuge, kryste; vride Klæder i Bækk, og deslige. *B.* Stift, Hall. og fl. (*Ufremja*). *J* svenske Dial. *frimta*, *främta*. — Dgsaa: hærte, rømme sig; f. *frymta*.
- Kremting**, f. Presning, Bredning.
- Krent**, m. Bræk, Skade, Forvridning. Han sett ein *Krent* i Foten.
- Frentja**, v. a. (er, te), skade, bryde, forvrilde. *Egentlig*: gjøre svag, af fram. *G. N.* *krenkja*. (*Particij* *Frentet*). — *Figurlig*: paaføre Sorg eller Græmmelse. (*Sjeldnere*). — *Frentjast*, v. n. blive syg. *Hall.*
- Krepp**, m. 1) en Indsnævring, et smalt Punkt; f. *kreppa*. — 2) et Anfald af Sygdom. *Tel.*
- Freppa**, v. n. (*krepp*, *frapp*, *frøppet*), sammenkrympes, trække sig sammen, frumme sig. *Tel.* Det *krapp* i *Sop*. *Jf.* *krapp* og *kropna*. (Ellers ombyttet med *krupa*). *Wistnof* et gammelt Ord; *jf.* *Nht.* *krimpsen*, *Holl.* *krimpen*. (*Grimm*, *Gr.* 2, 34).
- Freppa**, v. a. (er, te), 1) frumme, bøie ind, trykke sammen. *Nhl.* og fl. *kreppa* seg i *Sop*: bøie sig sammen. *G. N.* *kreppa*. — 2) indknibe, gjøre smalere; f. *Gr.* i *Strikning* (= *fella*). *Tel.* Andre *St.* *knepa*. — 3) i *Forbind.* „*kreppa* upp“: stige, svulme op af *Jisfrost*; om en *Bæk* (= *fjøva*, *krpa*). *Ork.* *J* dette Tilfælde maaskee et andet Ord, hønhørende til „*Krap*“.
- Kreppa**, f. *Klemme*, *Trang*, *Trængsel*; en paakommende Knibe eller Forlegenhed. *Tel.* *Jarløberg*.
- Krepping**, f. *Sammenkrækning*.
- Freppsam**, adj. som let frummer sig, bøier sig sammen. Dgsf. *kreppen*.
- Frept**, part. indbøiet, indtrykt.
- Fræta**, pynte; f. *krøta*.
- Frevja**, v. a. (*frev*, *fravde*, *fravt*), kræve, forbre (en Ting); ogsaa: mane, minde *En* om et *Krav*. *Eg* hadde ikke travt honom etter det. *G. N.* *kræja* (*kræf*, *kræfdi*). Et afvigende *Imperf.* *kröv* (oo) forekommer i *Sogn*. *kræja* seg: yttre sig, om en naturlig *Trang*; ogsaa: yttre en *vis* *Trang*, for *Gr.* om *Hunden*, naar den søger at komme ud af *Stuen*. Dgsaa i *Formen* *Frevjast* (*frevst*, *krævest*): blive nødvendigt, udkræves. — *Particij* *Frævd*.
- Krevjand**, n. et Knippe, en liden *Byrde*. *Hall.* (*Maaskee* for *Krevjan*).
- Frevjande**, adj. passende at kræve. *Sitt* er intje *krévjande*.
- Krevjar**, m. en Kræver (= *Kravsmann*).
- Krevjing**, f. *Kraven*; *jf.* *Krav*.
- Fri**, v. n. (r, dde), søge ivrigt efter noget, kræve, begjære. *Nhl.* (*Sv.* Dial. *fria*). Dgsaa: kappes eller stride om noget. *Maaskee* for „*frige*“; f. *krig*.
- Fria**, v. n. (ar), hujе af Fornøielse, juble (= *fria*, *fria*). *Tel.*
- [*Krig* m. *Krig*, *Ufred*. *Lyder* oftest „*Kri*“, *hf.* *J.* „*Krien*“ (for *Krigen*). *Uf* *Lydf.*
- Krif** (i), m. *Krog*, *Vintel*. *Meest* brugt i *Forbind.* „i *Krof* og i *Krif*“: i en kroget *Gang*, i mange *Krumninger*. *Tel.* *Sdm.* og fl. *Ellers* findes ogsaa *Krif* (ii), m. en *Braa*, en *Bugt* af en *Elv*. *Selbu*, *Nordl.* *S.* *Krifte*.
- Frika** (i), v. n. gaee en kroget *Vel*. *Lidet* brugl. *Jf.* *kreita*.
- Krifte** (i), m. *Krog*, *Bøining*; ogsf. *Afkrog*, *Udfant*. *B.* Stift, *Tel.* og fl. *Jf.* *Handar-krifte*. (*Krifte*). *Jsl.* *kriki*; *Jf.* *Eng.* *creek*, *orick*.
- Krifel**, m. *Staffel*, *svagt* *Menneske* eller *Dyr*. *Jndr.* „*Kriffjil*“, vel egentl. *Krefel* (e'); *jf.* *Krefelde*.
- Krifla**, v. n. gjøre krogede *Figurer*; sje i *krumme* *Linier* ic. *Hall*.
- Krifla**, f. et *Navn* paa *Maaned* *April*. *Tel.* *Jf.* *Kvina*.
- Krifte**, f. et *Slags* *And*. *Trondh.* (*Selbu*). Dgsaa *Krifte-and*, f. *Gbr.* *Formodentlig* *Sv.* *Kridand*, *Anas crecca*.
- Krifte**, adj. *svag*, *fygelig* (?). *Gbr.*
- Kril** (ii), m. *Sigekyngel*, meget *smaa* *Fisk*. *Paa Sdm.* om den *mindste* *Setehyngel*

- (Murt). Paa Helg. om Smaafib (= Mad, Musfa). Jf. Duntril.
- Krilla**, f. Nærlinger (Sygdom). Østl. Tæl. og fl. Nordenfjelds hedder det Krægda. I svenske Dial. krilla.
- Krim** (ii), n. Snue, Katarth. Næsten alm. Ufsig. Krime, f. Nordl., Krime, m. ved Trondhjem. Sv. Dial. krim, krime (Nieg 353). Jæl. krim: Skim (Halborson). Jf. Kæv.
- Krimfarang**, m. Snue, el. Forkjølelse som angriber mange paa samme Tid.
- Frimfa** (i'), v. n. gjøre Figurer, udsøye, udfjære. Krim, n. paasatte Figurer. Lidet brugt.
- Frimfuit**, adj. fyg af Snue el. Forkjølelse. Hedder ogs. Frimfull.
- Krimfykja**, f. Forkjølelse med Snue.
- Frima**, v. a. (ar), pryde med Figurer, Tegninger, Udfjæringar o. s. v. Nordl. Indb. (Andre St. frota, frit). Ellers er frina ogsaa en Form af fryna (krone).
- Kring**, m. 1) Kreds, Ring, en stor Cirkel eller Bue; ogsaa et Kredsløb, en Omgang. Alm. G. N. kringr. — 2) Krands, Klynge; især en Klasse af Vær. Gbr. og fl. Jf. Kongul. — 3) en Kjæde, Rænke af sammentbundne Ringe eller Vibri. Sdm. — Allermest brugeligt i Forbindelsen: i Kring, o: omkring, rundt, i en Kreds; f. Gr. fnu seg i Kring; fara i Kring ic. Utan i Kring: rundt omkring idensfor; ogsaa: uden om, ved Siden, el. i Nærheden. (Cyber tilbeels: utta-kring). I Kring um: omkring, rundt om. I forkortet Form: Kring um præp. (med Akkusativ), f. Gr. kringum hujet; kringum foten. Paa enkelte Steder ogsaa forkortet til „kring“, altsaa: kring hujet; kring vandet o. s. v. Nff. og fl.
- Kring**, adj. 1) smidig i Lemmerne, behændig, ledmyg. Maaskee alm. G. N. kringr. — 2) raff, hurtig, snar. Sv. kring (Nieg 355). Ogsaa om Arbejde, som gaar fort el. kan gøres i en Hast. — 3) om Redskaber: bevem, let, haandteerlig. Østl.
- Kringa**, v. n. (ar), gaad omkring, gaad i en Kreds eller Bue; f. Gr. omkring et Vand, en Klippe o. s. v.
- Kringel**, m. (fl. Kringlar), Kreds, Ring, Cirkel. Vofs, Nhl. og fl. (Kringjel). Jf. Krins, Krinsel.
- Kringfaren**, adj. omfaret, befaret rundt omkring.
- Kringfloytt**, adj. omflydt, omgivet af Vand paa alle Sider. (Sv. kringfluten). Modsat landfast.
- Kringført**, adj. rapfodet, raff til at løbe. Hall. og fl.
- Kringhendt**, adj. raff med Hænderne. Hall.
- Kringhes**, f. Kjæde-Led som kan dreies omkring (f. Hes). Ndm. (Kringhæs), Gul-dalen (Kringhes).
- Kringhoggen**, adj. hugget paa alle Sider.
- Kringing**, f. Rundgang, f. kringa.
- Fringla**, v. a. (ar), lægge i en Ring eller Kreds (Kringel), opringe, f. Gr. et Loug. Nhl.
- Kringla**, f. 1) en rund Skive eller Plade. Soler og fl. Ogsaa: en Lidse, et lidet Hul. Gbr. Egentl. Cirkel; G. N. kringla. — 2) Kringel, et Slags Brød. Nt. Kringel. En afvigende Form Kringra (Klingre, Kling'er) bruges Nordenfjelds.
- Fringlagd**, adj. belagt rundt omkring.
- Kringelbord**, n. rundt Bord (?). Telem. (Vandst. 20. 175).
- Fringleitt**, adj. rundladen, rund i Ansigtet. Trondh. ogsaa i Hall. og fl.
- Fringlidad** (=lea), adj. smidig, raff. Hall.
- Fringlurt**, adj. ringet, bugtet. Indb.
- Fringmølt**, adj. snartalende, som taler hurtigt. Gbr. Hall. og flere. Hedder ogsaa Kringmaalug, kringsvallande, og i Speg: Fringfjesta (fringfjasta, Hall.).
- Fringrenna**, v. a. (er, de), omringe pludselig, indeslutte i en Kreds. (Particij kringrend). Om en mere langsom Omringelse: Fringganga (fringganga).
- Fringfa**, v. a. (ar), opstille i en Kreds eller Cirkel. „Det kringfa se um han“. Vald.
- Andre St. kringfa**, v. n. gaad i en Kreds.
- Kringfals**, n. Kros, Jædthinde imellem Tarmene i et Dyr. Sdm.
- Kringfel**, f. Krinsel.
- Fringsetja**, v. a. omringe, slaae en Kreds omkring; beleire. Fringsett: omkringet.
- Fringstjera**, v. a. bestjære paa Kanterne.
- Fringfjoren** (o'): beftaaren.
- Fringt**, adv. hurtigt, raff. Det gjæft so kringt. Trondh. Østf.
- Fring-um**, præp. omkring; f. Kring.
- Kringvoda** (o')? f. Hvirvelstrom (= Jda). „Kringvudu“, Indb.
- Fring'a**, v. n. gaad i Bugter eller Kroge. Hall. Maaskee for kringa.
- Krins**, m. Kreds, Cirkel. Nordl. Drf. Rom. og fl. Egentlig Krings; jf. Krinsel. En mere fremmed Form er Kreiss, efter D. Kreds, L. Kreis.
- Krinsel**, m. Kreds (= Krins, Kringel). Hall. Duffr. og fl. Sjelbner: Kringfel. (Hall.). Jf. kringfa.
- Frint**, adj. trind, rund. Tæl. (Vandst. 731).
- Frinta**, v. n. trille, rulle. Tæl.
- Krinta**, f. en liden rund Skive. Tæl. (Vinje).
- Fristeleg**, adj. fristelig, Kristen; ogs. sømmelig, passende for kristne Folk. Tilbeels ogsaa: sædvanlig, bekjendt iblandt kristne Folk.
- Fristen**, adj. kristen (om Folk eller Land). Ofte som Subst. (m.), dog altid med Adjektivets Flektal: Kristne. Neutr. Fristet, lyder sædvanl. „fristet“, f. Gr. „fristet Folk“. Heidet og kristet (heide' aa kriste'): Hedninger og Kristne; ogsaa: Dyr og Menneker (f. heiden).

Kristendom, m. Kristendom (G. N. kristinn dómr); ogs. Kristend. —

Kristensfolk, n. Kristne. Dgsaa afkilt: **Kriste(t) folk**; forforket **Kristfolk**. — **Kristenmann** (tildeels **Kristmann**), m. en af de Kristne.

Kristentru, f. kristelig Tro.

Kristna, v. a. (ar), kristne, dobe; egentlig: gjøre til Kristen. — **Kristnebok**, f. Døbebog, Kirkebog. **Kristneklæde**, n. pl. Daabsklæder, Kristentoi.

Kristning, f. Daab.

Krit (ii), f. (og n.), Krid, Skrivesteen. Jf. Klaudefrit. (Af Lat. creta).

Krita (ii), v. a. (ar), mærke med Krid; ogs. saa: regne paa noget, prutte, være smaalig nolsagtig.

Krita (i'), v. a. pynte; f. frota.

Kritla, v. n. (ar), krille, pirre, vække Kløe; f. Gr. om Haar eller Straa i Klæderne. B. Stift. (I de nordlige Egne kritla, kritsja). Hertil **Kritl**, n. og **Kritling**, f. Krillen.

Kritpipa, f. Kridpibe, Leerpibe.

Kriug (?), adj. strif; f. kry.

Krjup, m. en Stakkel, Kryster; Kryber. Hedder mest alm. Kryp.

Krjupa (kriupa), v. n. (Kryp, Kraup, Fropet, o'), at krybe. Inf. med sædvanlig Overgang: **krjupa**, **krupa**; **krjøpe**, **krøpe** (o'); **krjupa**, **krjyp**; ogs. **kruba** (Jæd.). Præsens Fleertal ligesaa. Imperf. **krært**. **krupo** (u'). Hall. **Vald.**; andre Steder **krøpe** (o'). Sup. sædvanlig **krøpe** (o'). G. N. **krjupa** (krjyp, kraup, kropit). — Betydn. 1) krybe, bevæge sig fremad i en næsten liggende Stilling. Jf. **Krøp**. — 2) slæbe sig frem, gaa seent eller med Nøje. Jf. **kræta**, **kræta**. — 3) krympe, trække sig sammen; især om Løi eller Klæder. Det kryp i Sop. Heraf: **ihopkrøpen** (o'), adj. indkrøben, indsvunden. Jf. **krjøpa** seg.

Krjupande, adj. (adv.), krybende.

Krjupar, m. Kryber; krybende Dyr.

Krjuping, f. Kryben; besværlig Gang.

Kro, f. en Braa; f. Kraa.

Krodda, f. Dst, som er længe fopt. Dsterd.

Krossen, adj. ujævn; f. groffutt.

Krof (oo), m. 1) Krog, Hage; frumt eller buesformigt Redskab. G. N. krókr; Eng. crook. Øste i mere særkilt Betydning, saafom: a) Fiskefrog, = Dngul. (Søndensfjelds). b) Kjedefrog (= Skjerding). c) Høgtefrog (modsat Lyktsja). — 2) Krumning, Bøining, Vinkel; f. Gr. paa et Træ. **Draga krot**: trække Krogfinger (f. Krumfa). Dgsaa en **Alfrok**, affbesliggende Dal, Fjord o. f. v. Fara inn i innde Krotarne. — 3) Omvei, Afvigelse fra en Linie. Gjera ein krot: dreie til Side. Ganga i krot: gaae kroget, i forskjellig Retning. Et Mål til krot: en Mål længere end den rette Linie, en Måls Omvei. Dstl. (Jf. **Beinleite**). —

4) en Fordreielse, et listigt Paafund hvorved en Sag bringes ud af sin rette Gang. Bruta krotar: forvende en Sag ved snebidge Udfugter. — 5) om Personer: En som gaar nebbgiæt; et Skrog, en Stakkel (jf. **Krøfsja**); ogsaa En som gaar Krogveie, el. er vanskelig at komme tilrette med.

Krofa (oo), v. n. (ar), 1) gaae en kroget Gang, gjøre mange Bøendinger. — 2) fordreie en Sag ved snebidge Paafund. — 3) v. a. sætte Krog paa. Østest i Particij **Krofad**: forshynet med Krog. Jf. **krøfsja**.

Krofa (o'), v. n. (ar), bøie sig sammen, krumme Nyggen, som Kær og andre Dyr, naar de lide ondt af Uveir. B. Stift. Jæl. kroka. I danske Dial. **krøffe**. — Jf. **krøfen**, **krøna** og **krufa**, som synes at høre til en egen Slægt, forskjellig fra **kræta**, **kræta**, **Kræke** og **Krøf**.

Krøfar (oo), m. En som gjør snebidge Indvendinger, = **Krof**, 5.

Krøfen (o'), adj. krum, sammenbøiet, som bøier Nyggen eller Knærne. B. Stift (krøfen). Jæl. **krökinn**. See **krøfa** (o').

Krøfsøtt (oo), adj. krumbenet, skjæbened.

Krøfgarn, n. Fiskegarn som sættes i en Vinkel eller Bue. Sj.

Krøfhalsad, adj. krum i Halsen.

Krøfing, f. kroget Gang; Omvei.

Krøflar (o'), pl. Knorter (= Knoflar). Indh.

Krøflaus (oo), adj. ret, lige, uden Krog.

Krøflykel (y'), m. en stor Nøgel med Krog i Enden.

Krøfna (o'), v. n. (ar), sammenkrumpe, blive krum eller kroget. „San **krøfna**' i **Knænaa**“: han bliver krum i Knærne (af Ulber). Edm. Af **krøfen**. Jf. **krøpna**.

Krøfnasaf (oo), adj. krumnæsset.

Krøfordig, adj. kroget i Ord; snebidg eller vanskelig at disputere med. „**krøforig**“, Tel. og flere.

Krøfrast, f. (m.), Krog som sætter Sidestøffen paa et Løvtag. Sogn. Tildeels „**Krøfast**“. Ellers kaldet **Løvkrøf**. G. N. **krøkrapt**, m.

Krøfrand, f. en kroget Linie, en Stribe som gaar i Vinkler (**Jifzaf**) eller i Slangebugter. „**Krøfaraand**“, B. Stift.

Krøfs (o'), f. et gammelt Skrog; om Vaad eller Fartoi. Edm.

Krøfsen (o'), adj. forelegen; f. **krøfsen**.

Krøfso (oo), m. Sto med en Krumning til Siden, kun passende for den ene Fod. Vald. Andre St. **Parfso**.

Krøftaka, v. a. (tes, tog), tage paatvært, gribe med List, sætte En i Forlegenhed ved uventede Spørgsmaal eller Indvendinger. Sogn og fl. Particij **Krøfteken**: overløst ic. **Krøftak**, n. snebidgt Angreb.

Krøfutt, adj. 1) kroget, krum, bøiet (modsat **bein**). Afvig. **krøfaatt**, **krøfast**, **krøfette**. G. N. **krökótt**. — 2) vanskelig, ikke let at klare; om en Sag. — 3) snebidg (om

- Person); ligit, vanskelig at komme tilrette med. *Jf.* krotordbig.
- Krokvaksen**, adj. frumvoret.
- Krokvæg**, m. Omvei; Krogvei.
- Krola**, v. a. krads (= flora). *Hall.*
- Krona**, f. (Bjælke o. f. v.), f. Kruna.
- Krop (o')**, n. 1) Kryben, krybende Gang. (*Sjelden*). 2) et Smug, smalt Rum imellem to Huse (= Smog, Smette); ogsaa om et lidet og lavt Værelse; et lidet Skjul. *Egentl.* et Rum at krybe ind i. *Nordre Berg. Sdm.*
- Kropen (o')**, part. af *krupa*: krøben. *Sammensat*: *utkropen*, *innkropen*.
- Kropna (o')**, v. n. (ar), sammentrympes, blive kroget; om Lemmer. *Sat.* *Telem.* (*kroppna*). *Nærmest* til *kroppen*, af *krappa*. *G. N. kropna*. *Jf.* *krofna*.
- Kropp**, m. 1) Krop, Legeme. *Nyere Ord*; *ff. L. Körper*, *Lat. corpus*. *S. Likam*. 2) opstaaen Krop af et slaget Dyr. *Smalekropp*, *Nautekropp*. *Jf.* *Krov* og *Skrott*. — 3) *Karl*, *Fyr*. *Ein* lat *kropp*; *ein* *lsgug*, *li-vande*, *uroleg kropp* ic. (*Dgaa* om *Dyr*). *I* *Gbr.* ofte med *Begrebet*: *Person*, *Mand*; *især* fremmed. *Ein* *framand kropp*. *Der* *sat* *ein* *kropp*, *som* *eg* *intje* *kjende*.
- Kroppa**, v. a. (ar), krads, pille, pluffe. *Nordre Berg.* *Afviq.* *Krappe*, *Østerd.* *I* *Nhl.* *profka*. *Jsl.* *kroppa*. *Jf.* *Eng.* *crop*: *afpluffe*.
- Kroppdryg**, adj. tyk, fyldig, sør. *Drk.*
- Kroppen**, adj. frumpen, sammentrympet, kroget i Lemmerne. *Sat.* *Telem.* *Nogle* *Steder* *fruppen*. *Egentl.* *Particp.* af *krappa*.
- Kroppgod**, adj. glathudet, som har en skin og myg Hud. *Trondh.*
- Kropplycte**, n. *Legemelyde*.
- Kroppung**, m. *Smaatorst* (= *Gjedd*, *Mobb*). *Sdm.* *G. N. kroppung* (?).
- Kross**, n. *Plage*, *Nøie*; *stor* *Anstrengelse* og *Uro*. *Nordl.* *Vel* *egentlig* *det* *samme* *som* *følgende* *Ord*.
- Kross**, m. *Kors*, *korstformig* *Figur*; *Kryds*, *Streger* *som* *krydse* *hinanden*. *Afviq.* *Form* *Kors* (m.), *nordenfjelds*; *medens* *derimod* *Kross* *er* *femmelig* *alm.* *i* *de* *fyldige* *Egne*. *G. N. kross*, *af* *Lat. crux*. *Leggia* *i* *Kross*: *lægge* *forøvits*, *tvært* *over* *hinanden*. *Han* *legg* *ittje* *tvaa* *Tre* *i* *Kross*: *han* *bestiller* *ingen* *Ting*.
- Krossa**, v. a. (ar), 1) *korse*, *sætte* *Kors* *eller* *Kryds* *paa*. *G. N. krossa*. — 2) *lægge* *forøvits* (= *leggia* *i* *Kross*). — 3) *krydse*, *løbe* *forbi* *hinanden* *til* *modsatte* *Sider*. *Afviq.* *Korfa*, *nordenfjelds*. *Jf.* *kryssa*.
- Krossband**, n. *Krydsbaand*, *Skraastatte* *imellem* *Stolperne* *i* *en* *Stavebygning*. *Nogle* *St.* *Korsband*.
- Krossbein**, n. *Kryds*, *Korsland* *paa* *Dyr*. *Nogle* *St.* *Korsbein*.
- Krossdans**, m. *Dands*, *hvori* *flere* *Personer* *løbe* *krydsvis* *om* *hinanden*. *Ugentl.*
- Kummel**, *stor* *Bevægelse*.
- Krossfesta**, v. a. (er, e), *korstfæste*.
- Krossfist**, m. *Søstjerne*, *Asterias*. *Nhl.* *og* *flere* *Jsl.* *krossfisk*. *Dgaa* *kalder* *Kors-troll*, *n.* (*Nordenfjelds*).
- Krossgang**, m. *Krydsgang*.
- Krossing**, f. *Krydsning*; *f.* *krossa*.
- Krosskast**, v. a. *lægge* *eller* *slænge* *forøvits* *om* *hinanden*. *Sogn*.
- Krosslagd**, adj. *lagt* *forøvits*.
- Krossloben (o')**, adj. *laadden* *tværs* *over* *Bryttet*. *Telem.*
- Krossmesse**, f. *Korsmesse* (*den* *3die* *Mai*, *og* *14de* *September*). *Nogle* *St.* *Kross-mys*. *G. N. krossmessa*.
- Krossnebb**, m. *Korsnab* (*Fugl*), *Loxia*. *Nogle* *St.* *Krossfugl*.
- Krossutt**, adj. *korset*, *tegnet* *med* *Kryds* *eller* *Korsfigurer*.
- Krossveier**, m. *Korsvei*, *Tværvei*. *Telem.*
- Krossvid (i')**, m. *Kvalkved*, *Skovhyld*, *Viburnum* *Opulus*. „*Krossve*“, *Schl.* *Nyf.* *Nbg.* *Telem.* *og* *fl.* *Nogle* *St.* *kalder* *Vein-vid*. *Navnet* *figer* *til* *Orenes* *Form*, *da* *de* *modsatte* *Kviste* *danne* *en* *Figur* *som* *et* *Kors*.
- Krosta (o')**, v. a. *kryste* (= *kreista*). *Telem.*
- Krot (o')**, n. 1) *Udpyntning*, *udstaaene* *Figurer* *ic.* *f.* *krøta*. *Nogle* *St.* *Krit* (i'), *Kreet*. — 2) *Værme*, *f.* *Krota*.
- Krota (o')**, v. a. (ar), *pynte*, *udskjære* *eller* *udfye* *med* *adskillige* *Figurer* (*Snirkler*, *Krandse*, *Løvvært* *og* *deslige*). *Meget* *brugt*. *i* *de* *fyldige* *Egne*. *Dgaa* *i* *en* *anden* *Form*: *krita* (i'), *og* *kræta*, *Hall.* *Sdm.* *og* *fl.* *Jsl.* *krota*; *i* *svenske* *Dial.* *kråta* *og* *kræta* (*Nieg* 351). *I* *lignende* *Betydning*. *bruges* *krina*, *Nordl.*; *krøte* (oo), *Gbr.*, *krøta*, *Hall.* *Hard*.
- Krota (oo)**, v. n. (ar), *krads*, *rable*, *tegne* *eller* *skrive* *stet*. (*I* *Gbr.* *pynte*, *som* *forrige* *Ord*). *Hertil* *Krot* (oo), *n.* *om* *daarlig* *Skrift* *eller* *Tegning*.
- Krota (o')**, f. 1) *Smule*, *Gran*, *liden* *Levning*. „*Krotu*“, *Hall.* „*Sufje* *Krotu*“: *ikke* *det* *mindste*. — 2) *Værme* *af* *smeltet* *Talg*, *Grevet*. *Nest* *i* *Flertal* *i* *Formen* *Krotu* (o') *og* *Krotu*, *Hall.* *Kroto*, *Gbr.* *Drk.* *Krotu*, *Guldalen*. *I* *Telem.* *tilbeels* *Krot* (o'), *n.* *Jf.* *Skraeda*.
- Krotning (o')**, f. *Udpyntning*, *f.* *krøta*.
- Krotkjæpp (o')**, m. *Krøstykke*, *hvorpaa* *Smaa-drenge* *øve* *sig* *i* *at* *udskjære* *Figurer*. *Paa* *Sdm.* *Krita-tre* (i'), *n.*
- Krotsaum (o')**, m. *Udpyntning* *med* *Figurer*; *Brobering*.
- Krov (o')**, n. *det* *indvendige* *af* *et* *Legeme*, *det* *Rum* *hvori* *Indvoldene* *ligge*; *ogsaa*: *en* *Krop*, *hvorf* *Indvoldene* *ere* *udtagne*. *B. Stift.* *G. N. krov*; *ff.* *G. N. kryfja*: *opskjære*, *aabne*. *Nogle* *St.* *Skrov* *og* *Skrybbe*.
- Kru**, n. *Mængde*, *Mangfoldighed*, *Brimmel*.

- Krl.** Jsl. krå. Dgsaa: Dugel, Affkom; f. Krud.
- Kru**, f. Fald, liben omgjærdet Plads for Creature. Namd. Jf. Kvi.
- Krua**, v. n. vrimle, mylre; f. frya.
- Krubba**, f. 1) Krybbe, Foderkæse. Sv. krubba. — 2) en liben Kjelte af sammenflaaede Hjele. Søndre Berg.
- Krubbedrag**, n. Tilbøielighed til at bide i Krybben; en Tandsygdom (?) hos Heste. Tel.
- Krud**, n. Dugel, Affkom, Slægt (især i slet Betydning); vel egentlig Frø eller Urt, ligesom i „Ukrud“; jf. Krybba. Brugt i Formen Kru, Mhl. og fl. men mest alm. **Krut**. Nt. krud; Ang. erud: Urt.
- Krugg**, n. Værme, f. Grugg.
- Krugg**, m. den øverste Deel af Ryggen (omtr. som Råse). Hall. — **krugg**, adj. bøiet i Ryggen, krum, ludente. Noget lignende er **kruggherda** (krugghøla).
- Kruk** (uu), m. En som gaar kroget eller meget nebbøiet. Hard. Sdm. Jf. Krok.
- Krufa**, v. n. (er, te), hug, bøie sig dybt ned som for at sidde. B. Stift, Nordl. Hall. og fl. Præsens færdvanlig **Krukje**(v); ogsaa Inf. tilbeels **Krukse**, Sdm. og flere. Jf. krofa (o'), og kroken. 3 samme Betydn. hufa, hyfja.
- Krukedans**, m. Dands i en hugende Stilling eller med meget bøiede Knæer. Hall.
- Krukken** (kf), adj. 1) nebbøiet, kroget. Nogle St. **Krukfall**. — 2) frygtfom, forfagt. Nysf.
- Krukka**, f. Krukke, Leerkar. (Nt. Kruke; Eng. crock).
- Krukendad**, omtr. som huklendad. Hall.
- Krukfa** (u'), v. n. (ar), gaae nebbøiet, være franten eller sygelig. Hall.
- Krukfen**, adj. 1) nebbøiet, svækket, affældig; ogsaa: franten, sygelig. Valb. Hall. — 2) forlegen, meget trængende. 3 Tel. **Krukfen** (o'). „Me æ' hje krukfine se dø“: vi behøve det ikke; man gjør os ingen Tjeneste dermed.
- Krull**, m. 1) Krølle, krøllet Lof, eller noget som er sammenrullet, f. Gr. Næverkrull. Jf. Kurl. — 2) Krøls, Klynge, en liben Hob. Hall. Tel. og fl. — 3) et Kulb eller Lag af Eg i en Rede. Nordl. (Lof.). Nogle St. Kolb, f.
- Krulla**, v. a. (ar), 1) krølle, kruse, sætte i Krøller. Sv. krulla; Holl. krullen; Eng. curl. Jf. kurla. — 2) bøie sammen, sætte i en Ring eller Bue. Krulla seg: løbe sammen i Ringe. (Hedder ogsaa **Krullast**). Krulla Nova: bøie Halen; f. Gr. om Svinn. — 3) sammenhobe, samle. Krulla seg til: stikke sig til. Tel. — Particijp **Krullad**: krøllet, sammenringet.
- Krullbaar**, n. Haar som er krøllet.
- Krullmose** (o'), m. et Slags Mos eller Lav med mange Krøller.
- Krullurt**, adj. fuld af Krøller.
- Krum** (u'), m. Knopper paa Træer (= Krummar). Sjl.
- Krumma**, f. Haand (= Krumfa). Tel.
- Krump**, m. en Kavn (= Korp). Sogn. Jf. Jsl. krummi og krumsi.
- Krumpa**, v. a. (ar), trykke, presse, knuge. (Vel egentl. krympe). B. Stift.
- Krumfa**, v. a. (ar), knuge, flemme, bearbejde med Næven. Hall.
- Krumfa**, f. Haand med bøiede Fingre. 3 Forbind. „draga krumse“: rykkes eller trækkes med hinanden med crummet Haand for at see hvem der kan længst holde Fingrene stive. Hall. Paa Sdm. „reffse Krumme (u)“, el. „drage Krumme“, om en lignende Stykkeprøve med en enkelt Finger. Andre St. „draga Krok“. Jf. Krumma. G. N. krumma: Haand.
- Kruna**, f. 1) Krone, Hovedkrands. Tilbeels ogsaa: Kongeværdighed, Kongedømme. Afvigende **Krona**, el. Krone; søndenfjelds. G. N. krūna, af Lat. corona. Heraf kryna, f. d. — 2) Jøse, Loppunkt paa Hovedet (= Hjaese, Kvervel). G. N. krūna; Eng. crown. Dgsaa Hvirvelpunkt, Haarhvirvel i Panden paa Dyr. — 3) en stor Bjælle imellem Sidevæggene i en Stue (uden Loft). Hall. Nogle St. **Krona**. Ellers kaldet Dite.
- Krunaar**, n. et udmærket frugtbart Aar (Kronaar).
- Krunebrud**, f. Brud som bærer Krone.
- Kruneglas**, n. Kronglas.
- Krungl**, m. = Klunger. Sogn.
- Krungra**, f. et kroget og knudret Træ. Hall.
- Krunglurt**, adj. 1) kroget, om Træ. Soler. 2) knudret, om Jorden. Rom.
- Krupp**, m. et kroget Træ. Tel. Hører sammen med „kruppen“ til kroppen og freppa.
- Krus** (uu), n. 1) Glimmerstads, Glimmer. Hall. 2) Komplimenter, usædvanlig Artig-Gjera Krus fyre notdon: gjøre Opvartning, gjøre meget Væsen af Gn. Dstl. 3 Smaal. **Kruse** (= Kryss?). Sv. krus. Jf. hogttd.
- Krus**, f. Krus, Kande; Drickekar af Leer (Steentoi), eller af Metal. (Zinkrus, Sølvrus). G. N. krās; Nt. krus, kraus; Holl. kroes. — 3) Sammensætning betegner Krus Leertoi el. Steentoi; saaledes: **Krusbrot**, n. Pottekaar. (3 B. Stift **Krusabrot**). **Krusfat**, n. Leerfad. **Kruskjerald**, n. Leerfar. **Kruskaal**, f. Leerkaal. **Krusery**, n. Steentoi (Fajence, Porcellæn).
- Krusa**, v. a. og n. (ar), 1) pynte, smykke (til Dvermaal). Krusa seg til: behænge sig med Stads. Hall. 2) v. n. gjøre Komplimenter, være usædvanlig høflig. Dstl. Jf. hogttda. Hertil **Krusing**, f. Stads, Dverbaad, Lurus ic.
- Krusa** (u'), el. **Krosa** (?), f. en seensærdig Person. „Krusur“, Gulbalen.
- Krusf**, n. krogede Træer. Nbg. (?).
- Krusken** (kf), adj. svag, skrøbelig. Nysf.

Kruslen, lev. franten, sygelig. Rbg.
Krut (uu), n. Krub, Skydepulver. Hedder tilbeels Kru (Nhl. Dstl.) og er fun en afvigende Form af Krud (f. d.), ligesom Sv. krut. Nt. kruid; Holl. kruid. Hertil Kruthorn, n. Krudhorn. Krutmaat, n. Krudmaal (for en Ladning). Krutroyk, m. Krudrog.

Krutla (u'), v. n. (ar), arbejde smaat og seent (omtr. som flutra). B. Stift. Hertil **Kruslen**, adj. lidt seensfærdig. **Krueling**, f. smaat el. seent Arbejde.

Krutu, Levninger, f. Kruta.

Kry, adj. 1) frisk, livlig, godt oplagt (omtr. som tidig). Smaal. Sel. (Sv. fry). Jf. kryast. — 2) stolt, selvtilfreds, hovmodig. Dstl. Ordbets Sammenhæng med det følgende krya er dunkel, da flere Former komme til, nemlig: Kring, adj. frisk, styrig. Tel. (Gytdeseid). Frydig, adj. frisk, lystig, kaad; ogsaa: geil, brunstig. Edm. **Kryndig**: stolt, selvgod. Nff. Jf. ogsaa kraana, og kraa.

Krya (fry), v. n. (r, dde), 1) vrimle, myhre, vise sig i stor Mængde. Det var so fullt, at det trybde. Næsten alm. dog tilbeels afvigende; i de sydligste Egne: Krua, el. Kru (= r, dde); i de nordligste med en anden Bøining, hvorom f. kryba. Jf. kryffja, krefa, kraala, yrja, ida. — 2) hvirvle, røre sig, som sydende Vand. Drk. (Maafkee til fryda). — 3) svulme op (om Vandet), slige, som ved en Opdømmelse af Jls. Nhl. (Jf. kreyva). I denne Form slutter Ordet sig nærmest til Subst. Kru (n.). Jf. Eng. crew.

Krya, v. a. (ar), opfriske (af fry, adj.). Dstest Frya seg (ogsaa kryast): komme sig, friskes. „No heve Grase' krya' seg“. Tel.

Kryda (?), v. n. (Kryd, Kraud, Froder), stimle sammen, flokke sig; ogsaa vrimle, myhre (ligesom krya); tilbeels ogsaa: stride sagte frem, glide langsomt. Trondh. og Nordl., oftest med nogen Mangel i Formen. Inf. hedder sædvanlig Fry; Præsens Fry (og fryr), Imperf. Krau. Supinum Froe (o'), Nordl., France, Drk., Krødi el. Fryddi, Selbu; f. Gr. „Dem ha kryddi samem“: de havde løbet sammen i en Hob. Ordet maa saaledes være et gammelt Krodja (el. kruda), ligt Ang. creodan (crýde, cread): trænge frem. (Grein's Gloss.). Eng. crowd: flokke sig.

Krydda (y'), f. Krydder, aromatiste Væster. Nogle St. Krydd. n. (G. N. krydd). Sv. krydda; Holl. kruid, Nt. kruid. Hertil Kryddelust, f. Kryddesmaak, m. Kryddevoekter, m. og fl.

Krydda, v. a. (ar), krydre, sætte Krydder til. Krydding, f. Krydderie.

Krydig, adj. frisk; kaad; f. fry.

Kryffja, f. Kryffe, Stav at holde under Armen.

Kryffja (Jugl), f. Krytja.
Kryffja, v. n. (er, te), vrimle (= krya). Edm.
Kryfla, f. Krypla.

Kryl, m. Puffel, Udbøining paa Ryggen. Alm. vest og nord i Landet. I Tel. oftere Krylt. Andre St. Kul, Rafs, Kus.

Krylad, adj. pufflet; puffeltrygget.

Krylast, v. n. blive krum eller pufflet.

Krylen, adj. noget krumrygget. I Telem. Frysten.

Krylnasad, adj. krumnæset, hvis Næse er høi i Midten.

Krylryggjad, adj. puffeltrygget.

Krylt, f. Kryl.

Krylutt, adj. pufflet (= krylad).

Krylvaksen, adj. meget hairygget.

Krymta (y'), v. n. (ar), harde sagte, rømme sig, som naar man vil tale høit, eller naar man famler i Talen. B. Stift, Tel. og fl. Dgsaa i en anden Form: Kremta (Gbr. Drk. Nordl.), som ellers betyder: kryste, vride. Jæl. krimta: hærte (Halvorson). Heraf **Krymting**, f. Harken; Standsninger i Talen. **Krymt**, m. en svag Lyd i Halsen, et „Hem“. (Jf. Grymt).

Kryna, v. a. (er, te), 1) krone, sætte Krone paa. (Af Kruna). Nogle Steder Kruna; afvig. Krone, Tel. — 2) justere, sætte Stempel paa (Maal el. Vægt). Solør. Lyder tilbeels krine. — 3) om at tugte, ydmyge, undertvinge. B. Stift, Hall. og fl. (Maafkee af Begrebet kronage?). — Partielv Frynt: kronet.

Kryning, f. Krong.

Kryp, m. Stakkel, Kryster (= Krjup).

Krypa, f. Krjupa.

Krypel, m. 1) lidet Kryb, Møl, Mid. Tel. (?). 2) en Stakkel, svag og skrøbelig Person. Num.

Krypla (y'), f. Beensfjorhed, Lamhed i Fødderne; en Sygdom iblandt Køerne. Edm. og flere. Hedder ogsaa Kryfla. Ellers Styrda, Storbrot, Romebrot.

Krypling (y'), m. Krøbling, vansør Person. G. N. kryplinger.

Krysjja, v. a. knuse (= knysja). Hall.

Kryfs, n. Kryds; Kors. Lidet brugt.

Krysa, v. n. (ar), 1) krydse i Sellads (= bauta, flaga). — 2) vlge, gaae tilside for nogen; ogs. gjøre Dvartning, være sin (f. krusa). „krøse“, Smaal. Jf. krosfa.

Krysa, v. a. (ar), fjære med Krydsjern. — **Kryssing**, f. den Sjure som sættes med Krydsjern i Tøndstaverne paa det Punkt, hvor Bunden skal faae. (Jf. Logg). **Kryssjarn**, n. Krydsjern, Skjærejern med krydsede eller udadbøiede Tænder.

Kryter (Krythyr), f. Krøter.

Krytja (y'), f. en Søstrel af Maageslægten, Larus tridactylus. Edm. og flere. I Nordl. **Kryffja**.

Kræe, f. Kraa og Kræda.

Kræa (?), v. a. hånge Fisk i et Vaand (=

- træda). Kræa, f. Krog eller Kvist at hange Fisk paa. Kræe, n. Fiskeklynge (= Honf). Mandal. (Formen usikker).
- Kræda, f. Dræd, Forelle (= Murride); især ung eller liden Dræd (jf. Kræda). Nff. Sdm. (Kræde), Ndm. (Kræ). Hertil Krædegarn, n. Drædgarn. Krædetraum, m. Snor til en Fiskestang. Krædetroda, f. Fiskestang. (Nogle Steder Krætroe). — Ellers bruges „Kræde“ ogsaa om et svageligt Bær, eller en meget smaatærende Person. Sdm. 3 Drf. Kræ (Kræe), n. en Stakkel, en liden Tingest. 3 Tel. Kræe, n. en liden Fisk. (Vinje).
- Krægdæ, f. Krælinger (Egdom). Nordl. Trondh. Berg. Vald. og fl. Ellers kaldet Krilla, Dfl. Tel. 3f. Sya og Kuffa.
- Krækebær, f. Kræfning.
- Kræl, Mave; f. Kræl.
- Kræm, f. fram. — Kræma, f. fremma.
- Kræmta, f. fremta og frymta.
- Kræx, f. Kraa.
- Kræsa, v. n. (er, te), være kræsen, udsøge sig sin og lækker Mad. Hedder ogsaa Kraasa, Drf. (Af Kraas). G. N. kræsast: leve godt.
- Kræsa, f. sin, lækker Anretning.
- Kræsen, adj. kræsen, lækfersulten.
- Kræsing, f. Forsyning med lækker Mad.
- Kræsing og Bræsing: Tillavelse af lækker Kost.
- Kræsa, f. Kræsenhed.
- Krætur, f. Kræter.
- Kræv, adj. dygtig, stærk, slink til at arbejde. Tel. Hall. Sdm. og fl. Dgsaa i anden Form: Kræven: stræbsom, slittig, udholdende. Nordl. ogsaa Drf., Krævug (Krævan): slink, dygtig, Smaal. G. N. kræfr: stærk, tapper (Egilsfon).
- Krævleike, m. Dygtighed, Styrke, Kraft.
- Krævug, f. Kræv.
- Krø (og Krør), f. Kraa.
- Krøf, m. et Greb eller Ryk med en Krog.
- Krøfel (Krøffel), m. En som gaar meget nedbøjet. Hall.
- Krøfje, v. a. (er, te), 1) krumme, bøje, gjøre kroget. (Af Krøf). Alm. G. N. krækja. Krotja seg: bøje sig sammen; ogsaa blive kroget. Krotja i Sop: sammenbøje, tilslutte. — 2) tage fat eller trække til sig med en Krog, slaae en Krog i; ogsaa: gribe med Fingrene, el. med Klør. Kom og trøt i: kom og tag fat, grib til. Krotja aat seg: trække til sig. Krotja ein Fisk: ramme en Fisk med Angelen, saa at den bliver fast uden at have bidt paa. Krotja atter eit Sol: stoppe et Hul paa Klæder (= kraka). — 3) v. n. vende, svinge til Siden, gjøre en Krog paa Veien. (Ev. krøfa). Me foro og krøtte ut og inn. Eloi krøtjer imillom Bergom ic. Dgsaa i Formen Krøfjast: krumme sig, blive kroget.
- Krøfja, f. Krog, Stakkel; En som gaar nedbøjet, eller som bøier Ryggen. Især om Kvinder (modsvarende til Krøf, m.); ogsaa om Dyr, og i det hele om noget, som er meget krumt.
- Krøfje, n. 1) Fiskefjore med to Angler. Nordl. (Krøfje, Krøf). 2) Forspænd af to Heste (= Tvibeite). Drf. Selbu.
- Krøfjen, adj. krum, som bøier sig meget; ogsf. vedhængende, som let hager sig fast.
- Krøfka, f. 1, en vis Flobskif. Toten og fl.
- Krøfka, f. 2, et kroget Træ (= Krøfka). Hall.
- Krøfning, f. Krumning, Bøining. Østere Krøfning.
- Krøft, part. bøjet, krummet ic.
- Krøfning, m. Indbygger af Krødsherad (Krydsherred) i Buskerud. Dgsaa Kryfning og Krøfning; vel egentlig Krøfning, efter Indføen Krøder, som i daglig Tale hedder Krøren.
- Krømta, f. frymta.
- Krønif, f. Krenif; af Lat. chronica.
- Krøpe, f. frjupa. Krøse, f. kryssa.
- Krøter, n. Dyr, Huusdyr; især Nød, Jaar eller Gjed. (Bukrøter, Smalekroter). Næsten alm. dog i forskjellig Form: Krøter, Krøtur, Kryter (y), Krytyr (Trondh.), Krøtur (Sogn, Tel.), Kratur (Sdm.); ogsaa Krytel (Ndm. Sdm.). Egentlig Kreatur, Lat. creatura, o: Sbabning. 3f. Beist. Gamle hjemlige Ord for dette Begreb ere Fe og Kvifinde; dog bruges Fe mest kollektivt, ligesom Genad, Bustap og Bøling.
- Krøterham, m. Dyrskiffelse. Rasta Krøterham paa: forvandle til Dyr. (3 Følkesagn). Vald. og fl.
- Krøtu, Smule ic., f. Krota.
- Krøypa, v. a. (er, te), krumpe sammen. Krøypa seg i Sop: krybe sammen, trække sig ind, lukke sig; f. Gr. om Blomster. Num. Egentl. lade krybe, af frjupa, kraup.
- Krøys, m. en liden Kornstak (= Kauf). Sogn.
- Krøysa, v. a. lægge Korn i smaa Dyrger paa Algeren. Sogn.
- Krøysa, v. f. kreisla.
- Ku, f. (fl. Ky), Ko (Huusdyr). Dgsaa brugt i en anden Form: Ky (med fl. Ky), i Berg. Stift, Abg. Tel. og flere. G. N. kyr, acc. kú, pl. kyr. Ang. eú; Ght. kúa. Fleertal paa Dfl. tilbedels „Kuer“; ellers alm. Ky (Kjyr); nogle St. Ky; i den bestemte Form Kyra, Kydna (Søndre Berg.) Kynn'e, Kyne; ogsaa Kynn' (Trondh.). Dativ fl. tilbedels Kunom (Ku'naa, Nordre Berg.). 3 Sammenfætning mest alm. Ku, f. Gr. Ku-band, Kubaa; men nogle St. Kyra, Ky, Ky, f. Gr. Kyrafot, Søndre Berg. Kyrova, og Ky-haar, Sat.
- Ku, m. f. Kuw. — Kua, f. f. Kuwa.
- Kua, v. a. (ar), nedtrykke, presse sammen; ogsaa: kue, tvinge, undervinge. Nogle St. Kuva. Afvig. fra G. N. kúa. 3f. Sv. kufva.

Ku-band, n. Baand at binde Køer med.
Ku-baas, m. Kum for en Kø i Stalden.
Kubba, v. a. (ar), affugge i korte Stumper.
 Jf. kabba.
Kubbe, m. Klods, Blot, fort Stump af en Træstamme. Nogle Steber Kubbe; ellers alm. og meget brugt. Jsl. kubbi, kubbr; Sv. kubb. Jf. Kabbe, Kumb, Knubb.
Kubben, adj. but, stump, rundagtig; noget tyk og kort. Alm. vest og nord i Landet. Nogle St. kubbutt (kubbet).
Kubbestol, m. Stol som er tilfåaen af en heel Træstump (Kubbe), saaledes at den øverste Deel er indhulet fra Siden og hæner til Rygstod. Nbg. Tel. og fl.
Kubbutt, adj. but, stump; f. Kubben.
Ku-beite, n. Græs gang for Køer.
Ku-blaasa, f. Koblere.
Kudæla, f. Pumpe-Nende paa Dækket af et Fartoi. Nordl.
Kue (Stillads), f. Kuv.
Kufengen, adj. plump, tung, stiv. Edm. (Kufingjen).
Kufet (e'), n. Spor efter Køer.
[Kuffer, m. Kuffert, Rejsefriin. Østere: Kuffert, ogf. Kufort. Fr. coffre.
Ku-fjos, n. Kofald; f. Fjos.
Ku-foder, n. Vinterfodring for en Kø. Df-test: Kufoor, nogle St. Kufob.
Kuffa, f. Mæslinger. Gbr. (?).
Kufta, f. Kofte, vidt Klædningsstykke; Rejsefæppe el. beslige. I Nordl. især en Finnefjole, Bluse. I Hall. et Slags Skjort.
Kufta, v. n. vinse, løbe, rende omkring. Smaal. Kufcing, f. Omløben.
Kugla (u'), f. Kogla.
Ku-horn (o'), n. 1) Kohorn. 2) f. Kuvung.
Ku-juver (-jur), n. Dver paa en Kø.
Kuffa (u'), v. n. (ar), forrette sin Nødtørst, astemme sig; især om Børn. B. Stift og flere. Etal ogsaa hedde Kuffa, Nordl. I svenske Dial. kaffa, T. kacken, Lat. cacare.
Kuffelur, f. Kuvung.
Kufla (u'), v. n. øve Signekunster. Hall.
Kufking, f. besynderlige Ceremonier ic. Jf. G. N. kukl: Koglerie.
Kul (u'), f. Lustning, svag Blæst. B. Stift. G. N. kul, n. Jf. Kjela og Gul.
Kul (uu), m. Bugle, Bule; Hævelse paa Legemet efter et Stød eller Slag. Næsten alm., men hedder i de sydligste Egne:
Kula, f. (Jøb. og fl.). G. N. kûla.
Kula (uu), f. 1) Kugle, rund Klump; især Kugle til at skyde med. Alm. Sv. kula. — 2) en rund Udvært paa Stammen af et Træ. (Jf. Kirkula). Dgsaa: Bugle, Hævelse; f. Kul. — 3) en liden Staal; især indhulet af en Knude paa et Træ. — 4) Selvfab, Kreds. Paa heile Kula: for hele Selvfabet, el. Huset. Nordl. — 5) et Partie i Spil eller Leg. (Sv. kula). Nordre Berg. Trondh. og fl. Kort-kula: et Spillepartie, en vis Række af Spil. Dansartula: en Række

af Dandsfe. Paa ng Kula: paa nyt Partie, ny Række.
Kula (u'), v. n. (ar), luste, blæse lid; især om en fjellig Vind, ligesom: kylja og kjela; jf. gula.
Ku-land, n. Kopia.
Kulde, m. Kulde, foldt Veir. G. N. kuldi. Dgsaa i Formen Kuld, f. Østl. I lig-nende Betydning: Kjeld, Kalde; Kule, Kale, Kjøl.
Kule (u'), m. Kulde. Nhl. Segn.
Kulerund (uu), adj. kugleformig.
Kulefaal, f. Staal af en rund Knude (Kula) paa et Træ.
Kulfa, v. fuste; f. folkfa.
Kull, f. Koll. — Kulla, f. Kolla.
Kulnebb, m. et Slags And med en Puffel (Kul) paa Næbbet. Dgsaa kaldet Kulnebbsvorta, f. Østf. (Trysil).
Kulp, m. 1) Hule, Fordybning i Bunden. Østl. Jf. Kopa. 2) Skulp, Sprudlen af noget som falder i Vandet. Smaal.
Kulpa, v. n. plumpe, skulpe. Smaal.
Kulryggjad (uu), adj. høirygget, puffet. Østl.
Kulrøyt (u'), m. = Frostrøyt. Duftr.
Kuls, m. Frysen, Fornemmelse af Kulde. Paa ein Kuls i seg: blive gjennemfald, ghye af Kulde.
Kulsa, v. n. (ar), 1) føle Kulde i Kroppen, fryse (i en mildere Grad). Meget brugt. og maaffee alm. — 2) ghye, blive bange. Han kulsar ittje syre det: det skrækker ham ikke.
Kulsen, adj. fuldkjær, som let føler Kulde; ogsaa: frygtfom, bange.
Kulsig, adj. som fornemmer Kulde, ikke føler sig rigtig varm.
Kulsing, f. Fornemmelse af Kulde.
Kulseg, adj. uhyggelig, affrækkende. Tel.
Kult, m. 1) Klods, Træstump. Nordl. 2) Knold, Bjergknold, rund Bjergtop. Nysf. 3) en tyk og rund Figur, en frisk Karl ic. Østl. Jf. Sv. kult: halvborn Griis. Eng. colt: et Føl.
Kulting, m. et Slags Trælaf. Østl.
Kulur, adj. buglet, fuld af Bugler (f. Kul, m.). Jf. blaakulutt.
Kum (Rumm), m. Tøddel (Komma). Edm.
Kumar (u'), m. Knopper paa Træ; a) Lovtrod (gemma); b) Blomsterpud, Række (amentum), f. Gr. paa Vitr, Usp, Hassel. Berg. Trondh. Nordl. Uspig. Kumur, Drk. (?). Kumul, Indr. Nogle Steber Kummar, Komer. (Sv. Dial. kummer komar). Andre St. Krum, Knurr, Prjona.
Kumar-tre, n. rallebærende Træ.
Kumb, m. Klods, Knub, Stykke af en Træstamme (= Kubbe). Edm. Drk. og fl. G. N. kumb.
Kumla, v. a. (ar), 1) ælte, knuge, trykke sammen. Nhl. 2) røre sammen, omvælte, bringe i Uorden. Søndre Berg. Nordl. (Jf. G. N. kumla: mishandle). Heraf Kuml (Kumm'el), n. Uorden, Køre, For-

virring. **Kumling**, f. Omvæltning.

Kumla, f. en Klump; især om sammenvælte Boller af Meel og Poteter ic. til Mad. Vofs, Hard. Jæd. Nbg. Dgsaa kaldet **Kump**, Mandal. Ellers Klubb, Klot, Ball.

Kumling, m. en Stymper; En som rører Tingene sammen. Nordl.

Kumme, m. Kumme, Vandkar. (Lybsf).

Kummelvæv, f. Kongurvej.

Kump, m. Klump; f. Kumla.

Kumpaas, f. Kompaas.

Kumperuta, f. et Slags Boller (Kager) af Fisterogn og Meel. Nordre Berg. Nordl. Nogle St. „Kumperdøsa“. Duntelt; jf. Kumla og Kams.

Kumpla, v. a. omlægge, sætte i en ny Orden; gjøre om igjen. Smaal. Jf. kumla.

Kumsa, f. Røre, Forvirring, Urede. Det tom i Kumsa. Nordl. (Vof.). Dgsaa om en stor Mæsse (?).

Kumse, og **Kums**, m. en stor Førselsbaad. Nordl.

Kunt, adj. skummelt; f. kvart.

Fun, adv. bare (= berre). Nordl. (Danf).

Kung, f. Kong, og Kuvung.

Funn, adj. bekendt (= funnig). G. N. kunnr. Lidet brugt og derhos fordunklet; saaledes i Hall. „Han vart kunt um dø“ (i Stedet for: Det vardt honom tunt), o: han fik vide det. Ellers fun i Sammenfættning: funngjera og Kunnskap. (Jf. for-kunn). Et Subst. Kunn, f. bruges ogs. i Sammensætning: Vaarkunn, Mis-kunn. Et Subst. Kunna, f. er brugt i nyere Skrifter i Stedet for det ubefvemme „Kunnigheit“ (Kynlighed), f. Gr. Bankunna, Faakunna, Jordfunna, Maalkunna. Jf. L. Kunde, f. (af Adj. kund) i Lånderkunde, Sternkunde o. s. v.

Funna, v. a. og n. (fann, funde, funnat), at kunne. Præs. alm. kann; Pl. Funna. Imperf. deels funde (Sogn, Søndre Berg.), deels funne, og mange Steder „funna“, som vel ligner et G. N. kunna, men dog snarere er et nydannet: funnade. Imperf. Conj. fynne (fynde?), Tel. Supin. tilbeels funt; ellers Funna? (mest alm.); afvig. Funja, Nbg. G. N. kunna; kann, kunni, kunnat. — Særlig Betydning: 1) vide, have lært, have i Huskommelsen. Kunna ei Visa, eit Vers, ei Bøn ic. Jf. fanna og fjenna, som høre til samme Rod. — 2) forstaae, have Dvelse eller Færbighed i. Deels med Subst. deels med Verbum i Infinitiv. Han tann Handverket. Han kunde tortje lesa elder spjanga. — 3) formaae, være i Stand til. Han er so veit, han tann ittje ganga. — 4) have Afgang eller Leilighed til. Ein tann ittje toma fram. Dei kunna saa det. — 5) have Mulighed for sig, kunne tænkes. Det tann vel henda. Han kunde snart falla fraa, osv. Lidt afvigende i Forbindelsen: funna til, o:

have Skyld i, være Aarsag til. Eg tann ittje til det: det er ikke min Skyld; ogsaa jeg kan ikke gjøre ved det. (Jf. G. N. kunna: tilkjende). Eg tann ittje fyre det: jeg kan ikke afhjælpe det. Han tann ittje med det: han er ikke øvet deri, har ikke lært det. Kann henda: maaste, vel muligt. I samme Betydn. siges ogsaa „kannstje“ (kannstje), som dog er et nyt og egentlig fremmedt Udtryk.

Funnande, adj. kynbig, øvet, flink; som har lært flere Slags Arbeide. Søndre Berg. og flere.

Kunne, m. en Bekjendt; f. Kunning.

funngjera, v. a. (-gjører, gjorde), gjøre bekjendt, kundgjøre. **funngjord**, part. bekjendtgjort. **Kunngjering**, f. Bekjendtgjærelse.

Funnig, adj. 1) bekjendt, vitterlig, som Holf vide om. Det vardt funnigt. Mest brugt. søndenfjelds. G. N. kunnigr; Sv. funnig. — 2) kynbig, bekjendt med noget. Eg er ittje funnig i det. Nogle Steder **Funnug**, **Funnau**.

Kunnigskap, m. Kynlighed.

Kunning, f. Kunnen, det at man kan noget.

Kunning, m. en Bekjendt, Kynbig. Tel. Sjelden og dunkelt, i Formen Kunningje, forkortet „Kungje“. Bugge's Folkeviser, S. 45. Nærstaaende Former ere: **Kunne**, m. og **Kynning**: Slægtning. (Sammesteds S. 39 og 17). G. N. kunningi. Jf. L. Kunde.

Kunnskap, m. 1) Bitterlighed, det at noget er bekjendt. Komt til kunnskap: blive bekjendt. Lidet brugt. — 2) Kundskab, Kynlighed, samlet Erfaring; ogsaa Kundskabsfag, Videnskab. S. funn.

Kunst, m. (f.), Kunst, Dvelse, Færbighed; ogs. Gjerning hvortil der kræves en særegen Kundskab og Dvelse. (Af funna). Formen noget forskjellig, nemlig deels Kunst, f. med Fleertal Kunster (især søndenfjelds), deels Kunst, m. (med Fleertal Kunstar), og Kunster (Kunstr), m. med Pl. Kunstrar (Berg. Stift), i Lighed med Vokster, Læster, Blaaster, og fl. Jf. Sv. konst, f.

Kunsta, v. n. gjøre Kunster; ogsaa kunstle, gjøre noget for kunstigt. Lidet brugt.

Kunster, m. f. Kunst.

Kunstig, adj. 1) kunstig, gjort med Kunst. Dgsaa: vanskelig at forstaae, beynberkelig. — 2) om Person: kunstfærdig, nem, flink; ogs. opfindsom. Nogle St. **Funstug**, og i B. Stift: **Kunstrig** (af Kunster).

Kunsting, m. en Kunstner, En som er flink i en Kunst; f. Gr. om en Smed. „Kunstingje“, Tel.

Kunstmann, m. Kunstner.

Kunstwerk, n. kunstigt Arbeide.

Kunt, m. en Skrappe eller høi og smal Kurv af flettede Spaaner. Soler. (Sv.

- Dial. kunt). Nogle St. Kunta, f. som ellers betyder cunnus, vulva, ligesom i Sveskf og flere Eprog.
- Kupa**, f. 1) en Skaal, et libet rundt Kar (= Kula). Hard. Sogn, Hall. Jsl. kupa. Jf. Kopp. — 2) en udhulet Blof, Haffeblof (= Brydja). Tel. Jf. Kopa. — 3) et Slags Fiskeruse. Toten (?).
- Kupen**, adj. dyb og rundagtig. Hard.
- Kuppul**, Smaasteen, f. Koppul.
- Kur** (uu), m. 1, Standsning, Slappelse, Stilhed (egentl. Luden med Hovedet); ogsaa: Fortrydelse, Bedrøvelse. B. Stift og flere. Han sett ein Kur: han begyndte at hælde med Hovedet, han blev tankfuld, nedslagen. Det kem Kur etter Kjeta: der kommer Flaahed efter en stor Lystighed.
- Kur**, m. 2, gammel, tyk Mælk (= Skyr). Hard. Ogsaa Berme, Bundfald. Nhl. Maafee for Kurd? Eng. eurd (og erud): Tykmælk. Jf. Kjøre, Kjøra, Krodda.
- Kur**, m. 3, Kurr, Helbredelse. Hører sammen med Kurera, v. a. (ar), læge, helbrede. Af Lat. curare: besørg.
- Kur** (uu), adj. stille, rolig; f. Kurr.
- Kura**, v. n. (er, de), 1) bøle sig ned; især: lude med Hovedet, bøse Hovedet mod Brystet. Meget brugl. og maafee alm. Sv. kura; Eng. cower. (Imperf. oftest: kurte). Ogsaa v. a. kura seg: bøse sig sammen. Kura seg ned: trykke sig ned, gjøre sig liden, som for at skjule sig. J Hard. tildeels: twja seg ned. — 2) ligge stille, hvile, sove; især i en sammenbøstet Stilling. Smaaormi laago og kurde. Jsl. kura. Jf. kurr og kurra. Kura seg i Sopp: lægge sig tæt sammen, nær til hinanden. — 3) holde sig stille af Udmattelse eller Sygelighed; være ild tilpas; ogsaa: være nedslagen, mismodig. Ironisk og fl. Jf. Kur, 1, og kuren.
- Ku=rekster**, m. Gangsit for Køer (= Burekster). Ogsaa Ku-raak, f. Gbr. Ku-raas, f. Edm.
- Kuren**, adj. 1) nedbøstet, f. kurfam. 2) sygelig, ikke vel tilpas; ogsf. nedslagen, mismodig. Drk. og fl.
- Kuring**, f. nedbøstet Stilling; ogsaa Hvile, Stilhed; f. kura.
- Kurla** (u'), v. n. (ar), give en kurrende eller rallende Lyd; ogsaa tale utydeligt eller med stærk Strubelyd. Hertil Kurlemaal, n. kurrende Tale; især den Vane at udtale „r“ med Strubelyd. Hard.
- Kurle**, m. 1) Krølle, Lok, Uldtot (= Krull). Eng. curl. 2) Fyrrefogle, f. Kogla. — Kurlespon (oo), m. Høvelspaan (= Kaure). B. Stift.
- Kurling**, f. Kallen; kurrende Tale.
- Kur=ost**, m. Ost af suur Mælk. S. Kur, 2.
- Kurr**, hvorledes; f. Kor.
- Kurr**, m. 1, et Lokkenavn til Faar. Edm. (J svenske Dial. kura, f.).
- Kurr**, m. 2, Mismod, Betyrning. Gjer deg ingen Kurr fyre det: tag dig det ikke nær. Nordre Berg. (S. Kur, 1).
- Kurr**, adj. stille, rolig; stillende. Hall. Vald. Det vardt kurt: det blev stille. Kurrafte Ratti: i Mattens første Stilhed. Hedder ogsaa Kur (uu), Tel. Ellers: kvar, kvær og kjær.
- Kurra**, v. a. (ar), bringe til Rolighed. Kurra seg: slaae sig til Ro, blive stille; ogsf. lægge sig til Hvile. Hall. Vald. Busfr. Jf. kvara, kura.
- Kurra**, v. n. (ar), give en kurrende Lyd; især om Fugle (Duen, Varfuglen og fl.). Jf. farra.
- Kurra**, f. Kurre, Pleielbaand. Smaal.
- Kurrlagen** (=Lagen), adj. som ligger roligt, el. længe. Hall.
- Kurrseten** (e'), adj. roligt siddende. Hall.
- Kurrstaden** (=stæen), adj. som staar (el. har staaet) længe. Hall.
- Kurfam** (uu), adj. nedbøstet, nedslagen, noget modfalden; f. kura.
- Kurfsmid** (=smid), m. en Dyrslæge. Dstl. Vel egentl. Hestelæge og Hovsmid (Tydsk Kurfschmid).
- Kurfstill**, adj. bomstille, lydløs. Hedder ogsf. „kurende still“. Sogn og fl.
- Ku-ruga**, f. Kofase.
- Kurutt**, adj. svagelig, noget skranten. Smaal. (kurette). Jf. kuren og Kur, 1.
- Kurv**, m. 1, Bølse, Mad som er indstoppet i Tarme af Dyr. Mange St. brugl. (Tel. Hall. Vald. Hard. Sogn, Ndm. og fl.). Sv. korf. — Kurvsneis, f. Bølsjvind. Hall.
- Kurv**, m. 2, en Ring eller Løkke, især af Tongværk. Edm. Jf. Kverva.
- Kurva**, v. a. (ar), krumme, krympe, bøse sammen. Oftest: Kurva seg, og kurvast: krolles. Sbl. Nordl.
- Kus** (uu), m. Puffel (= Kafs, Kryl). Drk. Jndh. (J svenske Dial. kut).
- Kusa**, v. a. nedbøstet, f. kura.
- Kuse**, m. Bussemænd, En som Folk frygte for, el. som holder streng Tugt og Awe. Jndh. Nordl. Ogsaa i gammel Sveskf og Dansk. (Jf. D. kuse). Forfjelligt herfra er et Feminin paa „a“ med Betydn. cunnus, vulva, ligesom i Sveskf (f. Nies 366).
- Kuseleg**, adj. frygtelig, sæl, rødsom. Guldaalen og fl. Hedder ogsf. Kusen, Jndh. J svenske Dial. kuslig.
- [Kust, m. Kubf. (Slavisk=Tydsk).
- Ku=Kjæl**, f. Kuvkjæl.
- Ku=slag**, n. Race af Køer (= Buslag).
- Kusma**, f. 1) en Maafe, Køre, stor Mængde. Edm. Jf. Kumsa. 2) en Sygdom, som yttres sig ved Høvelse i Ansigtet; Parotitis (?). Alm. i de sydlige Egne. Andre St. Kinnstafa.
- Ku=spene** (=spæne), m. Kopatte.
- Kusryggjad**, adj. puffet. Drk. Jndh.
- Kusfa**, f. Kviefalv, ung Kvie. Nhl. Sff. Ogsaa kaldet Kusfekalv, m. Jsl. kussa.

Derimod: **Kusse**, m. Kaly; især Dreksaly; og „Kyrkussæ“, m. Krivkaly. Lister (Kvinnesdal). „Kuss“ bruges ellers som Lokkenavn til Køerne.

Kusju, f. Kosa (o').

Ku-symra, f. en Vaarblomst: *Primula acaulis*. Paa Edm. **Kusimbre**, **Kusimber**. Paa Jæd. **Kursumar**. Paa Lister **Kusmosblom** (?). Jf. *Symra*.

Kut (uu), m. og n. Løb, Renden; Galop. Østerd. Gulbalden og fl. Tata Kuten: tage Flugten; vende afsted.

Kuta, v. n. (fyt, faut, Forer, o'), 1) fhyde frem, komme op; f. Gr. om Fiske og Sødyr, som vise sig i Vandfladen. Kobben tant upp-atter. Nordre Trondh. oftest med Inf. fyte (fyt); maaftæe et gammelt fjota. — 2) Løbe, vende afsted, gaar skyndsomt. Namd. Indr. Josen, med stærk Bøining, f. Gr. han tant upp i Garden (Gar'n). Ellers i Formen **Kute** med Bøiningen: **kuter**, **kutte**, i Gulbalden og Østerd. I Sverige: **kuta**, **kutta** (løbe); **kytta** (fhyde frem).

Kuting, f. Løben, Renden.

Kutmaga(d), adj. om en Fisk, hvis Mave er vrænget eller kommen ud i Munden (ved Opdrækning). Edm.

Kuunge, f. **Kuvung**.

Kuv, m. 1) en rundagtig Top; rund Forhøining, Puffel. Mange Steder brugl. (Jæd. Tel. Øbr. Edm. Nordl.), tildeels udtalt: **Ku**. Jæl. kühr. — 2) en høi Stabel eller Stak; Høstak. Østerd. Dgfaa: en Top af sammenbundne Stænger (lig et Telt), hvorpaa man tørrer Græs el. Løv. (Grærfu). Voten og fl. I Smaal. **Kuva** (**Kue**), f. (I svenske Dial. **Kuv**; Høstak). — 3) en Væder med korte Dren; f. **kuvutt**. Ellers om rundagtig Steen, f. **Hynekuv**.

Kuva, f. 1) Stiklads til Lørring; f. **Kuv**. — 2) et Faar med korte Dren; f. **kuvutt**. B. Stift. (I Tel. Tulla). — 3) et Slags Fisk. „**Malekue**“, Smaal.

Kuva, v. a. (ar), 1) afrunde, afstumpede, jævne paa Kanterne; f. Gr. et Læs. Lidet brugl. see **kyva**. Falder nær sammen med „**kua**“: nedtrykke. — 2) ophobe, sætte i en rund Top. Hall. og fl. Dgfaa ophænge paa en „**Kuv**“ til Lørring. Dstl. — 3) v. n. være afstumpet eller rundagtig; f. Gr. om en Kurv med indbøiet Kant. Øbr. Andre St. **kyva**.

Kuvad, adj. rundagtig; f. **Kuven**.

Kuven, adj. opheiet i Midten, convex; noget rundagtig; f. Gr. om et Laag (Kvæf, **kuve**). Mange St. brugl. dog omverlende med Formen **kuvad** (**kua**'), **aakuvad**, og **kuvutt**.

Kuvenda, v. n. (er, e), vende af sig selv, om et Fartøel, som ikke har tilstrækkelig Fart og derfor ikke lystret Noret. Nordl. Ellers (ligesom D. **kuvende**) om at gjøre en Vending tilbage, i Stedet for fremad imod Vinden (nemlig i Krydsning); saa-

ledes ogsaa: vende tvært om, opgive sin Plan ic.

Ku-verde, n. en Koes Værd eller Priis; noget som koster ligesaa meget som en Ko. „**Kuvere**“, Søndre Berg. Dgfaa i Formen **Kuvyrde** (**Ku-vyre**, y'). Edm. Jf. G. N. **kugildi**.

Kuvomb, f. **Kovom**; stor Bom.

Ku-vondul (=vaandel), m. Høvisk til en Ko. Dgfaa kaldet: **Kudort**, **Kutapp**.

Ku-vord, m. Portion Foder for en Ko. „**Kuvoor**“ og „**Kyravor**“, Sogn. Jf. **Vord** og **Verd**.

Kuvstjel, f. et Slags store, tykke, rundagtige Muslinger. Nm. og fl. Ellers mest alm. **Kustjel** (**Ku-stjel**). Jæl. kûskel, *Venus islandica*. (Mohrs Jæl. Naturhist. 130). Senere kaldet *Cyprina islandica*.

Kuvung, m. Sneglehuus, Snekestak; især Søsnegl, Hvirvelsneffe. Trondh. Ufvig.

Ku-ung, **Ku-ungje**, Søndre Berg. **Kung**, Jførefung, Edm. og fl. Dgfaa kaldet: **Kuhonn** (Mandal), **Buhund** (Trondh.) og tildeels **Kuffelur**. G. N. **kufungr**. (Jæl. **kudungr**, **kungr**); Sv. **kupunge**.

Kuvutt, adj. 1) rundagtig, afstumpet, som danner en rund Top (**Kuv**). Nogle St. **kuvaatt**, **kuette**. (Jf. **kuvad**, **kuven**). G. N. **kûfôitr**. — 2) fortøret, som har korte Dren, om Faar. Vestensjælds, hvor saadanne Faar benævnes **Kuva** (**Kua**), f. og **Kuven** (**Ku'en**), m.

Kuvyre (y'), og **Kuvere**, f. **Kuverde**. **Kva** (**hvad**), f. **kvat**. Hertil et Verbum „**kva-a**“, o: sige „**kva**“, spørge paany. (Jf. Jæl. **hvaa**, **hvå**). — Ved Ordene med „**kv**“ er at mærke, at de ere to Slags, da nogle ere Ord med et virkeligt gammelt „**kv**“ (qv), andre derimod have forudm høvt „**hv**“, som nu almindeligst er blevet „**kv**“, men i enkelte Tegn ogsaa lyder som „**gv**“ (Nm. Nedre Tel.), eller som blot „**v**“ (Smaal. Rom.). I nogle saa Ord med „**o**“ høres blot „**f**“ eller „**h**“; saaledes for og for, for hvaar (**kvaa**).

Kvabb, n. Dynd, blød Jord; f. **Kvab**.

Kvabba, v. n. demmes til, mangle Afløb, f. Gr. om Røg. Helg. Jf. **kvæva**.

Kvad, f. **kvæda**. — **Kvada**? f. **kvæada**.

Kvadan, adv. hveden, hvorfra. Forkortet: **Kvada**, **Rff**. Edm. (lidet brugl.), **Kvaa'a**, Sæt. (ffjeld.). G. N. **kvadan**. Jf. **hedan**, **dedan**.

Kvaddæve, f. **Kvallægje**.

Kvæft, m. en stor Sneebygge (= **Kæve**), en Jling som formærker Luften. Lof.

Kvæff, f. **kvæffa**.

Kvakla, v. n. (ar), fuffe med noget, gjøre uheldige Forsøg eller Forandringer og derved bringe Tingene i Uorden. (Jf. **kolfa**). Hertil: **Kvæfl**, n. og **Kvæfling**, f. Urejde, Forvirring. **Kvæflast**, v. n. komme i Uorden.

- Kvaks**, *s.* Kvefs.
- Kvaksalvar**, *m.* Juffer i Løgefunst. Holl. Kwakzalver, *L.* Quackzalber.
- Kval**, *m.* Hval (Sødyr). Nogle *St.* Val. *G. N.* hvalr. — Et andet Kval (eller ogs. Kvaal) forefindes i Stedsnavne og synes at betyde en langagtig Hoi, *G. N.* hváll; *ff.* Hol.
- Kvalaupe**, *f.* kwaablaupa.
- Kvalblaafter**, *m.* Vandstraalr af blæsende Hvale i Vandfladen.
- Kvalbruf**, *n.* en Række af Hvale. Lof.
- Kvale**, *m.* Dvale, Daanelse. Vald. Kvaldrykk, *m.* Dvalebrif. (*G. D.* Dvalbryf: giftig Drif).
- Kvalfangar**, *m.* Hvalfanger.
- Kvalgrind**, *f.* en Række af Hvale, som forfølge en Fiskestilm.
- Kvalægje**, *n.* Stillstand, langvarig Standsning. *Søt.* (Bygland). Maafsee til Kvale. *S.* ellers Kverlægje. — *Ufvig.* Kvaldøve. *Naserall.*
- Kvalm**, *f.* Kvelm.
- Kvalfjel** (=fjel), *f.* Hvaltrav, Sperma ceti. *B.* Stift.
- Kvaltofn** (ov), *f.* Hvalbarder, eller saakalte Fiskebeen. *Nordl.* Trondh. Berg. Ogsaa kaldet Kvalsbein.
- Kvaltra**, *v. n.* vasse, gaae usikkert. *Abg.* (?).
- Kvaltren**, *ustabig*, usikker; især om Vind og Veir. *Lifter.*
- Kvalv** (hvalvede), *f.* kvelva.
- Kvam**, *m.* en Uffrog, en Dal eller Vig, som er omgivet af høie Vaffer, saa at man ikke kan see den i nogen Fraastand. *Nhl.* (libet brugl.). *G. N.* hvammr. (*Skotffe* Dial. wham, quham). Hertil mange Stedsnavne: Kvam, Kvame, Kvamen, Kwamsøy ic. I de sydligste Egne bruges „hom“ i samme Betydning.
- Kvambelsmann**, *m.* Talsmand for en Beiler, En som ledsager en Frier og fremfører hans Grinde. *Edm.* I Nordland Kwemningsmann. (*Lof.*) *Andre St.* „Belamann“. I ældre Skrifter findes „Dvambøle sive Dvambølsmand“, *Jensens* Glosebog, 90; og „Dvambel, Samtale“, *Strøms* Søndmørs *Beskr.* 2, 496. Ordet er vistnok forvansket og kommer maaskee nærmest til et gammelt Kvaanbidel, eller Kvaanbønamann. *Jf. G. N.* kvánbœnir: Frierie; kván: Rone.
- Kvamleide**, *n. f.* Kwemleida.
- Kvamna**, *f.* kvamna.
- Kvant**, *adj.* indefluttet; *f.* kvant.
- Kvamvær**, *m.* Indbygger af et Sted som hedder Kvam (*f. Gr.* i *Gbr.*). I *Hard.*
- Kvem**, *el.* Kwemming.
- Kvandags**, *f.* kvabags.
- Kvann**, *hvem*, hvilkfen; *f.* kven.
- Kvann**, *f. 1.* Angellif (en Hjelsplante), *Angelica* Archangelica. Nogle *St.* Kwanna. I *Gbr.* Kwonn (o') om en hygre, og
- Kvanne** om en ældre Plante. *G. N.* hvönn, *pl.* hvannir.
- Kvann**, *f. 2.* et Slags aflange haarde Been i Hjernen paa Fisk. *Nordl.* Nordre Berg. og *fl.* Nest brugt i Fleertal; ogsaa kaldet „Fiskefæner“. Uegentlig om Forstaa eller Mandsevne. Gava Kwann i Stolten: være klog, skarpsindig. (*Nordl.*). Ordets rette Form er vel Kvarn, da det paa Island hedder kvörn, som ogsaa betyder Mølle *el.* Kvern (*Sv.* qvarn); de parviis liggende Been have nemlig været sammenlignede med Møllestene.
- Kvann-jol**, *m.* Angellifa-Bært af den ægte eller mest anseede Art; i Mødsetning til Geit-jol (*Ang.* sylvestris). Stilken eller Marven benævnes ogsaa Kwannkalo, *m.* (*Xel.*) og Kwannstut, *m.* (*Num.*).
- Kvannrot**, *el.* Kwannerot (ov), *f.* Angellif-rod, beffent af dens stærke Lugt.
- Kvant**, *adj.* frisk, dygtig, stink. *Smaal.* Skal ogsaa hedde „kvann“, *Solgr.* I svenffe Dial. kvant. *Dunkelt Ord*; *ff.* *Eng.* quaint.
- Kvap**, *n. 1)* en Blod eller fugtig Masse, *f. Gr.* om det hovneede Kjød i et Saar. *Schl.* og *fl.* Jæl. kvap: blødt Kjød. — 2) Hævelse, Hovenhed i Kjødet. *Hall.* Ved *Trondh.* Kwabb, om blød Jord.
- Kvapa**, *v. n.* (er, te), være blød eller vædsefuld, affondre Vædse; *f. Gr.* om Saar. *Hard.*
- Kvapen**, *adj.* 1) blød, fugtig, vædsefuld. *Hard.* *Schl.* 2) opsvulmet, aaben, gabende; om Saar. *Edm.*
- Kvapna**, *v. n.* (ar), svulme op, hovne. *Edm.* *Hall.*
- Kvapp**, *f.* kveppa.
- Kvapport**, *f.* Sygdom med Hævelse eller Opsvulmen. I *Hall.* „Kvapport“, fornemmelig om Waterstot.
- Kvar**, *adv.* hvor, paa hvilket Sted, hvor henne. *Ufvig.* For, Sogn; hor (o') og haar, *Dstl.* *Xel.*; ogsaa hori, *Xel.* (*Landst.* 435, 444, 450). *G. N.* hvar; *Sv.* hvor. *Jf.* kvart og kvadan. Med den gamle Betydning: nogensteds, i Forbind. „her og kvar“, o: hifit og her, paa et og andet Sted. Kvar ifraa: hvorfra. Kvar hest: hvorhest. En relativ Brug, som i *Sv.* hvaraf, hvarmed, hvarom; *el.* Dansk hvortaf, hvort o. *f. v.*, er her fremmed.
- Kvar**, *pron.* (*adj.*), hver, hver enkelt af alle; enhver. Med eller uden Substantiv, *f. Gr.* kvar Mann, paa kvar Stad, fyre kvart Var; — Lat kvar hava sitt; legg det kvart fyre seg. Brugt i forskjellig Form: kvar, mest alm. vest og nord i Landet; gvar, *Xel.* (*Tinn*); hver (kvar), *Nhl.* og *fl.* hvor (o') og qvor, *Xel.*, For (o') og For (oo), *Sogn.* *Hall.* Vald. *Gbr.*; mere *ufvig.* hor (o') og haar, *Dstl.*, hør, *Num.* (*Jf.* kvaar, som ofte sammenlendes med kvar). *G. N.* hvar, hvarr, eller oftere hverr, som dog

ogfaa et Interrogativ (f. kven); Jæl. ogf. hvörr; Sv. hvar. — Bøiningsformerne ere tildeels i Norden, især ved Forverling med kvaar. Paa enkelte Steder med Omlyd: Kvar, m. For (oo), f. Kvalt, n. Edm. Dativ i Neutrum: Koro, Kora, Edm. og fl., Kverjo (af Formen kver), Sogn; afvig. Korjo, Vald. Fvorjo (o'), Tel. Fvorjom, Landst. 73. 75. 40). Genitiv Kvars, f. Gr. i toars Mams Hus. B. Stift, Nordl. og fl. — Forbindelser. Kvar ein: hver eneſte, alle tilhøbe. (Ogsaa kvar einaste ein). Ein og kvar: enhver; de fleſte. (Jf. einkvar). Kvar sin: hver ſin, een til hver. Kvar ſine fem: fem til hver. Etter kvart: efterhaanden, lidt efter lidt; egentl. efter hver Leilighed; f. Gr. Det fer etter kvart, ſom det hjem, o: det forsvinder lige ſaa ofte, ſom det kommer. (Nogle Steder omſtillet: kvart-etter). Med kvart: efterhaanden; ogſaa: ſtundom, leilighedsviis. Nordl. No kvart Elag: af hver Sort. (Nogle St. av foro, el. kverjo). I Forbindelse med et Ordens-tal ſettes „kvar“ ſidſt; ſaaledes: amnan-kvar, o: hver anden; tredje kvar (hver tredje), ſjorde kvar, ſemte kvar o. f. v. Kvar-annan: hinanden (= einannan); Fleert. kvorandre: hverandre. Ofte adſilt med en Præpoſition imellem; f. Gr. kvar aat amnan: til hinanden. Dei læja kvart aat annat: de (han og hun) lee ad hinanden. Ligeſaa: kvart fraa annat: fra hinanden. Kvar mot amnan: imod hinanden. Kvart om annat: om hinanden, det ene om det andet.

Kvar, adj. ſtille, rolig; lydøs. Dſl. (Smaal. Rom. Buſtr. Heb. Gbr.). Her er ſo kvart og ſilt. (Jf. kvær, kurr, kjør). Dgs. ſom adv. Han ſat kvar, o: i Ro, ſtille. Øſterd. og fl. (Sv. kvar).

Kvara, v. a. (ar), bringe til Ro. Kvara ſeg: lægge ſig; ſlaae ſig til Ro, hvile. Dſl. Andre St. kurra ſeg.

Kvara (brømme), f. kvarda.

Kvara-annan, f. kvar, pron.

Kvarda, v. a. (ar), ſætte Brømme eller Kant (Kvarde) paa Klæder. Meſt alm. Kvara; nogle St. Kvala, i Vald. Kvaara.

Kvardag, m. Hverdag, Arbejdsdag. Meſt i Forbindelſen: til kvardags, o: til hverdagsbrug. Afvig. Kverdags, Nhl., Kvan-dags, Tel. Gbr. Saandags. Buſtr. Smaal. — Hertil Kvardagsgjeſt, m. daglig Gjæſt. Kvardagsklæde, n. Arbejdsklæde (modſat Helgarklæde). Kvardagslag, n. Hverdagsſil. Kvardagsmat, m. Hverdagskoft, og fl.

Kvardagsleg, adj. hverdagslig, paſſende for Arbejdsdagene. Afvig. Kvendagsleg. Drf. haandagsleg, Dſl.

Kvarde, m. Brømme, Kant, bred Borde ſom tilſhes paa Kanten af Klæder. Berg. Stift, Nordl. i Formen Kvarre; ellers afvig. Kvale (med tykt V), Num. og fl.,

Kvaale, Hall., Kvaare, Vald. I ſvenſke Dial. kvard, kval, kvale. Nt. Qvarder, Qvadder. (Dunfelt). I Nyf. betegner „Kvare“ ogſaa Kanten paa et Kar, f. Gr. paa en Ølbolle. (Ellers kaldet Beſt). Jæl. kvardi betyder Menmaal og ſynes at være et andet Ord.

Kvare, f. Kvarde.

Kvarm, m. Ramme, Indfatning. Glasbarm (Vinduefarm); Augnetbarm (Dienlaagenes Rand). Nordre Berg. Drf. Nordl. (Jf. Karm og Karr). G. N. hvarmr: Dienlaag. Kvarn (?), f. Kvann.

Kvarſtad, ſom adv. paa hvert Sted, alleſteds. Paa Helg. „Kvarſt“: hvorſomhelſt.

Kvart, adv. hvorhen, til hvilket Sted. Kvart vil du av? Eg veit itſje kvart han vilde. Meſt brugl. veſt og nord i Landet. Nogle St. afvig. kort, og hort. Sv. hvart; G. N. hvert. Jf. kvar, kvadan.

Kvart (for kvart), f. tvært.

Kvart, n. (og m.), Fjerdedeel; Fjerding, f. Kvartel.

Kvart, m. en af Strengene paa en Flolin (den næſthøieſte). Jf. Kvint.

Kvartel, n. Fjerdedeel (Qvarteer); især: 1) Fjerdedeels Lønde, Fjerding. Meſt alm. 2) Fjerdedeels Aen. Meſt i de ſydligſte Egne. 3) en Maane-Lige, Fjerdedelen af Maanens Omløbstid. I nogle Betydninger tildeels Kvart; ſelbner Kvarreer (n.) og Korteer; det ſidſte meſt om en Fjerdedeels Time. Altsammen fremmede Ord, dannede af Lat. quartus: fjerde.

Kvartelſkifte, m. den Tid da Maanen begynder et nyt Qvarteer.

Kvart-etter, adv. efterhaanden (= etter-kvart). Drf. Gulbalen.

Kvarv, n. 1) Kredſ, Ring, ſom omgiver noget. Øſterd. og fl. Setja kvarv um: omringe, ſtille ſig i en Kredſ omkring. (Jf. Manngard). Ogsaa en omgjørdet Plads (?). I Num. Qvarv. — 2) Omgang i en Bygning, et enkelt Lag af Stofke i en Gjørkant eller i alle Vægge. Hall. Tel. St. (med fl. Kvorv). Andre Steder Kvorva, Umkvarv, Umfar. Jf. Sv. hvarf. — 3) et ubredt Lag eller Dække, f. Gr. af Hs. Indh. Jf. Kvervla, Kvervel. I nogle Stedsnavne ſynes Kvarv at betyde en Krog eller Vinkel. G. N. hvarf: et Skjul. Jf. kverva.

Kvaß, adj. 1) hvas, ſkarp; ſom ſkærer godt. Afvig. gvaß, Num. Linn og fl. vaß, Dſl. G. N. hvass. Heraf kvæſa. — 2) ſpids, tynd, ſmal ſom en Eg eller Dd. — 3) figurl. ſkarp, haard, heftig; f. Gr. om Veir. Cit kvast Augnelag: ſkarpe Dine, et hvas, gennemtrængende Blik. Kvast bruges ogſaa ſubſtantiviſt om ſkarende Redſkaber; f. Gr. bruka kvast: bruge Kniv eller deſlige. Vera kvast paa ſeg: have Kniv eller Dre med fig.

Kvaasja, f. et Slags Flyndre med haardt Skind. Nordre Berg.

Kvaasbukad, adj. kvaasbuget; om Fisk.

Kvaasfengen, adj. noget skarp.

Kvaasleike, m. Hvaashed, Skarphed.

Kvaaslyndt, adj. heftig, vild i Sindet. Tel.

Kvaasmelt, adj. haardtalenbe, som har en skarp Stemme.

Kvaasraustad, adj. om en Bygning med spids Gavl, med høit og fleit Lag. Vald. og flere.

Kvaasryggjad, adj. smalrygget.

Kvaastentk, adj. skarpsindig.

Kvaastent, adj. som har kvaasfe Lænder.

Kvaastindad, adj. besat med skarpe Laffer eller Pigge; f. Gr. om Fjelde.

Kvaasvoren (o'), adj. noget skarp.

Kvaasøyg, adj. kvaasøiet, som har skarpe, gjennemtrængende Dine.

Kvaast, adv. kvaast, skarpt. Han saag so kvaast paa meg.

Kvaast, m. 1) en Kvaast (Kost); f. Kvost. 2) en Krands eller Skjerm paa Planter. Østlandet.

Kvasta, v. n. (ar), skynde sig, drive stærkt paa; ogs. rende, vinse omkring. Smaal. 3 lignende Betydn. Kvista, B. Stift, og Kvista (oo), Nordl. (Sv. qvista). Hertil Kvaast, n. Skynding, Travlhed.

Kvaastein, f. Kvaststein.

Kvat (kva), pron. hvad, hvilket. Brugt i forskjellig Form: kvat, Mhl. (sjelden), Fot (o') øverst i Sæt.; Kva, mere alm., Ka, Schl. Jæd. og fl., Kaa, Øbr. Hall. Sogn, Sæt. og fl., Fo, Vald., Fe, Fø, ved Trondh., og med „h“: haat, hott, Nbg. Tel. haa, Østl.; ogsaa som spørgende Ord (eller Lyd): ha, og hœ; derimod synes „va“ overalt at være en fremmed Form. G. N. hvat; Sv. hvad, Eng. what; egentlig Neutrum af et gammelt „hva“; G. Sv. hvar (hva, hvo, ho), D. hvo, Eng. who. — Ordet bruges 1) substantivisk: hvad, hvilken Ting; a) som spørgende Ord; f. Gr. Kvat er detta? Kvat vil han? b) som relativt bestemmende Ord i en Underætning. G. veit, kvat han vil. Seg naar no, kvat eg skal gjere. Kvat detta skal verba, kun ingen vita. — 2) adverbialt: hvilken, hvordan, og saa: hvordan, hvorledes besagtes. Forbundet med Subst. uden Betydning til Kvat eller Tal; f. Gr. Kvat toll er bet? Kvat er var det? Kvat Dag skal det være? G. veit, kvat Mann det var. Kvat Menn er han? Et Ord, kvat Menner det er. G. N. hvat med Subst. i Dativ el. Genitiv. Tildeels forbundet med „for“: kvat for slag (= kvat slag): hvilken Ting. Jf. kvat for ein, kvat for nokot (afsig. „haa for noe“, Østl.). 3) uløse Udraab forbinde Ordet ogsaa med et uedkommende Subst., f. Gr. Kvat Trolli var det? Kvat Hundin det vill Kvat Fenden ic. (Jf. det tydske „Was

der Teufel“. S. Weigand 2, 1058). — 3) Forbindelse med en Præposition sættes „kvat“ først, om endog flere Ord komme imellem; f. Gr. G. veit, kvat det kom av (o: hvoraf det kom); ligsaa: kvat det var fyre; kvat eg skal hava det i; kvat eg skal bruka det til, o. s. v. Saaledes ogsaa naar begge Ord stilles ved Siden af hinanden; f. Gr. Kvat fyre kom du ikke? (Jf. kvit, kvifyre). Jfær finder dette Sted i korte Spørgsmaal om noget, som ikke er oplyst, f. Gr. N: Det vardt ikke nokot av det. B: Kvat av? — M: Me saato lenge og røbbe. B: Kvat um? — Jf. kven.

Kvat, n. Slibning; f. Kvataur.

Kvat, adj. frisk, modig, fyrig; ogsaa: rask, stik i Arbeide. Hall. Vald. Nordre Berg. og fl. Paa Helg. Kvater (kvat'r). G. N. hvatr. Sv. Dial. hvat, hvater (Nieg 274). Vel egentl. skarp, jf. kvetja. Tildeels med Begrebet: geil, parrelysten; om han-Dyr. (Noget ligt Jæl. hvatr).

Kvata, v. a. hvæse med et Bryne. Nbg.

Kvat-aur, m. Grums eller Sand, som fremkommer ved Slibning; Mudder i Slibe- bevand. Hall. Paa Sdm. Kvator (o'), n. Andre St. Slipesand. — Kvat er et Subst. af kvetja (kvat-te), men bruges kun i Sammenætning.

Kvatbein, n. Slibeistikke, liden Kløft hvor med man holder det som skal slibes, f. Gr. en Kvib. Nogle St. Kvatsjørn (-hjønn), m.

Kvate, m. et Bryne. Nbg. (?)

Kvatgor, n. f. Kvataur.

Kvatleike, m. Friskhed, Fyrighed.

Kvatna, v. n. (ar), opfriskes, blive mere kvif (kvat). Kvating, f. Opfriskelse.

Kvatstein, m. Hvæsesten, Bryne. Jæd. Nbg. og fl. Svandvlig udtalet Kvasstein.

Kvat, part. hvæset, slibt; f. kvetja.

Kvatratn, n. Slibeband.

Kvav, n. Overtag, det øverste Lag i et dobbelt Fjeldetag. Valders. Ogsaa kaldet Kvaataf. (Andre St. Bartaf). 3 Tel. Kvaav og Kvaataf, om et Tag hvori Fjelene vende Enderne nedad og ligge i saadan Stilling, at enhver overliggende Fjel dækker Ranterne af to underliggende. Formen Kvaav (nogle St. Gvaav) kunde maaskee være et gammelt „Gvalv“.

Kvav, adj. skummel, indeluffet (?), f. kvatv. 3 Num. høres ogsaa Kvav, adv. i samme Betydn. som „kav“, f. Gr. Kvavfull, adj. aldeles fuld.

Kvavd, part. kvalt, floppet; f. kveva.

Kvavna, v. n. (ar), kvæles, tabe Anden. Østl. Hebder ogsaa: Kvavna, Smaal. Kvavna, Vald. Kvaavna, Drk. Kvavna (oo), B. Stift og fl. Jæl. kvavna, kavna. Jf. kveva, Kov, Kjøva.

Kvavt, adj. n. indefluttet, skummelt, kvalmt; om et Sted som ikke har nogen Udfigt, eller et Huus som ikke har rigtig Lysning og Luftning. Der er jo kvavt. Smaal. Østerd.

- Ellers i forskjellig Form: Kvævt, Tel., Kve(t), Mhl., Kvæ, Kofte (oo), Edm., Kvæmt, Gbr. Østerd. Hedm. Kvæamt, Gulbalden; Kunt, Indr. Namd. Da Ordet kun bruges om Sted, er det vist om det hører til Participle kvævd, eller et Adj. kvæv. Jf. Sv. kvaf: kvalm, lummer.
- Kvævtat**, n. f. Kvæv.
- Kvæada**, f. Harpir, klæbrig Saft paa Naaletræer; tildeels ogsaa om Gummi eller Udflod paa visse andre Træer. Brugt i forskjellig Form: Kvaæc, Gbr. og flere, Kvae, Smaal. Rom., Kvoa (o'), Søndre Berg., Kvou (o'), Tel., Kode (oo), Nff. Sbm., Ko, og Kvo, Trondh., Kove (oo), Helg. Disse Former hentyde deels til et gammelt Kvada (Kvædu) og deels til Kvaada, hvilket sidste passer bedst til det afledede kvæda, v. og kvæde, n. Jf. Sv. kåda (i Dial. kvåda, kvada, kva); G. D. kvæde; G. N. kvåda (el. kvada), lbt usikkert. — Det foranstførte Kvada (Kvaæmt) hører vistnok ogsaa hertil. Jf. Kvæda.
- Kvæadslaupe**, v. n. belægges med Harpir, om Træer. „kvalaupe“, Smaal. Hertil Kvaadslaupe, n. Gul eller Sprække hvori Harpir har samlet sig. „Kvalaupe“, Dstl.
- Kvæala**, v. n. tube, hyle, strige. „gvaale“, Num. Synes at forudsætte et gammelt „hvaala“, men hedder ellers vaala (og G. N. vála). Hertil Kvaal (Gvaal), n. Tuben.
- Kvæamt**, adj. f. kvævt.
- Kvæar**, pron. (adj.), 1) hver af to, enhver af begge. Vestre Tel. (Mto, Moland og fl.). Ein i toaar Haand (el. i toaare Haand'e). Paa toaar Sida („paa toaare Sida“). Ogsaa i Berg. Stift i Formen Kor (oo), adskillt fra kvær; f. Gr. i tor Handi, paa tor Sida. — 2) hvilken af Delene, hvad for en (af to Ting). Tel. (Bugge's Folkeviser, p. 18. 24. 25. 26. 61). Østest i Formen Kvæare. G. N. hvár (hvar). Ordet falder let sammen med „kvar“, som ogsaa i Tel. hedder kvær, el. kvor (o'). En afvigende Form „korn“ (maafsee for kor-ein) bruges paa Vosø; f. Gr. infje korne (oo) (ingen af begge. Jf. kort (enten), korffe (hverken), forgje (ingen) som vel staae i Stedet for kvært, kværffe, kværgje. Hertil passer ogsaa Dativet „koro“, f. Gr. notot av toro, o: noget af hvert Slags.
- Kvæargjen**, nogen ic. f. forgje.
- Kvæasaa** (hviffe), f. kvifa.
- Kvæav**, n. 1, Lungbrystlighed, tungt Andedbræt (= Kov, Kvæv). Hall. Østerd.
- Kvæav**, n. 2, Dvertag, f. Kvæv.
- Kvæarna**, f. kvavna.
- Kve**, f. (en Fødd), f. Kvi.
- Kvæda** (e'), v. a. og n. (Kvæd, Kvæd, Kvædet), 1) sige, høre sig om noget. Telem. (Vinsje og fl.) i Formen kvea (kve, kva, kvæe) og i Forbindelsen „kvea etter“ eller „kvea paa“, o: bede om, eller nævne (det som man ønsker). Han seft alt, som han kvæd paa. G. N. kvæda (kvæd, kvæd, kvædit); Ang. kvædan, Goth. kvipan: sige. Jf. kvædast. — 2) kvæde, synge, f. Gr. Vifer. Med stærk Bøining mest brugt i Nbg. og Tel. Afvigende i Hall. og Vald. med Imprf. Kvæ (som egentlig er Fleertal kvædo, for kvædo). Andre St. med svag Bøining; faalebes paa Edm. kvæde (e'), Præf. kvæda. Hertil ogsaa en sammensat Form Kvædelinka, o: synge lystigt, el. meget længe. (Maafsee for kvælinga). Jf. Kvæde.
- Kvædar**, m. en Kvæder, Sanger. Kvædarlund, m. Melodie. Tel. Maafsee ogf. Lyft eller Stemning til at synge (Vandsf. 354).
- Kvædast**, v. n. (Kvædst, Kvædst?), sige sig (at være), angive sig (= segjast). Brugt i Imprf. i Formen „køst“ (oo), som egentlig er et Fleertal kvædoft (Kvædoft); for Gr. „han toost ikkje ha' vore' der“; han sagde, at han ikke havde været der. Sbl. Tel. G. N. kvædast. G. kvæda.
- Kvædaal**, f. Kvædaal.
- Kvæden** (e') part. kvædet, sunge.
- Kvæding** (e'), f. Kvæden, Sang.
- Kvædskap**, m. Sang, Vers. (Sjelden).
- Kvæe** (Sagt, Harpir), f. Kvæde.
- Kvæfs**, m. Hveps (Insekt). Jf. Eng. wasp, Lat. vespa. Ogsaa uegentl. om en hidst, opfarende Person. Brugt i forskjellig Form: Kvæfs, mest alm., Gvæfs, Num., Væps, Sogn, Kvæps, Søndre Berg.; Kvæfs, tildeels paa Dstl. og Kvæfs, Drif. Indr. Namd.
- Kvæfsebol** (oo), n. og Kvæfsebole, n. Hvepsere, Hvepselube. Dgf. uegentlig om et Selskab eller Partie, som er farligt at komme i Berørelse med. Afvig. Kvæfsebole, Kvæfsebol, Kvæfsebol; paa Helg. ogsaa Kvæfsebol (?).
- Kvæfestyng**, m. Hvepsesift.
- Kvæif**, f. 1) Gjør, Gjæringsstof; især Bærme i Mær, Mærme som benyttes til Gjærning. B. Stift, Nbg. og fl. G. N. kvæika, kvikur. — 2) Yngel, f. Kvæif, m.
- Kvæif**, m. 1) Opfriskelse, nye Kræfter. Tel. Num. Ogsaa: Dymuntring, nyt Mod; f. kvæifja. — 2) ny Dvært i Skov (f. Gr. efter en Udhugning); fornyet Vært paa Jorden efter Regn, o. f. v. Num. — 3) Spire til nyt Liv; Yngel (= Gbde). Der var ikkje minste kvæiten atter: der var intet Dyr tilbage, hvormed Arten kunde forplantes. Tel. 3 Hall. Kvæif f. (?) især om Yngel af Faar eller Smaafse.
- Kvæif**, adj. frist, livlig, opfrisket. Hall. Ellers Kvæifte; jf. kvif.
- Kvæifsen** (kvæifsen), adj. stærk, berusende; om Drif. „Git kvæifse D!“, Sff. Sogn. Egentl. opfriskende.
- Kvæifja**, v. a. (er, te), 1) oplive, opfriske, gibe nye Kræfter. Tel. Num. og fl. G. N.

- kveikja: belive. Jf. kvit og kvifa. — 2) tænde, antænde, sætte Jld i. Alm. vest og nord i Landet. Kveitja i skota (o'): tænde Lampen. Kveitja upp: gjøre Jld paa Arnen. G. N. kveikja. — 3) opvuntre, opflamme, sætte Mod i. Num. og fl. — 4) opelste, hjælpe til ny Vært. Kveitja Stogen: hjælpe Skoven til en friskere Vært; især ved Udhugning hvor Træerne staae alt for tæt. Num. — 5) vække, hypp, bringe paa Bane. Kveitja upp ei Trætta, ic. Particip kveift.
- Kveikjast**, v. n. (est, test), 1) opfriskes, faae nye Kræfter. (Egentl. kveifja seg). Eg tveit-test jo godt av den Dyrkten. Tel. Num. og fl. — 2) tændes, sænge Jld; begynde at brænde. Mere alm. — 3) opkomme, bryde ud, begynde. Det tveitesti ei Sott: der opkom en farlig Sygdom.
- Kveikje** (el. Kveite), n. Tændeved; tørre og sængelige Ting at tænde Jld med. Alm. vest og nord i Landet. (G. N. kveikja, f.). Hertil Kveikjeslis, f. Kveikjespon, m. Kveikjesikke, f. om Spaaner og Splinter, som ere tændelige at tænde Jld med.
- Kveikna**, v. n. (ar), opfriskes, oplives. Nordl. Jf. kvikna.
- Kveikning**, f. Opfriskelse; ogs. Antændelse. Oftere Kveikjing.
- Kveikil**, f. Tændeved (= Kveikje). Vøst.
- Kveikila**, f. Optændelse; Dpkomst.
- Kveiksmak**, m. Bærnesmag i Bl.
- Kveikt**, part. opfrisket ic. see kveikja.
- Kveil**, f. (?), Tougbugt, enkelt Ring af en Toughafse. Bergen og fl. — Kreila, v. a. oplagge Toug i en Hafse. Jf. Engg. coil, som henføres til Fr. cueillir, Lat. colligere: samle.
- Kveim**, pron. hvo, hvem; f. kven.
- Kveimekko**, m. Trær med tynde, hængende Kviste. — Kveimen, adj. tyndgrenet, om Trær. Hall.
- Kvein** (hvinede), f. kvina.
- Kvein**, f. 1) tyndt Græsstraa; Græs med tynde eller fine Straa. (Saaledes Agrostis, Poa og fl.). Bufr. Afvig. Svein, Num. **Vein** (Hvein), Rom. Solør. (Sv. hven: Agrostis). — 2) et enkelt Haar (jf. Haarstraa); sædvanlig brugt i Fleertal om tyndt Haar. Sm. „Då berre nofre Kveine“, el. „nofre faae Haarveine“.
- Kveina**, v. n. (ar), klynke, klage, beklage sig. Indv. (Stogn). G. N. kveina. Jf. kvinka, kventra. (Hører ikke til kvina).
- Kveining**, f. Klage, Klynten.
- Kveinstraa**, n. tyndt Græsstraa (= Kvein). „Veinstraa“, Solør.
- Kveis**, f. 1, Traadorm, Snyltedyrt i Fiskenes Indvolde, f. Gr. i Leveren. Nordre Berg. Dgsaa i Formen Kveisa, Nordl. Jf. Mt. Queise (Blæreorm i Faar).
- Kveis**, f. 2, Sygelighed efter en Ruus. Nhl. Nyl. og fl. Dgsaa om Galskab og Drif. Dstl. S. Alkveis. (Jøl. kveisa: Mavepine).
- Kveisa**, f. 1) en Blegne med Svulst, en liden Byld (= Køyna). Dstl. og Trondh. (Jf. Kvisa: Blære). G. N. kveisa: Byld. I svenske Dial. kvesa. — 2) Kopper, Børnekopper. Nbg. Tel. Hall. Gbr. Sogn. Andre St. kaldet Bola og Posa (Smaaposa).
- Kveisast**, v. n. staae ud i Blegner, affætte Materie; om Hævelse i et Lem. Trondh.
- Kveisegraven**, f. kveisærutt.
- Kveiseterel** (e'), m. Vaccinations = Attest. Dgsaa kaldet Kveisepas, n. Tel. Sct. Andre St. Bolesetel, Bofesetel.
- Kveisutt**, adj. fuld af Blegner.
- Kveisær**, n. Ar efter Børnekopper.
- Kveisærutt**, adj. koparret. Dgs. kveisegraven. Sogn og fl. Andre St. bolegraven, smaapokærutt.
- Kveita**, f. Hellesthynder, Hippoglossus maximus. Alm. i de vestlige og nordlige Egne (Andre St. kaldet Hellestf). Formodentlig et gammelt Hveita, beslagtet med hvit (kvit). — Hertil: Kveitebarn, n. Unge af Hellesthynder. (B. Stiff). Kveitefiske, n. Hellesthynderfangst. Kveiterod (o'), n. Hellesthynderfisk. Kveiteuggar, pl. Finner af Kveite; ellers kaldet „Kav“. Kveitevad, n. Angelfinor til Kveitefangst.
- Kveite**, m. (og n.), Hvede (Korn). Afvig. Sveite, Num. (?); Veite, Smaal. Rom. G. N. hveiti, n. Sv. hvede, n. — Hertil: Kveiteaaker, m. Hvedeaager. Kveitebrand, n. Hvedebrød. Kveitemjøl, n. Hvedemeel.
- Kveiv** (surrede), f. kviva.
- Kvef**, f. kvif. — Kvefa, f. kvifa.
- Kveff**, m. en pludselig Stræk, Dpfræmmelse, Gysen, f. sølg. Hard. Tel. og flere. Ligt Kvepp, Kipp, Støff.
- Kveffa**, v. n. (Kveff, Kvaff, Kvokket), faae en pludselig Rystelse, fare sammen, blive opstramt, som f. Gr. naar man hører et stærkt Knald eller føler en uventet Bevægelse. (Omtr. som Eng. start). Søndre Berg. Tel. Hall. og flere. Afvig. gveffe (gvaff, gvoffje), Num. og veffe, Smaal. Rom. Altjaa egentlig hveffa. I svenske Dial. våda (Rydqvist 1, 170). Jf. ogsaa kvaf. I lignende Betydning bruges kveppa, kippa seg, støkka og kvetta.
- Kveffen**, adj. rød; f. kveffsam.
- Kveffing**, f. gjentagen Dpfræmmelse.
- Kveffja**, v. a. (er, te), opstræmme, strække, faae til at gys (= kippa). Particip: kveft: forstræket.
- Kveffje**, n. et Stræmsel, noget som strækter, el. vækker Gysen.
- Kveffjeleg**, adj. fræmmende, som vækker Gysen. Afvig. gveffjeleg, Num.
- Kveffsam**, adj. let at fræmme, som let gys eller rystes af Stræk. Hedder oftere kveffjen (kveffen).
- Kvefoll**, f. kvifoll.

- Kveks**, *f.* Kvefs. **Kvekt**, *f.* kvektja.
- Kvel** (e'), *n.* et Hjul; især om et mindre Hjul, som bestaar af en heel Skive og ikke har Eger. *Sæt.* G. N. hvel; *Ang.* hveol, *Eng.* wheel, *Holl.* wiel.
- Kveld**, *m.* (og *n.*), Aften; Tiden fra den første Begyndelse af Mørkningen til henimod Midnat (altsaa en Tid, som er fort om Sommeren, og meget lang om Vinteren). Lidt forskjelligt fra „Aftan“, som egentlig er den sidste Halvdeel af Dagen. Meget brugt. over hele Landet; nogle St. udtalt Kveild, Kvell, Kvell. G. N. kveld, *n.* (og kveldr, *m.*); *Sv.* qväll, *m.* — 3 kveld: i Aften, denne Aften. (Paa Dsl. tilbeels ogsaa det samme som: i Gaarskveld). Alman kveld: i Morgen Aften. (Nogle St. Annat kveld). Fyrrer kvelden: iforgaarsaftes. Ein kvelden: en af disse (sidste) Aftener. Gud kveld: god Aften (Hilsning). Nogle Steder godt kveld; i Rbg. godt kvelds. (Jf. god). Hada kveld: samles til Aftensmaaltid. kveld og Otta: seent og tidlig. kveld og tomade Morgen: bestandig, Dag efter Dag. Langt aa kveld: langt ud paa Aftenen. Maaenen sit aa kveld: M. kommer seent op. (*Sdm.* *Sæt.* og *fl.*). Til kvelds: til Aftenen. Eta til kvelds: nyde Aftensmaaltid. Kola til kvelds: fuge Aftensmad.
- Kvelda**, *v. n.* (ar), 1) blive Aften, mørkne. Hedder ogs. Kveldast. G. N. kvelda. *Sv.* qvällas. — 2) slutte Arbejdet om Aftenen.
- Kveldbisk**, *m.* Midastensmad. Smaal.
- Kveldfugl**, *m.* Aftenfugl; ogsaa: En som er længe oppe om Aftenen.
- Kvelding**, *f.* Mørkning, Skumring.
- Kveldkjøla**, *f.* Aftenkjøle i Luften.
- Kveldknarr**, *m.* Natteravn, Caprimulgus. Dsl.landet.
- Kveldrode** (o'), *m.* Aftenrøde, rødlig Farve i Skyerne om Aftenen. Dg. Kvelsrøde.
- Kveldsarbeid**, *n.* Aftensysler.
- Kveldsbøn**, *f.* Aftenbøn. 3 Righed hermed: Kveldsjukk, *m.* Kveldsjalme, *m.* Kveldsvers, *n.*
- Kveldsdus** (uu), *n.* Aftenstille, det at et Uveir stilles om Aftenen.
- Kveldsfeta** (e'), *f.* den Tid da man sidder oppe om Vinteraften; Tiden fra Mørkningen til Sengetid. Næsten alm. Nogle St. Kveldafete, Nordre Berg. Kveldsfutu, *Drk.* Kveldsfeto, *Namd.* (Jsl. kveldseta). Der stor kveldseta: det liden langt paa Nat, det er hvi Tid til at lægge sig. (Paa *Sdm.* „stor'e kveldafete“). Jf. „stor Otta“.
- Kvelsdham**, *m.* Aftendragt; Udseende som hører til Aftenen. Om Børn siges, at de „faa Kvelsdshamen“, naar de overvældes af Søvn. (*Sdm.*). Jf. hamast.
- Kvelsfida**, *f.* Eftermiddag. Paa kveldsfida: noget ud paa Dagen. Dsl.
- Kveldskingla**, *f.* Flaggermuus. *Ndm.*
- Kvelsdøglø**, *f.* Rjøglø.
- Kvelsdslit** (i'), *m.* Aftenfjær; Luftens Udseende om Aftenen.
- Kvelsdsmat**, *m.* Aftensmad.
- Kvelsdmaal**, *n.* 1) Aftensmaaltid; ogsaa om Kreaturenes Aftensføder. — 2) den Mælk som bliver malket om Aftenen.
- Kvelsdsmund**, *n.* Aftenstund; den Tid da man holder Aftensmaaltid. Egentlig en vis Tid af Aftenen, som egner sig til en eller anden Udretning, *f.* Gr. til Fiskerie. Nordenfjelds.
- Kvelsdst** (oo), *f.* Kreaturenes Græsning ud imod Aftenen. *Jndh.* Andre St. Kvelsdshelte; *Jf.* Kvelsdsoyft.
- Kvelsdsol** (oo), *f.* Solskin om Aftenen. Et Sted siges at have „god Kvelsdsol“, naar det har en fri Udsigt imod Vest.
- Kveldstund**, *f.* Aftenstund.
- Kveldstvæv**, *adj.* tilbøielig til at sove om Aftenen, tidlig søvrig. *B.* Stift. Hedder ogsaa Kveldstvævd, *Tel.* Hall. G. N. kveldsvævr.
- Kveldstvæva**, *f.* et Navn paa Blomster, som lukke sig om Aftenen; især Kvættand (Leontodon). Sogu og fl. Afsig. Kveldstvæva, *Bosk;* Kveldstvævling, *m.* *Tel.* (Tinn). Ogsaa om Urter, hvis Blade sammenfolde sig mod Natten; saaledes om Gjøgghyre (Oxalis). *Drk.* 3 Stjorbalden Kveldstvæva, om Kløver (?). *Jf.* Svæva, Soveblom.
- Kveldstvævt** (-yft), *f.* Aftenstund; Arbejdstunden fra Midasten (Mon) til Aftensmaaltid.
- Kveldstvæt**, *adj.* som kan vaage længe om Aftenen. (*Nodsæt* kveldstvæv). 3 Hall. Kveldstvæt.
- Kveldstvart** (?), *adj.* *n.* om et Sted, hvor man skal være forsigtig om Aftenen. Der var kveldsvart: det var farligt at gjøre Larm paa det Sted om Aftenen. *Tel.* Hall. 3 *Gbr.* kveldsvart. (3 Folkesagn, om Steder, som beherskes af Vætter eller Luser).
- Kveldstverd**, *m.* Aftensmaaltid, Aftensmad. Kveldstvævr, *Tel.* *Namd.* og *fl.* Kveldstvæl (el. -væl), *Smaal.* Ellers Kveldstvord (Kvellvord), *Gbr.* Toten og flere. Andre St. Nattværd, Nattvord. (Forskjelligt fra Aftansværd). *Jsl.* kveldsverdr; *Sv.* qvällsvard.
- Kveldstvord**, *f.* Kveldstværd.
- Kvelja**, *v. a.* trykke, plage (om Sorg). Afkært. (*Præf.* „kvel'e“ meddeelt fra *Rbg.*). G. N. kvelja (kvaldi): pine, plage.
- Kvelja**, *f.* en Hinde, Skorpe, saasom af for-tørret Bæddse. *Nordl.* (Helg.). Især om en Hinde af Sklim. *Sdm.* Vel egentlig Hvelja. *Jf.* *Jsl.* hvelja: Hvalstind.
- Kveljast**, *v. n.* (ast), overtræktes med en Hinde af Sklim. Hedder ogsaa Kveljeleggja, *v. n.* hvoraf Particty Kveljelagd: belagt

med Stimm. Sdm.
Kvell, m. skarp, hvinende Lyd. Tel.
Kvell, adj. hvinende, svingende, om Lyd; ogs. om en Person, som har en sin (= grunn) eller barnlig Stemme. Sogn. (Kved'le). Jf. Kvellen og gnell. G. N. hvellr: klinge.
Kvella, v. n. (Kvell, Kvall, Kvollet), tale med høi eller hvinende Stemme, kraale, gjøre Larm. Han gjætt der og tvaal. Namd. I svenske Dial. hvälla, gvälla: gjenlyde. (Nteg 273). Jæl. hvella (hvall): klinge. (Haldorson).
Kvelling, f. hvinende Lyd, Hvilen.
Kvelm, m. et Høknings, som fylder et enkelt Rum i en Hesse; en Portion som kan ligge paa en Stang imellem to Stavrer (Staurar). Sj. I Yttre-Sogn: Kvalm. Vel egentl. Hvelm. I svenske Dial. hvål m: en liden Høstak.
Kvelp, m. Hvalp (= Hundsunge). Nogle St. Velp. G. N. hvelpr.
Kvelpa, v. n. (ar), hvalpe, faae Unger.
Kvelv, n. Hvelv; noget som er hvelvet, især en omhvalvet Baad paa Vandet. Ogsaa i Formen Krolv, Nordl. og Kolv, Sdm. og flere. Saaledes: koma paa Kvolvet (paa Kolv'e): komme op paa Hvelvet, paa Kjelen; om Folk som have kuldefejlet. „Sitte paa Kolva“: sidde paa den hvelvede Baad. Sdm. (Jf. Kvelva).
Kvelv, m. 1) en Hvalving (= Kvelving). Velv, Dstl. — 2) et Slags aaben Kasse at bruge til Bund for et Slæde-Kæs. „Velv“, Smaal. (Nogle St. Hjelm). — 3) en Huulning, en rundagtig Fordybning imellem Bakker eller Bjerge. Nhf. (J Hall. Kvelv, f.). Noget lignende er „Kvæv“ i Nhg. og Tel.
Kvelva, v. n. (Kvelv, Kvalv, Kvolvet), hvalve, ligge eller staae i en hvelvet Stilling, med Bunden opad; f. Er. om et Kar, el. en Baad; ogsaa: hvalve sig om, komme i en hvelvet Stilling. Harb. Andre Steder med svag Vøining (=er, de) og tildeels afvigende. I Valders: kvelve, kvalbe, kvast. I Tel. Kvæve (er, de); nogle St. qvelve, velve. Ellers: Kvolva (er, de), Nordl. Trondh. Kolva, Sdm. og fl. Mere afvig. holva, Nhl. Yttre-Sogn. (Dette „h“ for „hv“ pleier ellers ikke at finde Sted i disse Distrikter). I svenske Dial. hvålva, gvålva, med stærk Vøining (Nteg 273). G. N. hvalva (hvålva?) og holva, med svag Vøining. Jf. Grimm, Gr. 2, 58, hvor Ordet er opstillet imellem de tabte Stammeverber.
Kvelva, v. a. (er, de), 1) hvalve, omvalte, sætte i en hvelvet Stilling. Brugt i Formerne: kvelva, kvæve, qvelve, velve, kvolva, kolva, ligesom det forrige. — 2) styrte ved en Omhvalving, hælde ud, lade falde. Kvelva Kornet utor Lunna. Han kvelvede Batnet

or Dytta. Kvelva i seg: sluge, slurke af et Kar. (Sv. hvålva). — 3) vende, vride tilbage. Kvelva Augo: vrænge Øinene, vende det hvide ud. Det kvæver inn: det hælber indad, om et Landstykke. (Jf. Kvelv og Kold). — Partitiv Kvelvd: omhvalvet. Afvig. Kvolvd (kvolb), Kolvd (kold); ogsaa holvd, hold (Nhl.).

Kvelving, f. Omhvalvelse, Omvæltning.
Kvelving, m. en Hvalving; hveformig Muur. Nogle St. Kvolving, Kolving. — Kvelvingebru, f. Steenbro, bygget i Bueform.

Kvem, hvo, hvem; f. Iven.

Kvem, m. Indbygger af Kvam (i Hard.). Fleertal Kvemer (Kvemmer).

Kvema (vims), f. Kvima.

Kvemla, v. n. væmmes, fløge. Sæt. Andre St. vemla og kvingla.

Kvemleid, adj. Kjedommeligg, ubehagellig; især om en tvær og vrangvillig Person. Østere Kvemleiden, Kvemleien; ogsaa Kramleien. Nhl. I Sogn Kvimleien (?). G. N. hvimleidr (Jæl. hvumleidr): forhad; af Egilsson forklaret som hveim leidr: ubehagelig for enhver, for alle.

Kvemleida, v. n. gjøre Fortræd. Nhl.

Kvemleida, f. en besværlig Person, En som gjør Fortræd, el. plager Folk. Nhl. Vofs (Kvemleia). S. følg.

Kvemleide, n. en besværlig Ting, noget som kun er til Uleilighed. Nordre Berg. Paa Sdm. Kramleide (el. Kvamleide).

Kvemning, m. = Kvem, Kvamvøring.

Kvemningsmann, f. Kvamvørmann.

Kven (ee), f. f. Kvi.

Kven, el. Kvann, pron. hvo, hvem; hvilkfen. Zindes ogsaa i Formen Kver (vær), i Yttre-Sogn, og Kvæ, i Sæt.; men hedder ellers mest alm. Kvenn; afvigende Kvenn (haardt f), Kvæ, og Kvann, som bruges af og til i Berg. og Trondh. Støft, omverlende med „kvenn“. Egentlig kværn, hværn. G. N. hverr (hver) med Aff. hværn. hværn; sjeldnere hvær med Aff. hværn. Den herskende Form er altsaa kun en Afkufatvform, ligedan som „norfon“ for norfor, og „annan“ for annar. — Imidlertid ombyttes „kven“ ogsaa med to eller tre andre Ord, nemlig 1) Kvein (kveinn), brugt i Hard. med et Par Vøiningsformer: Kvei, f. og Kveitt, n., altsaa visknof en Sammensætning med „ein“, formodentlig Kva-ein (kvat-ein). — 2) Kveim, i B. Støft og videre; afvig. Kvem, mange St., Keim og Kem (med haardt f), Gbr. Vald. Hall, vem, Dstl. G. N. hveim, Dativ af et gammelt Pronomen, som hører sammen med Neutrum hvat (f. kvat). — 3) hokf-ken, forhen omtalt. — I Forbindelse med en Præposition sættes „kven“ altid først (ligesom kvat); f. Er. kven aat: til hvem? Eg veit ikke kven det kom ifraa (o: fra hvem

det kom). Rigesaa: Iken med, Iken til, Iken um. Som Genitiv bruges tildeels „Iken sin“, f. Gr. Iken si Dot er detta (o: hvis Bog ic.). Eg veit ittje Iken sitt Sus det er.

Kvena, f. Kvinna.

Kvende, n. 1, Kvindfolk, Kvinder; ogsaa Kvindesjøn. Sæt. Tel. Hall. G. N. kvendi. Sædvanlig kollektivt, f. Gr. Det var litt Kvende med Kyrtja: der var kun faae Kvindfolk ved Kirken. Sjeldnere om en enkelt Person (een Kvinde), i hvilket Fald det tildeels skal have Formen **Kvenda**, f. Ellers Kvinna, Kjella, Kvinnmann, Kvinnfolk. (De sidste Ord synes tildeels at være opfattede som Kvenmann, Kvensfolk).

Kvende, n. 2, Løndespaaner, Løndevæd (= Kvefje). Gbr. Ofte Eldkvende. I svenske Dial. kvinsel, af et Verbum kvända, eller kända, ligt G. N. kynda: tænde. (Rieq 320). Jf. Kvindel.

Kvendeferd, f. kvindelig Dpførsel.

Kvendefjær, adj. kvindesjær. Sæt.

Kvendeflæde, n. Kvindesklæder. Dgsaa kaldet **Kvendebunad**; i Spøg **Kvendeham**. — **Kvendeflædd**, adj. flædt som Kvinde.

Kvendekyn (y'), n. Kvindesjøn.

Kvendelag, n. 1) Kvinde-Natur; Kvindesfikk. 2) Kvindeselskab.

Kvendeleg, adj. kvindelig. G. N. kvennlegr.

Kvendemaal, n. Kvindestemme.

Kvendefida, f. Kvindeside; Kvindernes Plads i en Forsamling.

Kvendeflap, n. Kvindestiffelse.

Kvendeverk, n. Kvindejerning; Foretagende for en Kvinde. (Randsf. 250. 254).

Kvendest, adj. yderst kvindesjær; utugtlig, om Mandfolk. Tel.

Kvenkra, v. n. Klynke; f. kvinka.

Kvenn, f. f. Kveen.

Kvennmann, f. Kvinnmann.

Kvepp, m. pludselig Skraf (= Kveff).

Kveppa, v. n. (Kvepp, Kvapp, Kvopper), 1) glbe pludselig, roffes, glippe. Nordl.

(?). — 2) ryktes af Skraf, blive opkræmt, gysse (omtr. som kveffa). B. Stift, Nordl. Imperf. tildeels Kvopp, Nordre Berg. Jf. Kippa, og Kvifs.

Kveppen, adj. 1) ustabil, roffende. Nordl.

2) let at stræmme (= kveffen). B. Stift.

Kvepping, f. Gysninger, som af Skraf.

Kveps, f. Kvefs.

Kvepsa, v. n. bjæffe, gysse. Hard.

Kver, 1) hver, f. kvar. 2) hvo, f. kven.

Kverel, f. Kvervel.

Kverk, m. 1) Strube, Hals. Lidet brugt. undtagen om Struben paa Fisk; saaledes især om Gjællerne, som udstjæres af Silben, naar den skal salttes. Nbl. og fl. G. N. kverk, f. — 2) Vinkel eller Indsnit paa Bagsiden af en Dre imellem Hammen og Bladet. Valders. Dgsaa G. N. kverk.

Kverk, m. (2), Godblad, = Jark. Helg.

Kverka, v. a. (ar), 1) kvæle, flemme over Struben. B. Stift, Nordl. Dgsaa i en anden Form: **Kverkja** (er, te). Jæd. Tel. og fl. Jf. kyrkja. — 2) udstjære Struben paa Fisk; især paa Silb, som lægges i Salt. — 3) uegentl. ødelægge, gjøre af med, dræbe. Dei hadde so nær kvetat honom. Dgsaa i svenske og danske Dial. i Betydn. kvæle.

Kverking, f. det Arbejde at opstjære Struben paa Fisk, som skal salttes.

Kverkja, v. a. (er, te), f. kverka.

Kverkna, v. n. (ar), kvæles, tabe Anden. Jæd. og fl. Afvig. Kvirknaft. Tel. Andre St. kyrkna.

Kverla, f. f. Kvervla, Kvervel.

Kvern, f. (fl. Kvernar), Kværn, Mølle; Vandmølle med dertil hørende Bygning; ogsaa blot: Møllesteen. Mest alm. udtalt **Kvrenn**; ellers **Kvedn**, Søndre Berg. og flere. G. N. kvern; Goth. kvairnus; Ang. cvearn, Eng. quern. I Sammensætning tildeels **Kvernar** (Kvenna). Jf. **Kvann** (Kvarn), som ligner den svenske Form: qvarn.

Kvern-auga, n. Hullet eller Svælget i en Møllesteen.

Kvernberg, n. 1) Bjergart, som tjener til Møllesteen. Dgsaa kaldet **Kverngrjot** (Kvennagrjot), n. 2) Klippe hvoraf Møllestenene udhugges. (Kvernberg, Kvennaberg). G. N. kvernberg.

Kvernbruk, n. Møllebrug.

Kvernbyr (y'), m. Leilighed til at drive Møllerne; Tilvært af Vand i Elvene. „Kvennabyr“, Nordre Berg.

Kverndam, m. Mølleдам.

Kvernsfall, n. Vandfald, som er højt nok til at drive en Mølle.

Kvernsjell, n. Bjerg med Møllesteen-Gruber. „Kvennseel“, Selbu.

Kvernsør, adj. om en Bæk, som er stor nok til at drive en Mølle. „Kvennsør“, Dfl.

Kvernhaus, n. Møllehuus.

Kvernkall, m. Møllehjul med en Kreds af Stovler paa en opretstaaende Arel. (Kvrennkall, Kvennakall). I svenske Dial. kvannfall. **Kvernkurr**, m. Benævnelser paa en vis Mærkedag; den 1ste September. Tel. Dgsaa **Kvernkurr** (Kvrenkurr).

Kvernlægje, n. f. Kvernstøde.

Kvernstø, m. den nederste Deel af en Mølletragt (Teina).

Kvernstof (o'), n. Mølle-Kende.

Kvernstein, m. Møllesteen. (Særstilt: Overstein og Understein).

Kvernstøde, n. Mølleplads, Sted hvor en Kværn kan drives. Dfl. (Kvennstø). I B. Stift. **Kvernlægje**, „Kvennalægje“.

Kvernteina, f. Mølletragt.

Kverntro, f. Vand-Kende til en Mølle (= Stof). Gbr. og fl.

Kvernvatn, n. Møllevand, Vandmasse som er stor nok til at drive en Kværn. (Kvennvatn, Kvænnavatn).

Kvær (kvær), adj. stille, rolig (= furr, fjør).

Mindre brugt. men bedre end „kvar“.

D. kvar; G. N. kvirr (Goth. kvairrus).

Kverra, v. a. bringe til Ro (= furra, kvata).

Solr. (Meddeelt: kvera).

Kverrlægje, n. Sygeleie (= Korlægje). Smaal. (?). Hos Wilse „Dværleje“. (Halslager har ogsaa „qværleien“, adj. fengelig-gende). Jf. Kvallægje.

Kverrfeta (e'), f. Stillesiden. (Uffkfert). I Pontoppidans Glosarium „Dværføde“: Hjemmesiden.

Kverrfetja (=feta), v. a. sætte fast, holde fast; ogsaa: lægge Veflag paa. Solr. Drk. G. N. kvirrfetja.

Kverrfstaden, adj. stiv af lang Stillestaen. Vald. (Kværstaen).

Kverrfstinn, adj. stiv af lang Ro, eller ogs. af Dverfyllning, Dvermættelse. Smaal.

Kverfyll (e'), m. en vis Hestefygdom; Brystfuge, Hoste. B. Stift og fl. Skal ogsaa hedde Kverfott, f. Trondh. I ældre Skrifter „Dværfsil“ (Wilse), „Dværsvild“ (Wille 201). Har været forklaret som Kverfsvull (Kværkebyld), men synes ikke rigtig at passe dertil.

Kverv, n. en Dmgang, en enkelt Række el. Kred. (Sv. hvarf). Iser: a) en enkelt Dmgang af Fjele eller Planter i Vaade og Fartstier. Jf. Kvarv, Kvorva. b) en enkelt Rød af Masser i et Garn. Nordl. Ellers kaldet Umfar.

Kverv, m. en Hvirvel, Ring, Kred. Søndenfjelds. Dgsaa: en liden Skibe. Hall. Jf. Kvervel.

Kverv, adj. 1) svingende, skjævløbende, tilbøjelig til at dreie af til den ene Side. B. Stift, Nordl. og fl. Iser om en Vaad, som er vanskelig at holde i en lige Linie. Jøl. hverfr. — 2) ufædig, uvarig, som snart forsvinder. Hedder oftere Kverven. — 3) rask, hurtig i sine Bevægelser. Hall. og fl. Afsig. Kvirr, Tel., Kverven, Drk. G. N. hverfr.

Kverva, v. n. (Kverv, Kvarv, Kvorvet), 1) hvirvle, svinge om, gaae i en Ring eller Bue; f. Gr. om en Vandstrøm. Balbers, Bufr. Nogle St. kvarre; egentl. hverva. Jf. kvær, Kvervel, Kvarv, Kvorva. (Ang. hveorfan, og Mht. verben forklares ogsaa som Udtryk for en Kredformig Gang). — 2) komme af Syne, forsvinde, glide bort. Iser om en langsom Forsvinden, som for Gr. naar et Skib seller bort. Næsten alm. Afsig. qverve, Num. G. N. hverfa. Imperf. i Berg. Stift ofte Kvorv (formod. udgaaet fra Fleertal: kvorvo). Soli thvarv av Hælle: Solen svandt for tidlig af Hjel-det, i det den gik ned i en Sky. Tel. (Jf. lba seg). — 3) indsvinde, trække sig sam-

men, blibe mindre. B. Stift (ofte med Imprf. kvorv). Det tvær i Svær: det bliver mindre og mindre. Ellers: tværa, strøffa, snerfa. — Particip Kvorven.

Kverva, v. a. (er, de), 1) svinge, dreie omkring. Kverva seg: dreie sig rundt, hvirvle, dansse. Balbers. — 2) omringe, indeslutte, slaae en Kred omkring. Dstfr. og flere. De hadde tverdt ein Bjørn i Sidet. (I svenske Dial. hvarva). — 3) sætte i Skul, bort-lifte, bortføre. Han tværde Kongedotteri: han tog Kongedatteren ind i Bjerget. Tel. i Folkesagn om Tusser eller Trold. Heraf innkvervd. — 4) indknebe, formindste, gjøre knappere. B. Stift. Lidet brugt. — 5) forvende, forvrænge. I Forbindelsen: tværa Syni, o: betage En Synen til at see det rette, gjøre at En synes at see noget, som i Virkeligheden ikke er forhaanden; kuffe ved et Gjeglefsyl. B. Stift, Nordl. og mange flere Steder. (Ellers: villa Syni, el. venda Syni. Jf. ogs. „tværa“: vrænge). Heraf Synkværing. — Particip Kvervd: omringet; indtaget; forvendt.

Kverva, f. 1) en Vidie-Ring, som fæstes paa Hjernet af et Gjerdeled for at holde det lukket. Hard. og fl. Afsig. Korve, Edm. — 2) den Side, hvortil en Vaad af sig selv vil dreie sig (f. kvær, adj.). Ein lyt ro sterlaste paa Kverva. B. Stift.

Kvervar, m. i Talemaaden „fute Kvervar“, o: løbe efter hinanden rundt omkring et Huus. (En Leg). Dstfr. Egentl. Hvirvler. **Kverre**, n. en Kred af Gaarde eller Bosteder, en liden Dalstrækning, som man kan oversøe fra et enkelt Sted. Jøl. hverfi. Brugt. i Sætersdalen og vel ogsaa flere Steder.

Kvervel, m. 1) Hvirvel, omløbende Strømning; især i Vandet (= Ringstrøm); sjældnere om Hvirvler i Luften. Dgsaa i Formen Kvirvel, Tel. Hall., Kperel, Mff. Edm., Kvørvel, Dstfr.; ellers Kverv, Dstl. Kvirr, Hard. — 2) Haarhvirvel, et Punkt hvorfra Haaret udbreder sig eller lægger sig til Siderne, f. Gr. ved Boverne paa Dyr; ellers især om Jøsen paa Men-neffets Hoved. Trondh. og fl. Nogle St. Kverv. G. N. hvirfall. — 3) et udbrebt Lag eller Dække, især af Hs. „Hghvirvel“, Tel. See Kvervla og Kvarv. — 4) en liden Slaa, som er fæstet i en Nagle i Dørstolpen, saaledes at den kan vrides ind over Døren og tilbage igjen. Gulbaleen. (Sv. Dial. hvarvel). Dgsaa et Løgne i et Vaand? (Urba, 3, 73. 81). — 5) en Sommerfugl, Papillon (maaskee med Begrebet: den omhvirvlende). Kvirvel, Tel. Dverv. Bufr.

Kvervelhol (o'), n. Hulinning i Midten af en Vandhvirvel. „Kvirvelhol“, Hall.

Kvervelknut, m. en stærk Hvirvel i Luften. Afsig. Kperelknut (e'), Mff. Dgsaa

kaldet Kvirvelslaga, f. Valbers. Ellers Lunnarknut (Lynnarknut).

Kvervelvind, m. Kvirvelvind. Trondh.

Kverven, adj. 1) udroi, forgjængelig; see kvervsam. 2) raff, hurtig, f. kverv.

Kverving, f. Forsvinden, Vortffjernelse; Dgfaa: Dmsløb; Dmringelse, m. m. see kverva.

Kvervla, v. a. udbrede Hø til Lørring (f. Kvervel 3). „Kvirvla“, Tel.

Kvervla, f. et Lag af Hø, udbredt til Lørring. (= Kvervel, 3). Ved Mandal: Kverla.

Andre St. Høstleff; ogf. Kvarv.

Kvervsam, adj. forgjængelig, udroi, som snart forsvinder. Nogle St. Kverv, og Kverven. „D'a so ryt aa kverve“, Edm.

Kvesa, f. kvisa.

Kvesa, v. a. (er, te), 1) hvæsse, skjærpe, gjøre hvæs. (Af kvæse). G. N. hvessa. Kvesa Augo: see med skarpe eller biftre Blis. — 2) tilspidsse, gjøre tynd i Enden eller Kanten. — 3) v. n. blive smalere mod Enden, løbe ud i en Spids. Det kvæser ned: det er smalt i den nedre Ende. Dgfaa: blive skarper, haardere. Det kvæstie paa med Vinden, el. han tol til aa kvæsa paa: Vinden blev stærkere.

Kvesing, f. Hvæsen; Tilspidsning.

Kvest, part. hvæstet, skjærpet; ogsaa: lidt beruset. Indh.

Kvetel, f. Kvittel.

Kvetja, v. a. (kvet, kvatte, kvatt), llibe, hvæsse; især med Bryne eller Haandstien. (Paa Edm. om at hvæsse paa en Slibe-steen). Inf. nogle Steder kveta (e'), ogf. kvetja, kvetjje. G. N. kvetja, kvatti. Hertil kvat (n.) og kvota. Dgfaa i Betyhning: guide, flemme; især om at spørge ivrigt. „Han kvæd aa spør'e“, Nysf. — Particij kvatt.

Kvetja, f. en Slibning; saa meget som man kan slaae med en Vee, førend man behøver at hvæsse den. Hall. (Jf. Slip).

Kvetjar, m. en Slibe.

Kvetjing, f. Hvæsning, Slibning.

Kvev (e'), n. tungt Mandbræt. S. Kvaav.

Kveva (e'), v. a. (kvev, kvæve, kvævt), tilstoppe, kvæle (omrent som kvæva). Bald. (Eldre). Ellers i en anden Form: kvæva (er, de). Jf. Kvaav. Sv. qvåva (qvafve). Ordet har vistnok havt en ældre Form med stærk Vaining, maaskee kvava (kvev, kvov), som siden har deelt sig i flere Former. Som beslegetde mærkes: kvavna, kvævt, kvæv, kvaav, kvov, kvæva, maaskee ogsaa kava, Kav, Kave. Jf. G. N. ketsja (kafdi). S. Rhdqvist 1, 174.

Kvi, adv. hvi, hvorfor. G. N. hvi. Egentlig et gammelt Dativ af kvat (kva), ligesom „di“ (o: derfor) af det (dat). — Kvi fyre: hvorfor, af hvilken Grund. (B. Stift). Hedder ogsaa: kvat fyre (kvafyre). Kvi so: hvorfor saaledes, hvorfor det? — En af-

vigende Form „fi“ (med haardt f) bruges paa enkelte Steder.

Kvi, f. en Fjold, en indhegnet Plads for en Samling af Kreature. Næsten alm., dog tildeels afvigende: Kve, Gbr. Vald. Kven (Kveen), Bald. Kve, Smaal. Rom. Kvie, Edm. G. N. kvi. I svenske Dial. kvi, kvia. (Noget lignende er: Kru, Trøb, Laag, Teppe, Grinding, Støb, Støl. „Tit kvia-huus“: et altfor stort eller vidt-løstigt Huus. Edm. (Kviarhus?).

Kvia, v. a. (ar), 1) drive Kreature ind paa en Fjold. Afvig. Kvea, Bald. Om selve Dyrene siges kvia seg: samle sig i Fjolden. G. N. kvia: indeslutte. — 2) gjødse, opgjøde en Eng (egentlig ved Inddrivning af Kreature). Jæd. (ofteft med Imperf. kvidde). Jf. Kvievatn og Kvifla. — Particij kviad: a) samlet i en Fjold. b) opgjødet, dyrket. (Støft kvidd, kvitt).

Kvidud, f. en liden Hytte paa en Malkeplads eller Kvæ. Tel.

Kvid (i'), m. (i). Kvidaal, Kvidgjord.

Kvida, v. n. (er, de), grue eller omme sig for noget, føle Ulyst eller Modbydelighed, f. Er. for et ubehageligt Arbejde. Alm. (tildeels kvia, kvie). G. N. kvida. Eg tvider fyre det: jeg føler Ulyst dertil; jeg vilde gjerne undgaae det. Hedder ogsaa: Eg tvider mot det, el. eg tvider meg ved det („eg kvie meg med da“, Nhl.). Det var sit Storm, at me kvidde mot aa leggja ut.

Kvida, f. Ulyst, det at man gruer for noget; ogsaa: Bekymring; ubehagelige Forventninger. G. N. kvida.

Kvidaal (i'), m. Svinebug, Bugkæst som er affaaeret i en smal Strimmel. Brugt i en lid afvigende Form: Kvedaal (e'), Edm. Kveaal, Kveaal, i Nordl. Til G. N. kvidar: Bug, Underliv.

Kvidd, gjødset, f. kvia.

Kvidefull, adj. ængstlig, bekymret.

Kvidelaust, adv. uden Ængstelse, roligt.

Kvideleg, adj. ubehagelig, som man gruer for, el. gjerne vil undgaae.

Kviden, adj. ængstlig (= kvidesam).

Kvidsam (kvibsam), adj. 1) forfagt, modløs, som har Ulyst til noget. — 2) ubehagelig, som vækker Ulyst eller Modløshed. Det var so kvidsamt.

Kvidestund, f. en Tid da man gruer for noget som forestaar.

Kvidgjord, f. Buggjord i en Hestesæle.

Kvigjor (Kvijor), Sff. Edm. og flere.

Kvidgjur, el. Kvibjura (med tydeligt b), Sret. Tel. (Jæl. kvidgjörd). Hører sammen med Kvidaal til det gamle Kvid: Bug.

Kviding, f. Ulyst, Modløshed.

Kviding, m. en forfagt el. frygt som Person, En som gruer for smaa Uleiligheder.

Kvidla (kvilla), v. n. (ar), klynke, flage, jamre sig. Indh. I svenske Dial. kvidla, kvilla.

lvbidug (?), adj. frisk, trivelig; ogsaa: livlig el. vel oplagt (= tidig). *Hard. og Tel.* (No), i Formen *lvbidug*. Efter Hallagers *Drbsamling* er *lvbidug*: møt, altsaa: buget (af *lvbid*: *Bug*). *Jf. G. N. kvidugr*: frugtommelig.

lvbie, f. *lvbida*. *Kviende*, f. *Kviginde*.

lvbieng, f. *Engflyffe*, som har været benyttet til *Fold* (*Kvi*). *Tel.*

lvbievatn, n. gjødende *Vædsker*, som udbrede sig over en *Eng*. *Jæd. og fl. Jf. Kvissa*.

lvbissa, v. a. forvirre (?). *Kvissa*(d), forvirret, opstræmt. *Hall. 3 Hard. forlvbissa*. (*Maafsee* til *kvippa*). *3 Tel. kvismen*. *Jf. kvlmsen*.

lvbisyre, hvorfor; f. *lvit*.

lvbika (l'), v. n. (ar), gaar med en vuggende *Bevægelse*; være tung paa *Foden*. *Hall.*

lvbika, f. *lvie*, *Ko* som ikke har haft *Kalv*. *G. N. kviga*; *Sv. qviga*. — *Kvigebyr*, f. *Ko* som har faaet sin første *Kalv*, eller et første *Gang* drægtig. *B. Stift.* — *Kvigkaly*, m. *Kalv* af *Hunfjen*, *Kvietalv*. *G. N. kvigukalfr*.

lvbigard, m. *Gjærde* omkring en *Fold* (*Kvi*); ogsaa selve *Folden*. *Tel.*

lvbiginde (el. *Kvigjende*), n. *Ungfæ*; *Kalve* og *Kvier* (i *Modsetning* til *Malkeskæerne*). *Gbr.* (*Sædvanlig* udtalt *Kviend*). *G. N. kvigindi* (?). *Dgsaa* kaldet *Lausfenad*, *Gjeldse*, *Gjeldnoyte*.

lvbigkaly, f. *Kviga*.

lvbig (l'), m. 1) *Kjødet* i *Hoverne* eller *Klæverne* paa *Dyr*; ligesaa under *Nejlene* paa *Mennesket*. *Rbg. Tel. Gbr. Drk. (Nogle St. kvæf, kvæf).* *Sv. qvick*. *Jæl. kvika*, f. *Eng. quick*. *Kvit* er egentlig den sølsomme eller livfulde (*kvike*) *Deel*, i *Modsetning* til det ufølsomme og blodløse *Hornstof*. *Saaledes* ogsaa — 2) *Horntap*, den bløde *Veenspid*s som udbylder det indvendige *Rum* i *Hornene* paa *visse Dyr*, for *Gr. Kær. Gulbalen, Jndh.* Ellers kaldet *Slo, Finn, Stikkel, Stuful*. — 3) *Dyrtæfelse*; *Forplantelse* af en *Slægt* (omtr. som *kvæf*). *Tel. Væslaget* er *maafsee Kuf, m. penis*. Her som i *Svensk* (*Ries 362*).

lvbig (l'), adj. 1) *levende*, som har *liv*. *Tel. Hall. Østb. og fl. Jfer* om *ufødt Foster*, som begynder at røre sig. *Ganga* med *tvitt Barn*. *Tel. Med tvite Ungen*; med *tvite Kalven* ic. *Hall. Mere omfattende*: „Der hjem ikke *kvika Klauv'e*“, o: der kommer intet *levende Kreatur*. *Vald. (Formen „kvika“ lidt dunkel)*. *G. N. kvikr*; *Ang. ovic*; *Ght. quec*. 2) *bevægelig*, *flydende*, om en *Mærte*. *Østb. (?)*. *Jf. kvikleir, kvifsand, kvifshylv*. I *svenske Dial. kvif*: smeltet, flydende. — 3) *livlig*, *frisk*, *munter*. *Mere almind.* (*nogle St. kvæf, kvæf*). *Sv. qvick*. *Dgsaa*: *raff*, *smidig*, som *bevæger sig let*. (*Jf. kvæf, kvæfja*). — *Kvitt* bruges *tildeels*

substantivisk, især i *Forbindelsen*: *tvitt og tvitt*, o: *levende og livløst, Creature og anden Tiendom*. *Ryf. Tel. (Jf. D. kvæg)*.

kvika (l'), v. a. (ar), væge, oplive, forfriske. *Jf. kvæfja*. — Den *Drbslægt*, som slutter sig til *kvit* og *kvæfja*, synes at forudsætte et *Stammeverbum*: *kvika* (it), *kvæf*, *kviket*. (*Jf. Grimm, Gr. 2, 988*).

kvika (l'), v. n. (ar), vriffe, røffe sig, være urolig; staae *ufstabigt*. *Tel. Dgsaa*: *væle*, *være ubestemt eller raadvild*. *Hard. Hall. G. N. kvika*; i *svenske Dial. hvæka*. *G. D. hvege*. *Jf. kvifoll*.

kvika (l'), f. *Kvitgræs*, *Triticum repens*. *Rbg. Tel. og flere*. *Ufvig. Kviku, Tel. Østb. Kvifve og Kufu, Drk. Sv. kvickrot, qvicka*.

kvika-kaka, f. et *Slægs Pandefage*. *Vald. (Dunkelt)*.

kvika-fall, m. en *Mandsfigur*, som opstilles til *Stræmsel* for *Udyr*. „*Kvæfall*“, *Smaal.*

kvikast (l'), v. n. opfriskes (= *kvina*).

kvike, el. *Kvifse* (l'), n. *Gjær* til *Øl* (omtr. som *kvæf*). *Sff.*

kviketjeld (l'), m. den *rødfodede Strand-sneppe*, *Totanus Calidris*. *Sdm. Ndm. Andre St. Graatfjeld, Stelf og fl. Maafsee* til *kvika* (*hvika*), *hentydende* til *Fuglens Urolighed* og *huffende Bevægelse*.

kvikfær (l'), adj. *livlig*, *raff*. *Tel.*

kvikinde (l'), el. *Kvikjende*, n. *Dyr*, *levende Skabning* (= *livende*). *Sat. 3 Balbers*: *Kjutand*, n. et *Fæ*, *tildeels* som *Stjæltsord*. *G. N. kvikindi*, og *kykveni*. *Uf kvif*, adj.

kvik-kalvad, adj. om en *Ko*, som gaar med *levende Foster*. *Sdm. og fl. Hedder* ellers *kvikkaava, Tel.*; *kvikfjeld*, *Vald. Drk. Ndm.* *Dgsaa* i en *dunklere Form*: *kvik-fjær, Hall.*

kvikleeg, adj. *livlig*, *frisk*, *raff*.

kvikleife, m. *livlighed*, *raffhed*.

kvikleir, n. *Kvægler*; *blød*, *synkende Leergrund*. *Østl. Dgsaa* i *Formen kvikleira*, f. *Østl. Nordl.*

kvikmyken (y), adj. om en *Hest*, som har stor „*Kvit*“ eller *Kjødmasse* i *Hoverne*. *Hall.*

kvikna, v. n. (ar), 1) *faae liv*, *komme til live*; f. *Gr. om Insekt*. *Sat. og fl. G. N. kvikna*. — 2) *oplives*, *forfriskes*, *blive munter*; ogsaa: *komme i Bevægelse*. *Alm. Kvikning*, f. *Opblivelse*, *Forfriskelse*.

kvikoll (l'), adj. *ufstabig*, *flygtig*, *foranderlig*. *Jæd. Uf kvika* (*hv*). *Jæl. hvikull*. *Jf. D. vægelfindet*, for *hvegelfindet*.

kvikriva, v. a. (*riv, reiv*), *rive* i *Kjødet*, *saare*, f. *Gr. en Finger*. *Tel. Hall. Dgsaa rive Splinter af Trær*. *Ndm.*

kviksand, m. *løs* og *bevægelig Sandgrund*; et *Sandlag* som *hvilur* paa *Dynd* eller *opværes* af *Vanbaarer* i *Grunden*. *Trondh. Dgsaa* i *Formen kviksenda*, f. *Hard. Vofs* og *fl.*

Kvikfodd, adj. om en Hest: lide floet, saa at Skofsmene naae ind i Kjødet (Kvifen).
Efter, Mandal.

Kvikfinga, v. a. stikke i Kjødet, eller til „Kvifen“. Hall.

Kvikfyrv, n. Kvægselv.

Kvikst, adv. livligt, med Fyrighed.

Kvila, v. n. og a. (er, de), 1) hvile, nyde Rolighed. Afvig. gvile, Num. Dstte Tel. vile, Smaal. G. N. hvila. (Imprf. oftest kvlte; jf. kvilb). — 2) v. a. lade hvile, spare for Arbeide. Kvila Henderne: lade Hænderne hvile. Kvila Føterne: sidde en Stund. Kvila seg: tage sig Hvile. Kvila seg oppatter: udhvile efter en Anstrengelse. Ogsaa i Formen kvilast: blive udhvilet, forfriskes ved at hvile. Ein kvilest intje, naar ein ligg so vovdt. B. Stift.

Kvila, f. 1) Hvile. (Dstere Kvilb). — 2) Seng, Leie. Sæt. Tel. Hertil Kvilekløde og fl. Ogsaa om Barselseng. Fara i Kvila. Trondh. (?)

Kvillande, n. f. Kvile.

Kvild, f. 1) Hvile, Rolighed. Alm. G. N. hvild. 2) Standsning, Ophold, rolig Stund.

Kvild, adj. hvilt, udhvilet; som ikke er træt, eller som endnu ikke har havt nogen Anstrengelse.

Kvile, n. 1) Hvile; Hvilestund. Gud signe kvilet, Hilsning til En som hviler paa en Vel. (Nogle St. Kvila). — 2) Hvilested paa en Vel. Mere almind. Hertil enkelte Stebsnavne. — 3) Vel til et Hvilested, el. Imellem to Stationer; en Veiløngde som man kan passere i eet Træk, uden Standsning. Nhl. og fl. I en anden Form: Kviland, n. Balbers. Kvilan, Nordl.

Kvileboes (o'), n. Sengehalm. Sæt.

Kvilebragd, f. ophsiet Kant paa en Sengefarm. Tel.

Kviledag, m. Hviledag; Rastdag.

Kvilefjær, adj. som længes efter Hvile.

Kvilekløde, n. Sengkløder. Sæt. Tel. Saaledes ogsaa Kvileplagg, n. om et enkelt Stykke. Kvilerjeld, n. Sengtøppe (= Kvitel).

Kvilemund, n. Hvilestund, en bestemt Tid til at hvile. Trondh. Nogle St. Kvilar-mund.

Kvilenøyte, n. Sengammeratskab, det at ligge sammen i een Seng (= Hjaasvæve). Sæt. Tel. Paa Dstl. Kvilenøxer, Vilnøxer, pl. G. N. hviluneyti. Sjeldnere i Betydn. Sengammerat. Tel. (?)

Kvilerom, n. Hvilerum; Sengerum.

Kvilesteid (=stjel'), n. Velskykke, som man kan tilbagelægge uden at hvile (= Kvile, f). Ogsaa Kvilingsteid. Hall.

Kvilestad, m. Hvilested.

Kvilesteile, m. Steen at hvile paa.

Kvileterile (i'), n. Sengebund. Sæt.

Kviletrængd, adj. trængende til Hvile.

Kviling, f. Hvilen; Standsninger.

Kvilla, v. n. klynke; f. kvidla.

Kvima (i'), v. n. (ar), 1) vimse, svæve hid og did, gjøre mange Svingninger; f. Er. om Fugle eller flyvende Insekter. Sbl. og flere. Jf. kvimsa. — 2) have mange Indfald eller Nykker; gjæffes, fjasje. Hall. og flere. I Num. gvima (gvema). Jf. Jæl. hvima: støtte til Siberne. — Hertil Kvim, m. og Kvima, f. En som er fuld af Fjas og Indfald. Hedder ogsaa Kvimar, m. og Kvimastalle. (I Num. Gvemastalle). Jf. Eng. whim: Nykker.

Kvimen (i'), adj. ustadig, flggtig; ogs. fuld af Fjas. Hall.

Kviming (i'), f. Vimsen, ustadig Flugt.

Kvimleid, f. kvemleid.

Kvimpen, adj. hastig, opfarende. Nhl.

Kvims, m. 1) Tummel, Forvirring. Det tom i Kvims. Nordre Berg. — 2) en ustadig Person. Hall. og fl.

Kvimsa, v. n. (ar), vimse, tumle omkring, løbe fra det ene til det andet. Mere alm.

Kvimsen, adj. urolig, ustadig; omsvævende. Vel ogsaa: forvirret, ligesom „kviffsa“, i Hall. og „kvismen“, i Tel. G. N. hvimsi: sandsestløs.

Kvimsing, f. Dmløben, Uro.

Kvimsurt, adj. ustadig, urolig. Hall.

Kvimæle, n. Grund som bruges til en Fjeld eller „Kvi“. Tel. (Binje).

Kvin (ii), m. 1) Kvin, pibende Lyd. 2) En som taler kvinende.

Kvina (ii), v. n. (Kvin, Kvein, Kvinet, i'), 1) kvine, give en pibende Lyd. Nogle St. gvine, vine. G. N. hvina. — 2) tale med en kvinende Stemme. — 3) klynke, klage. (Jf. kveina). Paa enkelte St. bruges kvina ogsaa ligesom „rina“ om Fornemmelse af en skarp Smag eller Lugt, f. Er. Der jo surt, at det kvin i Naserna.

Kvina (i'), f. en Benævnelser paa April Maaned, eller den næste Maane efter „Gjø“. Sdm. Jf. Kvitla.

Kvinall (ii), adj. 1) kvinende, pibende. 2) tilbøielig til at klynke og klage. Hedder ogs. Kvinen.

Kvindøling, m. Indbygger af Kvinesdal (G. N. Hvin og Hvinisdalr).

Kvingla, v. n. (ar), tumle omkring, svæve hid og did; ogsaa: hvirvle, løbe rundt. Nordre Berg. Hall. og fl. (Jf. vingla). Hertil: Kvingl, n. Omhvæven, Tummel; ogsaa om Uorden i Mæden, Bæmmelse, Kvalme. Sogn.

Kvink, m. Bandhuus, Brivet. Bustr. For-mødentlig fremmedt Ord.

Kvinfa, v. n. (ar), klynke, klage sig; især om at klage for Smaating. Indh. Balb. Tel. Bustr. og fl. (jf. kveina). Ellers Kvinkra, B. Stift; Kvinkra (kvinkre) Sdm. G. N. kvainka.

Kvinfa, f. kvainfa.

Kvinna, f. Kvinde, Menneffe af Kvinde-

- fjen. Nest i Forbindelsen „Kar og Kvinn-
folk“; ellers sædvanlig ombyttet med „Kvinn-
folk“. Sv. kvinna. G. N. kona, sjeldnere
kvinna (kvenna); Ang. even, Goth. kvino,
kvéns (= G. N. kván: Kone). Jf. Kvende
og Kona.
- Kvinnfolk**, n. 1) Kvindfolk (kollektivt);
Kvinder. Nogle St. Kvinnfolk. Jsl.
kvinnfolk. — 2) et Kvindemenneske. Alm.
- Kvinnfyn** (y'), n. Kvindefjén. (Sjelden).
- Kvinnmann**, m. en Kvinde. Dgs. Kvinn-
mann, Vald. Tel. G. N. kvennmadr.
Ordet har samme Grund som det almin-
dlige „Karmann“, da nemlig „Mann“ her
betyder Menneske.
- Kvint**, m. den højeste el. fineste Streng paa
en Fiolin. Egentlig: den femte Tone (Lat.
quintus). Jf. Kvart.
- Kvirfna**, f. kverfna, kyrfna.
- Kvirv**, f. kverv. — Kvirvel, f. Kvervel.
- Kvifa** (f'), v. n. (ar), 1) bluse op, flamme,
tændes i en Hast. Det tvistar upp. B. Stift.
— 2) bruse op, f. Gr. om stærk Drif, som
strax stiger til Hovedet. Mfl. Sdm. — 3)
hviste, tale sagte (= kviftra); ogsaa: fnise,
lee. Jæb. Hall. og fl. Ufvig. Kvaafaa,
Østeb. G. N. kvisa. Jf. ogsaa kvæsa
og kvissa.
- Kvifa** (f'), f. en Blære i Huden, f. Gr.
efter stærk Snidning; Heblegne (= Blem-
ma). Jæb. (Kvesa), Tel. (Kvifa). Jf.
Kvæsa.
- Kvifing** (f'), f. Dpbrusning; f. kvifa.
- Kvifja**, v. n. (ar), give en svag, raslende
Lyd, som naar Smaadyr fryde i Græs
eller Lyng. D'er so fullt, at det tvistar i kvar
ei Læva. Nordre Berg.
- Kviftra** (f'), v. n. (ar), hviste, tale sagte.
Sjeldnere Kvifka. (Hall.). G. N. hviskra
(ogf. kviskra). Jf. Eng. whisper.
- Kviftring**, f. Hviften. Dgsaa i Formen
Kviftr, n.; saaledes paa Helg. „Dæ kom
Kviftr'er i Høgmaal“, o: man begyndte at
sige høit, hvad man forhen havde hviflet.
- Kvifl** (it), f. 1) en Kløft; især om en Væg-
greb som er dannet af en Kløftet Green.
Sogn, med sædvanlig Overgang: Kvifl,
„Myfja-kvifl“. (Jsl. tadvifl). — 2) en
Elvekløst, Green eller Arm af en Vand-
strøm. Dgsaa en Bante eller Holme, som
dannes ved en Sidegreen af en Elv. Abg.
Hall. Øst. og flere. Med afvig. Udtale
Kvifl, Sogn; Kvifl (Kvifl), Trondh.
G. N. kvifl: Elvegren. — 3) Green af
en Slægt; Sidelinie. Tel. (Mo). G. N.
kvifl.
- Kvifla** (it), f. Gjødning, Gjødning af Jord.
Jæb. (Af kvia). Kviflevatn, n. gjødende
Vædske.
- Kvismen**, forvirret; f. kvismen.
- Kvisun**, f. Kvifsun.
- Kvist** (f'), m. (Jl. Kvister), 1) Kvist, liden
Green. G. N. kvistr. — 2) Kvisterod,
- Knaft**, Punkt hvor en Green har voret
ud; f. Gr. i Planter. — 3) Tagkammer,
Bærelse med en Udbygning i Taget. Nest
i Byerne. Jf. Nr.
- Kvifla**, v. a. (ar), hugge Kviflene af, rydde,
jævne et Træ.
- Kvifla**, v. n. (ar), haste, skynde sig, fare ha-
stigt frem. (Sv. kvifla). Hedder ellers
kvafsa, Smaal.; kvifla (oo), Nordl.
- Kvistelag**, n. Kvifte-Ring, et Punkt hvor
flere Kvifte vore ud i en Kreds; saasom
paa Naaletræerne. Søndre Berg. og fl.
- Kvistelaus**, adj. reen eller fri for Kvisterød-
der; om Planter.
- Kviften**, adj. livlig, munter. Nyf.
- Kvisthol** (o'), n. Hul efter en visnet eller
udfallden Kvifl, i Træ.
- Kviftra** (it), v. n. Klynse, flage (jf. kvida);
ogsaa: kvibre. Nordre Berg.
- Kvisturt**, adj. fuld af Kvifte; ogf. om Træ
med mange Kvisterødder.
- Kvit** (it), adj. hvid; mælkesfarvet; ogf. hvid-
net, blegnet, meget lys eller bleg. Nest
alm. Kvite', Kvit; afvig. kvit, Num.
Østre Tel.; vit, Smaal. G. N. hvitr;
Ang. hvit. Der var itte kvite Dropen (o'):
ikke en Dråbe Mælk. Paa tvitan Sand: ind
paa den lyse Strandbred. (Øste i Folke-
viserne). Han var itte kviter, som stulde gjera
det: det stulde en Sjelm have gjort; eller
egentl. det maatte Fanden gjere. (Nordre
Berg.). Substantivt bruges Kvit'en, og
Kvita, om hviddhaarede Dyr, især en Hest
eller Hoppe.
- Kvita**, v. n. (ar), 1) være hvid, lyse eller
blinke i en hvid Farve. Nest upersonligt,
f. Gr. Det kvitar paa Kertja (el. i Kertja): det
glimter af Kirken; man seer Kirken som
en hvid Plet. Det kvitar i Tennerna: det glim-
ter i de hvite Tænder. Nordensjælds. Paa
Sdm. Kvita (f'). — 2) v. a. hvidte, farve
hvidt. Især om Sne, som falder tyndt.
D'er so mytet, at det kvitar Marti (o: at det
gjør Jorden hvid). Ufvig. kvita (f'), Sdm.
- Kvita**, f. gammel, suur Mælk. Tel.
- Kvit-angad**, adj. hvidsiet; om Heste.
- Kvitaal**, m. Sliemaal, Myxine (= Sleip-
maff, Miraal). Sdm.
- Kvitblomad**, adj. hviddblomstret.
- Kvitbrynt**, adj. hviddhaaret i Diebrynene.
Tel. og fl.
- Kvitbæra**, v. n. (er, te), flumme, gaae i
hvide Volger; om Søen. Det var so myten
Vind, at det kvitbært. B. Stift. (Af Baara).
- Kvite**, m. 1) Væggehvide. (Modfat Raude
el. Gulegg). — 2) den hvide Deel af et
Dæ. Ejj. Dgsaa kalbet Augkvite, Vald.
og flere. Ellers Kvitangstein, Dst. og
Kvitebikkja, f. Ejj. Sdm. Sv. hvita, f.
- Kvitebjørn**, m. Hviddbjørn, Isbjørn.
- Kviteblad**, f. Kvitmo.
- Kviteblit** (f'), n. et Slags hvid, kalfagtig
Lav paa Klipperne. Sdm.

Kvitelkjost (=knøst), m. et Slags haard Svamp paa Trær (= Knøst).

Kvitel (i'), m. Sengetæppe, Uldtæppe at ligge paa. B. Stfft, Valb. Hall. Tel. og flere. **Usvig**, **Gvitel**, Num. (Jf. Brotkvitel, Njuffkvitel). G. N. hvitill. Eng. Dial. whittle. Ellers kaldet Blæja og Tjeld. Fleertal **Kvitlar** (nogle Steder **Kvislar**). I Sammensætning tilbeels **Kvitte** (**Kvitla**), som **Kvitlegarn**, n. (Traad til Sengetæpper), **Kvitlevarp**, **Kvitlevest** og flere.

Kvitstekturt, adj. hvidpletet.

Kvitfossa, v. n. skumme, strømme stærkt.

Kvitfot, m. et Slags Myg. Hall.

Kvitgjordutt, adj. farvet med hvide Ringe eller Bølger. (Kvitgjoret).

Kvitgraa, adj. hvidgraa.

Kvitkifel (?), m. et Slags hvid Steenart.

Vallende: **Kvitkifel**, **Kvitkifjil**, **Kvitthykkjel**. Stjordalen. Jf. Heggel, Heggelst.

Kvitbærd (=hært), adj. hvidhaaret.

Kviting, m. Hvidling (**Kiff**), **Gadus Merlangus**. Kun i de sydlige Egne; nogle St.

Kvitling og **Viting**. Derimod nordensjelds **Blækja** og **Blæk**, f.

Kvitkatt, m. = **Kønskatt**. Vald. Østerd.

Kvitklødd, adj. hvidklødt.

Kvitkoll, m. Kløver med hvide Blomster, **Trifolium repens**.

Kvitkoming (o'), m. Nysse-Køllke, **Achillea Ptarmica** (?). „**Vitkoming**“, Smaal.

Kvitkvung, m. Søsnegl med hvid Skæl, **Buccinum**. (Kvitkvung).

Kvitl, f. **Kvisl**. — **Kvitlar**, f. **Kvitel**.

Kvitlaaring, m. Skarv (Fugl) med hvide Laar.

Kvitleg, adj. hvidblig, hvidagtig.

Kvitleike, m. Hvidhed.

Kvitleitt, adj. hvidbladen, som har meget lys Ansigtsfarve. **Usvig**, **Kvisleitt**, Tel.

Kvitlidad (ii, i'), adj. hvidfarvet.

Kvitmatad, adj. om Korn, som har meget hvid Kjerne.

Kvitmaaalad, adj. hvidmaalet.

Kvitmaase, m. den almindeligste Maage.

Kvitmo, m. Hvidtidsfel, **Carduus heterophyllus**. Tel. Hedder ogsaa **Kvitmor** (oo).

Gvitmor, Num. Linn; **Kvitmog** eller **Kvitmoge**, Sæt. **Kvitmogeblekke** (om Bladene), **Kvitmogeblom** (om Blomsten), Sæt. Dunkel Form. Andre Steder

Kvitblad, Sdm. og fl. Ellers **Djheblad**, **Djhebloffa**, **Hestblad**, **Hestøyra**, **Saubspæng**, **Store**.

Kvitmose (o'), m. **Reensdyrmos**, og fl.

Kvitna (ii), v. n. (ar), blive hvid. G. N. hvitna. **Kvitning**, f. tiltagende Hvidhed.

Kvitorm, m. en hvid Slange. (I Folkesagn). Ogsaa et Slags Traadorm, **Filaria**?

Kvitpriffurt, adj. hvidspraglet.

Kvitra (i'), el. **Kvittra**, v. n. (ar), hvidre, pibe. Lidet brugl. (Sv. **qvittra**). Hertil

Kvittr (**Kvittr**), n. og m. Fuglekvidder; ogsaa et Løst Rygte, en dunkel Dtring. Tel. Jf. G. N. **kvittr** (som dog maa være et andet Ord).

Kvitrev (e'), m. Hvidrev (= Melrafke).

Kvitrima, v. n. (ar), rimfryse.

Kvitringutt, adj. hvidringet.

Kvitrosutt, adj. hvidblommet, tegnet med hvide Figurer. Dgs. **Kvitrosad**.

Kvitrot, f. = **Trøysfa**. Hall.

Kvitsidutt, adj. hvid paa Siderne.

Kvitskyad, adj. hvidskyet.

Kvitsunn, **Pintsefesten**. Sædvanlig udtalt **Kvisjun** (ii), Tel. Hall. Valb. og fl., dog ogsaa **Kvisjun** (Tel.), **Kvitsunn** (Sdm. Ndm.). Fulbstændigere: **Kvitsunddag**,

m. **Pintsebad**. G. N. **hvitunnudagr** (ogs. **hvitassunna**, f.); Eng. **whitsunday**. — Hertil

Kvitsunn-aftan, m. **Pintseaften** (Dagen før **Pintsebad**). **Kvitsunnbelg**, f. **Pintsefest**. **Kvitsunn-vika** (i'), f. **Pintseuge**.

Kvitsymra, f. Hvidspype, **Anemone nemorosa**. Indh. Ndm. og fl. (**Kvitsøm'**, **Kvitsømmer**). Andre St. **Geitshymra**, **Geitshimber** (Sdm.), **Geitshumar** (Mhl.) og **Sau'esumar** (Sogn). Jf. **Kvitsyfe**.

Kvitte (ii), m. en Hvid, egentl. en Tredebeels Skilling.

Kvitt (i'), adj. 1) **kvit**, fri for Krav; ogsaa (dog sjeldnere): **opgjort**, **klareret**. — 2)

befriet for noget, **skilt fra**. Øste efter **Djsejket**, f. Gr. Eg vardt honom aldri kvitt. — 3) opgiiven, **hjelpeless**. Han var reint kvitt.

Smaal. og flere. Egentlig fremmedt. Fr. **quitté** (til Lat. **quietus**).

Kvittra (i'), v. a. (ar), 1) opgjøre, klarere et **Regnskab**; ogsaa at kvittere for en **Udbetaling**. Det kvittar meg eitt: det kommer mig ud paa eet. — 2) frigjøre, skille ud fra noget. Eg vil kvitta meg fraa det. — 3) gdelægge, gjøre Ende paa. Han hadde alt kvittat det. Sogn og fl.

Kvitter (i'), f. **kvittra**.

Kvitting, f. **Dyggjorelse**; **Kvittering**. I Tel. ogsaa: **Kvitmatad**, m. **Udbetaling**, **Udgift**. (Sjelden).

Kvitteyta, f. et Slags hvide Kjetler i Steen. Tronh. (Selbu).

Kvitveis, f. **Kvitsyfe**.

Kvitvelda, f. **Skumstrib** i en Vandstrøm. Sdm. (Nordvalen).

Kvitvidad (i'), adj. hvid i Beden; om Træ. Mest alm. „**kvitvea**“.

Kvitvider (ii), m. hvidbladet **Piletræ**. „**Gvitvier**“, Tel. (Linn).

Kvitvise, m. Hvidspype (= **Kvitsymra**). Sdl. Jæd. Ellers **Kvitveis**, Tel. og fl.

Kvitvoren (o'), adj. hvidblig, hvidagtig.

Kvitug, f. **kvitug**.

Kviva, v. n. (**Kviv**, **Kveiv**, **Kvivet**, i'), surre, juse, hvine for Drene; om en ubehagelig, bedøvende Lyd. Solsr. „Det kviver for Dytrom“. (Slægtfabet uvist).

Kviving, f. surrende Lyd.
Kvi-voll, m. Engstykke som har været Gold eller „Kvi“. Tel.
Kvo, f. kvæda. — **Kvoa**, f. Kvaada.
Kvoff og **Kvoffet**, f. kvæffa.
Kvolv, n. hvalvet Daab, f. Kvelv.
Kvolva (= kolva), f. kvelva.
Kvonn, f. Angelik; f. Kvann.
Kvopp, f. kvæppa. — **Kvor**, f. kvar.
Kvorv, f. Kvarv. — **Kvorv**, f. kverva.
Kvorva (o'), f. 1) Skjul, Tilflugt; eller ogsaa: Udflugt, Udvei. „Han heve vide Kvorvinne“: han har mange Steder at flye til; det er vanskeligt at finde ham. Sdm. Jf. kverva. — 2) enkelt Lag eller Dmgang af Stoffe i en Sommerbygning (= Kvarv, Umkvarv). Nordre Berg. i en anden Form: Korve. — 3) Bidie-Ring, f. Kverva.
Kvorven (o'), part. forsvunden, skjult; ogsaa indsvunden; f. kverva.
Kvost (o'), m. en Kost (at feie eller pudse med); Kvaft, Bist. Gbr. Vald. Tel. Ellers mest alm. Kost (oo). Sv. qvast.
Kvosta (o'), v. a. (ar), koste, pudse med en Kost. Mest alm. Kosta (oo). — Hertil vel ogsaa Kosta: vimsse, løbe, sætte omfring. Nordl. Jf. kvasta, kvista.
Kvostekast, n. Koste-kast.
Kvosting (o'), f. Pudsnng, Børstning.
Kvota (o'), f. 1) Skibning. Af kvetja, kvatte; jf. kvat. (Et gammelt hvata). — 2) Eggen eller den Deel, som er sibt. Nordre Berg. Dgsaa Skibvand (?), Nhl.
Kvotestoff (o'), m. = Brynestoff. Hard.
Kvæ, f. Kvæda, Kvæde og Kvi.
Kvæaal, f. Kvæaal.
Kvæda (kvæ), v. a. bestryge med Harpir (Kvaada). Indh. Particp kvædd (?). I svenke Dial. kvåda: kiste, lime (Kieq 374). S. Kvæde, 1.
Kvæda, f. Naamælk (= Koda). „Kvæ“, Indh. Dik. Nogle St. Kvæe, n. (?).
Kvæde, n. 1, Saft eller Gummi, som udbrændes af Birkenæver; et Slags Rit. Sæt. Tel. Udtalt Kvæe, nogle St. Kvee. Sv. Dial. kvåd, kvad (Kieq 373). Hører sammen med Kvaada.
Kvæde, n. 2, et Kvad, Digt. Tel. (Kvæe). G. N. kvædi. Mest i Sammensætning, som Draumkvæde (Landst. 67 og følg.). Dgsaa om Ord eller Udsagn: Jafvæde, Bedkvæde, Medkvæde.
Kvæden, adj. svag, spød, liden. Sdm. Han er for kvæden endaa: han er endnu for ung, ikke stærk nok. Slægtskabet dunkelt. Jf. bankvæden.
Kvæd, adj. bevæget, rystet, fræmt; f. Kv. ved en voldsom Dyrkelse af Svsn. Sdm. Nærmer sig i Betydn. til kvæffa. — Andre Steder høres „kvæf“ for kvif.
Kvæla, f. en Huulning. Tel. (Winje). Jf. Kvæv.

Kvælen, adj. smfkindet, som ikke taaler meget (= hælén). Sogn.
Kvæm, f. Kvem.
Kvæm, adj. let at komme til, nem, rask; om noget som gaar heldigt eller er let gjort. Tel. Sogn, Sdm. Nordl. Denne Knjosten er kvæm: denne Hyrsvamp er nem til at sænge Jld. D'er so kvæmt fyre honom: det gaar saa let for ham, lyktes ham saa godt (om et Arbejde). G. N. kvæmt: tilgjængeligt. Af det gamle kvam, eller Jf. kvaamo, Jmpyf. af soma.
Kvæme, n. f. Kvæme, Samkvæme.
Kvæmleike, m. Lethed, Bekvemhed.
Kvæn, m. Finlander, Person af det kvænste Folkeslag. Nordl. (Jf. Kvæner). G. N. Kvenir. — **Kvænst**, adj. finlandst, henhværende til Kvænerne.
Kvær, f. kvar, kvær og kven.
Kværa, v. n. (er, te), give en svag Lyd, som naar En, som er meget hæd, forsøger at tale. Sdm. „Dæ kvære i Hals'a“. „Han va so haas'e, at dæ va knappaste dæ kvæerte 'ti naa“. G. N. kværa (kvåra?). I Sogn hedder det: „dæ kvæste i han“ (maafsee kvæste, f. kvæsa).
Kværa, f. kværa. Kværk, f. Kverf.
Kvære, m. Borte, Knort, Rigtorn. Sbl. Kvf. Den oprindelige Form er uvis.
Kværstæen, f. kværstæden.
Kvæsa, v. n. (er, te), hvæse, puste; hvisle. G. N. hvæssa. Eng. wheeze. — **Kvæsing**, f. hvæsende Lyd.
Kvæta, v. a. (er, te), stikke, nedstøde, f. Kv. en Pæl i Jorden. Tel. Jf. G. N. kvatinn: gjennemstikken (Egilsøn).
Kvæv, n. Lungbrystighed, tungt Vandedræt (= Kvaav, Koy); ogsaa Snue (= Krim). Sogn, Hall. Gbr. Ufvig. Kvæv, Søndre Berg. Jæl. kvæf. Jf. kvæva.
Kvæv, m. en liden Dal, som er omringet af Bjerge; et lavt og indesluttet Sted. Siredal, Sæt. Tel. (Flertal Kvæver? Landst. 796). Jf. Kvelv og Kvam.
Kvæv (?), adj. tilstoppet, f. kvæv.
Kvæva, v. a. (er, de), 1) tilstoppe, lukke, indeslutte; f. Kv. om Hjelde som omringe et Dalstrøg og hindre Udsigten. Sæt. Tel. (hvor man ogsaa har „kvæve“ for kvelva). — 2) hindre Vandedrættet (om Skim eller Snue); ogsaa: kvæle, dræbe ved at stoppe Vandedrættet. Dsl. og Trondh. Ufvig. Kvæve, Dsteb. (Andre St. kvæva). G. N. kvæsa: kvæle (N. L. 1, 340). Dgsaa i Formen kvæva (kvæ, kvæbe); f. kvæva.
Kvæva, f. Lungbrystighed, besværligt Vandedræt. Sogn, Vald. Rom. Dgsaa Kvæve, n. Smaal.
Kvævd, part. tilstoppet; kvælt; ogf. indesluttet, stummel, kvalm; f. kvævt.
Kvæve, n. Beklemmelse; f. Kvæva.
Kvæveleg, adj. tung, trykkende, kvalm; om Luft. Hall.

Kvæving, f. Tilstoppelse; Beklemmelse.
Kvov, adj. tungbrystig, som ikke aander let.
Østerd. Hedder ogf. **Kvøvd** og falder maa-
 see sammen med kvævd.
Kvøva, tilstoppe; kvæle (= kvæva). **Østerd.**
Kvøvna, f. kvævna, kvæna.
Kydlag, f. Kyrlag. (I alle de følgende Ord
 udtales "ky" som kj).
Kydna, f. kyra. **Kyodning**, f. Kyrdning.
Kyfling, m. Kylling; f. Kjulling.
Kyfsa, v. a. (ar), forvikle, røre sammen.
Kyfsa, f. en Forvikling, Knude, sammen-
 rørt Måse. **Tel.** (Vinje). I danske Dial.
Kyffe: Hob, Dyng.
Kyl, m. f. Kjel. **Kyl**, f. kykla.
Kyla, v. a. (ar), støde, stikke (?). **Landst.** 574.
Jf. G. N. kyla: fylde, proppe.
Kyla, f. en Knude eller Hævelse paa Lege-
 met (= Kul). **Jf.** Barketyla, Blodkyla.
Ufvig. Kjule, Gulbalen. G. N. kyli, n.
 Bylb.
Kyld (y'), m. Kulde, m. m., see Kjøld.
Kylja (y'), v. n. (kyl, kylde), kjøle, kjendes
 som et kolbt Pust; ogsaa: blæse svagt, om
 Vinden. **B.** Stift (**Hard.** **Ej.** **Edm.**). **Jæl.**
 kykla. **Jf.** kjøla og Kul. (**Imperf.** kulde
 egentlig hedde: kulbe).
Kylja (y'), v. n. (ar), brænde Kul, tilvirke
 Smedekul. **Rbg.** **Tel.** og fl. Forekommer
 ogsaa med **Voiningen**: kyl, kulbe, kult;
Wose, **Set.** (Byfle).
Kyljar, m. en Kulbrænder.
Kylla, v. a. (er, te), kappe, hugge Top eller
 Gren af Træer. **Ryf.** **Rbg.** **Tel.** **Hall.**
 Af Koll.
Kyllag, f. Kyrlag.
Kylling, f. Lophugning af Træer.
Kylna (y'), f. Tørrehuus, Jldhuus hvori
 man tørrer Korn eller Malt. **Nordre Berg.**
Trondh. G. N. kylna; **Sv.** kölna; **Eng.**
 kiln. (**Ang.** eyn: en Dvn). Ogsaa i en
 anden Form: **Kjona** (oo), **Kjone**, **Smaal.**
Rom. og fl. **Andre St.** **Turk.** **Turkestova**,
Vabstova.
Kylnerkad, adj. tørret i „Kylna“.
Kylp (y'), m. Hank, Haandfang; især en
 bevægelig Hank over Nabningen paa Spande
 eller Bæster. **Nordre Berg.** **Trondh.** **Nordl.**
Nogle St. **Kjølp**, **Kjølsp**; ogf. **Kjelp**,
Helg. **Jæl.** **kilpr.** **Sv.** **Dial.** **kälp.** **Ullers**
Hav. **Hevel** og fl.
Kylpa (y'), v. n. fiske med Stang (= kippa).
Lister.
Kylsna, f. Grums af Kul, efterliggende
 Smuler af en Kuldyng. „Kjølne“, **Hall.**
Kylvingsfeld, f. Kjeslungfeld.
Kymra (el. kymbra), v. n. (ar), briste ved
 Dphedning (om Mælk); affætte en smaa-
 fornet Dst. **Ndm.** (Kjemre, el. Kjemmer
 seg). **Ufvig.** **Kjemre** (el. Kjemmer' seg),
Drf. (Kennebu). **S.** **følg.**
Kymre (?), n. smaafornet Dst. **Ndm.** (Kjymr',
 el. Kjemmer'). **Slægtskabet** **rustf.**

Kymfa (Kjomsfa), f. en Stymper, Klodrian.
Nordl. (Bektaraalen). **Jf.** **Kumsa**.
Kyn (y'), n. Slægt, Familie. (Cyber oftest
 som Kjon). G. N. kyn. Det tippest i Kynet,
 f. kippast. — **Ogsaa**: **Kjon** (sexus). **Mann-**
kyn, **Kvenkyn** (f. Slag). **Ordet** er lidet
 brugeligt.
Kynd, f. Art, Slags. Ofteft i Forbindel-
 sen **Jordkynd**. **B.** **Stift.** **Jf.** **Kynde**.
Kynd, el. **Kyndt**, adj. artet, beskaffen. **Brugt**
 i **Sammenfætning** som: **godkynd**, **vond-**
kynd, **smaakynd**. **Cyber** oftest: **kynt**.
Kynde, n. **Natur**, **naturlig Egenkab**; **ogsaa**:
Art eller **Slags** (= **Kynd**). **Hard.** **Hall.**
 og fl. G. N. kyndi: **Art.** **Ang.** **cynd**; **Eng.**
 kind. **Jf.** **ogsaa** **Kynne**.
Kyndel, m. **Kaffel**, **Blus** at lyse med. **Østerd.**
(Kynnel). G. N. kyndill: **Lyg**; **kynda**: at
 tænde. **Jf.** **Kvende**.
Kyndelsesma, f. **Kyndelsesma**, **2den Febr.**
Mest alm. **Kyndesmos**. G. N. kyndil-
 messa, efter **Lat.** festum candelarum, v:
Lysefesten. — **Hertil** **Kyndelsesknuten**:
 den haardeste **Vintertid**; **haardt** **Velr** som
 gjerne indtræffer ved **Kyndelsesma**. **Kyn-**
delsesmaseleite, n. **Begyndelsen** af **Februar**
Maaned.
Kyndug, adj. 1) trodsig, spodsk, uartig. **Tel.**
 og fl. **Hedder** ogsaa **Kyndig**, **Edm.** **Kyn-**
naug, **Østerd.** Gjera seg **kyndug**: **hyde** **Trods**,
blive **nærgaaende**. — 2) **uroilig**, **utaalmo-**
dig (især om **Børn**); ogf. **paatrængende**,
besværlig ved **Klager** og **Tryglerie**. **Helg.**
Namd. (kynnug, kynnau). **Jf.** G. N. kyn-
 dug: **flu**, **ogsaa** **trodsig**. I **svenske Dial.**
kyndig: **fast**, **myndig**, **egenindig**.
Kyndugskap, m. **Trodsighed**, **Frækhed**.
Kyng, m. en **liden** **Hob**, **Klump**, **Klynge**.
Tel. **Maafee** **ogsaa**: et **Kyk** eller **Støb**, f.
kyngja. (**Sv.** **Dial.** **kyng**: **Ansals**, **Dyft**).
Kyngja, v. n. (er, de), 1) **høie** og **strække**
Halset, **saafom** for at **svælg** **noget**; **ogsaa**:
svælg **langsomt** og **med** **Møie** (som **naar**
man **æder** **tør** **Mad**). **Nordre Berg.** **Jæl.**
kingja. — 2) **give** en **bævende** eller **ligesom**
bølgende **Lyd** (f. **Gr.** om en **Kloffe**); **dirre**,
vibrere. **Tel.** (Vinje).
Kynna, v. a. (er, te), **kundgjøre**. **Brugt** i
 i **Formen** **forhynna** (ogsaa **forhynnda**). **Jf.**
vaarkynna. G. N. kynna (til **kunn**, adj.).
Fortjente at **komme** **mere** i **Brug**.
Kynna (tærfe), f. kyra.
Kynne, n. 1) **Kundskab**, **Viden** (?); f. **Kyn-**
nehus og **Heimkynne**. G. N. kynni: **Be-**
kjendtskab **ic.** — 2) **Egenskab**, **Gleddomme-**
lighed. **Øbr.** **Gulbalen**. **D'er** **eit** **undarlegt**
Kynne **med** **det**: **det** **har** en **særegen** **Art**, **gjør**
et **besyndeligt** **Indtryk**. (**Gulbal**). — 3)
Sindlag, **Gemyt**. (**Jf.** **Ukynne**). **Øbr.**
Falder **nær** **sammen** **med** **Kynde**. G. N.
kynni: **Natur**. **Sv.** **kynne**: **Sind**.
Kynnehus, n. **Sted** **som** **man** **besøger** **forat**
høre **Kjæber**, og **beslige**. **D'er** **hadde** **han** **sitt**

- Kynnehus: derfra havde han sine Efterretninger. Nebenras.
- Kynning, m. Slagting, el. Besjendt; see Kunning. Ogsaa en Form af Kyrning.
- Kynnug, paatrængende, f. kyndug.
- Kynt, f. kynd og kynt.
- Kyr, f. en Ko, f. Ku.
- Kyrfoder, f. Kufoder.
- Kyrfe, m. en Standsning eller Tilstoppelse i Svælget; det Tilfælde at Mæden ikke vil glide ned. „Kjorkje“, Nordl.
- Kyrken, el. Kyrkjen, adj. 1) trang, knibende, som klemmer eller indsnører Legemet. Nhl. — 2) tør, haard, vanskelig at svælge; om Mad. Sdm. Obr. og fl. Jf. kofen, kjækjen. Ogsaa om Gn, som har Møje for at svælge. Jf. kyrkna.
- Kyrkja (y'), v. a. (er, te), 1) knibe over Struben (Kværten). B. Stift. Ogsaa: kvæle, men hedder i denne Betydning oftere kverka og kvertja. G. N. kyrkja, kvirkja (til Kvert). Lidt forskjelligt fra kvæva og kjøva. — 2) klemme, tilsnøre, knibe over Legemet; om Klæder, Baand eller Sæletøi. Søndre Berg. Jf. strupa (stryppa). — 3) svælge med Møje, eller egentl. drive i Svælget. Kyrkja i seg Vaten: æde langsomt og med Besvær (nemlig naar man kun har tør Mad uden Suul eller Vædse). Nordre Berg. Particp (?) kyrkt (kyrrt), i Forbindelse eta seg kyrtt, o: gjøre uheldige Forsøg paa at svælge, faae Mæden fast i Halsen. Hall. Hertil Kyrke, kyrken, kyrkna.
- Kyrkja, f. Kirke; Tempel. Ufvig. Kjorkja, Nordre Berg. og flere, ogsaa Kjorkja, Kjorkje, Smaal., Kjerkja, ved Trondh. Sv. kyrka; G. N. kirkja, Ung. cyrice, cyroe, som ubledes af Gr. kyriakos: Herten tilhørende, el. tilegnet.
- Kyrkje-aalmuge, m. det forsamlede Folk ved en Kirke.
- Kyrkjebakke, m. Samlingsplads ved Indgangen til en Kirke.
- Kyrkjebaat, m. Baad med Folk, som reise til eller fra en Kirke.
- Kyrkjebof, f. Bog som tilhører en Kirke; ogs. Kirke-Bjalmebog.
- Kyrkjebær, adj. passende at bruge i en Kirkeforjamling; især om Klæder. „D'æ iffje kirkjebært“, Sff. Sdm.
- Kyrkjebøn, f. Kirkebøn.
- Kyrkjedag, m. en Dag til Gudstjeneste.
- Kyrkjeferd (=fer), f. Kirkereise.
- Kyrkjefolk, n. Folk som ere samlede ved en Kirke, eller paa Veien til Kirken.
- Kyrkjefør, adj. i Stand til at besøge Kirken.
- Kyrkjegang, m. Kirkegang.
- Kyrkjegard, m. Kirkegaard; Gravsted.
- Kyrkjegods, n. en Kirkes Giendom.
- Kyrkjehelg, f. Helligdag med Gudstjeneste.
- Kyrkjekjer, adj. slittig til at besøge Kirken.
- Kyrkjeklæde, n. Helligdagsklæder. Særslilt Kyrkjeklut, m. Kyrkjeplagg, n. og fl.
- Kyrkjelag, n. Selskab af Kirkefolk.
- Kyrkjemund, n. Lid til at gaae i Kirken.
- Kyrkjen, f. kyrken.
- Kyrkjeseff, m. Kirkesff.
- Kyrkjefogn (oo), f. Kirkefogn; Menighed.
- Kyrkjefotva (o'), f. Samlingsstue ved en Kirke. Nordl.
- Kyrkjefust, f. Grund under en Kirke.
- Kyrkjefveg, m. Bei til en Kirke.
- Kyrkjeverja, f. Kirkeverge.
- Kyrkjevigsla, f. Kirkevielse.
- Kyrkna, v. n. (ar), blive tilstoppet i Halsen eller Svælget, have Møje for at svælge; ogsaa kvæles (= kvertna). Nordre Berg. Jf. kyrkja.
- Kyrlag, n. et Antal af ser Stykker, en halv Tylvt. Mest om Smaaøer; i Spøg ogsaa om Mennesker, især Børn. Sogn, Nhl. i Formen Kydlag og Kyllag. Skal egentlig være ser Saar, betragtede som lige Giendom imod en Ko (Kyr). G. N. kyr-lag: Verdie for en Ko.
- Kyrmast (y'), v. n. (est, dest), lide af Beflemmelse eller Trykning for Brystet; ogsaa af Uorden i Mæden. Sdm. Hertil: Kyrming, f. eller Kyrmelse, n. Beflemmelse, indvortes Svaghed.
- Kyrmjelte (hy), m. den Mælk, som man paa een Gang faar af en Ko. Hedder ogs. Kyrsmjelte. B. Stift.
- Kyrna (y'), v. n. (er, te), 1) modnes, udvikle sig til Korn (= mata); om Sæden paa Algeren. Vald. i Formen Kydne, af Korn (Kobn). — 2) v. a. tørste paa, omtørste Korn for at reise det fra vedhængende Åuner eller Snerper. „Kynne“, Smaal. Sv. korna (Ries 347). Andre St. tina.
- Kyrne, n. Kornspæd (?), f. Hummelkyrne.
- Kyrning, f. Modning, det at Kornet faar Kjerne. Vald. (Kydning), Hedemarken (Kynning).
- Kyrning, m. Kjertel i Steen (= Gistel, Lyta). Hard. Sfl. (udt. Kydning). Af Korn.
- Kyrnt, adj. 1) moden, udviklet til Korn. Hall. Vald. (udtalt kynt). Ogsaa om Nødder og anden Frugt, tildeels i Formen „fint“, som falder sammen med firnt. — 2) kornet, kornformig; ogsaa kjertlet, om Steen. 3) Sammensætning som storhynt, smaahynt (udt. kynt).
- Kyrr, adj. stille; f. kjørr.
- Kyrrt, tilstoppet, f. kyrkja.
- Kyrtel (y'), m. = Kjole. (Landsf. 106, 539).
- Kyrva (y'), v. a. (ar), omsvøbe, f. kjerva.
- Kyrving, f. Barnevøb, f. Kjerving.
- Kys, f. kjøsa. — Kysa, f. Kjøsa.
- Kysen, adj. bukket, krum, krogrygget (= kusryggjad). Drf.
- Kysa, v. a. (er, te), kysse. — Kys, m. et Kys. Kysing, f. Kysen.
- Kyta, v. n. flyde frem; f. kuta.

Kyta, v. n. (er, te), 1) kjenne, muffe, give onde Ord. Han kyte paa oss. Hall. Buskr. (Jæl. kitast: trakte). — 2) fryde, prale, gjøre sig til af noget. Tæl. Dsl.

Kyta, f. 1, Skryderie, store Ord. Hall. Buskr. (West i Fleertal).

Kyta, f. 2, Bugle, fremstaaende Fødd eller Kynse; især om Kjøbbugler paa en fed Krop. Han er so seit, at det heng Kytorna. Nhl.

Kytar, m. en stortalende Person. Dsl.

Kytel, m. en Træ-Kniv, tilspidset Trækive, hvormed man slækker Vark af Træ. Indh. Dstest Kyttel, dog ogsaa Kjutul. I svenske Dial. kytte, kute, om et lignende Redskab. Jæl. kuti: culltellus (Halborson). — I Namd. hedder det Kyffel.

Kyten, adj. stortalende. Dsl.

Kyting, f. Skjenden; ogs. Skryderie.

Kyting, m. en liden Griis; ogsaa om Smaadrenge. Indh. (Snaasen).

Kytor, n. Skjend, onde Ord. Hall.

Kytt (paa en Lee), f. Tjo.

Kyva, v. a. (er, de), nedtrykke, bøie ned, el. egentlig afftumpe, af Kuv. Nhf. og fl. Kyva seg i Hop: bgie Hovedet mod Brystet. Kyva Dyro: slaae Drene ned, om Dyr, især Heste. Hard. — Dgsaa v. n. være afftumpet, være indbøjet oventil, om Kat, Kurve og besl. Sdm. og fl. Andre St. kuva.

Kyven, adj. indbøjet, indfneben.

Kyvetaf, n. et Tag, som gaar kraat ned paa alle Sider, eller som ikke har nogen Gav. Sdm.

Kyving, f. Nedtrykning, f. kyva.

Køla, f. kjæla. — Køla, f. kjæla ic. Dgsaa i de følgende Ord udtales „køy“ som kjø. Køyast, v. n. væmmes, fløge (= klla). Trondh. (Selbu), i Formen kjøes. Dunkelt Ord. I svenske Dial. köjäs, keja.

Køyl (kj), m. en Byt, liden Samling af Vand eller Bøfse (= Dam, Søyla). Hard.

Køyla, f. Kende, Kanal; f. Keila.

Køyna, f. en Blegne, Blære med Svulst (= Kveisa). B. Stift. Af Kaun.

Køynutt (kjønnet), adj. fuld af Blegner.

Køypa, v. a. (er, te), kjøbe; f. kauppa.

Køypeleg (?), f. kjøpeleg.

Køyr, m. Dribning, stærk Paaskyndelse. Faa Køyr: blive drevet til at gjøre noget. Nogle St. Kjør.

Køyra, v. a. (er, de), 1) drive, støde, stikke. Køyra ei Fllis inn i Fingren. Det var so saart, som ein hadde køyrt ein Kniv inn i. Nogle St. Kjøre. G. N. keyra. — 2) drive, paaskynde, tvinge. (Sv. köra). Køyr honom til aa stunda seg. Køyr deim heim-atter: jag dem hjem. Køyra paa: haste, skynde paa. — 3) age, kjøre med Hest. Køyra Høy, Timber, Stein, Mølb ic. Køyra seg: age, reise i Vogn eller

Slæde. Køyra Isen: kjøre paa Isen. Køyra Jord: pløie. (Dsl.). — I Bergens Stift og nordensjælds har Ordet en egen Bøining: kjøre(r), kjøurde (kjoure), kjøurt. (Egt høyra). Saaledes ogsaa Particyp: kjøurd (kjaur'e, kjaur).

Køyrende, adj. væsende til at kjøre; ogsaa: tjenlig at kjøre paa; om Veie, Broer eller Jls. Isen er ikke køyrrende. Som adv. dri-vende, el. kjørende. Han kom køyrrende med deim.

Køyrrar, m. en Kjøter, Kjøresvend.

Køyrd, part. drevet, jaget; kjørt. Afvigende kjøurd, f. kjøra. Hertil: avkøyrd, innkøyrd, uppkøyrd og fl.

Køyre, n. Fart, Løb uden Standsning. Det gjelt i eitt køyre. „Kjøre“, Dsl.

Køyrebunad, m. = Køyregreida.

Køyreføre, n. Føre at kjøre paa.

Køyregreida, f. Kjørerestaber (Slæder, Kjørrer, ic. ogsaa Sæletøi). West alm. Kjøyregreia. Dgsaa talbet Køyrebunad og Køyrety.

Køyreskeid, n. Kjørebane; ogs. et Stykke Veie at kjøre. (Kjøyresfest).

Køyresvein, m. Kjøresvend, Rudf. Hedder sæbvanlig Køyrslægut.

Køyrevæg, m. Veie at kjøre paa.

Køyving, f. Drivning, Jagen; Kjørsel.

Køyrla, f. Kjørsel, Agning; ogs. Drivning. — Køyrslægamp, m. Hest at kjøre med.

Køyrslegut, m. f. Køyresvein. Køyrslæg-væg, m. Kjørevæl.

Køysa, f. 1, en Hun-Kat (= Kjetta). Trhj. Sdm. (Kjøyse). Afvig. Kjøsa, Kjøse', Drf. Nermest af Kaufe.

Køysa, f. 2, et Slags rundagtig Hue eller Hovedbedækning for Kvinder. Ejj. Sogn, ogsaa i Nordl. Paa Dsl. Kysa, om et andet Slags Hoveddække. Kysa er ogsaa dansk.

Køyseleg, adj. struttende, vid og bred; om Klæder; ogsaa: prunkende, pralende. Øbr. (Lom).

Køyserygg, m. Katteryg. „Gjere Kjøyseryg“: bøie sig sammen. Sdm.

Køysery, n. Tøi til en Hue. Ejj.

Køyta, f. 1, en liden Sump; ogsaa en Bandytt, Dam, Møllendam. Indvøen. (G. N. keyta: Sump). I Drf. Kjøta (Mhr-kjøta) om Kanten eller Bredden af en Sump. I Nordl. Kjøyta, om en Dynge eller Maske (?).

Køyta, f. 2, en Skovhytte, et Telt af Gran-kviste eller Løvgrøen. Tæl. (Kjøyte). Jf. Rot og Kota. I Østherd. Koiia (Koiie), om Finnernes Telt. Sv. kofa: en Hytte.

Køyta, f. 3, en Benævnelse paa omslakkende Kvinder, f. Gr. Finnkjøyta. Indh. Andre St. Tøta, Kytta.

L.

La, n. f. Lad. — **la**, v. f. lada og lata.

la, for lagde, f. leggia.

Labb, m. Lab, Fod; især paa Kloddyr, som Kat, Hund o. f. v. **Labbar**, pl. ogsaa om Haarsoffer (= Lobbar, Raggarr).

labba, v. n. (ar), soffe, træffe, gaae ffjedesløst. — **labbande**, adv. gaaende. San tom labbande.

Labbank, m. Lværflaa, f. Gr. paa en Dør (= Dø, Norve). Rommerige. Duffelt; ff. Sv. bank: Lværflaa (Niek, 22).

labbelendst, adj. (i Spøg) om et uforstaaeligt Spøg; kaudervælsk. Sv. labbeländska. (Maastee for lapplandsk).

Labberdus (uu), m. Daff, Nøveslag. Nordre Berg. (Dunkel Form).

[**Labeira**, f. Knibe, Forlegenhed (= Veit). Hall. (X. labét, efter Fr. la bête).

Lad, n. 1) en liden Bæg eller Muur; et lyst Steenlag, saasom paa Siden af et Ildsted. Dmmlad, Peislad; Hornlad, Grummlad. Jf. Bjorlad. G. N. hlad. — 2) Ladning, som i et Gevær; Ladningsmaal til et Stud. Tel. og fl. (i Formen La). Jf. Fyrelad. — 3) en Stabel, en ordentlig oplagt Hob. Borblad, Sunelad, Wibarlad, Nøverlad. Mest i de nordlige og vestlige Egne. Tilbeels med Fleertal Lod (o'), Lo'. (B. Stift). — 4) et Hovedsmykke, en Krands med Guldraad, Løvørk el. lignende, brugelig til Brudepynt. Set. Tel. (La, Brurela). G. N. hlad, et Slags Smykker. Sv. Dial. la(b): Silkebaand.

lada, v. a. (er, de), 1) lade, lægge Ladning (i et Fartøi; ogsaa i Gevær). — 2) opstable, lægge lagvis, el. i et „Lad“. — 3) indlægge Korn i en Lade. Dgsaa v. n. indhøste, indbjerge Narets Afgrode. Nf. Jød. Mandal og fl. — Inf. hedder mest alm. la, afvig. laadaa, Jndh. Df. og laa, Gbr. (G. N. hlada). Bøiningen er mest alm. la'r, ladde, ladt; men skulde egentlig være: led (e'), lod, ladet (G. N. hled, hlöd, hladit). I Stedet for lada bruges dog paa nogle Steder: lefja (led, ladde), eller ladda (ar), eller det afledede loda (er, de).

Lada, f. en Lade; f. Løda.

Ladberg, n. en flad Klippe ved Søen, hvor Fartøier kunne lægge til og indtage Ladning; en naturlig Brygge. Sdm. og fl. (Ladberg).

Ladd, m. Dversof, Haarsok. Smaal. og fl. Hedder ogsaa Lodde (Loddar), Rbg. Tel. Andre St. Labb, Lugg, Leist, Raggarr. I Hall. Ladd, om en Tøffel eller Sok med Løversaaale. (Sv. Dial. laddor, laddor). Ladd bruges ogsaa om Personer; maastee En som gaar plumpt (soffende), f. ladba. Jf. Lusseladd, Dffeladd. (Eng. lad: Dreng).

Ladd, adj. ladet, forsynet med Ladning. Participl til lada og ledja.

ladda, v. a. (ar), lade, lægge Ladning i (Fartøi). Trondh. Nordl. Jf. lada. (Sv. ladba).

ladda, v. n. (ar), gaae med Søffer eller Tøfler (Loddar); tøfle, soffe. Hall.

Lade, f. Løda.

Lading, f. Indtagelse af Ladning. Dgsaa om Indbjergning af Korn. Mandal og fl.

Ladning, f. Last, Ladning i Fartøi.

Ladstad, m. Ladestof, Ladeplads.

Ladstein, m. Grundsteen under et Huus, Hjørnesteen. Nordl.

Ladrein, m. Ladestof til et Gevær.

Ladvid (i'), m. Favneved, fløvet Ved til Brænde. Smaal. og fl. (La-ve). — **Ladvid-kubbe**, m. en afhuggen tyk Træstump. (Lave-kubbe).

Last, f. Hjørne i en Træbygning; det Punkt hvor Stokkene ere sammenfædede i Hjørnet. Søndenfjelds. G. N. last, n. Andre St. Nov (o'). I Gbr. er Last den indvendige Deel af Hjørnet (Navehogg), og Nov den udvendige Deel (Navehovud).

lasta, v. a. (ar), sammenfæde Tømmerstokkene i Hjørnet af en Bygning (= nava). Dfsl. Dgsaa med Dmlyd: lesta (er, e), Tel. Rbg.

Lastestein, m. Hjørnesteen. Hall.

Lag, n. 1) Læie, Hvildepunkt; Sted hvor noget ligger eller kan lægges. Især om et Fæstepunkt paa et Redskab (f. Gr. et Hjul), hvori man kan sætte en Stopper og derved stille Redskabet efter Behag; saaledes paa en Væverbom (Kivslag), paa en Kjevelkrog (Skerdinglag), i en Lampefæde (Kolelag), og deslige. — 2) en Lægning, noget som lægges paa eet Sted, eller paa een Gang. Mest i Sammensætning, som Framlag, Flag, Umlag, Millomlag, Underlag. Tilbeels om en Deel eller Mængde med en vis Værdie; saaledes Marklag og Mællag (Jordstyk); ff. Kyrlag. G. N. lag: Værd, Pris. — 3) en oplagt Hob, en Stabel (= Lad), f. Gr. af Ved. Hall. Gbr. og fl. — 4) en jævnt udbredt Masse; et Lag, en Schicht. Søndenfjelds. Ellers lidet brugl. da det sædvanlig hedder Flo. — 5) en Række, Rab, Rreds; f. Gr. Berglag (Klipperække), Aaslag, Bakkelag, Uffelag; Kvistelag. Jf. Bygdarlag, Tinglag. Nogle Steder ogsaa: et Kuld, f. Gr. af Fugleunger. Num. Trondh. Ellers talbet Legde, Føde, Væle. — 6) Lav, Selskab; Følge. (Sv. lag). Halda Lag: holde Selskab. Leggia Lag: slutte sig sammen til Selskab, el. til et Foretagende. (Hedder ogsaa: flaa Lag). Brjota Lag: adfille sig; frastille sig. Vera i Lag: holde Følge, være sammen,

Dgsaa om et Laug, en Forening, Corpora- tion; f. Gr. Skreddarlag, Bakarlag osv. Tilbedels med fleertal Log (o'). Søndre Berg. — 7) Forbindelse, Samkvem, Om- gang. (G. N. lag). Hava Lag med nokon. Ho hadde havt Lag med honom. Dgsaa med Bez- greb af Fællesskab; f. Gr. fista i Lag. Jf. Samlag, Høpelag. — 8) Orden, stadig eller vedvarende Stilling. Komma i Lag: kom- me i Orden. Standa ved Lag (el. med Lag): vedvare, holde sig uden Forandring. Saldra ved Lag: holde vedlige. Komma av Lag: komme af Lave, i Norden. (Gammelt Dativ; sæd- vanlig udtalt: Lagje). „De fann snart laupe aa Lag“: det kan let hände, Sagerne kunne let stille sig saaledes. Edm. — 9) Forsatning, Skik, Tilstand. Det sett eit annat Lag: det sit en anden Skik, det gif paa en anden Maade. Det er i godt Lag: i god Stand. Jf. Mlag, Dvlag. — Dgsaa: Sind, Stem- ning, Lune. Han var i beste Laget sitt (el. i Godlaget). — 10) Natur, Art, Egenskab. Fisten heve det Laget, at han søljer mot Strau- men. Det heve eit undarlegt Lag: det gjør et besynderligt Indtryk, det har noget sær- eget ved sig. — 11) Maneer, Maade, Skik. Han heve godt Lag til Arbeidet. Jf. Gangelag, Fotlag, Handlag, Mungelag. Dgsaa: Greb, Færdighed, Dvelse (i en Kunst). Faa Lag paa Arbeidet. Det vit vera eit Lag med alt. „Faa Lag paa“ betyder ogsaa at faae Kundskab om, el. komme paa Spor efter noget. Eg sett itte Lag paa, Ivarhelti han var. Nordre Berg. — 12) Grad, Maal, Maade. I sed- vanteg Lag: i passende Grad, som sædvan- ligt. Det var paa Lag som ei Mål: omtrent en Mål. So paa Lag: saa omtrent. Over Laget: overmaade. Til Lags: tilpas, til Maade, efter Ens Dnske. Der vandt aa gjera honom til Lags: det er vanskeligt at gjøre ham tilpas, at gjøre det saa at han er fornøiet dermed. (Sv. til lags). Ordet forbindes ofte med et Superlativ for at betegne en høi Grad, eller noget som er lidt mere end passende; f. Gr. i gramnaste Lag: vel thynd, næsten alt for thynd. I tjuktaste Lag: næsten for tyk. I mjuktaste Lag: næsten for blød. I hardaste Lag: lidt haardere end man ønskede. Saaledes ogsaa: i mest Lag (næsten for meget); i minst, sværeste, lengste, seinaste, tidlegaste Lag, o. s. v. (Eigesaa i Svenst). Jf. lagom. — I nogle Ord, som stotte sig til en skriftlig Brug, nemlig Lagrett, Lagverja, Lagmann, Lagting, har Lag Betydninger: Lov (Re- gel), som ellers har en anden Form: Log (o'), f. Ordet udgaar egentlig fra Noden i liggja (Zimperf. laag, oprindl. lag), men slutter sig i de fleste Betydninger nærmere til det afledede leggia (lag=be). Jf. Loga.

Lag, n. (2), Dvergyddning; f. laga, 2.

laga, v. a. (ar), 1, lave; 1) tillave, tilbe- rede, faae i Stand. Afvig. laagaa, Gbr. Drk. G. N. laga; Sv. laga. Laga seg til:

forberede sig, gjøre sig færdig. — 2) ordne, indrette; ogsaa: danne, give en vis Form. Det var vel lagat i Huset: vel indrettet. Laga Dngulen: give Angelen en passende Bøining. — 3) seie, læmpe efter noget; ogs. mage, foranstalte; f. Gr. Laga det so, at me fimmast: mag det saa, at vi kunne mødes. Laga seg: seie sig; om Omstændigheder. Dgsaa i For- men lagast. Det lagast honom til: det seier sig gjerne saaledes for ham; det falder sæd- vanlig i hans Lov. Det lagast ein Star til: det seier sig saa, at Fraadseren faar noget at fraadse i.

laga, v. a. (ar), 2, overgyde, overøse, ud- bløde; især om at hælde Vand paa Mal- tet i Brygningen. B. Stift. (S. Log, m.). Jf. utlagad. Hertil et Subst. Lag, n. Afkog, hældt Vand at gyde paa Maltet. Lag-ausa, f. en Dse at overgyde med. Lag-gryta, f. Gryde med kogende Vand („leikande Lag“) til Dvergyddning. Om Talemaaden „Lands og Lagar“, f. Log, m.

lagad, adj. 1) beskaffen, skiftet; ogsaa: op- lagt, stemt for noget. Eg er itte lagad til det. (Alm. laga). 2) ordnet, indrettet; ogsaa anlagt, foranstaltet. (Particip af laga). Eg hadde det itte so lagat: jeg var ikke belavet derpaa, det faldt mig ikke beleiligt. 3) beskiftet af Skjæbnen, bestemt. Det var so lagat, at dei stulde toma i Hov. Jf. lagen, Laguad.

lagd, part. lagt, henlagt; belagt zc. f. leggia. Hertil: avlagd, upplagd, utlagd o. s. v.

Lagde, m. 1) en sammenfiltet Lov el. Haar- tot (= Larve). Hall. Drk. (Mogle Steder Klagede). G. N. lagdr. — 2) en Vantriv- ning, et lidet, uanseeligt Kreatur. Vald. i Formen: Lagd.

Lage (Lagje), m. 1) Bestemmelse, Formaal. Toten (?). — 2) et forelagt Arbeide, som skal fuldføres til en bestemt Tid (= Lag- yrkje, Fyreloga, Malag). Ml. Dste (Laget som Neutrum (eit Lagje), som er feilagt- tigt. — 3) Skjæbne, Tilskikkelse (= Lagnad). Nhf. Tel og fl.

lagen, adj. beskiftet af Skjæbnen, tilskiftet, bestemt. G. N. laginn, egentl. et Particip af leggia. Sjelden i Formen lagen (Landsf. 180, 185, jf. 223); derimod sædvanlig i Neutrum „lagje“ (laget), f. Gr. um han er Riv laget, o: om det er ham beskiftet at leve. Um han er notot godt laget: hvis han skal have nogen god Lykke. Dei vaaro so tungt laget (lagje): de havde saa tung Skjæbne. For- modentlig grunder dette fig paa en Om- stilling i Gætningen, saaledes at det egent- lig skulde hebbe: um det var honom Riv laget, el. det var deim so tungt laget. (Eignede Til- fælde ere: vera ant um, vera illt ved, og flere).

Lagfolk, n. Selskabsfolk; de indbudne Per- soner i et Hjøstebud zc. Hall. og fl.

lagfør, adj. 1) duelig til at være med i et

- Arbejde, lige dygtig som de andre i Selvfabet; ogs. begjærlig efter Selvfab (Lag). Sogn, Hall.
- lagga**, v. a. (ar), 1) fjære en „Lagg“ eller Bundfals i Staverne til et Træ-Lag; indføle Bunden i Karret. Jøl. lagga. — 2) gjøre Træfar (Stavfar). Sogn. Hall. Tel. Hertil Laggar, m. en Bødfer; en som gjør Kar. (G. N. laggari). Lagging, f. det Arbejde at gjøre Kar. — Nærmere til Subst. Lagg horer: Laggebånd, n. Bundgjord, det nederste Baand paa et Kar. Laggejærn, n. et Redskab at fjære Bundfals med. (Forfjelligt fra Krydsjærn). Laggefjerald, n. Stavfar (Spand, Botte, el. deslige). Laggefjør (y), n. den sletteste Mælk paa Bunden i et Mælkedar. B. Stift.
- Laging**, f. Lagning. Lagje, f. lagen. lagfjør, adj. selfabstjør, selfabelig.
- Lagklauv**, f. Bifløy; de smaa Kløver paa Hølene af Røer og visse andre Dyr. Tel. Hall. Østerd. Sdm. Dtf. Sædvaaelig udtalet Laflau(y). Jøl. lagklauv. Ellers i anden Form: Latklauv, Mhl. og Natklauv, Jød. Sjl. Sogn, Øbr. (Sv. Dial. latklöv). Han gæng paa Lagtauvo, siges om En, som gaar med meget forslidte Sko.
- lagleg**, adj. 1) passende, ordentlig; regelmæssig (eller omtr. som normal). G. N. laglegr. Dgsaa: middelmaadig, ikke meget stor. — 2) bekvem, beleilig. Lister og fl. — 3) færdig, istandsat, i god Orden. Sæt.
- Lagmann**, m. Kammerat, Kæjsfælle; Meddeeltager i en Handel o. s. v. Sjl. og fl. (G. N. lagsmadr). Forfjelligt herfra er det gamle Lagmann: Dommer; G. N. lögmadr.
- Lagn**, f. Fiskegarn; især Laregarn som udsættes i Form af en Bue eller Halvcirkel. Helg. (Nanen). G. N. lög.
- Lagnad**, m. 1) Veffassenhed, Skik, Orden; ogs. Skabning, Udsende. Hall. og fl. — 2) Skjæbne, Tilfækkelse; Omstændigheder som have nogen varig Indflydelse paa et Menneskes Liv. Mm. Ein god Lagnad: Lykke, gunstig Skjæbne. Ein tung Lagnad: tung Skjæbne, megen Modgang. Jf. lagast, Lage, lagen.
- Lagning**, f. Ordning, Indretning; ogsaa Skik, Maade. Hedder oftere Laging, f. og tilbeels Lagelse (Lagels), n.
- lagom**, adv. passende, tilpas, beleiligt; ogsaa: sagte, lempeligt, med Maade. Mfl. (Rom. og fl.). Sv. lagom. Afvig. logom, lugom (u'), ogsaa brugt som Ubj. i Betydning: bekvem, velfikket, net, vakker; for Et. „ein lugum Hest“. Øbr. Dtf.
- Lagrett**, m. Laugret, Tjingsvidner. Afvigende fra G. N. lögretta, f.
- Lagting**, n. særskilt Thing til fornyet Prøvelse af forhen behandlede Lovforslag; en Afdeling af Storthinget. (Nytt Ord i denne Betydning).
- lagvand**, adj. fræsen med Hensyn til Selvfab (Lag).
- Lagverja**, f. Laugværge, Curator.
- Lag-vrkte**, n. Arbejde som skal fuldføres til en bestemt Tid (= Lage). Sogn.
- Lag-øl**, n. Gjøstebud, foranstaltet ved Sammenfud af Deeltagerne. Vald. og fl. (B. Stift. Skotöl).
- lak**, v. f. leka. — lak, adj. f. laaf.
- Lak**, n. f. Lakan.
- laka**, v. a. (ar), overgyde med Lage (Saltvand). S. ogs. leka.
- Lakan**, n. Lagen, Klindug til en Seng. Afvig. Lak, Sjl. G. N. lakan; Sv. lakan.
- Lake**, m. 1, 1) Flig, Lap, Klud (= Filla). Hall. (Lakje). Dgsaa: en Stjumper, Stafel. Gard. — 2) Folbmave (Omasum), den tredie Mave i de drøvtyggende Dyr. Søndre Berg. Sogn og fl. Hedder ellers Mar-lake (Sdm. og fl.), Füll (Wustr.), Troll-pose (Dtf.).
- Lake**, m. 2. Kvabbe, en Færskvandsfisk, Lota vulgaris. Østerd. Hedemarken. (Laka). Sv. lake.
- Lake**, m. 3. Lage, Bødsse af oplest Salt. Sædvaa. Lakje; afvigende Laka, Laakaa, Tronh. (Sv. lake). — Hertil lakebrend, adj. om Silb, som har faaet Affmag i Lagefarret. lakefurr, adj. fortorret af Mangel paa Lage.
- Lakefild**, f. en vis Færskvandsfisk, Coregonus albula (?). Hedemarken. Jf. Skabb og Bembe.
- Lakf**, n. Lak, Segllak. Hertil lakfa, v. a. (ar), forsegle, sætte Lak paa.
- lakfa**, v. n. (ar), 1) trippe, gaale, løbe. Hall. og fl. (Sv. lakfa). 2) hoppe paa een Fod. Tel. 3) lakke, fride frem; om Tiden. Det lakfar til.
- Laklauv**, f. Lagklauv.
- lakra**, v. n. (ar), rokke, vakle, staae løst. Hall. Andre St. lukra, lukra, lekta.
- Laks**, m. Lar (Fisk). Laksegard, m. Laregjærde i en Strøm. Laksehaav, m. et Slags Ruse. Laksefjer, n. Larefar, med en Ombygning af Steen. Lakseverpe, n. Sted hvor man fanger Lar med Bod. G. N. laxaverpi.
- Laksetita**, f. en liden Strandfugl; f. Strandvippa. Afvig. Laksetitre, Sdm. Laksetiter, Mhl.
- lakurt**, adj. pjaltet, laset, forreven. Hall. S. Lake, 1.
- Lam**, f. Dørfjern, Hængsel eller Gjænge med en Blade, som dækker en Deel af Døren. Solgr. Jøl. löm, pl. lamar. (Jf. Fr. lame; Lat. lamina).
- Lamb**, n. Lam, Unge af Faar. G. N. lamb. Fleertal tilbeels Lomb (Laamb), B. Stift, Tel. og fl. Lømb, Vald. — Hertil Lamb-saud, m. Faar som har Lam (= Ursaud). Lambfynn, n. Lammeffind. Lambull, f. Lammeuld. Lambelamb, n. Lam af

- et aarsgammelt Faar. (Nordre Berg.).
- Iamba**, v. n. (ar), faae Iam, fede, om Faar. Nogle St. med Dmlyd: Iemba (er, de). Tel. Hall. og fl.
- Iand**, adj. 1) banfket, forflaaet; f. Iemja. 2) ftiv i Lemmerne, f. Iamen.
- Iamen**, adj. mat, ftiv eller noget Iam i Legemet, fom efter en ftark Anftrengelfe. Nordre Berg. Hall. og fl. Hedder ogfaa: Iaam, Nhl. og Iand, Schl. G. N. Iami: Iam.
- Iamp**, m. Iab, Fod, Bote. Tel. — Noget lignende er Iamfe: Haand, Næve. Bustr. Jf. Iom og Iabb.
- Iampa**, v. n. (ar), gaae, løbe affted (= Iabba). Tel. — 3 Hall. Iampa, v. a. flaae paa, banfe (= Iemja).
- Iampe**, m. Lampe (Lat. Iampas). Nogle St. Iampa, f. G. N. Iampi, m. Jf. Kola.
- Iamra**, v. a. (ar), fvække, flibe (f. Gr. Kjøretøi) ved idelig Brug. Trondh. Jf. Iunderlamrad. Dgfaa v. n. Iramle, Iarme; fjere paa en haard Bei ic. Hall.
- Iamse**, f. Iamp.
- Iana**, v. a. (ar), opftable, oplægge Iagviis (= Iada, Iøda). Valbers. 3 Tel. Iaana: oplægge Ved, Stoffe og deslige. Paa Edm. tilbeels Iaane om at danne en Væg af Kvifte eller Stænger. Hører fammen med Ion (o'), el. Iaan (G. N. Iön). — Om et andet Iana, f. Iina.
- Iand**, n. 1, Iand, Jord. G. N. Iand. Særftilt: 1) Iandjorb, tør Grund (i Modfætning til Sø); ogfaa Strand, Kyst. — 2) en større begrænftet Deel af Jorden. Mange St. med Fleertal Iand (Iaand); f. Gr. dei varme Iondi. Dgfaa: et Rige, en Stat. — 3) Iandftab, Diftrikt; Irovinds. — 4) Ianddiftrikt, Egn med adfpredte Bofteder; i Modfætning til By eller Stad. — 5) Jordftykke, fom Giendom. Jf. Iandleiga, Iandfkyld, Iandtal. Hertil en Mængde Gaardsnavne; fornemmelig i Egnen ved Stavanger; f. Gr. Høyland, Haaland, Haugland o. f. v. — 6) Grund, Jordbund, Jordsmon; f. Gr. Iakerland, Grasland, Stogland. Nogle St. ogfaa om Grasjorden ved Siden af en Alger (= Iakerland). Ilandt Afledninger med Dmlyd mærkes: Ienda, Iende, UIende; vaatlendt, høglendt, brattlendt ic. — Sjaa Iand: fine Iand (fra Havet); ogf. fee en Udvei eller Ende paa noget. Iata Iand: Iande; ogfaa endes, faae et vift Udftald. 3 Iand: paa Iandet (modfat: um Iord). No Iandet: ud paa Egnen. Dr Iandet: ud af Riget. Ioma under Iand: nær til Iandet. Ei Mit under Iand: fra Iandet. Til Iands: til Iandet; tilbeels ogfaa: i Iandet, over Iand. Jf. utanlands. Iara Iands og Iage, f. Iog.
- Iand**, n. 2, Urin, Iis. Næften alm. G. N. Iland; Ang. Iland (Eng. Iant). Hertil: Iandhol (o'), n. et Slags Kloak i en
- Iofialb**. **Iandftoff**, m. Gulvftof ved Baafene i Stalden. Desuden Iandfolla, f. Iandfopp, m. Iandtev, m. og fl.
- Ianda**, v. n. (ar), Iande, ftige i Iand; fee Ienda. — Et andet Ord er Ianda, v. n. (2), ftalbe, piſſe. Nogle St. Ienda (er, e); men lidet brugeligt.
- Iand-aust**, m. fyboftlig Vind (Oft til Syd). Iofoten.
- Iandbakke**, m. Bafke i Egnen nær ved Iand. Nordl. Dgfaa det famme fom Marbakke. Nyf.
- Iandbue**, m. Iandboer. (Iidet brugt).
- Iandbøer**, adj. om Vind, fom blæfer fra Iandet. Nordl. Trondh.
- Ianddrøtt**, m. Jorbdrott, Jordeier. Nordl. (G. N. Iandsdrøttinn).
- Iand-eign**, f. Jorb-Giendom.
- Iandsfarfott**, f. en viddt omgaende Sygdom el. Smitsot. Tel. og fl.
- Iandfaft**, adj. 1) befæftet i Iand; f. Gr. om en Flaade. 2) forbunden med Faftlandet; modfat Iringflett.
- Iandfæfte**, n. Befættelfe i Iandet; Fortfættning, Iandtung.
- Iandfræk**, adj. om en Blov, fom ftjærer for ftærkt til „Iandsfiden“. Drf.
- Iandganga** (Iandgaa), v. a. Iraffe langs Iandet. Iandgaa Baaten: gaae paa Iandet og Iraffe Baaden efter fig, f. Gr. igjennem en Strøm. B. Stift.
- Iandgjelv**, m. ftærk Sogang nær ved Iandet. Nordl.
- Iandgrunt**, f. Ianggrunn.
- Iandgula** (u'), f. Vind fra Iandet.
- Iandhald**, n. Iillabelſe til Dphold paa anden Mands Grund, faafom ved Iømerflaadning (?). Smaal. (Iandhold).
- Iandhavre**, m. Flyvehavre (= Ilog). Dftl.
- Ianding**, f. Iending.
- Iandjord**, f. Iandet, det Tørre.
- Iandkfjening**, f. Iandkfjending.
- Iandkfjer**, n. Brofar næft ved Iand.
- Iandkort**, n. Iandfort, Iandtegnung.
- Iandkunnig**, adj. Iandfyndig, fom har Kundſkab om Iandet, el. Iandene.
- Iandlaus**, adj. Ies fra Iandet, f. Gr. om Iis. Iandleg, adj. Iandlig, paſſende til Iandet.
- Iandlega** (e'), f. Dphold i Iand; en Tid da Søfolk eller Fiffere ikke kunne færdes paa Egnen. Berg. Nordl.
- Iandlegd**, f. Iand-Militærdiftrikt.
- Iandleiga**, f. Leie af Iand eller Grund.
- Iandlivd** (li), f. Ly for Vinden langs med Iandet. B. Stift. Dgfaa fom adj. Iand-livt (n.), om Stedet. Paa Edm. tilbeels: Iandlyrt.
- Iandlyſa**, v. a. (er, te), Iandsforviſe. Meft i Particyp: Iandlyft.
- Iandmerke** (ff), n. 1) Kfjendemerke paa et Iand. 2) Grændſteftel.
- Iandmillom**, adv. fra et Iand til et andet. Egentlig: Ianda millom.

- Landmoe, m. Solrøg (s. Moe). Indh.
- Landmølar, m. Landmaaler.
- Landnord, m. Nordost. Sff. og fl. G. N. landnordr. „Landnorøh“, en nordøstlig Vind, ellers kaldet Dylending. Lofoten.
- Landnørding, m. nordøstlig Vind; nordlig Landvind. „Landnøring“, Berg. Trondh. Nordl. I Lofoten betragtet som Ost Nordost, ogsaa kaldet Botning. G. N. landnyrdingr.
- Landplaaga, f. Landeplage.
- landrøn, adj. staaende fra Landet eller Land- siden, om Vinden. Nordre Berg. Trondh. Nogle St. inrøn. Jf. røn.
- Landrøna, f. Vind som blæser fra Land- siden; østlig Vind. Sdm. og fl. Modsat Utroa.
- Landrøyk, m. Solrøg (= Moe). Østerv.
- Landsbunad, m. Landskif, f. Gr. i Klæ- bedragt; Nationaldragt.
- Landsbygd, f. Landdistrikt.
- landfært, adj. opfat paa Land.
- Landsfolk, n. Landboere; ogs. Landsmænd, Folk fra samme Landskab.
- Landsgard, m. Landgaard; Landsted.
- Landsida, f. 1) Side af et Land el. Land- stykke. 2) Side som vender mod Land (i Søfart). 3) i Pløiningen: den Side som endnu ikke er opploiet (ogsaa kaldet Land). Jf. landfret.
- Landskap, n. 1) et Lands Form eller Skif- telse. Hebber ogs. Landskapsnad, m. — 2) Landskab, Provinds. Det sidste en nyere Brug; jf. G. N. landskapsr, m. Landskif.
- Landskil (f), n. Landsgrændse.
- Landskot (o'), n. Underbygning paa St- berne af en Bro. Tel. og fl.
- Landskotung (o'), m. sydlig el. sydøstlig Vind. (Syd til Ost). Lofoten.
- Landskyld, f. Landgilde, aarlig Afgift af en leiet Gaard. G. N. landskyld.
- Landslag, n. et Lands Befkassenhed.
- Landslaupar, m. Rønningsmand, Flygt- ning; ogsaa Landstryger; hjemløs Person.
- Landslut (u'), m. 1) Landskab, Landsdeel. Hall. og fl. — 2) Landlob af en Fiske- fangst, især af et „Silbekast“; en vis Deel, som tilfalder Eieren af den Grund, hvor- paa Boddet trækkes op.
- Landslyd, m. Nation, f. Lyd.
- Landsmann, m. 1) Indbygger af et vist Land eller Landskab. Eg veit ikke hva Landsmann han er, o: fra hvilket Land han er. — 2) Landsmand; Medborger. Fl. Lands- menner, ofte om Personer fra samme Dis- trikt. — 3) Landboer (modsat Bymann); ogsaa: Dylending, Indbygger af det indre Land. Sjelbner: Landmand (i Modset- ning til Sjomann).
- Landemaal, n. Landsprog, Folkesprog; ogsaa: Talebrug i Landdistrikterne.
- Landsnoa, f. svag Blæst fra Landet.
- Landsrett, m. gjældende Ret i et Land.
- Landsset, m. Landskif, national Skif.
- Landskippnad, m. et Lands Forholde (Ind- deling, Ordning, Bestyrelse).
- Landsstyr, n. og Landsstyring, f. et Lands Bestyrelse.
- Landstad, m. By inde i Landet.
- Landstig (f), n. Strandbred, Nabred; saa- som ved et Færgested. Nbg.
- Landstrøm, m. Strømning (Tilbagestrøm- ning) i Søen nær ved Land.
- Landstung, f. Landshyning.
- Landsveg, m. Landevei, Afarvei.
- Landsvis (ti), f. Landskif.
- Landsyn, f. Afstand hvori man kan see Land (fra Havet). Roma i Landhyn: sine Land. Dgsaa G. N.
- Landsynning, m. sydøstlig Vind; sydlig Landvind. Berg. Trondh. Nordl. G. N. landsynningr. — Sjelbner: Landsud, m. sydøstlig Retning. (Landsyd, Landso'. Nor- dre Berg.). G. N. landsudr. Jf. Landnord.
- Landsæte, n. Landsæde; Landsted.
- Landtal, n. Forbehold, Matriful. Num. Vel ogsaa Jordfkyld, f. Dipl. 3, 437.
- Landtind, f. el. Landrim (f), m. den længste Afstand, hvori man kan sene Land. Sdm. Af Verbet timja.
- Landrog (o'), n. Landtoug paa Fartoi.
- Landtroll, n. (i Speg om) En som kom- mer for seent til Søen og derved har tabt en Leilighed til at reise med. Berg. Nordl. Standa Landtroll: staae forladt paa Stranden.
- Landtøke (=tøkke), n. Landing, ogs. Landings- sted. Nbg.
- landvar, adj. om Vind, som blæser svagt og usævnt ved Land, men stærkere ube paa Søen. Nhl. Sff. Nordl. Maafsee land- vard, o: afsværet (el. afstedet) ved Klip- perne paa Landet.
- Landveder (-veer), n. 1) Veir paa Land- jorden. „Gødt Landveer“: helbigt Veir for Arbeidet paa Landet. 2) Veir som hin- drer Søfolk fra at reise ud, el. hvori de maa holde sig paa Land. 3) Vind fra Land- siden.
- landveges (gi), adv. landveis, over Land.
- Landverja, f. 1) et gammelt Huusvaaben (= Forverja, Gardsvaapn). Nordl. — 2) Landværn (s. følg.); ogsaa en Soldat af Landværnet. Nogle St. Landvær, og Landværing, m. (Trondh.).
- Landvern, f. (oftest n.), Landværn, Trop- per af ældre (i Armeen udfjente) Soldater. Nbg. fra G. N. landvörn, f. Landsforsvar.
- Landvidd (ii), f. et Lands Størrelse.
- Landvind, m. Vind fra Landet.
- landvifa, v. a. landsforvise. B. Stift (med Bøiningen: er, te). Part. landvist (ii).
- Landværing, f. Landverja.
- Landvøya, f. Udeleggelse for et Land. Som Plantenavn „Landvøya“: Senecio Ja- cobæa. Jæb.
- Lang, m. 1) en Tilbygning paa Siden af en Lade (omtr. som Skytja). Vald. Dg-

faa: en Evgang, et smalt Rum paa Siden af en Stuebygning. (Gbr. — 2) Langsids, f. Gr. paa Træ. Etter Langer: paa langs. Trondh. — 3) en Langhovel. Tel. (Landsf. 707).

lang, adj. 1) lang, udstrakt i en enkelt Retning; ogs. langvoren, høi og smal. Modsat stutt. — 2) udgjørende et vist Maal fra et Endepunkt til et andet. Huset er tolv Alner langt, og tie Alner breidt. — 3) længe vedvarende, om Tid eller Tilstand; ogsaa om en Gjerning, som optager megen Tid. (Afvig. laang'e, B. Stift. 3. Hard. lang'u, m. og long (laang), f., ligesom G. N. langr, löng. Kompar. lengre (mest alm. lenger), Superl. lengst. Jf. Adv. langt, longo, lenge, og Afledningerne: lengja (v.), lengd, longa. — Han datt so lang som han var (han kaldt saa at han laae heelt udstrakt). Eg slepp ittje so langt, som eg er lang til: jeg faar ikke komme af Pletten. Dittja langt: kjebe sig; længes efter en Forandring. Han er ittje lang aa tongja: han er meget hastmødig, bliver lettelig vred. 3 samme Betydn.: Han er ittje lang under Augom. (3. Hall. „Han æ 'fje lang und' Augo, fører Masadn tæk te“). Paa lang Reid: paa lang Afstand, langt bort. Hedder ogsaa „langande Begjen“, formodentlig for: langan Weg (Afkus.). — 3 enkelte løse Sammenfættninger bruges Formen „lange“, f. Gr. Ein Lange-leting (e'): en doven Krop. Ei Lange-Slemba, f. Slemba. Ei Lange-Regla: en lang Kamse. Et Lange-Laan: et Laan som bliver længe staaende.

langa, v. n. (ar), 1) længes, lyfte efter noget (f. Gr. et Slags Mad). Gbr. og fl. G. N. langa. — 2) strække ud, tage lange Stridt. Bufr. (lange ut). — 3) v. a. lange frem, række; være Haandlanger.

Langa (Fisk), f. Longa.

Lang-alda, f. Langsø, lange Bølger i rum Sø; ogsaa: en Havbølge som træffer paa Siden af Fartøiet. Helg.

Langap, f. Langhop.

lang-armad, adj. langarmet.

Lang-aas, m. 1) Bjælke som ligger paa langs i en Bygning. 2) f. Langheid.

Langbeita, f. Kærnes Græsning fra Mid- dag til Aften (motsat Morgonbeita). Østf. Dgsaa kaldet Langøft (=øft). Vald.

Langbenk, m. Bænk ved Langvæggen.

Langbord, n. Stuebord af tykke Planter, uden Opflag eller Klapper.

Langbrok (oo), f. jobside Burer.

langbugad, adj. som danner en lang Bue. Hall.

Langdrag, n. Langdrag, en lang Udsættelse. Det kom i Langdrag. Dgsaa: Længde, en længere Tid. 3 Langdraget: i Længden, i en senere Tid. Hall. og fl.

langdregen (e'), adj. langtrukken.

langdrepa (e'), v. a. dræbe langsomt.

langdrøg, adj. 1) udholdende i at drage; især om en Hest, som kan trække længe uden at hvile. Hall. og fl. — 2) seensferdig, seendragtig, urolende. B. Stift og fl. Hedder ogsaa: langdrøgd, Jndh., langdrøggjen, Hall., langdrøggjen og langdrjugg (langdrug), Østf. Jf. drøg.

Langedans, m. Langdands, Ringdands.

Langefasta, f. f. Fasta.

Langefredag, m. Fredagen før Paaste. G. N. langafrijadagr.

lang-ekst, adj. langaret, især om Byg.

Langeleik, m. 1) et Slags langvarig Dands. 2) et Instrument, f. Langspel.

Langelur, m. f. Lur.

Langetong, f. Langfinger.

langfarande, adj. langvejs reisende.

langfaren, adj. langt kommen paa en Reise. 3 lignende Betydn. langreist. Eg er ittje langreist: jeg har ikke reist langt.

langfegen (e'), adj. glad for en lang Tid. Tel. og fl. (langfegen, =feien).

Langferd (-fær), f. en lang Reise. — **Langferda**, (som adj. fremmed, kommen langvejs fra. Byder sædvanl. langfæra, laangfæra. „Ein Laangfæra Fant“: en Landstryger. B. Stift. Jf. langfarande.

Langferding, m. En som kommer langvejs fra. „Langfæring“, Smaal. og fl.

Langfinger, m. den mellemste Finger. Dgs. kaldet **Langetong** (-taang), f. og **Lange-stong** (-staang), f. Jsl. langatöng.

langfingerad, adj. 1) langfingeret. 2) lidt thyvagtig, begingret.

langflaa, adj. svagt hældende, skraatliggende i en lang Udstrækning; om Marer. Mest i Formen langflaatt. Tel.

langframand, adj. meget fremmed, kommen langvejs fra.

langføtt, adj. langfodet; især om Insekter. G. N. langfoetr. Jf. høgføtt.

Langfotta, f. et Slags Edderkop med meget lange Fødder. Dgsaa om et flyvende Insekt, som ellers kaldes **Langfottesluga**.

langgaarutt, adj. stribt paa langs. Hall. **Lang-godfar**, m. Dbsfader, Bedstefaders eller Bestemoders Fader. Sæt. Tel. Hedder ogsaa Langbestefar. 3. Hall. Gamle-Godfar.

Lang-godmor, f. Oldemoder. Sæt. Tel. Nogle St. Langgomoi (Moi for Modir); ogsaa **Langgomme**. (Jf. Jsl. langamma). Andre St. Gamle-Godmor.

langgrunn, adj. om et Sted, hvor Vandet er grundt ved Strandbredden, eller hvor Bunden har en meget svag Hældning fra Land. Sædvanligst i Neutrum: langgrunt. (Aildeels opfattet som langgrund). 3 B. Stift utgrunt. Sv. långgrund.

Langhamn, f. f. Langheid.

Langheid, f. de Hjelmarer eller Græs-gaude, som ere længst borte fra den Gaard, som de tilhøre. Tel. Dgsaa kaldet **Lang-**

- aas, m. Hall., og Langhamn, f. Num.
 Jf. Langstøl.
- Langhelda, f. Hilde, Baand imellem For-
 fod og Bagfod paa Dyr.
- Langhelig, f. Hvidt, Række af Helligdage.
 langhendt, adj. langhaandet.
- Langhøft, f. = Langhelda. Sogn.
- Langhøp (o'), n. en lang Tilbagegang, fort-
 sat Retirade (s. hōpa). „Langap“, Hall.
- Langhumul (= hummel), m. en større Ham-
 mel, i et Dræt for flere Heste. Dstl.
- langhørd (= hørt), adj. langhaaret.
- Langhøy, n. stort Hø, Græs af den bedste
 Eng. „Laanghøy“, Berg.
- Lang-ise, f. Langvise.
- Langkræft, m. Bænk at sætte forved Stue-
 bordet. Sogn, Rbg. og fl. Andre Steder
 Forsæte.
- langlagd, adj. langstrakt, lang og smal.
- langleg, adj. 1) langagtig. 2) langvarig,
 kjedelig. Oftere langsam.
- Langlega (e'), f. langvarig Liggende; Sygeleie.
- Langlegg, n. Galop (= Vissprang). „Ride
 i Laanglegg“, Sdm. — langleggja, v. n.
 løbe i Galop. Sdm. (laangleggje). Egentl.
 strække ud, lægge Fødderne fremad.
- langleides, adv. langveis, i lang Afstand.
 Ribet brugl.
- langleitr, adj. langagtig i Ansigtet. Alm.
 (Modsat breidleitr). Usvig. laanglett'e
 (ee), Sdm. og fl. langleiten (= leiden),
 Jæd. G. N. langleitr. Sv. Dial. långlett.
- langlivad, adj. som lever længe. Et lang-
 livat Føllestag: en Slægt, hvori de fleste op-
 naae en høj Alder.
- langminnug, adj. som har god Hufommelse,
 mindes langt tilbage. G. N. langminnigr.
- langmodug, adj. langmodig, taalmodig.
- langna, v. f. lengjast.
- langnasad, adj. langnæset.
- Langorv, n. en Lee med langt Ekaft. (Mod-
 sat Stutturv). G. N. langorf. Langorvs
 Mærk: jævn og flad Eng, hvor man kan
 staae med Langorv.
- langpina, v. a. (er, te), pine længe, martre.
- Langpinla, f. lang Piinsel.
- Langraa, f. Grændsfjæl paa Langsiden af
 et Jordstykke. Dstbr.
- langreiden, adj. seensfærdig, som gjør en
 lang Forberedelse. „laangreiden“, Sdm.
- langreift, f. langfaren.
- Langrev, m. et Slags Fiskeline. Dstbr.
 (Langrev). Sv. långref.
- Langrøda, f. lang Tale eller Snak.
- langrødug, adj. langtalenbe, som taler længe
 eller vidtløftigt. „langrø'ug“, Tel. og fl.
 Hedder ellers: langtalande, langsva-
 lug, langsnakken (laangsnakkjen, Berg.
 Stift).
- Langrøyfking (= røfking), m. en Høb af
 opreviste Korn-Neg paa Algeren. Stjorbalden.
 Af Kauf.
- langs, adv. langs, efter Længden. langs etter:
 i lige Retning med; f. Gr. langs etter Rhg-
 gen, Wegen, Dalen, Elvi. langs med: a) fremad
 paa Siden eller ved Kanten af; f. Gr.
 langs med Randet. b) udenfor, ved Siden af
 det øvrige. Han fætt ei god Ven og mangein
 Stilling langsmed. B. Stift.
- langsam, adj. 1) langsom, seensfærdig. (Sjel-
 den). — 2) langvarig; kjedfom, kjedelig.
 Meget brugl. især i Neutrum. Det er lang-
 samt: Tiden falder lang; man kjeder sig.
- langsamleg, adj. langvarig. 3 langsamleg Tid:
 meget længe. Som adv. langsamlege
 (langsamele'): længe; langsomt.
- langsaaduct, adj. grovt malet, fuldt af
 Skal (Saader); om Meel.
- Langsemd, f. Langsømhed; Kjebe, Kjedfom-
 hed. „Laangsemd“, B. Stift.
- Langseta (e'), f. lang Sidden.
- Langsida, f. en af de længste Sider (paa
 en Ting, som er noget bred, f. Gr. et
 Huus). Dgsaa: Side som gaar parallelt
 med Linierne i det Indre, f. Gr. med Tre-
 lerne i et Stykke Træ.
- langsiut, og langsiunad, adj. uforsonlig,
 seer til at dæmpe sin Brede. Sv. långsiut.
- langskips, adj. langs efter Fartøiet.
- langskjef, adj. langskafet.
- Langskjel (= skjæl), f. et Slags lange og
 smale Muslinger. (Solen Siliqua?). Dgsaa
 kaldet Knivskjel.
- Langskjøvt (= skjøvt), adj. langt skydende; om
 Gevær. Tel.
- langslut, adj. svagt hældende, fraat ned-
 gaende. Trondh. Jf. sluta.
- langsløken, adj. lang og smal; f. Gr. om
 Dyr. „laangsløtjen“, B. Stift.
- Langsnakken, f. langrødug.
- Langspann, f. Maalet fra Spidsen af Tom-
 melfingeren til Spidsen af Langfingeren i
 udspændt Stilling; omtrent en Tredeleel
 af en Alen. Jøsl. langspönn. Jf. Stuttspann.
- Langspel (e'), n. Langeleg, et langt og smalt
 Instrument med Strenge til at spille paa.
 NoGLE St. Langeleik, m.
- langstigid (i'), adj. langstigende, som gjør
 lange Skridt. Hall. Hedder ogsaa lang-
 strevad (e').
- langstødug, adj. længe staaende, vedblivende
 uden Forandring. Hall. og fl.
- Langstøl, m. Sæterplads i en langtstralg-
 gende Græsgang. Hall. (Modsat Heimstøl).
 Jf. Langheld, Langhamn.
- langsupa, v. n. søbe langsomt. Hall.
- Langsval, f. Svalgang paa Siden af en
 Bygning. Dgsaa et Gallerie (?).
- langsvallug, adj. = langrødug. Hall.
- Langsvævn, m. langvarig Søvn.
- langsværd, adj. som sover længe. Hall. og fl.
- langsynt, adj. langsynet, som seer langt;
 ogsaa: klog, forubseende.
- langt, adv. 1) langt, i lang Afstand, eller
 til fjerne Steder. Langt ifraa, langt undan
 o. f. v. Usvig. laangt, B. Stift. (Kompar.

- lenger). — 2) langt i Tiden; til en fjern Tid. Det leid langt paa Gaanfen. Dgs. fremad til et vist Punkt. — 3) meget, i høi Grad. Ifær med Komparativ, f. Gr. langt mindre, langt vilare o. f. v.
- langtalande**, adj. f. langrøbdg.
- Langtan**, n. stærk Loben, Galop. Hall. og flere. Jf. Tan og tenja.
- langtæfjeleg**, adj. tæffelig i Længden, el. som har en vedvarende Tæffellighed. (Mest i Spøg og som Modfætning til braadfager).
- langtenkt**, adj. klog, forudsende, belavet paa forskjellige Muligheder. Modfat stuttenkt.
- langtindad**, adj. langtandet, f. Gr. om en Kam, el. en Harv.
- Langtroll**, Libellula; f. Styng.
- langtrøytt**, adj. langvarig, som man kommer feent til Ende med. B. Stift (laangtrøytt). Af troyta.
- langtøyd**, adj. 1) langstrakt; langtrukken. 2) taalmodig (= lang aa tøygja). Nordl.
- langtøygjen**, adj. seenferdig. Hall.
- langugen**, adj. seenferdig. „langugjen“ (u'), Hall. Maafsee langhugen?
- Langull**, f. Ulb af længste Sort.
- langvaksen**, adj. langvoren.
- langvarug**, adj. langvarig. Afvig. langlangvorug (o'), langvurug. Gbr.
- Langve**, m. et Slags Alke (Søfugl), Uria Troile. Nordl. (Vof.). Findes ogsaa frevet Langvie og Lomvie. Jsl. langvigi. (3 Edda: langve).
- Langveg** (e'), m. en lang Vel. 3 Langvegen: paa en lang Reife; ogsaa i Længden, i en længere Tid. Som adj. langvega: langveisreisende, fremmed (ligesom langferda). Søndenffelds.
- langveges** (-vegjes), adv. langveis.
- Langvegg**, m. Væg paa Langsiden i et Huus. Modfat Tvervegg.
- Langvera** (e'), f. et langt Dphold (el. lang Væren). „Langveru“, Hall. (Hoel).
- Langvid** (-ve), m. 1) stort Lømmer, lange Stoffe eller Planter. Dfil. — 2) Staverne i et Kar, i Modfætning til Bunden. Det let i Langviden: Karret er utæt i Staverne. B. Stift. — 3) Langsibe i Træ, i Modfætning til Enderne eller de affkaarne Stæber. Etter Langviden: paa langs.
- Langvise**, m. en udstaaende Rist eller Kant paa Siberne af et Fartøi. B. Stift. 3 Nordl. Lang-ise; ogsaa meddeelt „Langnise“ (Dunkel).
- Langvistande**, n. et langt Dphold paa et Sted. Drk. „Da va itt før naae Langvistand“: ikke for nogen lang Tid. Etulbe hellere hedde Langvist (f), i Lighed med Heimvist og Huvvist. G. N. langvist, f.
- langvoren** (o'), adj. langagtig.
- lang-yllt**, adj. langulbet, om Faar.
- Lang-øse**, n. en lang Række af Skyer i Horisonten. Nordl. Hedder ogsaa Lang-
- øsing (Laangøsing), m. Sogn. Jf. Øsing. —
- Lang-øva**, f. en meget lang Tid.
- lang-øvgd**, f. langøiet; egentl. smalsøiet, som naar Dinene ville lukke sig af Søvn.
- Lang-øyft**, f. f. Langbetta.
- lang-øyrd** (-øyrt), adj. langøret.
- Laning**, f. Dpstabling, f. lana.
- [**Lanterna**, f. Laterne, Stikbslygte. Eng. lantern, Fr. lanterner; Lat. laterna.
- lapa**, v. n. (er; te), 1) henge slapt ned; f. Gr. om visnet Løv. „Da hang aa lape“, Nordre Berg. Jsl. lapa (Halborson). Jf. lapøyrd og lapa. — 2) bære, dreie; om en blød Masse. Tel. (Vinje). Hertil
- Lap**, n. en bærende Masse. Jf. Lepja.
- lapan**, adj. slap, nedhængende.
- lappa**, v. a. (ar), forsaale, sætte Saaler i (= sola); ogs. sætte Lapper paa.
- Lappardag**, m. en Dag som ansees for Hviledag eller halv Helligdag (= Halvhelg). Sogn. Hedder ogs. Lopravad (o'), Edm.
- Lappe**, m. 1, Saale i Skotøi (= Sole). Sæt. Gbr. Edm. Nordl. og fl. Dgsaa: en Lap, et liden Stykke, f. Gr. af Pabir; ellers kaldet Lepp, ogs. Lapp. Jsl. lappi: Klub. Nt. Lappe. — Hertil: lappelaus, adj. faaleløs. Lappeleder (-led), n. Saa-leløber. lappeliten (i'), adj. forslidt i Saalerne. Nordre Berg.
- Lappe**, m. 2, en Frøe (Dyr). Edm. Ndm. og fl. (= Lopp, søndenffelds). — Lappegro, f. en stor Frøe, Pabde (= Gro).
- Lappunge**, m. en ung Frøe.
- Lapplending**, m. Indbygger af Lapland i Sverlge. (Lapp, som Naon paa et Folkeslag, er her fremmedt og ansees helst som et Spottenavn). Jf. Finn.
- lapte** (labede), f. lepja.
- lapøyrd**, adj. slukøret, som har nedhængende Øren (= lavøyrd). See lapa. Jf. Eng. lapedared.
- larfa**, v. n. smække, daffe. Larfa tit: slaae til. Hall. Jf. larfa.
- larfast**, v. n. (ast), filtes. sammen, blive klumpet; f. Larfe.
- Larfe**, m. en Tot eller Klump af sammenfildede Haar. B. Stift (Larffe). Andre St. Lagde, Klagde.
- larfkurt**, adj. fildet, klumpet; ogs. om Dyr med fildet og tilføjet Haar.
- Larve**, m. et Slags blød Dst. Sogn.
- Larsvoka** (o'), f. Laurentii Dag, den 10de August. Mest alm. Larsok, Larsok. G. N. Lafranzvaka.
- Larv**, m. 1) en Kludrer, Stymper; f. larva. 2) en Pjalt, f. Larve.
- larva**, v. n. (ar), kludre, arbejde daarligt og uden Held, især af Mangel paa Materiale eller Værktøi. Nordre Berg. Trondh. Nordl. (Hedder ogs. larva, klatra, folka, balla og fl.). Ellers kan larva ogsaa betyde: a) fusse i Handel. Nordl. b) sladre, vaase. Gbr. — Hertil: Larv, n. og Lar-

ving, f. om daarligt Arbeide. **Larve-**dom, m. og **Larveskap**, m. om daarligt Værktøi o. f. v.

Larve, m. Hjalt, Lap, Løsrevet Stykke. Berg. Trondh. Nogle St. Larv. (Jf. Lurva). Jsl. larfr; Sv. Dial. larv.

larvutt, adj. pjaltet, laset. Nogle St. larvaatt (larvaat). Trondh.

las (laste), f. lesa.

lasen, adj. 1) svag, løst sammensat, let at rive. Sjl. 2) svag af Kræfter, uskiftet til haardt Arbeide. Sdm. Gbr. — Afvig. **lassen**: forslidt, udslidt. Jndh. Jsl. lasinn: svag. Jf. lasleg.

Laste, m. 1) Læfning, finere Som paa Lædets. 2) f. Lomme. — **lastesproeten**, adj. revnet i Sommer; om Støvler. Hedder ogsaa: sproeten i Lasten.

lastka, v. a. (ar), laste, hve med tætte Sting paa den indre Kant. Sv. lasta. Hertil **Lastesyl**, m. finere Sjl. **Lastetraad**, m. Traad at laste med.

Laste, m. 1) Kile eller Strimmel, som hves ind i et Klædningsstykke. Jsl. laski (Galdorsen). — 2) Træstykke som nages fast paa et Redskab til Bestyttelse for Slib; saaledes **Naralaste** (Naralast), Bæslag paa en Nare paa det Punkt hvor den bevæger Naretolben (Reipen). Nogle Steder **Last**, ellers **Lastje**. — 3) Følge eller Ringved paa et Vognhjul. Gbr. Drk. (Jf. Sv. last; Nagling, Fuge).

lasleg, adj. svag, løselig sammensøiet. Sjl. Ofstere lasaleg. Dgsaa som adv. „Dø va saa lasale' gjort“, o: daarlig sammensat, alt for løst. Jsl. laslegr: skrøbelig. Jf. lasen.

Læs, n. Læs, Føring paa Vogn el. Slæde. G. N. hlæss (lass); Sv. las. Fleertal tildeels Löss (o'). Figurlig: Byrde, Lyngsel; ogsaa en vedvarende Plage, et Kors. Heraf læssa.

læssesør, adj. fuldbdygtig til at drage Læs; om Heste. Hall. Gbr. og fl.

Læssestad, m. Sted hvor et Læs er afvæltet; Spor efter Gjødsellæs paa Ageren. — **Læssestøde** (-stø), n. Sted hvor man bebt kan paalægge Læs. Vald. (Ellers Læssarstad).

Læssetal, n. Antal af Læs. 3 Læssetal: i stort Forraad, i Mængde. Hedder ofstere i Læsseviis“.

Last, n. (og m.). Last, Dabel, Baatale. Nest i Forbind. saa Last, og: giva Last.

Last, m. 1, Last, Læbning i et Fartøi. (Jf. G. N. lest, f. Eng. last). — Dgsaa: Trævarer som føres med Fartøi (= Trelast); Sommer, Planter ic. Hertil **Lasteflore** (o'), m. Sommerfaade. **Lastetust** (-tust), f. Dylagesked for Planter m. m. Dfl.

Last, m. 2, Lyde, betydelig Feil el. Mangel. G. N. löstr (lastar). Dgsaa: Last, Syndevane. Lidet brugt.

lasta, v. a. (ar), 1, lade (et Fartøi), lægge Læbning i. Jf. lada, ferma.

lasta, v. a. (ar), 2, laste, dable, klage paa. G. N. lasta.

lastande, adj. værd at laste. Han er ikke lastande fyre det: man kan ikke laste ham derfor.

lasteleg, adj. dablende, om Tale.

lastfus, adj. dablehgg.

lastlaus, adj. upaaflagelig; ogs. ulastet, fri for Dabel. Ofstest: lastelaus.

Lastord, n. dablende Ord eller Dmtale; ogs. et slet Rygte.

Lastrom, n. Lastrum, Læbningsrum.

Lastverk, n. en Gjærning som bliver lastet; et uheldigt Foretagende.

lat, adj. 1) lad, doven; uwillig til at bevæge sig. Nogle St. med Dmlyd: lar'e, m., lot (o'), f. (Hard.). G. N. latr, löt. Leggja seg paa Latetida, el. liggja paa Latetida: være for sommellig, slaae sig til Dovenskab. Jf. letja (seg), leta, f. Leting, m. — 2) svagt hælende; eller maastee: slap, mat (?). Gbr. Drk. Et Tag siges at være „latare“ end et andet, naar det har en svagere Strækning. (Gausdal). Jf. latt.

lata, v. a. (læt, let [æ], latet), at lade. Inf. tildeels forforktet: la'; afvig. laataa, Jndh., læta, Hall. Vald. Imperativ lat (la'), Pl. late. Konj. late (Iser som Døstkeform). Indf. Præsens mest alm. læt (læ'e), afvig. later, la'r (Smaal.); Pl. lata. Imperf. löt (leet), Pl. leto (Hall. og fl.). Supin. mest alm. late'; afvig. lire (i'), lere, lære, Nordre Berg. og Trondh. — G. N. låta (læt, löt, låtit); Sv. låta (låter, låt, lått); Jf. Ung. lötan, Goth. lötan. Ordet skulde vel egentlig hedde „laata“; men denne Form stiller sig her som et andet Ord med søregen Betydning: lyde, give Lyd, yttre sig ic. (f. laata). Førmen „lata“ bruges derimod i følgende den sammenhængende Betydninger: — 1) lade, tillade, give Leilighed til noget. Sædvanlig med Objekt (Affus.) og et Verbum i Infinitiv. Lat honom saa det. Lat meg haa. Han skal lata det vera. I nogle Tilfælde siges kun „lata“ for „lata vera“; saaledes: Det skal eg lata usagt. Eg taam haade gjera og lata (o: unblade, ikke gjøre). — 2) faae til at gjøre; foranstalte at noget skeer. Lat Emiden gjera ein Gale. Han let byggia eit Stip. (Den sidste Ordstilling sjelden). Her mærkes den særegne Brug af Imperativ i Forbindelsen „lat meg“, hvorved man kun tilskynder sig selv til noget, f. Ex. Lat meg stunda meg. Lat meg haa heim atter. Lat meg no intje segja for mytet. Saaledes ogsaa „lat ofs“ med samme Begreb som det gamle Fleertals Imperativ for første Person; f. Ex. lat ofs gjera det (Jf. G. N. gerum vér). Lat ofs ganga. Lat ofs no freista ic. (Sædvanlig med Formen „lat“, om det end er flere Personer, som man taler til). — 3) sætte i en

Stilling, holde, lukke (op eller til). Med en Partikel og uden Verbum; f. Gr. lata upp Blaset: aabne Vinduet. Lat upp Hurdi (el. Dyr). Lata upp Munnen. Lata upp Luga. Lata atter Hurdi (jf. atterlaten). Dgsaa: slippe, lade fare. Lat ut Hesten. Lata ut Kyrna (slippe Kærne af Stalden). Lata inn Sanderne osv. — 4) hælde ud, lade strømme. Lata Sutter i Vatnet (gyde, blande). Lata i seg: føre i sig, fylde sig. Lata or seg: udse, give af sig (især Sladder, el. Skjældsord). Jf. lata seg Blod, el. kun „lata seg“: aarelade sig. Rbg. og fl. — 5) overlade, afhænde; sælge. Kun med Objekt uden Verbum, f. Gr. Eg kann ittje lata det. Har læt (læter) det ittje fyre den Priesen. Me hava ittje til (aa) lata. Dgsaa: epofte, spendere; bekoste. Kun med „til“. Den eine læt Maten til, og den andre Drykten. Eg skal lata til Halvparten. Saaledes ogsaa: lata seg til, o: befvemme sig til noget, gjøre sig Umage, opbyde sine Kræfter. Han ortar det vel, naar han berre læt seg til. (Berg. Tel. og fl.). — 6) tabe, miste. I Forbindelsen: lata Ribet, o: omkomme, døe. Jf. laatast, livlaaten, Andlaat. — Af Talemaaber mærkes, foruden de anførte: Lata av: aflade, ophøre. (I Tel. især: holde op at malke, om Kær). Lata burt, el. lata fraa seg: afhænde, stille sig ved. Lata i: lægge i; især om at lægge Korn i Blød til Malt. (Nordre Berg.). Lata ned: snee eller regne stærkt. Lata upp: oplade (f. No. 3); ogsaa: overlade, afftaae noget til En. Eg veit ittje, um han vil lata det upp fyre meg. (B. Stift). Om Udtrykket „lata seg“ (o: påse), f. laata.

lata (seg), dovne sig; f. letja.

latande, adj. som man kan afhænde eller stille sig ved. Det var ittje latande fyre mytet godt, o: man burde ikke afhænde det o. f. v.

lateleg, adj. påsende, sammelig. Smaal. (Maafsee for laateleg).

laten, partic. ladt; i Sammensætn. som: atterlaten, innlaten, tillaten, upplaten, utlaten. Dgsaa: afhændet, solgt (f. lata, 5). Afvig. Ieren, liten (i), Nordre Berg og fl.

Latesida, f. lat, adj.

Lating, f. Lادن (som i: Innlating, Upplating ic.); ogs. Afhændelse, Afftaaeelse.

Lating, m. doven Kær; f. Leting.

Latklauv, f. Lagklauv.

latna, v. n. støves, blive doven.

Latfay (Latesfay), m. Ladheb.

latt, adv. noget fraat eller hældende (f. lat). En Stolpe staar „latt“, naar den ikke er ganske opreist eller lodret. Gbr. Ligesaa en Vægt eller Vismer, naar Stangen ikke staar ganske vandret (horizontalt). Edm. (libet brugl.).

Lau, f. Laug og Lauv.

Lauve, f. Løva. — laug, f. ljuga.

Laug, n. Bæst, Badning. Lata seg eit Laug (Sjolaug), f. lauga.

Laug, f. Bæst, Vand, især til Bæstning. (G. N. laug). Brugt i Tel. og Hall, men ellers sjelden; saaledes paa Edm. kun om Skyllevand, især i Forbindelsen Sil-laug (Silau). Jf. Mundlaug og Laugardag. (Gaar ellers over til Betydn. Bad). Laug er ogsaa et Ord, som forekommer i Kvindeavne, som Arnlaug, Målaug, Gublaug, og tillige i Mandsnavne: Gudlaug, Herlaug; maafsee med Betydn. reen, el. reengjørende; dog altid dunkelt. (Jf. Munchs Maanedskrift 3, 256).

Laug, m. (Affog), f. Løg.

lauga, v. a. (ar), bade, vaske (ved Rebdypelse i Vand). Afvig. laua, laue, Mhl. Edm. og fl. G. N. lauga; Sv. löga. Alm. om at bade sig selv (lauga seg); sjeldnere om at vaske Dyr eller noget andet, f. Gr. Uld. „Lauge Ull“, Balb. Gbr. Jf. bada.

Laugardag, m. Løverdag, syvende Dag i Ugen. (Egentl. Bæstedag). Mest alm. Laurdag; ellers Laugurdag, Tel. (Vinje), Lurdag. Num. Hall., Lordag, Ryf. Andre Steder Laudag, som egentlig er Laugdag og saaledes en befvemmere Form end de øvrige. G. N. laugardagr (til laug, f.). Laugardags Kvelden: Løverdags Aften. Natti til Løverdags: Natten imellem Fredag og Løverdag.

Laugarstad, m. Badeplads. Hedder oftere Laugarplads, m.

Laugarveder (Lauarveer), n. varmt Veir, påsende til Badning.

laugga (for laugga), f. lauva.

Lauging, f. Badning, Bæstning.

laugsta, v. a. (ar), beskylde En for Løgn, nemlig med Udtrykket „du laug“ eller i den særegne Form „du laugst“, hvorom see ljuga. Lyder mest alm. logsta (o), nogle St. løgte.

Lauk, m. Løg (Plante), Allium. Nogle St. Løk (nordenfjelds). G. N. laukr. — Dunkelt i Talemaaden: „Beste Lauksen i Lagge“: den morsomste Gæst i Selskabet. Vofs. Jf. Isl. laukr i ætt: den ypperste i Slægten.

Lauk-eid, m. en grov Ed. Bustr.

Lauksmak, m. Smag af Løg.

Lauu (?), f. Løyn og Len.

Laup, n. 1) Løb, Gang; f. laupa. Lata til Laups: løbe sin Veir. (Hall. og flere). Jf. Nolaup, Ullaup, Umlaup. — 2) Noget som løber; jf. Fyrelaup. Særsfikt om Mæll som skal oftes. Gbr. (Jf. Løypa). — 3) en tilgroet eller overdoret Rift i Træ. Gbr. Gulbal. — 4) Glibebane; Sted hvor Lemmer nedskydes fra en Bjergshvite. Dtl. Andre St. Løypa. — 5) Farvand, Skibs-løb. Nordl. Jf. Innlaup, Ullaup. Dgsaa om et smalt eller snævert Punkt i en Elv. Tel.

Laup, m. 1) Gæste, Kurv at bære i Haanden. Især en aflang Reise-Gæste med Hant paa Laaget (= Tina). B. Stift. Dgsaa

en stor Gæste at bære Korn i, ellers kaldet Saalaup. *Ehl. Fed. Abg. 3 Gbr.* ogsaa om et Meelfar. — 2) et vist Maal eller Quantum (af Smør); nu kun brugt som Betegnelse for en vis Jordfkyld, i Skrifter kaldet „en Lob Smør“ (ligt med to Baager Fift, el. $\frac{2}{3}$ Skippund Tunge), og saaledes benævnt efter en gammel Afgift. *G. N. laupr* (s. *Friknærs Ordbog*). Ordet skrives ogsaa i *Jæl. laupr*, i *Ang. leap* (o: *Kurv*) og hører altsaa ikke til *laupa*, som har „hl“ i de gamle Sprog.

laupa, v. n. (*løyp, ljop, lauper*), at løbe. *Præs. løyp* (*løyp'er*) er nogenlunde alm., derimod er *Impers. meget forundlet*, da det i de sydlige Egne har faaet svag Form: *laupre*; ellers hedder det: *ljop, Nordre Berg., løp* (o'), *mange St., laup, Soler, lop* (o'), *Hall. (Nal). Supin. laupe'* (ikke mangesids); *laupr, Søndre Berg. lope* (o'), *Trondh., løpe* (o') og *lype* (y'), *Nordre Berg. G. N. hlaupa* (*hleyp, hjóp, hlaupit*); *Goth. hlaupan, Ght. hlaufan*; *Jf. E. laufen* (lies). — *Betydning: 1) løbe, trikke, gaae lei*; ogf. *flække, svøve omkring. Mest brugt i visse Forbindelser, f. Gr. laupa* *Brenner, L. burt, L. i Ring, el. i Kring.* Kun sjelden om en stærk eller forceret Løben, da dette her betegnes ved „springa“. — 2) løbe i Brunst, ville parre sig; om *Hun-Dyr. Tilbeels med et Abj. laupa ful, L. vill, L. gati* (Jf. *fljuga*). *Nogle St. ogsaa parre sig, springe. Sogn, Hard. — 3) glide, slide frem, være i Gang; om livløse Ting, f. Gr. en Strøm, et Dyblod, et Hjul; men især om et Fartoi (Jf. Inn-laup); dog ogsaa om den, som styrer Fartoiet, altsaa: seile, el. styvne frem, f. Gr. i et Sund. — 4) løsne, lade sig strække; om Bark paa Træer (= ganga, svada, flaga). Gbr. og fl. Jf. løypa. — 5) løbe sammen, blive tyk; om Mælk. Jf. laupen. — 6) trække sig ud eller ind (omtr. som ganga); saaledes: laupa igjenom: slaae igjennem, om Vædse. Laupa upp: svulme op, hovne. Laupa ut-tyer: udvide sig, svulme ud. Laupa saman, el. i Sop: frybe sammen, svinde ind; ogf. groe sammen, blive heelt. — 7) andre Betydn.: Laupa aa Lag, f. Lag. Laupa i Tunn: hvirvle, gaae rundt. Det løyp uppaa og strid utav: det kommer snart og gaar langsomt bort, f. Gr. om Sygdom. (Edm.). Det løyp ofta Troll i Ord: hvad man spaar i Spøg, kan tidt komme til at indtræffe.*

laupande, adj. 1) løbende, gaende. 2) seilbar, fremkommelig; f. Gr. om et Sund. Nordl.

Laupar, m. 1) en Løber, el. en Dmsflækker. *Lauparfant*, m. omtr. som *Landslaupar*. — 2) Løgne eller Hvirvel i en Klæde (s. *Velkinde*). Edm. — 3) Heisereb til et Seil (?). Nordl.

laupast, v. n. (*løypst, ljopst*), løbe bort,

rømme fra sit Hjemsted (især hemmeligt). *B. Stift* og *fl. G. N. hlaupast*.

Laup-aar, n. *Skudaar* (= *Skotaar*). *Sjeldnen. G. N. hlaupár*. (Eng. *leapyear*). *Laupaarsmesa*, f. den 24de Februar (den Tid da en Suddag kan indtræffe). „*Laupaarsmøsa*“, *Nhl. og fl.*

Laupejord, f. en Gaard, hvis *Matrifulyk* er en „*Laup Smør*“ eller mere (s. *Laup, m.*). *B. Stift*.

laupen, part. 1) løben, f. *Gr. i avlaupen, utlaupen* og *fl. Hedder ogf. lopen* (o'), *Trondh. og løpen, el. lypen* (y'). — 2) om Mælk: sammenløben, tyk. (*3 Femin. laupi*).

Laupestyld, f. *Jordfkyld*, beregnet efter „*Laupar*“, f. *Laup, m. Mest i B. Stift*.

Laupetid, f. *Parringstid*.

Lauping, f. *Løben, Dmsflækken; f. laupa*.

Laurdag, f. *Laugardag*.

laus, adj. 1) løs, frastilt, ikke fast eller vedhængende. *G. N. lauss. Rida* *Bandet lauft* (ikke *laus*). *Kasta lauft: løse Forteningen paa et Fartoi. Jf. løysa, losa og losna. — 2) løst sammenhængende, utæt, porøs; om Traad, Bevning, Skind, m. m. Jf. roven, hosen, fös. — 3) uflækker, vakkende, vanføelig at holde sig til. Ein laus Vaat: en Vaad som er rank, eller lettelig frænger. 3 lause Sjoen: frit i Søen, uden noget Fæste. 3 lause Lufti: i fri Stilling i Luften. Føre det lause: løseligt, ikke for alvor. Ogsaa om Personer: flygtig, upaalidelig. Han er so laus utav seg. — 4) fri, uhindret. Steppa laus. Roma paa laus Fot. Hava lausa Hender. Ogsaa om noget, som gaar vilbt, uslyrligt, uden Orden. *laus Eld, el. laus Berne: Vaadeild, Brand. (Nogle St. laust ljós).* *Laust Blod: Blodflod. Jf. laust Liv: Diarrhee. — 5) om Personer: ledig, ubunden. Ein laus Kar: En som ikke har Tjeneste, el. som ikke har Huusholdning. Lause Folt: ledige Personer; ogsaa om gifte Folk, som ikke have Gaard eller fast Bosted. — 6) færdig, f. *Gr. til en Reise. Roma seg laus: blive færdig. Gjera seg laus. Jf. Han var laus med Hogget, o: færdig til at give Hug. Sofuast han ser ein Dalur, so er han laus med honom, o: færdig til at bruge den. (B. Stift). — 7) manglende, blottet for noget. Kun i Sammenfætning med *Subst. f. Gr. malkaus, klædelaus, maallaus, lytelaus, endelaus. Jf. Goth. liusan* (imp. *laus*), at miste.***

lausbeitr, adj. let at slaae; om Eng eller Græs, hvorpaa Leen bider godt. *B. Stift. Modfat hardbeitr*.

Lauseld, m. *Vaadeild, f. laus, 4.*

Lausenad, m. ungt Storsæ, eller Kalve, Kvier og Drev, i Modfætning til *Mallekerne*. *Gbr. Hedder ogsaa Lausenaut, n. Jf. Gjeldse, Kviginde.*

Lausgang, m. Løs eller fri Stilling (uden Tjeneste eller fast Bosted).

Lauſgangar, m. Løſgjænger.
lauſhendt, adj. 1) ſom har Hænderne frie.
 2) tilbøielig til at bruge Haanden, f. Gr. til at ſlaae. Hedder ogſ. „lauſ paa Handi“.
Lauſing, m. 1) Løs eller ugift Perſon. Et det brugl. 2) uægte Barn. Hedder ogſaa **Lauſing-barn**, el. **Lauſingsunge**; ligeſaa **Lauſbarn** og **Lauſunge**.
lauſkjeſtad, f. lauſmynt.
lauſknytt, adj. løſelig knyttet.
lauſ-laten, adj. løſladt. Nogle St. lauſleten.
lauſlaaten, adj. 1) uſtadig, flygtig, foranderlig. 2) let at røre eller paavirke; for Gr. om Gn ſom let kommer i Graad. 3) om Luften: regnfuld, eller egentl. uſiffer, ſaaledes at der tidt og ofte falder Regn. — I de ſidſte Betydninger bruges i Berg. Stift ofte et andet Ord: **lauſlota** (o'). Jf. Lot.
lauſleg, adj. noget løs, el. uſiffer. **lauſlege** (lauſle'), adv. løſelig.
Lauſleife, m. Løſheb, Uſifferhed.
Lauſlynd (i'), m. Løſagtighed; Leſerie og legemlig Umgang udenfor Høgteſkab. Neſt alm. **Lauſlynd**(s), el. **Lauſlynd**.
lauſlotad (o'), adj. f. lauſlaaten.
lauſlynd, adj. uſtadig i Sindet, vægelſindet. Jøl. **lauſlyndr**. Dgſaa **letſindig**, og **letſerbig**. Tel. og fl. Oftere **lauſlyndr**.
Lauſlynde, n. uſtadigt Sind. Sjelden.
lauſmylt, adj. let at malte; om Rør. Hall. Afvig. **lauſmilt**, **hølg**, og **lauſmylft** (lauſmyllt), B. Stift. Jf. mjelt og myllt.
lauſmyldt, adj. om Jorden: fjør, løs, let at grave. Af Nold.
lauſmynt, adj. aabenmundet, ubetænkſom i at tale. Hedder oftere **lauſmunnad**, ogſ. „lauſ paa Munnen“. I friere Tale: **lauſkjeſtad** (-kjeſta').
lauſna, f. løſna.
Lauſord, n. løſe, upaalbelige Ord.
lauſraſa, v. a. rage løſelig, foreløbig. Hall.
lauſreipa, adj. fri for Byrde eller Dypaſning. Ganga **lauſreipa**(s): gaae uden Byrde, have intet at bære eller føre med ſig. Alm. veſtenfjelds, ogſaa Nordl. Gbr. og flere. Dgſaa i en anden Form: **lauſreipes**, adv. Nhl.
Lauſrip (ii), f. løſt Eldebord, Fjel ſom ſættes paa Kant over Siden af en Vaad. Trondh. Nordl. Dgſaa kaldet **Skvettrip**, **Varbord** og **Dregel**.
Lauſſild, f. Sild ſom føres i mindre Slumper og ikke er lagt i Tønder. Trondh.
Lauſſkotta, f. ſmaa Laageſtyer, Laage ſom er noget adſpreedt.
lauſvævd, adj. omtr. f. lettvævd. Hall.
lauſt, adv. 1) løſelig, ikke faſt. Standa **lauſt**. Vera **lauſt** bunden. 2) frit, uden Hinder. Reina **lauſt**. (Sjeldnere). Jf. ſpringa ſjolauſt, jorblauſt. Det bar **lauſt**: det brød løs, kom i Gang. 3) med Begrebet „frit for“ eller

„uden“, i Sammenſætning med Subſt. f. Gr. **ſtamlauſt** (uden Stam), **ſyndlauſt**, **ſutlauſt**, **endelauſt** o. f. v.
Lauſtile (i'), n. løſt Gulv.
lauſtvinnad, adj. løſt tvunden.
Lauſvægg, m. en løs el. bevægelig Væg.
Lauſvære, m. (n.), Løsøre, vorligt Gods. (Neſt alm. Neutrum, ſom ſynes feilagtigt). Jf. Dyre.
lauſ (maatte), f. ljota.
Laut, f. 1) en Fordybning i et Landſkab, en liden Dal. Namb. Jndh. Jøl. **lauſ**. (Beſlagtet med luta). — 2) en Egn, en Strækning; iſær omgiben af Bjerge; ogſ. en Græsmark. Jndh. (Sparbu). Jf. **Græs-laut**. Sv. löt: Græſgang. (Rieſ 396). Jf. Lytte.
Lauv, n. 1) Løv, Blade; ſom paa Træer. Nogle St. **Lau**. G. N. **lauſ**. — 2) et Løvblad, enkelt Løv. — 3) Løvværk, Prydelſer i Form af Løv, f. Gr. paa Spænder.
Lauva, f. en lang Stabel af Løvkviſte (til Foder). Gbr.
lauva, v. n. (ar), ſanke Løv til Foder. Nogle Steder **laua**. Dgſaa i en anden Form: **lauvga** (laugga, logga), Nhl.
lauvad, adj. bevoret med Løv.
lauvadſt, v. n. faae Løv, grønnes; om Træer. Dgſaa i Formen **lauvgadt** (lauggadt, loggadt), Sogn, Nhl. Jøl. **lauſgadt**.
Lauvbloſka, f. Løvblad; f. Bloſka.
Lauvbrifning, m. et Baal af tort Løv; en Løvhob ſom er ſammenraget for at brændes. Edm. og fl.
Lauvbuſka, f. Green eller Top med Løv.
Lauvfal, n. Løvfald om Høſten.
Lauvhøis (-høis), f. Stillads til Lørring af Foderløv. Valb.
Lauvhogſter, m. Løvhugſt (= Lauving).
Lauving, f. Samling af Løv til Foder.
Lauvjarn, n. Redſkab at afhugge Løv med. Dgſaa kaldet **Lauvſig** og **Lauvſnidel** eller **Lauvſnaal**, hvorom ſ. Snidel.
Lauvkjerne, n. Rintype af Løvkviſte.
Lauvneſte, n. et Spænde med vedhængende Løvværk. Tel.
Lauvonn, f. Løvhugſt; den Tid da man ſanker Løv til Foder. Tel. Hall.
Lauvriſ (ii), n. Løvkviſte.
Lauvriſtar (i'), m. den Vind, ſom blæſer Løvet ned om Høſten. Tel.
Lauvſegl, n. Løvgrene at bruge ſom Seil paa en Vaad.
Lauvſig, m. f. Lauvjarn.
Lauvſkog, m. Løvſkov. Ganga i **Lauvſkog**: gaae paa Løvhugſt. (Gbr.).
Lauvſlaatt, f. Løveſlaatt.
Lauvſnaal (-snidel), f. Lauvjarn.
Lauvſprettning, f. Løvſpring; den Tid da Løvet ſpringer ud.
Lauvſtaff, f. Stabel af Foderløv.
Lauvſylgja, f. et ſtorre Spænde med hængende Løvværk. „Lauvſylgje“, Rbg. Tel.

Lauvtistfel, m. Serratula. Hall.
Lauv-tre, n. Løvtræ, i Møbsætning til
Bar-tre.

lauvtunn, adj. tynd som et Løvblad.

Lauvvind, m. Lufstning, svag Bind som
rører Løvet. Efft. Sogn.

Lav, n. hængende Mos paa Træer. Furelav,
Granlav &c. Dgfaa ellers om tørre eller
haarde Mosvorter. Sv. laf. Egentl. noget
vedhængende, af lava.

lava, v. n. (er, de), henge, dingle, henge
ved i nogen Mængde eller i Klynger; især
om noget, som ligger jævnt udbredt i en
vis Høide, saa at det synes færdigt til at
falde eller drysse af; saaledes om Dug,
Snee, Kiim, Støv, Mos el. deslige. Næ-
sten alm. G. N. lafa: henge. D'er so vaatt,
at det løber utav det (o: at Væden hænger i
Draaber, er færdig til at dryppe af). Der
var sliit ein Blom (el. Blomster), at det løvde av
toar ein kvist Dgfaa om Stads eller Bry-
delfer. So var so flasat, at det løvde utav henne.
Der var sliit Bunad i Huset, at det baade lyfte
og lavde.

lava, f. laga, lova og liva.

Lavdogg, f. hængende Dugperler; stærk
Dug i Græsset. Ehl. og fl.

Lave, f. Laave. La-ve, f. Lavvid.

laveleg, adj. stadfælig, rigt udstafferet. Tel.
Ofteft lavaleg.

Laving, f. Vedhængen; f. lava.

Lavmose (o'), m. hængende Mos (= Lav).

Lavregna, n. Regn i stille Veir. lavregna,
v. n. regne i Bindstille, saa at Draaberne
hænge paa Træerne. Drf.

Lavskog, m. det Tilfælde at Sneen bliver
liggende i Mængde paa Træerne. Edm.

Lavkritja, f. en vis Skovfugl. Bustr. For-
mobentlig samme som Sv. lasskritka: Gar-
rulus infaustus.

Lavsnjo (-snø), m. Snee som bliver lig-
gende paa Træernes Grenene.

lavvaksen, adj. bevoret med Lav.

Lavveder, n. stille Veir med Regn eller
Sneefald. B. Stift. Lyder sædvanlig som
„Laveer“.

lavøyrd (=øyr), adj. slukoret, som har ned-
hængende Øren (= lavøyr). Søndre Berg,
og fl. Isl. lafeyrd.

Laa, f. Sumpvand, mørk eller ureen Våd-
ske; især om Vand, som er lidt rødfarvet
af Jernerts (Myrmalm). Sæt. Tel. (Jf.
Laavatt). Isl. lá, jarnlá: Vand med Jern-
erts. G. N. lá: Vådsk.

laa, v. a. rumme, optage; f. loa.

laadaa, f. laba. Laadaa, f. Lode.

Laag, f. (Fl. Løger), et nedfaldet Træ;
en nedbrudt, liggende Træstamme paa eller
i Jorden. Mest brugt. søndensjælds. (Fl.
Læg'ar, Tel. Læg'a, Hall.). Andre St.
Lega, Nedloga (o'). G. N. lág; Sv. låga.

laagt, adj. 1) lav, som ikke rækker højt op.
G. N. lågr; Sv. låg. Nogle Steder med

Kompar. lægre, Superl. lægst. (Trondh.
og fl.). Ellers laagare, laagaste. —
2) lavt stille, staaende paa et lavt Punkt.
Laag Sol. Et laagt Sæte. Dgfaa: nedslagen.
Det var laagt Hjarta i honom: han var mod-
løs, modfalden. — 3) svag, sagte; om Lyd
og Stemme. Hava laagt Maal. — 4) ubethy-
delig, ringe. Ein laag Pris. Laage Tal. Laage
Kort. — 5) lidet anset; om Stand eller
Stilling, sjælden om Personer, undtagen i
Forbindelse med „høg“, f. Gr. „dei haagje
aa dei laagje“. Sæt. — Heraf Lægd, lægja,
lægjast.

laagbordad, adj. lavbordet, lav paa Si-
derne; om Vaad eller Færge. Sædvanl.
„laagbora“. Tilbeels i en anden Form:
„laagbardad (laagbala). Obr. Dgfaa:
laagbyrd (y'), el. laagbyrdt. Edm. og fl.
laagboren (o'), adj. kommen af ringe Stand.
(Møbsat høgboeren). Lidet brugt.

laagbyrd, f. laagbordad

Laagd, f. Lavhed, m. m., see Lægd.

laagfjellad, adj. om et Landskab med lave
Fjelde. Nogle St. laagfjellt.

laagføtt, lavbenet, kortfodet.

laaghalt, adj. halt, af den Aarsag at den
ene Fod er kortere end den anden. Dfl.
Trondh. Nordl. (Sv. låghalt). Andre St.
stighalt og stutthalt.

laaghjartad, adj. modløs, modfalden.

Laagland, n. Lavland. Jf. Laaglande.

laagleg, adj. noget lav. — laaglege, adv.
noget lavt. (laagle'). Landst. 215.

Laagleike, m. Lavhed.

Laaglande, n. lavt liggende Landskab; et
Landsstrøg som ikke har nogen betydelig
Førhøjning. Hedder ogsaa Laaglanda,
f. og (om større Landstaber): Laagland.
G. N. låglendi.

laaglendi, adj. lavt liggende (om en Land-
strækning); ogsaa: noget jævnt, uden store
Førhøjninger. (Egentl. laaglend). Sv.
lågländ.

laagmælt, adj. lavmælet, som har lav Stem-
me, eller taler sagte.

laagna, v. n. (ar), blive lavere. Nogle St.
løgna, Sæt. Tel.

Laa-gras, f. Laahøy.

laagraustad, adj. om en Bygning med lavt
(eller svagt hældende) Tag. Nogle Steder
laagroska (o') og laagrosst. S. Raust.

Laagfjo, m. Lavvande, Ebbe. Ofte ad-
skilt: laag Ejo.

laagfjoad, adj. lavtstaaende; om Søen i
Ebbetiden. (laagfjoa).

laagslagad, adj. lavbordet i Forrummet;
om en Vaad. Nordl.

Laagstova (o'), f. Stuebygning, som kun
er een Stage. (Folkevennen 10, 279).

laagt, adv. 1) lavt, paa et lavt Punkt. 2)
sagte, med lav Røst. 3) i lavere Grad, til
lav Røst osv. Laagt sett: lavt stille; lavt an-
slaaet. Laagt Middag: ikke fuldt Middag. Tel.

laagvaksen, adj. lav af Vært.
laagvoren (o'), adj. noget lav.
Laahøy, n. Hø af en „Laamyrd“.
laak, adj. ond, slem. Næst brugl. vest og nord i Landet. Nfvg. laak, Nhl. G. N. laker (läkr?). Jf. ilak og Sv. elak. — Særlig Betydning: 1) slet, daarlig, uduelig. Ein laak Binad. Ei laak Styring. Der laakt med deim: det staar daarligt til hos deim. — 2) ubehagelig, modbydelig; ogsaa: skabelig. Ein laak Smat. Ei laak Lust. Der laakt spre Augom: det skader Zinene. — 3) slem, fortrædelig, meget uheldig. Ei laak Pretta: et slemt Puds. Ein laak Støyt. Ein laak Ragnad. Jf. eit laakt Ord: et slet Nygte. — 4) vanstellig, besværlig. Ein laak Beg. Laala Tider. Jf. Han er laak aa sinna. — 5) syg, svag, besværliget. Ein laak Fot. Han er laak i Foten. B. Stift, Øbr. og fl. Jf. klen og ulik. — 6) drøi, slem, henfalden til noget. (Jf. leid, stygg). Han var laak til aa dritta. Dgsaa: grusom, haard, slem at bestille med. Han vardt laak med deim: han blev dem en slem Modstander. Den laake: den onde. — Nærmere til første Betydning hører Talemaaden: Han var laak daa, um han gjorde det, o: det vogtede han sig nok for at gjøre. (Vel egentlig: da var han en daarlig Karl, eller: da vilde han ikke være sig selv lig). Formen laakt udtales sædvanlig kort (som laakft) og adskilles derved tydeligere fra laagt (o: lavt).
laakaa, binde sammen; s. loka (o'). — laakaa, dryppe, s. leka.
Laakng, m. en slem, listig Karl. Trondh.
laakleg, adj. daarlig, skrøbelig. Hall.
laakna, v. n. forværres, blive slem.
Laakflap, m. Sletted, Slemhed; ogs. Sygdom. (Oftere Laakheit, f.).
laakvoren (o'), adj. daarlig, skrøbelig.
Laam, f. Spor af noget som er draget el. løbt afsted, saasom efter Tommerskoffe i Sneen, eller efter Skiløben. Tel. Nfvg. Lom (oo), Nebenas (Hjerrestad). Andre St. Drog, Gfje, Meibb, Dyrgeja, Slob.
 — Maastee for Lom (o').
laam, adj. mat, lammet; s. lamem.
laamaa, f. lima (i').
Laamyrd, f. en Sump, en Blade med blød Grund, og iser med Vand som er rødligt af Jernerts. Tel. Jf. Laa, Laahøy.
Laan, n. Laan; laant Gods. G. N. lán. Gaa til Laans. Dgsaa: Gave, saasom i Forbindelsen „Guds Laan“, om Næringemidler, Afgrode, Fiskerie, m. m. I Nordl. iser om Korn og Kornvarer.
Laan, f. 1) en Stabel, opstabet Høb, iser af lange Stykker, som Planter el. Stoffe. (Timberlaan). Tel. Gjentlig Lon (o'), af en Grundform „Lan“, hvoraf lana, v. G. N. lón (lanar): en Dyng. — 2) en lang Bygning; iser Ladebygning. (Lobelaan). Jæd. Nhf. Schl. Fosen. I Balvers: Lon

(altsaa Lon, o'). Dgsaa om et løselig opsat Huus. Balb. Ligefaa om et Telt af Grene eller Smaatræer. (Barlaan). Hall. — 3) Hovedbygning, Vaaningshuus med flere Værelser og mere end een Etage. Nordre Berg. Trondh. Nordl. I disse Egne en stadig og uundværlig Benævnelse. I Sammensætn. Laana (for Laanar), for Gr. Laanaveggen, Laanatafet, Laanamønet. — 4) en Række af Huse, som staa tæt sammen; en Side af et Kvartal i en By. Nhl. Schl., ogsaa i Øbr. G. N. lón (lon), senere frevet „laan“. (Dipl. 3, 628). — 5) en Svalgang, luffet Gang paa Siden af en Bygning. Schl. I svenske Dial. lana, lána: Fortue, Gang. Eng. lane: Stræde, Gade. Holl. laan: Allee. I danske Dial. Laane, eller Lane: en aaben Plads (Eng. lawn).
laana, v. a. opstable; s. lana.
laana, v. a. (er, te), 1) laane, faae til Brug for en vis Tid. — 2) ublaane, overlade som Laan. Med Dativ og Akkus. f. Gr. Han laante meg Baaten. G. N. lána. Jf. lena.
laana, v. n. (ar), forlanges, slappes ved langvarig Stræfung; om Tongværk. Schl. (Jf. Jsl. lona i sundr).
Laanar, m. Laaner, Laantager.
laanaa, v. f. lina (i').
Laanegods, n. laant Gods.
laang, f. lang. Laanga, f. Longa.
laange (adv.), f. longo.
Laaning, f. Laanen, gjentagne Laan.
Laanke (?), m. en svag Lyd, som af et Bulder i lang Fraastand. „Laankje“, Nff.
Laar, n. Laar, Ledemod imellem Hofte og Kne. (Saalebes ogsaa den øverste Deel af Bagbenet paa Dyr; forskjelligt fra Bog). Hedder ogsaa Lær, som paa mange Steeder er mere brugeligt. G. N. lær; Sv. lär.
laara, v. n. (ar), udstrække Laarene. laara paa: gaae med lange Skridt. Schl. og fl.
Laarbein, n. Laarbeen.
Laaring, f. Bagdeel af et Fartoi.
Laas, n. (og m.), 1) Laas, Luffelse paa Huse eller Kar. Som Maskul. med Fl. Laasar, Tel. og Dfl. G. N. láss, m. og lás, n. Sv. lās. n. Heraf læsa, Meinskæse, hardlæst. — 2) Fæste, Punkt hvor noget er fæstet eller tilluffet. Sverrelaas, Styrelaas, Pungelaas. Jf. Byrselaas. — 3) en Masse som er indstængt eller indeluffet; saaledes om en Fiskestim, som er indeluffet i et Vod. (Sildelaas).
laasa, v. a. sætte Laas paa. (Sjelden).
laasa, f. lesa. — laasaa, f. lesa.
Laaskjerald, n. Kar (Skriin eller Kiste) med Laas.
Laasmarkar, m. Laasfmed.
laass, v. f. laastak (laast).
Laassild, f. Sild som har staaet nogen Tid i et Vod i Sæn.
Laasffjold, m. Nøgelpfade, liben Plade

omkring Nøgelhullet i en Laas.
Laasftraa, f. Laasbund, den større Plade udenpaa en Laas.

laast, v. n. lade som; f. laatast.
Laat, m. 1) Lyd, Tone (s. laata). Dgsaa i Formen **Laat**, f. og **Laata**, f. (Søndensfjelds); ellers **Lata**. — 2) Klynken, Klagen. Med Graat og Laat. — 3) Feil, Uorden. Skotta felt eit Laat (s: kom i Ulav). Nordre Berg. 3 et Par Sammensøtn. har det Begrebet „Laden“ af lata; f. **Laat**, **Avlaat**, **Andlaat**.

Laat, m. Spil, Musikstykke. (Ejelden). 3 Valders: **Laatt**; ellers **Slaatt**.

laata, v. n. (læt, let [see], laater), give Lyd ic. Falder sammen med „lata“ i Brøf. Gentil læt (læter, læ'te) og Imperf. let (leef), Pl. leto; men fraffiller sig i de øvrige Former: Inf. og Brøf. Pl. **laata** (laate), Imperativ **laat**, Pl. **laare**, og Supin. **laate(t)**; dog har det sidste (lige-som lata) og-saa en Afvigelse: lite (i'), lete, læte (i Nordre Berg. og Trondh.). — Betydning: 1) give en Lyd eller Tone fra sig, lade sig høre. G. N. låta; Sv. låta; G. D. lade. Meget omfattende; saaledes omtrent som: pibe, kvilde, fagle, frige, tude (om Dyr og Fugle); hvine, knirke, frabe (om livløse Ting); lyde, klinge (om Spil og Instrumenter). Alm. og meget brugl. Eg veit ittje for det læt, om et Dyr hvit Stemme man ikke har hørt. Kvæt er det som læt: hvad er dette for en Lyd? Han felt Jela til aa laata. Det læt i Strengen. Det læt ittje i honom: man hørte ikke en Lyd af ham. — 2) om Menneker: klynke, jamre sig, give svage Strig eller anden usædvanlig Lyd. Laata stugt: pibe, tude ic. (f. Gr. om Børn). Laata i Sveenen: klynke el. frige i Drømme. Dgsaa: klage, beklage sig; knurre. Dei hava alltid notot til laata fyre. So baade greet og læt. (Jf. Han kom baade graatande og laatande). — 3) ublade sig, yttre sig, demme om en Ting; og-saa upersonligt: forlyde, hebde, siges. Han læt so, at han vil fara (han lader sig forlyde med ic.). Det læt so, at han skal toma (det hebder). Han læt so til: han ublod sig saa. (Tel. og fl.). Laata vel: yttre sin Tilfredshed, give Bisfald, rose noget. (G. N. låta vel). Heraf **Vel-læta**. Laata illa: klage, yttre sig utilfreds, dable noget. Heraf **Illæta**. Laata etter noton: tale En efter Munden, joie sig efter Ens Willie eller Indfald. Hertil **Etter-læta**. — Meget afvigende og vistnok fremmedt er „lata“ i Vetydn. see ud, tage sig ud. (Tilbeels i Smaal. og Rom.). Eigesaa „lata seg“: passe sig, sømme. (Smaal.). Jf. ellers laatast, laaten, Læta og Læte.

Laata, f. Lyd, Tone (= Læta).
laatande, adj. lydende; ogs. klynkende.
Laatar, m. En som klynker og klager.
laatast, v. n. 1, (læst, læst, laatest), lade

som, anstille sig, udgive sig for at være noget. G. N. låtast; Sv. låtsa. Efter Udtalen maa dette Ord hellere skrives: **laast** (læst, læst, laast), ifør da Bøiningen er meget vaklende, idet Formen „læst“ ofte træder i Stedet for baade „læst“ og „laatast“. Ordet er ellers temmelig alm., dog hebder det paa nogle St. kun **laafs** og **læfs**. — Han læst vera framand: han anstiller sig fremmed. Han læst vera drukten. Han læst ittje vita det, eller: Han læst so, at han visste det ittje: han lod som han intet vidste. Laast ittje sjaa det: ands det ikke, see ikke paa det. Laast ittje høyra: lad som du ikke hørte det. Laast gaa: andse, lægge Mærke til. Eg læst ittje i vera: jeg ublod mig ikke videre dermed, jeg lagde ikke nogen Vægt paa Tingen; egentlig: jeg lod som om der ikke var noget i det. (Starkt Betoning paa „i“). Dgsaa som Udtryk af Bøfedenhed, ligesom „faast i“, f. Gr. Eg stude laast vera høgst: jeg stude have den Tre at være den høieste. Jf. Læta og „Læst“.

laatast, v. n. 2, (læst, læst, laatest), omkomme, døe; ifør drukne. Tel. med mere tydelige Former, f. Gr. dei læst (letest); dei hava laatast. (Landsf. 175). G. N. låtast. Hører nærmere til lata.

laaten, adj. 1) klynkende, flagende. 2) Sammensætning: ladende, eller omtr. som „agtig“, f. Gr. blidlaaten, lauslaaten, storlaaten, varlaaten. 3) som Particel: omtalt, bedømt. Vel laaten: roft, vel omtalt. Illa laaten: læst, dablet. Mhl. og fl. Maa-ten er best laaten: Maadehold er bedst, Mid-delveien ansees som den bedste.

Laating, f. 1) Lyd; Riben, Strig ic. (s. laata). 2) Klynken, Klagen.

Laatt, m. 1, Læter, Leen. (Jf. Læja). Afvig. **Laatter**, **Laatr**, n. Hard. (Ejelden): **Lætt**, m. Sogn; **Lægt**, **Hall**, G. N. hlåt. (Ang. hleaktor). „Laatt aa Løye“, f. Løgje.

Laatt, m. 2, Spil (= Laat, Slaatt). **Walb. laatteleg**, f. Løgleg.

laattfull, adj. fuld af Læter.
laattmild, adj. lætermild, som læt kommer i Læter. Søndre Berg.

Laavan, n. mørkt eller rødfarvet Vand (s. Laa). Sæt. Tel.

laavaa, f. lova og liva.

Laavae, m. 1) Lo, Lærfegulv i en Læde. Alm. Dgsaa afvig. Læve, Indh. G. N. låi. (Jf. Sv. læve). — 2) en Læde, Lædebygning. Søndensfjelds. Tilbeels Hunsfjensord, og med en besynderlig Afvigelse „Laavu“, som synes at hentyde paa et gammelt Læva el. Løva (o'). — Hertil **Laave-taf**, **Laaveveg** og fl.

Laavebrik (il), f. en lav Fjelleveg paa Siden af Logulvet. B. Stiff. Afvig. **Laabrik**, Edm. Nogle St. Britse, n.

Laavebru, f. Lædebro, Forbygning hvorpaa man fjører ind i en Læde.

Laavefall, n. et Lag af tørstet Korn i Løen; den Kornslump som paa een Gang bliver optaget af Løen til Drøftning eller Rensning. B. Stift.

Laavehus, n. Ladebygning. Dstl.

Laaveraka (e'), f. Kastefovl. Dstl.

Laavestav, m. Stolpe paa Siden af Løen i en Lade. B. Stift (hvor Laderne sædvanlig ere Stavbygninger).

Le, n. Læ-Side, den Side som vender fra Binden (i Seilads). Modsat Høgd. 3 Le: paa Læfiden, til Læbord. G. N. hle, egentl. Ly el. Skjul (Ang. hloov). Eng. lee. Jf. Live, Ljo (Ljofot), Lefkinn, Lereide.

Le (i flere Betydn.), f. Lid og Led.

lea, f. lida. — **Leaas**, f. Lebaas.

Le-bord, n. Læbord, Læfide.

Led, n. (Hjælp; Følge), f. Lid.

Led, f. Side, Kant. Mest alm. udtalt **Le**, ellers ogsaa **Li** (i'), Sogn, Sæt. og **Lid** (i'), Sdm. Nffj. (G. N. hlid). Paa den eine Ledi (Le'a). Paa hi Ledi. Paa baade Lederna (paa begge Sider). Hertil hører vel ogs. Talemaaden „flaa aa Le“: han lod det fare, han inlød sig ikke derpaa. Tel. (Winje). — Ordet er forskjelligt fra „Leid“ og helere beslagtet med **Lid** (o: Skraaning). Efter det foransførte skulde det egentlig skrives „Lid“, men alligevel synes det her bekvemmere at skrive det med „e“ og saaledes adskille det fra et Par andre Ord, som let kunne forverles dermed.

Led, m. f. Lid. — **leda**, f. lida (i').

Led-aas, m. Tagbjælke paa Siden af et Huus. „Leaas“, Helg. og fl.

Ledbord, n. Sidebord i en Pram el. Færge.

Læbor, Nbg.

Leder (e'), n. Læder, barket Hud. Sædvanlig forfattet: Lær (Leer), mest alm., Lær, Dstl., Lær, Sæt., Led (e'), Nffj. Sdm. og Læ, Tel. Hall. Egentlig Ledr (Led'er). G. N. ledr. (Ang. leder; Eng. leather). Hertil Lederholva (Leholva), f. en halv Hud. Ledermole (o'), m. et Stykke Læder. Lederkreppa, f. Læderstræppe, og fl.

ledja (e'), v. a. led, ladde, ladt), lade, lægge Lading i (et Fartoi). Sdm. Nffj. med Inf. „ledje“; andre St. læ. (Hall. ?). Ogsaa om Sneen siges at „han led'e nid (i)“, naar den falder i stor Mængde. Søndm. Egentlig en Sideform af lada (G. N. hlada). Jf. ogsaa loda.

Ledjing, f. Inbladning (= Lading).

Ledkaure, m. indfat Strimmel eller Kile i Siden af et Klædningsstykke. „Leakaure“, Hall. Gbr.

Ledkot (o'), n. lidet Siderum, Afstukke paa Siden. Jf. „Lefammer“, Følgevenen 10, 561. 572.

Ledmur, m. Sidemur.

Led-odd, m. Tand i en Dyrefælde eller Rævesar (?). „Leodd“, Østerd.

Ledrom (Lerom), n. Siderum.

Ledryfte, n. Sidestykke i Klædet. „Learyfte“, Hall.

Ledstine (?), m. Baand paa Siden af et Seil. „Lefstine“, Nomsd. (Jf. G. N. liksima).

Ledvegg (Levegg), m. Sidevæg.

Lefot (o'), f. Hestedecken; f. Ljofot.

Lessa, f. et Slags fint og mygt Fladbrød, som man kan bestryge med Smør og bage sammen. Alm. i forskjellig Form: **Lessa**, mest alm., **Lepsa**, Søndre Berg., **Løpsa**, Sogn, **Løffe**, Eft. Sdm. Mere afvig. **Lemsa** (Læms), Trondh. I svenske Dial. **lessa**. Vel egentl. **lep**, af **leiv**. I Sogn bruges **Løpsa** tildeels ogsaa for **leiv**, og samme Betydning har det i „Wasterlessa“. — Hertil **Lesseklining** (Lessekling), m. Leppe med Smør paa. **Lessemjøl**, n. Meel til Laffer. **Lesseøyr**, m. det samme som **Kaketoer** el. **Kakelinna**.

lesta, v. a. (er, e), sætte „Laster“ paa; see lasta. Jf. avlesta.

Leg (e'), n. Leie, Liggested (= Lega). Tel. Jf. G. N. leg: Gravsted.

leg (e'), adj. fun brugt som en Endelse, oftest med Begrebet: tilhørende, forbunden med, passende til, f. Gr. folkeleg, maateleg, synleg o. f. v. Udtales fun tildeels: **leg** (leg'e), Nbg. Tel. Nffj. Nffj. Sdm.; ellers forfattet: **le** (e'), **le**, og f. **li** (Smaal. Fosen), og forlængt: **legen** (legien), Nffj., eller **leen**, **len**, Østerd. Hall. Altsaa her overalt afvigende fra Ordet „lik“ og snarere henvisende til Lag og leggia el. liggja (jf. legen). G. N. legr, og ligr. (Ang. lie, Eng. ly; Ght. lih, L. lich). — Det tilsvarende Adverb skulde egentlig hedde **lega** (e'), men lyder fun tildeels **lege**, og ellers **leg**, **le'**, **li**; i enkelte Tilfælde: **la**, f. Gr. **viola** (o: **vifelig**).

Lega (e'), f. 1) Ligger; liggende Stilling. Det vardt ikke lang Lega: der blev ikke Tid til at ligge længe. Ogsaa: Sygeleie; jf. Sengjarlega, Ulega. Dvergaar til **Legu**, Hall. Vald. og fl., Lugu, ved Trondh. og Logo, Namd. G. N. lega. — 2) Leie, Liggested. I Sardeleshed: a) Liggeplads for Kreature i Udmarken. Jf. **Wulega**. b) Rum eller Plet, hvor et Dyr pleier at ligge. c) en Seng. (I Valdres Legu). Jf. Kvila. — 3) Ankerplads, Sted hvor et Fartoi ligger. Jf. Læge. — 4) liggende Støtter eller Bjælker, hvorpaa noget hviler; f. Gr. om de Støtter som bære Hulet i en Ør. Nordre Berg. og fl. — 5) et nedfaldet Træ (= Laag, Nedloga). Sjelden. Ogsaa om store Fiske, som opholde sig længe paa samme Grund. (B. Stift).

Lega (m.), f. Lege.

Legd (e'), f. 1, 1) Stilling, Beliggenhed (?). Findes anført i ældre Ordafamlinger (i Formen Lægd). — 2) neblagt eller lig-

gende Stilling. Kornet ligg i Legd, o: er ned-
 slaet af Vinden. Mondal og fl., ogsaa
 paa Dsl. — 3) en neilagt Klynge eller
 Hob, især af Straa paa en Alger. Nbg.
 Jf. Lagde.

Legd, k. 2, 1) Tilskud, paalagt eller udlig-
 net Bidrag til et vist Formaal, saasom til
 Dphold for fattige Foll. Sava Legd: have
 Dphold af Fattigvæsenet. Soma paa Legd:
 komme under Sognets Forsorg. (Jf. leggja
 til). Nogle Steder: Le'gd (Vald. og fl.);
 mere afvigende „Leit“, hvorom f. Legdar-
 folk. — 2) Bygd eller Distrikt, som efter
 Udligning forserger en hjælpeløs Person;
 Fattig-Lægd. — 3) Lægd eller Nøde i den
 militære Inddeling; Distrikt som stiller en
 Solbat. (Jf. G. N. liti).

Legdarbyrte, n. Udligning af Hjælp til de
 Fattige; Regulering af Fattiglæggerne. Sj.
 og fl. (Legdabyrte).

Legdarfolk, n. Personer som forserges ved
 „Legd“; Almisselemmer. Særskilt: Leg-
 darstakar, m. Legdarfall, m. Legdar-
 tjering, f. Mest alm. Legda- (f. Gr. Leg-
 dafall); nogle St. Leigda, og paa Edm.
 Lefs-, el. Leifs- (Lefstakar, Lefstjering),
 ligesom ogsaa „Leif“ for Legd; maaskee
 dannet efter det uformelige „Lægdslæm“,
 som har været brugt i Skrift.

Legdarmann, m. Nodemand, Forstander for
 en Soldater-Lægd.

Legde, n. et Kuld; Yngel som fødes eller
 udlækkes paa een Gang (= Lag, Føde,
 Bele); ogsaa ofte om en Familie eller et
 Selskab af Menneker. Gbr.

Lege (e'), m. en liden Flade imellem steile
 Baffer eller Klipper. Brugt i afvig. Form:
 „Læga“, Gbr. Ndm. (Jf. Sate).

Legebol, f. Leiegebol.

legedoven (e', o'), adj. stiv i Lemmerne af
 lang Riggan (Læga). Hall. og fl.

legefjer, adj. træt, som gjerne vil ligge.

Legel (e'), m. en liden Dunk, en Træflaske
 med Hank paa Siden. Gbr. i Formen
 Liggil, Liel (for Legjel). G. N. legill.
 Nt. Legel; L. Rågel, som henføres til Lat.
 lagena.

Legemaal (e'), n. Leiermaal, Anklage for
 utillabeligt Samleie. „Legumaal“, Hall.
 (Jf. G. N. legord).

legen (e'), adj. 1) som har ligget nogen Tid;
 f. Gr. om Træ. Her til: aarlegen, marke-
 legen, sjolegen; jf. forlegen. — 2) forlig-
 get, el. paa liggel. Leagne Egg: EG som ere
 lidt klækkede, ikke ganske færdige. Jærd. (An-
 dre St. brædde, stroppe, flekte). Han var
 mest i hel-legen: næsten kvart af den overlig-
 gende Mæsse. Egentlig Particip af liggja.
 Mange St. udtalt: legien og leien (men
 Fl. legne); ogsaa liggien, el. lien. Om En-
 delsen „legen“ f. leg.

Legger, n. f. Læger.

Legerom (e'), n. Rum til at ligge i.

Legesole (e'), m. tyk Hud paa Underfoden.
 Spotvis: „Han have go' Legusole“: han
 vil gjerne ligge længe. Tel.

Legestad, m. Liggested; jf. Legstæd.

legerøytten, adj. som ligger længe. Hall.
legerand, adj. krasen med Hensyn til Lig-
 gested. B. Stift.

Legg, n. et Læg, en Lægning. Mest sam-
 menfat, som Innlegg, Uttlegg og fl.

Legg, m. (Fl. Leggjer), 1) Læg, Lægems-
 deel imellem Knæ og Ankel; Skinnebeen.
 Jf. Tjufflegg og Grannlegg. G. N. leggr.
 Eng. leg. — 2) Beenpibe, cylinderformigt
 Been i et Lem. Armlegg, Handlegg. (Jf. Is-
 leggjer). — 3) et Stykke imellem to Læd
 eller Knuder; f. Gr. i et Straa. Ogsaa
 om Træaden imellem to Knuder i Maskerne
 i et Garn. Sj. Ligesaa om en cylinder-
 formig Deel af et Redskab. Navarslegg, Pi-
 pelegg. — 4) Stamme i et Træ. (= Stuv,
 Stomn). Furelegg, Bjørtelegg. — 5) Læg-
 stykke i Strømper og Støvler; den Deel
 som beklæber Læggen.

Leggbein, n. Been i en Læg.

leggdiger, adj. tyk eller drøi i Læggene.

legghøg, adj. høibenet.

leggja, v. a. (legg, lagde, lagt), at lægge.

Imperf. lyder mest alm. læe, eller la';
 ellers: lade, Edm. og sjelden lagde
 (Sogn). Imperativ: legg, Fl. leggje.
 Konj. leggje (mest som Dnskeform). Be-
 tydningen er meget omfattende; saaledes:
 1) lægge, faae til at ligge, f. Gr. legg Du-
 ten paa Bordet. Saaledes reflexivi: leggja seg
 ned; sjeldnere om at lade en anden Person
 ligge, f. Gr. Dei hadde itjje Seng til aa leggja
 honom i. Derimod jævnlig om at lade en
 Ting være paa et Steo, altsaa: lade ligge,
 efterlade; saaledes: leggja atter; leggja attum
 (o: tilbælægge); leggja etter seg; leggja i
 Dyde o. f. v. Af liggja, laag (eller egent-
 lig af den oprindelige Form „lag“, som
 her hedder laag). G. N. leggja; Goth.
 lagjan. — 2) gjøre eller faae i Stand ved
 en Lægning (Sammenlægning). Leggja Tog,
 el. Snore: slaae Reb. Leggja Golv, Loft, Tæt,
 og flere. — 3) belægge, dække. Leggja med
 Stein: brolægge. Leggja ned (el. nedre): over-
 dække, tilfaste. Det legg til med Snjo. — 4)
 slaae, give et Slag. Leggja ein Stut i Hov-
 der: give Studen et bedøvende Slag, idet
 man skal slagte den. Han torer leggja deg un-
 der Dyra: han vil maaskee give dig et Drev-
 sigen. Ein stulde lagt honom i Snuten. Hedder
 ogsaa: leggja til. Jf. Eng. lay on the face.
 (J. G. N. er leggja at stifte). — 5) føie,
 sætte, stille i en vis Orden. Leggja saman
 (el. i Hop): sammenføie. L. funder: adfille.
 L. Augo atter: lukke Dinene. L. i Hop Hen-
 derna: føie Hænderne. Leggja i Lag, i Bugt,
 i Krofs, o. f. v. — 6) føie, lede, drive; især
 et Fartoi paa Vandet. Legg Baaten aat Bryg-
 gja. Leggja Skuta lenger inn. Ogsaa uden

Objekt eller som v. n.: stævne, tage Veien; løbe til, vende, ile affed. Leggja til Gavs, til Land, til Sjælls. Leggja ut paa Sjoen. L. avstaa, av Garde. L. i Beggen. — 7) anlægge, oplægge, bygge. Leggja Veg, Gata, Bru. Dg-saa: foranstalte, bestemme, paalægge. Leggja Lag: slutte Selskab. L. Naad: raadslaae. L. Statt (el. Toll) paa. Jf. Han vilde ikke leggja jo vondt aat seg: han vilde ikke paatage sig saa megen Uleilighed, udsætte sig for saa meget Besvær. (B. Stift). — 8) tillægge (Kreature), opfostre. Leggja Kalvar: opføde Kalve. Ei god Ku til aa leggja undan: en Ko, som er god at tillægge Ungel af, som har gode Kalve. Dg-saa: skaffe, besørge. Han hvee lagt seg til noton Sjoreidflap. Leggja seg notot til goda (el. gobes): oppvare noget, lægge noget op af sin Fortjeneste. — 9) erlægge, udrede, betale. Leggja Statt av Huset. L. Toll, Renta, Landstyd, Rivegre. „Han laut leggje heim“: han maatte give en Deel af sin Lun til Forældrene. Sdm. Dg-saa: anvende, opofre. Leggja Pengar paa Bordi. L. Arbeid paa. L. halvt imot. Jf. leggja Hug til; L. Eff paa: satte Indest for. — 10) meddele, yttre, fremsætte (en Mening). Leggja eit Ord i Raaget. Han legg jo litet til: han holder sig stille, tager liden Deel i Samtalen. Tel. Leggja godt fyre noton: anbefale Gn, indlægge et godt Ord for ham. Dei hadde lagt vondt fyre honom: de havde bagtalt ham, berebet ham Ugunst. — Forøvrigt bruges Ordet i mange Forbindelser med visse Vendinger i Betydningen. Saaledes: A, reflekter. Leggja seg: a) gaae til Hvile; b) sagtne, stilles (om Vind); c) høle sig, f. Gr. om Eggen paa en Kniv; d) samle sig i et Lag eller Leie, f. Gr. om Stov; e) tilfryste, om Vand. Leggja seg hurt: gjøre sig skyldig i Hor. (Leggja seg veg. B. Stift). L. seg fyre, eller L. seg til: veeblive at ligge, slaae sig til No. Leggja seg i, eller L. seg fram i: indlade sig i, tage Deel i, f. Gr. en Trøtte. (Sv. lägga sig i). L. seg imillom: træde imellem, afbryde en Strid eller en vis For-saaelse. L. seg um: gjøre sig megen Flid for. Eg kunde gjort det finare, naar eg hadde lagt meg um det. (B. Stift). — B, med Partik-le r. Leggja atter: a) lægge efter sig; b) udlægge en Ager til Eng (f. Utterlega); c) lukke „Hjoren“ paa en Røgstue. Dei hadde lagt atter: de havde lukket til Matten. (B. Stift). L. att-hyer: skjule; dække Jorden, om et Sneefald. Sdm. og fl. L. av: aflægge (en Skif, el. Bane). L. aat: trykke stærkt til; ogf. lægge til Land. L. fyre: forelægge. L. imillom: betale i Bytte, lægge noget til paa en Byttehandel. L. inn: a) trække Navnerne ind i Baaden; b) indhegne et nyt Engstykke. L. mot: hyde til Gjengjæld; ogf. gjøre Indvending, anføre Modgrunde. (Indh.). L. ned: neblægge; ogf. slutte, opgive noget. Han kann aldri leggja det ned: han

kann aldrig glemme det. L. paa (uypaa): forege, forhøje noget, f. Gr. Prisen paa Varer. L. saman: a) lægge sammen; addere 2c. b) læse Ordene efterat have svaeret dem; c) slutte med Kæsnningen i en Sole (egentl. lukke Begerne). Hedder oftere „leggja i Hop“. Leggja til: a) tillægge; ogf. bestynde Gn for noget; b) give Bidrag el. Tilskud (jf. Legd); c) yttre sig (f. 10, ovenfor); d) slaae til (f. 4); e) løbe til, sætte sig i Bevægelse (f. 6); ogf. saa vove sig til, forsøge; f. Gr. Eg trur, at eg legg til og gjever det. Leggja under seg: tilegne sig; bemægtige sig. L. upp: gjøre Anlæg eller Grundlag til noget. L. ut: a) udlægge; ogf. udrede, betale; b) udvikle, forklare (f. Gr. en Læreføntning); c) reise ud, vove sig ud, f. Gr. paa Sæen. — Afledningene ere: Lag (Framlag, Mlag, Neblag), Lage, lagen, Loga (o'), Maloga, Fyreloga, Utloga.

leggjad, adj. bestaaende i Læggen; for Gr. grannleggjad, høleggjad og fl. leggjande, adj. 1) paasende at lægge. Mest sammensat, som framleggjande, neblleggjande o. f. v. 2) som adv. løbende, ansættende. Han kom leggjande.

Leggjar, m. en Lægger; f. Gr. Framleggjar, Uppleggjar, Utleggjar.

leggjast, v. n. (legst, lagbest, lagst), 1) lægge sig. Kun i visse Forbindelser. Det legst altid notot til: der kommer altid noget til, der foreligger altid noget, f. Gr. til at arbejde paa. Det legst fyre: det formerer sig, der opbynges mere og mere, f. Gr. om ubetalt Gjæld, om ugjorte Arbejder. (Egentl. det lægger sig foran Gn). — 2) blive liggende. Eg er rædd, at han legst ned: jeg frygter, at han kommer paa Sygeleiet. B. Stift. Leggjing, f. Læggen; Lægge-maade. Kunde ogsaa hedde Lægning, el. Legster (m.). Leggsto, n. Maade at bevæge Fødderne paa. „Leggjalag“, Nhl.

Leggleir, n. Læggen i Strømper. Sdm. Naastee for Leggleder?

Leggstjo (-stus), m. et Sneelag, som rækker op til Læggen.

Leggstip (st), f. den forreste Deel af Skinbenet, el. den forreste af Beenpiberne i Læggen. B. Stift.

Leggstumar (st), m. den første Deel af Sommeren, eller omtr. som Juni Maaned. Dstl. (Smaal. Toten). Formen usikker, da det ogsaa lyder som Lekksummar, og Lægsumar.

legleg, adj. beleilig, bekvem; f. Udleg. legna (e'), v. n. (ar), faae Affmag ved at ligge for længe; mest om Flsk. Nordl. Hedder ogsaa logna (o'), Hard. (Andre St. ulna, saana, kafa). Hertill legnude: mugnet, lidt ankommen. Jf. legen.

legra, v. (leire), f. lagra. Legstad, m. 1) Ligested; Herberge. Det kom her til Legstad: de kom til at overnatte her. Nordre Berg. — 2) Gravsted,

Grav. Hall. G. N. legstadr.

Legurom, f. Legerom.

lei, f. leid. — leiaft, f. leidast.

Leid, f. 1) Led, Bei, Farvand. (Nest alm. Lei). G. N. leid. Fara ytre leidi (nærmere ved Havet). Langt av lei: langt affides. Jf. Skipsleid, Baatleid, Kroleid. (Lofalt: By-leidi, Trondheimsleidi, og fl.). — 2) Gang, Færd. Kun i Forbindelsen: aa leid, og især: alt aa leid; f. Gr. „Me gjere dø alt aa leid“: vi udrette det alt paa een Gang, alt ved samme Leilighed (egentl. medens vi engang ere paa den Bei). Edm. Hertil ogsaa: koma aa leid, o: komme i Gang med noget; men her bruges oftere: i. aaleides (aaleis). Dgsaa G. N. aleidis. — 3) Leilighed, Anledning, Udvei. Faa leid til, eller hava leid til: have Udgang til. Smaal. „Hava lei må di“: have en Udvei dermed. Hall. — 4) Side, Retning, Stævne. Paa den leidi. Paa alle leider (Ranter). Paa desse leidom (omtr. i denne Gm.). Dstl. Trondh. og fl. — 5) Maade, Vis. I denne Betydning meget forbunklet, da de hertil hørende Forbindelser sædvanlig ombannes til Averbier med Endelser „s“ (leis, for leides); altsaa: eileis, e forleis, nokroleis, inglleis, annarleis, samleis (i Stedet for: ei leid, eitor, notor, ingi, onnor, same leid); ligesaa: mangleis, alleleis (mange leider, alle &), og endog: soleis og forleis (vel egentlig: so aa leid, tor aa leid). Ved Eiden af dette „leis“ (nogle St. leist, lest) findes ogsaa en Form med „n“ (lein), f. Gr. nokolein, manglein, sole n (Hall. og Vald.), og manglesteds ogsaa en Form med baade „s“ og „n“ (leisen, leisne, leifinne), f. Gr. nokoleisen, soleisen), hver „n“ formodentlig er den dunkle Partikel „ne“, som i: so-ne, her-ne, desse-ne. — Forskjellige herfra ere nogle Ord, hvori „leides“ (el. leis) har Begrebet af Bei eller Retning, som: beinleides, langleides, fjoledes, fjoглеides, aasleides, — og som gjerne have en fuldfommere Form i Udtalen, f. Gr. „beinleides“, Nff. Sm. „aasleies“, Hall. Saadanne Ord findes ogsaa i G. N. (som aheidis, framleidis, heimleidis, réttleidis) og høre saaleies til de gamle Averbier med „es“, som dannes ligesaa vel af Hunfjongsord som Hunfjongsord, f. Gr. samstundes, jamsides, haksides, rettsles, avhendes og fl.

leid, adj. 1) led, ubehagelig, som vækker Ulyst eller Modbydelighed. Nest alm. lei; ellers leid'e (Nff. Edm.). G. N. leidr. (L. leid; Skotske Dial. laith, Eng. loath). I Neutrum ofte med en mildere Betydning om noget, som man undseer sig for, eller som man helst vilde undgaae; f. Gr. Der leidt aa umata honom. Og tytte, det var leidt aa spurja um det. — 2) fjedellig, som medfører Kjedsomhed. Cit leidt Arbeid. Om Personer: kjedsom, besværlig, saasom ved unyttig Snaf,

Dabel, Drillerier &c. Dgsaa: flem, hendsalden til noget; f. Gr. leid til aa huga. — 3) kjed, som søler Leide eller Ulyst. Dstest med „av“. Eg er leid av det (el. leid utav di). Paa Dstl. ogsaa med Dativ, uden „av“: Eg er leid honom. („Se er leien“). Dstfr.). Nogle St. med en anden Form: leidd'e, Sæt. leidr'e, el. leitr'e, Harb. Voss. Eta seg leidan: æde saa længe af et Slags Mad, at man faar Modbydelighed derfor. Fosen (eta seg leian), Indr. (aataa seg leiaan). Jf. Leidende.

Leida, f. 1) Leide, Kjedsomhed. G. N. leida. 2) en ubehagelig Ting; noget som man finder sig uleiligt af; ogsaa om en kjedsom eller besværlig Person. „Han æ ei stor leia“, V. Stift. „Meint ei leie“, Tel. og fl. leida, v. n. (er, de), hælde, fraane, have en jævn Hældning; om Bjerge, Marker og Veie. Nff. Edm. (leide), Drf. (leie). „Dø leide ned“: det gaar skraat nedad, der er ingen brat Vække. (Jf. leiden). Maafee beslægtet med led og led; isaafald et gammelt „hleida“. Jf. ogsaa lein og leina. leida, v. a. og n. (er, de), 1) lede, føre med Haanden, eller ved et Vaand. Han gjett og leide besten. G. N. leida. Participle leidd. — 2) føre i en vis Retning, henlede, styre. leida Batnet or Engi. (Mindre brugt.). Jf. leid. — 3) med „av“: dreie af for Binden (i Sellads), sætte lavere Kurs (modsat heita). Nordl. (leia av). Vel egentl. lade gaae, f. lida.

leida, v. a. (ar), gjøfere led (leid). Lidet brugt. „Han tok til leie seg“: han begyndte at vise Uvillie, gjorde sig vred. Tel. Jf. Leidestev.

Leidar, m. en Leder, Veileder.

leidar, adv. f. leidfor.

leidast, v. n. (est, dest), 1, kjedes, blive kjed; ogs. faae Modbydelighed for noget. (Nest alm. leiaft, leiest). G. N. leidast.

leidast, v. n. (best), 2, lede hinanden, gaae Haand i Haand. Dei gingo og leiddest. Hedder ogsaa „gaa i leistan“ (Leidestand?). Mandal, Nordl.

leidbeint, adv. ret fremad, i lige Linie (omtr. som beinleides). Sæt.

leidd, f. leid og leida.

Leide, n. Fortræd, Ubhageligheder. Hedder oftere Leidelis. n. Jf. Leidende.

leiden, adj. jævnt hældende, skraat liggende, f. Gr. om en Vel (f. leida). „Der æ so jaamt aa leide(t)“. Nff. Edm.

Leidende, n. 1) en fjedelig eller ubehagelig Ting; ogsaa om Dyr og Menneker. Edm. og fl. G. N. leidindi. — 2) Leide, Modbydelighed. „Wte se til Leidende“, det samme som: eta seg leidan, f. leid.

leides, adv. i Sammensætn., f. Leid, f.

Leidestev, n. tirrende Vers; Spottestiver. „Leiestav“, Tel.

Leidesvein, m. Brudsvend, en af de Per-

soner som ledsage en Brud til Kirken. B. Stift. Ellers Brudsvain, Brudleifar. — „Leiesvain“ er ogsaa en Benævnelse paa den fjerde Finger (Ringfinger). Zarlsberg. **leidfør**, adj. saa beskaffen, at man kan fare uden sædvanlige Veie (Leid) paa Gen. Dg. saa i Formen „leiafør“ (leidarfør). „D'æ' ikffe leiaført“ (om Veiret): man kan ikke fare den rette Søled; man maa holde sig ved Land. Ejj.

Leiding, f. Ledelse, Ledfagelse.

Leiding, m. 1, Leding, Krigstog; ogsaa Ledingspenge, Lønning for Soldater; egentl. Udrustning, Udstyr. G. N. leidangr.

Leiding, m. 2, en led, kjedelig Person.

Leidingsberg, n. Marfedsplads. Kun i Nordl. Sædvant. forkortet „Lensberg“.

leidkyndt, adj. vranten eller hidfig af Natur. „leikjynt“, Hall.

leidsjos, adj. om Luften: saa lys at man kan see det rette Farvand (Leid). 3 Sogn leialjøs'e (leidarljøs); i Ejj. leialjøs'e, leialjyst.

Leiding, m. Ledingspenge (= Leiding).

leidsam, adj. kjedelig; fortrædelig. Det var leidsamt. Lidet brugl.

Leidsemd, f. Ubehagelighed, Fortrød, stemme Omstændigheder. Nhl. og fl. (Leisæmd).

Leidskap, m. Kjede, Kjedsomhed; ogs. Ubehagelighed, Beshør; f. leid.

Leidsla, f. Ledelse, Førelse. — **leidsletamd**, adj. vant til at lade sig lede. Hall.

leidsleg, adj. slem, ubeleilig; ogs. kjedelig. Nsvig. leidsleg (leistsleg), Rbg. Tel.

leidt, adv. uheldigt, slem. Det gjett fo leidt. Det saag leidt ut.

leidsvoren (o'), adj. led, kjedelig.

leie, f. leiba. — **leie**(e), f. liggja.

leien, f. legen. — **leiest**, f. leidast.

leiga, v. a. (er, de), 1) leie, første til Brug for en vis Tid. G. N. leiga; Sv. lega.

— 2) udleie, overlade til Leie. Med Dativ og Akkus. f. Er. Han leigde deim Baat. Præf. hedder mest alm. leiger (egentl. leigjer). Particij leigd.

Leiga, f. 1) Leie, Brug paa visse Vilkaar. Sava til Leiga. G. N. leiga. — 2) Betsaling for Leie; f. Er. Husleiga, Baatleiga. Dgsaa om Renter. — 3) Jordstyld, en Gaards Matrikultyld. Tronh. Hølg.

leigande, adj. leiende. (Om Modfatningen „eigande og leigande“, f. eigande).

Leigar, m. Leier; Færter.

Leigebol (oo), n. Jordepart, Jord som udgjer eller tilhører en Gaard. Nordl. Dgsaa udtalt Legebol (e').

Leigefolk, n. leiede Arbeidsfolk. Nogle St. Leigdefolk. — **Leigemann**, m. en leiet Mand (f. Er. til at drive Fiskerie). Leigegjenta, f. Ljenesepige. („Leipke“, Østherd.) Leigesvain, m. Leiesvend.

Leigemaal, n. Jordepart, Gaard med al den Grund eller Udmærk, som hører dertil.

Nhl. Ejj. Ndm. — Tilbeels udtalt Lege-maal (e'). 3 Nordl. Leigebol. Jf. G. N. leigumali, m. leiet Jord.

Leiglending, m. en Færter, En som boer paa leiet Jord. G. N. leiglendingr.

Leik, m. 1) Leg, Spil, Morfab. G. N. leikr. Dgsaa om en voldsom Bevægelse; Dyst, Kamp. — 2) en Dands. Tilbeels med fl. Leikjer. Gbr. Drk. Edm. og fl. Dgsaa Spil eller Musik til en Dands (= Slaatt).

— 3) et Spil Kort; de Kort som bruges paa een Gang. — 4) Lethed, Magelighed. „No kann ein fara mæ Leig“: nu kan man reise mageligt. Siredal. — 5) Bessaffenhed, f. Leike. Om et andet Leik, f. Legd.

leika, v. n. (ar), 1) lege, spille; mere fig. Imperf. tilbeels leiste; i Østherd. leek (?).

G. N. leika (leik, lék, leikit). Hedder ogsaa: leika seg. Han berre leitar seg med det.

— 2) handle driftigt eller voldsomt med noget. Han ser leita med deim: han vil blive dem besværlig, han kommer til at tugte dem. Jf. G. N. leika (Frisner 397).

— 3) bevæge sig let og frit, glide let; om Redskaber, f. Er. et Hjul, en Årel. Det leitar i Gaandi: det spiller i Gaanden, om et Skaf, som er meget bekvemt og passende. B. Stift. Jf. Leifinde. — 4) hvirvle, boble; om kogende Vædske. Lat det vera so heitt, at det leitar i Gryta. B. Stift. (Sv. Dial. leka).

— 5) om Tanker, som foresvæve En eller sætte Sindet i Bevægelse. Det leitar i Hugan. Tel. Dgsaa om selve Sindet. Hugan leitar paa det, o: Tanken dvæler ved det, kommer ofte tilbage dertil. (Landsf. 312. 524).

Leika, f. Legetøj; noget at lege med. Dgsaa et Kjølenavn, især til Rigeboer.

leikande, adj. 1) legende. Han var baade leikande og læjande: han var meget frisk og munter. 2) syvende. Leikande Lag: syvende Vand som gydes paa Maltet i Brygningen. B. Stift. 3) som adv. let, mageligt. Det gjett leikande.

Leikar, m. en Lejer; Spillemand; ogs. en slem Karl, en Nestler.

Leikarborn, n. Horn at spille paa. Rbg.

Leike (Leiske), m. bruges kun i Sammenfatning med Adjektiv for at betegne en Bessaffenhed, f. Er. Storleike (Storhed), Godleike (Godhed) o. f. v. Dgsaa i Formen leit (Storleit), Nhl. og Tronh. G. N. leiki og leikr; Sv. lek. Det betegner kun selve Egenstaben, med Hensyn til dens størrelse eller mindre Grad, og oversæses ikke paa den Ting, som Egenstaben tilhører.

leiken, adj. f. leiksam.

Leikflug, n. Flugl som gaar paa Leg (i Barringstiden). Dgsaa: en Legemester, lystig karl.

Leifinde, el. Leikjende, n. 1) en bevægelig Balse eller Årel, f. Er. i Midten af et Spænde (et Spændehjerte). Nordre Berg.

- og fl. 3 Tel. **Leikande**. (Jsl. leikandi, m.?). — 2) Lægne, Hvirvel; en bevægelig Nagle som er indsat i en Hæde, for at denne ikke skal sammenslynges ved Bridning; saaledes i et Leir eller Robaand, ligesaa i Hestet paa en Uhrngle, og deslige. Sogn, Sæt. og fl. Nogle St. **Leikand**. (Rom.). 3 svenske Dial. lekande, lefan; i danske Dial. Lægend, Lægn. Ellers kaldet: Laupar, Hæs, Kvervel, Evers, Svertel.
- Leiking**, f. Legen ic. f. leifa.
- leikleg**, adj. lystig, som gaar med Leg.
- Leikmeister**, m. Legemeister.
- leiksam**, adj. tilbøjelig til Leg.
- Leikstemna**, f. Sammenkomst til Leg og Morstab; ogsaa: Leg, Lyftighed, Dands m. m. V. Stift.
- Leikvoll**, m. Legeplads. Hedder ogs. **Leikarvoll**. G. N. leikvöllr.
- lein**, f. 1) Sraaning. Hælbning, fraatliggende Plan paa Siden af en Djergryg. Smaal. Hall. Nhl. Et gammelt Hlein (jf. leina). Goth. hlains: Hei, Vasse. Her-til adskillige Stedsnavne, tilbeels i Fleertal **Leinar** (Leinanne, Edm.). — 2) Side, Sidesykke i sammensatte Redskaber: saaledes i en Stolthry, ogsaa i en Muldgreb, m. m. Dxf. — 3) Bævslette, et af de høie Sidelræer i en Bævertol. Nordl. Trondh. Edm., ogsaa med Fl. **Leinar** (Leina). Jsl. hlein.
- lein**, i Sammensætn. f. Leid.
- leina**, v. n. (er, te), fraane, hælde svagt, gaar fraat ned; om Marfer (omtr. som leida). Nhl. Jf. lina og Lein.
- Leir**, n. Leer (Zordart). 3 de flydligste Egne tilbeels masse. G. N. leir, n. og m. Om et andet Leir, f. Læger og Leber.
- leira**, v. a. (ar), beslaae med Leer; ogsaa: tilføle. Leira seg ut.
- Leira**, f. 1) Leergrund, Leerjord. 2) en flad Sandgrund i Strandbredden. B. Stift, Trondh. Nordl. G. N. leira.
- Leir-aur**, m. gruset Jord, som indeholder noget Leer.
- Leirborn**, m. Leerbund i Jorden.
- Leirbraak**, f. en Leergrube. Hall.
- Leirdya**, f. Sole af blødt Leer.
- Leiremak**, m. = Hjøremaak, Sandmaak.
- Leirfall**, n. Vasse med glibende eller synkende Leergrund.
- Leirfvel**, m. Hestehov (Plante), Tussilago. Trondh. Ogsaa kaldet Leirgull. (Helg.). Bladene hedde **Leirfreppe**, f.
- leirgraa**, adj. graa som Leer.
- Leirgrunn**, m. Leergrund.
- Leirgull**, f. Leirfvel.
- Leirhella**, f. fast eller haard Leergrund. Ved Trondh. **Leirhyll**.
- Leirkjer** (el. Hjerah), n. Leerkar.
- Leirlit** (l'), m. leergraa Farve.
- Leiros** (oo), m. en smal Vig med blødt Sandgrund. Nordl. (Kof.) Egentl. Leire-os, f. Leira.
- Leirfjol** (o'), f. Vand som er grumset af Leer.
- leirflegen** (e'), adj. tilflaaet med Leer.
- leirurt**, adj. leret; tilfølet med Leer.
- Leirval**, m. flad Grunding med leret eller sandig Bund. Nordl. Egentl. Leirevadel, f. Val.
- leis**, i Sammensætn. f. Leid.
- leiskleg**, og **leisleg**, f. leidsleg.
- leist** (syntes), f. litast.
- Leist**, m. (Fl. **Leister**), 1) Sof, Strømpefod. Soseleist, Soltelst. Søndre Berg. Tel. Hall. og fl. i Formen **Leist**; andre St. **Leist**. G. N. leistr. Jf. Goth. laists: Fodspor. — 2) Dverfot; Haarspøker at bruge i Frost. Nordre Berg. mest i Fl. „Leiste“. Ellers kaldet **Laddar**, **Loddar**, **Luggar**, **Raggar**. — 3) Læst, Model for Skotol. Eng. last; T. Leisten. Hertil: **Leistehont** (-haanf), f. Bundt eller Hob af Læster. **Leist-eme**, n. Træstykke til en Læst.
- Leist**, m. 2, en vis Fisk (noget sjelden), Macrochirus norvegicus (Millsen). Sogn, Efff. Nff. i Formen **Leist**, ogsaa kaldet **Sto-leist**. (Strøms Berglar.).
- leista**, v. n. (ar), 1) sofke, gaar slæbende, el. drage Fodderne. Nhg. — 2) v. a. forme Skotol paa en Læst.
- leit** (led, stolebe), f. lita.
- Leit**, f. Sogen, Efterleelse. Dei liggja i Leit etter det: de ere ude for at søge efter det. Nff. G. N. leit.
- leita**, v. n. og a. (ar), 1) lede, søge, see efter noget. (Nogle St. med Imperf. leitte, Sup. leitt). G. N. leita (ar, adi). Leita upp: oplede. Han leitar seg vel uppatter: han kommer nok tilbage af sig selv. Leita etter Fisk: roe efter Fisk med Snøre. Jf. Leiting. — 2) udsøge, udvælge; ogsaa: hente, sanke. Leita utur det litaste: udsøge det bedste. Han hadde leitat seg ein Kjepp. Leita meg ein Traad: opseg en Traad til mig. Leita vær: sanke vær. — 3) angribe, besvære, plage. Sædvanlig med „paa“. Det leitar paa: det tager haardt paa, der skal Styrke til for at taale det. Det leitar ittje paa: det har ingen Nød, Mest brugl. sondenffjelds. Jf. røyna, freista, nøgda. Ogsaa paa Edm. i Talemaaden „Dø leita paa Haud'e mæ 'naa“: det gjør ham forstyrret i Hovedet; han har Anfald af Sindssvaghed.
- leitande**, adj. omtr. som: værdt at lede. Her er ittje leitande: her nytter det ikke at lede. Der ittje leitande etter ti lenger.
- Leitar**, m. en Leber, Sæger.
- Leitarfisk**, m. Fisk som fanges enkeltvis paa forskjellige Steder. Edm.
- Leitargildra**, f. en lang og mofommelig Led. „Leitagjildre“, Edm. Vel egentlig en Leg, hvor man gemmer noget saa, at det er vanskeligt at finde.
- Leitarstad**, m. Sted at lede paa; Fiskeplads.
- Leite**, n. 1) Synsvidde; den Kreds el. Land-

strækning som man kan overføre fra et vist Punkt. (Af lita, leit). Jf. Augleite, avleites. Dgsaa: Synslinie, el. den Længde hvori man kan see foran sig. Saaledes i Østerd. (i Formen Lete) om et Stræg hvor Dalen eller Elven gaar i ret Linie, saa at man kan see noget langt fremad; altsaa: Mellemrummet fra den ene Krumning til den anden. — 2) Synsgrændse (s. Himmelleite), eller oftere: et ophøiet Punkt i Synskredsen, en Forhøjning eller Vække, som i Frastand begrænses Udsigten, men som, naar man har naaet den, giver en ny Udsigt; saaledes fornemmelig om en større Forhøjning i en Bakket Vej. Ehl. Ryf. Jød. Abg. Tel. og fl. G. N. leiti. — 3) et Sted, hvor man leder eller søger efter noget; især en Fiskeplads. (Fiskeleite). B. Stift. 3 enkelte Stedsnavne synes Leite at betegne et Samlingssted for Kreaturene, omtrent som Malkeplads. — 4) omtrentligt Sted; Kreds, Egn, Region. Det var paa dette Leite her, at eg miste det. Jndh. Nogle St. Løyve. — 5) omtrentlig Tid; Stund, Tidspunkt. 3 Gaar dette Leitet (ved denne Tid omtrent). Mest brugt. sonden-sjelds. Jf. Løyte.

leiten, adj. paastrængende (= aaleiten); om sig gripende; f. Gr. om Jld. Trondbh.

Leiting, f. Leven, Søgen. Dgsaa om Fiskerie med Snøre; f. leita.

leit, adj. ubseende. Kun i Sammensætning; især om Ansigtsform, f. Gr. langleitt, breidtleitt, raudleitt. Nogle St. leet (ee); sjeldnere leiten; oprindelig leit (G. N. leitr), af lita, leit.

Leiv, f. Levning; f. Busteleiv. Her mærkes ogsaa et „Leiv“ som bruges i Personnavne, deels kvindelige: Herleiv, Ingeleiv, og deels mandlige: Gudleiv, Gunnleiv, Torleiv. Da Navnet gjælder for begge Køn, maa det (ligesom Laug) have sin Rod i et Verbum (liva, el. leiva) og rime-ligvis betyde den levende, el. efterlevende.

Leiv, m. et Gladbød, et heelt Bød i Gladbødsform; altsaa: en Rage, som ved Presning med en Valse (s. Rjevle) er udvidet til en meget tynd, rundagtig Skive. Alm. G. N. kleifr; Ang. hlaf (Eng. loaf); Goth. hlaibs (Brød); I. Laib. Nogle St. med Fl. Leiver (Leive, B. Stift). Jf. Lessa. — **Leivsemne**, n. Deig til et enkelt Gladbød. **Leivsuul**, f. Suul til en Leiv.

leiva, v. a. (er, de), levne, have tilovers; lade blive tilbage. Alm., dog nogle St. afvigende: løyve. (Tel. og fl.). G. N. leita. Eng. leave. Leiva etter seg: efterlade. (Randf. 107). Particip leivd: levnet, bleven tilovers.

Leiva, f. Levning. Hall. mest i Fleertal, som „Giteleiv(r)“ og „Ableivur“. G. N. leif, leifar.

Leiving, f. 1) Levnelse, Efterladelse. 2)

Levninger (= Levning).

Leivn, f. efterladte Midler, Efterladenskab. Hall. „Da vardt liten Leivn'e ett'o“, o: der blev lidet Gods efter ham.

Leivning, m. Levning, Rest.

Leif (e'), n. neddryppet Vædse; ogsaa: uflaret (ubesilleret) Brændevin. Tel.

leif (e'), adj. utæt; f. lefall.

leifa (e'), v. n. (leif, laif, leifer), 1) rinde ud, dryppe ned; om Vædse i et Kar; ogsaa: drysse, falde igjennem, om Korn, Græs, og deslige. — 2) læffe, være utæt, have Sprækker eller Huller; om Kar, ligesaa om Vaad eller Fartøj. — Formerne tildeels afvigende. Inf. læfa, ogsaa lafa, Namd. og laakaa, Jndh. Imperf. lof (o'), Edm. og lef (leef), Ehl., i Fl. lefo (for lafo), Vald (?). Supinum læffe (o'), Edm. og fl.; ellers rigtigt: læffe (= lefet). G. N. leka (lek, lak, lekit); Sv. läcka; Eng. Dial. leek.

Lefa (e'), f. en Rende; især Vand-Rende, saaledes stillet at et Kar kan sættes under den. Smaal. Dgsaa i en anden Form **Lekja**, el. „Lekju“, Gbr. Vald.

lefall (e'), adj. læf, utæt; f. Gr. om en Vaad. Nogle Steder lef, lefen (ff), og lekande. G. N. lekr.

Lekatt (ee), m. Hermelin (= Røysekat). Smaal. (Sv. lekatt). Maafsee egentl. et andet lignende Dyr: Smeemusen (Mustela nivalis L.).

Lefe (e'), m. en Læf, Sprække, som Vand trænger igjennem. Sædvanlig Lekje. G. N. leki.

lefen (e'), adj. 1) læf (= lefall). 2) som Particip: ubrunden, neddryppet. (Sammenfat: nedlefen, avlefen). Udtalt lekjen; afvig. lekjen (o'), f. lefa.

Lefestoff, m. udhulet Træ til en Vand-Rende (Lefa). Smaal.

Lekja, f. Rende; f. Lefa.

Lekk, m. 1) Løb, enkelt Ring eller Bugt i en Rjæde. Abg. Tel. Hall. Rom. og flere, ogsaa i Nordl. — 2) Fæstepunkt (= Lag), f. Gr. paa en Rjædefrog. Nordl. (Jf. lekffja). Dgsaa: Deel, Stykke; f. Umagelekk. — 3) en Rjæde, Rænke, f. Gr. af Bibier. Drf. G. N. hlekkr. Jf. Eng. link.

lekffja, v. a. (er, te), lænke, stille eller fæste paa et vist Punkt. Lekffja ned Gryta: stille Gryden lavere. Lekffja upp kofa (o'): stille Lampen lidt høiere. B. Stift, Tel. og fl. (Nogle St. hekta). — Et andet Ord er: lekffja, v. a. (ar), slynge, lægge i Bugter. Vald.

Lekkja, f. 1) Rænke, Rjæde af sammenhængende Løb eller Ringe. B. Stift og fl. — 2) en sammenhængende Række af Garn eller Liner i Soen. Nordl. Hedder ogsaa **Lentja**, el. **Lenk**. — 3) en Indretning med forskellige Fæstepunkter (Lag), hvorved noget kan stilles eller flyttes efter Be-

hag. Kolelettja, Saglettja. Jf. Lekk.
Lekkblom, m. Lovetand (Plante). Tel. (Saa kaldet fordi Sillkene bruges til Kjæder i Børneleg).
Lekkbeborv, f. Harv med Led imellem Tværstokkene; Leddeharv. Dsil.
Lekkjeknapp, m. Knæstnap.
Leksa, f. Lere (af Lat. lectio).
Lekking, m. en ung eller liden Kar. Bustr. Andre St. Svilung, Silung, Tart.
lekt, part. opløstet, f. lektsja.
lektra, v. n. (ar), slatte, hånge løst ved, for Gr. om Sko. Nordre Berg. Jf. laktra.
lel (e), eller **lell**, adv. alligevel. Dsil. Trondh. (Dgsaa i svenske Dial.). I Indre Sogn: **loll (o)**, Afsees som Forkortning af „lita vel“ (litvæl, livæl).
Le-land, n. Landet paa Vestsiden (i Seilads). Smaa i Veland: komme for nær til den Strand som Binden staar paa (komme i Kogerval).
leleg (ee), adj. beleilig; f. libleg.
Lem (Læm), m. 1) Lem, Luge eller liggende Dør, f. Gr. ved Nedgangen til en Kjalder. Sønderfjelds. Dgsaa en Luge eller Skodde for et Vindue. (Andre St. Lufa, Glaslufa). Sædvanlig udtalt fort, som Lemm. Sv. läm. G. N. hlemmr. — 2) et Loft, et Fjelegulv paa Bjælkerne øverst i et Huus. Berg. Trondh. Nordl. Udtalt deels Læmm, deels Læm (langtonet). I Nordre Berg. er „Læm“ et Loft af sammenslede Fjele, men „Hjell“ et Loft af løse Fjele eller Stænger. Jf. Trev, Skuff, Spong. — 3) Gallerie i en Kirke; Pulpitur. (Kyrkjelem). Berg. og Trondh. Ellers kaldet: Trev, Hjell, Kor og Øverlaup.
Lem, m. f. Lim. — lem, v. f. lemja.
lema, f. lima. — lemha, f. lamha.
Lemende, n. Hjeldrotte, Lemmus norvegicus. Et dunkelt Ord i flere forskellige Former: Lemende (— oo), Limende (i), Lemende (ee), Gbr. Sdm. Num. og flere, Lemend, Lemand, Jndh., Lemende, Sæt. Tel. Lømnenne, Østre Tel.; Lomund og Lombund, m. Sogn, Vald., Lomeldre, n. Hall. Lemelde, Mhl. Sff. Lemette, Lemett, Lemd og Lemming, m. Salten (?). Jf. Sv. lemmel og lemming. Noget synes altsaa snarest at være „lem“, og isaaafald kunde det maafee høre til „lemja“ i den gamle Betydning: spille, ødelægge; altsaa et Stabedyr.
lemja, v. a. og n. (lem, lamde, lamt), 1) lamme, lamslaae, mørbanke. Tel. G. N. lemja (lamdi). Jf. lamd og lamem. — 2) v. n. slaae, banke, hamre løs paa noget. Han lamde paa og sto. Sfl. Hall. og fl. — 3) buldre, bundre. Mff. Dgsaa: styrte ned; om Regn. Sdm. „Da held'e paa aa læm'e ned“. — 3 Sff. bruges ogsaa „læmje“ om at slaa sig til Dovenstrib, være lad eller seensfarbig.
Lemjing, f. Banken osv. f. lemja.

Lemor, f. Lidmor.
lempa, v. a. (ar), læmpe, lave, spie. Lempa seg. (Nyere Ord).
Lempa, f. og **Lempe**, n. Læmpe, Spagfærdighed. Med Raad og Lempa: ved Flog og lemsældig Fremgangsmaade.
lempeleg, adj. lemsældig, saansom.
Lemsa, f. et Slags Brød, f. Leksa.
lemster (læmst'r), adj. sitv og mat i Lemmerne, næsten lam, f. Gr. efter en stærk Anstrengelse. B. Stift, Nordl. Dsil. Øste i Forbind. „lemster og lamem“.
lemstra, v. a. (ar), 1) lamme, udmatte. Nordl. 2) knække, knuse. Nyf. Dgsaa: sønderlemme (= lima). Solgr. Jf. lemja.
Lemus, f. f. Lidmus.
Len (ee), n. Lehn, Dmbudsdistrikt.
len, adj. f. lin. lena, f. lina.
lena (ee), v. a. (er, te), laane; overlade til Brug (= laana). Nordre Berg. G. N. lena (= le, hjå): give, forlegne.
Lend, f. Lænd, Krybs, Hoster. I Fleertal oftest Lænd'er (Lendr). En anden Form er: Lund, Smaal. Rom. G. N. lend.
lend, og **lendt**, adj. bestaffen med Hensyn til Jordbund (Lænd). Mest i Sammensætning, som vaatlend, turlend, laaglendt, og fl.
lenda, v. n. (er, e), lande, komme til Land. Mest i de sydlige Egne, ogsaa i Nordl. Andre St. Landa (ar). G. N. lenda.
Lenda, f. Landskab, Landstykke. Brugt i Sammensætning, som Vaaglenda, Høglenda, Ulanda. Jf. Nylenda.
Lende, n. Jordbund, Mark; f. Gr. eit godt Lende til Kjørsaa: god Mark at kjøre paa. Østerd. og fl.
Lending, f. 1) Landing, Landstigning. 2) Landingssted; ogsaa Leilighed til at lande. Nordl. G. N. landing.
Lending, m. Indbygger af et vist Land el. Landskab. I Sammensætning, som Nordlending, Nufflending, Upplending osv. (Øste udtalt „Lønning“, endog i B. Stift). Særskilt bruges Lending, og Landing, om en Indbygger af Distriktet „Lænd“ ved Randsfjorden.
lendsk, adj. af Land, f. Gr. uypplendisk, utlendsk. (Hedder oftere „landsk“ eller blot „lands“). Hertil Lendska, f. om Kvinde (ligesom Lending om Mand), f. Gr. Upplendska, Nordlendska. Jffe meget brugt.
Lengd, f. 1) Længde (af lang). Maateleg paa lengdi: passende lang. G. N. lengd. — 2) en Rings Længde som Maal, eller som Deel af noget heelt; f. Gr. Huslengd, Baatslengd, Toglengd, Støffelengd. — 3) en lang Tid. Det vardt itke notor lengd: det blev itke længe. Ein leibest av det i lengdi.
lengd, forlænget, f. lengja.
lenge, adv. længe, i lang Tid. Mest alm. udtalt lengje (Længje). G. N. lengi. Paa lenge: paa lang Tid; f. Gr. Han heve itke

- voret her paa lenge. Jf. longo.
- lenger** (lengr), adv. 1) i længere Afstand. Kompar. til „langt“. 2) i længere Tid. Komp. til „lengde“. Forfortet: leng, Abg. Tel. Superl. lengst.
- lengja**, v. a. (er, de), forlænge, gjøre længere. G. N. lengja. I samme Betydning siges ogsaa: **lengra** (Edm.), som hellere skulde hedde lengda.
- Lengja**, f. 1) Længde, Længdemaal. Hard. og fl. — 2) en lang Ting. Jf. Uplengja. (Vel ogsaa: en Forlængelse). — 3) en Strimmel, især af Skind eller Hud. Tel. og fl. (Isl. lengja). Hertil „Lepalengja“ (e) en Strimmel af Udkanten paa en Hud. Nhl.
- lengjast**, v. n. (est, best), 1) forlænges, blive længere. — 2) længes (= lengta, langa). Mindre brugl.
- Lengjing**, f. Forlængelse.
- lengs**, adv. i Forbind. „paa lengs“, = paa-langs. Som Subst. „etter Lengsen“: paa Langsiden. Hall.
- Lengsa**, f. en lang Strækning; ogsaa: en lang Tid. Edm. i Formen „Lense“.
- Lengsla**, f. Forlængelse. (Selben). Dfter: **Lengsel**, m. i Betydn. Længsel (= Lengting).
- lengst**, adj. 1) længst. 2) langvarigst. 3) fjernest eller yderst beliggende. Tel. i Sammen sætning som: nordlengst, sudlengst, vestlengst, innlengst, framlengst, og fl. Maafee for lægst (nordlægst)?
- lengta**, v. n. (ar), længes, have Længsel. Lengta etter notot: længes efter noget. Lengta heimatter: fele Hjemvee; længes tilbage til et Sted. Alm. og meget brugl. Mogle St. lengtast. (Gbr.). Sv. lãngta. — Om et andet lengta, f. lengja.
- lengtande**, adj. 1) længselsfuld. Hedder ogs. lengten. 2) værd at længes efter. Der titet etterlengtande.
- Lengting**, f. Længsel. (Sv. lãngtan). Især: Hjemvee; idelig Mindelse om et Sted, som man har forladt.
- Lening**, m. Flage eller løst Dæk over et Rum i et Fartøi. Nordl. Dgsaa udtalt Lenning og Løning.
- Lentja**, f. Rjæde ic. f. Lekkja.
- lens**, adj. lens, blottet. (Et hollandsk Ord). Jf. and, snaub, fet.
- lensa**, v. (ar), 1) blotte, udtsomme. 2) v. n. lensfe, holde af for Binden. Holl. lenzen.
- lensa**, f. en Rjæde af sammenbundne Støffe, anbragt i en Glv for at standse el. samle det nedflydende Lemmer. Dsl. (I svenske Dial. lãnsa, lãns). Maafee lenssa, med Begreb af Landsfæste? See ogs. Lengsa.
- Lensberg**, f. Leibingsberg.
- Lensmann**, m. Sognefoged, Ombudsmand som udfører Dyrighedens Anordninger i et Thinglag. Nest alm. Lãnsmann; asvig. Lãsmann, Sax. Tel. og Linsmann og Hard. Det sidste er egentl. Leensmann og angiver altsaa Ordets Oprindelse (f. Len). G. N. lãnsmandr (fra senere Tider). Sv. lãnsman.
- lenten**, f. lentug.
- Lentor**, pl. f. Skjemt, Morstab, Svøg; ogsaa: Drillerier, Puds (= Prettor). Tel. Hall.
- lentug**, adj. 1) spøgefuld, lystig. Tel. Rom. Gbr. Asvig. lãntau, Smaal. — 2) klog, slu. Hall. Gbr. (Medbeelt). I Nhl. lanten: spottende, som gjerne finder noget at spotte og lee ad.
- Leodd**, f. Leoddb.
- lepa** (e), v. n. kludre, sluse, gjøre noget alt for seleligt. Smaal. udtalt læpa. (Endelsen „a“ pleier her at følge efter e', ikke efter æ). Hertil: lepeleg (Læpeli) og leputt (Læpette), adj. slufket, skjedesløs.
- Lepe** (e), m. 2) Læbe, Mundkant. (Sv. lãpp). Skjønt Ordet har bedre Grund end „Lippa“, ansees det dog for mindre ædelt og bruges helst i Svøg og i Tale om Dyr. Jf. Verr. — 2) Læp, Flig; især af Hud. Hertil Lepeleppa; f. Lengja. Giera Lepar: grine, gjøre sure Miner. Lengja paa Leparne: vise Tegne til Ulyst el. Bekymring.
- Lepeleg**, n. Læbernes Stilling.
- lepja**, v. a. (lep, lãpte, lãpt), labe, søbe ved Hjælp af Tungen; f. Gr. om Ratte. B. Stift og fl. Isl. leppja; Sv. lãppja.
- Lepja**, f. en blod Glinde eller Måsse; om vaabe Skind eller Klæder. Edm. (Lepje). Jf. lapa.
- lepjuutt**, adj. blød, vaad, klam; f. Gr. om Skindklæder. Edm. (Lepjette).
- Lepp**, m. 1) Læp, Strimmel; f. Gr. Papir-lap. Nhl. og fl. (Andre St. Læppe). G. N. leppr. — 2) Tot, Visk, lidet Knippe, som af Hø eller Uld. Søndre Berg. Tel. Nhg. Paa Edm. Lopp.
- leppugt**, adj. klumpet, siltet, ujævn. (Paa Edm. loppette).
- Ler** (er), f. Leder.
- lera** (e), v. n. (ar), lure, lytte efter noget. Tel. (Vinje). G. N. hlera.
- Lere** (el. Ler), n. Run i Forbind. med „aa“ (paa). Standa aa lere (e): staae paa Lur, staae for at lytte. Tel. G. N. standa á hleri. Paa Edm. i en anden Form: staa aa Lerre, o: staae paa Klem, el. halv aaben; om en Dyr. Dgsaa med setja: „Set Dyr'a aa Lerre“. I Ndm. „aa Lerre“.
- Lerest** (e, e'), n. Lærred, Lindsøve. Alm. G. N. lerest, lerept. Sv. lãrst (i Dial. lerãst). Dunkelt Ord. Den sidste Deel sammenstilles med G. N. ripti: Lindsug (jf. Nylst, Nylste); den første Deel har Lighed med det dunke „Le“ i Lereide, Lestinn, Lefot (= Ljofot), men disse Ords gamle Form er vis.
- Lerestsøve**, m. Lærredssøving. (Sædvanlig udtalt Lerefsøve).
- Lereide** (?), m. Dvertappe under en Kløv-

sadel; Læppe som lægges imellem „Lestkinnet“ og Kløven. Sogn (Aurland), udtalt Verrei (e') el. Lerrei.

Lering (e'), f. Lytten; f. lera.

Lerka (æ), f. Lærke (Sangfugl). Østl. (Sv. lärka; Nt. Lærker, Ang. lavero, laveree). lerka, f. lirta. — Lerre, f. Lere.

lesa (e'), v. n. og a. (les, las, leset), læse, opfatte eller fremføre efter Skrift. Inf. ogfaa: læsa, lasa, lamb., laasaa, eller losfaa, Indh. Drk. Imperf. afvig. les (lees), Sbl. Ryt. Jæd. ogf. liis, Sogn. 3 Fleertal: laase (for laaso). Sæt. Lel. ogf. loso, Hall. Supin. mest alm. lese (e'), ogf. lise (i'), Sogn, Nffj.; afvig. lose (o'), Edm. og fl. G. N. lesa (les, las, lesit). Særskilt bruges lesa om at gjennemgaae sin Børnelærdom for at forberedes til Konfirmation, f. Gr. Det Aaret daa og gjett og las, el. daa me gingo og laaso. (Hedder ellers: lesa syre Presten). Lesa seg til: lære ved Læsning. Lesa upp: oplæse, fremføre. Lesa upp-atter: læse om igjen. Lesa syre Maten: læse en Børbøn.

lesande, adj. muligt, eller værdt at læse. Stilt er ikke lesande.

Lesar, m. 1) Læser. En god Lesar: en som læser godt. 2) Konfirmand. (Ofte Lesar-barn). 3) En som er meget flittig i Bøn og gudelig Læsning. Saaledes: Lesar-folk, n. Folk som ofte have Andagts-Dvælselse eller gudelige Forsamlinger. (Nogle St. Benefolk). Lesarstap, m. ibelig Andagts-Dvælselse.

Lesarborn, n. Dugling som gaar til Konfirmation. (Mest i Fleertal). Særskilt: Lesargut, og Lesargenta, el. Lesar-taus. Nogle St. Lestrabarn (f. Læster). 3 Hall. Lesarly(d), m. og Lesar-umegd, f. om en Samling af Konfirmander.

lesefor, adj. øvet i at læse.

leseleg, adj. læselig, tydelig; om Skrift.

leseløst, adj. n. saa lyst at man kan læse.

lesen, part. læst, oplæst; gjennemlæst. Mest alm. lesen (e'); afvig. losen (o'), Edm.

Les-sida, f. Læsede i Seilads.

Lesime, f. Læsime.

Lesing (e'), f. Læsen, Læsning.

Lestinn, n. Hestebækken, Skind at lægge under en Kløv. Sogn. Udtalt Læsffinn (e'). Maafee for Lestinn; ff. Ljofot og Lereide.

Lesnad, m. 1) Læsning, Læsen. 2) Læsesyffe (f. Gr. Wordlesnad). 3) Prosa, ubunden Stilt; i Modsetning til Vers. Saaledes: Lesnadbof (Læsnaabof), f. Bog at læse i (i Modsetn. til Songbof).

lespa, v. n. læppe; især om at udtale Lyden „S“ uthdeligt. Eng. lisp; L. lispeln.

lessa, v. a. (er, te), 1) læse, lægge Læsnaa; ogfaa ordne eller fordele et Læs. Af Læs. G. N. hlessa. — 2) besvare, betynde, trykke. Edm. Sæt. og fl. Det leste meg: det saldt mig tungt, var mig til Byrde.

Det lesfer honom intje Høtet: Hjødet skal ikke besvare ham (om En som er meget mager men tillige raff og frisk). 3f. forlest. — Lessar, m. en Læser. Lessing, f. Ar-beide med at læse.

lessall, adj. besværlig, trykkende; om Omstændigheder. Edm.

Lesfereip, n. Læsferieb (= Gyrbing).

Lesfetong (=taang), f. Læssetra.

Lest, m. 1, en Lest, en vis Mængde af Værrer; mest alm. om 12 Lønder. (3 Fleert. Læster). G. N. lest, f. Sv. læst, m. Nærmer sig til „Læst“, men synes ikke at høre sammen dermed.

Lest, m. 2, tætvoret Græs; især i Forbind. Ruglest, om Spirerne af Vinterrugen. Østl. 3f. lesta.

Lest, m. 3, Fod; Læst ic., see Leist.

lest, part. belæstet; besværet; f. lesfa.

lesta (seg), v. a. (ar), vore tæt, danne et tæt Græsdykke; om Kornspirer. Østl. 3f. Lest, 2.

Lester (Lestr), m. 1) Læsning (= Læsing, Læsnaad). Søndre Berg. G. N. lestr. 2) Læsesyffe (G. N. lest, f.); ogfaa om Prosa eller ubunden Stilt, ligesom Læsnaad. — Her til Lestrabok, f. Bog til at læse. Lestrabarn, n. (Lestrug, Lestrataus): Konfirmand, f. Lesarborn. Nfl. og fl.

lesvinnug, f. lidvinnug.

let (leet), f. lata og laata.

Let, m. f. lit. leta, v. f. lita, letja.

Leta (e'), f. Læthed, Dovenstab (af lat). B. Stiff, Nordl. og fl. G. N. leti, f. G. D. Læde, Lædie; Sv. lätja.

leten, f. laten. lete(e), f. laata.

Leting (e'), m. en lad Krop, doven Karl. B. Stiff, Lel. og fl. Det tagast Letingom til:

det føier sig saa, at den lade faar det mangeligt. Sæt. 3fl. letingi; Sv. lätting.

letja (e'), v. a. (ar), gjøre lad. Kun reflexivt: letja seg, o: slaae sig til Dovenstab, dovene sig. Han berre ligg og letjar seg. Nordre Berg. Ellers: leta (e') seg, Sbl. og flere, lata seg, Østl. Sv. lätjtjas; G. N. letjast; ff. letja (latti): fraraade.

letna, f. lettna.

Letre (e'), el. Lettre, n. Liggested, lidet Huns eller Skjul for Creature, især for Svinn. (Griselette). Mandal, Lel. Hall. Bufr. Smaal. (Sv. Dial. låter, lättar). 3f. G. N. låtr (og lettr), om Sølhundenes Hvilesteder. Ellers meget ligt Eng. litter, Fr. litiere, som udledes af lat. lectus (Seng).

lett (ee), adv. let, med Lethed; mageligt.

lett (ee), adj. 1) let, som har liden Vægt. (Modsat tung). Lyder paa nogle Steber som litt; afvig. ljett, Indh. G. N. lättr (ff. Ang. liht, Ght. lihti). — 2) ubetydelig, ringe; ogfaa: svag, kraftløs. Han lett det syre lett og litet: for en ubetydelig Bris. Ein lett Kopt (lidet nærende). Nogle Steber ogfaa „ein lett Kar“: En som har svage

- Kræfter. — 3) magelig, ikke vanskelig. Ein lett Veg. Et lett Arbeid. Med letto (Dativ): med Mageligbed, lettelig. („Mæ lettaa“, Sdm.). — 4) rask, smidig, som bevæger sig let. Lett paa Føten: rask til at gaae. Lett paa Hænder: behændig (f. lettændt). — 5) fri, ubesværet; ogsaa: munter, oprømt. Lett høre Brjostet: som aander let, el. har en klar Stemme. Lett um Hjærtat: vel tilmode. — 6) om Luften: letskhet, lys, uden Tegn til Uveir. Jf. Letta.
- Lett (ee)**, m. en pludselig paakommende Sygdom med Kvalme og Feber. Nordl. (Vof.). Der tales om „Sjælett“ og „Landslett“, og Tilfældet har forðum, ligesom flere Sygdomme, været anset som en Paavirkning af Aander eller Vætter. Den oprindelige Form er uvis. Jf. Letten og Lettæling.
- letta (ee)**, v. a. (ar), 1) Lette, gjøre lettere. G. N. létta (létti). Letta ei Byrd. Letta seg: formindste sin Byrde; ogsaa: føde, blive forløst. Hall. (G. N. verða létta). — 2) løfte, have. Letta upp ein Stokk. Letta seg upp: reise sig lidt. Letta paa Føten, o. f. v. — 3) hjælpe, understøtte, gjøre det mageligt. Letta uppunder: hjælpe til. — 4) lindre, formilde. Letta Sorgi. — 5) v. n. lettes, formilbes; især om Veiret: klare sig, blive lysere (efter en Byge). G. N. létta. Ellers i Formen lettaft: blive lettere (= lettna).
- lettad**, adj. 1) lettet (part.). 2) angreben af „Lett“. Nordl. (letta).
- Lettang (ee)**, m. 1) let Føre; især om haard Sne. Dsk. — 2) Værfrost, frosten Jord. Vald. (Sæl. léttaang: let Vej).
- Lettar**, m. en Letter, Hjælper.
- lettbeitt**, adj. let at slaae, el. bide paa; om Græs (= lausbeitt). Nordl.
- lettblest**, adj. som har let Bryst eller Aandebædd. Helg.
- lettbrudd**, adj. let udrustet, lettledt. Lidet brugl. G. N. léttbúinn.
- lettbræ**, adj. 1) let at bære eller bringe afsted. Smaal. Oftere lettbræleg. G. N. léttbærr. — 2) lettbrætt (n.), om et Sted, hvor man har god Udsigt; fætt beliggende. Sdm. Er maaskee et andet Ord, lettbert?
- Lette (ee)**, n. golbt eller tjerneløst Korn, som udskilles fra Avnerne og tilbeels blandes med andet Korn for at gjøre Maden drøt. Nordre Berg. og Trondh. (Jf. Skjæle). Dgfaa kaldet Lettekorn (=konn). Hertil Lettebrand (Lettebrød), n. Lettegrjon (=grøn), n. og Lettemjøl, n. om Brød, Deig og Meel af Korn, som er blandet med „Lette“.
- Lette (ee)**, m. 1) Lethed, Magelighed. 2) Lettelse, Hjælp, især i et Arbeide. 3) Lindring, Formildelse. G. N. létti, og léttir.
- Lettestrykk**, m. thyndt Bl; f. Lettøl.
- Lettekrokk**, m. Krog til at løfte eller lette med; f. Gr. paa en Harv.
- letteleg**, adj. gunstig, søielig, som er til Lettelse; f. Gr. om Veir. Jf. lettleg.
- Lettemjøl**, f. Lette, n.
- letten**, adj. fyg af Væmmelse eller opstigende Vædsker (Hugbit). Dsk. Jf. Lettæling, og lettad.
- Lette-tre**, n. Løstestang; Indretning hvorved en Mølle kan stilles høiere eller lavere.
- lettfengd**, adj. 1) let at bekomme. Gbr. Vald. Dgfaa i Formen lettfeng, Loten. Andre St. lettfengen, lettsaadd. — 2) magelig, bekvem; saaledes om Gaarde, som ere lette at dyrke. Vald. — 3) rask, flink, behændig i Arbeide. Dskl. Dgfaa: noget let eller ubetydelig (= lettvoren). Trondh. (lettsængt).
- lettfærdig**, adj. rask (= lettsør). Hall.
- lettsføygd**, adj. let og rask i sine Bevægelser. (Egentl. let flyvende). Gbr.
- lettsfødd**, adj. let at fostre eller opføde, som ikke kræver meget Foder. Alm. Hedder ogs. lettsfostrad.
- lettsfør**, adj. 1) rask, som bevæger sig let eller uden Tvang. Egentl. lettsfærende, f. f. Gr. G. N. léttsfærr. — 2) let at bevæge eller flytte; bekvem, haandterlig. Modfat tungfer. — 3) magelig, bekvem til Gang eller Færdsel; om Veie og Fære. Der er lettsført: der er let at komme frem.
- lettsført**, adj. rapsfodet, rask til at gaae.
- lettsjængd**, adj. 1) rask, som gaar let. 2) let at gaae paa; f. Gr. om en Veie. Mest i Neutrum, ligesom lettsør. Der er so lettsjængt. Det vardt lettjængt.
- lettsjörd**, adj. let at gjøre.
- letthændt**, adj. letthaandet, behændig; ogsaa lemflødig, skaansom. Sjælbære letthend, Num.
- letthøyr**, adj. som hører godt, har godt Dre. „letthørd“, Nordl.
- Letting**, f. Lettelse; Dplsletelse; ogsaa Formildelse. Jf. Lette.
- Lettingsflæde**, m. en smal Slæde at age paa. „Lettingsflæ“, Smaal.
- lettsflædd**, adj. lettflædt, thyndflædt.
- lettsladd**, adj. let ladet; om Fartsl. Hedder ogsaa lettslastad.
- lettsleg**, adj. 1) magelig, bekvem. Afsvig. lettsleg (lesleg'e), Tel. — 2) livlig, behagelig; om en Egn, især om et Sted med god Udsigt. Sogn.
- lettslege**, adv. mageligt, med Lethed. Lyder sædvanl. lettlet', og lettete'.
- Lettslede**, m. Lethed. G. N. léttsleikr.
- lettslendt**, adj. om en Egn, hvor Jorden er let at bearbeide eller dyrke. Buskr.
- lettslivad (ii)**, adj. livsglad, livlig, som har et muntert Sind. Mest brugl. nordensjælds; ogsaa i Hall. Tel. og fl. (lettsliwa). Jf. G. N. léttslikr.
- lettslynd (lettslyndt)**, adj. minner af Naturen, lystig, som tager Verden let (omtr. som lettslivad); ogsaa lettsindig. Spændensjælds.

Sv. lättlynt; Jsl. lättlyndr.
lettlæst, adj. let at oplufke og tillaafe.
lettløyptr, adj. rast, som løber let. Hall.
 Egentlig lettløyp, af laupa.
lettmælt, adj. som taler let og flydende.
 Lidet brugt.
lettna, v. n. (ar), blive lettere (f. Gr. om
 Ting, som tørres); ogs. lettes, formildes.
 2) opmuntres, føle sig lettet. 3) om Luf-
 ten: klare sig, opklares.
lettning, f. Formindskelse i Vægt; det at
 Været blive lettere ved Tørring.
lettnøem, adj. letnemmet, som lærer let.
lettnøgd, adj. let at tilfredsstille; forbrings-
 løs, besfeben.
lettrodd (oo), adj. let at roe, om en Baad.
 Nogle St. lettrodd (lettrødd'e, Nordre
 Berg.). Sv. lättrodd.
lettskyd, adj. lettskyet, lys; om Lufsten.
lettslog, adj. let at slaae, om Græs. Sdm.
 Oftere lausbeitt.
lettsumd, adj. som svømmer let. Busfr. (lett-
 sænd). Jf. sumd.
lettsvæv, adj. letsvøvet, som er let at væffe.
 (Modsat tungsvæv). Nordre Berg. (lett-
 svæv'e). Ellers brugt i en anden Form:
 lettsvævd, og tilbeels lettsvøvd. (Drk.
 og fl.). Sv. lättsvövd. Jf. lettvat.
lettsvævd, adj. 1) lettelig svøvdysset, snar
 til at falde i Søvn. Hall. Busfr. — 2)
 letsvøvet; f. lettsvæv.
lettvæk, adj. let at væffe. Busfr.
Lettvæder (=veer), n. Tørveir, klar eller let-
 skyet Luft.
Lettvind, m. svagere Blæst med tørt Veir;
 Vind som tørrer godt.
lettvinn, adj. let at arbejde paa; især om
 en Gaard, som ikke fræver meget Arbeide,
 eller hvis Dyrtkning og Indhøstning kan
 fuldføres nogenlunde let. Dgsaa om andre
 Ting: magelig, bekvem, let at bruge. Dr-
 det deler sig i flere Former: lettvinn,
 Toten og fl. (med Neutr. lettvinnt), lett-
 vind, Lel. (Mo, Binje), lettvinnt (i alle
 Rjøn), Dstl., lettvinna(d), Lel. og lett-
 vinnan (om Gaarde), Sdm. og fl. (Sv.
 Dial. lättvind, lättvinbig). Jf. vinnna.
Lettvinna, f. Magelighed, Lethed, Bespa-
 relse af Arbeide. Lel. Dgsaa i Formen
 Lettvinda. (Mo).
lettvint, adv. mageligt, med Lethed.
lettvoren (o'), adj. noget let; ogsaa svag
 eller ringe.
lettvunnen, adj. let at oparbeide. S. lett-
 vinn.
Lettoeling, m. Anfald af Kvalme, Dystig-
 ning af skarpe Vædsker til Munden (=
 Sugbit). Drk. (Vling, det samme som
 Sling). Jf. letten og Lett.
Lettrøkt, n. tyndt Vl. Dgsaa kaldet Lette-
 drykk, m. eller Lettedriffka, n. Nordre
 Berg.
leva, f. livna. Le-ve, f. Livbit.

Leven, f. Liverne. Lever, f. Liver.
Levera, v. a. (ar), levare, bringe. Feilag-
 tigt Ord = L. lifera, Fr. livrer.
Li, f. Lid. — Lia, f. lida.
Lidb og **Lidba**, f. Lubh.
Lid (i'), el. Led, n. 1, 1) Folge, Flok;
 Ledfagere. Lel. „So heve ett heilt Le ma
 Bon“: hun har en Flok af Børn. (Binje).
 „Tak deg ei utor mitt Li“: tag dig en Bige
 af mit Folge. (I en gammel Bise). Mere
 udbredt i Brudlid (Brudfølge); jf. Bulid,
 faalida, manglida. G. N. lid. — 2) Hjælp,
 Tjeneste. „Gjera eit Le“: vise en Tjeneste.
 Jæb. (G. N. lid). Jf. lidfam, lidfinne,
 lidrenna.
Lid (i'), n. 2, 1) Nabning i et Gjørde, Sted
 hvor en Vel gaar igjennem. Mest alm.
 udtalt Le; ellers Li (i') og Lid (Nff. og
 Sdm.). G. N. hliid. — 2) Led, Port i et
 Gjørde (= Grub). Aug. hliid: Luge m. m.
 Hører ikke til lida (gaae).
Lid (ii), f. Bjergside, Straaning, hælende
 Strækning paa Siden af et Fjeld; især
 om jævne Fjeldsider med Skov eller Græs-
 gange. Mest alm. udtalt Li, i Nff. og
 Sdm. Lid. G. N. hliid; G. Sv. lid; L.
 Leite (Ght. hliita; Gr. klitys). Herifl
 mange Stedsnavne. I Sammensætn. Lidar
 (Lia), f. Gr. Lidargarden (Lagaren). Nogle
 St. med flertal Lidar (Liar); ellers Lidar
 (G. N. hliidir). Jf. Led, leida, Lein. —
 Uegentlig bruges Lid ogsaa om en lang-
 strakt Skybanke i Horizonten. Nordl.
Lid (i'), f. Side, f. Led.
Lid (i'), m. (Jl. Lidar), 1) Led i et Lege-
 me, Forbndingspunkt imellem to Been.
 Lyder mest alm. Le; nogle St. Li (i') og
 Lid, el. Led. (Jl. „Lide“ (i'), Sdm., andre
 St. Lier, Le'e; vel ogsaa Lear). G. N.
 lidr; Aug. lid; Eng. Dial. lith; Nt. lid.
 — 2) Led eller Knude paa et Straa; ogs.
 Bøining paa et Ner, og desl. Jf. Kne. —
 — 3) Uled, Generation; f. Gr. til niande
 Lid. I denne Betydn. fjelden og helst
 Neutrum som i Dansk.
lida (ii), v. n. og a. (lid, leid, lidet, i'),
 at lide. Med sædvanlig Overgang til lia
 og lie (li, lei, lee). G. N. lida (at gaae ic.),
 Aug. lidan, Ght. lidan. Forffjellig Be-
 tydning: 1) gaae forbi, glide hen, stribe;
 om Lidet. Det lid til kvæds. Det lid ut paa
 Dagen. Det leid frametter. Det leid aat helgi.
 Det lid, medan det strid: det gaar, om det
 end gaar langsomt. Jf. Hans Dagar snøgt
 stulde lida (Landstad 149). — Dgsaa: være
 kommet til et vist Lidspunkt. Eg veit ikke
 hvat som lid (o: hvad Lid, Klokketæt, det
 nu er). Ofte med Tidens Navn i Dativ.
 Kvat som lid Dagen (Dag'e, Dag'ja). Kvat som
 lid Matti (Matt'enne). — 2) være langt frem-
 skredet, nærme sig mod Enden. Det lid med
 Slaatten: Høstækten er snart sluttet. Det lid
 med Krokning, ic. Det leid aat med honou: det

- var snart forbi med ham; han var nær Døden. Ofte med Dativ: Det leid honom. Ligefaa om en langsom Raarivning, f. Gr. Det lid Ertrum: Grieterne ere snart fogte. Det lid Fisten: F. er snart ferdig. — 3) v. a. gennemgaae, møde, friste. Høst i Forbind. med „gødt“ og „vøndt“. Hava godt aa liba: befinde sig vel, have ingen Nød. (B. Stift). Han leid ittje godt: han havde ikke gode Dage. Liba vøndt: libe øndt; have Strabads. — 4) libe, taale, udholde Nød eller Smerte. Han felt liba fyre det. Dei hava libet mangt. Liba Raub, Svinger, Frost, Bert osv. — 5) fordrage, finde sig i; ogsaa: synes vel om. Dei funde ittje liba honom. Han leid ittje (aa) høyra det. Det taam eg liba: det huer mig vel. Jf. L. leiden. — Som Afledning ansees: Lib, n. (1), Leib, f., leiba, v. a. og leid, adj.; dog er Slægtskabet noget usikkert, da de gamle Sprog have deels „d“ (tydsk t) og deels „ð“ (th, tydsk h).
- liba** (ii), v. a. (ar), i Forbind. liba seg, om Solen: skinne i Fjeldsiderne lige til Nedgangen. Tel. (Ile seg), af Lib, f. Mod-sat „kverva av Fjelle“.
- liba** (i'), v. a. (ar), 1, bte eller bevæge Lemmerne. (Af Lib, m.). Næst alm. lia, lea, lee. (Sv. leda). Liba seg: røre sig. Liba Føterne, Hænderne, Fingrerne. Ofte med „paa“: liba paa seg (røre sig lidt); liba paa Føten osv.
- liba** (i), v. a. (ar), 2, hjælpe, gjøre en Ljæ-neste. Nhf. i Formen lea. (Tel Lib, n. 1). Hedder ogsaa: lidast til (least te). Jf. lidsam og librenna.
- lidall** (leall), smidig, f. lidug.
- lidande**, adj. 1) lidende. 2) som man kan libe. Jf. godlibande, uldlibande.
- Lidarimune** (u'), m. Udkant af en Lid eller Bjergsæde. „Liamune“, Bald. (Bang).
- Lidbrodd**, m. et Slags Græs (Agrostis?). Tel. (Librodd).
- Lidbrøt** (i', o'), n. Bræk i et Led.
- Liddrag** (ii), n. en Strækning af Fjelds-fraaninger (Liber). Tel. og f.
- Lide** (i'), m. f. Betterlibe.
- lideleg**, adj. libelig, taalelig.
- liden** (i'), part. leden, fremtreden; om Lid. D'er for langt libet (Ile, l'e'): det er for seent. Ofstere sammensat, som: avliden, forliden; aarlibet, daglibet. — Sjeldnere i Betydn. taalt, omtykt. Han er vel liden, o: ynhet, afholdt.
- lidig** (i'), f. lidug.
- Liding** (ii), f. 1) Lidenes Løb; f. liba. Veit du notot um lidingi (o: om hvor langt det liber)? Nogle St. Lidelse, n. (B. Stift). — 2) Libelse, Smerte. Libet brugl.
- Liding** (i'), f. Rørelse, Bevægelse. (Le'ing).
- lidka?** f. lifka. libla, f. livla.
- liblaus** (i'), adj. ledløs, uledbet; f. Gr. om Straa; ogsaa: stiv, plump. Usvig. lealaus, ogsaa ladalaus, Namd., laadaalaus, Indh. (for libalaus).
- lidleg** (i'), adj. bekvem, beleilig, gunstig, for Gr. om Stilling eller Veliggenhed. Brugt i Formen lileg (i'), Nhf. En anden Form er leleg (ee), Sdm., hvortil ogsaa „leleg-heit“, f. Bekvemhed; Leilighed. Usvig. leg-leg (e'), som falder sammen med lagleg. Lifer (Kvinesdal). G. N. lidlegr: gunstig, fordelagtig. Jf. ogsaa Sv. låglig.
- Lidløysa** (i'), f. Stivhed (f. liblaus); ogs. en stiv, plump eller doven Person.
- lidmjukt** (i'), adj. smidig, behændig, raff.
- Lidmor** (i'), f. Hjørdestolpe paa Siden af et Led (Skutullid), saaledes indrettet at Ledstangerne (Skulterne) kunne indskydes eller fæstes deri. „Lemor“, Dst. I svenske Dial. limaru (Næg 401), maaskee lidmora (f. Mara); dog kan „Lemor“ ogsaa opfat-tes som lidmoder.
- Lidmot** (i', oo), n. Led, Ledemod. Sjelden. I Hall. Leamot.
- Lidmus** (?), f. krampagtige Trækninger i Musklerne paa et enkelt Punkt, f. Gr. ved Vinene. Dstl. i Formen Lemus, opfattet som Ledmus, fordi det er noget som „Ledder sig“ (libar seg). Smidertid hedder det ogsaa „Liomus“, især om synlige Trækninger i Høstet paa Dyr, som ere nylig dræbte. Nordre Berg. I svenske Dial. lemus (Næg 397).
- lidrang** (i'), adj. vreden, skjævtstaaende. „Staa libraang'e“: staae skjævt eller i en fravendt Stilling, saa at man maa vribe eller bøje sig meget. Nordre Berg.
- lidrenna** (i'), v. a. (er, de), hjælpe, komme til Hjælp. Sdm. (Volden). Lidrenning, f. en Hjælp, Haandtrækning.
- Lidrupa** (ii), f. Rupa.
- Lidrom** (i'), n. Rum til at bevæge sig i. (Ledrum). „Learum“, Hall.
- lidsam** (i'), adj. hjælpsom, tjenstvillig. „Le-sam“, Nhf. Jf. Lid, n. 1.
- Lidsinne** (i'), n. Hjælpsomhed, Velvillighed. „Lifinne“ el. Lefinne, Tel. (Winje). G. N. lidsinni: Hjælp.
- lidstinnug** (i'), adj. hjælpsom, velvillig, be-redtvillig. Tel. I Winje og Linn: lestinnug; andre Steder lesvinnug og lesvinnug (Laarbal, Hvibøid). Jf. G. N. lidsinnadr.
- Lidsort** (i', oo), f. Ledfyge; et Slags Gigt. Leafott, Hall.
- lidstyrd** (i', y'), adj. stiv i Lemmerne.
- lidtrjukk**, adj. tyk i Ledene.
- lidug** (i'), adj. 1) smidig, bteelig, som be-væger sig meget let. Lyder deels lidig (i'), deels ling og le-ug. G. N. lidugr. Ogsaa i en anden Form lidall (Hall, leall), Dstl. — 2) fri, ubunden; især fri for Ljæ-neste eller Arbeide. Næst i Forbindelsen: laus og lidug. (Ogsaa G. N.). — 3) ledig, ube-sat, som er at faae; f. Gr. om Hus eller Jord, ogsaa om Embede m. m.
- Lidung** (ii), m. Indbygger af Distriktet Liber (Lier) ved Drammen. Sævd. „Lung“.

Ellers Lidning: Person fra et Sted som hedder Lid.

lidutt (l'), adj. leddet, knudet. (Leutt).

Lidvartn (l'), n. Ledvart (Sygdom).

Lidverf (l'), m. Ledvært; Gigt.

Lidvid (l', l'), m. en vis Buskvært, Lonicera Xylosteum (?). Loten, Gbr. udtalt Le-ve og Lea-ve.

Liel, f. Legel. — lien, f. legen.

Lifot (Dækken), f. Ljofot.

liggja, v. n. (ligg, laag, leget), at ligge.

Imperf. alm. laag, i Pl. laago (Logo, Hall, laage, fl. St.). Imperf. Konj. lægje (?), løjje, i Tel. Supinum lyder: legje (e'), lese og leie; andre St. lige (l'), ligje og lie. G. N. liggja (ligg, lå, legit). Oprindelig maa Ordet have hebt ligja eller liga (l') med Imperf. lag (lige-som Goth. ligan, lag), da netop denne Form passer til de afledede Ord: Lag, Lega, legen, Laag, Lægje. (Jf. leggja). — Betydning: 1) ligge, hvile paa Siden eller i sin hele Længde; f. Gr. om et Træ. Viggja aa Sida, aa Rør, aa Egg; att aa Bot; fram aa Gruba; fram aa Name (f. Nam ic.). Jf. sitja og standa. — 2) være beliggende; have en vis Stilling, om Sted eller Landskab. Der ligg eit Land utanfyre. Det ligg Amtunder, o: i Ly, i Skjul. Vhen ligg paa Nordfjæ. Dgfaa: have en vis Retning; især om Veie. Jf. ganga. — 3) være udbredt over noget, dække eller skjule Grunden, f. Gr. om Laage, Sne og Is. Dgfaa overført paa den Ting, som er belagt eller dækket; saaledes: Batnet ligg med Is (o: er islagt). Fjæra ligg full av Tang. Golvet laag fullt av Klæde, osv. — 4) om Mennesker: hvile i Seng, nyde Nattehvile. Eg tom ittje fram, fyrr Jollet laag. Dgfaa: ligge for Sygdom; tildeels med Sygdommens Navn i Akkusativ. Viggja Sotti; L. Krægda; L. Sengjarlega. Viggja i Golvet, f. Golv. — 5) opholde sig, være for længere Tid. Viggja i Land, i Hamn, paa Sjoen, i Hjellet, i Stogen, til Fistes (f. Fisse). Viggja og vela: slæpe om paa fremmede Steder. — 6) hånge ved noget, besatte sig idelig med en Ting, især noget uenigigt eller fortrædeligt. Viggja og trætta, el. l. i Arætta. Viggja og søra Sater, el. l. i Sat. Dei liggja og strida um det endaa. — Med Partikler. Viggja atter: ligge efter, være glemt. L. attmed (attved): lige nærvæd; ogf. ligge i Seng med. (Hedder ogsaa: liggja hjaa, og l. med, dog betegner det sidste tildeels: have legemlig Omgang med). Viggja etter: efterstræbe. L. nedfyre: være sengeliggende. (W. Stiff). L. ned-i: synke, hånge fast, saasom i Dvnd. Det ligg ned-lyer honom: det trykker, besværer ham meget. L. saman: ligge sammen, i een Seng. (Dftere: l. i Sop). L. til: a) være beliggende; b) høre til, ligge under f. Gr. en Gaard. L. um: omringe; ogf. trånge, besvære, plage. (Nordre Berg.). L. uppe: ligge

noget opløstet fra Grunden. (Jf. liggja aa Lofte, f. Loff). L. ute: ligge under aaben Himmel. L. ved: gjælde om (egentl. være i Bove, staae paa Spil): Det ligg ittje ved: det behøves ikke, det kommer ikke an derpaa. Det ligg ittje meir ved: det har ikke mere at betyde, der er ikke større Fare ved det. Sdm. og fl.

liggjande, adj. 1) liggende; ogf. beliggende. 2) om Sted, hvor man kan ligge. Der var ittje liggjande: man burde ikke ligge der.

Liggjardag, m. Liggedag.

liggjeferdig, adj. færdig at lægge sig.

Liggjefstad, m. Liggested (= Legested).

Liggjertid, f. Tid til at ligge el. lægge sig.

liggjetrengd, adj. trængende til Hvile.

Liggjng, f. Liggng (= Lega).

Lik (ii), n. 1, Ligg, dødt Menneske. G. N. lik, egentl. Skikkelse; Legeme (Ang. lie, Goth. loik). S. Likam.

Lik (ii), n. 2, Ligg paa et Sæll, Kant, Side. G. N. lik, Sv. lik.

lik (ii), adj. 1) lig, som har samme Udseende eller Egenkab. (G. N. likr). Dei er alle like. Tildeels med Subst. i Dativ, f. Gr. Han er lit Faderen (Fare, Far'a). So er ittje lit Syntom. Jf. likfast. — 2) sandsynlig, som synes at være, seer ud til noget. Det var litt til det: det saa ud til. Eg ser inkje litt til det: jeg seer intet Tegn dertil. Han er lit til ein snild Mann. Ironisk: Du var dertil lit: jo det skulde du see ud til! Jf. Likinde. — 3) stiftet, passende. Han tot baade litt og ulitt: allehaande Ting, nyttigt og unyttigt, løst og fast. Han er lit til aa gjera det: han er ikke for god dertil. Der ingen litare til: ingen som det passer bedre for. (W. Stiff). Nogle St. ogsaa: frisk, rast. „Han æ itt so lik, at han kann kommaa“. Indh. See ulik. — 4) vakker, sønnelig. Mest i Neutrum. Det var so litt, at du hadde gjort det: det havde været vakker. (W. Stiff). Det var litare av deg, um du hjelpete ogs. (Jf. Landst. 112). — 5) dygtig, fortrinlig, god. (Kun i Formen litare og likaste). Denne er myket litare: meget bedre. Eg tot det litaste, som eg sann. Han er den litaste av dem (den bedste el. dueligste). Ligefaa i Svennk (Nrk 403), ogsaa i G. N. De sidste Betydninger nærmere sig til Verbet lita.

lika, adv. 1) lige, i samme Grad; f. Gr. lita stor; lita lang. (Jf. samt og samm). — 2) paa samme Maade. Mest i Forbind. lita eins: ligedan, ligefaa. — 3) fuldt ud, heelt igjennem, f. Gr. lita til Kvæds, lita til Vhen. (Jf. alt). — Formen lika bruges kun i de sybvestlige Egne; ellers hedder det „like“ (med haardt k), og i et Par Forbindelser høres kun „lik“, f. likfo, og lik-som. (Sv. lika og D. lige have flere Betydn. som her ere fremmede). — Lita fullt: alligevel, ikke desmindre. Han er lita glad, for det snur: han bekyrrer sig ikke

derom. Eg er lita hendi: det kommer mig ud paa eet. Eg er lita nøgd: det er mig lige-gyldigt. Du er lita søl, um du hjelper honom: du befunder dig lige vel, det skader dig ikke. Han er no alltid lita søl, o: lige-gyldig, ifjædesløs. Lita vel: alligevel. (Hedder ogsaa: likevel, likvæl, li'væl o, j, lell). Lita vis (li): lige flog som før; ogs. uvist, ikke sikker.

Lika, f. 1, Mærke el. Tegnet til noget; ogsaa: Billede, Figur, Skikkelse. Hall. Øste i Formen „Liku“, maaskee overgaaet fra Fleertal. Jf. Likinde og Mannlikan.

Lika, f. 2, Godtgjørelse, Erstatning, Ret; ogsaa Fordeel, Binding. Sjera toar Mann Rett og Lita: Ret og Skjel. Eg hadde Lita fyre Umaten: jeg havde dog noget for min Umage. Han sett Lita fyre det: han sik det gjengjældt. (Øste ironisk om et Tab, en Skuffelse). Meget brugt. vestenfiels. Paa Østl. hedder det: han sett Rett fyre det. osv.

Lika, v. a. (ar), synes om, være tilfreds med; især: synes vel om, ynke, holde af. Egentlig upersonligt: behage, hve (det likar meg); men denne Brug er nu sjelden. G. N. lika (behage); Sv. lika (Nies 403); Eng. like (ynke). Drdet er meget brugt., tildeels med Imperf. lifte, Sup. lift, og nogle Steeder endog med stærk Bøining: lif'er, leif (Rom. Habeland). Denne Bøining kunde maaskee være gammel (s. Grimm, Gr. 2, 16), og isaaald vilde Drdet ogsaa være beslektet med leika. — Lita vel: synes vel om. Lita illa: synes ilde om, være utilfreds med. Han likar illa paa det. Han likar seg intje: han er ikke rigtig tilfreds. (Sogn). — Particyp. lifad: anseet (vel eller ilde). Nogle St. lift.

Likam, m. Legeme, Krop. Sædvanlig forvansket til Likom, Lekom (ee), og endog Lekem, n. G. N. likamar, egentl. likhamr (jf. Lif og Ham); Ang. lichama, Ght. lichamo; Nt. licham, Sv. lekamen. I daglig Tale ombyttet med „Kropp“.

Likamleg, adj. legemlig.

Likamsstyrke, m. Legemstræfter.

Likan, Tegnet, Mærke; f. Likinde.

Likaste, adj. tjenligst, bedst; f. lif.

Likbaar, f. Liggbaare, Liggstol.

Likleia (= bleia, blysa), f. Ligglagen, Svsbedug. Mere alm. Liklakān, n.

Likburd, m. Liggferd; egentl. Ligets Udbærelse til Graven. Likbur (u'), Sogn.

Like, m. Lige, Ligeemand. Mest alm. Likje (men fl. Likar). G. N. liki.

Like, likevel o., f. lifa.

Likemann, m. Ligeemand. (Haardt f).

Likferd (=fær), f. 1) Liggferd, Begravelse. (Ellers Likburd, Zorferd, Sjaund og fl.). 2) Liggfølge, Liggberere.

Likfylgje, n. Liggfølge.

Likhuus, n. Ligghuus.

Likinde, el. Likjende, n. 1) Tegnet, Mærker el. Spor til noget. Nordl. (Helg.). Ogsaa

i Formen Likan (Lifand?). — 2) Sand-synlighed, Rimelighed. Sdm. hvor det ogsaa hedder Likjendesak, f. G. N. likindi. Jf. Ullkinde.

Liking, f. Lykke, Smag og Behag. Af lifa, v. (kun med haardt f).

Likjast, v. n. (est, test), ligne, være lig; slægte paa. G. N. likjast. Forbindes med Dativ, f. Er. Det likjast Foreldrom. Han litjeft itkje Svinnom, som litjeft sinom. (Drdsprog).

Likka, v. a. (ar), 1, røre, behage, bølge (Lemmerne). Søndre Berg. Vel egentl. lifka (= lifa, i'); jf. lifka.

Likka, v. a. (ar), 2, farve, give en (mat) Farve. Sdm. „D'æ berre so mykje, at dø likka Botnen“: det er kun saa meget at det farver (eller dækker) Bunden; især om en liden Portion Mælk i et Kar. Egentl. lifka (= lifa, i'). Jøl. litka. Jf. avlifkad.

Likkista (udt. Lik-fjista), f. Liggstie.

Likklaede, n. pl. Liggklæder.

likleg, adj. 1) sandsynlig, rimelig, mulig. G. N. liklegr; Sv. liklig. — 2) behagelig, gunstig, godt udseende, f. Er. om Veir. Tel.

likege, adv. 1) rimeligt, paa en lempelig Maade. Det gjelt daa notot littege (lifle'). 2) ligeligt, om en Fordeling. Sjelden.

Likleike, m. Liggheb. (Lidet brugt.)

Liklit (li, i'), m. Dødningsfarve, Dødstegn i Ansigtet.

Likluft, f. Ligglugt (= Naaluft).

likna (ii), v. a. (ar), 1) sammenligne. Lifna i Hop. Lifna attaa: ligne ved. — 2) ud-ligne, fordele en vis Afgift. — 3) v. n. blive lig. (Sjelden). — liknande, adj. passende at sammenligne. Der itkje ihop-liknande.

Liknad (?), m. en Lignelse. „Ein Lifnabolf“, et Exempel som fremsættes til Sammenligning. Nhl.

Likning, f. 1) Sammenligning; ogsaa Lignelse, Exempel. 2) Tegnet eller Udseende til noget (= Likinde). Det var ei Likning til det. 3) en lignende Ting, Efterligning, Billede. (Jf. G. N. likneskja). 4) Liggheb. Det var ingi Likning i det: det var noget usædvanligt, noget mageløst. Dstl. (S. B. Stift: Det var itkje notro litt). 5) Udligning, Fordeling; hertil Likningsmann: Udligningsmand. — I de første Betydninger bruges ofte en anden Form: Liknelse, n. Paa Sdm. især om en liden eller ubetydelig Ting. „Git lite Liknelse“: en meget liden Ting. Saaledes „eit Baatelliknelse“ (om en liden Baad), „eit Hestelliknelse“ (liden Hest); i Spøg ogsaa Mannelliknelse og Kjerringelliknelse.

likra, v. n. vriffe, rokke ved noget (omtr. som lifka). Hall. Jf. lakra, lukra, leka.

likfo, adv. lige saa, lige meget (= lifa fo). Øste med Begrebet: lidt mere, f. Er. det var litfo godt, o: det var maaskee lidt bedre.

liffom, conj. ligesom. Nogle St. *liffso*, *liffaa*. Dgsaa brugt som Subst. Det var gjort paa *liffom*, o: for et Syns Skyld, paa Strømt. Bustr. og fl. (Andre St. *læst*, *læsfom*).

Liffon (oo), m. Talg som strømmer udad og størkner i Form af Spaaner paa den ene Side af et Lys. Trondh. Nordl. Sv. *liffpån* (Rieg 403).

Liffstova (o'), f. Ligstue.

Liffstraa, n. Ligfæng. Han ligg paa *Liffstraa*: han er nylig død.

liff, adv. ligt, paa samme Maade; i lige Grad. Byta litt: flifte i lige Dele. Her mærkes en Talemaade „*liff so æ*“, o: lige fjært skal det være (naar En forsmaar noget som man tilbyder ham). Sogn. Formod. litt so er det.

Lifftrale, m. Ligprædiken.

Lifftraa, f. (Fl. *Lifftrær*), Liigtorn, haard Udvært paa en Fod. Dstl., ogsaa ved Bergen. Andre Steder „*Lifftraan*“, n. (Nt. *lifftrorn*).

Liffveitsla, f. Gjøstebud i Anledning af en Begravelse. Hard. og fl. (*Liffveitla*). Ellers Gravel, Erve, Sjaund, Sølabad.

Lilja, f. 1) Lilje. Af Lat. *lilium*. 2) et Navn paa Bergblommen, *Saxifraga cotyledon*. Nhl. Woss, Sogn, Sff.

lilla, v. huse, f. lirla.

Lim (ii), n. 1) Lim; klæbrig Stof at forbinde med. — 2) Kalk, Muurkalk. Dstl. (Smaal. Hedm. Toten). Nogle Steder kun om lædset Kalk. G. N. *lim*. Dgsaa i svenske og danske Dial. Eng. *lime*.

Lim (i'), m. (Fl. *Limer*), Lem, Deel af et Legeme. Tilbeels udtalt Leem, ogf. Lemm. G. N. *limr*; Ang. *lim*. Nest brugt om de ydre Legemsdele (Arme, Bover, Laar). Jf. *Ganglim*.

lima (i'), v. a. (ar), sønderlemme, opfsjære. Nogle St. *lema*, ogsaa *lemma* og *laamaa*, Indh. G. N. *lima*. En anden Form er *lemstra*, Solør.

lima (ii), v. a. (ar), lime, sammenklæbe med Lim. Jf. *limfasta*.

lima (ii), v. n. (er, de), grye, lysne af Dagen. Hall. Hedder ellers *glima*.

Lima (ii), f. Plage, vedhængende Svaghed; saasom: Augnelima (Dienstsvaghed). Sdm. (Lime).

limad (i'), adj. 1) bestaffen med Hensyn til Lemmer. Han er godt *limad* („*lema*“), storlimad, tjufflimad og fl. G. N. *limadr*. — 2) part. sønderlemmet.

Lime (ii), m. et Bunt; især 1) Aalsbunt, Fieskofi af sammenbundne Kviste. Sønden-fjelds. (Andre St. *Sopling*, *Sopel*). G. N. *limi*; Aals; Sv. *lime* (Rieg 404). — 2) et Bunt Lin, bestaaende af 24 Brugder (Duffer). Smaal. Rom. Dgsaa i svenske og danske Dialekter. — 3) en Deel af et Vers; to eller fire Linier, som udgjøre

Halvdelen af en Strophe. Sogn. (Paa Sdm. *Upptak*).

Limeris (ii), n. Kviste til Fieskofi.

Liming, f. 1, *Liming*, Forbinding.

Liming, f. 2, Dagbræning, Lysning. Hall. *limkasta*, v. a. (ar), kalte, beslaae med Kalk. Dstl. (Hedm.).

Lim-mjøl, n. fin Kalk. Gbr.

linna, f. livna.

Limp, m. Kant, Snip, Hjørne; især paa Klæder. Hall. Vald. Hertil *Limpetaf*, n. et Greb i Kraven (i Brydning).

Limstein, m. Kalksteen. Dstl.

Limsyster, f. en vis Steenart, som ligner Kalk. Toten.

Lin (ii), n. 1) Lin, Gbr. G. N. *lin* (Lat. *linum*). — 2) Linflæde, især til Hovedpynt. Jf. *Linan* og *Horr*.

Lin (i'), n. Formildelse, Standsning, Dyhold, f. Gr. i en Storm. Det var intje *lin* paa: det buldrede og stormede uden Dyhold. Nest nordenfjelds; tilbeels udtalt Leen. Jf. *lina*.

Lin (ii), f. et dunkelt Ord i Kvindenavne i de gamle Viser, saasom *Ljeflin* (Landsk. 140), *Mettelin*, *Mtelin* (ib. 578), *Sylverlin* og *Wendelin* (845). Ellers ogsaa i Konavne, som *Frelin* og fl. (Landsk. 798). Jf. G. N. *hlin*: Kvinde. (Egilsfon).

lin (i'), adj. myg, blød, slap; ogsaa: mild, lemsældig (ligesom *linn*). Nogle St. udtalt leen, len'e. G. N. *linr*; Sv. *len*.

lina (i'), v. a. (ar), 1, formilde, gjøre myg eller blød; slappe, løse lidt (f. Gr. paa et stramt Bånd); ogsaa: stille, faae til at sagtne. Sjeldnere v. n. stilles, formildes. (Østere *linast*). Tilbeels udtalt *lena* (*lene*); ogf. *læna*, *lana*, *Namd*. og *laanaa*, Dst. G. N. *lina*; Sv. *lena*. *Lina* Brud (*lena* Brød): blødgjøre Gladbød ved Varme for at faae det høieligt til Sammenlægning og Nedpakning. Saadant sammenbøiet Brød kaldes da „*Linabrød*“ (*lena-brø*), egentl. *linat* Brud. Nordre Berg. Trondh. Nordl. — Jf. *linna*, *linka*, *lindra*.

lina (i'), v. a. (ar), 2, læne, hælde. *Lina* seg: hælde sig til noget. Sogn og fl. (Nogle St. *lena*). L. lehnen, Eng. *lean*, Ang. *hlinian*, som henføres til et tabt Stamord *hlinan* (Grimm, Gesch. 989). Jf. *lein* og *leina*.

Lina (ii), f. 1) Line, Toug; især Skibs-toug. G. N. *lina*. Egentl. *Linfnor*; Jf. Lat. *linea*. — 2) Fiskeline, Snor som er besat med mange Angler og indrettet til Nebfæntning i Søen. — 3) *Linning*, *Linstrimmel* (= *Lining*). Tel. — 4) *Linke*, *Streg*. Nest i de sydlige Egne; andre St. *Linja*. *Koma* under *Lina*: under Sol-linien, *Wqvator*. — 5) *Rad*, *Række*. *Standa* i ei *Lina*. — Den anden Betydning (*Fiske-line*) er ved Havkanten den sædvanligste. Hertil: *Linebruf*, n. Fisserie med *Liner*.

- Linedubl** (-dubl), n. Boie paa en udsat Fiskeline. **Linefisk**, m. større Fisk, som fanges med Liner. **Linegrind**, f. Kamme af opviede Fiskeliner paa. Mhl. og flere. **Linelektja**, f. Linesætning af flere sammenbundne Liner. (Nogle St. Linelektja eller „Linlent“, Nordl.). **Linemerr**, f. Kulle hvorpaa Liner drages ind i Vaaden. Nordl. **Linefet**, n. Udsætning af Liner. **Linestøde**, n. passende Grund at sætte Liner paa.
- Linak**, f. Linan.
- Linan** (li), n. Linned, Lintøi. Nys. Mandal. Ellers: **Linent**, **Linint**, Hall. Balb. Mere afvig. **Linak**, n. Sdm. (Nordbalen). Eng. linen, Holl. linnen, T. Keinen. Jf. Ullan.
- Linaal** (li), m. Negensten (Fisk). Habeland og fl. Sv. linal (?).
- Linbendel**, m. Spergel (en Urt). Jød. Tel. og fl. Ellers **Linbende**, Hall. **Linbelle**, Soler.
- Lind**, f. Lind; **Lindetræ** (Tilia). Nogle St. med Fleertal **Lindar**, ogf. **Lindr** (Lind'ar, Tel.). G. M. lind. Hertil **Lindebast**, =blad, =kvist, =stuv og fl. **Linderape**, f. Rape.
- linda**, v. a. (ar), omgjorde, ombinde, svøbe. Nordl. og fl.
- Linde**, m. Svøbelsst, et bredt Vaand til Udbinding af Klæder, især til Barnesvøb. Sv. linda, f. G. M. lindi: Vælte.
- Lindorm**, m. Slange af fabelagtig Størrelse (i Folkesagn). G. M. linnr, linnorm (?).
- Lindormtrot** (oo), n. udskaarne Slangefigurer i Træ. Hall.
- lindra**, v. a. (ar), lindre, formilde. (Egentlig lin-ra med indfaldt „d“, af lin, eller linn). **lindrast**, v. n. formilbes. **Lindring**, f. Formildelse.
- Linebruk** ic., see Lina, f.
- Lin-erla**, f. den almindelige Erle eller Bispjert (f. Erle). Søndenffelds. Afvig. **Linæla**, Hadl. **Linela** (ee), Hall. **Linella**, Buffr. Rom. **Linilla**, Smaal. Ogsaa **Ninilla**, Smaal. Andre St. **Ringarla** (Ringilla, Ringla).
- linsafsttt**, adj. om Heste med rødlig Farve og hvid Man. Gbr.
- Linfaa**, f. Sted hvor Linsstængler henlægges til Rødning eller Dyløsning. Indh. Andre St. **Linvøya**. Jf. faa.
- Linsfæe**, n. Linsfæe, Hørfæe.
- Lingarn**, n. Linttraad, Hørgarn.
- Lining** (li), m. Linning, Rundkant paa Klæder. J Tel. Lina (Line), f.
- Linint**, f. Linan.
- linka**, v. n. (ar), gjøre Slæng eller Væininger med Kroppen. Tel. Hertil **Link**, m. Kast, Slæng. (Landsk. 759. 766).
- linka**, v. a. (ar), 1) slappe, spæde, forthynde (Mad eller Drifte). Tel. og fl. Af linn (lin). — 2) lindre, formilde, dæmpe. Det linter Tøten (o'); det dæmper Høvelsen. — 3) v. n. formilbes, aftage, stilles, f. Gr. om Emerte. Nordre Berg. og fl. Ellers linnast, linnast.
- Linfælde**, n. pl. Linned, Lintøi.
- linn**, adj. 1) lind, høielig, smidig eller noget slap. (Modfat stinn). Mere alm. end lin (l') og tildeels omverlende med dette paa samme Sted. Jf. Øst. lind; Ang. lid (Eng. lithe). — 2) tynd, svag, slap; om Mad og Drifkevarer. Søndenffelds. — 3) mild, ikke skarp, om Luften; ogsaa om Mennecker: skaansom, lemsældig. Han er for linn med deim: han skaaner dem alt for meget.
- Linna**, f. mildt Veir. Jf. Linne.
- linna**, v. n. (ar), formilbes, blive lind eller mild. Smaal. Andre St. linnast. — 2) v. a. blødgjøre. Afvig. lynne, Sæ., løna, Tel. (Jf. lina).
- Linne**, m. Formildelse i Luften; Dpflag, Løveir. Dfl. Tildeels omverlende med Linna, f. Jf. ogsaa Linning.
- Linnevind**, m. mild Vind. Buffr.
- linnsferdig**, adj. lemsældig, skaansom, forsigtig. Nogle Steder linnserdeleg (linnsferleg).
- Linnsvra** (u'), f. Fyrretræ med meget blødt Ved. Dfl.
- Linning**, f. Formildelse i Luften, mildere Veir. Smaal. og fl. J Hall. ogsaa Linnung, m.
- linnsfod** (=fokt), adj. lindfugt, ikke stærkt eller meget fukt.
- Linnleite**, m. Lindhed; Mildhed.
- linnsaltad**, adj. lidet saltet.
- linnslekt**, adj. lidet flegt, ikke haardstegt.
- linnsurvad**, adj. svagt tørret.
- Linnveer** (-veer), n. mildt Veir.
- linnvoren** (o'), adj. noget lind eller slap.
- Linolje**, m. Linolie.
- Linvøyr**, f. Hestegræs, Holcus mollis. Sdm. og fl. Egentl. Linnvøyr.
- Linseima**, f. Synaal. Helg. Jf. Eima. Eller maaskee for Linsøyma?
- linstav**, n. Trevler af oppluffet Linned, Charpie.
- Linspund**, n. Linspund (16 Skaalbund). Mandal og fl. Andre St. **Lispund** (kun søndenffelds). Ogsaa G. M. linspund. Jf. Holl. lijspund, T. Liesypund; Sv. lisypund; af nogle forklaret som lvske (Lislandste) Pund.
- Linspune** (u'), m. Linspinding.
- Linsyster**, f. en vis Plante, Camelina sativa (?). Toten.
- lint**, adv. mildt, lempeligt, med Skaansomhed; ogsaa: slapt, løseligt.
- Lintaar**, n. enkelt Trevele eller Fibre af Linn. Sdm. Jf. Laar.
- Lin-ro**, f. Lिंगarn, Linnvøe. Indh.
- Lincy**, v. Lintøi, Lærrød; ogsaa Linned. Jf. Linan.
- Linverfnad**, m. Tilvirkning af Linn.

Lindev (=væv), m. Væv af Lindingarn.
 Lippe, f. Læbe. Her en nyere Form; jf. Lepe. Ang. lippe, Eng. lip; T. Lippe. (S. Vær). — Lippelag, n. = Læpelag. lip-pelans, adj. læbels; meget tyndlæbet. lippesid, adj. slæbæbet.
 Lira, f. 1) en vis Søfugl, Puffinus Anglorum. Lidet bekendt. (Jf. Strøm, Edm. B. 1, 243). G. N. liri, m. (?). — 2) en kluntet, uanseelig Person. Mest i Spøge-navne, som Graalira. Edm. „Kolkfæst aa Lire, so fykst lire 'ta me aa de“, o: den af os to, som først leer, skal hedde Kolkfæst og Lira. (3 en Leg, hvor man kæp-pes om at faae hinanden til at lee).
 Lira, f. 2, en tynd Rage, et Slags tykke Slæbbrød. Gbr. Jf. Lumpe.
 liveleg, adj. kluntet, uanseelig. Tel. Dgsaa: luvende, skalfagtig (?).
 lirka (l'), v. n. (ar), vriffe, rokke ved noget; forsøge noget smaat og lempeligt; ogsaa lifte sig frem, søge at komme lempeligt og ubemærket til noget. Nogle St. ler'ka. Sv. lirka. Noget lignende er lurka (Dsil.) og lar'ka (Gbr.). Jf. ogsaa likra, lakra, lukra. — Hertil Lirking, f. Vrifning osv.
 lirka (l'), v. n. (ar), huje med en raaf Af-
 verking i Tonen, synge hujende eller med
 Toner som ligne Flostespil. Jæd. og flere.
 Ellers i anden Form: lidla (ii), Hard.,
 lilla (ii), Edm. lilja, Abg. (Skotke Dial.
 lilt). Noget lignende er hjala og kaua;
 ellers betegner hua, hauka og kauka en
 mere eensformig Lyd. — Hertil Lirking,
 f. Hujen.
 Lifa, f. Lise, Linding. Sv. lifa.
 Liseimer (?), f. pl. tynde Straa eller Trev-
 lere. Edm. (Liseime). Dunkelt.
 lif'ra, v. n. smidske, snafke fint. Tel. (Landsk.
 729). Dgsaa: gaae listigt frem (?). Hall
 Lispund, f. Linspund.
 Lisping, f. Lidsjer, Snorer. Lidet brugl. Holl.
 lis; T. Lige, af Lat. licium.
 List (l'), f. 1, List, snedige Paafund. Egent-
 lig: Kunst. G. N. list.
 List, f. 2, List, Kant; ogsaa Strimmel. G.
 N. lista; Ang. list: Strimmel. Hertil
 lista, v. a. (ar), sætte Kanter paa. List-
 hvel, m. Hvel at tilstjære Kanter med.
 Lista (l'), f. Liste, Fortegnelse, Katalog.
 Ital. lista. (Egentl. Papirstrimmel).
 listig, og listug, adj. listig, snedig.
 Listing, m. Indbygger af Lister (i Vest for
 Mandal). Østere Listring, som er feilagt-
 tigt, ligesom Listerland, Listerbonde og fl.,
 da „Lister“ kun er en Fleertalsform.
 Lit (ii), n. (og f.), Lid, Liltro, Liltid. Setja
 lit til: stole paa. Jf. Altit.
 Lit (l'), n. Syn. Kun sammensat, i Atter-
 lit; jf. Andlit.
 Lit (l'), m. (Pl. Lirer), Farve, Lød; især
 om naturlig Farve; medens derimod paa-
 sat Farve hedder „Farge“. Dgsaa udtalt:

Leet, Lett, og tildeels Læt. G. N. litr;
 Sv. Dial. lit, let. Betyder egentl. Ud-
 seende (af lita), see Ulit. Sista Litterne:
 skifte Farve, blive rød eller bleg i Ansigt.
 Jf. Dagslit, Vaarlit, Havnit.
 Lit (ii), m. Dieblit (?). 3 sidste Litter: i den
 sidste Stund. Dsil.
 lita (ii), v. n. og a. (lit, leit, liter, l'),
 1) see efter, see paa noget. Forekommer i
 gamle Vers, dog kun sjelden og med væf-
 lende Bøining, saaledes ogsaa med Formen
 „ar“: han litar seg hver Hærd (Landsk. 103),
 o: han seer bag sig, el. til Siden. Lyde-
 ligere i Formen lirast (f. litast). G. N.
 lita (lit, leit, litit); Ang. vlitan (vlåt),
 Goth. vleitān (vloit). Stamord til leita,
 Leitte, leitit, lit, n. og m. — 2) libe, stole,
 forlade sig paa noget. (Sv. lita). Alm.
 men tildeels med svag Bøining. Eg leit (el.
 litte) paa det. Dgsaa: betroe sig til, have
 Tilltro til Gn. „Du kann lite me“: du
 kan troe mig uden nogen Tvivl. Smaal.
 3 Gbr. „Du kann lite me aat“. — 3)
 lyde Gn, sølge Gns Raad. Hall. og Vald.,
 kun med stærk Bøining, f. Gr. Han leit meg
 itte. Det lito (l') honom. „Dei leto hono“,
 o: de fulgte hans Raad. Halder nær sam-
 men med G. N. hlita (hlitti), f. sølg.
 Ord. — 4) give Raad, vise Gn en Udvei.
 Edm. (Imperf. østere litte end leit). „Han
 litte me den Raaba“. „Kva vil du lite
 me?“, omtr. som: hvad troer du, at jeg
 bør gjøre?
 lita (ii), v. n. (er, te), være tilfreds, lade
 sig nøie med noget. Jæd. Sjl. Hard. Nhl.
 Ndm. Nordl. Han kann itte lita med det. Øf-
 tere: lita seg. Eg liter meg itte med detta.
 Dgsaa: Eg læt meg itte lita med det. G. N.
 og Jsl. hlita (hlitti), altsaa et fra det
 forrige forskjelligt Ord, endsskjent det nu
 er vanskeligst at skille det ene fra det andet.
 (S. Rhydvist 3, 283).
 lita (l'), v. a. (ar), farve, sætte Farve paa
 (især Klæder). Nogle St. leta, loeta.
 G. N. lita. (Eng. Dial. lit). — Particlp:
 litad (lita), farvet; ogsaa: bestaffan med
 Hensyn til Farve. I denne Betydning
 hedder det ogsaa: lirt (l'), f. Gr. Eg vait
 itte for det er litt (som et Dyr, som man itte
 har seet). Til G. N. litr, adj.
 litande (ii), adj. værd at agte eller stole
 paa. Der itte litande paa det.
 Litar (l'), m. en Farver.
 Litargarn (l'), n. Løi som skal farves. Ly-
 der sædvanl. Litagarn (Leta-ga'n). I samme
 Betydning Litarvy (Leta-ty), v. og ved
 Trondhjem Lita-ro (Leta-to), f.
 lirast (ii), v. n. (litst, leitst, litest, l'), synes,
 tyffes. (Jf. lita). Nordre Berg. Nordl.
 og flere. Øste forkortet: list (Præs. list,
 Imperf. leitst). Han leitst itte paa det: syntes
 ikke om det. Kor list du paa honoat: hvad synes
 du om ham? (Omtr. som lita). G. N. litast.

lite, f. litet, og lita.

liten (ii), adj. liden, mindre i Omfang; ogsaa: meget ung, ikke voren; fort (om Tid); ubetydelig, ringe o. s. v. I ubestemt Form med sædvanlig Bøjning, nemlig i Fem. liti (lita ic.), i Neutr. litet (lite); derimod i den bestemte Form: litle (i'), nogle St. lisle (little); i Fleertal ombyttet med smaa, i Kompar. og Superl. med mindre og minst. G. N. litill (n. litti); jf. Goth. leitils; Ang. lytel, Eng. little. Nogle St. som Subst. om et Varn: han liten, el. ho liti (Lita). Jf. Navnene: Helleliti, Signeliti (Landst. 22. 476). I Sammenføring ombyttes det sædvanlig med „smaa“ (Smaagut, Smaastein ic.), undtagen i nogle Ord, som helst bruges i den bestemte Form, f. Gr. Litlefingeren: den mindste Finger; Litleliven (i'); den mindste Bom i en Bøvetol; Litlefigla: et vist Rum i en Storbaad; Litletaa'i: den mindste Taa. Mere usædvanligt er Litleand, f. et Slags smaa Vnder. Østerd. — Jf. litet og litlo.

LitenKap, m. Lidenhed. (Ejelden).

litet (lite), adv. 1) kun lidet, ikke meget. (Stærkt betonet). Det var litet bedre: ikke stort bedre, næsten ligedan. Det var litet værdt: neppe Umagen værd. 2) lidt, en Smule. (Mindre betonet). Kvila seg litet. Notot litet lenger o. s. v. Nærmere til Adjektivet hører: litet votta (litevotta): lidt, en liden Smule. litet voret (litevore): smaat, ubetydeligt.

Liting (i'), f. Farvning, Farvekunst.

Litfjerald (i'), n. Farvefar.

litlaus (i'), adj. farveløs.

litle (i'), lille; f. liten.

litlo, adv. lidt, en Smule. Litlo betyr: en Smule bedre. Harb. (Egentl. et Dativ af liten). Anderledes paa Sdm.: det litte beste: det bedste af flere udelige Ting. Han er det litte litaste utav deim: han er dog den taaleligste af dem.

Litnøse (i', o'), m. Nøs eller Lav, som bruges til Farve.

litfam (ii), adj. tillidsfuld. (Ejelden).

Litkiste (i'), n. Farvekiste.

Litlag (i'), n. en vis Art af Farve.

lit (i'), adj. farvet; f. lita (i'), v.

Lit-tjeld, n. farvet Dug eller Tæppe. Sæt. (Litfjeld).

litug (ii), adj. søielig, villig, som gjerne lyder Andres Raad. Hall. Af lita (ii).

Liv (ii), n. 1) Liv, levende Tilstand. G. N. lif. Halda livet. Lata livet. Vera i live (Dativ): leve. Der intje til Livs jaa: der er intet Haab om Liv, ingen Udslgt til at bjerje livet. (B. Stift). Dgsaa: Levett; f. Gr. eit langt Liv; dette livet, o. s. v. — 2) Leve-maade, Levnet; ogf. Samliv. Eit lystigt Liv; eit Træseliv, Husbøliv og fl. — 3) Livlighed, Fryghed; Livskraft. Der for myket Liv i ho-

nom: han er altfor vild og overgiven. Dgsaa: Dpfriskelse. Saae eit nyt Liv. No tom det Liv i deim. — 4) et levende Væsen; Dyr eller Menneke. Kvart eit Liv: hver levende Sjæl. Der var ittje eit einaste Liv paa Garden. Han var ut og stude fista, men han sett ittje eit Liv (o: ikke en eneste Fisk). Jf. Livende. — 5) Legeme; dog især: Underliv, Bug; Midie. Til Liv og Saal. (G. N. til livs ok salar). Saa notot i livet: saae Mad. Lata um livet: over Midien. Sava bondt til Livs: have Mavesyge, Diarthee. (B. Stift). — 6) Livstyffe i Klæder; ogsaa: Enorliv.

liva (ii), v. a. (er, de), 1) beskytte, dække, f. Gr. mod Vind og Veir. Det liver syre Binden. Der var intje, som livde: intet Ly eller Skjul. Et som det synes ganske almindl. Ord. G. N. hlifa. (Hører ikke sammen med Liv). — 2) spare, sjaane, behandle sjaansomt. Han er ittje til (aa) liva: man behøver ikke at sjaane ham. Liva seg: spare sig selv for Besvær eller Umage. — 3) benytte sparsomt, spare paa noget; ogsaa: være til Besparelse. Liva av: opspare, sjaae tilovers. Det liver paa Grjonet: det er til Besparelse for Melmaden. Liva seg med notot: omgaaes sparsomt. Hedder oftere livvass. Der ittje til aa livast med (o: at spare paa). Jf. livd og livande.

liva (i'), v. n. (er, de), 1) leve, have Liv. Nogle St. udtalt: leva, læva; ogf. lava, Namd., laavaa, Jndh. Drk. G. N. lifa. (Goth. liban). Tildeels som v. a. Liva notre Aar til. So livde honom av (overlevede ham). — 2) om Jld: ulme, holde ild, ikke slufkes. Lat ogs rata Gjøberna, so dei liva til Morgons. Sæt. Sdm. og fl. G. N. lifa: være tilovers. Gentyder til et gammelt liva (ii) med Imperf. leiv (Ang. lifan, láf), Stamord til leiva. — 4) nære sig, opholde livet. Sava notot til aa liva utav. Dei liva med det til Hausten. — 4) besinde sig, være i en vis Tilstand. Kor livde dei? Dei livde vel. Bibja vel liva: tage Afsted, idet man onster, at de efterblivende maa leve vel. — 5) skikke sig, opføre sig. Liva somelege. Kunna liva imillom framandt Jolk ic. Stærkere betonet om et lystigt eller sjoende Liv. Zan, dei livde med honom: de holdt et stort Spektakel med ham. (B. Stift). Jf. Livnad.

livande (i'), adj. 1) levende. (Avisig, levand, lavaud, laavaand, f. liva). 2) livlig, frygig, meget frisk. 3) tjenlig til at leve i, el. med. „Der æ int laavaand“: man kan ikke holde ud der. Jndr. Det var ittje livande i Lag med deim.

livande (ii), adj. værd at spare eller sjaane. Kun med Regtelse. Han er ittje livande (ikke at sjaane).

Livaure, m. Aftagt, Ophold for Livstid; især af en Gaard, som man har overladt til en Anden. Hall. Vald. Jndre-Sogn. (Andre St. Føderaad, Følga, Fortlog, Kor

og fl.). Efter G. N. kunde det ogsaa hedde Livbøye, med fl. Rivaarar. Hertil Liv- aare-folk, = Folgefolk.

Rivaader, f. (fl. -aadrar), Pulsaaere; større Blodaare. (G. N. lifædr).

Livd (ii), f. 1) Beskyttelse, Dækning; see liva (ii). G. N. hlifd. — 2) Skaansel; ogs. Skaansomhed. — 3) Besparelse. Der ittje notor Livd i det. — Hertil livdarlaus, adj. skaanselløs.

livd (ii), part. 1) beskyttet; ogs. luun, rolig. Der er jo lidt fyre Binden. Mandal og fl. — 2) skaant, sparet; f. liva.

Livdagat, pl. Levedage, Livstid.

Live (ii), n. Beskyttelse, Ly, Sjul. Cit litet Live fyre Binden. Søndre Berg. Jæd. og fl.

Livebraud (i), n. Levebrød.

Livekraa (-tro), f. en luun, stille Afstrog. Nyf.

liveleg (ii), adj. luun, stille, vel beskyttet; om et Sted. Sjl.

Livemaate (i), m. Levemaade. Nogle St. ogsaa: Mæring, Dphold. (Ligesaa i svenske og danske Dial.).

liven (ii), adj. skaansom, lemsælbvlg. Jæl. hlifann. Til liva, v. a.

Livende (i), n. levende Væsen (= Liv, 4). Kvart einaste Livende. Der sanst ittje eit Livende. Dei fætt ittje Livende (om Fiskere). Meget brugl. i B. Stift. Jf. Kvifinde.

Liver (i), f. Livr.

Liverne (i), n. Levnet (G. N. liferni); især om et uroligt Liv, el. megen Støi og Ly- stighed. Sdm. (Liværn); noget sjelden. Ellers forekommer „Levan“ (Nordl.) og „Læven“ i samme Betydning.

Livestad (i), m. Levested, Dpholdssted.

Livetid, f. Levetid.

Livse (ii, ee), n. Kreature som skulle opfo- stres (eller leve længere); i Mødsætning til Slagtesæ. Østere: Livkrøter, n. og Livbeist, n. Særskilt: Livgris, Liv- kalv, Livsaud og fl.

livfødd, adj. 1) levende født. (Mødsæt daud- fødd). 2) i Forbindelsen: aldri i mine liv- fødde Dagat, o: aldrig i min hele Livstid.

livfær, adj. levedygtig. Livet brugl.

Livgjord (-gjor), f. Livgjord, bredt Bælte.

Livhogg, f. Livrehogg.

livhætt, adj. farlig for Livet, forbunden med Livsfare. Tel.

Livillka, f. Smerte i Indvoldene.

Living (ii), f. Skaansel (= Livd). Med anden Vokal Living (i): Leven, Leve- maade.

livja (i), v. a. (ar), nære, bjerger, holde Livet i. Livja seg: opholde Livet. Der Inap- pæste jo myket, at me livja ofs. Tel. Sdm.

Livkav, f. Livse.

livkjær, adj. levekjær, bange for Døden.

livklen (ee), adj. shyellig i Mæven. Trøndh.

Livkrøter, f. Livse. Dgsaa i Spøg om lystige og urolige Mennesker.

livlaus, adj. 1) livløs; ogsaa: øde, stille, forladt, om et Sted. 2) svævende i Livs- fare; el. bestemt til Døden. Han var dømd livlaus. 3) forbunden med Livsfare; f. Gr. om Seilads. Det var reimt livlaust: der var ittje Udfigt til at bjerger Livet.

livlaaten, adj. fortabt, opgiven, vis paa Døden. Tel. (Mo). Jf. lata, laatast.

livleg, adj. livlig, munter, meget frisk; om Dyr og Mennesker.

livleid, adj. kjed af Livet. Dgsaa i en dun- kel Form „Live leitt“, maafsee for: leid (v. Dativ). Hall.

Livleida, f. en Galning, dumbristig Person. „Livleie“, Hall.

Livlengja, f. en Forlængelse af Livet; No- get hvormed man kan bjerger Livet for eu Tid. Sogn og fl.

Livoløysa, f. 1) Livløshed; Mangel paa Liv og Hørelse. Livet brugl. 2) Livsfare, Tilstand hvor det gaar paa Livet løs. Det var reimt ei livløysa. Jf. livlaus.

Livmerke, n. Livstegn; ogsaa: Mærker paa Trivelighed eller kraftigt Liv.

Livmus, f. Muskeltrækninger, f. Livmus.

livmyken (v), adj. meget frisk og livlig, lystig, overgiven. B. Stift, Tel. og fl. (livmykjen). Dgsaa om Sted eller Egn: livlig, rig paa Liv (Dyr, Fugle ic.). Tel.

livna (i), v. n. (ar), 1) faae Liv, blive levende. Meest alm. limna (i), lemna; nogle St. lifna. G. N. lifna. — 2) friskes op, faae nyt Liv; ogsaa: komme i Bevæ- gelse, bruse op. Det livnar i Marton: der bliver livligt. Daa tamt du tru, han livnade: at han kom i Fyr og Flamme. Livna upp- atter: komme til Liv igjen efter en Dvale eller Sngdom.

Livnad (i), m. Levnet, Levemaade; Sam- liv. Meest alm. limna. G. N. lifnad; Sv. lefnad. Øste ogsaa: Støi, Lummel, Urolighed. Det var sit ein livnad med deim.

Livnaut (ii), n. f. Livse.

Livr, el. Liver (i), f. (fl. Livrar), Lever (Indvoldsdeel). Nogle St. udtalt Lev'er, Levver, Læv'er; afvig. Livv, Sff. G. N. lifr; Eng. liver. Dgsaa om en blød og tyk Masse. (Blodlivr). Som Vare beteg- ner det Lever af Fisk, og især af Torsk. Hertil Livrebøytel, m. Kummel til kogt Fiskelever. Livreseitt, n. Fædt af Fiske- lever. Livremylja, f. en Ret af Blod- brød og Leverfedt. (Nordl.). Livretunna, f. Levertonde.

livrad (i), adj. rig paa Lever, fylbdig i Le- veren, om Fisk. Han er litet livrad: har liden Lever, er mager i Leveren. (Lyder sædvanl. livra, levra).

livraft (i), v. v. storfne, løbe sammen; om Blod. Livet brugl.

Livrehogg, n. Milkesting, Smertes i Si- derne efter stærk Løben. Tel. Hall. (?). Skal ogsaa hedde Livhogg.

Livreim (ii), f. et smalt Bælte.
 Livre-jo (Fugl), f. Rive.
 Livrekurv (i), m. Levepølse. En lignende
 Mad i Klumper eller Boller hedder Livre-
 ball, el. Livrekumla.
 livrædd, adj. bange for sit Liv; meget
 frygtfom. Jsl. lifhræddr.
 livsam, adj. skaansom (= liven).
 livstræmd, adj. yderst forstræffet.
 Livspille, n. Livspilbe, Nederlag, f. Gr. i
 Krig.
 Livsfak, f. Belfærdssag, meget vigtig Sag;
 egentl. en Sag som gjælder Gns Liv.
 Livstak, n. et afgjørende Tag eller Greb;
 en Kamp for Livet.
 livsterk, adj. livskraftig, seilivet, som kan
 taale meget.
 Livstid, f. Levetid.
 Livstrof (o'), n. f. Livsyfja.
 Livstykke, n. Livstykke (i Klædning); Snor-
 liv. Nogle St. Lystykke (Lystyf), deels
 om et Snorliv (Sbm. og fl.), deels om en
 Bæst (Obr. Vofs). Maafee et andet Ord.
 Livsyfja, f. Mavefyge, Diarree. Ogsaa
 kaldet Livstrof (o'), n. Sogu, Smaal.
 og flere.
 Livvagt, f. Livvagt, Livgarde.
 Livverk, m. Smerte i Underlivet.
 Livvid (Liv-ve), m. et Dække af tilfæstede
 Fjæle uden paa en Bæg. Smaal. (Af liva:
 beskytte).
 Livvon (oo), f. Haab om Liv. Trondhjelm.
 Andre St. Livsvon, og abfikt: Livs Von.
 Livvære (?), f. Livvære.
 Ljaa, m. Lee, Redskab at slaae Hø med.
 Ved en sædvanlig Overgang af „lj“ til
 „j“ hedder det paa nogle Steder: Jaa
 („jendensfjæds“); ellers ogsaa: Ljaar, Sæt.,
 Ljaag. Salken; Lja, og Ja, Smaal.
 Mere afvigende: Lø, f, Indb. G. N. Ljår
 (Ljå) og Lø (Lø-i); Sv. lie, m. og lla, f.
 (i Dial. Ljå, le, Lø); i Nedertydsk Lehe
 (som maafee er en ældre Form). Fleertal
 sædvanlig Ljaar (Ljaa); afvig. Ljæ, Sff.;
 bestemt Form: Ljaarne (Ljaar'ne): i Da-
 tiv Ljaanom (Ljaano, Ljaar'naa).
 Ljaabakke, m. Ryggen eller Vagen i en
 Læe; i Mofætning til Eggen.
 Ljaabrend, adj. om Eng, som er slaaet alt-
 for nær til Græsroden; flævet, flodet.
 Toten, Drk. (jaabrent).
 Ljaadrag, n. et enkelt Hug med Leen; ogs.
 det derved frembragte Skaar i Græsset.
 Ljaa emne, n. Jern og Staal til en Læe.
 Hedder ogsaa Ljaafsemne.
 Ljaafarande, adj. værd at fare over med
 Leen; om Marer. Der er jo litet Græs, at
 det var itlje Ljaafarande.
 Ljaafot, f. Ljofot.
 Ljaakniv, m. Kniv med Blad af en afbræk-
 ket Læe.
 Ljaakrok, m. Leefrog; f. Ljo.
 Ljaarom, n. Rum til at svinge Leen; ogs.

det samme som Ljaadrag. „Jorom“, To-
 ten (Bardal).
 Ljaasmid (=fme), m. Leefmed.
 Ljaasoks, f. et Slags Kævesax. Sæt.
 Ljaaspik (ii), f. en smal og udbrugt Læe.
 Nordenfjelds.
 Ljaasorv, n. Leefkast; f. Dry.
 Ljaataag, f. Læebaand, Bibie hvormed Leen
 fæstes til Skafet.
 Ljert, f. lett.
 Ljo, f. 1, nylig nedslaaet Græs (= Ljohoy).
 Nhl. Jsl. Ljå.
 Ljo, f. 2, Kløvtæppe, Underlag for en Pak-
 sabel, bestaaende af et Uldtæppe, en Straa-
 pude og et Skind (Ljoverja). Hard. Jf.
 Ljofot.
 Ljoa, el. Ljo, v. a. (r, dde), forsyne en Hest
 med Kløvtæppe. Hard.
 Ljod, m. (og n.), 1) Lyd, Tone; Klang.
 Jfar om stærk Lyd; Jf. Læta (som er langt
 mere omfattende). — 2) Stilhed, Leilighed
 til at blive hørt; egentl. Lytten el. Høren.
 Giva Ljod: tie og lytte for at høre Gns
 Tale. Faa Ljod: faae Drenlyd, blive hørt.
 (Jf. Lyda). Noget forskjelligt i Form og
 Kjon: Ljo og Ljod, m. B. Stift; Ljo
 og Jo, n. Tel., Ljæ, n. Vald., nogle St.
 Jo (o'). G. N. Ljåda, n.
 Ljoda, v. n. (ar), Lyde, tone; frembringe
 Lyd (især stærk Lyd). Sædvanlig afvi-
 gende: Ljoa, jøe; Ljoda (o'), Ljæ, jøe (lige-
 som Ljod). G. N. Ljåda; Sv. Ljuda.
 Jf. Lyda.
 Ljodhol (oo, o'), n. Lydhul, Aabning for
 Lyden paa et Instrument.
 Ljoding, f. Klang, Toner, Musik; ogsaa
 Larm, Skraal.
 Ljodlag, n. en Art af Lyd. „Git undale'
 Ljoalag“: en befjænderlig Lyd. Nhl.
 Ljodlaus, adj. lydlos. Lidet brugl.
 Ljodkifte, n. Lydkifte, Toneverking i Musik.
 Jf. Kifta.
 Ljofata, v. a. (ar), forsyne en Hest med
 Kløvtæppe (Ljofot). Tel. Afvig. Ljaafata,
 Vinje; Ljofota, Hall.
 Ljofot (oo, o'), f. Sædelpude, et Lag af
 Tæpper at lægge paa Hesten under en Kløv
 eller Paksabel. Hard. Sbl. Tel. Ogsaa
 udtalt: Ljofot, Hall., Ljaafot, Vald.
 Jaafor (o'), Obr., afvig. Ljofot (o')
 Vofs; Ljofot, Sbl. og simpelt hen Ljo,
 Hard. Indb. (Snaasen). Ellers kaldet
 Ljafot (Sæt.) og Klyvfoot (Nhf.). Ordet
 Fot (o') betyder Beklædning (f. Fot og
 fata), men „Ljo“ er derimod dunkelt. For-
 modentlig hænger det sammen med „Læ“ i
 (Ang. hleo, hleov: Beskyttelse), men Ljaa-
 fald vil det ikke træffe sammen med Jsl.
 léna, som ogsaa betyder Sædelpude.
 Ljogras, n. Viffer, Fuglearter. Ofstere:
 Fugleljogras. Tel. (Vinje, Kaardal). J

- Hall. Jo-erter, Joe.** (Den oprindelige Form uvis).
- Ljøhøy, n.** nyflaaet Hs (= Raahøy). Mhl. f. Ljo.
- Ljom (oo), m.** stærk Lyd eller Klang; især om en dumpy eller rungende Lyd i nogen Kraastand; saaleedes ogsaa: Gjenlyd, Echo. Ehl. Hard. og flere. Afvig. Ljøm (o'), Sogn, Vald. Hall., Ljum, Hall., Jom, Gbr. og fl. G. N. hljómr.
- Ljoma, v. n. (ar),** lyde stærkt, klinge; ogsaa: gjenlyde, dundre, buldre. Ehl. Hard. og fl. Ellers: ljoma. Sogn; jome, Gbr. Jøl. hljóma. Sv. Dial. Humma. Noget lignende er ljona: huje, fraale. Ehl.
- Ljome (?), m.** en stærk Lysning, Flamme, Lue. Smaal. i Formen „Lemme“, vistnok for Ljome, ligesom Lemme for Rjome. G. N. ljómi; Ang. leoma (Eng. leam).
- Ljoming, f.** vedvarende Lyd el. Bulder.
- Ljon (oo), n. 1,** Lyn, Lynild. Ehl. Afvig. Lun, Nordl., Lun, Jndh. Ellers Ljun-eld, Nordl., Juneld, Sød., Ljyneld, Hall. Num., Lygneld, Tel. I svenke Dial. ljuna (Ries 410); G. Sv. ljungelder, lygnelder. Jf. Ljome og Goth. lauhmuni (Lyn). Andre Navne ere: Elbing, Dyrting, Dyrting, Lutting, Vederljøs, Vederleik.
- Ljon, n. 2,** en Afsmagt, et pludseligt Anfald af Mæthed og Beklemmelse. Mhl. „Eit Hovelson“: et Anfald af Svimmel. Hertil ljona, v. n. (ar), blive svimmel eller afmagtig.
- ljona, v. n. (ar), 1,** lyne, glimte af Lynild. Ehl. I Nordl. ljuna; i Tel. lygne. S. Ljon, 1.
- ljona, v. n. 2,** svimle, f. Ljon, 2.
- ljona, v. n. 3,** huje; f. ljoma.
- Ljonblink, m.** Lynglimt.
- Lj: neld, m.** Lynild; f. Ljon, 1.
- Ljor (oo), n. 1)** Hul eller Abning i Sthjerne; en liden Opklaring i Luften. Hard. (?). Paa Edm. Ljör (o'), libet brugl. — 2) Hul eller Rist i et Træ. Østerd. i Forzmen „Jör“. Paa Edm. Ljör om et Slags Saar paa Ryggen paa en Hest.
- ljora, v. n. (ar),** klare op, lysne i Sthjerne eller især i Taage, naar den adspredt sig, saa at der bliver en klar Plet. Hard. Afvig. ljera, Sogn, Edm.
- ljoraka, v. n.** samle og udjævne det nyflaaede Hs til Lørring. Mhl. (S. Ljo).
- Ljore, m.** Abning i et Tag, Luffthul i Midsten af Taget paa et Ildhuus eller en Stue. Søndre Berg. Sat. og fl. Afvig. Ljore (o'), Nordre Berg. Trondh. Nordl., Ljaare, Ehl. Jaare, Siredal, Nbg.; vel ogsaa Jore og Jøre. (I Gbr. skal „Jore“ ogf. betegne et libet Ildhuus). G. N. ljóri (Taghul); G. Sv. liuri (Ries 407). Hørrer vistnok sammen med ljora til samme Slægt som Ljos, og ikke til Eng. louver, skjønt ogsaa dette betyder „Ljore“.
- Ljorebud, f.** Bod med en Abning i Taget. Nordl. (Ljorebu).
- Ljoregaupa, f.** den øverste Kant af Ljoren. Helg. Dgsaa: en Luge (= Skjol) at lægge over Ljoren i en Fisterbod. Lof. (Ljoregaup).
- Ljoregrind, f.** Karm eller Ramme omkring Luffthullet i et Tag.
- Ljorestoff, m.** Karm omkring Ljoren udenfor eller ovenpaa Taget.
- Ljorestora (o'), f.** Stue med Luffthul eller Regfang i Midten af Taget.
- Ljorhol (oo, o'), n.** Slugge eller Lyskul i et Tag. „Jorhol“, Østerd.
- Ljorutt, adj. 1)** om Luften: klar paa enkelte Punkter imellem Sthjerne. Sjelden. I Nordl. ljøren. — 2) om Træer: hullet, frammet; som af Hug. Østerd. i Formen „joret“.
- Ljos (oo), n. 1)** Lys, Klarhed, oplyst Tilstand. Dagsljøs, Sollys, Maaneljøs, Eldsljøs, Koteles og fl. Med sædvanlig Lydverel: Lj-s, Søndre Berg. Nbg. og fl., Jøs, Tel. Gbr. og fl., Ljos (o'), Nordre Berg. Trondh. Nordl. Hall. Vald., Løs, Josen, Jøs, Østerd. og fl. G. N. ljós. (Afvig. fra Ang. leoth, Ght. lioth, Goth. liuhap). — 2) Lys til at lyse med, Rjerte, Talslys ic. (= Rjerteljos). Hertil Ljosform, Ljosstøpper, Ljostalg, Ljosraaf og fl. — 3) Jld. Meget brugl. nordenffjelds; f. Gr. „flaa Ljos“: flaae Jld; „rafa Ljose“: til-dække Gløderne paa Jldstedet; „gaa ette Ljos“: hente Jld. (Edm. Helg. og fl.). Ligesaa „laust Ljos“: Jldløs, Jldsvaade. Jf. Verme. — 4) Lysning, lysende Punkt. Der var Ljos i Glaset. Eg saag eit Ljos fram paa Begen. Jf. Naaljos, Betteljos, Vederljøs. — 5) Opklaring, Opdagelse, aabenbar Kundskab. Det kom i Ljaset: det blev bekendt, kom for Dagen. Jf. Ljosgtrug, Ljosgjæv. Hertil vel ogsaa Ljosbarn, Ljosmoder, Ljosrid. Jf. lysa.
- Ljos (oo), adj. 1)** lys, klar, oplyst. Brugt i Formerne: Ljos'e, jos, Ljos (o'), jøs; sjelden: lys (lys'e, Eff.). G. N. ljöss; Sv. ljus. Ljose Dagen: ved Lys Dag. Natf og Ljose Dag: seent og tidlig. — 2) lysfarvet, som falder lidt i det hvide. (Mobsat myrf). — 3) usfordunklet, reen, klar; om en Sag. (Sjelden). Det sejer tuar sitt det Ljofaste: Enhver fremstiller sin Sag saa reen og fordeeltagtig som muligt. Nordre Berg. (Da seie tuar sitt da Ljofaste).
- Ljosbarn, n.** et nyfødt Barn. Ehl. Hard. Tel. Vald. Ndm. (Udtalt Ljosbadn, Jøsbaan, Ljosbaan, Jösban). Jf. Straabarn. Nærmest betegner Ordet et Barn i Forholdet til den Jordemoder, som har gjort Tjeneste ved dets Fødsel, idet hun selv kaldes Ljosmoder, og BARNET kaldes hendes Ljosbarn, Ljosson eller Ljosdotter. (Hard. Tel.). „Daa seg Ljosbarn“, Liges i Svøg ogfsaa om at hjembringe et Lam eller Kid,

- som er født ude paa Markerne. (Ehl.).
- Ljøsberr**, adj. let at see, staaende i et gunstigt Lys. Mest i Neutrum om et aabent og frit beliggende Sted. Ser er so ljøsberr.
- „Ljøsbært“, Nordre Berg.
- Ljøsblaa**, adj. lyseblaa.
- Ljøsbott**, m. Grund som er let at see; grund og sandig Søbund. Nordl.
- Ljøstrand**, m. en brændende Brand (modsat Kolbrand); ogsaa: Lande i et Lys (= Ljøskar).
- Ljøsbrenning**, f. Lysbrænden; Forbrug af Lys.
- Ljøsbryn**, adj. lysebrun.
- Ljøsbrynt**, adj. lyshaaret paa Dienbrynene. Tel. og fl.
- Ljøsdatter**, f. f. Ljøsbarn.
- Ljøsdæmd**, adj. lysladen, lys af Hudfarve. Søndre Berg.
- Ljøsflekku**, adj. plettet med lysere Farve.
- Ljøsgirug** (i'), adj. ærefar, som gjerne vil have Ros eller Anseelse; især om En, som er meget gavmild og søger at gjøre sig bemærket derved. Edm. (Ljøsgirug'e).
- Ljøsgjæv**, adj. aabenhjertig, som udtaler sig frit og ligefrem. Hall. (Ljøsgjæv).
- Ljøsgraa**, adj. lysegraa, hvidgraa.
- Ljøsgrün**, adj. lysegrün.
- Ljøsgul**, adj. lysegul.
- Ljøshærd** (=hart), adj. lyshaaret.
- Ljøska** (oo), v. n. (ar), lysne, klares; især i Ehyerne (s. Ljøffe). Mest nordenfjelds i Formen Ljøska. Nogle Steder ogsaa: glimte, give et Lysglimt.
- Ljøske**, m. 1) Lysning, lys Plet, især i Ehyerne. „Ljøske“, Nordre Berg. „Ljøske“, Øbr. — 2) Lysglimt, Blink. Østerd. i Formen Ljøske. Især om Nordlyset, som ogsaa kaldes „Værjøske“ (Vederljøffe).
- Ljøskædd**, adj. klædt i lyse Klæder.
- Ljøskruna**, f. Lysekrone.
- Ljøslaus**, adj. blottet for Belysning, eller for Lys til at brænde.
- Ljøseleg**, adj. noget lys el. lysfarvet.
- Ljøseleste**, m. lys Farve, en vis Grad af Lyshed i Farven. G. N. Ljøselekr (Fagerst. 2).
- Ljøseleite**, adj. 1) lysladen, blond. 2) lyst udfæende, blid, venlig; om Luften. San er ikke ljøseleite vest i: det seer ikke lyst ud i Vest. (Ljøselette, Edm. og fl.).
- Ljøslitad** (i'), adj. lys af Farve.
- Ljøsløysa**, f. Mangel paa Belysning; Lysmangel; s. Ljøslaus.
- Ljøsmakk**, m. Sanct-Hans Drm, Lampyris noctiluca (?). Tel. Ljøsmakk, Hall.
- Ljøsminne** (?), f. Ljøsminne.
- Ljøsmoder**, f. Jordemoder, især i Forholdet til et Barn, ved hvis Fødsel hun har gjort Tjeneste (s. Ljøsbarn). Efter Udtalen: Ljøsmor, Hard. Tel., Ljøsmor, Søgn, Vald. Tjøsmor, Zndh. (Snaasen). Isl. Ljøsmódir, ogf. Ljøsa. Sv. Dial. Ljusmor. Jf. Stramoder og Nerkona.
- Ljøsmole** (o'), m. f. Ljøstubble.
- Ljosna** (oo), v. n. (ar), 1) lysne, blive lys; om Luften. Jf. lysa. 2) faae en lysere Farve. (Ufwig. jøsna, ljøsna, jøsne).
- Ljøning**, f. Lysning. Jf. Lysing.
- Ljøoraf**, n. Vege i Lys.
- Ljøraud**, adj. lyserød. (Ljørau ic.).
- Ljøsríd**, f. det sidste Anfald af Fødselsmerterne; den egentlige Fødselsstund. B. Stift. (Ljøsrí, Ehl., Ljøsríd, Nfj. Edm.). Ellers kaldet Føderíd og Fødeslaga. Jf. Ljøsbarn, Ljøsmoder.
- Ljøsrædd**, adj. lysfry, bange for Lys.
- Ljøssida**, f. Lyside, oplyst Side.
- Ljøskar**, n. Lysende. S. Skar.
- Ljøsofs**, f. f. Ljøstøng.
- Ljøsofn** (=faan), m. f. Ljøsbarn. Ogsaa med Betydning: Gudsen (?). Tel. (Mo).
- Ljøstake**, m. Lysestake.
- Ljøstubble**, m. Stump af et Lys.
- Ljøstøypar**, m. Lysestøber.
- Ljøster** (Ljøstr, oo), f. Lyster, Stang med spidse Hager i Enden, til at fange Fisk med. Næsten alm. i Formerne: Ljøster'er, Ljøster, Ljøster'er, Ljøst (Hall.), Ljøster (Dtl.). G. N. Ljøstr, m. (?). Sv. Ljuster, n. Eng. Dial. leister. Jf. Ljøstra.
- Ljøstøng** (=taang), f. Lysestang.
- Ljøstra**, v. a. (ar), stikke eller fange Fisk med en Lyster (Ljøster). Nogle St. Ljøstra, Ljøstra. Hører sammen med Ljøster til G. N. Ljøsta: støde, staae. (Jf. lōsta). — Paa Dtl. forekommer et lignende Ord „ljōstre“ el. „lystre“, om at fiske med Lys eller Blus om Aftenen. (Sv. Ljustra). Det sidste maa være dannet af et Subst. Ljøster, m., med Betydning af Lys el. Lysning.
- Ljøstring**, f. Lysterie med Lyster.
- Ljøsvatn**, n. Døbevand. Tel. (Mo). Ustfækt og lidet brugt.
- Ljøsvoren** (o'), adj. noget lys.
- Ljøt** (oo), adj. styg, hæslig; grim af Udsæende; ogsaa utækkelig, om Skif eller Dørfersel. Næsten alm.; saaledes: Ljøt'e, Søndre Berg. Nbg. og fl., Ljøt'e, Søgn, Edm. Hall. og fl., Ljøt'e, Tel., Ljøt, Smaal. Rom. — G. N. Ljøtr; Sv. Dial. Ljut, Ljot. (Jf. Goth. liuts: falf). Heraf Lyte og lyta.
- Ljøta**, v. n. (lyt, laut, lotet, o'), maatte, nødes til. Jnf. Ljøta (Ljøte) bruges kun lidt, men desmere brugt. er Zndh. Præfens: lyt (lyt'e, for lyter), fl. Ljøta (Ljøte), og Zmpf. laut, fl. luto (lute, lote); dog bliver Fleertalsformen mest alm. ombyttet med Gental. I Stedet for lotet (lote, o') bruges nogle St. lota (o'), for Ex. „han ha' lota gjort dæ“, Øbr. Edm. Ljøta er Stamord til lut (Lod) og betydter egentlig: at faae noget til Lod eller Deel; saaledes G. N. hjóta (hlyt, hlaut, hlotit), og ligesaa G. Sv. ljuta (Nieg 400); jf. Ang. hleoatan: kaste Lod. — Den nuvæ-

rende Betydning er: 1) faae at gjøre, komme til, blive nødt til. Sædvanlig med et Verbum i Infinitiv. Eg lyt hjælpa honom. Han laut fylgia, anten han vilde eller ei. Der eitt ein vil, og annat ein lyt (o: hvad man vil er eet, hvad man maa er et andet). Ofte ogsaa med Begrebet: have Magt til, have Lov til (ligesom „faa“). Han lyt no fara med det, som han vil. Du lyt no gjera, som du synest. (Egentlig: jeg faar overlade det til dig at gjøre som du vil). — 2) upersonligt: faae at være eller blive. Det lyt so vera: det faar nu faa at være; man kan ikke undgaae det. Det laut no eingoug verda: engang maatte det see. — 3) drives til et vist Maal, i en vis Retning. Med Partikel og uden Verbum. Han laut til: han maatte søte sig, bevæmme sig dertil. Det laut fram: det maatte frem (trods al Hindring). Det laut i sunder: det maatte briste. — Ljota kan ofte ombyttes med „maa“, dog kun hvor „maa“ har Begrebet af en Nødvendighed. (Nogle Forsattere have ofte gjort Feil ved at sætte „lyt“ i Sæbet for „maa“. S. maa).

Ljoting, m. en utæffelig Person; f. ljot.

ljotleg, adj. hæslig, utæffelig.

Ljotleike, m. Hæslighed.

ljotra, v. n. (ar), blive hæslig.

ljortvoren (o'), adj. noget grim el. hæslig.

Ljovreja, f. et Skind, som lægges over et Kløttæppe, eller nærmest under Sadelen. Hard.

ljuga, n. n. (lyg, laug, loget, o'), at lyve. Inf. hedder nogle St. juga, jugs (Tel. og fl.), og paa flere St. lyga, lyge (især nordensjælds). Imperf. Pl. lugo (u) er lidet brugt. Supinum sædvanl. logje (o'), loje. G. N. ljuga (lyg, laug, logit); Ang. loogan, Goth. lugan; Sv. ljuga (log). I Sæbet for „du laug“ hedder det tilbeels „du laugst“, eller oftere „det laugst du“, hvorom f. ljugast. — Betydning: 1) lyve, sige noget som ikke er sandt; ogsaa: love noget uden at holde det. Ofte i Forbindelsen: tova og ljuga. Han laug meg full: snakke mig Ørene fulde af Løgn. Laug han, so lyg eg. (Om noget som man kun fortæller efter en Andens Ubsagn). — 2) slaae feil, følge, ikke holde Stik. Det er eit Merke, som intje lyg. Det lyg i Veggen: Væggen er ikke tæt, der staar Træk igjennem den. Ligesaa om en Dør: „ho lyg“, naar den ikke holder tæt for Lusttræk. Nordre Berg. — 3) v. a. opnaae noget ved Løgn. Han laug det ut: han fik det ud ved Løgn, eller ved falske Løfter. Juga seg fram: hjælpe sig frem ved falske Ord eller Løfter. Juga i Sop: opdigte en Historie. Jf. logen, lygen, Lygn.

Ljugar, m. en Lyver, Løgner. (Nogle St. Jugar og Lygar). Ljugartaart, m. Tilhællighed til at lyve.

ljugast, v. n. (lygst, laugst, logest), slaae

feil, svige, være falsk (= ljuga, 2). Nhl. og fl. Det lygst itte: det vil nok holde Stik. — Det før nævnte Udtryk „det laugst du“, der nærmest seer ud som en Personalform, kan maaskee hellere henføres hertil og opfattes som et upersonligt „det laugst, du“, eller som en Talevending for „det laugst deg“, o: det slog dig feil. Dette „laugst“ ansees ellers som grovere eller mere fornærmeligt end „laug“. Jf. laugsta.

Ljuging, f. Løgnagtig Snak.

Ljun, f. Ljon. ljuna, f. ljona.

ljurleg, adj. behagelig, yndig, blid; f. Er. om et Landskab. Brugt i Formen jurleg, Østerd. (Trysil). I lignende Betydning: luvleleg, Tel. (dog uvis om samme Ord). Sv. ljuslig, og luf; G. N. ljür. Jf. luvlaaten.

ljøa, f. ljoda. — Ljøfot, f. Ljøfot.

Ljøm, f. Ljom. Ljøp, f. laupa.

ljøra, f. ljora. Ljøst, f. Ljøst.

Ljøsminne (Kjøbsmaal), f. Njøsminne.

Ljøster, f. Ljøster og Ljøster.

ljot, f. ljot.

Lo, n. (el. f.?), Gjødsel, Møg, Helg., ogsaa Ndm. i Forbindelsen „Lo og Land“, o: Møg og Urin. Hertil et Verbum: loa (ar), o: gjødsle, gjøde med Møg, Helg. Dgsaa v. n. stalbe, om Heste. Ndm. Drk. — loboren, adj. gjødlet, om Ager. Helg. (Jf. Løfig, Løteig). Ordets Slægtskab er dunkelt.

Lo, f. 1, Broffugl (Charadrius). Sædvanlig sammensat: Heidro, Fjello, Nakerlo. (I ældre Skrifter ogsaa: Hauflo, Myrlo, Sandlo). G. N. lo.

Lo, f. 2, Græsplan, Engflette (?). I Tel. (Eafsaa) med Flertal Løer, om enkelte lavtliggende Engstykker ved Vandbredden; maaskee nærmest som Stedsnavn. (Jf. Laa, og det tydske Loh, f. en sumblig Eng). Ellers med uvis Betydning i en Mængde af Gaardsnavne, som Langelo, Bjørlo, Lyselo, Marlo, Hafslo, Stavlo. I Gbr. som Landsskabsnavn „Lom“, i Sæbet for „paa Lo-om“ (Dativ Pl.). Jf. Lon, m.

Lo, f. 3, 1) Lu paa Klæder, Raaddenhed, tætliggende Haarspidser. Sv. lo (og lugg).

— 2) Stav, Fnaas, Udslokker som falde af ved Bevning og Valkning. Søndre Berg. og fl. Jsl. 16. Andre St. Lov, Lovt.

Lo, Grøde o. f. v., see Lod.

loa, v. n. (ar), speide efter Vinden, holde Haar eller Duun i Luften for at see Vindens Retning. Hard. Maaskee til Lo, f. 3.

loa, v. a. 1, gjødsle, m. m., f. Lo, n.

loa, v. a. 2, (r, dde), rumme, optage, have Rum til, om Hufe. Abg. (lor, lodde); i Nafertal: loa (ler, lodde). I Tel. laa (laar), og tilbeels: loa (o'), lo'er, lodde (o'). Huset lor itte meir. Der var so mange, som kyrta lodde. — Formen loa (o') forudsætter en ældre Form loda (o'); for-

- øvrigt er Sammenhængen dunkel. Jf. loda og løda.
- loa, v. a. 3, (ar), øvelægge. „Det ha loa ut Gar'en“: fordærvet Gaarden ved Bævergt. Hall. (Jf. avloa). S. ogsaa loda.
- loboren, gjødslet; f. Lo, n.
- Lod (oo), n. Kugle (?), f. Lodd.
- Lod (oo), f. 1. Afgrøbe, Marsvært. G. N. lod. Brugt i to forskjellige Bemærkelser: 1) Korn i utærsket Tilstand; Korn og Halm tilfammen. Dsl. (udtalt Lo), ogsaa ved Trondhjem. I svenske Dial. lod, lo (Riek 408). — 2) Foder til Kreaturene; Hø og Halm tilfammen. Berg. Stift, Nordl. (I Nff. og Edm. Lod; ellers Lo). Jf. Avløde.
- Lod (oo), f. 2. Kor, Hul; især om Løbet i et Gevær. Søndre Berg. Nbg. Hall. og fl. (Lo). Maafee et gammelt hlob (?); jf. laba, v. — Ellers findes ogsaa Lod (Lo) i Betydning af Kugle (Torelob, Dverglob), men dette henhører vistnok til Lodd, som egentl. er Lod (oo), n.
- Lod (o'), f. Naglelog, Bolt med Huller, hvori Jernnagler formes. (Spikarlob). Ogsaa en Form, hvori man trækker Jerntraad. Draglob). Mest alm. Lo', ogsaa Laa og Lo (o'); i Drk. Lø (med langt o). G. N. lod.
- Lod (o'), pl. see Lab. Loda (o'), f. Løda.
- loda (oo), v. n. (ar), høste, indberge Korn eller Foder. Dsl. ogsaa Est, og fl. (i Formen loa, loe). Ofte sammenfat: hava avlobat (avloa), el. imlobat. Jf. Avlobing.
- loda (o'), v. n. (er, de), hånge ved, klæbe, sætte sig. Schl. (Lo'a, og Lo'), Nordl. (Lo). G. N. loda; Sv. låda, vblåda. „Dø vil ikke Lø paa“; det vil ikke sætte sig; ogsaa figurligt om noget, som man ikke ret vil troe eller sætte Lid til. Schl.
- lodarlaus, f. lodlaus.
- lodberga, v. n. (ar), indberge Aarets Afgrøbe eller Korn. Nff. (loberga). Noget lignende er lobera, paa Dsl. „Skera aa lobera“, Habeland.
- Lodd, n. 1) et Lob, Blylob. 2) Lob som Bægt ($\frac{1}{16}$ Mark). Ordets Form er forsvundet, da det nemlig skulde hedde Lod (oo), som efter de beståede Sprog betyder: Bly, Blystykke, Kugle, Sørfelod og Bægt. Sv. lod (oo); Holl. og Nt. lood, L. Lofh; jf. Eng. lead (Bly). I ældre Skrifter findes ogsaa Lod i Betydning af Kugle (f. Ex. Norste Magasin 1, 260. 261). Jf. Dverglob, Torelob.
- lodda, v. a. (ar), 1. lodde, forbinde ved smeltet Metal (= brafa). I Nordl. løa (Lo), og vel rigtigst Løda. Sv. löda. Nt. löden, L. löthen.
- lodda, v. a. (ar), 2. oplodde, maale med Lob. Skulde hellere hedde loda, f. Lodd.
- Lodda, f. Lobde, en Fisk som fanges til Madding, Osmerus aretiens. Nordl. Maafee egentl. Loda (o'), af en vis Laadden-
- hed paa Siberne. Jsl. lodna.
- Loddar, m. en Lodbægt, en liden Bismar. (Egentl. Lodar, f. Lodd).
- loddbein, adj. lodret, perpendicular.
- Lodde, m. Haarsok. Nbg. Tel. Mest i Fleertal (Loddar) ligesom Leister, Labbar, Luggar og Naggar.
- Lodding, f. Sammenlobning, f. lodda, 1.
- Lode (o'), m. Laad, Laaddenhed, Haar, for Ex. paa Skindklæder. Trondh. (Selbu, Tydal) i Formen „Laadaa“. Vel ogsaa om Græsvært; f. Nylode. Jf. G. N. lodi: Pels.
- loden (o'), adj. laadden, haaret, bevoret med Haar; ogsaa: tathaalet, tæt bedækket. Nogle St. laaen og løen; i Drk. lauen. G. N. lodinn; Sv. luden. Formodentlig Particij af et gammelt Verbum: ljoda (laub), at vore; Ang. leodan, Goth. liudan. (Grimm, Gr. 2, 21).
- Loding, f. Indhøstning; f. loda.
- lodlaus (oo), adj. foberløs, blotet for Foder til Kreaturene. I Nff. og Edm. lodalaus (egentl. lodarlaus).
- Lodløysa, f. Fodermangel. Ogsaa Lodarløysa (Lobarløysa, Nff. Edm.).
- lodmyken (y'), adj. græsrig, frodig, frugtbar. Tel. (lomyljen).
- lodna (o'), v. n. (ar), blive laadden, bevore med Haar o. f. v. Hedder ogsaa lodnast.
- Lodna (o'), f. Laaddenhed (= loda). Sjelden. Nærmere til Adjektivet høre: Lodneblom, m. et Slags Bregne. Nhl. Lodnefetar, pl. Sto af laadent Skind. Gard. Lodnehjupa, f. laadden Hyben, Frugten af Rosa villosa. (I Øbr. Loenupe).
- Lodning (o'), f. begynnende Haarvært, el. Græsvært. Af lodna.
- lodrik (oo), adj. frodig, frugtbar.
- lodsetja, v. a. sætte fast i Løbet i et Gevær. (Lod, 2). Hall. „Lofeta“.
- lodstor, adj. storløst, om Gevær. Nbg.
- Lodsturf, m. Lørring for Kornet.
- Lofst, n. 1) Lofst, Rum med eget Gulv under Taget i et Huus. Nogle St. Lopt. G. N. lopt. Jf. Hjell, Trev, Lem. — 2) Sal, Dverværelse, anden Etage. Trondh. og fl. Jf. Høgelofstet (i Kjømpeviserne). — 3) opløftet eller ophøiet Stilling. Rum i Forbindelsen: liggia aa Lofte (Dativ), o: ligge opløftet fra Grunden, f. Ex. om Stene eller Stoffe, som ligge uljevnt, saa at der er et Hul eller Luftrum under dem. Nordre Berg. (G. N. lopt: Luft). Hertil Lofsturd. Jf. Luft og lysta.
- Lofstuka, f. Luge i et Lofst.
- Lofstdrumb, f. Drumb.
- Lofstfett, f. Trappe til et Lofst. Sætt. (Lofstfetti). Andre Steder Lofstropp (Lofstropp), f.
- Lofstova (o'), f. Stue med Lofst. (Motsat Rofstova, el. Hørestova).
- Lofsturd (=ur), f. hullet Steengrund, Banke

af store Steene, som ligge ujævnt, saa at der er dybe Huller under dem. (S. Loft). Nordre Berg. 3 Gbr. Lyftr-ur(d). Andre St. Glop-urd.

log (lo), f. læja.

Log (o'), n. Lue-Zld. (Sjelden).

Log (o'), f. Lov, Forordning, offentlig For- skrift. Bøse, Hard. Tel. og fl. (i Hall. Log); ellers ombyttet med den danske Form: Lov (Laav). G. N. lög, n. pl. (Gen. laga). Sv. lag, m. Ang. lagu (Eng. law). 3 nyere Skrifter (Delen og flere) er Ordet brugt i mange Sammensætning- er, som: Logbød (o'), n. Lovbud. Log- bøk, f. Lovbog. Logbrøt (o'), n. Lov- brud, Forbrydelse. logbunden, adj. Lov- bunden. Loggiving, f. Lovgivning. Logkunna, f. Lovkyndighed. logkunnig, adj. Lovkyndig. loglydig, adj. Lovlydig. Logloysa, f. Lovløshed; Anarkie. log- : ett, adj. Lovmæssig. Logsetning, f. Lov- bestemmelse. logtaka, v. a. verbage som Lov. Logtyding, f. Lovfortolkning. Log- verk, n. Lovsystem. 3f. Lagrett og Lagberja.

Log (o'), m. 1) Band, Bæbse; udvirket Sæft. Sv. lag, m. G. N. lögr (lagar). Mest i Sammensætning, som: Fjereleg, Humlelog, Varlog, Ginelog. 3 Sogn Bryggjelog, om det Band, som gydes paa Mallet i Brygning; andre Steder kaldet Lag, n. af det hertil hørende Verbum laga. — 2) Høvand (= Høylog) til Driffe for Kærne. B. Stift; ogsaa Dsl. (i Hall. Log); afvig. Laug, Trondb. — Egentlig betyder Log ogsaa: Vand, Floed eller Sø; saaledes i Talemaaden: fara Vand og Laga, o: over Vand og Band. Oftere „Lands aa Lagje“, B. Stift. G. N. lands ok lagar (Gen. af lögr). Som Egennavn bruges Logen (Logjen, o') om den Elv, som gaar igjennem Nummedal; hertil Bynavnet „Lar- vik“ for Lagarvik (nu skrevet Laurvig).

loga (o'), v. n. (ar), lue, flamme, brænde med Lue (Løge). G. N. laga; Sv. låga.

Lega (o'), f. 1, et Blus, en Fæffel af Svaa- ner. Tel. Buskr. og fl. Nogle St. Logu (o'), i Hall. Logu; saaledes „Løgulag“, n. Selskab som stikker med Blus om Afste- nen. „Mæ Logu aa Ljöst“ (= Ljoster).

Loga (o'), f. 2, et Læg, en Lægning; især om en Touglængde, saa meget Løng som er „lagt“ eller spundet paa een Gang. B. Stift. (3f. Maala). Ellers kun sammen- sat: Alologa, Fyreløga, Ullloga. 3f. Mann- loga, Forloga. Egentl. Laga, af Roden lag i leggja.

logande (o'), adj. Luvende, flammende.

Loge (o'), m. 1, Lue, Flamme. Mest alm. Løje (Løje); ellers: Loga, Laaga, Dsl. Laagaa, Soler og fl. G. N. logi; Sv. låge, og låga, f.

Loge (o'), m. 2, Dverfladen paa Vand. upp i Logen: op i Vandfladen. Sogn. Andre

St. Lok, Sjolok, n. 3f. Sjomaal.

logen (o'), adj. 1) løiet, opdiget. Particp af luga. Det skal vera loget (logje): det skal blive en Løgn. — 2) beløiet, løst uden Grund. Valders.

Logg, f. 1) den nederste Deel af et Kar; nærmest om det Indsnit i Staverne, hvori Bunden er indfælet (s. lagga); tilveels ogsaa: den Deel af Staverne, som er ne- denfor Bunden. Alm. G. N. lögg (laggar); Sv. lagg, D. Lügge, Eng. Dial. laggin. — 2) den nederste Deel af en fraatliggende Plan; især af en Ager. Særl. og flere. — Fleertal hedder i B. Stift: Legger (Legg'e), paa Sdm. Leggar'e. 3 Sammensætn. Lagge, f. Gr. Laggeband.

logleg (o'), adj. Lovlig, ret efter Loven. Tel. og fl. S. Log, f.

Logn (o'), f. 1) Stillehed, Vindstille paa Vandet. Hard. og fl. G. N. logn; Sv. lagn. 3f. Lygna og Løgje. — 2) en Plet, hvor Vandet er blankt, som af opfyldende Fedt (= Fetelegn). Norbl.

logn (o'), adj. 1) stille, rolig; især om Van- det. Søndensjæls (Tel. Hall. Gbr.). Nogle St. logdn, logd'n (Hall.). Sv. lagn; Eng. Dial. lowne. (3f. D. luun). — 2) rolig i Sindet, spagsfærdig, lempelig. Smaal.

logna (o'), v. n. (ar), 1, stilles, dovne hen. Smaal. Andre St. lygna.

logna, v. n. 2, suurne (= legna). Hard. lognt, adv. 1) sagte, stille, uden Larm. Smaal. Rom. og fl. Ofte ubtalt: longt, lungt. — 2) luunt, i Ly. Habeland. „Dæ ligg saa longt“.

Logo, f. Lega. — logom, f. lagom.

logra (o'), v. n. (ar), flaae feil, befindes at være falsk (= lugaft). Sdm.

logsta, f. laugsta.

Lof (o'), n. Laag, Dæffel. G. N. lok. (3f. lufa). Lægja under Lok: skjule, gjemme. Falla under Lok: døe, komme i Risten. (Valders). — Med Betydning af Dverflade i: Sjolok (3f. Løge). G. N. lok: Slutning.

Lof (o'), m. Bregne (Filix). Sjl. Tel. Særl. 3 Nyf. Lofar (?), Løker (o'). Andre St. Slet (Buslof), Bursne, Blom og fl. Her- til: loka, v. a. (ar), samle Bregner (til Strøelse eller Underlag). Sjl.

Loka (o'), f. 1) en liden Skodde eller Slaa til at lukke med. Afvig. Loku, Hall. Loko, Gbr., Luku, Østerd. G. N. loka. — 2) den forreste Opstander i en Plov. Særl.

Loka (oo), f. Løb, Fod paa et Dyr; ogsaa: Næve, Haand. Nhl. Sogn. Hall. — 3f. Lufa.

loka (oo), v. n. (ar), 1, bruge Næven (Loka). Loka til: daffe, flaae til. Hall.

loka (oo), v. n. (ar), 2, nøle, tøve, være seensfærdig. Sdm. (Sjl. lok: Forhaling).

loka (o'), v. a. (ar), 1) sætte Laag paa.

- Af Lof, n. — 2) luffe med en Slaa (Lofa).
 Nbg. og fl. Nogle St. luffa, el. loffa: at
 tilluffe; f. lufa. — 3) sammenbinde en
 Tommerflaade. Smaal. i Formen „laakaa“,
 formodentl. for loka. Hertil „laaking“, f.
 Sammenbinding.
- Lofar (o'), m. en Hovel; især Langhovel.
 Hard. Afvig. Lofaar'e, Tel. (Winje),
 Laakaar, Gulbalen. G. N. lokarr. (An-
 dre St. Hysel). Lofar: spon, m. Hovel-
 spaan.
- Lofe (o'), m. et Slags Bøtte eller mythift
 Væsen. „Lofje dengjer Bon'e fine“ (L.
 prygler sine Børn), siger man, naar det
 knirer stærkt i brændende Træ. Tel. (Rand-
 land). G. N. Loki, en af Æsnerne.
- lofen (o'), adj. udmattet, søv af Anstren-
 gelse. Sffj. (lofjen). Vel egentlig: sluttet,
 uophørt (= troten) og saaledes Partecip af
 lufa (efter den gamle Bøining. — Et an-
 det „lofen“: nedfyldt, er kun en Form af
 lefen.
- Lofhylla, f. 1) en lukket Hylde, en Stuffe.
 Hall. 2) Fadhyld, Faberække. Sogn.
- Lofing (o'), f. 1) Lukning ic., see loka (o').
 2) Indsamling af Bregner (Lof, m.). Der-
 imod Lofing (oo), f. Nølen, f. loka (oo).
- Loff, m. 1, Lof, Haarduff. Tel. og fl. Ellers
 mere alm. Loffa, f. G. N. lokkr; Sv.
 loff, m.
- Loff, m. 2, Sang eller Hujen, hvormed
 man lokker Creaturene. Dfil.
- loffa, v. a. (ar), 1) loffe, falde venligt.
 Jf. kalla (som tilbeels er mere brugl.). —
 2) loffe, overtale. G. N. lokka. Dgsaa:
 forloffe, forlede til noget. (Randsf. 433 ic.).
 — 3) opnaae ved Loffelse. Han loftade det
 ut. Dei loftade det fraa meg, o. f. v.
- Loffa, f. Haarlof (= Loff).
- Loffar, m. 1) en Loffer, Tilstiftning. 2) et
 Slags Dands=Musik. B. Stift.
- loffast, v. n. (ast), dele sig i Loffer; om
 Haar. Hedder ogsaa: lotta seg.
- Loffefugl, m. Loffefugl; ogsaa En som er
 snedig til at overtale Folk.
- Loffemat, m. Loffemad.
- Loffevid (=ve), m. flammert Ved, Træ med
 Aarer som ligne Loffer eller Krøller. Nhl.
 Jf. Niffa.
- Loffing, f. Loffelse.
- loffutt, adj. deelt i Loffer eller Duffe.
- Lofmark, f. Bregnemarker. Tel.
- Lom, f. Spor; f. Laam.
- Lom (oo), m. 1, Lom (Bandsfugl), Colym-
 bus arcticus. Dgsaa kaldet Storlom, til
 Forskjel fra en anden Art: Smaalom, O.
 septentrionalis. G. N. lóm. — Loms-
 egg, n. Æg af Lom. Lomsunge, m.
 Unge af Lom.
- Lom, m. 2, Lab, Fod; især om Bjørnens
 Fødder. Sdm. og fl. (Jf. Jøl. lumma, om
 en stor Haand). Ellers: Lomp, Labb,
 Nam. — Dgsaa med Betydn. Haandflade,
- f. Handlom. Ellers kaldet Love.
- Lom, m. 3, Greb eller Haandtag paa en
 Aare. (Nara-lom). Berg. Trondh. Nordl.
 Jøl. klummr. Eng. loom.
- Lom, m. 4, Træstamme, Træ som man har
 hugget Grenene af. Smaal. (3 svenske
 Dial. lumm: Lykenden af et Træ). Der-
 imod har „Varlom“ Betydning af en Green.
- loma, v. f. luma.
- Lomeldre og Lomhund, f. Lemende.
- lomug, adj. tyf, but (= lubben). Nxf. Df-
 tere: lomugsleg.
- Lomvie, f. Langve.
- Lomvær, m. Indbygger af Lom i Gud-
 brandsbalen. Dgsaa Lomværing. Feil-
 agtigt for Lovær (f. Lo). Hedder ellers:
 Lø, m.
- Lon (oo), n. et Sted hvor Vandet rinder
 sagte eller staa stille. Indh. S. sølg.
- Lon (oo), f. en dyb, stillerindende Bæk (=
 Løf); ogsaa: Båndpyt, dybt Båndstade (=
 Hyl). Jød. Mandal, Tel. Num. G. N.
 lón. — En anden Betydning i „Mloner“,
 pl. Udmærket. Tel.
- Lon (o'), f. f. Laan.
- Lon (oo), m. en flad Engstrimmel ved Van-
 det (?). Sot. (Walle). Noget usikkert. Fal-
 der nær sammen med Lo, f.
- Lona, f. et roligt Sted i en Strøm, f. Gr.
 nær ved en Steen som leder Vandstrømmen
 til Siderne. Nferb. (Namot). Jf. Lon.
- Lona, f. (2), Stund ic., see Luna.
- lona, v. n. (ar), glide fremad, stride sagte
 frem. Tel. (Winje). Jf. luna (u').
- lonegod, f. lunegod.
- Longa (o'), f. Lange (Fisf), Molva vulgaris.
 (Lyder som Laanga, Laange). G. N. langa
 (acc. lóngu); Sv. långa. Jf. Byrfelonga,
 Ballonga. — Longefiske, n. Langefangst.
- longo, adv. længe, for lang Tid siden. Nst
 alm. laange. „Dø flude laange vore'
 gjort“. Longo fyrr: længe forhen. Longo sidan
 (laange fia): for længe siden. G. N. lóngu
 (egentl. et Dativ af lang).
- lonutt, adj. sumpig, fuld af Båndpytter.
 (Af Lon). S. ogsaa luutt.
- Lopa (o'), f. et Løb, Sprang. Sgl. Nogle
 St. Lop, n. (= Laup).
- lopen (o'), adj. 1) stivnet af Kulde; f. Løp-
 pen. — 2) opløst, mørnet; især om Fisk,
 som løsnes i Skindet eller sprækker og
 mornes af Varme. Sdm. og fl. Ellers
 ogsaa i Betydn. løben (= laupen).
- lophendt, f. lopphendt.
- lopna (o'), v. n. (ar), mornes, opløses;
 løsne fra Huden el. fra Venene, om Rjød
 og Fisk. (Af lopen). Sdm.
- Lopp, m. 1, 1) en liden Biff eller Tot (=
 Løpp). Søyløpp, Ula(r)lopp. Sdm. Nordl.
 (Jøl. lopi). — 2) en Flok, en liden Flok,
 f. Gr. af Creature. Nordre Berg.
- Lopp, m. 2, en Frø (rana), = Lappe, Frost.
 Tel. Hall. Rom. Smaal. (Formodentl. et

- gammelt løppr). — Hertil Loppesfraud, f. den Elium som omgiver Fjæernes Eg. Hall. (Nogle St. Loppesfro). 3 Tæl. Loppesgraal og Loppeskræa, m. (Dunkle Ord). Andre St. Loppessi.
- Loppa, f. 1) Leppe (Zusset). Nu alm. i Stedet for det gamle Flo. (Ang. loppe). — 2) det første Tegnet til en Kjerne, f. Gr. i Nødder. B. Stift. (Jf. Flo).
- loppen, adj. forfrosen, stiv i Fingrene af Kulde (= valen). Trondh. og Nordl. Nogle St. loyen (o'). Jsl. loppinn.
- lopphendt, adj. 1) frosten i Fingrene (= loppen). Trondh. 3 Drk. loppenhendt. — 2) svag i Fingrene, kraftløs. Sdm. i Formen lopphendt'e. „Han får 'tje vere loy-hænte, so ska faa de laukt“.
- lopputt, adj. ujævn, klumpet; f. Gr. om Hø, som vel er nogenledes tørt, men dog har en og anden fugtig Klynge (Lopp). Sdm. (loppet). Et andet Ord er loyputt: fuld af Lopper.
- Loprabad, f. Lappabad.
- Lopurke, et Slags stivt Græs, Juncus squarrosus. Sdm. (sjelden).
- Lordag, f. Laugardag.
- Lort (oo), m. Smuds, Ureenhed paa Hud eller Klæder; Dynd, Sole; Skarn, Grefrementer; ogsaa: Strab, Jufferie. Sv. lort. Ordet synes at være tilkommet i en nyere Tid, uvisst af hvilken Oprindelse; man har henvist til Ital. lordo: smudsig, og lordura: Smuds. Jf. Lura. — Hertil lorta, v. a. smudse, tilføle. lorturt, adj. fiddeden, tilsmudset. lortvell (-velt), adj. ureenlig, fiddensærdig. Buft. — Plantenavne: Lortsarv, Alsine media. Lortstokk, Atriplex Soler.
- Los (o'), n. Løsning. Komme paa Los: komme i Gang, blive løs eller færdig. (Af losa). B. Stift. G. N. los.
- losa (o'), v. n. og a. (ar), 1) komme paa Glib, sætte sig i Bevægelse. B. Stift. — 2) v. a. løse, faae løst, sætte i Gang eller Bevægelse. Nordre Berg. Hall. og fl. G. N. losa. Af laus (el. egentl. af et tabt Stamord: hjoa).
- Losfa (o'), f. en stor Mængde eller Mæsse (egentl. en fremstrømmende Høb). Hall. i Formen „Løfu“.
- lose (o'): løst; f. lesa.
- Losig (oo, i'), n. Gjødselsfald, Udbredelse af gjødende Bøddle over Engen. Der er godt Losig: det er gunstig Velgængelse for at Gjødselsvædken kan udbrede sig fra Fæhusene. Sdm. Ndm. Drk. (S. Lo, n.). Andre St. Ladfig, Høveddrag. Jf. Loteig.
- Losing (o'), f. Løsning, f. losa.
- Loska (o'), f. en døvt og doven Person. Hard. (S. selg.). Jf. Eng. lusk.
- losten (o'), adj. døvt, doven, svøntig. Hall. i Formen løstjen. G. N. løskr.
- lostiten (i'), adj. lustigt, om Klæder. Af Lo, f.
- losna (o'), v. n. (ar), løsnes, blive løs; ogsaa: komme paa Glib, komme i Gang. Nfvg. lausna, Drk. G. N. losna. — Løsning, f. det at noget løsnes.
- Lofs (oo), m. Lods, Vejviser. Sv. lots. Nt. loots, Holl. loods. Nogle St. Los (Loos), maafsee rettest: Lods, jf. Holl. loodsman, Eng. loadman. S. Rjendmann.
- losfa (oo), v. a. (ar), ledsage som Lods. Holl. loodsfen. Et andet Ord er losfa (oo), v. a. løse, optage en Ladning, Holl. løfsen, af los: løs.
- [lossera (o'), v. n. (ar), logere (Fr. loger). Lossemente, n. og Lossi, n. = Fr. logement, logis.
- Lost (o'), m. Lyst, Begjærlighed; Appetit. B. Stift. G. N. losti. Jf. Matlost. So er med Løste: hun er i Lysten (efter et Slags Mad). Sdm. og fl.
- losfa, v. a. (ar), 1, forlyste. Losfa seg: gjøre sig tilgode, tilfredsstille sin Lyst (omtr. som: losfa seg). Tel.
- losfa, v. a. (ar), 2, slækte, tage Varken af Træer. Nhl. og fl. Nfvg. fra G. N. hjošta (lyst, laust, lostit), i Forbind. hjošta næftrar, og ellers med Betydn. slaae, støde. Jf. hjostra.
- Losfa, f. en Træstamme eller Stump, som er blottet for Bark. Vald. (Løfte). Løste-bjork, f. afbarket Birk. Nhl. og fl. Løste-eld, m. Jld af tørre Træstumper.
- lostad, adj. 1) afbarket. 2) f. løstug.
- lostemat, m. Lystemad, sjelden og lækker Mad. Nordre Berg. (Jf. Jsl. lostætr: lækker). Andre St. Fystemat.
- losting (o'), f. det Arbejde at affække Bark eller Næver. Nhl.
- lostor (oo), f. lodstor.
- lostug (o'), adj. lysten, begjærlig. Hedder oftere losfa(b). B. Stift.
- Lot (o'), n. Lune, Stemning, Humør; ogsaa om Indfald eller Nykker. Meget brugt i Berg. Stift. 3 Tæl. Lore (o'), m. G. N. lota, f. Anfald. Jf. loten.
- Lor (o'), m. Lød, Deel; f. Lut.
- lotad (o'), adj. stundet, stemt. „Eg æ 'tje so lota“: jeg er ikke i saadan Stemning. B. Stift.
- Lore (o'), m. Stemning (= Lot). Tel.
- Loteig (oo), m. Engfytte som ligger beledigt for Gjødsel; Engen nærmest ved Fæhusene. Ndm. Jf. Lo og Losig.
- loten (o'), adj. stemt, oplagt til noget; ogsaa: lysten, begjærlig (omtr. som tidig). Gbr. Drk. Gulbal. Nogle St. loten. Vel egentl. tilbøielig, af luta (i den gamle Bøining). Jf. lotad.
- lotig (o'), adj. takkelig, som er tilpas, eller efter Gns Dnsse. Nhl.
- Lotte (o'), m. Stille, rolig Stund efter Storm eller Uveir. Drk. Jf. Glott, Glette.
- lotutt (o'), adj. lunefuld, vægelsindet, fuld af Nykker (Lot). B. Stift (lotette).

Lov (o'), n. 1) Samtykke, Tillabelse; Lov til noget. G. N. lok. Han skal have mitt Lov. Paa Lov til: faae Tillabelse til; ofte ogsaa: blive nødt til. Eg ser vel Lov til det: jeg faar nok gjøre det, enten jeg vil eller ei. (Eigefaa i Svensk og Dansk). Paa Lov paa: faae Løste om, el. Haab om. (Sjeldnere). Jf. Løhye. Ogsaa med Begrebet: Fritagelse, Frihed; f. Gr. Me have Lov til Middags. Jf. Heimlov. — 2) Bifald, Ros, Ære. Ein ser no stundom Lov fyre litet. Ogsaa: Skudsmaal, Rygte. Han heve eit godt Lov. — 3) Lov, Prais, Forherligelse. Gud til Lov og Æra. Han have Lov og Takt!

Lov (o'), f. s. Log, f.

lova (o'), v. a. (ar), 1) love, erklære sig villig til noget. Han heve lovat, at han skulde koma. — 2) love En noget, tilsiige, give Løste om. Med Dativ og Akkus. Eg laut lova honom Hjelp. — 3) love, rose. (Modsat lasta). Ogsaa: prise, forherlige (s. Lov). G. N. losa; Sv. losva. — Tildeels afvigende i Formen: lava, Hall., laavaa, Gbr. og fl. Ogsaa i Bøiningen: lovar, lovde, lout, B. Stift.

Lova (o'), f. Løste, Tilfagn. Hall. i Formen Løvu. (Jf. D. Tro og Love).

lovad (o'), part. 1) lovet, tilfagt; f. Gr. burt-lovad. Nogle St. lovd. 2) rost, vel omtalt. Der alle lovade, naar dei er daude.

lovande (o'), adj. 1) passende at love. 2) værd at rose.

Love (oo), m. Haandflaade, den indre Side af Haanden (imellem Haandledet og Fingrene). Alm. i de sydlige Egne; sjeldnere i Trondh. Stift. Afvig. Loe, Esi. (3 Østerd. Lom, Handlom). G. N. lösi; Goth. lösa. Sv. Dial. love (Nieg 412). Ogsaa om den indre Side paa en Handfke eller Bante. — Hertil: lovebreidd, adj. bred: haandet. Lovebreidd, f. Haandbred (= Lovd). Lovetaka, f. en liden Deigklump til Omslag. Nhl. lovelaus, adj. forslidt paa Indsiden; om Banter. Loveslett, m. et Slag med stad Haand. Hall. Lovevott, m. Bølgvante, Heelhandfke (= Heilvott). Nhl. Nogle St. Lovort.

Loveyrkja (o'), f. Kirke som opholdes ved Gaver, el. som man i Nødstilfælde har gjort Løfter til. Harb. og fl.

Lovestad, f. Lovstad.

lovlaaten, adj. begjærlig efter Ros; ærefjær. Tel. (Winje).

lovleg, adj. rosværdig. G. N. loslegr. (Sjeldn. paa Grund af Sammenfæd med den forvanskede Form „lovleg“ for logleg).

Lovnad, m. Løste, Tilfagn. Meget brugt. især vestenfjelds. Hava Lovnad paa: have faaet Løste om.

Lovord, n. rosende Ord; fordeeltigt Skudsmaal eller Rygte. Lidet brugt.

Lovort, f. Lovevott (Love).

lovsnikjen, adj. indsmigrende, som veed at

gjøre sig nydet; ogsaa: net, tækkelig. Tel. (Winje, No).

Lovsong (-saang), m. Lovsang.

Lovstad, m. Løste, Forstikring. Nhf. (Lovsta, og Lovesta'). Jf. Venstad.

Lovtale, m. Lovtale.

lu, adj. udmattet, afkræftet. Jarlsberg. Paa Rom. lur: mat, døsig, upaselig. G. N. lönn, til Lyja (Lyr, Lüdi): svække; egentl. bante.

Lu, m. f. Lur. **Lua**, f. Luva.

lua (for luda?), v. n. (ar), 1) lyde, være at høre, lade til. Edm. „Da lua so paa Svare hafs“: det lod saa til efter hans Svar; el. Svaret lod omtrent saa. G. N. löda (hlüda?), om Breve. — 2) høre til. Num. „Da lua te den Gar'en“. Den oprindelige Form er usikker.

Lubb, m. og **Lubba**, f. en rundagtig, sylbig Figur; mest om Dyr. Ogsaa en Bæneværelse paa Faar. (Afvig. Libb, Libba, Mandal). Lubbestik, Lubbetorsk og fl., Fisk med en but el. afrundet Skikkelse.

lubb, adj. but, rundagtig, sylbig. Trondh. Berg. Hall. og fl. (Jf. luven). Sv. Dial. lubbig.

Lud, el. **Luder** (?), f. Lur.

ludden, adj. tyk, bred, struttende. Vald. „Luddegren“: Gran med store, tætstaaende Grene.

Lufs, m. Dyr med langt eller stridt Haar. Hall. Paa Edm. Lusp, ogsaa om Menneffer. „Ein liten Lusp“: en lusket og uanselig Person.

luffa, v. n. (ar), slagre, gaae saaledes at Haarene el. Løkkerne sættes i en rystende Bevægelse. Hall. Hertil luffen, adj. løstet, langhaaret; ogsaa stridhaaret. Paa Edm. luspnen.

Lust, f. 1) Lust, Himmel. Ogsaa brugt i en afvigende Form: Lukt, Berg. Trondh. Nordl., ogsaa Gbr. og Vald. Mere afvig. Ly't, Edm. (Jf. Loff). G. N. loft, lopt, n., Ang. lyft, Ght. lust. Derimod Lt. og Holl. lucht. — 2) Lugt, lugtende Uddunstning. Mest brugt i de vestlige og nordlige Egne. Afvig. Lyst (y'), Edm. Ndm.

Andre St. Lu't. (Jf. Ange, Daam, Lem). Tildeels kun om ond Lugt eller Stank. — 3) Lust som Materi', enten i fremmende eller indesluttet Tilstand. I denne Betydning lidet brugt. og næsten fremmet for Almuen, da det almindelige Udtryk for dette Begreb er „Vind“.

(En Blære siges her at være fylt med Vind, ikke med Lust). Ved Lust (og Lukt) tænker man derimod sædvanlig paa et høiere Lustlag. Saaledes i B. Stift: „Upp i Lukt'a“, o: op i Veiret, i Heiden. „Reint burt i Lukt'a“: hen i Veir og Vind. „Fare i Lyft aa Ghy“ (Edm.): i flyvende Fart, i Hu og Hast.

lуста, v. a. og n. (ar), udlufter, udsette for Lust. Jfke alm. — 2) v. n. lugte, give

- Lugt af sig. (Berg og Trondh.). Afvig. Lyst (især om at stinke), Sdm.
- Lufsting (L), m. Lyn, Lynild. Sogn, i For- men Lufsting. Jf. Jsl. lopteldr.
- Lugar (med Tonen paa a), m. For-Rahyt, Rum i den forreste Ende af et Fartøi. Spansk lugar: Rum, Sted.
- Lugg, m. 1) Haartop, Hovedhaar. Sv. lugg. Lata i Luggen: gribe En i Haaret. — 2) Haarstof (= Leist, Lobbe, Labb). Nordl. — 3) en tyk eller stor Krop; mest om Dyr. For Hunkjøn: Lugga, f. Sætersd. og fl. Ellers betegner Lugg ogsaa et Slags stor Dræb. Lister og Valerne. Jf. Lubb.
- lugga, v. a. (ar), rykke i Haaret. (Sv. lugga). luggast, rykke hinanden i Haaret. Hertil ogsaa et Subst. Lugg, n. Rykning eller Greb i Hovedet.
- lugom, påsende; f. lagom.
- Lugu, f. Lega.
- luka, v. a. (ar), 1) lukke, tilslutte; især med en Luge (Luka). Ellers bruges ogsaa „lukka“ som et nyere Udtryk i Stedet for lata (lata upp, atter, inn &c.). — 2) slutte, ende; f. Gr. luta Slaatten: blive sær- dig med Høflætt. Nhl. Lidet brugl. — 3) betale, bede, undgælde for noget. „Han faar eigong luka da att'e“: han faar nok engang bede for det. Vosø. G. N. luka har alle tre Betydninger, men har stærk Bøining (lyk, lauk, lokit), og denne Bø- ning ligger ogsaa til Grund for de afse- bede Ord: Lok, Lofa, Lytel, Endelykt, Lyfta. Jf. Iofen.
- Luka, f. 1) Luge, Skive som dækker en Ab- ning; især Faldbrø, Kjælderluge. (Alm.). Ogsaa: Skodde for et Bindue. Jf. Lem. — 2) Hul eller Abning i en Væg. (= Glugge). Smaal. — 3) den hule Haand, Haandfladen med halvt indbøiede Fingre. Nordre Berg. og fl. Jsl. luka. Lata upp i Luta: øse med Haanden, tage Haanden fuld. Jf. Gaupn.
- Lukf, m. Smule, Gran. Kvar ein Luff: hver Smule. Nordre Berg.
- Lukka, f. Lykke, Held. Alm. vestensjelds, og tildeels i Trondh. Stift; derimod: Lykka, søndensjelds. Jsl. lukka (som det synes et nyere Ord); Nt. og Holl. luk, geluk; Eng. luck. Tu Lutta: a) lykkeligvis, til al Lykke; b) til Lykke (som Dnske)!
- lukraft, v. n. (ast), lykkes, gaar heldigt. Afvig. lykkrast, søndensjelds.
- Lukkesugl, m. En som er meget heldig, som har Lykken med sig.
- lukkelaus, adj. uheldig, ulykkelig.
- lukkeleg, adj. lykkelig. Jf. heppen, heppeleg, sæl, sælsleg.
- Lukkestund, f. lykkelig Stund.
- lukra (u'), v. n. roffe sig, slatte, slænge løs. Solor. Jf. lakra, likra, lekta.
- lukst, adv. lige til, uden videre; ganske. Næ- sten alm. Han sprang lutt i Batnet. Lutt inn i
- Eden. Dei lunde steget seg lutt i Sel. Afvig. lykt, Vald. Jf. G. N. lykja (lukti): lukke, slutte, gjøre Ende paa.
- Lukt, f. Lutt &c. f. Lutt.
- lukta, f. lutta. Lufsting, f. Lufsting.
- lulla, v. n. (ar), lulle, hynge; især for at dylse et Barn i Søvn. Sv. lulla. — Hertil ogsaa Lulla, f. Venøvnelse paa en Bugge.
- lum (u'), adj. noget varm, lind, mild; om Luft og Vind. Hall. Vuftr. (Jf. Lumme, lymma). Sv. ljum; i danske Dial. lum. — Afvig. lummer (lumr): kvalm, lum- mervarm. Nhl. Jf. Lumra, lumren.
- luma (u'), v. n. dylse, doyne sig. Tel. (Winje). „Han sit aa lomer inn ma Vermen“.
- Lumma, f. Lumme, Tasse. Ogsaa afvig. Lume (u'), f. Sdm. og fl. Lumme, m. Nff. Nogle St. kun om en stor Lumme, medens en mindre hedder Fikka. Dunkel Dyrindelse. (Jf. Jsl. luma: holde i Skjul). Hertil Lummebof, f. Lummeduk, m. Lummeslaska og fl.
- Lumme, m. en varm Luffstrøm. Smaal. (Lidet brugl.). Jf. lum, lymma.
- Lump, m. Knub, Klods, tyk Stump. Nordl. (Jf. Eng. lump).
- Lumpe, m. et tykt Fladbrød, et Slags Røge. Smaal. Gbr.
- lumpen, adj. tyk, but, rundagtig. Nordl. og fl. Jf. lubben.
- Lumra, f. tyk Luft med Vindstille og nogen Varme. Hall. Ogsaa kaldet Lumreveder (=vær), n. Vuftr. og fl. Ellers i en an- den Form: Lurma, f. og Lurmevær, n. Vuftr.
- lum: en, adj. 1) dofsig, sløv, mat. Nordre Berg. (lumbren). — 2) om Luften: tung- slyet, dunkel og stille. Tel. og fl.
- lumsa, v. n. (ar), hump, gaar tungt og fjædesløst. Smaal.
- lumt, adv. sagte, stille. Vuftr.
- Lun, og Luneld, f. Ljon.
- Luna (uu), f. 1) en Stund, en vis Tid (= Bil, Rid). Mest brugl. i Tel. i den af- vigende Form Lone (oo). „Lange Lonur“: lange Stunder. „I Lone-Bis“: en og anden Stund. — 2) Lune, Stemning, Humør. Hall. og fl. ogsaa ved Trondhjem. Ellers i Formen Lona (Lone) søndens- jelds. Nt. lune, L. Laune. Skal egentlig betegne Maanesfiste og henføres til Lat. luna: Maane.
- luna (u'), v. n. (ar), gaar stille, som for at lure efter noget. Sdm.
- Lund, f. Hofte, f. Lend.
- Lund, f. Maade, Stik. Lidet brugl. (S. Bidlund, GArnlund, Vestlund). 3 omor Lund: anderledes. Tel. (Landsf. 540). Mere alm. er: notor Lund (noso-lunde): nogen- lunde, i nogen Grad. G. N. lund. Jf. lund og Lynde.
- Lund, m. 1, Lund, liden Skov; især om en

Række af plantede Træer, en Allee, G. N. lundr. 3 Tel. ogsaa Lund, om en Stof el. Stang, f. Lunn.

Lund, m. 2, 1) Melodie, Tone til Sang. Tel. (3f. Lund, f.). — 2) Stemme, Sangstemme, en vis Klang i Stemmen. Edm. „Han heve go' Lund te syngle“.

Lunde, m. 1, en Sofugl af Alkflægten, Sv-Papegoie, Mormon arcticus. 3 Nordl. „Lunne“; i B. Stift „Lunde“. G. N. lund. Hertil Lundeberg, n. Bjerg med Gulder, hvor Lunderne søge Ekul. Lunde-fjoder (fjor), f. Lunde-fjær. Lundrole, m. Lundens Unge: (Vof.).

Lunde, m. 2, flammet Ved, som vorer ud paa Siderne af en Rist i et Træ (især i Birk). Edm. (Andre St. Zadar, Nipel, Runne). Hertil: Lunde-kast, Lunde-stav og fl.

Lune (u'), m. Busk, Hob af Smaatræer (= Lunn). Hard.

lunefengen (uu), adj. lunefuld, vægelfindet, fuld af Mykker. Indh. og fl. (Lunfengjen); i Gbr. lonefengjen. Hedder ogsaa: lunefengd, lunfengt (Fosen), lonefengt (Drk.).

lunegod, adj. ustadig i Sindet, stundom venlig og stundom uvenlig. Hall. og fl. Nogle St. lonegod(d).

Lunga, f. Lunge, Aandblære. G. N. lunga, n. Tildeels med Betydning af Bryst, især i Forbindelse med „Lunga“. Det laag paa Lunga, kom intje paa Lunga, o: det var Meningen, sjønt det ikke blev sagt. (Søndre Berg.). Det var av Lunga og intje av Lunga: det var nok sagt, men ikke meent. Dgsaa kortere: „Dø va 'tje 'ta Lungenne“: det var ikke af Hjertet. Edm.

Lungeroff, m. Kongelys (Urt), Verbasum. Sogn og fl. Dgsaa kaldet Lungerot, Lungegræs, el. vel egentl. Lungesottgræs, paa Grund af en gammel Brug til Lægemiddel.

Lungerot, f. 1) Scrophularia nodosa. Jæd. 2) f. Lungeroff.

Lungesott (oo), f. Lungesyge. Dgsaa kaldet Lungesjuka, m. (Tel.) og mere alm. Lungesyfka, f.

Lunk, m. f. Lunke.

lunka, v. n. (ar), gaae sagte, uden nogen Hast. Nordl. Dgsaa: gaae i smaat Trav. Trondh. (Sv. lunka). Hertil Lunk, n. om et sagte Trav. — 3 Hall. lunkra, v. n. gaae tungt eller seent.

lunka, v. a. (ar), varme lidt, gjøre lunken. (Maafsee oprindelig lunka, f. lum). — lunkast, v. n. varmes, blive lunken.

lunkad, adj. lunken, lidt varm. (Alm. lunka). 3f. Sv. lum; Eng. lukewarm; Skotske Dial. lunkit.

Lunke, m. Lunkenhed, en liben Grad af Varme (i Vædse eller Luft). Lyder sædv. Lunke. Nogle St. Lunk.

Lunn, m. 1) en Stof til Underlag for noget

som skal trækkes eller slæbes frem; saaledes fornemmelig om de Stænger el. Tværtræer, som ere nedlagte i Grunden paa et Landingssted, for at Baadene derpaa kunne glide lettere, naar man skal trække dem op eller sætte dem ud. Berg. Trondh. Nordl. (Dgsaa i svenske og danske Dial.). G. N. hlunnr. 3f. Støb og Vor. Dgsaa ellers om Stofke, som ere nedlagte paa tværs i en tung Kjørevel, for at Slæden kan glide derpaa uden at stræbe i Grunden. — 2) en Stof til Underlag i en Stabel eller Stak. Dstl. Nogle St. Lunn. — 3) Løstestang, Haandspiger til at flytte Stene med. Tel. Nogle St. Lund. (3f. Brut, Vaag, Handspik). — 4) Løttelse, Bekvemmelighed; f. Lunnende. „Lunn“ om en Fisker, f. lunna.

lunna, v. n. og a. (ar), 1) nedlægge Tværstænger (Lunnar) paa et Landingssted, eller i en Vel. B. Stift og fl. — 2) lægge Grundlag under en Stabel, Gystaf eller deslige. — 3) opstable, lægge sammen i en Stabel. Dstl. Hedder ogsaa lynna (lynne). — Om en Fisker, som kommer hjem uden nogen Fangst, siger man, at han skal „lunna“, o: nedlægge en ny Stof i Baaddraget (Baatstødi). B. Stift. 3 Nordl. hedder det: „han vardt Lunn“, o: han fik ikke en eneste Fisk. Vel egentlig: han vardt lunna, o: han kom til at „lunne“.

Lunnbit (ii), m. Skaar eller Brist i Kjølen paa en Baad. B. Stift.

Lunne, m. 1) Stabel, oplagt Hob; Lømmertabel; ogsaa en tæt sammenstabet Hob af Hø eller andet Foder. Dstl. Heraf lynna. — 2) Underlag, Understøtte i en Stabel. Soler. Ellers falbet Lunn. — 3) Løttelse, Fordeel; f. Lunnende.

Lunne (Fugl), f. Lunde.

lunnelaus, adj. 1) om et Landingssted, som mangler Glibestofke (Lunnar). 2) om en Gaard, som ikke har nogen særdeles Bekvemmelighed (Lunnende), som f. Ex. mangler Græsgange, Skov, Afgang til Vandet, el. deslige. B. Stift. Ved Trondhjem lunnelaus.

lunneleg, adj. bekvemmelig, fordeelagtig, heldig stillet; f. Ex. om en Gaard, som har let Afgang til Forsyning med de nødvendige Ting. B. Stift. — lunnelege, adv. bekvemt, mageligt.

Lunneløysa, f. Mangel paa Bekvemmelighed; f. lunnelaus.

Lunnende, n. Bekvemmelighed, Løttelse, Fordeel; især om visse Fordele eller Hertilgheder ved en Gaard, f. Ex. Skov, Græsgange, Fiskevand, o. f. v. Nordre Berg. og fl. Ellers i anden Form: Lunne, m. Drk., Lunnar, pl. Hard. Voss; Lunner og Lundar, Tel. Lynne, n. Nhl. G. N. hlunnendi, lunninde, Na fæll heile Garden med Lut og Lunnende, o: med alle Tilliggelser, med

- Retlighed og Herligheder. Nogle St. med Lut og Lunnar. (G. N. med hlutum ok hlunnendum).
- Lunning**, f. 1) Belægning med Lunner, f. Lunn. 2) Opstabling, f. Lunning.
- lunnstjota**, v. a. flytte med Haandspiger. Del. Hedder ogsaa lundstjote, f. Lunn.
- lunsað** (lunsa), adj. oplagt, fremt, kommen i rette Lune. Eg er ikke so lunsa. B. Stift. Naaste lundsfa; ff. Lund og Lynd.
- Lunstickka**, f. Lundstikke, Hjulpind i en Vognareel. Dstl. (Andre St. Hjulpnyta). Sv. lunstickka. 3 tydse Dial. Lunse. (Weigand 2, 75).
- Lunta**, f. Lunte, Lændetraad.
- lunutt**, adj. vægelsindet, fuld af Luner eller Nykker. Nogle St. lonutt.
- Lur** (uu), n. lurende Stilling. Standa paa Lur. Nogle St. Lurr (u'). Jf. Vere.
- Lur**, m. 1, Lur, Blæse-Instrument af Træ, dannet som en Trompet med langt Rør. Nogle St. Lu (Sogn, Tel.), visnok for Lud, el. Luder. G. N. lûdr. 3 Tel. ogsaa kalbet „Lange-lu“ til Forsjæl fra lignende mindre Redskaber (Lut, Stut). — En Lur betegner ogsaa noget som er sammenrullet i Form af et Rør, især om Værk eller Virkenæver. (B. Stift). Eigesaa i svenske Dial. (Niek 416).
- Lur**, m. 2, Møllebænk, det Plankegulv som en Kværn ligger paa. G. N. lûdr. Sv. Dial. lur. Hertil Luraas, m. Bjælke under en Møllebænk.
- Lur**, m. 3, 1) en Blund, en fort Søvn. Sv. lur. — 2) en Koie eller Seng i et Fartoi. Nordl.
- lur**, adj. Søv, mat; f. lu.
- Lura**, f. Stærnflak, Kofase. Jæd. (Sv. Dial. lora). Jf. Lort.
- lura**, v. n. og a. (er, de), 1) lure, spejde, ligge paa Lur; ogsaa: vente eller paafe paa en Leilighed. Det var detta, som eg lurde etter. Imprf. ofte lurte). Sv. lura. — 2) liste, snige. Lura seg til. Lura seg av: liste sig bort. Lura til seg: tilsnige sig. — 3) overlifte, besnære, narre. Meget brugl. Han er ikke god til lura (let at narre). Det var det som lurde meg (bedrog mig). Sv. lura.
- lura**, v. n. (ar), blunde, sove lidt (f. Lur, 3). Ellers forekommer lura endnu i flere Betydninger, saaledes: a) hjærtegne, stryge over Ansigtet. Tel. (Vinje). b) rulle noget sammen (f. Lur, 1). Lura i Hov. Sdm. og fl. c) blæse i en Lur. (For ludra).
- lurd** (uu), part. narret, overliftet. Nogle St. lurt (luurt).
- Luredrykk**, m. Drif som er stærkere end man har ventet, el. som har en mild Smag men virker stærkt.
- Lureferd** (fer), f. listig Fremferd.
- luren**, adj. listig, skalkagtig. Hedder ogsaa: lurande og lurall.
- Luring**, f. Luren; List, Svig.
- Luring**, m. en listig Person.
- Lurk**, m. Kjæp, Knippel, tyk Stav. Alm. G. N. lurkr.
- lurka**, v. a. (ar), banke med en Kjæp.
- lurka**, v. n. lure, liste sig frem; ogsaa: gaae seent. Buft.
- Lurma**, f. Lurma.
- lurra**, v. n. lure, lytte efter noget. Sdm.
- Lurraaett**, m. Spil eller Toner som man kan blæse i en Lur.
- Lurva**, f. Pjalt (= Filla); et pjaltet eller forslibt Klædningsstykke. Berg. Stift, Nordl. og flere. Ellers Lurr, m. og Lurva, f. om et uanseeligt Dyr eller Menneke. Hertil Ordproget: Lurva gifter Lurva, o: med et Stykke Jord kan ogsaa en Sthmper blive gift. Jf. Lurr, Larve.
- lurvast**, v. n. (ast), blive pjaltet, ogsaa: blive urede el. forviklet; om Haar ic.
- lurvutt**, adj. pjaltet, lafet, forreven; ogsaa: filtet, forviklet.
- Lus** (uu), f. (Fl. Lys'er), Luus. G. N. lûs. Kan betegne flere forskjellige Arter af smaa Insekter: Sydulus, Raublus, Bladlus, Fjitelus, Veggelus. Fleertal udtalt Lys'er (Lys'e, Lys'ar, Lys).
- lusa**, v. a. (ar), rense for Utsi; ogsaa: banke, prygle. Hertil Lusing, f. Bant, Prygl.
- lusalen**, f. lusveld.
- Lusegras**, n. = Torbola; ogsaa Navn paa flere Slags Planter.
- Lushatt**, m. Stormhat, Aconitum. Dstl. See ellers Tyrhjelm.
- luska** (u'), v. n. (ar), lure efter noget, paafe paa en Leilighed; ogsaa: gaae sagte for at see sig om. (Sv. Dial. luska).
- luska** (u'), v. a. (ar), rense i Haaret (= lusa). Nogle St. lyska (Lofka).
- luspén**, adj. stridhaaret; f. lussen.
- lusurr**, adj. 1) besængt med Luus. 2) gnieragtig, yderst smaalig.
- lusveld** (-vell), adj. vanskelig at holde reen; om noget som Utsi søger til eller trives vel paa. Buft. og flere. 3 Berg. Stift lusalen.
- Lut** (uu), f. Lud, Afkog af Afse. Sv. lut.
- Lutargryta**, f. Ludgryde.
- Lut** (u'), m. (Fl. Luter), 1) Led, Deel, Part som tilfalder En ved en Uddeling. Afvig. Lot (o'), Lroddh. Lott, Nordl., Lyr (y'), tildeels i Tel. Valb. Sdm. G. N. hlutr; Sv. lott. Til Lutar: for en vis Deel. („Te Lutars“, Hall.). — 2) Giendeel, kostbar Giendom. B. Stift. Jf. Signa-lut. — 3) Afdeling, Stykke, Deel af Rum eller Tid. Dvste Luten: den øverste Deel. (Jf. Upplut). Første Luten paa Dagen, o. s. v. — 4) Stykke, Stump af noget som er splittet. Tel. Hall. Han slo det i Luter (el. Luter). Jf. Landsf. 18, 192. — 5) Led el. Tomme i et Hestemaal (= Stal, Stolpe). Tel. — Ordet horer sammen med lota.
- lut** (uu), adj. ludende, nebbset. Tel. Hall.

Andre Steber luten. G. N. lütr.

luta (uu), v. n. (er, te), lude, bøje sig forover, staae i en bøiet Stilling. Dgfaa v. a. luta seg ned: bøje sig ned. Ordet skulde egentlig have stærk Bøining, ligesom G. N. lüta (lyt, laut, lotit), som ogsaa betyder at hælde til noget. Jf. laut, lot, loten.

luta (uu), v. a. (ar), ublude, lægge i Lud.

luta (u'), v. a. (ar), 1) dele i Lodder, see Lut. Helft i Forbind. „luta ut“: udlodde, uddele. (Jf. G. N. hluta: kaste Lod). 2) tilkønde en Lod. Luta seg inn i: kræve en Deel i en vis Fangst, el. deesl. B. Stift.

Lutbrev (u'), n. Dokument for en Lod i en vis Kapital; Actiebrev. Lidet brugt.

Lutbrukt, n. Forpagtning, hvorved Brugereren afstaaer en Deel af Gaardens Afgrøde til Eieren. **Lutbrukar**, m. En som leier Jord paa saadanne Vilkaar. (Lutbrukar, Trondh.).

Lute (u'), m. Afdeling, særskilt Rum. Dstl. (Rom.) i Formen Lota, el. Laata.

luten (uu), adj. ludente, f. lut.

Lutskift (uu), m. ublubet Fisk.

luthavande (u'), adj. lodhavende, deelagtig.

Luting (uu), f. ludente Stilling. Dgfaa: Udludning (af luta, 2).

Lutfasting (u'), f. Lodfastning. (Oftest forvansket til Loddfasting).

Lutlag (u'), m. Forening, hvori enhver har sin bestemt Lod. Lidet brugt.

lutlaus (u'), adj. udeleagtig.

Lutmann (u'), m. Lottager, Deeltager, for Gr. i en Fiskefangst.

lutom:til (u'), stykvis (f. Lut). Gbr.

lutra (u'), v. n. (ar), gaae langsomt, svadsere mageligt som for at see sig omkring. „Han gjeff der lengje aa lutra“. B. Stift. Jsl. lötra.

Lutserel (u', e'), m. Lodseddel.

lutslaa (u'), v. n. slaae paa Ens Marker mod at faae en Deel af Høet. Mandal.

lutvoinna (u'), v. n. arbejde for en Anden mod at faae en vis Deel af Avlingen el. Indkomsten. Sæt. Tel. Hedder ogsaa: lutdriva (loddriva), Mandal; lutbruka, Sæt. og fl.

Luv, n. noget vedhængende, f. Gr. om Sneepaa Træer. Vald. Jf. Lav.

Luv, m. (?), Luv, Bindside (= Høgd). Nære Ord; jf. Holl. loef: Skibside; Eng. loof. Hertil: luva, ogsaa lussa, v. luve (= beita).

luva, v. n. (er, de), bøje sig, lude, gaae nedbøiet. Hall. Synes ogsaa at betyde: hængende, el. dække (ligesom lava). Tel.

Luva, f. en Hue. Søndensfelds, tildeels ganske traadt i Stedet for „Huva“. Nogle St. Luva, Lue. Sv. Dial. luva (Ries 417); i danske Dial. Lue.

luveleg, adj. frodig, tætstående; om Skov; ogsaa: blid, yndig, behagelig. Tel. (Winje).

Nærmer sig til Luvleg.

luven, adj. tykhaaret. (Sjelden). 3 Hard. luffen, især om Faar med rig Udvæxt. Andre St. luffen (f. luffa). Noget lignende er lubben: løvrig. Busfr.

luv:laaten, adj. omfindtlig, fjælen, bange for haard Tiltale. Tel. (Maaskee Luv:laaten).

luvøyrad, adj. som har nedhængende Øren. Hall. Jf. lavøyr, lapøyr.

Ly, f. Lyd.

ly, adj. mild, luun, lidt varm; om Luften, tildeels ogsaa om Vandet. Jæd. Rkf. Søndre Berg. Indh. Nordl. og fl. Jsl. hlýr (hlý). Heraf lya, lyffa, lyua. Jf. læ, fly, flo.

lya, f. Mildehed i Luften. Lidet brugt.

lya, v. a. (ar), varme, formilde Luften; om Solen. Dst. og flere. Jsl. hlýja; Ang. hleovan.

lyast, v. n. formildes (= lyua). Om et andet Lyast, f. Lydast.

Lyd (ly), m. 1) Folt, Samling af Mennesker; Flok, Selskab. Hall. Tel. og flere. Slaattelud, Sturdlyd, Dansarlyd, Lesarlyd, Unglyd. Afsig. Lyr, Tel. (Winje). G. N. lydr; Ang. leod, Ght. liut, L. Leute, Rt. Lude.

— 2) Familie, Huusfolk. Søndre Berg. og fl. „Han veks, Ly'en“: Familien bliver større. „Mæ all sin Ly“: med sin hele Familie. „Han va alltid snild'e baade i Lag aa Lyd“: han var takkelig i al sin Omgiængelse, el. vel egentlig: baade ude og hjemme, i Selskab saavel som i Familien. Sdm. 3 denne Betydning ogf. Huslyd. (Landslyd for „Nation“ er brugt i nyere Skrifter). Jf. Lybfa.

lyd, adj. 1) flartlydende, let at høre, hørlig paa lang Afstand; f. Gr. om en Kloffe. Jæd. Rkf. Hall. og fl. (ly). Afsig. lyden (lyeu, m. lyo, l.), Schl. — 2) tilgængelig for Lyd; f. Gr. om Huus eller Værelse, hvori man let kan høre Larm eller Stemmer udenfra. Alm. (især i Centrum). Her er so lydt. Saaledes ogsaa: stille, lybløst. Der so lydt, at ein høyrer kvar ein Ande. Der lydt føre, f. Gr. paa en Sneevet, hvor Gang og Kjørsel ikke tellig høres. Østherd. Jf. G. N. hlyodr: stille. S. lydt.

lyda, v. n. og a. (er, de), 1) lytte, søge at høre noget. (Rest alm. lya, lye; i Nff. og Sdm. lyde). G. N. hlyda; Sv. Dial. lyda, ly (Ries 400). Dgfaa: lure, lytte ubemærket. Egentl. opfange Lyd. (Af Ljod). — 2) v. a. høre, være Tilhører ved. Rest i Forbind. lyda Messa, el. hlyda; Sv. Dial. G. N.). — 3) lyde, adlyde, rette sig efter. Gn. Med Dativ, f. Gr. han laut lyda Foreldrom. Dei lydde forke Faber elder Moder. (Far'a el. Mor'enne). Baaten vilde ikke lyda Styret (Styra), o: lytte Roret. — 4) gaae an, lyfkes, gaae uhindret eller upaanket. Nordre Berg. Han held fram alt medan lyda vil („alt mæ lyde vil“): han holder ved

faa længe som det gaar an, faa længe som han faar Leilighed. G. N. hlyda. S. lydesfam. — 5) lyde, have en vis Ordlyd, et vist Indhold; om Tale eller Skrift. Se lyder Brevet. Kor lybde Svaret? Falder nærmere sammen med lyda (G. N. hlyða). Jf. lua. — Med Partikler: Lyda aat: lytte nøie til. Lyda etter: høre efter; ogsaa agte, ændse, rette sig efter. Lyda inn: stige ind for at tale med Folk, gjøre et lidet Besøg. Lyda paa: høre paa. Lyda til: besøge (omtrent som: see til); f. lydaft.

lydande, adj. 1) værd at lytte (til). Der ikke lydande etter det: det er ikke værd at høre efter. 2) lydende. Det var so lydande: det lød saa.

lydaft, v. n. (est, deft), 1) tykkes at høre. Eg lydest so, at han ropade paa meg: det forekom mig, at han kaldte paa mig. Nordre Berg. Gbr. og fl. (Forholder sig til „høyra“ ligesom synast til sjaa). Jf. mislydaft. — 2) forhøre sig hos En, besøge eller see ind til nogen. Du er snid som lydest um ofs. Han høve ikke lydst um ofs paa længe. B. Stift, Nysf. Andre St. lydaft til, el. lydaft inn til. Søndenfjelds derimod: lyda inn til (lye inn te), f. Gr. „Du maa ly' inn til ofs, naar du fer helmatter.

lydbøer, adj. klarlydende, som høres i lang Afstand (= lyd). Sdm.

lydd, part. lydt, adlydt, efterfulgt; f. lyda.

lyden, adj. f. lyd og lybug.

lydesam, adj. som gaar an, el. som kan lyfkes. Det vardt ikke lydesamt: det funde ikke godt gaae an, Folk vilde ikke taale det. Sdm. (f. lyda, 4). G. N. hlydisamer.

lyding, f. 1) Lytten, Efterhørsel. 2) Udslydelse, Lydighed. 3) Ordlyd, Indhold.

lydnad, m. Raahørselse. Komt til lydnads (lynnas): komme tilføldigvis til at høre paa en Samtale, el. beslige. Nordre Berg.

lydning, f. Forespørgsel, Besøg for at forhøre sig. Dstl. (lyning).

lydska, f. Skik, Orden, Folkeskik. „Der vardt ikke noka lyfke paa di“: der blev ikke rigtig Skik paa det, el. det blev ikke saa, som ordentlige Folk pleie at have det. Sdm. tilbedes meget brugt. G. N. lyzka: Skik, Egenhed. (Jf. Maallydska). Egentlig: Skik for et Selskab, et Folk, en Nation (f. lyd), og saaledes et meget nyttigt Ord.

lydskeians, adj. uordentlig, afvigende fra god Folkeskik. „Der reint lyfkeiaust“. Sdm.

lydskeioysa, f. Uorden, Mangel paa Folkeskik.

lyde, adv. 1) lydeligt, klart, tydeligt. Eg høyrde det so lydt. S. lyd. — 2) stille, sagte, uden Larm. Ganga lydt. Dsterd.

lyderumba, f. en vis lyd i Luften, som ligner Trommeslag i lang Afstand. (Fordum anseet som Varsel for Krig). „Lydertrumaa“, Sdm. Paa Dstl. kaldet Dufstrumma, eller Dufstromma.

lydug, adj. lydig, villig til at lyde. Nogle St. lydig; afvig. lyug, lyau. Dgsaa i en anden Form: lyden (lyen), Søndre Berg. G. N. hlydinn.

lye, m. et Skjuul, et launt eller roligt Sted. Tel. (Lid usikkert).

lyen, f. lybug. lyes, f. lydaft.

lyft (lygt), f. Lyft.

lyfta, v. a. (er, e), løfte, høve, opløfte. Nogle St. lyfta. G. N. lyfta, lyfta. Af Lyft (= Lyft). Particij lyft: løftet.

lyftande, adj. som man kan løfte.

lyfte, n. en Vægt eller Lyngde, som man kan løfte med Hænderne. Ein Mams Lyfte: den Lyngde som en Mand sædvanlig formaar at løfte. 3 Gbr. Lyftan, n.

lyftestein, m. en tung Steen, som tjener til Styrkeprøve, idet flere Karle kappes om at løfte den.

lyfting, f. Løftning, Opløftelse.

lyfting, m. et Dæk over Bagrummet i en Vaad. B. Stift. Lyftingsbaat, m. Vaad med et saabant Dæk.

lyga, f. Lyga. Lygar, f. Lygar.

lygen, adj. usandsfærdig, tydelig til at lyve. Søndre Berg, og fl. Lyder som lyggen eller lyen, men i Fleertal lygne. G. N. lyginn.

lygn (y'), f. Lygn, Udsagn som ikke er sandt. Det vilde driva honom til lygnar: de vilde gjøre hans Ord til Lygn, paaftaae at han havde løjet. B. Stift. Nogle St. „til lygnas“. Som Skjældsord for en Lygner mærkes: Lygnehit, f. Lygnepose (o'), m. Lygnehund, m. Lygnebliffa, f.

lygna (y'), v. n. (er, de), stilles, aftage, jagtnes; om Veir og Vind. Tel. og flere. (Nogle St. lygnast). Det lygner av. G. N. lygna; af lygn.

lygna, v. n. (2), lyne; f. lyona. Hertil Lygneld og Lygnevarme (Tel.), f. lyon.

lygna (y'), f. 1) Stilhed, Vindstille; især paa Vandet. Hard. Jæb. Tel. Hall. (Jf. Lygn). — 2) en stille Plet paa Vandet; ogsaa om en oplydende febtagtig Vædse, som holder Vandfladen blank. (Fæitelygna). Sdm. Nordl. Jæl. lygna.

lyaning, f. Sagtning, Aftagelse.

lyfel (y'), m. (fl. lyfilar), Nøgel, Nøglestak til at aabne en Laas. Alm. vest og nord i Landet; ogsaa i Hall. og Vald. (Andre St. lyfel). Sædvanlig udtalt Lyfjel (lyfjill); afvig. Ly-le, Hard. G. N. lykill. Af lufa (luffe). 3 Sammenfætning deels Lyfel (fj), deels Lykle (lykla). Lyfelbald, n. Grebet paa en Nøgel. Lyfelhol (o'), n. Nøglehul. Lyfelpipa, f. Nøglepibe. Lyfelkjegg, n. Nøglekam. Lyfelbonk (-haank), f. Nøgleknippe.

lyfka (hy), v. a. (ar), formilde, gjøre varmere (= lya). Nhl. Egentlig ly-fa, af ly, adj. — lyfkaft, v. n. blive mildere, var-

- mes lidt (= lyst, lyna).
- Lykka** (yh), f. Formildelse i Luften, en vis Varmegrad. Søndre Berg. Jf. Læsa.
- Lykka** (y'), f. f. Lykka.
- Lykka**, f. 1) Løkke, Bugt af et Reb eller Vaand; Løkke hvormed noget kan omslynkes. Alm. G. N. lykka; Sv. lykka. — 2) Beile, Ring, luffet Krog; især Hægtemale. (Hættelykka). — 3) et indhegnet Engstykke; en liden Gaard med Have eller Agerland. Dstl. Ved Byerne „Lykke“, el. „Løkke“. G. N. lykka; Sv. lykka. (Jf. G. N. lykka: luffe, indeflutte).
- Lykka**, v. n. (ast), bugte sig, slaae sig i Bugter eller Ringe; f. Gr. om Reb. Hedder ogsaa: lykka seg.
- Lykka**, adj. bugtet, ringet.
- Lykka**, f. Skindløp, en liden Udvært under Klæverne paa Gjeber. Nordre Berg. Jf. Gbr. Nylke. Lykkegeit, f. Gjed med saadanne Skindløpper.
- Lykkegras**, n. Lovetand. Voss og fl.
- Lykke**, adj. n. uvist, usikkert. Nbg. Tel. (Winje). „Da kann vera lykka, um me finnast“. Maafee egentlig lysgen; jf. Lygast: slaae feil.
- Lykt**, Slutning; f. Endelykt.
- Lykt**, f. en Løgte. Sv. lykta. Efter Næderlyst Luchte, L. Leuchte.
- Lykt**, f. Luft; f. Luft.
- Lykt**, adj. luffet, tilsluttet. Vald. G. N. luktr, Particyp af lykka (lukti).
- Lykta**, v. a. og n. (ar), 1) luffe, tilslutte. Vald. (Slidre). — 2) slutte, ende, komme til Ende. Valbers, Solr. „Da kann mangt hende, før Leiken lykter“. (Solr). G. N. lykta. Jf. lufa. — Om et andet lykta, f. lögta.
- Lykting**, f. (m.), 1) Slutning, Ende. 2) et Gæstebud i Anledning af Kornhøstens Slutning. Hadeland, Madalen. Efter Hammers Huusholdnings Kalender 1, 193 har St. Michaels Aften (28de Sept.) været anset som Lykteveld el. „Lykte-Aften“.
- Lykrud** (-ur), f. = Lofsturd. Gbr.
- lyma**, v. n. (er, de), gjøre sig bister; slaae Drene ned, om Heste. Lister, Nbg. Andre St. glyma.
- lymma** (y'), v. n. (er, de), varme, give Varme fra sig; f. Gr. om en Dvn. Smaal. i Formen lumme. Af lum, jf. lumme. Sv. lumma.
- lyna**, v. n. (ar), formildes, blive varmere; om Luften. Søndre Berg. og fl. Sædvanlig udtalt som lyna (yh). Jsl. hlyna. Jf. lyst, lykfast (af ly), læna (af læ).
- lynd**, adj. findet, beskaffen med Hensyn til Sindelag. Tel. (Landst. 669). Ellers ofte i Formen lyndt (lynt) og mest i Sammensætning som: braadlynd, godlynd, lauslynd, vondlynd. G. N. lyndr (bradlyndr, godlyndr, hardlyndr), af Lynd (Sindelag). Sv. lynt (gladlynt, mislynt).
- lynd**, fjult; f. Lynd.
- Lynde**, n. Sindelag, Gemyt. Tel. og flere (Landst. 125). Jf. Lyghnde, Godlynde, Lauslynde. G. N. lyndi; Sv. lymne.
- Lyng**, n. Lyng (Erica). G. N. lyng. Ogsaa om forskellige smaa Buskvarter som ligne Lyng, f. Gr. Blaabærling, Bløttebærling, Lytebærling, Mjølbeærling ic.
- lynga**, v. n. (ar), sanke Lyng. Nhl. og fl.
- Lyngdøling**, m. Indbygger af Lyngdal, egentlig Lyngedal, af Elvens Navn.
- lyngja**, v. n. (er, de), dampe varmt, give stærk Varme. „Da va so heitt i Stovenne, at da lyngde“. Sdm. Formen maafee forsvanfet; jf. lymma, lyna.
- Lyngroist**, m. Lyngstilk.
- Lyngmark**, f. Mark som er bevoret med Lyng. Om mindre Jordstykker: Lyngmo, m. Lynggrabb, m. Lyngruva, f.
- Lyngrot**, f. Lyngbund i Jorden.
- lyngvaksen**, adj. bevoret med Lyng.
- lynnna**, v. a. (er, te), opstable, lægge sammen i en Hob eller Stabel (Lunne). Dstl. (Gbr. og fl.). Heraf **Lyunning**, f. Dy-stabling; især om det Arbejde at stakfætte eller oplægge Foder i Fjeldmarken, for senere at hjembringe det paa Vinterfæret.
- lynnna**, v. a. (2), kledgjøre, f. Gr. en Læe som er for haard. Sæd. J Tel. lønne, løne. Dunctelt, jf. linna, lina. Om et andet lynnna, f. lyna.
- Lyenne**, n. 1) Lettelse, Fordeel, Befvemmelighed (= Lunnen). Nhl. (Et gammelt hlyenne). — 2) Gunst, Begunstigelse. Vald. „Han ha godt Lynne mæ Gjento“. Pigerne synes vel om ham.
- Lyunning**, f. Stakfætning, f. lynnna.
- lynsk**, adj. luvende, listig, snedig. B. Stift, Hall. og fl. G. N. lymskr. Jf. lønsk.
- lynskja**, v. n. (er, te), lure, lytte; liste sig omkring. Sdm. (lynskje).
- lynt**, f. lynd, og løynt.
- lypen** (y'), løben, f. laupen.
- Lyr**, m. 1, Lyr (Fist af Torfeskægten), Gadus Pollachius. G. N. lyrr.
- Lyr**, m. 2, Flok, Hob; f. Lyd.
- Lyra**, f. 1, en fremstaaende Rynke eller Fold i Huden (= Ryta, Ryla). Romsk. „Gjera Lyre“: vride Munden til Siderne. Maafee til G. N. hlýr: kind; jf. Lyrodd.
- Lyra**, f. 2, et Raft med en Spillebold. Trondh. Sv. lyra. — Lyrespel, n. Boldspil.
- Lyre**, m. en Rjælbergglugge. Indh. (Sparbu). Egentl. det samme som Lyre.
- lyrgja** (y'), v. n. (ar), sjase, spøge; ogsaa smigre, kjæle, kurtisere. Sff. Sdm. (lyrije). Hertil **Lyrg**, n. Fjas. Jf. Hyr.
- Lyrodd**, m. Vinkestykke paa Siden af en Baadskavn. Nordl. mest i Fl. (Lyroddann) om et Par spidse tilskaarne Træstykker, som ere indfældede i Vinklerne imellem Stavnene og Stavnbordet. Til G. N. hlýr, n.

Kind; ogsaa Skibsbov.
 lyrutt, adj. rynket, udbuget; om Hud. *G.*
 Lyra, 1.
 lys, adj. s. lys.
 lysa, v. n. og a. (er, te), 1) lysne af Dagen, grye, dages. Eg gjætt heimán til daa det lyfte: da det gryede af Dagen. *Alm. G. N.* lysa. (*Alf* lys). — 2) opklares, lettes; om Luften estyr en Kling eller Byge. Det lyser upp (el. uppattar): det bliver Dpholdsveir igjen. Heraf Upplyse. — 3) lyse, finne, glindse. Der so blant, at det lyser av det. Jarret var so heitt, at det lyfte i det. Det lyfte i Sjoen av Solstin. — 4) v. a. hjelpe eller lebsage med lys, holde lys for. Kom og lys meg. Eg stal lysa honom i Troppi. — 5) behjse, opluse, f. *Er.* et Huus. Sædvanlig med „upp“. No hava dei lyst upp Stova. — 6) opluse, kundgjøre, offentliggjøre. *G. N.* lysa; *Sv.* lysa. Lyfa av: erklære for afa-
 staffet; forbyde offentlig. Hertil avlyst. Lyfa etter: efterlyse. Lyfa fyre eit Par: lyse til Hgteskab. Lyfa paa: tilbyse, beramme eller paabyde offentlig. Lyfa um-atte: gjentakke en Tillysning. Lyfa ut: kundgjøre for sidste Gang. Lyfa til Vitnes: hensthyde til Vidner, fræve Vitne paa noget.
 Lyfa, f. 1) Lysning, Lysglimt. *Rbg.* — 2) en liben Fakkell eller Brand at lyse med. *Buifr.* *Jf.* Loga, Skunda.
 lysande, adj. lysende, skinnende.
 lysar, m. en Lyser, Lysbærer.
 Lyse, n. 1) Lys, Dagslys (= lys). *Vald.* *Buifr.* Roma heim i lyse: komme hjem med Dagen. — 2) Opklaring, Lettelse i Styerne. *J. Drf.* „Lysæling“, m. en Stund med Dpholdsveir. — 3) Lysglimt, stærk Lysning; saaledes især: Nordlys. *B. Stift.* *Nordl.* og flere. Ellers kaldet Vederlyse (Beerlyse), Windlyse, Nordlyse. *Jf.* Lyofte. — 4) Tran, Fedt af Riskelever. (Egentlig Belysningsstof, paa Grund af Tranens Brug til Lampeolie). *Alm.* best og nord i Landet. *G. N.* lyse. — Hertil Lysebrænding, f. Tranfogning. Lysedragse, m. Tranbærme. *Rdm.* (*G.* ellers Gragse, Grugg, Korg). Lyselekk, m. Plet af Tran. Lysefola (o'), f. en Portion Tran, som kan fylde en Lampe. Lysefopp, m. Tranlumme. lyselaus, adj. blottet for Lampebran. Lyseloyfa, f. Tranmangel. Lysemaf, m. Tranmag. Lysetunna, f. Trantønde.
 Lysebløja, f. Svøbedug, Klirlagen. *Hall.* (i Formen Lysebløya).
 Lysebrev, n. Bekjendtgjærelse, Plakat.
 Lysebella, f. Blade at sætte Lysestikker paa.
 Hall. og fl. Andre St. Spithella.
 Lysemakk, f. Ljosmakk. Lyser, f. Lys.
 Lysestikka, f. Spaan eller Splint at brænde til Lysning. (= Spik).
 Lysevein, m. Lysbærer.
 Lysing, f. 1) Dagning, Dagbrækning. *Me-*

get brugl. *G. N.* lysing. *Jf.* Atterlysing. — 2) Lysning, Skin, Glænde. — 3) offentlig Bekjendtgjærelse (s. lysa, 6); f. *Er.* om Tillysning til Hgteskab.
 Lysing, m. 1, Lyn, Lysglimt. *Nhl. Ohl.* Andre St. Byrting, Elding, Ljon og fl.
 Lysing, m. 2, et Slags Fisk, Gadus Merluccius. Saaledes hos ældre Forfattere (Strøm og fl.). Paa Helg. betegner Lysing en anden Fisk, nemlig: Hvidling (= Kviting, Bleitja).
 Lysta, Skif; f. Lydsta.
 lysta (y'), v. rense, pynte; f. lussa.
 Lyste (yy), m. 1) Barme, varm Luft (af ly). *Indh.* (Lystje). — 2) Lysning (= Ljofte). Sammesteds.
 lystja (y'), v. n. (er, te), lure, liste sig til (= lussa, lynnja). *Nordre Berg.*
 Lyst (y'), f. Lyst, Tilbøielighed. *Jf.* Løst (= *Sv.* Luft). — 2) Fornøielse, Glæde. Det var ei Lyst aa jaa det.
 lyst (y'), adj. lysten, begjærlig. (*G. N.* lyst). Sjelden, undtagen i Modsetningen: ulyst. Almindelig bruges en anden Form: lystad (lysta), f. *Er.* Eg var ikke lystad paa det.
 lysta, v. a. (er, e), 1) vække Lyst. Det lyfter meg (aa) jaa det: jeg skulde have Lyst at see det (især om noget som man har Tvivl om). *B. Stift.* *G. N.* lysta. — 2) lyst, have Lyst til. Ikke meget brugl.
 lysteleg, adj. behagelig, tiltrækkende.
 Lystemat, m. Lækker, sjelden Mad.
 Lyster, f. et Slags stor Fisk. *Nordl.* (*Lof.*). Udtalt Lyster (yy), og skal paa andre Steder hedde Ljoster. — Efter gamle Skrifter skulde man hellere vente at finde Lyster, som Navn paa et Hvaldyr; *G. N.* leiptr; *Jf.* lötravágr (*Nsl. Volk.* 60).
 lystra (yy), v. a. og n. (ar), lystre, lyde, føle sig. Vel egentlig: høre, ligte *Nl.* luster, *Holl.* luisteren, *Eng.* listen, *Ang.* hlystan; *Jf.* *G. N.* hlust: Dre. Om et andet lystra, s. Ljoftra.
 Lystring, m. Indbygger af Distriktet Lyster (el. Luster) i Sogn.
 lystug (y'), adj. lystig, munter; ogsaa morsom, fornøielig. *Ngale St.* lystig.
 Lystykke, n. Best ic., f. Lystykke.
 Lysæling, f. Lyse.
 Lyt, m. f. Lut. Lyt (maa), f. Ljota.
 Lyta (yy), v. a. (ar), 1) vanhelde, skjæmme, være til Lyde eller Forringelse. *G. N.* lyta. — 2) laste, befhylde for visse Lyder; ogsaa: vrage, forsthyde. Tilbeels med Bøiningen: er, te. Particijp lystad, og lytt: skjæmt, vanhellet; vraget.
 Lyte, n. Lyde, Feil; noget som skjæmmer eller forringer en Ting. (*Alf* lyot). *G. N.* lyti; *Sv.* lyte.
 Lytealder, m. Alder som er til Lyde eller Forringelse i Værd. Der ingen Lytealder paa honom (f. *Er.* om en Hest).
 lytefeit, adj. altfor fed eller tyk, utækkelig

af Fedme. Hertil et Subst. *Lyrefeita*, f.

lytesfri, adj. feilfri, ulastelig.

lytesfull, adj. feilfuld, mangelfuld.

lytesgamall, adj. altfor gammel, forringet i

Verd ved Alder. Jf. *Lytealder*.

lytelans, adj. lybeløs, feilfri.

lytemager, adj. utækkelig af Magerhed.

lytestor, adj. forvoren, for stor til at være

tækkelig eller passende.

lyterjuff, adj. uforholdsmæssig tyk.

Lyting, f. Forringelse, Nedsettelse.

lytt, f. ly, lyd og lyta.

Lytt, f. Lyda. Lyug, f. Lydug.

Lyv (y'), n. Lindring; Lindringsmiddel, Læge-

dom. *Hard. Vofa. G. N. lyf. Jf. lyvja.*

Lyv (y'), f. (?), Formildelse i Lufften, mil-

dere Veir. *Sæt.*

Lyveder (Lyveer), n. mildt Veir; f. ly.

lyvja (y'), v. a. (ar), lindre, dæmpe en

Smerte; læge. *Hard. G. N. lyfja: læge.*

Ogsaa uegentlig om at tugte eller forbedre.

Eg skal lyvja deg: jeg skal see til at kurere

dig. (*Trufel*).

lyvoren (v'), adj. noget mild (ly).

Læ, n. f. Leder. læ, v. f. læja.

læ, adj. mild, lind, ikke kold. *Abg. Tel. Gbr.*

Sdm. Namd. og fl. G. N. hlær (læ). Jf.

L. lau, Mht. la. Andre St. ly, som dog

er mere omfattende, da „læ“ kun bruges

om Veiret og den frie Luft, f. Gr. lætt

veder (Veer): mildt Veir (om Vinteren),

Løveir. Jf. læsa og læna. — Fra Man-

dal er ogsaa meddeelt „læ“ i Betydgn. lad,

doven (?).

læa, f. læja og læja.

læast, v. n. blive mildere (= læna).

Læsbolk, m. en Tid med mildt Veir.

[Lædit, m. Lædike, Rum i et Skrin. *Ufsvig.*

Læff, *Dsterd.* Formodentlig det tydske

Lädden.

Lædoeff, f. Smilehul. *Tel. Af læja.*

Læga, f. Lega og Lege.

Lægd, f. 1) Lavhed; lav Stilling (af laag).

G. N. lægd. — 2) et lavtliggende Sted,

en Flade eller Forbyhning ved Siden af

et Bjerg. Næsten alm. Nogle Steder

Laagd (Dftl.).

lægd, part. nebbøiet, f. lægja.

Læger (Lægr), n. 1) Liggested, Hvilested. *G.*

N. lægr; Sv. läger (jf. L. Lager). Roma

til Lægers: komne til Natteleie (= til Læg-

stad). Hall. Mest brugt om Hvilesteder i

Fjeldmarkerne. Jf. Felæger. — 2) Sam-

lingssted; især om en Markedsplads, egentl.

en Veir. Saa læger: leire sig, saa læir

(f. lægra). Nogle St. læir, n. (Dftl.).

Markedspladsen ved Grundset kaldes sæd-

vanlig „læir’e“.

Læger, pl. f. Laag.

Lægerwall, m. (?), Rnibe, Forlegenhed. Roma

i Lægerwall. *Nhl. og flere. Nl. Legerwall:*

Landet paa Læfiben (= Leland).

lægja, v. a. (er, de), sætte lavere, nedtrykke,

nedbrye. *Abg. Tel. Hall. (Lægje). G. N.*

lægja. Af laag. — lægjast: blive lavere

(= laagna). Det lægdest notot.

læggja, v. n. lee; f. læja.

Lægje, n. 1, et lavt Sted (= lægd); vel

ogsaa: Nedtrykkelse, Nedsettelse (af lægja).

Tel.

Lægje, n. 2, Leie, Liggested, Mest i Sam-

menfætning, som Kvernarlægje (Nolleplads),

Stipslægje, Bletterlægje. *Om Fosterleie i*

Dyr: Kalvelægje, Fylslægje, Lambelægje.

Runde maastee skrives Læge. G. N. lægi;

Sv. läge.

Lægje, n. 3, Ved af nedfaldne Træer (=

Laagvid), af Laag, f. Tel. (?).

lægna, v. n. blive lavere (= laagna). *Sæt.*

læggra, v. a. (ar), lægge til Hvile, eller i

Veir (Læger). Læggra seg: indvarttere sig,

tage Herberge; leire sig.

Læggsamar, f. Læggsamar.

lægst, adj. lavest, f. laag.

Lægt, m. Lætt (= Laatt). *Hall.*

læja, v. n. (lær, log, lætt), af lee. *Juf.*

ogsaa: læa og læ (mest i de sybligste

Øgne); ellers opfattet som lægja (i Hall.

lægji), saaledes ogsaa Imperativ: læg, i

B. Stift, Gbr. og fl. Jnd. Bræf. mest

alm. lær; ellers læg, Gbr. Drk. Sdm.

(fl. læja, læa, lægja). Imperf. mest alm.

log; sjelden lo (Drk. og fl.); fl. logo

(loge). Supin. mest alm. lætt (egentl.

lætt); sjeldnere legje, el. lægje (Vald.)

for leget (e'); afvig. laaet (laae), Drk.

G. N. hlæja (hlæ, hló, hlegit); jf. Ang.

hlihan (hló, pl. hlógon), Ght. hlahan (hlóo),

Goth. hlalhan (hlóh). Den vakkende Bø-

ning grunder sig paa den Uffterhed, som

finder Sted i flere af de Drb, som i de

gamle Sprog havde et „h“ efter Vofalen,

da denne Udlyd deels er bleven til „g“

el. „j“ og deels er bortfalden; det afledede

„lægja“ har „g“ som fast Udlyd. — Sær-

lig Betydning: 1) lee, udbrøde i Lætt.

Han seite i og log. Daa laut og rett læja. —

2) smile, være lattermild. Han gat intje, men

eg jaag, at han log. — 3) v. a. sætte i en

vis Tilstand ved Lætt. læja seg trøyt; læja

seg jntt ic. Eg tentte, han hadde lætt seg i Sel.

— læja aat: lee ad, belee. Sjeldnere: læja

ut o: udlee, belee. (Hertil Particly: aat-

lædd, utlædd). Det log svar Romi i honom:

han var overmaade munter, straalende af

Munterhed. (B. Stift). — Afledninger:

Laatt (Lætt, Lægt); lægja, lægje, lægjen,

lægleg, læleg.

læjande, adj. 1) leende. Han var baade let-

tande og læjande: han baade spogte og loe.

2) passende at lee (ad). Der ittje læjande

aat deim helder.

Læjar, m. En som leer meget.

Læje, f. Lægje. — læjeleg, f. læleg.

læjetrengd, adj. fuld af Lætt (= andlogg).

Hall. „lægjitrængd“.

læf, adj. læg, ulærd. 3 Forbind. „læf og lærd“. G. N. leikr, af Lat. laicus.
 læfa, v. n. (ar), blive mildere (= lyfka), om Veiret. Nordre Berg. Rbg. og flere. (Af læ). Egentl. gjøre mildere (om Binden); ff. læna.
 læfa, f. mildt Veir, Lovetr. Sdm. Drf. og fl. 3 Gbr. læfka (læffe); mere regelret i Lighed med Lyfka (ly), Laafka (laaen), Mjaafke (mjaa). G. N. hlåka. Dgsaa brugt figurlig. „Dæ vert iffje noka læfe“, o: det vil gaae haardt til, her er intet mildt at vente. Sdm.
 læfa, f. læfa. læfa (m.), f. læfe.
 læfeveder, f. læveder.
 læfja, v. a. (er, te), læge, helbrede. 3ffe meget brugt. (ff. grøða, frifka). 3 G. N. lækna. — Particip læft.
 læfjande, adj. 1) lægende. 2) helbredelig.
 læfjar, m. Læge, lægefyndig Person. (= Doktor). læfjarbof, f. Lægebog. læfjarfunst, m. Lægekunst. (Syn. læfarekonst).
 læfjeblad, n. lægende Urst; figurl. Lindringsmiddel, Trøst, Tilflugt. Egentlig Planten Veibreb, Plantago major. Dgsaa kaldet læfjingsblad, Sdm., læfjeblofka, f. 3ed. læfjeblofka, f. el. 3es Grorblad, Grorblofka og fl. Syn. læfeblad.
 læfjedom, m. 1) Helbredelse. 2) Lægedom, Lægemiddel. G. N. lækidóm.
 læfjedryfke, m. lægende Drif.
 læfjegras, n. lægende Urst.
 læfjekraft, f. lægende Kræfter.
 læfjefunnig, adj. lægefyndig.
 læfjeraad, f. Lægemiddel; Lægetegel.
 læfjesalve, m. lægende Salve.
 læfjevon (oo), f. Haab om Lægedom, Mulighed til Helbredelse. Dgsaa i Formen læfjarvon. (Randf. 310).
 [læfker, adj. lækker; fin, vakker. Er det tydfe lefer, af lefen: af fliffe. — Hertil ogsaa et Kjælenavn: læfra, f.
 lækning, f. Lægelse, Helbredelse. Hedder oftere læfjing. G. N. lækning.
 læleg, adj. latterlig, løierlig. Namd. 3ndr. (læli, lælli). Andre St. lægleg, lægjeleg, lægjen.
 læm (Løft o. f. v.), f. Lem.
 læmja, f. læmja. læms, f. læffa.
 læn, f. f. læn.
 læna, v. n. (ar), blive mildere, om Veiret; blive Lovetr. (Af læ). Tel. Sdm. og fl. Sædvanlig udtalt lænna. G. N. hlåna. 3f. lyna. — Former af andre Ord ere læna: blodgjøre, f. læna (?); og læna: laane, f. læna.
 lænde, f. lænde. længja, f. længja.
 læning, f. læning.
 lænse, f. lænsa og længsa.
 læpa (fluffe), f. læpa.
 lær, n. læar, f. læar. Hertil lærbein, n. og lærlegg, m. læarbeen.
 lær, n. f. læder. lær, v. f. læfa.

læra, v. a. (er, de), 1) lære, undervise, op-lære. G. N. læra (ff. Goth. laisjan). Til-deels med Dativ og Akkus., f. Er. Han lærde Borneom Kunsten fin. — 2) lære sig selv, vinde Dvelfe eller Færdighed i noget; ogsaa: mærke, indprente sig ved Erfaring. (3mprf. tildeels: lærte). læra seg til: vænne sig til, øve sig i. læra upp-atter: lære om igjen.
 læra, f. 1) Lærdom; Samling af Lærefætninger. — 2) Dplærelse i en Kunst eller Videnskab. Ganga i læra. 3f. læra.
 lærande, adj. 1) belærende. 2) værd at lære.
 lærar, m. en Lærer, el. Lærerinde.
 lærd, adj. 1) oplært; udlært. 2) lærd, stude-ret. 3) videnskabelig, grundet paa Studering; om Skrift eller Tale. Afvig. lært; ogsaa lær'e (for lærder).
 lærdom, m. 1) Lærdom, lære. 2) Videnskab, Studering; Forraad af Kundskab.
 lærebok, f. lærebog.
 læregut, m. Dreng som gaar i lære.
 lærekunst, m. Dvelfe i at undervise.
 lærelyst, f. Lyst til at lære.
 læremaate, m. Undervisningsmaade.
 læremeister, m. Læremester.
 lærepengar, pl. Lærepenge; Tab el. Skade hvoraf man bliver klogere.
 lærerif, adj. lærerig; indholdsrig.
 lærestykke, n. Stykke til at lære.
 lærefvein, m. Lærling, Discipel.
 læretid, f. Tid da man gaar i lære. Saaledes ogsaa: læreaar, n. læredagar, pl.
 læring, f. Dplærelse, Undervisning; ogsaa Dvelfe, Tilvænnelse.
 lærsam, nem, flint til at lære. Hedder ogsaa lærkunnig. (Hall.).
 lærviljig, adj. lærvillig.
 læsa, v. a. (er, te), 1) lukke, laase (af læas). G. N. læsa. — 2) tilflutte, fæste, sætte fast; f. læsing. læsa atter: tilflukke, tillaafe. læsa upp: lukke op. læsa seg inne: lukke sig inde. Particip: læst (upplæst, atterlæst). 3f. hardlæst.
 læsing, f. 1) Lukkelse ved Laas. 2) Befæstelse; Punkt hvor noget er fæstet, f. Er. hvor Vækker eller Spærrer ere indfældede i en Væg.
 [læfka, v. a. (ar), læffe; egentl. fluffe. F. løfchen (lefschen).
 læsfof, m. læst. f. lætaft.
 læst, m. Foregivende. „Dæ va berre læsten hans“. „Dæ va gjort paa læst“, o: paa Strømt, for et Syns Skyld. Hedder ogsaa „paa læsfof“ (el. læsfof), Dfil. Et nyt Ord, dannet af Formen læst (læst, o: læder fom); f. læst, lætaft.
 læt, f. læta og læta.
 læta, f. 1) Lyd, Tone (af læta); a) om Dhrs og Fugles naturlige Stemme; b) om Skrig, Hujen, daarlig Sang og deslige; c) om pibende eller hvinende Lhd i livløse Ting. Meget brugt., men hedder

tildeels Læte, n. (eit Læte), ogf. Laata, f. eller Laat, n. G. N. læti, n. Sv. låte, n. — 2) Klynken, Klage, besværsligt Overhæng; idelig Drippelse af en Sag ic. I Sammensætning ogsaa: Dmtale, Vedemselse, f. Overlæta, Bellæta, Illæta. — 3) Foregivende, Skingrund; ogsaa noget som kun er gjort for Syns Skyld. Det var herre læta hans. (Vedre end „Læst“). Det skal nu vera den læta, o: man skal nu endelig have det saa for Skinnets Skyld. B. Stift. — 4) en ubehydelig Ting; noget som neppe svarer til sit Navn. F. Gr. N: Er her Kloffa i Huset? B: Na ja, her er ei litt læta (o: en Tingst, som man falder saa). Ved Trondhjem tildeels udtalt læta, eller Læet; saaledes i Selbu: „Der va iffke Kar-læta heme“, o: der var ingen Mandsperson hjemme; intet som kunde hedde Karl. Jf. Mann, Heite. — 5) Maneer, Skik, Udseende. „D'æ fje noka Læte paa di“: det har iffke nogen rigtig Skik. Edm.

læta, v. lade, luffe ic., f. lata.

Læte, n. 1) Lyd, Tone; Skrig ic. (= læta). Hard, og søndensjels. — 2) Læber, Udsærd, Gebærder. Tel. Bustr. og fl. G. N. læti. Jf. Braadlæte, Storlæte, Dylæte.

Lætt, m. Lætter; f. Laatt.

læva, v. n. (av), fludre, fuffe; især om at binde noget alfter loselig. Edm. (Jf. lepa). Hertil læven, adj. fjodesløs i Arbeide. Jf. G. N. læ: Svig.

Læveder (Læveer), n. mildt Veir, Løveir. See læ.

Læven, n. Støi; f. Liverne.

Lævetter, m. en mild Vinter. Sæt. og fl. Lævind, m. Wind som medfører Løveir.

lævoren (o'), adj. noget mild (læ).

læ, v. f. læda og loda (o').

Læ, f. f. Lød (o'), Løda og Ljaa.

Læ, m. Indbygger af Lom (Loar) i Gudbrandsdalen. Ellers „Lomvær“.

læda, v. a. (er, de), 1) opstable, lægge lagvis eller i en Stabel (Lad). B. Stift og flere. Nogle St. læ', læa. G. N. hlæda. Andre St. lada (læ'). — 2) lade, lægge Ladning i (f. Gr. et Gevær). Afledet af „lada“ med det gamle Imperf. lød (hlód). I Nordre Berg. siges „læde“ om at lade et Gevær, men „læje“ om at lade et Fartøi. Particip lødd, f. Gr. ei lodd Øvrfa.

læda, v. a. lodde, f. lodda. Her mærkes ogsaa et Par andre Betydninger: 1) henge ved; f. loda (o'). 2) rumme; f. loa.

Læda (o'), f. Læde, Huus til Hø eller Korn. Næst alm. Læa (o'), Læe (Læ'); ellers Læde, Edm., Læu, Tel., Læu, Gbr. Hædm.; Ludu, Selbu, Lu-u, Hall., Lodo og Loo, Namd. Jf. Høylæda (Høylø, Hulø). Dgfaa med a: Læde, f. Nj. Paa Njil. forekommer ogsaa: „ett læe“. G. N. hlada, acc. hlöda. Sv. lada. (Formen med „o“ er mærkelig, da de fleste af de lignende

Ord have o'). Jf. ogsaa Læave. Paa de Steber, hvor begge Ord bruges, betegner Læda kun en Hølade, men Læave en Læde med Løgulv, altsaa Kornlade.

Læda (?), f. 2, et paasat Mærke, især Korsmærke, Ljærefors. Hall. i Formen Læu (Læ'u); maafte et gammelt Læda (o'); jf. Verbet loda: klæbe, hænge ved.

Lædebite (i'), m. Bjælke i en Lædebygning.

Læde-eng, f. et affidesliggende Engstykke med en Hølade for sig selv. Sogn og fl. (Læ-eng). I Drk. „Hulu-eng“ (for Høylødueng). Jf. Lædeslaatt.

Lædegrind, f. Reisværket i en Lædebygning, omfattende Staver og Bjælker, altsaa Bygningens egentlige Ramme eller Skelet. Nordre Berg. (hvor Læderne sædvanlig ere Stavebygninger).

Lædelaan, f. Lædebygning. Jæd. (Lølaan).

Læderom, n. Læderum.

Lædeslaatt, m. Engstykke eller Græsland, hvoraf man kan fylde en liden Læde (Sfov-læde). Nbg. (Lædeslaatt). I Tel. Læuslaatt, Læuslaatt (ogsaa opfattet som Læuslaatt), i Betydning af et vist Areal, omtrent 12 Maal Jord. (Wille Sillejord, 177). I Vald. Læoslaatt, f.

Lædestav, m. Stav i en Lædebygning.

Læding, f. Ladning; Dystabling, f. læda.

Læssa, f. Læssa. Læg, f. Læg.

lægja, v. a. (er, de), faae til at læe, bringe i Lætter. Du lægjer meg: du nøder mig til at læe. Han lægde ogs alle i Høp. Tel. (Winje, Linn). G. N. hlægja. (Af læja, lög). Mere be kendt er Particip: lægd, især i „andlægd“.

Lægja, f. rødsvartet Uldgarn (?). Sæt. Tel. Tildeels udtalt „Læie“. (Dunkelt Ord). Hertil Lægjelit (i'), m. et Slags rød Farve. Lægjesaum, m. Udsyning eller Brodering paa Vanter. Tel. (Molands). Lægjerjeld (=hjeld), n. Tæppe af farvet Uldgarn. Sæt.

Lægje, n. 1, Stilhed, Dphold, roligere Mellemstund i et Stormveir. B. Stift (Læ-je), Nordl. (Læie, el. Læye). I Lofoten ogsaa om det roligere Mellemrum imellem to „Baarelag“ eller Rækker af store Hævelger. G. N. lægi (Mvismaal, 22). Jf. Lægt og Løgn.

Lægje, n. 2, Læier, Morffab; noget som væfker Lætter. Tel. Hall. ogsaa i B. Stift (udtalt Læie), dog mindre brugeligt. G. N. hlægje; Sv. Løje (Lætter). Med Laatt og Lægje: med Lætter og Spøg. (Tel.). Øjere eit litt Lægje (eit lite Læie): gjøre en Smule Læier. (B. Stift). Et Fleertal „Læiu“ forekommer i Hall. Jf. Lægja.

lægjesfull, adj. lystig, lattermild. Tel.

lægjeleg, adj. latterlig, f. Lægleg.

lægjen, adj. læierlig, latterlig (af lægja); ogsaa: underlig, besynderlig. B. Stift, Tel. og fl. I Indre-Sogn lægen (o');

- ellers løjen (løgjen) og løien (løyen), men i fl. lögne (ø) og Kompar. lög-nare; saaledes ogsaa „Lögneser“ (=ferd), f. latterlige Gøbeder, og „Lögnesnaff“, n. latterlig Tale. Neutrurn (løgjet) lyder oftest som „Løje“, f. Gr. „da va baade illt aa løje“: baade fortrædeligt og latterligt. Denne Form bruges ogsaa som Udverb, f. Gr. „da gjeff so løje til“: det gif sa underligt.
- Løgjesaum**, f. Løgja.
- løgleg**, adj. løierlig, latterlig; ogsaa: besynderlig. Alm. søndenfjelds. Afvig. lögjuleg, lögjeleg, Tel., løiseleg, Gbr. Helg., lølli, Smaal. (Jf. løleg). G. N. hløgilegr. (Befremmere Form end lögjen).
- løglege**, adj. besynderlig, paa en løierlig eller underlig Maade.
- Løgt**, m. Dypholdsstund, roligere Mellemstund i en Storm. Nhl. Jf. Løgje.
- løgta**, v. n. (ar), benytte Tiden imellem Stormbyggerne (nemlig paa en Rejse tilvands). Løgta jeg fram: rejse langs Landet og lægge til Land i Stormbyggerne, men paaafhynde Rejsen i Mellemstunderne. Nhl. Tildeels udtalt som lytta.
- Løt**, m. 1, Bøt, Vanddrag; især om dybe og stillerindende Bække; ogsaa en Byt eller Vandfamsling i en Sump. (Gbr. Hall. Tel. Jæd. Ehl. Sdm. Ndm. Nordl.). G. N. lær. Nogle St. med fl. Løtjer. (Tel. og fl.). Jf. Løtja.
- Løt**, m. 2, Navlestreng paa et Føster. Nhl. Nordl. G. N. lær.
- Løt**, m. 3, f. Løt og Lauf.
- løtja**, v. a. (ar), danne Bække, sprede sig i visse Grene over en Flade; om Vand. Dgsaa: danne blanke Striber, som ligne Bække; om Søen i Taageregn eller stille og fugtigt Veir. Sædvanlig reflektyt (Løtja seg). Hard. og fl.
- Løtje**, n. en Bovehals, En som søger Vre ved Bovestykker. Ndm.
- Løtjedrag**, n. en Række af Vandpytter.
- løtjurt**, adj. fuld af dybe Bække el. Vandpytter. Lidet brugt.
- løttra**, f. lytta og løgta.
- lølleg**, f. lögleg. Lømnenne, f. Lemende.
- lømme**, f. lymma. Lømme, f. Ljome.
- Løn**, f. Løn, Gjengjældelse; især om Betaaling for Arbejde. (Afvig. fra G. N. laun). Gjera Rita fyre Løni: gjøre Fyldest for sin Løn. I Forbindelsen „Guds Løn“ (et Duffe hvormed man takker for en Hjelpt), findes tildeels en afvigende Form „Løn“ og „Lø“. (S. Norske Viser og Stev, 1869, Side 111).
- Løn**, f. Bygning; f. Laan.
- Løn**, m. Løn, Lønnetræ (Acer). Søndenfjelds. G. N. hlynr. (Sv. lönn).
- løna**, v. a. (er, te), lønne, give Løn; betale. Afvig. fra G. N. launa. Om et andet løna, f. lynna.
- lønande**, adj. værd at belønne; ogf. lønnende.
- Lønning**, f. Lønning; Betaling.
- lønst**, f. løynst. løntug, f. lentug.
- Lørja**, f. Bram at føre Trælast paa. Dfl. Formodentlig fremmedt.
- Lørre** (flaa aa Lørre), f. Lere.
- Lörung**, m. Dast, Drefigen. Voss, Hard. Jsl. lödrungr; Sv. Dial. lädrung. Paa Sdm. tildeels „Lurumdrei“.
- Losa**, f. Ljos. Løsa, f. Løsa.
- løstjen**, f. løffen. Løte, f. Løyte.
- Løtnant**, m. Lieutenant. (Fransf.). Nogle St. Lyttman og Lyttmann.
- Løva**, f. Løve (Dyr). Formen dannet efter det tybste Løve (for Løve). Jf. G. N. Ljøn og løön (efter Lattinen).
- Løvang**, m. en Jernbølle paa Bagdækket i et Fartøi, brugt til at fæste Løug i. Hard. (Afvig. fra D. Leevange).
- Løvd**, f. Haandbred, Haandfladens Bredde, betragtet som Maal. B. Stift. G. N. læfd. Af Løve. — Løvdbreid, adj. bred som en Haand. Hall.
- Løva**, f. en liden Ferskvandsfisk; formodentl. samme som Sv. löja: *Cyprinus alburnus*. Dfl. I Smaal. Læue (?).
- Løve**, f. Løgje. Løyen, f. Løgjen.
- løyleg**, f. lögleg.
- løyn**, adj. flu, som veed at skjule sine Tanker. Hall. Jf. løynsam.
- løyna**, v. a. (er, de), dølge, skjule, holde skjult. Mest brugt i de syblige Egne (Nbg. Tel. Hall. Vald. Hard. Nhl.). G. N. loyna (af laun: Løndom); Goth. launjan. Imperf. ofte: løynte. Han løynde det fyre meg. Løyna seg: skjule sig, ogsaa: være skjult eller vanskelige at opbæde. Hedder ogf. løynast.
- løynande**, adj. som fan eller bør holdes skjult. Det var ikke løynande: ikke at dølge, ikke passende at fortie.
- Løynbode** (ø), m. f. Løynfall.
- Løynd**, f. Stilhed, Hemmelighed. I løynd: hemmeligt, i Løn. (Lidet brugt.). Løyndarbræv, n. hemmeligt Brev. (Bugge, Folkeviser 60). Løyndar-ord, n. Ord som meddeles hemmeligt. Tel. Landst. 51, 313, 537). Løyndarraad, f. lønligt Raad.
- løynd**, part. skjult. I Nordre Berg. lynd, f. Gr. „ei Lynde-hole“ (ø): en Fordybning som ikke sees i Frastand. (Maafsee for Løyndarhola). „Han æ beire i lyndaa elv“ i syndaa: han er bedre end han seer ud til at være. Sdm. Egentl. bedre i det skjulte end i det fremviste. (Betre i løyndoo en i lyndo).
- Løyndom**, m. Løndom, Hemmelighed; en hemmelig Sag. Lidet brugt.
- Løyne**, n. Skjul, Skulesjed, Smuthul. Tel. og fl. G. N. loyni.
- Løynfall**, n. blindt Skjær, Klippe som ikke rækker op til Vandfladen. Nordl. Noget lignende er Løynbode (ø), m.
- løynful**, adj. lumst, lurende. Hall.

Løyngang, m. Løngang.
Løyngjolv, m. stærk Fremning og Bevægelse i Dybet (= Grunnstøvt). Nordl.
Løyning, f. Fordølgelse.
Løynkrøk, m. Lønvraa, skjult eller affides liggende Sted.
Løynkulde, m. Kulde med stille Luft, eller uden Blæst. „Løynkulde“, Busfr.
Løynkræada (o'), f. Harvir som har samlet sig indentil i et Træ. „Løynkræo'u“, Tel.
løynleg, adj. lønlig, hemmelig. G. N. løynlegr. løynlege, adv. i Løndom.
Løynmøre, n. hemmeligt Møde. Sjelden.
Løynraad, f. hemmelige Anslag.
Løynrom, n. hemmeligt Rum.
løynsam, adj. hemmelighedsfuld, tilbøielig til at skjule sine Tanker. Hedder ogsaa Løyn og Løynen. Jf. løynsk.
løynsk, adj. slu, snedig, underfundig. Hall. 3 Emaal. lønsk. Falder nær sammen med lynsk.
Løynskrift, f. hemmelig Skrift.
løynt, adv. hemmeligt, i Stilhed. Det gjætt so løynt. Vald. og fl.
Løyntanke, m. lønlig Tanke. Sjeld.
Løyntroll, n. Insektlarve som udvikler sig under Huden paa Dyr. Hall.
Løynvaag, f. Dønning i Vandet efter en Storm. „Løynvaag“, Hedemarken.
Løynveg, m. skjult eller ubekjendt Veiløyp (Løber), f. laupa.
løypa, v. a. (er, te), 1) sætte i Gang, drive, faae til at løbe. (Af laupa). G. N. hleypa. Løypa ned Snøret: lade Fiskefjæret gaae tilbunds. Løypa Timber: nedstyrte Tømmerstokke fra et Bjerg. — 2) flække, rive af. Løypa Bort: tage Bort af Træer. Løypa Nøver. Trondh. Nordl. (Andre St. losa, svada, fletta). Jf. laupa. — 3) sprænge ved Dybedelse. Løypa Mjætt: ophebe Mælken saa at den brister eller ofter sig. Løypa Fisterust: tilrede Affald af Fisk ved et lindt Dpfog. Saaledes ogsaa om en svag Stegning; om Brød, som kun er halvslegt, siges at det er „berre løypt og inke steitt“. Jf. lopen. — 4) v. n. glide paa Sne eller Is, rende paa Skier og desl. Rbg. Tel. (Andre St. skiba, renna, aka). Jf. ellers: gorløypa, og sjøløypa.
Løypa, f. 1) Nedstyrtning, Omvæltning. Gjeaa ei Løypa: gjøre en Ulykke, nedrive el. ødelægge noget. Nordre Berg. — 2) Kendebane, Basse eller Klippe hvorover man nedstyrtet Tømmer fra en ovenfor liggende Skov. B. Stift. (Andre St. laup, Skot, Rens). — 3) Masse som er opkogt eller opkedet (løypt); især om Fiske-Affald, bestemt til Føde for Sviin eller andre Dyr. Nordl.
Løypbakke, m. Kendebakke.
Løypesøve, n. pafsende Sneelag til Skiløben (= Renueføve, Skidføve). Tel.
Løypegjord (=gjor), f. Gjord eller Bugt

af Træ, som man sænker ned i Vandet for at opfange noget som ligger paa Bund. Edm.

Løypegut, m. Dreng hvis Forretning er at gaae Grunder. Nordre Berg. (Mere alm. Wisfargut).

Løyperom, n. tilstrækkeligt Rum til at sætte noget i Løb.

Løyping, f. Drønning, Nedstyrtning m. m., see løypa. Dgsaa om en opkogt Masse, ligesom Løypa (3).

Løyrt, f. Løb, Fart; Glibning. Roma paa Løyrti: komme paa Glib, styrte Løs. Nordensfjelds oftest udtalt Løyst. „Dø kom paa Løysta“.

løyrt, part. sat i Løb; ogs. flækket; opkogt ic., f. løypa. Nogle St. løyft.

løysa, v. a. og n. (er, te), 1) løse, gjøre løs eller fri. (Af laus). G. N. leysa. Løysa or Sammi: lette Anker, lægge ud med Fartoi. — 2) opløse, udrede. Løysa ein Kaut, eit Vand. 2. Broti: aabne Klæderne for at gjøre sit Behov. (Nordensfjelds). — 3) indløse, frigjøre, indfri med en vis Betaling. Løysa ein Gard. 2. Rivet sitt. — 4) v. n. forberedes til at føde. En Ko siges at „løysa“, naar den afsætter Mælk i Øveret og viser Tegn til, at den snart skal kalve. B. Stift. (Stotke Dial. louse). Forskjelligt herfra er „Løysa Homn“, o: abortere; f. Homn. — 5) løsne, komme paa Glib, i Bevægelse.

Sjen Løysjer i Gvi, el. fraa Landet. No Løysjer det med Regn (nu bryder det Løs). Jf. losa. — Løysa jeg: frigjøre sig; ogsaa: komme i Gang med et Arbejde, lære saa meget at man kan gjøre det uden Hjælp. Løysa atter: løse tilbage, indløse, f. Gr. et Pant. Løysa av: afløse. 2. inn: indløse, indfri. 2. um, f. Homn. 2. upp: opløse. Løysa ut: a) løse Baandet af Dyr, for at de kunne slippe ud. b) udløse en Medleier ved at købe den Deel, som tilhører ham.

Løysa, f. 1) en løsnet Masse; f. Gr. af Jis. — 2) et uroligt Menneske eller Dyr, en meget rast eller driftig Person. Søndre Berg. — 3) Mangel. Kun i Sammensætning som en Endelse for Substantiver, som dannes af Adjektiv med „laus“, f. Gr. Matløysa, Modløysa, Svevnløysa o. f. v. Nogle St. Løyse, n. (Tel.). G. N. leysa, f. og leysi, n. — Ord med „løysa“ bruges ofte ogsaa som Betegnelse for Ting eller Personer; f. Gr. Det var ei Gagnløysa, ei Endeløysa; han er ei Ageløysa, Bitløysa, Stamløysa, o. f. v.

Løysande, adj. mulig at løse.

Løysar, m. 1) Løser; Indløser. 2) en meget fjæk og driftig Karl. Nff. og fl.

Løyspenjar, pl. Løsepenge.

Løysing, f. Løsning; Dpløsning ic., f. løysa. Jf. Jølsynging, Sjølsynging.

Løysin, f. Indløsning, Løsningssum, f. Gr. for en Fordepart. (Fordarløysn). Afvig.

fra G. N. lausn.

Løysning, f. Indløysning, Indfrielse. Løysningsdag, m. Frist eller Henstand med en Indløysning. Tel. og fl. — Løysningspose, m. f. Marlake.

Løyre, n. 1) Strøg, Strækning, omtrentligt Sted. 2) Stund, omtrentlig Tid; f. Gr. Middags Løyte. Hall. Bufr. og flere. 3) Smaal. Løte. Falder nær sammen med Leite, men passer ogsaa nogenledes til G. N. hleyti (löyti), som baade betegner Deel eller Løb (Lut) og tillige et vist Tidspunkt. Med Begreb af et Sted nærmer det sig ogsaa meget til Laut, f.

Løyturt, adj. ujævn, ikke allesteds ligedan. Hall. og fl.

Løyva, v. a. (er, de), tillade, give Lov, for Gr. til at bruge en Ting. Ikke meget brügl. G. N. leyfa. 3f. Lov.

Løyva (levne), f. leiva.

Løyve, n. Lov, Tilladelse; især til at bruge noget som tilhører en anden. Eg sett Løyve paa det, el. til det. G. N. leyfi. (Eng. leave). 3f. uløyves.

Løyvelaust, adv. uden Tilladelse.

Løyveleg, adj. tilladelig. (Ejelden).

Løyving, m. eller Løyvingsseid, m. Smaa-sei, halvvoeren Sei (Sif). Nfj.

M.

Ma, f. Mad og Mod.

ma, for „maa vita“, f. maa.

Mad, n. Fiskehjul, især Sildehjul, meget smaa Silb. Edm. Nfj. Efi. Nogle St. Ma. 3f. Musfa. 3 Ndm. er „Ma“ ogsaa: Savspaan, Masse af meget smaa Spaaner (3f. Mod og Mast). E. ogfaa Madflo.

Mada, f. Mide. — mada, f. medan.

Madflo, f. et Slags Smaabyr i Vand. Gbr. 3f. Marflo.

Madlauf, f. Marlauf.

Madfild, f. meget smaa Silb. Edm. Efi. E. Mad.

maga, v. a. (ar), 1) skaffe en fuld Mave. Maga seg: fylde sin Mave, mætte sig; om Dyr. — 2) opskjære Fisk; egentl. tage

Maven ud. Gbr. i Formen maagaa.

Mage, m. Mave (Indvoldsdeel). Fuldkomnest Mage; nogle St. Maga, Dsil. og Maagaa, Gbr. Drk. Indh. G. N. magi. Ogsaa om Fiskenes Luftblære eller Svømmeblære; f. Flatmage, Sundmage. De drøvtyggende Dyrs Maver have sædvanlig særskilte Navne: Bomb, Huva, Lase, Bytning.

Magedyr, n. Dyr med enkelt Mave (i Modseining til Drøvtyggerne). Nogle Steder Magefrøer, og Magabeist.

Magesylla, f. Portion som kan fylde Mavnen; især om svag eller let Kost.

mageheil, adj. frisk i Maven. Efi.

magelaus, adj. meget smal over Maven.

Magemaat, n. Mavemaal. Hava Magemaat: æde med Maadehold, ikke forfylde sig.

Magemelting, f. Fordøielse (= Matmelting).

Magemot, n. Mavemunding. Tel. og flere. Ellers kaldet Magemunn, m.

mager (mag'r), adj. mager, tynd, fjedløs. G. N. magr. Ogsaa: knap, ringe (f. Gr. om Indtægt); tør, ufugtbar (om Jord).

3f. Frinn, Skarp.

Mageriv (i'), n. Mavesmerter.

Mageriv (i'), m. = Bringe-tre. Vald.

Magerkap, m. Magerhed.

magesjukt, adj. syg i Maven. Magesykja, f. Mavesygdom.

magetelgja, v. a. (er, de), tilhugge Tømmerstøkke saaledes, at Eiderne blive lidt udbugede i Midten. Tel. i Formen „magatægje“; Particip „magatægd'e“, i Neutr. „magatægt“.

Mageverf, m. Mavesmerter.

Maggedyfa, f. Benævnelse paa en stor eller tyklemmet Kvinde. Nordre Berg. Sv. mardusa, el. madusa (Ries 423). 3f. Megga. Maggjær (kogt Mad), f. Matgjær.

Magn, n. Styrke (?). „Ma Maatt aa Mague“, en Talemaade af en gammel Vise. Nfl.

magna, v. a. (ar), styrke, forfriske. Magna seg, 1) mætte sig, forsyne sig vel med Mad. Hall. 2) opmande sig, tage Mod til sig. Tel. (Ejelden). 3) fordrive Sønnen, komme i Bevægelse efter en Søvn (= vakta seg). Gbr. (Det sidste nærmer sig til morna, el. morgna). G. N. magna: styrke, give Kræfter (magn, megin). 3f. mega (maa), Magt. Om et andet magna, f. magra.

[Magnete (el. Magnæt), m. Magneteen.

magra, v. a. (ar), udmager, gjøre mager.

— magraft, v. n. blive mager. Hedder ogsaa „magna“ (magna?), Indh.

Magring, f. Udmagrelse.

Magt, f. 1) Styrke, Kraft; især om Legemskræfter. Der liti Magt i honom: han er ikke stærk. Leggia til med all si Magt: med sin hele Styrke. Taka notot med Magt: med Vold.

(Ev. makt). — 2) Formue, Midler. Koma til Magt. Me hava ittje Magt til aa tosta det.

Ogsaa om Arbeidsstyrke eller Mandskab. Ganga paa med ei stor Magt, o: med stort Mandskab. — 3) Leilighed til at virke; Overmagt, Overhaand. Eiden sett for myki Magt. Det var ingen Trollskaap, som hadde Magt med honom. (3 Følkesagn). — 4) Raadig-

hed, Ret; Myndighed. Han heve Magt til aa

forbjoda det. — 5) Herredømme. — Ordet hører sammen med mega (maa), men synes her at være en nyere Form i Stedet for „Maatt“, som er sjældnere.

magtaft, v. n. (ast), formaae, have Kræfter eller Midler til noget.

magtig, adj. stærk, kraftfuld, som har god Legemstyrke. B. Stift, Hall, og fl.

magtlaus, adj. svag i Lemmerne, kraftløs, svækket, f. Gr. af Sygdom.

Magtløysa, f. Bannmagt, Svaghed.

magtstolen (o'), f. mergstolen.

[**Mai**, m. **Mai** (Maaned). Lat. Majus.

Maia, f. i visse Forbind. som „Strykarmaia“: en omslukkende Kvinde. Dstrib. Formod. af Navnet Maria. Jf. Megga.

Maik, n. (el. m.), Mag, No; Magelighed.

Sædvanlig kun i Forbindelse med „i“; saaledes: Ver i Maik, o: vær rolig. Ligesaa: sit i Maik, el. staa i Maik. Nordre Berg.

Nordl. Ellers oftere i en Dativform **Maik** (Mafje). Faa i Maik: fare sagte, el. langsemt. Ligesaa: ganga i Maik, ro i Maik m. fl.

Trondh. Berg. Nyf (3 Indh. tilbeels: aa Mafje). I Nordre Berg, ogsaa „snakka i Mafje“: tale sagte, hvirke. Sv. i maik: sagte (Rieg 425). Jf. Umak. — Hertil vel ogsaa: Mats Beder (Beer), o: roligt Veir.

Libet brugl.

maik, adj. magelig, lempelig; især om Bind, som ikke er stærk. (Jf. spak). B. Stift, Nordl. G. N. makr: passende. Holl. og Rt. maik (svag), T. gemach.

maka, v. a. (ar), 1, 1) jævne, gjøre jævn og magelig. Mata upp ein Veg: bane en Vej (saa som i Sne), jævne Veien ved gjen-tagen Kjørvel. Tel. Mata seg: a) sagtne, stilles; f. makast. b) gjøre sig magelig, gjøre sig tilgode. Tel. c) bryste sig, hovere. Hall. — 2) bearbejde, tilrede, gjøre myg eller smidig. Mata Stinn: berede Skind ved Gnidning og Bribning. (Landst. 500). Mata Foterne sine: gjøre sine Fødder smidige ved Bevægelse. Tel. — Dgsaa figurlig: tilskynde, opvæge, ophidsse. (Tel.). — 3) mage, lave, faae i Stand. (Eng. make, T. machen).

Mata Raad: oplægge Raad. Mata Frume, f. Frume. Hertil et Subst. Makar (m.) i Sammensætning som Skomakar, Hattemakar, Knappmakar o. f. v.

maka, v. a. (ar), 2, sammenstille parvis, opstille som Par (f. Make). Mata i Hop. (Dstere: para). Mata seg: parre sig, om Dyr og Fugle. Meget brugl. og anseet som det pynneligste Udtryk for dette Begreb.

Om visse andre Betydninger af „maka seg“, f. maka, 1. Om et andet „maka“, f. mofa.

makast, v. n. (ast), sagtne, stilles, blive mere magelig (mak); om Binden. Hedder ogsaa: maka seg. Nhl. og fl.

Maik, m. 1) Mage, Hgtesfælle (saa vel om Kvinde som Mand). Sv. make. Dgsaa den

ene af et Par af Dyr eller Fugle; den tilsvarende Han eller Hun. — 2) den ene af to Ting, som hører sammen; f. Gr. Sto, Vanter, Traade i en Bæv, o. f. v. — 3)

Lige, Ligemand; ogsaa lignende Ting eller Tilfælde. Maten til Gut skal du sjeldan sjaa (o: en saadan Karl ic.). Eg have adri høyr Maten. Det finst ittje mange Matarne. Han er ittje meir en Manns Mate: ikke mere end andre Folk, ikke nogen usædvanlig Karl. (B. Stift). Rest alm. ubtalt Mafje; afvig. Mafja, Dstl. og Mafkaa, Gbr. Dst. Indh. — G. N. maki.

Maik, m. (2), et Tørrehuus, Hytte hvori Korn tørres. Helg. (Mafje). I Mand. Mafje. Dunkelt. (I svenske Dial. maik, n. libet Hus, Privet).

makafaatt, adj. n vanskelig at finde Mage til. „D'er makafaatt“: der er faa saadanne. Hall.

makelaus, adj. mageløs, overordentlig. (Hedder mange St. makalaus).

makelaust, adv. uden Lige, overmaade.

Makeløysa, f. 1) Mageløshed. 2) en mageløs Ting, Noget som er uden Lige.

makeløysa, v. a. (er, te), ombytte en Jordstiendom med en anden af samme Værd.

— **Makeløysa**, n. Magestifte.

Makerid, f. Farringstid.

Makk, m. Maddik, Drm; Insekt-Larve, f. Gr. om Fluernes Yngel. (Forstjelligt fra „Drm“, som her betyder Slange). Dgsaa i en afvigende Form: **Makk**, Dstl. Trondh. Helg. Gjentlig **Makk**. G. N. madkr. Sv. makk (i Dial. mark, makk). Jf. T. Made; Ang. mada, Goth. mafa. — Mange forskellige Slags, som: Kjetmakk, Tremakk, Grassmakk, Jordmakk, Fjeremakk o. f. v. Jf. Nama, Igle, Rveis, Vere.

Makkaata, f. noget som er gnavet eller angrebet af Maddiker; især om Fisk. Nordl. og flere.

Makkehole, n. Hob af Maddiker; ogsaa Sygdom af Nyltedyr i Indvoldene. B. Stift. Paa Dstl. **Makkebol** (oo), eller **Makkebol**.

Makkehol (o'), n. Hul efter Drm el. Larver; f. Gr. i Frugt.

Makkehuis, n. Hylster eller Dække, hvori en Larve (Puppe) ligger skjult.

Makkeremat, m. Drmesføde.

Makkerugat, f. rund Sandhob, som Sandormen (Fjoremakken) opsthyder fra sit Leie i Strandbredden.

Makkefraid, f. en Hob af meget smaa Drme, som stride fremad i en lang og tætfluttet Række. Tel. og fl. (Jf. Wille, 173). Andre St. kaldet Budrag (Hall. Habeland) og Bureip (Hall.), og forðum anseet som et tegn for Lykke med Kreaturen (Vuet).

Paa Rommerige: **Sfraid** (d); hertil Talemaaden „han gaar som Sfraid“, om En som gaar meget seent. (I Sverige: sölv-

fæd. Nieg 284). Selve Dyret hedder Skreidmakk; Sv. hårmas (hårsmak), L. Heerwurm, og ansees som Larve af et Slags Myg (Sciara Thomæ).

Makkesmog (o'), n. Drmhuller i Træ. makkesmogen (=smogjen), adj. gjennem-boret af Træorm. B. Stift og flere. Jsl. madksmoginn.

makk-eten, adj. forgnavet af Drm.

Makkerid, f. den varmeste Marstid, da Fisk eller Kjøb er mest udsat for Maddiker.

makleg, adj. 1) lempelig, maadelig, ikke stærk, om Vinden. Jf. mak. — 2) mage-lig, let, bekvem.

maklege, adv. fagte, langsomt.

Makrel (ee), n. Makrel (Fisk). Fremmedt Ord (Holl. makreel; Eng. mackarel); jf. Geir, Spir, Stokkaal. — **Makrelstyrja**, f. Thunfisk (Thynnus).

Makfel (Makfl), m. Skif, Snit, Maneer i et Arbeide. Trondh. Dgsaa: Mønster, Model. Tel. Hall. Af mafa.

Makster (str), m. Tilretning, Bearbejdelse. Tel. (?). S. mafa.

Mal, n. 1) smaat Affald af Halm eller Hø (= Mod, Bøs). Indh. (Sparbu). — 2) usnbig Snat; Tryggen ic. Bustr. S. mala.

Mal, f. (Smaasteen), f. Mol.

mala, v. a. (mel, mol, malet), male (pul-verisere). Inf. tildeels maalaa. (Trondh.). Præs. udtales sædvanlig: mæl, el. mæle (for meler); Imperf. mool, Pl. molo; Sup. male', afvig. mile (i'), mele, eller mæle, Sbm. og Trondh. G. N. mala (mel, mól, malit). — Særlig Betydning: 1) male, knuse, gjøre til Meel. Som v. n. fann om at male Korn. Jf. Meldre, møl, Møle; Mjøl, Mylna. — 2) hvirvle som en Mølle; f. Malstraum. — 3) surre, lyde som en Mølle; saaledes a) aande med en suurrende Lyd, spinde; om Ratten. b) hyste, mumle om noget. „Dem mæl ut-i di“: de snakte saa smaat om det. Trondh. c) mane, minde idelig om noget; trygle ic. Dstl. (S. Mal). Malast med noton: indlade sig med Gn, drilles ic. Hall.

Malar, m. Møller; Kornmaler.

malen, part. malet (paa Mølle). Nogle St. afvigende: milen (i'), el. melen; f. mala.

Maler, pl. Spænder; f. Mella.

Maling, f. Malla, det Arbeide at male Korn. Jf. Mylna.

[malikjøst], adj. trodsig, næsvitis. (B. Stift og fl. Fr. malicieux.

Malsa, og **Malla**, f. Mella.

mallege (?), adv. meget, betydelig, ikke lidet. Rand. og Inbr. i Formen malli, eller mali; nogle St. manli, maafee for mang-leg (= margleg)? Jf. Jsl. marglegr: tal-rig; marglega: ofte. (Halborson).

Mallæte, n. Uro, Støi, Døtstier. Hall. Of-tere Malløring, af et Verbum mallæta seg: blive urolig, gjøre Døtstier. Hertil

ogsaa mallæteg, adj. urolig, stierende. Formod. af en ældre Form: Marlæte (Manglæte); G. N. marglæti: Lyttighed ic.

Malm, m. 1) Grts, Steen som indeholder Metaller. G. N. malmr. Jf. Sv. malm: Sandbanke; Goth. malma: Sand. — 2) Metal; i Særdeleshed Jernmalm, Støbejern. Hertil Malmhella, Malmkloffa osv. — 3) Kjernen eller den bedste Deel af en Ting; saaledes søndenfjelds om den ædlere og fastere Ved i Naaletræerne, som ellers bedre benævnes Abelvind (Alved). Hertil „Malmfura“, f. Fyrretræ som indeholder megen Abelvind (= Abelfura). Jf. Molma og Grønmalm.

Malm-aader, f. Malmaare, Grtsgang i et Bjerg.

Malmberg, n. Klippe som indeholder Me-taller.

malmen, adj. kjernefuld, fast, haard; om Træer (= adelgod). Dstl.

Malmfella, f. en Masse af Jernmalm i en Smelteovn; en enkelt Smeltning (især af Myrjern). Dstber.

Malm-ovnn, m. Ovn af Støbejern; ogsaa en Smelteovn, Masovn.

malmrik, adj. malmrig; ogsaa kraftig.

Malmroffa, f. en rød Skorpe paa Jord eller Dynd, som indeholder Myrmalm. Dstber. (Lamot). Dgsaa Malmrofu (o') og -ruku, i Trysil; Malmrukke i Soler. Nogle St. Myrroffa.

Malmslag, n. Art af Grts el. Metal.

Malmverf, n. Værk til Smeltning af Malm (især Myrjern).

Malrug, m. en Strandplante (formodentlig Elymus arenarius). Mandal. (Til Mol: Steengrund). Uffktert.

Malspifar, m. Merlespiger, Jernspids at bruge naar man splidser Loug. Nordl.

Malstraum, m. en stor Strømhyrvel i Egen, Malstrøm, Havsvælg. (Af mala). Lidet brugt.

Malt, n. Malt, maltet Korn. G. N. malt. Jf. melta.

Maltlag, n. den Stilling, hvori en Kværn skal sættes for at male Malt. Saa Munnen i Maltlag: faae Munnen rigtig paa Gang, tale frit. Tel. (Malslag).

Malur, f. Marulk.

Malurt, f. Malurt (Absinthium). Til Mol (o'), o: Mol.

malæta og **Malæte**, f. Mallæte.

Mamma, f. Moder.

Man, f. f. Maan.

mana, v. a. (ar), mane, tilskynde, opfordre; ogsaa opægge, opbyde. Sv. mana.

[Mandel, m. Mandel. (Stal. mandola). Mandelstein, m. Mandelsteen (?). Landst. 464.

[Maneer, f. Maneer, Skif. Fr. maniere.

Mang, n. Ingtedensifer, Stof hvoraf noget tillaves; maafee egentlig Blanding (ff.

- mengja. Edm. i Formen Maang. „D'æ godt aa lage Mat, naar ein heve godt Maang“. Afvigende fra G. N. mang: Kram, hvortil manga: handle (Sv. mångla); jf. Eng. monger. S. ogsaa Mangjel.
- mang, adj. mangelen en, ikke faa. For Hantsjen altid forbundet med „ein“, og i Hantsjen med „ei“, f. Gr. mang-ein Dag, mang-ei Stund. (J. B. Stift: maangeln, maangei). 3 Neutrum oftest eenligt, især i Betydningen: mange Ting, f. Gr. Der so mangt, som ein gloymer. De hadde mangt til aa røda um. Med Subst. sædvanlig „mangt eit“, f. Gr. mangt eit godt Ord. 3 Fleertal altid eenligt, i Formen: mange, sædvanlig udalt med haardt „g“, undtagen i Hard. og Vofs, hvor Maaful. hedder mangie og Femin. manga. (Ellers i B. Stift: maange og maanga). 3 Stedet for Komparativ bruges: fleire. Om en gammel afvigende Form „marg“ see mangfreisten, manglida, mangment; jf. Malleate, mallege. G. N. margr (Fl. margir); derimod Ang. manig, Ght. manaag, Gotk. manags. Mang synes ogsaa at have betegnet: forskjellig eller blandet; jf. Mang og mengja.
- mangbølt, adj. deelt i flere Bøsteder eller Huusholdninger.
- mangleis, f. mangleides.
- mangfaldig, adj. 1) mangfoldig, som findes i Mængde. 2) mange (i Fleertal). 3) forskjellig, mange Slags; ogsaa om en Person, som har mange Planer, el. fysler med mange Ting. Nære Form for mangfald (G. N. margfaldr); jf. mangfeld.
- mangfeld, adj. 1) mangfoldig; bestaaende af mange Dele. 2) mange, f. Gr. mangfelde Nar. Hall. (mangfelt), ogsaa i Nordl. Jf. einfeld, twifeld.
- mangfreisten, adj. driftig (entreprenant), som forsøger meget, eller gjerne vover noget; ogsaa: driftig, forvoven. Hedder ogs. mangfreistug, Gbr. 3 Hard. i en afvigende Form: marfreisten (for margfreisten), hvortil ogsaa et Subst. „Marfreist-na(b)“, m. en Lykkeprøve, et Forsøg som er noget voveligt.
- mangser, adj. dygtig i flere Henseender, skiftet til mange Ting. Hall.
- mangsert, adj. mangefodet; om Emaadbyr.
- Mangjel (?), Madlavning (= Matgjerd). Hertil Mangjelsauka, Mangjelsgryta, og fl. Helg. (Maafsee Mang-gjerd).
- Mangl, n. Uro i Bandet, Velgegang.
- Mangleisjo (=fjo), urolig Sø nærmeft ved Landet. Nfj.
- mangla, v. n. (ar), paataale, kræve, paastaae sin Ret. „Han mangla paa dø“. Sbl. (Jf. aamaga, aamaala). Hertil et Subst. Mangl, m. Krav, Paataale. „Døds-mangl“: Dødens Krav, den Nødvendighed at man engang skal døe.
- mangla, v. a. (ar), mangle (med Mangle-
- træ), rulle, presse (Kiintøi). Nordl. Trondh. Sv. mangla, T. mangeln.
- mangleides, adv. 1) i mange Retninger, til forskjellige Sider. Hall. (mangleies). 2) mangellunde, paa mange Maader. Sædvanlig afvig. mangleis; nogle Steder manglelein (Hall. Vald.). Jf. Leid.
- manglida (f'), adj. mandstærk, som har stort Følge eller stor Familie. (Modsat faallida). Tel. i Formen manglia; tildeels ogsaa marglia. Jf. Lid, n.
- manglutad (u'), adj. deelt i flere Dele eller Rum. Hall.
- mangmaalug, adj. snaksom, som taler meget. Tel. Hall. G. N. margmålugr.
- Mangmenne, n. et stort Mandskab, mange Folk. Nordl. (?). Ofte brugt i anden Form: Mangmann, m. G. N. margmenni.
- mangment, adj. mandstærk, som har mange med sig; el. som udgjør et stort Følge. B. Stift, Nordl. Der er mangment: der er meget Folk. Dei tomo jo mangment. 3 Tel. tildeels: margment. G. N. margmennr.
- mangordig (=orig), adj. langtalende, som bruger mange Ord. (J. B. Stift: maangorige). G. N. margordr; Sv. mångordig.
- mangraadig, adj. flegtig, som har mange Planer. Lidet brugt.
- mangslungen (gj), adj. 1) indviklet, forviklet, vanskelig. 2) om Personer: flegtig, flu, listig, Tel.
- mangstad, eller mangstades, adv. mangelheds. Uyder forskjelligt: mangsta, mangstaen, mangestaf; ogsaa adskilt: mange Stader. Sv. mångstädes. Jsl. margstadar.
- mangtenkt, adj. omt. som mangraadig.
- mangøis (ii), adj. fleg, kyndig i mange Ting. Lidet brugt.
- Maning, f. Manen; Dyrægelse.
- [manka, v. n. (ar), mangle, fattes. Nede-næs og fl. Nære alm. mankera (ar). Fr. manquer. Sjeldnere i Formen mangla, hvortil Subst. Mangel, m. efter Lybsten. manka, v. a. (ar), fllyve Manen paa en Hest. (maanka, B. Stift).
- Manke, m. Manke, den øvre Deel af Halsen paa Heste. Afvig. Maankje, B. Stift; ellers Manke. Jf. Maan.
- Mankestøde, n. f. Maanstøde.
- manleg, f. mannleg.
- Mann, m. (Fl. Menner), 1) Mennefte, Person. G. N. madr (for mannr), acc. mann. Denne Betydning finder Sted i nogle Talemaader, f. Gr. tomt til Manna (f. nebenfor), og ellers ofte i Sammensætning, som Mannebein, Mannekst, mannvond m. fl. og alertydeligt i Karmann og Kvinnmann. — 2) Mand, Mandfolk. Fleertal Menn'er Uyder tildeels Menn'ar (Tel.), Menn'a, Menn'e, Menn (G. N. menn); bestemt Form: Mennerne (Menn'e), i Dativ tildeels Mennom (Menn-naa, Edm.), ogf. Mennom (Drk.). Med

noget Eftertryk betegner Ordet især en fuldkommen eller dygtig Mand; f. Gr. Det værdt Mann av honom: han kem sig godt, blev en anseet Mand. (Jf. Folk). — 3) Karl, Arbeidsmand; Person af et vist Mandskab eller Følge. I dette Tilfælde hedder ogsaa Fleertal: Mann, f. Gr. Det var fem Mann paa Vaarten. Et Fyldige paa hundrad Mann. Alle Mann hit! Jf. Tie Manns Bit og tolv Manns Stykke. — 4) gift Mand; Egtemand. Ein Dreng og ein Mann. Ho hadde mist Mannen sin. — 5) Huusfader, Huusbonde; ogsaa Dpfidder, Gaardmand. Tilveels med Fleertal Mann; f. Gr. Der er tri Mann paa Gaarden, o: Gaarden har tre Familier, er deelt i tre Brug. — 6) Etling i nedstigende Linie, Led i en Slægt. Mann etter Mann: Søn efter Fader, fra Slægt til Slægt. Det var femte Mannen fraa honom: det femte Led af hans Efterkommere. Til niande Mannen: til niende Led. Jf. Trimenning, Firmenning. — Talemaader. Vera Mann til: være i Stand til, have Kræfter til. Bruge baade om Mand og Kvinde; f. Gr. Ho var itkje Mann til aa ganga lenger. Ho var itkje Mann til aa sjaa paa det (hun havde itkje Hjerte til at see det). B. Stift og flere. Eigefaa: tjenna seg Mann til, o: føle sig stærk nok til noget. (Ogsaa G. N.). Jf. Menne. Sava Mann syre seg: have Hjemmelsmand, vide hvem man skal holde sig til. Han værdt itkje noton Mann av det: han havde ingen Binding deraf. Det værdt ein Dalar paa Mannen, o: til hver Mand. Hedder ogsaa: til Manns; f. Gr. det værdt eit Hundrad til Manns. Koma til Manns: komme til Velmagt, blive en anseet Mand. Koma i Manns Hand: i Mennefers Hænder. I gods Manns Sender: i gode Hænder. (Jf. Med gods Manns Hjelp. I kvær Manns Hus). Det var Manns Ferd: Afærd som sømmer sig for eu Mand. Manns Ord: Tale som er en Mand værdig. Mannsens Vukka: et Mennefes Lykke. — Koma til Manna, el. Mainne (gen. plur.): komme til Folk, til et beboet Sted. (S. Vetydn. 1). Fara Manna millom (el. mannemillom): gaae fra Mand til Mand. Sætja Manna hefst: sidde høiest i Selstabet, paa det fornemste Sæde. (B. Stift). Der stitt eit Brak, at ein kann itkje høyra Manna Maal, o: Mennefers Stemme. I Manna Minne: i den Tid som Folk kunne mindes. — Denne Form, som i de sydvestlige Egne hedder Manna, men ellers Manne, bruges ogsaa i mange Sammensætninger, saasom Mannebein (= Folkebein), Manneblod, Mannehaar, Mannehovud, Mannefroyd o. f. v.

manna, v. a. (ar), 1) bemande, besætte med Folk. Particyp **mannad**: bemandet, for Gr. om Fartpi. Jf. ment. — 2) opmaade. Manna seg: tage Mod til sig. Bufr. og fl. Jf. magna. — 3) gifte, sætte til en Mand. Tel. „Han vilde si Dotter manne“, Land-

stad 199, 212.

mannast, v. n. (ast), komme sig, forfremmes, blive mere dygtig eller mandig; om unge Mennefer.

Mannarokka, f. Manntekfje.

Mann-auke, m. en Klods eller Blok at lægge foran Fødderne til at spænde imod, naar man skal roe. Egentlig noget som foreger Mandens Længde. „Mannaukje“, Trondh.

mannbeit, adj. n. om et Sted, som er let at see til, som ligger frit eller aabent for Alles Dine. Her er so mannbert. Sff.

mannbist (-bistf), adj. om et Dyr som ansælder og bider Mennefer. B. Stift.

Mannbjørn, m. Bjørn som angriber Mennefer eller er usædvanlig dristig. I Folkesagn egentlig: en Mand som er forvandlet til Bjørn. B. Stift.

Mannbyrte, n. Mandskifte, det at en Mand afgaar, og en anden kommer i Stedet; f. Gr. som Huusbonde. Hedder ogsaa **Manna**, el. **Manne-byrte**.

mannbær, adj. passende til at bære eller bruge iblandt Folk; f. Gr. om Klæder. Sff. Vofs og fl.

Manndaude, m. Sygdom hvoraf mange Mennefer døe. (Mogle St. Mannebaue). Store Manddauden: den store Pest i Mæret 1350 (= Svartedauden). G. N. manndauidi.

Manndom, m. 1) Manddom, menneskelig Natur. Tata Manddom: blive Mennefe. (I religiøs Tale). G. N. manddomr. — 2) Mand's Mod, Kraft, Dygtighed. Tata Manddomen syre seg: tage Mod til sig, opbyde sine Kræfter, gjøre et alvorligt Forsøg. — 3) adelt Sindelag, Adelmødighed, Hjælpsomhed. Ein Manddoms Mann: en hjælpsom og dygtig Mand. Ei Manddoms kona: en høihjertet, gavmild Kone. (Berg. og Trondh. Stift). Ogsaa om en adel Handling. Gjera Manddom: gjøre en stor Hjælp, en Belgjerning. I Nordre Berg. ogsaa i Formen **Mannheit**, f. „Han gjore ei stor Mannheit“: en stor Belgjerning.

manddomsam, adj. mandig, dygtig, usøfsagt; ogsaa: høihjertet, ædelmodig, hjælpsom. B. Stift.

Manndraap, n. Manddrab. — **Mann-draapar**, m. Manddraber. (G. N. manddråpari). Lidet brugt.

manneleg, f. mannleg.

Mannemagt, f. Mennefe-Kræfter. Jf. Mannstyrke.

mannemillom, f. Mann.

Mannemint, m. Skaar i en Mand's Anseelse, noget som gjer Manden mindre agtet. Sdm. (Nordal). Ogsaa: Forringelse i en Families Anseelse, det at en Mand er mindre agtet end hans Forjængere. Sdm.

Mannemun (u'), m. Forstjæl paa Folk, det at den ene ansees for mere end den

anden. *G. N. mannamuur.*
Mann-etar, *m. Mennekeæder. (Ejelden).*
Mannfall, *n. Mandfald, Nederlag.*
mannfaren, *adj. betraadt af Menneker; f. Gr. om Fjeldmarker. Gbr.*
mannfaart, *adj. n. om Sted, hvor der er kun faa Menneker (= faament). Her vardt mannfaatt. Hall.*
Mannfjølde, *m. Folkemængde. Trondh.*
Mannfolk, *n. Mandfjøn; Mandfolk.*
mannfræg, *adj. om et Brug eller Værk, hvortil der behøves mange Arbeidere. Nhf. Tel. Nogle St. mannfref (e'). Saaledes ogsaa: folkefræg og folkefref.*
Manngard, *m. en Ring eller Kreds af Menneker. Dei gjorde Manngard (=gar) um honom: de omringede ham, stillede sig i en Kreds omkring ham. Mange St. brugl. G. N. manngardr.*
manngod, *f. mannmild.*
mannheist, *adj. n. 1) frit for Sygdom (paa et Sted). Er det mannheist i Bygdi: staar det vel til med Helbredden i Raboskabet? Sogn. G. N. mannheilt. 2) frit for Dødsfald (i en vis Tid). Der er endaa mannheist i Huset: Husets Beboere ere endnu de samme; de gamle leve endnu. Helg.*
Mannheim, *m. Mennekens Hjem; Berden, Jordan. I gamle Viser. (Landst. 529; ff. 58).*
Mannheist, *f. Manddom.*
Mannigle, *m. almindelig Blodigle, i Mod-sætning til Hestigle (Røsigle). Rebenæs.*
mannjann, *adj. almindelig, som gjælder for alle og enhver. Ofteft i Neutrum. Der mest mannjant: det finder Sted hos de fleste, næsten hos alle.*
mannkjend, *adj. vel bekjendt med Folket paa et Sted. Vøjs og fl.*
mannkjømd (-kjømt), *adj. 1) fremkommelig for Menneker. 2) meget tilgjængelig, meget besøgt af Folk; om et Sted. Her er mannkjømt. Nhl. og fl.*
Mannkyn (y'), *n. Mandfjøn; egentl. Mennekefjægt (G. N. mannkyn).*
Mannlauk, *f. Marlauk.*
mannlaus, *adj. mandløs, som ikke har Mand. Jf. Mannløysa.*
mannleg, *adj. mandig, dygtig, stræbsom; ogsaa helhjertet, hjelmobig. Hedder sædvanlig: manneleg. (B. Stiff og fl.). G. N. mannlegr. Jf. mannsleg.*
mannlege, *adv. mandelig, dygtigt; ret tilgavnø. (Sædvanl. mannelege, mannele'). Ogsaa i Betydn. meget, rigelig. Lister og flere. Jf. mallege.*
Mannlikan, *n. mennekelig Skabning, Tel. (?). Landst. 156. Noget lignende er: Mannlike, n. Mennekebillede, Portræt. Tel. (Binje). G. N. mannlikan: Billede.*
Mannloga (o'), *f. Boldgift, Afgjørelse ved Skjønsmænds Dom. Sætersd. (Et gammelt mannlaga).*

Mannløysa, *f. Mandløshed; det at der mangler en dygtig Mand eller Huusbonde. Jf. Koneløysa.*
mannmild, *adj. mennekefjærlig. Om Dyr: venlig mod Mennekene. Tel.*
mann-olm, *f. mannvond.*
mann-øedd, *adj. bange for Menneker, frygt-som; ogsaa: mennekefjæ.*
Mannrødsla, *f. Frygt for Menneker.*
Mannrøyne, *n. Mandprøve, Dyst hvor det gjælder om Mod og Manddom. Tel. (Mo). G. N. mannraun, f.*
Mannsalder, *m. et Mennekens Levetid.*
Mannsbarn, *n. Menneke.*
Mannsemne, *n. Dreng. Et godt Mannsemne: en haabefuld Ungling. G. N. mannsefni.*
mannshøg, *adj. højt som et Menneke; for Gr. om Værter. Snjøen laag mannshøg.*
Mannshøgd, *f. en Mand's Høide, som Naal.*
Mannskade, *m. Mandskade, det at Folk komme til Ulykke, f. Gr. paa Søen.*
Mannskap, *m. og n. 1) Mod, Driftighed, mandigt Væsen. Han hadde ikke Mannskap til det: han var alfor indføelig (el. frygtfom) dertil. B. Stiff. — 2) Duellighed, Styrke til at udrette noget. Sendensfjelds. G. N. mannskapr. — 3) Mandskab, Folk, Arbeidsfolk. (I denne Betydn. sædvanlig Neutrum).*
Mannskare, *m. stor Mængde af Folk.*
Mannskifte, *n. = Mandbytte.*
Mannskrema, *f. et Stræmsel; Dyr som skræmmer Folk; ogsaa en grov og kærst Person, en Tyrann. Trondh.*
Mannslag, *n. Mand's Væsen, Manerer som passe for en Mand.*
Mannslagar, *m. Manddraber. Hall.*
mannsleg, *adj. mandig, dygtig (= mann-leg); ogsaa: kjæk, som har et mandigt Væsen, tegner til en dygtig Karl. Mest i de sydligste Egne. Nogle St. mansleg.*
Mannsløgt (-sløgt), *f. Mandsløt, Drab. Hall. Vald. Ogsaa G. N., men formodentlig en nyere Form.*
Mannslife, *f. Mannlikan.*
Mannslut (u'), *m. Mandslod, Part som tilfalder hver enkelt af Deeltagerne, f. Gr. i en Fiskefangst.*
Mannsmaal, *n. Mandstemme.*
Mannsvida, *f. Mand's side, Fædrenes side.*
Mannspille, *n. Mandspil, Nederlag.*
mannstærk, *adj. mandstærk, vel bemandet (= mangment).*
mannstygg, *adj. mennekefjæ, uselskabelig (= folkefjægg). Søndre Berg.*
Mannstyrke, *m. 1) Antal af Mand eller Arbeidsfolk. 2) Mennekekræfter, i Mod-sætning til Maskinekraft.*
Mannsværk, *n. Daad, Bedrift, Manddomsværk. (Naafsee ogsaa: en Mand's Jord-lod, f. Fjærners Drdbog).*
Mannsvit (f'), *n. mennekelig Forstand.*

Manttal, n. Mandtal; Optegning af det værnepligtige Mandskab; ogsaa: Folke-mængde.

manntamd, adj. 1) tam, vant til Menne-skene; om Dyr. 2) erfaren, vant til Om-gang med Folk. Søndre Berg.

Manntekke, n. Gunst, Yndest, det at En er afholdt; ogsaa om et tæffeligt Væsen i Dngang med Folk. Tel. og fl. 3 Søndre Berg. **Manntokka** (el. **Mannatokka**), f. „Manntekke“ i en gammel Vise (Landsk. 145) synes at betyde: Kjendskab til Folk.

manntjuffe, adj. folkerig, fuld af Menneker. Der er manntjutt: der er meget Folk samlet. Hall. og fl. 3 Tel. manntjutt.

Manntokka, f. **Manntekke**.

Manntroug, m. Trængsel, Trængthed i en stor Samling af Menneker. „Manna-trauga“, Søndre Berg.

Manntruga, f. **Truga**.

Manntrøda, f. Spor efter Menneker; en meget optraadt Bei. Hall. Maaffee egentl. **Manntrod** (o').

manntryd, adj. tæffelig, venlig, omgjønge-lig; ogsaa: kjær, mandig. Hall.

Manntryne, n. Mandskade; ogsaa noget som er til Stam eller Lyde for en Mand. B. Stift.

manntot, adj. mandbar, fuldvoren; om Pi-ger. Sdm. Hall. og fl.

mannvand, adj. kræsen i Valget af Folk eller Selvskab; ogsaa: storagtig, for stolt til Dngang med simple Folk. Nys. Abg. og fl. — Om Kvinder: Kræsen med Gen-syn til Vællere. G. N. mannvandr.

Mannvase, m. en Folkehøj, Kreds eller Klynge af Menneker. Nordl.

mannvond, adj. mandolm, bibsk, arrig mod Menneker; om Dyr. Abg. og fl.

Mannvyrdnad (y'), m. Afgtelse, tilbørligt Gen-syn til de Folk, som man har for sig. Videt brugt.

Mann-yl (y'), m. Damp eller Uddunstning af mange Menneker i et Rum. Hard. og fl.

Mannøra, f. Nebuse; f. **Marneta**.

Mannøret, f. Mennekeslegt.

Mantel, m. en liden Hylbe paa en Skor-stensmuur eller rundt om Skorsteensfap-pen. Berg. Trondh. Nordl. Vel egentlig selve Skorsteensfappen. G. N. mantull (sædvanlig möstull); Kappe. Nogle Ste-der opfattet som **Mantile** (i'), n.

Mar, f. f. Merr og Marar.

Mar (m.), Sv. Hav. Kun i Sammensæt-ning, som **Marbakke**, **Marflo**, **Marhalm**, **Marlauf**, **Marfaum**, og fl. G. N. marr.

Mar (Marb), f. **Morb** og **Merb**.

Mara, f. 1, **Mare**, noget som lammer og beflemmer Legemet i Sønnen. Nogle St. **Muru**, Tel. Hall. G. N. mara. Hertil: **mareriden** (i'), adj. angreben af Lam-melse i Sønnen; egentl. reben af en **Mare**. 3 Hall. „murureen“.

Mara, f. 2, 1) en fraatliggende Støtte, bestaaende af en kort Stok med Fødder under den ene Ende. Nordl. (Andre St. **Buff**, **Bordbrakk**). G. N. mari, m. (Egils-son). — 2) et trappeformigt Stillsads paa Strandbredden, for Læsesifere. Trondh. (Andre St. **Gilja**). Hører maafee sam-men med **Merr**. 3f. **Marfot**, **Marfokk**, **Marfula**.

mara, v. n. (ar), 1, flyde tungt eller med Vanskelighed, holde sig nogenledes i Vand-slæden. „Dæ mara i Sybreen“. „Dæ so myffe, dæ mara uppe“ (o: kun saavdt, at det ikke synker). Helg. G. N. mara. — Ogsaa: glide langsomt frem, skride næsten umærkeligt fremad. Der knapt so mytet, det marar fram. Hard. Helg.

mara, v. n. (ar), 2, om Heste: springe, løbe i Brunst. Ellers: sværme om, gjøre Støi; hyppes klammerie ic. Tel. „Ein Marefatt“: en urolig Krabat, En som gjør Støi og Spektakler.

Maraflagar, f. **Marar**.

Marald, m. **Søbakke**; f. **Marbakke**.

Maralm, f. **Marhalm**.

Marar, pl. af **Merr**, o: Hoppe. B. Stift.

Ogsaa i Sammensætning: **Mara** (**Marar**); saaledes: **Marafyl** (y'), n. **Hoppesøl**.

Maramjolk, f. **Hoppemølk**. **Mara-unge**, m. en meget liden Hoppe. 3 andre Forbindelser tan Ordet gjælde for baade Hoppe og Hingst, saasom: **Marabytar**, m. **Hestehandler**. **Maraflagar**, m. **Hesteflaeret**. Sogn. (Forhen anset som en foragtelig Bestilling). **Marahoste**, m. en haard, huultlydende Hoste. **Mara-kropp**, m. **Hestefrost**. **Maramaan**, f. **Hesteman**. **Marastall**, m. **Hestestald**.

Maratagl, n. Haar af en **Hestehale**. 3f. G. N. mar(r); **Hest**.

Marafod (o'), f. **Leggevold**, **Lumleplads**. Tel. (**Marafot**, el. -flaa).

Maraal, **Søtraad**; f. **Marfaum**.

Maraata, f. smaa Sødyr, som Fiskene æde. (= **Nat**, **Nata**). Nordl. (3 **Colbas** Beskriv. over **Lofoten**, S. 29, kaldet „**Mar**“, maa-fee seilagtigt).

Marbakke, m. **Bakke** i Søen nærved Lan-det; en stærk Skraaning som strækker sig langs med Strandbredderne strar nedenfor **Ebbemaalet**. Berg. Trondh. Nordl. Paa Sdm. **Maribakke**. Ellers i anden Form: **Marald**, m. **Skl**. **Maredebrot**, n. **Hard**, **Møreldebakke** (o'), **Nys**. **Mere** afvig. **Molbakke** (o'), **Molbrot**, n. **Mand-dal**, **Molreina**, f. **Sogn**, **Mølderbakke**, **Skl**. (S. **Mol**). Om en lignende **Bakke** i Jnsøerne: **Mørbakke**, **Vald**. **Mær-rein**, el. **Mørrreina**, f. **Tel**. **Bufr**. G. N. **marbakki**, og **marreinsbakki**.

Marbakkefjora, f. en usædvanlig stor **Ebbe**. Nordl. 3f. **Gjessjøa**.

Mardeild, f. **Mardeild**.

- Mardyna**, f. løst Søgræs og Tang, som driver op paa Strandbredderne. Trondh. Dgsaa: Dynd eller Mudder i Strandbreddene, næved Ebbemaalet. Nordre Berg.
- Marekrist**, el. Marekrost, m. en forvoren Kvist, en Green som slutter i en Kvast eller Klynge af sammenvorne Kviste. Brugt i Formen Murkrist, Gbr. og Murkrost (o'), Hall. (Sv. marqvast). Ellers kaldet Mar-klunger (Marklung), Helg., Marisop (Marefope?), Edm. (Efter S. Strøm dgsaa: Mareris). Andre Navne ere Gygrasop (Sogn) og Simonsvipa (Tel.).
- Mareldrebrot**, n. f. Marbakke.
- maren**, adj. frønnet, lidt raaduet; om Træ. Nordenfjelds. Jf. marna, morna, morfen. Jsl. marinn: stødt, knuust.
- Maretopp**, m. en Græsart: *Nardus stricta*. (= Finnshjegg). Nff. (?).
- Marflo**, f. et lidet Sødyr af Krebsflægten; egentl. Sloppe (*Cancer pulex* L.); jf. Flo. Berg. Trondh. Nffig. Marflod, n. Edm. Marfluga, Marflogo, Helg. Jsl. marfló.
- Marfot** (oo), m. Støtte, Stolpe; især under „Marstokkene“ i en Fiskehjell. Nordl. (Kof.). Ellers: Morfot (o', oo), Stolpe under Bro eller Gulv. Edm. (Nordbalden); Murefot, en frum eller knøformig Støtte i en Slæde. Setersd. Jf. Marta, 2.
- marfreisten**, dristig; f. mangfreisten.
- Marg**, f. Berg. marglia, f. manglida.
- margment**, f. mangment.
- Marhalm**, m. Søgræs, Haybændel (*Zostera marina*). B. Stiff; lyher sædvanlig Maralm. Jsl. marhálm. Andre St. Marlauf. „Maralm“ tilbeels ogsaa om Strenge-Tang, f. Martaum.
- Marisauga**, n. en liden blaa Blomst (maafsee *Myosotis*). Bald. Dgsaa en Benævnelse paa Skumboblerne paa gjørende Ml. Sogn. I flere af de følgende Ord er „Mari“ egentlig Navnet Marta (= vaar Fru); imidlertid har det visse besynderlige Afvigelser og synes at være forverlet med andre Ord.
- Maribaat**, m. Kaffe-Vg. Edm. Maafsee af et Folkesagn. (Jf. Jsl. Petrusbudda).
- Marigle**, m. et Slags Igle, forskjellig fra Blodiglen. Hard. Andre St. Hestigle og Kofsigle.
- Marigull**, Morgenfrue (Plante), *Chrysanthemum segetum*. Trondh. (?).
- Mariband**, f. Gjageurt, *Orchis maculata*. Gbr. og fl. Marihaand, Hard. Schl. Jf. Hvgvending.
- Marihane**, m. Sommerfugl, Papillon (= Fivrelde). Edm. Ellers paa flere Steder: Marihøna, f. Berg. og Trondh. Nffig. Murihøne, Gbr.
- Marikaapa**, f. = Kaapegras (*Alchemilla vulgaris*). Nordre Berg. Trondh. Nordl.
- Dgsaa kaldet Maristaff, m. Tel. Ndm. Nffig. Murustaff, Gbr.
- Marilykel** (y), m. Maanerude, *Botrychium Lunaria*. Marilykfil, Tel. Marinykfil, Num. Mørikykfil. Hall. Murilykfil, Bald. Murinykfil, Gbr. (Noget uvist, om Blanten er allesteds den samme). Forskjelligt herfra er Marilykle, m. Kjellingestand, *Lotus corniculatus*. Hard.
- Marimesa**, f. Mariae Behudelsesdag (den 25de Marts). Flere Steder Marimes, =mys. I Hall. Mørimessa. G. N. Mariu messa. Ellers: Vaarfrumessa.
- Marinykel**, f. Marilykel. — **Mari-nykleband**, n. *Primula veris*. Bufr.
- Mari-ke**, m. Planten *Cypripedium Calceolus*. Tilbeels Marisfor (oo), Ringerige, Toten. Dgsaa kaldet Klaus.
- Marisop**, f. Marekvist.
- Maristaff**, f. Marikaapa.
- Marf**, n. Marke, Kjenbetegn. Meget brugt i de sydvestlige Ege; ogsaa Nbg. Tel. Hall. og Nordre Berg. (ifke Edm.). G. N. mark. Jf. marka. Kata Mark paa: lægge paa Minde, erindre sig som et Kjende-merke. Der Mark paa Trionad: et Tegnetil Trivelighed. Der ikke noget Mark paa det: det er ikke noget at rette sig efter; man kan ikke slutte noget deraf.
- Marf**, f. 1, 1) en Skovfrøning (= Mork). Ndm. I Nordl. om de inderste Fjorrbygder; f. Markland, Markmann. Ellers som Stedsnavn om enkelte afdisdeliggende Bygder. Egentlig: en Skovmark, som danner Grændsen imellem to Landfaber. Goth. marka: Grændse; Ght. marcha, L. Marke (som jærnføres med Lat. margo). — 2) Udmærker, Græsgange eller Jordstikker, som ligge udenfor en Gaard. Alm. Dgsaa om græsboret Grund. Der berre Berg og intje Mark. Dei er lite Marti, siges om Dyr, som have samme Farve som Jorden eller som den Grund hvorpaa de opholde sig. — 3) Jord, Grund, Jordflade. (Sv. mark). Ned paa Marti: ned til Jorden. Ut over Marti: ud over Jorden. Paa berre Marti: paa den blotte Jord. Komt ut paa Marti: blive for-armet og huusvild.
- Marf**, f. 2, 1) en vis Vægt; f. Mork. — 2) en vis Mønt, nu for Tiden 24 Skilling, eller 1/2 Daler Species. Søndenfjelds overalt brugt. (Fleertal ogf. Marf). Vest og nord i Landet kaldes denne Sum en „Ort“, medens „Marf“ tilbeels betegner den gamle Rigsmark (16 f.). — 3) en vis Jord-skyld; f. Marflag.
- Marf**, m. f. Raff.
- marka**, v. a. (ar), mærke, lægge Marke til. Søndre Berg. (G. N. marka). Hedder ellers merka. Jf. merkja.
- marka**, v. n. (ar), samle Kviste eller Skovsoder til Kreaturen. Hard. Schl. Nff. (Til Mork: Skov). Markanau(d), f.

Fodermangel, Tid da man maa hjælpe sig med Skovfoder. *Schl.*
Markarstykke, *n.* *Solymarf.* 3 *B.* Stift om gamle Rigsmarfer. (*Markarstykke*).
Markbevre, *n.* Udskiftning af Udmarf.
Markedeild, *f.* Grændseffjel imellem Gaarde. 3 *Hall.* *Mardeild.*
Markegang, *m.* Synsforretning; Befaring af Udmarkerne ved en Udskiftning eller Grændseregulering. *Markegangsaf.* *f.* Sag eller Tvist om Markernes Deling.
Markegonga (-gaanga), *f.* Idelig Gang og Førfel i Udmarkerne.
markelegen (-leggen), *adj.* om Træ, som har ligget længe paa Jorden.
Markemole (o'), *m.* Jordstykke. *B.* Stift.
Markesløtte, *n.* Høslæt i Fjeldmarkerne eller ubenfor Gaarden.
Marketeig, *m.* Stykke af en udskiftet Mark (*Skovmarf.*). Forskjelligt herfra „*Marketeig*“: Engstykke som en Karl kan slaae for en Mark (24 Skilling). *Hall.* og *fl.*
Marketenter, *m.* Solbatervært. (*Af Ital. mercatante*).
Markevidd, *f.* Udmarkerne Vidde.
markføer, *adj.* ferlig nok til at gaae med i Markerne; om Dyr.
Marklag, *n.* en vis Jordstyld, som udgjør $\frac{1}{24}$ af en Dyre (*Dre*). *Orf.* og *fl.* Dgsaa kaldet *Mark*, *f.* — Fra *Nordl.* er meddeelt et andet *Marklag*: fem Tyfter Stokke (?).
Markland, *n.* Indland, som ligger langt fra Havet. *Helg.*
Mar-Flunger, *m.* = *Markvift.* *Helg.*
Markmann, *m.* Indbygger af de inderste Fjorde el. Dalebygger (*Marklandet*). *Helg.* 3 *Mark*, 1.
Marknad, *m.* 1) *Marked*, Kjøbstævne. *Nordenfjelds Markna*(d); nogle *St. Martina*; i de sydlige Egne: *Markn*, eller *Marken*. *Sv.* *marknad*; *G.* *marknad* og *markadr* (jf. *Lat. mercatus*). — 2) et Handelsted, en Landhandlers Gaard. *Nordl.* (*Markna*). — *Marknadfolk*, *n.* Folk som besøge et *Marked*. *Marknadhelg*, *f.* Fritid i Markedsdagene. *Marknadvika* (f'), *f.* *Markedsuge*.
Markring, *m.* Indbygger af „*Marken*“ i Smaalenene. (*Rettere Marking*).
Markstein, *m.* *Marksteen*, *Skjelsteen* i en Grændselinie. *Ufvig.* *Markstein*, *Harb.* *Bofs.* *Hall.* *G.* *Marksteinn* (ogsaa *marstein*).
Marklake, *m.* *Bladmave*, trede *Mave* i droytiggende Dyr. *Eff.* *Sdm.* *Nordl.* 3 *Øbr.*
Marlaakaa, *Paa* *Sdm.* ogsaa *Marlat*, *n.* *Andre St.* *Lake* (*Lakke*). *Maaftee* egentl. *Marglake* (den mangelappede); jf. *Sv.* *mångfall*. *Andre* *Navne* ere *Fill*, *Lyngning-pose* (*Lel.*), *Trollpose* (*Orf.*).
Marklauk, *m.* *Søgræs*, *Havbændel* (*Zostera*); egentl. *Sølog*. *Ryf.* *Schl.* *Eff.* *Dgsaa* *udtalt Madlauk*, *Ryf.* *Ufvig.* *Mannlauk*,

Yttre-Sogn. *Andre Steder* *Marthalm* (*Maralm*), *Sjogras*, *Malegras*.
marma, *v. n.* (*ar*), *bruse*, *larne*; om *Vind* og *Bølger*; ogsaa: *knurre*, *klage*, *gjøre* *de-lige* *Paamindelser* om noget. *Hertil Marm*, *n.* *idelig* *Sufen* og *Brusen*; ogsaa: *knur*, *klage*. *Sdm.*
Marmorstein, *m.* *Marmor*. (*Lat.*).
Marmøle, *m.* *Havmand*; *fabelagtigt* *Bæsen*, som kan tale med *Mennesker* og *aabenbare* *skulte* *Ring*. (3 *Folketsagn*). *Nordre* *Berg*. *Nordland*. (*Jf.* *Jøl.* *marmennill*). *Paa* *Sdm.* ogsaa om en *Snaffer* eller *Sladrer*, *En* som taler meget om *Ring*, som han ikke forstaaer. *Nærmer* sig til *G.* *N.* *margmæli*, *n.* *Snaffsomhed*.
marna, *v. n.* (*ar*), *frønnes*, *opløses*, *begynde* at *raadne*. *Trondh.* *Paa* *Sdm.* *marnast*, *især* om *Træ*. *Jf.* *maren*.
Marneta (?), *f.* *Mebuse*, et *Slags* *Bløddyr* i *Søen* (= *Gopla*, *Rlysa*, *Kobbeglyha*). *Brugt* i *Formen* *Mannæta* (og *tildels* *Manneta*) i *Bergens* *Stift* og *de* *sydligere* *Ryftegne* (jf. *Sv.* *manet*), men *er* *vistnok* egentlig *Marneta* (e'), o: *Sø-Nælde*, som allerede *er* *antydnet* af *Pontoppidan* (i *Norges* *naturl.* *Historie* 2, 294) og *som* *netop* *stemmer* *overeens* med *Tydt* *Meernefel*, og *Eng.* *seanettle*. *Jf.* *Neta* (= *Nata*, *Nesla*) og *Formen* *Mannlauk* for *Marklauk*. *Paa* *Sdm.* betegner „*Mannæte*“ *fun* *den* *langtraadede* *Mebuse* (*Medusa capillata*), *medens* *de* *andre* *Arter* *hebbe* „*Gople*“.
mar-raa, *adj.* meget *raa* og *blød* (omtrent som *gor-raa*). *Helg.*
Marss, *m.* *Marfch*; ogs. *Musik* at *marfchere* *efter*. (*Fr.* *marche*: *Gang*). *Dmtr.* *lighel-dende* *er* *Marss*, *m.* *Martsmæaned*. *Lat.* *Martius*.
Marstein, *f.* *Markstein*.
Marstokk, *m.* *Understok*, *Tværstok* i en *Fiskehjeld*, *tjenende* til *Underlag* for *de* *overliggende* *Langstokke* (*Ufe*). *Nordl.* (*Lof.*) *Lil* *Mara*, 2.
Marfula, *f.* en *Støtte* med *Rløft* i *Enden*, at *sætte* *under* en *Fiskehjeld*. *Lof.* *Jf.* *Mara*, 2.
Marraum, *m.* *Streng-Lang*, *Søtraad* (*Seytosiphon filum*). *Eff.* (*Egentl.* *Sø-Lømme*). *Ellers* kaldet *Maraal*, *m.* *Ryf.* *Nordl.* og *Maralm* (*Marthalm*), *Sdm.* (*Jøl.* *marprådr*). *Jf.* *Lys*.
martela (e'), *v. n.* (*ar*), *buldre*, *larne*, *arbeide* med *megen* *Støi*. *Lel.* (*Dunfelt*).
Mar-ulk, *m.* *Ulk*, en *liden* *Fisk* med *et* *stort* *Hoved*. (*Cottus*). *B.* *Stift.* *Dgsaa* kaldet: *Ulk*, *Fruff*, *Forroff*, *Fiskefyma*. — 2) *Bredslab* (*Lophius*). *Nordl.* (*Lof.*). *Andre* *St.* *Bredskjefi*. *Hertil* *maa* *aftee* „*Marul*“ og „*Malur*“, *Ndm.*
marvega (e'), *v. n.* (*veg*, *vog*), *ligge* *ret* *efter* *Wandflaben*, *hvege* sig *lige* *høit* med *begge* *Ende*; *f.* *Gr.* om en *Baad*. *Indh.*

(Sparbu), med Inf. „marvaagaa“.

Mas, n. 1) langvarigt Arbeide, Slab, Strabads (s. masa). Søndensjelds. — 2) Dverhæng, idelig Begjæring og Paamindelse; ogsaa: Indfald, Nykker. Nordre Berg. Trondh. — 3) Snaa, Præt. Ehl. og fl.

masa, v. n. (ar), 1) spyle idelig med noget, have et langvarigt, mæisomt Arbeide for sig. Søndensjelds. Han masar med det stødt. Ofte ogsaa: masa seg, el. masa seg ut: arbeide sig træ eller sløv. Hall. Bustr. Hertil utmasad. — 2) bede eller paaminde idelig om noget, gjentage et Ønske tit og ofte. (Dmtr. som bresta). Han masar etter baade litt og utitt (s. Er. om Bern). Nordre Berg. Trondh. Nordl. Afsig. maasaa, Drk. Gbr., mæsa, Sogn. Dgsaa: drive paa, el. paaafynde Gn. Du maa masa paa honom. Valbers. — 3) snaffe, pludre; fordrive Tiden med Snaa. Ne tomo til aa sitja og masa heite skvelden. Harb. Ehl. Jæd. Jf. Jæl.

masa: sladre. Sv. Dial. masa: gaae seent, m. m. Ordets Grundbegreb er imidlertid uvist. Jf. ogsaa masast.

masa, v. a. (ar), male med Flammefigurer. Hall. Hertil „Masamaal“, n. Maling med bueformige Striber eller Flammer. Vald. (J. B. Stift: Eksemaaling). Jf. Sv. masur: flammet Træ; G. N. mäsurr?

Masar-rid, f. et lettere Anfald uden syn-derlig Virkning. I Barfelsehygdom om de foreløbige Anfald af Fødselsmerterne, i Modsetning til „Kjosrid“. Edm.

masast, v. n. (ast), falde i Sovn, tabe sin Sands og begynde at drømme. Nhl. Sogn. Jf. orminnast.

masen, adj. 1) besværlig, som gaar seent og mæisomt; om Arbeide. Tel. 2) tryglende, som altid har noget at bede eller minde om. Hedder ogsaa „masafam“, Trondh.

masgiengd, adj. besværlig, trættende; om Vel og Føre. Tel. Hall.

Masing, f. 1) seent Arbeide; s. masa. 2) Dverhæng, Tryglen. 3) Snaa, Tale om liggelybige Ting.

Mast, n. 1, smaat Affald; især Spaaner og Treveler af Træ. (Sagmast). Nordre Berg. — Nogle St. ogsaa om Mast, o: Affald af Malt (= Drav). Smaal.

Mast, n. 2, Støt, Tummel; s. masta.

masta, v. n. (ar), buse frem, drive ivrigt paa med et Arbeide; ogsaa: støie, tumle, drive Leg og Spøg. Nordre Berg. Gbr. Nordl. Masta i Sop: rive sammen, samle i en Haft. Masta seaa seg: jasse noget fra sig.

Masta, f. Masse, Forfladning. Fr. masque. Lidet brugt.

Mastina, f. Maschine. Fr. machine.

Masomn, m. Masovn, Smelteovn. Tydsk Masofen.

Massing, m. Messing (Metal). Lyder ogsf.

Masing, Drk. og nogle St. Messing; L. Messing, henført til Lat. massa: Klump,

Masse. Jf. Bladmasing.

Massion, m. Konfirmation. En uheldig forkortet Form. Det gamle Ord er Fer-ning, f. af ferma, = Lat. firmare.

Master (Mastr), f. Mast, Seilstotte. Nogle St. Mast. Holl. mast, Eng. mast. (S. G. N. hedder Masten tré, el. siglutré). — masterlaus, adj. mastløs. Mastertosta, f. den Toste (Vænk), som Masten støtter sig til (i Vaadene). Mastertopp, m. Mastetop. Mastertre, n. Mastetra.

Masting, m. Reel af fuge Mad af (= Kofemsel). Nhl. Vel ogsaa: kogt Reelmad, ligesom Matgjerd; forøvrigt dunkelt. Jf. Mastfi.

Mastova, f. Maststova.

mastra, v. n. (ar), reise Masten i en Vaad. Jf. Master.

Mastrikla, f. Søstjerne (Asterias). Nff. Ellers Krossfisk, Korstroll. Dunkelt Form; maaskee Mat-strikla?

Mastu (Mastugu), f. Maststova.

masur, adj. karrig, gnieragtig. Edm. For-mentlig til masafar.

masurr, adj. fuld af Indfald eller Nykker (Mas); jf. masen.

Mat, m. 1) Mad, Føde; især i tillavet Stand. G. N. matr (Goth. mats). Seaa seg Mat: spise. Kienna seg til Mats: seie Mæt-telse, være mæt. B. Stift (te Mas). — 2) tildeelt Portion, Madret for een Per-son. I dette Tilfælde med Fleertal, f. Er. Der stod fem Matar paa Bordet. (B. Stift). — 3) Madstov, Mævingsstov; i Særdeleshed om Kjerne i Korn. Det hjem Mat i Kornet, o: Kornet udvifler sig, sætter Kerne, mod-nes. (Jf. mata). Nogle St. ogsaa om selve Kornet el. Kornhøsten. Seaa Matar av Natren. Nedenæs. Afsvigende Betydning i Vaagmat. Jf. Irnmat. — 3 Sammenfæin. tildeels Matar (Mata).

mata, v. a. og n. (ar), 1) made, give Mad i Munden. — 2) sanke eller stasse Mad. Han kann meir en mata seg: han forstaar sig paa mere end Maden (især om Gn som kan visse ubekjendte Kunstler). I Drk. maa-taa: samle Forraad, sammenpare. — 3) om Kornet: faae Kerne, udfylde, mod-nes. Meget brugt. Hedder ogsaa matast; afsig. maataa, Drk. Indh. (Sv. mataa). — Particel matad, 1) mættet, f. Er. om Fisk: Han er upp-matab med Eld. 2) fylt med Kerne, fuldt udvoret; om Korn. Der litet matat (mata), o: svangt, magert.

Matardrygja, f. noget som gjer Maden droiere. Hedder ogsaa Mata(r)drygla, f. og Mata(r)drygging, f. Er. Lang Vi-ning er ingi Matardrygging, o: man sparer in-gen Mad ved en lang Faste.

Matauke, Meelbrøi; s. Mjølauke.

Matbann, n. stor Mad for Mad; Banke- lighed for at være sig. Bustr.

matbiten (i), f. matleid.

Matbot (oo), f. Forbedring i Koftholdet, f. Gr. ved ny Forsyning. Trondh.

matbraad, adj. graadig, glubsk. Hall.

Matbrigde, n. f. Matkifte.

Mat-eple, n. Gbler at bruge til Mad.

[Materia, f. Materie, Stof. Nogle St.

Mateer (Tel.). Af Latin.

Matfisk, m. Fisk til Huusholdningen.

Matflo, f. vorende Kjerne i Kornar. Afbig.

Matfloga, helg. S. Flo.

matfrefk, adj. graadig, som behøver megen Mad. Tel. og fl.

matfull, adj. stiv og tung af Overmættelse; om Dyr. Dgsaa matdiger, Dsteb.

matføv, adj. tjenlig til Mad; især om Korn. Nbf. og fl.

Matgjerd, f. 1) Madlavning; Madfisk. G. N. matgerd. 2) kogt Mad; Grød, Suppe, el. Kjøb. Brugt i forskjellige Form: Mad-

gjær, om Kjøb med Suppe. Vald. Mag-

gjær, om Kjøbsuppe ic. Hall., Maggjær, om kogt Mad. Gbr. Dsteb., Meggjær,

Gbr. (Sf. Mangjel og Masting). — Her-

til „Maggjærsmat“, m. Grød eller Suppe.

Sdm. (ikke alm.). „Maggjærsgryte“, f.

Madgryde. Sbr. Paa Helg. Mangjæls-

gryta; ved Bergen Mastigryta (Matsti-

gryta?). „Meggjærskonn“, n. bedste Sort

Korn. Indh. (Enaasen). „Maggjærsmjøl“,

n. Meel at koge Mad af. Gbr. Dsteb.

Sf. Talemaaden „forfje til Brods elle Mag-

gjer“, o: hverken til at bage eller koge.

Romsd.

matgjerr, adj. graadig, slugen. Hard. (Sf.

gjær, gjerr).

matgod, adj. søberig, nærende, kraftig. Tel.

og fl. Sf. matryken.

matgrann, adj. f. matvand.

Matgreida, f. Forsyning med Mad; Kofthold, Madfisk. Sf. Matstyr.

Mathag, m. Madfisk. Hard. Andre Steder

Matheming el. Mathæming (Sdm.), Mat-

skap (Dsteb.) og Matstæll.

Matheming, m. f. Mathag.

matheppen, adj. som har god Madlyst, er glad ved et godt Vord. Tel.

Mathug, m. Madlyst, Appetit.

mathøv, adj. 1) tjenlig til Mad (= matføv, matsøfjande). Sff. og fl. 2) graadig. Sogn.

Mating, f. Modning, f. mata.

matfjer, adj. ontr. som matheppen. Dstl.

Matkrok, m. Madfrog; En som er flink til at forsyne sig.

Matlag, n. Bordselskab.

matlaga (seg), v. tillave Mad. Hedder ellers: matreida, matstella seg, og „matrykfe se“ (Sdm. dog lidet brugl.). — Matlagging, f. Madlavning.

Matland, n. Land eller Sted med Hensyn til Fødemidler. Et godt Matland.

matlang, adj. i Forbind. ei matlang Rid, o: en Stund som er lang nok for at holde

Maaltid. „matlaang'e“. B. Stift.

matlaus, adj. madløs, forlegen for Mad.

Dgsaa mata(r)laus. G. N. matarlaus.

matleg, adj. mættende, nærende.

matleid, adj. som har faaet Madlede, tabt Madlysten. Hedder og matbiten (i'). Hall.

matliten, adj. smaatærende. Hall.

Matlost, m. Madlyst, Appetit. Hedder ogf.

Mata(r)lost, B. Stift. Ellers **Matlyst**, f. Mathug, m. og **Mathjarta**, n. i Forbind. „hava eit godt Mathjarta“.

Matløysa, f. Madløshed, Mangel paa Mad. Nogle St. Matløysa.

Matmann, m. Person med Hensyn til Behov af Mad. Ein liten Matmann: En som æder lidet.

Matmaal, n. Maaltid.

Matmoder (=mor), f. Madmoder, Huusmoder. I Familien ofte brugt som et Navn: ho Matmor; henne Matmor. (Sf. Husbonde).

Matmorflam, f. Tegnet til et daarligt Kofthold. Det syner ingi Matmorflam paa Guden: Drengen seer godt ud, synes ikke at have sultet. (B. Stift).

Matmose (o'), m. Islandske-Mos. Nordl.

Matmun (u'), m. mættende eller nærende Kraft. Der itkje noton Matmun i det: det mætter ikke, det er en let Kost. Dgsaa **Mat**

ta(r)mun, B. Stift.

Matmund, n. Spisetid. Trondh.

matmyken (y'), adj. 1) søberig, kraftig; om Kost. Tel. ogsaa Nordre Berg. og fl. —

2) graadig, storslugende. Hall.

Matnøyte, n. Bordselskab, Folk som spise sammen (= Matlag). Indh. (?).

Mat-olje, m. (=olja, f.), Madolje.

Matrast, n. et Beistykke som man kan relse uden at behøve Mad paa Beien. Der for langt Matrast. Hadeland, Toten. Dgsaa i

Formen **Matrost** (o'), f. Tel. S. Kost.

matraust, adj. som har god Madlyst. (Egentl. tapper i at forsyne sig). Tel.

Matraad, f. Forraad af Mad.

matreida, v. n. (er, de), lave Mad. Hedder ogsaa **matreidsla**, Tel. Sf. matlaga.

Matreidsla, f. Madlavning.

[Matross, m. Matros, Skibsmand. Hedder ogsaa **Matraafs**, m. og **Matrossa**, f. Holl.

Matrost (o'), f. f. Matrast.

Matrøyta, f. Døgenigt, En som kun æder og ikke arbejder. Nordl. (Sv. matröta.

Ries 434).

Matfalt, n. almindeligt Salt, Kjøkkenfalt.

Matfaad, f. en Smule Mad. B. Stift, Gbr. og flere. Nogle Steder **Matarsaad**

(Mata-saa).

matfaar, adj. farrig paa Mad. Tel. (Ssl. matsår). Sf. mafur.

Matfap, m. f. Mathag.

Matkifte, n. Forandring i den daglige Madfisk, Afverling i Kost. Hedder ogsaa

Matbytte (Matarbytte), n. og **Matbrigde**, n.

Matflag, n. Art eller Slags af Mad.
Matstell, f. Matstyr.
Matstova (o'), f. Huus til Kogning eller Madlavning; Ildhuus; ogs. en liden Stue, hvori man hensetter Mælk og andet Slags Mad. Lyder forskjelligt: **Matstove** (Mælkstue), Edm., **Matstugu** (Ildhuus), Drk., **Matstora**, Helg., **Matst'u**, el. **Matstu**, Indh. Nordl. G. N. **matstofa** (?).
Matstyr, n. Huusholdning, Madskif; ogsaa Madlavning. Hedder ogsaa **Matstell**, n. og **Matsti**, n. (Nhl.). Jf. **Matthag**.
Matstuf, f. Omsorg for Røringen.
matstøjkjænde, adj. tjenlig til Mad; f. Gr. om Fisk. Han er jo smaa, at han er ikke matstøjkjænde. Nordre Berg.
[Matte], f. Matte, Bæstetappe.
matte (agtede), f. meta, metja.
Mat-tid, f. 1) Epistid. 2) et Maaltid omt. ved Kl. 10 f. M. (= Dagverd). Jæd.
mat-tidig, adj. som har god Madlyst. Nogle St. **matting**, i Smaal. **mattau**.
mat-troen (o'), adj. madløs (= kosttroen).
marvand, adj. kræsen paa Mad. I samme Betyd. **matgrann**, Østl.
Matvara, f. Fødevarer.
Matvatn, n. Vand til Madlavning.
Matveg, m. Røring, Forhyning. I **Matvegen**: med Hensyn til Maden.
Matverd (=ver), n. Værd eller Ljenlighed til Fødemiddel.
matvis (ii), adj. klog paa Røringen; dygtig til at forsyne sig.
Matvon (oo), f. Udflugt til at nære sig, el. finde Føde. Ogsaa **Mata(r)von**.
mat-yrkja, v. a. (er, te), f. matлага.
mat-ør, adj. yderst forfulken, gal efter Mad. Tel. (Vinje).
Mauk, n. 1) Madvædse; den Masse af Bedste (Vand, Valle, Mælk og desl.), som sammenmænges med Melet til Mad. Nhl. Nordl. og fl. Afvig. **Mok** (o'), Helg. og **Mokk**, Edm. Jæl. **mauk**: Suppe (Haldorson). Sv. Dial. **mök** (Nies 457). **Maa-**see egentl. Fortyndelse; f. **mehkja** og **mjufa**. — 2) en Blanding, Røre, Delg. Gbr. — 3) Stof (= To), især med Hensyn til Kræfter. Jæd. Der godt **Maut** i den Guten, o: der er Styrke i den Karl, han har god Legemshygning. Jf. **Maug**.
maula, v. a. (ar), 1) tygge, gumle, æde langsomt. Ehl. Jæd. (Jæl. **maula**). — 2) æde noget ublandet; f. Gr. **maula** Braud: æde tørt Brød, uden Smul; **maula** Kjøt: æde Kjød uden Brød. Næsten alm. (Nordl. Trondh. Berg. Tel. Hall. Smaal.). Sv. Dial. **mola** (Nies 427). Imperf. tilbeels **maulte**. Jf. **turmaula**.
mauleg, f. mogleg.
Maur, m. 1) Myre (Insekt), Formica. Nogle St. **Migemaur** (ligt Eng. **pismire**). Afvig. **Mor** (o'), Østerd., **Mör**, Smaal. (Jb). G. N. **maurr**; Sv. Dial. **maur**,

mor. — 2) om en meget stræbsom Person. Ein **Maur** til aa træla. — 3) Kløe, Krill; f. **maura**.
maur, adj. fornyet, forsagt, ængstlig; ogsaa: smaalig, karrig. Nff. Edm. „Han æ ikke maur'e syre dø'": han har nok Hjerte til det.
maura, v. n. (ar), 1) arbejde flittigt, være i stadig Bevægelse. **Maura** og **stræva** (= stræva som ein **Maur**). B. Stfft. — 2) mylre, vrimsle, frybe omkring. — 3) flose, frille, stikke; om en ubehagelig Fornemmelse i Legemet, saafom efter Saar eller Frost. Det **maura** i Foten. Berg. Trondh. Nordl. Afvig. **mura**, Hall. Tel. I Østerd. **mora** (o'), ogsaa om en Gysen eller indvortes Rystelse. — Hertil **Maur**, m. og **Mauring**, f. Krillen, Stikken.
Maura (Plantenavn), f. **Mobra**.
maurast, v. n. el. **maura seg** (ar): blive sjer eller sprog; f. Gr. om Eggen paa en Æe. Tel. (Vinje). Saaleses ogsaa: **Maur-egg**, f. Skjorhed i Eggen. **mauren**, adj. sprog, som lettelig brister eller slevs. Jf. **maur**.
Maurbit (i'), n. Myrestif. Ogsaa kaldet **Maurmig** (i'), n.
Maurveld, f. **Moveld**.
Maurvækk, m. Myreløve (?), Insekt som fanger Myrer. Soler.
Maurvand, m. smaa Hobe af Sand eller Jord, hvori visse Arter af Myrer opholde sig. Nogle St. **Maurvækk**, n. (Hærd.).
Maurvort, f. en vis Sygdom blandt Køerne. Edm. (Nærmest af **maura**).
Maurvass, m. en liden Bjern (?). Tel.
Maurvæsa, f. Myretue.
Maurveg, m. Myrernes Bei eller Gang i Rørheden af en Myretue.
mauska, v. n. æde graadigt, tage Munden rigtig fuld. Edm.
Maukka, f. Mosk.
Maa, f. smaa Næsfingnagler til Prydelse, f. Gr. paa et Laag. Ert. Hertil **Maa-**belte, n. et Bælte som er besat med saadanne Nagler. (Dunfelt).
maa, v. n. (**maa**, **maatte**, **maatt**), **maae**, kunne ic. Præsens hedder sædvanlig **maa** (uden „r"), flertal tilbeels **maago** (?), **maagaa**, Num., **maage**, Tel. (Jf. Sv. **måga**). Imperf. (**maatte**) lyder ofte som **motte** (o'); i Konj. **motte**, Tel. **Supinum maatt**, mangeslebs: **maatta**, **motta**. Inf. synes ikke at være i Brug, og dets Form er altsaa uvis, **maafee** **maaga** eller ogsaa **mega**, hvoraf et Adj. **megande**. (Nhl.). G. N. **mega** (**må**, **mätti**); jf. Goth. **magan** (**mag**, **mahta**). De afledede Ord have „g" og forudsatte Roden „mag", saaledes **magna**, **Magt** (**Maatt**), **Umage**, **Umegan**, **mogleg**. — Betydning: 1) kunne, have Udgang til, have Grund til. (Med et Verbum i Inf.). Eg **maa** ikke segia det, o: jeg kan ikke sige det for vist. (B. Stfft). Du **maa** jo segia: du

har god Grund til at sige saa. (Mere alm.). Dei maa vel hava det: de have god Ret der- til. Det maa han vel: det kan han gjerne. Det var so nær, at ein maatte sjaa det: at man kunde see det. (Rbg.). I den gamle Be- tydning: magte, have Kræfter til, bruges sædvanlig „formaa“ (med Bøiningen -r, dde). — 2) kunne antages, synes (at være). Almindeligt som Udtryk for en stærk For- modning. Det maa vera ein Draum (det kan neppe være andet end en Drøm). Det maa vera langsaamt i den Utroten. Det hujet maa vera gamalt. Det maa vera han, som heve sagt det. Han maa vist hava høyr det ic. — 3) skulle, burde, være nødt eller forpligtet til. Han maa tola det. Eg maatte dragast med det. Det maatte til. Han maatte og stude fram. (Jf. ljota). Ofte anvendt i en Paamindelse el. Advarsel, med Begrebet „ber“, f. Gr. Du maa sjaa deg fyre. Hvor en Regtelse paaføl- ger, bliver Ordet „du“ tildeels udeladt. Maa ittje ganga der (o: gaa ikke der). Maa ittje vera notot ic. Dgsaa med Begrebet „kan“ bruges Ordet ofte uden Subjekt i visse korte Talemaader, som hænges til en Sætning; f. Gr. Maa tru, han veit um det (o: mon han veed det)? Det gjeng ittje fort, maa tru (o: kan man troe). Eg vardt troytt, maa vita (o: som man kan vide). — En foregen Brug finder Sted i Forbindelsen „maa i von“ (o: kunne undvære), hvor Ordet tildeels faar en anden Bøining: maar, maabde. (Hall. Gbr. og fl.). Mere herom under Ordet von.

maa, v. a. -r, dde), strabe, gvide, forslide; ogsaa affstump. Mest brugt. i Nordl. Dei hava maatt av Bokstavarne (gnedet Ekriften af). Han maabde ut kniv-n sære meg. Dgsaa i B. Stift i Formen **maast**, o: afgnides, slibes bort. Partecip maadd: strabet, gnedes, slidt. Jf. armaadd, utmaadd. G. N. må. Sv. Dial. må: rybde bort. Jf. Ang. måvan, Eng. mow; T. måheu: af- skjære, mele.

Maabelte, f. Maa, l.

Maaber, n. Frugten af et Slags Trø, hvorefter f. Maavid.

Maadaa (og Maae), f. Mide.

maadd, affslidt; f. maa (2).

Maafar (Maefar), f. Midfar.

Maafaa, i Forbind. i Maafaa, og: til Maafaa, o: forgjæves, uden Nytte. Nordland, Trondh. Berg, Hall. og fl. Dgsaa: paa Maafaa, o: paa det uviste, paa Slump. Dstl. Det sidste passer til Sv. måfå, og er formodentlig den oprindelig Brug, nem- lig som „maa faa“: hvad man maaste kan faae, altsaa noget uvisst. — Hertil Maafaaferd (=far), f. el. Maafaa-reis, f. en forgjæves Reise. Maafaaferer, n. unyttig Anstrengelse. Maafaaevall, n. unyttig Snaf. Maafaa-ting, n. En som fun gjer Fortrød eller Forvirring. (Rige-

jaa: Maafaaferter, Maafaaemnesfja). Maafaa-vee, n. et udeligt Emne eller Redskab. Maafaa-ruu, f. falsk Trø. Maafaaverk, n. unyttigt Arbeide.

Maag, m. Svigeren, Datters Mand. Alm. Sv. måg. G. N. mågr. (Goth. mégs: Gtling).

maagast, v. n. besvogres, komme i Svoger- skab. Helg. (G. N. mægjast).

Maagaa, f. Mage.

Maagenaur, pl. (to eller flere) Mænd, hvis Koner ere Søstre. Tel. (3 Sæt. Do- var). Formod. et gammelt Maagunaut; jf. G. N. sessunaur, mötunaur ic.

Maagstap, m. Svogerfæb.

Maak, el. **Maake** (Fugl), f. Maase.

maakaa, f. mofa. Maafaa, f. Maase.

Maal, n. 1, 1) Maal, Mærke; Punkt eller Grænse, hvortil noget rækker. Han er tomen i det Maalet, o: til det Punkt, omtrent saa langt. Dstl. Sjota til Maals: slyde paa et vist Punkt. Jf. Skotmaal, Flobmaal, Sjere- maal, Vatemaal. G. N. mål; Ang. mæl; Ght. mål (Punkt, Mærke). Jf. Maat. — 2) Udmaalning, Mærke for en vis Længde eller Bredde. Tota Maal paa ein Stoft. Tota Maal til Klæde ic. Jf. mæla. — 3) Maale- redskab; Maalekar, m. m. Rømmemaal, Åne- maal, Hestemaal. — 4) et afmaalt Stykke Jord. Slaattemaal, Aferemaal (omtr. som Teig). Et „Maal Jord“ er efter gammel Brug et Stykke, som udgjør 8 Stænger i Længde og Bredde, idet Stangen regnes til 6 Ålen og „eit Nebetat“ (o: en Haand- bred). Sendensjelds. Det lovbestemte Maal er 2500 □ Ålen. Jf. Maalsvegg. — 5) en bestemt Størrelse (Længde, Høide, Bredde) i Almindelighed; en Længde som fylder et Maalekar. Salda Maal: være stor nok. Giva dijngt Maal: tilmaale rigelig. Jf. Rok- maal og Strokmaal. — 6) Tidspunkt, en vis Tid eller Stund. I det Maalet: ved den Tid omtrent. Trondh. (G. N. mål). Hertil Sumarmaal, Rikmaal, Dagverdmaal. Jf. Narmaal. — 7) et Maaltid. (Alm.). Sta- try Maal um Dagen. (Jf. trivmæla). kom- heim til Maalamne: gaae hjem til hvert Maal- tid. B. Stift. (Et gammelt Genitiv). G. N. mål. (Dgsaa i Svensk og i danske Dial.). — 8) en Mælkning, den Mælk som bliver malket og opsat paa een Gang. Morgon- maal og Kveldsmaal. (Sv. mål).

Maal, n. 2, 1) Tale, Mærke, Tale-Gyve. Hava Maal: kunne tale. (Jf. maallaus, umaalug). Faa upp Maalet: komme til at tale, faae Ordene frem. G. N. mål. (Jf. Ang. mædelian; Goth. maþljan: tale). — 2) Tungemaal, Sprog. (Alm.). Faa vaart Maal: i vort Sprog. Dgsaa om Land- skabsprog eller Dialekt, f. Gr. Sogne- maal, Hallingmaal o. s. v. — 3) Egenhed i Talen, Tonefald, Accent. Eg kjenner deim paa Maalet. Jf. greslmælt, fleismælt, tid-

målt. — 4) Stemme, Røst, Lyd. Søgt Maal, laagt, grant, grovt Maal. Udsaa om Dyrs Stemme og Instrumenters Lyd. Der sigt Maal i den Hund. Han fell Maal i Jela. No tom det annat Maal i Bjella (nu sit Piben en anden Lyd). — 5) Ubsagn, Eigende. (Ejelden). Hertil Vitnesmaal, Spursmaal, Trugsmaal. Han svarar, som Maalet vardar (vatar), o: den som finder sig truffen af Talen, pleier at svare. (Nordre Berg). — 6) Sag, Anliggende, Grinde. (G. N. mål; Sv. mål). Vera upp Maalet sitt: fremføre sit Grinde. (Nsl. og fl.). Ellers kun i Sammensætning, som: Festarmaal, Gistarmaal, Vebdemaal, Sotsmaal, Tillsmaal og fl.

Maal, n. 3, Maling, Farve; f. Maaling.

maal, v. a. (ar), 1) male, farve, overstryge med Farve. Alm. (Iffe mala). Sv. måla. — 2) fremstille ved Maling, male Billeder el. Figurer. Particijv maalaad (raudmaalad, blaamaalad ic.). „Maalablad“, n. Herreblad i Kart.

Maala, f. en Løuglængde; Løug eller Line af sædvanlig Længde, til Brug ved Formåling og Fiskerie. (Løgmaala, Strengjemaala). B. Stift. Anden Betydn. i Verdermaala.

Maalar, m. en Maler. **Maalararkunst**, m. Malerkunst. **Maalarlæra**, f. Malerlære. **Maalarstykke**, n. Malerie.

maalbera (e') v. n. (ber, bar), fremstige sit Grinde (= vera upp Maalet). Gbr. **Maalbering**, f. Fremførelse af et Grinde, Fremstilling. (Mere alm.).

maalbinda, v. a. (bind, batt), overvinde i Disput, sette Gn i Forleghed for Svar, bringe til Løsshed. Dstl. — **maalbunden**, forlegen for Svar, forstummet.

Maalbrigde, n. 1) Forandring i Talen el. Sproget (f. Maalkfiste). 2) Sprogform, Dialekt. Tel.

Maalbrøyte, n. f. Maalkfiste.

Maalbytte, n. Madskifte, Afverling i den daglige Røst.

maaldjerv, adj. fritalende. (Ejelden).

maaldjug (=dryg), adj. som holder rigt Maal.

maalemillom, adv. imellem Maalktiberne. Nogle St. „maalemhlo“; egentl. Maala millom.

Maalemne, n. Anliggende, Sag som skal omtales eller afgjøres. Berg. Trondh. Nordl. Vera upp Maalemnet: fremføre sit Grinde, bringe Sagen paa Bane. Paa Edm.

Maalomne.

Maalena (ee), f. Multiplikations-Tavle. Edm. Bistnok freinmedt. Jf. Holl. eenmaal een.

Maalenfka, f. Maallybsta.

Maalfelle, n. 1) Egenhed i Talen, saasom i Tonesald eller Ordformer. Søndre Berg. Nogle St. **Maalfella**, f. — 2) Stemmeverling (= Maalkfiste). Hall.

maalfør, adj. som kan tale, er i Stand til at tale. Nordl. G. N. målfør.

Maalføre, n. Egenhed i Talen eller Sprog; ogsaa Sprogart, Dialekt. Nordl. og Trondh. (Sv. målføre: Stemme).

Maalgreida, f. Forflaring, Fremstilling af en Lante. „Gjere Maalgreide fyre se“: udtale sig, udtrykke sit Dasse med Ord (om syge eller døende Menneker). Edm.

Maalgrein, f. Green af et Sprog; Landstabsmaal, Dialekt.

maalhalt, adj. samlende i Talen, forlegen for Ord. Hall. (Segner fraa Bygdom, 105).

Maaling, f. 1) Gjærningen at male; Malerkunst. 2) Malerie, malet Billede. 3) Farve at male med. 3 sidste Betydn. ogs.

Maal, n. Edm. Vald. og fl.

Maalkjerald, n. Maalekar.

maalkunnig, adj. sprogkyndig. Hertil et Subst. „Maalkunnighet“, i nyere Skrifter **Maalkunna**, f.

maallaus, adj. maalløs, som ikke kan tale. G. N. mållaus.

Maallydsk, f. Sprog, Dialekt; ogsaa om visse Egenheder i Talen eller i Stemmen. Edm. (Maallyske). Ogsaa i en anden Form: **Maalenfka** (maalfke Maallendfka), Sogn, Nj. Andre St. **Maalføre**, **Maalfelle**, **Maal**. G. N. målyzka: Sprog. Jf. Lybsta, af Lyd, o: Folk.

Maallysfa, f. Maalløsbed; ogsaa Hæshed. **Maalmerke**, n. Sprogmerke, Kjendeteegn el. Egenhed for et Sprog.

Maalkfap, n. Sprogform.

Maalkfiste, n. 1) Forandring i Sprog el. Talebrug. 2) Stemmeverling; Overgang fra Barnestemme til Mandstemme. 3) Afverling i Røst (= Maalbytte).

Maalkylda, f. Sproglægtfak.

Maalsmann, m. Talsmand (Sv. målsman); f. Gr. Gn som fremfører en Vellers Grinde.

Maalstimber, n. Tommer som er stort nok til Handelsvare, eller holder det bestemte Maal i Længde og Tykkelse. Saaledes ogsaa **Maalsbord**, n. om Planter.

Maalstoff, m. Maalestof.

maalstolen (o'), adj. forstummet, maalløs, saasom af Forvirring eller Straf. Helg.

Maalsvegg, m. Længden af et Maal Jord, nemlig otte Maalestænger (48 Allen). Hall. Vald.

Maaltame, m. Dvelfe i Sprog el. Tale.

Maaltid, f. 1) Epitetid. 2) et Maaltid (= Maal). Illbeels ubtalt Møtt'.

Maaltrøst (=trast), m. Sang-Drossel (Tur-dus musicus). Dstl. Andre St. **Nattvaka**.

Maaltunna, f. Maaletunde.

maaluq, adj. snafsom. Hall. G. N. måluqr. Egentl. talende; jf. umaaluq, saamaaluq, simaaluq.

Maalvekkja, f. en Iben Bjælde el. Klokke. Hall. Jf. Dumvekkja, Stalvekkja.

Maalvending, f. omtr. som Maalkfiste.

Maalvit (i'), n. Forstand til at tale; ogs. Sprogfaads, Sprogseelse. Lidet brugl.

Maan, f. Man, Raffehaar (paa Hefte). Egentlig Mon (o'), men sædvanlig udtalt med reent „aa“, ligesom Laan, Jaan, Graan (= Gran). Ellers ogsaa: Møn, Hall. Mun (u'), Vald. og Man, tildeels paa Dtl. G. N. mōn, pl. manar. Sv. man; Eng. mane. Jf. Manke.

Maan, m. f. Mun. maana, f. muna.

Maanad, m. en Maaned. (Vest almindelig Maana, nogle St. Maanar). G. N. mānad. (Jf. Maane). — **Maanadspengar**, pl. Maanedsløn. **Maanadstring**, n. Ting som holdes een Gang om Maaneben.

Maandag, m. Mandag. G. N. mānadagr; Sv. māndag. (Hører til Maane, ligesom Søndag til det gamle sunna: Sol).

Maane, m. 1) Maane (luna). 2) en maaneformig Figur; Halvmaane. 3) en Maaned, regnet fra den ene Nymaane til den anden. Tildeels mere brugl. end Maanad. Af Maanedsnavne mærkes Jolemaane, Torre, Gjø (= Gø) og Kvina (= Krifla).

Maanegard (-gar), m. lys Ring i Luften omkring Maanen.

Maaneljos, n. Maanelys.

maaneljos, adj. oplyst af Maanestjn.

Maanemot (oo), n. en Maanedslidgang; samme Lid i næste Maaned.

maanemyrk, adj. om en Tid, da Maanen ikke lyser; modsat maaneljos.

Maanelkiste, n. den Lid, da Nymaane indtræffer.

Maanestjn (i'); n. Maanestjn. Nogle St. „Maansfeen“.

Maane-tel (e'), n. den mørke Deel af Maanen, som viser sig kort før og efter Nyet. Sdm. (S. Tel).

Maanetendring, f. den Tid da en ny Maane begynder at lyse. Sdm. og fl.

Maang (Stof), f. Mang.

maange, f. mang. **maanka**, f. manka.

Maannaal, f. Mondul.

Maanstøde, n. Mankens Stilling paa en Hefst. „Han heve godt Maanstøde“, Tel. og fl. Paa Sdm. Maankestyde (y'), for Mankestyde.

Maar, m. f. Mord (Mor).

Maara (Plante), f. Rodra.

Maare, m. Ribber, Mol, eller lignende smaa Insekter. Har. Kfter. Hertil Maaremjøl, n. Støv af raadent eller obgnavet Træ. (Kvinesdal). Jf. Mol, Mott, Mit. (Jæl. mor, n. Støv, ogs. Ribber). Om et andet Maare, f. Maase.

MaarKinn, f. Mordkinn.

maafaa, f. mafa. **Maafaa**, f. Mose.

Maase, m. Maage (Sø'ugl), Larus. Alm. nord og vest i Landet; ogsaa i Hall. og fl. Derimod i de sydlige Ggne: **Maak** og **Maake** (Maafje, Maagje); i Tel. Sjv. maak. En anden Form Maare forefindes

i Ravnet paa en vis Art af Maager: **Maamaare**. (Nordl.). Sv. måse. Afvigende fra G. N. mār (mā). Jf. Jæl. māfr; Eng. mew, Holl. meeuw, T. Mewe og Mōwe. — **Hertil Maase-egg**, n. (Maageæg). **Maasefjæder** (fjær), f. **Maafjæder**, n. **Maase-unge**, m. og flere. Jf. Staarung og Søbing.

maast, v. gvides, forslides; f. maa.

Maat, n. 1) Grad, Maade, rigtig Bestemmelse af et vist Forhold; saaledes ogsaa: Maadehold, Lempe, Rimelighed. Sdm. Trondh. Der vandt aa raata Maatet: at træffe det rette Forhold. Der so paa eit Maat: det er saa taaleligt, nogenlunde rimeligt. Med Maat: lempeligt, med Maade. Der itkje med notot Maat; eller: Der intje Maat paa, o: det er noget umaadeligt; det gaar over alle Grændser. Sv. mått. (Jf. G. N. mōt). Vel egentl. til meta (maale); jf. Husmaat. — 2) Maal, Mærke, Punkt hvorpaa en Ting er stillet, eller hvorefter man afpæsser noget. (Jf. Nymaat). 3) rette Maatet: paa rette Sted eller Punkt. Det stem att-i same Maatet: tilbage til sin forrige Stilling. „Dæ tvau Maata“: der er to Grændser for det pæssende; paa den ene Side bliver det for meget, paa den anden for lidet. Sdm. — 3) et Maal til Umåaling af smaa Portioner. Trondh. Nordl. Krutmaat: Maal til en Krubladning. Stillingsmaat: et Maal som sælges for en Stilling v. f. v.

maata, v. a. og n. (ar), 1) pæss, afpæss, afmaale eller tilfævne noget, saa at det bliver pæssende. Nordl. Trondh. Berg. Gbr. (Jæl. māta). — 2) pæss Eden, gribe en vis Leilighed. Han maata(r) til, naar Folket gjeng ut. Sdm. og fl. — 3) pæss sammen, være pæssende (= hvoa); ogsaa: føie sig, træffe til, falde beleiligt. Dr. Fosen. „Dæ maata ikke so før meg“: det falder mig ikke ret beleiligt. — Particip. **maataad** (maata), afpæsset, pæssende, skiftet. Det var nett maata(d): det traf sig akkurat. Jf. av-maataad, tilmaataad.

maata, adv. pæsselig, maadelig; f. Gr. maata stort. Er vel nærmest en Form af Maate. Jf. somaata.

maata, f. maavita. **maataa**, f. mata.

Maate, m. 1) Maade, Forhold, Stilling. Paa den Maaten: i den Henseende, fra den Side betragtet. Det er no paa jin Maate: det er nu en egen Sag, det maa betragtes for sig selv. — 2) Fremgangsmaade, Maneer, Skik. (G. N. māti). Ved Trondh. ogsaa i Betydn. Mode; f. Gr. paa Maaten, o: efter den herskende Mode. Jf. Nymaate. — 3) Maadelighed, Maadehold, pæssende Grad (jf. Maat). Saba Maate. Det var ingen Maate paa. Maaten er best laaten (f. laaten). Roma til Maate: komme tilpaa, paa rette Tid el. Sted. (Kunde maafje henføres til Maat). **Maatehald**, n. Maadehold.

maatelaus, adj. umaadelig.

maateleg, adj. maadelig, middelmaadig (kun i god Betydning); passende, vel apasfekt (s. maata); saaledes ogsaa: bekvem, vel-siffket. G. N. mätulegr. Han er maateleg til: han er siffket til det; ogsaa: han er ikke for god, ikke at spare. Edm. — **maatelege**, adv. med Maade, tilpas, hverken for meget eller for lidet.

Maateloysa, f. Umaadelighed; ogsaa: Person som ikke holder Maade.

Maating, f. Afmaaling, Afpasselse.

maatsam, adj. passende, bekvem, beleilig. Trondh.

Maatr, m. Styrke, Kræfter (= Magt). Lidet brugt, tildeels udtalt Mott (o). „D'a kvorken Mod elbe Mott i'naa". Edm. G. N. mättr. Til maa.

maatrlaus, adj. svag, magtløs.

Maavid (Maave), m. et Slags Arelbærtræ (= Afall), eller efter en anden Beretning: et Slags Svartorn (Cratægus). Jæd. (Dalerne). Hertil: Maabær. Forfjelligt fra Maaviddær, hvorom f. Moaid.

maavita (i'), naturligtvis, som man kan vide. Egentl. to Ord: maa vita (s. maa), men bliver ofte forfortet til maata, og sondenfiels til meta, meta, mada (Obr.), maa'a og ma (Hedm. Toten).

maa-von, f. maa og von.

Me, f. Märke ic., f. Mid.

Me, m. Feil, Mangel, Lyde. Hall. „Intje minste Me ell Mein". „D'a mange Mea' paa": der er mange Feil ved det. Ogsaa fra Tel. (Landsk. 198). „Det er deg til Meær laqt": det lægges dig til Laft. Maafkee for Mid? — Fra Obr. (Gausdal) er meddeelt „Me, m. Ceremonie". Jf. Sv. „me": Dvertro (Nies 435). Forholdet dunkelt.

me, pron. pl. vi (= L. vit). Jf. eg. West alm. „me", med et dunkelt „e" eller næsten i'; ellers ogsaa: mid (i'), Edm. Nfj. mi, Sogn, Tel., my (y') el. mæ, Valders. Ved Siden heraf ogsaa: vi, Sjl. Nfj. Nordl. Østl. Egentlig er det to Ord, som her falde sammen, nemlig G. N. véx, senere mér (vi alle), og vit (vi), senere mit, eller mid (vi to). — Et tilsvarende Ord for Akkusativ og Dativ er: oss (o'), afvig. uss i Hall. og Vald., og i de sydligste Egne: offær (off), saaledes: offæ, Jæd. Lister, Mandal; offo, Rbg., aafæ, Gard., offon og (forfortet) Fon, Tel. Fan, Num. (G. N. oss: os alle; og okkr: os to; i Lighed med Ang. us og unc, Ght. uns og unch, Goth. uns og uggekis). Hertil hører ogsaa et Gentliv: offær (o: vor), sædvanlig offa, Jæd. Mandal, Rbg., afvig. aafan, Gard., offons og Fons, Tel. Fans, Num. De afvigende Former med „n" (offon, offons) synes at støtte sig til det gamle Possesiv okkarr, acc. okkarn.

(Jf. „vonn" for vaar). — I nogle Egne bruges „ofs" ogsaa i Stedet for me (o: vi), f. Er. „ofs ha' gjort da". Obr. Drk. Nm. Romsdal.

me, for meg (mig), f. eg.

mea, f. mida, og medan.

mebers, f. midbergs.

med, præp. med, ved, hos. Alm. udtalt „mæ", i Læsning med (ogs. mæt). G. N. med; Ang. mid, Got. mip. Styrer sædvanlig Dativ, undtagen i et Par Betydninger, hvorom nedenfor. Det omverler tildeels med: ved, hjaa, av, el. um, og bruges med mange Vendinger i Begrebet; saaledes: 1) i Følge med, i Række, Samling eller Selskab med. Han var med ofs paa Begen. Eg var ute med Gutom. Saaledes ogsaa: imellem, iblandt. Han er med dei fremste, med dei beste. Det var med det verste, som eg heve seet. Nogle Steder ogsaa: hos, i Nærvarelse af (= hjaa). So er heime med Foreldrom. Ber no her med ofs. (Edm. og fl.). — 2) ved Siden af, ved, nærved (et Sted eller Punkt). Med Akkus. f. Er. ut med Haugarne; ned med Sjoen; innar med Beggen, med Bordet; vera med Kretsa ic. Temmelig alm. (Jf. atmed, innmed); dog bruges paa nogle St. oftere „ved". I nogle Egne bruges „med" ogsaa med Akkus. i Betydning: ved, om, i Løbet af (en vis Tid); saaledes: med Dagen (om Dagen, ved Dag); med Natti; med Selgi; med Sumaren. (B. Stift). Derimod med Dativ: toma heim med Dagen (Dag'e, Dag'a), o: komme hjem, førend Dagen er endt. — 3) langs med, langsad. Ut med Sjonom (Ej'naa'): udad langs Sjen. Fram med Garden (Gar'e): fremad langs Gjærdet. Ogsaa: i lige Retning med. Eigla med Straumen. Hava Binden med seg. Saaledes ogsaa om Gunst eller Medhold. Dei balda med honom. Han var stundom mot og stundom med. — 4) i Sammenstilling med, i Forhold til. Vatnet stod jamt med Bryggjom. Der jamhøgt med Huset. Han fert litt med hinom ic. — 5) i Færd med, under Fremførelsen af. Fara heim med Bisen. Roma med Brev; med Sbar. Rom med di. Jf. Han vil ikke ut med di. — 6) i Besiddelse af, med Forsyning af. Cit Dyr med Åor. Ein Baat med Egl. Cit Hus med Bordtal ic. — 7) ved Hjælp af, ved Brug eller Benyttelse af. Saa med ein Hamar. Stinga med Spl. Teltja med Torv ic. Jf. Han gjerer ikke med di. — 8) i Umgang med, i Berørelse med. Matast, stikast, byta, stista, eigast med noton. Tala, skalla, røda med Folk. Vera god med, el. streng med noton. Fara vel med Åadom ic. — 9) i Forbindelse, eller Forening med. Han aatte ein Part med ofs. Eg vil ikke hava notot med deim. Nogle St. ogsaa om et Tilgodehavende, f. Er. Eg skal hava ein Dalar med honom. (Nordre Berg.). Hedder ellers „hjaa honom", eller „av honom". — 10) i en Tilstand af. Han gjorde

det med Gleda, med Sugnad; med Sorg, med Sut
 ic. Det gjeng med Mada, med Stræv. Strida,
 mødast, dragast med notot. Jf. med letto, godo,
 bondo. — 11) med Hensyn til, angaaende.
 Det lgt no vera, som det kann, med di (o: der-
 med, hvad det angaar). Det hastar med di.
 Det gjeng feint med Volfiren. Der smaatt med
 beim. Det vardt verre med honom. Der med
 meg, som med sleire, ic. — 12) af, med et
 Indhold, eller en Mæsse af. Ein Haug med
 Sand (o: en Sandhob). Et Læs med Hø.
 Et Fat med Korn. Ein Flost med Hestiar. Ein
 Dunge med Fisk. Jf. Aakren er full med Ugras.
 Der fullt med Udhr. (Verler med: av). I
 dette Tilfælde staar Subst. i den ubestemte
 Form, saa at Kasus ikke kan mærkes; dog
 er det egentlig Dativ. — Paa nogle St.
 (saa som ved Bergen) bruges „med“ ofte
 for „ved“, f. Gr. Der itte notot med det (=
 ved det); ligesaa: kjemast med, standa med,
 tala med, raaba med seg. Blandt enkelte Ta-
 lemaader mærkes: verda med, o: blive af-
 stræffet. „Eg vardt mæ da“: jeg fik Afsty
 derfor. Hard. Vera med seg jstlv: a) være
 ved fuld Sands; b) være alene, eenlig.
 Med di: a) dermed; b) efterom, da, paa
 Grund af. Med kvart: a) efterhaanden, lidt
 efter lidt (= etter kvart); b) undertiden,
 en og anden Gang. Fesen, Namd. Helg.
 Med same: i det samme, strax, pludselig.
 Med ein Gong: uafbrudt, f. Gong.

med (mæ), adv. 1) ogsaa, tillige. No veit eg
 detta med. Alle hine og han med. Dei hadde vo-
 ret her med (o: ogsaa her). Der baade nytt
 og godt med. Mest brugl. i Hall. Vald.
 Edm. eg fl. Andre St. og (au), og so.
 — 2) i Følge med ic. Eg vil itte vera med
 lenger. Det vil hanga med.

med (mæ), conj. medens; f. medan.

Medal (?), f. Medel.

medan (e), conj. 1) medens, i den Tid da.
 Medan eg var ute. Galt no, medan det er høst.
 — 2) saa længe som. Eg felt vera der, medan
 eg vilde. Han var glad, medan han slapp. — 3)
 som adv. imidlertid, paa samme Tid. Eg
 vardt længe ute, og medan hadde han gjenget.
 (Egentl. medan det var). Ordet lyder: meda
 (e), Mj. Edm., mada (hieldnere), maa-
 daa, Indh., mean, moan, Mj. Fæd.,
 men, Mifer; mæ, mest alm. G. N. medan;
 Sv. medan.

Medd, f. Meidd. Mede, f. Mide.

Medel, n. (?), brugt i Formen medels (ee),
 o: midtels, midtelmaadig; f. Gr. eit medels
 Aar: et Aar med midtelmaadig Afgrøde el.
 Fangst. Ein medels Gard: en Gaard af Mid-
 delstørrelse. Ligesaa: ein medels Mann, osv.
 (V. Stift). G. N. medal, å medal: inel-
 lem. Sv. medel, n. (Mide). Det gamle
 „medal“ findes ellers i mange Stedsnavne,
 hvor det er forforket til mel (e), saa som:
 Melby, Melbal, Melgard, Melhus, Mel-
 land. (Den mellemste af Gaardene Duset

i Østerd. faldes deels Melgar'n, deels
 Mel-Desæt). Hertil hører vel ogsaa Or-
 dene Mel-onn, og Melsaas, hvorom senere.
 I nogle andre Sammensætninger bruges
 en anden Form Midel (?), f. Gr. Midel-
 pris, Midelstand, Midelveg. Jf. Midling,
 Midlung, millem.

med-faren, adj. medhandlet, behandlet.

Medferd (Mæfer), f. Behandling. Med god
 Medferd: ved en varsom Behandling.

Medfylgia, f. medfølgende Ting; ogsaa: en
 Følge, Virkning, Consequence.

medfødd, adj. medfødt; naturlig.

Medføre, n. Ting som man fører med sig;
 Tøi, Reisetøi.

Medgang, m. Medgang, Lykke.

medgieren, ubmærket; f. vidgieten.

medgjeven, adj. medskabt, naturlig, tilbeelt
 af Naturen.

Medhald, n. Medhold, Bifald. Hedder
 ogsaa: Medhelde, n. — Medhaldar, m.
 en Medholder, Tilhænger.

Medhangar, m. Medhænger; Efterstakker,
 Jæbroer. Spøvtøis „ein Mæbæ“.

med-havd, adj. medbragt, medført.

Medhelde, f. Medhald.

Medhjelpar, m. Medhjælper, Assistent.

Medkjensla, f. Medfølelse. Lidet brugl.

Medkristen, m. (adj.), Medkristen, Jævn-
 kristen.

medkvert, nu og da; f. med.

Medrøede, n. Gesticulation, Bevægelser
 hvorved man ledsager sin Tale. Etjorbal
 (Mæbæ, Medrøe).

Medling (ee), f. Midling; jf. mela.

Mednar, f. Morgon.

Medrøying, f. Hjedesløs Behandling. Hall.

med-seft, f. paa-seft.

medskapad, adj. medskabt; naturlig.

medstelt, adj. medhandlet; ifandt.

med-tald, adj. medtallet, medregnet.

med-teken (e), adj. medtagen, medbragt.

Medrena: m. Medtjener.

med-vand, adj. medvænnet, tilvænnet.

Medverknad, m. Medvirkning.

Mee, f. Mibe.

meg, pron. mig; f. eg.

megande (e), adj. formaende. Han var itte
 so mykt megande: han formaede ikke saa
 meget. Mfl. Af det gamle mega (at kunne);
 f. maa.

Megar, f. Midgard.

Megd, f. Hob, Mæsse (?). Solgr. (Sv.
 Dial. mägde, n. Følge, Pak). Synes ogs.
 at betyde en Tilstand. „Roma i Fante-
 megda“: blive forarmet eller forfallen.
 Ellers et tvivlsomt Ord. Jf. Umegd.

Megga, f. Kvinde; Dame (ofteft om En,
 som vil værre Dyfugt eller tyffes at være
 noget stort). Tel. Busfr. Gbr. Ofte lige-
 som „Kjella“, om Hundyr eller Ting som
 henregnes til Hunken. Sjaa den Megga: see
 den Matrone. (Jf. Tytta, Seggia, Gumi-

ma). Formod. udgaaet fra G. N. mœdgur, pl. (Moder og Datter), ligesom Fegge af Fæggar. — 3 Tel. ogsaa et Verbum „megga seg til“: staafe sig op, give sig et stolt Udseende.

Meggjer, f. Matgjerb.

megtast, v. n. formaae (= magtast). Helg. megrug, adj. mægtig; ogsaa stærk, kraftfuld (= magtig).

Mehant, og Mehenke, f. Myhant.

Mei, f. f. Meidd. — meia, f. meida.

Meid, m. Mebe, Understot i en Slæde.

Meist alm. Mei; afvig. Meig, Essi. G. N. meidr; Sv. mebe. Standa paa Meidom: staae bag paa Meberne, idet man fjører. 3 Sammenfætt. Meidar (Meida, Meia), som Meida(r)far, n. Spor efter en Slæde. Meidarhals, m. den forreste opadgaaende Deel af en Mebe. Ogsaa kaldet Meidhav (Meiehav), n. Rbg.; Meid-slog (Meieslog), n. Bald., og Meidhovud (Meihuve), n. Rom. — Meidtrom (Meietraum), m. Slædefarm. Rbg.

meida, v. a. (er, de), faare, staae paa Lege-met. Tel. Rbg. Vifer (meia, meie). G. N. meida: staae. (Goth. maidjan: stjømme). Tilbeels figurlig: frænte, fornærme. Tel. Meida oppatter: oprive et Saar; ogsaa: opprippe, gjentage en ubehagelig Sag. Partic-
cip meidd: jaaret, forreven.

Meidd, f. Stribe, Spor; saasom efter Slæder eller Hjul i en Veie, ligesaa efter Skier og Stokkælæs i Sne. Hall. Ellers i Formen Meidd (e'), Busfr. Jarlsberg. Nvig. Mell, Rommerige. Efter Meddelelse: Mei, f. i Mandal, og Meigga (Meidga?) i Rbg. (Jf. Meim). Andre Steder Ekfje, Dyrjga, Laam.

Meidsfar (= Meidarfar), f. Meid.

Meiding, f. Saar eller Skade i Huden; ogsaa Oprivelse, Oprivelse; f. meida.

Meig, m. f. Meib. meig, v. f. miga.

meifa, v. a. (ar), formere, forøge. Solgr. Vel egentl. meirka, eller maaftee af Roden „mei“ (meir).

Meim, m. Stribe, Linie. S. sølg.

meima, v. a. (ar), gjøre en Stribe, afmærke en Linie, f. Gr. til en Veie, en Sm og deslige. Tel. (Winje). — Meiming, f. Stribe, Spor.

Mein, n. 1) Meen, Skade; Legemsfeil. G. N. mein. 2) Hinder, Fortræd, Uleilighed. 3) Hager i Laas og Røgler. Nordl. (?). Jsl. mein. — Standa til Meins: staae i Veien, være til Hinder. Gjera til Meins: gjøre til Trods; gjøre netop det, som man veed, at En synes ilde om. B. Stift og fl. (Andre St. gjera paa Traafe). — 3 Sammenfætt. brugtes Mein ofte i en forstærkende Betydning (ligesom Naub, Rid og Skam), see meinbaag, meinhard, meinstra.

mein, adj. 1) hinderlig, fortrædelig, slem. Det vardt so meint syre ofs. G. N. meinn:

skadelig. 2) vanskelig (at faae fat paa). „Han er mein'e te sinne“, Edm. 3) nem, sikker, behændig i at ramme hvad man sigter til. Han er so mein til aa toma paa det. Nordre Berg. Trondh. Jf. meint.

meina, v. a. (ar), 1) hindre, staae, være til Uleilighed. Tel. Nebenæs og flere. G. N. meina. — 2) formene, forbyde, negte. B. Stift og fl. Dstere meinka.

meina, v. n. og a. (er, te), mene, tænke, troe. Nogle St. mena, mæna. Nvere Ord (efter L. meinen), med vaflende Bøining, ofte i Præs. med „ar“, men i Imperf. sædvanlig med „te“ (meinte).

meinbaag, adj. meget hinderlig; ogs. meget tvær eller uwillig. Nordl.

meindeden, adj. uwillig til at gjøre hvad man beder om. Hedder ogs. „meinbeall“, Hall. Meinbeinka, f. Brangvillighed, Mobvillie. Balb. (Meinbanke).

Meinbløyg, m. Tvardriver. Hall.

Meinbragd, f. fortrædeligt Paasund, Stal-
festreg. Tel. (?).

Meinbrœa, f. Forvikling i Dienhaarene, saasom af indtærret Sklim. Tel. (Winje). helst i Fleertal i Formen „Meibrœur“. (Til Braa: Dienhaar).

Meinbug (u'), m. en hinderlig Krumning (f. Gr. paa en Stang); ogsaa: Hindring, Vanskelighed. Hall. G. N. meinbugr.

Meinbægje, n. en hinderlig Ting, Noget som er i Veien. Trondh. Paa Edm. tilbeels Meinbege.

Meineid, m. Meened, falsk Ed. G. N. meineidr. Meineidar, m. Meeneder.

meinen, adj. f. meinjam.

Meinsele, n. meenligt, fortrædeligt Tilfælde. Hall. Jf. Meinhøve.

meinfrega (e'), v. n. (ar), spørge uafabelig (= naudsphyrja). 3 Hall. Ogs. „meinesfa“.

meinfri, adj. fri for Meen, uheløst.

meinfus, adj. tilbøielig til at gjøre Fortræd.

Meinsføre, n. Uføre, Tilstand som gjør det besværligt at færdes paa Veiene. Sv. mensføre.

meingjengd, adj. besværlig, vanskelig at gaae; om Veie. Hall.

Meingjerd (=gjær), f. Fortræd, Skade. (Lid-
det brugl.).

meingjeven, adj. fortrædelig, høist ubeleil-
lig; om Omstændigheder. B. Stift.

meingodt, adj. n. meget træffende, fløgt,
behændigt; f. Gr. om et Svar. Drf.

meinhalda, v. a. (held, heldt), holde fast
eller stærkt. Han meinheldt meg: han holdt
mig saa fast, at jeg ikke kunde udrette no-
get. B. Stift, Nordl.

meinhard (-har), adj. overmaade haard;
ogsaa: haardshjertet, grusom.

Meinhogg, n. skadeligt Hug.

Meinhøve, n. et fortrædeligt Tilfælde, en
stor Hindring. Hall. og fl.

[meinig, adj. i Forbind. meinige Mann“:

alle Mand, Almeenheden (T. gemein; Nt. meen). Hertil ogsaa „Meinigkeit“, f. Meinigheb.

Meining, m. (og f.), Mening, Tanke, Hensigt. Ryt Ord; f. meina.

meinings, adv. stedse, idelig, uophørlig. Kommerige. Forvansking for „med Eining“; f. Eining.

Mein-is, m. Jis som hindrer Færdsele, el. som er for tyk til at bryde og for tynd til at gaae paa.

meinka, v. a. (ar), hindre, formene, negte. Dei vilde meinta honom i det. Temmelig alm., mest i Formen menka (mænke). — **Mein-king**, f. Formenelse, Negtelse.

Meinkast, n. fortrædeligt Kast; Uheld, slemt Tilfælde.

meinklof, adj. slu, snedig; f. meinvis.

Meinkrof, m. en uheldig Krumning (f. Er. paa et Træ); en Krog paa urette Sted. (Jf. Meinbug). Ogsaa en vrangvlis, vrangvillig Person.

Meinkvist, m. Kvist som gjør Træet uskikket til Brug.

meinlaus, adj. 1) uskabt, lydeløs. 2) usfæddelig, som ikke er til Hinder. 3) godmodig, fredelig, fri for Ondskab; ogsaa ukyselig, brødefri.

Meinleise, m. Uleilighed, Vanskelighed. **meinlendt**, adj. uheldigt beliggende, besværligt for Færdsel eller Rjorsel. Hall.

Meinlid (-le), m. omtr. f. Meinkrof. Hall. **Meinløs**, n. uheldig Belysning; Lysning som kommer nedensfra eller fra urette Side. B. Stift og fl. Hedder ogs. **Meinlyse**, n. **Meinlyte**, n. stor Lyde; Legemsfeil som hindrer Bevægelsen. Hall. og fl.

Meinløse, n. 1) Feil eller Bræk i en Laas. 2) Meenlyffe, kunstige Smit eller Gjænger i en Laas og i den dertil hørende Nøgel. Jf. Mein.

Meinløysa, f. Ustadelighed (f. meinlaus); ogsaa om et godmodigt, fredeligt Menneske. **Meinraad**, f. Rænker, Planer til at gjøre Fortræd eller Hinder.

meinsam, adj. 1) hinderlig, fortrædelig, skæddelig. 2) vrangvillig, oplagt til Modstand. **Meinsem**, f. Fortræd, Hindringer. (Eldet. brugl.). G. N. meinsem: Skade.

Meinfa (?), i Forbind. „i Meinfo“, o: til Hinder, til Fortræd. Hall.

meinsleg, adj. hinderlig, ubeleilig, stem. B. Stift, Hall. og fl.

meinsløg, adj. meget slu, snedig, ræntesuld. B. Stift. Jf. meinvis.

Meinspel, n. fortrædeligt Spil.

Meinsperra, f. et Tværtre; Noget som kun er til Hinder. Tel. Hall.

meinsperren, adj. tvær, vrangvillig. Tel. (lyder tildeels: meisperren).

Meinspil (ii), f. = Meinsperra. Nordl.

Meinstipe, n. et ømt eller tilbent Punkt. Hall.

meinstira, v. n. stirre uafbrudt paa noget (= einstira, naudsstira). Dst.

Meinstrik (i'), n. stem Streg, Skalkstreg.

meinstød, adj. meget sikker, punktlig, yderst nøiagtig. Sdm.

Meinstøyt, m. fædeligt Stød.

Meinsvar, n. fortrædeligt el. ondskabsfuldt Svar.

Meinsvip (i'), m. et uheldigt Udseende, Legn til en Mangel. Hall.

meinsvoren (o'), adj. meensvoren.

meinsvør, adj. aldeles fri eller blottet (see svør). Det var reint meinsvørt: det var aldeles umuligt at faae noget (f. Er. om Fiskerie). Sdm.

Meinsyn, f. en Stilling hvori det er vanskeligt at see en Ting. Det stod i Meinsyn fyre meg. Hall.

meint, adv. 1) tvært, fortrædeligt, til Hinder (f. mein). Det kom so meint i Begen. — 2) sikkert, behændigt, nøiagtigt. Han kom so meint paa det: han traf det nøie. Dei tolo honom so meint, at han felt ikke vœra seg. (Mest nordensjælds).

Meintak, n. Tag eller Greb, som hindrer En fra at væрге sig. Hall. og fl.

meintaka, v. a. (tek, tof), fange, gribe fast og sikkert. Jf. meinhalda.

meintrengd, adj. høist forlegen eller trængende. „meintrøngd“, Vald.

meintøf, adj. som griber sikkert. Hall.

meinvarm, adj. brændhed, alt for varm. Tel.

meinvis (ii), adj. flog til at gjøre Fortræd; snedig, lumsk. Hedder ogsaa meinklof og meinvitug (i'). Hall. og fl.

meir, adv. 1) mere, i højere Grad. Den eine mytet, og hin meir. Afvig. mei, Rbg. Tel. G. N. meir (meirr). — 2) længere. Det mortnar so, at eg ser ikke meir. Meir en eit Aar. — 3) oftere, senere, for Gfærtiden. Han tom der ikke meir. Jf. fyrrmeir, seinar-meir.

meir, adj. (compar.), 1) mere, betydeligere; f. Er. der er meir Stog (f. myken). Ogsaa om en Forggelse. Faa meir Mat, o. f. v. — 2) bedre, dygtigere. Han er ikke meir Mann endaa. (B. Stift). G. N. meiri: større. Jf. formeir. Ordet har ingen Bøining, dog høres tildeels Formen „meira“ i Nentrum. (Sogn). Som en afsigende Brug mærkes „i meira Lagje“, o: i høi Grad, meget, storlig. Nhl. — Superl. mest.

meirfa (?), f. meifa.

Meis, f. Meise (Fugl). Eldet brugl. Afvigende Nøys (Kjætmøys, f. Kjætpiffe). Nogle St. Mesette, m. Mhl. (Toten). Sv. mees, m. F. Meise, f. Jf. Eng. titmouse. Sv. Dial. meshätta.

Meis, m. og f. et Slags Kury; saaledes 1) Kløvfur, Vidiefur til en Kløvfabel. Søndensjælds, ogsaa Hard. og Sogn. — 2) Vidiefætning, hvori man bærer Byrder paa Ryggen. Rbg. og fl. (Ved Trondh. Bakmeis). — 3) et grovt Net af Løug

eller Vidier, hvori man indpaffer Hø for at vælde det ned fra Fjeldmarkerne. (Høy-meis). Sdm. og fl. Dgsaa ofte om en tungfærdig, ubehændig Person. I de nordlige Egne tildeels Hunkjensord (f.), dog med fl. Meisaf(r). G. N. meiss, m. Kurv; Sv. Dial. mes, meis, m. Høgfurv. (Jf. Næg 436).

meisa, v. a. (ar), vælde Hø i Kurve nedad en Bjergside. Sdm. og fl. Ugentl. bevæge sig plumpt og klobset.

meisfor, adj. stærk nok til at bære Kløv; om Heste. I Hall. meisebyrg.

Meisf, m. 1) Blanding, Røre; f. meifka. — 2) Bl, som endnu ikke er gjort. Nhl. (Andre St. Sil). — 3) et Slags Beitsning med Tjærevæbste (Tjæreløg). Vald.

meisfa, v. a. (ar), 1) mæffe, røre sammen; blande Maltet i Brygning. Sv. måsfa; T. meischen. — 2) beitse, indsmøre Læder med Tjærefast. Hall. Vald. — 3) ødse, løse, forøde meget. Sdm.

Meistror, m. Mæstestang, slud Stok hvorved man omrører Maltet i Mæstefaret. Tel. (hvor det dog ofte hedder blot: Ror). Ellers afvig. Meistror, Hard., Meistror (oo) og Meiskur (u), Hall. Vofs; Meistroro, Vald. Sogn, Sdm. (3 Nsi. Hunkjensord med fl. Meistror'). Ordet hedder i Svensk mäströder; Eng. Dial. mashruder, T. Ruder og Rudel; det høres altsaa ikke sammen med „vra“, men hellere med „roa“ (f. Ror), maasfee paa Grund af Redskabets Lighed med en Aare.

meisla, f. meitla.

Meislag, n. Fyldning i en Kløvfurv; en halv Kløv. Sogn.

Meisreide, m. Kløvfurve med Baand og Underlag.

Meister, m. Mester; Lærer; Formand. Nest alm. Meist'er (Meist'r); nogle St. Meistar, Meist'are. G. N. meistari, af Lat. magister (Formand). Hertil Meisterdome, n. og Meisterkap, m. Mesterklub (ten Kunst). Meisterhand, f. Mesterhaand. Meisterstykke, n. og Meisterverk, m. Mesterværk.

meisterleg, adj. mesterlig, fortræffelig.

Meit, f. 1, Stribe, Linie; en lang Skure, f. Gr. paa Kanten af et Laag. Tel. (Andre St. Skora, Gaare, Beita). Jf. Dagsmeit, og Meidd.

Meit, f. 2, et Slags Skræppe el. Randsel. Nordl. (Salten). Jf. Meis.

meita, v. a. (er, te), tilskjære, klippe (Manen paa en Hest). Salten. Vel ogsaa i Tel., jf. formeita. G. N. meita; Goth. maitan; skjære.

menta, v. u. (ar?), mede, fiske med Stang. Smaal. Rom. Soler. Gbr. I Nferd. mete. Sv. meta. Dgsaa om at trække smaat eller langsomt. Gbr.

Meitel, m. Melsel, Huggejern. Nest i de sydlige Egne; i Hard. Meitle. (Andre

St. Beitel). G. N. meitill. Jf. meitla. Meitemaff, m. Regnorm (Lumbrius). „Meitemark“, Smaal. Sv. metmaff.

Meiting, f. Fiskerie med Stang. Ostl.

meitla, v. a. (ar), hugge, udstikke med Meisel (Meitel). Nsvig. meisla, Hall. Tel. Dgsaa om at falske eller gjøre en Indskæring. Tel.

Meitspau(d), m. Medestang, Fiskestang. „Meitspau“, Soler; f. Spaud.

meka (ee), v. n. (ar), arbejde langsomt og med megen Klid, gjøre fint og smukt Arbejde. Tel. (Winje). Hertil Meka (Mekje), m. En som gjør fint Arbejde.

Mekedag (ee), m. Onsdag. Egentl. Midvinterdag. Vyder ogsaa Mækedag, B. Stift, Møkedag, Hall., Møfedag, Vald., Mørkedag, Tel. (Tinn). G. N. midvikudagr. (S. Midvifsa). Andre St. Onsdag.

Meklar (e'), m. Mægler. Nhl. og fl. Sv. mäklare; T. Mätler.

mekra (e'), el. mækra, v. n. (ar), brøge; om Gjeder og Faar. Soler, Gbr. Jndh. Nordl. Dgsaa i Tel. dog kun om Gjeder. (Andre St. bræka, blækta, jerma). Sv. Dial. mätra; T. meckern.

Mekregaut, m. Hørsseg (= Humregaut). Dgf. Mekregeit (Mæffergeit), f. Irondh.

Mel (ee), n. Mundbid i et Vidfel. Rister. (G. N. mel). Jf. Mlla (i') og Hovudmæle. I Tel. Mel (ee), m. Knevel eller Mundbid til Rid (= Kjevle). Hertil mela (ee), v. a. knevel, sætte Mundbid paa. (Winje). — Om et andet Mel, f. Mæl.

Mel (e'), m. 1) Sandbakke, hoi Bakke som har dannet sig ved Nedskrivning af Sand og Jord, især langs et Vand eller Elveløb. Nest brugt i Irondh. Stift, hvor det udtales „Mæl“. I Berg. Stift som Gaardenavn Mele (Dativ), med Genitiv Mels. G. N. melr. Jf. Melfall. — 2) Gruus, Jord af større paa Sne (= Mylba, Lat). Sdm. — 3) Møg af Faar eller Gjeder. Nordre Berg. I denne Betydning. Melle, Nhl. og Melder, Sogn. I Sff. ogsaa: Myl (y). Andre St. Talle, Gare.

Mel (e'), m. 2, for Medel, f. Melonn.

mel (mæl): maler; f. mala.

mela (e'), v. a. (ar), bestroe med Jord (= mylba, molba). Sdm.

mela (ee), v. a. (ar), 1) gnide, valke, rulle, f. Gr. Klæder. Hall. — 2) gnide, uddele knapt og sparsomt. Tel. (Winje). — 3) kneble, f. Mel, n. — I den anden Betydning. maasfee for „midla“. Hertil: melen (ee), adj. sparsom, farrig. Meling, f. Gnterle.

Mela, f. Malle; f. Mella.

me-la-us, adj. lydeløs, uftadt. Hall. See Me, m.

Melbakke, m. Sandbakke (= Mel). Gbr.

Meld, m. f. Melder.

Melde, n. smaat Frø af Græs eller Ufrud iblandt Kornet. B. Stift, Tel. Hall. Ostl.

Nordl. Nogle St. Melle og Mell. Jf. Mennel. — Hertil maaſee Talemaaden „eit Melle Grand“: en liden Smule; ligeſaa „Melle Syn“, om noget ſom er ſaa lidet, at man knap kan ſee det. Mandal.

Melder (el. Melb), m. 1) Malning paa en Mølle. G. N. melder. — 2) det ſom bliver malet; ſaaledes haade om Korn ſom føres til Møllen, og Meel, ſom føres tilbage derfra. Sv. måld. — 3) en ringere Sort af Korn. Jndh. (Snaafen). I ſpenſke Dial. malber. — Meſt udtalt ſom Møelder (Mølb'r), Berg. Trondh. Nordl., ellers Meld, Mæld, Rbg. Tel. Hall., ogſaa Møel, Rom. — Melderlaſe, n. Læs ſom føres til eller fra en Mølle. (I B. Stift Mølb'alraſe). Melderſeff, m. Sæf med Korn eller Meel.

Melder, for Melr (?), f. Mel.

Meldeſaald, n. et Sold, hvori Korn renſes for Græſfrø. Dfl.

Melbeſtoffe, m. et Slags Ugræs i Korn, Chenopodium album, og fl. Akg. Tel. Hall. Gbr. og fl. D. Melde; I. Melde (Atriplex). Dgſaa kaldet Frøſtoff (Edm.), Lortſtoff (Solør).

Meldrøif, f. Mjøllbriv.

Melſall, n. Sandbakke, høi Elvebakke (Mel). Edm.

Meling (ee), f. Midling.

Melkump (e'), et Slags Jordbær. Gbr.

Mell, f. Slædespor; f. Meidd.

Mella, f. Malle, liden Ring eller Bøile, f. Gr. i Hægter og Spænder. Dfl. Vald. Edm. og fl. Hedder ogſaa: Malje, Edm.

Mala, og **Maler**, pl. i Tel. om et Slags Spænde i Klæder. Sv. malja (Løſte), Holl. malte, af Fr. maille. Hertil hører vel ogſaa Molla (Molde).

Melle, f. Melde og Mel.

Mellevraud, n. gammelt eller muggent Brød. Tel. (Maaſee rettere Melvraud).

mellen, f. mjell.

Mellhempa, f. en liden Jernhaſpe eller Bølle. Rom. (Dgſaa Møhempe).

Melonn (e', o'), f. Mellemtid, Tiden fra Bløiningen til Hoſtatten (= millom Dunom). Jndre-Sogn, Valders. (Diteſt Mølonn). Dgſaa kaldet Mel, m. „Mølen“, Toten, Hedemarken. Vel egentl. Mødel og Mødel-onn (f. Mødel). Andre St. Haaball, Haavoll.

Melrakke, m. Hvidtræv, Canis Lagopus. Hall. og fl. Ellers i anden Form: Mølrakke (f), Bofø; Mørrakke (Mørrakke), Tel. G. N. melrakki. Nogle Steder Jællrakke og Kvitræv.

Melsaaſ, m. Rhygſtof i Laget paa et Huus (= Moneaas). Solør, Øſterb. Er neppe nogen Forvandling af „Mønaas“, men hellere at opfatte ſom Mødel-aaſ (Mibt-hjælſe).

melta, v. a. (er, e), 1) malte, tilvirke til

Malt. G. N. melta; Sv. mälta. — 2) opløſe. Melta ſeg: begynde at ſpire; om Korn eller Frø i Jorden. Trondh. (?). — 3) forbrøje, opløſe i Møven. Temmelig alm. G. N. melta. (Nogle St. ſmelta). Participle: melt. Egentlig ſkulde der være et ſtærkt Verbum melta (melt, malt, moltet) med Betydn. blødgjøre, opløſe; hvoraf Malt, molten, Mølt.

Melrefjer, n. Maltefar.

Melting, f. 1) Malflavning. 2) det at Korn ſpiser. 3) Forbrøjeſe.

Melting, m. Fiſk ſom findes i Møven paa ſtorre Fiſke; ofte benyttet til Mading. Egentl. et halvforbrøjet Legeme. B. Stift. melungjes, f. midlungjes.

melurt (e'), adj. fuldt af Sandbakker (ſee Mel). „mølaatt“, Trondh.

melyngſt, adj. mellemſt i Alderen, næſtlyngſt; f. Gr. om den ene af tre Brødre. Vald. (Bang). Vel egentl. medelyngſt.

men, conj. men, men dog, alligevel. Alm. udtalt „männ“, og bruges omtrent ſom i Sveſk og Danſk til at indlede en Modſætning, Indvending, Undtagelſe osv. Ofte ogſaa ved en Overgang i Talen, en Beſindſelſe, Overraſkeſe og beſølige. Men lat ofſo no ſtunda ofſo. Men det er ſant: no gløymde eg det. Men her er tomet Skifte paa! Er i denne Form et nyere Ord, afvigende fra G. N. enn, og ſom det ſynes, tillempt efter „mēban“.

[menesera, v. ſpare (menagere).

mengblaa, adj. = blaamengd. Nhl.

Mengd, f. 1) Mængde, Mangfoldighed. (Af mang). 2) Antal, Forraad, Dvantage. 3) den ſtorſte Deel, de fleſte.

mengja, v. a. (er, de), mænge, blande, røre ſammen. Participle mengd. — Hertil mengjaſt, el. mengja ſeg: flyde ſammen, blande ſig.

Mengſla, f. Mængning, Blandelſe. Hedder ogſaa Mengjing, f.

menka, f. meinka.

menn, i Forbind. „ja menn“ og „nei menn“, er vel kun det gamle Fleertal Menn (af Mann), enten ſom en Bekræftelſe „ved de hellige Mænd“ (jf. D. Gillemand), eller ſimpelt hen ſom et Tiltaaleord i Betydnin-gen: Folk. Ellers bruges ogſaa „min“ og „mi“ i ſamme Tilfælde, dog maa her viſt nok et Subſt. være udeladt, f. Gr. mi Dru, el. lignende. I Sætningen ſtiller det ſig ofte ſom et Adverbium, ſaa at det følgende Subjekt ſættes efter Verbet, f. Gr. ja menn, var det ſo.

menna, v. a. (ar), opmande. Menna ſeg: bryſte ſig, være ſtolt. „Gan mennar ſeg 'taa da“, Hard. (Mærneſt af Menne). I Dſt. er derimod „meune ſeg“: komme ſig, komme til Kræfter (= mannaſt). — Forſkjelligt herfra er et andet „menna ſeg“, o: benytte Morgen; ſee morgna.

Mennar, pl. f. Morgon.

Menne, n. Menneſke; Mand med Henſyn til Kræfter eller Dydighed. Vera Menne til: formaae, have Kræfter til (= vera Mann til). „Han va ikkje Menne te da“. Nhl. 3 Hærd. meſt med Begreb af Selvføleſe eller Stolthed. Han tykteſt vera Menne: han anſeer ſig ſom en betydelig Perſon. „Da va uofot til Menne“: det var en, ſom vilde have Reſpekt. (Jf. menna). — Mere alm. i Sammenſætning, ſom: Ungmenne, Stormenne, Godmenne, Ilmenne, Vanmenne, Dvmenne. Jf. G. N. småmenni, ungmenni, gamalmenni ic.

Mennel, m. (?), Frø af Ugræs i Korn. (= Melde). Helg. Salten.

Menner, f. Mann.

Menneſkja, f. 1) Menneſkeſlægten, Menneſket i Almindelighed. Altid i den beſtemte Form, ligesom Sv. menniskan, D. Menneſken. G. N. menneskja. — 2) et Menneſke, en Perſon. 3) denne Betydning bruges Ordet mangeſteds i en afvigende Form: Menneſkje, n. (eſter Danſk). — 3) Sammenſætning bruges ikkje Menneſkja, men kun Mann og Folk, f. Gr. Mannebein, el. Folkebein.

menneſkeleg, adj. menneſkelig. Lidet brugl., f. folkeleg, mannsleg.

Menning, m. Mand, el. Mandſkab. Kun ſammenſat, ſom Hymning, Trimenning; Almenning.

ment (el. ment), adj. bemandet, forſynet med Mandſkab. Dei er for litet mente, o: for faae om Arbeidet. Nordl. Jf. faament, mangment. (G. N. fāmennr, margmennr).

menta, v. a. (ar), 1) vride, kryſte, bearbejde. Hall. Dgſaa: banke, tilrede ved Bankning. Gbr. — 2) berede Skind ved et eget Slags Garvning (Hvidgarvning). Mere alm. (Sv. menta). Particp: mentad (jf. femſtad). **Menta(d) brok** (oo), f. Durer af bere-det Skind.

Mentar, m. Hvidgarver.

Mentina, f. Bribning ic., f. menta.

Merd (Mær), m. et Slags Ruſe el. Kurv (Kælna) til Fiſkefangſt i Elvene. Lyder forſkjelligt: Mær, Abg. Jæd., (Mær, el.) Mjæl (med tyft L), Hall. Gbr.: Mjæl, Habeland; Mær, Solor; Mør (?), Viſter. G. N. merd (mærd). Sv. mjårde (mjåle).

Merdſtøde, n. Fiſtegarde, Sted hvor man fiſter med Mær. „Mærſtøe“, Hall.

Merg, m. 1) Marv, Fedt i den inderſte Deel af et Been. 2) Marven eller Mid-dellinien i et Træ. 3) Kjerneſtof i Korn; ogsaa Kraft, Stykke. Nogle St. Merj; ſjelbnere Marg (Helg. Hall.). G. N. merg; Sv. merg.

mergad, adj. marvfuld, kraftig. Abg. og fl. Dgſaa: hjernefuld, om Korn. Trondh.

mergaſt, v. n. (aſt), 1) faae Marv, ſamle Kræfter. 2) faae Kjerne, om Korn. Hedder ogsaa „merga ſeg“. Trondh. Aſvig. mer-

gjaſt ut: udmarves, afkræſtes. Sogn. **Mergbord**, n. Blanke, ſom er af Midten af et Træ og indeholder Marv.

mergfull, adj. marvfuld; kraftfuld.

merglaus, adj. marvløs; kraftløs.

merglege (?), adv. haardt, ſærkt, voldſomt; f. Gr. om at fryſe, ſulte, anſtrengte ſig, osv. Hall. Dfl. Kun i Formen „merjele“, og ſaaledes noget tvivlſomt.

mergſloppen, adj. marvløs, kraftløs. Jarlsberg.

mergſtolen (o'), adj. udmarvet, magtløs, ſaaſom eſter en Sygdom. Tel. og flere. **Sjelbnere: mergſtela**, v. a. (ſtel, ſtal), udmarve, afkræſte.

mergſvelta, v. a. (er, e), udfulte, udmarve ved Sult. Nhl. og fl.

merjaſt, f. mergaſt. **merjeleg**, f. mergleg.

merkja, v. a. (ar), mærke, bemærke, fornemme; erfare, lære af Erfaring; ogsaa: give Agt paa, lægge Mærke til. Egentl. en afvig. Form af „marſka“, men mere almindeligt end dette. Jf. merkja. (3) dette og ſelg. Ord udtales „e“ ganſke ſom „æ“, og ſaaledes forſkjelligt fra Merg, ſom for e').

merkande, adj. værd at lægge Mærke til.

Merte (el. Mærte), n. 1) Mærke, Kjende-tegn. Seta Merte paa. Sædvanlig med „kj“ (Mærte), i Dativ Pl. Mertsjom. G. N. merki. — 2) Fane, Banner. 3) hiſtoriſk Fortælling. (Landſt. 192). — 3) Grændſeſkel imellem Gaarde eller Marker. Trondh. og flere. (Jf. Byte, Deild, Skil). — 4) Spor, Mindelſe af en Paavirkning (Stød, Hug, Riſt). Han ber Merte etter det endaa. — 5) Teg, Barſel; Forekomſt hvoraf man kan ſlutte noget; ogsaa: Exempel, Tilfælde ſom tjener til Dphſning. Tata Merte paa: mærke ſig, lægge Mærke til.

Merfedag (fj), m. Mærkedag, en af de vigtigere Dage i Aaret. (Fordum udmærket paa Primitivene).

Merſegard (fj), m. Gjerde ſom danner Grændſeſkel imellem to Gaarde eller Marker. Søndre Berg. og fl. Øſtere Mærteſgard (Mærſjogard). 3 Ork. Mærteſ-utgar(d). G. N. merkigard. Andre St. Skilgard, Skiftegard, Haggard.

merkelaus, adj. mærkels, ſom der ikkje er ſat Mærke paa.

merkeleg (el. merkjeleg), adj. mærkelig.

Merkeſtad, m. Mærkeſted; Punkt ſom man mærker ſig til Grindring.

Merkeſtein, m. Mærkeſtein; Skjelſtein.

Merke-tre, n. Træ ſom tjener til Mærke eller Grændſetegn. Saaledes: Mærkebjørk, f. Mærkeſura, f. og fl.

merkja, v. a. (er, te), 1) ſætte Mærke paa, mærke, f. Gr. Rar, Klæber ic. G. N. merkja. Imperf. lyder ſædvanlig: mererte (mærte) og Supin. merct. — 2) ſætte en Riſt eller Stribe paa, efterlade Spor i.

Enjoen er so hard, at det mertjer ittje syre Foten. Saalebes ogsaa: sribble, faare. Dei hadde mertt honom: de hadde givet ham et Saar.

— 3) mærke sig, lægge Mærke til (= merka, marka). Merkja Drb: lytte efter Drdene, lure paa hvad Folk sig.

Merkjar, m. En som sætter Mærke paa Varer; især en Lømmemærker.

Merkje-jarn, n. Mærkejern. Hebber ogsaa Nerkjingsjarn. Jf. Svibjarn.

Merknad, m. Mærkelse, Sagtagelse, Erfaring; ogsaa Bemærkning, Notering.

Merkning, f. Betegnelse med Mærke. Df-tere Nerkjing, f.

merksam, adj. opmærksom, agtpaagivende. — **Merksemd**, f. Opmærksomhed. (Lidet brugl.).

merkt, part. mærket, forsynet med Mærke; ogs. sribblet, faaret. Sædvanl. „mertt“.

merkverdig, adj. mærkverdig; ogsaa besynderlig, forunderlig.

Merr, f. (Fl. Merrar), Hoppe, Hun-Dyr af Hesteflægten. Alm. Mærr; afvig. Mar, Øster. (Trysil). G. N. merr; Sv. mærr, i Dial. ogsaa marr, mar; Eng. mare, L. Mähre (Øht. merha, meriha). Fleertal deels Merrer, deels Merrar (Mærra), i B. Stift Marar (Mara). G. N. merar og marar. I Sammensætn. mest alm. Mærra(r), som Merrashl, Merramjolk og fl. men i B. Stift Mara(r); f. Marar. Sjeldnere Navne ere: Horfa, Rosfa, Rysfa; jf. Fylja og Dyr.

merveleg, adj. plump, tyk og tung. Tel. [Mers, n. Mærs, Mastekurv. Holl. mars.

Mesert, f. Meis, f.

mestn (?), adj. lyst, begjærlig. „Ho æ mestfo“: hun er i lysten efter ny Rab. Sbl.

Messa, f. Messer, Altertjeneste; ofte ogsaa: Prædiken eller Kirketjenesten i det Hele. Afvig. Møssa, Myssa (y'), Berg. Stift og fl. G. N. messa, af Lat. missa. I Navnene paa visse Helligdage bliver det sædvanlig forfortet til Mæs (Mæs, Myses), f. Gr. Marimes, Kyndelsmæs.

mesfa, v. n. (ar), messe, recitere for Alteret. Afvig. møssa og myssa (y'), Berg. Stift. — **Messing**, f. Messesang, syngende Foredrag.

Messedag, m. Prædikedag.

Messesall, n. det Tilfælde at Kirketjenesten ikke kan holdes paa den dertil bestemte Tid. „Møsesfall“, B. Stift.

Messekatel, m. Messeshagel, Messeskaabe. (G. N. hokull; Ang. haele).

Messemund, n. den Stund, da Gudstjenesten i Kirken holdes. „Mysesmund“, Sdm. og flere.

Messing, m. f. Masjing.

mest, adv. 1) mest, i højeste Grad. (Superl. af metr). Han stævar, mest han vin: saa meget som han formaar. — 2) oftest, for

det meste. Han er no mest heime. — 3) næsten, paa det nærmeste. Alm. (Sv. mest). Han er mest vaksen: næsten fuldvoren. Tunna var mest full. Eg vardt mest rødd: jeg blev næsten bange. (I sidste Betydning betones det svagere end det paafølgende Drb).

mest, adj. mest, mangfoldigst; ogsaa: størst (om en Deel af noget). Meste Luten, eller Meste Parten: den største Deel. (I Vald. hebber det ogsaa: Meste-Jaren). Han er meste Mannen, o: den mægtigste el. mest anseede. Sdm. (G. N. mestr: størst). I meste Sag: vel meget, næsten for meget. Jf. metr.

mesta, adv. 1) i høj Grad, næsten for meget. Han er mesta stor: hellere for stor end for liden. Her er mesta heitt: næsten for hødt. Søndre Berg. og fl. Nogle St. meste. — 2) næsten (= mest). Mesta paa kvar Gaard: næsten i hver Gaard. Hard. og fl.

mesto, adv. for det meste, for den største Deel. I Nordre Berg. sædvanlig „mesta“.

Egentl. Dativ af mest, adj. n., men er noget vaflende og gaar over til „meste“ og „mesta“.

meta (e'), v. a. (met, mat? meter), agte, ansee, sætte Pris paa (f. mata). Mest brugt med en anden Bøining: met, matte, matt; men ellers meget fordunklet, saa at det afledede meta (er, te) nu kan ansees som en bekvemmere Form. Sædvanlig lyder Inf. mata, og Præs. mæt (mæt'er); ellers høres ogsaa Inf. metja (el. mæjja), Hall. Tel. Imperf. matte bruges i Tel. Hall. Vald. og tildeels i Berg. og Trondh. Stift. Formen „mat“ (agtede) skal forekomme i Smaal., ellers høres ogs. „meet“, Rommerige. Supin. metet (mæte) er ogsaa lidet brugeligt (jf. meten). G. N. meta (met, mat, metit): vurdere, agte; Sv. mata: maale, udmaale; ligesaa Ang. metan (mæt), Goth. mitan (mat), Øht. mezan (maz). Fra det gamle Imperf. mat, med Fl. maato, udgaar de afledede Drb: Maat, maata, Maate, mæt, Mæta. Jf. metjast.

meta (ee), v. n. (ar), vusle, prikke, fysle med smaat eller seent Arbejde. Hall. (Jf. meta). Dgsaa med Betydn. pille, plukke, rense; gnave, tære ic. (Hall.).

[**Metal**, n. Metal; især Blandingsmetal, el. Bronze. (Lat. metallum). Jf. Malm.

méten (e'), part. agtet, anseet (f. meta). Tel. (lidet brugl.).

metja (met, matte); f. meta.

metjast, v. n. (Imperf. mattest), tviste, lægge Skylden paa hinanden; ogsaa:URRE hinanden til et Foretagende, idet enhver vil undbrage sig selv. Hall. (Inf. mæjast; Præs. mæst, mæst; Fl. mæjast). G. N. metast. Sv. mata fig: kappes.

merr, adj. 1) mæt, tilfredsstillet med Rab. G. N. mettr, egentl. som har spist (see Egils-son). — 2) fuld, fyldt, fuldmaalt;

- f. Gr. om et Kar. Tel. Num. Hall. Lo-
 metta, v. a. (ar), mætte, gjøre mæt. Et og
 metta deg: spils dig mæt. — mettaft, v. n.
 blive mæt.
- Mette**, m. Mættelse. Saa Maal og Mette: faae
 et tilstrækkeligt Maaltid. Nogle St. Mett.
 „Han sekk Mett'en sin“: han sit nok. Tel.
metteleg, adj. mættende; søderig, kraftig;
 om Mad. B. Stift.
- Merting**, m. f. Rokdunge.
- Meveka**, f. Midvika.
- mi**, f. min og me. **Mia**, f. Midja.
- Mid** (i'), n. Midte, Middelpunkt. G. N.
 mid. 3 Midter: i Midten. (Udtalt „i Me'e“).
 Trondh. Tu Mid: til Midten. Edm. (te
 Misa). Ellers mest alm. ombyttet med et
 nyere Ord: **Midt**, m. (Midten). Jf. **Midja**.
 3 Sammenfætning bruges imidlertid kun:
 mid (mi, me) og ikke midt.
- Mid** (i'), f. 1) Med, Mærke, hvorved man
 kan kjende et Steds Beliggenhed el. gjen-
 finde et vist Punkt, især paa Søen. Mange
 St. Me, ogf. Mi; i Mj. og Edm. **Mid**.
 G. N. mid, n. Tala Mid: tage Mærke for
 at kunne gjenfinde en vis Plads (paa
 Søen). — 2) Fiskeplads, Grund som er
 nøie bestemt ved visse Mærker paa Land-
 jorden. (Ejeldnere). Jøl. mid, n. — Til
 „god Mid“ behøves tydelige Mærker, saa-
 som Næs eller Bjergetoppe, i to forskjellige
 Linier, som danne en ret Vinkel med hin-
 anden, saaledes at Baaden eller Fartøiet
 ligger i Hjørnet af denne Vinkel.
- mid** (i'), pron. vi; f. me.
- mid** (i'), adj. som er i Midten, el. er kom-
 men til Midten. G. N. midr. Hertil Ud-
 trykket „um midje Rott“ (egentl. um midja
 Raatt), o: ved Midnat. (Landsf. 489). El-
 lers kun sammensat, som **Midbag**, **Mid-**
morgen, **Midastan**. Jf. **midt**.
- mida** (i'), v. n. (ar), 1) tage Med eller
 Mærke paa et Sted (f. **Mid**, f.). Nogle
 St. mea. — 2) sigte til noget, tage Sigte.
 Lidet brugt. G. N. mida.
- Mid-astan**, m. Midten af Eftermiddagen,
 Tiden ved Kl. 6 E. M. Her mærkes et
 Par afvigende Former: **Mæresta**, **Emaal**,
Mærasta, **Helg. Namb**, **Mærasta**,
 Edm. Effj. (Paa Edm. henføres det til
 „møre“, f. mødra). Lyden „r“ synes her
 at sætte sig til det gamle midr astan, for-
 modentlig forvansket til Mæraastan, Meer-
 astan o. f. v. 3 svenske Dial. merastan
 (Riegh 436). Jf. **Midvels**.
- Mid-alder**, m. Midten af et Menneskes
 Levetid (dog sædvanlig regnet fra den Tid
 da man er fuldvoren). En Midalders Mann:
 en Mand paa 40 Aar eller noget mere.
- mid-aases**, adv. midt paa Bjerget, i Mid-
 ten af Nasmarken. Hall.
- midbergs**, adv. i Midten af Bjerget eller
 Sjælsiden. Nogle St. „mebers“.
- midbogen** (o'), adj. boiet i Midten.
- Midbold**, m. den mellemste Deel.
- Midbord**, n. Mellempanke; ogsaa Side-
 bord over Kanten af en Baad (= Skvet-
 tebord, Lausriv, Dregel). — **midborda**,
 v. n. opsatte Sidebord. „mebora“, **Helg.**
- Middag**, m. **Midbag**. G. N. middagr, midr
 dagr. Laagt **Midbag** (eller: naagt M.): i Be-
 gyndelsen af Middagsstunden. Søgt **Midbag**:
 i Slutningen af samme. Avibet M.: lidt
 over **Midbag**. Halvgjenet til **Midbags**: midt
 imellem Frokosttid og **Midbag**. Salda **Mid-**
dag, el. eta til **Midbags**: holde **Midbagsmaal-**
tid. Avita til **Midbags**: tage **Midbagshvile**.
 Jf. **Dagverb**.
- Midbagsbil** (i'), n. **Midbagsstund**, Tiden
 ved **Midbag**. Nogle St. **Midbagsleite**.
 (Dial. Nordl.).
- Midbagskvild**, f. **Midbagshvile**.
- Midbagsleite**, n. f. **Midbagsbil**.
- Midbagsløerte**, n. Engstykke som man kan
 slaae paa en halv Dag. B. Stift.
- Midbagsstad**, m. det Punkt hvor Solen
 slaar ved **Midbag**. Maanen er i **Midbagsstad**.
 Nordre Berg. Nordl.
- Midbagsstrif** (i'), n. **Midbagslinie**, **Mær-**
dian; Sydstregen paa Kompasfæt.
- Midbagsstund**, f. = **Midbagsbil**.
- Midbagsøykt** (-økt), f. Arbejdsstunden fra
 Frokosttid til **Midbag**.
- Middege** (e'), n. Midten af Dagen. „Mid-
 degje“, **Tel.** (sjelden). G. N. middegi.
- Middeild**, f. den mellemste Deel.
- Midjup**, n. Midten af et Dyb.
- Middrag**, n. Linie som er afpasset med en
 „Mid“ (Tømmergaffel); Tuge imellem
 Stokkene i en Bæg (= Mosefella). **Hall**.
 — Dgfaa det samme som **Mid**. **Tel.**
- middraga**, v. a. trække parallelle Linier, af-
 passe Kanten paa Tømmerstokke med „Mid-
 de“. B. Stift. **Hall**. (3 Gbr. me draaga).
- middregeu** (e'), ligeløbende, parallel.
- Middyke** (fj), m. Midten, Middelpunktet
 paa en Ting (egentl. paa en Dug). „3
 Middykja“: i Midten. Nordre Berg.
- middives**, adv. midt paa Dybet.
- Midde** (i'), m. Tømmergaffel; klostet Med-
 skab hvormed man afpasser Kanterne paa
 Stokke, som skulle sammensælbes, idet man
 drager Gaffelen langs Kanten af en til-
 huggen Stok og med det samme afmærker
 en Linie i Kanten af den anden Stok for
 at see, hvorledes denne skal tilhugges. **Berg**.
Trondh. og flere, tilveels udtalt **Mid** og
Me; ogsaa: **Maada**, **Namb**, **Maadaa**,
Jndh, **Maae**, **Gulbal**. Andre Steder
 kaldet **Middrag** (jf. **middraga** og **Midfar**).
Sv. Dial. mede, mee, meare. Jøl. **mid**:
 Mærke.
- Midel** (i'), m. Formue, Glædem (Midler).
 B. Stift og flere. Betones som **Mid** el.
 og har tilveels flærtal **Midlar**. Jøl.
midill (efter **Halvorsen**). Udskilt herfra

- er Medel (ee) i Formen medels, f. Medel, Mel.
- Midfar** (i'), n. - Fuge under en Stof i en Bæg; en indfaaren Kant, som passer til en ophøjet Kant paa den underliggende Stof. „Me'far“, Nordl. Egentl. **Midfar** (f. Mibe), deraf **Maadaafar** (?), el. **Maafar**, ved Trondh. Andre St. **Mosefar**, **Mosefella** og **Middrag**.
- Midfasta**, f. **Midfaste**.
- midfjells**, adv. midt paa Fjeldet.
- midfjords**, adv. midt paa Fjorden. (Afvig. fra G. N. midfirdis).
- Midgard**, m. Mellemgjarde; særlig om Mellemgulvet imellem Brytt og Bug (Diaphragma). Berg. Trondh. Nordl. **Midgar**, **Megar**. Jf. Linde. Som Stedsnavn er **Midgarden** den mellemste af tre eller flere Gaarde.
- midgrann**, adj. smal i Midten.
- Midhogg**, n. **Middelpunkt**.
- Midhøve**, n. **Midte**, **Middelpunkt**. Edm. (Volden). — **midhøves**, adv. i Midten.
- midhøg**, adj. høi i Midten.
- Midja** (i'), f. **Midte**, **Midje**; den mellemste Deel af Legemet. Nordl. Trondh. (3 Nordl. udtalt ved tydeligt „d“; nogle St. **Mia**). G. N. **midja**.
- Midkveld**, m. **Midasten**, Tiden ved Kl. 6 G. V. „**Mekvell**“, Trondh.
- midla**, v. a. midle, mægle. Lidet brugt. See ellers mela.
- Midland**, n. **Midten** af en Landstrækning. — **midlands**, adv. midt i Landet.
- midlides**, adv. midt i Fjeldsiden (f. Lid). Ofteft „melles“.
- Midling**, m. den mellemste af tre eller fem, f. Gr. af tre Brødre. Brugt i Formen **Meling** (ee), Edm. og fl. eller **Melung**, **Hall**, og kunde saaledes egentl. være **Medlung** (f. Medel). Jf. **Midlung**.
- Midliv**, n. **Midie**, **Midten** af Legemet. **Hall**.
- midlivs**, adv. over Underlivet.
- Midlung** (m.), **Mellemsilling**, el. **middels** Stand. Kun i visse Forbindelser, som: **Midlungs folk**, o: Folk med middels Formue, hyerften rige eller fattige. **Hall** i Formen **Melung**s. S. følg.
- midlunges**, adv. i Midten. „**melungis**“, **Hall**. G. N. **midlungi**: maabeligt.
- Midloysa**, f. **Mangel** paa tydelige Med eller Mærker; f. **Mid**, f.
- Midmorgen**, m. egentl. **Midten** af Formiddagen (Kl. 6), men betegner sædvanlig **Frofastiden** (Kl. 7 el. 8), og tildeels kun: **Frofast**. Nordre Berg. Jæd. og flere. — **Midmorgen-maal**, n. **Frofastmaaltid** (= **Abste**). **Midmorgensfad**, m. det Sted hvor Solen staar ved **Midmorgen**.
- Midmorgens-øyst**, f. den første Arbeidsstund paa Dagen. (Fraa Uppstadbund til **Midmorgens**).
- Midnat**, f. **Midnat**. Nogle St. **Mid-**
- nott**, egentl. **Midnaatt** (f. **Natt**). Dgsaa i en afledt Form: **Midnette**, n. oftest udtalt **Minnette**. Nordre Berg. (G. N. **midnætti**). Saaledes: til **Midnettes**: til **Midnat**. **Midnettes** Tider: Tiden ved **Midnat**.
- Midrom**, n. det mellemste Rum.
- Midrøde**, n. **Rum** eller **Koerbænk** i **Midten** af en **Baad**. „**Merge**“, **Tel.** og fl.
- Midsaum**, m. mellemste Søm; **Kygsøm**.
- midstøps**, adv. midt paa **Fartøiet**.
- Midstad**, m. **Middelpunkt**, **Centrum**. **Kan** ogsaa hedde: **Midmaat**, n. **Midmerke**, n. **Midhøg**, og fl.
- Midstrøm**, m. **Midten** af en **Strøm**.
- midstrømmes**, adv. midt i **Strømmen**.
- Midsumar** (u'), m. **Midsommer**.
- Midsoyma**, f. **Mand** i **Sto**, en **Strimmel** som indfyæs imellem **Overlæderet** og **Saa-len**. **Mhl.** og fl. Dgsaa udtalt **Missoym**, **Hall**, **Myseim**, **Edm.** Noget lignende er **Jæl**. **midsoymi**.
- midt**, adv. midt, i **Midten**. (Af **mid**, adj.). **Midt** aa **Natt**: ved **Midnat**. (Edm. og fl.). **Midt** av, el. **midt** i tvæu: **itu** paa **Midten**, **tvært** af. (Dgsaa „**midt** um av“, **Edm.**). **Standa** **midt** i: **staae** i **Midten**. (Dette „**midt** i“ bruges ogsaa ofte for „**mid**“ i **Sammensætning**, f. **Gr. Midti-Stolpen**, **Midti-Fjeli**, **Midti-Romet**, o. f. v.). **Midt** **framan-paa**: **midt** paa **Forfiden**; **lige** **forud**. **Midt** **hyre**: **lige** **for**, el. **over** **for**. **Midt** **imillom**: **midt** **iblandt**, el. **imellem**; ogsaa som **Adverb**: **nogenlunde**, **sa** **middelmaadigt**. **Midt** **imot**: **lige** **imod**; **lige** **over** **for**. **Midt** **upper**: **lige** **over**.
- Midt**, m. **Midte**; **Middelpunkt**. **Bruges** **kun** i den bestemte Form (**Midten**). **Nyt** **Ord** i **Stedet** for **Mid** og **Midja**.
- midtjuft**, adj. **tyk** paa **Midten**.
- Midtoge** (o'), m. **Midte**, **mellemste** **Deel**. „**Taka** av **Midtogen**“: **tage** **ud** af **Midten** i en **Maaske**. **Tel.**
- midruun**, adj. **tynd** paa **Midten**.
- midvarnes**, adv. **midt** paa **Bandet** (**Ind-spen**). **Hall**.
- Midveg**, m. **Mellemvei**; **Middelvei**.
- midvegs**, el. **midveges** (gj), adv. **midt** paa **Veien** (= **halvvegs**).
- Midvætter**, m. **Midvinter**.
- Midvæka** (i'), f. **Midten** af en **Uge**. **Trondh.** (**Mevaka**, **Mevæka**). **Hertil** **Midvækedag**, som **dog** **kun** **bruges** i **forkortet** **Form**, see **Mefedag**.
- Midvøl** (o'), m. **Lværnagle**, **Lværbolt** i en **Slæde** (= **Beginde**). **Mhl.** **Hard**. (**Maaskee** for **Melivøl**).
- Mie**, f. **Midja** og **Mige**.
- Mig** (i'), n. **Pis**, **Urin** (= **Land**).
- miga** (ii), v. n. (**mig**, **meig**, **miget**), **piåse**, **lade** **Bandet**. **Tæmmelig** **alm**. G. N. **miga**; **Ang**. **migan**. **Supin**. sædvanl. **migge** (i'), ogsaa **mie**. **Miga** **seg** **ut**: **piåse** i **Klæderne**. **Miga** **under** **seg**: **p**. i **Sengen**.

Mige (i'), m. Rjønslern (peris) paa Hau-
Dyr. Sædvanlig Mige (Mie); dog ogs.
Mege, Mega, Mæga. — Hertil Mighus
(i'), n. Forbud; f. Gr. paa Hesten.

Migemaur, f. Maur.

Migfaula (i'), Sødyr; f. Kaula.

migra, v. n. gjøre thyndt, fint Arbeide; gjøre
noget alt for smaat. Tel. Migr, n. alt
for fint Arbeide. migreleg, adj. yderst
thynd eller fin.

migstam (i'), adj. plaget af Standsning i
Uringangen (Strangurie). Hall.

migtrængd, adj. pilsfetrængt.

mi'en, f. myten.

Mikilsbær, n. = Bløffebær. „Mikjlsbær“,
Lifter; „Mikjaalsbær“, Sæt.

Mikilsmesfa, f. St. Michaelsdag (29 Sept.).
Mange St. Mikjelsmøjs (i').

Mil (ii), f. Mil (Længdemaal). G. N. mila,
ester Lat. millia; (f. Rost). I Forbin-
delse med et Tal hedder Fleertal sædvanlig
Mil; ellers Miler.

Mila (ii), f. Mile, Bedstabel som brændes
til Kul. Sv. mila; L. Meiler. Hertil
Mile²ol, n. Kul som ere brændte i Mile.
Milerøyt, m. Kulmilereg. Milestad, m.
Sted eller Plads for en Kulmile.

Mila (i'), f. Mundbid i et Bidsel (jf. Mel);
eller nærmest: Ringene paa Siderne af
Mundbiddet. Tel. Hall. Vald. (I Hall.
Milu?). Milebeisl, n. Bidsel med Ringe.
Bald.

mild, adj. 1) gavmild, rundhaandet. G. N.
mildr. Han er ikke mildaste Vænnen: han pleier
ikke at være den gavmildeste. (B. Stift).
Ogsaa: villig, tilbeielig. Jf. tagmild,
graatmild, laattmild. — 2) mild, faansom,
lemtalddig. Om Dyr: venlig, selftabelig.
(Tel. Num.). Jf. bumild, mannmild. —
3) lind, behagelig, ikke skarp; f. Gr. om
Luft. Det vardt baade stult og midt. I denne
Betydning ikke meget brugeligt. Jf. linn
og læ.

Milda, f. Mildhed. (Eidet brugl.).

milda, v. a. (ar), formilde, lindre. — mil-
dast v. n. formildes, blive mildere.

milda (mulde), f. mylta.

Milding, f. Formildelse. (Eidet brugl.).

Mildskap, m. Mildhed; Gavmildhed.

mildsleg, adj. nogenlunde mild.

mile (i'), og milen (i'), f. malen.

Milekifte, n. Milemærke, Punkt hvor en
ny Mil begynder.

Milekølpe, m. Milepæl.

Miletal, n. Antal af Mile; Veilængde.

Milja, f. Mylja.

millom, præp. imellem, i Omgiwelse af;
iblandt. (Egentl. i millom, el. i mtdlom;
af et gammelt „midel“, f. Medel). G. N.
i millum (midlum); ogsaa medal, a medal.
Ufvg. millaa, Ndm. myllo, myllaa, B.
Stift og fl., myljo, Hall., imjyllo, mjyl-
laa, Ehl. Myf., imella, Nordl., i mig-

gjom, Sæt. Det sidste er dog vistnok et
andet Ord, nemlig: i midjom (af mid). —
Millom styrer nu sædvanlig Dativ, f. Gr.
imillom Sufjom, millom Aatom, osv. I nogle
Talemaader forbindes det dog med Genitiv
(som i G. N.), saaledes: millom Gølds
og Stium (f. Hold), millom Verta (f. Vert);
Sjoanne millom, Berganne millom; mamamillom,
garba-millom, og fl.

millom aar, adv. mellemstunder, en og an-
den Gang. Dst. og fl. I Nordre Berg.
„myllaa-aar“.

Millombil (i'), n. Mellemtid.

Millomgang, m. Gangrum imellem Bæ-
relserne i et stort Huus.

Millomgjerd, f. Skjel eller Skilleveg imel-
lem to Rum. „Myllaaagjerd“, B. Stift.

Millomkoma (o'), f. Mellemkomst.

Millomlag, n. 1) Mellemlag, Udfyldning.
2) Mellemgift i en Byttehandel.

Millommaal, n. Mellemmaaktid.

Millomrom (oo), n. Mellemrum.

Millomslag, n. Mellemart, Mellemfort.

Millomsleng, m. Mellemstil; et Slags
Omfvad i Midten af et Vers. Tel.

Millomstad, m. Mellemstet, Mellemst. punkt.

Millomstøda, f. mellemstaaende Ting; Tvi-
stepunkter, o. f. v. „Myllstøu“, Hall.

Millomtal, n. Mellemtal; Middelstal.

Millomtid, f. Mellemtid. „I Millomtid“
bruges tilbeels med Betydn. imidlertid,
imedens. „I myllaa-tide“, Sdm. og fl.

Millomveg, m. Mellemvei.

Millomvera (e'), f. Mellemværende. „Myl-
loveru“, Hall. Andre St. Millom:ære,
n. (dog sjelden).

milt, adj. malkende (= mjelt). Helg. —
milra, f. mjelta.

miltast, v. n. lammes af et Slags Krampe
(et Tilfælde som undertiden paafommer
Kærne, naar de kalve). Sdm.

Milre, n. Milt (Indvoldsdeel). G. N. milti;
Ang. milto; Ght. milzi, n.

Milrehog, n. og Milrestyng, m. Sting
eller Smertes i den ene Side, foraarsaget
af stærk Anstrengelse, især ved at løbe. B.
Stift. I Tel. Livrehog.

min, pron. poss. min, mig tilhørende. Med
alm. Bøining: min (minn), m. mi, f.
mitt (i'), n. mine, pl. (tilbeels i pl. f.
mina). I Dativ egentlig: minom, m.
minne, f. mino, n. minom, pl., men
disse Former findes sjelden tydelig adskilte
og falde ofte sammen i een Form: mino
(minaa), eller mine. Eigesom „din“ ofte
sættes for „du“, bruges ogsaa „min“ ofte
ved en Venævnelse, som man giver sig selv;
f. Gr. eg, min Arming; min stygge Galning, osv.
(Eigesaa i Evenstf). Jf. vaar. — I Ud-
trykket „kom til min“ (Mbl.) er „min“ et
gammelt Genitiv, som hører sammen med:
eg (meg).

Mina, f. 1, Mine, Gebarde. Sjera Minor:

give Tegn ved en Bøvgælse i Ansigtet. **L.**
 Miene, **Fr.** mine.

Mina, **f.** 2. **Mine**, Grube; Anlæg til Sprængning. **Fr.** mine.

mina, **v. n.** (ar), 1) gjøre **Miner**, give Tegn. 2) gjøre Forsøg i en eller anden Kunst. **Berg.** **Stift.** 3) minere, anlægge **Miner**. **Heril:** **Minar**, **m.** en **Minerer**. **Mine-**meister, **m.** En som gjør **Kunster**, en opfindsom **Karl**. **Sdm.**

minder (el. **mindre**), **adv.** 1) mindre, i mindre **Grad**; **f.** **Er.** Det hastar **minder** med detta. **Lyder** deels **mind'er** (**mindr**), deels **mindre**. **G. N.** **minnr**. — 2) fraregnet, med **Fradrag** af (= minus). **Tvo** **Miner**, **minder** ein **Tume**, o: en **Alen** og **23** **Lommer**. **Ei** **Waag**, **mindre** **tvo** **Merker**, o: **70** **Markter**. **Ein** **Dalar**, **minder** ein **Stilling**, o: **119** **Stilling**. — 3) med **mindre**, hvis **ikke**; ogsaa: ellers, i andet **Fald**. **Han** vil **ikke** **have** det, **minder** det er **nytt**. **Eg** **trudde** at det var **fant**; **minder** **hadde** **eg** **ikke** **sagt** det. — 3 denne **Betydning** **har** det ogsaa **Formen** **minders** (**minners**), som er meget **brugelig** i **Trondh.** **Stift** og **Nordland**.

mindre, **adj.** mindre, **ikke** saa **stor**. **Brugt** som **Komparativ** for „**liten**“. **Nogle** **St.** **minder** (**minn'er**). **G. N.** **minni**, dog **egentl.** **min-re**, af et **ubrugl.** **min** (o: **liben**), hvoraf ogsaa **minst** og **minfa**. (**Jf.** **Nt.** **min**: **libet**). **Vera** **mindre** **Mann**: være **underlegen**, **staae** **under** **andre** i **Kræfter** eller **Formue**. **Han** **vardt** **mindre** **Mann** **utav** det: **han** **tabte** **derved**, **havde** **liben** **Fordeel** **deraf**. **Han** **vaagar** **eitt** **mindre**: **han** **vover** **nok** **ikke** **saa** **meget**. **B.** **Stift**.

mingla, **v. n.** (ar), **spare**, **nyde** **sparsomt**, være **smaataarende**; ogsaa **give** **sparsomt**. **Nordre** **Berg**.

Mingla, **f.** 1, **Skorpe** af **Sødyr** paa **Klip-**perne (= **Kur**, **Vergrur**). **Helg**.

Mingla, **f.** 2, **Leverhygdom**, **Iglesyge** (**blandt** **Faarene**). **Nordl.**

Mingle: **ris** (ii), **n.** **Dvergbirke** (= **Fjellrape**). **Brugt** som **Riddel** imod „**Mingla**“.

Minnt, **m.** **Formindskelse**. **Det** **drog** i **Minnten**: **Det** **begyndte** at **blive** **mindre**, at **aftage**. **B.** **Stift**.

minfa, **v. a.** og **n.** (ar), 1) **formindste**, **gjøre** **mindre**. **G. N.** **minka**. (**S.** **mindre**). — 2) **formindskes**, **blive** **mindre**, **aftage**. **Alm.** **Det** **heve** **tortje** **munat** **elder** **mintat**: **det** er **hver-**ken **blevet** **større** eller **mindre**.

minfande, **adj.** **aftagende**. 3 **minfande** **Maane**: i **aftagende** **Maane**.

Minfemun (u'), **m.** en **vis** **Grad** af **For-**mindskelse.

Minfing, **f.** **Formindskelse**, **Aftagen**.

minna, **v. a.** (er, te), **minde**, **saae** **til** at **erindre**. **G. N.** **minna**. **Minna** **seg**: **indfinde** **sig** **paany**; ogsaa **ytte** **sig**, **give** **sig** **til-**kjende; om en **naturlig** **Trang**, **f.** **Er.** **Hunger**. **Minna** **seg** **paa**: **lægge** **paa** **Minde**, **søge** at

erindre.

Minnar, **m.** en **Paaminder**; **Mentor**.

minnast, **v. n.** (est, test), **minnes**, **erindre**. **G. N.** **minnast**. **Brugt** som **v. a.** med **Akkusativ**; **f.** **Er.** **Eg** **minnest** **honom** **vel**. — **Et** **andet** **minnast**, med **Betydn.** **høse**, **fore-**kommer i en **gammel** **Vise** (**Landst.** 326). **Ogsaa** **G. N.** (**Vel** **egentl.** **mynnast**).

Minne, **n.** 1) **Minde**, **Erindring**; ogf. **Evne** **til** at **erindre**. **Hava** **godt** **Minne**: en **god** **Hu-**kommelse. **Ganga** or **Minne**: **blive** **glemt**. **Draga** **til** **Minnes**: **gjemme** i **Erindringen**; ogsaa **erindre** **dunkelt**. **G. N.** **miani**. — 2) **Roget** som **man** **erindrer**, eller som **tje-**ner **til** **Mindelse**. **Eg** **vil** **hava** **det** **som** **eit** **Minne**. **Jf.** **Rjøsminne**. — 3) **Samthkke**. **Sjelben**; **f.** **Jaminne**.

Minnedag, **m.** **Mindesfest**.

Minnegaa, **f.** **Mindegave**.

minnelaus, **adj.** **meget** **glemfom**.

minneleg, **adj.** **let** at **komme** **ihu**.

Minneløysa, **f.** **Glemfomhed**.

minnesam, **adj.** 1) **fikket** **til** at **fæste** **sig** i **Erindringen**, **mærkelig**, **Dyfigt** **vækkende**. (**Libet** **brugl.**). **G. N.** **minnisamr**. — 2) som **har** en **tydelig** **Erindring**, er **seen** **til** at **glemme** (**især** en **Ulykke**). **Han** **vardt** **min-**nesam **utav** **di**: **han** **kom** **til** at **huste** (eller **søle**) **det** **lange**. **Nordre** **Berg**.

minnespat, **adj.** som **har** **god** **Hufommelse** (= **minnug**). **Rbg.**?

Minnestein, **m.** **Mindesteen**; **Gravsteen**.

minnesverk, **adj.** som **har** **størk** **Hufommelse**.

Minnetavla, **f.** **Mindetavle**.

Minnerre, **f.** **Mdnatt**.

minnererdig, **adj.** **minderværdig**.

Minneverk, **n.** **Hufommelsesværk**.

Minning, **f.** **Paamindelse**; ogsaa **Spør** el. **Følger**, **f.** **Er.** af en **Sygdom**.

minnug, **adj.** som **har** **god** **Hufommelse**, er **stint** **til** at **erindre**. **Alm.** **Nogle** **St.** **min-**nig; ogsaa **minnaug**, **minnau** (**Trondh.** **Smaal.** og **fl.**). **G. N.** **minnigr**, **-ugr**. **Jf.** **langminnug**, **stuttminnug**.

minst, **adv.** **mindst**, i **mindste** **Grad**; ogsaa: i **det** **mindste**. **Det** **var** **minst** **eit** **hundrad**. **G.** **folg**.

minst, **adj.** **mindst**; **ubetydeligst**. **Superl.** af **mindre** (**minre**). **Vera** **minste** **Mann**: være **den** **mindst** **anseede** i **Selskabet**. **Minste** **Luten** (el. **Parten**): **den** **mindste** **Deel**. 3 **minste** **lag**: **vel** **libet**, **lidt** **mindre** **end** **det** **sædvanlige** eller **pæsende**. 3 **minsto**: i **det** **mindste**. (**Hall.**). **Ikke** **det** **minste**: **ikke** en **Smule**. **Det** **maatte** **daa** **minst** **vera**: **det** **skulde** **man** **dog** i **det** **mindste** **vente**. (**B.** **Stift**).

mint (**minnt**), **part.** **paamindet**; **f.** **minna**.

[**Minnet** (i'), **m.** **Minut**. (**Af** **Latin**).

mis (i **Sammesætn.**), **f.** **Mis**, **m.** **Lyder** **mest** **alm.** **mis** (i'); **afvig.** **mys** (y') i **B.** **Stift** og **Nordl.** **Jf.** **misfa**.

misbjoda, **v. a.** (**byd**, **baud**), **byde** **En** for **libet**; ogsaa **vægre** **sig** for at **byde**. **D'er**

- ingen som misbyd deg det: Jngen vil si, at du der kræver for meget. *B. Stift* (mysthjæ, mysthjæde).
- Misbruf**, n. Misbrug, urigtig Brug.
- Misbyrte**, n. ulige Deling.
- misbyrte**, adj. ulige deelt, saa at En faar meget, og en anden lidet.
- misdomma**, v. n. domme feilagtigt.
- Miseldre**, n. Ulighed i Alder, Misforhold med Hensyn til Alderen, f. *Er.* imellem *Egtefolk.* *Hard.* (*Myseldre*). *G. N.* miseldri.
- Misfall**, n. Uheld, det at noget mislykkes. *Tel.* og *fl.* *G. N.* misfall.
- misfalla**, v. n. 1) slaa feil, mislykkes. 2) falde ujevnt, blive uligt. „Dæ misfedd'e" (misfæld): det falder uligt, gaar forskjelligt til. *Sæt. Tel.*
- misfara**, v. n. (fer, for), fare vild, tage feil af Veien. *Drk.* (misfaara).
- misfarast**, v. n. 1) forfalde, vdelægges (= forfarast). *Nordl.* — 2) fare forbi hinanden; om *To*, som søge hinanden, men gaae forskjellige Veie, saa at de ikke mødes. *Hedder* ellers *umfarast*.
- Misfelle**, n. uheldigt Tilfælde.
- misfengd** (-feng), adj. usikker, som man ikke altid kan faae. *Hall.* Og saa *misfengen* (*gi*), *Tel.*
- Misferd** (-far), f. uheldig Færd; Forseelse.
- Misfiske** (*fi*), n. Uheld, Uleilighed. *Hall.*
- misgaa**, v. a. (r, bde), opfatte feilagtigt eller dunfelt af Mangel paa *Dmærksomhed.* *Tel.* *Misgaa* seg: tage feil, forsee sig. *Sæt.* (*Jøl.* *misgä*). — *Misgaaing*, f. Feiltagelse; Misforstaaelse af Mangel paa *Dmærksomhed.* *Tel.* *Ufvig.* „*Mysgaaelse*“, n. *Schl.*
- misgjera**, v. n. gjøre ilde; gjøre Uret. *Tel.* *G. N.* misgera.
- Misgjerd** (-gjær), f. 1) Forseelse, Brøde. (*Ejelden*). 2) ulige Modning eller Udvikling, f. *Er.* i Kornet, naar noget deraf modnes meget senere end det øvrige. „*Mysgjær*“, *B. Stift*.
- Misgjerning**, f. Misgjerning, Forbrydelse (egentl. kun: feilagtig, uheldig Gjerning).
- misgjord**, adj. urigtig gjort. *Tel.*
- Misgrip** (*r*), n. omtr. som *Mistak*.
- misghalden**, adj. brestholden, ilde tjent med noget. *G. N.* misghaldinn.
- Mishogg**, n. Feilug, Feilslag.
- Mishug** (*n*), m. Uvillie, Modbydelighed. (*Maaftee* ogsaa: ulykkelig Lidenskab, see *Landst.* 690).
- misbugsa**, v. n. (ar), huske feil, forverle det ene med det andet i *Erindrungen*. *Nogle* *Et.* *misbugse* seg.
- Mishøve**, n. Misforhold, urigtigt Forhold. *Tel.* og *fl.*
- misbøvra**, v. n. (er, de), høve feil.
- misbøvrd**, adj. 1) feilagtigt opfattet. 2) tunghe, som hører ilde. *Hall.*
- Mishøyrsla**, f. feilagtig Hørelse eller *Dyfatning*.
- misjamm**, adj. ujevnt, ulige, forskjellig. *G. N.* misjamm. — **misjamt**, adv. forskjelligt, ikke altid ligedan. *Tel.* og *fl.*
- Miskast**, n. uheldigt Kast, Feilkast.
- misjenna**, v. n. (er, de), kjende feil, forverle En med en anden. *Trondh.* og *fl.*
- Miskunn**, f. Miskund, Naade (egentl. *Overbørelse*). *G. N.* miskunn — **misfunna**, v. a. (ar), miskunde, vise Naade. — **misfunnsam**, adj. naadig. (*Lidet* brugt).
- mislang**, adj. ulige i *Længde*, ujevnt. *Hall.* og *flere*.
- misleg**, adj. usikker, uvis, vanskelig at træffe. *Smaal.* *Jf.* *misfa*.
- mislika**, v. a. (ar), synes ilde om, være utilfreds med. *J. B. Stift:* *myslika*. *G. N.* mislika: *misbage*.
- misluftast**, v. n. mislykkes. (*Lidet* brugt.).
- mislydast**, v. n. høve feil, opfatte noget urigtigt. *B. Stift* (*myslydast*, *lydast*).
- mislynd**, adj. vægelsindet, ustadig. *Tel.* (?). *G. N.* mislyndr.
- mismannoleg**, adj. uanseelig, daarligt udseende. „*mismannflege*“, *Tel.*
- Mismenne**, n. en *Stafel*, ubelig Person. *Tel.* (*Landst.* 383). *Ufvig.* *Mysmenne*, *Hard.*
- misminnast**, v. n. huske feil (= *misbugsa*). „*mysminnest*“, *Nordl.* og *fl.*
- Misminne**, n. Huskommelsesfeil, Forverling, falsk *Erindring*.
- misminnug**, adj. glemfom, eller som ofte husker feil. *Nordl.* og *fl.*
- misnogen** (*o*), adj. ulige moden, forskjellig i *Modenhed*. *Tel.* *Hall.* (*mogjen*). *Jf.* *Misgjerd*.
- Mismun** (*u*), m. en uheldig *Forstjæl* eller *Ulighed*. *G. N.* mismunr. *Gjera* *Mismun*: være partist, give den ene mere end den anden. „*Mismaan*“, *Trondh.*
- mismæta**, v. a. (er, te), ringeagte, have ringe *Tanfer* om. *Tel.* *Vald.* *Jf.* *mæta*.
- misnøgd**, adj. misfornøiet.
- misnøgja** (*eg*), v. a. (er, de), være misfornøiet. (*Lidet* brugt.).
- Misnøgje**, n. *Misnøje*, *Utilfredshed*.
- Misrekning** (*ee*), eller *-reikning*, f. *Feilregning*.
- Mis**, m. *Feiltræf*, *Feiltagelse*. *Kun* i *Forbindelse* med „*i*“. *Saa* i *Mis*: slaa feil, saa at det ikke træffer paa *rette* *Sted*. *Kasta* i *Mis*: kaste feil. *Stiga* i *Mis*: træde feil, træde udenfor det *rette* *Punkt*; f. *Er.* i en *Trappe*. *Sata* i *Mis*: gribe feil, osv. *I* denne *Form* bruges *Ordet* *tildeels* i *Nordland*. *I* *Berg.* *Stift* hedder det *Mys* (*y*) og sættes oftest i den bestemte *Form* „*Mysen*“: saaledes: „*Saa* i *Mysen*“, „*si*ge i *Mysen*“ osv. (*Sdm.* og *fl.*). *Saa* *Utl.* *derimod*: i *Mist*, og *tilbeels* „*i*

- Miste", eller som Adverb: mist, f. Gr. „taka mist“ (gribe feil). I Hall. bruges ogsaa et Adverb „misfo“, som synes at betyde: ikke altid rigtigt. (Maafsee for misfom?). Jf. Sv. miste (feil). G. N. mis, adv. eller a mis. Eng. amiss; It. mis, adv. (o: feil, forgjæves). Jf. Grimm, Gr. 2, 470; Weigand, 2, 169. — I Sammenfatning betegner „mis“ deels noget feilagtigt, urigtigt (som mishugsa, Mistak), deels noget manglende el. for lidet (mislika, mistruggja) og deels noget uligt, forskjelligt (misfamn, Miseldre). I disse Forbindelser kan det skrives „mis“, ligesom i G. N.
- misfa, v. a. (er, te), miste, tabe; vel ogsaa: undvære (jf. misfande). Mest alm. misfa, misfe (ikke mista); afvig. mysa, Berg. Stift, Helg. og fl. G. N. missa. Den som titet heve, han mytet misfer, o: for den som eier lidet, er ethvert Tab stort. Det skal vera mist (mykt): det skal gaae Glip; det skal der ikke blive noget af. (Nordre Berg.). Det sidste minder om den gamle Betydning: forfelle, ikke træffe (jf. Eng. miss).
- misfande, adj. som man kan tabe eller undvære. Det var ikke misfande fyre mytet godt: man kunde ikke undvære det for nogen Brits. Jf. umisfande.
- mis-segjall, adj. usikker i Talen, eller som tidt forsnakker sig. Hall.
- Misfemaal, n. Naaktid som man gaar Glip af, eller hindres fra at nyde. „Mysfemaal“. Edm.
- Misfemun (u), m. Tab, Skade; Forandring som grunder sig paa et Tab. „Mysfemun“. Nordre Berg.
- Misfing, f. Tab, Mistelse.
- misfo, adv. f. Mifs.
- Misftig (i), n. Feiltrin.
- Misfyast, v. n. (eft, test), see feil.
- Misföym, f. Misföyma.
- mist, adv. feil, paa urette Sted; forgjæves (= i Mist); f. Mifs.
- Mist, n. Støvregn, Taageregn (= Dr, Muff). Solbr. Isl. mistr: Taage; ligesaa Holl. og Eng. mist. Jf. Mifer. — Hertil ogsaa et Verbum „miste“, o: regne fint.
- Mistak, n. Misgreb, Feiltagelse. (Sv. misstag). Dgsaa: Misforstaaelse, urigtig Opfatning.
- mistafa, v. n. (tes, tos), 1) gribe feil, tage det urette. Trondh. (Dste: mistafa seg). 2) v. a. misforstaae, opfatte feilagtigt.
- mistala (seg), v. forsnakke sig.
- Mistanke, m. Mistro, flette Lanke, f. Gr. om Ens Urlighed. Lidet brugt.
- misteken (fj), adj. mistydet, misforstaaet.
- mistektjast, v. n. (eft, test), mishage.
- mistent, adj. som har ulige Tænder (nogle længere end de andre). Hall.
- Mistru, f. Mistro, Mistillid.
- mistrua, v. a. (r, dde), mistroe, mistænke. — mistruen, adj. mistænksom.
- mistruggja, v. a. (er, de), mistænke, have Mistro til; plage med Jalouste. Trondh. Nordre Berg. „Hv mystrygde Mannen sin“. Edm.
- mistryggen, adj. mistænksom. Dst. Jfær: skynhg, jalour. Edm. (mistryggen).
- Mistrygn, f. Mistanke (for Utrofskab); Skinsyge, Jalouste. Nordre Berg. (Mistrygn). Vel egentl. Mistrygna.
- mistrøyta, v. a. (er, te), mistrøste.
- mistryda, v. a. (er, de), mistyde, misforstaae. Mistrydn, f. Misforstaaelse.
- Mistryffe (-tyffje), n. Fortrydelse, Misforståelse. — mistrýffen (fj), adj. fortrydelig, stødt, misforstået. Tel.
- misunna, v. a. (er, te), misunde. Jf. ovunda, som tildeels er mere brugt.
- misveges, adv. paa urette Veie. „Gange misvegis“, Hall.
- Misvending, f. en uheldig Vending.
- Misvilla (?), f. Forvildelse, Vorberede. „Misvide“, Tel. (Vinje).
- misvifa, v. n. (ar), vise feilagtigt.
- Misvokster, m. Misvært. (Ejelden).
- Mit (ii), m. Mid, Stemit (Aearus). Nordl. (Salten). It. Mite; Eng. mite. Jf. Mott, Mol og Maare.
- mitt, f. midt og min.
- Mitting, f. Mofbunge.
- mjarra, v. n. (ar), knurre, mufke (omtr. som marma). Hall. Mjarring, f. Knur, Muffen.
- mjaa, adj. smal, smækker, tynd; f. Gr. om Træer. Mest alm. mjaa (Kister, Mandal, Hall. Berg. Nordl.); ellers: mjaag, Smaal. Tel. Edm.; mjo, Dst. Jndh., og mjog, Gbr. G. N. mjör (mjö), dog ogsaa mjär. — I Formen „mjo“ betyder det ogsaa: myg, smidig, høielig. „Eg vardt so mjo i Kneom“, eller „so njo og go“, Namd. I Formen „mjog“ ogsaa: tom, slunken; mat, svag. Gbr.
- mjaag, f. mjaa.
- mjaaherdad, adj. smal i Stuldrene. I Hall. mjaahera (-høla).
- mjaakka, v. a. (ar), gjøre smalere, indfinke, beklippe. Hall. og fl. G. N. mjökka (mjökka).
- Mjaakke, m. Smalhed; smalt Stykke eller Punkt. Hall. Vofs. (Mjaakke).
- mjaaleg, adj. noget smal eller tynd (= mjaa). Nogle St. mjaagleg. (Tel.).
- Mjaalegg, m. den nedre Deel af Læggene (= Grannlegg). Hall. og fl.
- Mjaaleike, m. Smalhed.
- Mjaaleite, n. et smalt Stykke, smalere Deel af en Ting. Tel.
- Mjaaliv, n. Smalningen ovenfor Hosterne (omtr. som Mjaarvigg). Hall.
- Mjaalær, n. den nedre og smalere Deel af Læret. Hall.
- mjaana, v. n. (ar), blive smalere, svinde

- ind. Nogle St. mjaagna. Edm. Jf. mjona og måna.
- Mjaarygg**, m. den nedre Deel af Ryggen, Smalningen ovenfor Hofterne. B. Stift, Tel. og fl. Ogsaa Mjaagrygg, Edm.
- mjaava** (el. mja'a'), v. n. (ar), mjave; om Katte. Sogn. Jf. jamla, jamfa.
- mjaavaksen**, adj. smalvoren, smækker. Hall. og flere.
- mjaavoren** (o'), adj. = mjaaleg.
- Mjele** (?), m. et Slags fin Sandjord. Kommerige i Formen „Mjæla“, m., ogsaa: „Mjælajor(b)“, f. I svenske Dial. mjöla, mjälla, f. Maafsee egentl. Mele (e') med indfaldt „j“, ligesom i „Kjæla“ (Xeje) for Tele. Jf. Mel.
- Mjelt**, f. Mjolk. Mjelte, f. Mjølke.
- Mjell**, f. Knug, Støv, Klim; f. Mjöll.
- mjell**, adj. 1) frisk, sund (?). En saadan Betjødning forudsættes i: umjell (hygelig). Jf. Sv. mjell: klar, reen. Jsl. mjalli (m.): Heelhed, Fuldkommenhed. — 2) om Sneen: tør, let, løs; ikke fugtig (fram). B. Stift, Hall. Hedder ellers mjøllen, Tel., mjellen, Drk., mellen, Smaal. Bufr. Jf. mjelen og Mjöll.
- Mjellsonn**, f. 1) Mæsse af tør Sne. — 2) Skred, Lavine af tør Sne. Edm.
- Mjellsnjo** (=snø), m. løs og tør Sne.
- Mjelt**, f. en Mælkning; f. Mjelte.
- mjelt**, adj. mælkende, om Kær. Hall. (Jf. fullmjelt). G. N. mjaltir (mjölt). Ellers i anden Form: milt, Helg. og mylft (myllt), Vald. og flere. Lidt afvigende i hardmjelt, lausmjelt, traamjelt.
- mjelta**, v. a. (ar), malte (= mjølka), eller egentlig: trykke Dveret (= mylftja). Hall. Baa Helg. milta. Jsl. mjalta: malte.
- Mjelte**, m. 1) Mælkning. Nordre Berg. og flere. Ogsaa i en anden Form: Mjølter, pl. f. Tel. I Østerd. Mjelte:, som især betegner Mælketiden ved Kl. 9 f. M. G. N. mjaltir, pl. f. — 2) Mælkemaal, den Mælk som faaes ved en enkelt Mælkning. Ein Ru-Mjelte: Mælken af een Ko. (Baa Edm. Kyrs-Mjelte). I Hall. Mjelt, f. — 3) Røsmælk, Hanstiftenes Sød (= Mjølke). B. Stift. Rt. Milte, Holl. og Eng. milt. Hertil Mjeltefisk, m. Hanstiff; saaledes Mjeltefild, f. og fl.
- mjeltegod**, adj. mælkerig; om Kær.
- Mjeltegras**, n. f. Mjølke.
- Mjeltefors**, = Tettegras. Edm.
- Mjeltekræft**, m. Mælkstol.
- Mjelteku** (=kyr), f. Mælkko.
- Mjeltegrund**, n. Mælkstb. Edm. og flere. (Jf. Jsl. mjaltatimi).
- Mjelteplad**, m. Mælkeplads.
- Mjelteaus**, f. Mælkepig.
- Mjelteveg**, m. Vej til Mælkepladsen.
- Mjenn**, og **Mjern**, f. Mjød.
- mjo**, adj. smiblg, høielig; f. mjaa.
- mjog**, adj. tom; svag; f. mjaa.
- Mjokk** og **Mjelt**, f. Mjolk.
- mjo-na**, v. n. (ar), svinde ind, fortørres, visne. Mjona burt: visne hen. Nordre Berg. Jf. mjaana.
- Mjor** (oo), n. Bundsald af kogt Valle; Dstebærme. Tel. I Hall. Mjör, n.
- mju**², adj. 1) myg, blød, ikke haard. Alm. G. N. mjükr, Sv. mjuk; Eng. meek. (Lidt forskjelligt fra blaut). — 2) høielig, smiblg, raff til at bevæge sig. — 3) mild, sølsom; ogsaa: lemsfølbilg, eftergivende, høielig. Tilbeels ogsaa for audmjuk (hyd-myg). Heraf mykja.
- mjuka**, v. a. (ar), gjøre myg, blødgjøre (= mykja). Tel. Har maafsee engang haat stærk Voining (myk, mauf, mofet). Jf. Mauf, mykja.
- mju**¹ fingrad, adj. blødfingret; ogsaa: lemsfølbilg, lethaandet.
- mjukehend**, adj. som har myge, fine Hænder; ogsaa lemsfølbilg, skaansom.
- mjukehørd** (=hørt), adj. blødhæret.
- Mjukkrivitel** (i'), m. Sengetæppe af finere Lvi. Mfl. Jf. Brotkvitel.
- mjuklast**, v. n. røres i Sindet, blive blød om Hjertet. Hall. (S. myklast).
- mjukleg**, adj. noget myg. Ogsaa: mild, skaansom.
- Mjukleike**, m. Myghed, Blødhed.
- mjuklimad** (i'), adj. myg og smiblg i Lemmerne.
- mju**¹lyndt, adj. søm, sølsom, mild af Hjertelag. Tel.
- mjukmalen**, adj. lemsfølbilg; ogf. blød, kjælen. Edm.
- mju**¹na, v. n. (ar), 1) blive myg, tabe sin Haardhed. — 2) formildes, røres i Sindet; ogsaa: ydmyyges, blive høielig.
- Mjukning**, f. Formildelse, større Blødhed.
- mjukryggjad**, adj. høielig i Ryggen.
- mjuktalande**, adj. mild i Talen; ventlig.
- mjuktid** (=vea), adj. blød i Veden.
- mjukvoren** (e'), = mjukleg.
- Mjel**, f. Merd. Mjæla, f. Mjele.
- Mjern**, f. Mjød.
- Mjød**, m. Mjød (Drif). Lyder tilbeels Mjös, i Hall. Mjör. G. N. mjödär. (I dette og de følgende Ord har „ö“ den aabne Lyd).
- Mjödd**, f. Midte, Middelpunkt. Hall. (Forholbet til „Mid“ er dunkelt).
- Mjöd**, f. (Sl. Mjödmar), Hofte; Hofteled. Bruget i forskjellig Form: Mjöm (Jl. ar), Nordre Berg. og fl., Mjömn, Sogn; Mjöd, Søndre Berg. Mjönn, Tel. Drk. Jndh. Ramd. Nordl.; Mjenn, Nm. Helg., Männ, Selbu; Mjörm, Bals., Mjern, Num. Hall. Gbr., endog ubtalt som Mearm, Østerd. G. N. mjödm. Har maafsee en Sammenhæng med Mid (Midte), f. Mjödd; jf. Goth. miduma: Midte.
- Mjödmar-kul** (uu), m. Hofteknude „Mjös-

maful", Edm. og fl. Nogle St. Mjød-
marknut, m. (Mjermeknut, Hall.).
Mjødmehelta, f. Halthed af en Feil i Hof-
terne. „Mjermehelte“, Hall.
mjødmesid, adj. som rækker ned til Hofsterne.
„Gi mjermess' Kuffe“, Hall.
Mjødurt, f. Mjødurt, *Spiraea ulmaria*. Edm.
og fl. Dgsaa: Mjødurt, Mhl., Myurt,
Ejff., Mjurt, Edm. Andre St. Møygæs
(Sæt.), Korsgræs (Drk.). Sv. Dialekt
mjöddört.
Mjöl, n. Meel; malet Korn. (Nm.). G. M.
mjöl; Sv. mjöl. Dgsaa om Støv eller
Pulver som ligner Meel.
mjöla, v. a. (ar), mele, bestrege med Meel.
Afvig. mjölva og mjelga, Edm.
Mjölau, f. Mjöllau.
Mjölauke, m. Meeldrue, et Slags svamp-
agtig Udvært paa Korn. Habeland og fl.
I Hard. Mjölauk. Dgsaa kaldet Mjöl-
drygge (Medenæs), Mataufje (Gbr.), Bogne
(Edm.).
Mjölbar, n. Meelbær (*Arbutus Uva ursi*).
Sv. mjölbar. Mjölbarlyng, n. Meel-
barbusk.
Mjöldrygge, f. Mjölauke.
Mjölduse, f. Meelstov, f. Gr. ved en Mølle.
Mjöldumba, f. omtr. d. samme.
mjölen, adj. melet, meelagtig. Busfr. og fl.
Dgsaa = mjöllen, f. mjell.
mjölga, f. mjella.
Mjölhit (ii), f. Bælg el. Skindpose at bære
Meel i. S. Hit.
Mjöl, f. Mælk; især Komælk. Lidt for-
skjelligt i Form: Mjöl, Dstl., Mjöl, B.
Stift, Mjff. og fl., Mjöl (o'). Indh.
Helg., Mjöl, Sæt., Mjöl, tildeels i
Ndm. G. M. mjolk (mjölk); Sv. mjölk.
(Eng. milk, Ang. meole, Goth. miluks).
Jf. mjelt, Mjelle, mylkja.
mjölka, v. a. og n. (ar), 1) malke, trække
Mælk af. Hava mjölkst: være færdig med
Mælkningen. — 2) malke, afgive Mælk;
især om Køer. Hebder: mjölka, Dstl.,
mjölka, B. Stift, mjölka (o'), Indh.,
molka, Hard. Jæd. og fl., molka, Sæt.
G. M. mjölka; Sv. mjölka. Jf. mylkja,
mjelta, milta.
Mjölkar, m. en Mælker, Mælkepige.
Mjölke, m. 1) Kjernefast, den bløde Kjerne
i vorende Korn. „Mjelte“, Soler. (J. B.
Stift: Ekyr). — 2) Mælk, og i Han-
sif. Vald. Afvig. Mjölke, Indh. Namd.
Helg., Mjölke, Tel. (Andre St. Mjelte).
Sv. mjölke; Jsl. mjölkvi (Galdorson). Jf.
Jsel. — 3) Hanfsif (modfat Kygna). Vald.
I Tel. Mjölke. Andre St. Mjölkesif,
Mjeltesif. — 4) som Plantenavn: Duerwt,
Epilobium. Gbr. Afvig. Mjelke, Gbr.
(Lessa), Mjölke, Namd. Sammensat:
Eilmjöl (Hall.), Eilmjöl (Snaafen),
Annmjöl (Vald.), Jllmjölke (Toten), Eld-
mekje, Eilmørke (Soler, Nsteb.); Mjelte-

gras (Edm.). Sv. mjölke. Ellers kaldet
Geitkor (Gjeitko), Raubdu, og fl.
Mjölleblanda, f. Blanding af Mælk og
Bland.
Mjölkeblom, m. *Caltha palustris*. Smaal.
Ved Trondh. Trimjölkeblomster.
Mjölkebela (o'), f. Høvelse i Dveret (=
Stalme). „Mjölkebelu“, Hall.
Mjölkebrim (ii), n. stinkornet Dst. I Hall.
„Mjölkebrim“, om Dst af først uskummet
Mælk.
mjölkeflødd, adj. saa varm som nymalket
Mælk. „mjölkeflødd'e“, Edm. Mjff.
Mjölkegryn, n. Suppe af Mælk og Gryn.
Dstl.
Mjölkejerald, n. Mælkefar. Flere Slags
som: Mjölke-bytta, -flaska, -hølk,
-hylke, -kolla, -ringja ic.
Mjölkeku, f. Mælkeko. Dgf. Mjölkekyr.
Afvig. Mjölkaru, Ndm. I B. Stift:
Mjeltekyr.
mjölkeløys, adj. som ikke har Mælk.
Mjölkeløysa, f. Mælkemangel.
Mjölkemaal, n. den Mælk som man faar
ved en enkelt Mælkning.
Mjölkeeraad, f. Forraad af Mælk.
Mjölkefernad, m. den Mælk som staar
hensat i Hylterne for at afsætte Fløde.
Hall. og fl.
Mjölkefjøl, n. Mælkekammer i en Sæ-
terhytte. Hall.
Mjölkesøll, m. Madret af Mælk med bræk-
ket Brød.
Mjölkestol, m. Mælkestab, Mælkehylde.
Mjölkestup, m. en liden Portion Mælk.
Dgsaa kaldet Mjölkedogg, f. Mjölke-
stvert, m. Mjölkevaart, n.
Mjölkesupa, f. Mælkejuppe.
Mjölketurt, m. Mangel paa Mælk; en Tid
da Mælk er vanskelig at faae.
mjölketurr, adj. 1) gold, som ikke længere
malter. 2) om en Tid, da der er Mangel
paa Mælk. Det vardt jo mjölketurt.
Mjölking, f. Mælkning; f. mjölka.
Mjölkejerald, n. Meelkar; en liden Meel-
kasse til daglig Brug. Dgf. kaldet Mjöl-
ker, Mhl. Mjöllau, m. Gbr. Mjöl-
sære, n. Sogn (Justedal). Om større
Kar: Mjölkyrda (-byra), f. Mjölkefista,
f. og flere.
Mjölkejora, f. et Slags Vælling. Tel.
Mjölkest, m. hvid Dst, et Slags finere
Dst af først Mælk. „Mjölkest“, B. Stift.
Mjöll, f. 1) let og tør Sne. Tel. (Nogle
St. Mjöld). Paa Edm. Mjöll, f. om
Rim eller Rimfluyger paa Lyng og Krat.
I Drk. Mjöll og Drivmjöll, om løs og
fygende Sne. Andre St. Mjöllsno, see
mjell, adj. G. M. mjöll (ny Sne). Sv.
Dial. mjäll, f. om tynde Sneeflokker. —
2) Snug, Flokker, fygende Støv. Nordl.
(Lof.) i Formen Mjöll. Dgsaa tildeels i
Ejff. og Sogn om Støvnopper el. Blom-

sterstøv paa Græs og Buskvarter. (Hertil „Mjølbe“ i Jensen's Glosebog, S. 79).

Mjøl-laun (?), f. Møllerløn, Betaling for Benyttelsen af en Kværn. Indergen i Forleuen „Mjølau“. Tvivlsomt, da det gamle Laun ellers hedder „Løn“.

Mjøl-laup, m. f. Mjølkerald.

mjøl-laus, adj. blottet for Meel. **Mjøl-løysa**, f. Meelmangel.

Mjølldriv (†), n. Sneedrev. Tel. (?). 3 Gbr. Melldrif, f.

mjøllen, om Sneen; f. mjell.

mjøllkvit, adj. sneehvid. „mjøllkvit“, Hall. G. N. mjallhvitr.

Mjølmat, m. Meelmad (= Grjonmat).

Mjølmylja, f. Madret af Meel og Rjødseft.

Mjølrafke, f. Melrafke.

Mjølring, m. Møllegærde, Plankering om en Kværn.

Mjølssaad, f. Treve af Skal (el. Klid) i Meel. Ofte brugt om en Smule Meel; f. Gr. Der var itkje Mjølssaad i Suset.

Mjølskal (=skjal), f. et Slags stor Muslingskal, brugt at øse Meel med. Nbm. S. Dyrskjel.

Mjølsvære, f. Mjølkerald.

Mjølter, f. Mjølte.

Mjøltraavar, m. en Landstryger, Tater. Dstl. (Formen usikker).

mjøllutt, adj. melet, hvid af Meel.

mjølva, f. mjøla.

Mjøløyda, f. Meelspilde, Forgøvelse af Meel. „Mjøløye“, Dstl.

Mjøm, f. Mjødum.

Mjøm og **Mjøm**, f. Mjødum.

Mjølstel, m. Sæterplads, som er noget nær ved Gaarden. (Mødlat Jfjellstel). Hard. Andre St. Heimestel, Baarstel. (Dunkelt).

Mo, n. (?), i Forbind. „tyggje Mo“: summe i Munden, tygge Skum; om Sviin, el. om Heste. Tel. (Landst. 137). 3 Hall. „tyggje Frau“, f. Fraud. Maaskee for Mod; jf. Nt. Moot: Skum. (Schüze).

Mo, f. Solreg; f. Moe.

Mo, m. 1, Flade, Slette; især en tør og sandig Flade langs et Vanddrag; ogsaa en flad Skovmark. Stogmo, Furemo, Lyngmo, Sandmo. Alm. i de sydlige Egne; sjældnere nordensjælds, dog ogsaa i Nordland. Afvig. Mo g, Tel. Num. og Mon, Siredal, Nednes. G. N. mór (mó); Sv. mo. Hertil mange Gaardsnavne: Mo, Moen, Moarne.

Mo, m. 2, Sandjord, sijn og tør Jord, som ligner Støv. Indh. 3 Dpdal: Moe, om sijn Sand. Jf. Mojord. (3sl. mór: Lerjord). — Her mærkes ogsaa et Par sjældne og tvivlsomme Ord, nemlig: a) Mo, om en vis Steenart (= Mor). Tel. b) Mo, el. Moe, om Plantestøv (?); jf. Fjellmoe, Kvitmo.

mo, adj. varm, lummervarm; om Luften. Hall. Skal ogsaa bruges i Nordl. Maaskee for mod. (Stokke Dial. mooth, muith:

varm). Dog synes Ordet ogsaa at hænge sammen med mosa og mosen. Jf. Moe, mosveitt, moyarm.

moa, v. n. (ar), blive uklar eller disig (om Luften), fordukket af en støvagtig Sky (Moe). 3 Smaal. „moe sei“. Nogle St. moast. Jf. 3sl. móa: blive dunkel (Halborson).

Mo, f. Moe. **Moban**, f. Moderbarn.

Mobygg, f. Moing.

Mod (o'), n. jmaat Affald af Hø og Galm, Stumper, Stilke. Nordre Berg. og flere. Lyder ogsaa: Mo, Smaal. Mø, Vald. **Modd**, Nordl. G. N. mod; Sv. Dial. mäd. Jf. Mad og modda.

Mod (oo), n. 1) Sind, Stemning; især: Lyst, Uttraa. Han hadde itkje Mod paa det. Hava eit godt Mod. Vera illa til Møds. (Nhl.). Dstere „til Mod“, el. „til Møde“ (som her er en fremmed Form). — 2) Mod, Fyrighed, Sindsstyrke. (3 mange Egne ombyttet med „Mot“, som vel egentlig er et andet Ord). — En ældre Form: Mod, m., findes maaskee i Udtrykket „Han var mø' sli ein Moe“, o: han var i en saadan ophidsat Stemning. Voss. (G. N. mödr, m. Sindsbevægelse). 3 Sandsnavne, som Hermod, Olmod, Formod, er vel Betydningen: modig.

mod, adj. træt, mødig, mat. Helg. Nhl. Tel. Smaal. og fl. Mest i Forbindelsen „trøytt aa mo“. Jf. fotmod, andmod. G. N. mödr; Ght. mödi, T. müde. Heraf möda. — Et sjældnere Ord er: mod, o: vred, hidsig. Tel. (Landst. 518). G. N. mödugr. Om „mo“, i Betydning. varm, hrer hertil, er usikt.

moda, v. a. (ar), opmuntre, give Mod. Lidet brugt. 3 Hall. „moe se“: ophids sig, opflammes. — Mere brugelig er Formen modast, v. n. fatte Mod, faae Lyst til noget. Sdm. og fl. Der itkje stort til aa modast paa: det er ikke synderlig opmuntrende, ikke noget som kan vække Modet.

modad, adj. modig, dristig; ogsaa: ivrig, lysten, vel oplagt. Vera moda(b) paa: have Lyst til. Nogle St. mota(b), eller motug.

Modd, n. f. Mod.

Modd (o'), m. Smaatorst. Fosen. Dgsaa i Formen Modde. Jf. Gjedd.

modda (o'), v. n. (ar), robe i Hø el. Straa; æde begjærligt; om Dyr. Sdm. Jf. Mod.

Modda, f. f. Mølla.

[**Mode**, m. Møde, Tidstiff. (Frankf). Hedder ogsaa Mote; jf. Maate.

moden (o'), adj. smulbret, smaabrækket som „Mod“; f. Gr. om Galm. Sdm. Her mærkes ogsaa et: modven (o'), adj. tør, usmaagelig; om Mad. Hard. Jf. mobleg.

Moder, f. (fl. Moder), Moder. Mest alm. Mor (Moer); ellers Mo=iv, Moi, i Sct. og Tel.; i Sammensætning. **Mode**, Sdm. fleertal (Mød'er, Mødr) forkortes til Moer, Mør; ogsaa Mø'ar, Tel. og

Mor'e, B. Stift og fl. G. N. modir, pl. mødr. — Betydning: 1) Moder, Kvinde i Forhold til sit Barn; ligesaa: et Hunds Dyr i Forhold til sit Afkom. (Heraf mødra). „Ho Mor“: min (el. vor) Moder. „Gennar Mor“: min Moders. — 2) Huusmoder. (Jf. Matmoder, Raadsmøder). Dg-saa Pleiemoder. Jf. Fostermoder, Ljosmoder, Gudmoder. 3) Forbindelse med et Navn omtrent som „Madame“, f. Gr. Mor Sæter, Mor Berg. — 3) Kvinde, i Alm. mindelighed. 3 fortrolig Elltale, især til Blegebørn; f. Gr. Kom no, Mor! (omtr. som: kom nu, Barn). Alm. ligesom „Far“ til Smaadrenge. — 4) i Sammenfætning om noget som danner et Grundlag eller en Omfatning; saaledes Skrummoder, Lappmoder, Røsthemoder. — 5) Livmoder, Fosterleie. „Mor'a“ kan ogsaa betegne Moderhyge, og skal tildeels bruges om Indvoldsdygdomme af flere Slags. (Topogr. Journal 23, 103).

Moder-ary, m. Mødreneary. „Møde'ary“, Edm., „Morsary“, fl. St.

moder-aaleine, adj. ganske alene. Sædvanlig brugt i afvigende Former, som „mo aaleine“, Nordl. og fl.; „moe blett aaleine“, Hall. Smaal.; „moe plitte aaleine“, Edm.; „mott aaleine“, Nsl.; „mon aaleine“, Gausdal. Jf. „moandes eismall“, Hall., „plett monende eismadd'e“, Tel. (Laardal), „plett eismadde“, Sæt. (Andre St. plent aaleine). Sv. moders allena ic. (Nydqvist 2, 331). E. mutter allein, muttersfeelen allein; forklaret som: forladt af hvert Moders-Barn, hver Moders Sjal. (Grimm. Gr. 2, 556).

Moderbarn, n. Menneſte, Person. „Mobar“, Trondh.

Moderbrøder, m. Moders Brøder. Alm. Morbror (Mo'bror). Saaledes ogsaa Morbrorkona (Mobar'kaana), f. Morbrøders Kone.

Moderfang, n. Modersfjød.

Moderfolk, n. Mødreneslægt. „Morsfolk“, flere St., „Mofefolk“, Edm.

Moderhjarta, n. Modershjerte.

Moderhug, m. moderligt Sind.

moderhienna, v. a. falde Moder, erkjende som Moder. Lidet brugt.

moderlaus, adj. moderløs. Moderløysa, f. moderløs Tilstand.

moderleg, adj. moderlig.

Modermaal, n. Modersmaal, hjemmelært Sprog. Mest alm. „Morsmaal“, som er en ny Form. G. N. modurmaal.

Modermjølk, f. Modermælk.

Moderſida, f. Mødrenesfide.

Moderſykja, f. Modersyge; f. Moder 5.

Moderſyſter, f. Moders Søster. Sædvanlig: Morsſyſter, Mo'syſter; nogle Steder Moſſyft og Moſter. — Morsſyſtermann, m. Moders Mand.

Moder-ætt, f. Mødreneslægt (= Moder-

folk). Ofte med ny Form: Morsætt. modfallen, adj. modfalden, nedslagen. Hedder ogsaa modfeld (-felt), Smaal. og fl. Sv. modfald.

modgjera (?), v. a. gjøre modig. „mvgjera se“: brytte ſig, gjøre ſig til. Smaal.

modlaus, adj. 1) mødles, forſagt. 2) ſlau, kjedelig, ſom ikke kan vække Mod; om en Tilſtand. Der ſo mødlaust. Nogle St. mødlaus; i Nſj. og Edm. mødalaus.

modleg, adj. behagelig, oplivende, ſom vækker Mod. 3 Nordl. motleg.

modleg (o'), adj. løs, fornet; om Sneen. Tvivlsomt Ord, i Snaaſen „maabaaleg“. Jf. moden (o').

Modleike, m. Træthed; f. mod.

Modløysa, f. 1) Mødleshed. 2) Flauehed, kjedelig Tilſtand. Nogle St. Molløysa; paa Edm. Mødaløysa.

Modra (o'), f. Engerøde (Plante), Galium boreale. Mora (o'), Bøfs; Maare. Tel., Moregras (oo), Tel. (Winje, Tinn), Maure, Hall. og fl., Møire, Sæt. Iſl. madra, acc. mødru. Ellers talbet Fegra, Kvifegra.

Mødsaal (o'), n. grovt Kornſold (= Hærefaal). „Møſaal“, Tel. (Winje).

Mødsott (oo), f. Mødsot, Sygdom med megen Svækkelse og Mathed. Dſil. (Mødsott). Formodentlig til mod (mat).

modug, adj. 1) modig, driftig. Nogle St. modig og motug. — 2) villig, lyſten, meget tilbøielig. Nordl. (motug). — 3) ſtolt, hovmodig. Gbr. (mo'ug), Drk. (motau). m-dven, f. moden.

Moe, m. 1) Solrøg, tørre Dunſter ſom viſe ſig i Luften i varmt Veir. Lemmelig alm. Uſvig. Møje, Hall., Moa, f. Bøfs, Nyf. og fl., Mo, f. Indh., Moar, pl. Hard. Dgſaa kaldet Landmoe, Fjellmoe, Almo (Helg.), og ellers Mlmos el. Mlmos (Gbr.), Mlroyf, Diama, Miſter, Solniſt og flere. — 2) tynde Eſher i Horizonten. Hall. i Formen Møje (Mogji, Møge?); ſaaledes „Raumoje“ og „Blaamoje“, om farvede Eſher. — 3) Dunkelhed af Regn eller Snebyger, ſom viſe ſig i lang Fraſtand. Drk. (Andre St. Dr, Kov, Kave). — Formen „Moa“ træffer ſammen med Iſl. móða (Solrøg); men forøvrigt ſynes Moe at være et andet Ord, især da noget „Moe“ ikke forekommer. Jf. moa, moen, mofen. — Moe, om Sand, m. m., f. Mo. Om et andet Moe, ſee Mod.

moen, adj. om Luften: diſtig, uklar af Solrøg (Moe).

moen (moden), f. mogen.

Mog, f. Mo. — Moga, f. Mofa.

moga (o'), v. a. (ar), puite, ſikke ind. Moga i ſeg: tage lidt Mad til ſig. Tel.

Moge, f. Moe. møgeleg, f. møgleg.

mogen (o'), adj. moden, fuldt udviklet; om Frugt. Tel. Hall. og fl. (mogjen). 3 Nordl.

- moen. Sv. mogen. Ellers: gjør, buen, skjær.
- moggen, f. muggen.
- mogleg (o'), adj. mulig, som kan være; ogsaa: rimelig, passende. Østere mogleg (o'), Rbg. Tel. Hall. Åsvig. moeleg (oo), Harb. Sogn; moleg, Sff. Edm., mauleg, Nhl. og fl. G. N. mögulegr. (Åf Roden „mag“, f. maa). — Mogleg: Kap, m. Mulighed. Østere i en ny Form: Moglegheit, f. „Te Maule'heit“: rimeligt, med Maade. Nhl.
- mogna (o'), v. n. (ar), modne, blive moden (mogen). Hedder ogsaa mognast. Tel. og fl. Sv. mogna.
- mogna (el. mogna), f. mogna.
- Mogning (o'). f. Mødning, Udsvikling.
- Moi, el. Noir, f. Moder.
- Moiing, f. støvagtige Skyer (= Moe). Smaal. Åf moa.
- Moiing, m. Indbygger af et Sted som hedder Mo. 3 Tel. Mobygg, m. Indbygger af Mo Sogn. „Moiing“ kaldes ogsaa En som hører til Modum (Modheim) i Bussferud; men dette skulde hellere være Møbing.
- Moj, f. Moe. mojera, f. modjera.
- Mojord, f. en Jordart med fin Sand og noget Leer. Kommerige. Sv. mojord: sandig Jord. 3f. Mo.
- Mok (o'), n. noget som er sammenmuget (f. mofa). Maaskee ogsaa: Møg (= Mø) i Ordene Mødbunge, Mok-fok, Mokslede.
- moka (o'), v. a. (ar), muge, kuffe, kaste tilfide med en Skovl. Alm. Åsvig. maa-faa, Indh., maka, Hall. G. N. moka; Sv. mofa, måfa. Dgsaa: rybde el. rense med Skovl. Mofa fjoet: kuffe Møgen af Stalbgulvet. (Eng. Dial. muck out). Spotvis om at bryde sammen eller kaste fra sig i store Mæser; saaledes: ødsle, løse; ogsaa: sladre, vaase noget sammen. Mofa i Sop: bryde sammen. Mofa i Moldi: nedgrave, begrave. (Landsk. 73).
- Mofa (o'), f. et Slags Skovl eller Møgkuffe, lidt forskjellig fra „Mofa“. Jæd. (Moga). Hertil et Drdsprog „Mogaa hør aab Mogaa“, o: den ene Skovl vil spotte den anden; den ene laster den anden, men er ikke renere selv.
- Mofdunge (o'), m. Møgdyng, Mødding. Nordre Berg. og fl. (tilbeels Mofedungje). Åsvig. Motting, Søndre Berg., Møring, Jæd., Møring, Mandal. — Mofdunge-mold, f. Muld til Gjødselblandning. (Møringtorv, n. Mandal). — Mofdunge-soyla, f. Møddingvøl. (Møtingadom, m. Nhl.).
- mofen (oo), adj. døslig, søvrig, søv. Tel. (mofjen). 3f. mofna. Jæl. mók, n. Slummer.
- Mofing (o'), f. Arbejde med at muge (mofa); ogsaa Dpdyngelse, Dpvaltning.
- Mofik, f. Muff. — mofka, f. mjelka.
- Mof-fok (o', oo), m. Møgdyng. Sogn. Andre St. Myfjakof (y'), Fjofkof.
- mofna (oo), v. n. (ar), løves, udmattes; falde hen i en Døs eller Dvale. Tel. Jæd. (Åf mofen). Øfte i Formen mofnast (egs. megnast, Jæd.). Han mofnast av.
- Moflede (o'), m. Møgslæde. Nordre Berg. Nordl. og fl.
- Mofster (Moffir), m. Skovling, Arbejde med at muge (mofa); ogsaa ellers om et tungt Arbejde. Nordenfjelds, Tel. og fl. (Jæl. mokstr). Mofsterglugge, m. Hul hvoraf Møg udfæses (i Fåhuse). Tel.
- mol (malede), f. mala.
- Mol (o'), f. 1) en Bænk af Smaasteen; især om den blottede eller affyllede Steengrund i Strandbredderne. B. Stift, Nordl. og fl. Åsvig. Mal, Smaal. Busfr. G. N. möl (malar). Sv. Dial. mal. — 2) Stumper, Smaastrykker. (3f. Molvld). Staa i Mol og Mast: knuse, splintre. 3 Nordl. bruges det især om Affald af Fisk. (Udtalt Moll, dog ikke med det fulde dobbelte L, som her har en egen Udtale). — 3) smaa, adspredte Skyer. Indh. (f. molen). Nærmest sig til Sv. moln (Sfy) og er maaskee et Ord for sig selv.
- Mol (o'), m. Møl (Insekt), Tinea. Alm. i de syblige Gæne. (3f. Mott, Mit, Maare). G. N. mōlr; Sv. mal; Goth. malo. (3f. Malurt).
- mela (o'), v. a. (ar), smuldre, brække i smaa Stykker. Lidet brugl. — m-last (o'), v. n. smuldres, opløses. Nordl. 3f. Mole.
- Molbakke (o'), m. Strandbakke, stenig Bakke i Glv eller Vand. Sogn. (Ål Mol, f.). Ellers det samme som Marbakke. Saaledes ogsaa Molbror, n. (Mandal), og Molreina, f. (Sogn).
- Mold, f. Muld, Jord; især om Agerjord og sort Muld, i Mødsætning til Aur. Mogle St. udtalt Mauld, Moll, Moill. G. N. mold; Ång. moldo. Heraf mylba, lausmyld og fl.
- molda, v. a. (ar), bestree med Muld; ogsaa: nedgrave eller skjule i Mulden. Molba Enjoen: frøe Jord paa Sneen, for at den skal smelte snarere. Hedder ogsaa mylba; nogle St. mela og aata. Molba seg ut: blive tilføjet med Muld.
- Mold-a's, n. Brandar, forkullede Ar (= Kolaks). B. Stift.
- Moldbank, m. f. Mølvand.
- Moldbank, m. Jordbank ved en Bæg. Gbr. (3f. Aurbank). Tilbeels ogsaa om en Mølvbank. Sv. mullbänk.
- Molddunge, m. Muldhob.
- molden, adj. muldagtig; muldblandet.
- Moldfoder, n. Rødder af Bregner (Grosfte). Nordl. (Kof.) i Formen Molsfoer, Molsfor. Dgsaa forklaret som: Mødfoder, Hjalpefoder. Senjen. G. N. moldfödar synes at

betyde Græs.
Moldgov (o'), n. Drev af optøret Jord; Støvrev. Vald. og fl.
Moldgraade m. unaturlig Graadighed (= Helhunger). Tel. (Molgraae).
Moldhæve, m. Havre som er angreben af Kornbrand (Korfulling). Jæd.
Moldhøla (o'), f. Muldgrube, Sted hvor man henter Muld til Jordblanding.
Moldkast, n. Jordpaakastelse. Mandal.
Moldok (oo), m. Jordklump. S. Ref.
Moldløysa, f. Mangel paa reen Muldjord (i en Ager).
Moldmyr, f. sumpig Flade med sort Muldjord; Sted hvor man finder Muldjord til at blande i Agrene.
Moldpoda, f. Padde (= Gro). Nedenæs.
moldriis, adj. om Ager, som indeholder megen Muldjord.
Moldslag, n. Slags eller Art af Muld.
moldreit, adj. om Ageren: grøn af Kornspirer, udsprødt saa at Mulden ikke viser sig. Hall. og fl.
Moldrøse, m. en stor Møddik, som opholder sig i Agrene; anseet som Larve af Starnbæsen (Tordivelen). V. Stift, Num. og fl. Ogsaa kaldet Akerfjetta og Saa-gylta.
moldurt, adj. bekliffet med Muld.
Moldvarp, m. Muldvarp. (Danst).
Moldvond (-vaand), m. Jord-Rotte; see Bond. I Østerd. **Moldvaand**. Ellers **Moldbau**, el. **Moldpauk**, m. Bufferud.
Mudre St. Jordvond (Jorvaand), i Mødsætning til Vatsvond.
Mole (o'), n. Stykke, Stump, særskilt Deel. Temmelig alm., undtagen paa Østl. Afvig. **Maala**, **Maalaa**, **Tromh**. (Med andet Røn: **Molo**, f. Vald.). G. N. moli. Saa i Molar: saae i Stykker. Ein Mole med Rjot: et Rjoshykke. Ein Mole paa Bege: et Stykke paa Beien. Jf. mola og molna.
moleg, f. møgleg.
molen (o'), adj. tyndskyt, plettet af smaa Styer (Mol). Jndh. (molin).
mol-eten (o'), adj. mølædt.
Molfor, f. Mølsfoder.
mølgraven, adv. hulset, gnavet af Mol.
Molgrunn, m. Steengrund; f. Mol.
mølka, f. mjølka. Moll, f. Mol.
Molla, f. 1. Meenlykke, Gjænger el. Binkler indvendig i Vaas. Tel. Rest i Fleertal (Mollar, Mollar). Nogle Steder **Molde** (Molddur). Bistnok et gammelt Malla, som hører nær sammen med Mella (f. d.). Jsl. malla, og mella: Meenlykke (Jonsøn). Dunklere Betydning i Udtrykkene „i abbe Molddo“ (= i alle Mollom), og „paa ymse Mollo“, omt. som: paa forskellige Maaeder. (Landsk. 177. 178. 191).
Molla, f. 2. et Kjølenavn til Pigeboern; omt. som Møerlille (f. Møder). Buskr.
Molma, f. 1) en mør og fernet Masse,

f. Gr. i Frugt. Hall. (Jf. molmen). — 2) Kjerneved i Træ, Udvædet (nogle St. kaldet Malm). Hall. Formod. et gammelt Magma.
molmen, adj. fjør, smuldret, mør; ogsaa meelagtig. Hall.
molna, v. n. (ar), fjørne, smuldres, opløse sig. Jf. alm. G. N. molna.
molnast, v. n. blive skyt, trække op med smaa Styer (Mol). Jndh.
Molreina, f. f. Molbakke.
Molta, f. Multe, Mulsebær i mør og fuldmoden Tilstand; f. Mulsebær. Hertil **Molredrol** (oo), n. Sted hvor Multer vore. Jndh. (f. Drol). **Moltegraut**, m. Grød af Multer. **Molteleg** (o'), m. Bøvske af sammenpressede Multer. (Hall.). **Moltemar**, f. Jordbund, hvori Multer vore.
Moltemyr, f. en sumpig Flade med Multevärt. **Moltesumar**, m. et Aar da Multerne lykkes godt. **Moltevisse**, m. Mulsebærblomst. Sj.
molten, adj. mør, fjørnet, blød; ogsaa: opløst, nær ved at raadne. V. Stift, Nordl. Jsl. moltiin; G. Sv. multen. Formod. Partecip af et gammelt melta.
moltna, v. n. (ar), fjørne, blive mør eller blød. Nordl. og fl. Sv. multna.
Molvid (-ved), m. Suggespaaner. Helg.
Mun, f. f. Maan.
Mun, m. Forandring ic. see Mun.
mun (oo), adj. omhyggelig, agtsom. „Vera mun um“: have Omfarg for, tage Vare paa. Smaal. Sv. mon, mån. Maafee et gammelt mun (u'), el. munen; jf. G. N. muna: erindre.
muna, v. forsaae o. f. v. see muna.
monast, v. n. vansmagte af Løst el. Sult. Sjl. (I Betydn. ligt tjena, orkjenast, aarjonast). Jf. mjona og mæna.
Mondul (o'), m. Svingel paa en Haandkvarn; tildeels bestaaende af en Stang, som er befæstet oven til i en Hjalke og nedentil i Kanten af Kværnen. Nordland (Salten). Efter Landskabets Udtale: **Mondul** og **Maannaal**. Afvig. **Mungel**, i „Stafmungel“ (= Stafkein). Helg. G. N. möndull. Sv. Dial. mondel, mongel. Danst **Munnel** og **Kværmangel**. (Molbeck, Dial. 431. 690).
Mør (oo), n. f. Mørk.
Mør (o'), n. en mugen el. smuldret Masse, f. Gr. om gammel Fisk. Nordl. (Jsl. mor: Stav, Grums). Jf. moren, morna.
Mør, f. f. Møder. — I Østerd. er et Stedsnavn **Mør**, f. som synes at betyde: Skov, Skovland. Dette Ord sees at være meget brugt i Sverige, f. Nies 444.
Mør (oo), m. 1, Stof, Materie, i en vis Masse, især i Steen; saaledes om en Kværn: „Dæ go' Mør i henne“. Nhl. (Andre St. Østot). I Tel. forekommer **Mø** (eller Møe) i lignende Betydning.

Noget dunkelt. Jf. Raubmor.
Mor (oo), m. 2, Merian, Neger. Vest i Talemaaden: snart som ein Mor. Sv. mor, T. Mohr; Lat. maurus.
Mor (oo), m. 3, Maar, f. Morb.
Mor (o'), m. 1) Haffemad, spifelige Dele af Dyrenes Indvolde. Sbl. Tel. Gbr. (Jf. Nyremor, o: Nyrefedt). G. N. mörr: Fedt. — 2) Kjødpølse, Spegepølse. B. Stift, Hall. Indh. og fl. Hertil Morboge (o'), m. et Stykke Kjødpølse. Edm. og fl. (Jf. Jensefs Glosebog: Morbende). Normole (o'), m. og Mor-terning, m. liden Skive af Kjødpølse.
mora (o'), v. n. (ar), 1) stoppe, fylbe; gjøre Pølser (Mor). — 2) støbe, grave, hule; f. Gr. om Vand i Jorden. Edm. — 3) ghyse; f. maura.
Mora (Moregras), f. Modra.
moraus, adj. dunkelt rød, brunrød. Hall. (Hoel). Jsl. morausdr. Dunkelt, da Betydn. af „mo“ er usikker.
Mord, n. 1) Mord, Drab. Sædvanl. udtalt **Mor** (oo), nogle St. **Mol** (tykt L). G. N. mord (hemmeligt Drab). — 2) Odelæggelse, Nedslag; saaledes ogsaa en stor Fangst, f. Gr. af Fisk. „Dei ha gjort eit heilt Mor me Loff'a“, Edm. Jf. mordgirug, og G. N. mord: en Mængde.
Mord, m. en Maar (Dyreart). Vest alm.
Mor (oo), ogsaa **Mol** (tykt L); ellers **Mor** (o'), Sogn; **Maar**, flere St. og **Mar**, Solor. Det sidste viser til Ordets ælteste Form **Mard**, hvortil ved Dmlyd **Mord** (o'). G. N. mördr (mardar); Sv. mård, T. Marder (Lat. martes). I Formen at jævnføre med Svord, Vord, Fjord. Hertil **Mord** Finn, n. Maarfink. (G. N. mardskinn). **Mord-unge**, m. Maarunge. (Morungje).
Mordar, m. en Morder. (Sædvanlig udtalt med tydeligt „rd“. Jf. myrda). ordgirug (i'), adj. vild, hidstig; graadig efter Fangst eller Fordeel. B. Stift. (Nogle St. morgjerig). Her synes „mor“ at være kun en Forstærkning ligesom i Sv. molgirug, molrik, molstark, og fl. hvorom f. Nies 443.
Moreld (o'), m. Marild, Lysning som viser sig i Søen, naar man rører i den i Mørket; ogsaa om en lignende Lysning i raa Fisk og tilbeels i raadent Træ. Afvig. **Maureld**, Søndre Berg., **Muruverme**, Hall. (Sv. mareld). De norske Former passe iffe til Mar (o: S), men falde nærmere sammen med Jsl. maurildi. Jf. ogsaa Jsl. mörueldr: Lygtemand.
Moreldebakke, f. Marbakke.
moren (o'), adj. skjænet, opløst, lidt raadnet. Dtk. og fl. Jf. maren og morken.
Morfot (o', oo), m. Stolpe, Pæl. Egentl. **Moresot**, f. Marfot.
morgna (seg), v. a. (ar), 1) blive vaagen,

fomme sig op af Søvn. Brugt i en afvigende Form: **mønne** seg, Tel. I Gbr. **magne** se (som maafsee er samme Ord). Sv. morgna (el. morna) sig. — 2) benytte Morgenen (til Søvn), hvile længe. Nordre Berg. i Formen **menna**. „Han **menna** seg vel i Dag“, o: idag sover han da rigtig længe. — Formerne stette sig til det afvigende Flertal af Morgon (f. d.) og maafsee nærmest til G. N. myrgin.
Morgon, m. 1) Morgon, Dagens Begyndelse (modsat Kveld); ogsaa Formiddag eller den første Halvdeel af Dagen. (Modsat Aftan). Jf. Midmorgon. — 2) næste Dag, Morgendagen. Det sidste i Forbindelsen: i Morgon, og: til Morgons. — Formen ofte utydelig: **Morgo**, **Morgaa**, eller: **Merron**, **Maaron**, **Maaraa**. (Nogle St. ubestemt **Morgaa**, men bestemt **Morgaanen**). En anden Form **Morn** bruges meget i Hilsningen „god **Morn**“ (gu' **Maarn**) G. N. morgunn (morginn). Flertal **Morgnar** har visse besynderlige Afvigelser: **Mön-nar**, Tel., **Mednar** (Medna), Søndre Berg. **Menna**, Edm. Trondh. (Jf. Mhl. ogsaa **Morgje**, maafsee **Morgjin**). Ligesaa i Dativ: **Mennom**, **Medno** (Vofs), **Mennaa** (Edm.). Jf. morgna. I Valders ogsaa en anden Form „te **Mednes**“, o: til Morgenen, eller til hver Morgen. — 3) Morgon betegner baade „imorges“ og næste Dags Morgen; men forsaavidt en Afskillelse behøves, hedder det ene „i Morgon var“ og det andet „i Morgon hjem“. **Morgonbite** (i'), m. Ibt Mab, som man nyder om Morgenen, ferend man begynder sit Arbeide.
Morgondag, m. Morgendag, næste Dag.
Morgonflug, m. En som er tidlig oppe.
Morgonhjæla, f. den sjølige Lust om Morgenen; ogsaa Morgenvind.
morgonfry, f. morgonvat.
Morgonljøs, n. Morgensbelysning.
Morgonmaal, n. 1) Frokost. 2) den Mælk som er malket om Morgenen.
Morgonmoe, m. Morgenskyer med en vis Farve. „Morgomoe“, Hall. S. Nve.
Morgonmund, n. en vis Tid om Morgenen, f. Gr. Frokosttid. S. Mund.
Morgonrøde (o'), m. rød Farve i Skyerne om Morgenen; ogsaa: **Morgenrøde**. —
Morgonfida, f. Formiddag, den første Deel af Dagen. „Paa **Morgosta**“: om Formiddagen. Sbl. I samme Betydn. „paa **Morgaatale**“, Trondh.
Morgonfol, f. Morgensol.
Morgonfæll, n. Morgensfysler; Paaklædning, Mablævning ic. — **morgonstella** (seg), v. satte sig i Stand for Dagen. Hall. og fl.
Morgonstund, f. Morgensund.
morgonføværd, adj. morgentung, som sover bedst om Morgenen. Hall. og flere. Jsl.

morginsvæfr. Mødsat morgonvaf.
Morgontal, n. f. Morgontida.
morgontung, adj. søvnlig om Morgenen.
morgonvaf, adj. morgenfrisk, som vaagner tidlig, eller er vel oplagt til Arbejde om Morgenen. Tel. og fl. I lignende Betydn. morgontviv, morgontidig, og i Smaal. morgonfry.
Morgonverd, m. Morgenmaaltid, Frokost. „Morgovær“, Gbr. og fl.
Morgon-øøkt, f. den første Arbejdsstund paa Dagen. „Morgaøøkt“. B. Skift.
Morf, n. Huggespaaner, f. Murk.
Morf, f. 1. (fl. **Mærker**), en Mark (Bøgt), et halvt Skaalpund. Nogle St. **Mark** (Indh. og fl.), dog mest alm. **Morf** (o'). Fl. **Mærker**, nogle St. **Mærke**, **Mærkar**, **Mærka** og **Mærk**. G. N. **mörk** (markar), pl. merkr. I Betydningen: en Mark Nynt (Eslv ic.) hedder det nu alm. **Mark**. Hører vel egentlig sammen med **Mark**, n. (o: **Mærke**), med Hentydning til de tilsvarende **Mærker** paa Stangbøkten (Bismereu) el. Loddet. Han er srid i første Mortom, o: den veier dritt i de første **Marker** (om en Bismereu); figurl. om en Person: han er streng i Begyndelsen, men bliver mildere med Tiden. — **Morkaskora** (o'), f. Skure, som betegner en fuld **Mark** paa Bismereu. (Egentl. **Markaskora**).
Morf, f. 2. Skovmark, Skovstrækning, en stor Skov. Hall. Vald. Gbr. Nogle St. **Morf**. G. N. **mörk**, pl. markir. Hertil here adskillige Gaardsnavne. I Num. synes „**Morf**“ ogsaa at betyde Fjeldmark, omtr. som **Heid**. I et Par andre Betydninger hedder Ordet overalt: **Mark**.
Morf, f. 3. Skovfoder, friske Kviste som samles til Foder (= Beit, Brum). Hard. Ehl. Nyf. Hører nærmest til **Verbet mark**, f. d.
Morke (kj), m. en Masse, Møre (omtr. som **Nyrja**). Nyf.
Morfubud, f. Skovbytte. Gbr.
morken, adj. lidt raadnet eller opløst; mør, smuldret, frønnet; om Træ, Been o. s. v. Meget brugl. vest og nord i Landet. (Mest alm. **morkjen**, fl. **morkne**). Jsl. **morkinan**; Sv. **murken**. I lignende Betydn. **morkjen**, Tel., **møstjen** og **møstjen**, Hall. I. **moren**, maren.
morkna, v. n. (ar), fjorne, smuldre hen, frønnes. G. N. **morkna**. **Morkning**, f. Eftjering, begyndende Forraadnelse.
Morfury (o'), m. Røypølse, Spegepølse. Sogn og fl. S. **Mor**.
Morn, f. Morgon.
Moro, f. **Morsfab**, Fornsielse, Leg og Spøg. Sava **Moro**: more sig. Byre **Moro** Stund: for **Morsfab**. Alm.. undtagen i de nordligste Egne. (Jf. **Troyksap**). Sv. **ro**, i Dial. **moro**. Ordet's første Deel (Mo el. Mor?) er temmelig dunkel. (Eng. mirth og merry

ligner kun i Betydning og kan ikke være samme Ord). — Hertil **Morobok**, f. **Morsfab**s bog. **Moroferd**, f. **Morsfab**reise. **Moromann**, m. En som elsker **Morsfab**. **Morostund**, f. fornscielig Stund. **Moro-rvisa**, f. **Morsfab**svise.
moroa, v. a. (ar), more, fornste, vække Lystighed. **Moroa** seg: more sig. (Jf. Sv. **roa**).
morosam, adj. morsom, fornscielig, lystig. Næsten alm. (jf. **troysam**). Ved Siden heraf forekommer ogsaa: **morott** (oo), Hall. (maafsee **mor'utt**?); og: **moro** (?), **moroare**, **moroaste**. Nhl. Tel.
morott, f. **morosam**.
morst (oo), adj. barst, bitter. Vel egentlig: **møst**, sort; f. **Mor**, m.
Morsmaal, f. **Modermaal**.
Mort (Fif), f. **Murt**.
Mortel (oo), el. **Murtel**, m. **Morter**, Støbefar. Sv. **mortel**. G. L. **mortari**, af Lat. **mortarium**.
Morøøt, m. Solrøg (= **Moe**). Num.
mosa (oo), v. a. (ar), 1) varme. Sitja og **mosa** seg. Hard. (Jf. **mo**). — 2) v. n. døse, fide stille, el. fordybet i Tanker. Smaal.
mosa (o'), v. n. (ar), samle **Mos** (til Foder).
Mosar, m. En som samler **Mos**. Gbr.
Mose (o'), m. 1) **Mos**, **Mosvært**; ogsaa om Lav eller lignende Væxter. Nogle St. **Mosa**, **Maasfa**, **Maasaa** (Gbr.). G. N. **mosi**. Sv. **mosfa**, f. — 2) en Mose, en Sump med stærk **Mosvært**. Smaal. og Rom. (i Formen **Mosfa**, **Maasaa**). Andre St. kalbet **Mosemyr**. Sv. **mosfe**.
Moseblom, m. Steenurt, **Sedum aere**. Smaal. Dgsaa kalbet **Mos(s)støtgras**. Tel. (Linn).
Moseborn, m. Sted hvor **Mos** vorer hyppigt, saa at Græsset vantrives.
mosebunden, adj. tilgroet med **Mos**.
Mosedact, m. Lot eller Biff af **Mos**.
Mosellera, f. Fuge imellem Støffene i en Bæg, sædvanlig tættet med **Mos**. Dgsaa kalbet **Mosefar**, n. Jf. **Midsfar**.
Mosell, n. Fjeldmark, hvor man samler Fodermos (Keensdyrmos ic.). Gbr. (Maasfaell).
Moselløe, m. en Sump med et Dække af **Mos**. Indh.
Mosebumla, f. almindelig Humle (Insekt), som bygger **Kuber** i **Mos**.
Moseby, n. Dække af tynd **Mosvært**.
moselendt, adj. ufrugtbar; om **Lærskad** hvor **Mos** vorer bedt.
Moselit (f), m. 1) **Mosfarve**, blegaaet Farve. 2) Farve af **Mos** el. **ros**, Hall. Jf. **Korfelit**.
Mosemarf, f. **mosbegroede** **Maasfaell**.
Mosemyr, f. Sump med **Mosvært**.
mosen (oo), adj. 1) hed, lummer, **slum**; om **Lusten**. — 2) mat og døsig af **Varme**. Hard. Jf. **mo** og **mosa**.
Moseriva, f. Jernrive hvormed man sam-

ler Fodermos. Gbr.

Mosetura, f. Lue som dannes af Mos.

m-sevaksen, adj. mosgroet.

M-sevokster, m. Mosvært.

moska (o'), v. a. (ar), 1) danne Masket; f. Moske. 2) fæste sig i Masketne af et Vob; om Fisk (= netja seg). Trondbh.

Moske, m. Masket, Traadløkke i Garn eller Net; ligesaa i Strikketoi. Nest alm. Moske (fl. Moskar); afvig. Maustje. Sj. Edm., Masket, Nordl. (?). G. N. möskvi. L. Maske; Eng. mesh. — Hertil Moskebit (ii), m. Klods eller Lob at hænge i Masketne, naar man binder Fiskegarn. Moskefall, n. Sted hvor en Masket er opreven (eller ogsaa urigtig knyttet). Moskefjelle, n. en Movel, hvorpaa Masketne afpasses i Garnbinding. Moskemaal, n. Masketnes Størrelse. Moskesprocten, adj. revnet i enkelte Masket.

mosken, adj. frønnet; f. morken.

Mosott, f. Mobsott.

mostra (oo), v. n. mestre, mønstre, kommandere. Hall. Jf. L. muftern.

mosutt (oo), adj. brunagtig (?). Hard.

mosveitt, adj. glindfende i huden af Eved eller Jugtighed. Hall. Jf. mo.

M-syster (Moster), f. Moderssyster.

Mot (oo), n. 1) Møde, Sammentraf. G. N. mót. Godt Mot: lykkelig Møde! (Hilsning til Gn som man møder paa en Vej). Berg. Trondbh. 3 Mote: i Møde; ogsaa opad; f. mote. Tu Mote: imod hinanden; f. Er. sitja til Mote: sidde saaledes at den ene vender sig mod den anden. (Nest alm. „te Mote“; afvig. „te Motars“, Hall.). — 2) Fuge, Sammenfaldning; Sted hvor to Stykker mødes. Tel. og fl. Hertil Beggemot, Fjolemot, Liljemot. Jf. Namot, Begamot. Maafee ogsaa; et Markpunkt (G. N. mót); f. Ripmot (= Ripmaat). — 3) Tidspiste, Tidspunkt, da en ny Periode begynder. Det tjem att i same Motet: det lafter til samme Tidspunkt som forrige Gang. (B. Stift). Hertil Mæsmot, Maaemot, Aattedagsmot. — 4) Snævring, Knibe, Punkt hvor noget møder eller hindrer. Mindre brugl. Jf. Håsmot, Holamot. — 5) en pludselig paafømmende Sygdom; a) Kvalme, Beklemmelse med Brøining. B. Stift, Nordl. b) en Lammelse, Krampe; noget som ligner et Slagtilfælde. Nys. Hall. Ndm. og flere. Fordum anseet som Følge af et Møde med en Døding eller Bætte.

Mot, a (2). Mob, Stemning. Mængstedes brugl. i Stedet for „Mob“, men kunde maafee være udgaaet fra et andet Ord. Jf. G. N. mót: Form, Bestaafenhed, Maafe.

mo, præp. (med Dativ), mod. Egentlig „i mot“ (som ogsaa bruges) og saaledes udgaaet fra Subst. Mot, n. Jf. mote. — Betydn. 1) i Møde med, i modvendt Stil-

ling til. Han kom imot ofs. Ro mot Binden (Bind'a). Taka i mot: gribe imod; ogsaa modtage, opfange. — 2) lige over for, til Siden af. Huset stend midt imot Kerkja. Det ligg midt imot Glasen (el. Glasom). — 3) nær til, næsten ind paa (Sted, Tid, Tal). Jun mot Byen. Det lid mot Hausfen. Fram mot femti Aar. Det var mot eit Hundrad. — 4) i Dm-gang med, i Berørelse med. Vera god (snild; lydig, tru) mot noton. (Jf. med). Dei gjorde vel imot honom. — 5) i Forhold til, i Lig-ning med. Det nye er kleent mot det gamle. Det vardt litt i Aar mot i Fjor. Han tjem ittje upp imot hinom. Ogfaa: til Gjengjæld for. Leg-gja litt imot. (Mindre brugl. see fyre). — 6) i Strid med, til Hinder for. Han var alltid mot ofs. Dei hava mange mot seg. Standa i mot: modstaae, bekjæmpe. I denne Betydning sættes „imot“ ofte efter Objektet; f. Er. Dei hadde gjort honom notot i mot. Eg vil ittje vera deg i mot. — 3 Sammensætning er „mot“ mere almindeligt end de eenstyd-dige: and, gjeen og veder; de to sidste ere næsten ubrugelige; „and“ bruges derimod ofte, men er kun dunkelt forstaaet.

Mota (?), f. Fuge i en Væg. Smaal. i Formen Moto (oo), som er noget usor-klarlig.

mota (o'), v. n. putte (omtr. som moga). Mota i seg. Tel.

Motbaara f. Vølge som man faar imod sig, el. fra Forsiden. (Ogfaa G. N.). 3 Hall. „Mothbru“, pl. Mobjang, Ulykker. Bistnok et andet Ord.

mothjodleg (-hjoleg), adj. modbydelig.

Motburd (u'), m. Mobbville, Ulyst; ogsaa Mobjgelse (G. N. mótburdr). „Motbur“, lidet brugl. Mere bekjent er Motbyr (y'), m. i Betydn. Modstand; dog er dette neppe noget rigtigt Ord, da Byr (Bor) kun bruges om freiligg el. gunstig Vind.

motburdsam, adj. 1) uvillig, modstræbende. Edm. (motbursame). — 2) modbydelig, ubehagelig. Nordre Berg. 3 Drk. „mot-hyrleg“ (motburdleg?).

more, adv. opad, op imod en Vække eller Forhøining. (Mobjaf undan). Egentlig: i Mote (til Mot, n.). 3 Nordre Berg. bruges det ogsaa som Præposition med Dativ; saaledes: mote Batten („mote Baffja“): opad Batten.

moten, modig; f. modug.

M-tfall, n. uheldigt Tilfælde, Mobjang. motførces, adv. med Fødderne imod hinanden (= andsøttes).

Motgang, m. Mobjang, uheldige Omstændigheder. Nogle St. Motegang, Motegeang. motgangsam, adj. uheldig, tung, trykkende. Det vardt motgangsam fyre deim.

Motgjæld, f. Gjengjæld. Lidet brugl.

Motgjerd (-gjær), f. Fortræd, Fornærmelse; ogsaa: Dvertræfelse.

Mothall, n. Skraaning som holder imod,

eller gaar opad. *Jf. mote.*
Mothug, m. Modville, Ulyst.
Motkast, n. et Modstød, *f. Gr. af Vinden; ogsaa Modsigelse, Gjendrivelse.*
Motlag, n. Møde, Stavnemøde, aftalt Sammenkomst. *Sct. Tel. Dstet i Formen*
Motlag, Møslag. (*Jf. Landst. 105.*)
motleg, adj. behagelig, hyggelig. *Helg. Gr vel egentlig: modleg.*
Motlegg, n. Indvending, Modsigelse; *Modgrund. Trondh. og fl.*
Motmann, m. Modstænder, Modpart i Spil og deilige.
Motmæle, n. Modsigelse. *Tel. (?)*
Motraad, f. modvirkende Raad; *Planer til Modstand.*
Motror, m. Roen imod Vinden (= Andror). *Nogle St. Motro. (Tel.)*
motfald, adj. modfaldt, misbilliget.
motsegjall, adj. modsigende. *Hall.*
Motsegn, f. Modsigelse. *Lidet brugt.*
Motserning, f. Modsættelse; *noget at sætte imod.*
Motstida, f. den modsatte Side.
motstapt, adj. fortrædelig, ubehagelig, modbydelig. *Gbr. (motkast).*
Motslag, n. Gjenslag, Tilbagestød. (*See ogsaa Motlag.*)
Motstand, n. Modstand. — *Motstandar*, m. Modstænder.
Motstrøm, m. Modstrøm.
Motsvær, n. Gjensvær, Tilsvær.
mott (oo), lummert; *f. mo.*
Mott (o'), m. Møl, Midder, eller lignende smaa Insekter. *Nordenfjelds det samme som Møl (Møl). Andre Steder, f. Gr. i Sogn, siges Mott kun om Midder eller de allermindste Insekter. G. N. motti; Sv. mott, L. Motte, Holl. mot, Eng. moth. Jf. Mit, Møl, Maare. (Grimm, Gr. 3, 365). Hertil mott-eten, adj. mølædt, gnavet af Midder. (G. N. mottetinn). Mottethol (o'), n. Hul efter Møl el. Midder.*
Mortemjøl, n. meelagtigt Støv af mølædte Ting.
Mott, f. Maatt. motta, f. maa.
Mottast, n. 1) Modgreb; *Forsøg til Modstand.* 2) Modtagelse; *Imødekøbst.* 3) *Vel som gaar opad (f. mote), Bakke, tungt Beistykke. Tel. og fl.*
mot-teken (H), adj. mødtagen.
Motring, m. Mødding; *f. Møddunge.*
motug, adj. villig o. f. v., *see modug.*
Motveer (-veer), n. Veir som man faar imod sig (= Andveer).
Motvægt, f. Modvægt.
motvend, adj. møvænt, modfat.
Motverja, f. Modværge.
motvidad (f'), adj. vreden, tværvoret; *om Træ. (motvea, motvidd).*
Motvilje, m. Modvilje; *Ugunst.*
motviljug, adj. modvillig; *uvillig, tvær.*
Motvind, m. Modvind.

Motvitne (f'), n. Vidnesbyrd som gaar En imod; *ogsaa: Modvidne.*
movarm, adj. lummervarm, hed, kvalm. *Hall. Bustr. Jf. mo.*
Movarme, m. Lummervarme. *Bustr.*
Movid (f'), m. Ribs, Ribsbærbusk. *Helg. (Mo-ve). J. Namd. Maavi. Hertil: Movidbær (Møvebær), Helg., Maavibær, Namd. Andre St. Viubær, Orbær, Ulbær og fl.). Maafæe betegner Navnet en egen Art, nemlig Fjeldribis, som ogsaa i Sverige skal hedde Ribær.*
Mua, f. Muga.
mua (el. mu), v. a. (ar), 1) agte, ansee, vise Dyrærførelse. *Indh. (Sparbu. — 2) søie, lyde, rette sig efter. „Han lyt mu sin Overmann“. Nordl. Dgsaa: vige, give efter, søie sig. „Han faar mu, som minst formaar“. Nordl. — Et mærkeligt enstaaende Ord. Maafæe egentlig søie sig (?); *jf. G. N. myá (mýgja): nedtrykke.**

Mudd (u'), m. laadden Skindfugt, Finnepeps. *Trondh. Nordl. Nogle St. Modd (o'). Sv. Dial. mudd. Dgsaa kaldet Finnumudd. Ordet maafæe finsk.*

Mudlaug, f. Mundlaug.
Muffel, m. Halvvaante, Handste uden Finne. *Sct. Tel. (Fr. moufle). Noget lignende er vel Muffa, f. hos Landst. 343.*
Muga, f. en stor Dyrge, Maafæe, Høj; *for Gr. af sammensaget Hø. Temmelig alm. Nogle St. Muga, Mue (Smaal. Sdm. og fl.). Afvig. Muge, m. (Mugje), Sogn, Vald. G. N. mügi, m. Sv. Dial. muga, muva, f. Eng. mow. Jf. Muffa. — Mugeratlar, m. et Kortspil, hvori den tabende faar alle udspilte Kort paa Haanden.*
muga, v. a. (ar), opdyng, samle i Dyrger eller store Høbe. *Muga Høj; muga i Høj. Trondh. og fl. Nogle St. mua. Jf. mygja.*
Muge (Mugje), m. 1) Dyrge, Maafæe; *see Muga.* — 2) Flok, Mængde, stor Forsamling. *Hall. Jf. Malmuge.*
Mugg, n. 1) Skimmel (= Mygla). *Hall. og fl. Andre St. Mugga, m. (Smaal. Dstet). — 2) Laageregn, meget fin Regn. Nebenæs og fl. (J. Smaal. Myggeregn). G. N. mugga, f. Stetfste Dial. mug. — 3) Stillehed, Løndom. 3 Mugg: hemmeligt, i Smug. B. Stift, Nordl. (Sv. mjugg). Jf. mugga.
Mugg, n. 2, Mug; *f. My.*
mugga, v. n. (ar), 1) stimles, mugne. *Hall. — 2) regne fint som af Laage (= hra). Nebenæs. J. Smaal. mygge. — 3) gjere noget i Smug (f. Gr. driffe). B. Stift. Dgsaa om at spare eller skabe sammen. Mugga i Høj Pengar. Tel. (Jf. muga)
Mugga, f. Fugtighed. *Hall.*
Mugge, m. Muggenhed; *Skimmel.* — **Mugge**, m. (2), en aaben Kande el. Kruesifer til varm Drikke. *Nogle St. Mugga. f. Sv. mugg; Eng. mug.***

muggen, adj. 1) fugtig; f. Mugg. (Eng. muggy). 2) muggen, angreben af Fugtig-
hed el. Skimmel. Mangesæds i en anden
Form: moggen (o'), moggjen.

Mugla, f. Mygla.

mugna, v. n. (ar), blive muggen, fordærv-
es af Fugtighed. En anden Form: magna
(mogga) er maaskee mere alm.

Mugubbe, el. Mugopp, m. en Vaarblomst:
Pulsatilla vernalis. Dst. (Meddeelt).

Muffa, f. en Masse, Rængde, en meget
stor Høj; især af liggende Ting (jf. Muga).
En Muffa med Is, Snø, Sand, Spon ic. En
stygg Muffa (el. Styggemuffa): en frygtelig
Masse. Røsten alm. (Lijer, Smaal. Hall.
Berg. Trondh.). Sv. Dial. maffa; D.
Motte. 3 Betydn. ligt Mylsta, Myrja,
Orja, Vela, Velta, Vase, Rune, Brote.

mukka, v. a. (ar), sammenbynde, ophobe i
store Masser. Muffa i Sop. Rbg. og fl.

mukka, v. n. (ar), mukke, knurre, ytre Mis-
noie. L. mucken. (Jf. G. N. mögla). Her-
til Muff, m. Muf, svag Lyd. Muffing,
f. Mumlen, Knur.

Mufr, n. Huggespaaner; f. Murf.

mula, v. n. (ar), grine, suurmule; egentl.
slyde Læberne frem (= gjera Mule). Smaal.
og fl. Dgsaa: sidde taus eller taufesuld.
Hall. Jf. mulka. — mulaft, v. n. kyskes.
(Foragteligt).

muld (u'), knust, smaabrækket. Particip af
mylja. Nogle St. myld (y).

Mule, m. 1) Mule, Læbe paa Dyr. G. N.
muli. — 2) Munding paa et Rer; f. Gr.
paa Geværer. — 3) Forbjerg, bredt eller
rundagtigt Ræs. Nordl. (Dgsaa G. N.).

Muleband, n. Mundfurb, Grime.

Mulepose (o'), m. Kornpose, som kan bin-
des til Hovedet paa en Hest.

Mulekjegg, n. Mundstjæg paa Dyr.

mulka, v. n. (ar), grine, see misfornøiet ud
(= mula). Hard. — mulken (fj), adj.
vranten, suurseende.

mulla, v. n. (ar), mumle, tale sagte eller
udydeligt. Dgsaa: mynne, synge sagte. B.
Stift, Hall. Dst. og fl. Jf. G. N. mudla.

Mullaug, f. Mundlaug.

Mulling, f. Mumlen, Hvissen.

Multe, f. Mulst, Bøder. Af Lat. mulcta.

mumpa, v. n. tygge plumpt, tage Munden
for fuld. Dst.

mumra, v. n. (ar), snøve, tale med stærk
Raselyd. Hall. Tel. (Landsk. 36).

Mun (u'), m. (fl. Muner), i Alm. noget
som har Betydning, som man kan mærke
eller kjende. Nogle St. udtalt Mon (oo);
ogsaa Maan (Trondh.). — Betydningen
noget omfattende; saaledes 1) Fornøielse,
Lyk. Behag. Der stor Mun i honom: man
har megen Fornøielse af ham. Nordre
Berg. Trondh. Nordl. Der Mun i detta Bar-
net er en Lykt af see dette Barn. Der
Mun i moton Mun i denne Poti (noget fernøie-

ligt, interessant). G. N. munn: Lykt, Billie.
(Goth. muns: Tanke). Jf. muna. — 2)
Fordeel, Hjælp, Forslag. Der liten Mun i
det: det hjælper lidet. Det gjerer Mun: det
gjer Virkning, det er noget som forslaa-
(Mere alm.). Det gjorde han til Munar (Ge-
nitiv), o: det gjorde han ret dygtigt, rig-
tig drott, el. for Alvor. Oftere „til Mu-
nars“ (Mun og flere), „til Muns“ (B.
Stift). — 3) Grad, Maal, en Deel mere
eller mindre. Ein Mun større: noget større.
Ein god Mun mindre: meget mindre. (Alm.).
Ligt deg ein liten Mun, o: en Emule, et lidet
Stykke. (Dst.). Han gav seg ikke fyre ein
Mun(s) Stud, o: ikke for noget lidet, for en
Ubetydelighed. (Sdm.). Jf. Fyremun, Un-
danmun. (Sv. mån: Grad). — 4) For-
andring, gradvis Overgang. (Meget brugl.).
No selt Aatren Mun: nu sik Ageren et andet
Udsende. Ein jer Munen fyre kvar Dag. Jf.
Dagsmun, Bikemun, Marsmun. — 5) Til-
vært, Forøgelse. Det gjerer klart sin Mun:
enhver Deel foreger Måsen. (B. Stift).
Alle Muner draga: enhver Forøgelse hjælper.
(Dst.). Der Mun i mindre en betta: det vilde
være en god Tilvært, om det ikke var saa
meget som dette. (Jf. munafjer). Dgsaa:
Fortrin, Forspring. Han beve ein Mun fram-
fyre hine. Sjelndere om en Forfjel, f. Gr.
Mannemun, Beggemun. — 6) Midler,
Formue, Eiendom. Vest i Fleertal Mun-
ner. (3 Tel. Monir). Dei hava store Muner.
Jf. Signamun.

muna (u'), v. n. (ar), 1) faae en Forandring
(Mun); især: være, foreges; ogsaa: for-
bedres, komme sig. Nogle St. mona;
ved Trondh. maanaa (og maana). Det
munar og det mintar: det bliver snart større
og snart mindre. (B. Stift). „Han ha
munt att'e“: han har kommet sig, er ble-
ven bedre igjen. Sogn (hvor Imperf. heb-
der munte). Dgsaa brugt i Formen mu-
nast. — 2) stride fremad, komme noget
længere. Det munar alt fram: det gaar dog
altid et Stykke fremad. No faa me muna paa:
nu faae vi forsøge at komme et Stykke
længere. Trondh. (maanaa paa). — 3)
forslaae, gjere Virkning; due, hjælpe. Det
munar litet. No munar det: nu kommer der
noget, som kan forslaae. G. N. muna: for-
andre, forege. Sv. Dial. måna: slytte
fremad ic.

muna (u'), el. muno, v. n. monne, komme
til (at gjøre). Mhl. og fl. Kun i Præsens
(mun, mune), sselben i Imperf. (muunde).
Dei mune vel gjera det. Det mun vera io.
G. N. munu. Vel egentlig: ville; jf. G.
N. muna: mindes; Ang. mynan: tænke;
Goth. munan: tænke, ville. (S. Mun og
Mynja). — Som Spørgsmaalord (D.
mon, Sv. mån) synes „mun“ at være
fremmebt; i Stedet for „mon tree“ hedder
det her: maa tru, o: kan man tree? —

Her mærkes ellers et Slags Interjektion „mun-a“ (u), f. Gr. muna rett sitt: hvad skal slikt være til! Edm. hvor det ogsaa hedder „un'a“. (Ved Trondh. enn).

muna (u'), som adj. dygtig, forsværlig, som kan forslaa eller gjøre Virkning. Et muna Lat: et dygtigt Lag (Greb, Forsøg). Ein muna Mann: en Mand som kan hjælpe, saa at det forslaa. Meget brugt. i B. Stift. Vel egentl. Genitiv af Mun.

munafsjer, adj. begjærlig efter Binding, tragtede efter smaa Fordele (Muner). Sogn. 3 Hal. munafl(b).

munaleg (muna'leg), f. munleg.

munaflid, adj. = munafsjer.

munaft, komme sig; f. muna.

Mund, n. Lid, Tidspunkt; den Stund eller Time da noget pleier at indtræffe; f. Gr. Uppstadmund: den Tid da man pleier at faae op om Morgenen. Nordre Berg. Trondh. Nordl. (Nogle St. udtalt Munn). G. N. mund. Hertil Matmund, Mjelte-mund, Fiskemund, Kveldsmund og fl. 3 Indh. (Snaasen) betegner Mund ogsaa en Arbeidsstunt (= Dykt).

Mund, m. i Mændsnavne, som Geirmund, Gudmund, Hermund, Jngemund, Sæmund og fl., skal egentlig betyde: Beskytter, Forsvarer. Jf. Ang. mund, Ght. munt: Forsvar. (G. N. raundr betegner Gave, Fæstegave).

munda, v. n. (ar), 1) passe Tiden (Mundet); især om at slutte Arbeidet for at holde Maaltid; ogsaa: lave Mad til et vist Maaltid. Drk. og flere. — 2) stunde, vente, passe paa en Leilighed. „G gjekk aa munda ette di“. Edm. Jf. G. N. munda: sigte til noget. Hertil Munding, f. Benten.

Mundering (ee), f. Militær-Dragt, Uniform. Egentl. for Montering af Fr. monter: udruste.

Mundlaug, f. Væskesad, stort Fod el. Bæsk, især af Messing. Tel. (No). Ufvig.

Mudlaug, Mullaug, Sogn (Lærdal). G. N. mundlaug, munlaug. Sv. Dialekter mullöga. Maafee egentl. Haandvæsk; jf. G. N. mund, f. Haand.

Mune (u'), m. Udfant, Grændse. (Elogsmune, Kamune). Vald. (Vang). Fra Slidre er ansætt „Muna“ (Munad?).

Mungaar, n. Sl, især om et svagere eller lettere Slags; Børdel, Mædel. Nordl. G. N. mungat: Sl. Dunkelt Drb; maafee Munngaat.

Munk, m. Munk, Klostermand. Der det, som Munterne slaar om: deri bestaar Knuden; dette er netop Tvivlsmaalet. B. Stift. — Munk bruges ogsaa i visse egne Betydninger; saaledes a) et Slags Leg. Ved Stavanger. b) en uheldig Fisker, En som kommer tomhændet hjem. Ved Trondhjems. c) en Hørfarl. Valbers.

Munketruna, f. = Valberbraa. Sff.

Munkeverk, n. et stort eller vanskeligt Arbeide; et Mesterstykke. Sfl. (Munkavert). Saa Edm. Munk-arbeid. (Her faar „Munk“ Begrebet af en Kunstner, ligesom Klerk).

munlaus (u'), adj. ubetydelig, som forslaaer eller hjælper lidet; ogsaa: slaa, kjedelig; f. Mun.

munleg (u'), adj. betydelig, dygtig, ikke ringe; f. Gr. om en Fangst. Hedder ogs. **munarleg** (munaleg).

munlege, adv. dygtigt, tilgavnss, ret forsværligt. Nogle St. munle', i B. Stift: munalege (munarlege).

Munn, m. Mund; i forskjellig Dpfatning: Læber; Mundhuulhed, Gab; ogsaa Tale-retsfaber. G. N. munnr. 3 Stebsnavne ogsaa en Munding; f. Gr. Dalsmunn; jf. Mynne. Bruta Munnan: tale meget; ogsaa sladre, skjælde, skjende. Salda Munnan: tie stille. (Jf. Rjeft). Giva Munnan: kysse. Han felt baade Sang og Munn: han blev baade omfavnet og kysset.

munndrjugg, adj. stortalende, tilbøielig til at overdrive eller sige for meget. Hall.

munnfatlad, adj. forhindret fra at tale. „Han æ 'tje munnfatla“: hans Mund er ikke bunden, han snaffer frit. Edm.

Munnfylla, f. en Mundfuld.

Munnharpa (=horpa), f. Mundharpe.

munnkaat, adj. mundkaad, snaffesalig. Dg-saa munnkipen, dog lidet brugt.

munnleg, adj. mundtlig. Lidet brugt.

Munnro, f. f. Munntol.

Munnskap, n. Mundens Stikkelse el. Form (paa en Dyreat).

Munnkaald, m. Mundsole (en Børnesygdom). Munnkaaldrot, f. Tormentille (Urt). Edm.

munnstert, adj. snaffesalig; ogs. stortalende.

Munnstam, n. Mundheld, Talemaade.

Munnstame, m. Talefærdighed, Dvæls i at tale. Hall. og fl.

Munntol (o'), n. Mundtaal, rolig Stund (som i en haard Sygdom). Han hadde intje Munntol: han klynkede og jamrede sig uafbrudt. Hedder ogsaa Munnro, f. (Mandal).

munntrøyten, adj. utrættelig i at snaffe (omtr. som simaalug). Hall.

Munntry, n. Snaffetsi, Mundlæder.

munnvælen, adj. famlende i Talen, forlegen for Drb; egentl. mundlam af Frost. Tel.

Munnvik (ii), f. Mundvig.

muns, v. n. (ar), smage paa, nippe til, f. Gr. et Glas. Muna paa: berøre med Munden. B. Stift, Nordl. og fl.

munsam, adj. gavnlig, fordelagtig (eller omtr. som munleg). Tel. — **munsamleg**, adj. betydelig, drøi, dygtig.

munk, adj. mundkaad. Tel.

Mur (uu), m. 1) Muur, Steenvæg. G. N.

murr. — 2) Ildsted i et Huus (= Nare, Gruva). Dstl. — 3) Skorfteenspibe. Zndh.
mura, v. a. (ar), mure, bygge af Steen.
Murar, m. en Murer. Muring, f. Muurarbejde.
mura, v. n. krille eller smerte i Legemet. Hall. Hedder ogsaa: murra, Duffr. Andre St. maura.
Mura (uu), f. Sølvrurt, Potentilla anserina. Hard. Jsl. mura.
Mura (u'), f. Knop, Spire; Blomsterknopper paa Fyrretre. Smaal. i Formen **Muru**, som ogsaa kunde være **Mora** (o') eller et gammelt **Mara**. Vel ogsaa flere St. paa Dstl. (f. Hammers Huusholdnings Kalender 1, 126).
Mure (uu), m. Kulgruus, smaat Affald af Kul i en Smedie eller efter en Kulmille. Nordre Berg. (Paa Dstl. Koltubb). Jf. Myrja.
Murefot, m. Støtte; f. Marfot.
Murhylla, f. Hylde paa Siden af Skorfstenen. Smaal. Rom.
Murihona, f. Marihane.
Murilykel (Plante), f. Marilykel.
Murk, n. Huggespaaner, smaat Affald af ophugget Træ. Nordl. (Ealten), dog oftere i Formen **Mork** (o'). Ellers kaldet **Murkl** (Murkel), n. Sogn, Hall., og **Mufr** (Mufker), n. Vald. og flere. Andre St. Myl, Rugg, Rade.
murla (u'), v. n. knurre, mumle. Sdm.
Murlim (uu), n. Kalk. Dstl.
Murmeister, m. Muurmester.
Murpall, m. Bænk eller lav Forskning af Steen. Sogn og fl.
murra, v. n. (ar), murre, brumme. (Jf. murla, musfa, muffa). **Murring**, f. Murren.
Mursteid (fj), f. Muurste.
Murstein, m. Muursteen, Teglsteen.
Murt (u'), m. 1) Smaastik; især Sele-Øngel, Smaasei, af Størrelse omtrent som Eld. Alm. vest og nord i Landet. — 2) en Færstvandssift: Rødsfalle, Cyprinus rutilus. Dstl. (ogf. udtalt Mort).
murra, v. n. (ar), fange Smaastik (Murt). Ryf. og fl.
Murteferja, f. en vis Søfugl. Jæd.
Murvel, f. Mortel.
Muru, f. Mura og Mara.
Murukrist (el. -krost), f. Marekrist.
Muruspield, n. Udskjæringer i Træ, i Form af smaa Ruder eller Triangler. Hall. Dunkel Form.
Murustakk, f. Marikaapa.
Muruverme, f. Morelb.
Murveitsla (?), f. en stor Bedrift, et Størværk. "Det ha gjort et heile Murveltte". Sdm. Trondh. Dunkelt Ord; kunde nærmest betyde: Hæstebud i Anledning af en subfert Bygning.
Mus (uu), f. (Jl. Myser), 1) Muus (Dyr).

Fleertal alm. med Dmlyd: Mys'er (Mys-ar, Mys'e, Mys). G. N. mus, pl. myss. — 2) Musfel. I Forbind. Lidmus (Lidmuss). — 3) cunnus. (Dgsaa Evensf). — I Sammenfatning ofte med „a“, egentl. ar, for Gr. Musabite (i'), m. en meget liden Portion af Mad; en Bid for en Muus. B. Stift.
musfa, v. f. mysa og myssa.
musblakk, adj. muusblakket, muusgraa.
Musbol (oo), n. Muserebe; et Kulb Musfeunger. Dstl. I B. Stift Musabole, n.
Muse, m. en muusgraa Hest. Mus. Ellers kun i den bestemte Form: Mus'en (ligt Blakken, Rauden, Svarten og flere). S. musutt.
Muserter, f. pl. Biffer. Bofs og fl.
museren, adj. ødt eller gnavet af Muus.
Musella, f. Muselælde. Nogle St. Musafella, og i en anden Form Musafoll, f. Nordre Berg. Musfoll, Trondh.
musgraa, adj. muusgraa.
Musik, m. Musik, Spil. Fr. musique.
Musk, n. 1) Støv, Støvfy; Uklarhed i Lusten; saaledes ogsaa Soltreg (= Røe). Jf. Mukt og Mist. Han tom, so det stod Musket fyre honom: det blev omkring ham, der stod som en Støvfy om ham. — 2) Støvreger, Taagereger, smaa Draaber af en Taagefy (Mugg, Dr). Sff. Sæt. og flere. — 3) Dunkelhed i Farve, et mørkt eller taaget Udseende, en mørk Blet, og desl.
muska (u'), v. n. (ar), 1) støve, ryge, drive. — 2) regne fint, dryse i smaa Draaber.
Mg, og fl. Jf. mugga. Sv. Dial. musfa.
Muske (Muffe), m. Duft, Aroma, f. Gr. af Frugt. Tel. (Vinje). Jf. Musf.
musken (fj), adj. difig, uklar i Luffen. Ryf. og fl. Dgsaa om Personer med et graaligt, sygeligt Udseende. Tel.
Muskeregn, n. sin Regn (= Musf).
Muskeveder (-veer), n. difigt og fugtigt Veir.
muskert, adj. 1) difig, taaget, uklar. 2) dunselfarvet, som har en mørk eller ureen Farve (ligesom taaget el. støvet).
Muslin (Muselin), n. Spergel (Plante). Smaal. Jf. Linbende.
Musrova, f. 1) Muschale. 2) som Plantenavn Alopecurus geniculatus. Nogle St. Musarrova. I samme Betydning. Mus-rumpa (Musarrumpa).
musfa, v. n. (ar), 1) mumle, mufke, yttre Misnøje. B. Stift. Jf. mulla. — 2) hvifte, f. myssa.
Musfa, f. Smaasild, omtrent af Størrelse som Brisling. Mhl. Sgl. Ryf. (Jf. Mad).
Mus-fjer (e'), n. Spidsmuus (Sorex). B. Stift. Ved Trondh. Musfjerel, m. Andre St. Vandfjer.
Mus-furd, m. Skaf og Levninger af Korn, som er ødelagt af Muus. Nogle Steder **Musstur** (u'); i Berg. Stift Musastur

(egentl. Muſarfurb).
Muſt (u'), f. Damp, Taage (ſf. Muſt); ogſ. Uddunſting, Lugt, ſaaſom af Madvarer (ſf. Rjotmuſt). Valb. Nogle St. ogſaa om Kruſt eller Røringſtof. Tel. (?). 3f. Sv. Muſt (Caſt).
Muſtar, m. Sennep; Agerſennep (Sinapis arvensis). Boſs og fl. Egentl. Muſtarb. Eng. muſtard.
muſurt, adj. muuſgraa, muuſblakket; iſer om Heſte. Nbg. Tel. og fl. 3f. Muſe.
muta v. n. (ar), ſtiffe Hæder, ſælde Hædrene; om Fugle. Nyf. Smaal. og flere. Hedder ellerſ myta (er, te), Dſtl. ogſaa: mynta, Rom. (G. N. mütadr: nyffædret). Holl. muiten; L. maufen, ſom henføres til Lat. mutare: omſtiffe. Aſvig. mutast: løſne eller opſlides; om Haar. Hall.
muta, v. a. (ar), 1) ſkjule, gjenne; ogſaa (v. n.): ſøge Etjul. Helg. Andre Steder myta. — 2) give hemmelige Gaver; beſtiffe, vinde ved Etjank og Gave. Tel. og fl. Sv. muta.
Muta, f. 1) Løndem, Hemmelighed. Nordre Berg. Kun i Dativ Fleertal. 3 Mutom (Mutaa): i Smug, hemmeligt. „Dø gjeff i Mutaa“: det blev holdt hemmeligt. — 2) Gave ſom gives i Løndom; ſaaledes ogſaa: Etjreng, Beſtiffelſe. Tel. og fl. Helſi i Fleertal. Tata Mutor: lade ſig beſtiffe. G. N. mûta; Sv. muta.
Mutebite (i'), m. Mad ſom gives i Løndom (ſ. Mutegarva). Edm. og fl.
Mutegarva, f. en Gave, ſom af viſſe Grunde holdes hemmelig, eller ſom ikke alle ſulle vide om.
mutefjær, adj. let at beſtiffe.
Mutel (u'), m. en liben Kniv. (Ofteſt Knivs-mutel). Nordre Berg. Aſvig. Mutaal, el. Maataal. Helg.
muten (uu), adj. ſky, tilbageholden, ſom gjerne holder ſig ſkjult. Boſs og fl.
Muting, f. Hæde-jælbning; ſ. muta.
mutla (u'). v. n. (ar), 1) ville eller ſkjære med Kniv. Sogn. (3f. ſmutla). — 2) arbejde ſmaa, puſle. Nhl. (3 Tel. muſle). — 3) bygge fagte eller langſomt. Gbr. — 4) v. a. ſmuldre, knuſe. Nyf. Hertil Mutl, n. Smulder, Smaaſtykker.
mutra (u'), v. n. (ar), 1) mumle, hviffe. B. Etſt. Eng. mutter. — 2) lure, liſte ſig frem, fare med noget i Smug. Edm. og fl. (3f. muta). — 3) holde ſig aſſides eller i Etjul. Hall.
Mutt (u'), m. Mund. (3 Tale til Børn). Saaledes ogſaa: mutta, v. a. kyſe.
My, n. Myg, meget ſmaa flyvende Inſekter. Nogle St. afvigende: Mytt, Sot. Sogn, Eſſ. (egentl. Myet); Mygg og Mugg, tilbeels i Tel. (S. ogſaa Myhank). G. N. mý; Sv. mygg (i Dial. my). 3f. Knott, Flygje, Gater.

Mybit (i'), n. Mygſtiff.
mydja (y'), v. n. æde, rode i Foderet; om Dyr (omtr. ſom modba). Edm. (myhje) med Biningen: myb', mydde, mydt.
mygd, ophobet; ſ. mygja.
mygga, v. ſmaaaregne; ſ. mugga.
mygja, v. a. (er, de), opbygge (ſ. Er. Hø), rage ſammen i en ſtor Hob (Muga). Valders (mygje, mygde, mygt). Particij mygd. Andre St. muga.
Mygla (y'), f. Skimmel, Laaddenhed af Mugning eller Forraadnelse. Nogle St. Mygl; i Nordl. ogſ. Mugla; 3f. Mugg. G. N. mygla; Sv. mögel. 3f. Hy og Farde.
mygla, v. n. (ar), blive ſkimlet, mugne. G. N. mygla. Particij myglad: ſkimlet.
Myglesmat, m. Smag af begyndende Skimmel.
Myhak, n. Mygſværn; ſ. ſølg.
Myhanke, m. et Slags Myg med lange Fødder; ogſaa en Hob eller Sværm af Myg. Brugt i forſjellig Form: Myhankje, Rands, Myhank, Tornh. Tel. Num. og fl. (tilbeels f.); og mere afvig. Myhanf (ee), Hall., Mebaanf, f. (?), Sogn; Mehenkje, Gbr., Mehynke, Rom. 3 Det. Myſkanf, m. Paa Edm. Myhak, n. (om en Hob).
Myt (y), f. Meg, Stærn; Gjøſel. Nogle St. Moſ. Ogſaa i en anden Form: Myfer (Myfr, Moſter), Nordl. Trondh. Edm. G. N. mykr (gen. mykjar) og mykja. 3 Sammenſætning deels Myfjar (Myſja, Moſta) deels Myfer eller Myfra (nordeniſſe): Saaledes Myfjar(d)unge, m. ſee Mofunge. Myfjarkjerra (Moſafjerre), f. Møgvogn. Myfjarlaſs, n. Møglæs. Myfjarſtyng, m. et Slags Møggreb. (Sogn). Myfjarſtøde, n. Mødding. („Moſjaſtøe“, Hall.).
Myt (yy), m. Bledgjereſe. Af myſja.
Myſe (y'), el. Myſje, n. en ſammenhobet Maſſe, Røre, Mængde. Valb. Af mofa?
Myſelleiſke, m. Mængde, en ſtor Deel. Edm. i Formen „Myſjeleiſken“ i viſſe Forbindelser; ſ. Er. „Høy'e æ inhavt no, Myſjeleiſken 'ta in", o: Høet er, for en ſtor Deel, allerede indbragt.
myſen (y), adj. megen. Meſt alm. myſjen, moſjen; ſjeldnere mygjen, moen; ogſaa mikſen (i'), bog kun i nogle Bygder, hvor man ogſaa i andre Tilfælde har „t" for „y". Femin. myſi (myſji, myſja, myſja); Neutr. myſet (myſje, mye, moe). 3 Fl. og beſemt Form bruges Ordet ikke; til Komparativ Form bruges „meir“, Superl. „meſt“. En ældre Form myſel findes i Stedsnavne ſom Myſleby, Myſleba, Myſleſtað. G. N. mikill (acc. mikinn); Sv. myſken. — Særlig Betydning: 1) megen, betydelig, ſom udgør en Mængde. Myſen Stog, Enjo, Sand; mytet Pø, Korn, Folt o. ſ. v. — 2) dygtig, fuldkommen (egentl. ſtor). Dan

er ikkje so myket Mann; so myket Kar. — 3) i Sammensætning: rig, fuld af noget; for Gr. livmyken, fjotmyken, matmyken. — Myket bruges ogsaa med Begrebet „meget af“ og forbindes da med Subst. i hvert Kjen og Tal; f. Gr. haba so myket Tid; myket Pengar; myket Fisk ic. (Eigesaa i Svenff). D'er myket til Mann: det er en mærkelig Mand. Det vardt so myket som ein Dalar: det blev omtrent en Daler. Ein Fæst er so myket som ei Høgtid (o: omtrent det samme som). Jf. L. so viel als. — Blandt fjeldne For-mer mærkes „mykjesturtug“, o: som behøver meget. (Et gammelt mykflåsthurtug). Harv.

myket (y'), adv. meget, i høi Grad. (Meft alm. mykje, ogf. møfje, mygje, mye, mæe). Sv. mykret (jf. G. N. mjök). Det var myket vel. Han er myket rik. D'er myket lengre osv. Han er myket fyre seg, o: meget dygtig, drif- tig, modig. (Ufvig. fra G. N. mikill fyrir sér). D'er myket godt (mykje godt): det er nogenlunde, saa temmelig, ikke saa lidet. (Meget brugl. i B. Stift). D'er so myket, han er uppe: det er saa vidt (el. ikke værre end) at han er oppe. No høyrer du det, so myket du veit det, o: for at du kan vide det. D'er so myket de vita: saa meget skulle I vide, el. det skulle I vide. (I en streng, adva- rende Tiltale). Jf. myken.

mykja (y'), v. a. (ar), gjøde med Møg. Tel. og fl. G. N. mykja. Ellers tedja, frauda, buda. Hertil maafsee „Mykjalende“, n. gjødslet Eng. Dfil. Jf. mykra.

mykja (yy), v. a. (er, te), 1) blødgjøre, for- milde, gjøre myg eller smidig. (Af mjuf). G. N. mykja. — 2) tilrede Linn i en dertil indrettet Klemme. Trondh. — 3) tugte, banke, prygle. Nordre Berg. Ellers ogsaa: ydmytte, bseie, bevæge (i Stebet for det fjeldne aubmykja). Particip mykt. — my- kjaft, v. n. blive mygere (= mjufna).

Mykfa, f. 1) Blødgjørelse, Tilberedning. Dftere Mykfa. — 2) en Dybankning, en Dragt Brygl (= Dengfa, Difa, Strofa). B. Stift. — 3) en Klemme, som bruges ved Tilredning af Linn. Trondh.

mykje, f. myket og myken.

myklast, v. n. (ast), 1) røres i Sindet, blive bevæget, være nærvæd at græde. Øbr. Sdm. Nordl. Jf. Hall. mjuKlast, altfaa nærmest af mjuf. — 2) grue, blive bange, frygte. Drf. Fosen, Indh. — 3) blues, indsee sig for noget. Drf. Østerd. I sven- ske Dial. myklast, mōkles.

myklesam, adj. 1) blødhjertet; især: bly, ubestemt. Indh. (mōklesam). — 2) om Tilstand: ubehagelig, som man gruer for eller ommer sig ved. Fosen.

mykra (y'), v. n. (ar), mege, ubtomme sig; om Kreature. B. Stift og fl. Af Myker.

Mykfa (yy), f. Blødgjørelse, Formildelse; f. mykja. Dgsaa: Brygl (= Mykja).

mykt, blødgjort, f. mykfa.

Myl (y'), n. Huggepaaner, smaat Affald af ophugget Træ. Helg. Paa Sdm. Myle. Ellers kaldet Mork, Murkel, Muf (see Murf), Mugg, Rabe ic. Jf. Molvid.

Myl (y'), m. Faaremeget; f. Mel, 3. **myla** (yy), v. n. (er, te), 1) slæbe, hænge med Læberne. Hard. Jf. mulla. — 2) smile, trække paa Smilebaandet. Han stod mylte og log. Nordre Berg. og fl.

myla, v. a. (er, te), slide ujævnt eller skjævt, saa at Eggen bliver rundagtig paa Si-berne. Eg heve mylt Ljaanen. B. Stift, Hall. Trondh. Nordl. (Formod. af Mule).

Myla, f. en stor Røngde. Hard.

myld, adj. muldet (af Mold). I Sammen- sætning som lausmyld, svartmyld, og fl. Dftere myldt.

mylda, v. a. (er, e), 1) bestrøe med Muld. G. N. mylda. Mylda Snjøen; f. molda. Rdm. Sdm. og fl. — 2) skjule (Kornet) i Mul- den; jævne Ageren efterat den er harvet. Ufvig. i Sff. milde.

Mylda, f. 1) Art af Muld. I Sammen- sætning som Raubmylda, Svartmylda og flere. — 2) løs Jord, især til at strøe paa Sne eller Jis for at paakfynde Smelt- ningen. Rdm. Sdm.

Mylderiva, f. Rive hvormed man jævner en tilfaaet Ager. Sdm. og flere. I Sff. Milderive.

Mylding, f. Dækning med Muld.

Myle (y'), n. Huggepaaner; f. Myl.

Myling, f. Smil, Latter; f. myla.

Myling, m. et høit, rundagtigt Forbjerg (= Mule). Nordl.

mylja, v. a. (myl, mulde, mult), smuldre, knuse, gubde i Stykker. B. Stift, Tel. Til- deels med Formerne: mylde, mylt (y'). G. N. mylja (muldi). Dftere myljast: smuldres, forgyndes. Det mykft upp. — I Hard. betegner mylja (mulde) ogsaa: mum- le, knurre.

Mylja, f. en Art af brækket Fladbrød, over- gydet med Fedt. Alm. vest og nord i Lan- det. Lyder ogsaa Mølje, Mylju, Øbr. og fl., Milja (Mill'), Indh., Melja, Nordl. I svenfke Dial. mōlja; i danske D. Mulle.

mykja, v. a. (er, te), faae til at malke; trykke (Roen) paa Dveret, for at Mælken skal glide nedat. B. Stift og fl. I lig- nende Betydn. mjelta, Hall. og milta, Helg. (Jf. G. N. mykja: give Mælk). — mykjaft, v. i. faae Mælk i Dveret, be- gynde at malke; ogsaa give mere Mælk. B. St. (Imperf. lyder sædvanl. myktest). Paa Helg. millast; jf. Mjelte.

mykft, adj. malkende, som giver Mælk (= mjelt, milt). B. Stift, Balb. og fl. Sæd- vanlig ubtalt mykft (y'), men grunder sig formodentlig paa en ældre Form: mylt, som er falden sammen med Participiet

mylft (o: forberedet til Malkning), af mylfka.

myllom (myllaa, myljo), f. millom.

Mylna (y'), f. 1) Malen, Kornmaling, Møllebrist. 2) en Mølle; ifær Veirmølle (Windmylna). Jf. Kvern. G. N. mylna.

Mylnar (y'), m. en Møller, Kornmaler. Afvig. Mjølner, Smaal. G. N. mylwari; Sv. mjölnare.

Mylnabyr (y'), = Kvernbyr. Helg.

Mylnleiga, f. Møllepenge, Betaling for Brug af en Mølle. I B. Stift: Mylnarleiga. Ligesaa Mylnardag, m. Arbejdsdag til Betaling for Mølleleie.

Mylnestøde, n. Mølleplads, Grund til en Mølle. Jf. Kvernlagje.

Mylnevann, n. Møllevand.

Mylfka (y'), f. Søbst, rødsgt Ost, ifær blandet med Meel. Sogn, Eftj. Ellers i Formen Mylfka (Mølfte). Smaal. og fl. Andre St. Gumbe, Sost og fl. See ellers Mylfka.

mylfka (y'), v. n. (ar), røre sammen i stor Mængde; ødfe, løse med noget; ogsaa snakke meget, ramse op, lade Ordene strømme. Sdm. og fl.

Mylfka (y'), f. 1) en Masse, Mængde, Mangfoldighed. Hard. Sdm. Nordl. Hedder ogsaa Mylfka, Lister, Hall. — 2) Søbst; Blanding af Ost og Meel (= Mylfka). Dstl. Jf. G. N. milska: Blanding; blandet Drif. I danske Dial. Melke, Sv. Dial. mólka, om sødt eller honningblandet M. Ang. maylseodrene: sød Drifke. Jf. Lat. mulsum: Mjød ic.

mylt (y'), f. muld, mylfka, mylft.

mylt (hy), f. myld og myla.

Mynd, f. Egenkab, Art, Natur (= Lag). Tel. (Grandsherred). Jf. Mynja. G. N. mynd: Stikkelse, ogsaa Art, Raade.

myndug, adj. myndig (majoren); ogsaa: mægtig, vældig (B. Stift); stolt, herkesyg (Dstl.). Nærmest efter Dans og Tydsk, ligesom Myndling og Formyndar.

mynja, v. a. (ar), hnde, holde af, bære mægen Omhu for; ogsaa: gjøre vel imob, hjælpe, forsyne med gode Gaver. Ehl. Jf. Ght. minnon (minion): at elske.

Mynja, f. 1) Egenkab, Art; ifær med Hensyn til Indtryk paa Sindet. Bof. „D'æ ei undale' Mynja mæ da“: det har en særegen Art, gjør et besynderligt Indtryk. Jf. Mynd. — 2) Tilstikkelse, Skjæbne; ifær om en besynderlig Lykke. Eftj. — 3) Mindelse, Gstevoleske; Spor af en Svagheit eller Sygdom. Sdm. (Nordbalden). I søndre Sdm. med en særegen afvigende Form: Mynjær. eller oftere Mynjad, m. „G kjenne Mynjaden 'ta di endaa“. Det sidste er vel en Forvending af et gammelt fleertal Mynjær. Jf. G. N. minjar, pl. Mindelse; Spor, Ang. gemynian: minnes,

mynjarsam, adj. omhyggelig, om, høflig. „mynjarsam'e“, Ehl. f. mynja, v.

mynnast, v. n. kysfes. Sjelden. Fra Tel. i Formen minnast (mintest) hos Landst. 326. Dgsaa G. N. minnast.

Myvne, n. Munding, Abning. (Af Myvne). Sogn, ifær om Indløbet til en Fjord; Luftstrømme, Aardalsmyvne og fl. Hedder tildeels Minne. G. N. myvni (og minni).

Myvsta, f. Mængde (= Mylfka). Rysf.

Myvster (Myvstr), f. Monster, Model, Forbillede. Lyder ogsaa Monst'er. Myere Ord, af Lat. monstrare: vise.

myvstra, v. a. og n. mønstre; ogsaa mestre, eftersee med smaalig Nøglagtighed; spille Eiden med uødelige Paasund. Jf. mostra. Hertil Myvstrina, f.

Myvnt, f. Mynt, Penge. G. N. mynt, af Lat. moneta.

mynt, adj. mundet; f. Gr. stormynt, breidemynt, frammynt. Egentl. mynt, af Mynt.

mynta, v. a. (ar), mynte; slaae Mynt.

mynta, v. om Fugle; f. muta.

Mynta, f. Mynte (Art). Lat. mentha.

Myr (hy), f. (fl. Myrar), Sump, Rose; en Flade med blød eller meget fugtig Jord. Dgsaa afvig. Myra (fl. Myror), Helg. G. N. myr (myri); Sv. myr, og myra. (Jf. Eng. moor, T. Moor).

myr (y'), f. myrja. myra, f. myrda.

Myrblom, m. Rabbeleie, Caltha palustris. Nordl. I Sogn Myrsoleia.

Myrbuff (el. Myrebuff), m. Hørsegjøg (= Humregant). Sogn, Eftj. Ghr.

Myrbust, f. Rosestiv, Scirpus cæspitosus. Trondh. (Maasteie ogsaa om Nardus stricta).

myrda, v. a. (er, de), myrde, dræbe. (Af Mord). Noget St. udtalt myrda; ellers myra (y'), Rbg. og fl. Dgsaa t en afvigende Form: myrja (myr'e, murde, murt). Hard. Ligesaa i Hall. myrja: ødelægge, ndrydde. I Solør merje (Imprf. mørde), ifær om at dræbe et Barn, som er født t Delgsmaal. G. N. myrda: dræbe hemmeligt; Ang. myrdrian. Formen myrja kan ogsaa jævnføres med „myrja“ for vyrda.

Myrding, f. Myrd, Drab, Ddelaggelse. Afvig. Myrtug (y'), Myrtug.

Myrdun (uu), n. f. Myrsvivel.

Myreber, n. Mulleber, Rubus Chamæorus. Alm. især i de nordligere Egne. (Sv. Dial. myrbår). Den umodne eller halvmodne Frugt hedder ogs. Myrefart (Trondh.) og Korta (Tel.); den fuldmodne Frugt hedder Molta. Hertil Myrebærblom, -lauv, -mark og fl. (Jf. Molta). Om en anden Betydning, f. Myrtyta.

myren (y'), adj. gruusagtig, kornet (= grynen), f. Gr. om Enee. Tel. Jf. myrja.

Myrsvivel, m. Kjøruld (Græsart), Eriophorum. Vald. Indh. og flere. Dgsaa blot Svivel, Tel. Vald. Sogn. Ellers: Myrull, f. Myrdun (Myrdoon), Bufr, Ghr.,

- Myrdupp**, *Drk.*, **Myrlopp**, *m.* *Edm.*, **Myrkoll**, *m.* *Effj.* *Nordl.* *Jf.* *Haarkall.*
- Myrfura** (*u'*), *f.* *Fyr* som er voren paa sumpig Grund.
- Myrgjota**, *f.* en smal sumpig Fordybning.
- Myrgjet**, *Jndh.* *Dgfaa* kalbet **Myrhals**. *Jf.* **Myrkil**.
- Myrgras**, *n.* **Sumpvæxter**.
- Myrhals**, *m.* *f.* **Myrgjota**.
- Myrhøy**, *n.* *Hø* af sumpig *Eng*.
- myrja** (*y*), *v. n.* (*myr*, *murde*, *murt*), *gilde*, *strabe*, *grave*; eller oftest: *arbeide* *ivrigt*, *slæbe*, *gjøre* *sig* *Meie* med *noget*. *Mfl.* „*Han* *gjætt* *dar* *aa* *murde* (*u'*) *mæ* *da*“. *Jf.* *Jæl.* *myrja* (*og* *merja*): *slæbe*, *knuse*. *Sv.* *Dial.* *mora*, *el. mola*: *arbeide* *stærkt*.
- myrja**, *v. a.* *ædelægge*; *f.* *myrda*.
- Myrja**, *f.* 1) en *Masse*, *Røre*; *stor* *Mængde*. *Nyf. Tel.* *og fl.* (*Sv.* *mörja*: *Røre*). — 2) *Gummer*, *Afkehob* (= *Eldmyrja*). *Mfl.*
- Myrjarn**, *n.* *Jern* af *Myrmalm*.
- Myrjord**, *f.* **Sumpjord**; *sort* *Muld*.
- myrjutt**, *adj.* *utydlig* *spraglet* eller *stribet*; *indsprængt* med *dunkle* *Pletter*. *Edm.* (*myrjet* 'e).
- myrk** (*y*), *adj.* 1) *mørk*, *som* *mangler* *Lys*. (*Mflig.* *myrk*, *Balb.*). *G. N.* *myrkr*; *Ang.* *myre*, *mirre*. (*Neutr.* *myrkt* *udtales* *sædvanlig* *myrkt*). *Myrtafte* *Natti*: *den* *mørkeste* *Deel* af *Ratten*. — 2) *dunkelfarvet*, *mørkladen*, *sortagtig*. *Myrte* *slæbe*; *myrte* *haar* *ic.* — 3) *utydlig*, *vanstelig* *at* *forstaae*; *og* *faa* *om* *en* *Lilstand*: *bedrøvelig*, *nedslaaende*. *Det* *saag* *myrkt* *ut*.
- Myr-kart**, *m.* *f.* **Myrebær**.
- myrblaa**, *adj.* *mørkeblaa*.
- myrbrun** (*uu*), *adj.* *mørkebrun*.
- myrbrynt**, *adj.* *som* *har* *mørke* *eller* *sorte* *Blenbryn*.
- myrbrænd**, *adj.* *mørkladen*. *Tel.*
- Myrkeloft**, *n.* *Dverloft*, *øverste* *Loft* *i* *en* *stor* *Bygning*.
- Myrker** (**Myrkr**), *n.* *Mørke*, *Mørkhed*. 3 *Myrket*: *i* *Mørke*. *G. N.* *myrkr*; *Svensk* *mörker*. 3 *Nordre* *Berg*. **Myrkn**, *n.* „3 *Myrkna*“: *i* *Mørket*.
- Myrkeflooda**, *f.* *tyk* *Taae*.
- Myrkeflov** (*o'*), *f.* *et* *mørkt* *Huus*. *Sitja* *i* *Myrkeflov*: *sidde* *uden* *Lys* *om* *Afstenen*. *B.* *Stift*. *G. N.* *myrkvastofa* *betegner* *et* *Fængsel*.
- myrkgraa**, *adj.* *mørkegraa*.
- myrkgrøn**, *adj.* *mørkegrøn*.
- myrkhærd** (= *hært*), *adj.* *mørkhaaret*.
- Myr-kil** (*li*), *m.* *en* *langstrakt* *sumpig* *Fordybning*. *Hall*.
- myrkja**, *v. a.* (*er*, *te*), 1) *formørke*, *gjøre* *mørk*. *Det* *myrker* *Huset* (*el.* *i* *Huset*): *det* *gjør* *Huset* *mørkt*. *G. N.* *myrkja*. *Imprf.* *myrkte* *lyder* *sædvanl.* *myrkte* (*y*); *Supin.* *myrkt*. — 2) *hindre* *fra* *at* *see*, *staae* *i* *Lys* *et* *for*. *Blot* *deg* *notot*, *so* *du* *intje* *myrker* *meg*. *Han* *send* *i* *Ljøset* *og* *myrker* *seg* *sjælv*, *o*; *han* *for* =
- summer* *at* *benytte* *sin* *heldige* *Stilling*. — 3) *v. n.* *være* *mørk*, *see* *dunkelt* *ud*. *Det* *myrker* *i* *det*: *det* *viser* *sig* *i* *en* *mørk* *Farve*. *Det* *myrker* *i* *Stogen*: *man* *seer* *Stoven* *som* *et* *mørkt* *Dække*. *Nordenfjelds*. — **myr-kjast**, *v. n.* *formørkes* (= *myrkna*).
- Myrkje**, *n.* **Formørkelse**, **Skjgge**; *noget* *som* *er* *til* *Hinder* *for* *Lys* *et*.
- Myr-kjøl**, *m.* *en* *sumpig* *Mark* *eller* *Flade* *paa* *et* *Fjeld*. *Vsterd*.
- myrklødd**, *adj.* *klædt* *i* *mørk* *Dragt*.
- myrklæg**, *adj.* *dunkelt*, *noget* *mørk*.
- Myrkleike**, *m.* *en* *vis* *Grad* af *Mørkhed*.
- myrkleitt**, *adj.* *mørkladen*, *mørk* af *Hudfarve* *eller* *Udsænde*.
- myrklitad** (*i'*), *adj.* *dunkelfarvet*.
- Myrku**, *f.* **Myrker**.
- myrkna**, *v. n.* (*ar*), 1) *mørkne*, *blive* *mørkt* af *Ratten*. — 2) *fordunkles*, *faae* *en* *mørkere* *Farve*. — 3) *i* *Forbindelsen* „*myrkna* *ute*“: *overrumpled* af *Ratten* *paa* *en* *Vej*, *blive* *for* *seen* *til* *at* *komme* *frem* *med* *Dagen*. *B.* *Stift*.
- Myrknning**, *f.* **Mørkning**; **Aften**.
- Myrkoll**, *m.* *f.* **Myrkvel**.
- Myrknongla** (= *kaangle*), *f.* *en* *Sumpvært*, *Calla*. *Vsten*.
- myr-raud**, *adj.* *mørkerød*.
- myrkrædd**, *adj.* *mørkerød*, *frøgt* *som* *i* *Mørket*. *G. N.* *myrkræddr*.
- Myrkræder** (= *veer*), *n.* *mørkt* *Belv*.
- myrkrøen** (*o'*), *adj.* = *myrklæg*.
- Myr-køyta** (*ff*), *f.* *en* *liden* *Myr*; *f.* *Køyta*.
- Myrlende**, *n.* *sumpig* *Land* *eller* *Strøg*.
- Mogle* *Et.* **Myrlenda**, *f.*
- myrlendt**, *adj.* *sumpig*, *flugtig*; *om* *Marker*. *G. N.* *myrlendr*.
- Myrlopp**, *m.* *f.* **Myrkvel**.
- Myrmalm**, *m.* *Jernerts*, *som* *forefindes* *i* *sumpig* *Grund*; *kjendelig* af *dens* *røde* *Farve*. *Jf.* *Laa*.
- Myrmar**, *f.* *bløde*, *sumpige* *Marker*.
- Myrmold**, *f.* **Sumpjord**, *sort* *og* *klæbrig* *Muld*. *Dgfaa* kalbet **Myrmyk** (**Myr-møf**), *Hall*.
- Myrmosse** (*o'*), *m.* *Mos*, *som* *væxer* *i* *sumpig* *Grund*; *Spbagnum* *og* *fl.*
- Myr-rokka**, *f.* *f.* **Malmroska**.
- Myrskje** (= *skje*), *n.* *liden* *Sump*, *hvoraf* *der* *udstrømmer* *Væde*. 3 *Smaal.* **Myrsk**, *f.*
- Myrletta**, *f.* *en* *sumpig* *Flade*.
- Myrlnipa**, *f.* **Sump=Sneppe**, *Scelopax* *Gallinula* (?). *Ravnet* *er* *maafler* *alminde* *deligt*, *men* *synes* *ikke* *allefleds* *at* *betegne* *den* *samme* *Art*. *Jæl.* *myrlnipa*; *Skotske* *Dial.* *miresnipe*.
- Myrsoleia**, *f.* **Myrblom**.
- Myrsvorr** (*o'*), *m.* *en* *vis* *Græsart*. *Tel.*
- Myrsvorta**, *f.* **Svarte** *eller* **Farvestof** af *jernholdig* **Sumpjord**.
- myrt** (*y*), *f.* *myrk*, *myrkja*, *myrda*.
- Myrtørn**, *n.* **Mofetørn**, **Brandetørn**.
- Myrtyta**, *f.* **Tranebær**, **Oxycoccos**. *Tromh.*

Nogle Steder kaldet Myrebær. (Ehl.).
myrutt, adj. sumpig, sildlandet, fugtig. Afvig.
myrette, myraakt. Ogsaa myrt, helg.
Myrvatn, n. Vand som kommer fra en
Sump; Mosevand.

Myræta, f. Fugtighed af sumpig Grund.

Mya (Myfer), f. Mus.

mya (yy), v. n. (er, te), fange Muus. Abg.

Tel. Hall. Ogsaa: plire med Dinene. Dstl.

Mya (y'), f. Valle, den tynde Væbse, som

ved Opvarmelse adstiller sig fra Osten i

Mælk. Alm. Nogle St. Møse, Møsu,

Myfu (Dsl.); ogsaa Mufu, Gulbalen,

Jndh. G. R. mysa. Sv. Dial. misa,

misa, myfu. Jf. Syra.

Myseblanda, f. Drif af Valle og Vand.

Mysebrim (it), n. blød Ost, tillavet af Valle

ved stærk Jndfogning. Nogle St. Myse-

brøm. Edm. Norbl. Ogsaa kaldet Myse-

smør, Gbr. og fl.

myselaupa, v. n. lille sig og affætte Valle;

om opsat Mælk. Particyp: myselaupen

(laup).

Myseost, m. Ost af indkogt Valle. Dstl.

Ogsaa kaldet Mysefsmør: st. J B. Stift

Brimost.

Mysefsmør, n. f. Mysebrim.

Mysgjer, f. Mægger.

mysja, v. n. (mys, müste, must); hviste,

mumle. Hard. Tel. Forekommer ogsaa i

Formen musa og musfa. Tel.

mysja, v. a. (ar), tætte med Mos, lagge

Mos imellem Stoffene i en Bæg. Berg.

Stift. (Af Mose). Sv. Dial. myssa.

Myssa (?), el. Myss (y'), f. en vellug-

tende Urt, Asperula. Dstl. Sv. myssa.

Myss (y'), m. Lugt, lugtende Uddunstning.

Trondh. (Selbu), udtalt Myssje, Møssje.

Jf. Muste.

Myssing (y'), m. en Staffel, Stymper. B.

Stift (libet brugl.). Etal egentlig betyde

Museunge. Rdm. (?). Jæl. Myssingr.

Myss, m. (i Myssen), f. Mifs.

mysa, v. (miste), f. misfa.

Myssa (og Myss), f. f. Møssa.

Myssheim, f. Midsheyma.

Mystrygn, f. Mistrygn.

myta, v. a. (er, te), liste, snige, bringe af-

naar En faar god Kost, vil det nok vise

sig paa hans Udseende. Edm. og fl.

Mytt, f. My. — Myurt, f. Myeburt.

mæ, f. med og medan.

Mæser, f. Møser.

Mæjla, f. Sværdlilie, Iris Pseudacorus.

Jæd. Ofte i Fleertal „Mæjler“. Navnet

figter formodentlig til Bladenes Lighed

med et Sværd; jf. G. R. mækir: Sværd;

Ang. meee, Goth. mækis.

Mæjle, Tørrehuus; f. Mæle, 2.

mækra, f. mæra.

Mæl, n. Hvilkestund, et Ophold i en Storm

eller imellem Bygjerne (= Døv, Dug, Le-

gje). Det varbt eit titet Mæl. Helg. G. R.

mæl (el. mel): Tid, Tidspunkt.

Mæl, m. Sandbakke; f. Mæl. Dm et andet

Mæl, f. Mælber og Melonn.

mæl, v. (meler), f. mala.

mæla, v. n. (er, te), tale, sige noget. (Libet

brugl.). G. R. mæla (af Maal). Mæla

fyre: omtale noget forud, snakke om noget,

som man engang vil gjøre. „Han gjæff

lengje aa mælte fyre, men da varbt ikkje

nøse 'ta di“. Edm.

mæla, v. a. (er, te), maale, udmaale, tage

Maal paa. (Alm.). G. R. mæla. Mæla av:

afmaale. Mæla upp: opmaale. Mæla ut:

udmaale, f. Gr. til Saalg. Mæla seg: stille

sig jævnfides for at see hvem der er størst.

Particyp mælt.

mælände, adj. som kan udmaales.

Mælær, m. en Maaler, Opmaaler.

Mæld (Mælber), f. Mælber.

Mæle, n. 1) Mæle, Stemme. Mæst i Forbind.

Maal og Mæle. — 2) Tale. J Sammensætn.

som Namæle, Ginnæle, Motmæle.

Mæle, m. Maal, Kornmaal; en Deel af en

Tønde. Sterrelsen af dette Maal er for-

skellig i Distrikterne. Paa Edm. er en

Mæle en Trediedeel af en Tønde, og bru-

ges især ved Opmaalning af Eld. J Nhl.

skal Mæle betegne en Fjerding; i Tel. en

Sjettedeels Tønde, og paa Hebemarken en

Ottendebeel, altsaa en Sjeppe. J Sogn,

Hall. og Valders er Mæle en Tiendebeel

af en Tønde (ligesom „Misse“ paa Voss),

og er især i Sogn meget i Brug som

Kornmaal. J sidste Tilfælde er Mæle

ogsaa omtrent en Sjeppe, da den nemlig

regnes efter et gammelt Tøndemaal, som

er større end det nugældende. G. R. mælir:

en Sjettebeel af et vist Tøndemaal (Saalb);

synes ellers at have været flere Slags.

Jf. Sefsmæling og Saalbfaad. — Et an-

det Mæle forudsættes i Hovudmæle, lige-

saa i Marmæle.

Mælekjer (e'), n. og Mælekjereld, n.

Maalekar. G. R. mæliker.

Mælekunst m. Maalekunst.

Mælemeister, m. Maaler; Jordmaaler.

Mælesting (staang), f. Maalestang.

Mæletraad, m. Maalestrøt,

Mæling, f. 1) Maaling, Opmaaling. G. N. mæling. — 2) afmaalt Stykke, Deel, Portion. — 3) et Stykke Jord eller Eng, en Aude, el. Kvadrat (omtr. som Leig). Smaal. og flere. Især et Engstykke, som man kan slaae eller meie paa en Dag. Hall. Vald. Gbr. (Nogle St. anslaaet til 4 Maal Jord).

Mæling, m. et Jordstykke paa 50 Alen i Længde og Bredde (2500 □ Alen), altsaa det samme som et „Maal Jord“. Drk. og flere. Et Mælings-længd: en Længde af 50 Alen. (Drk.). I Gbr. siges en Mæling at udgjøre 4 „Reiemaal“.

Mællag, n. en Jordstyld, som udgjør 18 Marker, eller en Fjerdedeel af en „Vaag Fisk“. (Omtr. en halv Styldaler). Edm. (Udtalt med kort „æ“ men ikke med Lyden af dobbelt L). Bistnok for Mællag, efter en vis gammel Afgift. Hertil flere Benævnelser for Gaardenes Størrelse, som: ten Mællags Jord, fem Mællags Jord, osv.

Mælonn, f. Melonn.

mælt, adj. bestaffen med Hensyn til Stemme (Maal); saaledes: høg-mælt, laag-mælt, grann-mælt osv. Ogsaa Particp: maalt, af mæla.

mæltur (mælaatt), f. melutt.

mæna, v. a. (er, te), tære, svække, faae til at indsvinde. Edm. „Sol'a tæ'e te mæne Snoon“. Mere brugt i Formen mænast, v. n. sfrante, vantrives, svækkes ved en langvarig Sygelighed. Han giætt der og mæn- tæst. Edm. Nffj. (Sf. mjaana).

Mænsla, f. Svækkelse; Stræfsyge. Oftere Mænelse, n. Ogsaa „Manasjfe“, f. Nffj. Edm.

mænt, f. ment. mænsta, f. menta.

Mær (el. Mærr), f. f. Merr.

Mær, m. (en Muse), f. Merb.

Mæraftan, f. Midastan.

Mærafke (fj), m. Hvidbræv; f. Melrafke.

Mærafkehaug, m. en Dunge af udgravede Jord ved Hvidbrævens Hule. Tel.

mærka, f. merka. Mærkje, f. Merke.

Mærrein, f. Strandbakke; f. Marbakke.

Mærstoe, f. Merdstøde.

mærr, f. merkja.

mætt, adj. hypperlig, fortrinlig, dygtig; som har noget Værd. Temmelig alm. Især i de sydlige Egne. Oftest med en Negtelse. Han er ittje mætt („mæ'te“): der er ikke meget ved ham. Det værdt ittje mættare, o: bedre. Egentl. anseelig, respektabel, af meta (mat). G. N. mætt.

Mæta, f. Værd, Fortrin, Fuldkommenhed. Der liti Mæta paa det: det er ikke meget af rose. B. Stift og fl. (Af mætt).

mæta, v. a. (er, te), agte, ansee, sætte nogen Priis paa; ogsaa: andse, skotte om. Han mætt det liti. Det værdt ittje mætt. Egentl. en afledt Form af det gamle meta (met, mat, maato), hvorom f. meta.

mætande, adj. værd at agte.

Mætegilding, f. uopbøde Paafund, Fjas, unyttig Stræben. Edm. Vel egentlig: Stræben efter Dygtig eller Ros.

mæteleg, adj. hypperlig, fortrinlig. Edm. og flere. Begrebet forunklet, da Drdet oftest bruges i Spot eller ironisk.

Mæting, f. Agt, Anseelse.

Mø, n. f. Mod. — mø, v. f. møda.

mø, v. a. (er, bde), i Forbindelsen „mø Malt“: gnide og jævne Maltet under Lørringen. Hall. (Mal). Fra et andet Sted forklaret som: sammenpresse Maltet, for at det skal holde Varme. I dette Fald nærmer Drdet sig til „mo“ (varm), men er ellers dunkelt og maafsee kun en Afvigelse af „møda“.

møda, v. a. (er, de), 1) udmatte, gjøre træt; anstrenge meget. Vest alm. møa, møe; ellers møde, Nffj. Edm. G. N. møda (af møb, adj.). Møda seg: anstrenge sig, arbejde sig træt. — 2) besvare, uleilige, paafoere Møie. Eg var rædd, at eg mødde honom for mytet. — 3) i Formen mødast: være besvaret, have Møie med noget. Eg møddest med det længe.

Møda, f. Møie, Anstrengelse, Besvær; ogs. Plage, Uleilighed. Mange Steder Møa, Moe; ogsaa Møie (efter Dansk). G. N. møda; Sv. möda.

mødall, adj. anstrengende, trættende; mofsom. Nordre Berg. og fl.

mødd, part. besvaret, overlæstet; ogs. træt, udmattet. Ofte brugt i Stedet for: mød, og mere alm. end dette.

mødefull, adj. møiefuld, besværlig.

mødelaus, adj. let, magelig. — mødelausi, adv. uden Møie.

mødeleg, adj. besværlig, brydsom.

møden, adj. b. f. f. mødall.

mødesam, adj. møisom, møiefuld. (Nogle St. møsam; paa Edm. mødasam).

Mødestund, f. møiefuld Stund.

Møding, f. Besvær; Bryderie.

mødra, v. a. (ar), bringe til Møderen (el. Mødrene); slippe Lammene ud til deres Mødre, for at de kunne patte. Brugt i Formen møra (møre), Effj. Edm. Nordl. og flere. (Sf. avmødra). Hertil Mødremund, n. eller Mødringstid, f. den Tid paa Eftermiddagen, da Faarene komme hjem fra Markerne, og Lammene slippes ud for at patte. Samme Begreb indlægges ogsaa i Drdet „Mørafta“, men dette er nok egentlig et gammelt Mødr-astan, hvorom f. Midastan.

Mødsla, f. Besvær, Uleilighed. Hall. og fl. (Møfle).

mødslen (mødsleg?), adj. møisom. Hall.

møeleg, f. mødeleg. Møgla, f. Møgla.

Møf, f. Møf. Møfedag, f. Møfedag.

møl, adj. 1) stiftet til at male, serdig til at sættes i Gang; om en Mølle (Kværn).

- Af mala, mol. — 2) oplagt, lyst, til-
 bøjelig. Trondh. (Stordalen). Andre St.
 molft.
- Møle**, n. 1) Bekvemhed til at male; en
 Møles Bestaffenhed. En Kvern siges at
 være „i godt Møle“, naar den maler godt;
 men „i laakt Møle“, naar den maler ilde
 eller gaar tungt. Trondh. Edm. — 2)
 Stemning, Lune, Humør (= Lot, Luna,
 Jøre). Edm. Obr. Dsk. og fl. St. (meget
 brugl.). Saaledes ogsaa Godmøle, Umøle,
 Demøle, og fl.
- Mølja**, f. Møylja. **Mølska**, f. Møylska.
mølt, adj. 1) skiftet til at male (= møl).
 2) stemt, findet, kommen i et vist Lune
 eller Humør. Edm. og fl.
- Møn**, f. f. Maan.
- Møna**, f. Nymmarv. Mhl. Ofte i Forbind.
 „Merg og Møna“. G. N. møna.
- møna**, v. a. (ar), gjøre Menning eller Tag-
 ryg paa et Huus.
- Møne**, n. Menning, Tagryg paa en Byg-
 ning; ogsaa: Gavl eller Hjørne paa Tag-
 ryggen. Nogle Steder Møne, m. (Hall.
 Vald. og fl.). G. N. mœnir, m.
- Møneaa** (Mønaas), m. den øverste Lang-
 bjælle under Taget. Dfl. Nogle Steder
 Mønesaa (Mønsaa). Usvig. Møns-
 aas, Selbu. Jf. Mølsaa.
- Mønenæver**, f. Næver (Bark) at tække
 Tagryggen med.
- Mønestein**, m. Tegl eller Tagsteen at lægge
 paa Mønningen.
- Mønetaa**, f. en saaret, høynet Taa. Hall.
- Møneroda**, f. en Stang imellem de øverste
 Fjæle i et Spærretag.
- mønna**, f. morgna. **Mønna**, f. Morgon.
- Mønster**, f. Mynster.
- Mør**, n. Bærme, Rudder, Grums (jf. Mø-
 ra); ogsaa om bundfalden Dst (= Mjør).
 Hall.
- Mør**, m. Indbygger af Møre (Nordmøre,
 Sunnmøre). Bruges tildeels som Mød-
 sætning til Byrd (f. d.); men hedder ellers
 Møring og sædvanlig sammensat: Nord-
 møring, Sunnmøring. **Møra**, f. om Kvin-
 der, høres meget hielden. Landsnavnet,
 som i daglig Tale altid lyder forkortet:
 Nordmør, Sunnmør (Sunnmør), henføres
 af Egilsfon (Xer. poet. 580) til et gam-
 melt Mør (mørr, f.): Løvbyrd, Mjør.
- Møra**, f. Rudder, Dynd, blød Grund i
 Vandet. Rbg. Tel. Hall. Vald. Obr. (Jf.
 Mør, n.). J. Sæt. og Tel. tildeels Møyra
 (Møyre), dog synes dette ikke at være no-
 gen ældre Form.
- møra**, v. a. see mødra.
- Møraftan**, f. Mibastan.
- Mørbakke**, m. Strandbakke i Vandet (=
 Mørrein, Mørbakke). Vald.
- Mørebotn**, m. Ruddergrund i Vandet,
 Dyndbund. Hall. og fl.
- møren**, adj. mudret; f. mørutt.
- Mørilykel**, f. Marilykel.
- mørja**, f. myrja og myrda.
- mørt**, f. myrt, myrksja, myrda.
- mørutt**, adj. mudret, blød, fuld af Dynd;
 om Grunden i Vand. (Af Møra). Hall.
 Vald. og fl.
- Møsa**, f. Møysa. **møsten**, f. mørken.
- møssa**, f. mïssa og mësfa.
- møta**, v. a. (er, te), møde, træffe (nogen
 som gaar i modsat Retning). G. N. møta.
 (Af Mot). Nogle St. med Dativ; f. Gr.
 og motte Gutom. Obr. Figurlig: vedersfares,
 blive udsat for. Ejselbære om en Om-
 stændighed: paakonime, hælde. — 2) sætte
 sig imod, hindre, standse, drive tilbage.
 Møta i Dyri: staae ved Døren for at standse
 nogen, som vil ind (eller ud). Møta fraa
 Aatren: bortvende Creature fra Ageren (=
 gjevna, bagja, venda). Der er molot, som
 møter: der er noget som stopper, som ligger
 i Veien; f. Gr. i en Kende. — 3) komme
 til et Møde, indfinde sig paa bestemt Tid
 og Sted. Møta paa Tinget. Møta i Retten
 o. f. v. Møta fyre Presten: gaae paa Dver-
 høring til Konfirmation. Hall. og flere.
 (S. Møting). — Particip møtt: mødt;
 standset, hindret.
- Møtar**, m. Modstander; Modpart.
- møtast**, v. n. (est, test), mødes, møde hin-
 anden; ogsaa: støde sammen, grænse til
 hinanden; f. Gr. om Udmærker. G. N.
 møtast.
- Note**, n. 1) Møde, Sammentraf (= Mot).
 Ganga til Møtes: gaae hinanden i Møde. —
 2) Hindring, Standsning, noget som stop-
 per eller kommer i Veien. — 3) en Sam-
 ling, en aftalt Sammenkomst.
- Møtelag**, n. Selskab, som er sammendaltet
 til et Møde.
- Møtestad**, m. Mødested, Samlingssted.
- Møtestund**, f. Tid til et Møde.
- Møting**, f. 1) Møden; Mødekønst. 2)
 Modstand, Tilbagegivelse. 3) Deeltagelse
 i et Møde, en Sammenkomst. 3 Hall.
 især om Ungdommens Besøg hos Presten
 for at overhøres til Konfirmation. Saa-
 ledes Møtingsbarn og Møtings-uma-
 ge, om en Konfirmand. Møtings-umegd,
 f. Selskab af Konfirmander. Andre St.
 Lesarborn, Lestrarborn.
- møtt**, f. møta, msa, møfa.
- Møy**, f. (fl. Møyar), 1) Pige, ugift Kvinde.
 Mest brugt i Poesie; saaledes sævnlig i
 Folkeviserne. G. N. mør, acc. moy, pl.
 meyar. (Goth. mavi). Jf. Føstarmøy, Ung-
 moy, Møykjerring. — 2) Mø, reen Jom-
 fru. Alm. (Jf. Svein). En Betydning af
 Tjenestepige maaskee i Solmøy (f. d.).
 Jf. Spaamøy.
- møyast**, f. aamoyast.
- Møydom**, m. Mødum. G. N. meydóm.
- Møygras**, f. Mjødurt.
- møykja**, v. a. (er, te), 1) fortynde, spæde,

blande med tynd Bædse; f. Gr. i Kogning. Mange St. brugl. (Af Mauf). — 2) læsse, give Driffe; ogsaa: made med en Skee. Sogn. — 3) blødgjøre, formilde, gjøre mygere. Rbg. Tel. Gbr. Hedder ellers mytja; jf. mjufa. Particip møyft: forthyndet; blødgjort.

Møytja, f. en Slump Bædse, hvormed noget forthyndes.

Møytjerring (=kjøring), f. en gammel Pige. Tel. og fl. (Sv. möfåring). Nordenfjelds Laustjerring. Jf. Attergloyma.

Møytla, f. Fortyndelse, Spædning; see møytja. Østere Møytling, f.

møyr, adj. mør, mør, let at stille eller overrive. Om Kjøb, Fisk, Frugt og deslige. G. N. meyr. (Ang. mearo; Mht. mürwe; Holl. murw). Jf. mauren.

Møyra, f. Mudder, f. Møra.

Møyrleike, m. Mørhed, Skjorhed.

møyrna, v. n. (ar), mørnes, blive mør.

Møyrning, f. tiltagende Mørhed.

møyrvoren (o'), adj. noget mør.

Møys, f. f. Meis.

Møysal (el. Møysal), m. Kvindestue, Fruerstue. 3 gamle Viser. (Landsf. 333, ff. 556).

møysken, frønnet; f. mørken.

N.

na, Forfortn. for „denna“, f. denne. Jf. ogsaa Partikelen „ne“, hvis ældre Form er na.

na, adj. farrig (= nauv). Sgl.

Nabb, m. 1) Knag, Nagle, Pind i en Væg til at hænge noget paa. Fæmmelig alm. Nogle St. Nabbe, Nordl. Trondh. — 2) en Lærepæl, kort Stok til at slaae fast i Jorden. Kalvenabb, Grisenabb. — 3) en fremstaaende Bjergfnold (= Knabb). G. N. nabbi; Sv. nabb. Lidet brugl. da det sædvanlig hedder Nobb, f. Jf. Nibba.

Nabbe-tre, n. Lst med Nagler til at hænge Klæder paa.

nabeitt, adj. graadig; f. naubbeitt.

nada, f. nedan.

Nadd, m. 1) en liden Spids eller Kile; f. Nagge. Sjelden. — 2) liden Fisk; især om Smaatorf. Edm. Jf. Nodd, Gjedd. G. N. naddr: Pig, Spids.

nadig, f. naten.

nadra (naddre), v. n. bæve, ryste. Telem. (Winje). Hertil et Subst. „Nodrur“, pl. Bæven, Skjælven. Den oprindl. Form uvis.

naffa, v. n. (ar), 1) snuppe efter noget. 2) gnave, tygge, æde. B. Stift.

Nagg, n. 1) Gnaven, Gnidning; Punkt som er slidt eller gnævet. Mindre brugl. f. Nogg. — 2) Meen, Feil paa Legemet. Jæd. og fl. — 3) Nag, Anger; ogs. Had, stærk Avillie (= Agg).

nagga, v. a. (ar), 1) gnave, bide; ogsaa v. n. æde, græsse; f. Gr. om Heste. Drf. (Sv. nagga; bide). Ellers forekommer ogsaa naga for gnaga. — 2) plage, værgre, gjøre Fortrød. Mindre brugl. Jf. unag-gad. — 3) smerte, gjøre ondt. Buxt. og flere. Figurl. nage, forvolde Uro eller Anger. Jf. agga, og nhggja.

Nagge, m. Slump, Spids, liden Læderskif paa en Saale. Nordre Berg. (Nagge). Nogle St. Nabbe, eller Nabb. Fra Hall. meddeelt: Nagg, o: spids Steen i Jorden (= Nibbestein).

na-girig, f. naudgirug.

Nagl, m. (Fl. Negler), 1) Negl, Hornskjeld paa Finger eller Taa. Nogle St. afvig. Nagl, f. (Nfl.). G. N. nagl. Sv. nagel. Dativ Fl. tilbeels Noglom (o'), Noglaa, Edm. og flere. „Han feff alt, so unda' Noglaa sto“: han fik alt hvad man kunde undvære, alt hvad man havde at give. — 2) en vis Hinde i Diet (paa Dyr); mest bemærket, naar den trækker sig frem over Diet og derved hindrer Synet. Sv. nagel.

nagla, v. a. f. negla.

Nagle, m. Nagle, Pind at fæste med. (Nest om Nagler af Træ, da Jernnagler hellere kaldes Bolt og Spira eller Saum). G. N. nagli.

Naglebit (i'), n. Smerte i Neglerodderne af Frost. Nest brugl. i de nordlige Egne. Ellers kaldet Naglefrost. 3 Sogn: Naglasprecca, f.

naglefast, adj. fæstet med Nagler; fast i selve Huset eller Bygningen.

Naglefrost, n. f. Naglebit.

Naglehol (o'), n. Naglehol.

Naglehovud (=hove, huvu), n. Naglehoved.

Naglemot (oo), n. en Kad af Nagler, for Gr. i en Dør. (Landsf. 514. 565).

Naglerot (oo), f. Neglerod.

Nagle-tre, n. Træ at gjøre Nagler af. Dgsaa kaldet Naglemme, n.

naken, adj. 1) nøgen, blottet for Klæder. Nest alm. naken (Fl. nakne). Sv. naken. Jf. G. N. nøkkvidr, uekkvidr; Ang. naeod, Geth. nakvaps; T. nackt og nacktend. — 2) baarlignende, som har meget tynde eller forslidte Klæder. Meget brugl. — 3) blottet, bar, ubeskyttet; f. Gr. om et Landskab el. en Bygning. Østere snaud. Jf. nækja.

Nakenkap, m. Nogenhed.

Raff, m. Bjergfnold, fremragende Knude eller Puffel paa Siden af et Fjeld. Nordre Berg. Nordl. (Dativ Fleert. Noffom „Noffaa“, Edm.). Raff med uvis Betydning hører i en Talemaade „Han ser haadø

- i Naff aa i Nuur", o: han vælter og vridder sig til alle Sider. Sdm.
- naffa**, v. a. (ar), 1) jævne eller beklippe i Kanterne. 2) smuldre med en liden Plov, jævne en pløjet Ager ved en let Ompløining. Dstl. (Toten).
- Naffe**, m. 1) Naffe, Bagdeel af Hovedet. Nest alm. Naffe (Fl. Naffar). G. N. hnakki. Gjera Naffe: sætte Naffen høit. — 2) Stump, afhugget Stykke; især af Lørfisk, som er jævnet i Kanterne. Nest i Fl. — 3) Krog, Hage (= Nokte). Indh.
- Naffebein**, n. Naffebeen.
- Naffeburd**, m. Naffens Stilling el. Holdning. Dmtr. som Hovuburd.
- Naffebær**, n. et Slags Jordbær, *Fragaria collina*. Dstl.
- Naffehola** (o'), f. Naffegrube, Hualning i Naffen. Nogle St. **Naffegrop**, f.
- Naffehjølve**, n. Halsmusfler paa Dyr, især Svin. Sdm. (Kjølve maaftee for Kjølve).
- Naffekjiva**, f. Fladen paa en Drehammer. Balb. og fl.
- nakna**, og **naknast**, v. n. blottes, blive nogen. Lidet brugl.
- nall** (for gnall), f. gnella.
- nam** (mærkede), f. nema.
- Namn**, n. Navn, Benævnelse. Nogle St. **Navn**, ogsaa **Nabn**. Tildeels med Fl. **Nomn** (Nobn). Sogn og fl. G. N. nafa (namn); Sv. namn. Jf. Ang. nama; Ght. og Goth. namo. Giva Namn: kalde, sætte Navn paa. Kopa ein paa Namn: kalde En ved at nævne hans Navn. Han gjell etter Namnet: han ønskede at blive opkaldt. (Sagt om en Person, som en Kone har drømt om, efterat hun har faaet et Barn). Der mange til Namns og faae til Gagns: de ere mange i Tallet, men faa som due noget. — Ofte overført paa en Ting, som kan kaldes med et vist Navn. Me hava ittje Namnet til det: vi have intet af det Slags. (B. Stift). Me felt ittje Namn til Fisk, o: ikke en eneste Fisk. (Hedder ogsaa: Intje det Slag, som Fisk heiter). Jf. Hette. Det var Namn til Pengar: det var noget, som kan kaldes Penge (om en stor Sum). Sogn og fl.
- namna**, v. a. (ar), sætte Navn paa, mærke med et Navn. I andre Betydninger siges nemna.
- Namme**, m. en Navne, En som har samme Navn. Han er Namnen min, o: har samme Navn som jeg. (Vigt for begge Kjøen). G. N. nafni.
- Namnebyr**, n. Ombytning af Navn. Hedder ogsaa **Nammeskifte**, n.
- Nammelista**, f. Navneliste, Dpregning af Navne. Dgsaa **Nammetal**, n. (Heldnere).
- namnfræg**, adj. navnkundig. Tel. (?). Lidet brugl. G. N. vafnfræg.
- namngjeten**, adj. navnkundig, meget omtalt. Næsten alm.
- namngjeven**, adj. nævnt, navnglyhen.
- namn'jend**, adj. f. namnfunnug.
- namnkjenna**, v. a. (er, de), navngive, betegne ved Navn. Hall. og fl.
- namnfunnug**, adj. navnkundig, hvis Navn er vel bekendt. Oftere namnkjend.
- namnlaus**, adj. navnløs; ubenævnt.
- Namnloysa**, f. Navnløshed; Ting som man ikke har noget Navn paa.
- Namsing**, m. Indbygger af Namsen (eller Nambal) i Trondhjems Stift.
- Napp**, n. 1. Nopper, Flos paa Klæder; især om Traadduffer som indfæstes i et Sengetæppe i Bevning. (Nyenapp). Nordl. Trondh. Berg. Hall. og fl. Eng. nap; L. Noppe. — Heril **Nappeljerle**, n. en liden Stof el. Balse, hvorpaa Napp tilfjæres. **Nappelklut**, n. opstaaene Klude at indfaae i Sengetæpper. **Nappull**, f. kort Uld at bruge til Napp.
- Napp**, a. 2, et lidet Nyf; f. nappa.
- Napp**, m. f. Knapp.
- nappa**, v. a. (ar), noppe, besætte med Nopper (Napp). -- **nappad**: noppet.
- nappa**, v. n. (ar), plukke, ville (= nuppa); ogsaa: nappe, rykke, snappe efter noget. Dstl. -- **nappast**, v. n. rykkes, træktes med hinanden. **Nappetaf**, n. Strid, Dstl.
- nara**, v. n. (ar), blæse, lufte; især om en kold Vind (Nare). Rbg. Tel. Jf. snoa, gusta, kysja.
- Nare**, m. en jævn kjelig Luftstrømning; Trækvind, Fjeldvind (= Snoa). Tel. Rbg. Nyf. Sv. nare (Ries 461). Jf. Snæra og Gnæra.
- Narr**, n. 1) noget som man driver Gjak med eller har til Spot. Og vil ittje vera Narr shre honom, c: vare Gjenstand for hans Spot. Gjera Narr av: drive Gjak med, spotte, bele. — 2) Nar, Gjak, Taabe; ogsaa en ondskabsfuld, spottelysten Person. Sit stort Narr. Fara aat som eit Narr. Nhere Drd. L. Narr, m.
- narra**, v. a. (ar), 1) drille, gjække; plage med Spøg. Dei narra henne med honom: de drille hende med ham, kalde ham hendes Kjæreste. — 2) løffe, forlede til noget. Han felt narra meg med seg. — 3) narre, stulle, bedrage; ogsaa: tilbede sig noget ved Lifi. Han vilde narra det fraa meg. -- **narra** ast, v. n. gjækkes, drive Spøg. Eg berre narraast med deg: det er kun min Spøg. Jf. narraast.
- Narreserd** (-sær), f. naragtig Udsærd.
- narrefus**, adj. tilbøielig til at drille eller drive Gjækerie. Tel. og fl.
- narreleg**, adj. naragtig. (Tel.). Nogle St. **narrefengen**.
- Narreskap**, m. Gjækerie, Narrestreger. Elgesaa: **Narrestell**, n. og **Narrestrik** (i), n. Dgsaa i en fremmed Form, "Narri", n. (Sv. narri).
- Narrestikka**, f. Gjak, Spottesugl.
- Narresvall**, n. naragtig Snaf. Nogle St. **Narresnaff**,

Narreverk, n. naragtige Foretagender.
narva, v. n. gnave, æde. B. Stift.
Narve, m. Ivarslaa; f. Norve.
Nasa, f. Næse; f. Nos. 3 Sammensætn.
 Næse, og nogle Steder Nasa (som egentl. hører til Formen Nøs); saaledes: Næsebein, n. Næsebein. Næseblod, n. Næseblodning. Næseborra (o'), f. Næsebor.
 Næsedrope (o'), m. Næsedryp. Næseduk, m. Kommedug. Næseklæde, m. Næsefløje; stor Nysgjerrighed. Næsefort, m. Næsetip. (B. Stift). Næseflap, n. Næsens Stikkelse. Næseteppe, f. Stoppelse i Næsen (af Snue). Næsetipp, m. Næsetip. Næseving, m. Næsefløj.
nasa, v. n. (ar), lugte til noget; mest om Dyr. Dgfaa: spejde, snuse, vise stor Nysgjerrighed; have sin Næse allevegne.
Nasebit (ii), m. en meget skarp Kulde.
nasebrend, adj. slemt fuffet, kommen i Lab eller Stæde ved et Foretagende.
nasefim (i'), adj. som har god Næse, eller skarp Sands til at lugte. Sogn og fl.
Nasefiske (ff), n. Fiskerie som begynder heldigt men snart ophører. B. Stift.
Nasegraat, m. tvungen eller fremhyklet Graad. B. Stift.
nasekasta, v. a. forekaste, bebrejde, laste. Smaal. (nasakaste).
naselaus, adj. næseløs.
nasevis (ii), adj. slink til opspore noget; nysgjerrig, paatrængende, næsviis.
Nasing, f. Snusen, Speiden; f. nasa.
naft, adj. 1) graadig, hidfig. Han var so naft etter det. Trondh. (?). 2) rask, behændig. Nordre Berg. (Neutr. nafti). Isl. naskr.
nafta, v. n. (ar), 1) æde, tygge, smaste. Hall. og flere. (3f. nafta). 2) snappe, rapse, stjæle Mad ic. B. Stift.
naftrika, f. naufrika.
Nasle, f. Netla.
nastra, v. n. 1) knurre, være vranten eller bister. Hard. 2) klynke, give en klagende Lyd; om spørde Børn. Edm. (3 Sogn hjastra; i Hall. neira).
nastren, adj. vranten, bister. Hard.
Nata, f. Nælde; f. Netla.
nata, v. a. (ar), fælde sammen, danne en Fuge (f. Mate).
Nate (el. Nat), m. Naad, Fuge, Sammensælbning i Plankeværk (= Not, Jella). Sbl. og fl. Dgfaa: Hjernefuit, Hjernefuge i en Lommervæg (= Last, Nov). Nedens. Synes at være indført; jf. L. Naht, Holl. naad (Som, Fuge).
Nate (el. Nata), en Form af Not (o'), f. Nød (Hasselnød); kun brugt i Sammensætning; som: Nateaar (Nataar), n. Nar med Hensyn til Nødbeavl. Natehams, m. Nøddeklase; ogs. Nøddehase. Natefjerne (=fjerne), m. Nøddekerne. Natekal, n. Nøddestal. Natekog, m. Nøddestov, Hasselskov. Jf. G. N. nataskogr (= hnotskogr),

N. L. 1, 243. Natefurn, f. Nøddestal (f. Skurn). Natevise, m. Hundblomsten paa Haselen; den røde Knop, som indeholder Spiren til en Nøddeklase. Edm. og flere.
naten, adj. rask, behændig, slink. Edm. og fl. Ved Mandal naðig, eller nadi. Isl. natinn. Jf. naft.
Natefrikja, f. Nøddefrage (Fugl); f. Strikja. (Sv. nøttfrika).
Natklauv, f. Bl-klov (= Bagklauv). Sogn, Jed. Gbr.
natla, v. n. banke sagte (= natta, knatta). Nysf.
Natt, f. (Sl. Næter), Nat, Eiden imellem Aften og Morgen. Dgfaa i en anden Form: Nott (o'), dog fun i de sydligste Egne (Jed. Nysf. Sbl. Hard. Tel. Nbg.). G. N. nått, og nøtt (Sv. natt). Egentlig Naatt; jf. L. Nacht, Ght. naht; Goth. nahts. Fleertal ubtales Næt'er (Næt'e, Næt; Næt'ar, Næt'a), altid med lang Vokal. (G. N. naotr), Dativ Fleert. tildeels Nottom (o'), Nottaa, f. Gr. „ei 'ta Nottaa“, o: en af de sidste Nætter. Edm. og flere. 3 Sammensætn. Natte og Natta (for Nattar); sjelden Notta. (Ordet synes altsaa opfattet som et gammelt nøtt, nat-tar). — 3 Natt: i denne Nat. 3 Natt var: i den forløbne Nat. (Sv. i natt som var). 3 Natt hem: i den kommende Nat. Dmox Natt: Natten efter imorgen. 3 Gaarnatt, f. Gaar. 3 Fyrnatt, f. fyrre. Natti til Maandags: Natten for Mandag. Ligefaa: N. til Tysdags, til Onsdags osv. (fun om den foregaaende Nat). Langt aa Natt: langt ud paa Natten. Midt aa Natt, el. høgst aa Natt: midt om Natten. (B. Stift). Ved Natti (Nffus.): om Natten. Til Nattar: til Natten. 3 Hard. „te Nottar“; ogsaa i Formen „te Nottanne“ (bet gamle Genitiv nätterinnar); ellers sædvanl. til Natti (el. „til Nattenne“, Dativ). Paa Natta(v) Tider: ved Nattetid.
Natt, m. Bjergknold; f. Knatt.
natta, v. n. (ar), overnatte, tage Nattehøyle paa et Sted. Lidet brugt. 3 Tel. notta (o'). 3 Gbr. med Dmlyd: netta seg (nette fe): sætte sig til Høyle for Natten; om Fugle.
natta, v. n. (2), haffe; f. knatta.
Nattefild, f. Nattehøyle, Nattero.
nattefanden, adj. som har staaet Natten over. Nffvig. nattefiden (i'), nattefæen, f. Gr. „nattefida Njell“ (= nattefandi Njolf). Edm. Jf. nattelegen.
Nattefakter, m. Nattevaagen.
Nattefiske (ff), n. Fiskerie om Natten.
Nattefrost, n. Frost om Natterne. Hedder mere alst. Nattefrost.
Nattefugl, m. Natfugl; ogsaa En som er meget oppe om Natten.
Natgonga (Mattegaanga), f. Gang eller Færdsel om Natten.

Natthald, n. Natthold, Forpligtelse til at kasse Herberge. Lidet brugt.

Natclaupar, m. Natteløber.

nattleg, adj. natlig; dunkel, mørk.

Nattlega (e'), f. Natteleie, Natteherberge. Østere Nattelega.

nattlegen (e'), adj. som har ligget Natten over; f. Gr. om Riff. Ogsaa natteleggen.

Nattlina, f. Natstet.

Nattlegje, n. Liggestub, Natteleie; Hvileplads for Fartsier. (Nattlegje).

Nattmaal, n. en vis Tid om Aftenen, omtrent Kl. 8. Nordl.

Nattmun, eller **Nattemun** (u'), m. Forandring som en Ting kan faae i Løbet af en Nat. Jf. Dagsmun.

Nattmyrfer, n. Mørke af Natten.

Nattramn, m. Natteavn (Fugl), Caprimulgus. (Nogle St. Kvelbfarr). - Ogsaa om Gn, som gaar eller færdes meget om Natten.

Nattror, m. Fiskerelse om Natten.

Nattroya, f. Nattrøje, Undertrøje.

Nattseta (e'), n. Udsætning af Fiskeredsfaber til Natten. Hertil **Nattgarn**, n. og **Nattlina**, f.

Nattseta (e'), f. det at sidde oppe om Natten. Østere Uppeseta.

nattsetja, v. a. (set, sette), udsætte Fiskeredsfab til Natten.

Nattsol, f. Solskin om Natten. (Nordl. og Finmarken, hvor Solen ved Midsummer ikke gaar ned).

Nattsto(d), f. natligt Ophold, Tilhold om Natten; ogsaa om Stoi eller Arbejde om Natten. Drf. Dpdal.

Nattsvøva, f. Løvetand (= Gullbøste); ogsaa Høgeurt og flere Planter, hvis Blomster lukke sig mod Natten. Jf. Svøva og Kvelbsvøva.

[**Natur**, f. 1) Natur, medskabt eller naturlig Egenskab. 2) Tilbøielighed, Drift, Lyft; ogsaa Sind, Gemyt. 3) Skabningen, de skabte Ting. (Ejeldnere). Egentl. **Natura**, med Tønen paa „u“, men lyder sædvanlig **Nattur**, med Tøne paa „a“. Allerede G. N. **nattura** af Lat. **natura**, o: det medfødte, medskabte. Paa Grund af den tidlige Optagelse har Ordet beholdt sit oprindelige Røn, medens andre Ord af samme Endelse (ur) helst ville gaae over til Hantsøn.

[**natura**, v. a. (ar), finde passende til sin Natur, befinde sig vel ved, have godt af; ogsaa: hnde, synes vel om. Sogn og fl. Ein skal ittje dricka meir, en ein kann **natura**. Reserivat: **natura** seg, parre sig. (Sogn). Sv. Dial. **naturas**.

[**naturkunnig**, adj. naturkyndig.

[**naturleg**, adj. naturlig; oprindelig.

Nattvaka, f. Sang-Drossel (Turdus musicus). Drf. (?). I Indh. **Nattvaka** (for **Nattvaka**, o'). Sv. **nattvaka**. Jf. **Maaltrost**.

Nattvakter, = **Nattevakter**.

Nattvær, m. Aftensmad, Dagens sidste Maaltid. (Iffe det samme som Aftensværd). Brugt i forskjellig Form: **Nattvær**, **Nebenæs** og fl., **Nattvær**, **Nbg. Tel.**, **Nattvær** (Nøtver), **Tel. Ogsaa** **Nattvord**, **Nattvoor** (=vool), Gbr. Drf. **Ndm.** (Andre St. **Kvelbver**, **Kvelbsmaal**). G. N. **nattværd**; formodentl. ogsaa **nærværd**, hvoraf „**Nettvær**“. Sv. **nattvård**; D. **Nadver** (forbund **Natver**, **Natvord**). S. ellers **Verd**.

nattverda, v. n. (ar), holde Aftensmaaltid „**nattvora**“, **Nebenæs** (?). I Drf. „**nattvora**“ (**nattvorda**).

nattverdlaus, adj. som ikke har faaet Aftensmad. **Leggia** seg **nattverdlaus** (o: uden at faae Mad). **Nebenæs**.

Nau, f. Naud. **nau** (adv.), f. nog.

nau, adv. f. nauv. **naua**, v. f. nauva.

naubea, f. **naubbidja**.

Naud, f. 1) Nød, Vaande, stor Trang. **Nest alu. Nau**; afvig. **Nø**; i Rff. og Sdm. **Nød**, dog i visse Forbindelser **Naud** og **Nauda**(r), hvorom nedenfor. G. N. **nau**; Ung. **neád**; Goth. **naups**. — 2) **Bankestighed**, **Nøie**; ogsaa **Fare**. Det var med **Naud**, at eg slapp. „**Næ Nauaa**“: **knap nok** (med **Nød** og **neppe**). **Jæd**. Det hadde **ingi Naud** (**ingen Fare**). — 3) **Nødvendighed**, **tvingende Omstændighed**. **Der ingi Naud paa**. Det var **ingi Naud** fyre det (el. til det). — I **Sammenfætning** med **Verber** betegner det en ivrig eller uafbrudt **Bedbliven**, f. **Gr. naudspyrja**, **naudstira**. (Jf. **Nid**, **Mein**). **Ned Abj.** har det en meget forstærkende **Betydning**, f. **Gr. naudlit**, **naudtrøyt**. I **Forbindelse** med **Subst.** bruges Formen „**Nauda**“ (Rff. Sdm.), el. „**Nauar**“ (Hall.) med **Betydning**: **ringe**, **usfel**, **lumpen**; for **Gr. eit Nauda**(r)ting. **Egentlig** et **Gentiv Naudar**.

Naudardom, m. 1) en liden, **ringe** **Ting**; noget **knap** og **smaat**. 2) **Smaalighed**, **Karrighed**; ogsaa: en **summerlig** **Tilstand**, **usfelhed**, **Glenighed**. „**Naudadom**“, Sdm. I lignende **Betydn.** „**Naudahett**“, f.

naudarfengen, adj. 1) **ringe**, **usfel**, meget liden. 2) **smaalig**, **farrig**, **gnieragtig**. „**naudarfengen**“, Sdm.

naudarleg, adj. **knap**, **ringe**, **usfel**. Sdm. (**naudaleg**e). — **naudarlege**, adv. **hyderlig**, f. **Gr. „Dæ va so naudale**“ **lite**“.

Naudarmann, m. **Gniier**, **smaalig** **Person**; ogsaa en **Staffel**. Sdm. (**Nauda**-).

Naudarfyrja, f. **Sygdom** hvorved man kommer i **Nød** eller **Mangel**. „**Nauarfyrje**“, Hall. **Saaledes** ogsaa „**Nauardaue**“, m. et **Dødsfald** som gfor en **Familie** **fattig** og **hjelpeless**.

Naudar-ting, n. en liden og **ringe** **Ting** (f. **Gr. om Redskaber**); en **Staffel**, **Bantrivning** (om **Dyr**). „**Naudating**“, Sdm.

- „Nauarting“, Hall, hvor man ogsaa har „Nauarungje“, m. og „Nauarvae“, m. om en liden Vantrivning.
- naudbanna**, v. n. bande i eet væf. Nogle St. nibbanna (nibanne).
- naudbeitt**, adj. yderst begjærlig eller graadig. Nff. og fl. Paa Edm. nabeitt, som vel er et andet Ord.
- naudbidja**, v. n. (bid, bad), bede længe og indstændigt om noget. Hall. Edm. Trondh. og fl. (naubea, naubie).
- naudbljug**, adj. yderlig bly. Hall.
- nauddraga**, v. a. trække uasbrudt.
- nauddrifka**, v. n. drikke uden Ophold, tvinge sig til at drikke.
- Naudeld**, m. Ild, som fremkommer ved langvarig Gnidning (f. Gr. i et Hjul af Træ); Frictions-Ild. „Naueld“, Nbg. Tel. Hall. og fl. „Niska Naueld“: gnide Ild i Træ. Tel. 3 Hall. ogsaa „Nauar-eld“ og „Nauerverme“. Andre St. falbet Nibel (i), Bribeld. Sv. Dial. nöbeld; L. Nothfeuer. Grimm's d. Mythologie 570. Jf. Folketennen 8, 440.
- naudende** (nauende), det samme som „naud“ med Nbl., f. Gr. nauende list, = naublitt.
- naudsaren**, adj. meget forlegen. Nff.
- naudsin**, adj. overordentlig fin.
- naudfrega** (e'), v. n. (ar), spørge ivrigt eller uophørligt.
- naudgisa**, v. n. omtr. som naudlæja. Hall.
- naudgod** (naugu), adj. overmaade god; omtr. som: alt for god. Det er no itkje so naudgødt helber. Nbg. Indh. og fl.
- naudgrava**, v. n. grave uafstabelig.
- naudgraata**, v. n. græde uophørlig.
- Naudhjelp**, f. Nødhjælp.
- naudhogga**, v. n. hugge uasbrudt.
- naudhuia**, v. n. huse og raabe i eet væf. Nbg. og fl.
- Naudhøre**, n. Nødsfald, paa kommende Forlegenhed; ogsaa Nødvendighed. Nhl. og fl.
- naudig**, adj. 1) nødvendig, uundgaelig. Tel. og fl. Ved Trondh. nödaug. — 2) trængende, forlegen. Eg var so naudig um det. Lidet brugt.
- naudill**, adj. yderst ond, bitter, smertelig. „De va so nauilt“. Hall. og fl.
- naudkalla**, v. n. kalde uafstabelig.
- Naudknut**, m. stor Knibe eller Forlegenhed. 3 Ejj. „Nauaknut“ (for Naudarknut).
- naudkømen** (ø'), adj. forlegen, meget trængende. Nogle St. nödkømen. B. Stift.
- naudkyra**, v. n. f. naudstreppe.
- naudklaust**, adv. uden Nødvendighed. (Ejleden).
- naudleg**, adj. nødvendig, forugden. Tel. (nauleg). 3 Sogn naueleg. (Jf. ogsaa nauarleg).
- naudlege**, adv. nødig, ugerne. „Han vilde nau'le“, Gbr. Østb. (Jf. G. N. naudulega: neppe, med Nød).
- naudleita**, v. n. lede eller søge ivrigt.
- naudlit**, adj. som har en stor, stuffende Eghed. Dei var so naudlitte, at ein tumde itkje stija deim.
- naudlofka**, v. n. loffe uophørligt.
- Naudlygn**, f. Nødløgn. Lidet brugt.
- naudlæja**, v. n. lee uasbrudt, el. usædvanlig længe.
- naudmjuk**, adj. overmaade myg. Hall.
- Naudnytra**, f. Nødhjælp. „Nauanytt“, Trondh.
- naudnytrug**, adj. overordentlig flittig eller udholdende. Tel. (nau).
- naudropa**, v. n. raabe uophørligt.
- naudsam**, adj. nødvendig. Østere naudsamleg (naufameleg'e). Tel.
- naudsett** (e'), f. naudstadd.
- naudsjeldan**, adv. yderst sjelden. Tel. og fl. (nauffjella).
- naudstreppe**, v. n. stryde idelig el. overmaade. Hedder ogsaa naudkyra (nauklyte) og naudtrala. (Hall).
- naudstrika**, v. n. (strik, freik), strige uophørlig, i eet væf. 3 Nff. „naufrika“. Egesaa „Naufrik“, n. vedholdende Strig.
- naudnaka**, v. n. snage og søge idelig. 3 Hall. og fl. „naufnaala“, og „naufnaaasa“.
- naudspyrja**, v. n. (spyr, spurde), spørge ivrigt eller uafstabelig.
- naudstadd**, adj. meget forlegen, kommen i Knibe, i Nød. Nogle St. nöstadd'e. (B. Stift). G. N. naudstaddr. 3 lignende Betydn. naudsett, naudkømen, naudsaren.
- Naudstemme**, m. en vis Klun, hvormed man fordem søgte at stille Blod, el. hindre Blotab. Nbg. Ogsaa meddeelt Nauerstemm, og Naafstemm, m.
- naudstira**, v. n. (er, te), stirre længe og uasbrudt paa noget. B. Stift, Tel. og fl. Andre St. naudstara, nauftaraa (Trondhjem). Hedder ellers nöstira (nistire), einstira og meinstira.
- naudstunda**, v. n. længes, vente idelig.
- naudstøyta**, v. n. støde uafstabelig.
- naudsvolten**, adj. yderlig fulten.
- Naudsyn**, f. 1) Nødvendighed, Fornødenhed (jf. Naud). Nhl. Ehl. Nff. Jøb. 3 Hall.
- Nausyn**: Nød, stor Trang. — 2) en nødvendig Gjerning; især om at pleie syge eller døende Menneker. 3 Nhl. Nausyn, el. Nausjen, ogsaa om en Begravelse. G. N. naudsyn, naudsynjar.
- naudsynleg**, f. sølg.
- naudsynt**, adj. nødvendig, som behøves. Jøb. og fl. Hedder ogsaa naudsynleg. Tillempt efter „synt“ el. „synleg“ og saaledes afvigende fra G. N. naudsynlegr.
- naudrenja**, v. n. (ten, tande), løbe af al Magt; egenl. strække voldsomt. Hall.
- naudtiggja**, v. n. trygle, tigge længe.
- Naudtrou**, f. = Naudturft.
- naudtrængd**, adj. nødtængende, meget forlegen for noget.
- Naudtroung** (=traung), m. stor Trang, For-

legenhed; ogsaa Nødvendighed. **Tel.**
naudrøttug (oo), adj. overordentlig slittig eller udholdende.
naudtruga, v. n. true uophørlig; ogsaa trygle eller tiggelig.
naudtrøyt, adj. yderlig træt.
Naudtrøst, f. Nødtørst, Fornødenhed. Udtalt Naudturt, og ofte Nødtort.
naudturveleg, adj. nødvendig. Sjelden.
naudtrøgleg, adj. overmaade behagelig eller tæffelig. **Tel.** **Jf.** naudvæn.
naudvelda (?), v. a. tirre, hidse, anfælde med Trusler eller Fornærmelser. **Helg.** „nauvella“. (**Dunkelt**).
Naudverja, f. Nødværg.
Naudverme, m. f. Naudeld.
naudvond, adj. yderst bitter, el. smertelig.
naudvæn (=veen), adj. overordentlig vakker. **Tel.** Sædvanlig „nauveen“; andre **St.** nau'væffer, og i samme Betydn. nau'sin. **Jf.** naudtrøgleg.
Naueld, f. Naudeld.
naueleg, f. nauleg og nauvleg.
nauger, f. nauv. nauilt, f. naubill.
Nauker (Naukr), m. Anstrengelse, stærk Anspændelse af Kræfterne. **Sbm.** „Han tole 'sje Naukrin“: han taaler ikke nogen stor Anstrengelse; om en svag eller sygelig Person. **Jsl.** hnauk, n.
naukra, v. a. (ar) anstreng, besvære. „Han naukra se for mykje“, om En som arbejder mere, end han har godt af. **Sbm.** **J** **Esj.** nokra (o') seg.
naukra, v. u. klynke, jamre sig. **Hall.** Naukrefsvall, n. Klynken, Beklagelser.
nauleg, f. naubleg og nauvleg.
Nauraang, f. Naurvrong.
naus (nøs), f. njosa.
Naus, m. Bjergfnob; f. **Knaus**.
Nausfyn, f. Naudfyn.
Naustr, n. Baadestuur, Huus ved Seen til Forvaring af Baade og Fiskeredskaber. **Alm.** vest og nord i Landet. (**J** **Skrift** omformet til „Nøst“). **G. N.** naustr. (**Mang-**ler i andre Sprog). — **Naustrbite** (!), m. Bjelke i et Naustr. **Naustrlem**, m. **Lostrum** i samme. **Naustrust**, f. om **Grunden** eller **Byggepladsen**.
naut (nød, beholdt), f. njota.
Naut, n. et Nød, Høved (Dre, Ko eller Kalb). **Alm.** **G. N.** naut; **Ang.** neät. **Skotske Dial.** nout, nowt. **Fara** aat som eit **Naut**: bære sig plumpt eller uordentlig ad. **Jf.** **Se**, **Fenad**, **Smale**.
Naut, m. Kammerat. **Kun** sammensat (lige som **G. N.** nautr). **S.** **Maagenautar** og **Jannautar**.
nauta, v. n. (ar), opføre sig plumpt og ufømmeligt. **Dgsaa** om at føre liberlig **Snat**, „Nautsnakk“, n. **Nordre** **Berg**.
Nautebuna, f. f. Nautelim.
nautesfeng, adj. grov, plump, klobset. **Paa** **Sbm.** „nautesfengjen“.

Nautesferd, f. plump, styg **Udfærd**.
Nautesjoss, n. Fæhuus, **Kostald**.
Nautegard (-gar), m. **Pladsen** el. **Gaards-**rummet næstved Fæhusene. **Dstl.**
Nautebes (-hæs), f. Hæs.
Nauteskjot, n. **Kjøb** af **Ko** eller **Dre**.
Nautelim (!), m. **Lem** (**Bov**, **Laar**) af et **Nød**. **Dgsaa** kaldet **Nautebuna** (u'), f. **Hall**, og **fl.**
nauten, adj. 1) plump, ufømmelig. — 2) dum, tøffet. **Mandal** (nauten).
Nauteskaan, f. **Skaan**.
Nautsfall, n. **Kroy** af et slagtet **Nød**. **B.** **Stift** og **fl.** **G. N.** nautsfall.
Nautsfoeder, el. **Nautsfoeder** (-foer), n. **Winterfoeder** til et **Nød**.
nauvt, neppe; f. nauvt.
nauv, adj. 1) knap, knibende; især om **Vind**, som man faar næsten imod sig, saa at man maa luge høit for at benytte den til **Seil-**lads. **B.** **Stift**, **Nordl.** **West alm.** nau (nau'e), dog ogsaa nauv (**Helg.**). **Roma** ut i det nauve: komme i Knibe, nødes til at styre høit mod **Vinden**. — 2) farrig, gnieragtig; ogs. smaalig, nøieregnende i **Smaa-**ting. **Mere alm.** **Usvig.** **nøv**, **Smaal**, **nauver**, **Jndh.**, **nauger**, **Sogn.** (**Jf.** **nøgg**). **Formen** nauver høres især i **Neu-**trum, f. **Er.** Det vardt nauvert (o: knapt), **Fosen**, **Jndh.**, ogsaa „nøvert“, **Dtk.** (**S.** **ellers** nauvt og nauva). **J** **danste Dial.** **nøv**, **nyv**. **Nærmer** sig til **Nt.** nau; **T.** **genau** (forudm nauve); **Holl.** **naauw**, o: knap, nøslagtig, farrig. **Jf.** **G. N.** næfer: slink (el. knap?); næferlega: neppe. **Jsl.** **naumr**: knap, farrig. **Slægtskab** med „nuva“ er tvivlsomt.
nauva, v. a. (ar), besvære, angribe, være til **Skade** eller **Uleilighed**. **Der** **notot**, som nauvar honom (plager ham). **Det** **nauvar** intke (det hindrer ikke). **Fømmelig alm.** **Lyder** **deels** nauva (**Tel.** **Hall.** **Nordl.**), **deels** **naua**, **tildeels** **endog** med **Imperf.** **nauvde**. — **Fra** **Nordland** ogsaa meddeelt i **Betyd-**ningen: knibe **Vinden** i **Seilads**, gjøre den knap (nauv). **Jf.** **Nt.** **nauen**, **Holl.** **naau-**wen: knibe, trykke.
nauver (nauvr), adj. 1) knap, f. nauv. 2) hastig, hidsig, kort for **Hovedet**. „Han ø nauver te **Sinns**“. **Jndh.** (**Sparbu**).
nauvert, f. nauv og nauvt.
nauverraksen (?), adj. forfnyttet i **Vær-**ten; seer til at være „nauvervoffen“, **Smaal**.
nauvlege, adv. **nøie**, nøslagtigt, **grandt**. **Sogn**, **Esj.** og **fl.** i **Formen** **naule'**, **nau-**ele'. „Da vardt so **nauele** utthyd“.
Nauvleike (Nauleikje), m. **Knaphed**.
Naurvrong (?), f. et kort **Knæ** eller **Jnd-**holt tværs over **Røvelen** i en **Baad**, i **Nær-**heden af **Stavnen**. „**Nauraang**“, **Ryf.** og **flere**. **Lidt** **uffikkert** i **Formen**, da det ogs. **hedder** „**Naua-raang**“.
nauvt, adv. 1) knapt, knibende. **Styra** for

- naabt, o: for høit mod Binden. Nordland. Dgfaa: strengt, nøisigtigt. (Ejelden). Afvig. **naavert**, Fosen, nøvert, Drk. **naugert**, Sogn. — 2) knap, neppe, med Vanstelig-
hed. Nbg. Tel. i Formen „nauitt“, f. Gr. „Me kunna nauitt koma fram“. (Jf. snauitt).
Afvig. nøvt, Mandal.
- Nav**, n. Nav, Blokken eller Middelfstykket i et Vognhjul. Dstl. 3 Drk. **Nov** (o'), f. Sv. naf. Jf. Haus.
- nava**, v. a. (ar), danne Hjørner i en Lømmehyggning, sammensælde Stoffene ved et Indsnit i Hjørnet. S. Nov.
- Nav**, f. Neve.
- Navar**, m. (fl. **Navrar**), Naver, Bor med et skruformigt snoet Blad (jf. Bor og Lvare). Afvig. **Naavaar**, Gbr. Drk. G. N. nafarr. Hertil **Navarshol** (o'), n. Hul som er boret med Naver. **Navars-
hus**, n. Naverhøstler (Føderal). **Navars-
legg**, m. om Stykket imellem Skafst og Blad. **NavarsEjæra**, f. Bladet eller Eggen paa en Naver. **Navrehold**, n. Eft eller Hylde, hvori Navere opsættes.
- Navehogg**, n. Hjørnefuge, det Indsnit, hvorved Stoffene ere sammensældede i et Hjørne (Nov). Jf. Laft, Mate.
- Navehovud** (o'), n. Stoffenes Ender uden-
for Hjørnefugen.
- Navepist**, m. Hjørdesmutte (Fugl). Sdm. Andre St. Gardsmoga og fl.
- navla**, v. a. bestjøre Navlestrengen paa et Foster.
- Navle**, m. Navle (umbilicus). G. N. naki, Ang. nafela.
- Navlestreng**, m. Navlerpøret paa et Foster. Dgfaa kaldet **Navleband**, n. **Navlebast**, n. Sdm. **Navletaag**, f. Hall. og Løf (f. d.).
- naa**, f. no (nu), og naat.
- naa**, for „haanaa“, honom; f. han.
- naa**, v. a. og n. (r, dde), 1) naae, række til, komme hen til; ogf. berøre. Det naabde Botnen. Det naar Beggen. G. N. na. — 2) opnaae, faae, bekomme; f. Gr. en vis Mængde. Me naa ittje tjugo Tumor i Mar. Sit Hundrad er det meste, me hava naatt. — 3) strække til, blive lang nok; ogsaa vedvare. Det naar ittje til Gangsten. — Hadde eg naatt dit: havde jeg naaet saa langt, eller: havde jeg nu kunnet være der. Naa atter: indhente, komme til paany. Naa i (el. uti): naae hen til, faae fat paa, gribe. Naa i hop: naae hinanden, række sammen. Naa til: komme nær nok, komme hen til.
- Naas'a**, n. f. Noda.
- Naas-ange**, m. Liiglugt; f. Naalust.
- naableik**, adj. bleg som en Dødnings (Naae), liigbleg. Hall. Jsl. nåbleikr.
- Naad**, f. (?), Fred, Rolighed. Tvivlsomt Ord, hvortil man maaskee kan henføre For-
men „No“, som bruges ved Trondhjem (Selbu), f. Gr. „Han habd' ittje No ell No“. Jf. naadig og Unaad. G. N. nåd,
- nådir: No; nådulogr: fredelig.
- naada**, v. a. (ar), benaabe, vise Naade. Nest i Konjunktivform, f. Gr. Gud naade honom.
- naadd**, part. (af naa), naaet, greben; be-
rert. (Neutr. naatt).
- Naade**, m. Naade, særdeles Gunst; ogsaa: Mildhed, Skaansel, Benaadelse. Tilbeels **Naada**, f. Sv. nåd. G. N. nåd, f. nådir, pl. Beskyttelse, Hjælp, m. m. (Jf. Naad). Hertil mange Sammensætn. i gudelig Tale, som naadefull, adj. **Naadegaava**, f. **Naadelovnad**, m. **naaderik**, adj. **Naadestand**, n. **Naaderal**, n.
- naadeleg**, adj. mild, naadig. — **naadelege**, adv. mildt, gunstigt, med Naade.
- naadig**, adj. 1) rolig, fredelig, taalmodig; f. Gr. om et Barn. Nordl. og flere. Jf. Naad og unaadig (som er mere alm.). — 2) lempelig, magelig. Meget brugl. om Tilstand, om Vind og Veir zc. 3 Dag var det ittje naadigt paa Sjoen. — 3) naadig, barmhjertig.
- Naadsaar**, n. Naadsens-Mar (for Enfer). Rettere Naadeaar. Sv. nådår.
- naadæmd**, adj. liigbleg, som har Dødnings-
farve. Hall. Jf. naaeleg.
- Naae**, m. en Dødnings, et Liig. Hall. Sbl. og fl. (dog lidet brugl.). Nest i Talemaa-
den: Han ser ut som ein Naae, om En som er meget bleg og mager. Paa Sdm. tilbeels: **Naade**. Egentl. **Naa**. G. N. når (nå), Goth. naus. Hertil naableik, naakald, naae-
leg, Naaljos, Naalust og fl.
- Naaelde**, n. en Vantrivning; Dyr som ikke rigtig vil vore eller trives. Sogn. (Til Naae). Jf. Naating.
- naaeleg**, adj. mager, vantreven, som har et sygeligt Udseende. B. Stift, Tel. og flere. Hedder ogsaa: **naaeleg**, **naa'aleg** (Sbl.); afvig. **noleg**, Hall. En anden Form er **naasleg**, Sdm. og fl. 3 Drk. naaaffen.
- naaen**, og **naagaan**, f. nokon.
- Naagim** (i'), m. f. Naalust.
- Naaging**, f. Naaen, Dynaelse; ogf. Kreds som man kan naae ud over.
- naakald**, adj. meget kold, gennemkold; om Kammer. Nordl. (Salten).
- naakaan**, f. nokon. **naa'fvar**, f. nokot.
- Naal**, f. 1) Naal; sin Stikke eller Spids af Metal. Saumnaal; Knappnaal og fl. G. N. nål. Jf. Holl. naald, T. Nadel, som henføres til Ght. nåjan (nåhen): at sye. Flertal paa nogle Steder **Næler** **Næle**, Sdm. og fl. — 2) et stunt tilfkaarret Redskab af Træ til at binde Fiskegarn med. Dgfaa et Slags Træspidser i Van-
tene paa en Mast. — 3) Torn paa Træer (f. Klungernaal); ogsaa naaleformigt Løv (Barnaal), paa Fyr, Gran og Ener. Jf. Bar.
- Naal-anga**, n. Naalegie. Nogle Steder **Naalsauga**, mindre rigtigt.

naaleg, adj. opnaaelig (af naa, v.). Oftere naaande. S. ogsaa naaleg.

Naalereim, f. Snøvebaand, Snor med en Spids i Enden. Tel. Som Plantenavn: Epilobium montanum.

Naalhus (el. Naalehus), n. Naalehuus.

Naaljos, n. en mat blaalig Lysning, som undertiden skal vise sig paa Mennesker el. i Nærheden af dem. B. Stift, Nordland. Nogle Steder Naaljos, paa Edm. ogsaa Naadeljos; see Naae. Fordum anseet som Varjel for et Dødsfald; derfor ogsaa kaldet Feigdarljøs (Feigdeljøs, Helg.). Formodentlig det samme som det svenske Elms-eld. Naaljos siges ofte ogsaa om en daarlig Velysning i et Huus, eller et Lys som brænder daarligt. Jf. Vetteljøs og Blaalyse.

Naal-odd, m. Dd paa en Naal.

Naalstyng m. Naalestif.

Naaltraad, m. et Stykke Traad, emtrent af en Haands Længde.

Naaluft, f. Liiglugt. Hall. hvor det ogsaa hedder Naatev (stav), m. og Naagim (egjeem), m. Andre St. Naa-ange, m. (Naa-aangje, B. Stift). Ufvig. Naalukt, f. Nordl.

Naalus (uu), f. Kløe eller Krillen, som døende Mennesker stundom angribes af; en Fornemmelse som af bidende Ugl. Nordl. (El Naae). Jsl. nálús. Jf. Helmaur.

naalurt, adj. tornet, pigget; om Træer el. Buskværter.

Naam, n. 1) Tagen, Dptagelse. Brugt i Forbindelse Snjonaam, o: Sneens Dptøen. Hard. G. N. nám (afnám, uppnám, landnám), af nema (nam, nám). — 2) Berørelse, Sammentræf (?). Brugt i Dativstav, forbunden med „nær“: Naame nær, o: nær nok til at træffes. Ittje Naame nær: langt fra itte. Det var ittje Naame nær so fort: det var langt mindre. Meget brugt. i Nbg. og Tel. — 3) Berøringspunkt, Føstepunkt. Særlig om det Punkt, hvor Enderne af et Løndebaand fæstes sammen ved en indfåaeren Hage. Tel. (Andre St. kaldet Sveip). — 4) Greb i en Kunst, Maade hvoorpaa Kunsten kan læres eller indøves. Tel. (Binje). Roma paa Naamet: lære det rette Greb. Han sette honom paa Naamet: han viste ham den rette Maade. G. N. nám: Kundskaab. Jf. Næme. — 5) en enkelt Ting, et Stykke eller Exemplar af et vist Slags (f. Næme). Hard. Eg heve berre eit litet Naam.

naama, v. a. (ar), skjære Føstehager i Vaand (Løndebaand); f. Naam, 3. Tel.

naamare, adv. nærmere. Superl. naamaaste: nærmest. Nhl. (Andre St. næmare, næmaste). Jf. G. N. nanastr: nærmest; nånn: nærstaaende; nálægr og fl.

naamen, lammet; f. nomen.

naame-nær, f. Naam, 2.

Naamtroda, f. Tagffel over Baggen i et Huus, den Hjel som slutter sig til „Rafte-

støffen“. Tel. (Naamtroe).

naansøyen, adj. gneragtig, smaalig, som samler og benytter endog de mest uduelige Ting. Tel. Jf. naudnytting.

naapa, v. a. (er, te), faae fat paa, indhente, fange. Edm. Jf. næpa (berøre). 3 Tel. no pa (oo): fange.

naar, adv. og conj. 1) naar, hvor snart; paa hvilken Tid. Naar skal det vera? Han skal saa det, naar han vil. (Med stærkere Eftertryk ogsaa: naar helst). — 2) da, saa snart. Naar eg ser det, so veit eg det. (Jf. daa og fyrst). — 3) saafremt, hvis, dersom. Eg kunde gjera det, naar eg berre vilde. (Med mere Eftertryk: naar som). — Ofte forkortet: naa. (B. Stift). Ogsaa brugt i en anden Form: nær, Nbg. Tel., eller: nær (nær), Hall. Valb. Gbr. Sammenfat: Fo-naar, Sogn; Fo-nær, Gbr. (3 første Betydn.). Ogsaa: naartid, Busfr. og fl. G. N. nær, ogsaa hvé nær (o: hvor snart). Sv. når (i mange Dial. når). Formodentlig kan baade „naar“ og „nær“ opfattes som en Komparativform af et gammelt „naa“ (o: nær), som foresindes i G. N. návist, námunda, nálæga og fl. G. L. nâh, T. nahe. (Grimm, Gr. 3, 182. Weigand 2, 240). Jf. naamare og næmare.

naar, indab; f. innar. naaraaste (inderst), f. innarst.

naar (= nor), f. nord.

naar, for nokor, nokre; f. nokon.

Naare, m. Naarfrig (= Evange), Bugens Sider nærmest ved Kaarene (paa Dyr, for Gr. Hesten). Schl. Mest i Fleertal (Naarvarne). G. N. nâri.

Naarista (?), f. en Sygdom med rødligt Udslæt; Skarlagensfeber (?). Brugt i forskjellige Form: Naarisle, og Naaresle, Tel., Naaretla, Naaretle, B. Stift; Narisle, Tel. (Linn), Narisle, Hall. (Hoel), Naarisle (?), Smaal., Narill, Drk. 3 lignende Betydn. Naristel, Helg. Lof. Ved Mandal: Nisla, om rødt Udslæt.

Saaleses maafsee Naar-istla (til Naae); imidlertid meget dunkelt.

Naarislegras, n. Urst. som har været brugt til Lægedom for „Naarista“; især Linnæa borealis. Tel. og fl. Ogsaa: Narislegras (Linn), Naaretlegras (B. Stift). 3 Drk. Narillgras. Hos nogle Forsfattere „Norisse“, hos Gunnerus „Norrell“, Arenaria.

naartid, naar som helst; f. naar.

naasten, og naasleg, f. naaleg.

Naastemme, f. Naustemme.

Naatev (e), m. Liiglugt; f. Naaluft.

Naating, eller Naaeting, n. en Stakkel; Naantrivning, svag Krop. Nordl. (Lof.).

Jf. Naaelde, og Naae.

Naav, f. Nov. Naavaa, f. Neve.

Naavaar, f. Navar.

Ne, n. f. kne. — ne, adv. f. ned.

ne, pron. 1) for: henne; f. ho. 2) for: denne, f. denne. „Baa' ne aa' na“: baade denne her og den der. Nomsd. Ndm.

ne, præp. hos, med; f. Gr. „ne ofø“: hos os. Helg. Maaskee for: nær.

ne, en Partikel, som søies til nogle Adverbier og Pronommer, f. Gr. so-ne, daa-ne, endaa-ne (Bofø); desse-ne (f. denne). En anden Form „na“ er sjeldnere, saasom i: der-na, her-na, høfs-na. Øbr. (Gausdal). Betydningen er uklar, vel egentlig paavissende eller demonstrativ, ligesom i G. N. na. Formen „ne“ bliver tildeels udvidet til „inne“ med den fulde Udtale af dobbelt „n“, f. Gr. desinne, detinne, soleis-inne og fl. Nordre Berg. Ellers ogsaa forfortet til „n“ (en) saaledes: son (sofon) for so-ne, og hen (hænn) for her-ne. G. N. svåna, herna. Jf. ogsaa Formerne: solein, noforlein, manglein, som før ere omtalte under Ordet Leid, f. — En anden Form er „an-ne“ (ane), som dog ogsaa ombyttes med blot „a“; saaledes i Hardanger: slift-ane og slift-a (o: saadant som dette der), hitt-ane og hitt-a (o: det øvrige der), mitt-ane og mitt-a (o: mine Ting her). Mere beksendt er et lignende Tillæg ved Ordene her og der, saaledes i de sydligste Egne: her-an-ne, heran og herta, der-an-ne, daran og dæra. (3 Hard. synes imod: her-e og dar-e). Dette „an-ne“ synes at være et gammelt ar-ne (arna), da det falder nær sammen med det islandste „arna“ i så arna og þann arna m. fl. (f. Gr. i Arnafons Ljodsfugur 2, 548). Man anseer det som en Forkortning af þar-na, o: der. nea, f. nedan. Near, f. Nedar.

Nebb, m. 1) Næb, Snabel paa Fugle. Sv. nåbb, m. G. N. nef, n. — 2) en fremstaaende Spids; saaledes om Spidsen af et Skeblad (Skeidarnebb), om Tuden paa en Kande, og deslige. Jf. Ribba.

Nebba, f. en liden Kande med fremstaaende Kande eller Tude. Dstl.

nebba, v. n. (ar), plukke, pusle; pynte eller rette paa noget. Tel. Nxf.

nebbast, v. n. næbtes; nappes.

nebbeleg, adj. net, fin, smukt udstyret. Tel. Jf. nebba.

Nebbesild, f. Hornkjæde (Esox Belone). B. Stift og fl. Ellers Hornkjæla.

Nebbested, n. en liden Ambolt med en tynd Spids paa Siden.

Nebbetong (-taang), f. en liden Tang med smale Spidser.

Nebor, f. Nedburd.

ned, adv. ned. Næst alm. ne; ellers nid (i'). Edm. Nff., ni. Sogn; nogle Steder ner (neer), som ogsaa har god Grund, da den oprindelige Form er nider (i'), eller neder (jf. nedre). G. N. nidr (jf. nedri, nedan); Ang. nider, Ght. nidar. — Særlig Betydning: 1) nedad, ovenfra til et

lavere Punkt; især til Jorden eller Grunden. Detta, figa, reinna ned. Sleppa, kasta, ríva ned. — 2) til mindre Værd, til en ringere Stilling. Þei faa flaa ned Þrisen. Det gjælt ned med Ritdomen o. f. v. — 3) til No eller Hvile; ogsaa: til Afslutning, til Ende. Jf. Nedgang, Nedlag, nedlagd, nedsonad. — Med visse Præpositioner (som fyre, i, með, under, hver) bruges „ned“ ogsaa for: nedre (nebe), o: paa et lavere Punkt; f. Gr. ned i Dalom: nebe i Dalene. — Af Partikel-Forbindinger mærkes: ned=atter: ned igjen. (Nogle St. ne-att; paa Edm. ogsaa nat'e, nat'atte). — ned=aat: ned til (Grunden). — nedetter (ne'ette, neit'e): nedad. — ned=fyre (y'): ned for; nebe ved. Sig-gja nedfyre: lige stadigt tilfængs. — ned=i: ned (eller nebe) i. Nxfvig. „niti“ (ned-ut-i?), Sogn. Forkortet „ni“, saaledes „nibavd“, o: iblandet, bragt ned i. (Dø' va' ni-hatt). „ni-lagt“: lagt ned i. „Nilag“, n. Nælk med ilagt Brød. Ehl. (For Nebi-lag). ned=imillom: nedimellem; ogf. til Skade el. Spilde. „Han far ne-myflaa“: han lider Uret, bliver tilfidesat. Edm. — ned=paa: ned (eller nebe) paa. (En daarlígg Form, da det nemlig fulde hedde „ned=aa“ og ikke „ned=upp=aa“). — ned=til: nedad; ogf. nedad til. — ned=um: ned forbi (et vist Punkt). — ned=under: nedenunder, paa den nedre Side. (3 Nordre Trondh. „ne'pund“, ligesom nedpaa). — ned=yver: nedover, nedpaa. (Nogle St. ne-ívi, ne-hve og nyve (y')). — 3 Sammenstilling med Particlipter bliver Ordet stærkt betonet, f. Gr. ned-blaafen (=nebblást); ned-bøygð, =dotten, =faren, =fløygð, =graven, =fastad, =kroft, =læppt, =riven o. f. v.

nedan, adv. neden, nedenfra; ogf. nedentil, i den nedre Deel. Næst alm. nea; i visse Forbindinger: nean (Hard. Tel. og fl.); ogsaa nida (i'), og skundom: nada, Edm. G. N. nedan; Sv. nedan. Tildeels brugt som Præposition med Dativ, f. Gr. „Þei kom nida Gar'a“, o: de kom fra Gaarden nedenfor. Edm. — Med Partikler: nedan=etter, o: nedenfra, opad. nedansfyre (y'): nedenfor. (3 lignende Betydn. ogsaa: nedan-i, og neban-paa). nedan-igjennom: opad igjennem. nedan-til: a) nedentil, i den nedre Deel; b) nedenfra, opad. Sam tom nedantil. (nean-til, nea-te).

nedanbeltes, adv. nedenfor Bæltet eller Bæltetstedet.

nedanbrotes (o'), adv. nedenfor Bassen; ogf. nedenfor Fjeldbrynet. Hall. (neabrøtes). nedanbuld, adv. paa den nedre Deel af Kroppen (Vulen). Busfr. (neabold). 3 Hall. ogsaa „nealives“.

nedandeildes, adv. nedentil, i de nedre Dele. Dgsaa: nedanlutes (u'). Hall. (nealutes).

nedanlands, adv. 1) i den nedre Deel af Landet. 2) udenlands. Bald.
 nedanlivs, f. nedanbuls.
 Nedar, pl. (m.?), aftagende Maane, Tiden henimod Nymaane. 3 Tel. Near. 3 Hall.
 Næa, med bestemt F. Næadu (Nedarne) og i Dativ Neo (Nedom). 3 Gbr. afvig.
 Nean. "Maanen er i Neo" (Hall.), eller "i Near" (Tel.), omtr. som: i sidste Dvarteer. G. N. nidar, og nid, n. Sv. nedan; D. Næ (fordum Næde). Jf. Ny.
 nedarleg, adj. nederlig, lavt liggende (eller staaende). Nogle St. nidaleg (i'), ellers nealeg. Det gjeng ein nedarleg Gang: det gaar kummerlig, det vil ikke lyffes. B. Stift.
 nedarlege, adv. noget langt nede, noget lavt. De ligg so nedarlege. (nidalet', neale'). G. N. nedarlega, nedarla.
 Nedbering, f. f. Nedburd.
 Nedbrot (o'), n. Nedbrud, Nedbrydelse. nedbrotten, adj. nedbrudt.
 Nedburd (u'), m. Nedfald af Luften: Regn, Slud, Hagel eller Sne. (Jf. „bera ned": regne eller snee). Temmelig alm., mest som Nebur, Nebor, Nebor; ogs. Nide'bur (i'), Edm. (for Niderburd). Sv. nederbörd. Ellers i anden Form: Nedbering (e'), Nedbersta, Nedbæra, f. og med samme Begreb: Dvanburd (Narabur).
 nedburdsam, adj. rig paa Regn el. Uveir. Det vordt neburdsamt.
 Nedbøygla, f. Nedboielse.
 ned-dorten, adj. nedfalden; f. detta.
 ned-drepen (e'), adj. drabt, belagt; om en Hob eller Mængde af Dyr.
 Nederdeil, m. den nederste Deel af et Klædningsstykke. Forkortet: Nerdeil, Nærdel. Sogn. Ellers Nedre-Deilts.
 Nederkjæst, m. Underkjæve; ogs. Underløbe paa Dyr. „Neerfjæst", Trondh.
 Nedervall, Forlegenhed, Mangel, Trang. (B. Stift). Formod. Nedertydss ligesom Egervall.
 Nedfall, a. Nedfald; Synkning; ogsaa Forsald, Forringelse. Vera til Nedfalls: være meget forsalden, næsten salbefærdig; om en Bygning. Nedfall synes ogsaa at betegne det samme som Nedvelta (f. d.); saaledes i Hall. „Nefallsstenn": Barfelfone.
 Nedfallsott, f. faldende Syge, Epilepsie. G. N. nidfallsott. Jf. Fang.
 ned-faren, adj. nedgleden, falden.
 Nedgang, m. Nedgang, Nedstigning.
 ned-gjengen, adj. nedgaaen.
 Nedgonga (=gaanga), f. Nedgang.
 ned-graven, adj. begravet; jorbet.
 ned-havd, adj. nedbragt, nedtagen.
 Neding (?), m. Gjenganger, Spøgelse (omtr. som Utburd). „Ne-ing", Sogn (Lærdal).
 Evißsomt Ord.
 Nedkast, n. Nedkastning, nedkastad, adj. nedkastet; ogsaa overdækket, tilkastet.
 Nedkoma (o'), f. Nedgang, Leilighed til at

komme ned.
 ned-komen (o'), adj. nedkommen; henkommen. Det veit ingen, hvor han er nedtomen: man veed ikke, hvor det er blevet af ham. (Eigesaa G. N. nidkominn).
 Ned-lag, n. 1) et Lag, en nedlagt Hob el. Portion. 2) Nedlæggelse. 3) Slutning, Ende. Baade i Uplag og Nedlag: baade i Begyndelsen og Enden, først og sidst. (Vefs). G. N. nidlag.
 ned-lagd, adj. nedlagt; ogsaa: som har lagt sig. Folket var nedlagt: Folket havde gaaget til Hvile.
 Nedlaup, n. Nedløb; Nedgliden.
 ned-lekt, adj. nedflyttet, stillet noget lavere; f. leffja.
 nedlengst, adv. nederst. Tel.
 Nedloga (o'), f. et nedbrudt eller nedfaldet Træ (= Laag). Nologo, eller Neloov, Namb. Nelogu, Indr.
 ned-læst, adj. gjemt under Laas.
 nedra, v. a. (ar), sætte længere ned; for-nedre. (nera). Lidet brugl. G. N. nidra.
 nedre, adv. 1) nede, paa et nedenfor liggende Sted. Alm. udtalt nere (ee). Af den gamle Form neder, f. ned. G. N. nidri; ogs. nedar. — 2) ned, i Skjul, i en overdækket Stilling. Meget brugl. i B. Stift (Edm. og fl.), f. Gr. breida nedre (nere): overbrede, tilbæke med Klæder. Eigesaa: tafta, leggja, setja ne(d)re. Hertil flere Participier, som: nedreboren (o: skjult af noget som er baaret sammen), nedreboreidd, nedrefastad, nedrelagd, nedrefett, nedrefuoad (o: nedsnæet), og fl.
 nedre, adj. nedre, som er længere nede. (Udtalt nere). G. N. nedri, nedari. Nedre-Deildi, og Nedre-Luten: den nedre Deel. (Jf. Nederdeil). Ellers mest brugl. i Stedsnavne, som Nedre Bø, Nedre Lid, Nedre Mork. Tilbeels i Formen: ner (neer), der ogsaa kan opfattes som neder (= ned), f. Gr. Neergard, Neerhus, Neerhol (oo). Imidlertid kan denne Form let forverles med et andet Ord „Nær", hvorom f. Nerd.
 Nedring, f. Nedrivelse.
 Nedros (o'), f. Nedstyrting; f. Nos.
 ned-rotten (o'), adj. 1) nedraadnet, faldefærdig af Naadtenhed; om Huse. 2) nedstyrtet. (Tel.). Det sidste af Verbet rjota.
 ned-rund, adj. nedfremmet, nedflyttet; for Gr. om Korn af en Sæf. Til rynja.
 ned-sedd (ee), adj. ringeagtet, foragtet (see nedssaa). Sogn, Tel.
 Nedserning, f. Nedsettelse.
 ned-sett (e'), adj. 1) nefsat, nedflyttet. 2) begravet, jorbet. (Smuffere Udtryk for nedgraven). 3) formindstet, nefsat (om Britis).
 Nedsida, f. den nederste Side. Dsil.
 Nedfig (i'), n. Synkning, Nedgliden. ned-sigen (i'), adj. nedgleden, sunken, falden; f. figa.

nedjja, v. a. (ser, saag), ringeagte, for-
agte, see ned paa. Tel. (og maaskee i Sogn).
Nedjjaaing, f. Ringeagt, Foragt. 3 Sogn
„Nedselse“, n. ogsaa om Skam, eller noget
hvorved man paadrager sig Ringeagt. Kunde
ogsaa hedde Nedsyn, f.

Nedslag, n. Nedslag; Nedsættelse, Formind-
sættelse i Britis eller Værdie. Saaledes
„Penge-Nedslag“, et Fald i Pengenes Værd.
ned-slegen (e'), 1) nedslaaet, sældet; ogsaa
udhælet, spildt (om Vædste). 2) nedsla-
gen, modfalden, bedrøvet.

ned-soffen, adj. nedsunten; f. søkka.
ned-sonad, adj. nedbysset, affillet (om en
ubehagelig Sag). Dgsaa: nedfont (oo)
og „neresont“ (f. nedre). B. Stiff.

nedst, adv. nederst, længst nede. (Alm. neest,
nogle St. neest). nedst i, og nedst paa:
i eller paa den nederste Deel. nedst nedre
(neest nere): længst nede.

nedst (nedste), adj. nederst; f. Gr. nedste
Luten; nedste Vegen ic. 3f. nedre. G. N.
noztr.

Nedstig (t'), n. Nedstigning.

ned-søkt (-søkt), adj. nedsenket.

Nedtak, n. Nedtagelse; ogsaa et Tag eller
Greb nedad.

ned-teken (fj), adj. nedtagen.

ned-trækkad, adj. nedtraadt.

ned-tryngd, adj. betyngtet, nedtrykt.

Nedvelta, f. Fald, Nedstyrning. Ganga paa
Nedvelta: gaae og vente paa et Fald, gaae
paa faldende Fod; om en frugtformelig
Kone, som venter sin Nedkomst. Hedder
ogsaa „gaa i Nedvelto(m)“ og „paa Ned-
veltingi“. Sogn, Hall. Egentlig et svø-
gende Udtryk, ligesom „detta i Golvet“ el.
„nulla i Koll“ og fl.

Nedvending, f. en Vending nedad.

ned-voven (o'), adj. fuldvovet, færdig; om
en Væv.

Nefs, m. Stræmsel (?), et truende Udseende.
Gulbal. 3f. nefft.

nessa, v. a. (er, te), 1) snerte, reffe, straffe.
B. Stiff. (Lidet brngl.). Oftere v. n.
snerte efter En, true ham med Næven.
Sv. nåpsa: straffe. — 2) stille paa, tirre
med spydige Ord. Gulbal. 3f. sneffa,
neffa, neisa.

Nest, f. Straf, Næsselse. Trondh. (Selbu).
G. N. nekst.

nefft, adj. n. forfærdeligt, gyseligt, høist uhyg-
geligt. Indh. Nordl. Hedder ogsaa: nist,
Indr., og niffst, Dst. og flere. 3 svenske
Dial. nåffs: uhyggeligt; niffst: ræd, bange.
(Noget dunkelt). 3f. Nefs.

neggja, f. kneggja.

negla, v. a. (er, de), nagle, første med Nag-
ler. (Alf Nagle). G. N. negla. Particp:
negld, naglet.

Negler, f. Nagl.

Negling, f. Nagling; det Punkt hvor Fjæle
eller Planker ere naglede.

negta, f. neitta.

nei, Partikel med negtende Betydning: nei,
vist ikke, o. f. v. G. N. nei. Ordet bru-
ges: 1) som negtende Svar. Svare nei.
Segja nei (f. neitta). Det segjer nei sjølv: det
forbyder sig selv, det er umuligt. D'er ittje
nei i honom: han er ikke i Stand til at
negte, hvad man beder om. Faa nei: faae
Afslag. Han sett eit tort Nei. (Altsaa som
Subst. i Neutrum). — 2) som Indledning
til en Vending i Talem, el. til Modsigelse
af en foregaaende Sætning. Nei, daa var
det gamle betre. Han thtst alt vera framsloppen,
men nei, han laut bida. Dgsaa ved en Paa-
mindelse eller Paastrybelse. Nei, lat meg
ganga. Nei, no saa me venda. Nei, tom no ein
Gong! — 3) til at betegne et Indtryk af
noget uventet, eller som Udbrud af For-
undring, Overræstelse, Henrykkelse. Nei, sjaa
no berte! Nei, er det fant? Na nei, for godt det
stulde vera! — Ofte fordoblet (nei, nei), eller
forbundet med et andet Ord: nei daa! nei
menn, nei so menn.

neia, v. n. (ar), sige ofte eller idelig nei.
(3f. neitta).

neigja (neie), v. a. (er, de), nitte, krumme
eller ombøie Spidsen paa Søm (omtr.
som njoda). Dstl. (Rom. og fl.). G. N.
hneigja: bøie. (3f. niga). Particp. neigd
(imidlertid synes Vøiningen at være usikker).

neiffa, v. negte; f. neitta.

Neing, f. Nedging.

Neip, f. 1) en Stang med en Kløst i En-
den; et Redskab hvormed man opsender
Hø til et Høloft, og besl. Edm. Nordl.
(3f. Njuga og Sula). — 2) et Slags
Støtte; f. Stridneip. — 3) et Hjørne, en
Kant eller Snip. Helg. Desuden skal Neip
ogsaa betyde en Fugle-Snare. Nordl.

neira, v. n. (ar), klynke, smaagræde; om
Børn (= nastra). Hall. — neiren, adj.
klynkende, urolig. Neiring, f. klynkende
Lyd.

neisa, v. a. (er, te), ærgre, tirre ved for-
nærmelige Hentydninger, forekaste En no-
get som skal være til Skam for ham. Dei
neiste honom med det. Nordre Berg. Trondh.,
ogsaa paa Dstl.; saaledes: nese (ee), So-
lor; næse, Smaal. Sv. Dial. nåisa; D.
Dial. nese. G. N. hneisa: bestrømme. No-
get lignende er: nekfsa, nekfsa, nesla, nessa,
sneffa, snebda, sniffa, brigfsa.

Neising, f. fornærmelig Mindelse eller Hen-
tydning; ogsaa: Spot, Skam. G. N. hneisa:
Bestjæmmelse; Sv. nesa.

neiska, f. niska.

neist, part. spottet, fornærmet, f. neisa. Skal
ogsaa betyde: ilde klædt. Nordl. (i Forbind.
nafen og neist). 3f. G. N. hneiss: ussel.
S. ogsaa uneist.

neista, og neistra, f. gneista.

Neiste (Gnist, ogs. Gtling), f. Gneiste. Om
et andet Neiste, f. Nefst.

neit, stat, smertebe; s. nita.

neita, v. a. (er, te), frænge, støde, fornærme. Rbg. (Maferral). G. N. hneita (?).

neitta, v. a. (ar), 1) negte, benegte, sige nei til. Rkf. og fl. Ellers afvig. neigra, Tel. og negta, mere alm. Dgsaa: neikfa, Hall., nekfa, Valb. G. N. neita. Jf. Sv. nekfa. — 2) fornegte, ikke erkjende. Mindre brugl. — 3) negte (En noget), afslaae, ikke tillade. Med Dativ og Akkus. Han vilde neitta ogsaa Inngangen. — Dgsaa i en sær-egen Betydning i Udtrykket „negta Gud“, o: sværge eller negte noget ved Guds Navn. B. Stift, Nordl. Jf. jatta, med dertil hørende Afvigelser.

neittande, adj. som kan negtes.

Neitring, f. Negtelse; Benegtelse.

Nek (ee), n. Neg, Straabundt. Kun i den sybligste Deel af Smaal. (til Naffestad).

Ellers usjendt. S. Vand, Bundan, Bundel.

nekfa, f. gnifa. — nekja (?), f. nekja.

Nekf, m. 1, 1) Standsning, Hvile; den Stund, da Søen staar stille i Flod eller Ebbe (s. nekfsja). Nordland. — 2) Krog, Krumning; fremstaaende Landtunge som møder en Elv og tvinger den til at gjøre en Vøining. (Elvarneff). Sdm. (Lidet brugl.). — 3) Forringelse, Brøst, Stade. Tel. Maafsee for Kneff, men kan dog ogs. opfattes som en Standsning eller Tilbage-sættelse.

Nekf, m. 2, (Kleert. Nekfjer), Keen-Kalb, Keensdyrets Unge. Hard. Tel. Num. Jf. nekfsja, 3.

nekfsja, v. a. (er, te), drille, tirre med spydige Ord, eller med Mindelser om noget som kan være til Skam. Dei skal ittje saa notot til aa nekfsja ogs med, o: til at faste os i Næsen. Sogn, Sdm. og fl. (Lidt mildere end nekfa). 3 lignende Betydn. nekfsla, v. a. (ar), Nhl. Nordl., og nesla, Drf. Eigner T. nekfen; men horer maafsee nærmere sammen med det følgende nekfsja. Jf. ogsaa G. N. hneyking og hneyxl: Beskæmmelse.

nekfsja, v. a. og n. (er, te), 1) sætte tilbage, standse, hindre fra en fortsat Fremgang. Tel. (Binje). Jf. Nekf og Atterneffje. — 2) v. n. standse og vende tilbage (om Søen), begynde at falde fra Flodmaalet, eller stige fra Ebbemaalet. Nordre Berg.; vel ogsaa i Nordl., see Nekf. „G rodde ut mæ Sjøen nekfs“, o: i det Dieblif da Søen begyndte at gaae tilbage. (Sdm.). G. N. hnekfsja: gaae tilbage, ogsaa: holde tilbage.

nekfsja, v. n. (er, te), falve; om Keen-Roen (s. Nekf, 2). Hard. Her til Nekfsjerid (-ri), f. et Sneelag som falder i Fjeldene seent om Vaaren, nemlig paa den Tid da Keen-fjerne falve. 3 Nordland kaldet Kein-falverid. Andre St. Keinstjal.

Nekfsje, n. Tilbagefald; s. Atterneffje.

Nekfsjing, f. Standsning; Søens Tilbage-

vending fra Flod eller Ebbe (= Nekf).

Nekfsla, f. Fornærmelser; s. nekfsja, 1. Hedder oftere Nekfsjing.

nekfsla, v. a. spotte, tirre; s. nekfsja.

nekft, part. (af nekfsja), standset. Søen er nekft (el. i Nekfsjing): Søen begynder paany at falde, eller at stige.

nekfta, f. neitta.

nella (nell, nall), f. gnella.

Nelling, Strig, Hvinen; s. Snelling.

Nelugu, f. Nedloga.

nema (e'), v. a. (nem, nam, nomet, o'), mærke, fornemme, blive opmærksom paa. Hall. „G nam iffje noko te dø“ (jeg mærkede det ikke). „G ha iffje nome noko“. (Andre St. fornema. Jf. nemja). Imperf. Jf. hedder nomo (for naamo); Supin. deels naame (i Nals Sogn), deels nome. Inf. lyder som nema. Ordet betegner egentlig: tage, gribe (s. nomen), og dernæst: fatte, opfatte; saaledes i G. N. nema (nem, nam, numit): tage, fatte, lære. (Ang. niman. Ght. neman, Goth. niman: tage). Heraf Naam, næm, Næme, og det afledede Verbum nama, som nu tildeels træder i Stedet for Stamordet.

nema (nær), f. nama.

nemen, adj. lærvillig; s. næm.

nemja, v. a. (nem, namde, namt), mærke, finde Spor til. Hall. (Andre St. fornema). Egentl. en afvigende Form af nema.

nemme, f. nama.

nemna, v. a. (er, de), nævne. Mest alm. nemna, næmne; nogle Steder nævna, og nævna. (Sogn og fl.). G. N. nefna (for nemna). Af Namm. Imperf. (nemnde) lyder sædvanlig „næmde“; Supin. (nemnt) sædvanl. „næmt“. — Særlig Betydning: 1) give Navn. Dei stulde nemna Barnet, o: give Barnet et Navn (Døbenavn). Gbr. og fl. (Jf. namna). — 2) nævne, anføre eller opregne ved Navn. Han nemnde mange av deim. Nemna upp: opnævne, opregne. — 3) udnævne, tilfalde, tilfuge til et Møde eller en Forretning. Namd. og flere (see Nemnsla). — 4) udtale, sige tydeligt. Det Ordet er so tungt aa nemna, o: vanskeligt at udtale. Han kann ittje nemna Err'en, o: udtale „R“ tydeligt. (B. Sttff). — 5) omtale, berøre i Talen. Dei hava ittje nemnt det. (Dgsaa: ittje nemnt eit Ord um det). Der ittje til aa nemna: det er ikke noget, som er værdt at tale om. Eg er ittje Mann til aa nemna det: jeg er ikke i Stand til at tale derom (nemlig om noget fortrædeligt eller sørgeligt).

nemnande, adj. værdt at nævne.

Nemnar, m. Nævner (i Regning).

nemnd, part. nævnt, benævnt; ogsaa udnævnt, og omtalt (s. nemna). Sædvanlig: næmd (og i Neutr. næmt). G. N. nefndr; Sv. näm.

Nemne, n. Benævnelser. 3 Sammensætn. som Tilnemne og Utnemne.

- Nemning, f. Røvnelse, Ravngivelse; ogsaa Udnævnelser, Dypregning; Omtale (s. nemna). Nemning kunde ogsaa betegne en Samling af udnævnte Personer (Commission, Committee etc.). Jalsfald bekvemmere end „Nemnd“ (Nemnd).
- Nemnsla (Nemsla), f. Udnævnelser, Tilføjelse til et Nøde. Rønb. Jndr. (Rømsl). Ogsaa om Stedet, hvor Folk skulle tilføjes, f. Gr. til Skyds.
- nenna, v. a. (er, te), nenne, have Hjerte til, kunne bekvemme sig til noget. Rbg. Tel. Hedder ogsaa nennast, f. Gr. „han nentest ikke koste da“: han krympede sig for at besøge det. G. N. nenna; Goth. nanþjan.
- Nenne, n. Mod, Hjerte til noget. „Han ha' ikke Nenne te da“. Rbg. Jf. Unenne.
- nenneleg, adj. svag, skrøbelig. Tel. (Winje). Paafer ikke til nenna.
- neppa, v. a. (er, te), indknibe, trykke sammen. Sogn, Gard. Tel. Hall. Neppa Hænderna: folde Hænderne, el. holde dem sammen i Skjødets. G. N. hneppa: flemme. Falder nær sammen med kneppa.
- Neppa, n. et lidet Knippe; en Tot, f. Gr. af Alb. Sogn og fl. Nogle St. Nippe; i Tel. Nyppe. Jf. Knippe.
- nepunn, = ned-under; f. ned.
- ner (ee), f. ned, nær, og naar.
- Nerd (?), et Ord som forekommer i Stedsnavne, og som nu sædvanlig udtales „nær“, saasom i Nørheim (Nørem), Nørland, Nørøym, men som i gamle Skrifter hedder Njard (Njardheim, Njardarland, Njardøym) og saaledes hører til det gamle Njord. Navnet paa Søens Guddom i Hedenkabet.
- nera (ee), nede; f. nedre.
- nera, v. a. (ner, nart, nortet), berøre let eller løselig, komme ind paa (= koma at). Hall. (nerste; ha nærte). Ellers med anden Beining: nersta (ar), Nordl., og nørta (er, e), Lister. Falder nær sammen med nersta.
- Nes (e'), n. Næs, Landtunge, Spids eller Hjerne af Landet. G. N. nes. (Eng. ness). Hertil mange Stedsnavne. Dativ fl. tildeels med „i“: Nesom, „ut paa Nessaa“, Nordre Berg. Ogsaa med Spor af et Genitiv fl. Nessja; saaledes Nessjakongar (el. Nessje-), pl. Næssefonger, Søfonger i Fortiden. Nessjatanaar, pl. de yderste Spidser af Landet. (Nessjetaanga', Edm. og fl.). Jf. nessja.
- Nesabot, f. Kneabot.
- Nesing (e'), m. Beboer af et Næs, el. Indbygger af et Distrikt, som hedder Nes. Saaledes ogsaa: Nesbue, Nesbygding, Nessgjedding, Nessokning og Nessøring. Paa Hedemarken ogsaa „Nesning“, men dette betyder ellers en Indbygger af Nesnar („Næsne“) paa Helgeland.
- nessja, v. n. (ar), bjerger sig, slaae sig igjen-
- nem, komme ud med nogen Sparømhed. Edm. Me nessja med di til Høsten. Vel egentl. naae frem til et Næs. Jf. Ordspøget: Ein stal først ro fyre neste Nes, o: først afhjælpe den største Forlegenhed og siden stræbe videre.
- Nesja (?), f. Jordtunge, Græsbanke imellem Bugterne af en Elv. Sæt. Brugt i Fleertal „Nessju“ (Nessjor).
- nessjutt, adj. næstet, fuld af Næs; om en Strandbred. Mere alm. nessutt (e').
- Nesla, f. f. Netla.
- nesla, tire, ærgre; f. neffja.
- Nesland, n. Landstak som strækker sig ud i Vandet, el. danner et Næs, en Halvø.
- Nesning, f. Nessing.
- Nesodd, m. den yderste Spids af et Næs. Ogsaa: et lidet, smalt Næs.
- Nest, n. Rejsesok, Proviant; f. Nista.
- Nest, m. en Sammenheftning med Traad, en foreløbig Søm. Dstl. Afvig. Neste: en Vidiering (= Nessing), Nomsd.
- nesta, v. a. (er, e; ogs. ar), 1) fæste, hefte eller knytte fast. Vofs og fl. Jf. Nessing. — 2) sje løseligt, tilhefte noget med Traad. Sendensjelds. (Sv. nåsta). Ellers: besta, nala, trokka.
- Nestange, m. Rev eller Lange, som gaar ud i Søen fra et Næs. Jf. Nes.
- Neste, n. et Svænde, en Malle eller Hægte i Klæder. Vofs, Tel. G. N. nesti, nisti.
- Neste, n. (2), f. Nista.
- Nesting, f. 1) et Vidiebaand, en liden Ring af Vidier. Drk. Fosen. (Jf. Nest, m.). — 2) en Sammenheftning med Traad; see nestla.
- nessutt, f. nessjutt.
- Nesvøring, f. Nessing.
- Net (e'), n. Net, Garn, Fiskergarn. Kun sendensjelds og i de sydligste Egne. (Ellers Garn). G. N. net; Sv. nät. Jf. netja.
- Neta, Nælde; f. Netla.
- Netball, m. Senksteen, omviklet med Bark (Nøver), til Fiskegarn. Bald.
- Netbinding, f. = Garnbinding.
- Netter (e'), pl. Nødder; f. Not.
- netja, v. a. (ar), sætte i et Net. Jfar om Fisk: netja seg, o: blive hengende i Masjerne af et Vod. Nordre Berg. (hvor „Net“ er ubekjendt). Hertil „Netjastl“, f. mindre Silb, som hænger fast i Masjerne. Edm. Jf. avnetja.
- Netja, f. Nethinde, den Fedthinde som omgiver Indvoldene i Dyr. Nest alm. udtalt Netja (Nestja); i Gbr. Nitju (Nitju). G. N. netja; Sv. nät. Jf. Talgblæja, Bombblæja.
- Netjesky, f. thnde Skyer, som danne smaa Ruder ligesom Maffer i et Net. Nhl. Nærmest til Netja.
- Netjetalg, f. Talg af Fedthinden omkring Indvoldene (Netja).
- Netkavle, m. Flydholt (= Kayl). Sæt.

Netla, f. Nælde (Urtica), Plante som ved Berørelse forvolder Svie og derfor ogsaa kaldes Brennenetla, sjældnere Eiternetla. Ordet har ogsaa en simplere Form uden „l“ (Nata, Neta), og samtlige Former kunne deles i tre Grupper, nemlig: a) Nata, brugt i Sammensæt. Brennenata, Rff., og med Omlyd (o'): Brennenoto, Vald., Brennenot (o'), Sff. Sdm., Brennot, Vofs, Brennoto (oo), Indh. Jf. Holnutu (Drk.) og Driftnoto (Vald.) om Stachys sylvatica. — b) Neta (e'), i Forbind. Brenn-neta (Brenneta) og Brennetu, Gbr. Afvig. Brennheta (e') eller Brennhetta, Gbr. (Baage), Brennheita, Rbm. Brennhutu, Drk. Dypal. (Det sidste maaske til Nata). Jf. Marneta. — c) Netla og Brenne-netla, Søndre Berg. og fl. Med sædvanlig Overgang: Nesla, Dstl. Afvig. Natla (?), Nasle, Smaal, Notla (Brennenotla), Rhf., Nosle (o'), Sæt. Tel. Hall. — Jf. Ght. nazza (= Nata) og nezzala (= Netla); Ang. netele, Eng. nettle, Nt. og Holl. netel; Sv. nåsle, i Dial. nåtla, nåta og natå. Jsl. brenninetla, nötr og nötrugras. (Galdorson).

netlebrand, adj. sviende af en Berørelse med Nælde.

Netlebrust, m. Nældebusk.

Netlevidde (t'), m. Svie af Nælde.

Netstøde, n. Grund til at sætte Garn paa „Netste“ (ogf. f.). Østerd.

nett, adv. 1) fint, vakkert; ogsaa: knapt, sparsomt. Me skal fara nett med det. 2) grandt, ngle. Han tom so nett paa det. B. Stift. 3) netop, just, ganske. Han er nett lita god. Nett som han var ny, o. f. v. Rhl. Nordl. og fl. (Mere alm. nett-uypp). S. følg.

nett, adj. 1) net, fin, tæffelig. Han er so liten og nett (netter). — 2) flint, som gjør net og fint Arbejde. Jf. netthendt. — 3) noiagtig, forsigtig; ogsaa: knap, sparsom. Han er nett um Pengarne. Ogsaa om Lid el. Leilighed: knap nok, knapt tilstræffelig. Det var nett so mytet, at eg naadde Tidi. Det var paa det nettafte. (B. Stift). — Myere Ord. Jt. net, Lat. nitidus; glindsende; fin, smuk ic.

Nett, m. en Bjergknold, Bjergtop (= Knatt, Natt). Sæt. S. ogsaa Knett.

netta (seg), tage Nattehulle; f. natta.

netthendr, adj. behændig, flint til Haandsarbejde. B. Stift.

Nettleike, m. Netfjed, Flinshed.

Nettvær, f. Nattverd.

Netvite (t'), m. Garnbole; f. Vite.

Netvone, f. Sted hvor man kan fiske med Garn. Østerd.

Netv (Næv), n. Spids, Bynt, fremstaaende Kant. S. Keipsney og Bergsnev. G. N. nef: Næse, Nøb, Spids. Jf. Nös.

neva (e'), v. a. (ar), gribe eller samle med

Netverne (jf. gaupna); ogsaa: knuge, ælte, røre i noget med Hænderne. Afvig. neva (e'), Sdm. G. N. hnefa: gribe.

Neve (e'), m. 1) Næve, Haand. Afvigende Nøve (o'), Sdm., Nøva, Gbr. og flere, Nava, Smaal, Rmb., Naavaa, Indh. Drk. G. N. hnefi; Sv. nåfve. — 2) en Haandfuld, saa meget som man kan holde i Næven. Ein Neve Korn. Ein Neve med ill ofv.

Nevedast, m. et Slag med Næven. Ogsaa: Nevehogg, n. og Neveslag, n. (Nogle St. med a: Neva-). Noget lignende er „Nevagleffe“, f. Hall.

nevesterk, adj. stærk i Næverne.

Nevestyrke, m. Nævestyrke.

Nevetak, n. en Haandbred; et Stykke som man gribe om med Næven; f. Gr. paa en Staug.

Neving, f. Berørelse el. Bearbejdelse med Næverne; f. neva.

Nevrek, n. en liden Tingest; Ting som ikke er større end at man kan løfte eller kaste den med Haanden. Tel. (Witze).

Ni, f. i Kvindenavne, som Naani, Dagni, Gudni, Signi, Torni. — Iyder tilbeels som Ne (Signe, Torne el. Tone), men findes i det gamle Sprog skrevet Ny (Dagny, Signy ic.) og har formodentlig havt Betydningen ny eller ung. (Munchs Maa-nedskrift 3, 263).

ni, for: ned-l, f. ned.

nia, v. f. nida og nigla.

niande, adj. niende (f. nie). niandekvar: hver niende.

Niauga, f. (?), Regenoien (Riff). Dstl. Sv. uejonöga, n.

Nibba, f. en fremstaaende Spids, en skarp Kant; især paa Steen eller Klipper. B. Stift. Hall. Vald. Rbm. (Jf. Nev, Nov, Nebb, Nobb).

Nibbestein, m. Steen med skarpe Kanter; Steenspids som rager op over Jorden. Sdm. Tel. og fl.

nibbutr, adj. spids, skarp i Kanten.

Nid, n. Stam, Bessjæmmelse; eller ogsaa Fortrød, Uergrelse, noget som man maa harmes over. Et stort Nid: en meget ærgertlig Omstændighed, en harmelig Ting. Nordre Berg. (Elers sjelden). G. N. nid: Bessjæmmelse. Mere alm. i Sammensætning med Verber, med Begrebet Trods eller en utræffelig Bedbliven (ligesom Naud), f. Gr. nibbidja, nidloffa, nidstra.

nid (t'), f. ned. nida, f. nedan.

nida (st), v. a. (er, de?), bessjæmme, forhaane. Østere: nida seg innpaa: ansalde med Spot eller Fornærmelser. Indh. (nie, ni'). G. N. nida, nidast å. Sv. Dial. nida (nia).

nidbanna, v. a. omtr. som naudbanna.

nidbidja (ni'bea), v. n. bede uophørlig om noget (= naudbidja).

nidgraata, v. n. græde idellig. „nigraate“, Bustr.

Niding, m. 1) Niding, nedrig Person. Lidet brugl. *G. N.* nidingr. — 2) en Onler, en meget farrig Person. *B.* Stift og *f.* Dgfaa i svenske og danske Dial. *Jf.* nidff. En anden Form er *Niting*. *Nyf.*

Nidingskap, m. 1) Nedrigbed, Lumpenhed. (*Sjelden*). 2) Karrighed, lumpent Onierie.

Nidingsværk, n. Nidingsværk.

nidleg, adj. skarp, heftig, stærk. *Hall.* (nilleg, niele'). — **nidlege**, adv. heftigt, voldsomt. (*niele'*).

nidloffa, v. n. loffe idelig (= naudloffa). *Gbr.* (niloffe).

Nidor d, n. spottende eller fornærmelige Ord. Lidet brugl.

nidsamlege, adv. storlig, drøit, voldsomt. „nifamele“, *Vald.*

nidff (niff), adj. nidff, farrig, gnieragtig. (*Jf.* Niding). *Maafsee* ogsaa uhyggelig; *f.* Formen „niff“ under nefft.

nidstira, v. n. stirre uafbrudt paa noget. *Mhl.* (med tydeligt d), ogsaa *Gbr.* og *Drf.* *Andre St.* naudstira. *J* *Mhl.* ogsaa *nidstoda* (nidffca, o').

Nidvisa, f. Spottevisse. (*Sjelden*).

nie, *Talord*: ni (9). *Mogle St.* ni, ogsaa *nio* (*Wofs*, *Hard.*). *G. N.* niu; *Sv.* nio. (*Goth.* niun). *Jf.* niande. *Nia*, f. *Nien* i *Kortspil*. *Nieral*, n. et *Nital*. *Niekonemat*, m. *Nad* som er tillavet af ni *Roner*. (*Dmtalt* som et forudm brugelig *Strykemiddel*). *Nordre Berg.*

niff, f. nefft.

niga, v. n. (*nig*, *neig*, *niger?*), *boie* sig, *bugne*, *segne*. *Skal* forekomme i *Sæt* og *Tel.*; saaledes meddeelt fra *Byfle*: „*Han* *neig* i *Nette'*“: *han* *bugnede* i *Knaerne*, *var* *næved* at *falde*. *G. N.* hniga (hneig, hneigit). *Jf.* *Sv.* niga (neg, negit), som *her* *hedder* *nigja* (*ar*). *S.* og *f.* neigja.

nigja, v. n. (*ar*), *neie*, *boie* *Knaerne*. *Mange St.* brugl. *Sædvanlig* *udtalt*: *nia*. *G. N.* hneigja og *hniga* (*see* *niga*). — **Nigjing**, f. *niende* *Bevægelse*, *Knebsning*.

nigla, v. n. (*ar*), *spare*, *knibe*, *leve* *knapt*. *Hall.* og *f.* *Jf.* *tigla*.

Nik (i'), n. *smaa* *Huggespaaner* (= *Rugg*, *Murk*, *Myle*). *Tel.*

niKa (i'), v. *gnibe* m. m., *see* *gnika*.

niKja, f. *nittan*. *NiKju*, f. *Netja*.

niKka, v. n. (*ar*), *nikke*, *gjøre* en *let* *Boining* med *Hovedet*. (*Nærmer* sig til *niga*, *ligesom* „*bukka*“ til *buga*). *Heraf* *NiKk*, m. og *NiKking*, f. *nikkende* *Bevægelse*.

niKker (nikr), adj. *sparsom*, *knapp*. *Sdm.* *Nordl.* (*Forekommer* ogsaa som en *Tillemplning* af det *danske* *nidkær*).

Nilag (= *Nebi-lag*), f. *neb*.

Nilsmessa, f. *St.* *Nikolaus'* *Dag*, den *6te* *December*. *Dsterb.*

Ninilla, f. *Erle* (*Fugl*). *Smaal*. *Ellers* *Vinerla* (*Vinella*, *Vinilla*).

Nipa, f. en *stiel* *Fjeldtop*, en *Djergspids*

med en *brat* *nedgaaende* *Side*. *Sj.* og *f.* *Paa* *Sdm.* *mest* som *Stedsnavn*. *G. N.* gnipa. *Jf.* *Nup*.

nipen, adj. *bly*, *undfeelig*, *frygtfom*. *Dsterb.* (*Krysil*). *G. N.* hnippin: *sorgmodig*, *af* *hnpa*: *hænge* med *Hovedet*.

nipper (nipr), adj. *net*, *fin*, *zirlig*. *Tel.* *Moget* *lignende* er „*knipper*“: *net* og *raft*. (*Trendh.*). *Jf.* *nipr*: *net*. *Sv.* *Dial.* *nipper*.

nipperleg og **nipreleg**, adj. *fin*, *tynd*, *let*. *Tel.*

nippleg, adj. *fortrædelig* (= *snitppleg*). *Nyf.*

Niprell (i'), en *Plante*, *f.* *Fuglestræ*. *Dvre* *Tel.* *Maafsee* *Nipper-elde*.

Nisa, f. *Delfin*, *Tumler* (*Delphinus* *Phocæna*). *Alm.* *vest* og *nord* i *Landet*. *Ufbrig.* *Nyfa*, *Hard.*, *Tsa* (*Tse*), i de *søndenstjeldste* *Kystegne*. *G. N.* hnisa. *Zeit* som *ei* *Nisa*: *meget* *fed*. *Stynja* som *ei* *Nisa*: *stønne* eller *puste* *stærkt*. — *Niseblaaster*, m. *Lyd* af *pustende* *Niser*. *Niselyse*, n. *Tran* af *NisepfeKk*, n.

niska, v. a. (*ar*), *tilberede* *Skind* ved at *afstrabe* alt *vedhængende* *Risod*. *Helg.* *Mogle* *Steder* *neiska*.

Niss (ii), m. *f.* *Lunkall*, *Lufte*, *Boffe*.

Niss (i'), m. *stærk* *Lugt*, *Stank*. *Nordre* *Berg*. *Dgfaa* *Nyfs* (y'), *Hard.* *Tel.* *J* *Nordl.* *synes* *Niss* at *betegne* *Uffmag*, *ligesom* *Jæl*. *hniss*. *S.* *niåsen*.

nisfa (i'), v. n. (*ar*), *lugte* *stærkt*, *stinke*.

nissen, adj. *ufmagelig*. *Nordl.*

Nista (i'), f. *Reisefost*, *Proviand* til en *Reise*, *især* *Tilfælde*. *Lemmelig* *alm.* *Ufbrig.* *Nyfa* (y'), *Nyfte*, *Dvre* *Tel.* og *Sæt*. *hvor* *det* *ogsaa* *betyder* *Sendefost* (= *Forn*, *Føring*). *Dgfaa* i en *anden* *Form*: *Nest*, *el.* *Neste*, n. *Jndh.* *G. N.* nest, n. (*Jf.* *nista*, v.). *Sv.* *Dial.* *neft*, *nefte*. — *Hertil* *Nistebumba*, f. *Nistelaup*, m. *el.* *Nistefkrin*, n. *Kar*, *hvor* *man* *forvarer* *sin* *Reisefost*. *Nistemat*, m. *påsende* *Nad* til *Medførsel* *paa* en *Reise*.

nista (i'), f. (*ar*), *forshyne* med *Reisefost*. *G. N.* *nista*.

nista (ii), *hvine*, *hlynke*; *f.* *gnista*.

Nistefylle, f. *Gnistefylla*.

nistelaus (i'), *blottet* for *Reisefost*.

Nister (i'), *el.* *Nistr*, n. *Solreg*, *synlig* *Damp* i *Lusten*. *Sdm.* *Ndm.* (*J* *Gbr.* *Solniff*).

Ellers *Noe*, *Murk*, *Nist*, *Disma* og *f.*

Nisting (i'), f. *Forsyning* med *Reisefost*.

nistra (ii), f. *gnista*, *gnistra*.

Nit (i'), n. *Sting*, *Smerte*, *Fornemmelse* som *ligner* et *Stik* eller *Slid*. *Eg* *felt* *eit* *Nit* i *Ryggen* (*f.* *nita*). *B.* *Stift*, *Tel.*

nita (ii), v. n. (*nit*, *neit*, *nicet*, i'), 1) *stikke*, *smerte*; om en *pludselig* *Fornemmelse* af *Smerte* i *Legemet*, *saafom* *ved* en *stærk* *Anstrengelse* eller *Uridning*. *Det* *nit* i *den* *eine* *Sida*. *Det* *neit* i *Ryggen*. *B.* *Stift*, *Tel.* *G. N.* *hnita*: *stikke*, *træffe* (*om* *Vaaben*); *Ang.* *hnitan*: *støde*. *Nt.* *niten*: *stange*.

— 2) glide, flyde frem, komme af Stedet. Eg robbe mest eg vann, men det neit ikkje fram: det gled ikke af Pletten. Nordre Berg. — 3) i Forbind. nita Auga paa: første Diet paa, træffe med sit Blik. „Dei slaug so fort, at ein funna ikkje nite Auaa paa dei“. Edm. (Vel egentl. nita med Augom).

nita (i'), v. a. (ar), roffe, røre af Stedet (= knita, gnita), s. gnetta.

niten (ii), adj. nidst, gnieragtig. Nys. Saaledes ogsaa Niting, m. Gnier; s. Niding.

Niting, f. Sting, Smerter (= Nit).

nitræn (ii), Talord: nitten (19). Lister og fl. Ellers: nitten, mere alm., nitjan, nitkjan, Sogn, Voss; nitja, Sæt. Vald., nitjaan, Ehl. Jød., nitjaa, Nhl. G. N. nitjan; Sv. nitton. (Jf. sjauttan, attan).

nitrænde, adj. nittende. Afvig. nitjænde, nitjænde, nitjænde.

nitti (ii), Talord: halvfemtefindstyve (90). Alm. vest og nord i Landet. (Andre St. halvfemte Tug, halvfems). Sv. nittio.

nitrænde, adj. halvfemtefindstyvende.

Niv, f. Riv.

Njo, f. Rne. — njoa, f. njoda.

njoda, v. a. (nyd, naud, nodet, o'), nitte, kline, hamre Spidsen paa indslæet Eem. Voss, i Formen njoa (ny, nau, noe). Dg. saa med svag Bevning: njoa (ar). Gard. og fl. (Jf. noden). Ellers i afledet Form: noda (o'), el. nodda, Tel.; nœa, Vald. Paa Edm. nøde, og tilde ls nydje. I lignende Betydning bruges ogsaa „neie“ (s. neigja) og nykja el. nekje (s. nykja). Jf. nuva. G. N. hnjóda (hnyd, hnaud, hnodit); Mt. neden, T. nieten (af et gammelt niutan). Sv. nåda. Jf. Nod.

Njoding, f. Klinskning, Hamring.

Njoli(d), = Knelid. Tel. Sæt.

Njos, m. Tegn eller Bink som kan lede paa Spor efter noget. Tel. (Winje). Han sett ein Njos av det. Jf. njosna og Nysn.

njosa, v. n. (nys, naus, noset, o'), 1) nyse (sternutare). Inf. med sædvanlig Dvergang til njose, njose, nyha, nys'. G. N. hnjósa; T. niesen (fordum niusan). — 2) om et pludseligt Sammenstød. „Dø naus i Hop“: det kom til et Sammenstød, til Kamp ic. Edm.

Njosflaqa, f. et Anfald af Nysen. Nogle St. Njøsflage; ogsaa Njosflaga (o'), til Nôs, n. Ved Trondh. Njøsling, m.

Njosing, f. Nysen (= Nôs). Nogle Steder Njøsling og Nysing.

Njosf, f. Knjof.

njosna, v. n. (ar), speide, lure, kige efter noget. Nhl. og fl. G. N. njosna. Jf. Njos, Nysn, Nysf.

Njøsning, f. Speiden, Udfig.

njota, v. a. (nyt, naut, noter, o'), at nyde. Inf. med sædvanlig Dvergang til njote, njote (o'), nyta, nyt'. G. N. njóta. Imperf. fl. nuto (u'), Hall. Supin. note (o'),

nogle St. note. — Betydning: 1) nyde, faae, bekomme. Mest i Forbind. „njota godt“. Eg naut ofta godt av det. Der litet godt, han heve notet her. Afledninger: Not, nyt, nyota. — 2) have til fri Raadighed, til fuld Brug. Der so haalt, at ein nyt ikkje Føterne, o: at man ikke kan bruge (eller fyre) Fødderne. (V. Stift). Njota seg: have sine Lemmers Brug, være rigtig rast og smidig. Tel. Hall. (njote se). Dg. saa ved Trondh. — 3) beholde, have i Behold. Hadde me berre notet det, som me hava. Dei hadde note Sander, men dei naut deim ikkje, o: de mistede dem. Han nyt ikkje Maten: han er meget plaget af Bræfning. — 3 Nhl. forekommer ogsaa njota i Betydn. nytte, benytte, som ellers hedder: nyota (og nytta). En anden Betydning: forlyste sig med (noget), synes her at være fremmed.

Njoring, f. Nyden; Brug, uhindret Besiddelse.

Njorra (oo), f. Kno, Fingerled. Tel.

njotra, v. a. knuge, trykke med Næverne (= knaa). Tel.

Njotsminne? s. Njøsminne.

Njuk, m. Bjergtop, f. Nuf.

Njupa, f. Hyben (= Hjupa). Tel. og flere. Afvig. Njupe. Hall. Gbr., Njype, Smaal. Drf. og fl. Sv. njupon.

Njupetorn (stonn), m. Hybentorn (= Klunger). Tel. Num. Hedder ogsaa Njupetorne „Njupethner“, m. Hall. Njupetin, m. Nebenas. Njupetlung, m. Tel. Njupetre, n. Gbr.

Njøsminne, n. Kjøbskaal, Beværtning i Andledning af en afluttet Handel. Jnh. (Snaafen). Dg. saa i Formen Njøsminne, Selbu. Paa andre Steder i Indherred skal det hedde Njøsminne og Njøsminne (?); mere afvig. er Njøsmynt, f. (Sparbu) og Njøsmye (Sfogn). I en Ord-samling fra Snaafen (i Norske Vid. Selsk. Skrifter 1817, S. 221) staar „Njøsmind“, som formodentlig er en Feil. (Sv. Dial. jusminne). I Betydning træffer Ordet saammen med G. N. môtsminni, som ogsaa læses niôtsminni. Det sidste er maafkee det retteste, og isaafald er „Njøsminne“ et gammelt Njotsminne, som kunde henføres til G. N. njotr: Eier, Besidder (s. Egilsfons Lex.). og altsaa betegnede: Lyf-enstningskaal for en ny Eier.

no, adv. 1) nu, paa denne Tid. I de sydlige Egne: naa. Afvig. fra G. N. nû. Til no: til denne Tid. (Nogle St. tefs no). No her-etter: fra nu af; ogsaa: nu snart, om kort Tid; f. Gr. Eg tenker, han kjem nu heretter. — 2) da, i dette Tilfælde. No var det ikkje onnor Raad. No var det mange, som visste det syrr. — 3) saaledes, altsaa. Naar det no eingong stulde vera. Sidan det no er so lagat. — 4) dog, vel, rigtignok. (Dunfelt). Eg trur no intje det helder. Det vardt no intje

- verre helder. D'er no alltid ein Vaagnad. — 5) som Indledningsord i et Udtryk for en Opdagelse, en Besindelse eller Beslutning. (Sv. nå). No, det var jo det hadde seg! No, jo saa me venda! No, lat jo vera! — Som Ud- raab: No no! — No daa! — No, jo ver daa i Fred! o. s. v.
- No**, (f.), Rolighed; s. Naad.
- No**, m. Kar eller Kumme af en udbulet Stof; s. Nu.
- Noa**, n. s. Noda. **noa**, v. s. knoda.
- Nobb**, f. Bjergknold; Pynt, fremragende Klippe. Nordre Berg. Hall. Vald. og fl. (Nogle St. Nobb). Jf. Nov, Nev, Nibba.
- nobburt**, adj. ujævn, knudret, taffet; om Bjerger.
- Nod** (o'), n. den tilflinkede eller indkrum- mede Spids af et Søm. (Af njoda). Vofs og fl. (No'). Afvig. **Nø**, f. (?), Hall. Drf. Jæl. hnod, n.
- Noda** (o'), n. Nøgle, Vold af sammenvun- den Traad. Nhl. Vofs, Hard. og fl. (No'a, ogf. Naa'a). G. N. knoda. S. Nysia. — **Nodahonk**, f. Nøgleklynge (= Nyste- honk). „Noahaant“, Vofs.
- noda** (o'), v. a. (ar), nitte, flinke (= njo- da). Tel. Lyder som nodd.: (nodde). Ellers **nea**, Vald. og fl. — Hertil **No- ding** (Nobding), f. Klinkning.
- noden** (o'), adj. nitte, flinket. Particij af njoda. „noen“, Vofs. Andre St. nodad (o'), nodda (af Nod), ogf. **nea** el. **nødd**.
- Nodra** (o'), f. Nystelse, Væven (af Syg- dom). Tel. (mest i Fl. Nodruur). Ved Man- dal: **Nugra** (u'). Jf. **uadra** (G. N. nötra).
- nog** (oo), adv. nok, tilfulde, tilstrækkelig. Egentlig Adjektiv, men uden Bøining; see **nogo**. Kun tilbeels i Formen (neg, Nhl. Vofs, Sæt. Ellers afvig. nau, Nhl. Ndm., nau, Inbh., og mest alm. i den forvæn- dede Form: **noff**. G. N. nög; Sv. nog; Nt. noog, T. genug. (Heraf **negja** og **Negd**). — Ordet bruges: 1) som et tillagt Adverbium efter et andet Ord (især Adj. eller Subst.); s. **Er**. hava jovet nog; vera stor nog, lang nog, sterk nog; hava Pengar nog; d'er seint nog, tungt nog, illa nog, o. s. v. — 2) med Begreb af et Subst. hava nog; saa nog; det vardt nog; her er nog av deim. (Jf. **Nog**, m.). — 3) som sædvanligt Adverb i Bez- tydning: vel, vistnok, rigtignok; ogsaa: formodentlig, rimeligviis. Det var nog det beste. Me saa nog freista. Han er nog intje to- stemt Betydning, s. **Er**. „G vil noff ha' eit Stykke til“.
- Nog** (oo), m. et tilstrækkelig Forraad; en Mængde. Nhl. Sff. Han hadde Nogen (No- gjen): han var rigelig forsynet. (Jf. G. N. i nög; i Mængde). Andre St. **Negd**.
- Nogg**, n. 1) Gniben, Skraben (s. nyggja); ogsaa: Overheng, Trøglen, ibelig Paa- mindelse. — 2) et Punkt, som er gnedet eller strabet, en liden Stramme. Saa eit Nogg paa ein Fot. Nordre Berg. Nordl.
- noggen**, part. (af nyggja); gneden, skuret; beskadiget ved Gnibning.
- nogo** (oo), adv. nok, fuldt tilstrækkelig, el. næsten for meget. Sættes foran Adj. el. Adverb, saaledes: **nogo** mange, **nogo** myter, **nogo** ofta, **nogo** lenge. Mandal (**nogo**), Sogn (**nogaa**); ogsaa flere St., men forvanstet til „**noff** aa“ (opfattet som: nok og), for **Er**. „**noff** aa mykje“ (næsten alt for me- get), Sdm. og fl. G. N. nögu (Dativ i Neutr. af Adj. nögr).
- nogsam**, adj. tilstrækkelig, fyldestgjørende. Nhl. (?).
- Nofa**, f. Knogle; s. Knofa.
- nofe** (o'), f. nokot. **noff**, f. nog.
- noffa**, v. a. (ar), 1) sætte Krog eller Hage i (s. Nofke). — 2) roffe, ryffe lidt fremad (jf. nyffja). Nhl.
- Nofke**, m. en Nofke, 'en liden Jernkrog, f. **Er**. i Tenen paa en Nof. Vest alm. **Nof- tje**; afvig. **Nafke**, Indr. Jæl. **knokki**; Sv. **noct**. — Ellers betegner Nofke ogsaa: en liden kroget el. krumbojet Ringest (om Dyr og Menneker); ligesaa: en flittig Arbeider (egentl. En som altid staar ned- boiet). B. Stift.
- Nofkesnur**, m. Kurrer paa Traad, som er for haardt spunden. Sdm. Gbr. og fl. Jf. **Snarlyffja**.
- nofon** (o'), pron. (adj.), nogen, en eller an- den, en eller flere; ogsaa om en Deel el. Mængde af et vist Slags. Formerne kunne bedst opstilles som: **nofon** m., **nofor**, f. **nofor**, n. og **nofre**, pl., men have ellers flere Afvigelser; saaledes i Masful. **nofen** (o'), B. Stift og fl., **nogon** og **nugun**, Gbr., **naaen** og **noen**, Dsil.; hertil kommer ogsaa en ældre Form: **no- for**, Nhl. (G. N. nökkurr, aec. nökkurr; Sv. någon). I Femin. **nofor**, Nhl. og fl. **nogor**, Gbr., **nofo**, Tel. Hall., ellers (som Adj. paa en): **nofi**, **noka** ic. I Neutr. **nofo** (for nokot), ellers **nofe**, **naae**, **noe**. Fleertal: **nofre** (mange St.); afvig. **nofle**, Sæt. Tel. **novre**, Gbr., **naar**, Drf. og fl., **nogaa**, Jæd. (G. N. nökkurir, Sv. någre). — Dativ af Neutr. **nofo** (nokraa), f. **Er**. Det var ittje **nofo** litt, o: ikke ligt nogen Ting. (Nordre Berg.). Genitiv bruges i Forbindelsen: til notors (te nofos) o: til noget. Blandt andre Forbindelser mærkes: **Noton** Ting, o: noget. **Notor** Tid: nogenfinde (jf. **noforfinne**). **No- tot** Slag: nogen Ting. **Notre** Staber, f. **no- fonslad**. Det var notot til Jøtt: det var Jøtt, som fortjente Dymærksomhed. Ligesaa: Det var notot til Mann: det var en mærkelig Mand. Ogsaa om en Ting eller Tilstand: Det er notot, det, o: det er dog noget mær- keligt.
- notonstad**, som adv. nogensteds. Hedder

ogſaa noKonſtads. Ellers i Fleertal: nofre Stader, og i Dativform: noKrom Stodom (o'), „noKraa Etobaa“, tildeels „noKraaſtaa“, Edm. og fl.

noKorleid, ſom adv. nogenlebes, paa nogen Maade. Ofte i en nyere Form: noKorleides (nofoleies, noffeleis). Mere afvig. noKolein, Hall. S. leid.

noKorlund, ſom adv. nogenlunde, i nogen Grad. Meſt alm. „noKolunde“. Jf. Sv. någorlunda.

noKorſinne, adv. nogenſinde, nogen Gang (= nofof Sinn). Sædvandlig „nofoſinne“, nogle St. „noſenſinne“, dog libet brugt. Egentl. noKro Sinne (Dativ).

noKor (o'), adv. noget, lidt, i mindre Grad; f. Gr. notor langt; notot leuge; notot gammel ic. Kyber sædvandlig: nofo, ogſaa nofo (o'), nego, naae, noe (f. nofon). G. N. nökkut; Sv. något. Notot ſo nær: nogenlunde, ſaa taalelig, noget paa Dei. (Temmelig alm.). Notot um Sem: lidt efter lidt, efterhaanden. Notot litet (nofo-lite'): lidt, en Smule. Notot naar: noget nær enhver, mangen en, mange, eller de fleſte. Tildeels ſondenſſeles; i Øſterd. naae-kvar (naafvar). Nogle Steder opfattet ſom „nofon-kvar“, ſaaledes i Hall. nofon-kor.

noKra, v. anſtrænge, f. naukra.

noKre (nogle), f. nofon.

noKra (o'), f. Trug, Kumme; f. Nola.

noKra, v. n. arbeide ſeent og ſmaat; iſær med Kniv. Edm.

noK, m. Hviln, Klynken; f. Gnoll.

noK, m. (2), Nul; f. Null.

noKte, m. Bjergetop; ſee Knolte.

nomen (o'), adj. lam, paralytiſk, ſtiv eller føleløs i Lemmerne. Meſt alm. naamen. I Hall. nomen. Egentlig Partiſip af nema, altsaa: greben, betagen (jf. Udtryk-ſet: rørt af Slag). G. N. numinn. Sv. Dial. nummen. Eng. numb.

nomensKap (o'), m. Lamhed. (Ejelden).

non (oo), n. Midaften, Spiſetid omtrent i Midten af Eftermiddagen. Afvig. Nun (uu), Jæd. Ellers temmelig alm. I de nordlige Egne om Tiden ved Kl. 4 el. 5 E. M.; i de ſydlige tildeels tidligere, ſom ved Kl. 2 eller 3, ſaa at Udtrykkene: knapt non, høgt non, avidet non, og: halvgjenget til non, ikke alleſteds betegne juſt den ſamme Tid. G. N. nón, af Lat. nona, o: den niende Time (altsaa Kl. 3). Jf. Eng. noon: Middag. Andre Benævnelſer ere Dytt (Dift) og Undorn.

nona, v. n. (ar), hvile eller ſpiſe ved Mid- aften (non). Hedder ogſaa nona (er, te), Bald. Ellers meſt alm. halda non, eller: eta til non.

nonabil (i'), n. Tiden ved Midaften eller non. Nogle St. nonſeite, n.

nonamat, m. Eftermiddags=Maaltid, Mellemmad. Ogsaa kaldet Undorn, Uftans-

verb og Dyttarbeite.

nonſtaad, m. Punkt eller Linie, hvori So- len ſaar ved „non“.

nonſøveK (-hytt), f. den tredie Arbeidsſtund paa Dagen, Tiden imellem Dagverb og non.

nopa (oo), v. a. gribe, fauge; f. naapa.

nor (oo), n. (og m.), Sund, Strøm, ſmalt Vanddrag. I Soler om flere Steber, hvor en Strøm fra en liden Indſø løber ud i Elven (Blommen). Ved Trondh. (Selbu) om en liden Green eller Arm af en Elv (omtr. = Kil, Kviff). Ellers i flere Stebs- navne, tildeels ſeſlagtig ſkrevet „nord“. I Soqn ſom Fleertal: Norvarne (Noradne), hvoraf Norer, pl. ſom Navn paa Stebets Indbyggere. Ordet bruges ogſaa i Sverige og Danmark. (Kieq 471).

nor, adv. f. nord. nora, f. nordan.

nord, adv. nord, mod Norden; ogſaa: i Nord, paa Nordſiden. Meſt alm. nor (oo), tildeels nol (m. tytt l); afvig. naar, Edm. G. N. nordr. Heraf nordre, nordst, Landnording og fl. Nord i Landet: i (el. til) den nordlige Deel af Landet. Fara nord- etter: fare mod Nord, i nordlig Retning. Det gjeng nord og ned: det gaar en uheldig Gang, det tegner til Undergang. B. Stift. (Jf. det gamle: nidr ok nordr ligger hel- vegr). — Paa nogle Steder, iſær ved Ha- vet, bruges „nord“ ogſaa for burt (el. ut) om nærliggende Punkter paa den nordre Side; f. Gr. nord i Stova, el. endog: nord i Staapet, o: til Skabet paa nordre Væg. I de ſydlige Fjeldbygder betegner nord ikke blot en nordlig, men ofte ogſaa en veſtlig Retning, da et Dalſtrøg, ſom gaar ind mod Høifjeldene, sædvandlig ſiges at gaae „nord“, om det end tildeels boier af mod Veſt.

Nord, m. Nord, den nordlige Kant eller Side. Kun i ubeſtemt Form, f. Gr. beint i ein Nord, o: i en nordlig Retning. Vinden gjeng til Nord: bliver nordlig. I det ſjeldne Udtryk „det blæs av Nore“ (Dativ) maa vel Formen nærmest opfattes ſom Nordre, da Ordets egentlige Form er Norder. G. N. nordr, n. i Dativ nordri.

nordan, adv. nordenfra. Meſt alm. nora; tildeels noran, Boſs, Harb. Tel., noraan, Nhl., naara, Edm., hvor det ogſaa bruges ſom Præpoſ. med Dativ, f. Gr. „naara Dhaa“ (= nordan Dhom), o: fra Verne nordenfor. G. N. nordan; Sv. nordan. — nordanetter, adv. nordenfra, mod Syd. (Nordanetter-Folk, f. Nordanfolk). — nor- dan-fyre (y'): nordenfor. (I ſamme Betydning. ogſaa nordan-i, og nordan- paa). — nordan-til, adv. 1) nordenfra, mod Syd; 2) i Nord, i den nordlige Deel. (Sævanl. norantil, nora-te).

Nordandblaaster, m. Blæſt fra Nord.

Nordandraaft, m. nordlig Vind i Sky-

- erne; det at Skyerne trække nordenfra. Hedder ogsaa Nordandrætte og Nordandrag.
- nordanfjells, adv. nordenfor Fjeldene; især i Nord for Høifjeldene i Midten af Landet. Tilbeels brugt som Adjektiv f. Ex. Nordanfjells-Folk.
- Nordanfolf, n. Folk som ere komne nordenfra. Nogle Steder Nordanetter-folk (Noraettesfolk). Ligefaa Nordanettermann (Noraettesmann).
- Nordanfjela, f. svag Nordenvind.
- Nordansnoa, f. en folk Lustning fra Nord.
- Nordanveeder, n. Veir fra Nordkanten. (Nora-veer).
- Nordanvind, m. Nordenvind.
- Nordanvætt, f. Nordætt.
- nordarleg, adj. nordlig belliggende; om Sted. (noraleg).
- nordarleg, adv. paa et nordligt Punkt, ud mod Nord. Det ligg jo langt nordarlege. (noralege, norale'). G. N. nordarlega, nordarla.
- Nord-aust, m. Nordost. (Noraust).
- Nordbakke, m. Skjybanke i Nord.
- Nordboe, m. Nordboer, Person fra en nordlig Gyn. Ikke alm. Ofte Nordbygding, m. om En som boer i et nordligt Distrikt.
- Norddal, m. og Norddøling, m. Indbygger af en nordlig Dal eller af et Sted som hedder Norddal.
- Nordfare, m. Søfarende fra Nordland (f. Nordlending). Oftest forforket „Norsfar“.
- Nordfarstuta, f. Fartoi fra Nordland.
- Nordfar-Jagt, f. d. samme.
- Nordfelling, m. Afledning af en Slægt, som er kommen nordenfra; f. Ex. om Heste. Tel.
- Nordfjording, m. Indbygger af Nordfjord (i Bergens Stift). „Norsfjoring“.
- Nordhav, n. det nordlige Hav.
- Nordkant, m. omtr. som Nordside.
- Nordkraa, f. Braa eller Hjerne paa den nordlige Side. I Smaal. Nordro (Norro), om den nordlige Himmelegn.
- nordleg, adj. 1) nordlig, som er i Nord, eller vender mod Nord; f. Ex. om Veir eller Retning. 2) om Vind, som kommer fra Nord.
- Nordlending, m. 1) Indbygger af et nordligt, eller nordenfor belliggende Landskab. G. N. nordlendingr. 2) Indbygger af Nordland, o: de nordligste Distrikter i Norge, nemlig Helgeland, Salten, Lofoten, Senjen og Finnmarken. (I Fleertal kan „Nordland“ ogsaa betegne: de nordlige Lande; men i dette Fald burde det hellere skrives Norderland i Lighed med Austerland og Vesterland).
- nordlængst, adj. nordligst. Tel.
- Nordlyse, n. Nordlys, f. Veberlyse.
- Nordmann, m. 1) Nordboer, En som boer nordenfor, el. kommer nordenfra. (Berler efter Stedet; saaledes i Tel. omtr. som „Bergenhusing“, o. f. v.). — 2) Nordmand, Indbygger af Norge. (I denne Betydn. altid udtalt Normann, uden Dialektsforskjel). G. N. nordmadr. — Hertil Nordmannskap, m. Nordmands Stik; Norssked ic. Lidet brugt.
- Nordmøring, m. Indbygger af Nordmøre (i Trondhjems Stift).
- Nordro, f. f. Nordkraa.
- nordrøn, adj. nordlig, om Vinden. Mest brugt i Trondh. Stift. (norrøn). G. N. nordrøenn, norrøenn. (G. røn). Ordet har ogsaa havt Betydningen: norst, men denne synes nu at mangle.
- Nordside, f. Side som vender mod Nord.
- Nordstemna, f. nordlig Strøve el. Retning.
- Nordstrik (i), n. Nordstreg (paa Kompas-set); den Linie som gaar mod Nordpolen.
- nordvend, adj. hældende mod Nord; om Marker. „norvendt“, Dstl. (Rom.). — Nordvenda, f. den nordlige Side af en Fjorshøining.
- Nordvest, m. Nordvest; ogsaa om nordvestlig Vind. „Han small mæ ein Naarvest“: en Storm af Nordvest brød løs. Edm.
- Nordværing, m. Nordboer. (Nordl.).
- Nordvætt, f. 1) Nordkant, Nordside, „Noraætt“, Nhl. og fl. G. N. nordvætt. 2) Vind eller Veir fra Nordfiden. Mere alm. I denne Betydning ogsaa Nordanvætt (Noraætt, Noraægl).
- Nordvøying, m. Indbygger af de nordligste Der, eller fra Der som kaldes Nordvøyar. (Norsvøying). Ogsaa: Nordvøymann.
- Norsfar, f. Nordfare.
- Noring (oo), m. Indbygger af et Sted, som hedder Nor; især af Nore i Nummedal.
- Norsla (i), f. Naarislegræs.
- norleg, f. nordleg.
- Noro, f. Nordkraa.
- norrøn, f. nordrøn.
- norst (o'), adj. norst, som tilhører Norge. Ordet træder her i Stedet for det gamle „norrøn“ og forklaves som en Forkortning af norstf (nordstf), men afviser i Vokalen fra „nord“ og slutter sig nærmere til Landets Navn: Norig (o'), n. Det sidste hedder tilbeels ogsaa Norge (Norgje), men dette er kun en Dativform af Norig. G. N. Noregr, m., Dat. Noregi. Vel egentlig Nordveg; jf. Ang. Nordveg; G. L. Norwege, Nortwegen ic.
- norstka, v. n. (ar), fornorske sin Tale, tale norst; om Fremmede.
- norva (o'), v. a. (ar), forshyne med Tværbaand (f. Norge). Jf. Isl. njörva: sammenhefte. (Halvorsen).
- Norve, m. Reyle, Tværstykke som slaaes fast paa en Dør eller et Bord for at holde Fjeldene sammen. Edm. Ndm. og fl., ogsaa i Nordl. Afvig. Narve, Gbr. Helg. (An-

dre St. Ofe, Slaa, Rabbank). Sv. Dial. nara, nar.

Novætt, f. Nordætt.

Nos (o'), n. Nyfen. Af njosa, naus. B. Stift og fl. Nosflaga, f. = Njosflaga.

Nos (o'), f. (fl. Naser), 1) Næse (nasus). Nesi brugl. i de sydlige Egne (Rbg. Tel. Søndre Berg. og fl.). Andre St. Nasa, f., sjældnere Nase, m. G. N. nös, f. — 2) en smal Brint eller Vasse, en fremragende brat Forhøining. Nordre Berg. (hvor derimod Næse hedder Nasa). Hertil nogle Stedsnavne. — Fleertal, som hedder deels Naser og deels Nasar, betegner vel egentlig Næsebor (ligeom G. N. nasir og nasar), men bruges ellers ogsaa om Næsen i det hele. Setja upp Naserna: hyde Krods, vise Ringeagt. Dei hava haft Naserna i det: de have smuset det op, faaet vide det. Der det, som Naserna skeja etter: det er netop dette, som man tragter efter. Han kom, so det bli- strab' i Nofom paa honom: han kom løbende i en meget ophidsset Stemning. — 3) Sammenfætning Nasa, eller Næse; f. Nasa.

Nos (oo), f. Mule, Snude (paa Dyr, især Kæer). Indh. Sv. nos. (Jf. Snos). Synes at være udgaaet fra forrige Ord.

Nosle, f. Netla.

nossa, v. a. forlyste. Nosja seg: gotte sig, gjøre sig tilgode. Sogn. 3 Tel. nossa (oo), v. n. fraadse, rode i Foder ic.

Not (o'), n. 1) Hjælp, Rettelse, Dymntring; egentlig Nyden, at nyde noget godt. (Af njota, naut). Sogn. Ehl. Han hadde eit godt Not her: han havde en god Tilflugt paa dette Steb, han var ofte glad ved at komme hid. (Jæl. not: Gavn). Jf. Unot. — 2) Afstægt, Underholning af et afftaaet Gaardbrug (= Føderaad, Folga, Libaure). Edm. Hertil Notfolk, n. Folk som nyde Afstægt af en Gaard (= Folgefolk, Korfolk); særskilt Normann, Notkall, Notkjerring.

Not (o'), f. (fl. Neter), en Nød, Skalfrugt; især Hæselnød. (Jf. Valnot, Eikenot). Nogle St. afvig. Net (e'), Dstl. G. N. hnot; Ang. hnut, hnyt; Ght. nuz. (Altsaa med oprindeligt o'), affe s, = a). Fleertal lyder Net'er (e'), isfvs. Net'e, Net; Net'ar, Net'a (G. N. hnetr). 3) Sammensætn. Nata, eller Nate (B. Silst og fl.), f. Gr. Natesjerne, Natesfog.

Not (oo), f. (fl. Nøter), et Bod, et stort og tætbundet Net, hvormed man kan omringe Fisker i Vandet. Temmelig alm. (Jf. Vad). G. N. nôt (pl. nøtr); Sv. not. Flere Slags, som Silbenot, Kastenot, Søkkjenot. 3) Sammensætn. Notar, med sædvanlig Afkortning „Nota“; saaledes Nota(r)baat, en Baad som er indrettet til at føre en Not. Notabolk, m. Stykke i et Bod. Notafolk, n. Folk som fiske med Bod. Notafast, n. see Rast.

Notalag, n. Selstøb som fiske med Bod i Fællestøb. Notalut (u'), m. Deel i et (større) Bod, som Giendom; tildeels ogsaa: en Deel af Fiskefangsten for Boddets Eier. Notamann, m. Formand for et „Notalag“. Kaldes ogsaa: Notabas (f. Bas), Ehl. Nyf.

nota (o'), v. a. (ar), forsyne, forpleie, føde rigelig (omtr. som nera). Tel. Egentlig lade nyde, af Not, n.

nota (oo), v. a. (ar), angive Tonen eller Melodien (til en Sang); istemme (f. Note). Eg kann Verjet, men eg kann ittje nota det. B. Stift.

Note (oo), m. 1) Tonetegn for Musik, Noder. Af Lat. nota: Merke. 2) Tone, enkelt Lyd i Musik. 3) Melodie, Tonfølge. Roma paa Noten: træffe Melodien rigtigt. Det gjeng med same Noten. Ogsaa om Sangstemme, eller Anlæg til at synge. Han heve ittje god Note.

Notebok, f. Notebog; Choralbog.

notelaus, adj. som mangler Melodie.

noten (o'), part. nydt, modtaget; beholdt; f. njota.

notenem, adj. nem til at lære Sang eller Melodier.

Notekliste, n. Omverling i Melodien.

notestød, adj. sikker i at træffe eller følge Melodierne. Trondh.

Notfolk, f. Not, n.

notfri (o'), adj. fri for Ydelse af Afstægt (= folgefri, forfri); f. Not.

Notla (Nælde), f. Netla.

Notning (o'), m. Hjælp, Rettelse, Fordeel. Tel. Jf. Not, n.

Notra (o'), f. en liden Knort, f. Gr. i Huden. Ghr. Hedder ogsaa Nutra (u'); paa Edm. Nytte (y'). Jf. Nott.

Notfild (oo), f. Silb som fanges i Bod; især om noget smaa Silb, Sommerfild.

notstaden (oo), adj. om Fisk (Silb), som har staaet nogen Tid i Bod (Not), førend den træffes op paa Land.

Not (o'), f. en Nat; f. Natt.

Nott (o'), m. 1) Knort, Knude, liden Forhøining eller Tue. Nordre Berg. Jf. Gott. — 2) Træ-Knude, tregrenet Klobes at bruge naar man slaar Reb (omtr. som Knott). Vald. — 3) Rastepind, Model at binde Fiskegarn paa. Vald. Jf. Knott.

notta, overnatte, f. natta.

Nottung (o'), m. et Kornmaal, som udgjør en Trediedeel af en Skjeppe. Manbal og Rbg. Dunkelt Ord, maaskee kun en Afændring af Nattung. Jf. Setting.

Nottvær, f. Nattvær.

notvar (oo), adj. om Fisk, som er vanskelig at fange med Bod (Not). B. Stift.

Notøyra, n. Kant eller Hjørne paa et Fiskevod.

Nov (o'), f. 1) Hjørnesuge, det Indsnit hvorved Støffene sammensæltes i Hjer-

- nerne af en Bygning. Berg. Trondhjem, Nordl. ogsaa Gbr. og Hall. (Jf. Laft). Tildeels med Fl. Naver (Nave). G. N. nöf, pl. nakr. S. naya, og innan-naves. — 2) Hjørne paa et Huus (udvendig). Hertil Udtrykket: springa attum Novi, o: søge Skjul, unddrage sig fra en vis Fare eller Uleilighed. — 3) Nav i et Hjul (s. Nav). Drk. — 3) Sammensætn. tildeels Nave, som Navehogg, Navehovud.
- noven** (o'), part. affumpet; s. nuva.
- novroten** (o'), adj. frønnet i Hjørnerne.
- Novstein**, m. Hjørnesteen. Gbr. Drk.
- Novtot** (o'), n. Blindens Sufen eller Hvi-
nen i Sufenes Hjørner. Eftj. og fl. (No-
vetot).
- Nu**, m. Vandkar, Kiste eller Kumme som er
dannet ved Udhuling af et heelt Træstykke.
Smaal. Rom. Østerd., ogsaa Hall. Nogle
St. No, Østerd., og Nuw, Wsfr. (Andre
St. Bryhja, el. Brya, Nupa og fl.). Jf.
Nöla. I svenske Dial. no. Jæl. nör (nö):
et Vandtrug.
- Nubb**, m. Jernplug, Skopind af Jern.
(Sconubb). Nogle St. Nudd. Tel. Gbr.
Ellers temmelig alm. Sv. nubb. Hertil
nubba, v. a. bestaae med Jernplug.
- nubben**, adj. kort og affumpet. Hall.
- Nudd**, m. s. Nubb.
- nuddast**, v. n. affumpes, støves. Hall.
- Nue**, s. Knue og Nuve.
- Nugg**, n. 1) Gnidning, Skraben (Nogg).
2) Sagspaaner (Sagflis). Tel.
- nugga**, v. a. (ar), gnide, skubbe (= nuggja).
Hard. Tel. Hall. Hedder ogsaa nugla,
Tel., nugra, Hard.
- nuggen**, adj. skubvende, gnidende.
- Nugra** (u'), f. Rhyfelse, s. Nodra.
- Nuf** (uu), m. Bjergtop, høi Bjergknold.
Mhl. Sogn. Nogle St. Njuf. Jæl. hnükr,
hnjükr. Jf. Nut.
- Nuff**, m. Standsning, Forknyttelse i Bær-
ten. Tel. Hall. Det stend i Nuffen (ff): det
faar i Stampe, er standset i Bærten. Jf.
Knott.
- nuffa**, v. n. rykke smaat eller sagte. Hard.
I Mhl. noffa. Jf. nyffja.
- nuffen**, adj. forknyttet i Bærten, liden, van-
treven. Hall. (nuffjen).
- Null**, m. Nul, Talletagnet "0". Mængstedes
i en anden Form: Noll. (Overalt med
reent U). I Hall. ogsaa Oll (oo) eller
Ole (egentl. Bogstaven O). Sv. noll, af
Lat. nullus: ingen.
- nulla**, v. a. (ar), vikle, svøbe, sammenfolde
s. Gr. en Dug. Tel.
- Numbedel** (u'), m. Indbygger af Numedal
(el. Nummedal), G. N. Numadalr.
- Nummer** (Nmm'r), n. Nummer, Talmærke.
Af Lat. numerus, Tal.
- Nup** (uu), m. en høi Bjergtop med steil
Forside. B. Stift, Nordl. mest som Steds-
navn. G. N. gnüpr. Jf. Nupa og Nuf.
- I Sammensætn. Nupa(r).
nupa, v. n. (er, te), lude, hængende med Ho-
vedet, Hall. (Jf. G. N. hnupa).
Nupa, Nupe-re, og fl. s. Njupa.
Nupp, n. Knas, Bluf, Affald.
Nupp, m. Ryt, Stød, en ubetydelig Bevæ-
gelse eller Rytning. Num. og fl.
nuppa, v. a. og n. (ar), nappe, rykke, gribe;
ogfaa plukke, ville, oprykke med Fingrene.
B. Stift og fl. Sv. noppa, noppa. Jf.
nappa, nyppa.
- Nupping**, f. Blufning, Pillen; ogsaa Ryt-
ning. I Hall. Nuppand, n. et Ryt el.
Stød. Jf. Nupp.
- Nur** (uu), m. Stubning, Gnidning (s. Gnur).
„I Raff og Nur“, s. Raff.
- nura**, v. n. skubbe, m. m., see gnura.
- nurka**, v. n. knirke ic., s. gnurka.
- nurka** (u'), v. n. søge, lede efter noget; især
om Dyr. Jf. nusla.
- nurkeleg**, adj. svag, skrøbelig, sygelig. Tel.
Saalebes ogsaa Nurk, m. om en svag el.
sygelig Person.
- nusla** (u'), v. n. (ar), 1) søge Foder, finde
sig noget at æde, om Dyr. Lyder ogsaa
nutla, nultla, Sdm. og fl. — 2) plukke,
pøse, arbeide smaat. Smaal. Jf. nyffa.
- nusfa**, v. n. (ar), lugte til noget. Ryt. Hed-
der ogsaa nusa, Hall. Jf. nafa.
- Nust**, m. en Stump, s. Gnost.
- Nust** (uu), m. 1) Knort, Knast i Træ (see
Nuta); ogsaa en Knude (= Knut). Sæt.
— 2) Bjergtop, Bjergknold, fremragende
Klippe. Hard. Tel. Hall. (s. Knut). Ellers
Nuf, Nott, Knatt og fl.
- Nuta**, f. en rundagtig Udvært paa Stem-
men af et Træ. Sæt. Tel. mest i Fleertal
(Nutor); nogle St. Nur. Hertil Nute-
bolle, m. Bolle eller Skaal, som er dan-
net ved Udhuling af en saadan Udvært.
- Nutra** (u'), f. Knort; s. Notra.
- nututt** (uu), adj. knortet, knudret.
- Nuv**, m. 1) Top, rund eller affumpet For-
hoining (= Koll). Trondh. Nordl. (Jf.
Nuv). — 2) Haartop, Hovedhaar (= Lugg).
Gbr. Solør. „Hau-fo'ken i Nuven“ (=
i Luggen). Hertil ogsaa et Verbum „nu-
ve“: rykke i Haaret (= lugga). — 3) et
faar med korte Øren (= Nuva). Indh.
Jf. Nyvel, Nyvla. — Om et andet „Nuv“,
s. Nu.
- nuv**, adj. 1) affumpet, tvær, but. Tel. Jf.
nuva, nyva. — 2) mut, ordknap, noget
ublid. Tel.
- nuva**, v. a. (nyv, nauv, novet, o'), af-
stumpe, afrunde (en Kant eller Spids);
tildeels ogsaa: nitte, klink (s. njoda).
Tel. (Winje), med Inf. „nuve“. Andre St.
i afledet Form: nyve (-er, de). Jf. Nuw,
Nyva, Nyvel. Ordets gamle Form (maa-
skee med „hn“) er ikke bekendt. — Om et
andet nuva, s. Nuw.
- Nuve**, m. et Slags Ørred (?). Gbr.

nuveleg, adj. stump, afftumpet; ogsaa: ord-
knapp, ublid (ligesom nuv). Tel.
nuvra, v. a. ringe et Sulin. Num. Andre
St. knavra, kneppa og fl.

nuvutt, adj. but, afftumpet, rund i Top-
pen. Indh. Nordl. (nuvaatt). Dgsaa:
fortøret (= kuvutt). Indr. I Gulbalen:
snuvutt.

Ny, n. Nymaane, tiltagende Maane. „I
Nyno“: ved Nymaane. Hall. (Mobsat
Nedar). G. N. ny.

Ny, m. en ny Ting; f. Nyaring.

ny, adj. 1) ny, nylig gjort eller tilkommen.
Nye Hus; ein ny Baat ic. Nogle St. nyr.
(Num. og fl.). G. N. nyr (ny). Jf. fersk,
ung. — 2) forskjellig fra noget foregaa-
ende. Tata ei ny Bending. Faa seg ein ny
Bustad. Nytt Folk serer nye Seeder. (Ordsprog).

— 3) fornyet, atter indtraadt eller op-
kommen. Faa nytt Liv; eit nytt Mod. Cit nytt
Aar. Ny Maane ic. — I Neutrum ofte med
Begrebet: Nyheder, nye Tidender. Faa vita
nytt; høyra, fretta, spyra nytt. Paa nytt: paa-
ny, for anden Gang; eller i en ny Række;
f. Gr. han fekk fyrst tolv, og so ein paa nytt.
(Hedder ogsaa: paa nytt Lag). Sv. på nytt.
Av nyo: af nyt Materiale. Nogle Steder
utav nyo, „ta nyaa“, Edm. og fl. „av ny-
om“, Sot. Tel., „av nye“, Toten og fl.
(Dakti Neutr.). Nyom Stundom: nylig, i
den seneste Tid. Df. Andre St. paa nyom
Bilom (i), „paa nyaa Bilaa“, Sff. „paa
nyaa Bhlaa“ (y), Edm. — I Sammen-
setning med Participlei behyder „ny“ ny-
lig, for kort Tid siden, f. Gr. nybygd, ny-
fødd o. s. v.

nya, v. a. (ar), fornye, sætte i ny el. bedre
Stand. I Forbind. nya upp-atter (hertil:
uppatter-nyad, fornyet). Dgsaa i Formen
nyast, v. n. Det nyast upp atter: det bliver
ligesom nyt igjen.

Nyaar, n. Nytaar, Aarsfifte. Hertil Ny-
aarsaftan (31 December), Nyaarsdag,
Nyaarshelg og fl.

Nyaaring, m. ny Frugt eller Afgrøde;
Mad af det nye Korn om Høsten. Smala
paa Nyaringen; baka av Nyaringen, osv. Nogle
St. „Nyen“, som ogsaa ellers betegner en
nylig bekommen Ting. Prova Nyen; jmata
paa Nyen. Trondh.

nybakad, adj. nybaget.

nybolad, f. nybalt.

nyboren (o'), adj. nylig født. Om Kalv.

Nybroc (o'), n. Jordstykke som nylig er op-
brudt til Ager. Nogle St. Nyebroc.

nybryggjad, adj. nybrygget, fersk.

nybrædd, adj. nylig brædet (tjæret).

nybrøytt, adj. nylig opbrudt; om Bei.

Nybygg, f. en nylig bebygget Egn.

nybygd, adj. nylig bygget.

nybær, adj. om en Ro, som nylig har kal-
vet (f. bær). Som Subst. Nybæra, f.

Nybøling, m. En som er nylig bosat; en

Begynder i Huusholdningen. B. Stift,
Smaal. og fl. Dgsaa: Nybøling (oo),
Trondh. Andre St. Bureifing.

nybølt, adj. nylig bosat. Nybøtte Folk. Nogle
St. nybola(b).

nydaud, adj. nylig død.

nydda (y), v. a. beslaae med Jernpluggen.
Tel. (nydde), af Nydd (= Nybb).

nydden, adj. trivelig, rund, fed (?). Nji.

Nyddung, m. Mærkesteen (= Rnydding,
Rnylling). Tel. Ellers er Nyddung et dunk-
felt Ord, som ogsaa kan betegne noget
middelmaadigt, saaledes „ei Nyddungs Rvi-
ge“: en liden eller maadelig stor Rvie.
Tel. (No, Silgjord).

nydja, v. a. nitte, klinker (= njoda). Edm.
(nydje) med Beiningen: nyd'e (y), nydde,
nydt (dog ikke alm.).

Nydja, f. Kulle, Klubbe, at bruge ved Til-
virkning af Lin. Trondh. (Stogn), udtalt
Nydy' (Nydd'i), hst. f. Nydja. Fra Dydal
findes anført Ny: Banketra til Klæbe-
vask. I Gbr. Nyl el. Nyl, m. (f. Nyl).
Jel. hnydja: Knub, Blof. Sv. Dial. nydja
eller nödja; D. Nodde (Klubbe, Kulle).

nydregen (e'), adj. nylig dragen eller op-
trukken, f. Gr. om Fisk.

nydrepen (e'), adj. nylig dræbt.

Nyemning, m. en Begynder, Lærling i en
Kunst. Smaal., dog oftest Nyemning.
Jf. Nymening.

nyfallen, adj. nyfalden, f. Gr. om Sne.

nyfaren, adj. 1) nylig reist, bortfaren. 2)
nylig befareet, om en Bei.

nyfegen (e'), adj. glad over noget nyt.
Nogle St. nyfiggen (-sien). „Nyfigie æ
sjelba laangfigie“, Tel. (Tinn).

Nyfelle, n. ny Hænbelse, Nyhed. Hall.

nyfengen, adj. nylig faaet el. erhvervet.

nyfiken, adj. nysgjerrig, opmærksom paa no-
get nyt; især om En, som er meget be-
gjærlig efter at forsøge eller bruge en Ting,
som han har nylig faaet. Mest alm. ny-
fikken. Sv. nyfiken.

Nyffikna, f. Nysgjerrighed; Lytt til at for-
søge en ny Ting.

nyfunnen, adj. nylig funden.

nyfodd, adj. nyfødt.

Nyfoding, m. Barn som er nylig født.

nuggja, v. a. (nygg, nogg, nogget). 1)
støde, stubbe, guide; stæde ved Gnidning
eller idelige Sammenstød. Baaten ligg og
nygg seg mot Berget. Streppa nogg meg i Nyg-
gen. Selen heve nogget Hesten. Nordre Berg.
Bald. og fl. Andre St. nugga (ar); jf.
nagga. G. N. hnöggva (hnögg): slaa, stæ-
de; jf. hnyggja (hnugdi): drive, slaa til-
bage. — 2) plage, overhænge; især som
v. n. trykke, tigge og bede idelig. Dei nng-
gja paa meg etter det. Han gjætt og nogg so lunge,
at han laut faa det. — Hertil hører vel ogsaa
det hallingdalske „nogge“: strækkes, gysse,
f. nugga. — Participlei noggen. Mestl.

- nyggjast: stubbe eller støde hinanden, f. Gr. om Vaade i urolig Sø; ogsaa: stides ved Gnibning.
- Nyggjing, f. Gnibning. Jf. Rogg.
- nygift, adj. nyhlig gift.
- nygjord, adj. nyhlig gjort, el. tilvirket.
- Nygla, f. 1) Tap, Prop i Bunden af en Baad; f. Nyglehol. Hertil Ordsproget: Der ikke verdt aa gjera Nygla, fyrr Baaten er bygd, o: det største og vigtigste maa man først have. Nest alm. Nygla (y'), i Nordl. ogsaa Augla. Sv. Dial. nøgla (Rieq 459); Jsl. negla. — 2) et lidet Horn; f. Nyhla. — 3) Fingerhætte, Dække for en saaret Finger (= Smokk, Hyltra). Nordre Berg.
- nygla, v. a. (ar), sætte Bundtap i en Baad.
- Nyglehol (o'), n. Taphul i en Baad til Afløb for Vandet, naar Baaden sættes paa Land.
- nygrodd (oo), adj. nyhlig grønnet eller dækket med Græs; om Zorden.
- Nygrøde, n. ny Grøsvært.
- Nyhende, n. eller Nyhending, f. Nyhed, nyhlig indtruffen Begivenhed.
- nyhoggen, adj. nyhlig hugget.
- Nying, m. Jld, Blus, et lidet Vaal paa aaben Mark. Gjera upp ein Nying: samle Ved og tænde Jld til at varme sig ved under et Ophold i Udmærkerne. Dñl. (Busfr. Rom. Hedm.). Jf. Brising. Maafsee egentlig Nyding, da det paa enkelte Steder i Sverige hedder nyhde (nåibå) og neding (Rieq 465. 475).
- Nykel (y'), m. en Nøgel (= Lykel). Tel. Dñl. Drk. og fl. Sædvanlig Nyhsjel, og i fl. Nyklar. Sv. nykel.
- Nykelband, n. Nøglebaand. Som Plante-navn: Primula veris. Busfr. Ogsaa Nykelblom, m. Habeland.
- ny-Kirnad, adj. nyhfernet, ferst. Nest alm. „nyhsinna“ (om Smør).
- Nykk, m. 1, Nøf, Band-Vætte, mythisk Væsen i Bandet. (3 Folkesagn). Fleertal Nykter (er sjelden brugt). Afvig. fra G. N. nykr (pl. nykrar); Ang. nicor (Trolb); jf. Eng. nick (ond Mand). Sv. nåck.
- Nykk, m. 2, 1) et Nyk, Træt (f. nykfsja). — 2) et Indfald, Lune (Nykke). Smaal. Ogsaa om en lunsfuld Person. Hertil nyk-furt, adj. fuld af Nykker.
- nykfsja, v. a. (er, te), 1) rykke, nappe, trække raskt eller pludseligt. B. Stift, Nordl. Hall. og fl. G. N. hnykkja. — 2) frøge, krumme, f. Gr. en Jernnagle; saaledes ogsaa: nitte (= njoda). Tel. og fl. (Jf. Rokke). Afvig. nøtje, Soler; jf. neigja. — 3) v. n. stikke frem, spire; om Væxter. Tel.
- Nykkjebloom, m. Afande (Nymphæa). Jød. (Nyksjabloom). Ogsaa kaldet Nykkjeblofka, Sirebal, Nykfgull, Namd. (Til Nykk, 1). Sv. nåckros, nåckblad. Ellers
- Tjerneblom, Batsrosa og fl.
- Nykfsjing, f. Rykning, m. m., f. nykfsja.
- Nykfla, f. Halsklap, Halsflig paa Gjedder (= Lyfla). Gbr.
- Nykfla, n. (fl. Nyklo), Traadnøgle (= Nyhsta). Tel. Hall. Vald. Gbr.
- Nykfelblom, f. Nykelband.
- nykflipt, adj. nyhlig klippet (om Haar).
- nykkommen (o'), adj. nyhlig kommen.
- nykt, krummet, nitte; f. nykfsja.
- nykvært, adj. nyhlig slibt.
- nykveikt, adj. nyhlig antændt.
- Nyl, eller Nyel, m. et Banketra, en liden Kulle. Ogsaa kaldet Dengjenyl. Gbr. Vel egentl. Nydel; f. Nyhja.
- Nyland, n. ny Ager (= Nylanda). Indh. og flere.
- nylege, adj. nyhlig, nys, for kort Tid siden. G. N. nylega.
- Nyleike, m. Nyhed (som Egenkab).
- Nylanda, f. Ager som er nyhlig opbrudt. Smaal. Vofs, Sdm. Helg. og fl. G. N. nylanda. Ellers Nyland, Nybrot.
- Nylode (o'), m. Gftergræs, Høstgræs (= Haa). Nylaadaa, Selbu (Lydal), Ny-laa, ved Neros. Jf. Lode.
- nylært, adj. nyhlig lært eller tilvant.
- Nymark, f. Jordstykke som er nyhlig indhegnet og ryddet til Eng.
- nymaalad, adj. nyhlig malet (farvet).
- Nymaate, m. ny Maneer eller Mode. Paa Nymaaten: efter nyeste Mode.
- Nymenning, m. en Begynder, En som er uøvet i en Kunst. Indr. Namd. (Jf. Nyemning). 3 lignende Betydn. Nymæring (Nymæringje), Tel., og Nymøring, Nordl. Jf. Næring, Unæring.
- nymjælfad, adj. nyhlig malket.
- Nymøring, f. Nymenning.
- Nymøring, m. en Begynder; især En som gjer sin første Reise. Nordl. (Lof.). Dunsfelt; neppe Nymødring.
- Nyna (y'), f. et Legetoi, hvormed man frembringer visse Toner ved at holde det i Munden. Sdm.
- nyomstundom, nyhlig; f. ny.
- Nyppa, f. Nyupa.
- nypløgd, adj. nyhlig pløiet.
- nyppa (y'), v. a. (er, te), nippe, plukke, samle op. Tel. Jf. nuppa.
- Nypppe, n. en Haandfuld; f. Neppe.
- Nyra, n. (fl. Nyro), Nyre (Indvoldsdeel). 3 denne Form kun i de sydlige Egne, tildeels med fl. Nyror (Nyruur). 3 de nordlige Egne Nyre (fl. Nyre). G. N. nyra, n. Sv. njure, m. Paa Sdm. hedde de egentlige Nyrer „Nyggsjanyre“, medens derimod „Nyre“ betegner Testikel. (Jf. Gista). 3 Sammensættn. forekommer en gammel Form Nyrna, f. sølg.
- Nyrehus, n. den Hjulning, hvori Nyrerne ligge. 3 Ehl. Nyrnahus.
- nyreidd, adj. nyhlig tilredet.

Nyremor (o'), m. Fedt, som omgiver Ny-
rerne. Nordre Berg. Jsl. nyr-mörr, nyrna-
mörr. S. Mor.

Nyretalg, f. Nyrefedt (= Nyremor). J
Hard. og Schl. Nyrnataalg.

nyrudd (u'), adj. nylig opryddet.

Nyrune (u'), m. Træspirer, nye Skud af
Træer. Dstherd. i Formen „Nyraanaa“,
f. Rune.

nyrunnen, adj. nylig oprunden.

nyrsøynd, adj. nylig forsøgt.

Nysa, f. Nisa. nysa, v. f. njsa.

nysaadd, adj. nylig saet, eller tilsaet.

nysilad, adj. nyfiet, om Mælk.

nyssa, v. n. (nys, nuste, nust; y', u'), plukke,
pille; pudsle med smaat Arbeide. Telem.
(Winje). J lignende Betydn. ogs. nysfa
(y'), Tel.

nyssapad (=skapt), adj. nyssabt; ogs. nylig
dannet, eller sat i ny Form.

nyssoren (o'), adj. nylig skaaren.

nyssoren (o'), adj. nylig skudt.

nysslegen (e'), adj. nylig slaet.

Nyvin (hy), f. Vink, Nys om noget. Hall.
Wald. Jf. Nys og njsöna.

nyssprocten, adj. nylig udspungen.

Nyfs (y') m. 1, et Slags Fisk (Gadus mi-
nutus?). Edm. Jf. Smelta.

Nyfs (y'), m. 2, Lugt, Stank; f. Nisfs. Dg-
saa: en løs Yttring, et dunkelt Nytte. Tel.

nyssa, v. n. plukke (f. nysja); ogsaa snappe,
rapse. Hertil nysasen, adj. rapselysten,
lidt langtfingret. Tel.

nyst (hy), adv. nys, nylig. No nyst: just nu
for en kort Stund siden. Ordet synes
her opfattet som en Superlativform (nyast)
af ny.

Nysta (y'), f. Rejsefost; f. Nista.

Nysta (y'), n. (Jl. Nysto), et Nagle, en
Bold af sammenvunden Traad. Mere alm.
end Noda og Nykla. J de sydlige Egne
Nysta med Jl. Nysto og Nystor; i de
nordlige overalt Nyste (Jl. Nyste) eller
forförtet Nyst (i Dsk. med Jl. Nysto).
Sv. nystan, i Dial. nysta.

nysta, v. a (ar), vinde Traad i Nagler.

Nysthont (=haant), f. Klynge af sammen-
bundne Traadnagler.

nyt (hy), adj. 1) nyttig, tjenlig. Tel. (lidet
brugl.). G. N. nytr. Jf. unyt. — 2) dyg-
tig, fæst, mandig. Dste i Folkeviseerne.

nyt, f. njota. nyta, f. knyta.

nytaft, adj. nylig tæftet.

nytamd, adj. nylig tæmnet.

nytesen (fj), adj. nylig tagen.

nytlek (y'), adj. tjenlig, brugbar.

Nyttra (y'), f. en liden Knort eller Finne i
Huden. Nordre Berg. Nordre St. Notra,
Nutra. — nytrutt, adj. knudret, finnet.

nytsam (el. nyttsam), adj. forsynlig, om-
hyggelig for at benytte alt og ikke lade
noget gaae til Spilde. Dstere: nythen.

nytta (y'), v. a. og n. (ar), 1) benytte, an-

vende; ogsaa samle eller gjemme til Brug.
— 2) kunne bruge, være tjent med. Klædi
er so smaae, at han taam ikke nytta deim. (W.
Stift). — 3) v. n. nytte, hjælpe, være til
Hjælp. Dste med Dativ. Det nyttar honom
inte. Nvere Form (ligesom Nytte). Jf.
nyhta. G. N. nytta: benytte; Sv. nyttja.

nyttande, adj. som man kan benytte.

Nytte, n. Nytte, Hjælp, Gavn Til Nattes:
til Gavn. Dgsaa i Formen Nytta, f.
Nvere Ord. G. N. nyt, f. (pl. nytjar).
Sv. nytta.

nyttelans, adj. gavnløs, unyttig.

nyttten, adj. forsynlig; f. nyttsam.

nyttug, adj. 1) nyttig, gavnlig. 2) stittig,
ubholdende; ogsaa: duelig, dygtig, slink (=
nyt). Tel. Nst Ord.

nyttvegen (e'), adj. nylig toet, vasket.

nyva (hy), v. a. (er, de), 1) afstumpe, af-
runde, gjøre but eller stump. Sæt. Tel.
(nyve). Jf. nuva. — 2) klemme, knuge,
behandle haardt. Tel. (Winje). — 3) for-
trække Ansigtet, gjøre barste Miner (nyva
seg); om Dyr: slaae Dreene ned, vise Brede.
Tel. Hall. — nyvast, v. n. afstumpe,
blive stump eller slov. Sæt.

Nyva, f. nedslagne Dienbryn; barste Miner.
Gjera Nyvor: sætte en barst Mine op. Hard.
Nhl. Sff., ogsaa i Nordl.

nyvafnad, adj. nylig vaagnet.

nyvaksen, adj. nylig opvoret.

nyvald, adj. nylig valgt, el. udnævnt.

nyvd, part. afstumpet; f. nyva.

nyve (y'), for ned-hver, f. ned.

Nyvel (hy), m. et lidet Horn (f. Nyvla);
ogsaa en fort, liden, uanseelig Figur; en
liden Mand osv. Tel. (Landsf. 415).

nyven, adj. 1) ublid, barst, truende. Nhl.
og flere. Jf. Nyva. 2) haardhændet,
voldsom. Tel.

nyvertad, adj. nylig tilvirket.

nyvigd, adj. nylig viet, indviet.

Nyving, f. Afstumping; f. nyva.

Nyvla (y'), f. en Hornstump, et lidet Horn,
omtrent som en Knap; f. Er. paa Faar.
Nhl. og fl. Paa Edm. Nygla (Nyggle).
Dgsaa i andet Kjon: Nyvla, n. Hall. og
Nyvle, n. Tel. om en liden Stump eller
Klods, ligesom Nyvel, m. Jf. G. N. knyfall.

nyvoren (o'), adj. noget ny, eller som seer
ud til at være ny.

nyvoren (o'), adj. nylig vævet.

Nyvyrke (fj), n. nyt Materiale.

næden, adj. 1) skarp, gjennemtrængende; om
Vinden. 2) fornærmelig, frankende; om
Tale eller Dvsførsel. Edm. (Volden). Jf.
Jsl. nædingr: skarp, kald Blæst.

nætja, v. a. (er, te), blotte, gjøre blot eller
lens; egentl. gjøre nogen. Nætja seg: blotte
sig, afstaae alt hvad man har. Nordre
Berg. Edm. (næfje se). Sjældnere: næ-
tjast, v. n. blive bar (= snøgbaft). —
Particlp: næft (næft'e), blottet, lens. Vel

egentlig nekja (e'), af Roden „nak“ i næken; imidlertid er Sammenhængen dunkel; jf. G. N. nøktr (= nøkkvidr).

Næjning, f. Blottelse, Berøvelse.

næla, v. a. (er, te), stoppe med Traad, udfylde, sbe sammen. (Af Naal). Nordre Berg. ogsaa Tel. Jsl. næla.

Næling, f. Stopning, Tilshyen.

næm, adj. 1) modtagelig, sængelig, let angreben. Mest i Sammensætn. med Subst. som rusnæm, sottonæm; jf. froknæm, isnæm, vaarnæm. — 2) nem, lærvillig, oplagt til at lære. G. N. næmr. (S. næmen). — 3) nøiagtig, punktlig, nøie bestemt. Det skulde vera so næmt, o: saa akkurat, nøie truffet. Søndre Berg. (En Tilnærmelse til Adverbiet næma). — Ordets Begreb er egentlig: tagende, som tager, eller tages, af nema (nam); jf. G. N. røtnæmr, aundæmr, uppnæmr.

næma, v. n. (er, de), naae til, berøre, komme saa nær at en Berøvelse finder Steb. (Jf. taka). Bortet næmer burt i Beggen. Fjøl næmde fram paa Biten (t'), o: Fjelen naaede knapt ind paa Bjælken. B. Stift. Dgsaa: røre ved. Han berre næmde ved det. Tel. (Eilers: næpa, tæpa, thytta og fl.). En Afledning af nema.

næma, v. a. (ar), bringe nærmere. Ofteft **næma seg**: nærme sig. Hall. (nemme se). S. følg.

næma, adv. nær, i Nærheden, ikke langt borte. Hard. og fl., tilbeels udtalt **nemma** (ee) og **nimma**; i Hall. og Valbers: **neme** (nemme). Jf. nær (som ogsaa tilbeels lyder: neer). Det ligg so næma. Der her næma ved. „Alle so nemme so ein“: alle, undtagen een, saa nær som een. Bald. (Det fdbste nærmer sig til G. N. nema: undtagen). Eilers ogsaa i en anden Form: nærme, Buft. Smaal. Dette kunde vel lettest forklares som „nær med“ (= nær ved) eller som et gammelt „nærmeit“; men Formen næma maa dog have en anden Grund, da den stiller sig som Positiv til næmare, som tilbeels ogsaa hedder naamare, altsaa med samme Vokal som Roden „naa“, hvorom s. naar. Denne Form minder ogsaa om Udtrykket „naame-nær“, men dette synes dog at høre til Ordet Naam og ikke hertil.

næmare, adv. og adj. nærmere; mere nærliggende. Alm. vest og nord i Landet; tilbeels: nemmare, ogsaa nimmare; afvig. naamare, Nhl. og paa Dstl. nærmare (til Formen „næreme“, s. nama). Det laag næmare. Paa ein næmare Stad. Der ingen næmare til (o: der er ingen som har nærmere Afkomst dertil). Jf. nærre. — Hertil Superl. næmaste (nemmaste, naamaste); f. Gr. næmaste Folket: de nærmeste Naaboe; ogsaa de næst paarørende. Paa det næmaste: næsten ganske. Sv. Dial. nämer, nämst; ogsaa

nemare, nemaste. Rydqvist 2, 443. 451. Jf. Grimm, Gr. 3, 631.

Næme, n. 1) Greb, Hold, Leilighed til at gribe eller holde fast. Nordl. Der intje Næme aa saa: det er ikke muligt at faae Haandfæste (= Tak, Hold). Hører sammen med Naam og nama under Stamordet nema (nam). — 2) figurl. Nemme, Fatte-Gvne, Anlæg til at lære. Hava godt Næme, heent Næme, tungt Næme. Jsl. næmi. Dgsaa brugt om Lænkvevne eller Landsogaver i Almindelighed. — 3) Begyndelse, første Mærke eller Fornemmelse af noget. Nfj. — 4) et Punkt at berøre eller gribe i; særskilt om Afstrækkeren eller Leseren i en Gævarlaas. Hall. — 5) et Stykke eller Gremplar af et vist Slags; en enkelt Ting. Sdm. (ligestom Naam i Hard.). Me hadde eit Næme til ein Baat: vi havde et Slags Baad, noget som skulde være Baad. Eg heve berre eit einaste Næme (kun et eneste Stykke). Han hadde senget seg eit litet Næme. (Om en vis Giendeel, en Ting for sig selv; saaledes ogsaa om en Kjøreste).

næmelans, adj. blottet for Nemme, tungnemet. (Jf. tornæm).

Næmelsøysa, f. Mangel paa Nemme.

næmen, adj. nem, slink til at lære (= næm). Bald. Jndt. og fl. Hedder tilbeels „nemen“ og hører maaskee nærmest til nema.

Næming, m. en Begyndt, En som øver sig i en Kunst. Hall. Gbr. og fl. Jf. Unæming.

Næmleike, m. Nemhed (= Næme).

næmna, f. nemna. **Næmfla**, f. Nemnfla.

næmt, adv. punktlig, strengt. Me saa ittje tata det so næmt. S. næm.

næmt, nævnt; s. nemnd.

Næpa, f. Roe, Hvidroe (Rodbugt) Brassica rapa L. Alm. G. N. næpa; Ang. næpe; jf. Lat. napus. — **Næpefræ** (-fræ), n. Roefra. **Næpegard**, m. indhegnet Roepantning. Sæt. **Næpekaal**, n. Roeklade. **Næpereit**, m. liben Roerger. Nordensjelds (G. N. næpnæreitr). Dgsaa kaldet **Næpebrote** (o'), Dstl. og **Næpetrode** (-trø), Mandal. — **Næpestapp**, n. en Madret af kogte og bankede Roer.

næpa, v. n. (er, te), naae til, røre ved, berøre (= næma). Tel. og fl. ogsaa i Østf. (næpe). Jf. naapa.

næpen, adj. 1) nem, rask, behændig. 2) nøiagtig, punktlig; f. Gr. om en Bøgt (Bismar), som viser enhver ubehydelig Forskjel i Lyngden. Tel. Sv. næpen: net, fin.

nær, adv. nær, i kort Afstand. Nogle St. **nære**, **nærre**, Schl., **ner** (ee), Tel. Hall., **nerre** (ee), Drk., **njeer**, **njær**, Jndh. (Snaasen); jf. ne, i Bedydn. hos Nordl. Dgsaa: **nærme**, f. nama. G. N. nær (ogs. nærri); Sv. når og nära. Komparativ: **nærre** (nogle St. nærare); jf. næmare. Superl. **næst** (= næmaste). Egentlig kunde „nær“ selv ansees som Komparativ

af et gammelt „naa“ (f. naar). I Betydningen: nær ved, eller nær til, bruges Ordet ofte som Præposition og forbindes da med Dativ; f. Gr. nær Husom, nær Lande (Landa). Saaledes ogsaa: Det gjeng nær di, el. det gjeng di nær, o: det er nær derved, ikke langt derfra. — Blandt andre Talemaader mærkes: Der alle lita nær: Alle have lige Afgang. Eg er endaa lita nær: jeg er endnu lige langt fra Maalet. Nær imot, el. nær impaa: næsten. Antje nær til: langt fra ikke, ikke paa langt nær; f. Gr. Det var ikke nær til so stort som detta. (Jf. Naame nær, under Naam). Notot so nær: nogenlunde, i nogen Grad. So nær: næsten, meget nær; f. Gr. dei hadde so nær kullfigt. So nær som: undtagen, paa det nær. Alle so nær som ein: alle, undtagen een. Ganga for nær: forurette, fornærme; ogsaa: tage for meget af en Ting. Eg gjett for nær Elvi: jeg tog for meget Vand, gjorde Driften for tynd. (Jf. Gr. om Albrugning). Han tom henne for nær: han forsaar sig med hende. Dei tytte, han talad' deim for nær, o: at han fornærmede dem med sin Tale. Kata jeg nær: gribe sig an, gjøre en Dpoffrelse, vove noget for en Sag. Han tot jeg det nær: han tog det alvorligt, gjorde sig megen Sorg derover.

nær, conj. saa snart; f. naar.

Nær (i Stedsnavne), f. Nær.

næra, v. a. (er, de), nære, føde, underholde.

S. næra, som her synes at være en ældre Form. — Particip nærd, ogsaa nært.

nærhuen, adj. næsten færdig, eller kommen til et vist Maal; saaledes ogsaa: hoi frugt-sommelig. Vald, og fl.

nærbygd, adj. bygget nær sammen. Der alt for nærbygt: Husene staae for tæt sammen.

Nærdel, f. Næderdeil.

nærdjup, adj. om Es, som er dyb tæt ved Landet (= tverdjup). Modsat utgrunn.

nærskelt, adj. nærliggende, bekvem, let at komme til. Hall.

nærgangande, adj. nærgaaende; paatrængende. Sjelnere: nærgongoll. Trondh. (?)

nærgildrat, adj. n. f. l. ligt. „Dæ va nærgilbra“: der kunde en Ulykke let indtræffe. Edm.

nærgjeten (e'), adj. næsten gjetted, besvaret med en Gjetning, som er nær ved det rette. I Nordre Berg. nærgoten (o').

„Dæ va nærgote“.

nærgrent, adj. om et Sted, hvor man har Naboer nær ved sig. Nordl.

nærbendeleg, adj. nærtstaaende, som er nær ved Haanden. Tel.

nærbendes, adv. nær ved Haanden, i Nærheden. Tel. og flere. Ellers i en anden Form: nærbondom (nærhaandom), Drk.

og fl. G. N. nærhendis.

Næring, m. 1, et Forbjerg, et stort Næs.

Nordl. (el. Finmarken). Jf. Rt. Næring, en Landtunge.

Næring, m. 2, Næring, Udkomme. Jf. Næring, Nærsla.

nærkjsmd, adj. nærtkommende, som næsten træffer eller passer til noget. Tel. (?)

nærkomen (o'), adj. kommen nær til et vist Maal; saaledes: næsten færdig (med et Arbeide); næsten blottet eller lens (for visse Midler); næsten haabløs (af Nød eller Sygdom); nær ved at føde (om Kvinder); snart udløben (om Tid).

Nærkona (o'), f. Jordemoder, Fødselskøperste. Temmelig alm. (mest udtalt Nærkaana; i Vald. Nærkeno). G. N. nærkona. (Sv. Dial. närkvinna). Jf. Næsmoder og Straamoder.

nærleg, adj. som er nær ved, eller i Nærheden. Jf. G. N. nålegr, nålægr.

Nærleike, m. Nærhed, fort Afstand.

nærlden (i'), adj. næsten udløben; om Tid. Det er nærlden (nærle): det slunder nær til, der er kun fort Tid tilbage.

nærma, f. nærra. — nærme, f. næma.

Nærmune (u'), m. Nærhed. Formen usikker (jf. Mune), da man kun bruger Dativ Pl.

„i Nærmunom“: nær ved. Oftere som adv. nærmunom (nærmunaa), o: i Nærheden. Edm. Nogle St. „nærmuna“.

I Drk. nærmuns. I Indh. nærmunt, som maaskee kunde være nærmunt (af Mund, n.). Fra Nordl. er meddeelt „namunn“, vel egentl. naamund. G. N. namunda.

nærna, v. a. (ar), nærme, flytte nærmere.

Nærna seg: nærme sig. Nogle St. næma seg.

nærre, adv. nærmere (f. nær). G. N. nærra. Jf. næmare.

nærsett, adj. nærstillet, sat nær ved.

nærssaug, adj. nærsæende, nslagtig; meget sparsom, farrig. Hall. Andre St. nærsedd (ee), Nordre Berg. Nordl.

nærskjold, adj. nær beslagt. Sv. nærskjold. G. N. næskjldr.

nærstadd, adj. nærtstaaende, som er i Nærheden. Nordre Berg. (sjelden).

nærshynt (-shynd), adj. nærsynet, som ikke ser godt i Frastand.

nærskjjen, adj. nærgaaende, paatrængende. Hall, og fl. (Sv. Dial. nærsjolen).

nærte, f. nerta.

nærtroeytt, adj. forhalet til det yderste.

nærverande (e'), adj. tilstedeværende. G. N. næverandi.

Nærvære, n. Nærværelse. Lidet brugl.

Næs, f. Næs. næsa, f. næisa.

næst, adv. næst, nærmest. Tilbeels som Præpos. (ligesom nær) i Betydn. nærmest ved; f. Gr. Eg gjett næst honom (Dativ).

næst, adj. nærmest (f. nærre); ogsaa: næst følgende eller foregaaende. G. N. næstr.

Tatt fyre næst (= fyre sidst), o: for vort sidste (eller forrige) Møde. Berg. Stift. Næst

brugl. i den bestemte Form (næste), f. Gr. Næste Gården; næste Huset o. s. v. (Mogle St. næraste; jf. næmaste). Næste Songen: næst følgende Sang. Ligeftaa: næste Dagen, næste Aaret og fl.

næsta, adv. næsten, meget nær ved (= so nær). Rbg. (?), Nedenæs. G. N. næsta. Jf. mest.

Næste, m. Næste, Medmenneske. Nyere Ord; L. Nächst (efter Lat. proximus). Jf. G. N. næmstr.

Næstemann, m. den nærmeste i en vis Orden; ogsaa: den som er nærmest til at træde i Stedet for en anden, f. Gr. Vice-Præsident, Suppleant ic.

Næter, f. Nat.

nætt, adj. nattegammel. Kun sammensat: einnatt, tvinnatt, trinett.

Næver(d), f. Natverb.

Næv, f. Nev. Næva, f. Neve.

Næver (Nævr), f. (Fl. Nævvar), 1) Barkhinde, yderste Hinde paa Bark; især om Dverbarken paa Birketræet. 2) et Stykke Birkensæver, enkelt afløstet Skive af Birkens Dverbark. G. N. nævr; Sv. næsver.

— 3) Sammensætning deels Næver, deels Nævre (Nævra); saasom Næverlad, n. Stabel af Næver til Taknings-Materiale. Ogsaa talbet Næverfergja, f. Hall. og Næverfagge, m. Solør. Næverloge (o'), m. Flamme af Næver. Næverkur, f. Kur. Næverfjog, m. Birkeskov med brugbar Næver. Næverstrukka, f. en Taske af Næver. (Dbl.). Næversot (oo), n. Sod af brændt Næver. Nævertak, n. Huus-Tag af Næver og Tørv.

Nø, f. Naud og Nod.

nøde, f. njoda. nødug, f. naubig.

nøgja, f. nøgje og nøygja.

Nøgd, f. et tilstrækkeligt Forraad, en rigelig Forsyning; ogsaa: Rigdom, Overskud. B. Skift, Gbr. Drk. og fl. G. N. nøgd. (Til nøgja, af nog). „Her æ Nøgd'a 'ta di“: her er en stor Mængde deraf. Sdm. Der ingi Naud og ingi Nøgd: det er just ikke Mangel, men heller ikke Overskud.

nøgd, adj. fornøiet, tilfreds. (Bart. af nøgja). Eg er ittje nøgd med det: jeg finder mig ikke tilfreds dermed. Han er sita nøgd (el. nøgder): det er ham ligegyldigt. Udtales tildeels nøvgd, og ombyttes ofte med „fornøgd“, som er en ny Form.

Nøgg, m. Gysen, Skræk, uhyggelig Fornemmelse. Hall. (f. nøgga).

nøgg, adj. frygtfom, forsagt; ogsaa smaa- lig, karrig (jf. nauy). Drk. Han er ittje nøgg: han er ret dhgigt, han kan nok vove noget. G. N. hnøgger: karrig.

nøgga, v. n. (nøgg, nøgg, nøgget), gys, skræk, faae en uhyggelig Fornemmelse (omtr. som kvæffa). Hall. (Hoel). „G nøgg so illt, daa e saag da“. (Supin. ubtalt nøggje). Falder sammen med „nyggja“ i

Bøiningen og har saaledes maafee høyt Begrebet: støde, el. stødes. G. N. hnøggva (hnøgg): støde sig, snuble.

nøggleg, adj. gyselig, frygt, uhyggelig. Hall. **nøgja**, v. a. (er, de), fornøiet, tilfredsstille, give nok. Nøgja jeg: lade sig nøie, være tilfreds. G. N. nøgja (af nog). Ordet lyder sædvanlig: nøja, el. nøie; dog i Imprf. tydeligere: nøgde (tildeels nøigde), Supin. nøgt. Imperativ hedder egentl. nøg (Fl. nøgje); men bruges sjelden. Jf. nøgta. — **nøgjast**, v. n. lade sig nøie, give sig til Taals (= nøgja seg).

Nøgie, n. Tilfredsstillelse, tilstrækkelig Forsyning. Saa sitt Nøgie: faae nok, faae saa meget at man ikke ønsker mere. Me hava etet vaart Nøgie: vi have mættet os. Mest brugl. vest i Landet, men lyder sædvanlig: Nøie. (Kunde ellers skrives Nøge). Jsl. nøgja, f.

nøgje, adv. nøiagtigt, nøie (= grant). Efter Udtalen „nøie“ (f. nøgjen). Ellers forekommer ogsaa en anden Form „nøga“, Hall. og „nøga“, Mandal (?).

nøgjeleg, adj. tilstrækkelig; ogsaa rigelig. — **nøgjelege**, adv. rundelig, overskødigt. Hall.

nøgjen, adj. (Fl. nøgne), 1) netop tilstrækkelig; (oftere) nøiagtig, nøie afpasset eller beregnet. Trondh. Det vardt ittje so nøgjet (nøie): det blev ikke saa ganske nøiagtigt. Det vardt nøgnare siban. 3 det nøgnaste: i det nøieste, efter nøieste Beregning. — 2) om en Person: nøieregnet, punktlig, streng. Me er ittje so nøgne med di: vi regne det ikke saa nøie dermed. Meget brugl. ved Trondh., saaledes i Drk. hvor det hedder: nøien og (i Neutr.) nøie, men i Fl. nøigne, Kompar. nøignar, og Superl. nøignast. Andre St. forbunklet til: nøie', nøiare, nøiaste.

nøgsam, adj. nøisom, let at tilfredsstille. Lidet brugl.

nøgt (nøggt), adv. knapt, neppe nok. Drk. Dydal. Jf. nauvt.

nøgta, v. n. (ar ?), være tilstrækkelig, blive nok. Solør. „Dø nøgter inte“: det forstaar ikke. G. N. gnøgta (nøgta): forsyne rigelig.

Nøk, m. Lugt, Stank. Gbr. Vel egentlig Nøf (y') eller Nøyf. G. N. knykr.

nøkke, v. a. f. nøykfa.

nøkkfa (?), v. n. (nøkk, nøkk, nøkker)? Kun foresundet ved Trondhjem (Selbu el. Tybalen) i den Talemaade: „En veet ittjen den da nøkk ell foff“, o: man veed ikke hvor der blev af det, om det sank eller blev bjerget. Betyder maafee: komme tilbage, og nærmer sig saaledes til „nøkkfa“: holde tilbage. (Jf. ogsaa nøykfa, 3).

Nøla, f. et Slags stort Trug eller ubhulet Kar. Gabeland, Østerd. Ogsaa Nøle (o'). Østerd. Jf. Nu.

nøleg, adj. vantreven, f. naaeleg.

Nøm, n. Kant eller Fold i en Søm paa

klæder. Valb. (Vang). „Taka for lite Nøm“: sive med alt for knap Kant (eller Umbelning i Kanterne). Synes at være en Afvigelse af Naam.

nømen, lammet; f. nomen.

nøna, v. n. (er, te), holde „Nøm“; f. nona. Sæt. Valb. Drf.

Nør, m. (Fl. Nører). Indbygger af Norene (Norarne) i Sogn.

nøra, v. a. (er, de), 1) styrke, opfriske, bringe til Kræfter. Nøra seg: forsyne sig vel med Mad og Drikke, mætte sig rigelig. Nøra seg uppatter: styrke sig efter en Svækkelse eller Sygdom. Nøra Sørna uppatter: fobre Røerne rigeligt, for at de skulle komme til Kræfter igjen efter en Udmagrelse. Berg. Stift, Nordl. og fl., ogsaa Tel. og Hall. G. N. nøra. — 2) tænde, optænde (Jld). Tel. Num. Hall. Nøra upp, el. „nøre paa“: gjøre Jld op. (Sv. Dial. nöra). Ellers mere alm. om at nære Jlden el. holde den vedlige. Imperf. tilbeels: nørte. — Ordet holdes sædvanlig adskilt fra „nära“, saaledes at det sidste kun betyder: opholde, føde, ernære; og denne Adskillelse synes at være noget gammel; f. N. L. 3, 219: af peem monnum, sem sek nöra ok næra skulu af sino erfvade (fra 1384). Jf. L. nähren, Ang. nerian, Goth. nasjan, o: hjælpe, bjerge.

nörd, part. opskriftet ic. f. nöra.

Nörding (Nöring), m. En som kommer nordenfra. (Jf. Sydring). Lidet brugl. uden i Sammensætn. Landnörding, Utnörding. Nogle St. Nyring (y), oprindl. Nyrbing.

nördra (nöra), v. a. (ar), stille nordligere (f. nördre). Om Blinden „nära seg“: blive nordlig. Sjl. og fl. Modsat sydra.

nördre, adj. nordre, nordligere. (Modsat sydre). I Hall. og Gbr. tydelig udtalt: nördre; andre St. nøre. G. N. nördri. Nördre Leibi: den nordre Søvei. Nördre Landet: Landet paa Nordfiden. I Stedsnavne ofte skrevet „nøre“, f. Gr. Nøre-Holmen, Nøre-Sande. — Ogsaa brugt som adv. „Han drøge nacra nöre“: det trækker nordenfra i Nord. Edm.

nördst, adv. nordligst. Det ligg nördst, eller nördst nord: yderst mod Nord.

nördst, adj. den nordligste. G. N. nördstr. Mest i bestemt Form, som: nördste Gøtmen, nördste Reset, o. f. v.

Nøre, n. 1) Styrkningsmiddel. (Sjeld.). 2) Spaaner eller tør Ved at tænde Jld med (f. nöra). Tel. Hall. (Sv. Dial. nöre). Saaledes ogsaa: Nøreflis, f. Nørefliffa, f. Nørevid (-ve), m.

nøre, adj. f. nördre.

Nöring, f. Opfriskelse, Styrkning.

Nörsla, f. rigelig Forsyning med Mad eller Foder, Extra-Forpleining, Genopfriskelse; f. nöra.

nörst, f. nördst. — nöra, f. næra.

Nösminne, f. Nösminne.

nöre, f. nöra. Nører, f. Not.

Nøve, f. Nøve. Nøvert, f. nauv.

nört, knapt; f. nauvt.

nøya, f. nøgja og nøyba.

nøyda, v. a. (er, de), 1) nøde, tvinge, drive.

Det nøydde meg til det. Nøyda seg: nøde sig selv til noget. Mest alm. nöya el. nöye; i Nsj. og Edm. nöyde. G. N. nøyda. (Af Naud). — 2) paanøde, paatvinge. Han nøydde det inn paa meg. Jf. nöyda i seg: æde eller drikke med stor Ulyst. — 3) v. n. være fornøden, udkræves, gjælde om. Der godt aa hava, naar det nøyder paa, o: naar det gjælder, naar Nøden kræver. Det nøydde intje paa: det behøvedes ikke, det var ingen Nødvendighed. B. Stift. — Particip: nöydd, nödt, nödsaget. — Formen „nöydast“ bruges tilbeels med passiv Betydning: nødes, være nödsaget til noget.

nöydgä (?), v. a. nøde, tvinge. Meddeelt i Formen nöyde eller nøge (Hall.) og -nöga (Mandal). Egentlig naudga (til naudig).

Nöyding, f. Evang, Tilnødelse.

Nöye, f. Nøgje. nöyen, f. nøgjen.

nøyta, v. a. (er, te), 1) benytte, bruge, anvende. Temmelig alm. G. N. nöyta. (Af njota, naut). Nogle St. især om at bruge en Ting længe eller til det yderste. (Jf. Sv. nöta: slide). Nøyta til, el. nöyta paa: benytte en Leilighed, passe paa i et beleiligt Dieblif. (B. Stift). — 2) nyde, fortere (Mad eller Drikke). Du nøyter for litet. Han hadde intje nøytt notot fort. Sogn, Wösb, Tel. Hall. (G. N. nöyta). Jf. smaanøyten, stornøyten, vönøyten. — 3) anstrenge, drive, anspænde. Nøyta Jollet sitt: anstrenge sine Folk (el. Tjenere) meget. Nøyta seg: a) gribe sig an, være meget om sig. (B. Stift). b) skynde sig, haste, ile. (Søndensjelds). Nøyt deg no: skynd dig nu bare! No saa me nöyta ojs: nu haster det. G. N. nöyta.

nøytaande, adj. tjenlig, som kan benyttes. Han er intje nøytaande lenger.

Nøyte, n. 1, noget til at bruge eller benytte. Sjelden; f. Braadnøyte, Vatsnøyte.

Nøyte, n. 2, Hob af Creature (Naut). Kun sammensat: Vunøyte, Ungnøyte, Gjeldnøyte.

Nøyte, n. 3, Selvfab. Kun i Sammensætning: Matnøyte, Kilenøyte, Sengnøyte, Talmnøyte. (G. N. -neyti). Af Naut, m. nøyteleg, adj. tjenlig, brugbar.

nøyten, adj. 1) slittig, udholdende; ogsaa: skyndsom, hastende. (I Smaal. nøten). 2) paapaselig, raft til at gribe Leiligheden. Jf. nøttsam.

Nøyting, f. Benyttelse, Brug; Nyden (af Mad eller Drikke); ogsaa Anstregelse, Jld; f. nöyta.

nøytsam, adj. paapaselig; som benytter

alt; ogsaa: streng i at holde Folk til Arbeide; f. nøyta.

Nøytfla, f. Benyttelse. Jf. Braadnøytfla. **nøytt**, part. benyttet; ogsaa nydt; f. nøyta.

Drbsprog: Boden Koft er nøytt; eller: Nøytt

og bodet er det same, o: tilbuden Bøværning ansees som modtagen, eller: jeg takker for det tilbudne, om jeg end ikke nyder det. **Tel. Hall.**

D.

D, m. Bogstaven D. Som Lyd to Slags, nemlig 1) Luft o (oo), f. Gr. i Fot, gob, rosa. 2) aadent o (o'), f. Gr. Odd, Frost, toma. Det sidste gaar i enkelte Dialekter jævnlige over til ø (ø').

o, forekommer som afvigende Form: 1) for „or“ (o: ud af). 2) for „og“. 3) for „aa“ (o: paa) og for Udraabsordet: aa! (Bald.). 4) for „ho“ (o: hun), og ligesaa for „honom“ (o: ham), f. han. 5) for „od“ (o: hidfig). Desuden bruges „o“ i den nordlige Deel af Landet ogsaa som Modfatnings-Partikel (ligesom i Svensk), f. Gr. Dro, olif, oviljug. (De Drb, som begynde med denne Partikel, blive her anførte under U). Endelig synes „o“ i nogle faa Tilfælde at staae i Stedet for „ov“, f. ovhard, ovsein, ovnøyet.

oa, ophidsse, f. oda.

obelunsam, f. ubildlunsam.

Obyde, f. Ubyde. Obøn, f. Ubøn.

od (oo), adj. hidfig, vilb, gal. **Tel. Hall.** **Bald.** Gbr. Dstær. i Formen: o'e (for ober), eller o. Sædvanlig indskrænket til Betydningen: brunstlig, urolig af Parringsbrist; om Dyr, nogle St. endog kun om Hundyr. (Jf. os, ful, galen). G. N. odr: heftig, ustyrlig; ogf. gal, vanvittig; Ang. vöd; Goth. vöds; Ght. wuot (jf. L. Wuth og wüthend). — Hertil Odmerr (Omærr), f. brunstlig Hoppe. Odpurka (Dpurke), f. geil So.

oda, v. a. (ar), ophidsse. Dstær: oda seg (oe seg), a) blive ustyrlig, staae sig gal. **Tel.** b) blive urolig af Brunst. **Hall.** Hedder ogsaa odast (oast).

Odd (o'), m. 1) Db, starp eller tynd Spids. G. N. oddr (Ang. ord). — 2) Odd, Landtunge, smalt Næs. (Sv. udde). Ordet bruges ogsaa som Mandens navn (ofte fellaagtig skrevet „Ad“). Jf. Ydde.

Odda, f. et eenligt Stykke, som bliver tilovers, naar de øvrige ere ordnede parvise. Dgsaa brugt som adj. (uden Bøining) i Formen odde, med Betydningen: ulige, ueffen, som ikke lader sig dele med to; om Tallene 1, 3, 5, 7, 9 c. (Modfat: jamt). Gita om jamt eller odde, o: gjætte om effen eller ueffen. **Alm.** G. N. oddi, m. Sv. udda; D. Dial. odde; Eng. odd.

Odde, m. Landtunge, Næs (= Odd).

Oddestykke, n. eenligt Stykke, som ikke kommer ind i noget Par. Saaleeds Odde-

fnapp, Oddetrof, Oddelykja, og flere.

Oddetal, n. ulige Tal, som ikke kan deles med to. (S. Odda). **Modfat:** jamt Tal.

oddkræft, adj. hvas i Odden; f. Gr. om Knive. Lyder sædvanl. oddkræft.

oddlaus, adj. obløs, brækket i Odden.

odduert, adj. fuld af skarpe Spidser.

Odde, m. Ddel, Arvegods; Jord-Giendom med fuld Besiddelse for Gieren og Fortjænsret for hans Arvinger. Overalt med tydeligt „b“ og tildeels i en ældre Form Odal. (Hard. Vofs). G. N. odal, n. (Ang. edel; Ght. uodal: Stamgods, Fædrenes-jord). Han fætt det til Odde og Eiga: til ubestridelig Giendom.

Odde-erving, m. nærmeste Arving til en Oddegaard. Jf. Hard. Oddekræft.

Oddejord, f. Jord eller Gaard med Odde- ret for Gierens Arvinger.

Oddeløsning, f. Indløsning af Odde- jord. **Nogle St.** Oddepening, m. (Tel.).

Oddelemann, eller Oddebonde, m. Gier af Oddejord.

Odderett, m. Ret til Besiddelse og Indløsning af en Jord-Giendom.

Oddestring, n. en spærre, forberedende Afde- ling af Storchtinget. (Jf. Lagting).

Odde, m. den fornemste af Guberne i Hedenstabet. G. N. Odinn; Ang. Vöden. Brugt i Sammensætning i forfattet Form: **Oden el. On;** saaleeds i Ordet Dnshov, og i nogle Stedsnavne, som Dnsaaker, Dnshov, Dnshov, Dnshov, Dnshov.

Odde, m. geilt Kreatur. „Ding“, **Hall.** odla (oo), v. a. (ar), hævde, faae Odde- ret til (en Gaard). **B. Stift.**

odna, v. n. blive hidfig eller vilb; f. od. Mere brugeligt er „odna“ for orna, o: varmes.

Odde (Oddo), Hvirvelstrøm; f. Ida.

Oddekap, m. Bildhed; Geilhed; f. od.

Odde, f. et Slags store aflange Mustinger, Modiolus vulgaris. Efter Udtalen: Odde (oo), i Sogn; Odde (o') og Odde (o'). Ved Trondhjem. Dgsaa Boudde (?), **Ndm.** Vel egentlig Odde (o'), da det paa Island hedder ada (f.) og ödu-skel. Andre Navne ere Gje-skel og Toffeskel.

Odde, m. Frygt, Uro i Sindet. **Tel.** (Vinsj). Jf. G. N. oast: frygte.

Odde, f. Uffelge. ofna, f. opna.

ofra (offra), v. a. (ar), ofre; give Offer.

Allerede i G. N. offra, af Lat. offerre: tilhøve. Hertil: Offer (Oftr), n. Dffer, Gave. Offermåle, m. el. Offerstjeppe, f. en vis Afgift i Korn til Brøsten. Oftring, f. Offerstik, Frembarelse af Offer.

oframt, foruden; f. umfram.

ofri, f. ufrid. Ofrystje, f. Ufriske.

ofsa (o'), v. a. (ar), 1) overdrive, gøre for meget af en Ting; især sryde, prale. Rbg. Tel. Dei hava ofsat det: de have overdrevet Sagen, udsmykket Historien. (Sert.). — 2) ofsa seg: bryste sig, være stolt, gjøre sig til. Hall. G. N. ofsa: vise Overmod. (Serer sammen med „ov“).

ofsa, adv. usædvanlig, overmaade (= ov, ovlege). Der so ofsa stort, ofsa langt, o. f. v. Dgfaa som adj. overordentlig; f. Gr. ein ofsa Gut; ein ofsa Buanad. B. Stift. Nogle St. ofsa (o'). Kan ansees som en Form af Ofse.

Ofse, m. 1) Overdrivelse, Overstridelse af det rette Maal. Hard. og fl. Det var anten Ofsen eller Banjen: enten for meget eller for lidt, aldrig til Maade. — 2) Overvældelse; noget overvældende eller forferdeligt; saaledes: en overordentlig Mængde (Nordl.); en Overfømmelse eller Vandflod (Mhl.); en usædvanlig Storm (Mhl. og fl.). — 3) Hestighed, Voldsomhed, fremfusende Færd. Tata til med ein Ofse: begynde hidstigt, ubesindigt. B. Stift, Nordl. og fl. (Nogle St. Ofse). Jf. Gofs. G. N. ofsi: Overmod. Paa Edm. oftest om selve Personen. Han er reimt ein Ofse: o: en fremfusende, eller meget driftig Karl.

ofseleg, adj. overordentlig; overvældende (f. Gr. om en Mængde); ogsaa: hyperlig, udmærket. I Berg. Stift oftest: offsaleg (opsalege).

ofselege, adv. 1) overmaade, i høieste Grad. 2) overslødigt, rigelig. I B. Stift: offsalege (opsale').

ofsen, adj. heftig, fremfusende, som ikke holder Maade. Mhl. og fl.

Ofsing, f. Overdrivelser, f. Gr. i en Fortælling; Stryderie; f. ofsa.

ofsnast, v. n. bruse op, blive heftig; være hyerlig spændt, nysegjerrig, forundret ic. Ndm. Paa Edm. aasna.

Ofst (o'), f. 1) Stund, Arbeidsstund (= Dytt), eller en vis Deel af Dagen. Indh. Jf. Forsøft (Forsøkt) og Kvelbsoft. I Gulbalen: Ofst. — 2) det samme som Ron eller Ronstid (Rl. 3 G. M.). Ofst. Andre St. Dytt.

Ofsta (oo), f. Morgenstund; f. Otta.

ofsa (o'), adv. ofte, lidt, mange Gange. Dgfaa i Formen ofste, Hall. og fl., oftaa, Nordre Berg. G. N. ofst, opt; Sv. ofta. (Ang. ofst; Goth. ofta). Komp. oftare: flere Gange; ogsaa: atter, igjen. Eg vil itte toma der oftare. Superl. oftafte: for det meste, sædvanlig.

og (o'), adv. ogsaa, tillige, dertil med. B. Stift i Formen og (o'), nogle St. aag; ellers ofvig. og (oo), Ehl., aa, Indh. Fosen; an. Rbg. Tel. Ofst. (I nogle Egne bruges hellere: med). G. N. ok; Sv. oå. — Ordet sættes gjerne sidst i Sætningen eller efter det Ord, som derved skal fremhæves; f. Gr. Han hadde været der og, o: ogsaa der, ogsaa paa det Sted. Eg og; ogsaa jeg (= eg med). Titet ventade eg, og titet seft eg og.

og (o'), conj. (= I. und, Eng. and). Paa Grund af Ordets svage Betonning bliver det neppe nogensteds tydelig udtalt; det lyder almindelig kun som „aa“ (i Valdors „o“); i Løsning tildeels of (aaf). G. N. ok (senere og); Sv. och (i Talen å). Wiser og Vers begynde ofte med et „aa“, som maastee kan være „og“, men som sædvanlig opfattes som et Indledningsord „aa“ uden nogen bestemt Betydning. Oge (oo), m. Frygt, Awe, Respekt for en Person. Sm. (Dgie, Doje), meget brugt. og adskilt fra Age (Agje), som nærmest betegner Lugt eller Lydigbed. „Dei ha 'tje noken Dgie fyre haanaa“: de frygte ham ikke, indsee sig ikke for ham. „Dø fylde haanaa ein Dgie“: der var noget ved ham, som indgød Frygt (nemlig et strengt, alvorligt Udseende). Jf. Dgn og Dgte. Ang. óga, m. (Frygt); Goth. ógan: frygte. Vigtigt som Stamord til øgja, øgjeleg, øgien.

ogeeleg, adj. imponerende, som indgyder Frygt. Lidet brugt. En anden Form er ogoleg: frygtelig. Tel. (Linn). G. N. ogurleg.

Ogn (o'), f. (Fl. Agner), 1) Aune, Hylster, Bøgerskal paa Korn. Mhl. Jæd. Tel. og fl. (dog mest brugt i Fleertal). Andre St. Agna, ogsaa Agn. G. N. ógn, pl. agnir. — 2) Stak (arista), Børste i et Arestkæg eller paa et enkelt Korn. Nordre Berg. Øbr. (tildeels med Fleert. Dgner). Ved Trøndh. Agn. Andre Steder Snary, Snerpa.

Ogn (oo), f. Frygt, Vanghed; ogsaa Awe, Respekt (= Dge). Jarlsberg. Afvig. Ogne (o'), m. Nbm. Gulbal (?). G. N. ógn.

Ogn (oo), m. Døn; f. Dmn.

ogna, v. a. (ar), stramme, true. Gulbal (?). G. N. ógna.

Ognelag, f. Augnelag.

ognug, adj. som indgyder Frygt el. Respekt, imponerende, alvorlig. Gulbalen, sædvanl. ognug (o') el. aagnug. (S. Folkevennen 4, 44). Jf. Dgn.

ogo-for, ogo-rø, m. fl., f. ovan.

Ogrvø og Ogrvø, f. Ugrvø.

ogso (o'), adv. ogsaa, tillige (= og). Lyder tildeels: offaa (offaa), Sm. og flere, afaa, Jæd. Et at forverle med det adskilte „og so“ (aa so), som bruges i Fortælling og betegner: og dernæst, og saa-

- lebes *ic.* Tilbeels udtalt som „aasfo“.
- Ogr** (o'), f. Agtsomhed, Omhu. *Tel.* (Samme Døb som *Ugt*). *Jf.* *ogtu*.
- Ogøre** (oo), m. Frygt, Awe, Respekt. *Namd.* Etiller sig som en *Middel*form imellem *Dge* og *Dtte*.
- ogtu** (o'), adj. agtsom, omhyggelig (see *Dgt*). *Tel.* Hebder ogsaa *ogtig*. *Andre St.* *agtlig*.
- ohag**, f. *uhag*. — *ohar*, f. *ovhard*.
- Ohøming**, f. *Uheming*.
- oidig**, f. *uidig*. *Oing*, f. *Oding*.
- of** (oo), flyttede m. m., see *afa*.
- Of** (o'), n. *Uag*, *Skulbertra* til at bære *Byrder* med. *Nhf.* og *fl.* *G. N.* *ok*; *Sv.* *ok*. (*Jf.* *L.* *Joch*, *Eng.* *yoke*). *Andre St.* *Sele*, *Watssele*, *Hidsa*. I den *figurl.* *Betydning* af *Tvang* el. *Trældom* er *Ordet* for det meste anset som fremmedt.
- Ofa** (o'), 1, *Slædespor* (= *Ofkje*); ogsaa *Drag* eller *Spør* efter *Dyr* (= *Drog*, *Elod*). *Jndh.* (*Sparbu*) i *Formen* *Dfo*. Et gammelt *Alfa*, f.
- Ofa** (o'), f. 2, *Bøsning*, *Klampe* som omfatter en *Slaa* eller *Areltap*. *Nordland* (*Senjen*). *Andre St.* *Alfa*. *Nærmer* sig ellers til *Dfe*.
- ofa** (o'), v. a. (ar), 1) belægge med *Halsaag* (f. *Dfe*). *Ehl.* i *Formen* *ofa* (oo). — 2) fælde sammen; forbinde med en *Revle* (*Dfe*). *Nhg.* og *fl.* *Dgsaa*: *slaae* en *Lift* eller *Klampe* fast paa et *Kar*. *Nhl.* *Particip* *ofad*, i *Nhl.* *ofa* (oo). *Hertil* „*Dfabytte*“, n. en *Mælkedunk*, indrettet til at bære paa *Nyggen* og forsynet med et *Par* *Støtter*, hvori *Bærehængslerne* fæstes.
- ofa** (o'), v. a. (2), flytte, rokke, røre. *Sogn.* *Andre St.* *afa*.
- Ofan** (*Alfan*), n. f. *Dfe*.
- Ofe** (o'), m. 1) *Uag*, *Halsaag*; en *tréfattet* *Slave*; især til *Svinn*. *Ehl.* i *Formen* *Ofje* (oo). *Jf.* *Df.* *Andre St.* *Sul*, eller *Svineklave*. — 2) *Hjørnetra* i et *Led* (f. *Grind*); et *tykkere* *Dværtra*, hvori *Underne* af *Ledets* *Stænger* (*Almar*) ere *indsælbede*. *Lyder* lidt forskjelligt: *Ofje* (o'), *Tel.* og *fl.*, *Ofje* (oo), *Nordl.*, *Uafje*, *Wofs*. *Mere* *afvig.* *Alfan*, n. *Sbm.* *G. N.* *oki*. — 3) *Revle*, *Dværklampe* som *slaaes* fast paa en *Dør* eller *Flage* for at holde *Hjelene* sammen. *Tel.* (*Ofje*, o'), *Harb.* *Wofs*, *Sogn* (*Uafje*), *Nhl.* *Ehl.* *Jæd.* (*Ofje*, oo). *Sv.* *Dial.* *ofe*. (*Andre St.* *Norve.* *Slaa*, „*Waataar*“ og „*Lab-hant*“). *Dgsaa* om en *vaaslaet* *Lift* eller *Støtte*, hvori noget skal fæstes, f. *Verbet* *ofa*.
- Ofe** (oo), m. en *Klynge*, en *sammenviklet* *Maase*, f. *Gr.* af *Traad* eller *Snøre*. *Nordl.* (*Jf.* *Lofe* og *Fløse*). *Hører* *maafkee* sammen med det forrige.
- Ofebytte**, n. f. *under* *ofa*.
- Ofør** (o'), el. *Ofør*, n. *Uager*, *Udlaan* med *høje* *Renter*. *Lidet* *brugl.* I *Nordl.* „*Ofør*“. *G. N.* *okr*; *Sv.* *oder*. (*Nt.* *Wofer*, *L. Wucher*). *Ofør*fall, m. *Uager*farl. *Oførrenta*, f. *ubillig* *Rente*.
- Ofestaur** (o'), m. *Hjørnepæl* ved *Siden* af et *Led*; ogsaa *Hjørnepæl* i *Enden* af en „*Hesse*“. „*Alafastaur*“, *Wofs*.
- Ofjo**, og **Ofjø**, f. *Utjo*.
- off** (ofte, offer), o: os; f. me.
- offa**, v. n. *suffe*, *give* sig, *flage*. *Ofstørd.* (*Tønsæt*). *Jf.* *anfa*.
- offar**, *pron.* *poss.* *vor*, os *tilhørende*. *Nhg.* og *fl.* *Sædvanl.* „*offa*“, og i *Femin.* „*offo*“ (for *offer*), f. *Gr.* „*da* *va'* *offo* *Tru*“, *Sæt.* *Jf.* „*me*“ og *de* *dertil* *seiede* *Former*: *aafan* (*Harb.*), *offons*, *fons* (*Tel.*), *offans*, *fans* (*Num.*). *Er* ellers *uden* *Bøsning* og *falder* *saaleeds* *ind* *under* *Genitivet* *offar*, *hvorom* f. me. *Jf.* *dyffar*.
- offen** (*hvilken*), f. *hoffen*.
- offer**, *pron.* *os*; f. me.
- Offul** (*Ofkaal*), m. f. *Ofka*.
- Ofka** (o'), n. (*fl.* *Ofko*), *Ankel*, *Føddel*. I *de* *sydligge* *Egne* med *visse* *Afvig.* i *Fleertal*, *tilbeels* *Ofkor* (*Ofkur*). *Nordlige* *hegger* *det* *Ofke*, n. (*fl.* *Ofke*). *Med* *andet* *Kjøn*: *Ofkel* (*Ofkul*, *Ofkaal*), m. *Helg.*, og *Ofkell* (*Hoful*), *Namd.* *G. N.* *ökla*, n. ogsaa *ökli*, og *ökull*, m. *Sv.* *ankel*, m. *Eng.* *ankle*.
- Ofkful** (*uu*), m. *Ankelfode*.
- Ofkolid** (i'), m. *Ankelled*, *Føddel*.
- Ofklesonom**, f. *hofulfoom*.
- Ofklesnar**, n. *den* *nederste* *Deel* af *Læggen* *tæt* *ved* *Anflen*. *Tel.*
- Ofklesno** (:-*fnø*), m. *Eneelag* som *rækker* *op* *til* *Anflerne*.
- Ofko**, f. *Ofa*. — *Ofør*, f. *Ofør*.
- ofkra** (o'), v. n. (ar), *aagre*, *drive* *Uager*. (*Sv.* *ofkra*). *Lidet* *brugl.*
- Ofshyvel** (o', y'), m. en *større* *Høvel* med *Stafter* eller *Haandtag* for *to* *Personer*. *Trondh.* *Nordl.* *Ofal* og *Ofaa* *hebbe* „*Ofse*“, *maafkee* *Ukse*, *da* *de* *udstaaende* *Stafter* *have* *nogen* *Lighed* *med* *Drehorn*. I *B.* *Stift* *Uvimennings* *Høvel*.
- Ofsl** (o'), f. *Arel*, *Stulber*. I *de* *sydligge* *Egne* *sædvanlig* *Ofsel*, med *Fleert.* *Nordl.* *afvig.* *Ofsl'er*, *Ofsla(r)*, *Hall.* *Nordensfjelds* *oftere* *Ofsl* (f. d.). *G. N.* *öxl*, *pl.* *axlir*. *Jf.* *Herb*.
- Ofynde**, f. *Ufynde*.
- ol** (oo), *foftræde*; f. *ala*.
- Ol** (oo), el. *Olå*, f. *Rem*, *Læderbaand*. I *Sammenfætning* *med* *Bakola*, *Under-ola*, *Ukreip*, *Oltaum*. *G. N.* *öl*, ogsaa *ål*, f. *Jf.* *ogfaa* *Dra*.
- Olavsfljegg**, n. *som* *Plantenavn*: *Asplenium septentrionale*, *Smaal.* I *Tel.* (efter *Wille*): *Osmunda crispa*, ellers *falbet* *Torbola*.
- Olavsvoða**, f. *St.* *Olafs* *Dag*, *den* *29de* *Juli*. *Rest* *alm.* *Olsoke* (oo, o'), ogsaa

- Olsok**; ellers Olavsoke, Tel. Olsvuku, Jndh. (Snaafen), Olsuku, Drk. G. N. Olsavvaka, og til Olsavvöku. Hertil Olsavvoka-bil (l'), n. Eken nærmest ved Olavsvokedag, m. „Olsokerytta“, f. et langvarigt Regnveir, som ofte indtræffer i Juli Maaned. B. Stift. (Jf. Sv. rötmanad).
- olboga** (o', o'), v. a. (ar), bevæge i (eller med) Albuerne. Ein fer ittje olboga seg: man faar ikke Rum til at bruge Armene. Tel. (Jf. Eng. elbow).
- Olboge** (o', o'), m. Albue, Armsled. Nest alm. Olbogie; nogle St. Aalbaaga; afvig. Aalbog (oo), Nordl., Aabogje, Sæt. Dgfaa: Zandboge (=baaga) og Zamboga, ved Trondh. J Nhl. Omhogje. G. N. ölbogi; ogf. ölbogi; Ang. elboga, elnboga; Ght. elinbogo. (Jf. G. N. öln, f. Gaand, Underarm; dernæst: Alen). J Sammenfætn. opfattes det som Olbog og forbindes med „s“; saaledes Olbogsfrife (l'), m. og Olb-galyffja, f. Krumningen paa den indre Side af Albuen.
- Olbogkjæl** (-skjal), f. et Slags eenfallet Musling, Patella vulgaris. Jæl. olbogaskel.
- Old**, f. en Hob eller Samling af Mennefer; ogsaa: Mængde, Masse (omtr. som Ede). Hard. G. N. öld. Maafee ogsaa: Marsvært el. samtdige Verter, f. Fjorold. Gfter aldre Forfattere skulde Ordet ogsaa betyde: Generation eller Samtidsefolk. Vel egentlig: det som er „alet“ eller opfostrret paa een Gang. Jf. ala.
- Olda**, f. 1) Velge (= Alba). Jndh. (Olle, Oll'). — 2) Huulningen imellem to Velger (= Baaredal). Hall. i Formen Olde. — 3) en Vand-Rende; ogsaa en Kilde; f. Olla.
- Oldemoder**, f. Kvinde som forestaar Legen i et Selskab (f. Landsf. 786). „Allemoir“, Tel. Nyere Ord eller Omdannelse af et gammelt Albamoder (o: Stammoder).
- Olden-aar**, f. Aldaar.
- Older** (Olr), m. 1, El, Elsetræ (Alnus). Nest brugl. vest og nord i Landet (jf. Dre); tildeels afvig. Oldre, Oddre; ogf. Ördre (Gbr. Drk.). Paa Sdm. forekommer „Olden-aare“ som Benævnelser paa det mørkere Elsetræ (Svart-ore); om de øvrige Navne f. Dre. Formen Olber pas-ser til G. N. ölr (ogf. elrir); Sv. al (i nogle Dial. alder); Eng. alder; L. Eller, Erle. — Hertil Olberholt, n. Lund af Elsetræer. Olderlauv, n. Ellevov. Ol-berflog, m. Ellevov. Oldervid (=ve), m. Ellevrande.
- Older** (Olr), m. 2, Lyftighed i et Selskab, Støi, Tummel. Trondh. (Selbu), ogsaa i Ryf. (Jf. Oll). G. N. öldr: Driffelag. — Hertil Olberfong, m. en lyftig Selskabsmand. Dgfaa Olderkopp, om en støiende Person. Trondh. (Lydal).
- oldra**, v. n. (ar), støie, gjøre Dpfigt med Støi og Lyftighed. Tydal; f. Olber. oldrug, adj. aldrænde; f. albrig.
- Oldur** (o'), m. Modhage (= Agnor, Agn-hald). Hard.
- Ole**, el. Olle (oo), m. et Nul; f. Null.
- Olega**: f. Ulega. Olende, f. Uende.
- olga** (?), v. n. væmmes, føle Kvalme (= elgja, igla). Hard. sædvanl. olgja, olja.
- olif**, f. ulif. Olic, f. Ulit.
- Olje**, m. Olie; ogsaa om forskellige Slags Safter, som ligne Olte. Ofte i Formen Ulje (u'); tildeels Olja, el. Ulja, f, og med Tillem্পning af den fremmede Form: Ulja (Olje, Olju), Hall. og Valb. (Sv. olja, f.). Af Lat. oleum.
- Oljeblad**, n. Hvittiblum (= Kvitmo). Berg. Stift. Dgfaa Oljebloffa, f. Jæd.
- Oljesøyre**, f. Ulfødsøyra.
- Oll**, m. Støi, Skraal; støiende Lyftighed. Ryf. Nordl. Dgfaa i Formen Older, m. og Olstring, f. Ryf.
- olla**, v. n. (ar), 1) støie, kraale, suakke høit. Nordl. Mand. (Jf. elbra). — 2) fortælle lange Historier (f. Olla). Rbg. Lister. (Jf. vella).
- Olla**, f. 1, Fortælling, Sagn, Historie. Rbg. (Mafersal).
- Olla**, f. 2, 1) Kilde, Vandaaer. Busfr. Tel. (Linn). Dgfaa om Brønd eller Vandsted. J Hall. Olde: en Rende eller Vandgrøft. (Jf. Olda). — 2) et stort Trug, udhulet Rar, Vandkumme. Sæt. Tel. (kun „Oll“, ikke Odde, saaledes maafee for Olda). Danff Olbe. Sv. Dial. alla: Kilde, Rende; Huulning; Riste (Nies 839).
- olle**, og ollaa, f. all.
- ollo**, adv. ganske, tilfulde (af all). „oblaa“, Jæd. „Der ikke oblaa heilt“: ikke ganske heelt. Andre St. kun som Dativ, f. Er. „fyre ollaa“: for det hele, med alle. Sdm. G. N. öllu (Dativ).
- ollunges**, adv. heelt igjennem, ganske. Tel. (ollunges), sjelden. G. N. öllungis.
- olm** (o'), adj. olm, hbfvig, arvig; om Dyr, især Drex. Alm. J Tel. tildeels afvigende om'e (oo) G. N. olmr. Jf. ylmast.
- olma**, v. n. (ar), kaste bliske Blik, gjøre barffe, truende Miner. Hall. (ölme). J Smaal. ulme.
- Olmosa** (o', o'), f. 1) Almisse, Gave til Frægende. G. N. ölmusa, L. Almosen, af Gr. og Lat. eleemosyne (Medlidenshed). — 2) en Stakkel, hjælpeløs Person; ogf. en Krysser (= Arming). Lyder tildeels Olmosa (o'), Nalmos. Omose (Tel.), Olmosu (Hall.). — Hertil Olmosedom, m. Uafselhed, Elendighed. Olmose-ty, n. Tiggergods, f. m.
- Olveip** (oo), n. Læder-Med, Vaand eller Snor af Remmer. Trondh. J Østerdalen.
- Olreep**. G. N. älreip; f. Ol.
- Olving**, f. Öreting.
- Olsoko**, og Olsuku, f. Olavsvoka.

Oltaum (oo), m. Lomme eller Snor af Leder. Dstl. tilbeels ubtalt Olsem (med tykt L), el. Drtomm; ogsaa skrevet „Dre-tommer“. Jf. Dreip.

Olva, f. Elv. olvaat, f. aalvaat.

Olvore, f. Aalvora.

om. 1) f. um. 2) for honom; f. han.

om, adj. forladt; f. aum.

Om (oo), m. en svag Lyd, saasom af Bulder i lang Afstand; ogsaa Gjenlyd, Echo. Harb. Hall. (G. N. omun: Røst).

oma, v. n. (ar), 1, lyde, klinge; give Gjenlyd eller en svagere Lyd. Harb. Hall. Jf. sma og ymja.

oma, v. n. (ar), 2, stirre, speide, see sig vel omkring. Valb. Jf. opa, topa.

Omage, f. Umage. omaalug, f. umaalug. omblagrig (?), adj. omhyggelig. Smaal. Vistnok en forvandt Forn.

Omboge, f. Olboge. Ombot, f. Hombot.

Ome (oo), m. Reg, Lugt af noget som brænder (= Gim); ogsaa om Solreg (= Roe). Jæd.

Omklast, f. Homklast.

Omlid (Haandled), f. Uvlid.

omleg, usfel, f. aumleg.

Omn (o'), m Dvn, Jldsted; i Særdeleshed: 1) Jldsted i et Huus (= Aare, Gruva); 2) Jldsted med en større Ombygning, f. Gr. Vagerovn, Smelteovn ic. 3) Kaffelovn, Stueovn. Nogle St. Ovn, Obbn; i Hall. og Valb. Ovd'n (Ovden). Mere afvig. Ogn (oo), Jæd. Vister. G. N. ofn, Ang. ofen. Jf. Sv. ugn; Goth. aubns.

omnbakad, adj. baget i Dvn.

Omnbolt, m. en Panelling paa Siden af Jldstedet (i Røgstuerne). Nordre Berg. Jf. Brike og Kallhovede.

Omnborg, f. en stirrantet Forbygning i Muren under en „Omnhella“ (f. d.), benyttet til at lægge Jld i, naar noget skal tørres paa Hellen. Edm.

Omnbraud, n. Brød som er baget i Dvn. Næst alm. „Ombrød“.

Omnbrik (ii), f. en liden Bænk ved Siden af Jldstedet (Gruva). Nordre Berg.

Omnhella, f. en fladt liggende Helle eller Steensive ovenpaa Muurværket over et Jldsted, bestemt til at afdede Ildfunkerne fra Taget (i Røgstuerne) og tilbeels ogsaa til Ferring af Korn eller Malt. B. Stift og fl. Jf. Omnborg.

Omnkall, m. Hjorneplante i Panellingen paa Siden af Jldstedet (Omnboltken). Romsd. (Folkvennen 10, 298). Ellers kaldet Kallhovede, og Kallauga.

Omnkraa, f. det Hjørne, hvori Dvnen eller Jldstedet staar. Svøvanl. ubtalt Omkraa; nogle St. Omkraa.

Omnkroft, m. Dvnrage, Stikke at rage i Gløderne med.

Omnlad, n. en lav Muur paa hver Side

af Jldstedet.

Omnrøyr, f. Dvnrøyr.

omturkad, adj. tørret paa en Dvn eller „Omnhella“.

Omod (oo), n. Fortrydelse, Misundelse, Jaloufie. „Omo“, Tel. (Vinje). Dunkelt og usikkert Ord.

omoleg, f. umogleg. Omøle, f. Umgle.

on, præp. foruden. Uvilksomt Ord i Forbindelsen „on-vera“ (o: undvære), som ellers sædvanlig hedder: umbera. G. N. vera an (ogsaa: on vera). Jf. von.

On (oo), f. Lyft, Behag; f. Une. Hertil: onast, v. n. fatte Lyft, f. Gr. til et Arbeide. Edm.

ona, besinde sig vel; f. una.

Ond (aa), f. 1, Aande; Aand. Forhen anført i Formen: And.

Ond (aa), f. 2, Aand (Fugl); f. And, 2.

Onder (Aand), f. (Jl. Andrar), Ski, lang Træsaale at gaae paa i Sne; nogle St. iser om en kortere Ski for den ene Fod til Brug ved Opstigning i Bakkerne. Nordl. ogsaa paa Vofs og fl. i Formen Aand'er; ellers Ond'er, Valb., Aandaar. Jndh. En anden Form er Andør (Anør), som forhen er anført. G. N. ondarr, m. Jf. Andra.

Onder-ola, f. Stroppe hvormed Skien bindes til Foden. „Androl“, Helg.

One (oo), m. et Skovstykke, en begrændset Klude eller Strimmel af en Skov (omtr. som Leig). Rom. (Gurdal). Jf. Von, om et Engstykke. Sv. Dial. von, an, f. og åne, m. (Næg 840).

ongla (aangle), v. n. angle, fiske med Krog. Lidet brugt. (f. meita). 3 Valb. ungle (til Ungul = Ungul).

Ongul (aa), m. (Jl. Unglar), Angel, Fiskekrog. Næst alm. Nangel; ellers Aangul, Tel., Aangaal. Jndh., Ongul, Hall., Ungul, Hall. Valb., Nangle, Harb. G. N. ongull. (Paa Dstl. oftere: Krof). — Hertil Onglebolk, m. Grundfnoeren i en Fiske-Line. Onglelag, n. Tang eller lignende Redskab til at forme Angler med. Onglemakar, m. Anglemager; ogsaa Naan paa en Fugl, med Hentydning til dens Stemme. (Efter H. Strøm et Slags Pingvin [Geirfugl]; efter Nilsson hellere det samme som Savella).

ongulsaar, adj. saaret af Angelen (om Fisk); uegentl. kuffet, ydmyget, skamfuld over at have forløbet sig.

Ongulsmaff, b. f. f. Agnsmaff.

Ongulstaum, m. Angelsnor.

onka (aanka), v. f. anka.

Onn (o'), f. 1) Travlhed, Skynding, stærkt Arbeide. G. N. önn. Ogsaa: Fld, Jver, Driftighed. Rbg. Der ikke notor Önn med dem: der er ikke nogen Driftighed hos dem, de ere for lidet om sig. Jf. ann, annfam, Annsend. — 2) Arbeidsid, den Tid da de

store Markarbeider foregaae; nemlig Bløiningen (Vaar-onn, Vlog-onn), Høstlætt (Slaattoon, Høyonn) og Indhøstningen (Sturd-onn). Alm. (jf. Vinna). G. N. önn, pl. annir; Sv. and, ann. Formen Ann er her sjelden, f. Antid og Høy-annvifa.

onna (o'), n. a. og n. (ar), 1) paaskynde, drive. Onna seg, el. onna paa: skynde sig, haste. (Nyere Form i Stedet for: anna). I Nbg. anna seg. — 2) være i Arbeide paa et Sted, være med i Markarbeidet; især om leiede Folk. Han var der og omnade. Søndensfelts. Jf. vinna.

onna (varmes), f. orna.

Onnefolk, n. Folk som udføre Markarbeider (pløie, flaae, skjære).

onnefor, adj. duelig eller stærk nok til de store Arbeider.

Onnegraut, m. Flødegrod, som efter gammel Skik nydes paa den Dag, da et Markarbeide er sluttet. Smaal. og fl. Ellers Slaattegraat og Sturdargraut.

onnemillom adv. i Tiden imellem „Dinnerne“, især imellem Bløiningen og Høstlætt. (Ordnbl. Anna imillom). Jf. Melonn og Haaball.

Onnerid, f. Markarbeids Tid (= Antid). Ogsaa adskilt: i Onne Tider.

onnor, en anden; f. annan.

onnor-krar, f. annankvar.

onnorleid, adv. anderledes. Om de forskjellige nyere Former, f. annarleides.

onnug, adj. flittig, arbeidsom; ogsaa: skyndsom, hastende, som har det travlt. (Til Dnn). Dstest onnau. Trondh., ellers onnig, Nhl. Jød. Nbg. og fl. Andre St. annig, og endig. Jf. annsam.

Onnung, m. en ung Tjener, Hjelpe-tjener. Tel. (Dnnungje).

Onnverkt, n. strengt Arbeide. I Tel. „Dnnvirkje“.

Onsdag, m. Onsdag, egentlig Ddensdag (f. Dden); G. N. Odinsdagr, Ang. Vødenesdæg. I mange Egne ombyttet med Mefedag.

Onøeming, f. Unøeming.

onøyten (umaabelig), f. oynøyten.

Op (o'), n. Abning, Hul, aabent Rum. Afsiger til Op, Dyp og Nap (f. open). Isl. op.

opa (o'), v. n. f. hova.

opa (oo), v. n. (ar), stirre, gloe, see stivt frem for sig. Vald. (jf. oma). Vel egentlig opa (o'): gabe. Hertil Op (oo), m. en taabelig, nysgjerrig Person. Opinga, f. Gaben, dum Nysgjerrighed.

open (o'), adj. aaben. Lyder forskjelligt: open (o'), Nbg. Tel. Ejj. og fl., open (oo), Søndre Berg. Obr. og fl., aapen, mange St., open (ø'), Hall. Vald., open, Trondh. G. N. opinn; Ang. open. Vel egentlig Particip af et forsvundet

Verbum (Grimm, Gr. 2, 49). — Særlig Betydn. 1) aaben, ikke tillukket; ogsaa: ubesat, fri, ryddelig; f. Gr. opet Vatn: isøfrit Vand. Et opet Rom: en ledig Plads. — 2) blottet, ubeskyttet, bar. Ser er so opet fyre Binden (om en skovløs Egn). Ein open Baat: Baad uden Dæk. Eiggja open: ligge udskraat paa Ryggen. (Dstere: vid-open). — 3) om Personer: aabnemundet, ufor-sigtig i at tale. Seldnere med Begrebet: offentlig, som: ein open Veg; halda opi Bud; sera open Strid. (I Skrift er enkelte Gange brugt: openleg).

openberr, adj. aabenbar. Lidet brugl. G. N. opinberr. — openberra, v. a. (ar), aabenbare, forklare. — openberr-lege, adv. aabenbarlig. (G. N. opinberlega). Disse Ord have tildeels den besynderlige Form „openbaara“, og „openbaarleg“. (B. Stift).

opendags, v. a. (ar), aabenbare, fremvise; ogsaa: opdage, udfinde. Søndre Berg. Nordl. og fl.

Openkjest, m. Sladderhant (jf. Flaakjefst). I Hall. Openkfast.

Openkrap, adj. Aabenhed. Lidet brugl.

openkkaar, adj. aabenhjertig, fritalende; ogsaa aabnemundet, ubetænksom i at tale. Drk. Hall. og fl. Ellers: aapekkaar, Edm., openkko, Tel. Vel egentl. openkkaa. Isl. opinskar.

opna (o'), v. a. (ar), aabne, oplukke (= lata upp); ogsaa opskjære, oprive ic. Rogle St. oopna, øpna, aapna (f. open). Mere afvig. aafna, Nordl., øfna, Vald. G. N. opna. — opnast, v. n. aabnes, blive aaben (= opna seg).

Opning (o'), f. 1) Aabnelse, Oplukelse. 2) en Aabning, et Hul (= Dy).

opp, f. upp. — Oppe, f. Oppe.

or (oo), præp. (med Dativ), af, ud af. Bru- ges i to Former; i de sydlige Egne or, og tildeels forkortet „o“ (Ejj. Nff. Edm.);

derimod nordensjælds; ur (uu), og for- kortet „u“ (ogsaa i Obr. og nordre Edm.). G. N. or (ör); ogsaa ur. Sv. ur. (Oht. ur, er; Goth. us). Løber ofte sammen med et foregaaende Averbh, især med ut og upp, saaledes: ut-or, utur; for- kortet: ut-o, ut-u, og 'tor, 'to; 'tur, tu. Li- gesaa: upp-or, uppur (uppo, uppu; 'por, 'pur; 'po, 'pu); f. Gr. „to husom“: ud af Husene. „pu Esonaa“ (uppor Esonom): op af Søen. — I Brug og Betydning har „or“ megen Lighed med „av“ (af), men forholder sig til dette som „i“ til „aa“ (uppaa, paa), saaledes at det, som er „i“, kommer „or“; men det, som er „uppaa“ (paa), kommer „av“.

F. Gr. Roma or Ejoen, om Fisk; men: toma av Ejoen, om en Fisker. Roma ut or Husom, om Mennesker; men: toma ut av Husom, om noget som er ovenpaa, f. Gr. Enee. Imidlertid bruges „or“ ikke i saa mange Tilfælde som „av“;

- det anvendes sædvanlig kun for følgende Forholde: a) ud af et Skul, af et indesluttet Eted, et Dyb, et Kar eller Gjemme; saaledes: staa ut or Flaftom, o: tømme Flafterne ic. b) ud af en Maaske eller Mængde, f. Gr. fälja seg ut or Flotten. c) ud af en vis Tilstand, f. Gr. toma seg upp or Svevnen; toma ut or Noda, ut or Knipa, m. fl. Ogsaa lidt anderledes: Ganga or Bege (Ev. ut vägen); Kara or Klædom (afklæde sig); toma or Dyom (fra et Dyhold paa Nerne). Binden stend utan-or, o: fra Havet. (Paa Edm. „utta-o“). Derimod ikke om Forholdet: af en Materie, eller af en Marsag, som i G. N. brynja or gulli, el. andast or sårum.
- Or, n. Jæskran, som dæmmer Vandet op el. hindrer det i Løbet (f. ora) Rbg. Om et andet „Or“, f. Ord.
- Or, f. Steengrund, f. Urd. Et andet Or, f. (?) ferubsættes i Orar, pl.
- Or (o'), f. Pilespids (?). Kun dunkelt i Sammensætningen Holvor og Agnor. (Jf. Oldur). G. N. ör (örvar); Eng. arrow: Pål.
- Or (oo), m. 1, Elletræ; f. Dre.
- Or, m. 2, Ribs, Ribsbusk. (Maaske nærmest en egen Art: Fjeldribs, Ribes alpinum). Østerd. (Kryfs), tildeels udtalet Dol, med tykt L; altsaa vel egentlig Ord, eller maaske Urd. Andre St. Orbær-tre, og Urwill (uu) el. Ulwill, Hall. og Vald.; saaledes Urwill-tjørr, om smaa Ribsbuske, Vald. (Andre St. Nøved og Rifs). — Selve Frugten hedder: Orbær, Østerd. Hedem. Toten; Urwillbær, Vald. Ulbær og Ulvbær, Gbr. (Andre St. Nøvisbær, Vebær; jf. Vinbær). I en svensk Dial. obår (Nies 480). Ordet er dunkelt og Forholdet noget usikkert, da det maaske er to Arter, som her ere forblandede.
- ora (oo), v. n. (ar), 1) sulme, stige op; om Vandet, naar Isen hindrer dets Afløb. Rbg. Nedens. (Andre St. fjova, freppa, frya). S. Drefvall. — 2) ralle, give en gurglende Lyd. Hall. „Da ora i Halse“. (Eilers: hurla, hurkla, rukla). — Maaske ogsaa: dase, drømme (Jæl. öra); f. helora.
- ora, v. tale; f. orda.
- Ora (oo), f. Sælestroppe, Løkke af Jern eller Løder, hvorved Skaglerne sættes til Hestesælen. Næst alm. Ora, Ore (sælbnerer Ole); nogle St. Orde, Tel. (Sjlgjerd), Orra, Eegn; Uldra, Emaal., Ara, Senjen. I svenske Dial. ala, åla, åldra (Nies 6 og 839). Formerne „Ara“ og „Orda“ kunde hentyde til et gammelt Arda (Ordu); imidlertid er den oprindelige Form uvis. Jf. ogsaa Urva, Orvelb (= Horvelde), Urgja og Ul.
- Orar (oo), pl. Sandseelsøshed, Forvirring. Brugt i Dativ og i Sammensætning; saaledes: i hovodorom (Han'orom), i Sveonorom, i Daudorum, i Helorum. G. N. örar, pl. f. Bildelse. Hertil ören, ör, öra, Örfra. orast f. orast. Oraa, f. Uraad.
- Orbær, n. Ribsbar; f. Or, m.
- Ord, n. 1) Ord, Deel af en Tale. Næst alm. Or (oo), nogle St. Ool (med tykt L). G. N. ord (Ang. vord, Goth. vaurd, Ght. wort). Han gat ikkje eit Ord: han taug stille. Eg sett det med fyrste Ord, o: ved allerførste Yttring, saafnart Lingen var nævnt. No i same Ordet: just nu, i samme Dieblif. („I same Ora“, Nordre Berg.). — 2) Udtryk, Talemaade, Sætning. Det var eit sant Ord: et sandt Udsagn. Um og stal segja so stort eit Ord: hvis jeg tør udtrykke mig saa dristigt. Tata til Orde: udtrykke sig. Eg minnest ikkje for han tot til Orde: jeg mindes ikke ret, hvad Udtryk han brugte. — 3) Ordsprog, gammel Sætning. Som dei segja fyre eit gamalt Ord: som man siger med et gammelt Ordsprog. Ogsaa ellers om en gammel Lærdom, saaledes ofte for „Guds-ord“, om Bibelens Lære. — 4) Løfte, Til-sagn. Gaba Ord, el. gada sitt Ord: holde hvad man har lovet. Brijota sitt Ord, osv. — 5) Dm tale, Rygte, Skubmaal. Gava eit godt Ord: et godt Rygte. Han sett eit taalt Ord fyre det: han blev lafet derfor. Koma fyre Ordet: blive bekendt, gjøre Opsigt. Efter som Ordet gjeng: efter Rygget. Jf. Gitorb. Ord synes ogsaa at betyde: Tanke el. Begreb; f. Bitord. Det tan henda, fyre ein veit Ordet av, o: førend man har hørt en Anelse derom.
- Orda, f. f. Ora.
- orda, v. a. (ar), bringe paa Tale, indlede el. forberede en Sag. Eg stal orda det med honom: jeg stal yttre det for ham, gjøre ham opmærksom derpaa. B. Stift (ora). Noget sjældnere er: ordast, v. n. tale til hinanden, samtale. (orast, olast).
- Orddøme, n. Udtryksmaade, en vis Manceer i Talen. Tel.
- Ordepinne, f. Drepinne.
- ordfast, adj. ordholden, paalidelig.
- Ordsørar, m. Formand i en raadslaaende Forsamling. (Nybaunet Ord).
- ordgjeten, adj. vel bekendt, meget omtalt. Tel. og fl. Jf. gita.
- Ordgytar, m. Ordgyder, stortalende Person. Rettere: Ordgotar; f. gjota.
- ordhag, adj. velsalende, helbig i at udtrykke sig; ogsaa vittig, morsom. Tel. (orhag'e).
- ordhalden, adj. ordholden, som ikke glemmer sine Løfter. Regle St. ordhaldig.
- Ordhegd, f. Bektalenhed, Færdighed i at udtrykke sig. Tel. Ogsaa Ordhegja (Orhegje), af ordhag. G. N. ordhegi.
- ordhitten, adj. sünk til at finde passende Ord eller Udtryk; ogsaa: vittig, fuld af Indfald. Hall. og fl. Orv. ordhittig.
- Ording (Oring), f. Yttring, Ord hvorved en Sag bringes paa Bane (f. orda). Og-

- jaa; Ordbram, kunstig Tale. I denne Betydning nogle St. „Draft“. Jf. Holl. oratie (Oration).
- Ordkast**, n. Ordverel, Disput, Tvist. Roma i Ordast: komme i Tvist, i Trætte. Sv. ordkastning.
- ordkastast**, v. n. disputere, tviste. Irondh.
- Ordkløvning**, f. Ordskløverie.
- ordkvaas**, adj. bitter, skarp i Ord.
- Ordlag**, n. 1) Udtryk, Maade at udtrykke sig paa. Sv. ordalag. 2) Santale. Eg kom i Ordlag med honom. Drk. og fl. 3) Ordens Bestaafenhed, Former, Lydforhold.
- ordlaus**, adj. forelegen for Udtryk samlende, forvirret.
- ordleida**, v. a. (er, de), fremstille med Ord, udtrykke. Ordleida seg: udtrykke sig, stille sine Ord paa en vis Maade. Tel. Sæt. (orleide).
- Ordleiding**, f. Fremstilling, Stil, Udtryksmaade. „Orleiding“, Sæt. Tel.
- Ordleik**, m. Leg eller Spil med Ord.
- Ordløysa**, f. Mangel paa Udtryk; Samlen efter Ord.
- [Ordrning (aa), f. Ordrning; Orden. (Af Lat. ordo, og ordinare). Ogsaa i Formen: Orden (Aard'n), m. (dog libet brugl.). Hertil: ordinarie (aarbenari), og nogle St. ordeneert, adj. sædvanlig; simpel. (Jf. Eng. ordinary). Hertil ogsaa: Order (Aard'er), f. Befaling. Fr. ordre.
- Ordnotar**, pl. m. Udtryk, Talemaader; især usædvanlige. Harb. Afvig. Ordnotar (o'), „Ornota“, Rhl.
- Or-drag**, n. Udbrag; Extract.
- ord-ram**, adj. fortalende, stærk i Ordene. „ortam'e“, Edm., ikke alm.
- ord-rængjast**, v. n. trætte, kvæles. „orren-gjast“, Hall.
- ordrik**, adj. ordrig; vidtløftig.
- ord-druffen**, adj. udbruffen, temt.
- Ordsauke**, m. Ros, Røvtale; eller egentlig en længere Dmtale. „Ordsauke“, Edm. Der gjort fyre ein Ordsauke, o: for at Folk kunne have noget mere at tale om, eller noget at fryde af. „D'æ herre til ein Ordsauke“, siges i Gr. om Stads eller Kurus, hvorved man skaffer Folk noget at tale om.
- ordfaar**, adj. 1) omsøende, purrelig, som let finder sig fornæret ved Andres Ord. 2) angstlig for sit Rygte. Tel. og fl.
- Ordsending**, f. Budskab, Hilfen. Ikke alm. G. N. ordsending.
- Ordsætning**, f. Fremstilling i Ord, Udtryk, Stilemaade.
- Ordsifte**, n. Ombytning af Ord eller Udtryk. Ogsaa: Ordverel. (Sjelden).
- Ordsfil**, n. Aftale; Betingelser (= Ekklord). Num. libet brugl.
- ordskila** (i'), v. n. gjøre Aftale eller nærmere Bestemmelser. Num.
- Ordslag**, n. Art eller Slags af Ord.
- ordsløg**, adj. fløgtig i at tale, vanfelig at disputere med. Libet brugl.
- Ordstev** (e'), n. Mundheld, Talemaade. Afvig. Drstov, Drstø (?), Mandal.
- ordstød**, adj. 1) ordlydende, nøltagtig; for Gr. om en Afstrift. Nordl. og fl. (ordstø). — 2) sikker i sine Udsagn, consequent, som ikke vakler eller modsiges sig selv. — 3) ordholden, paalidelig. Søndensjelds.
- Ordtak**, n. Ordsprog, ordsproglig Talemaade. (Søndensjelds). Jf. Drdtøke.
- Ordram**, n. Mundheld. Edm. og fl.
- Ordrøding**, f. Ordforklaring.
- Ordtøke** (kj), n. Ordsprog; Sætning hvori en vis Erfaring altid udtrykkes med de samme Ord. Læmmelig alm. Nogle St. oftere Ordtak. G. N. ordtøki, og ordtak: Talemaade.
- ordvand**, adj. kræsen med Hensyn til Udtryk. Han er ikke ordvand: han taler frit ud, veier ikke sine Ord.
- Ordvending**, f. Forandring i Ordene; Vending, Flexion.
- Ordvik** (i'), n. Afvigelse i Brugen af Ordene (f. Gr. ved Dialektforskjel); ogsaa: Mistydning, Misforstaaelse af et Ord. „Orvik“, Tel. Rhl. og fl.
- ordviss**, adj. 1) sikker i at træffe det rette Udtryk, at finde passende Ord. 2) stadig i sine Ord, paalidelig (= ordstød). Drk. og flere.
- Ore** (oo), m. Elletræ (Aldus); jf. Older. Brugt i Formen: Ore. Tel. Bustr. Romsd.; Or (oo), Rbg. hall. Emaal.; Aare, Rkf. Edm., Aar, Sæt. Rkf. Sjj., og Orr (o'), Mandal, Lister, Jød. Harb. Vøfs. Det sidste tildeles mere afvigende; saaledes i Harb. Orr, f. med Fl. Ererer (Er'er). Desuden forekommer ogsaa: Or, i Rkf. og Ore, el. Ore (y'), f. paa Edm., om dette hører ved nærmest til et afstedt Ord: Ore, n. med Betydn. Elleved, eller Ellestov. G. N. örir (et Slags Træ) er maaskee det samme. Imidlertid er Forholdet imellem Ore og Older dunkelt. (Ogsaa i svenske Dial. orr, arre, arder, alber, older). Paa enkelte Steber synes Ore at betegne det lyse Elletræ og Older den mørkere Art; men imidlertid bruges Older ogsaa i nogle Egne, hvor kun den lysere Art skal forekomme, og forøvrigt adskilles Arterne saaledes, at den ene hedder Graa-ore eller Kvitorer, og den anden Svartorer. — Af Sammensætn. mærkes: Orebort, m. Ellestov. Oreholt, n. liden Ellestov. Orefumar (u'), m. Frøknopper paa Ellestov. Orelaur, n. Ellestov. Orevrust, f. Ellestov, liden Ellestov. (Paa Edm. Aarerysf). Orefkog, m. Ellestov. Orevid (=ve), m. Elleved.
- Drehy**, n. et Slags hydt skimmelagtigt Stov paa Ellestovet, frembragt af et vist Insekt. Paa Edm. kaldet Aarefkyr (y').

oren (oo), adj. forvirret, forstyrret i Hovedet. Indh. (Xil Drar). Andre Steder or, aren; ff. urven.

Orpinne, m. Sælebind, Stikke hvorved Skaglerne fæstes til en Løkke (Dra) i Hestesælen. I Tel. Ordepinne. Ellers: Selepinne, Seletjevle.

Orering, m. Jernring i Hestesælen, hvori Dragløkken (Dra) er fastet. Dsl. Nogle St. Or-ring; i Dstherd. Or-ring. Ogsaa kaldet Sele-ring.

Orsvall, m. en tyk Jis paa Jorden, dannet ved Vandets Opdæmning af Frost. Nebenas. (Xil ora, r.). Andre St. Rjovsvell, Kovsvell.

or-faren, adj. 1) udfaren, udsmuttet. 2) afløbt. Sf. „fara or“.

Org (?), m. Hvirvel, Bølgehvirvel, saasom hvor noget falder i Vandet. Busfr. (Ustikert Ord).

Orga, f. Orgel. B. Stift. Paa Edm. ogsaa: Urva (Urve). Sv. orgor, pl. og orgel. G. N. organ, n. af Lat. organum. Hertil Orgebelg, Orgebya, Orgevel o. fl.

Orgafjøa, f. Aurridfjøa.

Orgereidsla, f. Ofereid.

Orgjeres, adv. af Minde, i Glemme. Mhl. „Da gjæff meg orgjeres“: jeg glemte at sige det. Andre St. or Gjedet (or Gje'e); f. Gjeb.

Orgravar, m. Stikke at grave eller rense med; f. Gr. en Piberensfer.

or-graven, adj. udgraven; renset.

orhag, f. ordhag.

or-havd, adj. udtagen; frastilt.

Oring, f. Vandets Opstigning ved Frost, o. f. v. see ora. Ogsaa for Orbing.

orka (o'), v. n. (ar), 1) arbejde, virke, udrette noget. Jæd. G. N. orka. (Eng. work, Ang. veorean; Ght. wurehan). Sf. verka og Orke. — 2) mægte, formaae, have Kræfter til noget. Lemmellig alm. (Sf. vinna, trotta, evla). Ofte med et Verbum i Infinitiv, f. Gr. Eg ortar ittje ganga lenger. Sv. orka (ogsaa G. N.). — 3) gibe, lyfte, bevæmme sig til noget. Dstherd. (hvor den forrige Betydning synes at være mindre fjendt).

Orka, f. 1) Arbejde, Anstrengelse. Sogn og fl. Sf. Tungorka. G. N. orka. — 2) Huusfild, Industrie; især om Kvindearbejder, som Spinden og Vævning. Hall. og fl. I svenske Dial. orka: Syssel, Bestilling. — 3) Kræfter til Arbejde. Mindre brugt.

Orkast (oo), n. et Kast, hvorved en mindre Hob tages ud af en større (f. or). Schl. Rjv. Hertil Orkastet (oo), f. et lidet Bod, hvormed en Slumy Fisk (Sild) kan tages op af et stængt eller staaende Bod. — Om et andet „Orkast“, f. Orkast.

Orkefar, n. 1) Arbejde, Værk, Foretagende. Hall. — 2) en stor Anstrengelse, Ansvændelse hvorved man svækker eller fordærver

sine Kræfter. Obr.

orkelaus, adj. arbejdsløs, ledig. Jæd.

orkeleg, adj. mulig at haantære.

orkesinken adj. rastløs, som driver sine Arbejdsfolk strengt, ikke under dem nogen Hvile. Hall. Sf. sink, sinken.

orkjenast (ee), v. n. vansmægte (f. fjena). I lignende Betydn. aarkjona, Romsd. (?), aarjona, Edm., orona og orna, Nbm. Forholdet dunkelt.

Orkoma, f. Kilde, Vandstrøm som kommer op af Jorden. Lidt usikkert; paa Edm. Okome (oo) og Nakome; paa Lister Ukoma; andre St. Uppkoma. — Hertil Orkomevatn, n. Kildevand.

or-komen, adj. udkommen, udsmuttet.

or-kreistad, adj. udfrystet, udpræsset.

Orlag, f. Ordslag.

or-lagd, adj. lagt tilside, udlagt.

Orleing, f. Ordleiding.

Orlog, n. (?), Orlog, Sø-Krig. Brugt i Forbindelsen: til Orlogs, og Orlogstip; sædvanlig udtalt Arlog (o'). Klinger noget fremmedt og afviger fra G. N. örlog (örlog), som betyder Skjæbne. (Weigand 2, 315).

Orm, m. Slange (serpens). G. N. ormr; Sv. orm. Flere Arter, som Citerorm, Buorm og Slo eller Eleva. Nogle St. ogsaa om Slitmaal el. Sleipmakk (Myxine). I Formen er Ordet det samme som D. Dm, Eng. worm, L. Wurm; altsaa Lat. vermis; men i denne Betydning bruges det kun i nogle faa Sammensætninger: Skolorm, Doggorm, Kvitorm. Ellers: Makk, Nama, Kveis.

Orma, f. Slangeheder, Hun-Slange. Mhl. og fl. Andre St. Orma, Ormla.

Orm-aat, n. stikkende Insekter, Myg, og fl. (omtr. som Aater og Hater). Namb.

Orm-edla, f. Dgle. „Ormela“, Obr.

Ormegras, n. Bregner (= Burtne, Felg, Slof). Jæd. Busfr. Obr. Andre St. om andre Bærter.

ormegta (oo), v. n. (ar), vansmægte, blive afsmægtig. Sogn. Ofte: ormegta, Sogn, Vald., aarmegte, Obr.

Ormeham, m. Slangeham, Slangens afkastede Hud.

Orm-eiter, n. Slangegift.

Ormenaal, f. Slangeunge.

Ormeslo, f. Staalorm; f. Slo.

Ormeftamp, m. Ormebregne (= Ginstape). Smaal., ogsaa ved Skien.

Ormeftyng, m. 1) Slangebld. 2) et Slags Insekter; f. Styng.

orminnast (oo), v. n. (est, test), sove ind, tabe Hukommelsen eller Sandsningen, idet man falder i Søvn. Sogn. Eg helbt paa og ormintest: jeg var just ved at falde i Søvn, at blive omtaaget af Søvnens. Hedder paa andre St. „safna Verdi“. Sf. mafast.

ormstungen, adj. bidt af en Slange.

Ornunge, m. Slangeunge.
orm-øyg, adj. hvasøiet, som har et skarpt, gjennemtrængende Blik (?). Hall.
orna (oo), v. n. (ar), daane, besvime; egentl. blive bevidstløs (af oren). Dsk. — 3 Ndm. **orna** og **orona** (?) om at blive afmægtlig (= orfjenast). 3 Østerd. **orna**: besvime.
orna, v. n. (ar), varmes, blive varm (især om Legemsvarme); ogsaa v. a. f. Gr. **orna** seg: varme sig op. Kun forefundet med afvig. Udtale: **onna** (o'), i Ndm. (fjelden), og **odna** (oo), i Nhl. Nhf. og Hærb. (meget brugl.). G. N. **orna**.
Orne, m. Barme; om en mild Barmegrad, saaledes om Legemet's Barme under jævnt Arbejde. Nhl. i Formen **Odne** (oo).
Orning, f. Opvarmelse.
Ornota, f. Ordnotar.
Orr (Eræ), f. Dre. — **Orra**, f. Dra.
Orre, m. Aarfugl, Tetrao Tetrax. G. N. **orri**; Sv. **orre**. Egentlig kun om Hanfuglen, som dog ogs. hedder **Orrhane** (afvig. „Aurhane“, Jndh.). Hunnen kaldes **Orrhøna**, f. (afvig. „Drihøne“, Sdm.) og nogle St. **Orfna**.
Orrfløtja, f. Stormhat (Plante). Namd.
Orrfugl, m. Aarfugl (som begge Kjøen).
or-riden, eller **-riden** (i'), adj. udvreden, udpresset. Hall. og fl. (ore'en).
Or-ring, f. Drering.
Or-ræta, f. Udflugt, vragede Levninger, for Gr. af Foder. Lel. Østere **Or-ræta**, **Or-rætur**, pl. S. **ræta**. 3 svenske Dial. **uråte**, **oråte**, n. D. **Dred**, **Drret**. Jf. **Ors**. ors.
Orsæk (oo), f. Aarsag, Grund; Anledning. Nogle St. **Aarsæk**. Sv. **orsak**; G. N. **orsok** (dog vistnok et nyere Ord).
orsaka, v. a. (ar), undskyld, forsvare mod Dabel. **Orsaka** seg: undskyldte sig, angive undskyldende Grunde. Nogle St. **aarsaka**. (Jf. Sv. **ursaka**, urfakta, urfulda). — Particip **orsakad**: undskyldt, ikke til at laste.
orsakande, adj. undskyldelig.
Orsankje, f. Ordsankte.
or-sigen (i'), adj. udsvævet, afflydt.
or-sild, adj. udskilt, fraskilt.
or-sjoten (o'), skudt tilside, udskilt.
Orskrift, f. Afskrift, Copie. Hall. og fl.
or-slegen (e'), adj. udslaaet, udbaldet, for Gr. af et Kar.
or-smogen (o'), adj. udsmuttet.
or-sogen (o'), adj. udsoget, udtømt.
orsto (o), f. ordstøb.
Ort (oo), f. Rigssort, Mynt paa 24 Skilling. Brugl. vest og nord i Landet. (Andre St. kaldet **Markt**). Ordet nærmer sig til G. N. **örtug**, el. **ertog**, f. o: en Tredie-deels Dre (Øyre), men falder ellers ganske sammen med det tydske Ort (Mt. Ord, Holl. oord), som betyder en Fjerdedeel i Vægt eller Mynt og saaledes passer godt til denne Mynt som en Fjerde-

part af den gamle Rigsdaler paa 96 Skilling. — Hertil **Orta** (r)serel (e'), m. **Marktbedel**, Rigssort i Bapir. (Nu affastset). **Ortarstykke**, n. en Sølvmark. **Ortarverde** (el. **vyrde**), n. Værdie for en Ort; Ting som kan anslaaes til denne Pris. B. Stift, udtalt **Ortavære**, og nogle St. **Ortavyre** (y').
orta, f. urta. **Ortak**, f. Ordtak.
or-teken, adj. udtagen, aftagen.
or-togad (o'), adj. udbragen, udrykket.
or-tømd, adj. aftømt, udtømt.
Orv, n. Skaffet paa en Lee. Ogsaa kaldet **Ljaaorv** (Ljaasorv). Jf. **Langorv** og **Stutturorv**. G. N. **orf**; Sv. **orf** (orv); i tydske Dial. **Worb**. (3 Schwend's Ord-bog er **Worb** henført til **werben**; men dette passer ikke til vore Former, da „**werben**“ her hedder **kræva**). Jf. **yrva**.
orvak (oo), n. Uvbaaget, udmattet af lang Vaagen. Sogn.
or-vald, adj. udsøgt, udvalgt.
orvand, f. ordvand.
Orvelde (o), n. Lverbaand i en Klave; f. **horvelde**.
orventes (oo), adv. uventeligt, udenfor al Forventning; især med Begrebet: alt for seent. Sogn. Jf. **orvonast**.
Orvhand, f. den venstre Haand. Nordl. (?). Paa Sdm. **Aarhand**; ogsaa **Aarefjeiva**. S. følg.
orvhendt, adj. keithaandet, vant til at bruge den venstre Haand mest. Nordl. Afvig. **aarhendt** (aarhent'e), Nhf. Sdm. **Ndm.**, **aarhendt**, Sff. og Yttre-Sogn, hvor man ogsaa har „**aurt**“, adv. ubekendt, forkeert. G. N. **örvendr** (örhendr). Andre St. **keivhendt**, **ranghendt**, **vinsterhendt**.
Orvik, f. Ordvik.
orvonast, v. n. (ast), øygive Haabet, ikke vente længere. Sogn. Jf. **orvenast**.
orvønen, adj. haabløs, fortvivlet. Num. Andre St. **orvøneleg**.
Oryde, f. Uryde. — **Oryff**, f. Uryff.
orædd, f. urædd.
os (oo), bruste, gjærede; f. asa.
Os (oo), m. 1, 1) Flodmunding, Udløb, Sted hvor en Elv løber ud i en Fjord eller Indsø; tildeels ogsaa om et Sted, hvor en Elv begynder eller gaar ud af en Indsø. (Det sidste nogle St. kaldet **Utsfalls-os**). Alm., dog tildeels som Neutrum. (Østl.). G. N. **öss** (ös), m. Sv. **os**, n. (og m.). Hertil mange Stedsnavne: **Ose** (Dativ); **Osen**, **Osarne**. — 2) et smalt Indløb til en Fjord; et langt og smalt Sund. Nordl. — 3) en Abning i Jsen paa et Vand. Smaal. (Ogsaa **Svenf**). Jf. **osa**.
Os (oo), m. 2, 1) Brusen, susende Lyd. Valders. (Hører nærmere sammen med **asa**). — 2) **Oös**, **Damy**, stærk Udbunskning el. Lugt. Nordl. Østl. (3fte alm.). Sv. **os**.

os (oo), adj. 1) brusende, sprublende; især om Jern, som sprutter eller gnistrer meget under Hammeren. „Dette Jarn'e æ so oft". Drf. Til asa (os). 2) geil, brunstig; især om Hest eller Hoppe (= od). Jndh. Drf. Andre St. os. Jf. oſa, oſaft.

oſa, v. n. (ar), 1) om Vandet: strømme ind fra en Elv; ogsaa: tære eller svække Jfen ved Strømning. Tel. — 2) ose, dampe, lugte. Sv. oſa.

Oſam, f. Uſam. — oſein, f. oyſein.

Oſing, m. Jndbygger af et Sted, som hedder Os; f. Ex. af Osens Sogn i Østerdalen.

Oſka (o'), f. Afke, Støv af brændte Ting. Sjældnere: Aſka. (Trondh.). G. N. aska, acc. øsku.

Oſkedunge, m. Afkehob.

Oſkeladd, m. den yngſte af flere Brødre el. Søskende (den som endnu ſidder hjemme og roder i Aſken, medens de andre ere ude paa Arbejde). Hall. (Iſær brugt i Øventyr og ſom Spottenavn). Mere alm. Oſkunge (o'), el. Oſkeunge, m. og endnu offere Oſkefis (ii), m. Sv. aſunge og aſfis.

Oſkelt (i'), m. afſegraa Farve.

Oſkereid, f. et omſtreifende Følge af Bøtter eller uſalige Vænder; omtr. ſom Lydernes „Wilde Jagd" eller „Wüthende Heer". (I Folkeſagn). Mandal, Nbg. Tel. Nogle St. Oſkorei (Viſter) og Aſkurei (Fjotland). Mere aſvig. Aſkorei, Sire-dal; Algaareii, Jød.; Orgereitla (=reidſla), Nyf. og Hoſkaalrei, Nedenæs. (Findes ogsaa ſrevet „Aſereii", uviſt hvorfra). Andre St. kaldet Reid, Solereid, Joleſtreid og Gandferd. (G. N. gandreid). I en gammel Viſe nævnes Oſkor-rei (o', o') og at ride til „Oſkor", hvilket ſidſte er blevet opſattet ſom Aſagard (Landsf. 123) og ſom en Mindelse om de hedenske Guders (Æſernes) Hjem. I midlertid vaſſe de øvrige Former ikke hertil, da et Ord ſom „Aſagard(areid)" i Dagligtalen vilde lyde ſom Aſkars- eller Oſkar-rei, og ikke Oſke-, Oſko- el. Oſku-rei, hvilket ſnarere kunde henveje til et gammelt Aſagudareid eller Aſoſku-reid eller ogsaa have en Forbindelse med G. N. øskurlegr (o: frygtelig). Og da det gamle reid ogsaa betyder: Torden (egentl. Lyd af Rørfjel), ſaa ſynes Oſkereid ogsaa at nærme ſig til det fornavnte Huſbreia (Huſprei, Heſprei), og paa en anden Side til Sv. åſta (Torden). Formodentlig er det flere forſkjellige Begreber, ſom her ere ſammenblandede.

Oſke-roe, m. (og f.), Bærme af Lud, Afkegrums. Noget forſkjelligt: Oſkro (f.), Øbr. Edm. Nſj., Oſkrur, m. Nordl., Oſkerjor, Hard., Oſkro (el. Aſkroe?), Jndh., Oſkraa, Hadeland, Oſkegraa, Toten, Aſkril, m. Balders. (I Sv. Dial.

aſkro). Dunkelt Ord, maaskee retteſt Oſke-rode (o'), til G. N. hrodi: Ektrab, Aſſald. Jf. No (Koe), m.

Oſkjæl (Nuſling), f. Oſkjæl.

Oſkunge (o'), f. Oſkeladd.

Oſp (o'), f. Aſp; Aſpetræ (Populus tremula). Aſvig. Aſp, Trondh., Eſp, Edm. G. N. øsp; Sv. aſp. Fleertal Aſper ſynes kun at følge med Formen Aſp; derimod findes en Form med Omlyd: Eſp'er, „Eſp'a", Hall. — Hertil Oſpebort, m. Aſpebarf. Oſpefall, m. Aſpeſtamme. (Dſtl.). Oſpe-lauv, n. Aſpelev. Oſpeſkog, m. Aſpeſkov. Oſpeſkryte, n. Stub af et nebhugget eller forraadnet Aſpetræ. Tel.

oſs, pron. os; f. me.

Oſt (o'), m. 1) Ost, de faſtere Dele ſom ved Opvarmelse udſkilte ſig af Mælken. I denne Betydn. ikke alm., jf. Øſtel, Koſt, Kjuſa. — 2) tilberedt (preſſet eller formet) Oſt. Af forſkjellig Art: Mjølkoſt, Brinmoſt, Kam-oſt og flere. — 3) et Stykke formet Oſt. (H. Dſtar). Ordet udtales deels Doſt, deels Oſt (o'); det ſidſte bruges i Søtersd. Edm. og flere Steder og er viſnok det rigtigſte, ſom ogsaa beſtyrkes af det afledede Verbum yſta (y'). G. N. ostr.

oſta, v. n. lave Oſt; f. yſta.

Oſtaſk, m. Oſtekar, Oſteform. Trondh.

Oſteſjuka, f. Oſteklumper i Valle; færſt eller uberedet Oſt. Helg.

Oſter (oo), el. Oſtr, f. den nederſte Deel af Halsen eller Struben; iſær Huulningen ovenfor Nøglebenet. Hall. G. N. øst, f. østr, m. Jf. Eng. oxter: Arelgrube (?).

Oſterbein (oo), n. Nøglebeen, Tørbæen imellem Skulder og Bryſt. Hall.

Oſtra (oo), f. Øſters (Oſtrea). G. N. ostra; Sv. ofra. — Oſtreberg, n. Klippebund hvor Øſters findes i Mængde. Oſtreſkal, n. Øſtersſkal.

Oſtring (oo), m. Jndbygger af Øſter (Øſterøen) i Nordhordland.

Ota (o'), f. 1) Kapſtræben, Kappeſtrid med deraf følgende Vundelse eller Uvillie. „Keggjaſt i Ote" ſtride om et Fortrin, ſaaledes at den ene søger at hindre den anden. Edm. — 2) Etrib, Kamp, Dyſt. Tel. Nbg. Mandal, Viſter; tildeels ubtalt Oda (o') el. Aba (Viſter) og Otu (Tel.). „Dei tofe trjaa Otu": de røg ſammen tre Gange for at brydes. Sæt. — Forudſætter et gammelt Ota (Otu); jf. G. N. at, n. Ophidſeſe; etja; ophidſe.

ota (o'), v. a. (ar), flytte, roffe, ſkyde lidt frem eller tilbage. Sogn, Nhl. (ota ſeg). Jf. ota, og ata. G. N. ota.

Orang, f. Utange.

otast (o'), v. n. (aſt), epægge eller tirre hinden til Etrib. Tel. f. Ota.

Oter (o'), m. (H. Otrar), Odder (Pattedyr), Lutra. Nogle St. ubtalt Oter med „oo"; ellers alm. Otr eller Otr'er (o').

O. N. otr; Sv. utter; Eng. otter. (Ogfaa kaldet Sletter). — **Oterdrog** (o'), f. Odderens Bei eller Spor. **Oterfjinn** (nogle Steder Oterfjinn), n. Odderfjind. **Oterunge** (Otrunge), m. Odderunge. **otestert** (o'), adj. dygtig i Strid, tapper, stridbar. Tel. (otustert). I lignende Betydn. ogsaa otestød (otustø).

Oting, f. Uting. — **otiu**, f. utidig. **otor** (for ut-ot), f. uti.

otra (o'), v. n. gaae baglængs; ogsaa v. a. flytte tilbage (= attra). Helg. Edm. — Jf. ota.

Otring (Baad), f. Aattring.

Orunge, f. Der.

Orta (oo), f. Morgenstund (især Wintermorgen); den sidste Deel af Natten, eller Tiden nærmest før Dag. Alm., dog tilbeels afvig. **Osta** (oo), Jndh., **Okra**, Namd. **O. N.** ötta; Ung. uhte, Ght. uhta, uohta. Det var stor Ota: det var meget tidlig, længe før Dag. Det sitja baade Ota og Kveldseta: de arbeide ved Lys baade Morgen og Aften. Paa nogle Steder betyder Ota ogsaa Frygt eller Uro; men dette er kun en Afvigelse af Otte, m.

otta (oo), v. a. (ar), 1) ane, formode, have en Forudsølelse af. Tel. — 2) ængste, indgyde Frygt. (Ejelden). **O. N.** ötta.

octast (oo), v. n. (ast), 1) frygte, være bange. Læmmelig alm. **O. N.** öttast. — 2) stunde eller vente med Uro, med Frygt for at forsumme den rette Tid. Nordre Berg. og flere. (Nærmere til Begrebet af Ota).

Otte (oo), m. 1) Frygt, Rædsel. Afvig. **Natte**, Drk. Jndh., og **Otta**, f. B. Stift. **O. N.** ötti. (Jf. Dgte, Dge, De). Ogfaa: Undseelse eller Respekt for en Person (ligesom Dge). Nordl. (Sv. Dial. ötta). — 2) Uro, Uengstlighed; Frygt for at forsumme noget. Eiggja med Otte: ligge med Uro, f. Gr. ved Tanken om, at man skal tidlig op, og altsaa let kunde forsove sig. B. Stift (hvor Ordet gjerne falder sammen med Ota, f.). Ligesaa i svenske Dial. (Riez 491). — 3) Aneelse, Forudsølelse. Tel. Eg hadde ein Otte fyre det: jeg havde netop anet det.

Ottefugl, m. En som pleier at staae tidlig op. Egentl. en Fugl, som synger tidlig. Nsl. og fl.

ottefull, adj. ængstlig, urolig.

otrelaus, adj. rolig, fri for Betyrning.

otteleg, adj. omtr. som ottesam.

Otteloyfa, f. Tryghed, Sikkerhed.

Ottemaal, n. Tid til at staae op eller begynde Arbeidet (om Winteren). Nordland.

Andre St. Ottegrund.

Ottemesa, f. Froprædiken. Østere kaldet **Ottepreika**.

ottesam, adj. uvovelig, farlig, forbunden med Frygt. Der notot ottesamt: det er noget foruroligende, noget usikkert, saa at man ikke

er uden Frygt.

Ottefong (=saang), m. omtr. f. Ottemesa.

Ottestad, m. et farligt Sted. Saalebes ogsaa: **Otte-gard**, m. en Gaard, hvor man er udsat for store Ulykker, især Fjeldskred. I Harb. Otte-gar, el. Ottingar' til Formen Ota; f. Otte.

Otteverk, n. Arbeide som gøres ved Lys om Morgen. Østere: Ottearbeid.

ottug (oo), adj. urolig i Sindet, ængstlig. Nogle St. otien.

Otu, f. Ota. otustød, f. otestert.

orveien, f. utvegen.

oty, f. utyd. — **Otolde**, f. Utolde.

ov (o'), en Partikel med Betydning: overordentlig, usædvanlig meget, eller alt for meget; — bruges kun i Sammensætning, især med Adj. og Subst. f. Gr. ovfor, Dystyrke. **O. N.** ok. Mest brugt. i de sydlige Egne, især Rbg. og Tel.; sjældnere nordensjæls. Paa Nsl. gaar det tilbeels over til „ad“ (avbiger, Avverf), og i de nordlige Egne til „aav“ eller „aa“ (Aavrikke, Aabyr); sjældnere til „o“ (ohar', osein). Som særskilt Ord hedder det: „ovende“; jf. overs, ovlege, Dffe.

ovan (o'), adv. oven, ovenfra; ogsaa oven-til, i den øverste Deel. Lyder mest alm. som aava, tilbeels aavan, Vofs, Harb. Rbg. Tel. og nogle Steder: aavaa, Sogn, Nsl. I visse Forbindelser (saafom: ovanfyre) gaar det ogsaa over til aama, Tel., ogo (oo), Gbr., og uppa, Sogn, Smaal. **O. N.** ofan; Sv. ofvan. Ogfaa brugt som Præpos. og betegner da: a) ovenfra; med Dativ, f. Gr. „aava fjellaa“, o: ned fra Fjeldene. Edm. b) ovenfor; med Akkus. f. Gr. „aava Stogen“. Hall. Sældnere med Genitivform som ovan-beltes og ovanbords. — Ellers mest brugt. i Forbundance med en anden Partikel; saaledes: **ovanav**, o: af Overfladen, af det som ligger øverst. Tata ovanav: tage af det øverste Lag. — **ovan-aat**: ovenfra, nedad. (I Rbg. aavan-at). — **aavan-etter**: ned over, ned ad. — **ovansyre** (y'): ovenfor; længere oppe. Afvig. aavaafyre (Nsl.), aavafor (Helg.), aama-fe (Tel.), ogofr (Gbr.), uppaafyre (Sogn). — **aavan-i**, præp. ovenfor. (aava-i, Edm.). — **ovan-paa**: ovenpaa (= uppa); ogsaa som Præpos.: ovenfor. — **ovan-til**, adv. a) ovenfra, nedad; b) oventil, i den øverste Deel. Afvig. aava-te, aavan-te (Harb. og fl.), aavaan-te (Nsl.), aama-te (Tel.), ogo-te (Gbr.). — **ovan-yver** (y'), adv. overmaade, mere end sædvanligt; ogsaa som adj. udmerket; f. Gr. „ein aavan-hve Kar“. Vofs. Samme Begreb som i: framifraa og utifraa; jf. oversleg.

Ovanbakke, m. f. Ovanmun.

ovanbakkas, adv. nedad Bakken. Hall.

ovanbeltes, adv. ovenfor Bæltet. Hall.

- ovanbords, adv. over Vandfladen; eller egentl. over Baadens Høide. Buskr.
- ovanbrotes (o'), adv. ovenfor Fjeldbrynet eller bag Fjeldfanten. „aavabrøtes“, Hall.
- Ovanburd (u'), m. Redfald af Lusten, Regn eller Sne (s. Redburd, som er mere brugl.). Mest alm. Navabur; ellers Navabor, Smaal. Nordl., Navaabol, Indh. Aabaabaar, Toten.
- ovandeildes, adv. oventil, i den øvre Deel. Hall. (aavabelbes).
- ovandotten, adj. høilig forundret, reent forvirret; ligesom himmelfalden. „aavaadotten“, Nhl.
- Ovanfall, n. Redstyrtning; især af Jord eller Steen i en Fjeldside. Sogn (Navafall). G. N. ofanfall.
- ovanfomen, adj. kommen ovenfra.
- ovanlides, adv. i den øverste Deel af en Fjeldside. Hall. (aavalles).
- ovanlivs, adv. i den øvre Deel af Kroppen, ovenfor Maveen. Hall.
- Ovanmun, m. Fortrin; eller egentl. den Fordeel at være ovenfor. Hall. Noget lignende er Ovanbaffe, = Baffemun. („Navabaffe“, Hall.). Hava Ovanbatten: have en Baffe nedad at løbe paa.
- ovansjoes, adv. over Vandfladen. Nordl. i Formen aavassjess, aavassjss. Egentl. ovanssjoar. Jsl. ofansjavar.
- ovansjogs, adv. ovenfor Skoven.
- ovantil-fomen, kommen ovenfra.
- ovanyver, f. ovan.
- Ovargasdyr, f. Udbyr.
- ovarleg (o'), adj. noget høit beliggende; f. Gr. om en Gaard. B. Stift i Formen aavaleg (Lonen paa aa).
- ovarlege (o'), adv. noget høit, noget langt oppe. Det ligg so ovarlege. (aavale'). Berg. Stift. G. N. ofarlega, ofarla. Mofat nedarlege.
- Ov-aar (o'), n. et usædvanligt Aar, overmaade frugtbart eller besl. Tel. og fl.
- ovaataa, f. uvita.
- Ovbeite, n. udmærket Græsgang.
- Ovbod (o', o'), n. et usædvanligt Tilbud; ogsaa: noget overordentlig. Tel.
- ovboden (o', o'), adj. overdreven, alt for stor. Mest i Neutr. (ovbo'e), Tel. Det kann intje ovbodet standast: det, som gaar for vidt, kan ikke holde sig længe. Nogle St. avbodet (avbo'e). Jf. aaboden.
- ovbodleg (o', o'), adj. usædvanlig, overordentlig. — ovbodlege, adv. overmaade. Nhl. i Formen ovbo'alege, aabo'ale'.
- Ovbragd, f. usædvanlig Bedrift, Stovværk. Tel. (Hjelden).
- ovbraad, adj. alt for hastig. — ovbraadt, adv. meget hastigt, pludselig.
- Ovbnad, m. stabseligt Udstyr, Pragt, Lurus. Tel.
- Ovbyr (y'), m. Bør eller Vind, som er altfor stærk. Nordensjelds: Uabyr.
- Ovbøling, m. en udmærket Besætning af Kreature. Hall.
- Ovdaude, m. usædvanlig Dødelighed, det at mange døe paa een Tid. Hall. (Ovdaue).
- ovdiger, adj. usædvanlig tyk eller stor. J Buskr. avdiger. — Ovdigra, f. usædvanlig Tykkelse. Hall.
- ovdjup, adj. overmaade dyb. — Ovdjup, n. et stort Dyb, en Afgrund. (Ovdjup).
- Ovdrikkar, m. Dranker, Drukkenbolt. Tel.
- Ovdrykke, m. Drukkenfab, Fylderie.
- ovdyr, adj. meget dyr, altfor kostbar.
- oven (oo), adj. 1) tynd, mager, ligesom for-tørret. 2) om Kar: utæt, gisten (= gisen). Tel. (Vinge og fl.). Heraf ovna (i Vald. ovna). Slægtfabet uvist.
- ovende (o'), adv. overmaade; f. Gr. „ovende stor“ (= ovstor). En Udvidelse af Partikelen „ov“, ligesom ørende af ør, aalende af aal.
- over (o'), præp. over (= hyer). Sædvanlig ubtalt „aav'er“ og mest brugt i de nordlige Egne, især med Betydning af en Overstigen i Mængde, Værd eller Magt. I enkelte Sammenfætn. nærmer det sig til G. N. ofr (= of) i ofreski, ofrlid og fl., men ellers synes de hertil hørende Sammenfættninger at være nyere Ord. Saaledes Over-ende, m. Agerhjørne, Rant som rækker ud over et vist Maal. Smaalene. Overband, f. Overhaand. overhendig, adj. overmaade stærk; især om Vinden. Overlag, see Dvlag. Overmagt, see Ivermagt. overmaateleg, adj. overordentlig. — Som Substantiv Over, m. i Formen Overen (Naver'n), om den øverste eller hieste i en vis Række, blandt andet om Trumf-Rnegten i Kortspil, ellers kaldet „Overfil“.
- Overende, f. over.
- Overlag, noget udmærket; f. Dvlag.
- Overlast, n. et Slags Løi; maafsee Eng. Everalasting. Nordre Berg.
- Overlaup, n. f. Iverlaup.
- Overmann, f. Ivermann.
- Overmorgon, f. Ivermorgon.
- overs, adv. overmaade. Sdm. og fl. (aav'ers).
- Dgsaa adj. hyperlig, udmærket; f. Gr. ein overs Mann.
- oversleg, adj. hyperlig, fortræffelig.
- overslege, adv. 1) usædvanlig godt, hyperligt. „Da gjeff reint aav'erle“. Sdm. 2) overmaade. „Han va so aav'erle stor'e“. Sogn. Jf. osvlege.
- [Overst (oo), m. en Oberst. (Tydf). Nogle St. Overst, Overst; i Hard. Ogust. overstigen, f. hyperstigen.
- Ovet og oveta, f. Uvit, uvita.
- Ov-ering (o'), f. umaadelig Vden, Fraadferie. (G. N. ofat). Overar, m. en Stovæder, Fraadser. Tel.
- ov-evla (o'), adv. overmaade; egentl. overvælbende. Dsteb. (aavevla).

Ov-ovle (o'), n. Noget som er for svært, som overstiger Ens Kræfter; en altfor vanskelig Dypgave; en overvældende Modstand ic. Vofs, Tel. Hall. Soler og fl. (Jf. evla). G. N. ofræli: Overmagt m. m.

Ovfagning (o'), f. en usædvanlig god Modtagelse; overordentlig Beværtning o. s. v. Hall.

ovffjølq, adj. meget talrig eller mangfoldig. Trondh. (aaffjølq).

Ovflaum, m. en usædvanlig Vandflood, en stor Oversvømmelse. Sæt. og fl.

Ovfløde, n. = Ovflaum. Tel. og fl. (Ovfløse).

Ovfrost, n. usædvanlig Frost.

ovfull, adj. overfyldt, forfyldt.

ovgamall, adj. overmaade gammel. Tel.

Ovgard, m. en udmærket Gaard.

ovgild, adj. meget fortrinlig, hyperlig, usædvanlig dygtig o. s. v.

Ovgjegn, f. noget udmærket eller usædvanligt. Shl. (Aagjegn). Ogsaa om Lyst til at udmærke sig eller glimre. Andre St. Aagjegn; f. Aagjegn.

Ovgjerd, f. usædvanlig Gjerning eller Bedrift; udmærket Skik, m. m. (Ovgjær).

ovgod, adj. hyperlig, udmærket. Det var reint ov godt. Tel. og fl.

ovgrann, adj. yderst fin eller tynd.

Ovgrip (i'), n. Storværk, Mesterstykke. Hall.

ovguleg, adj. og adv. overordentlig; uhyre. Tel. (Tonen paa ov). Ogsaa i en fortere Form: ovgu, og avgu. (Landsk. 719, 731). Synes nærmest at være udgaaet fra ogorleg: frygtelig; f. ogeleg.

Ovgut, m. f. Ovkar.

ovhard, adj. usædvanlig hard; ogf. altfor hard. Afvig. aahar(o), og tildeels ohar (om Vinden). Nordenfjelds.

Ovhaus, m. et usædvanligt Hoved; et stort Genie. Saaledes ogsaa Ovskalle. Hall. dog lidet brugl.

Ovheider (=hetr), m. usædvanlig Hæder. Hertil ovheiderleg (ovheirleg), adj. meget festlig eller høitidelig. Hall.

ovheit, adj. meget hed; altfor hed.

Ovhitte (i'), m. usædvanlig Hede.

Ovhug (u'), m. meget stærk Lyst, uslyrlig Drift, Eidskab.

ovhøg, adj. overmaade høi.

ovkald, adj. overmaade folk.

Ovkar, m. en udmærket eller usædvanlig Karl. Saaledes ogsaa: Ovgut og Ov-selle. (Hall.).

Ovkast, n. et usædvanligt Kast; en overordentlig Fangst, m. m.

Ovkaup, n. usædvanlig stort Kjøb; en meget stor Handel eller Bedrift.

Ovkjempa, f. en stor Kjempe.

ovklen (ee), adj. yderst svag og skrøbelig.

Ovkona (o'), f. en udmærket Kone. (3 Sogn Lavfaana). Ligesaa Ovgjenta, en overmaade sfinf Pige.

Ovkulde, m. usædvanlig Kulde. Nogle

Steder **Ovkule** (u'), Nhl.

Ovkyta, f. et stort Skryderie. Hall.

Ovlag, n. en udmærket Skik eller Orden, en fortræffelig Tilstand. Dstl. (Solør) og flere. Hedder ogsaa Overlag (Averlag), Gbr. Drf. Edm. (meget brugl.). Han hadde altting paa eit Overlag: han hadde alle sine Ting i en udmærket Stand.

ovlang, adj. overmaade lang.

Ovlafs, n. et meget stort Læs. Tel.

ovlaak, adj. yderst daarlig eller slet. Hall.

ovlaaten, adj. overmodig, stormodig. Tel.

ovleg, adj. overordentlig, høist fortrinlig; udmærket dygtig. Lidet brugl. 3 Østerd. „aavle'en" (ovleggen).

ovlege, adv. overmaade, i meget høi Grad; f. Tr. „ovle' langt". Hedder ogsaa: ovelege (o'), ovele', aavele, Tel. Num. Hall. Gbr. og fl., ovli, Jndh. — 3 lignende Betydn. ovende (Tel.), avande (Sogn), overslege (Sogn, Edm.), offelege (flere St.). Jf. urimelege, umoglege.

ovleng (gj), adv. overmaade længe.

ovlett (ee), adj. usædvanlig let.

Ovliid (Haandled), f. Uvliid.

ovliten, adj. overmaade liden.

Ovlyte, n. meget stor Lyde. Hall.

Ovlæte, n. 1) usædvanlig Snak, Støi eller Bevægelse. Tel. Hall. og fl. Nogle St. 2) Overmod, Stolthed, Prælerie. Tel. G. N. ofræti. Ogsaa ellers om Overdrivelse eller Umaadelighed.

ovløgleg, adj. yderst løierlig.

Ovmann, m. en usædvanlig eller udmærket Mand. Jf. Ovkar.

Ovmengd, f. uhyre Mængde.

Ovmenne, n. et usædvanligt Menneske. Lidet brugl. Paa Edm. Namenne.

Ovmod, n. Overmod; Høymod.

ovmykte (y'), adj. og adv. overmaade meget; ogsaa alt for meget. Ovhl. og fl. St. (ovmykte). Hedder ogsaa ommykte, Tel., aamykte, Sji. og fl.

ovna (oo), v. n. (ar), fortørres, giftne, blive utæt (oven); om Kar, Vaade og deslige. Tel. 3 Vald. øvna.

Ovnaut (o'), n. et udmærket Kreatur (Nød, Ko). Tel. og fl.

Ovnøgg, m. en stor Stræk (Nøgg). Hall.

Ovnøyta, f. en Storæber, Slughals. Vald. Paa Edm. Øvnøyte, n.

ovnøyten, adj. umaabelig i Mad og Drikke. Afvig. onøyten, Edm. Jf. G. N. ofnøyzla: Fraadserie.

Ovpris, m. usædvanlig høi Pris.

ovra (o'), v. a. og n. (ar), egentlig løfte, opreise; sædvanlig: ovra seg (aavre f.), vise sig, træde frem, komme til Synne. Han sett ittje ovra seg: han kunde ikke vove sig frem, foretage sig noget. Berg. Nordl. Dgsaa: yttre sig, udlaade sig. Dei torde ittje ovra seg med det. — Som v. n. om Solen: rinde op, stige op. „Mæ same Sol'a aavra",

- Helg. G. N. ofra. Jf. Dvring. S. ogsaa ovra.
- ovradt**, adv. usædvanlig hurtigt. Hall.
- Ovree** (o'), m. et Stedsnavn med vis Be-tydning, formod. det samme som Ang. ofer, Holl. over, T. Ufer: en Strandbred.
- Ovregn**, n. usædvanlig Regn. Sæt. og fl.
- Ovrelde**, n. = Forvelde. Tel.
- ovrik**, adj. overmaade rig. Tel. og fl.
- Ovriks** (kj), n. Voldsomhed, Ustyrlighed; ogsaa en overmodig eller ustyrlig Person, En som man ikke kan være i Fred for. Sdm. i Formen **Ovriksje**, tildeels ogsaa **Ovriksje**. G. N. ofriki: farlig Overmagt, Vold, Tyrannie.
- ovriksja**, v. a. (er, te), overvælde, betvinge. Dik. „Da aavriksje me“: det bliver mig for svært, det gaar over mine Kræfter.
- Ovring**, f. Fremkomst (s. ovra); især: Sol- vinding, Solens Dvgang. Helg. (Navring). Dstere Sol-ovring.
- Ovros** (o', oo), f. usædvanlig Roes.
- Ovryggja**, f. en usædvanlig stor Krop, en Køløfs, Kjempe. Tel. Hedder ogsaa **Ov- røyving** (Ovryyvingje), m.
- ovsein**, adj. yderst seen eller silbig. Afvig. osein (oo), Sdm. og flere. „Han va 'ke osein“: han var just ikke seen, han for- søgte sig ikke. Meget brugt.
- Ovskalle**, m. f. Dohaus.
- Ovskjel**, f. Ddssjel.
- Ovslag**, n. en udmærket Art (Race).
- Ovsmell**, m. et forførdeligt Knaib.
- Ovsott** (oo), f. usædvanlig Sygdom.
- Ovstand**, n. udmærket Stand eller Forfat- ning (s. Dvlag). Tel. og fl.
- ovsterk**, adj. overordentlig stærk.
- ovstor**, adj. overmaade stor; ogsaa altfor stor. Tel. Mhl. og fl.
- ovstygg**, adj. yderst hæslig.
- Ovsvip** (l'), m. et usædvanligt Udseende; Dienslyst, Glands, Pragt. — **ovsviple**, adj. meget anseelig, prægtig. Hall.
- Ovsvæla**, f. en uhyre Mængde. Mhl.
- ovsvæsen** (?), f. aasvæsen.
- Ovtak**, n. en usædvanlig Anstrengelse, et stort Tag eller Greb. Tel. og fl. Rogle St. **Atak**. Jf. ogsaa **Utak** og **Jtak**.
- ovtjukt**, adj. overmaade tyk.
- Ovtree**, n. et usædvanlig stort Træ; ogsaa ellers om noget som er svært og tungt. Tata Dvtreeet paa seg: paatage sig det besvær- ligste Arbeide, den vanskeligste Dgave. Mhl. og fl.
- ovtroen**, adj. Iettroende. Sjældnere **Ovtru**, f. Iettroenhed; Dvtreeo.
- ovtung**, adj. overmaade tung.
- ovtykkjast**, v. n. gjøre sig for store Tanker. „ovtykkjast 'taa se sjæl“: tænke for godt om sig selv, være stolt, indbildsk. Hall.
- ovug** (o'), adj. bagvendt, vrænget. Tel. (s. følg.). G. N. ofugr; Sv. afvig, afvog. (Jf. Mht. ebich, Ght. abuh).
- ovugt** (o'), adv. bagfra, omvendt, el. i bag- vendt Stilling. Tel. Afvig. **avont**, **Smaal.**, **augut** (augutte), **Harb.**, **ubugt**, **Hall.** (Hoel). Sv. afvig, D. avet. Noget lig- nende er abekt eller abekt (Jndh.), aurt, og „akofært“ (Eagn).
- Ovund** (o'), f. Misundelse, Avind, Fortry- delse over Andres Lykke. Mest alm. **Av- vund**; ellers **Ovund** (o') og **Avaaand**, **Tel.**, **Avvind**, el. **Avven**, **Mhl.**, **Avund**, **Smaal.**, **Avvunn**, **Helg.** **Au'und**, **Sff.**, **Augund**, **Hall.** G. N. ofund (vel egentl. afund, af unna og af); Sv. afund. (Ght. abunst). — **Ovunds-auga**, n. et misun- deligt Øie; forðum anseet som farligt og i Stand til at paaføre Ulykke. (Jf. Kag). Et Slags Amulet eller Middel herimod kaldtes **Ovundstein**. (Tel.).
- ovunda**, v. a. (ar), misunde, betragte med Uvillie. Rogle St. **aavunda**, Sdm. og fl. J Mhl. **aavinda** eller **aavena**. G. N. ofunda; Sv. afunda. — **ovundast**, v. n. nære Misundelse. (Med: paa). Eg skal ikke ovundast paa det.
- Ovunder** (o'), n. et Særshyn, Vidunder (?). Som **Afj. ovunders**: overordentlig, for- høfende. **Tronbh.** (Selbu).
- ovundlaus**, adj. velvillig, fri for Misun- delse. (Dstere **ovundslaus**). **ovundlaus**, adv. uden Misundelse.
- ovundsam**, adj. misundelig, tilbøielig til at misunde. G. N. ofundsamr.
- ovundsint**, adj. meget misundelig, avind- syg; ogsaa ærgjerrig, som bestræber sig ivrigt for at overgaae Andre. B. Stift.
- Ovundsytja**, f. Avindsyge. (G. N. ofund- syki). Dgaa om Jalouste og Ærgjerrighed.
- ovvaksen**, adj. forvoren, overmaade stor. Nordl. (aavaksen).
- Ovvatn**, n. Oversvømmelse, usædvanlig Vandflob. Mhl. og fl. Paa Sdm. **Avetne**, n. (sjelden).
- Ovveder** (veer), n. usædvanligt Veir; især Storm. Mhl. og fl. (Dvveer). Afvig. **Av- veer**, **Jndh.** G. N. ofvidri.
- Ovverf**, n. et overordentligt Arbeide, Kjem- peværk, eller udmærket Kunstværk; ogsaa: et Særshyn, Vidunder. Tel. og fl. Afvig. **Avverf**, **Smaal.** Gbr., **Avverf**, **Bustr.**
- Ovvind**, m. Storm; jf. **Dvveder**.
- Ovvis** (ti), f. overordentlig Skik, usædvan- lig Stabs eller Pragt. Tel. Hedder ogsaa **Ovvisa** (Dvvisse).
- ovvond**, adj. usædvanlig ond, el. smertelig.
- Ovvene**, f. Uvæna.
- ovær** og **oværug**, f. uvær.
- ovværen**, f. uværden.
- ov-ørt**, adj. yderlig ophibet, titret til Na- ferie. Hall. (aavort). **Maafsee** for **ov-ørt**, da „erta“ ogsaa hedder „orta“ og saaledes nærmer sig mere til „ør“ (: gal, for- styret).

P.

Padd, f. Pall. — Det kan her bemærkes, at de Ord, som begynde med P, ere for en stor Deel nyere og fremmede Ord, fornemmelig optagne af de romanske el. sydlandske Sprog.

Padda, f. Padde, Strubtudse (= Gro). Sogn, Nhl. og fl. I de syblygste Egne: **Podda**. Sv. padda; Eng. paddock. Jf. Sjøpadda.

Paff, n. 1) Pafgods; Tsi. Afvig. Pank, Nhf. og fl. 2) Paf, slet Selskab.

pakka, v. a. (ar), pakke, indpakke; ogsaa: stoppe, stuve sammen. T. pakken.

Pakke, m. en Pakke, Bylt. Nogle Steder **Pakka**, f. Ellers Pakke, og afvig. Paggje, Tel., Pankje, Sdm. og fl. Eng. pack; Ital. pacco. Jf. Dugge, Fugge, Tull.

pars, n. f. Posa.

Pakt, f. Pakt, Forbund. Af Lat. pactum. Hertil **pakta**, v. a. (ar), forpagte, leie (en Jord-Eiendom). **Paktar**, m. en Forpagter, Leiebruger.

Pal, m. Pæl (= Baale); Stopper i Spil-let paa et Kartspi. Sbl. Jf. Holl. paal.

Pale, m. Smaa-Sei, ung Sei omtrent af Størrelse som Baarfild. B. Stift.

Pall, m. 1) Bænk, Langbænk i en Stue. Tel. Sæt. og fl. Nogle St. Padd, ogsaa

Pad, Sæt. „Sittja høgst i Padd'e“: sidde i Højsædet, ved Bordets øverste Ende. Sæt. G. N. pallr. — 2) en liden Trappe; en Stante eller Fodstøtte. Smaal. Sv. pall.

— 3) en liden Forhøjning, et ophøiet Gulv; ogsaa om et høiere Lag af Steen, en liden Mur. Gbr. Nordl. og flere. Faa Sættan til

Palls: sætte Sækken paa et høiere Sted, for at man derfra kan tage den paa Højgen. Namb. Ellers især om den ophøiede Grund i en Baas eller et Spiltoug. I

Nst. Pd. — 4) en jævn Forhøjning paa Jorden, en flad Høi, Terrasse, Jordvold. Sbl. Sogn, Nordl. — 5) en haardt

traadt Plads (= Galb). Valders.

Pallreffjar, m. en doven Karl, En som gjæne ligger i Benken. Hall.

Pallstoff, m. Grundstof bag Baasene i Fæhuse (= Skarnstoff). Drf. Nst. See

Pall, 3.

Palma, f. 1) Palmetræ. Lat. palma. — 2) Klæder paa Træer; især om Blomsterne paa Selsketræet og andre Pilearter. Berg. Stift. Nogle St. Palm (m.), Smaal. Tel. Dgsaa i Tydsk (Palme) og Eng. (palm).

Palmehelg, f. og Palmesundag, m. Søndag før Paaske. Palmelaurdag, om den foregaaende Dag.

Paltroff (?), m. et Slags Krabbe. Mandal.

Paltre, m. Pjalt, Kap; ogsaa Bylt eller Pakke af Klæder. Sdm. Mest i Fleertal.

Pank, f. Pank. — **Panke**, f. Pank.

Panna, f. 1) Stegepande; ogsaa en stor Gryde. Nt. Panne, af Lat. patina. — 2)

Tegl, Tagsteen. Hertil **Pannetak**, n. Tegltag. (Holl. pannendak). — 3) Pande (=

Enne, Skalle, Skjelta). I denne Betydning et nyt og daarligt Ord, som dog ikke

er kommet til hynderlig Brug.

Pant, n. Pant (= Vædd); Pantegods. Nt. Pand, Eng. pawn. (G. N. pantr, m.).

panta, v. a. (ar), udpante; pantsætte.

Pape, m. Fader (i Barnesprog). Nogle St. **Papa**. (Saaledes ogsaa i flere Lande).

Papir, n. Papiir; ogsaa Dokument. (Mangesteds med Tonen paa a). Af Lat. papyrus.

Papp, n. Pap, tykt Papiir. Nytt Ord, nærmest af T. Pappe.

Pappe, m. Patte (= Spene). Gbr. Nst. Soler. I svenske Dial. pappe; Eng. pap. (Jf. Lat. papilla). Andre St. Latte.

par, n. et Par; to Stykker som høre sammen. G. N. par, af Lat. par: lige. Fleertal tilbeels **Por** (o'), Hard. Vofs og fl.

I Tel. bruges ogsaa **Par** om lige Tal (= jamt), i Mobsætning til „odde“.

para, v. a. (ar), ordne parvis, opstille som Par. Saaledes: para seg, opstille sig parvis, f. Er. til Dands.

Parak, n. Lam og Rld. Mandal (?).

Parfolk, n. Vægfolk. Tel.

Pargas, og **Pargast**, n. Tsi, Reisetoi. Af det franske bagage.

Parle, m. Klump, Kugle; korneede Ekstremiteter, som af Gjedder og Faar. Nordre Berg. Nogle St. Perle.

part, m. 1) Part, Deel, Lod (= Lut). 2) Stykke, Affnit (= Volk). 3) Lidrum, en vis Tid; f. Er. Vaarparten, Haufparten. G. N. partr, af Lat. pars, partis.

Ein Part: endeel Folk; ogsaa en Hob, et Partie. Nordl. og fl. Fyre min Part: for min Deel, hvad mig angaar.

parta, v. a. (ar), dele, partere.

parvff, m. Parff. Fr. perruque.

Pas, n. Pils, Kviste eller Isse Grene. Hard. Hall. Hertil **Pasgard**, m. Pilsgrjarde. I Hall. Pasgar, og Pasuggar (for Pas-

utgard).

pakken, adj. svag, sygelig. Jæd. og fl. (paskjen). Paa Sdm. paskjen.

Pasn (i en Væv), f. Pasma.

Pafs, n. 1) Paf, Gjennemgang. Lidet brugl. 2) Paf, Reisebrev. Hedder tilbeels: Pafs el. Reisepafs. (Berg. Valb.). 3) Maal, Grad. So im Pafs: saa omtrent. Til Pafs:

til Maade. 4) Tilflyn, Bevogtning. Saba Pafs paa notot. (S. paska). Hører nærmest

sammen med **passera**, v. n. (ar), gaee igjennem; gaee an; ogsaa foregaae. Fr.

passer. Hertil ogsaa „Pafsast“, m. Hæn-

- delse, Noget som er foregaaet. Ligefaa „Paßfaser“, m. en Medreisende. Nogle St. „Paßfener“. Nt. Paßfener (Schüge), Eng. passenger, Fr. passager.
- paße**, adj. påsende, bevem (= maateleg). Nest i Forbindelsen „so-paß“, o: saavidt tjenlig el. duelig. Nogle St. so-paßa og so-paße. Altsammen fremmedt. Jf. maata.
- paßa**, v. a. og n. (ar), 1) påse, samme fig. (Lidet brugl.). Jf. Paß og påsera. — 2) afpasse, gjøre påsende (= maata, høva, raama). — 3) vogte, påse paa (= gjæta, vakta, agta). Meget brugl. Nt. og Holl. påsen. — Hertil påsig, adj. paa-påsigelig; forfigtig. påseleg, adj. påsende (= maateleg, høveleg).
- Påstar**, m. 1) Påster (at gjøre Cirklar med). 2) en Bogter; s. påsta.
- [Påstyr**, n. Skikkelse. Fr. posture.
- paula**, vælbe, bolle; s. purla.
- Paut**, m. Kop, Kumme, lidet Kar af Træ. Nordl.
- Pave**, m. Pave. G. N. pafi (pâfi), af Lat. papa: Fader. — **Pavedome**, n. Pavedømme. **Pavetru**, f. den katholicke Troeslære.
- paa**, præp. paa, over, ovenpaa, osv. Her som i Svenst og Dansk en sædvanlig Forfortning af upp-aa, ligedan som „vi“ for upp-i, „pum“ for upp-um, „punder“ for upp-under. Ordets gamle Form er „aa“, som ogsaa i nogle Egne er meget brugelig, ialfald i visse Forbindelser; s. aa og uppaa. — Hertil flere nyere Ord eller Former, som: **Paabod** (o'), n. Paabud, Befaling. **Paafund**, n. Paafund. **paa-gjord**, adj. paaheret. **paahaldig**, adj. udholdende; ogsaa paaholden. **paa-havd**, adj. paast, paaført. **Paafast**, n. Paafastelse; paafommende Besørghed; ogsaa: Lykkespil, Lotterie. (Trondh.). **Paalegg**, n. Paalæg; Tilleg. **paalitande**, adj. paalidelig. **paa-logen** (o'), adj. belsiet. **Paaminning**, f. Paaminbelse. **paa-noydd**, adj. paatvungen. **Paaset**, n. Paafætning; Tillæg af Fø til Fodring (s. setja). **paa-slegen** (e'), adj. paaslaet. **paa-smurd**, adj. paasmurt; paatagen, forstilt. **Paa-stand**, n. Paastand. **Paatru**, f. Følketre. (Sj.). **Paavelting**, f. Paaveltning; Dverkselselse, o. s. v.
- Paafugl**, m. Paafugl. G. N. påfugl, eller pafi, af Lat. pavo.
- Paaf**, m. en tynd Kjøp, en liden Stang, Green eller Bible; påsende til Haandværge (omtr. som L. Prügel). Temmelig alm. i de sydlige Egne. Afvig. **Pjaaf**, Sdm. Sv. påf.
- paafa**, v. a. (ar), bante med en Kjøp; prygle.
- paala**, v. n. og a. (ar), nedsatte Pæle; fæste med Pæleverk.
- Paale**, m. Pæl, Stolpe, nedrammet Stof.
- Maastee** alm., dog nogle St. lidet brugl. Sv. påle; Eng. pole og palo; F. Pfahl, af Lat. palus. Hertil: **Paalebru**, f. Pælebro. **Paalebryggja**, f. Brygge som hviler paa Pæle. **Paalelag**, n. Pælerække.
- paaraa**, f. pora.
- Paaste**, m. Paastefest. Lyder deels Paaste, deels Paastje og bruges sædvanlig kun i den ubestemte Form, saa at ogsaa Kjønnen er noget usikkert. G. N. påskar, pl. efter Lat. pascha af Ebraisk. Hertil **Paastehelg**, f. Paastehelg. **Paaste-aftan**, m. Dagen før Paastedag. **Paastevika**, f. Paastuge.
- paata**, s. pota. **paatra**, f. putra.
- Peik**, n. et Puds, en Skalfestreg (= Pretta). Formen tvivlsom, da det oftere hedder **Peek**. Hall. Vald. og fl. I flotke Dial. paik. Jf. Ung. pœcan: at narre.
- peika**, v. n. (ar), pege, vise hen paa noget. Nogle Steder **peka** (ee), Tel. og fl., og **peikra**, Jæd. Nys. (Ordets oprindelige Form er ubekendt). Sv. peka. Hertil **Peikestikka**, f. Pegepind.
- Peil**, m. 1) Brist, Sprække, saasom i Træ; ogsaa: Svaghed, Legemsfeil. Tel. (Winje). Jf. peilutt.
- Peil**, m. 2, en Pæl (Pægel), $\frac{1}{4}$ Pot. Nogle St. Pæl. Nærmest til Nt. Pægel: Mærke el. Maalepunkt i en Kande; Holl. peil, d. samme, og peilen: maale Dybben. Jf. Skant.
- peilutt**, adj. svag, sygelig, som har en ustadig Helbred. Sdm. (peilette). Hedder ogsaa peilall, peilen, peilefengen (= fingen). S. Peil, 1.
- Peis**, f. (og m.) Sene, Kjønslem (penis) af visse Dyr; Især Tyremie (Alfsepe), anvendt til Svøbe eller Vaand. J V. Stiff **Peis**, f.; andre St. tildeels m. Sv. Dial. **peš**, m. Holl. pees (Sene); Nt. pefel, Eng. pizzle (penis).
- Peis**, m. et lidet Ildsted med Rør el. Pibe (tildeels forskjelligt fra Nare). Sogn, Hall. Vald. Gbr. Andre Steder: **Pist**, Num., **Spis**, Tel., **Speis**, Nbg. Sv. spis og spisel; Nt. pisel (Bærelse med Døn); Fr. poêle (Døn), G. Fr. poisle, i latin Form pisele, pisalis ic. (Diez, Roman. Wort. 2, 389). Hertil **Peislad** (=la), n. Muren omkring Ildstedet. Vald. **Peispipa**, f. Røgfang, Rør fra et Ildsted.
- peisa**, v. a. (ar), pidske, slaae med en Svøbe (s. Peis).
- Peš** (ee), n. et Puds; s. Peš.
- peka**, f. peika. — **pela**, s. pila.
- pela** (e'), v. a. (ar), spade, opstjære Løv (s. følg.). Nordl. (Lof.). Lyder som pella (med reent ll), som efter den nordlandste Udtale antyder et oprindeligt pela (e') og afviger fra Isl. pæla: ophaffe.
- Pela** (e'), f. Spade, Løvspade. Nordland.

- (Bella). Jf. Fr. pelle; Lat. pala.
- Pelementa**, f. Klammerie, Riv, Trætte. **B. Stift**, Hall, og fl. Nogle St. **Pelementa**. Ogsaa som Verbum: **pelementa** (ar), hype Riv, larme, knurre. Ital. **parlamento**: Underhandling.
- Pen**, m. den bageste tilspidsede Deel af en Hammer. Nordl. (Pænn). **J. Hall**. **Pen-koll**. Sv. **pen** (pån). Vel egentl. Hjæder; f. Penn.
- Peng**, m. Penge, Mynt. Mest brugt i Fl. (Pengar); **Gental** bruges kun i den ubestemte Form og lyder tildeels som Pæ-eng, eller Pæing; egentlig kun en Forkortning af Pening.
- Pengegras**, n. en Blanteart: **Rhinanthus** (= Engjarkall). Berg. **Stift**. **J. Indh.**
- Pengpung**.
- Pengegreida**, f. Pengevæsen; Tilstand med Hensyn til Penge.
- pengetjær**, adj. pengegjerrig.
- Pengeknipa**, f. Forlegenhed for Penge; Krisis i Handel eller Omsetning.
- pengelaus**, adj. blottet for Penge.
- Pengeløysa**, f. Pengeangel. **J. lignende** **Bethdn**. **Pengenaud**, **Pengekort**, og fl.
- Pengeraad**, f. Forraad af Penge.
- pengesterk**, adj. vel forsynet med Penge.
- Pengetid**, f. Tid med Hensyn til Penge el. Omsetning.
- Pening** (e'), m. 1) Penning, mindste Art af Mynt. Nu kun i visse Forbindelser, f. Ex. ikke Penings Værd; ikke Penings Sagn, o: ikke den mindste Nytte. — 2) Penge (f. Peng). Nhl. Rbg. Tel. og fl. (Pæning). **G. N.** peningr, **Ang.** pening; **Ght.** pfentinc (som man vil ublede af plant, o: Pant). Jf. Lat. pecunia.
- Penkoll**, m. f. Pen.
- Penn**, m. Pen, Hjæder at skrive med. Nogle Steder **Pæn**, ellers **Pænn** (dog altid med recent nn); afvig. **Pinn**, **Woss**. **G. N.** penni, af Lat. penna: Hjæder.
- penta**, v. a. (ar), strække, stramme; side paa Tildeels nordensjælds. — **Penting**, f. Anstrengelse, Slid og Slæb. **Indh.**
- Penta**, f. 1) Stang, hvormed et Seil udspiles. **Sogn** og fl. 2) Line el. Loug at fæste et Seil med. Nordl.
- Perla**, f. en Perle. Afvig. **Pøle** og **Pele**, **Hall**. **Wald**. (Jf. Parle). Ital. **perla**. **Hertil** **Perleband**, n. **Perlebaand**. **Perle-sjæl** (-sjæl), f. **Perlemusling**. **Perlestein**, m. et Slags Steen som ligner **Perler**.
- Perm**, f. 1) Papir, med Hensyn til Fasthed eller Tykkelse. **B. Stift**. Der god Perm i **Dok**. Egentlig en Forkortning af Pergament (pergamenum). — 2) Bind paa en Bog; især om Pladerne eller Stiverne i Bindet (= Bræde). **Perja** fraa Perm til Perm: læse en Bog heelt igjennem. **Dstl.** ogsaa i Nordl. Sv. **perm**.
- Perr**, m. en liden Fisk; især **Dred**. (Jf. Bir). **Hall**. **Hertil**: **perra**, v. n. fiske med Stang.
- perfa**, v. a. (ar), perse, presse; f. **Ex.** en **Væv**; ogsaa om at stryge Klæder. **Sv.** **perfa**; **Fr.** presser. **Hertil** **Perfa**, f. **Perse**, **Maschine** til at presse med. **Persejarn**, n. **Persejern**. **Persing**, f. **Presning**, **Trykning**.
- perten**, adj. kræsen, snerpet, altfor fin. **Smaal**. (**J. Sv.** Dial. **pertentlig**).
- pesa**, v. a. (ar), plukke, opsante; samle Træ til Brænde (f. **Paå**). **Hard**. **Lyder** ogsaa som **pisa** (i'). **Paa** **Sdm.** **pyfa** (y').
- pesa**, v. n. (ar), hviske, tale eller læse sagte; ogsaa: sladre, føle (= bifa). **Hall**. **Hertil** **maafee** ogsaa det skandiske „**pesa**“: puste, stønne. **Solsr.** **Rom**.
- Pesa**, f. **Ertebælg**, **Frøhus** paa **Erter** og **Bikker** (= Skolm). **Lifter**. **Andre** **Steder** **Pestja** (**Pesse**), **Sæt**. **Tel.** **Hertil** **Pestje-gras**, n. **Bikker**. **Sæt**. **Paa** **Jød.** **Pystje-gras**. **Jf.** **Eng.** **pease**, **Lat.** **pisum**: **Er**).
- Pest**, m. (og f.), **Pest**; pestagtig Syge. Af **Lat.** **pestis**. **J. Sagn** om den sorte Død forekommer ogsaa et **Pesta**, f. opfattet som en kvindelig **Person** (**Mand**, **Bætte**), **Rbg.** **Tel.**
- pi**, for upp-i, f. under upp. **Hertil**: **pi-havd** (bragt op i et vist Rum), **pi-komen**, **pi-sert**, **pi-slegen** og flere. — **pi høgt** (= upp i Høgd), f. **Høgd**.
- Pigg**, m. **Pig**, **Spids**. **Dstl.** (f. **Pif**). **Sv.** **pigg**. **Hertil** **pigga**, v. a. drive frem ved Hjælp af **Pigger** el. **Pigstave** (paa **Jis**).
- Pif** (ii), m. **Pig**, tynd **Spids**, især af **Jern**. (**Paa** **Dstl.** **Pigg**). **Eng.** **pike**, **peak**; **Fr.** **pique**: **Spyd**.
- Pifa**, f. **Pige**, **Tjenestepige**. **Rbg.** og fl., især i **Byerne** **søndenjælds**. Ogsaa **Piga**, **Mandal**. **J. Berg**. **Stift** bruges **Dret** kun for visse sjeldnere Tilfælde, som **Brudpifa** og **Festarpifa**. Ellers mest almindelig anset som fremmedt.
- Pikhuva**, f. Hue med spids Top. **Nogle** **St.** **Pikluva**. (**X.** **Pichelhaube**).
- Piff**, m. 1) et lidet Stød eller Hug; ogsaa Lyden af noget som piffet; f. **piffa**. — 2) **Uvillie**, **Rag**, **Had**. **Har** sett ein **Piff** til deim: han sit **Uvillie** mod dem, **fattede** **sette** **Lanker** om dem. **Berg**. **Stift**, **Nordl.** og fl. **Nt.** og **Holl.** **pif**; **Eng.** **pique**, **Fr.** **pique**. (Egentl. **Braad** el. **Spids**; jf. **Pif**). — 3) **Rop**, **Rar**; især om et lidet **Spand**. (**Dallepiff**). **Sdm.** **Utydeligt** i **Forbindelse**: „med **Piff** og **Past**“, o: med alt sit **Guds** eller **Tsi**. (Ogsaa **svensk**). — 4) **penis**. **Dstl.** **Jf.** **Pill**.
- piffa**, v. n. (ar), 1) piffe, hafte; f. **Ex.** om **Fugle**. **Eng.** **pick**; **Fr.** **piquer** (**stikke**). — 2) **banke**, **flaae** sagte; f. **Ex.** om **Pulsen**, ogsaa om **Lyden** i et **Uhr** og **deslige**.
- Piffa**, f. 1) en liden **Hafte**. **Nordl.** og fl. Ogsaa som **Ravn** paa **Fugle**: **Trepiffa**,

- Nurpikka.** — 2) Skafst eller Hals paa en Garn-Boie (Dubl). Nordre Berg. Nordl.
- piksa**, v. a. (ar), fæste med Binder eller Blugger, udspile Skind til Tørring. B. Stift. 3 Hall. piksa; f. folg.
- pikse**, m. Bind, Plug; især til at fæste el. udspile Skind med. Nordre Berg. Ufvig. Bikse, Hall.
- Pikstav**, m. Bigstav, Stof med en Jernpåg i Enden; især til at bruge paa Isen. B. Stift. G. N. pikstavr; Eng. pikestaff.
- Pikstol**, f. Pistol.
- pikurr**, adj. spids, tynd i Enden. Nogle St. piken (piksen).
- Pil** (ii), m. 1, Pål, Piletræ (Salix fragilis). G. N. pill (pil).
- Pil** (ii), m. 2 (el. f.), Pål til Studvaaben. 3 de sydlige egne Femin. (ei Pil). Nyere D. (ff. Dr og Kolv). Nt. Piel; Lat. pilum.
- pila** (f'), v. n. (ar), pille, pluffe, affalle. Nogle St. pela. Sv. pela; Eng. pill, peel. Ubledes af Lat. pilare: afhaare.
- Pilar** (f'), m. 1) Piller, Støtte, Stolpe. G. N. pilarr, af Lat. pila. — 2) et Slags liden Fisk. Dgsaa udtalt Pillar og Pelar.
- Pile** (f'), m. Smule, Gran (Pille). Svar ein Pile. Der ittje Pile Gagn i det. B. Stift.
- Pile** (ii), m. And (Fugl); især om tamme Gænder. Søndre Berg. og fl. (Nt. Pile).
- Pilegrim** (Pelegrim), m. Pillegrim. G. N. pilagrims; Lat. peregrinus.
- Pilf**, m. Fiskefrog med kunstig Mading (= Nykfar). Smaal. og fl.
- piksa**, v. n. (ar), 1) pille, skrabe, stikke. 2) fiske med Piff.
- Pill**, m. penis. Tel. Sdm. Nordl. og flere. Ellers: Pintol (Tel.), Pity (Berg.), Piff (Dfil.), og fl. Nt. Pillhaan, Piehaan.
- Pils**, m. Skjært, Underkjørt. Nbg. Nogle St. Pels. Isl. pilz. Fr. pelisse: Raabe.
- Pilt** (ii), m. Smaadreng, Pøg. Nordenfjelds. (Lidet brugl.). G. N. piltz; Sv. pilt.
- piltra**, v. n. (ar), løbe, trippe; ogsaa følge med, hoppe efter. Nordl. og fl.
- Pina**, f. 1, Pine, Smerte. Lidet brugl., f. Pinfa og Verk. G. N. pina: Straf; Fr. peine, af Lat. poena.
- Pina**, f. 2, Krummet omkring Jldstedet i en Fiskerhytte. Nordl. (Lof.).
- pina**, v. a. (er, te), 1) pine, martre, plage. — 2) opholde farrigt, udsulte ic. 3f. pira. 3) kaffe smaaligt, langsomt eller med Nøie.
- Pina** i Høp: sammenspare. Pina aat seg notre Stillingar.
- p nast**, v. n. (est, test), 1) pines, lide langvarig Smerte. — 2) lide af Længsel, vente længe, bliv længe skuffet.
- pinesam**, adj. 1) pindlig. (Ejelden). 2) farrig, guleragtig. Hedder ogsaa pinen; ff. piren.
- Pining**, m. en Onier, farrig Person.
- Pink**, n. svagt Brændeviin. B. Stift, Hall.
- Smaal.** og flere. Paa Sdm. om uklaret Brændeviin. 3 Gbr. om en Drif af Mælk og Brændeviin. 3f. Skotst pinkie: thynd Bl.
- pinna**, v. a. (ar), fæste med Binder.
- Pinne**, m. Bind, Plug; ogs. et lidet Stykke Træ; en smal Stump, en liden Fisk, m. m. Nogle St. Pinn. Sv. pinne; Eng. pin; Nt. Pinne. — Hertil Pinnehamar, m. Skohammer. Pinnesyl, m. Plugfyl (Bløgsyl). Pinne-tre, n. Træ til Binder, især til Skopinder (Blugger).
- Pins**, el. Pinstid, f. Kvitsunn.
- Pinsla**, f. 1) Pine, langvarig Smerte. (Mere brugl. end Pina). G. N. pinsl. — 2) langvarig Venten, Langsomhed, Kjedfomhed. — 3) Karrighed, Onierie; ogsaa et knapt og kummerligt Udkomme.
- pipa**, v. n. (ar), ybe, blæse i en Pibe. (Bziningen tildeels: er, te; eller endog: pip, peip, pipet, som er en nyere Form). Nt. piepen, af Lat. pipare.
- Pipa**, f. 1) Pibe, at blæse i. (G. N. pipa). — 2) et Rør, en huul Søjle; nogle St. især en Skorsteenspibe. — 3) Tobakspibe. Hertil Pipehovud (o'), n. Pibehovud. (3 Tel. Pibe-falle). Pipelegg, m. Rør paa en Riddpibe. Piperøyr, f. Piberør.
- Pipar** (ii), m. en Piber, Fløttestiller.
- Pipar** (f'), m. Heber. (Nogle St. Pepar). G. N. piparr, af Lat. piper. — Pipar-gras, n. Vandpeber (Polygonum Hydro-piper). Piparkorn, n. Heberkorn.
- Piping**, f. Pibning, Blæsen.
- pipra** (f'), v. n. bave; f. blyra.
- Pir** (ii), m. 1, en liden Fisk; a) om smaa Makrel (= Spir, Gestr). Ehl. b) om smaa Dreder. Tel. (?). 3 Hall. Perr. (3f. Piraal). Pir, om en Onier, f. pira.
- Pir** (ii), m. 2, en liden Kanal, et Jndløb med Brygger paa Siberne. Dfil. Eng. pier: Brygge, Brofar; Fr. pierrée: Steenrende.
- pira**, v. n. (er, te), 1) pible frem, rinde ud i meget thynde Strømme. Nhf. (3f. spira). — 2) gnie, spare, være farrig; ogsaa v. a. føde farrigt, udsulte (= pina). Efl. Hertil Pira, f. en farrig Hunsmoder. Ligefaa Pir, m. en Onier. 3 Balders Piring. Andre St. Piff og Pining.
- Piraal**, m. Slimaal, Myxine glutinosa. Nordl. (Ellers kaldet: Sleymaff, Kvitaal, Jgraal). Sv. pirål. 3f. Holl. pier, og Nt. pieraa: Regnorm (som dette Dyr har nogen Lighed med).
- piren**, adj. 1) farrig (f. pira). Efl. — 2) franten, svagelig. Sogn. 3 Nordl. thynd, spød (?); om Bærter. (Sv. Dial. pirus, og pivelg. Nieg 502). — 3) svag, forsagt, udhygtig. Sdm. Dst. og fl. Kun med en Negtelse. Han er ittje piren: han er ikke nogen daerlig Karl. Dgsaa om et Foretagende: let, simpelt. „Dæ va ittje pire'": det var ikke nogen Spøg.

Piring, m. en Gnier, f. pira.
 Pirkum (ii), n. Hypericum (Plante).
 Pisk (ii), m. Ruus, Perial. Han var paa ein Pisk: han var druffen. Nest brugl. nor-
 densfjelds.
 piska, v. a. = peisa, dengja, hyda.
 piesa (i'), v. n. (ar), = miga.
 Pisk (ii), m. 1) et Hvint, en svag, vibende
 Lyb; ogsaa: Klynken, Klage. Nordre Berg.
 og fl. 2) et ein Pisk: ikke et Musk. — 2) en
 Kryster, En som klynker for ubethdelige
 Ting. — 3) en Gnier, farrig Person. Sdm.
 (meget brugl.). Jf. Biring. Et Par Fugle-
 navne have Betydningen: Piber, f. Fjore-
 pist, Navepist.
 Pisk, m. (2), Aldsted, f. Pels.
 pista (ii), v. n. (er, e), 1) pibe, hvine, give
 en svag Lyb; f. Er. om Ruus. Nordre
 Berg. Gbr. Drf. Nordl. Usvig. pistra,
 Sogn, Smaal. (Jf. kvistra). — 2) klynke,
 klage, krympe sig for noget ubethdeligt.
 Sdm. „Han gjeff aa pistte fyre da“.
 pisten, adj. klynkende; modløs. Sdm.
 Pisting, f. Piben; Klynken.
 [Pistol, m. Pistol (Sindvaaben). Hedder
 ogsaa Piskstol (maafsee mest alm.). Fr.
 pistole.
 pistra (ii), v. n. pibe, f. pista.
 picla (i'), v. n. plukke, nippe. Nhl. Gard.
 Maafsee for piska, f. vesa.
 pjaga, v. n. slæbe, trælle. Ejj.
 Pjakk, m. Smaa-Lar (= Tart). Sdm. og
 flere. Jf. Pjoff.
 pjaska, v. n. hjerge sig (= basta). Sdm.
 pjaaken, f. paffen. Pjaak, f. Paak.
 Pjaal, m. et Strabejern, en Væggestrabe.
 Stjerdal, Indr. Ogsaa kaldet Pjaal-
 jarn, n. Vel egentl. Paal; jf. Jsl. päll:
 en Gaffe. — Pjaal betegner ogsaa en sit-
 tig Arbejder. Indr. (Sparbu). Jf. pæla.
 pjaana, v. n. fare taabeligt frem (= tulla,
 tøva). Smaal. (Jf. Sv. pjåsa).
 Pjoff, m. Smaadrevng, Pog. Tel. Hall. Jf.
 Pjaff og Pøff.
 pjuk, adj. forsagt, ilde tilmode; ogsaa uan-
 seelig, daarlig efter Udsende. Smaal. Sv.
 Dial. pjukig (pjåtig). Jf. bjug.
 pjuska, f. pusta.
 pla, f. plaga. — Plaga, f. Plaaga.
 plaga, v. n. (ar), pleie, bruge, have for
 Efff. Nbg. Tel. (Dræf. plagar, og tildeels
 plar). Usvig. plega (e'), Gbr., pla,
 mere alm.; plaa, Nhl. Sogn, Ejj.; til-
 deels „pa“, Nordl. Nest brugl. i Præsens,
 og sjelden i andre Former. G. N. plaga
 (forpleie, ogsaa bruge) slutter sig til Nht.
 plagen (Imperf. plae) og er vistnok et
 nyere Ord. Om Formen „pla van aa“,
 f. van og vana.
 Plagg, n. (1) Dug, Tørklæde; f. Er. Hals-
 dug (Halsplagg). Berg. Stift; sædvanlig
 med Fl. Plogg. — 2) Klædningsstykke,
 enkelt Deel af en Klædning. Klædeplagg,

Kvardsagplagg, Helgarplagg &c. I denne Betydning alm. Ogsaa Sv. plagg; G. N. plagg (dog neppe gammelt). I tydste Dial. Blache, Plage (Lerred), Placken (Stykke Lød), som henføres til Lat. plaga: et Tæppe. (Weigand 2, 387). Jf. Blåja.
 plagga, v. a. (ar), udstyre med Klæder; ud-
 klæde. I Hall. plogga.
 [Plakat, m. Plakat, opslaaet Brev. Nærmest
 af Nedertydsk; jf. Fr. og Eng. placard.
 [Plan, m. Blade, Slette. Fr. plan.
 [Planeta (ee), f. Planet. (Græf).
 Planke, m. Planke (= Vord). Nogle St.
 Plaankje. Fr. planche, Lat. planca.
 planta, v. a. (ar), plante (jf. setja). Nogle
 St. plantra, ogsaa plentra. Fr. planter.
 Mindre brugl. er Subst. Plante, m. en
 plantet Vært. I B. Stift: Plentra, f.
 om Værter som flyttes eller omplantede.
 (Af Lat. planta).
 plar (pleier), f. plaga.
 [Plaseer, m. Morstak, Lystighed. Fr. plaisir.
 — plaseerleg, adj. morsom, fornøielig.
 B. Stift og fl.
 Plafs, m. 1) Plads, Sted, Tilholdssted;
 f. Er. Kvileplafs, Mjeteplafs, Fiskeplafs,
 o. f. v. Nogle St. Neutrum (eit Plafs)
 og med Fl. Plofs (o'), Nhl. Sat. og fl.
 — 2) Huusmandsplads; bebyggelst Jord-
 stykke som er Leiebrug under en Gaard og
 tjener til Opholdssted for en Familie. Alm.
 (Jf. Plassefolk). — 3) Landsby, Flekke,
 Torp. Trondh. Saalebes om Bergstaden
 Roros og enkelte andre Steder. Nyere
 Ord; L. Blag; Fr. place, af Lat. platea.
 Plassefolk, n. Folk som boe paa en Huus-
 mandsplads. Plassemann, m. Huusmand.
 (Berg. Trondh. og fl.). Plassetona (o'),
 f. Huusmandskone, eller Kvinde som boer
 paa en Plads. Ogsaa Plassegut, og
 Plassegjenta, om Huusmandsbørn.
 Plassing, m. Huusmand. I Fleertal det
 samme som Plassefolk.
 Plata, f. Blade, Skive. Nogle St. Plaata.
 (Nhl. Gbr.). Ogsaa G. N. plata; Eng.
 plate og fl. som henføres til Gr. platys:
 flad.
 platta, v. a. (ar), bjerge, hjælpe, forsyne
 med noget. Hall. Nhl. Ejj. og fl. Platta
 seg: holde sig, holde ud; ogsaa styre sig.
 Nhl. og flere. Paa Sdm. „plitte se“; i
 Nordl. „bletta seg“, og „blettast“, som
 maafsee er en ældre Form. Hertil plattad:
 bjerget, forsynet. (Hall.). Platt, n. Mu-
 lighed til at holde ud. (Nhl.). plattig,
 adj. i Stand til at holde ud. Ordets Op-
 komst er dunkel; f. bletta.
 plaa (pleier), f. plaga.
 Plaaga, f. Plage, Uleilighed; især: Syg-
 dom; f. Er. Barneplaaga. Nogle Steder
 Plaga. G. N. plåga; Sv. plåga; af Lat.
 plaga (Slag, Stød).
 plaaga, v. a. (ar), plage, besvære. Nogle

St. plaga. Sv. plåga. Hertil Plaagar, m. en Plager, Plageaand.

plaagjam, adj. plagende, besværlig, tryk-
kende. Gbr. og fl. Sv. plågsam.

Plaar, n. Møle; f. Plaafs. — plaarfam,
adj. besværlig. Hall.

Plaafs, n. Møle, Besvær, Strabads. B.
Stift, Tel. og fl. (Noget gammelt, f. Dipl.
3, 528. 810; — 6, 655). Jf. Plaar og
Blunder.

plaasfa, v. n. slæbe, trække. Hall.

Plaafter (Plaastr), m. (og n.), Plaster. Sv.
plåster, af Lat. emplastrum.

Plaara, f. Plata. — plega, f. plaga.

plent, adv. plat, ganske, aldeles; ogsaa: vist,
sikkert, uden Tvivl. Han er plent aaleine (jf.
plet). Plent naten. Plent sunderriven, o. f. v.
Eg lyt plent gjera det. Berg. Stift, Nbg.
Tel. Hall. og fl. Dункelt Ord, f. følg.

plent, adj. 1) nøslagtig, punktlig, akkurat.
Tel. Nbg. Dgsaa: net, vakker, pyntelig.
Nbg. — 2) forsigtig, tilbageholden; ogsaa:
bly, undseelig. Søndre Berg. Nys. Jød.
Jf. var, grannvar.

plenta (seg), v. a. (ar), være tilbageholden
eller undseelig; afholde sig. Hard. Schl.
Nys. Jød.

Plenta, f. Forsigtighed, Afholdenhed.

plentra, f. planta.

plett, adv. ganske (= plent), i Forblind.
„plett eismadd'e“: ganske alene. Sæt. An-
dre St. plitte (†) og blett. Jf. moder-
aaleine.

[Pligt, f. Pligt. (Nedertydsk). Om et andet
Pligt, f. Plitt.

plikka, v. a. plukke; f. plukka.

Plina (†), f. en Rist, et lidet Saar. Smaal.
i Formen Plinu.

Plita (†), f. Græsplet, Grønning imellem
Skov el. Klipper. Nbl. Sogn, Sfi. Sdm.

Plitt (†), m. Lillefjel, en liden Fjel til
Fodstykke i Bagrummet eller Forrummet i
en Baad. B. Stift, Nordl. Nogle Steder
Pligt (?). Afvig. herfra er Pligt, m.
Bagrum i Baad eller Skude. Nfil. Det
fidske er Nt. pligt, og Holl. plecht: Bag-
rum, eller et Haldbæk over Enderummet.

plitta (†) seg: holde sig; f. platta.

Plog (oo), m. 1) Plov, Pløieredskab. G. N.
pløgr. (Jf. Nrd). Tilbeels ogsaa for Plog-
onn; f. Gr. Tett fyre Plogen, o: kort for
Pløiningen. Heraf pløgja. — 2) Plov-
hovel, en Hovel at udskjære Kalser med. —
3) Fordeel, Interesse, eller noget som man
 søger sin Fordeel ved. Sdm. og fl. „De
va no hafs Plog“: dette var nu det, som
han tragtede efter. (Ligesaa Jæl. pløgr,
efter Haldorson). Dette Ord støtter sig
ikke til de romanske Sprog, men er der-
imod fælles for de slaviske og germaniske.

Plog-aas, m. Plovaas (= Ardaas).

Plogdrætte, n. Trækkest (Stagler, Ham-
mel m. m.) til en Plov. Nogle Steder

Plog-greide, n.

Plogstøt, m. den bageste Stolpe eller Dy-
stander i Ploven. Nbg.

plogstør, adj. duellig til at pløje med; om
Heste.

Ploghald, n. Greb eller Haandtag paa en
Plov. Paa Sdm. Plogtjylp.

Plog-il, f. Grundstykke i en Plov. Sæt.
Jf. Il og Aurskiba.

Plogjarn, n. Plovskjær, Plovjern.

Ploglekkja, f. Plovleante.

Plognand, m. Pløining; f. Plogonn.

Plog-onn, f. Pløinings-Arbeidet om Vaa-
ren; Pløiningstiden (= Vaaronn). Dgsaa
kaldet Plogvinna, Pløgst og Pløgning; paa
Sdm. Plognand. Jf. Plog.

Plogskjere (e'), m. Langjern i en Plov;
ellers kaldet Ristel.

Plogskjora, f. Plovsktrabe. Mandal.

Plogstyre, n. Plovskjert.

Plogtoga (o'), f. Rænte i en Plovhammel.
„Plogtugn“, Gbr.

Plogvinna, f. Pløining (= Plogonn).

Ploma (oo), f. 1) Plomme (Frukt). Sv.
plommon; Nt. plumme, Eng. plum; Lat.
prunum. — 2) Rødme i Rinderne, en rød
Plet. B. Stift.

Plome-tre, n. Blometre.

plomutt, adj. rød i Rinderne.

Plugg, m. Pløg, Pind, Nagle. Mest brugt
paa Nfil. Sv. plugg; Nt. plugga. Hertil
plugga, v. a. fæste med Pinder. Plugg-
syl, m. = Pinnesyl.

plukka, v. a. (ar), plukke, pille, afskrive; og-
saa: samle, opsamle. J Nfil. tilbeels
plikka; jf. pilka. Dgsaa G. N. plokka,
og Ang. pluccian, men udeles ellers af
Ital. piluccare; jf. Lat. pilare. (Diez, R.
B. 1, 321). — Heraf Plukk, n. Smaa-
ting, noget som er sammenplukket.

Plunder, n. Besvær, Bryderie. Nfil. f. plun-
dra. — plunderfam, adj. besværlig, mø-
som.

plundra, v. a. 1) plyndre, røve. Sv. plun-
dra; Eng. plunder. — 2) udpresse, sam-
menstrabe. Plundra i Sop nokot Pengar, osv.
— 3) v. n. slæbe, trække, have megen Møje.
Nfil.

pluta, f. pruta.

plykkja, v. n. gliippe med Dinene. Hall.

Plyfs, n. Plybs (Tsi). Fr. peluche.

plystra, fløite; f. bliftra.

pløgd, part. pløjet; f. pløgja.

pløgja, v. a. (er, de), 1) pløje, bryde med
Plov. 2) tilskjære med en Plovhovel, false.
— Inf. lyher tilbeels pløja (pløje), og
Præs. pløier (pløje); andre St. tydeligt
pløgja (plø-ja) og pløgjer (plø-je); Nor-
dre Berg. og fl. G. N. pløgja; pløgir.
Imperf. pløgde, og Supm. pløgt; nogle
St. pløgte, pløgt. Imperativ: pløg. J
Sogn en afvig. Form: pløva, i Lighed
med „Plov“ for Pløg.

pløjgande, adj. skiftet til at pløje.
 Pløjgar, m. en Pløier, Pløvsarl.
 Pløjning, f. Pløining. Ofstere Pløjging.
 Saaledes: Pløjgingsbord, n. Planter
 som ere tykke nok til at falses med Pløvs-
 høvel. B. Stift.
 Pløjfl, f. Pløining; ogsaa et pløjet Jord-
 stykke. Dstl. (Rom.).
 Pløma, f. Blomst (= Blom). Nsl. ligt
 Verbet pløma (= bløma), o: blomstre.
 Pløsa, f. 1) en let eller porøs Klump; om
 Brød og Rager. Gbr. Jf. pløsen. — 2)
 Vable, Vandblegne. Smaal. Vel ogsaa
 Pløysa, da det i Soler hedder „Pleise“.
 (Jf. Bløra, Blaasa). — 3) Kile paa Bri-
 sien i Skindhøser. Hall. (Pløsu). Sv. Dial.
 pløs: Kile, m. m. (Riekh 507).
 pløsen, adj. pludset, opsvulmet; ogsaa: vid,
 el. ubduget, om Klæder. B. Stift. Jf.
 Nt. pløssig: opblæst, hoven.
 pløsturt, adj. fuld af Vabler. Smaal.
 po, f. upp-or, og upp-aa.
 Podda, f. Padde; f. Pabda.
 Poddeloff, m. Svergel (Urt). Nedenæs.
 Poka (o'), f. Kopper, Børnekopper (Syg-
 dom). Ofstere Smaapoka. Brugt i den
 nordlige Deel af Landet (jf. Vola, Kveisa).
 Nogle St. Puku (Trondh.). „Paaafette-
 Poka“: de indpodede Kopper. Edm. Jf.
 Brendepoka. I danske Dial. Pokker; L.
 Poche, Eng. pocket, pox. (Til det sidste
 hører vel ogsaa Formen „Paks“, om vene-
 ritik Syge. Dstl.). — Pokemerke, n. Ar-
 efter Kopperne (= Smaapoke-ær). Poku-
 feret, m. Vaccinations-Attest.
 poKa (o'), v. a. (ar), vrante. Pota seg: blive
 fortyndelig eller vranten. Hard. Ogsaa:
 trække sig tilbage af Fortyndelse (omtr.
 som furta). Tel. Hertil Pok, m. En som
 let bliver fortyndelig. pofen (o'), adj.
 vranten, suurseende. Hard. (pofjen).
 pokka, v. n. knurre, mufke. Hall. Andre
 St. tildeels pukka.
 Pol (oo), m. Pol; om Nordpolen, tildeels
 ogsaa om Polarskjernen. Af Lat. polus.
 [polera (ee), v. a. (ar), polere, glatte. Fr.
 polir. Polering, f. Politur.
 Poll, m. en liden rundagtig Fjord; en Vig
 med smalt Indløb. Berg. Nordl. ogsaa
 Hall. og fl. Jæl. pollr. I lignende Betydn.
 ogsaa Pott, m. Rfj.
 polst (oo), adj. polst, henhørende til Landet
 Polen (Polonia). Hertil Polstdans,
 som dog sædvanlig hedder Pols- eller
 Paalsdans.
 Poppel, m. Poppeltræ. Af Lat. populus.
 Por (o'), n. Puds, Skalfestreg (= Brettet).
 Edm. „Han gjore me eit godt Por“. G.
 Sv. par. Jf. Jæl. porøtt: skjelmst.
 pora (o'), v. n. pirke, stikke, støde (omtr.
 som pota). Drk. i Formen „paaraa“, alt-
 saa noget usikkert.
 Pors (o'), m. Pors (Myrica), en Buskvært.

Afslg. Pors og Post, Trondh. G. R.
 pors; Sv. porå; L. Porsch og Porst.
 Porselin (o'), n. fint Steentoi. Mere alm.
 Postelin, og nogle St. Bastelin. Sv.
 porålin; af Fr. porcelaine.
 Port (oo), m. Port. Af Lat. porta.
 Pose (o'), m. 1) Pose, liden Sæk. Nogle
 St. Possa, Paasa, Paasaa (Trondh.). G.
 R. posi; Sv. påse. Jf. Pus og Pef. —
 2) en Fjeld, Bugt, stor Klynke; paa Hund
 eller Klæder. Han er so seit, at det heng Po-
 saerne paa honom. Jf. Rytta. — 3) en liden
 tyk Tingest; om Dyr og Menneker; saa-
 ledes: Aksepose, Fjorpose; jf. Gorpøse,
 Giterpose, Sinnepose.
 posen, opsvulmet; f. pufen.
 posna, f. pusna.
 Post (o'), m. 1) Stilling, Plads; især Bagt-
 post, Feltpost. Sædvanlig ubdalt Paaft.
 Nyere Ord, af Lat. positus (= positio),
 o: Stilling. — 2) Post, Befordring af
 Breve ic. Hertil flere Sammenfætn. som
 Post-sørar, Posthorn, -hus, -mann, -pen-
 gar, -veg og fl. — 3) Samling af Breve
 eller Blade, som sendes ved Post; ogsaa
 Nyhed, nykommen Tidende. — 4) Støtte,
 Stolpe; især i Vinduer. Glaspost. (L.
 Pfofte). I denne Betydning henføres Dr-
 det til Lat. postis. — 5) Pumpe, Vand-
 spring. (I Bjerne).
 Postel (o'), m. Postille, Samling af Præ-
 dikener. Ofstere Huspostel. Egentl. Po-
 stilla, f. af de latinske Ord: post illa verba
 (o: efter disse Ord), i Begyndelsen til en
 Forklaring af en Text. (Diez 1, 329. Wei-
 gand 2, 406. Wackernagel 227).
 Postelin, f. Porselin.
 Pot (o'), n. Stikke, noget at støde med.
 Edm. „Git lite' Pot“.
 pota (o'), v. n. og a. (ar), 1) stikke, bore,
 støde med en Kjøp eller Stang. B. Stift,
 Tel. og fl. Sv. peta. Pota Tennerna: stange
 Tænderne. — 2) mede, fiske med Stang
 paa Søen. Edm. Andre St. kippa, kylpa.
 (Jf. meita). — 3) rode, grave i Jorden.
 Smaal. Sv. påta. Jf. bauka. — 4) strikke,
 knytte paa en vis Maade. Jæb. i Formen
 poba. (Folkevennen 14, 72). I svenske
 Dial. påta. — 5) knurre, mufke, give spy-
 dige Ord. Trondh. (Selbu).
 Potar (o'), m. En som fiske med Stang;
 f. pota. Potarfiske, m. Smaafiske som
 fanges paa Stang. Potarroda, f. Me-
 bestang for Smaafiske (Smaafise). Edm.
 (Potarode). Andre St. Klypetroda.
 Poteta (ee), f. Kartoffel, Jordæble. Nylig
 indfommen Ord; Eng. potato; Sp. patata
 (Diez, R. B. 2, 159). Nogle St. Pota-
 ta; forkortet Tata, Nsl. Helg., og Pota,
 Sogn. Søndenfjelds ofstere: Jord-æple (el.
 Gyle); i Hall. og Vald. Kartoffel. —
 Hertil Potetegræs, el. Potetelaiv, n.
 Kartoffelblade. Potetereit, m. Kartoffel-

- Poger.** Poteterus, f. Rus. Potetesmør, n. en Blanding af stode Poteter og Smør.
- Poting (o'),** f. Staden, Graving; Fiskerie med Stang, o. f. v., see pota.
- potra,** f. putra.
- Pott,** m. en liden Pude under „Hyvret“ i en Hestefæle. Sæt. Tel. (Andre St. Selebhall). Pottestad, m. Stedet hvor Puderne berøre Hesten (paa hver Side).
- Pott,** m. (2), f. Potta og Pott.
- Potta,** f. 1) Potte, Kande, Krukke. Holl. pot; Fr. pot. — 2) Pottemaal, Halvande. I denne Betydning nogle St. Pott, m.
- Potul (o'),** m. Stikke; Landstikker, og beslignede. Helg. i Formen Potaal.
- pracka,** v. a. (ar), 1) pracke, skrabe sammen, udpræse. Sv. pracka; Holl. vragehen: tigge. — 2) besvære, plage, uleilige. Trondh. (Fosen og fl.). Hertil: prackad, part. besværet, trykket; ogsaa forlegen. Drk. Prack, n. Besvær, Uleilighed. Prackar, m. en Puger, Styverfænger; nogle St. ogsaa: en Bispekræmmer.
- praanga,** v. n. (ar), sakte, handle med Smaa-ting; ogsaa skrabe Penge sammen, omtr. som pracka. B. Stift (praanga).
- Prat,** n. Snak, Samtale.
- prata,** v. n. (ar), snakke, tale med hinanden; især løseligt eller uden noget bestemt Formaal. Sv. prata; Nt. praten, Eng. prate. — Pratar, m. en Snakker. Prating, f. megen Snak. pratsam, adj. snaksom.
- Praam,** m. 1) Pram, Førfelskude. Sv. präm; Holl. praam. — 2) en Baad, en liden Færge eller Gæ paa et Overtartssted. Nbg. Tel. og fl. G. N. präm. Hertil. Praamstod (o'), f. Landingssted ved en Indsø. Tel. f. Stod.
- preika,** v. n. (ar), prædike. Nogle Steder preka (ee). Fortørring af predika, af Lat. prædicare: forkynde.
- Preika,** f. Prædiken. Nogle St. Preka og Preik. Jf. Messa.
- Preikedag,** m. Dag da der holdes Prædiken i en Kirke.
- preifelau,** adj. om en Søndag, da ingen Prædiken holdes paa Stedet.
- Preikestol,** m. Prædikestol.
- Preina,** f. Puds, Skalfestreg. Hall. Jf. Pretta. — preinast, v. n. brilles, gjøre hinanden Fortræd.
- [prekevera (seg): bjerge sig, rede sig ud. (Gentil. præcavere). Nordre Berg.
- Prel (Preel),** m. Stang, hvormed et Seil holdes udspændt. Sdm. Andre St. Penta. Dunkelt. Jf. Priel.
- Prent,** n. Prent, trykt Skrift.
- prenta,** v. a. (ar), prente, trykke i en Presse. Afsvig. plenta, Helg. Holl. prenten, Eng. print; Jf. Fr. empreinte: Aftryk. — Figurl. Prenta i seg: indprente sig, minde sig med Jlid.
- Prenting,** f. Prentning; Bogtrykkerie.
- Presenning,** m. Seilbuds-Læppe. Hollandst.
- Prest,** m. Præst. G. N. prestr, af Gr. og Lat. presbyter (den ældre).
- Prestebol (oo),** n. Jord som er tillagt et Præstebald. „Prestebol-gods“ betegner paa mange Steder: beneficeret Gods; men dette skulde egentlig hedde: Prestebords Gods, o: Mensal-Gods.
- Prestedøme,** n. præstelig Værdighed.
- Prestegard (el. Prestgard),** m. Præstegaard.
- Prestegjeld,** n. Præstebald; Embedsdistrikt for en Præst, ofte bestaaende af flere Sogne. Jf. Gjeld.
- Prestekall,** n. Præstebald (som Embede).
- Prestekiste,** n. det at en Præst afgaar, og en anden kommer i Stedet.
- Prestetaka,** f. en vis Afgift til Præsten. Sogn (Gjendvig).
- Prestgull,** n. = Valberbraa (Blomst). Drk. Andre Steder kaldet Prestefrage.
- Prestkona (=kaana),** f. Præstekone.
- Prestløra,** f. det theologiske Studium.
- Prestløysa,** f. Vacance i et Præstebald.
- Prestreida,** f. visse aarlige Afgifter til Præsten. Lidet brugt.
- Prestvæg,** m. Vei til en Annerkirke.
- Prestvigsla,** f. Præste-Ordination.
- Pretta,** f. et Puds, en Skalfestreg. Nest i de nordlige Egne (Nordl. Trondh. Sdm.). G. N. prettr, m. Skotk prat og pret. Jf. Preina, Por, Spiff.
- pretta,** v. a. (ar), drille, narre, gjøre et Puds. (Sjelden). S. uprettad.
- pretrefull,** adj. skalfagtig, tilbøielig til at drille eller gjøre Puds.
- Pretemakar,** m. en Pudsmer, Gjak.
- preten,** adj. 1) skalfagtig. Nordl. 2) prispæn, som let bliver fornærmet. Tel.
- pretrevis (ti),** adj. listig, nem til at opfinde Puds eller Drillerier.
- Priar,** m. 1) et Reb, hvormed et Seil fæses til Masten, anbragt i Midten af Seilets nederste Kant. Nhl. Sogn, Fosen, Nordl. (Paa Sdm. Rabbe). — 2) et Reb, hvormed Seilet rykkes sammen i Storm. Sdm. (Jf. Handbysse). Drindelsen uvis.
- Priel,** m. Bleiel. Smaal. Lidet brugt.
- prigg,** adj. frisk, modig, hjæk; om Værn. Smaal. I tydske Dial. priek.
- Priff,** m. Prif, Punkt; liden Plet. (Fleertal tildeels Priffjer). Nt. prif; Eng. prick.
- prikka,** v. n. (ar), 1) punktere, sætte Prifker. 2) pusle, syse med et ubetydeligt Arbejde. Hertil Priffedag; en Dag som kun anvendes til Smaaaflyder i Huset. Sbl. priffurt, adj. besat med Priffker, smaaplettet, spraglet.
- prilla,** v. n. (ar), svinge, spille med Fingrene. Hall. Hertil Prillarhorn (o'), n. Horn til at blæse i, forsynet med Fingrehuller ligesom en Fløite.
- Prim,** n. (Dsi), med flere Sammensætning.

som Primbræda, Primmat, Primtuffe; — f. Prim.

Prim, n. (2), Fjas, taabelige Paafund.

prima, v. n. (ar), hyle med unyttige Ting, bruge unødige Ceremonier; ogsaa: have underlige Indfald, snafte taabeligt o. f. v. B. Stift og fl. (F. vasla, tøva, tulla). Sv. prima: vaase. Jf. Eng. primo: gjøre Forberedelser; Lat. primum: Begyndelse.

Primstav, m. en gammeldags Kalender; en Stok med Mærker for Maanederne eller Dagene i Aaret. Sv. primstaf. Afvigende Brimstav, Vald. Andre St. Rimstav og Ringstav (?). — Et andet Ord er „Primstav“ for Brimstav: Røstfang til Brug ved Melavning. Hall.

prina, v. n. sfrige; f. rina.

Prins, f. Skrappe, Randsel. Sdm. og fl.

Sv. Dial. prins og prinsel; jf. L. Ränzel.

— Prinsalag, f. Skreppelag.

Prins, m. Prinds (Lat. princeps).

Pris (ii), m. 1) Priss, Værdisætning paa Været. Af Lat. pretium. 2) Vre, Anseelse, Fortrin. Vera Prisen: ansees som bedst.

prisa, v. a. (ar), sætte Priss paa, ære, rose; ogsaa nyde eller bruge rigelig. Prisa Høgd: holde højt mod Vinden for at have stort Rum til at drive paa. Nordl. Prisa Leggjeme: løbe af al Magt. Sdm. Prisa Maaten: æde dygtigt. Tel. Prisa Sumaren: gaae tyndklædt, eller gaae barfodet. B. Stift.

prisa (i'), v. n. trodse, søge at tilvinge sig noget. Sdm. Vel egentl. pressa (= versa).

Prjona, f. Knappenaal, Fæstenaal. Sæt.

Afvig. Prjone, Hall. Vald. Hertil Prjoneknapp: Knappenaalshoved. 3 Tel. forekommer ogsaa Prjone om Nakler el. Knopper paa Træer. Jf. Isl. prjónn, m. Strikfæind; D. Preen, og L. Priem: Svl.

Proect, m. Prophet. (Græft).

proffa, v. a. pille, krabse (= kroppa). Nhl. Prov (oo), n. 1) Prøve; Prøvestykke, f. Er. af et Slags Tel. B. Stift og fl. — 2) Bevittis; Vidnesbyrd. Lidet brugl. G. N. próf, af Lat. proba. Jf. prøva.

prova, v. a. (ar), bekræfte, bevidne. (G. N. próa). Ikke meget brugl.

Provest, m. Provit. B. Stift. Hedder ogsaa Provast, Abg. og ellers Proest, Prost. G. N. próastr; Ang. profost, prafost, af Lat. præpositus (forefat).

prud, adj. smuk, anseelig, værdigt. Tel. (Norsland), i Formen „pru'e“. G. N. prádr. Jf. Eng. proud: stolt. S. pryda.

prumpa, v. n. fierte (= frata).

prunka, v. n. prunke, bramme. (Ejelden).

Prunkestova (o'), f. Stue som kun bruges ved festlige Anledninger. B. Stift.

pruta, v. n. (ar), 1) prutte, forlange en Nedsættelse i Prisen. Alm. Nogle Steder pluta. (Nordl.). Sv. pruta. — 2) kives, trætte, gjøre Mobbjelger. Vald. Ogsaa ellers om at gjøre Banskelligheder, være

altfor smaalig o. f. v.

Prutemum, m. noget som kan afspruttes; egentlig Forskjellen imellem Sælgerens Forlangende og Kjøberens Tilbud. Sv. prutmån.

pruten, adj. smaalig, gniervagtig.

Pruting, f. Prutten, Afstingelse; ogs. Gniervie, smaalig Nøiagtighed.

prutla, v. n. Kludre (= bratla). Guldal.

pryda, v. a. (er, de), pryde, smykke; være til Prydelse eller Hæder. (Nogle St. pryga, pryge). Particij prydd. — Meget brugl., medens derimod Stamordet prud er næsten ubekjendt.

Pryda, f. Prydelse, Forskjønnelse; ogsaa Vre, Hæder. G. N. prýdi.

prydeleg, adj. som er til Prydelse, smuk, herlig, prægtig.

Prydeverk, n. Arbejde som er til Prydelse.

Prydnad, m. Forskjønnelse, Zirat.

pryla, v. a. (er, te), prygle. Nyt Ord efter L. prügeln. „Pryle Bygd'a“: tigge og trygle om noget hos sine Naboer. Sdm.

Prysel (y'), m. et Slags Laas, bestaaende af en Skruemoder, som er stillet saaledes, at den tilsvarende Skruer kan bruges som Nøgl. Sdm. Namd.

prysja (y'), v. a. (ar), forvikle, bringe i Urede. Tel. (Vinje). — Pryjsja, f. en Forvikling, Knibe, Forlegenhed. Ogsaa i Formen Pryjsa, Hard. Svl.

Prysa, m. et Slags Flydholt, indført fra Bommern (?). Nhl. 3 Rys. Prøvs. (Vel egentl. Preußer).

Pryssa, f. Knibe; f. Pryjsja.

Pryssing, m. et Slags varierende Drik; Svededrik. Nordre Berg.

prøva, v. a. (er, de), prøve, forsøge, gjøre Forsøg med; ogsaa: opleve, erfare, lære at kjende ved Erfaring. Nære Ord, nærmest af Prov. Jf. freista og røyna. Væntningen vakkende; nogle Steder Præsens „prøvar“, men Imperf. sædvanlig: prøvde, og Particij prøvd.

Prøva, f. Prøve, Forsøg; ogsaa Prøvestykke (= Prov).

Prøveklut, m. Stykke at forsøge med. (Egentlig for En som skal lære at sye).

Prøveset, n. første Udsætning af Fiskergarn paa et Sted. Nordl.

Prøvetid, f. Prøvetid.

Pudding, m. Budding. Eng. pudding.

puffa, v. n. (ar), udblæse Røg eller Damp; især pludseligt eller støvvis. Eng. puff. Vel egentl. pufa (Isl. púa), men nærmest dannet efter Lyden. Hertil Puff, m. et Røgpuff, f. Er. af et Stud.

Pufe, m. 1) en ond Mand, en Djævel. Nhl. (Solør og fl.), ogsaa Romsd. G. N. puki; Sv. puke; jf. Eng. puck; D. Pöcker. — 2) en Pengepuger; dog ogsaa i god Betydning: en rig Person, en Pengeemand. „Ein Rike-Puffe“, Sdm. Gbr. Om et

Hunkjensord Pufa, f. Puta. — **Pufestit**, m. = Draugsp. Trondh. (Selbu).
puffa, v. n. knurre, muffle. Jf. pokka.
puldra, sprudle; f. purla.
Puls, m. Puls, Slagaare. Af Lat. pulsus: Slag. Jf. Rivaader.
Pulver, n. Pulver. Af Lat. pulvis.
pum, for upp-um, f. upp.
Pumpa, f. en Pumpe, Vandpost. Fr. pompe.
pumpa, v. a. pumpe, trække Vand.
Pumpesot (oo), n. Pumpesob, Pumpens Grundlag i et Fartoi. Nordl. Sv. pump-sot. Formod. nedertydft, af Sod: en Brønd; Ang. seåd (som her fulde hedde Saud).
Pund, n. Bund, en vis Vægt. Tilbeels om Skaalpund (2 Marker), men mest alm. om Bismerpund (o: 24 Marker). G. N. pund, af Lat. pondus. Ogsaa om det engelske Pund Sterling (Mynt). Figurl. Andsgaver, Talerter.
pundar, m. Bismar, Stangvægt. G. N. pundari.
punder, for upp-under; f. upp.
Pung, m. Pung, liden Pose. G. N. pungr; Goth. puggs. Ogsaa Testikelpung (scrotum), især i Fl. (Pungarne). Jf. Pufs.
punga, v. n. (ar), i Forbind. punga ut: aabne Pungen, betale mange Penge.
Punga, f. Vandlille (Nymphæa). Drf.
Puns, n. (og m.), Punsch (Drif). Eng. punch. (Sitindiff).
Punt, m. en Græsart; f. Bunt.
Puntleder (e'), n. et Slags tykt Læder. Sv. buntlæder.
pupla (u'), v. n. 1) boble, sprudle (= bulla). 2) sladre, pludre, ramfe. Nordre Berg. Jf. purla og putra. Hertil Pupling, f. og Pupl, n. Sprudlen; ogsaa Sladder.
Purka, f. en So (= Su, Sugga). Mange St. brugl. Fr. pore, Lat. porcus: Svitin. — **purkesul** (uu), adj. slu, listig under et Udseende af Dumhed. Dfil. **Purkeskinn**, n. et Læppe af Svinehud. 3 Hall. „Purketufu“. **Purketistel**, m. Blødtidsel, Ser-ratula. Gbr.
purla, v. n. (ar), sprudle, vælde frem; risle. B. Stift. Sv. porla; Eng. purl. Jf. bulla (budla). Ellers i en anden Form: **puldra**, Dfil., ogsaa buldra, Soler; paa Sdm. **Paula**: hvirvle, boble (jf. pupla). Hertil et Subst. **Pulder** (Buldr), m. Bandhvirvel, Skulp af noget som falder i Vandet. Dfil. Nogle St. **Bulder** (Buller). Paa Sdm. **Paul**. „Da soft, so da sto Paul'en ette bit“.
purra, v. a. (ar), opægge, tirre; ogsaa: narre, spille En et Puds (Por). B. Stift.
Purre, m. 1) Borre (f. Borre). 2) et Lokkenavn til Ratten. Nordre Berg.
puren, adj. lidt hidfig eller vred. Hall. Ved Trondh. „pørris“: lidt fortunlet af Svøn (= svenrusten).
Pus (uu), f. Vandvuds, Pæl af Vand eller

Dynd. Helg. Jf. Pøyla.
Puse, m. Kat. Loffenavn ligesom Purre.
Nogle St. Puus, ogsaa Piis. — **Puse** skal ogsaa betegne en Herremand, En som lever mageligt og paa en stor Fod. Tel. (?)
pusen, adj. opsvulmet, opblæst; angreben af Opblæsning i Indboldene. Hall. Gbr. Dsteb. Ellers i anden Form: **posen** (oo), Sdm. Drf., og **posen** (o'), Tel. Ogsaa i svenske og danske Dial. **pusen**, af et Verb. **pusa**; f. **pusna**.
Pust (u'), n. Smuds, vedhængende Stov (omtr. som Ruff). Hard. Nordl.
puska, v. n. (ar), pille, ruske i noget; ogsaa: pynke, tilrede. Pusta seg til: ordne sig lidt, rede sit Haar osv. B. Stift, Nordl. Nogle St. **pjufka**.
pustutt, adj. uredet, ujævn, oprustet, f. Gr. om Haar. Nogle St. **pustken** (pustfen). Jf. rustutt.
pusla (u'), v. n. (ar), pusle, sysle med Smaating; plukke, pille. Nogle St. **putla**. Hertil **Pustl**, n. smaat Arbeide; Billeie.
Pusling, m. en seensferdig Person. Smaal.
pusna (uu), v. n. (ar), svulme op; angribes af Opblæsning. Gbr. Dsteb. Ellers afvig. **posna** (oo), Sdm., og **posna** (o'), Tel. (S. pusen). Sv. Dial. **pusna** og **pusa**; danske Dial. **pusse**; tydsk Dial. **pusen** og **pussten**. (Weigand 2, 436). — Heraf **Pusning**, f. Opsulmen, Opblæsning.
Pus (uu), n. et Puds (= Por, Bretta). Ngt Drb; Nt. **Puze**, T. Posen (Weigand 2, 405). Hertil **pusfa**, v. a. narre, spille et Puds. **pusfig**, adj. pudseferlig, leierlig.
Pus (uu), m. Pung, Skindpung; især Testikelpung (scrotum) paa Dyr. Hall. Vald. G. N. puss; Eng. purse; jf. Fr. bourse.
pusfa, v. a. **pusse**, T. **pusen**.
Pust (uu), m. 1) Pust; dybt Andedræt. Stjota Pusten: pusle ud, standse og hvile lidt. Dfil. 2) en kort Hvile i et Arbeide; f. **pusta**. 3 „Rinnpust“ synes Ordet at betegne en Forhøining eller noget opblæst, ligesom T. **Pausbade** (Bausbade). Jf. ogsaa G. N. **pust**: Kindhest.
pusfa (uu), v. n. (ar), 1) pusle, blæse; aande stærkt. Sv. **pusfa**; Nt. **pussten**. — 2) hvile en Stund for at pusle ud eller lette Andedrættet. — Hertil **Pusterom**, n. Hvile, Læilighed til at aande frit; egentl. **Anderrum**.
Putra, f. en Pude, et Hynde; en liden udstoppet Valk. Sv. **puta**. Forstjelligt herfra er **Putra** med Betydning: Eksege (?), i en gammel Wise (hos Bugge, S. 47). G. N. **puta**; Fr. **putain**. Ogsaa i en anden Form „**Pufe**“ (Landst. 162), som vel er et andet Ord: **Pufa**, o: Djævelinde; jf. **Pufe**, m.
Putveer, n. Pudebaar, Overtræk til en Pude.
putla, f. **pusla**.

putra (u'), v. n. (ar), 1) boble, syde, koge sagte. Tel. Dstl. 3 Nordl. potra (o'). Jf. putra, bulla. — 2) mumle, hviske, tale sagte. Nordre Berg. Nordl. og flere. Sv. puttra. Jf. mutra, mulla. — 3) signe, læge ved Fremfølgelse af visse Ord og Formularer (= runa, fessa). Sogn. Paa Edm. paatra. Hertil Putrekall, el. Putrefjerring, om en som befatter sig med at signe. Afbig. Paatrekall, Paatrekfjerring, Edm.

Putring, f. Syden; Mumlen, o. s. v.
Putr, m. en Byt, en Bandhule. Dstl. Nogle St. Pytt. (Jæd. og fl.). G. N. pyttir; Sv. putt, Mt. Putte, af Lat. puteus.

[pyt, adj. fin, stabselig, prægtig. (Ved Berzen). Holl. puif: fortræffelig.

Pylsa (y'), f. Pølse, Mad som er indstøp-
pet i Larne af Dyr. Afbig. Pulse, Vald.
Fermodentlig et nyere Ord. Jf. Kurv.

pyngja, v. n. (er, de), sye eller lappe fljæ-
desløst, saa at Ledet bliver ujævnt og ryn-
ket. Edm. Fermodentlig af Pung.

Pynt, m. en Pynt, Ddte, Landspids. Holl.
punt (Spids); Eng. point, Fr. pointe.

pynta, v. a. (ar), pynte, smykke; ogf. ordne,
tilrede. Sv. pynta. Nyere Ord (jf. T.
puken, Lat. putare). — Hertil Pynt, n.
et Pynt, Smykke, en festlig Dragt, f. Gr.
for en Brud. — pynteleg, adj. net, fin,
tilpyntet. Pynting, f. Udpyntning, Ud-
smykkelse.

pyssa (y'), v. a. (ar), plukke, sanke, opsamlе.
Edm. meget brugt. f. Gr. „pyse Ver“,
„pyse Konn“, ic. Jf. pesa og pissa.

Pyssa, f. en uanseelig Ringest; et Dyr med
ujævnt eller bukket Haar, og deslige. Edm.
Tel. Jf. Pøse.

Pytsje, n. Krat; f. Bysse.

Pytsjegras, Biffer; f. Pesa.

Pytt, Vandpytt; f. Putt.

pyve (y'), for upp-nyet, f. upp.

Pæl, f. Veil. — Pøla, f. Pøla.

pøla, v. n. slæbe, trække, arbejde meget.
Smaal. Rom. (pøle). 3 svenske Dial.
påla (Nex 512). Jf. bala. Hertil Pæl,
n. Møle, Slæb og Elid.

[pøen, adj. = væn, fin, fager.

Pøning, f. Pøning.

Pøra, f. Pøre (Frugt). Holl. peer; Ital.
pera. — Pøretre, n. Pøretre.

pøsa, v. n. puste, stønne, aande tungt. Dstl.
(Soler og fl.). 3 svenske Dial. påsa, og
pyssa (Nex 516). Jf. pesa. — Fra Esj.
er meddeelt et andet pøsa, v. a. (er, te):
snuppe, gribe, fange (?).

Pøra, f. en liben Øred. Skien (?).

Pøt, m. Skindpose, Skindbælg af et mindre
Dyr, f. Gr. et Lam (jf. Hit). Edm. G.
N. poki: Pøse; Ang. pocca, Eng. poke:
Lasse. (Jf. Pøse). Pøt er ogsaa en spæ-
gende Benævnelse paa en Smaadreg; see
Pøst. Ogsaa med Begrebet: Stivnakke,
egenfindig Karl. Nhf.

Pøtjefist, m. Fist som er speget eller saltet
paa en egen Maade; Suurfist (= Rastfist).
Nordl. Vel egentl. Pøstfist, af T. Pøstel,
Holl. petel: Saltlage.

Pøs, m. Pøs, Skibshand.

Pøst, m. Smaadreg, Bog. Nordl. (Jf.
Pøst). Sv. pøstje. (Af det Finske).

Pøysa, f. Pøl, Byt, Mudderhul. Esj. og fl.
Mt. Pool, T. Pøuhl. 3 lignende Betjndning
ogsaa Pøysa og Pøysa. Jf. Pøs.

pøysa, v. n. (er, te), svulme op, udvide sig
(= pøuna). Hall.

Pøysa, f. Pyl, Sæle, Mudderpøl. Edm. og
flere. Jf. Pøysa.

R.

Ra, f. Rad. — ra, v. f. rada.

Rabb, n. Krat; Dvergebirk, f. Røpe.

Rabb, m. en hoi Banke eller Jordryg; en
langstrakt Bøld, især med Steengrund.
Resten alm., dog mest brugt i de nordlige
Egne. Afbig. Rabbe, Tel., ogsaa Ribbe,
Rbg. Jf. Robb, Rime, Rinde, Rande.
Hertil Rabbemark, f. ujævn Mark, op-
lybt af hoi Banke.

Rabba, f. Kaalrabi, Kaalrod. Berg. Stiff.
(Mest i Fleertal). Andre St. Kaalrabbe
og „Kaalrabi“ (jf. Kaalrot). Sv. Dial.
rabba, T. Kohlrabe, af Lat. rapa. Hertil:
Rabbefrø, n. Kaalrabiffrø. Rabbefaal,
n. Blade af Kaalrabi. Rabbereit, m.
liben Ager til Kaalrabi.

rabba, v. n. snaffe, pludre (= radda, rav-
la). Tel.

Rabbefjerr, f. Røpefjerr.

rabbutt, adj. ujævn, fuld af Vanke og
Forhøininger; f. Rabb.

Rad, n. (r. ?), en stor Banke af gruset eller
stenig Jord; en jævn og langstrakt Jord-
ryg. Jarsberg og Smaal. i Formen „Ra“,
dog mest som Stedsnavn. Maaskee egentl.
Grundsnyge; Jf. Rade. G. N. rōd, f. S.
ogsaa Radveg.

Rad, f. Rad, Række, Linie hvori flere Ting
ere opstillede. Ogsaa med Dmlyd: Rod
(o'), Ro', Søndre Berg. og fl. G. N.
rōd (pl. radir); Sv. rad. Standa i Rad:
staae i en Række, jævnsides. Rata etter Rad:
tage Tingene efter den Orden hvori de
staae, altsaa fortløbende, uden at gaae no-
get forbi. (Hebber ellers: andfares, fyre
tvert, fyre Ende, etter Røsa).

rad, adj. 1) snar, hurtig, rak, f. Gr. til at
gaae. Tel. Hall. og fl. i Formen ra'; paa

Sdm. rad'e. G. N. hradr; Ang. hræd; Jf. Eng. rather (snarete). — 2) let, magellig, som man snart bliver særdbig med. I Drf. afvig. radt (ratt), f. Gr. „ei ratt Eng te flaa“. — 3) lige, direkte, som gaar lige frem; om en Bei. Eg gjelt rade Wegen. Sdm. og fl. Dgsaa i en anden Form: radige Wegen. Dstl. (Smaal. og fl.). Sv. Dial. rad. I denne Betydn. stoder Ordet nær sammen med det tydske gerade Jf. radt.

rada, v. a. (ar), 1, 1) skynde paa, faae til at haste. (Af rad, adj.). Rada seg: haste, skynde sig. Hall. og fl. (ra' se). G. N. hrada. — 2) strække sig i en vis Retning; især om Vinden. Han radar seg ut igjennom Fjorden, o: følger Fjordens Retning, stiller sig i samme Linie som Fjorden. Nordre Berg. Dgsaa i Nordl. „Han ra'a beint ut Fjoren“. Jf. rad, 3.

rada, v. a. (ar), 2, sætte i Rad, ordne eller opstille i en Række (af Rad, f.). „Rade Lofs'a“: lægge flere Løs i en Rad. Sdm. Om et andet rada, f. radba.

rada, adj. ond, slet; f. rata.

Radd, m. Knegt, Krvat. Dstl. Nogle St. Ragg. Sv. Dial. radd: Hjalt.

radda, v. n. (ar), snaffe meget, ramse, vrøvle. Rbg. Tel. Hall. Paa Sdm. rodda (o'). Jf. G. N. rödd: Stemme. I Jndh. raadaa, som forudsætter Formen rada. (Sv. Dial. rada, radba). Jf. rabba, ralla, rasfa og röda. — Raddestav, m. en Snaffer, Snaffebroder. Tel.

Radding, f. Snaf, Brøvl.

rade, adv. 1) ligefrem. Oftere radt. 2) jævnlig, stedse, stadigt. Vald. Obr. (rae). Jsl. hrada: hurtigt.

Rade, m. Huggespaaner, Dynge af smaa Stumper eller løst Affald af ophugget Træ. Brugt i Formen Rae, Rdm. og Raadaa, Jndh. (Indr. Stjorbal). Sv. Dial. radå: Leuning, Skelet (Riek 520). Jf. Rad, n.

raden, adj. retløbende, som gaar lige frem. Sanga radne Wegen. Vald. og fl. S. rad 3. Andre St. radig, raff, rafen.

raden (slet, ond), f. raten.

Radesjuge, f. Rastesjufe.

radfør, adj. raff, hurtig; ogsaa: flink, driftig. Tel. og fl. (rafør'e). I Obr. rasford. G. N. hradfærr.

radført, adj. letfodet, rap.

radgjengd, adj. raff til at gaae, hurtig. Hall. (ragjængd).

radhænt, adj. raff paa Haanden, lethæntet. Mandal og fl. (rahænt).

radig, adj. 1) retløbende (= rad, raden).

2) raff, let, hurtig. Rbg. og fl.

Rading, f. Ordning, Dystilling i Rad eller Række; f. rada, 2.

radla, snaffe ic. f. ralla.

radlege, adv. hurtigt, snart (= radt). Det gjelt radle(ge). Hard. og fl. (med tydeligt b).

G. N. hradlega.

Radleife, m. Raffhed, Hurtighed. „Raleife“, Mandal og fl.

radløypen, adj. raff til at løbe. Hall.

radmælt, adj. som taler hurtigt. Rbg. og fl. (ramælt'e).

Radsæning, f. Opsætning i Rader.

radslurtig, adj. raff til at dømmе el. fatte en Beslutning. Hall. (Nyere Ord).

radt (ratt), adv. 1) snart, hurtigt. Det gjelt radt. (Mere alm. end rad, adj.). — 2)

stadigt, sikkert, uden Standsning. Lesja radt: løse skyndte, uden Anstød. Han taam det radt: han kan fremsige Stykket heelt og ordlydende, uden at glemme noget. Nordre Berg. — 3) ligetil, ligefrem, uden Omvei. Sigla

radt til Væn. Det gjelt radt i Veggen; radt upp i Talet; radt innpaa Beinet ic. Dgsaa: ganske, netoy, akkurat. Der so hardt, at d'er radt som Stein. Det vog radt ei Mort. Rhl. og fl.

radvaksen, adj. hurtigt opvokende. Smaal. og fl. (ravoksen).

Radvæg, m. let og magelig Bei. I Jarlsberg betegner det især den Bei, som gaar igjennem Strøfningen „Ra'e“, f. Rad, n.

radvinn, adj. let, magelig, som man snart bliver særdbig med. Num. Hall. Sogn. Mest i Neutr. „ravint“.

radvoren (o'), adj. noget raff, hurtig.

Rae, f. Rade. — rae, adv. f. rade.

raffa, v. n. (ar), 1) pløie løseligt, ikke dybt. Obr. (Gausdal). 2) slufte, arbejde fløvedløst og med Hast. Mere alm. Sv. raffa. Dgsaa v. a. snappre, rive til sig. Trondh.

Raft, f. den nederste Deel af Taget paa et Hus; det Punkt hvor Taget er befæstet til Langvæggen. B. Stift. „Upp under Raft'a“: op til Taget over Langvæggen. Sdm. og fl. See følg. Jf. resta, Ureste, Ræve, Raav. Om en anden Betydning, f. Raftte.

Raft, m. 1) Lægte, tynd Stok. Jæd. Dgsaa: en Stang. Buskr. (Jf. Raftte). G. N. raptr. — 2) Sparre, Tagbjælke. Sct. Tel.

Obr. Jndh. Deels det samme som „Sper-ra“, deels ogsaa om Lægter, som lægges tværs over Langaaferne til Underlag for Tagjelene. Jf. Sv. raft; Eng. rafter. — 3) den øverste Stok i Langvæggen (= Raftestok). Trondh. Nordl. (Jf. Raft, f.).

Raftall, m. 1) Dverstofften i en Sidevæg (= Raftestok). Nff. Sdm. Nordl. — 2) Vindestof i Tværvæggen (= Raftluf). Rdm. Forlæres af nogle som „Raftahald“; men Udtalen passer ikke dertil.

Rafte, m. et af Langtræerne i en Slædebund (lige over Meberne). Dstl. (Rom.). Afvig. Raft, f. Obr. (Gausdal). Andre St. Rim (t').

Raftekrøt, m. en af de Kroge, som støtte Sideskottene i et Lørvtag. Tel. Andre St. Krøtkraft og Lørvtog.

Raftefjegg, n. Tagfjæg, den nederste Kant

af et Tag (= Utrætte). Nhl. Udtales ogf. Raffstjegg og Ravstjegg.

Raftestoff, m. den Stof, som ligger overft i Sidevæggen og faaledes tjener til Underlag for Sparreværket eller Taget. Trondb. Stift. Ellers kaldet Raft (f. foran), Raftall (Sdm. og fl.), Raftlægja (Valb. Gbr.), Stavlægja (Hard. og fl.), Gar(b)lægje (Tel.), Alaftoff (Sogn).

Rafsluf (uu), m. Bindestof i en Tværvæg; den Stof som berører begge Raftestoffke og danner Underlag for Gavlen. Gbr. Vald. I Hall. Raftsluf (som dog ogsaa skal betyde Raftestoff). Andre St. kaldet Samhalb. Jf. Raftall.

Rafslægja, f. f. Raftestoff.

raford, f. radfør.

raga, v. n. (ar), rave, vasle, flingre til Siderne. Berg. Nordl. Tel. og fl. Har tildeels Veiningen: -er-de, faaledes Bræf. rager (ragje'), i Nordre Berg. (Jf. riga). Sv. ragla, i Dial. raga.

raga, v. n. flaffe om; f. rakka.

Ragat, n. Ubsfeilse, Bortjagelse. „Dei fekk Ragat“: de maatte pakke sig. Sdm. Maaftæe for Ragata (= Weinvegen), men vel snarere et fremmedt Ord. I Sjenfte Dial. ragata: bortjage; ogsaa larme, buldre.

Rage (gj), m. en høi og smal Ting; en oploben Karl. Dgsaa kaldet „Ragabaust“.

Hall.

ragen (ragjen), adj. ravende, svaiende; meget høi og smal. Nhf. og fl.

Ragestraa, n. tyndt og beieligt Græsstraa; især Gular, Anthoxanthum. Paa Sdm. Ragesstraa (f. raga). Paa Vofs: Ragepunt, Aira flexuosa.

Ragg, n. Haar; især om grovt og ujævnt Haar; f. Gr. paa Gjeber. Meft brugl. fendenfelds. Sv. ragg. Jf. Eng. rag: Bjalt. — Hertil: raggad, adj. haaret, bestaffen med Hensyn til Haarvært.

Ragg, m. Krabat (= Rabb). Smaal.

Ragge, m. Haarsok, Dverstrømpe. Helst brugt i Fleertal: Raggar (ligesom Leister, Loddar, Luggar og fl.). Ellers ogsaa kaldet Raggestoff, m. I Rigbed hermed: Raggvort, m. Bantse af Haar el. grov Ulb. Nhl.

ragla, v. n. (ar), 1) rave, vasle. Lidet brugl. f. rigla. — 2) vrøvle, snakke taabeligt. Smaal. (jf. ravla). Hertil Ragl, n. Slubber, Vaas. Jf. Regla.

Ragn, i nogle Personsnavne (Ragna, Ragnhild, Ragnald, el. Rognald), henføres til Goth. ragin, n. Raad, Dom; jf. G. N. regin: Magter, Guber.

rahent, f. radhent.

Raie, Stang; f. Reia, Ræja.

raf, brev; f. refa.

Raf, n. 1, 1) Drivning, svag Blæst eller Bør. Sj. Hedder ellers Raf, af refa (raf). — 2) omdrivende Ting; Stumper som

drive paa Vandet eller fastes op paa Strandbredden. Nhl. Sj. Nordl. (Jf. Tangraf). Saaledes ogsaa om Brag af Skibe (Holl. wrak, Eng. wreck); dog bruges dette ofte i den mere fremmede Form „Brak“. — 3) Bragning; Tilbage drivning. Brugt i Talemaaden „flaa Raf paa“, o: vrage, forfaste. Vald. Ellers noget fremmedt; jf. Raf, rata, rata. — 4) Strab, Udfud, Braggods. Hall. Vald. og fl. Jf. Avrak. — 5) Veentrab, Nadsel, død Krop. Nordre Berg. (meget brugl.). Dgsaa om et meget udmagret Dyr (jf. Krake); saaledes „Baarstraf“, om Dyr som ere afkræftede af Jobermangel om Vaaren.

Raf, n. 2, Bøge i et Lys, Lysevæge. (Rjosraf, Rjeteraf). Berg. Nordl. og fl. Jæl. rak. Hører formodentlig til rekkja (o: opløse, G. N. rekja (rakti), da saadanne Bøger ofte tillaves af opslidt Lintoi.

Raf, m. Saft (?). Et dunkelt Ord, som kun forekommer i Forbindelse med „Smat“, for Gr. „Da ha hverken Raf eller Smat“, om daarlige Fødemidler. Nhl.

raf, adj. 1, rarf (= bein); som gaar i ret Linie, uden Krumninger; f. Gr. om Træ. Vofs, Hall. Gbr. og fl. Sv. raf. Jf. rafleg og straf. Dgsaa i Formen rafk, for Gr. rafte Vægen: den lige Vei (= rabe Vægen). Smaal. Egentlig: udstrakt, f. rekksja, rafna, rafan.

raf, adj. 2, suur, gjennemshret; om Fisk som ved en vis Behandling er bleven meget mør eller blød og tillige har faaet en skarp syrlig Smag. Nhl. Dgsaa i Formen raka, i Gbr. raakaa. Hertil Rafstæ, fornemmelig om Drred, „Rakaur“ (raf Aurride); sjeldnere om Silb (i Trondbjem kaldet Sursild). Vel egentlig: gjennemblød; jf. Rafe og Jæl. raker: fugtigt.

rafa, v. a. (ar), 1) rage, strabe sammen; samle Hø med en Rive. Nfvig. raakaa, Gbr. Drk. Jndh. G. N. raka; Sv. rafa. Dgsaa v. n. vogte Hø, arbejde med Høet (= høya). Jndh. og fl. — 2) afrage Haar eller Skjæg; barbere. (Dgsaa G. N. og Sv.). — 3) tilbæffe ved en Sammenragning. Rata Gløderne: dække Gløderne paa Jldstedet med Kul og Afke. Nogle Steder rata Vermen, og rata Højet (Høse). Jf. kara og skara. — Particijp rafad: afraget, aldeles blottet. Der so reint, som det var ratat: der er ikke en Smule at finde. I lignende Betybning „ei rafande Utid“, om en fuldkommen Mangel, f. Gr. paa Fisk i Spen. (Paa Sdm. „ei rafandes Utid“).

Rafar, m. 1) En som rager Hø (= Rafsterdeigja). 2) en Barberer.

Rafaure, f. raf, 2.

Rafa-var, f. Rafvar.

Rafe, m. Fugtlighed, Bæde, i Ting som ikke ere rigtig gjennemtørrede, f. Gr. Hø. Gbr. i Formen Raakaa (som netop svarer til

„Rakje“ og er forstjelligt fra Raafe). Df-
tere „Baatraakaan“. Jøl. raki.

rafe (el. rafet), adv. lige, ret fremad (= beint). Sj. Sogn (?), Hall. (rafje). „Vinden sto' rafje nora“. Sj. „Rakje upp“: ret opad. Hall. see rafen.

Rafedans, m. Ombrivning. Mere brugt i en anden besynderlig Form: Rafedis (ii), m. Berg. og Nordl. Sjelbner Rafedeis, som maafsee er rettere (s. deisa). Roma paa Raabius: blive flyttet eller henstangt paa urette Sted (om Guds eller Løi); komme paa Omflakning uden Lilsyn (om Kreature), o. s. v. Jf. Ref og reka.

Rafekniv, m. Rageskniv.

Rafelauv, n. affaldet, visnet Løv.

rafen (rafjen), adj. lige, ret, som gaar i ret Linie (= bein). Hall. Jf. rate, raf, raff. (Jøl. rakinn: stadig).

Rafst, s. raf, 2.

rafje, f. rafe. — raff, adj. s. raf.

raff (raffede), f. reffa.

rafka, v. n. (ar), flaffe, vandre omkring. B. Stift, mest i Forbind. „rafka og reisa“. I Sogn: raga. Ellers rafka, rafka, reka og fl. (Sv. Dial. rafka).

rafka, v. a. (ar), fæste et Seil til Masten ved en Rafke (s. d.). — Et andet „rafka“, om at tilsmudse, er indkommet i Byerne fra Nedertybsk.

Raffar, m. 1) Raffar, Natmand. Myere Ord; Mt. Raffar, af raffen: feie, udstusse Skarn (Weigand 2, 451). — 2) et Slags Kortspil, hvori den, som beholder de sidste Kort paa Haanden, siges at „faa Raffaren“. Som Sjelbsord Raffarfnigt, m. Raffarmerr, f. og fl.

Raffe, m. 1, en Hund; især Han-Hund (i Mobsætning til Lik, eller Bikkja). Berg. Tel. Nordl. og flere. (Mest alm. Raffje). G. N. rakki. (Jf. L. Bracke: Sporhund). Dgsaa om andre Handyr, især Han-Ræv (mobsat Reva). Sjl. og fl.

Raffe, m. 2, Raffe, Ring hvorved et Seil fæstes til Masten, anbragt i Midten af Raanen. Mest alm. Raffje. G. N. rakki; Sv. raft. — Raffetovla (o'), f. en af de smaa Blokke eller Led, hvoraf Rakken tildeels er sammensat. (Paa Sdm. Raffetole, o', s. Tovla). Rafferraasfa, f. et Løug i Rakken til at bruge, naar Seilet skal stryges i en Hast.

Raffekjessa, f. Charophyllum (= Hundstjese). Hall. I Tel. Raffesløjta.

Rafferova, f. Equisetum. Tel. (Linn).

rafka, v. n. (ar), 1) flaffe, vante omkring (= rafka, rafka, refa). — 2) vakte i sine Beslutninger, være ustadig, upaalidelig. Hall. — 3) kludre, arbejde daarligt; ogsaa: gaae seent og mojsomt, færdes med Besvær, saasom paa en daarlig Veie. Tel. Dsl. Hertil Rafk, n. Kluderværk; daarlig Gang, m. m. Raflesøre, n. daarligt Føre.

Rafleveg, m. en Veie hvor man ikke kan reise hurtigt.

rafleg, adj. rang af Vært, retvoren, opret (= raf); om Personer. Berg. Sæt. og fl. (raffleg).

rafna, v. n. (ar), 1) rafkes ud, aabne sig, tabe sin Vining; om en Krog eller Bugt, som er udfat for Strækning. Alm. Sv. rafna. Nærmest til reftja (s. raf). Jf. dragna, toгна, flitna. Om Personer: give efter, frasalbe sin Beslutning. Hertil Udtrykket „Stjelm som rafnar“, o: den, som nu svigter, skal hebe Stjelm. (B. Stift). — 2) opløses, trevles op; om Løi eller Bøvning, hvori Traadene falde fra hinanden. Det ratnar upp. (Jf. reftja upp). G. N. rafna. — 3) komme sig efter en Afmagt eller Besvinnelse, sandse sig, komme til Bevidsthed. (Vel egentl. rette sig op igjen). Drk. i Forbindelsen: ratna med seg (ogjaa „rafnaft mæ' se“). G. N. rafna vid. Andre St. reftjast med seg, og: raada med seg.

Raffter (Rafstr), m. 1) Ragning; det Arbejde at rage Hø. Nogle St. Rafft. (Jøl. rakstr). Rata seg Raffter: lade sig leie til at rage i Høstatten. — 2) Afragelse, Wotelse; Barbering. Sjelbner (s. Afrakster). — 3) Affald paa Ageren; løse Kornstraa som kunne samles ved Ragning. Dsl.

Raffterdeigja, f. Kvindfolk som er leiet til at rage Hø. I Nordre Berg. „Rafstadeia“ (Jf. Jøl. rakstrarkona). I samme Betydning „Rafstefulle“, Østerd.

Raffterfolk, n. Folk som rage Hø.

Raffting (for Raffstading), m. Indbygger af Raffestad (i Smaalene).

raft, adv. ligefrem (= rafe). S. raf. raft, part. udtrækket, udstrakt; optrevlet, m. m., see reftja.

rafvaksen, adj. retvoren, rang.

Rafvar, m. en opdreven Hob af Træ eller Ved paa Strandbredden. Namb. Lyder ogsaa Raka-var, eller Rakaval (Jf. Raf). Paa Helg. Refvare. I Indøgen: Ratvaar, m. en stor Dynge eller Masse, en uordentlig Hob. Maafsee rettest Rafvor (o'), f. Vor.

ralla, v. n. (ar), snaffe vidtloftigt (= rabda). Indr., sævanlig „ra!“ (ikke raalaa), vel egentl. radla. Hertil Ral, n. Snaf, Sladder. Raffall, m. en Snaffer, Ordgiver.

Rall, n. Omsværm; s. Ralling.

Rall, m. en rund Klump. Hall.

ralla, v. n. (ar), 1, rulle, trille. Sæt. Hall. (Sv. ralla). Ellers alm. rulla.

ralla, v. n. (ar), 2, flaffe, brive, spille Tid ved Omflakning. Smaal. og fl. (omtrent som reka eller slenga). Især at rende efter Leg og Lystighed, søite, sværme omkring; ogsaa: gaae paa letferdige Wventyr. Nordl. Trondh. Sdm. og fl. (Jf. raska, risfa). Om Dyr: springe, løbe i Brunst. (Jf.

- ræda). Sv. Dial. ralla.
- ralla, v. n. (ar), 3, snaffe meget, svadse, sladre. Jæd. og fl., ogsaa i Formen rædla (ff. radda). Afvig. rolla (rodla), lister; rulla, tilbeels i Hall, rala, Jndh. I svenske Dial. ralla; danske D. ralde; Holl. rallen.
- Ralling, f. Dmskaffen, Dmsværmen; uordentlig Levemaade; f. ralla.
- Ram, m. 1, Lab, Fod; Bjørnelab (= Lom). Østerd. G. N. hrammr; Sv. ram. liggja fram aa Rame (Dativ); ligge paa Mavnen med fremadvendte Labber (f. Gr. om Hundene), eller med Hænderne under Hovedet (om Mennesker). Nordre Berg. Jf. liggja aa Gruve.
- Ram, m. 2, 1) Gavl i et Huus; den øverste Deel af Tværvæggen, især i en Ladebygning; tilbeels ogsaa om det øverste Rum under Taget næst ved Tværvæggen. Rasta Raahøyet upp i Ramen. Sdm. Ejj. Hard. og fl. Jf. Rave, Rot, Raft. — 2) et lidet Loft, et Loftstrum over et Kammer, eller over en vis Deel af Stuen. Tel. Hall. Øbr. (S. Ramstova). G. N. ramr. Ogsaa kaldet Hjell, Huff, eller Dverlaup.
- ram, adj. 1) stærk, dygtig (f. ramleg). Tel. lidet brugl. Han er ram, som vil fram: den som har god Villie, formaar meget. Jf. „ramme Runer“ (Landsk. 213). Paa Sdm. bruges Kompar. ramare, i Betydningen: bedre, dygtigere (= matare, likare), f. Gr. Det var ikke ramare Slaget, o: ikke af bedre Slags, ikke just af bedste Sort. Han er ikke ramare Raren: han er ikke bedre Karl, ikke meget at rose. G. N. ramr (rammr): stærk, kraftig. — 2) stram af Smag, beest, bitter; f. Gr. om Ost. Mere alm. (Berg. Sæt. Hall. Nordl.). G. N. rammr; Sv. ram (Riek 523). Jf. Remma. — 3) dristig i at tale, stærk, spydig; nem til at finde slaaende Svar. Drk. Andre St. i Sammenfættning, som ord-ram og kjeft-ram; jf. hoggram, bitram. — 4) stridig, haardnakket; f. dulram, hugram. I visse Tilfælde: fuldkommen, gjennemtreven. Ein ram Tjuv. (Nordl. Trondh. Hall. og fl.). Ogsaa i svenske Dial. — 5) behynderlig, mærkelig (vel egentl. drøi el. stærk). Sdm. kun i Kompar. og Superl., men meget brugl. „Stal du ha' haurt ramare“: skulde man høre noget mere behynderligt? „Dø va dø ramaste, so' e heve seett“: det underligste (snurvigste), som jeg har seet. Jf. G. N. röm ummæli: underlige Ord.
- ramaleg, f. ramsleg.
- rambeitt, adj. heftig, hidsig, trodsig. Mandal.
- ramla, v. n. (ar), 1) rumle, framle, give en huul Lyd; f. Gr. ved at støde paa en Væg. Sv. ramla. — 2) kraale, snaffe høit. Smaal. og fl. — 3) falde ned, styrte med Brag og Bulder. Østl.
- ramleg, adj. stærk, fast, solid; om Bygning-
- ger; ogsaa stærk i Lemmerne, kraftfuld. Hall. Num. G. N. ramlogr.
- Ramling, f. Rumlen, bragende Lyd.
- Ramlægje, n. Gavl, Top af Tværvæggen i et Tommerhuus. Døre Tel. (Ramleie). Jf. Ram.
- Ramn, n. Ravn (Fugl). Nogle St. Rabn. G. N. hrafn. (Jf. Korp). I Sammensætt., især Stedsnavne, lyder det ofte som Ramm, f. Gr. Rambjerg, Ramflo, Ramsøy. „Ramm i Hesten“, siges om en rumlende Lyd i Jndvoldene paa en travende Hest (maafsee for Ramlen). — Kamnelæta, f. Ravnestrig. (Ogsaa Kamnegal, n. om Støi, Latter, Sladder ic.). Ramninge, m. Ravneunge.
- ramna (seg), v. n. sprede sig i smaa Hobe eller Knuder, om Skyerne. Sdm.
- Ramn-aata, f. Ravneseide; om Fisk som er ophakket af Fugl under Lørringen. Nordl. I B. Stift Ramnemat, om noget som er ødelagt eller ubstjæmt. De vilde reint gjera Ramnemat av honom: de vilde aldeles ødelægge ham.
- Ramnestek, f. Milten i Dyr. Tel.
- Ram-ost, m. bitter-smagen Ost, Gammelost. B. Stift, Hall. og fl. (f. ram).
- Ramp, m. en gammel eller raadden Træstamme. Trondh. (Selbu). Nogle Steder Ropp og Rupp. Jf. Rump.
- rampa, v. n. (ar), gaee med store Skridt, eller med en stiv Holdning. Hall. (Jøl. ramba). Rampegast, m. Person med stiv Holdning eller Gang.
- Rampa, f. et Sygdoms-Tilfælde. Smaal. (Jf. Remba og Rapp). Ramperid, f. pludseligt Anfald af Sygdom. Jf. Remberit.
- Rams, m. Skovløg, Bjørneløg (Allium ursinum). B. Stift og flere. Sv. ramslök; Eng. ramson; Nt. Ramsche. Ogsaa om Lille-Conval (ellers kaldet Geiterams). Mandal. — Ramsesmak, m. Smag efter Skovløg, i Mælk eller Smør.
- ramsleg, adj. stolt, stadselig, prægtig. Tel. Hedder ogsaa ramseleg, og nogle Steder ramaleg. Jf. drambslæg.
- Ramsmak, m. beest Smag; f. ram.
- Ramstova (o'), f. Stue med Halvloft (Ram), eller med Loft i den ene Ende.
- ramsvart, adj. kulsort, glinsende sort. Vel egentl. ramnsvart, men hedder ogsaa „ramende svart“. I Sv. Dial. ramasvart, ramande svart (Riek 524).
- ramøelt, f. radmølt.
- Ran, n. Ran, Blyndring. (Formen Raan synes ikke at forekomme). G. N. rån; Sv. rån. Ransmann, m. Ransmand, Røver. Ransverk, n. Røveri.
- Ran, f. Jisgang i Elvene. Jndr. Andre St. Run, n. Jf. Raan og runa.
- rana, v. a. (ar), 1, rane, røve. En sjeldnere Form er ræna.
- rana, v. a. (ar), 2, ringe et Svilt (see

Rane). Vald. Andre St. knavra, kneppa.
Rand, f. 1, (Fl. Rander), Stibe, Streg, Linie. Nest alm. Raand, egentl. Rønd (o'), ogsaa Rønd, Hall. G. R. rønd (randar); Sv. rand. Fleertal lyder som Rand'er (Rand'e, Rønd). Grønt med hvarta Rønder. Ei myrt Rand etter Nyggen 2c. Dgsaa med Betydning af en lang Rad el. Række, saasom af Neg paa en Ager; tildeels ogsaa om en Linie i Skrift; derimod sjelden med Begreb af en Kant eller Grændselinie. Jf. renda, rendutt.

Rand, f. 2, 1) Rummet under Taget lige over Jldstedet (i en Nøgstue eller et Jldhuus). Ehl. (i Formen Raand). Jf. Randsaas. I danske Dial. Raan, Ran, Rane (Nolbeck, Dial. 434), i lignende Betydning. — 2) en liden Hylde, eller et Par smaa Bjælker ovenfor Jldstedet, hvorpaa Bøddet lægges op for at tørres. Ehl. (Andre St. Skibehjell). D. Dial. Raan, om opførte Stænger under Taget. Sv. Dial. rånde, rånne (Nies 551). — 3) Tværbjælke mellem Langvæggene, nærved Jldstedet. Sæt. Naar en Stue har to Tværbjælker (Bitar), kaldes den inderste „Bite“, og den yderste „Raand“. I Ehl. „Raandabite“. (Randarbite).

Rand-aas, m. en liden Bjælke eller Bolt, som er anbragt midt over Jldstedet og tjener til at hånge Rjedelfrogene paa. Nere bekjendt end „Rand“, saaledes ogs. i Nordre Berg. Nordl. og fl., overalt med „a“ (Rand, ifke Raand). I Nysf. Randatre (Randar-tre). Skotsk randletree.

Randberg, n. en lang og smal Bjergryg. Voss; jf. Rande.

Rande, m. en smal Bante eller Jorddryg; især i en Bjergside (omtr. som Rinde). Drk. og fl. I Nysf. Rante. Jf. Rane.

randheil, adj. om Sneer, som ligger jævnt udbredt, uden at afbrydes ved nogen bar Plet. Drk. (raandheil).

Rane, m. 1) Bynt, Spids, fremragende Klippe. Nhl. Dgsaa en lang Vasse eller Bjergryg. Sogn. (Jf. Rande). G. R. rani: Snude, Tryne. — 2) Stang, Stage, høit og smalt Træ; ogsaa om en lang og mager Karl. Nhl. — 3) Praas, et tyndt Lys (= Daase). Jæb. — 4) Ring at sætte i Trynet paa Svilm (= Knapp, Kneppe). Hall. og Vald. (Maafsee forfattet for Ra-neknapp, el. lign.). Jf. Verbet rana.

[**Rang**, m. Rang, Høihed. Fr. rang.
rang, adj. 1) vrænget, forvendt, som vender til urette Side. Sm Klædi range: vrånge Klæderne, vende Vrangsiden ud. Ufulg. vrang'e, Rbg. Tel., raang'e, B. Stift, vraang'e, Dvre Tel. (I Hard. rang'u, m. og raang, f.). G. R. rangr; Sv. vrång, Eng. wrong. Jf. rengsa, = Ung. vringan (vrang), o: vrånge, vride. — 2) falsk, forverlet, som ifke er den rette. I range Enden:

i den urette (gale) Ende. Paa range Side; range Begen; range Sessen. Tata ein rang Satt, ein rang Stav, 2c. (B. Stift og fl.). — 3) vrang, urigtig, ifke korrekt; ogsaa: utilbørlig, uretfærdig. Ein rang Maate; range Tantar; ein rang Dom; ein rang Eid; ei rang Understrift, 2c. Jf. rangt. — 4) forviklet, slem at komme tilrette med. Rbg. Tel. (vrang). „Sit vrangt Vers“: et Vers som er knudret og vanskeligt at lære. — 5) om Personer: vrangvillig, tvær, stridig. Gjera seg rang: vise Modvillie, gjøre Forhindringer. Jf. Rangfida.

rangaugom, adv. med skjæve Dine. Gløsa rangaugom: see skjævt, kaste sletende Bliffe til noget, af Urgrelse eller Misundelse. Edm. (gløse raangauaa).

rangbytt, adj. urigtig stiftet.

rangbøugd, adj. bøiet til urette Side.

rangfellt, adj. urigtig sammensættet.

rangfengen, adj. erhvervet paa urigtig Maade. Lidet brugl.

Rangflundra, f. et Slags Flynder, som har Dinene paa en anden Side end de øvrige Arter. „Raangeflundra“, B. Stift.
Ranghand (Ranghandi), f. den venstre Haand. Nordenfjelds.

ranghendr, adj. feilhaandet.

rangkyndt, adj. uforsligelig i Dmgang, tvær og stridig af Natur. Hall.

Rangl, n. 1) Beenrad; meget mager Krop. Smaal. (Veinrangl). Jf. Sv. ranglig: mager, svag. — 2) Dmsværmen, f. rangla.

rangla, v. n. (ar), 1) vringle, yppe Klammerie, begynde en Trætte (= frangla). B. Stift. (Jf. rengjast). Eng. wrangle. — 2) ringle, framle. (Jf. frangla). Dgsaa: broute, stryde, gjøre sig til. Mindre brugl. — 3) rave, gaae med vaklende Skridt, med spage Kræfter. Nordl. (Sv. Dial. rangla). Jf. ragla. Dgsaa: slentre, slaffe, vandre affted. Dstl. — 4) løbe efter Selvskab og Lyktighed, sværme om, føre et uordentligt Liv. Dstl. (Andre Steder ralla, rassa, ransa). Hertil: Rangl, n. omsværrende Liv; Uorden, Sviir og Sværm.
Ranglebasse, f. eller Ranglefant, m. en Skifer, urolig Krabat. Ranglevane, m. Tilvønnelse til et uordentligt Liv, m. fl.

rangleg, adj. fellagtig, urigtig. — **ranglege**, adv. vrangelig, med Uret.

Rangleike, m. Vrangheb; Tværheb.

Rangling, f. Klammerie, m. m., f. rangla.
Ranglyffsa, f. Forvridning, Kurve paa en Traad (= Snur). Drk.

ranglyndt, adj. tvær, modvillig.

ranglæst, adj. om Laas, som lukkes bagvendt, eller ved at dreie Nøgelen „rangføles“ (f. d.). Trondbh. og fl.

Ranglæta, f. Modvillighed; Egenstændighed. Lidet brugl.

rangminuug, adj. som har daarlig Hu-kommelse, ofte mindes feil.

- rangmølt**, adj. tvær, modstræbende paa Grund af ondt Lune eller tilfældig Modvillie. *Gbr.* Paa *Sdm.* „rangmølt’e“.
- rangsaatt**, adj. vranten, fortærbelig, utaalmodig; især om Børn. *Nordre Berg.* sædvanlig „raangsaadt’e“, vistnok ved feilagtig Overførelse fra *Neutrum* (raangsaatt). *Jf. G. N.* rangsättr: uforligt.
- rangsett**, adj. urigtig opstillet.
- Rangside**, f. *Brangside* (= *Ronga*). I den bestemte Form oftest *Rangesida* (*Raange-sida*). *Figurlig:* smu *Rangesida* til, o: begynde at vise *Fiendskab*.
- rangsnudd**, adj. vrænget; fordreiet.
- Rangstemna**, f. vrang, feilagtig Retning.
- Rangsvip** (i), m. et uheldigt Udseende; Noget som gjer, at Tingene ved første Blikkast synes at være falsk. *Hall.*
- rangsvæv**, adj. søvrig i urette Tid; tilbøielig til at sove om Dagen og vaage om Natten. *Usvig.* raangsvæve, *Sdm.* og flere, raangsvævd’e, *Søndre Berg., rangsvævd, Hall., rangsvøvd, Trondh. Nordl. Jf.* andsvævd.
- rangsynt**, adj. svagsynet; som seer feil, eller opfatter Tingene urigtigt.
- rangsoles**, adv. imod Solen, i Modsetning til Solens Gang; altsaa: fremad (eller opad) fra høre Side og tilbage mod den venstre; tildeels ogsaa: bagvendt, i omvendt Orden. (*Mobfat rettssoles*, af *Sol*). *Næsten alm.*, dog i forskjellig Form: rangsoles, *Dr.* *Gbr.* og flere, rangsoles, *Nordl., raangsoles* (ee), *Berg. Stift;* rangsølt, *Jæd., rangsølt, Indr. G. N.* rangsølis. I *Tel.* oftere andsoles.
- rangsvøvd**, f. rangsvæv.
- rangt**, adv. urigtigt, galt, paa feilagtig Maade. (*J. B. Stift:* raangt). *Smu* seg rangt: vende sig til den urette Side. *Leja* rangt: løse galt. *Rjemna* rangt: hende feil, stufes af en tilfældig Lighed. *Tata* rangt: gribe feil, tage det urette. *Svelaja* rangt: svælge i *Brangstruben*.
- rangtramd**, adj. feilagtig tæmmet eller oplært, vant til urigtige Greb og Vendinger.
- rangtrænte**, adj. vrangtærende, fordomsfuld.
- rangtruande**, adj. vrangtruende.
- rangvend**, adj. fordreiet (= rangsnudd).
- rangvind**, adj. vreden i Værten, frøgvoret; om *Træ.* *Gbr.* I lignende *Bethydn.* ogsaa: rangvidad (i), „rangvea“.
- rangvis** (ii), adj. vrangvis, egenfindig, trodsig. (*Nogle St.* raangvis’e).
- rangvoren** (o), adj. tvær, modvillig.
- rang-øvgd**, adj. skjævt, selende. *Hall.* og fl. *G. N.* rangeygr.
- rank**, adj. slingrende, som let krænger; om *Fartst.* *Nordl.* (*Andre St.* laus). *Sv.* rank. *Holl.* rank: høiellg.
- ranka**, v. n. (ar), 1) flakke, streife om, løbe vidt omkring; især om *Dyr.* *Hall.* (*Jf.* ransa). — 2) slingre, svale; om *Fartstær*
- i *Søgang.* *Nordre Berg.* i *Formen* raanka. *Paa Jæd.* runka; *Jf.* rugga. (*Sv.* ranka: vakle). *Hertil* Rank, n. 1) *Dmstreifen;* 2) *Slingring.* (*Raank*).
- rann** (randt), f. renna.
- ransa**, v. n. (ar), rende, løbe omkring. *Hall.*
- Ransing**, f. *Dmstreifning.*
- ransaka**, v. n. og a. (ar), randsage, søge, forske efter noget. (*Egentl.* rann-saka, *G. N.* rannsaka, som henføres til det gamle *Drd* „rann“, o: et *Huus* (*Goth.* raan); altsaa: gennemsee eller visiter et *Huus*). *Hertil* Ransakning, f. *Forskning, Under-søgelse.* *G. N.* rannsak, n. og rannsøkn, f.
- Rante**, m. *Bjergknold, Bjergryg.* *Nff. Jf.* Rande og Rane.
- Ranværing**, m. *Indbygger* af *Ranen* (*Ran*, for *dum* *Radund*) paa *Helgeland*.
- Rap**, n. 1) *Uldning*, af rapa. *Jf.* *Stjerne-rap.* — 2) *Skreb, Jordskreb.* *Ndm.* I *Nordl.* Rapa, f. — *Rap* findes ogsaa som *Plantenavn* (f. *Dagrap*), maastee for *Rape*, m.
- rapa**, v. n. (ar), 1, glide, komme paa *Glid.* *Trondh. Berg. Tel.* og fl. *Usvig.* raapaa. *Indh.* *Dgsaa:* skride ud, styrte ned; om *Jord* eller *Steen* i en *Bjergside.* *Ndm.* *Nordl. G. N.* hrapa: styrte, falde. *Rapa* med *Foten:* glide ud med en *Fod.* *Det* rapar ei *Stjerna:* der falder et *Stjernesud.* *Tibi* rapar snart: Tiden glider hurtigt. (*B. Stift*).
- rapa**, v. n. (ar), 2, ræbe (= *garka, gurpa*). *Sogn, Vald. Hall.* og flere. *Paa* *Voss:* roga (o). *Sv.* rapa; *Jæl.* ropa. *Heraf* Rap, m. *Ræben.* *Hall. G. N.* ropi.
- rapa**, v. a. afrive; f. ripa.
- Rape**, f. *Jordskreb;* f. *Rap.*
- Rape**, m. 1, *Skrebkasse, Gruusbanke* i en *Bjergside* (omkr. som *Rinde*); især bevoret med *Stov;* f. *Gr.* *Linderape.* *Rbg.* (*Mase-rall*). *Jf.* *Rabb.*
- Rape**, m. 2, *smaa* *Duffvæxter* paa *Fjeldene;* især *Dvergebirt* (*Betula nana*). *Tel. Num.* *Dgsaa* kaldet *Fjellrape.* *Usvig. Rabb. Hall. Vald.* *Nogle St.* *Rjerringrabb.* (*Ullers Rjerringris, Fjellris, Rjesa* og fl.). *G. N.* hrapi, hiallrapi.
- Rapefjærr**, f. *Krat* af *Dvergebirt* el. lignende *Buske.* I *Hall.* *Rabbefjærr.*
- Rapil** (?), m. et *Legetøj;* en *liden* *Pill*, som stilles saaledes, at den ved et *Stød* skyder ret op i *Lufsten.* *B. Stift.* *Uvist* om *Rap-pil*, eller *Radpil*.
- Raping**, f. *Uldning*, m. m., see rapa.
- Rapp**, n. *Nieblif, Haandevinding.* *Hall.* og flere. I *Rappet:* siebliffelig, *strar.* *Sv.* *Dial.* i rappet; *Sotst:* in a rap.
- Rapp**, m. *Rap, Slag.* *Rap. rap.*
- rapp**, adj. *raff, hurtigt.* (*3fte alm.*). *Nt.* og *Holl.* rap (rapp); *Lat.* rapidus. — rappa seg: skynde sig.
- rar**, adj. 1) *selvden* *forekommende;* f. *Gr.* eit rart hende. — 2) *smuk, prægtig.* *B. Stift.*

- Dgsaa; hyperlig, fortvæffelig. „Han er inte rar“: ikke meget af rose. Dsil. — 3) mærkelig, underlig, besynderlig. „Der so rart med det“. Ryt Ord; T. rar, af Lat. rarus; sjelden. Heraf Raring, m. en Serling, besynderlig Person.
- Ras**, n. 1, Gliden, Udglibning. Koma paa Ras; komme paa Glid, tabe Fodfæste. Ras, ogsaa om Bildskab el. Galtskab. Sjeldnere.
- Ras**, n. 2, Stjæl, fint Stal (= Reist, Rus). Hall. Obr. Loten. Hertil rafa, v. a. skrabe Stjæl af Fisk (= reista).
- rafa**, v. n. (ar), 1) glide, tabe sit Fodfæste. Nordre Berg. Nordl. G. N. rasa; snuble. Nogle St. ogsaa: glide ud, styrte ned; om en Maase. Sv. rafa. (Jf. rava). — 2) fare fjedesløst afsted (G. N. rasa); støte, sværme, tumle sig i vild Lyftighed. Sv. rafa. Jf. rassa. — 3) rase, være yderst voldsom; f. Gr. om Storm. Lidet brugl.
- rasande**, adj. 1) rasende, yderst voldsom; f. Gr. om Storm. 2) affindig.
- Rasbasse**, f. Rasfolla.
- rasgale**, adj. rasende, reent gal; ogsaa: ravgal, aldeles urigtig o. s. v.
- Rasf**, n. Affald, bortfasteede Levninger; ogsaa: Skrab, daarligt Kram. Lummelig alm. Sv. rasf. Jf. Ruff.
- rasf**, adj. rasf, hurtig. (Lidet brugl.). Afvigende fra G. N. röskr.
- rasfa**, v. n. (ar), skrabe, rode i Skrab og Affald. Rasta i Gop: skrabe sammen. Nogle St. især om at samle Foder. Rasta i seg: skrabe i sig, finde sig noget at æde.
- rasfa**, v. a. fordærve (?); f. skamrasfa.
- Rasfolla**, f. en urolig, ustyrlig Kropp; en rigtig Bildkat (om Dyr og Menneker). Jf. Sv. rasbhytta. Om Mandfolk eller Handyr siges ogsaa Rasfopp (Rasfopp), Rasbasse, og fl.
- rasla**, f. ratla.
- Rasmagn**, f. Bildskab, Lyftighed, Leg og Stot. Edm. Dункelt Ord, da „Magn“ ikke ellers er bekjendt.
- Rasp**, f. 1) en Rasp, en grov Fiil. Eng. rasp; T. Raspel. — 2) et Rivejern, for Madvarer, f. Gr. Poteter.
- raspa**, v. a. (ar), 1) raspe, file med Rasp. — 2) rive, opstjære med Rivejern. Berg. Stiff. (Hertil „Raspaball“, m. Voller af revne Poteter). — 3) skrube, skure, bearbejde dygtigt. (Jf. rispa). Hertil Raspan (Raspand?), n. et Anfald, Ryt, Forsøg paa et Arbejde, og deslige. Obr. — Rasp, n. Raspepaaen, noget som er afrasket. Rasping, f. Rasping, Rivning.
- Ras**, n. 1, Bildskab, Raabhed; ogsaa Sladder, Snat; f. rassa.
- Ras**, n. 2, Bagdeel (Foder). Ikke alm. I B. Stiff hellere med Betyd. Kjønslemmer, Skamregion. G. N. rass (m.) og ars: Foder, ligesom Sv. ars; T. Arsch (forbum ars); Eng. arse.
- rasfa**, v. n. (ar), 1) sværme, støte om, tumle sig i Leg og Lyftighed. Jf. risfa. — 2) sladre, vaase. Sogn. (Jf. rabba, ralla). Hertil Rasfa, f. og Rasfar, m. om en urolig og fjedesløs Person. Obr. og fl. (Jf. Rasfolla). Rasfing, f. Dmsværmen, vild Lyftighed.
- Rast**, n. et Veistykke, som man kan gaae el. reise i eet Træk uden at hvile. (Dmtrent som Steid). Loten, Habeland. Dgsaa i Formen Rastan (Rastand), n. I Tel. Rost, f. (Jf. Matrast). Sv. Dial. rast, n. I denne Form synes Ordet at grunde sig paa et Verbum rasta.
- Rast**, f. 1, Mark, Landstrækning. I Sammensætning Heimrast og Utrast. Obr. Loten, Smaal. Hall. I Tel. Rost (Utrast). Jf. Röst. G. N. röst (rastar): et Veistykke, en Mil; Goth. rasta.
- Rast**, f. 2, en Rab, Række, Linie; f. Gr. af Planter i en Have. Nordre Berg. Nordl.
- rasta**, v. a. ophænge Fiskegarn til Lørring. Obr. Maaskee egentl. lade hvile; jf. Sv. rasta, T. rasten: tage Hvile.
- Rasveder** (=veer), n. et rasende Veir, en stor Storm (= Asever). Trondh.
- Rat**, n. Skrab, Skrammel, Ting som ere fastede tilside. Edm. Trondh. Nordl. Dgsaa i en fremmed Form „Ratri“. (Jel. hrati, m. Skrammel). „Liggja Rat hver Rat“, f. Rat.
- rata**, v. a. (ar), vrage, forskyde, faste bort. Edm. Obr. (Paa Edm: frata). I Tel. rata. Sv. rata.
- rata**, adj. slet, daarlig, ond. Jæd. Lister, Mandal, i Formen rada, f. Gr. „ein rada Veg“: en daarlig Vel. Uvist om egentl. ratad; snarere maaskee et Genitiv af et gammelt Rate, m. „Jf. raten og ratleg.
- raten**, adj. slet, daarlig (= rata). Lister, Mandal (ubt. raden).
- Ratesjuka**, m. Radesyge, en vis Sygdom som har nogen Lighed med Svedalkthed. Kun bekjendt i de sydligste Egne. I Rbg. Rate-, eller Ratasjukje; ved Mandal Radesjuge (: den onde Syge). I Tel. Fillesjuka. (Navnene siges at grunde sig derpaa, at Sygdommen skal have en forderkelig Indflydelse paa Sindelaget).
- Rating**, m. en slet, daarlig Karl. „Ratinge“, Rbg. Hedder ogsaa Ratemann. Tel. (Vinje).
- ratla**, v. n. (ar), flakke, vandre, slentre afsted. Hard. Jæd. og fl. Dgsaa rasla (?), andre St. rutla, rasla. — Ratling, f. Flakken, langsom Gang.
- ratleg** (og rateleg), adj. slet, slem, slyg (= rata). Rbg. Tel.
- ratt**, f. radt og rad.
- Ratvaar**, f. Ratvar.
- Rau**, f. f. Rauv. — rau, adj. f. raud.
- rau**, imperf. f. rjoda.
- raud**, adj. rød; rosenfarvet, blodfarvet ic.

- Nest alm. rau, rau'e; ellers raud'e, Rff. Sdm., ro (o'), Dstherd., afvig. raug, Soler, Toten (Vardal). G. N. raudr; Ang. read, Goth. rauds. (Jf. rjoda). Verba raud i Andlittet: rødme af Undseelse, el. Hidfighed. Ein saag innpaa raude Skotet: man kunde see det bare Kjød (o: Huden var afreven). Han heve feet det raude rema: han har feet Blod flyde (Han har været i Krig). Jf. rauda, røyda, Røde. Som Egennavn bruges Rauden (Raud'en) om en Hest, og Rauda om en Hoppe med rød Farve; tilbeels ogsaa om andre Dyr.
- rauda, v. n. (ar), see rødt ud, vise sig i en rød Farve. Ved Trondh. raue; i Nordre Berg. roda (o'); jf. røyda. G. N. roda. Der so fullt av Ber, at det raudar paa Marti, o: at Jorden er rød deraf. (Efter Udtalen „Dø raue paa Marka“. Drf.). Han fiend og gaper, so det røddr i Halsen, o: at man seer lige ind i det røde Svælg. Dgsaa med Begrebet: frembringte en rød Farve: Soffi rodar i Fjellet; f. rjoda.
- Raud-aur, m. Rødmulb, rødbagtig og lidt gruset Jord.
- Raud-aat, n. et Slags smaa rødbagtige Svdyr, som Fiskeene øde, og som ofte findes i Mængde i Silbens Mave. Nordre Berg. Nordl.
- raudblakk, adj. rødblakket, blegtrød; især om Heste.
- raudblomad, adj. rødbloomstret.
- Raudbolle, f. Raudfoll.
- raudbrun, adj. rødbrun.
- raudbrynt, adj. rødbrynet, som har rødlige Dienbryn.
- Raudbu, f. Dueurt, Epilobium. Drf. (Rau-bu). Jf. Geitfor.
- Rauddravle, m. rødfogt Dst.
- rauddrovnut (o'), adj. rødspættet, rødprykket. Hall. (raudrøbnutt). Jæl. raud-drøfnótt.
- Rauddyr, n. Hjort, eller Hind. B. Stift. G. N. rauddýri.
- rauddæmd, adj. = raudleitt. Hall.
- Raud, m. 1) Rødme, Rødhed. Hall. Gbr. (Rau). Andre Steder Rode (o'). — 2) Blomme i et Væg. (Eggjeraude). B. Stift og fl. Jæl. raudi. — Raud, m. Rødmulb og fl. Jæl. raudi. — Raud, m. Rødmulb, er uvisst.
- Raud-eine, m. forterret Gnebærtræ. Brafa upp som ein Rauleine: være meget hastmobig (flamme op som tør Ener). Nordre Berg.
- Raudfarge (gi), m. Rødfarve; Krapsfarve. raudfargad: rødfarvet.
- Raudfisk, m. Rødfisk (Sebastes), f. Auger. Nogle Steder Raudsføder. „Rauksjor“, Sogn.
- Raudfødning, m. en Flobfisk med røde Finner. „Rauksjoring“, Smaal.
- Raudflekk, f. rødspættet Flynder.
- raudflekkurt, adj. røbspættet.
- Raudfroeing, m. en rødlaben og fregnet Person. Sdm. (Jffe alm.).
- Raudfura (u'), f. Fyr med rød Ved.
- raudgaarutt, adj. rød i Næerne; om Træ.
- Raudgrjot, n. en rødbagtig Steenart. (Raudgrjot, Raudgrøt).
- raudgul (u'), adj. rødgul.
- Raudhals, m. rødbryftet Bippesfjert (Sylvia Rubeula). Dgsaa et Slags And. Nordl.
- raudhørd (=hørt), adj. rødhaaret. Dstere raudhaarad. G. N. raudhærd.
- raudklædd, adj. klædt i røde Klæder.
- raudkofad (el. =koff), adj. rødfogt, rød af Kogning, f. Gr. om Dst.
- Raudfoll, m. Blomsterne paa Eng-Kløveren (Trifolium pratense). Nogle St. Raudfoll; afvig. Raafoll, Toten. I Soler Rau(o)bolle.
- Raudfrit (ii), f. Rødfrit.
- Raudfyrning (y'), m. Steenart med røde Kjerler. „Rau'fyning“, Sgl. (?). — raudfyrnt, adj. bestaaende af rødbagtige Korn eller Kjerler. Hard. (raufsynt).
- raudleg, adj. røblig, rødbagtig.
- raudleitt, adj. rødlaben, som har en frisk røblig Ansigtsfarve. Alm. G. N. raudleitr; Sv. røblett.
- Raudlit (i'), m. Rødfarve; rødt Farvestof. Nest alm. Rauleet; i Sdm. Raudellit.
- Raudlus, f. et lidet Insekt med smuk, høj-rød Farve, Trombidium Holosericum. Nordre Berg. Tel. og fl. I Sogn: Kofelus (oo). I Smaal. Braae.
- Raudmakk, m. Regnorm (Lumbrius). Dgsaa kaldet Jordmakk, Meitemakk, Ungulsmakk; paa Helg. Drjemart.
- Raudmaur, m. Rødmyre, Formica rubra. Tel. og fl. Ellers Gitermaur.
- raudmaalad, adj. rødmaalet. Raudmaal-ing, f. rød Malerfarve.
- Raudmoe, m. tynd Sky med røblig Farve. I Hall. Rau'moje (oo).
- Raudmor (oo), m. Rødved, rødt og fjørt Træ i Fyrretømmer (omtr. som Linar). Rff. Sdm. (Raudemoor).
- Raudmose (o'), m. Sumpmos med røblig Top. (Sphagnum).
- Raudmylda, f. rød Mulb, rødbagtig Jord i Agrene. Tel. og fl. (Raumylle). — raudmyldr, adj. rødmuldet, om Ager.
- raudna, v. n. (ar), rødme, blive rød; ogsaa modnes (om flere Slags Frugt). Raudna i Andlittet: rødme, f. Gr. af Undseelse. Nest alm. raunna. G. N. rodna.
- Raudnebb, m. et Slags Læbesfisk (Berggylta). Sgl.
- raudrendutt, adj. rødfribet.
- raudrosfad (eller =rosfutt), adj. rødbloommet, tegnet med røde Figurer.
- raudsidurt, adj. rød paa Siderne.
- raudstjeggjad, adj. rødstjættet.
- Raudsfjor, f. Rødfade (Fugl), Garrulus infaustus. Rauksjor, Indb., Rauksjørt,

Habeland. Staf ellers hebbe Raudkristja (Østl.), Raudkjuksa og Tellkjuksa (Trondh.) Sv. rödfjura.

Raudsoleia, f. Urst med røde Blomster, saasom Lychnis, Geranium og fl. B. Stift.

Raudfort (oo), f. Rødesyge, et Slags Blodgang blandt Dyr (Køer). Raudfortgras, n. Lychnis dioica. Edm.

raudspregnd, adj. rødlig, indsprængt med rødt. Østl.

Raudstert, m. Rødstjert, Motacilla Phoenicurus. Lidet brugt.

Raudtorf (= toff), m. Torf med rødagtigt Skind (= Taretorf).

raudvoren (v'), adj. rødagtig.

raud-øgd, adj. rød i Dinene; suurtøiet. G. N. raudeygd.

Raue, f. Raude. raug, f. raud.

rauf, røg o. f. v., see rjufa.

Rauf, m. (og n.), en liden Staf eller Stabel; en Hob af sammenlagte Korn-Neg paa Algeren; en liden Løvstabel, m. m. Mange St. brugt. (B. Stift, Hall. Smaal. Rom. Jofen, Indh.). Hedder ogsaa Raufan, n. Edm., Rauke (fj), m. Hall., Ruk (uu), Rys, og Røyt, Rys, Jæd. G. N. hraukr, m. Ang. hreað; Holl. roof, Sv. rök. — Jf. Røfning, Estruv, Krøys, Treve, Gatt, Setta.

rauka, v. a. (ar), 1) opstable, sætte i Staf (Rauf). Berg. Trondh. og fl. Nogle St. røykja. — 2) omringe, omgive med Jord, hyppe, f. Gr. Poteter. Tel.

Raufan, n. Staf, f. Rauf.

Rauf-lod, f. Korn som staar opstakket paa Algeren. Rom. (Rauflo).

Rauma, f. en flary og kold Bind fra Dalene (= Sjøfjella). Romsdalen. Synes egentlig at betegne den som kommer fra „Raumsdal“, og altsaa at sætte sig til Wetznaabnet Raum (Raumar). Dette Navn bruges ellers kun i Sammensætning og lyder derfor uflart som „Romn“; saaledes:

Romsdøling, m. Indbygger af Romsdal (paa Edm. tildeels: Raangsdal), og Rommeriking, m. Indbygger af „Rommerike“ (egentl. Raumerike). Jf. det østlandske: Tom, Flom, Strom, for: Taum, Flaum, Straum.

Raum, m. Røn, Rønnetræ (Sorbus aucuparia). Sogn, Søndre Berg. Rys. Hbg. Tel. Num. Hall. Vald. Ogsaa: Raudn, Hard. og fl. (Ilgesom Raudn for Raun, Steind for Stein, ic.). Afvig. Raagn, Østl. og Trondh. Raang, Soler. Sv. røn, rønn (i Dial. råjn, rågna ic.), D. Røn, Eng. roan-tree. G. N. reynir. — Hertil Rauneblom, m. Rønneblomst. Raunebær, n. Rønnebær. Raunkall, m. Rønnefamme. (Hall.). Raunelauv, n. Rønnelev. Raunerøning, m. Rønnespire; f. Renning. Raunerunn, m. Bust af smaa Rønnetræer. Raunskog, m. Rønneskov.

Raunveig, m. Sneeklynger paa Træerne (= Ravsnjø). Hard. Egentl. Tryk el. Bøining paa Træerne (jf. sveigja); maaftæe til G. N. raun, f. = Røynð, Røynsla; f. røyna.

raus, f. raust og rjosa.

rausa, v. n. styrte frem (= rusa). Tel.

rausta, v. a. vække, eller befrie for Søvn.

Rausta seg, = vafra seg. Rys.

rausleg, adj. anseelig, stor (= røseleg). Hard.

Raust, n. Tag paa et Huus; Tagreising, Sparreværk; ogsaa Rummet under Tagryggen. Sogn, Østl. Hard. Tel. Hall. Vald. Ellers i Formen Rost (v'), Tel. Bust. og Røst, Smaal., og Røste (= Røyste), Ndm. 3. Sæt. ogsaa Raust, om Gavlen under Taget; f. Røyste. (Jf. Rot og Røve). G. N. raust (hraust?); G. Sæfs. hróst (Tag); jf. Eng. roost, og Holl. roest, om opstævede Stænger under Taget. Sv. røste (stakrøste), om Sparreværket. Jf. ogsaa D. Røst, og T. Gerüst; Stillads.

Raust, f. Begue. „Paa mi Raust“: paa mine Begue, i mit Sted. Tel. (Binje). Dunktelt.

raust, adj. 1) slink, dygtig. Østl. Tel. og fl. 3 Hall. tildeels rausta (maaftæe af et Subst.). „raust'e te eta“: dygtig til at forsyne sig, graadig efter Mad. Tel. G. N. hraustr: fjæk, tapper. Sv. Dial. röst: stærk, frisk. — 2) gavmild, rundhaandet (generøs). Rys. Hard. Edm. Ogsaa ved Mandal, tildeels afvig. raus. — 3) god, velvillig, hjælpsom. Nhl. og fl. Bilde du vera jo raust, o: være saa god, have den Godhed. Hertil et Verbum: rausta (ar), o: bede venligt, sige at En er „raust“, hvis han vil hjælpe. Nhl. „Han kom aa rausta' aa ba' meg“. Jf. fjæra.

rausta, v. a. (ar), bygge Tag, sætte Sparreværk paa; f. Raust. Sogn og fl. Nogle St. rosta (v'). G. N. rausta (hrausta). Andre St. røysta.

rausta, v. n. f. raust, adj.

raustad, adj. beskaffen med Hensyn til Tagreisingen; om en Bygning. Saaledes: brattrauustad, flatrauustad, laagrauustad. Nogle St. rosta(d); ogsaa røyst, f. Gr. brattrøyst.

raustbringad, adj. høibryttet, som har et fremstaaende Bryst. Hall. (Hoel). Saaledes ogsaa: raustlenda(d), adj. høi i Lænderne; f. Gr. om Heste. (En Byde). raustnasa(d), adj. krumnæset, høi i Midten af Næsen. Formod. til Raust, n.

Rausting, f. Tagreising, f. rausta.

Raustleife, m. Dygtighed; ogsaa Gavmildhed; f. raust.

raut (styrtebe, ogsaa snorkebe), f. rjota.

Raut, n. Brøl; jf. Rausting.

rauta, v. n. (ar), bøge, brøle; om Storfæ (Køer). Nm. G. N. rauta; Sv. Dial.

röta. Eng. Dial. raut, route. (Imperf. nogle St. rautte). En svagere Lyd betegnes ved drynja, eller tryta; en stærkere og mere usædvanlig ved belja (bylja).

Rauting, f. Bøgen, Brølen; Koens sædvanlige Varsels- eller Løffelyd.

rauv (splittede), f. rjuva.

Rauv, f. Bagdeel, Boder (paa Dyr og Menneffer). Nogle St. Rau; ogsaa „Røv“, og endog „Ræv“ (som har ingen Grund). Betegner egentlig anus (G. R. rauk: Hul); men bruges sædvanlig om hele Gumpen eller Sædet (jf. Sete) og er derfor ikke saa ganske anstødeligt. Saaledes: **rauvbreid**, adj. hoftebred. **rauvmjaa**: meget smal over Lænderne. Dgsaa **rauvlaus**: som har meget flad eller liden Boder. **Rauvhol** (o'), n. anus. **Rauvflora** (o'), f. Jordvæxtningen ved anus. Alle Sammensætninger have tildeels Formen „a“ (for ar), f. Ex. **rauva(r)breid**.

Rav, n. Rav, Bernsteen. G. R. raf.

Rav, m. de bedste Dele af Helleflyndren (Rveiten), nemlig Finnerne med de dertil hørende Been. G. R. raf. (Jf. Relling).

rava, adj. adv. fuldkommen; ganske, helt igjennem (omtr. som ram og kav). Ein rava Fant: en fuldkommen Præker. Ei rava Leida. (Landsk. 378. 399). Verre rava Fjllor. Tel. Østl. Mere alm. „rav“, i Forbindelsen ravgalen (jf. ravvill); ogsaa i Formen „ravende“. Der reint ravende galet; ogs. ravrustende galet.

Rave, m. Klub, Bjalt, forrebet Klædningsstykke. Nordl. og fl. Maafsee egentl. Strimmel; jf. Rav. 3 Øst. Raavaa: et lidet smalt Jordstykke. 3 Øst. Ræva: en Skovstrimmel. (Dog neppe det samme Ord).

ravgalen, adj. reent gal; aldeles urigtig (f. rava). Sv. ravgalen.

Rav, n. 1) Skrab, Affald. Trondh. — 2) løs Snak, Sladder.

ravla, v. n. (ar), 1) opramsse noget, pludre, vrøyle. Hall. og flere. Jf. stravla, ravla, ralla. Sv. rabbla; Nt. rabbeln. — 2) slusse, arbejde skjedesløst eller med Hast; f. Ex. skrive hastigt. Nordre Berg. — 3) raffe, tage Fik af anden Mand's Garn, og destige. Nordl.

Ravlemark, f. Mark som kun har enkelte Græspletter og ikke tilbyder nogen ordentlig høstet. Sdm.

Ravling, f. Dyransen, m. m., f. ravla.

Ravkjegg, f. Rastekjegg.

ravvill, adj. vild, gal, reent ustyrlig. Hall. (Jf. rava).

Raa, f. 1, 1) en rant og smækker Træstamme; en thf Stang. Hard. Afvig Ro, Jndh. Jf. Raavib, Røyteraa, Kraakeraa. — 2) med fl. Rær (Ræ): Raa paa et Seil, Seilstang. G. R. rå; Nt. Raa.

Raa, f. 2, Grændseffjel, Skillepunkt imellem to Jordstykker eller Teiger. Øst. (Jf. Langraa). Sv. rå.

Raa, f. 3, Braa; f. Kraa. Jf. Ro.

Raa, m. Kornstavre paa en Ager; Pæl el. Stage, som er behængt med Korn til Tørring. Øst. Øst. Toten og flere. Afvig. Rjaa, Rofs, Jndre-Sogn, Vald.; Ryaa, Melbalen. Dgsaa kaldet Raastaur, Øst. og Rastaur (Rabstaur?), Ringerige. (Andre St. Kornstaur; jf. Enels). Ellers synes Ordet ikke at betegne selve Stavren el. Stangen, men kun det paahængte Korn; det hører saaledes snarere sammen med raa, adj. end med Raa, f.

raa, adj. 1) raa, fugtig, ikke rigtig tør; for Ex. om Træ, Hø, Korn o. f. v. G. R. hrår (hrå), Ang. hroav, Eng. raw. — 2) utillavet, ikke færdig til Brug; f. Ex. om Kjøb eller Fisk, som ikke er kogt, stegt eller speget. Nogle St. i Maskul. raar, Rujn., raar'e, Sæt.

raa, v. tage paa; f. raaba.

raa-a, v. a. (ar), befugte, gjøre fugtig, afkøle (især Jorden). Det raar Vatren. Steinen raar fraa seg. Bofs og fl. Mere alm. er raa-ast, v. n. blive fugtig (= raana); ogsaa: slimes, affatte Vævse.

Raaband, n. Raabaand paa Seil. Raabandsknut, m. det Slags Knude, som sædvanligt bruges ved Sammenfytning af Træde eller Baand.

raabarkad, adj. lidet barket, ikke rigtig gjennembarfet; om Læder. Raabarkadtaart, m. Ginde i Læderet, som ikke er gjennembarfet.

raabergad, adj. indbjerget i raa eller fugtig Tilstand; mest om Korn. Raa Østl. høres ogsaa „raaborja“, eller raaborjen, vistnok af et gammelt raaborgen.

raabreid, adj. bred oventil, el. ved Raaen; om Seil (raabreidt).

Raad, n. Raad, Collegium, Samling af Raadsherrer. G. R. råd.

Raad, f. (n.), 1) Raad, Beslutning; Plan, Anslag. (Mest alm. Raa). G. R. råd, n. Raggja Raad: lægge Planer. Upplagde Raader: overlagte Planer. Vera med i Raadi: have Deel i Anslaget. Med Raad og Lempa: med Betænsfomhed og Lemfældighed. — 2) Raad, Tilraabelse, Tilskyndelse. Giva Raad; saa ei Raad; lyda ei god Raad ic. Eg spurde honom til Raads, o: for at faae et Raad. Denne Form (Raads) grunder sig derpaa, at Ordet egentlig er eller har været Neutrum (eit Raad). — 3) Middel, Hjælpeniddel; noget som kan tilraades eller anbefales. Prova manga Raader. Vita Raad fyre ei Sykja. Der Raad fyre alle Ting, so nær som fyre Dauden. — 4) Leilighed, Udvæi; Mulighed til noget. Det var Raad til des: der var god Leilighed dertil. Det lyt verda ei Raad: vi faae see til at finde en Udvæi, el. vi skulle gjøre vort Bedste. Der istje Raad: det er ikke muligt. (Sogn, Sæt, og flere). —

- 5) Formue, Gyne, Udfomme; ogsaa Forraad, Beholdning. Dei hava Raad til det: de have Udfomme dertil. Han jaag seg ikke Raad til det: han nænne ikke at gjøre det, syntes ikke at have Udfomme dertil. Hava god Raad paa Korn: have et godt Forraad, være vel forsynet med Korn. — 6) Raadigheb, Myndighed. Lidet brugl. uden i Sammenfætning, f. Raadsmann, Raadskona.
- Raad, m. Raadsherre. Svædvanlig sammenfat, som Riksraad (Statsraad) og fl.
- raada, v. a. og n. (er, de), at raabe. Inf. mest alm. raa, i Rffj. og Sdm. raade. Præfens mest alm. raar, sjældnere raac, i Rffj. og Sdm. oftest: raade(r). Imprf. alm. raadde, og Supin. raadt. Saaledes afvig. fra G. N. råda (rød, rød, rådit); jf. T. rathen (rathe, rieth, gerathen). — Særlig Betydning: 1) beraade sig, beslutte, bestemme sig. Dei raadde det so av: de bestemte (el. afgjorde) det saaledes. Raada seg til: bestemme sig til; ogsaa: belave sig, gjøre sig færdig. Trondbh. (Jf. raadb). — 2) tilraade, tilskynde; give Raad. Han heve raadt meg til det. (Jf. telja til). Eg raader deg, at du intje byrder det. — 3) styre, herse, have Magt over. Raada seg: have Frihed, raade sig selv. Han eig, og han raader: han gjør med sit eget hjad han vil. Raada med: kunne styre eller haandtere, formaae noget med. (Sv. råda med). Raada ved seg: sandse sig, komme sig efter en Dvale eller Afmagt (= rafna, reffast). Paa Sdm. „raa vid se“; andre St. „raa mæ seg“. Afvig. „raa seg“: have sin Bevidstshed. — 4) hys. Raada hyer (el. styre): raade over. — 4) besørge, kaffe, tilvelebringe. Raada Bot paa: afhjælpe. Raada til: anstasse. Raada seg til: sætte sig i Stand, forsyne sig med noget; f. Er. „raa seg te mæ Klæe“: kaffe sig Forraad af Klæder. Meget brugl. i Nordl. og Trondbh. Stift. (Jf. syta). — 5) forsøge, gribe til. „Raa paa“: tage fat paa, begynde paa, benytte for første Gang. Sdm. i Formen „raa“ (Præf. raar), for Er. „raa paa Smørkannaa“: gjøre det første Snit i Smørøssen. „Raa paa Mjølthynnaa“: tage den første Portion Meel af Tønden. G. N. råda å: angribe. Jf. Jsl. rjá vid: røre ved, tage fat paa.
- raadande, adj. 1) raadende; styrende. 2) raadellig (= raadleg).
- Raadar, m. Raadgiver; ogsaa Herster eller Formand (dog lidet brugl.).
- raadaa, v. for rada (?), f. radba.
- Raadaa, m. f. Rade.
- Raadbot, f. Hjælp, Forbedring, Afhjælpelse af en Mangel. Hall. og fl. Nogle Stæder Raadbøte, n. (Sdm.). G. N. rådbót.
- raadbøta, v. a. (er, te), forbedre, hjælpe, rette paa noget. Nordre Berg.
- Raadbøte, n. Forbedring; f. Raadbot.
- raadd, part. 1) besluttet, som har bestemt sig til noget. Trondbh. — 2) tilraadet, tilskyndet. — 3) forsynet. Han er for litet raad paa det: han har for lidet Forraad deraf. Trondbh. Jf. raaden.
- raaddrjug, adj. flog, skarpsindig, som veed mange Udveie eller har meget omfattende Planer. Hard. G. N. råddrjugr.
- Raa-deile, n. Grændsestjæl (f. Raa, 2). Soler (Raadele).
- raadeleg, f. raadleg.
- raaden, adj. stebt, kommen i en vis Stilning; ogsaa: indrettet, ordnet. Trondbhjem. Det var illa raadet (ille raae): daarlig tilredet, ikke i nogen Orden. Han er illa raaden (ille raanen): han er ilde stebt, kommen i Forlegenhed.
- Raaderom, n. Raaderum, Leilighed.
- raadsøra, v. a. (er, de), raabe, veiledet. Ofteft raadføra seg: spørge sig for, høre Andres Raad. (Jf. fauraada seg). Raadsførsla, f. Raadsførsel.
- Raadgivar, m. Raadgiver.
- Raadgjerd, f. Raadslutning, Afgjørelse. (Raadgjerd). G. N. rådgærd. Ogsaa Middel, Raad imod en Sygdom eller Skade. Trondbh.
- raadfloek, adj. flog til at finde Raad.
- Raadlag, n. Forhandlinger om en Sag, Overlæggelse, Raadslutning.
- raadlaus, adj. 1) raadvild, forlegen. Nogle St. raadlaus, G. N. rålauss. — 2) forknyttet, ubehjælpelig, ikke rigtig raadferdig eller resolveret. — 3) om en Tilstand: hjælpeløs, haabløs. Det var reint raadlaus: det var umuligt at udrette noget.
- raadleg, adj. raadellig, som man kan tilraade eller anbefale. Hedder ogsaa raadeleg. Jf. G. N. rådulegr.
- raadlege (?), adv. sagte, langsomt, noget seent. Dst. i Formen raale?, f. Er. „gang raale“ (= gang i Raale). Maafsee egentl. forsigtigt, betænksomt.
- raadleggja, v. n. (legg, lagde), raadslaae, oplægge Raad. (G. N. råddleggja: tilraade). Raadlegning, f. Overlæggelse, Raadslaaen. (Ofte Raadlegging).
- Raadløysa, f. 1) Raadvilbhed, Forlegenhed. 2) Forsagthed, Ubhjælpelsheds (see raadlaus). 3) Haabløshed, fortvilet Tilstand. Nogle St. Raa'aløysa; paa Sdm. Raadaløysa.
- Raadmann, m. Raadmand. (Jf. Byerne).
- raadrik, adj. 1) klogtig til at finde Raad eller Udvei. Nhl. — 2) hersefyg, kommanderende. (Jsl. rådríkr). Paa Sdm. raadríken (raa'rifken): selvraadig, egenmægtig, som tager sig selv til Rekke.
- Raa-drogje, n. et Læs raat Hø. Sdm. Ogsaa om et dovent Menneffe.
- Raadsveng, m. Aulskarl; Forstander for Arbeidsfolket paa en Gaard. Trondbh. Andre St. Garbsveng, Husbondsbrug.
- Raadsherre, m. Medlem af et Raad (Stats-

raad). Tilbeels ogsaa: Formand, Bestyrer. Ofte spotvis om En, som gjerne vil raade og regjere.

Raadskona (o'), f. Forstanderise, Huusholderise. Trondh. (Raafskaana). G. N. raadskona.

Raadsmann, m. 1) Forstander, Bestyrer. Trondh. og fl. (G. N. rådmadr). 2) Raadgiver, Veileder.

Raadsmoder (Raafsmor), f. egentl. Forstanderise; men oftest om en bybende og herksesyg Kvinde. B. Stift.

Raadspurning (u'), f. Raadspørgsel. **raadspyrja** (seg), v. (spyr, spurde), raadspørge, forespørge sig.

Raadstemna, f. Raadstævne, Møde for at raadslaae om noget.

Raadstova (o'), f. Raadstue, Raadhuis (i en By). Egentl. Raadstova, da det sædvanlig ubtales Raafs-stova.

raadtøgd, adj. lempelig, seielig, som lader sig raade. Tel. G. N. rådpøgr.

raadug (og raadig), adj. 1) beslutsom, resolyveret. Mere omfattende i Sammensætning, som: snarraadug, seinraadug, vanraadug, tvirraadug, hardraadug. — 2) klog, slink til at finde Raad; ogsaa betænksom, forsynlig ic. Nogle St. raa'ug, i Smaal.

raa'au. G. N. rådugr, rådigr. — 3) raadig, som har Magt til noget.

raadvill, adj. raadvild, forlegen. **Raadvilla**, f. Raadvillighed.

raadvis (ii), adj. raadvist, klog til at finde Raad eller Udveie.

Raa-dyr, n. Raa, Raadyr. (Lidet bejendt). G. N. rå, f.

Raae, m. Raahed, Fugtlighed; f. Gr. i Jorden. B. Stift og fl. Isl. hrái. I lignende Betydning ogsaa: Raate, Raafte, Raame.

— Om et andet Raae, f. Rode.

Raafang, n. raat Materiale, nyhuggede Træer, m. m. Øbr. og fl.

Raaget, f. = Humregauf. Habeland.

Raagn, f. f. Rogn.

Raagn, m. (Træ), f. Raun.

Raahoy, n. Hø som ikke er tørret.

Raajarn, n. Jern som ikke har været bearbejdet; Røjern.

Raaf, n. 1) Træf, Tilfælde, det at man træffer eller rammer noget. Hall. og flere. Paa eit Raaf: paa det uviste, paa Slump.

2) Mist, Nabning, det Punkt hvorfra en Ting lettest kan splittes eller rives op (= Rov). Nhl. Hører maafte nærmere til følgende Ord.

Raaf, f. 1) Spor, Række af Spor eller Mærker (saasom efter et Dyrs Gang); Raad af spilt eller nedbrystet Alfald, for Gr. af et Læs. Indh. Det laag ei Raaf med Korn etter Wegen. (Han hadde blødt, so det syntte Raafi etter honom. (Da syntte Raafj'a ett'om). Efter Formen nærmest af reka, efter Betydn. nærmere til rekkja. — 2) Bei,

Gangst for Creature. Søndre Berg. Sff. Romsb. Drk. Øbr. og fl. (Andre Steder Raas, Rekkja, Rekkier). — 3) Stribe, Fure, Aare i et Bjerg, og besl. Lister og flere. Isl. råk; Sv. Dial. råk. — 4) en aaben Kende i Isen paa en Elv eller Fjord; en ophugget Kende for Fartsier. Dtl. Tel. og fl. Tilbeels med fl. Ræker (Rækr), i Hall. „Ræka“. Sv. vråk (og råk). — 5) en Skaar eller Strimmel af udbredt Hø (= Høstlekk). Indr. (Sv. Dial. råk). Jf. Ræffe.

raaka, v. n. (ar), spore, esterspore, lede ivrigt efter noget. Nhl. Jf. Raaf, rekkja, reka.

raaka, v. a. (ar), 1, træffe, ramme noget som man sigter til; ogsaa: træffe ved et Tilfælde, finde, støde paa. Nest brugl. søndenfelds, men ellers temmelig alm. Sv. råka; Nt. og Holl. rafen. Jf. D. rage (f. Gr. det rager mig ikke). Raata paa: træffe, finde; ogsaa: falde paa, erindre, komme i Hu. (B. Stift). Raata til: træffe til, slumpe til. — **raakast**, v. n. træffe sammen, møde hinanden.

raaka, v. a. (ar), 2, væde, gjøre fugtig (f. Raafte). Raata seg: blive fugtig, affætte Vædse. Hedder ogsaa **raakast**. (Jf. raana, raast). Raata paa Træden: ppytte paa Træden idet man spinder, for at udjævne enkelte haarde Trævler. Dtl.

raa-kalde, adj. kold og tillige fugtig. **Raa-kalde** (og **Raakulde**), m. Kulde med fugtig Luft.

raakaa, f. rak, raka og refa.

Raakaa, m. f. Rake.

Raake (Raafte), m. 1) Væde, Fugtlighed; saasom i Jorden. Drk. Andre St. Raee, Raame, Raafte. — 2) Vædse i Munden, Spyt (saliva). Temmelig alm. G. N. hraki; Sv. Dial. råte. Sædvanlig fun om den Vædse, som udvikler sig indentil i Munden, f. Gr. ved Tugning, og ikke om den udskydende eller udspytede Vædse, som derimod hedder Eleve, Stik eller Sputt. Jf. rækja.

Raake (Tøp), f. Røse.

raakessull, adj. vædsefuld.

raakelaus, adj. tør i Munden.

raaken, adj. usikker, beroende paa et Slumpetraf. Vald. Hall. „Da va raakjint“: det beroede paa en god Lykke.

Raaknad, m. Træf; Held til at træffe.

Oftere **Raaking**, f.

raakssam, adj. træffende, heldig i at træffe. Lidet brugl.

Raal, n. Braal, Strig; f. følg.

raala, v. n. (ar), 1, vaaale, strige; f. Gr. om Katte. Indh. Nordl. Dgfaa: sraale, stje. Hall. og fl. (Jf. røla). Sv. vråla.

raala, v. n. (ar), 2, famle, gramse med Hænderne. Drk. (Jf. fraala). Dgfaa v. a. strabe, grave. Raala i Sop. Raala notot

attaat: strabe mere til. Gbr.
 raale, adv. (sagte), f. raablege.
 Raaleike, m. Raahed, en vis Grad af Fug-
 tighed. G. N. hråleikr.
 Raalende, n. fugtige Marker.
 raalende, adj. fugtig, lidt sumpig; om Mar-
 ker eller Agre. Dfkest i Neutr. Ser er so
 raalendr. Nhl. og fl.
 Raalengd, f. en Stanglængde; see Ra.
 Afvig. Rolengd. Indh.
 Raaling, f. Skraal, m. m., f. raala.
 Raalyse, n. ufogt Tran; Fedt som udskyder
 af Fiskelever.
 Raam, n. Træf, Tilfælde, Leilighed. Berg.
 Stift, Tel. og fl. Et godt Raam: et heldigt
 Træf ic. S. raama.
 raam, adj. hæs, som har uklar Stemme,
 f. Gr. af Forkjølelse. Berg. Tel. Hall.
 og fl. G. N. rām; Sv. Dial. rām. Heraf
 Røma.
 raama, v. a. (ar), 1) ramme, træffe, støde
 paa. (Dmr. som raaka). Berg. Tel. Hall.
 Nordl. og fl. — 2) beramme, bestemme.
 Nt. og Holl. ramen; Ght. rāman; sigte
 til noget. — raamaft, v. n. træffes, mø-
 des, Raamaft med: træffe sammen med. Helg.
 Raama, f. Ramme, Indfatning, f. Gr. paa
 Binduer. (Glasraama, Spegetraama ic.).
 Nogle St. Rama. (Nordl. Trondh.). T.
 Rahmen, Fr. rame. Om et andet lignende
 Ord, f. Roma.
 raamalen, adj. malet efter en svag eller
 utillstrækkelig Tørring; om Korn.
 Raamarf, f. fugtige Marker, sumpig Grund.
 Smaal. og fl.
 Raame, m. Fugtighed, Raahed (= Raae).
 Sogn, Vald. Gbr. „Kula-raame“: kold
 Fugtighed i Jorden. (Sogn). — raamen,
 adj. fugtig. Gbr.
 Raamerke (fj), n. Skjelsteen, Grændse-
 merke. Dfærd. Sv. rāmärke. Jf. Ra og
 Raabelle.
 Raamjolk, f. Raamølk; f. Røda.
 Raamfot (o'), n. Slumpefod, et Skud
 som kun træffer ved en Hændelse. Gbr.
 Df. (Jf. Eng. random shot). Raam-
 flyttar, m. en Slumpefytte.
 Raamid (i'), m. Slumpefod, En som
 kun af og til gjer sit Arbejde godt. Hall.
 (Raamefme).
 raamus, vdsel, f. romus.
 Raamyfa (y'), f. Valle som frafkiller sig
 ved Mælkens Sammenløbning i kold Til-
 stand.
 Raan, f. 1, Mudder, Dynd, Søle. Nordl.
 (Vof.). Udtalt „Raann“, med reent „nn“,
 og synes altsaa at være et gammelt Non
 (o'), el. Non. (Jf. Jsl. hrønn: Dynge).
 Raan, f. 2, Strøm; f. Non.
 raana, v. n. (ar), 1, blive fugtig, slaae sig.
 Høyet raanaar upp-atter: Høet slaar sig, bliver
 raat igjen. Mest alm. udtalt raanna (dog
 med reent n), ligesom blaana, graana osv.

raana, v. n. (ar), 2, komme sig, blive fri-
 sere (= fraana). Sff. Raafsee raadna?
 raanaa, styrte, bryde løs; f. runa.
 Raanaa, m. 1) en Drne, f. Rone. 2) en
 Spire, f. Runne. 3) Nedstyrning, f. Rune.
 Raand (Stribe; Bjælle), f. Rand.
 raanduct, f. rendutt.
 Raang (Vaabefnø), f. Rong.
 raang (vrang), f. rang.
 Raanga (Wrangfide), f. Ronga.
 raangfeles, f. rangføles.
 Raaning, f. tiltagende Fugtighed.
 raanka, f. ranfa.
 raapaa, f. rava og riva.
 Raapaa (en Urt), f. Ripe.
 raariffen, f. raadrif.
 Raas, f. 1) Løb, Gang, Fremstriden. Han
 gjerer ikke lang Raast: han gaar ikke langt
 bort. Nordre Berg. Lidet brugt. G. N.
 rās; Ang. ræs (Eng. race). Heraf røsa.
 — 2) Bært, Dpfskydning; især i Skov.
 Der god Raas i denne Stogen: denne Skov
 vorer godt, skyder hurtigt op. Sdm. See
 Raasarfog. — 3) Gang, Wei, Gangsti;
 især om de Stier som efterhaanden danne
 sig ved Kreaturenes Gang til Græsmar-
 ferne. (Buraas, Seiteraas). Nhl. Nordre
 Berg. Tilbeels med Jl. Røser (Røse'),
 Sdm. Andre St. Raaf, Ræfter, Raast. —
 4) Strøg, hvorigjennem Fiskeflimene gaae.
 Nordl. — 5) Strøm, aaben Rende i Jfen
 paa en Elv. Dfærd. (Jf. Raaf). Dgfaa:
 Rende, Vandløb, Bækkeleie. Trondh.
 Raas, Nedstyrning; f. Ros.
 Raasarfog, m. ung, opvørende Skov. Sdm.
 (Raafastog). Dgfaa om enkelte Trær;
 saaleses Raasa(r)bjørk, og Raasa(r)-
 fura. Jf. Frøbjørk, Frøfura.
 Raafegl, n. Raafel, almindeligt firkantet
 Seil med Raa. Raafglar, m. Fartøi
 som kun fører Raafel.
 raafkæft, adj. skjævinklet, skjæv i Hjør-
 nerne. Trondh.
 Raafte, m. Fugtighed (= Raae). Hard.
 Rvf. (Raafte). Hertil raafsten (fj), adj.
 fugtig.
 Raafvær, m. Stangstift; Lørf som er flø-
 vet heelt igjennem, saa at begge Halvdele
 kun hånge sammen ved Galen. (Mofat
 Rundstift og Rlyvstift). I Nordl. ogsaa
 Raafhværing. G. N. rāskerd (?), rā-
 skerding. Skal egentlig grunde sig paa et
 Verbum „raafjera“ (e'): tilfjære for Stan-
 gen (f. Raa).
 Raaflag, n. raae Stykker af Rjød eller
 Fisk; Rjød et af nylig slagtede Dyr. Nor-
 dre Berg. Nordl. og flere. I Gbr. Raa-
 slag.
 Raafmak, m. Smag af Raahed; f. Gr. i
 Rjød eller Fisk, som ikke er tilstrækkelig
 speget.
 Raafsmor, f. Raafsmoder.
 Raast, m. Gangsti (= Raas). Hall.

Raaftaur, m. Kornstavre; f. Raa, m.
 raaſteikt, adj. ilde ſtegt.
 Raat, f. Not. Raata, f. Nota.
 Raata, f. Stang, tynd Træſtamme. Tel.
 Jf. Raa, Røja, Røla. — Ogsaa i For-
 mens Rota (o'), om en Fiſkeſtang. (Binje).
 raa-tett (ee), adj. tæt beſat med Kornſtav-
 rer (Raa, m.) paa en Ager. Det vardt raa-
 tett. Paa Vofs rjaatett.
 Raatev (-tæv), m. Lugt af noget raat (ſom
 Fjød eller Fiſk); iſær om Uddunſtning af
 ſlagtebe Dyr. G. N. hråbefr.
 raaturfad, adj. libet tørrer, fun halvtør-
 ret; f. Gr. om Korn (Melder).
 Raav, n. Tag paa et Huus. Rand. Til-
 deels udtalt Nov (o'). G. N. råk (rår,
 rjåfr). Heraf Røve. Jf. Nov. Eignende
 Betydn. har Aug. hrók, Eng. roof, Holl.
 roef (D. Ruſ).
 raava, v. a. (ar), ſtrabe, rive, rybde. Edm.
 Drk. Raava i Sop: rive ſammen. Raava utor
 Begen: rybde bort i en Gaſt. Ogsaa v. n.
 buldre, larme.
 Raavaa, f. Røve og Røve.
 Raaveder (-veer), n. raat Veir, fugtig og
 fjølig Luſt.
 Raavid (i'), m. Stænger til at tørre Fiſk
 paa; de tykke Stænger, ſom ligge tværs
 over Maſene (Væſe) i en „Fiſkehjell“, og
 behænges med Mundſiſk. Nordl. (Vof.).
 Til Raa, f. — Forſkjelligt herfra er Raa-
 vid (i'), om raat eller førſt Træ. Meſt
 alm. „Raave“.
 Raaving, f. Straben; Larm, f. raava.
 raavoren (o'), noget raa eller fugtig.
 Re, f. Rød og Rød (i').
 [real, adj. i Betydn. arlig, rebelig; ogsaa
 dygtig, forſvarlig. Dſtl. Jf. reibeleg.
 Reat, pl. Svalgange; f. Rød, n.
 Red (e'), n. Rjønslem (penis); iſær paa
 Heſte. Meſt alm. Re (ee); ellers Rø,
 Indh., og Rer (ee), Helg. Schl. Tel. (alt-
 ſaa egentl. Rødr). Arvig. Rede, el. Røde
 (i'), m. Rſj. Edm., ogsaa enkelte andre
 St. Røe, m. I ſvenſke Dial. rår, veer
 (Riegh 552). Jf. G. N. hredjar, pl. (sero-
 tum), D. Røder.
 Rede (e'), m. f. Rød.
 ree, og re'en, f. riben.
 reſſa, v. a. (er, te), revſe, ſtraffe. G. N.
 reſſa. Tildeels ogsaa i Betydn. ſtraffe paa
 Livet, henrette. Particp. reſſt.
 Reſſedag, m. uheldig, ulykkelig Dag. Tel.
 Reſſerett, m. Ret til at ſtraffe.
 Reſting, f. Revſe, Straf; lovbeſtemt Le-
 gemøſtraf; tildeels ogsaa om Hentteltſe.
 reſta, v. a. (er, e), 1) forſhne med Tag,
 beſætte med Tagbjælker eller Sparer. Tel.
 (Af Raſt). G. N. repta. — 2) anlægge
 Tagfjægget paa et Huus. Nordre Berg.
 (ræſte). S. Raſt, f. Jf. Utreſte. — 3)
 tilſkjære eller afrunde Kanterne paa en
 Fjel (= ſtrika). Sogn.

Reſting, f. Tagreißning ic. f. reſta.
 rega (rave), f. riga.
 [Regel (Reg'el), m. Regel, Forſkrift.
 regjera, v. n. og a. (ar), 1) regjere, herſke.
 2) regieren, af Lat. regere. — 2) ſtoie,
 larme, drive Leg og Eier; f. Gr. om Born.
 Meget brugl. i B. Stift og ſl., ofte med
 en Bøining, ſom er tillempet efter „gjera“,
 nemlig i Imperf. regjorde (regjorte) og
 Supin. regjort. Jf. ſhyra.
 Regjering, f. Regjering, Statsſtyrelſe.
 Regjerſla, f. Larm, Uro, Tummel.
 Regla, f. en Række af Ord eller Navne, en
 lang Opregnelse; ogsaa en Ramſe, en For-
 tælling med mange Gjentagelser. Nogle
 St. Regla, Rynpla. G. N. regia bety-
 der Regel, efter Lat. regula.
 regla, v. n. opramſe, fortælle meget.
 Regn, n. Regn, Draabefald af Luften. Meſt
 alm. Røgn; arvig. Røgd'en, Hall. Vald.
 G. N. regn (Goth. rign).
 regna, v. n. (er, de), regne, falde ſom Vand
 af Luften. Meſt alm. røgna (røgne),
 ellers rigna, Sogn, Tel. og ſl. G. N.
 rigna, ogsaa regna. — De haarbere For-
 mer regnde og regnt udtales tildeels røngde,
 røngt.
 regnall, adj. regnfuld, rig paa Regn; om
 en vis Tid. Dſtl.
 Regnbøge (o'), m. Regnbue. Nogle Steder
 Røgnbaaga, -baagaa. G. N. regnbogi.
 Jf. Veberbøge. En fort eller halv Regn-
 bue hedder Regnfluv, Veberfluv, Elhovud,
 Veberhovud.
 Regnbølle, m. et langvarigt Regnveir.
 Regndag, m. en Dag med Regn.
 Regndrope (o'), m. Regndraabe.
 Regn-el (ee), n. og Regn-eling, m. Regn-
 iling, Regnbyge.
 Regnfret, m. liben Regnbyge. Tel.
 Regnbart, m. Parapluie.
 Regnhimmel, m. Regnſkyer, Luſt ſom be-
 huber Regn.
 Regning, f. vedvarende Regn.
 Regnfløde, n. Overfløder for Regn.
 regnleg, adj. regnfuld, eller ſom tegner til
 Regn. Hedder ogſ. regnsleg, Tel., ring-
 leg, Rbg. Jf. regnſam.
 Regnløysa, f. Regnumangel.
 regnſam, adj. regnfuld; om den Tilſtand,
 at det regner ofte eller længe. Det vardt
 regnſamt. Trøndh. og ſl. Eignende er: reg-
 nalt, regnslegt og regnutt.
 Regnſol (o'), n. Regnſkyl.
 Regnſtur, f. en Regnbyge.
 Regnſkvett, m. en liben eller fort Regn-
 byge. Paa Edm. Regnſpill, m. om en
 fort og ſtærk Byge.
 Regnſleip, m. Snegl; f. Sleip.
 Regnfluv, m. et Stykke af en Regnbue.
 Indh.
 regntung, adj. regnsvanger; om Luften eller
 Skyen.

regnutt, adj. = regnsam. Hall.
 Regnvann, n. Regnvand.
 Regnveder (-veer), n. Regnveir.
 Regn-yr, n. meget fin Regn.
 Reham, f. Ribham. — Rehaa, f. Ribhaa.
 Rei, n. f. Reid. — rei, adj. f. reid.
 reia (?), v. n. (ar), gynge, svæie. Reia seg:
 svæie i en Gynge (= husfa seg). Edm.
 Maafee for reigja (jf. riga); dog ellers
 dunkelt; jf. reila. Hertil: Reia (Reie), f.
 en Gynge (= Husfa). Rei, n. (?), en gyn-
 gende Stilling. „Stoffjen ligg'e paa Rei“:
 Stoffen ligger løst, nemlig med Underlag
 i Midten, men ikke ved Enderne. Jf. Rib.
 Ellers adskilt fra Reid og reida.
 Reia, f. en Stang; f. Reja.
 Reiafpenar (?), pl. et Eghdomstilfælde
 som angriber nyfødte Kalve, og hvoraf de
 let kunne døe. (Forklaret som en Stop-
 pelse i Uringangen). Edm. Sff. Sogn,
 udtalt Reiafpena. (Jf. Jønsens Glosebog
 „Reifpen“). Dunkelt.
 reid (red, ogsaa vred), f. rida.
 Reid, n. Rebe, Sted hvor Fugle lægge Eg.
 Egentl. Reider; mest alm. Rei, ellers
 Reid, Rffj. Sm. og Keir, Smaal. Rom.
 Nordl. G. N. hreidr; Sv. Dial. rebe, ree.
 Vera til Reids: begynde at bygge Rebe, samle
 Straa eller Kviste til Rebet; i Spøg om
 Mennesker: hofatte sig, flytte ind i et Huus.
 Reid, f. 1) Riben, Ribning. Lidet brugl.
 (f. Landst. 358). Jf. Heimreid. G. N. reid.
 — 2) Følge, Selskab; egentl. ridende Følge.
 (Jf. Brudreid). Lister og flere. Saalebes
 ogsaa et Følge af Bætter eller Mander.
 Nhl. Jf. Jolereid, Dffereid. — 3) en Rab
 eller Raffe. Lidet brugl. f. Grindreid. —
 4) en Reb, en Ankerplads. Holl. reed. —
 5) i Sammensætning som Navn paa en
 Ko; saalebes paa Sdm. Hagreid, Dufreid,
 Skautreid ic.; i Tel. Fagerreid, Heimreid,
 Skartreid (Landst. 802). Betydningen dun-
 kel; maafee: den ridende, o: den som til-
 reder og frembærer Mælken; jf. G. N.
 reidr: en Frembærer. (Egilsøn 654).
 reid, adj. (1), rede; færdig. Mest brugl. i
 Forbindelsen: reide Pengar, o: rede Penge,
 Kontant. Jf. Smaal. „reie“: færdig, beredt.
 Andre St. reidug, reidd; sjældnere: reiden.
 reid (2), el. vreid, adj. vred, fortrønet,
 opragt. Brugt i Formen rei (rei'e), Hard.
 Vofs, Hall. ogsaa Drf. og Helg. Nogle
 St. re (Selbu). Alfvig. vrei (vrei'e), Tel.
 Busfr. (Jf. Betydn. ligt harm; ædlere end
 ill, vond, sinnad). G. N. reidr; Sv. vred;
 Ang. vråd. — Heraf reidast, v. n. (est,
 best): vredes, blive vred. Jf. Tel. vreiaft.
 (G. N. reidast). Reide, m. Brede. (Sjel-
 den). Jf. Tel. Breie. (G. N. reidi, f.). Jf.
 Hall. i en afledet Form: Vreidiske (Vrei-
 sje), m. Disse Ord kunde bekvemest kri-
 ves med „vr“, ligesom vrida (f. rida), da
 de ellers stode sammen med andre ligely-

dende Ord.
 reida, v. a. (er, de), 1) løfte, have, holde
 færdig. Han reidde Neven aat meg: han truede
 mig med Næven, svingede med Haanden
 som for at slaae. Nordre Berg. G. N.
 reida: svinge, have. (Jf. rida). — 2) frem-
 føre i Kløv eller paa Hesteryggen, trans-
 portere Byrder med Hest. Dei hadde reidt
 heim ei Klyv med Mjæll. B. Stift. (Egentl.
 lade ride, af rida, reid). — 3) staae, ud-
 rede, betale. Reida Stattarne. Reida fyre seg.
 Hedder oftere greida. — 4) udstyre, for-
 syne, sætte i Stand. Reida ut: udstyre. Reida
 av: affærbige; ogsaa strubbe, give en Jret-
 tesættelse. Han reidde deim av, so det var sølt.
 Nordre Berg. Jf. Avreidsla. — 5) rede,
 tillave, tilberede. Reida Stunn: berede Stind
 (ved Brudning). Reida upp: rede en Seng.
 (Jf. breida, gjera upp). Reida Mat: lave
 Mad; koge til et Maaltid. Hedder ogsaa
 blot reida (reia), f. Gr. „ganga heim aa
 reia“, Mandal, Rbg. — 6) v. n. drive af
 for Binden; om Baad eller Fartoi. Nordl.
 (reia av). Hører formobentlig hertil; jf.
 G. N. reida: drive, omtumles.
 Reida, f. 1) Udbræsel, Afgift. Tel. og flere.
 (Reie). G. N. reida. (Jf. „Stipreida“ og
 om et udredende Samsund el. Distrikt). —
 2) Beredskab, færdig Stand. Det stend til
 Reida (te Reie): det staae færdigt, er til
 Tjeneste. G. N. til reida.
 Reidar, m. en Reber; Skibreder, m. m.
 Hava ein rit Reidar: være udstyret af en rig
 Mand.
 reidd, part. tilrebet; udredet, forsynet; og-
 saa: opløstet ic., f. reida.
 Reid-deigja, f. Dvartterke, Kvinde som be-
 sørger Tilredningen i et Huus. Nordland.
 (Reiddeia). Jf. Hall. „Reiedeie“, jf. Reide-
 kona. (Sv. Dial. redefj).
 Reide, m. Rebe, Redsfaber, Tilbehør. Ei
 Stuta med Segl og Rebe. Ein Bevstol med all
 sin Reide. G. N. reidi. Jf. Bunad, Byr-
 nad, Greida, Larvende, Belde, Beine,
 Ambod.
 Reide (= Breide), f. reid, 2.
 Reidekona (o'), f. Rebekone, Kvinde som
 anretter Maben i Gjestebud. Tel. Hall.
 Smaal. og fl. Ogsaa kaldet Reidekjerring
 og Reidebigja. Fra Hebemarken medbeest
 „Reefvinne“.
 Reidekorn, n. Korn til Liende, m. m.
 reidelans, adj. blottet for Redsfaber eller
 Indredning; ikke tilstrækkelig udstyret.
 reideleg, adj. 1) redbelig, reifaffen (egentl.
 god at komme tilrette med). — 2) for-
 svarlig, dygtig, fortrinlig. Nhl. og flere
 (reieleg). Jf. „real“. — reidelege, adv.
 ærligt, oprigtigt; ogsaa tilfulde, ganske.
 Nhl. og fl.
 Reidemaal (?), n. 1) et Engstykke, som man
 kan slaae eller afmeie paa en Dag; et
 Stykke for en Dags Pligtarbeide. Hade-

land. (Reemaal). 2) en Rude, som holder 8 Stænger paa hver Kant. Gbr. (Froen). Ellers en vis Jordfkyld, som udgjør $\frac{1}{4}$ Risbund Lunge. Smaal. (i For-men Reemaal, Reemaal). Noget dunkelt; neppe til „Reie“ (Ræja: Stang), da dette tilbeels paa samme Sted udtales „Ræja“.

reiden, f. reidug.

Reiding, f. 1) Førsel i Kløv (= Reidsla).

— 2) Tilredning, Tillavelse. — 3) Udredelse, Udstyr. Hertil vel ogsaa „Reiddinga(r)“, pl. om Sendegaver til et Hjæstebud (= Forn, Fering). Indh. (Snaasen).

Reidnad, m. Tilredning, Bearbejdelse; ogs. Forsyning, Udstyr; Bunt ic. Hall. og fl. Nogle St. Reidning, f.

Reidstap, m. Redskaber, Værktøi; Tilbehold (= Reide). Sædvanlig kollektivt, og ikke om et enkelt Redskab (3 Svog kan Reidstap ogfsaa betegne Genitalia).

Reidsla, f. 1) Fremførsel i Kløv eller paa Hest (f. reida, 2). Hertil Reidsleveg, m. Ridevei, Kløvevei. Gard. og fl. — 2) Tilredning, Tillavelse. Det vardt ikke lang Reidsla: der blev ikke Tid til nogen lang Forberedelse. — 3) Affærdigelse, Erpvedering. Jf. Uvreidsla. Ordet udtales med sædvanlig Overgang: Reisla, Resle, Reitla, Reltle.

reidsla, v. a. (ar), tilrede, tillave; f. Gr. lave Mad. Tel.

reidug, adj. 1) færdig, rede. Hall. Valb. (reug). Andre St. reidd; sjældnere „reie“ (f. reid) og reiden (reien), Sæt. — 2) redebod, beredvillig. Hall.

Reie, f. reia, Reida, Ræja.

Reiel, f. Reil. — reieleq, f. reideleg.

Reig, m. 1, Ræffe, Folge, Folk som gaar eller kjøre i en Rab. Valb. Jf. L. Reilhe, Mt. Rege, Rige, Ght. riga (Weigand 2, 480). S. reiga.

Reig, m. 2, Anfald af Sygdom eller Svag-hed. Hall. (Hoel). Dunkelt; jf. Jøl. rigr: Stivhed. Hertil reigall, adj. svagelig, af og til syg (= helseveik).

reiga, v. a. (ar), stille i en Rab eller Række (Reig). Reiga seg: ordne sig i en Række. Valb.

Reif, f. 1) Stribe, Linie. Nyf. Nordl. Især: Blis, Stribe i Panden paa Dyr (Faar, Gjeder). B. Stift. (Jf. Bles). — 2) Stille-Linie i Haaret paa Mennesker; en Linie imellem Banden og Jæsepunktet, hvorfra Haaret stiller sig til Siderne. Søndre Berg. ogsaa Sdm. Hall. og fl. (3 Tel. Haarreit). G. N. reik; Sv. Dial. ref, raif. — 3) en Stille-Fure imellem to Af-delinger i en Ager. Ndl. (Rom.). Jf. Reit.

reifa, v. n. (ar), gaar, spadserer; gaar langsomt, ligesom for at see sig om. B. Stift. Tel. og fl. G. N. reika. (Stoff raik). Hertil Reiking, f. Spadsering, langsom Gang. Sjældnere Reif, n.

reifna, v. a. regue; f. refna.

reikutt, adj. sribet; blisfet; f. Reif.

Reil (el. Reiel), m. Slingring, svaiende Bevægelse; ogsaa Vølvegang. Tel.

reila, v. n. (ar), 1) gynge, svinge frem og tilbage (= hukta). Nyf. Jf. reia. — 2) slingre, svale, rocke til Siderne (= vagga); ogsaa ellers om en vuggende eller bølgende Bevægelse. Tel.

Reile, n. en Gynge (= Hukka). Nyf.

Reim, f. (fl. Reimar), Rem, Baaud af Skind eller Læder. G. N. reim. (Jf. Remsa). — Reimsaum, m. Remmesøm i Skindflæder. Reimstinn, n. Skind at fjære Remmer af.

Rein, f. f. Reina.

Rein, m. Reen, Reensdyr. G. N. hreinn; Ang. hrán. Dgsaa kaldet Graadyr eller kun Dyr. 3 Sammensætn. oftest Reins, som Reinsbrodd, m. Reensdyrhaar. (Sogn). Reinsfluga, f. Reenbremse. Reinsbud, Reensdyrhud. Reinsmjølk, f. Reenfoens Mælk. Reinssteif, f. Reensdyrsteg. (Ofstere Dyrsteif). Reinsukke, el. Reinsstut, m. Han-Reen. (Modsat Simla).

rein, adj. 1) reen, fri for Smuds. G. N. hreinn. Gjera reint: seie og pynte i Huset.

— 2) klar, ufordunklet; f. Gr. om Glas; ogsaa: sund, ufordærvet, usnittet. — 3) ryddelig, fri for Hindringer. Rein Sjo: Farvand som er frit for Skjær eller Banker.

Rein Vid (Ve): Træ som er frit for Kviste eller Knuder. Gjera reint Vord: rydde Vordet. — 4) fjær, ublandet; ogsaa: sikker, afgjort. Reint Gull. Reine Samningi. Rein Binning ic. — 5) uskyldig, ærlig, ulastelig.

Gada reine Lantar. Ganga reine Vegar, o. f. v. Reina, f. Engstrimmel, Agerreen; Græs-

bakke paa den nedre Kant af en hældende Ager. Dgsaa ellers om en smal Forhøining, en lang Vold af Jord eller Gruus. B. Stift. Paa Ndl. Rein, især om en smal Engstrimmel imellem Agrene. G. N. rein, ogsaa reina. Sv. ren (Agerfant); L. Rain.

Reinblom, m. en Fjeldurt, Dryas octopetala. Gbr.

reindæmd, adj. sund, frisk (f. Gr. om Lust); fri for Affmag (om Kar).

reine, adv. ganske, aldeles (= reint). Der reine sætt: ganske forførdeligt. Hall. Busfr.

Reinegras, n. Græs som vorer i Agerrener; Nørgræs og fl.

Reinekøyrsla, f. det Arbejde at jævne Jorden paa en hældende Ager ved at kjøre Muld fra den nederste Kant til den øverste. (Køyra Reina). Nordre Berg.

Reinevan, n. reent Vand til Drif eller Mablavning. B. Stift.

Reinfarn (?), m. Reinfan, Tanacetum vulgare. Vest alm. Reinfann og Reinfan; afvig. Reinsfar, Sdm, Reinsfar, Jøb. Sv. rensana; L. Rainsfarn, forbum Reinfane (f. Weigand 2, 454). Til Reina.

reinferdug, adj. reenførdig, reenlig; ogsaa tungtig, sædelig. Hedder ogsaa reinførleg. Hall. og fl. Nogle St. „reinførleg“.

reinførleg, f. reinferdug.

rein-gjord, adj. renset; ryddet.

reinhendt, adj. reen paa Haanden.

Reinkalv, m. Keensdyrets Unge (= Keff).

Reinkalverid, f. Reinskjæl.

Reinkorn, n. Byg, Rhl. Sht. Mandal og flere. Dgsaa Reinekonn, Sff. Jf. Korn.

Reinleife, m. Keenhed.

Reinmose (o'), m. Keensdyrmos, Cladonia rangiferina.

reimmælt, adj. som har en reen Stemme.

reinsam, adj. reenlig, som besitter sig paa Keenlighed (= reinsleg); ogsaa: let at rense eller holde reen; f. Gr. om Kar. Mest brugl. i de nordlige Egne.

reinska, v. a. (ar); rense, gjøre reen; luge, afplukke Skal eller Udværter; ogsaa: blotte, rydde, gjøre ryddelig. Der var vel reinfat: der var rigtig opryddet, der var intet mere at finde. Mest alm. renka (rønste), i Sæt. og Tel. reiska, Afvig. fra G. N. hreinsa, og Sv. rensa.

ReinKar, m. en Renfer; et Redskab at rense med.

ReinKjng, f. Renselse; Keengjørelse; ogsaa: Dprryddelse, Bortdrivning.

reinskjerten, adj. reenlig; pyntelig. Drf. Maafter af Sfar.

Reinskjøl, m. Kulde eller Sneelust, som indfalder seent paa Vaaren (i den Tid, da Keenkerne kalve). Tel. Dgsaa kaldet Re-skjert. J Nordl. Reinkalverid.

reinsleg, adj. reenlig, reenførdig; ogsaa sund, frisk, f. Gr. om Lufsten. (Jf. reinsam). Afvig. reinsleg, Rbg. Tel.

reinsmakad, adj. sund, som har frisk og reen Smag. Dgsaa: reinsmakande, især om Lufsten, naar den er rigtig klar og kold.

Reinsura, f. Guldrenits (Plante), Solidago Virgaurea. Tel. Rbg. Nogle St. Reisfure.

reint, adv. reent, ganske, aldeles. (Alm.).

Reint aude (aldeles øde). Reint gælet. Reint som eit Udgr, o. f. v.

reinvregen (e'), adj. reenvasket.

reinvoren (o'), adj. nogenlunde reen.

Reip, n. Reb, Tougthkke, f. Gr. til at bære Byrder med. G. N. reip.

reipa, v. a. (ar), ombinde med Reb.

Reipar, m. Rebslager. (Hedder oftere Reip-slagar). G. N. reipari.

Reiphelda, f. Vilde i Enden af et Bæreb (= Hogold, Selber). Dstl. Dgsaa kaldet Reiphelder, Reiphæler, Gbr., Reep-holder, Østherd., Reipshuld (Reipsul), Hall.

Reipsloga (o'), f. Redskab at slaae Reb med (= Kjegla). Trondh.

Reipstige, m. Rebstige (paa Fartoi).

Reir, n. f. Reib.

Reis, f. 1) en Reise, Udfart. (N flere Ord,

men meget brugl.). — 2) en Gang, Bending. Han kom atter tri Reiser: han kom tre Gange tilbage. B. Stift.

Reis, f. (2), Lyfte (f. Røyr). Nordl.

reisa, v. a. og n. (er, te), 1) reise, opreise, sætte i opret Stilling. Egentl. faae noget til at „risa“ (o: staae op). Mest alm. reisa; afvig. røysa (røysse) i B. Stift og tildeels Trondh. og Nordl. G. N. reisa. (Af risa, reis). Reisa seg: rette sig op, komme til at staae. Reisa Dyr: spidse Ørene (om Dyr); ogsaa bryste sig, gjøre sig til. — 2) sætte i Stand, eller i Gang, oprette, anlægge. Reisa flere Hus. Reisa Sæt. Reisa Pengar (opdrive). Han reiser seg ikke so snart etter detta: dette Tab forvinder han ikke saa snart. — 3) v. n. reise, færdes, gjøre en Reise; ogsaa: fare bort, forsvinde, gaae tabt. No reiser Enjoen: nu tger Sneen bort. Suset reiste paa Elvi: S. flød bort med Strømmen. Pengarne reiste snart, o: forsvandt. (I denne Betydn. overalt reisa, sjelden røysa). N flere Brug, som støtter sig til det tydske reisen; imidlertid forklares ogsaa det tydske Ord af et gammelt risan (staae op), alt-saa som: bryde op, sætte sig i Gang. (Weigand 2, 483). Jf. G. N. reisa ferd: begynde en Reise.

reisande, adj. 1) som kan opreises. 2) reisende, færende. 3) om en Mulighed til at reise; f. Gr. Der ikke reisande i sit ein Storm.

Reise, n. (?), Dprensning. Kun i Forbindelsen „liggja aa Reise“, o: ligge hjælpeløs; især om et Dyr, som er sygt eller affrættet, saa at det behøver Hjælp for at reise sig op. Tel. og fl. Afvig. „liggje aa Røysse“, Edm. og fl. „I. paa Røysse“, Sff.

Reisebunad, m. Reiseklæder, m. m.

reisesør, adj. reiselysten.

reisesør, adj. 1) stærk nok til at reise sig. (I B. Stift: røysesør). — 2) stiftet til at gjøre Reiser. Tildeels ogsaa: færdig til en Reise. Oftere: reiseserferdug.

Reisemod, n. Lyft til at reise. Hedder ogs. Reisebug, m. og Reiselyst, f.

Reisetrod, n. Taggjele som lægges paa tværs, saa at Underne vende opad. Tel. og flere. S. Trod.

Reiseverk, n. Reiseværk i en Bygning; Stolper, Staver, Skraabjælker.

Reising, f. 1) Reising, Dprensning. 2) Reiseværk i en Bygning. 3) det nederste Kornlag i en Lade, bestaaende af opreiste Neg, som vende Stilkene mod Grunden. Jndh. Andre St. Støda.

reiska, f. reinska. — Reisla, f. Reidsla.

Reising, f. Dprensning.

Reisetta, f. Kornstak af nogle saa opreiste Neg. I Drf. Reissjetta; f. Setta.

Reist, n. Risteskjal, de smaa fine Plader som bedækkes Ristenes Skind. Harb. Edm. Trondh. Afvig. Ræst, eller Rist, Sogn, Nordland.

Dreist, Mandal (?). Ellers i anden Form: **Risp**, Mhl., **Rikfl**, Ejj., **Ras**, Hall. **Gbr.**, **Rus**, el. **Røs**, Smaal. (3f. **Flas** og **Flus**). **G. N.** krei-str.

Reist, m. (og f.), en Stopper, en Bidering (el. Jernring) som sættes til Mederne paa en Slæde, for at den ikke skal glide for stærkt i Bafferne. **Ryf**, Hall. og fl. **3 Gbr.** **Rist**, **3 Sat.** og **Lel.** **Dreist**, som ogsaa kan betyde en Ivardriver, en modstræbende Person. — Hertil **Reistabit** (i), n. saadant Sneeføre, hvori Stopperen kan virke til at holde Løstet. **Ryf**.

reist, part. opreist; ogs. bortfaren; f. **reisa**.

reista, v. a. (ar), affjælle, stræbe (Sjæl-dækket af (en Fisk); f. **Reist**. (Esl. krei-stra). **Dgsaa**: strubbe, tugte, ydmyge **Gn.** Hertil **Reistung**, f. **Strub**, **Tugt**, en dygtig Jrettesættelse.

Reit, f. 1) **Fure** i en **Ager**, saasom efter **Hyppning**. **Sogn.** **Dgsaa** et **Spor** el. **Mærke** i **Jorden**, f. **Gr.** til **Bolbipil**. **Gbr.** **Egentl.** en **Ridse** (**Veit**); f. **rita**. — 2) **Stribe**, **Streg**, **Linie**; saasom paa **Tøi** eller **Klæder**. **Eiredal**, **Rbg.** **Lel.** ogsaa i **Nordl.** **3 Tel.** med **Fleertal** „**Reit'ar**“, altsaa **Reit'er** (**Reitr**). Hertil **Haarreit**; jf. **Reif** og **Raaf**. — 3) en **Rad**, **Række**, f. **Gr.** af **afvæltede** **Læs**. **Ejj.** **3 Mhl.** **Reit**, m. (?), om en **Rad** af **Neg** paa en **Ager**. **3f.** **reita**.

Reit, m. en **liden Ager**, et **opspædet Jordstykke** til **Roer**, **Kaalrabi**, **Poteter**, og **desl.** saaledes ogsaa en **Rude** eller **Strimmel** af **opfattet Jord** i en **Nyr**. (**Ræperreit**). **Nordre Berg**, **Trondh.** **Nordl.** (Tildeels i andet **Røn**: **Reit**, f.). **G. N.** **reitr**; **Sv.** **ref**. Hertil **afskillige Gaardsnavne**.

reita, v. a. (ar), 1) **gjøre Furer** (i en **Ager**), **omgrave**, **hypp**; f. **Gr.** for **Poteter**. **Sogn** (f. **Reit**, f.). **3 Tel.** **vreite**, om at **grave Rønder** eller **Grasser**. — 2) **lægge** i en **Rad** eller **Række**. **Ejj.** **Reita** **seg**: **lægge sig** i **visse Rader**; om **Kornet**, naar det **lægger sig** paa **Ageren** i **forskjellige Linier** og **Striber**. **Trondh.** — 3) **tirre**, **ophids**e til **Brede**. **Mhl.** **Ejj.** **Dgsaa** i en **anden Stilling**: **reita** **seg** **inn** **paa** **ein**, o: **angribe Gn** med **tirrende** **Orb.** (**Ejj.**). **Reflex.** **reitaft**: **tirre hinanden**. **G. N.** **reita**; **Sv.** **reta**: **ophids**e. **Vel** **egentl.** **ridse**, **saare** (jf. **rita**). **Det** **tydste** **reizen** er **egentlig** **det** **samme**.

Reita, f. **Groft**, **Rende** (= **Veita**). **Mandal** (**Reida**), **Lel.** (**Veita**), **Hall.** (**Reite**).

Reitarbot, f. et **lidet Agerstykke**, en **liden „Reit“**. **Sdm.** og fl. (**Reitaboof**).

reiten, adj. **tirrende**, **spødsf.** **Mhl.**

Reiting, f. **Tirring**, **Dphidselse**.

Reitord, n. **tirrende** **Orb.** **Mhl.**

reing, f. **reibug**. — **reiv**, f. **riva**.

Reiv, m. 1, **Svebedug**, **Klud** til **Barnefjød**. **B. Stift**, **Nordl.** **Hall.** og fl. **Reit** i **Fleertal**, ligesom **G. N.** **reifar**.

Reiv, m. 2, et **Slags** **Line** at **fiske** med i

Glyene. **Gbr.** **3 Østerr.** **Rev** (**Langrev**). **Sv.** **ref**.

reiva, v. a. (ar), **svøbe**, **lægge** et **Barn** i **Svøb** (= **linda**, **fjerva**).

Reive (af **Uld**), f. **Røyve**.

Reivery, n. **Svebetsi** for **Børn**. **3 Hall.** „**Reivatarvende**“.

Reivling, m. **Svebebarn**, **nyfødt Barn**. **Mhl.** og fl. **Ellers** **Reivebarn**.

Ref (e'), n. 1) en **Drivning**; **særskilt** om et **Lag** af **Korn**, som er **neblagt** i **Loen** til **Lærkning**. **Jød.** **Andre** **St.** **Verja**. (**3f.** **reka**). — 2) en **svag** **Vær** til at **seile** med. **Der** **daa** **eit** **litet** **Ret**: **det** **blæser** **dog** **saar** **meget** at **Vaaden** **driver** **fremad**. — 3) **Om-drivning**. **Roma** **paa** **Ret**: **drive** **løst**, **komme** i **Drift**. — 4) **Ting** som **flyde** om **paa** **Vandet**. **Nordl.** (**3f.** **Raf**). — 5) et **Slags** **smaa** **Sødvr** (?). **Ryf**.

reka (e'), v. a. og n. (**ref**, **raf**, **refet**), at **drive** **ic.** **Inf.** **nogle** **St.** **reka**, ogsaa: **rafa**, **Ramb.**, **raakaa**, **Drf.** **Den** **stærke** **Øining** er **alm.** **Imperf.** **oftest** **raf**, men **tildeels** **rok** (o'), **Nordre Berg**, og **ref** (ee), **Esl.** **Fleertal** **raako** (?), **roke** (o'), **Søndre Berg.**, **reto** (ee), **Hall.** **Supin.** **mest** **alm.** **refje** (e'), og **rikje** (i') eller **rike**, **Sogn**; **rokje** (o'), **Sdm.** og fl. **G. N.** **reka** (**rek**, **raf**, **rekitt**); **Sv.** **vråka** (i **Dial.** med **Imperf.** **vrof**). — **Betydning**: 1) **drive** ved **Tryk** eller **Stød**; **inddrive** f. **Gr.** en **Nagle**. **Mhl.** **Reta** **ein** **kniv** **upp** i **Stafet**. **Figurl.** **gjendrive**, **tvinge** til en **Indbrømselse**. **Han** **teet** **seg** **ittje** **reta**: **han** **gav** **ikke** **efter**, **han** **blev** **fast** **ved** **sin** **Paastand**. (**Mhl.**). — 2) **jage**, **forfølge**. **Reta** **Bjornen**: **gjøre** **Jagt** **paa** **Bjornen**. **Hard.** **3f.** **Ang.** **vrecan**: **fordrive**; **Goth.** **vrikan**: **forfølge**; **Ght.** **rechan**: **straffe**; **hvoraf** **L.** **Rache**: **Hæv**n. — 3) **fremdrive**, **bringe**, **staafe**. **Reta** **Rthvar**: **transportere** **noget** i **Kløv**. **Sogn.** **Reta** **ned** **Maten**: **drikke** **lidt** til **Maden**, **for** at **den** **skal** **glide** **ned**. **Sdm.** **Reta** **seg** **til**: **forføle** **sig** **afsted**. **Hall.** **Dgsaa**: **tilberede** **ved** et **Slags** **Drivning**. **Reta** **korn**: **rense** **Korn** **ved** **Kastning**. **Mfl.** **Reta** **eit** **lag**: **stille** **Halmen** **fra** **det** **afstærkede** **Korn** i **Loen**. **Sogn.** (**3f.** **Ref**). Hertil **maafsee** „**reka** **Wrend**“: **udrette** **sit** **Wrende**. **Rifter**. (**Andre** **St.** „**raafa** **Wrend**“: **have** **Helb** **med** **sit** **Wrende**). **3 Ryf.** „**reka** **Reis**“: **opnaae** **Hensigten** **med** **sin** **Reise**. „**Ra** **Reis** **raf** **du**“: **hvad** **Lykke** **havde** **du** **med** **din** **Reise**? — 4) **faste**, **slænge**, **støde** **fra** **sig**. **Ret** **Widen** **ut** or **Wegen**. **Sogn.** **Han** **raf** **Pengarne** **paa** **Bordet**. **Hall.** **Dunklere** **Udtryk** **ere**: **Det** **raf** **meg**, o: **det** **stødte** **mig**, **var** **mig** **paa** **afal-** **dende**. **Num.** **Reta** **paa** **Ordi**: **tale** **stammende**, **eller** **samlende**. „**Han** **raf** **paa** **da**“, **Hall.** **Lel.** (**3f.** **ræftram**). — 5) **forkaste**, **vraage**. **Han** **raf** **det** **atter**: **han** **sikkede** **det** **tilbage** (nemlig **noget** som **man** **har** **villet** **fjøde** **men** **befundet** **udueltigt**). **Sat.** **Lel.** (**Andre**

Et. rekkja heimatter). Reka upp: slaae op med Gn, gjøre Opfyldelse. Tel. (Jf. Upp-ref). — 6) afkaste, slippe, fælde (Haar). Han ret Haaret: h. mistet Haar, bliver skal-det. Edm. Smaal. og fl. (Jf. Haarrefe). Dgsaa som v. n. fælde, gjøre Haarstifte. Deften held paa aa reka. Han heve endaa ikke retet. (Jf. røhta). — 7) v. n. drive paa Bandet, flyde affted med Strømmen eller Vinden. (I denne Betydning alm.). Baaten rat av: Baaden drev løs. Der so myter, at det ret fram (om en svag Seilads). Reka til Gavs, til Lands, og fl. — 8) vanke, flakke, tumle omkring (om Personer); jf. reken. Ofte foragteligt: drive om, gaae rkesløs, reise eller strippe omkring uden Nødvendighed. Reka i Begom. R. gardemistom. Sv. vråka. Jf. rakka, rakla. — 9) henligge ubenyttet eller uden Tilsyn, ligge henflængt, blive kastet hid og did. Det ligg og ret i Kraaom. Brevi liggja og reka paa Golvot. I denne Betydn. ogsaa rekast (rekst, rakst, rekst). Det laag der og rakst. (Nogle St. rokt). B. Stift. Det heve leget lenge der og retest. (Paa Edm. rokkest; andre Steder rekkest).

Reka (e'), f. Skovl, Nedskab at stusse eller muge med. Alm. Nogle St. Refu, Tel., Ruku, Drk. Roko, Smaal. Hedm. Ramb. G. N. reka; Sv. Dial. råka, refu. Jf. Rofa. Hertil Rekeblad og Rekekast, om Delene af Skovlen.

rekande, adj. og adv. drivende paa Banded; ogsaa: slakkende, omstrefende. Roma rekande.

Rekar (e'), m. en Dmskaffer. Tildeels om et Dyr, som er adskilt fra sit Følge. Rekarhjela, f. en Luftning at selle med, en svag Vær. Trondh.

Rekarvisa, f. Sladervise, Spotvise. Vald. rekast; v. n. slænges hid og did; j. reka, 9.

Reke (kj), m. 1) Drivning; Fældning, see Haarrefe. Uffikert i Røn; jf. Atterrefe, n. — 2) omdrivende Tilstand. „Roma paa Reke“: drive løs, flyde bort. (B. Stift). „Liggja paa Reke“: ligge og drive paa Bandet. (I sidste Fald maafsee Dativ af Ref).

Rekefjopp, m. Stof som er opdreven paa Strandbredden. Dgsaa en Dagdriver, en omslakkende Person.

Refelde, n. et omslakkende Dyr. Edm. (Re-fjelde).

refen (e'), part. 1) dreven; bearbejdet; især dræstet, rensket; om Korn. Sat. og fl. (ref-jen). — 2) dreven af Vind eller Strøm. Jf. avrefen. Nogle St. rofjen (o'). — 3) bereist, bevandret; som har lært uoget ved Omgang med Fremmede. Edm. i For-men rofjen (o').

Rekestokk, m. = Rekefjopp.

Rekevid (i'), m. Drivstemmer, Træ som driver op paa Strandbredderne, Vest alm.

Rekve'. Jf. Rakvar.

Reking, f. Drivning; Omdriven, Dmskaffen; f. reka. (Haardt f).

Rekk, n. Skridtgang; f. Rekkjing.

rekka, v. n. (rekst, rakst, rokst), 1) rakke, naae, strække sig til et vist Punkt. Det rett hurt i Beggen. Snarest rakst ikke til Botnen. Er. marne rekka fram paa Neven ic. Nogle Steder rokka (f. nedenfor). — 2) strække til, blive nok, forslaae. Det rett aat alle i Gop: det bliver nok for alle. Det kan rekka til: det kan vare længe nok; der kan vel blive nok af det Slags (f. Er. om Arbejde el. Uleilighed, som man kan vente sig for Fremtiden). B. Stift. — 3) opnaae et vist Formaal, overkomme, blive færdig med noget. Reka heim: naae til Hjemmet, komme hjem. Reka fram til Natti. Eg stulde gjort det, naar eg hadde rokstet so mytet (o: formaaget at blive færdig med saa meget). Vest i de sydlige Egne, hvor Ordet ogsaa har en anden Form, nemlig: rokka, og rokka; Præs. røkk, Imperf. røkk. (Dette „røkk“ bruges ogsaa paa nogle St., hvor Præs. hedder rett, og Inf. rekke). Ordet falder sammen med Sv. råka (f. Nydqvist 1, 192) og tildeels med Jsl. hrökkva (o: forslaae), men adskiller sig ganske fra G. N. hrökkva (vige ic.). Jf. rekkja. En lignende Betydning som Ordene rekka, rekkja, rakst og rak, har ogsaa Ordslægten: strekka, strekkja, strakk og strat.

rekka, v. a. og n. (er, te), 1) rakke, udstrække, udspænde. Rekkja Stimm: tilberede Stind ved at strække og strabe dem. Rekkja Sarr: udvide Jern ved Hamring. Rekkja ut ein Krot: strække en Krog, saa at den aabner sig og taber sin Bøining (f. rakna). Ordet har tildeels Afhd: rekstjer, rakte, rakst; saaledes i Berg. Stift og fl.; andre Steder kun „e“ (rekte, rekst). — 2) oprive, opløse, udtrække Traaden i et Stykke Lød. Eg hadde spyttat try Umsar, som eg laut rekka upp atter: jeg havde striftet tre Dmgange, som jeg maatte rive op igjen. Ei Stund voo ho, og ei Stund rakte ho uppatter. G. N. rekja (rakti). — 3) opspore, finde eller forsøge efter Sporene. Vest i Forbind. rekka Beggen. Dei rakte Beggen etter honom. Hunden gjeng og rekstjer Begarne. (G. N. rekja). Sjeldnere om at opspore et Dyr; f. Er. Dei hava rakt ein Bjorn. Drk. — 4) opløse, opsøge, sanke, f. Er. UG af Søfugle. Nordl. Hertil Rekkjing, f. Opsamling; en Udreise for at samle UG. — 5) v. n. gaae i Følge eller i en Rab, stride frem; f. Er. om Kreature som gaae til Græsangene. (Jf. ræsa). Dgsaa: gaae langsomt, spadsete, lunte fremad. Søndre Berg. Rkf. Tel. Hall. Dfl. (søbvanlig med Formerne rekst, rekst). Jf. Rektst. — Betydningen overrakke (Gng. reach, T. reikjan) er her fremmed (f. rekta); imidlertid bruges nordn-

ffjelds: „rekfsja heimatter“, ɔ: fliffe tilbage, afvise noget som befindes at være udueligt; altfaa det samme som „reka heim“, eller „reka atter“, f. reka. Forøvrigt falder Ordet sammen med *L. recken* (og *Eng. rack*), men stiller sig her som en Afledning af rekfa.

Rekfsja, f. 1) et Følge, en fremstridende Hob, f. *Gr.* af Creature paa en Bei; ogsaa ellers om en Række eller Råd. *Gr.* og *fl.* (*Ev. räcka*). — 2) Gangsti, Bei for Creature (= *Rekster*, *Raat*, *Raas*). *Sogn.* — 3) Rækværk ved en Trappe eller Muur. *Abg.* *Gr.* *Nogle St.* ogsaa om en Række eller Rist paa en Væg, hvori Fæde og Vordtoi henfættes.

rekfsjande, adv. gaaende, spadserende. *Koma rekfsjande*; f. *rekfsja*, 5.

rekfsjast, v. n. lade sig udstrække eller oprive (= *rakna*). *Rekfsjast* med seg: rette sig op igjen, komme sig. *Jndh.* f. *rakna*.

Rekfsjespade, m. Redskab hvormed man strækker og renser Læder. *Ogsaa* kalbet *Rekfsjearn*, n.

Rekfsjing, f. Udstrækning; Oprivelse; Efterføren; Gang, Spadsering (f. *rekfsja*). 3 sidste Betyd. ogsaa *Rekfa*, n. „Gaa i *Rekfa*“: gaae i Stridgang. *Dsl.*

rekfa, v. a. (*ar*), skjære i smale Strimler. *Nordl.* f. *folg*.

Rekfling, m. Giff (Hellestynder), som er skaa- ren i Strimler og tørrer. Tildeels udtalt med luft „e“: *Reekfling* (*B. Stift*). *G. N.* riklingr. 3 Forbindelsen „*Nav* og *Rekfling*“ betegner det første Hellestynderens Finner, det sidste er Røbet af dens Sider.

rekfna (*ee*), v. a. (*ar*), 1) regne, tælle, tage Tal paa. *Retna Dagarne*. *N.* Pengar ic. *Rekt alm.* *rekfna*; *nogle St.* *reikna*, *Tel.* og *fl.* *Ogsaa G. N.* *reikna*; *afvig.* fra *Ang.* *reccnan*, *reccan* (*Eng.* *reckon*), *Ght.* *rechenon*, *Goth.* *rahnjan*. — 2) be- regne, udregne, overslaae; ogsaa v. n. *hysle* med *Regning*, gjøre *Regnestykker*. — 3) medregne, tage i Betragtning. *Seg* *retnar* ittje *detta*: jeg anseer ikke dette for at have nogen Betydning. *Gjerer* *han* ei *Hjelp*, so *retnar* *han* paa *det*, ɔ: saa lægger han megen Vægt derpaa, anseer det som en stor Dy- offrelse. — Hertil flere Sammensætn. som *Reknebof*, f. *Reknekunst*, m. *Rekne- meister*, m.

rekfnande, adj. værd at medregne, at agte paa; ogsaa: beargnelig.

Rekneskap, m. Regnskab, Dvgjør.

Rekning, f. 1) Regning, Beregning; ogsaa *Regnekunst*. 2) opffreven Regning, Dy- tegnelse af *Krav* ic. 3) smaaligt *Efter- syn*, *Efterregning* af *udviste Tjenester* og *beørlige*.

Rekord (e'), n. stødende Ord, Spot, For- nærmelser. *Smaal.*

rekføyra, v. a. sæde Fjæle sammen ved en

staa Tilhugning paa *Gænderne* (= *farva*). *Balbers* (*rekfjøyte*). *Rekfsjøying*, f. = *Starving*.

Rekfl, n. løse Kornstaa, som sammmentages paa *Ageren*. *Nom.* (*Rækfel*). *Andre St.* *Dregse*.

Rekspoon, m. en liden bevægelig Slaa eller Bind, hvormed man kan lukke for en *Ab- ning*; f. *Gr.* paa en *Væverskhytel*. *Berg. Stift*, *Nordl.* (*Nogle St.* *Rekspo*). *Og.* kalbet *Drispoo*, og *Dragspoo*.

rekst, f. *rekast*. *Rekst*, f. *Rekster*.

Reksta (?), f. et ungt Træ, en *Stang*, en lang og smal *Træstamme*. *Østere* *Rekstra*, *Nordl.* *Namb.* *Jndh.* *Ogsaa* *Rekster*, f. *Østeb.*, og *Rekta*, *Sogn.* (*Jf.* *Raata*, *Ræla*, *Skaata*). *Formod.* samme *Begreb* som i *Raasarfög*; f. *Raas*.

Reksta, n. Bei, *Sti* (= *Rekster*). *Tel.*

Rekstegard, m. Gjerde af *neblagte Træer*. *Østeb.*

Rekster (*Rekstr*), m. 1) *Gang*, *Vandring*, *Omflakken*; ogsaa *Ombriven* paa *Vandef.* (*Nærmest* af *reka*). *B. Stift*, *Nordl.* *G. N.* *rekstr*: *Dantumling*. — 2) *Gangsti*, *Bei*; især om *Kreaturenes* *Veie* til *Græs- gangene*. *Schl.* *Ryf.* *Jæd.* *Dr.* *Helg.* og *fl.* 3 *Hall.* *Rekst*. (*Nærmest* af *rekfsja*). *Andre St.* *Rekfsja*, *Raat*, *Raas*. — 3) *Græs- gang*, *Udmarker* for *Kreaturene*. *Østeb.* — 3 *Sammensætn.* *tildeels* „*Reksta*“ (*G. N.* *rekstrar*, *rekstar*), f. *Gr.* „*Rekstabilfsja*“, f. en omslakkende *Hund*. *Nordre* *Berg*.

rekstersfær, adj. *raff* til at *gaae*, *stærk* nok til at *gaae* *lange* *Veie*; f. *Gr.* om *gamle* *Dyr* (*Røer*). *B. Stift* (*ofteft* *rekstafør*’e). *Reksterhold*, f. *Fjrlighed* eller *Styrke* til at *gaae* *lange* *Veie*. *Jæd.* (*Rekstahold*).

Reksterveg, m. *Gangsti*, *Bei* for *Kreature*. (*G. N.* *rekstrarvogr*).

Reksting, f. *Ombrivning*, *Dmtuulling*. *Hall.* (*Jf.* *rekast*).

Rekstra, f. *Reksta*.

Rekvara, f. *Rakvar*. — *Rekved*, f. *Rekevid*.

Rel (*ee*), m. et *Par* *Reg*; f. *Rib*.

rela (*ee*), v. a. (*ar*), *vilde*, *forvilde* et *Led* (= *rengla*, *leika*, *vikla*). *Helg.* (*Maafsee* for *ridla*). — *Reling*, f. *Forvridning*.

Rel-ord, n. *Ord* som *Signevinder* have brugt for at læge *Forvridning*.

Rem, n. *Strig*, *strigende* *Lyd*. *Trondh.* *Hall.* (*Nam*). *Nogle St.* *Remje*, ogsaa *Remj*, *Som.* *S.* *remja*.

Rem, f. (*Spille*; *Ribbe*), f. *Rim* (i').

Rem (*ee*), m. 1) *Lugt*, f. *Gr.* af *noget* som *bliver* *brændt* eller *stegt*. *Jndh.* (*Sparbu*). — 2) *Kvalme*, *Dyd* fra *Maaven*. *Tel.* (*Vinje*). *Maafsee* for *Remm*, f. *Remma*.

Remaal, f. *Reidemaal*.

remba, v. a. (*er*, *de*), *strække*, *række* *ud*. *Remba* *seg*: *udstrække* *Ledmerne* af en *natur- lig* *Trang*, f. *Gr.* *efter* en *lang* *Hvile* i *sammenbøjet* *Stilling*; om *Mennesker* og

- Dyr. B. Stift, Hall. Gbr. og fl. Nogle St. remma, el. røme seg, (Tel. Helg.). Eng. Dial. rame. Hertil Remb, m. og Rembing, f. Trang til at udstrække Lemmerne.
- remben, adj. besværlig, f. Gr. om en trang Vel. Drk. (Melbalen). Jf. dremba. Jæl. rembast: anstrenge sig.
- Remberid, f. et Anfald af Sygdom, saasom Navesmertes eller lignende. Edm. Noget ligt er Kemperid, Hall., og Kamperid, Smaal. Jf. Repp.
- [Remedie, n. Hjeltemiddel, Redskab. Nogle St. „Remeni“. (B. Stift). Lat. remedium.]
- remja, v. n. (ar), 1) sfrige, udstøde stærke og langtrukne Sfrig; f. Gr. om Katte. Trondh. Berg. Rbg. Hall. Vald. og flere. G. N. remja. (Jf. emja). — 2) bræge, som Gjeberne. Hard. Nedenas. (Jf. jerma). Sv. Dial. rämja, i begge Betydn. — Remjar, m. en Strighals. Remjing, f. vedvarende Strigen; f. Rem.
- Remma, f. Beesfthed, bitter Smag. Telem. (Rømme, Røme). Af ram. G. N. remma.
- remna, f. rivna.
- Remsa, f. 1) en Strimmel, et langt og smalt Stykke, f. Gr. af Skind. Lummelig alm. Ogfaa Rimsa, Rbg. (Sv. remsa). Jf. Reim. — 2) en Røms, en lang Dyrregnelse. Tel. og fl.
- remsa, v. n. (ar), snaffe, pludre, ramse noget op. Tel. Hertil remsfug, adj. snafsom.
- Remsing, f. megen Snaft.
- rena (ee), v. n. (ar), 1, 1) dovne, tabe sin Smag eller Kraft; om Drikke, f. Gr. Dl som staar i et aabent Kar. Edm. — 2) tjøløse, blive kold; om Mad eller Drikke. Efsj. — 3) aftage, stilles, dunste bort; for Gr. om en Ruus. Tel. G. N. réna: aftage.
- rena (ee), v. n. (ar), 2, løbe paany (= laupa uppattar); om Hundyr, især Køer. Hall. Maaskee for vrena; jf. Ang. vræne: kaad; D. vrinsk. Fra Drk. meddeelt „raanaas“: blive gell; om Heste. Jf. ræda og ralla.
- Rena (ee), f. et Tilfælde af Smerte og Hævelse i Haandlebet eller Haandbagen. Gul-dalen, Dpdal. Jf. Gja.
- rend, part. gybt, stobt ic. f. renna.
- renda, v. a. (ar), sætte Striber i; være med Striber. (Af Rand). Particip rendad (rænda): sribet; saaledes: blaarendad, svartrendad og fl. Vævet Tøi siges at være „rendat med Vesten“, naar det er sribet paatværs ved Jflæt af forskjellig Farve; derimod „rendat med Vævet“, naar Striberne dannes af Rendegarnet.
- Render (Striber), f. Rand.
- Rending, f. Bævning med Striber.
- rendurt, adj. sribet. Nogle St. rendett; sjældnere randurt (raandet).
- Reng, m. en Brængning, Bredning.
- rengd, part. vrænget; forvreden.
- Renger, pl. f. Rong.
- rengja, v. a. (er, de), 1) vrænge, f. Gr. Klæder; omvride, saa at Brangfiden vender ud. Sogn og fl. Af rang. — 2) forvride, skade ved Bredning (= keifa, vikla, briga). Han hadde rengt Foten sin, eller: rengt seg i Foten. Jæd. — 3) vride, fordreie, tvinge noget ud af den rette Stilling. Mere alm. G. N. rengja: Sv. vrångra. Afvig. i Formen rengjast, v. n. fives, trække. Jæd. og fl. (Jf. rangla). Rengja seg: vride sig til Siden. Rengja Augo: vrænge Dinene, see skjært eller med Uvillie til noget. Rengja upp (eit Laas): oplukke ved Breden eller Bredning. — Nogle Steder vrængja, nemlig hvor Nbj. hedder vrang. Begge Ord henføres til et forældet Stammeverbum vringa, el. ringa (ring, rang, runget), at vride (?); jf. Ang. vringan (vrang), Eng. wring, T. ringen.
- Rengsla, f. 1) Brængning, Bredning. Hedder ogsaa Rengjing. — 2) en vrænget eller forvreden Stilling. Det stend i Rengsla.
- rengsla, v. a. vrænge, forvride. Hall.
- Renging (ee), f. Fordunkning; f. rena.
- Reim, n. Renden, Løb. I eit enaste Reim: i eet Træk, uden nogen Standsning.
- renna, v. n. (renn, rann, runnet), at rinde. Inf. ogsaa rinna, rinne, Trondh. Gbr.; ligesaa Rras. rinn. Imperf. Fl. runno, Hall. Vald., andre St. runne. Supin. deels runne, deels ronne (o'); det sidste baade i B. Stift og videre. G. N. renna (renn, rann, runnit); Sv. rinna, T. rinnen. — Betydning: 1) rinde, flyde, strømme; om en Vædsse. Det renn ut-hver: det flyder over Gædderne. (Nogle Steder saasom i Tel. ogfaa om tørre Ting, f. Gr. Korn, altfaa: styrte frem; men dette hedder ellers rhyja). — 2) dryppe, være løf; om Kar, ogsaa om Vaade. Saaen var so gisen, at han rann som ein Sil. — 3) smelte, blive flydende; f. Gr. om Metaller, ogfaa: opløses, blive til en Vædsse, f. Gr. om Salt, Sukker og deelige. Ofteft: renna upp. Det rann upp. — 4) glide, komme paa Glib eller i Fart. Det rann undan honom Føterne: Fødderne glede for ham. (B. Stift). „Han rann stad“: han gled og faldt. Edm. Ogfaa om en Bevægelse i Sindet. Det rann ut-av honom Sinnet: hans Bredde stillede, han blev rolig igjen. (Tonen paa: av). Det rann i meg: det faldt mig ind, randt mig i Hu. Stærkere betonet: Det rann i meg, o: jeg blev oprørt, mit Blod kom i Rog. Trondh. (Jf. Fræna). Om en frivillig Gliben, f. Gr. paa Jis, bruges hellere det følgende renna (renner, rende). — 5) rinde, stige op; om Solen. Med det same Soli rann: just da Solen kom op. (Jf. Spretta). Hertil Solrenning. — 6) spire, groe, være op; om Træer og Planter. Stogen tol til og rann upp-atter. Jf. Renning, Røne. Renna atter: groe til igjen; om en Rist i et Træ. —

- Afvigende Betydning i Formen rennaft (renst, ranst, runnest), o: befrugtes, blive drægtig; om Dyr, især Køer. Hall. Hade-land. Jf. stigaft og taka.
- renna, v. a. og n. (er, de), 1) rende, hælde ud, lade rinde, f. Gr. i et Kar. Renna Vatn paa ei Runna. Renna i seg: bølge i sig, drikke. G. N. renna. — 2) smelte, gjøre flydende. Renna Bly, ic. Dgsaa: støbe, bygge; f. Gr. renna Knappar. Der so fint, som det stulde vera rent: det er saa jævnt og glat, som om det var støbt (f. Gr. om Træfar). — 3) sætte paa Glib, lade glide eller løbe. Renna seg: scribe, glide paa Jis eller Sne (= løypa, streiba, afa). Mest brugl. nordensjels. (Jsl. renna sér). Dgsaa: støbe, skyde frem. Der so saart, som ein hadde rent ein Kniv inn i Skjætet. — 4) rende, oprulle, oplægge Gar- net (Traaben) til en Væv. Sv. ränna. Jf. varpa. — 5) ubvide, gjøre brebrede, øge et Klædningsstykke i Bredden ved at sætte en Strimmel til. (Om en Forøgelse i Længden siges derimod: ströyta). — 6) v. n. rende, løbe, fare afsted. Saaledes om Fiskenes Gang og ellers i Almindelighed om en let og hurtig Løben. Det rende av: de rendte bort, løb sin Wei. Dei rende etter honom. Eg vilde rent heim. Renna i (uti): gribe pludselig, tage fat paa. (B. Stift). Renna til: løbe til. Renna undan: løbe fra, flygte. Renna paa Kjelte, paa Isleggjom, paa Stidom: glide (= renna seg). Renna Rauvi si: forløbe sig, vove formeget og derfor lide Tab. Nordre Berg. — En sjeldnere Form er rennaft (rennest, Imperf. rendest), med Betydning: røres, formilbes i Sindet. Sdm. Det varbt daa so, at han rendest: at han rørtes til Miltshed. Han hadde renst: han var bleven blød om Hjertet.
- Renna, f. 1) en Rende, Kanal, smal For- dybning i Vandet. — 2) Rende til Vand- ledning, f. Gr. Lagrende. — 3) en Garn- rende; f. Kennesfol.
- rennande, adj. 1) rindende, flydende. 2) rendende, løbende. Ofteft som Adverb: toma rennande.
- Renar, m. en Render, En som løber hur- tigt. 3 Spvg: Rennehund, m. og Ren- nebikkja, f. for Gr. om en Vaad som gaar let paa Vandet.
- Renarbakke, f. Rennebakke.
- rennaft, f. renna, v. n. og v. a.
- Renne, n. Rend, Løb; ogsaa: Gang, Færd. 3 eitt Renne: paa een Gang. Romsd. Jf. Atterrenne.
- Rennebakke, m. Glidebane, Bakke hvor man kan glide paa Kjelte eller Skier. Dgsaa kaldet Rennarbakke (f); ligesaa Rennar- plads, n. og Rennarstad, m.
- Rennebumb, f. Kennesfol.
- Renne driv (i), n. Sneefog, Bind med dri- vende Sne. G. N. rennidrif. Dgsaa: en stor Skyding, Tummel, Hurlumhet. B.
- Stift.
- Rennefilla, f. en Dagdriver, Omflakker; En som løber med Sladder. Dstl.
- Rennefok (o'), n. = Renne driv.
- Renneføre, n. Føre til at glide paa; pas- sende Sneelag eller Jis for Glibning. Nogle St. Rennarfør, f. eller Rennar- føre, n.
- Rennegarn, n. Rende garn (= Varp).
- Rennevaada, f. blød Harpir paa Træer. „Rennevae“, Smaal.
- Rennel, m. en Tribse, et lidet Hjul. (Jf. Snelderennel). B. Stift. Afvig. Rynnel, Soler.
- Rennellykkja, f. Rende knude, Rende snare (= Natrenne). 3 Hall. Rennefnar.
- Rennejølk, f. tynd, blaafluur Mælk. B. Stift. Skal ogsaa betegne: Mælk som er afhælet og stilt fra Fløden.
- Rennekeid (-stjei), n. Rendebane; et langt Stykke til at løbe. Tel.
- Rennekeida (-stjia), f. en længere Ski for den ene Fod; modsat Under, eller Andør. Soler.
- Rennefnar, n. Rennellykkja.
- Renneftaur, m. en Stavre eller Pæl i en Kostald, saaledes stillet at Køens Baand kan fæstes dertil ved en Vidie, som glider ned eller opad paa Pælen, efter som Dy- ret bevæger sig. Nhl. (G. N. rennistaurr). 3 Vald. Renneftong (-stong), f. om en Stang, som er stillet paatværs (el. hori- zontalt) til lignende Brug.
- Rennestein, m. Rende steen, Steenrende.
- Rennestev (-stæv), n. løse Vers, korte Rilm- stumper. Tel.
- Renne stol, m. Rende bom, Kamme til An- læg af en Væv. Nordl. Ellers kaldet: Renna, f. Hall. Rennebumb, m. Nord- re Berg.
- Rennesykja, f. stærk Diarree. Ofstere: Ren- neskitta (i), f. 3 pyntelig Tale: Livslykja, Livstrok.
- Renning, f. 1) Rinden, Strømning. Nogle St. Rinning; f. renna, 1. — 2) Smelt- ning; Støbning; f. Gr. Knapperenning. — 3) Glibning; Dvælse i at glide paa Jis eller Sne. — 4) Renden, Løben, Om- streifning. — 5) et tilsat Stykke paa Klæ- der, en Forøgelse i Bredden. (Jf. Skøyt). — 6) et løselig opsat Gjærde. Gbr.
- Renning, m. et ungt, opspirende Træ; et Stub, en Spire. (Hafserenning, Hægge- renning, Seljerenning ic.). Nordre Berg. og fl. Afvig. Rynning, Søndre Berg. Nhg. Tel. (Det sidste hører nærmere til Rynn, el. Runne; jf. Rune). Paa Dstl. Leinung og Ungtein.
- [Rensel, m. Randsel, Skræppe; Skindpose. Trondh. L. Rånzjel.
- rensta, f. reinfka.
- rensl, n. 1) Renden, Løben; især om Fi- skens Gang i Vandet. (Sædvanl. udtalt

Kæns'el). — 2) Løb, Bei; de Strøg i Bandet hvor Fiske pleier at have sin Gang. Setja Garnet midt i Kenslet. — 3) Rivning i Legemet, Smerter som løbe eller flytte sig fra et Punkt til et andet. Nest i Forbindelsen: Riv og Kensl. Jf. Flog.

Kensla, f. 1) idelig Kenden og Løben. (Nogle St. Kensle). — 2) Støbning. Sjeldnere. — 3) Løb, Sted hvor noget sættes i Gang; en Vasse hvorover man nedstyrter Ved eller Lømmerskke (= Laup, Løypa). Hall. og flere.

Kenta, f. Rente, Afgift af en Kapital. Fr. rente (Ital. rendita). Heraf **renta**, v. a. betale Renter (tilbeels ogsaa: laane med Betingelse af Renter). Det ventar seg: det forventer sig, lonner sig.

repa, f. ripa. — **Repel**, f. Ripel.

Repp, m. 1, en kort Eghdom, et Anfald af en eller anden Svagbed. Sdm. I svenske Dial. repp: Tid, Stund. Jf. Rapp og Snert.

Repp, m. 2, en Kreds eller Række af Gaarde, et Bygdelag. Hall. Vald. Gbr. ogsaa i Ndm. og fl. Isl. hreppr: Thinglag, Commune. Vel egentl. en Hob eller Klynge, f. fslg.

reppa, v. a. (ar), samle, sammenhobe. Reppa seg: flokke sig, samles i en Klynge. Hall.

Repping, m. Nabo, Indbygger af samme Bygdelag eller Repp. Hall.

Ree (ee), n. f. Red.

Res, f. Ris (i'). — **Rese**, f. Rise.

resleie, f. rettleida.

[**Reson**, f. Rimelighed. Fr. raison.

refs, conj. hvis, dersom (= es, erfo). Vald.

Rest, m. Rest, Overstund. Syre Resten: for det øvrige, i øvrigt.

resta, v. n. (ar), reste, staae tilbage; ogsaa felle, fattes. Væklende i Formen; i Nordre Berg. har det stærk Bøining: rest, rast, roste(t), som dog vistnok beoer paa en Forverklng med „bresta“, da Ordet her er fremmedt og ellers hedder: restera (ee). Fr. rester; Lat. restare.

Resta, f. en Stang; f. Restia.

reta, f. rita (i'). — **Retla**, f. Reidsla.

rett (ee), adv. 1) Ige til, i Ige Linie; for Ex rett fram, rett ned, ic. Dstl. Jf. beint. — 2) ret, rligtigt, paa rette Maade. Det var rett gjort. — 3) usie, sikker. Eg veit ikkje rett, tor stort det var. — 4) just, netop. Rett so: netop saa. Rett som det var: just som dette foregik. (Jf. best). — 5) nok, vistnok, tilvise. Det var rett sant. I begge de sidste Betydn. hedder det i Berg. Stift: ritt (i'); f. Gr. „ja, ritt han“, o: netop han. „Eg tenker ritt so“: jeg troer nok det.

rett (ee), adj. 1) ret, lige, ikke krum; ogsaa: opret, opreist. Det var sit Storm, at ein Lunde ikkje standa rett (el. retter) paa Marki. Galda retter Baaten: holde Baaden opret (idet man sætter den paa Land). Ellers lihet brugl.

i denne Betydning; jf. bein, rak, straf. Nogle St. udtalt: rætt (Nordl.). G. N. røtt; Ung. ritt. — 2) retvendt, ikke vrængt eller skæv. (Modsat rang). Snu Rødi rette: vende Klæber, som ere vrængede. — 3) ret, rigtig, ikke forverlet med noget andet. Ganga rette Bege. Vita rette Namnet. Finna rette Lytelen. Paa rette Sida. Av rette Slaget. — 4) netop passende, fortrinlig skikket. I rette Laget: i passende Grad. I rette Tid. Paa rette Staden. Det var rette Manden: den rette Mand; ofte spottende, om trent som: det var en fed Karl. — 5) rigtig, tilbørlig, saa beskaffen som det bør at være. Naar rett skulde vera: naar det skulde være rigtigt. Paa rette Maaten: paa rette Maade; ogsaa: ret dygtigt, tilgavn. Med retto: med Rette; ogsaa: rettest, helst, egentlig; f. Gr. Eg skulde med retto hava gjort det. Nogle St. „ma rettaa“. (Dativ af Neutrum). — Her til hører vel ogsaa Formen „til rettes“, o: til Rette; f. Gr. leggja til rettes, hjelpa til r., tomt til rettes med. (Jf. til godes, til halves, til fulles).

Rett (ee), m. 1, 1) Ret, rigtig Afgjørelse; det at enhver faar hvad der tilkommer ham. Paa Rett. Gjera tvor Mann Rett og Stil. Det bit ingen Rett paa honom: man kommer ikke til Rette med ham; han lader sig aldrig overbevise. Nogle St. Rætt; jf. Sv. rätt; G. N. rétt. — 2) Erstatning, Godtgjørelse. Han sett Rett syre det: han sit det tilstrækkelig erstattet. Dstl. Andre St. Ritta. — 3) tilkommende Deel eller Løb. Eg sett min Rett, o: min bestemte Deel. Han veit sin Rett: han veed hvad han kan vente. (Jf. Landst. 387). — 4) Retlighed, retlig Adkomst. Hava Rett til aa styra. Han heve Retten til Garden. — 5) retlig Bestemmelse eller Vedtægt; Lov, Regel. Hava Retten syre seg. Der same Retten syre alle. Det skal ganga etter Lov og Rett. — 6) Ret, Domstol. Koma syre Retten. Setja Retten: begynde en Retsforhandling. Sitja Retten: sidde i en Ret som Medlem eller Vidne. — Fleertal hedder sædvanlig Rettar (G. N. réttir). I Sammensætning bruges ogsaa Rettar (Retta), f. Gr. Rettarbot, Rettargang; og denne rigtige Form er i nyere Skrifter tilbeels anvendt i flere Tilfælde, saasom Rettargrunn, m. Retsgrund. RettarKjensla, f. Retsbevidsthed. RettarKjennad, m. Retsorden.

Rett (ee), m. 2, (fl. Retter), en Ret Mad, en vis Deel af et Maaltid. Reidde Retter: fremsatte Retter, et vel besat Bord. G. N. røtt; E. Gericht; jf. E. anrichten.

retta (ee), v. a. 1, (ar), 1) rette, berigtige, forbedre. Det rettar seg: det jævner sig, kommer i Orden. — 2) vellede, hjælpe, fore paa ret Bei; ogsaa: lempe, spie. Retta seg etter: følge, holde sig til, stole paa. — 3) straffe; henrette (= avretta). Jf. Rettarstad.

retta (ee), v. a. 2, (er, e), 1) række, udstrække. Retta seg: strække sig, udstrække Lemmerne. Retta Dyggen. Retta or seg Tunga. Han stod og rette upp Handi: rakte Haanden op. B. Stift, Tel. Gbr. og fl. G. N. retta. — 2) overrække, levere, give med Haanden. Han kom og rette meg det. Dstere med et Adverb, saasom: retta fram, retta upp ic. B. Stift.

Retta (ee), f. den rette Side, o: den Side som er bestemt til at vende udad; f. Gr. paa været Tsi. (Motsat Konga). Dste ogsaa om den høire Haand (nemlig i Tale med Børn); alfsaa: den rette Haand til at hilse med. Dstere: Retrehandi (lige-som Jagrehandi).

retrende, adj. som kan rettes.

Rettar, m. en Retter, Veileber.

Rettarbot, f. Forbebring, Rettelse, Afhjælpelse af en Mangel eller Uorden. B. Stift (Rettaboot). Hedder ogsaa Rettarbøte, n. „Ne klaga fyre bæ oftaa, men me seff ikkje nose Rettabøte paa di“, Sdm.

Rettargang, m. Rettergang, Sagsforsef.

rettarlaus adj. 1) uretfærdig, ubillig. — 2) om en Person: ufornuftig, vrangvillig, som ikke agter nogen Ret. B. Stift (rettalans'e). Andre St. rettlaus.

Rettarløysa, f. 1) Uretfærdighed; Eigeeghedighed for al Ret; ogsaa Vrangvillighed, ufornuftig Trods. — 2) en Person, som man ikke kan komme til Rette med. Nogle St. Rettløysa; andre St. Rettaløysa.

Rettarstaf, f. Rettergangsag. Sjelden.

Rettarstad, m. Rettersted; f. retta, 1.

Rettarstemna, f. Røde for Retten.

Retteforeldre, n. pl. rette eller virkelige Forældre (i Motsætning til Stifforældre). Saaledes ogsaa Rettesfader (-far), m. og Rettemoder (mor), f.

Retteband, f. Retta.

retteleg, adj. rigtig, som er i sin rette Stand, fri for Meen eller Stade. Han seff ein Sjøht, so han vardt ikkje retteleg sidan. Trondh.

rettelege, adv. 1) rigtigt, paa rette Maade. D'er ikkje rettelege voret: det gaar ikke rigtigt til. (Sædvanlig udtalt rettele). — 2) ganske, tilfulde. Det var ikkje rettelege so helder: ikke ganske saa. B. Stift. — 3) ret meget, særdeles, i høi Grad. Rettelege vel: meget vel; meget omhyggeligt. Rettelege snud: meget god at omgaaes med. Berg. Trondh. ogsaa Smaal. og fl.

Rettelse, n. f. Retting.

rettenkt, adj. rettænkende, retsindig.

Retteskiva, f. Reguleringsskive i et Uhr.

Rettesnor, f. Rettesnor, Velledning.

Rettesyftkin (=syftkin), n. Hølfesøende, Børn af samme Fader og samme Moder. (Motsat Halvsyftkin). Saaledes ogsaa Rettebroder, m. og Rettesyster, f.

rettsfengen, adj. erhvervet med Ret, paa rette Maade. Sv. rattsfängen.

rettsferdig, adj. retsfærdig; rettsfæsen; ogsaa erhvervet med Ret. Nogle St. rettsferdeleg (rettsfærlig). Njere Dr.

Retting, f. 1) Rækning, Udstrækning. 2) Rettelse, Berigtigelse. 3) Velledning, noget at rette sig efter. I denne Betydning: Rettelse, n.

rettkomen (o'), adj. 1) tilkommen paa rigtig Maade; ret erhvervet. 2) berettiget, som har Ret til noget.

rettlaus, f. rettarlaus.

retteleida, v. a. (er, de), veilede, hjælpe til Rette, give tilstrækkelig Underretning; ogsaa: ordne, bringe i Orden, faae Rebe paa. Temmelig alm. og meget brugt. Mange St. rettleia (-leie); afvig. rettleie, Tel. (G. N. rettleida: ordne). Retteleida seg: komme i Orden, ordne sine Sager. Dgsaa i Formen rettleidast: komme i bedre Stand, forbedres. Hertil en besynderlig Afvigelse „rettlelast“ (rettschlast): komme sig, blive frisk. Sdm.

Retteleida, f. Underretning, Oplysning. Forkortet „Rettelei“, Manbal.

retteleidd, part. veiledet ic. f. rettleida.

retteleiden, adj. hjælpsom med Raad og Veiledning.

retteleides, adv. lige frem, ad korteste Vej eller Led. Rbg. (rettleies). G. N. rettleidais.

Retteledning, f. 1) Velledning, Underretning. 2) Ordning af en Sag, Afgjørelse, Underretning. Sogn og fl.

rettna, v. n. (ar), rette sig, udjævne sig; slaae sig ud, f. Gr. om et bøiet Træ.

rett no, adv. nu snart, om en kort Tid.

rettruande, adj. rettroende.

rettslurt, adj. fornuftig, retsindig, god at komme til Rette med. Trondh. I B. Stift: rettslurtig.

rett-so, adv. netop saa. Nogle St. som Ud-raab „rittsfo“, el. „risfo daa“, omt. som: tank engang!

rettsvæv, adj. kommen i Orden med Hensyn til Sønnen, efter at have været „rangsvæv“. Nordre Berg.

rettsynt, adj. klarseende, som seer rigtigt.

rettsøles, adv. med Solen, efter Solens Gang; om en Bevægelse fremad (el. opad) fra den venstre Side og tilbage mod den høire. (Motsat rangsøles). Temmelig alm. men tilbeels afvig. rettsøles, Hellig, rettsøles (ee), Nordre Berg., rettsølet, Jæd. — Sv. rattsøles.

rettung, adj. rigtig, ordentlig; fuldkommen. Hall. Gbr. Njere alm. i en fremmed Form: retfrig (e').

rettungt, adv. rigtigt, usigtigt.

rettsvilug, adj. retsindig, rettsfæsen, ærlig. Lidet brugt.

rettsvis (ii), adj. retvis, eller egentlig. flog til at skjønne hvad der er ret.

Rev (ee), f. Riv (i').

Rev (e'), m. en Rev (Vulpes). Dgsaa

- uegentl. om en listig, snedig Person. Dræder lyder tildeels „Ræv“, og mere afvig. Ræv (e'), i B. Stift, Hall. Vald. Gbr. Helg. Fleertal tildeels Rever (Revir), Tel. Røver, Harb. Desuden findes ogsaa Spor af en Form med „j“, saaledes i Smaal. Revjastinn, Revjastrif (jf. Reva). G. N. refr (pl. refar). „Rov“, om et Kornlag, synes at være et andet Ord.
- Reva (ee), f. Riva og Rive (i').
- Reva (e'), f. en Hun-Ræv (= Revtif). Usvig. Røva, Røve (e'), B. Stift; Røvu, Hall., Røvia, el. Røvie, Vald. — I svenske Dial. råbba.
- reva (e'), n. (ar), strige, hyle (som Røvene i Barringstiden). Nogle St. røva.
- Revbjolla, f. en Urt med røde, hængende Blomster; Fingerballe (Digitalis purpurea). Nogle St. Røvbjolla, Harb. Jæb. og flere; ogsaa Røvhanske, Sff., Røveleike, f. Sdm. Ellers Bjølleblom (Ryf.), Fingergull (Romsb.).
- Revealeffa, f. en Røvefar.
- Revekaka, f. Røvegift, Røvefager.
- Revel, Strimmel, f. Reble.
- Reveleika, f. f. Revbjolla.
- [Reverensa, f. en lang Dregnelse, en Række af Titler og beslige. B. Stift.
- Reverova (e'), f. 1) Røvehale. 2) Røvedrov, Equisetum. Tel. og fl. Usvig. Røvsrofe, Num., Røvjarumpe, Smaal.
- Revestrif (i'), n. snedige Paafund, Kneb, Rånker. I Smaal. Røvjastref.
- Revgaupa, f. en vis Art eller Afart af Løs (Felis Lynx); Sv. råflo.
- Revhanske, f. Revbjolla.
- revja (e'), v. n. (ar), hvirvle, danne smaa Ringe eller Girkler; om den Bevægelse, som viser sig i Vandfladen over en stor Fiskestim, især af Sild. Det revjar paa Ejoen. Sff. Sogn. I Ehl. røvia. Andre St. yra.
- Revja, f. Bevægelse i Vandfladen; smaa Hvirvler eller Bobler, som skyde op af en Silbestim. Sff. Sogn (mest i Fleertal). I Ehl. Røv. n. Ellers kaldet Uppfar (Trondh.) og Dr (Sdm.).
- Revja, f. (2), en vis Mavesygdom (Børnesygdom). Smaal. (Revju). Vel egentlig Riva. Om et andet Revja, f. Reva.
- Revjastrif, f. Revestrif.
- revla (?), v. n. (ar), begynde at tøe, saa at enkelte Pletter og Striber blive sneefrie. Sdm. i Formen røvla (e'). Hertil Revling (Røvling), f. Sneens Forfjenden paa enkelte Pletter. (Sæl. reil-på).
- Reve (e'), m. eu Strimmel, et Stykke af en Væv; en Vævbredde. Ufser. (Jf. Ryste). G. N. reall: Tæppe.
- Revol, f. Rvøl.
- Revjastinn, n. Røvestind, Nogle St. Røvskinn; i Smaal. ogsaa Revjastinn.
- Revtif (ii), f. Hun-Ræv (= Reva).
- Revunge (e'), m. Røveunge.
- revvondt. f. Riva (i').
- Ri, f. f. Rid. — Ri, m. f. Riv.
- ria (ride og vride), f. rida.
- ribba, v. a. (ar), plukke, pille Fjædrene af. Dfl. Jf. riva, rispa.
- Ribba, f. en Side af et Dyr (især Sviiin); den Deel af Siden, som indeholder Ribbenene (= Riv).
- Ribbe, m. (n.?), Vjergryg, den øverste Kant af en Aas eller Fjeldkam; ogsaa en Jordryg, en høj Vold. Rbg. Jf. Rabb og Rime.
- Rid (i'), n. 1, 1) en vaklende Stilling. Rigja paa Rid: ligge usikkert, f. Gr. om en Stof, som hviler paa et Underlag som er for høit i Midten. Nogle St. „paa Ri“, eller „paa Re“ (jf. Ridvang); paa Sdm. „paa Rei“ (som er et andet Ord). Vel egentl. en ridende Stilling. Ordet kunde ogsaa betegne: Ridning (jf. Trollrid). — 2) en Forhøining, det høieste Punkt af en Vasse eller Jordryg. Tel. og fl. (Ri', Re). „Ridt paa Ri'e“. Jf. Ris (i'). — 3) et Røvkærk (?), f. Handrid. I Hall. i en anden Form, f. Ribar, pl.
- Rid (i'), n. 2, et Par sammenbundne Neg paa en Kornflaue. Ehl. i Formen Re. I Harb. i en anden Form Rel (Reel), m., formod. for Ridel. Andre St. kaldet Snar (jf. snara: vride). Vel egentl. Rrid og Rridel, af vrida. Sv. Dial. vreb, D. Rrid, o: Bundt, Biff.
- Rid (ii), f. 1) et haardt Veir, Uveir; en Tid med Kulde, Sneee eller Storm. (Skatrid, Snjorid, Uvedersrid). Mest brugt. i de nordlige Egne. (Range St. Ri'). G. N. hrid; Ang. hrid. — 2) et Anfald af Sygdom eller Smerte; en Stund da Smerten indfinder sig stærkere end ellers; saaledes f. Gr. om de enkelte Anfald af Fødselsmerterne (f. Rjosrid, Mafarrid). Jf. Flaga. — 3) en Stund, en kort Tid. Temmelig alm. (G. N. hrid; Sv. Dial. rid). Ei titi Rid: en liden Stund (f. Gr. en halv Time). Ei god Rid (Ri): en temmelig lang Stund. Det gieng i Ridom: det træffer sig kun i enkelte Stunder. Som Adv. ridomtil: af og til, en og anden Stund. Gbr. (riom-te). Jf. Ryt, Taf, Beite, Skov, Kast. — Forstjelligt herfra er et „Rid“, f. som kun bruges i Kvindenavne, saasom: Gudrid, Hallrid, Jngerid, Sigrid, Torrid (alm. udtalt „Ri“, G. N. -ridr), og hvis Betydning er dunkel; af nogle forklaret som „den ridende“, af andre derimod anderledes.
- Rid (?), m. flammert Træ; f. Riv.
- rida (ii), 1, v. n. og a. (rid, reid, ridet, i'), at ride ic. Inf. mest alm. ria, rie; i Rff. og Sdm. ride. Zuperf. rei (reid), i Fl. rio (i'), el. reo (for rido), Hall. Vald. Supin. ride (i'), rie (i'), ree. G. N. rida (rid, reid, ridit). — Betydning:

- 1) svale, vippe, hvile i en usikker, balancerende Stilling, saasom paa et Underlag som er for høit i Midten. Stoffen ligg og rid (s. Rid, n.). Baaten reid paa ein Stein. Rida huer: falde over til en anden Side. Han reid aat Solvet. (Hall. og fl.). Jf. rifa.
- 2) hvile paa Vandet uden at drive (om Fartøi), holde sin Plads mod Vinden. (Sv. rida; Eng. ride). Rida fyre Antar. Rida av ein Storm: holde sig paa sin Plads, medens en Stormbyge gaar over. Nordl. Jf. „Dørl'e av“: det gaar over, forsvinder. Tel. — 3) ride, sidde paa et Dyr; reise tilhest. Rida um Hus: ride omkring Gaarden (en vis Gjestebudskif). Sæt. — 4) v. a. bruge til Ridning; f. Gr. rida ein ny Hest; rida hesten heim o. s. v. Dgsaa: betyngne, plage (saasom om Mareridning). — 5) om Handedyr: bespringe, parre sig med. (Saalebes og saa T. reiten). Afledninger: Rid (l'), Rieb, reida.
- rida** (ii), 2, eller **vrida**, v. a. (rid, reid, rider), 1) vride, snoe, ombrede; f. Gr. „ria ei Blaa“: vride en Vidsevisst, gjøre en Vidie. Hard. Sgl. Mhl. og fl. i Formen ria (ri'e, rei, re'e). 3 Tel. vrie (vri'e, vrei, vrie). G. N. rida: Sv. vrida; Ang. vridan, Eng. writhe. — 2) knytte, danne en Knude. „Ni i Hob“: trække sammen, knytte til. Nordl. (G. N. rida). Jf. Ride, Ribel, Ribeld, Ridtaatt.
- Rida** (l'), f. Febersyge (?). 3 Forbindelsen Trollredu, -robu, -røddu, om et Slags voldssomme Sygdomsanfald hos Dyr. Tronh. 3 Drk. „Troll-ru'u“. G. N. rida: Feber; Mhl. rite. Jf. Ang. hridian: have Feber.
- Ridar** (l'), pl. (f. ?), Svalgange, aaben Gang paa Siberne af en Bygning. Hall. i Formen Rea, hf. Readn; Dativ Reo (for Ridom). G. N. rid, n. Krappegang.
- Ridar** (ii), m. ridende Person; Mytter.
- Riddar**, m. Ridder (Chevalier). G. N. riddari. Ellers anseet som fremmedt og oftest udtalt Ridd'ar, ogsaa Ridd'er. — **Riddar-skap**, m. (n.), Ridderværdighed.
- Ride** (l'), m. 1) Mastestof; Bals eller Mødel, hvorpaa Garnmaffer knyttes. Nordre Berg. Nordl. (tilbeels Rie, eller Ree). Dgsaa i Formen Ridel (Riel), Mhl. Jæl. ridall, ridvölr. (Jf. Riv). — 2) Haspe-traad, Baaud hvormed en Haspe omknyttes (for at den ikke skal forvikles). Sdm. (Tel rida, 2). Om et andet Ride s. Rieb.
- Ridel** (l'), m. 1) flammet Veb (= Riffa, Riv). Mhl. (Riel). — 2) Mastestof, s. Ride.
- Rid-eld** (l'), m. Jb som fremkommer ved Omvinding i Træ; Frictionsild (= Raud-eld). Sdm. Andre St. Rield. (Sj. Sogn). Til rida, 2. 3 svenske Dial. vridels, vrebäll.
- Ridemot** (ii), n. Greerctie med Heste. Hadeland (Niemoos). Anseet som en Tillempe-ning af „Remonte“.
- riden** (l'), part. 1, reden, tæmmet til Ridning; om Heste. (rien, re-en).
- riden** (l'), part. 2, vreden; f. rida, 2.
- ridsfør** (ii), adj. 1) stiftet til at ride. 2) om Heste: avlehygtig (s. rida, 5). Hall. hvor det ogsaa hedder **ridbyrg** (ribyrg).
- Ridham** (l'), m. Ridenætte, fabelagtigt Væsen som siges at plage Creaturene ved at sætte sig paa dem. „Reham“, Mandal. (Folkevennen 11, 466). Paa Sdm. kaldet Tusfen.
- Ridhaa** (l'), m. Haafist af Hankjønnet; Hanzhai (?). „Rehaa“, Nedens. (Mofsat Bladhaa).
- ridheil** (ii), adj. frantende, kun tilbeels frist. Ndm. (riheil).
- Riding**, f. 1, Riden, Ridning.
- Riding**, f. 2, Bridning. (Rling, Bri'ing).
- ridka?** s. rikka. — **ridla?** s. rela.
- ridom**, adv. stundom; f. Rid, f.
- Ridstall** (l'), m. Legeplads for Dyr (Især Hjorte); Barringssted. Nff.
- Ridraatt** (l'), m. den Feil i et Loug, at den ene Traad (Raatt) har haat en Kurve eller Bridning og derfor bliver slappere end de andre Traade. Nordre Berg. ogsaa i Nordl. Nogle St. Retaatt. (Oprindelig Bridtaatt).
- Ridvang** (l'), m. en vakkende Stilling; see Rid, n. Hard. Brugt i Dativ Pl. Ridvonge(m). „Da ligg'e paa Ridvaango“: det hviler paa et usikkert Underlag.
- Riel**, f. Ribel og Ril.
- Rifla** (l'), f. Riffel, rifset Bøsse. Nogle St. Reffla. Eng. rifle. Formen er fremmed, og Ordet skulde her hedde Rivla.
- Rifs**, m. Ribs, Ribsbaertra. Nogle Steder Rips. (Jt. ribes). Hedder ellers: Dr, Movid og Vinber.
- Rift**, f. 1) en Rift (= Riva, Rivna). 2) et Stykke; ogsaa en Stund; f. Ryst, Ryste.
- riga** (l'), v. n. (ar), rave, svale, hælde til forskjellige Sider; f. Gr. om Straa. Nordre Berg. Hall. Gbr. (Nogle St. rega). G. N. riga: roffe. Jf. rigla, rigga, raga. Dgsaa i Betydn. ghyge (= reia); hertil Rigarstjol, n. en Ghyge (= Husstessjol). Sdm. (Nordbalden).
- rigaa**, v. a. (ar), 1, roffe, ryste, faae noget til at rave eller vasse. Rigga Bortet: røre ved Bortet, faa at det ryster. Nordre Berg. Jf. rugga.
- rigga**, v. a. (ar), 2, forbinde, omvikle. Sogn. „Han va saar'e paa Foten, so han laut rigga han“. Andre Steder i Betydn. rigge et Fartøi, takle, forshne med Rigg, m. (Taffelads). Eng. rig; Ang. vrgan: klæde, tilbæffe.
- rigla**, v. n. (ar), 1) roffe, staae løst eller vakkende. Berg. Stift. (Jf. rugla). — 2) rave, gaae usikkert og med Møie. Hall. Hertil riggefør, adj. stærk nok til at gaae (om syge Folk).

Rigling, f. ravende Bevægelse.

rigna (regne), f. regna.

riġ (ii), adj. 1) rig, som eier meget (egentl. som raader over meget). G. N. rikr: rig; mægtig; Ang. ric, Goth. reiks: mægtig. — 2) omfattende, som indeholder meget; ogsaa mangfoldig, rigelig tilbudd. Riġa Gaavor; eit riġt Var; riġt Fiſke ic. — 3) drøi, stor. Riġa for riġt Riġ: gjøre et for drøit Tilgreb; f. Gr. ſikke Eſteſtangen for langt ind under en Steen, ſom man vil vælge. B. Stift.

riġa, v. a. (ar), berige, gjøre rig. Riġa ſeg: ſamle Rigdom. B. Stift, Tel.

Riġdom, m. Rigdom; Overſlod. Tilbeels ubtalt Riġedom. G. N. rikdomr.

Riġe (el. Riſje), n. 1) Herredomme, Regjering. Hans Riġe ſett ſnart Ende. Ellers lidet brugl. G. N. riki. — 2) Giendom, det ſom En raader over. Her ſer du mitt heile Riġe, o: alt hvad jeg har. B. Stift. — 3) Rige, Stat; Monarkie ic. Meſt alm. I Dativ Pl. Riġjom (Riſjo, -aa). I Sammenſætning Riġs (G. N. rikis), for Gr. Riġsbank, m. Rigsbank. Riġsgrænſa, f. Rigsgrenſe. Riġsmagt, f. Statsmagt. Riġsraad, f. ſ. Dr. Riġsraad, n. Rigsvaaben, f. Statsvaaben. — I nyere Skrifter (ſaaſom „Delen“) ere mange flere her- til hørende Ord anvendte, ſaaſom Riġsform, f. Statsform. Riġsſtyrkja, f. Statsſtjke. Riġslæra, f. Statslære. Riġsſkipnad, m. Statsforfatning, Conſtitution. Riġsſkuld, f. Statsgjæld. Riġsſtell, n. Statsſager, Politik.

Riġing, m. en rig Mand. (Haardt R).

riġja, v. n. (er, te), herſke, regjere (?). Sjelden, f. Forbind. „raader og riſjer“; jf. ovrifja, raadrifjen. G. N. rikja.

riġka, v. a. (ar), rokke, røre, flytte af Ste- det. Det ſtend ſo faſt, at ein ſann ittje riġka det. Nordre Berg. Nordl. (Maafſee riġka, vridka).

Riġka, f. flammet Træ, Hvirvler eller høl- geformige Aarer i Træet, ſaaſom ved Ro- den eller i en rund Udvært. Nordre Berg. Gbr. Drk. og fl. (Andre St. Nir, Niel). Maafſee egentl. Riġka (Vridka). — Hertil Riġkebjørk, f. Birk med hølgeformige Aarer (fortrinlig ſtikket til Polering). Gbr. Sdm. og fl. Riġkeſjel, f. Etive af flam- met Træ. Riġkeſkaſt, n. Skaf af ſaa- dant Træ. Riġkevid (=ve), m. flammet Ved. (I Drk. Riġka-ve). Andre St. Lokke- ved, Nir, runnen Vid (i). Jf. Ripel, Zadar, Lunde.

riġkad, adj. flammet, tværſtribet.

Riġkeſty, f. Smaaſtyer ſom adſtilles ved ſmale blanke Striber. Drk. Ogſaa „Riġ-

kaſty“ (= rikkad Sty).

riġkutt, adj. tværſtribet. „Ein riġkett'e Ratt“: en Rat ſom er graa med forte Tværſtri- ber. Nordre Berg.

riġla, v. n. vrikke, rokke, lirke, f. Gr. med en Laas. Nordl.

riġleg, adj. rigelig, ſtor, betydelig.

riġlege, adv. rigelig, i Mængde, i fuldt Maal. Mere alm. riġkelege (riġkele') og nogle St. riġkeſelege (for riġkelega). G. N. rikulega.

riġna (ii), v. n. blive rigere. (Sjelden).

riġſa, v. n. (ar), 1) knirke, ſtrabe; gjøre Larm; f. riġta. — 2) gaae ſagte. Sdm. og fl. „Dø riġſa aa grav'e“: det gaar ſaa taaleligt; Folk ere oppe og arbejde ſom ſædvanligt.

Riġſl, m. Fiſkeſtjæl; f. Reift.

Riġsraad, og fl., f. Riſe.

riġta, v. n. (ar), 1) knirke, hvine, ſtrabe, f. Gr. om Hængſlerne paa en Dør. Sogn, Hard. Abg. Tel. Hall. og fl. I de nord- ligere Egne hedder det riġſa (Sdm. Gbr. Drk. Nordl.). Jæl. hrikta. — 2) larme, ſtøie; f. Gr. ved idelig Gang igjennem Dørene. Sogn og flere. — 3) gaae ſagte eller med ſvage Kræfter. Hall. (Maafſee riġta; jf. riġa, riġla).

Riġting, f. Knirken; Larm; ſvag Bevægelse, f. riġta. I de nordl. Egne Riġſing.

Ril (ii), m. et Slags Dands for tre Per- ſoner. B. Stift. Nogle St. Riel. D. Riel (Molbeck's Dial. 446). Eng. (eller ſtoſſ) reel, maafſee til Eng. reel: rulle; jf. Null.

Rim (ii), n. 1, 1) Rilm, froſen Dug (= Hela). G. N. hrim; Ang. hrim. (Betegner tilbeels et ſtærkere eller tykkere Lag af „hela“). — 2) Sod; Lag af fint Sod paa Gryder eller Kjedler (= Kolhim). Tel. Jf. G. N. ketilhrim.

Rim (ii), n. 2, 1) Rilm i Vers, Sammen- ſtilling af ligelydende Ord. — 2) et Stykke i Verſeform; Rilmſtykke. — 3) ligeligt Forhold, Rimelighed. Gbr. Der ittje Rim i det: det er ikke rimeligt, paſſer ikke til det øvrige. G. N. rima: Vers; Ang. rim: Tal, og riman: tælle, regne.

Rim (i), f. (Pl. Rimar), Stang, Spile (Sprøſe); en af de Stænger eller Fjæle, ſom danne Ribberne i en „Grind“ (modfat Dſe); ligesaa om de enkelte Stænger i et Gitter, de enkelte Trin i en Stige, og lig- nende. (Nogle St. Reem). G. N. rim. Jf. Rt. Rimm (Tværhjælle); Eng. Dial. rims (Stigetrin). Rilm i en Slæde er et af de to Langtræer, ſom hvile paa Tvær- hjælkerne lige over Mederne. Berg. Tel. (Andre St. Raſt, el. Raſte). „Rimm“ (el. Remm) ſynes ogsaa at betegne en Jord- ryg, men bliver da det ſamme ſom Rime, m.

rima (ii), v. n. (ar), blive rimet; fryſe til Rilm. Jf. hela. Ogſaa: belægges med

Sed (f. Rim). Mandal og flere.

rima (ii), v. a. (ar), 1) rime, sætte i Vers; ogsaa: skrive Rime eller Vers. 2) faae noget til at passe. Rima seg: danne Rime, klinge ligt; ogsaa: passe sammen, være passende. Trondh.

rima (i), v. n. (ar), danne et Gjerde (?). „Da rima inn-hve“: Volgen slaar ind fra Siden, eller langs ad Vaaden. Edm.

Rimar (ii), m. en Rimer, Versmager.

Rime (i), m. en langstrakt Forhøining, Jordryg, Bjergryg (omtr. som Rinde). Edm. (lidet brugl.). Paa Helg. Rem (Remm): en høj Banke. I Hall. Rimme (eller Remme): en Skovstrimmel, Forhøining bevoeret med Stov. (Døstet Skogremme). Jæl. rimi: en lang Bakke. I danske Dial. Rem, Rim (Rimmer): Banke, Jordryg. Eng. rim: Kant. Jf. Rive, Ribbe.

rimeleg (ii), adj. rimelig, sandsynlig; ogsaa: passende, billig, maadelig.

rimfrosen (o), adj. rimfrosen.

Riming, f. Rimekunst.

rimna, s. rivna. — **Rimsa**, s. Rimsa.

Rimstav, s. Primstav.

rina (ii), v. n. (rin, rein, rinet, i), 1) virke, have Indflydelse. Nest i Forbind. „rina paa“: virke paa, udrette noget med (omtr. som: hvide paa). Det rin ikke paa honom: det har ingen Virkning paa ham. Det rein ikke paa deim, wat dei aato: de blev ikke federe, hvor meget de end aade. Nordre Berg. Nordl. Dgsaa v. a. ramme, gaae ud over. „Dbone(r) rine ikke den so(m) æ eshyldig“: o: Forbandelser skade ikke den, som er uskyldig. Edm. G. N. hrina(a); Ang. og Ght. hrinan: berøre; Eng. Dial. rine: røre. — 2) smerte, stifke, være bitter. Der so surt, at det rin upp i Naserna: det virker som en Rivning i Næsen. Edm. Nordl. „Da rin i Hau“: det smerter i Hovedet. Jndh. Afsvigende Betydn. „Da rin av“: det gaar over, dønner bort. Tel. (Winje). — 3) strige, hvine med høj og stærk Lyd; især om Stylin, ogsaa om Heste. Rina som ein Gris. Temmelig alm. vest i Landet, ogsaa Hall. Gbr. Drk. Nordl. (G. N. hrinaa). Dgsaa brugt i en afsvig. Form: vrine, Smaal., brina, el. prina, Sogn. I Nedens: vrene, om at vrinske. Sv. Dial. vrina: vrinske.

Rinald, m. Knurfiisk (= Rjot). Sogn, Nhl. Ehl.

Rind, f. Jordryg; s. Rinde.

rinda, v. a. (er, e), støde, drive, nedstyrte, s. Gr. Tømmerstokke fra et Bjerg. Sæf. (Imperf. tildeels rindte). Dufkelt i Udtrykket „rinda Baasa“: forvinde en Sorg, blive lettere tilmode. Hard. — Ordet sulde egentlig have samme Bøining som binda og vinda, altsaa: rind, rakt, rundet, ligesom G. N. hrinda, o: støde, omskøde.

Rinde, m. Jordryg, Bjergryg, en høj Banke;

især en opadgaende Forhøining imellem to Bækkeløb i en Bjergside. Sogn, Hard. Tel. og fl. (I Bald. Rind, f.). Noget lignende er Rande og Rante; jf. Rape, Rabb, Ribbe, Rime.

Rindemark, f. ujævn Mark med lange Forhøininger.

rinduct, adj. ujævn, fuld af langstrakte Høder.

Ring, m. 1) Ring, Kred, Cirkel. G. N. hringr. Ganga i Ring: gaae rundt, i en Cirkel. Standa i ein Ring: staae opstillet i en Kred. Jf. Kring og Kringel. — 2) en smedet eller tilfsaaren Ring; s. Gr. Ringerring. (Jarnring, Sølvring, Gullring). — 3) et rundt og lavt Kar; Mælkekar. Drk. Dgsaa det samme som Ringja.

ring, adv. ringe, let, ubetydelig; ogsaa daarlig, svag, skrøbelig. Han er ring med Sessa: svag af Helbred. (B. Stiff). Ein ring Pris: en lav Pris. (Mfl.). Eit ringt Kar: et Kar med knap Røring. Myere Drd; efter det tydste ring, ringe eller gering.

ring, adv. snart, strax, om kort Tid. Drk. „Han maa ring kommaa no“. I Ndm. ringan (ringand?). Sv. Dial. ring, ringt.

ringa, v. a. (ar), 1) bøie i Form af en Ring (Cirkel). Ringa seg i Sop: lægge sig i en sammenbøjet Stilling; om Dyr, for Gr. Hunden. Ringa seg tringum: omslynge; om Berter. — 2) tilfsjære i en Ring el. Runding. Ringa ut-or, el. ringa ut eit Stykke: udfsjære et rundt Stykke. — 3) sætte en Ring paa. Ringa ein Finger. (G. N. hringa). Dgsaa: omringe. Dei vilde ringa meg inn. — Particp: ringad (ihopringad, utringad, inneringad).

ringast, v. n. blive ringere, forringes. (B. Stiff). Myere Drd, s. ring.

Ringbein, m. en vis Fæl i Fødderne paa Heste.

Ringblom, m. Blomst med mange Kronblade i en Kred eller Ring; nogle Steder Høgeurt (Hieracium); andre St. Volverleie (Arnica).

ringbøyg, adj. bøjet i en Cirkel.

Ringbygg, m. Indbyggger af „Ringebu“ i Gudbrandsdalen.

Ring-erla, f. den almindelige Erle (Fugl). Trondh. (Fosen). Afsvig. Ring-illa, Snaasfen, Lydal; og Ringla, Jndr. Stjordanen. Andre St. Linerla.

Ringfeste, n. Fæste eller Hefte til en Ring (f. Gr. i en Der).

ringhornutt (o), adj. som har ringbøiede, cirkelformige Horn.

ringja, v. n. (er, de), ringe, varfle med en Kloffe. G. N. hringja; Ang. hringan. Ringja saman: ringe til Mæsse i Kirken. Ringja inn ei Sogtid: ringe for en Høttid.

Ringja, f. Mælkekar, lavt og bredt Trakar til at opsætte Mælk i. Sæf. Hall. Nordre Berg. og flere. Dgsaa i Formen Ringe,

- Smaal. Rom., Ring, Trondh. Afsigende Rungje. Tel. (Eilers: Kolla, Bunka, Asp). 3 Øst. Ringe, om et Mælke-spand (Bøtte).
- ringfverva (?), v. a. jævne Kanterne paa en rund Skive, f. Gr. en „Leiv“. Gard. Lyder som ringverva.
- ringla, v. n. (ar), ringle, klinge, f. Gr. med en liden Bjælde.
- Ringla, f. f. Ringerla.
- ringlagd, adj. sammenlagt i en Ring.
- Ringlaup, n. Ringrenden, Tummel.
- Ringorm, m. Ringorm, et Slags Udsæt. (3f. Garborm). Ringormgras, n. Sol-dug (Drosera), Nordre Berg. Sæt.
- ringloa (=fo), v. a. (r, dde), f. en Hest paa alle Fødder. Tel. (3f. ringtruga). Partic. ringloadd.
- Ringstav, f. Primsstav.
- Ringstrøm, m. Vandhvirvel, Strømning som gaar rundt. 3f. 3ba.
- ringt, adv. usfelt, daarligt. Det var ringt gjort. (Nære, f. ring).
- Ringtrost, m. Ring-Drosel. (Ejelden). S. Sghvorta.
- ringtruga, v. a. (ar), sætte Sneesaaler (Trugor) paa en Hest paa alle Fødder. Vofse.
- ringutt, adj. ringet, som har ringformige Striber eller Indsnit (f. Gr. om Horn); ogsaa: bøllet, som har visse Tværstriber med en egen Farve; om Dyr.
- ringvaksen, adj. udvoret i en Kredse.
- Ringveg, m. Rundgang, rundtøbende Vej; f. Gr. i en Have.
- Ringvid (-ve), m. 1) Følgerne eller Omkretsen i et Hjul (Træhjul). 3f. Hjuling og Laft. — 2) Kantning paa et Lag (nemlig Torvoler paa Siderne, og Vindfeber paa Gavlerne). Nordl. (Ringve). — 3) en slyngende Bustvært, Gjedebled (Lonicera). Nordre Berg. Eilers Vibvendel og fl.
- ringvida (i'), v. a. (ar), sætte Kant paa et Lag, danne Lagfsjæg og Gavler. Nordl. (ringvea). Indh. i Formen „ringvaadaa“.
- Ringvokster, m. Hvirvel i Haaret, et Punkt hvorfra Haarene udbræde sig til Siderne. B. Stift. (3f. Kvervel).
- ringvoren (o'), adj. daarlig; frøbelig.
- ring-øvgd, adj. ringslet, som har hvid Ring i Vinene; om Heste.
- Ring, f. Strig, Hvilen; f. rina.
- riom-te, f. Rid, f.
- Rip (ii), n. Streg, Stribe; f. ripa.
- Rip (ii), f. (Pl. Ripar), Vordkant paa en Baad, den øverste Planke i Siden af Baaden. Alm. vest og nord i Landet. 3f. Lausriv, eller Skvetrip (o: en løs Hjel, som i visse Tilfælde sættes ovenpaa den egentlige Rip).
- Ripa, f. Streg, Skure (= Rip, n.). Nordl. 3 svenske Dial. ripa.
- ripa (ii), v. n. (ar), ridse, strible, gjøre
- Streger; f. Gr. med en Knivsod; mærke efter en Lineal, og deslige. Nordl. Trondh. Øst. Øst. og fl. (3f. tripla). Sv. repa, i Dial. ripa. 3f. rita.
- ripa (i'), v. a. (ar), afrive, afstrøge, f. Gr. en Rlynge af Frø eller Bær, ved at gribe derom med Haanden. Tel. og fl. Afsig. repa, ræpa, Øst. ræpa, Namb. ræpa-paa, Drk. Gulbalen. (3 B. Stift rispa, f. Gr. rispa lauv av ein Kvist). Sv. repa. 3f. Ang. ripan: plukke, samle (Eng. reap). — Hertil „Raapaalauv“ (Ripelauv), n. Løv som er afrevet (afstrøget). Drk.
- Ripe (?), m. en Rlynge af Frø. 3 Drk. (eller Dpdal) som Plantenavn: Raapaa, o: Polygonum viviparum (= Fuglefrø, Rittingfrø &c.). „Raapaafoll“, m. en Ret af dette Slags Frø med Mælk. (Trondhjemste Selsk. Skrifter 5, 137).
- Ripel (i'), m. en Strimmel, et langt og smalt Stykke; f. Gr. Sfogarripel (smal Skovstrækning). Sogn, Edm.
- Ripel (ii), m. 1) Rjæp, Stage, liden Træstamme. Nhl. Tel. — 2) udvoret Kant omkring en Rist paa et Træ (= Jadar, Lunde). Nbg.
- Riping (ii), f. Afsætning; f. ripa.
- ripla (ii), v. n. (ar), ridse, strible, gjøre Streger, f. Gr. i Træ (omtr. som ripa). Nordre Berg. Rippling, f. = Riping.
- Ripmaat (ii), n. Lineal eller Vinkel til at mærke efter, f. Gr. ved Tilshjæring af en Kant. Nordl. Trondh. Berg. Andre St.
- Ripmot (oo), n. Øst. Rom. og fl.
- Ripp, m. Hast, Skynding. Nordl.
- rippa, v. n. (ar), 1) haste, skynde sig. Nordl. 2) rømme, pakke sig. Hall. og fl. Dgsaa som v. a. roffe, flytte. Nordl. 3f. L. rip-peln, Holl. reppen (røre sig).
- Ripstreng (i'), n. et Slags stivt Græs. Nordl. (Vesteraalen).
- Rir (ii), m. Knuber i Træ, Ved med krumme eller bølgeformede Aarer. Indh. Afsig. Ri, Helg., ogsaa i Sogn og fl. Vel egentlig Rider (Ridr) eller oprindelig Rirbr. 3 Nhl. Riel (Ridel?); andre St. Rikka (f. d.). 3 svenske Dial. vrid og vril (Nieg 818). — Hertil: Rirfula, f. en rund Udvært paa Stammen af et Træ. (3f. Ruta).
- Rir-rot, f. Rod med knudet eller ringvoren Ved. Rirkaft, n. = Rikkekaft.
- Rirre, n. Træ med flammert Ved. rirvaksen, adj. ringvoren, knudet. (Paa Helg. rivoksen).
- Ris (i'), n. 1) Reising, Dpsaaen. (Af risa, reis). Ejelden; f. Rismaal. — 2) Størrelse, Omfang, Dptagelse af Rum. Sogn. og fl. Der ittje stort Ris paa det: det seer ikke ud til at være stort, at behøve meget Rum. 3f. Riv. — 3) en Forbinding, Jordbrug, Bjergryg; det højeste Punkt af en Vold eller Bakke. Roma uppaa Riset: komme til det højeste Punkt. Temmelig alm., men

tildeels udtalt Rees, ogsaa: Ræs. Jf. Rid.
Ris (ii), n. 1) Krakfot, smaa Buskvarter.
G. N. hris. Jf. Snaar og Ryng. — 2)
Riis, Kviste af Træer. (Lauris, Sopling-
ris, ic.). — 3) et Riis, en Pibst; ogsaa
figurl. Straf, Lugtelse.

Ris (ii), n. (2), Riis, indifk Korn. Tydeli-
gere: Risforn. Hertil Risgryn, oftest
med en fremmed Form „Risengryn“.

rifa (ii), v. n. (ris, reis, rifet, i'), 1) reise
fig, staae op, komme paa Fødderne. Han
var so veit, at han vann ittje rifa. G. N. risa;
Ang. risan (Eng. rise); Goth. roisan. Nest
brugl. i de sydligere Egne; paa Sdm. kun
om at reise sig paa Bagbenene, om Dyr;
f. Gr. Bjørnen reis upp og vidde slaa. (Jf.
reisa). — 2) komme sig, forvinde et Lab
eller en Skade. Nordre Berg. og fl. Han
ris ittje etter det so snart: han forvinde ikke
det Lab saa let. Der ittje meir Stabe, en at
ein ris no etter det. — 3) kneise, rage frem,
række høit op; ogsaa: optage et stort Rum.
Tel. Nhl. Sdm. Gbr. og fl. Det var ittje
so mytet, som det reis til. (Jf. ruva). Dei
rifa svært, desse nye Husi (o: de rage høit op).
Jf. Ris (i') og Rise. — Endelig har Dr-
det en afvigende Betydning i Forbindelsen:
rifa hver, o: falde over til Siden, falde med
sin hele Længde, ligesom en Stof. Sdm.
og fl. (Andre St. rida hver). Jf. Ght.
risan, som betyder baade stige og falde.

rifa (ii), v. a. og n. (ar), 1) sanke Riis el.
Kviste. — 2) pibste. Ribet brugl.

Risbit (?), m. en aars gammel Busk, eller
ogsaa Væder. Tel. Hall. Sogn, Indr.
Helg. Paa Rom. om et aars gammelt Svin
(?). Paa Sdm. om en toaars gammel Dre.
Sædvanlig udtalt Riisbiit, eller Riispiit.
I svenske Dial. risbit, respit, risbitare, om
en Busk (Riek 535). Ordet's Oprindelse
er dunkel.

Rise (i'), m. 1) Jætte (= Jotul), mandligt
Væsen af fabelagtig Størrelse. (I Folke-
sagn). Søndre Berg. Dstl., ogsaa i Nordl.,
tildeels udtalt Riese, Resa. Mere afvig.
Ryse (y'), Mandal, Rbg., Rysel, Tel.,
og Risl, Smaal. (G. N. risi). — 2) en
Rjæmpe, en meget stor eller høi Mand.
Nordre Berg. hvor Ordet opfattes som:
kneisende, fremragende; af rifa (3). Jf.
L. Riese (Weigand 2, 495).

Risel (i'), m. f. Rise.

risen (i'), part. opstaaet, opkommen af sit
Lele. Jf. ogsaa stortisen.

Risestein (i'), m. en eenlig, stor Steen, som
ligger paa en Flade eller ovenpaa en Bjerg-
ryg. „Resastein“, Jæd.

Risefverd (i'), n. en lang Steen; f. Sverb.
Riseføfster (i'), m. Rjæmpestørrelse.

Risfall (ii), n. den første Afbrændelse paa
et ryddet Jordstykke. (Motsat Baalfall).
Østerd.

Risgard (-gar), m. Gjerde af Buske og

Smaatræer. (Jf. Einegard). Ogsaa kaldet
Risgjerde (Riisgjære), n.

Risgyvra (i'), f. en Jættekvinde. Helg. i
Formen Risgjura, eller Resjura. En Sam-
menfatning af Rise og Gygr.

rishyda (-hya), v. a. (er, de), pibste med
Riis. Nhl.

Rising, f. Opstaaen; ogsaa Reising, Gotde.
Rist, m. et Slags Rager. Solør.

Risla, f. en vis Heste-Eygd, som ytrer
sig ved megen Uro, Gnidning, Væltning ic.
Rbg. Tel. Busfr. Nogle St. Rysla.

risla (i'), v. n. og a. (ar), 1) drysse, strøm-
me ned. Dstl. (Rom.). — 2) stroe, lade
drysse. Jf. Sv. risla: sæde. — 3) rage
løselig med en grov Rive (Rislerive). Hall.

Risla (i'), f. 1, 1) et libet Træ (= Busk);
ogsaa Green eller Top af et Træ (især
Løvtræ). Tel. og fl. I Nhf. Ristla (i');
saaledes: „Ristelass“, et Ræs af Kvistved.

G. N. hrisla; Sv. Dial. risla: en Green.
— 2) en Riisvæst, en stor Fieikost. Hall.

— 3) Top paa et Straa, den gnebede
Froslase paa visse Græsarter. Smaal.

Rom. Hertil Havrerisla (Havreær).

Risla, f. 2, en Eygd med Udset om-
kringet Væltstedet eller Underlivet. Rbg.

Jf. Maarisla.

Rismaal (i'), n. den Tid, da man pleier at
staae op om Morgen. Helg. G. N. ris-
mål. (Paa Sdm. Uppstadmund).

risna (i'), v. n. (ar), løbe som en Gyfen
eller stærk Rystelse igjennem Legemet. Sdm.

„E tiftte da risna n'nye me“: jeg syntes
som om der løb noget koldt ned over mig.

Risp, n. Fiskefjæl, f. Reist. Ogsaa om no-
get, som man „risper“ eller river af.

Risp, f. en liben Rem. Hall.

rispa (i'), v. a. (ar), 1) afstryge, afrive
(ligesom ripa). G. N. rispa: rive; ff.
hrisa. — 2) ridse, strible, faare; ogsaa:
Rjære, slænge. Dstl. (Sv. rispa). Jf. risla.

— 3) rive i Lemmerne; om Smerter. Jf.
riva. — Hertil Risping, f. Afrivning osv.

Rispa, f. 1) Frotov, lang Klase med Fro
eller Blomster. Vald. 2) en Ransse, en
let og lystig Fortælling. Tel. Vald. og fl.

3) en Stribe, Rids, Rist, Hall.

Risping, m. eller Rispingsseid, m. Sei af
middels Størrelse. Sdm.

rispa (i'), v. n. (ar), være urolig, gjøre Støi
og Spektakel. Tel. Jf. raspa.

rispa, v. a. ridse, f. rita.

risfo (= rettsfo), f. rett.

Risfjerna (ii), f. en Komet. B. Stift.

Risfvering, m. Indbygger af Riisen (Ris,
m.) ved Trondhjem.

Rist (i'), n. Fiskefjæl, f. Reist.

Rist, f. 1, Rist, den øvre Deel af Foden,
opad mod Ankelen. G. N. rist. (Jf. Eng.
og Nt. wrist: Haandleb). — Rista(r)blad,
n. Fodblad, den nedre Deel af Bristen.

Ristarrok, m. Fodens Krumning foran

Anfellede, Bristens øverste Deel.

Rist, f. 2, Bjergkant, øverste Kant af en Bjergryg (= Egg). Tel. Sæt. Jf. Ris og Rist.

Rist, f. 3, en Rist, gitterformig Skive. Afvig. fra L. Rost og Sv. rost.

Rist, m. en Stopper; f. Reist.

rist (i'), part. 1) opskaaen, aabnet; f. rista, (1). — 2) ryklet, omryklet; f. rista (2).

rista (i'), v. a. (er, e), 1, skjære, tilskjære; eller oftere: opskjære, sprætte, aabne med Kniv. G. N. rista (ristir) el. rista (rist, reist, ristit). Rista Reimar: tilskjære Remmer af Skind. Rista Rist: opskjære Fisk. Nordl. (ogsaa i Tel.); ellers sædvanlig: rista upp, o: aabne (Fisk eller slagtede Dyr). Rista upp Skindet: gjøre Nabning i Huden paa et Dyr, som man skal slaae.

rista (i'), v. a. (er, e), 2, rygte, sætte i en ryttende eller bævende Bevægelse (= skata). G. N. hrasta; Sv. rista. (Jf. Goth. hrisan). Rista seg: rygte sig; ogsaa: skjæve, bære. Rista paa seg: rygte Lemmerne; f. Gr. rista paa Houdet; rista paa Noda (om Dyr).

ristad, adj. beskaffen med Hensyn til Bristen; om Skotsi. Jf. risthøg.

Ristar, m. En som opskjærer Fisk. Nordl.

Ristarula, f. en fløstet Stang, hvormed Hø omlægges eller ryktes. Indr.

Ristel, m. Længjern i en Plov, et Slags Kniv under Plovaasen, bestemt til at skjære Jorden ovenfra eller aabne en Fure for Ploven. Dstl. Wald. Vosø, Drf. Helg. (Ellers kaldet Skjære). G. N. ristill.

Ristepiik, f. en Kile at sætte imellem Læsten og Dverklæderet, naar man syer Skotsi. B. Skift.

risthøg, adj. høi i Bristen; om Fødder, ogsaa om Skotsi. Uegentlig: trodsig, stolt, kjæphøi. Nordre Berg.

Risting, f. Rystelse, m. m., see rista.

ristlaag, adj. lav i Bristen; modsat risthøg.

Rit (i'), n. et Rids, en Tegning. Tel.

rita (ii), v. n. (ar), ridse, gjøre Streger eller Striber; tegne med Kridt oc. Nordl. Hall. Solør. Skulde egentlig have stærk Bøjning (rit, reit, ritef), ligesom G. N. rita (o: skrive), Ang. writan, Eng write. Jf. Reit, reita og det følg. rita.

rita (i'), v. a. og n. (ar), 1) ridse, tegne, gjøre Tegninger. Tel. (Sv. rita). Mere alm. rista, som sætter sig til D. ridse, L. ritzen. (Jf. Rit, n.). — 2) skrive, gjøre Forsøg i Skrivning; gjøre Streger; skrive daarligt. Rita ut Papiret. Nordre Berg, og flere. G. N. rita (ar): skrive. — 3) i Forbindelsen: rita upp, o: opregne, anføre i en Rab eller Række. Edm. „Han rita upp so maange, at de va ingen Ende paa“. Jf. Reit (Rab).

Rita (ii), f. Rids, Streg, Stribe. Hall.

Riting (i'), f. Ridning, Tegning; ogsaa om daarlig Skrift. Jf. Uppriting.

ritla (i'), v. n. vanke, flakke om (= ratla, rakla). Vosø.

Ritla, f. f. Ristla. — ritte, f. rett.

Riv (i'). n. 1, 1) Rivning, Riven. G. N. rif. Riv og Sitt: Riven og Skiben, haardt Arbeide. — 2) Emerter, som ligne en Rivning i Legemet. (Sv. ref). Riv i Magen: Mavepine. Riv og Rensl, f. Rensl. — 3) en Rist, Rævne, f. Gr. i Klæder. Hall. og fl. Nogle St. Rev.

Riv (i'), n. 2, 1) Ribbeen, Sibebeen. (Of-tere Sideriv). G. N. rif; Sv. ref; Eng. rib. Jf. Ribba og Rim. — 2) et Rev, en smal Grunding eller Vanke, som gaar ud fra Land; Fortsættelse af et Ræs under Vandet. G. N. rif; Eng. reef (Jf. Tange). — 3) Rev i Seil, Strimmel som kan sammentrækkes ved dertil indrettede Vaand. Eng. reef; Holl. reef. (Synes her at være fremmedt).

Riv (i'), m. Vindebom, Valse; især i en Bæverstol; saaledes „Store-Riven“: Garnbommen; „Litle-Riven“: Vævbommen, hvorpaa den færdige Væv oprulles. Berg. Trondh. og fl. Tildeels ubtalt Ræev, ogsaa Ræv, Ingh., og Røv (ø), Tel. G. N. rifr; Sv. Dial. rev. (Jf. G. N. rista: vende, udvifle, m. m.). — Riv bruges tildeels ogsaa om en liden Valse til Garnbinding; ellers kaldet Ride (i').

riv (ii), adj. 1) hyppig, som forekommer ofte eller i Mængde. Num. Der uppe paa Reinen vera riv: der henne pleier man ofte see Reensdyr. Ang. rif (ryf): hyppig, herseende; Dyr. rife; Rt. rive. — 2) rundhaandet, ikke sparsom; ogsaa: ivrig, hidlig, graadig efter noget. Han er riv med di. Seiti er riv i Væren: graadig efter at komme i Ageren. Num. Hall. Jf. Isl. rifr: gavmild.

riva (ii), v. a. og n. (riv, reiv, rivet, i'), 1) rive, slide, faae noget til at revne eller løsnes. Riva laust; riva i sunder; riva Sol paa, o. f. v. G. N. rifa. — 2) oprive, bryde i Stykker. Riva et Hus: nedbryde en Bygning. Riva ei Mila: oprive en Kulmille. Binden heve rivet Tætet. (Jf. rjuva). — 3) rykke, sløde, trække noget afsted. Han reiv Boterna ned paa Golvet. Dei hadde jo nær rivet meg i Koll (stødt mig omkuld). Riva i Hov: strabe sammen; ogsaa: røre sammen, forvifle. — 4) ridse, frakse, strabe. Riva Skinet: opkrabse Huden. Tildeels ogsaa om at gnide (f. Gr. Malerfarve); men dette støtter sig nærmest til det tybske reiben. — 5) om Emerter, som ligne en Rivning. Det riv i Armom: det smerter, stikker i Armen. Jf. Riv. — Ellers i mange Talemaader, saasom: riva upp Dyri: aabne Øren hastigt. Riva Zoll uppør Svevnen: vække Folk med Larm, eller i Utide. Riva Hungren av seg: stille sin Graadighed, faae sin største Træng tilfredsstillet. Riva Kisten: fraale eller snaffe meget. Riva aat seg: strabe til

- fig. Riva fraa seg: gjøre færdigt i en Hast. Riva i seg: sluge, æde graabigt. Riva uppatter: opprippe. Det riv av: det gaar an, det faar taales. Trondh. (Dgsaa svensk). Det riv uti (tf): det klarer op en Smule, Skyerne sprede sig lidt. B. Stift.
- Riva (ii), f. en Rive, Redskab til at rage med. Hertil Rivehovud (v'), n. Hovedet eller Kammen paa en Rive. Rivenavar, m. en Navet af den Stærrelse, som behøves for at bore Hul til Rivetænder. Riveskast, n. Riveskast. Rivetind, m. Tand i en Rive.
- Riva (i'), f. 1) Rist, Revne; ogsaa: en smal Nabning, f. Gr. igjennem Hjelen i en Veg. Nogle St. Riva, ogsaa Revn, Hall. (Jf. Rivja). G. N. riva; Sv. revna. — 2) en vis Børnesygdom, forbunden med Udslæt. B. Stift. Dgsaa kaldet Riv (Rev) og rivvondt, Trondh. Nordl. I Hall. Rivju; i Smaal. Revju, nærmest om Mavesygdom.
- rivande, adj. 1) rivende; raff, hurtig. 2) som man kan rive eller splitte.
- Rivar, m. en raff, haardfør Arbejder; ogsaa En som er uforsigtig, uføaaansom.
- rivast, v. n. (rivst, revist, rivest), brydes, rykkes med En, hømpe for Norstak (= dragast, tafast). B. Stift og fl.
- Rive (i'), m. en Skovstrimmel (= Skogteig). Formen tvivlsom; i Dst. Ræva (eller Revva), i Drk. Raavaa, som ogsaa kan være Rave. Jf. Rime.
- riven (i'), part. reven, splittet; forreven, forskidt. (Nogle St. reven, ræven). G. N. rivan.
- Rivhest (i'), m. En som arbejder skjodesløst eller med allfor stor Hast; ogsaa om En, som gjerne vil brydes. I lignende Betydning: Rivulv (i'), Rivfant (Hall.); ogsaa Rivner, f. Rivbiffja, f.; det sidste nærmest om kamplystne Dyr.
- Riving, f. Rivning, Eliden; Redbrydelse; f. riva. Jf. Rivskap.
- Rivja (i'), f. 1) Revne, Sprække (= Riva). Tilbeels i B. Stift. — 2) Mavesygdom; f. Riva (i').
- rivleg (ii), adj. rivelig, drøi, betydelig. Abg. (?). Jf. riv.
- rivna (i'), v. n. (ar), revne, briste. Næst alm. rimna (remne); nogle St. rivna. G. N. rivan.
- Rivna (i'), f. Revne, Rist som er fremkommen ved Revning. (Altsaa mere indfrænkset end Riva, eller Rivja). Næst alm. Rimna (Remne).
- Rivning (i'), f. Revning, Sprækning.
- rivnutt (i'), adj. fuld af Revner.
- ri-voffen, f. Nr.
- Rivol (i'), eller Rivaal, m. Løberose, Gjebeblad (= Ringvid). Jæb.
- rivsam (i'), adj. haard, angribende; om Arbeide; ogsaa: tilbøielig til at rive; kamplysten, urolig.
- Rivsarbeid, n. haardt, grovt Arbeide.
- rivstak (i'), adj. 1) Jyg af Mavesmerter. Jndh. (?). — 2) kamplysten, begjærlig efter at brydes (rivast). Edm. og fl.
- Rivskap (i'), m. Brydning, Kampleg. Nordre Berg. Hedder ogsaa Riving og „Rivsting“, f. (af rivast).
- Rivsmat (i'), m. simpel, grov Kost, vassende ved haardt Arbeide. Edm.
- Rivstemna (i'), f. Sammenkomst til Brydning eller Kampleg. B. Stift.
- Rivulv (i'), m. f. Rivhest.
- rivvutt (i'), adj. fuld af Rister eller Nabninger. (Nogle St. revette, revaatt).
- Rjaa, m. Kornstavre; f. Raa, m.
- rjaala, v. n. a. (ar), gaae sagte; ogsaa: være i Stand til at gaae, f. Gr. om gamle Folk. Edm. (Jf. Jæl. rjätla: vanke om). — Roma rjaalande: komme gaende, spadserende.
- rjaatett, f. raattet.
- rjoa, v. n. a. (ar), snaffe meget, svadse, vrøvle. Hard. Ehl. (Maafsee for rjoda). Dgsaa i en anden Form: rjona. Nhl.
- Rjod, n. Grønning, Græsplet; aaben Plan i en Skov (omtr. som Glemma). Tel. (Rjo). G. N. rjodr. Jf. E. Reute, Nht. riute: Rydning. I Ehl. Rjota, f.
- rjod (?), adj. f. rjodleitt.
- rjoda, 1, v. n. a. (ryd, raud, rodet, o'), 1) gjøre rød, behøse med et rødt Lys; om Solen i dens Dvgang. Soli ry(b) i Hjellet. Tel. (Ibet brugl.). I gamle Bers hedder Præs. ryr (ryder). „Soli ryr paa Toppo(m)“, Landst. 183. Jf. „rjode Pilerne i Blod“, Landst. 381. G. N. rjoda (ryd, raud, rodit). Jf. rjoda, rauda, raud. — 2) smøre, bestryge, farve; især om den Stik af bestryge Fladbred i Bagningen med en vaad Kvast og derved gjøre enkelte mørkere Striber paa den hvide Grund. Rjoda Lessor. Søndre Berg. i Formen rjoa (ry, rau, roe). Paa Edm. rjode, ogsaa rjoe, men med væglende Bøining. Hertil Rjodlessa, f. Lesse med paafatte Striber. (Hjoleffe, Rjoleffe). Rjodvippa, f. eller Rjodvipp, m. en liden Kvast af stryge med.
- rjoda, 2, v. a. og n. (ryd, raud, rodet), 1) udsprede, udkafe; ogsaa omvælte, f. Gr. Hø, som skal terres. Vofs, i Formen rjoa (ry, rau). Ikke meget brugl. (Jf. rjuva). — 2) v. n. drysse, styrte ud (= rynja), f. Gr. om Korn. Helg. ogsaa ved Trondhjem i Formen ry' (ry, rau, røe). G. N. hrjoda: kaste, udsprede; ogsaa styrte frem (Egilsøn). Sv. Dial. ry: drysse.
- Rjode, m. f. Rodvatn.
- Rjoding, f. Dverstrykning ic., f. rjoda.
- rjodleitt, adj. rødsladen, rødmsøst. Tel. (Vinje, Randland), dog lidet brugl. Tidligere ogsaa rjod (rjo). G. N. rjodr. Nu sædvanlig: randleitt.

Kjome, m. Fløde, Fedtlag paa Mælk (især paa den opsatte tykke Mælk); jf. Fløyte. Alm., dog i forskellig Form: **Kjome** (oo), Søndre Berg. **Sæt. Tel. Num.**, **Kjumme**, Hall. **Vald. Gbr.**, **Kjøme** (o'), Nordre Berg., **Kyme**, Nordl., **Rome** (oo), Jæd. **Rbg.**, **Røme** eller **Rømme**, Smaal. og fl. Jæl. **rjómi**; Sv. **Dial. rømme**, **råm**; Eng. **Dial. ream**, **Holl. room**, **L. Rahm**, forðum raume (Weigand 2, 453). — **Hertil: Rjomebite** (i'), m. Gladbød besmurt med Fløde. **Rjomebutt**, m. Kar at samle Fløde i. (Paa **Sdm.**, „**Rjomes trokke**“, f.). **Rjomegard**, m. Fløbering i Siderne af et Mælkfæd. **Rjomegraut**, m. Flødegrob. **Rjomegrautsmør**, n. Flødesedt, Smør som er ubdirket ved Røgning. **Rjomekolla**, f. Mælkfæd med Fløden paa. **Rjomekyl** (y'), n. den fædste Mælk nærmest under Fløden. — Jf. **avryma**.

rjona, v. n. (ar), døde, søle Liden hen. **Sdm.** og fl. **Rjona** uppe frametter Kvælden: gaee og hysle med ubetydelige Ting til langt ud paa Natten. Om en anden Betydning s. **rjoa**.

Rjona, f. Plet eller Stribe, hvor Huden er knudret og opsvulmet, ligesom efter en Rivning. **Hall.** i **Formen Rjone**. (Jf. **Rjæl**). **Jæl. hrjón**: Ruhed, Knorter. **Hertil**, „**Rjone-saarfje**“, m. et Slags **Knat**, „**rjennutt**“, adj. knudret, striblet. (Jæl. **hrjónött**).

Rjoning, f. Seensfærdighed, Sølerie. **Sdm.** **rjosa**, v. n. (**rys**, **raus**, **rosset**, o'), lyde som et tungt eller stønende Andebræt. Det berre **raus** i **honom**. **Dgfaa** personligt: aande høit, eller med en stønende Lyd. **Han raus** og **svav**. **Hall.** (med **Jnsin. rjose**). **Et** at forverle med **rjota**. **Jf. G. N. hrjósa**: gysse (= **ryssa**).

Rjot (oo), m. 1) en vranten Person, En som gjerne knurrer og skjæder. Nogle **St. Rjot**; s. **rjota**. — 2) **Knurrfisk**, **Trigla Hirundo**. Nordre Berg. **Paa Sdm. Rjot**. (Jf. **Rinald**). **Dgfaa** kaldet **Auskjerrjot**, fordi dens knurrende Lyd høres bedre, naar man holder Øskarret over den.

rjota, v. n. (**ryt**, **raut**, **rotet**, o'), 1) styrte, falde, glide ud. **Sæt. Tel.** „**Dæ ryt**“ or **Elea**: det falder ud af Glæden. „**Han raut** i **Na'ne**“: styrte i **Laen**. **G. N. hrjóta** (**hrýt**, **hraut**, **hrotit**). — 2) knurre, brumme, grynte; ogfaa om **Mennesker**: mukke, skændte. **Han gjætt** og **raut** syre det. (Foragteligt). **B. Stift.** — 3) snorke i Søvnen, aande med snorkende Lyd. I denne Betydning næsten alm. **Jnsf.** lyder ogfaa: **rjote**, **Tel.** og fl., **rjôte** (o'), Nordre Berg., **roda**, **Jæd.**, **ryta** og **ryt**, Nordl. **Irondb.**, **G. N. hrjóta**. — **Heraf Rot** (o') og **Rota** (Styrkning). Nogle andre **Ord**, som **Rot** (Forraadnelse), **Rote**, **roten** (o') og **ropta**, forudfattede et andet **Stammeverb** **rjota** (uden h), **maafsee**

med Betydning opløses (?); jf. **Ang. reotan**: græde; **Ght. riozan**, **riezen**: flyde.

Rjota, f. Grønning, aaben Plads i en Skov (= **Rjod**). **Schl. Maafsee** egentlig: Spor efter Jordfred (?), af **rjota**, 1. Jf. **Rota** (o').

Rjotar, m. en knurrer Person.

Rjoting, f. Nedstyrkning; ogfaa **Knurren**; **Snorken**.

rjotsam, adj. knurrende, vranten.

rjuka, v. n. (**ryk**, **rauk**, **roket**, o'), 1) ryge, give Røg af sig; om noget som brænder. **Jnsf.** nogle **St. rjuke**; ogfaa **rjoke** (o'), Nordre Berg. **Hall. Vald.**, **ryka**, Nordl., **rufe** og **roke**, **Gbr. Imperf. Fl. ruks** (u'), **Hall.** og fl. **Supinum** mest alm. **rofje** (o'). **G. N. rjúka** (**ryk**, **rauk**, **rokit**); **Ang. reocan**. **Jf. Røyt**, **røytja**. — 2) dampe, dunste, vise sig som Røg. Det **ryt** av **Elvi**. **Drykten** var so heit, at det **raut** av **honom**. — 3) syge, drive, blive opkastet i Luften; om **Vand**. Det var ein **Storm**, so at **Sjoen raut**. **Heraf Rot** (o'), **Sjorot**, **Rofveder**. — 4) styrte frem, faste sig over noget. (Sv. **ryka**). **Rjuta** i (el. uti): gribe pludselig, tage fat paa. **Rjuta** paa: styrte ind paa, overfalde. **Rjuta** i **Sop**: styrte løs paa hinanden, komme i **Kamp**. — 5) falde, vælte om. (**G. N. rjúka**). **Rjuta** i **Koll**: falde omfald. **Han raut** burt i **Beggen** ic. **Dgfaa** med **Begrebet**: briste. Det **raut** av. Det **raut** i **sumder**. — 6) vippe op, blive for let. **Dgfaa** om en **Person**: komme til kort, tabe, give tabt. (Meget brugt.). Det **ryt** upp: det bliver for let. **Eg** **tentjer**, **han ryt** snart: han holder sig ikke længe. **Han** **stridde** længe; men det **vardt** **daa** so, at **han raut**. **Jf. grva**.

rjukande, adj. rygende; ogfaa: drivende, styrkende. **En rjukande Storm**.

Rjuking, f. Rygen, Tilstrømning af Røg; ogfaa **Damp**, **Drev**.

Rjumme, f. **Kjome**.

Rjupa, f. **Rype**, **Sneehøne**. Egentlig to Slags: **Fjellrjupa** (**Lagopus alpina**) og **Skogrjupa** (L. **subalpina**, **Millsøn**). Mest alm. **Rjupa**; sjældnere **Rjøpe**, **Jndh.**, og **Rype**, **Dstl. G. N. rjúpa**; Sv. **rypa**. — **Rjupefjæder** (fjer), f. **Rypefjer**. **Rjupefall**, m. **Han-Rype**. **Dsterd. Rjupefjæter**, m. **Rypefjer**. **Rjupefjægg**, m. **Han-Rype**. **Rjupevon**, f. **Sted** hvor **Ryper** forekomme. **Dsterd**.

Rjupebær, n. **Fjeldbær**, **Arbutus alpina**. **Tel. Sdm.** og fl.

Rjuv, m. en stenig og nøgen Bjergryg. **Sæt. I Hard. Rju**, som **maafsee** er et andet **Ord**; jf. **Rye**.

rjuva, v. a. (**ryv**, **rauv**, **rovot**, o'), oprive, splitte, gjøre Hul eller Abning i noget; ogfaa omkaste, bringe i **Uorden**. **Sæt. Tel.** (**rjuve**). **Vinden ryv** **Taket**, el. **ryv** paa **Taket**. **Han** **heve** **rovot** paa **mange Hus**. **Guten** **sat** og **rauv** **upp** **Saaret** **sitt**. (**Tel.**). **Usvig. i**

Hall. ruve, om at jævne det udbredte Hø paa Marken, efterat det først har været opvendt (saatt, snutt). Andre St. „breida uppatter“. G. N. rjufa (ryf, rauf, rofit): optrive ic. (Eng. Dial. reave: aftrive et Tag). Jf. roven og Rov.

rjøde, f. rjoda. — rjøke, f. rjuka.

Rjøl (o'), m. en Stribe paa Huden med Høvelse eller Udslæt. Sdm. Naafke for Rjøl (oo), dog usikkert, f. Ryl (Ryel, Ryll). Hertil „rjøllet“, adj. striblet, knortet i Huden.

Rjome, f. Rjome. — Rjone, f. Rjona.

Rjøte, f. Rjøt. — rjøte, f. rjøta.

Ro, f. 1, Ro, Hvile, Stilhed. G. N. ró. (Øht. ruowa). Han heve ingi Ro paa seg: han kan ikke holde sig rolig. Betydningen Forsnielse (Sv. ro) synes ikke at være bekjendt, undtagen i „Moro“.

Ro, f. 2, Jernspaan som hænger fast ved Eggen, f. Er. paa en Kniv, efter en stærk Slibning (f. roslipa). Tel. Sdm. Drf. og flere. Sv. råegg, i Dial. ro.

Ro, f. 3, (Rl. Rør), en liden Jernplade med et Hul i Midten, hvori Spidsen af et Søm lilles fast. G. N. ró.

Ro, f. 4, Stang, Stage; f. Raa.

Ro, f. 5, Braa, Hjørne; f. Raa. Paa Dstl. ogsaa om en Kant eller Side af Himmele, saaledes „Nor-ro'a“, „Bestro'a“, og flere. Smaal.

Ro (el. Roe), m. smaat Frø af Græs eller Ufrud i Kornet. Sogn. Dункelt; jf. Dfe-ro, og Jøl. hrodi: Affald, Ubsud. Hertil Ro-trog, n. et finere Kornsold; andre St. kalbet Melbesaalb.

ro, adj. rolig, stille; f. Er. om et Barn: Der jo roit. Hall. G. N. rór (ró). Naafke ogsaa: tilfreds, tryg. (Tel.). S. Landstad 745.

ro, eller roa, v. n. og a. (r, bde), 1) roe, drive en Baad med Aarerne. Præs. hedder tilbeels: røe, Sdm. og fl., ellers alm. ror. Supin. tilbeels: roe (roet), Nordl., ellers rott (oo). G. N. róa (rør, reri, róit); Ang. róvan. Ro under Seglet, el. ro oppunder: hjælpe til med Aarerne, ibet man seiler (i Svag Vør). Ro frampaa: støde paa Grund, ibet man roer. — 2) drive Fiske-rie, opholde sig nogen Tid i et Fiskevær (= ligga til Fistes). Han plar ro paa Nord-syom: han pleier at være paa Nordserne i Fisketiden. Eg veit ikke toar han rodde, o: i hvilket Fiskeleie han var. Hedder ogsaa: ro Fiste, el. ro Fiska (f.). — 3) v. a. føre eller drive ved at roe. Ro heim Baaten. Ro ut ei Rot (oo). Ro seg upp: roe høiere mod Blenden for at have større Rum at drive paa. Ro seg uppatter: roe tilbage til det Sted, som man har drevet ud fra; altsaa: indtage sin forrige Plads, indhente hvad man har tabt; saaledes ogsaa: forvinde et Tab, komme til Velmagt igjen.

roa, v. a. (ar), bringe til Ro, stille, berolige; ogsaa svøndybsfe (et Barn). Roa seg: slaae sig til Ro, forblive rolig paa et Sted. roande, adj. 1) roende. 2) om et Sted, hvor man kan roe. Der er jo grunt, at det er ikke roande. Dgsaa om Veiret. Der sit Storm, at d'er knapt roande paa Fjorden.

Roar, m. en Roer; Roerskarl.

Robb (o'), f. den ypperste Kant af en Forhøining; Tagryg paa et Huus, og deslige. Hall. Jf. Rabb.

Rod (o'), n. 1, Fiskehud, Fiskenes Skind. Berg. Trondh. Nordl. Nogle St. Ro', el. Raa; ogsaa Rø, Nordl. Hall. G. N. rod. „Der berre Rod aa Ruggjen“, siges om Fisk, som er meget mager.

Rod (o'), n. 2, Strygning; f. Rodvatn.

Rod (o'), f. Rad, Række; f. Rad.

Rod (oo), m. Roen; Fiskerie (= Rør). Sdm. dog oftere „Ror“. — Et andet gammelt Rod (G. N. hródr: Rre, Rø) ligger skjult i nogle Personnavne: Røllaug, Rølleiv, Rommar, Romund, Robert. S. Munchs Naanedskrift 3, 346.

roda (o'), v. n. (ar), være rød; lyse med rødtligt Skin ic. see rauda.

roda (o'), v. a. bestryge (= rjoda). „roa“, Tel.

rodd (oo), part. roet (f. ro, v.). Hertil av-rodd, utrodd, uprodd og fl.

rodde (o'), v. n. (ar), snaffe meget, lade Munden løbe; f. rabda.

Rodda (o'), f. 1, en Fortælling, Historie, Ransfe. Rbg. Tel.

Rodda (o'), f. 2, Bidtekurv, hvori Hø vaeltes ned fra Fjeldene (= Høymeld). Sogn (Lærdal). 3 Mhl. Rotta (Høyrotta). Hertil ogsaa et Verbum rodde (= meisfa).

Rode (o'), m. Rødme; Rødhed, f. Er. i Skyerne (= Raude). Nfj. Sdm. og flere. Nogle St. Roe (o'). G. N. rodi. Jf. rjoda.

roden (o'), part. overstrøgen; egentl. rød-sfarvet; f. rjoda. G. N. rodinn.

Rodvatn (o'), n. Vand at bestryge Brød med (f. rjoda). Rbg. (Røvatn). Dgsaa kalbet Rod (Rø'). Tel. Andre St. Rjode (Rjoe), m. Rbg.

roen, adj. roet, bortroet, afreist (= rodd). Nordl. Øldre Particp af ro.

roga (?), f. roja.

Rogg, n. Frygt, Awe, Respekt. Østerd. (A-mot). Skal ogsaa hedde Rugg. (Dunkelt; jf. rygga og Rggd). Hertil roggfam.

Rogga, f. 1, en Hinde eller tynd Hud; den Hinde, som dækker Rjødets paa den indre Side, f. Er. i Fiskenes Bug. Sdm. og fl. 3 Mhl. Rov (o'). Fra Nordl. meddeelt „Raugga“, om Blod og Sklim af Fisk; maafke Raudga. Jf. Rob.

Rogga, f. 2, et Læppe; f. Rugga.

roggfam, adj. frygtelig, som vækker Frygt (Roga). Østerd.

- røglutt (o'), adj. spraglet, plettet. Hall. (røglut). Jf. drøglutt.
- Rogn (o'), f. Rogn, Fiskeens Æg, eller Æggepose. (Vest alm. Raagn). G. N. hrogn; T. Rogen.
- Rogn, m. Rogn; f. Raun.
- Rognfisk, m. Fisk som har Rogn; Hunnfisk (= Rygna).
- Rognfall, m. f. Rognfjesfa.
- Rognfjesfa, f. Rundemave (Fisk), Cyclopterus Lumpus. B. Stift, Nordl. (Øste ud-talt Raangfjesfa). J. Ryf. Rognfjølfa. (Jæl. hrognkelsi, n.). J. Nordl. ogsaa Rognfall, m. som siges at betegne Hansfiken.
- Rognforn, n. et enkelt Æg af Fiskerogn.
- Rognfry, f. Stryer som ere vidt udsprede i smaa runde Pletter (ligesom Rognforn). Sjf. (Rognesty). J. Tæl. Gplefky.
- Roing, f. Roen; Maade at roe paa.
- voja (?), v. n. (ar), bøse, søle Lidn hen (omtr. som rjona). Bøss og fl. Usædvanlig Form; maafee før roga med Præs. roger (?). Jf. røgia.
- rof (for raf), f. refa.
- Rof (o'), n. 1, Rygen, Drev; Storm som driver Vand i Luften. Jf. Sjørøf. Af rjufa.
- Rof (o'), n. 2, Topmaal; f. Rofe.
- rofa (o'), v. a. (ar), topmaale, fylde et Kar saa rigelig, at der bliver en Top over Bredderne. Tæl. og fl. G. N. hroka. Sv. råga. Particij rofad: topmaalt, overfyldt. Jf. Rofe.
- Rofa (o'), f. 1, Rab, Ræffe; Skaar af Hø paa en Eng. Edm. (Nordvalen). Mere udbredt i Forbindelsen „etter Rofe“, o: efter Røden, i uafbrudt Orden, saa at intet bliver forbigaet (= anfare, fyre tvers). Hedder ogsaa „fyre Rofe“. Vel egentlig Røfa (Røfu).
- Rofa (o'), f. 2, Jernrust, f. Roffa.
- Rofe (o'), m. Topmaal, Top som stiger op over Bredderne i et fyldt Kar. „Rofje“, Hall. og fl., ogsaa ved Mandal. Nogle St. Røf, n. G. N. hroki. Sv. råge, og råga. Jf. Rauf, Ruf, Røfa.
- rofen (o'), part. falden, overvunden; egentlig regen; f. rjufa. (Vest alm. røfjen). Om et andet rofen, f. refen.
- Rofflaga (o'), f. Stormbygge som driver Vand i Luften.
- Roffoss (o'), m. en Strøm eller Styrtning af drivende Vand.
- Roffgarde (o'), m. en fremstyrrende Mæsse (ligesom et Gjarde) af drivende Vand (= Dribgarde). Nordl. Sædvanlig udtalt Roffgare, ogs. Roffare, el. Roffale (Helg.).
- Roff, m. Rof, Spinde-Maffine. G. N. rokk; Eng. roek. Hertil Rofflag, n. en Portion af Uld eller Lin, som sættes paa Roffehovedet til Spinding. Rofflega (e'), f. Roffear (Hjulholder). Roffesvarar, m. Roffdreier. Roffesveiv, f. Roffe-
- hvirvel. Rofferrøda, f. Trædebræt i en Rof. Ellers ligesom i Dansk: Roffe-brjost (=brøst), =fot, =hjul, =hovud (o'), =snor. — Som Plantenavn betegner Roff Æqvisetum, Rømb. og flere. (Mere alm. Rjerringroff).
- Roffa, f. Jernrust, Tegnet til Jernerts i Jord eller Vand. Østf. (Malmroffa, Myrroffa). Ufvig. Rofu (o'), el. Røfu, Trysil; Ruffe, Solør. J. svenske Dial. raffa (?), raff (Nies 522).
- røffer (røffe), f. refka.
- Roffmaal (o'), n. Topmaal, rigeligt Maal. Jf. Strofmaal.
- Roffmuff (o'), n. smaat Søbrev.
- Rofu, f. Røfa.
- røfsterk (o'), adj. om Vinden: stærk nok til at opdrive Vand af Søen. Lof.
- rofutt (o'), adj. drivende, meget stærk og ujævn, om Vinden. Nordl. (roffatt). Hedder ogsaa røffsam.
- Roffveder (o'), n. stærk Storm med Søbrev. Trøndh. Nordl. (Roffveer). Jæl. rokvidri.
- roleg, adj. rolig, fredelig; ogsaa: stille, usofstyrret. G. N. rølegr.
- roleg, adv. roligt, trygt, i Ro.
- Ro-leid, f. Vandvei, Veistykke som man kan roe. Tæl. og fl. (Rølei). Paa Nsl. ogsaa „Røflei“, egentl. Røfleid, el. Røvøleid.
- Ro-leiv, m. Svømmefod (= Sundleiv) paa en Flugl. Tæl.
- Rolengd, f. f. Raalengd.
- rolla, v. n. snafke; f. ralla.
- Rolling, m. Indbygger af Røllag i Num-medal.
- Rølt, m. Baffe, Høi, lidn Forhøining. Hall. (Rølt).
- Rom (oo), n. 1) Rum, Bidde; tilstrækkelig Plads. Faa Rom: faae Plads. Giva Rom: give Plads, give En Leilighed til at komme frem. — 2) Fag, afdeelt eller begrændset Rum, f. Ex. i et Skab; saaledes Kast-rum i et Fartøi, og Rum imellem Røerbænkene i en Baad. (Framrom, Midrom, Bakrom). — 3) Børelse i et Huus. Mindre brugl. men bedre begrundet end „Børelse“. (Sv. rum). — 4) Sted, Opholdssted. Paa same Rømet: paa samme Sted. (Meget brugl. i Trøndh. Stift). Ellers alm. om en bestemt Plads at være paa. Leggja seg i Rømet sitt. Standa i Rømet sitt. Berja Rømet sitt: forsvare sin Plads. — 5) Stilling, Vilkaar. Faa seg eit godt Rom: faae en heldig Stilling, en god Anfættelse osv. — Ordet lyder tildeels Rømm (u'), Nsl. Røgn, Hall. og fl., men mest alm. Røom. G. N. røm; Ang. røm, Eng. room; Øst. rüm, T. Raum; altfaa egentl. Ruum. men Former med „uum“ synes her at være udelukkede (jf. Skum, Lume; Som, Ploma). S. ogsaa rom, røma, Rømb.
- Rom, n. (2), el. m. Rum (et Slags Drif). Ubledes af et indisk rōma, o: Vand.

rom (oo), adj. rummelig, vid, bred; f. Gr. om Plads, Huse el. Klæder. Nogle St. **rummy**. G. N. rúmr; Sv. rum. I romaste Sag: vel rummelig, næsten for vid. Rom Sjo: aabent, rummeligt Farvand. Rom Bind: Bind som er let at feile med, eller som staar mest fra Bagsiden. (Modsat trong, naub, frapp).

roma, v. n. (ar), optage Rum. Det romar til: det kommer til at udfylde Rummet. Tel. (Winje).

Roma, f. 1, Saar eller Sprækker i Munden. Tel. (Winje).

Roma, f. 2, Bidiegreen, lang og tynd Kvist. Tel. Maafsee egentl. Ruma (u'), da det i Winje hedder Romu (oo). En anden Form er Raame. (Silgjord).

[**Roman**, m. Roman, digtet Historie. Fr. roman. Egentl. Digt i romanst Sprogform.

Romar, m. Romer, romerst Borger. Østest Rommar og Rommer (Rom'r). Saaledes ogsaa „Romertal“ (for Romartal), n. Bogstav-Tal; og „romerst“, adj. romerst. (G. N. rómverskr).

Romband, n. Baadefæ (= Rong). Tel. rombygd, adj. rummelig bygget; om et Sted, hvor Husene ikke staae tæt.

Rombøkaar (= Runnbekre), f. Runnbuff. rombølt, adj. rummelig bebygget, hvor Bofæderne ligger noget adspredte. Østl. Modsat trongbølt.

Rome, m. Lamhed, Sygdom i Fødderne (paa Kreature). Sæt. Jæb. Dgsaa kaldet Romebrot (o'), n. (Paa Jæb. Romabrot). Isl. hrumi: Svaghed; f. romen. Jf. Romegræs.

romebrotten (oo, o'), adj. angreben af Lamhed (eller Beenstivhed?). Sæt. Paa Jæb. romabrotten.

Romegræs, n. Beenbræk (Nartheicum Ossi-fragum), en Urt som siges at foraarstaae Lamhed. Sæt. Siredal, Jæb. Rys. Dgsaa kaldet Rome. Samme Begreb som i Storrgræs og „Beenbræk“.

romen (oo), adj. lam, stiv i Fødderne. Rbg. (Naserall). G. N. hrumr: svag, vanskr.

romfjellad, adj. rummelig, bred, aaben; om Dale eller Landfaber, hvor Fjeldene staae noget langt fra hinanden. Nogle Steder romfjellst.

romfref (e'), adj. stor, voluminøs, som behøver meget Rum. B. Stift (romfref'e), Hall. (rumfref), og fl. I Sogn ogsaa: romfrefken og rumfrefken. Andre St. romstor.

Romgarn, n. Midten af et Garn el. Bød; Middelrummet imellem Grundkanten og Overkanten. Sbl. (i Formen Romegadn). Jf. Romnet.

Romhelg, f. 1) Søgnebagene i Julen, eller imellem Julebagene og Trettendebag. Vald. Habeland. — 2) en Dag, som er næsten „Selg“, eller som engang har været Hel-

ligdag. Nbl. Rdm. og fl. (Andre Steder Halvhelg). I Vald. „Romhelgjedag“. G. N. rúmheilagr om en Dag, hvis Hellig-hølbelse ikke er paabudt eller befalet.

romhendt, adj. rundhaandet, gavmild, som ikke sparer.

romklædd, adj. klædt i rummelige Klæder. Modsat trongklædd.

romlaus, adj. 1) forlegen for Rum. 2) om Plads: trang, knap. Ser er romlaus.

romleg, adj. rummelig, noget vid. Østere rømeleg og rom.

Romleise, m. Rummelighed, Bibde. Østere Rømd.

Romlende, n. rummeligt Landskab, hvor det er let at komme frem.

romlendt, adj. om et Sted: rummeligt, frit for Hindringer af Klipper, Dybder, Elve eller deslige. G. N. rúmlendr. Modsat tronglendt.

Romløysa, f. Mangel paa Rum.

romna (oo), v. n. (ar), blive mere rummelig. Østere rømaft.

Romner, n. Net eller Garn med store Maafker. Østeb. Jf. Augnet.

Romreke (e'), n. Stumpelstøb; Ting eller Person som er allesteds tilovers, el. som ingen vil staae Rum. Nordre Berg.

romsa, v. a. (ar), røre, rokke. Romsa seg: vende sig paa sit Leie; ogsaa: vaagne og reise sig. B. Stift, Rdm.

romsam, adj. rummelig. Tel. (?)

romsett, adj. rummelig opstillet.

romsjoad, adj. om en Vandvei: rummelig, fri for Skær eller Rev af Landet. Vest alm. „romsjaa“.

Romskifte, n. Ombytning af Rum.

romskinnad, adj. løskindet, som har flap Hud, saa at den kan sammentrækkes i Føl-der eller Rynker.

romslog, adj. rummelig til at staae; om Eng, som er jævn og fri for Steen eller Krat. Nordre Berg.

Romspille, n. Rumspilde.

romstor, adj. bred, voluminøs (= romfref). Tel. Trondh. Nordl.

romt, adv. rummeligt; ogsaa rigeligt, ikke knapt. Romt sem Amer: fuldelig fem Allen og hellere lidt mere. Romt eit Hundrad: vel et hundrede eller lidt derover.

romtent, adj. lidt aaben imellem Tænderne (= gløstent, grøstent).

romtindad, adj. rummelig imellem Tænderne (Biggerne), f. Gr. om en Harv, el. en Kam.

romus, adj. rundhaandet, gavmild; ogsaa: noget ødsel (omtr. som romhendt). Trondh. Nordl. og flere. Hedder ogsaa raamus, Smaal. Tel., raamusen (u'), Sbm., romust, Helg. Dunkel Form, maafsee for romhus (gjæstfri?). I svenske Dial. rumus, eller rummus (ødsel).

Romvidd (ii), f. Rumvidde, f. Gr. i et Fartsst; Biddemaal, Dimensioner.

romboren, adj. noget rummelig.

Ron (oo), f. Mellemstrøm, smal Vandstrøm imellem to Indløer eller Damme. Lister.

Paa Jæd. Raan. (Efter en anden Forklaring er Ron en Banke af Steen imellem to Bænde). Jf. Raan: Mudder.

Ron, f. Braa (= Ro, Kraa). Hall.

rona, here; f. runa.

Rond (o'), Stribe; f. Rand.

Rone (oo), m. Orne, Han-Sviin (= Galt).

Ehl. Jæd. Mandal, Tel. Ufvig. Raane,

Hall. Vald., og Raanaa, Smaal. Rom.

Vel egentl. Rune (u'). G. N. runi. Sv.

Dial. râne, rånne, rånne (Rieg 548).

Ronefall, f. Runefall.

Rong (Raang), f. (Fl. Renger, Reng'r),

1) Knæ eller Spant i Bunden af en Baad;

de krumme Indholter som ligge tværs over

Rislen og holde Plankerne sammen. Alm.

ved Havkanten. G. N. røng. Sv. Dial.

vrang (Rieg 819), som vistnok er den op-

rindelige Form, beslagtet med rang (o:

troget) og rengja. Jf. Fr. varangue, som

ogsaa skal være kommet fra Norden. (Diez,

R. W. 2, 432). — 2) i Særdeleshed: det

høieste eller yberste Knæ, nærmest ved Stav-

nen (ogsaa kaldet Fotskoda). Nhl. og flere.

Sitja i Kongi (Raangji): sidde i Stavnen

(= sitja i Stuten, i Fotskoda). — 3) Slæderhyg,

en liden Lværæg paa Enden af en Slæde

eller Høvogn, dannet af et Par vinkelfor-

mige Arme, som bøie sig opad fra Slæde-

bunden. Sætersd. i Formen Draang, Fl.

Dræng'a(r). Andre St. kaldet Brugd, Karr

el. Rot. (L. Runge synes at være et an-

det Ord).

Ronga (Raanga), f. Brange, Brangside;

den Side som skal vende indad. (Motsat

Netta). Ogsaa ellers om en Ting, som

ikke er den rette; f. Gr. Brangstrube.

Svelgja i Ronga (= svelgja rangt). Nhf.

Snu Ronga ut: vende Brangsiden ud, f. Gr.

paa Klæder; figurlig: yttre en forhen skjult

Uvillie, begynde at vise Fiendskab.

ronnen, runden; f. runnen.

Ronveer, f. Runnveeder.

Rop (oo), n. Raab; Ord som udraabes høit;

ogsaa: høirøstet Dmtale. Roma i Rop: blive

meget omtalt. Sv. rop.

ropa (oo), v. n. og a. (ar), 1) raabe, tale

meget høit. G. N. hrōpa (= opa). Sv.

ropa. — 2) v. a. udraabe, varfle med visse

Ord; ogs. kommandere. Ropa upp: opraabe,

f. Gr. til Salg. Ropa set: hyde at fire

Sell. Ropa Brand o. f. v. — 3) kalde, an-

raabe. Ropa inn Folket. Ropa fram: kalde

frem. (Jf. falla). Imperf. paa mange St.

ropte (roste), og Supin. ropt (roft).

ropa (o'), v. n. ræbe; f. rapa.

Ropadda, f. Rovekroll.

Ropar, m. 1) en Raaber; Ekstraer. 2)

et Ror at raabe igjennem. 3) en Venæ-

relse paa Bjerggulen. Ogsaa et Slags

Spøgelse, det samme som Gast og Utburd.

Gr. og fl.

Roping, f. Raaben, Ekstraal.

Ropp, m. raadent Træ; f. Rapp.

ropsam (oo), adj. høirøstet, skraalende.

Ror (oo), m. 1) Roen, det Arbejde at roe.

Faa ein tung Ror: have et slemt Stykke at

roe, f. Gr. mod Vinden. Jf. Andror.

Ufvig. Rod, Edm. (sjeeldnere), og Ro,

Indh. og fl. G. N. rōdr, med Affus. rōdr

(sjeeldnere rōd); Sv. rodd. Jf. Rofsfolk

(Rorsfolk). — 2) Fiskerie, Udrelse for at

fiske; især Torfeskifterie, Baarfiske. Vera i

Roren: være ude ved Fiskeriet. Dei var i Ror

med bonom: de fiskede sammen med ham, i

Fællesskab. Nordl. Jf. Rorbud, Rortid. —

3) Wei eller Linie at roe i, saasom i grundt

Baad eller nær ved Land. Ogsaa kaldet

Baatsror og Rormaot. Jf. Tilror. — 4)

Færgested, Overfartssted i en Elv. Drf. —

5) Rum i en Baad, Sæde med et Par

Narer. Indh. (i Formen Ro). Andre St.

Røde. Jf. Riroring, Særororing. — 6)

en Rørestang, som ligner en Nare (see

Meistror). Tel. I Lighed med Mt. Roder

(Holl. roer, Eng. rudder) bruges „Ror“

tilbeels ogsaa om Roret paa et Fartøi;

men denne Brug synes her at være ny

eller fremmed. S. Etyre.

Rorbent, m. f. Løsta.

Rorblæra, f. Hædelegne, Vabler i Hæn-

derne efter stærk Roen. Nhf. i Formen

Rorablæra (et gammelt rodrarblæra).

Rorbud, f. Fiskerbod, Stue for Søfolk i et

Fiskevær. Nordl.

Rorfrakk, m. Rorbænt (Løsta). Sæt.

Rorkult, m. Rorkang paa en Stude. Hard.

og fl. (Rorafult). Jf. Etyrevol.

Rormaot, n. en passende Afstand fra Lan-

det til at roe i, naar man reiser langs

med Strandbredden. Edm. i Formen Ro-

ramaat.

Rorsfolk, n. Fiskere som samles ved Kysten

i Fisketid. (Nordenfjelds). Ogsaa om

Folk som ere leiede til at roe eller til Fi-

skerie. Saaledes ogsaa Rorskar, eller

Rorsmann, om en enkelt Person. Disse

Ord lyde sædvanlig Rofsfolk, Rofskar;

Rofsfolk (oo), og kunde maafee opfattes

som Rofsfolk og Rofsfolk, af Formen

Rof, f. Ror.

Rorskuta, f. Førselskude som kun drives

med Narer. (Oftere Førselskuta). Jf. G. N.

rōdrarskūta.

Rorsleid (Rofsleil'), f. Rolsid.

Rorsløn, f. Hyre, Løn for en leiet Mand

i Fisketiden. Sædvanlig „Rorsløn“ (som

ogsaa kan være Rødsløn).

Rorsmann, f. Rorsfolk.

Rortid, f. Fisketid; især om Tiden for Tor-

feskifstet. Nordl. og fl.

Rorveder (Rorveer), n. Veir til Udreen

eller Fiskerie. Nordl.

Korvæ, n. Fiskerleie, Havn hvor Fiskere samles (= Fiskevær). Nordl.

Ros (oo), n. (og f.), Røds, Bergsmølse. Gaa Røds: blive rost. Sv. rös, n.

Ros (o'), n. Skaf; f. Røs.

Ros (o'), f. 1) en Nedstyrning, Jordfred, Steensfred. Hard. Nhf. (Nogle St. udtalt Røds). Hedder ogsaa Rosa (o'), Lister. — 2) Fure eller Stribe i Jorden, som efter Steensfred. Ehl. Jæb. — 3) Ridsse, Stribe i Huden. Tel. 3 B. Stift tilbeels Rosa (o'); f. Blodrosa. Jf. Kjøtrofa. (Jæl. blødrisa, adj. striblet). Slægtfabet dunkelt; jf. rafa og ryssa.

Ros (oo), f. 1) en Rose; f. Rosa. Ofte brugt som Kjøleord, især i Navne paa Røer, som Lavros, Vetrof, Livros, Haugros, Lufferos ic. Vel egentlig med Begrebet: blommet, slættet; f. rosutt. — 2) Rosen, Sygdom med Rødhed i Huden. Tilbeels ogsaa om en indvortes Svagthed med Afstrælfelse eller Mæthed i Lemmerne. B. Stift. — 3) Høvelse, Betændelse i et Saar. Det sette sig Ros i Saaret. Saaledes ogsaa: Suurbeen, aaben Skade (paa Læg-gene). Nordre Berg. Hertil Rosfot, Ros-saar. Sv. rös; T. Røse (Inflammation i Huden).

Rosa (oo), f. 1) Rose, Blomst af en Rosenbusk. Nogle St. Ros, endog med Pl. Røser (Røs'a. Hall.). G. N. rósa og rós, af Lat. rosa. — 2) Blomst, f. Gr. Heg-gjerosa, Rognerosa (= Ranneblom) og fl. Edm. Tronbh. — 3) Blommer, Figurer som ligne Blomster eller Løvværk; saaledes ogsaa om Tegninger i Bøger, Udsjæjlinger i Træ og deslige. Nordre Berg. Nordl.

Rosa (o'), f. en Stormbyge, et stærkt Vindstøb. Mest brugl. nordensjælds, ogsaa Edm. Ehl. Lister og fl. (3 Nhl. Brosa). 3 Nordl. tilbeels udtalt Røsa. Jæl. rosi: Storm, Søgang. Jf. Røs (o'), f.

rosa (o'), v. a. (ar), ridsse, fradse, saare lidt. Tel. (f. Røs, f.).

rosa (oo), v. a. (ar), 1, pryde med Blomsterfigurer eller Tegninger; udsjæ, udsjære el. deslige. Af Rosa (oo). Hertil rosad (rosa), adj. blommet, udfat med Figurer; f. Gr. raudrosad, blaarosad ic.

rosa (oo), v. a. (ar), 2, røse, beremme. G. N. hrósa. Mange St. med Imperf. røste, og Supin. røst (for rosat). Rosa seg: bryste sig af noget. Han rosar ikke Leiten: han har ikke stor Fornøielse af den Leg.

rosande, adj. værd at røse.

Ros-saum, m. fort Søm eller Spiger med Klinkleplade (Rø).

Roseveer (o'), n. Stormveit med korte og stærke Byger; f. Rosa (o'). „Røse-veer“, Nordl.

Rosfot (oo), m. Fod (Læg), som er angre-ben af „Røs“; jf. Røssaar.

[Rosina, f. Rosin. Fr. raisin.

Roskaap, f. Kraakaaap.

roslipa, v. a. (ar), slbe stærkt, saa at der bliver en Kruusning eller „Rø“ paa Eg-gen; f. Rø, 2. Ofteft i Particlp roslipad (roslipst). Tel. Berg.

Rosmose, m. en vis Røsort. Nordl.

rosnæm, adj. fængelig for Rosen (Sygdom), eller som i saaret Tilstand lettelig angribes af Høvelse eller Betændelse. B. Stift.

Rosfa, f. en Hoppe (= Merr). Nhl. libet brugl. Jf. Røfsa og Horfa. G. N. hross, n.

Ros-saar (oo), n. aabent Saar med Hø-velse; Suurbeen. S. Ros.

Rossegauk, m. Hørssegjøg (= Humregauk). Nhl. G. N. hrossagaukr.

Rosfsolf, f. Rørsolf.

Rosfigle (o'), n. et Slags Jgler (= Hest-igle, Marigle). Nedenæs. Paa Toten Røsulv.

Rossmaal, m. Hvalrøs (Trichechus Rosma-rus). Nordl. og fl. Ellers ogsaa Røss-mal, Tronbh. (?), og Røssmaal, Berg. Stift (dog libet bekjendt). Dunkelt Ord. G. N. rostungr, rosmåll el. rosmhvalr (?).

Rost (o'), n. Tag, Lægreisning; f. Røst.

Rost (o'), f. et længere Stykke Vei; ogsaa en Strækning (Heimrost, Utrost); f. Røst.

rosta (o'), v. a. (ar), mæske, røre Malt til Brygning. Jffe alm. Nogle St. rysta (y'). S. Røste.

rosta, v. a. (2), bygge Tag; f. rausta.

Roste (o'), m. 1, mæstet Malt; den tynde Deig eller Mæsse hvoraf Mølurten udvir-kes. Søndre Berg. Smaal. og flere. Paa Edm. Røst (y'), f. G. N. hrosti. (S. Røstetjer). Jf. Drav (som er den udvir-ke Røste).

Rost (o'), v. rost betegner Underlaget i Rosten (= Røstegrind).

Roste, m. 2, Mæsse af Jernerts, som er op-lagt til Ubrænding. Nedenæs. (X. Røst).

Røstegrind, f. Røstetjerte, Underlag ved Lappen i et Røstekar. Hall. og fl. Paa Edm. „Undergjær“ (Undergjær).

Røstekar (e'), n. Bryggerkar, Røstekar. Dg-saa kaldet Røstekoep, m. Tel., Røstesaa, m. B. Stift. (Paa Edm. Røstesaa).

Røsting, f. Maltmæstning.

rosutt (o'), adj. 1) striblet, opkradset; see Røs (o'). — 2) om Binden: ujævn med enkelte stærke Støb eller Byger. 3 Nordl. rosatt. S. Rosa (o').

rosutt (oo), adj. blommet, besat med far-vede Pletter eller Figurer. (Nogle Steder rosott'e, rosaatt, rosatt). Af Rosa (oo).

røsværd, el. røsværdig, adj. røsværdig.

Rot (o'), n. 1, Raaddenhed, Forraadnelse. Det kem Rot i det: det begynder at raadne. Jæl. rot. (Holl. og Eng. rot). Jf. Røte. Dgsaa om en Mæsse af raadne Ting, for Gr. Røst. (Ejeldnere).

Rot (o'), n. 2, 1) Nedstyrning; Ruin. Tel. (Af rjota). „Dæ raat i Rot“: det styrtebe ned, saldt sammen. — 2) Knurren, brum-

- mende Lyd (jf. Volrot); ogsaa: Snorken. Hertil Rothol (o'), n. en Knurrepotte. (Foragteligt).
- Rot (oo), n. Roden, Gravning, f. Gr. i Jorden; Travlhed med ureenlige Arbejder (f. rota); saaledes ogsaa: Ureenlighed, Uorden; Selerie, Udsæpilde med ubetydelige Sygler i Huset o. s. v. G. R. rôt: Omvæltning ic.
- Rot (oo), n. Tag; Rummet under Taget i et Huus. upp i Rotet: op under Taget; oppe under Tagryggen. Meget brugl. i Berg. Stift, ogsaa Jød. Rbg. og den vestligste Deel af Tel. Jæl. rôt. (Jf. Gotb. hrôt: et Tag). Tilveels betegner Rot ogsaa et Forraad af Madvarer, som ere ophængte under Taget; saaledes Rjotrot og Flekserot. S. Rotbytte. Hertil sigter Ordspøget: Der bedre aa hengja i Rotet um Høusten, en leggia i Nøysi um Vaaren, o: bedre at slagte Kreature om Høsten end lade dem sulte ihjel om Vaaren. Tel. (Moland). Jf. Rotstova.
- Rot (oo), f. (Jl. Roter, Røtr), 1) Rod, den nederste Deel af en Væxt. G. R. rôt; Eng. root. Fleertal lyder tilveels Rot'ar, Rot'e, Rot. — 2) Rodfrugt; især Kaalrod, Kaalrabi. (Vstl.). Dgsaa ellers om Rødder, som samles til Brug, f. Gr. Fyrerod til Tjærebranding. — 3) Ryggtotte paa en Slæde, tilveels dannet af et Par Kroge eller Krumholter, som ere tilhugne af Roden paa et Træ. Jndh. (Vndre St. Brugd, Kong, Karr). — 4) Grund, Aarsag, Dphav. Der ei Rot til mykt vondt. Det hadde tortje Rot elder Fot: det havde aldeles ingen Grund. — 5) Art, Betskaffenhed. Der ei laa Rot i Vedret: Vedret tegner sig ilde, Luften er kommen i Dyrer. Jf. Illrot og Rote.
- rota (oo), v. n. og a. (ar), 1) rode, grave; oprive Jorden; f. Gr. om Sviin. G. R. rôt; Ung. vrótan (Eng. root). Vel egentl. grave efter Rødder. Sjældnere i Betydn. rodfæste; f. rota. 2) røre i noget, vælke, omkaste. Rota upp: røre op, grumse, plumre. Rota i Høp: røre sammen, bringe i Uorden. — 3) sele, føle med ureenlige Arbejder (f. Gr. Slagtning, Tilvirkning af Fisk og desl.); ogsaa: arbejde seent og sluffet; føle Tiden bort med ubetydelige Ting. Rota fram etter Kvelden: være længe oppe, føle med Smaating til langt paa Natten. Jf. Rot, n. rota (o'), v. n. (ar), styrte, glide ned. Tel. (Jl. rjota og Rot, n.).
- Rota (o'), f. 1, Røststyrning, Jordstreb, Steenstreb. Tel. Nogle St. Rotu. Af rjota, raut.
- Rota (o'), f. 2, et Slags Læbessk (Labrus), omtrent som Bergghita. Nhl. Schl. Dgsaa kaldet Gandarota.
- Rota (oo), f. Rode, Afdeling; saaledes: 1) Afdeling i en Tropp af Soldater. (X. Rotte; Mht. rote). 2) Lægd, Distrikt som besørger en vis Udrebhel, saafom at udbruste en Soldat, at opholde en Skole, at holde et Veistykke vedlige, og deslige. 3) et vist opmaalt Stykke af en Landevei. — Hertil Rotemann, el. Rotemeister, m. Rodeforstander. Rote stolpe, m. Stolpe ved Enden af en Rode paa en Vei. (Jf. Roteveg). Rote stova, f. Skolestue for en vis Rode.
- rotall, adj. smudsig, ureenlig; om et Arbeide. Der so rotall med denne Fisten.
- Rotar, m. en Seler; f. rota.
- Rot-auster (o'), m. raadent, stinkende Vand i et Fartoi. Nordl.
- Rotbytte (oo), n. Skifte eller Deling af Madvarer; egentl. af det som hænges i "Rotet" i en Madbod (f. Rot, n.). Dgsaa i Formen Rotabytte. Schl.
- Rote (o'), m. 1, Raadnelse, Forraadnelse. Tel. Afvig. Raata, Raataa, Smaal.
- Rote (o'), m. 2, Flok, Høb; for Mængde. Hall. Vald. (Kun foresundet i Formen Røte, altsaa noget usikkert). G. R. rotii.
- rotten (o'), adj. raadnen, forraadnet. G. R. rotinn; Sv. rutten. Jf. Rot og røpta. Dgsaa brugt i Betydn. hensalden til Dovenskab, meget lad. Jf. Rotstap.
- Rotevee (oo), m. en oparbejdet Vei, Bygdevei. (Egentl. Vei som er deelt i Røder). Rbg. Nedenæs.
- rotfast (oo), adj. rodfast, rodfæstet.
- rotfesta, v. a. rodfæste (= rota).
- Rotfeste, n. Grund at feste Rod i.
- Rotfugl (o'), m. et Slags Fugle, som holde sig sammen i Flokke (?). Hall. Et lignende dunkelt Ord findes nævnt i Skrifter, nemlig Rotgaas, ogsaa Raagaas, Anas Bernicla (?). Jf. Jæl. brota og brodgås.
- Rothogg, n. Jordstykke, hvor Træerne ere bortryddede med Roden. Smaal.
- rothogga, v. a. hugge Træer saaledes at Roden følger med.
- Rothol, f. Rot (o'), n.
- Roting, f. Roden; Selerie ic., f. rota.
- Rotkaal, n. Kaalrabi; el. Blade deraf.
- Rotkubbe, m. Rodstykke af et Træ.
- rotlaus, adj. robløs; løstet i Roden.
- Rotluft (o'), f. f. Rottes.
- Rotløpping (oo), m. et staaende Træ, hvis Barer er aflækket. Irondh. Ugentligt: en Person, som har tabt sin Anseelse, el. er ruineret.
- Rotmaff, m. Dm eller Larve, som skaber Roden paa visse Planter.
- rotna (o'), v. n. (ar), raadne, forraadne. (Nest alm. rottna). G. R. rotna; Sv. ruttna. Tilveels ogsaa: løsne, opløses; jf. røpta.
- Rotning, f. Forraadnelse.
- Rotstap (o'), m. Dovenskab, Læshed. Høder ogsaa Rotastap (o'), Nhl. og fl.
- Rotflede (oo), m. Slæde med Rygstøb eller

„Grind“ paa Bagsiden. Indh.
Rotsmaf (o'), m. Smag af Raaddenhed; f. Gr. i gammel Frugt.
Rotspik (oo), f. Splinter af Fyrrerødder. (Thyrot).
Rotstappa, f. Tilraad af stødt eller banket Raatrabi. Smaal.
rotstappa, v. a. (ar), fylde et Huus til det øverste Rum under Taget (f. Rot, n.).
 Hard. Paa Sdm. røvestappa.
rotstor, adj. stor eller tyk i Roden. Hedder ogsaa rottjuff og rotdiger.
Rotstova (oo, o'), f. Stue uden Loft; Røgstue. Nhl. Sjl. og fl. Egentl. Stue med frit eller lebigt „Rot“.
Rott (o'), m. 1) Smide, Tryne paa Svin. Dr. 2) Mule, Munding, som paa et Gevær. (Byrserott). Vald. Dgsaa om en fremstaaende Mund. Sdm. „Gjere Rott“: tilspidse Munden, flyde Læberne frem.
Rotta (o'), f. Rotte (Dyr). Holl. rot; afvig. fra Eng. rat, T. Ratte, Råge. Hertil Rottfella, Rottelhol, Rottkrut og fl.
Rotta, f. (2), f. Rodba.
Rot-tev (o', e'), m. Lugt af Raaddenhed, eller af noget som er forraadnet. (Nest alm. Rottetv). Ellers Rotluft.
Rotveder (o', e'), n. Belt som medvirker til Forraadnelse. Nogle St. Rotaveer. (Nhl.). S. Røytveder.
Rorvelta (oo), f. Træ som er oprevet med Roden (af Storm). B. Stift.
Rorvelting (oo), f. Ombvæltning fra Grunden, Forstyrrelse, Revolution.
Rorvokster, m. Bært med Rodfrugt.
Rorvæle (o'), m. Dyrge af gammelt, raadent Træ. Smaal.
Rov (o'), n. 1, Rist, Nabning, et Punkt hvorfra noget kan adskilles eller oprives. Nordre Berg. Det var snart aa riva, naar ein berre sett Rov paa det. (Jf. Raaf). G. N. rok. Af rjuva, ravn. Vel ogsaa Dyrving, Splittelse; jf. Rov, Raupro.
Rov (o'), n. 2, Bughinde i Fisk. Nhl. (Modsat Rod). Andre St. Rogga.
Rov (oo), n. Bevninger af en nedreven Bygning; især af Tag-Røver. Sjl. Teltja med Rov: taffe med gammel Røver. Maafsee kun en Afvigelse af Rov (o'). Jf. Jæl. hrók: en svag Bygning. Om Rov (o') i Betydn. af Tag, see Raav.
Rova, f. 1, Hale paa Dyr; f. Gr. Kattarova, Hundsrøva, Rurova o. f. v. Nest brugl. i de sydlige Egne til Sogn og Vald. (Andre St. Rumpa). G. N. rófa er egentl. Halebeen (= Røvetange). Jf. Hale, Spæl, Stert, Vele, Sporb.
Rova, f. 2, Roe, Hvindroe (= Røpa). B. Stift, dog kun sjelden.
rova (o'), v. a. (ar), oprive (= rjuva), for Gr. et Tag. Jæd. — Dgsaa v. n. optage et Rum (= ruva).
Rove (o'), m. Topmaal (= Røse). Østherd.

i Formen „Raavaa“. (Rid usikkert).
roven (o'), adj. 1) opreven, splittet, løsnet. (Particp af rjuva). Set. G. N. rofinn. Dgsaa: løs, let at rive; især om Græs, som er blødt og let at slaae (= lausbeitt). Sjl. — 2) sfjernet, opløst; om Fiskelever, som begynder at smelte. Sdm. Jf. rovna. — 3) hullet, porøs, fuld af Luftblærer; især om Jis. Tel. Hall. Jf. Rovis.
Røvetange (oo), m. Halebeen, den Forlængelse af Nygraden, som gaar ud i Halen. Dgsaa kaldet Røvetart, m. Tel. Ellers Rumpetange, Rumpetufel og fl.
Røvetroll, n. Rumpetufse; Krøernes Unger i deres første Stikkelse. Søndre Berg. 3 de nordlige Egne Rumpetroll; ellers Røpabba, f. (Nhl.), Holopabba (Indh.).
Rov-is (o'), m. porøs eller sfjær Jis. Hall. og fl. Andre St. Skrovis.
rovna (o'), v. n. (ar), 1) sfjærne, opløses, begynde at smelte; især om Fiskelever. Sdm. — 2) blive hullet, svampagtig eller porøs (roven); om Jis. Tel. G. N. rofna: løses.
Rovning (o'), f. Opløsning, Sjførning.
Ru, f. Løsulb, Laad; den Uld som i Fældningstiden løsner af Faarene og kan plukkes af. Berg. Trondh. Nordl. Afvig. Ruu, Ruvull, Rumb., Ru-null. Tel. (Jæl. ru, n.). Jf. Vest. Hertil Rudott, m. el. Ru-sloke, m. Uden Tot af Løsulb. Rugarn, n. eller Rutraad, m. Traad af Løsulb. Jf. ruu.
Ru, m. Skorpe; f. Ruu.
ruu, v. a. (ar), plukke Løsulb (Ru) af Faarene. Jæl. rya (rádi). Skotst row, rue. Om et andet „ruu“ f. ruva.
Rua, f. f. Ruga og Ruva.
Rubb, m. en Tougkumy; et Toug til at forstøje med. Nordl. Andre Steder med dunkel Betydning i Forbind. „Rubb og Stubb“, o: løst og fast, smaat og stort. Selja Rubb og Stubb: selge hele Beholntingen. Hedder ogsaa: Rubb og raaende Stubb. (B. Stift).
rubba, v. a. (ar), 1) strubbe, jævne eller tilhugge løselig. Hall. og fl. 2) affjælle Fisk (= reifa). Nhl. Eng. rub: gnide.
rubben, adj. ru, knudret, ujævnt; f. Gr. om Traad. Nordre Berg. Rubbe(t) Mjøl: haarbt, grovmalet Meel. Sff.
Rubbeseid (= sei), m. Sei af middels Størrelse. Nhf. 3 Sjl. Ribbeseid. Paa Sdm. Rispingsfeld.
Rubbhyvel (= hevel), m. Strubhyvel. Jæd.
Rubbinga, f. Strubning, Jævning.
Rud, n. Rydningsplads (= Rudning). Egentlig Rud (u'), men hyder sædvanlig Ru (uu); paa enkelte Steder Rø(d). Kun paa Nsl. i en Mængde Gaardsnavne, som Hangerud, Hellerud, Vinderud; og mest i Forbindelse med et Randsnavn, f. Gr. Ellingsrud, Tolleisrud, Steinsrud, Drms-

- rud. Hertil ogsaa nogle Navne med Rød, egentl. Ryd (y'), som Ulfrød, Grimsrød, Helgerød. G. N. rud: ryddet Jord. I svenske Dial. ryd. Af rydja (rubble).
- rudd (u'), part. ryddet; f. rydja. Nogle St. rydd (y'). G. N. ruddr.
- Rudnad (u'), m. Dyrkning. Hall. og fl.
- Rudning (u'), f. Rydning, Dyrkning, for Gr. af et Jordstykke. Nogle St. Rydning.
- Rudning (u'), m. en opryddet Plads, et ryddet Jordstykke. Num. og fl.
- Rudningsrett, m. Ret til at rydde et Jordstykke og beholde det til Brug.
- Rudsla, f. ryddet Plads, Græsplan, Engstykke. Ryf. i Formen Rutla (u').
- Rue, f. Ruga. — ruffa, f. rupla.
- Rug (u'), m. Rug (Kornart). Nogle St. afvig. Ruug, og Rog. G. N. rugr. — Rugaks, n. Rugar. Rugaaker, m. Rugager. Rugbrote (o'), m. afsvedet Jordstykke at saae Rug i. Rugfall, n. omtrent samme. (Østf.). Rugland, n. bekvemt Jord til Rugfødt. Ruglest, m. de oppvordende Straa eller Spirer paa en Rugager. (Vstl.). Rugmjøl, n. Rugmeel. Rugføde, n. Rugfødt. Rugvæle, m. omtrent som Rugbrote. Smaal.
- Ruga (uu), f. Klump, liden Dyrge el. Klat; oftest om en Klat af Starn, f. Gr. Ruruga: Kofase. Ufvig. Rua, Nordl., Rue, Sdm. og fl. I Tel. Rye (Rygge?). Andre Steder Ruba og Rufa, som dog neppe er samme Ord. G. N. hruga: Dyrge. Sv. Dial. ruga, roga.
- Rugarn, n. f. Ru.
- Rugda (u'), f. Svovsneype, Scolopax rusticula. Smaal. Busfr. Efter ældre Skrifter ogsaa benævnt Rugga (?), Ruge, Rudde og Rutte. I Nordre Berg. Blomrukka og Blomriffa.
- Rugg, m. en Lyffert; f. rugga.
- rugga, v. a. og n. (ar), 1) bugge, gynge, sætte i en vuggende Bevægelse. Rugga eit Barn. (Lemmelig alm.). Rugga i Sævn: søvndrøse. Rugga Baaten: faae Baaden til at gynge. I Dag ruggar Baara godt: nu bugger Havbølgen lystig. G. N. rugga. (Jf. Eng. rock). — 2) roffe, bevæge, røre ved noget. Rugga Borden: faae Borden til at ryste. (Jf. rigga, rikka). Der so tungt, at ein taam itte rugga det. Vstl. (Sv. Dial. rugga). — 3) v. n. gynge, slingre (som et Fæstet); roffe sig, valse, faae usikkert. Nogle St. ogsaa: gaae med en vuggende Bevægelse; spadere, lakke afsted. Gamlen er daa so frist, at han ruggar uppe. So er ute og ruggar. — Hertil: Rugg, m. om en tyk og fuldbig Karl. Rugga, f. om en Kvinde. (Begge ogsaa om Dyr). Sogn og fl.
- Rugga, f. et Tøppe af grovt Lød; et tykt Sengetæppe. Ryf. Sæt. Tel. Num. og fl. Paa Sdm. tildeels Rogga (o'). Eng. rug. Nærmer sig i Betydning til „Rya“,
- men i Formen til „Ragg“. Jf. Ruggesfeld og Skinnrugga; G. N. röggar: Haarlofter (?), Sv. rugg: krøllede Haar. — Rugga kan tildeels ogsaa betegne en Bugge. Om en anden Betydning f. rugga, v.
- ruggall, adj. valkende, gynnende. Der ruggalt: det gynger; f. Gr. paa Søen.
- Ruggesfeld, m. en laadden Skindkappe, en Pels. Hard. (G. N. röggarfeldr).
- Ruggerom, n. Rum til at vugge i.
- Ruggestol, m. Gyngestol.
- Ruggeveder (-veet), n. Søgang, jævn Bølgegang.
- Rugging, f. Gynge, Slingning.
- ruggsam, f. roggam.
- Rugl, n. Bakken, Rystelse; især om en svagere Bølgegang.
- rugla, v. n. (ar), 1) valse, rystes, ligge usikkert; ogsaa gynge paa Blandet. V. Stift. — 2) v. a. roffe, ryste i noget. Busfr. G. N. rugla: forstyrre.
- Ruglest, f. Rug.
- Rugling, f. rystende Bevægelse.
- Ruf (uu), m. en liden Kornhob paa Ageren; en Staf af 6 Neg. Ryf. Jf. Raut.
- rufka, v. a. (ar), ophobe, opstable, f. Gr. Tørv. Nordl. (mindre brugl.). Maafee et gammelt „hrufa“ med stærk Bøining; jf. Raut, Rote, rautka, røytja.
- Rufa, f. 1) en Dyrge, f. Gr. af Hø (= Ruga). Gbr. Dgfaa om en liden Stabel; især af Tørv. Nordl. (Jf. Ruf, Raut). — 2) en liden Klump (= Ruga). Smaal. Rdm. og fl. — 3) en Mængde, Mæsse. Heile Ruta: den hele Mæsse. V. Stift og fl.
- Ruffa, f. Rynke, Fold, Ujevnhed paa Hud, Klæder og deslige. (Alm.). Der Ruffa i Rutta: den ene Rynke berører den anden. Slaa Ruffor paa Stallen: rynke Panden. G. N. hrukka. Ufvig. fra Sv. rynka og Eng. wrinkle. (Jf. Lat. ruga).
- ruffka, v. a. (ar), rynke, sætte Rynker paa. (Jf. rykkja). Particly ruffkad; f. Gr. smaaruffad, storuffad. Resler. ruffkast, rynke sig, blive rynket.
- ruffelaus, adj. rynkefrit, glat, jævnt.
- Ruffesaum, m. Søm (Synning) med regelmæssige Folber.
- Ruffestaff, m. Stjært med smaa Folber. Søm Plantenavn: Alchemilla vulgaris. Hall. og fl.
- ruffkutt, adj. rynket, fuld af Rynker; f. Gr. om Hud. Jf. struffutt.
- Rufkla, f. en Rynke, en ophøiet Stribe, for Gr. paa en Klippe. Hard.
- rukla (u'), v. n. (ar), 1) brænde med en svag Lyd, uden at knitre. Det rullar paa Aaren. Tel. Gbr. Sdm. — 2) give en rullende eller snorkende Lyd. „Då rukla i Hals“: det lyder som en Rallen i Struben. Sdm. (Jf. hurkla). I røgheln. Heraf Rukl, n. rullende Lyd, Ureenhed i Struben. (Skotf. ruckle).

Rulle, m. liden Hob af Kviste eller Smaa-
ved paa Jldstedet. Tel.
Ruffling, f. en svag Jld; f. rufkla.
ruffling, adj. stribt, ujævn; f. Ruffla.
Ruffa, f. en lystig Fortælling, Historie, Fa-
bel. Sjl. (Maaskee Ruffa).
Ruffu, f. Refa.
Rull, m. 1) en Rulle, Valse, rund Stof; i
Særdeleshed: a) Bagerstof, Fladbrødsrulle
med Sturer paatværs. (Jf. Kjevle). b)
Manglestof. c) Bom i en Bæverstol; Sns-
rerulle i en Baad; en rund Stibe at bruge
som Hjul, og deslige. — 2) Tromle, Rulle
at presse Jord med. Sjl. — 3) Ting
som er sammenrullet; Stuv, Stykke af en
Bav, Rulle af Traad, Tobak, m. m. —
4) en rund og tyk Figur; en Benævnel-
se paa Esfolk i Skindklædning; ogsaa paa
Børn, som gaar usikkert. — 5) et Slags
Dands, omtr. som Vals. (Vosserull). Dg-
saa om Musikken dertil. — 6) Ester-
spil, Omkvæd til en Vise. Rbg. — Nyer-
e Ord, f. følg.
rulla, v. n. og a. (ar), 1) rulle, trille som
en Kugle. (Sædvanlig kun om at rulle
fremad, ikke blot at dreie sig rundt). —
2) styrte frem i en Masse (= rynja), for
Er. om Steen. Hertil maaskee Udtrykket
„rulla og svalla“, o: snakke længe, lade
Talen strømme. Hall. (Jf. ralla og rolla).
— 3) falde omkul, dumpe. Rulla i skoll.
J Rbg. ralla; jf. fanta, trilla. Dgsaa:
gaae vakkende og usikkert; især om Børn.
— 4) v. a. sætte i en rullende Bevægelse,
vælte, rulle, f. Er. en Tønde. Rulla seg:
vælte sig. — 5) rulle sammen, oprulle,
f. Er. en Bav. Rulla i sop. Rulla tringum
ein Stott. — 6) bearbejde med Ruller eller
Valser. Rulla klæde: mangle. Rulla vater:
tromle. (Anden Brug af „rulla“, saasom
om Vølger, om Vogne, om Lyd, er her
fremmed). — Nyer-
e Ord; Eng. roll, L.
rollen; udledet af Ital. rotolare, af Lat.
rotula, = rota, o: et Hjul. Jf. rund.
Rulla, f. 1) Mangle-
rulle, Klæde-
presse. —
2) Rulle-
vogn, Karre
med smaa
Hjul. Trondh.
— 3) Dyng-
e eller Bante
af sam-
menrullet
Steen. Jæd.
— 4) Rulle,
Lifte,
Mandtals-
bog. (Egentl.
et oprullet
Papir).
Rullebud, f.
Rullekammer,
Rum for en
Mangle-
rulle.
Rulleffjæl, f.
Mangleffjæl.
Paa Sdm. Rul-
legogn, f. (ogsaa
afvig. Rullagaang),
som
hellere
skalde
betyde
Mangle-
rulle.
Rulle-
gogn, f.
forrige.
Rulle-
horv, f.
Harv med
bevægelige
Ruller,
Rulle-
harv.
Rulle-
kniv, m.
Haffekniv.
rullen, adj.
rundagtig,
som
lettelig
ruller;
f. Er. om
Steen.
Rulle-
stoff, m.
Mangle-
stof (= Rull).
Rulling, f.
Rullen; Om-
væltning.
Rult, m.
Gang, Trav.
Det
gjætt
med
smaa

Rulten. Gbr. Dgsaa: En som gaar tungt
eller trampende. Om Kvinder Rulta, f.
Valders.
rulta, v. n. (ar), vælte, styrte, falde om-
kul. Hard. Sogn, Hall. — Rultefura
(-furu), f. et oprevet eller nebbløst Fyrre-
træ. Hall.
rulten, adj. tyk, bred, rundagtig. Gbr.
Rum, f. Rom. — Ruma (?), f. Roma.
rumla, v. n. rumle (= ramla). Ruml, n.
og Rumling, f. Rumlen.
Rump, m. Rump, Bagdeel (Poder). Berg.
Stift, især i Tale til Børn. (Afskilt fra
det følg.). Eng. rump; jf. L. Rumpf:
Krop.
Rumpa, f. Hale, Svands (= Nova). Nest
i de nordlige Egne. Sv. rumpa. — Rum-
pebein, n. Halebeen. Rumpeskuv, m.
Duff i Enden af Halen. Rumpestert, see
Halestert. Rumpetange, see Røvetange.
Rumpetroll, see Røvetroll.
rumpla, v. a. (ar), rokke, flytte, rive af
Lave; f. rupla.
Run (u'), n. 1) en Hob af løse-
evne, sam-
menfaste-
de Ting.
Hard. Egentl.
noget som
er ned-
styrtet, af
rynja (runde);
jf. runa,
Rune. — 2)
en frem-
styrtende
Masse; især
om Jis, som
en Strøm
fører med
sig eller
driver op
paa Elve-
bredderne.
Sdm. (Jffe
alm.). — 3)
Brag, Larm
af noget som
styrter ned.
Afvig. Ryn
(Røn), Jndh.
Run (uu), f. (?), f. Runer.
runa (uu), v. n. (ar), hysle med hemmelige
Kunster; spaae, signe, mane, eller egentlig:
here, gjøre Trolddom. Nordl. Jndh. Afvig.
rona (oo), Drk. Gbr. (Andre St. fessa,
galbra, putra). J Nordl. skal runa tilbeels
ogsaa betegne: mumle eller hviske, ligesom
L. raunen (Mht. rünen).
runa (u'), v. n. (ar), 1) bryde løs, strøm-
me afsted; om Jfen i Elvene. Sdm. (Hjel-
den). J Jndh. raanaa. Jf. Run og
rynja. — 2) brage, buldre, som naar no-
get styrter ned. Sdm. — 3) snakke, ramse,
fortælle meget. Hall.
Runa (u'), f. et gammelt, forslidt Klæd-
ningsstykke. Sdm. (Rune).
Runa (uu), f. en gammel Formular; især
om Bers eller Ordspog, som indeholde et
Raad, et Veirmærke eller deslige. Sdm.
Lidet brugt.
rund, adj. rund, med de alm. Begreber: a)
cirkelformig, b) cylinderformig, c) kugle-
formig; ellers ogsaa: afrundet, fylbig, tri-
vellig. Nyer-
e Ord; Fr. rond, af Lat. ro-
tundus: hjulformig. Jf. rulla.
rund, part. (af rynja): nedstyrtet. Nogle
St. rynd (y'). Hertil Runderkorn, n.
løst Korn som er drysset ud af Årene
udenfor Logulvet. B. Stift. Paa Sdm.
Rynderkorn.
runda, v. a. (ar), afrunde, gjøre rund.
(Oste i en fremmed Form: rundera). —

rundast, v. n. blive rund eller fylbig.
 Rundfist, m. Lørfist som kun er opskaaen i Bugen og ikke slættet.
 Runding, m. en rund Plan.
 Rundfast, n. Luftspring, Hov med en Dm-dreining i Luffen.
 rundklippa, v. a. afflippe Haaret nedentil rundt om Hovedet.
 rundleirt, adj. rundladen, som har et rundagtigt Anfigt.
 Rundsko, m. Sko med bred eller rund Taa-spids. Søndre Berg.
 rundskoren (o'), adj. rundskaaren.
 Rundspoda (=spudu), f. Spoda (o').
 runde, adv. rundt, i en Kreds; ogsaa heelt omkring. Ganga rundt: hvirvle, dreie sig. Para Landet rundt, el. rundt um Landet. Rundt i Kring: omkring. I Stedet for „rundt um“ heres ogsaa: rund um, eller runnum (maafsee: runden um). Tel. Paa Sdm. ogsaa „rynter um“. (Sv. Dial. runnan, runder om).
 Rundtimber, n. Huustømmer, som kun er glatfugget paa Siderne, men ikke fladhugget. B. Stift. (Rundetimbr).
 Rundtroya, f. kort Trøje uden Split eller Riler paa Underkanten.
 Rune (u'), m. 1, 1) Styrting, Nedstrømning. (Af ryna, runde). I Vald. afvig. Ryne (y), eller Røne, f. Gr. „faa jabn'e Røne paa Kvedn'e“, o: faae Kornet til at strømme jævnt ned i Møllen. — 2) en nedstyrtet Maafe, f. Gr. af Jord el. Sand i en Daffe. Drf. i Formen Raanaa. I Hard. Rune (u') om en Hob af sammenfastebe Ting, ligesom Run, n. — 3) en stor Flok, en fremstrømmende Mængde, for Gr. af Creature. Sdm. „Ein heil'e Rune mæ Saude“: en stor Hob af Faar. (Et gammelt hrune).
 Rune (u'), m. 2, Spire, Stub, opvørende Træ (= Menning). Hall. I Drf. Raanaa. (Jf. Myrune). Ogsaa: en Bust, en Klynge af smaa Træer (= Runn). Sogn. Af renna (rann), ligesom Brune af brenna, og Spune af spinna. Jf. G. N. runi (app-runni, afruni).
 Runeblad (uu), n. Blad med Ruener; eller fortryllet Blad (?). Landst. 213.
 Runebogstav, m. Bogstav af et eget Slags gammel Skrift; f. Runer.
 Runebumba, f. et Slags Uffe med visse magiske Tegne eller Figurer.
 Runefall, m. Spaamand; Heremester. Nordl. Indb. Uligesaa: Runefjerring, f. Spaafvinde; Signefone, eller deslige. Afvig. Ronefall, Ronefjering, Drf. Obr.
 Runemel (u'), m. Sandbasse, Gylvebasse med løst Jord eller Sand, som jævnlig gliber ned. Drf. i Formen Raanaamel; f. Rune.
 Runer (uu), pl. f. 1) hemmelige Midler; Tryklempler. (Sjelden). Kasta Ruener: here, gjøre Troldkunster. (Landst. 199. 213).

Sava sine Ruener ute: forhøre sig hemmelig, spionere. Smaal. (Wilses Drvsprog-samling). Ang. rún, Gotsh. runa. Øst. rúna: Hemmelighed, lønlige Raad. — 2) Skrift, Bogstaver af et meget gammelt Slags. G. N. rúnir. Jf. Fyrerunar.
 Runeskrist, f. Indskrift med Ruener.
 Runespejel, m. Herespeil, Glas hvori man seer ubekjendte Ting, f. Gr. hemmelige Fiender, Tyve ic. (I Følkesagn). Sdm. (Runespejel, -speiel).
 Runestein, m. Steen med Runeskrist.
 Rungbuff m. fl. f. Runnbuff.
 runglá, v. n. rumle, larme. Hall.
 Runing, f. Sytlen med hemmelige Runster; Signen, Spaadom ic. ogsaa: Hererie, Fortryllelse; f. runa. Afvig. Roning, Drf. Obr. Ogsaa kaldet „Runeri“, n. Helg.
 runka, v. n. svaie, ghyge; f. ranfa.
 Runn, m. Bust, Klynge af smaa Træer. Haslerunn, Sejerunn, Klungerunn, ic. Burt i Nummane: hen imellem Bustene. B. Stift, meget brugt. Afvig. Rune (u') Sogn; Runne, Myf. Jæd. Rbg. Nedenæs. G. N. runnr.
 Runnbuff, m. Bust som er avledygtig, ikke gildet. Formen usikker; oftere Runqbuff. Jæd. Lister, Mandal. Om en Væder: Runnvæder (Runnvæer), Jæd., Rungvæer, Lister; Ruveir (?), Sæt.; ogsaa Runnbekre (?), Rombøfaar, Tel. Om en Tyr: Rungstut, Lister. — I danske Dial. Runnvæder, med et Verbum runne: løbe i Brumst (= brunda); i svenske Dial. runnvåre, rånbokk; råna: være geil. (Molbeck, Dial. 451; Ritz 458). Har maafsee en Forbindelse med rennast (ranst); jf. ellers Brundstut, Grøding (Grung), Grædbuff ic.
 Runne, m. 1) Bust; f. Runn. 2) Spire, Stub (= Rune, Menning). Tel. 3) Udvært omkring en Rist paa et Træ (= Lunde, Jæder, Ripel). Tel. Jf. runnen.
 Runnemærk, f. Marker med mange Buste og Smaatræer. B. Stift.
 runnen, part. (af renna), runden, oprunden; ogsaa udshyd, smeltet ic. Afvig. ronnen (o'). B. Stift og flere. (G. N. runnin). Runnen Bid, el. runnet Træ: Træ som er voret i Ruuder med hvirvlede eller bølgeformige Aarer (= Riffa, Ritz). Tel. Hall. Vald. Saaledes: runni rot (ogf. Runnerot), Virkerod med knudet eller flammert Ved. Tel. Obr.
 Runnerot, f. runnen.
 runnut, adj. om Marker: fuld af Buste og Smaatræer.
 Runnvæder (Runvæer), f. Runnbuff.
 Runns, n. en pludselig Bevægelse med Larm og Bulder. Hedder ogsaa Runsevad, n. Sdm.
 runsa, v. n. (ar), 1) larme, ruske, vække Uro. Sdm. (G. N. runsa: oprive, for-

- styrre). — 2) gyngre, vippe (= huffa). Lister. Jf. rousa.
- Runsa**, f. en Gyngre. Lister. (Sv. Dial. rousa).
- runsen**, adj. vranten, fortrydelig. Rys.
- Runte**, m. en Landstryger, omstreifende Person. Sjl. Hertil Runtefylgje, n. og Runtepakk, n. Selskab af Landstrygere.
- Rupiffa**, f. Kurpiffa.
- rupla** (u'), v. a. (ar), rofte, rive af Lave. Hall. Hedder ellers rumpla, Sdm. og fl. (S Smaal. ruffe). Rupla seg: røre paa sig, sætte sig i Bevægelse. Hall. S. R. rupla: rive, plukke ic. — Particyp: ruplad, og rumplad. „De gror sjældaa um den Stenen, so' oftaa er rumplaa“, Sdm.
- Rur**, m. 1) Skorpe, Skurv; f. Gr. paa Saar. Nogle St. Ru (egentl. Rud), Sogn og fl. S. R. hrådr. Jf. D. Roe, og Sv. rufva. — 2) en kalfagtig Skjæl eller Skorpe, som dækker Klipperne i Havbreden og dannes af et Slags smaa Dyr (Lepas). Dg-
saa kaldet Bergrur.
- rura**, v. n. (ar), 1) sætte Skorpe, belægges med Roe eller Skurv. Hedder ogsaa rura seg, og ruraft. Jsl. hrådra. — 2) holde sig fast, holde ud (mod Stormen), om Vaad eller Fartoi i en Havn. Nordre Berg. Lat det no rura: lad det nu staa hen.
- Rurberg**, n. Klippe som er bedækket med en Skorpe af Skalbys. Dg-
saa Rurfjora, f. sædvanlig om en vis Linie i Stranden nær ved Ebbemaalet.
- Rurpiffa**, f. Strandløber, en liden Fugl som holder sig i „Ruren“ paa Strandbreden. „Rurpiffa“, Sogn.
- rurruet**, adj. bedækket med en Skorpe; f. Gr. om Klipper i Søen.
- Rus** (u), n. tynd Stal; især paa Frugt, og nærmest om Stal som let falder af (jf. rysja). B. Stift. Usvig. Ros (o'), Hard. Rys (y'), Sdm., Røs, Smaal. (om Skjæl paa Fisk); jf. Ras. Eignende i Betydn. ere Flus, Glas, Fles, Fleff.
- Rus** (uu), n. 1, Slump, Slumpetræf. Det gjætt paa eit Rus: det gif paa Slump, uden nogen Beregning. Berg. Nordl. og flere. Jf. rusa.
- Rus** (uu), n. 2, Ruus, Drthed af stærk Drk; ogsaa: Henrykkelse, exalteret Stemning. Han gjætt i eit heitt Rus. Sv. rus, n. Usvig. fra Rt. Ruusf, L. Rausch.
- Rus** (uu), f. Steenhob (= Røys). Jndh. Dg-
saa: Klump; Kofase. Drk. (Sv. Dial. rus, fo-rus).
- rusa**, v. n. (er, te; ogs. ar), 1) styrte frem, sætte afsted. (Sv. rusa). Rusa fram: gaae paa, storme frem. Rusa til: vove sig til. — 2) gaae paa Slump, paa Lykke og Fromme. Han let det rusa til: h. lod det gaae som det funde. — 3) bytte, omstufte Varer, især paa Slump eller uden streng Beregning. Dei ruste med kvarandre. Helg. (meget brugl.).
- rusa**, v. n. (ar), yngle, faae Unger; om en Sv. Num.
- rusa**, v. a. (ar), beruse, virke Ruus.
- Rusa**, f. 1) Kurv eller Biblesteking at vælge Hø i Bøfs. (Andre St. Rodda og Meis). — 2) Ruse til Fiskerie. Bøfs og fl. Ellers i andet Kjøn: Ruse, m., og i anden Form: Rysa, f. Sogn; Rysja (Rysju), Habeland. Sv. rhyssa. L. Ruse, f. Ght. riusa (Weizgand 2, 490). Jf. Haav og Verd.
- rusande**, adj. 1) berusende; om Drk. 2) beruset, drucken. Nordl. og Trondh.
- rusevyrken** (fj), adj. f. illyrken.
- Rusing**, f. Bytte, Luffhandel; f. rusa.
- Rust**, n. 1) Støv, Lummel, Døleb; ogsaa: Rastlen, f. rusta. — 2) et uroligt Veir; Storm med Regn eller Drev. — 3) Strab, Uffald, ubetydelige Ting (omtr. som Rast); ogsaa: Støv, Smuds; f. Gr. paa Klæder. Temmelig alm. Ofte i Forbind. med et lignende Ord, som „Rust og Rast“, „Rust og Juff“, m. fl.
- Rust**, m. f. Rustar, og Rysfje.
- rusta** (u'), v. a. og n. (ar), 1) rive, ryste, omkaste. Rusta upp: oprive, bringe i Urede. Rusta uthver: udsprede Skjedsøst. Rusta i Hov: sammenkrabe; ogsaa: røre sammen, forvikle. Jsl. ruska: forstyrre; Sv. rusta: ryste. — 2) arbejde skyndsomt eller skjedsøst, jafte. Han rustar det fraa seg. Dg-
saa: stise, være urolig, om Menneker; storme, rase, om Veiret. — 3) v. n. rasle, give en svag Lyd, som naar noget bliver rystet eller omrevet. Temmelig alm. Det rustar i Galmen. Binden rustar i Lauvet. Sv. rusta; L. rauschen, ruscheln.
- Rusta**, f. en Hob af sammenvirket Traad, Snore, eller deslige. B. Stift.
- rustall**, adj. urolig, stormende. Rustalt Veder (Veer). Nordre Berg.
- Rustar**, m. en urolig, stolende Person; ogf. En som arbejder skjedsøst, eller forhafter sig. Hedder ogsaa Rust, m. og Rustebjørn (især om urolige Smaadrenge). Om Kvinder tildeels: Rusta.
- rusten**, adj. barst, ublid (om Veiret); ilde oplagt (jf. svevrusten); uredet, sluffet, uordentlig paaklædt ic. (Mest alm. rustjen). Sv. rustig.
- Rustveeder** (=veer), n. uroligt eller ublidt Veir; Storm, Drev.
- Rusting**, f. Dmrystelse; Rastlen ic.
- Rustla**, f. en vis Flobsiff. Smaal.
- rustutt**, adj. støvet, smudset; uryddelig, uredet; ogsaa barst, ublid (ligesom rusten).
- rustla**, gaae sagte; f. rustla.
- Rusmod**, n. usædvanlig Stemning (lig en Verusfelse); Spænding, Henrykkelse.
- rusnæm**, adj. som let bliver beruset, taaler lidet af stærk Drk.
- Rust**, m. Stræmbeblide, Bussemad. Hard.
- Rust** (u'), f. 1, 1) en liden Stov, Lund, Samling af Træer (især Løvtræer). Sogn,

- Hall. Øbr. Øst. Ufulg. Ryst (y'), Edm. og fl. (Hertil nogle Gaardnavne, som ere skrevne: Røst, Røsten, Røste). Andre St. Holt, Hole, Kjerre, Kjos. — 2) Skovbasse, Skovbevoret Bjergryg. Gard. Tel. — 3) Bjergryg eller Jordryg, som strækker sig op ad en Fjeldside, f. Ex. imellem to Bakkeløb. Nbl. (Andre St. Rinde, Rime). I de sydligste Egne skal Rust ogsaa betegne en Bante af Steen, ligesom efter en falden Muur. Jf. G. N. rust: Rutner.
- Rust, f. 2, Rust, Skorpe paa Metaller; især Jern. Nogle St. Ryst (y'), Edm. og fl. Sv. rost; Eng. rust. Dgsaa om Rust eller Brand paa Korn.
- rusta, v. n. (ar), rustne, belægges med Rust. Usvig. rysta (ryste), Edm. — Participle rustad: rusten.
- Rustflekk, m. Plet af Rust.
- Rustflit (f'), m. Rustfarve.
- Ru-stump (?), m. et Slags grovt Brød. Sff.
- rustuct (u'), adj. 1, bevoret med Skov paa enfekte Pletter; ogsaa bakket, fuld af Skovbakter; f. Rust, 1.
- rustuct, adj. 2, rusten, plettet af Rust. Ved Trondh. rustaat.
- Rustull, m. en stor Karl, en Kjømpetrop. Hall. (Jf. Rife, Rysel).
- Rust, n. stærkt, berusende D.
- Rut (uu), n. 1) Uro, uroligt Veir; Storm ic. (f. ruta). 2) Støi, Skrig, Klagemaal. Hall. (?). 3) Uorden (?). Det ligg Rut hver Nat: det ligger hulter til hulter, om hincanden i vild Uorden. Nordre Berg.
- Rut (uu), m. en vranten, uvenlig Person. Edm. (Jf. Rjot). Ellers dunkelt i visse Sammenfætn. som „Rviste-rut“: en Træstamme med mange Knuder eller Rviste-rødder. Jf. Bafferut. (G. N. hrútr betegner en Bæder).
- ruta, v. n. (ar), 1) storme, buldre, tage haardt paa; om Vind og Veir. Bussr. Hall. — 2) støie, straalte, være i heftig Bevægelse. „Han berre ruta aa greek“. Hall. — 3) arbejde stærkt, slide og slæbe meget. Han gjeng og rutar i Stogen. Tel. — 4) føre et uroligt Liv, tumle sig i Uhyggeh. i Svilt og Sværm. Tel. Sv. rusta, i Dial. ruta; D. rutte. Jf. Isl. rútar: en Dranker. (Halborson).
- Ruta, f. 1) Rude, Dvadrat; firkantet Plet. Rt. Rute, L. Raute. — 2) Rude, Skive i et Vindue. — 3) Ruder i Kortspill; et Rudeblad. — 4) et tilfyet Stykke paa Klæder. „Brokerute“: et Bagstykke i Buxer. Edm. — 5) en Dvadrat Stang, et Jordstykke paa 6 Alen i Længde og Bredde, altsaa 36 □ Alen. Busskerud og fl.
- rutad, adj. rudet; vævet med Ruder. Saaledes storrutad, smaarutad, blaarutad og fl.
- rutande, adj. stormende, urolig; om Veiret. Hall. og fl.
- Rutebjørk, f. et meget stort Birketræ. Hall. Saaledes ogsaa: Rutefura (-furu), og Rutegran (-grøn).
- Rutesamm, m. Dvadrat-Favn.
- Rutemil (ii), f. Dvadratmill. Lidet brugt.
- Rutesaum, m. Udsvining (Brodering) i rudeformige Figurer.
- Rutevikor (f'), pl. f. Ugerne imellem Ryn-delsmæssige og Mariemæssige (altsaa Februar Maaned og det meste af Marts). Vald.
- Ruting, f. Uro, Støi, Lummel; f. ruta.
- rutla (u'), v. n. (ar), 1) rasle, larme, som naar man rører eller flytter noget i Huset Øbr. og fl. (rusla). Jf. brutla. — 2) gaare sagte, spadserere, skride fremad. Rutla seg heim, o. f. v. B. Stift. I de nordlige Egne rutla (rulsja); maaftsee rutla. (Jf. ratla). Sv. Dial. rusla: spæle med noget; Eng. rustle: rasle.
- Rutla, f. f. Rudska.
- rutcut, adj. rudet, farvet i visse Ruder (Dvadrater).
- Ruv, n. Omfang, Bidde (Volumen). Der ittje stort Ruv paa di: det optager ikke meget Rum, seer ikke ud til at være stort. Trondh. Jf. Røyve, Rås, Uppburb.
- ruva, v. n. (ar), skrolle, have stort Omfang, optage meget Rum. Det veer ittje so mytet, som det ruvar: det veier ikke saa meget, som man skulde troe efter Størrelsen. Nordl. Trondh. Nordre Berg. Hall. Øbr. Øst. Nogle St. ruva (ru). I anden Form: ryva, Sogn; røyva, Tel. og fl., rova (o'), Jød. (Jf. skruba, frøyva, skolla, rifa). Sv. Dial. ruva, ruv' (Ries 545). — Om et andet „ruva“ f. rjuva.
- Ruva, f. 1) en opstaklet Hob, en hoi Stabel eller Dunge. „Rua“, Rys. Jød. „Rue“, Smaal. (Udfikt fra Ruka). — 2) Klump (= Ruga). „Ruv“, Nm.
- Ruve, m. Rhyfelse i Sindet, Stræk, Forsærdelse. Tel. (Vinge).
- Ruvel, m. en stridhaaret, laadden Tingest; om Dyr. Tel. Jf. ruven.
- ruveleg, adj. forsærdelig, stræffelig. Tel. (Uf Ruve). S. ogsaa ruvleg.
- ruven, adj. 1) ujevnt, bukket, stridhaaret; som gaar med udspredd eller oprevet Haar. Tel. G. N. råunn. Hedder ogsaa ruvleg, ruveleg. Jf. uven. — 2) bred, vidtløftig; f. ruvsam.
- Ruving, f. Bidde, Bredde (= Ruv).
- Ruvla (u'), f. Ujevnhed, Rynke, Fure. Rys. Dgsaa: en knudret Forsjøining. Hall. Hertil ruvlutt, adj. knudret, ujevnt.
- ruvleg, adj. stridhaaret, laadden (= ruven); ogsaa: stor, bred (= ruvsam).
- ruvsam, adj. stor, voluminøs, som optager et stort Rum. Nest brugt i Trondh. Stift; f. Ex. eit ruvsamt Løfs: et høit og bredt Løfs, saafom af Rvistevad, Halm eller deslige. Hedder ogsaa ruven (ruvet).
- Ruv-ull, f. Løsulb (= Ru). Namd.

Ry, n. Rygte; især ondt Rygte, Bannrygte. Smaal. I svenske Dial. ry; D. Ry. Synes at være fremmedt eller forvansket. Jf. Røgja.

Ry, f. (?), Steengrund; f. Rye.

ry, v. see ryda, rjoda, rydja.

Rya, f. 1) et grovt Tæppe; et Gulvtæppe. Tel. Busstr. og fl. Sv. rya. Maafsee af Ru, f. (jf. Hæra af Haar). — 2) et tykt uldent Sengetæppe med indvævet Flos el. Koy (Mapp). Nordl. Trondh. Nordre Berg. Gbr. Mobsat Kvitel (Undertæppe). Roma under Rya; komme i Seng.

Rya, f. 2), et Tørrehuus. Solør. Sv. ria, i Dial. rya. Anset som finlandsk og indført af de saakaldte „Rugfinner“ ved Rigsgårdsben.

Rya, f. 3), f. Rønder.

Ryd (y'), n. Affald, Affastning. I Ordspøget: „Mykje Ryd giv'e mykje Ryd“, o: meget Foder giver megen Gjødsel (Røg). Edm. Om Ryd i Stedsnavne f. Rud.

ryd (y'), rybder; f. rybja.

ryd (yh), farver m. m., see rjoda.

ryda (yh), v. n. (er, de), harke, ophoste Sliim. Edm. (rybde). Fortkjelligt herfra er ry' (med Bøiningen: ry, rau, ro'e, sjældnere: ryr, rybde), o: drøse, styrte ud; f. rjoda, 2. I Smaal. rø (rør, rødde), en Tilnærmelse til Rybra.

Ryda, f. Sliim i Struben; Hoste, Harken. Edm. i Formen Ryde (yh). Jsl. hryda, hrydja. Jf. Stryda.

rydd, part. f. rubd.

Rydda (y'), f. et Riis, en Pidsk. Helg. Edm., ogsaa ved Trondhjem. Mt. Rood, hegall, roede, L. Ruffe; tynd Kjæp. Jf. G. N. rudda: en Kølle.

Ryde (y'), n. et Krat, en tæt Hob af Buskvarter eller Smaatræer. (Einerhyde, Klungrerhyde). Edm. Jf. Rynn.

ryden (ryen), adj. løs, kornet, som lettelig drysser eller strømmer ud. Trondh. af ryda (ry). Nogle St. rynen, som hører nærmere til rynja.

rydig (y'), adj. ryddelig, opryddet; om et Rum, hvor alle løse Ting ere satte af Væien, saa at de ikke ere til Hindet. Tildeels ogsaa: tom, ledig, blottet for alt løst Gods. Sædvanlig udtalt med tydeligt „d“, sjældnere ryug, eller rhaug.

rydja (y'), v. a. (ryd, rubde, rubt), at rybde. Inf. kun tildeels tydeligt: rydja (Gard.), rydje (Edm.); ellers: ryggja, rya, ry, rø. Præs. ryb'e (y'), ry, rør. Imperf. i de nordlige Egne: rybde, røbde. G. N. rydja (ruddi), Sv. røbja (røbde); Mt. rüden, L. roden. — Særlig Betydning: 1) oprybbe, rense for Træer og Buske. Rydja Mart: forberede et Jordstykke til Dyrkning ved at bortskaffe Skov, Krat, Rødder ic. Ligesaa: rydja ein Gard, en Plads, o. s. v. Jf. Rudning og Rud. — 2) rense Engen til

Sommeren, afrage Lov, Kviste og dødlige, for at Græsset kan være frit. Edm. og fl. Andre St. relnska, tryssa. — 3) rømme op, gjøre ryddelig. Rydja Romet sitt: gjøre sit Rum frit, bortsele alt hvad der kommer i Væien. Han rüde Huset: han drev alle sine Modstandere paa Døren. — 4) jævne, tilhugge. Rydja Timber: tilhugge Lømmerstokke, saa at de blive flade paa Siderne (= telgja, tolga, skanta). — 5) bortrybde, bringe af Væien. Rydja Kvistene av: hugge Kvistene af et Træ. Rydja ut: udrybde. Rydja upp: oprive. — Endelig bruges rydja ogsaa for „rybda“, o: snaffe, prate; saaledes „rybje“, Edm. og „røa“ (rubde), Hall.

Rydjar, m. Rydningsmand; Dpybder.

Rydning, f. 1) Dpydning (= Rudning).

2) Engenes Afrydning om Vaaren (= Engreinsking). 3) Jævning, Tilhugning ic. Hedder ogf. Rydning (Ryng, Røng).

Rye, f. f. Rya og Rygja.

Rye, m. en Goldmar, en stenig og nøgen Strækning paa en Bjergryg eller Fjeldsids. Østred. (Ogsaa medbeelt som Ry, el. Rya, f. Lybale). Hertil enkelte Stedsnavne.

Ryegarn, n. Traad at være Tæppet af. S. Rya. Særskilt Ryevarp, n. og Ryevest, m.

Ryel, f. Ryl. — ryen, f. ryden.

Ryenapp, n. Flos eller Kopper, som væves ind i et Sengetæppe.

Rye-tel (e'), n. den egentlige Bæv (Menning og Iflæt) i et Sengetæppe, i Mobsætning til de indvævede Kopper. Edm.

Ryevev (-væv), m. Bæv til Tæppet. Jf. Ryegarn.

Ryft, f. 1) en Bævbredde, et enkelt Bævstykke, f. Gr. i et stort Tæppe. Hedematten. (Jf. Dyft). — 2) en Strækning, et Stykke Jord. Solør. S. følg.

Ryfte, n. 1) et Stykke, en af de sammensatte Dele i et Klædningsstykke eller noget lignende. Hall. og fl. Jf. Framryfte, Bakryfte. — 2) en Skovstrimmel (= Skogteig). Østred. G. N. ripti, n. og ript, f. Dug, Klæde.

Rygd (y'), f. Rødsel, Gru; noget frygteagtigt. Gard. Schl. Ryf. Jød. (Jf. ryggja). Ogsaa: et Vibunder, et Særjær. Ryf.

Rygg, m. (Hl. Ryggjer), 1) Ryg, Rygraden eller Ryrvælsølen i et Legeme. G. N. hryggr; Ang. hryg. Netta Ryggen: hvile ud efter en lang Redbøining. Det tot Ryggen og honom: det ødelagde ham, betog ham hans bedste Kræfter. — 2) Rygside; paa Mennesket: Bagside, Vagen. Suu Ryggen til. Vera notot paa Ryggen. Ogsaa: den Deel af en Klædning, som passer til Ryggen. Det rivnar i Ryggen. — 3) en langstrakt Forbøining, Jordryg, Bjergryg, m. m. — I Dativ Pl. Ryggjom. I Sammensætning ofte Ryggjar (sædvanl. Ryggja): saaledes

- Ryggja(r)byrd**, f. Ryggbyrd. Ryggja(r)flaade, m. Kløse paa Ryggen. Ryggjanyre, f. Nyra. (B. Stift).
- Ryggaal**, m. 1) Ryggstrimmel i Huder eller Skind. Nordre Berg. Nordl. og fl. Rogle St. „Ryggjaal“ (for Ryggja-aal). — 2) Ryggstøt af et Svin; i Møbsætning til Kvibaal (Kveaal). Nordl. (Lof.).
- Ryggbein**, n. Ryggbeen, Ryghvirvel.
- Ryggbyrd**, f. en stor Byrde; saa meget som man kan bære paa Ryggen. I B. Stift Ryggjabyra (y'); andre St. Ryggbyr, Ryggbør (bøl).
- rygge**, f. ryggja.
- Ryggfjæder** (=ffør), f. Ryggfume.
- ryggja**, v. n. (er, de), gysse (upersonl.), paa-komme som en Gysen, en indvortes Rygstelse. Hard. Mandal. Det rygde i meg; det gøs i mig. (Dgfaa meddeelt som v. a. frænke, bedrøve; vel egentl. ængste). Personligt: ryggjast, v. n. føle en Gysen, bære, rykses. (Mandal). Sjældnere i Formen „ryggja“: blive bange, frygte for noget. Sgl. Hard. Jf. Rogg, Rygd og G. N. hryggja: bedrøve.
- ryggja**, v. a. (er, de), 1) danne en Ryg el. Rygning, f. Gr. paa et Tag. (Lidet brugl.). Dgfaa: bøie i Ryggen, krumme. Ryggja seg: krumpe sig, sætte Ryggen op (om Dyr som lide ondt af Frost eller Uveir). Hard. — 2) føre tilbage, drive en Hest baglængs (= attra). Smaal. Rom. og fl. (i Formen rygge). Sv. rygga. — 3) rygge, ophæve. (Synes fremmedt).
- Ryggja**, f. et meget stort Kreatur. Tel. Jf. Dvryggja.
- ryggjad**, adj. beskaffen i Ryggen, f. Gr. frotryggjad, kværtryggjad, laagryggjad.
- Ryggjarbyrd**, f. Ryggbyrd.
- ryggjast**, v. n. gribe hinanden om Ryggen. Tel. Om en anden Betydn. f. ryggja.
- ryggjelaus**, adj. ryggeløs. Tilveels brugt i B. Stift, ligesom ogsaa Ryggjeløysa (el. Ryggjaløysa), f. Ryggeløshed. Maa-fee optaget af Dansk, men kunde vel ogs. grunde sig paa et Subst. Ryggje, n. (?), med Betydn. af Frygt el. Skj. Jf. Rogg og Rygd.
- ryggjeleg**, adj. forfærdelig, gyselig. Rister (?). Hebber ellers ofte uryggjeleg.
- Ryggkaatra**, f. Ryghvirvel, Rogle i Rygraden. Nordl. (Sv. ryggkota). Jf. Rygg-tovla.
- rygglaus**, adj. rygløs; om Smaabyr (Insektter ic.), som ikke have Rygrad.
- Ryggmerg**, m. Rygmarv.
- Ryggfin** (i'), f. Sene langs Rygraden. Jf. Haarvøster, Gulhaar.
- ryggstert**, adj. stærk i Ryggen.
- Ryggstyd** (y'), f. Rygstotte.
- Ryggtaf**, n. Greb omkring Ryggen; Brydning mellem to Personer, som holde hinanden fast omsluttede. I B. Stift Ryggja(r)taf.
- Ryggteind**, m. Spidsen paa en Ryghvirvel. Jf. Svjote.
- Ryggtovla** (o'), f. Ryghvirvel. „Ryggja-tovla“, Rgl. „Ryggjatole (o)“, Sdm.
- ryggveit**, adj. svag i Ryggen.
- Ryggverk**, m. Smerte i Ryggen.
- Rygja**, f. Klump, Kofase (= Ruga). „Rye“, Tel. Jf. G. N. hrygja, v. opdyngge.
- Rygla**, f. f. Regla.
- Rygna** (y'), f. Rognstift, Hunstift. (Af Rogn). Søndre Berg. Vald. Gbr. Møbsat Mjølke. G. N. hrygna.
- Ryf** (y), n. Rygen, Fog, stormende Veir. Hard. Andre St. Rof.
- ryf**, og **ryfa**, f. rjufa.
- Ryff**, m. (Sl. Ryffjer), 1) Ryf, Træk, rask Trækning. — 2) Anfald, Angreb af Sygdom eller noget ubehageligt; saaledes ogs. saa: et Uveir (jf. Uryff). — 3) en kort Tid, Stund; Tidsrum. Rbg. og fl. Sv. ryf. (Jf. Tak, Rib, Repp). Det gjeng i Rytter (el. i Ryttsjon): det gaar ujævnt, det kommer som et Stød engang imellem.
- ryffja**, v. a. (er, te), 1, ryffe, drage med en rask Bevægelse, el. med et enkelt Træk. Han ryfte det fraa meg. Dei hadde ryftt upp Graaset. G. N. rykja. Dgfaa v. n. trække ujævnt, gjøre et og andet Ryf. Hesten send og ryfter i Vandet. I Nordl. skal det ogsaa betegne: reise ud, roe et kort Stykke Wei. (Maafee nyere Brug). Particyp: ryftt (uppryft, utryft). Reflex. ryffjast: træfkes, nappes med nogen, eller med hinanden. (At det no ryffjast: lad det nu gaae, som det kan.
- ryffja**, v. a. (er, te), 2, rynke, lægge i Rynker eller Folder. B. Stift, Tel. og flere. Rytja i Sjøp: knibe sammen, indsnøre (for Gr. Ranten paa Klæder). Nærmest af Ruffa. (Jf. G. N. hrökkva). Particyp: ryftt. Hertil Ryfkebrot (oo), f. Skindburer som sammenføres med Remmer under Kneet. (En Fiskerdragt). Sdm.
- Ryffjar**, m. 1) et Slags Fiskefog, omtr. som „Pill“. B. Stift. 2) en Paaminder, En som indbræver Gjæld. Dstl.
- Ryffjeband**, n. Snørebaand. Rogle Steder „Ryffjingeband“.
- Ryffjerat**, n. Kamp, Dyst; et kraftigt Forsøg. Hebber ogsaa Ryffjespenne, n. Nordre Berg.
- Ryffjing**, f. 1) Rytning. 2) Rynkning, Indsnøring. Sjældnere i Formen Rytning.
- Ryl**, m. 1) en lang Forhøining, Rygning, Bugle. Ryf. Dgfaa udtalt Rydl (yh). Jf. rylad og Rjel. — 2) et Slags Skurv el. Udvært i Huden, især paa Heste (omtrent som Fleir). Drf. Afvig. Ryel, Rydalen; Ryll, Dpbal. Fra en ældre Tid findes ogsaa Rylla og Røddel nævnt som en Sygdom. (Evensens Samlinger 4, p. 31, 36). Maafee et gammelt Rydel.

ryla, v. n. (er, te), brøle, strige med en langtrukken Lyd; ogsaa grynte stærkt. Nordre Berg. Andre St. gryla. Jf. skryla. — Ryling, f. Strigen.

rylad, adj. ophøiet ligesom en Ryg eller Bølge; f. Ryl. Ryl. (ryla).

Rylk, el. Ryllik (y), m. Røllike (Achillea Millefolium). Sv. røllika. Rt. Røllk.

Ryll, m. Skurv, Knort; f. Ryl.

rylten, adj. vaklende, som gaar usikkert. Tel. Jf. rulten.

ryma, rømme; f. røma.

Ryme, f. Rjøme.

Ryn (y), m. Bulder; Gjenlyd (= Run). „Røn“, Indb. Jf. Dryn og rynja.

Ryndefonn, f. rund.

Ryne (yy), n. Prøve, Undersøgelse (?). Brugt i Talemaaden: Der bette i Ryne en i Sjne, o: det er bedre end det seer ud til at være. Dsil. Andre St. bette i røndo (el. løndo) en i syndo. G. N. ryni: Forskning, Betragtning. (Egilsøen). Jf. Røyne.

rynen (y), adj. løs, tilbøielig til at drysse eller strømme ud (rynja). Lidet brugt. I Drk. rynen (yy): fjør, som ikke holder sammen; f. Er. om Deig.

Ryng, m. en hueformig Forhøining, f. Er. paa et Laag. Hard. — Hertil: ryngja(d), adj. ophøiet i Midten, konver (= kudad, kavad).

Ryngja, f. f. Ringja.

rynja, v. n. (ryn, runde, runt), 1) drysse, styrte, strømme ud; om en Masse, f. Er. af Korn, Rødder, Steen oc. B. Stift, Hall. Gbr. og fl. Andre St. ry, rø (rjoda) og tilbeels renna. Præs. oftest ryn'e (y). Imperf. nogle St. rynde (y) med Supin. rynt. G. N. hrynja, hrundi. Jf. Run, Rune. — 2) strømme frem, komme i stor Mængde; om levende Væsener. Følket ryn utor Rynja. Det runde fuld Gata med Føll. Hedder ogsaa: toma rynjande. — 3) brage, larme (som en fremstyrrende Masse); ogsaa: dundre, give Gjenlyd. Det ryn i Fjeldet. Det runde i Murom (det gav Echo i Murene). Tel. Hall. (Jf. tvirynja). Ogsaa om Død og Tale: strømme fort, gaae rigtigt glat. No ryn det godt fyre honom: nu har han rigtig faaet Munden paa Gang. (B. Stift). Sjælbnere om den Talende; f. Er. Han heldt paa aa rynja um det ei lang Stund.

Rynja, f. 1) en fremstyrrende Masse. (Jf. Rune). 2) en Strøm af Død, en Ransje, en fabelagtig Historie (omtr. som Strynja). Hard.

rynjande, adj. strømmende; f. rynja, 2.

Rynjing, f. Fremstyrning, Strømning; Larm; larmende Tale, Ordgibderie.

Rynnel, m. Tridse; f. Rennel.

Rynning, m. Spire; f. Renning.

Rynter-um, f. rundt.

Ryr, m. Udroselighed, hastig Formindskelse. Rynen er tomen i det: det formindskes hurtigt. Gbr.

ryr, adj. 1) udrosi, kortvarig, som snart faar Ende. B. Stift, Nordl. ogsaa Hall. Vald. Gbr. og fl. (Jf. fryv, flyver). Der baade dyrt og ryrt: det koster meget og varer kort. Ein ryr Mat: Mad som er udrosi, som forslaar lidet. G. N. ryr: svag, ringe; Goth. riurs: forsjængelig. — 2) uheldig, som lder Tab, el. staar sig ilde. Han varbt ein ryr Mam utav di: han stod sig daarlignt derpaa, han havde kun Tab af det. Edm.

ryrkast (yy), v. n. (ast), blive udrosi, indsvinde hurtigt. Sogn, Rhl. og fl.

ryrleg, adj. udrosi, let at forøde.

Ryrleike, m. Udroselighed.

ryrna, v. n. blive udrosi (ryrkast).

Ryrklap, m. Uvarighed, det at en Ting lader sig let forøde.

ryrvoren (v'), adj. noget uvarig.

rys, f. rjosa. — rys (y'), f. rylja.

Rys (y'), n. Skal; f. Rus.

Rys (y'), m. Gysen, Bøven; f. rylja.

Rysa, f. Fiskeruse; f. Rusa.

Ryse (y'), adj. Rysel, f. Ruse.

rysen, adj. forførdelig, skrækkelig. Sff. Sogn. Udtalt med luft y (yy). I samme Betydning. røsen, Edm.

ryset (?), adv. forførdeligt, følt; ogsaa: overmaade. Sff. (ryse).

ryssa (y'), v. n. (rys, ruste, rust), 1) gysse, bæve, føle en Rystelse. Berg. Trondhjem, Nordl. I de nordligste Egne Præs. røse, Imperf. røste (paa Edm. ryfte). Sv. rylja. Rylja i Solbet: føle en Rystelse i Legemet, en Kuldegysning. Der so stogt, at eg rys i Solbet, naar eg ser det. Usvig. gryssa, Dsil. — 2) drysse, strømme ned. Gbr. Vald. Andre St. dryssa, rynja, ridla.

ryssa, v. a. (rys, ruste), 1) affalle, flække Skallen af. Hard. (S. Rus). — 2) afskaare (= rysta). Rbg.

Rysja, f. 1, en Gysning, Fornemmelse af Gysen. Ogsaa: Barstthed i Luften; koldt og taaget Veir. Hall. i Formen Rysju.

Rysja, f. 2, Fiskeruse (= Rusa). „Rysju“, Hadeland. Om et andet Rysja f. Rysfa.

Rysjing, f. Gysninger; f. rylja.

Rytk (y), n. Blandform. Schl.

rytk (yy), adj. 1, fjaægslø, ikke fuldvoren. (Egentl. haarløs paa visse Dele af Lege-met). Edm.

rytk, adj. 2, rustsift, som hører til „Rysland“ (Rusland). Nordenfjelds. Sv. rytk. Jf. Ryls.

Rytkla (Eygdom), f. Rissa.

rytkja (yy), v. a. (er, te), rive, slide, op-rykke, f. Er. Græs; ogsaa: rive i Haaret. Berg. Hall. Nordl. og fl. (Imperf. oftest rylste). G. N. rylska.

Rytkje (y), n. et Slags tætvorende fint Græs i Fjeldmarkerne (formod. d. samme som Smele). Gbr. I Øster. Rytk, m. (Jf. Eng. rush, T. Rusch: Styrgræs). Paa andre Steder betegner Rysfje saadant Græs

som voxer i tætte Rhynger, tildeels ogsaa gammelt eller visnet Græs. Sdm. Sogn.

Rysling (y'), m. Sif (Fist) af middels Størrelse. Hall. Nogle St. Risling.

Rysling (y'), n. den almindeligste Art af Yng. Østerd. (Trysil). I Dst. Røslung. Fra Nordl. meddeelt Røstberlyng (?). Maa-see til rystja. Jf. Bustelyng.

Rys, m. 1, Smaadrenge, Bog. Østerd.

Rys, m. 2, en Ruuser. Sv. rys. Jf. ryst.

Rysa (yh), f. en Hoppe (= Røssa, Hors). Tel. Libet brugl. og mest som Spottenavn, f. Gr. „Slumperhøse“, om skjodesløse Kvinder. I Hard. Rysja (Hoppe). Jsl. hryssa.

Ryssebolle, m. et Slags Staal eller Albolle med halvcirkelformig Huulning. Nordensfelds.

Ryssegauk, m. = Humregauk. Jæd.

Rysehov, m. Rabbeleie (Caltha). Ejj.

Ryserova, f. Hestehale (?). Tilnavn paa en Kvinde i Folkesagnet. (Landst. 121).

Ryst, f. Skov, m. m., see Rust.

Ryst, f. i Brygning; f. Roste.

rysta (y'), v. a. (ar), udruste, udstyre. Nyt Ord efter L. rüsten.

rysta, v. a. mæsse; f. rosta. Om et andet rysta, f. rusta.

ryt, og ryta, f. rjota.

ryv, f. rjuva. — ryva, f. ruva.

ryven, adj. stor, bred; f. ruven.

Ræ, n. død Kroy, Røfjel. Nhl. G. N. hræ; Ung. hrov, Goth. hravir. Mere brugl. i Sammensætning; f. Rædyr. (Jf. Ræsa, ræven). Hertil maafee Udtrykket „ganga paa Ræavinno“: have et ureenligt eller uhyggeligt Arbejde, f. Gr. med Slagtning. Hard.

Ræ, f. Ræd. — ræa, f. ræda, v. n.

Ræbeist, f. Rædyr.

Ræblom, m. et Slags haarde eller grove Bregner. Nhl. (Hans).

ræda, v. n. (ar), løbe i Brunst, parre sig. Jæd. (ræa), Sdm. (ræde). Ogsaa: leve utugtigt. Jf. G. N. ræda, adj. yarelysten. S. ogsaa ralla og ræsa.

ræda, v. a. (er, de), forstrække, gjøre bange. Sæt. (sjelden). Mere alm. rædda (ar); saaledes rædda seg: frygte, være bange. Sæt. Hall. og fl. Ellers i Formen ræddast: blive bange. Sjældnere rædast. Nff. Sæt. G. N. hræda: stramme. Sv. Dial. råda, rådda.

Ræda, f. 1, 1) Rødsel, Frygt. Nff. — 2) et Skræmsel, Strækkbillebe, f. Gr. en Fuglestramme. Nff. Sdm. (Jsl. hræda). — 3) Stjer eller Bante i et Farvand. Sdm. Libet brugl.

Ræda, f. 2, en utugtig Kvinde (f. ræda, v. n.). Sdm. (Ræde). Om et andet Ræda see Sjelbræda.

rædd, adj. 1) ræb, bange, forstræffet. (Egentl. Particly af førnævnte ræda). Nffig. raidd, rædd, Namb. Jndr. G. N. hrædd. Dste

med et Nomen i Dativ; f. Gr. Han er rædd Hundom. Eg vardt rædd bonom. — 2) frygt som af Naturen, sty, let at stramme. Jf. myrkrædd, folkerædd, bobberædd. — 3) forsigtig, meget varsom. Væra rædd fyre Klædom (forsigtig med sine Klæder); væra rædd fyre Pengom ic. Nogle Seber: væra rædd um Rædi, um Pengarne. (Sv. rådd om). — Af enkelte Talemaader mærkes: Gjæra seg rædd, o: angste sig, lade nogen Frygt faae Indpas. (B. Stift og fl.). Tæntja seg rædd: afstrækkes ved nærmere Østertanke. Eg er rædd fyre det: jeg har nogen Mistanke, en vis Formodning derom. Eg er so rædd, at han ittje vaagar det (ironisk): jeg skulde vel tvivle om, at han vover det. (Egentl. jeg tvivler ikke). B. Stift.

rædda, v. a. (ar), stramme; f. ræda.

[rædda, v. a. (2), redde, frelse. Nyt Ord.

ræddast, v. n. (ast), frygte; f. ræda.

ræddeleg, adj. frygtelig. Libet brugl.

Ræddeskvett, m. en Krykker, Kujon. Paa Sdm. Ræddespræn.

Ræddhug, m. Frygt, Uengstelighed; stor Forsigtighed; ogsaa: Awe, Respekt. Berg. Stift, Vald. og fl. Ogsaa i Formen Ræddhug, (Ræddhugge), Tel. Hall., Ræddaa-gaa, Østerd. Sv. råddhåga.

ræddhugad, adj. bange, angstlig. Ogsaa i en anden Form ræddhugen (gj). Hall.

Ræddleike, m. Frygtfomhed.

ræddsam, adj. frygtfom, let at strække. Ikke meget brugl.

Rædduge, f. Ræddhug.

ræddvoren (o'), adj. noget frygtfom.

Ræde, f. Ræda. (Jf. Ræde).

Ræding, f. Brunst; Geilhed.

Rædsla, f. Rædsel, Frygt. (Mere alm. Rædsl eller „Ræsfel“, m. og n.). G. N. hræsla (hrædsla); Sv. rådsla.

Rædyr, n. et meget graadigt Dyr, Udbyr, Rødyr. (G. N. hrædyri). Østere Ræbeist, n. (B. Stift). Saalebes ogsaa Ræbiffja, f. om en meget graadig Hund. S. Ræ.

ræfta, f. refsa.

Ræfugl, m. Røvfugl; egentl. Fugl som æder Røfser. Libet brugl.

Ræja (?), f. Stang, tynd Træstamme. Dstl. i Formen Ræie Østerd. Rom.), og Ræie (Østerd. Habeland, Buskr.). Tildeels udtalet Ræje. Vel egentlig Ræa (af Raa). Hedder ellers Ræala og Ræla, Buskr. I Tel. Ræata. Hertil Ræjegard, m. Østærde af Stænger eller unge Træer. Rom. (Ræegar, -gal).

Ræk, f. Ref. — ræka, f. refa.

rækja, v. n. (er, te), hærte, fremdrive Spyt. B. Stift og fl. (Af Ræake). G. N. hrækja.

rækja, v. a. (er, te), drive Kreature paa en Bei eller Gangsti (Ræk). Jæd. Lyder omtr. som rægja og i Præs. rægje (ræje), men i Imperf. ræfte. Jf. Ræje.

Rækja, f. Røge, et Slags Ræbs (Squilla).

Formen lidt tvivlsom; i de sydlige Egne tildeels Ræka. (Sv. råka). 3 Ehl. Ræfje, n. et Slags smaa Sødyr. Jf. Silbrækje.

Ræfje, n. 1) Spor, Grund, Aarsag, f. Gr. til et Nygte. Der ikke minste Ræfje til det: ikke den ringeste Grund. Edm. Jf. Raaf (Spor). — 2) en Gangsti for Kreaturene. Jød. (Rægje). Jf. Raaf og rækja. — 3) en Hob af sammenraget Hs. Gbr.

Rækjning, f. Harfen, Spyttten.

Rækling, m. en Stakkel, En som ikke duer noget. „Ræklingje“, Tel. Jf. G. N. rækr: forkastelig.

rækmlæt, adj. tykmlæt, lallende, som taler utydeligt. Drf.

rækstam, adj. lidt stammende, som støder paa enkelte Ord. Tel. Hall. Valb. (Jf. refa).

Ræl, n. (?), opdyrte Ting (f. Gr. Kviste, Straa og deslige) paa Bredderne af en Elv. Solør.

Ræl, m. Stikke, Bind, liden Stang til at stifke igjennem et Rør for at rense det. Tel. Sæt. (Jsl. hræll: et Slags Bæverfytte).

ræla, v. a. og n. (ar), gjennefstikke med en Bind (Ræl); rense et Rør med en Stikke ved at skyde den frem og tilbage. Tel. Sæt.

ræla, v. n. sladre, vaase. Solør.

Ræla, f. en Stang; Stamme af et ungt Træ. Hall. Bustr. Jf. Ræja.

[Ræling, f. Ræling paa Fartøi. Eng. railing, Holl. regelling.

Ræm, f. Rem, Rim, Rime.

Ræma, f. Hæshed, Uklarhed i Stemmen. Nordre Berg. (Af raam). Jsl. ræma. Om et andet Ræma, f. Remma.

ræmast, v. n. (est, best), blive hæst. Sjæld.

ræmja, f. renja. — Ræmse, f. Remsfa.

ræna, v. n. (er, te), tage Eg eller Duun af Søfuglenes Næder. Nordl. (Lof.). G. N. ræna: røve.

rænda, f. rænda. Rænger, f. Røng.

Ræning, f. Opsamling af Eg; f. ræna.

Ræning, m. Strimmel, smalt Jordstykke, Rabat i en Have og deslige; ogsaa en Rab af Planter. Edm. Jofen. (Dunfelt).

Rænel, m. Hofteled, Hofteknude. Rænelbein, n. Hoftebein (paa Dyr). Tel. (Raudland). Herfra adskilles: Rænel, m. en rund Skive, saasom i en Haandteen. (Maaskee for Kennel).

Rænsel, f. Rensl. — rænska, f. reinska.

Ræpa, f. Møglump, Rofase (= Ruga). Tel. Hall. (Sv. Dial. råpa).

ræpeleg, adj. smudsig, styg. Tel.

Rær, f. Raa. f. — Ræs, f. Räs.

ræsa, v. n. (er, te), 1) gaee, flække, streife omkring (om Dyr); især: gaee i en Række, strømme frem. Nordre Berg. Nordl. ogsaa Gbr. Tel. og fl. (Af Raas). Ræsa holdt av seg: ubmagres ved at gaee lange Bele. —

2) strømme, flyde bort i store Maasjer; især om Jis i en Elv. 3 Nordl. ogsaa: drive bort, om Sneen. Paa Edm. ogsaa om en Elv: bryde op, gjøre Jisbrud. (Jf. G. N. ræsa: sætte i Fart). — 3) rinde op, vore hurtigt, om ung Elov. Edm. Jf. Raas.

ræsa, v. a. (er, te), røge (f. Gr. Rist), tørre i Røgen over et Jldsted. Bustr. Hadeland, Gbr. — Participle ræst: røget. (Jf. G. N. ræsta: rense).

Ræsa, f. Hofstykke, Uorden i Struben (paa Heste). Hall.

Ræse, n. Gjennemgang, Sted for en Gjennemstrømning. Sff. og fl.

ræsefer, adj. stiftet til at gaee lange Bele (= refstefør).

Ræsehol (v), n. Hul i en Måbs-Rende.

Ræseveg, m. Gangvei (= Raas).

Ræsing, f. 1, Gang, Fremstrømning.

Ræsing, f. 2, Røgning; f. ræsa 2.

Rælla, f. Måsel, bød Kropp (= Ræ). Valb.

ræta, v. a. (er, te), vrage, forkyde; f. Gr. om Kreature som skyde en Deel af Joberet tilside. Tel. (Jf. rata). Hertil Dræta (Dræta).

Rætte, m. (?), raat Rjød (= Raaslag). Hard.

Ræv, f. Ræv og Riv.

Ræve, n. Tagvinkel, Rummet under Tagryggen i et Huus; især i en Lade. Edm. 3 Solør: Rævle. Jf. Raav, Ram, Rot. G. N. rækr, rjåtr.

ræven, adj. graabig, slugen, som æder modbydelige Ting. Edm. Hører vistnok sammen med Ræ, n.

rævestappad, adj. fuldpacket til det øverste Rum under Taget; om en Lade eller andre Huse. Edm. Andre St. rotstappad.

Rævle, n. Tagrum, f. Ræve.

Rø, n. f. Røb, Røb, Røbe.

rø, v. f. ryba, rybja, røba.

Rød, n. Tale, Snak. Roma til Røds (te Røfs): komme i Samtale. Num.

røda, v. n. (er, de), tale, snakke, have en Samtale. Mest brugt i de sydlige Egne i Formen røa, rø (i Rff. og Edm. røbe). G. N. røda; Goth. rōdjan. Nogle St. med flattere Betydning: tale længe og vidtløftigt, vaase, vrøvle (ligt radda, ralla, rolla). Ogsaa sammenblandet med rybja; saaledes i Hall. med Formerne: rø, rubde, rubt.

Røda, f. Tale, Samtale. G. N. røda. Øste i Fleertal Rødor: Snak, Historier. Tel. (R'ur).

rødande, adj. i Forbind. Der ikke rødande um det: det er ikke værdt at tale derom, det nytter ikke at sige noget.

Rødar, m. en Taler, Snakker.

rødd, adj. 1) bemaadet, besat med Røere; om en Vaad. 2) stiftet til at røe paa; jf. lettødd, tungtødd. Nordre Berg. Jf. Røde.

Røde, n. 1) samtlige Aarer, som høre til en Baad. Nordl. (Roe, Rø). G. N. rødi: Aare. — 2) Rum i en Baad med dertil hørende Aarepar. Edm. og fl. (Røde). Ufvig. Røre, Gard. (Jf. Rør og Rød). Hertil Einrøding, Tvirøding, Trirøding (om en Baad).

røden, adj. snaksom; s. rødsam.

rødig, adj. raff, frisk, som bevæger sig med Lethed. Hall. og fl. (med tydeligt d). Andre St. rørig.

Røding, f. Snaf, Pøstiar.

Røding, m. (Baad), f. Røde.

Rødnad, m. Tale; s. Umrødnad.

rødsam, adj. snaksom, let at komme i Tale med. Hedder ogsaa røden (røen) og rødug (i Tel. rø'ug).

røgja, v. n. (er, de), sladre, snakke meget om andre Mennesker. Sogn (Gvindvig). Præs. sædvanlig: røie, men Imperf. røgde; Supin. røgt. Dei berre sat og røgde fram etter Kælden. G. N. røgja: bagtale, ogsaa anflage, ligesom T. rügen, Nt. wrögen, Ang. rëgan, Geth. vröhjan.

Røgja, f. en Sladderhistorie. Sogn (sædv. ubtalt Røia, Røie).

Røgla, f. Regla. Røglefræ, f. Fuglefræ.

røglutr, adj. plettet, fregnet. Hall. (?). Jf. drøglutt.

røfja, v. a. og n. (er, te), 1) forsyne, pleie, have Omsorg for. Dstest: røfja seg, a: hjælpe sig selv, være om sig for at finde Røde; f. Gr. om Kreature: „Dei æ so late, dei vil ikkje røfje se“. Edm. G. N. røfja: stjette, agte, have Omhu for. (Nt. røhen; G. Sæch. røkjan, Ang. rëcan). — 2) drive, paaslynde. Røfja seg: flynde sig, haste. Gard. Vøfs. (Jf. røfjele, røfsen). — 3) v. n. forste, søge, spore efter noget. Røfja etter: efterspore, undersøge. Dei var ute og røtte etter di. Me hava røtt og leitad paa mange Staber. Nordre Berg. (meget brugl.). Particip røft, f. Gr. Det skulde vera etterrøtt. Jf. Røfnad, Røft, røfta.

Røfjar, m. en Forster, Undersøger; En som spørger meget. Edm. og fl.

røfjelege, adv. 1) hurtigt, raff. (Vel egentl. omhyggeligt, med Glib; ligesom G. N. røkilega). — 2) ganske, netop. Nhl. „Da va ikkje røfjele' so helder“. I Hall. røyfjele(ge).

røfjen, adj. 1) omhyggelig, flittig. Edm. (sjelden). 2) raff, hurtig. Gard. — Som Adverb: røfje(t), snart, hurtigt. „Da gjekk so røfje“. Vøfs.

Røfjing, f. Paaslyndelse æ., f. røfja.

Røff (?), m. Mærke. I en gammel Bise (Landst. 562), i Formen Røfsen, el. Røvsfen. (Ustikkert). G. N. rökkr, n. Tøsmørte.

røfta, v. n. række, naae; s. røfta.

Røftja, f. en lang Historie. Nbg. Jf. Ruffsa, Regla.

røfta, v. og Røfting, m. f. røyfta.

Røfnad, m. Efterforskning, Undersøgelse. (S. røfja 3). Det hjem snart Røfnad etter di: der kommer snart nogen, som spørger efter det. Edm.

røfsam, adj. omhyggelig, flittig.

Røft, f. Røgt, Pleie, Tilshn. (G. N. røkt: Omhu). Af røfja.

røfta, v. a. (ar), røgte, pleie, have Tilshn med. G. N. røfta. Nu alm. traadt i Stedet for Stamordet røfja.

Røftar, m. Røgter; Røgterfæ.

Røfting, f. Røgtning, Tilshn.

røla, v. n. (er, te), støie, snakke høit, vrøble; ogsaa: fryde, gjøre store Ord. Berg. Trøndh. Nordl. — Hertil Røl, n. og Røling, f. heivøstet Snaf, Brøvl; Stryderie.

Rølik, f. Rylf.

røma, v. a. og n. (er, de), 1) rumme, optage, give Rum til. (Af Rom). Der var so mange, som huset rømde. Nogle St. ryma. (Sv. rymma). — 2) gjøre rummelig, udvide. (Nærmere til rom, adj.). Roma eit Baad: slappe eller løsne et Baand. Dgsaa med „paa“: røma paa Bandet. G. N. ryma. — 3) rydde bort (for at fæste Rum). Sjøldnere. Me faa roma det undan: flytte det af Veien. Jf. umrøma. — 4) forlade, rømme fra. Roma huset, Garden, Landet. — 5) v. n. rømme, flygte, undvige. Ufvig. ryma (rymma), Nhl. Sogn, Sff. Hall., af Formen Rum, f. Rom.

rømast, v. n. (est, best), blive mere rummelig, udvides; forthyndes. Det tot til og rømdest: der blev lidt mere Rum.

Rømd, f. 1) Rummelighed, Vidde; tilstrækkelig Plads. (Af rom, adj.). Ufvig. Rømd, Nhl. Sff., Romn, Nordl. — 2) i Seiladsen: en gunstig Stilling for Vinden. Dava Rømbi: have Vinden paa eller nærved Bag siden. — 3) et frit eller aabent Rum. Roma paa Rømbi: komme ud i det frie, paa fri Fod; ogsaa: komme ud i Verden, ud iblandt Folk. (Sv. rymd).

rømd, adj. 1) beskaffen med Hensyn til Rum. Baaten er høvelege rømd: Baaden har et passende Forhold i Rummen (Rørpladsene). I Nordl. sædvanl. rømt. — 2) part. udvidet, slappet, løsnet (s. røma 2). — 3) bortrømt, flygtet.

Røme, n. Rum (el. egentlig Dyrømmelse). I Sammensætning som Umrøme, Trøngrøme, Utrøme. I Hall. Ryme (Rymme), om en Mark eller Strætning; saaledes Nastryme, Skøgryme, Sjellryme.

Røme, el. Rømme, m. f. Rjome.

rømeleg, adj. rummelig, vid, som giver mækelig Plads. Nogle St. rymeleg.

Røming, f. Udvidelse; Dyrømmelse. Dgsaa: Rømning, Flugt.

Røming, m. 1) Rømningsmand, Flygtning. Tel. — 2) om Baade, med Begreb af Rum, f. Gr. Trøroming, Halvsemterøming og fl.

røn, adj. kommende fra en vis Kant; som Vinden. Kun i Sammensætning; som aust-røn, vestrøn, nordrøn, sudrøn, landrøn, innrøn, utrøn, framrøn. Ofte i Neutr. f. Gr. Det vardt vestrøn. Nordl. Trondh. Nordre Berg. G. N. renn (vestrønna og flere). Hertil et Subst. Røna, f. s. Land-røna, Utrøna. Jf. Ght. nordrøni (nordlig), sundrøni (syblig) osv. Grimm, Gr. 2, 180.

Røn, m. f. Ryn. — røn, f. rynja.

Rør, f. Kant, Bryn, yderste Rand af en Flade; f. Gr. Bordsrør: Kanten paa et Bord. Nordl. Trondh. Edm. (meget brugl.). Tilbeels afvig. Røyr, Nordl. Stiva stend aa Rør: Skiven flaar paa Kanten, opreist, f. Gr. ved en Væg. (Jf. aa Egg). Døvba Rørema: afglatte de skarpeste Kanter.

Rør, pl. f. Rø. — rør, v. f. ro og rydja.
røra, v. a. (er, de), 1) røre, bevæge, sætte i Bevægelse. Røra seg; røra Føterne ic. G. N. hrøra (Ang. hróran, Ght. hrórjan). Jf. røvja, som tilbeels træder i Stedet for røra. — 2) røre ved, berøre; gjøre noget ved. Me faa ittje røra det. Det hadde ingen rørt det. — 3) omrøre, mænge, f. Gr. med en Stang eller Stikke. Røra i Hov: røre sammen, blande. Røra upp: oprøre, grumse. Røra Bellingene ic. (Berler ikke med røvja). — 4) ombælte, opvende Hø som ligger udbredt til Tørring. Jndh. (Snaas-fer). Andre St. faa og snu. — 5) v. n. vrøvle, snakke frisk vak uden nogen rigtig Orden. Dstl.

Røra, f. 1) Røre, Suppe, sammenrørt Mæsse. (Mjøltrøra, Eggjerrøra, ic.). 2) Uorden, villk Sammenblanding; Chaos. Det laag att i ei Røra. 3) Forvirring, Lummel, Dyløb.
rørande, adj. 1) påsende at røre ved. Der ittje rørande: man bør ikke røre ved det. 2) rørende, gripende.

rørd, part. rørt, berørt; omrørt.

Røre, n. Rum; f. Røde.

Rørekolla, f. og Rørekopp, m. en Brøveler, Baaser.

røren, adj. 1) vrøvlede, fjedelig ved forvirret Snak. 2) sluffet, fjødesløs; see rørsam.

Rørestikka, f. Rørestang.

Røring, f. Omrøring ic., f. røra.

rørleg, adj. rørlig, bevægelig.

rørsam, adj. fjødesløs (i Tale eller Arbeide), tilbøielig til at forvikle eller forblande Tingene.

Rørsla, f. Rørelse, Bevægelse.

rørruc, adj. forvirret, uordentlig; ogsaa: urolig, støende. Gbr. og fl.

Røs, n. f. Røs. — røs, v. f. rhyja.

røseleg, adj. 1) stor, anseelig, fremtagende; f. Gr. om Bygninger, ogsaa om Dyr, m. m. Sogn, Hall. Nordl. og fl. 3 Smaal. røseleg. — 2) storladen, som har et stolt eller myndigt Udseende. Jndh. (Jf. G. N. hræsinn: pralende).

røsen, adj. forførdelig, frygtelig; f. Gr. om en Storm. Edm. Jf. rhyen.

Røslung, f. Røslung.

Røst, f. 1, en Række af Strømbølger, et Søstykke som er oprørt af Strøm. Nordl. (Rof.). G. N. røst: Havstrøm. (Jf. Røst).

Røst, f. 2, Røst (= Maal); Stemme; især Sangstemme; ogsaa et Raab af et usynligt Væsen (i Folketsagnet). Skulde hellere hedde Røyst. G. N. raust.

røsta, v. n. (ar), stemme op, istemme, nynne en Melodie. „Han gjeff aa røsta' aa saang“. Tel. Sæt. og fl. (Egentlig røysta). Dgsaa v. a. røsta seg: give Lyd, lade sig høre, raabe ic. Hall.

Røste, Tagvinkel; f. Røyste.

Røstemor, f. Røystemoder.

Røsulv, f. Røsigle.

røta, v. a. (er, te), kaffe Rødder (Rot). Sædvaanl. røta seg: klyde Rødder, sætte Rot; om Bærter. Hedder ogsaa røtast. G. N. røtast.

Røte, n. 1) Rod, Rlynge af Rødder. — 2) Bregner (= Tølg, Burrene). Gbr. — 3) Slægt, Familie. Et godt Røte: en vakker Slægt. Ofte ironisk, om Folk som man ikke liker. Dgsaa: Art, Beskaffenhed (ligesom Rot); jf. Urøte, Urøte.

Røte, m. Høb, Mængde; f. Røte.

Røting, f. Rødfæstelse; Rødvært.

røtt, adj. beskaffen i Roden; ogsaa: rødfæstet, som har slaaet Rødder; f. Gr. om flyttede Træer.

røug, f. rødsam. Røur, f. Røda.

Røv, n. Rørelse i Vandet; f. Røvja.

Røv, m. f. Røv og Rlv.

Røv (ø'), m. det nederste Lag i en Kornhøffe; en Rab af Reg, som staae opreiste saaledes at Toppene bseie sig over den nederste Stang i Høssen (f. Høssa). Edm. Formen dunkel, maafee for Røv (ø').

røva (ø'), v. a. (ar), røve, plyndre. (Sv. rövva). Nyere Form; vel egentl. røvja; jf. Rt. roven, T. rauben; Eng. reave.

Hertil Røvar, m. en Røver. Røvarslag, n. Røverbande. Røvarskap, m. Røveri.

Røva (Hun-Røv), f. Røva.

Røvekaup (Rjøv), n. Kjøb til en Spotpris, Røvekjøb. Sv. røvfarköp.

Røveleike, f. Røvejølla.

røvja (paa Sjoen); f. revja.

røvla, tse bort; f. revla.

Røvtrøda, f. den nederste Stang i en Høffe; f. Røv.

Røy, f. (fl. Røyar?), Tjurhøne, Hunnen af Tjurfuglen (f. Tidur). Sv. Dial. røj, ry. Hertil Røveegg, n. Tjurhønenes Egg. Røyunge, n. Tjur-unge.

røyda, v. n. (er, de), have et rødligt Udseende (= rauda). „Dø røye paa dø“, Gbr. Vel egentl. gjøre rødt.

Røyder (Røyr), f. en Flodfisk, som ligner Ørred og har rød Bug. (Salmo alpinus).

Røst alm. Røyr; afvig. Røye, Dpl. (?), Rye, Smaal. G. N. reydr.
 røye, f. røgja og røya.
 Røyf, n. liden Hob eller Stabel, f. Gr. af Løv. Jød. Jf. Rauf.
 Røyf, m. Røg, Uddunstning af brændende Ting; ogsaa ellers om flynlig Damp. Baatrøyt, Kroitrøyt, Ølrøyt zc. G. N. reykr (af rjufa). Ugentl. om en Formodning, et dunkelt Rygte. Dei hadde fenget ein Røyt av det. Ligefaa om en tilsyneladende Storhed eller Høihed. Han vil upp i Røyten: han vil holde sig høit, leve paa en stor Jod.
 Røyfange, f. Røykluft.
 Røyflokke, m. Røghvirvel. Dgsaa kalbet Røyvase, Røytdott og fl.
 røyftri, adj. tri for Røg.
 Røyfhetta, f. Røghätte, Røghat.
 røyfja, v. a. (er, fe), 1) røge, tilrøge, udsette for Røg. Røyfja Suet. Røyfja Fisk zc. — 2) faae til at ryge, brænde for at frembringe Røg. Røyfja Eine: brænde Enebærkviste. Røyfja Tobak, el. r. Pipa: røge Tobak. — 3) v. n. frembringe Røg. Dei røyfte upp under honom: de gave ham et Røghad. G. N. reykJa.
 røyfja, v. a. opstable, sætte i smaa Stafte (= rauka). Jød. og fl.
 Røyfje, n. Røgning, Ild som tændes blot for at give Røg, f. Gr. til at fordrive Ryg. J Øst. Røfje (Røse). Andre St. Røyfbrifing, Røyfhying og fl.
 røyfjeleg, f. røfjelege.
 røyfja, v. a. sætte Korn i smaa Hobe paa Ageren (= rauka). Stjordalen (røfja, røfel'). Hertil Røyfking (Røfking), m. en liden Kornstak (= Rauf).
 Røyfkluft, f. Røgluft. Hedder ogsaa Røyfange (-aangje), og Røyftev (-tav).
 Røyfning, f. Røgning; Gjennemrøgning. Ofstere Røyfking.
 Røyfsopp, m. Røghvamp (Lycoperdon).
 Røyfstaal, n. en meget stor Røghmasse, et Røghav. Jf. Staal.
 Røyfstova (o'), f. Røghstue (= Røfstova, Ljorestova).
 Røyfstup, m. Røghfang, Rør til Afledning af Røg. Sogn, Bald.
 røyft, part. røget, tørret i Røg. Hertil Røyfkesild, Røyfkelaks og fl. B. Stift.
 røyftrutt, adj. tilrøget, svartet af Røg. Nogle St. røyftrutt (røyftrutt).
 Røyfvase, m. f. Røyflokke.
 Røyv, f. Erfaring; Prøve (= Røynd, Røyne). Nordl. Jf. G. N. raun.
 røyvna, v. a. (er, de), 1) mærke, erfare, lære at kjende af Erfaring. Eg heve røynt det lenge. Naar ein røyner det, so veit ein det. Temmelig alm. dog mest brugl. vest og nord i Landet. (Ofte i Imperf. røynte). G. N. reyna; Sv. røna. — 2) udforfke, udfrutte. Eg heve røynt honom ut: jeg har udspurgt ham noie. Sirebal. — 3) prøve, forsøge, sætte paa

Prøve. Røyvna Jæn (prøve om den er stærk nok). Røyvna seg: forsøge sine Kræfter, anstrenge sig. — 4) angribe, anspænde, tage haardt paa, f. Gr. om Arbeide, eller om Sygdom. Eg tykte, det røyvde honom: jeg syntes, at det angreb ham meget. Det røyner ittje so litt: det behøves ikke faa liden Styffe til at taale det. (B. Stift). Jf. freista, leita paa, taka aat. — 5) upersonl. røyvna paa: behøves, gjælde, komme an paa. Han gjelt fraa, daa det røyvde paa: han unddrog sig, da det kom til Alvor. Det røyner ittje paa: det behøves ikke. — 6) reflexivt og upersonl. røyvna seg: vise sig ved Erfaring, bekræfte sig. Det røyner jeg so. Ofstere i Formen røyvnast. Det kann so røyvnast: det er nok alt for sandt. B. Stift.

Røyvande, n. et Forsøg, en Prøve; Styffeprøve. Hall. (Røyvand).

Røynd, f. Erfaring; Virkelighed. Til Røyndar: i Virkeligheden. „D'æ be're te Røynda en te Gjunda“: det er bedre end det seer ud til at være. Jød. (Jf. Røyne).

røynd, part. prøvet, forsøgt; ogsaa: erfare, bevandret. D'er bette i røyndo en i syndo. S. Røynd og Røyne.

Røyndom, m. Prøve, Forsøg. Det held ittje, naar det kjem i Røyndomen, o: naar det rigtig gjælder om. Ryf. Jød.

Røyne, n. Forsøg. (Lidt brugl.).

Røyne (2), i nogle Stedsnavne, som Røyneberg, Røynestad, Røynestrand, er formod. et gammelt Røyne, n. (Rønnefrov), af Raun. røyneleg, adj. virkelig, kjendelig, som man let kan erfare. Mindre brugl.

Røyning, f. Prøve, Anspændelse, Angreb. røyvnast, adj. ivrig i at forsøge; ogsaa: anstrenge, haard, besværlig.

Røyvnast, m. Erfaring (= Røyvna).

Røyvna, f. Prøve, Forsøg; Anstrengeelse; ogsaa: Erfaring, Sagttagelse; en afgjort Sag, en Kjendsgjerning.

Røyv, f. 1, (Jl. Røyvar), Lyffe, Huulningen imellem Laar og Underliv. Range St. brugl. (J Drf. Rør). Vondt i Røyrom: Smerte i Lyfferne; Tegnet til Brok. Jsl. hrørar, pl. Sv. Dial. rör, D. Røre. J Nordl. i en anden Form „Røis“, f. (Paa Dyr hedder det Svange).

Røyv, f. 2, (nogle St. n.), 1) Rør, Rørvært; egentlig en Vandplante (Arundo); men ellers ogsaa det samme som Røyrgras. G. N. reyrr, m. Ght. rör, Goth. raus. — 2) Stilk, Stangel (af visse udenlandske Bærter); Spanstrør, Spadsrestof. — 3) Rør, Pibe, huul Cylind. Dmmrør, Vindrør, Batsrør. Dgsaa, dog sjeldnere, om en lukket Rende.

Røyv, f. 3, et Slags Fisk; f. Røyber.

røyvra, v. a. (er, de), omvikle, surre, omvinde med Traad eller Vaand. J. Gr. røyvra ein Dngul: fæste en Fiskefrog til Snoren ved en tæt Omvinding af Traad. Lem-

melig alm. (Jf. røyrga). G. N. reyra. Particip røyrd (nogle St. røyre). Han gjekk med ein røyrd Fot: med en Forbinding om Foden.

røyrga, v. a. (ar), ombivle, omvinde (= røyra). Nhl. Maaskee egentlig: ombinde med Straa eller Rør (Røyr).

Røyrga, f. Omvikling, Baand at ombivle noget med. Nhl.

Røyrgas, n. Røyrgræs (Phalaris arundinacea). Navnes ogsaa Røyr.

Røyring, f. Omvinding; Punkt hvor noget er tilfurret eller forbundet. Røyringtraad, m. Traad at omvinde eller tilfurre med.

Røyrrval, m. et Slags stor Hval (Balæna Boops). Egentlig Røyrderhval. G. N. reydr.

Røyrrøt, f. Rød af en Røyrørt.

Røyrrøst, n. Art af Rør.

Røyrrøst, m. Røststok, Spadserestok af et vist Slags Rør.

Røyrtak, n. Rørtag, Halmtag.

Røys, f. (Jl. Røysar), en Steenhob, sammenfattet Dhyge af Steen. Temmelig alm. G. N. hreysi, n. hreysar, pl. Sv. røse, n. 3 lignende Betydn. Rus, f. Indh. Jf. Ruva og Rulla.

røysa, v. a. reise, opreise; f. reisa.

Røysefatt (eller Røysfatt), m. Hermelin (Mustela Erminea). G. N. hreysköttr. Jf. Refatt, Kvistatt.

Røysn, f. noget stort eller udmærket, noget som man kan fryde af; en stor Bedrift ic. Sdm. Jf. G. N. rausn: Pragt, Overflod.

Røyspost, m. en vis Art, Origanum vulgare (?). Gbr. Toten.

Røyst (?), f. Stemme, f. Røst.

røysta, v. a. bygge Tag (= rausta). Nordl. 3 Smaal. røste. Af Raust.

Røyste, n. Gavf i et Huus, Tagvinkel, den øverste tilspidsede Deel af Tvervæggen. Nordl. Lidt afvig. Røste, el. Ryste (y), og tilveels Røst. Trondh. (3 Sæt. Raust). 3 Ndm. ogsaa Røste om Tagryggen (= Raust). — Andre Steder: Brjost, Bjorlad, Ram, Ramlagge.

Røystekabbe, m. en af de korte Stoffe øverst i en Tvervæg. Nordl. Drk. Ndm. (Røstekabbe). Andre Steder: Sneibkabbe, Bjorladstoff.

Røystekraaka, f. den øverste og korteste Stof i en Gavf. Nordl. Andre St. Kraaka og Gauk.

Røystemoder, f. den øverste af de lange Stoffe i en Tvervæg; den Stof hvorfra Gavlen (Røystet) begynder. Indh. (Røstemor). Andre St. Samhald.

Røysting, f. 1) Tagreisning, Anlæggelse af et Tag. Nordl. og flere. — 2) Gavf (= Røyste). Drk. i Formen Røsting.

røysutt, adj. fuld af Steenbynger; om ryddet Mark.

røysta, v. a. og n. (er, te), 1) gjøre raad-

den, faae til at raadne. Alm. Bøta røyter Klædi: Fugtligheden gjør, at Klæderne raadne. Regnet røyte upp Høyet ic. Sv. røta. Hører sammen med roten og Rot (o') til et forældet Stammverbum rjota (raut). — 2) rødne, faae noget til at opløses eller stille sig (f. faa). Røyta Hamp: lægge Hampestraa i Blød, for at Treplerne skulle løsnes. (Sv. røta; Eng. Dial. rait). Røyta Stimm: udbløde Skind, indtil Haarene blive løse. Her til ogsaa røystast: opløses ved Rødning, adskille sig. — 3) afvile, blotte, afrydde; ogsaa: udplyndre. Me hava røytt av det meste. Dei hadde mest røytt honom: taget alt sammen fra ham. G. N. reyta: rive, plukke. — 4) v. n. fælde Haar, gjøre Haarstifte. Nhl. (3 Smaal. røte). Hesten held paa og røyter. Jf. reka. — 5) søle, være skjedesløs. Han ser og røyter med det: han behandler det ilde, skjæmmer det ud. Hall. Viggja og røyta: ligge længe, sove mere end man behøver. B. Stift, Tel. og fl. (Jf. roten, i Betydn. doven). Ogsaa: fryde, prale (faa at det er modbydeligt at høre). Han gjætt og røyte av det. B. Stift.

Røyta, f. 1) Fugtlighed, noget som forarsager Forraadnelse; Veir hvori Hø og Korn er udfat for at raadne. (Sv. røta). — 2) Rødning, f. Gr. paa Hamp eller Hør (= Raating); ogsaa Haarløsning paa Skind. (Gbaarøyta, Ralkrøyta). — 3) Afstrabning, Blottelse, Afrydning. Han sett ei gild Røyta: et dygtigt Smæk, et betydeligt Tab. — 4) en vis Sygdom, hvorved Haar eller Hud falder af: Jf. Gomrøyta. — 5) om et modbydeligt Stryberie. Ogsaa: en Præler, Storfryder; ligesom Røytar, Røytefopp, Røytestamp. B. Stift.

Røytebolt, m. en Lid med fugtigt Veir eller Mangel paa Tørring.

Røytehaar, n. Haar som ere aftagne ved Rødning; f. røyta 2.

røyteleg, adj. modbydelig, fjedelig. Tel.

røytefæm, adj. fugtig, som virker til Forraadnelse; f. Gr. om Veiret.

Røytefsole, m. Mellemsaale i en Skobund. Nj. (Paa Sdm. Soleverja).

Røytestamp, m. 1) Kar hvori Skind nedlægges til Rødning. 2) en Storfryder; f. Røyta.

Røytestilla, f. fugtigt og stille Veir.

Røyterørvol, f. Tørvøl.

Røyteveder (=veer), n. varmt og fugtigt Veir.

Røyting, f. Rødning; Afryddelse; Haarfeldning ic. see røyta.

røytt, part. rødnet; afhaaret, blottet; ogsaa forarmet, ruineret.

Røyunge, f. Røy.

røyvv (?), adj. opsvulmet, hullet, porøs. Brukt i Neutr. (røvyt), f. Gr. om Bred. Ryf.

røyva, v. n. (er, de), være stor, optage

meget Rum (= ruva). Tel. Edm.
røya, v. a. (er, de), 1) røre, bevæge. Han vaan ikke røya Foten: h. formaade ikke at røre Foden. Røya seg: bevæge sig. Berg. Stift, Hall. Gbr. og fl. G. R. hreyfa (el. hreyfa?). — 2) berøre, røre ved; gjøre noget ved. Eg torde ikke røya det. Meget brugl. blandt andet i Nordre Berg, hvor „røra“ derimod er et sjældent Ord i denne Betydning. Particyp røyvd: rørt, berørt. Det hadde ikke voret røyt: det var aldeles urørt.

Røyve, n. 1) Ulben af et Faar. (Et Ullar-røyve). Søndre Berg. Nordl. og fl. Afvig. **Reive**, Jøb. G. R. reyfi. Dgfaa om U-

den paa Faaret selv; hertil Ordspøget: Der keen Saub, som intje ber sitt eget Røyve. Uegentlig om en Overflødnng, en Reise-drugt og deslige. Nordl. — 2) Bært, Grøde, Korn paa en Ager, m. m. Der stort Røyve paa Aakten i Aar. Hall. — 3) Størrelse, Bidde, Omfang (= Rum). Tel. og fl. Jf. ruva og røya, v. n.
røyven, adj. stor, bred, som optager meget Rum; f. ruven.

Røyving, f. Rørelse, Bevægelse.

Røyving, m. en stor og anseelig Karl (see røya, v. n.); ogsaa: En som gjerne vil gjøre Opfigt eller vække Opmærksomhed. Tel. (tildeels i Formen Røyvingje).

S.

sa, Forkortn. 1) for sagde, f. segja. — 2) for desaa, f. denne.

sabba, v. n. (ar), 1) gaae seent og slæbende. Smaal. — 2) søle (= svabba, subba).

Sabb, m. en Søler, seensferdig Person.

[**Sabel**, m. Sabel, Kaarde.

Sadel, m. Sadel, Sæde til Ridning. Nest alm. **Sal** (Sael); ellers **Sadl**, Sogn; **Sail**, Edm., **Søil** (Søyl'e), Sæt. Tel. Sv. **sadel**: G. R. södull, Ang. sadol; Ght. satal. — **Sadelbrugda**, f. opadbsiet Kant paa en Sadel. Hall. (Salbrugda). **Sadelknapp**, m. Sadelknæv. (Nogle Steder Salsknapp). **Sadelmakar**, m. Sadelmager. **Sadelreide**, m. Ridestri.

sadelfatt, adj. indbsiet i Ryggen, sveirygget. „salfatt'e“, Edm. Andre St. „salfryggja“; f. salfryggjad.

Sadelsvorta, f. et Slags And med Iverstriber paa Ryggen. Østerd. (Salsvorte).

sadla, v. a. (ar), sadle, lægge Sadel paa. Nest alm. sala.

Saft, f. Saft, Bødste. Jf. Sæve, Suft.

Sag, f. Sav, Skjæreredskab med tandet Blad. Flere Slags, som Vatsag, Hand-sag, Grindsag, Stingsag ic. Afvig. **Sav**, Mandal; **Sog** (o'), Tel. (Winje). G. R. søg (sagir). Sv. såg; L. Säge. Dgfaa: et Savbrug, en Bygning hvori en Tømmer-sav er opstillet.

saga, v. a. og n. (ar), save, skjære med Sav. Afvig. saagaa, Gbr. Drf. G. R. saga. Uegentlig: skjære med Nisje, rive, gnide; spille daarlgt paa Flolin, og deslige. — **Sagar**, m. Gn som saver. **Saging**, f. Savning.

Saga, f. Fortælling; f. Soga.

Sagbenk, m. Stoffeleiet foran en Tømmer-sav. 3 Smaal. **Sagban** (Sagba').

Sagblad, n. Savblad.

Sagbruk, n. Savbrug, Tømmer-sav med tilhørende Bygning.

Sagbukf, m. Stillskabs for en Haandsav.

sagd, part. sagt; f. segja. Jf. avsgd, fraa-sagd, tilsgd, utsgd.

Sagfald, n. Vandfald for en Sav.

Sagflis, f. Savpaaner. Dgfaa kaldet **Sag-tafs**, n. Drf., **Sagemask**, n. Edm., **Sag-nugg**, Tel.

sagsfør, adj. tjenlig til at opskjære til Planter; om Trær. Østl.

sagga, v. n. (ar), gaae sagte, nøle. Tel. Jf. sigga og sugga.

Sagmann, m. Saver, Savskjærer.

Sagskurd, m. Savning, Arbeide med Sav.

Sagstol (el. Sægestol), m. Savelad.

Sagstode, n. passende Plads eller Vandfald til en Sav. „Sagstøe“, Vald.

[**sagt**, adj. stille, svagferdig. Østl. Efter Nt. **sagt** (sacht), L. sanft, Eng. soft. — **sagta**, v. a. bemye, stille. — **sagte**, adv. 1) sagte; 2) sagtens, vistnok, uden Tvivl (= fulla). 3 Søndre Berg. **sagta**; andre St. **sagt**.

Sagtimber, n. Savtømmer, Plankeved.

Sagtonn, f. Savtand.

Sagvelta, f. Tømmerplads ved et Savbrug. Smaal. og fl.

Sak, f. 1) Sag, Sogsmaal, Proces. Jora Sater (Saffer). Vinna ei Sat ic. Afvig. **Sok** (o'), Tel. (Hjelden). G. R. sök, pl. sakar (sakir); Ang. saeu. Jf. sata. — 2) Skyld, Betydning. Giva Sat: beskylde. (Lidet brugl.). Jf. saklaus. Østere: An-liggende, Gjoremaal: hvad der paaligger eller vedkommer en Person. Det vardi mi Sat: det maatte jeg selv svare for. Det var ei lett Sat; el. det var ingi Sat: det havde ingen Vanfærlighed. — 3) Gjenstand for en Forhandling, Punkt som skal udvilles eller afgjøres; Tvistepunkt o. f. v. Sælds- nere om en Grund eller Aarsag; f. Drfaf. — Betydningen af Guds eller Løi er her fremmed og hører egentlig ikke til dette Ord.
saka, v. a. (ar), 1) klage, beklage. Sata seg: beklage sig, besvære sig over en vis Manz-

gel eller Forhindring. Nordl. (Egentl. be-
 kynde, give Sag; f. Isakad). G. N. saka:
 anklage. Jf. sekta og orsaka. — 2) skade,
 hindre, gjøre Uleilighed. Uverfønligt: Det
 saka intje, o: det hindrer ikke. Tel. G. N.
 saka. — 3) engive, forskyde; i Spil om
 at bortkaste enkelte Kort. B. Stift. Sv.
 saka (Nies 555). Jf. forsaka (o: aflaae).
 — Efter Ang. sakan (anklage) og Goth.
 sakan (stride) har Ordet engang havt stærk
 Bøining (sek, sof, seket) og er saaledes
 Stamord til Sotn og søtja.

Isakad, adj. skyldig, som ikke kan fritjendes.
 B. Stift og fl. (saka). Usvig. Isakaa,
 Jnh. G. N. sakadr. 3 Nordl. tildeels:
 Isakande (vel egentl. som kan beskyldes).
 Isakad Mann ma tegja: den skyldige nødes
 til at tie, o: det nytter ham ikke at trodse.

Isakfører, m. Sagsfører, Procurator.

Isakføsla, f. Sagsføsel; Rettergang.

Isak (sant), f. søkka.

Isakka, v. n. (ar), blive lavere, synke, slap-
 pes. Shl. Nordl. (Holl. Isakken).

Isaklaus, adj. sagløs, uskyldig. (Modsat Isak-
 kad). G. N. Isaklauss.

Isakløysa, f. Ukyldighed.

Isakna, v. a. (ar), savne, mærke at man har
 tabt noget. G. N. Isakna; Sv. Isakna. Eg
 havde mist det i Gaar, men eg Isaknade det først i
 Dag. Sidst me talde deim, so Isaknade me ein (o:
 mærkede vi at een var borte). Isakna Verbi:
 tabe sin Sandsning ved at falde i Søvn
 (jf. orminnaß). Edm. (Isakne Vær'a). —
 Particel Isaknad: savnet. Han verd eingong
 Isakna(d): man vil engang beklage, at han
 er borte.

Isaknad, m. Savn, Fornemmelse af et Tab.
 G. N. Isaknadr. Ein stor Isaknad: et soleligt
 Savn, et Tab som vækker Sorg. — Isak-
 naddaude, m. et Dødsfald som vækker
 Savn og Sorg i en videre Kred.

Isaknadlaust, adv. uden Savn.

Isaks, n. 1, en Kniv; især om de store Knive
 som bruges til at slække Fisk med (= Fiske-
 kniv). Nordl. G. N. sax, n. et kort Sværd.

Isaks, n. 2, et Slags smaa Saar el. Spræk-
 ker i Huden af Frost. Hall. — Ellers no-
 get som er ophæftet eller smaaftaaret; see
 Isakfa.

Isaks, f. f. Soks.

Isakfa, v. a. (ar), hakke med Dre eller Kniv,
 ophugge, f. Gr. Kjud. Nordre Berg. Nordl.
 Jsl. saxa. — Isakfæbrya, f. Haffetrug.

Isaksemat, m. Indmad som man hakker
 til Kjødpølse. (Paa Edm. Isaksamat).

Isaksevarn, n. Band med Myrmarl eller
 med en farvet Hinde paa Dverfladen. Smaal.
 (Dunkelt).

Isakning, f. Haffen, Sønderhugning.

Isaksetja, v. a. (er, te), sagsøge. Isaksetjar,
 m. Sagsøger, tiltant.

Isakt, f. Isagt. — Sal, f. Isdel.

Isal, m. Isal, stort Bærelse; især over en

Stue eller i anden Etage. G. N. Isalr.
 Synes ogsaa at bethyde Bygning, f. Beg-
 gjesal. (Jf. Gaardsnavnet Uppfalar). —

Isalsglas, n. Vindue i en Isal. Isal-
 bogd, f. den anden Etage i en større
 Bygning. Jf. Loft.

Isala, f. Isala. — Isala, m. f. Isale.

Isalfatt, f. Isalfatt.

Isalig, adj. Isalig; f. Isal.

Isalla, v. n. (ar), aftage, stilles; f. Gr. om
 Vinden. Lister. Ogsaa i en anden Form:
 Isalna, Rbg. 3 danske Dial. Isalle.

Isalla, f. en slud Klump eller Klat. Edm.
 (Saille). Ikke meget brugt.

Isalme, m. Isalme. Nogle St. Isalm, m.
 og Isalma, f. G. N. Isalmr. af Gr.
 psalmos. — Isalmebok, f. Isalmebog.

Isalmetal, n. Register i Isalmebøger.

Isalmerone, eller Isalmerone, m. Me-
 lodie for en Isalme.

Isalna, f. Isalla.

Isalsaa (Jordmaal), f. Saaldsaad.

Isalt, n. Isalt; Kjøffensalt.

Isalt, adj. Isalt, smagende af Isalt.

Isalta, v. a. (ar), Isalte, bestrøe med Isalt. —
 Isaltar, m. En som nedsaltar Fisk. Isal-
 tarbud, f. Etbod hvori Fisk indlægges
 til Nedsaltning. Isalting, f. Nedsaltning;
 Maade at Isalte paa.

Isalra, f. en fugtig Jordplet, en liden Myr.
 Smaal. (Lyder ogsaa Isalte).

Isalbrim (ii), n. Skorpe af udtørret Isalt-
 lage i Kar. Nhl. Ved Trondh. Isalbrøem,
 n. Andre St. Isalfova, f.

Isaltfisk, m. Isaltet Fisk. Saaledes Isaltfild
 (i B. Stift Isaltfild), f. Spegefild.

Isaltgras, n. Bukskeblade (Menyanthes). Tel.
 Maafsee til Isalta, Dog skal det paa
 nogle St. hedde „Isaltgras“.

Isalt-ilen, adj. Isaltagtig af Smag; især om
 Vand. Fosen (Isaltile Vatn).

Isaltkjer, el. Isaltkjerwald, n. Isaltkar.

Isaltkorn (konn), n. Isaltkorn.

Isaltlaus, adj. blottet for Isalt; ogsaa: usal-
 tet, slau. Isaltløysa, f. Isaltmangel.

Isaltfova (oo), f. f. Isaltbrim.

Isaltsprengha, v. a. (er, de), strøe lidt Isalt
 paa. Isaltsprengh: halvsaltet, lindsaltet.

Isaltstein, m. rundagtig og glat Steen til
 at knuse Isalt med.

Isaltsøve, n. et lidet Isaltkar. Sogn (Juste-
 dal). Sv. Dial. Isaltfir. L. Isaltierchen. 3
 Lighed hermed ogsaa „Isaltsøve“.

Isaltvoren (o), adj. Isaltagtig.

Isaltvøring, m. Indbygger af Isalten (G.
 N. Isalti) i Nordland.

Isalva, v. a. (ar), Isalve, smøre med Isalve.
 Det Isalvar seg: det afgiver Vædske. Isalving,
 f. Isalvelfe, Befrugning.

Isalve, m. Isalve, Smørelse. Nogle Steder
 Isalva, f. — Eng. Isalve. L. Isalbe r.

[Isalveet, m. Haandbug. Fr. Isalviette.

Isal, m. Isal, Enighed, Samdrægtighed. (Lang-

- tonet). Nordre Berg. Der ikke nokot godt Sam med dem: de forliger ikke godt. Andre St. Samnad. Jf. Usam. Nærmeft af semja (samde). — Et lignende Ord bruges i Sammensætning som en Forstavelse med Begreb af Forbindelse eller Fællesskab (Ligesom saman), f. Gr. Sameiga, Samhelde, Samthkke. I enkelte andre Ord betyder det: jævnt eller ligelig (f. Gr. samdræg, samgob, sammogen) og hører saaledes nærmere til følgende Ord.
- sam**, adj. samme, selysamme, ikke nogen anden; ogsaa: uforandret, eens, ligedan. Altid i den bestemte Form (same), f. Gr. same Vegen; same Gongen; same Elaget. Tildeels afvig. sama, søndensjelds; saamaa (saammaa), Gbr. Dxf., og samre, Tel. Hall. (Uden Hensyn til Rjon eller Rasmus). G. N. samr, sami. Der det same: det kommer ud paa eet; ogsaa: det er ligegyldigt, det gjør intet til Sagen. Det gjeng fyre det same: det gaar ogsaa an; det er omtrent lige godt. Med same (el. med det same): ved samme Leilighed; ogsaa: i det samme, just, netop; f. Gr. Eg saag det, med same og var inntomen. Jf. sams og samt. — I den ubestemte Form bruges sam som en Endelse med et dunkelt eller noget svævende Begreb, omtrent som: forbunden med, tilbøielig til, stadig eller udholdende i noget; f. Gr. mødesam, heftesam, vaagsam; sparsam, hjælpsam, strævsam; vindsam, regnsam o. f. v. (G. N. samr; Sv. sam; D. som). Ofte forlænget til samleg (sameleg), f. Gr. langsamleg.
- sama**, v. n. og a. (ar), 1) passe, sømme. Rbg. Tel. Det samar jeg ikke: det er ikke passende. G. N. sama (samir). Jf. sama. — 2) finde passende, være tilfreds med. Eg samar det. Siredal.
- sam-aldrad**, adj. jævndrende, lige i Alder. Hall. — I alle Sammensætninger af dette Slags er „sam“ korttonet og lyder som „samm“.
- saman**, adv. sammen, tilfammen. Med de sædvanlige Betydninger: i Forbindelse; i Følge eller Selskab; i Fællesskab; ogsaa: i Børrelse; i samlet Mæsse, eller i sammenstøttet Stilling, ligesom „i Hov“ (see Hov). Nogle St. udtalt saman (Rbg. Tel. Hård. Voss); andre St. sama, og tildeels samen. G. N. saman; Sv. samman. I Forbindelse med et Talord bliver det tildeels forvansket ved et Slags Abjektiv-Boining, f. Gr. tvo-samne, tri-samne ic. Saaledes ogsaa: allesamne (for allesaman), og i visse Fald: ollesomaa (o'), Edm., oddefomen (o'), Sct. (vel nærmest at opfatte som ellsømun, n. pl.). Jf. einsmall, for einsaman. — Ordet kan sammensættes med mange Participier, f. Gr. saman-blandad, =bunden, =dregen, =fallen, =grodd, =hævd, =kønen, =lagd, =værd, =fett, =legen, =teken ic. Dog ere disse Ord ikke meget brugelige, da man i daglig Tale hellere siger „i Hov“ end „saman“.
- Samandrag**, n. Sammen drag.
- Samanheng**, m. (n.), Sammenheng.
- Samantoma** (o'), f. Sammenkomst.
- Samanfætning**, f. Sammensætning.
- Samanskot** (o'), n. Sammenkud.
- Samar**, f. Sumar.
- Samband**, n. Forbindelse, Forening. Gjera Samband: forene sig, indtræde i en Forbindelse. Hall. G. N. samband.
- Sambeite**, n. fælles Græsgang, Udmarker som ikke ere udskiftede. Sff. Hall. og fl.
- samblaa**, adj. blaa overalt (uden noget Farveeffte). Sct. og fl.
- Sambroder**, f. Samstyffin.
- Sambruk**, n. Brug i Fællesskab; et Brug med flere Giere. Mstærb. og fl.
- Sambygding**, m. Landsmand, Person fra samme Distrikt eller Bygd. (Ejelden).
- Sambyrding** (=boring), m. et Slags stor Førselsbaad. Romsd.
- Sambole**, n. det at flere Personer boe sammen eller ligge i samme Børrelse. Hall.
- samd**, adj. 1) forligt, kommen overeens med nogen. (Particip af semja). Dei vaaro samde um det. Hall. — 2) sammenpasset, afpasset til hinanden; f. Gr. om et Par Møllestene. B. Stiff.
- samdjup**, adj. lige dyb overalt. Hall.
- samdræg**, adj. 1) jævnstærkt, lige godt stillet til at drage. Mest i Fleertal, f. Gr. om to Heste. — 2) samdrægtig, enig; om to eller flere Personer. Hall. og fl.
- Samdøger**, n. et Døgn, en Dag og en Nat tilfammen. Nordre Berg. Nordl. og flere. (Andre St. Jamsdøger).
- Same**, m. passende Forhold, Orden, rigtig Stiff. Tel. Jf. sama.
- same**, adj. f. sam.
- Sam-eiga**, f. Fællesskab; f. følg. — same-eigeleg, adj. fælles for flere Giere. (Eidet brugl.). G. N. sameigin, sameiginlegr.
- Sam-eign**, f. Fællesskab i Giendom; ogsaa: fælles Giendom; Stov eller Marker som tilhøre flere Naboer i Fællesskab. Søndensjelds oftere Sameiga. (Nogle Steder Hoveeign).
- sameleg**, adj. passende, anstændig, sømmelig. Rbg. Tel. (Af sama, v.). Jf. sømeleg.
- sameleides**, adv. sammeledes, paa samme Maade. Alm. udtalt sameleis. Afvig. samelei, samalein, Hall. Vald. Egentl. same Leid.
- samestad**, som adv. sammesteds. (Egentl. same Stad). Nogle St. samestads (=stads).
- samsfeld**, adj. sammenhængende, uafbrudt. (Eidet brugl.). G. N. samfeldr.
- samsfelt**, adv. stadig, uden Afbrydelse.
- samsfængd**, adj. blandet, ikke afstilt eller forteret; om Naturprodukter, som ere indsamlede uden Forstjæl og saaledes udgjøre

en Blanding af stort og smaat, eller af bedre og flattere Gods. Nogle St. samfengen (=fengjen); paa Edm. samfingjen. G. N. samfenginn. Han fætt det samfengt, el. samfengt (samfingje): han fik det blandet, uden Sortering; figurlig: han fik høre baade godt og ondt; han fik dygtig Strub iblandt.

Samfengen, f. samfengd.

Samfiske (=fiske), n. Fiskerie som drives af flere Personer i Fællesskab. — Samfiskarar, pl. m. Følk som fiske sammen. Nordl.

samsløytt, adj. lige rask eller slink som en anden. Dei vaaro samsløytte, o: lige dygtige i Arbeidet. Bøfs.

samsføra, v. a. (er, de), lempe efter en vis Plan. Samsføra seg: raadflaae, raadføre sig for at komme til en fælles Plan. Hall.

Jf. G. N. samsførr: overeensstemmende. samgaarutt, adj. jævnt stribet, som har lige og parallelle Striber (Gaarar). Hall.

samgod, adj. jævngod, lige god overalt. Tel. samgraa, adj. graa overalt, jævngraa; for Gr. om Haar. Bustr.

Samhald, n. Enighed; f. Samhelbe.

Samhald, m. den øverste af de lange Stoffe i en Tørvæg (= Bandstøff, Røystemoder). Nordre Berg. Dgsaa kalbet Samhaldar. Sogn.

Samhelde, n. Enighed, Sammenhold, god Forstaaelse. G. N. samheldi, samhald.

samheldig, adj. enig med nogen. Vera samheldige: være enige, holde med hinanden. B. Stift.

Samhug, m. Medfølelse, Sympathie. samhugast, v. n. have Medfølelse. Lidet brugl.

Samhøve, n. Overeensstemmelse, Harmonie. samhøveleg, adj. indbyrdes overeensstemmende. Lidet brugl.

samkjøim, adj. overeensstemmende, som passer sammen. Det vardt ittje samkjøimt: det kom ikke til at stemme overeens. Tel.

Samkjøime, n. Overeensstemmelse, Harmonie. Tel. Itte meget brugl.

Samkoma (o'), f. Sammenkomst.

Samkoming (o'), f. Fuge i en Væg; Sammenfølbning. Smaal.

Samkvøeme, n. Samkvem, Dmgang. (Mest alm. Samkvøm). Samkvøemeskaal, f. Velkomstdrik, den første Skaal i et Gæstebud. Valb.

samla, f. samna.

Samlag, n. 1) Dmgang, Samliv. Hava Samlag: holde Selskab, omgaaes meget. G. N. samlag: Forbindelse. — 2) Fællesskab, Meddeeltighed; ogsaa: særdeles Fortrolighed, el. nær Forstaaelse. — 3) Selskab, Forening til et vist Formaal. Hall. og fl.

samlaga, v. a. (ar), afpaae, lempe, bringe til Overeensstemmelse. Samlaga seg: raadføre sig for at slutte en Overenskomst. Hall. og flere. Particip samlagad: af-

paaset, ordnet saa at alt stemmer overeens. Samlega (e'), f. Sengelskab, Leie i samme Seng. Hall. (Samlegu).

samlege, adv. tilfammen. I Forbind. „alle samle". Hall.

Samling, f. Samning.

Samlivnad (i'), m. Samlevnet, stadig Dmgang. Hedder ogsaa Samliv, n. Hall. og fl. Samloga (o'), f. Fællesskab. Rbg.

samlynd, adj. ligefindet, lig i Sindelag. Tel.? G. N. samlyndr.

sammalen, adj. 1) sammenpasset ved Malning; om Møllestene. 2) malet sammen af to Slags Korn; om Melet. 3) malet paa simpleste Raade, uden Sortering eller Sigtning.

sammogen (o'), adj. jævnt moden; f. Gr. om en Ager, hvor alt Korn er lige modent. Tel. (mogjen).

samna, v. a. (ar), samle, bringe sammen. Nhl. G. N. safna og rettere samna, af saman. Mere alm. ombyttet med en nyere Form: samla. Saaledes bruges ogsaa Samling (for Samning), f. i Betydn. 1) Samling, samlet Mængde. 2) Orden, Røde; ogsaa: Bevidsthed, fuld Sands.

Samnad, m. Enighed, fredeligt Samliv (= Sam). Gbr. Af semja.

sammennnd, adj. kalbet med samme Navn. Samnemne, n. et Fællesnavn. (Sjelden).

Samning, f. Samling; f. samna.

Samnoyte, n. Vorbefelskab. Hava Samnoyte: spise sammen. Hall. G. N. samnoyti: Samfund ic.

sampa, v. a. sammensøie, sælde sammen. Rys. samraud, adj. rød overalt, eller allestedes lige rød. Tel.

Samraad, f. Raadforsel, Raadslutning; Overenskomst.

samraada (seg), v. a. (er, de), raadføre sig, overveie en Sag med hinanden. Hedder ogsaa samraadast. (Sv. samrådas). Part. samraadd, forenet, kommen overeens med nogen. Mest i Fleertal.

samringja, v. n. (er, de), ringe sammen til Gudstjeneste. Dgsaa G. N.

samrøra, v. a. (er, de), mænge eller jævne ved Sammenrøring. Hall.

sams, adv. 1) i Blanding, om hinanden, uden Forfæjel (omtr. som samfengt). Dstl. 2) eens, af samme Slags. Tel. og fl. 3) i Samhold, i Enighed. Dgsaa brugt som Abjektiv, dog uden Bøining; egentlig et Genitiv af sam.

samsa, v. a. (ar), sætte i Orden, opstille, eller sammenstille. Bustr. (Sv. Dial. samsa: samle, forene).

samsaltad, adj. saltet paa een Gang, eller overalt lige meget. Hall.

samsengjast, v. n. (ast), lægge sig sammen i een Seng. Sæt.

samskyad, adj. jævnt skyet overalt. Tel. Samflaatt, m. Høstet, som udføres af flere

- Personer i Selskab, uden særskilt Udmaal-
ling. Hadeland og fl.
- Samsød** (o'), n. Sammenfogning, blandet
Masse. — **samsøden** (o'), adj. sammen-
fugt. *Tel.* (samsøen).
- Samspil** (e'), n. Sammenspil.
- samstavast**, v. n. (ast), stemme overeens; f.
samstevjast. *Dgfaa*: påse sammen, f. *Gr.*
om forskjellig *Nad. Tel.*
- samstør**, adj. jævnstør, lige stor samstelte:
være enige om et Forehavende. *B. Stift.*
- samstendig**, adj. 1) stadig, lig sig selv. —
2) *Fleertal*: enige, samdrægtige. *Hall.*
Bofs.
- Samstevja**, f. Overeensstemmelse, *Harmoni.*
Hall.
- samstevjast**, v. n. (ast), påse godt sammen,
stemme overeens, harmonere. *Hall. Bofs.*
Ellers i Formen **samstavast**. *Nyf. Tel.*
- samstør**, adj. jævnstør, lige stor overalt;
f. *Gr.* om Trær i en Stov. *Hall.*
- Samstræv**, n. Fællesskab i et Arbeide; fæl-
les Anstrengelse. Latt fyre Samstrævet, siges
til Afsked, naar et Arbeide er sluttet. *Søn-*
dre Berg. hejder ogsaa **Samtræl** (n.) og
Samsløp.
- samsfundes**, adv. i samme Stund, i det
samme, strar. *Tel. Hall. Vstl. G. N. sam-*
stundis.
- samsura**, v. n. (ar), påse sammen; om
forskjellig *Nad* eller *Driffe*. *Sdm.* „Dø
vil ikkje samsure“: det vil ikke blande sig,
man besinder sig ilde deraf. *I* lignende
Betydn. **samstevjast** (*Hall.*) og **samstavast**
(*Tel.*).
- Samsyftin** (=syftjen), n. pl. Heelsøfende,
Børn af samme Forældre. (*Motsat Halv-*
syftin). *Saaledes ogsaa: Samsyfter*, f.
Heelsøfter. **Sambroder** (bror), m. Heel-
broder. *Tel.* og fl. *Sv.* samsyfton, samsy-
fter, sambroder.
- Samsøete**, n. Selskab eller Naboskab i et
Ørde. *Hava Samsøete*: sidde sammen. *Sct.*
G. N. samsæti.
- samsøkkja**, v. a. (er, te), lægge jævnbytt,
fælde Stoffene i en Væg saaledes, at Fug-
en danner en horizontal eller vandret
Linie. *Hall.*
- samt**, adv. idelig, uafbrudt. *Ulm.* i Forbind.
„samt og samt“. *Zf. sam.*
- samtakt**, adj. tækket med et heelt eller sam-
menhengende *Tag*; om en *Bygning* som
bestaar af flere *Dele*.
- Samtale**, m. el. **Samtal**, n. **Samtale**. *G.*
N. samtal.
- Samtid**, f. **Samtid**, nærværende (el. davæ-
rende) *Tid*. *Lidet brugt.*
- samtidig**, adj. lige oplagt, lige tilbøielig
eller lystet (s. *tibig*). „samting“, *Hall.*
- samtrivast**, v. n. (trivst, treivst), besinde sig
vel tilfammen eller i Selskab.
- Samtræl**, n. f. **Samtræv**.
- Samykke** (=tykkje), n. **Samtykke**, *Bifald*;
- ogsaa: *Enighed*. *G. N. samþykki.*
- samykkja**, v. a. (er, te), 1) samtykke, bi-
falde et Forslag. *G. N. samþykkja.* —
2) være tilfreds med, tage til Takke, mod-
tage et Tilbud. *Eg* baud honom det, men han
vilde ikkje samtykkja. *B. Stift.*
- samykt**, adj. tilfreds, fornsiet med noget;
i *Fleertal*: enige, forligte om noget.
- samvaksen**, adj. jævnt opvoren, ligelig ud-
viklet; f. *Gr.* om Stov. *Hall.* og fl.
- samvederleg**, adj. stadig eller vedholdende
med samme Slags *Veir*. „Dø vardt sam-
veerle“: der blev ingen Forandring i *Veir-*
ret. *Sdm.*
- samvelta**, v. a. (er, e), pløie en Ager fra
motsatte Sider, for at Mulden kan holdes
bedre samlet i *Mitten*. *Bufr.*
- Samvera** (e'), f. f. **Samvære**.
- Samvitende**, n. el. **Samvit** (i'), n. *Sam-*
vittighed; *Selvbedømmelse* med Hensyn til
Ret og *Uret*. *Ordet* er usikkert, da det
sædvanlig bruges i en fremmed Form „*Sam-*
vittighet“, f. *Zf. Sv.* samvete, n. *G. N.*
samvizza; egentl. *Nedværende*, efter *Lat.*
conscientia.
- Samvøfter**, n. jævn Dvøvet, ligelig eller
samtidig *Udvikling*. *Zf. samvaksen.*
- Samvære**, n. *Umgang*, *Samliv*; *Dphold*
paa samme Sted. *Søndre Berg.* og fl. *I*
Hall. „Samveru“, f. (*G. N. samvera*).
- san**, el. sa'n, o: sagde han; f. sejsa.
- Sand**, m. 1) Sand, smaaforntet *Steengruus*.
G. N. sandr. 2) en *Sandbanke*; ogsaa
en sandig *Strandbred*. *I* dette Tilfælde
med *Fleertal*; f. *Gr.* ned paa *Sandarne*. —
Gaardsnavnet Sande er en gammel *Dat-*
tivform.
- sanda**, v. a. (ar), bestroe med Sand.
- Sand-aur**, m. sandig *Gruusjord*.
- Sandbotn**, m. *Sandgrund* i *Vand*.
- sanddraga**, v. a. udjævne nye *Møllestene*
ved at male Sand i dem. *Selbu* (sand-
draagaa).
- Sandsfall**, n. *Vasse* med Sand som efter-
haanden styrter ud.
- Sandslo**, f. *Sandlag* i *Jorden*.
- Sandsok** (o'), n. *Sandsog*; *Sandslugt*.
- Sandgrunn**, m. sandig *Grund*.
- Sandhus**, n. *Sandhuus*, *Sandøst*.
- Sandkli**, n. *Sandmudder* paa *Jorden* efter
en *Overbømmelse*. *Soler*.
- Sandkorn**, n. *Korn* el. *Gran* af Sand.
- Sandlende**, n. sandig *Jordbund*.
- sandlendr**, adj. sandig, rig paa Sand.
- Sandmaff**, m. f. *Jøremaff*.
- sandmala**, v. a. (=mel, mol), skjære en
Kvorn ved en *Malning* af Sand eller
Muslingstal (*Skjelsand*). *B. Stift.*
- Sandmel** (=mal), m. *Vasse* af *Løs Sand*.
Dgfaa falbet *Sandbrekka*, *Sandbraut*,
Sandbasse.
- Sandmige** (gj), m. et Slags *Musling*,
som af og til udspriiter *Vand* fra sit

Leie i Sandbunden.
Sandmo, m. Sandhede, stor Flade med sandig Grund.
Sandskjebba, f. et Slags Fjandre, Pleurocetes Flesus (?). Nordre Berg. Ellers nævnes ogsaa Sandsfjova, Sandkrubba og Sandkraa, uvist om samme Art.
Sandskjel (=skjel), f. Sandmusling.
Sandskræ (?), f. et Slags liden Ferskvandsfisk. Hedemarken.
sandurt, adj. sandig (jf. senden); ogsaa: tilsmudset med Sand.
Sandvaag, m. Bugt med sandig Bund.
Sand-øyr, f. Banke af opstykket Sand ved en Flodmunding.
sangra, v. n. (ar), klynke, pibe, give en langtrukket, hvinende Lyd; tale med klynkende Stemme. Jæd. Nbg. Smaal. Øbr. J B. Stift: saangra. (Jf. Jsl. sangra: brumme). Hertil Sanger (Sangr), n. og Sangring, f. Klynken, klynkende Stemme. sangren, adj. klynkende.
Sank, n. Mælkevater, som hjembringes fra Søteren. Nedre Tel. (J svenske Dial. sank, el. samke, om Ost og Smør).
sanka, v. a. (ar), sanke, samle. J Berg. Stift saanka. Egentl. for samfa, af Roden „sam“. G. N. samka; Sv. samka. — Santa seg: samle sig, strømme sammen. Hedder ogsaa sankast; saaledes santast paa: stimle hen til, omringe, indestutte. Santa Soll, f. Soll.
Sankar, m. En som sanker, samler.
Sanking, f. Sankning, Indsamling.
Sann, f. i Forbind. „mi Sann“, omtrent som: min Tro (et Forfikkings Udtryk), f. Gr. han skal, mi Sann, saa det. B. Stift. (Sv. Dial. min sann). Nogle Steder blot „Sann“, f. Gr. ja Sann; el. nei Sann. Nbg. (Alaserall og fl.). Maastee at opfatte som „i Sann“ (i Sandhed); jf. G. N. sannr, m. Sandhed. Ellers høres ogsaa Formen sant (ja sant; nei sant).
sann, adj. sand, troværdig; rigtig; ogsaa: virkelig, ikke fingeret. Tilbeels med Formen sonn, f. Hard., og satt, n. Søtersd. G. N. sannr (sönn, satt). Eg veit itkje sammare aa segja. Segja som sant er: sige hvad der virkelig er Tilfældet; f. Gr. Eg sagde, som sant var, at eg hadde itkje Pengar. Udraabet „d'er sant“ betegner her ligesom i Svensk og Dansk en pludselig Grundring el. Paamindeelse om noget.
sanna, v. a. (ar), sande, bekræfte, bevidne. G. N. sanna. Han sett sanna det: han sik erfare, at det var sandt. Sanna etter: tale En efter Munden, sige Ja til alt.
sanndrøymd, adj. som drømmer om en Hændelse, der siden virkelig indtræffer. Eg vardt sanndrøymd: det gif som jeg havde drømt.
sanneleg, adj. rimelig, påsefende; ogsaa: middelsmaadig af Etvarelse, el. desl. Øbr.

Sdm. og fl. Vel egentlig: antagelig, eller som kan bekræftes; af sanna.
sannelege, adv. sandelig, i Sandhed.
sannferdeleg, adj. sandfærdig, sandtru. (Sædvanl. sannferleg). Nyt Ord.
Sanning, f. 1) Bekræftelse, Bished. Eg sett itkje notor Sanning paa det. — 2) Sandhed, Virkelighed; den rette Forklaring eller Lærdom. Brugl. sendensjelds. Vita Sanningi: vide det rette. Segja si Sanning: sige oprigtigt hvad man veed. Sv. sanning. (G. N. sannindi). Ellers mest alm. i en fremmed Form: Sannheit, f.
Sannleike, m. Troværdighed.
sannordig, adj. sandfærdig, som siger Sandhed. (Lidet brugl.). G. N. sannordr. J Hall. forekommer „sannortug“, som synes at forudsætte et gammelt Sannerde, G. N. sannyrdi, n. sand Tale.
sannrøymd, adj. utvivlsom, bekræftet ved Erfaringen.
Sannsoga (o'), f. en sand eller virkelig Historie. G. N. sannsaga. Dgsaa ironisk om en Fabel. Tel. (Tinn). Jf. Sv. sannsaga: digtet Fortælling.
sannsogoll (o'), adj. sandfærdig, som siger sandt. G. N. sannsogull.
sannspaad, adj. som spaar sandt, el. hvis Formodning findes at være rigtig. Han vardt sannspaad: det gif som han havde foresagt. Sv. sannspådd. J lignende Betydning ogsaa: sannsagd. Nordl.
sannspurd, adj. bekendt ved en paalidelig Beretning (ikke blot af et løst Rygte).
sannतालанде, adj. sandfærdig, troværdig. Nogle St. ogsaa sannsvallande.
sanntenkt, adj. klog, som tænker eller dommer rigtig.
sansa, v. a. (ar), sandse, mærke. Dgsaa sansa seg: bestinde sig. Myere Ord, ligesom Sans, m. Sand's, Bevidsthed, eller Bevidnelse. Vel nærmest efter Fr. sens, af Lat. sensus. — **Sansesaka**, f. Sandsefage, en skarp Tiltale eller Paamindeelse.
Sar, f. Sorr (Sør).
sarra, v. n. (ar), gaae seent eller slæbende (= fagga, sigga). Tel. Hall.
sarsa, v. n. (ar), slaae, baste. „sarsa te“: slaae til. Hall. — **Sars**, m. en Dast, et Slag.
Sasson, f. Sodspoon.
Sate, m. en liden Flade paa en Bjergtop eller i en Klippe. Tel. Jf. Sete.
satt, f. sann. — **saut**, f. fjoda.
Saud, f. Sydning, det at noget syder eller koger. Nbg. (Alaserall). Zata Sau(d): lade sig syde, smelte, mænge sig. Sava Sau(d): have Klem, virke kraftigt. Andre St. Sode.
Saud, m. (Jl. Sauder), et Faar. Egentlig et Dyr af Faareslægten, uden Hensyn til Køn; imidlertid er det kun i Fleertal at denne Betydning er herskende, medens derimod „ein Saud“ sædvanlig bruges om

Hundpret alene (ligesom Sønda), uagtet Ordet har Hantjens Form. Nest alm. Saa; ellers Saud, Nff. Sdm., Saug, Solor, Toten (Barbal), So (o'), el. Saa, Østerd. G. N. saudr; Sv. Dial. såb, sau, sö (s. Rieg 568). Uegentlig bruges Saud ogsaa om et meget godmodigt og sjæligt Menneſte, tildeels med Begreb af Genfølgthed eller Sløvhed. (Jf. Godſaud). I Sammenſætning deels Saud (Saa), deels Saude (Saae, Saa); ſjældnere Saude. Saalebes: Saubukff, m. en Væder. (Kun paa Dfl.). Saufjos (oo), n. Faareſtab. Saugarde (Saugare), m. Num for Faar i et Huus. (Paa Dfl. Saubbinge, m). Saubhage, m. Græsgang for Faar. Saudeſjot, n. Faareſjod. Saudekvi, f. Faarefølb. Saudeſlag, n. Faarenatur; Genfølgthed, Sløvhed ic. Saudeſlit (i'), m. Ulbens naturlige Farve. Saudemjolk, f. Faaremælk. Saudeſkap, n. Faareſkiffelse. Saudeſkinn, n. Faareſkind. Saudeſkjæra, f. Ulſar. Saudeſlag, n. Faarerace. Saudeſkjæ, f. Faareſygdom; Skab ic. Saudeſtalle, m. Faaremøg. Saubblom, f. Soveblom. ſaudfengen, adj. ſjællig, godtroende, let at narre. Sdm. (ſaudfengjen). Saudeſok (o'), m. et Slags Dregner. Tel. Saudeſkjel (Saufkjæl), f. Hjertemusling (Cardium). Nordl. Jf. Vefra. Saudeſpreng, m. = Kviteblad. Indh. Saudeſymra, f. Anemone (= Kvithymra). Saudeſtunga, f. = Fuglefræ. Num. ſaug, ſugebe; f. ſuga. Saug, n. Beklemmeſe; f. Sog. ſaukjan, f. ſjauttan. Saula, f. Søle, Dynd, Mudder. Nebenæs (meget brugl.). Jf. Søvla. Saum, m. 1) Syen; Maade at ſye paa. 2) Lære Saum: lære at ſye. (Klædeſaum, Seglſaum, Skoſaum). G. N. saumr. — 2) Søm, Punkt hvor to Stykker ere ſammenſeide. (G. N. saumr; Eng. seam; L. Saum). Dgſaa om Nagleſøm, f. Er. om de Punkter, hvor Fjelene ere naglede til Indholderne i en Vaad. — 3) Nagler hvormed Fjele eller Væder fæſtes; iſær om korte Jernnagler. (Jarnſaum). Jf. Spikar og No. ſauma, v. a. (ar), ſye, forbinde med Traad. (Sjældnere om at fæſte med Nagler; jf. ſøyma). G. N. sauma; Sv. sönma. (Imprf. ofte: ſaumte, og Particip ſaumt. B. Stift). Sauma paa: ſye til; fæſte udenpaa. Sauma ut: udſye, brodere. — Saumar, m. En ſom ſyer. Sauming, f. Syen. Saumlod (o'), f. Nagletog, Spigerform. Dfl. (Saumlø). Saumnaal, f. Synaal. Saumſlaa, f. Lægte eller Stage, hvortil en Række af Fjele nagleſt faſt, f. Er. i en Vædeveg. Nogle St. falder Upplengia. Saumsmun, m. Sømmerum paa et Stykke

Løi; den Kant ſom gaar ind i Sømnen. Nogle St. Sammon. (Nordl.). Saumtraad, m. Traad at ſye med. ſaup, ſøbebe; f. ſupa. Saup, n. Kjernemælk, Smørvalle. Temmelig alm. (Jf. Bleng). G. N. saup (?). — Han ſyd upp ſom ei Saupgryta: han er et Bruuſhoved, En ſom let bliver opſtammet. (Sigter til den Egenſkab ved Kjernemælken, at den lettelig ſyder over, naar den ſkal koges). Saupoft, m. Dſt af Kjernemælk. Saupſmak, m. Smag af Kjernemælk. Saur, m. 1) Smuds, Ureenhed; f. Er. paa Hænderne. Tel. og flere. (Jf. Guldſaur). Nogle St. meſt om Skim eller Boer i Vinene. (Hrd. Nfl.). G. N. saurr. — 2) Frø af Ulkrud iblandt Kornet; ofte ogsaa om Ugræs i Agrene. Tel. (Tinn). ſaura, v. a. (ar), 1) tilſmudsbe, giøre ureen. 2) fylde med Gruus, lægge Forladning i en Mine. f. Hard. Saur-and, f. Sump-And, et Slags ſmaa And. Sdm. (Saurraand). Saurſtekk, m. Smudsplet. ſaurutt, adj. ſmudſet, ſtidden. Tel. [Saus, m. Dyppeſe ic. (Fr. sauce). — ſauſa, v. a. (ar), overgyde med et Slags Gaſt. Part. ſauſad, f. Er. om Lobaf. Sav, n. Afſald eller Indbolde af Fiſk, benyttet til Mading, f. Er. ved Hummerfangſt. Mandal. ſava, v. n. (ar), 1) ſkrabe Gaſt af Træer (ſ. Sava). — 2) gnave, gnide, ſtamſile, f. Er. et Toug. Nordl. Save, m. 1, Gaſt i Træer; Gaſtlag ſom danner ſig under Træernes Bark om Vaaren og ſom eſterhaanden ſtørner og bliver til Træ. Næſten alm. (Jf. Søvja, ſom tildeels har ſamme Betydning). G. N. ſaſi; Sv. ſafve. Jf. Eng. sap. Save, m. 2, en Staffel med Henſyn til Kræfter, en ſvag Krop. Smaal. i For-men Sava. Savenøver (-næve), f. ſilm Birkenæver, af unge Træer. B. Stift. Saving, f. Gnaven, Gnidning; f. ſava. ſavla, v. n. ſele, ſuble. Smaal. Savløypa, f. Træſtamme, hvis Bark er afſkæftet. Nordl. ſaa, adv. f. ſo. — Saa, f. f. Saad. Saa, m. 1) et ſtort Vandſpand med to Hænder, indrettet til at bæres af to Perſoner. Søndenfjelds. (Andre St. Stamp). Sv. så. (Eng. Dial. soe, sae. (Jf. Fr. seau). — 2) et meget ſtort, aabent Træſkar (Stavſar); f. Er. til Brygning. (Kofteſaa, Giltſaa, Vorkesaa). B. Stift og fl. Andre St. Rar og Rjer. G. N. sår (så), ſynes at have begge Betydninger. — Nogle St. Saar (Saaren), Num. Hall. Fler-tal tildeels Søer (Sø), Tel.; ellers Saazar. I Sammenſætn. tildeels Saas (Saafs),

f. Gr. Saasband.
faa, v. a. (r, dde), faae, udfirre, f. Gr. Korn i en Ager. G. N. så; Ang. såvan. Saa seg: forplante sig ved Frø; om Bærter. Saa under: faae i upløst Jord, nedpløje Søden. — Particij saadd. Jf. tunnsaadd, tjuffsaadd.

faaande, adj. f. faahøv.

Saabivn (i), f. Luftfølger; tynde opstigende Dunster, som vise sig nær ved Jorden i en bævende eller bølgende Bevægelse; især over Agrene i Bløiningstiden. (Af biva). Vald. hedder ellers: Saa-brign (af briga el. brega), Hall. Saadgidn (af gibda), Hard., Saagidn (Saagjibden), Sogn og fl., Saagidder, m. Tel., Saagirl, Nhl. Dgsaa kalbet Solgidn og Solgitl (Ehl.), Baargidn (Vald.). Vel egentl. til Saad, n. (Sæd), altsaa Saadbivn ic.

Saabrign, f. f. Saabivn.

Saad, n. Sæd, Udsæd; Sædeforn. Søndre Berg. og fl. (Andre St. Sæde). G. N. såd. (X. Saaf). I eenlig Stilling lyder det som „Saa“, men i Sammensætning ofte „Saad“, f. Gr. Saadbing, m. Rasse til Sædeforn. Hard. Nhl. Flere af de sølgende Ord med „Saa“ skulde vel ogsaa egentlig have Saad.

Saad, f. Saad, tynd Treyle eller Flise af Kornets Stal; Klib i Meel eller Meelmad. (Mange St. Saa). G. N. såd, f. Sv. sådor, pl. — Dgsaa ofte brugt om en meget liden Portion, en Smule; faaledes: Mjølfaad, Matarfaad, Braudfaad. Dei hadde ittje Saad i Suset: ikke den mindste Smule, nemlig af Mad. Han hadde ittje smatet ei Saad, o. f. v.

Saadag, m. en passende Dag til at faae Korn.

saadlaus, adj. 1) velmalet, fri for Saaber. 2) aldeles blottet for Mad (Meelmad). Dei var reint saadlaus (saalause).

Saadskifte, n. Sædskifte.

Saadslag, n. Art af Sæd, el. Sædeforn.

saaduct, adj. faabet, slifet, grovt malet; om Meel eller Meelmad.

Saaerla, f. den gule Erle (Motacilla flava). Hall. og fl. Ufvig. Saaella (Saailla), Bufr., Saalinilla (og Saaninilla), Smaal. (Jf. Vinerla). Dgsaa kalbet Saarina, Hadeland.

Saafrø, n. Frø til at faae; ogsaa om Korn. Nogle St. Saafrø; egentl. Saadfrø.

saafør, adj. tjenlig til Sæd; f. faahøv.

Saagauk, m. Bendehals (Tugl), Jynx Torquilla. Dfl.

saagaa, f. saga og sigad.

Saagidder, og **Saagidn**, f. Saabivn.

Saagylta (gj), f. en stor Larve, som om Baaren ofte forefindes i Agrene; Torbist-Larve. Smaal. Tel. Dgsaa kalbet Saakjetta, f. Ehl. (?); Saakall, og Saa-

maff, m. Mandal. Andre Steder Aakerkjetta og Molduffe.

saahøv, adj. tjenlig til Udsæd, spiredygtig; f. Gr. om Korn. Tel. Andre St. saafør, eller saaannde. (Jf. frøv og kjom). — Dgsaa om Jord som er sliffet til at faae i.

Saahøve, n. Leilighed til at faae eller ayle Korn. Tel. (Winje).

Saailla, f. Saaerla.

Saaing, f. Saaning, Maade at faae paa.

Saakast, n. en Strimmel eller Rude i en Ager; en „Teig“ at faae i. Dfl. (Rom.).

Saakorn, n. Sædeforn. Hedder ogs. Saadkorn (Saadkorn. Hard.). G. N. sådkorn.

Saal, n. en Stakkel, Stympet; en fløv el. seensfærdig Person. Nordl. Trondh., ogsaa i Hall. og fl. Valsende i Kjøen, tilbeels f. og m. Ufvig. Saale og Sole, m. Df. Jf. Sæling og sælug.

Saal, f. Sjøel, Vand. Tel. og fl. (Jf. saalast). Mere alm. i en anden Form: Søel, og tilbeels „Sjøel“. G. N. sål. (Ang. såvel; Goth. saivala). Sv. sjål. Ved Efterligning af Ordets Brug i Bøgerne er den danske Form bleven mere sædvanlig i Sammensætning, som: Sjølefred, Sjølehjelp, Sjølefsøde ic.

saal, adj. f. sæl.

saalad, adj. afsjælet, død. Hall. (saala). G. N. såladr.

saalast, v. n. (ast), dde, opgive Anden (= andast). Hall. Sffj. Andre St. sølast. (Sogn). G. N. sålast.

Saalaup, m. Uffe eller Kar, hvoraf Korn udsaaes paa Ageren. Ehl. Tel. Rom. Andre St. Saakopp, Saakornbytta og fl.

Saalaa, f. Sele.

Saald, n. 1) Solb, Kar med hullet Bund til at sælde i. Nogle St. Saal (Tel.). G. N. såld; Sv. såll. Heraf sælba. —

2) et Kornmaal, som udgjør omtrent en halv Tønde. Vofs og fl., ogsaa i Gbr. Et Saald er 5 „Akkar“; den vossfste Akke (Akkje) er lig den sognske Mæle, nemlig en Tiendebeel af en gammelbogs Tønde. G. N. såld, = 6 mælar. S. sølg.

Saaldsaad, n. et Stykke Jord (Ager), hvori man kan udfaae omtrent en halv Tønde Korn. Sogn, Vofs. I Indre-Sogn forklaret som Ager til Udsæd af 6 Mælar Korn og derfor ogsaa kalbet Sæksmøling (m), medens Halvdelen af samme hedder Trimaling. Paa Vofs opgives Widdemaallet til 56 Alen i Længde og Bredde, altsaa 3136 □ Alen. Formen er noget vaksende; sjældnere „Saaldsaa“ (som i Justedal), sædvanlig Saaldsaa, og tilbeels i andet Kjøen: Salsaa, f. med et Fleertal „Salsæ“, som dog maaffee tilhører et afledet Ord: Saaldsæde, n. G. N. sålds såd; f. Saald.

Saalebót, f. Velgjerning; f. Sælebót.

Saalung, m. Indbygger af Distriktet Sol-

ver, som i daglig Tale hedder „Saaler“, men i gamle Breve Soloyar, „i Soløhom“. jaalutt. adj. klobset, ubehændig, tosfet. Nordbl. (saalatt). S. Saal, n.

Saam, Svømning; f. Sum.

saam (svømmebe), f. svenja.

saam, adj. mørkbladen, fortagtig; dunkel af Smuds zc. Tel. G. N. samr. Ogfaa i Formen saamen: mørk, dunkel, f. Gr. om Lusten. „Saame Beer“, Hard. Hall.

aama, v. n. (ar), maade, dese, være slev eller seensfærdig. Vofs. Jf. saamutt.

Saamaff, f. Saagylta.

saamaa, f. sam. Saamaar, f. Sumar.

saamblaff, adj. smudsig blaffet; mørkblaffet. Tel.

saameleg, f. someleg.

saamen, f. saam og saamutt.

Saaming, m. en slev, seendragtlig Person.

Vofs. Jf. saama og Sema.

saamleg, adj. dunkel, mat; ogsaa: noget mørk eller smudsig i Farven. Tel. Rbg.

saamutt, adj. dorst, slev, seensfærdig. Nordbl. (saamatt). 3 lignende Betydn. saamen, Rbg. Vofs. Jf. saama.

Saan (Son), f. Son.

saana, v. n. (ar), tabe sin Smag, dovne, suurne; især om Fisk. Edm. ogsaa i Nordbl. Noget lignende er „sina“. (Kof.). Jf. legna, ulna.

Saanad, m. Saaning, Udsæd. (Korttonet som Saannad). Edm. og fl.

Saand (?), n. Malt-Dvn, f. Sonn.

Saang, f. Song. saangra, f. sangra.

saanka, f. sankta.

Saapa, f. Sæbe. Sv. såpa; Eng. soap; Lat. sapo. (Jf. S. Selse). — Saapebola, f. Sæbeboble. Saapesjodar, m. Sæbespyder; ogsaa: en Stumper. 3 sidste Betydn. ogsaa Saapedolk, m. Smaal.

saapa, v. a. (ar), bestryge med Sæbe.

Saapaa, f. Sæpe.

Saar, n. Saar, Rift i Huden eller Rjædet. G. N. sår.

saar, adj. 1) saaret, som har saaret Saar. Han er baade slet og saar. Vera saar paa Foten: have Saar paa Foden. (Derimod: vera saar i Foten: have Smerte i Foden). G. N. sår.

— 2) om, som føler Smerte. Vera saar i Fingron; saar sære Brjostet zc. Ogfaa om Lemmer, hvori man føler Smerte. Der saar, naar ein tet paa: det smerter naar man rører derved. (Alin.). — 3) kjælen, som taaler lidet. Paa saarste Sida: paa den svage Side, paa det Punkt hvor man taaler mindst. (Hedder ogsaa: paa Saarestida). 3 Østerd. om Jord eller Ager, hvor Kornet lettelig fryser. Der er saart fyre Frost (= frostinæmt). Om Personer: purrellig, let fornærmet; f. ordsaar. — 4) bitter, smertelig. Ein saar Graat: bitter Graad. Ein saar Sælnad: et smerteligt Savn. — Neutrum saart bruges tildeels substantivisk; saaledes: saa saart,

o: faae Smerte, faae et Stød eller Slag som smerter. Ligesaa: gjera saart, o: gjøre ondt; behandle En saaledes, at det smerter ham.

saara, v. a. (ar), saare. Part. saarad: saaret, beskadiget. Lidet brugt.

saararmad, adj. om i Armene (efter en Anstrengelse).

Saarband, n. Forbinding paa Saar.

saarfingrad, adj. 1) om i Fingrene. — 2) farrig, quieragtig. Jf. smaasaar.

saarført, adj. som har Smerte eller Svie i Fødderne; saasom efter langvarig Gang. Paa Dstl. oftere saarbeinad (saarbeint).

saarbendt, adj. om i Hænderne (= handsaar); ogsaa: saaret eller forreven i en Haand.

saarhjartad, adj. 1) bekymret, ængstlig. Hall. og flere. 2) omselende, som lettelig finder sig frænk. Dstl. (saarhjerta).

saarhugad (u), adj. bekymret, bedrøvet. Lidet brugt.

Saarina, f. Saarla.

saarka, v. a. (ar), gjøre Smerte, gjøre ondt (saart), saasom ved at støde et slyt eller saaret Lem. Gulbalen.

saarkalen, adj. kulbsfjær, omselende for Kulde. Valb.

Saarke, m. Udsæt, Hudsygdom. Rbg. Tel. Hall. (Saarke).

saarleg, adj. noget om eller smertende; ogsaa: smertelig. — saarlege, adv. f. saart.

Saarleike, m. Omhed; Smerte.

Saarlæxfjær, m. Saarlæge.

saarmynt, adj. om eller hudløs i Munden.

saarna, v. n. (ar), blive ømmere, begynde at smerte.

Saarsauke, m. Udsæt, Blegner, ubrydende Saar (= Saarke). „Saarsauke“, Hard. Edm. Øbr. og fl. G. N. sårsauki: Smerte.

saarstinnad, adj. ømskindet.

saarpenad (e), adj. om i Patterne; om Kær, som maa malkes lemsældigt. Tel. og fl. (saarpena).

saart, adv. bittert, med Smerte; ogsaa: haardt, tungt, med stor Vøie. Han sett kjenna det saart. Dei angra saart paa det. Me haba strævat saart fyre det: det har kostet os megen Vøie.

saartent (stentt), adj. om i Tænderne, for Gr. efter Ryddelsen af suur Frugt.

saarutt, adj. fuld af Saar.

saarvoren (o), noget om eller kjælen.

saarvøgd, adj. suurvøiet, som har Betændelse i Vinene.

Saasband, n. Baand (Gjerd) til et stort Kar (f. Saa). Jf. G. N. säsagirdi.

Saat, n. Opsætning; f. Uppsaa. Saa Søy i Saat: faae Høet sammenrøget, lægge det op i smaa Stakke (f. Saata). Nordre Berg.

Saat, f. Fiskeplads paa Strandbredden; et Sted hvor man kan fiske med Stang. Tel.

- Egentl. Sted at sidde paa, af sitja (sat, saato). Jf. G. N. sät, f. Baghold.
- Saata**, f. en liden Staf, en høj og smal Dyrge; især af Hø, som er sammenraget med Ratten for ikke at vædes af Duggen. Afvig. **Sæta**, Dstl. G. N. sätä; Sv. säte, m. — **Saatehøy**, n. Hø som kun er halvtørt eller lidet tørret. **Saatestad**, m. Blads for en Høhob.
- saata**, v. sammenrage; f. sæta.
- Saataa**, f. Sete.
- Saatid**, f. Tid til at saae (Korn), Bløiningstid. S. selg.
- Saatime**, m. Sædetid (= Saatid). Edm. (Nordbalen). G. N. sätimi, = sättid.
- saatr**, adj. f. rangsaatt.
- saavaalt** (?), adj. besværligt, f. Gr. om Føre. Øst. (Tønsæt).
- Saaveder** (-veer), n. Veir at saae i.
- saavoren**, f. sovoren.
- se**, 1) for besse, f. denne. 2) for filde (skulde), f. skula. S. ogsaa seg, og sjaa.
- Se**, m. f. Seb. — **sea**, f. sidan.
- Sed**, m. (f.), (fl. Seder), Sæder, Skff, Brug. Mest alm. **Se**, dog ogsaa **Si** (i') og **Sid** (i'), Edm. Nff. Lidt vaklende i Kjøen og Fleertal, tildeels Sedar (Sea). G. N. sidr, pl. sidir; Ang. sidu, Ght. situ, Goth. sidus. Formen **Sid** (i') er altsaa oprindelig, men falder noget ubekvem i Skrift, hvor flere Slags Ord med „sid“ støde sammen. (Jf. Sv. sed; Holl. zebe).
- seða**, v. a. (ar), oplære i gode Sæder, danne, opdrage. Mest alm. **sea**, ogsaa **sida** (i'), f. Gr. „So heve sida' Bonn'a sine væl“, Edm. G. N. sida. — Particly **sedad**: oplært, dannet (med Hensyn til Opførsel). G. N. sidadr.
- Sedarbrigd**, f. Sedskifte.
- sedd** (ee), part. (af sjaa), seet, bemærket. J Neutr. sett; fl. sedde. Afvig. fra G. N. sénn (séinn), pl. sénir. — Han er ittje all, der han er sedd: man kender ham ikke ret ved blot at see ham; der ligger meget skjult hos ham. (Neutr. kunde maastee skrives: seet).
- Seding**, f. Tilvænnelse til gode Sæder, Opdragelse, Dannelse (f. seða). Østere: Uppøding.
- sedlaus**, adj. plum, grov i Opførsel. G. N. sidlauss; Sv. sedelös.
- sedleg**, adj. sædelig; om Opførsel. Jf. sedug.
- Sedloyfa**, f. Raahed, Grovhed.
- Sedskifte**, n. Forandring i en tilvant Skff; Afveirling, Afvigelse fra den daglige Brug. Tildeels Sedaskifte. J lignende Betydn.
- Sedarbrigd** (Sidabrigd), f. Edm.
- sedug**, adj. sædelig, som har gode Sæder, opfører sig sømmeligt. Mest alm. **seug** (se-ug); ellers **sedig**, **sidig** (i'), Edm. Nff., **sean**, Trondh. G. N. sidugr; Sv. sedig. — **Sedugskap**, m. Sædelighed. Hedder oftere **Sedugheit**, f.
- Sedvane**, m. Sædvane, tilvant Skff. (Jf. G. N. sidvandi).
- seg** (ee), pron. reflex. (for tredje Person): sig, ham selv o. s. v. Har lignende Overgang som „meg“ og „deg“, nemlig til: seeg (Søndre Berg. Trondh.), se (Hall. Balb. Gbr. Edm. Dst.), og sei (Øst. Edm. Smaal.). G. N. sik; Jæl. sig. Ordet gjælder for alle Kjøen og tillige for Fleertal. Efter den almindeligste Brug gjælder det ogsaa for Dativ saavel som Akkusativ, da den gamle Dativform ser (G. N. sér) nu bruges mest som Adverb (f. ser) og kun paa saa Steber som Pronomen, saafom i Udtrykket: Der ser litt, o: det er indbyrdes ligt; det ene er som dit andet. Nhl. (Andre St. se litt). Deuden træder „seg“ ogsaa i Stedet for det gamle Genitiv „sin“; saaledes: seg imillom, o: imellem sig, indbyrdes. (Dog forekommer ogsaa „sin imillom“, Gbr. og „sin imyljo“, Hall.). — Ved adskillige intransitive Verber tilføies ofte „seg“ uden nogen synderlig Nødvendighed, f. Gr. det hender seg; det hjem seg so; det fell seg so; han stend seg; han tegjer seg, og fl. Ved transitive Verber kan det ofte ombyttes med Endelsen „st“, f. Gr. laga seg = lagast, stija seg = stijast, undra seg = undrast. — En vis afvigende Brug forekommer ofte i Trondhjems Stift (ligesom i Jælandst), nemlig at man ogsaa benytter „seg“ i en Bisætning, hvor det ikke svarer til Bisætningens, men kun til Hovedsætningens Subjekt; f. Gr. „Han sa, at da gjøre seg vondt“ (o: at det gjorde ham ondt). „So trubde, dei snaffa' um seg“ (o: at de talede om hende selv).
- sega** (e'), gaee seent; f. figga.
- Sege** (e'), m. Muskel, Tredekniippe i Kjød. „Segje“, Tæl. Ofte i Forbindelsen „Ein og Segje“ (fl. Sinar og Segar). G. N. segi. Jf. Bodve.
- Segg**, m. Karl (omtr. som Fyr). Dstl. dog lidet brugl. Mere alm. er **Sugg**; nogle St. **Sogg**. G. N. seggr (Mand). Jf. Seggia.
- Seggia**, f. Kvindemenneste (omtrent som Megga eller Kjella). Edm. Romsd. — Andre St. **Sigga**, Nhl.
- segja** (e'), v. a. (segjer, sagde, sagt), at sige. Infinit. udtalt: segja, se-ja (Rbg. Tæl.), sea (Hall.), seia, seie (mere alm.); ellers ogsaa: sigja, sie, si' (Dstl. og Trondh.). Præsens i Lighed hermed: segjer, seier, sele, sie; i Fleertal ligt Inf. — Imperf. mest alm. sa', el. sae; ellers: sade (Edm. Nff.) og sagde (Nhl. sjelben). Derimod hedder Supinum overalt: sagt, og Particly sagd. Imperativ: seg (e'), nogle St. sei og si; Fleertal: segje (seie, sie). G. N. segja (segir, sagdi, sagt); Sv. säga, säga (Imp. sade). Jf. Nt. seggen, T. sagen. — Betydning: 1) sige, yttre med Ord; for-

tælle. Eg heve sagt honom det. Seg meg kvat du snerst. Dei segja, at han skal toma. — 2) fremstige, udtale. Segja eit Ord; segja Tatt; segja Namnet sitt; segja Vrenndi si, osv. — 3) erklære; dømme. Segja seg fri. Han hadde sagt seg god til det. (el. fyre det). Segja upp; opstige. Segja fraa seg; straffe sig. Her mærkes Udtrykket: det segjer Nei, el. det segjer Stopp, om en hindrende Omstandighed. — 4) anmærke, anke, udsætte paa noget. Me hava intje til aa segja paa honom. Der itkje aa segja endaa: det er ikke stort at klage paa endda. Det var itkje segja, det intje vardt verre: det var endda godt, at det ikke blev værre. (B. Stift). — 5) gjælde, betyde. Det segjer itkje stort. (Lidst brugl.). Tilbeels om Tal og Bogstaver, f. Gr. 100 segjer Hundrad. R, D, segjer Ro. — 6) give en Lyd, som ligner et Ord; f. Gr. Surr, segjer Stokten. Sam, segjer Ratten, o. f. v. — Ellers i mange forskjellige Talemaader; saasom: Der intje aa segja utav, o: intet som er værdt at nævne. Der itkje betre til aa segja: det staar ikke bedre til; det maa desværre tilstaaes. Der snart aa segja verre: det er næsten værre. (Berg. Stift). Du segjer notot, omtr. som: ja, maa-see det (ved en Yttring, som giver en uventet Forklaring, eller viser en ny Udvei). Du segjer meg av det, omtr. som: hvad fortæller du mig! (Et Udbrud af stor Forundring el. Bevægelse). „Du seie me 'ta di!'“ Edm. Ja seg det daa: ja det kan man vel sige! Dgsaa „ja seg“ el. „ja sei daa“, Nordl. — Segja fraa: sige til, varfle, gjøre opmærksom paa noget; f. Gr. seg fraa, naar du treng meir. Segja fyre: foresige; foreskrive, lære. Segja til: sige til, varfle. Segja utav (seia 'ta'): tale om; fortælle, aabenbare. Segja ved noton: sige til Gn. Hedder paa mange Steder „segja me“, f. Gr. Eg skal segja det med honom (o: til ham).

segjande, adj. påsende at sige. Ei segjande Sogn (o'), el. Segjandefogn: et Sagn fra gammel Tid. Dette verd ei Segjandefogn: dette vil blive en Historie for Eftertiden (om en sjelden Hændelse). Edm. Sj. (Jf. G. N. segjandssaga).

segjast, v. n. (segjest, sagdest), sige om sig selv, erklære sig (egenl. sige sig). Kun med et Verbum i Infinitiv, f. Gr. Han segjest hava gjort det, o: han siger, at han har gjort det. So segjest vera vædd: hun siger, at hun er bange (el. var bange). Dei sagdest itkje vilja det: de affloge det, erklærede sig detmod. — Meget brugl. nordensjelds, dog sædvanlig kun i Præsens og i forfattet Form: fest (sest), ogsaa siest (i'), Edm. Seldnere i 3mverf. sadest (saest, saft). G. N. segjast. Jf. kvedast og laast (laaft).

Segging, f. Eigende, Udsagn. 3 Nordl. **Segjande** (Segjan), n. Jf. Segn.

Segl, n. Seil, Bindbug til et Fartøi. (Nogle

St. Seggel, Sægel). G. N. segl; Ang. segel. Ein Segls Bind: Bind som fylder Seilet, en magelig Bør. Jf. sigla.

Seglbite, f. Siglebite.

seglbu (segld) v. a. (r, dde), indrette sig til Seilads, lægge Seilet tilrette o. f. v. Dei heldo paa og seglbudde seg. B. Stift. — **segld**, budd, part. færdig til at seile.

Segle, n. f. Sigle.

Seglteste, n. Ballast (= Siglestein).

Seglmakar, m. Seilmager.

Segltreide, m. Seilrede, Seiltoug 1c.

Seglsaum, m. Seilsøm.

Seglskip, n. Seilskib.

Seglskor (o'), n. Seilskant, Loug som er tilshyet paa Kanterne af Seilet.

Seglstikka, f. en Bind eller Nagle, hvormed Seilskjødet fæstes. Nordl.

Seglsyn, f. Afstand hvori man kan see et Seil paa Søen.

Segn, f. 1) Udsagn, Beretning. (Jf. G. N. søgn). — 2) Sagn, gammel Fortælling, Tradition. Iemmelig alm. Seldnere i Formen Sogn (o'), i Hall. Søgn. (Sv. sägen). Jf. Soga og Fraasegn.

Segn=ord, n. en Sætning el. et Udtryk af et gammelt Sagn.

Sei, m. f. Seid. — seia, v. f. segja.

Seid, m. Sei, en vis Fisk af Torfslægten (Gadus virens). Meist alm. Sei, ellers Seid, Nj. Sm. G. N. seidr. (3 flotte Dial. saith, seath, seeth). Har ellers mange Navne efter forskjellig Alder og Størrelse; saasom: Kril, Dill, Murt, Pale (el. Smaaseid); Risping, Kjevlungseid, Ufs (el. Storfseid). Uegentlig bruges Seid om en seensferdig, doven Person. — **Seidberg** (Seibeberg), n. en stor Etim af Sei. **Seidfiske**, n. Seidfiske. **Seidliver** (i'), f. Seielever. **Seidlyse**, n. Tran af Seielever. **Seidnot** (oo), f. Vod til Seielefangst. **Seidufs** (Seiufs), m. Storfsei. Nordl. **Seidvinda**, f. en fremstrømmende Etim af Sei.

Seier, f. Siger.

Seig, n. siveende Væde; f. Sig.

seig, (sivede), f. siga.

seig, adj. 1) sei, klæbrig, sllimagtig; om Vædske, som ikke lettelig adskilles i Draaber. Sv. seg. (Maaskee til siga). — 2) fast sammenhengende, vanskelig at opslide eller optrekle; f. Gr. om Rjød. (Mødsat møyr). — 3) betelig, smidig, som kan bøies eller strækkes uden at briste. (Mødsat brøyst, fløst, styr). G. N. seigr; Sv. seg. — 4) stærk, varig, som taaler meget; f. Gr. om vævet Løi. Dgsaa om et Menneste, som længe beholder sin Førlighed, ikke svækkes af Alderen. — 5) besværlig, møisom; om Arbeider (jf. seigt). Dgsaa om en Person: stibfindet, vanskeligt at bevæge eller overtale; seensferdig til at gjøre sin Pligt; forfømmelig med Hensyn til Betaling, og deslige.

Seigd, f. Seiheb, Fasthed. Hard.

Seigde, m. Stof som gjør en Masse sei el. sammenhengende; saaledes om et Alflog af Almebart, som æltes ind i Melet til Brød. Hard. (Seigje, Seie).

Seigleike, m. Seiheb; Styrke, Varighed. seiglivad, adj. sellivet, som kan udholde meget uden at bge; mest om Dyr. Sv. seglsvad.

seigna, v. n. (ar), blive sei, fortættes; om Vædsker, f. Gr. Mælk.

seigt, adv. møjsomt, med Besvær. Det gjætt seigt: det krævede langvarigt Arbeide.

seigvoren (o'), adj. noget sei; ogsaa: udholdende, langvarig, m. m.

Seil, m. en Indbøining, en bueformig Indsænkning paa en Kant eller Ryg. Hall. (Sf. seila). Dgsaa: en Huulning eller Fordybning paa en Flade (= Doff, Høla). Ellers brugt i anden Form: Seila, f. Fosen; Sel (ee), f. Øbr., Sæld, f. Sdm. Sf. Jsl. seila: Huulning.

seila, v. a. (er, te), bote af fra en vis Linie, hælde, læne (sig). Seila seg aat Bæggen: hælde sig henimod Bæggen. Hall. Valb. (G. N. seilast: strække sig). Dgsaa: flytte langsomt el. forsigtigt. „Det seilt' en fengemyhjo": de løstede ham varsomt over i en anden Seng. Hall.

Seila, f. en Fordybning; f. Seil. seilnasad, adj. lavnæset, hvis Næse er indbøiet i Midten. Hall.

seilryggjad, adj. sveltrygget, indbøiet i Ryggen. Hall. Andre St. salryggja(d), og opfattet som „sadeltrygget“.

seilutt, adj. ujævn, fuld af Huulninger. Ufvis. seilaatt, Fosen. Dgsaa: indbøiet i Kantene; f. Seil.

Seima, f. Sliinhinde, Lag af Sliim eller sei Vædsker. Nyf.

seimen, adj. seensfærdig (= sømutt, saamutt). Helg. (Sf. Seime).

sein, adj. 1) seen, langsom, seensfærdig; for Gr. i Gang eller Arbeide. G. N. seinn. — 2) langvarig, som kræver megen Tid; især om Arbeide. — 3) silbig, som kommer seent, el. paa en senere Tid. I seinaste Lag: noget silbe, næsten for seent. Det vardt seint fyre os: Matten som over os. Et sein Sælebot: en Hjelv som man maa vente længe paa. (B. Stift). I Nbg. og Del. hedder Komparativ tilbeels seinre og seinne, med Superl. seinst; nogle St. „seist", som let falder sammen med „sibst“.

seinare, adv. senere hen, paa en senere Tid; ogsaa: siden, derefter. (Motsat fyrr). Hedder ogsaa: seinare-meir. Mest i Trondh. Stift (seinarmeir). Sf. fyrrmeir.

seinboren (o'), adj. silbe født, tilkommen seent paa Aaret. Nærmest om Kalve. Om Føl siges seinfolad (o'), el. seinfsyljad.

seinbuen, adj. seent færdig.

seindrøg, adj. seendragtlig, nølende. Dstere

langdrøg.

sein-eten, adj. 1) som æder seent, behøver lang Tid til Eftlysning. — 2) om Mad, som maa spises langsomt. (Pillemad). Nogle St. seinæten.

seinfengd, adj. som man faar seent, eller venter længe paa.

seinsolad (o'), f. seinboren.

seinsødd, adj. silbe født.

seinsør, adj. seensfærdig, langsom, nølende. Temmelig alm. (G. N. seinkorr). Tilbeels ogsaa: besværlig, forsinkende; f. Gr. om en Bei.

seinsøtt, adj. seent gaende, som bevæger Fødderne langsomt.

seingjengd, adj. som gaar seent. Hall. og fl. Nogle St. seingaadd.

seingjord, adj. 1) langvarig, som man ikke snart bliver færdig med; om Arbeider. — 2) silbe moden (seingjor).

seinhaustes, adv. seent paa Høsten, nær mod Vinteren. I Hall. seinhøystes.

Seinhavre, f. Seinkorn.

seinhendt, adj. som arbeider seent, el. bevæger Hønderne langsomt.

seinhoggen, adj. fældet seent ud paa Aaret; om Træer.

seinbugen (?), adj. seensfærdig, langsom. Hall. i Formen seinuggen (u'). „Seinugje", m. Seensfærdighed.

seinka, v. a. og n. (ar), 1) forsinke, hindre, gjøre at noget kommer seent. Mange St. udtalt senta, el. senke. G. N. seinka; Sv. sinka. — 2) blive senere, gaae mere langsomt; f. Gr. om et Uhr. Dgsaa: komme paa en senere Tid; især om Solen efter Mid sommer. Dgsaa i Formen seinkast.

Seinka, f. Forsinkelse. (Sjelden). Hedder sædvanlig Seinking, f. (Haardt f).

seinken, adj. forsinkende. Sf. sinfen.

seinkomen (o'), adj. 1) silbig, som kommer seent. 2) seen til at vore eller udvisses; f. Gr. om en Yngling, som først silbe opnaar sin fulde Størrelse og Styrke. B. Stift, Øbr.

Seinkorn, n. Korn som modnes seent. (Motsat Snarkorn). I B. Stift: Seinekorn; især om Havre: Seinehavre.

seinleg, adj. noget seen eller langsom. (G. N. seinlegr). — seinlege, adv. seent; ogsaa: noget silbe.

Seinleike, m. Seenhed; Silbighed.

seinlendt, adj. om et Sted, hvor Korn eller Frugter modnes seent. (Motsat snarlendt). Dstl.

seinlidall (=leall), f. seinrøyven.

seinmogen (o'), adj. silbig moden.

seinmælt, adj. som taler langsomt.

seinraadig, adj. seen til at bestemme sig, nølende, som forholder Tiden ved en lang Betænkning. Berg. Trondh. og fl. Hedder ogsaa seinraadd.

seinrøyven, adj. seensfærdig, som bevæger

fig langfomt. *Schl.* I samme Betydning *feinlidall* (f'), udt. *feinleall*, *Hall*.
feinfaadd, adj. filbe faaet, eller tilfaaet.
feinflag, adj. feen til at flaae; om Eng hvor Høstakten gaar feent. Nordre Berg.
feinst, adv. sidst, senest (= *feinaste*); ogsaa: nys, nylig. *Rhg.* *Mandal*. Nogle Steder *feist*; f. *fein*.
feint, adv. 1) feent, langfomt. Det gieng *feint*. — 2) filbe, langt ude i Liden. *Seint* aa *skved*: langt ud paa *Afstenen*. *Seint* og *fidan*: langt om længe, endelig efter lang *Venten*. *B.* *Siftt*; jf. *fidan*. (*Sv.* *sent* om-*fidet*). *Seint* og *tidlege*: idelig, til alle *Lider*. — *Oste* ogsaa med *Begrebet*: knap nok, *vanskelig*; f. *Er.* *Me* faa det *feint* atter. *Han* ser det *feint* betre (egentl. *han* faar *vente længe*, før *han* faar noget *bedre*).
feintalande, adj. = *feinmælt*.
feintentk, adj. feen til at tænke, som behøver lang *Lid* til at ordne sine *Tanker*. (*Motsat snartentk*). Meget brugt. *Vest* og *nord* i *Landet*. (*Nyere Ord*).
feinugen, f. *feinhugen*.
feinvakfen, adj. som vorer feent.
feinvoren (v'), adj. langfom; feenfærdig.
Seinfs, f. *Seib*. — *Seft*, f. *Sif*.
Seff, m. (*Jl.* *Seffjer*), *Sæf*, stor *Pose*. *G. N.* *sekk*. — I *Sammensætn.* *Seffje*, f. *Er.* *Seffjeløysa*, f. *Mangel* paa *Sæffe*. *Seffjery*, n. *Sæffelæred*.
seffa, v. n. *synke*; f. *søffa*.
seffja, v. a. f. *seffja*. — *Seffje*, n. f. *Søffje*.
se-kort (= *sekvart*), f. *ser*.
sefs, *Talord*: *ser* (6). *G. N.* *sex*. *Sets* *Tjug*: 120. *Sets* *Hundrad*: 600. — *Seffa*, f. *Seren* i *Kortspil*. (*Hebber* ogsaa *Sefs'en*, m.).
Sefsalning, m. *Stof* paa *ser* *Allen*.
Sefsaarng, m. *ser* *Nar* gammelt *Kreatur*; f. *Er.* om *Heste*.
sefsbend, adj. *serbaandet*; om *Heser* med *ser* opbundne *Stænger*. *Sdm.*
sefsfeld (= *felt*), adj. *serdobbel*. (*Sjelden*).
sefsbyrnuutt (= *hynuutt*), adj. *serkantet*. *Mere alm.* *sefskantad*.
Sefskeiping, m. *seraaret* *Baad*.
Sefsmæling, m. 1) et *Jordstykke* som udgjør *ser* *Maal*. — 2) *Alger* til *Udsæt* af *ser* *Næler* *Korn*; f. *Saalbsaad*.
Sefsok, f. *Syftunsvofa*.
sefsradad, adj. *serradet*, f. *Er.* om et *Nr.* Nogle *St.* *sefsstrindutt*.
Sefsring, f. *Sefsroting* og *Sefsæring*.
Sefsroting, m. *Fisserbaad* til en *Vesætning* af *ser* *Mand*. *Nordl.* *Ogsaa* i *Formen* *Sefsring*, *Sdm.* (med 4 *Narepar*). Jf. *Sefsæring*.
Sefsstengel (= *stengjel*), m. et *Stykke* *Jord* som udgjør *ser* *Maalestænger* i *Længde* og *Bredde*. *Toten*.
sefsstrindutt, f. *sefsradad*.
sefsran, *Talord*: *ser*ten (16). Nogle *Steder* *sefssta*, *sefsstaan*, *sefssten*. *G. N.* *sextan*. —

sefstambasmad, f. *basma*, v. — *sefs-tande*, adj. *serfende*.
sefsæte (*sjæte*), f. *sette*.
sefsæti, *Talord*: *trethundstyve* (60). *Alm.* i *de* *vestlige* og *nordlige* *Ægne*. *Andre St.* „*trefs*“, el. *try* *Tjug*. *G. N.* *sextigi* (egentl. *sex* *tigir*); *Sv.* *sextio*; *Eng.* *sixty*.
Sefsæring, m. en *Baad* med *ser* *Narer* (= *Trirøding*, *Trirøming*). *Sogn*, *Hard.* og *fl.* *Ellers* forforktet til *Sefsøring*, *Nhl.* *Sogn*, *Sff.* ogsaa i *Nordl.* *G. N.* *sex-æringr.* (*Æring* af *Nar*, f.).
seft (*sænket*), f. *seffja*.
sefta, v. a. (ar), *sigte*, *beffylde*, *give* *Sag*. *Hall.* og *fl.* *Andre St.* *sifka*. *G. N.* *sefta*; jf. *sekt*, f. *Skyld*, *Brøde*; *sekr*, adj. *strafskyldig*.
Sefting, f. *Sigtelse*, *Beffylbning*.
Sel (e'), n. 1, *Sæterhuus*, *Malkestue* i en *afstedliggende* *Græsgang*. (*X.* *Sennhütte*). *B.* *Siftt*, *Tel.* *Obr.* og *fl.* (*Andre St.* *Bud*, *Stølsbud*). *G. N.* *sel*; jf. *Aug.* *sel*: *Sal*, *Bolig*. — *Oste* *afbeelt* i *to* *Num*: *Innsel* (*Malkebuur*) og *Utsel* (*Rjøffen*).
Sel (e'), n. 2, *Salg*; f. *Selnaad*.
Sel (ee), f. en *Forbybning*; f. *Seil*.
Sel (e'), m. *Sæl*, *Sælhund* (*Sødyr*). *Smaal.* og *fl.* (*Andre St.* *Kobbe*). *G. N.* *selr*. — *Selfangar*, m. *En* som *fanger* *Sæl*.
Selkinn, n. = *Kobbesinn*. *Selspætt*, n. *Sælhundspæf*. *Selunge*, m. *Unge* af *Sælhund*.
sel (ee), adj. *stille*, *sagte* *rindende*; om *Væk* eller *Ulv*. *Indh.* Jf. *Sel* (*Forbybning*) i *stentse* *Dial.* *fil*, *sel* og *selvatn*: *stille* el. *dybt* *Band*. (*Rieh* 564). *S.* ogsaa *sela*.
sela (ee), v. n. (ar), *gaae* meget *feent*, *nøle*, *dyale*. *Sdm.*
sela (e'), v. a. (ar), *lægge* *Sæle* paa.
seld, part. *folgt*; f. *selja*.
Sele (e'), m. *Sæle* (*Sele*), *Trækstøi* for en *Hest* (*Hestesele*); *Stulder-* *Remmer* at *bære* eller *drage* med (*Vatssele*, *Kjeltesele*), el. *til* at *holde* *Klæderne* *oppe* (*Brofsele*). *Nfvig.* *Sile* (f'), *Tel.*, *Sæla*, *Nhl.*, *Sala*, *Namb.* *Ndm.*, *Saalaa*, *Drk.* *Indh.* — *G. N.* *seli*; *Sv.* *sele*; *L.* *Siele*. — *Seleball*, m. *Ball* eller *Bude* under „*Hyyret*“ i en *Hestesele*. *Selepinne*, m. *Pind* som *fæster* en *Stagle* til *Selen*. (*Nogle St.* *kalder* *Selektjøvle*, eller *sefjølve*, n. *Andre St.* *Dreppinne*). *Seleputa*, f. *Liden* *Bude* under en *Sæle*.
Selja, f. *Seljetra*, *Salix caprae*. Nogle *St.* *Silja* (*Silju*), *Tel.*, og *Selju*, *Hall.* *Obr.* *G. N.* *selja*: *Sv.* *fålg* (*fålle*); *Eng.* *sallow*. (Jf. *Oht.* *salaha*, *Lat.* *salix*). — *Hertil*: *Selje-asall*, m. *Widie-Røn*, *Sorbus* *intermedia* (?). *Nordre Berg.* *Selje-sloyta*, f. *Fløite* af *Seljebarf* (*astruffen* af en *Kvist* i *Safttiden* om *Baaren*).
Seljekavil, m. *Glydholt* af *Seljetra*. *Seljekjørr*, f. f. *Wiberkjørr*. *Seljeremming*,

m. Spire til et Seljetræ. Seljerunn, m. Buks af smaa Seljetræer. Seljestuv, m. Stamme af et stort Seljetræ. Ogfaa kaldet Seljekall (i Øbr. Seljukall).

selja, v. a. (sel, selbe, felt), sælge, afhænde for Betaling. Mangeslebs med Præs. sel'e (e') for seler. Nogle Steder med Imperf. selte, og Inf. selle, el. sel'. G. N. selja, egentl. overlade. Ofte baade med Akkus. og Dativ, f. Gr. han selde Gramom Parten sin. — Eg sel det fyre det same, som eg kopte det, o: jeg fortæller kun hvad der er mig fortalt (uden at borge for Sandheden).

seljande, adj. som kan sælges. Dei selde alt, som seljande var.

Seljar, m. Sælger, den sælgende. — Seljarfona (o'), f. Sælgetone.

Seljelblome, m. Manukel. Solgr.

Selle, m. 1) Karl, Person; f. Gr. ein lystig Selle: en munter Fyr. Tel. og fl. Egentlig: Kammerat, Staldbroder. Sv. sälle, efter L. Gesell, Øht. gisello, o: medboende, af sal (Huus); altsaa her noget fremmedt. — 2) Mand, Huusbønde. Sellen sjotv: Herren i Huset. Trondh. — 3) Mandfolk (i Modsetning til Kjella). Sdm. og fl. Saaledes ogfaa: Sellearbeid, n. Arbeide for Mandfolk. Selleklaede, n. Mandsklaeder. selleklaedd, adj. klædt i Mandsklaedr.

Sellskap, n. (m.), Selskab, Følge; Forsamling; ogfaa Gjæstebud. (Jf. Lag). Nære Ørd, af det forstærkede Selle.

Selnad, m. Salg, Udsalg (af selja). Trondh. og fl. Hedder ellers Seljing, f. og tildeels Sel (e'), n.; saaledes: til Sels, o: til Salg. B. Stift, Nordl. En anden Form er Sola (o'), f. G. N. sala.

Selsbø, m. Eugen omkring Husene paa en Søer (f. Sel). Bøfs. Ogfaa Selsgard, m. Øbr. (?). Ellers kaldet Støl og Kvi.

Selsnæpa, f. Stærthyde; f. Sprengrot.

Selta, f. 1) Saltvandske, Saltbed; Fugtlighed af Søvand ic. Nedens. Andre St. Solta. (Jf. ogfaa Salta). — 2) Saltmad, Spegemad. Mandal.

Selta, f. 2) Boldspil, liden Stof at bruge i Boldspil. Stavanger. Sv. sâltra, f. og sâltra, n. (Dunkelt).

Selvøring (og Selvøring), m. Indbygger af Distriktet Sel (Sell) i Gudbrandsdalen.

Sem (ee), m. Damp, Lugt. (Maafsee Sim, l'). — semra (ee), v. n. dampe, lugte, for Gr. af Dybedelse. Jndh.

Semd, f. en Substantivform af Endelsen „sam“ (lig D. =somhed), f. Gr. Langsømd (Langsomhed), Ledsømd, Annfømd. G. N. semd, semi. Lidet brugt i Forhold til Formen „sam“.

semja, v. a. og n. (sem, sambe, samt), 1) sammenpasse, faae en Ting til at falde sammen med eller passe til en anden; for Gr. semja ei kvern: sætte en ny Nølle i

Gang, for at Stenene kunne jævne sig efter hinanden. Nordre Berg. og fl. Saaledes ogfaa: semja seg, o: vænne sig til at leve sammen, blive fortrolige med hinanden; om Dyr og Menneker. Hall. og fl. — 2) v. n. komme overeens, forliges, leve i Enighed. Mere alm. Ofte ogfaa i Formen semjast; f. Gr. dei samdest ittje godt: de vare uenige. Præsens lyder sædvanlig: søm (søm'e), og Inf. sømja (sømje). G. N. semja (samdi): sammensøje, ordne ic. Sv. sãmjas: forliges. — Particyp samd. Jf. Sam og Usam.

Semja, f. 1) Overenskomst, Forlig; ogfaa Kontrakt eller Dokument om en vis Overenskomst. Hall. Nys. Jød. og fl. — 2) Enighed, god Fortaaelse (= Sam). — 3) Grændseffjel mellem Gaarde eller Mark. Stredal. (Egentl. Punkt hvorom man er bleven enig).

Semjing, f. Sammenpasselse.

Semla, f. f. Simla.

semper, adj. simpel, tarvelig. Smaal. Ogfaa: sin, pyntelig, forsigtig (?). Sv. Dial. semper: sin; L. zimperlich: unbesellig.

semsta, v. a. lave Semslæder, berede Skind paa en egen Maade (jf. menta). Sv. sãmsta. Particyp semstad, = L. sãmisch, af et slavisk Ørd. (Belgand 2, 536).

Sen, n. Ryggstener; f. Sin.

Sena, f. visnet Græs; f. Sina.

Senap, n. Sennep. Nogle St. Sinep (l') og Senop. Af Lat. sinapi.

Send, n. Løb, Spring. Tata seg Send, eller leggja til Senda: gjøre Tillsøg, sætte sig i Fart. Nordre Berg. S. senda. — Om Udtrykket „i Send“ f. Senn.

senda, v. a. og n. (er, e), 1) sende, affende, skikke til et andet Sted. Ofte med baade Dativ og Akkus. f. Gr. han sende Forebrom eit Brev. G. N. senda. Particyp send (sænd'e), i Neutr. sendt. — 2) række, levere, lauge frem; f. Gr. senda storn: lange Kornet frem til Nedlægning i Laden. (Imperativ lyder ofte som sendt, fl. sende). — 3) faste, slænge, hive afsted. Han tot og sende det ut or Huset. Bøfs, Eff. Sdm. — 4) v. n. løbe stærkt, rende, springe. Dei sende etter honom: de rendte efter ham, forfulgte ham. B. Stift, Hall. Nordl. Jf. Send, Senn, Sinn, sinna.

Senda, f. Sandgrund, f. Kvifsenda.

sendande, adj. påsende til at sende, sømmelig; f. Gr. om en Gave. Forforskjelligt herfra er sendande, adv. renderende, i fulst Løb. Han kom sendande.

Sendar, m. en Afsender; ogf. Haandlanger.

Sende, n. Hvæsfesten, et Slags Steensfiver at hvæse Leen med. Smaal. og fl. i Formen Senne (Sønne); sjeldnere i Berg. Stift. Vel egentl. Sandsteen. Sv. Dial. sãmna, sãmna, f. (Rieh 716).

Sendebod (o'), n. (f.), Sendebud.

Sendebrev, n. Sendebrev.
 Sendefylgje, n. Følge eller Selskab som er affendt i et Gerinde.
 Sendegaava, f. Gave som sendes til en fraværende Person.
 Sendegods, n. Gods som er affendt, eller som ikke Gieren selv medfører.
 Sendemann, m. En som er affendt i et Gerinde. Dftere Utsending.
 senden, adj. sandig; om Alger eller Jord.
 Sjl. Jæd. og fl. G. N. sendinn. Andre St. sandutt.
 Sending, f. 1) Sendelse, Affenden. Dgsaa: en Levering, en Deel eller Portion som sendes paa een Gang. — 2) en Gave, eller noget som bliver En tilsendt. Under-tiden spotvis om en dygtig Jrettesættelse, en „Sandsejage“. — 3) Løben, Renden; Kapløb (s. senda, 4). — Sendingar, pl. betegner ofte fornemmelig: Sendegaver, el. Sendemad (= Førn, Føring, Velning).
 Sending, m. Sendemand, En som er sendt i et Gerinde (= Utsending).
 Senegras, f. Sina.
 Seng, f. 1) Seng, Rum til at ligge i; ogsaa: Sengsted, Sengfarm. I G. N. frevjet seng, og sæving. Ileertal deels Sengjar (Nordre Berg.), deels regelret: Sengjer (Sengje). Jf. Kvila, Lega. — 2) Sengedyne, Hjørderdyne. Saaledes Dver-seng (Dverdyne) og Under-seng (Underdyne). B. Stift og fl. (hvor „Dyne“ kun betegner en mindre Pude). — 3) et Ved i en Have eller Alger, en Rude til Plantning; f. Gr. Næpseng. Sv. fång. — I nogle Forbindelser betegner Ordet kun Varsel-seng (s. nedenfor); saaledes: fara i Seng, o: komme i Varselseng. Derimod: ganga i Seng, el. til Seng (ogsaa: til Sengs), o: lægge sig til hvile. Tata noton paa Sengi: besøge. En medens han endnu ligger, el. før han er opstaaen. Saida Sengi: ligge til sengs for Sygdom. — Nogle Sammensætninger have oftest Formen Sengjar (sædvanlig Sengja, og nogle St. Sengse); saaledes Sengja(r)-bol (ov), n. Straa til at ligge paa. Vofs og fl. I Tel. Sengjebos (o'), n. Sengja(r)kona (o'), f. Varselskone. B. Stift. Sengja(r)lega (r'), f. Varselshygdum, Svagbed eller Førselen. Sengja(r)mat, m. Varselskost, Mad som sendes til en Varselskone fra Hendes Nabokoner. Nordre Berg. Rdm. Drf.
 Sengborn, m. Sengebund.
 sengfast, adj. sengeliggende for Sygdom eller Svagbed. Hedder ogsaa sengbunden, og sengliggiande.
 Sengserd, f. Varselseng, Varselshygdum. „Sengser“, Trondh. og fl.
 Sengsot (Sengjasot), m. Sengesod.
 Senghus, n. Sengstue, Værelse med Senge; især for Gæster. Nordl. Dgsaa udtalt Sennhus, formod. for Sengj(a)hus. —

Paa Edm. Sengjabud, f. et Klædeværelse med Seng.
 sengja, v. n. (ar), gaae til Sengs. Sjelden. Paa Dsil. „senge“.
 Sengkleve (e'), m. Sengkammer.
 Sengklæde, n. Sengklæder. Nogle Steder Sengjaklæde.
 Sengslag, n. Sengkammeratskab, Leie i samme Seng. Dgsaa „Sengjalag“.
 Sengsnøyte, n. Sengkammerat. Vald. Jf. Kvilenøyte.
 sengra, v. n. (ar), lugte af Svindning. Vald. Naasteegentl. svide. Jf. Jæl. sangr (sangt): sveden; L. sengen: affvide.
 Sengra, f. Lugt af noget som svides eller brænder. Hall. Jf. Engra og Sem.
 Sengrom (el. Sengjarrom), n. Sengrum.
 Sengstor (o'), f. Skammel eller Fodtrin paa Siden af en Seng. I Hall. „Sengjester“.
 Sengstoff, m. Sengesant, Sidesjæl i en Seng. Mange St. Sengjastoff.
 sengsøfja, v. a. (er, te), sege Seng hos, ligge sammen med. Han hadde sengsøft henne.
 Sengvarme, m. Sengevarme.
 Sengvær, n. Dynevær, Txi til en Sengedyne. (Sengjavar, B. Stift).
 Seng, f. Søff.
 Senn, (n.) Gang. Kun i Forbindelse med „i“ og „um“. I Senn: paa een Gang. Gitt i Senn: eet ad Gangen, hvert for sig. Alle i Senn: alle paa een Tid. um Senn: efterhaanden. Notot um Senn: ldt efter ldt. — Afvig. i Senn, Sæt. Hall.; i Senna, Smaal.; um Senda (el. Senna), Solør. (Betonet Senn'a, som et Feminin, el. som Neutr. pl.). G. N. senn, og i senn; Sv. i sener. Jf. Senn og Sinn.
 seppa, f. sypa.
 ser (ee), adv. 1) for sig selv, særskilt, særskilt. Rff. Sff. Hall. og fl. 2) særdeles, hynderlig. Hard. Vofs. — Eg taun ikke saa det seer: jeg kan ikke faae det adskilt fra det øvrige. (Rff.). Jf. ser-svar. Det var seer godt: særdeles godt. (Hard.). Afvig. sera, og sers (ee), Indh. (Snaafen), i Betydn. udmarlet. Paa Edm. sera, f. Gr. „saa sers Mat“, o: faae anden Mad end de andre Folk i Huset. (Jf. sera, v.). Ellers bruges ogsaa „i seer“, el. (som i Danff) „i ser“, o: fornemmelig, i Særdeleshed. (Jf. serlege). Egentlig Dativ til Pronomenet „seg“, ligesom i Udtrykket „Der ser ltt“ (s. seg). Jf. ogsaa ser, adj. — I Sprogprøver fra Selbu (Trondh.) findes „ser“ med Betydning: saa, saaledes (Jf. „fer“: hvorledes), og som Adj. med Betydning: sliq, saadan.
 sera (ee), v. a. (ar), give En noget særskilt, noget andet end de øvrige. „So sera fe honom“ hun lavede anden Mad for ham end for de andre. Tel. (Silgjord). Af ser. serdeiles, adv. særdeles. Vofs, Hard. og fl.

Dgfaa: serdeildes (ee), Hard. Vald. Andre St. særdeiles. G. N. særdeilis: særskilt, særilig.

Serfelle, n. et usædvanligt Tilfælde, en sær-egen Kællighed. Hall.

ser-havd, adj. frakfilit, adskilt fra det øvrige. Nffj. og fl.

Sering (ee), f. særskilt Anretning for en Person (s. sera). Hertil maafsee „Siringssnavn“, hos Landstads 168, altsaa Seringsnamn: Kjendingsnavn?

Serf, m. (fl. Serfjer), Sær; Sjhorte. Mindre brugl. G. N. serkr.

serflok (ee), adj. noget selvkløgt eller sær-sindet. Wofz, Hard.

ser-komen (o'), adj. frakommen, adskilt fra de øvrige. Nffj. og fl.

ser-kvar, som adj. hver for sig, særskilt. Mest i Neutr. ser-kvart, Namd. Indh., se-kort, Gbr. Hedder ogsaa: ser og kvar. „Dem gjekk seer aa kvar“: de gif hver for sig, hver sin Vel. Indr. G. N. sérhverr.

ser-lagd, adj. lagt til Side, el. fra hinanden. Jf. serhavd.

serleg, adj. særregen; særskilt. Hall. og flere. G. N. sérlegr. — serlege (serle'), adv. i Særdeleshed, især.

serlynd, adj. særskindet. Tel.

serfild, adj. særskilt, frakfilit for sig selv.

ser-teken, adj. udtagen, frakfilit.

Sesja, m. Sæde, Plads at sidde paa. G. N. sess. Sesja Sesjarne fine: optage sine sædvanlige Pladse eller Sæder; om en Samling af Mennefer.

sesja, v. a. (ar), skiffe til Sæde, anvise Plads. Sesja seg: tage Sæde. — Sesjing, f. det at skiffe Folk til Sæde.

Sesjeloysa, f. Mangel paa Sæde eller Siddeplads.

Sessetre, n. f. Starnstoff.

set (siger sig), f. segjast.

Set (e'), n. 1) Sættin, Udsætning; f. Gr. af Jisfærgarn. — 2) et Sæt, det som sættes paa een Gang. Fyrste Setet, o. s. v. — 3) Rad, Række; ogsaa Gang el. Dmgang. Eban try Set: to eller tre Gange. Hall.

Seta (e'), f. 1) Sidde; Stillefiddin. (Af sitja, sat). Det varbt itkje lang Seta: man sit ikke sidde længe. G. N. seta. Jf. Kveldseta. — 2) Dphold paa et Sted. Sjel-den; f. Helmeseta, Husseta. — 3) Sæde, Sted at sidde paa. Det synes Seta etter honom: man fan see Stedet hvor han sad (f. Gr. i Græsset). — Ordet hedder tildeels Sota (o'), B. Stiff, og ellers Seru, Gbr., Sutu, Drk., Soro (oo), Namd. — 3) Tel. og Hall. bruges nogle Sammensætninger med „Setu“ (Sete); faaledes: Setuarbeid, n. Arbeide som man udfører sidde. Serubud, f. en heboelig Hytte. Seruhus, n. Huus til Beboelse. Setustova (o'), f. Dagligstue. (3 Hall. Setu-tingu; i Vald. Setostogo). Setu-sel, n.

Mælfestue paa en Sæter. Tel. — Paa andre Steder henses disse Ord til Sæte, n. seta, v. f. setja. — Setar, f. Setjar.

Sete (e'), m. 1) Bagdeel paa Legemet, Pøder; egentlig: det som man sidder paa. (Sv. sate, n.). Vera faar i Seten: være om i Sædet, have ouden for at sidde. — 2) en liden Flade i en Klippe eller paa en Bergtop. Tel. (nogle St. Sate). 3) Gbr. Seta (Sata). — 3) i Sammenfætning: Beboer (Dyssidder), f. Busete og Haasete.

setekjær (e'), adj. siddekjær, som gjerne vil sidde. 3) B. Stiff foretkjær (o').

Setel (e'), m. (fl. Setlar), Sæddel, Billet, Note; Dokument; f. Gr. Dalartsetel, Stenmesetel, Byggesetel. Mest alm. Set'el; sjældnere Sedel (som egentlig er rettere). Jf. Sv. sedel, T. Zettel, af Lat. schedula. Afvigende fl. „Setlar“, Rbg. — Setelbof, f. Tegnebog, Lommebog.

seten, part. f. vanseten.

seterrengd (e'), adj. trængende til at sidde, træt, modig. (Af Seta, f.).

setja, v. a. (set, sette, sett), at sætte. Inf. lyder deels setja, setje, deels setja (setje); mangesteds ogsaa seta (e') el. fæta. Præsens paa nogle St. set'e (for seter), andre St. set (e'). Imperf. overalt: sette (ikke satte). Konjunktiv setje. Imperativ set, i fl. setje. G. N. setja (set, setti); Goth. satjan. — Betydningen er meget omfattende: 1) sætte, faae til at sidde. Af sitja, el. nærmest af Formen sat (sad). Setja eit Barn paa ein Stol. Setja seg paa Benken, paa Hæsten, i Vaaten ic. Setja atter: lade sidde, sætte efter sig; f. Gr. So gjett ut og sette Barmet atter. — 2) hensesætte, stille, faae til at staae eller være paa et Sted. Set fatet paa Bordet. Setja hatten paa seg. Setja Garn: udsætte Garn i Spen. Jf. setja Seglet: stille Seilet noget lavere, fire det lidt nedad. — Dgfaa: sætte, anbringe paa noget. Setja Knappar i; f. Merke paa; f. Vaas hve o. s. v. — 3) besætte, belægge, fylde. Setja Vaaten hall, o: lægge Ladningen skjævt. Setja Huset fullt med Kjerold. Setja Gata med Stein ic. Jf. balfset, framsætt, steinsætt, fullset. — 4) oversføre, flytte, befordre. Setja ein Mann i Land. Set meg hver Sundet. — Dgfaa: sætte i Forvaring, sætte fast. Setja inn Kyrna: sætte Kjøerne paa Stald. Han sette meg: han satte mig i Forlegenhed, saa jeg vidste intet at svare. (B. Stiff). „Det varbt sette“: de bleve arresterede. (Søndre Berg.). — 5) plante, nedsatte. Setja Tre, setja Nepor, Potetor ic. Dgfaa: opstille, oprette, bygge. Setja ein Stolpe, ein Mur, eit Gjerd. Han sette Huset paa same Tusti. Setja Bu: besætte sig. — 6) lave, tilberede ved en Blanding el. Sammensætning. Setja Deig; f. Velt, m. ut. Dgfaa: tilfætte, paafætte. Setja Gang paa Diet. S. Eld paa Halmen. Figurlig: meddele, indgive, indgyde. Setja Riv i Raget; setja

Mod, Harm, Hat, Rædsla i Folk. — 7) foranstaltte, føre, bringe i en vis Stilling eller Omstændighed. Setja i Stand, i Lag, i Gang, i Vert; setja i Faare, i Knipa, paa Spel ic. Setja Folk i Hop: sætte Splid imellem Folk. — 8) bestemme, anordne. Setja Pris paa Varorna; setja ein Dag, ei Tid, eit Kor (Vilkaar). Jf. setja Ting; setja Retten. — 9) ansætte, beskikke. Setja ein Mann til Formann, til Berja, til Lærar ic. Dgfaa: skikke, føre, lede. Setja i Skule; setja til Voti, til Arbeid. Setja noton paa Begen, el. paa Faret, o: sætte En paa Sporet, give ham den første Underviisning. — 10) tilbyde, fremlægge. Han sette ein Dalar paa det: han vilde vædde om en Daler. (Mål). Setja litt i mot: byde lige meget. Setja i Vædd: sætte i Pant. Dgfaa: overlade, henstille. Eg set det til deg: jeg henstiller det til dig selv. — 11) v. n. skærve, styre hen (især i fuldt Lob, i stærk Fart). Han sette til Stogs, til Jells, til Havs. Eg sette beint hver Fjorden. Dei sette paa honom: de stormede ind paa ham. — 12) klemme, drive paa (med Styrke). Kun i visse Forbindelser, som: setja aat, el. s. inn i, o: klemme dygtigt til. Setja paa: strække, trække stærkt. Setja i Hop: binde stærkt sammen. Jf. setja i og ropa (strita, graata, læja): høve Stemmen, skraale. — Ellers med egen Betydning i visse Forbindelser; saaledes A, Reflerivt. Setja seg: a) sætte sig; b) klares, danne Bundsald; om Vædsker; c) foresatte sig; f. Gr. Eg hadde sett meg det. Setja seg atter: sidde efter; unddrage sig, ikke ville følge. S. seg avstad (el. stad): sætte sig i Fart, tage Tilløb. S. seg mot: gjøre Mobstand. S. seg til: blive siddende, slaae sig til Ro. (Hedder ogsaa: setja seg fyra). — B, med Partikler. Setja av: affatte. S. fram: fremsætte; sætte Vord paa Vordet; sætte en Vaad paa Land. S. fram-paa: stude paa Grund. S. fyre: foresatte. Setja i: have Røsten (s. ovenfor under 12). S. ned: ned-sætte; ogf. begrave. S. nedre: dække, skjule ved at sætte noget ovenpaa. S. paa: a) strække, s. 12; b) vise, føre hen paa, s. 9; c) tillægge Creature til Fodring. (I Sønder Berg. setja med). S. stad (o: avstad): a) kaste, slænge; b) udstyre, pynte. S. til: a) befale, paalægge. Han sette meg til aa gjera so. b) sætte Livet til, omkomme. Der so taldt, at ein tann reint setja til. S. upp: a) opsætte; optegne, skrive, forfatte; ogsaa: digte, sammensmede (s. Gr. han hadde sett upp ei Bygn); b) slibe, skjærpe (en Raqefniv); ogsaa: ophidsse, opflamme; c) gjøre Vædemaal (Uppset). Setja uppunder seg: affatte Mælk i Dveret; om drægtige Kæer. (Hedder ogsaa: setja ned i Spenarne). Setja ut: udfætte; sætte Garn i Spen; ogsaa: udlaane, udleie. S. hver: overflytte, føre over, f. Gr. med Ferge.

setjande, adj. 1) som man kan sætte. 2) seveleg (e'), adj. spagfærdig, lempelig, mild.

som adv. ansættende, løbende, i fuld Fart. Han tom setjande. B. Stift.

Setjar, m. en Sætter, Dpsætter; f. Gr. Steinsetjar, Fammesetjar.

Setjing, f. s. Setning.

Setkrøist, m. Afkrøgger, Krøist at plante.

setna, v. n. (ar), sætte sig (om Vædsk), klares, affatte Bundsald. Hedder ogsaa: setnast. G. N. setna: synke. Participle setnad: klaret (jf. firnad).

Setnad, m. 1) Sætning; f. Gr. Uvsetnad, Uppsetnad. — 2) Besætning, Udfyldning; en Række af opsatte Mælkfær (Mjølkesetnad). Hall. og fl.

Serjing, f. 1) Sættten, Hensættelse; Maade at sætte paa. Hedder tildeels Setnad, og oftere Setjing, f. — 2) et Sæt, en Række som er udsat paa een Gang; f. Gr. Garnsetning. Dgfaa: et Lag, en Stabel; saasom af Klæddbrød. (Braudsetning). — 3) Bestemmelse, Regel, Forfæst. (G. N. setning). Dgfaa en Sætning i Talsen; en særskilt Mening.

Sett, m. Afstale; f. Sætt.

sett, part. 1) sat, fillket; f. Gr. framsett, uppsett ic. 2) fæstet, anbragt; ogsaa: fanget (s. setja 5). 3) besat, ladet, fylbt. Han er vel sett, o: har fuld Ladning, om en Vaad; ogsaa om En, som er meget drukken. 4) bestemt, fastsat. Paa sette Timen: i det bestemte Dieblif. (B. Stift). 5) beskikket; f. Gr. innsett, tilsett.

sett (ee), f. sjaa og sebb.

Setta, f. en liden Kornhob paa Ageren, bestaaende deels af 12, deels af 8 (eller vel egentlig 6) Neg. Brugl. ved Trondhem. I Dk. Sjerra (Sjett). Hører formodentlig sammen med „sette“.

sette (ee), adj. sjette (6te). Mogle St. oftere: sjette; i Sogn sekste. G. N. sètti. — Sette-tvar: hver sjette. Setteparten: den sjette Deel. Sjølv-sette: selvsjette. Halvsette: 5½.

Settunge, en et Kornmaal, som udgjør en Sjettedeel af en Fjerding (altsaa ¼ Tønde). Valbers, Toten og fl. dog tildeels anset som ⅔ af den nubrugelige Tønde, da nemlig det gamle Tøndemaal var større. Hedder ogsaa Settung, Smaal, og fl. (Sædvænlig med e'). G. N. sèttungr: en Sjettedeel, især af en Mæle.

Sev (e'), n. 1, Siv, høit Græs i Vand el. Sumper. Vest alm. „Sæv“. G. N. sek; Sv. säf. Betegner tildeels en egen Art, nemlig Ryfsefv (Juncus conglomeratus), ellers kaldet Veifsefv, da Marven deraf bruges til Bæge i Tranlamper. (Eng. Dial. seawes).

Sev (e'), n. 2, en Vandaare i Jorden, en liden Rilde. Vel. (Sæv). Jf. sevja og seven.

sevast (e'), v. n. (ast), formildes, sagtmes, blive stillere. Sdm. sædvænlig „sævast“, dog ikke meget brugl. G. N. sefast.

Sdm. (sæveleg). Sv. sæftig; i Dial. ogsaa fæver (Nieg 717).
 seven (e'), adj. blød, fugtig, opløstnet; om Jorden. Helg. (Veffen). „Dæ so blautt aa sæve(t)“. Sv. Dial. fæver. Jf. Sev og sevja.

sevja, v. n. (ar), 1) sive, pible frem, flyde sparsomt; om Vand i Jorden. Tel. (Winje og fl.). — 2) blive fugtig eller vædskfuld. Det sevjat: der kommer Saft i Træerne, der bliver „Sæve“. Hall. — 3) fagle over Joderet, æde eller tygge langsomt; om Dyr. Sdm. (Nordbalen). Dgsaa: frabe Saft af Træer (= sava). Ør.

Sevja, f. Saft eller Vædsk, som kommer i Træerne om Vaaren. Nhl. Hall. og flere. Nogle St. Sivju og Sørje. Jf. Sæve (som sædvanlig kun betegner Saftlaget under Barken).

sevja(d), besvogret; f. sevjad.
 sevjesfull, adj. saftfuld; om Træer.
 Sevjerid, f. den Tid da der kommer Saft i Træerne (om Vaaren).

Sevjing, m. f. Sivjung.
 Sevmerg, m. en svampagtig Substant's i Siv, anvendt til Bæger.

Sevmyr, f. Sumpjord med Sivgræs.
 Sevrot, f. Sivrod i Vand eller Dynd.

Sevveik, m. Lampe-Væge af Sivmarv (Sevmerg) eller Lyfseiv. Sædvanlig ubtalt „Sæveik“. B. Skift.

Si, n. Laver, Trevler af opluffet Loug-værk, anvendt til Fætning i Baade og Fartøier. Nordre Berg. Nordl. (Dunkel Herkomst). Andre St. Driv.

si, (adv.), altid, stadigt; ogsaa: overalt. Kun i Sammenfætning, som: siregna, sirenna, sivaat, fibreidd. G. N. si, adv. Ang. og Ght. sin, f. Gr. Ang. singrène = sigrøn. Om et andet „si“ f. sid.

si, pron. f. sin.
 sia, f. sidan. — Sia, f. Sida.

sibreidd, adj. jævnt ubredt overalt, f. Gr. om Hø paa en Eng (sibreidt); ogsaa: belagt eller dækket overalt; om Jorden. Nhf. Tel. Smaal. Nogle Steder „sibreia“, og „eindreia“.

Sibreidsla, f. fuldkommen Dverbdækkelse. „Dæ ligg i Sibreitla“: det ligger jævnt ubredt over det hele Rum. Nhf.

sid, adv. seent, silbe. Uffikert i Forbindelsen „seint og si(b), eller „seint aa sie“, o: endelig, omsider. Hall. (Andre St. seint og sidan). Ellers brugt i nogle Sammenfætninger i Formen „si“ (Sikast, Sigro, Sironna); jf. sidlege. Komparativ sidre (sire) nævnes i ældre Skrifter (f. Gr. „Dlsøke sire“, o: den senere Dlafsdag); men kun Superl. sidst er i fuld Brug. Ellers forekommer sid (si) som conj. o: siden, efterat (f. sidan). Jf. L. seit.

sid, adj. sid, nedhængende, som rækker langt ned; f. Gr. om Klæder, Haar, Tag paa

et Huus, m. m. (Mange St. si, si'e). G. N. sidr. (Jf. Ang. sid: bred). — Nogle St. ogsaa: lavtliggende, sumpig; f. sidleudt.

Sid (i'), m. f. Seb. — sida (i'), v. f. sebda.

Sida, f. 1) Side, Legemsdeel imellem Nyg og Bryst. (Mange St. Sia, Sie). G. N. sida. Dgsaa Ribbeensstykke af et slagtet Dyr. Et Hjotsida, Flestesida; Raufida, Saudsida og fl. — 2) Flade som vender udad til højre eller venstre; Sideflade, f. Gr. paa et Fartoi. Jf. Bergsida, Strandsida. — 3) en bred Flade i Almindelighed; f. Gr. paa en Skive, en Dug, et Blad ic. Viggja aa Sida: hvide paa Siden, med den brede Flade nedad; om en Skive. (Mobsat: liggja aa Rør, aa Egg, el. paa Kant). — 4) Retning, Stævne, Kant. Paa hi Sida aat Elvi. Paa nordre Sida. Paa alla Sidor. Jf. Solsida, Havsida, Vaksida. Dgsaa om en fjernere Deel af et Rum. Veggja til Sida (ogs. til Sides): lægge tilside, sætte af Veien.

— 5) Part, Begne, Vedkommende. Paa mi Sida: for min Deel, eller paa mine Begne. Kvar paa si Sida: hver for sit Vedkommende. Jf. Fadersida, Mordersida.

sidan, adv. og conj. 1) siden, senere, derefter. Mest alm. sia; ellers: sida, Nhf. Sdm., sian, Voss, Hard. Helg., siaa, Sogn, Nhl.; ogs. med „ne“: siane, Hard. Vab. G. N. sidan. — 2) conj. siden, efterat; eller efter en vis Tid. D'er længe, sidan eg var der. Me hava itlje seet det sidan i Fjor. — 3) da, efterdi, efterfom. Sidan det no er gjort, so far det so vera. — Forekommer ogsaa i Formen „si“ (sid?), f. Gr. „Dæ lengje si' dæ va gjort“, Tel. (f. sid). I enkelt Fald kunde „sida“ maafee opfattes som si da (G. N. sidar); saaledes „seint og sida“, f. seint. Ugesaa i Drb'sproget: „Dæ far væl, ein sida, naar ein far noke sida“, o: det er godt, at man bier, hvis man faar noget godt senere. (Nhf. Sdm.).

sidbrunt, adj. som har side eller meget nedslagne Hienbrun.
 sidbukad, adj. sidbuget.
 Sidd (ti), f. Sidhed, Længde nemer. Jæl. sidd. D'er høvelegt paa Sidbi: det er paa-sende sidt. (I Nordl. paa Sidn'a).

Sidebein, n. f. Sideriv.
 Sidefall, n. et Fald til Siden. Hedder ogs. Sidefleng, m.

Sidekot (o'), n. et lidet Afstykke paa den ene Side. „Siekot“, Smaal.

Sidemann, m. Sidemand, Nabo.
 Sideriv (i'), n. Ribbeen, Sidebeen.

Siderom, n. Rum paa Siden.
 Sidesfyng, m. Sidesfyng; Smerte i Siden.

Sidesføyr, m. et Stød fra den ene Side; ogsaa: et Stød i Siden.

Sideveg (e'), m. Sidevei; Fortoug ic.
 Sidevegg, m. Sideveg, Langveg.

Sidewind, m. Vind fra Siden.
 Sidgro, f. f. Sidrun.

sidhærd (sikhært), adj. langhaaret.

sidig (i'), f. sebug.

Sidkast, n. Slutning, seneste Tid. I Forbindelsen „paa Sikaste(t)“: paa det sidste. Nhl. Jøl. sidkast.

sidklædd, adj. klædt i side Klæder.

sidlege (el. sidla?), adv. side, seent. Sjældent, saasom i gamle Vers i Formen „sille“. I Hard. sirle, f. Gr. „O du ute aa gjeng'e so sirle?“ Det sidste er egentlig siderlege (el. sidarlega); G. N. sidarla, sidla; jf. sid, adv.

sidlendt, adj. dybt liggende, lav, sumpig. Nhl. Sv. sidlånd.

sidna, v. n. (ar), blive sidere.

si-drjupa, v. n. (dryp, draup), dryppe ide- lig. Tel. (f. si).

sidrukken, adj. bestandig drukken. „Han gjekk sidrukken heile Dagen“. Tel.

Sid-rune (u'), m. Korn som først vorer op om Høsten; enkelte grønne Spirer i mellem det modne Korn. „Sirune“, Sæt. Tel.; afvig. Siraanaa, Drf. Dgsaa i Formen Siruna (u'), og Sirunna, f. Sogn og fl. Paa Ebn. kaldet Sigro, f. egentl. Sidgroa. Jf. sid, adv. og Rune.

sidst, adv. 1) sidst, senest, i Slutningen. Sidst uppaa (sist-paa): tilsidst; til Slutning. — 2) sidste Gang forhen. Sidst me sunnøst. Daa han var her sidst. — 3) mindst. Det var no det, som eg sidst vilde.

sidst, adj. 1) senest, sidst. Nest brugt i Formen sidste (alm. udtalt sidste), f. Gr. sidste Gongen; sidste Dagen o. f. v. Han laag paa sitt sidste, o: paa Dødsleiet, nær ved Døden. — 2) sidst eller bagest i en Række. Han var med dei sidste foomo. — 3) nærmest foregaaende. Tatt fyre sidste Gongen, el. sidste Laget; ogsaa blot „fyre sidste“ (sædvanlig betonet: sist'e). Jf. sid.

sidt, adv. sidt, langt nedad.

Sidtak, n. Tag som rækker langt ned paa den ene Side. Nogle St. Sidtøka (o'), f.

sidvoren (o'), adj. noget sid eller lav.

sifent (=sennt), adj. sneedækket overalt, uden nogen tset Plet. Tel. Jf. si, og fenna (af Foun).

Sifilla, f. Steenbræk (Saxifraga Cotyledon). Tel. Nogle Steder Sifylle, el. Sifybde. (Dunkelt). Andre St. Fjellbusk, Fjellrosa, Bergblome og fl.

sifloytt, adj. udbredt over hele Vandfladen; ogsaa om Vandet selv: overdækket, bedækket overalt; f. Gr. af Fømmerstofke, Fjæle, Lov; ogsaa af Født, el. beslige. Kommerige. Afvig. Sifloytt (Fjisløtt), Smaal. I Hall. derimod Kirfloytt: overfømmet.

sifull, adj. stadig fuld; altid beruset (see sidrukken). Tel. og fl.

Sifylla, f. bestandig Fylde, eller Fuldskab. S. ogflaa Sifylla.

Sig (i'), n. 1) Stivning, fremsvivende Band eller Bæde i Jorden (f. siga). Jf. Bergsig,

Fjellsig, Uppsig. Paa Dst. tildeels Seig.

— 2) Synkning, langsom Nedsynken, formebest Lyngde eller Presning. Jf. Sigrom. Nogle Steder ogflaa om Brokffæ (hernia). Jf. Larvsig. — 3) Gliden, Fremskriden, langsom Strømning. Jf. Junsig og Utsig, om Fiskestimenes Gang ved Rysten.

Sig (i'), f. om en Eng; f. Sif.

Sig (m.?), i Navne, f. Siger.

Siga (ii), v. n. (sig, seig, siger, i'), 1) sive, vinde langsomt, trække sig fremad; om Vand eller Bædse; ogsaa: glide udad, om en Band Masse. Det var so blautt, at det seig. Det sig Bæta av det ic. Cupinum sædv. sigje, eller sije (ii), sjeblnere sigje (i'), eller sege (siget). Sig. Dial. siga (Ries 563). Jf. seija, som falder sammen med D. sive. — 2) synke langsomt, segne, glide nedad ved sin egen Lyngde; ogsaa: blive lavere, synke sammen efterhaanden og umærkeligt; f. Gr. om en Stabel eller Bygning. G. N. siga; Ung. sigan; Nht. sigen. — 3) glide fremad, gaae seent, sribde langsomt afsted; f. Gr. om en Hob af Dyr eller Menneker, om Fisk i Vandet, om Waade, Fartøier ic. Der knapt so mykt, det sig fram: at det glider frem, kommer af Pletten. Vest som det seig, so stod det: snart gled det lidt frem, snart stod det stille. Meget brugeligt; saaledes ogsaa i flere Forbindelser, saasom: siga att-i, o: flyde til paa ny; f. Gr. om Vand i en Brønd; sigurlig om Penge eller Formue, som vel formindskes, men dog erstattes ved nyt Forraad. Siga i Hob: synke sammen. Siga inn: strømme ind mod Landet, om Fisk (heraf Junsig). Siga ned: segne, falde lige ned; f. Gr. So sett so vøndt, at ho seig ned. Siga sunder: glide fra hinanden, revne, opløses. Siga undan: glide bort, give Rum for noget som følger efter. Siga utav: sive bort, tørres af; om Bæde. Siga utyver (y'): glide udad, ubvide sig; om en Masse.

Siga (i'), f. udsvivende Bædse; især om det sidste og svageste D i en Brygning. Hard.

sigad (i'), adj. høiet, bugnet; f. Gr. om en Stang. Sogn. Hertil maafsee: saagaa, o: træt, ubmatet. Indr. Jf. sigen og sigg.

sigande, adv. langsomt fremskridende. Roma sigande.

Sigarmun, f. Sigmun.

Sigd, m. Segel, fort Lee til at affjære Korn med. Temmelig alm., dog paa Nhl. oftere Skjera (Skjoru). Jf. Snidel (= Løvsigd). G. N. sigdr. Jf. Eng. sithe, seythe; Nt. Segeb; L. Sense, forðum segense.

sigen (i'), part. 1) sunken, lidt salden eller saumentrykt; f. siga. — 2) træt, mødlig, ubmatet. Sæt. Hall. Soler. Nest alm. sigen, el. sijen (ii); i Fl. sige (i').

Siger (i'), m. 1) Seier, Vinding i en Strid. Betonet som Sig'er (Sigr), men ombyttes ofte med den danske Form Set'er. —

2) Lyffe, Held til at vinde Vndest. Der Siger med honom: der er noget ved ham, som vinder eller indtager. Rbg. — G. N. sigr (Seier); Sv. seger. Jf. Goth. sigis og Ght. sigu, hvoraf L. Sieg. — Den fortere Form Sig (i) bruges her i en Række af Personnavne, som Sigbjørn, Sigmund, Sigvald; Signi, Sigrid, Sigvor.

Sigerherre, m. Seierherre.

Sigerbuva, f. Seierstjorte, en Deel af Fosterhinden som undertiden følger med et Barn i Fødselen. (Jf. Forneste). Saa kaldet fordi den har været anseet som et Tegns til Lykke. B. Stift, Vald. Helg. og flere (sædvanlig med tydeligt Siger, el. Seger).

sigerlaus, adj. seierløs, uheldig.

sigerrik, adj. seierrig, seirende.

Sigervinnar, m. Seiervinder.

sigg, adj. døsig, tung; slev af Udmattelse. Trondh. Nordl. og tildeels i B. Stift. Jf. figen og sigad (saagaa).

sigga, v. n. (ar), gaae seent og slæbende, komme langsomt affted, saasom med en Byrde eller et Væs. Nordre Berg. Trondh. Nordl. Andre St. sagga og sugga. Sjeldnere siga (i) og sega (e), hvoraf et Subst. „Segur“, f. om en seensfærdig Person. Tel. (Winje).

Sigga, f. 1) et seensfærdigt Menneske. Gul-dalen. 2) Kvindemenneske, f. Seggia.

Siging, f. Stivning; Synkning; ogsaa langsom Gang; f. siga.

sigla, v. n. (er, de), 1) seile, fare med Seil (Segl). Nogle St. afvig. segla (ar). G. N. sigla; Sv. segla. — 2) reise med Fartoi, fare langvejs tilføes. Han var ute og sigde i mange Aar. — 3) vinse, svøve om, vende frem og tilbage. Hall. Dgsaa: glibe paa Iis (= renna). Sogn. — Sigla fram-paa: seile paa Grund. Sigla seg i Koll: kuldfelle. Sigla seg full: seile en Vaad fuld af Vand.

Sigla, f. det mellemste Rum i en Storbæd; det Rum hvori Masten staar. Berg. Stift, Nordl. Nogle St. Segla.

siglande, adj. 1) seilende. 2) skiftet til at seile i; om Farvand; ogsaa om Veir.

Siglar, m. en Seiler; et Seilskib.

Sigle, n. Møllejern, en kort Jernbolt som ligger paatværs over Møllearelsens Top (f. Spenel) og tjener til at ombrede Møllestenen. Temmelig alm. (B. Stift, Tel. Nordl.). Afvig. Segle, Smaal. Rom. Jndh. (Sv. Dial. segel). Hertil Sigle-hald, n. en Huldning i Møllestenen, bestemt til at optage „Siglet“.

Siglebite (i), m. Bænk eller Lværbjælle, som Masten støtter sig til; Rørbænk i en „Sigla“. I Nordland „Seglbitte“. Isl. siglubiti.

Siglestein, m. Bundsteen eller Ballast i en Bæd. Jf. Seglste.

Sigle-tre, n. en kort Stang eller Stok af

have liggende i Mastrummet til forskjellig Brug. Sdm.

Sigling, f. Seilads; ogsaa Søfart, Kofs-farbiefart. Han er ute paa Sigling: han reiser med Handelsfartoi.

Sigmun (i, u), m. den Sammensyning, som finder Sted i en Træbygning, naar Tømmeret efterhaanden indsvinder ved Tørring. Nogle Steder Sigarmun (ii). Jf. Sigrom.

signa (i), v. n. (ar), segne, bugne, være nærved at falde. Rbg. (Nærmest af figen).

signa, v. a. (ar), 1) signe; egentl. forse, betegne med Korsets Tegns (G. N. signa, af Lat. signum: Tegns); dernæst ogsaa om at læge eller hjælpe ved visse Ceremonier. Ribet brugl. — 2) velsigne, give Lykke el. Kraft. Bruges i en hilsende Liltale, som: Gud signe Arbeidet (Berlet, Strøvet), Svilet, Maaten (efter som man træffer En i Arbeide, Hvile eller Spiisning). Ligesaa: Gud signe deg (til Svar paa en sædvanlig Hilsen, f. Er. Gud Kveld, Gud Dag ic.).

Signat, n. en liden Blof, hvormed Seil trækkes ned. Nordl. (Ros.). Dunkelt.

Signekjerring, f. Signekvinde; f. signa.

[Signere (ee), n. Signet, Segl. Dstere „Signeet“.

Signing, f. Signen, Signekunst.

sigra, v. n. (ar), sagtnes, dovne, dunste bort; om en Ruus eller Opbruusning. Sdm. og fl. Ellers: siga av.

sigra, v. a. (ar), sætte i Knibe, betvinge, overvælde (en Modstander). Eg er redd, at han sigrar meg. Jæd. (Af Siger). G. N. sigra: overvinde.

Sigrom (i), n. Synferum, aaben Fuge over Dørstolperne i en ny Bygning, anbragt for at Stolpen ikke skal hindre Baggenes Sammensyning ved Tørringen. Jf. Sigmun.

si-grøn, adj. bestandig grøn, eller som ikke falmer. Tel. (S. ff).

sigta, v. n. (ar), tage Sigte; ogsaa see med eet Die. Fremmedt, ligesom Sigre, n. af L. Sicht: Syn. (Jf. Sv. slysta).

sigta, v. a. (ar), sigte, rense i et Sold. Dgsaa fremmedt, efter L. sichten for siften, Holl. ziften, Eng. sift; jf. L. Sieb, Holl. zeef, Eng. sieve: et Sold. See slysta.

sigtrøytt (i), adj. meget træt, falsdfærdig af Udmattelse. Busfr.

sigur-leg (i), adj. nøieregnende, meget nøiagtig eller forsigtig. Ndm. Drf.

Sihaar, n. Haar af Kreature (Nøytehaar), anvendt ligesom „Si“ til Drev eller Tætning. Hard. (Sv. Dial. sihår).

Sik (i), f. frodig Eng i Nærheden af Husene (= Tjuffeng). Sjl. (ogsaa udtalt Seef, best. Form Seff'o). I Nhf. Sig (Seg). — Hertil Sikablom (i), m. Rabbeleie (Caltha). I Nhf. Sigablom.

Sik (ii), f. en liden Sump, en Myr med

fivende Band. Smaal. Jf. Sife.
Sif (ii), m. Helt (Ferkvandsfisk), Coregonus Lavaretus. Dfl. G. N. sikr; Sv. sif.
sifka (ii), v. a. (ar), afhælde, affie langfont; lade en Vædse fve eller flyde ud; f. Gr. af et Kar som er næsten tomt. Sita Dlet or ei Tunna: udtappe den fiste Rest. Sita upp notot Vatn (af en Væk som er næsten tør). B. Stift, Tel. Hall. Nordl. — Jf. sifka og sifa.
Sikast, f. Sidkast.
Sife (Sifje), n. en liden Vand-Mare i Jor-den. Vofs og fl. Dgsaa en meget liden Væk. „Git Bekfsjefje“, Nordl. Jøl. siki: Vandstade. Skotf. sike.
Sifing, f. langsom Afstemmelse ic. f. sifa.
Siff, m. Stød, Rystelse; f. sifka.
sifka, v. a. og n. (ar), 1) sænke, faummentrykke ved Stød eller Rystelse; f. Gr. om at ryste en Kornstønde, for at Kornet kan ligge tættere og optage mindre Rum. Dgsaa: støde op og ned, vippe; især om Heste, som have en stødende Gang og derved ryste den som rider paa dem. Nordre Berg. Gbr. Drk. — 2) v. n. synke, sammentrykkes, el. blive lavere. Tel. J Sj. sifkast. „Han sifkast i Hæraa“ (i Herdom): han bliver lav i Skuldrene, nedbøjet af Træthed. (Ordet kunde opfattes som sid-ka, men synes snarere at være sig-ka, af siga). — Particip siffkad: sammenrykket. Eg vardt vel siffad: jeg blev dygtigt gjennerystet (f. Gr. ved Aldning).
sifker, adj. sifker, tryk ic. L. sifer.
Sifking, f. Sammenrystelse; Synkning.
sifka, v. n. (ar), 1) risle, rinde med en svag Lyd; om smaa Væfke. Lemmelig alm. — 2) sagle, slippe Vædse af Munden. Dfl. Drk. Nordl. Heraf Sifkl, n. Sagl (= Leve). — 3) lyfte meget, være begjærlig eller graadig efter noget. Han sifkar etter det: hans Tænder løbe i Vand efter det. Dfl. Dgsaa: tragte, stræbe, lure efter noget. Hall. og fl. Jf. L. sifkern: fve, dryppe. Sv. Dial. sifel: Sagl. S. ellers sifa, sifka, sifdra.
Sifka, f. en liden Væk. Sæt. Sdm. og fl. „Gi Grova-Sifke“, Sdm.
Sifkeduf, m. Sagledug for Smaabørn.
Sifking, f. Nislen; Saglen, Graadighed.
Sifsoel, f. Syftunsvofa.
sifka, f. selta og sigta.
Sil (ii), m. 1, Si, Redskab at sie med; f. sifa. Sv. sil (jf. G. N. sia). Leta som ein Si: være meget læf.
Sil, m. 2, Tobils, en liden Fisk (Ammodytes Tobianus). Nordl.
sila, v. a. (ar), sie, filtrere. Sv. sifa; Eng. Dial. silo. Ofte ogsaa om langvarig Regn: Det held paa og silar og regner. Bøiningen tilbeels afvig.: er, te (de); saaledes ogsaa Particly silt (B. Stift) og sild (Rbg.) for silad.

Sild, f. (Fl. Sildar), Sild (Clupea Harengus). G. N. sild. (Et andet Slags Fisk er Laksefild; jf. Sill). — Sildeberg, n. en stor Sildeftim. Sildfiske (=siftje), n. Sildefangst. Sildegot (o'), n. udgybt. Nogn af Sild. Sildekast, n. a) et Sted hvor Sildevod kan udfættes; b) en Udsætning af Sildevod; ogsaa den derved fangebe Fisk. Sildelaas, f. Laas. Sildelyse, n. Tran af Sildefedt. Sildenot (oo), f. Bod til Sildefangst. Sildepipa, f. Silbens Svømmeblære. Sildereist, n. Sildeffæl. Sildeftaal, n. en stor Sildeftim. Sildetak, n. eller Sildeøkje, n. Sildefangst. (Jf. „taka Sild“: fange S.). Sildevaag, m. en Vlg som er bekvem for Sildefangst. Sildevinda, f. en liden Sildeftim.

silda, v. n. fange Sild. Sogn og fl.
sildra, v. n. (ar), 1) risle, rinde sagle. Lemmelig alm. Egentl. sifkra; f. sifka. Hedder ogsaa sirla, hard. og sifla, Hall. (Jf. sifka). — 2) give en Lyd som en sagle rindende Væk. Tel. Saaledes om Musik eller Toner: sildirande, o: rindende, vibrerende.
Silbra, f. en meget liden Væk (= Sifka). Lidet brugt. J Østerd. Silder, n. (Hos Gunnerus er Silbra anvendt som Plante-navn, for Slægten Saxifraga).
Sildiring, f. Nislen; rislende Lyd.
Silesup, m. Smagesup af fersk Mælk.
Silhaar, n. Stelud, flettet af Haar. B. Stift, sædvanlig Silaar. Afvig. Siraal, Sæt. Tel. (Sv. Dial. silshår).
Siling, f. Sien, Filtrering. Dgsaa: Rinden, Strømning, idelig Regn. S. sifa.
Silke (Silkje), n. Silke. Nogle St. Sylkje (Hall. Valb.). G. N. silki; Eng. silk. Hertil Silkeduf, Silkeplagg, Silketraad m. fl. Sædvanlig med „kj“ i alle Forbindelser.
Sill, eller Sild, f. et Slags liden Ferkvandsfisk. Østerd. (Trysil).
silla, v. n. (ar), rinde, strømme; ogsaa: dryppe lidt, saa at Draaberne næsten hange sammen. B. Stift, Valb. Nordl. — Sil- leregn, n. meget tæt Regn.
Sil-laug, f. Vand hvormed en Mælkesei er afstillet. „Silan“, Sdm. og fl.
sille, i Betydn. skulde; f. skula.
Silling, f. Rinden, Strømning.
Silung, m. smaa Lar; f. Sivilung.
Silv, f. Sylv.
simaalug, adj. langtalende, snakkelsalig; ogsaa: trættestær, paastaelig, som altid vil have det sidste Ord. Hall. Drk. og flere. G. N. simålugr.
Sime, m. Tong, Neb; især af Haar. Helg. Lof. G. N. simi; Sv. Dial. simme. Jf. Ledtime, Tongtime. Draga Sime: gaae seent, være seensærbig. Helg.
Simefong (i'), m. en langvarig Larm eller

Lyd af mange Stemmer; kjedelig Klynken, Raaben ic. Edm. (Dunfelt).

Simetog (ii), n. Haartoug. Nordl.

Simetov (oo), n. Haar som er tjenligt til Toug. Belg.

Simla, f. Keento, Hun-Keen. Tel. Hall. Nordl. og flere. Nogle St. Semla (paa Edm. Samble). I Østerr. Sommøl, og Sumul. Jf. Isl. svemla: Ro; i Edda simul: en Dre. (Egllsøn).

Simonsvipa, f. Marekvisk. Fra Mandal meddeelt SigmundsKnut.

Simple, adj. simpel, tarvelig. Fr. simple.

Simyrja, f. Brimmel, Rængde som er ide- lig i Bevægelse. Tel. (?)

Sin (i'), f. (Sl. Sinar), Sene, Mussel- streng i Legemet. (Tilbeels udtalt Seen). Ogsaa i en anden Form (Sina) Senu, Soler, Senu, Selbu, Sunu, Gulbal, Drk., og Sono, Namb. G. N. sin; Sv. sena; Jf. Eng. sinew, Ang. sinu, Ght. senwa, senawa. (I Tydal adskilles „Snu“, en mindre Sene, og „Sen“, el. Sæn, n. Nyggene). Sin betegner ogsaa (ligesom Isl. sin): penis (Peis), f. Gr. Uksfin, Bukksfin.

sin, pron. poss. sin, sig tilhørende. I Bø- ningen ligt min og din, altsaa: sin (sin), m. si, f. siter (i'), n. og sine, pl. Saaledes ogsaa i Dativ: sinom, m. sinne, f. sino, n. sinom, pl., dog ere disse For- mer ikke i nogen almindelig Brug, da de paa mange Steder enten bortfalde eller ogsaa falde sammen i een Form: sinou (sino el. sinaa). Ordet bruges ofte sub- stantivisk, især i Neutrum (ligesom mitt og ditt); f. Gr. Faa sitt fram: faae sin Billie frem. Faa atter sitt: faae sit eget tilbage. Leggja sitt til: lægge sin Deel til. Hava nog med sino: med sin Deel. Sjøldnere i Fleer- tal. Han Ujst sinom: han ligner sin Slægt. Roma i Lag med sinom: med sine Jævnlinge. (Paa Edm. „fome sinaa vid“). I Forhol- det til Subjektets Køn eller Tal gjaelder her ingen Forskjel, og Ordet bruges altsaa lige fuldt, om Subjektet er Fleertal; for Gr. Dei travde Arven sin; dei hava fenget Voni fi, el. Pengarne sine. En Afvigelse fra den almindeligste Brug finder Sted i Kron- dhemis Stift, idet „sin“ ofte indtræder i en Bifætning, uagtet det gaar tilbage paa Hovedfætningens Subjekt, f. Gr. „Han trubde, at Baaten sin var for liten“, eller „Ho visste, kvar Mannen sin var“. (Jf. seg). En Afvigelse fra den sædvanlige re- flexiviske Brug findes meget udbredt i de vestlige og nordlige Egne, nemlig, at „sin“ tilføies som Genitivsmærke til et Sub- stantiv og lyder som om det var sammen- sat med dette, f. Gr. „Grannen-sitt“, o: Naboen. Saaledes: Der Aalmugen sin Ege- dom (Almuens Giendom). Paa Broderen si Sand (p. Broderens Begne). Tyre Sønerne si

Stald. Med Foreldri sitt Samtykke osv. (Noget lignende bruges ogsaa i Dagligtalen i Tydsf, f. Weigand 2, 677). Enkelte andre Afvi- gelser have mindre af betydde, da de kun forekomme af og til; f. Gr. „Det var Gu- ten sin“, o: en Karl for sig selv. (Dtl.). „Beta sin eigen“, f. eigen. Forskjelligt her- fra er „sin inillom“, i. seg.

sin, adj. i Betydnu. næstsidste (f. Gr. sin Sun- dag), f. Sinn.

sina (ii), v. n. (sin, sein, sinet, i'), 1) glide sagte, skride langsomt affled. Støtten sin paa Uoi: St. glider bort med Strøm- men. Det sin au: det forsvinder i det Fjerne. Han sein fram um: o: gled forbi. Dei sino (i') or Augnesnyi: de forsvandt for Diet, kom ud af Synskredsen. — 2) synke nedad, trykke paa, blive tung; f. Gr. om en Byrde. Det sin aat: det trykker, tynger, klemmer sig ind paa (N. Hall. (Mal, Hoel). Particip sinen (i'). Hertil maaftæ sein, adj. Et Stammeverbum sinan (sein) er formod- ningsviis opstillet hos Weigand (2, 712).

sina (ii), v. n. (ar), 1) blive gold eller tør; om Kær, som ikke længer give Mælk. Indh. (Dstet: sina upp). Sv. sina; Eng. Dial. sine. — 2) mugne, suarne (omtv. som saana), om Fisk. Nordl. (Lof.).

sina (i'), v. n. (ar), slæbe, glide, anstrenge sig meget; især med at drage eller bære. (Vel egentl. straffe Senerne, f. Sin). Edm. Woss, Hall. og fl. Han sat og sina(de) og rodde. Saaledes ogsaa: sina og draga, sina og bera, m. f.

Sina (i'), f. gammelt, visnet Græs (= Forne, Elja). Hard. Nordl. (tilbeels Sena). Paa Edm. Dausone (for Daudsina). G. N. sina. Sv. Dial. sena. (Om et andet Sina, f. Sin). Jf. Sinegras.

sinberr (i'), adj. mager (= berrfinad). Valb. Sinder (Sindr), n. Hammerkjæl, smaat Affald af Jern i Smedien. (Smidjesin- der). G. N. sinder; T. Sinter. Ogsaa: Grums i Smedie-Åsten, Slakker el. Klum- per af sammenløbne Jerupartikler ic.

sindra, v. a. (ar), sinuldre, knuse; ogsaa: ubtræ ganske tyndt. B. Stift. Sjøldnere v. n. sprutte, sprude Gnistre; om Jern under Hammeren. G. N. sindra.

Sinedraatt (i'), m. en smertelig Sammen- trækning i Senerne, et Slags Krampe. Isl. sinadrætt.

Sinegras (i'), n. et Slags tætvoxende Græs; tilbeels det samme som Sina. Nordland. (Sen'gras).

sinen (i'), part. hengleden, forsvunden; see sina. Øftere av-sinen.

sinestek (i'), adj. stærk i Senerne.

Singl, n. grov Sand, smaaformet Steen. Dtl. Ogsaa b. f. f. Singling.

singla, v. n. (ar), klirre, klinge, give en klingende Lyd, saaledes som nebfaldende Glasstumper, Skillinge eller desl. Alm.

- vest og nord i Landet. 3 Tel. singra. 3el. singla; Sv. Dial. singla.
- Singling**, f. Klirren, Klang.
- [Singort]**, omtr. som „Gød Taar“. Formodentlig af Tydsk. (Sezne Gott).
- Singra**, f. en liden Bjælbe (= Stallveffja). Hall. f. singla.
- Sining**, f. langsom Hængeliden ic. f. fina.
- Sink**, n. Zink (Metal). Fr. zinc.
- sink**, adj. tung, trættende; f. sinken.
- sinfa**, v. a. (ar), 1, ubmatte, gjøre træt. Bustr. (3f. seinka).
- sinfa**, v. a. (ar), 2, sinke, sammensælde Hjele eller Stoffe ved fileformige Indsnit i Hjørnerne, saa at Kanterne hænge sammen uden Nagler. Berg. Trondh. Dstl. Ved Stævanger: **sinfla**. — Hertil **Sinkelast**, f. en egen Sammenfældning i Hjørnerne af en Lømmerbygning, idet Stoffenes Underere tilhugne som Kiler, hvis brede Ende vender ubad. Dstl. Ved Trondhjem falbet **Sinkenov** (o'), f. — **Sinkesag**, f. en liden Sav at bruge ved Sinkning af Hjele til Strin eller Rister.
- sinken**, adj. 1) tung, møjsom, trættende; om Arbejde. Smaal. Solgr, Bustr. Dgsaa i Formen **sinf**, Rommerige. — 2) om Personer: streng med Hensyn til Arbejde, uskaansom mod sine Arbejdsfolk. Hall. 3f. G. N. sinkr. egennyttig, karrig.
- Sinking**, f. Sammenfinking; f. sinfa, 2.
- Sinn**, n. 1, a) en Gang (Tid, Stund). Cit Sinn: engang, paa en vis Tid. Notot Sinn: nogenstude. (3f. nokorfinne). Gittbart Sinn (ogf. eintvartfinne ic.): en eller anden Gang. Rbg. Nhl. Nff. og flere. G. N. sinn, og sinni, n. (3f. Senn). — b) om en nylig forbigaaen Tid. 3 Sinn, el. her i Sinn: for nylig, for kort Tid siden. Sæt. Tel. Ellers i en dunklere Forbindelse „Sinn i Blka“, o: i forrige Uge. Tel. „Sinne Søndag“: forrige Søndag. Solgr og fl. Endnu mere besynderligt i de vestlige og nordlige Egne, hvor Ordet stiller sig som et Adjektiv „sin“ med Betydningen: næstsidste, og med samme Bøining som Pronomenet sin, altsaa i Femin. „si“, f. Gr. „si Helg“: næstsidste Helligdag (Søndag). Saaleses: sin Søndag, sin Maandag, sin Tydsdag; sin Laurdagskveld o. f. v. Begrebet udtrykkes ellers ved hin (f. Gr. hi Helgd) og ved fyrrer.
- Sinn**, n. 2, 1) Sind, Hu (= Hug). Hava i Sinne: h. i Sinde. 2) Lyst, Tilbøjelighed. Han havde itfje Sinn til det. Mandal, Rbg. 3) Sands. Hava sine fem Sinn: være ved fuld Sands og Samling. — Mindre brugt, og egentlig et nyt Ord, støttet til det tydske Sinn.
- sinna**, v. a. (ar), agte, ændse, fjøtte om. „Dæ itfje verdt aa sinna da“. Sogn. G. N. sinna; egentl. følge, hjælpe, holde med. 3f. lvidsinne. — **sinnande**, adj. værd at ændse.
- sinnad**, adj. 1) sindet, stemt. — 2) vred, hidfig, oprørt i Sindet. Mandal, Rbg. Tel. Smaal. (sinna) og mere alm. i Formen **sint** (sint'e); f. Gr. Han varbt sint paa oss. Dæ er sinte fyrrer det. (S. Sinne). Njere Ord og mindre æbdt; 3f. harm, vreb, arg, og i stærkere Betydning: ill, vond, vill. 3 svenske Dial. sint, sinnug.
- Sinne**, n. Brede, Hidfighed, opbragt Stemning. Alm. (3f. sinnad). Sv. sinne. — Hertil **Sinnepose** (o'), m. og **Sinneblaa**, f. en meget arrig og vrebleden Person; ogsaa om Dyr. 3 Smaal. **Sinnetagg**, m.
- Sinnelag**, n. Sindelag (= Huglag).
- sinnelege**, adv. synderlig, betydelig, i nogen høi Grad. Nordre Berg. Det var itfje sinnelege vel gjort, o: itfje gjort med synderlig Flid. — Forudsætter et Adj. sinneleg: værd at agte, af sinna, v.
- Sinnerykke**, m. Uvillie, Had, fiendtlig Stemning (mod en Person). Nordre Berg.
- Sinolje** (i'), m. et Slags Lægemiddel for Smerter i Musklerne. B. Stfst.
- sins-imillom**, indbyrdes; f. seg.
- sint**, adj. vred; f. sinnad.
- Sintogsrot**, f. en vis Art: Convallaria verticillata. Tel. (Dunfelt).
- sipa** (ii), v. n. (ar), græde, flæbe; især om Børn. Trondh. Nordl. Nffvg. seppa, Solgr. Andre St. snipa og snippa.
- sipla**, v. n. labe, drikke. Tel.
- Siraal**, f. Silhaar. — **sire**, f. sid.
- Siregn**, n. stadig vedvarende Regn. Søndre Berg. og fl.
- siregna**, v. n. (er, de), regne jævnt og stadigt. Sbl. Tel. Bustr. og fl.
- Sirevrot**, f. Siselvrot.
- sirenna**, v. n. (renn, rann), vinde el. strømme idelig. Tel.
- Sirisfa**, f. Jaarekylling (Insekt), Gryllus domesticus. B. Stfst, Dstl. og fl. 3 Gbr.
- Sirikfa**, o: den idelig knirkende (f. riksa); imidlertid er Dyrindelsen noget ulig. Sv. fyrfa (i Dial. firfa, serfa); i danske Dial. Serrise, Sirridse.
- sirla**, risle; f. silbra.
- sirle**, seent; f. silgea.
- Sirune** og **Sirunna**, f. Silbrune.
- Sirup**, n. Sirup, Sukkerfast. Fr. sirop (af et arabisk Ord).
- Sisempa**, f. en Pimper, En som drikker jævnlig. Sbl.
- sifinnad**, idelig vred; f. sivond.
- Sifst**, eller **Sifst**, m. en liden Sangfugl, Fringilla linaria. Dstl. Sv. Sifsta.
- sisla**, v. n. risle, vinde sagte (silbra). Hall.
- Siselvrot**, f. Søb-Vregne, Steensøde (Poly-podium vulgare). Bustr. og fl. 3 Nhl.
- Siselvrot** (i'); i Sogn Sefeljegras. 3 Tel. Sirel, m. (?) og Sirelvrot. Andre St. Seterot. (Dunfelt).
- sifst**, f. sidst. — **Sifvorte**, f. Sifvorta.

sit og sita (i'), f. sitja.

sterrren, adj. ibelig vranten eller vrebagtig; meget knurvorn. Tel. Dstere sitorren. Jf. terren.

Siting (i'), f. Sidden; Sæde (= Seta). Ogsaa i Formen Sitjing.

sitja, v. n. (sit, sat, setet, e'), at sidde. Inf. hedder ogsaa: sittje, sikkja, sitja (i'); og mange Steder sita (i'), ogsaa sitra (Nordl.). Præsens sit'e (for siter) og sit (i'); Fleertal ligt Inf. — Imperf. Fl. saato (?), saate, Nbg., soto (oo), Hall.

Vald., sote (o'), Vosø; sute (u'), Edm. (sfeiben). Supin. sete (e'); i Berg. Stift oftest sote (o'). Imperativ sit, Fl. sitje. G. N. sitja (sit, sat, setit); Ang. sittan, Goth. sitan. — Særlig Betydning: 1)

sidde, hvile paa Legemets Bagdeel (f. Seta); om Mennesker og nogle Slags Dyr. Derimod om Fugle: hvile paa Fødderne (da de i saadan Stilling have Lighed med et siddende Dyr). — 2) dvæle paa et Sted, være i No. Sitja heime; sitja inne; f. uppe til langt aa Nat 1c. Ogsaa: være med i en Forretning, have Sæde i en Forsamling 1c. Sitja i Ringet; sitja i Netten. (Hedder ogsaa: sitja Netten). — 3) boe, være bosiddende. Sitja med Gard og Grunn. E. i udstift Bu. S. paa Byggl. Dei hava setet der i tjugo Aar. Jf. sitja Huseta: have eget Hus, men ikke Jord. — 4) holde sig, sidde fast; for Gr. om Farve. Det sit ittje lenge: det gaar snart af, det taber sig snart. Figurlig: sætte sig i Sindet. Det sit ittje i meg: jeg kan ikke rigtig troe det. Det sat i bonom endaa: han havde endda ikke glemt det. — 5) passe til sin Plads; især om Klæder: slutte godt til Kroppen. (Jf. standa, som her ofte svarer til det danske sidde). —

Med Partikler: Sitja atter: sidde efter; være forladt 1c. Sitja etter noton: efterstræbe, lure efter. (Jf. Saat). Sitja inne med: have under Hænder. Sitja uppe: være oppe om Nat-ten. Sitja uppunder: understøtte, holde. Sitja uppver noton: vogte paa, have Tilsyn med nogen (f. Gr. En som ligger syg). — Af-

ledning: Seta, Sete, setja; Saat, sæta, Sæte.

sitjande, adj. 1) siddende. 2) påsende at sidde; f. Gr. Det var ittje sitjande lenger. Der var ittje sitjande: der burde man ikke sidde.

si-tjuft, adj. tykthet overalt; om Himmelen. Nordl.

Sit-upp, m. et Stød eller Slag; ogsaa en pludselig Skref. B. Stift. Sv. sittopp.

siturfrug (-turtug), adj. altid trængende, graabig, umættelig. Tel.

sitorren, f. sterrren.

sivaat, adj. bestandig vaad. Ganga sivaat: gaee længe el. jævnlig i vaade Klæder. Tel. Nsf. Nordl. og fl. Hedder ogsaa: sende vaat.

Sivert, m. en jævnt vedvarende Smerte. Sogn og fl.

svja, v. a. (ar), besvogle (sig). Brugt i Formen „svyja seg“: komme i Svogerfab. Vosø. (Jf. de følgende Ord). G. N. sijfar, pl. Svogerfab; Ang. sib: Forbindelse; Goth. sibja: Slægtskab. — Partitiv svjad: besvogret. Lyder som sevja (e'), Vald. og svja (y'), Tel. (Silgjord).

Sivjastvolda, f. Svogerfab; ogsaa om et fjernere Slægtskab. „Sevjastvilde“, Hall. Vald.

Sivjastvokkin, n. pl. sammenbragte Børn (= Andstøppingar). „Sevjastvokkin“, Vald.

Sivjung (?), m. en fjernere Slægtning, En som er langt ude beslægtet. Valbers i For-men Sevjing. G. N. sijjung: Baars-rende; ogsaa: Svoger.

svovnd, adj. ibelig vreb, meget vrebuden. Tel. Dstere: sifvina(b). Jf. sterrren.

Sivveta, f. stadig Væde el. Regn. Nsf.

sjaga, rave; f. staka (stjaka).

Sjakt, f. Skaf. — sjala, f. fjala.

sjalda, f. sjelban.

sjau, Talord: syv (7). Formen sjau mest alm. i Berg. Stift, Nbg. Tel. Hall. Vald.; ellers ofte: sju, ogsaa sjue. Helg., sjaug, Gbr., sjog, Gulbalen. G. N. sjau; Ang. seofon; Ght. og Goth. sibun. Jf. Sv. sju; Jæl. sjö. — Sjau Tjug: 140. Sjau Hundrad: 700. Sjau Aar gamalt: syvaarig. I sjau lange og sjau breide: vidt og bredt omkring, langt borte paa alle Sider; ogsaa om en meget lang Tid. Sogn, Hall. og fl.

[Sjau, m. 1) tilfældigt Arbejde, Dagleier-Arbejde, især i Havnene, saafom Losning og Labning, Tilvirkning af Fisk og deslige. 2) Larm, Lummel; Støi af en Mængde Mennesker. Alm. ved Solanten. Holl. sjouw: et stort Arbejde. — Hertil sjaua, v. n. (ar), være i Arbejde (Sjau); være sysselsat, have travlt; ogsaa: svie, larme. Sjauar, m. en Dagleier; Fiskefalter, el. deslige.

sjaufelt, el. sjaufald, adj. syvdobbel.

Sjaund, f. Gravøl, Hørstebud i Auleddning af en Begravelse. Hard. Nsf. Sjund, Nhl. (Jf. Erve og Selabad). G. N. sjaund, egentl. syv Dage, eller Ugen efter Ens Død.

sjaunde, adj. syvende. Nogle St. sjuande, sjunde, sjönde. G. N. sjaundi. Sjaunde-voar: hver syvende. Halvsjaunde: sex og en halv.

Sjaustjera, f. Storkenab (Plante), Geranium sylvaticum. Sæt. Tel. Ellers: Sju-stjer, Gbr., Sautstjære, Hall. Sigter maastee til Bladenes Form, da de tildeels have syv Kglge eller Sntyper.

Sjaustjerna, f. Syvstjernen, Pleaderne. Dstet i Fleertal.

Sjau-tal, n. et Syvtal.

sjauttan, Talord: sytten (17). Har mange Afvigelser: sjautka (for sjautjan), Sæt., saukjan og saukja, Sogn, Vald., Sæt., fjaa, Nhl.; andre St. syktan, syttan, sytten.

G. N. sjautjän. Sv. sjutton. (Jf. sekstan, attan, nittan).

sjauttande, adj. syttende.

sjautti, Talord: halvstjerdestyve (70). B.

Stift og fl., dog oftere: sytti. (Søndenstjelds: halvstjerds, eller halvstjorde Tjug).

G. N. sjautigi; Sv. sjuttio.

sjav, selv; f. sjøl.

Sjavige, f. Sjølvvild.

sjaa (= issaa), o: høs, f. hjaa.

sjaa, v. a. og n. (ser, saag, seer), at see.

Præs. mest alm. ser (ee); ellers sir, Helg. (Vessen), og sjer (ee), Indh.; Jf. sjaa. Imperf. mest alm. saag; sjelburee saa; i Jf. saago (?), saage, Søndre Berg.

og fl., sogo. Hall. Et Konj. søgje (for søgje?) forekommer i Tel. Supin. tilbeedsstjert (ee), Indh., men mest alm. sett (seet), i Lighed med Particip sedd (ee). Konj.

Præs. sjaa (f. Gr. han sjaa til øst!). Imperativ sjaa; i enkelte Tilfælde se, el. si ('i'); saaledes paa Edm. se der! el. se no!

(naar man rækker noget til En). G. N. sjå (sér, så, sét); Ang. seon, Ght. sehan, Goth. saihvan. — Betydning: 1) see, be-

mærke med Vinene, blive vaer. Eg ser det. Eg saag, at han kom, o. f. v. — 2) mærke, skjønde, erfare. Eg ser hvad han vil. Eg saag, for det vidde ganga. — 3) finde, kjende, vide.

Sjaa seg Syn til: finde Leilighed til. Sjaa seg Raad: synes at have Udkomme til noget.

Sjaa seg uppraadd: finde sig i Forlegenhed. — 4) v. n. kunne see, have Syn, have Lys nok. Han kortje ser elder høyrer. Det vardt so myrkt, at me ittje saago. — 5) henvende sin

Dpmærksomhed paa noget. Mest med „paa“ og „etter“. Lat ofs sjaa paa det. Sjaa etter, for det stend til. Jf. skoda, sghyna, sira, glosa, glytta. — 6) med „ut“: see ud, være at see til. Det ser illa ut. Han saag ut som ein Dauding. (Myere Brug). — Med andre

Partikler. Sjaa aat: see ad, undersøge. Sjaa etter: lægge Mærke til (s. 5); lede efter; ogsaa: ønske eller tænke paa noget. Han

tot imot altsaman og saag etter meir (o: vilde gjerne have mere). Der ittje notot til aa sjaa etter: der er intet at gjøre ved det. Sjaa

syre noton: see Guds Blusel, see ham usgen. (Jf. syna). Sjaa i (el. uti) notot: a) see et

Glimt af noget, en Udstant af Ringen; b) frygte for, have Betænknelighed ved. B.

Stift. (Jf. Jæl. isja-vordr: betænkkelig). Sjaa til: a) tilsee, have Tilsyn med; b)

undersøge; c) gjøre Foranskaltning, lave det saa at noget kan seer; f. Gr. Lat ofs sjaa til, at me toma paa Begen. Sjaa utyver: see omkring, besee sig. Sjaa seg um: see sig om, søge en Leilighed, m. m. Sjaa seg syre: være forsigtig.

Sjaa, n. (?), Syn. Kun i saa Forbindelser. Til Sjaas (Sjaas): til Synne, til Skue.

Sjaaslyte, n. el. Sjaasmeim, n. hynlig Skade eller Lyde. Sjaasben, n. og Sjaas-

flekk, m. Saar eller Plet paa et noget Sted (især Ansigtet). Hall.

Sjaa, m. f. Sjo og Skaa.

sjaaande (sjaaende), adj. 1) seende. 2) synlig. Det var sjaaande til det: det saae ud dertil. 3) severdlig, værd at betragte; prægtig, stabelig. Jf. sjaaleg.

sjaaus, adj. skuelysten, nysgjerrig. Tel.

sjaaq (for skjalg), f. skjegl.

Sjaaing, f. Seen, Beseelse. Jf. Sjaanab, Sjon, Syn.

sjaaftaa, f. stafa.

sjaaleg, adj. 1) synlig; 2) anseelig, let at bemærke; ogsaa: smuk, prægtig. Rbg. og fl.

Sjaam og sjaamutt, f. Sjaam.

Sjaanad, m. Seen, Syn; ogsaa Lys til at see med. Indh. Lidet brugl.

sjaaftam, adj. beleilig for Synet eller Udsigten; om et Sted, hvor man seer vidt omkring. Nebenæs.

sjaaasla, f. Sjaasla.

Sjaastaur, f. Sjaastaur.

Sjedda (Jaar), f. Seyda.

sjeldan, adv. sjelden, ikke ofte. Sædvanlig

afvig. sjelda (sjella); ogsaa sjalda, Rbg. sjolda, sjødaa. B. Stift; sjeldom.

Drk. G. N. sjaldan; Ang. seldan; Jf. Eng. seldom. Et Rompar. sjeldare (sjellar)

skal ogsaa forekomme. (Landsk. 160).

sjeldfengd, adj. rar, sjelden, som er sjelden at faae. Tel. Hall.

sjeldsynt, adj. som man sjelden seer. Lidet brugl.

Sjell, f. Hjell. — Sjelta, f. Sjølvtdad.

sjeltra, f. Sjeltra. — Sjepa, f. Sjipa.

Sjessa, f. Sjessa.

Sjo, m. 1) Sø, Hav; Fjord eller Arm af Havet (i Møbsætning til Vatn). Mere

alm. Sjø (see nedenfor). — 2) Søvand, Saltvand (motsat Vatn). Saa Sjo inn i Munnan. Det smatar som Sjo. — 3) Søgang, stærk Vølgegang. Det var liten Sjo i Havet.

Der er tung Sjo paa den Leidi. — 4) en fremstjyrtende Vølge. Me sett ein Sjo inn i Baaten. Det var ittje langt millom Sjoarne. Koma som ein broten Sjo: komme brusende med megen Larm; egentl. som en brækket Vølge. (Jf. Brot og Stav). — 5) en Indsø.

Kun i de sydlige Egne og mest som Stedsnavn eller Egenavn; tilbeeds i Formen

Sjaa og Sæ, som: Norrsjaa, Tinnssaa, Vigdesjaa; Langsa, Borfsa, Drnsa. (Tel. og Rbg.). — Ordets Form er ellers: Sjo, Vofs, Harb. Schl., og som Dvergung deraf: Sjø (ø), mest alm., eller Sy, Helg., og Sjø, Østherb. (Trysil). G. N. sæ'r, sjø'r, sjå'r; Ang. sæ, seo; Ght. seo, sé; Goth. saivs.

Den gamle Form Sæ findes i Stedsnavne som: Sæbs, Sæheim, Sævik (Jf. Særvoll for Sævarvoll), og tillige i Personnavne som Sæbjorn, Sæmund, Sæ-

vald. Formen Sjo findes videre ubrødt i Dativet Sjonom („Sjo'no“, Vofs); saa-

ledes „paa Sjo'naa“, Edm. og fl., dog hedder det oftere „paa Sjo'naa“ (o: paa Sæen), ligesom „or Sjo'naa“ (op af Sæen). Et Sjos (Sjøs): til Sæen. (Egentl. til Sjoar). Sjoanne millom: fra den ene Fjord til den anden. (Søndre Berg.).

fjo, adj. fløv, mat; f. fljo.

fjoa, v. n. (ar), danne store Bølger, blive Søgang. „Da Sjoar“. Brugt i de sydligste Egne. S. ogsaa fjoda.

fjoad, adj. bestaffen med Hensyn til Sæen eller Farvandet; om Sted og Tid. Han var ikke so fjoad (fjød), som me vilde, o: der var for Diebliffet ikke saadan Vandstand, som vi ønskede. Der høvelege fjoat (fjød): det er passende Vandstand; ogsaa: det er føtelig Strøm. (Nordl.). Hertil høgsfjoad, laagsfjoad, andsfjoad, romsfjoad, trongsfjoad, hardsfjoad. Jf. smaaafjoad, storfjoad.

Sjoan, n. Sæns Flytning imellem Flod og Ebbe; Tiden fra Ebbe til Flod, eller fra Flod til Ebbe. Nordl. i Formen Sjoan; i Lof. Sjøa, og nogle St. Sya. Tilbeels ogsaa om Tiden fra Ebbe til Ebbe, el. Flod til Flod. Jf. Sjoafall.

Sjoar-is, Sø-zis; f. Sjois. — Den samme Form (Sjoar) ligger ogsaa til Grund for Sjøa-bur (f. Sjøburb), Sjøafall (Sjo-fall), Sjøatrom (Sjotrom).

Sjoarstad, n. Sæns Standsning ved Flod og Ebbe; det Dieblif da Sæen staar stille efter Stigningen eller Faldet. „Sjøastad“, Sbm.

Sjoeine, m. Sørebe; f. Sjoreibe.

Sjobleyta, f. Gjennemblødning af Søvand. Mange St. Sjøblyte.

Sjobruk, n. Søbrog; Fisserie.

Sjobud, f. Søbod, Bafod ved Sæen. Nogle St. Sjøbud, ogs. Sjaabu (Xel.).

Sjobunad, m. Udrukning til Søbrog; Sørebe, Sæmandsflæder, m. m.

Sjoburd (u'), m. Søgang, stor Bølgegang (som i havet). I Nordl. Sjøbor; paa Sbm. Sjøa-bur (u').

Sjobyrdad (y'), m. f. Sjoreibe.

Sjobyrting (y'), n. et Slags Ørred med lys Farve. Sbm. (Sjo).

fjoda, v. a. og n. (fyd, sand, sodet, o'), at syde. Inf. lyder fjoa, fjoe, fjøde (o'), fjoe, fh. Præs. fyd'e, fy'e, fh. Supin. fode (o'), foe, fse. G. M. sjöda (syd, sand, sodit); Sv. fjuda; Jf. Ang. seodan (Eng. seeth), Ght. siudan, F. fieden. — Betydning: 1) syde, koge, tillave ved Kogning. Mest brugl. i de sydligste Egne (Jf. fofa); andre Steder helst om en Opbedelse eller lind Kogning; f. Gr. fjoda Mjalt: opbede Mælken, saa at den begynder at koge. — 2) sveise, sammensmede adskilte Stykker Metal til et heelt. Sjoda ei Øis: sveise Staal et sammen med Jernet til en Dre. — 3) v. n. syde, være i sydende Tilstand, i Opkog. Det var so heitt, at det saud. Figurl.

bruse op, komme i Fyr og Flamme. (Sjoda upp). — 4) fufe, bruse, give en Lyd som naar noget syder. Det syd fyre Øyrom. Han er so raa, at han berre ligg og syd i Gruva (om Ved). — 5) rende, løbe hastigt; vel egentl. flyve eller syge med susende Fart. Han saud) av: han løb bort, forsvandt pludselig. Mandal, Hall. Nordl. Hertil avfoden (o'): bortløben, forsvunden. — Afledninger: Sob, Sode, Saud, søyda.

fjodande, adj. sydende; brusende. Som adv. rendende, løbende i fuld Fart. „Han kom fjodand“, Hall.

Sjodar, m. en Syder, Koger, Kof.

Sjoding, f. Syden, Kogning; Sveising; ogsaa: en susende Lyd. (Usvig. Sjoing, Sjøing, Sjoing, Syng).

Sjodogg, f. Sødug (?). I Hard. en Sygdom, som undertiden angriber Kæerne, naar de græse ved Strandbredden.

Sjodraug, m. Gjenfærd, Svogelse paa Stranden eller Sæen. I Følkesagn.

Sjodriv (i'), n. Sødrev, Søvand som drives op i Luften af Storm. (Sjødrev).

fjodrukken, f. vatsdrukken.

Sjodune (u'), m. brusende Lyd af Sæen i Stormveit. Sff. (Sjødune).

Sjodyr, n. Sødyr.

fjofager, adj. vaffer at see til paa Sæen; om Fartøier. Sjelden. I Nordl. „fjovaffer“. Sjoafall, n. 1) Ebbefald, Afstanden imellem Flodmaalet og Ebbemaalet. Et stort Sjoafall: stor Flod og Ebbe; Springflod. Paa Sbm. Sjøafall, for Sjoarfall; G. M. sjøvarkall. — 2) Tiden fra Flod til Ebbe; den Stund da Sæen falder. Jf. Sjoan.

fjofarande, adj. 1) søfarende. 2) om Veir, hvort man kan ferdes paa Sæen.

Sjoferd, f. Søreise; ogsaa Søfart. Mest alm. Sjøfer, dog lidet brugl.

Sjofist, m. Søfist, o: Saltvandsfist (i Mod-sætning til Vatsfist).

Sjofolk, n. Søfolk. Ofte ogsaa om Folk, som boe ved Sæen.

Sjofugl, m. Søfugl; Svømmefugl.

fjofør, adj. fiffet til at ferdes paa Sæen. G. M. sjöförr.

fjofera, v. a. gjøre reiseferdig (?). I Hall. „fjofere“: jage bort, drive paa Flugten.

fjoga, v. fufe; f. fjua.

Sjogang, m. Søgang, Vølgegang (i Hav-sæen). Mange St. Sjøgaang.

Sjogras, n. Græsært i Sæen; især Havbøndel (Zostera); ellers kaldet Marlaug og Aalegræs.

Sjogror, m. smaa Værter paa Søbunden; ogsaa et Slags grønt Skim i Sæen.

Sjoham, m. Sæmandsflødning. (I Svog).

fjohard, adj. søhaard, aaben for Storm og Søgang; om Bei eller Sted. Der er fjohardt. (fjohart).

fjohelt, adj. n. frit for Sødrev. So lenge som det er fjohelt: saa længe som Sæen ikke

- driver (= alt medan Sjoen ligg). Søndre Berg. Sjohorv (?), f. (= Sjoakrafe), f. Krafte. Sjo-is, m. Is paa Sø eller Søvand (modsat Vatn). Vest alm. Sjø-is; ellers Sjøar-is, Sogn, og Sjoar-is, Voss. (Med tydeligt v).
- Sjokalv, m. Meduse (= Gopla, Klysa). Belg. i Formen Sykalv.
- Sjokatt, m. en vis Fisk (= Havkatt, Haagylling). Trondh. „Sjokatt“.
- Sjokref (e'), n. smaa frybende Sødyr.
- Sjolaug, n. Søbad.
- Sjolaus, adj. frit svævende over Søen. Springa sjolaus: hoppe op over Vandfladen; om Fiske eller andre Sødyr. Hedder ogsaa: vyfja sjolaust (el. sjolaust). V. Stift.
- Sjolegd, f. Solegd, Distrikt hvor Solbatter udføres til Sø-Tjeneste.
- Sjolegen (e'), adj. som har ligget i Søen; om Træ. (Vest alm. sjolegien). Ogsaa: liggende paa Søen; især om Laage. Sjo-legi Stobba: Laage som trækker sig ind fra Havet. (Ejeleia Skobbe, Edm.). Jf. G. G. själegr myrkvi.
- Sjoleid, f. Søled, Vandvei.
- Sjoleides, adv. til Vands. Fara sjoleides: reise Soveien. Nordl. og fl. (sjoleies).
- Sjolending, m. En som boer ved Søen.
- Sjolett, m. f. Lett.
- SjoloF (o'), n. Vandflade, Søens Overflade. Nbl. Nordl. I Sogn Sjologe (Sjologje), f. Loge. Andre St. SjoKorpa, f. SjoKrom, m. og Sjomaal, n.
- Sjoløypa, v. a. (er, te), krange eller hælde en Vaad, faa at Vandet strømmer ind i den. Edm. (Sjøløype).
- Sjomann, m. 1) Smand. Han er ingen Sjomann: han er ikke stiftet for Sglivet. — 2) en Mand fra Søkanten. Nbg.
- Sjomaal, n. Vandflade; ogsaa Havflade, Søfladens Hødepunkt.
- Sjomærte, n. Sømærke.
- Sjomige, m. Holothurie, et Slags Sødyr. (Sjomigje).
- Sjon, f. 1) Sjn, Diesjn. Lidet brugt. Df-tere Sjun, Nordl. Ellers Sjn. G. N. sjön. — 2) Rykning i et Bærelse; Keilig- hed til at see. Indh. i Formen Sjun. — 3) en Smule, noget som man knap nok kan see. Paa Edm. Sjund.
- Sjonaal, f. f. Tangnaal.
- Sjonekkjng, f. Søens Standsning ved Flob eller Ebbe. S. nekkja.
- Sjonkylna, f. Sjonkllnad.
- Sjonsleg (stakelig), f. hjonsleg.
- Sjo-orm, m. Søslange. (Sjorm).
- Sjo-orre, m. f. Havorre.
- Sjorak, n. Brag; f. Rak.
- Sjoreide, m. Soredffaber; Waade, Fiskergarn, Fiskesnerer og beslgt. (Vest alm. Sjøreie). Ogsaa talbet Sjobunad, Sjo- byrnad (Sjoberna, Nordl.), Sjöbeine (Edm.), Sjøvelde (Ghl.).
- Sjoreken (e'), adj. som har drevet længe om- kring paa Søen; f. Gr. om Træ. Nordl. og fl. Vest alm. sjoreken.
- Sjorok (o'), n. Sødrev, Storm som op- driver Vand af Bølgetoppene, faa at Søen synes at ryge. Jf. rjuka.
- Sjorødd, adj. frygtsom paa Søen.
- Sjosida, f. Søfide; Strand, Kyst.
- Sjostade, m. Søfide; Havarie.
- Sjostorpa, f. = Sjolof. Sogn, Nordl.
- Sjotlag, n. Slag i en Søkrig.
- Sjostak, m. Smag som af Søvand.
- Sjostad, m. Søstad, By ved Søen.
- Sjostaden, adj. (om Fisk) som har staaet længe i Garn eller Bod i Søen. (Sjostaen).
- Sjosterk, adj. søstert, frisk paa Søen.
- Sjostyvel (y'), m. Fiskerstovle.
- Sjot, f. Sjøt.
- Sjo-tre, n. Søværter som ligne Træ.
- Sjotroll, n. Sønhyre, underligt Sødyr; ogsaa om Bløddyr (Mollusker) i Søen.
- Sjotrom, m. Søens Overflade (= Sjolof). Paa Edm. Sjoa-trom.
- Sjov, f. Sjøvo. — Sjøv, f. Sjølv.
- Sjovan, og sjovand, adj. søvant.
- Sjovaat, adj. vaad af Søvand.
- Sjoveder (-veer), n. Veir til at færdes paa Søen. (Sf. Sjøvær).
- Sjoveg, m. 1) Søvei, Vandvei. 2) Veir fra en Gaard til Søen.
- Sjoveik, adj. svag paa Søen, eller som let bliver søhgy. Modsat sjosterk.
- Sjovelde, n. f. Sjøreibe.
- Sjoverk, m. Søhyge. G. N. sjöverkr. Njenna Sjøverken: være søhgy. Nogle Steder siges „hava sjovondt“.
- Sjøvær (?), n. en Udsart paa Søen, en Fiskeferd. Dei gjorde tuu Sjøvær: de gjorde to Udreiser (Turer), f. Gr. til en Fiske- plads. Nordl. Trondh. Edm. Ordet er usik- kert, da det oftere hedder Sjøveit og Sjøveer.
- Sjøvæta, f. Fugtlighed af Sø el. Søvand.
- Sju, f. Sjøau.
- Sjua, v. n. (ar), 1) fuse, give en fufende Lyd. V. Stift. Afvig. sjoga, Kyst. — 2) hysse, thysse; sige „sju“ (o: ths). Smaal. Ogsaa: hysje med en svagere Lyd. Jf. hua.
- Sjuk, adj. svg, angreben af Sygdom. G. N. sjåk; Sv. sjuk; Ang. seoc, Goth. siuks. (Nogle St. siges oftere flen eller laaf). Negentlig betegner sjuk ogsaa: misundelig, gjerrig, lumpen. Jf. Syfja.
- Sjukall, adj. sygelig, svagelig. Hall. Afvig. sjukaal, Tel.
- Sjukdom, m. Sygdom.
- Sjuka, m. Syge; især omgaaende Sygdom. Nbg. og Tel. (Sjuka). Hedder ogs. Sju- ka, f., men mest alm. Syfja.
- Sjukhus, n. Sygehhus. (Sv. sjukhus).
- Sjukfeng, f. Sygefeng.
- Sjukfar, f. Sykfader.
- Sjukleg, adj. sygelig, som har svag Helbred. Jf. sjukall.

Sjukling, m. et sygt eller sygeligt Menne-
 ske. Nbl. og fl. (Sv. sjukling). Andre St.
 Sjukling og Sykting.

sjukna, v. n. (ar), blive syg eller sygelig.
 Rbet brugt.

sjukvoren (o'), adj. noget sygelig.

Sjun, t. (n.), Syn; f. Sjon.

Sjund, f. f. Sjon og Sjaund.

sjur (for sjurd), f. styrd.

Sjursmets, den 23de December (= Tol-
 laksmejsa). Trondh.

Sjurta, f. Skyrta. — Sjøel, f. Saal.

Sjerne, f. Hjerne og Stjerna.

Sjø, f. Sjø. — Sjøa, f. Sjoan.

sjøa, v. f. sjoa, sjoba og skjøa.

sjøføre, f. sjøfæra.

sjøl, f. sjølv. — sjøldaa, f. sjeldan.

sjølv, pron. adj. selv. Skulde her rettest
 hedde sjølv (oprindl. sjalv); men Ordets
 Form er noget forvunnet, da det mest al-
 mindelig hedder sjøl (o'), og kun i Fleer-
 tal og den bestemte Form: sjølve. Imid-
 lertid bruges dog ogsaa sjølv, Hard. og fl.
 NoGLE St. sjel (e'), Rister, Mandal. I
 Nbg. og Tel. derimod: sjav (for sjalv)
 med fuld Vøining, nemlig sjav'e, m. sjov
 (oo), f. sjavt, n. og sjave, pl. G. N.
 sjaltr (Jæl. själtr); Sv. sjelf; Eng. self,
 Ang. seolf. — Særlige Betybninger: 1)
 selv personlig, i egen Person; ogsaa: selv
 alene, uden Hjælp; selvdreven, uden Paa-
 virkning, m. m. Han var der sjølv. BARNET
 gjeng sjølv. (I Tel. „Dø gjeng'e sjavt").
 Det jamnar seg sjølv (det jævnes af sig selv).
 Gjera aat seg sjølv: arbejde for sig selv, til
 sit eget Brug. Vera fyre seg sjølv: være fra-
 stillt, afføndret; ogsaa: affides, i Genruun.
 Vera med seg sjølv: være ved fuld Sands og
 Samling; tilbeels ogsaa: være alene. —
 2) den fornemste, den styrende el. raadende.
 Han sjølv: Huesbonden, el. Formanden. Ho
 sjølv: Huesmoderen. (I Tel. ho sjov). Dei
 sjølv: Mand og Kone i Huset. Hedder
 ogsaa Sjølvfolkert (Sjølvfolkje), Hall.
 og fl. — 3) den egentlige, rette, virkelige.
 Sædvanlig forved Substantivet og i den
 bestemte Form; f. Gr. i sjøve Øyen, o: i
 den egentlige Øy (i Modsetning til Om-
 egu eller Forstæder). Sjøve Garden: Gaar-
 den selv i Modsetning til dens Marker ic.
 Sjøve Huset: Huset foruden Indbo, og des-
 lige. I dette Tilfælde bruges ogsaa et
 Slags Komparativform „sjølvare“, f. Gr.
 sjølvare Huset ic. Nordre Verg. og fl. —
 Dativ sjølvom (i Neutr. sjølvo) bruges
 mest i Forbindelsen: av sjølvom (m) seg, o:
 af sig selv, uden Paa virkning. Det gjeng av
 sjølvom seg. Han kjem av sjølvom seg. I begge
 Tilfælde forvunnetes Formen ofte til „sjelo“,
 el. „sjølaa seg“. (I Tel. sjøve seg). — Et
 Genktiv sjølvs (sjøls) bruges tilbeels i
 Forbindelse med Possesiv; saaledes „sjøls
 min“, o: min egen; „sjøls sin“, o: sin

egen. Øbr. Drf. (G. N. sjalvs sin). Af
 andre Forbindelser mærkes: sjølv eine,
 o: alene. (Rbet brugt. I Tel. sjav eine).
sjølv-annan: selv anden, med een i Følge.
sjølvtridje: selvtredie, som har to andre
 med sig. Saaledes ogsaa; sjølvstjorde,
 sjølvfemte og fl.

sjølvare, selve; f. sjølv.

sjølvbeden, adj. 1) frivillig, uopfordret.
 Han kunde gjera det sjølvbeden (sjølvbeen), o:
 af egen Drift, uden Paa mindelse. — 2) selv-
 buden, som kommer uden Indbydelse.

Sjølvbeite, n. selvolvt Forlegenhed. Hall.

sjølvbergad, adj. forsynet for sit eget Be-
 hov, selvhjulpent. NoGLE St. oftere sjølv-
 byrg, sjølvhjelpen (sjølvhjelp), sjølvplattad.

sjølvbyrg, adj. 1) selvhjulpent. Nordl. (sjølv-
 berg). I Drf. sjølvbart (for sjølvbyrg?).
 — 2) stolt, selvtillfreds.

sjølvbøyd, adj. bøiet af Naturen, krum-
 voret; om Tra. I Hall. ogsaa Sjølv-
 bøyg, m. en naturlig Krømming.

sjølvdaud, adj. død af Sygdom, ikke dræbt;
 om Dyr. (sjølvdaud'e, sjølvdau).

Sjølvdaude (?), m. Døstighed, tilfældig
 Sløvhed. „Sjølvdaue“, Drf. I Guldaalen:
 Sjølvdaue (o'). „Gaa i Sjølvdaa“: gaa i en
 Døe, uden at tænke eller sandse.

sjølvdaaen, adj. selvdød (= sjølvdaud).
 Drf. (sjølvdaain). Jf. daaen.

Sjølvdraap, n. Selvmord.

sjølvdøya (sjølvøy), v. n. døe af Sygdom;
 om Dyr. Hedder ogsaa sjølvdauda
 (sjølvdaua).

Sjølvøigar (Sjølvøigar), m. Selveier.

Sjølvøftring, m. en leiet Fisser eller Ar-
 beider, som holder sig selv med Kost. B.
 Stift.

Sjølvfølgja, f. Selvfølge, naturlig Følge.

Sjølvføding, m. eenlig Person med egen
 Husholdning. Vofs. (Sjølvføing).

Sjølvgivnad, m. en naturlig Følge, noget
 som giver sig selv. Sogn og fl.

sjølvgjerten, adj. = sjølvsgad. Num.

sjølvgjeven, adj. sikker, utvivlsom.

sjølvgjord, adj. selvgjort; meget let at
 gjøre, næsten færbig af sig selv. Mest i
 Neutr. (sjølvgjort).

sjølvgod, adj. selvgod, indbildt.

Sjølvhaldar, m. = Sjølvøftring. Nordl.

Sjølvhjelp, f. Forsyning for eget Behov.
 sjølvhjelpen, f. sjølvbergad.

sjølvkallad, adj. selvkaldet.

sjølvkjær, adj. selvkjær, egenkærlig.

sjølvklof, adj. selvklog.

sjølvmint (= minnt), adj. beredvillig, som
 paa mindet sig selv, eller gjør sin Skyld-
 dighed frivilligt, uden nogen Opfordring.
 Temmelig alm.

Sjølvnøydning, f. Selvbetsingelse.

sjølv-ønnug, adj. stiltig, stræbsom af egen
 Drift, uden nogen Tvang. Tel. i Formen
 sjavønnig.

Jjøloplattad, adj. = Jjølbergad. Hall.
Jjølvrædug, adj. selvraadig; egenfindig. Egentlig: fri, uafhængig; men i denne Betydning siges hellere Jjølvræadande, el. Jjølvræaden. (Jf. Jjølstyrren).
Jjølvrøos (Sjølvrøos), f. Selvrøos.
Sjølvræda, f. Frihed til at raade sig selv; ogsaa: Selvraadighed. Edm. (Sjølvræde). „Han gjeng i Sjølvrædine“: han tilbringer Tiden i fuld Frihed, efter eget Behag. (Jfær om en Yngling, som endnu ikke er tilbødt til Arbejde). G. N. sjalvrædi, n.
Jjølvsagd, adj. utvivlsom, sikker, som tilfuger sig selv. Mest i Neutr. (Jjølvsagt).
Jjølvsædd, adj. selvsaet.
Jjølvsæpad, adj. selvbannet, naturlig.
Jjølvsfyldig, adj. fordringsfuld, ubestøben, som anseer sig fortjent til stor Dymærksomhed. Edm. Andre St. velverdig.
Jjølvslytt (el. -sluttad), adj. sluttet eller ophørt af sig selv. I Berg. Stift oftere „Jjølbegjeve(t)“.
Jjølvslyrd, adj. som styrer sig selv, el. gaar paa Slump. Det gjeng Jjølvslyrt: det gaar som det kan; det gaar vildt, el. uden Le-delse. I Tel. Jjavslyrt.
Jjølvslyren, adj. selvraadig, egenfindig. I Tel. Jjavslyren.
Jjølvslynt, adj. aabenbar, som viser sig selv.
Jjølvsøkkja, f. en uslyrlig eller farlig Person. Hall. (Hoel).
Sjølvtad (?), n. Gjødselvædste i Engen nærmest ved Fæhusene. Lister (Kvinesdal) i Formen Sjelta og Sjeltag. I Sire-dal: Sjelta, f. (for Sjelstada?). Andre St. Sæta. Jf. Løfja, Ladfig.
Jjølvtæmd, adj. selvtemmet, øvet eller forbedret ved egen Jlid.
Sjølvtækt, f. Selvtægt, det at tage sig selv til Rette. Lidet brugl.
Jjølvtærdje, f. Jjolv.
Jjølvalden, adj. selvforvoldt, som En har paadraget sig selv. Oftere: Jjølvalda(d).
Jjølsvild, f. 1) Frihed til at følge sin Billie. „Gaa i Sjølsvilbinne“: gaae lebig og raade sig selv. Nfj. (f. Sjølvræda). — 2) en frivillig Gjerning, noget som man gjør af egen Drift, uden Tvang. Tel. i en afvigende Form: Sjavvil, og Sjavile, f. (G. N. sjalvilli, m. fri Billie). — 3) Unødvendighed, noget som ikke behøves. Meget brugl. i Tel. i Formen Sjavile. „Gi stor Sjavile“: en meget unødigt Ting, noget som man godt kunde undgaae. „Gi Sjavils Sut“: en unødigt Sorg. (Landsf. 736). „Dette æ Sjavile“: dette er for megen Umage, for stor Dymærksomhed (f. Er. om en overflødig Beværtning). Jf. Jjølsvita.
Jjølsvilkande, adj. frivillig.
Jjølsvilskap, m. Unødvendighed; en unødigt Gjerning. „Sjävilskap“, Tel.
Jjølsvis (li), adj. selvvis, selvlog.

Jjølsvita (i'), adj. unødigt, som ikke behøves. Gbr. Ofte. Hedder ogsaa „Jjølsvita“ og bruges om trent som Sjølsvilb.
Jjølsvyrndad (y'), m. 1) Selvagtelse; Omhu for sit Nygte. 2) Selvgødhed, Ind-bildsbhed. „Jjølsvyrna“.
Sjøreie, f. Sjøreide.
Sjorstk, adj. stolt, storagtig. Smaal.
Sjovaaft, f. Senvaaft.
Sjoveir, f. Sjøveder og Sjøvær.
Sk, v. f. skada, skoda og skula.
Skabb, n. Skab, Hudsygdom med Rlge. Eng. scab; Lat. scabies. **Skabbstyka**, f. Skab-syge (Saarefygdom).
Skabb, m. en stenig Jordplet (= Skrabb, Skalle). Smaal.
Skada, v. a. (er, de), skade, gjøre Skade el. Meen. Ofte forkortet **Sk**; Præs. skar (for skader), nogle St. skabar (skada); Imprf. alm. skadde; Sup. skadt. G. N. skada(ar), og skedja (skaddi). — Part. **Skadd**: be-skadiget.
Skadd, m. en liden Sif (Fisk). Hall.
Skadda, v. n. (ar), berøre noget løselig (= snerta). „Dø skadda ne paa Golv'e“. Hall.
Skadda, f. Skodda.
Skade, m. Skade, Tab, Ulykke. Mange St. **Skæe**. G. N. skadi. Det gjeng ut paa Skade: det fører til Skade; der stæer en Ulykke. Der tvo Skadarnæ og ingi Voti: dobbelt Skade og ingen Erstatning. Hava Staden tapt: faae god Erstatning for sin Dpoffrelse, have Fordeel i Skedet for Tab. G. B. Stift. — I Sammensætning med Adj. har Ordet tilbeels kun en forstærkende Betydning, for Er. **Skad-dyr**: meget dyr; **Skadstærk**: frygtelig stærk; **Skadgod** (sk'go): for-træffelig; **Skadrik** (skarik): uhyre rig ic. Gbr. og fl.
Skadebot (oo), f. Dpreisning, Erstatning.
Skadebraap, n. et frygteligt Nederlag; ogsaa: det at Dyr blive dræbte i Uttide.
Skadedyr, n. Dyr som gjør Skade.
Skadeferd, f. Færd eller Foretagende, som kun er til Skade. (Skafær).
Skadelaus, adj. skadesløs; ogsaa: usfadt.
Skadeløst, adv. uden Skade.
Skadeleg, adj. skadelig; forbærvellig.
Skadetak, n. et Greb eller Angreb, som forvolber Skade. (Skafat).
Skadeveder (e'), n. Storm eller Uveir, som kan gjøre Skade. (Skaveer).
Skadeverme, m. Ibebrand, Skadeild.
Skadsam, adj. skadelig, som medfører Tab.
Skadsh. G. N. skadsamr.
Skaffa, v. a. (ar), skaffe; anskaffe. Dgsaa v. n. skaffe sig **Skad**; holde Maaltid. Nyt Ord, af L. schaffen (skabe). **Skaffar**, m. en Skaffer; Gjøstgiver.
Skafsæing, m. Indbygger af Skafsaa i Telemarken.
Skaft, n. 1) Skaf, Haandfang paa et Red-skab. G. N. skapt. Fleertal tilbeels **Skofst**.

(B. Stift og fl.). Jf. Skjesta og Skjesting. — 2) en liden Stang; f. Gr. en Kastfang. Hall. — 3) Bøverkast; en af de Stænger hvorpaa Skyllerne i en Bøverstol ere opstillede. (Havaldskast). Jf. Ginkskjesta, Tvisskjesta.

Kastlaus, adj. skafsløs.

Kag, n. et Sted som ligger aabent eller ubsat for Vinden. (Vindskag). Skl.

Kaga, v. n. (ar), rage frem, strække sig ud; om en Ddde eller Landtunge. Nordl. G. N. skaga.

Skage, m. 1) en fremstikkende Ddde af Landet, et Næs. Nordl. Edm. (Skagje, Skaje; fl. Skaga'). G. N. skagi. (Jf. Snage). Tilveels ogsaa om et Rev, en Grundning, som gaar ud fra Landet. — 2) en høj, fremragende Ting; ogsaa om et stort Dyr. Østerd. i Formen Skaga, nogle Steder Skaua.

Skagge, m. en Udkant, et affidesliggende Engthykke, og desl. Tel. (Skaggje).

Skak, n. en stærk Kystelse; f. skafa.

Skak, m. et Slags Si (Sil) med et Net i Bunden, en Humle-Si at bruge ved Brygning. Vald.

Skaka, v. a. (Kjek, Kof, Kjeket), 1) ryste stærkt, støde, stubbe frem og tilbage. Præs. mest alm. Kjek (Kjek'e); nogle Steder Skak'er. Imperf. Kook; Fleert. Koko. Supin. Kjekje (e'), ogsaa Kjekje (i'); nogle St. Skakje. G. N. skaka (skek, skök, skokit); Sv. skafa; Eng. shake. — 2) skage, skjette, rense Linn fra de vedhængende Stilke. Smaal. Rom. Heraf Skofa. — 3) øse, afstomme. 3 Forbindelsen skata upp: opse nybrygget Öl af Gjæringskarret. Heraf Uppskofa. — 4) v. n. ryste, bære. (Sjeldnere). — Stata seg: ryste, stubbe sig. Stata paa Herdarn: trække stærkt paa Skuldrene. Stata i hop: ryste sammen (silka). Stata ned: nedryste, f. Gr. Frugt af Træer.

Skakall, adj. rystende, som foraarstager Kystelse; f. Gr. om en haard og ujævn Vel. Der er skatalt: der er en haard Vel at kjøre paa. Jf. skafsam.

Skakande, adj. rystende, stødende.

Skakar, f. Skafetein.

Skakebolle, m. og **Skafedrykk**, m. Smaggebrök af nybrygget Öl (Uppskofa).

Skaken, adj. rystende (= skafall).

Skafetein (el. Skaftein), m. Kystestof paa en Kværn; en liden Stang, som er fastet til Mølletragten (Keina), saaledes at den nedre Ende berører den løbende Møllesteen og derved bewirker en stadig Kystelse i Mølletragten, saaat Kornet kan strømmen jævnt nedad. B. Stift og fl. Ogsaa kaldet Skafketein, Edm., Skafvond (=vaand), Tel., Skafvol (o'), Vald., Skafmangel, Helg. (jf. Mondul), og Skakar, Rommerige. (3 svenske Dial.

skafvand). — Stjelva som ein Statetein: Skjelve voldsomt.

Skaking, f. idelig Kystelse; f. Gr. ved Kjørsel; f. skafa.

Skakk, n. (?), f. Skaa.

Skakk, adj. skak, skjæv; i Særdeleshed: 1) hældende til Siden; f. Gr. om en Stolpe; 2) ilde afsøstet, ikke ligeban paa begge Sider; 3) fordreiet, forvreden. Jf. skaa, skiv, vind. G. N. skakkr. Sv. Dial. skakk og skank. Heraf Skjekkja.

Skakka, v. a. sætte skjævt; f. Skjekkja. — **Skakfast**, v. n. blive skjæv.

Skakke, m. 1) Skjævhed; Punkt hvor noget er skjævt. (Skakke). — 2) en skjæv Stilling eller Retning. Standa paa Skakke: staa skjævt. Ganga paa Skakke: gaae skjævt. Altid med haardt k (ikke kj); altsaa vel et gammelt Dativ (Skakka), eller ogsaa Femtintum. 3 Hall. siges ogsaa „gaa ette Skakko“ (Skakkom): gaae i skjæv Retning.

Skakført, adj. skjæv i Fødderne.

Skakhold (=hall), adj. brostholden, som ikke faar sin fulde Deel. Nordl.

Skakladd, og **Skaklaskad**, adj. skjævtladd, hældende af en Vorden i Landningen; om Baad eller Fartoi.

Skaklendad, adj. skjæv i Lænderne eller Knybset; f. Gr. om Hefte. Øbr. og fl.

Skakmynt, adj. skjævmundet.

Skakryggjad, adj. skjævrygget.

Skakfætt, adj. sat i skjæv Stilling; skjævt bygget eller ladet (= skakladd); ogsaa ligt skakfnudd.

Skakfnudd, adj. forvendt, fordreiet; ogsaa: vant til en skjæv Gang eller Stilling. Noget lignende er „skakfjærd“ (skak-fjærd). Tel.

Skakstyrd, adj. skjævtgaaende, uheldig, uordentlig; f. Gr. om Huusholdning. Mest i Neutr. (skakstyrt).

Skakstyrt, adv. skjævt, uheldigt, uden rigtig Orden. Det gjeng skakstyrt. B. Stift.

Skaksam, adj. rystende, som forvolder Kystelse (= skafall).

Skakfaald, n. et Sold, som man kan holde imellem Hænderne. Nordl.

Skakt, adv. skjævt, i skjæv Stilling; ogsaa: uheldigt, uden rigtig Orden.

Skakvond (=vaand), m. f. Skafetein.

Skal, n. Skal, Hylster, Overhinde; f. Gr. paa Frugter, Hg r. Uvlig. Skval, Øbr. Vald. (Jf. Skurn, Skinna, Rus). Sv. skal. Hava Salet og tata Salet: have frit Valg og dog vælge det vaarlignende.

Skal, m. Rudskele (?), et Slags Fisk. Bustr.

Skal, v. f. skula.

Skala, v. a. (ar), 1) affalle, skrælle. Lidet brugl. 2) udplukke, udsege af en Mængde; f. Gr. skata det turaste ut-or: udskille det tørreste. Nordre Berg. — G. ogsaa skarda. **Skalberg**, n. en Bjergart, som let lader sig smuldre og løse i Stiver. Østl.

Skald, m. Digter, Poet. I historisk Fortælling. (G. N. skåld, n.). Eigesaa **Skaldskap**, m. Poesie.

Skaldr, v. n. (ar), skralde, skranle. Berg. Stift. Egentl. skakra; jf. fjella, skrella, skala. — **Skaldring**, f. Skrald, en skarpt klirrende Lyd; f. Gr. af nedfaste Plader.

Skalk, m. 1, en Skalk; især med Begrebet: en listig Person, En som gjør Puds eller driller Folk. G. N. skalkr: Skjelm. (Jf. Goth. skalks: en Tjener). — **Skalkelag**, n. Anlæg til List og Drillerie. **Skalkeraad**, f. listige Raad, Intriger. **Skalkestrik** (i'), n. Skalkestykke. **Skalkvisa**, f. en lystig Vise. (Paa Edm. Skalkavise).

Skalk, m. 2, Stump, Udestykke af et Brød. (Dgsaa svenst og dansk).

Skalkast, v. n. giæfkes, fjafe. Lidet brugt.

Skalkagt, adj. skalkagtig. (Sjelden).

Skalla, v. a. (ar), 1) tilhugge Lemmerstoffe i Enderne. Nordl. Trondh. — 2) reuse Hamp for vedhængende Stikke. Øbr.

Skalpus, adj. skalkagtig, fri for Skal.

Skalle, m. 1) Pande, Forhoved (= Gne). Alm. i de vestlige og nordlige Egne. Jf. skollutt og G. N. skalli: skaldet Hoved. — 2) Hjerneskæl, den øverste Deel af Hovedet. Nbg. Tel. Dsl. (Usvig. Skadde, Sæt.). Ofte ogsaa om Hovedet i det hele.

Jf. Skolt og Skjelta. Sv. skalle. — 3) en tør og stenig Forhøjning paa Jorden; f. Gr. i en Ager. B. Skift; ogsaa i Sæt. (Skadde). — 4) en Bante eller Forhøjning i Vandet, en høit liggende Fiskegrund (= Klaff). Nordre Berg. Nordl.

Skalleborn, m. ujævn Bund, med Banter eller Forhøjninger.

Skallestik, m. Stik som holder sig paa høi Grund. — **Skalleseid**, m. et Slags stor Sei. Nys.

Skallereim, f. Naffereim i et Bidsel. Østbr.

Skallutt, adj. ujævn, fuld af stenige Forhøjninger; om Jord.

Skalma, f. Frugtbaalg; f. Skolm. — **Skalmegras**, n. Biffer, Fuglearter. Edm.

Skaltenner, pl. en Landshygdом blandt Hestene. Smaal.

Skam, f. 1) Skam, Bessjæmmelse. Mest alm. Skamm; ellers ogsaa Skomm (o'), Nbg. Tel. G. N. skömm (skammir). Standa til Skammr: staae til Skamme. (Tel.). Jf. Skjend. — 2) Undseelse, Blufsel. Der ittje Skam i honom: han undseer sig ikke ved nogen Ting. Jf. skjemmaft og skamlaus. Dgsaa om noget som man undseer sig ved eller blues for. Eg heve so litet til aa bjoda, at det er verre Skam. Jf. Skamfam. — 3) Sammensætning bruges Skam (ligesom Naub og Mein) til Fortærfelse af et Ords Betydning, især til at betegne, at noget er usædvanligt eller for meget; f. Gr. skamhoga, skamriva; skamfor, skamtung o. f. v.

Skam (el. skamm), adj. kort, kortvarig. Skal forekomme i Nordl., tildeels i Formen „skammer“, dog kun sjelden. G. N. skammr. I Hard. kun i en Dativform „Hyre skamre Stunde staa“, o: for kort Tid siden. Jf. Skamtid og skamt.

Skambita, v. a. bide voldsomt, slænge, rive. Part. **Skambiten** (i').

Skamdjerv, adj. usorffammet dristig.

Skamdyr, adj. usædvanlig dyr.

Skamfall, f. Skarnfall.

Skamsara, fordærve; f. skamsora.

Skamfeit, adj. overordentlig fed. Jf. lytefeit.

Skamserd, f. Skamsærd, Usærd. Tildeels med Formen „Skammar(r)ser“.

Skamsla, v. a. (ar), skamile, forsliide.

Skamfull, adj. skamfuld. Jf. skamlaus.

Skamsyla, f. en stræk, usorffammet Person. Hall.

Skamsora, v. a. (er, de), fordærve, skæmme, skade ved en voldsom Behandling. Nbg. J B. Skift: **Skamsara** (=fer, for); ellers oftere **Skamsera** (ar), som vel snarest er udgaet fra skamserda. G. N. skamsera.

(Sv. Dial. skamsera og skamsara). Particij skamsford, skamsfaren og skamsferad (=ferst).

Skamgod, adj. usædvanlig god. Mest i Spøg ligesom naubgod og skagod.

Skamhard (=har), adj. usædvanlig haard.

Skamhoggen, adj. skjæmt eller fordærvet ved Hugst; om Træ eller Skov.

Skamkaup, n. Kjøb for Spotpris.

Skamlaus, adj. 1) ulastelig, som man ikke har nogen Skam af. F. Gr. om Klæder: Dei er vel skamlause, o: man kan bruge dem uden Skam. Han fell so god kon, at det var skamlaus. Nordre Berg. og fl. G. N. skamm-lauss. — 2) skamløs (om Personer); blot-

tet for Undseelse, usorffammet. Mere alm. (I denne Betydning vilde nogle sige „skam-

full“).

Skamlaut, adv. med Sømmelighed, uden Skam. Dette kann ein bruta skamlaut.

Skamleg (el. skammeleg), adj. skammelig, som er til Skam. — **Skamlege**, adv. paa en skammelig Maade. „Han foov so skammelle aat“.

Skamliten, adj. usædvanlig liden.

Skamløysa, f. 1) ulastelig Tilstand, det at man ikke behøver at skamme sig (f. skamlaus). Med Skamløysa: uden Skam. — 2)

Skamløshed, det at man ikke blues ved noget. Mere alm. — 3) en skamløs Person.

Skamma, v. a. (ar), f. skjemma.

Skammel, m. Skammel (= Skor, Kraft).

Skamnaten, adj. meget ilde klædt.

Skam-ord, n. skammelige el. fornærmelige Ord; ogsaa: et ordtugt. Trondh. og fl.

Skamplagg, n. Klædningsstykke som er til Skam (el. skal bæres til Straf).

Skampris, m. Spotpris.

Skamraffa, v. a. (ar), overvælde, behandle voldsomt, mishandle. Berg. Trondh. Nordl.

(G. N. raska: forrykke, forstyrre). Part.
Skamraskad.
Skamrit, adj. uhyre rig.
Skamriva, v. a. forrive, rive til Skade. —
Skamriven (i): forreven.
Skamstjella, v. a. overvælde med Skjældsbord.
Skamslaa, v. a. (slær, slo), slaae fordær-
 vet, eller til Skade; forslaae. — **Skam-**
legen (=slegjen): forslaaet, ilde tilredt.
Skamsliten (i), adj. yderlig forslidt.
Skamstela (e), v. a. (stel, stal), bestjæle grov-
 vellig. — **Skamstolen** (o): skammelig be-
 stjaalen, ruineret ved Lyverie.
Skamsterk, adj. frygtelig stærk.
Skamstor, adj. usædvanlig stor, uhyre.
Skamt, adv. kort (s. skam, adj.). „Han sat
 der skamt i fraa“, Landst. 202. Synes
 ellers ikke at være i Brug.
Skamtid, f. Tiden ved Vintersolhverv, de
 korteste Dage i Aaret. Nordl. Jf. G. N.
 skammdegi. Til skam, adj.
Skamtjuffe, adj. overmaade thy.
Skamveik, adj. yderlig svag.
Skank, m. 1, Skank, Been; s. Skont.
Skank, m. 2, frossen Fiske. Nordl.
Skansk, m. Skandsje. L. Schanze.
Skanskstoffe, s. Skanskstoff.
Skant, m. 1) Maalekspj, en Pind hvormed
 man undersøger Høidemaalet i et Kar (s.
 skanta). Sdm. Nordl. — 2) Maal eller
 Mønster til Klædningsstykker. Gard. Voss,
 Sj. — 3) en tilhugget Kant paa Tøm-
 merstoffe. Tel. — 4) et afmaalt Stykke,
 en vis Deel eller Portion. Søndre Berg.
 og fl. Isl. skamtr. — 5) et vist forelagt
 Arbeide, et Penlum; saaledes: et Dagværk,
 Arbeide for en Dag. Jndh. (Snaasen).
 Ligejaa: et foresat Stykke til at lære, en
 Lære i en Bog, m. m. Voss og fl.
Skanta, v. a. (ar), 1) afmaale, afpasse; især
 med en Maalekspj (Skant). F. Gr. om
 at dele en Slump Mælk i flere Portioner
 ved at øse den af, idet man udfinder Maa-
 let ved en Pind, som man holder lodret i
 Karret, og hvorpaa man har sat Mærker
 for Halvdeel, Tredeedel o. s. v. Sdm. og
 flere. Dgaa i Nordl. om Udmaaling af
 Tran, m. m. — 2) jævne, beklippe, tage
 lidt af for at Tingen kan passe. Valbers
 og fl. Dgaa: uddele knapt, beregne smaa-
 ligt eller farrigt. Nordre Berg. — 3) til-
 hugge Tømmerstoffe paa Kantene eller
 Siderne. Tel. Jf. rydja, telgja.
Skantad, part. afmaalt, noie afpasset. Det
 var net skantat: noie afmaalt; saa knapt
 som muligt. B. Stift. Jf. Eng. scant,
 scanty: knap.
Skantebyrte, n. Deling ved „Skantemaal“;
 s. skanta, 1.
Skantile, f. Skarntile.
Skanting, f. Afmaaling; Afpasselse.
Skap, n. 1) Skikkelse, Form, Figur. Meget
 brugl. Dei er lite paa Skap, el. i Skapet: de

ere lige med Hensyn til Skikkelsen. Saa-
 ledes: Fugleskap, Fiskekap, Klodyskap;
 Trefkap, Baateskap &c. Jf. Skapnad. —
 2) Orden, passende Forhold eller Beskaf-
 senhed. Der ittje notot Skap med det: det har
 ikke nogen rigtig Art. (Tilbeels i de nord-
 ligste Egne, men hedder oftere Skapnad).
 Ein kunde ittje toma fram med notot Skap, o:
 paa nogen lempellig Maade, uden altfor
 stor Uleilighed. Sj. og fl. (Jf. Skapleg).
 — 3) Forbedring, Helbredelse, Restitution.
 „D'æ lite Skap mæ' naa“: der er liden
 Forbedring med ham, han er ikke stort
 bedre end før. Jf. skapa.
Skap, m. Beskaffenhed. Kun i Sammen-
 sætning og som en Endelse for afledede
 Ord, s. Gr. Blidskap, Trufkap, Skyldskap,
 Fiendskap, Daarskap, Gledskap; Refneskap,
 Vinneskap o. s. v. I nogle Ord har det
 Begrebet af en Hob eller Samling, saa-
 som: Bustkap, Reidskap, Veideskap. I nogle
 hertil hørende nyere Ord er Kønnet sæd-
 vanlig Neutrum; saaledes i Borgarskap,
 Formannskap, Sellskap og fl.
Skapa, v. a. (ar; eller: er, te), 1) skabe,
 frembringe. Afvig. Kaapaa, Gbr. og fl.
 Beningen noget usikker; maaktee mest alm.
 skaper, skapte (nogle St. skafte). Jf. G. N.
 skapa (med Imperf. sköp, skapadi og
 skapti). — 2) danne, forme, give noget
 en vis Skikkelse. Stapa til: tildanne, af-
 passe. Stapa um: omskabe, forvandle. —
 3) forbedre, læge, helbrede (s. Skap). Naar
 Herre skabe honom! (Dnise for Gn som er
 syg). Sdm. Saaledes ogsaa i Formen
 Skapast, v. n. forbedres, komme i bedre
 Stand; helbredes, komme sig efter en Syg-
 dom. B. Stift (meget brugl.). Afvig.
 Kaapaas, Gbr. Dst. Ellers: Skapa
 seg: lave sig, udvikle sig &c. Stapa seg til:
 give sig et vist Udseende, en vis Mine.
 Stapa seg um: forvandle sig. Stapa seg galen:
 slaae sig gal, bære sig ad som i Galtskab.
Skapad, og **Skapt**, part. 1) skabt, frem-
 bragt. (Nogle St. skast). — 2) dannet,
 formet. Godt skapt: velbannet, vakker. —
 3) beskaffen, skiftet. „Eg veit ittje for d'æ
 skast“, o: hvordan det er sat, hvorledes
 det har sig. Meget brugl. nordensfelds.
 Jf. Skapnad.
Skapar, m. Skaber (om Gud). — **Skap-**
parmagt, f. Skabermagt. Skaparverk,
 n. Skabningen, Naturen.
Skapelon, f. Skaplund.
Skaping, f. 1) Skabelse, Frembringelse.
 Hedder oftere Skapelse, n. — 2) Til-
 dannelselse, Formelse; s. skapa.
Skaplans, adj. uførmelig, uheldig formet.
Skapleg, adj. 1) passende, bekvem, velskiftet.
 G. N. skaplegr. 2) lempelig, rimelig;
 ogsaa: ordentlig, sømmelig, skikkelig. B.
 Stift, Nordl. — **Skaplege**, adv. bekvemt,
 lempeligt, paa ordentlig Maade.

- Skaplund** (?), f. Skiffelse, Form. 3 Tel. Skaplone, f. andre St. Skapelon, f. og Skaplun, n. og m. (Sv. Dial. Skaplun, og fl.). Naafsee kun en Tillempling af et fremmed Ord; L. Schablone (see Weigand 2, 549).
- Skapløysa**, f. en utæffelig Skiffelse; ogsaa Uorden, uheldig Tilstand.
- Skapnad**, m. 1) Skiffelse, Form, Udseende. Meget brugt. Sv. Skapnad. — 2) Bestafsenhed; Skif, Orden. Kvat Skapnad er no detta: hvorledes kan da dette forholde sig? (Jf. Skapad). Eg fætt ingen Skapnad paa det: jeg kunde aldrig faae Skif paa det, faae det i rigtig Orden. Trondh. Nordl.
- Skapning**, m. Skabning, Kreatur; ogsaa: Naturen, Skabningen i det hele.
- Skapt**, f. Skapad.
- Skar**, v. f. Sjera og Skada.
- Skar**, n. 1, Skjødning, Punkt hvor Underne af to Stykker ere sammenfælede, især ved et Skraafnit (f. skara). Nordl. Om andre Betydninger f. Skard.
- Skar**, n. 2, Lænde, forfullet Deel af Bøgen i et Lys, eller af en brændende Spaan (Spit). Temmelig alm. (Smaal. Berg. Nordl.). Jf. Snart. Jøl. skar. Sv. Dial. skare, m.
- Skara**, v. a. (ar), 1) sammenhobe i en tæt-luttet Række; især om at lægge flade Ting saaledes sammen, at de enten staae paa Kant eller i en skraa Stilling, saa at hvert Stykke dækker en Deel af det nærmeste Stykke. Alm. i de vestlige og nordlige Egne. G. N. skara. — 2) skarre, sammenfælede Hjele eller Planker ved et Skraafnit i Kanten. Nhl. og fl. (Jf. Sjerva). — 3) sammenrage Iben paa Arnefædet, fanile Gløderne i en Hob. Sæt. Tel. (Andre St. skara). Sv. Dial. skara. (Jf. Elskora). — 4) klyppe den udbrændte Lænde af et Lys, pudse Lyset. Berg. Nordl. (Jøl. skora). — 5) formindste, f. skarda. (Jf. skora). — Particij Skarad: sammenfældet, tæt sammenstillet ic. Hertil maafsee Ordet Skarafylling, m. en Benævnelse paa Liden forud for den sorte Død. Sogn (i Føllefagn). Ellers opfattet som „Skarab-fylling“, da Sagnet siger, at alle „Star“ eller Hjerghæfter den Gang vare beboede.
- Skard**, n. 1) Skaar, Indsnit; Steg hvor et lidet Stykke er udskåret eller bortfaldet; f. Gr. paa en Eg eller skarp Kant. Meft alm. Star; ellers Skal (med det tykke L, som svarer til vd). G. N. skard; jf. L. Scharte, Rt. schard. — 2) figurl. Tab, Formindstelse. Nordl. „Der ikffe nokke Star i dø“: der er intet Tab ved det. (G. N. skard). — 3) en Hjerghæft, en Forbybning i en Hjelddryg eller imellem to Hjerghoype. Alm. (Skar, Skal). Hertil mangfoldige Stedsnavne. Jf. Skor og Skora.
- Skarda**, v. a. (ar), formindste, afsnappe (= sjerda). Hall. (Udt. skara eller skale med tykt L).
- Skardios**, n. Lysning fra en Hjelddøst eller Dalmunding. Om visse Fiske siges at de gaae efter „Skarljoset“ (Skarljos'e), o: bevæge sig henimod det Punkt, hvor Horizonten er lavest. B. Stift
- Skardutt**, adj. fuld af Skaar eller Indsnit; ogsaa: ujævn, fuld af Kløfter, om en Hjergryg. (Skarutt, skarette).
- Skare**, m. 1, 1) et Lag, en Række af sammenlagte Ting; især en tæt Sammenstilling, hvor den ene Kant berører den anden. B. Stift (f. skara). — 2) en Skare, en meget stor Hob. G. N. skari; L. Schaar.
- Skare**, m. 2, Skorpe paa Snee, et Lag af sammenfrosfen Snee, fremkommet ved pludseligt Omflaa fra Løveit til Frost. Alm. Nogle St. Skara; i Dtf. Skaaraa (jf. Skaa). Sv. skare. Paa Edm. kun om en tynd Skorpe, som brister under Foden; ellers alm. om et tykkere Lag, som er stærkt nøl til at gaae og hjere paa. Jf. Hardang og Lettang.
- Skareføre**, n. det Føre, som indtræffer, naar Sneen belægges med en Fiskeforpe.
- Skarfjøl**, f. Bænk i et Privet. Nj.
- Skarfora** (o'), f. en Tordenstj, Regnstj.
- Skarhella**, f. Sjerhella.
- Skaring**, f. Sammenfældning; tæt Sammenlægning; f. skara.
- Skart**, m. en gammel Hest. Tel. Ved Trondh.
- Skarre**. Vel egentl. En som gaar slæbende; jf. skarka og skarra.
- Skarka**, v. n. (ar), 1) gaae tungt og slæbende, som med en Byrde. Hall. Dgfaa: slæbe med Bingerne el. slaae dem ned; om Fugle. Edm. — 2) fagnes i sine Bevægelser, blive svag eller affældig. Hard.
- Skarka**, f. 1) Frost, en frosfen Skorpe paa Jorden (= Klase). Smaal. — 2) Tiden nærmest før Juul. Vald.
- Skarken**, adj. svag, affældig. Hard.
- Skarlak**, n. Skarlagen. Dgfaa Skarlakan og Skarlakje (Landst. 336). G. N. skarlak, skarlat; L. Scharlach. (Fra Østerlandene).
- Skarn**, n. Skarn, Møg. Lidet brugt. G. N. skarn; Ang. searn. Usvig. Skaarn, i Ordet „Skaarnstjul“, n. Privet i Fartsøier. Nordl. Ellers i Sammensætning Stann og Stars (jf. Bars for Barns); saaledes „Stars Folk“: lumpyne, ondskabsfulde Menneker. Edm. „Stars-or(d)“: skammelige Ord. Obr.
- Skarnfall**, n. Rummet bag ved Baasene i en Kostald. Obr. (ubtalt Stannfall, Stamfall, Skarnfall).
- Skarnstoff**, m. en Stof eller Plante bag ved Waaseracken, lidt hjere end Staldgulvet. „Skarnstoff“, Sogn, Vald. 3 Obr.

- Skarnfallstoff** (Skarnfällstoff). Ellers kaldet **Ballstoff** (Drk. Østerd.) og **Sessetre** (Edm.).
- Skarntile** (i), n. Staldguld, Rummel imellem Baaserakerne i Føhuset. Østl. (Løten, Østerd. og fl.) i Formen **Skancile** (=lele). Paa Rom. **Skantilju**, f. Andre St. kaldet **Fjostile**.
- Star-ossa** (o), f. klumpet Afse. Hall.
- Starp**, adj. 1) **starp**, **hvas**; ogsaa: **bidende**, **bitter**, **gjennemtrængende**. G. N. **skarpr**. Jf. **fjerpa**. — 2) **haard**, **kudret**, **ru**; ogsaa om Jorden: **stenig**, **gold**, **ufrugtbar**. — 3) **mager**, **indsalben**, **fjødsløs**; om Dyr. B. **Stiff**. Ofte i Forbindelsen: **starp** og **strim**. (G. N. **skarpr**).
- Starpladd**, adj. **starpladet**; om Gevær.
- Starpleike**, m. **Starphed**.
- Starplynd**, adj. **haard** i **Sindet**. Tel.
- Starpna**, v. n. (ar), **blive stark** eller **haard**; ogsaa: **blive mager**.
- Starpskodd** (oo), adj. **starpfoet**.
- Starpsynt**, adj. **starpfynt**; ogsaa: **klog**, **starpfindig**. **Lidet** **brugl**.
- Starptroll**, n. **Insekt** med **haard**, **stribet** **Skal**. (Carabus). **Solor**, **Østerd.** **Jndh.** Andre **Steder** **Skrupptroll**, **Skrukettroll**, **Skurf**.
- Starra**, v. n. (ar), **gaae seent** og **vaklende**. **Hard**. (Jf. **starfa**). **Dgsaa**: **hjøre sagte**. **Hall**.
- Starre**, f. **Starf**.
- Starren**, adj. **svag**, **usfel**. **Nogle** **St.** „**starn**“. **Drk.** **Jf.** **starken**.
- Starvösta**, f. **Entian** (Urt). **Nhl.** **Dgsaa** kaldet **Östa** og **Österot**.
- Starr**, n. **Bynt**, **Stads**; **prægtige Klæder**. **Helg.** G. N. **skart**.
- Starva**, v. a. (ar), **pynte**, **udstaffere**. **Tel.** (**Sjelden**).
- Starven**, adj. **stadsfellig**, **prægtig**. **Tel.** (**Bugge**, **Folkviser** 48). **Jf.** **fjertien**.
- Starvutt**, f. **stardutt**.
- Starv**, n. 1, en **nogen Klippe**, et **Bjerg** **hvorpaa** **intet** **vorer**. **Søndre** **Berg**. og **fl.** (**fl. Skov**). **Jfar** om **stenige** **Holder** **paa** **Hjeldene**. **Tel.** **Hall.** **Gbr.** **Drk.** **Hertil** **flere** **Stedsnavne**, f. **Gr.** **Hallingstarvet**. **Jf.** **Skjerv** og **Swad**.
- Starv**, n. 2, en **daarlig Tilstand** (f. **starva**); ogsaa: en **daarlig**, **uudelig Ting** (= **Skrap**, **Prof**). **B.** **Stift**. — 3 **Forbindelse** med et **Subst.** bruges en **Form Starve**, i **Betydn.** **daarlig**, **skrøbelig**, **stet**; f. **Gr.** ein **Starve** **Daat**, ei **Starve** **Skjerra**, ein **Starve** **Gamp** ic. (**Jf.** **Starve** **Ord**, **Landst.** 736). **Hører** **maaskee** **hellere** **til** et **andet** **Subst.** **Starva**, f. (**Jf.** **Filla**).
- Starv**, m. 1, **Malefrage**, **Seravn** (Phalacrocorax Carbo). G. N. **skarfr**. **Skotfse** **Dial.** **searf**. **Tilbeels** kaldet **Kvitlaaring**. **En** **mindre** **Art** hedder **Loppstarv**.
- Starv**, m. 2, en **Stump**, **Endestump** af en **Fjel** eller **Plante**. **Drk.** **Nordl.**
- Starv**, m. 3, en **daarlig Karl**, en **Staffel**; ogsaa en **Slyngel**, en **stet** **Berfon**. 3 **Tel.** ogsaa en **Forsøder**, en **Ødeland**; f. **starva**.
- Starva**, v. a. og n. (ar), 1) **udjævne** ved **Tillæg** eller **Frabrag**; **liquidere**, **opgjøre** en **Mellemregning**, **ifær** **efter** et **Stkvn** eller med **velvillig** **Gstergivenhed**. **Nordl.** og **fl.** **Eg** **viide** **starva** med **honom**. (**Jf.** **Sw.** **starva**: **fælde** **sammen**). — 2) **føre** en **fjødsløs** **Huusholdning**, **sløse**, **lade** det **gaae** **paa** **Slump**. **Tel.** — 3) **leve** **paa** det **uvisse**, **slide** **sig** **frem**, **slaae** **sig** **igjennem** med **Møje**. **Tilbeels** ogsaa: **skranke**, **være** **sygelig**. **B.** **Stift**. **Det** **starvaft** **ar**: **det** **gaar** **paa** en **Maade**; **man** **lever** **som** **man** **kan**.
- Starvall**, adj. **skranten**, **skrøbelig**. **Edm.**
- Starvedom**, m. **Usfelhed**, **daarlig Tilstand**.
- Starveserd** (=far), f. **Ufsør**; ogsaa: **stet** eller **lumpen** **Udsør**. **Nordl.**
- Starveleg**, adj. **daarlig**, **skrøbelig**, **stet**. **Jf.** **Starv**, n.
- Starven**, adj. **skrøbelig**; ogsaa: **skranten**, **sygelig**. **Edm.** **Gbr.** **Valb.** **Hall**.
- Starvestykke**, n. **Skalfestreg**, **stet** eller **lumpen** **Hjerning**.
- Starving**, f. **Udjævning** i en **Mellemregning**, **Dpgjør** ic. f. **starva**.
- Starv-ord**, n. **fornærmelige** **Ord**, **Sigtelser**, **Beflybninger**. **Trondh.** **Nordl.**
- Starvutt**, adj. **skrøbelig**, **daarlig**. **Trondh.** (**starvaatt**). **Andre** **St.** **starven**, **Starvall**. **Paa** **Jæb.** **Starvoren** (o).
- Starvøfs**, f. **Iværøse**, **Bødderøse**. **Nhl.** og **fl.** **Paa** **Edm.** **Starvøfs**. **Jf.** **stara**.
- Skafs**, n. et **arrikt** **Menneske**, en **Huustyrant**. **Tel.** **Jf.** **Skjesfa**. G. N. **skass**: **Troldsvinde**.
- Skat**, n. **Top-Guden** af et **Træ**, eller **Top** og **Grene** **tillsammen**. **Lemmelig** **alm**. (**Jf.** **Skate**). **Sw.** **skate**, m. **Hertil** **Bjerkestat**, **Jurestat**, **Granskat** og **fl.**
- Skata**, v. n. (ar); 1) **blive** **smalere** mod **Guden**, **løbe** **ud** i en **Spids** (ligesom en **Trætop**). **B.** **Stift**, **Nordl.** 3 **Drk.** **Skataa**. **Det** **skatar** **att**: **det** **smalner** **af** **bagtil**. **Jf.** **spita**, **kvesfa**. — 2) **samle** „**Skat**“, **hugge** **Top** og **Grene** **af** **Træer**. — 3) **stange**, **støde** **til** med **Spidsen**. **Hall.** **Det** **sidste** **maaskee** **for** **skota** (o), **ligt** **hapa** **for** **hopa** og **flere**.
- Skata**, f. 1, **Rokke** (**Raja**), et **Slags** **Fisk**. **Alm.** ved **Havkanten**. G. N. **skata**.
- Skata**, f. 2, **Skade**, en **Fugl** (= **Skjor**). **Valb.** **Gbr.** (**Lesje**). **Sw.** **skata**.
- Skate**, m. en **Træstamme**, et **Træ** **uden** **Grene**. **Tel.** (**Jf.** **Skataa**).
- Skaten**, adj. **smal** i **Guden**. **Nordl.**
- [**Skatoll**, n. **Skab**, **Dragtkiste**. **L.** **Schatulle**, **Ital.** **scatola**.
- Skatt**, m. 1) **Skat**, **aarlig** **Udgift** **til** **Staten** eller **Communnen**. G. N. **skattr**. — 2) en **Samling** af **Penge** eller **køstbare**

- Ling.** — 3) Klenodie, kostbar Gienddeel. (Sjeldnere).
- Fatta**, v. n. (ar), betale Skatter.
- Skattebok**, f. Contrabog, hvori Dvitting for Skatter indføres.
- Skattebonde**, m. bosiddende Mand paa matrifuleret Jord.
- Skatteligning**, f. Udligning af Skatter.
- Skattfri**, adj. fri for Skatter.
- Skatlagd**, adj. belagt med Skat.
- Skarvid** (-ved), m. Smaaved af Trærnes Top og Grene (Skat).
- Skaud** (s), f. (m.), Forhud, Skede om Kjønslemmet paa Dyr, især Heste. Dstl. Forzmen usiffer, da man kun hører „Skaud“, tildeels kun i Fleertal (Skauidn, Hall.). G. N. skaud. Vel egentl. et Hylster ligesom L. Schote (Frugtbeleg). Ellers ogsaa kaldet „Skaudhus“, Dst. og fl.
- Skauda** (?), f. en vis Hestehygdom med Høvelse i Forhuden (Skaud). Sdm. Ndm. i Formen „Skaue“. (Jf. G. N. skaudmigr).
- Skaupa**, f. en Dse, et skaalformigt Kar til at øse med. Rommerige, Soler. Sv. skopa; Nt. Schopen, Eng. scoop.
- Saura**, v. a. forede, spilbe. Nj.
- Saut** (fjød), f. fjota.
- Skaut**, n. 1) Seilfjød, Hjørne paa et Seil, tilligemed det deri fæstede Reb. G. N. skaut (som ogsaa betegner Hjørne paa Dug eller Klæde). Sitja med Skaut og Bol (o): sidde ved Roret og tillige passe Seilfjødet. Sdm. og fl. — 2) en Klistrimmel under Kanten af en Hue. Nordre Berg. — 3) Hue af Linned; sædvanlig Hovedbeklædning for en Rone. Hard. Voss og flere.
- Sauta**, v. a. (ar), pynte med Hovedliin eller Skaut. Particp **Sautad** bruges ogsaa om Dyr, som have hvid Farve paa Hovedet. I Hall. **Saututt**, f. Gr. om Røer.
- Skaute**, m. et tilføjet Stykke, en Forgøvelse eller Udfyldning (= Skøyt). Brugt i Sammensætning: Vedskaute, Botnarfskaute, Markskaute. (Oftere Skaut).
- Skau** (skøtte), f. skva.
- Ska**, n. noget som er affkævet; f. Gr. Kinkaf. Især om Bark, som affkræbes til Foder.
- Kava**, v. a. (Kjev, Kov, Kævet), at skave. Inf. tildeels **Kaavaa**, Gbr. Brøf. sædvanlig **Kjev** (skjæv'e), egentl. Kjev (e'). Imperf. **Koov**, Pl. **Kovo**. Supin. **Kave**, og i de nordlige Egne: **Kfive** (i'), **Kjeve**, **Kjeve**. G. N. skafa (skef, skóf, skaft); Ing. scafan, Eng. shave. — Serlig Betydning: 1) skabe, affkræbe, f. Gr. Bark af Træer. Stava at Bvstopen: skave Bark til Foderhjælp. Jf. **Ska**. — 2) jævne ved Skavning, afglatte eller polere Træ. Dgsaa: gnide, forslide ved Gnidning. — 3) uegentlig: finde, udfuge, udpræsse. Stava
- i Hop: finde sammen, skabe til sig. — Afledninger: **Skevel**, **Skova**, **Sjøva**.
- Skavank**, m. Skade, Feil, Lyde. Sv. skavank. (Maafsee Skav-vank, dog hellere Skadevank). Jf. Vank.
- Skavar**, m. En som skaver; ogsaa: en Skinder, Flaar.
- Skaven**, part. skavet, skrabet; ogsaa forslidt eller skadet ved Gnidning. I de nordlige Egne: **skivin** (i'), el. **Kjeven**.
- Skavgras**, n. Skuregræs; f. **Skjeste**.
- Skaving**, f. Skavning, Skraben; ogsaa Slid, Forslibelse, Svækkelse.
- Ska**, m. 1) Skavejern, Nedskab til at skave eller udbule med. Nefst i de nordlige Egne. (Jf. **Skejla**, **Sjøva**). Dgsaa brugt om Lænder (Skjæretænder). Han have gode Stavlar: han er stærk til at gnave (bide, tygge). Sdm. Nordl. — 2) en Sneedrive, en sammendreven Sneehob med tilspidsset Ryg eller Kant. Temmelig alm. G. N. skaf. — 3) en huul Sø, Styrtesø, en Bølge hvis Top danner en stærk Kant, som efterhaanden brækkes og styrter ned. Berg. Trondh. Nordl. G. N. skaf. Heraf **Skejla**.
- Ska**, v. n. (ar), 1) drive sammen; om Sne. 2) danne skarpe, nedstyrtende Bølger; om Søen. Nogle St. **Skejla**.
- Skavlut**, adj. sammendreven, opdyngt; om Sne. (Skavlet).
- Skavvid** (-ved), m. Træ til at skave Bark af. Smaal. og fl.
- Ska**, (n.), i Forbindelsen: i Staa, el. paa Staa, o: skraat, skjævt, i hældende Stilling. Nbg. Tel. Dstl. Helg. Maafsee egentl. **Skaae**, m. Jæl. skai, å skå. Jf. staa, adj.
- Skaa**, f. Skorpe, f. Skaan. I Dst. ogsaa om „Skare“ paa Sne.
- Skaa**, adj. 1) skraa, skjæv. Hall. Lidet brugt. Jf. hyneskaa og skaana. — 2) udfat for noget. Brugt i Sammensætning og helst i Neutrum; jaaledes: vederskaatt (værkskaatt), vindskaatt, vatskaatt. Tel. Hall. Jf. G. N. herskær, vigskær. S. ogsaa sko, og openkaar.
- Skaa**, v. a. (r, dde), skaae, skiffe (fig). Han staa seg, som han vil: han raader sig selv. Sdm. og fl.
- Skaa**, el. skaaa, v. n. (ar), gaae skraat eller til Siden, gjøre Bøininger paa Veien; saasom naat man roer imod Binden. Nbg. Hard. Nordl.
- Skaabygd**, adj. om en Baad: smal i Bunden, og derfor slingrende eller rant paa Søen. Nordl.
- Skaadam**, m. Dæmning, som bestaar af et skraatliggende Plankeværk. Øst. og fl.
- Skaadaa**, f. skoda.
- Skaaf** (n.), Overhaand, Leilighed til at vinde. Eg sett Staa med honom: jeg fik en Leilighed til at sætte ham i Knibe, til at gjenbrive ham. Sdm. Synes at høre til G. N. skåk, eller skåktaf, o: Skafspil,

som ellers her hedder Skaff.
Skaaf, f. (fl. Skjæker), Skagelstang, en af de to Stænger som forbinde Kjøretøjet med Hestesælen. Temmelig alm., dog bruges tildeels ogsaa Skoful (Skofle) eller Lilla (Lindla). Sv. Skafel (i Dial. Skål).
Skaaka, v. n. (ar), halte, humpe. Edm.
Skaakaa, f. skafa. „Skafaafhytt“, adj. ustadigt, vaklende. Trysil.
Skaak-Folv, m. et Slags Hammel i Kjøretøjet. Smaal.
Skaal, f. Skaal, lidet Fod; Drifstekar; ogsaa Vægtskaal. G. N. skål. Han står ittke si Skaal i Venten: han er lige saa lystig som nogen anden. Driita ei Skaal med Laget: tømme et Glas med sit Selskab. Giva i Staati (el. atti Staati): give Brudegaver. Hertil Skaalegaava, f. Gaver som Bryllupsgjæstene give Brudeparret (saa kalbede forbi de oplægges paa en Skaal).
Skaalblom, m. Ranunkelblomst. Nbg.
Skaalbrot (o'), n. en liben gammel Skaal; egentl. Stykke af en Skaal.
Skaalda, v. a. (ar), stolbe, rage Haarene af Skindet; f. Gr. paa Svinn. Jsl. skålða; Eng. scald. Maaskee ogsaa om at afriive Huden, f. Munnkskaal.
Skaalving, f. Skolding, Afragelse.
Skaale, m. 1) et Stuur, et aabent Huus. Valders, Indre-Sogn. (Andre St. Skot og Skjaa). G. N. skáli: Huus, Stue. — 2) Fordør, Viskag; et Skjul ved Døren i Koder og Føhus. Mandal, Nbg. Smaal. Rom. — 3) en Stak eller Stabel af Lyvkviste (Lauvskaale); maaskee Lovhytte. Edm. (Nordbalden). Jf. Skjæle og Skyle.
Skaalegaava, f. Skaal.
Skaalpund, n. et Pund (2 Marker). Nest alm. adskilt fra „Pund“, da dette sædvanlig betyder Bismerpund (24 Mk.).
Skaaltom, adj. ganske tom, uden Ladning og Ballast; om Fartøi. Nordl.
Skaalvegt, f. Skaalevægt.
Skaameig, f. Skaarim.
Skaamur, m. en Muur med skraa eller hældende Side, saasom ved en Bro. Nbg.
Skaan, f. en haard Skorpe, f. Gr. af Dst; ogsaa Skover, fortgræde Levninger. Nedernes, Hall. Nordl. 3 Hard. Skaa („Mantaskaaf“: tør Kofase). G. N. skån. Jf. Skjæna.
Skaana, v. n. (ar), 1) blive skjæv el. skraa, hælde til Siden. Hall. (f. skaa, adj.). — 2) gaae skjævt, vende sig snart til den ene og snart til den anden Side. Busfr. Andre St. Skjæna, f. skæna.
[Skaaner, m. Skonnert (Fartøi).
Skaanorm, f. Skolorm.
Skaanska, f. en stolt eller dristig Kvindeperson. Edm.
Skaap, n. (og f.), et Skab, Forvaringsrum med flere Hylber. 3 de nordlige Egne Femin. (ei Skaap). Sv. skåp, n. Rt. Schap, Schapp.

Skaar, m. 1) Leehug paa en Eng, det buesformede Snit som man gjør ved Leen i Græsset (= eit Skaadrag). Hedder ogsaa Skaare. (Af Skjæra, Skar). — 2) en Kad af saabaune Leehug; en Strimmel hvor Græsset er nedskaaet. Høyet ligg i Skaare: Høet ligger som det faldt for Leen, uden at være udjævnet eller „breidt“. Jsl. skári; Sv. Dial. skår (Riek 591).
Skaara, f. skora. — Skaaraa, f. Skare.
Skaarboge (o'), m. Bøining paa den forreste Deel af en Lee, nærmest ved Ddben. B. Stift (= bogje). 3 Drk. Skaarbog (oo).
Skaare, m. 1, en ung Maage. Nordl. Df. tere Skaarung. G. N. skári. Maaskee ogsaa en Art af Maager, f. Havskaar.
Skaare, m. 2, Saltføver, indtørret Lage i Kar. Tel. (Vinje).
Skaargang, m. en Kad af Skaarer eller Leehug paa Engen. Drk.
Skaarim (i'), f. Sidetræ i en Slæde (noget indbøjet imod den forreste Ende). Sj. Jf. skaa og Rim. Ogsaa kaldet Skaameig. (Meig for Meib).
Skaarmaal, n. Agermaal, udmaalt Stykke for En, som skal skjære Korn. Toten.
Skaarung, m. 1) Maage-unge, Maage som ikke endnu har faaet sin rette Farve. Lof. (jf. Skaare). Skotske Dial. scaurie. — 2) en ung Kammerat, En som er første Gang med paa en Søreise. Nordl. Hertil Skaarungtoll, m. en Beværtning for Reiseselskabet af En som er med for første Gang.
Skaarvøl, f. Skurdøl.
Skaat, f. Skot. — Skaata, f. Skota.
Skaata, f. 1) en rank Træflamme uden Grene; Stammen af et ungt eller halvvolet Træ (tyffere end Stang, og tyndere end Stok), Nordre Berg. Edm. (meget brugt.). Andre St. Kaa, Kaja, Kefja, Slaata, Spira og fl. — 2) en affaaeren Spaan eller Skive; ogsaa en Skorpe. Hall.
Skaataa, f. Skota. — Skaataal, f. Skutel.
Skaaveg, m. en skraatløbende Vei i en Vasse; Vei som gaar opad i Svingninger. Nordl. Drk. og fl. Andre St. Snidveg.
Skaavegg, m. skraat fultet Plankeveg; for Gr. i en Dæmning. Østerd.
Skeid (Skjei), n. 1) Bane, Vei; Kjørevei imellem Aegrene paa en Gaard, m. m. Jf. Rennefeld. Tel. Busfr. G. N. skeid. — 2) Veb, Fart; Vei stykke som man tilbagerlegger i eet Træk uden at hvile. „Han rodde ei Nil i eitt Skjei“. Dst. Sv. skede. — 3) Bæddeløb; Kapridning. Sæt. Tel. „Fara te Skjeie“ (til Skeiba, gen. pl.): reise hen til et Bæddeløb. — 4) en vis Tid, da man fordem samledes til Kapridning. Søteråd. f. Skeidhelg. „Fraa Jonsøko te Skjeie“: fra St. Hans Dag til Enden af August. — 5) en Tid i Almindelighed, et Tidrum. Eit og annat Skeid: en og anden Stund. Dst. G. N. skeid. —

- Det bemærkes at „skei“ ogsaa i de følgende Ord lyder som Skei.
- Skeid**, f. 1) en See, Madsee (= Epon). Nest alm. Skei; ellers Skeid (Nfj. Edm.) og Stji (Wustr.). G. N. skeid; Sv. sked. Vel egentl. en Spaan, og beslagtet med Skida. — 2) en Skeefuld, Portion som fylder en See. Grantarskeid, Supansteid, Mjøllesteid. — 3) en Fjel eller Skive; f. Vindsteid. 3 Særdeleshed: Hammel, Tværstykke imellem Skaglerne paa en Slæde. Gbr. Dgfaa: Foden eller Opstaaenderen forrest i en Blod. Gausdal. — 4) Bøverkam, Mittet eller Rammen hvori Rødegarnet indfydes til Vævning. Alm. (Paa Nfl. Skji). Dgfaa kaldet Vevsteid (Vævsfjel). Sv. västved. — 5) Skede, Hylster; saafom Knivsteid (= Skidra). Sjeldnere. G. N. skeidir, pl. Sv. skida. (Ang. sead, Mht. scheide). Om det sidste hører sammen med de forrige, er dog uvist.
- skeida**, v. n. (ar), løbe, rende, kaprende. „sfej“, Hall. Jf. Skeid, n. Hertil hører vel ogsaa „sfejia ut“: løbe bort fra sin Tjeneste, stille sig fra sit Selvskab ic. Hard. Tel. (Jf. sfej).
- skeida**, v. a. (ar), indstjude Rødegarnet i Bøverkammen (Vævsfeden). Hertil Skeidkrok, m. en liden Krog, hvormed Traadene trækkes ind i Rammen.
- Skeidbinder**, m. Ribbinder.
- Skeidblad**, n. Skeeblad. Lyder som Skjeibla og Skjeiablad; paa Edm. Skjeida(r)=blad. Sammebede ogfaa Skjeida(r)=nebb, m. Spidsen af Skeeblandet; og Skjeida(r)=skast, n. Skeefast.
- Skeidbroder**, m. Medstrider, Medbeiler i Bøddeløb eller Kapridning. Tel. (Landsf. 167).
- Skeidsole** (o'), m. Bøddeløbs-hest. Sæt.
- Skeidshelg**, f. en Tid da Folk samles til et Bøddeløb. Sæt. og Tel. i Formen „Skjeihøg“. Dgf. kaldet Skeidsunnhelg (Skjeisunnhøg), f. og Skeidsunnbil (i'), n. For-dum en vis aarlig Fest. Den egentlige Skeiddag var den sidste Løverdags i August Maaned. Sæt. (Valle). S. Skeid, n.
- Skeidlag**, n. f. Skeidstoff.
- Skeidmat**, m. Steemad, Søbmad.
- Skeidstaap**, n. Skab at sætte Skeer i.
- Skeidslag**, f. Skeidstoff.
- Skeidstoff**, m. en stærk Kamme, som omfatter Bøverkammen i en Bøverstol og tjener til at slaae Jslatten fast. W. Skift. Ellers kaldet Skeidlag (Valb.), eller Skjelag, n. (Smaal. Rom.), og Skeidslag, n. (Gbr.). 3 Trondh. Skift: Slagbord, Slagvol. (Sv. skeidlofve).
- Skeidsunnhelg**, f. Skeidshelg.
- Skeidronn**, f. (Nl. -tenner), en af Tænderne eller de tynde Spiler i en Bøverkam. (Jf. Basma og Tjug).
- Skeidvinnar**, m. Binder i Bøddeløb.
- Skeidvoll**, m. Rudebane, Blads for Kapridning el. Bøddeløb. Afbig. Skjeivodd, Sæt. Tel.
- Skeik**, m. en Fjæv eller slingrende Gang; en Svingning til Siden. Hard. Dgfaa: en uordentlig, skjedesløs Person. Tel. Om Kvinder Skeika (Skjeike), f.
- skeika**, v. n. (ar), skeie, vige ud fra den rette Linie, gaee en Fjæv eller kroget Gang. (Omtr. som skeiva). Hard. Tel. G. N. skeika. (Jf. Sv. skeka: skræve).
- Skeim**, m. Lune, Stemning; ogsaa: Dybruusning, Hidsighed. Edm. Jf. Skime.
- skeina**, v. n. (er, te), slyve skjævt el. med afværende Hælbning til Siderne; svæve fremad med visse Svingninger, som en Blæde naar den fastes i Luften. Nfj. Dgfaa paa Nfl. (Rom.). Ellers i anden Form: skina (i'), Hard. og fl., skjene (ee), Smaal., skjæne, Tel. (Jf. skiva). 3 Sjl. skjœyna: skjære kraat.
- skeina** (skjeine), v. a. (er, te), skjære i Huden, ridse, saare. Han hadde skeint seg i Foten. Edm. Hall. og fl. G. N. skeina.
- Skeina**, f. Saar, Rift af et hvaat Redskab. Sæt. og fl. G. N. skeina. Dgfaa: en Stribe (ligesom Skjengja). Tel.
- Skeine**, m. et Slags høit Græs, som vorer i Sumpe. (Carex vesicaria). Edm. Dgfaa kaldet Skeinegras, dog lidet brugt.
- skeinurr**, adj. sribet. Tel.
- Skeisa**, f. Skjeite, Jernsaale at glide med paa Jis. Nest i Fleertal. Dgfaa ubtalt Skeisfa (Skjeisfe), maafee opfattet som Skeidsfa. Jf. Holl. schaats, Eng. skates.
- skeiv**, adj. Fjæv, afvigende fra den rette Linie; ogsaa: vreden, fordreiet, forvendt. G. N. skeitr. Jf. faa, stak, vind.
- skeiva**, v. a. og n. (ar), 1) forvrilde, gjøre fjæv. Steiva Steene: gaee sine Stohæle skjæve. — 2) v. n. slingre, gaee i Fjæv Retning; ogsaa: bevæge sig klobset, være ubehændig. Hveraf Skeiv, m. og Skeiva, f. om en ubehændig Person. — 3) om Omstændighederne: gaee uheldigt. Det skeivar so til, at me toma for seint.
- skeivast**, v. n. f. skeivna.
- Skeivferd**, f. en uheldig Færd, Usærd, Ulykke. Gbr. og fl. (Skjeifær). Ved Trondh. Skjeifær. Jf. Usteid (Ustjee).
- Skeivring**, f. Fjæv Gang, Slugring.
- skeivla**, v. a. (ar), rive aflave, støde til noget saa at det bliver skjævt. Sjl.
- skeivleg**, adj. uheldig, som gaar skjævt eller træffer uheldigt til.
- Skeivling**, m. Steen med skjæve Kanter. Nedenæs.
- skeivmynt**, adj. skjævmundet.
- skeivna**, v. n. (ar), blive fjæv.
- skeivrent**, adj. skjævtaudet.
- skeivdygd**, adj. skjævsiet; ogsaa skelende.
- Ski**, f. Skeid og Skida.
- Skibbaat**, f. Skjybaat.

Skid, n. Skier, Sneefko (= Skida). Søndersjelds (i Formen Skij). G. N. skid; Sv. skid. Jf. Dnber.

Skida, f. 1) et Stykke af flovet Ved, et Træstykke, Brændestykke. Mest alm. Skja, Skjje; i Nfj. og Edm. Skjide. G. N. skida; Eng. shide, T. Scheit. — 2) Fjel, Planke, Stof. Mest i Sammensætning, som Beitskida, Aurskida, Grunnskida, Tilskida, Trodskida. (Jf. Vindskida). — 3) en Ski, Sneefko, lang Træsaale hvormed man kan gaae eller glide paa Sneen. (Jf. Skid). — Ordet synes nær beslægtet med Skeid og grunder sig vel altsaa paa et Stammeverbum skida (skid, skiden), Mht. schiten, o: fløve. (Grimm, Gr. 2, 15).

Skidband, n. Baaend eller Stroppe til Jodsfæste paa Skier.

Skiddyrgja, f. f. Dyrgeja og Skidfar.

Skidsang, n. en Javnfuld af flovet Ved.

Skidfar, n. Spor efter Skier i Sneen. Hedder ogsaa: Skiddyrgja, f. Valbers.

Skid(d)ektje, Indh., **Skid(d)laam**, f. Tel. Jf. Meidd og Slod.

Skidføre, n. væsende Sneelag til Skiløbning. Mest alm. Skjiføre; paa Edm. Skjlfør, f.

Skidgard, m. Gårde af tynde fløvede Træstammer, sædvanlig opsatte i skraa Stilling og forbundne ved lodrette Bæle. (Mest alm. Skjigar). G. N. skidgard; Sv. skidgård.

Skidhals, m. den forreste opadbojede Deel af Sneeskierne. Ogsaa kaldet **Skid(d)brætt**, n. Østerd. og **Skid(d)hav**, n. Tel.

Skidhjell, m. et Runn under Taget, hvori Vedstykker oplægges til Tørring. „Skidhjell“, Edm.

Skidlad, n. en Stabel af flovet Ved, Brændestabel. Mest alm. Skjila; i Nfj. Skidelad.

Skidlængd, f. sædvanligt Længdemaal for Ved som ophugges til Brændsel.

Skidløypar, m. Skiløber (f. løypa). **Skidløyping**, f. Glidning eller Reiden paa Skier. Ogsaa kaldet **Skidrenning**, f.

Skidstav, m. en lang Stav at styre med i Skiløbning.

Skidvid (i'), m. Ved som fløves til Brænde. Mest alm. Skjive.

skifloytt, heelt beakket; f. skifloytt.

Skift, n. en Arbejdsstund (= Dykt). Østerd.

skift, part. skiftet; ombyttet; f. sølg.

skifta, v. a. og n. (er, e), 1) skifte, dele, udskifte, f. Gr. en Arv; ogsaa: afdele, ordne i visse Afdelinger. Nogle Steder skipta, og skypa. (Søndre Berg.). G. N. skipta (skifta). — 2) omskifte, ombytte. Skifta Klæde: tage andre Klæder paa. Skifta Hønderna: lade den ene Haand hvile og gribe til med den anden. Han skifte Litterne (i'): han skiftede Farve, blev rød eller blev i Ansigtet. — 3) v. n. afværle, for-

andre sig, variere; f. Gr. om Lyd. Skifta vil ittje skifta, o: give de forskjellige Toner, som man ønsker. Det heve skift um: det har forandret sig. Ne saa skifta paa: vi saae gjøre en Afverling, komme med noget nyt. (Jf. byta). — skiftast, v. n. skiftes med en anden, omverle, gjøre noget verelvlis.

skiftande, adj. 1) omskiftende. 2) delelig, som kan skiftes.

Skifte, n. 1) Skifte, Deling af Gods, især Arv. Nogle St. Skipte. G. N. skipti. — 2) Omskiftelse, Ombytning; ogsaa Afverling, Forandring. Bata til Skiftes: vaage verelvlis, hver sin Stund. Gjera Skifte paa: afværle, gjøre en Forandring. — 3) noget at ombytte med, et nyt eller andet Sæt, f. Gr. af Klæder. Han hadde ittje Skifte: han hadde ikke mere end een Klædning. — 4) et Skiftested, en Station paa en Landevei. Roma fram til Skiftet; stadna paa Skiftom ic. — 5) et Vestykke imellem to Stationer. Cit tungt Skifte til aa tøya. Summe Skifti tøyrde han, og sume gjett han. Dsl. og fl.

Skiftebrev, n. Dokument om et Skifte.

Skiftebrug, n. Verelbrug, Verelbrift.

Skifregard, m. Gårde imellem to Gaarde. „Skiftesgar“, Vald. Jf. Skilgard.

Skiftegreida, f. Skiftevæsen; Skiftesager.

skiftelaus, adj. eensformig; monoton.

skifteleg, adj. omverlende (= umskifteleg).

Skiftemor, n. Skiftesamling.

Skifterett, m. Skifteret; ogsaa Skiftelove.

Skifrestad, m. Skiftested; Station.

Skifring, f. Delling; ogsaa Omverling.

Skigar, f. Skidgard.

Skiff, m. og f. 1) Skif, Brug (= Sed, Bis). 2) Orden, rigtig Forhold (= Lag, Skap). Ogsaa: Tilstand, Forfatning. I denne Betydning ogsaa: Skikkelse, n. (Nyere Ord).

skiffa, v. a. (ar), 1) skiffe, ordne. Skifta seg: opføre sig. 2) bestikke, tilskikke. 3) afskiffe, sende. Lydsk skiden.

skiffad, adj. skiftet, dannet, formet; ogsaa: beskaffen (= skapad, lagad).

skiffeleg, adj. 1) ordentlig, forsvarlig, god nok. 2) rigtig, virkelig (i Modsatning til Billede eller Tegning). B. Skift. 3) retskaffen, veltænkende; ogsaa: artig, omgængelig. — skiffelege, adv. rigtigt, ordentligt; ogsaa: tilfulde, tilstrækkeligt. — Nyere Ord ligesom de forrige. Jf. skapleg, lagleg, skilleg.

Skiftu, f. Skiftja.

Skil (i'), n. (og f.), 1) Adskillelse, Skjelling imellem sammenstillede Ting. (Af skilla). Gjera Skil paa: adskille, skjelne. Saa Skil paa: faae Rede paa. Lyder tildeels som Skyl (y'), Edm. og fl. G. N. skil. (Jf. Dagstil). — 2) Forskjel, Ulighed. Der Skil paa dei tuo. Ofte ombyttet med det nye Ord „Forskjel“. — 3) Skjel, Skillepunkt. (Landstil, Martestil, Begstid). I Sær-

deleshed om Skillerummet imellem Traa-
dene i en Bøx, eller den Nabning hvori
Flettet skal indskydes. Afvig. Skyl (y'),
f. Edm. (Jæl. skil). Jf. Skilstikka. — 4)
Orden, Røde, Klarhed. Vera i Ståtom: være
i rigtig Orden; ogsaa: være ved fuld Sands,
være ædru ic. „I Skilo“, Tel. Dgsaa med
Begreb af Visshed el. Sikkerhed. Der Stil
paa: det er klart, sikkert; ogsaa omtrent
som: det er noget mærkeligt, noget usæd-
vanligt. Lister, Jæd. Nys. (I Hard. „Der
Forfjæl paa“).

Stil (i'), f. 1) Stjel, Billighed, rigtig De-
ling. Gjera Ret og Stil. Pata alle saa ei Stil,
o: en og samme Ret, el. lige meget. —
2) Fyldest, fuld Erstatning. Det gjerer god
Stil fyre Pengarne: det er sine Penge værdt.
Han gjorde Stil fyre Loni: han forjente sin
Løn. Lyder mest alm. Skjel (e'), men er
egentlig samme Ord som forrige og ud-
gaaet fra G. N. skil, n. pl.

stila (i'), adj. ærlig, retfærdig, skikkelig; og-
saa: dygtig, forsvarlig. Ein stila Mann: en
brav, agtværdig Mand. (G. N. skila madr).
Nhl. og fl. (Lyder tildeels skjela). Egentlig
Genitiv Pl. af Skil (altsaa ikke skilab).

stila (i'), v. a. og n. (ar), 1) skjelne, gjøre
Forfjæl, see eller kjende tydeligt. Sæt.
(Af Stil). — 2) holde Takt eller Orden,
gaae i jævne, stadige Skridt. Gbr. (i For-
men skjela). — 3) gjøre Røde for sig,
ordne sine Sager; saaledes ogsaa: tilkjende
eller give nogen en vis Giendeel; testa-
mentere, tilsiige En noget. Nhl. Sogn,
Esf., ogsaa Smaal. og fl. Hedder ellers:
stija (Jæd. Ehl. Gbr.) og skyna (Edm.).
G. N. skila: tilkjende, tilbømme. — 4)
tage Afsted, ibet man bærer et Ligg til
Graven; tale for den afdøde eller paa
dennes Begne. Sogn. Jf. Skilmaala. —
5) gjøre Ophævelser, larme, skjælde. Nhl.
— 6) gjøre Fyldest, have fuldt Værd.
Edm. i Formen skjela (e'). „De skjela
'kje fyre meir“: det er ikke værdt mere.
„Naaten kosta mykje, men han skjela væl
fyre da“, o: den var virkelig de Penge
værd. S. Skil, f.

Sti-lag, f. Stribstoff.

Stilblad, n. f. Skilstikka.

skild, part. skilt, adskilt; ogsaa: ordnet, af-
gjort, f. skilja. Afvig. skjuld (y'), Edm.,
skjuld, Tel. En anden Afvigelse er „skil-
der aat“, o: adskilt (ogsaa i Fleertal med
tydeligt „r“). „Dei va skjyder aat“, Edm.
„skilder at“, Smaal.

skildra, v. a. (ar), udspredde eller udhænge
meget tyndt. Edm. „Skildre Klæda utnye
Staaingj'a“. Dgsaa v. n. gaae meget tynd-
klædt. Nff. Vel egentl. skil-ra, af skilja. —
Forfjælligt herfra er det nye Ord skildra:
aftegne, afmale; efter L. schildern, egentl.
male Skjolde (Schilder).

skile (i'), tydeligt ic., f. skillege.

skilen (i'), adj. afgjort, bestemt. Tel. Brugt
i Formen „skjile“ (skilet, n.), som falder
nær sammen med skilleg.

Skilgard, m. Gjerde imellem to Gaarde
eller Udmarker. Skil. (Skilgar). Andre St.
Skiftegard, Merkegard.

Skilgreida, f. Ordning, Udvikling, Røde i
en Sag. Paa Edm. Skilgreide.

skilja, v. a. (skil, skilde, skilt), 1) skille, ad-
skille, sætte fra hinanden. Tildeels afvig.
skylja (skylje), Edm. og fl. I Tel. med
Imperf. stjulde, Sup. skjult. Præs. skil,
skil'e, skil'er (i'); afvig. skyl'e (y'). Impe-
rativ: skil, Pl. skjije. G. N. skilja (skil,
skildi); Sv. skilja. — 2) skjelne, see tyde-
ligt saa at man kan kjende det ene fra
det andet. Nordre Berg. Det værdt so myrkt,
at me skilde ittje Begen. „Han skyl' ittje te
lese“: han seer ikke at læse. Edm. (Jf.
skila). — 3) afgjøre, afslutte en Sag.
Stija Trætta: dømme eller kjende i en Tvist.
Dgsaa: tilkjende En noget (= skila); be-
stemme, bevilge. Gbr. (skjölje). „So sekk
da, som var skjelt ut aaf'en“. — 4) upe-
sonligt: være til Forfjæl, gjøre Tingene
ulige. Det stilde mytet: det var stor Forfjæl.
Der ittje stort, som stil: der er kun liden For-
fjæl. Det stil seg: det kommer an paa, be-
roer paa; f. Gr. Det stil seg, tor han er lagad;
det stil seg, um det er mytt elder gamalt, o. f. v.
— 5) med Dativ: angaae, vedkomme. Det
stilde meg intje: det var mig ligegyldigt. Det
stil ittje honom: det kommer ham ikke ved.
(I denne Betydning overalt „skil“, ikke skyl).
— Refl. skiljast (skilst, skilbest): adskille
sig, forlade hinanden. Skiljast paa: tage
Afsted fra. Hedder ogsaa: skilja seg.

skiljande, adj. deelig, som kan skilles.
skilleg, adj. 1) tydelig, klar, let at skjelne.
Egentl. skilleg (langtonet), i Smaal.
skjili. — 2) rimelig, billig (skjellig). Min-
dre brugl. Nogle St. skjelug, skjelang.

skillege, adv. 1) tydeligt, klart. Sogn og fl.
i forkortet Form skjile (i'); i Vald. skjjele,
paa Edm. skjyle (y'); f. Gr. „E saag da
so skjyle“. Jf. skilen (skillet). — 2) rigtig,
virkelig, for Alvor. Valbers. „Han va
skjele sæl“: rigtig glad. „So syntest skjjele
godt um da“. Dgsaa: ganske, just, netop.
„Skjele yttaft paa Pynten“: just paa den
yderste Pynt. „Da va skjjele som ein
Skimt“: ganske som et Lyn. Vald. (mæ-
get brugl.).

Skilling, m. 1) Skilling, en liden Mynt.
Oste uforandret i Fleertal; f. Gr. Ein Da-
lar er hundread og tjuge Skilling. — 2) en vis
Jordskjuld, som udgjør en Lovtveedel af en
„Laup“. Nhl. — 3) Penge i Almindelig-
hed; f. Gr. hava Skillingar; vera tjær fyre
Skillingen, o. f. v. Sædvanlig betonet:
Skil'ing (i') og mange Steder udtalt som
Skjel'ing (e'), hvorved man maafee har
tænkt paa „skjela“ (o: have Værd), see

fila (6); ialfald synes den langtonede Form at hentyde paa en Sammensætning: Skil-ling. Ordet er ellers meget gammelt. G. N. skillingr (dog ogsaa skildingr); Ang. scilling, Ght. schilling, Goth. skilliggs.

Skillinglaus, adj. pengeløs. (Gbr. og fl.).

Skillingløysa, f. Pengemangel.

Skillingsverde, n. Værdie for en Skilling.

Skilmaala, f. Afstedstale over et Ligg, som bæres til Graven. Hall. f. skla, 4.

Skilmerke (kj), n. Skillemærke; Skilletegn. Ogsaa i Formen **Skilmærk**, n. Tel.

Skilmun, f. Skilsmun.

Skilnad, m. 1) Afskillelse, Afsondring; ogsaa: Afsted fra et Selskab eller Samvære. G. N. skilnadr. — 2) Forskjel, Ulighed. Der stor Skilnad paa deim. Vest alm. Skilna (Skjelna); afvig. Skylnad, Edm. Skjøl-na, Gbr.

Skilning, f. 1) Afskillelse. Hedder ogsaa **Skiljing**. — 2) Skjelnen, klart Begreb. (Lidet brugl.). G. N. skilning.

Skilord, n. 1) Aftale, Afgjørelse. Nhl. Nhf. — 2) Betingelse, Vilkaar; ogsaa Forbehold. Tel. og fl. (Skilor, i'). G. N. skilord.

Skilrom, n. Skillerum.

Skils (skjels), adv. afværende, paa forskjellig Maade. Gbr. Ogsaa som adj. „Han er so skjels“, o: usikker, ikke altid ligedan. Egentl. et Genitiv af Skil. Sv. Dial. skjels: nogenlunde. (Nieg 585).

Skilsmann, m. Dypmand, Voldgiftsmand. Gbr.

Skilsmaal, n. Skilsmiøse. Lidet brugl.

Skilsmun (u'), m. Forskjel, noget som gjør Tingene ulige. Dtl.

Skilspretta, f. s. sølg.

Skilspikka, f. en Spile eller et Par Spiler, som ere indstufne i en Bæx imellem Garnbommen og Syllerne for at holde Rende-garnet i bedre Orden. Nommertige. I Smaal. **Skilspretta**; andre St. **Skilblad**, paa Edm. **Skylblod** (o'), pl.

[**Skilt**, n. Skilt, efter L. Schild.

Skilvange (gh), m. en Grændse, et Punkt hvor et vist Felt adskilles fra et andet. Tel. (Winje). Jf. G. N. skilvangi: Bestemmelse.

Skilvegg, m. Skillevæg, Mellemvæg.

Skilviseleg, adj. tydelig, klar, utvivlsom. Ejj. (Oftere som Adverb). G. N. skilvisilegr.

Skiløypar, f. Skiløypar.

Skime (i'), m. Dypbrusning, Bevægelse; ogsaa Forvirring. Edm. (Jf. Skim). Vel egentl. Dypflammelse. G. N. skimi: Glimt, Lysning. Jf. skimla, skinta.

Skimla, v. n. (ar), 1) glimte, frembringe enkelte Glimt eller Bliint; jage Fisk med „Skimlor“, f. Skimla. Ehl. — 2) skele, vende Dineene skjævt. Hall. Hertil **Skiml-øyg**, adj. skelende, skjævolet. Trondh.

Skimla, f. en Fiskestrømme, en hvid Fjel

eller Blæde, hvormed man støder i Vandet for at drive en Fiskeflim i en vis Retning. (Jf. Fiskevennen 12, 172).

Skimlutt, adj. lyspletet, broget med lyse Pletter. Gbr. Edm. og fl. Nogle Steder **Skimblett'e**. Jf. klaarskimlutt.

Skimt, m. Glimt, Bliint af en ustabig Lysning. Ogsaa: et Lyn. (Toreflimt). Vald.

Skimta, v. n. (ar), 1) glimte, give en flygtig Lysning. (Jf. skoma). — 2) lyne, blinke af Lynild. Vald.

Skin (i'), n. 1) Skin, klar Lysning; fornemmelig Solskin. (Nogle St. Skjen, og Skjan). G. N. skin. — 2) Glands, glindsende Udsende. Setja Stin paa: gjøre blank eller glindsende. — 3) Tørke, langvarigt klart Veir. Jf. Skinaar. — 4) Blåsen, f. Skining.

Skina (ii), v. n. (skin, schein, skinet, i'), 1) skinne, lyse; om Sol og Maane. G. N. skina (skein); Sv. skina (sten). Supin. sædvanlig skine (i'), el. skjene. — 2) glindse, glimre. Det sin i det: det glindser, der staar Glands af det. Jf. Han sin ikke hve det, o: han ser ikke ud dertil, hans Udsende lo-ver ikke saa store Ting. B. Stift. — 3) fortørres af Solskin, indsvinde ved langvarig Tørke. Graset stein av: blev afføiet ved Tørke. Baaten sin sunder: bliver løst af Fortørrelse (ved at staae paa Land). Jf. forskinen. — Det sin av: det klarer op (efter Regn eller Taage); ogsaa: det fortørres (om Græs). Det sin hver: Solskinnet gaar det forbi (om et Sted som ligger lavt eller bortvendt fra Solen).

Skina (i'), v. n. (ar), blåse, vende omkring for at finde Skjul eller Udfjølning; om Køer, naar de plages af Bremserne i størk Barme. (Jf. Skinstøde). Nogle St. skjena, skjæna; vel ogsaa skjana og skaanaa. (Jf. kelta). Sv. skena: gaae løbf. — Ogsaa: vimse, slagre, flyve skjævt; f. skena.

Skina (i'), v. a. (ar), give Skin eller Glands, gjøre glindsende. Hertil „Skinabrød“ (skinat Braud), Brød som er bestrøget med et Slags Vædske, for at det skal glindse. Nhl. og fl. Jf. snika.

skinande (ii), adj. skinnende; ogsaa: klar, luttet; f. Gr. berre skinande Vatn: luttet Vand og intet andet. Ein skinande Fante: en gjennemdrevnen Spidsbube. B. Stift.

Skinaar (i'), n. Tørkeaar, en Sommer da Kornet fortørres af langvarig Solhede.

skinen (i'), part. fortørret, angreben af Tørke eller Solhede; f. skina.

Skinflor, m. Hytte som er opsat til „Skinstøde“ for Køerne. Ejj. (?).

skinbæsa, v. n. fortørres af Solskin. I Tel. skinbæsa.

Skining (i'), f. Blåsen, Omloben; f. skina.

Skinka, f. Skinke, Laar. (L. Skinken). Jf. Skonk, Skank. Klappa Skinka: salbe bag- over, som paa Jis. B. Stift (i Spøg).

Skinn, n. Skind, Hud, især af mindre Dyr. (Jf. G. N. på hud af nauti ok skinn af saudi. N. L. 1, 144).

Skinna, f. Hinde, tyndt Dække som ligner Skind; f. Gr. om Indvoldsahinderne i Dyr. B. Stift.

skinna, v. a. (ar), 1) sætte Skind paa, dække med Skind. 2) skinde, plage, presse efter Penge. Stimma i Hop notre Skillingar. Hertil Skinnar, m. en Skinder; egentl. En som tilveber Skind.

Skinnbloja, f. f. Skinnfeld.

Skinnbloyta, f. en dygtig Gjennemblødnings, f. Gr. af Regn.

Skinn-egg, n. Egg uden Skal (= Blaut-egg). Dgsaa kaldet „Skinner-egg“, Smaal. Bufr.

Skinn-erm, f. Skind-Ørme, at bruge ved Fiskerie.

Skinnsfeld, m. et Læppe af laadne Skind; f. Feld. Sjeldnere Skinnfilla (= fibla), f. (Hard.). Dg. kaldet Skinnbløja (=bleia). Nbg.

Skinnslika (i'), f. f. Skinnvengja.

Skinnhosa (o'), f. Skindstrømper. Øftere kaldet Snjohosa.

Skinnhyre, n. Skindklædning. Nordl.

Skinnjarn, n. Redskab af stråbe eller tilrede Skind med Hard. og fl.

Skinnlædd, adj. klædt i Skindklæder.

Skinnlæde, n. Skindklæder, Fiskerklædning af barket Skind. (Nordenfjelds). Ellers ogsaa om Klæder af laadent Skind; saaledes Skinnhuva, f. Skinntrøya, f. Skinnbrok (oo), f. Jf. Skinnstak.

Skinnkost, m. Fortrin med Hensyn til Skindet. 3 Spøg; f. Gr. ein god Skinnstoft: en fin Hud. Tel.

Skinnslit (i'), m. Hudfarve. (3 Spøg).

Skinnrugga, f. et Skind-Læppe, Fæld. Siredal og fl.

Skinnsstak, m. Fisker-Kufte, en sid Løse af barket Skind, formet som en Skjorte eller Bluse med knap Nabning oven til. Nordenfjelds.

Skinnsøyra (?), f. et Slags Naal. Hall. (Skinnseime).

Skinnsvara, f. Skindvarer, Ting som tilvirkes af Skind.

Skinnvengja, f. Flaggermuus. Øbr. og fl. Ellers Skinnslifu, Num. S. Skjaavengja.

skin-næm (i'), adj. udsat for Løse; om et Sted, hvor Korn eller Græs let fortørres i Sommerheden. Tel. og fl.

Skinn-æta, f. et Slags Insekt, Dermestes (?). Voss, Hard.

skinngja (i'), v. a. (er, de), forvrænge (Dinene), vende det hvide ud. Hall.

Skinsoleia, f. Blomst med glindsende Kronblade; især Ranunkel.

Skinstøde, n. et Sted hvor Køerne søge Skul i Sommerheden, eller hvor de finde Leilighed til at værges sig for Bremserne,

saasom i en stor Skygge eller paa en Grunding i Vandet. B. Stift. Nogle Steder Skinstøpe.

skinsvart, adj. glindsende sort.

Skintrøya, f. = Bløffeber. Tel. og fl.

Skinveber (e'), n. Løse, langvarig Hebe af Solstin. „Skinnær“, Tel. og fl.

Skip (i'), n. 1, Skib, Fartoi. Nu kun om de største Fartoi; afvig. fra G. N. skip, som ogsaa kunde betyde Vaad eller Færge.

Skip (i'), n. 2, Tale, Dmtale (f. skipa). Edm. „Da kom paa Skip“: det kom paa Tale, man kom til at tale om det. Ved Trondh. Skjap: Snak, løst Rhyt.

skipa (i'), v. a. (ar), 1) indfibe, indlægge i Vaad eller Fartoi. (Nogle St. skjapa, skjapa; i Jndh. skjaapaa). Dei halda paa og skipa inn, o: indfibe sig til en Reise. (Sjeldn om at udfibe). — 2) bemande, besætte med Folk. (G. N. skipa). Stipa ein Fistarbaat. Stipa seg: danne et Selskab til en Reise eller til Fiskerie. Nordl. — 3) ordne, sætte i Orden, arrangere. Stipa tit i Suset: sætte Tingene i rigtig Orden, paa sin rette Plads. Dgsaa: styre, holde i Orden, drive (et Arbejde, en Huusholdning). Mest brugt i de sydlige Egne. (Nogle St. skjapa, skjapa). — 4) bestemme, aftale forud; foresætte sig noget. Dei hadde stipat seg heimatter til Helgi: de havde bestemt sig til at komme hjem til Søndag. Hard. Sjl. Nhl. (Jf. Skipnad). 3 lignende Betydning „skjaapaa“, Gulbalen. — 5) fortælle, berette. (Vel egentl. fremføre, fremføre). Edm. meget brugt. „Han heve mykje te skipe'ta: meget at fortælle. „Skipe da inje“: tal ikke om det. Hertil Skipande, adj. „Dø' ikkje skipande“: det er ikke saa, at man kan tale om det; det er for galt. Jf. Skip, 2.

Skipad (i'), part. 1) henvisst til en vis Plads, indkommet i et Følge eller Selskab. Han var skipad med os: han var i Følge med os (egentl. paa samme Fartoi). Nordl. — 2) bemandet; forsynet med Mandskab. Han er alt skipad: han har faaet fuld Besætning. — 3) ordnet, opstillet, indrettet; ogsaa: drev, bestyret. Der vel skipat paa den Garden.

Skipar (i'), m. 1) En som opstiller eller ordner noget; f. skipa. 2) Skipper, Skibsfører. 3) denne Betydning mest alm. Skipper (Skiper). Jf. G. N. skiphera.

Skipbaat, m. Skibsjolle. Sædvanlig udtalt Skibbaat (Skibbaat).

Skipbrot (o'), 1. Skibbrud, Forlis. (Lidet brugt.). G. N. skipbrot.

Skiplag, n. Ordning; Orden i Arbejde eller Huusholdning.

skipleag, adj. ordentlig, passende, vel indrettet. Nebenes og fl.

Skipar, m. f. Skipar.

Skiping, f. Ordning, Opstilling ic. f. skipa.

skipla, forstyre; f. skjepla.

Skipnad, m, 1) Orden, Maade at indrette sig paa; f. Gr. i Huusholdningen. — 2) Bestemmelse, Bestuining. Søndre Berg. og fl. Dgsaa: Skjæbne (= Skjæpna); dog sjelden, da det sædvanlig hedder Lagnad.

Skipfund, n. Skippund, 20 Lisfund. (Søndersjæls). G. N. skippund.

Skipreida, f. Skibrede; et mindre Distrikt ved Søanten, omtrent som et Thinglag eller Præstegjeld. G. N. skipreida.

Skipfam, adj. omhyggelig, flink til at ordne og indrette sine Ting.

Skipfarm, m. Skibsladning. Hedder oftere Skipladning, f.

Skipserd, f. Skibs fart, Søfart.

Skipseid, f. Farvand for Skibe.

Skipseiga, f. Skibsleie, Fragt.

Skipslægje, n. Havn eller Liggested for flere Fartøier. G. N. skipalægi.

Skipseidar, m. Skibsreder.

Skipstømmer, n. Skibstømmer. Dgsaa kaldet Skipsværke (fj), el. Skipsverke, n.

Skipsverv, n. Skibsværst.

Skip (ii), adj. skjær, reen; i Særdeleshed: 1) frisk, ny, uforbunklet; f. Gr. om et Saar i Træ, et Brud i Steen eller Metal, som viser sig at være nyhlig paaformet. Nogle St. Skiren, Gbr. og fl. — 2) klar, afklaret, fri for Værme; om Vædse; f. Gr. Lud. Hedder ogsaa Skiren. Nordre Berg. — 3) reen, ublandet; f. Gr. berre skire Gull; skirt Staal ic. Dgsaa: fin, smuk, zjærlig; f. skirleitt og skirlagd. Nogle St. Skjær. G. N. skir'r (ogsaa skær'r); Ang. seir (Eng. sheer), Goth. skeirs (o: klar).

Skira, v. a. (er, de), 1) rense, klare. G. N. skira. Næst brugt om at skille en Vædse fra dens Værme ved en langsom Afhældning. Jf. skirna. — 2) døde, indsie ved Daaben. Vofs, Hard. G. N. skira. Heraf Skirsl. — Partecip Skird, oftere skirt (ligesaa Imperf. ofte: skirte). Nest. Skirast: klare sig (= skirna).

Skip, adj. reen, frisk; f. skir.

Skipsløvt, adj. heelt oversømmet, skjult af Vand. Hall. I Bustr. Skisløvt, som falder nær sammen med skisløvt.

Skipring, f. Renselse; ogsaa: Daab.

Skirlagd, adj. fint formet (= Skirvaksen). Hall. Vel ogsaa: smækker, mager; ligesom: Skirbumad, adj. saadan at Beenbygningen viser sig; og Skirfinad (i'), saadan at Senerne vise sig. (Hall.).

Skirleike, m. Renshed, Klarhed.

Skirleitt, adj. vakker af Udseende, som har fine eller rene Former. Hall.

Skirn (ii), f. Daab. Kun i Forbindelsen Skirna(v)mann, el. Skirna(v)gur, o: kristen Mand el. Yngling. Hall. (i Folkesagn). G. N. skirn, f. Skirsl.

Skirna (ii), v. n. (ar), klare, afklare; afsætte Værme eller Bundfald. Dgsaa i

Formen Skirnaft. G. N. skirna.

Skirning, f. Klarning (i Vædse).

Skirsl (ii), f. Daab (egentl. Renselse). B. Stift, tilbeels med Udtalen Skisl, Skilstl. G. N. skirsl. Hertil Skirslarbarn, n. Barn som bæres til Daaben. Udtalt Skirslabadr, Skislabaen.

Skirtorsdag, m. Skjærtorsdag, Torsdagen før Paaske dag. Søndre Berg. og fl. Andre Steder Skjærto(r)sdag. G. N. skirshørsdagr og skirdagr.

Skirvaksen, adj. vakker voren, fint formet. Tel. (No).

Skirvel, f. Skjerve.

Skisl, f. Skirsl. — 3 Tel. ogsaa „Skisl“: Skillemærke; vel egentl. Skisl.

Skit (i), n. Smuds, Ureenhed, Snavs; ogsaa Dynd, Søle; egentl. Skarn. (Tilbeels udtalt Skjeet). Hertil endeel sammensatte Ord, hvori „skit“ altid har den aabne Vokal (i'); saaledes: Skitblid, adj. som viser en mistænkelig el. paaagen Blidhed. Skitdepel (e'), n. Søle, Dynd. B. Skist. (Dgsaa udtalt Skibdepel). Skitdike, n. Bøl, Sølevyt. (Tilbeels udtalt Skibdike).

Skitfor (oo), Lygtemand (= Vettelsjos). B. Skist. Skitfyona, f. taabelig Lyft og Glæde, Forgabelse, overdreven Omhed el. Fortrolighed ic. Edm. Skitgraa, adj. smudsig graa. Skithol (o'), n. Sølekrog, skiden Plads. Skithus, n. Privet. Skitkvit, adj. snudsig hvid. Skitlake, m. = Marlake. Hall. Skitleid, adj. yderst led og fjed. Skitlift, adj. n. forplumret, forbunklet; om Venfæb. Edm. Oftere „Skitlift (i)“, formod. med en Dativform. „De vardt skitlift mæ dei“: der kom Uvenfæb imellem dem. Skitlecta, f. naragtig Skjælenfæb, utidig Klynken og Klagen; ogsaa: overdreven Fjindhed el. Kræfthed; Forsængelighed, Lyft til at glimre ic. B. Skit (meget brugl.). Skitmenne, n. Usling, udueligt Menneffe. Nhl. Skitmyr, f. Sump, Muddergrund. Skitord, n. Spotteglose, fornærmelig Ytring. — Skist, Nordl. og fl. (3 Nhl. ogsaa „Skitare“, egentl. Skit-ørde). Skitsam, adj. skibdenfærdig, ureenlig. Skitfjend, adj. yderlig skamsfuld. B. Skist. Skitsoyla, f. en Mudderpøl. Skitvæld (-væld), adj. modtagelig for Smuds; om Løi, som let bliver skibdent. Skitvord (-vord), adj. snydlig, bidende, fuld af Spotteglofer (Skitvord). Edm.

Skit (ii), m. 1) Skarn; Skarnklump. 2) Hjert. 3) en ringe, foragtelig Ting. (Mere anstødeligt end det foregaaende).

Skit (ii), v. n. (skit, skit, skit, i'), skide (cacare); ogsaa med Betydning. fjerte. G. N. skita; Eng. shite, T. scheissen. — Skitar, m. en Stymper, Stakkel, Krykker. Skiting, f. Skiben. Med anden Vokal: Skita (i'), f. Diarrhee. (Nogle Steder Skjetu, Skjutu).

fitten (f'), adj. fiddien, smudset. (Mogle St. ubtalt fjeten). G. N. skitinn.

fitleg (f'), adj. ærgerlig, fortrædelig. **fitlege**, adv. ilde, slemt. Han vil tyttja fitlege paa det: han vil synes ilde derom, tage det ilde op. Nordl. Drk. Nhl.

fittna (f'), v. a. (ar), fjemme, tilsmudse. Dgfaa v. n. blive fiddien. Det sidste dog oftere **fittnast**.

fittira (f'), fløse, ødse; f. **fittura**.

Skiva, f. 1) Skive, Plade, tyndt Stykke. — 2) Slagbord, libet Bord som er fastet til en Væg. Mest alm. **Skiva** (f'); afvigende **Skivju**, Hall. Kasta Stivor: kaste flade Stene hen over Vandet, saaledes at de hoppe paa Vandfladen.

Skiva (f'), v. a. (ar), 1) fløve eller fjære i Skiver. **Skiva** upp, el. funder. (G. N. skifa). — 2) fhyde en flad Ting fremad med Kannten foran. **Skiva** rett: holde Seilet ret under Heisningen, saa at det ikke indvikles i Vantene. **Skiva** seg: svæve fremad i visse Svingninger; f. Er. om en Plade som kastes i Luften; ogsaa om Menneffer: trænge sig fremad ved at vende Siden til eller gjøre sig smal. B. Stift.

Skivestjoting, f. Skivefjydnng.

Skivestein, m. Steenart, som lettelig fløves i Skiver.

Skivid (Skive), f. Skidvid.

Skivra, f. Brussen under Brysbenet. Nbg. Jf. Skjerving.

Skjaga, v. n. rave, svingre. Tel. (f. skaga). Eignende er **skjanga** (Dsl.), **skjaltra** (Hard.), **skjara** (Hall.).

Skjak (el. Skjadak), n. Svingel (Lolium temulentum), et Ukrud som lettelig blander sig med Kornet, og som forvolber Sygdom, naar det kommer i Mad. Inbh. (Skjak). Ellers **Skjeak**, **Snaasen**, Drk., **Skjerak** (?), og **Skjæraks**, i Smaal. (Andre St. Svimling). G. N. skjadak er formod. det samme. Fra Lister er meddeelt „Skjak“ i Forbindelsen „Skjaks Dl“: Dl som er usundt eller foraarsager Svimmelhed og Kvalme.

Skjala, v. a. (ar), more, forlyste. **Skjala** seg: more sig, samles til Morstab; ogsaa: reise i Besøg, være i Gæstebud. Sæt. Tel. (hyder ogsaa som sjala). Jf. G. N. skjala: snaffe, prate.

Skjaldfile, n. Loft; f. Skjeldtfile.

Skjaltra, v. n. rave, vasse. Hard. Dgfaa i Formen **skjeltra**, Voss.

skjanga, v. n. rave, svingre; f. **skjaga**.

Skjap, n. Snak, Rygte; f. Skip.

skjara, v. n. rave (= skjaga). Hall.

Skjaa, m. 1, 1) en gennemsigtig Hinde; især Mavehinde af en Ko. Berg. Trondh. Nordl. Nflg. **Skjaag**, **Salten**; **Skjaar**, Sæt. G. N. skjår. — 2) en Luge, bestaaende af en Ramme med en derover udspændt gennemsigtig Hinde, og bestemt til

at dække Lufthullet i et Lag (jf. Bjore og Skjol). I Søndre Berg. ogsaa om en lignende Lagluge med Ruder af Glas, altsaa et libet Vindue. (Jf. Glom). — Hertil: **Skjaagrind**, f. Rammen eller Træværket i en saadan Lagluge. **Skjaastong** (-staaug), f. en Stang, hvormed Laglugen lægges op og tages ned.

Skjaa, m. 2. et **Skuur**, **Torringshuus**, en liden Stolpebygning med tynde Fjelvegge eller ogsaa uden Vægge. (Fiskefjaa, Vid-fjaa, Torvskjaa). Berg. Trondh. Nordl.

Skjaaslundra, f. et Slags Fjlyndre med næsten gennemsigtig Kjøb.

Skjaag, skeeløst; f. **skjegl**.

Skjaagrind, f. **Skjaa**, 1.

Skjaalykt, f. en Lygte, dannet som et Buur med en derover udspændt Hinde (Skjaa).

Skjaamutt, dunkel; f. **hjaamutt**.

Skjaamoygd, adj. nysgjerrig, som har sine Dine allevegne. Obr. Jf. **skjoma**.

Skjaapaa, f. **Skpa**. **Skjaaraa**, f. **Skjera**.

Skjaasla (el. **skjaatla**), v. n. fanle, tumle, løbe hid og did som i Forvirring. Tel. (skaaele). Jøl. skjåtla: forvirres. Hertil **Skjaasla**, f. en Stympet, Kamler. **Skjaaslen**, adj. usikker, vaklende, forvirret.

Skjaatra, f. en tynd Hinde (omtrent som Skjaa). Hall. Jf. **Skataa**.

Skjaavengja, f. Flaggermuus. Tel. Dgfaa kaldet **Skinnvengja** (Obr. og sl.), **Skjvengja** (Edm.); **Skinnstika** (Num.), **Bærbløka** (Tel.), **Kveldstingla** (Ndm.).

Skje, v. n. (r, dde), see, hælde. Indført Ord efter L. geschehen.

Skje (for skjedia?), v. a. (r, dde), stæffe bort, stille sig ved. „Skje aav naae Knytter“: afhænde eller slagte nogle af sine Kreature. Gulbalen. Dgfaa i Buserud „Skje ut“: afstedige, opsigte (Arbeidsfolk). Andre St. „Skjeie ut“ (som falder sammen med skida). Jf. G. N. skedja (skaddi): afslippe, for Er. Haar.

Skje, for skibe (o: skulde); f. skula.

Skjeak, f. Skjak.

Skjebba, f. 1) Aborre (Fisk). Mandal, Nbg. — 2) et Slags Fjlyndre (= Sand-skjebba). Edm. — 3) om en haardsør, dristig Kvinde. Nordre Berg. Noget lignende er **Skjedda**. Hard.

Skjedda, v. n. (ar), krumpe, blive tør og haard; om Skind. — **Skjedden**, adj. krumpen. Hard.

skjedda, v. a. (ar), banke Kornet ud af Arene paa et Neg (f. følg.).

Skjedda, f. en flad Kjøp med udkaarne Taffer paa Kanterne, hvormed man renser Kornstraa eller ubbanfer de vedhængende Korn af Arene. Edm. (I nordre Edm. „Skjeie“ (naaefte Skjedja). Om en anden Betydning, f. **Skjebba**.

Skjedving (?), m. Indbygger af „Skjedve“, eller Skibtvod i Smaalenene, fordem

Skygþveit eller Skipþveit.

stjefst, adj. 1) forsynet med Skafst. — 2) fyrig, modig, vel oplagt. B. Stift.
 stjefsta, v. a. (er, e), stjæfte, sætte Skafst paa. G. N. skefta. Af Skafst.
 Stjefsta, f. en Skaal med Skafst. Rom.
 Stjefste, n. 1, Skafst, Haandfang.
 Stjefste, n. 2, Skavgræs, Equisetum hemale. Dstherd. Ogsaa Stjefstegræs. Ellers kaldet Skavgræs (Berg.), Skerpe (Habl.), Tvogesthyll (Sæt.). Sv. skäfte.
 Stjefsting, m. stæftet Redskab, f. Gr. Wein-stjefsting.
 Stjefær, f. Skeivferd.
 Stjegg, n. 1) Skjæg, Bærter. G. N. skegg. — 2) Bærter paa Ar; Toppen af Kornstraa eller lignende Bærter. Nhl. og fl. — 3) Kammen paa en Nøgel. (Hvælstjegg).
 I Sammensætning tilbeeds Stjeggje, for Gr. Skjeggjefinn, m. Skjægvoorte, Knort i Huden. Stjeggjefkjæra, f. Skjægfar.
 Stjeggbroest, m. Skjægvoortens første Begyndelse. Trondh. Andre Stæder Stjeggspærring, f.
 Stjegghaar, n. et kort, krøllet Haar.
 Stjeggja, v. n. og a. (art), 1) blive skjægget. (Østere stjeggjast). 2) afraage Skjæg; ogsaa: afmeie et Stykke af Ager eller Eng. Tel.
 stjeggja, adj. skjægget, laadden af Skjæg.
 stjegglaus, adj. skjæglos, glathaget ic.
 Stjeggrot, f. Skjægrod i Huden.
 Stjeggvokster, m. Skjæggets Bært.
 stjegl, adj. steelsiet, som ikke vender begge Dine i samme Retning. Ordet skalde her egentlig hedde stjegl, men denne Form er ikke forefunden. Næst alm. stjegl, stjegl'e (Berg. Nordl. Hall. Vald. og fl.); eller skjøgl'e, Sdm. og skjaag (Haa'g'e), Tel. Det sidste grunder sig paa en ældre Form: stjalg. G. N. skjalgr; jf. L. schel, Mht. schelch. I lignende Betydning: skeivsygd, vindsygd.
 stjeglja, v. n. (ar), stele, see med stjæve Dine. Afvig. stjøgje, Sdm. Hertil Stjegla, f. en steelgjet Person. Stjegling, f. Ste-len; ogsaa om utidig Nygjerrighed eller Mistænksomhed.
 stjegløygd, adj. steelsiet.
 Stjei, eller Stjeid, f. Skeid.
 Stjeia, f. Steiba og Ste.
 Stjeika, f. Steika. Stjeina, f. Steina.
 Stjekel (e'), m. Udfant, Hjørne, Snip. Tel. (Stjefjel). G. N. skekill. Afvigende Betydning i Talemaaden „mæ Skinn aa Stjekel“, o: med Skind og Been (el. Kropp), heel og holden. Sdm.
 Stjeken (e'), part. rystet, stubbet; f. Staka. Nogle St. Stjickjen (i').
 Stjekst, m. Bredning; Stød hvorved noget kommer i en skjæv Stilling; f. sølg.
 stjekkja, v. a. (er, te), vrånge, vride eller støde noget, saa at det bliver skjævt. (Af

stak). Stjekst, v. n. blive skjæv. Stjekstja ieg: vride sig, gjøre sig skjæv. Stjekstja Munnen: sætte Munden skjæv.
 Stjekstja, f. Skjævhed, skjæv Stilling. Paa Stjekstja: skjævt (= paa Stakke).
 Stjekstjing, f. Brængning, Forvridning.
 stjekla, v. a. (ar), jævne eller beklippe Kanterne, danne Kant (Stjekel). Tel.
 stjekt, part. vrånget ic. f. stjekkja.
 stjekta, v. n. løbe, rende afsted. Østl. (Jf. Nt. schechten: løbe som en Pæl).
 Stjekta, f. 1, et Slags Vaad. (Jf. Snektja). Nedenas og fl.
 Stjekta, f. 2, en Dyrefar, Dyrefælde. Smaal.
 Stjekte, n. Pæl at skyde med; især som Vegetoi. Tel. Gbr. Smaal. Nogle Stæder
 Stjekta, f. Sv. skäfte. Maafee for Skjefte; jf. Eng. shaft, Ght. seaft: Spyd; Pæl.
 Stjel (e'), n. Bevidnelse (?). I Forbindelsen „stjota til Stjels“, o: tilkalde Vidner (= hja til Vitnes). Tel. Jf. stjelsjota. Maafee en egen Betydning af G. N. skjal Dokument ic.); imidlertid bruges Stjel i andre Tilfælde for Skil; f. Skil.
 Stjel (e'), f. (Jleert. Stjeljar), Musling (concha); Muslingkal; ogsaa kollektivt om Konchylier eller Levninger af Skalbyr. I Enkelttal mest alm. udtalt „Stjæl“; afvig. Stjel, Tel. (Jf. Skjefjel). G. N. skel (pl. skeljar); Eng. shell. — I Sammensætning tilbeeds Stjelse (Stjelja), f. Gr. Stjeljeborn, m. Grund som er opfyldt af Muslinger. Stjeljeriva, f. Bundstrabe, hvorved man samler Muslinger. Stjeljesand, f. Skjelsand.
 stjela, gjøre Jyldest ic. f. stila.
 stjela, adj. brav, sikkelig; f. stila.
 Stjeldmøy, f. Stjoldmøy.
 stjeldra (seg), v. blive fed, faae et Spæklag (Stjeldre). Hall.
 Stjeldre, n. et Lag af Spæk udenpaa Kjødet; især paa Reensdyr. Hall. Gbr.
 Stjeldrile (i'), n. 1) en Pæneling, en Jjelevæg indvendig i et Huus. Hard. Sogn. Ogsaa kaldet Stjaldfile (i'), Tel. (Grandsherred). G. N. skjaldpili og skjaldsli. (Jf. File og G. N. skjalda: beskytte med Skjold). — 2) et Loft, Dørværelse; egentl. Gulvet i Loftet. Søterød. Tilbeeds i en ældre Form: Stjaldrile. — Paa Vofs derimod: Stjentile, n. en Bordklædning, Jjeleklædning udenpaa en Væg. Maafee opfattet som Skin-tile. Jf. ogsaa Stjel-treveg.
 Stjele, n. svangt eller kjerneløst Korn (= Lette). Sogn, Nhl. og fl. Egentl. Stjele (e'), af Skal, men udtales sædvanlig med luft e (ee). I Trndh. hedder det Stjaalaa, altsaa Skjele, m. Hertil Stjeleform, n. Korn som indeholder meget Skjele (= Lettekorn). Stjelebrand (=brød), n. Brød af saadant Korn.

fjele, tydeligt; f. f. lileg.
 Skjelsføre, n. en Jisforpe paa Sneen. Helg. (Skjalfer). Dgfaa meddeelt i Formen Skjelsja (Skjelsj), f.
 Skjeling, see Skilling. — Skjeljar, see Skjel.
 Skjelf, m. (?), Frygt. Indh. (Ribet bejvendt). G. N. skelkr. Afvig. hos P. Dafs: „Ribt fhydes maa Skjelf udi Bringe“ (Nordlands Trompet). Kigesaa hos Volqvarh: Skjelfg.
 skjella, v. n. (skjell, skall, skollet), skalde, smelde, larme; ogsaa hyine (omtrent som gnella). Nordl. Andre St. med svag Bøining: -er, te (skjelte). 3 Sæt. skjedde. G. N. skella (ir, di).
 skjella, v. a. (er, te), 1) gjøre Larm. 2) skjælde, fjende, give onde Ord. G. N. skella. (Jf. Sv. skälla: at gjøse). — skjelast, v. n. fjenbes, skjælde hinanden.
 skjella, v. n. (ar), blåse kolbt fra et Dalsstrøg; f. Skjella, f. 2.
 Skjella, f. 1, en Skralde, hvormed man strammer Dyr eller Fugle fra Agrene. Søndre Berg. (Andre St. Smella). G. N. skella. Dgfaa: noget som rasler; see Skjellegras.
 Skjella, f. 2, en skarp, kold Vind, som jævnlig blæser fra Dalsstrøgene mod Søen i Frostveir. Sdm. Roméb. Dgfaa i Sff. om en jævn Landvind. (Andre Steder Sinoa, Snara, Nare). „Ein Skjelleplafs“: en Gaard som ligger i Strøget for dette Slags Vind.
 Skjellegras, n. 1) d. f. f. Smellegras (Cucubalus). Dgfaa kaldet Skjella. 2) Skjaller, Rhinanthus. Tel. Num. Andre St. Skillinggras og Peninggras.
 Skjelling, f. Skjalden; Skjeldsord.
 Skjelm, m. Frøbælg, Urtebælg. Gbr. Andre St. Skjelmer, f. Skolm.
 Skjelm, m. 2, Skjelm, Spidsbube. Tydst Schelm. Jf. G. N. skelmir: en Djævel.
 skjelma, n. n. fhyde Frugtbalge, udvikles, modnes; om Urteplanter. Toten. Jf. Skolm.
 Skjelna (Forstjæl), f. Skilnad.
 Skjelpadda, f. Skilpadd; ogsaa Skilpaddeskal. Dste i Formen Skjelpadd. Dp-fattet som Padd med Skjel (o: Muslingfal).
 Skjelsand, m. Sand som bestaar af knuste Muslingfalter. Nogle St. Skjelsesand. Sdm. og fl.
 Skjelsing, m. = Ginkfiskopp. Sætersb.
 skjelsjota, v. a. henfhye en Sag til Vidner, kalde nogen til Vidne (f. Skjel). Tel. Jf. G. N. skirskota.
 Skjelta, f. Hjernefal, Pande. B. Stift, Gbr. (Jf. Skolt). Sava ei god Skjelta: have godt Hoved, være vel begavet.
 Skjelte, m. Skjalven, Bæven. Nordre Berg. Nordl. og flere. Afvig. Skjolt, Valbers. Egentl. Skjelote (el. Skjelste). G. N. skjalkti. Saa Skjelte i seg: begynde at skjælve

af Frost. Hertil Skjelteslaga, f. et Anfald af Skjalven. Ein Skjelteleting (e'), en meget lød Krop, En som skjælver for Arbeide. Sdm.
 Skjeltrereka (e'), f. en Skovl med indhulet eller skaalformigt Blad, at bruge ved Agervanding. Gbr. (Rom). Forklares af Skjelta, paa Grund af Bladets Lighed med en Pande.
 Skjeltille, f. Skjelbtile.
 Skjeltra, f. 1) en af Fjelene i en tynd Brædvæg. Nordl. (Senjen). — 2) en Væg af opretstaaende Fjelle eller Bræder. Lofoten. Paa Sdm. kaldet Skjeltravegg. Jf. Eng. shelter: Ly, Skjul. Har maaste en Forbindelse med Skjold, ligesom Skjelbtile.
 Skjeltra, v. a. udsprede tyndt. Tel. Dgfaa i Formen skjaltra (el. sjaltra). Abg. (Jf. skiltra). Part. Skjeltra(d): tyndt staaende, tyndt spredt. Tel. Andre St. Skjeltren (skjaltren, skjaltri). 3 Sæt. skjoltren.
 Skjelug, f. f. lileg.
 Skjelv, m. Skjalven, Rystelle. Saa ein Skjelv: begynde at skjælve; ogsaa: blive forkrækket. Ein Skjelv i Maalet: en bævende Lyd i Stemmen.
 Skjelva, v. n. (Skjelv, skalv, skolvet), skjælve, bæve, ryste; ogsaa om Lyd: bierre, zitre. Inf. paa nogle St. skjolve, i Sæt. skjæve. Imperf. mest alm. skolv, overgaaet fra Fleertal skolve. Supin. sævvanlig skolve (e'). G. N. skjalka (skell, skalf, skolkti). Det skjelv Grunnen: det dundrer saa at Jorden ryster. Det skalv Maalet i honom: han talte med skjælvende Stemme.
 Skjelv, adj. f. Skjelvmælt.
 Skjelvakten, adj. bevoret eller opfyldt med Muslinger (Skjel); f. Gr. om Træ i Søen. Nogle St. Skjeljevaksen.
 Skjelvande, adj. Skjalvende.
 Skjelvar, m. en Kryster, Kujon.
 Skjelvhendr, adj. Skjalvende i Hænderne, usikker paa Haanden. G. N. skjalkhendr.
 Skjelvmælt, adj. Skjalvende i Stemmen. Hedder ogsaa: Skjelv (i Maalet), Buft.
 Skjelvrædd, adj. meget bange, skjælvende af Frygt; ogsaa: hderst frygtfom. Hedder tildeels Skjelven.
 Skjemd, f. Betsjæmmelse. G. N. skemd. Det kjem kjemd etter Skjemd: der kommer Straf efter sjæmmelig Ferd. Nhl. („Hæmd ette Skjæmd“; f. Hæmn). Ein Skjemda(r) Ting: en sjæmmelig Ting; en usforstæmmet Slyn-gel. B. Stift.
 Skjemd, part. 1) besjæmmet, gjort til Skamme. 2) skamfuld, som skammer sig. Eg er skjemd utav det: jeg skammer mig ved det. B. Stift. 3) fordrævet, skæbet; spoleret (om Madvarer), slevet (om hvasse Med-skaber); ogsaa: smudset, tilføjet; f. utskjemd.
 skjemma, v. a. (er, de), 1) besjæmme, paaføre Skam. G. N. skemma. Skjemma Laget: være til Skam for Selvskabet. Skjemma Hæn-

berna sine: forgribe sig; især om at angribe eller straffe nogen paa saadan Maade, at man har Stam deraf. — 2) stamme, gjøre stamfuld. Stjemma seg: stamme sig (= stjemmast). Dstere som v. n. stjemma paa: stjende paa, strubbe. Han stjende paa deim: han stjendte paa dem, bad dem stamme sig. B. Stist, Sæt. og fl. — 3) fordærve, skade, spolere. Barmen hadde stjent Dlet, o: gjort Dlet suurt. Stjemma Maten: fordærve Maden, gjøre den modbydelig eller unyttig. Stjemma ein Kniv: sløve en Kniv, fordærve Eggen i den. (Temmelig alm.). Nærmer sig til G. N. skemma: forkorte (af stam: fort); men Betydningerne falde her saa nær sammen, at Ordet vanskelig kan deles i to. Saaledes i Forbindelsen: stjemma ut, a) vanhelde, være til Skam eller Lyde; b) tilsmudse, tiltrække, f. Gr. Klæder; c) forvænne, fordærve ved Gffergivenesshed eller ved et slet Exempel; f. Gr. Dei hava stjent ut Borni sine: de have forvænnet sine Børn, givet dem en daarlig Dydragelse. Stjemma seg ut: besuble sig, blive stiddn; ogsaa: bestjæmme sig, paadrage sig Skam. (Om Børn: stjemma seg, o: gjøre sig ureen, gjøre i Klæderne). — Ellers i Formen stjemmast, v. n. a) stamme sig, blues. Han maatte hava stjent: han burde have skammet sig. (Ejeldnere: stjemma seg). b) stjendes, udskamme hinanden. Sæt. og fl. c) fordærves, tage Skade.

Stjemmeleg, adj. bestjæmmende. (Ejelden). Stjemsla, f. 1) Bestjæmmelse. (Lidet brugl.). 2) en Trettesfortelse, en stary Tiltale. Dei fætt ei Stjemsla fyre det. 3) Lyde, Skade. Lidet brugl.

Stjent, n. Skjent, Spøg, Morstak. (Jkke meget brugl.). G. N. skemtan: Lidsfordriv. Stjemta, v. n. (ar), stjemte, spøge. Dgfaa i Formen Stjemtast; dog lidet brugl. G. N. skemta sér: more sig.

Stjemtord, n. spøgende Ord. Stjena (ee), f. Stjune, smal Blade. Dstl. Nhere Ord. Sv. stena, L. Stjone.

Stjena, bisse ic. f. stjina og stjina. Stjeng, m. (fl. Stjengjer), en bred Stribe, en Plet som er noget lang. Tel. 3 Hall. Stjengja, f. Stjeng kan ogsaa betyde: en skribet Hest, f. Landst. 117.

Stjengjurt, adj. bredstribet, som har store Pletter. Hall.

Stjent, m. 1) Skjent, Beværtning med Drifke. Dei fætt baade Mat og Stjent. (Fleertal hedder egentl. Stjentjer, men kommer sjelden til Brug). — 2) et Skjantebord, et Skab med et fremstaende Bræt. Trondh. Stjentja, v. a. (er, te), beværtet med Drif, gibe at drifke. G. N. skenkja.

Stjentjar, m. en Udskjænt, Skjaldersvend. Dgfaa kaldet Stjentjarvein.

Stjent, adj. bestjæntet, drukken.

Stjenna, v. n. (er, te), stjende, stjælde (Nyt Ord).

Stjentile, f. Stjelbtile.

Stjepa, f. stjipa. Stjepl, f. Stjepling.

Stjepla, v. a. (ar), omflytte, forrykke, rive af Lave; ogsaa figurlig: ophibse, opvæge til Brede. Hard. og flere. Ufvig. stjipla (stjippe), Edm. Nordl. Gbr. (3f. stjebla, rupla). — Stjeplast, v. n. komme af Lave, komme i Urede. G. N. skjöpplast. Dgfaa: blive ophibset, komme i Dyrer. — Part. stjeplad: forstyrret, reven af Lave; ogsaa oprørt, opbragt.

Stjepling, f. Dmflyttelse, Forrykkelse; ogsaa Dmstiftelse, Forandring. Nogle Steder Stjepl, n., paa Edm. Stjpl. „Da kom Stjpl ut i“: der kom en Dmstiftelse i Tingene (især om de Forandringer, som følge efter et Ddsfald i en Familie).

Stjepna, f. Stjæbne (= Lagnad). Stj. Egentl. Bestemmelse; jf. G. N. skejpa og skapa: bestikke. Efter det gamle Sprog skule Stjepna ogsaa betyde Stabning el. Kreatur.

Stjepna, f. Stjæppe, Maalekar (1 Lunde). G. N. skeppa; Nt. Stjæpel. 3f. Mæle.

Stjepna, v. a. forstabe ic. „Stjæppe se“: stabe sig til; ogsaa blive urolig, gjøre Optøier. Hall.

Stjer (e), n. 1) Stjør, Klippe som rækker op af Vandet eller op i Vandbladen. G. N. sker. 3 Dativ fl. tildeels Stjerjom (Stjerjaa, Edm.). — 2) Klippegrund i Jorden. Byggja paa Stjer: bygge paa fast Klippegrund. Dsteb. Solgr. (Andre St. Berg). — 3) Bante af haard Steengrund i Eng eller Ager. Toten. (Andre Steder Skalle). 3f. Stjerlend.

Stjer (ee), f. Skade (Fugl), f. Stjør.

Stjer, m. f. Stjerel.

Stjera (e), v. a. og n. (Stjer, skar, skoret, o), at stjere. Inf. tildeels stjera (stjæra); ogsaa stjæra, Namb., stjæraa og stjæraa, Drf. Imperf. fl. stjaaro (stjæare), Abg. skoro, Hall. skore (o) el. skure (u), Edm. (sjelden). Supin. mest alm. skore (o'), ved Trondh. skeri (e', med haardt k). G. N. skera (skar, skar, skorit); Aug. seeraa. — Betydning: 1) gjøre Indsnit eller Skaar med et hvast Kedsfab (især Kniv). Stjera sunber, i tuai, av, upp, ut, og fl. Stjera seg: saare sig med Kniv el. deslige. — 2) bestjære, tilstjære, forme ved en Bestjærelse. Stjera ein Pen; stjera Bord (sæve); stjera Klæde (tilsklippe). 3) visse Tilfælde ogsaa: operere (med Kniv), ligesaa om at castrere (= gjelda); sjeldnere om at slagte; f. Gr. „stjera ein Kalv“, Valders. (3sl. skera: slagte). 3f. stinga. 3) skaffe eller frembringe ved at stjære. Stjera seg ein Kvist, ein Stav, ei Stiva ic. Stjera eit Sol, ei Stora, eit Merke. Stjera Korn: affjære det modne Korn paa Ageren. Dette Arbeide hedder ogsaa: stjæra Aakren, og endnu oftere blot „stjera“ uden Objekt; f. Gr.

Der Tid til aa stjera; dei halda paa og stjera; dei hava floret i tri Dagar, ic. Jf. Skjar og Skurd. — 4) splitte, søndre, smuldre. Myserna stjera upp kornet. (Jf. Mussturd). Om Kul: stjera seg, o: smuldras, opløses. Østherd. (?). Om Mølk: brifte, opløse sig i en kornet Masse. (Sv. skåra sig). — 5) trænge ind i en Masse. Vatnet stjer seg inn under Batten. Det stjer seg ut igjennom Demmingi. En Baad stges at „stjera“, naar den hælber for stærkt, saa at Vand strømmer ind i den. (B. Stift). — 6) vende hen, tage en vis Retning; om en Fjord eller Dal. (Egentl. trænge ind). Fjorden stjer inn og nord: gaar ind i en ldt nordlig Retning. Den eine Dalen stjer i Nord, og den andre i Aust. Det stjer so til: Vandstrøget vender saaledes til. (Berg. Nordl.). Usvig. „stjera til“: tage fat, begynde; „stjera attpaa“: begynde paany. Hall. — Participi stjoren (o'). Afledninger: Stjera, Stjere, Skar, Skaar, Stjora, skjær, Skor (o'), Skora, Skurd. Stjera (e'), f. et Slags Segel (Sigd) som affjære Korn med. Lyder sædvanlig som „Stjæra“, Smaal. Fosen, og gaar over til Stjoru og Stjuru, Rom. hebm., Skjuru, Dsk., Skjoro, Namd. (Sv. skåra). Forstjelligt fra Stjora (en Sar), som overalt har reent „æ“.

stjerande, adj. 1) skjærende. 2) passende til at skjære. Jf. skjær.

Stjærar (e'), m. en Skjæret; En som meier eller skjærer Korn.

stjæraft, f. stjerda.

stjerda, v. a. (er, e), formindste, forforte, affnappe. Gbr. udtaalt skjære el. skjåle (med tykt V); afvigende skjøre (skjåle) i Hall. (Imperf. oftest skjære og skjorte). G. N. skorda (egentl. gjøre Skaar i; f. Skard). Hertil skjerdast, v. n. formindstes, aftage, indvinde. I Berg. Stift tildeels: Stjæraft, Præf. Stjerst. Saaledes i Ørdsproget: Det stjerdest, som i Stifte hjem: det som kommer i Skifte, vil gjerne blive mindre; ved en Skiftning gaar altid noget til Spilde. I Hall. „Dæ skjåles, so i Skifte hjem“. Paa Sdm. „Dæ stjerst, i Skifte fer“.

Stjærding, m. Skjeldkrog, Jernkrog hvor-paa Skjelder eller Gryder ophænges over Ildstedet. Mest alm. Stjærding, nogle St. Skjæling (tykt V), vel ogsaa Stjæling. G. N. skording, f. (Af Skard). Stjærding-lag, n. Indsmit eller Hager, hvori Krogens nederste Deel kan fæstes og flyttes op eller ned. Jf. Skora.

stjærdiam, adj. spildsom, ubros; ogsaa: for-svænde, ødsel. „stjælsam“, Gbr.

Stjere (e'), m. Langjern i en Plow (= Nis-jel). Nordre Berg. og fl.

Stjærel (e'), m. Epidæmuus (Sorex). Ved Trondhjem (Selbu). Ellers Musstjærel; ogsaa Musstjer og Vandstjer.

Stjærgard (-gar), m. en Række af Skjær

uden for Kysten. G. N. skergardr.

Stjærbella, f. en flad Steen med skarpe Kanter. Mange St. brugl. I Sogn Skar-bella. Jf. Skjæurd.

Stjæring (e'), f. Skjæren; Bestjærelse.

Stjæra, f. en nøgen Plet eller Stribe, for Gr. paa Hovedet. Hall. Jf. Stjer.

stjæra, v. n. (ar), blottes paa enkelte Pletter; om Jorden, naar Sneen tser op. Hall.

stjærna, v. n. blive haard af Frost; om Jorden. Nedenæs. Jf. Skarfa.

stjærlend (=lendt), adj. grund og stenig; om Jord. Loten.

stjærpa, v. a. (er, te), 1) skjærpe, gjøre skarp eller haard. (Participi Stjærpt lyder sædvanlig skjært). — 2) tørre, vindtørre; især Jist. Vuftr. Jf. skarp, som i Forbindelse med stjærpen og Skorpa forudsætter et Stammeverbum stjærpa med Bøiningen: stjærp, skjærpt.

Stjærpa, f. 1) Skarphed, Haardhed, det at Jorden bliver haard af Tørre. Num. og flere. — 2) Skavgræs (= Skjæste). Hadeland. — 3) en skarptalende, barsk Person; om Kvinder.

Stjærpestik, m. vindtørret Jist. Vuftr.

Stjærping, f. Skjærpelse, Hærdelse.

stjær, adj. sky, frygtfom, som lettelig stræmmes eller flygter. Meget brugl., mest alm. skjærr (skjærr'e); i Hard. skjærr'e. G. N. skjarr.

stjæra, v. a. (ar), stræmme, gjøre sky eller bange. G. N. skirra; Sv. Dial. skjarra; Jf. Eng. scare. Stjæra etter: true, skruble, stjænde paa. B. Stift. — Stjæraft, v. n. blive sky eller frygtfom.

stjæra, v. n. (ar), bruse op, syde, komme i heftig Bevægelse. Hall. Hertil skjæresinna(d), adj. hastmodig, let ophidslet til Brede.

Stjærring, f. Stræmsel, Trusel, Lugt.

stjærrleg, adj. noget sky eller frygtfom.

Stjærrleike, m. Skyhed, Frygtfomhed.

[Stjærstant, m. Underofficer. Fr. sergent, af Lat. serviens (tjenende).

stjærtert, adj. forlegen, kommen i Knibe (egentl. opsat paa et Skjær). Tel. Valb. Jf. forsett.

stjerten, adj. pynnelig, net, silt. Dsk. Jf. reinstjerten og Skart.

Stjæruud (e'), f. Grund eller Banke, som bestaar af stærpantede Stene. Østherd. (Stjærnuur).

stjærutt (e'), adj. fuld af Skjær; om Grund eller Farvand. Nogle St. stjærjutt (?). G. N. skærjöttr.

Stjærv, n. nogen Klippe (= Skarv). Sdm.

Stjærv, m. 1, en liden Slump, Rest, Levning. Hard. — Ogsaa: Stjærv, libet Tilslud eller Vidtrag. (I. Scherf).

Stjærv, m. 2, et Anfald af Sygdom. Hall. Jf. stjerva.

stjæra, v. n. komme stødtvis, i enkelte Anfald; om Sygdom. Hall.

stjerva, v. a. (ar), 1) sammenfælde Fjelle ved Skraafnit (= skara). Sdm. — 2) dele en Slump eller Levning, tage hver sin Deel af Resten (s. Skjerv). Hard.

Stjerva, f. Brystsygdom, Beklemmelse for Brystet; Hjertesygge. Helg. Namd. Dgfaa paa Dstl. „Stjera før Stjerva“: gjøre et Indstnit i Huden nederst paa Brystet (hvorefter man forðum troede at kunne læge denne Sygdom). Helg. (Sf. Skjerv, m. og stjerva, v. n.). Maaskee rettere: Stjerna, ff. G. N. stjark: en vis Sygdom. Sv. Dial. stjerva: tørrende Sygdom.

Stjervel, m. et lidet affkaarret Stykke. Dgfaa stjirvel. Tel. (Winje). Hertil stjirvla, v. a. flippe i smaa Stykker.

Stjerving, f. 1) Fuge i en Fjelleveg; især hvor Fjelene ere sammenfaldede ved et Skraafnit i Kanten (= Skaring). Sdm. — 2) den forreste Deel af Siderne i Leget; Ribbenenes forreste Kant. Mest i Fleertal. Sava vøndt hyer Stjervingarne: have Smerte i den nederste Deel af Brystet. Nordre Berg.

Stjessa, v. n. (er, te), lyst, have lyst til noget (s. Er. et Slags Mad). Tel. Smaal. Lyder sædvanl. „stjesse“, oftest med „paa“ eller „etter“; s. Er. „stjesse etter Kist“. (Sf. Hessa). Den egentlige Form usikker. — Hertil Stjessemat, m. lækker Mad, Lystemat.

Stjessa, f. 1, lyst, Appetit. Tel. Stjessa, f. 2, en Jættevinde. Tel. (3 Folkesagn). G. N. skessa; ff. Stass. Dgfaa ellers om en dristig eller overmodig Kvinde. Stjessen, adj. lækker, smagelig, appetitlig (af stjesa, v.). Tel. Nedenæs. Forekommer ogsaa i Betydningen: sjelden (= sjeldhynt), s. Er. „Dæ stjesse te sjaa deg her“: det er et sjeldent Syn at see dig her. Tel.

Skjet, f. Skit (i'). Skjetleg, f. Skitleg. Skjevel, skavet Kjøp; s. Skjevling. Skjeven, f. Skaven.

Skjevja, v. a. skave, strabe. Dsterd. Skjevla, v. n. (ar), om Søen: danne skarpe nedstjyrtende Bølger (Skavl). Stjevla innver: slaae ind i en Vaad; om Bølgerne. Nordre Berg.

Skjevla, f. et Slags stort Skavejern (Skavl). Sdm. og fl. Andre St. Skjøva.

Skjevling, m. et Stykke Træ, hvorpaa Varken er affkavet. Nhl. Dgfaa kaldet Skjevvel (e'), Nhl. Cogn, og Skjevle, Hard. 3 Tel. Skvolung (o').

Skji, f. Skib. Skjil, f. Skil. Skjodna (oo), f. Skjona.

Skjodra (o'), v. n. sluke, søle. Tel. Skjol (oo), n. 1) et Skjul; et lidet Skuur eller aabent Huus. Tel. Hall. Nfvg. Skjøl, Skjordalen, Skjul, Indr. (Sf. Skyle).

G. N. skjöl: Skjul. Heraf skyla. — 2) en Luge at lægge over Luffthullet (Kjoren) i en Stue. Cogn. Sj. Sdm. (Forfjælligt

fra Skjaa). En mere uvis Betydning i Rigarskjol og Husfeskjol. — 3) en Feil i Munden (paa Hefte), nemlig at Tandkjøbet gaar ind over Tænderne eller Kjøler dem. Nordre Berg. Ved Trondh. Skjøl, 3 Smaal. Skjørt. (Søl. skjal; pl. skjöl).

Skjold, m. 1) Skjold; Vaabenskjold. Tildeels vallende i Kjøen (m. og n.). G. N. skjöldur (skjaldur). Omhyden bortfalden (s. Skjelbe, Landst. 649). Sf. Skjelbtte. — 2) en Blade til Dækfelse; s. Er. paa Laas. (Laasfjold). — 3) Skygge paa en Hue. Num.

Skjolda, v. n. (ar), danne enkelte Pletter eller Ruder; om aftøende Snee. Sdm.

Skjoldbue, m. Indbygger af Distriktet Skjold i Nysylke.

Skjoldmøy, f. Skjoldmø, Kvinde i Krigsmandsdragt. Landst. 202. Dgfaa Skjoldmøy, l. 521. G. N. skjaldmør.

Skjoldurt, ndj. plettet, rubet. Sjelden.

Skjoltren, tynd, adspredt; s. Skeltra.

Skjoma (oo), v. n. (ar), glimte, blinke; ogsaa: forarsage en ustabig Lysning. „Dei skjoma fram fyre Kjøsa“: de vimsede frem og tilbage foran Lyset. Sdm.

Skjona, eller skjonna, f. Skjona.

Skjor (oo), f. Skade (Fugl), Corvus Pica. Berg. Stiff, Ndm. Gbr. Nfvg. Skjør, Hall. Balb. Solør; Skjur, Nordl. Indh. Kosen; Skyr (Skjyr), Skjordalen. Dgfaa i en anden Form: Skjer (ee), med fl. Skjerar, Hard. Schl. Jæd., og Skjær, Tel. Bufr. og fl. G. N. skjör. Sv. Dial. Skjora, skjör, s. Er. (Nies 592). Et andet sjeldnere Navn er Skata. 3 Sammensætning ofte Skjora(r), nogle St. Skjera(r), s. Er. Skjorareid, n. Skaderebe. Ulers: Skjoregg (Skjora-egg, Skjeraegg), n. Skabeagg. Skjorunge (Skjora-ungje), m. Skadeunge.

Skjor-and, f. et Slags hyldstribet And. Gbr.

Skjore, m. Stilk; s. Skjore.

Skjorgull (oo), n. = Valderbraa (Pyrethrum). „Skjurgull“, Helg. Ved Mandal: Skjæreblom. 3 Tel. derimod Skjereblom (ee): Viola tricolor.

Skjorta, f. Skyrta.

Skjor-tjeld, m. Strandfæde (Hæmatopus). Nordre Berg.

Skjorurt, adj. stribet; især sort og hyldstribet (som en Skjor). B. Stift (Skjorette). 3 Hall. Skjørt.

Skjorveng (oo), m. et Slags Dru med en hyld Stribe paa Blingerne. Sdm.

Skjot (oo), n. Jagen, Drivning. Sdm. „Han gjore eit Skjot ette dei“: han gjorde en Jagt efter dem, søgte at skræmme dem bort. S. sølg.

Skjot (oo), m. 1) Skyds, Befordring for reisende Folk. Gbr. Nfvg. Skjøt, Trondh., om en Leilighed til at reise hurtigt. An-

dre St. Skjuts (Skjys, Skjuss). G. N. skjótr, og skjóti (reidskjóti). Jf. fjota. — 2) reisfende Person eller Følge; En som leier Hest eller Skjds. Det kjem ein Skjot nordantil. Gbr. — 3) en Paaskyndelse, Bortjagelse. Han sett Skjot: han maatte passe sig. Jf. Farskjot.

fjot (oo), adj. snar, hurtig, rask til at komme affted. Rbg. Tel. G. N. skjótr. Dgsaa: rask til at udvikle sig eller modnes (om Bærter); nem, flink til at fatte eller lære noget ic. Tel.

fjota, v. a. og n. (fyt, skaut, skoter, o'), at skyde. Inf. n. nogle St. fjote, fjote (o'), fjota og fjote. Imperativ: fjot (fjot, fyt); Flect. fjote. Indif. Præs. overalt: fyt (fyt'er, fyt'e); Pl. ligt Inf. (fjota ic.). Imperf. Pl. skuto (u'), Hall. Vald., skote (o'), Mhl. og fl. Supin. skote (o'). G. N. skjóta (skýt, skaut, skotit); Sv. fjuta, Eng. shoot. — Betydning: 1) støde affted, drive, sætte paa Glib. Skjota Luta fyre Sluggen; skjota Spjelbet inn; fj. Timber ut fyre Batten ic. Tilbeels og-saa: flytte, oversføre, f. Er. paa en Baad. Skjot meg hver Elvi, Sundet, fjorden. Hertil Skjot. — 2) fremdrive af sig selv, affætte, frembringe. Skjota Må, Knuppar, Røter. Skj. Ruffor paa Stallen. Skj. Kryl paa Nyggen: sætte Nyggen op i en Buxel. Jf. fjota paa Herdarne: trække paa Skuldrene. — 3) affætte, slippe, skyde fra sig. Skjota Isen: affskyde Isen, om frosten fikt. Skjota Hamen, om Elanger. Dgsaa: fæste Føsteret, abor-tere. Skjota Kalven, om en Ko; fjota Hylet, om en Hoppe. Jf. Skotning. — 4) affskyde med Skudvaaben (Bue, Bøsse). Skjota ein Pål, ei Kula, eit Skot. Som v. n. fyre, affyre Skud, fyste med Skydning; ogsaa: minere, sprænge Miner. — 5) træffe, ramme med Skud. Skjota ein Fugl, ein Reim ic. — 6) frembringe ved Skud eller Skydning; bearbejde ved et Slags Skyden. Skjota Hol i ei Skiva. Skjota Stav: affante Tøndestav paa en Langhøvel (Skothyvel). Skjota fjoler i Hop (sammenfælde). Skjota kort (blande). — 7) tilskyde, lægge paa (jf. fjøta). Skjota Garn: fænte et Fiskergarn med Toug (Garnskot). Berg. Skift, Nordl. Skjota til: tilskyde, give Vidrag. Skjota saman: sammenfælde. — 8) henstille, henfælde. Skjota til Vitnes: kalde Vidner. (3 Nordl. „flyta til Provs“; i Tel. „fjote til Skjels“). Jf. fjota paa: gisfe, gjætte, opgve et vist Beløb omtrentlig, eller paa Slump. — 9) vrage, fortære (fær Fiskevarer); egentl. udskyde (en Deel). Nordl. og fl. Jf. Utskot. — 10) v. n. glide, løbe, rende let eller hurtigt; f. Er. om en Slæde, en Baad. Dgsaa: glide ud. Det staut umban honom Føterne: Fødderne glide ud under ham. (B. Skift). „Han staut stad“: han gled og faldt. (Mj. Sdm.). Jf. Det staut i meg:

det faldt mig pludselig ind. — 11) dukke op, stikke frem; vore hastig. Det staut upp atter or Ejoen: det dukkede op igjen. (Jf. futa). Graet styt upp or Jordi. Stogen heve stotet uppatter. Jf. Uppstot. — 12) rage frem, strække sig langt ud. Nestet styt ut i fjorden. Fiodi heve stotet: der har været høj Flod, Søen har steget højere end de forrige Gange. (Om Betydn. fyre s. 4). Particip. Skoten (o'). Afledninger: Skjot, Skyt; Skaut, Skøta; Skot, Skut, kuta, Skurel. Skjota, v. a. (ar), 1) jage, drive, gjøre Jagt paa. Sdm. (Forskjelligt fra „fjote“: fhyde). Vel egentlig: paaskynde, af skjot, adj. Hertil Skjot, n. — 2) flytte, oversføre; fhyde. Trondh. Skift (Skjote).

Skjotar, m. Skytter; En som skyder. „Skjotarstavel“, m. en stor Bledaare under Nyggen i Dyrene. Sdm. (Dunkelt).

skjotast, v. n. (fytst, skutst), 1) gllippe, glide ud, komme ud af Fugerne. Kantarne hava stotet inn: Kanterne have gledet forbi hinanden, ikke truffet sammen. Dgsaa: gllippe, slaae fell. Det laun lett skjotast. Nordre Berg. (fjotast), Nordl. (fytast). — 2) med „paa“: ligne, have nogen Lighed med. Trondh. Skift. „Han skift paa Følske sitt“. (Andre St. svipa, braa).

Skjotfør, adj. rask, som farer hurtigt frem. Rbg. Tel. G. N. skjótførr.

Skjotgreida, f. Befordring for reisfende Følk; Skydvaesen. Gbr. (Skjotgreie). Saaleeds ogsaa: Skjothest, m. Skydshest. Skjotfar, m. Skydsfar. Skjotkjerra, f. og Skjotlede, m. om Kjøretøi. Skjotvika (i'), f. en Uge, da Bøerne paa en Gaard skulle fæste Skjds ved nærmeste Station. I Guldbalen „Skjotvuku“.

Skjoting, f. Skyden, Skydning; Fremdriving; Afkastning; Bragning ic. f. fjota.

skjotleg, adj. rask, hurtig (= fjot). G. N. skjótlegr. Skjotlege, adv. snarlig, i Hast. Tel. Lyder tilbeels skjotsleg, fhyole'.

Skjotleike, m. Rasthed, Hurtighed. Tel. Skjotlynd, adj. hastmodig, hastig til Sinds. Tel. (skjotslynd'e).

Skjorna, v. n. (ar), blive raskere. Skjotskifte, n. Station paa en Landevei. Gbr. Ved Trondh. Skjotskifte.

skjotsløg (el. -sløg), adj. rask paa Haanden til at slaae ei hugg. Tel. (Winje).

skjott (oo), adv. snart, hurtigt; pludselig. Rbg. Tel. G. N. skjótt.

skjotøgd, adj. stramt, forkræffet. Sdm. Formodentl. af ogja: strække.

Skjul, f. Skjol. — skjula, f. skyla. skjulde, f. skjla og skyla.

Skjur (Fugl), f. Skjor.

Skjur, f. Skjrd. — Skjurna, f. skjrdna. Skjuss (= Skjot), f. Skjts.

Skjut, n. en Hoppe (= Merr). Helg. og Namd. dog mindre brugl. Egentlig en svensk Form.

Stjy, f. Stjy. — Stjyle, f. Stjyle.
 Stjæk, f. Stjak. — Stjæk, f. Staka.
 Stjækje, n. Stagler og Hammel til en Plov.
 Valb. Tel. (Af Staa).
 Stjæl, f. Musling; f. Stjel.
 Stjæl, m. en ubdvidet eller ubadbøiet Kant;
 f. Gr. paa en Kloffe. Tel. Om et andet
 Stjæl, f. Stjl.
 Stjæla, v. n. (er, te), udvide sig imod En-
 den, have en bred Nabning (f. Stjæl).
 Tel. (Stjæle). Maafee af Staal.
 Stjæle, n. et Stuur, en aaben Sval eller
 Tilbygning. Drf. Af Staaale. Jf. Stjyle.
 Stjælpadd, f. Stjælpadda.
 Stjæmd, f. Stjæmb.
 Stjæna, f. en tynd Skive. Tel. (Jf. Staan).
 Stjæna, v. a. (er, te), fortørre, gjøre tør og
 haard. Sdm. Dstere Stjænaft: fortørres,
 især af Vind. Det Stjænest upp.
 Stjæna, v. n. slyve Stjøvt; f. Stjæna.
 Stjæning, f. Fortørrelse, Tørke. Sdm.
 Stjænt, part. fortørret, f. Stjæna.
 Stjær, n. den forreste Deel af Kjølen i et
 Fartøi. Nordl. (Maafee Stjære, el. Stjer).
 Stjær, f. (Fugl), f. Stjor.
 Stjær, adj. passende til at stjære, moden til
 Affjøring; om Kornet eller en Kornager.
 Af Stjera (Staar). Temmelig alm.
 Stjær, adj. (2), reen; f. Stjir.
 Stjæra, f. 1) Sar, Nebstak af klippe med.
 Nogle St. Stjære, m. G. N. skæri, n.
 pl. (Jf. Sots). 2) Eg, Stjærende Kant.
 Sjelden, saasom i Navarstjæra. Om et
 lignende Ord, f. Stjera.
 Stjæraks, f. Stjak.
 Stjære, m. Eg, hvis Kant, f. Gr. Dstjar-
 Stjære. Valb. — Dgfaa: en Sar (= Stjæra).
 Hall. Valb. Jf. Stjære.
 Stjæring, f. Stjærbing.
 Stjærlina, f. et Slags Long paa Fartøi-
 erne. Nordl. (Jf. Holl. scheerlijnen).
 Stjærna, v. n. (ar), modnes, blive moden
 (Stjær); om en Kornager. (B. Stift, Tel.
 Dtl.). Stjærning, f. Modning.
 Stjærr, f. Stjerr. Stjærre, f. Stjera.
 Stjært, f. Stert.
 Stjævv, m. Hovedsmand. Fr. chef.
 Stjæv (Staver), f. Stava.
 Stjæva, f. en dunkel Stribe. Hall. (sjelden).
 Hertil Stjævutt, adj. sribet, som har
 matte Striber af mørkere eller lysere
 Farve.
 Stjæverfott (?), f. Navepine. Hall.
 Stjøj, f. eu Kniv med smalt Blad (= Stin-
 garfntv). Jndr. (Sparbu). Maafee for
 Stjoda el. Stjoda?
 Stjø, f. Stjøb. — Stjøa, f. Stjøa.
 Stjøa, f. Løffel, rummelig Sko, Rundsko.
 Tel. Valb. (Af Sko). Maafee Stjøda;
 jf. G. N. skædi, n. Skotøi.
 Stjød, adj. nærgaaende, dristig, glubft; om
 Dyr, især Rovdyr. Harb. (Stjø). G. N.
 skædr: stabelig. Beslægtet med Skade.

Stjoda, v. a. (er, de), gjøre Skade eller Af-
 bræk; især om fremmede Creature, som
 komme ind paa en Mands Jorder og op-
 æde Græsset. Hall. i Formen Stjøe. eller
 stj (r, dde). Particip Stjødt, Neutr.
 Stjødt. Der er reint av-stjødt, o: afgræsset,
 ødelagt af fremmedt Fæ.
 Stjøding, f. Ødelæggelse, Afbræk af frem-
 mede Creature (= Awaat). Hall. (Stjøing).
 Stjødna, eller Stjøna, f. Stjorna.
 Stjøgla, f. Stjøgla.
 Stjøkja, f. Stjøge, Hore. Valb. og flere.
 G. N. skækja; Mt. Skofe. G. Sar. skök
 (Grimm, Gr. 2, 11). Stjøkjeferd (-fer),
 f. utugtig Færd eller Dvsførsel.
 Stjøl, f. Stjøl, Stjel, Stil, Stjl.
 Stjøldra, f. Brustpladen i den nederste Deel
 af Brystet. Nhl.
 Stjølla, f. Avne eller Hylster omkring et
 Korn; især paa Havren. Helg. Jndh. (Jf.
 Stjellegræs).
 Stjølme, f. Skolm. — Stjølt, f. Stjelte.
 Stjøltra, v. n. ræve, valse; f. Stjaltra.
 Stjøltra, f. Stylte, Stigetætr at gaae med.
 Vofs. (West i Kleral).
 Stjøma, f. et Skræmsel, Skrækkebilede.
 Tel. Maafee for Stjma?
 Stjømeleg, adj. styg, affkrækkende. Tel.
 Stjøn, adj. dygtig, duelig; f. Gr. „ein Stjøn'e
 Mann“. Sdm. Formodentlig efter D. Stjon,
 L. schön (vakker). Jf. Stjont.
 Stjøna, f. Stjyna.
 Stjøns, (adv.) i Forbindelsen „paa Stjøns“:
 fraat, Stjøvt, paa Stjraa. Afvig. „paa
 Stjønst“, Nedens, ogf. „til Stjøngs“, Hall.
 J sv. Dial. stöns. Eng. a scaunce: fraat.
 Jf. Staa og Stjøna. Hertil Stjønsa, v.
 a. (ar), sætte i en stjaa Stilling; stjøde
 lidt tilfide.
 Stjønt, adv. betydelig, ikke lidt. D'æ Stjønt
 lengje sia“: temmelig længe siden. Jød.
 Lister. (Jf. Stjon).
 Stjønt, adj. n. (eller adv.), beskaffent. Brugt
 i Forbindelsen „so Stjønt“, f. Gr. Er det so
 Stjønt, at han vil det, o: hvis det er Tilfæl-
 det, eller hvis det forholder sig saa, at han
 selv ønsker det. Hall. Sdm. Ndm. Hosen.
 (Dunfelt).
 Stjor, n. et Udsald, en Jagt efter noget
 (= Skjot, n.). „Gjer eit Stjor ette
 dei(m)“. Sdm.
 Stjor, f. 1, et Vindstød, en Byge. Sff.
 Stjor, f. 2, Svøb, Svøbsum (paa Heste).
 Hall. Jf. Skyr. Om et andet Stjor, f.
 Stjor.
 Stjora, v. a. (er, te), rense, rydde, fele, for
 Gr. et Gaardsrum; især om at bortrydde
 Dynd eller Mudder. Lister, Mandal, Rbg.
 Tel. (Jf. frenda). — Om et lignende
 Ord, f. Stjerda.
 Stjora, f. en Hob af Bløder paa Jldste-
 det. Tel. Dgfaa kalbet Blødstjora.
 Stjoring, f. Ryddelse, Feining; f. Stjora.

- Stjørt (Landsbyge), f. Skjol.
 Stjøsler (?), pl. Straa eller Neg, hvoraf Kornet er udbanket. Smaal.
 Stjort, m. f. Stjot og Skutel.
 Stjota, f. stjota og stjøta.
 Stjotarshiv, f. Stjotar.
 Stjøva, f. et Skavejern (= Skavl). Sogn, Vald. Gbr.
 Stjøva, v. a. (ar), skave, skabe med Skavejern. Sogn.
 Stjøyna, f. stjøyna. — Stjøyta, f. stjøyta.
 Stletta, f. Sletta. — Stlia, f. stlida.
 Stko, m. 1) Sko, Fodbedækning. Tildeels i en gammel Form: Skor (oo), Hard. Sæt. Hall. G. N. skór (skó). Dativ tildeels Skonom (Sk'o'naa). — 2) Beslag, Skoning; især Hestefko. Dgfaa om Jernbeslag paa Stavnen af en Vaad. Nordl. — 3) den nederste Deel af en Nølletragt (Leina). Sv. qvarnsko. Hertil Talemaaden: Det ghygger i Sto, o: man seer Enden, det er snart færdigt; egentlig: Krummet i Nølletragten aabner sig, idet Kornet er næsten udløbet. (B. Stift). — Ordets Flerantal er vel rettest Skoar, men lyder sædvanlig „Sto“ (Skor) og i bestemt Form „Sto'ne“.
 Sto, adj. graadig, meget begjærlig. Han er sto etter det. Tel. Num. Dgfaa: snagende, tyvagtig, tilbøielig til at raffe; især om Dyr. Hall. Bustr. Maafsee rettest: skob. Jf. skjød og skot (oo), n.
 Sto, el. skoa, v. a. (r, dde), skoe, forshyne med Sko; ogfaa: beslaae, sætte Beslag paa. Jf. Skoning.
 Stobeitt, adj. hibsig, kamplysten. Vald.
 Sko-bot, f. Skandsættelse af Skotski.
 Sko-brune (u'), m. Sved paa Fødderne.
 Skod (o'), n. Beseelse, Betragtning. (Sjeldnen). Fara til Stobs: reise ud for at see sig om. „Fara te Stafs“, Ndm.
 Skot (?), n. f. Skot (oo).
 Skod (?), adj. f. sko.
 Skoda (o'), v. a. og n. (ar), 1) beskue, betragte, see paa. Nest brugl. vest og nord i Landet. I Nff. og Sdm. skode (o'); i Drf. skaadaa; andre St. koo, koo'; ogfaa: skoa, Hall. og ska', Ndm. (Sjeldnen). G. N. skoda; Sv. skada. — 2) v. n. see efter noget, lige, vende Dinene til. Andre Berg. ofte med Imperf. skode (o'). Eg stal stoda etter det. Andre Steder glosa, stjgna, stira ic. — Afvigende herfra er: skoa (oo), v. n. lyfte, længe efter noget; ogfaa: snage, søge ivrigt. Tel. Bustr. Det sidste maafsee for skoda (oo), f. sko, adj.
 Skodar (o'), m. Beskuer, Tilskuer.
 Skodd (oo), skod, beslaaet; f. sko, v.
 Skodda (o'), f. Laage, tykke Dunster som bedække Jorden og hindre Udsigten. Temmelig alm. (Jf. Tofa). Afvig. Skadda (Skadd'), Indb., Skodd, Schl., ogfaa Skoll, Mandal. (Sv. Dial. skadda, skadd). Formen Skadda er maafsee den ældste.
 (Jf. Goth. skadus: Skygge).
 Skoddebakke, m. Laagemasse som viser sig paa den ene Side i Hørløkken.
 Skoddesloke (oo), m. en liden Laagesty. Dgfaa kaldet Skoddedort, og Skoddelopp, m.
 Skoddefole (o'), m. Hørfsegge (= Humregauk). Sdm.
 Skoddefull, adj. taaget, uklar.
 Skoddegyrja, f. Laageveit, indtrængende Laage fra Havet. B. Stift.
 Skoddeov (oo), n. Luften's Formerkelse af Laage (= Myrskfodda).
 Skoddemusk, n. taageagtige Dunster.
 Skoddestaal, n. en stor Laagemasse. Nordre Berg. Jf. Staal.
 Skoddevind, m. Vind som medfører Laage fra Havet. I Nordl. „Skoddevind“: nordlig Vind med taaget Luft (= Humbakke).
 Skodde-yr, n. Laageregne; f. Dr.
 Skoding (o'), f. Beskuelse; Eftersyn.
 Skodnad (o'), m. Betragtning; Beseelse. Dgfaa Skodning (o'), f. dog lidet brugl.
 Sko-duk, m. en bred Kantning nedentil paa et Stjørt. B. Stift.
 Skofata, v. a. (ar), forshyne med Sko eller Fodtski (Skofot). Sæt.
 Skofot (oo, o'), n. pl. Fodtski, Sko og Strømper tilsammen. B. Stift, Rbg. Tel. Vald. Drf. Nogle Steder Skofot. G. N. skó-fót. Jf. Fot.
 Skoft, n. 1, Stjørt, Hale paa en Fugl. Nfl. (Rom.). Maafsee egentl. en Duff (f. Skuv). Jf. L. Schopf; Goth. skuft: Hovedhaar.
 Skoft, n. 2, Hvilestund; f. skofa.
 Skoft, pl. f. Skaft.
 Skofa, v. n. (ar), hvile ud efter et Arbeide; ogfaa gaae ledig. Mandal, Rom. og flere. Holl. schoften.
 Skog, m. Skov, Mark som er bevoret med Trær. G. N. skógr; Sv. skog. Til Stogs: til Skoven. (Eldre Form: til Skogar). Standa noton aa Stog: holde En Stangen, gjøre ham Nodstand. „Da kann ingjen staa naa aa Stog“. Sdm. — I Sammenfatning ofte Skogar. (Stoga), f. Gr. Skoga(r)kime (i'), m. en liden Skovstræning. Nordre Berg. Skogarrakt, adj. sticket til at gaae i Skoven (om Røer). Nfl.
 Skogbrand, m. Skovbrand. Nogle Steder Skogbrune (u'), m. og Skogverme, m.
 Skogbruk, n. Skovbrug; Lømmehugt.
 Skogvigen Skogsbruk: Jagt, Skytterie. Nflerb. (Trysil).
 Skogbyrte, n. Udfistning af Skov.
 Skogfall, n. Dødelagelse paa Skoven.
 Skogfoder (-foor), n. Lovfoder.
 Skogfru, f. Skovnympe, Ellekone. Helg. Ved Trondh. Skognerta.
 Skoghage, m. Græsgang i en Skovmark. Nogle St. Skauhaga, Nfl.

Stoghater, n. smaa Skovdyr; Muus, Lemmer og fl. Helg. f. Hater.
 Stoghævd, f. Fredning og Opvelstning af Skov. (Nogle St. ogsaa om den Gjødsel som tilføres Jorden af det forraadnede Løv).
 Stogland, n. Skovland, Skovmarker.
 Stoglaus, adj. skovløs, Kottet for Skov.
 Stogleides, adv. igjennem Skoven. „Gara Stogleides“, Hall. og fl. (3 Smaal. skau-leies).
 Stoglende, n. skovrige Marker, Skovegn. (Nogle St. Stoglenda, f.).
 Stoglendt, adj. skovbevoret, skovrig.
 Stoglid, f. Bjergside med Skov.
 Stogleda, f. Hlade i Skoven eller Udmarken. (Stogaløse, Sdm.).
 Stogløysa, f. Skovløshed, Skovmangel.
 Stogmakf, m. et Slags Drm, som skaber Skovene; Larven af *Phalæna pini*.
 Stogmark, f. Skovmarker.
 Stogmo, m. en skovbevoret Flade.
 Stogolm, adj. omtr. som: dyrolm. Drf.
 Stogragen (fj), adj. træt af lang Værdsel i Skoven. Østerd. Dgsaa med Begrebet: fulten, ligesom „stogsopen“ i Nordl.
 Stogrape, m. Skrebasse, bevoret med Skov. Aaserall. Andre St. Stograbb.
 Stogrik, adj. skovrig, fuld af Skov.
 Stogrimme (i), m. Skovstrimmel, smalt Skovpartie. „Stogrem“, Hall. Vald. 3 Østerd. Stogreve (?) „Stogråvå“.
 Stogrædd, adj. skovfry, bange for at færdes i Skoven. Nogle St. Stogarrædd.
 Stogrøme, n. Skovmarker. 3 Hall. Skogrymme.
 Stogslætte, n. Engmark i en Skov.
 Stogsmune (u), m. Skovfant; f. Mune.
 Stogsmar, n. en liden Skov. Smaal.
 Stogsopen (oo), f. Stogragen.
 Stogstut, m. Angelt (Plante). Drf.
 Stogteig, m. en Rude eller Strimmel i en Skov, et udfisfiet Skovstykke. Nogle St. Skoga(r)teig.
 Stogtroll, n. Skovtrolld.
 Stogtrøm, m. Skovdreb, Udfanten af en Skov. Jf. Trøm.
 Stogtrykke (fj), n. liden tæt Skov. Tel.
 Stogtryne, n. Dbelæggelse af Skov. Trondh.
 Stogverme, f. Skogbrand.
 Stogvotter, m. 1) Skovens Vært eller Fremkomst. — 2) Grund hvorpaa der vorer Skov. Upp um Stogvottern: op over Skovgrændsen, høiere end Skoven rækker. 3 Nordre Berg. Stoga(r)vaaks, n. f. Gr. Dbanfhyre Stogvatset: ovenfor Skovgrændsen.
 Stoa (?) , v. n. (ar), straalet, støte; lee eller grøde høit. Jæd. (Fremmed Form). Hertil Skoelaatt, m. Stoggerlatier. Paa Vstl. Skoier, eller Skoier (haardt f), m. en Skalf. Jf. Sv. Skojare: Landsstryger. Holl. schooljen: streife om; schooljer: Ligger ic.
 Stok (oo), rystede; f. skafa.
 Stoka (o'), f. et Redskab at tilrede Linn

med. (Af skafa). Smaal. Rom. Nogle St. Skoko (oo), andre St. Skuku. — Om et andet Skoka, f. Uppskafa.
 Skokk, m. Skof, Skof, stor Hob; f. Gr. af Kreature. Trondh. (Sv. skod).
 Skokka, v. a. vride (= skjekkja). Hall.
 Skokka, f. Alchemille (Plante). Snaasen.
 Skokla (o'), v. n. (ar); humpe, gaee skjodesløst eller slæbende. Nordre Berg. Hall. Nordl.
 Skoklar, pl. Skagler, f. Skoful.
 Skoklut, m. Baand hvormed Sneefko (Truger) fæstes til Fødderne. Tel. (Udtalt Skokflutt).
 Skokul (o'), m. Skaglestang (= Skaaf). Tel. 3 Hall. Skukul. (G. N. skökull).
 Nest brugt i Fleertal (Skoklar) og betegner da især Blodbræt eller Skagler og Hammel til en Plov. Sæt. Tel. Hall. Vald. Dgsaa i Formen Skokle, Smaal. og flere.
 Skol (o'), n. 1) Skyl, Strømning; f. Gr. af stærk Regn. Trondh. — 2) Skulpen, Pladisen; saalees Vaarestol: Vølgernes Skulpen. B. Stift.
 Skol (o'), f. Skyllevand, Afstift af Madfar; ogsaa ellers om blandet og ureen Vædse. B. Stift. (Jæl. skol, n.). Jf. Skuler.
 Skola (o'), v. a. og n. (ar), 1) Skulle, vasse. Hard. Mhl. Sogn. (Andre St. skylja). G. N. skola. — 2) skulpe, pladse, give en Lyd som naar noget skylles. Det stolar i Flaas. Nordre Berg. Jf. skvala.
 Sko-laus, adj. som ikke har Sko.
 Sko-leist, m. 1) Løst til Sko. 2) et Slags Fisk, f. Leist.
 Skolfar (o'), egentl. Skyllevandsfad; Benævnelse paa et støende, stoggerleende Mennesse. Ligesaa: Skolterog (o'), n. Sdm.
 Skoll, Laage; f. Skobda.
 Skolla, v. n. (er, te), synes, vise sig, see ud til noget. Rom. Det stoller for det: det seer ud dertil. Det stoller blanti: det glimrer. — Dgsaa: rage høit op, strolle, see stort ud eller optage et stort Rum. Smaal. Rom. og fl. 3 svenske Dial. skulla.
 Skollutt, adj. 1) skaldet, haarløs. Trondh. (skollaatt). G. N. sköllott; Sv. skallig. — 2) fuldet, hornløs (= kollutt). Inbr.
 Skolm, f. 1) Kløst, Nabning; især: Rjæft el. Mund (spotviis). Hard. „Gaa Skolma paa Gaang“.: komme i Gang med at vrøvle eller skjælde. — 2) Muslingstal (= Skjel). Hall. (hoel). — 3) Frugtbelg, Frøhus; f. Gr. paa Urter. Hall. Vofs, med Fleertal Skjelme(r), vel egentl. Skalmer (G. N. skalmir). Hedder ellers: Skolma, f. Sogn, Drf.; Skalme, f. Sdm. Skjelme, Smaal. Tel. (Linn) Skjelme, f. Tel. (Hvidseld); Skjelm, m. Gbr. Jf. Skalmegræs.
 Skolma, v. a. (ar), udhule, gjøre huul eller dyb. Skolming, f. Huulning eller Ind-

- snit paa begge Sider af en Lømmerstoki Nærheden af Hjornesugen. Nff. og fl. Jf. Navehogg.
- Stolmejarn**, f. Skolpejarn.
- Polna** (o'), v. n. affjælles, falde af; om Skal eller Hud. Diferd. (Mamot).
- Skolorm** (o'), m. Skolopender, Lufindbeen. B. Stift og fl. Ellers Skaanorm, Sot. Busfr.
- Skolp**, m. 1, en liden udhulet Blot eller Træslase, hvori man bærer Hvæsestenen, naar man slaar Hø. Nff. Jæd. Afvig. Skopp, Tel. Andre St. Brynestoff. Jf. Skolpejarn.
- Skolp**, m. 2, Indbygger af Havthysten eller Fiskeværerne i Nordland. (Formodentlig et Dgenavn). Dgsaa det samme som Vatskolp, o: Kabbeleie (Plante). Senjen. Hertil Skolpekaapa, f. Kabbeleiens Blade.
- Skolpejarn**, n. Huuljern, Trækjern; et Redskab til at udhule med. Trondh. J. Vald. Skolpejenn; paa Edm. Skolmejarn. Paa Dfl. skal det ogsaa hedde Skolp, m. G. N. skolpr (?).
- Skolt**, m. Hjernekal, Pande; især paa Dyr. Alm. G. N. skoltr. Jf. Stjelta og Skalle. Dgsaa om en Klippe eller Bjergknold. (Bergskolt).
- Skoltrog**, f. Skolfat. — Skolv, f. Hjelva.
- Skolveita** (o'), f. en aaben Grøft eller Rende. (Modfat Holveita). Edm.
- Sko-loysa**, f. Mangel paa Sko.
- Skom**, f. Skum. — Skom (o'), f. Skam.
- Skomakar**, m. Skomager.
- Skona** (oo), v. a. (er, te), skaane, spare. Ikke meget brugt. Sv. skona.
- Skoning**, f. Beslag, Beskrædning med en Blade eller bestlige. Egentl. Forsyning med Sko. Sv. skoning.
- Skonk** (o'), f. (fl. Skjenker, Vaar; Vaar-been: Søndenfelds. Sædvanlig udtalt Skaanf, fl. Skjank'er (i Hall. Skonk, Skjenk'a). Nordenfelds: Skank, m. Sv. skank, m. Eng. shank.
- Sonsamleg** (oo), adj. skaansom, lempelig; ogsaa: billig, rimelig. Hall.
- Sonvara** (oo), v. n. spejde, røre og rode i noget for at bese det. Edm.
- Skopp**, m. 1, Skal, f. Gr. paa Korn. Smaal. (Jf. T. Schuppe). J. Busfr.
- Skoppa**, f. Vingedække paa visse Insekter. Skopprøll, n. Wille, vingedækket Insekt.
- Skopp**, m. 2, Brynestof; f. Skolp.
- Skor** (o'), f. 1, Huulning, Indsankning. J. Sædelethed: 1) Affats i en Bjergside, en liden Klade under en steil Klippe. B. Stift, Hall. Vald. og flere. G. N. skor. Dgsaa om en større Klade ved Foden af et Bjerg. Søndre Berg. og fl. Hertil adskillige Gaardsnavne, sædvanlig frevne „Staar“. — 2) en langstrakt Huulning, omtrent som et Bækkeløb med Baffer paa begge Sider. Tel. Tildeels med fl. „Starr“, altsaa opfattet som et gammelt „Skor“.
- Skor** (o'), f. 2, en Skammel (= Fotskor); ogsaa et Fodtrin, et enkelt Trappetrin, saasom paa Siden af en Seng. Nfl. Hall. og fl. G. N. skor.
- Skor** (o'), f. 3, en Støtte; f. Skorda.
- Skora** (o'), v. a. (ar), 1) sætte Skurer paa, gjøre Indsnit i. Hertil Talemaaden „Skora paa Horni“, o: vise Tegnet til Alderdom (egentl. om Gjedder, som med Alderen faae flere Skurer paa Hornene). — 2) sætte Mærke for et vist Løb; f. Gr. for hvert Snees (Tug) ved Dptælling af Fisk. Nordl. Jf. Skorfjæle. — 3) hugge, afbuge en Træstamme; eller egentl. gjøre Indsnit med en Dre. Skora finder ein Stott. Temmelig alm. Afvig. Kaaraa, Rom. Skara, Rdm. G. N. skora. Jf. Skorpon, Skorfs. Om et andet „Skora“, f. Skorda.
- Skora** (o'), f. 1, Skure, Staar, Indsnit. J. Gr. om de enkelte Mærker paa en Stangvægt eller Vismer; saaledes Vaagfskora: den Skure som betegner en Vaag (36 W). Det ligg i same Skora: det skaar endnu i samme Stilling, der er ikke blevet mere af det. Afvig. Skoro (oo) og Skuru, Gr. Drk. Ellers temmelig alm. (G. N. skor). Dste ogsaa om en naturlig Fordybning, som ligner en Skure.
- Skora** (o'), f. 2, Rjedelkrog (= Skjerding). Nbg. Tel. (Nest i Kleertal). Dgsaa Smaal. og Rom. i Formen Skore (oo), el. Skole (tykt L), altsaa formodentlig beslagtet med Skard (ligesom Skjerding) og maaste et gammelt Skarda (Skardu). — Hertil vel ogsaa Plantenavnet Skora (oo): Hvidtblad (= Rviteblad). Esl. (Eigtende til Bladenes „Skard“ eller Indsnit). Høe ældre Forfattere „Skore“; Scabiosa. Jf. Sv. skarda, og D. Engeskjær: Serratula.
- Skora**, f. 3, en Støtte; f. Skorda.
- Skorbit** (o', ii), m. øverste Stot i en Sidedevag (= Rastestoff). Tel.
- Skorda**, f. 1) en Støtte; et Støttræ med en Kløst i Enden (til Gårder og Hæfter); ogsaa en liden Støtte under Siden af en opsat Vaad ic. J sidste Tilfælde siges tildeels Skor (o'); ellers sædvanlig Skora (o'), Berg. Stift; Skora (oo), Nordl., Skola, el. Skool (tykt L), Drk. og flere. G. N. skorda. (Jf. Eng. shore, Holl. schoor). — 2) Kilesteen i en Muur, Steenflise til Udfyldning og Støtte under en større Steen. Hall. i Formen Skore (oo) eller Skole (tykt L). Sv. Dial. skola (Miez 594).
- Skorda**, v. a. (ar), sætte Støtter til, støtte f. Gr. en opsat Vaad. B. Stift, i Formen skora (o'). G. N. skorda. Dgsaa om at opsætte Waade eller Farteler. Trondh.
- Skording**, f. Forsyning med Støtter.
- Sto-reim**, f. Skorem, Skotvinge.

Skoren (o'), part. skaaren; klippet; tilskaa-
ren; afskaaren; ogf. castreret ic. see skera.
Skorfast (o'), adj. kommen i Knibe, el. til
et Sted hvor der er ingen Udvei.

Skorfeste (o'), n. en Stilling hvor man
ikke har nogen Udvei. Kom i Skorfeste, egentl.
komme ind i en Bjergsfure (Skor), hvor
man ikke kan komme frem og vanskelig nok
tilbage. Hard. Tel. og fl.

Skorfil (o'), m. Uret, Skade. Edm. „Sjaa
til, at dei ikke gjere de Skorfil“: pas
paa, at de ikke gjere dig Uret.

Skorfjerve, n. Karvestof, Kjøp hvorpaa
man sætter Mærke for visse Tal i en Op-
tælling. Nordl.

Skorfveita (o'), f. Hellesthynder som op-
hænges til Lørring efter at være indskaa-
ren med enkelte Tværnit paa Siderne.
Nordl.

Skorlaupa (seg), v. a. forvilde sig til et
Sted, hvor der ikke er nogen Udvei (see
Skorfeste). Tel.

Skormark, f. Steengrund ved Foden af en
Klippe.

Skormeit, f. en Linie i Manen paa en
Hest, dannet derved at en Råd af Haar
paa hver Side klippes kortere end den
mellemste Råd. Tel.

Skormerkjen, adj. meget forsigtig, tilbage-
holden, frygtsom. Tel.

Skormol (o', o'), m. en Hob af gnavende
Dyr (egentlig Møl); ogsaa: en stor Mæng-
de, en Brimmel. Ejj.

Skorpa, f. Skorpe, strumpen Hinde. Dgsaa
et Stedsnavn, vistnok med en anden Be-
tydning, men uvisst hvilken.

Skorpast, v. n. belægges med Skorpe. Hed-
der ogsaa Skorpeleggja. Hertil Skorpe-
lagd: belagt med en Skorpe.

Skorpen, adj. skrumpen, sammensnerpet, ind-
turret. Gr. Indh. G. N. skorpinn. Jf.
skarp og skjerpa.

Skorpn, v. n. skrumpen sammen.

Skorra, v. n. (ar), glide paa Jis (= freida,
renna seg). Smaal. Nt. skurren. (Scham-
bach 188). Ved Mandal Sko-renna: glide
med bare Sko, uden Skøtter.

Skorfetja (o'), v. a. sætte i Knibe (i „Skor“).
Skorfett: bragt i Forlegenhed (omtr. som
Skorfast). Vald. Tel. Jf. skerfett.

Skorspon (o', oo), m. smaa Huggespaaner
(af skora, v.). Paa Edm. „Skoraspon“.
Jf. Skorveit.

Skorstein (o'), m. Skorsteen, eller mest alm.
Skorsteenspipe. (Sjelnere om Jldstedet).
L. Schorstein, Schornstein.

Skorstokk, m. Karvestof (= Skorfjerve).

Skort (oo), m. Mangel, det at et Forraad
bliver for lidet. (Alm.). G. N. skortr.

Skorta (oo), v. n. (ar), mangle, fattes; blibe
for lidet. Lidt afvig. fra G. N. skorta
(ar). Ofte med Betegnelse af Personen i
Dativ, f. Gr. Det stortar honoin infje: han

har nok af det Slags. Jf. vanta, bresta,
trjota.

Skorta (oo), f. en liden Bjergkløst, en
Hulning eller Afstads under en Klippe.
(Noget ligt Skor). Sogn, Tel. Buskr.
og flere.

Skortna (o'), v. n. stærkne, stivne. Dsteb.
(Sv. Dial. fjärtna).

Skortutt, adj. ujævn, fuld af Kloster eller
Hulninger.

Skorveit, m. Huggespaaner. Helg.

Skorutt (o'), adj. fuld af Skurer; f. Skora.

Skorv, pl. (Klipper), f. Skarv.

Skorvoks (o'), f. smal Dre til at fælde eller
sønderhugge Træer; f. skora.

[Skofa (oo), f. Fortælling, Historie. Nhl.
Skofkant, m. Mønstre hvorefter Skolæder
tilskjæres. Ejj. og fl.

Sko-lit (i'), n. Slid paa Skotai.

Sko-penne, n. Spænde i Sko.

Sko-svorta, f. Skosvætte.

Skot (o'), n. 1) Skyden, det at noget sky-
des eller skydes frem. Ofte i Sammen-
sætning, som Framskot, Uppskot, Teleskot
og fl. Saaledes ogsaa: Dragning, Udskyd-
ning. Dei fæll mytet Skot paa Pisten sin, o: en
stor Deel af deres Fjiff blev vraget. W.
Stift. (Af Skjota, skaut). — 2) Skud med
et Skudbaaben; Pileskud ic. G. N. skot;
Sv. skott. Jf. Skotmaal. Dgsaa Ladning
til et enkelt Skud. Eg heve endaa eit Skot i
hornet (o: Krudhornet). — 3) Ting som
bliver fremskudt, tilskudt, tillagt. Hertil
Jumskot, Samanskot, Tiltkot. Skot paa Garn:
Kantning; f. Garnskot. — 4) Sted hvor
noget fremskydes; f. Gr. hvor Lemmer-
stokke nedskydes fra et Bjerg. Tel. og fl.
(Andre St. Laup, Lyppa, Rensf.). — 5)

Lag eller Række af sammenkudte Ting;
saaledes: en Stanglængde i en „Hesse“,
et Sæt af Stanger som opstilles jæv-
sides. Nordre Berg. (Jf. Golv). — 6) en
Tilbygning til et Huus; Udbygning, Vi-
slag; ogsaa et Skur eller Lørringshuus.
Lemmelig alm. G. N. skot. Jf. Skut,
Skaale, Skjol.

Skot (oo), n. Smaabyr som gjøre Skade
paa Agrene; Muus eller Fugle som æde
Korn. Dsteb. Gulbalen. Vistnok egentlig
Skob; jf. G. N. skód, n. skadelig Ting.
(Egilsøn 737).

Skot (o'), m. Stavrum; f. Skut.

Skota (o'), v. a. (ar), 1) fremskyde; drive
en Vaad fremad med en Stang el. Stage
(Skota). Dsteb. og fl. Røgle St. Kaa-
taa. Jf. kuta. — 2) stikle, give spydige
Dob (Skotord). Hall.

Skota (o'), f. 1) en Stang hvormed en
Vaad fremdrives, f. Gr. over en Glv.
Dsteb. i Formen Skoto. — 2) en Skodde,
en Bom eller Slaa til at lukke med (=
Loka). Smaal. Rom. (Skoto). — 3) en
liden Skovl, hvormed man øser Korn eller

- Meel. Tel. i Formen Skotu (o').
- Stotal** (o'), adj. vaklende, usikker, upaalbe-
lig. Nhl. Jf. stotvif.
- Stotaaar** (o'), n. Skudaaar (= Laupaar).
- Stotblad** (o'), n. det øverste Blad paa et
Skraa, det Blad som omfatter det udsky-
dende Nr. Hedder ogsaa Skotbelg, m.
Trondbh., og Skottholk, m. Sdm. Det stend
i Stotblad (el. i Stottholten): Kornet begynder
at skyde Nr.
- Stotboge** (o', o'), m. Skydebue.
- Storen** (o'), part. 1) skudt, fremskudt; ud-
skudt; vraget. 2) rammet af Stud. 3)
kantet ic. s. stjota.
- Stofri** (o'), adj. skudfri.
- Stotgamp**, m. gammel Hest, som slagtes
ved Stud. Om Hoppe: Skotmerr, f.
- Stottholk**, m. s. Skotblad.
- Stothovel** (o', h'), m. Langhovel, hvorpaa
man kanter Fjæle eller Staver; s. stjota.
- Stothærd**, adj. skimmelhaaret. Lister (?).
- Stotning**, f. Skotning.
- Stotkeiping**, m. en Vaad med fire Aare-
par og uden Kastrum. Nordl. Namb. Egent-
lig Skulkeiping.
- Stotlag**, n. passende Stilling og Afstand
for Stud. Tel. og fl.
- Stotlof** (o', o'), n. et Laag som kan ud-
trækkes og indskydes i en dertil udskaaen
Fals.
- Stotloka** (o', o'), f. en Slaa eller Bom
som kan skydes til Siden.
- Stotloka**, f. Luge som skydes fra eller til.
- Stotmaal**, n. 1) Studmaal. 2) Stud-
vidde, Afstand hvori et Stud kan ramme.
Ogsaa kaldet Stot, eller Byrsefot.
- Stotning** (o'), m. usfuldbaaren Unge, Fo-
ster som er kastet eller faldt Utide. (Kaly-
stotning; Fylstotning). Hard. Sogn, Hall.
- Stot-ord**, n. spydige Ord; s. skota.
- Stotpenngar**, pl. Præmie for at skyde Kov-
byr.
- Stotra** (o'), v. n. stotte; s. stvatta.
- Sto-traad**, m. Traad at sye Sko med.
- Sto-trjostf** (-trostf), m. Overlæder og Hæl-
stykke til en Sko.
- Stotfaar**, n. Studfaar.
- Stotkiva**, f. Skydefkive.
- Stotemaal**, n. Studemaal, Bedømmelse.
(Synes optaget af Danff).
- Stotung** (o'), m. Vind som blæser fra en
stor Skybanke i det Fjerne. Nordl. og fl.
(tilbeels udtalt Skotung); paa Sdm. Sko-
ting (o'). Efter Retningen kaldet Havsko-
ting, Landstotung og fl. (Begrebet noget
usikkert; maa skee: en udskydende Green af
en større Luftstrømning). Hertil: Sko-
tungsbakke, m. en Skybanke i Horizon-
ten, hvorfra der udgaar en stadig Blæst.
- Stotvaapn**, n. Skydevaaben.
- Stotvik** (o', i), adj. uslabig, flygtig (omtr.
som Stotal). Hard.
- Stot-øl** (o'), n. Øjestebed som er foran-
- staltet ved Sammenbud af flere Personer.
Nordre Berg. Hall.
- Stov** (o'), n. 1) Fremrykning, Flytning;
ogsaa om et kort Veistykke. Rom. og flere.
Egentl. Fremfødselse, af Stuva (stauv). —
2) Anfald, Dyst, Kamp; ogsaa: Døds-
Lummel, Trævlhed for en kort Tid. Hall.
Valb. Nordre Berg. — 3) Stund, Tid,
enkelt Gang. „To tre Stov“: to eller tre
Gange. Smaal. Jf. Sv. stof (i Dial.
stuv): Stund, Mellemtid. Egnende Begreb
som i Tid, Nytt, Lat, Beite, Kast.
- Stova** (o'), v. n. (ar), gaee usladigt, komme
støvtis, i enkelte Nyf. Hall.
- Stova** (oo), f. Stover, Afstrab; Skorpe i
Bunden af Kar; ogsaa om fortorret Vær-
me. Jæl. skófir; Sv. stofvor, pl. (Af ska-
va, stov).
- Stovelagd** (oo), adj. belagt med Stover.
- Stoven** (o'), part. fremstødt, flyttet; s. Stuva.
- Stovlung** (o'), m. 1) en fadet Kjøp (see
Skjævlung). Tel. — 2) Læg, Skinnebeen.
Sæt.
- Strab**, m. en tør, stenig Plet i Eng eller
Ager. Smaal. Øbr. Jf. Stabb, Rabb.
- Straddar**, f. Stræddar.
- Stral**, adj. svag, ringe, daarlig. Mandal og
flere. Jf. strælen. Holl. schraal.
- Strala**, v. n. (ar), 1) stralde, larme (strella).
2) prale, stryde. Hall. Hertil: Stral, n.
Stryderie, Selyros.
- Stramla**, v. n. (ar), stramle, stralbe. Straml,
n. og Stramling, f. Stralben.
- Stran**, adj. mager, tør; s. strinn.
- Strangla**, v. n. (ar), flirre, stralbe, stramle;
gaee med Larm eller Knagen. Nhl. —
Hertil Strangl, n. og Strangling, f.
Stralb, Pulber; s. Gr. om larmende Kjøt-
sel. — Stranglutt, og Stranglen, adj.
larmende, knagende.
- Strangleitt**, f. strinnleitt.
- Strap**, n. 1) Strab; daarlige eller udelige
Ting. — 2) en daarlig, kummerlig Tilstand.
- Strapa**, v. a. og n. (ar), 1) strabe, krabse,
Nogle St. Fraapaa. — 2) knirke, rasle;
om en Lyd som ligner en Straben. G. N.
skrapa. Jf. streppa, stravaa. — 3) slaae
sig igjennem, holde sig med nogen Møje.
(Ligt harfa, grava, basta og fl.).
- Strapa**, f. 1) et Strabejern. — 2) Zrette-
sættelse, skrubbende Tiltale. Dei sett i Strapa
syre det. Nordl. Trondb. Sdm. (Sv. strapa).
- Strapall**, adj. ussel, daarlig; ogsaa: sygelig.
Nordre Berg. Nogle St. Strapen.
- Straping**, f. Straben; ogsaa Knirfen.
- Straplass**, n. det sidste Læs af en Hob eller
Dyng. Nogle St. Strapalafs). Hertil et
Ordsprog: Strapalaset verb altid først, o: den
første Samling bliver gjerne den største.
- Strapmark**, f. Marker med lidet Græs.
- Strapp**, adj. rask, let, net. Smaal.
- Strappa**, v. n. banke, hamre paa. Hall.
- Skraptafka**, f. en Plante: Rhinanthus.

Dsterd. 3 Indh. Skraapaapung.

Skraa, v. n. (ar), 1) fagle, svadse; om fagle, f. Gr. Skaden. Sæt. — 2) skjende, give knubbede Ord. Soler. Hertil Skrata, f. en Jrettesættelse (= Skrapa).

Skraa, v. a. (ar), vrage, forsthyde. (Sf. rata). Vister (skrada). Particyp „skrada“: ringe, slet. Ogsaa paa Sdm. „Skraftvare“, daarligt Kram. Jf. Skrot.

Skraa, v. n. 1) rasle, knirke; f. Gr. om Skraa. B. Stift. 2) lee høit; f. skratta. Jf. skrella.

Skraa, v. n. (ar), 1) larme, hundre med en trommende Lyd; f. Gr. om Regn. Hall. — 2) lee høit, floggerlee. (Mere alm.). Sv. skratta.

Skræa, f. en vis Hestesygdom. Sogn.

Skræla, v. n. rumle, lyde huult. Hall.

Skrænt, n. Pralen, Skryberie? Vald. (Ufsikter). Jf. skryta. G. N. skraut: Pragt.

Skræw, f. Skum, en Hob eller Top af Skum; f. Gr. paa M. Nhl. (Skrauw).

Skræva, v. n. (ar), 1) skrolle, optage et stort Num. Jæd. (Sf. skryva). 2) skumme, affætte Skum (Skrauw).

Skræva, v. n. (ar), snaffe, prate. Hard. G. N. skræva. Jf. skrævla.

Skrævl, n. Brøvl, Ordgyberie.

Skrævla, v. n. (ar), snaffe vidt og bredt, vaase, vrøble; ogsaa skryde, prale. Dsl. og fl. Sv. skrævla.

Skrævlar, m. en Storsnacker, Ordgyber. Hedder ogsaa Skravl, m. og Skravle-topp, m. Om Kvinder Skravlefolle.

Skrævlesam, adj. stortalende, tilbeielig til Ordgyberie. Ligejaa: Skravlebjær.

Skræa, f. (Sf. Skræer), 1) Plade, Jernplade til Beslag. Hedm. Nom. Mere alm. om en Laasplade (Laaskræa). G. N. skrá (Sf. Jæl. skrá: Laas). — 2) Læderstump, Løv af Skind eller Læder. Jf. Bifskraa. Ogsaa ellers om haardt og skrumpent Skind; saaledes om gamle Skindklæder og især om Sko; hertil Talemaaden „setja upp Skræna“ (Skræ'ne): salde baglængs, saa at Fødderne vippe op. Trondh. Nordre Berg. Jf. skraen, og Skraavert. — 3) Skraatugler, Kartæsker. (Sjelden). Ellers om en liden Stump til at bygge Tobakskraa. (Alm.). — Efter Hallager skulde Skraa ogsaa betegne en Bog; vel egentlig en Fortegnelse, ligesom G. N. skrá: Indførselsbog, Protokol.

Skræa, v. a. (r, de), 1) fløve, spalte; især Jern. Dst. 2) opskjære i Stumper; især Tobak til Lygning. Bistnok nyere Ord, maafee for skræda; jf. skræda.

Skræaen, adj. 1) noget tør, halvtørret. Vofs, Buft. (Andre St. skraanad). Jf. Jæl. skræparr. — 2) skrumpen, haard, skarp at føle paa. Gbr. Dst.

Skræala, v. n. (ar), skræale, raabe, tale høit. Jf. skræla. Hertil Skraal, n. og Skraa-

ling, f. Skraalen. Skraalar, m. høirøstet, støiende Person. Skraalsam, adj. skraalende.

Skræama, v. n. (ar), glimre, prunke. Gbr. (Lom). G. N. skrâma: lyse.

Skræama, v. a. (ar), saare, ridsse, sætte en Rist i. Tel. Hall.

Skræama, f. 1, Skramme, Rist, Hul. Sv. skrâma.

Skræama, f. 2, Lare, bredbladet Tang. Dstere Skraametang, n. Rkf. Hard.

Skræamen, adj. bred og tynd, meget udstrakt. Hard.

Skræana, v. n. (ar), tørres, fryde sammen, blive haard og skrumpen. Berg. Dst. Nordl. (Sf. skræna). Particyp skraanad: indtørret, skrumpen. Jf. skraaen.

Skræap, m. mager Fisk; især om Lorf. Nordl.

Skræapa, v. n. knirke; f. skraava.

Skræatt, f. Skrott.

Skræava, v. n. (ar), knirke, skrabe, give en raslende Lyd som naar man haandterer tørre Skind, Papir, Løv eller noget lignende. B. Stift, Vald. Nordl. Jæl. skrâva. Om en stærkere Knirken siges: skræapa, Sdm.

Skræavert, n. Flisværk, noget som er sammenfat af Stumper. Tel.

Skræaving, f. Knirken, raslende Lyd.

Skræ, f. Skreid, Skrid, Skrida.

Skræia, f. skria og skreida.

Skræid (gled), f. skrida.

Skræid, f. 1) en fremstridende Hob, Flok, Følge. Læmmelig alm. Nogle St. Skrei; ogsaa Skre, f. Gr. „Ulve-skræ“, Dsterd. Heile Skreidi: det hele Følge. G. N. skreid. — 2) Stiem eller Masse af Lorf (Skreidtorf), som paa en vis Tid om Vinteren strømmer ind imod Landet. Nordl. (G. N. skreid, ogsaa om Lorf). — 3) en nedstyrtende Masse (= Skrida). Indh. — 4) det samme som Maffeskræid. Jf. Skreidmaff. — 5) det samme som Jolekskræid (= Reid, Dstereid). Hall.

Skræida, v. a. (er, de), 1) skyde til Side, støde paa noget saa at det glide ud af sin Stilling. Tel. og fl. (Skræid). Skreidvota iraa: skyd Slaaen fra Døren. — 2) skreida seg: glide, rende paa Is eller Sne (= renna seg). Søndre Berg. (Skræia seg). Af skrida, skreid. Hertil Skreidebakke, m. Rendebakke.

Skræida, f. Luge som luffer en Nabning ved at indstødes i en dertil indrettet Fald. Dsl. (Skræie).

Skræidmaff, m. et Slags meget smaa Orme, som foretage Vandringer i tætsluttede Rækker; f. Maffeskræid.

Skræidtorf, m. Lorf som kommer fra Habet i store Stimer; Baartorf (Gadus Morrhua).

Skræka, f. skrîka (!). skrêkka, f. skrêkka.

Skrelling, m. = Krelling, Indh.

Skrell, m. Skrald, Smæld.

Skrella, v. n. (Skrell, Skrall, Skrollet), skrabe, brage, give et Knald; ogsaa: gjenlyde, give Echo. Sogn, Sj. og fl. Han lør til, so det skrell. Det skral i Hjellet. Sv. skrälla.

Skrella (2), v. n. (er, te), skraale, raabe el. lee høit. Sdm. (skrelle). „Han berre skrelte aa log“. Hertil Skrellelaatt, m. skraldende Latier, Skoggerlatier. Jf. G. N. skellihlätr.

Skrella, f. en Skralde (= Skjella, Smella). Sogn.

Skrelling, f. Skralben; ogsaa Skraal.

Skrellstor (o'), n. Skud med løst Krud.

Skrellop, f. Skridelaup.

Skrepp, n. Ros, smigrende Dmtale; ogsaa: Pralen, Skryberie. Sv. skrapp.

Skreppa (1), v. n. (Skrepp, Skrapp, Skrop- per), 1) glide pludselig, falde, styrte; især med nogen Larm. Tel. Det skrapp undan: det gled bort, faldt fra. G. N. skreppa (skrapp). — 2) indsvinde, fryde sammen, fortørres. Det skrapp i Hov. Hadeland, Tel. (Jf. kreppa og skrøffa). — 3) rasle, give en skrabende Lyd. Gr. Det var so turt, at det skrapp i det. (Sv. Dial. skrappa: smælde).

Skreppa (2), v. n. (er, te), rose, sige smigrende Ord; ogsaa: fryde, prale. Dstest med „av“ el. „utav“; f. Gr. dei skrepte av honom: de roste ham. Temmelig alm., dog mest brugt i de nordlige Egne. (Sv. skrappa). Imperf. tildeels „skrepte“.

Skreppa, f. Randsel, Tornister. G. N. skreppa. Eng. scrip. **Skreppelag**, n. Fællesskab i Randskræppen; særdeles Fortrolighed. (Nogle St. Krinsalag). **Skrep- pemann**, m. Bispekrammer; Rejsende med Randsel paa Nyggen.

Skreppsam, adj. tilbøielig til at rose, eller at fryde. Hedder ogsaa Skreppen.

Skrev (e'), n. 1) Skridt, Afstanden fra det ene Fjed eller Fodtrin til det nærmeste. Tala lange skrev: tage store Skridt. (Jf. Stig). Afvig. **Skrav**, Ndm. Drf. Namb. G. N. skref. — 2) Skrav, Vinkelen imellem begge Been eller Fødder (= Klov). Vada upp i Skrevet: vade til Skravet (= Hof- terne). Sitja til Skrevs: sidde skrav, med en Fod paa hver Side. Hall. og fl. Andre St. „umskrevs“; afvig. „umskraes“, Ndm.

Skreva (e'), v. n. (ar), skræve, sætte Fødderne ud fra hinanden; ogsaa stige over noget. Skreva paa: strække ud, tage store Skridt, stynde sig. Afvig. **Skriva** (i'), Sogn; **skræva**, flere St., **skrava**, Ndm. Namb., **skraavaa**, Drf. G. N. skrefa; Sv. skræpa.

Skrevla, v. n. (ar), glide ud med Foden, snuble. Hall.

Skrevsadel, m. Sadel hvori man sidder skrav; Randsadel.

skrevstor, adj. langbenet, som kan tage lange Skridt.

Skrja, v. n. (ar), huje, raabe af Munterhed, juble. (Afdstilt fra skrifa). Sdm. og flere. J Sj. skreia. Jf. skriffa. Om et andet skrja, f. skrifa.

Skrid (i'), n. Skriden, Gang, Fremgang; ogsaa Gliben, Synkning, Nedstyrtning. Nogle St. Skre, dog lidet brugl. Jf. Skrida.

Skrida, v. n. (Skrid, Skreid, Skridet, i'), 1) skride, gaae jævnt fremad. Med sæd- vanlig Overgang: skride, skrja, sri zc. G. N. skrida (skrid, skreid, skridit). Nogle St. mest om en langsom Gang, en meget svag Bevægelse. Der so myttet, at han skrid paa Fotom: det er saa vidt, at han kan være oppe (om En som er syg). Det løyp uppaa og skrid utav; f. laupa. — 2) glide, gaae løs, falde ud af sit Leie; især om noget som hviler paa en skraa eller hældende Grund. Støtten laag so laust, at han skreid undan. Mest brugt i de sydlige Egne, saaledes Søndre Berg. o. fl. Jfr. Skrida og skreida. — 3) glide for Morstab, rende paa Jis eller Sne. Mandal(?). Paa Nsl. i en afvigende Form „sklie“. (G. N. skrida). Ellers: skreida, renna, løypa, aka.

Skrida (i'), f. 1) Skred, nedglidende Masse, Nedstyrtning af Jord eller Sne fra et Bjerg. Mest alm. **Skrja** (i') og **Skræa** (Skre); ellers: **Skrju**, **Hall**, **Skrju**, **Skrue**, **Gulbdalen**. G. N. skrida. Nogle Steder ombyttet med Skred. Jfr. Ros, Korta, Kap, Fonn. — 2) Spor efter Jordskred i en Bjergsæde; Jure eller Stribe som er dannet ved Skred. — 3) en brat opstigende Græsplan i et Fjeld. Sdm. (Skride).

Skridelaup (i'), n. Spor efter Jordskred. Jf. Hard. Skrelop (o').

Skridemark (i'), f. Skredjord, Banker som ere dannede ved Skred.

Skriden (i'), part. gleden, sunten, udfalden. Søndre Berg., f. skrifa.

Skridhøert (i'), adj. udsat for Skred, beliggende paa et Sted, hvor Bjergskred kan indtræffe. Tel. Paa Sdm. founhøvt.

Skriding, (ii), f. Skriden; Glibning.

Skrist, f. 1) Skrift, skræve Ord; ogsaa: Haandskrift. Nogle St. Skript; jf. skrifa. — 2) et skrevet Stykke, Dokument; Bog. Mindre brugl. — 3) skriftlig Stil; Bog- sprog. Tala etter Skristi: tale efter Bogen, udtale Ordene som de skrives. — 4) Skriste, Afsløsning. Standa Skrist: staae til Skriste, gjøre offentlig Afbigt. — 5) Tegning, tegnet Billede. (G. N. skript). Mest brugt i Talemaaden: Han ser ut som ei Skrist paa Marti, o: han ser ud som en Skygge, en livløs Figur. Tel. B. Skift.

Skrifta, v. n. (ar), skriste, gjøre Besjendelse. Skrista seg: gaae til Skristemaal. Skrista seg

til Falls; gaae til Alters forud for sin Nedkomst, om en frugtformelig Kone. Nordre Berg.

Skriftemaal, n. Skriftemaal.

Skrifteleg, adj. skriftlig, affattet i Skrift.

Skrif, (ii), en Skrig, Raab.

Skrifa (ii), v. n. **Skrif**, **Sreit**, **Sriet**, (i), skrige, udstøde en stærk Lyd. (Sv. Skrif). Nogle St. Inf. Skrifja. Sdm. mest alm. skrifje (i) ogf. skreje. — **Skrifar**, m. en Skriger, Straalhals. **Skrifing**, f. idellig Skrigen.

Skrifa (i), v. a. (ar), rokke, rive af Lave, forstyrre. Obr. (Skrifa). Oftere i Formen **Skrifast** (i), v. n. glide, vasse, komme ud af Egevægten; ogsaa: svigte, slaae seil. Sdm. Obr. ogsaa Nordl. (Skrifast). Jæl. skrifa (vassel). Sv. Dial. skriffa, skreffa.

Skrifja, f. Hovedfrage (Garrulus). Bustr. og fl. Hertil Kornskrifja og Lavskrifja.

Skrifka, v. n. (ar), 1, hoppe, dansse, gjøre enfelte Spring; om Dyr (Kalve, Kid og fl.). Hall. Sogn, Sj. Sdm. Mht. schrieken: springe.

Skrifka, v. n. (ar) 2, huje, støie af Lystighed; f. Gr. om Børn. Hard. (Jfr. skria). Dgsaa: kagle, svadse; om Fugle (f. Gr. Staben). Nordl. og fl. Andre St. skratja, skrata, skvatra.

Skrima, v. n. er, de), 1) skimte frem, vise sig dunkelt, som i en Laage. „De skrimer for mei“, Smaal. — 2) see dunkelt, have svagt Syn. Han skrimer paa Syni: hans Syn er svækket.

Skrimsla, v. n. (ar), vise sig dunkelt som i Halsørse, skimte for Diet. Nys. Jfr. skrymsla.

Skrimsla, f. 1) Skimt, svag Lydning. Jæl. (Winje, Linn). Jfr. Skrymsling. — 2) Spøgelser, Spøgerie (= Skrymsla Skrymt). Vald. Jf. G. N. skrimsl, n. Trolde, Uhyre.

Skrimsljos, n. meget mat Lys. Jæl.

Skrin, n. Skrin, liden Kiste. G. N. skrin; efter Lat. scrinium.

Skrinda, f. Kurv til at bære paa Ryggen. Jæl. (Sv. skrinda: Slædefurv). Jf. Skryna.

Skrinn, adj. mager, tynd, fjødløs (om Dyr og Mennesker); tør, safiløs (f. Gr. om Kjød); gold, ufrugtbar (om Jord). Temmelig alm. og meget brngl. (Dgsaa alm. i Sverige, f. Nieß 599). 3 lignende Betydning bruges ogsaa: **Kren** (kreen), Rom., **Sran** (og sranen), Sogn, Hall. Jf. ogsaa skraaen og skræna.

Skrinna, f. mager Eng, Marker som kun give lidet Græs. Jæd. Sdm. og fl. Dgsaa kaldet **Skrinnemark**.

Skrinnast, v. n. (est, test), udmagres, blive mager.

Skrinnlagd, adj. tyndlemmet, mager (af Naturen). Jæl. Hall.

Skrinnleitt, adj. mager i Ansigtet, tynd,

indfalden. B. Stift. Hedder ogsaa: **Kranleitt**, Hall.

Skrinnlendt, adj. om et Sted, som har gold eller mager Jord. Hall. og fl.

Skrinnvoren (o') adj. noget mager.

Skrif (ii), n. 1) Kjølerie; f. skripa. Obr. — 2) Forsængelighed, Lyst til at glimre. Hard.

Skrifa, v. n. (ar), kjæle for, kjærtægne, faresere. Obr. Vald. „Skrife upp eit Baan“: fortjæle el. forvænne et Barn. Skripast, v. n. kjæle for hinanden. — 3 Nordre Berg. forkommer et Subst. Skripa, f. cunnus. (Dgsaa i svenske Dial.). Jf. Jæl. skripr: penis.

Skrifen, adj. 1) kjælende, ventlig; ogf. lystig, f. skript. — 2) bly, undseelig, altfor frygtfom. Helg.

Skriflæta, f. Kjølerie, indsmigrende Bøsen. Obr. Dgsaa i Formen **Skriflæte**, n.

Skriflaaat, n. og **Skrifping**, f.

Skrifmaane, m. Kjølemaaned, Hvedebrødsdage. Obr.

Skrifna, f. Herlighed, stor Lykke eller Fornøielse (især med Begreb af fort Varighed). Sdm.

Skrifutt, adj. 1) kjælende, ventlig, indsmigrende (især om Dyr). Vald. og fl. Hedder ogsaa skripen. — 2) lystig, legende, meget munter. (Jf. skiben). — 3) kjælen, kræsen, utaalmelig af Fortjælelse. Hall. Vald.

Skriv, n. Brev, Skrivelse. „Han ha' fengje Skriv fraa Byen“. Nbg. Jæl.

Skriva, v. a. og n. (**Skriv**, **Skriv**, **Skrivet**, i), skrive, optegne, anføre; ogsaa: indskrive, indrullere; og som v. n. syssle med Skrivning. Nogle St. med svag Bøining: skriva (ar), Nbg. G. N. skrifa (ar), efter Lat. scribere. Jf. rita. 3 Sammensætning „skrive“, f. Gr. Skrivebort, = bord, = kunst, = maate, = ty.

Skrivande, adj. verb at opskrive.

Skrivar, m. 1) Skriver; Sekretær. 2) Herredsskriver, Underdommer. Officielt benævnt „Sorenskriver“ (svoren Skrivar). — **Skrivardreng**, eller **Skrivarfar** (i), m. Contorskriver, Contorist. **Skrivarløn**, f. Salarium, Betaling; f. Gr. for en Skifteforetning.

Skriven (i), part. skreven, skriftlig betegnet; indskreven, indrulleret.

Skriving, f. Skrivning; Skriverie.

Skrjona, f. Skrona.

Skrøa, v. n. (ar), svadse, fortælle drøie Historier. Ehl. Jf. rjoa, skrøna, skrøpa.

Skrøgg, m. en Ulv (= Skrub). Dk.

Skrøf (o') n. Snaf, Sladder, tvivlsomme Historier. Sj. (Afsæwld). G. N. skrök.

Skrøffen, adj. indsvunden, sammenkrummet; ogsaa: rynket, haarb, ujevn. Particp af skrøffa. 3 Obr. skruffjen.

Skrøfna (skroftna), v. n. (ar), sammenkrumpes, krybe sammen. Nbg.

Strøm, *f.* Strøm.

Strona (oo), *v. n.* (ar), stryde, overdrive noget; fortælle tvivlsomme Historier. Voss, Hall. Afvig. **Strjona**, *Nhl.* Jf. **Strynja**.

Strona (oo), *f.* Stryderie, Dverdrivelse; falsk eller tvivlsom Historie (= **Strynja**). Voss, Hall. **J Nhl. Strjona**. Dgsaa med Betydning: Spøgerie, el. underlige Syner. *Tel.* i Formen „Strjonur“, *pl.* (*Jf.* **Strymt**). — **Stronebok**, *f.* en Bog med æventyrlige Historier; Fabelbog. **Stronemakar**, *m.* En som fortæller utrolige Ting.

Ströpa, *v. n.* (ar), stryde, prale. Hall. Smaal. (*Sv. Dial.* **Ströppa**). **Ströp** (oo), *n.* Stryderie. (Smaal.). **Ströpar**, *m.* en Praler, Drøgdyder. *Jf.* *G. N.* **skröpa-madr**: Hykler.

Ströppen, *indbunden*; *f.* **Ströppa**.

Ströt (oo), *n.* Verme, Bundfald; ogsaa Affald, **Strab**, ubetydelige Ting. Nordre Berg. **Tröndh.** Nordl. *Jf.* **Krota**.

Strött (o') *m.* Krop, Legeme. *Nhl.* *Tel.* og *fl.* (Paa *Sdm.* tilbeeld **Straatt**). Spotvis ogsaa om et Menneſte (*Jf.* **Kröpp**); især om en døven Person. *Tel.* *Sv. Dial.* **strött** (**Kröp**). *Jf.* *G. N.* **skrokkr**.

Ströv (o') *n.* 1) **Strög**, Skibsströg. Nordl. og *fl.* *Sv.* **ströv**. Vel egentl. noget tomt eller aabent; *Jf.* **ströven**. — 2) den aabende Krop af et Dyr (= **Krov**); især Bughulheden, Indvolvenes Plads. *Tel.* Hall. Dgsaa om det aabne Rum i et affsaaet Fiskehoved. Nordl.

Ströven (o'), *adj.* hullet, svampagtig, porøs. Hall. (Andre *St.* **roven**). *Jf.* **ströva**.

Ströv-is (o'), *m.* løs og hullet Is. *Jsl.* **skrof**.

Strövna (o'), *v. n.* blive porøs eller hullet. Hall. *Jf.* **rovna**.

Stru, *f.* Strud og **Struv**.

Strubb, *n.* Rivning, Gniben; ogsaa: Lugt, Tilretteviisning.

Strubb, *m.* 1) **Strubbekost**; Viſt til at gnibe eller sure med. — 2) en barſt og ſtræng Person. — 3) en Ulv (= **Barg**). Søndenfjelds. *Jf.* **Strögg**. **Strubbegren** (=græn), en Ulvehule. *Tel.*

Strubba, *v. a.* (ar), 1) **strubbe**, gnibe stærkt. — 2) tugte straffe; give en ſkarp Tretteſættelse. *Sv.* **strubba**.

Strubba, *f.* Hønsfær, *Cornus suecica*. Nordenſjelds. **J** **Vald.** **Strubbær**.

Strubhyvel (y'), *m.* **Strubhøvel**. (Möbsat **Sletthøvel**). Hedder ogsaa **Strumphøvel** (Hall.) og **Strubhøvel** (**Jæd.**).

Strubbing, *f.* stærk Gnibning.

Strud, *n.* Bynt, Brydelse. Saaledes i *Folkeviserne*, *Landſt.* 513, 539. Dgsaa et Slags Hovedpynt for Kvinder. Hadeland (**Stru**). Vil ellers gjæne falde sammen med **Struv**; *Jf.* *Landſt.* 311, 336. *Sv.* **strud**; *G. N.* **skrud**: festlig Dragt.

Struffa, *f.* 1) Rynke, Fure; Punkt hvor en Flade er ujævn eller knudret. Mest i de sydlige Egne. (*Sv.* **strynka**). —

2) en liden Kurv af Bark eller Birkenæver. (Måverstruffa). *Nhl.* *Obr.* Hall. (*Sv. Dial.* **struffa**. *Rieg* 599). — 3) et Paa Klædbrod, to sammenbødte „Leiver“. Nordl.

Struffkast, *v. n.* strumpe sammen, blive rynket eller knudret. *Obr.* og *fl.*

Struffen, *strumpen*; *f.* **stroffen**.

Struffetroll, *n.* Dyr med rynket eller sribet Skæl; om flere Slags store Insekter. *Jf.* **Struf**.

Struffut, *adj.* rynket, knudret, ujævn. *Jf.* **ruffutt**.

Strull, *m.* 1, **Puffel**, **Top**. Hall.

Strull, *m.* 2, **Grille**, *ſit* *Idee*. Smaal. Mest i *Fleertal* „**Struller**“. *Nogle St.* **Stryll** (**Stryller**). *L.* **Schrulle**.

Strulla, *f.* en smal Kurv eller Kåse. *Sdm.* (**Volben**). Dgsaa en stor Bog, en **Strolle**.

Strullen, *f.* **strullutt**.

Strum (u') *n.* en svampagtig, porøs Masse. *Tel.* (*Winje*). Hertil vel ogsaa „**Strøm**“, *n.* noget som optager meget Rum. *Nsterd.* (**Trysil**). *Jfr.* **strymja**.

Struma (u') *v. n.* (ar) tale haardt eller truende. Hall. *Jf.* *Jsl.* **skruma**: prale.

Strumla, *v. n.* larme, skjælde. *Buſtr.*

Strump, *m.* **Brust**, haardt Kjød. *Nhl.*

Strumphøvel, *f.* **Strubhøvel**.

Strungla, *v. n.* **framle** (= **strangla**). Hall.

Struppertroll, *n.* = **Skarpertroll**. *Ort.*

Strut, *m.* Lut, Kræmmerhuus. *Tröndh.*

Struv, *n.* 1) **Top**, øverste Punkt; saaledes om den øverste Flade paa et Skab. Hall. — 2) et Slags Hovedpynt. *Nhl.* **Maaskee** overgaaet fra **Strud**. Kjønnet synes valende (*m.* og *n.*). — 3) en Hob Korn-Neg, omfattende to „**Rufar**“ eller 12 **Neg**. *Nhf.* (Et Løs Korn regnes til 10 **Struv**, *el.* 120 „**Vand**“). *G. N.* **skruf**: Kornstaf.

Struv, *m.* 1) **Strue**, Cylinder med spiralformige Skrur. *Nogle St.* **Stru**, ogsaa **Strue** (**B. Stift**). *Sv.* **struf**; *Nt.* **ſchruwe**, *Eng.* **serow**. — 2) en liden Kornstaf. *Jæd.* (*Jf.* **Struv**, *n.*). **J** *Nhl.* betegner „**Struen**“ fun det øverste Neg paa en Kornſtr. *Jf.* **Stru**.

Struva, *v. a.* (ar), **strue**, drive en **Strue**; ogsaa: presse eller besætte med **Struer**. *Nogle St.* **Strua**; ogsaa **ſtrüva**, **Mandal**.

Struva, *v. n.* (ar?) rage op, ſtige i Veiret, *el.* optage meget Rum (= **ruva**). Smaal. (*Jf.* **ſtruvla**). **Strulbe** vel egentlig have stærk **Byining** (**ſtruv**, **ſtruv**, **ſtrovet**) og kunde isaafald anses som **Stamord** til **ſtruv**, **ſtröva**, **ſtröven**, **ſtröv**. *Jf.* *Nt.* **ſchruwen** (**ſchrof**): at **strue**.

Struva, *f.* en Presse eller Klemme med **Struer**. **ſchl**.

Struvfar, *n.* **Struegang**, **Løbet** i en **Struemoder**. **B. Stift**. Dgsaa kaldet **Struv-gang**, *m.* **J** **Drf.** **Struvlod** (**Struvls**), *f.*

Skruving, f. Gjærningen at skru.
Skruva, v. n. (ar), 1) hæve fig, stige i
 Beiret, tage meget Num. Df. — 2)
 skræbe, prale, overdribe Tingene. Tel.
Skruvlag, n. Dminding, enkelt Skure
 eller Dmgang paa en Skure.
Skruvlist, f. List eller Kant omkring Top-
 fladen paa et Stab; f. Skruv, n.
Skruvlod (o'), f. s. Skruvsfar.
Skruvmøder (= mor), f. Skruemøder,
 Blot hvori en Skruengang er anbragt.
Skruvsted (e'), n. Umbolt bestaaende af to
 Dele, som kunne skrues sammen. (Mange
 St. Skru-ste). Sv. skruffståd.
Skrubbe, n. Skrog, Krøv af et Dyr. Hard.
 Nhl. (Jf. Skrov).
Skruda, f. Hoste, Dphostning, Sliim i
 Struben. Paa Edm. Skræbe; andre St.
 Skræba og Skry, Dtl. (Jf. Nkda).
Skruda, v. n. (er, de) hæfte, ophoste Sliim.
 Nogle St. Skry. Ogsaa afvig. Skrø,
 Smaal. Dsterd.
Skruta, v. a. (ar), udbanke det modneste
 Korn ved at slaae Negene mod et Logulv
 eller mod Siderne i et Kar. Dtl. Sv.
 Dial. skrifa; D. skrifte. Hertil Skryfte-
 rug, m. den modneste, vægtigste Rug.
Skrækka, v. a. (er, te), rykke, flytte pludselig.
 „Skrække fe“: kaste sig til Siden,
 som for at undgaae et Stød. Hall.
Skræla, v. n. (er, te), græde høit og skræ-
 lende; om Børn. Nordre Berg. Skryl,
 n. og Skryling, f. høitstet Graad. Jf.
 skræla og skola.
Skrüll, m. en Hob, Dyrge, sammenkastet
 Maafe; f. Gr. af Frugt. Smaal.
Skrulla, v. n. have Grillen, nære en vis Ind-
 bildning. Smaal. Af Skrull.
Skrullert, adj. fuld af Grillen.
Skrumja, v. n. (skryn, skrunde?), see stort
 ud, optage et stort Num. „Dæ skrøm'er“,
 Dsterd. (Kryfil). Sv. skrymma. Jf. Skrum,
 skruba, skruala.
Skrumsla, v. n. (ar), mørkne, blive halv-
 mørkt (stuma, skymra). Hall.
Skrumsla, f. Spøgelse (= Skrimsla). Vald.
Skrumsling, f. Skumring, halvmørke. Hall.
 Tel. Jf. Skrimsla.
Skrumt, n. Spøgelser, Gjenfærd, Gespenster.
 Sondenfejls; mangesteds udtal: Strømt.
 Sv. Dial. skrymt og skrømt (Nkz 602).
 Sopra Skrymt: høre nogen uforklarlig Lyd i
 Mørket.
Skrumta, v. n. (ar), 1) mørkne (= skrymsla,
 skymta). Dster (?). — 2) spøge, gaae igen;
 om Dødnings. Smaal. (skrømte). Sv.
 Dial. skrymta. — 3) hykle, forstille sig.
 Mindre brugt. og i Formen „skrømte“,
 efter Danf. Sv. skrymta. Jf. skræma og
 skrymja.
Skrømterædd, adj. bange for Spøgelser.
 Smaal. (skrømterædd).
Skryna, f. en liden Kasse til at bære noget i.

Smaal. Rom.
Skrynja, v. n. (skryn, skrunde, skunt), 1)
 skramle, rumle, klinge huult. Tel. Hall.
 — 2) skræbe, prale, fortælle nogle Histo-
 rier. Hard.
Skrynja, f. Skryberie; Fortælling med megen
 Overdrivelse; ogsaa en falsk eller opdigtet
 Historie. Hard. (Jf. Skrona). En afvi-
 gende Form „Skrøne“ forekommer i Byerne,
 uviist hvorfra.
Skrøp, adj. udrøi, fortværg, forgjængelig.
 Nordl. Indh. Df. Dsterd. (J. Neutr.
 ofte skrøft). Andre St. Skryv (Jf. ryr).
 G. N. skryjær (f. Egilsson). Sv. Dial.
 skrøp og skrøp, ogsaa i Betydn. skrøbelig
 (Nkz 602).
Skrøpa, v. a. (er, te), forøbe; egentl. gjøre
 fortværg. „Han skrøpe dæ burt:“ han
 forøder det snart. Indh.
Skrøpleg, adj. forgjængelig, uvarig; vel og-
 saa: skrøbelig; f. skrøp.
Skrøyt, m. Snude, Mund paa Dyr. Trondh.
 (Selbu). „Skrøytosaa“, m. Mulepose,
 Kornpose for en Hest.
Skrøyta, v. skræbe; f. skrøyta.
Skrøyta, f. et Slags Kræbte (= Hyrving).
 Jæd. (Skrøda).
Skrøyte, n. et forstørret eller forraadnet Træ.
 Tel. Ogsaa Been eller Beenrød af et Le-
 geme. (Winje).
Skrøyen, adj. grim, hæsleg, grov i Ansigtet.
 Hard. Ehl. Edm. J. Tel. skrøyteg.
 „Daa va ho inke skrøyta“: den Gang var
 hun rigtig vacker. Edm.
Skrøyeg, grim; f. skrøyen.
Skrøyta, v. n. blive grim eller styg.
Skrøyt, adj. fortværg (= skrøp). Ndm. Kofen.
 Jf. skrøyt.
Skrøva, v. n. (er, de), 1) opstille, sætte
 Korn i Stak (Skruv). Jæd. 2) skru;
 f. skruba. — Skryving, f. Stakfætning.
Skræ, pl. f. Skraa. — Skræ, v. f. skræda.
Skræda, v. a. (er, de), 1) skræbe, male grovt,
 grutte (Malt til Brygning). Brugt i
 Formen skræe (skræ). Smaal. Toten.
 Indh. Namd. og fl. (Andre St. grøppa,
 gryppja). Sv. skræda. — 2) skrælle, af-
 skalle; ogsaa: vrage, fortære, udføge det
 bedste. (Ejeldnere). „Han skræ inte Dr'a“:
 han taler just ikke høfligt. Solor. (Sv.
 skræda ord). — 3) forøbe, spille ved Be-
 klippelse eller Tilshjøring. Nordl. (Eigt
 skræda). Hertil skrædash (skræast), v. n.
 gaae til Spilde, forødes; ogsaa: indvinde,
 formindfæse. Nordl. Namd. Indh. — Jf.
 skrædda.
Skræda, f. 1) Spilde, Forøvelse; f. Gr.
 „Skræstæ“: Skovspilbe. Trondh. — 2)
 Talggrever, Værme af Talg eller lignende
 Fedt. Edm., kun i Plural, som her hedder
 „Skræde“, andre St. Skræe. Jæl. skrædur.
 Jf. Krøta.
Skrædd, part. skræet; skræfill zc. f. skræda.

- frædda, v. a. (ar), sje Klæder. Solgr. Vel egentl. fræda: klippe. Jf. Eng. shred: Hjere i Strimler. Nt. Schræden; T. Schröten.
- fræddar, m. Skrædder. Hedder ogsaa Skræddar, Valb. G. N. skraddari (fra en senere Tid); Nt. Schrader, Schröder. Hertil Skrædderlæra, Skræddarløn, f. og fl.
- fræde, n. frædet Korn; ogsaa: Klib, Skal, Affald. Namb. Indh. i Formen fræe (Skæ). Sv. fråde, affråde.
- frædeljos, n. Lys af grumset, ureen Talg; f. fræda.
- fræding, f. Forøvelse, m. m., f. fræda.
- frædsam, adj. Spilsom, forøvende; især om et Slags Brug eller Behandling, hvorved der gaar meget til Spilde. Nordl. og Trondh., mest i Formen fræsamt. Sjeldnere: frædleg (fræle').
- frækja, v. n. (er, te), snadre, svadse, strige; om visse Fugle, især Skaden. Nordre Berg. G. N. skrækja. Andre St. skrifa, frata, frvata.
- frækja, f. et Slags And. Dst. (Trysil). Lyder ogsaa som Skreffja. — Skrækje-fall, m. Hanflug af denne Art.
- fræla, v. n. græde høit (= fryla). Indh. (Snaaen). Skræl, n. høirostet Graad.
- frælen, adj. svag, kraftløs. Nbm. Nordl. I Gulbalen frælen (?). Jf. skræl.
- fræling, m. Skrælling, Stakkel; En som har svage Kræfter. Nordl. ogsaa paa Dstl. (Jf. G. N. skrælingr).
- fræma, v. a. (er, de), fræmme, forstrække. Afsig. frøma, Mandal. Sv. stramma. (Jf. G. N. skræmast: tage Flugten). — Part. fræmd: opfræmt, forstrækket.
- fræma, f. 1) Stræf, Forstrækelse. Saa ei Stræma: blive affrækket. — 2) en Stræmme, et Strækkelibe. — 3) Trusel, fræmmende Tiltale. Jf. Stræmord. I lignende Betydning: Stræmby (?), Smaal.
- fræmeleg, frækkelig, affrækkende.
- fræmestot, (o') n. Stræmestot, f. Gr. for at bortfage Dyr.
- fræmeslaatt, m. fræmmende Tiltale, Trusler.
- fræmesyn, f. affrækkende Syn.
- fræmord, n. truende Ord.
- fræmsl, n. Stræmsel, Ting som foraar-sager Stræf.
- fræmsla, f. Affrækkelse. I Fleertal ogsaa: Spøgelsler, Spøgerie (= Skrymt). Nhf.
- fræna, v. a. (er, te), fortørre, gjøre haard eller skrumpen. — frænast, v. n. for-tørres; f. Gr. af Binden. Nordre Berg. Jf. fraana.
- fræning, m. Tørre, Wind som tørre stærkt. Sdm. Jf. Skjæning.
- fræsam, f. frædsam.
- fræs (?), v. n. (r, dde), klinge huult (= frynja); tale med hæst, uklar Stemme; ogsaa: harte (= fryda). Smaal.
- frøffa, v. n. (frøff, frøff, frøffet), svinde ind, fryde sammen, blive smælere eller tættre, saasom ved Lørring; ogsaa: blive mager eller skrumpen. V. Stift. Nhf. Nbg., ogsaa Gr. og fl. Tildeels med Inf. frøffja; sjeldnere i Formen frøffa (Præs. frøff, Imperf. frøff). Supin. sædvanlig frøffje. (I Formen ligt søtta, støtta, løftta). Ordet træffer sammen med Eng. shrink; Ang. scrinean (scrane): frumpes sammen. Sv. Dial. frynka (frønf): gjøre rynket. Jf. frøffen, frøfna, frøffka.
- frøffen, adj. som let svinde ind eller sammenkrumpes. (frøffjen).
- frøffing, f. Indsvinden, Indfrykning.
- frølen, f. frølen.
- frømm, f. Strøm. — frømm, v. f. frynja.
- frømt, f. Skrymt. — frøme, f. frynja.
- frøpeleg, adj. frøbelig. Sv. frøplig. Duntelt Ord, maafsee en Form af frypleg. — Som Adverb betegner frøpelege: ilde, meget slemt; ogsaa: usædvanligt, overmaade. Trondh. Stift.
- frøyt, n. Skryden, usædvanlig Nøs. Dgsaa i Formen frøyt, n.
- frøyta, v. a. og n. (er, te), 1) pryde, være til Prydelse. Tel. (Bugge, Folkeviser, p. 31). G. N. skreyta. Jf. Skraut. — 2) rose meget. De hadde strøyt det upp: bragt det i Udbrag med store Lovtaler. — 3) v. n. fryde, prale, gjøre store Ord. Dstest med „ad“; f. Gr. De strøytte av det. Nogle Steder i Formen fryta (Sv. fryta). Jf. freppa, røyta, fyta.
- frøyting, m. en Skryder.
- frøyting, f. Lovtaler; Skryderie.
- frøyting, adj. pralende, tilbøielig til at fryde. Hedder ogsaa frøytingen. (Nogle St. fryten).
- frøyva, v. a. og n. (er, de), 1) sætte noget høit eller løseligt op, saa at det seer stort ud; ogsaa figurlig: forrose, overdrive, gjøre for meget Væsen af. Han hadde strøyt det so upp, at det var reint av Lage. Tel. — 2) v. n. stolle, see stort ud, rage høit i Belret (= fruva, ruva, røyva). Tel. Sdm. og fl.
- frøyve, n. noget som rager høit op; f. Gr. en Stabel eller Dynge. Tel.
- frū, f. Stuv. — frū, v. f. frula.
- frūa, f. frua.
- frubba, v. a. (ar), frubbe, gnide, støde.
- frubbing, f. Støden, Gnibning.
- fruffa, f. Skuffe, Hylde som kan drages frem eller skydes ind. (Fremmed Form i Stedet for frūa).
- frufstung, m. Lægte imellem Naserne og Hjelene i et Lag. Fosen.
- frugg, n. (?), Skygge. I Forbindelsen: „i Skugg og Skjol“: i al Hemmelighed, paa skjulte Veie. Tel.
- frugg, m. en glat og blank Tis; f. Gr. i

en Vel. Ndm. Stjorbalen. I Romsdal Skuggje; paa Sdm. Skuggaal, m. Jf. skugghaal.

Skugga, v. n. (ar), skygge; f. skuggja. Skugge, m. 1) Skygge; Punkt hvor Lyset ikke har Afgang ic. Mest alm. Skuggje (men Fl. Skuggar). G. N. skuggi; Sv. skugga. — 2) Dunkelhed, Taage. Ein Skugge fyre Augom: en tilfældig Svækkelse i Synet. — 3) en blank Is; f. Skugg. — Som Kjælenavn betegner Skugge en liden Figur, en svag Tingest, el. deslige.

Skuggelaus, adj. blottet for Skygge, f. Gr. om en Plads, som ligger ganske aaben for Solen.

Skuggerik, adj. skyggesfuld. Skuggerædd, adj. bange for Skygger.

Skugghaal, adj. belagt med blank og glat Is; f. Gr. om Veie. Romsd. S. Skugg.

Skugl, m. en lurende Stilling. Standa i Stugt: staae paa Luur. Hall. Jf. Skulf.

Skugla, v. n. (ar), lure, liste sig frem; ogsaa: vantage paa noget i Kraftand, eller fra et Skul. Hall. I sidste Betydn. hedder det ogsaa „skuglegæte“.

Skugra, v. n. (ar), see med forskende, mis- traansomme Blik; betragte En med Mis- tro. Helg.

Skuff, m. et lidet Loft, især i Førhuse; et Høloft. Søndre Berg. (Jf. Hjell). Sv. Dial. Skuff: Loft, m. m. (Nies 586).

Skufu, f. Skofa. — Skuful, f. Skoful.

Skul, m. (f.), Skal, Affald af Frugt. Jød. Tel. Vel ogsaa Affald af Mad; f. Skuler.

Skula (u'), et. Skulo, v. n. (skal, skulde, skult), at skulle. Jfn. lidet brugl. og hedder deels Skule, deels forfattet: sk'u. Præs. korttonet: skall (dog kun med reent l); ofte forfattet: ska. Fleertal vel rettest skulo, (dog høres sædvanlig enten skule, eller sku (fo). Imperf. Skulde; ofte for- kattet sk'u; ogsaa i en Konjunktivform: skilde, sille (Abg. Tel.), og skje (Harb. Vos).

Supinum deis skult, deis skulat (skula), og nogle St. skulda(i). G. N. skulu (skal, skyldi); Sv. skola (skal, skulle, skolat). — Betydning: 1) være skyldig eller forbanden til (at gjøre noget); burde, maatte. Du skal gjera det. Du skal ikke tentja so. (Stærk betonet udtrykker det en tvingende, streng Befaling). Ofte uden noget tilføjet Verbum. Det skal fram. Han skal ut. Det skal no alle den Vegen. Dgaa med Begrebet: have Afgang til, have Grund til. Apat skal ein segja! Apat skulde han av (o: hen)? Det skal du venta o: det kan man just vente. (Ironisk: det bliver der intet af). Skal eg tru, han veit det (o: mon han veed om det)? — 2) være bestemt til, have besluttet, ville. Eg skal freista. Mi skulo sjaa til. (I denne Betydning et Slags Hjelpeverbum til Betegnelse af Futurum). Dgaa: være bestemt eller tiltænkt; om

den, som noget er bestemt for; f. Gr. Han skal faa det; han skal hava det, ic. Saaledes ogsaa: ansees for, el. siges at være. Det skal vera Gull (f. Gr. om en Ring). Han skal vera rit. Her mærkes Tillægget „skal vera“ ved en Benævnelse, som for Die- blikket ikke har fuld Grund eller ogsaa an- sees som et Udtryk af Høflighed. F. Gr. Husbonden, skal vera, o: den som nu kaldes Husbond. Dei skulde leita Brudlaup, og so var der daa ei Brud, skulde vera, og ein Brudgume, skulde vera (o: et Par som foresillede Brud og Brudgom). — 3) komme til (at være) træffe til, kunne. (Begyreb af en Mulig- hed). Um so skal henda. Um so skulde vera. Skulde han falla i fraa ic. Dgaa om Til- stande, som ligne en Skjæbne, eller noget som man ikke kan afsværge. Og so skulde det enda paa den Maaten! Altid skal det no ganga uheppet. D'er illa, at han skal fara so fram, o. f. v. Ellers ogsaa med flere Af- vigelser i Betydningen, som dog ere mindre vigtige.

Skula (uu), v. n. og a. (ar), 1) holde Skole. (S. Skule). 2) v. a. oplære, undervise. Han heve skulat deim upp. B. Stift og fl.

skula, v. a. (ar), affkalle, tage Skat af (f. Skul). Tel.

Skuld, f. 1) Gjeld, noget som en Person skylder en anden; især om Penge. (Egentl. Forpligtelse el. Skyldighed, af skula, v.). G. N. skuld; Sv. skuld. Ksebja Skuld: indkræve Gjeld. Setja seg i Skuld: gjøre sig gjeldbunden, optage Laan. Standa i Skuld: staa i Gjeldsforhold, være Skyldner.

— 2) Skyld, Marsag, især til noget ondt. D'er han, som er Skuldi til det: Ophavsmand dertil. Det var deira Skuld. Det var mi eigi Skuld. Dgaa: Beskyldning, Sigtelse. Han sett Skuldi fyre det. Dei leggja Skuldi paa honom. (Om Overtrædelse eller Synd siges hel- lere: Skyld). — 3) Skyld, Bedkommende, Hensyn. Kun i Forbindelse med „fyre,“ f. Gr. fyre mi Skuld: af Hensyn til mig. Fyre hennar Skuld. Fyre Borni (si) Skuld: af Hensyn til Børnene. Fyre den Skuld: der- for, i den Henseende, hvad det angaar. (Sv. føre den skull). Ofte forbundet med et Subst. uden Tegn til Genitiv; f. Gr. fyre Moro Skuld; fyre Vinningen Skuld; fyre Kjemnstap (s) Skuld o. f. v.

skulda, v. a. (ar), beskylde, lægge Skylden paa. Dei skulda honom fyre det. (Mm.). Part. skuldad: beskylt, sigtet.

skuldbunden, adj. gjeldbunden, forgjeldet. skuldfri, adj. gjeldfri.

Skulding, f. Beskyldning, Sigtelse. skuldraus, adj. skyldfri, uskyldig.

Skuldmann, m. Skyldner, Debitor.

Skuldra (Skull'er) f. Ghyndre. Helg. Om flere Arter, ligesom det danske Skulle, el. Skulde.

Skuldsat, f. Gjeldsag.

- ffulbug**, adj. ffylbig til at betale noget, gjeldbunden, som staar i Gjæld. Han var mykt ffulbig: havde megen Gjæld at betale. I andre Betydn. siges hellere: ffylbig.
- ffule**, m. Skole, Underviisnings-Anstalt. Nogle St. ffula, f. Hall. Soler og ff. andre St. Skole, m. Indh. og ff. G. N. skóli, og skúli; ff. L. Schule, Ital. scuola, af Gr. og Lat. schola. ffule betegner ogsaa tilbeels en Skolelærer, og paa nogle Steder adffilles: ffula, f. en Skole, og ffule, m. en Lærer. — ffulebarn, n. Skolebarn. ffulegang, m. ffulegang. ffulegreida, f. Skolevæsen; ffulefager. ffulelog (o'), f. Skolelov. ffulelyd, m. Samling af Skolebørn. (Hall.). ffuleløn, f. Skolepenge. ffulelemeister, m. Skolehøber; Skolelærer. ffulestova, (o'), f. Skolestue.
- ffuler**, pl. Affyl af Madfar (= Skol). Smaal. Dgsaa paa enkelte andre Steder „ffulir,“ om Affald af Mad. Jf. fful (Skal).
- ffulff**, n. Luur (= ffugl). Standa paa Stutt: lure efter noget. Vald.
- ffulffka**, v. n. (ar), lure, liste sig frem; staae paa Luur. S. Lurer Berg. Vald.
- ffulffkar**, m. Lurer, Sveider, Spion.
- ffulffka**, f. ffumla. — ffulo, f. ffula.
- ffulff**, adj. opgjort, kvit; f. følg.
- ffulffta**, v. n. (ar), opgjøre sit Mellemværende, gjøre Mellemregning og betale hvad der mangler. Trondh. Sdm. ffvig. ffylta, Indh. (Sv. Dial. ffulta). — Ved Sten heraf bruges ogsaa ffult (ffullt), adj. i Betydning: opgjort, saaledes at ingen ffylber den anden noget. Desuden siges ogsaa selve Personerne at være „ffult,“ naar ingen har mere at kræve af den anden; alffaa: kvit, fri for Krav. Nordl. Trondh. Berg. Nogle Steder ffylt. (Indh.). Sv. Dial. ffullt. Ordets Form er dunkel; med „ffuld“ synes det ikke at høre sammen.
- ffum** (u'), n. ffum, Fraade. (Jf. ffraud, ffrauw). Nogle St. ffom (ikke ffuum). Nt. ffuum; Ght. scum.
- ffum** (u'), adj. mørk, dunkel; især om Luftten, fjeldnere om Farve. Meft brugl. i de ffylbigste og de nordligste Egne; mindre i Midten af Landet. I B. Stift tilbeels ffym, ellers dimm og myrk. Sv. ffum.
- ffuma** (u'), v. n. (ar), ffumme, affætte ffum. Hædder ogsaa ffumast.
- ffumast** (u'), v. n. (ast), mørkne, blive dunkelt (af Matten). Nogle St. ffuma, Ghl. og ff. Jf. ffyma.
- ffumdoct**, m. liden Hob af ffum.
- ffumfengen**, adj. ffumagtig, løs, utæt. Sdm. (ffumffingjn). Nogle St. ffumen (u') og ffumleg.
- ffumfflo**, f. og ffumfflogga, f. et Lag eller Dække af ffum.
- ffumffhatt**, m. høi Top af ffum.
- ffumffing** (u') f. Mørkning, Tusmørke. Ghl. Smaal. Indh. Jf. ffumft, ffymffing. (Uvis Betydn. i Handffumffing).
- ffumla**, v. n. ffule, flaae Dinene ned. Smaal. I Bustr. ffulme.
- ffumleg**, adj. noget mørk eller dunkel (ffum). S. ogsaa ffumffengen.
- ffumffleit**, adj. mørkfladen, som har mørk Hudfarve. Ghl.
- ffumff**, m. Støb, Puff.
- ffumffa**, v. a. (ar), fføde, puffe, give et Tryk. ffumffa Bordet: berøre Bordet saa at det ryster. Han ffumffa meg (el. ff. burt i meg): har puffede til mig, gav mig et Vink. Det ffumffa paa alla Sidor: det puffes og trykkes rundt omkring; f. Gr. i en stor Samling af Folk. Lemmelig alm. (Jf. Sv. ffumffa, om ffødende Gang.
- ffumffpan**, n. Støb, Ryk; et lidet Stykke Bei (= Stov). Habeland.
- ffumffping**, f. idelig Støden og Puffen.
- ffumffpa**, v. n. (ar), ffulffpe, danne Velger; f. Gr. om Vand i et Kar, naar det bliver rystet. B. Stift. Nogle St. ffumffppla.
- ffumffplarffrom**, n. ffulffperum i et Kar, som man skal bære.
- ffumffrand** (-raand), f. ffumffstribef.
- ffumffskot** (o'), n. ffumffring, Mørkning. Brugl. ved Trondhjem. G. N. ffumffskot.
- ffumffffoytt**, adj. ganffe bedøffet af ffum. Nordre Berg.
- ffumffffveitt**, adj. ffumffdækket af Sved.
- ffumff**, n. ffumffring, Mørkning. Hard. Voss. Nogle St. ffumff.
- ffumffta**, v. n. (ar), 1) mørkne af Matten (= ffumast). 2) ffumffta seg: tage sig en Hvileffund i ffumffringen. Hard. Voss. Nogle St. ffumffta. I Guldalen ffumffta.
- ffumffting**, f. Mørkning (= ffumffing, ffumffskot, ffymffing, ffymffing).
- ffumffvoren** (o'), adj. noget mørk.
- ffumffda**, f. ffaffel, ffus, Brand til at lufe med. Tel. Num. (ffyreffumffda). Dgsaa utdalt ffonde (oo). Jf. ffumffdel.
- ffumffda**, v. a. (ar), ffynde, paaffynde. ffumffda seg: ffynde sig, hafte. ffumffda deg og tom. Det ffumffdar paa: det hafter. Du maa ffumffda paa deim: bede dem ffynde sig. G. N. ffumffda.
- ffumffding**, f. ffumffding, ffast.
- ffumffdsam**, adj. ffumffdsom, ffastende.
- ffumff**, f. ffumff.
- ffumffsa**, v. n. (ar), rokke, fføde, ffytte lidt til Side. ffister. Jf. ffumffsa.
- ffumff**, f. ffumff. ffumff. f. ffumff.
- ffumffpa**, f. ffufføb; ffufføffind eller ffuffflæde som man kan bære noget i, ved at bære det opad. Lat uppi ffumffpa di: tag hvad du kan bære i ffuffødet. Soler. Sv. Dial. ffuffoppa, ffuffpa.
- ffumff** (uu), n. et ffuur, aabent ffuus (= ffot, ffuffol, ffuffaa). Nhl.
- ffumff** (uu), f. ffyge, ffing; især om en

fort og stærk Regnbygge. Nest brugl. søndenfelds; ellers ogsaa i Trondh. Stift; i Nordl. Skura. G. N. skår; Sv. skur. Eng. shower, L. Schauer.

Skur, m. 1, Spurv, eller Fugl som ligner Spurv. Tel. Dfl. Jf. Gullskur.

Skur, m. 2, det øverste Lag i en Kornhøffe (s. Høffa). Sdm. (Jf. Skrub). — **Skur-troda**, f. den øverste Stang i en Høffe.

Skur (u'), m. f. Skurd.

Skura, v. a. (ar), 1) skure, skrubb, gnide. (Nyere Ord). Skura upp: pudse, aspudse. — 2) strabe, forgnide, saare. Skura seg: strabe sig paa huden ved Stød eller Gnidning. — 3) v. n. buse frem, fare dristigt afsted. Skura i Begen. Skura paa: flemme dvgtigt paa. Lat det no skura: lad det nu gaae sin Gang, lad det staae til. — **Hertil Skurande**, adj. frisk, stærk; f. Gr. om Vinden.

Skurd (u'), m. 1) Skjæren, Snit, Maade at skjære paa. Nest alm. Skur (u'), nogle St. Skul (thyt L). G. N. skurd (af skjæra). — 2) det Arbeide at affkjære Kornet paa Agrene; Meierarbeide, Kornhøst. Alm. (Sv. korb). Dgsaa: Meie-tid, den Tid da Kornet skjæres. — 3) Skaar, Snit, Sted hvor noget er skaaret. Tre som er tvitt i Skurden, o: hvit i Skaaret. — 4) affskaaret Stykke, Afstump, Stump. Oftere Afskurd. Dgsaa om udkaarne Figurer, dog helst i Sammensætning, som Kringlekskurd, Krullskurd, Lausvkurd.

Skurdfolk, n. Folk som skjære Korn; Høstfolk. Nogle St. „Skurafolk.“ for Skurdafolk. J Hall. „Skuruly?“ (Skurdulyd?).

Skurdgraat, f. Skurdøl.

Skurdonn (Skuronn), f. Høstarbeidet paa Agrene, Kornets Afskjæring, og Liden hvori denne foregaar. Alm. Nogle St. oftere Skurdvinna (Skuravinna).

Skurdøl, n. Høstgilde. Dfl. i Formen Skurøl; ogs. kalbet Skaarøl. Andre Steder nævnes kun en Skurdargraat (Skuragraat), o: et Maaltid Flødegød for den Dag, da Kornet er affskaaret.

Skuresilla, f. Klud af skure med.

Skuresand, m. Sand af skure med.

Skurestikka, f. Strygspaen, Stikke som er belagt med Skind eller Læder og bruges til at polere med. Oftere Skurstikka.

Skuring, f. 1) Gnidning, Dypudsning. 2) Snydning, Stormløb, stærk Bevægelse; f. Gr. om Seilads i en Storm.

Skurk, m. Wille, Insekt med haarde Vingedækker. Nomsdalen. Jf. Gullskurk. — **Skurkerroll**, n. Jordløber (Carabus). Ellers kalbet Skurkerroll, Skrupptroll, Skarptroll, Helstikka, Hanflokka.

Skurm, f. Skal; f. Skurn.

Skurn (u') f. Skal; især om haard Skal, f. Gr. Nobsdal (Natefurn). Dgsaa ud-talt Skudn (u'), Søndre Berg. Hall.,

Skunn, Dfl. (Rom.). En anden Form er Skurm og Skurma, Nordre Berg. G. N. skurn.

Skurna (u'), v. a. (ar), affalle, skrælle. Paa Dfl. skunne.

Skuronn, f. Skurdonn.

Skurutt, adj. afværende med Regnbygger (Skurer) og Dpholdsveit.

Skurv, m. Spermel (Plante). Tel. (Sv. skorf).

Skurva, f. Skurv, Roe paa Saar (= Kur). Sv. skorf; Eng. scurf. — **Skurvesykja**, f. en Faaresygdom med Skab og Saar.

Skurveder (uu), n. Byggeveit, Regn i enkelte Byger. (Skurveer).

Skurvutt (u'), adj. fuld af Saar og Skurv.

Skutla, f. skutla.

Skut (u'), m. den bageste eller forreste Ende af en Vaad (Framskut, Baksfut); ogsaa Stavrum, Enderum indvendig i Vaaden. Alm. ved Havkanten. Afvig. Skot (Skott), Nordl. Indh. G. N. skutr. Sitja i Stuten: sidde i Stavrummet (helst om Rummet ved Bagstavnen).

Skut (uu), m. 1) en fremragende Klippe, en Bjergvæg som skyder noget frem eller hælder ud over en Gule. Rbg. Tel. Hall. J Bald. Skute. G. N. skuti. — 2) en Udbygning paa et Huus; et Skuur som er bannet ved en Forlængelse af Taget. Hedm. Gbr. Jf. skuta.

skuta (uu), v. n. (er, te), rage frem, række langt ud; især over et Skjul el. en Gule. Verget stuter fram over Begen. Rbg. Tel. Sogn. G. N. skuta.

skuta (u'), v. n. (ar), roe baglænds, drive Vaaden tilbage, vende Bagstavnen til. B. Stift. Afvig. skota (o'), Trondh.

Skuta (uu), f. Skude, Jagt; Fartst. G. N. skuta; Sv. skuta.

Skute, m. Bjergpint; f. Skut.

Skutel (u'), m. (Fl. Skutlar), 1) Kastespyd, Harpun. Nordl. tilbeels i Formen Skaataal (Skotul). G. N. skutill. Dgsaa det samme som Koster. Sogn. — 2) en Skyttel, Bæverfytte hvormed Skatsten indskydes. B. Stift. (Eng. shuttle). Dgsaa kalbet Skyndel (Schl.), Skyt eller Skjet (Trondh.). — 3) en Stang i et Gjørdeleb, saaledes anbragt at den lettelig kan skydes til Side og atter trækkes frem. Ofte. (i Formen Skutul).

Skutellid, (-le), n. Gjørdeled som lufkes ved Stænger, der let kunne skydes til Side. Ofte. (Skutul-le), Gbr. (Skutle', el. Skuslee). G. N. skutlahlid.

skutla (u'), v. a. (ar), 1) fiske med Harpun eller Lyfter (Koster), stange Fisk. Sogn. — 2) støde, rokke, skyde fremad. Voss. Dgsaa: blande sammen, skyde ind imellem hinanden. Sdm. — 3) forøde, ødste bort. Tel. i Formen Kusla. (Jf. skuta). Her-til Skutling, f.

Skutmänn (u'), m. En som sidder i Stavnrummet (Bagflavnen); faaledes ogsaa en Rejsende som lader sig fere paa Vaad.

Skutmidd (u', i') f. det Med eller Landmærke, som man har lige over Stavnens, idet man roer (s. Mid). I Nordl. Skot-me.

Skutra (u'), v. a. forpde, bortpdsle (skutta). Tel. I Bustr. skvitra (skvetra). I B. Stift skitra (i').

skutsert (u'), adj. tungt labet i Stavnrummet (Skuten); om Vaade.

Skuv (uu), m. 1) Duff, Top eller Kvast i Enden, f. Gr. paa et Vaand eller paa en Hale. Nordre Berg. og fl. Dfte i For-men Sku. G. N. sküfr. — 2) Fryndser, en fryndset Kant paa en Dug. Hard. — 3) f. Skuve.

Skva, v. a. og n. (skvy, skauv, skover, o'), stede, skyde fra sig, flytte eller drive noget ved at trykke det fremad. Den stærke Bøining bruges kun tildeels søndenfsjlds (Nst. Seler, Rom. Num.), hvor Insn. oftest hedder skva (skve). Ellers alm. med svag Bøining skva (ar), nogle St. skua (ar). G. N. sküfa (ar) og sküfa (ir); Ung. scüfan (seöaf), Goth. skuban (skauf); Jf. Nt. schuven, L. schieben, Eng. shove. Skva Boret aat Veggen: skyde Boret til Bæggen. Skva Vaaten av: stede Vaaden fra Land. Den eine drog, og hin stavade etter, o: stede efter bagfra. Han hadde so nær stavat meg i Koll: stød mig overende. Verda stumpad og stavad: blive stød og puffet. Jf. Skov og skøva.

Skuve, m. en fremstrømmende Masse; ogsaa: en Hob som er stød til Side. Tel. I Bustr. Skuv.

Skovelok (o'), n. = Skotlof.

Skuveseng, f. Seng som kan sammenskydes (= Dragfeng). Trondh.

Skuying, f. Støden, Fremskydning.

skvula, v. a. sse eller kaste med en Skovl. Hedder oftere skulfa, ligesom Subst. Skulfa, f. Skovl. Jffe alm.

skvaka, v. n. svadse, fagle; f. skvatra.

skvakka, v. n. gjøe sagte, bjeffe. Sæt. (?)

skvakla, v. n. sele, spilbe noget; ogsaa: vrøyle, vaase. Smaal. — **Skvatl**, m. en Seler, En som spilder meget; ogs. en Brøveler.

Skval, n. 1, Skaf, Skorpe; f. Gr. Eggjeskval. Gbr. Valb.

Skval, n. 2, Skyllevand (= Skol). Hall.

Skval, m. og n. Skulpen; f. selg.

skvala, v. n. (ar), skulpe, sprudle, strømme frem (med en vislende Lyd). Tel. og Dstl. Usvig. skvaalaa, Gbr. (Jf. skvelja og skola). Sv. skvala. Dgsaa: skylle, pladse, sele med Vand eller Bædse. Hall. — En anden Betydning: udpluffe, udvælge (= skala), hører sammen med Skval (= Skaf). Hall.

skvaldra, v. n. (ar), gjøe idellig, om Hunde;

ogsaa: kraale, stoe, snakke høit. Sv. skvaltra: skabre. Jf. skvella. Hertil Skvalder, n. Skraal; ogsaa Sladder.

skvampa, v. n. skulpe; f. skumpla.

skvapa, v. n. (ar), bævre, ryste. Hall. Jf. kvapa.

Skvaprjeld, m. = Stelt (Jugl). Nordl.

skvata, v. n. (ar), 1) svadse (= skvatra). Rom. 2) pludre, snakke raabeligt. Hall. I Smaal. skveta. Hertil „Skvetu,“ f. en Brøveler.

skvatra, v. n. (ar), svadse, fagle, frige; om visse Fugle, især Skaden (Jf. skvaka).

Dstl. Rom og fl.). Nogle St. skvata.

I Nbl. skvaka. Sv. (skvattra). Jf. skvitra. — **Skvatring**, f. og **Skvatr** (Skvatter), n. Svadfen, Raglen.

skvarrutt, adj. flygtig, upaalidelig. Gbr. (skvattraatt).

skvatta, v. n. stotte, fige ud. Gbr. Noget lignende er stotte, Smaal. og skotra (o'), Hall. Lidet brugt.

skvelja, v. n. (ar), sprudle, valde frem (skvala); ogsaa kaste op (om en mildere Brækning). Nordre Berg. Vald.

skvella, v. n. (er, te), kraale, tale med skarp, hvinende Røst. Sdm. (Lidet brugt.). — **skvellen**, adj. hvinende (= kvell).

skvella, skulme; f. skvella.

skvelpa, v. n. skulpe. Bustr. (Sv. skvalpa). skveta og skvertu. f. skvata.

Skvert, m. 1) en Skvat, et Stank, en udspøttet Vandstraale; ogsaa om en liden Regnbyge. Alm. — 2) en liden Slump Bædse, en Leuning i et Rav. Sv. skvätt. Jf. Sove, Skjerv, Skjld. — 3) en pludselig Skrak (= kvæff). Gbr. f. selg.

skvetra, v. n. (skvrt, skvat, skvortet). 1) sprudle, spsrite, drive frem i enkelte Stank eller Draaber, som f. Gr. naar man ryster et Vandkar. Alm. (Sv. Dial. skvätta, skvitta). Han sto i Vatnet, so det skvatt. Det heve skvottet paa Klædi: der har drevet Bæde paa Klæderne. — 2) flygte pludselig, flyve op, rende bort; om Fugle og Dyr. Skvetta upp, skvetta undan ic. B. Stift og fl. Jf. skvaka. — 3) rystes af Skrak, gysse, fare op (= kvæffa, kvæppa). Gbr. Dr. Indh. Det smalt, so og skvatt. Dgsaa om selve Fornemmelser. Det skvatt i honom: han fik en Skrak. Smaal.

skvetta, v. a. (er, e), stanke, spsrite, udkaste Bædse. Alm. (Isl. skvetta, Sv. skvätta). Skvetta Vatn uppaa: bestaafe med Vand. Skvetta or Vaaten: sse Vandet af Vaaden. Skvetta or Ruom (Ruom): malke Køerne. (Paa Sdm. „skvette Kynne“). Det skvetter og regner: det regner lidt. I denne Betydning siges ogsaa skvate og skvitra (li), Sdm.

Skvetta, f. 1) Sprette. Dgsaa som Plante navn: Angelik (= Jol), da Stikken bruges af Børn til Spretter. — 2) en Skvat,

et Stenk (= Skvett). Hall. — 3) en frygtfom eller meget urolig Person.

Skvettebord, f. Skvettrip.

Skvetten, adj. 1) sprudlende, som lettelig driver. — 2) sty, ræb, let at fræmme.

Skvetting, f. Stenkning; ogsaa plubfellig Flugt; Opfaren af Skrak, m. m.

Skvettleder (e'), n. Skindtæppe til at afværge Overfrosnitning; f. Gr. paa Kjøretøi. Paa Nsl. **Skvettlær**.

Skvettrip (ii), f. Sidebord at sætte paa Kanten af en Baad for at hindre Bølgernes Indslag. Nordl. Ellers falbet Skvettebord, Barbord, Kausrip og Dregel.

Skvettsam, adj. udsat for Overstrømning af Væde (om et Sted). Ogsaa det samme som skvetten.

Kvifa (i'), v. n. vakle, være usikker (= kvifa). Hall.

Kvinkla, v. n. kvulpe. Hall.

Skvip (i), n. tynd Vædse; svag eller smagløs Drif. Nsl.

Kvitra, v. n. kvibre, pibe, om Fugle. Obr. 3 anden Betydning f. skutra og skvetta.

Kvotten, udsprettet, f. skvetta.

Kværa, v. n. (er, te), 1) spruble, rinde i tynde Straaler (omtr. som skæfa). Nordre Berg. — 2) bræge, om Faar. Hard. Schl. 3 Hall. **Kvæle** (tykt V): ralle, gurgle i Struben (omtr. som kværa).

Kværa, smaaregne; f. skvetta.

Kvæ, f. Sky, Hob af synlige Dunster i Luft. G. N. sky, n. — (3 dette og alle følgende Ord udtales „sky“ som „skij“).

Ky, v. a. (t, dde), skye, undvige. (Part. skydd). Njere Ord, T. scheuen.

Kya, v. n. (ar), blive Skyer. Det stjar upp. Ogsaa i Formen skyast. Part. skyad: sket, uklar.

Skybatke, m. Skybanke, Masse af Skyer paa en Side af Himmelen.

Skyboen (o'), m. et Lag af tykke Skyer.

„Skybott“ Num.

Skydott (o'), m. en liden Sky.

Skydraact, m. Bevægelse i Skyerne af Wind. Nogle St. Skydrog, f.

Skyfall, n. en geleeagtig Bært, = Draugshy (Nostoe). Smaal. Sv. skyfall.

Skylofe (kj), m. en liden Sky; ogsaa: en Klynge af smaa Skyer.

Kyssa (h'), v. a. (ar), støde bort, vise fra sig. Hall.

Skygg, n. tyndt, gjennemfigtigt Tøi; Flor el. deél. Nordre Berg.

Kygg, adj. sky, frygtfom; om Dyr, især Heste. Obr. (Sv. kygg). Andre St. skyr og skjerr. Jf. skygg.

Kyggja, v. a. og n. (er, de), 1) beskygge, forbunkle, staae i Skyet for (= myrkja). Hard. og fl. G. N. skyggja. Af Skygge. — 2) v. n. kaste Skygge. Fjeldet skyggier fraa seg. — 3) vise sig dunkelt, som en Skygge; ogsaa skinne igjennem. Det skyggier

igjennem det: det er næsten gjennemfigtigt; f. Gr. om Papir, hvorpaa man kan see hvad der er skrevet paa den anden Side. B. Stiff.

Skyggje, n. Beskyggelse, Fordunkling; et Sted som ligger i Skygge.

Skyggjestein, m. gjennemfigtig Steen; Krystaller. Tel. og fl.

Kygl, v. n. lure sig tilside, søge Skjul. Vald. Jf. kygl.

Skygn, f. Eftersyn; Besøg for at eftersee noget, f. Gr. udsatte Fiskegarn, Fuglesnarer og deslige. Ogsaa om den Gangst, som man har gjort ved et saadant Eftersyn. Hall. (Hoel). G. N. skygna: Dietast.

Kygna (y'), v. n. (er, de), see efter noget, see sig om; besøge et Sted for at bese det. Nj. Væd. (meget brugl.). 3 Hall. mest om at see til sine Fiskegarn i Vandet. G. N. skygna. Jf. stoda. — Ejelbnere som v. a. om at øine noget i det sjerne. Jf. øygna.

Sygn, n. 1) Skjul, Smuthul. Tel. (Mo). Vel egentl. et Sted hvor man kan holde Udfig (sygna). — 2) en Hytte, et libet aabent Huus. Edm. Dste som forringende Benævnelse, f. Gr. Der var eit litet Sygne tit eit Naust. Jsl. skygni.

Skygning, f. Eftersyn, Beseelse.

Sky-græn, f. f. Græn, Grenja.

Skyhause, m. en tyk Sky. Trondh.

Skykkja, f. f. Skytja.

Sky (y), Udskillelse, m. m., f. Skil.

Kyla (yy), v. a. (er, te), skjule, dække. Nogle St. skjula. G. N. skyla; Sv. skyla. (Af Skjol). Part. skylt (yy): skjult. Jf. Leyna, dylja.

Sky-lag, n. Skyernes Stilling og Udseende. Ogsaa Lag eller Række af Skyer.

Kylans, adj. skyfri, klar.

Skyld, f. Skyldbæretning paa Jord, Matrikulskyld. Egentlig en vis aarlig Afgift; f. Landskyld. Ellers ogsaa: Forpligtelse (f. Skyldnaad); ligesaa: Skyld, Forseelse, Brøde; f. Skuld.

Skyld, n. en liden Slump eller Levning i et Kar; en liden Deel eller Portion. Edm. Jf. Skjerv.

Kyld, adj. beslægtet, paarørende. Alm. G. N. skyldr; Sv. skyld. Tilbeels med Dativ; f. Gr. „Dei er skyde Brudguma“: de ere i Slægt med Brudgommen.

Kyld (y), part. skyllet; f. skylja. Ogsaa for skild (adskilt); f. skylja. Nogle St. i begge Tilfælde: skyld.

Kylda, v. n. (ar?), være skyldig eller forpligtet (at gjøre noget). Nordl. (G. N. skylda: forpligte). Jf. forskylda.

Skylda, f. Slægtkab (= Skyldskap). Vel egentlig: Forpligtelse (G. N. skylda). S. Skyldnaad.

Skyldfolk, n. Slægtninger, Paarørende.

Kyldig, adj. 1) skyldig, forpligtet. Nogle

- St. Skyldug** (skyldaug). G. N. skyldr og skyldugr. — 2) sagstyldig, ikke fri for Brøde. Jf. skyldug.
- Skylding**, m. Slætning, En som man er beslagt med. Hall. og fl. Mere alm.
- Skyldning**. G. N. skyldingi.
- Skyldnad**, m. Skyldighed, Pligt, Forpligtelse. Nordl. (Stylna).
- Skyldning**, f. Skylding.
- Skyldsetja**, v. a. sætte Lart eller Matrikulskyld paa Jord. Skyldsett: matrikuleret.
- Skyldsetning**, f. Matrikulering.
- Skyldskap**, m. Slagtskab (s. skyld).
- Styke**, n. 1) Skjul, Rum at skjule sig i. Jf. Skjol. — 2) Stuur, Udbygning, aabent Rum i et Huus. B. Stift. Jf. Skaale, Skjæle.
- Styke** (y'), klart, tydeligt; f. stillege.
- Skyldgreide**, f. Skilgreida.
- Styling**, f. Skjul, Døkkelse.
- Sky-lit** (i'), m. Skjernes Farve.
- Stylda**, v. a. (styl, stylda, y'), afstille, vasse; afstille (= skola). Mest alm. med Formerne stylda, (styt (y')) i Tel. Skulde, Skult. 3 Num. ogsaa Inf. skjule. Sv. stölja; Nt. schölen.
- Stylda** (stille), f. stilla.
- Stylding**, f. Skylden, Afstylding.
- Stylma**, f. Skilnad og Skyldnad.
- Stylt**, kvittet, opgjort; f. skulta.
- Stym** (hy), adj. dunkel (= skum). B. Stift.
- Styma**, v. n. (er, be), mørkne, blive mørkt (= skumast). Dgsaa Stymast, Sdm. og fl. Hedder ellers stymra, Søndre Berg. Nordl. og Stymta, Guldalen. Sv. stymma. Jf. stjoma.
- Styming**, f. Stumring, Mørkning. Nordre Berg. Hedder ogsaa Stymring, Nordl. og fl., Stymting, Guldal. Andre St. Skumt. (Jf. Hyming). Sv. stymning.
- Stymra**, og stymta, f. styma.
- Styn** (y'), n. 1) Skjøn, Indsigt, Forstand. Hava Styn paa: forstaae, indsee. Haa Styn paa: faae Rede i. G. N. skyn. — 2) Mening, Lykke, Dødsdomme. Etter mitt Styn. (Sv. stön). Dgsaa om en Bestemmelse efter et Skjøn. Jf. Skjønsmann, Synsaf.
- Styna** (y'), v. a. og n. (ar), 1) skjønne, forstaae, indsee. Nogle St. sköna; men skulde egentlig hedde skynja. (Jf. skynug). G. N. skynja (skende, skönnu); Sv. skönja. — 2) bestemme ved et Skjøn, anslaae til et vist Værd, bedømme. (G. N. skynja: undersøge). Dgsaa testamenter eller bortgive visse Giendele (= skla). Sdm. Skj. — 3) v. n. med „paa“: betænke, tage i Betragtning; ogsaa paaafstjonne en Tjeneste, vise Erkjendtlighed. Dei styna ittje paa, tvat ein frævar: de betænke ikke hvor haardt man maa anstrenge sig. Han stynar daa paa det, naar ein hjælper honom. Jf. skynug.
- [**Stynbaarlege**, adv. sfinbarlig, tydelig. Sdm.
- Styndel**, m. 1, Bøverskytte; f. Skutel.
- Styndel**, m. 2, en Fattel, et Blus (= Skunda, Ryndel). Gbr.
- Styning** (y'), f. Bedømmelse, Skjøn.
- Stynlaus**, adj. uskjønson, taabelig.
- Stynleg**, adj. forstaaelig, tydelig.
- Stynloysa**, f. Uskjønsonhed.
- Stynsam**, adj. skjønson; erkjendtlig.
- Stynsama**, v. a. (ar), bestemme eller afgjøre efter et Skjøn. Nordre Berg.
- Stynsemd**, f. Skjønsonhed. Lidet brugt.
- Stynsmann**, m. Skjønsmænd.
- Stynsaf**, f. Sag som ikke kan afgjøres efter bestemte Regler, men kun efter Skjøn.
- Stynug** (y'), adj. 1) skjønson, forstandig. — 2) erkjendtlig, som skjønner paa en Tjeneste. — 3) mild, faansom, blid, som betænker andre Folks Omstændigheder og ikke kræver for meget af dem. Meget brugt, tilveels i Formen Stynug, nogle Steder Stynige (Berg. Stift); ogsaa Stynaug (skönan), Trondh. og fl. G. N. skynugr, skynjgr.
- Styr** (y'), n. 1) Mælk som har staaet nogen Tid, saa at den er bleven tyk eller klummet; Suurmælk. Alm. vest og nord i Landet. Nogle St. Skjör (Trondh.). G. N. skyr; Sv. Dial. skyr, skör. — 2) Kjernestof, den mælkagtige Saft som udvifler sig til Kjerne, f. Gr. i Korn. (Jf. Mjölke). Dgsaa det Stof som omgiver Kjernefyren (i Nødder). Berg. Trondh. — 3) dyrisk Sæd (sperma).
- Styr**, f. f. Skjör.
- Styr** (hy), adj. 1) skjör, sprød, som let brister. Sv. skör. Dgsaa (dog sjældnere): udbrø (= skyver). — 2) sk, rød; f. Gr. om Heste (= skjerr, skygg). B. Stift, Hall. Nordl.
- Styra** (hy), v. n. (er, te), flygte, rende hastigt afsted; især om Fisk som render tilbage fra Vandfladen mod Dybet. Nordl. Jf. Skjör.
- Sky-raand** (-vaand), f. Skystribe.
- Skyrbjug** (y'), m. Skjörbug (Sygdom). B. Stift (sjelden); i Nordl. Skjörby (?). Jsl. skyrbjugr; Sv. skörbjug; Holl. schurbut; Jr. scorbut. Dunkelt Ord.
- Sky-reina**, f. en lav Skybanke i Horisonten.
- Skyrma** (y'), v. a. ridse, strible, rive op. Hall. (Hoel). — Skyrma, f. en Rist el. Ridse.
- Skyrmysa** (y', y'), f. Balle af tyk Mælk.
- Skyrna** (hy), v. n. (ar), skjörne, blive skjör.
- Skyr-ost** (y', o'), m. Ost af Suurmælk. Paa Sdm. Skyrkost.
- Skyrpa** (y'), v. n. (er, te), pruste, blæse saaledes at Læberne sættes i en dirrende Bevægelse; mest om Dyr. B. Stift, Hall. Nordl. og fl. Sv. Dial. skörpa. Jf. Jsl. skirpa: spytte. — Skyrping, f. Prusten.
- Skyrstjelle**, m. Skjælven, indvortes Kulde (som efter Nydelsen af kold Mælk). Sdm.

Skjrsfoll (h'), m. Madret af brættet Sladbrød, neblagt i Mælk. I Nordre Berg.

Skjrsoppa, f. Derimod **Skjrbite** (t'), m. heelt Brød, overgibt med Mælk.

Skjrtta (h'), f. Skjorte, Underlinned. Kun tildeels i Formen **Skjorta** (el. **Sjorte**); ellers overgaaet til **Skjurtta** (u') eller **Sjurtta**, Hall. Gbr. og fl., og mest alm. til **Sjorta**, endog i Berg. Stift, hvor man ellers ikke har „sj" for „skj". G. N. skjurtta; Eng. shirt. Jf. L. Schürze: Forflade. (Anden Betydning i Ullanskjorta). — **Skjrtte-erm**, f. Skjortearme. **Skjrtte-knapp**, m. Halsknapp til en Skjorte. **Skjrtte-ty**, n. Skjortetoi.

Skjrtunna (h'), f. Mælketønde.

Skjru, f. Skjera.

Kysa, f. Kystså. — **Kyst**, f. Kystast.

Kyt, m. Bæverkutte (Skutel). Namb.

Kyt, og **Kyta**, f. Skota.

Kytja (h'), f. en Tilbygning i en Lade, et smalt Rum paa Siden af Huset. (I Stavbygninger kun om det Rum, som er udenfor Hovedstolperne). Nordre Berg. Nogle St. **Kyffja**; ogsaa **Kyffju**, Tel. Hall. Dsl. (Sv. Dial. stöta. Nieg 577). G. N. skytja. Nærmest af Skot. Jf. Skut.

Kyt-tove (oo), m. Skjullet, liden Skj. Valb. Paa Sdm. „Skytokje", f. Tøse.

Kysa, v. a. (ar), skyde, føre reisende Folk paa Baad eller med Hest. Lyder mest alm. som **Kysa** (Kjysse); nogle St. **Kjusfa** (Tel. Hall. og fl.). Sv. skjutsa. Ogsaa brugt i Betydn. bortjage, drive bort. Nærmest af **skjota**. (Jf. Skot). — Heraf **Skycs**, m. Skjds, Befordring med Baad el. Hest (= Skjot). Uegentlig om en Bortjagelse el. Ufejelse. Mest alm. **Skysa** (hy); nogle St. **Skjusfa**. (Sv. skjuts). Hertil **Skycs-hest**, **Skycsmann**, **SkycsKiste** og flere. Jf. Skjot, som er den gamle Form, men nu noget sjældnere.

Skycrar, m. Skytte, Jæger. G. N. skytari, skyti. Sv. skytt. — **Skycrtargang**, m. Jagt, Skydning. Ofstere i en fremmed Form: **Skycreri**, n.

Kyutt, adj. Skyet, fuld af Skyer.

Kyva, fløde fremad; f. fluva.

Kyvalk, f. Snjovaak.

Kyvengja, f. Skjævaengja.

Kyver (kyvr), adj. udrsi, kortvarig, som snart faar Ende (= kyr). Tel. Rbg. Pogle St. **Kyvat**. (Kompar. **kyvare**). Ogsaa **Kyv**, Rbg. (?). Noget ligt G. N. skýal i feskýalt og lidskýalt. Jf. kyr, kryv, kryn.

Kyving, f. Støden; f. Stuvning.

Kyvjia (h'), v. n. (ar), vimse, svæve omkring. Sdm. Jf. **Kjøva**.

Kjøvra, f. Udrosked (?). Rbg.

Kjøal, f. Skjal. — **Skæra**, f. Skjæra ic.

Skøla, v. a. skjære i skraa Retning eller i en Bue. Schl. (Jf. skina). I dette og

de følgende Ord læses „køy" som skjøy.

Køyra, v. n. (ar), løbe blindt hen, buse frem, handle ubestudigt. Hard. (Kjøyra). (Jf. G. Sv. för: lefsindig, utugtig; hvor: til Sv. skörlesnad, D. Skjörlevnet).

Køyren, adj. fremfusende, usorgfagtig. Hard. — **Køyrløge** (Køyrale'), adv. ubestudigt.

Køyring, f. skjedesløs Fremserb.

Køyt, m. 1) Sammensjoning, det Punkt hvor to Stykker ere sammensatte. Af **køyta**.

— 2) et tilføjet Stykke, en Forlængelse, et Tillæg i Enden. Jf. Skaute.

Køyt, adj. skydende. Kun sammensat, som **beinskøyt**, **langskøyt**, **vaaskøyt**.

Køyta, v. a. (er, te), 1) sammensætte to Stykker, sammensætte ved at fæste Enderne i hinanden. **Skøyta** i Hop. Egentl. sammenskyde, af **skjota**, skaut. G. N. skøyta. — 2) skjøde, øge, gjøre en Ting længere ved at sætte et Stykke til. (Jf. renna). Alm. — 3) tilskjøde, give Skjøde eller Fæstebrev paa en Eiendom. G. N. skøyta. — 4) skjette, have Omsorg for; ogsaa: agte, andse, bryde sig om. Sv. sköta; G. N. skøyta um. **Skøyta** seg sjalu: passe paa sig selv; ogsaa: raade sig selv, være fri. Han skøpte ikke stort um det: han agtede kun libet derpaa. Jf. ansa, vyrda, giva um.

Skøyta, f. 1, Skjøde, Dokument om Overdragelse af en Eiendom.

Skøyta, f. 2, Skude, liden Jagt. Rkf. og flere. Jf. holl. schuit.

Skøyte, n. 1) Tilskud, Tillæg. 2) Omsorg. (Umføyte). Lidet brugt.

Køytelans, adj. 1) skjedesløs, uagtsom, forsømmelig. — 2) forvoven, dumdriftig. Læmmelig alm.

Skøyteløysa, f. 1) Skjedesløshed, Forsømmelighed. 2) Forvovenhed. 3) en skjedesløs, forsømmelig Person; ogsaa en Bovehals, En som ikke ender nogen Fare.

Skøyting, f. 1) Sammensjoning; Tilføielse; ogsaa Tillæg, Forøgelse (= Skøyt). — 2) Punkt hvor to Stykker ere sammensjode. Hæbder tildeels **Skøyning**. — 3) Omsorg, Omhu; Pleie. Ofstere Umfsøyting.

Køytam, adj. omhyggelig, agtsom. Ikke meget brugt.

Køytt, part. sammensat; ogsaa: forlænget, forøget med et nyt Stykke; f. **skøyta**.

Kjøva, v. n. (er, de), vimse, svæve om, løbe hid og did. Gbr. (Kjøvve). Jf. **kyvja** og **Skov**. Hertil **Skøyv**, m. en liden Udsigt, et Besøg, Grinde, og deslige.

Sl, f. Slad. **sl**, adj. f. slad.

slabba, v. n. (ar), smakte, slikke eller suge idelig; ogsaa: søle, spilde Vædske. B. Stift, Tel. og fl. Jf. **slaffa**, **slubba**. Sv. **slabba**: søle (Nieg 619). Hertil **slabb**, n. Selesle. **slabbeduk**, m. Sagledug.

Slad, n. en Skraanting eller Fordybning i Jorden, saafom paa Elterne af en Bæk. Hard. i Formen **sl**, **sl**. **sl** (o'). Jf.

- Slade, Slane. Jæl. slodr, n. liden For-
dybning.
- flad, adj. svagt hældende, sakraat liggende;
om Grund. „En flaa Veg“: Bei som er
næsten flad. „Ofteft i Neutrum, f. Er.
stabt og flatt: deels noget sakraat og deels
stabt. Trondh. (Selbu). Ellers i anden
Form: flæen (fladen), Tel., flanen, Sogn,
og i lignende Betydning: flak (Smaal.),
slag (Nedenæs). Sv. Dial. flad, fladar.
- flada, v. n. (er, de), hælde svagt, gaee
sakraat nedad; om Marker. Hard. i Formen
fla (r, dde). Jf. fladna. — En vis Til-
nærmelse imellem Ordene Slade, Slod,
Slobe og Slede, synes at henvise til et
Stammerebnum flada (sled, slod, sladet)
med Betydning: glide; noget ligt Eng.
slide, men ikke samme Ord.
- fladda, v. n. (ar), 1) flyde ud af et Kar
(= slagga). 2) blive fugtig (= slagna).
Hall. — fladden, adj. fugtig, lidt vaad.
- Slade, m. en Skraaning, svagt hældende
Plan; Skraaflade. Tel. „Slæe“. I Sogn
Slane (Sladne?). I danske Dial. Slade:
et stabt Stykke Jord. Ang. slæd, Eng.
slade: en fugtig Flade. Jf. Slad, og fladna.
- fladen, hældende; f. flad.
- fladna, v. n. (ar), hælde svagt, gaee sakraat
ned (= flada). Tel. (flana). Jf. flakna.
- Slæe, f. Slade og Slede.
- flæen (fladen), f. flad.
- Slafs, n. Sølerie; ogsaa Slud; Sneevand
paa Veiene, og besligte.
- flassa, v. n. (ar), smaafe, sliske; øde med en
smaaende Lyd (som Dyr); ogsaa: pladse,
søle i Bæde. Berg. Nordl. og flere. Sv.
flassa. Afvig. flapsa: tale plumpt eller
uhøvlst. Hard.
- Slag, n. 1, 1) Slag, Smæk, Dast. (Neve-
slag, Hamarslag &c.). Nogle Steeder i Fl.
Slog (o'), Hard. Vofs og fl. G. N. slag.
Jf. flaa. Dgsaa om Lyd, som ligner eller
fremkommer af et Slag, f. Er. Kloffeslag,
Løreslag. — 2) Angreb, Træfning, Slag
i en Krig. — 3) en pludselig lammende
Sygdom, Slag, Apoplexie. — 4) et Slag
i Krydsning mod Vinden, det Stykke som
man seller ud efter hver Vending. Dgsaa
kaldet Slagbog. — 5) Rab, Række. I
Forbindelsen „i Slag“, o: i eet Træk, uden
Afskydelse; f. Er. tri Dagar i Slag; tvau
Dager i Slag &c. B. Stift. (Sv. å slag). —
6) Spor, Mærke; især om Spor efter
Dyr, altfaa: Fjed, Fodtrin. Dsl. Roma
paa Slaget: paa Sporet. (Sv. slag). — 7)
Fugtlighed, paakommen Bæde. Helfi i Sam-
menfætning, som Veggslag, Jordslag. G.
N. slag. Jf. slagen, slagna. — 8) Op-
slag, Skive som kan slaaes op eller ned;
f. Er. i en Kramboddisf. Nordl. — 9)
Bordkant, de øverste Bord i Forrummet
paa en Baad. (Kjempebord). Sj. Nff.
- Slag, n. 2, Slags, Slægt. Nogle St. Han-
kjønsord (med Fl. Slagar), Abg. Tel. Sv.
slag, n. Mt. Slag, Slacht. Deler sig i
flere Betydninger: a) Art, Species; ogsaa
Ufart, Race, Sort. Buslag, Fisteslag, Tre-slag.
No same Slaget; av beste Slaget; av hino Sla-
get &c. — b) Kjøen, Sexus. Han av Slaget:
af Hankjøen. So av Slaget: af Hankjøen.
(Nogle St. „ho 'ta Slagja“). — c) Ting,
Gjenstand. Et Slag: en Ting, noget. Alt
Slag: allehaande Ting. Svæt Slag: hvilket,
hvad for noget. Intje det Slag: ikke det
mindste, ingen Ting. Intje værige Slag: ikke
nogen Ting. Nordre Berg.
- flag, hældende; f. flak.
- flaga, v. n. (ar), 1) krydse imod Vinden,
lavere. Alm. ved Havkanten. G. N. slaga.
Jf. bauta. — 2) gaee i en kroget Linie,
gjøre enfeltte Sving til Siderne; ogsaa:
rave, valle (= raga), saasom af Træthed.
B. Stift.
- Slag-aader, f. Pulsaaere. (Sjelden).
- Slagbenk, m. Bænk som kan slaaes op eller
ned og benyttes til Seng.
- Slagbog (oo), m. et Slag i Krydsning;
f. Slag. Hebber tildeels Slagbo, Edm.
Sv. slagbog.
- Slagbord, n. 1) Bord som kan slaaes ned.
Lidet brugl. — 2) f. Skedstokk.
- Slage (?), m. en bred Fordybning i Jorden.
Gulbalen, Dpdal, i Formen Slaagaa.
Grundformen vis; jf. Slegd, Slogd,
Slaffe. (Sv. Dial. slaga: Sump).
- flagen, adj. fugtig, lidt blød eller vaad.
Berg. Nordl. Øbr. og fl. Mest alm. slagjen
(fl. slagne). Jf. slagna, flaa seg.
- Slagferd (-fer), f. Spor efter Dyr, Gang,
Bei. Habeland og fl.
- Slagfugl, m. Kovfugl; mest brugl. om
Ørnen. Trondh.
- Slagg, n. 1) Sagl, Spyt (= Sleve). Dst.
I Øbr. Slagge, f. — 2) Klumper som
dannes ved Afald af Jern i Smedie-Afken.
Trondh. Dsl. (Jf. Sv. slagg). I Berg.
Stift tildeels kaldet Sinder.
- flagga, v. n. (ar), 1) vinde ud over Bred-
den eller ned ad Siden paa et Kar. Nor-
dre Berg. — 2) fagle (= sleva, sikla).
Øbr. Jf. fladda.
- Slaging, f. Krydsning, Lavering.
- Slag-jærn, n. Huggjærn til at udfjære
Huller eller Falser med. Nogle St. kal-
det Iverflag.
- Slagkeiping (kj), m. et Slags Vaad med
fire Narepar. Sogn og fl.
- flagna, v. n. (ar), blive lidt fugtig, slaae
sig. (Af slagen). Berg. Trondh. Nordl. —
Jæl. slagna.
- flagra (?), v. n. (ar), rave, valle, som af
Træthed. Edm. i Formen flare, og nogle
St. flaire. (Jf. fair, for fager). Hebber
ellers flaga.
- Slagskjempe, f. Slagsbroder, En som er
tilsielig til Slagsmaal. Hebber oftere

- Slaasfjempa.** Sv. slagskämpe.
- Slagsmaal,** n. Slagsmaal, Røvetamp.
- Slagsterk,** adj. Sterk til at slaae med; f. Gr. om en Hammer. Tel.
- Slagstøde,** n. Slagmark, Valplads. Tel. (Slagstøe).
- Slagt,** n. Slagtefvæg; ogsaa Slagtning; f. Gr. taupe se til Slagt. I Rbg. og Tel. **Slaater** (Slaatr), n. G. N. slatr. Jf. Eng. slaughter, Goth. slauhts.
- Slagta,** v. a. (ar), slagte, dræbe. Ogsaa i Formen **slaatra**, Rbg. Tel. G. N. slatra. Sv. slagta. — **Slagtar,** m. en Slagter. **Slagtarid,** f. Slagtetid. **Slagtese,** n. Slagtefvæg. Saaledes ogsaa **Slagtenaut**, n. og flere.
- Slagvatt** (?), n. Hovedband, vellugtende Band. Kun i en forvansket Form „Slavann“. Mandal og fl. (Sv. slagvatten). „Slavansegg“, n. Hovedbandsæg. I B. Stift „Haavanhusus“.
- Slagværk,** n. Slagværket i et Uhr.
- Slagvol** (o'), m. Slagstoffet paa en Pleiel. (Møbsat handvol). Limmelig alm. (Sv. Dial. slagval; D. Slagvoll). Forstjelligt herfra er Slagvol (oo), = Slagborb, see Sfeidstoff.
- Slaf,** adj. 1) slap, ikke spændt eller stram (straf). Alm. men hedder i de vestlige og nordlige Egne **slaff**. G. N. slakr; Sv. slaf. It. slaff, Eng. slack. — 2) svagt hælende, næsten slab; f. Gr. eit slatt Lat. Smaal. og fl. Nogle St. **slag**, f. slab.
- slafa,** f. slaffa.
- slaff,** adj. 1) slank, smækker, tynd; især om Træer. Smaal. (Holl. slank, T. schlank). — 2) slap; f. slaf.
- slaffa,** v. a. (ar), slappe, løsne. Nogle St. **slaka**. (Hard. Rbg.). Jf. slaffja. — **slaffast**, v. n. blive slappere (= slakna).
- slaffe,** m. 1) Slaphed; en slappere Deel, f. Gr. paa en Bøe: et Punkt hvor Løiet er buglet eller ujævnt. — 2) en liden For- dybning i en Flade eller Skrænting. Tel.
- slafna,** v. n. (ar), 1) slappes, blive slap. Limmelig alm. (Sv. slakna). — 2) faae en svagere Hælbning, blive slabere; f. Gr. om en Vel. Tel.
- slakning,** f. Slappelse.
- slakfida,** f. det tynde Kjød bagved Ribbene (= Svangfida). Gbr. Sv. slakfida.
- slampa,** v. n. (ar), trampe, gaae tungt eller skjodesløst. Jf. lampa. **slamp**, m. og **slampa**, f. en skjodesløs Person.
- slamra,** v. n. (ar), dingle, slænge hid og did; ogsaa: larme, knage, smække; f. Gr. om aabne Døre eller Vinduer i Stormveir. Trondh. Nordl. (Sv. slamra: larme). Jf. slamba og lamra.
- slamsa,** v. n. (ar), hænge og slænge, om Klæder (jf. slimsa); ellers om Personer: gaae i sibe eller slæbende Klæder; ogsaa: slusse, være skjodesløs. (Sv. slamsa: slusse.
- hertil **Slams**, m. og **Slamsa**, f. en skjodesløs Person. **Slamsing**, f. Skjodesløshed.
- slana,** hælde, skrænt; f. sladna.
- slane,** m. Ekstraflade; f. Slade.
- slange,** m. bseiligt Kør; Sprøiteflange. Af T. Eschlange (f. Drm).
- slapa,** v. n. (er, te), hænge ned, bseie sig nedad; f. Gr. om Kviste. Sdm. og flere (slape). Jsl. slapa. Jf. lapa.
- slapp**, adj. arm, hjælpeles. Han er ittje so slapp endaa. Lister. (Jf. G. N. slyppr). Ogsaa i Betydning efterladet, uvirksom. Rkf.
- slapp**, f. slappa. — **slapra**, v. f. slpra.
- slara,** rave; f. slagta.
- slark**, n. Strab, Affald. Gbr.
- slark**, m. 1) Slag, Smæk, Daff. Hall. — 2) en Lediggjænger, doven Karl. Berg. Nordl.
- slarka**, v. n. (ar), 1) hænge løst, slatte, smække; f. Gr. om Sko som ere for store til Foden. Smaal. og fl. ogsaa i Nordl. — 2) smække, slaae til. Slarka til: gibe et Smæk, en Daff. Hall. — 3) gaae ledig, slænge Liden hen, være usittig. Berg. Trondh. Nordl.
- slarkuet**, adj. skjodesløs, usittig.
- slarv**, n. 1) Sladder. 2) daarlige Arbejde, Fuserie; f. sølg.
- slarva**, v. n. (ar), 1) sladre, føre Sladder. Nordre Berg. Trondh. Nordl. Gbr. — 2) slusse, arbejde skjodesløst. Dstl. Tel. Rbg. (Sv. slarfva). Hertil **slarv**, m., **slarva** og **slarva**, f. om en skjodesløs Person. Jf. slurva.
- slarvsam**, adj. 1) sladderagtig. 2) skjodesløs. Hedder ogsaa slarven.
- slask**, n. Sølerie. Dstl.
- slaska**, v. n. (ar), slaske, søle, pladske i Bæde eller Dynd. Smaal. og fl. (Sv. slaska).
- slask**, m. en Søler.
- slatr** (Slatter), n. Slud; f. Sletta.
- slatra**, v. n. sludregne (= sletta). Trondh.
- slatt**, f. sletta, og slad.
- slava**, v. n. (ar), trælle, strabafere. (Nhere Ord, af Slave).
- slavansegg**, f. Slagvatn.
- slave**, m. 1) Slave, En som er dømt til Fæstningsarbejde. — 2) Træl, En som slder og slæber meget. B. Stift. Nhere Ord; Eng. slave, T. Slave; egentl. Krigsfange. — **slavestand**, n. Trællestand. Som Straf sædvanlig kaldet „Slaveri“, n.
- slaa**, v. a. og n. (slær, slo, sleget), at slaae. Brøf. mest alm. slær (nogle St. slaar), Jsl. slaa. Imperf. overalt slo (egentl. slog), Jsl. slago, slo'o, Hall. Balb. Supinum lyder som slegje (e'), slæje og slæie; nogle St. sligje (slie, si); sjældnere slige (i) eller slege; f. slegen. G. N. slå (slæ, slô, slegit); Ang. slân, slean (slôh); Goth. slahan (slôh). Jf. Slag, slog, Slaatt. — Betydning: 1)

slaae, smække til, træffe med et Slag eller Stød; ogsaa: banke, daste. Han slo meg paa Herdi. Stokken datt ned og slo honom paa Foten. — 2) støde, skyde eller drive med nogen Styrke. Slaa Neven i Borden; slaa Klarna i; slaa Naglar i ein Vegg; sl. Vand paa ei Lunna; sl. Armen tringum. Figurl. slaa ein Tanke fraa seg: opgive, lade fare. Slaa Handi av noton: forlade En, unddrage ham sin Hjælp. — 3) hælde ud, gyde, lade strømme. Slaa Kornet or Lunna; sl. Vatn i ei Gryta; sl. i eit Glas; slaa fullt, o. f. v. — 4) bringe i en vis Stilling eller Forfatning ved at slaae. Slaa upp eit Lot; slaa atter Duri (y); sl. fast, laust, i Hop, i sundet, i Koll, i Svime, i Hel. — 5) frembringe ved at slaae. Slaa Krot paa; sl. Ruffor paa; sl. Eld, Spitar, Mynt og flere. Jf. slaa Lag: slutte Selskab. Slaa Leger: leire sig. — 6) meie, slaae (H); ogsaa blotte for Græs; f. Gr. slaa Engi, el. Marti; slaa ein Teig ic. Ofte uden Objekt; f. Gr. dei hadde tetet til aa slaa; dei hava steget i tri Dagar. Jf. Slaatt og Slætte. — 7) v. n. gjøre en Bevægelse som for at slaae eller støde. Han slo etter deim med Staven. Han gjett og slo med Matten. Dgfaa: kjendes eller høres som et Slag; f. Gr. om Pulsen, Hjertet, en Klokke, om Torben, m. m. — 8) styrte frem, strømme, falde. Baara slo inn i Baaten. Røykten sloer ned. Elden slo i. Det slo upp ein Voge. — 9) vække, naae, forslaae. Snøret sloer ikke, o: vækker ikke til Bunden. Bada so langt, som Styplarne slaa, o: faa længe det ikke gaar over Støvlerne. B. Stift. — Ellers i mange Forbindelser med egen Betydning; saaledes: A, reflexivt. Slaa seg: a) slaae sig, faae et Stød, saasom ved at falde; b) dæmpe, aftage; om Kulde; c) blive fugtig, som af Dug. (Jf. slagen). Slaa seg fraa: stille sig fra. Slaa seg til: slutte sig til; ogsaa: give sig i Færd med noget. Slaa seg i Lag med: give sig i Selskab med. Slaa seg ned: tage Dphold paa et Sted. Slaa seg laus: gjøre sig fri, rive sig løs fra al Tvang. Slaa seg rang: gjøre sig tvær, vise en uventet Modvillie. Saaledes ogsaa: slaa seg tver, vond, vill, galen ic. — B, med Partikler. Slaa av: a) slaae itu; b) afsørte, gjøre Afslag (i Prisen); c) slaae til Ende; blive færdig med Høflætten. Slaa fram: give et Fremstød, en betydelig Tilvæert eller Forøgelse. Slaa fraa seg: a) værge sig; b) slaae af Tanterne, glemme. Slaa i og graata: brikte i Graad. (Nordre Berg.). Slaa imillom: befæste et Forlig imellem to Personer ved at give dem et Slag over de sammenrakte Hænder. Slaa inn: slaae sig ind, om en Sygdom. (Mobsat: slaa ut). Slaa ned: a) nedslaae; b) spilde, lade falde. Slaa paa: beslutte, foresætte sig noget. (B. Stift). Slaa til: a) modtage et vist Tilbud; b) forslaae, vække til; c) indtræffe, falde ind (f. Gr. det slo til med Regn); ogsaa: lyk-

kes, f. Gr. om Jiferie. Slaa under seg: underlægge sig. Slaa uppatter: opløse, opheve en Forbindelse. Jf. slaaft.

Slaa, f. 1) en Slaa, liden Bom til at luffe med. G. N. slå. — 2) Revle, Tverkslaa (= Dke, Norge). Sjl. (med Fl. Sløer). Jf. Saumslaa. — 3) Stolpe i en Skilleveg. (Volkeslaa, Baaslaa). Gbr. Ufvig. Slo, Rom. — 4) Horntap, f. Slo.

Slaad, f. Slaata. — Slaae, f. Slede.

Slaag, f. Slof. — Slaaga, f. Sloga.

Slaagaa, f. Slage.

Slaakutt, adj. flunken, lang og mager. Smaal. (Slaakette). Saaledes ogf. Slaak, m. og Slaaka, f. en lang og mager Krop. I Soler Slaakaa, m. en doven Person; og Slaakaa, v. n. være doven. Formodentlig for Sloke og sloka (o). Jf. sloka og Slaap.

Slaamen, adj. flunken, tynd. Rysf.

Slaap, m. 1) en stor og mager Fisk; især om Torf. Sdm. Nordl. (Jøl. slåpr). — 2) en Lediggjænger, doven Karl. Norden-

sfjelds.

Slaapa, f. Slaaetorn, Prunus spinosa. Smaal. Slaapebær, n. Slaaen. Ufvig. fra de andre Sprog: Sv. slån; Eng. sloe, L. Schlehe.

[Slaaprott, m. Slobrok. Nt. Slaaprott (egentl. Sovefjole).

Slaasfjempa, f. Slagsfjempa.

Slaast, v. n. (slæst, slost, slegest), slaaes med nogen, el. slaae hinanden. I sidste Tilfælde Fleertal, altsaa Præs. slaast, Imprf. slogost (loost, Hall.). Supin. slegjest, sleiest ic. f. slaa. Hertil et nyere Ord „Slaasting“, f. Slagsmaal.

Slaata, f. Slang, tynd Træstamme; f. Gr. til Gjerder. Tel. Dgfaa i Formen Slaat (Fleert. Slæter) eller Slaad (Slød'a). Lister.

Slaategard, m. Gjerde af Stænger.

Slaatra, v. a. slagte; f. slagta. Paa Sdm. betegner slaatre at strabadere, søle, pladse i Væde og Sole. Hertil Slaater (Slaatr), n. en Staffel som slæber og liden ondt. I Tel. er Slaater: Slagtesæ.

Slaatt, m. 1) Slaaen, Bantning; ogsaa Maade at slaae paa. Ikke meget brugt. G. N. slått. — 2) Høflæt, det Arbeide at afmeie Græsset. Alm. G. N. heyslått; Sv. slätter. — 3) den Tid, da Høflætten pleier at foregaae. Fyve Slaatten. Midt i Slaatten ic. Ofte ogsaa om et Sted hvor man slaar Hø (= Slaatta, Slætte). — 4) et Musikstykke, Musiknummer; enkelt Stykke for Violin eller Fløite. (Egentlig: Slag paa Strengene, Harpeflag). Alm. Ellers ogsaa kaldet Raatt (Hall. Wald.), Leik (Trondh.), Speltat, Feletat (Herd. og fl.). — 5) en enkelt Dands efter Musik. Det hadde dansat tri Slaattar. — I Sammen-

Slaatte; *f.* følg. *Drb.*

Slaatta, *f.* 1) Høstet (= Slaatt). Ifær om Høstet som kan udføres paa en vis fort *Lid*, *f.* *Er.* Dageslaatta. Søndenhjelds. (Andre *St.* Slatte). — 2) Mark hvor man slaar Hø. Hertil Hjellslaatta, Heimelslaatta og fl.

Slaatteblom, *m.* Planter som blomstre ved Høstlættens Begyndelse. *Dfl.*

Slaartebud, *f.* Høbud (Læde) paa en affides liggende Græsmark.

Slaattedogg, *f.* Dug som letter Høstlættens. **Slaattefolk**, *n.* Folk som slaae Hø. 3 Hall. ogfaa **Slaattely**(d), *m.*

Slaattegrav, *m.* et Maaltid Flødegrob at nyde ved Slutningen af Høstlættens. **Tømmelig alm.**

Slaattelaut, *f.* en liden Dal eller Huulning med god Græsmark. *Indh.*

Slaattelende, *n.* = Slaattemark. **Valb.**

Slaatteløn, *f.* Løn for en Slaafarl.

Slaattemann, *m.* Slaafarl, leiet Mand til at slaae Hø. *G. N.* slättumadr.

Slaattemark, *f.* Marker hvor man slaar Hø.

Slaattemaal, *n.* Engthyffe som udgjør 8 Stønger i Længde og Brede. **Valb.** Derimod **Slaattemøling**, *f.* et Stykke som udgjør 4 Slaattemaal.

Slaatteteig, *m.* Engstrimmel; *f.* Teig.

Slaatteveder (=veer), *n.* Veir som er gunstigt for Høstlættens.

Slaatt-onn, *f.* Arbejdet med Høstlættens (= Høynn). Nogle Steder oftere **Slaattevinn**, *f.*

Slaatt-øl, *n.* Slibe eller Gjøstebud ved Høstlættens Slutning. *Dfl.*

Slaa-ved, *n.* Paafud, Foregivende. *Sdm.* (Vel egentl. Verbum: sla ved).

Slede (e'), *m.* Slæde, Kjøretøj som glider paa Næder. Brugt i flere Former: Slede, *Nff.* *Sdm.*, Slie, Sogn; Slee, mange Steder, Slea, tilbeels paa *Dfl.*, Slae, Smaal. Solør. *Nst.*, Slada (?), Sla'a, Namb., Slaadaa (Sloddaa), Skogn, Slaae, *Drf.* Gulbal. *G. N.* sledi; *Eng.* sled, *L.* Schlitten. *Jf.* Slodda, Sloda, Slode. — Sledebrugda, *f.* opstaaende Kant paa Enden af en Slæde. Sledefar, *n.* Spor efter Slæder. (Meibb, Laam).

Sledeføre, *n.* Føre til Kjørsel med Slæde.

Sledegrind, *f.* Kammer omkring Læset paa Slæden. **Sledemeid**, *m.* *f.* Meib.

Sledetre, *n.* Nagler og Støtter i en Slæde. **Sledevyrke**, *n.* Træ til en Slæde. **Valb.** og fl. 3 *Rbg.* Sleevirke.

Slegd (el. Slægd), *f.* en Huulning i Jordden, en lang Fordybning. *Helg.* *Indh.* *Afvig.*

Slogd, *Gulbalen*, **Slogd** (o'), *Drf.* (*Sv.* *Dial.* slægd). *Jf.* Slage og Lægd.

Slegel (e'), *el.* Sligel, *m.* Pleiel (= Sloga, Lukt). Brugt i *afvig.* Form: Sligjil (Sljel) *Nst.*, Sligjul (eller Sljul) *Smaal.* *Bufl.* (*Jf.* Slagvol). En anden

Form er **Slive**, *Hedemarken.*

Slegen (e'), *part.* slagen, banfet; *afslaaet*, *melet* *ic.*, *f.* slaa. *Dgsaa* *bestaaet*, *f.* *Er.* jarnslegen. **Meist alm.** slegen, sleien (*Jl.* slegne); *ellers* slegen og sligen (i'), *Sogn*; sligen, slen, *Trondh.* *G. N.* sleginn.

Sleggja, *f.* en stor Hammer, *f.* *Er.* til at bearbejde Steen med. *G. N.* sleggja, *Sv.* slægga; *Eng.* sledge.

Sleggja, *v. n.* (ar), banke stærkt, hamre bygigt paa.

Slegt, *f.* Slægt, Stamme (= *Wtt.*). *Sædvanlig* *udtalt* Slægt. *G. N.* slekt (dog synes *Drb.* at være fremmedt). *Jf.* Slag. — **Slegtaf** (paa): slægte paa, ligne.

Sleie (sleget), *f.* slaa og slegen.

Sleik, *m.* 1) Slif, noget at sliffe paa. 2) en Smigrer, Smidsker. *Smaal.*

Sleikja, *v. a.* og *n.* (er, te), sliffe, fryge med Tungen. *Alm.* *G. N.* sleikja. *Dgsaa*: *afstryge* noget med Fingrene for at optage det i Munden. *Spotvis*: sledste, smigre, tale søde *Drb.* Smeikja og sleikja, *Lel.* og fl. *Particip* Sleikt.

Sleikjarpott, *m.* Pefesinger. *Berg.* *Trondh.* *Nordl.* *Nogle* *St.* Sleikjesinger. *Sv.* *Dial.* slekputt.

Sleikjast, *v. n.* sliffe hinanden; om *Dyr.*

Sleikjen, *adj.* smigrende, sødtalende. *Lel.*

Sleikjing, *f.* Sliffen.

Sleim, *adj.* slim, uheldig, fortrædelig; *ogfaa*: *vanskelig*, *befærlig*. *Nyere* *Drb.* (?). *Forholdet* til det tykke slimm er dunkelt.

Sleip, *m.* en glat Stok eller Træstamme til at trække noget over. **Meist** i *Fleertal* om en *Rad* af Stokke til *Underlag* i en Kjørevei. (*Ntrent* som *Lunnar*). *Lel.* *Smaal.* Solør. *See* *ogfaa* Sleipa.

Sleip, *adj.* slibrig, glat; *ifær* om *vaade* eller *bløde* Ting, *f.* *Er.* *Jiff.* (*Jf.* haal). *Alm.* (3 *Neutr.* tilbeels Sleife). *G. N.* sleipr. — *Figurl.* *flu*, *suedig*, *vanskelig* at *twiste* med.

Sleipa, *v. n.* (ar), 1) glide, falde ud af sit Leie. *Smaal.* — 2) kjøre Stokke paa en Slævevet, eller paa „Sleipar“ (*f.* Sleip). *Solør.*

Sleipa, *f.* 1) Slibrighed, vedhængende Slim. — 2) bløde, slibrige Væter; *ifær* i *Band*. *B.* *Stift.* — 3) en *Snegl*. *Trondh.* *Öbr.* *Nogle* *St.* Sleip, *m.* og Gletsleip.

Sleipast, *v. n.* belægges med Slim.

Sleipmaff, *m.* Slimmaal, *Myxine glutinosa*. *Trondh.* *Ölvers* kaldet *Rvitaal*, *Ptraal*, *Igraal*, *Örm.*

Sleipna, *v. n.* (ar), blive slibrig *el.* slimet.

Sleift, *adj.* sledst, falsk. — **Sleifka**, *v. n.* sledste, smidste. *Lidet* *brugt*.

Sleist, *f.* Slitast. — **Sleit**, *f.* Slita.

Sleita, *f.* En som vil tilfingte sig noget; en *Snyleggest*. *Hard.* (*Jf.* *G. N.* sleita: *Rueb*, *Liff*).

Sleiv, *f.* Slew, stor Stee til at øse med.

Søndre Berg. Tel. Hall. og fl. Jæl. sleif; Sv. slef.

Sleiv, m. Svømmefod; f. Sveiv.

Sleiva, v. n. (ar), slufte, arbejde skjedesløst. Duftr. og fl.

Sleffja, v. a. (er, te), slappe, gjøre slappere, løse lidt, f. Gr. paa et stramt Baand. Vofs og fl. Andre St. slaffa, af slaf. —

Sleffjing, f. Slappelse, Løsning.

Sleffja, v. a. (2), slufte; f. sløffja.

Slemb, m. Smæld, smækkende Lyd. S. følg.

Slemba, v. n. (er, de), smække, smælde, faa som ved at slaae en Dør hastigt til. Nff. (Slembe), Mhl. (Slemma). Sv. Dial. slåmma. Eng. slam. Jf. slånra og Jæl. slemra: hugge til. (Hos Haldorson slembast: fastes pludselig).

Slemba, f. Elatte, Løite; om en skjedesløs eller plumpe og larmende Kvinde. Nff. Edm. Saalebes: Storestemba, Laange-stemba og fl.

Slemby (?), i Forbind. „gaa i Slemby“: gaae til Spilbe, blive forødet. Smaal. Tel.

Sleng, m. (Sl. Slengjer), 1) Slæng, Kast, Slynkning. — 2) Slingring, et Fald til Siden, et Stød. — 3) ørkesløs Dmbriven, Lediggang. Hertil det Mundheld: Der stundom Slengen, og stundom Sprengen (o: stundom for lidet Arbejde og stundom for meget). — 4) Paaafund, Løst, Rneb, Hall. (Sleng). — 5) noget som fastes frem, en liden Slump eller Hob. (Jf. Attpaafsleng). Ogsaa: et lidet Indfald eller Tillæg (Dmbrøb) i Vers og Melodier. Hertil Ettersleng, Millomsleng. — 6) en opvørende Yngling; f. Framsleng.

Slenga, v. n. (Sleng, slong, slunget), drive, slingre. Temmelig alm., men lidt forskellig formet. Inf. hebdet ogsaa slengja; nogle St. slongja (Bræf. slong), og i Nordre Berg. slungja (slungje), med Bræf. slung'e. Imperf. mest alm. slaang (slong); dog forekommer ogsaa: slang; fl. slungo, slunge. Supin. lyber: slungje, nogle St. slaangje. (Jf. G. N. slyngva: kaste). Sv. Dial. slinga, slang (Ries 623). — Særlig Betydning: 1) dingle, hænge løst, svæve i hængende Stilling; f. Gr. om en Hale, en Duff, en sid Klædning ic. Det heng og sleng. Uegentlig: komme nær til et vist Maal. Det kann slenga til: det kan maafkee blive nok; det vil næsten balancere. Det slong til: det gif an paa en Maade. — 2) drive omkring uden at udrette noget, gaae ledig (omtr. som refa). — 3) drive hid og did, blive henkastet; om Ting som henligge forfømte eller uden Tilsyn. Brevi sliggja og slenga paa Golvet. (Jf. refa). Dgsaa: forekomme af og til, i Blanding med noget andet. Det sleng notot godt i Bland. Det sleng notot Dhyg i Havren ic. Jf. slungja og slungen.

Slengande, adj. slakkende, omstrefsende. Roma

slengande. Nogle Steder: slungjande.

Slengja, v. a. (er, de), slænge, kaste, udslunge. Temmelig alm. i denne Form; sjelden slongja. Sv. slånga. (G. N. slångva, slyngja). Slengja seg ned: kaste sig ned. Slengja Armarna: svinge med Armene. Slengja Skjetten: give onde Ord. (Foragteligt). — Particip Slengd (nogle St. slengt); afvig. slongd, Hall.

Slengja, f. 1) et Slags Bod til Sildfangst. B. Stift. — 2) en Lediggænger; ogsaa en skjedesløs Person. Nebenæs og fl. — 3) en halvvoeren Bige. Smaal. Jf. Framslengja.

Slengjedag, m. en Dag da man gaar ledig, eller ikke faar arbejde.

Slengjen, adj. 1) uftadig, omflakkende. Nordl. — 2) i Formen „slongjen“: smibig, behændig. Hall.

Slengjenamn, n. Dgenavn; ogsaa et Navn som ikke har nogen rigtig Grund.

Slengjeord, n. 1) fornærmelige Ord eller Hentydninger. 2) nye Ord som ikke have nogen rigtig Grund. Tel. og fl.

Slengjing, f. Slængen, Kasten; ogsaa: Dmbriven, Lediggang (= Sleng).

Slenter (Slentri), m. Odder (Lutra). Edm. og fl. (Andre St. Dter). Slenterdrog (o'), f. Odberens Vel fra sin Hule til Vandet. SlentresKinn, n. Odberskind.

Slepp, m. det at man slipper noget, ikke holder rigtig fast.

Sleppa, v. n. (Slepp, slapp, sloppet), 1) slippe, blive løs eller fri; ogsaa: faae Leilighed til noget, komme til. G. N. sleppa; Sv. slippa. Imperf. fl. sloppo, Hall. Valb.; andre St. sloppe. Supin. sloppe, nogle St. sluppe. Han lengtar etter det, at han stal sleppa. Eg slapp ittje aat: jeg fik ikke komme nær nok. — 2) undgaae, blive sparet for. Med et Verbum i Infinitiv, for Gr. Eg slapp aa ganga: jeg behøvede ikke at gaae. (Forskjelligt fra: slapp til aa ganga). Han slepp aa syta: han behøver ikke at sørgе, han er fri for Dmsorg. — 3) med Objeki: blive fri for, blive kvit. No slapp eg detta: nu blev jeg da den Ting kvit. Det slapp du vel: det blev du fri for; det bliver der nok intet af. — Med Partikler. Sleppa av: undslippe, blive skaanet; blive befriet; faalebes ogsaa om at dse. Sleppa fram: faae Leilighed til at komme frem, slippe igjennem; udholde en Prøve eller Examen, for Gr. til Konfirmation. (Jf. framsløppen). Sleppa heim: faae Leilighed til at komme hjem. Saalebes ogsaa: sleppa inn, ut, burt, og fl. Sleppa til: komme til, faae Leilighed eller Lov til. Ofte med et Verbum, f. Gr. sleppa til aa ro. (Derimod „sleppa aa ro“, o: blive fritagen for at roe). Sleppa undan: undkomme.

Sleppa, v. a. (er, te), slippe, give Slip paa, lade fare; ogsaa give Frished eller Afgang

til noget. Alm. G. N. ſloppa; Sv. ſläppa. Nogle St. med Imperf. ſleſte og Supin. ſleſt. Slepp meg fram: lad mig faae komme frem. Slepp honom inn: lad ham gaae ind. Han ſlepte det ned: han lod det falde, ſlav det af Haanden. Dei hadde ſlept ut Heften. Sleppa aa Bø, f. Bø. Sleppa ſeg: gaae frit, uden at ſtøtte ſig eller holde ſig til noget; om ſmaa Børn. — Particip ſlept (nogle St. ſleſt).

Sleppen, adj. tilbøielig til at give Slip. Han er ikke ſleppen: han er paaholden, han giver intet efter. B. Stift.

Sleppetak, n. et Iſſelig Tag eller Greb. Han tok ikke notot Sleppetak: han holdt rigtig faſt. B. Stift.

Slepphendt, adj. ſvag til at holde paa noget (omtr. ſom ſleppen).

Slepping, f. Slippen, det at ſlippe.

Slerkja, f. en lang Rad eller Række; ogsaa om en lang Bei. Hall.

Sler, f. Elit. Sleten, f. Sleten.

Sler, adv. ſlet, aldeles, ganſke. (Dteft med aabent e). Slett ikke: aldeles ikke. G. N. slött; Sv. slätt.

Sler (ee), adj. 1) ſlet, jævn, ſlad; f. Gr. om Marker eller Bei. Alm. G. N. slétr; Ght. sleht, Goth. slaihts. — 2) glat, fri for Knorter. Maafſee ogsaa: blottet, øde (Sv. Dial. ſjett); jf. ſlettraka, og G. N. slétr: fuldſtændig. — 3) ſimpel, almindelig. Kun i Forbindelſen: rett og ſlett. (En anden Betydning: ond, er optaget af L. ſchlecht).

Sler (e'), m. et Slæng, et lidet Slag eller Stød. Hall. (f. Sletta).

Slerca (e'), v. n. (Sler, ſlatt, ſlotted), 1) dingle, henge løst (= ſlenga); f. Gr. om Klæder. B. Stift. Imperf. ſl. ſlotta, Hall. Jf. Sv. ſlinta (ſtant): glide. — 2) drive, ſyge (ſom noget der er udkaſtet). Stoen ſlatt av Foten. Votten ſlatt av Handi 2c. (Paa Edm. tilbeels Imperf. ſlotta). — 3) ſlunte, drive omkring, gaae ledig. Han gjætt her og ſlatt ein heil Dag. Sogn og ſl. Dei gingo der og ſlotta. Hall. Hertil „Sletteblikſja“, f. en omſlakkende Hund. Edm. Jf. Slott.

Slerca (e'), v. a. (er, e), ſlænge, kaſte; ogsaa ryſte af ſig. Han ſlette det fraa ſeg. B. Stift. Sletta ſeg: kaſte ſig, gjøre et Raſt eller Luſtſpring. Hall. Dgſaa v. n. gjøre et Sving med Haanden. „Han ſlette te 'o“: han ſlog til ham, gav ham en Daſk. Hall. Sletta med Handi: ſvinge med Haanden. Nordre Berg. G. N. sletta: ſtænke, ſlaae.

Slerca (e'), v. n. (ar), falde ſom Slud, regne med Sneee iblandt. B. Stift. Uſvig. ſlatra, Trondh.

Slerca (ee), n. a. (ar), ſlette, jævne, gjøre jævn eller glat. G. N. slétta. Figurlig: ſletta hver (y'): beſmykke en Sag, fremſtille den paa gunſtigſte Maade; egentl. jævne

paa Overfladen. Berg. Stift.

Slerca (ee), f. en Slette, en jævn el. ſlad Mark. Nogle St. Slett. (Tel. Obr.). G. N. slétta.

Slerca (e'), f. 1, Slud, Blanding af Regn og Sneee. B. Stift og flere. I Nordl. **Slerca**. Dgſaa falbet Vallsletta (Nhl.) og Halvſletta (Tel.); jf. Halvgota. Uſvig. **Slaer** (Slatter), Trondh. Jsl. slettingr; Eng. sleet. (Jf. L. Schloſe: Hagelbyge). Hertil **Slerreføre**, n. vandfuld Sneee paa Jorden. **Slerrefave**, m. en tæt Sludbyge. **Slerreveder** (=veer), n. Sludveir.

Slerca (e'), f. 2, Flig, Pjalt, noget ſom dingler eller ſlagger. Spotviis om ſide Klæder, f. Gr. Kjolesletta. Nhl. og flere. Dgſaa: en Dagdriver, en omſlakkende Perſon. (Af ſletta, ſlatt). Jf. G. N. slitti, slitri, n. Pjalt.

Slerrebak (ee), m. Hval med glat Ryg, el. uden Rygſtunne; Grønlandshval (Balæna Mysticetus).

Slerthyvel (y'), m. Sletthøvl. (Mofſat Strubbhøvl). — **Slerthyvla**, v. a. af-glatte med Sletthøvl.

Slertring (ee), f. Jernring, Afſlattelſe.

Slertring (e'), f. Slængen; Lediggang.

Slerrende (ee), n. jævnt og ſladt Land. G. N. slöttlendi.

Slerrende, adj. jævn, beſtaaende af Sletter; om et Landſkab.

Sleretna (ee), v. n. (ar), blive jævn eller ſlet; f. Gr. om en Bei.

Slertraka, v. a. (ar), rage Høet ganſke af. (Mofſat lausraka). Hall.

Slertryggjad, adj. jævn eller glat paa Ryggen. Hedder ogsaa **Slerrebakad**.

Sleva (e'), f. Staalorm, f. Slo.

Sleva (e'), v. n. (ar), fagle, ſlippe Bødſke af Munden. Nogle St. ſlagger og ſikla.

Sleve (e'), m. Sagl, udflydende Spyt (Maafſe). B. Stift og ſl. Nogle St. Sleva, f., Slevu, Hall., Slevju, Obr. G. N. sleva. (Jf. Lat. saliva). Andre St. Slagg, og Soffl.

Sli, n. Slit, ſei Bødſke; ogsaa Slitmagtigte Værter i Vandet. B. Stift, Nordl. Obr. Ryf. Uſvig. Sly, Tel. Hall. G. N. slý; Sv. Dial. ſli.

Sli, adj. ſlem; f. ſlid.

Slia, f. en Slitmagtig Maſſe, f. Gr. af Vandværter. (I Hall. Slye). — **Sliebortn**, m. blød og ſlibrig Grund i Vandet. Obr. og ſl.

Sliaſt, v. n. (aſt), ſlimes, belægges med Slit. I Hall. Slyas.

Slid (ſli), adj. meget begjærlig, graadig, forſhytet paa noget; eller omtrent ſom „ſlem efter noget“ (Jf. laak, leid, ſhygg). Ryf. Nhg. Tel. Hall. Buſt. Smaal. „Vera ſli etter Skillingen“ (pengegjerrig); „ſli etter Munen“ (f. munafli); „ſli etter Dryſken“ (hengiven til Drif). G. N. slidr: ſlem (?); slidrlega: graadigt. Jf. Ang. slid:

heftig; Goth. sloipis: farlig.

Slider (Slir), n. en liden Lægte eller List, som er opslaaet paa en Bæg for at flette noget; f. Gr. under Hylberne i et Skab, eller under Bundfjælene i en Seng. Berg. Stift, Nordl. Jæl. slidr (?). — Ogsaa i Formen „Slire“ om Haandsfanget paa en Plov. Helg. (Formen Slider er usikker).

Slidra (Slra), f. Skede, Balg, især til Knive; Knivskede. Temmelig alm. i Formen **Slira** (Slire); nogle St. **Slir**. G. N. slidr, n. slidrir, f. pl. Sv. slida. — **Slidrevond** (Slirevaand), m. en liden Støtte imellem Kummene i en Knivskede med dobbelt Løb. Tel. „Slidrevende“ (Landsf. 171) er et gammelt Dativ.

SlidKop, m. Hefstighed; Graadighed; f. slid.

Slief, f. Slegel. — **Slief**, f. Slegen.

slif (ii), adj. lig, saadan, saa bestaffen, eller saa stor. G. N. slirk; jf. Ght. solih, Goth. svaloiks. Ofte med „ein“ bagved, f. Gr. slit ein Mann, som han er. Slitt notot: noget saadant. Slitt og bititt: saadant og lignende. Han sett tata slitt han vilde: saa meget som han vilde. (B. Stift). Eg stude høvt annat slitt til: dobbelt saa meget. Han er no slit og slit: saa og saa, nogenlunde, ikke just med de bedste. Han hadde ein Ding, som stude vera slit og slit: være saa og saa bestaffen. (Bruges naar man for Kortheds Skyld ubelader den nærmere Beskrivelse). — Noget dunkel er Ordets Form i Forbindelsen „slifs Slag“ (eller slifs Lag?), o: ligeban, i samme Ellstand, el. paa samme Maade. Der attjamar slifs Slag: alt lige eens, lige godt. Eg prøvde ein Gong til, og det gjekk slifs Slag: ligeban som før. Berg. Stift, Nordl. Gbr. og fl.

slikja, v. n. og a. (er, te), 1) glindse, være glat og glindsende at see til. Nordre Berg. Nordl. Der so flett, at det slifjer i det. Fesien var so fett, at det slitte i Haari. Jf. Eng. sleek: glat. — 2) v. a. glatte, polere, stryge, f. Gr. Kinned. Hall. Jæl. slikja. Particij **slift** (langtonet).

slifjande, adj. glindsende, meget glat.

Slifjebain, n. et Been til at glatte eller stryge med. Hall. — **Slifjestein**, m. en fin Steen til samme Brug.

Slifjesoleia, f. en glindsende Blomst; især om Ranunkel. Sff.

slifpa, v. a. (ar), sliffe, labe, søbe op. Jf. sliffa. — **Sliff**, m. en Slif, en Ubethelighed.

slifslag, f. slif.

slift, adv. saaledes. Baaten gjekk slift, at det stod Fossen fyre honom. Paa Dfl. hedder det sædvanlig „slift“.

Slim (ii), n. Sliim, sei Vædse. G. N. slim. Jf. Eli og Sleipa.

Slima, f. 1) Hinde eller Lag af Sliim. 2) en meget tynd Skj (= Hima, Laam).

slima, v. n. (ar), 1) hige, stunde; tøve længe

paa et Sted for at vente paa noget; især om Fiskere: holde Angelsnoeren længe i Søen. Nordl. — 2) snylte, snige sig ind; f. Gr. i et Gjøstebud (= sniffa). Tel. (tildeels udtalt flème). Jf. G. N. sitja slimuset.

slimast, v. n. (est), blive slimet.

Slime-agn, n. en stor Portion Mading til at lokke Fisk med. Lof.

Slimegjest, m. Snyltegæst. Tel. (Winje, No ic.). S. slima.

Sliming, f. lang Bente n. f. slima.

Slimsa, f. en lang Flig eller Læg; en tynd Strimmel. Berg. Nordl. (Sv. slimsa).

slimurt, adj. 1) slimet, fuld af Sliim. 2) om Luften: tyndfyet, uklar.

Slind, f. 1) Bjælfe imellem Væggene i et Huus; Tverbjælfe (= Bite). Hall. Gbr. Nierb. Usvig. Slinder, Rys. (Slind'r), Ndm. (Slinn'r). — 2) en fremstaaende List paa en Bæg; et fast Bræt el. Trappe-trin, saasom paa Siben af en Seng. Gbr. Bufr. (Jf. Slider). — 3) Fladstøbe, smal Flade, saasom paa tilhugne Stofte eller Bjælker. Dfl. (Slinn). Sv. Dial. slind: Side, Hjørne, ogf. Stang, Bjælke.

slinda, v. a. (ar), slahugge, tilhugge Stofte paa Siben (= telgia). Dfl.

slindfast, adj. bjælkehøi, rækkende op til Bjælkerne; om en Høbunke ic. Usvig.

slindrafast, Rys.

slindra, v. a. (ar), svække, udmagre (Foruden); om visse Bærter. Sff. Jf. utslindrab.

slings, adj. (?), ringe, daarlig. J Forbind. „Han er ikke so slings“. Edm.

Slinka, f. en slimagtig Mæsse; blede Klumper eller Kræveler. Tel. (Winje). Sv. slinka: Sliimvæxter.

Slintra, f. en sei Hinde i Kjøb; et Stykke med stærke Væxler. Berg. Nordl.

Slip (i'), n. Sliim (= Sleipa). Hall.

Slip (ii), n. en Slibning; den Høstet som man kan udføre med en slibt Læg, inden den behøver at hvæses op. Edm. „Dei so berre tvau try Slip“. Jf. Kvetja.

slipa, v. a. (ar), slibe, hvæse. Sv. slipa. Jf. kvetja. — Hertil Slipefand, m. Grums i Slibevandet (= Kvataur, Kvator); ogsaa kaldet Slipegrut. n. — Slipestein, m. Slibesteen. Slipestikka, f. Stikke hvormed en Kniv holdes til Stenen i Slibningen.

Slipar, m. 1) En som sliber. 2) en Græshoppe (saa kaldet af den Lyd, som den frembringer). Nordre Berg.

Sliping, f. Slibning.

slipra (i'), v. n. glide løs, glippe af Haanden; ogsaa: holde løselig. Edm. (Slippe). Hedder ogsaa slapra.

slipt (for slipad), part. slibt, hvæsset.

Slir, f. Slider og Slidra.

Slire, f. Slegel og Slider.

slit, f. slita (slita).

Slit (i), v. a. 1) Sliden, Slid; ogsaa om haardt Arbeide. Det gjætt med Slit. Med Riv og Slit. (Nogle St. Sleet). — 2) Forstrækkelse i Lemmerne, Smerter eller Sygdom af Forstrækkelse. Saa eit Slit i Armen. (Jf. Rit). — 3) Forslidelse, det at en Ting bliver slidt ved megen Brug. (G. N. slit). Hertil Klædeslit, Skoslit og fl.

Slita (ii), v. a. (slit, sleit, slitet, i), 1) slide, rive, strække noget saa at det brister. G. N. slita. Imperf. Fl. slito (i), Hall. Bald. Supin. sædvanlig slite (i), slete, slitte. Slita av, upp, sunder. — 2) rykke, trække stærkt. Ofte med „i“ og „paa“. Slita i Bandet; slita paa en Streng ic. Slita laust: rive løs. Slita seg noton fiskt: bekomme Fiske langsomt og med Møie. — 3) forslide, bruge længe, forringe ved megen Brug. Slit med Hælsa, siges til En, som har faaet nye Klæder. Dei hava tortje til bita elder slita: hærken at æde eller klæbe sig med. Slita ut: forslide, udnytte, opbruge. Slita si Tid: tilbringe Tiden. — 4) afbryde, slutte. Slita Raget: stille sig fra et Selskab; ogsaa opløse Selskabet. Vofs. (G. N. slita). — 5) v. n. slide og slæbe, arbejde stærkt. — Reflexivt: slita seg, a) slide sig løs, sønderslide sine Vaand (om Dyr); b) brække sig, spye. Num. og fl. Ellers i Formen slitast: forringes ved Brug, blive forslidt. Med forbundne Former: slitt (slitt), sleist (sleist).

Slita (i), f. 1) en stærk Anstrengelse. Tel. (Slitu). — 2) en slittig, udholdende Arbeider. Sogn. Dgsaa: en rask og smidig Person. Hall. Bald. Slitu, Sleto.

slitande, adj. passende til at slide, vaabe bitande og sitande: baade Mad og Klæder. Rthf.

sliten (i), part. slidt, revet; ogsaa forslidt, svækket ved megen Brug. G. N. slitinn.

Sliting, f. Sliden, Riven.

slitna (i), v. n. (ar), 1) forslides, blive slidt ved Brug eller megen Vebagelse. Af sliten. — 2) løsnes, slides løs, f. Gr. om et Vaand; ogsaa: adspilttes, gaae fra hinanden. G. N. slitna. — 3) faae et Slid eller Bræk ved en Forstrækkelse; f. Gr. om et Snøre: Det gjætt itje av, det berre sitnade.

Slitting (i), f. Forslidelse; Dpløsning.

slitsam (i), adj. haard, anstrengende; som medfører meget Slid.

slitkodd (i), adj. sløvfoet, som har forslidte Sko (om Heste). Mandal og fl.

slitta (i), v. n. (ar), rykke, nappe stærkt, slide i noget. Nordre Berg. — Slitting, f. ibelig Rytning.

sluice, slinet. Af Sli, n.

slivra (i), v. n. klumpes, løbe sammen; om Bøddke. Hall. Jf. livrast.

sljo, adj. sløv, stump, forslidt; ogsaa: mat, svag, kraftløs; om Personer: døsig, dorff,

dovent. Brugt i forskjellig Form: sljo (sljo), Dpdal; sljø, Bald., sjo, Gbr. (Vaage, Lom), slo, Gbr. (Gausdal), slø, Drk. Indh., sly, Østerd. (Jf. sløg, sløgjen). G. N. sljör (sljö), og slær; Ang. sleav, släv, Eng. slow; Nt. see, Sv. slö, i Dial. sljog og sljö. (Formlighed med Sjo, Enjo og Frjo).

sljoast v. n. (ast), sløves, blive mat. Lidet brugt. Ved Trondh. sløast; paa Edm. sløggast (Imperf. sløgdest). S. sløg, 2. G. N. sljöstast. Jf. slona.

sljoskodd, adj. sløvfoet (= slitskodd). Dpdal. I Drk. sløskodd.

sljø, f. sljo. — sljøg, f. sløg.

Slo, f. 1, Horntap, den bløde Deenspiids i Roden af et Horn; f. Gr. paa Røer. Tel. Num. Bufr. og fl. Slvig. Slaa, Rhl. Gbr. (Andre St. kvit, Finn, Stuful). Jæl. slö. Eng. Dial. sloo. — Dgsaa om Rjødet i Hestens Høver (= kvit). Øster. Jf. slofid.

Slo, f. 2, Staalorm (Angvis fragilis). Smaal. Dgsaa kaldet Drmslo. Andre St. Sløa, Sløja, Sløga (?). I Tel. Sleva (e). Sv. slå, ormlå; i Dial. slo.

Slo, f. (3), f. Slaa og slo.

sljo, adj. f. sljo. — slo, v. f. slaa.

sljoa, v. f. sløba.

Slod (oo), f. 1) Slæbevei, Sted hvor man slæber eller drager noget frem; saasom hvor Hø trækkes ned ad en Bjergside. Hall. (Slo). — 2) Spor, Gang, optraadt Vei. (Jf. Buslob). Tel. og flere. G. N. slöd. Eng. Dial. slode, slood (Hjulspor). — 3) Række, Følge, fremtrækkende Flok, f. Gr. af Kreature. Gbr. (Vaage). „Gi stor Slo ma Rein“. „Gi lang Slo ma Ryr“. Sv. Dial. slod, slo. Jf. G. N. kynslöd, ætt-slöd. — Ellers skal „Slo“ ogsaa betegne en Løvgreen el. Busse (jf. Slode). Gbr. Digesaa et Slags Fiskeruse, f. Slöda.

sloda, v. a. (ar), 1) slæbe, drage; især om at drage Hø paa en „Slode“ (f. sølg.). Tel. (sloe). Andre St. slöda. — 2) v. n. hængte bagved, slæbe efter, danne et Slæb. Gbr. „Ein skal læse so, at dø sloa“, o: at læseset har et langt Slæb efter sig. Jf. slodlesfa.

Sloda, f. en Dragt Hø, som trækkes paa et Underlag af Ørene i Stedet for Slæde. Trondh. (ubtalt Slo, i hst. Form Sloa). Jf. Slöga.

Slodda (o), f. en stor Slæde til Steenfjorjel. Tel. I Hall. Slodd, f. et Slags Lømmerslæde. Maaskee egentl. Slöda (o), eller Slöda; jf. slöda og Slöde.

Slode (oo), m. 1) Slæb, Østerflab, noget som man drager efter sig; især om et Tilhæng af Ørene eller Træer, som fæstes til et Læs, for at det ikke skal glide for stærkt, naar man kjører ned af en Bakke. Hard. Bald. Gbr. (i Formen Sloe). G.

- N. slodi.** — 2) en Green eller Trøtop, hvorpaa man drager Hø nedad en Bjergside. Nff. Eff. Sogn, Tel. og fl. 3 Nff. **Slode** (Stryn) og **Sløje** eller **Slogje** (Sib); paa Edm. **Sloge**, f., andre St. Sloe. — 3) et Underlag af Grene i et Høslæs eller en Høstaf. Drk. og flere. (Sv. Dial. sloe). — 4) et Redskab hvormed man jævner Gjødsel paa Markerne, deels bestaaende af Grene, deels af et Slags Rive (nogle St. kaldet Stoffsloe). Gbr. Østerd. Jæl. slodi. — 5) en lang Figur; ofte om en døven eller skjedesløs Person. Smaal. og fl. (Nogle St. Sloje). — Hertil hører vel ogsaa: 6) et langagtigt Skjær i Søen under Vandfladen. Nff. (Sloe).
- Slodning**, f. Slæben, Dragning; f. sloba.
- Slodkubbe**, m. Stok eller Knub, som bindes til et Læs for at stoppe i Bakkerne. Hall.
- Slodlessa**, v. n. (er, te), sætte Slæb paa et Læs, forlænge Læset med et Slæb af Grene eller Kviste, for at det ikke skal glide for stærkt i Bakkerne. Hard. Gbr. (Slodløse).
- Slodveg**, m. Slæbvei, steil Vei hvor man kjører med Slæb (Slode). Egentl. Slodaveg, i Hard. „Sloaveg“.
- Sloe**, m. Skjær o. f. v., see Slobe.
- Slog** (oo), n. Indvolde af Fisk (= Gjerne). Berg. Trondh. Nordl. (Nogle St. Slo).
- Jæl. sløg. Heraf sløja.
- Sloga** (oo), f. 1) Løvgreen at drage Hø paa; f. Slobe. — 2) en liden Lømmerskaade. Nordl. Hertil **sloga**, v. a. (ar), skaade Lømmerved.
- Sloga** (o'), f. Pleiel, Kelle at tørste Korn med. Nordl. Nff. Slogo, og Sloo, Namb., Slugu, Indh. Drk., Sluu, Østerd. Smaal. Dyrindeligg Slaga. Sv. slaga. (Jf. Slagvol). Ellers kaldet Slegel (Sligjil), Fjhgjel og Lust.
- Slogd**, f. Forbyhning, f. Slegd.
- Sloge** (Slogje), f. Sloe, 1 og 5.
- Slogfild**, f. Silb, som kun indeholder „Slog“, ikke Rogn eller Mælke.
- Slof** (o'), n. 1) Mølle-Rende, hældende Rende som leder en Vandstrøm til en Mølle. Alm. vest og nord i Landet. G. N. slok. Jf. Tro. — 2) et stort Trug, Salte-trug, afgang Kar. Nordl. Nogle St. afvig. **Slaag**, Helg., **Sloff**, Snaafen. Sv. Dial. slåf. (Vel egentl. et Slug).
- Slof** (o'), m. Bregue (= Lok, Burfne, Telg). Tel. Smaal.
- Sloka** (o'), f. en lang Forbyhning, en Huulning som ligner en Rende. Nordre Berg. Trondh. Nordl. 3 lignende Betydn. **Slofja**, Sogn, og **Slækja**, Tel. Jf. Slegd.
- Sloka** (oo), v. n. (ar), gaae tungt og slæbende. Hard. Hertil **Slof** (oo), m. en døven Karl, En som gaar seent. (G. N. slókr). Noget lignende er „Slaafaa“, see
- slaaftutt.
- sløkken**, part. sluffet, udsuffet; f. sløffa. Figurl. vansmægtet, opgiven. Nff. alm. sløffen (o').
- sløkna** (o'), el. sløkna, v. n. (ar), sluffes, gaae ud; om Fld. (Alm.). G. N. slokna. Figurl. vansmægtet, blive afmægtig; ogsaa: døe, føve hen. Particyp **sløknad** (= sløffen).
- slølessa**, f. Slodlessa.
- Slom**, m. en vis Ferskvandsfisk, formod. samme som Sv. slom (Osmerus Eperlanus). Smaal. Soler.
- sloma**, v. n. (ar), gaae seent og slæbende (= slofa). Hall. (Sv. Dial. slomma).
- slomen**, adj. 1) seent, slæbende. Hall. — 2) fugtig, ikke rigtig tør; især om Fodte. Nff. Hall.
- slona**, v. n. (ar), sagtne, lille, aftage. Edm. (Maafsee for slona).
- Slong** (Slaang), f. Lediggjænger, Dagdriver (egentl. om Kvinder). Tel. Af slenga.
- sloppen**, part. sluppen, fugt; f. sløppa.
- Slor** (oo), f. en smal, fritig Slæbe, en lang Myr. Smaal.
- Slofa** (o'), m. en eventyrlig Historie, et Sagn om noget vidunderligt. Hard. Schl. (Maafsee egentl. Fatalitet; jf. Nysen).
- slø-sid**, adj. (om Heste) = kvikmyken. Lister.
- Slot** (o'), n. Standsning, Hvile, Ophold i en Storm. Helg. (Slæt). Jf. G. N. vindslot.
- Slot** (o'), n. (2), Slot, Palads. Nhere Drb. Nt. Slot, L. Schloß.
- sloten** (o'), adj. hjælpeløs, forlegen. Lister, i Formen sloden. Jf. sluta.
- Slott** (o'), m. Lediggjænger, Dagdriver. B. Stift, Tel. (Til slotta). Jf. Bobstott. Sv. slunt.
- slotten**, part. hendreven, f. slotta.
- slu**, f. slug og sluren.
- slubba**, v. n. (ar), søle, spille noget, fare skjedesløst frem. Hertil **slubb**, m. og **Slubba**, f. skjedesløs Person.
- Slufs**, n. Sele, Bæde, f. Gr. paa Veiene; ogsaa om Slud og Uveir.
- sluffa**, v. n. (ar), pladse, søle, arbejde i Bæde eller Uveir. (Jf. sluffa).
- Sluffa**, f. en Tørreflud. Mindre brugt. 3 Hall. Slyffe.
- sluffall**, adj. sølet, blød, vødefuld; om Føre og Veir. B. Stift. Mere alm. sluffen.
- sluffing**, f. Bladsten, Sølerie.
- slug**, adj. slu, snebig, klog. Trondh. (Andre St. slu). Ogsaa: kyndig, f. Gr. „Eg vardt like slug“: jeg blev lige klog, jeg forstod det ikke endda. Jf. Sv. slug; L. schlau (i Dial. schlauch); Eng. sly. Forholdet til „sløg“ er dunkelt.
- Sluging**, m. en slu Person. Trondh. Andre St. Sluing.
- Slugu**, Pleiel; f. Sloga.
- Sluf**, n. Slug, Svælg.

sluka, v. a. (er, te), sluge, svølge. Forekommer ogsaa med stærk Bøining: slyk, slauk (Nbg.), dog noget vaklende. Præsens mest alm. „sluke(r)“, med haardt k; i Hall. rettere „slutje“. Jf. Jæl. sloka (ar); Sv. sluka (ar); i Dial. med Imperf. slauk, eller slok.

Slump, m. 1) Plumpe, Skulps eller skulpende Lyd af noget som falder i Vandet. Berg. Trondh. — 2) Slumpetræf, Hændelse. Paa Slump: paa det uvisse. — 3) Slump, Mængde, Dvantum. (Sv. slump). Dgsaa: Resten af en vis Beholdning. Selja Slumpen: sælge Resten eller alt paa een Gang.

slumpa, v. n. (ar), 1) plumpe, falde i Vandet med en skulpende Lyd. Berg. Trondh. Nordl. Gbr. (Eng. slump). — 2) slumpe til, indtræffe af en Hændelse. — 3) buse frem, løbe dristigt til. Slumpa til: slaae til paa det uvisse. Slumpa fram med notot: buse ud med noget, tale uforsigtigt. B. Stift. Hertil: slumpesefeng (—singen), adj. dristig, stormobig. slumpen, adj. fremfæsende. Egisaa: Slumpelukka, f. Slumpelykke. Slumperaam, n. Slumpetræf. (Nogle St. Slumpehøve). Slumpeskot, n. Slumpeskud.

slumpa, adj. rigelig, stor, svær; ogsaa: dygtig, kjæk, drabelig. Sdm. og flere. (Vel egentl. Genitiv af Slump; jf. fagna, muna, grina). Deels særskilt, deels sammensat; f. Gr. eit Slumpalast: en rig Fangst. Slumpastije: stort Fiske. Ein Slumpagut (Slumpalar, Slumpamann): en meget dygtig Karl, En som gjør mere end man venter. Slumpatona (—taane) betegner helst en meget gavmild Kone. Saaledes ogsaa: slumpaleg, adj. rigelig. slumpalege, adv. rigeligt, ret dygtigt.

Slumperysa, f. = Slurva. Tel.

slumra, v. n. (ar), 1, snuble, vakle. Hall. (Sv. Dial. slumra). Jf. sloma. — slumren, adj. snublende, usikker i Gang.

slumra, v. n. (ar), 2, slumre, sove lidt.

slungen, adj. sammensøiet, bygget. Vel slungen (slungen). Jf. einslungen og mangslungen. (Egentl. et Particiv til slenga (s. Slyngja).

Slunsa, f. s. slurva.

sluntra, v. n. slunte, gaae ledig. Smaal. Nogle St. sluntra.

Slup (uu), m. Slup, Fartoi. Holl. sloep, Eng. sloop, Fr. chaloupe.

Slure, m. Rnegt, Krabat. Helg.

sluren, adj. døsig, doven af Udmattelse. Sdm. I Nhl. „slu“, som synes at høre sammen med sjo.

slurka, v. n. (ar), slurke, søbe i store Drag. — Slurf, m. en Slurf (= Sup, Svelg).

slurva, v. n. (ar), slubre, søbe med en smaskende Lyd. B. Stift. Jæl. slupra.

Slurv, n. bløde Dele af Fisk. Sdm.

slurva, v. n. (ar), sluske, være skjodesløs; ogsaa: søle, rode, røre noget sammen. Lemmelig alm. (Jf. slarva). Sv. slurva. Hertil Slurv, m. og Slurva, f. en skjodesløs Person. I lignende Betydning bruges ogsaa: Slarv, Slarf, Sluff, Slubb, Slamp, Slams; og om Kvinder: Slarva, Slubba, Slampa, Slamsa, Slunsa, Slumperysa, og flere.

slurvesam, adj. skjodesløs (i Arbejde). Hedder ogsaa slurven.

Slurvekap, m. Worden, Skjodesløshed.

Slurving, f. Søkerie; daarligt el. skjodesløst Arbejde.

sluska, v. n. (ar), sluske, søle (= slurva). Nhl. Hertil Slusf, m. og Sluska, f. skjodesløs Person.

Slut (uu), m. Slutning; f. Slutt.

slut, adj. nedbøiet, hældende. Namb. (Andre St. sluten). Jf. langslut.

sluta, v. n. (er, te), hænge ned, være nedbøiet, f. Gr. om Grene paa et Træ; ogsaa om et Tag, m. m. Berg. Nordl. Hall. Tel. (G. N. slota). Skal ogsaa forekomme med stærk Bøining: slyt, slaut, sløtet (o'). Tel. Jf. sloten, og Sv. sluta (slöt, slutit). at slutte; ligt Nt. sluten, T. schleßen.

Slutehorn, n. Horn som vender nedad, er nedadbøiet. Tel. (Randb. 766, hvor „Stutehorn“ er en Trykfeil).

Slurnad, m. Slutning, Ende. Hall. ic.

Slurt, m. Slutning, Ende. Tildeels i Formen Slut (uu), Helg. og sl. (Sv. slut, n.). Til Slutt: tilslidt. Paa Sluten: i Slutningen.

slurta (uu), v. n. (ar), 1) slutte, holde op. 2) formode, gjøre Slutninger. Nhere Ord; vel egentl. en Afvigelse af sluta.

Slut-eyra, n. nedhængende Dre. Paa Sdm. **Sluttoyre**, i Forbind. „slaa Sluttøyra til“, o: høre med Afgyldighed, ikke ændse eller bryde sig om hvad der siges.

Sly, n. Slilm; f. Eli.

sly, adj. sløv; f. sjo.

Slya, f. en Dmskreifer, omslakkende Krabat; især om Hunde. B. Stift. Om et andet Slya s. Slia.

slyen, adj. om Luften: fugtig, tyk, fuld af Bæde. Nbg. — Maafsee egentl. slimet (slien), af Slya, = Slia.

Slyffje, f. Sluffa.

slyngja, v. n. dingle, hænge løst; ogsaa: drive om, gaae ledig (= slenga). Sff. Nff. Sdm. med Bøiningen: slyng, slaang, slungjet; altjaa fun en anden Form af slenga.

slyngja, v. a. (er, de), sammenslynge, flette Baand eller Snorer. Sdm. (G. N. slyngva).

Slyngjestoek, m. en liden Blot som hænges i hver Traad under Fletningen.

Slyngja, f. en Slyngje. Lidet brugt.

slyngjande, f. slengande.

Slyngjar, m. Dagdriver, Lediggjænger. Dgsaa i en fremmed Form „Slyngert“.

flyngjen, adj. tilbøielig til lediggang, doven.

Sogn, Ejj. Jf. flengjen.

flyngjing, f. Fletning; ogsaa Omflakken.

Slyse (y'), n. Uheld, Skade. Tel. (f. sølg.).

G. N. slys.

flysen (y'), adj. uheldig, ulykkelig; især: som kommer for Skade, el. slumper til at gjøre noget galt. Mest brugl. i Søndre Berg., ellers ogsaa i Sogn, Ejj. Hall. og Tel.

G. N. slysinn. Jf. uheppen.

flysleg (y'), adj. farlig, som let fører til Uheld. Tel. — flyselege, adv. uheldigt, paa en uheldig Maade.

Slyсна (y'), f. Uheld, Uleilighed, Skade. Søndre Berg., ogsaa paa Edm. f. Er. „gjere ei Slyšne“: gjøre galt, komme for Skade, gjøre en Ulykke. (Nogle Steder Slysmе). Dgsaa i Formen Slysn, f. Sogn. Ufyg. Sløsn (Sløsen), n. et Slumpetræk, en sjelden Hændelse. Tel. (Sjiljord).

flysna, v. n. (ar), slumpe til paa en uheldig Maade. Hard. „Da flyšna so te“: det gif uheldigviis faalebes.

Slysnеferd (-fær), f. uheldig Færd.

Sløgd, en Hjulning, f. Slegd.

sløgstast, f. Slegt.

Sløkja, f. 1) nedstivende Bædste, Sagl. Tel. (Vinje). — 2) en sumptig Hjulning; f. Sløykja.

Slæn, n. en doven, lab Person. Abg. (Nase-rall). Jf. Jsl. sláni: en Nækel.

slæna (seg), v. a. (ar), dovne sig, være lab (= letja seg).

Slænškap, m. Dovenskab, Ladhed. G. N. slæn (slæn) og slenskapr.

Slæng, f. Sleng. Slænter, f. Slenter.

slæpa, v. n. (ar), slæbe, arbejde tungt. Myere Ord; Sv. slåpa, Nt. slæpa, T. schleppen (egentl. drage). Hertil Slæp, n. tungt Arbeide.

Slæpar, m. en slittig Arbeider. Slæpall, og Slæpasam, adj. tung, maffom. Slæpen, adj. stræbsom, arbeidsom. B. Stiff. Jf. træla, stræva, starva.

Slæpa, f. Slæbevel, Spor efter Tømmerhjørnel ic. Hall. Num. Jf. sleipa.

slær, f. slaa. slæst, f. slast.

Slætr, f. Engstykke, Hømarf. Vald.

Slætre, n. 1) Høslæt (= Slaatta). Af Slaatt. B. Stiff. Jfær med Hensyn til den Tid som udkræves til Arbeidet; f. Er. eit Dageslætte, eit Nattebageslætte. — 2)

Engstykke, Græsmark hvor man slaar Hø; især i Hjelvene. Fjellslætte, Skogslætte.

Andre St. Slaatta.

Slæve, f. Sleve.

Slø, el. Sløa, f. Sløda.

slø, adj. f. slø. — sløa, v. f. sløda.

sløda, v. a. (er, de), 1) drage, slæbe noget efter sig; især om at drage Hø paa et Underlag af Grenе. (Af Sløde). Tel. Hall.

(sløe), Nff. (sløde). G. N. sløda: trække hen over. — 2) udsprede og jævne Gjødsel

paa et Jordstykke (f. Sløde). Gbr. Ndm. Jsl. slæda. — 3) søle, røre, fare skjedesløst frem. „Han gaar no ber aa sløde“. Nff.

Sløda, f. 1) Slæb, noget som man drager efter sig (omtr. som Sløde). Hall. i Formen Sløe, el. Slø. — 2) et sidt Klædningsstykke, en stor Vams eller Kappe. Hall. Tel. (G. N. sløda). Dgsaa et Dække eller Slør (?), Tel. — 3) et Slægs Rube til Fiskefangst i Grenе. Hall. Vald. Østerr. (Sløe). Skal ogsaa hedde Slø(d), og i Gbr. „Sløe“. I svenske Dial. slöda.

Sløding, f. Dragning, Slæben; f. Sløda.

sløg, adj. 1, 1) behændig, slink, nem; ogsaa: flog, sundrig. Tildeels i B. Stiff, ogsaa

Tel. og fl. Ufyg. sljög, Hall. Vald. (Sv. slög). Vel egentl. slaaende, eller som træffer godt. I Sammenfæctning betegner det:

stiftet til at slaae, f. snarløg, romsløg, trongslog. Af slaa (slög). — 2) flu, listig, forslagen. Mere alm. (Jf. slug). G. N.

slægr. Dgsaa: slem, farlig, f. Er. i Ordspøget: Eiden er ein sløge(r) Gjest. Nordre Berg. — 3) skamfuld, meget undseelig.

Nordl. Den sidste Betydning nærmer sig mere til det følgende Ord.

sløg, adj. 2, svang, kjerneløs, eller tynd i Kjeunen; om Kornlød som er standset i Modningen ved ugunstigt Veir. Gbr. Lo-

ten, Rom. Mest i Neutr. (sløgt Korn). Hedder ogsaa sløgmata(d) og i Østerr.

fly (sløtt), som ellers betyder sløv (f. slø). I Gbr. nævnes ogsaa flere Former: slø-

gjen (sløjen), sløsen og slørjen (især i Neutrums: sløje, sløse, slørje). Jf. sløyma.

I Svensk hedder det slø (som ogsaa betyder sløv); i danske Dial. sløi eller sløi.

Ordet synes saaledes snarest at være en anden Form af slø (slø). Jf. sløgst.

Sløgd, f. Behændighed; Sluhed. (Eldet brugl.). G. N. sløgd.

Sløgd, en Hjulning; f. Slegd.

sløgja, v. a. (er, de), opffjære (Fisk), tage Indvoldene af. (Af Slög). Nordre Berg.

Nordl. Nogle Steder sløye, men Imperf. sløge; Particp. sløgd. Jsl. slægja. Her-

til Sløgning, f. Dyffjærelse.

sløgjast, v. n. (est, dest), blive sløv, afstum-

pes; f. Er. om Knive. Edm. (Præf. lhyer sløjest, Imperf. slødest). Jf. slög, 2.

sløgjen, adj. 1) noget slab eller svagt skrænende. Gbr. (Vaage). 2) f. slög, 2.

sløgleg, adj. behændig, flog.

sløgt, adv. behændigt, snildt, listigt. Han kom so sløgt med det.

Sløkja, f. 1, Angelik (Plante). Abg. Tel. og flere. I Emaal. Sløke; paa Helg.

Sløyk. Andre St. Jol, Skogslut og flere. Sv. Dial. slöke.

Sløkja, f. 2, en langstrakt Hjulning i Jorden (= Sløta). Sogn. Hedder ogs. Sløy-

fja, Ejj., og Slækja, Tel.

Sløtje, n. en tung, svært Tingest, f. Gr. om en Baad eller Skude. *Harb. Jf. sloka.*

Sløtjen, adj. stor, vid. *Jf. langsløtjen.*

Sløtka (o'), v. n. (**sløtke**, **sløtke**, **sløtket**), sluffes (af sig selv), ophøre at brænde; om Jld eller Lys. *Solar*, i Formen: sløtke; sløtke, sløtke, sløtke (det sidste maaskee for sluffit). *Andre St. slofna. Sv. Dial. slofka* (f. *Rieq. 630*). *Particip slofken* er mere almindeligt.

Sløtka, v. a. (er, te), sluffe, ubsluffe. I nogle Distrikter **sløtka**. *G. N. sløtkva; Sv. slåka*. *Figurlig*: dæmpe, stille, faae til at ophøre. *Sløtka Dorsten*: læbste sig. *Sløtka Hungren*: stille sin Hunger. „*Sløtke eit Attelit*“: stille en vis Længsel el. Uro; staae sig Visshed om noget som man har tvivlet paa, og desl. *Sdm. Particip sløtke* (**sløtkt**), nogle *St. sløkt*.

Sløtkejar, m. en Sluffer; Brandsvøb.

Sløtkevatn, n. Sluffevand.

Sløtkeing, f. Slutning; Dæmpelse.

Sløng, f. Sleng. *slønga*, f. slønga.

Slør, n. 1, tynd og fin Dug; især om Lør-flæder. *Hall.*

Slør, n. 2, rum Vind for Seiladsen, Medvind, *Vær. Rysf. og fl. Sv. slør.*

Sløra, v. n. (ar), 1) om Egen: bevæge sig langsomt eller i svage Bølger. *Nordl. — 2) Jøle*, være seinfærdig eller skjedesløs. *Sdm. (Jf. Jøsl. sløra)*. *Hertil Sløra*, f. en skjedesløs Kvinde.

sløsa, v. n. (er, te), løse, ødsle med noget. *Ndl. Sv. sløsa.*

sløskodd, f. sløskodd.

Sløsn (el. Sløsen), f. Sløyna.

Sløya, f. 1) en lang og slunken Figur (omtr. som „*Sloe*“; f. *Slobe*). *Tel. — 2) en skjedesløs Person*; ogsaa en utugtig Kvinde. *Nordl. (Sv. Dial. sløja)*.

Sløytja, f. f. Sløtja.

sløyma, v. n. (er, de), standses i Modningen, svækkes, blive svang; om Kornsjød paa Ageren. *Tel. En anden Form sløyma* (sløyme) skal bruges paa Hedemarken. (*Jf. sløg*). *Sv. Dial. sløjn* og *sløjmsjåd*: svangt Korn. *Støtke sloom*: visne, forderves.

sløyma, v. n. f. sløyma.

sløyma, f. en skjedesløs Kvinde (omtr. som *Sløra*). *Sdm. Jf. sløyma*.

Smak, m. Smag, den Fornemmelse som noget forarsager, naar det indføres i Munden. *3 Tel. Smok* (o'). *Sv. smak*; *Eng. smack*. *Dgsaa noget af smage*. *Ein liten smack*: en liden Ret, som er mere for Smagen end til Nættelse.

smaka, v. n. og a. (ar), 1) smage, hve en vis Smag; f. *Gr. Det smakar søtt*. (*Imperf. nogle St. smakte*). *Usvig. smakaaa*, *Ubr. Sv. smaka*. — 2) smage paa noget; ogsaa: nyde noget af. *Eg sekk ittje smata det*. *Han skal ittje smata det*: han skal ikke faae en Bid deraf. — *Hertil Smakebite* (i'), m.

liden Portion til at smage paa. **Smakesup**, m. liden Drik, som man nyder for at lende Smagen.

smakande, adj. 1) smagende. 2) værd at smage. *Det var ittje smakande*: man burde ikke engang smage paa det.

smakkejoer, adj. nysgjerrig efter at smage paa noget.

smakka, v. n. (ar), smakke, smælde, give en smækkende Lyd. *Smaal.*

smakla, f. smukla.

smaklaus, adj. smagløs, slau.

smakleg, adj. smagelig.

Smakløysa, f. Smagløshed, Flaueh.

Smal, n. (m.), Larm, Smalben; f. *smala*.

smal, adj. smal, ikke bred; om en Flade el. flad Ting. (*Jf. grunn*). *Sv. smal*; *Aug. smæl*, *Goth. smals* (liden). *Nogle Steber i Femin. smol* (o'). *Harb. — Sjeldnere i Betydning: snap, utilstræffelig*. *Hertil Udtrykket „Smale-hans“* (el. *Smalhans*) med samme Brug som i *Svensk* og *Dansk*.

smala, v. n. (ar), smælde, knage, knitre. *Ndl. og Trondh. Usvig. smaalaa*, *Ubr. (Sv. Dial. småla. Rieq. 637)*.

Smale, m. 1, *flof*, *Hob*, *Mængde*. *Ndl. „Ein hell Smala“*: en heel *Hob*. *Smaal. Sv. smale*.

Smale, m. 2, *Smaafæ*, *Faar* og *Gjeder*. *Berg. Trondh. Nordl. (Andre St. Smædd, Smæe, Smaalog, Fenad)*. *Dgsaa blot med Betydningen: Faar (= Sauter)*, dog kun i nogle Egne (*Ndl.*), medens det derimod almindeligt omfatter baade *Faar* og *Gjeder* (*Sautsmale* og *Veit-smale*) i Modsetning til *Storfæ* (*Maut*); f. *Gr. i Forbindelsen „Bu og Smale“*, f. *Bu. G. N. smali*: Besætning af *Fæ*; ogsaa *Smaafæ*. *Sv. Dial. smale*: *Smaafæ*.

Smalebeist, n. *Faar* eller *Gjed* (*Buf* eller *Væder*). *B. Stift. Dstere: Smalekrøter*, n.

Smalebeite, n. *Græsgang* for *Smaafæ*.

Smalefall, n. *Krop* af *Faar* eller *Gjed*. (*S. Fall*).

Smalefjos, n. *Stald* for *Smaafæ*. *Nogle St. Smalefior*, m. *Sji*, og *fl.*

Smalefjor, n. *Rjød* af *Smaafæ*. (*3 Ndl. „Smalafjot“: Faarefjød*).

Smalelim (i'), m. *Lær* eller *Bov* af *Smaafæ* (*Faar*, *Gjed*).

Smalemark, f. = *Smalebeite*.

Smalestad, n. *Gjødjel* (*Mog*) af *Smaafæ*. *Nogle St. Smalestalle; Smalemel* (e'), m. (*Sdm.*).

smalka, v. a. (ar), forthinde, gjøre smalere (af *smal*); ogsaa: tilfjære med *Kniv*. *Rbg. Jf. smukla*. — *Mere brugl. i Formen smalkast*, v. n. *smalnes*, blive smalere; ogsaa: *inshvinde*, *afstaae*, f. *Gr. om en Hævelse*. *Sogn. Sjl. og fl.*

small, *knalbede*; f. *smella*.

Smal-legg, m. = *Grannlegg*. *Ndl.*

smalna, v. n. (ar), blive kompar. smatt, smuttede; f. smetta.
smatta, v. n. (ar), smaste, smække med Munden, ibet man æder eller smager paa noget.
Smatting, f. smastende Lyd.

Smaug, f. Smog. — **smaug**, f. smjuga.
smausa, v. a. lure, liste noget bort. Hall.
Hertil Smaus, n. (?). 3 Smauso(m): i Smug, hemmelig.

smaa, adj. 1) smaa, bestaaende af smaa Dele eller Stykker; om en Mængde, f. Gr. smaa Fisk, smaaet Korn, smaaet Laub, smaa Strift ic. G. N. små'r. Hertil Kompar. smærre, Superl. smæst; f. Gr. smærre Stog; smæste Sanden. — 2) liten, ikke stor. Bruges mest i Fleertal, hvor det træder i Stedet for det manglende Fleertal af „liten“; f. Gr. smaae Gutar; smaae Born. Formerne smaae (m. og n.) og smaa'a (f.) høres dog kun tildeels tydeligt. Søndre Berg. og fl. — 3) ubetydelig, ringe; ogsaa: svag, mat. Smaa Vinning; smaaet Arbeid; smaaet Regn; smaa Sjo (liden Søgang). — 4) knap, trang; daarlige; om Dmsfærdigheder. Der smaaet med dem: det er knapt for dem; de have libet at hjælpe sig med ic. — 5) smaalige, knap, farrig; om Personer. Han er so smaa av seg. — 3 Sammensætning med Verber betegner „smaa“ libet, sagte, i mindre Grad, f. Gr. smaalæja, smaaefringa. 3 andre Forbindelser træder det i Stedet for libet eller liten, da dette sidste ikke gjerne bruges i Sammensætning.

Smaabaara, f. Smaabelger; en ubetydelig Søgang.

Smaabaat, m. en af de mindre Slags Baade.

Smaaborn (o'), pl. Smaabørn. Sjældnere i Gentel: Smaabarn, n.

Smaabraud, n. smaa Rager, Kringler, Trebakker og deslige.

Smaabrigde, n. ubetydelige Afvigelser, Nuancer. Tel. og fl.

smaa broten (o'), adj. 1) brudt i smaa Dele. 2) f. smaaeleitt.

smaa brugden, adj. f. smaaeleitt.

smaa brynt, adj. som har smaa eller libet fremstaaende Dienbryn.

smaa bunden, adj. om Garn eller Bob: som har smaa Nasser.

smaa byrt, adj. deelt i smaa Parter, f. Gr. om Jord-Eiendom.

smaa driv, v. n. drive el. flyge smaat.

smaa æst, adj. som har smaa Ar.

smaa elt (ee), adj. faldbene i smaa el. korte Byger; om Veitret.

smaa eten, adj. smaaetvænde.

Smaafe, n. Smaafe (= Smale). Ofte Smaafenad. (Paa Helg. Smaafana).

smaa feld (el. smaafelt), adj. spagfærdig, maadeholden. Hard. 3f. storfeld.

smaa fengen, adj. 1) liten, ubetydelig. Nogle St. smaa fengt. — 2) knap, farrig, som

giver libet. Edm. (smaa fengjen).
smaaferdig, adj. seensfærdig, som arbejder seent. Smaal. (smaaferlig). Hedder ogsaa **smaaferug** (o') og **smaaferug**, Hall. — **Smaaferding**, m. en seensfærdig Person. Smaal.

smaa fngrad, adj. 1) som har smaa Fingre. 2) farrig, gnteragtig.

Smaa fsk, m. Fisk af mindre Størrelse, eller af de mindre Arter.

smaa fiellad, adj. om en Landstrækning, som har smaa Fjelde.

Smaa flygje, n. 1) smaa flyvende Insekter, Myg og fl. — 2) Smaa ting, Bagateller. Dstl. Dstest ubtalt Smaa fly; f. flygje.

Smaa folk, n. 1) mindre formuende eller mindre anseede Folk. — 2) Børn. Der er tomt Smaa folk i Huset: de have nylig faaet et Barn.

Smaa frost, n. ubetydelig Frost.

smaa ful, adj. noget listig el. sneidig.

smaa fott, adj. smaa fobet, som har smaa Fødder.

Smaa garn, n. mindre Fiskergarn.

smaa given, adj. som giver libet.

Smaa genta, f. Pige barn.

smaa gjord, adj. fint uarbejdet; sammensat af smaa Dele ic.

smaa gløgg, adj. nøieseende, nøstagtig i Smaa ting.

smaa grann, adj. nøstagtig, punktlig.

smaa graata, v. n. græde sagte.

smaa grynt, adj. om et Sted, hvor Grunden bestaar af Sand eller Smaa steen (i Bandet). Drk. og fl.

Smaa gut (uu), m. Dreng barn.

Smaa hall, m. Smaa steen; f. Hall.

smaa hende, adj. 1) som har smaa Hænder. 2) sparsom, noget farrig.

smaa hjartad, adj. smaalig, snæverhertet; ogsaa: frygtfom.

smaa hogga, v. n. hugge sagte eller smaat.

smaa hoya, v. n. omtr. som smaaropa.

Smaa hys, n. smaat eller kort Hys.

Smaa k, n. Smaa ting. Indh. „Detta Smaa kke“: dette Smaa kram. (G. N. småka, f.).

Noget lignende er „Smaa kje“ (Smaa kld?) om smaa Kreature, nemlig Kld og Lam.

Smaa kjerr, f. smaat Klat.

smaa kloyvd, adj. kloyet i smaa Stykker.

Smaa kostad, adj. ubetydelig, let at anskaffe. Det var ikke smaa kostad, o: ikke gjort med liden Besøstning. Hall. og fl.

Smaa krek (e'), n. smaa krybende Dyr, for Gr. Møl, Blablus og desl.

smaa kynd, adj. bestaaende af smaa Individer (Dyr, Menneker); om en Slægt eller Race. Et smaa kyndt Folkestag: en Slægt hvori de fleste ere smaa af Væxt.

smaa kynt, adj. smaa kornet; ogsaa om Steen med smaa Kjerter. Rbg. (smaa kynt).

Smaa last, m. Trælast af mindre Slags.

smaa laaten, adj. tilbageholden, stilfærdig;

fordringsløs. Lidet brugl.
smaaleg, adj. 1) ubetydelig, ringe. 2) om Personer: svag, frøbelig. Nysf. 3) smaalig, farrig. (Lidet brugl.). — **smaalege**, adv. lidet, i mindre Grad.
Smaaleike, m. Lidenshed; Ringhed.
smaaleit, adj. som har lidet Ansigt. (Modsat storlegen). Læmmelig alm. Hedder ogsaa Smaabrugden, Tel.; og Smaabrotten (o'), Tel. Busfr.
Smaalening (ee), m. Indbygger af Smaalene. Jf. Afsfolding (som er et ældre og bedre Navn).
smaalest, adj. om Hest, som kun drager smaa Læs, ikke er stærk. Tel.
smaalimad (i'), adj. spædlemmet.
Smaalina, f. en mindre Fiskefine.
smaaljuga, v. n. (lyg, laug), lyve saa smaat, forvende Sandheden.
Smaalog (o'), n. pl. Smaafæ (= Smale). Nbg. Tel. Afsvig. **Smaalau(g)**, Jæd. Afskilles i Ulsmaalog (Saar) og Gættmaalog (Gjeder).
Smaalyd, m. Børn. Nyl. og fl.
smaalexa, v. n. (lær, log), lee sagte. Dgsaa om at smile.
smaaløgjen, adj. morsom, pudsig, som gjerne vækker Latter.
Smaamegd, f. Børn, Børneskole. Hall. (Vel egentlig Smaa-umegd).
Smaamenne, n. en ubetydelig Person, En som er lidet anseet; i fl. omtr. som Smaafolk. Sff. G. N. småmenni.
smaamin^a (seg), v. a. (ar), neblade sig, bekvemme sig til noget smaat eller simpelt. Sdm. „han vilb' ikke smaaminke se til de“: han var for stolt dertil. Maafsee for smaamenta; jf. Smaamenne.
Smaamun (u'), m. en liden Forøgelse eller Forandring; f. Mun.
smaana, v. n. (ar), blive mindre, falde til i mindre Mængde. Lidet brugl.
Smaanad, m. Nedsettelse, Skam; noget hvorved man forringer sin Anseelse. Hard. Jf. G. N. smån: Forhaanelse.
Smaaning, f. (?), i Forbind. i Smaaningom, o: i det smaae; i smaa Dele (en detail); ogsaa: lidt efter lidt, smaat, langsomt. Nordre Berg. („i Smaaningaa“). Dgsaa som Adverb **smaaningom**, Gbr. Drf. (Sv. småningom).
smaanøgd, adj. fornsiet med lidet, fordringsløs, besteben.
smaanøyt, adj. smaatørende, som nyder lidet. Bøfs og fl. Paa Helg. **smaanytten**, som ellers betyder: paapaselig for at benytte allehaande Smaating.
Smaapengar, pl. Smaapenge.
Smaapluff, n. Smaating; smaa Slumper.
Smaapoka (o'), f. Børnesopper (f. Poka). Mest i den bestemte Form: Smaapokaa (Sdm.), Smaapoko (Helg.), Smaapufu (Drf.). — **Smaapoke-ær**, n. Ar efter

Kopperne. **smaapok-ærutt**, adj. koparret.
smaaraadleg, adj. forsigtig, afholden, sparsom; ogsaa: knap, farrig. Hard. Tel.
Smaaregn, n. sin Regn. — **smaaregna**, v. n. (er, de), regne smaat.
Smaareidsla, f. smaa Udgifter; fordom ogsaa en vis Deel af Skatterne.
smaarendad, adj. smaatribet.
smaaropa, v. n. (ar), raabe med lavere Røst, ikke meget høit.
smaarosad, adj. smaablomme.
smaaruffad, adj. smaarynket.
smaarutad, adj. smaarudet, tøret.
smaaryffja, v. a. (er, te), nappe, trække, gjere smaa Nysf.
smaarøda, v. n. (er, de), tale saa smaat eller løselig om noget. Mange St. **smaasnaffa**.
smaasam, adj. sparsom, nøieregnende, smaalig. Tel.
smaasaar, adj. farrig, gnieragtig. B. Stift, Tel. og fl. Vel egentl. sølsom for Smaating, omskindet.
smaasjoad, adj. 1) om et Sted, hvor der er liden Søgang. — 2) om en Tid, da der er liden Floed og Ebbe. Nordl. (smaasjøa, smaasjøa).
Smaastog, m. Skov af smaa Træer.
smaastoren (o'), adj. staaren i smaa Stykker.
smaastrika, v. n. Krigte med lavere Røst.
Smaastuld, f. Gjæld i smaa Summer.
smaastunda (seg), v. a. (ar), skynde sig lidt, have nogen Hast.
smaastvad, adj. smaatfyet.
Smaastvolda, f. ubetydeligt Slægtskab.
smaaspringa, v. n. løbe saa smaat.
Smaastad, m. en mindre Stad (By).
Smaastein, m. Smaasteen.
smaastilt (ii), adj. prentet med sin Skrift eller smaa Bogstaver. Berg. Nordl. og fl. 3 Hall. „grovstiltla“.
Smaasvein, m. Drengbarn. (Ofte i Folkeviferne).
Smaataus, f. Pigebarn.
smaatant, adj. som har smaa Tænder.
smaatindad, adj. smaatandet, f. Gr. om en Kam.
Smaating, m. Smaating, ringe Ting.
Smaatraav, n. kort eller sagte Trav.
smaatt, adv. smaat, ubetydeligt, i mindre Grad; ogsaa: langsomt, seent, lidt efter lidt. Det gjeng so smaat.
smaaturftig (-turtig), adj. let tilfredsstillet, som behøver lidet. Hall. og fl.
Smaaturfting, m. en liden Portion. Mest i Fleertal (Smaaturftingar). Hall.
smaaryffjen, adj. kort for Hovedet, lettelig fornømet. Hall. og fl.
smaatok, adj. sparsom, maadeholden, som tager lidet. Modsat stort.
smaavaksen, adj. liden af Vært.
Smaaveber (-veer), n. 1) mageligt Veir paa Søen, uden Storm eller Søgang. B.

- Stift. (Jøl. småvidri). — 2) Opholdsveir, afverlende med smaa Regnbuhyger. Dtl. (Smaaaver). Hertil et Adj. „smaaaveralt“, lidt afverlende. Hall.
- smaaaveges** (gj), adv. 1) ubetydeligt, i ringe Grad eller Mængde. Nhl. og fl. (smaa-veies). — 2) i det smaae, stykkevis. Trondh. Nordl. Jøl. småvegis.
- Smaaavert**, n. smaa Arbeider.
- Smaaavid** (=ve), m. Smaaaved, Grene og Toppe af Træer.
- smaaavitug** (f), adj. noget eenfoldig eller uvidende. Hall. og fl.
- smaaavoren** (o'), adj. noget smaa eller ubetydelig; ogsaa: smaalig, knap, farrig.
- smaaavørva**(d), adj. som har smaa eller tynde Løber. Hall. f. Vær.
- smaaøyg**, adj. som har smaa Dine. Jøl. småeygr.
- Sme**, f. Smid. **Smee**, f. Smøe.
- Smeik**, m. en smigrende Tiltale, Indsmigrelse. Tel. Dgsaa: Kjørteng eller Kys. Smaal.; nogle St. Smek (ee).
- smeitja**, v. a. og n. (er, te), 1) stryge, flappe, cavašere. „smeite“, Soler. Sv. smeka. — 2) smigre, indsmigre sig, gjøre sig behagelig. Tel. Hall. og fl. Spotvis: smeitja og sleitja. Jf. L. schmeicheln.
- Smeikjar**, m. en Smigrer. Tel.
- smeitksam**, adj. indsmigrende, sødtalende, meget artig. Østere smeitjen (fl. smeitne), Tel. Hall.
- smeiren** (om Smag), f. smeren.
- Smeit**, m. Uheld, Stuffelse, Modgangsstød; ogsaa Fortrød, et fortrædeligt Puds. Han felt ein laut Smeit. Dei vilde gjera meg ein Smeit. Nordre Berg. Jøl. smeitr: Stød (Halborson).
- Smeita**, f. 1) en Måsse, Mængde. Heite Smeita: den hele Hob. — 2) en Madret (Nylja) af Brød og Fiskelever. Ndm. Jf. Smelta.
- Smek**, f. Smeif. smekjen, f. smeren.
- smekka** (silles), f. smakka.
- Smele**, n. en Græsart med meget tætvoxende Blæde eller traadformige Blæde; nærmest: Vølge-Bunke, *Aira flexuosa*. (S. Jensenius, Beskriv. over Bratsberg Amt, p. 64, 65). Meget udbredt, men i forskjellig Form: **Smele** (ee) og **Smile** (f), Nyl. Lister, Søterød., **Smyle** (y), Tel. Num., **Smly**, Hall., **Smøl**, Namd. Inbr., **Smelve**, Nyl. (Hjelmeland), **Smylve**, Hard. Voss, **Smylm** (y'), Nhl. Hertil ogsaa **Smelebunt** (Smylebunt), m. om selve Straaet eller Toppen. Tel. (Mo). Jf. Bunt. Ordet betegner overalt et udmærket godt Fodergræs i Fjeldmarkerne (ligesom Ruff, Rysfje og Lovgræs), men uvist om allesteds den samme Art. Navnet gjenfindes i det tybste Schmiele, i Dial. Schmele; f. Weigand 2, 609, hvor det ubledes af schmal (smal). Det sidste synes her tvivlsomt paa Grund
- af de afvigende Former, som hellere synes at forudsætte et gammelt „Smilve“ eller noget lignende.
- Smell**, m. 1) Smalt, Knald; f. Gr. af Skud eller Slag. Alm. (Sv. småll). — 2) en Brist eller Sprække. Glatet felt ein Smell. Romsb. Ndm. — „Smellen“ skal ogsaa være en Benævnelse paa de Fremmede som besøge Fiskeriet i Nordland og Finnmarken.
- smella**, v. n. (smell, small, smollet), 1) knalde, give en knalvende Lyd, ligesom et Skud eller haardt Slag. Alm. Sv. smålla; Jøl. smella. — 2) briste, sprække med et Knald; ogsaa: springe, explodere. Smella sunder: briste i Stykker. Smella av: briste itu; ogsaa gaae af, om et Skud. — 3) bryde løs, indtræffe pludselig; ogsaa: komme til en raft Afgjørelse. Det smalt med Nordvesten: en Storm af Nordvest bryd løs. (B. Stift). No skal det smella: nu skal det endelig blive afgjort; nu skal Slaget staae.
- smella**, v. a. (er, te), smælde, flemme til. Smella atter Luta: slaae Lugen til. Dgsaa v. n. småffe, frembringe Knald. Han sat og smelte med Svipa. Stjella og smella: skjælde og larme.
- Smella**, f. 1) en Skralde; f. Kraakesmella. — 2) Blære-Urt, *Silene inflata* (el. *Cucubalus*). I Sæt. Smedde. Dgsaa kaldet **Smelleblom**, Tel. Buskr., **Smellegras**, B. Stift, **Smellpung**, Indh., **Smellstoff**, Soler. Andre St. Stjella.
- Smellar**, m. Smælter (Blater), et Insekt, saa kaldet fordi det, naar det ligger paa Nyggen, er i Stand til at vende sig med et enkelt Hov, der lyder som et Knald.
- Smellegras**, f. Smella.
- Smelletang**, n. Blære-Tang (Søværst), *Fucus vesiculosus*.
- smellfeit**, adj. smækket, meget fed; om Dyr. Hedder ogsaa: smellende feit.
- Smelling**, f. Knalben, gjentagne Knald.
- Smelling**, m. f. Smøling.
- smellfald**, adj. meget kold, om Luften. Dtl. (Sv. smållfall). Jf. Udtrykket: Der so taldt, at det smell i Beggjom.
- Smellkys**, m. smælende Kys.
- smelta**, v. n. (smelt, smalt?, smolter), smeltes, blive flydende (= braadna). Meest alm. svagbriet (smelter, smelte). Den stærke Bøining, som netop er den rette, findes sjelden fuldstændig; saaledes i Østerd. smelt'er, smalt, smulte; dog skal Formen „smalt“ være meget sjelden. (Sv. Dial. smålta, smalt). Jf. smolten og Smolt.
- smelta**, v. a. (er, e), 1) smelte, gjøre flydende (= bræda). Mere alm. — 2) for-døje, opløse (= melta). Nordl. Sogn, Nhl. (Sv. smålta). — Bøiningen vækkende, ofte „ar“, og Particij smelta(d), egentl. smelt.
- Smelta**, f. 1, Måsse, Røre. Heite Smelta: den hele Slump.

Smelta, f. 2, en liden Fisk med bleggrødt Skind, Gadus minutus. (Hærd. Sff. Nff. Ellers kaldet Kolga (Sogn) og Nyfs (Sdm.). Paa nogle Steder betegnet dog Smelta en anden Fisk, nemlig en liden Hvidling (Kvitting). Sfl. Nff.

Smelting, f. Smeltning.

Smer, f. Smør. — **Smere**, f. Smøre.

Smeren (ee), adj. slau i Smagen, lidt vammelmel; som har en vis ubehagelig Sødme eller Fedtsmag. Søndre Berg. og fl. Hedder ogsaa smehren, Sdm. Nordl., og smæren, ved Trondhjem. Disse Former synes at hentyde paa et oprindeligt smedren (e'); jf. Jæl. smedja: vammel Smag. 3 Østerd. hedder det smekjen (ee), som falder sammen med smekjen, o: smigrende; jf. Jæl. smedjulegr: sledst, og smjadra: smigre.

Smerevsmak (ee), m. vammel Smag.

smetta, v. n. (smett, smatt, smottet), smutte, trænge sig frem, løbe igennem en Åbning. Lommelig alm. Smaaffsten smuttet for Garnet. Ratten smatt inn under Beggen. Fuglarne hadde smottet igennem Gluggen ic. Dgsaa: liste sig bort, forsvinde. Han smatt fraa øis. — Particly smotten.

smetta, v. a. (er, e), putte, stikke, føre igennem en Åbning; ogsaa: gjenne el. bringe i Skjul. smetta seg inn: smutte ind. Han smetta seg av: han listede sig bort.

Smetta, f. en smal Åbning. Østl. Andre St. smotta, f. og smette, n.

smette, n. 1) smuthul, Skjul. 2) Gangveit eller smalt Rum imellem to Huse. Vofs og fl. Ellers kaldet smott, n. Sff. og smotta, f. Trondh.

smetten, adj. rask til at smutte ud, vanskeligt at holde ic.

Smetting, f. smutten, Gjennemløb.

smi, f. smida. — **Smia**, f. Smidja.

Smid (i'), m. Smed, En som arbejder i Metal; tildeels ogsaa: Mester, Kunstner. Mest alm. Sme, ogs. Smi (i') og Smid, Sdm. G. N. smidr, Ang. smid. Jf. Smide.

smida (ii), v. a. (er, de), smede, arbejde i Metal. Mest alm. smi (smia), med Præs. smir. G. N. smida (ar). Part. smidd.

smida (2), v. a. (ar), skjære, tilskjære (Træ), bearbejde noget med Kniv. Meget brugt. vest og nord i Landet. (Jf. spikka). Egentlig samme Ord som forrige, men adskilt i Bøiningen; dog hedder Zinperf. ofte: smidde. Part. smida(b) og smidd (i Neutr. smidt).

Smide, n. smedet Arbejde, Redskaber af Jern eller andet Metal. Østl. og Trondh. (i Formen Smie og Smi). G. N. smidi; Sv. smide. Sjelbnere om Redskaber af Træ, f. Træsmide.

Smidefang, n. 1) Jern eller Materiale til at smede. 2) Smede-Redskaber. Dgsaa kaldet Smidjereide, m.

Smiding, f. 1) Smedearbejde. 2) Tilskjærelse med Kniv; f. smida.

Smidja (i'), f. Smedie, Smedeværksted. Mest alm. Smia (ii); ellers: Smidja, og Smiggja, Hærd., Smiu, Østl. G. N. smidja; Eng. smithy. — **Smidjebelg**, m.

Smedebælg. **Smidjegruva**, f. Gøse.

Smidjehamar, m. Smedehammer. **Smidjeføl** (o'), n. Smedeful. **Smidjefinder**, n. Hammerfjæl; ogsaa Grums og Klumper i Smedieaasen. (3 Øbr. Smiu-aur).

Smidjestabbe, m. Blok hvort Ambolten er fastet. **Smidjested** (e'), n. Ambolt.

Smidjetong (-taang), f. Smedetang.

smiger (i'), adj. smækker, tynd, svag. (Modsat diger). Nordre Berg.

Smiff, m. Smæk, Slag. Dgsaa om et Tab eller Uheld. Jaa ein Smitt.

smiffa, v. a. (ar), smække, flemme til, slaae. (Tydske Dial. schmicken). smitta til: slaae til, vove, gaae ind paa noget uden Betænkning. Hertil ogsaa: smikkast, v. n.

stumpe til, komme til Afgjørelse (omtr. som smella).

Smiffa, f. 1) en Smække eller Klap; for Gr. Broffsmiffa (Bureffig). — 2) et Slags Myg med lange Fødder; Stankelbeen (= Myghant). B. Stift.

smikkfull, adj. bredfuld, ganske fuld; f. Gr. om en Vaad. Nordl. og fl.

smila, v. n. (er, te), smile, vise et lattermildt Ansyn. Nyere Ord (?). Sv. smila; Eng. smile. (Jf. smaaleja, smolla, myla, sira).

Smil, m. et Smil. Draga paa Smilen: trække paa Smilebaandet. **Smile-doff**, f. Smillehul. Hærd.

Sminka, f. Sminke.

smita (ii), v. a. (smit, smeit, smitet), 1) smøre, bestrøye; især meget tyndt. smita utyver: smøre tyndt paa. Lidet brugt. og helst med svag Bøining: smiter, -tte. B. Stift. Sv. Dial. smitta, smet; jf. Goth. smetian: smøre. — 2) smide (ud), kaste. (Sjelden). — 3) liste bort, bringe i Skjul.

smita seg av: lure sig bort. Han smeit seg undan: listede sig til Side. Nordl. og flere. (3 Hall. smyte). Jf. smeit.

smiten, adj. indsmigrende, meget fin og høflig. Nfl.

Smittl (Smist), f. Smørelse, Salve eller Lægemiddel for Huden. Nordre Berg. (med Udtaalen Smittl, eller Smittsi). Jf. Smyrsl.

Smitt (i'), m. et Fæstebaand i Kanten paa et Seil. Trondh. Nordl. (Formod. af smetta). Afslg. Smit (ii), Sdm.

smitta (i'), v. n. (ar), smitte (= fengja). Nyere Ord (?). Jf. Jæl. smita: slaae igennem (om Fod); L. smittigen: beplett.

Smitter (i'), m. Smule, lidet Gran. Berre ein liten Smitter (Smitt'r). Nordre Berg.

Dgsaa i Formen Smitt. Lister.

smjuga, v. n. (smyg, smaug, smoget, o'), krybe, smutte, trænge sig igennem. Mest om smaa Dyr, Muus, Insekter ic. Jf. smetta. Inf. nogle Steder: smjøge, smuga,

- smjga. Supin. lyder mest alm. smogje (o'). G. N. smjuga; Ang. smügan, smögan, Mht. smiegen. Mere aktivt: smjuga upp gjennemgrave, bore; f. Gr. Matten smyg upp Treet. Hertil smogen, Smog, smygja.
- Smjør**, f. Smør.
- Smog** (o'), n. 1) Gjennemløb (f. smjuga); ogsaa noget, som fryber eller graver sig igjennem. Jf. Eitersmog. — 2) Hul efter en Gravning; især Drmhuller i Træ. (Maffesmog). — 3) Smug, smal Gang imellem Husene; en meget trang Gade i en By. Mere alm. Nogle St. Smaug (Smau); i Hall. Smög. Ellers kaldet Smotta, Smette, Krop, Geil.
- Smoga** (o'), f. Smuthul, smal Gang. (Sjeldnere). G. N. smuga. Jf. Garbsmoga.
- smogen** (o'), part. (af smjuga), frøben, smuttet, f. Gr. utsmogen. Ogsaa gjennemgrævet, hullet (uppsmogen, maffesmogen). Nest alm. smogjen.
- smogna** (o'), v. n. (ar), spinde ind, blive smalere eller mindre. Hall. og fl. Paa Eiler smugna.
- Smok** (o'), m. f. Smaak.
- Smokk**, m. Fingerhätte, Skindhylster til en faaret Fingel eller Haand. Smaal. og fl. I Hall. Smukk. Andre Steder Nygla, Hyltra). Vel egentl. Raabe; jf. G. N. smokkr: Brystbug; Eng. smock: Sørf.
- smokla** (eller smukla), v. n. lure, liste sig frem, holde sig i Skjul. Smaal. Smokle-kolla, f. En som holder sig i Skjul.
- smola** (o'), v. a. (ar), knuse, splintre, slaae sønder. Norbl. (smolla). Sv. Dial. smola, smolja. Ogsaa: larne, knage. Jf. smala.
- smolka**, v. f. smolla.
- Smoll**, m. dæmpet Latter. Nhl.
- smolla**, v. n. (ar), snise, lee sagte. Nhl. Hebber ogsaa smolka (Nhl.) og smugla (Nyh.).
- smollen**, part. brusten, sprungen; ogsaa: udbrudt; f. smella.
- Smolt**, n. 1) smeltet Fedt. I Sogn fornemmelig om Evinesfedt (andre St. kaldet Evinesmør). Sv. smult. — 2) Smørelse (= Smurning). Mere alm.
- smolten**, adj. smeltet, flydende (= braaden). I Dstherd. smulten. Egentl. Particyp af smelta.
- smoltna**, v. n. (ar), smeltes, opløses; f. Gr. om Suffer. Det smoltnar upp. Mere alm. Jf. smelta.
- Smotta** f. Smuthul, smalt Pas eller Indløb. Tilbeels det samme som Smog (Smug). Trondh. og fl. I Est. Smott, n. Jf. Smetta, Smette. Ogsaa: Split el. Aabning i Klæder. (Sfotta, Hovudsmotta). G. N. smätta (?). Sv. Dial. smott, smutt, m.
- smotten**, part. (af smetta), smuttet, løben, f. Gr. utsmotten, innsmotten.
- smortna**, v. n. (ar), smutte ud, falde igjennem, drysse. B. Stift.
- smugla**, v. n. drive Smughandel. (Nt. smug-geln, Eng. smuggle). Jf. smokla. Om en anden Betydn. f. smolla.
- smugna**, f. smogna. **Smukk**, f. Smokk. **smukk**, adj. gavmild, gæstfri. Tel. Hall. Maaftæe det tydske Schmuck: vaffer.
- smukla** (u'), v. n. tilstjære Træ; stjære Klobset eller til Unytte. Nordre Berg. I Drf. smakla (jf. smalka). Om et andet smukla, f. smokla.
- smuldra**, v. a. (ar), knuse, smaastrøbe. Dstl. (Jf. smola). **Smulder**, n. Smaastrykker. Slaa i Smulder. Hall. og fl.
- Smule**, m. en Smule, liden Deel. Usvig. **Smul**, B. Stift, og **Smulu**, f. (altsaa Smula, u'), Soler. Sv. smula, f. (i Dial. smola). Jf. smola og smuldra.
- Smulegraat**, m. en Gnier. B. Stift.
- smurd** (u'), part. smurt, bestroget; f. smyrja. Usvig. smur'e, Berg. G. N. smurdr.
- Smurning** (u'), m. Smørelse; noget at smøre med; især Fedt eller Tran. Temmelig alm. G. N. smurning, f. Saa Smurning (spovtvis): blive banket, pryglet; ogsaa: blive udffjælt.
- smyg**, f. smjuga.
- Smyle**, en Græsart; f. Smele.
- smyrja** (y'), v. a. (smyr, smurde, smurt), 1) smøre, stryge paa. Nogle Steder med Inf. smyra og Præs. smør; ogsaa med Imperf. smure (u'). G. N. smyrja (smurdi); Sv. smörja. — 2) besmøre, bestryge; for Gr. en Hjularel. Uegentlig: bestikke, vinde En for sig ved Gaver. — 3) slaae eller snerte paa noget. Smyrja til: slaae til, smække; ogsaa: driste sig til noget, tage en raft Beslutning (= smikka til). Smyrja upp: banke, prygle. Hertil ogsaa et Subst. **Smyr** (y'), m. et Slag, en Dast. Jf. Smurning.
- Smyrja**, f. 1) Smørelse, Blanding til at smøre med. Mindre brugl. — 2) Mæsse, Røre. Heile Smyrja: den hele Slump. Dstl.
- Smyrsl**, f. Smørelse, Salve. (Noget sjældn; f. Smitsl). G. N. smyrsl.
- smyrta**, v. a. (er, te), liste bort, føre i Skjul (= smita). Hall. „smyte se“: liste sig, lure sig frem. Jf. myta.
- Smædd**, f. 1) en Samling af smaa Stykker; en mindre Sort, f. Gr. af Frugt. Hall. (Hf. smaa). — 2) Smaaaf, Faar og Gjeber. Hall. (Al). Jf. Smæe.
- Smæe**, n. Smaaaf (= Smædd, Smale). Tel. I Gulbalen: Smee.
- smækka**, v. n. (ar), formindskes, aftage, tilles; om Vind og Søgang. Nhl. (Lyder som smekka). G. N. smækka: formindskes; af smaa.
- Smøling**, m. 1) Smaaafolk, simple eller ringe Folk. Hall. G. N. smølingr. — 2) en Stakkel, En som formaar liden. Ndm. (I Sogn Smøling: en halvvoeren Dreng). — 3) en Gnier, karrig Person. Ndm.

Ostere: Smaasmøling.
Smære, m. Kløver (Urt), *Trifolium*. Dstl. Nogle St. **Smæra**, f. 3 Solør: **Smere** (ee), m. Sv. Dial. smære, m. Jsl. småri (Kløver), smærun, pl. (Kløverrod).
smæren (vammel), f. smeren.
smærre, adj. bestaaende af mindre Stykker; f. smaa. Superl. smæst.
Smeg, f. Smeg. — **Smøle**, f. Smele.
Smør (ø'), n. Smør, Mælkeseft. Afvig. **Smør** (e'), Tel. (Vinje, No), og i en ældre Form: **Smjør**, Sæt. (Bygland). G. N. smjør, smör. — hertil **Smør-ast**, m. Træst af fremsætte Smør i. **Smør-anga**, n. smeltet Smørklump i Grød, til at dyppe i. **Smørbitte** (i'), m. et Stykke Gladbød, bestuurt med Smør. **Smør-kanna**, f. = Smørast. **Smørjelda**, f. omtr. som Smørauga. Tel. **Smørjuka**, f. en liden Portion af fæstt Smør, oplagt paa et Stykke Brød i Form af en halvtugle el. rund Klat. Nordenfjelds. **Smør-flag**, n. et Stykke fornet Smør, som ligger en Ost. B. Stift. **Smørstett**, n. Briske at sætte Emør paa. Sgl.
Smørblom, m. Urt med anseelige gule Blomster; især Ranunkel. Sgl. Nyf. Rbg. Toten og fl. Ellers ogsaa om Lovetand, Sæt. Om Rabbeleie (*Caltha*), Bufr. Om Tormentille, Nyf. og fl. 3 Valders **Smør-soleira** om *Lotus corniculatus*.
Smørbolle, m. *Trollius europæus*. Smaal.
Smørbruff, m. Urt med tykke Blade; saaledes 1) Hudslog (*Sedum Telephium*), Gbr. Hall. Smaal. — 2) Rosenrod (*Rhodiola rosea*). Nhl. Sogn, Vosø. Dgsaa kalbet **Smørstak**. Nhl.
Smørskuld, f. Jordskuld, som er regnet efter en vis Afgift i Smør, kalbet **Laup** eller **Smør-laup**. Nogle St. **Smørleiga**, f. smørrut, adj. plettet af Smør.
smøygja, v. a. (er, de), 1) putte, stifke, for Gr. et Toug igjennem en Blok. Nhl. og fl. (sebv. smøya, Pres. smøye, men Imperf. smøygde). Dgsaa paa Dstl. 3 Solør: smøye. Egentl. lade smutte; af smjuga, smaug. — 2) smøge, trække af eller paa. Smøng av deg Trøya. Han smøygde paa seg Klædi. Tel. G. N. smøygja. Particp smøygð (avsmøygð).
smøygjen, adj. smibig, som lettelig smutter igjennem. Jf. smjuga.
Smøygjestol, m. Kjemmeløkke i en Sæle; Ring at stifke noget igjennem. Hall.
smøystast, v. n. kysfes, hjele med hinanden.
Smøyst, m. et Rys. Hall.
Snabb, m. Bld, Stump, liden Stykke. Tel. Hall. Smaal.
Snadd, m. Snude, Flab; ogsaa: **Snakketol**. Nordre Berg. Nordl.
Snadda, f. en kort Tobakspibe. Dstl.
Snadde, m. (?), en liden Vaad. Mandal.
snassa, v. n. (ar), snaste, øde begjærligt;

snage efter Foder.
Snag, n. Saar af Stød eller Gnidning; f. Gr. paa en Fod. Hall.
snaga, v. a. (ar), støde, forgnide, støde Huden. Hall.
Snage, m. en fremstaaende Spids, en Ddde eller Lange af Landet; et Rev. Sdm. (Snagje). 3 Nordl. **Snag**. Jf. Skage.
snak, adj. graadig, begjærlig. Nff. Sff. og flere. Andre Steder **snaken** (snakjen): snagende.
snaka, v. n. (ar), snage, lede efter noget, især til at øde. G. N. snaka. Dgsaa: rapse, snappe noget til sig; om Dyr.
Snaking, f. Snagen; Napserie.
Snakk, n. Snak, Tale. Komt til **Snatts**: komme i Samtale. Nyt Ord, f. selg.
snakka, v. n. (ar), snakke, tale, samtale. Meget brugt. vest og nord i Landet. Nye Ord, efter Nt. og Holl. **snakken**. — **Snakkar**, m. snaffom Person. **snakkesør**, adj. stiftet til at tale for sig. **snakksam**, adj. snaffom.
snaldra, v. n. fraale, tale skrigende; ellers især om Hunde: gjøe idelig, i eet væk. B. Stift.
snapp, adj. knap, snæver. Mandal, Rbg. 3 B. Stift fun i Forbindelsen: knapt og knapt.
Snar, n. 1, 1) en Bribning, Sammenslyngning, Kurre paa Træad ic. Dst. og flere. Dgsaa kalbet **Snarlykkja**, f. Tel. Hall., og **Snarrukka**, Bufr. (Jf. Snur). — 2) et Bånd af sammensnoede Straa. (Halmfnar). Sdm. og fl. Dgsaa: en Løkke, en liden Bugt (Hempa). Vald. — 3) et Par Korn-Neg, som sættes tilfammen paa en Stavre (Staur). Nhl. Sff. Af snara. Jf. Nid, n.
Snar, n. 2, den nederste Deel af Skinnenebet. (Nlesnar). Tel. Dgsaa kalbet **Snarlegg**, m. Andre St. Grannlegg.
Snar, n. 3, Kraftov; f. Snaar.
snar, adj. 1) snar, hurtig, rask i sine Væggelser. G. N. snar(r). Snar til aa ganga: rask til at gaee. Modfat sein. — 2) let, kort, som man snart bliver færdig med. Ein snar Veg. Git snart Arbeid. — 3) tilbly færdig, som kommer tilbly frem (f. Snarekorn); ogsaa: som kommer pludselig (Jf. braad). En Sygdom, som ellers hedder Braadmeim, eller Braadpott, kaldes i Nhl. „da snara“, o: det snare, hastige. 3 snaraste Lag: næsten altsfor hurtig. Fyre det snaraste: for en kort Tid. Som snaraste; f. snart.
snara, v. a. (ar), 1, vride, snoe, vinde eller dreie omkring. Meget brugt. i de nordlige Egne. Afvig. **snarara**, Gbr. Dst. G. N. snara: vende, ogsaa slynge m. m. Ordet har maaskee engang havt stærk Bøining (sner, snor, snaret), da ogsaa Snor og Snøre kunde henføres hertil (f. Grimm, Gr. 2, 42). — Som v. n. betegner snara ogsaa: hvirvle, syge omkring i Luften.

- Hall. Dgsaa: hypp Riv ved at forvirre en Andens Ord. Edm. Nff. Hertil „Snara-snakk“, n. Fordreielser, ondskabsfulde Indvendinger. „En Snara-tvare“, en vrangvillig Person, En som forvirrer Sagerne ved allehaande Forvirninger.
- snara**, v. a. (ar), 2, besnare, fange i en Snare. (Ejlbneer). Tel. (Landst. 491). Snara seg: indvikle sig i en Snare. Bustr. Af det selgende.
- Snara**, f. en Snare, Strikke, især til Fuglefangst. Hedder ellers **Snora** (o'), Søndre Berg. og fl., **Snuru**, Hall. Dstl. Gulbalen. G. N. snara, acc. snöru. (Jf. Dona).
- Snara**, Vindkast; f. **Snara**.
- snarbeden**, adj. let at bede, villig, søielig. I lignende Betydning ogs. **snarboden** (o').
- snarbuen**, adj. som lettelig kan blive færbig; ogsaa: rasf, skyndsom.
- Snarekorn**, n. Korn som modnes tidlig. Saalebes **Snarehavre**, m. Havre som modnes lige snart som Byg. B. Stift.
- snar-eten**, adj. 1) rasf til at æde, som ikke spilder Tid ved Spiisningen. — 2) om Mad, som kan nydes i en Hast.
- snarfaren**, adj. fort, let at befare; om en Vei.
- snarfengen**, adj. let at bekomme.
- Snarferd**, f. en fort, hurtig Keise.
- snarfunden**, adj. let at finde.
- snarfør**, adj. rasf, som farer fort.
- snarført**, adj. rasfodet, rasf til Føds.
- snarfjengd**, adj. som gaar hurtigt; ogsaa: forgjængelig, kortvarig.
- snarfjord**, adj. let gjort. Der er ikke snarfjort: det kan ikke gøres i en Hast.
- snargrodd**, adj. snar til at groe.
- snarbendt**, adj. rasf med Hænderne.
- Snaring**, f. Bredning; f. snara.
- snarf**, stonnebe; f. snerka.
- snarka**, v. n. (ar), snorte (= rjota). Gbr. og fl. Sv. snarka.
- snarfjøm**, adj. snar til at komme, snart færbig, som ikke lader længe vente paa sig. Søndre Berg. Ofte: **snarfjøm**.
- snarkomen** (o'), adj. snar til at komme (= snarfjøm); ogsaa: tidlig moden eller udviklet; om Menneker: tidlig voksen og arbeidsfer. B. Stift.
- snarfveikt**, adj. let at tænke.
- snarfleg**, adj. noget hastig eller pludselig.
- snarflege**, adv. noget snart, hastigt. Du ser so snarflege denne Songen: du blev saa kort hos os denne Gang.
- Snarflegg**, m. f. Snar, n. 2.
- Snarfleike**, m. Snarhed, Rasfhed.
- snarfjend**, adj. om et Sted, hvor Korn og Frugter modnes hurtigt. Dstl. (Mobsat seinlendt).
- Snarflekja**, f. f. Snar, 1.
- snarmogen** (o'), adj. tidlig moden.
- snarmælt**, adj. som taler hurtigt. Tel. og flere. Ellers oftere: **snartalande**.
- snarnøgd**, adj. let tilfredsstillt. (Ejelden).
- Snarp**, f. Snerpa, f. — **snarp**, f. snerpa, v. **snarp**, adj. 1) skar, hvas, stikkende; ogsaa: haard, ru, skrumpen. Tel. Hall. Mhl. Nordl. G. N. snarpr. Jf. snerpa. — 2) rasf, hurtig; ogsaa: nem til at skjønne noget. Num. Hall.
- snarpast**, v. n. (ast), blive skarper, hærdes. Dgsaa: snarpa seg, o: skynde sig, haste. Hall.
- snarraadd**, og **snarraadug**, adj. snarraadig, rasf til at bestemme sig. G. N. snarraadr.
- Snarrukka**, f. Snar, 1.
- snarfjgd**, adj. hurtigtseilende. Hedder ogsaa **snarfjglande**.
- snarfint**, adj. iilfindet, opfarende. Trondh.
- snarfist**, adj. let at fiske.
- snarflog**, adj. let at slaae eller meie; om Eng. Nordre Berg.
- snarfvoev**, adj. som let falder i Søvn, snar til at sove ind. Gbr. og fl.
- snart**, adv. 1) hurtigt, rasf (= fort). Det gjelt snart. — 2) snart, strax, om fort Tid. Han maa vel koma no snart. — 3) let, lettelig. Det laam so snart henda. Der snart nog: der vil let blive nos, der behøves ikke meget. Det trur eg snarare: det vil jeg hellere troe. — 4) næsten, ikke langt fra. Det var, snart aa segja, verre: det var næsten verre, eller saa at sige verre. (Jf. Sv. snart sagdt). — 5) nu og da, en Gang imellem. Snart er han ute, og snart er han inne. Snart den eine og snart den andre: nu en og nu en anden. Som snaraste: for en kort Stund, for et Dieblif. Han var her verre som snaraste, o: funn i et kort Grinde.
- snart** (berørte), f. snerta.
- Snart**, m. Brand, brændt Vedstykke, eller egentl. den forkullede Deel deraf; ogsaa: Lande i et Lys (= Skar). Tel. Nogle Steder **Snort** (o'). Jf. Snerta.
- snarta**, v. a. (ar), afstuds, beklippe. Tel. Snarta Brandarne: afstøde de forkullede Dele af Veden og derved opfriske Iben. (Sv. Dial. snarta). Snarta eit Høos: pudse Lyset (= flara).
- snartalande**, f. snarmælt.
- Snarte**, Tændeved; f. Snerta.
- snarteken**, adj. let at tage eller bekomme. Der ikke snarteket (= teke): det er ikke at bekomme i nogen Hast.
- snartenkt**, adj. snarraadig, rasf til at fatte en Beslutning eller finde en Udvei. (Myere Ord). Sv. snartänkt.
- snartruen**, adj. lettroende.
- snartøst**, adj. rasf i at gribe til; ogsaa: nem, lærvillig.
- snarva**, v. n. (ar), 1) snærre (om Hunde), murre og aabne Munden som for at bide. Indh. (Sv. Dial. snarva). Jf. G. N. snarva: ralle. — 2) snappe efter noget, rapse. Nordl. Hertil **Snarv**, n. Snappen,

det at giften af og til snapper efter Ma-
dingen ic.

snarvaksen, adj. hurtig vorende.

Snarvending, f. en kort Vending, en liden
Reise eller Udflugt ic. Der ittje gjort i ei
Snarvending, o: i nogen Hast.

snarvoren (o'), adj. noget raff.

snasa, v. n. (ar), snøste, pruste. Sæt.

Snasing (og Snaasning), m. Iudbhgger af
Snaasen i Trondh. Stift. Stedets Navn
er her „Snaas'a" (Snaas, f.), ellers ved
Dmlyd Snaos (o'). G. N. Snös, gen. Sna-
sar. Jf. Snos.

snaud, adj. 1) bar, blottet, nøgen; saales-
des: a) blottet for Haar, skaldet; tildeels
ogsaa: smaalhaaret, eller meget forthaaret
(om Dyr); b) glat, uden Lu eller Flos
(om Tøi); c) blottet for Græs el. Vært;
ogsaa skovløs, om Marker. Meget brugl.
Vest alm. snau (snau'e); i Nff. og Edm.
snaud'e. (Sv. Dial. snauder, snåd, sno).
Jf. Jsl. snádr. — 2) blottet for Midler,
eller for en vis Ting. Me er reint snaude
syre det: vi have intet tilbage deraf. (Jf.
aud, fri, svær). G. N. snauder: fattig. —
3) knap, neppe fuldkommen. Ei snau(b) Mil:
en knap Mil, neppe en fuld Mil. Dfl.
Jf. snaudt, snoden (o') og snøbda.

snaudbeite, adj. ganske afgræsset, blottet
for Græs. Ogsaa snaudgnagad.

Snaudberg, n. en nogen Klippe.

snaudsjell, n. skovløst Fjeld; Bjerg som
rækker op over Skovgrændsen.

Snaudslekk, m. bar eller blottet Plet.
snaudslekkurt, adj. blottet eller haarløs
paa enkelte Punkter.

snaudklipr, adj. klippet nær til Huden.

snaudleg, adj. noget bar eller nøgen.

Snaudleike, m. Barhed, Nøgenhed.

snaudsliten (i'), adj. luslitt, traadbar.

Snaudstrif (i'), n. nogen Stribe.

snaudt, adv. 1) ganske, aldeles. Det var snaudt
avstrapat. Han var snaudt sunderriven. Berg.
Stift og fl. — 2) knap, neppe, med Nød.
Ein kann snaudt koma fram. Dfl. Andre St.
nauvt (nåuvt).

Snav, n. Rev eller Lange fra et Næs.
Nyf. Jf. Snage.

Snavl, m. Enabel, Snude, Mund. Dfl.
(L. Schnabel).

snavla, v. n. vrøvle, svadse. (Ejelden).

Snaa, f. Lustning; f. Snoa.

snaa, v. n. (r, dde), lede eller søge ivrigt
efter noget; snage, snuse. Hall. (Andre
St. snoa). Jf. snaala, snaasfa. — Et an-
det „snaa", o: gribe, fange (?), forekom-
mer hos Landsfad, p. 369.

Snaadna, f. Snaanab.

Snaak, m. Barfshed. — snaaken, adj.
barf, bister. Gulbalen.

Snaal, m. Smaasfa. Hall. (Goel)?

snaal, adj. 1) flink, dygtig; ogsaa: fortræf-
felig, hyperlig. Tel. Hører maaskee til

snjell (snjall, snjaal). — 2) net, vakker,
tækkelig; ogsaa: morsom, fornøielig; f. Gr.
„ei snaal Wise". Tel. (Silgjord). — 3)
snurrig, pubserlig, underlig. Dfl. (Smaal.
Rom.). Om en anden Betyd. f. snaalen.

snaala, v. n. (ar), snage, snuse efter noget.
Hall. (Jf. snaa). Sv. snålas: være begjær-
lig. S. snaalen.

Snaald, m. Snude, Mund; f. Gr. om Try-
net paa Sviin. Edm. G. N. snåldr.

snaalen, adj. graadig, begjærlig. Nordl. (Jf.
snaala). Ved Trondhjem snaal: gjerrig.
(Selbu). Sv. snål. Jf. snat og snaken.

Snaaling, f. Snagen; Graadighed.

Snaanad, m. ivrig Søgen, Eftersøgning.
Hall. i Formen Snaadna. Af snaa.

snaap, adj. raff, hurtig, behændig; ogsaa:
let at bruge, meget bekvem. Nordl. og
Trondh., ogsaa i Sogn og flere. I Schl.
snaapen: net, vakker. Jf. Sv. snabb.

Snaar, n. 1) Nis, Kviste og Grene af
Træer. B. Stift. Ufvig. Snær, Sogn;
Snære, Gbr. — 2) Krat, Smaasov.
Ufvig. Snar, Dfl. Sv. snar og snår.

Snaarhog, m. Kraasov, Buske.

Snaarvid (-ve), m. Ved som bestaar af
tynde Grene og Kviste. Berg. Rbg. — Et
meget voluminøst Knippe eller Vndt sam-
menlignes gjerne med et „Snaarvidlafs".

snaasfa, v. n. (ar), vimse, skynde sig, være
i megen Bevægelse. Hall.

Snaav, n. Tummel, Bevægelse. „Silbe-
snaav", Arbeide med Silbefangst. Nordre
Berg.

snaava, v. n. (ar), snuble, glide el. træde
feil med en Fod. Temmelig alm. (Berg.
Dfl. Nordl.). Ufvig. snjaavla, Hard.;
snuvla, tildeels paa Dfl. Sv. snafva.

Snaaverom, n. en kort Frist eller Hen-
stand. Fyre eit Snaaverom: for en kort Tid,
eller til en Nødhjælp. B. Stift.

Snaaving, f. Snublen; Feilskridt.

Sne, f. Snid. — Sneberg, f. Snidberg.

snedden, adj. raff, hurtig; ogsaa: let, mage-
lig, bekvem. Hard. Voss, Edm. Vald. —
Jf. snegg, snerten, snjell.

Sneffa, f. en skarp eller spydig Tiltale. Hall.
Jf. D. Snibbe.

sneffsa, v. n. (ar), fige bitte Ord, give Spotte-
glofer. Hall. I Sogn snøpsa, v. a. støde,
forærme. Jf. snubba. Sv. Dial. snebba,
snåffa.

sneffen, adj. spydig, bidende.

snegg, raff; vakker; f. snøgg.

sneid (skar ic.), f. snida.

Sneid, f. 1) et Snit, en affkaaren Ekve;
f. Gr. Rjotsneid. B. Stift, Nordl. og fl.
(Vest alm. Snei). G. N. sneid. S. snida.
— 2) Toppen i en Gavlbyg; de fraat
affkaarne Stoffe i Gavlén. Dfl. (Rom.).
— 3) en Straaning (egentl. et fraat
løbende Snit). Paa Sneid: paa Straa,
i fraa Stilling (= paa Snid). Gbr.

Valb. Vustr. Smaal. (Snei).
sneida, v. n. (er, de), 1) svinge, dreie til Siden. Smaal. (sneie). — 2) flaae eller hugge til Siden; ogsaa: snappe efter noget. Tel. Han sneidde etter det. — 3) stille paa En, sige tirrende Ord. Tel. og flere. I Gulbaleen sne'e (sne). G. N. sneida.
Sneida, f. Skofe, tirrende Ord. Mest i Fleertal. (Sneitur, Tel.). Hebdor ogfaa **Sneidord** (Snei-oor).
Sneiding, f. Stiklerier, Skoser.
Sneidkubbe, m. Stof i Toppen af en Lærsvæg (s. Sneid). Gbr.
Sneidvisa, f. stiklende eller spottende Vise. Saalebes ogfaa **Sneidvers**, eller **Sneidstev**, n. Tel.
Sneis, f. 1) Pind, spids Nagle eller Tap (= Spyta), f. Gr. til at fæste et Vaag. Tel. Hall. (Jf. Kurvesneis: Pølsespind). G. N. sneis: Pind; Ang. snæs, el. snås: Spyd, Spid. — 2) en Stavre til Korn-tørring; en Stage med tilspidset Top, hvorpaa Megene kunne ned sættes ovenfra. Nsl. Sv. Dial. sneis, snes. (Jf. Naag). — 3) en Strikkspind (= Spyta). Mandal, Nbg. Gbr. og fl. — 4) en tynd Kvist, et Skedstod paa en Stamme eller Green. Gbr. — 5) Snees, Antal af tyve Stykker. (Vel egentlig en Hob som er ophængt paa en Kvist eller Stang). Sv. snes.
sneisa, v. a. og n. (ar), 1) besætte med Sænder; ogfaa opsætte paa en Pind el. Stage (Sneis); opsætte Korn til Tørring. Nsl. — 2) stille paa, give spydige Ord. Hall. og fl. Jf. neisa, og Sv. snåsa. — 3) stikke, smerte, fornemmes som en Rivning i Lemmerne. „De sneisa i Armaa“. Edm. Dg-saa i Tel. Jf. teina.
Sneisgang, m. en Dmgang i Strikning (= Umfar). Tel. Gbr. f. Sneis, 3.
Sneising, f. 1) Kornets Opsætning paa Stavrer. 2) stikkende Smertes; f. sneisfa.
sneisurt, adj. tagget, ujævn; kvistet. Gbr. (sneisfaatt). Derimod **sneisen**, adj. tynd, spids.
Snek, f. Ent. **sneka**, f. snifa.
Snekkja, f. 1) Snekke, Ilden Skude. B. Stift. (Sjelden). G. N. snekkja. — 2) en Ilden Vaad. Søndenjells. Nogle St. **Snekke**.
Snelda, f. 1) Teen i en Kof; den lille Valse hvorpaa Træden opruller sig i Spindingen. Isl. snælda; Sv. Dial. snälla, snålb, snoll (Nies 643). Jf. Handnelda. — 2) et mindre Hjul som drives af et større. B. Stift. — 3) som Plantenavn: Equisetum (= Kjerringroff). Trondhjem (Snella, Snell').
Snelderennel, m. Koffetribse.
snell, adj. raff; nem zc. f. snjell.
Sneller, m. Ladejern, Lancette. Valb. (Andre St. Snippert og Vild).
Snellkalv, m. Kalv som dør kort efter

Fødselen. Sert. (Snellkaav'e).
snellvitug, f. snjellvitug.
snemme, adv. snart, let, lettelig. Edm. Dg-saa udtalt snørne. „De kann snørne nytte“: det kan snart hjælpe; der behøves ikke meget. (Nu sjelden). G. N. snemma: tidlig. Jf. snim.
snærka, v. n. (snært, snarkt, snørket), 1) stønne, sukke; udstøde en vis brystende el. snorkende Lyd; nærmest om Heste. Hall. (Imperf. Fl. snørko. Supin. udtalt snørkje). Sv. Dial. snårka: snørke. Jf. snarka og snurkla. — 2) stunde, vente paa noget; ogfaa: snylte, gaae som for at tigge. Sff. Nff. Edm. (sædvanlig med Imperf. snørk). Nogle St. snørke (Nff.); afvig. snørkja (=er, te), Sogn. — 3) gaae bort, snerne sig. „Han snørk av“ el. „snørk veg“: han forsvandt, littede sig bort. Edm. — 4) indsvinde, sammensnerpes, blive haard eller skrumpen (= snærpa); f. Gr. om Skind eller Skotsi. Det snært i Sop. Edm. Jf. snørken. (Forbindelsen imellem disse Betydninger er dunkel). Ordet udtales kun med e', ikke æ.
Snærke, m. en tynd Skorpe, en skrumpen Hinde; f. Gr. paa Suppe el. kogt Mælk. Temmelig alm. Paa Nsl. **Snærk**; ellers sædvanlig **Snærkje** (Snærkje). Sv. Dial. snart. Jf. Steinsnærte.
snærkja, v. a. (er, te), sammensnerpe. Sjel-den (s. snærka). G. N. snærkja.
snærpa, v. n. (snærp, snarp, snørpet), sammensnerpes, blive haard og skrumpen; f. Gr. om Skind. Valders. Imperf. Fl. snørpo, her snørpo; f. Gr. „Stoene snørpo i Hov“. Supin. udtales snørpe. Jf. snørpen og snarp. (I Betydn. ligt fraaen, skrøka, kværva, snærka). Sv. Dial. snårpa (snarp): skjærpes zc.
snærpa, v. a. (er, te), sammensnerpe, rynke, gjøre skrumpen; ogfaa: skjærpe eller hærde, om Frost. Nsl. Tel. og flere. **Snærpa** seg: blive skarper. Hall. (Jf. snarp). G. N. snærpa: hvæse.
Snærpa, f. 1, Avneborste paa Korn; Braad eller Stak i Enden af Kornet. Næsten alm. Nogle St. **Snarpa**, eller **Snarp**. Drk. Østf. (Andre St. kaldet Dgn). Sv. snårp, n.
Snærpa, f. 2, en djerv, hastmodig Person. Hall. Egentl. Skarphed, el. noget haardt. I Vustr. **Snærp**, n. en tynd Skorpe.
snærpen, adj. skarp, bitter. Hall.
Snærping, f. Sammensnerpelse.
Snærpa, f. 1) en heftig Strid eller Trætte. Tel. (?). G. N. snærpa: Angreb. — 2) en Klemme, Knibe, slem Stilling. Edm. i Forbind. „staa i Snærpinne“ (Dativ): staae i Stikken, staae forladt og udsat for Fare. — 3) en hastig, opfarende Person. Hall.
snerven, adj. raff, hastig. Tel.

Snert, m. **Snert**, **Smæk**; ogsaa: et lettere Anfaald, f. Gr. af Sygdom.

snerta, v. n. og a. (**snert**, **snart**, **snortet**), 1) streife, komme ind paa, berøre noget løselig eller fun for et Dieblif. Hall. Vald. Gbr. Dfterd. Han kann hoppa hver Gjerdet, so han intje snert nedaa. Det snart inn-paa. Det hadde snortet inn i Leggen (o: streifet eller faaret Læggen). Ogsaa med Objekt. **Snerta** einannan: berøre hinanden. Det var best, at dei intje snorto honom meir, o: rørte mere ved ham. (3 Hall. med Dativ). G. N. snerta (snart). Jf. nerta. — 2) stryge afsted, ile, skynde sig. Vald. „Han snart ut igjeno Døraglotten“. („Gner fraa Bygdom, Side 11). Andre St. med svag Bøining (f. følg. Ord). Sv. Dial. snätta og snårta (snart).

snerta, v. a. og n. (er, e), 1) sætte i Bevægelse for et Dieblif. **Snerta** seg: Løbe som snarest, gaae et kort Vrinde. Hall. Gbr. Dste uden Objekt. Han snerte upp i Garben. Eg berre snertes inn. (Gbr. Toten og flere). Jf. svinta. — 2) affærdige let eller hurtigt, expedere i en Hast. Hall. **Snerta** av (eit Tre): afhugge, fæppe. **Snerta** seg til: ruste sig eller pynte sig i en Hast. Jf. snurta. (G. N. snerta or: tømme). — 3) snerte, give et let Slag (som med et Riis). **Snerta** Hesten med Svipa. Dstere v. n. slaae efter eller henimod. Han snerte etter meg. (Nogle St. snurte). Sv. snårta.

Snertra, f. en Lysestikke, Spaan til at lyse med (= Spis). Helg. 3 Dfterd. **Snarte**: Spaaner at tænde 3b med. Jf. **Snart**.

snerten, adj. rask, snar, hurtig; ogsaa: let, net, bekvem til at bruge. B. Stift. Jf. snedden, snøgg, snjell. — **snertet**, adv. snart, med Hast. „Dæ var snærte gjort“: det gik hurtigt.

Snerting, f. Berørelse; ogsaa **Snerten**.

Snev (e'), m. en dunkel Fornemmelse; egentl. Lugt eller Veir af noget; oftest: en svag Antydning, Spor, Mærke til noget; ogsaa: Gang, Tilbøielighed. Dei hadde fenget ein Snev utav det: de havde faaet Nys dervm. Hard. og fl. Ein Snev av ei Sytja: et Tegnet eller Mærke til en Sygdom. Han hadde ein Snev utav di: et vist Gang dertil. Trondh. Ordet er temmelig alm., men lyder for det meste som „Snæv“. (Sv. Dial. snäv). In anden Form er **Snevl** (e'), m. (Edm.). Jf. Jæl. snefill: Nys; snefja: opspore.

Sneveg, f. **Snidveg**. **Snevl**, f. **Snev**.

Snid (i'), n. 1) **Snit**, **Skær** (f. snidlaus). G. N. snid. Ogsaa: et Puds, en Skalkestreg. „Han gjore meg eit godt Sne“. Jæd. og fl. (Sv. sned). — 2) **Snit**, **Maaner** (egentl. Maabe at skjære paa). Han sett ittje Snid paa det: ikke det rette Greb paa Tingen. Edm. — 3) **Skræafnit**, **skraa Stilling** eller **Retning**. Vegen gieng i **Snid**: skraat opad, med Svingning til Siden;

ogsaa: i **Skjæf**. Det stend paa **Snid**: skraat, skjævt. Mest alm. **Sne**, ellers **Snid** og **Snid** (i'). Jæl. å snid; Sv. på sned. (Nogle St. „paa Snei“, f. **Sneid**). Jf. **Skæ** og **Staffe**.

snida (ti), v. a. og n. (**snid**, **sneid**, **snidet**, i'), 1) skjære, gjøre et **Snit**; ogsaa affjære. (Landst. 218). Lidet brugt. G. N. snida (sneid). Heraf **Snid**, **Sneid**, **sneida**. — 2) vende til Siden, gaae i skraa Retning. **Snida** ut av Vegen: vige ud. **Snida** inn paa noton: vride sig ind paa En, stille paa En eller forekaste ham noget. Nogle St. **sni** (sne) og tildeels med svag Bøining (er, de).

Snidberg (i'), n. en hældende Klippe, en skraa Bjergflade. (**Sneberg**).

Snidbrigde, n. en Sammenfoldning som danner tre Hjørner; f. Gr. paa en Dug, eller et Tørklæde. Hall.

Snidel (i'), m. en Løvkniv, en kort Segel til at hugge Kviste med. Indre Sogn: **Sniel**. Afbig. **Snøel** og **Snaal**, Hall. **Snivel**, Vald. (Andre St. Lavosigd). G. N. snidill.

Snidfetel (i', e'), m. Skulder-Bem, Hængsel; f. Gr. paa en Stræppe. Jæl. (**Snefetill**).

Snidning, f. Bendinger til Siden.

Snidflake, m. en skraatliggende, hældende Jæs. Schl. (**Sneflakje**).

snidlaus (i'), adj. lydeløs, meensfri (egentl. ubeskaaren?). Hall. (snelans).

snidlides, adv. skraat opad en Bjergside. **Nebenæs**. (snelies).

Snidsegl (i'), n. Seil med en skraa Kant; Klyver. Trondh. (**Snefegl**).

snidstøren, adj. skjævkantet, tilskaaen med en skraa Kant.

Snidstaur, m. **Skræastotte**, **Stiver**.

snidug (i'), adj. 1) smidig, bøielig i Lemmerne. Nordre Berg. — 2) **snedig**, listig. Nogle St. **snidig** og **sneug**.

Snidveg (i'), m. **Veil** som gaar opad i en skraa Linie eller i visse Svingninger. (**Sneveg**).

Sniel, f. **Snid** og **Snigel**.

Snigel, m. (Jf. **Sniglar**, **Snigel** (Limax)). Mest alm. **Snigjel** (ti), el. **Snel**; ellers ogsaa **Snigle** (el. **Snegle**), **Indh.**, **Snyggyl**, Hall., **Snivel**, Vald. G. N. **snigill**; Ang. **snegel**. 3 Sammenfætning **Snigle** (eller **Snigla**); saaledes **Sniglegang** (-gang), m. **Sneglegang**, hyderlig langsom Gang. **Sniglehorn** (-horn), n. **Sneglens** **Følehorn**. **Sniglehus**, n. **Sneglehuus** (f. **Ruvung**).

Snik (i'), n. **Raamæk**; f. **snika**.

Snik (i'), m. **Lugt**; ogsaa: **Stanf**. Søndre Berg. Nys. Hall. Afbig. **Smæk**, **Sogn**. (Jf. G. N. **snukr** og **knykr**).

Snik (ti), m. 1) et lidet Spand, formet som en **Uffe**. Hard. Jæl. — 2) **Knippe** eller

Hob, som er ophængt paa et Baand (altsaa = Honf). Øbr. Hertil Fiskestnk. — 3) en tilfsaaen Kvist til at hængte Fisk paa. Helg.

snika (i'), v. n. (ar), lugte; stinke; ogsaa: lugte til noget. „Han snika paa da“. Søndre Berg.

snika (i'), v. a. (ar), bestryge Brød med Gløde eller Raamælk for at gjøre det hvidt og glindsende. Sdm. Hertil Snik (i'), n. det som stryges paa. „Snikaløffe“, f. Glødbrod, bestrøget med Raamælk (s. Vessa). Andre St. Sfinabraud.

snikall, f. snikjen.

snikja (ii), v. n. og a. (er, te), 1) snylte, snige sig frem for at faae noget. Snitja etter Godmaten. G. N. snikja. — 2) skaffe sig noget ved at snylte eller trygle. Han smitte det aat seg. Dei tom og smitte det fraa meg.

Snikjegjest, m. Snyltegjæst. Ellers Snikfar, m. om en begjærlig eller havefshg Person.

snikjen, adj. 1) snyltende; ogsaa havefshg, begjærlig efter smaa Fordele. G. N. snikinn. Afvig. snikall. Smaal. — 2) indsmigrende, venlig i egennyttige Hensigter. Tel. og fl.

snikka, v. n. (ar), tilfsjære noget, arbejde med Kniv (= spikka, snida). Tel. (sjelben). Sv. Dial. snikka. Vel egentl. snidka, af snida. Ellers mere almindelig: snikra, v. n. gjøre Smedearbeide. (Af Snikfar).

snikka, v. a. (ar), laste eller bebreide Gn for noget. Tel. (Sf. snækja og nekja). Dgsaa: overbevisse Gn om en Brøde eller straffe ham derfor. Spl. Dei trubde, han hadde gjort det; men det kunde ingen snikka honom fyre det. Sf. usnikfad.

Snikfar, m. Smeder, Mester i finere Træarbeide. Alm. (Sv. snickare).

snikkelaus, adj. fri for Skade. (Ejelden). I Valders „snikkislaus“. Mere bekjendt er snikkelaust, adv. uden Fare el. Skade. B. Stkft. Det gieng ikke snikkelaust av seg: det vil ikke gaae godt; det fører til en Ulykke.

snikra, v. f. snikka.

Snild, f. Godhed, Velvillie (?). Usikkert Ord i Forbindelsen „Snilda(r) Folk“: agtvarbige, gode Menneffer. „Ein Snilda Mann“: en meget god, velvillig Mand. Sdm. Sf. G. N. snild: Duellighed; snildarmadr: dygtig Mand.

snild, adj. 1) vakker, smuk, takkelig. Nordre Berg. Vofs, Hall. Vald., ogsaa Indh. (Snaafen). Snilde Klæde: smukke Klæder. (Sdm.). Snildt Beer: vakker Veit. (Vald. Snaaf.). Ellers mest om Tilstand og Dpførsel; f. Gr. snild Botster; snild Aatferd. — 2) venlig, føielig, god at omgaaes med; ogsaa: artig, stikkelig; f. Gr. eit snildt Barn: et artig Barn. (Man siger ogsaa Snildebarn, Snildegut, Snildetaus). — 3) god-

hertet, velvillig, ædel i Tænkemaade; ofte ogsaa: from, gudfrygtig. Temmelig alm. og meget brugt. Lyber tildeels „snill“; men i de Egne hvor „ld“ udtales tydeligt, hedder det altid snild (snild'e) og adskiller sig saaledes ganske fra snjell og snaal. Synes at være et nyere Ord, enten udgaaet fra Subst. Snild eller som Participle af et Verbum snilla (pryde?) af snjell.

snilda, v. a. (ar), smykke, pynte. Han laut snilda paa det: han maatte besmykke Sagen libt. B. Stkft, dog libet brugt. Snilda, f. Artighed. (Ejelden og usikkert). „Med Snille“: artig, vakker. Landst. 303. Snildkap, m. Vakkerhed; Artighed, Godhed. Hedder oftere Snildheit, f. snildt, adv. vakker, smukt. Fara snildt aat. Frontst: Han vardt snildt narrad. Det slapp eg snildt: det blev jeg da rigtig fri for. Dgsaa: let, mageligt, uden Uleilighed. Me toma snildt fram til kvæds.

snim (el. snimm), adj. tidlig, som kommer tidlig. Tel. Num. I Særdeleshed: a) om Jord, som groer tidlig. b) om en Ko, som er tidlig drægtig, eller kalver tidlig paa Vinteren. (Sj. snemmbær, snimmbær). G. N. snemt: tidligt. Sf. snemme.

Snipa, f. 1) Næb, Snaabel. Hall. — 2) Sneppe (Fugl). Kun sammensat, som Myrsnipa og Strandsnipa.

Snipel (i'), m. Snip, Læg; f. Dyrspilpel. (G. N. snepill).

snipnæs (ii), adj. splidsnæsset. Sdm. Tel. — Sf. Snipa.

Snippa, f. Snip, Hjørne; f. Gr. paa en Dug. Ejeldmere: Snipp, m.

snippa, v. n. græde, slæbe (= sippa). snippen, adj. 1) pludselig, uventet; om Tab eller Skade. Ein snippen Stæde. Det var snippe(t): det Tab kom uventet. Nordre Berg. — 2) slagen, nedslaaet, sørgende over et Tab eller en stor Skuffelse. Mogle St. snippleg; i Valders snuppen. (Sv. sno-pen). Han stod atter baade snippen og snaud. Sdm. I Nordl. „snipp aa snau“.

Snivel, f. Snidel og Snigel.

snjall, f. snjell. snjaavla, f. snaava. snjell, adj. 1) ras, flint, dygtig. Vofs. Dgsaa i Tel. med visse Afvigelser: snell (s. snjellstug); snjall, snjadd (s. Landst. 10. 159); ogsaa snjaal og snaal (see snaal). G. N. snjallr: dygtig, klog; Sv. snäll: ras, flint, artig (Sf. snild); D. snild: klog; L. schnell: hurtig. — 2) frisk, noget skarp eller stærk; om Drif. Tel. Num. Hall. Snjelt (el. snelt) Vi: Vi som stiger til Hovedet, beruser. (Tel.). Mjætt er snjell: Mælken er noget skarp, libt suuret. (Num.). — 3) vakker, velvoren, fint formet. Hall. (Sf. snild). Saaledes ogsaa: snjellsfær, adj. vakker i Fødderne. snjellagd: flint bygget eller formet. snjel-leitt, adj. som seer vakker ud, eller har

- et fint Anfigt. Hall. (Hoel).
- injellsmakad**, adj. friskt i Smagen, lidt skarpt. Hall. i Formen „injellsmutu“, for injell-smofud (o').
- injellvitug**, adj. nem, rask til at fatte eller forstaae noget. Fel. Oftere snellvitug, dog lidt brugt. I samme Betydning forekommer ogsaa snell. (Silgjord).
- Snjo**, m. Sne, faldende Sneestoffer; ogsaa et Sneelag paa Jorden. Brugt i forskjellig Form: **Snjo** (Snico), Vofs, Hard. Sbl. Tel., **Snjor** (eller Snjor'e), Sæt. Tel., **Snor**, Tel. (Tinn), **Sjo** (Hitterdal), **Snjov**, **Snjog**, **Sjog**, **Gbr.**, **Snjöv** (o'), **Sdm.**, **Snjö**, Hall. Vald. og fl., **Snö**, Nbl. og fl., **Sny**, Nordl. ogsaa i Osterd. (Kryfil). G. N. snjór, snjár, snær. (Gen. snjóvar). Ang. snáv, Ght. snéo, Goth. snaiws. Jf. Sv. snö, i Dial. snio, snjö, snib, sny. Formen Snjor i Sætersd. vedbliver ogsaa om en Endelse tillægges; saaledes: Snjoren, og: i Snjore (Dativ); ligesaa: Snjorutt, adj.
- snjóa** (og snjova), v. n. (ar), 1) snee, falde som Sne. Afvig. snjoga, sjoga, Gbr., snjóa, snjova og snöva (o') paa flere Steder; ogsaa snya, Nordl. G. N. snjóva (snjófa); Sv. snöa og snöga. — 2) fylbes eller belægges med Sne. Vegen snjovar full. Det snjovar nedre: det bliver nedsfneet, fjult af Sne. — 3) v. a. tiltrække med Sne. Snjova seg ut: robe i Sneen, blive tilfneet.
- Snjoball**, m. Sneebold.
- snjoberr**, adj. sneeløs, fri for Sne.
- snjoblind**, adj. sneblind, svagshnet af Sneeglands (Snjoglima).
- Snjobolk**, m. en Lid med Sneeveir.
- Snjobraut**, f. en Vet i dyb Sne.
- Snjobrede**, m. en stor Sneemasse; en Sneehob paa et Fjeld. S. Brede.
- Snjodoff**, f. f. Snjofolga.
- Snjodriv** (i'), n. Sneefog, drivende Sne. Nogle St. Snjodrist, f.
- Snjodyr**, f. Snjofall.
- Snjo-eling** (ee), m. Sneeling, Sneehyge.
- Snjo-elta**, f. Sneeslyer, Sne i Luften. Hall. (Snjælte).
- Snjofall**, n. Sneefald.
- snjofast**, adj. heelt belagt med Sne, saa at ingen Blet er bar. Det ligg snjofast lita til Sjoen.
- Snjosaan**, f. et meget tyndt Sneedække (f. Saan). Afvig. Snyfan, Helg.
- Snjoflekk**, m. Blet hvor der ligger Sne.
- Snjofloke**, m. Sneestokke, enkelt Partikel af faldende Sne. Hedder ellers Snjoflugsa (Snoflukse), f., Snjoflysa, f. og Snjofilla (Snofille), f.
- Snjofok** (o'), n. Sneefog.
- Snjofolga**, f. et lidt Sneedække. Sogn. 3 Nbl. Snjofok, f.
- Snjofonn**, f. en liggende Sneemasse, et stort Sneelag. — 2) Sneefred. Sdm.
- (Snjofonn), f. Fonn.
- Snjofugl**, m. Sneespurv (Emberiza nivalis). Dgsaa kaldet Snjoriting (Snstiting), m. Nordl.
- Snjoføre**, n. Sneeføre, passende Sneelag til at fjøre paa.
- Snjogauv**, m. en Strøm eller Styrtning af drivende Sne. Hall.
- Snjoglima** (ii), f. Sneeglands, Sneens blændende Virkning paa Synet.
- Snjograut**, m. Sne som er opfyldt af Vand. Tel. Hall. (Jf. Blaastöda).
- snjohel** (=heilt), adj. omtr. som snjofast.
- Snjohim** (ii), n. et meget tyndt Sneedække.
- Snjohimmel**, m. Sneeluft, Slyer som behude Sne.
- Snjohosa** (o'), f. Sneehose; Skindstrømper at bruge i Sne.
- Snjoing**, f. ideligt Sneefald.
- Snjokall**, m. Sneemand, Figur dannet af Sne. Dgsaa kaldet Snjokjerring, f. og i anden Form Snjodyr, n.
- Snjokave**, m. Sneehyge; tæt Sammenhobning af Sne i Luften.
- Snjokrav**, n. Sneeforpe paa Vandet.
- snjokvit**, adj. sneehvid.
- snjolaus**, adj. sneeløs, bar.
- Snjolit** (i'), m. 1) Tegnet til Sne i Luften. 2) sneehvid Farve.
- Snjolyse**, n. Nordlys med hvid Farve.
- Snjolöyja**, f. Mangel paa Sneeføre.
- Snjolöyving**, f. Sneens Optrælse om Baaren. Tel. og fl.
- Snjomjølking**, f. stærkt Løveir. Hall.
- snjomyring** (y'), adj. sneefuld, rig paa Sne. „snjomyring“, Hall.
- Snjonaam**, n. Sneens Vortgang om Baaren (= Snjolöyving). Hard. G. N. snjónám. Egentl. Sneens Vorttagelse.
- Snjoplog**, m. Sneeplov, Banebryder.
- Snjorap**, n. f. Snjofrida.
- Snjoraak**, f. Mælkeveien (= Betterbraut), Nfi. Paa Helg. Sny-revel, m.
- Snjorid**, f. et haardt Sneveir, en Lid med stærkt Sneefald. (S. Rid). Dgsaa om et Sneelag paa Jorden. Sdm. (Snjorid).
- Snjorota** (o'), f. f. Snjofrida.
- Snjorust**, f. rustfarvet Dynd, som ligger tilbage efter Sne.
- Snjofkavl**, m. en høi Sneedrive.
- Snjofkrida** (i'), f. Sneefred, Ravine. Dgsaa kaldet Snjorota (o'), Tel.; Snö-rap, n. Ndm., Snjofonn, f. Sdm.
- Snjoflerta** (e'), f. Slud; f. Sletta.
- Snjoriting**, f. Snjofugl.
- snjour** (el. snjovutt), adj. plettet eller tilrasket af Sne. 3 Sæt. snjorutte; andre St. snjoette, snvotte, snsaat (Trondh.), snhatt (Nordl.).
- Snjovad**, n. Vadning i Sne. (Paa Sdm. „Snjovaul“ for Snjovodul), m.
- snjovarna**, v. a. (ar), frede Engene om

- Vaaren efter Sneeløsningen, for at Kreaturene ikke skulle forværre Græsbundet. Tel. (No, Vinje), i Formen „snjovanne“; Particip snjovanna(b).
- Snjovaak**, m. et Slags Falk. (Buteo Lagopus?). Gbr. i Formen Snjovaak og Sjøvaak. Paa Hedemarken forekommer „Sjuvakk“, eller „Sjyvaak“, som maa skee betegner samme Art.
- Snjoveder**, n. Sneeveir. (Sædvanlig Snjover, Snjoveer, Snøveer). Hedder ogsaa Snjovederaatta, f. paa Edm. „Snjoveraatte“, meget brugt.
- Snjovetter**, m. en Vinter med megen Sne.
- Snjovind**, m. Vind som fremdriver Sne.
- Snjoæka**, f. en sammendhyget Sneemaese, f. Gr. i en Huulning paa et Fjeld. Vald. (Snjøæke).
- Sno**, f. Snoa og Snod.
- snoa**, v. n. (ar), 1) lufte, blæse lidt; især om en kold Vind fra et Dalstrøg; f. Snoa, f. Temmelig alm. Sv. Dial. sno og snå. — 2) snage, snuse efter noget. Sogn. Andre St. snaa. (Jf. snaala, snaasfa, snopa). — Afvigende Former ere: Snoa (lufte, blæse), Gbr., og sno (ar, dde), Vald. „Da snødde fraa di“: der stod en Lufstning af det.
- Snoa**, f. 1) Lufstning, Lufstræk; især om den kolde Luft som strømmer ned ad Dalstrøgene i Frostveir. Meget brugt. Syd og vest i Landet. Nogle St. Sno; afvig. Snaa, Trondh. Nordl. Jf. Snæra, Nare, Skjella. (Paa Edm. baade „Snoe“ og „Skjelle“, men det sidste om en stærkere Blæst). Sv. Dial. snå. — 2) Nys om noget, Spor, Antydning. Han fætt Snoa av det (egentl. han fik Veiret af det). Smaal. Ved Trondh. Snaa. Jf. Snev, Lev, Tætt, Tætt.
- Snod** (?), m. Fyrighed, Mod, Livlighed. „Sno“, Nhl. (Tvilfsomt). Jf. snodig og G. N. snodr: Rasthed.
- snoden** (o'), adj. blottet, bar (= snaud). Modsat loden. Mandal i Formen snoen (o'), snøen. „Gakk burt snøen, kom atter løn“, siges om et klippet Faar. (G. N. snodinn). Synes at være Particip af et Verbum snjoda eller snuda (snyd, snaud, snodet), hvortil da ogsaa „snaud“ henhører.
- snodig** (oo), adj. 1) slin, dygtig, brav; ogsaa: net, vaffer. Nedens, Abg. (Jf. G. N. snudigr: rask. Sv. Dial. snudig: net, slin). — 2) morsom, lystig; ogsaa: snurrig, besynderlig. Mere alm. Overalt med tydeligt „b“ (som ogsaa er Tilfældet ved flere Ord med Endelsen „ig“). Jf. Snob.
- snoga**, f. snoa og snugga.
- snohardt**, adj. n. om et Sted, som er udsat for stærk Fjeldvind eller kaldt Lufstræk (Snoa). Nhl.
- snoka** (oo), v. n. (ar), snøste, snuse. Gbr.
- Snoka**, f. Keento i Spidsen for en Flok (= Dragflula).
- Snop** (oo), m. Kækkerheder; Bakkelse, Frugt eller desl. Nordl.
- snopa**, v. n. (ar), 1) snasse, æde lækre Ting. Nordl. (Nt. snopen). — 2) snylte, snage efter noget. Sogn.
- snopen**, adj. kort for Hovedet, pirrelig. Tel. Jf. snuppeleg.
- Snor** (o'), n. Snot, Næsestim. Alm. (Nogle St. Snør). Sv. snor. Eng. Dial. snorter. — Hertil: snora (o'), v. a. besublet med Snot. snorutt, adj. snottet. Snorsykja, f. Kvæghyge med stærk Affondring af Snot.
- Snor** (oo), f. Snor, Streng, tyk Traad. Jf. snara og Snøre.
- Snora** (o'), f. en Snare; f. Snara.
- snorbein** (oo), adj. snorlige, retliniet som en spændt Snor.
- Snork**, f. Tiggerkvinde (f. snerka). Nff.
- snorken** (o'), adj. krumpen, sammenkrummet. (Particip af snerka). Nordre Berg. Gbr. Jæl. snorkinn.
- snorpen**, part. (af snerpa), sammensnerpet. Vald.
- Snort** (o'), m. Brand; f. Snart.
- snorten** (o'), adj. sløbt, misnøiet, vranten. Nordre Berg. Nordl. (Dftere snurten). Vel egentl. Particip af snerta.
- Snos**, f. Hjørne, fremstaaende Kant. Dnf. „Steinsnos'a“: det forreste Hjørne af Arnestedet. Jf. Nos.
- snosk**, adj. snurrig (= snodig). Dnf.
- Snot** (oo), f. Rige, Kvinde. (Efter S. Bugge i en gammel Bise fra Tel. G. N. snót.
- Snote** (oo), m. Nobe, nyt Snit. Vald.
- snoten** (oo), adj. net, vaffer, pynkelig. Hard.
- snotra** (oo), v. n. snage; f. snutra.
- snu** (el. snua), v. a. og n. (r, dde), 1) snoe, vende noget i en vis Retning, eller til en anden Side. Snu Baaten aat Landet. Snu seg aat Beggen. Snu seg i Kring ic. (Mere brugt. end venda). Præsens hedder tildeels: snyr, Nordre Berg. Trondh. (I Snaasen: sny). Ellers alm. snur, snudde, snutt (uu). G. N. snúa (snyr, sneri, snuitt). — 2) vrænge, omvribe, f. Gr. Klæber. Dgsaa: slaae, aftage et Stind. Gbr. Dnf. — 3) særlig om at vende eller omkaste Hø, som er udbredt til Lørring. (Jf. faa). Folket var ute og snudde. — 4) v. n. vende sig om, vende sin Gang i en anden Retning; fare tilbage. Der best aa snu heimatter. We snudde, daa Stormen kom. — 5) have en vis Retning, være vendt til en vis Side. Den Sida som snur hit. Det snur rangt: det vender Brangfiden til. Det snudde upp ned: det var omhjulvet, endevendt. — Snu seg: vende sig om; ogsaa: snoe sig, gaae frem med Klogskab; sege sin Fordeel. Snu seg til: være villig; slaae til, indlade sig paa noget. Snu i Sop: vende imod hinanden; og-

saa: spinde sammen, tvinde. (G. N. snúa).
 Jf. suara. Snu til: søie, lempe, lave; for
 Gr. Han snubde det so til, at han fælt Bimmingen.
 Snu um: vende om, vrænge. Jf. umsnubb.
Snu, m. en Bending, Svingning. Vald.
 Gr. (Maafsee Snud). Jf. Snur.
snubba, v. a. (ar), tiltale haardt, give hvasse
 Ord. Hall. Sv. snubba. G. N. snubba:
 bebreide. Jf. sneffa.
Snubba, f. Snibbe, haard Tiltale; Smaal.
 og flere. Nest i Kleertal. Hedder ogsaa
 Snubbord.
Snud (?), f. Snu og Snur.
snudd (uu), part. snoet, vendt; vrænget;
 ogsaa: stillet i et vist Forhold. Han veit
 ikke for han er snudd, o: hvordan han er stil-
 let, hvorledes hans Sager staae.
snudda (u'), v. n. (ar), berøre noget let
 eller løselig. „Han snudda burt i dø“.
 Hall. (Sv. snubba).
snudden (u'), adj. lidt beruset. Hall.
Snuel, m. Hvirveltap i en Kjæde (= Lei-
 kinde, Kappar). Nhl.
snuen, adj. rask til at snoe sig; dristig, virk-
 som. Nhl. Nordl.
snust, f. snuvt.
Snugg, m. 1) Travlhed; f. snugga. 2)
 en liden Kap eller Klud. Hall.
snugga, v. a. (ar), 1) lave, ordne, gjøre
 færdig; f. Gr. om at ordne sit Løi til en
 Rejse. Hall. Snugga seg: lave sig til; ogsaa
 haste, have travlt. — 2) stubbe, gnide.
 Jæd. (Ofstere snoga). — 3) søge ivrigt
 efter noget; tigge, trygle. Gr. Jf. Sv.
 snugga: snylte. G. N. snugga: stunde
 efter noget.
Snuggerom, n. Rum eller Leilighed til at
 faae sine Ting i Orden. Hall.
Snuing, f. 1) Bending, Omstilling; f. Gr.
 det Arbeide at vende Hø. — 2) Bevægelse,
 Rørelse; ogsaa Travlhed, Tummel. Snar i
 Smingi: rask i sine Bevægelser.
snukka, v. n. (ar), snøfte, snue; ogsaa: lugte
 til noget. Nordl. (Eng. Dial. snuck). Jf.
 snoka, snykta, snika. — **Snukk**, m. Lugt
 el. Veir af noget. Afvig. **Snugg**, Mandal.
snulla, v. n. (ar), snøble, tale uthydligt, med
 stærk Rørelse. Edm. Gr. Drk. og flere.
 Jf. snurla, snurkla. **Snulling**, f. Snøblen.
snultra, v. n. (ar), snage, snylte efter noget.
 Berg. Nordl. Ellers ogsaa: snyltra, v. n.
 snylte, trygle. Tel. og fl.
Snunad, m. Bending, Omstiftelse; Om-
 væltning; ogsaa Tummel, Bevægelse, Travl-
 hed. Berg. Hall. og fl. Sjeldnere **Snu-
 ning**, f. Af snu.
Snupp, m. Stump, liden Stykke. Hall. og fl.
snuppeleg, adj. tvær, kort, afstumpet. Hall.
snupputt, adj. kort og tvær; om en Tiltale
 eller et Svar. Hall. 3 Vald. **snuppen**:
 stødt, kuffet; f. snuppen.
snupt (snuppt), adj. tvært, heelt igjennem,
 ganffe; f. Gr. snupt avbrotten; snupt utstøffen ic.

Berg. Trondh. Nordl. Tilbeels udtalt
 „snuft“. — Dgsaa med Betydning: næsten,
 saa godt som. Nhf.
Snur (uu), m. Kurve, Forvridning el. Sam-
 menbygning paa Traad (som er haardt
 snoet). Nest brugt. vest og nord i Landet.
 (Andre St. Snarllykka, og Snarrukka).
 Figurlig: Det kom ein Snur paa, o: der op-
 kom en Forvikling, Misforstaaelse, Tvist.
 Nogle Steder **Snu**, maafsee for Snud
 (Snudr); dog synes Ordet nærmest at søie
 sig til „snara“.
snurast, v. n. (ast), forvikles, slaae sig i
 Bugter eller Kurver (Snur). Hedder og-
 saa: snura (ar) seg.
snuren, f. snurutt.
snurkla, v. n. (ar), valle, give en snorkende
 eller gurglende Lyd. B. Stift. (G. N.
 snörgla). 3 en svagere Grad: snurla;
 jf. snulla.
Snurlykka, f. f. Snur og Snar.
snurpa, v. a. f. snurpa.
Snurr, m. 1) en snurrende Lyd. 2) en
 liden Ruus. B. Stift.
snurra, v. n. (ar), snurre; surre. Nogle
 St. ogsaa: hvirvle, svinge sig; f. snøra.
 [snurrig, adj. snurrig, pudsig. Af Lydk.
snurten, f. snorten. — **Snuru**, f. Snara.
snurutt, adj. fuld af Kurver (Snur); og-
 saa: forviklet, vanskelig.
Snus (uu), n. Snustobak. Afstilt herfra
 er **Snus**, m. en Priise (Priis) af Snuus;
 ogsaa: en Smule. Aldri ein Snus: ikke det
 ringeste. Jf. Snysa.
snusa, v. n. (ar), snuse; ogsaa: snøfte, veire,
 spore efter noget.
snuska (u'), v. n. snage efter Mad. **Snusk**,
 n. Affald, Levninger. Edm. og fl.
Snut (uu), m. Snude; fremstaaende Mund.
 Sv. snut; Eng. snout.
snutra (u'), v. n. (ar), snage, snuse efter
 noget. Nogle St. snotra (oo). Dgsaa
snurla, eller **snusla** (snultle). Jf. snultra
 og snylja. Jsl. snudra.
snuvla, v. n. snuble; f. snaava.
snuvurt, adj. afstumpet, tvær, but. Gulda-
 len. Dgsaa: korthaaert. Solør (?). Jf.
 nuv og nuvutt.
Sny, f. Snjø. — **snya**, f. snjoa.
Snya, f. Krabat, Sluf. Tel. (Landsf. 774).
 Maafsee for Snybja.
snyda, v. n. (er, de), snøfte, snue, blæse i
 Røsen. Edm. (snybe).
snydja (y'), v. n. (snyd, -dde, dt), spore,
 snuse efter noget; ogsaa: vimse, fare hastigt
 frem. Edm. i Formen snydje, Præs. snyd'e
 (y'), Imperf. snydde for snubde (u'). G.
 N. snydja: haste.
Snygg, m. Art, Natur, Anlæg; ogsaa Nyl-
 ker. Smaal. (Barnesnygg, Fantesnygg og
 flere). Dunkelt.
Snyggel, f. Snigel.
snygla, v. n. (ar), snylte, tigge, trygle. B.

- Stift. Jf. snugga.
- fnykta**, v. n. (ar), hulke, snappe efter Veiret; faasom i Graad. Tel. og Dtl. tilbeels i Formen snøkte; paa Hadeland „snøkte-graate“. G. N. snøkta. (Sv. fnykta). Jf. snukka, snippa, sippa. — **Snykning**, f. Hulken.
- fnyltra**, v. n. tryggle; f. snultra.
- fnyr**, f. snu.
- fnyrpa**, v. a. (er, te), trække sammen i Rynker (= hyrpa). Hall. 3 Vald. snurpa. Jf. snurpa.
- Snyrt**, m. Fjinhed, vakkert Udseende; vel egentl. Pjunt, Prydelse. Nhl.
- fnyrta** (y'), v. a. (er, e), pynte, pudse, gjøre vakker. Nhl. Vosß. Jf. snerta.
- fnyrten**, adj. pyntelig, net, vakker. Nhl. Vosß, Sff. Vald. G. N. snyrtilegr.
- Snyssa**, f. Smule, lidet Gran. Vald. Vel egentl. Prise; f. Snus.
- Snytt** (yy), m. fremragende Spids el. Top. Sdm. og fl. Nogle St. Snyta, f.
- fnyta**, v. a. (er, te), 1) snyde, rense Næsen. G. N. snyta. — 2) tilklippe, pudse (et Løs). — 3) narre, bedrage. — Forefindes tilbeels med stærk Bøining, især med Imprf. snaut. (Havd. Rbg. Jndh.). Dog synes dette at være en nyere Brug.
- Snyttar**, m. en Snyder, En som narrer Folk i Handel. **Snyttarskap**, m. Snyderie.
- Snytt** (y'), m. Puds, listigt Paafund. Sdm. og fl. Nogle St. Snitt.
- fnytt** (yy), adj. 1) snybt, narret; f. fnyta. — 2) beruset, druffen. Berg. Nordl.
- Snøkt**, m. Stank; f. Snit, m.
- snøkta**, v. n. og a. (er, te), 1) blæse koldt, kjele, bide paa; om Vinden. Gbr. og fl. (snækje). — 2) give bitter Ord, forefaste En noget. Sff. Sdm. Jf. snikka, nekka.
- Snøkta**, f. en Snibbe, bitter eller fornærmelig Liltale. Sff.
- snøkjen**, adj. 1) skarp, bidende; om Vind og Kulde. Trondh. Jf. kaldsnøkjen. — 2) nærgaende, tilbøielig til at angribe. 3 Hall. snøk: bidst.
- snøme**, adv. f. snemme.
- snøra**, v. n. (er, te), 1) strekke, vimsse omkring som for at lede efter noget. Sdm. (snære). Nærmer sig til snara. Jf. snøra. — 2) blæse svagt; især om en kold Vind. Dtl. (Hadeland og fl.). Jf. snoa.
- Snøra**, f. Luftning, Vindpust; Vind fra Dalstrøgene. Dtl. Jf. Snoa.
- Snøere**, n. Krat, Riis, Kratkov. Gbr. Hall. 3 Sogn: Snøer. Andre St. Snaar.
- snørklødd**, adj. tyndklødt, letklødt. Sdm. Maaskee snørklødd.
- Snøere**, f. Snøra. — **snøerta**, f. snerta.
- Snøev**, Spor, Tegns ic. f. Snøv.
- snøev**, adj. 1) snøvær, trang. B. Stift. (Lid. det brugl.). 3 Hall. snøv. Sv. snäf. G. N. snøer, snøer (?). — 2) knap, tarvelig,
- neppe tilstrækkelig. Mere alm. Jf. nøy, naub. — 3) smaatørende, som nyder lidet. Nhl. Dgfaa: karrig. Hall. (snøy).
- snøevleg**, adj. snøvær, slant, slint voren. Tel. — Dgfaa: noget snøvær.
- Snøveleite**, m. Smalhed, Snøværhed.
- snø**, v. n. (r, dbe), lufte; f. snoa.
- Snø**, m. f. Snjø. snøa, f. snjøa.
- Snøbree**, f. Snjøbrede.
- snøgg** (g'), adj. 1) kort, snart afgjort, let at blive færdig med; f. Gr. om et Arbeide, et Grinde, en Bei ic. Dgfaa: knap, liden (?). Nordl. Jf. knapp. — 2) hastig, pludselig. Ein snøgg Skinnad. Det fæst ein snøgg Ende. — 3) rask, hurtig, skyndsom. Me saa vera snøgge: vi maa skynde os. 3 snøgge (Dativ Neutr.): i en Hast. Hall. Fyre det snøggaste: for et Dieblift. Temmelig alm. Nogle St. oftere snøgg. (Tel. Sff. Sdm.). Komparativ tilbeels snøggere (f. snøggt). Fra Kommerige er meddeelt „snøgg: pudsig, besynderlig“, som synes at falde sammen med „snøbig“. Sv. Dial. snøgg og snøgger: knap, kort. Nt. snigger: rask; Holl. snugger: livlig. G. N. snøgger: glat (= snaud); Sv. snugg: reen, vakker.
- snøgga**, v. a. (ar), haste, paastynde.
- snøggfængd**, adj. let at faae; ogsaa: rask, hurtig. Vald.
- snøggbugsfall**, adj. snar til at befinde sig eller fatte sig. Hall.
- snøggjengd**, adj. rask til at gaae. Hall.
- snøggleg**, adj. noget hastig, pludselig.
- snøgglegle**, adv. snart, i en Hast.
- Snøggleike**, m. Rasthed, Hurtighed.
- snøggnæm**, adj. rask til at lære. Hall.
- snøgggraat**, adj. grædenem. Hall.
- snøggsværd**, adj. rask = snarvær. Hall. og fl.
- snøggventr**, adj. rask til at finde Udvei eller bestemme sig (= snarvent). Tel.
- snøggstøf**, adj. rask i at gribe til, paapaselig, parat. Vald.
- Snøggvenda**, f. en kort Udflugt el. Reise. Nhl. og fl.
- Snøggørend**, f. Grinde som kan udrettes i en Hast.
- snøgt** (snøggt), adv. snart, i en Hast; ogsaa: pludselig. Han var her berre som snøggaste, o: kun for et Dieblift, i et kort Grinde. Bonom snøggare: snarere end man havde ventet. Nogle St. Bon snøggere; f. Bon.
- Snøkt**, m. Hast, Skræhd. „Han hadde stift ein Snøkt paa se“: han var meget ivrig, eller skyndsom. Sdm.
- snøkta**, f. fnykta. — **Snøkt**, f. Snibel.
- Snølet**, f. Snjolit.
- snøpsa**(d), fornærmet; f. snessa.
- snøra**, v. a. (er, de), 1) snøre, ombinde, sure sammen. Lidet brugl. — 2) ombreie, svinge, hvirvle. „snør se“: dreie sig rundt. Drf. Hedder ogsaa „snurre se“, og „snaaraa se“. Gbr. Drf. (Jf. snara). — 3) haste, paastynde. Hall. Tel. og fl. Dstest

v. n. med „paa“. Daa kann du tru, han snørde paa (fyndte sig).

Snøre, n. 1) Snøre, Toug, tyndt Reb. G. N. snœri. Af Snor. — 2) Fiskefnor med Lod og Angel (Krog).

Snørebase, f. Snørefall.

Snørefiske, n. Fiskeri med Snøre.

Snørefall, m. et Slags Legetøj; en Plud, som er stikken igjennem en rund Etkve og saaledes afpasset, at den kan sættes i en hvirvelende Bevægelse, ligesom en Haandteent. Dr. og fl. Dgsaa kaldet Snørebase, el. Snurrebase (Dsl.), Snørebust (Smaal.), Sørphona (Sdm.), Gaud (Nordl.).

snørlagd, adj. smækker, smal. Hall.

snørleg, adj. 1) raff, hurtig. Tel. (?). — 2) ringe, ubetydelig. Indh. (snørli).

snøv (knap), f. snæv.

Snøveraatta, f. Snjøveder.

snøyda, v. a. (er, de), blotte, gjøre blot og bar. (Af snud). Dgsaa v. n. hærje, rydde, borttage alt hvad der findes. (Nest alm. snøya, snøye; paa Sdm. snøjde). G. N. snøya. — **snøydast**, v. n. blottes, blive bar eller skabet. Noget lignende er **snøast**: sælde Haar. Rbg. Rgesaa snøsa. Lster.

Snøyda, f. 1) Blottelse, Bortryddelse. Han gjorde ikke stor Snøya: han gjorde ingen Dbelæggelse, han foer meget lempelig frem. Nordre Berg. — 2) et bart og blottet Punkt, en skaldet Plet; et Jordstykke uden Græsvoert o. s. v. — 3) Fjeldmark ovenfor Skovgrænfen. Dgsaa kaldet Verr-snøya. (Snøya).

snøydd, part. blottet, ryddet; f. snøyda.

Snøydning, f. Bortryddelse, Dbelæggelse.

snøypa, v. a. (er, te), 1) liste bort, skjule, holde i Skjul. Gbr. (snøppe, Imperf. snøyfte). Snøypa seg undan: liste sig bort, unddrage sig. Hunden snøyper Rumpe: slaar Halen imellem Benene. — 2) knibe, klemme, være trang, f. Gr. om Klæder. Gbr. Hertil **snøyputt**, adj. trang, smal.

snøyra, v. n. snage, rapsse. Tel. (Winje). Maaftsee snøydra. Jf. snutra.

so, adv. og conj. saa. Afvig. so, med aabent o (o'), Sæt., og saa (med reent aa) i de sydlige og østlige Ggne. G. N. svá, senere: so. Ang. svá; Goth. sva, své; Ght. só; L. so, Holl. zoo, Eng. so. — Betydningen har mange Vendinger paa Grund af Drdets hyppige Brug og forskjellige Stilling; saaledes: 1) paa den Maade, paa saadan Maade, saaledes. So gjeng det. So skal du giera. Um so er (o: ifald, hvis). — 2) i den Grad, saa vidt, saa meget. Med Adj. og Adv. So mytet at det er nog. So stor som hine. Det var ikke so vel. Der var daa so og so mange. Dgsaa uden Adj.: Der ikke meir en so, o: det er knapt nok. — 3) i hoi Grad, mere end man har ventet. (Egentl. i saadan Grad; men uden nærmere Bestemmelse). Deels efter Verbum, deels

med Adj. Det regner so. Det svider so. Der so kaldt ute. Det varst so seint fyre osv. Han er so rædd ic. Paa Dsl. bliver „saa“ endog gjentaget, uden at nogen Sætning paafølger; f. Gr. „Der saa kaldt saa“; „han er saa snild saa“. — 4) i den Tilfaad, især den Bestaffenhed. (Egentl. isaa, = sli, so voren). Vegen er ikke so, at ein kann tøyra. Dei er ikke alle so. Her er ikke so, at ein kann toma inn. Jf. Talemaaden: Det var no so, el. paa ein Maate so, o: det var saa maadeligt, ikke just at rose. — 5) i disse Omstændigheder; imidlertid; alligevel, endda. Eg miste mytet, men so fell eg daa notot atter. Der fulla dyrt, men so er det daa godt. Der berre Strap, og so vil han streppa av det. Her mærkes Drdets Brug i adskillige Udraab, f. Gr. So varst det daa Euden! So stulbe me ikke toma lenger! So, du tom daa atter? osv.

— 6) af den Grund, selvfølgelig, altsaa. Eg tom fidsi, og so kann du vita tvat eg fell. Han hadde ikke Pengar, og so var det ingi Raad. — 7) conj. saa, da, i det Tilfælde. Naar det er gjort, so er det for seint. Gjer det, so er du snild. Vil eg, so kann eg. Ofte indskudt som et forbindende Led efter en Relativsætning (ligesom G. N. pá); f. Gr. Den som vaagar, so anten vinn eller taper han. Den som intje lærer, so kann han intje. — 8) da, dernæst, derefter. Fyrst kom det ein, so kom det tvo, og so kom det fleire. (Dette „og so“ lyder sædvanlig „aaso“, og ofte med Tønen paa „aa“). — 9) at, saa at, for at. Send det hit, so eg sær sjaa det. Stunda deg, so me faa sleppa heim. Jf. Det stod i Stuggen, so eg ikke saag det. (Kan ogsaa hebde: so at). — Af særlige Forbindelser mærkes: So fjerre: saa omtrent. So fram, f. sofram. So godt som nær ved, næsten. So lenge: indtil videre. So maata: saapas. So mytet: saavidt; f. mytet. So nær, f. nær. So kjont, f. skjont. So snart: saa snart, strax, naar kun. So til: ret saa, just i denne Retning. So og so: a) paa den og den Maade (nemlig naar en nærmere Angivelse udelades). b) saa maadelig, ikke med det bedste.

so, for som, f. som.

Sod (o'), n. 1) Sydning, det at noget syder eller koger. (Af snøda, snud). Dgsaa: Bruusen, fusende Lyd, Mumlén, Støi. Sogn og fl. Jf. Soll. — 2) Suppe; især om Rjødsuppe. (Egentl. det som er kogt). Dsl. Nogle St. Ss, og So (o'). Jf. Drd-sproget: Di fleire Koffar, di verre Sod. — 3) Vand eller Væske, hvori noget er kogt. (Kjøtsod, Fiskefod, Nævesod ic.). G. N. sod.

Soda (o'), f. Røre, Forvirring. „Ssa“, Rys.

Sodd (o'), n. Rjødsuppe med Gryn eller Kaal. Berg. Nordl. Er vel kun en Form af Sod.

sodden (o'), adj. lummer, om Luften. Rys.

Sode (o'), m. 1) Sydning, Kogning. Gryta

- er nær ved Soden: nær ved at syde. — 2) Sveikning af Jern og Staal (s. fjoda). Edm. og fl.
- foden (o'), part. føden, opfugt; s. fjoda. G. N. sodinn. — Sodengraut, m. Valle som er indfugt til Grød. Gbr. (Soengraut). Soden-ost, m. et Slags sin Ost. Nordl. (Spenost).
- fodna (o'), v. n. (ar), blive fugtig eller blød. Edm. Vel egentl. varmes.
- Sodning (o'), m. Kogning, det som koges paa een Gang. Hall.
- Sodspoon (o', oo), m. Fiskefæ, Slev at oplægge Fisk med. Nordl. i Formen „Søspoon“ og „Saspoon“.
- Soel, s. Sopling.
- soframt, conj. saafremt, ifald, dersom. So-framt eg kann: hvis det er mig muligt. Egentl. to Ord: so framt. (G. N. svå framt).
- Sog (o'), n. 1) Sugning. (Af suga, saug). — 2) en Strøm i en Elv; Hælbning som trækker Vandet stærkere nedad. Abg. — 3) Beslemmelse, Krykning for Brykret. Dfl. og fl. — 4) Støt, Susen, Lummel. Sff. — 5) sugende Smaabyr i Søen. (Grunnsog). Nordl.
- Sog (o'), f. f. Sag.
- Soga (o'), f. Sagn, Historie, Fortælling. Søndre Berg. Abg. Tel. og fl. G. N. saga, acc. sögu. Andre St. Segn og Sogn.
- Sogbarn (o'), n. Pattebarn, diende Barn. B. Stift. (Rogle Steder Sogeba'n). Jf. Sogmoder.
- Sogebok (o', oo), f. Bog som indeholder Sagn og Fortællinger. G. N. sögbók.
- Sogemann (o'), m. Hjemmelsmand, den som man har faaet en vis Underretning fra. Edm. Tel. og fl. G. N. sögumadr.
- fogen (o'), part. fuget, ubfuget (s. suga); ogsaa: svækket i Kræfterne, udmattet. (Flere St. fogjen; Fl. fogne).
- Sogg, m. Karl, stor eller dygtig Karl (= Egg, Sugg). Nordre Berg.
- Sogkul (o', uu), m. et Slags Byld eller Hævelse; en Sygdom blandt Pattebørn. Hall. (Søgkul, Sokuul).
- Sogmage, f. Sundmage.
- Sogmoder (o', oo), f. Moder som giver Die, har Pattebarn. B. Stift oftest i Formen Sogemor.
- Sogn (o'), f. Sagn, gammel Fortælling. B. Stift ved Siden af „Segn“. I Hall.
- Søgn, Fleertal søv. Sogne(r), i Hall.
- Sogni. G. N. sögn, pl. sognir. Paa Edm. kun i Forbind. ei seglende Sogn: en Historie som gaar fra Slægt til Slægt.
- Sogning (o'), m. Indbygger af Sogn i Bergens Stift. (Distrikts Navn udtales Søgg og Saagn; enkelte Steder Saun). Seldnere: Sogna (o'), f. Kvinde fra Sogn. Jf. Sygna og Sygner.
- Sok (o'), f. Sæt.
- Sokk, n. Synkning i Medet, Anfald af Modløshed. Det sette Solt i honom: de skræmte ham, gjorde ham forsagt. Nordre Berg. Jf. Soff.
- Sokk, m. Strømpe; især om korte Strømper (Sokker); dog mangeskeds det samme som „Hofa“. G. N. sokkr. Jf. sokfatt. — Sokkeleist, m. Strømpefod. Ganga sokkeleistom: gaae med bare Strømper. (Valb. Edm. Trondh.).
- sokken, part. sunken; s. søkka.
- sokkurt, adj. sokket; s. Gr. om en Hest, som har en afstikkende Farve nederst paa Benene. (Et saabant Dyr kan ogsaa kaldes Sokken, m. eller Sokka, f.). Jf. Sokkerjupa, f. Nypp som ikke har sældet Fjødrene paa Læggene.
- Sokl (o'), n. Sagl; s. Steve.
- Sokn (oo), f. 1) egentl. Søgning; dog hedder dette sædvanlig Sökn, eller Sökning. (G. N. sökn: Søgmaal; ogsaa Angreb). Jf. søkja og sata. — 2) et Medskab at søge med; en Bundstrabe eller Krog, hvormed man søger efter Ting, som ere sunkne i Vandet. (Sv. Dial. socken). — 3) den mellemste Deel af et Fiskevod. Sff. og fl. Dgsaa kaldet Soknar)holt, m. Nhl. Sfl. Nhf. — 4) en Menighed, Commune; Folt som søge en fælles Kirke (s. sofna). G. N. sökn. — 5) Sogn, Kirkesogn; Distrikt som har en Kirke eller en særskilt Menighed. Sv. socken. I Sammensætn. „Sokna“, egentl. Soknar. (Det sidste forekommer paa Voss).
- sofna (oo), v. n. (ar), 1) søge ivrigt, rode omkring for at finde noget. Dgsaa aktivt: sofna til seg, el. sofna i Sov, o: strabe sammen. — 2) i Serdeleshed: søge med en Bundstrabe (Sokn), lede efter noget som er sunket. Alm. ved Havfanten. — 3) henhøre til et Kirkesogn. F. Gr. dei sofna til Nes, — til No, — til Norddalen o. s. v.
- Soknarbarn, n. Sognebarn. Nest i Fler-tal, om Personer som ere opfostrede i samme Sogn. (Soknabonn).
- Soknarbod (o'), n. Præstens Besøg hos en syg eller døende Person.
- Soknarbolt, f. Sokn, 3.
- Soknarbolt, n. Sognesolt.
- Soknarprest, m. Sognepræst.
- Soknebytte, n. Grændsefjæl imellem to Sogne. Dgsaa kaldet Soknefæl, n.
- Sokning (oo), f. Søgen; s. sofna.
- Sokning (oo), m. Indbygger af et vist Sogn; s. Gr. Nafersföning, Wangsföning ic. Seldnere Sokna, f. om Kvinder.
- Soks (o'), f. en Sar; især Hælsar med Due eller Fjæder. Jf. Sthara.
- Sol (oo), f. 1) Sol; Lyssløbe. G. N. sól. — 2) Solkin. Sitja i Soti, o: paa et Sted, hvor Solen stinner. Jf. Uvsøla, Vaksøla, Forsøla. — 3) Solens Gang. Laag Sol: det at Solen staar lavt. Jf. med Soti (=

- rettsføles), og: mote Soti (= rangføles).
 Sova til Solanne (i Vald. „te Soland“), o:
 til Solens Dpgang. (Dette „Solanne“ er
 egentl. en Genitivform; G. N. solar, só-
 larinnar).
- Sol (o'), m. Lang; f. Sol.
 Sola (o'), f. Salg, Udsalg. „Til Sole“:
 til Salg. Sdm. og fl. G. N. sala, gen.
 sölu; jf. Sv. till salu. — Soleøl, n.
 Öl, bestemt til Udsalg.
- sola (oo), v. a. (ar), 1, sole (fig), varme i
 Solfskinnet.
- sola, v. a. (ar), 2, saale, sætte Saaler i.
 (Af Sole). Soling, f. Forsaaling.
- Solarglad, n. Solens Nædgang. Læmmelig
 alm. i forskjellig Form: Solaglad, Sdm.,
 Solaglia, flere Steder, Solgla, Dstl.,
 Solglaa, Dst., og saa Solglaaing, f.
 Tel. (Tinn), og Solglæe, Tel. (Winje).
 Jf. glada. Sv. Dial. solegladning.
- Solarfoma, f. Solens Dpgang. Sdm. Tel.
 og fl. (Solafome).
- Sol-sauga, n. Solens Skive, seet igennem
 Nøg eller Skyer. B. Stift.
- solbakad, adj. gennembarret eller stærkt
 ophebet af Solen.
- Solbakke, m. Bakke som vender mod Solen.
- solblind, adj. blendet af Solen, svag i Vi-
 nene af stærkt Solfskin.
- Solblom, m. Volverleie (Arnica). Abg.
- solbrend, adj. solbrændt paa huden.
- Solbær, n. Solbær, sort Ribs.
- [Soldater, m. Soldat. (Ital. soldato).
 Nest alm. Söldater; nogle St. Syllater.
- Sole (oo), m. 1) Saale, Underfladen paa
 en Fod. (Jf. Jlk og Jlfar). Eng. sole,
 L. sohle. — 2) Saale eller Bund i Sko-
 tski. G. N. sóli. — 3) Grundstok i en
 Væg; især hvor den er noget ophøiet fra
 Jorden. Hertil Budarsole — „Ein Sole“
 betegner ogsaa: en dygtig Karl. Sdm. og
 flere. (Jf. Bas). Ved Trondh. skal det
 derimod betegne en Stakkel, ligesom „Saal“.
- Soleia, f. en Blomst; især om flere og
 aabne Blomster, som Ranunkel, Rabbeleie
 og flere. Meget brugl. i B. Stift, Vald.
 Nm. og fl. Dgsaa i Formen Soløya,
 eller Soløy, Num. Dst. Nordl. I Tel.
 Soleiblom og Soleimblom, om Ra-
 nunkler. (Forfortet „leie“, i Tale til Vorn.
 Sdm.). Vel egentlig Sol-leia, men den
 sidste Deel er dunkel og maaskee forvansket.
 Jæl. sóley, Færøisk soyleia (Caltha); Sv.
 Dial. solöga el. solögia. Jf. Danst Rabbe-
 leie, Volverleie og Lege, o: Blomst (Mol-
 bechs Dial. Lex. 319); Lybisk Atelei (aqui-
 legium), Bolei (pulegium).
- soleides, adv. saaledes. Nest alm. so-leis;
 ellers: soleist (saaleist), Gbr., soleisi, Sogn;
 og med et tilføjet „ne“: soleiane (solei-
 sinne), Nordre Berg., saaleisen, tilbeels
 paa Dstl. Dgsaa uden „s“: solei (?),
 solein, Hall. Vald., saalein, Num.
- Nyere Ord; j. Reid.
 Soleihov, m. Bladene af Rabbeleie (Caltha).
 Sdm.
- Soleleder (-leer, lær), n. Saalelæder.
- solestilen (i'), adj. forslidt i Saalen.
- Soleverja, f. et smelere Læderstykke under
 Bindsaalen i Skotski.
- solfaren, adj. om Vind, som vender sig efter
 Solens Gang. Sffj.
- Solgang, m. Solens Gang, især med Hen-
 syn til dens Høide. Ein høg Solgang: det at
 Solen gaar høit (som om Vaaren). Heb-
 der ogsaa Solargang, el. „Solagaang“,
 B. Stift. G. N. solargangr.
- Solgangsveder (-veer), n. Vind som gaar
 om til Syd eller Vest, efter Solens Gang.
 Dstl. Jf. solfaren.
- Solgard (gar), m. en Lysring omkring
 Solen i disig Luft. Dgsaa kaldet Sol-
 giftel, Gbr., Solgylte, n. Stjford., Sol-
 huv, m. Habeland. Andre Steder Bedert-
 gard (Veergar).
- Solgeisle, m. Solstraale; f. Geisle.
- Solgidn, f. = Saabivn. Sdl.
- Solgift, m. Veitfol, Bisol, Lyæplet nær ved
 Solen i disig Luft. Nordl. og Trondh.
 Ellers kaldet Solgil (-gift), m. Sdm.
 og fl. (f. Gil), Solgidd, Fæd., Solgigg,
 Gulbalen, Solmøy (Solmøya), f. Smaal.
 Rom., Solhuv, Hall., Solhøve, n.
 Sdl., Solulv, m. Hall. (Mal), Solur
 (= Ur), m. Tel. Jf. Solgard.
- Solglad, n. f. Solarglad.
- Solglima, f. blendende Solfskin, Sollys som
 besværer Vinene.
- Solgund (el. -gunn), m. et Slags Skorpe
 eller Sliim paa Græsset. S. Gund.
- Solgylte, n. f. Solgard.
- Solhall, n. Solfske, Skraaning imod Syd.
 Vald. I Setersd. „Solhadd“.
- Solhart, m. bredskygget Hat; Solstjerm.
- Solhov (o'), n. Solhverv (om Vinteren).
 Nordre Berg. Tel. I Hard. og Vofs Sol-
 hev (Solhøv), m. om Vinterfolverv
 (modsat Soltverv); altsaa vel egentl. Sol-
 stigning, af hevja. — Hertil Solhovstift,
 m. Stift som gaar til Rand ved Solhvervs-
 tid, eller kort før Juul. (Solhovstid. Sol-
 hovtorff).
- Solhuv, m. f. Solgard og Solgift.
- Solhøve, n. f. Solgift.
- Soling, f. Forsaaling; f. sola.
- Solkverv, m. (og n.), Solhverv. Nogle
 St. kun om Sommerfolverv; f. Solhov.
 Jæl. sólhvarf, n.
- Soll, m. 1, sammenrørt Mad; især om smaa-
 brættet Brød som er ubdølndet i Mælk
 (Skjrsoll), eller en Blanding af Mælk og
 Ost (Miesoll). Dstl. Tel. Berg. Dst. og fl.
 (Jf. Soppa). G. N. sollr (?). Heraf sylla.
- Soll, m. 2, 1) Stigi, Straal, Lyd af mange
 Stemmer (= Sob, Ul, Ulber). Nordre
 Berg. (meget brugl.). Jæl. sollr. — 2) en

samlet Hob eller Flok. I Forbindelsen: santa Solla paa, o: flokke sig omkring som til et Angreb, omringe, indeslutte. Nhl. Sdm. Drk. Helg.; ogsaa Hall. og fl.

solla, v. n. (ar), støje, kraale, tale høit; om en Mængde Menneker. B. Stift. Jf. svalla.

sollaus, adj. salls, bortvendt fra Solen; om et Sted.

Sollina, f. Æquator (= Lina).

Solljos, n. Lys af Solen.

Solløysa, f. Mangel paa Solskin.

Solmerke, n. Tidsmærke af Solens Gang, f. Gr. for Klokkeskættet.

Solmoe, m. Solrøg; f. Moe. Ogsaa kaldet Solrøyt. I Øbr. Solniel.

Solmøy, f. Veirsol; f. Solgisl.

Solovring (o'), f. Solens Opgang. Helg. See ovra.

Solrenning, f. Solrinding, den Tid da Solen gaar op. I Drk. Solrynne, n. Jf. Solspretting, Solovring, Soltæring.

Solvæ (e'), m. Døsigbed eller Dovenskab af Solvarme. (En spøgende Benævnelse, idet Varmen betegnes som en lændende Ræv). Berg. Tel. Hall. „Eg er rædd, at Solræven tæk oss“.

Solrøyt, f. Solmoe.

Solsida, f. Side som vender mod Solen.

Solskin (i'), n. Solskin. — Solskinbolt, m. en Tid med klart Veir og Solskin. (I Drk. „Solskin-æling“, m. en Stund da Solen skinner). — Solskinflugl, m. Fugl hvis Sang skal bebude Solskin.

Solstor (o'), f. og Solstorta, f. Huulning som vender mod Middagsolen og har stærk Varme.

Solstugge, m. Skyggen af et Bjerg, f. Gr. ved Solens Nedgang.

Solspretting, f. det Dieblis, da de første Solstråaler sees i Bjergtoppene. Temmelig alm.

Solstike (i'), m. stegende Solhede.

Soltra (o'), f. Salthed, saltagtig Vædske eller Smag. Nordre Berg. Tel. Jf. Selta (af Salt).

soltan, f. soltan.

solturka, v. a. (ar), tørre i Solvarme.

Soltæring, f. Solens Opgang. Rbg. (Afskrall). S. tæra.

Solulv, og Solur, f. Solgisl.

Solvarme, m. Varme af Solen.

Solvegg, m. Væg som vender mod Solen.

Solvendel, m. Solstikke (Helianthus). Tel. Nhl.

Soløya, f. Soleta.

som, conj. som; hvor ic. Lyder egentlig sum (u) eller „summ“ (B. Stift og fl.); men gaar ogsaa i nogle Betydninger over til „so“ (B. Stift) og „saa“ (Schl. Nyl. Jæd. og fl.). G. N. sem; G. Sv. sum, sem. Jf. Ang. same, svá same; Nhl. sam, al-sam. (Grimm, Gr. 3, 283. Rhyqvist 2,

512). Ordet har flere Betydninger efter de forskjellige Stillinger, hvori det sættes; saaledes: — 1) ligesom, i Righed med, el. i samme Egenkab som. Ein sit som han. Den eine som den andre. No som slyr. Her som annanstad. Jf. ogsaa: Det gjorde han som ein Mann; som ein Broder ic. Han stude vera som ein Domar; som ein Forstandar ic. (I disse Tilfælde er Formen som, eller sum, temmelig alm.). — 2) i samme Grad som; ogsaa: omtrent, henved. Han er so stor som eg. So mykt som detta. So godt som intje. So sant som eg stend her. Jf. Det kann vera som ei Zunna; som ei Vaag; som eit Hundrad ic. (o: omtrent saa meget). I lignende Menning forbindes „som“ ogsaa med Superlativ af et Adverb, f. Gr. som oftafte, som snaraste, tvar som helst. — 3) end (= enn som); f. Gr. han er større som dei andre; d'er meir som ein (o: mere end een). Kun tilbeels paa Nhl., ogsaa i Schl. f. Gr. „d'a verre so' intje“ (værre end intet). Forøvrigt er denne Brug her fremmed. (Jf. L. als). — 4) saaledes som, efter som, efter hvad. Med en paafølgende Sætning; f. Gr. det gjætt, som eg trudde. Han maa gjera, som han vil. Som dei segja. Som sagt er. Som det stend i Boki. (I denne Stilling hedder det paa nogle Steder altid „so“ eller „saa“). — 5) som om, som i det Tilfælde at. Det saag ut, som det var Sykt. D'er, som det stude so vera. Det var, som han stude vita det. Han tom, som han var tallad. (Saaledes ogsaa G. N. sem). — 6) hvor, paa det Sted hvor. Det ligg der, som det laag. Der som han tom fraa. Der ute, som me foro sidst. — 7) da, medens, i den Tid hvori. Den Stundi, som eg var der. Rett som det var. Best som han gjætt, so tom han atter. — 8) i hvilken Maade, i den Grad hvori. (I Forbindelse med et foregaaende „so“). Eg skal gjera det so godt, som eg kann. Han kann vera so lenge, som han vil. So illa, som det var ic. (Her bliver „som“ tilbeels ubeladt). — 9) hvilken, hvilket, hvad (relativt). Den Mannen, som tom sidst. Dei Gutarne, som me motte. Det Brevet, som eg sekk. Det, som no er atter (hvad der nu skaar tilbage). Den, som tegjer, han samtyttjer, osv. Her indtræder Ordet som et væsentligt Led i Underætningen, saaledes at det i sig selv indslutter Sætningens Subjekt el. Objekt og altsaa træder i Stedet for et relativt Pronomen (som ellers mangler saavel her som i de beslagte Sprog). Hvor det skal betegne Objektet, bliver det i Dagligtalen ofte ubeladt; f. Gr. den Baaten, (som) me saago; dei Brevi, (som) eg sekk. I Forbindelse med en Præposition (av, i, med ic.) svarer „som“ til det danske „hvor“ (hvoraf, hvori, hvormed); imidlertid sættes Præpositionen altid efter Verbet eller sidst i Sætningen; f. Gr. Det var det, som Striden kom av (hvoraf Striden kom). Det Vatnet, som

Elvi renn ut or. Den Staden, som han kom fraa. Det Huset, som eg var i. Det Brevet, som han kom med, ic. I Sætninger, som ere dobbelt sammensatte, kan „som“ tildeels opfattes som: hyorom, eller angaaende hvilket; f. Ex. Ein Baat, som ingen visste, toen som aatte honom. Det kom upp nofot, som eg ikkje veit, kvat det var. Eg gjorde det, som eg trudde, at det var retteste. (Ofstere: som eg trudde var retteste). Da Drdet i mange Distrikter lyder som „so“, har det megen Rghed med det tydske so, som i forrige Tider har været brugt som Relativ.

Somar, f. Sumar.

so-maata, adv. saaledes; ogsaa: i saadan Grad, saa omtrent. Søndre Berg. Andre St. „so-pass“ (som er fremmedt).

Some (oo), m. Hæder, Ære. Skal forekomme i B. Stift, men sjelden. G. N. sómi.

sommeleg, adj. sømmelig, passende, værdig. Tel. (dog oftere saameleg).

somen, adj. værdig, anseelig. „Ei some Raana“: en agtværdig Kone. Hard.

somna, f. sovna. — **somt**, f. sum.

Son (o'), m. (— Sønner), Søn, Barn af Mandfjon. Sjelden med det oprindelige aabne „o“ (Sogn, Nfj.), oftere med luft o: **Soon** (Tel. Nbg.), og mest alm. udtaalt **Saan**. Fleertal i en ældre Form: **Syner** (h'), **Syni**, Hall. Tel. Afbvig. **Sæne**, Sdm. G. N. **sonr** (og **sunr**), pl. **synir**; Ang. og Øst. **sunu**, Goth. **sunus**. — I Sammensætning: **Sonar** (mest alm. **Saana**), saaledes **Sonarфона** (Saana-faana), f. **Sønnekone**. **Sonarfon**, m. **Sønnesøn**. **Sonardotter**, f. **Sønnedatter**. — I Sammensætning med et Mandsnavn bliver Drdet tildeels forkortet til „so“ eller „sa“; saaledes paa Helg. **Milso**, **Jonso**; i Jndh. og Fosen: **Milsofa**, **Jonsfa** (**Jonfon**).

sona (oo), v. a. (ar), 1) forsoner, forlige. Rdet brugl. — 2) stille (en Strid), nedbysse en Sag, bringe den i Forglemmelse. B. Stift, Nordl. og fl. Dei hava sonat det ned. Particij ofte „sont“ for sonad og sonat. „Dæ vardt nedfont“.

so-ne, adv. saaledes. Voss (?). Andre St. forkortet: **son**, Drk., **saan**, Tel., og oftere fordoblet: **sofon** (sofsøn) og **saasaaan**. Jæl. svåna, sona. (Jf. ne). I Nbg. **soffe**, **sofsa** og **sofsi** (ligt **sofsi** for **sofsa**). Jf. soleides.

Song (o'), m. 1) Sang, Syngen; ogsaa Rhd som ligner Sang. Mest alm. udtaalt **Saang**; ellers **Søng**, Hall. Valb. G. N. **sønger**; Sv. **sång**. — 2) et Stykke til at synge, en Sang, Psalm. I Tel. tildeels **Saang**, f. (med Jl. **Saangjir**). Jf. **syngja**.

Songar, m. en Sanger. Rdet brugl. da det sædvanlig hedder **Syngjar**.

Songbot, f. Sangbog.

Songfugl, m. Sangfugl.

Songhus, n. Koret i en Kirke. Nbg. Hall. Valb. og fl. (Sønghus). G. N. **sønghus**.

Songmaal, n. Sangstemme.

Songmeister, m. Sangmester.

Soning, f. Forligelse, s. see sona.

sonlaus (o'), adj. sønneløs.

Sonn, n. Maltovn, et Slags Tørreovn bygget af flade Stene eller Heller. Jndh. (Værdalen). Ogsaa medbeelt som „Saand“; men den oprindelige Form er visst. Færøisk „sohn“. (Kandts Bestr. over Færøerne, S. 314). — **sonneurka**, v. a. tørre paa Steenovn.

Sono, f. Sin. — **sont**, f. sona.

Sop (oo), n. sammensættet Støv eller Ekstrakt. Jf. **Sopa** og **Sopp**.

Sop (oo), m. en bred Top (egentl. Feie-kost); en udvidet Kant, f. Ex. paa en Tronpest. Jf. „Styresopen“: den nedre Deel af et Kor. Sbm.

sopa (oo), v. a. og n. (ar), 1) feie, viste af, reise for Støv eller Affald. Alm. **Sopa** Golvet, Koftet, Tunet ic. G. N. **sopa**; Sv. **sopa**; Nt. **svæpen**. Eng. **sweep**. — 2) bringe afsted ved at feie. **Sopa** ut **Sorpet**. **Sopa** i **Hop**: strabe sammen. — 3) v. n. feie afsted, løbe. **Sopa** av: rende bort. **Sopa** i **Vegen**: fare afsted i strygende Fart. — Particij **sopad**, tildeels **sopt**, ligesom Imperf. tildeels **sopte** (soofte).

Sopa, f. 1) en Visk eller Kvast til at feie med. Sv. **sopa**. — 2) en Hob af sammensættet Affald. Heile **Sopa**: den hele Slump. **sopande**, adv. farende i strygende Fart, feiende. Han kom **sopande**. B. Stift.

Sopar, m. en dygtig, driftig Kar; En som feier om sig. B. Stift.

sopass, f. somaata.

Sope (o'), m. en Sup, Slurk; en Levning paa Bunden i et Kar. Tel. og fl. (I Jndh. **Saapaa**). G. N. **sopi**. Af **supa**, **saup**. En anden Form er **Sopa** (**Sope**), f. Søbemar for Børn. Sdm. og fl.

Sopemjøl, n. Meelstøv omkring en Mølle. (= Mjøl dust). Nfj.

sopen (o'), opsøbet. Part. af **supa**.

sopen (oo), adj. 1) raff, vimsende. 2) graadig, slugsfulden. Nordl.

Soping, f. Feining, Dpdynding; ogsaa en raff Bevægelse, Skynding, Hast.

Soplime, m. f. sølg.

Sopling (oo), m. Feiekost, Kvast af sammenbundne Kviste til at feie med. Berg. Hall. Nordl. (Paa Nfj. **Soplime**, f. **lime**). Sjeldnere **Sopl** (**Sopel**). Ellers i en afvigende Form: **Sovl** (oo), m. Sdm. Øbr.; ogsaa overgaaet til **Soel**, Hard. og til **Solv**, Sff. og Øbr. Jæl. **sól**.

Sopp, m. 1) Svamp, Paddeshat (Boletus, Agaricus og fl.). Alm. Sv. **supp** og **sopp**. Jæl. **svøppr**. Nema upp som **Sopp**: vore meget hastigt.

Sopp, m. 2, Bold, Legebold. I gamle Viser (Landsk. 112, 162). G. N. soppr.
soppa, v. a. (ar), sammenbinde Træ eller Løkker i en Flaade. Tel. (Nisfedal).
Seppa, f. 1, en Hob af Løkker ved paa Vandet. Nbg. (?). Ved Mandal Suppa.
Soppa, f. 2, Brødsuppe, Mælk med smaa-brækket Brød (= Sall). Hard. Sj. Sdm.
Soppegran, f. Gran med meget blød Ved. Smaal. og fl.
sopproten (o'), adj. gjennemraadden; fjer som Svamp (Sopp).
sop-rein (oo), adj. ryddet, blottet, saa reen som feiet. Dfl.
Sor (o'), n. et Lag af smaa Jisflumper paa Vandet; en tynd Jisflorpe (= Krav). Trondh. (Selbu, Drf.). Tilbeels ubtalt **Sorr** og **Sørr**. I Østerd. **Sar**, eller **Sar** (f. følg.). Sv. förja. Jf. Jæl. sori, m. og syrja, f. Grums.
sora (o'), v. n. (ar), belægges med en Jisflorpe. Lyder som **sorra**, Drf., saavaa, **Solar**, **sara** (eller **sara**), Østerd. (Sv. Dial. förä. Næg 559). Jf. **sorka**.
Sorg, f. 1) Sorg, Bedrøvelse over et Tab. G. N. sorg. 2) Dmsorg, Betyrning. Gjera seg Sorg: ængste sig for noget. Heraf **syrgja**.
sorgfull, adj. sorgfuld, bedrøvet. Nogle St. **sorgafull**. Hedder ogsaa **sorgall**, **Sogn**; **sorg-gjeven**, Bufr.
sorglaus, adj. sorgfri, ubetyrret; ogsaa: tryk, fikker. Nogle St. **sorgalaus** (B. Stift).
Sorgmod, n. sørgmodig Stemning. — **sorgmodig**, adj. sørgmodig, nedslagen. G. N. sorgmodr.
sorka, v. n. faae en Jisflorpe (= **sora**). Trondh. (Lydal).
Sorp, n. Feieskarn, Dphobning af Støv, Straa eller Spaaner; f. Gr. paa et Gulv. B. Stift, Gbr. og fl. (Ellers paa Dfl. Sopl, el. Sappel). G. N. sorp.
Sorpa, f. Mudder; f. Surpa.
Sorpdunge, m. Hob af sammenfæstet Feieskarn. Nogle St. **Sorpdungje** (Sdm.), som nærmer sig til Saur og Sor. Ogsaa kaldet **Sorphaug**, m. (Paa Dfl. Sappel-haug).
Sorphaena, f. et Legetoi, f. Snørefall.
Sorpkraa, f. Braa imellem Døren og Dvænen i en Stue. B. Stift. Andre Stæder **Sappelkraa**, **Sappel-ro**.
sorputt, adj. ufeiet, smudset.
Sorr, f. Sor. **sorra**, f. sorra.
[Sort, m. Sort, Slags. Fr. sorte.
sorta, f. svorta. — **foson**, f. sone.
Sot (oo), n. Sod, Svarte af Næg. G. N. sôt; Eng. soot. Jf. sotutt.
sota, v. a. (ar), 1) tilsmudse med Sod. Sota seg ut. — 2) feie eller rense for Sod. Sota Dmnen. Sv. sota. — **sotast**, v. n. blive soedet.

Sota, f. Sodkvast at feie Dyne med.
Sota (o'), f. Sidde; Sæde, f. Seta.
Sotar (oo), m. Skorstensfeier.
sorbrun, adj. sodbrun, mørkbrun.
sore (o'), for setet, f. sitja.
soretjæer (o'), f. setekjær.
Soren (om en Hest), f. sotutt.
Sotgrima, f. Sodstribte. Tel. og fl.
Soting, f. Rensning for Sod.
Sotlit (f'), m. Sodfarve.
Sott (oo), f. 1) Sygdom. I Sammensætning som Lungesott, Steinsott, Hestsott og flere. G. N. sôtt, Ang. suht, T. Sucht. — 2) Febersyge, Nervesfeber eller deslige; især om en smitsom eller omgaaende Sygdom. Jf. Farfott, Randfarfott. Alm. Ved Trondhjem tilbeels afvig. „Sott“. Eiggja Sotti: ligge i en haard Sygdom el. Feber.
Sott (o'), m. et raadent Træ, en Stof som har ligget længe i Vand, og deslige. Tel. (Winje, Raubland).
sotta (oo), v. n. (ar), angre, sørge, være nedslagen. Hall.
Sotta(r)seng, f. Sotteseng.
Sotta(r)sveim, m. Anfald af en Smitsot eller omgaaende Syge. Sdm.
sottfengen, f. sottnæm.
sottlegen, adj. svækket af et langvarigt Sygdeleie. B. Stift og fl. (sottlegjen, -leien). „Han er so bleik'e, so(m) han vore sott-leien“, o: som om han havde ligget i en haard Sygdom.
sottmyken (y'), adj. som lider meget eller angribes haardt af paakommende Sygdomme. Hall. (-myken).
sottnæm, adj. fængelig for Sygdom, eller som lettelig bliver smittet. Berg. Hall. og flere. I Hall. ogsaa **sottfengen**.
sotutt, adj. 1) soedet, tilrøget. 2) sodfarvet, sodbrun. — En Hest med saadan Farve kaldes ofte „Sot'en“, en Hoppe „Sota“.
sova (o'), v. n. (søv, sov, sovet; nogle St. søv, svav), at sove. Inf. tilbeels saava eller saavaa, Trondh. Præsens mest alm. søv (o'), søv'e; ellers ogsaa: sev (e'), sev'e, Ehl. Nhf. Imperf. mest alm. søv (o'), men har ogsaa en ældre Form: svav, Hall. Gbr. Nm. og svov, Romsb. Fleertal svovo og sovo (oo), Hall. Suptinum alm. sove (o'). G. N. sofa (sek, sval, sofit); oprindelig visfnof svefa (svek, svaf). Jf. koma. Fra Formen svav og det gamle Fleertal svaavo (svävu) udgaae de afledede Drd: svæva og svæv; jf. Svevn. — Betydning: 1) sove, slumre, ligge i Søvn eller Dvale; saaledes ogsaa figurlig om Sjælen eller Samvittigheden. — 2) være betagen af Kæmmelse eller Følelseshed; om Lemmer (især Fødderne), saafom efter lang Hvile i en ubeværet Stilling. Jf. soyna. — 3) v. a. drive eller bevirke ved Søvn. Sova ut sit Ans. Sova seg frist. Sova Dagen burt o. f. v.

lovande, adj. 1) lovende. Han sett det lovande, o: uden Meie, uden at vide af det. — 2)

paafende at love. No er det ittte lovande lenger.

Sovar, m. en Sover, En som sover længe.

Sovardag, m. en Sovedag.

Soveblem, f. Svøva.

sovefjær, adj. søvning, som vil sove.

soverengd, adj. trængende til Sovn.

Soving, f. Soven, langvarig Sovn.

Sovl (oo), f. f. Svul.

Sovl (oo), m. Feiefost, f. Soplung. Hertil Sovleris (ii), n. Kviste som kunne bruges til Feiefoste. Sdm. og flere. Andre Steder Soplung-ris.

sovna (o'), v. n. (ar), 1) falde i Sovn, sove ind. Alm. Nogle St. sovna, men mest alm. somna. G. N. sofna; Sv. somna. — 2) lammes, blive følesløs (af Tryk eller af en ubekvem Stilling); om Lemmer. — 3) hensove, døe. Han sovnaude utor Verdi. Particip sovnaud.

Sovning, f. Indsoven, det Dieblif da man falder i Sovn.

sovoren, adj. saadan, flig, saa bestaffen. Søndre Berg. og fl. Neutrum sovoret lyder tilbeels: so're (Mhl.), saavre og sauvre (Fæd.). — Andre Steder bruges: sodan (paa Sdm. so:den), som her er et fremmebt Ord.

Spa, f. Spad og Spade.

Spad, n. tynd Suppe; især Kjøbsuppe. Nbg. Fel. Gbr. Drf. (Spa). G. N. spad. Ogsaa i svenske og danske Dialekter.

spada, v. a. (ar), spade, opbryde Jord med en Spade. Præfens hedder tilbeels „spar“, og Imperf. paa mange Steder spadde. Particip spadd er temmelig alm. — Et andet Ord er spada seg (spa seg), o: mænge sig til en Suppe (Spad). Fel.

Spade, m. 1) Spade, Redskab at opbryde Jord med. Mange St. forfattet: Spa. — 2) Brødstikke (= Spoda, Fløyg). Sdm. — 3) Spader, i Kort. Brugt i Flceertal „Spar“ og „Spa“.

Spadegrev (-græv), n. Træspade med Kant af Jern. Sdm.

Spadereka (e'), f. en bred Spade, lig en Skovl. „Spa'roko“, Rommerige.

Spading, f. Spadning.

spaf, adj. 1) spagfærdig, stillfærdig, rolig; om Menneker. G. N. spakr; Sv. spaf. Ogsaa: flog, viis (ligesom G. N. spakr); men fun i et Par Sammenfætninger: kjennespaf, minnespaf, vegspaf. — 2) spag, tam, let at behandle; om Dyr. — 3) om Luft og Sv: rolig, stille, uden nogen stærk Bevægelse. Jf. speffja og Speft.

spafengd, adj. rolig, stille; om Veitret. Der spafengt. Trondh.

spafleg, adj. nogenlunde stille, rolig.

spaflege, adv. sagte, lempeligt. Fara spaflege fram.

Spafleike, m. Spagfærdighed.

spaflynd, adj. stillfærdig eller fredelig af Natur. Fel.

spafna, v. n. (ar), blive spag, dæmpes; blive mere fredelig eller lempelig; ogsaa om Veitret: stilles, blive roligere. Meget brugl. Hedder ogsaa spafast (Nordl.) og speffjast.

Spafning, f. Sagtning, Dæmpelse.

spaf, adv. sagte, spagfærdigt. Ganga spatt: gaae langsomt.

spafvoren (o'), adj. stillfærdig.

Span, n. Spænding, Strækning; f. følq.

spana, v. a. (ar), spænde, udspænde, strække. Sbl. Harb. Fel. Hall. Spana ut Føterne: udspærre Fødderne. Spana paa: strække stærkt. Andre Steder spenna. Jf. G. N. spenja (spandi).

Spanar, m. en Stopper, f. Gr. paa Bommen i en Væverstol. Sbl.

[spandera, v. a. spændere, befofte.

Spanjor, m. en Spanier; ogsaa om spanske Fartøier. Eng. spaniard; Jt. espagnol.

spann, f. spinna og spenna.

Spann, n. 1) et Spand, libet Kar at bære i Haanden. Søndre Berg. og fl. (tilbeels med Flceertal Sponn). Ogsaa flere Steder om Blifspand, men ikke om Træfar. (Jf. Dall, Ambar). G. N. spann. — 2) en Bægt af 36 Marker, en halv „Vaag“. Meget brugl. ved Stavanger, hvor Kornmaalet gjerne regnes efter Spann. (Jf. Sv. spann: Halvtønde). — 3) et Slags gammel Jordshylb, omtrent som 3 Skylddaler. Trondh. Stift. Deles i tre Drex (Dyre), og i 72 Marker. Vel egentlig: et Spand Smør, nemlig som Afgift for Leie. (Jf. G. N. spann, i Frizners Ordbog).

Spann, f. Spand, Fingemaal, Længde som man kan maale med udstrakte Fingre (see Langspann og Stuttspann). Sjednere i Formen Sponn (o'). Fel. Jsl. spönn, pl. spannir.

spanna, v. a. (ar), maale med Fingrene. Jordum ogsaa (ligesom mæla) om at maale for Sygdom, læge ved en vis Ceremonie. Nordl.

Spanning, f. Maaling, f. spanna.

Spannkjevle, n. Maalekæp (?). „Enu Spannkjevle“, Venævnelse paa en vis Leg eller Styrkeprøve. Sdm. Nordl. Nogle Steder Spannkjølve.

Spannreim, f. Spandrem.

Spannkjurd, m. et vist Algermaal; et udmaalt Stykke Alger til at affjære. Voss. (Spans-skur).

spanst, adj. spansk. I Sammenfætn. tilbeels „spans“, f. Gr. Spans-salt.

Spantraav, n. stærkt Trav. Nbg.

Spar, n. Bepærelse. Der ittte nolot Spar i det.

spar, adj. sparsom, knap, fattig. Han er so spar paa det. Mest brugl. nordensjæls. G. N. spar(r).

ſpara, v. a. (er, de), 1) ſpare, ſkaane, behandle lempelig (= liva); ogsaa: benytte ſparſomt, bruge lidet af. Der ikke verdt aa ſpara det, ſom nog er av (o: ſom findes i Dverſtob). Uſvig. ſpaaraa, Gbr. Drk. G. N. ſpara. — 2) undgaae at bruge, lade være, beholde til senere Brug. Spara av: beſpare, have tilovers. Spara upp: opſpare, ſamle ved Sparſomhed. — 3) hindre, afholde Gn fra noget. Eg ſtal ikke ſpara honom, o: ikke forhindre ham deri; egentlig: ſpare det for ham. — Imperf. tildeels ſparte. Particij ſpard, ofte ſpart.

ſparande, adj. værd at ſpare.

Spareſkilling, m. opſpærede Penge.

Sparing, f. Beſparelſe; Sparſomhed.

Sparf, n. ſprællende Bevægelse, Sparken, Trampen; ogsaa en Kamp, Dyst, volbsom Anſtrengelſe.

ſparka, v. n. (ar), ſprælle, ſprætte, vride ſig, iſer i liggende Stilling. Sparka mot: gjøre Modſtand, være uwillig. Jf. ſpenna.

ſparlege, adv. ſparſomt, knapt.

Sparre, m. 1) Spændetre i en Væv (= Spjæll, Sprote). Lel. Egentl. Spile at udſpærre med. G. N. sparrī. — 2) Støtte, Bæl ſom ſættes paa ſkraa imod en Væg eller Dør. Hard. — 3) Sparre, ſkraa-bjælke i et Lag. Dſterd. Andre Steder Sperra.

ſparſam, adj. ſparſom, tilſiælig til at ſpare.

Sparſemd, f. Sparſomhed. (Selben).

Sparſmak, m. Smag ſom dæmper Madlyſten. (I Spvg om det at Mad el. Drikke er alt for heb).

Sparv, f. Spurv.

[ſparera, v. n. ſpafsere (= reisa, driiva).

[ſpaſi, n. Rum; Leilighed. (Spatium).

Spaud (?), m. en tynd Stang; en Fiſteſtang. Soler, i Formen Spau og Spaug, ſom viſnok er en Uſvigelſe af Spaud (ligeſom „Saug“ for Saud, og „raug“ for raud). Jf. Spoda. Sv. spö; i Dial. spöd, spöde; G. Sv. spöde, n.

Spaug, f. Spaud.

ſpauka, v. n. og a. (ar), grave, rode, opkaſte Jord; forſøge paa at ſpade. Sdm. Nordl. Jf. bauka.

ſpaa, v. a. (r, dde), 1) ſpaae, forudſige noget. G. N. spä. — 2) bebude, varſle for noget. Det ſpaar ikke notot godt. — 3) formode, tænke, ſlutte. Eg ſpaa, han er tomen: jeg tænker, at han maa være kommen. Nhl. og fl. Eg ſpaa det: jeg kan tænke det; det er rimeligt nok; det er nok ſandt. Meget brugl. i de ſydliche Egne.

ſpaædd, part. ſpaaet, forudſagt. Den Enden have længe været ſpaaed. (Neutr. ſpaatt). Jf. jannſpaaed.

Spaadom, m. Spaadom.

Spaaing, f. Spaaen, Snaf om noget ſom man endnu ikke veed.

Spaakall, m. og Spaakjerring, f. Gn

ſom beſatter ſig med at ſpaae. Dgsaa **Spaafugl**, m. eller **Spaakraaka**, f. ſpotviis om Gn ſom foregiver at vide hvad der ſtal ſkee.

Spaal, f. Spol. — **ſpaalaa**, f. ſpela.

Spaamann, m. Spaamand.

Spaamoy, f. en vis Veentnogle med en Huulning paa den ene Side, brugt i Leg, idet man kaſter den mod Gulvet for at ſee, om Huulningen vil vende op eller ned. Nordre Berg.

Spaanad, m. Forudſigelſe, Spaadom.

Spaanaa, f. Spene og Spune.

Spaang, f. f. Spøng.

ſpaanoſen (o'), adj. forhippet, meget nydgjærlig; ogsaa; meget begjærlig eller lyſten. Sogn, Nhl. (Dunkelt Ord). Fra Nordl. meddeelt „ſpønoſen“: hidſig, vild, olm. Jf. kaahugab.

ſpaaraa, f. ſpara og ſpota.

ſpaavis, adj. slog til at ſpaae. Selben.

Spe, n. Spee, Spot. Nogle St. iſer om forblommet Spot (Ironie) eller Skjemt hvori man ſiger det modsatte af hvad man mener. (Sdm. Nhl. Lel.). Det var ſagt paa Spe (ſpotviis). Det Streppet var verre paa Spe: den Nos var kun Spotteros. — Her-til **ſpeſugl**, m. eller **ſpekraaka**, f. Spottefugl, Gn ſom rofer noget ſpotviis.

Speord, n. Spottegloſe.

ſpea (ee), v. a. og n. (ar), ſpotte; roſe noget paa Skront; ogsaa: ſpaae det modsatte af hvad man venter. B. Stift. Du tar(o) ikke ſpea: ſpot ikke; det kan gaae, ſom du ſiger, og ikke ſom du mener.

ſpeeleg, adj. farlig, vovelig, ſom let kan føre til Ulykke. Jæd. Rbg. Lel. (meget brugl.). Dgsaa paa Sdm. iſer om en alt for driftig Spvg. I Indherred forekommer **ſpægleg** (ſpægli) i ſamme Betygning; andre St. **ſpøkeleg**. Ordets Slægtskab er ſaaledes dunkelt.

ſpefull, adj. ſpottende; ſpottelyſten.

Spegel (e'), m. (Fl. Speglar), 1) et Speil. Sædvanlig udtalt Spegjel, ogsaa Speiel, B. Stift; Spigjil (Spiel) og Spil, Hall. Gbr. Sv. ſpegel, G. N. spegill, af Lat. speculum. — 2) et Gjemmel, Forbillede; oftere om en Begivenhed, ſom kan tjene til Advarſel; et Spektakel, en Ulykke. B. Stift.

Spejleglas, n. Speilglas.

ſpejelklar, adj. ſpeilklar, ſpeilblank.

Spejelraama, f. Speilramme.

ſpegla, v. a. (ar), ſpeile; afſpeile (ſig). Figurl. Der notot til aa ſpegla jeg i, o: at anvende paa ſig ſelv, at tage til Advarſel.

Spegling, f. Uſpelling, f. Gr. i Band.

ſpeia, f. ſpeja. Speiel, f. Spegel.

ſpeikje, f. ſpejka og ſpejka.

Speis, Jbſted; f. Spis.

[**Speiſi** (m.), **Speicie**; **Speicedaler**.

Speiſs, f. et Rlis at ſpaae med. Sdm. Jf.

- Speisrot**, f. Epidstrod, af det thdske Speisrøthe.
- Speff**, n. Spæf, Fædtag paa Kjød. (Jf. Fleff). G. N. spik.
- speffa**, v. a. (ar), ffære Spæffet af.
- speffjeleg**, v. a. (er, te), spæge, tæmme, dæmpe (af spaf). Nogle St. spæfja (spæfje). G. N. spekja. — **speffjast**, v. n. spæges, blive spag eller rolig. Imperf. speffest.
- speffjeleg**, adj. lempelig, spag. Edm. og fl. **speffkrunden** (-ronnen), adj. belagt med en Hinde af Spæk; meget fed. B. Stift.
- Spekraaka**, f. Spe.
- Spekt**, f. Spagfærdighed. I Forbindelsen: med Spekt, o: befindigt, lempeligt. Edm. og flere (dog lidet brugl.). G. N. spekt (af spaf).
- spekt**, part. spæget, dæmpet, f. speffja.
- Spel** (e'), 1) Spil, Leg, Morfab; ogsaa: Buds, Raafund. Nogle St. Spil (i'), Nbg. Tel. — 2) Beddeleg, Spil med Kort, Terninger o. f. v. Dgsaa: Vovespil, Fare. Setja nolot paa Spel: vove noget, udsætte sig for at miste det. Det fiend paa Spel: det staar i Fare, kan let gaae tabt. — 3) et enkelt Spil, et Forsøg i at spille; et Partie. Eg vaan første Spelet. Me hadde spelat fem Spel. — 4) Tonespil, Musik; ogsaa et enkelt Musikstykke (Slaatt). Fælspele, Fløtspel, Særpele. — 5) et musikalt Instrument. (Jfær om saadanne som ere mindre bekendte). — 6) Gangspil, Ankerspil paa Fartøier, og desl. Ellers kaldet Vindespel.
- spela** (e'), v. n. og a. (ar), 1) spille, lege, more sig. Ufvig. spila (i'), Nbg. Tel. ogsaa: spæla, spælla, Nordl., spala, Namb., spaalaa, Jndh. Drk. (Jæl. spila; Sv. spæla; Nt. spelen, L. spielen). Hedder ofte: spela seg (Jf. leika). Imperf. tildeels spæte. — 2) lege Beddeleg, spille med Kort, Terninger o. f. v. — 3) musticere, spille paa et Instrument. Spela paa Fela, Harpa, Fløyta. Spela ein Slaatt. — 4) løbe let, glide, bevæge sig frit (= leika). Det spælar i hambi (om et Kedsfab som er meget let og bekvemt). — 5) agere, forestille eller efterligne en Person. Kun i enkelte Forbindelser, som: spela Bas, el. spela Meister: optræde som Herre el. Overmand.
- Spela** (e'), f. en flad Splint, en lang og tynd Skive af fløvet Træ. Jæd. I Nordre Berg. Spila (i'). Jf. Spilbra og Spol. (Sv. spæle). — **Spelekorg**, i. Kurv som er flettet af tynde Skiver, Spaanekurv.
- Spelar** (e'), m. en Spillemand; Musikant. Dgsaa et Navn paa Turen. Østerd.
- speleg** (spæle), f. spæleleg.
- Speling** (e'), f. Spillen; Spillemaade.
- Spelman**, m. Spillemand.
- Spelpengar**, pl. Spillemandsløn.
- Spelrom**, n. Spillerum; Raaderum.
- Spelslaatt**, m. Musikstykke, f. Gr. til en
- Dands**. Dgsaa kaldet Spelstak, n. Schl. og flere.
- Spelverk**, n. Spilleværk; spillende Instrument; ogsaa Gangspil.
- Spene** (e'), m. Patte, Sugevorte (paa et Dver); Kopatte ic. Mest alm. udtalt Spæne; ellers Spenne, Nordl., Spæna, Østl., Spana, Namb., Spaanaa, Drk. G. N. speni; Sv. spene. Spenebora (o'), f. Mælkerøret i en Patte.
- Spemel** (e'), m. Møllejern, Jernbolt som gaar ud fra Møllearelen (Kallen) og tjener til at omdreie Møllestenen ved Hjælp af et Lværjern (Sigle). Brugt i forskellige Form: Spemel og Spæmel, Tel. Jæd. Nys. Schl.; Spæmol, Nbg. Ndm., Spænaal, Sjj. Edm., Spænor, Rom., Spunur, Jndh.; Spønulv, Vofs; Spenvol (o'), Balb. Den oprindelige Form uvis. Jf. spana og G. N. spenja: drage.
- Spenetang**, n. Tangart med Knopper som ligne Patter. Nordl.
- Spenger**, pl. f. Spøng.
- spengja**, v. a. (er, de), 1) beslaae med Skinner eller Blader. (Af Spøng). Spengja ein Slede: sætte Jernskinner under en Slede. Berg. Stift. — 2) belægge en Dei med Stofte, lægge Planker over en Sump. Jndh. — 3) v. n. om Vinden: blæse i forte Wyger, saa at der dannes mørke Striber (Spenger) paa Vandet. „Han spengje(r) ned i Fjør'en“. Nordre Berg. — Particip spengd: beslaaet.
- Spengging**, m. jernbeslaaet Slede.
- Spenle**, f. Spennel.
- Spenn**, m. et Spark, et Stød eller Slag med Foden. Alm. Vel egentl. Spern, f. sølg.
- spenna**, v. n. (spenn, spann, sponnet), 1) røres, bevæge sig, vise Legn til Liv eller Følelse. B. Stift. Upersonligt; f. Gr. Han laag so tiv, at det spann ittje i honom, o: at man ikke faae en Muskel røre sig. Han lunde flege(t) seg, so det hadde ittje sponne(t) i honom. Sogn og fl. Paa Edm. med spag Bstning: spente, spent. — 2) sparke, gjøre et Stød med Foden. Østl. (Smaal. Rom.). Supin. tildeels „spunni“. Ordets egentlige Form er spærna (spern, sparn, spornet); f. det følgende.
- spenna**, v. a. (er, te), 1, sparke, støde eller slaae med Fødderne; saaledes ogsaa spennaast: sparke til hinanden. Imperf. tildeels: spænde (Nbg. Tel.). — 2) v. n. sparke efter noget; ogsaa: strække Fødderne til en vis Side; f. Gr. spenna burt i Beggen, o: vende Fødderne mod Bæggen. Spenna i Viten (i'): gjøre et Luftspring for at naae en Bjælke med Foden. — Egentl. spærna. G. N. spærna; Sv. spjærna (i Dial. spjånna, spånna); Ang. speoran, spurman; Eng. spurn. Ordet synes allerede tidlig at være sammenblandet med det følgende spenna.

- spenna**, v. a. (er, te), 2, 1) spånde, stramme, sætte i en spændt Stilling. Jf. spana. — 2) omspånde, omgjorde; fæste med Gjord eller Spånde. (Mindre brugl.). G. N. spenna. Spenna fyre: sætte Hesten i Kjøre-tsiet. (Modsat: spretta fraa).
- Spennar**, m. en Stopper, en Bolt som sættes imod et Hjul for at standse det. Dk. Gbr. Østerd. og fl. 3) Sgl. Spanar.
- Spenne**, n. 1, Fodbræt, noget at sætte Fødderne imod. (Fotspenne). Nogle St. ogsaa: Sparfen, stærk Bevægelse, Kamp o. s. v. Egentl. Sperne.
- Spenne**, n. 2, et Spånde, en Malle til Fæste eller Luffelse, f. Gr. i et Vælte. Sv. spånne. — **Spennestok**, m. Sko med Spånde paa Overlæderet.
- Spennel**, m. en liden Bidie-Ring at fæste et Baand i. (Jl. Spenlar). Woss, Rbg. Smaal. Hedder ogsaa Spænæl, Rysf. og flere. 3) Hard. Spenle. Andre Steder Bidjespenning og Nesting.
- Spennetak**, n. en stærk Anstrengelse, Kamp, Dyst. Dstl.
- Spenning**, f. 1, Sparfen; ogsaa: stor Bevægelse, Anstrengelse zc. Egentl. Spærning, f. spenna, 1.
- Spønning**, f. 2, 1) Spænding, spændt Stilling, f. Gr. i en Raas. Jf. Halvspønning. — 2) Spændkraft, Elasticitet. — 3) Om-spænding, Omgjordelse; ogsaa et Spånde eller noget at fæste med.
- Spensl**, n. Fæstebaand, Stroppe til at om-spånde eller fæste med. (Spansel). G. N. spenzl.
- spent**, adv. ganske: f. Gr. Han kunde have slegget seg spent i Hel. Dstl. Num. og fl.
- spent**, part. spændt, strammet, f. spenna.
- Spensvol**, m. f. Spenel.
- Speord**, n. f. Spe.
- Spere** (?), m. Hale; f. Spæl.
- Spërla**, v. a. Splintre; f. spildra.
- Sperr**, n. f. Sperreband.
- sperra**, v. a. (ar), 1) udspånde, strække, udspille. Tel. (Jf. Sparre). — 2) sammenbinde Fiske, som skulle ophænges til Lørring. Nordl. ogsaa Sbm. — 3) sætte Sparrer paa en Bygning. (Det sidste egentl. af det følgende Sperra).
- Sperra**, f. 1, Sparre, Ekraabjælke under et Tag. Hertil Sperrhogg; n. Indsnit hvorved Sparren fæstes i Væggen. Sperrreklau, f. den Kløft hvorved to Sparrer forbindes i Tagryggen. Sperrrelaas, n. det samme. (Nstl.). Sperrrepar, n. to Sparrer som støbe sammen i Tagryggen. Sperrretak, n. Tag som hviler paa Sparrer (ikke paa Maser). — Sperrrevaksen, adj. om Skov, som er saavidt voren, at man kan hugge Sparrer i den. (Valbers).
- Sperra**, f. 2, et Par Fiske, som ere sammenbundne ved Halen og ophængte til Lørring. Nordl. (Jf. Sperr og sperra).
- Sperra**, f. 3, Etiohed, Kammelse i Fødderne. Tel. Mere alm. Gangsperra.
- Sperreband**, n. Traad hvormed Fisk sammenbindes til Ophængning. Nordl. Dgsaa kaldet Sperr, n. Sbm.
- Sperring**, f. Sparreværk zc. f. sperra.
- spe-Kjera**, v. a. (fjer, far), spotte, saare ved spottende Ord. Sbm.
- Spetal**, f. Spital.
- Sperta**, f. Træpikker (Picus); en Slægt af Skovfugle, hvoraf "Grønspetta" er den mest bekendte. Nest i de sydligste Egne. (Andre St. Træpikka, Træklopp, Birkleppe, Raffspjot og flere). Sv. hækspett; Eng. speight og specht; L. Specht.
- Spiel**, f. Spiegel.
- Spik** (ii), f. (Jl. Spikar), 1) en Splint, Stump, et smalt Stykke Træ. Rbg. Tel. og fl. Jf. Handspik, Hjulspik, Ristespik. (Mere afvig. Leggspik). G. N. spik. — 2) en Lysestikke, tynd Splint til at tænde eller lyse med. B. Stift, Gbr. Dk. og fl. (Andre St. Tyreflis, Stikka, Sneria). — 3) en smal og ubrugt Lee. Østere Haaqspik.
- spika**, v. a. (ar), 1) kløve Træ i tynde Splinter. Smaal. og fl. — 2) splintre, knuse, slaae i smaa Stykker. B. Stift, Nordl. ogsaa Dstl. — 3) v. n. være haardt eller stridig. Spita imot: gjøre Modstand. Rysf. Det spitar hardt: det holder haardt, falder beqværligt. Tel. (Har maafsee havt stærk Bøining; f. spiken).
- spika**, v. n. pønse, spekulere. Bustr.
- spikande**, adv. i Forbind. „spikande fint“, o: fnytsende af Brede. B. Stift.
- Spikar**, m. Spiger, Søm, liden Nagle af Jern. Alm., dog nogle St. Spik (ii), Vald. Gbr. Sv. spik; Nt. spiker. — Her til Spikarbor (o'), n. eller Spikar-navar, m. Spigerbor. Spikarhovud (o'), n. Hoved paa et Søm. Spikarlod (o'), f. Nagletag, Form at slaae Spigere i. Spikarunna, f. (i Folkesagn) en Lønde med indslagene Spigere, hvori en Forbryder skulde omvælted.
- Spik** (i'), eller Spikje, n. i Forbind. „veta i Spikje“: være speget (= spifen). Dgsaa i Sammenfætning, altid med „kj“; saaledes: Spikjekjot (Spikjebog, Spikjelaar), om speget Kjød. Spikjefisk (Spikjelaks, Spikjefild), om speget Fisk. Spikjemat, m. Mad af speget Kjød eller Fisk. Sv. spikemat. Dunkelt Ord, jf. spiken og spikna.
- Spikeljos** (ii), n. Lysning af brændende Spaaner (Spif). Spikeloge (o'), m. Flamme af en Lysestikke.
- spiken** (i'), adj. speget, tilstrækkelig tørrt, eller ogsaa gennemsaltet; om Kjød og Fisk. Hall. og fl. (f. Spikje). Dgsaa: tørr, tynd, mager. Sv. spiden. (Her udtalt spikjen og speken). Maafsee Particij af et Verbum spika (spekf). Jf. Jsl. speikja: tørrer (efter Halborson); Sv. Dial. speka: ophede, tørrer,

- Spiker-olje**, m. Lavendelolie (?). Hall. Jf. Sv. spikolja (af Plantenavnet *Lavandula spica*). Holl. spissolie, spisserbalfem.
- Spiker-tre**, n. Træ til Kyststikker; fedt og ilbfængende Træ. B. Stift.
- Spikhella**, f. en Plade (Helle), hvorpaa man lægger brændende Splinter for at lyse i Huset. Ved Trondh. i Formen Spikhella (Spithyll).
- Spikje** og **spikjen**, f. Spise, spiken.
- Spikje-ter** (ee), m. Kjøb-Meise. Obr.
- Spikk**, n. et Puds, en Skalfestreg (= Pretta). Dei ha' gjort meg eit Spikk. Søndre Berg. Vel egentl. Snit, f. sølg.
- spikka**, v. n. og a. (ar), snitte, skjære, tilskjære noget med en Kniv. Søndre Berg. Sogn, Hall. Obr. og fl. (Andre Steder smida). I Smaal. spjekla. Jf. smukla.
- Spikke**, m. Smaafugl; Spurv, eller anden Fugl af lignende Størrelse. Tel. og flere. (Spikke). Sv. spink (gråpink), i Dial. spikke, spekke (Spuv); Eng. spink (Vinte). Jf. Liting, Lita og Skur.
- Spikkeband**, n. et Neg eller Kornbaand, som udsættes til Føde for Spurvene; et Juleneg. Tel. og fl. (Haardt f).
- spikna**, v. n. (ar), blive speget (f. spiken); blive salt eller tør nok til Spiisning. Sv. spikna.
- spikra** (ii), v. n. (ar), beslaae med Spigere.
- spikurt**, adj. fuld af Splinter eller Fliser. Rbg. S. Spik.
- Spil** (i'), f. Spel. spila, f. spela.
- spila** (ii), v. a. (ar), spile, udsperre. Lidet brugl. Eigesaa Spile, m. en Spile.
- Spila** (i'), f. en Skive; f. Spela.
- Spildra**, f. en lang Skive eller Splint af Træ, en tynd Fjel. Temmelig alm. (Sv. splindra: Splint). Jf. Spela.
- spildra**, v. a. (ar), splindre, fløve. Mindre brugl. Nogle St. sperla. (Kister).
- spildrende** (og spildrende), adv. i Forbind. spildrende ny: splinter ny. (Nogle Steder spilder ny). Eigesaa spildrende naten: splitter nøgen. Sv. spiller.
- Spilekorg** (i'), f. Spela.
- [Spilkum**, m. Kop, liden Skaal. Af det tybste Spilkumm.
- Spill**, m. Skylregn, kort Regnbyge. Sdm. Østere Regnspill.
- spilla**, v. a. og n. (er, te), 1) spille, lade falde; især: forsøge, forsøke; ogsaa: forderve, gjøre unyttig. (I Hall. spulle). G. N. spilla. — 2) forspilde, tabe, miste; f. Er. spilla sin Vett. Ogsaa: bruge ilde eller til Unytte. Spilla si Tid. Spilla umaten. — 3) v. n. rinde, strømme. Sdm. „Han regne, so dae spille ned“. (Jf. Spilleregn). „Dæ spillte Blod'e“: Blødet strømmede ud.
- Spille**, n. Spilde, Forsøvelse. Ganga til Spillet: gaae til Spilde.
- Spilleregn**, n. Skylregn, stærk Regn. Sdm. Nordl. hedder ogsaa: Spillevatn (Spillvatn), n.
- Spilling**, f. Forpildelse.
- Spillkvist**, m. Stump af en frønet Kvist i en Plante. Helg. (Spilkvist).
- spillsam**, adj. spildsom, let at forsøde, eller som medfører Forsøvelse.
- Spillsykja**, f. Spedalkhed. Nordl. Paa Sdm. Spiltesykje.
- spilt** (spilt), adj. 1) spildt, tabt; f. spilla. — 2) spedalk (= spitelst). Berg. Trondh. Nordl. Jf. Spillsykja.
- Spiltog** (o'), n. Spiltoug, Rum for en Hest i Staben. Østl. Lyder ogsaa Spiltaug el. Spiltau. (Maassee rettest Spiltaag; see Taag). Sv. spilla.
- Spindværing**, m. Indbygger af Distriktet Spind ved Lindsnæs.
- spinken**, adj. spinkel, mager.
- spinna**, v. a. og n. (spinn, spann, spunnet), 1) spinde, snøe, gjøre Traad. G. N. spinna. Imperf. fl. spunno (Hall.). — 2) v. n. frysle med Spinding. — 3) svinge rundt, hvirvle. Nordl.
- spinnande**, adj. tjenlig til at spinde.
- Spinnar**, m. en Spinder (Spinderste).
- Spinnarlen**, f. Spindelsen.
- Spinnel**, m. et Slags Dreierbænk. Berg. Stift.
- Spinning**, f. Spinden (= Spune).
- Spinnkjerring**, f. 1) Spindefone. 2) Gøderkop. Nordl.
- Spir** (ii), m. 1) Spirr, smal Top, f. Er. paa et Taarn; ogsaa om Straalerne i en Krone. (Sv. spira). — 2) Strøm, Straale af sprublende Vædske. N. Berg. — 3) et Spektakel, Særsyn. Sdm. „Dei seff haa ein Spir“. „Dæ hende ein Spir“ o. f. v. Jf. Spegel.
- Spir**, m. (el), liden Matreel (= Pir, Geir). Rkf. Sff.
- Spira**, f. 1) Stamme af et ungt Træ, Sparre, Hjeltekræ. Østl. Sv. spira. — 2) Hjelte eller Grundstof i en Bro. Smaal. 3) Hase, Fodsen; især paa Heste. Tel. (Jf. spirsliten). — 4) et Faar med Horn (= Hyrna). Tel.
- spira**, v. n. (er, de), 1) spire, skyde op. Ikke alm. (f. renna, brydda, aala). — 2) spruble, strømme, vælde frem i en Straale. Nordre Berg. Hall. (Jf. Spir). Imperf. sædvanlig spirte.
- spirsliten**, adj. svækket i Fødderne, forstrækket i Føddernes Sener; om Heste. Tel. S. Spira, 3.
- spirven** (i'), adj. spædemmet, smal, tynd. Hall. (Hoel), hvor det ogsaa hedder spirvelima(d) og spirveleirt. Vel egentl. sperven. Jf. D. spærlemmet.
- Spis**, m. Ibsked, Arnesked. Smaal. Tel. I Rbg. Speis; f. Peis.
- [spist**, adj. spids, tilspisbet. Sv. spetfig; af L. spizig. See Spit.
- Spis** (ii), n. lætter Mad. „D'er godt

- Spisfa" (el. Spis), siges f. Gr. om meget velsmagende Fisk. Edm. og fl. G. N. spis, egentl. Specerier; Eng. spice, Fr. epice (espice).
- spisfa (ii), v. n. (er, te), 1) forslaae, ræffe til, blive nok. Oster. Jndh. „Da spisfa' int": det forslaar ikke. (Ev. spisfa). Vel egentl. mætte, forshue. — 2) spise, æde. (Kun af og til brugl.). Fremmebt Ord.
- spisfa, v. a. splidsf; f. spleisfa.
- Spisfæl, n. Esterbryg, det sidste eller tyndeste Al i en Brygning. B. Stift, Hall. og fl. Mest alm. Spisfæl (ii). Sv. spisöl.
- Spit (ii), n. Fortræd, Fornermelse, Dvirrelse; ogsaa Spot, spydige Ord. Søndre Berg. ogsaa i Nordl. Sv. Dial. spit; Nt. spiet; Eng. spite.
- Spit (i'), n. Strikning; f. Spyt.
- Spit (i'), m. Spids, Dd, tilsviðset Nogle eller Bind. Ntl. (Rom. Gbr.). Nogle St. „Speet". Jf. D. Spid, Nt. spitt, L. Spiz. Andre St. Spytta (y').
- Spit (ii), m. Haartop, Lok. Trondh. (Lydal).
- spita (i'), v. n. (ar), blive smalere mod Enden, løbe ud i en Spids (= koesfa, stata). Tel. Num. (Jf. Spitt). Dgsaa v. a. fæste med en Bind, f. spytta.
- Spita (i'), f. Bind, f. Spytta.
- Spital (i'), n. og m. Hospital; Sygehuus. Nogle St. Spytal (y'). Spetal. (Berg. Stift). G. N. spitali, m. af Lat. hospitalis.
- spitelst (i'), adj. spebalt (= spilt). Nogle St. spytst (y'), spetalst. Sv. spetalst. Af Spital.
- spitig (ii), adj. spydig, spodst, tirrende. Søndre Berg. S. Spitt, n.
- Spitord, n. spydige, tirrende Ord. Sogn og fl. I Nhl. ogsaa „Spitøre", for Spitørde.
- spitra, v. n. spruble; f. sprita.
- spjaaka, v. a. udpynte, udmaale. Bufr.
- Spjald, n. 1) Bræt, Skive; Plade hvormed man lukker en Abning. f. Gr. en Skorstenspipe. Temmelig alm. G. N. spjald, speld; Sv. spjell. (Jf. Goth. spilda: Fjel). — 2) en liden Hylde; Hjørnehylde, danned af en trekantet Skive. Nordre Berg. — 3) Vandkøvl, Vandfang paa et Møllehjul. B. Stift. (Jf. Rastespjæld). — 4) en liden Ramme at væve i (= Bevgrind, Vandgrind). Smaal.
- Spjelder, n. f. Skille.
- Spjælt, m. 1) Støtte, Spile som bindes til brækkede Rør eller Stænger og ligeledes til bestadigede Lemmer for at holde dem fæste. Temmelig alm. Isl. spelka, Ang. spele; Sv. spjæle. — 2) Spændetræ, Spile hvormed en Bæv holdes udstrakt i Bredben. B. Stift. Andre Steder Sparre og Sprote. Isl. spjalk, f. — 3) den forreste Deel af Skinnebenet (= Keggspis). Nbg. i Formen Spjolf.
- spjelka, v. a. (ar), støtte med Spiler eller
- Splinter, forbinde med en Spile (Spjælt). Part. spjelkad.
- spjerr (eller spjør), adv. vildt, blindt hen. Smaal. „Rjøre spjør": fjøre løbst, eller i vild Flugt.
- spjerra, v. a. splitte, rive, oprive. Smaal. Dgsaa udtalt spjære.
- Spjerra, f. Split, Rist. Smaal.
- spjerten, adj. stolt, strunk. Sogn.
- Spjot (oo), n. Spyd, Stikvaaben. Nbg. Ellers alm. Spjut. G. N. spjót.
- Spjote, m. 1) en smal eller spids Risle. Tel. — 2) Ryggspids, det opadstaaende, spydformige Been i en Ryggvirvel. Tel. Andre St. Ryggstind. I Gulbalen „Spjutur", f. et tyndt Been (?).
- Spjut, f. Spjot.
- Spjøeling, f. Spjøling. — spjøer, f. spjerr.
- Spjør (o'), f. Klud, Læg, Strimmel. Nbg. Nhl. Edm. Det held Riten (i'), solenge som der er Spjør atter. G. N. spjør. Dgsaa: Finne paa Fisk (= Fjæber). Romsk. (?). — En anden Form er Spjørre, m. Læg, Stump. Tel. Gulbalen.
- [spjleisfa, v. a. splidsf, sammenslette (Loug). Holl. splikfen. Hedder ogsaa „spisfa", Edm. Nordl.
- Splint, f. Tværnagle, Risle at fæste med. Nordre Berg.
- Splint, m. en Landstryger. Nhl. Splintlag, eller Splintafylgje, n. Selskab af omstrefende urolige Folk.
- Split (ii), f. Splid, Fiendskab. (Nyt Ord).
- Splitt, m. = Plitt, Pliff. Loten.
- Spø, f. Spon.
- Spoda (o'), f. 1) en liden smal Skovl, f. Gr. til Omværing i Korn som tørres ved Jld. Nordre Berg. — 2) Brødstikke, lang Bind hvormed Fladbrød styttes og vendes i Bagningen. Brugt i Formen Spoda og Spøa, Nordl., Spodo, Namd., Spudu, Jndh. Drk., og Spugu, Drk. Paa Edm. derimod: Spade, m. (Andre St. Fløyg). Jf. Spaub.
- Spoe (Fugl), f. Spue.
- Spol (o'), f. Strimmel, Bævbredde i en sammensat Dug. Nbg. Egentl. kun en Form af det følgende.
- Spol (o'), m. 1) Spile, Stang, en af Ribberne i en Grind eller Rist. I Hall. Spol, med Fl. Spoli (Spoler). I Tel. tilbeels Spola (o'), f. G. N. spölr (pl. spelir). Andre St. Rim. — 2) Stribe, Linie i sribet Læg; ogsaa en Strimmel. Tel. (Winje). Jf. Bringspoler og Spela (af en Grundform Spal).
- spola (oo), v. n. (ar), gjøre Spoler, opvinde Traad til Jslæt. Nogle St. spola og spjola.
- Spole (oo), m. Bæverspole, aflangt Traadnagle til Jslæt. Nogle Steder Spol (oo) og Spol; afvig. Spjole, Sogn, Hall. (Sv. spole). — Spole-tre, n. Teen hvor-

- paa Spoler opvindes.
- Spon** (oo), m. 1) Spaan, tynd Skive af Træ. Nogle St. Spo. (Edm.). Fleertal tildeels „Spøner“; mere alm. Sponar. G. N. spõnn, pl. spønir. Jf. Spøna. — 2) Spisfætte, Træfætte, især med tvært eller aflumpet Blad. Sætersd. Hall. Gbr. G. N. spõnn; Eng. spoon. — 3) Tagspaan, smaa Træstiver at tætte med. Tildeels ogsaa: en liden Splint; f. Dragspoon, Kæfspoon.
- Sponbort**, m. Rort, Rortetræets Bark.
- Spone**, f. Spune.
- Spong** (Spaang), f. (Fl. Spenger), 1) en smal Blade, Skinne, Jernbeslag; f. Gr. paa Hjul, Slædemeder og deslige. Alm. i de sydlige og vestlige Egne. G. N. spöng (spengr). Heraf spængja. — 2) en liden Bro, dannet af nogle faa Stofke. Jndh. (Sv. spång). — 3) et lidet Loft, eller et smalt Hjelegulv (= Kam, Lem). Nhl. — 4) Tisflage, Tisbælte tværs over en Aa eller Fjord. B. Stift. G. N. spöng. — 5) en Tværstrib, et Vindkast som gjør en mørk Strib paa Vandfladen. Trondh. og flere. Jf. spængja.
- Spøngad**, adj. beslaaet med Skinner (= spengd). Egentl. for spangad.
- spønglaus**, adj. forlort i Skinnerne.
- Spøngslede**, m. Slæde med jernbeslaaede Nøder. (Jarnstøning).
- Sponn**, f. Spaann.
- Sponat**, n. Spaanetag. — spontekkja, v. a. tætte med Spaan eller smaa Træstiver. Particij spontakt.
- Sponstikka**, f. Gæste dannet af en sammenbistet Spaan.
- Spor** (o'), n. 1) Spor, Fodspor; Mærke efter Gang. Ikke meget brugt. (Jf. Far, Slag, Fet, Stoppa). G. N. spor. — 2) Hjul, hvori en Stolpe eller Støtte nedfætted; især om Mastesporet i Baad eller Fartøi. — 3) Lange paa en Læe, den Spore som drives ind i Skafstet. Sæt. Tel. Sogn, Sj. Afvig. Spory (eller Spørv), n. Hall. Jf. Ljo. Hertil Sporhol, n. Hullet hvori Læen fæstes.
- Spor** (oo), f. Spord.
- Spøra** (o'), v. n. (ar), opspærke Jorden, træde haardt saa at der viser sig dybe Spør. B. Stift.
- Spord**, m. Stjert, Hale; paa Fisk. Mest alm. Spoor, nogle St. Spol (tykt V); paa Edm. tilbeels Spur (u'). G. N. spordr. Sv. Dial. spor, spol. Sjældnere med Betydn. Spids, yderste Ende, f. Bryggjespord og Brusspord.
- spøda**, v. n. rende bort, flygte. Nordl. (spora). Vel egentl. vende Halen til.
- Spore** (o'), m. en Spore, Pig, Torn. Afvig. „Spaaraa“, Dsterd. Solor. G. N. spori.
- Sporhol** (o', o'), n. f. Spør.
- Sporr**, og Spørhauk, f. Spory.
- sporstøya** (o'), v. n. (er, te), trampe og løbe stærkt, opspærke Jorden ved Løb eller Trampen. Nordre Berg. Dgfaa om Fiske som hoppe op over Vandet. (Dog neppe af Spord).
- Spory** (o'), m. Spurv (Fugl). Tilbeels afvig. Sparv, Jndh. (Snaasen), Sporr, Toten og fl., Spør, Solor. G. N. spörr; Sv. sparv; Eng. sparrow, Goth. sparva. — Spørveband, n. = Spiffkeband.
- Spørvehauk**, m. Spurvehøg. (Sporrhauk, Toten). Spørvereid, n. Spurve-rede. Spørvinge, m. Spurveunge.
- [spost** (o'), adj. spodst, titrende.
- Spott**, f. Spot, Haan; Skabefryd. G. N. spott, n.
- Spott**, m. Plet, Flæk; lidet Jordstykke. (Jordspott, Akerpott). Sæt. Tel. Jsl. spotti: Stump. Jf. Eng. spot.
- spotta**, v. a. (ar), spotte, haane; bespotte. G. N. spotta.
- Spøttebrev**, n. Brev med spottende eller fornærmelig Jndhold.
- Spøttegaul**, m. Spottesugl, Spottes.
- spøtteleg**, adj. bespottelig, sammelig.
- Spøttevisa**, f. spottende Vis, Nidvis.
- Spøttard**, n. spottende Ord.
- spøttfæm**, adj. spottelysten. Lidet brugt.
- spøra** (?), v. a. spøyte, stænke (= støvta).
- Smal. i Formen „spøra“.
- spraak**, v. n. (ar), spæke, knitre. Dtl. J Gbr. sprakaa.
- Sprake** (ff), m. Gnebertræ (= Bræke). Sogn, Vosø. Hertil: Sprakabær, Sprakalog, Sprakasmak og fl. S. Gine.
- Sprakk**, m. smaa sprællende Dyr (Karver) i Vandet. Tel. (Winje). Nogle St. Sprakl, n. (Tinn). Jf. G. N. spradka: sprælle.
- sprala**, v. n. (ar), sprælle, sprætte, vride sig; især om Fisk. B. Stift, Nordl. Nogle St. spræla (er, te). Sv. Dial. sprala, spralla; Eng. sprawl. — **Spraling**, f. sprællende Bevægelse.
- Sprang**, n. 1. Spring, Løb, stærk Løben. Alm. J Berg. Stift: **Spraang**. (Sv. språng). Det kann ingen tata honom paa Sprang: ingen kan indhente ham i Løb, eller ved at løbe efter. Standa paa Spranget: staae færdig til at løbe, eller gaae. Leggja til Sprangs: tage Løsb, sætte sig i Fart. Han gjever itje stort Spranget: han løber ikke langt, han holder sig rolig. Han heve gjort sitt Sprang: hans Løbebane er endt; det bedste er forbi med ham. (B. Stift). Jf. springa.
- Sprang**, n. 2. Fryndser, smaa Duffe i Kansten af en Dug. Dvre Dsterd. (J Namot: **Sprangler**). G. N. sprang. Paa andre Steder skal Sprang betegne en liden Løkke eller Stroppe.
- spranga**, v. a. besætte med Fryndser eller Spring. Dsterd. (Hjelden).
- Spranghopp**, n. høit Hop, Luftspring. Hall. spratt (drev), f. spretta.
- Spraut**, f. Stillepind i en Fælde; Støtte

- som falder ved en Berørelse. Tel. (Vinje, Raubland). Jf. sprøhta og Sprot.
- spraut**, adj. stind, spændelig, elastisk, eller som taaler stærk Bøining. Tel. (Vinje).
- Spraak**, n. Sprog; Bibelsprog; Dødsprog, Talemaade. (J Ord. ogsaa: Speg, Sjemt). Nytt Ord efter det tydske Sprache. Hertil: **spraak** v. n. (ar), bruge usædvanlige eller fremmede Ord; have særegne Talemaader; ogsaa bruge mange Citater, Bibelsprog eller deslige.
- spraak**, v. n. (ar), snakke, passivare. Tel. Hertil **Spraak**, n. Snak, Prat. **spraak**, adj. snakksom.
- Spraak**, f. Sprotte.
- spreida**, v. a. (er, de), sprede, udbrede. Mindre brugl. (Spreie).
- Spreisegl**, f. Spritsegl.
- Sprekk**, m. Brist, Røve. Dstl.
- sprekka**, v. n. (sprekk, sprakk, sprokker), sprække, revne. J Nordl. ogsaa: døe, frepere; om Dyr. Supin. lyder deels sprokkje, deels sprukkje. Inf. hedder ogsaa sprikka (spriff), Trondh. (Sv. spricka). Ordet er egentlig udgaaet fra springa (spraff).
- Sprekka**, f. f. Sprokka, Sprunga.
- Sprekka**, f. Bris, liden Blet. Brugt i Fleertal (Spreklor); dog ikke alm.
- sprekluft**, adj. spraglet, sprøttet. Nogle St. sprikleet. Sv. språklig.
- Spreng**, m. 1) Sprengning, Splittelse. — 2) en voldsom Anstrengelse, en haard Dykt (f. sprengja). Det gjætt paa Sprengen: det gif haardt til; man anstrengte sig til det yderste. — 3) en stærk Udvidelse, Udsplandelse, Overfyldning; saaledes ogsaa: Smerte, Pine. Jf. Hovudspreng. (Som Mudsætning f. Sleng og Sveng).
- sprengd**, part. sprengt; ogsaa: fordærvet ved Anstrengelse, ødelagt.
- Sprengbug**, m. uskyelig Lyft. Nordl.
- sprengja**, v. a. (er, de), 1) sprænge, faae til at springe eller briste. Sprengja ein Stein, ei Mina, ein Kaun ic. G. N. sprengja. — 2) overspænde, overanstrengte. Sprengja seg: anstrenge sig saa, at en Lammelse eller Vanmagt paafølger. Sprengja ein Hest: drive en Hest saa stærkt, at den faar en indvortes Skade. Han sprengde Maalet sitt: han skædede sin Stemme ved at raabe for stærkt. — 3) udspile, spænde (ved et Tryk indenfra). Sprengja ut Vandet: udvide et Vaand ved Presning. Sprengja seg med Nat: overfylbe sig. Det sprengjer paa: det presser, trykker (udad). — 4) besprengte, bestro. (Ejleden; f. saltsprengja). L. sprengen.
- Sprengkulde**, m. stærk Kulde. Dstl.
- Sprengrot**, f. en giftig (men i visse Tilfælde lægende) Urt, Cicuta virosa. Trondh. (Ettjodal). J Gbr. kaldet Selesnæva, af Distriktet Sel (Sell), hvor den vorer i Mængde. Sv. språngört.
- Sprengsvid**, f. et ødelæggende Anfald; en Dødskamp. Tel.
- Sprengtak**, n. en haard Anstrengelse.
- Sprett**, m. 1) Stank, Strøm af noget som sprutter eller driver, f. Gr. Jord el. Dynd. Saa ein Sprett paa Klædi sine. — 2) Spire, Begyndelse, det som først kommer frem; f. Gr. den første Drif af en Lønde, den første Ret af et vist Forraad. Jæd. og fl. — 3) en Pind eller Stikke; et Plekter til et Strenges-Instrument. Tel. — 4) som Plantenavn: Melica cærulea. Tel. — 5) sprællende Smaadyr i Vand. Mandal og flere. Jf. Spraff. — 6) en Sprædebase, Straajunker.
- spretta**, v. n. (sprett, spratt, sprøtter). 1) skyde frem, springe ud, spire; om Løv og Blomster; sjeldnere om Græs, Haar og desl. G. N. spretta. — 2) rinde op, om Solen; vise de første Straaler i Bjergtoppene. — 3) sprutte, spredes pludselig, drive, slyge; f. Gr. om Gnister, om Splinter af Steen eller Træ, o. s. v. Han hært paa aa hogga, so det spratt Bliifarne (el. so Bliifarne sprotto). — 4) løse, splittes, falde ud. Vandet spratt av. Saumen spratt upp. Spretta sunder: springe i Stykker. Jf. Det spratt upp or honom: han kom til at nævne det, at sige det uforvarende. (Nordre Berg.). — 5) fare op, reise sig hastigt. Tel. og fl. Sv. spritta.
- spretta**, v. a. (er, e), 1) løse, spænde op, stille fra. G. N. spretta; Sv. sprätta. Spretta upp ein Saum: oppføre en Sm. Dei hadde sprett Gumarne av: skaret Gernerne fra. Spretta Hesten fraa: løse Hesten fra Kjoret. — 2) aabne, begynde paa; f. Gr. spretta ei Tunna (el. paa ei Tunna): tappe for første Gang en fuld Lønde. Jæd. og fl. Saaledes ogsaa: røre, berøre, og tildeels: bringe til en Berørelse. Et Tre, som ingen selt spretta Kniv i, o: som ingen skulde røre med Kniv. Sogn og fl. Jf. Eg hadde ittje sprett ein Finger aat honom, o: ikke gjort ham det mindste ondt. (Vel egentl. sprett med Fingren). — 3) sprede, faae til at sprutte eller drive. Dei sprette Sand paa honom. Spretta ut hver: drysse, udsprede. Spretta Høy: udbrede Hø til Tørring. Smaal. — 4) hugge Skurer i Træ; f. sprettetelgja. — 5) v. n. spræde, spanke, gaane stivt. Han gjett og sprette som ein Hane. — Particip sprett (uppsprett, avsprett ic.).
- Spretta**, f. 1) Stang eller Spile i en Grind (= Rim, Spol). Smaal. — 2) en stolt sprædende Kvinde. Jf. Sprett.
- spretta**, adj. udspringende; ogsaa drivende, spruttende. J spretta Tan: i skyvende Fart. Habeland.
- Sprettar**, m. Sprædebase (= Sprett).
- Sprette**, n. et Slags Spænde med en bred Hage, f. Gr. i et Bælte. Sæt. Tel.
- Sprettebog** (o'), m. Skydebue.
- Sprettegard**, m. Gårde som er gjort af

Stanger (f. Spretta). Smaal.
 spretten, adj. 1) sprutteude, som let sprin-
 ger eller driver. 2) spradende, stolt.
 spretretelgia, v. a. (er, de), tilhugge Løm-
 merstoffke paa en egen Naabe, nemlig med
 smaa bolgeformige Lværstriber paa Si-
 derne. Tæl. Nogle Steber „spretretægje“,
 med Particel „spretretæg“. (Motsat flat-
 telgja).
 Spretting, f. 1) Udspringen, Fremkomst.
 Jf. Lauvspretting, Solspretting. — 2)
 Sprutten, Driven; ogsaa Spraderie; see
 spretta.
 sprettrug, adj. raff, frisk, livlig (omtr. som
 spræg). Gbr.
 sprifja, v. a. og n. (er, te), 1) udsperre,
 udspile, sætte ud fra hinanden. Han stod og
 spritte Fingræne. Sprifja seg: gjøre sig bred,
 sætte Arme og Been udad. Tæl. Dñl. (Sv.
 Dial. sprifka). — 2) v. n. strutte, staae i
 en udsparret Stilling; f. Gr. om Kviste,
 Børster, Kornene paa et År ic. (Lemmelig
 alm.). Dgfaa: svulne, staae udsparndt af
 Fylde; f. Gr. om et Øyer. (B. Stiff).
 Det fiend, so det spritjer. Saaleses om Klæ-
 der, som staae vildt ud fra Kroppen; ofte
 ogsaa om Personen selv (ligesom sprifja
 seg). So gielt og spritte med ein ny Statt. Han
 gjeng og spritjer med Armod.
 sprifjande, adj. struttende, udsparret; og-
 faa: svulmende, meget fylbig.
 Spritjebbygg, n. Byg ined udadstaaende
 Korn; serradet Byg. Tæl. og fl.
 sprifjematat, adj. rigtig fuldmoden, med
 svulmende Kjerne. Gbr. (sprifjemaataa).
 sprifjen, adj. 1) svulmende (= sprifjande).
 2) meget frisk og livlig. Nordre Berg.
 sprifka, f. sprekka. — spriflutt, f. sreflutt.
 Spring, m. 1) Springflod, stærk Stigning
 i Søen. Nordl. — 2) Vandspring, Vand-
 post. — 3) en Malm-Mare i en Klippe.
 Nebenæs.
 springa, v. n. (Spring, sprang, sprun-
 get), at springe ic. Imperf. afvig. spraang,
 B. Stiff. Imperf. fl. sprungo, Hall.
 Vald.; andre St. springe. Supin. sæd-
 vanlig springje. G. N. springa (spring,
 sprakk, sprungit). — Betydning: 1) sprække,
 briste, sprænges. Springa sunder, springa
 upp, og fl. I denne Betydning kan Imperf.
 ogsaa hedde spraff; og Ordet kan ogsaa
 gaae over i Formen spreffa (spreff, spraff,
 spruffet), som forhen anført. — 2) bryde
 løs, styrte frem; f. Gr. om Vand, dog
 mindre brugeligt. Jf. spretta. — 3) løbe,
 rende, gaae i Løbeskridt, eller i stærkeste
 Grad. Alm. og meget brugl. (Paa Dñl.
 siges dog tildeels oftere svinga, eller sh).
 Ligt Sv. springa, og afvig. fra D. springe,
 som her hedder hoppa eller bytsa. — Af-
 ledninger: Sprang, sprengja, Sprungja.
 Springar, m. 1) en Løber, Hurtigløber. —
 2) en Dands, hvort man løber rundt i en

Kirke uden at vende sig. — 3) et Slags
 Delsu eller Hvalbyr, Delphinus Delphis.
 Springflod, f. Springflod, hoi Flod.
 Springhest, m. Springholt i en Bæv. B.
 Stiff.
 Springing, f. Løben, Renden.
 Spirit, n. (?), Stang at udspræude et Seil
 med. Sñl. (Holl. spriet). — Spritregl, n.
 Svødsfeil. J Nhl. „Spreifegl“.
 sprita, v. n. spruble, strømme. Ndm. J Hall.
 sprita (ii). Jf. spruta.
 sprjona, stirre; f. sprona.
 Spro, f. Hals, Svælg. Indre-Sogn. Svelgja
 i Sproi: slugt noget som er for stort eller
 for haardt til at glide igjennem Svælget.
 (Andre St. svelgja i Halven).
 Sproffa, f. Sprække, liden Rift. Paa Edm.
 Sproke (o'). „Da fiust ikkje Sproke paa“:
 det er aldeles heelt og jævnt.
 sprokken, part. sprukken; f. sprekka.
 sprofna (o'), v. n. revne (= sprotna).
 sprona (oo), v. n. (er, te), stirre, gjøre
 store Vise. Hall. Afvig. sprjone, Tæl.
 (Moland).
 spronøyg, adj. storstet; ogsaa nysgjerrig,
 stirrende. Tæl. (sprjonøyg'de).
 Sprosa, f. Sproyta.
 Sprot (o'), n. en liden Stang; en Stikke
 til Udsparring af Fiskegarn, m. m. Østerd.
 Sv. Dial. spröt og spraut: Værestang ic.
 Jf. Spraut.
 Sprota (o'), f. en omgaaende Syge (=
 Farang). Sñl.
 Sprote (o'), m. 1) en Stikke, en tynd Rjæv.
 Dñl. (?). J Østerd. Sprataa. G. N.
 sproti. Sv. språte. (Jf. Sprot). — 2)
 Spile el. Spændtræ i en Bæv (= Spjelf).
 Hall. Vald. — 3) en liden Holt eller
 Døpfo, f. Gr. paa et Snørebaand. Vofs.
 — 4) en bred Hage eller Hægte paa et
 Bælte. Nñj. Dgfaa i Rbg. og Tæl. om et
 Slags Svænde i et Bælte, deraf kaldet
 „Sprotabelle“. — 5) Tegm, Mærke (maa-
 see egentl. Spire). Nñj. Edm. Me saa snart
 sjaa Sproten utav di: det vil snart vife sig.
 sprotna (o'), v. n. (ar), revne, løsnes op;
 f. Gr. om Søm i Klæder. B. Stiff, Nordl.
 (sprotna). Jf. spretta.
 Sprotta, f. Splitt, Abning i Klæder. B.
 Stiff. Jf. Smotta.
 sproten, part. 1) udsprunget, f. Gr. om
 Lev; ogsaa om det første Tegm til Kjerne
 i Frugt. 2) oprunden, om Solen. 3)
 splittet, revnet; f. spretta.
 sprova, v. n. (ar), speide, fise ud, see sig
 om. Vald. (Jf. sprona). Hertil Sprov,
 n. Udfig, Speiderie.
 Sprungja, f. Sprække, Revne i Træ; ogsaa
 om Sprækker i Huden. Lemmelig alm.
 Ellers i anden Form Sprungja (Sprungj'),
 Namd. og Sprungla, Vald. Jñl. sprungja.
 sprungen, part. sprukken, brusten; f. springa.
 Spruns, f. Spuns.

- spruta**, v. n. (er, te), sprudle, vælde frem; ogsaa sprude. Ehl. og fl. Hedder ogsaa **spryta**. Andre Steder **sputra**. Ordene **spraut**, **Sprote** og **sprøyta** synes at henvise til et Stamord **spruta** eller **sprjota** (spryt, spraut, sproket) med Betydning springe eller udspringe. Jf. **L.** spriessen og Eng. sprout.
- Spruta**, f. Blåsprutte (Sedyr), Sepia. Søndre Berg. Dgsaa kaldet **Sprøyta**, Ehl., og **Sputa**, Sogn. Andre Steder **Alfar**, **Halbar**, **Kaula**.
- Spryngja**, f. Sprække, f. Sprunga.
- Spryta**, f. Strøm, Vandstraale. Ehl.
- Spræk**, n. Spaaner, smaat Affald af Træ. Hard. (Jæl. sprek: frounet Træ). Jf. **Spæk**.
- spræk**, adj. styrig, frisk, livlig. Temmelig alm. dog tilbeels med lidt afvigende Betydning; faalebes: a) urolig, vild, sty; om Dyr. Nordl. b) kaad, overgiven lystig. D. Sttft. c) kjæt, dygtig; ogsaa: ypperlig, fortrinlig (omtr. som kraf). Jæd. Rbg. Tel. og fl. G. N. sprækr: rask. Sv. Dial. spræker: munter.
- Sprækleike**, m. Kyrighed, Friskhed.
- Spræn**, m. 1) en fremsprudende Strøm, en Vandstraale. Tel. — 2) en Kryster; f. spræna.
- spræna**, v. n. (er, te), 1) sprudle, sprøite, vælde frem. Tel. Gbr. Sdm. G. N. spræna. — 2) rende bort, løbe af Frygt. Sdm. (Jf. skvetta). Hertil: **Spræn**, m. og **Spræna**, f. En som let bliver rød og flygter.
- Spræa**, f. en Sygdom i Halsen eller Svælgget (hos Børn); Mundvie, Trosse (?). Ejj., ogsaa i Nordl. Jf. **Spro**.
- sprøyta**, v. n. (er, te), 1) sprænde, presse, slaae sig tilbage; f. Gr. om en Staalstæder. Tel. (Jf. spraut, adj.). — 2) v. a. (sprøyta seg): vrifke, slænge sig til Siderne. Tel. — 3) sprøite, stænke (= skvetta). Jf. **spruta**.
- Sprøyta**, f. 1) Stang imellem Ruderne i et Vindue. Trøndh. Nogle St. **Sprøta**; ogsaa „Sprosa“ (L. Sprosse). — 2) en Vandsprøite. — 3) Blåsprutte; f. **Spruta**.
- Spudu**, f. Spoda.
- Spue**, m. Spove, et Slags Sneype (Numerius arquata). Nogle St. Spoe.
- Spune** (u'), m. 1) Spinden, det Arbejde at spinde. Jæl. spuni; Sv. spånad. — 2) Spind, noget som er spunnet eller skal spindes. Hedder tilbeels **Spone**; ogsaa **Spona**, **Dsl.**, **Spaanaa**, **Gbr.**
- spunnen**, part. spunden; f. spinna.
- Spuns**, n. 1) Spunds, Prop; ogs. Spunds-hul. (L. Spund). J Tel. **Spruns**. Jf. Sv. sprund. — 2) en Rude i vævet Lø; hertil **spunsad**, og **spunsuett**, adj. tærnet, rubet.
- spunsa**, v. a. (ar), sætte Spunds i.
- Spunnir**, f. Spenel.
- spurd** (u'), part. spurgt; ogsaa: hørt; see **spyria**. Nogle St. **spur'e** (u'), B. Sttft.
- Spurdag**, m. Spørgsmaal, Efterspørgsel. Hard. Helg. og fl. G. N. spurdagi. Dgsaa en Venøvnelse paa En, som spørger meget. Sdm.
- Spurlag** (u'), n. Efterretning (= Spurnad). Tel. Vald. J Smaal. **Spørlag**.
- Spurn** (u'), f. Spørgsmaal; ogsaa Efterretning. Nsl. G. N. spurn.
- Spurnad** (u'), m. 1) Efterspørgsel. Det tom Spurnad etter det. Nordre Berg. Helg. — 2) Efterretning, Tidende. Ne fingo Spurnad av det.
- Spurning** (u'), f. Spørgsmaal; ogsaa: en Gaade, en vanskelig Dvgave.
- Spurraf** (u'), n. en Gaade. Valberø. (Sporaf). Duffelt; formod. **Spur-rak**, jf. reffja: efterspore.
- Spursmann**, m. En som fremfører et Spørgsmaal. (Modfat Sværsmann). Tel.
- Spursmaal**, n. Spørgsmaal; Dvgave til at besvare. **Spursmaalbok**, f. Lærebog, affattet i Spørgsmaal og Svar.
- spurvis** (u', ii), adj. flittig i at spørge, el. som idelig har noget at spørge om. Søndre Berg. Tel. og fl.
- Sputa**, f. Spruta.
- sputra** (uu), v. a. og n. (ar), sprude, ud-sprøyte; ogsaa sputte. B. Sttft. Hall. Vald. Jf. **spruta**. (Dgsaa Nt. sprutten og sputtern; Eng. spurt og sputter). Hertil **Sputer** (Spunf'r), m. en udsprøit Strøm eller Straale. Nogle St. **Sprut**(uu).
- Sputt** (u'), n. Sphyt, udsprøytet Vædske. (For- skjelligt fra Raake og Cleve). S. selg.
- sputta** (u'), v. n. (ar), sphyte. Søndre Berg. Jæd. Rbg. og fl. Andre St. **spryta** (y'); i Tel. ogsaa **spyte** (yy). G. N. spýta. Jf. Sv. spotta; Eng. spit. — **Sputting**, f. Sphytten.
- spya**, v. n. (r, dde), spye, brække sig. (Skal tilbeels forekomme med en stærk Vøining: Imperf. spaan). G. N. spýa (spý, spjó, spúit). Heraf **Spya**, f. Sph. **spyeleg**, adj. meget væmmelig. **spyen**, adj. tilbøielig til at spye. **Spying**, f. Værfkning.
- spyria** (y'), v. n. og a. (spyr, spurde, spurt), 1) spørge, bede sig underrettet om noget. Inf. nogle St. „spæra“; ogsaa **Bræf**. Spør, dog mangesteds **spyr'e** (y'), egentl. **spyr'er**. Imperf. nogle St. **spure** (u') og **spore**. G. N. **spyrja** (spyr, spurdi). — 2) ad-spørge, tilspørge En om noget. Tilbeels med Personen i Dativ; f. Gr. Han spurde Foreldrom. Dgsaa: overhøre, examinere, katekifere. Presten spurde Børnorn. — 3) høre, faae Efterretning om. Ofte i Forbindelsen: høyra og spyria. Saaledes ogsaa **spyr-jast**: rygtes, blive bekendt. Det hadde spurst: det var kommet i Folkemunde. — **Spyrja** etter: efterspørge; ogsaa: kræve, udkræve; f. Gr. Det spyr etter god Halsa: det kræver en

stærk Helbred. Spyrja til notot: here Lideude om. Spyrja upp: opspørge. Spørja seg fram: hjælpe sig frem ved Forespørgsel; f. Gr. paa en ukjendt Vel. (Imperativ spyr, fl. spyrje). Particip spurd. 3f. Spurn, Spurnad, Spursmaal.

spyrjande, adj. 1) spørgende. 2) påsende at spørge om (= etterspyrjande).

Spyrjar, m. en Spørger; Udskifter.

Spyrjarstova (o'), f. et Sted hvor der holdes Overhøring (Katekisering). B. Stift.

Spyrjing, f. Spørgen; Overhøring.

Spyt (y'), n. Strikketoi; ogsaa: strikkede Klædningsstykker. B. Stift. Afvig. Spøt (Spød), Jæd. og fl. 3 Tel. Spit (i'); f. følg.

spyta (y'), v. a. (ar), strikke, binde med Strikkepinde (Spytor). B. Stift. Afvig. spøta (spøda), Jæd. 3 Abg. og Tel. hedder det spita (i'), som ogsaa betegner at fæste med en Bind. — Spyta paa, eller spyta upp-atter: binde et Stykke til, strikke ny Fod i Strømper. Andre St. binda.

Spyta (y'), f. 1) Epid, thund og tilspidset Stang. (Steikfespyta). 3f. Spit. — 2) en liden spids Nagle, en Bind, f. Gr. til at fæste et Laag med. B. Stift, og f. Øbr. og fl. 3 Hall. Spitu (i'), Spetu. G. N. spyta, (maafsee spyta, af Spjot). — 3) Strikkeping, Bindingsstikke (= Suelis). Nogle St. Spøta. Vestenffjelds. Hertil Spyttepar, n. et Sæt af Strikkeping (nemlig fem Stykker).

Spyta (yy), f. Vand-Mare, Kilde. (Uppspyta). Tel. (Mo). 3f. sputta.

Spyting (y'), f. Strikning.

spytta, f. sputta.

spøda, v. a. (er, de), spørde, fortynde. 3ffe alm. (Sv. spåda). Part. spødd.

spøgleg, farlig; f. speeleg.

spøja, v. n. (ar), speide, spionere. Lyder sædvanlig „speia“. G. N. spøja, speja. T. spåhen. — Spøjar, m. en Speider. Spøjing, f. Speiderie.

Spøkt, f. (og m.), Spaan, Huggespaan. Tel. Ogsaa i Formen Spøktja, f. Spaaner, Træstumper. Abg. Tel. 3el. spækja: Stump af Træ. 3f. spækja, 2.

Spøkt, m. en frofsen Skorpe paa Jorden (= Klave). Soler, Østerd.

spøkja, v. n. (er, te), 1, fryse, stivne, faae en Iisforpe; om Jorden. Brugl. ved Trondhem, ogsaa i Østerd. og Soler. Nogle St. spēkje, ogsaa spēlke, Drk. — Particip spøkt: frofsen, haard.

spøkja, v. n. (er, te), 2, danne Spaaner, fjære. Tel. (Vinje). „Ho spēkjer godt“, siges om en Dre, som er god til at tilhugge Træ med.

Spøkja, f. Spaaner; f. Spøkt.

Spøel, m. Hale, Svands. Kun om en kort Hale, saasom paa Hare, Gjedder, Reensdyr og fl. Temmelig alm., saaledes Berg.

Spøel, og Nordl. 3 Sogn udtalt „Spøel“, maafsee et gammelt spøel (?); imidlertid findes ogsaa en anden Form: Spøeril, Indh., Spøerel, Øster. (3f. Spørd).

Spølen, adj. kort og smal imod Enden; for Gr. om Træer. Sdm.

Spøeling, m. en liden, thund Figur; en smaltvoren Karl. Sdm. 3 Smaal. Spjøeling.

Spøene, Patte; f. Spøene.

Spøenel, f. Spøenel og Spøenel.

spøngja, f. spøngja. Spøerra, f. sperra.

Spøa, f. Spøda.

Spøt, n. 1) Spøg, Skjemt. (Nyt Ord og ikke alm.). 3f. Gaman, Løge, Skjemt. — 2) en ubetydelig Tingest, en liden eller daartlig Ting. Sdm. Hedder oftere Spøtkjelse (o'), n. Sdm. Nordl.

spøkja, v. n. (er, te), 1) spøge, skjente (= gamla, gantast ic.). — 2) varse for noget, true med, være paa Nippet. Det spøkjer syre det: der er Fare for det. Det spøtte etter det: det var nær ved; det truede stærkt. Nøst brugl. i de nordlige Egne. Nogle St. spøkje; i Soler spēlke. (3f. Pt. spēken, spuken; om Gjenførd). Ellers bruges ogsaa „Spøetri“, n. Spøg, Spas; og „spøtkilant“, adj. ret alvorligt.

Spøfjeleg, adj. farlig, truende; frygtelig. Berg Hall. Øbr. og flere. Hedder ogsaa spøkjen. 3f. spēeleg.

Spøel, f. Spøel. — Spøla, f. spøla.

Spøna, f. Spaan, thund Splint. Nordre Berg. Nere brugl. end Spøn.

spøna, v. n. (er, te), sparke, støde i Jorden; løbe stærkt; ogsaa: arbejde ivrigt, klemme dygtigt paa. Nff. Sdm., ogsaa i Nordl. (Vel egentl. splintre). Hertil Spøneror, m. stærk eller anstrengt Roen. Nff. spønen, adj. stiv, haard, ubøielig; ogsaa: barsk, bister. Hall.

Spøning, f. Sparken ic. f. spøna.

Spønulo, f. Spøenel.

spøra, f. spyrja. — spøta, f. spyta.

sta, f. stad og standa.

stabba, v. n. (ar), gaae sagte; ogsaa gaae vakkende. Dfl. Nogle Steder stabla. (Sv. stapla).

Stabband, f. Stavband.

Stabbe, m. 1) Blof, Huggeblof; en kort Stump af en tyk Træstamme. Alm. (Sv. Dial. stabbe). 3f. Hoggstabbe; Smidjestabbe. — 2) Stabel, Bunk, tæt sammenpakked Hob, saasom af Hø i en Lade. Sogn. Bals. Dfl. og fl. 3el. stabbi. — 3) et rundagtigt Skjer med seile Sider. Nordl.

Stabbending, f. Stavbending.

Stabbud, f. Stalpebod, Maddod som staar paa korte Stolper eller Blokke, saa at Gulvet ikke berører Grunden. Nordre Berg. og flere. Nere alm. Stabbur (uu), n. (3f. Bur). Vel egentlig Stabbebud og Stabbebur, men funde ogsaa opfattes som Stabbud og Stavbur.

Stabbur, s. forrige Ord.

Stad, n. 1) Standsning, Stilstand. See Sjoarstad. — 2) Nabred, Elvekant. Num. (Andre St. Stød og Stede). — Det stend i Stad: det staar stille, har standset. Sdm. (Maafsee til følg. Ord).

Stad, m. (Fl. Stader), 1) Sted, Punkt hvorpaa noget staar, eller har staaet. Det er tomet i Staden sin. Jf. Hessestad, Saatestad; Beltestad, Hofebandstad; Middagestad. (Nest alm. udtalt Sta, Fl. Stae, eller Sta'r). G. N. stadr, pl. stadir. — 2) Sted, Plads eller Rum i Almindelighed. Paa noton Stad: nogensteds. Ingen Stad: ingensteds. Notot paa toar Stad ic. — 3) Stad, By. Nest brugl. nordensjelds; f. Gr. „aat Sta'a“: til Byen. — 4) Stilling, Standpunkt. Staar i sin Stad: enhver i sin Stilling. um eg var i din Stad: hvis jeg var i din Stilling. Dgsaa med Begreb af en Ombytning. I min Stad: i Stedet for mig, eller paa mine Begne. I Staden hve: i Stedet for. (Sv. stad). — 5) Spor efter noget, Merke; ogsaa Følge eller Virkning. Tel. Mandal og fl. Ein ser ikke noton Stad etter det, o: nogen Frugt eller Virkning deraf. (G. N. stadr). — 6) Hjælp, Vinbinding (el. maafsee egentl. Barighed). Tel. „Dæ ikke noton Sta i dæ“: det hjælper ikke meget. — Ellers ogsaa med flere Betydninger i Sammensætning, som Vensstad, Lovstad, Understad, Dvifstad, Venstad. Af andre Forbindelser mærkes: Av Stad, o: affted, hen, bort. Aa Stad: paa Stedet; ogsaa: til Veie. Det kom verre vondt aa Stad: det havde kun onde Følger. I Stad: paa Stedet; ogsaa om Tid; f. Gr. Han var her no i Stad, o: nylig, for et Dieblif siden. Paa Dfl. betegner det ogsaa: strax, om et Dieblif. Vera i Stade (Stae): være i No, forblive paa samme Sted. Rbg. Til Stadar: til Stedet; ogsaa tilstede, nærværende. Hard. Schl. og fl. (i Formen Sta'ar). — Fleertallets Dativ Stodom (o') bruges paa Sdm. i visse særegne Forbindelser, som „nokraa Stodaa“ (= paa notre Stader), „sumaa Stodaa“ (= paa summe Stader), „ollaa Stodaa“ (= paa alle Stader). Nogle Steder forkortet til Sto'aa, eller Staa, f. Gr. „ollaa Staa“. Ved Trondhjem forekommer „Sto'om“ i Stedsnavne, f. Gr. paa Ballstoom, paa Riksstoom. (Drf.). I de mangfoldige Gaardsnavne med Stad, for Gr. Bjørnstad, Finnsstad, Haakonstad ic. pleier Ordet ellers at staae ubetydligt og uden Fleertal.

stad, adv. hen, bort; henne, borte. (Forkorting for: av Stad). Berget brugl. i de nordlige Egne; f. Gr. springa stad, renna stad ic. Dgsaa med Betydning: ned, omfuld, f. Gr. „dette stad“, „tve stad“ ic. Sdm. og flere. Saaledes ogsaa med Particip, f. Gr. stad-gjord: affendt, udfik-

ket; stad-sett: udstyret, pyntet; og flere. stad, adj. stærdig, trodsig, som ikke vil kofte sig af Stedet; om Heste. Nest alm. sta; i Nff. og Sdm. stad'e. G. N. stadr.

stada, v. n. (ar), standse, staae sig til No. Tel. (sta'a). Jf. stadna.

stadbeint, adv. ret fremad, ligefrem; ogsaa: strax. Smaal. (stabeint).

stadd, adj. 1) stedd, stillel. Sjelden; f. naudstadd. — 2) kommen til en modnere Alder, sat, adstadig. Hall. Jf. steda.

Stade, m. Lag, Stabel, sammenpakket Mæsse; saasom af Hø eller Korn i en Lade. Rbg. Tel. og flere, ogsaa paa Dfl. i Formen Stae. (Andre St. Staal, Stabbe, Ragger). G. N. stadi. — Heril Stadebrend, adj. forberet af Hebe eller Fuglighed i Læden. (staebrænd).

staden, adj. som har staaet nogen Tid. B. Stift, Gbr. og fl. D'er for titet stabet (stae): det har ikke staaet længe nok. Jf. forstaden, staurstaden, nattefstaden. Afvig. stiden (i'), Sdm. — Egentl. Particij af stada.

stadsefta, v. a. (er, e), stadsefte, bekræftede. Stadsefting, f. Bekræftelse.

stadbalden, adj. fastholdt paa Stedet, standset. Afvig. „stabelden“, Hall.

stadig, adj. stadig, bestandig; ogsaa: sat, adstadig, alvorlig. Nvere Form, jf. støbug.

stadleg, adj. stadig, uroffelig. (Lbet brugl.). — stadlege, adv. stadigt, uden Vaklen. Hebder ogsaa stadelege (stadele').

stadna, v. n. (ar), standse, komme til Hvile. Temmelig alm. i Formen stana (stane).

G. N. stadna; Sv. stadna, stanna.

Stadning, f. Standsning, Hvile.

stadsett, f. stad, adv.

Stadsværing, m. Indbygger af „Staden“ eller Stadslandet i Nordfjord. (Den kristlige Form „Stat“ eller „Statland“ maa være nedertydft).

Stae, f. Stade. — staen, f. staden.

stafatt, f. stigsatt.

Stag, n. 1) Støttebaand, Stæbaand; for Gr. paa en Klev. Tel. — 2) Stag, Bant som fæstes i Jorstavnen. G. N. stag.

staga, v. a. (ar), 1) støtte eller sætte med Baand. Tel. — 2) stille eller stramme Staget paa en Mast. — 3) flemme, besvære. „Dæ nose so' staga paa“: der er nogen Nød paa Færde. Sdm.

staggaa, v. a. (ar), standse, hindre, holde tilbage; ogsaa: stoppe, dempe. Dfl. (Bel egentl. stadga). Andre St. stogga.

Staggaa, f. (?), Stilstand. „Dæ sto i Staggaa“: det stod i Stampe, var standset i Barten. Num. og fl.

staggande, adj. som lader sig standse.

staka, v. n. (ar), vasse, rave, være nær ved at falde. Nedens, Hall. Ellers i anden Form: stakra, Balb., stjaka eller sjaka.

Tel. (?), stakaaa, Gbr. Nere afvig. stjaga (Tel.), stjangla (Dfl.). G. N.

staka og stakra.

staka, v. a. (ar), mærke med en Stage eller Stang. Stata upp, eller stata ut: opstage, ubstikke en Linie, f. Gr. for en Bei eller Grest.

Stakall, m. 1) Stakfel; f. Stakar. — 2) Mand, Mandfolk; især Ungkarl. Meget brugt ved Trondhjem; ogsaa i Gbr.

Stakar, m. en Stakfel. Hedder tilbeels Stakkar, Dsil. og Stakall, Trondh. G. N. stakarl (o: Ligger); Sv. stakare. Ordet adskilles her fra „Stavfall“ og bruges især i følgende Betydninger: 1) en Ligger, Betler. 2) en svag eller magtløs Person; ogsaa en uduelig Karl, en Krysler. 3) en uheldig Person eller Skabning; En som liden ondt og vækker Medlidenshed. Udtalt i en mild og venlig Tone er Ordet saaledes ogsaa et Udtryk af Æmhed og Deeltagelse. I dette Tilfælde forbindes det ofte med et andet Ord og sættes da i Genitivform, f. Gr. Statars Barn! Statars Fjoll! Statars Hesten ic.

Stakarsdom, m. Støbelighed, Uselshed, Armød. Nogle St. „Stakarshoit“, f.

stakarsleg, adj. støbelig, usel, armødselig; ogsaa: smaalig, lumpen.

Stake, m. 1) Stage, Pæl, Stang, Vofs, Hall, og fl. (Stakje). Sv. stafe. — 2) en Lysestage. Alm. Afvig. Staakaa, Gbr. Tilbeels Stjækje og Strækje, Nhl.

Stakk, m. 1, Stak, Stabel, en høi opstallet Høb af Hs, Lov eller Løv. G. N. stakkr.

Stakk, m. 2, et Skjort, Klædningsstykke for Kvinder (rækkende fra Bæltet til Fødderne). Alm. (Jf. Dos). Vel egentl. en Kofte eller Kjøle (ligesom G. N. stakkr); f. Skinnstak. — **Stakk-emne**, n. Løi til et Skjort. **Stakkfald**, m. Rantning paa Skjorter. **Stakkfliv**, n. Livstykke med tilføjet Skjort.

stakka, v. a. (ar), opstabe, sætte i Stak. (Nogle St. stekja). — Dgsaa: bedække. Hertil stakka(d): belagt med Snee; om Skov eller Træer. Tel.

Stakkneis, f. Stavre eller Stage i Midten af en Høstak. Tel.

stakkurt, f. stokkurt.

stakra, v. n. rave; f. staka.

stal, f. stela. — **Stalk**, f. Styll.

Stall, m. 1) Stald, Hestehuus. (Jf. Fjos). 2) Sæd. Stadd. G. N. stallr. — 2) Noglekredsen i en Laas, den Ring som omslutter Nøglegangene. B. Stift. — 3) en ophøiet Flade, en Høi med flad Top. Nhl. G. N. stallr. Stillsads.

stalla, v. n. stalbe; om Heste. Dsil.

Stallband, f. Stavband.

Stallbrov, f. Staalbroder.

Stalldreng, m. Stalbskarl.

Stalltræv (-træv), n. Høloft i en Stald. Dsil.

Stallvekkja, f. en liden Bjalde for en Hest. Nordenfjelds. Østere i Formen Stallvekkja.

Stalme, m. Dypfulmen, Udsvændelse; især Mæltesyge, Dversylbe af Mælk, f. Gr. i Roens Byer. Nordl. Trondh. Berg. Hedder tilbeels Stolme (o'), Sogn, Nhl. og flere. Jøl. stalmi. — Hertil skalmeferja, v. n. hovne, udsvændes ved Tilstrømning af Mælk. skalmeferet: svulmet, udsvændt.

Stam (el. Stamm), m. Lugt, stærk Uduunfning. — **stamma**, v. n. lugte, stinke. Judh. (Sparbu). Sv. Dial. stamma, ogsaa stamma, med Imperf. stamm (Niez 674). Jf. Holl. stoom, Eng. steam: Damp.

stam, adj. stam, stammende i Talen. G. N. stamr. Jf. migstam, som forudfætter en mere omfattende Betydning: standset, hindret.

stama, v. n. (ar), stamme, have Møje for at faae Ordene frem. G. N. stama. **Stamegaulk**, m. En som stammer meget. (Egentl. om Hjøgen, som undertiden beghynder sin Sang med en stammende Lyd).

Staming, f. stammende Tale.

Stamm, m. en Dønning; f. Stemm. S. ogsaa Stam og Stamm.

stamma, v. f. Stam.

Stamm, m. 1) Stavn, opstaaende Ende af Rjolen i Baad eller Fartøi. Nogle Steder

Stavn, vel ogsaa Stamm, G. N. stavn; Ang. stevn, Eng. stem. — 2) Bagvæg, Bagside i et Skab, eller i et Sengested.

Smaal. (nest i Formen Stamm). Jf. G. N. stavn: Lørvæg. — 3) Rum el. Gang imellem to Huse. Nherd. Lyder som Stamm, men i Fleertal „Stammer“. — En anden Betydning synes forudsat i Udtrykket „til Stams“, o: til sit rette Sted; saaledes paa Sdm. „faa Krytra te Stams“: faae Kreaturene hjem, el. samlede. Jf. stemna.

Stammhald, n. den Retning hvori man vender Stavnen; et vist Punkt eller Mærke at roe efter. Paa Dplandene Stammleid (Stamlei), f.

Stammhjul, n. Rjolens Bøining opad mod Stavnen. „Stamjuul“, Nordl.

stammlaus, adj. stavnløs, afstumpet.

Stamp, m. 1, en Ballie, et aabent Kar, noget ligt en Halsdeel af Lønde. Berg. Trondh. Nordl. (Andre St. Holf, Buna, Saa, og fl.). G. N. stamp. Jf. Stempa, Strump, Stropp. 2) Nordl. ogsaa med Begreb af en Halvtønde eller en vis Portion; saaledes „ein Stamp Lina“, eller „Linstamp“, o: en Linesætning, en Fiske-line paa omtrent 400 Angler. Jf. Bøygel.

Stamp, m. 2, en Støber, en Kelle til at stampe eller støbe med. Tel. (Jf. Eng. stamp: Stempel).

stampa, v. a. (ar), 1) stampe, støbe, knuse (= stappa). Tel. og fl. — 2) valke, flampe i en Bælkemølle. — 3) v. n. søle, vade, arbejde i Dynd eller Bøbe.

Stampa, f. Stampewært, Baskemølle.

Stamping, f. Baskning ic.

stana, v. n. (er, te), stirre, gloe, see med Nyggjerrighed. Edm. (stane). Om et andet stana s. stadna.

Stand, n. (og t.), 1) Staud, Stilling, Livs-
stilling. — 2) Tilstand, Forsatning. — 3)
Stand, Orden, god Skik. Setja i Stand.
Sava alt i godt Stand. I Nordl. forekommer
„Stand“ i Betydning: vel forsynet, yp-
perlig, fortreffelig; f. Gr. eit Stand's Eus.

standa, v. n. (stend, stod, stadet), at staae
(stande). Inf. mere alu. staa; dog er
standa og stande meget brugl. i enkelte
Gæne (Hard. Nhl. Rbg. Tel. Hall. Vald.);
i Nhl. ogsaa: sta Præfens mest alu.
staar, men ogsaa stend (stand'e), Man-
dal, Rbg. Tel. Hard. Vofs, Edm., og for-
kortet: stæ, Edm. Fleertal standa (eller
staa). Imperf. lyder overalt: sto; i Fleer-
tal: stoo (for stodo), Hall., stoge, Sæt.,
stondo, Vald. Supinum: stade, stae,
mest alu.; ellers: stide (i'), stee, Edm.
og flere; afvig. stande, Vald., stende,
Vofs; stunde, Nomsd. (Jf. staden). Im-
perativ stact, Pl. stande (eller staa). G.
N. standa (stend, stód, stadi); Ang. stan-
dan (stód), Eng. stand. — Betydning: 1)
staae, hvile paa sine Fødder, eller i opret
Stilling; om Dyr og Menneker. (Jf. sitja
og liggja). — 2) hvile paa sin Fod (om
Bærter), paa sin Bund (om Kar ic.), el.
paa den ene Ende; f. Gr. om en Stolpe.
— 3) rage frem, strække sig opad eller
udad. Det stend upp or Vatnet (o: rækker over
Vandfladen). Det stend undan: det stikker
frem, rækker længere ud. — 4) være stil-
let eller hensat paa et Sted. Vytelen stend i.
Glaset stod paa Bordet ic. Saaledes ogsaa
om Ord i Skrift: Det stod so i Brevet. Det
stend i Boki. — 5) være i en vis Tilstand
eller Bevægelse. Det stod saget baade Aaler
og Eng. Brgggja stend under Vatn. Det stod i
Løge (o'); i eit Driv; i ei Kora ic. — 6) vende
hen, have en vis Retning. Vinden stod beint
etter Fjorden. Gingen stod radt imot ojs. Dg-
saa: udstrømme, udgaae. Det stend Drivet
fyre Baaten. Det stod Fosjen, Stumet, Nøyten,
Angen og fl. Jf. Det stend Age av honom: han
fører Respekt med sig. — 7) vedvare, blive
staaende. Detta Vedret stend itkje lange. Det
stod lenge paa: det varede længe. Standa ved
Lag: blive ved Magt, vedblive at gjælde.
Jf. Der stod eit Brudlaup, eit Ting, eit Slag. —
8) være i Ligevægt, balancere. Det stod
tnapt: Bægten hælvede lidt imod Loddet
(altsaa: det var knap Vægt). Det stend paa
fem Mærter: det veier omtrent 5 Marker.
(G. N. standa: veie). — 9) have standset,
gaaet i Staa; om en Maskine, en Rølle,
et Uhr, og deslige. Klostta stod paa tolv. —
10) v. a. udstaae, udholde; eller egentl.
holde Stand imod. Han stod det godt: han

taalte det nok saa godt. Nedenas. Jf.
„No hev eg staded deg semten Hogg“, Land-
stad 154. Upersonligt: Han vilde itkje lata
det staa seg: o: han vilde ikke være sig det
bekjendt. (B. Stift). Forskjelligt herfra
er: standa seg, a) staae sig, holde Stand;
b) holde sig veblige, ikke fordærves (om
Bærer); c) have Udkomme til noget; ogsaa
have Lykke eller Binding. Han stod seg illa
paa det: han havde kun Tab deraf. Noget
lignende er standast (stendst, stodst): holde
ud; ogsaa forstaae, blive nok. Det stendst
itkje Klæde: Klæderne forslibes saa snart,
at man ikke kan staae nok af dem. Dgsaa
med Dativ: Det stendst honom ingen Ting. (B.
Stift). — Med Partikler. Standa av seg:
see ud, tage sig ud. „Staa aat“: være
om sig, søge ivrigt efter noget. Sterd.
(Trysil). Standa etter: tragte efter. Standa
fyre: forestaae, raade for. (Jf. Fyrestan-
dar). Standa i (el. uti): fysle med, have
travlt med. „Dei ha mykje te staa ti“,
Edm. Dgsaa: holde ud. „Han kann itkje
staa i da“, Nhl. Standa mot: gjøre Mod-
stand. Standa paa: a) paaftaae; b) vedvare;
c) besvære, plage. Det stend itkje paa: det har
ingen Fod; det er ikke vankelig. (Berg.
Stift og fl.). Standa til: staae til, forholdes
sig; f. Gr. Det stod illa til. (Heraf Til-
stand). Standa um: gjælde om, komme an
paa; f. Gr. Det var, som det stod um Rivet.
Standa upp: a) vende opad, rage op; b)
reise sig, stige op (= risa). Standa ved:
vedstaae, vedkjende sig, ikke fragaae. (Mogle
Steder: staa med). — Afledning: Stand,
Stad, Stade, Stoda (o'), Stod, Støde,
stod.

standande, adj. staaende. I eitt standande: i
eet væk, uafbrudt. B. Stift.

Standar, m. en Stander, Stolpe, Pæl.
Hedder ogsaa Uppstandar.

Standaak, n. Uro, Bevægelse, Travlhed.
Edm. (Dunkelt).

Standfinger, m. en stiv Finger. Hall. og fl.
Saaledes ogsaa Standfot, m. stiv Fod,
Been med stivt Knæ. Nyl. Hall. stand-
lidad (standlea), adj. stiv i et Led. Hall.
stanga, v. a. (ar), 1) stange, støbe med Hor-
neue. (I B. Stift: stanga). G. N.
stanga. (Ugaaet fra stanga). — 2) støtte
med Stønger. Stanga Erter. Nærmest af
Stong. — stangast, v. n. stange hinan-
den. — Stangiang, f. det at stange.

Stangall, m. en Pind at stikke eller pille
med. Ndm.

stangvis (ii), adj. tilbøielig til at stange,
hidsig, kampslysten. Nordl.

stank, n. Stønne, dybe Suf; f. følg. Han
gjett med Aint og Stant, o: sukkende og jam-
vende. (Ved Tronhjem).

stanka, v. n. (ar), stønne, pusle, sukke dybt
(som i stor Udmattelse). Trondh. Dstl. I
B. Stift stanka. G. N. stanka; Sv.

stänka; Eng. Dial. stank (suffe).
stansa, v. n. (ar), standse, staae stille; ogsaa: hvile. Bistnok et nyere Ord; f. stabna, stogga, støvva. Afsvig. stansna, Gff. Nij. Hertil Stans, n. Standsning, hvile; ogsaa Hestelse, Hindring.
stapa, v. n. (ar), faule, stave sig frem; spille usikkert, o. f. v.; om en Begynder i en Kunst. Hall.
Stapp, n. f. Stappa.
Stapp, m. en høi Bjergknold. Nordl. (Senjen). Jf. Stabbe.
stappa, v. a. (ar), 1) støde, banke, knuse; f. Gr. i en Morter. Dstl. G. N. stappa. Jf. stampa. — 2) pakke, trykke sammen, froppe, f. Gr. i en Sæk. Mere alm. — 3) v. n. stampe med Fødderne, trampe. Trondh. — Particyp stappad: pakket, fuldstoppet. Stapping, f. Pakning.
Stappa, f. en sammenstampet Masse; en Madret af stødt eller banket Frugt (Koer, Poteter). Dstl. J B. Stift Stapp, n.
stappfull, adj. fuldpakket, proppet.
Star, n. Blis, Syn, Stirren; ogsaa: Dine-nes Udseende (= Augnelag). Nordl. Waatt Star: blaae Dine. Brunt Star: brune Dine. Selg.
stara, v. n. (ar), stirre, see stibt paa noget. Nordl. og fl. J Indh. staaraa. (Andre St. sitra). G. N. stara; Eng. stare.
stara, gaee tungt; f. starva.
starblind, adj. stærblind; nærsynet.
Stare, m. Stør (Fugl). Nogle St. Star. G. N. stari; Sv. flare. Ved Mandal betegner Star tilbeels ogsaa Drosler eller andre Fugle af lignende Størrelse. Hertil Starelokk, -reid, -unge og fl.
Staring, f. Stirren.
starva, v. stræbe imod; f. sterra.
Starsyn, f. Særsyn, noget som vækker megen Opsigt. Tel. (?).
starva, v. stræbe, slæbe; f. sterra.
Starv, n. Arbeide, Umage; ogsaa: Syssel, Forehavende. Hall. (G. N. starf). Andre Steder i indskrænket Betydning; saaledes i Num. om Tilsyn med fremmede Kreaturer. J Smaal. om Kreaturenes Fødring.
starva, v. n. (ar), 1) arbeide, syse med noget. Indh. Hall. G. N. starfa. — 2) fobde Kreaturene (= ambættia, ansa, stilla, agta). Smaal. J Num. om at have Tilsyn med anden Mands Æ. — 3) gaee med Møje, gaee seent og valkende (af Træthed eller Svagheb). Hard. Edm. (J Vald. stara). Der knapt so mytet, han starva og gjeng. Starva seg heim: slæbe sig hjem. — 4) lide ondt, fryse, krympe sig for Frost eller Uveit; om Dyr. Hard. — 5) i Forbindelsen starva av: døe, afgang ved Døden. Nordl. Trondh. (Ogsaa i Nsl. „starva“: omkomme; om Dyr). Sv. Dial. starva av. Jf. Eng. starve. Hertil avstarvad: afgaaen, død.

starven, adj. udmattet, svag. Indh.
Starving, f. Syssel; Tilshyn; ogsaa om langsom Gang; f. starva.
Stas, m. Stads, Bragt. Nogle St. Stafs. Nyt Ord; Sv. ståt (i Dial. stafs); L. Staat. Hertil stasa, v. n. (ar), prunke, bruge Stads; ogsaa v. a. pynte, udfnykke.
stafeleg, adj. stabellig; prægtig.
staua, f. Stova. — staua, v. f. støvva.
stauka, v. n. (ar), 1) støde, hakke; stampe i en Kornbunke for at afstøde Ånerne ic. Nsl. — 2) gaee langsomt; især gaee med Stav. Edm. J Hall. „stauke se“: støtte sig med Stav. Hertil Stauk, m. en gammel Karl. Edm.
Staul, f. Stel. — stauv, f. stupa.
Stauv, n. 1) et Hul i en Væ, en liden dyb Hulinng; f. Gr. i et Hjulspor. Trondh. Dstl. Tel. G. N. stauv. Væ egentlig et Fald, af stupa, stauv. — 2) Støb, Kor-nets Udblødning til Malt. Setja Korn i Stauv: lægge Korn i Vand til Maltning. Tel. og fl. Jf. støvpa. — 3) et Bøger, et Driftkar af Metal. G. N. stauv; Sv. stov. Væ egentl. et støbt Kar. Ved Trondh. er Stauv ogsaa et lidet Trækcar. (Mel-dalen). Afvigende Betydning i Gyrdestauv og Erimestauv.
Stauva, f. et dybt Spor; f. Gr. efter Skier i Sne. Solør. Jf. Stoppa.
stauvurt, adj. ujævn, fuld af Huller eller dybe Spor; om Jorden.
Staur, m. en Staver (Stavre), Pæl, Stang som nedstødes i Jorden; f. Gr. til Støtte i et Hjørde. Alm. G. N. staurr; Sv. stür; Eng. Dial. stour. (Jf. Gr. stauros). Nogle St. ogsaa en Benævnelser paa en Sthmper, en Klobrian.
staura, v. n. (ar), 1) nedsatte Bæle eller Stanger. Jf. stovra. 2) tee sig klobset, være uebehændig. Edm. og fl.
staursaatt, adj. n. tyndt besat med Korn-slager (Kornstaur); om Agerland, hvor Kornet har voret tyndt. Hall. S. faa.
Staurhyrning (y'), m. Spækhugger (et Slags Delfin). Staurhyrning, Edm. og flere. Staurhenning, Josen, Nordl. Ogsaa faldet Staurvagn; f. Vagn. Navnet sigter til Dvrets høie Rygstæne, som i Graustand ligner et Horn.
Staurlag, n. Num imellem to Staverer i et Hjørde; et Sæt af fire staaet stillede Fjele (Skibor) i en Skibgard. Dstl.
staurstaden, adj. om Korn, som har staaet længe paa Staveren for at tørres.
Staurstong, f. = Jarnstaur. Hall. Toten.
Staurvad, n. et Slags Fiskefine. Edm.
Staurvagn, f. Staurhyrning.
staut, adj. stær, dygtig, slin; ogsaa: ansee-lig, som tager sig godt ud. Temmelig alm. Bistnok nyere Ord. Holl. stout: stolt; Eng. stout: stærk.
stauva, standse; f. støvva.

Stav, m. 1) Stav, Stok til at støtte sig med, eller at bære i Haanden. G. N. stafr. — 2) Stolpe, Pille, Grundstøtte i en Bygning; s. Stavhus. Maafee ogsaa en Grændsepæl, s. Stavstod. — 3) Stav i et Trækar, et af de Stykker hvoraf Karrets Sider eller Vægge sammensættes. — 4) Stykke i et Seil, en af de enkelte Vævbredder i Seilet. Nordl. (Jf. Vaad). — 5) Kant eller Stribe med en egen Farve. Sjælben; s. stavad. Ogsaa et Lag eller Strøg i en Klippe (?). Selbu. (Vudstiften 1820, S. 486). Særegen Betydning i Bokstav; jf. Bønstav, Primsstav. — stavva paa Stav: fløve fra Barken til Marven (s. stavfløyva). Nordl. Afvig. „fløyva paa Steve“, Nbg. (Maserall).

stava, v. a. (ar), 1) sætte med en Stav. Ganga og stava seg. — 2) indfælde Staver i et Kar. Jf. forstava. Ofte ogsaa om at tage et Kar i Stykker. — 3) bogstavere, sætte Bogstaver rigtigt. (G. N. stafa; Sv. stavva). — 4) stave i Læsning, nævne Bogstaverne. Stava og leggja i Hop: lægge Bogstaver sammen til Stavelser. — 5) v. n. (uperfonligt): vise tydelige Linier el. Striber, affpeile sig tydeligt. Der jo stilt, at det stavar i Batnet: Vandet er saa stille, at Vandet affpeiler sig deri. Hard. Sdm. Nordl. Jf. Stavstilla.

stava, v. n. (ar), standse, hvile. Sæt. Tel. (J Hall. stavast). „Stava av Nott'e“: hvile Ratten over. Sæt. Ogsaa v. a. indhente, faae til at standse. „Du stavar han snart“: du vil snart naae ham igjen. Tel. Maafee for stavva; jf. stada og støvva (støva, støvda).

Stava, f. et lidet Spand, et Trækar med en høi Stav som tjener til Haandfang. Drf. og fl. Nogle St. Staup; ellers Kopp, Raff, Strippe. Sv. stäva.

stavad, adj. randet; om Hestens Man, naar den har en anden Farve i Midten end paa Siderne. B. Stift.

Stavar (Stavaaar), f. Stuv.

Stavband, n. 1) Skraastøtte imellem Stolperne i en Bygning. — 2) Slædenagle; en af de smaa Stolper som sættes i Næderne for at bære Slædebunden. I denne Betydning hedder det Staband el. Stabband. Nbg. Sff. Balb. Øbr. Paa Sdm. Stabbende. Paa nogle St. betegner det de Nagler som binde Slædebunden til Næderne og inddrives ovenfra. (Tel.). Ellers i en anden Form: Stalband, Drf. Gulvalen, Nordl. (Andre St. Fjetra).

Stavbending, m. Slædenaver, Vor som passer for Slædenagler. Tel. Solgr. (Stavbending).

Stavbygnad, m. f. Stavhus.

Stavebok, f. ABC-Bog (= Abesa).

Stav-emne, n. Træ til en Stav.

Stavhus, n. Træbygning, hvis Lag hviler

paa Stolper (ikke paa Lemmervægge). Saaledes Stavkyrkja, Stavløda, Stav-naust og fl. Jf. Stavlægja.

Staving, f. 1) Bogstavering. 2) Staving, Forsøg i Læsning. — 3) Stavelse i et Ord. Det sidste hedder oftere „Stavelse“, n. **Stavkall**, m. en gammel Mand, En som gaar med Stav. Han verd ingen Stavtall: han vil ikke naae nogen høi Alder. Berg. Stift. Jf. Stakall.

Stavkjerald, n. Stavkar, Trækar sammensat af Staver.

Stavklauv, f. Kløft i Toppen paa en Hjørnestolpe; det Punkt hvor en Bjælke indfældes i Stolpen.

stavfløyva, v. a (er, de), fløve Træ i den rette Linie fra Barken til Marven (saa at „Gaarnerne“ i Træet blive tvært affaarne). Hall. og fl. (Andre St. „fløyva paa Stav“; modsat „paa Flaft“). Nest brugt i Particity stavfløyvd (fløyvt). Jf. Flaft.

Stavkyrkja, f. f. Stavhus.

stavlaus, adj. stavløs. Ganga stavlaus: gaae uden Stav.

Stavlægja, f. Bjælke som forbinder Stolperne i et Stavhuus (jf. Vite); ogsaa: den øverste Stok i Sidevæggen i en Tommerbygning (= Rastestoff). Søndre Berg. Jæb. og fl. Særbvanlig ubtalt Stavleia. J Sff. Stavleiostoff. G. N. stavlægja.

Stavrad, f Stolperække.

Stavstilla, f. Bliffkille, det at Søgen er saa stille at det „staver“ i den (s. stava, 5). Nordl.

Stavstod, f. Endepunkt af en Grændselinie; et Sted hvor to eller flere Grændselinier støde imod hinanden. Lister og Dallerne. Pyder deels Stavsto, deels ogsaa Etabbto. G. N. stavstöd.

Stav-tre, n. el. Stavvid (=ve), m. Splittholt, Træ til Stavkar.

staa, f. standa. Staagaa, f. Stige.

staaheit, adj. i Forbind. „paa staaheite Flesken“, s: strax, i Diebliffet (egentl. medens Sporet endnu er varmt af Foden). Hall. Ny Form for standheit, eller stodheit.

Staaft, n. Støi, Larm; ogsaa Lummel eller Travlhed med et Arbeide. Lummelig alm. (Jf. Styr, Sti, Staaft). Afvig. Stof (oo), Hard. Stuft, Tel.

staafta, v. n. (ar), støie, larme, buldre; ogsaa have Travlhed med et Arbeide. Nordl. Trondb. Berg. Dstl. Afvig. stoka, Hard., stuka, Tel.

Staaftar, m. en støiende Person.

staaftsam, adj. støiende, buldrende.

Staal, n. 1) Staal, hardet Jern. G. N. stal. Figurlig: Hærdelse, Stykke. (Jf. Armstaal). Heraf stæla. — 2) en tæt sammentrængt Mæse. (Stodbestaal, Drivstaal; Fiskestaal, Silbestaal og fl.). B. Stift. — 3) Stabel, Bunke, tæt sammenpakked Lag; især af Hø eller Korn i en Lade. (Høj-

ftaal, Kornftaal). Nordre Berg. Øbr. Trondh. (G. N. stål). Nogle St. Støle; jf. Stade. Dgfaa om det Rum hvori Hø eller Korn oplægges i Laden (= Brut). Trondh. Nordl.

ftaala, v. a (ar), 1) berøre eller paavirke med Staal; faasom mod Trolldom. (3 Folkesagn). 2) f. stæla.

ftaalaa, f. stæla.

Staalbroder (-bror), m. Kammerat (vel egentl. Vaabenbroder). Hard. Andre St. Stalbrotter.

Staal, m. en stor og stærk Karl. Edm.

Staalbroder (-ffor), f. Staalffæder.

ftaalgraa, adj. ftaalgraa, blaagraa.

Staalhuva, f. Hjelm. (Ejelden). Støyta Staalhuva: støde Kolbette. Nordre Berg. Andre St. stumpa Sterte, stupa Kraata og flere.

Staal-is, m. det første eller nederste Jislag i dobbelt Jis. Nbg. (3f. Tvistab). Dgfaa ellers om glat og blank Jis. Hall.

ftaallaus, adj. om Redskab, som mangler Staalfætning.

Staalrand (-raand), f. Staalninen i Eggen paa et Redskab.

ftaalsett, adj. ftaalset, forshynet med et Lag af Staal (= stælt).

Staalstiva, f. Belægning med Staal paa en Hammer eller en Ambolt.

ftaalstilen (i'), adj. støvet; om Redskaber hvori Staalfætningen er forsklidt.

Staalstykker, f. Selskabsstykker, kvindelig Kammerat. Hard.

Staaltraad, m. Jerntraad.

Staaing, f. Stong. — staainga, f. stanga.

staaanka, f. stanka.

staaara, f. stora. — staaaraa, f. stara.

Staaas, n. Bevægelse, Travlhed. Østlandet. staaasfa, v. n. have travlt (= staafta).

Staatarkong, m. Stodderfoged. B. Stift. Af et forældet og dunkelt Staatark (Sv. Dial. ståtare, D. Stodder), o: Ligger.

Staaavaar, Stub; f. Stuv.

Stee, f. Sted og Stede.

Sted (e'), n. Ambolt, Jernblok at smede paa. Alm. G. N. stedi, m. Sv. städ; Eng. stithy. (Mange St. „Ste“).

steda (e'), v. a. (er, de), stede, fæste til Tjeneste; ogsaa: fæste Jord til Brug (= bygfta). Steda seg: tage Tjeneste. Mandal, Tel. Østl. Dst. Lyder sjævanlig „stea“, og i Præs. „ste“, men skulde egentlig hedde stedja (steb, stæbde); jf. stædd. G. N. stedja: bestemme; Sv. städja: fæste. — Particij stedd: fæstet, leiet.

Stede (e'), el. Stedje (?), m. Abred, Elvebred; ifær: Græsbanke, Engflade langs et Vanddrag. Brugt i Formen Stee (H. Stear), Tel. Nbg. Stredal; paa Jæd. Steie (Hjelden). Ellers forekommer i Num. Stæ(d), n. Elvebakke; i Hall. Ste(d), n. ligesaa. 3 Østerd. Stæ(d) og Ste(d), f.

om en Abred; men i Trysil: Steie, m. om en høi Elvebakke. Mere afvig. er Steggje, f. i Tel. (Winje). Formen Steie synes at grunde sig paa et gammelt Stedje, som ellers ogsaa er et Stedsnavn, udtalt som „Steie“. (3 Sogn).

stedfull, adj. om en Elv: opporet, stegen, saa at Vandet naar op i Græsvarken. Hall. 3 Østerd. (Trysil): steiefull, naar Vandet stiger til Vasskanterne.

Stedsfylling, m. høi Vandstand, det at Elven stiger op i Græsbankerne. Hall. (Stedsfylling). S. Stede.

Stedkjerring, f. Fæstefone, Hjælperke i at leie Tjenere. Østl.

Stednad, m. 1) Fæstelse; f. steda. — 2) Fæstepenge, Haandpenge. Smaal. og fl.

Stedpenngar, pl. Fæstepenge. 3 Øst. „Stedpenng“. (Sv. städjpenning).

Stedsmaal, n. Fæstelse, Aftale om Leie. Tel. Dgfaa om Fæstepenge, ligesom Stednad.

Stee, f. Stede. stee, f. stæda.

Stegg, m. 1, (H. Steggjer), Hanfugl, Hannen af et Par Fugle. (Andarstegg, Vdarstegg, Gaasfarstegg ic.). Berg. Nordl. 3 Hall. Steggje. Jæd. steggi. Eng. Dial. steg.

Stegg, m. 2, Mobbhydelighed; et frastøbende Væsen, Udseende som indgyder Frygt. Tel. (3f. Stugg). Hertil steggleg, adj. modhydelig, hævlig. stegglege, adv. fælt, frygteligt.

Steggja, f. Stede.

stegla, v. a. (ar), 1) udfpile, hænge noget (f. Gr. Klæder) i en udfspærret Stilling. Edm. (3f. G. N. stagl: Steile). — 2) skjælde, bruge grove Ord. Mest i Forbind. „banna og stegla“, Sogn, Hall.

Stegla, f. et Slags Fiskeline til Brug i Jædsøerne. Nbg. Eff. og flere. 3 Tel. Stigle.

Steie, f. Stede. steiefull, f. stedfull.

Steig, n. Saar af en Vaatrædning eller et Fodspark, f. Gr. paa en floet Hest, som har stødt den ene Fod imod den anden. Dst. 3f. Stig.

Steik, f. Steg; stegt Kjød. G. N. steik. Dgfaa signrlig om en god Fangst eller Vinbing.

Steik, m. stegende Hede (= Stike). Sjelden.

steikja, v. a. (er, te), stee, brænde i en vis Grad. G. N. steikja. Steikja Braud: gjen-nembage Brød ved Jld. (3f. baka). Steikja upp-atter: skjære Flædbrod ved en ny Stegning for at forebygge Mugning. Particij steikt.

Steikjar, m. en Steger; ogsaa om en uheldig Fisser, En som kommer tomhændet hjem. B. Stift.

Steikjeyanna, f. Stegepande.

Steikjetein, m. Epid eller Stkke hvorned noget holdes over Jlden.

Steikjing, f. Stegning; Vagning ved Jld;

- ogfaa om meget stærk Hede. Sjældnere Steinkning. Jf. Stife.
- Stein, m. 1) Steen, Klippestykke. Nogle St. ubtalt Steidn (Hard. Ehl. Nys.). G. N. steinn; Goth. stains. Ogfaa om enkelte Redstaber af Steen, som Slipestein, Kvaststein, Kvernstein. — 2) Steen som Materie eller Masse (= Grjot); f. Gr. Der hard Stein i Brynet. (Uden Fleertal). Ogfaa om tilvirket Steen, f. Gr. Muursteen; jf. Steinty. — 3) Arnefieb, Ibsfieb i en Stue. Drk. og fl. Andre St. Aare, Gruva. — 4) Loddet paa et Fiskebnore (uden Hensyn til Materie); f. Blystein og Jarnstein. Berg. Nordl. — 5) Steen i Frugt, Kjerne med haard Skal, f. Gr. i Kirsebær. I Fleertal tildeels om Testikler. Jf. Augnestein. Ordet bruges ogsaa som Mandsnavn (maaskee egentl. med Betydning Edelsteen eller Juvel); saaledes Arnstein, Gunnstein, Hallstein, Torstein, Dystein. Jf. Steinhjorn, Steingrim.
- steina, v. a. (ar), 1) belægge med Steen, f. Gr. til Sammenpresning. Nordl. — 2) stene, angribe med Steenfast. (Sjelden). — 3) v. n. faste Steen. Nhl. og fl.
- Steinaust, f. Steinvind.
- Steinband, n. = Søkkjeband (paa Garu).
- Steinbit (ii), m. 1) Steenbider, Souly (Anarhicas Lupus); en Fisk med usædvanlig stærke Tænder. Alm. ved Havkanten. (Jøl. steinbitr). — 2) Steenfuger (Petro-myzon). Dsil. — 3) Hundestille (= Stikling). Tel.
- Steinbjørk, f. Birk med haard og fastløs Ved.
- Steinblit (i'), n. en Lav-Art, som ligner en Kalkforpe paa Klipperne.
- Steinblind, adj. aldeles blind.
- Steinbrjotar, m. Steenbryder; En som opvælder Steen af Jorden.
- Steinbrot (o'), n. Steenbrud.
- Steinbru, f. en Bro af Steen.
- Steinbær, n. 1) Steenbær (= Taagebær). Nebenæs. — 2) Rodbuoller af Padderof (Equisetum). Tel.
- Steindaud, adj. steendød. Gi at forverle med steindauv: døv som en Steen.
- Steindolp, m. Steenpikker (Fugl), Saxicola Oenanthe. Nordl. og flere. Hedder ellers: Steindylp, Nordre Berg. (Jf. dylpa: hoppe); Steindepp og Steindibb, Tel., Steindupp, Jarlsb., Steinjubb, Maudal; Steinstert, eller „Steifjart“, Sæt., Steinskjerp, Gbr., Steinskit, Ndm.
- Steinskjvett, Dsil. Jøl. steindepill; Sv. stensqvätta.
- Steinsfengd (=sfengt), adj. stenig; om en Landstrækning. Fosen og fl.
- Steinsfluga, f. Hesteflue (Hippobosca)? Busfr.
- Steingard, m. Gårde af Steen.
- Steingeit, f. Steengjed; Antilope.
- Steingolv, n. Steengulv. Nogle St. ogsaa Steintile (i'), n.
- Steingrunn, m. stenig Grund.
- Steinhard, adj. steenhaard. Hedder ogsaa: steinende hard (har).
- Steinhav, n. Steengårde. Maudal.
- Steinhjupa, f. glat Hyben (Frugten af Rosa canina). Søndre Berg. Ved Stavanger Steinkjuba.
- Steinhogga, v. a. slyve en Lee ved at støde paa Steen i Græsset.
- Steinhummel, m. en Banke af Steen i Jorden. Hall.
- Steinkjend (=kjent), adj. stenig, fuld af Steen; om Grund eller Mark. Trondh.
- Steinkjer, eller Steinkjerald, n. Steenkar, Leerkar. Jf. Steinty.
- Steinkobbe, m. den almindeligste Art af Sælhund (Phoca vitulina). Nordl.
- Steinkol (o'), n. Steenful.
- Steinlagd, adj. belagt med Steen.
- Steinlaus, adj. steenfri, ryddet for Steen.
- Steinlendt, adj. stenig; om en Landstrækning. Trondh. Jf. steinfjend.
- Steinløysa, f. Mangel paa Steen.
- Steinmark, f. stenig Jord.
- Steinmerr, f. Steenfluffe; Indretning hvor med store Stene flyttes. Sogn, Hall.
- Steinmjøl, n. Støv af opslibt Steen.
- Stein-omn, m. Dvn af tilhuggen Steen. Mofat Malmomn.
- Steinriike, n. Mineralrige.
- Steinring, m. Kreds af opsatte Stene.
- Steinrota (o'), f. Steensfred. Tel.
- Steinrøys, f. Steendysse, Steenhob.
- Steinsetja, v. a. brolægge eller befætte med Steen. Particp steinset: brolagt.
- Steinskrida (i'), f. Steensfred, nedstyrtende Masse af Steen.
- Steinskjvett, m. f. Steindolp.
- Steinlag, n. Steenart. Jf. Grjot.
- Steinmerke, m. tyndt Jisflag paa Stenene eller Veiene. Sj.
- Steinsort, f. Steensmerter, Steenshyge.
- Steintorr, n. Torr som bestaar af reen Jord og bliver meget haardt naar det tørres. I Nordl. Svartorr.
- Steintropp, f. Steentrappe.
- Steinty, n. Steentoi, Kar af brændt Leer. (= Krusty).
- Steinulv, m. Bjergugle (= Stunulv, Bergulv). Sogn og fl.
- Steinurt, adj. stenig, fuld af Steen.
- Steinveg, m. steensat Vel; Chaussée.
- Steinvind, m. stadig Vind med tør og starp Luft. Sdm. I Sj. Steinaust, m. om en kold Østenvind.
- Steinyld, adj. grøn af Kornspirer; om Ageren, naar Spirerne ere høje nok til at skjule Stenene i Mulden. Nordre Berg. Jf. ylla, af Ull.
- stefa, f. stika.
- [Stefat, n. Stakst. Smaal.

Steff, m. Brist, Sprække; f. Støff.
steffka, v. n. briste; f. støfka.
steffka, v. a. (er, te), opstable, sætte i Stat (= stakka). Sogn og fl. (Om en anden Betydning f. stoffka). **Steffking**, f. Dyvstabling.

Steffkje, n. et libet Aflukke eller omgjærdet Rum i et Fæhuus; især et Rum for Lam og Kib. B. Stiff. (Jæl. stekkr, m.). Andree St. Stille og Ving. Jf. Garde.

stela (e'), v. a. (stel, stal, stoler, o'), 1) stjæle, borttage hemmelig. Inf. nogle St. stela; ogsaa stala, Namd., staalaa, Indh. Drk. Imperf. fl. staalo, stolo, Hall., staale, Sæ. Supin. stole (o'), ved Trondh. steli. G. N. stela: bestjæle (jf. stamstela, grunnstela). — 2) lure, liste (fig). Stela seg til: liste sig til at gjøre noget. Stela seg av: liste sig bort — 3) v. n. drive Lybverie. Han baade laug og stal. Jf. Stalub.

Stelar, m. en Stjæler, Tyv. Nest i Forbind. „Helar og Stelar“.

Steling, f. Stjælen, Tyverie.

Stell, m. Rødbeen (Fugl), Totanus Calidris. Nordl. Nogle St. Stilk. Jæl. stelkr. Andre St. Graatjeld og Kvistjeld.

Stell, n. 1) Orden, Stik, rigtig Stilling. Lat ogs no saa det i Stell, o: i Lav, i Orden. (Af det følg. stella). — 2) Syssel, Bestilling, Forehavende; ogsaa en Forstaaelse, et fortroligt Forhold. Der er eit Stell imillom dem. (B. Stiff). — 3) Redskaber, Tøi, Tilbehør; f. Gr. Fiskestell. Ogsaa: Indretning, Anstalter eller „Vasen“, f. Gr. Begstell, Skiftestell, Skulestell.

stella, v. a. og n. (er, te), 1) stille, opstille, sætte i en vis Orden. Stella upp: sætte i en Række. Stella seg upp: opstille sig, f. Gr. om Solbater. (Sv. ställa). Synes at mangle i det gamle Sprog, men slutter sig nær til -Stall (i Betydning af Sted el. Plads). Jf. stilla og G. N. stilla. — 2) lave, indrette, faae i Stand. Stella til: foranstalte; ogsaa: tilrede, pynte. Stella seg: sætte sig i Stand; ogsaa: stikke sig, opføre sig. J Nordl. er „stella“ ogsaa: fuldføre, blive færdig med noget; f. Gr. Han steller det ikke paa ein Dag. — 3) v. n. hysle, bestille noget. Stella med: hysle med, behandle. Stella i Huset: ordue Tingene i Huset. Særlig om at røgte og fodre Kreatturene (= stilla, stulla, starva, stjorna). Dstl. Ellers et alm. og meget brugt. Ord. Particij stellt (stelt): ordnet, indrettet.

Stella, f. Stemming, Sindstemning. Han var komen paa den Stella. Valders. Jf. Stille.
Stelle, n. Sted, Plads. Paa same Stelle: i samme Plads. Dstl. Sv. ställe.

Stelling, f. 1) Ordning, Indretning; ogsaa: Istandsættelse, Tilredelse. — 2) Redskaber, Tilbehør. — 3) Stillads, Stigeværk omkring en Bygning. Alm. (Sv. ställning).
stelpa, v. n. (er, te), være til Hinder eller

Skade. Kun brugt som en Mobsætning til hjelpe; f. Gr. „Dæ stelpa' meir en dæ hjelpe“. Dstl. Gulbalen, Ndm. Sdm. (Sv. stjelpa: skade; jf. Holl. stelpen: hindre). Hertil et Subst. Stelp: Hindring. „Dæ var meer te Stelp en Hjelp“. Dstl. stelpa, tilskynde; f. stolpa.

stelvik, adj. lumft i Strid, svigefuld, som angriber paa uærlig Raade, f. Gr. med Kniv. Hall. Maaaskee for stelvig.

stemd, part. stoppet, standset; f. stemma. (Lyder som „stæmd“, forskjelligt fra stemnd, f. stemna).

Stemm, m. Dam, Vandpyt. Nebenæs. Hedder ellers Stamm, Gulbalen; **Stemma**, f. Tel. Jf. Dam.

stemma, v. a. (er, de), stoppe, standse, sætte Dæmning for. Nogle St. stæma (stæme). G. N. stemma; Sv. stämna. (Jf. demma). Stemma ei Kvern: standse en Mølle ved at stoppe Vandets Tillob.

Stemma, f. 1) Stoppelse, Standsning. Sjelden. S. Blodstemma. — 2) Stigbord, Luge hvormed man stopper Vandet i en Kende. Nogle St. Stæma. (B. Stiff). — 3) Dam, opdæmmed Vand; f. Stemm.

Stemmeofs, m. det Vandfald, som dannes ved Stigbordet i en Møllende.

Stemmenaal, f. Stoppenaal, grov Naal for Ultraad. B. Stiff, Gbr. Nordl.

Stemmestang (= staaug), f. Stang hvormed et Stigbord løstes op og slippes ned.

Stemming, f. Stopning, Standsning.

stemna, v. n. og a. (er, de), 1) stævne, styre, gaae i en vis Retning. (Ggentl. vende Staven til, f. Stamn). Nogle Steder stebna; G. N. stæna. Imperf. sævnanlig stemde (for stemnde) og Sup. stemt (e'). — 2) v. a. vise i en vis Retning, henvise til et Sted; ogsaa: indbyde. Han stemde ofs hit: han anbefalede os at gaae hit. Jf. styra. Stemma Folk til seg: sammenkalde Folk. (Mindre brugt). — 3) indstævne, indkalde for Retten. Alm. Particij stemnd, sædvanlig „stem“ (med e', ikke æ).

Stemna, f. 1) Stævne, Retning, Cours. Sigla i same Stemna. G. N. stæna. — 2) et aftalt Møde. (Jf. Stemmestova). Ogsaa om et libet Gjæstebud. Sæ. — 3) Indstævning, Indkaldelse for Retten. — 4) en stor Sammenkomst eller Samling af Folk, f. Gr. til et Marked. Jf. Raupstemna. Tilbeels ogsaa om selskabelig Hyftighed; f. Leikstemna, Rivstemna. — 5) et Følge af Fartøier, en Handelsflaade; saaledes „Nordfarstemna“, om et Følge af Skibe, som føre Fisk fra Nordland til Bergen. Ogsaa om den Tid, hvori denne Seilads pleier at foregaae.

Stemme, n. den Deel af et Fartøi, som er nærmest ved Staven eller omfatter denne. (Af Stamn). Jf. Understemme.

Stemmenebrev, n. Indkaldelsesbrev; især

- Stævning, Kaldsæddel. Østere Stemne-
setel (e'), m.
- Stemneferd, f. Rejse til et Møde (Marked,
Handelssted). Særlig om Nordlændinger-
nes Seilads til Bergen. Østere Stemne-
reis, f.
- Stemnegard, m. Sted hvor et Møde eller
Gjæstebud holdes. Sæt.
- Stemneleid, f. Retning, Cours. Hall.
(Stebnelei). Jf. Stamnhald.
- Stemnestad, m. Mødested.
- Stemnestova (o'), f. Samlingsstue; ogsaa:
Mødested for Ungdom som skal overhøres.
Ej.
- Stemmetid, f. Tiden for en vis Kjøbstavn.
E. Stemma, 5.
- Stemnevitne (i'), n. Stævnevidne.
- Stemning, f. Indfaldelse; Stævning.
- Stempa, f. Ballie, Trækar (omtrent som
Stamp). Sogn, Nhl.
- Stempel, m. Stempel, Mærkestof; ogsaa:
det dermed paatrykte Mærke. L. Stempel;
Eng. stamp.
- stempla, v. a. (ar), stemple, mærke.
- stend (kaar), f. standa.
- stendig, adj. stadig, vedholdende. Nhere Ord
og ikke alm. (Sv. ständig).
- stendigt, adv. stadig, bestandigt. Ehl. Tel.
og fl. Mere alm. i Forbindelsen „stødt og
stendig“.
- Steng (gj), m. (Fl. Stenglar), 1) Bom,
Skodde for en Dør; ogsaa en Støtte.
Woss. — 2) Stangmaal; f. Ginstengel,
Kirstengel, Sekstengel.
- Stenger, pl. f. Stong.
- stengja, v. a. (er, de), 1) stænge, luffe,
spærre. (Egentl. sætte Stang for). Stengja
seg inne: luffe sig inde. — 2) fæste et Fi-
skevod i Søen og lade det staae, indtil man
faar Leilighed til at optage den deri sam-
lede Fisk. (Jf. Laas, Sildelaas). — 3)
belægge med Skinner (= spengja). Valb.
og flere. Particyp stengd: luffet; fæstet;
nogle St. ogsaa beslaaet. Jf. Stong.
- Stengje, n. noget at stænge med; ogsaa:
stængt eller luffet Rum. Lidet brugt.
- Stengjning, f. Stængning, f. folg.
- Stengsla, f. 1) Stængning, Indspærring.
2) Stængsel, Bom, Skodde; ogsaa Laas,
Hægte eller deslige.
- ster (ee), f. styrb. — stera, f. stera.
- sterk, adj. 1) stærk, fast, som taaler meget,
eller varer længe. (Alm. udtalt stærk, og
i Neutr. stærkt). G. N. stærk. — 2)
kraftfuld, som har store Legemskrafter. — 3)
kraftlig, som virker stærkt; om Føde, Drikke,
Lægemidler &c. — 4) heftig, haard, vold-
som; om Vind, Strøm, Jld &c. — 5) tal-
rig, mandstærk, f. Gr. om en Armee. —
Som et dunkelt Udtryk mærkes: stærke
Døger (eller i Dativ „stærkaa Døgre“),
o: en Tid da der er meget Spøgerie paa
Jærde. Edm.
- sterkja, v. a. (er, te), lade styrke, støbe,
forme ved Smeltning. Stertja Taag: smelte
Taag og støbe den i et Kar. Sogn. (Imprf.
sterkte og Sup. sterkt lyder som stærkte og
stærkt). 3) Forbindelse med styrken og
storkna hentyder Ordet paa et Stamme-
verbum sterfa (sterk, stærk, storket) med
Betydning stivne eller hardes (f. Grimm,
Gr. 2, 62), hvoraf da ogsaa sterk, styrkja
og Styrke kunde forklæres.
- Sterkleike, m. en vis Grad af Styrke.
- sterkna, v. n. (ar), blive stærkere, styrkes.
- Sterkning, f. tiltagende Styrke.
- sterkt, adv. stærkt, kraftigt, med Styrke. Ly-
der sædvanlig som „stærkt“.
- sterra, v. n. (ar), stride, stræbe ivrigt for
at holde Stand eller modstaae en vis Paa-
virkning. Sterra mot: gjøre Modstand. Øs-
tere i Formen stirra (i'), B. Stift. Nogle
Steder starra. Hard. Gbr.
- sterren, adj. 1) stridig, haardnakket. Paa
Edm. stirren (i'), ogsaa stirrig. — 2)
langvarig, vedholdende, stadig; især om
Vinden. Hard. Edm. Jf. stærug og sterten.
- Sterring, f. lang Strid eller Anstrengelse.
- Stert, n. et Fæstereb (?), f. Hæstest, Num-
stert. Jf. sterta.
- Stert, m. 1) Stjert, Hale; især paa Fugle.
Jød. Norbl. og fl. Usvig. Stjart (Stjart),
Hall. Valb. ogsaa i Sert. G. N. stertz;
Ang. steort. Ellers: Stuv, Styv, Styl,
Vele, Skoft. — 2) en Stub, en afhugget
Stilk &c. Nhf. — „Stumpa Sterte“ see
stumpa.
- sterta, v. n. (er, e), slæbe, anstrenge sig, for
Gr. med en tung Vyrde. Han gielt og ferte
med den tunge Setten. Østerv. Dgsaa i en
anden Form: starra (ar), Valbers.
- sterta, v. a. (er, e), stramme Løislerne paa
en Hest (= herkja). Dsl. 3 Hall. Større,
om at fæste Løislerne i Sælen el. Sædelen.
- Sterta, f. en Støtte el. Stiver. Valb.
- sterten, adj. modstræbende, tvær. Nhf.
- sterven, adj. stiv, haard; f. Gr. om Død.
„stærve Brø“, Rdm. Jndh. Nogle Steder
starven. Kalder nær sammen med styrven.
- Stert, n. 1) Fodstykke hvorpaa noget staar.
B. Stift. Dgsaa et Slags Briske. (Smær-
stett). Ehl. — 2) Fod under et Kar; for
Gr. paa en Gryde. Gbr. og flere. Jøl.
stett, f. — 3) Hestet eller Malen paa en
Knap. Edm.
- Srett, f. 1) en liden Trappe eller Forhøi-
ning til at stige op paa, saafom foran en
Dør. Tel. Num. (G. N. stett). — 2) en
Støtte, saafom under en Bjælke. Nhf. Vel
ogsaa et Fodstykke ligesom det forrige.
- stetta, v. a. (ar), hjælpe, tjene, vise en Tje-
neste. Tel. G. N. stetta: gavne.
- Stetta, f. et Kar med Fodder; en Ballie
med tre lange Staver som tjene til Fod-
stykker. Valb. Gbr. (G. N. stettarker).
- Stettesfat, n. Fad med Fod el. Fodstykke. Hall.

Stetting, f. Hjælp, Tjeneste. **Tel.**
Stev (e), n. 1) et Vers, en Strophe; især en Replik i Berelsang. **Rbg.** **Tel.** og flere. (Jf. stævjaft). — 2) Omkvæd i en Visse; en Linie som gjentages i flere Vers. **Mere** alm. **Mangesteds** udtalt **Stæv**, ogsaa **Støv**, **Mhl.** og fl. **G. N. stæv**. — 3) en staaende Talemaade, et Mundheld; Udtryk med et Slags Ritm eller ordsproglig Form. Ofteft sammensat, som Ordstev, Bedstev, Andstev. — Ellers med en dunkel Betydning i Talemaaden „Da va kortsje Hv elde Stæv“, o: der var ingen Oplysning at faae. **Ryf.** **Maafsee**: der var hverken Antydning (Ev) eller Vished (Stev). **Jf.** stævja og samstævjaft.
Stevde (e), **Stavfide** (?), f. **Stav**.
stevja, v. n. (ar), passe nogenledes, ligne, nærme sig til noget. **Hard.** oftere i Formen støvja (v). „Da støvjar te“: det ligner noget. **Jf.** samstævjaft.
stevjast, v. n. (ast), tiltale hinanden i Vers, disputere eller lege med improviserede Vers. **Rbg.** **Tel.** (**G. N. stevja**).
Stevleik, m. spøgende Samtale eller Disputering i Vers.
Stevrone, m. en simpel Melodie for improviserede Vers. **Ogsaa** kaldet **Stevlund**, m. **Tel.**
Sti, n. Sykler, Tilredning i Huset; især Kreaturenes Fodring. **Sogn.** **Hard.**
stia, v. a. og n. (ar), 1) bringe Kreature i Huus, lukke ind. **Sogn.** **Jsl.** stia. — 2) v. n. sykle, rede i Huset; ogsaa: fodre Kreaturene (= stilla, stella, agta ic.). **Sogn.** **Mhl.** **Hard.**
Stie, f. Stige og Stig.
stifta, v. a. stifte; ogsaa: indprente. „Han stifta“ da i meg“. (**Ryt Ord**).
Stig (i), n. 1) Skridt, Fremflytning af en Fod i Gang; ogsaa: Afstanden fra det ene Fjed til det andet. (Ev. steg). — 2) Fjed, Spor efter en Fod. **Ogsaa** et Saar af Fodspark (= Steig). **Jndh.** — 3) Trin i en Trappe eller Stige. — Ganga til Stigs: gaae saaledes at man ofte synker dybt, f. **Er.** i Sne med en haard Skorpe. **Sæt.**
Stig (i), n. (2), Dieblegne, Høvelse i Kantzen af Dienlaaget. **Hall.** **Tel.** og fl. **Til-**deels afvig. **Sti** el. **Stigje** (ii), n., og i andet **Rjon** **Sti**, m. **J B.** **Stift** **Stig-**koyna (**Stigskøyne**), f. (**Jf.** **Trollstig**). **Rt.** **Stieg**; **Eng.** sty, stian.
Stig (ii), m. en Sti, en smal Gangvei. **Mest** brugl. **søndenfjelds.** **G. N.** stigr.
stiga (ii), v. n. (stig, stieg, stiger), at stige. **Imperf.** **Sl.** stigo (i), **Hall.** **Supin.** ly-der mest alm. stigje, eller stie (med ii); egentl. stige (i). — Betydning: 1) træde, gjøre et Skridt, flytte en Fod fremad; ogsaa: stige op eller ned, forandre sin Stilling ved nogle faa Skridt. **G. N.** stiga. — 2) stige, hæve sig, komme høiere op;

f. **Er.** om Vand. **Figurlig**: komme i høiere Rang, avancere. — 3) tiltage, blive større; om en Mængde eller Sum; saaledes ogsaa om Priser, og tillige om Varer med Hensyn til Pris. — **Stiga** seg: faare den ene Fod med den anden; om Heste. **Trondh.** (f. **Stieg**). **Stiga** fram: gjøre et Skridt fremad. **Stiga** ned: sætte Foden til Grunden. **Stiga** upp: løfte Foden op fra Grunden. **Stiga** uppaa (el. paa): træde paa. **Stiga** opphver: træde i Vand, faa at det gaar over Skoen. (**B.** **Stift**).
stigande, adj. stigende; vorende.
stigast, v. n. (stigs, stiegt), undfange, blive drøgtig (= rennast); især om en Hoppe. **Hall.** **Drk.**
Stigbøyg (-bøygjel), m. Stigboile i Ride-tøi. **Hedder** ogsaa **Stigbygla**, f. **Edm.** og flere, **Stig-jarn** (i), n. **Trondh.**, **Stigvol**, eller **Stivil**, n. (vel egentlig Stigveel), **Smaal.** **Andre** **St.** **Jstig**.
Stige (i), m. en Stige; Redskab at stige op paa. **Mest** alm. **Stigje** (ii), el. **Stie**, med **Sl.** **Stigar** (i); ellers ogsaa **Stige** (i), i **Sogn**; **Stega** og **Stæga**, **Mhl.**, **Staga**, **Namb.**, **Staa-gaa**, **Jndh.** **Drk.** **G. N.** stigi; **Ev.** stige. — En anden Form er **Stigel** (**Stigjel**, **Sl.** **Stiglar**), **Tel.**
stigen (i), part. stegen, opkommen. **Sogn** og flere. **Ellers** mest alm. **stigjen** (ii), eller **stien**, men i **Sl.** **stigne** (i).
stigast (i), adj. opadbolet i Midteu; om **Skier** (**Sneesaaler**). **Hall.** **J Tel.** stasatt (**stasvatt**?); modsat **stjølsgjengen**.
stighalt (i), adj. = stutthalt, laaghalt. **Mhl.**
Stigjarn, n. f. **Stigbøygjel**.
Stigjel, f. **Stige** og **Stil**.
Stigkøyna, f. **Stig** (2).
Stigle, n. Split eller Nabning i Klæder (= Smotta). **Tel.**
Stigning, f. **Stigen**, **Stigning**. **Oftere** **Stiging**.
Stigrom (i), n. Nabningen paa **Sto** og **Støvler**.
stigta, v. n. (ar), 1) halte, træde svagt eller forsigtigt med en syg Fod. **Hall.** **Edm.** og flere. — 2) nævne eller udpege en Person, hentyde paa En. „Dei stigta paa haanaa“. **Edm.** **Maafsee** stifta.
Stigvel (ee), el. **Stigvil**, f. **Stigbøygjel**.
stika (i), v. n. (ar), she **Stiksom**, indshe en Linie i Løi. **B.** **Stift**. (**Ev.** stida). **Jf.** **Stikkaum**.
Stikbarn, f. **Styvbarn**.
Stike (i), m. **Stegning**; **Bagning** ved **Jld**.
stika (i), m. **Stift** (**Stikje**). **Jf.** stikna.
Stikel (i), m. (**Sl.** **Stiklar**), 1) Pig, Torn, en lang Spids (omtr. som **Kind**, eller **Brodd**). **Num.** og flere. (**Stikjel**). — 2) Hornspids, den yderste Deel af et Horn. **Schl.** **G. N.** stikill. **J Drk.** betegner „Stikjel“ derimod **Lappen** i Roden af et Horn (= **Stukul**, **Slo**, **Rvik**). — 3) en lang

Figur, en Røkel. Gulbalden. Jf. Stikle.
 Stifelsbær, n. Ribes Grossularia. Hedder
 oftere Stifelsbær (uden j).
 Stikke, n. 1) et Stik (= Styng). Jf. stikka.
 — 2) Stik eller Binding i Kortspil. —
 3) en Halvsnude, Slynngning hvormed et
 Reb sættes. Nordl. Andre St. halvstikk.
 stikka, v. a. (stikk, stakk, stukket), stikke.
 En nyere Form af stinga.
 Stikka, f. Stikke, Bind; især om et lidet
 Stykke Træ, en Splint, en liden Kjøp.
 Alm. (Sv. stika). 3 Betydning af en Bind,
 som nedfattes i Jorden til et Mærke, fal-
 der det ogsaa sammen med G. N. stika.
 Stikle, m. Stang, Pæl, Gjørdestage. Hall.
 Jf. Stikel.
 Stikling, m. Hundesteile, en liden Fisk med
 Pigger paa Ryggen. Brugl. i de sybligste
 Egne. (Andre St. Hørusyl, Lindaurer, og
 i Tel. Steinbit). — 3 Ehl. betegner Stik-
 ling ogsaa Fiskeengel eller meget smaa
 Fiske (= Fiskeunge, Aute).
 stiklutt, adj. pigget, tornet. Rum. og fl.
 stikna (i'), v. n. (ar), steges, gennemhedes,
 skjæres af Varme. Berg. Hall. og flere.
 G. N. stikna. Jf. Stike. — Stikning,
 f en svagere Stegning.
 Stikkaum (i'), m. Stikksom; f. stika. Noget
 lignende er Stikrand (i'), i Sdm. „Sti-
 karaand“, f. en Linie som er gjort ved
 Stikksom.
 stikka, f. stiga.
 Stil (ii), f. Plan, Hensigt; f. stila.
 Stil, m. 1, en tynd Stikke eller Bind; for
 Ex. „Pibe-stil“: en Piberensfer. Sdm.
 Stil, m. 2, Stil, Skrivemaade. (Nogle St.
 med andet Kjøb: Stil, f.). Ogsaa: Skrift
 i Bøger, Typer, Bogstaver. 3 Hall. Sti-
 gjel. G. N. still (stil), af Lat. stilus:
 Griffel, ogsaa Skrivning. — Hertil stor-
 stil og smaa-stil (en Bøger); i Hall. grov-
 stila(b) og grannstila(b).
 stila, v. a. og n. (ar), 1) stille, forfatte, føre
 i Pennen. Alm. (Bovningen tildeels: -er/
 te). — 2) pønse paa, eller sigte til noget;
 ogsaa: lure efter en Leilighed. Nordre
 Berg. „Eg veit kva han stila' paa“, o:
 hvad han lurer efter. Jf. Stil, f.
 Stilar, m. Forfatter.
 Stilemaate, m. Stil, Skrivemaade.
 Stilemeister, m. Mester i at stille.
 Stiling, f. Forfattere, Fremstilling.
 Stil?, f. Stelt og Stykl.
 still, adj. 1) stille, som ikke gjør nogen Be-
 vægelse eller Larm; saaledes ogsaa: spag-
 færdig, tilbageholden. (Eng. still, L. stille).
 Mere alm. end det gamle hver (furr,
 hyrr). Jf. stilla og stella. 2) rolig, hvil-
 lende; om Luft og Vand. Det vardt stilt
 og mildt. Der stilt paa Sjoen. Jf. vindstilt,
 baarestilt, strammstilt. — 3) taus, lydløs,
 fri for Larm; om Sted og Tid. Et stilt
 Hus. Stillafe Matti. Det vardt stilt med di:

der blev ikke mere Tale derom.
 stilla, v. a. (er, te), 1) stille, standse, bringe
 til Hvile. Stilla Sverdet (Landst. 220. 242).
 Stilla sin Breide (ib. 206). Stilla Blod: hin-
 dre Blodet fra at flyde ud. G. N. stilla:
 dæmpe, beherske. — 2) stemme, sætte paa
 et vist Punkt, i en vis Stilling. Stilla
 Zela: stemme Fløinen. Stilla Kverni: stille
 Møllen i passende Høide for at male finere
 eller grovere. Derimod: stilla paa Kverni:
 stille Mølletragten rigtig, for at Kornet
 kan strømme stærkere eller svagere. Jf.
 Stille. — 3) liste, bevæge sagte eller ly-
 løst. Stilla jeg inn: liste sig ind, gaae med
 lydløse Trin, f. Ex. hvor Folk sove. G.
 N. stilla. — 4) røgte eller fodre Kvæget
 (= stella, stulla). Øst. (Sv. stilla). 3
 Stredal ogsaa om at malte Køerne (vel
 egentl. samle dem til Malkepladsen). —
 Particip stillt (stilt). Reflex. stillast: blive
 stille, sagtens. Det stiltst med Binden. Jf.
 stillna.
 Stilla, f. 1) Stille, Stilhed i Luften. Me-
 get brugl. — 2) Stilhed, Tausshed. Hed-
 der oftere „Stilleheit“, f.
 Stille, n. 1) Indretning at stemme el. stille
 med; saaledes et Slags Skruer i en Mølle-
 trag, hvorved man kan regulere Kornets
 Tilstrømning. B. Stilt. Ogsaa kaldet Spjel-
 der, n. (Sogn). — 2) Stemning, Maade
 hvorpaa noget er stent. Det gjeng med same
 Stillet: det gaar i samme Takt som før.
 Nordre Berg. (mæ same Stilla). — 3)
 Åstykke, omgjærdet Rum (= Stekke); i
 Føhusene. Tel. Jf. G. N. stilli: Fange-
 gjærde.
 Stillaenabb, m. Stillepind. Saaledes ogsaa
 Stillekrav, og f.
 stillfarande, adj. spagfærdig, som ikke gjør
 nogen Larm. Hedder ogsaa stillferdig og
 stillferdeleg (stillfærlig).
 Stilling, f. Standsning, Dæmpelse; ogsaa
 Stemning m. m. see stilla.
 Stilling, m. en aars gammel Væder. Øbr.
 Stillaen, m. stærkt Sneefald uden Vind.
 Nordl. og fl.
 stillkulla, f. Kvinde som fodrer Kreatur-
 ene. Øst. C. Kolla.
 stillna, v. n. (ar), stilles (= stillast).
 stillregn, n. Regn i stille Luft. — still-
 regna, v. n. (er, de), regne i Bindstille.
 stillt (stilt), adv. stille, sagte; ogsaa: lydløs,
 uden Larm.
 stillverne, n. stillerindende Vand; Sted
 hvor Vandet er stille. Tel.
 stillvoren (o'), adj. stillfærdig; taus.
 stilt, f. stila, stilla og stilt.
 Stim (ii), n. 1) Leg, Lyktighed; Dands og
 Sang. Tel. Hall. — 2) Uro, Overhæng;
 f. stima.
 Stim (ii), m. Fiskestim, Stimmel. Mandal.
 (Andre St. Ferd, Straal, Staal, Berg).
 Sv. stim.

stima, v. n. (ar), 1) lege, tumle sig i Leg og Lystighed, som Børn. Tel. Hall. (Sv. stinna). — 2) kommandere, true, støje; f. Gr. med urolige Børn, eller med uvillige Dyr. Kor ein stimar med deim, so ser ein deim inkje til aa lyda. Nordre Berg. Nordl. (Jøl. stima: anstrenge sig). Jf. storma. Hertil **Stiming**, f. Lummel; Overhang ic. **stimpen**, adj. stiv (= stinn). Sdm. **Sting**, n. Dyppeelse, noget at dyppe i. Hedder ogsaa **Stinge** (?), Østerd., **Stingelse**, Sdm. **Sting**, m. en Greb; f. Styng. **stinga**, v. a. (sting, stakk, stunger), at stikke. Imperf. overalt **stakk**; Pl. tilbeels **stungo** (Hall. Valb.) og **stunge**. Supin. lyder „stungje“. Imperativ stikk, Pl. stinge. Ellers mangesteds overgaaet i en nhere Form: **stikka** (stikk, stakk, stuffet). G. N. stinga (sting, stakk, stungit); Ang. stingan (stang), Eng. sting og stiek. — Betydning: 1) stikke, støde med en Dd eller Spids. Stinga seg: faare sig, f. Gr. med en Naal. Dgsaa: frembringe ved Stik. Stinga Hol paa: stikke Hul i. — 2) slagte, dræbe med et Stik. Stinga ein Kalv, o. f. v. — 3) i Spil: vinde med højere Kort. (Vel egentl. sælde, eller slaae fast). — 4) indskyde, putte ind. Stinga Kniven i Skidra. St. Stillingen i Fiska. St. handi i Varmen. Dgsaa om en voldsom Indfølelse; f. Gr. stinga ei Flis inn i Fingren. — 5) dyppe, væde i Fedt eller Vædske. Stinga i Smøret. Hava Feitt til aa stinga i. (Jf. duva). — 6) frembringe en Fornemmelse, som ligner Stik. Dste upersonligt, f. Gr. Det sting i Armen. (Jf. Styng). Uegentlig om et Indfald, et Lune. Det stakk i meg: det falbt mig pludselig ind. Eg veit itkje kvat som stakk i honom: hvad Indfald han fik. **stingande**, adj. stikkende. Der bid itkje stingande Straa: der er ikke Græs at finde; ogsaa: der vorer intet. **Stingar**, m. 1) en Stikker; Slagter. — 2) et vist Insekt. f. Styng. — 3) en Stopper i Kjøretøi (= Spennar, Spagnar). Rom. **Stingarkniv**, m. Slagterkniv. **Stingeband**, n. Stiver, Statte som er indfaldet (indstikken) i Siden paa en Stolpe. Nordre Berg. **Stingesag**, f. Stiksav. B. Stiff. Ellers paa flere Steder: **Stikkisag**. **Stinging**, f. Stikken. (Haardt g). **stinka**, v. n. (ar), stivne, hardes; især: tilfryse, belægges med en Ijskorpe. Tel. I Nhl. stinka. Egentl. stinn-ka, af stinn. **stinn**, adj. 1) stind, stiv, vanskelig at bøje; ogsaa: tilbageslående, el. som har Spændkraft (f. Stinnføder). G. N. stinnr: stærk. — 2) tyk, haard; om en Masse, f. Gr. Grød. Øbr. og fl. (Modsat linn). Dgsaa: stiv af Fylde, stram, ubspændt. Østl. Jf.

hylstinn, kværstinn. (Sv. stinn). — 3) ublandt, reen, lutter. Hall. Der berre stinne Gull (Sylv. Staal ic.) Berre stinne Egn: lutter Egn. (G. N. stinnr: drøi). **stinnast**, v. n. (ast), blive stiv eller haard. Mindre brugl. **Stinnføder** (-føder), f. Springføder, Spændeføder, f. Gr. i Laas. B. Stiff. **Stinnleike**, m. Stivhed. **stinta**, v. n. (ar), 1) slæbe, slæbe sig frem; f. Gr. opad en Vasse med Læs el. Vyrde. Smaal. — 2) bjerge sig knapt, komme ud med et lidet Forraad. Me tinta med di til Vaaren. Sdm. Øbr. Drf. Jf. hangla. **stir** (ii), m. Stikken. Han sett ein Stir: han blev opmærksom, begyndte at see noiere til. Detta skal giwa Folt ein Stir: dette skal gjøre Dyfagt. B. Stiff. **stira**, v. n. (er, de), stirre, see længe eller opmærksomt paa noget. Ufvig. styre, Hall. Jf. stara. (Forstærket: einstira, naubstira, nidstira). I Sogn ogsaa „stira etter(r)“ eller Betydn. see efter noget (= glofa, skoda). — „Han vardt stirt paa dø“: han kom til at see paa det, han blev det vaer. Valb. (I Hall. „stirb“). Vel egentlig: „honom vardt stirt“, ligesom G. N. honom vard litt. **Stiring**, f. Stikken. **stirra**, stirre, trodse; f. sterra. **stirvagd**, adj. som har et stirt eller stirende Blik; ogsaa meget nysgjerrig. **stiv**, adj. stiv, ubøielig; stram, haard; ogsaa: stolt. Sv. styf; Rt. stief. **stiva**, v. a. (ar), stive (Lüntöl), gjøre stiv. **Stiving**, f. Stivning; vel ogsaa om Stof til at stive med; dog hedder dette sædvanlig „Stivvæske“, n. **stivla**, v. a. (ar), stoppe, standse, hemme. Tel. G. N. stilla; Eng. stille. — **Stivling**, f. Hjemmelse, Standbning. **stivna**, v. n. (ar), blive stiv. **stivra** (ii), v. a. stive (= stiva). Voss. **stjaka**, f. staka. **Stjakje**, f. Stake. **Stjant**, m. Stub (= Stratt). Sdm. **Stjerna**, f. 1) Stjerne, Himmellegeme. Udtales forskjelligt: Stjerne og Stjærna, nordensjelds; Skjedna og Stjødna, Søndre Berg.; Stjenna (Stjenne) og Sjønne, søndensjelds. G. N. stjarna, acc. stjörnu; Goth. stairno. — 2) i indskrænket Mening det samme som Dagstjerna el. Vagnstjerna, o: Arcturus; f. Gr. „Stjerna er i Midmorgaastad“: Stjernen staar i Øst. Sdm. og fl. — 3) en Figur som ligner en Stjerne (et Punkt med en Kreds af Straaler); ogsaa: en lys Plet i Panden paa Dyr. (I dette Tilfælde paa Sdm. „Stjenne“, afskilt fra „Stjerne“). **Stjernebraut**, f. Vetterbraut. **Stjernehimmel**, m. Stjerneher, Mængden af de hynlige Stjerner; ogsaa Stjernernes Plads, Himmelrummet.

Stjernefikar, m. Stjernefiger.
stjerneklar, adj. stjerneklar; om en Nat.
stjernekyndig, adj. stjernekyndig.
stjernelæra, f. Astronomie.
stjernemaff, m. = Kjøsmaff. Mandal.
stjernerne, n. Stjernebilleder.
stjernerap, n. Stjerneklub.
stjert, f. Stert.
stjore (?), m. Stilk, Stängel; ogsaa en Kvist. Lister i Formen Stjore. Jf. Vldjstjore (den tykke Ende i en Vibie). Jæd.
stjorn (oo), f. (og n.), 1) Orden med Hensyn til Huus eller Gods (s. stjorna), Huusholdning, Dekonomie. Ryf. i Formen Stjorn eller Stjodn. G. N. stjorn: Styrelse. — 2) huuslige Sytler; saaledes om Kreaturenes Fodring m. m. Brugt i Formen Stjodn (n.), Vofs, og Stjodn, Hard. Ehl.
stjorna (oo), v. a. og n. (ar), 1) styre Huus eller Gods, bestyre, holde i Orden. Ryf. (Stjodna). „Han ha' stjorna godt“: han har styret sin Formue vel, været en god Huusholder. G. N. stjorna: styre. — 2) syde i Huset; fodre Kreaturene, m. m. Brugt i Formen Stjodna, Vofs; Stjodna, Hard. Ehl. — 3) styre jævnt, gaar i ret Linie; f. Gr. om en Slæde „han stjodna ikkje godt“: den er tilbøielig til at gaar skævt. Vofs. — Sjelbnere i rent aktiv Betydning: styre, raade med, formaar at haandtere. Hard. (Stjodna).
stjornar, m. Huusholder, Styret.
stjorning, f. Styrelse ic. s. stjorna.
stjorkbarn, f. Stjorkbarn.
stjur (stjur), stiv; f. stjurd.
stjol, m. Stilk; f. Stjhl.
stjorna (Stjodna), f. Stjerna.
sto, f. en Malteplads, Hulleplads for Kreature. Nedre Tel. Maassee en gammel Form; jf. G. N. eldstó (Jldsted) og Ang. stov (Blads).
stod (oo), f. Stilling (?). Kun i et Par Sammensætninger: Haarsto(d) og Wedersto(d) Versto, hvor det omverler med Støde. Jf. Stavstod. Om „Mattsto“ hrer hertil, er uvist.
stod (o'), f. Landingssted; f. Stød.
stoda (o'), f. 1) staaende Stilling, det at staae. „Stode“, Nj. Edm. „Dø vardt ikkje laang'e Stodaa“: der blev ikke Tid til at staae længe. Edm. G. N. stada, acc. stódu. Sjelbnere om et Sted til at staae paa. Jf. Stab. — 2) styrke til at staae eller holde sig; Spændkraft, f. Gr. i en Laasfjæder. Det gielt Stoda or Fjodri. (G. N. stadr). — 3) Kant paa en Bev. Helg. i Formen „Stea“ (Ev. stad). Hertil stodo(v)d, adj. slap eller buget i Kanten. Ramb. Paa Helg. sto'vint (Stødevind).
stodbygg (oo), m. Indbygger af Distriktet Stod (Sto) i Nordre Trondhjems Amt.
stodebein (o'), n. Been at staae paa.

„Han heve gode Stodebeina“. Edm.
stodebeck (o'), m. stillestaaende Bæk eller Vanddrag. „Sto'ubeck“, Tel.
stoderom (o'), n. Rum til at staae i.
„Sto'uroom“, Tel.
stodevid (Stodvi), f. Stoda.
stodhest (oo), m. Stodhingst. G. N. stódehestr. Til G. N. stód, n. Samling af Hopper (Stutterie); Ang. stód, Eng. stud, b. f. Jf. T. Stute: Hoppe.
stodug (stodug), f. Stodug.
stoga (o'), f. Stova.
stogg, n. Standsning, Hvile.
stogga, v. a. og n. (ar), 1) standse, hindre, hemme. Nordre Berg. Hall. ogsaa i Nordl. (Paa Ostl. stagga). — 2) v. n. standse, hvile, staae stille. Meget brugt. Vel egentl. stogga; jf. stobva.
stoka, stoe; f. staka.
stokk, kraft ic. f. stokka.
stokk, n. Stræk, Rædsel; f. Støkk.
stokk, m. 1) Stof, Stamme af et Træ; Tømmerstof. G. N. stokkr. Ogsaa om de enkelte Stokke i en Træbygning. Jf. Durstoff, Mastestoff. Hertil Udtrykket: innanstokks, og utanstokks. Ofte ogsaa i Stedet for Sengstokk; f. Gr. liggja fram med Stokten. (Modsat: upp med Beggen). — 2) Fangeblok, en Klods at binde til et Dyr, for at det ikke skal løbe bort. — 3) en Blok el. Rasse af udhulet Træ; f. Gr. en Haffeblok. Gr. og fl. Ogsaa: et lidet Strik, dannet ved Udhuling. B. Stilt. — 4) et mindre Rædsel af Træ, som: Kullestoff, Slyngestoff, Lumestoff og flere. — 5) Hob, Mæsse, Fjond; især om en Beholdning af Kort, som ikke er uddeelt til Spil. (Eng. stock).
stokka, v. a. (ar), 1) belægge med Stokke, eller sætte Stof paa. Stotta ein Hest: binde Fangeblok til Hestens Fødder. — 2) indstykke i en Hob eller Mæsse (Stokk, 5). Stotta kortet: styde Kortene sammen. — 3) skræmme, skrælle; f. stokkja.
stokka, v. n. (ar), stovne, hornne, svulme op; om Lemmer, især Fødderne. Ryf. Hall. Gr.
stokk-and, f. en almindelig Art af Under, Græsand (Anas Boschas).
stokkaal, m. meget stor Matreel. Edm.
J Ejj. Stokkemætreel. Maassee egentl. Stokful, el. Stokfol. (G. N. slun?). Jf. Geir og Pir.
stokkdaud, adj. suldkommen død (= steindaud). Hall. og fl.
stokkelengd, f. Længden af en sædvanlig Tømmerstok; Trælængde i en Væg.
stokken, adj. 1) brusten, sprungen. Particty af stokka. 2) stjør, f. støkken.
stokk-ende, m. Stump af en Stof.
stokk-føtt, adj. tyf og stiv i Fødderne. Hall. Jf. stokka.
stofflagd, adj. rund, fylbig. Hall.

Stokkmaur, m. et Slags stor Myre (Formica). *Dft.*
Stokkrund, adj. fylbig, vel afrundet.
Stokkslode (-sloe), m. et Slags Harv til at udbrede Gjødse med. *Gbr.*
Stokktoll, m. (fordum) en vis Afgift til en Præstegaard. *Nordl.*
Stokkurt, adj. stakket, fortvarig. *B.* Stift (stokkett'e). Hedder ogsaa: **stokkurt**, *Hall.* og **stakurt**, *Smaal.* (*Sv.* stakig, i *Dial.* stakot). *G. N.* stökköttr (?), stakkuttr (*Dipl.* 6, 472). Synes dog nærmest at høre sammen med stokka.
Stokkrakken, adj. rundvoren. *Hall.*
Stol (oo), m. 1) Stol til at sidde paa. Tilbeels udtalt Stoodl, *Hard.* *Schl.* og *fl.* *G. N.* stöll. (*Jf.* *Krafft*). Dgfaa Sæde; Bærdighed, Embede. (*Domstol*, *Bispestol*). — 2) Rum til at staae eller sidde i; for *Er.* et Benkerum i en Kirke. *Jf.* *Lalarstol*, *Prekestol*; *Barnestol*. Sjelbnere om et Rum til at opsætte noget i; *f.* *Njølkestol*. — 3) et lidet Stillsæds, som: *Vordstol*, *Sagstol*, *Svarvestol*. *Jf.* *Taunstol*. **Stolar**, pl. betegner ogsaa Sidetæerne i en Bæverstol (= *Leinar*, *Stødv.*). *Drk.* — Stinga under Stol: fordølge eller fortie noget. *Rjuta* av Stolen: dumpe, lide et Nederlag.
stola, v. n. (ar), stole, lide paa noget. Hedder ofte: stola seg.
Stolbrugda, eller **Stolsbrugd**, f. *Stolryg*. *Tel.* (*Jf.* *Landst.* 492). Andre Steder **Stolrygg**, ogsaa **Stolkarr**, m. *Hall.* *Sogn.*
stolen (o'), part. stjaalen; *f.* stela. Dgfaa: bestjaalen; saaledes: stamstolen, grunnstolen; *jf.* hugstolen, hamstolen. *G. N.* stolinn.
Stolgrind, f. *Stolryg*, bestaaende af en Ramme med Træværk. *Jf.* *Grindstol*.
Stolkarr, f. *Stolbrugda*.
Stolle, m. en taabelig Person. *Smaal.* (*Sv.* stolle). *Dftere* **Stolla**, f.
Stolme (Dysbulmen), f. *Stalme*.
stolpa, v. n. (ar), 1) optaarne sig, sprudle høit, som Bølger ved en Klippe. *Hard.* (*f.* stolpa). — 2) vade, gaae med Nøle, som i Dynd eller Søle. *Smaal.* *Nebenæs.* Hertil **Stolpeføre**, n. *Søleføre*. **Stolpeveg**, m. blød Vel, hvor Foden synker dybt.
stolpa, v. a. (ar), tilflynde, opmuntre; holde med *Gn* i en Strid. *Tel.* *Rom.* Dgfaa i Formen **styppe** (*stypa*?), *Tel.* *J* *Nj.* *stelp.*
Stolpe, m. 1) *Stolpe*, *Bille*, *Bæl*. (*J* *Sæt* *Stolpe*). *G. N.* stolpi. — 2) en rund Sælle i Gitterværk. — 3) et Led i et Hæstemaal. (*B.* *Stift*, *Num.* og *fl.*). Dgfaa betragtet som et vist Maal, nemlig $\frac{1}{2}$ *Dvarsteer*, saa at 32 *Stolper* udgjøre en *Alen*. (*Hard.* *rc.*).
Stolpejso, f. *Stoplejso*.
stolt, adj. stolt, storagtig. (Dgfaa *G. N.*

stoltr, men synes at være fremmedt).
Stomn (o'), m. Stamme i et Træ; ogsaa *Stub* eller *Rodstump* efter et nedhugget Træ. *B.* *Stift* og *fl.* *Nogle St.* **Stomn**. *G. N.* stofn; *Ang.* stofn, stemn. (*Tydsf* *Stamn*, *Eng.* stem). *Andre St.* **Stumme**, *Stubbe*, *Stuv*.
stomna, v. a. (ar), oprette (?). *Stomna* seg: komme sig, komme til Bært eller Kræfter; især: vore op igjen, om *Ulden* paa *Faar* efter en Klipping. *Gulbalen*. (*stømne* se). *G. N.* stofna: grundlægge *rc.* *Particly* **stømna**: kommen i Bært, i *Udvikling* (*stømna*). **Stomningsfænn**, n. *Stind* med nogen *Uld*, ikke ganske nyklippet. (*Sv.* *Dial.* *stunning* og *stämningssfall*).
Stomnrot (o'), n. *Forraadnelse* i *Stammen*, det at Træerne raadne fra *Roten*. *Sbm.*
Stomur (?), m. en Løsse. *Tel.* (*No*).
Stong, f. (*Jl.* *Stenger*), 1) *Stang*, lang og tynd Træstamme. *Nest alm.* **Stang**; i *Hall.* **Stong**. (*Fleertal* udtalt *Stang'er*, *Stang'a*, *Stang'e*). *G. N.* stöng, pl. stengr. — 2) en *Maalestang*, sædvanlig paa *sex* *Alen*. *Jf.* *Stengel*. — 3) *Skinne*, smal *Blade* (= *Spung*). *Trondh.*, ogsaa i *Bald*. *Jf.* *stanga* og *stengja*.
Stongfæ, m. *Fisk* som tørres paa *Stenger*. *Nordl.*
Stongfæte, n. *Fiskerie* med *Stang*.
Stongteig, m. *Engstrimmel* som er afmaalt med *Stang*. (Dgfaa medbeelt: *Stangateig*).
Stopel, f. *Stopul*. **stopet**, f. *stupa*.
stopla, v. a. (ar), opstable, oplægge.
stopla, v. n. (ar), 1) støde an, samle, som i *Læsning* eller *Tale*. *Han stoplar* ittje paa *ait* *Ord*. *Hard.* — 2) om *Sgen*: opgræs, komme i en stærk skulpende Bevægelse (*f.* *Stoplejso*). *Rhf.* *G. N.* stöpla. *Jf.* *stolpa*.
Stoplejso, m. *Kraps*, meget urolig *Sø*, saafom hvor *Bølgerne* møde en *Strøm* eller *Tilbagestød* fra *Landet*. *Nj.* *Ufvig*. **Stoplejso** (-jso), *Nhl.* *Jf.* *Krafft*, *Mangl*, *Rugl*.
Stopp, n. *Standsnng*, *Hindring*. Det segger **Stopp**: det gaar ikke, det er ikke muligt. *Jf.* **Stoppa**.
stoppa, v. a. (ar), 1) stoppe, standse, holde tilbage. (*Holl.* *stoppen*, *Eng.* *stop*). — 2) fylde, udstoppe. (*Ikke alm.*, *f.* *stappa*). — 3) beskride, holde ud med, finde *Udfomme* til. Det koster so myket, at *ain* *kann* ittje *stoppa* det. *Lemnellig alm.* Saaledes ogsaa: **stopvast**, v. n. forslaae, række til. Det *kann* ittje *stopvast*: det *kan* aldrig blive *nok*. *B.* *Stift*.
Stoppa, f. 1) et dybt *Spor*, et *Hul* efter en *Fod*. *Nordre Berg*. *Drk.* og *fl.* *Ufvig*. **Stopp**, n. og **Stupp**, *Tel.* *Jf.* *Staup*. — 2) en lang *Række* af *Spor* (som i *Snee*); ogsaa: *Stribe* efter *Neder* og *Skier* (= *Reibd*, *Laam*, *Ekffe*). *Gbr.* *J* *Solgr*:

- Staua**. — 3) et indhugget Trappetrin i en Klippe eller paa en Fjls. Sogn. Jf. Holl. *stap*, Eng. *step*: et Trin.
- Stoppar**, m. en Stopper (= Spennar). stoppeleg, adj. rimelig, som man kan bestride eller holde ud med.
- stopputt**, adj. hullet, fuld af dybe Spor; f. Gr. om frøslen Jord. S. Stoppa.
- Stopul** (o'), m. 1) Laarnfod (i en Kirke), Muren under et Laarn. Jndh. i Formen **Stupul**. G. N. *stöpull*. — 2) Klokketaarn, Klokketuus ved Siden af en Kirke. Sogn. Vald. — 3) en Stabel, en opstabelt Hob. Mest alm. **Stopel** (o').
- Stor** (o'), n. 1) Forraadnelse, Raadbenhed i Træ. Sogn. Jf. *storna*. — 2) et dødt Foster, en Unge som er født i Uttide. Sdm. (f. *stora*). Andre St. Skotning.
- Stor** (o'), m. Lamhed i Fødderne, Beenstjærhed hos Kreature. Søndre Berg. med usikker Form, da det ogsaa hedder **Storr** (o'), **Harb.**, og **Stor** (oo), Mhl. Det sidste maa ske for **Stord**, da det i Sogn hedder **Styra** (y'); jf. *styrb*. Sygdommen hedder ogsaa **Storbrot** (o', o') el. „**Storbrot**“, n. (Wosé), og tildeels „**Stoorbrot**“ (Mhl.). Hertil hører vel ogsaa **Plantenavnet Storgas**, n. **Beenbræk** (*Nartheicum Ossifragum*). Mhl. Forfjelligt fra **Storr**.
- stor** (oo), adj. 1) stor, som har betydeligt Omfang. G. N. *stórr*. — 2) voren, som har naaet sin fulde Størrelse. — 3) vidt kommen, naaet til en høj Grad. Der stor Dag; det er allerede meget lyst. Stor Mand, Sorg, Harm ic. Ogsaa om Personer, f. Gr. ein stor Meister; ein stor Stalt; ein stor Stafar. — 4) betydelig, dret; talrig, m. m. Stor Thygd, Bøgt, Mun, Hjelp. Et stort Tal. Ein stor Flok o. f. v. — 5) fornem, hørende til en mere anseet Stand. Jf. **Storfolk**. — 6) stolt, storagtig, som indbilder sig at staae over de simple Folk. Stor paa seg: stolt. (Ev. stor på sig). — 3 Sammensætning med Verber betegner „stor“ meget, storlig, f. Gr. storlæra, storstrika. Jf. stort. Et Dativ **storom**, el. **storo** (Neutr.) bruges i enkelte Talemaader; saaledes: Stort stal storom hysgia. (Tel.). Stort høver storo. (Paa Sdm. *stora*). Komparativ hedder større, og Superl. størst (stöß).
- stora** (o'), v. n. (ar), 1) raadne; om Træ. Sogn. Mest i Particly **stora(d)**: raadden. — 2) abortere, faste Fosteret; om Dyr, f. Gr. Gjeber. Sdm. (S. **Stor**, n.). En anden Form: *stara*, eller „*stara*“, er meddeelt fra Nordland.
- stora**, f. storom.
- Storbaara**, f. Havselge, stor Bølge.
- Storbaat**, m. **Storbaad**; Baad som har mere end tre Aarepar.
- storbelsja**, v. n. (ar), brøle stærkt.
- storbærgad**, adj. rigelig forsynet.
- Storbok**, f. **Storbog**; især om Bibelen.
- Som det stend i **Storboki**: som det hedder i Bibelen. B. Stift.
- Storbrot** (o'), f. **Stor**, m.
- storbrynt**, adj. som har store Dienbryn.
- storbunden**, adj. om Garn eller Bob, som har store Masfer. Nogle St. **storbendt**.
- storbunutt**, adj. som har store Lemmer (Wunor). Smaal. og fl.
- Storbygd**, f. en tæthygget eller vel besøket Egn.
- storbyrd** (y'), eller **storbyrdt**, adj. høibordet; om en Vaad.
- storbyrg**, adj. stolt. 3 Mfl. „**storbyrren**“.
- storbytt**, adj. deelt i store Parter.
- Stordreng**, m. en voren Tjenestefarl. 3 B. Stift „**Storebreng**“, ligesom **Storefolk**, **Storegard**, **Storebaat** og fl.
- Stordriffar**, m. en Druffenbolt.
- storekst**, adj. som bærer store Ar.
- storelt** (=elt), adj. om Veir med store Byger (El). B. Stift.
- Storetar**, m. Graadser, **Storebrer**.
- storeten**, adj. gaaelig, som øder meget.
- storfallen**, adj. stor af Vært. Dsl.
- Storfe**, n. **Storfa**, Rær. Ofte ogsaa om vorne Kreature, ligesom **Storukse**, **Storkviga**, **Storbuff** og fl.
- storfeld** (el. **storfelt**), adj. stormodig, som søger noget stort, slaar stort paa; ogsaa: dristig, uforsigtig, som ikke holder Raade. Temmelig alm.
- storfengd**, adj. som falder rigelig til. Helst i Neutr. (**storfengt**).
- storfengjelege**, adv. rigelig, i Overflod. Helg. (**storfingjele**).
- Storfiske** (=fiske), n. et stort Fiskerie.
- storfjellad**, adj. om en Landstrækning, som har stor Fjælde.
- Storfsjælde**, m. en stor Hob eller Mængde; den største Deel. Jndh.
- Storfolk**, n. fornemme Folk. (Nogle Steder **Storefolk**). Saaledes ogsaa **Storkar** (**Storekar**), og nogle St. **Storfelle** (m.) om en Mand. (Nomsb. og fl.). Ofte med Begrebet: en stolt Person, En som anseer sig for noget mere end almindelige Folk.
- Storfugl**, m. Benævnelse paa Tiur og Marfugl. Tel. Dsl.
- storføtt**, adj. som har store Fødder.
- Storgard**, m. en stor Gaard, Herregaard; ogsaa Bosted for fornemme Folk. 3 Storgardom: hos de store, hos rige Folk. „3 Storegoro“, Hall. og fl.
- storgaula**, v. n. fraale høit, strige.
- Storgaava**, f. en stor Gave.
- storgjæv**, adj. rundhaandet, som giver rigelig. Ogsaa **storgiven**. B. Stift.
- storglad**, adj. meget glad.
- Storgras**, f. **Stor**, m.
- storgraata**, v. n. græbe høit.
- storgrytt**, adj. grovfornet, bestaaende af store Stykker; egentl. **storfstenet**. Sdm.

Storhelg, f. Høitid, Fæst.
storhendt, adj. som har store Hænder.
storboggen, adj. huggen i store Stykker.
storbugad (u'), adj. meget høsten; iverig for noget; ogsaa stormodig.
Storing, m. en fornem Person. Trøndh. og fl. Her mærkes ogsaa „Storing“ for Storbting, o: Indbygger af Storb-søen (Stor'en) i Søndhorland.
Storkar, m. Stormand; f. Storfolk.
Storkaup, n. en stor Handel.
storken (o'), adj. stærket, stivnet; f. Er. om Nydt. Næst alm. storkjen. (Jæl. storkinn). Jf. stekja.
Storkjella, f. f. Storfolk.
storkløyvd, adj. Kløvet i store Stykker.
storkna (o'), v. n. (ar), stærkne, blive stiv (storken). G. N. storkna. **Storkning**, f. stærkende Tilstand.
Storknape, m. en mægtig Mand (f. Knape). J Balb. Storknaape.
storkostad, adj. tilveiebragt med stor Bekostning.
storkynd, adj. bestaaende af store Personer (Individer). Et storkyndt Føllestag: en Slægt af store Mennesker. Edm. (Sjeldnere end fmaatynd).
storkyta, v. n. fryde meget. Hall. og flere.
Storlag, n. et stort Selskab.
storlaaten, adj. storagtig. Lidet brugl.
storlege, adv. storlig, høilig.
Storleike, m. Storhed, Størrelse.
storleitt, adj. grovladen, som har et stort eller bredt Ansigt. (Mobsfat fmaaleitt). Hall. og fl. Andre St. storslegen. Jæl. stôrleitr.
storlimad (l'), adj. storlemmet.
Storlugar, m. en stor Løgner.
storlynd, adj. stormodig. Tel.
storklæja, v. n. lee høit, floggerlee. (S. læja). J lignende Betydn. storkkratta, Dstl., storkhodda, Num.
Storkæte, n. Stolthed, Hovmod. Tel.
storklogleg, adj. meget latterlig.
Storm, m. Storm, stærk Vind. G. I stormr. Jf. Storsever.
storma, v. n. (ar), 1) storme, blæse haardt. — 2) larme, buldre; overhænge En med Bønner eller Baamindelser. De storma paa os. Han stormar etter di. (B. Stift). Jf. styrma. Heraf Storm, n. og Storming, f. Overhæng, Plage.
Stormann (oo), m. Stormand. Med særegen Brug i den bestemte Form „Storemannen“, o: Gud. (B. Stift).
stormannsleg, adj. herlig, prægtig, rig.
stormannslege, adv. rigelig, ret dygtigt.
Stormenne, n. rige eller mægtige Folk. Sff. G. N. stôrmenni.
Stormod, n. stort Mød; ogsaa: Overmod, Hovmod. stormodig, adj. dristig; ogsaa: overmodig.
stormsam, adj. stormfuld. Lidet brugl.

stormynt, adj. stormundet.
Stormyr, f. en stor Sump. Særskilt „Storremyr“, en Benævnelse paa Søen eller Havet. B. Stift.
storna (oo), v. n. blive stor. Tel.
storna (o'), v. n. (ar), raabne, opløses, frænes; om Træ. Sogn, Nhl. Jf. stora og Stor.
Stornaffe, m. en stolt Person.
stornasad, adj. stornæset; ogsaa næsvits.
Stornæme, n. usædvanligt Nemme.
stornøyten, adj. graadig, som behøver eller nyder meget.
storom, adv. meget, i høi Grad. Drf. og fl. Paa Edm. storaa. Jf. stort.
storodug, adj. stortalende.
Storr (o'), m. Stærgvæs (Carex), og flere lignende Græsarter. Alm. i de sydlige Egne til Sogn og Østerd., ogsaa i Drf. og Ndm. G. N. stôr, f. Sv. starr.
Storr og Storbrot, f. Stor, m.
storraadig, adj. dristig, som lægger store Planer. (G. N. stôrâdr).
storregna, v. n. (er, de), skylregne.
storrisen (l'), adj. grov, som har store eller grove Træler; om Bærter, ogsaa om Kjøb. Edm.
Storriiv (l'), m. Garnbom i en Bæverstol. Dstest: Storeriven.
storromad, adj. voluminøs (= romstor). Hall. og fl. Vel ogsaa: rummelig.
storropa, v. n. (ar), raabe høit, fræale.
storruffad, adj. lagt i store Folder.
Storselle, m. f. Storfolk.
Storsinne, n. heftig Brede.
storsint, adj. meget hidstig af Naturen, heftig i Brede. B. Stift. S. sinnad.
storsjoad, adj. om et Sted, hvor der falder stor Sjøgang. Der er storsjoat. Næst alm.
storsjøa; paa Helg. storsya.
Storsjoan, n. stort Søfald, Springflod. Nohl. (Storsjøan). S. Sjoan.
Storskog, m. Skov af store Træer.
storskoren, adj. skaaren i store Stykker.
storskrika, v. n. strige høit.
Storskropar, m. en Storskryder. Smaal.
Storskroyve, n. noget som seer stort ud, eller optager meget Rum. Hall.
storslegen (e'), adj. grovladen (= storleitt). Næst alm. storsleggen (=sleien).
storsmella, v. n. knalde stærkt.
storspringa, v. n. løbe af al Magt.
storsleimutt, adj. fuld af store Stene.
storslilt, adj. storslilet. S. Stll.
storsrøymd, adj. strid, rindende med stærk Strøm; om en Elv.
Storsyn, f. usædvanligt Syn, Vidunder.
stort, adv. stort, meget, i høi Grad. Næst brugt med en Negtelse; f. Er. Der er ittje stort meir. Eg brydde meg ittje stort um det. J lignende Forbindelse bruges ogsaa: større; f. Er. Der er ittje større til aa traæ etter, o: ifke synderlig værdt at tragte efter. B. Stift.

Stortak, n. en stor Anstrengelse, et kraftigt Tag eller Forsøg.

Stortaus, f. en voren Tjenestepige.

Stortaa, f. den store Laa.

Stortenft, adj. som har flere Tanker eller Planer. (Nyeere Ord).

stortent (=tennt), adj. stortandet.

Storting, n. Rigsdag, Forsamling af Landets Repræsentanter. (Bestemt ved Grundloven af 1814).

stortrotting, adj. meget udholdende. Hall.

storturftug, adj. som behøver meget, graadig, ikke let at tilfredsstille. Berg. Stift, Hall. og fl. Mest alm. **storturtig** (u').

stortøf, adj. som tager meget, griber dygtigt til; saaledes ogsaa: rundhaandet, gavmild. Ne saa itje vera stortote: vi maa tage sparsomt af Forraadet. Alm. vest og nord i Landet. Nogle St. **stortøfjen**. (Nyl.).

storvaksen, adj. stor af Vært.

Storveder, n. en usædvanlig stærk Storm. „Storveer“, Trondh. og fl. (Jsl. stórvedr).

Storveg, m. Landevei; Hovedvei.

storveges, adv. storlig, betydelig; i det store (en gros). Mhl. ogsaa Trondh. og Nordl. Lyder oftest storveles (storveges). Nylig. **storveisen**, adj. svær, drøi. Edm.

storvel (=væl), adv. meget vel, hyperligt.

Storverk, n. en stor Bedrift.

Storvis (ti), f. Stormandsstik. Paa Storvis: efter rige Folks Exempel.

sturvoren (o'), adj. 1) noget stor eller drøi. — 2) storagtig, stolt. Øbr. og fl.

sturvordig, adj. indbildt, som har store Tanker om sig selv. Nordre Berg. Ogsaa i Formen **sturvoren** (y').

sturvorråd, adj. storlæbet; f. Vær.

sturvord, adj. stortalende, som fører store Ord. Hard. Edm. og fl., mest i Formen „sturvør“. (Herer sammen med G. N. stórvordi: store Ord). Mere alm. **sturvordug**.

Sturvordar, m. stor Forøder, Ødeland.

sturvøgd, adj. storsiet.

stota (o'), v. n. (ar), stamme, støde an i Tale eller Læsning, famle efter Udtryk. Berg. Trondh. Nordl. (Jf. støyta). Sv. Dial. ståta, stöta; Eng. stut, stutter; T. stottern. — **Stoting** (o'), f. stammende Tale eller Læsning.

Stova (o'), f. 1) Stue, Børelse for en Familie; ogsaa Dagligstue i et større Vaaningshuus. — 2) Stuebygning, Vaaningshuus paa en Landsgaard (i Modsetning til Bur, Fjøs, Løda og fl.). Ofte ogsaa et Forsamlingshuus, saasom Tingstova, Stemmestova, Raadstova. Sjældnere om et Ildhuus, som i Eldstova, Badstova, Turkestova. (Maafsee den ældste Betydning). — Brugt i forskjellige Form: Stova, Berg. Stift og fl., Stana, Nomsd., Stoga (o'), Stogo, Nbg. Tel., Stugu, Hall. Øbr., Stuu, Trondh., Stua, Nordl. G. N. stota (ogf. stufa); Sv. fluga; jf. Eng.

stove: Ildhuus; Ital. stufa: Badstue. — Hertil: Stovebite (i'), m. Hovedbjælke i en Kogstue. Stovebord, n. Måbord for en Stue. Stovefrost, n. det at man fryser i Huset. Stoveglas, n. Stuevindue. Stovemøne, n. Gavlen paa en Stuebygning. Stovetile (i'), n. Stuegulv. Stovetimmer, n. Træ til et Vaaningshuus. Stovetuft, f. Grund for en Stuebygning.

[**Straff**, f. Straf. — **straffa**, v. a. (ar), straffe. Nyeere Ord efter Lydsken.

strak, adj. 1) stram, spændt, udstrakt. (Modsat slaf). Nogle St. **strakt** (i B. Stift **strakte**). Jf. strekka. — 2) rank, lige, ret (= rak). I Tel. som Adverb „strak bein“: ret som en Snor. „straffe Veien“, = rafe Vegen. Smaal. Sv. Dial. straker, D. strag. **Strake**, m. en høi og rank Figur. Øbr. (Strakje). Jf. Strif.

strakna, v. n. (ar), strammes; rettes ud, blive rank.

straks, adv. strax, i samme Stund. Hedder paa mange Steder **strakst** (maafsee opfattet som Superl. af strak), og ellers i en anden Form: **trakst**, B. Stift, og **krast**, Trondh. Øbr. Vald. (Nyeere Ord). Sv. strax; T. stracks.

strakt, part. f. strekka.

stram, adj. stram, spændt. — **strama**, v. a. (ar), stramme, straffe. Lidet brugt.

Strand, f. (Jl. **Strender**), **Strand**, Søside, Kyst; især om en ubeboet Strækning eller Bjergside langs en Fjord. Hedder ogsaa **Stranda**, **Søndre Berg** og flere, og **Strönd**, Hall. Vald. G. N. strönd, gen. strandar. Fleertal lyder som **Strönd'er** (Strönd'e, Strönd); i Dativ tildeels **Ströndom** (Straando, Straandaa). Paa enkelte St. betegner **Strand** ogsaa **Strandbred**, som ellers hedder **Fjæra**. — I Sammenfatning sædvanlig **Strand** eller **Stranda(r)**, f. G. **Stranda'folk**.

stranda, v. n. (ar), strande, løbe paa Grund. Lidet brugt.

Strandbue, m. Strandboer. (Sjelden). Ellers: **Strandbygg**, Tel., **Strandværing**, Nordl. Jf. **Strænding**.

Strandelg, f. Strandsnipa.

Stranderla, f. f. Strandvippa.

Strænding, f. Strænding.

Strandref, n. Ting som drive paa Land fra Elvene. Soler.

Strandsida, f. Kyst, Landside som vender mod Søen.

Strandsitjar, m. Strandfadder, Fisker.

Strandsnipa, f. Strandsneppe (Fugl). Nyl. Noget lignende er **Strandelg**, m. Trondh. (dog uift hvilken Art).

Strandrita, f. f. selg.

Strandvippa, f. Strandpiber (Fugl), **Totanus hypoleucos**. Jsl. Ellers kaldet **Strand-erla** (Nyl.), **Strandtita** (Hall.),

- Lafsetita (B. Stift).
Strandværing, f. Strandbue.
strang, adj. stærk, færd, bitter; især om Lugt og Smag. Mandal, Sæt. Nedens, Hall. G. N. strangr: strid, heftig; Ang. strang, Eng. strong: stærk. Jf. streng og strengja.
Strange, m. Stok, Træstamme; et mindre Træ hvorpaa Top og Grene ere afhuggede; især om Træer til Brændeved. Alm. vest og nord i Landet. I B. Stift Straangje, andre St. Strangje. Hertil Strangvid (Strangve), m. Ved som bestaar af hele Stammer uden Top eller Grene. G. N. strangavidr.
Strangleiske, m. Skarphed, Bitterhed. Nedens og flere.
stranta, v. n. vore stærkt i Heiden, flyde høit op. Hall.
Stratt, m. 1) Stilk, Stub af smaa Træer eller Buskvarter. Schl. Valb. I Hall. **Straact**. — 2) en tvær, stiftindet Person. Schl.
stratta, v. n. (ar), stræbe imod, gjøre Modstand. Schl. I Cogn: stritta. — **stratten**, adj. tvær, modstræbende. Schl.
Straud, f. Råd, Række, Følge eller Flok. Hall. og Valb. i Formen Strau. Paa Dm. Strod (o').
strauk, strøg, f. Strjufa.
Straum, m. 1) Strøm, strømmende Bevægelse i Vandet. Paa Nsl. Strom. G. N. straurm. — 2) et Sted hvor der er Strøm; Sund eller Hækning med strømmende Vand. Hertil adskillige Gaardsnavne: Straumen og Straume (Dativ). — 3) en strømmende Naase, f. Strøym.
Straumand, f. et Slags And, som helst opholder sig i Strømmene. Gbr.
Straumbaara, f. Bølgegang, forarsaget af Strøm.
Straumbaat, m. en kort Baad at bruge i stærk Strøm. Nordl. (Salten).
Straumfos, m. en stærk Strøm, næsten som et Vandfald. Gbr.
Straumgard, m. Gjerde eller Muur, hvorved en Strøm afledes i en vis Retning. Nsl.
Straumgir, m. Strømfant, Grændselinie imellem en Hovedstrøm og en Tilbagestrømning paa Siden. Nsl. Jf. Jda.
Straumhest, m. = Fosfæll. Vofs.
Straumila, f. Ila.
Straumkvervel, m. Strømhvirvel.
Straumrand, f. Stribe dannet af Strøm.
Straumrøst, f. en Række af Strømbølger; f. Røst. Vof. Jf. Strind.
Straumso, m. Sø, som er oprørt af Strøm. (Straumfjø).
straumstill, adj. strømfri, stille med Hensyn til Strøm; om Søen.
straumutt, adj. strømfuld; om Farvand.
straup, kneb; f. strupa.
- Straa**, n. 1) Straa, tynd Stængel. Ufvig. **Straad**, Sdm. G. N. strå. — 2) Samling af Straa, f. Gr. at ligge paa. Jf. Uftraa. Dgsaa: en Smule af Hø eller Foder. Dei hadde ittje Straa i Huset. Jf. straalåus.
straa, v. a. (r, dde), strøe, udsprede; ogsaa: bestrøe. Alm. i de vestlige og nordlige Egne, hvor det træder i Stedet for strøya. G. N. strå. Particyp. **Straad**, Neutr. **straatt**; f. Gr. Golvet var **straatt** med Ene.
Straaand, f. et Slags And med lange Fjædre i Stjerten. Trondh. Naafsee den samme som Havella.
Straabarn, n. nyfødt Barn. Nordl.
Straaaude, m. Straadøb, naturlig Døb.
Straasant, m. en Landstryger. **Straasenta**, f. en Landstrygerse. Valb.
straagjeven, f. straalåus.
Straaing, f. Strøen, Udspreddelse.
Straal, n. en liden Fiskestim, udgaaet fra en flere. Sff. Sdm. og fl.
straala, v. n. (ar), 1) straaale, danne Lysstraal. — 2) sprede sig i smaa Stimer (Straal). Jf. Jsl. strjalast.
straalaus, adj. foderløs, blottet for Hø. Nogle St. **straagjeven**, o: som har udgivet den sidste Rest af Foderet.
Straaale, m. Straale, Lysstribe. Alm. (Jf. Geisse). Sv. stråle.
Straalsild, f. Sild som gaar i smaa eller udspreddte Stimer (Straal).
Straamoder, f. Jordemoder (= Vjosmoder). Nordl. Jf. Straabarn.
Straand, f. Strand.
Straaefek, m. Halmpute under en Klov. Harb.
Straafeng, f. Straaleie, Halmfeng.
Straact, m. Stilk. Hall. Jf. Stratt.
streie, f. strøya.
Streit, n. Besvær, Vankelighed. Hall.
streita, v. n. (ar), 1) stræbe, anstrenge sig. Hall. Jf. strita. — 2) v. a. stramme, strække. Gbr. (Rom). Jsl. streitast: drages med noget.
Stref, f. Strif. **strefa**, f. strifa.
Streff, n. den Gensfab ved Løi, at det kan strækkes ud og atter krympe sammen. Et Band med Strett i. Nsl.
streffa, v. n. (streff, straffe, stroffet), raffe, naae, forslaa (= rekka). Det strett ittje langt. Smaal. Nyl. og flere. Tilbeels med Imperf. **stroff** (Nyl. Nsl.).
streffja, v. a. (streffjer, strakte), strække, spænde, trække ud. Dgsaa regelret med Imperf. **strefte**. (Jf. rekka). **Streffja** seg: rette sig ud; ogsaa: raffe, naae (= strekka). Part. **strefat**, nogle St. **streff**.
Streffja, f. en Strækning, et langt Strøg eller Rum. (Sffe alm.). Jf. Strofa.
Streffje, n. Indretning til at strække med. Hall.
Streffkjng, f. Udstrækkelse, Udspreddelse.

- [strefk, adj. streng, paaholden (strit). Tel. Sdm. og fl. Egentlig strift.
- strema, v. n. (ar), strole, lege, sjase; som Børn. Hall.
- Stremba, f. en krampeagtig Spænding. Sdm. Jf. Dremba.
- stremben, adj. opblæst, syggelig i Maven. Sogn. (Jøl. strembinn: stram).
- strenda, v. n. (er, e), gaae langs Stranden, gaae omkring en Fjord eller Bugt; ogsaa: løbe vdt og bredt omkring. Berg. Stift.
- strenda, v. a. (er, e), foyle, bortkuffe Jord eller Dynd; rense en Bei eller et Gaardsrum for Søle. B. Stift, Hall. Toten, Smaal. og flere. Hertil Strendemyk (Stråndmøt), f. sammensuffet Dynd eller Søle fra et Gaardsrum.
- Strending, m. Strandboer, eller Indbygger af et Sted som hedder Strand.
- Streng, m. (Jl. Strengjer), 1) Kræftereb, Tong hvormed Garn eller Bød trækkes op af Søen. Berg. Trondh. Nordl. Ogsaa: Streng, Snor til at bevæge noget med, f. Gr. Kloffestreng. G. N. strengr. — 2) Streng paa et Instrument, Ghorde, f. Gr. Fjellestreng. — 3) Kraad af Jern eller andet Metal; Staaltraad. — 4) en ret Linie, Snorlinie. Nbg. Jf. Deilbestreng. — 5) en tynd Strøm eller Straale af udspjttet Vædsse, saasom af Mælk i Malkningen. Tel. Nsl. — 6) en smal Strøm i et Vandløb, eller imellem to Ser. Tel.
- streng, adj. 1) streng, haard, angribende; ogsaa: besværlig, tung; f. Gr. om et Arbeide eller en Tjeneste. — 2) om Personer: nøiagtig, meget paapaaselig; ogsaa: umild, ufsaansom. Jf. strang.
- strengd, strammet; f. følg.
- strengja, v. a. (er, de), 1) stramme, spænde (en Snor). Hall. — 2) drive, tvinge, behandle strengt. B. Stift. Eg vil ittje strengja honom etter det, o: kræve det af ham med nogen Strengthed. — Jf. streng, som i Forbindelse med frang og strungen synes at forudsætte et Stammeverbum strenga eller fringa (string, frang, strunget) med Betydning flemme eller binde fast. (Grimm, Gr. 2, 37).
- strengja, v. n. (est, best), blive strengere; f. Gr. om Kulde. Dagen lengjest, og Betteren strengest. (Om Tiden næst efter Juul).
- strenglaus, adj. strengeløs; om et Instrument. (Oftere strengjelaus). Strengløysa, f. Mangel paa Strenge.
- strengleg, adj. noget streng. — strenglege, adv. strengt, strengelig.
- Strengleik, m. Strengespil. (Sjelden).
- Strengleike, m. Strengled.
- Strenglod (o'), f. Staaltraadform; f. Lob. (Mogle St. Strengjelod).
- Strengmaala, f. en enkelt Tonglængde til Garnstreng. B. Stift. (Strengjemaala).
- strengna, v. n. blive strengere.
- strengt, adv. strengt, nøiagtigt, uden Skaansel.
- strengutt, adj. stribtet paa langes, eller efter Nyggen; om Dyr. Jffe alm.
- strengvoren (o'), adj. noget streng.
- streta, f. strita. — stri, f. strid.
- Strid, m. 1) Strid, Tvist, Uenighed; ogsaa Kamp, Krig. — 2) Besværklighed, Plage; Hindringer at kæmpe med; ogsaa: et Angreb, en Dyst. G. N. strid, n.
- strid, adj. 1) strid, stærk, heftig; f. Gr. om Strøm og Wind. Næst alm. stri; i Nsl. og Sdm. strid'e. G. N. stridr. — 2) stram, stærkt udspændt; f. Gr. om en Streng. Søndre Berg. — 3) drol, fylbig, vægtig; f. Stridkorn. — 4) streng, haard, stærkt angribende; f. Gr. om Arbeide. Det var stridt aa standa i det. — 5) om Personer: streng, ufsaansom; ogsaa: drøt i sine Forbring, meget paaholten. Han er strid i fyrste Mortom, f. Mork.
- strida, v. a. (ar), stramme, spænde, gjøre stridere. Voss (stria).
- strida, v. n. (er, de), 1) stride, kæmpe, være i Strid. (Mange St. stria, strie; i Nsl. og Sdm. stride). G. N. strida. — 2) have megen Travlhed, drive ivrigt paa med noget. Me stridde med det længe. — 3) v. a. drive, jage; især om at drive en Hob Kreature med en Hund; f. Gr. „stride Gjelte'ne“: hidse en Hund efter Gjeberne. Sdm. (meget brugl.). I Øbr. siges Hunden selv at „strie“, naar den gjøer meget eller forfølger uogen med Øjen. Jf. søkja.
- stridande, adj. stridende, kæmpende.
- stridsfor, adj. duellig til Strid, kampdygtig. Lidet brugl.
- Stridhavre, m. f. Stridkorn.
- Striding, f. Jagen, Forsølgelse; f. strida.
- Stridkorn, n. Korn af fylbigste og vægtigste Slags. Nomsd. og fl. (Strifoun). Saaledes ogsaa Stridhavre, og Stridbygg.
- Stridleike, m. Stridhed; Strengthed.
- stridlynd, adj. stridig, stibfundet. (Sjelden).
- Stridneip, f. Straafkotte eller Stiver imellem Stolperne i en „Fiskehjell“. Lof. (Strineip).
- stridsam, vdj. stridbar, stridslysten. Lidet brugl.
- Stridsmann, m. Stridsmand, Krieger.
- stridvoren, adj. noget strid eller streng.
- Strie, f. Strige.
- Strige, m. 1) Blaarlærred, grovere Lærred (Jf. Stry). Næst alm. Strigje (Strie), men tilbeels vaklene i Kjn (m. og n.). G. N. strigi, m. Sv. Dial. strige. — 2) en Skjorte af grovere Lærred. Indh. (Skogn). Andre St. Strigeskyrta. — Formen Strige i Sammenfætning lyder ellers mangesteds som Strigje (Strie), som om Ordet var Neutrum (el. Femin.), for Gr. „Striegarn“, „Striekvæ“; paa andre Steder (som i Sogn) derimod med haardt

„A“: Striga (Strigakjorta, Strigavæv).
Strik (i'), n. 1) Streg, Linie, Stribe. (Mogle St. Streef). Jøl. strik (stryk); Mht. strich, Goth. striks, m. — 2) Windstreg, Kompas-Streg. Binden stend paa same Striket. — 3) Ruds, Paafund; Dytgier.
Strik (ii), m. en Dreng; især med Begrebet: en lang, opløsen Karl. Trondh. Nordl. Dgfaa i Formen Stref (ee), Indh. Paa Edm. Strikje. Sv. Dial. stref. Jf. Strafe.
strika (ii), v. n. (strik, streik, strifet), stoppe, hemme Farten; ogsaa: stryge Seil (f. følg. Ord). Helg.
strika (i'), v. n. og a. (ar), 1) strege, sætte Streger. (Mogle St. strefa). Dgfaa: riste, tilskjære Kanter med en dertil indrettet Høvel. V. Stift. — 2) stoppe, holde tilbage. Det stritar, siges om et Læs, naar det slæber eller skraber i Grunden. Strita med Staven: stoppe Farten med en Stav, f. Gr. i Skiløbning. Strita med Aarom: standse en Baad ved at stoppe med Aarerne. — 3) stryge, fire et Seil. Strita Seglet, f. strita paa Seglet. Alm. ved Høvkanten. J Nordl. strika (ii), tildeels med stærk Bøining (f. ovenfor). Jf. Eng. strike: laae, ogsaa stryge, fire. Mht. strichen: stryge.
Strikhyvel (y'), m. Høvel at tilskjære Kanter med; Risthøvel; f. strika.
strikja (ii), v. n. sfulne (= sprikja). Tel.
Stril (ii), m. en Benøvnelse paa Indbyggere i Omegnen af Bergen. Ansees som et Ugenavn.
Strile, m. en Strimmel; et Slags gammelbogs Klædningsstykke. Mhl. (Ejelden).
Strima (ii), f. Stribe; f. Gr. Skystribe. Lidet brugt. Sv. strimma
Strimel (i'), m. Strimmel, smalt Stykke. Jøl. strimill. (Halvorsen).
Strind, f. 1) en Strimmel, et langt afsløvet Stykke. Valders. Dgfaa: en Side eller Halvpart; saaledes om Halvdelen af en fløvet Fisk. (Vald.). — 2) en Linie, en lang Stribe, f. Gr. i vævet Løi; ogsaa: en Rad som danner en Kant eller Stribe; f. Gr. om Kornene i et Ar. V. Stift, Vald. og fl. (Jf. strindutt). Fleertal tildeels Strindar. G. N. strind: Kant, Side. — 3) en Række af Strømbølger, en farlig Strømsø. Lof. Efter Meddelelse ogsaa: en Stiim af Hvaler eller store Fiske.
Strinding, m. Indbygger af Strinden ved Trondhjem.
strindutt, adj. stribet paa langs; f. Gr. om Dyr (Larver). Dgfaa: rabet, som et Ar, f. Gr. strstrindutt, seksstrindutt. V. Stift (strindett'e). Dgfaa i Formen strinda(d).
strinka, v. n. lugte stærkt. Ndm.
Stripa, f. Stribe, Streg.
Strippe, n. et lidet Spand eller Trøkar (= Kopp, Raff, Stava).
Strip (ii), n. Trippelse, Muursteensfand at polere med.

striputt, adj. stribet; f. Stripa.
Stric (i'), n. Anstrengeelse, Slid og Slæb; f. strita. En anden Betydning synes forudsat i Talemaaden: stande til Strifs (Strits), 2: vende imod hinanden, som to Støtter hvoraf den ene er sat lige imod den anden for at holde en Ting opret. V. Stift. Jf. ogsaa „Strisfjor“, f. Svømmefinne. Sogn.
strita (i'), v. n. (ar), anstrenge sig, slide og slæbe, f. Gr. med at bære tunge Byrder. V. Stift og fl. J Hall. streita. G. N. strita; Sv. strita. Jf. D. stritte.
Stritar (i'), m. En som er dygtig til tungt Arbejde. J Spøg ogsaa Strichst, m. og Stricmer, f.
Strit-arbeid, n. Arbejde hvortil der kun behøves Styrke og ikke nogen Kunst.
Striting (i'), f. idelig Anstrengeelse.
stritsam (i'), adj. møisom, forbunden med Slid og Slæb.
stritta (i'), stråbe imod; f. stratta.
Strju, Blaar; f. Strjy.
strjuka (strjuka), v. a. og n. (stryk, strauk, stroket, o'), at stryge. Inf. ogsaa struka, strjose, stryka, stroke. Imperf. Pl. struko (u'), Hall., stroke (o'), Vofs. Supin. lyder sædvanlig strokje (o'). G. N. strjuka (stryk, strauk, strokit). Jf. strika. — Betydning: 1) stryge, føre Haanden løselig hen over noget. Strjuka og flappa. Strjuka seg i Haaret. Dgfaa om en lignende Bevægelse med et eller andet Redskab. Strjuka paa ein Streng; strjuka paa Bela ic. — 2) glide, glatte, jævne; f. Gr. med Strjugejern. Dgfaa: hvæsse, slide. (Ejeldnere). Jf. Strof. — 3) stryge paa, smøre, besmøre. Strjuka utpær. Regentlig: banke, prygle. Strjuka upp (= smyrja upp). Jf. Strjy og Strofa. — 4) udslette ved en Strygning, udstryge, overstrege. Strjuka av seg Sveiten; strjuka ut et Tal. Heraf utstrofen. — 5) v. n. strømme, løbe forbi; især om Vand. (Sv. stryka). Mindre brugt. Jf. Strof og Strjy. — 6) løbe afsted, gaee bort, rømme, forsvinde. Meget brugt. f. Gr. strjuka aat Stogen; strjuka av; strjuka undan. Hertil avstrofen.
Strjukestikka, f. Stryggespaan at hvæsse en Lee med. Ndg.
Strjuka, f. Strygning.
strjupa, flemme, kvæle; f. strupa.
strjuvillt, adv. ravgalt. Vald.
Strjuvundel, f. Strjuvind. **Strjod** (o'), f. lang Rad; f. Straud.
Strof (o'), n. 1) Strygning. (Ejelden). Jf. Strofaal. — 2) Hvæstese, Bryne. Gff. — 3) Strømning, Gjennemfart. (Sv. stråf). Jf. Livstrof. Dgfaa: Stedet for en Strømning, Strøg, Passage. J Nordl. især om en Strøm i et Vanddrag, et Sted hvor en Gly rinder stridt. Andre Steder Strjy og Streng. — 4) en fremstrøm-

- menne Masse, et stort Følge, en stor Hob. Nordl. (Folkestrof). — 5) Sammenstilling, Uro, Leg og Stoi. Tel. Gjera Strot: gjøre Dptsier, Spektakler. (Landsk. 792).
- stroka** (o'), v. n. (ar), sværme, støie, gjøre Larm. Tel.
- Stroka** (o'), f. 1) en Dpstrygning, en Dragt Prygl (= Dengsla). Tel. (Strofu). G. N. hudstroka. — 2) Gjennemgang, Sti, smal Vel. Gbr. (Strofo, oo). — 3) en Linie, en lang Råd eller Række. Nordre Berg. Dgfaa: en lang Lid. Trondh. i Formen Struku. Sv. Dial. stråka, struku: en Stund (Nies 686).
- strofen** (o'), part. 1) strøgen, glattet zc. see strjuka. 2) bortløben, forsvunden. Nest alm. strofsen (Zl. strofne).
- Stroff**, m. 1) et smalt Trækar med Laag; en Smørbotte zc. B. Stift. (Andre St. Holk, Butt, Strump). — 2) en Smørkjerne (= Kirna). Drk. Stjordan. Jøl. strokkr. — 3) en Tende, et Kar af en Tendes Størvelse. Sjl. 3 Nhl. Stropp. Jf. Strykke og Strump.
- Stroffa**, f. et smalt Kar, især til at samle Fløde i. (Kjonestroffa). Nordre Berg. 3 Nhg. er Stroffa et Slags Gryde.
- Strofflappe** (o'), m. Halvsaale, ny Saale paa Sto. B. Stift.
- Stroffmaal** (o'), n. Strygmaal (uden Top). Mobsat Hofmaal.
- Stroffsild** (o'), f. Sild som gaar i smaa Høbe udenfor de store Stimer. Sjl. og fl.
- stropen** (o'), adj. beskemt af Tilstøppelse i Struben. Dst. (Tønsæt). Stiller sig som Particip til strupa. S. ogsaa stroppen.
- Stropp**, m. Maaltende; f. Stroff.
- Stroppe**, m. Band som er fuldt af Jisflumper eller Snee (omtr. som Krav). Sff. Dgfaa i Formen Strope (o'), om Vandpytter i Snee. Sogn.
- stroppen**, adj. om Ug: lidt klæffet eller ruget, saa at Blommen blander sig med Hviden. „Git stroppe Egg“. Nordl. (3 Svæg ogfaa „stroppa“: frugtformelig). Vel egentl. stropen (o'); jf. Jøl. stropadr (af stropi: Massen i et klæffet Ug). Andre St. brædd, flekt, legen.
- Strott** (o'), m. et stort Knippe, f. Gr. af Halm. Smaal. Maassee for Straatt.
- Stru**, f. Stry.
- Struku**, Lid, Stund; f. Strofa.
- Strul** (uu), m. en Rhyng, en sammenviklet Hob. Indh. (Sparbu).
- strumla**, v. n. rumle, buldre, gjøre megen Larm. Drk.
- Strump**, m. 1) et smalt Kar (= Stroff). Helg. Dgfaa: Smerspand (= Butt, Holk). Nbm. — 2) Bandkoy til en Hvassesteen (= Brynestoff). Drk. Josen. — 3) Vaarstykke i Buxer, Burelaar. Vald.
- Strumpa**, f. Stroppe, Vaand. Sdm.
- strungen**, adj. stiv eller sygelig af en Be-
- klemmelse i Mave. Sdm. (strungjen). Nogle St. strunkjen. (Sff.). Vel egentl. tilføret; f. strengja.
- strunk**, adj. strunk, stolt. Smaal.
- Strunt**, m. en Lut, et Krammerhuus. Dst. 3 Gbr. Strult.
- strunten**, adj. vranten, stødt. Sogn.
- Strup** (uu), n. Nabning, Gab. Hard.
- strupa**, v. a. (strypp, straup, stropet, o'), klemme, knibe, trykke sammen; f. Gr. om Vaand eller Klæder; især om at gribe eller klemme over Struben. Han tog meg i Halsen og straup meg. Sogn (Gvindvig). Andre Steder med svag Bøining: strupa (er, te), Nhl. Hard. Smaal. og fl., eller strjupe, Sff. Sogn; og i afledet Form: strupa og strøypa, nordensjells.
- Strupe**, m. 1) Strube, Hals. G. N. strjupi. — 2) en smal Nabning, f. Gr. til en Fjord eller Dal. Jf. Strup.
- Strupetak**, n. et Greb i Struben.
- strupla** (u'), v. n. (ar), vade i Dynd eller Søle; ogsaa: sladre, svadse. Sdm. Heraf **Strupl**, n. Vaden; ogsaa Sladder, dum Snat.
- strussa**, v. a. studsse, opslide, f. Gr. en Hammer. Smaal.
- Strut** (uu), m. Lud, fremstaaende Rør; ogsaa en Snude. G. N. strutr: Top.
- strucla** (u'), v. n. slæbe sig frem i Modvind eller lveit. Sdm. (struktle). **Struel**, n. besværligt Veir.
- Stry**, n. Blaar, grov Hør. Alm. men hedder ogsaa: Strju, Hall. Vald., og **Stru**, Smaal. Rom. G. N. stry; Sv. Dial. stry, stryg. Jf. Strige. — Hertil Strygarn, n. eller Strytraad, v. Blaargarn.
- stryk** og **stryka**, f. strjuka.
- Stryk**, m. 1) Strygning; dog især: Dpstrygning, Lugt, Prygl. Sv. stryk. — 2) en Strøm i et Vanddrag, en Enævring med stærkere Strøm. Dst. Andre Steder Strof, Streng, Brot.
- Stryke**, m. en Linie eller Stribe. „Strykje“, Tel. (Winje). Jf. Strik.
- Strykkje**, n. 1) en Dunt af udhulet Træ (= Holk, Hylkje). Sæt. Ryf. — 2) et høit og smalt Kar. (Af Stroff). Nordre Berg. 3 Balbers Strykkjende (eller Strykkhynd), n.
- stryk**, adj. strømmende; om et Sted hvor der er stærk Strøm. Num. Af strjuka. Jf. strøymb.
- strylla**, v. a. krolle, kruse (?). Hall.
- Stryning**, m. Indbygger af Stryn i Nordfjord.
- strypa**, knibe, indsnøre; f. strøypa.
- Strype**, n. 1) Enævring, smalt Punkt. 2) et smalt Kar (omtr. som Strykkje). Ryf.
- Stryta**, f. Snude, fremstaaende Mund. (Af Strut). Dst. Trondh. Sdm.
- Stryvindel**, m. liden Tot af Blaar. Afsig. **Strjuvundel**, Hall. Andre St. Strydott.

stræna, v. n. (er, te), løbe ud fra en Hob eller Flok, vende forud. Hall.

stræta, v. n. (ar), flakte omkring. Vald.

Stræte, n. 1) Stræde, smal Gade i en By. G. N. stræti (Gade); Eng. street. — 2) et Paa, en Øjeunngang; f. Gr. om et smalt Sund.

Strættegras, n. stivt Græs. Sogn.

Stræv, n. Arbejde, Anstrengelse, Besvær; f. strava.

Strævr, m. et Slags Garn-Bole, som ellers kaldes Træl. Nff.

stræva, v. n. (ar), arbejde flittigt, gjøre sig Umage, anstrenge sig. Alm. og meget brugt. Sv. stråva. (Jf. T. streben og Eng. strive). S. ogsaa strava.

strævall, adj. mofsom, f. strøvsam.

Strævar, m. en flittig Arbejder.

Strævning, f. idelig Anstrengelse.

strævm, adj. 1) strævsom, flittig. Hedder ogsaa: stræven. (B. Stiff). — 2) mofsom, forbunden med Anstrengelse. Dgsaa i Formen strævall og stræven; f. Gr. Det vardt strævall. „Der so tungt aa stræve(t)“, Nfl. og fl.

Strø, n. Stofke eller Fjæle til Grundlag under en Stabel. Nfl. (Jf. Sv. Dial. strö). Dgsaa: en Stok til Underlag, en Klobs, en lang Huggeblok, m. m. Sfl. og flere. (Dunkel Form). Hertil: strøa, v. n. lægge Underlag. Strøbord, n. Planke til Underlag. Bufr. Strøved, m. Grene eller Splinter til Grundlag. Rom.

Strøf, f. Strof. — strømt, f. strøymb.

strøya, v. a. (er, dde), strøe, udsprede, lade dryse. Hard. Tel. og sædvanligt i de sydlige Egne. (Jf. Soler streie). Andre St. straa. Jf. Eng. strew og strow, Ang. strewian, Goth. straujan. Particip strøydd (= straaed).

Strøyng, f. Udstrøen; Strøelse.

Strøym, m. Strøm, Straale, f. Gr. af udspreit Vand (= Sprut, Skvett, Streng). B. Stift (adskillt fra Struum).

strøyma, v. n. (er, de), strømme, spruble, vælde frem; ogsaa: stride fremad i store Flokke. G. N. streyma. Nf. Struum.

strøymd, adj. strømmende, som rinder stærkt. Sondenffjæls. Vel ogsaa strøym. (Paa Rom. strøm). G. N. streymr. Nff. brugt i Neutr. f. Gr. Her er strøymt. Jf. strykt.

Strøyming, f. Strømming.

strøypa, v. a. (er, te), klemme, knibe, indsnøre (= strupa); ogsaa; kvæle ved at tilsnøre Struben. Han hadde strøyp seg: kvælt sig med en Strikke, hængt sig. Trondh. og Nordl. Jf. Nordre Berg. strypa (er, te); see ellers strupa. (Sv. strypa). Imperf. sædvanlig strøyfte. Particip strøyppt (strøyft).

Strøype, n. et smalt Punkt, en Snævring i en Flv. Dferd. (Strøpe).

strøyppen, adj. trang, indknibende; f. Gr.

om Klæder. Paa Edm. strypen.

Strøyping, f. Tilfæring, Indknibelse.

Scu, f. Stuv. — Scua, f. Stova.

Stubb, m. 1) Kulgruus. (Kollstubb). Nedens og fl. Sv. stybb. — 2) Stump; see Stubbe. — 3) et Slags Delfin (?). Nordl.

Stubbe, m. 1) en Stump, et lidet el. kort Stykke. Alm. Nogle St. Stubb. G. N. stubbi. — 2) Stub, Stamme, den tilbagestaaende Deel af et fældet Træ. Trondh. (Sv. stubbe). Jf. Stuv, Stumme, Stomn. Nogle Steder ogsaa om Stub af Straa eller Græs.

Stubbemus, f. Skovmus med kort Hale.

Stubbhvola (o'), f. Svale med kortere Stjert. „Stubbsful“, Dferd.

stubbucc, adj. 1) afftumpet, kort. Nogle Steder stubben. — 2) kort for Hovedet, tvær, but. Smaal.

Studa (?), f. Blomsterstøv, Sædstøv paa Træer eller Græs. Indh. (Sparbu) i Formen „Studu“, maafsee for Stoda (o').

studd (u'), part. støttet; f. stydja.

[studera, v. n. (ar), studere, ogsaa: grunde, gruble. Studenter, m. Student.

Studnad (u'), m. og Studning, f. Understøttelse, Bistyrkelse, Hjælp. Sogn og fl. Ellers oftere Stydnad (y') og Stydning. G. N. studning.

Studu, f. Studa. studug, f. Støug.

stugg, f. stygg. — Stugu, f. Stova.

Stugur, m. et lavt, frogvoret Grantræ. Stjorbalen. Dunkel Form. Hos Gunnerus „Studurgran“.

Stuk, n. Støi ic. f. Staaf.

Stuk (uu), m. Badderof (Equisetum). Tel.

Jf. Sæt. Stuk (u'). Jf. Stykl.

stuka, v. n. (ar), stæle (f. staafa); ogsaa: arbejde, have travlt. Nbg. og fl.

Stukul (u'), m. den indre Deel af et Horn (= Stifel, Slo, Rvid). Nordre Berg. (udtalt Stukel med haardt k).

Stul, f. Støl og Stuld.

Stuld (u'), m. Thyerie, Stjælen (af stela). Hard. ogsaa i Formen Stulder (Stuldr).

Nffig. Stryld (el. Stølb), Helg., Stul (u') og Sryl (y'), Edm. G. N. stuldr; Sv. stölb. Jf. Eng. stealth.

stulla, v. n. (ar), 1) gaae langsomt, sleentre afsted. B. Stift og fl. Nogle St. stulla (u'). Han gjeng der og stulla. (Jf. han tom stullande). — 2) stæle i Huset, arbejde smaal.

Mere alm. Jf. stella. — 3) røgte og fødte Kreaturenne. Nbg. Tel. og fl. (Jf. Sæt. ogsaa studdre, formod. stulla). Andre St.

stilla, stia, agta, ansa. Jf. Jsl. studia: hjælpe til. — Heraf Stulling, f.

Stumme, m. Træstub, Stamme (= Stomn). Nordl.

stum-myrf (u'), adj. hælmsørf, fulmsørf. Berg. Nordl. og fl. Hedder ogsaa „stumende myrf“. Hall. Gbr. Edm.

Stump, m. Brødstumpe, et stort Stykke

- ovnbaget Brød. Berg. Trondh. Nordl. Dgsaa et Slags store Rager. Mandal. — **Stumpbraud** (Stumbbrød), n. Surrbrød, ovnbaget Brød (modsat Flatbraud). G. N. stump.
- stumpa**, v. n. (ar), 1) gaae ujævnt, støde, ryste; f. Gr. om en Hest. Dsl. Jf. dumpa. — 2) snuble, tabe Ligevægten (= snaava). Søndre Berg. — 3) styrte, falde pludselig. Helg. og fl. Jf. stupa. **Stumpa Sterte**: støde Kolbette. Hard. Schl. J. Nhl. **stumpa Gump**. Andre St. stupa Kraaka, støyta Staalhva.
- stumpurt**, adj. plump, ubehørdig. Smaal.
- stumra**, v. n. (ar), gaae usikkert eller famlende, som i Mørke. Hard. — **Stumring**, f. og **Stumr** (Stummer), n. Famlen.
- stumren**, adj. mørk, stummel. Vofs.
- stums**, adv. hastigt, pludselig. Det tom jo stums paa. Hall. Vald. J. Hard. stryngs, eller stryngse.
- Stund**, f. Stund, Tid; helst om en kort Tid, f. Gr. en Time eller en Deel af Dagen. Afslg. **Stønd** (Stønn), Dsl. G. N. stund. Jf. stundom og samstundes.
- stunda**, v. n. (ar), 1) stunde, vente, oppebie en vis Tid. — 2) tragte, hige efter noget. Dgsaa: længes meget, have Hjemvee. Hall. — 3) stunde til, nærme sig til en vis Tid. (Upersonligt).
- stunde**, stønede; f. strynja.
- Stundebil** (i'), n. Mellemtid. J. Stundebil(m): for et og andet Tidrum. Hall.
- stundemilom**, adv. af og til, ikke stadigt. Søndenfelds.
- Stunding**, f. Tragten, Higen.
- stundom**, adv. stundom, undertiden. Nogle St. stundo, og stunda. (B. Stift). Egentlig Dativ Pl. af Stund. (J lignende Mening: ribom-til, takom-til).
- stunderøyt**, adj. stundesløs, meget travl. Hedder ogsaa stundestroyten. Smaal.
- stungen**, part. stungen; f. stinga. (Nest alm. stungen, Pl. stungne).
- Stunulv** (u'), m. Bjergugle (= Bergul). Hard. og fl. Dgsaa: Stynulv (y'), Sogn, Num., Steinulv, Sogn, Stenaal (eller Stenaal), Helg. Paa Sdm. betegner Stunulv: en frastøbende, uvenlig Person. (Stun er vel egentl. en stønnende Lyd; f. strynja).
- Stup** (uu), n. en steil Brink eller Klippe; Randen af et stort Dyb.
- stupa**, v. n. (styp, staup, stopet, o'), falde, styrte, segne pludselig. Trondh. Stift. Vest som han gielt, so staup han. Eg hadde so nær stopet. Ellers alm. med Svag Bøining: stuper, stupte (nogle Steder stufte). Sv. stupa (i Dial. stjupa, og med stærk Bøining). Jf. Eng. stoop. Heraf Staup og støypa. Med lignende Betydning: stupna, stuppa, stumpa, stuta, sturta.
- stupebratt**, adj. meget steil.
- Stupel** og **Stupul**, f. Stopul.
- stupa**, adj. dumdriftig. Hall. **Stupord**, n. brøse, driftige Ord.
- stupna** (uu), v. n. (ar), falde, segne til Jorden. Nordre Berg. J. Tel. tildeels stuppa (stuppe).
- Stupp**, n. dybt Spor; f. Stoppa.
- Stur** (uu), m. Sørgmodighed, nedtrykt Stemning; ogsaa en Standning eller Forknytelse; f. stura. Paa ein Stur: blive stille el. sørgmodig, falde over fra Munterhed til Veemod.
- stur**, adj. sørgmodig; f. sturen.
- stura**, v. n. (er, de), 1) være sørgmodig el. nedslagen, sørge over et Tab eller Savn; ogsaa: faae alvorlige Tanker, blive stille eller tankesfuld. Eg veit itjke kvat han sturer syre (el. sturer paa). Temmelig alm. G. N. stúra. — 2) vantrives, forknyttes i Væsten; om Planter, f. Gr. efter en Flynning. Dsl. Dgsaa om Dyr, som for en Tid blive meget stille og døsig.
- sturen**, adj. sørgmodig, nedslagen; ogsaa: alvorlig, stille, ikke oplagt til Munterhed. Hedder ogsaa stur, Tel. og fl., sturall, B. Stift, og sturande. Jøl. stúrinn. Jf. stufs.
- sturla**, gaae sagte; f. stulla.
- stursam**, adj. tilbøjelig til Veemod, noget tungsinlig. (Sjældnere).
- stursleg** (?), f. stufsleg.
- stursleg** (u'), v. n. (ar), 1) styrte, falde pludselig. (Tildeels med Bøiningen: -er, e). Rt. storten; jf. Eng. start. — 2) v. a. udstyrte, aftømme; f. Gr. Korn af en Lønde.
- Sturtefjelle**, n. Fjelle som gaar usædvanlig hurtigt. B. Stift.
- sturvoren**, adj. = stursam. Hall.
- stufs** (uu), adj. stille, taus, tankesfuld. Nhl. Jf. sturen og stufsleg.
- stusfa**, v. n. standse, hvile lidt. Nordre Berg. Nogle St. ogsaa: hysle med noget (= staaesfa, staafa).
- Stusse**, m. Tjante, Jdiot. — **stussen**, adj. sjantet. Nhf.
- stusleg**, adj. 1) nedslaaende, bedrøvelig. Østerr. Maaskee for stursleg. — 2) kjedelig, kjedsom; f. Gr. om et Sted hvor der er meget stille. Øbr. Vald. Hall. (stusle'). J. Hall. ogsaa „stusen“.
- Stut** (uu), m. 1) Stud, Dre. G. N. stútr; Sv. stut. — 2) et Horn (Drehorn), især til Gjensel for Die eller Smørelse, og indrettet til at hange paa en Væg. Hall. — 3) en kort Lur til at blæse i. Øbr. (Andre St. Lut). — 4) en Duffe Klyn (f. Kneppe). Drk. — 5) en Benværnelse paa en tvær og frastøbende Person.
- stuta**, v. n. (er, te), styrte, segne pludselig (= stupa). Nordre Berg. Øbr. Eg hadde so nær stutt (uu) i Koll.
- stureleg**, adj. plump (som en Stud). Tel. og fl. Andre St. sturen.
- sturt** (u'), adj. kort, knap, lidet udstrakt i

Længden. (Jf. kort, som nu bruges mere om Tiden). Læmmelig alm., dog tildeels afvig. styrt. Edm. og størt, Trondh. (som egentlig er Particiv af det afledede Verbum stytta). G. N. stuttur. (Jf. T. stuzen og Eng. stunt: afflumpe). Komparativ stutare, tildeels styttre. 3 stuttaste Lag: næsten for kort.

stutta, v. a. (ar), afforte; f. stytta.

stutterdæg, adj. om en Hest, som ofte vil hvile for Løstet. Hall.

stutter-ekst, adj. kortaret, om Korn. Hedder ogsaa stuttaaksad.

stutterentf (stutt-tenkt), adj. uflog, ubetænksom, eller ikke tænksom nok. Dmtrent som saatenkt.

stutterfingrad, adj. kort i Fingrene.

stutterført, adj. kortbenet.

stutterhalt, adj. haltende af den Marsch, at det ene Gangbeen er kortere end det andet. B. Stift og fl. Nogle St. styrchalt. 3 Mhl. stighalt ('). Andre St. laaghalt.

stutterhend, adj. som har korte Hænder.

stutterhøft, f. Hilde imellem begge Forbeene paa Dyr. (Modsat Langhøft). Eegn.

stutterhugen, adj. = stuttinnug. Hall.

stutterhummel, m en kortere Hummel. Dfl.

stutterhørd (-hært), adj. kortbaaret.

stutterhøy, n. kort eller smaat Hs.

stutterleg, adj. noget kort. — stutterlege, adv.

kortelig, i Kortbed. Lidet brugl.

stutterleike, m. Kortbed.

stutterleitt, adj. som har et kort Ansigt. (Modsat langleitt). 3 Drk. støttleitt.

stutterminnug, adj. glemfom, som ikke mindes langt tilbage.

stutterna, v. n. (ar), blive kortere.

stutternasad, adj. kortnøstet.

stutter-ovv, n. en Læe med kort Skaf, at bruge i stenig og ujævn Mark.

stutterryggjad, adj. kort i Ryggen.

stutterspann, f. kort Fingerspand, Maalet fra Spidsen af Tommelfingeren til Spidsen af Pegerfingeren i udspændt Stilling. (Modsat Langspann). Jæl. stuttspönn.

stuttersynct, adj. kortsynet. Sjelden.

stuttervæfen, adj. kort af Væft.

stuttervid ('), m. 1) korte Stofte eller Planker. Modsat Langvid. — 2) Stavrer og Støtter til en „Hesse“; i Modsetning til Stænger (Trod). Paa Edm. styttvid.

stuttervis (ii), adj. eenfoldig, indskrænket, som ikke veed meget. Lidet brugl.

stutter, m. 1) Stamme, Bullen i et Træ fra Roden til Kronen (= Stomn, Legg). Mest alm. i de sydlige Egne. Nogle St. Stu. — 2) Stub, Modstykke af et faldet Træ. Jf. Stubbe. G. N. stüfr: Stump. — 3)

Stuv, Kulle, en sammenrullet Bæv. Jf. Sv. stuf. — 4) Stjert paa en Fugl (= Styv, Styh). Drk. — 5) en Klodrian, Tolper. Tel. Jf. Staur og Styving.

stuva, v. a. (ar), 1) stuve, pakke sammen,

som i et Fartsøi. Nogle St. stua. Sv. stupa. — 2) v. n. arbejde tungt og flodset; ogsaa: gaae plumpt. Tel. (Vinje), hvor man ogsaa har flere hertil hørende Ord, som Stuarbeid, n. tungt eller plumpt Arbeide. stuvhogga, v. n. hugge stærkt og vedholdende. stuvtraa, v. n. træde eller gaae idelig.

stuvn, adj. plump, ubehørlig. Sæt. Jf. styven.

stuvning, m. f. Styving.

stuvslap, n. Fodskaar af et Støb imod en Stub eller Stilk. Tel.

stuvrot (v'), n. Forraadnelse i Stammen paa Træer.

stuvrydja, v. a. (ryd, rubde), rydde op for Gode, rive Busse og Træer bort. Sæt. — stuvrudd: ryddet, renset.

stuvslit ('), n. Eld i Stammen, Brist eller Brubning som et Træ har faaet i Fælningen. Søndre Berg.

stuvbarn, f. Styvbarn.

styd (y'), f. en Støtte; en Stof eller Pæl til at støtte med. Mest alm. Stø, ogsaa Sty', paa Edm. Styh. G. N. stod, ogf. stydja. Sv. stöd.

stryde, f. Støde og Støda.

stydia (y'), v. a. (styd, stubde, u'), støtte, understøtte, holde opret; ogsaa: sætte Støtter till. (Jnf. mest alm. stoa, sto; ogsaa stya; i Nff. og Edm. styhje). G. N. stydja; Sv. stöbja. Imperf. nogle St. stydde (y'). Particiv studd (u'), nogle St. stydd; i Neutr. stude (stydi). Stydia seg: støtte sig, holde sig til noget. Stydja uppunder: understøtte; figurl. hjælpe til, holde med, opmuntre. — stydjast, v. n. støtte sig til hinanden.

strydja, f. en Støtte (= Styh). Lidet brugl.

strydjær, m. en Understøtter, Hjælper.

strydning (y'), f. Understøttelse, Hjælp, Bistand; ogsaa: Bestyrkelse, Opmuntring. Nogle St. studning (f. Studnad); andre St. strydning (Stöna, Stöna), m.

stryfar (Styffaber), f. Styvbarn.

strygg (y'), m. Afsty, Modbydelighed. Han sett Stygg til det: han fik Afsty derfor, det blev ham modbydeligt (f. Gr. om et Slags Drif). Ogsaa i Formen Stugg, Nordl., og i lignende Betydning: Stegg, Tel. (G. N. styga, f.). Jf. styggja og styggjast.

stygg, adj. 1) sty, bange; eller egentl. frastødt. Brugt i Sammensætning som: tverstygg, mannstygg, folkestygg. Ved Trondh. styggjen. G. N. styggr: fortrydelig, vred.

— 2) frastøddende, affrækkende, frygtelig (om Syn eller Lyd); barsk, truende (om Væst); modbydelig (om Smag og Lugt). Sv. stygg. — 3) sty af Udseende, grim, hæsleg; ogsaa: plump, flodset, ilde gjort; f. Gr. om Klæder eller Kæbsfaber. (Den mest almindelige Betydning). Tildeels i en anden Form: strugg, Nordl. — 4) upas-

sende, ufømmelig; om Dødsfæl og Tale. Ei stygg Natferd; stygg Biis; eit stygt Lag. — 5) led, slem, med Hensyn til en Feil eller Uvane; f. Gr. han er stygg til aa drikka, kjuga, banna o. s. v. (Jf. laaf, leid, fæl). Ellers ogsaa i en mildere Betydning: slem, skjelmst, listig. Saaledes ogsaa som Substantiv: Styggen, m. og Styggja, f. o: den slemme Ting, eller Person. (Derimod „den stygge“, eller „Styggemannen“: Fanden). Komparativ styggare, tilbeels styggre. I Sammenfætning bruges oftest Formen „Stygga, f.“; saaledes: Styggesferd, f. ufømmelig Færd eller Dødsfæl. Styggeletra, f. en uhyggelig Lyd. Styggemyl-ka, f. en forfærdelig Maafe. (W. Stiff). Stryggerust, n. en frygtelig Bevægelse eller Lummel. Styggessnakk, n. ufømmelig Snak. Stryggeting, n. en ulidelig Tingest. Stryggety, n. modbydeligt Tøi; ogsaa: Paf, Skarns Folk.

Stygghdom, m. Styghed; f. Styggje. Stygge (gj), m. Modbydelighed, Affky. Nordl. Stryggesferd, og fl., f. stygg. Strygging, m. En som er styg, led eller slem. Nogle St. Strygging.

stygga, v. a. (er, de), frastøpe, affstrække, indgyde Frygt eller Uvillie. Han stygde deim fraa seg. Hard. Vald. og fl. (G. N. styggja). Ellers mere alm. styggjast, v. n. styhe, undstye, holde sig borte af Frygt eller Uvillie. Dei stygdest fraa honom. Fuglarnne hava stygt veg, o: have flygtet, faaet Affsty for Stedet. Der so, at ein kann styggjast ved, o: væmmes, forarges. (G. N. styggvast). Jf. Stygg.

Stygge, n. noget stygt eller affstrækkende; en Bedersstyggelighed. Hedder ogsaa Styggjelse, n. (W. Stiff). Noget lignende er Styggdom (Stygghdom), m. Ogsaa i en nyere Form Styggheir, f.

styggeleg, adj. frygtelig, affstrækkende. styggen, adj. sty, bange; f. stygg. styggkald, adj. frygtelig fold. Dstærd. styggleg, adj. noget hæslig, led, slem. I Tel. steggleg.

stygga, v. n. blive styg. Lidet brugt. Styggveder, n. barskt eller haardt Veir; Uveir. Nest alm. „Styggeveer“.

styggvoren (o'), adj. = styggleg. Gbr. og fl. stygt (el. styggt), adv. modbydeligt, affhyelig; ogsaa: plumpt, klobset, ilde, paa ufømmelig Maade; f. Gr. laata stygt; striva stygt; fara stygt aat, o. s. v.

Stykbarn, n. Stifbarn; f. Styvbarn.

Stykkader, f. Styvsader.

Stykke (el. Stykke), n. 1) Stykke, Stump, særskilt Deel. G. N. stykki. — 2) Afde-ling, Affnit, enkelt Post; f. Gr. i en Bog. (Jf. eit Stykke Veg). — 3) enkelt Ting, Nummer, Exemplar. Stillingen og Stykket: en Skilling for hvert Stykke. — 4) et

Slags smaa Kanoner. — 5) et Arbeide, et Vært, f. Gr. Meisterstykke. — Dativ Pl. Stykkjom; saaledes „stykkjom-til“, adv. af og til, paa enkelte Stykker. Hall. og flere.

stykkja, v. a. (ar), udstykke, dele i Stykker. Lidet brugt. Jf. stökkja.

Stykmoder, f. Stifmoder; f. Styvbarn.

Styl (yh), m. Stjert (= Styv, Stuv). Indh. (G. N. stjöl). Sv. Dial. styl.

Styl (y'), m. (Pl. Styler), Stilk, den nederste Deel af et Straa; ogsaa Rod-Enden paa et Kornneg. Nordre Berg. Nhl. Rbg. Usvig. Stole, m. Nys, Stjøl (Stjøl), Indre Sogn, Stjøl (Pl. Stjøl'), Hall. Jf. Stil, Stjore, Stjødler.

Styl (y'), m. (2), f. Stuld.

Stylk (y'), m. (Pl. Stylkjer), 1) Stilk, Stængel i en Urst eller Buskvært. Nogle St. Stilk; ogsaa Stalk, Nordl., Stalk, Trondh., Stykk'e, Sæt., Stjulk. Nedenaas (Gjerrestad). G. N. stilk (?); Sv. stjelf, Eng. stalk. (Jf. Styl). — 2) Vadsstilk, Ribbe i et Blad. (Tobakstilk). — 3) Korkstilk, den bageste Ende af Kjølen i et Kartot. Nordl. (i Formen Stalk).

Stylkesjott, f. Fuglens fygelige Tilstand under Fjæderfærdningen. W. Stiff. Nogle St. Stylkesjott. I Nordl. Stalksjott.

Styltra, f. Stylte, Stigetra at gaae med. Ikke alm. Paa Vofs Stjøltra (eller Stjøltra). Sv. stylta; Eng. stilt.

Styn (y'), m. Stønnen, stønnende Lyd; see stynja. G. N. styor.

Styng, m. (Pl. Styngjer), 1) et Stik, f. Gr. med en Naal. Nogle St. Sting, Dstl. Jf. stinga. — 2) Sting, Hold, stikfende Smertor i Legemet. Jf. Halbstyng. — 3) Hul eller Mærke efter et Stik. Her-til „styngjemillom“, o: imellem Stikkene i en Søm. — 4) et Redskab at opstikke Jord med; et Slags Møggreb. Smaal. i For-men Sting. I Sogn „Nykjastyng“. — 5) et Slags store Insektter med fire Vin-gjer, Libellula. Ofteft sammensat, saaledes: Du-styng (Mandal), Augestyng (Vald.), Dyrestyng, eller Dyrnastyng (Sogn og fl.), Drmestyng (Edm.), hvor det dog oftere hedder: Stingar. — Om et andet Styng f. Støbing.

styngs, adv. hastigt, pludselig (= stums). Hard. Oftere: styngse.

stynja (y'), v. n. (styn, stunde, stunkt), stønne, puste, aande tungt. G. N. stynja (stundi).

— Styning, f. Stønnen.

Stynulv (y'), f. Stunulv.

Styr (yh), n. 1) Styrelse, Bestyring. Jf. Husstyr. — 2) Orden, Stik; ogsaa: Avel. Halda Styr paa: holde i Orden, i Avel. — 3) Styler, Forretninger; smaa Arbeider i Huset.

Styr, m. (og n.), Støi, Lummel, Uro. Trondh. Dstl. (Jf. Uppstyr). Nærmer sig

mere til styrja.

styr, adj. f. styren og styrb.

styra, v. a. og n. (er, de), 1) styre, lede, føre i en vis Retning; særlig om at holde Roret i et Fartøi. G. N. styra. — 2) henvisse, anbefale En til et Sted; ogsaa: sende, skikke. Han styrde meg hit. Rbg. Tel. og fl. (Sf. stra). — 3) styre, beherske, holde i rigtig Orden. Styra seg: beherske sig, dæmpe sin Vist eller Eidsenskab. — 4) bestyre, forestaae, raade over, f. Er. Huus eller Gods; ogsaa v. n. herske, regjere. Sf. Styr og Styrling. — 5) v. n. stævne, tage Beien, holde en vis Retning; f. Er. styra til Lands, til Haas; styra beint i Aust osv. — 6) støie, gjøre Larm og Uro, gjøre Optøier. Meget brugt. nordensfelbs og paa Dsl., men synes nærmest udgaaet fra styrja.

Styra, f. Bæverstol; f. Stør.

styrall, adj. urolig; f. styren.

styrande, adj. som man kan styre.

Styrar, m. Bestyrer, Forstander. Tilbeels ogsaa: en urolig Person (rettere Styrjar).

Styrbord, n. Styrbord, høire Side. (Modsat Bakbord). G. N. stjórnbord.

styrd (hy), part. styret, bestyret. Nogle St. styrt. Sf. ogsaa stird (stira).

styrd (y), adj. stiv, plump, ikke rigtig bøielig eller smidig; om Dyr og Mennesser, saavel som om enkelte Lemmer. Alm. men i forskjellig Form: styr'e (y'), B. Stiff; stør og stæl (med tykt V), Dsl.; stiv (i) og steer, Mhl. Norbl., steel (tykt V), Trondh., stjeel, Indh.; stiv (stiv'e, stiv'e), Hard. Hstier, Mandal, Rbg. Tel. (Sf. ogsaa styrvn). G. N. stirdr; Sv. stel (i Dial. sterd og stjel Riez 679). Slægtskabet dunkelt.

Styrda, f. Kamhed i Fødderne; f. Stor, m. Sogn, i Formen Styra (y').

styrdøtt, adj. stiv i Fødderne, tungførdig til at gaae.

styrdhendt, adj. tunghendt; ubehændig.

Styrdleike, m. Stivhed, Plumphet.

styrdna, v. n. (ar), stivne, tabe sin Smidigheds. Alm., med samme Dvergeange som styrb, altjaa: styra (y'), storna, stolne; steerna, steelna, sturna. Mere afv. størne, stærb. (Trysil). G. N. stirdna; Sv. stelna.

styrdt, adv. stivt, uden Smidighed; ogsaa: møisomt, med nogen Tvang; f. Er. Det gielt styrt. (Afvig. stær, sturt og fl.).

styrdvoren (o'), adj. noget stiv eller ubehændig.

Styre (hy), n. 1) Ror paa Baad el. Fartøi; Rorblad, Styrefive. Alm. G. N. styri. — 2) Greb eller Haandsfang i en Plov. Dsl. — 3) Rygstøb paa en Stol eller Bænk. Vust. — yda Styret: lystre Roret. Sigla Baaten av Styret: løbe op paa en Bølge, saa at Roret ikke naaer Vandet. „Sigle'ta Styra“, Nordre Berg.

Styreblad, n. Rorblad, Stiven i et Ror.

Styrehake, m. Hage i Rorbladet, hvorved det fastes til Rjelen (paa Baade).

Styrelaus, adj. vortløs. Sf. styrlaus.

Styrelaas, n. Gjænge imellem Roret og Rjelen. Norbl.

Styrelykka, f. Jernkrampe i Gjørnet paa et Ror. B. Stiff.

Styremann, m. Styrmand paa Baad eller Fartøi; ogsaa Formand for Besætningen paa en Fisserbaad.

Styremaate, m. Maade at styre paa; Plan eller Regel for Bestyrelsen, f. Er. i en Huusholdning.

styren, adj. stivende, urolig, vilb. Trondh. Dsl. Hedder ogsaa styrall og styrande; men synes nærmest at høre til styrja; see styrjutt.

Styre-rom, n. Vagrums, Styrmandens Plads i en Baad.

Styrespyta (y), f. Pind hvormed Roret sættes i Rorgjørnet. B. Stiff.

Styrevol (o'), m. Rorstang, Skaf at bevæge Roret med. Alm. ved Havfaanten.

Styrevol-tunga, f. en kortere Deel af Rorstangen, adskilt fra denne ved et Led eller Gjænge. Nordre Berg.

Styring, f. Styrelse; Bestyrelse; Huusholdning. Sf. Stjorn.

styrja (y), v. n. (ar), støie, gjøre Optøier, vække Uro. Hall. (hvor det dog ogsaa hedder „styre“ med lang Vokal). Oftere: styrjast, v. n. stride med hinanden, rives, brydes. Hertil styrjutt og Ustyrja. Sf. Styr og styren (med luft y); G. N. styrr, m. Ufred; Aug. styrian, Eng. stir: sætte i Bevægelse.

Styrja, f. Stør (Stiff), Accipenser Sturio. Ogsaa kaldet Haastyrja, til Forskjel fra en anden Fisk „Matrelstyrja“, Thunfisk (Thynnus vulgaris). — Styrjevoda (o'), f. Størens Leg eller Pladsten i Vandsladen; uegentlig om en stor Støi og Lummel. Sdm.

Styrjing, f. Støi, Uro. Hall.

styrjutt, adj. urolig, stivende, stridslysten. Hall. (f. styrja). Andre Steder styren, styrall og flere.

Styrk, m. Bestyrkelse. Tel. og fl.

Styrke, m. (og n.), 1) Styrke, Hold, Værdighed. Alm. udtalt Styrkje. — 2) Kraft, Fægemæssigheder. — 3) Magt, Mængde af Hjælpevibler; Krigsstyrke, m. m.

styrkja, v. a. (er, te), styrke, gjøre stærk; ogsaa: bestyrke, bekræfte; figurlig: opmuntere, give Mod. G. N. styrkja. (Sf. sterkja, sterk, storfen). Zuperf. lyder sædvanlig styrte (y'), og Supin. styrt (for styrkt). — styrkjast, v. n. blive stærkere, faae mere Kraft.

styrkjeleg, adj. styrkende, kraftig, som giver Kræfter. (B. Stiff). Hedder ogsaa styrkjande.

Styrkning, f. Styrkelse; Bestyrkelse, Forstærkning. Hedder ogsaa **Styrkning**, f. og **Styrkjelse**, n.

styrlaus (yh), adj. 1) overladt til sig selv, vanregtet, forstomt. — 2) uslyrlig, vild, ubødig. — **styrlausf**, adv. uden Styrkelse, i vild Uorden.

Styrløysa, f. 1) Uorden, Mangel paa Styrkelse. — 2) Uslyrlighed, Tøilesløshed. — 3) en urolig, uslyrlig Person.

styrma (y'), v. n. (er, de), strømme frem, løbe til i stor Mængde. Rbg. Egentl. Storme; G. N. styrma, af Storm.

Styrming, f. Strømning, Sammenstøtning. **styrna** (y'), f. styrna.

Styrnad (yh), m. Bestyrkelse, Maade at styre paa; ogsaa Huusholdning. Nhl. og flere. Jf. Stjorn.

Styrslæde (yh), m. Epibslæde, smal Slæde eller Kane. Dstl.

styrven (y'), adj. stiv, tungfærdig, ubehædigg. Edm. og fl. (Noget ligt styrb). Nogle St. sterven: haard, besværslig (altsaa ligt det foranførte sterven). Jsl. sturinn: haard, stridig; ogsaa doven. (Egilsøn 779). Jf. ogsaa sterra og sterren.

styr (y'), part. affortet. Jf. stutt.

stytt (y'), v. a. (er, e), forkorte, gjøre kortere (af stutt). G. N. stytt. Stytt upp: opfilte, binde Klæderne op. Hertil **Styttband**, n. Bælte eller Baand til opfilte Klæder med. Tel. og fl.

Stycting, f. Forkortelse.

Stycting, m. 1) en kort Stok eller Rjæv; ogsaa ellers om en kort Ting. Voss og fl. — 2) en Lommerlæde, kort Slæde. Trondh. Nordl. Andre St. Drog, Drætte, Baga.

Styv, m. Stjert, Fuglehale. Nordl. Andre St. Stuv, Ethl, Stert, Vele.

stya, v. a. (er, de), slævne Træer, kappe, hugge Toppen af. Alm. i de sydlige Egne. G. N. styfa. (Af Stuv). Jf. kolla. Particyp styvd: kappet.

Styva, f. halvvoeren Pige; f. Styving.

Styvbarn, n. Stifbarn, Ugtemages Barn fra et tidligere Ugteffab. (Egentl. En som bliver tilfidesat eller sorglemt). Brugt i flere afvigende Former, for en stor Deel med „f“ (styf-); saaledes: **Styfbarn** (Styffbadn), B. Stift, Stifban, Edm., **Styfbarn** (Stjufbaan, Stjuffbaan), Tel. Sæt., **Stugban**, Nordl., **Stygbaan**, Hall. Vald. Gbr., **Stybarn** (Styban), Trondh., **Stiban**, Namd., **Stobarn**, Smaal. Soler. — Særffilt: **Styvdatter** (Styf-, Stjuf-, Sty-, ic.), f. Stifdatter; og **Styvson** (Styffaan ic.), m. Stiffen. Saaledes ogsaa: **Styvfader** (Styffar ic.), m. Stiffader, Moderens anden Mand; og **Styvmoder** (Styfmor ic.), f. Stifmoder, Faderens anden Kone. — Den egentlige gamle Form er stjup (G. N. stjupbarn, stjupfadir ic.); dog fin-

des allerede tidlig visse Afvigelser, saaledes i Lovene og Diplomerne stjuv, styf, styp, stjuv, stjung, styk. De beflægtede Styrog have deels en ældre Form, svarende til „stjuv“ (Ang. steop, Eng. steep; Ght. stiuuf, T. sties), og deels en yngre, som svarer til „stjuv“ (Holl. sties, Rt. steef, Sv. styf, D. stif), maafee en Tillempling til den høitidske Form, som egentlig har „f“ for „v“. Man henfører Drødet til Ang. steopan: berøve, fratage (ligt Lat. orbare: berøve En hans Forældre eller Børn).

Styvel (y'), m. (Jl. Styvlar), Støve, hoi Sto. Nogle St. Stovel; ogsaa **Stivel** (i'), Nhl. og Stevel (e'), Nhl. og flere. G. N. styvill; Sv. stövel, T. Stiefel, Ital. stivale. — **Styvelslegg**, m. Støvlefast. Nogle Steder **Styvelsbending**, m. Edm. Nordl.

styveleg, adj. f. sølg.

styven, adj. dum, eenfoldig; eller egentlig: usvet, uerfaren. Tel. og fl. Hedder ogsaa styveleg. Jf. stiven.

Styvsfader, m. Stiffader; f. Styvbarn.

Styving, f. Afkapping; f. styva.

Styving, m. 1) en halvvoeren Pige; især om Hellefynder. Edm. — 2) en halvvoeren eller ikke fuldvoeren Dreng. Sogn og fl. J Tel. Stuving eller „Stuvingie“ (Moland). — 3) en uerfaren, ubannet Person; et eenfoldigt Menneske. Tel. — **Styvingsgjenta**, f. en halvvoeren Pige (= Styva). Sogn.

Styvmoder, f. f. Styvbarn. — **Styvmoderblom**, m. Stifmoderblomst (Viola tricolor). Afvig. **Stjufmoderblom**, Sæt., **Stømoderblom**, Soler, **Stymorgull**, Drf.

stæ (= stænd), f. standa.

stæck, m. Stank, ond Lugt. Tel.

stækja, v. n. (er, te), stinke. Tel. (stækje). Sv. Dial. ståka. Jf. Jsl. stækja: Stank.

stækjen, adj. harst, stram, ubehagelig. Sogn. Jf. ogsaa barstæk.

stæla, v. a. (er, te), 1) stable, stuve, pakke tæt sammen. Af Staal (Stabel). Nordre Berg. — 2) staalfætte, lægge Staal i. Mere alm. G. N. stæla. — 3) bestyrke, sætte Mod i; ogsaa: tilskynde, opvæge. Trondh. Gbr. og flere. Dei hadde stælt honom upp. Afvig. **stæra** (stære), Drf. Jf. stæra. Ellers betegner stæla ogsaa: vise Staalet, f. Gr. om en Rind: han stæler godt, o: viser en god Staalætning. (B. Stift). Jf. stæla. — Particyp stælt: staalfat ic.

Stæle, n. Stabel, tæt sammenpakket Høb (= Staal). Edm.

Stæling, f. Staalætning; ogsaa: Bestyrkelse, Tilskyndelse; f. stæla.

stæma, f. stemma. stænd, f. standa.

Stængjel, f. Stengel.

stæra, tilskynde; f. stæra.

Stært, f. Stert. — stærte, f. sterta.
stærug, adj. kraftig, stærk, fast. Tæl. (Vinje).
 Jf. sterren.

Stæv, f. Stev.

Stø, f. Styd, Stød og Støde.

Støbarn, f. Stybarn.

Stød, f. 1) Landingssted, Blads hvor Vaade trækkes paa Land (sædvanlig med „Vor“ paa Siderne og med „Lunner“ i Grunden). Berg. Trondh. Nordl. Mest alm. Stø, ellers Stryd (y'), Edm. og Stø', Sogn. G. N. stöd (pl. stödvar). — 2) Madred, Gvebred. Østerd. Falder sammen med Stede (eller Stedje). — 3) en indhegnet Malkeplads (= Søterkvi). Øbr. (Stø). Maafee af anden Oprindelse; f. Sto. — Endeel Stedsnavne med Stod (o') eller Sto', som Gidssto', Apallsto', Gaukssto' (i Tæl.), høre vel ogsaa hertil (jf. Praamstod); dog kunde dette „Sto“ ogsaa være en Forfortning af „Stodo“, for Stodom (o'), Dativ Pl. af Stab.

stød, adj. 1) stadig, som faar sikkert og ikke ryster eller vakler; f. Er. om en Bank. Mest alm. stø; i Nff. og Edm. stød'e. Egentlig: staaende (jf. G. N. einstædr, hagstædr, hugstædr), af standa, stod. — 2) stadig med Hensyn til Varighed; jævn, altd ligedan; saaledes ogsaa: standhaftig, fast, urokelig. Alm. og meget brugt. — 3) sikker i Gang eller Bevægelse; f. Er. stod paa Fotom; stod paa Sandi. Dgsaa: vis eller sikker i en Sag. Eg er itzje stod paa det: jeg veed det ikke gangen sikkert. Det kann du vera stod paa: det kann du stole paa, det vil ikke staa feil.

støda, v. a. (ar), gjøre stadig. Østest: støda seg (stø' seg), o: blive stadig, ogsaa: staae sig til No paa et Sted; saaledes om Fiskeflimene, naar de standse for nogen Tid paa Fiskegrundene. Nordl. (Jf. Støde). Dgsaa i Formen stødast, v. n. blive stadig eller varig, f. Er. om Veiret. Edm. og fl.

Støda, f. 1) Stadighed, Fasthed; ogsaa Stykke. Nhl. (Støa). — 2) Underlag i Kornstabelen i en Lade; det nederste Lag hvori Negene staae opreiste med Stilkene mod Grunden. B. Stift. Paa Edm. Sryde (y'). Jf. Reising. — 3) Sidetræ i en Bæverstol. Sogn (Støa). Andre Steder Støra. Paa Helg. er „Støa“ ogsaa Kant paa en Bæver, hvorom see Stoda. Herkil „stø'vindt“, f. stodovid, under Stoda (o').

Støde, n. 1) Sted, Blads. Serlig om en Fiskegrund i Havet. Edm. Nordl. (Støe, Stø). Mere alm. i Sammensætning, som Gardstøde, Kvernstøde, Sagsstøde, Skinstøde, Jlestøde. — 2) Stilling; Veffassenhed. 3) Sammensætning, som Haarstøde, Maanstøde, Bederstøde (Bærstøe); jf. Stod.

Stødekall, m. i Forbind. „faa ut Stødekallen“, o: tærse den sidste Rest af Kornet i Laden (f. Støda). Edm.

Stødemylja, f. en Madret for den Dag, da Kornet er optærket. Edm.

stødsfört, adj. sikker paa Foden; som gaar med sikke Strid.

stødhendt, adj. behændig til at træffe, sikker paa Haanden. Trondh. og fl.

Støding, m. en Støtte under Ribten af Langstokkene i en „Fiskehjell“. Nordl. (Vof.) i Formen Støing, Støng, Styng. Ellers med Begrebet: staaende Ring, i Ginstøding, Heimstøding, Umstøding. Jf. Uppstøding.

Stødkrof (?), m. et Slags Fiskekrog eller Angel. Solør. (Støtkrof).

stødleg, adj. stadig, sikker (= støbug).

Stødleite, m. Stadighed, Fasthed.

stødna, v. n. (ar), blive stadigere, ell. flereere. Lidet brugt. (Stønna).

Stødnad, m. Bestyrkelse. Gulbal. (Stønna). Falder sammen med Studnad.

stødt (støtt), adv. 1) stadigt, fast, uden Vaklen. — 2) stedse, bestandigt. Jf. stendigt. — 3) sikkert, nøiagtigt. Eg visste det so stødt.

stødug, adj. 1) fast, sikker, paalidelig. Nogle St. stødig (med tydeligt d); ogsaa stoug, og i Indh. studug, som vel egentlig er støbug (o'), af Stoda (o'), f. G. N. stödugr. — 2) stadig, vedvarende. Nogle St. stoug; i Sert. tildeels støig eller støyg (med Distong), f. Er. „Da vardt støygt Veir“.

Stødul (Støul), f. Støl.

stødva, v. n. (ar), standse, hvile, staae stille. Brugt i flere afvigende Former, nemlig: støva og støvda, Nff.; støiva (støyve), Sert., stauva, Hard. G. N. stödva: standse (v. a.). Hertil nærmer sig ogsaa: stava og stada (sta'a) i Tæl., og ligeledes stogga og slagga. (Jf. Overgangen i Dret Bødve).

Støe, f. Støbe. — Støing, f. Støbing.

Støkk (o'), m. 1) Brist, Sprække. Hall. og fl. 3 Tæl. Støkk (f. støkka). — 2) Stræk, Rædsel. Faa ein Støtt: blive opskramt. Jæd. og fl. Nogle St. Støkk, n.

støkka (o'), v. n. (støkk, støtt, støkker), 1) briste, sprække (saaledes at et Stykke falder ud). Det stoll i funder: springer i Stykker. Jaaen stoll i Egg: fik Skaar i Egggen. B. Stift og fl. Inf. tildeels støkkja; nogle Steder støkka (støkke), med Præs. støkke. Tæl. Edm. — 2) briste løs, falde ud. Det stoll ut eit Stykke om Berget. Reina stoll ut i Civi. G. N. stökkva. Jf. Gotth. stiggkvan: støde. — 3) bryde ud, slyde, rinde; f. Er. om Sved. Eg vardt so heit, at det stoll Sveiten. (Edm.). Det stoll itzje Taara av honom (o: han græd aldrig). Num. og flere. — 4) rende bort, løbe, flygte pludselig (= svedta); om Dyr eller Fugle. Hard. og fl. (G. N. stökkva). — 5) fare op af Stræk, faae en Gysning eller Rystelse (= svedta, tøekka, stupa seg). Jæd. Nbg. Jf. Sv. stinka: hoppe (Næg 677). T. stinken og Eng. stink have faaet en

anden Betydning, lig det foransførte støkja. støkken, adj. 1) skjær, sprød, som let brister. I Nordre Berg. steffjen; i Dst. stok-fjen. — 2) sty, let at stramme. Jæd. og flere. (Støffjen).

støkkja, v. a. (er, te), 1) afbrække, støbe et Stykke af. Sogn og fl. I Tel. steffje. — 2) fælde, udgøde. Støttja Taaror: græde. Num. (Jf. G. N. stökkva: stænke). — 3) stramme, strække; ogsaa: jage, drive; f. Gr. „støkke Fisk“: drive Fisken hen til en Fiskeplads. Dstl. (Habeland). Jf. stokka. — Particip støkke (støkt).

støkkna, v. n. blive skjær eller sprød (støkkeu). Nogle St. steffna.

Støl, m. 1, Mælkeplads i en affires liggende Græssang. I de nordlige Egne kun om selve Pladsen med de derpaa staaende Hytter (Sel); i de sydligere Egne (Sogn, Hall. Tel. ic.) ogsaa om de omliggende Marker og altsaa det samme som Sæter. Den oprindelige Form er Stodul (o') el. Stodul (G. N. stöddull); deraf ogsaa Stod'ul, Tel. (Tinn). Staul, Tel. (andre St.), Støil (el. Støyl), Sæt. Edm. og Scul, Gbr. Ellers alm. Støl (m. langt o).

Støl, m. 2, 1) en liden Jernkrog eller Krampe (= Kjøng). Jæd. — 2) et Led i en Kjøde; en af Pladerne paa et „Stølbelt“. — 3) en Lomme eller enkelt Deel i et Hestemaal (omtr. som Stolpe). Paa Edm. Støil. Den gamle Form ellers usikker.

Støle, Stilt; f. Styl.

Stølebelte, n. et Bælte som er belagt med smaa firkantede Metalplader. B. Stift.

Støl-eld, m. Vagt-Jld paa en Mælkeplads. Nhl.

Stølsbud, f. Mælkehytte (= Sel) paa en Sæter. Hall. og fl.

Stølsbøle, n. f. Sæterbol.

Stølsvoll, m. Græssplan omkring en Mælkeplads. Hall. og fl.

Strømn, f. Stomn. — stømna, f. stomna.

Stemor, f. Stymmoder.

stona, v. n. (er, te), gaae blindt hen, fare taabeligt frem. Edm. (støne). Støn, m. en Taabe, Dumrian.

stør, stiv; f. styrd.

støra, v. a. (er, de), tilskynde, raade, anbefale; ogsaa: loffe, forlede eller opægge. De fleste meg til det. Edm. (meget brugl.). Ved Trondhjem bruges støra og flere (steer) i lignende Betydning. (Jf. ogsaa stira og stæla). — Hertil størast, v. n. tilskynde hinanden; opmuntre sig selv indbyrdes; blive driftigere. Edm. I Dst. støeres. Jf. G. N. størast: blive overmodig.

Støra, f. Sidetræ i en Væverstol. (Nest i Fleertal, ligesom Velnar og Stolar). Sogn, Vald. Tel. ogsaa Jæd. og flere. Ellers i anden Form: Styra, Gbr.,

Støa, Sogn; Støer, pl. Rom. (Maa-skee for Stødra?).

størd, tilskyndet; f. stora.

Størhuis, n. Kogehuus, Jldhuus; ogsaa Kjøkken. Dstl. og ved Trondhjem. Tilbeels afvigende Størd, Stærd., og Sturus, Smaal. I svenske Dial. störhuis, stershus, sters ic., forklaret som Stegerhuus (Mæg 671). Hos os synes Ordet hellere at udgaae fra det gamle Størhus (Arbeidshuus).

Støring, f. Tilskyndelse; f. stora.

større, f. stor og stort.

størst, adj. størst; f. stor. Nest alm. ubtalt stør (støst). Største-Parten: den største Deel.

Støt, m. f. Støyt.

støtt, f. stutt, stødt og stydja.

Støv (Ombyrd), f. Stev.

støva og støvda, f. støvda.

støvja, f. støvja.

støyg, f. stødg. — Støyl, f. Støl.

støypa, v. a. (er, te), 1) nedstyrte, støbe,

faste. Støypa seg ut i: styrte sig ud, f. Gr. i et Bad. Jndb. og fl. (Af stupa, stauy).

G. N. steypa. Vel ogsaa: smøge af eller paa; f. Støppefusta. — 2) støbe, gyde i en Form (= renna). Mere alm. Jf. støyta.

— 3) malte Korn, lægge i Blod til Malt. Tel. og flere. (S. Stauy). Sv. støpa. — Particip støypt, nogle Stæder støyft.

Støypar, m. en Støber.

Støype, n. Maltning (= Stauy). Bust.

Støypefusta, f. Kuffe eller Dvertrole, som kan paatrækkes over Hovedet, ligesom en Stjorte. Ndh.

Støypefæid, f. Støbestee, Jernstee at bruge ved Støbning. Hedder ogsaa Støypefjel (=fjæl), f. B. Stift; og Støypefæiv, f. Smaal.

Støyping, f. Støbning.

støyra, v. a. og n. (er, de), 1) opsætte Korn paa Stavrer (Staur) til Tørring. Nhf.

Nhl. og flere, ogsaa ved Trondhjem. — 2) nedramme, nedsette Bæle eller Stavrer; f. Gr. til en Hesse. (Dfere staura). — 3) pilke, støbe med en Kjøp eller Stikke.

Hard. og fl. Dgsaa: gaae plumpt eller flodset frem (= staura). Hall. og fl.

støyreful, adj. noget plumpt, men ogsaa slu og listig. Hall.

støyren, adj. plumpt; aabenmundet. Hall.

Støyring, f. det Arbejde at opsætte Korn til Tørring paa Ageren.

Støyt, m. 1) Støb, haardt Sammentræk. Dgsaa figurlig: Modgangstød, Tab, Stade.

— 2) Mærke efter et Støb; Saar, Bugle.

— 3) Portion, Slump som bliver udstødt eller udhælet. Tata seg ein Støyt, o: en

Slurk, en Drik. — 4) Klobd at støbe med; saaledes ogsaa: en liden Flik paa en Stofsaale. (Aasthyt). Dstl. Spotviis: en ube-

hændig, takfløs Person. (Overstøyt). — 5) Anstød, noget som støpper eller staaer i

Veien; f. Gr. om Steen i en Ager. —

6) en Bjergtop med en steil eller tvær Side. Østerd. i Formen Stør.

støyta, v. a. (er, te), 1) støbe, ramme haardt. G. N. steyta; Goth. stautan. Dgfaa: gjøre Meen eller Smerte ved Stød; f. Gr. stoyta seg; støyta Foten sin ic. — 2) styrte, kaste (= støypa). Støyta seg i Vatnet. Støyta i seg: drikke stærkt (jf. Støyt). Dgfaa om at støbe, især Talgløs. „Støyte Løs“, Nordre Berg. — 3) knuse, støde til Pulver (= støppa). — 4) frembringe ved Stød; f. Gr. stoyta Hol paa; støyta eit Stykke utor. — 5) v. n. støde an imod noget, træffe en Hindring. Baaten støytte paa ein Stein. Dgfaa om takfløs Tale eller Døpserfel. Jf. Han tom støytande med det.

Støytar, m. en Støder (til en Morter ic.).

Støytaregn, n. styrrende Regn.

Støytning, f. Støden, Stødning.

støytsam, adj. plump, ubehændig, takfløs.

Hedder ogsaa støytten; dog lidet brugl.

støytr, part. støbt; skadet ved Stød; ogsaa: hebt (jf. skumstøytt, talgstøytt).

støyve, f. støvva.

Su, f. en Sø, et Hun-Sviin. Helg. Trondh. og flere, dog lidet brugl. undertagen i enkelte Talemaader, saasom: Dei hava tortje Ru eller Su, o: de have lugen Kreature.

„Su'a bryt, aa Ungarna nyt“, o: de unge lide for de gamle Brøde. Indh. (Jf. Sugga). G. N. syr (jf. Formerne kyr og Ru). Mere alm. bruges Su om et skidensferdigt Menneffe; paa Edm. Sud (Stitsud).

Su, f. Sud. — sua, f. suga.

subba, v. n. (ar), søle, arbejde i Bæde og fugtigbed; gaae i vaade Klæder ic. Mest brugl. i de sydlige Egne. Hedder ogsaa svabba og sabba. Hertil Subb, n. og Subbing, f. Sølerie, ureenligt Arbeide. (Jøl. subb). Ligeaa: Subb, m. og Subba, f. en Søler, Sjaffer.

subbnr, adj. sølet, fugtig; ogsaa ureenlig. Hedder ogsaa subben. Jf. suffutt.

Sud (uu), f. 1) en Fuge i en Vaad eller Fjelsevag, en Sammenfaldning hvori den ene Kant skyder ud over den anden, ligesom i et Tegltag. Mest alm. Su; i Nj. og Edm. Sud. G. N. sud. (Jf. Sudtak og syda). — 2) en Skure langs ad den underste Kant paa en Tømmerstof, saaledes afsættet at den dækker en tilsvarende Forhøining paa den underliggende Stof i Væggen. Tel. (Su). Andre St. Mosefella. — 3) en Side. Valders. „Paa hi Su'e“. „Paa for si Su“: paa hver sin Side. Sv. Dial. sud.

Sud, f. (2), Bølgedrag, stor Bølgegang paa Strandbredden. (S. Dragud og Suddrag). Mest alm. Su. Maafee af sjoda, ligesom Soda og Saud, f. Jf. Eng. suds: skummende Vand, Bæst ic.

Sud (u'), m. (n.), Syd, Sydkanten. Brugt

i Formen Su, Syd, Sø; f. følgende. (G. N. sudr, n.). Sigla i ein Sud, o: i en sydlig Retning. Ganga til Suds (Syds, Søds): blive mere syblig; om Vinden.

sud (u'), adv. syd, mod Syden; ogsaa: i Syd. Lyder forskjelligt, saaledes: su, Tel. Num.; syd (y'), Nj. Edm.; ellers mest alm. sør eller sø; egentlig suder, men fordunklet ved Dvergang til Komparativformen sydre. Jf. sunn (hynn). G. N. sudr; Ang. sud, Eng. south; Ght. sund; derimod T. süd, Holl. zuid, Sv. söder. — sud-etter, adv. syd over, mod Syd. (Mogle St. sytt'e, el. søtt'e, maafee for sud-til). — sud-i, adv. i Syd; paa Sydsiden. (su-i, Tel.). — sud-paa, adv. paa Sydkanten (af Landet).

Sud-aust, m. Sydøst. (Sraust ic.).

sudbær, adj. noget syblig, om Vinden. „søbær, Helg. Namd.

Sudd (u'), m. en Biff eller Kvast med Staf, f. Gr. til at vaske Fisk med. Trondh.

Suddrag (uu), n. Havbølgernes Fremstyrning og Tilbagestrøking paa Strandbredden. B. Stift, Nj. og fl.

sudhall, adj. hældende mod Syd.

Sudkant, m. Sydkant.

sudleg, adj. syblig. (Mange St. sørleg).

Sudlending, m. Sydlænding, Sydboer.

sudlengt, adj. sybligt. Tel.

sudrøn, adj. syblig, om Vinden. Nordl. og Trondh. i Formen sørrøn. (G. N. sudrøn: som er fra Syden). Sudrøna, f. syblig Vind. „Sørrøna“, sjelden.

Sudsida, f. Sydside. (Su'sia, Sørfia ic.). Den sydligste Deel af Horisonten benævnes ogsaa Sudkraa, el. Sudro, f., mest paa Dstl. i Formen Sørrø (Sø-ro).

Sudstjella, f. en jævn og kjølig Vind fra Sydkanten. „Sydstjelle“, Edm.

Sudstøring (o'), m. f. Støtning.

Sudstemna, f. Sydgaende.

Sudtak (uu), n. Brædetag, hvori enhver Fjel skyder lidt ud over Kanten af den nedenfor liggende. S. Sud, f.

sudrekkja, v. a. tække med „Sudtak“. Particp sudtakt. Jf. syda.

sudvend, adj. hældende mod Syd. „sørvend“, Dstl. (Rom.). — Sudvenda, f. en Hældning imod Syd. „Sørvenda“, Rom. Sudvest, m. Sydvest.

Sud-æsing, m. En som boer soudenfor en Naas. „Sørsing“, Hall.

Sud-ætt, f. Sydkant; ogsaa Vind el. Veir fra Sydkanten. Egentl. Suder-ætt; afvig. Søætt, Søægt. (B. Stift). G. N. sudætt. — I Nordl. ogsaa „Sør-tot“, f. om langvarig Søndevind.

suffa, v. n. søle, pladske (= subba). Sufs, n. Søle, Ureenlighed. Lister (i Formen Sups). — suffen, og suffutt (suffset), adj. fugtig, sølet, ureenlig. Stredal og fl.

Suft, f. 1) Saft, Suulvædske (i Madvarer).

- Tel. — 2) Smule, Gran. Nffj. og flere. Paa Edm. Syft (y). „Inkje Syfta“: ikke det allermindeste.
- fufta, v. a. befugte. Det juftar jeg: det bliver fugtigt, udfveder Safft. Tel. (Winje). Sv. Dial. söfta.
- fuftig, adj. faftig, vædskfuld. Tel.
- fuga, v. a. og n. (syg, faug, foget), 1) fuge, indføbe med sammenpresfet Mund. Inf. nogle St. fua (fue). Supinum alm. fogje (o'). G. N. suga, el. sjuga (syg, saug, sogit). — 2) patte, die; egentl. fuge Vædste af. Suga Mober fi. Han syg endaa: han er endnu ikke afvant. Jf. søgja. — 3) trække, drage til sig; j. Er. om en Strøm: Han syg aat jeg Vatnet. (Heraf Sog). Dgsaa: æde, nippe til sig; om Fiske eller Sødyr. Jf. Grunnfog. Uegentlig: Det syg Mergen or Kroppen (om Anstrengelse eller Sygdom). Det syg fyre Bringa: det klammer eller trykker for Brystet. Jf. Sog.
- Suga, f. Die, Patte. I Udtrykket: giva Suga, o: giva Die. — Sugebarn, n. Pattebarn (= Sogbarn). Hall. Sugemoder, f. Amme (= Sogmoder). I Valders „Sugarmor“.
- Sugar, m. 1) Slitmaal (= Sleipmaff). — 2) et Slags Polyp (f. Strøms Søndmørs Befr. 1, 204).
- Sugg, m. 1) en stor og før Karl. Dfil. Sjældnere Segg. Andre St. Sogg. — 2) en Søler, f. sugga.
- sugga, v. n. gaae feent, nøse, søle. Hall. Andre Steder sigga og sagga. Hertil Sugg, m. og Sugga, f. en seensfærdig Person.
- Sugga, f. 1) Sø, Hun-Sviin (= Su). Jæd. Nbg. Tel. (Sv. sugga). Andre St. Syta og Purka. — 2) en før og syldig Kvinde. Nordre Berg. Dgsaa En som er seensfærdig; f. sugga.
- Sugning, f. Sugning (= Sog).
- Suql (Suul), f. Suul.
- Suff, n. om Vædste, f. Suff.
- Suff, m. 1) et Stød, en Rystelse; f. suffa. — 2) Suk, Aandestød (= Andvarp). — 3) en kort Ven, især i Verseform; Klumbøn, Hjertesuk.
- suffa, v. n. og a. (ar), 1) skulpe, flukke; om Vædste i et Kar. Nhl. Nogle Steder suffa. (Jf. swakka). — 2) suffe, drage et Suk (= andvarpa). Sv. sukka. (Jf. Eng. sigh, Mt. suchten, T. seuffzen). — 3) vove, driste sig til. Sutta til: Naae til (= leggia til). Det var ein Storm, men endaa hadde han suttat til og rott ut. B. Stift. — 4) v. a. ryste eller støde et Kar (omtr. som sikka). Nhl. — 5) hidse en Hund. Dfil. (Solør og fl.). Det sidste nærmer sig til söfja.
- Suffka, f. en Huulning eller Sænkning (jf. söfka); især om et Sted hvor Nyper eller andre Fugle have skjult sig i Sneen og ved deres Uddunstning forarsaget en Synkning i Sneefladen. Hall. Tel.
- Suffet, n. Suffer. (Ital. zuechero). Beto-net Suff'er. — Sufferkorn, n. Ilden Sufferklumpe.
- Sufl, n. blandet eller klumpet Vædste; for Er. om Tykmælk med megen Valle. Berg. Nordl. og fl. Hedder ogsaa Suff, Hall. Valb. Andre St. Sutr, Sudder.
- suffla, v. n. skulpe. S. suffa.
- Sul, n. see Suul.
- Sul (nu), f. 1) Halsaaag (Klave) til et Sviin. Gbr. Toten, Rom. G. N. süla. — 2) Læbet paa en Skydebue. Tel. (Winje). Begrebet synes egentlig at være: en Trekant. I nogle Stedsnavne dunkelt.
- Sula, f. 1) en Kloft (saafom paa et Træ, eller paa visse Redskaber). Helg. Saaledes ogsaa: Vinkelen imellem et Menneſkes Fødder (= Strev, Klov). Nordl. og Rand. — 2) en Stotte eller Stolpe med en Kloft oven til. (Ar). Nordl. (Jf. Marfula). Dgsaa om en kloftet Stang. (Halmfula, Nistarfula). Jf. Meip og Tjuga. G. N. süla: Stolpe (L. Säule). — 3) en gaffelformig Kloft eller Ramme, hvorpaa man ophænger Fiskeøreret, idet man trækker det op af Søen. Berg. Trondh. Nordl. — 4) Hjørnetougene paa et Fiskevod (som nemlig i udspændt Stilling danne en smal Vinkel). Senjen. (J B. Stift. Geitar). — 5) en vis Søfugl, f. Havfula.
- sula, v. n. (ar), tage lange Stridt, strække ud (= streva, klova). Nordl. f. Sula, 1. Dgsaa i Tel.
- sula, v. a. (ar), 1) binde Halsaaag paa; f. Sul. — 2) ophænge et Fiskeøreret; f. Sula, 3. Nogle St. syla (-er, te). Sula upp: slutte med Fiskeriet, reise hjem fra Søen. Berg. Nordl.
- suldra, søle; f. sulla.
- Sule, m. en dygtig Karl. Hall. Ellers Sular, Nffj. Sole, Edm.
- sulka, v. a. (ar), smudse, tilføle, befudle. Temmelig alm. Sv. folka.
- sulfukt, adj. smudset, ikke ganske reen.
- sulla, v. n. (ar), 1) nynne, synge sagte. B. Stift. Jf. surla, sulla. — 2) lege, holde sig lystig. Tel. Dgsaa: svæve omkring, tumle sig. (Landsf. 751). — 3) søle, røre i noget (Jæl. sulla). Hedder ogsaa: suldra. Hall. Hertil maafsee Sull, i Forbindelsen „gaa um Sull“: bltve spildt eller ødelagt. Hall.
- sulla(d), adj. druffen, fuld. Edm. Nordl.
- sulna, f. sundla. — Sult, f. Svolt.
- Sulning, m. en Gnier. „Sultingje“, Tel. Vel egentl. Svoltning.
- Sulu (Svale), f. Svola.
- sum, conj. som (ligesom); f. som.
- Sum (u'), n. Svømning. Roma paa Sumet (Summe): komme i svømmende Stilling, vade til man ikke længere naer Vunden. Num. Tel. Afsvig. Saam, „foma paa

Saam'e, *Tel.* Nogle *St.* **Svaam**, *Dsterb.* (?). „Kjøre til Svaams“: drive en Hest til at svømme. (*Sf.* *fumd*, *fymja* og *Sund*). Hertil *Sumfot* og *Sumfugl*.
sum (u'), *adj.* nogen, endeel; eller (*i* *Fleertal*) *somme*, *nogle*. *I* *Gentl* *fun* *kollektivt* om en mindre Deel af en Mængde. *Sædvanlig* med *Subst.* *i* den bestemte *Form*, *f.* *Gr.* *sum* *fisten*, *el.* *sum* *utav* *fisten*, *o:* en Deel af *Fisken*. *Sum* *Stogen* er *før*, og *sum* *utav* *honom* er *maa*. („*Sum'e* 'ta' *naa*“, *Nordre* *Berg.*). *Næst* *alm.* *i* *Neutrum*, *f.* *Gr.* *sumt* *Follet*; *sumt* *Kornet*; *sumt* *av* *di* (*o:* en Deel *beraf*); *sumt* *er* *gamalt*, og *sumt* *er* *nytt* *ic.* *Ligesaa* *i* *Fleertal*. *Sume* *Dagarne*; *sume* *Styhti* *ic.* *Nogle* *St.* „*some*“, og *summe*. *G. N.* *sumr* (*pl.* *sumir*); *Ang.* *sum*, *Eng.* *some*; *Goth.* *sums*. — *Afviq.* *sumle* (*før* *sumlege*), *Nhl.* *Sf.* *G. N.* *sumlegir*; *Sv.* *somlige*.
Sumar (u'), *m.* (*og* *n.*), *Sommer*, den varme *Årstid*. *Nogle* *St.* *Summar*, og *sum* *Somar* (*og* *Somaar*), *Tel.*, *Samar*, *Dfl.* *Saamaar*, *Gbr.* *Drk.* *Ned* *andet* *Kjøn*: „*elit* *Sumar*“, *Nbg.* *Tel.* *G. N.* *sumar*, *n.* (*og* *sumarr*, *m.*); *Ang.* *summer*. *Fleertal* *sædvanlig* *Sumrar* (*nogle* *St.* *Sumbra*). *I* *Sumar*: *i* *denne* *Sommer*. *I* *Sumar* *var*: *for* *leden* *Sommer*. *Sf.* *i* *Fjor* *Sumar* (*forrige* *S.*), og: *i* *fyre* *Sumar* (*næst* *forrige* *S.*). *Ein* *Sumaren*, *el.* *ein* *av* *Sumrom*: *en* *af* *de* *sidste* *Sommere*. *Til* *Sumars*: *til* *Sommeren*. *En* *Dativform* *Sumre* (*Sumbre*) *bruges* *i* *Forbindelsen* „*av* *Sumre*“, *o:* *efter* „*Sumarmaal*“ (*f.* *d.*), *f.* *Gr.* *sem* *Bitor* *av* *Sumre*, *o:* *sem* *Uger* *efter* *14de* *April*. *I* *Sammensætning* *omverlende* *Sumar* *og* *Sumars*; *saaledes* *Sumar(s)-bunad*, =*dag*, =*føre*, =*natt*, =*plagg*, =*sol*, =*varme*, =*veder* (*veer*), og *fl.*
sumarbær, *adj.* (*om* *en* *Ko*) *som* *har* *kalvet* *om* *Sommeren*.
Sumardraatt, *m.* *Udbytte* *af* *Sommeren*; *især* *af* *Mælkevarer*.
Sumarfugl, *m.* *Fugl* *som* *man* *kun* *seer* *om* *Sommeren*; *Trækfugl*.
sumarhoggen, *adj.* *sælvet* *om* *Sommeren*.
sumarleg, *adj.* *sommerlig*; *om* *Veiret* *ic.*
Sumarmaal, *n.* *den* *Lid* *hvorfra* *Sommerhalvaaret* *regnes*, *nemlig* *den* *14de* *April*. *Dgsaa* *kalbet* „*Sumarnæterna*“ (*Dativ* *Sumarnottom*). *Nodst* *Veiternæterna*.
Sumarnæter, *pl.* *f.* *Sumarmaal*.
Sumarsbolk, *m.* *en* *Deel* *af* *Sommeren*; *og* *sum*: *Sommermaaneberne*.
Sumarshalva (*el.* =*holva*), *f.* *Sommerhalvaaret*. *Dgsaa* *kalbet* *Sumarsida* (*Dfl.*), *Sumarsparten* (*Berg.*), *Sumartalet* (*Trondh.*).
sumarslang, *adj.* *sommerlang*. *I* *Forbind.* *ein* *sumarslang* *Dag*.
Sumarvinna, *f.* *Høstet* (= *Slaatt*).
sumd, *adj.* *svømmedygtig*, *som* *kan* *svømme*

(fymja). *Nogle* *St.* *fymd* (y'), *Sdm.* *og* *flere*, *og* *sum*: *fynd* (y'), *Nbg.* *G. N.* *syndr*. *Sf.* *Sund* *og* *sunda*.
sumde, *f.* *fymja*. — *sume*, *f.* *sum*.
Sumfot, *m.* *Svømmefod* (*vaa* *Fugle*). *Nyf.* *Oftere* *Sumlabb*. *I* *Tel.* *Sundleiv*.
Sumfugl, *m.* *Bandfugl*. *Tel.* (*Hvidseid*).
sumla, *v. n.* (*ar*), 1) *pladsf.* *røre* *i* *Band* *eller* *Bædse*; *saaledes* *og* *sum*: *svømme*, *bade* *fig.* *B.* *Stift.* *Sf.* *svaunla*. — 2) *røbe*, *røre* *i* *en* *Masse*; *sløse*, *ødsle* *med* *noget*. *San* *heve* *til* *aa* *sumla* *med*: *han* *har* *noget* *at* *rutte* *med*; *han* *svømmer* *i* *Overskud*. — 3) *søle*, *spilde* *Lid* (*fl.* *rota*); *være* *længe* *oppe* *om* *Afstenen* *Dfl.* (*Sv.* *Dial.* *sumla*). — 4) *v. a.* *ødsle* *bort*, *forøde*. *San* *hadde* *sumlat* *det* *burt*. *Dgsaa*: *røre* *sammen*, *bringe* *i* *Uorden*. *Nordl.* (*G. N.* *sumbla*). *See* *og* *sum* *svimra*.
Sumlabb, *m.* *f.* *Sumfot*.
Sumling, *f.* *Pladsken* (*f.* *sumla*); *og* *sum* *Ødselhed*; *Selerie*; *Lidsspilde* *ic.* *Nogle* *St.* *Suml* (*Summel*), *n.* *Dfl.*
sumlug, *svimmel*; *f.* *svimrug*.
[Summ], *m.* *Sum* (*Lat.* *summa*).
sumpa, *v. a.* (*ar*), *røre* *sammen*, *forvifle*. „*sumpe* *i* *Hop*“, *Tel.*
Sumpa, *f.* *Røre*, *Forvifling*; *en* *uordentlig* *Mæse*. *Tel.* *og* *fl.*
Sumper, *m.* *i* *Forbind.* „*komme* *i* *Sumpren*“, *o:* *komme* *bort*, *blive* *glemt* *eller* *spildt*. *Sdm.* *Sf.* *forsumprad*.
sumraft, *v. n.* (*ast*), *blive* *Sommer*; *saac* *et* *sommerligt* *Udseende*.
sumstad, *adv.* *sommesteds*. *Nogle* *St.* *sumstaden* (*sumesta'n*) *og* *sumstads*. *Hedder* *og* *sum* „*sume* *Stader*“, *og* *i* *Dativform* (*sumom* *Stoddom*) „*sumaa*-*stodaa*“ (*o'*), *see* *Stad*.
sumtid, *adv.* *somme* *Lider*, *stundom*. *Dgsaa* *adskilt* „*sume* *Lider*“; *nogle* *Steder* „*sume* *Liderna*“, *forfortet* „*sumt'en*“.
Sumul, *f.* *Simla*.
Sund, *n.* 1, *Svømming* (= *Sum*). *Roma* *aa* *Sund*: *komme* *til* *at* *svømme*. *Nbg.* *Nedengs*. *G. N.* *sund*. *Dgsaa* *det* *samme* *som* *Sundnuge*.
Sund, *n.* 2, *et* *Sund*, *smalt* *Farvand* *eller* *Indløb*. *Nogle* *St.* *afviq.* *Synd*, *Sdm.* *Ndm.* *G. N.* *sund*; *Ang.* *sund*, *Eng.* *sound*. — *Paa* *Dfl.* *betegner* *Sund* *og* *sum*: *et* *Fergested*, *Oversætssted* *i* *en* *Na*.
fund, *adj.* *revnet*, *hullet*, *ikke* *heel*. *Nyere* *Form*, *f.* *funder*.
funda, *v. n.* (*ar*), *svømme* (= *fymja*). *Dgsaa* *v. a.* *lade* *svømme* (= *sundrida*). *Ostert.* *Ellers* *i* *anden* *Form*: *fynda*, *Hall.* *Walb.* (*G. N.* *synda*: *svømme*).
Sondag, *m.* *Søndag*, *første* *Ugedag*. *Nogle* *St.* *afviq.* *Syndag* (y') *og* *Sondag* (*især* *Dfl.* *og* *nordensfjelds*). *Oprindelig* *Sunn-dag*, *d. e.* *Solens* *Dag* (*fl.* *Maandag*), *G. N.* *sunnudagr*, *Ang.* *sunnandäg*.

Sf. Kvitsunn. — Til Søndags: til Søndag. Sinne Søndag: f. Sinn. — **Sundagshelg**, f. Søndags-Døgnat, regnet fra Løverdags Aften. **Sundagskveld**, m. Søndagsaften. **sunder** (sundr), adv. sender, itu, i Stykker; ogsaa: adskilt, fra hinanden. Mest alm. forfattet til **sund** (nogle St. sunn) og ofte i Forbindelse med „i“, nemlig: i **sunder** (i sund), f. Gr. Det gjelt i **sunder**. G. N. sundr, og i **sundr**; Ang. **sunder**; Goth. **sundro**. (Sf. **sundra**, v.). — I de vestlige og nordlige Egne gaar Ordet over til et Afskiltv **sund**, med Betydning: brusten, revnet, hullet (brugt som Modsetning til „heil“), og med fuld Betning, f. Gr. „ein **sund'e** Sto“; „eit **sundt** Glas“; „nokre **sunde** Klæde“ ic. Saaledes ogsaa i Sammensætning, f. Gr. **sund(e)hoggen**, **sundt-hogget**, **sunde-hogne**. Nogle Steder **synd** (synd'e), i Neutr. **syndt**; Edm. og flere. Den ældre og rettere Form er derimod: **sunder** (uden Betning), f. Gr. **sunder-hoggen**, **sunderhogget**, og i Fleert. **sunder-hoggne**. Hertil mange Sammensætninger med Particp, som: **sunder-brotten** (o'), =stakt, =haffad, =skipt, =sløvyd, =srafad, =ri-ven, =sigen, =sforen, =slegen (e'), =sliten, =slytt, o. f. v. Særsfikt kan mærkes: **sunderbytt**: deelt i flere Parter. **sunder-havd**: adskilt, tagen i Stykker. **sunder-lagd**: lagt fra hinanden; ogsaa: deelt, skiftet. (Afvig. „**sunn-lagt**“, Trondh.). **sunderlamrad**: forslidt ved langvarig Gnidning; f. Gr. om Kjøretøi. („**sunn-lamra**“, Trondh.). **sunderstjeken**: revnet af Nyssefse. **sundersteken**: tagen i Stykker, senderlemmet.

sunda, svimle; f. **svinra**.

Sundleiv, m. Svømmefod paa Fugle. Tel. (Binje). S. Sumfot.

Sundmage, m. Svømmeblære i Fiske. Dstl., ogsaa i Nordl. (Lof.). Ellers kaldet **Sund**, **Nebenæs**; ogsaa **Sogmage** (o'), **Harb**. (Sf. **Klatmage**). Jsl. **sundmagi**.

Sundmann, Førgemand. Dstl.

Sundpenngar, pl. Førgelson.

sundra, v. a. (ar), adskille, sætte fra hinanden. G. N. **sundra**. (Afvig. **sunder**). **Sundra** fraa: frastille, affondre. (Iffe meget brugt.).

sundrida, v. a. (rid, veld), ride en Hest ud i Vandet, saa at den maa svømme. Lister (f. **Sund**, 1). Sf. **sunda** og **symja**.

Sundring, f. Adskillelse; f. **sundra**.

Sundstæd, m. Førgestæd, Dverskæftstæd ved en Na. Dstl.

sundt (sender), f. **sunder**.

sungen, part. **sungen**; f. **syngja**.

sunn, adv. syd, til Sydsiden. Brugt i Hall. f. Gr. **sunn** um Fjeldet. Afvig. **synn**, **Guldalen**. Sf. **sud** (syd). Mere alm. i Stedsnavne, som **Sunnfjord**, **Sunnmøre**, **Sunn-dal**. (G. N. **Sunnfjördr** ic.). Nogle St.

synn, saaledes paa Edm. altid „**Synnør**“ og „**Synnøring**“. — Hertil **sunnan**, **sunnarlege**, og **Abj. syndre** (**synn-re**) med Suprl. **synst** (**synnst**).

fsunn, adj. **sund**, frisk. I. **gesund**.

sunnan, adv. **sundenfra**. Mange Steder **sunna**, og afvig. **synna**. G. N. **sunnan**. — **sunnanetter**: **sundenfra**, mod Nord. (Afvig. **synna-ette**). **sunnansyre**: **sundenfor**. **sunnan-til**: a) i den sydlige Deel; b) **sundenfra**. Nogle St. tydeligt: **sunnan-te** (**Harb. Tel. Hall.**); andre St. **sunna-te** og **synna-til**. Sf. **sunn**.

Sunnandrag, n. og **Sunnandraatt**, m. Lufttræk fra Syd i Syerne.

sunnansjells, adv. **sundenfor** Fjeldene.

Sunnankast, n. **Vindkast** **sundenfra**. **Sunnan-mann**, m. En som er kommen **sundenfra**. Iffe alm. (Paa Edm. **Synna-ette-mann**).

Sunnarveder, n. **Velr** fra Sydfanten. (**Sunnaveer**, **Synnaveer**).

Sunnanvind, m. **Søndenvind**. (Afvigende: **Sunnavind**, **Synnavind**). Sf. **Landshyning**, **Utsyning**.

sunnarlege, adv. **sydlig**, ude mod Syd. Det ligg langt **sunnarlege**. (**sunnale**, **synnalege**). Lidet brugt. G. N. **sunnarla**; Jf. **sunnar**: **sydligere**.

Sunnfjording, m. **Judbygger** af Søndfjord (i Bergens Stift).

Sunnmøring, m. f. **Mør**.

Sunu (**Sene**), f. **Sin**.

Sup, m. 1) en Mundfuld af Drikke eller Søbemad; en **liben Slurk**. Alm. (Sv. **sup**). — 2) **Suppe**; f. **Supa**. — 3) et Rør til Afledning af Nøg; en **Nøgmat**. Sogn, **Bald**. Dgsaa: et lidet Aldstæd med Storfteensrør. **Bald**.

supa, v. a. (**syv**, **saup**, **soper**), 1) søbe (en **Vædfe**), træffe ind i Munden. G. N. **súpa**. (Supin. **lyder** alm. **sope**, o'). — 2) æde med Stkee; f. Gr. **supa** **Mjolt**. — 3) drikke smaat, tage en og anden **Slurk**; saaledes ogsaa: **pimpe**, **smage** ofte paa stærk Drif. Sf. **Sepe**.

Supa, f. **Suppe**; **Bølling**. Nogle Steder i anden Form: **Sup**, m. **Harb.**; **Supard**, n. **Sogn**, **Bald.**; **Supan**, f. **Nff**. Paa Edm. derimod „**Supa**“, f., men vistnok for **Supan**, da Endelsen „a“, som her er usædvanlig, ogsaa beholdes i Sammensætning, f. Gr. **Supa-fat**, **Supa-mjøl** og fl. Dgsaa i Trondh. Stift i samme Tilfælde med „a“, saaledes i **Fosen** „**Supamat**“, o: **Søbemad**, **Suppe**. (Sv. **supanmat**). Regelret skalde det være: **Supemat**, **Supemjøl** o. f. v.

Supar, m. En som gjerne drikker stærk Drif. Sv. **supare**.

supetjær, adj. **som elsker** Drif.

Suping, f. **Søben**; ogsaa **Pimpen**.

Suppa, f. **Tømmerhob**; f. **Soppa**.

sur (nu), adj. 1) **suur** i Smagen; **syrlig**.

G. N. sūr(r). — 2) raa, skarp, fuld af skarpe Bødder; om Jord. **Jf.** sur i Augom: suurrølet. — 3) barst, ublid; om Luft og Veir; ogsaa: bitter, ubehagelig, om Livs- vilkaar; suurrøende, vranten, om Personer. **Sura**, f. **Syre** (Urt), *Rumex Acetosus*. **Sæt.** **Tel.** (G. N. sūra). Ellers kaldet **Sure-** gras; nogle **St. Syra**; ogsaa **Sursyra**, **Hall**, og fl. **Jf.** Gausfura, **Reinsfura**. **Sur-apall**, m. **Stov-Abild**. **Surbrand**, n. **Suurbrød**. **Surbrim** (it), n. **fyrlig Dst** (Brim). **Sur-eple**, n. **Stovæbler**. **Surfisk**, m. **Fisk** som er saaledes tillavet, at den holder sig suur. **Iser:** **Surfild**, f. (Ironbh.). **Jf.** **Rassifk**. **Surka** (u'), f. en skimmelagtig **Storpe** paa **Kjød** eller **Fisk**; **Smuds**, **Ureenhed** som læg- ger sig i **Rynkerne** paa **Overfladen**. **Berg.** **Sifst**. **surkast**, v. n. **blive skimlet** eller **smudsig** paa **Overfladen**. **surkutt**, adj. **smudsig**, **ureen**. **surka** (u'), v. n. (ar), **nyne** (= **fulla**); og- saa **spille sagte**. (**Jf.** **Sv.** **forla**: **risle**). **Surling**, f. **sagte**, **nynde** **Lyb**. **Surleike** (uu), m. **Suurhed**. **surlynd**, adj. **vranten**, **uvenlig**. **Tel.** **Surmysa** (y'), f. **suur Valle** (= **Syra**). **surna**, v. n. (ar), **blive suur**. **Surning**, f. **begyndende Suurhed**. **Surp**, n. **Søle**, **Dynd**. **Jæd**, og fl. **Ufvig**. **Sørp**, **Ironbh.** — **surputt**, adj. **solet**. **surpa**, v. a. (ar), **røre sammen**, **blande** til **Foder** (**Surpa**); ogsaa: **affærdige** i en **Hast**. **Surpa** i **Sop**: **stræbe sammen**. **Surpa** **fraa** **seg**: **jasse fra** **sig**. **Surpa**, f. **Røre**, **blød Mæsse**; **iser** **Blød-** **foder** af **Hakkelse**, **Hø** eller **Korn**. **Lemme-** **lig alm.** **Nogle St.** **Sørpe**, **Dstl.** (**Sv.** **sörpa**). — **Surpestamp**, m. **Ballie** til **Blødfoder**. **surra**, v. n. (ar), **surre**, **suse**. **Surring**, f. **surrende Lyb**. **surra**, v. a. **surre fast**, **binde**. **Iffe alm.** **Sursmak** (uu), m. **fyrlig Smag**. **Sursyra**, f. **Sura**. **surta** (u'), **svætte**; f. **svorta**. **Surta**, f. **Sværtjord**; f. **Svorta**. **Surtesen**, f. **Svartsen**. **Sur-tre**, n. **Træ** som **visner** eller **raadner** saaledes at **Barren** løsnes af. **Dsterb.** **Saa-** **ledes Surtall**, f. og fl. **Jf.** **Søvr**. **surven** (u'), adj. **fugtig** om **Dinene**; **for-** **grædt**. **Ryf**. **survoren**, adj. **noget suur**, ogsaa **ublid**. **survøgd**, adj. **suurrøiet**. **susa**, v. n. (ar), **suse**, **lyde** som et **Windpust**. **Sus**, m. **susende Lyb**. **Suse**, m. **Keentals**, **Ung-Keen**; ogsaa **om** et **Føl**. **Dsterb.** (**Trysil**). **Susung**, m. en **Spler**. **Dstl.** **Susl**, n. 1) **Skyllevand**. **Jndh.** — 2) **Røre**,

Solerie; ogsaa **Sladder**. **Sdm.** **susla** (u'), v. n. (ar), 1) **pladste**, **søle**, **syse** med **Bakning** og **deslige**. **Ufvig**. **sutla**, **Hard**. (**Jf.** **susfa**). **Dgsaa**: **spilde** eller **bortføle** **noget**. **Susla** **notot** **burt**. **Tel.** — 2) **skulpe**, **give** en **slukkende Lyb**. **Tel.** og **flere**. **I B.** **Stift** **sutla** (**nogle Steber** **sultle**). — 3) **sladre**, **vrøble**. **Sdm.** **Ndm.** **Drf.** (**sultla**). — **Hertil** **Susla**, f. en **Sladderhistorie**; ogsaa en **Røre**, en **forvir-** **ret Sag**. **Susl**, m. og **Suslekopp**, m. en **Brøvler**. **Om** **Kvinde**: **Susla**, og **Suslekolla**, f. **Sus** (uu), n. et **Slags** **Mad** af **Kalvekjød**. **Tel.** **susfurr**, adj. **blød**, **geleagtig**. **susfa**, v. n. (ar), **syse** med **Vast** ic. (**Jf.** **susla**). **Hard.** **Susfa** **ut**: **væde**, **spilde** **Bød-** **ske** **paa**. **Susvorta** (**Fugl**), f. **Sysvorta**. **Sut** (uu), f. **Sorg**, **Bekymring**, **Ungstelse** for **noget** **forestaaende**. **G. N.** **süt**. **Dgsaa**: **Dmsorg**, **Dmhu** (= **Umsut**). **Lemme-** **lig alm.**, **dog** **sjeldnere** i **de** **nordlige** **Øgne**. **Heraf** **syta**. **Jf.** **sutra**. **Suta**, f. en **afrundet Blok**, **hvorover** **man** **trækker** **Fiskegarnene** **ind** i **en** **Vaad**. **Sdm.** (**Sute**). **suta**, v. n. **syse** med, eller **tage** **Vare** **paa** **noget**. „**Han** **faar** **sute** **mæ** **dæ**“. **Smaal.** **Dgsaa**: **rutte**, **svire**, **sværme**. **sutfull**, adj. **bekymret**, **ængstlig**. **sutlaus**, adj. **forgfri**, **ubekymret**. **sutleg**, adj. **bedrøvelig**, **som** **vækker** **Bekym-** **ring**. — **Forskjelligt** **herfra** **er** „**suteleg**“: **passende**, **middelmaadig**. **Smaal.** (**sjelden**). **Sutløysa**, f. **Frihed** for **Dmsorg** eller **Bekymring**; **Sorgløshed**. **Sutmaal**, n. en **bestaaelig** **Dmstændighed**, **en** **Sag** **som** **vækker** **Bekymring**. **Tel.** (**Su-** **temaal**). **Sutr** (u'), n. en **blandet** **Bødsk** eller **Drif**. **Tel.** (**Sutt'er**). **Noget** **lignende** **er** **Sudr** (**Sudd'er**), i **Ryf**. **Jf.** **Sutl**. **sutra** (u'), v. n. (ar), **hynke**, **klage**; ogsaa **grue** for **noget**. **Berg.** **Dstl.** **Tel.** og **flere**. (**Korttonet**: **sutra**). — **Sutring**, f. **Rynken**. **Sutu**, f. **Seta**. **Suul** (uu), f. **Suul**, **noget** **fedt** eller **fastigt** **at** **æde** **til** **Brødet**. (**Nogle** **St.** **ogsaa** **om** **Mælk** **til** **Grød**). **Alm.** **men** i **forskjellig** **Form**: **Suul** i **de** **sydlige** **Øgne** **til** **Hall**. **Bald.** og **Sogn**; **Sugl**, **Dstl.** og **Sbr.**, **Sul**, **Nordre** **Berg**, og **flere**, **Sovl** (oo), **el.** **Sovel**, **Dsterb.** **ogsaa** i **Nordl.**, **Sovl**, **Drf.** **G. N.** **süt**; **Sv.** **sofvel**. **Paa** **Sdm.** **adskilles** **Sul**, f. **om** **Brødsuul**, og **Sul**, n. **om** **Mælk** eller **Grødsuul**. **suvla** (uu), v. a. (ar), **forshne** med **Suul**. **Suuta** **seg**: **hjælpe** **sig** **med** **en** **vis** **Portion** **Suul**. **Ufvig**. **sula**, **Nordre** **Berg**, og **fl.** **Dgsaa** **med** **Dmlyd** **syvla** (**syvler**), **Tel.**, og **syse**, **Sdm.** (**Sel.** **syvla**). **Sjeldnere** **v. n.** **være** **tjenlig** eller **god** **til** **Suul**.

fulvref (e'), adj. ødsel med Suul, Kræsen, begjærlig efter det fede. Tel. Hedder ellers; fulvmyken (y), Hall.; fulvryr, Sdm., soveldryg, Nordl.

fulvllaus, adj. blottet for Suul.

Suuløysa, f. Mangel paa Suul.

Suulmat, m. Suulvarer; saftig Mad.

„Sovelmat“, Østerd.

fulvryr, adj. f. fulvref.

fulvug, adj. saftig, fed, god til Suul. Dg-
saa med Dmlyd: fylvig (?), fylig, Sdm.
og fylven, Tel. Hall. (Jf. fulva). Dg-
saa i Betydningen: lyst, morsom, drøi (omtr.
som saftig), f. Gr. „ein syllig'e Tale“, „ei
syllig'e Wisse“. Sdm.

Suulvara, f. Suulvarer Febevarer.

Sva, f. Svad. — sva, f. svada.

svabba, v. n. (ar), søle, spille Vand eller
Bædse; ogsaa: vade, pladske i Bæde (=
subba, sabba). B. Stift, Nordl. og fl. —

Svabb, m. og Svabba, f. en Søler,
Sjædseløs Person. Svabbing, f. Sølerie.

Svad, n. 1) en nøgen Klippegrund, en
Hjergkraaning hvor Jorden er affyllet
eller udstyrtet ved Skred. Alm. i de vest-
lige og nordlige Egne i Formen Sva; i
Nfj. Svad (Jf. Svoda). Afvig. Svæd; Sdm.
— 2) en flad Klippe, en Hjergflade
uden Jord (omtr. som Skarv). Sogn, Hall.
Øbr. og fl. Dg-
saa en Klipperyg i Spen.
Nordl. Sjelbnere om Klippegrund i Jor-
den. Valb. — 3) et Stykke aaben Sr, et
Bæstun som er omgivet af Der og Stjær.
Ndm. Jf. G. N. svædi: aaben Plads.

svad, adj. glat, slibrig; om Jorden. Nfl.
Skl. Helt i Neutr. (svadt, bergsvadt, jord-
svadt). Hedder ogsaa Svaden (svaen), i
Neutr. svadet (svæ). „Der haalt aa svæ“.
Hard. Jf. Svade.

svada, v. n. og a. (er, de), 1) flækkes af,
revne fra; f. Gr. om Hud. Hall. og fl. i
Formen sva, Præs. svar (for svader).
Han hadde fleget seg, so Kjøtet svadde fraa Bein.
Jf. Svedja, Svad, Svoda. — 2) om
Trær: løsnes i Barken, saa at den lette-
lig kan aflækkes (nemlig i Løvspringet om
Baaren). Hard. og fl. (sva). Dg-
saa om Barken selv: blive løs. Afvig. svaa, Tel.
(Andre St. flaga, laupa, ganga). — 3)
v. a. flække, afrive, f. Gr. Bark (= Løypa,
losta, fletta). Scl. og fl. Jf. Jøl. svedja
(svaddi): slænge.

Svadberg, n. en stor, nøgen Hjergflade;
bar Klippegrund. Nordl. Drf. Hall. og fl.

Svadbotn, m. Klippegrund i Vandet.

Svade, m. Fugtighed; Bædse under Bar-
ken paa Trærne (som Baaren). Scl. Hall.
(Svæ). Jf. Sevja og Save. Jøl. svadi:
Slibrighed. S. svad og svada.

svaden, adj. slibrig; f. svad.

Svadknaus, m. nøgen Hjergknold. Sogn.

Svadmork, f. Bark som rives af Trærne
om Baaren. Hard. (f. Mork).

svadna, v. n. (ar), blive hudløs (af Stød
eller Gnibning). Hall. (svana).

svadrøya, v. n. (er, te), sælde Haarene
jævnt, eller overalt paa een Gang. Hall.
(sværøte).

Svag, n. Svaien, Slingring.

svaga, v. n. (ar), svaie, slingre. B. Stift.
Beiningen tilbeels: svagje(r), svagde. (Nfj.
Sdm.). Jf. sviga.

svakka, v. n. (ar), pible, give en skulpende
Lyb, som Vand under Fødderne. „Da
svakka i Sko'naa“, Sdm. Jf. sukka.

[svakkingen (gj), adj. sygelig. Sdm. Sjelb-
nere: „svakke“, v: svag. I. schwach.

Sval, f. Svalegang, smal Gang eller Ud-
bygning paa Siden af et Huus. Nogle
St. Sval (o'), med Fl. Svaler. (Sogn,
Hard. Hbg.). G. N. svalar, pl. — Dg-
saa om en affides Gang med et Privet. (B.
Stift).

sva, adj. 1, svol, fjølig, lidt fald. Dg-
saa afvig. svaal, Sct. Tel. Smaal. G. N.
svalr. Paa Vos's betegner sval ogsaa:
meget fald.

sva, adj. 2, fortladen, mørk, dunkel. Berg.
Stift. Jf. svaldæmd. Maaskee egentl. sobet
eller roget; Jf. Svæla.

svala, v. a. (ar), svale, affjøle; ogsaa: lædse.
— svalast, v. n. blive fjølig. G. N. svala.

Svala, f. Vindpust, fjølig Vind. Nordl.

Svala, f. Svola. — svalde, f. svelgja.

svaldæmd (=dæmt), adj. fortladen, mørk i
Ansigtet. Hard. I Nordre Berg. svalleitt.

Svalderykk, m. fjølsende Drit.

svalka, v. n. smakke, smakke med Munden.
Hall. Andre St. pladske, vade ic.

svall, f. svella.

Svall, n. Snaf, Sanitale; ogsaa: Sladder.
Nogle St. Svæll og Svell; f. svalla.

Svall, m. Iis paa Markerne; f. Svell.
Dg-
saa en vis Hestefygdom, Sværte (?).
Zndh.

svalla, v. n. (ar), snaffe, prate, tale om
ubetydelige Ting. Nordre Berg. Valb. Hall.
og flere. Afvig. svælle og svelle, Vuftr.
Tel. Paa Sdm. svalle, om langvarig og
hæstet Sna; Jf. folla. — Svallar, m.
en Snaffer. Svalling, f. lang Sna.

Svalldøya, f. f. Svellbrune.

svalleitt, fortladen; f. svaldæmd.

svalling, adj. snaksom. Hall. Valb. og flere.
Nogle St. svælling og svælling.

svalna, v. n. (ar), svaies, affjøles. Sval-
ning, f. Afjøling.

svalt, f. svelta og svelgja.

svalvoren (o'), adj. noget fjølig.

svam, svømmebe; f. svemja.

svamla, v. n. (ar), pladske i Vandet; vade,
bade sig, svømme. B. Stift. Jøl. svamla.

Jf. sumla. Svamling, f. Pladsfen ic.

Svampr, m. Svøsvamy (Spongia).

svamra, v. n. (ar), svøve omkring, svømme,
tumle sig. Hall. Hertil Svamr (Svam-

mer), n. Tummel, Uro. Jf. Svarm.
Svana, f. Svane (Fugl). Ogsaa i en anden Form: **Svon** (o'), Kleret. **Svaner**.
 Hard. Afvig. fra G. N. svarn, m.
svana, v. n. (ar), svinde ind, aflage; ogsaa: lindres, stilles. Nordl. Edm. Hall. og fl. Troten heve svanat: Hævelsen har aftaget, svundet ind. Det svandat' der det svall: det svandt ind hvor det svulmede op (om en Opbruusning eller Hidsigthed, som er snart forglemmt). Edm. Jf. svina og svangna.
 Om et andet svana s. svadna.
svang, adj. 1) tom, sual over Mavens; især om Dyr som have faaet libet at æde. I B. Stift **svaang'e** (meget brugl.). Sv. Dial. **svang**, svånger. Heraf svengja. — 2) sulten, hungriq. Indh. og Nordl. G. N. svangr.
Svange, m. Lyffe, Vaarkrig paa Dyr; den bageste Deel af Lyndfiden. Næst alm. **Svangje**; i B. Stift **Svaangje**. Jf. Naare og Røyr.
svangna, v. n. svinde ind (= svana); om hovne kemmer. Dsl. Mofat trutna.
Svangsida, f. Lyndfide, Nummet fra Ribbenene til Lyffen (Svängen). I B. Stift **Svaangsi**(da). Jf. Tunnvembe.
svansa, v. n. vimsf; s. svinsa.
Svar, n. (og f.). Svar, Gjennmale; ogsaa: Underretning, Bæst. Tilbeels med Fleertal **Svor** (o'), Sogn, Vofs.
svara, v. a. og n. (ar), 1) svare, besvare en Tiltale. Tilbeels med Objekt i Dativ, f. Gr. han hadde svarat foreldrom so. Afvig. **Svaaraa**, Gbr. Drk. (G. N. svara). Nogle St. med Imperf. **svarde** (el. svarte) og Subj. **svart**. — 2) være ansvarlig, staae til Regnskab, indestaae for noget. Han skal svare til det. Dei hava myket til aa svara syre. — 3) udrede, betale et vist Krav. Svara Statt av ein Gard. — 4) v. n. gjenlyde, give Gjenslyd eller Echo. Det svarar i fjellet. Han dundrar, so det svarar i Veggjom. Hedder ogsaa „svara att-i“. (Nordre Berg.). — 5) passe sammen; træffe til, søie sig. Det svarar so til: det træffer sig saaledes; Forholdet er saadant. Det svarar ikke so syre meg: det falder mig ikke belelligt. Me saa no staa, for det svarar seg, o: hvorledes det søier sig, hvor Forholdet stiller sig. B. Stift (meget brugl.).
svarande, adj. passende at svare. Der ikke svarande paa det: det er ikke værdt at svare derpaa.
svaren (svoren), f. svoren.
Svaring, f. Besvarelse.
svarlaus, adj. forlegen for Svar. Standa svarlaus: blive Svaret skildig.
Svarm, m. Sværm, omsvævende Hob eller Selskab; ogsaa: Tummel, Uro. Hall. og fl. Andre Steder **Sverrm**. Eng. swarm, L. Schwarm.
svarpa, v. a. (ar), støde, drive, slænge. Hall.

Ogsaa v. n. „svarpe til“: staae til, give et Slag. — **Svarp**, m. Støb, Slag.
Svarsmann, m. den som man henvender sig til med et Vrinde; En som skyder at svare for en anden, eller for et Selskab. Tel.
svart, adj. 1) sort, kulfarvet. Afvig. **svaart**, Sæt. Ellers kun i Femin. **svort** (o'), Hard. Vofs og fl. G. N. svartr (svört); Sv. svart; L. schwarz, Holl. zwart, Eng. swart, swarthy. Faa svart paa tvitt: faae en skriftlig Bekræftelse. — 2) meget mørk el. dunkel; især om Lusten. Der svart ut i Bjorden, — ut i Hævet; im i Hjellem ic. Trohta ut i svarte Natte. Ogsaa: skibben, smudsig, for Gr. om Klæder. Tel. Gbr. Der berre svarte Armodi: den hderste Armud. — 3) øde, blotet, afryddet; f. Gr. om Marker hvor Græsset er afsødt. Næst brugl. i Trondh. Stift; saaledes i Fosen: Der reint svart syre Fisk: der er ingen Fisk at faae. Et svart Nar: et Nar da Jangsten er ganske mislykket. Falder nær sammen med svørt, s. svør. — Som Subst. bruges **Svar'en**, og **Svarta** (f.), om sorte Dyr, især Heste. Jf. Verbet svorta.
svarta, see sort ud; s. svarta.
Svartbak, m. Havmaage. Nordl.
svartbrend, adj. sort af Forbrændelse.
svartbrynt, adj. fortbrynet, som har sorte Dienbryn.
Svartebok, f. Svartekunst.
Svartehuva, f. Hue for en gift Kvinde. Nordre Berg. Faa Svartehuva: blive Kone.
Svartekunst, m. Tryllekunst, Manekunst. L. Schwarzkunst, egentl. en Mistydning af „Nekromantie“ (Diez, Rom. Wört. 1, 288). Hertil ogsaa: **Svarteboki** (sjelbnevne Svartekunsthoki): en Bog med Trylleformularer. **Svartekulen**: en Skole for Tryllekunst. (I Folkesagn).
Svarteskog, m. Skov i Winterdragt, eller uden Løv. Sengja i Svartestogen, om Fugle.
Svartespetta, f. den sorte Trappikker; see Spetta.
Svartestilla, f. Blifstille, det at Seen er ganske fri for Vølger.
Svartetrast, m. den sorte Drossel, Solfort. Jf. Slysvoja.
Svartfen (e'), n. Sump med sort Jord uden Græs. Afvig. **Surtesfen**, n. Lister.
Svartfenn, f. Hall.
svartflekkutt, adj. fortplettet.
svartgaarutt, adj. fortktribet.
Svarthavre, m. Flyvehavre. Hall. og fl.
Svarthegg, m. = Trollhegg. Gbr.
svartheerd, adj. fortkhaeret.
svartkædd, adj. fortkædt.
svartleg, adj. fortagtig; mørk.
svartleitt, adj. fortkladen; mørk af Hudfarve. Jf. svalleitt.
Svartmaur, m. sort Myre (Insekt).
svartmaalad, adj. fortkmalet.

- svartmyld (=myldt), adj. fortmuldet, f. Gr. om Ugerland.
- Svartmylda, f. fort Muldfjord. Tel.
- svartna, v. n. (ar), sorte, blive sort. Heder ogsaa svortna (oo). G. N. sortna. Det svartnede fyre Augom: det blev sort for Dinene (som i en Besvinnelse).
- Svart-ore, m. Elletra af den mørkere Art (Alnus glutinosa).
- svartrendad, adj. sorttribet; om Klæder.
- svarttringutt, adj. som har sorte Tværstriber eller Bæltter.
- svartsiduct, adj. sort paa Siderne.
- svartsfuk, adj. skinsyg, jalour. Drk. (Sv. svartfuk). Svartsfuka, f. Jaloufie (= Mistryggna, Nabryhskap). I Indh. „Svart-hosofjufe“; derimod „Svartsfufe“ om en vis Hefestygdom. (Sparbu).
- Svartsnigel, m. den almindelige sorte Snegl. (Esbvanlig: Svartsnigjel).
- Svarttorv, n. Løv af et dybere Løvlag (= Steintorv). Nordl.
- svartvoren (o'), adj. fortagtig.
- svart-øyg, adj. fortsiet. G. N. svarteygr.
- Svarv, n. Dmleb, Dmgang. Tel.
- Svarv, m. 1) Dmferd, Rundgang; en Ud-fart hvorfra man kommer tilbage ad en anden Vej. Num. Hall. og fl. — 2) en stor Due eller Halvcirkel; en Bugt ved et Vand, og deslige. Hall. Vald. Jf. Sverv.
- svarva, v. a. og n. (ar), 1) dreie, gjøre Dreier-Arbejde. Temmelig alm. især i de sydlige Egne. Ufvg. svorve (o'), Sæt. (Sv. svarfva). — 2) surre, omvinde med Traad; beklæde Lougværk med Slib. Sdm. Nordl. — 3) v. n. fare omkring, svinge, gaa i en Due eller Cirkel. Svarva i kring, Rkf. Vald. og fl. G. N. svarfast. Jf. svørva.
- Svarvar, m. en Dreier.
- Svarvejarn, n. Dreierjern.
- Svarvestol, m. Dreiestol, Dreierbænk.
- Svarving, f. Dreier-Arbejde.
- svarvis (li), adj. klog til at give Svar.
- svav (sov), f. sova.
- svava, v. n. vrøvle, snakke vidtløftigt. Ndm.
- Svav, n. Brøvl.
- Svavel, f. Svaavel.
- svaa, f. svada. — Svaa, f. Svide.
- Svaag, f. Svelg. — svaagaa, f. sviga.
- Svaaf, n. Bløde, Fugtighed af Regn eller Sne. Scl.
- svaaf, adj. urolig, ustabil; om Veiret; ogsaa: fugtig, regnfuld. Nhl. Hertil „Svaaf-veer“, n. uroligt Veir. (Jf. Jæl. svak, n. Uro, Larm).
- svaala, v. n. (ar), støie, snakke høit; ogsaa: leve lystigt, tumle sig i Snuus og Duus. Hall. Nordre Berg. — Svaal, m. høi-røstet Snaf, Støl, Lummel.
- Svaam, Svømning; f. Sum.
- Svaan, f. Brystfjød. (Rjetsvaan). Gbr. Raafsee for Svon (o').
- svaang, f. svang. — svaaraa, f. svara.
- svaasfa, v. n. arbejde i Bøde og Uveir, strabadere (= vaasa). Nordre Berg.
- Svaavel, n. Svovel (= Brennestein). Betonet som Svaav'el. Nogle St. Svavel. (Vald. og fl.). Sv. svafvel; L. Schwefel. — Svaavelstikka, f. Svovellikke. Svaavelter (e'), m. Svovellugt.
- Sve, f. Svida og Svide.
- Svedja, f. Saar i Hud; f. Svoda.
- svegen (e'), fugtig; f. sveig.
- Svei (?), m. en Ruus. Bera paa ein Svei: være drucken. B. Stift, Nordl. (Raafsee efter det danske Svai). Jf. Sveim.
- sveia, f. sveigja. sveien, f. sveig.
- Sveig, m. en tynd og bøjelig Kvist. Loten, Gbr. og fl. I Nordl. Sveigja (Sveia), f. ogsaa om et Nils. Andre St. Sviga og Svige. Jæl. sveigr. Sv. Dial. svog og svige. Jf. sviga.
- sveig, adj. fugtig, lidt vaad; f. Gr. om Klæder. Hall. og fl. Ufvg. sveigjen (e'), Vald. og sveigjen (sveien), Smaal. Jf. søgg.
- sveigja, v. a. (er, de), bøte, krumme; f. Gr. en Kvist. Hall. og fl. (sveie, i Imperf. sveigde). Ufvg. svøygja (svøya), med Imperf. svøygde, Nhl. Vos. G. N. sveigja. — Particijp sveigd, nogle St. svøyg.
- Sveigja, f. Kvist; Nils; f. Sveig.
- sveigna, v. n. (ar), blive fugtig (sveig). Hall. I Vald. sveigna.
- sveik (slog feil), f. svika.
- Sveim, m. 1) Dmsvæven. Hall. (libet brugl.). G. N. sveimr. — 2) en Dpbruusning; en liden Ruus. Hard. — 3) en paakommende Sygdom; især Smittot. „Ein Sottasveim“, Sdm.
- sveima, v. n. (ar), 1) svæve omkring. Hall. G. N. sveima. Jf. svima. — 2) stige til Hovedet, beruse; om Drik. Hard. — En anden Form forudsættes i vidseim, adj.
- Sveimerid, f. et lettere Anfald af Smerte. Hall. (Jfær om Fødselsmerter, ligesom Masar-rid).
- Svein, m. 1) Ungkarl, ugift Mandsperson. Sff. (tildeels udfalt Svenn). G. N. sveinn. Ellers alm. med Begreb af Rydhfshed (puer castus). Jf. Mey. — 2) en Tjener; især Hyrdebørg (= Gjætar). Drk. I Gbr. Busvein. — 3) Haandværksvend; En som har udlært. Ellers ogsaa med Begreb af en eller anden Bestilling; f. Gr. Fylgjesvein, Brudsvain, Skellarvein og fl.
- Sveindom, m. Svenddom; f. Svein, 1.
- Sveinkall, m. en aldrende ugift Mandsperson; Høbersvend. Tel. og fl. I de nordlige Egne: Drengfall.
- Sveip, n. Svøb, Dække hvormed noget om-svøbes. I B. Stift: Svøyp; f. svelpa.
- Sveip, m. 1) Lok, Bundt, Klynge; saasom af Traad, eller især af Straa paa en Ager. Trondh. Tel. og fl. Ufvg. Svøyp, B. Stift. (G. N. sveipr: Slynkning). — 2)

Knude, Sammenføjning; det Punkt hvor begge Under af et Træbaand fæstes i hinanden. **B.** Stift i Formen Svøyp. (3 Tel. Naam). — 3) Skif, Maneer (= Svip). Tel.

svæipa, v. a. (er, te), 1) svøbe, omvikle, indhylle. Afvig. svøypa, **B.** Stift. **G. N.** sveipa; **Sv.** svæpa. — 2) trække sammen i Bunder; ogsaa: gramse til sig, snuppe, opfange. (Sf. Landst. 135). — 3) tilkjøre Træbaand med Indsnit, hvorved begge Endere kunne sammenknyttes; f. Sveip, 2. — Et andet Ord er „svæipa“: at ligne, f. svipa.

Svæipa, f. Svøbeflåde, Dug eller Raabe hvori man kan indhylle sig. Tel. Ellers Sveipeduk, m. om et mindre Svøb.

Svæipelakan, n. Svøbelagen, Blee; Især Kliglagen, Kliglåde.

svæipeleg, adj. anseelig (= sviple); ogsaa: kjæk, skik. **Rbg.**

Svæipesteid, f. et Slags Bøverkam. Hall.

Svæiping, f. Indføbning.

svæiplik, adj. noget lig; f. svøiplik.

svæiputt, adj. 1) løftet, som ligger i Bunder eller Klhynger; f. **Er.** om Straa paa en Ager. **I B.** Stift: svøypett'e. — 2) flammert, bugtet i Aarerne; om Træ. **Sæt.**

svæifa, v. a. sammensveise; f. fjoda.

Svæit, m. Smule; f. Sveite.

svæitall, adj. som svæder meget, eller lettelig kommer i Svæd. Ikke alm. **I Tel.** sveitaal.

Svæit, m. 1) Svæd, fugtig Uddunstning af Huden. Nogle St. Sveitte. **G. N.** sveiti. Ogsaa uegentl. om Arbeide eller Nøie som frembringer Svæd. — 2) Blod af slagtede Dyr. **Jnh.**, ogsaa i Hall. og fl. **I Østerr.** Svete. **G. N.** sveiti (Blod); **Sv.** Dial. svett; ogsaa Ang. svät, **Mht.** sweiz. — 3) en Smule Bødste eller Gæst. Verre ein liten Sveite. (**B.** Stift). Ogsaa i Formen Svæit, f. **Er.** „altri Sveit'en“: ikke det allermindste. Søndre Berg.

Svæitebrøt (o'), n. Udbrud af Svæd; Ansalb af Svædning. **B.** Stift.

Svæitebrune (u'), m. Damp af Svæd; ogsaa om Svædens Virkning paa Klæderne.

Svæitedrope (o'), m. Svæddraabe.

Svæiteduk, m. Svædebug; Kommebug.

Svæitelaug, n. stærk Svædning. Hedder ogsaa Svæitebad, n.

Svæiteplagg, n. Udtøppe over Nyggen paa en Pathest (Kløvhest). „Svæitaplagg“, **Hård.**

Svæiterid, f. Anfald af Svædning. Nogle Steder Sveiteslaga, f.

Svæitt, n. Svædning; Arbeide eller Anstrenge som driver Svæden ud. **B.** Stift.

svæitt, adj. svædende, vaad af Svæd. **Alm.** (Sf. aalsveitt). **G. N.** sveittr, f. sølg.

svæitta, v. n. (ar), svæde, blive fugtig af

Svæd. **Sv.** svættas. Vel ogsaa i en ældre Form: svæta (er, te), hvoraf Particly svæitt.

Svæitting, f. Svædning; stærkt Arbeide.

svæiv, svævede; f. svæiva.

Svæiv, f. 1) Svangel, Skaf hvormed man ombreier noget, f. **Er.** en Slibesteen. **Jsl.** sveik; **Sv.** Dial. svev. Hedder ogsaa Veiv, dog mindre alm. — 2) Green, udstaaende Spids; f. **Er.** om Lafferne paa Dyrhorn. Hall.

Svæiv, m. 1) Sving, Omsvingning, Dands; tilbeels ogsaa en Kamp eller Dyst. Tel. — 2) Hvirvel, Rundgang; f. **Er.** Haarthvirvel (= Ringvøstter); ogsaa Hvirvelstrøm i Vand. Lister, **Rbg.** Tel. og flere. — 3) Svømmefod, Kalle paa Sødyr, Især paa Sælhund. (Robbesveiv). **B.** Stift, **Nordl.** **G. N.** sveif, f. Nogle St. Sveiv.

svæiva, v. n. (ar), svinge, vifte med noget. San gieng og sveivar med Staven. **Nordenfjelds.**

svæiva, v. a. (er, de), svinge, dreie, ombreie, f. **Er.** et Hjul. **Jæd.** **Rbg.** Tel. og flere. Af svæiva, sveiv. (Sf. draga og snu). Sveiva seg: svinge sig rundt; dansfe.

Svæiverom, f. Svævrom.

Svæiving, f. Svingning; Omhvirløsing.

Svæk, f. Svik. svæken, f. svæken.

Svækk, f. Særkning, liden Fordybning; for **Er.** om Indbøiningen i Midten af Fodsaalen. **B.** Stift, ogsaa: Svikk, Sogn; Svøkk (o'), **Sdm.** Andre St. Svkk.

svækkja, v. a. (er, te), svække. **Mht.** Ord. svæla, v. n. vimsfe, løbe hid og did. **Svel,** n. Vinsen, Lummel. **Hård.**

Svel, m. 1) Svælg, Hals; ogsaa et Gab, Slug (Sf. Hasvælg). **Afvig.** Svæg, Tel. **I Sæt.** Svaag (for Svalg?). — 2) Munsfuld, Slurk, saa meget som man kan svelge paa een Gang. **Afvig.** Svel, **B.** Stift. Fleertal vaskende, egentlig Svelgjer.

svælgja, v. a. (er, de), svelge, sluge, trække i sig. Finges maaskee med stærk Bøining ligesom **G. N.** svelgja, eller svelga (svelg, svalg, svolgit), men Formen svalg (som skal forekomme i Tel.) synes at være meget sjelden. **I B.** Stift gaar det over til svelja med Bøiningen svel, svalde, svalt (Sf. **Sv.** svälja). **I Nordl.** tilbeels Zimperf. svolde (svolt) og **Sup.** svolt (for svolget?); andre Steder svalbe, svølt (Df. Valb.); i **Sæt.** og Tel. svægje (svægjer, svægde, svægt). — Particly svelgd (sveld; ogsaa svold og svald), Neutr. svelgt (svelt).

Svelgtaka (?), f. et Slags smaa Pande-kager. „Svelkake“, **Sdm.**

Svelgrom, n. Slug, Afløbsrum, f. **Er.** i en Tragt. **I B.** Stift. **I Sv.** „Sveltrom“.

Svell, n. Jis paa Markerne; opsvulmet Jislag over en Bandaare i Jorden. **Søndre Berg.** Hall. **Afvig.** Svell, m. og Svall, m. Nedens og fl., Svoll, og Svodd, m. **Sæt.** Tel.; Svull, Smaal. **G. N.**

svell, n. Sv. svall (svall-is). Jf. Koyssvell og Dresfvall. Andre Stæder Jis, Haalle, Skugg.

Svell, m. Byld; s. Svoll.

svella, v. n. (svell, svall, svollet), svulme; i Særdeleshed: 1) svulme op af Frost, fryse op, danne et Jislag; om Vand i Jorden. Mest brugt. i de sydlige Egne. Afvig. **Skvelle** (skvell, skvall), Indh. (Jf. fjøva, fry, ora). G. N. svella: svulme; Ang. svellan, Eng. swell. — 2) bulne, angribes af Svulst, om et Sted paa Lægemet; saaledes ogsaa: affætte Materie, suppureere; om Saar. Mere alm. Jf. Svoll. — 3) affondres ved Svulst. Jf. stød i Fingren, til ho svall ut-atter. Han hadde støtt ei Taa, so Naglen svall av. — Et andet Ord er „svella“ for svalla.

svellbrent, adj. Iisbrændt, om et Engstykke (s. Svellbrune). Nærb. I Soler svullbrent.

Svellbrune (u'), m. Jisbrand, Skade paa Græsroden af Jis som er bleven længe liggende. Oftere Svollbrune, Tel., Svullbruna, Num. Ogsaa: Svellbrenna, f. om en Iisbrændt Plet. Nærb. I Tel. Svalldøya.

Svelling, f. Dpsvulmen, s. svella.

Svelltapp, m. Jistap (Jiskul). Hall. Nogle Stæder Svulltapp.

svellter, adj. opvrossen og glat af Jis; om Market.

svelt, udfultet; s. svelta, v. a.

svelta, v. n. (svelt, svalt, svoltet), sulte, føle Hunger; ogsaa: lide eller pines af Hunger. G. N. svelta; Sv. svålt. Imperf. Jf. svolto (Hall.). Supin. sædvanlig svolte, nogle St. sulste. Part. svolten. Svelta til Maaltid: have stærk Nødlyst, saa at man føler Hunger til hvert Maaltid. B. Stift. Svelta i Hel: sulste ihjel. Jf. Svolt.

svelta, v. a. (er, e), sultføde, udfulte, lade sulste. Alm. G. N. svelta. Han svelte seg intje: han sparede ikke Mæden for sig. Particij svelt.

Svelta, f. 1) Sult, knap Næring. — 2) et Slags langvarigt Kortspil.

Sveltesfoder (=foer), f. karrig Fodring.

Svelting, f. Udfultning; Sultfeuur.

svemja, v. n. (svem, svam, svomet, o'), svømme, bevæge sig fremad paa Vandet. Soler (forttonet: svemm'er, svamm, svømmi). Ogsaa i Valbers svemja, med Imperf. svom (oo), Pl. svomo (i Skibre), eller svagbriet: svømde, svamt (i Vang). Ellers overgaaet til symja (sumde), dog tildeels med Imperf. saam. G. N. svima (svam) og symja; Sv. simma (sam). Ang. svimman (svam), Eng. swim.

Svemm, f. Svevn, svæna, f. svina.

Sveng, m. 1) Snævring, smalt Punkt (see svengja). Hall. — 2) Smalhed, Tomhed. Mere alm. Stundom Svengen, og stundom

Sprengen: snart en Udfultning og snart en Dverfjeldse.

svengja, v. a. (er, de), indsnibe, gjøre smalere. (Af svang). Svengja seg: gjøre sig smal, trykke Mæven ind. B. Stift. Particij svengd. — Hertil svengjast, v. n. blive smal eller tom (svang). G. N. svengjast. Ogsaa: blive graadig eller sulten. Dagarne lengjast, og Magarne svengjast. (Nemlig i Slutningen af Vinteren).

svengurt, adj. ujævn i Kanten. Hall.

svenskt, adj. svenskt, henhørende til Sverige. G. N. svenskr. — Svenske, m. svenskt Mand. (Mest alm. Svænksje). Svenska, f. svenskt Kvinde. — Landsnavnet Sverke lyder mest alm. „Sverik“, med aabent e (e'); forðum Sviarike.

Sverd, n. Sværd, Huggevaaben. Lyder alm. Svær. G. N. sverd. — I Schl. er „Svær“ eller „Nesa-svær“ (o: Jettesværd) ogsaa en Benævnelse paa en opreist smal Steen (Bantasteen); ellers kaldet Rise-pil.

sværja, v. a. og n. (svær, svor, svoret, o'), sværge, forfætte med en Ed. Sværens lyder alm. „svær“, med reent æ, og uden nogen Endelse. (Jf. berja og verja). Imperf. svor (oo), Pl. svoro, med luft o; derimod Supin. svore, med aab. o (o'). Imperativ svær (svær), Pl. sværje. (Jf. svoren). G. N. sværja (sver, sör, svarit); Sv. svärja (svor, svurit). — Sværja av: affværgje. Sværja fyre: forsværge, negte. Eg kann ittje sværja fyre det, o: ikke ganske negte det. Kan ogsaa hedde: Der ittje sværjande fyre det. Jf. svær og eldsvær.

Sverjing, f. Sværgen.

Sverke, m. Sværd (?). Benævnelse paa en stor Kniv eller deilige. Edm. (Sværtje).

Sverkel, m. Ring, Hvirvel; ogsaa Hvirvelled i et Vaand (= Leifinde). Gbr. Soler (Sverksjel). Jf. Svær, Svervel. Hertil Sverkelband, n. Vaand med et Hvirvelled. Gansdal.

Sverm, m. Sværm; Lummel; s. Sværm. Sverma, v. n. (ar), sværme, sværve om; tumle sig. Vel egentl. sværma.

sværra, v. n. (ar), hvirvle, dreie sig rundt (ligt sværra). Mandal. Hertil Sværra, f. og Sverrebasse, m. hvirvlende Skive eller Top (= Sværrfall).

svært, v. n. (er, e), være sort, vise sig i sort eller mørk Farve. Mest brugt i afvigende Former: svørte, Edm. Gbr.; svorte (oo), Drk. og fl.; svarta, Namb. Kun upersonligt, f. Gbr. „Da svørte i di“, eller „Da svørte paa dø“ (Drk.), o: der er noget sort i det, det viser sig som en sort Plet. (Jf. kvita, blaa, rauda).

svært, v. a. (ar), sværte, gjøre sort (svart). Mange Stæder kun om at sværte paa Dverfjæden, eller stryge Sværte paa; da det ellers hedder svorta (oo) om at farve sort. Afvig. svørte, Edm. (Tildeels med

- Bøiningen** = er, e). Jsl. sverta(ir). Sv. svårta.
- Sverta**, f. 1) Sværte, fort Dverstrykning. (Jf. Svorta). — 2) en fort Plet eller Stribe; en Windbyge som viser sig paa Søen. Nfl.
- Sverte**, n. Sorthed, Smuds, Ureenhed. Tel. **Sverv**, m. 1) en Hvirvel, Kredsgang; især Haarhvirvel (= Ringvofster). Tel. Jf. Kverv, Kvervel. — 2) et Hvirvelled i en Kjæde (= Leifinde). Dst. Jf. Sverfel.
- Sverva**, v. n. (sverv, svarv, svorvet), hvirvle, løbe om i en Kreds, som Vand eller Skum fra en Strøm. Nfl. (Jelsa). Dgsaa flere St. (saaftom i Dst. v.), men med svag Bøining og med Dvergang til svarva (ar). Dist. og gammelt Drd, sjønt afvigende fra G. N. sverfa (svart): at file (Jf. svarva: at dreie) og Goth. svairban: at vifte. Nere ligt Eng. swerve og Holl. zwerven: svæve, flakke om. Jf. Svarv.
- Svervel**, m. en Hvirvel i Vandet. Dst. Jf. Sverv, Sverfel, Kvervel.
- Svervla** (?), v. n. (ar). Svæve omkring, svinge, hvirvle. Jf. Rbg. svirla; jf. sverra.
- Svevn** (e'), m. Søvn, Slummer, Dvale. Rtg. Tel. Hall. Dgsaa: Svebn (og nogle St. Svebden), Hall. Bald.; Svemn, Schl. og fl., Svömn, Nfl., og mest alm. **Sömn** (e'). Af „sova“ i den oprindelige Form: sveva (e'), svav (Jf. svæv, svæva). G. N. svefn. — Rugga til Svevns (Sömn, Söms): bygge i Søvn. „Liggje i fastaa Sömnnaa“, f. fast. „Han æ i Sömnnaa febb'e“: man seer ham sovende; han gaar som i Søvn. Edm. Dette „Sömnnaa“ er vel det gamle svefninum).
- Svevnlaus**, adj. søvnløs; om en Tid (Nat), da man ikke faar sove.
- Svevnlöysa**, f. Søvnløshed.
- Svevn-naal**, f. Søvnorn (Tryllemiddel). „Sömnnaal“, Helg.
- Svevn-orar**, pl. Sandseløshed eller Forvirring af Søvn. Brugt i Dativ (Svevn-orum), f. Gr. „han laag i Sömnorum“, Drk., eller „i Sömnoraa“, Edm.; især om det Dteblik, da Sønnen har betaget En eller omtaaget hans Sandser. (Jf. G. N. svefnorar). Jf. lignende Betydning ogsaa Helorar og Himmelorar. S. Drar, og svevngren.
- Svevnsm**, adj. søvnagtig, sovesjær. Hall.
- Svevnug**, adj. søvnic, tilbøielig til at sove. Tel. og fl. (Afvig. svevnug, søvnic, søvnug, sømnug). G. N. svefnugr.
- Svevn-søvn**, adj. søvndrukken, sandseløs af Søvn. Afvig. søvnnøren ic. Noget lignende er „sömnruksjen“ (paa Edm.), om En som netop er vaagnet og ikke endnu kommen i sin rette Drden.
- Svevn-orsta**, f. Forvirring af Søvn. Dmtr. som Svevnorar.
- svi**, og **svia**, f. svida.
- Svid** (i'), n. Svidning. Jf. Sammensætn. som Svid-jarn ic. Om en anden Betydning. f. Svida.
- svida** (ii), v. n. (svid, sveid, svidet, i'), 1) svides, forbrændes; f. Gr. om Mad; om Græs og Korn. Det var jo turt, at Grajet sveid av. (Mange St. svia og svel). — 2) svide, stifte, bide paa Huden; om Hæde, og tillige om Kulde; f. Gr. Sviden var jo kald, at han sveid. — 3) svie, smerte; om Saar eller saarede Lemmer. Jf. denne Betydning oftere svag Bøining: svider (svie), svidde, svidt. G. N. svida (ix); Sv. svida (sved). — Dgsaa figurlig: lide for noget, føle slemme Følger deraf. Han fætt svida føre det. svida, v. a. (er, de), svide, brænde paa Dverfladen, affvide med Jld eller med opløbet Jern. Mest alm. svia, svie; i Nfl. og Edm. svide. G. N. svida. Particij svidd (ii). Bøiningen af dette og det foregaaende Drd bliver tildeels forverlet.
- Svida** (i'), f. en sveben Plet, et Stykke Jord som er ryddet ved Afbrænding. Afvig. Svea (Svee). Indh. Guldal, Dst. Svía, Nfl. (Sv. svejja). Hertil nogle Gaardsnavne, sædvanlig skrevne „Svee“. — Afskilt herfra er et Svid, n. som synes at bethede en aaben eller rummelig Plads (ligt Jsl. svid), men ellers kun betragtes som et Stedsnavn. Indh. (i For-men Sve).
- svidande**, adj. og adv. svidende; f. Gr. svidanthe; svidande kaldt.
- Svide** (i'), m. Svie; Smerte som ligner en Svidning; ogsaa figurl. Efterveer, slemme Følger. Mest alm. Svee (Svie); ellers ogsaa Svide, Nfl. Edm., Svadda, Namb., Svaadaa, Indh., Svaae, Drk., Svea, Smaal. G. N. svidi. Sv. sveba, f.
- Svideland** (i'), n. Jord som er ryddet ved Afsvidning (Svidebrænding, f.).
- sviden** (i'), part. sveben, lidet brændt. Mest alm. sveen og svien.
- Sviderid** (i', ii), f. Anfald af Svie, en Stund da man føler stærk Svie. (Nogle Steder Sveeri). Dgsaa kaldet Svide-slags, f.
- Svidevatn** (i'), n. Vædske som kommer ud paa et Sted hvor Huden er forreven. Jf. Hall. „Svevatn“. Jf. Heglege.
- Sviding** (ii), f. Svidning; ogsaa Svie.
- Svidjarn** (i'), et Stykke Jern til at svide med; især Mærtejern.
- Svidmerke** (i', ii), n. indbrændt Mærke eller Navn; f. Gr. paa Trætar. Nogle Steder Svidemerke.
- Svidsmak** (i'), m. sveben Smag.
- Svidrev** (i', e'), m. Lugt af noget som er svebet eller brændt. (Sveetar).
- Sviftunsvofa** (o'), f. St. Svithuns Dag, den 2den Juli. Rbg. (Sætt.), oftest i For-

- men Sviptungsoko; andre St. Svitzresoko, Hard., Syftunsofo, Num. Tel., Syftesoko (o'), B. Stift; Siftesufu og Siftesufes, Drk., Siftesok, Romod., Siftesok, Namb., Sefsvufu, Snaafen, Sefsof, Ndm., Settersok, Helg. — G. N. Svitusvaka (Svptunsvaka, Syftunsvaka), af Helgenen Svithunus's Navn.
- Svig** (i'), n. 1) Bugning, høiet Stilling. Lidet brugl. (G. N. svig). — 2) tynde, hølelige Kviste, f. Gr. til Baand; Vidiebaand. Hard. Sogn. Dstl. (Sveg).
- sviga** (i'), v. n. (ar), høie sig, bugne; ogsaa bølge, bugte sig, f. Gr. om Straa eller Kviste. B. Stift, Vald. Gbr. og fl. Nogle St. svega. 3) Guldalen fvaagaa. 3f. sveigja og Sveig. Disse Ord synes at forudsætte et Stammeverbum sviga (ii) med Bøining: svig, sveig, sviget (i'), som ogsaa findes i svenske Dial. (Nies 704). Efter en Meddelelse har dette Ord ogsaa været bemærket etsteds i Gudbrandsdalen.
- sviga** (i'), v. a. (ar), slaae med Nis (Sviga). Hall. og fl.
- Sviga** (i'), f. en høielig Kvist; et Nis. B. Stift, Hall. og fl. Uvig. Svugu, Drk. Dgsaa paa Edm. Svuge (u'). 3f. Sveigja.
- svigall** (i'), adj. tynd, høielig; f. Gr. om Trær.
- Svige** (i'), m. en høielig Stængel, Vidie, tynd Kjøp. Hall. i Formen Svigje (eller Svegji). 3 Gbr. Svega (m.). G. N. svigi.
- svigna**, v. n. (ar), bugne, høie sig. Sæt. G. N. svigna.
- Svigt**, f. Bøining. Giva Svigt: give efter for et Tryk, lade sig høie. Nordl. Trondh. Sv. svigt.
- svigta**, v. n. (ar), bugne, høie sig, el. lade sig høie; f. Gr. om Stænger. Nordl. Trondh. Sv. svigta.
- Svik** (i'), n. (og f.), 1) Svig, Falskhed; Bedragerie. Lidet brugl. G. N. svik. — 2) en vis Sygdom. Dstl. (Svef). Vel egentlig med Begrebet Forherelse eller Trolddom.
- svika** (ii), v. a. og (i), (svik, sveik, sviker, i'), 1) svige, slaae feil, ikke holde Prøve; f. Gr. om et Medskab som ikke er stærkt nok. (3 denne Betydning mest alm.). — 2) stusse, besvige En for noget som han har stølet paa; forlade En i Nøden; faaledes ogsaa: bedrage, forraade. G. N. svikja (sveik); Ang. svican.
- svikall**, adj. upaalidelig; f. sviksam.
- Svikar**, m. En som sviger eller slaar feil.
- svikfull** (i'), adj. svigefuld, bedragelig.
- svikhaal** (i'), adj. glat i Grunden; om en Bei med Isgrund som er fjukt af Sne. Tel.
- Svikf**, f. Huulning, f. Sveff.
- Svikf**, m. Svik, Tav i et Luftful paa en Lønde. Temmelig alm.
- sviklaus** (i'), adj. fri for Svig.
- Svikraad**, f. ondskabsfuld Plan.
- sviksam** (i'), adj. upaalidelig, falsk, bedragelig. Nogle St. svikall, ogsaa svikurt (i'), Rbg. og fl.
- Svil** (ii), m. Kant paa et Tag; faaledes: 1) Tagstjæg (= Ufs). 2) Vindfjed paa Enden af Taget. Drk. 3) Ryggen paa et Legtæg. Edm.
- svila** (ii), v. n. (er, te), belægges med et Islag, faae en Iskorpe; f. Gr. om Stene ved en Bæk. Vald. (Jøl. syla). Particyp **svilt**: islagt, iset.
- Svile** (i'), f. Svilling.
- Svill**, f. (fl. Svillar), Grundstok, en af de nederste Stoffe i en Tømmerbygning; faaledes ogsaa Dørtærffel. Alm. i de sydlige Egne; nogle St. Svidl, og i Tel. **Svidd**. Nordenfjelds oftere i Formen Syll. G. N. svill og sylla; Sv. syll (i Dial. svill). 3f. T. Schwelle, Eng. sill. Krøja Svillarne: lægge Grundlaget til en Bygning, fælde Grundstoffene sammen. Sogn, Eft. Paa Edm. "kneppe Syllanne".
- Svillmur**, m. en lav Muur under en Træbygning; et Underlag af Steen. Ved Trondhjem: Svillmur.
- svilt**, iset; f. svila.
- Sviling** (i'), m. Lareunge, liden eller halv-voren Lar. Mandal, Nhl. Hedder ogsaa **Svile** (i') eller **Svele**, Lister; **Svilling**, Nhl., **Silung** (og **Sillung**), Nordl. (3f. Jøl. silungr: Dred). Ellers kaldet **Lefting**, **Tart**, **Pjakt**.
- Svim** (i'), m. Art, Stik (= Svip). Hall.
- svim** (i'), adj. rask, hurtig (= fim); ogsaa: bekvem eller let at haandtere. Tel. 3f. svimt og svint.
- svima** (ii), v. n. (ar), svæve, tumle omkring (= sveima). Edm. Hedder ogsaa: **svimla**.
- svima** (ii), v. a. (ar), slaae til Besvimelse, bedøve ved et voldsomt Slag. — Sjeldnere v. n. besvime. Hall. Sv. svimma.
- Svime** (ii), m. Besvimelse, bevidstløs Tilstand. Kun i Forbind. med "i". Viggja i Svime: ligge besvimet, bevidstløs. Staa i Svime: bedøve med et Slag. (Alm.). G. N. svimi.
- Svimeslag**, n. Slag som volder Besvimelse, bedøvende Slag.
- svimla**, f. svima og svimra.
- Svimling**, m. en Græsart med bedøvende Kræfter, = Skjaf (Lolium). Dstl.
- svimra** (i'), v. n. (ar), svimle, faae et Anfald af Hovedsvimmel. Alm. dog med visse Sidesformer: **svimla** og **sumla**, Hard., **fundla**, Rbg., **fulna**, Hard. G. N. svimra, ogsaa svima og sundla (3st.).
- Svimre**, n. Svimmel, Anfald af Svimmelhed. Søndre Berg. og fl. Dgsaa i Formen **Svimr** (Svimmer), Hall., **Svimbr**, Edm.

Svimring, f. Svimmelhed, Tilbøstelighed til at svimle.

svimrug, adj. svimmel, som lettelig svimler. Tel. og fl. Dg. aa afvig. **sumlug**, **fundlug**, **Rbg.** (Andre St. er, **gren**).

svimt, adv. raast, hurtigt, let (= svint). Tel. S. svim.

Svin, n. 1) Svin (Dyr). G. N. **svin**. Jf. Gris (tildeels mere brugt.), og særskilt: Galt, Kone; Su, Sugga, Purka. — 2) den nederste Deel af en Nølletragt. Østl. (Formod. af Ligheden med et Svinehoved). Andre Steder kaldet **Sfo**. — 3) en svintst og stibden Tingest, om andre Dyr, ogsaa om Mennesker.

svina (ii), v. n. (ar), søle, rode som Svin. Jf. grifa.

svina (i'), v. n. (ar), svinde ind, falde bort, aftage; især om en Høvelse (ligesom svana). Hard. Sogn, Nff. **Ufvig**, **svena** og **svæna**: sagtnes, stilles (= dvina). Tel. (Vinje). G. N. **svina**. Jf. Ght. swinan: aftage, hentares (Belgand 2, 665).

Svinarv, m. Fuglegræs (Alsine). Nordl. **Svinebol** (oo), n. Liggested for Svin. **Svinebøle**, n. Svinefamilie; et Kulb Grise. B. Stift.

Svinefall, n. et slagtet Svin. Hall. ic.

Svineferd, f. svintst Afmærk.

Svinelag, n. Svinenatur.

Svinerot, f. Galtetand (Stachys palustris). Ellers **Svinefjonne**, Sdm., **Svinefjeld**, Sff.

Svinesmør, f. Smolt.

Svinetang, n. en Tang-Art som benyttes til Svineføde.

Sving, m. 1) Sving, Omdrejning. (Nyere Ord). — 2) Omvei, Omgang; ogsaa: en Udfart, en Spadsfergang. — 3) Bue, Vøining, f. Gr. paa en Vei; ogsaa: Snirkel, buesformigt Træk i en Tegning o. f. v.

svinga, v. a. og n. (ar), 1) svinge, dreie omkring. — 2) vende om, dreie tilbage, f. Gr. med et Fartøi, eller et Læs. Dg. saa v. n. tage en Omvei, gjøre en Vøining paa Veien.

Svingerom, n. Rum til at svinge eller vende, f. Gr. med et Fartøi.

svingla, v. n. fortunløs, bedøves. Tel. (Landsk. 225).

Svining (i'), f. Indsvinden; f. svina.

svinn, adj. 1) smal, smækker, mager. Hard. Nff. — 2) afholden, smaatærende, som spiser lidet. Jærb. Sff. Sdm. Helg. Efter en ældre Dptegnelse (Jensens Glosebog S. 118) skulde det ogsaa betyde: forsigtig eller „snedig“. (G. N. svinnr: flog). — 3) raast, hurtig (?). I denne Betydning tydeligst, da det sædvanlig hedder „svint“. G. N. svinn, om en Gly eller Strøm, f. v. maafsee betyde smal (eller sammentrængt), men tillige raast og stærk. Jf. Mht. swinde (raast), Goth. swinþs (stærk),

Ang. svið (d. samme).

svinsa, v. n. (ar), vimse, søtte omkring. Hedder ogsaa svansa. Jf. svinta.

svinsleg (ii), adj. svintst; ureenlig. Nogle St. svinurt; paa Sdm. svinesengen, (svinesingjen).

Svinsoff, Grævling; f. Svintofs.

Svinstrøta, f. Knurfsk. Ndm.

Svinsvorta, f. Svsvorta.

Svinyra, f. Skræppe (Høymola). Soler.

svint, adj. raast, hurtig. Hard. Jærb. Dg. og fl. (Maafsee for svinn; jf. L. schwind, geschwind). — **svint**, adv. hurtigt, i en Hast. Jf. svimt.

svinta, v. n. (ar), 1) løbe, trøppe, vimse afted. Jærb. Nff. og fl. (Jf. snerta). — 2) vifte med noget, svinge, slænge. Sdm. og flere. — 3) v. a. haste, paastynde. Svinta seg: stynde sig, være raast (svint). Hard. Tel. og fl.

Svintofs (o'), m. Grævling (Meles Taxus). Set. Tel. Ved Mandal: **Svinsoff**. Dette „Toks“ maa vistnok være et gammelt Thoks eller Thaks (pax) og faaledes samme Ord som det tydske Dach's. Jf. Nt. Tax, Hundetar og Sveinetar. (Schambach's Wörterbuch 227, jf. 323).

Svintærend, f. et kort Vrinde (Svinkeærinde). Jærb. og fl. Jf. svinta.

Svip (i'), m. 1) Udsende; visse Træk eller Egenheder, som strax kunne bemærkes ved et flygtigt Blikkast. Hard. Tel. Han heve Svipen av Moderfotter: han har en let bemærkelig Lighed med sin Moders Slægtninger. G. N. svipr: Udsende. — 2) Kjendetegne, Præg hvorved noget udmærker sig fra andre Ting; især om visse Egenheder ved en Kunstners Arbejder. Tel. (Jf. sviphag). — 3) Stik, Maneer, Fremgangsmaade; saafom i Arbejde eller Huusholdning. Der ittke noton Svip med det: det har ikke nogen rigtig Art. Tel. Hall. Hedder ogsaa **Sveip**, m. Tel., og **Svim** (i'), m. Hall.

svipa (i'), v. n. og a. (ar), 1) svæve hen, ile afted, haste. Tel. G. N. svipa. Jf. sviva. — 2) have et vist Udsende, gjøre et vist Indtryk ved første Blikkast (f. Svip). Jfær i Forbind. svipa paa, o: ligne, minde om; f. Gr. So svipar paa Moder si: hendes Udsende minder om hendes Moder; hun ligner hende. Hard. Rbg. Tel. Hall. og fl. Andre St. sveipa. (Helg.). — 3) give et vist Udsende, tilbanne, sætte Stik paa. Svipa til: pubse, pynte, gjøre takkelig. Hall. Svipa um: røgte, holde i rigtig Orden. Tel. — Unelig kan svipa ogsaa betegne: snerte med en Svøbe (Svipa).

Svipa (i'), f. 1, et Vindpust paa Søen. Sdm.

Svipa (i'), f. 2, Svøbe, Bidsk. Nogle St. **Svepa**, ogsaa **Svepu**, **Smaal**, **Svupu**, **Østerd**. G. N. svipa.

svipen (i'), adj. flink, behændig. Tel.
 Svipeslag (i'), n. Svøbeslag.
 sviphag (i'), adj. kunstsferdig, som gjør smukt Arbeide, eller hvis Arbeide udmærker sig ved første Møstak (s. Svip). Sæt. Sviphegd (i'), f. Mesterfkab, stor Kunstferdighed. S. sviphag.
 sviplaus (i'), adj. uanseelig, flau, som ikke har rigtig Skik. Hall.
 sviplek (i'), adj. anseelig, som tager sig godt ud. Dgfaa om Personer: flink, behændig. Nogle St. sveiplek (sveipeleg). Rbg.
 sviplik (i', ii), adj. noget lignende, som har en flygtig Lighed. (Helst i Fleertal). Tel. og fl. Hedder ogsaa sveiplik, Ndm. Nordl.
 Svipungsoke, f. Svifunsvofa.
 svira, v. n. (ar), svire, søle med Drif. (Nære Ord). Nt. sviren: sværme. — Svir, m. og Sviring, f. Svitr, Drif. — sviren, adj. tilbøielig til at svire; ogsaa: druffen.
 svirla, f. svervla.
 svirp, adj. rask, net. Rbg. — svirpa seg: gjøre sig lækker (?). Landst. 725.
 Svivorta, f. Svivorta.
 Svitte (ii), n. en stor Frygt eller Angstelse. Hall.
 Sviv (i'), n. 1) Svingning, Omdreining; den Hurtighed hvormed noget dreier sig; f. Gr. om en Rølle: So høve for litet Sviv, o: den gaar for sagte. Rbg. og flere, ogsaa Østl. og Trondh., tildeels udtalt Svev og Svæv. — 2) Omsvøven, Omstrefning (s. sviva); ogsaa en svaiende eller slingrende Bevægelse. G. N. svif. — 3) et uventet Tilfælde, noget som paakommer pludselig, saasom en Svaghed eller Sygdom; ogsaa om Spøgerie eller underlige Synet. Nhl. S. følg.
 sviva (ii), v. n og a. (sviv, sveiv, svi- vet, i'), 1) svinge, dreie sig, løbe rundt; f. Gr. om et Hjul. Meget brugl. i de sydligste Egne (Sød. Rbg. Tel. og fl.); Jf. tunna, tulla, suu seg. Om Menneker: sviva seg, o: svinge sig rundt, dansfe. Sød. og fl. Aug. svifan (sváf): gaae rundt; Sv. Dial. sviva. Heraf svelva, Sveiv, Sviv. — 2) glide til Side, steie ud, drive af fra den rette Linie. Seiden sveiv ut av Begen. Sogn og fl. Dgfaa om Fartøier. G. N. svifa. — 3) svøve i Luften, slagge, flyve. (L. schweben). Nære alm. saalebes Østl. Hall. Øbr. Nordl. — 4) løbe, slakke, streife omkring; om Dyr og Menneker. Han er ute og sviv (ude og gaar). Hard. Sbl. Nyl. og fl. — 5) paakomme, falde ind; komme pludselig, eller paa en uforklarlig Maade; om Tanker og Fornemmelser. B. Stiff. Det sveiv i meg: det faldt mig pludselig ind. Hedder ogsaa: det sveiv meg; saalebes i Nhl. „Da sviv'e meg, at eg skulde gjort da“. Det sviv hver honom: det kommer stundom over ham. „D'æ noke

so' sviv' hve haanaa“: der er noget besyn- derligt, som undertiden kommer over ham (saasom en Sygdom eller Sindsforvirring). Edm. hvor „svive“ ellers er lidet bekendt.
 Sviva, f. Svimmel, Ørthed. Tel. Forffjel- ligt fra Sviva (i'), f. Svivesott.
 svivande, adj. svævende; omflakkende.
 Svivar, m. 1) en Omstakker. 2) et Slags Dands; Hvirveldands. 3) Flødegrod som flyder i Født. Tel.
 Sviv-arbeid (i'), n. Arbeider som kræve nogen Bevægelse eller Gaaen frem og til- bage. Tel. Møbsat „Setuarbeid“.
 sviven (ii), adj. svimmel, fortumlet; ogsaa: beruset. Tel.
 Svivesott (ii), f. Ringhyge (et Slags Faa- reshdom). Dgfaa kaldet Sviva (i'), Svivu. Tel. Andre St. Tullefott, Tunna- slykja, Billelykja.
 Sviving, f. Svingning; Svøven.
 Svivrom (i'), n. Rum til at svinge eller vende sig i; Svaierum.
 svivsam (i'), adj. flygtig, ustadig.
 svivyrda (ii, y'), v. a. (er, de), bestjemme, forhaane, behandle med stor Foragt. Be- stenffelsd. J B. Stift svivyrja (-vyr'e, vyrde); f. vyrda. G. N. svivirda. Part. svivyrd (y'), altid med tybelligt „d“.
 Svivyrda, f. Skam, Bestjæmmelse. Søn- dre Berg. (Svivyra). G. N. svivirda. Dgfaa om en uforffammet Person.
 svivyrdeleg, adj. skammelig, bespottelig; el. meget foragtelig. B. Stift (svivyrleg). — svivyrdelege, adv. skammelig; meget grovt, eller med stor Foragt.
 Svoda (o'), f. 1) en Hudskade, et Sted hvor huden er skadet ved Rivning, eller ogsaa uopløben ved Betændelse. Nyl. og fl. Paa Edm. Svedje (f.). Jf. svada, og G. N. svodusår. — 2) en nøgen Klippe- grund, et Sted hvor Klippen er blottet ved Ered eller Afstylling. (Omtrent som Svad). Sæt. Tel. (i Formen Svo'u); Sbl. (i Formen Svo', som ligner Fleer- tal af Svad). Øprindelig Svada.
 Svodd, f. Svell og Svoll.
 Svoff, f. Hjulning, f. Sveff.
 Svof (o'), Svalgang; f. Svaf.
 Svola (o'), f. en Svale (Fugl). Hedder ellers: Svala (fjelen), Svolu (o'), Tel. og fl. Svolo (oo), Vald., Solo (oo), Ramb., Sulu, Drf., og Sulu, Østl. med Hall. og Øbr. G. N. svala, acc. svölu. Jf. Aug. svaleve; Sht. swalawa.
 Svoleblom, m. Nientrast (Nrt), Euphrasia. Tel. Derimod „Sulublom“: Ranunkel. Toten.
 Svolf (o'), m. en thnd og høielig Høj; en stor Bilde. Smaal. og fl. (Jf. Sveig og Sveige). Dgfaa et Slags Bildefury, f. Byrdsvol. Sv. Dial. svolf: Bilde. Jf. Jøl. svoli: Træstump.
 svolka, v. a. (ar), hanke med en Bidebist, prygle. Østl.

Svull, m. Svulst, Hævelse med Afsondring af Boer (i Saar); ogsaa: en Hylb, en stor Blegue (= Raun, Volde). Hedder paa mange Steder Svull, ogsaa Svell (B. Stift) og i visse Forbindelser Syll (Brøstfyll, Kverfyll). G. N. sullr. Af swella, swall. Det sette jeg Svull i Saaret, o: det hovnede og affatte Boer. Draga til Svolls (el. til Svells): trække Boer (om Lægemidler).

Svull, m. (2), Jis paa Jorden; f. Svell.

Svullbrune, f. Sveilbrune.

svollen, part. bulnet, hovnet af Svulst; ogsaa opstrosen; f. swalla.

Svullfinger, m. bullen Finger.

Svult, m. Sult, Hunger. Trondh. Ellers mest alm. Svult; sjeldnere Svolve, Nordre Berg., og Sylt, Edm. G. N. sultr; Sv. svält (i Dial. sult, fylt). Jf. Svelta.

svolten, part. sulten, hungriq. (Til svelta). Nogle St. svulken. Afvig. solten, Tel. Num. G. N. soltinn.

Svon (o'), Svane; f. Svana.

svor, f. sverja. — **Svor** (o'), f. Svar.

Svør (o'), f. et lidet Jordstykke, et Sted hvor Grunden er skribet af Skred. Nff. Edm.

Svord, m. Hud, Skind paa Kjød el. Spæk (Kleffesvord); ogsaa om Græsroden eller Græsdræft paa Jorden (Græsvoerd). Næst alm. udtalt Svør (oo); nogle Steder Svool (med tykt l). G. N. svördr. Sv. sväl (i Dial. svård, sväl). Holl. zwaard, Eng. sword, T. Schwarte.

svoren (o'), part. svoren, besvoren (til sverja). En sjeldnere gammel Form er svaren, i Neutr. svare(t); saaledes paa Edm. „da va svare“: det var svoret, det har jeg svoret paa. G. N. svarinn.

svorta (oo), v. a. (ar), farve sort, gjenemsvarte (Lai eller Klæder). Hedder ogsaa: sorta, Indh. Jæl. sorta. Om en anden Betydning f. svetta.

Svorta (oo), f. 1) sort Farve til Klæder; Svortevand hvori Løiet nedlægges. G. N. sorta. Jf. Sverta. — 2) Svortefjord, jernholdig Sumpjord som bruges til Farvestof. B. Stift. Afvig. Surta (Surte), Sæt. Tel. Hall. (Jæl. sorta). — 3) et Slags Vænder; Sort-And. Dstevd. Jf. ogsaa Svhvorta.

svortebrend, adj. lidt skæmt eller fordærvet i Sværtningen; om Klæder.

Svortedyra, f. Sumpjord, som kan bruges til Sværtning. Nogle St. Svortedepel (e'), m. B. Stift.

Svortemyr, f. Sump som indeholder Svortefjord. Jf. Surtesen, Svartsen.

Svorting, f. Sværtning; Kunst at farve sort.

svortna, fortne; f. svartna.

svorva, dreie; f. svarva.

Svugu, f. Sviga. — **Svull**, f. Svoll.

svullbrent, f. swellbrend.

Svult, f. Svolt. — **Svulu**, f. Svola.

Svupu, f. Svipa.

Svæd, f. Svad. — **svæggje**, f. svelgja.

Svæla, f. 1, Røg, Kvalme, kvalm Luft i et Huus. Ehl. G. N. svæla. Jf. Ang. svelan: brænde; Nt. svelen: brænde, ruge.

Svæla, f. 2, en stor Hob eller Mæsse, en Mangfoldighed. Nhl. Edm. Jf. Svaal.

svæna, v. indvinde; f. svina.

Svæng, f. Sveng.

svær, f. sverja. — **Svær**, f. Sverd.

svær, adj. 1) svær, haard, heftig; f. Er. om Storm, Kulde, Rød o. f. v. 2) drøl, meget stor; ogsaa: usædvanlig dygtig, for Er. svær til aa springa. Afvig. fra G. N. svär(r), el. svær, og Sv. svär. Dgsaa ofte i Formen sværande, vel egentl. trykkende; f. sværa.

sværa, v. a. (er, te), trykke, beslemme, besvære. Dtf. „Da svære for' Brøstle“: det trykker for Brystet. — **Sværing**, f. Besklemmelse.

Sværløite, m. Drethed, Storhed.

svært, adv. meget, storlig, overmaade. (Meget brugl.). Om et andet svært f. svær.

sværsa, v. a. (er, te), forfriske, oplive. Edm. „Gaa inn aa svæse se“: gaae ind for at hvile og opvarme sig (efter et Ophold ude i Frost eller Uveir). Andre Steder „væsa seg“. Jf. G. N. sväs(s): mild, behagelig.

Svæsing, f. Forfriskelse.

svæv, adj. svovende. I visse Forbindelser som lettsvæv, tungsvæv, rangsvæv og fl. Gaar over til svævd, svøv og svøvt.

svæva, v. a. (er, de), sovnudsyse, faae til at sove; vugge i Svov. B. Stift og fl. G. N. svæva. Af sova, svav (Jl. svaavo). Forekommer ogsaa med Betydning: dræbe (el. omtr. som svima), f. Er. svæva ein Piff, o: give den et lamnende Slag i Hovedet. J. Harb. svæva. (Jf. G. N. søva: slagte, offre). — Particly svævd: sovnudsyset.

Svæva, f. Plante hvis Blomster lukke sig om Aftenen; saaledes Hogeurt (Hieracium) og lignende Urter. Edm. Mere alm. Kvælsvæva og Nattsvæva (om Lovetand). J. Sæt. Soveblom (o') i Rvf. Sava-blom, som maafee er en Afvig. af Sova-blom. (Navnene grunde sig derpaa, at Blomstens Lukning anses som en Svov eller Nattehvide).

svævd, f. svæv og svæva.

Svæving, f. Svovudsykelse.

svøllug, f. svallug.

svør, adj. ganske fri for noget; ogsaa: aldeles blottet eller lens (= aud, snaud). Nordre Berg. Me er reint svøre fyre det: vi have aldeles intet deraf. Mere brugl. i Neutr. f. Er. D'er ittje reint svørt: det er ikke ganske frit; det kan ikke rigtig negtes. Egentlig: man kan ikke forsværge det. G. N. svær(r), eller sær, om Tilfælde hvort man med Rette kan sværge; altsaa af

svørja, svor. (Sf. eidsvør, meinsvør). I Nhl. bruges en afvig. Form: svørt, for Gr. „da vardt reint svørt“. I Fosen hedder det „svart“, men dette synes dog at være et andet Ord; f. svart.

svørte, f. svarta. — svøva, f. svøva. svøva (svøvgde), f. sveigja.

svøyp, f. Sveip. svøypa, f. sveipa.

Sv, f. Sjo, og Sud.

sy (sya), v. a. (r, dde), sye, sammenføje med Traad; ogsaa v. n. syde med Søm, gjøre Klæder. Nære Ord; f. sauma. Sv. sy; Eng. sew, Aug. sivan. — Om et andet „sy“ f. syda.

sy (sau), løbe ic. f. sfoda.

Sya, f. Mæslinger (= Krægda, Krilla). Ndm. (Dunkelt).

syd, f. sfoda. — Syd, f. Sud.

syda (yh), v. a. (er, de), bordklæde, dække en Bæg med en Fjelleklædning; saaledes ogsaa: panele, dække indentil. Dstl. i Formen sy (r, dde). G. N. syda. Af Sud. syd, part. 1) syet; f. sy. (Neutr. sytt). 2) panelet; f. syda. (Neutr. sydt).

syder (y'), eller sydr, adv. syd; egentl. sydligere (af sud). Lyder sædvanlig som „sør“ (jf. Sv. söder). — Sydersfjording (Sørsfjoring), m. Indbygger fra en sydlig Fjord. Syderlending (Sørlending), m. Sydlænding, eller Indbygger af den søndre Deel af Landet. Syderøying (Sørsøying), m. En fra de sydligere Der. I Stedsnavne høres ogsaa ofte „Sør“ i Stedet for det gamle Sndr; saaledes „Sørem“ (Sndrheim), „Søreng“ (fordum Sndreng). Jf. sydre.

syderleg (sørleg), f. sudleg.

Syding (yh), f. Beflædning med Fjelle; Panelling. „Syng“, Dstl. (f. syda). Sjældnere Sydning (Syning). G. N. syding.

sydra (yd), v. a. (ar), sætte sydligere; især om Vinden: sydra seg, o: blive mere sydlig, gaae om til Syd. Brngt i de sydlige Rystegne i Formen „søra“.

sydre (y'), adj. og adv. søndre, sydligere; i Syd. Mest alm. udtalt „søre“, f. Gr. søre Begen; sore teidi (modst nordre, nøre); ligesaa i Navne som Søre-Lid, Søre-Sande o. f. v. G. N. sydri; Sv. södra. Af sud (ligesom sydne af sunn).

Sydring (Søring), m. 1) En som er kommen søndenfra. — 2) Indbygger af Søndehordland (i Bergens Stift).

Syvro (Sorro), f. Sudsda.

Sye, f. Sylgja. — Syft, f. Sufst.

syfta, v. a. 1. (er, e), svinge, ryste, holde i en svævende eller viftende Bevægelse; ogsaa rense noget ved Rystelse (f. Gr. stovede Klæder); rense Korn ved en let Drøftning, m. m. Trondh. Verg. Jæd. Tel. og flere. Nærmere sig til Eng. sift, Holl. ziften, T. sichten: sigte. Jf. Holl. zift, T. Sieb: et Sieb.

syfta, v. a. 2. (ar), ryste sammen, indknibe Kanterne paa et Seil. Sogn, Nordl. og fl. G. N. svipta.

Syfte, n. Svøft, Rystebaand i et Seil. Nordl. Andre St. Handysfte. Dgsaa Syfteband, n. G. N. svipting (?).

Syftesøke (o'), f. Sviftunsvøfa.

Syfting, f. Rystelse: ic. f. syfta, 1.

syg, f. suga. — Sygja, f. Sylgja.

Sygna, f. Kvinde fra Sogn. — Syaner, pl. m. Indbyggere af Sogn (Sognefjord) i Bergens Stift. Jæd. (Andre St. Sogningar).

Sying, f. Syen, det Arbejde at sye. — Dgsaa for Syding, f. d.

Sykja, f. Syge, Sjædom. Alm. vest og uord i Landet. (Sf. Sje, fe). Jæl. syki, f. Dgsaa: en vis Svaghed, Lidenskab eller Uro i Sindet. Af sjui.

sykjast, v. n. (est, te i), 1) blive syg. G. N. sykjast. Dgsaa: være sygelig, frante. Trondh. — 2) læuges meget, stunde ivrigt efter noget. Østert. (sykjes).

Sykting, m. = Sjølling.

sykla, v. n. sagle (= sfilka). Tel.

Sykna (y'), f. Sægnedagene i Ugen; Arbeidsdage. Sogn; Hall. Dstl. (Andre St. Byrta, Yrka). Af G. N. sykn, adj. søgu; ogsaa utraffeligg (jf. Goth. svikus: uuffybig). — Sykneduad, m. Hverdagsdragt. Hall. og fl. Syknedag, m. Sægnedag. G. N. sykn dagr; Sv. söcndag.

Syl, m. Syl, Stiffjern. Nogle St. Sydl (yh) el. Syd'el (altsaa et gammel sýll). Sv. syl; Mt. Sule. — Sylhandste, m. Læderhandste for En som sjer Sfotoi.

Sylshol (o'), n. Hul efter en Syl, Sylsodd, m. Sylspids. Sylstyng, m. Sylstif.

syta, for syvla, see svula.

syta, ophæste; f. sula.

Sylgja (y), f. en Sylle, et Spænde med et rundt Hul i Midten og med en enkelt Torn som er fæstet paa den ene Side af Hullet. Alm. men lyder sædvanlig Sylja (og Selja); afvig. Sälje, Vald., og Sygje (Sya), Rbg. Tel. G. N. sylgja. (Sf. Aug. sigel: Smykke). — Sylgjelav, n. Løvært paa et Spænde. Sylgjetonn, f. (rettere = torn, m.), Torn i et Spænde. sylig, f. svulug. — Sylkje, f. Silke.

Syll, f. Grundstof; f. Svill. Om et andet Syll f. Svoll.

sylla, v. n. (er, te), lave „Soll“ (Brødsuppe), bræffe Brød i Mælk. Rbg. Tel. og flere. Nogle St. sydde.

Syllmur, f. Svillmur.

Sylt, f. Svolt. — Et andet Sylt (eller Sylte) bruges kun som Stedsnavn og synes at betyde en fugtig Grund nær ved Søen. (I danske Dial. Sylt: lav Blæde som tildeels kan overvømmes).

sylda, v. a. (ar), tilføje, gjøre fugtig eller smudset. Nyl. Nordl. Ellers ogsaa om at

sylte (Sv. sylta; Holl. zulten).

Sylter (Sylter), f. Gjæller paa en Fisk (= Lofn, Gan). Tel.

Sylv (y), n. Solv (Metal). Spor af en ældre Form Silv (Sill, Sell) forekomme ved Trondhjem (Selbu), G. N. siltr; Sv. silfver; L. Silber. — 2) et Smykke af Solv; saaledes: Fingersylv, Bringesylv, Brudsyly. I Sammensætning lyder Ordet sædvanlig som Syll (y) og Söll; en ældre Form forekommer i gamle Viser, for G. N. Sylverfaal, eller Sylvarfaal (Tel.). — Hertil: Sylvbelte, n. Bælte som er prydet med Solvplader. Sylvbolle, n. et lidet Solvbæger (= Lunling). Valb. sylvbuud, adj. solvbeslaaet. Tel. sylv-bærd (=hart), adj. solvgraa, hvidhaaret. Dst. Syd. Sylvknapp, m. Solvknop. Sylv-pengar, pl. Solvpenge. Sylvskeld (=skjel), f. Solvsee. Sylvsmide (li), n. Arbejder eller Smykker af Solv. Sylv-staup, n. Solvbæger. Sylvtry, n. Solvtoi.

syly, v. a. (ar), forsvæde. Lidet brugl. El-lers: sylvslaa, v. a. belægge med Solv. Particyp sylvslegen (=slegjen).

synd, svømmebygting, f. sund.

symja (y'), v. n. og a. (sym, sumde, sumt), 1) svømme (= svemja). G. N. symja. Imperf. ogsaa: symde, Sdm., sømt', Trondh.; i Det. faam (som nærmest hører til svemja). — 2) v. a. faae til at svømme. Symja festen hver Elvi. B. Stift. (Andre Steder symda, funda, sundrida). Jf. Sum og Sund. — 3) lægge noget i Vand for at prøve dets Vægt. Saaledes paa Sdm. „symje Saakorn“: kaste Sædekorn i Vand for at kunne frastille det letteste, da nemlig dette flyder ovenpaa.

Symjar, m. en Svømmer.

Symjing, f. Svømning (= Sum).

Sympa, f. Glimmerlam, Sun-Lam. Nhl. Nogle St. Simpa. Jf. Fiskeympa.

Synra, f. Vaarblomst. Trondh. Stift. Nest i Sammensætning, som Kvitsymra (Kvit-sømr') eller Gøitsymra (Anemone), og Kusymra (Primula). Paa Sdm. Simbre (Simb'er, Gjeitesimbr). Andre St. Sunar (Gjeitsumar). Egentl. En som bebuder Sommeren.

Syn, n. et Syn, noget at see; ogsaa et Vidunder; en Aabenbarelse (Vision). Vel egentl. en Afvigelse fra det følgende Ord.

Syn, f. 1) Syn, Synne til at see. G. N. syn, og sjón, f. Nogle St. Synd (yy), Nordre Berg, og Sjun, Nordl. Diminutiv paa Syni: svæktes paa Synet. — 2) Dine, Nafnu, Ansigt. Dstl. ogsaa Hard. og fl. (Sv. syn). Det kom midt i Syni paa meg, o: lige i Ansigtet. — 3) Syn, det som man seer; Skue, Formaal for Betragtning. Det var sit Syn, at det var søst. Dgsaa: Vidunder, Sørsyn. (Storlyn, Dvlyn). — 4) Udsigt eller Tegning til noget. Dste i Fler-

tal, f. Gr. Der er gode Syner, o: gode Tegning, saakom til Gifferie eller deslige. Nyl. og flere. — 5) Leilighed til at see; Lys, Klarhed. Der god Syn i Dag, o: der er meget klar Luft. Dgsaa om Belysning (jf. Meinsyn); ligesaa om en vis Afstand; f. Land-syn, Seglsyn, Vaatsyn. — 6) Leilighed i Almindelighed; Afgang, Aaledning. Eg saag meg itte Syn til det: jeg sca ingen Afgang dertil, det syntes mig ikke muligt. B. Stift. Jf. Synne og Syning.

syn, adj. 1) synlig, let at see. (G. N. sýnn). Lidet brugl., uden i Formen synt. — 2) synst, fremsynet. I Folkesagn om En som seer Aander. Hall. Hedder ellers: synen, synst og framsynst.

syna, v. a. og n. (er, te), 1) vise, lade see, forevise. Alm. G. N. sýna. Syna fram: fremvise. Syna seg: vise sig, lade sig see. — 2) paavise, paapege; ogsaa: undervise, lære. Syn meg Begen. Han synte dem, for dei stude fara aat. — 3) v. n. vise sig, være at see (= syna seg). Det syner Jaret: Sporene vise sig. Det synte paa honom: man kunde see det paa ham. B. Stift. „Dæ syne 'ti bi“: man kan see en liben Suly af det. Sdm.

Synar, m. en Foreviser.

synast, v. n. (est, test), 1) synes (uperfonlig), see ud til noget, forekomme. Det synes vera so. Det syntest meg so. G. N. sýnast. — 2) synes, troe at see noget. Eg syntest, at det var det same. (Jf. lybast). Dgsaa: tykkes, tænke, mene. Me hadde synt, at det var godt nog. — 3) synes om, ønske, finde for godt. Han taun faa voen han syntest, o: hylken han vil. Du taun koma, naar du syntest. B. Stift og fl. (G. N. sýnast). Ellers i Forbind. synast um. (Jf. litast paa). Eg synes itte um det: det huer mig ikke.

synber, adj. let at see, ikke skjult eller indeskuttet. Afvig. „synbar'e“, Jæd. Mere alm. berfsynt.

Synd, n. f. Sund.

Synd (yy), f. Syn; Leilighed til at see; f. Gr. her er god Synd (f. Syn, S). Nordre Berg. Hertil Synda-mun, m. en synlig Forandring; f. Synsmun og Synne.

Synd (y'), f. 1) Synd, Overtrædelse af Guds Bnd; ogsaa: Vanart, Tilbøielighed til det onde. G. N. synd; Aug. syn, Ght. sunta. (Af dunkel Herkomst). — 2) i Særdeleshed: Uretfærdighed, Ubillighed, Grusomhed. Dei gjera Synd paa honom, o: de have gjort ilde mod ham. Han hadde ingi Synd fyre dei: han havde ingen Skyld, luet at bebreide sig i den Henseende. — 3) Vanfjæbne, Skade; noget som er at beklage. Det var ei Synd at han slapp: det var at beklage; det var Skade. Der Synd fyre honom: det er slemst for ham; man maa beklage ham. Dstere: Der Synd i honom.

(Syn. det är synd om honom). Der stor Synd i heim: de ere meget at beklage; man maa inderlig ynkes over dem. (B. Stift). Saaledes ogsaa: Eg tykte Synd i honom, 3: det gjorde mig ondt for ham. (E. thca synd om). — 3 Sammenfatning tilbeels Synða (for Synðar); saaledes i B. Stift: Syndabod (o'), n. et ubilligt, skamme- ligt Tilbud. Syndadraap, n. et Drab som man maa beklage (nemlig om at dræbe unge og smukke Dyr). Synda kaup, n. et Kjøb hvorved Sælgeren lider Uret. Syndapengar, pl. en ubillig Betaling, en uretfærdig Fortjeneste. Syndaverk, n. en grusom, uretfærdig Handlemaade.

synd, adj. svømmedygtig, f. sund. Om et andet synd f. sunder.

synd (yh), seende; f. synt.

synda, v. a. lade svømme; f. sunða.

synda, v. n. (ar), synde, gjøre Synd. Nogle Edeber ogsaa: syndast, især om at nære Fiendskab eller føre et forargeligt Samliv. Sogn og fl. (G. N. syndgast).

Syndar, m. Synber; Synderinde.

Synd-auke, m. Forargelse, Tilskyndelse til Synd, aandelig Fordærvelse; især om et forargeligt Samliv, Hab og Fiendskab i Familien eller Selskabet. B. Stift. (Syn- aukje).

Syndefall, n. Syndefald.

syndeleg, f. syndleg.

Syndelivnad (i'), m. syndigt Levnet.

Synde vane, m. syndig Vane.

Syndflod, f. Syndflod. Nyt Ord efter T. Sündflut, fællagtigt for Sinfut, fordim sinkut, 3: den store Flod (Si-flod).

syndfri, adj. fri for Synd.

syndfull, adj. syndefuld.

syndhard, adj. haardhjertet, grusom. Smaal. og fl. (Synde-har).

syndlaus, adj. syndfri; ogsaa: billig, nyaa- flagelig; f. Et. om en Erstatning eller Len. — **syndlaust**, adv. billigt, med Rette, uden Synd. Han maatte syndlaust hava det. Det kann du trevja syndlaust.

syndleg, adj. beklagelig, harmelig. Tel. og fl. Ellers ogsaa: haard, grusom; opvørende. Nogle St. syndeleg.

syndeleg, adv. haardt, haardelig, grusomt; ogsaa: ynkelig. Diteft syndele'. „Han vardt so syndele' mæ-faren“: ynkelig behandle. „Me stræve so syndele' mæ di“: vi anstrenge os haardelig. B. Stift. Hed- der ogsaa syndsamelege. Edm. Drf.

syndre, adj. søndre, sydligere. Egentlig synn-re af sunn, ligesom sydre af sud. 3f. synt.

syndt, søndre; f. sunder.

syndug, adj. syndig, syndefuld; ogsaa: for- argelig, som giver Anledning til Synd. (Brugt i flere Former: syndig'e, syndaug, synnau). G. N. syndugr.

Syne, n. 1) Udseende, ubvortes Anseelse.

Der bedre i Ryne en i Synne. Dfl. (3f. Ryne). G. N. syni (til synis). — 2) Stilling hvori noget kan ses. Vera i Synne (eller i Synom): være paa et Punkt som man kan see til. Roma til Etæs: blive synlig. — 3) en Emule, noget som man knap kan see. Sjelden i denne Form; derimod ofte Syn- nelse, n. og Sju. d. f., saaledes „eit lite Synnelse“, og „ei lita Sjunð“. (Nordre Berg.). S. Sjon, f. — 3) Stedet for „i Synne“ bruges ogsaa „til Sjunða“ (el. te Sjonða), Jæd. Bar Edm. derimod „i syn- daa“, der kan opfattes enten som „i Syn- dom“ af Synd, f. (= Syn), eller som „i synbo“ af Udj. synd (= synt).

Synnelse, n. f. Synne og Synning.

synen, adj. fremsynet (= syn). Smaal.

syngja, v. a. og n. (syng, song, sunget), at syngje. Imperf. alm. ubfalt saang; Fl. sungo, Hall. Vald.; andre St. sunge. Supin. sungje, nogle St. saangje (for songet). Imperativ syng, Fl. syngje. G. N. syngja (syng, söng, sungit). Aug. singan (sang). — Betydning: 1) kvæde, fremfige med en vis Melodie. Syngja eit Vers, ei Visa ic. (3f. Song). Dgsaa v. n. nynne, øve sig i Sang. — 2) ledsage med Sang. Syngja ut eit Rit: syngje over et Ligg som bæres ud. Syngja Folt til Sengi (en vis Bryllupsstik). Syngja inn ei Sogtid: beghnde Fæsten med Sang. — 3) v. n. kvæde, give en Lyd som ligner Sang; om Fugle. — 4) tale med et vist klingende Tonefald. — 5) klinge, hvine, susse. Det syng fyre Drom. Han sto til, so det song etter. 3f. Talemaaden: Det syng upp, 3: det gaar løs, det beghnder for Alver. (B. Stift).

syngjande, adj. 1) syngende. 2) passende til at syngje; syngelig (cantabel).

Syngjar, m. Sanger; En som har Sang- stemme eller Anlæg til at syngje.

Syngning, f. Syngne, langvarig Sang.

Syning, f. 1) Forevisning, Fremvisning; f. syna. — 2) Forekomst, noget som viser sig. Sjeldnere. (Nogle St. Synnelse, n.). 3) Horizont, de yderste Punkter som man kan see fra et Sted. (Dintr. som Leite). Hall. 3f. Himmelsyne.

Synkverring, f. Forblindelse; Blendværk, Gjeglerie. (3f. kverva Syni). G. N. sjón- hverking.

synlaus, adj. forblindet; taabelig. Syn- løysa, f. Blindhed. Lidet brugt.

synleg, adj. 1) synlig, som man kan see. — 2) lys, blid; om Luft og Veir. Dgsaa: anseelig, som tager sig godt ud (f. usyn- leg). 3f. G. N. synlegr.

synna, sønden; f. sunnan.

synnalege, f. sunnarlege.

synst, adj. fremsynet (= syn). Mandal.

Synsmaal, n. Synsvilde, Synsfreds. (My- ere Ord).

Synsmun (u'), m. Forandring i Udseende,

synlig Forandring eller Forfjæl. (Vel egentl. Synesmun). Paa Edm. Syndamun (yy).

synst (el. synnst), adv. sydligt.

synst, adj. sydligt beliggende; f. Gr. synste Luten: den sydligste Deel. Egentl. synnst, Superlativ til synbre (af sunn), og ligesaa til sybre (søre), som ikke har eget Superl. G. N. synstr. Hertil nogle Stedsnavne, som Synsteby, Synstenes, Synstevoll.

synt (yy), adj. 1) beilelig for Synet, aaben, let at see. Dtk. Vest i Neutr. f. Gr. her er so synt (bekvemt for Udfigten). Jf. berzsynt, farsynt, vegsynt, haussynt. — 2) synet, seende. I Sammensætning, som einssynt, dimssynt, langssynt. Nogle St. synd, f. Gr. einssynd; jf. Formen „syndaa“ under Syne. — 3) vist, forevist. Particip af syna.

syv, søber; f. supa.

Syra, f. 1) suurt smagende Art, f. Sura og Høymola. — 2) suur Valle, af opfugt Mælk. G. N. syra. Nogle St. Surmyssa. Hertil Syreblanda, f. Ræffedrik af Valle, opblandet med Vand.

syra, v. a. og n. (er, te), 1) syre, gjøre suur. Lidet brugt. I Hall. syrka (yy). Af sur. — 2) v. n. pible, sive ud; om Vædffe. Eff. — 3) suurmule, grine, være vranten. Sogn. Hertil syren, adj. vranten, suurseende.

syrgja, v. n. (er, de), sørge, bedrøves over et Tab. Dgsaa, dog sjældnere: have Dmsorg for noget. Ordets Former ere for det meste utydelige; mest alm. syrja (førje); i Bøiningen syrje(r), fyrde, fyrret (el. fært); i Berg. Stift ogsaa Præsens fyr, el. fyr'e (y'), og Imperf. tildeels: furde (u'). Nhl. og fl. Imperativ syrg (nogle St. fyr'), fl. syrgje. G. N. syrgja (af Sorg); Sv. förja. — Syrgja paa noton: sørge over En (som er død). Syrgja fyre: drage Dmsorg for. (Sjældnere). Aktvt: syrgja ein av, o: ansee En for tabt eller bortkommen. Han vardt so lunge burte, at dei hadde syrgt honom av, daa han kom atter. Jf. avsyrgd.

syrgjeleg, adj. sørgelig. — syrgjelege, adv. paa en sørgelig Maade.

syrka, v. a. fyre; f. syta.

Syrpa, f. Surpa og Sursp.

sykla, v. n. (ar), sykle, bestille noget; ogsaa: besørg eller ordne en Sag. Hall. Dgsaa i Formen iusla, Num. Tel. (Landsf. 821). G. N. syssa, sysla. Jf. syta og sytta.

Syster (y'), f. (fl. Syster), Søster (soror). Nogle St. Syste, men i bestemt Form Systeri (Syst're, Syst'r'a). Fleertal med anden Betoning: Syst'ern (nogle Steder Syst'r'e, Syst'ar, Syst'a); bestemt Form: Syst'erna (Syst'r'enne, Syst'ann). G. N. systir (pl. systir); Ang. svestor, Goth. svistar.

Systerbarn, n. Søsters Barn. Sørfjell: Systerdotter (o'), f. og Systerfon, m. Systerbyrte, n. 1) Deling inellem Søstre. — 2) dobbelt Besøgelse (= Hemningslag, Hembabyte). Valb. og fl.

Systergras, n. Rosenrod (Rhodiola rosea). Nordre Berg. Andre St. Smørstak, Smørbuff, Haarvokker.

Systerlut (u'), m. Søsterlod.

Systermann, m. Søsters Mand, Svoger.

Systkin (i'), n. pl. Søskende, Børn af samme Forældre. Mest alm. Systkin (Systkjen); nogle St. Systkijn, og forfortet Systkie. (Nhl.). G. N. systkin; Sv. syskon. Vel egentlig Syst-gin, i Lighed med G. N. fedgin og mædgin. (Jf. Fegge, Megga).

Systkinbarn, n. Søskendebarn.

Systkinbyrte, n. Deling inellem Søskende.

Systkinsvip (i'), m. Søskendes Lighed i Udseende eller Ansigtstræk.

Systrung, m. Mosters Søn, eller (i Fleertal) Børn af to eller flere Søstre. Tel. (Bugge, Kongevifer, S. 17, 18, 19). G. N. systrunge.

Sysvorta (oo), f. den forte Drossel (bekkjendt som Sangfugl). Vel nærmest: Solfort (Turdus Merula), men maaskee mere alm. om Ringdrosselen (Turdus torquatus). B. Stift og flere. Dgsaa i Formen Susvorta, Tel., Sursvorta, Mandal, Svinsvorta (om Solfort), Sjl., og tildeels Svisvorta og Sifsvorta, Nordre Berg. G. N. süsvört: en vis Sangfugl. Ordets første Deel synes at være Svr (= Su, o: en) og har maaskee sin Grund i et eller andet forglemt Folkesagn.

Syt, f. Dmsorg; f. Sut.

Syta, f. en So (= Sugga, Purfa). Hadeland. Sytegris, m. ung So.

syta, v. n. og a. (er, te), 1) være bekymret, angstes, sørge eller grue for noget. Eg syter ittje fyre det. Temmelig alm. G. N. syta. (Af Sut). Dgsaa: yttre Bekymring, Klage, Klynke. Han gjeng no so og syter. Jf. sutra. — 2) beklage, yttre Sorg for (en Person). Han er ittje til aa syta: han har ingen Rød. Eg syter deg ittje: jeg beklager dig ikke. B. Stift. — 3) besørg, skaffe, bringe til Veie. Syt meg noton Traad: see til at skaffe mig lidt Traad. Sogn, Eff. Dgsaa i Tel. (see Landsf. 383, 384). Mere alm. som v. n. syta fyre, o: flette, have Dmsorg for. Han heve mange til aa syta fyre. Det lyt kvar syta fyre seg ic. Sv. Dial. syta.

sytande, adj. 1) bekymret. 2) vardt at bekynre sig eller angstes for.

Sytar, m. 1) En som let bliver ængstlig. 2) En som skal skaffe eller besørg noget. Jf. Forstyar.

syten, adj. ængstlig; ogsaa: omhyggelig. Afpig. i Forbindelsen „lika syten“: ligegyldig (omtr. som: lika glad). Nordre Berg.

Syting, f. Ungstlighed; Klynken, Klagen.
Ogsaa: Omsorg, Forsorg; f. syta.
sytsam, adj. omhyggelig; omsorgsfuld.
sytta (yh), v. a. (ar), rægte, påse (f. Gr. **Jæ**); ogsaa: udrette eller fuldføre noget.
Dsterd. (Trysil). — **Paa** Edm. som Particp: **sytta**(t), f. Gr. „no a da sytta“, o: nu er det afgjort, el. sluttet. Jf. **sykla**.
syttan, f. sjattant. — **sytri**, f. sjautti.
syvja (y'), v. n. (ar), blunde, slumre, falde i en let Søvn. Nordre Berg. G. N. syfja, blive søvrig.
syvja (seg), besvogre; f. syvja.
syvjug, adj. søvrig, tung af Søvn. Nbg. J. Hall. søvjug. G. N. syfjad.
syvla (yh), forsyne med Siul; f. suvla.
syvlen, fastig; f. suvlug.
Sø (i Navne), f. Sjo.
Søbygg, m. Indbygger af Sætersdalen. (Tel.). Vel egentlig for Sæthygg eller Sæterbygg.
Sød, n. f. Sæt. — **Søda**, f. Sæta.
Søede, n. 1) Sød, Frø til at saae; især om Sædeforn. Nogle Steder Søe. (Jf. Saad, n.). G. N. sædi. — 2) Udsød; et Mars Udsød af Korn. — 3) Afgrøde; Kornvært paa Agrene. Dstl. (Sæe).
Sødeland, n. Agerland. Lidet brugl.
Sødeslag, n. Art af Sædeforn.
Søding, m. et Slags Maaqe; Graamaage (Larus argentatus). Nordl. i Formen Sø-**ing**, vel ogsaa Søning. G. N. sædingr. I sydligere Egne synes „Søung“ ogsaa at betegne: Maaqe-lunge.
Sæl, n. og m. f. Sel.
Sæl, f. Sjel, Mand; f. Sæl.
sæl, adj. 1) glædelig, høist behagelig; om Tid eller Tilstand. Ei sæl Stund. Sæle Dagar. No var det ikke sælt aa vera ute. (Dstl.). Jf. **Ang**. söl: god, heldig; Goth. sels: god. — 2) glad, fornøiet. Eg vardi sæl, daa eg høyrdet det. Vald. Mere alm. i Forbind. „lika sæl“, f. lika. — 3) heldig, lykkelig (= heppen). Han var daa so sæl, at han sekk det. Bustr. — 4) lykkelig (i høiere Grad); lykkelig, som uhyer en stor Lykke, el. har meget at glæde sig over. Alm. og meget brugl. G. N. sæll (sæl); Sv. säll. — 5) velsignet, kjær (omtr. som Eng. blessed). Dste i Folkeviserne, f. Gr. mi sæle Moder; min sæle Sou c. (Landst. 113 og fl.). En sjeldnere Form er saal, el. saale (Landst. 83. 88). Ordet kan ogsaa betegne: salig (evig lykkelig), men ombyttes da gjerne med det nye Ord „salig“.
sæla, v. a. (ar), 1) gjøre lykkelig. Sæla seg: drage Fordeel af noget, gjøre sin Lykke dermed. B. Stift. — 2) prise lykkelig, kalde „sæl“. Der ikke notot til aa sæla honom syre. Nordre Berg. Jf. sælka.
Sæla, f. Lykke (i høiere Forstand); inderltg Fornøielse eller Glæde. (Jf. Sælka). Ogsaa med Begrebet: Sallighed; dog beteg-

nes dette nu sædvanlig med den fremmede Form „Sallighed“, f.
Sæla, m. f. Sæle.
Sælaba(d), n. Begravelse, Gravol. Sjl. G. N. sálabad (f. Frigner 530).
sælafst, v. n. døe (= andast); f. saalast.
Sæld, f. en liden Særkning eller Fordybning. Edm. See Sæil.
sælda, v. a. (er, e), sælde, reise i et Sold. (Voiningen vakkende, tildeels: ar). Afvig. sælle (sæle), Tel. G. N. sælda. Af Saald.
Sælda, f. 1) et Sold, Kornsold. Sogn, Harb. — 2) Portion som sælde paa een Gang. Drf. (Sælb).
Sælde, n. Straa og Halmstøb, som udsældes af Korn. Drf. Ellers kaldet Sældebos (o'), n. Jf. Hære.
Sælding, f. Sælbning, Rensning.
Sælebot (oo), f. Velgjerning, Hjælp, Indbring i en stor Nød. Gjere ei Sælebot: gjere en Kjærligheds Gjerning, glæde en Stakfel. Temmelig alm. I Tel. ogsaa Saalebot, dog synes Begrebet afvigende fra G. N. sálubót (o: Bod for Gns Sjal), idet man hellere tænker paa Gns Velbefindende eller Lykke (Sæla). „Ein Sælebotis Daude“: et Dødsfald der betragtes som en Lykke (nemlig som Ende paa et ulykkeligt Liv). B. Stift.
Sælegaava, f. Almiøse. Tel. (Samme Begreb som i Sælebot).
sæleljær, adj. kjælen, som elsker Magelighed. Han er ikke sæleljær, siges om en meget haardfør og dristig Person. Edm.
Sæling, m. en Stakfel, Stymper; En som duer lidet. Tel. Num. Hall. Dstl. Hører sammen med Saal, n.
sælka, v. a. (ar), 1) gjøre lykkelig. Sæta seg, = sæla seg. Nstl. — 2) prise lykkelig (= sæla), Sogn.
Sælka, f. Lykke; Velbefindende. Hall.
Sælleike, m. Fornøielse, Glæde.
sælsleg, adj. behagelig, heldig, lykkelig. I Hall. sælsfleg.
sælung, adj. arm, uheldig. Omtr. som „Stakars“, f. Gr. sæltuge Hesten. Hall. G. N. sælugr.
sæm (semmer), f. semja.
Sæma, f. en seensærdig Person. Nordl. (?), Edm. (Norddal). Jf. Saaming.
sæmutt, adj. seensærdig. Nordl. (samatt).
Sænd, f. Sænd. Sæng, f. Seng.
sænka, f. seinka.
sær, adv. f. ser. — **Sær**, pl. f. Saa.
sær, adj. 1) besynderlig, særegen. „Dø heve eit sært Lag“: det har en særegen Bestafenhed. Trondh. Edm. og fl. — 2) vrangten, vanffellig at gjøre tilpås; ogsaa: vred, hidsig. Meget brugl. Myere Ord, som adfyller sig fra „ser“ (adv.) og synes at stikke sig mere til det gamle særa, o: at saare. Heril Særleike, m. Særhed, Vrangtenhed. Særvoren (o'), adj. noget vrangten.

færs, særskilt; f. ser.

Sæet, n. 1, Bished; noget som er at lide paa, eller agte paa. Der ittje Sæet paa det: det er ikke noget at rette sig efter; det har ikke stort at betyde. Tel. Rbg. Mandal. Nogle Steder Sæd, f. sæta.

Sæet, n. (?), 2, i Navne, f. Sæter, n.

sæta, v. a. (er, te), 1) lure efter noget, sidde paa Luur. (Nærmest af Saat, f.). Lidet brugl. Han er glogg som gjæter; han er gloggare som sæter, o: den, som lurer efter Tingene, seer skarper end den, som skal vogte den. Nordre Berg. G. N. sæta. — 2) faae, bekomme. „No saa me sæte Uv-gaangjen“, o: nu faae vi kun Uffaldet, kun det som de andre have levnet. Edm. (see Uvgang). Ellers lidet brugl. G. N. sæta: blive udsat for. — 3) agte paa, rette sig efter, lyde. Eg sæter ittje hvad han sejer. Meget brugl. søndenjelbs og mest i de sydligste Egne. (Ved Mandal: sæda). Sv. fäta (Nieg 714). — 4) være at agte paa, have Grund, have noget at betyde. Det sæter ittje: det er ikke at rette sig efter. Rbg. Jf. Sæt og sæteleg.

sæta, v. a. (er, te), rage Hø sammen i smaa Høbe eller Stakke. (Af Saata). Næsten alm., dog nogle St. saata (=ar), Drk. og fl. Jæl. sæta. Particij sætar.

Sæta, f. 1, et lidet Hø-Læs. Namb. og Jndh. (Sæt). Ellers: en liden Høstabel eller Stak (= Saata). Dfl.

Sæta, f. 2, Gjødsel, Gjødning; ogsaa om gjødende Vædse i Jorden. Nys. Mandal (nogle St. Sæda). G. N. sæta. Fra Karlsberg meddeelt i Formen „Sætu“, som synes antyde et ældre Seta (e’).

Sæta, f. 3, en Høn-Hare (= Haregeit). Smaal. og fl. Østere Sætta, eller Sette. sætande, adj. værd at agte, eller rette sig efter. Tel. og fl. Øste „sætandes“ (sætans).

Sæte, n. 1) Sæde, Plads at sidde paa; ogsaa: Hynde, Pude i en Stof ic. Jf. Høgsæte, Forsæte. G. N. sæti. — 2) Afgang til at sidde; f. Gr. hava Sæte i Netten. — 3) Dpholdssted. Her til Herresæte og flere.

Sætehus, n. Huus til Beboelse, Vaaningshuus. Saaledes ogsaa: Sætestova (o’), f. Dagligstue. Nogle St. Sæstova og Sætehus; f. Seta.

sæteleg, adj. efterrettelig (= sætande); ogsaa om Personer: paalibelig, troværdig. Tel. Sæt. Mandal (nogle Steder sædeleg); f. sæta.

Sæter, n. Bosted (?). Brugt som Gaardsnavn i Formen Sætre (Dativ), tilbeels med et Genitiv Sæts (Sæts), for Sæters, f. Gr. „Sætsfolkje“, o: Familien paa Gaarden Sætre. (W. Stift og fl.). G. N. sætr (sætr), n. Dpholdssted. — Ved Siden heraf er der en anden Form Sæet, som kun bruges i Sammensætning, f. Gr. Narsæt, Forsæt, Grundfæt, Mælsæt, Steinsæt,

Forsæt o. f. v. Denne Form skrives sædvanlig „set“, og i gamle Dokumenter findes baade „sæter“ og „seter“; men imidlertid udtales det overalt som „sæt“, og synes snarest at støtte sig til det foranstjerte Sæte.

Sæter, f. (fl. Sætrar), en affidesliggende Græsgang med en Sommerhytte, hvori Koernes Mælk bliver tilberedt til Hjembringelse. Betonet som Sæter (og nogle St. Sætr); i bedste Form Sætri (Sætr’a). Alm. bekendt, men tilhører dog egentlig kun den nordlige Deel af Landet. (E. Støl). G. N. sætr (sætr), n. Sv. säter, f.

Sæterbol (oo), n. Sæterplads med dertil hørende Huse, betragtet som Eiendom. Drk. og fl. Ogsaa kaldet Sæterbøle n. Valders og fl. (J Hall. Stølsbøle). Paa Edm. tilbeels Sæterlaat, n. (Dunkelt). — I disse Sammensætninger deels Sæter-, deels Sætres, f. Gr. Sætreveg.

Sæterdeigja, f. Mælkpige, Kvinde som besøger Mælkens Tillavning paa en Sæter. Nogle St. „Sætredeie“. Ellers ogsaa: Sætergjenta, Sæteretaus (W. Stift) og Sæterkulla (Østerd.).

Sæterdraatt, m. Mælkvarer, tillavede paa en Sæter. Saaledes Sætersmør og flere.

Sæterferd (=fær), f. Flytning til en Sæter. (= Bufør, Buføring).

Sæterhus, n. Hytte paa en Sæter; f. Sel. Nogle St. Stølsbud.

Sæterkvi, f. f. Sætervang.

Sætermark, f. Græsgang, Marker som høre til en Sæter. Nogle St. Sæterbeite, n. og Sæterhamn, f.

Sætersmør, n. f. Sæterdraatt.

Sæterstell, n. Bøhave til en Sæter; Mælkfær, Kjøder, m. u.

Sætervang, m. Mælkplads paa en Sæter. Østerd. Ogsaa kaldet Sætervoll, m., Sæterkvi (=kve), f. Øbr., og Sæterstøl. I de sydlige Egne Støl og Selsbø.

Sæterveg (e’), m. Vej til en Sæter.

Sætestova (o’), f. f. Sætehus.

Sæting, f. det Arbejde at rage Hø i „Saa-ter“; f. sæta.

sætra, v. n. (ar), holde Køerne i en vis Græsgang, have Sæter paa et Sted; ogsaa: hene som Sæterpige. Ho heve sætrat aat deim i try Nar. Her til Sætring, f.

Sætt, m. Forllig; ogsaa: Aftale, Dverrens-komf. Hall. (ofte i Formen Sætr). G. N. sætt, f. og sætt, f. (Aug. saht). — Sætramo, n. Forlligsmøde; Forlligelses-Kommisjon. (Meddeelt som et sjældent Ord).

sætt, part. ændset, agtet; f. sæta.

Sæv, n. Siv, m. m., see Sev.

sævast, fillæs; f. sevast.

sæve, f. seven. — sæveleg, f. seveleg.

Sø, f. Sod og Sud.

søbar, f. subbar. — søen, f. søben.

Søg, n. Snaf, Tale; ogsaa Mumlen, Støi af en Forsamling, hvor mange tale paa een Gang. Nchl. Nordre Berg. (s. søgja). Jf. Søyd (Sufen). Isl. søgr: Tummel, Brimmel.

søgg (s'), adj. fugtig, lidt vaad eller blød, f. Gr. om Klæder. Nordl. og Trondh. (Jf. sveig). Sv. Dial. sögg og sugg; Isl. sögger (hos Halvorsen); Eng. Dial. soggy. **søggast**, v. n. blive fugtig. Dgsaa i For-men søggna (=ar). Jf. sveigna.

søgja, v. n. (er, de), snakke, tale (især længe og heivestet); ogsaa: mumle, summe, om en talende Forsamling; tildeels ogsaa: fuse, brumme, om Vind og Sv. Nchl. Sjj. Sdm. (meget brugl.). Inf. lyder sø-ja, el. søje, og Præs. sø-je(r), men Imperf. søgde og Sup. søgt (med langt o). Jf. Ang. svégan og svogian: fuse, tube (som Vind). Det trondhjemske „soye“ er vistnok et andet Ord, f. søyda.

søgjande, adj. snakkende; ogsaa: snakvom. Hedder ogsaa søgjen (Fl. søgne), Nchl.

Søgjar, m. en Snaffer.

Søgjing, f. Snaf; Mumlen, Sufen.

Søgn, f. Sogn. Jf. Njupsogn.

søja, f. søgja. — Søil, f. Sadel.

Søf, m. Søgen, Efterfølgelse; f. Gr. efter et Slags Varer. B. Stift og fl.

søfja, v. a. og n. (er, te), 1) søge, trachte efter, søge at faae; ansøge om noget. Søfja Raad, Bot, Hjelp. Søfja eit Embætte, eit Umbod ic. Ejelbnere om at opsoge eller hente noget; f. Gr. søfja Fisten: afhente den tørrede Fisk fra Lørringsstedet. Nordl. (hvor det tildeels udtales søyfja). Noget Form med „o“ bruges ikke, uden tildeels i Particij søft (soft). G. M. søkja (sötti); Nhl. suochen, Goth. sökjan af Stamordet sakan (sök). Jf. saka, søkn, søkna. — 2) henvende sig til (en Person eller flere); ansøge Gu om noget. Søfja Regjerungi. Søfja Kongen um Løbbe. Søfja Doktor (o: Løge). I sidste Tilfælde ofte uden tildeels i Particij søft (soft). G. M. søkja (sötti); Nhl. suochen, Goth. sökjan af Stamordet sakan (sök). Jf. saka, søkn, søkna. — 4) sagsøge, indskræve for Retten. Jf. sak, saka. Hertil Søksmaal. — 5) angribe, hjem-søge. Der notot, som søfjer honom (som plager ham). Mindre brugl. (s. søft). — 6) v. n. trønge frem (som til Angreb), storme frem. Dei sølta paa honom: sigrmede ind paa ham. Baaten søfjer mot Vinden, o: vender Forstavnen til. Fisten søfjer mot Straumen. Hunden søfjer: Hunden gjer ad noget, eller forfølger nogen. Det sidste mest brugt paa Nhl. og i Trondh. Stift, tildeels udtalt „søykje“ (søykj); i Soler „seike“. Forholdet til „sukka“ er dunkelt.

søfjande, adj. 1) søgende. 2) værd at søge. Jf. matsøfjande.

Søfjar, m. en Søger; Ansøger.

søfjen, adj. ivrig i at søge noget; ogsaa: angribende, nærgaaende. Jf. nærsøfjen, traafsøfjen. (Fl. søfne).

Søfjing, f. Søgen; f. Søkning.

Søff, f. en Søknning, Hjulning (= Sveff). Jæd. og fl. 3 Smaal. Sønt.

søffa (s'), v. n. (søffe, søff, søffter), 1) synke, falde til Bunden i Vand el. Vædse. Inf. paa nogle St. søffja; ogsaa søffa (seffe) med Bøiningen søff, søff, søffte(r), Tel. Sdm. og fl., dog hedder Imperf. ogsaa i dette Tilfælde ofte „soff“. Subj. lyder sædvanlig „soffje“. G. M. søkkva (sökk, sökk, sokkit); Ang. sinea (sana), Goth. sigkvan. — 2) sænke sig, blive lavere; f. Gr. om Vand i en Na. Det søtt undan: det glider nedad, synker hen (saa at der bliver Rum til mere). — 3) glide indad, trønge dybt ind. „So søff'e godt“, siges om en Dre som er starr og gjer dybe Hug. — Søtta ned-i: synke i, henge fast med Fødderne, f. Gr. i en Sump. Particij søffen.

søfkande, adj. synkende; for tung til at flyde ovenpaa. Modsat fljotande.

søfkja, v. a. (er, te), sænke, faae til at synke. Nogle St. søfkja (sefkje). G. M. søkkva (sökkti). Particij søfft (soft). Søtkja med: ned-sænke. Hertil nedsofft (nogle St. nedseft).

Søfkja, f. en Sump eller Byt, hvor man synker i med Fødderne. Nhl. og fl. Ullers kaldet Søffjemyr, Søffjedya og fl.

Søfkje, n. Sønkfæld, Steen som fæstes til Grundkanten paa Garn for at holde dem til Bunden. (Sv. sänke). Søffkjeband, n. Baaud hvormed Sønkfæstene fæstes til Garnet. Søffkjestein, m. Sønkfæsteen. Nogle St. Søfkje og Søffkjestein.

Søffjedike, n. Hængedynd; Mudderpyt som er vanskelig at komme over. (Nogle St. Søffjediske). Dgsaa kaldet Søffjedy, n. 3 Sjj. „Søffjesær“, f. og „Søffjesær“, n., formod. for Søffjesen.

Søffjemyr, f. en dyb Sump.

Søffjenot (oo), f. Sønkved, et Ved som man kan nedsenke foran en fremstrømmende Fiskeflum og derpaa trække lige op i Vand-slåden. Nogle St. Søffjenot.

søffladd, adj. meget tungt ladet, synkesærdig af Ladningens Tyngde.

søffkung, adj. tung nok til at synke.

Søfn, f. Søkning; f. sølg.

Søkning, f. Søgen; Søgning; ogsaa Ansøgning, Anmøning. Hedder ogsaa Søfjing, f. og tildeels Søknad, m. Om Efterfølgelse ogsaa Søf, m. og Søfn, f.

Søksmaal, n. Søgsmaal, Sagsøgning. søft, part. 1) søgt, efterfølg. 2) sagsøgt. 3) angreben, beværet, plaget. Helg. En anden gammel Form søft (oo) forekom-

- mer i Sammensættn. hardsoft (nogle St. harsofta). *G. N.* søttr (for søktr). *Jf.* Sofn.
- Søl** (ø'), n. (m.) et Slags bredbladet Lang eller Lare (Svært). Nordl. Dgsaa i Formen Sol (ø'), *Loz.* Jøl. søl, n.
- Søla** (Dynd), f. Søyla. Et andet Ord er Søla (af Sol) i Aulsøla, Bafsøla, Forsøla.
- søla**, v. n. søle, slaffe; f. søyla.
- søllall**, f. søyllutt.
- sølen**, adj. varm, kvalm; om Luften. „Git søle Beer“. *Ndm.*
- Sølja**, f. Søjlja. — Sølju, f. Selja.
- sølt**, adj. solrigt, hældende mod Solen, om et Sted. *Tel.* *Jf.* avstøft.
- søm**, adj. sømmelig, passende. Forekommer i Formen sømre. (Bugge, Folkevise 16. 39). *G. N.* sømre.
- søma**, v. n. (er, de), sømme, påse, anstaae. Ofte med „seg“ (søma seg). Dgsaa med Personsbetegnelse i Dativ. Det sømde honom intje. *G. N.* søma: hævde. *Jf.* sama og Some.
- Søma**, f. Sømmelighed; ogsaa noget som er til Hæder eller Brydelse. Der itje notar Søma i det. *B.* Stift (libet brugl.).
- Sømd**, f. Wre, Høder. *G. N.* sømd. Ifke meget brugl. *Jf.* Ufømd.
- sømeleg**, adj. sømmelig, værdig, passende. Ofte ogsaa: tarvelig, simpelt, uden nogen Pragt eller Lurus.
- sømelege**, adv. paa sømmelig Maade; ogsaa: uden Pragt, simpelt.
- Sømmel**, f. Simla.
- Sømn**, f. Svevn. — sømre, f. søm.
- Søner**, f. Son. — sønna, f. sunnan.
- Søpl** (el. Søpel), f. Fjellefavn, sammenseiet Støv (= Sørp). *Hall.* Nfl. (til søpa). *Jf.* Klæsøp. — Søpelhaug, m. = Sørpdinge. Søpelro (Søpelkræa), f. Braa hvori Gulvstøv sammenseies. *Nfl.*
- søpla**, v. n. vinse, løbe frem og tilbage (egentl. støve). *Hall.*
- sør**, f. syder og sud.
- søra**, f. sydra. Søring, f. Sydring.
- sørja**, f. syrgja. — Sørya, f. Surpa.
- Sørp**, f. Sør. — sørrøn, f. sudrøn.
- søsa**, v. n. (er, te), hviske, mumle; ogsaa sladre. *Edm.* (søse).
- Søst**, m. rødfogt Ost (= Gumble, Mylsa). *Edm.* Formod. for Søst.
- søt**, adj. 1) sød, som har Sukkersmag. *G. N.* søtr. — 2) behagelig, yndig. Det var itje søtt aa ganga paa: det var haardt at udholde. — 3) sødtalende, smigrende. — *Som* Subst. Söten (Söt'en), m. og Söta, f. (hen søde), et Kjølenavn, f. *Gr.* til Børn. „Giva Söten“: give et Kys.
- söta**, v. a. (ar), søtøde, gjøre sød; ogsaa give noget sødt. Söta seg: nyde noget sødt eller behageligt; ogsaa: kjæles, kyskes.
- Söta**, f. 1) Södmæ, Södhed. (Libet brugl.).
- G. N.* søti, f. — 2) noget sødt eller behageligt. Nest som Kjølenavn, f. *Gr.* „Söta mi“, om et Pigebarn; f. søt. — 3) *Entian* (*Gentiana purpurea*), en Urt med meget bitter Smag. (Altsaa egentl. et Spøgenavn). *Hall.* Vald. Ellers kaldet Skærstøta og Skærstøta (*Nfl.* Sogn), Söterot (*Tel.* og fl.).
- Söt-apall**, m. Abild som bærer søde *Wb-*ler. Modsat Surapall.
- Sötbrand** (=brød), n. Honningkager.
- Sötebrim** (ii), n. Valle som er bleven sød ved stærk Indfogning.
- Söt-eple**, n. søde *Wb-*ler.
- Sötterot** (ov), f. 1) Söd-Bregne, Steensøde (*Polypodium vulgare*). Nogle St. Sötterot og Sötselrot. — 2) *Entian*, f. Söta.
- Sötting**, f. Søstøvelse; noget som gjør Maaden sød. Nogle St. Sötelse, n. (Nordl.).
- sötleg**, adj. sødlig, noget sød.
- Sötlike**, m. en vis Grad af Södhed.
- Sötmyxa** (y'), f. sød Valle.
- söt-mælt**, adj. sødtalende. *Tel.*
- sötma**, v. n. (ar), søtødes, blive sødere.
- Söt-ost**, m. Ost som er bleven sød ved Indfogning. *Jf.* Söst.
- Sötmat**, m. Södhed, sød Smag.
- söt-voren** (ø'), adj. sødagtig.
- söv**, f. søva. — Søvsje, f. Søvsja.
- sövjug**, f. søvjug. — Søvl, f. Søvl.
- Söy**, f. Søyd. — Søya, f. Søya.
- Söyd** (?), m. Sufen, Brusfen; ogsaa Numlen eller Lyd af Stemmer. Fösen (i Formen Söy), f. søyda.
- söyda**, v. a. og n. (er, de), 1) lade syde (sjöda), ophede svagt eller langsomt (omtr. som löypa). *Nfl.* (söyde). Dgsaa: syde, opfove. *Tel.* Num. (söye). *Jøl.* seyda: indfove. — 2) holde noget i en varm og fugtig Tilstand, lade dampe eller dunste. „Gaa aa söyde i same Klædaa“: vedblive at gaae i fugtige Klæder. *Nfl.* *Jf.* Söyda og Söydhla. — 3) susse, bruse, lyde som en Sydning; om Vind eller Bølger; ogsaa: surre, mumle, brumme. *Trondh.* i Formen söye (søy'). *Jf.* søgja.
- Söyda**, f. Faar af Hunkjøn; saaledes ogsaa Hun-Lam eller Gimmer. *Num.* *Hall.* Vald. Sogn, *Ubr.* (i Formen Søya og Söye). *Uf* Sand. (Andre Steder Sjedda, Liffa, Liffa og flere. *Jf.* Gimmer og Sympa). Dette Söyda er her den paaefligste Benævnelse for Hundhyret, da nemlig „Sand“ er Hunkjønnsord og egentlig kun betegner Dyrarten uden Henhyn til Kjøen, ligesom *Dyf*, *Naut*, *Svin* og fl.
- söydd**, part. halvfogt ic. f. søyda.
- Söydevetel** (e'), m. aarsgammelt Faar. *Sogn.*
- Söyding**, f. 1) Paaavirkning af Hebe og Fugtighed; f. søyda. *Nfl.* og flere. — 2) Sufen, Brusfen, surrende Lyd. *Trondh.* (Söying).

Soydna, f. Damp og Fugtighed, f. Gr. af Sved i Klæder. Nfl. Edm.

Soydning, f. Røgning; Madlavning. Sæ. Andre St. Sødning (o').

Soydsla, f. Dphedning; Gjennemdampning, Barme med Fugtighed (omtr. som Soydna). Tel. (udt. Soydsle). Hertil ogsaa et Verbum **soydsla** (soydsle): ophede eller afdampe (omtrent som døyva).

soye, v. see søyda og søygja.

søygja, v. a. (er, de), 1) lade fugte (eller patte), give Die. Tel. (Vinje og fl.) i Formen søye, søyer, Imperf. søygde, Sup. søygt; Imperativ søyg. „Søygje Baan'e": give Barnet Die. Af suga, saug. — 2) svække Kræfterne, angribe; f. Gr. om haardt Arbejde. Hall. Jf. suga og Eog.

Søygging, f. det at give Die.

Søying, f. Søyding og Søygging.

søyt og **søytja**, f. søkja.

Søyl (Seil), f. Sabel.

Søyla, f. 1) Søle, Dynd, Mudder; f. Gr. paa vaade Veie. Sæ. Tel. og fl. Afvig. Sola (Søle), Nfl. En mere mærkelig og vistnok gammel Form er **Saula**, Nedenæs. (Jf. Verbet søyla). Ellers kaldet **Dya**, **Depel**, **Gor**, **Gyssa**, **Surp**. — 2) Vandpyt, Kjør, Vandstade i en Forbydning paa Jorden. B. Stift og fl. Ellers kaldet **Dam**, **Demba**, **Dape**, **Floe**, **Putt** og fl. — 3) en grund Vig eller Bugt af Søen, en Klade som Søen tildeels overskyller. Nfl. Paa Edm. ogsaa om en Huulning i Bunden af Søen. I Hard. ogsaa om en Forbydning i Jorden. Det sidste hedder ved Trondhjem **Seila** og falder saaledes sammen med det foranstøttede Seil (= Sel); jf. Sælb.

søyla, v. n. (er, te), 1) søle, slaafe, vade i Dynd ic. Næst brugt i Formen „søle". Nfl. Jf. **Saula**. Sv. Dial. **saula**, **såla** (tilsmudse); Goth. **sauljan**, **bisauljan** (besudle). — 2) slaafe, være skjodesløs eller seensfærdig. Nfl. i Formen „søle". (Formod. nyere Brug). Sv. søla, D. søle. — 3) v. a. slænge, henkaaste noget skjodesløst eller

paa Slump; ogsaa forøde, sløse bort. Nordre Berg. „Søyle Snøre i Søen". „Han søylte da fraa seg" ic. Maafsee et andet Ord.

Søylebotn, m. Grund som er meget blød eller fuld af Mudderhuller.

Søyledike, n. dyb Mudderpyt. Sæ.

Søylemold, f. Mudderjord.

Søyling, f. skjodesløs Henslængen; f. søyla. Paa Nfl. **Søling**, f. og **Søl**, n. i Betydningen: Solerie, Skjodesløshed; ogsaa Ureenlighed, smudsigt Arbejde o. s. v.

søylutt, adj 1) sølet, fuld af Dynd; f. Gr. om en Vel. Paa Nfl. **sølutt** (sølett); nogle St. **søllall** (søllalt). — 2) fuld af Vandpytter. B. Stift.

søyma, v. a. (er, de), forsyne med Søm eller Nagler. Jf. tresøyma. (Af Saam). Participle søymd. Hertil Søyming, f. Søm eller Naglerække, f. Gr. i en Baad.

søyma, v. n. tage Naal Skridt, gaae stærkt. Hall.

Søyma, f. en Naal (?). Sjældent Ord, see Skinnføyma. I Nordl. **Uinseima**, maafsee suarere **Uins-eima** (f. **Uima**). Anden Betydning i **Midsøyma**.

søypeleg, adj. rask, slink. Tel. (No). Jf. **svøipeleg**, **svøipeleg**.

Søyr, m. Fortørrelse i Skov eller Trær; det at Trærne visne og frønnes paa Norden. Namd. Indh. (Jf. **Varføyr**).

søyra, v. a. (er, te), 1) gjøre at noget visner eller fortørres. „Søyr' eit Tr'e": rive Barken af et Træ, saa at det visner og frønnes. Indh. — 2) forøde, spilde; især om at tilskjære noget saaledes at en god Deel gaar bort til Unytte. Edm. Dgsaa i Formen **søyrast**: gaae til Spilde. Jf. **Ø**. N. **søyrast**: forarmes. Aug. **soarian**: optørre; Eng. **sear**; Nt. **foreu**: fortørres; Sv. Dial. **för**: visnet; Danske Dial. **sørret**: raadden.

Søyving, f. Forøvelse, Spilde. Edm.

Søysla, f. Søybsla.

Søyrel, m. en dygtig Karl (omtr. som Sugg, Sole, Gøsse). Ed .:

T.

Ta, f. Tab. ta, v. f. taka. Ellers er „ta" ogsaa Forkortning for utav (udaf, af), og tildeels for detta (dette). — Ved de Ord, som her begynde med „t", er at mærke, at denne Lyd svarer deels til det gamle „t" og deels til det gamle „th" (þ), da nemlig det sidste er gaaet over til „t" i Subst., Adj. og Verbum, men derimod til „d" i Pronomener og Partikler. Ætymologisk svarer det gamle „t" til Eng. „t", Nederdyf „t" og Heithyf „t", men derimod „th" til Eng. „th" og Thyf „d".

Tad, n. Gjødsel for Ager eller Eng; Gjødning, Møg. Berg. Stift, Øbr. Nordl. (Nogle St. Ta). Ø. N. tad; Sv. Dial. tad; Eng. Dial. tad, tath. Hertil tedja og Tøda (Toda). Jf. Fraud, Lo, Kvifla, Seta.

tadd, part. gjødslet; f. tedja.

Tadde, m. f. Talle.

Tadfall, n. det Forraad af Gjødsel, som en Gaards Besætning afgiver.

tadfred (e'), adj. om Jord: tør, mager, som kræver megen Gjødsel. Edm. og fl. (tadstræle).

radlaus, adj. 1) ugjødset. 2) forlegen for Gjødset. — **Tadloyia**, f. Mangel paa Gjødset.

Tadfig (i'), n. gjødende Vædske eller Fugtigbed, som udbreder sig over Eugen fra Fæhusene. Sønder Berg. (Nogle Steder Tafeg). Afvig. Tagfig, el. Tafseg, Ryf. Andre St. Lofig, Sæta, Tода (o').

Tadflag, n. Art af Gjødningstof.

Tafs, n. Laver, Frevler som ere løsnede ved Elid. Jf. Sagtafs (Savspaaner). Drf.

tassa, v. n. (ar), ville, optrevle eller opslide noget. B. Stift (jf. tuffa). Dgsaa: gnave, tygge, æde langfomt. (Paa Dstl. tamfa).

— **tassast**, v. n. blive optrevet eller stoffet ved Elid.

Tassa, f. 1) Pjalt; f. Tuffa. — 2) en liden Traadhaspe. Østerd.

Tasse, m. 1) en liden Klud, Pjalt, afreven Pap (jf. Tave); ogsaa: en Smule, en liden Deel. B. Stift. — 2) et Slags Badderof (Eqvisetum). Namb.

tassen, adj. 1) forslibt; f. tassutt. — 2) usifom, forsinkende; især om Føret paa en Vel. Tel. Vel egentl. tavsam; jf. G. N. tesja (takdi): hindre.

Tasting, f. Svaven, Tygning; f. tassa.

tassutt, adj. forslibt, optrevet, pjaltet; ogsaa: ussel, ringe, daarlig. Trondh. (Df. tere tassen).

Tag, f. Tak. — tag, f. tegja.

tagall, adj. taus, stillende, som taler lidet eller sjelden. B. Stift og fl. Afvig. togoll (o'), Drf. G. N. pagall, högoll. Af Noden tag (thag) i tegja, tagde. En sjeldnere Form er tagande, Sdm. Ligefaa tegjall, Rbg.

tagde (taug), f. tegja.

Tagg, f. Tagge. — tagg, f. tigga.

tagga, v. a. (ar), bringe til Tausbed, faae En til at tie. Tagga et Varn: stille et Varn tilfreds, faa at det ikke grøder. Ryf. Jød. Hall. og fl. (Ved Trondhjem i en anden Form: tegta). G. N. pagga, af Noden thag, f. tagall.

Tagge, m. en Tasse, Pig, Tand; f. Gr. paa et Hul. Mest alm. Taggje. Nogle Steder Tagg, som ogsaa betegner: en Braad, en skarp Tingest. Smaal. Sv. tagg. (Eng. tack, L. Tacke). Jf. Tigge.

taggutt, adj. taffet, tandet, ujævnt. Paa Sdm. "tiggett'e".

Tagl, n. langt og stivt Haar; især om Halehaar paa en Hest. Lommelig alm. (Paa Sdm. tildeels Tjagl). Nogle St. med fl. Tojl (o'). G. N. tagl; Ang. tegel, Goth. tagl: Haar. Jf. Tegla og Bidjetagl.

tagmild, adj. taus, som gjerne tier. Østerd. (Trysil). Andre St. tagall.

tagna, v. n. (ar), forstumme, blive taus, holde op med at tale eller skreie. Alm. G. N. pagna; Sv. Dial. tagna; D. taune. Han tagnar ittje, syrr han ser det: han holder

ikke op med at tryggle, førend han faar sit Dnske. — **Tagning**, f. begyndende Stilhed eller Tausbed. Jf. Toju.

tae, f. taug. — **Tae**, f. Taie, n.

Tak, n. 1. (for Tak), Tag, Overbygning paa et Huus. G. N. pak; L. Dach. Nogle St. med fl. To'f (o'). Jf. Tefkja og Toka. — 3 de sydligste Egne betegner „Tak“ ogsaa Materiale at tække med, især Birkensæver; saaledes ved Mandal „teffja mæ Tak“: tække med Næver (Nevertak). „Gi Bjørk mæ Bork aa Tak“. Sirebal.

Tak, n. 2. (af taka), 1) Tag, Greb, det at man tager fat paa noget. G. N. tak. Tata eit godt Tak: gribe dygtigt til. (Jf. Tak, Dyttak, Måttak). Smaa notot til Taks: have noget at gribe til. (Rbg.). Dgsaa om Kræfter eller Stryke. Der ittje notot Tak i honom: han formaar ikke at tage noget kraftigt Tag. — 2) Greb, Hold, et Punkt hvor man kan gribe til eller holde fast. Steinen er ittje so tung, naar ein berre sett Tak paa honom. Figurlig om Overmagt eller Leilighed til at vinde. Der sett og Tak paa honom: der sit jeg en Leilighed til at tvinge ham. — 3) en Kamp, Dyst, Brydning. Tata Tak: brydes, prøve Stryke mod hinanden. Jf. Fangtak, Ryggtak. — 4) et Forsøg paa at gjøre noget; en Bestræbelse, Anstregelse. Me faa tata eit Tak endaa: vi faae endnu gjøre et Forsøg. Me hava tetet tyngste Taket: vi ere færdige med det værste. — 5) et Buestrog; ogsaa et Stykke til at spille, en „Slaatt“, eller en Deel deraf. Tel. Hard. (tildeels med fl. Tok). Hertil Jeletak og Speltak. Jf. Npptak. — 6) en Stund, en vis Tid. Eit heitt Tak: en temmelig lang Stund. Fyrste Taket: i den første Tid. Eg var der Tak og annat: en og anden Stund. (B. Stift). 3 Takom: af og til, en og anden Gang. Hedder ogsaa: takom (adv.), og takom-til, Gbr. Smaal. Jf. Toka og Tokt.

taka, v. a. og n. (tek, tok, teket), at tage. Inf. ofte forforket: ta'; afvig. taakaa og taag' (Gbr. Drf.). Præsens mest alm. tæk, tæke(r); forforket tœ; afvig. ta'ær (taer, tar), Smaal. og fl. Imperf. alm. tok (oo), sjeldnere to; fl. toko (tøke). Supin. mest alm. tekje, ogsaa tikje (i'), sjeldnere te'e, tie; afvig. toke, Jød., tatt, Smaal. Imperativ tak, fl. take (nogle St. tafje). Konj. Præs. take; i Imperf. tækje, dug sjelden. (Tel.). G. N. taka (tek, tok, tekik); Ang. taean, Eng. take. — Betydningen er meget omfattende og deler sig i flere Forgreninger; saaledes: 1) gribe, fatte, tage med Haanden (eller med et Griberedskab). Jf. sata, gripa, triiva. Dgsaa flytte eller føre med et Greb; f. Gr. tata notot paa leg; paa Ryggen; uppunder Armen. Tata i fop, i hunder, i toau r. — 2) hente, samle, hjembringe; ogsaa fange (især

Tiff. Taka Høy, Korn, Potetor. Taka Sild, Seid. Murt. — 3) indtage, bemægtige sig, fratage En noget; ogsaa: bortføre, borttage, rive med sig. Det tok Judi. Det tok ut eit Stykke. Strida tok eit Hus. Det som Tøyr og tok Snjøen. Det tok or Knauden (Det fordriver Klæe). Jf. taka Halsa; t. Rivet. — 4) optage, rumme, indeholde. Ein Kjetel som tok ei Tunna. Der var so mange, som Huset tok. Saaledes ogsaa: behøve, udbrøve; f. Gr. Det tok for myket Rom; det tok for lang Tid. — 5) berge, naae, rætte hen til. (Jf. næma). Bordet tok Beggen. Østere: Det tok hurt i Beggen. Det tok oppunder Postet. Jf. taka Land: laade, komme til Lands. — 6) angribe, befage, overvalde. Det tok meg so, at eg fell vondt. Dei erte honom so lenge, at Sinnet tok honom. Ogsaa som v. n. Det tok aat: det tog haardt paa Kræfterne. Vinden tok meir her en der (o: har mere Kraft). — 7) tage i Brug, benytte, nyde. Taka Baat, Hest, Kjerre, Slede. Taka Sæte. Taka seg ein Bite, ein Sup, ein Kur. Ogsaa: sege, tage sin Tilflugt til. Taka Sengi: lægge sig (for Sogdom). Taka Dyr: løbe ud. Taka Stogen: løbe til Skoven. Jf. taka Flugti; taka Vegen heim. — 8) tilfalde, tage til sig. Taka ein Mann med seg. Taka Vitne; taka Folk til aa lyda paa. Taka eit Barn i Huset. Taka nokon i Vera, i Stule, i Tenesta. Ogsaa: vælge, eller fæste. Taka ein til Domar, til Formann. Taka ei Bondebatter til Rona. — 9) modtage, oppebære; kræve, forlange (som Befaling). Taka Statt, Rentor, Landstyd ic. Han tok tolv Skilling syre Morst. Ogsaa: overtage, faae Raadighed over. Taka Arven sin; taka Jordi (Garden). Taka Sati paa seg. — 10) være modtagelig for, blive paavirket af. Det tok itkje Kofing: det lader sig ikke fage. Taka Lit (l'): lade sig farve. Taka Etd: fænge Id. Saaledes ogsaa: taka Tugt, Fyretolor, Fæla, Bot. Ogsaa med Begrebet: faae. Taka Stade; taka Ende. Om Dyr af Hundkjønnet: undfange, blive drægtig. Taka Foster, Fyl, Kalv og fl. — 11) fatte med Forstanden, fionne, opfatte. Eg tok det radt, kvat han meinte. Det var paa tvo Maatar til aa taka. Jf. mistafa. — 12) antage, ansee. Han tok det syre Aalvoraa; syre Samning; syre godt (el. gidt). Han tok meg syre ein annan (nemlig ved Forverking). Ogsaa: optage paa ein vis Maade. Han tok det so tungt, el. lett, lint, tvært, kvast, og fl. — 13) v. n. gribe efter noget. Han stod og tok etter det. Taka etter Vinden: snappe efter Vind. Jf. taka til Vitet (l'): bestinde sig. Taka til Manddomen: opmande sig. — 14) røre ved, føle paa. Det var faart, naar ein tok paa. Der so heitt, at ein kann itkje tata i det. — 15) begynde paa, foretage sig, bestemme sig til. Han tok paa tiande Aaret: han begynner paa sit tiende Aar. (W. Stift). Det tok til aa mykna. Dei tosto attpaa: begynde paany. Eg tok og gjest heimatter. Tak og ver med os:

fom og bliw med os. — Reflerivt. Taka seg: a) fæste sig, gribe fast (f. Gr. om en Hage); b) komme sig, blive sed og fyldig; om Dyr. Taka seg fram: gjøre Fremskridt, blive flint og dygtig. (W. Stift). Jf. Framtak. Taka seg til (el. syre): foretage sig. Taka seg upp-atter: komme atter i Gang, gjentage sig. — Med Partikler. Taka atter: tage tilbage; gjentafde. Taka att-i: rette sine Ord, gjentage en Yttring tydeligere. (W. Stift). Taka av: a) aftage; ogsaa: bryde itu; b) forhindre, forbyde, afstaae (jf. avteken); ogsaa: være til Beskyttelse (f. Gr. Det tok av syre Vinden); c) slagte, dræbe (egentl. borttage noget af Befolkningen). — Taka aat: a) begynde paa; b) angribe, svække. Taka etter: lære af andre, danne sig ved Efterligning. Taka fram: anføre, anmelde, omtale. Taka fraa seg: bortgive noget som man kunde behøve selv. Taka syre seg: tage til Behandling. Taka i (el. uti): tage alvorlig fat, bruge sine Kræfter, anstrenge sig; f. Gr. han er stert nog naar han berre vil tata i. Taka imot: modtage; ogsaa: gjøre Modstand. Taka nedsyre: bryde overtvært, forhindre eller forbyde noget uden Skaansel. (Nordre Berg.). Taka paa: a) begynde paa; b) angribe, overfalde. Taka til: a) gribe til; b) begynde. Taka til seg: anvende paa sig selv, finde sig truffen ved en Sigelse. Taka undaa: tage til Side; ogsaa undtage. Taka upp: optage (vel eller ilde). Taka upp-atter: gjentage; oppryppe. Taka upp- under: hjælpe til, understøtte en Sag. Taka ut: a) udtage noget; ogsaa: reise ud (Især paa Spen); b) tage paa Berg, laane; c) udpege, uævne, paavise; f. Gr. Ein av deim heve gjort det, men han er itkje god aa tata ut (o: det er vanskeligt at nævne nogen). Lige-saa: Eg tjerner Mannen, men eg veit itkje aa tata honom ut (o: jeg mindes ikke hans Navn, eller hvem han er). Taka ved: vedtage; ogsaa: modtage. (Søndre Berg. tata med). — Afledninger: Tak, Toka (o), tøk, Tokje.

takande, adj. passende til at tage, færdig, fuldmoden, m. m. Høyet er so hurt, at der takande. (Jf. tøk). Der itkje takande i det: man bør ikke engang røre ved det.

Takar, m. den som tager eller modtager noget. Modfat Sivar.

takast, v. n. (teft, toft, tekest), 1) brydes med hinanden, kæmpe, stride; ogsaa: trætte, tviste. Dei hava tekest um det lenge. — 2) have Meie, være besværet af noget. Han heve myket til aa takast med. Jf. takast over: overtage, overkomme, bestride.

Tak-aas, m. en af Langbjælkerne under et Tag. Jf. Mastak.

takten, adj. 1) stærk, haandfast, som tager kraftige Tag. Indj. (takjen). — 2) nem, opvakt, som lærer eller fatter hurtigt. Df. Jf. tøk.

talestjerr, adj. fly, bange for at blive greben; især om en Gæst, som flygter naar man vil tage den hjem. **B. Stift, Hall. Nordl. og fl. Afsig. talstjerr, Gbr. Drk. Taksjøl, f. Tagstjøl. Jf. Trod.**

Taking, f. Tagen; Dptagelse *ic.* see tafa. (Sædvanlig med haardt f).

Takf, f. Tak, Udtring af Erkjendtlighed. Bel ogfaa: Samtykke, Bifald; saasom i Udtrykket „taka til Takka“, *o:* være tilfreds, takkes med noget. Noget vaklende i Kjon, tilbeels *m.*, og maaskee *n.*, saasom i Forbindelsen „mange Takf“. **G. N. høkk, f. (pl. pakkir); Ang. pane, T. Danf. (Jf. Toffe).**

takfa, v. a. (ar), takke, give Tak. **G. N. pakka. Tatta** syre seg: tage Afsted, idet man takker for hvad man har faaet. **Tatta** uppi handi: takke En ved at tage ham i Haanden. Der ittje aa takta honom syre: ikke noget at rose ham for. **Tatta** ut: tale over et Liig og takke paa den Afledes Begne. **Selbu. Jf. skla.**

Takfa, f. Bredbandede, Blade at siege Gladbrød paa. **Dstl. (Andre St. Bakstehella). Jf. Sv. takfa, Zernklump.**

takkande, adj. værd at takke; takværdig. Der ittje takkande syre det.

takklaus, adj. npaaffjønnet, som man ikke faar nogen Tak for. **Takklans** Gjerning er altid tung.

takksam, adj. taknemmelig, erkjendtlig. (Lidet brugl.).

takla, v. a. (ar), takle (et Kartsj). **Eng. tackle, Holl. tafelen. — Takling, f. Takfelads.**

taklaus, adj. tagløs; ogsaa: brostfældig el. forsalden i Taget, om Hufe. **Takløysa, f. Mangel paa ordentligt Tag.**

takleg, adj. antagelig, brugbar. **Tel.**

Taknøver, f. Birkenøver til Tag.

takom, adv. stundom; f. Tak, 2.

Takrenna, f. Tagrende.

takferr, adj. forlegen, blottet for Midler, lens. **Dsterd. (Gilverum).**

Takfig (i'), n. 1) Tagdryp. 2) f. Tadsig. Taksmaal, n. Brydning; Strid, Kamp. Hall. Gbr. Jf. takast.

Takstein, m. Tagsteen; Tagstifer.

Takster (-str), m. Tagen, Modtagelse; Regel for hvad der skal modtages eller kræves (altsaa Takt); ogsaa: Regel, sædvanlig Brug. Det plagar vera Takstren: det er den sædvanlige Regel. Falder nær sammen med Tare (Sv. tara, Fr. taxe, af Lat. taxare: værdsætte); men kan her opfattes som regelret Afledning af tafa, i Lighed med Bakster, Naktier, Bakster og fl.

Takt, f. Tact, Tidemaal i Musik, og ligesaa i Gang eller Bevægelse. Af Lat. tactus: Berørelse, f. Gr. paa en Streng.

takt, part. tækket; f. tekkja.

Taktorv, n. Torv at takke med.

Takvætt, f. en vis Vægt af Birkenøver (f. Bett). **Jæb.**

Tal, n. 1) Tal, Antal, Mængde. Et stort Tal. 3 Flotte-Tal: flottevis. 3 Hundrad-Tal; i Tusund-Tal. Vera ein i Talet. Fylla Talet.

G. N. tal: Række. (Jf. Grimm, Gr. 2, 54). — 2) Nummer, enkelt Tal. (Jf. Dbdetal, samt Tal). Dgsaa Taltegn, Talsfigur, f. Gr. eit femtal, Sekstal o. f. v. Tilbeels med Fleert. Tol (o'), især i Søndre Berg. — 3) Tælling, Dptælling. Tala Tal paa: optælle. Selja paa Tal: sælge efter Tælling, f. Gr. i Dylter, Enefe, Hundreder. Der ittje Tal paa: det er uden Tal, utalligt. **G. N. tala, f. — 4) Fortegnelse, Liste, Register (egentl. en Dypregnelse). Brugt i Sammensætning som Mannatal, Landtal, Salmetal. Jf. Dagetal, Timental. — 5) Tale, Snak; Samtale. Det værd ittje langt Talet: det blev ikke nogen lang Forhandling. Dsterd. Tel. (Landst. 640). **G. N. tal; Sv. tal. Hertil Talsmann, Awtal, Aatal, Amtal. Jf. Tale. — 6) en Tid, et vist Tidrum. Meget brugl. i Trondh. Stift og Nordl., især i Forbindelse med „paa“, saaledes: paa Morgentalet, paa Sveldstalet; paa Baartalet, Sannartalet, Haustalet. Dgsaa om Markhunderer, f. Gr. paa Femtantalet, *o:* i Aarene fra 1500 til 1600 (altsaa i det 16de Aarh.); paa Sekstantalet, *o:* i de Aar som begynde med 16 (altsaa i 17de Aarh.). Jf. telja.****

tala, v. n. (ar), 1) tale, sige noget; ogsaa: kunne yttre sig, have Gyne til at tale. 2) samtale, forhandle om noget. 3) holde en Tale, et Foredrag. Afsvig. taalaa, Gbr. og fl. **G. N. tala; Sv. tala. (Jf. telja).** Tala syre seg: tale for sig, udtrykke sig. Tala av: aftale, bestemme. Tala i notot: indlade sig i en vis Forhandling. („taalaa ti“, Judh.). Tala paa notot: hente om, hentyde paa; ogsaa bringe noget paa Bane. („taalaa paa“, Dsterd. Judh.). — I de vestlige og nordlige Egne er Ordet ellers kun lidet brugt, da nemlig et nyere Ord „snakka“ er kommet i Besen derfor; imidlertid siges dog almindelig „tala“ om at holde en Tale og i enkelte andre Tilfælde, saasom „tala til“, *o:* vække (En som sover); f. Gr. Baktar du syrr en eg, so tala til meg. (**B. Stift**). Jf. mæla, røda, svalla.

Tala, f. Tale, Udsagn; ogsaa Samtale *ic.*, f. Tale og Tola (Tolor).

talande, adj. talende; ogsaa veltalende, som taler godt. **Nogle St. talig.**

Talar, m. en Taler. Ein god Talar: En som taler godt.

tald, part. 1) tallet, opregnet. 2) overtalt (Jf. tiltald, fraatald, awtald). **S. telja.**

Tale, m. 1) Tale, Dmtale. Roma paa Tale. (Nogle St. ombyttet med „Snakk“). 2) Samtale, Forhandling. Roma i Tale. 3) Foredrag, Tale til en Fotsamling. — **Dr-**

talad, part. 1) tallet, opregnet. 2) overtalt (Jf. tiltald, fraatald, awtald). **S. telja.**

Tale, m. 1) Tale, Dmtale. Roma paa Tale. (Nogle St. ombyttet med „Snakk“). 2) Samtale, Forhandling. Roma i Tale. 3) Foredrag, Tale til en Fotsamling. — **Dr-**

talad, part. 1) tallet, opregnet. 2) overtalt (Jf. tiltald, fraatald, awtald). **S. telja.**

Tale, m. 1) Tale, Dmtale. Roma paa Tale. (Nogle St. ombyttet med „Snakk“). 2) Samtale, Forhandling. Roma i Tale. 3) Foredrag, Tale til en Fotsamling. — **Dr-**

talad, part. 1) tallet, opregnet. 2) overtalt (Jf. tiltald, fraatald, awtald). **S. telja.**

Tale, m. 1) Tale, Dmtale. Roma paa Tale. (Nogle St. ombyttet med „Snakk“). 2) Samtale, Forhandling. Roma i Tale. 3) Foredrag, Tale til en Fotsamling. — **Dr-**

talad, part. 1) tallet, opregnet. 2) overtalt (Jf. tiltald, fraatald, awtald). **S. telja.**

- det bruges ogsaa i et Par andre Former; i de sydlige Egne oftere **Tala**, f., sjele-
nere **Tal**, n. (Jf. Tola). G. N. tal, n. og
tala, f. Sv. tal, n.
- Talebruk**, n. Talebrug.
- taledrug**, adj. langtalende, snakkesalig. J
Dr. taalaadryg.
- Talegaava**, f. Taleevne; ogsaa Talegaver.
- Talekunst**, m. Talekunst; Veltalenhed.
- Talemaate**, m. Udtryksmaade; ogsaa Ud-
tale, Egenhed i Talen; Dialektform.
- Talenøyte**, n. En som man kan tale med.
„Han ha' inte Talansøyte": han er alene,
har ingen at tale med. Østerd. (Jfke me-
get brngl.).
- taleric**, adj. ordrig, snaksom.
- Talestrøm**, m. Talestrøm, Ordstrøm.
- talvand**, adj. kræsen i Valg af Ord.
- Talg**, f. Talg, Fedt omkring Indvoldene.
Nogle Steder **Tolg** (Voss, Gbr.), **Traag**
(Søt.). Jsl. tolg; Sv. talg, Nt. Talg,
Eng. tallow. Leggia Talg: blive fed, om
Dyr. Tæra paa Talgi: tære paa sit eget Fedt,
o: sulte, lide Mangel, efterat man nys
forhen har levet i stor Overflod.
- talga**, v. a. (ar), 1) bestryge med Talg. 2)
talga seg: blive fed.
- Talghløja** (-bleia), f. Talghinde omkring
Indvoldene (= Metja). Dsl.
- Talgebær**, f. Taagebær.
- Talgegras** (Vregne), f. Tæg.
- Talgljos**, n. Talgljøs.
- talgstøvt**, adj. dækket med en Hinde af Talg
eller Fedt; om Kjød. Nogle St. talga-
støvt. (B. Stift).
- Talguise**, m. Kjød-Meise (= Kjøtmeis).
Smaal. og fl. Sv. talgore.
- talig**, adj. veltalende. Rbg.
- [**Talje**, m. Tallie, Heiseblok. Holl. talie.
- [**Talk**, m. Talkeren. Nogle St. **Talik** og
Tallerk. T. Teller, Telleråben.
- talkna**, v. n. gispe; snofste; f. tofna.
- Tall**, f. Fyrretær; f. Tøll.
- talla**, v. n. (ar), træde, trampe, sammen-
træde Jorden ved idelig Gang (omtr. som
traffa). Smaal. Jarlsberg.
- Talle**, m. Grunden i en Faaresti; det sam-
mentrampede Lag som efterhaanden danner
sig af Dyrenes Møg med den derpaa ud-
bredte Strøelse. Ogsaa om Gjødsel af
Faare: eller Gjedemøg. (Sandtalle, Sma-
letalle). Fæmmelig alm. i de sydlige Egne.
(Dsl. Rbg. Berg.). Nogle St. **Tadle**; i
Søt. **Tadde**. Sv. Dial. talle. Jf. Sv.
talla: bestrøe med „Tallbar" (Grankviste).
- Tallfog**, Fyrretøf; f. Tøll.
- talma**, v. a. og n. (ar), 1) plage, besvære;
især om en langvarig Sygdom. Edm. og
flere. 2) pine noget frem, bekomme det
seent og efter lang Stræben; f. Gr. talma
seg noton Jist. 3) strante, hentares af Syg-
dom. Østere **talmast**, Nordl. **Trondh.**
Edm. G. N. talma: hindre. Nt. og Holl.
- talmen: nele, spille Tid. — Hertil **Talm**,
n. og **Talming**, f. Forsinkelte; fortræde-
lig Langvarighed (omtr. som Vinla); no-
get som gaar seent og kummerligt, f. Gr.
om Fiskeri. Saaledes ogsaa: **Talma-**
fiskja, f. seent og uheldigt Fiskeri. **Tal-**
masfjja, f. langvarig Sygelighed, lang-
som Svækkelse. (Formen „Talma" maafee
for Talman).
- Talskiva** (i'), f. Talskive (paa Uhr).
- Talsmann**, m. Talsmand. Jf. Fyretals-
mann, Maalsmann.
- Talstoff**, m. Karvestof, Mærkestof for en
Opmølling. Smaal. og fl.
- Taltrær**, pl. Pjalter. S. Fultra.
- Tam**, n. Tæmmelse, Afrettelse, Dressur. (Af
temja, tam-de). Denne Hesten heve godt Tam,
o: er vel tæmmet, eller har lært godt.
(B. Stift).
- [**Tambak**, n. Tombak (Metalblanding).
- [**Tambur**, m. Trommeslager. Fr. tambour.
- tand**, adj. tæmmet; vant til noget. (Part.
af temja). Ogsaa: tam (modsat vild).
Hedder ogsaa tamen, Jndh. Sjelebrere
tam (tam'e). Jf. G. N. tamidr og tamr.
- Tame**, m. 1) Dvæls, Færdighed i Kunst
eller Arbeide. Tel. Hall. og flere. — 2)
Vane, tilvante Egenfab. Vald. (Sv. Dial.
tamme, tama).
- tamen**, tæmmet; f. tand.
- Tamp**, m. Tamp, Tongstump. (Nt. Tamp).
Ogsaa: en langagtig Klump.
- tamsa**, v. n. (ar), 1) bygge eller æde lang-
somt; f. Gr. om Heste. Tel. Dsl. (Jf.
tassa). — 2) samle efter Ord, tale lang-
somt og usikkert. Smaal. Andre Steder
temsa, tymisa.
- Tan**, n. 1) Udstrækkelse, Udsprængelse. (Af
tenja, tan-de). Faa Tan paa eit Stinn: faae
det rigtig udspilet. — 2) en Strækkfjæl;
f. Tane. — 3) Lob, Renden, anstrengt
Gang. (Egentl. Udstrækning af Fødderne;
f. tenja). Tel. Sogn, Hall. Vald. og fl.
Tava i strjuktand Tan: løbe af alle Kræfter.
Leggia til Tans: tage Lilløb, sætte sig i stærk
Fart. Sogn og fl.
- tana**, v. a. (ar), 1) strække, udsprænde (=
tenja). Tel. Uvrig. taanaa, Jndh. (J
Hall. tana). — 2) v. n. lobe, rende (lige-
som tenja). Tel.
- tand**, part. udsprændt; f. tenja.
- tandla**, v. a. og n. (ar), gniave, tygge med
Besvær, gnmle. Tel. Hall. Egentl. tannla,
f. tanna.
- tandra**, v. n. (ar), sjiende, give bidende
Ord, hype Trøtte. Dsl. Uvrig. tantra,
Gbr. tjandra, Edm. Egentl. tann-ra, Jf.
tanna og tenna.
- tandra**, v. a. (ar), 1) berøre med Jld, kaste
Jld paa. Tandra Vaugi: kaste en Glob i
Vand, som man vil vaske sig i. (En Skif
i forrige Tider). Tel. (Aundland). — 2)
tænde, antænde (= tendra). Rbg. Hertil

- tandrast**, v. n. fatte Jld, antænde sig. (Nasferall). Jsl. tandra. **Tandring**, f. Antændelse.
- Tandre**, m. Gnist, Jldfunke. Lister, Nbg. (Mindre brugl.). G. N. tandri; Jld.
- Tane**, m. Strækkestel, afrundet Blankestump hvorpaa heelstaaede Skind udsprændes til Tørring. Sogn, Nordl. og fl. Hedder ogsaa **Tan**, n. og i andet Kjøen: **Tana**, f. Helg., **Taana**, for Tona (o'), Tel., og **Tumu**, Hall. Dst. Jsl. pön, f. panir, pl. Sv. tana, f.
- Tang**, n. Tang (Fucus); Søværter med glatte og bløde Grene; sædvanlig vorende i et smalt Strog i Ebbemaalet eller lidt ovenfor dette. Alm. ved Havkanien. I B. **B. Stift**: **Taang**. G. N. pang. Jf. Fare.
- tanga**, v. n. (ar), saule Tang, f. Gr. til Svineføde. Nogle St. taanga.
- Tang-ausa**, f. et Slags Krabbe. Ehl.
- Tangbola**, f. opblåst Knude eller Blære i en Tangstilk. Jf. Boletang.
- Tangbrosma**, f. f. Tangspræl.
- Tange**, m. 1) Tange paa Kniv eller lignende Redskab; den smale Spids som drives ind i Skafte. Nest alm. Tange; i B. **Stift Taangje**. G. N. tangi; Eng. tang. — 2) Landtunge, en smal Bante som stikker ud i Vandet fra et Næs. (G. N. tangi). Vel ogsaa en Braad eller smal Spids i Almindelighed; jf. Utange og Giterlange (Landst. 135). Nærmer sig til Tagge, ligesom Ange til Agge.
- Tangel**, m. affumpede Kviste; Green eller Træ som man har hugget Lovet af. Dstere **Tangl**, n. Smaal.
- Tangsfjora**, f. Strandbred med rig Tangvært.
- Tangsløke**, m. en liden Biff eller Duff af Tang. Dgsaa kaldet **Tangslugsa**, f. Nordl. Paa Edm. Taangslugse. I Ehf. Taangsluste.
- Tangbævd**, f. f. Tangtab.
- Tangnaal**, f. Sonaal (Syngnathus), en liden Fisk. Nogle Steder kaldet Sjonaal (Sjonaal); i Ehl. Grunnaal, f.
- Tang-ost** (o'), f. Afte af brændt Tang.
- Tangraf**, n. opdreven Hob af Igs Tang i Flodmaalet. „Taangraf“, Edm.
- Tangrand**, f. Tangbæltet i Strandbredden; det Strog som er bevoret med Tang. I B. **Stift** „Taangraand“.
- Tangslag**, n. særskilt Art af Tang; saasom Boletang, Smelletang og fl.
- Tangspræl**, m. en liden Fisk, som opholder sig i Tang. (Blennius). Nordl. Nogle St. Tangspril. Paa Edm. Taangbrosme.
- Tangstad**, n. Gjøffel af forraadnet Tang.
- Tankar**, m. Plkande med en Lid paa Siden. Hall. og fl. Alfvig. **Taanfar**, Berg. **Stift**; **Dankar**, **Trendh.**, **Daankar**, Edm. Vel egentlig Tankard. Eng. tankard; G. Fr. tanquart. Jf. Sv. stanta.
- Tanke**, m. 1) Tanke, Forestilling. 2) Mening, Hensigt. 3) Gfvertanke, Omærksomhed, f. Gr. Det vil vera ein Tante med alt, o: der behøves nogen Gfvertanke ved ethvert Foretagende. Nest alm. **Tankje** (fl. **Tanfar**); afvig. **Taankje**. B. **Stift**. Gr her egentlig et fremmedt Ord, som ikke passer sammen med de gamle og i Grunden beslægtede Ord, som **Tolke**, **Toff**, **Tykkje** og **Teffje**. Jf. **tenkja**.
- tankefull**, adj. tankefuld.
- Tankelag**, n. Tænkemaade. Lidet brugl.
- tankelaus**, adj. tankeløs, ubetænksom. Alfvig. **taanielaus'e**, B. **Stift**.
- Tankeloysa**, f. Tankeløshed; Mangel paa Gfvertanke.
- tankevik**, adj. rig paa Tanker; aandrigh.
- Tankefætel** (e'), m. Tankefæddel; noget at betænke. Han sett **Tankefætel**: han blev nødt til at tænke sig om.
- Tankestemna**, f. Tankegang, Tankens Retning. Dgsaa kaldet **Tankeveg**, m. (Tel.) **tankevill**, adj. forvirret, adspredt.
- tanla**, f. tandla.
- tann** (for detta-ne), f. denne.
- tanna**, v. n. (ar), gnave, bearbejde noget med Tanderne. Nordl. Jf. tandla.
- Tannar**, m. 1) Tandstikker, liden Bind. Hall. Dgsaa: en Stikke, Splint, Kvist. Sogn, Nordl. Det finst iltje Tannar til Vid: der er ikke engang en Stikke til at brænde. G. N. tannari. — 2) Straa, Stilk; ogsaa en vis Græsart: **Naygræs** (Poa). Indh. (Snaafens). — 3) en Tande, liden Braad eller brændt Stump (omtr. som **Snart**). Nys. (Sv. Dial. **taunä**, **tåne**. **Nies** 734).
- Tann-aat**, n. Landkræft, Tørring i Tønderne. Hall. (Til Tom).
- Tannfelling**, f. (m.), Landfældning, Landstikke (hos unge Dyr).
- Tannfjøl**, f. Fare.
- Tanngard** (=gar), m. Landgjærde, Landfreds i Munden. G. N. tanngardr.
- Tannkjöld**, m. Forneemelse af Frost i Tønderne; Dmhed ved at smage paa noget folbt.
- Tannkjöt**, n. Landkjød. Jf. **Gom**.
- tannlaus**, adj. tandløs.
- Tannloysa**, f. Tandløshed; ogsaa: En som er tandløs.
- Tannrot** (oo), f. Tandrot i Røven.
- Tannstikka**, f. Tandstikker; jf. **Tannar**. I Nordre Berg. **Tannepotar** (o'), m. see **potä**. (Sv. **tandpetare**).
- Tannverk**, m. Tandpine. Nogle St. **Tanneverk**. Sv. tandvärk.
- Tansegras**, n. Reinsau (= Reinsarn). Helg. Eng. **tansy**, Fr. **tanaisie** (som udsedes af Gr. **athanasia**).
- Tansprang**, n. stærk Loben, Lob i flyvende Fart. Tel. (f. **Tau**). **tanspringa**, v. n. lobe af al Magt. Nys.
- tantra**, f. tandra.
- Tap**, n. Tab, Uheld, det at man mister no-

- get; især om Fragang eller Formindskelse i Gns Formue. Det gjeet paa Tap: det gif uheldigt; der blev kun Tab og ingen Vinding.
- tapa**, v. a. (er, te), 1) tabe, gaae Slip af; miste (noget som har Værd, eller som man ikke kan faae tilbage). Han tapte mange Pengar paa det. — 2) v. n. lide Tab, være uheldig, komme til kort. Imperf. lyder tildeels taste (for tapte), ligesaa Particp tast (tapt). Nogle Steder bruges ogsaa Vei-ningen: -ar (tapar) og altsaa Part. tapa(b). G. N. tapa (ar).
- Tapar**, m. den som taber i en Kamp; ligesaa i Leg eller Spil.
- taplaus**, adj. stadesløs, som ikke har tabt noget. — **taplaust**, adv. uden Tab.
- Tapp**, m. 1) Tap, Pind som tilstopper et Hul. Jf. teppa, Topp, Toppa. — 2) Spids eller Pig, som indfældes i en Skure i Træværk. (Jf. Klauv). Mindre brugl. — 3) en Tot eller Biff, et lidet Knippe, for Gr. af Ho. (Høytapp). Trondh. og Nordl. J. Dr. f. Topp. Sv. tapp. Jf. Dott.
- tappa**, v. a. (ar), tappe, udtappe af et Kar. G. N. tappa.
- Tappestrif** (i), n. Tappenstreg (af Tydsk Tappenstreich). Nogle St. „Tapperstrif“.
- Tapphol** (o), n. Tapful, f. Gr. i en Tønde.
- Tappmoder**, f. f. Toppa.
- tar**, 1) for tarv (o: behøver), f. turva. 2) for tafer (= taf), f. taka.
- Taralm**, f. Torhjelm.
- Tare**, m. 1, bredbladet Tang (Laminaria); tangagtige Sværter med rund Stilk og et bredt Blad i Toppen. Alm. ved Havkanten. J Nordl. tildeels Tarre. G. N. pari.
- Tare**, m. 2, et Lag af opdyvne Spaaner, Kviste og deslige paa Vandbredden, eller langs Elvene. Sæd. hører maaskee sammen med det forrige; jf. Tarebruk.
- Tareblad**, n. Bladet paa en Tarestilk (see Tare, 1). Saa eit Tareblad under Hovudet: omfomme paa Søen, drukne. B. Stift.
- Tarebotn**, m. Grund som er bevoret med Tare.
- Tarebruk**, n. opdyvne Tare paa Strandbredden. Nordl. G. N. parabrak.
- Taregreip**, f. Redskab (Greb) hvormed opdyvne Tare samles til Gjødsel. Sdm.
- Tarestaal**, n. en tæt Masse eller Skov af Tare i Søen.
- Tarestykk**, m. Tarestilk. Dgsaa kaldet Tarestokk, og Tarelegg, m.
- Taretorrk**, m. Smaatorrk med brunt eller rødligt Skind. Dgsaa kaldet Taregjedd, Nordl., og Taremodd, ved Trondhjem. Jf. Grunning.
- Tarm**, m. Tarm (= Gorn). G. N. parmr; L. Darm. **Tarmsig** (i), n. Mastarmens Synkning eller Fremfald (Prolapsus); ogsaa om Brok (?).
- Tarre**, m. en Plage eller Fjesebund at tørre
- Malt paa. Nff. J Nhl. kaldet „Lonn“ (f. Lorn). — **Tarrefjel**, f. Fjel i en Tarreflage. Paa Sdm. kaldet „Lannfjøl“, maaskee for Larnfjøl (?). Sv. Dial. tårre: Stillsads at tørre paa. L. Darre. Jf. Terre og terra (2).
- Tart**, m. 1, Halebeen, Ryggens Fortsættelse i Halen. Lel. S. Kovelange.
- Tart**, m. 2, en ung eller liben Lar. Sogn, Ejj. og fl. Jf. Svilung.
- tart**, el. tatt (for: til af): indtil. Østerd.
- tarv**, behøver; f. turva.
- Tarv**, f. Fornødenhed; f. Torv.
- Tarv**, m. en Pjalt; f. Tarve.
- tarva**, v. a. (ar), behøve, trænge til (= turva). Nordl. — Andre St. tarvast, v. n. blive fornøden, behøves. (Lidet brugl.). G. N. parfast.
- tarvall**, adj. trængende. Sdm.
- Tarve**, m. 1) en liben Sky; især om optrækkende Sfyer i Horisonten. B. Stift, Nff., ogsaa Nordl. — 2) en liben, uansfeelig Ingest (omtr. som Pjalt); om Dyr og Menneffer. (Jf. Trave). Hedder ogsaa **Tary**. Lel. Paa Sdm. i lignende Betydning: **Tarvetol** (oo), n.
- Tarvende**, n. Redskab, Værktøi; Ting som ere nødvendige for at drive et Arbeide; egentl. Fornødenheder. Hard. Vosø, Hall. G. N. parindi. J Nff. **Tarvelde**, n. der ogsaa kan opfattes som Tarv=velde (f. Velde). Andre St. Beine, Bunad, Vyrnad; Amboð og fl.
- tarvlaus**, adj. unødigt, ikke nødvendig. (Lidet brugl.). G. N. parlaus.
- tarvleg**, adj. nødvendig, fornøden. (Ejelden).
- tarvutt**, adj. bestræet med smaa adspredte Sfyer; f. Tarve.
- tasa**, v. n. (ar), aftage, svækkes, tabe i Kræfter. Smaal. Hall. og fl. Ungdomen rasar, Alderdomen tasar. (Drdsprog).
- Tase**, m. en Stakkel; f. Tasse.
- Taska**, f. 1) Tasse, Skindpose. Nogle St. **Toska** (o), Lel. G. N. taska; dog egentlig fremmedt (L. Täsche; Ital. tasca). — 2) Tefikelpung (paa Dyr). Trondh. — 3) Tasse, Tøite; om en slu eller trodsfig Kvindespersion.
- tasla**, v. n. gaae sagte (= tusla). Smaal. Ellers i Formen **tacla**: pusle, fludre, spille Tid med noget. Nff. Dgsaa ved Trondhjem (taltl). Hertil **Tasl** (Tatl), n. Puslerie, unyttig Syssel. Nff.
- Tafs**, m. en Stumper; f. Tasse.
- tasfa**, v. n. humpre, gaae klobset. Soler. (Jf. tasla). Sv. tasfa.
- Tasse**, m. 1) en Stumper, Løse. Hard. og flere. Nogle St. **Tafs**. — 2) en liben og uansfeelig Figur; en Stakkel, Vantrivning; f. Gr. om Faar. Schl. Nsvig. **Tase**, Nff. Jæd. Andre St. **Tafs**, som ogsaa er en Benævnelser paa Ulven. Smaal. og fl. Nogle Steder om Bjørnen; f. Maurtass.

Jf. ogsaa Tøks i Svintoks.
tasjen, adj. 1) tøstet, taabelig. Hard. 2) uanselig, dvergagtig. Dstl.

Tata, f. s. Poteta.

Tater, m. en Tater, Zigeuner. Sv. tattare; T. Tater. (Egentl. Tatar: En som er kommen fra Tartariet). Hedder ogsaa Taterfall, eller Taterguit. (I B. Stift Taterfall). Hertil Tatra, f. Taterkvinde. Taterfylgje, n. og Taterlag, n. et Selvskab af Tater.

Tatl og **tarla**, f. tasla.

Tatt, m. Fiskeøre; f. Taatt.

Tatte, m. Patte, Kvindebryst. Nordre Berg. Hall. (Jf. Pappe). Nogle St. „Tista“. Ved Bergen Titta, f. Kopatte (Spene). Sv. Dial. tatte; Eng. teat, Holl. tet, Nt. Titte, T. Tige.

Taug, f. et Reb, et Stykke Loug. Tel. (Vinje og fl.). G. N. taug. See Tog.

taug, adj. langsom, spagfærdig, som gaar sagte. Tel. Hall. Vald. Vel egentl. dragende eller udstrækkende (jf. tøygja), af et gammelt Verbum tjuga. En mere fremmed Form er „tai“, o: sei, utrættelig, udholdende. (Ved Mandal). Jf. Ang. toh (o: sei), Eng. tough; Holl. taai, T. zähe, Ght. zäg.

Taugdans, m. et Slags langsom Dans. Tel.

taugfor, adj. langsom, seensfærdig. Tel.

taugleg, adj. noget langsom. Tel.

tauglynd, adj. langmodig, spagfærdig, koldblodig. Rbg.

taugmælt, adj. som taler langsomt. Hall.

taugra, f. tauvra.

taugt, adv. langsomt, sagte, spagfærdigt; roligt. Tel. Hall. Vald.

taugvoren, adj. noget langsom. Hall.

Taum, m. 1) en Snor, en Streng; f. Gr. paa en Fiskefang. Ogsaa om noget, som ligner en Snor, saasom en tynd Strøm af sei Vædse, en Draabe som kan udstrækkes i Længden. Njolti vardt so seig, at ein kunde draga lange Taumarne av henne. (Jf. Ang. team: Linie. Eng. Dial. tome: Angelstreng).

— 2) Tømme, Ledebaand for en Hest. Afvig. **Tom**, Dstl. G. N. taumr. Heraf tøyma. Figurlig: giva Taum, o: give slappe Tømmer, give større Frihed. Han fætt for lang Taumen: han fik for megen Frihed, man lod han raabe sig selv for meget.

taumlaus, adj. fri for Tøiler, uhindret.

Taumleggja, f. Nebflagerhjul (= Rjegli). Tel.

Taumsauke (sf), m. en simpel Knude, hvormed en Snor fastes i en Løkke eller i Enden af et tykkere Reb. B. Stift.

Taumstol, m. en Deel af Skuldertræet (Hvoret) i en Hestesæle. Dstl.

taumtut, adj. skræbet paa Siderne af Hovedet (især om Gjedder). B. Stift.

Taus, f. 1) Tøs, Tjenestepige (= Terna).

Dei hava baade Dreng og Taus. (Jf. Stor-taus). Nordl. Trondh. Berg. ogsaa i Stavanger Amt (hvor denne Betydning synes at være den eneherfende). Overalt med „au“; kun i Guldalen Tos (o') i Lighed med løs (laus), fros (fraus) o. f. v. — 2) Pigebarn; Pige, ugift Kvinde. So bar eit Barn paa Armen; eg veit itkje anten det var Gut eller Taus. Dei hava fem Born; d'er tuo Gutar og tri Tauser. Alm. i Nordl. Trondh. og Berg. Stift (hvor Ordet Gjenta er sjeldnere). Sv. tös; i nogle Dial. täus el. taus (Nies 776). Ofte med Begrebet: Kjæreste eller Elskede; i Balder's ogsaa: Fæsteme, forlovet Pige. — 3) Pige som har faaet Barn. Tel. og tilbeels paa Dstl. (Denne flettere Betydning er paa andre Steder fremmed). Jf. Tauskjerring, Tyskja, Tessa. — Ordet er ikke foresundet i Gammel Norsk. Det har været sammenstillet med Ital. tosa (o: Pige), men synes ikke at være indkommet fra den Kant, da det isaafald vistnok vilde beholde den samme Vokal og tillige findes i de mellemliggende Lande. Formodentlig maa det høre nær sammen med „Terna“ og saaledes have en vis Forbindelse med Koben „thiu“, som ogsaa ligger til Grund for G. N. py, f. Goth. pivi, Ght. diu, f. o: Tjenestekvinde, og tillige for Ang. peov og Goth. pius, m. o: Tjener; Træl. Jf. Terna, tena og tjona.

Tausbarn, n. Pigebarn. I Berg. Stift Tausa(v)barn (=badn). — I Spøg eller Spot ogsaa **Tausunge** (Tausa-ungje), m.

Tausesut, m. Tøsefoged, o: En som løber efter Pigerne. Noget lignende er Tausedill, m. Edm.

Tauselag, n. 1) Pigeselskab. 2) Pigemanerer. tauselans, adj. uden Tjenestepige.

Tauselson, f. Løn for en Tjenestepige.

Tauskjerring, f. 1) en gammel Pige. Nordl. Trondh. Berg. (Andre St. Nøskjerring).

— 2) Pige som har havt Barn. Drk. og fl. taunt, larmede; f. tjota.

Taut, m. Knurren, brummende Lyd. Dstl. (Rom.). Jf. Lyt og Lot.

Tauver (Tauvr), n. en vis Kvæghygdom; en Kammelse i Munden eller Svelget. (Egentl. Forherelse, f. tauvra). Tel. Afvig. Tøvr, Sogn; Taavr, Edm. Torv, Sff. G. N. taufr: Trolldom.

Tauverbon, f. en Signe-Formular at bruge mod „Tauver“. Edm. i Formen „Taavrabon“. (I Følkesagn).

tauvra, v. a. (ar), forherer, forgjøre; paaføre Kammelse eller Sygdom. Tel. Afvig. taugra, Hard., tøvra, Dstl. Jsl. tōfra: forherer; Nt. tövern, Holl. tooveren, T. zaubern.

tauvråd, adj. angreben af en vis Sygdom (Tauver); om Creature. Afvig. taavra, Edm. Rdm. torva, Sff., tøvra, Hall.

Tavring, f. Forherelse, Førgjørelse.

Tav, n. Besvar, Møle. Ryf. (hvor det ogsaa hedder Tav). Jf. G. N. tesja (tafdi): forfuste, hindre.

Tave, m. Klub, Læg; et lidet optrevlet Stykke. (Jf. Tasse). Trondh. Berg. Hall. Han var so vaat, at det var ifske turr Tave paa honom.

Tavgras, f. Lovgras.

Tavl, n. Tavl, Læringspil. Sjelden, saasom i gamle Viser. Ogsaa i Formen Tavla (Tavlor), f. G. N. tafl. — Tavlebord, n. Spillebord. (Landsk. 196).

tavla, v. n. Hjempe; f. tevla.

Tavla, f. 1) Tavle, Plade at skrive paa. (Jf. L. Tafel; Lat. tabula). 2) Plade med en Indskrift; ogsaa en Liste eller Taabelle. 3) Rude paa et Spillebræt; jf. Tavl.

Tavla, f. (2), Ryghvirvel; f. Tovla.

tavleg, adj. moisom, besværlig (= travleg). Ryf. Jf. Lav.

Tavlestein, m. Tavlestifter.

Taa (?), n. en Fod; f. Taag.

Taa, f. 1, (Jl. Tær), Taa, en af Forspidserne paa en Fod; ogsaa om den forreste Deel af en Sto eller Strømpesod. Nogle St. afvig. To, Smaal. Rom. (tilbeels med Jl. Tennar, Tennann). G. N. tā. — Paa Taanom: paa Tærne. Hedder ogsaa: paa Taanom (Taa'naa, Tæ'naa), Nordre Berg.; paa Taom, Drk.

Taa, f. 2, (for Thaa), bar Mark, sneeløs Jord. B. Stift. (Jf. Taakka). G. N. på. Tilbeels ogsaa om ufrosen eller tilsfri Jord. Nogle St. Taa-a (Taae). Bestægtet med tøya; jf. taanen. Paa Taanen (Dativ): paa bar Mark.

taa, v. a. (r, dbe), oplese, optrevle, sende-rive, især Træd eller Tongværk. Nordl. Andre St. tœja (tægja). Jsl. tœja (tæ, tædi). Part. taadd.

taa, for ut-aav, f. utav. (Hertil taa-gjord, taa-fomen, taa-slegen o. f. v.).

taaan, adj. tœt, sneeløs, bar (= tøyah). Nordre Berg. Hall. Vest i Centrum: taae(t).

Taag, n. en Kvægfold, et smalt omgjærdet Rum for Creature paa Marken (= Kvi, Trøde, Grind); ogsaa en omgjærdet Rude eller Leig i en Eng. Dsl. Sjelden i Formen Taag (Gausdal); oftest i en forlængt Form: Taaje (Smaal. Soler, Hadeland), og Taje, el. Taie, n. (Ringerige, Hebemf. Soler, Østerd.). Vel egentl. Taa. G. N. tā, n. Bei (el. Plads). G. Sv. ta, og tœ (Rydqvist 2, 135); Sv. Dial. tā (tå, te), o: indgjærdet Bei eller Jordstykke. (Nieg 770). Danske Dial. Forte, Forte (Molbeck, Dial. 130). Hertil ogsaa Fortaag (Fortog).

Taag, f. (Jl. Tæger), 1) Green af Roden paa et Træ; Rodtreve af Træ eller anden Vært. Alm. (Fleertal lyder: Tæg'er, Tæg'ar,

Tæg'e). G. N. tæg, pl. tægr. — 2) Treve, liben Streng eller Sene, f. Gr. i Kjøb. (Sv. tåga). Ogsaa om en sei og trevlet Materie; saaledes: Livretæger (om tynd og mager Lever i Fisk), Blodtæger (om levret Blod).

taaga, f. toga. — Taagaa, f. Tøge.

Taage, m. 1) Rygfur, smal Kurv til at bære paa Ryggen. Sdm. (Taagje, el. Taaje; Jl. Taaga'). — 2) Østefur, Siefur (= Tægja). Hall. Vald. Egentlig: Kurv som er stættet af Trærødder (Taag).

Taagebær (Taagbær), n. Steenbær (Rubus saxatilis). B. Stift, Nbg. Tel. Num. og fl. Ogsaa kaldet: Tøger, Mandal; Tægjebær, Hall. Nordl., Teiebær, Schl., Talgebær, Jæd. Sv. tågbår.

Taagekorg, f. Kurv som er stættet af Rødder (Biterød); f. Taag.

taagurt, adj. trevlet, beelt i Treveler.

Taahytta, f. Taaladd.

Taa-jark, m. Udkanten af Tærne; især den ydre Side af Stortaaen. B. Stift.

Taaje, f. Taag (n.) og Taage.

Taaka, f. Taka. — taakaa, f. taka.

Taaktjett, m. Sprække i en Taa. Sdm.

Taakka, f. bar Mark; den Tilstand af Jorden er fri for Sne. Hall. (ogsaa udtalt Tokka). Jf. Taa, 2. — Taakkeverter, m. en Vinter med liben Sne. (Loffevet').

Taal, f. Tol. taala, f. tola.

Taa-ladd, m. et Slags korte Søkker til at beskytte Tærne. Hall. 3 Nbg. Taahytte.

Taa-las, n. et let Sladelås, som kan fjæres paa bar Mark (Taa). Sdm. Nogle St. Tøylås. (Modsat Fjærelås).

taalaa, v. f. tala, tela og tola.

Taalaa, m. f. Tele.

Taam, n. Uklarhed i Luften, et tyndt Skydække som ligner en Støvmaße. Tel. 3 Hall. Taame, m. Jsl. pām. (Haldorson). Jf. Hima, Demba, Muft.

taama, v. n. (ar), blive uklar, om Luften. Tel. Hall. Østere taamaast. Particyp taamad: uklar, digtig eller ligesom støvet. Taamsty, f. tynd, støvagtig Sky. Num.

taana, v. n. (ar), blottes for Sne, blive bar; om Jorden. Bøfs, Hall. og fl. Ogsaa: optø, om Sneen. G. N. pāna. Jf. Taa, taanen, tøya. — Particyp taanad: tœt.

Taana, f. Strækkjæll; f. Tane.

Taanagl, m. Negl paa en Taa.

taanaa, f. tana. — Taanaar, f. Tinar.

Taang, n. f. Tang. — Taang, f. f. Tong.

Taangel, f. Tongul.

Taanfar (Ølkande), f. Tanfar.

Taar, n. Tave, Treve, saasom af Lin, Ganyp eller Vast. (Hamvetaar, Lintaar). Sdm.

Taar, m. en Taar, liben Drif. (Mindre brugt. og maasse fremmedt). Sv. tår.

Taara, f. Taare, Diebraabe. Nogle St. i Formen Taar, f. (Tel. og fl.). G. N.

tår, n. Sv. tår; T. Zähre.
taaraft, v. n. (aft), bevæges til Graad, sælde
 Taarer. G. N. tarast.
taarmild, adj. tilbøielig til Graad.
Taarn, f. Torn, n.
taaruit, adj. fugtig under Dinene; ogsaa:
 dugget, vaad; f. Gr. om Binduer, Nordl.
 (taaruit).
Taa-saur, m. Smuds imellem Tærne. Tel.
Taa-støvt, m. 1) Stød paa en Taa. 2)
 Flk under Taafpidfen paa en Saale.
Taata, f. 1) en Tude, en liden fremstaaende
 Knude. Sdm. og flere. — 2) Pattebøsse,
 liden Pose med Mælk eller Søbemad til
 at suges paa for Pattebørn. Mere alm.
 Isl. tåta. (Halborson).
Taatt, m. (Fl. Tætter), 1) Traad i en
 Snor; en af de enkelte (sædvanlig tre)
 Dele hvoraf et Snøre er sammennoet;
 ogsaa om den eenlige Deel i en tvunden
 Traad. Temmelig alm. G. N. pattr; Sv.
 tåt. (Jf. T. Dacht, Docht). — 2) en Trefle,
 Tave; Straale i en Duff; ogsaa en Linie
 som ligner en Traad. (Jf. Raabarkad-
 Raatt). 3) Smaal. Tort (oo), om et libet
 Knippe af Lin. (Sv. Dial tåt). — 3) et
 vist Træk i Ens Sindelag, et vist Hang
 eller Anlæg. B. Stift og fl. (3 Smaal.
 Tort). Der ein taat Taatt i honoom: der er en
 vis ond Tilbøielighed hos ham. Ein Store-
 taatt: et Anlæg til Stolthed. Ein Fantetaatt:
 Anlæg til Skalkfregger. — Til Taatt hø-
 rer vel ogsaa: **Tatt**, m. et Slags Fiske-
 snøre. Smaal. (Dansk Tatte, f. Molbeck,
 Dial. 590).
taatta, v. n. (ar), drage, trække, slide paa
 noget. Helg. — Afvig. taate: fiske med
 en Traad (?). Jærlsberg. 3 Smaal. tatte;
 f. Taatt.
taattuit, adj. aaret, stribet; f. Gr. om Træ
 som viser flere ulige Lag i Tværnittet.
Taaver, n. 1) en Sygdom; f. Lauver. 2)
 en Stakkel, Stymper. Gbr.
Te, n. (m.), Theblade, og dermed tillavet
 Drik. Nytt Ord fra Østerlandene.
te (tea?), v. a. og n. (r, dde), 1) vise, fore-
 vise, lade see; ogsaa paavise, paapege. Han
 tedde meg det. Dei tedde meg Begen ic. Smaal.
 Buskr. Hall. G. N. tjå (tér, tédi); Sv.
 te. — 2) betee, bevise (en Tjeneste). Han
 heve tett ojs mytet godt. Nordre Berg. — 3)
 v. n. vise sig, kunne sees, være synlig (=
 syna). Det ter Pola etter: der viser sig en
 Hjulning efter det. Det var so litet, at det
 tedde ittje ic. Hard. Woss, Hall. — Mere
 alm. bruges „te seg“, o: vise sig, komme
 frem, lade sig fornemme. Det ter seg: det
 yttres sig, giver sig tilkjende. Ogsaa om
 Personer: stikke sig, opføre sig. Te seg som
 ein Mann. En afvigende Form „tega“ fore-
 kommer hos Landstaa, p. 122. Forholdet
 til T. zeigen (og Goth. teihan) er noget
 dunkelt.

te, præp. til; til at; at; — f. til.
 te, adv. jo, des, desto; f. Gr. Te højre ein
 hjem, te videre ser ein. Lyder ligedan som det
 foregaaende, tildeels som ti (i), men kan
 neppe opfattes som noget „til“, da det
 hellere er en Afvigelse fra „di“ (G. N.
 því, þi) og altsaa en uregelmæssig Dver-
 gangsform, ligesom dansk „thi“ og Svensk
 „ty“ (o: derfor), der ogsaa grunder sig paa
 et gammelt „þi“: Jf. Eng. the, og T.
 desto (af Ght. des de, el. des diu). See
 ellers di og des.
teblandt (til Blands), f. Bland.
tedd (ee), part. viist, foreviist; f. te.
teden, f. tiden. — **tedess**, f. tedess.
tedja (e'), v. a. (ted, tabde, tadt), gjødsle,
 gjøde (Jorden), sprede Gjødsel paa. (S.
 Tab). Nordre Berg. (3 Nff. og Sdm.
 tedje). G. N. tedja (taddi). Particp:
 radd (tadd'e). Jf. frøyda, kvia, høvda.
Tedjing, f. Gjødsling, Dvgjødning.
tedna, f. tidna. — **Teer**, f. Tidur.
Teft, f. Lugt, Veir af noget. Smaal. (Tæft).
 „Han hadde Tæft'a a' de“: han havde
 Veiret af det, havde faaet Nys om det.
 Jf. Lev.
tefta, v. a. (ar), lugte, veire, fornemme dun-
 felt. Smaal. (tæfte).
tefte, f. teppa. — **Tefer**, f. Tilførd.
Tegd, f. Tægd. **tegd**, f. tegda.
tegia (e'), v. n. (tegjer, tagde, tagt), tie,
 afholde sig fra at tale; ogsaa: afholde sig
 fra at knurre, klynke, strige o. f. v., om
 Dyr og Mennekter. Infim. lyder forskjel-
 ligt: te'ja el. tea (Tel. Hall.), teia, teie
 (B. Stift og fl.); tiga (Sogn), tiga el.
 tia (Jæd. og fl.), tie, el. ti (Nordl. og fl.).
 3 Lighed hermed Præs. te'jer, teie; eller
 tigjer (tie). Imperf. forforket tag, Nordl.,
 ellers alm. tagde, langtonet ligesom Supin.
 tagt. G. N. tegja (pegir, pagdi, pagat).
 Imperativ skulde vel helst hedde teg, fl.
 tegje; dog høres mest alm. „tig“ og „ti“,
 nogle Steder „tei“, „thl. og fl.; paa Sdm.
 „ti“, men i fl. „teie“. (G. N. pegi). —
 Ordet stilles ofte reflexivt, f. Gr. tegja seg;
 eg tagde meg; tegje dyfter no ic. — Tegja paa
 notot: fortk noget, ikke tale derom. Jf.
 tagall, tagga, tagna, Togn, tegta.
tegjall, adj. taus (= tagall), „tegjall“, Sæt.
tegiande, adj. 1) stiltiende, taus. 2) pas-
 sende at tie; f. Gr. d'er ittje tegiande paa det
 lenger. (Afvig. teiande, tiande).
Tegging, f. Tausshed, Stiltiendeb.
Tegla (e'), f. 1) en Haarlok, liden Haar-
 duff. Hall. Jf. Tagl. 2) en tynd Kvist.
 Nff. Jf. Tælg.
tegl, v. a. (er, de), beklippe Halen paa en
 Hest. Gbr. (tegle). Af Tagl.
tegluut, adj. loffet, buftet. Hall.
tegt, v. a. bringe til at tie (= tagga).
 „Sjaa til aa faa tegt! Van'e“: stille Varinet
 tilfreds. Dcf. Jndh. G. N. pegta (pekta).

reia, v. a. optøe; f. tæja og toya.

reia, v. n. f. tegja. — Teia, f. f. Tægja.

Teiebær, f. Tæagebær.

Teig, m. 1) et begrændset Jordstykke; en Rude eller Kvadrat i Ager, Eng el. Skov; saaledes ogsaa en Part i udstiftet Jord. Alm. G. N. teigr; Sv. teg. Det ligg Teig um Teig: Parterne ligge jævnsfide (eller verelvis om hinanden). — 2) en Engstrimmel til at slaae eller meie; et Stykke som man kan slaae paa en vis Tid eller Stund. (Paa kraatliggende Marker er det altid en opadgaende Strimmel, hvorpaa man begynder fra den nederste Ende). — 3) en vis Mængde Korn paa Algeren; et Antal af 20 „Træver“ (f. Treve). Mandal. — 3) Ehl. har Teig ogsaa betegnet et vist Videmaal. (Jf. Budstikken for 1820, p. 535). Ogsaa i Hall. og flere Steder bruges Teig om en vis Vidde, dog saa at denne kan være større eller mindre; f. Gr. „Markateig“, o: Engstykke som en Slaaskarl kan meie for en Mark; og „Dalars-teig“, et fem Gange større Stykke. — Den bestemte Form „Teigen“ lyder mest alm. som Teien (egentl. Teigjen).

teiga, v. a. (ar), afdele i Ruder el. Strimler. Mindre brugt.

Teigbyrte, n. 1) Ombytning af Jordstykker. 2) Grændsefjæl imellem to Teiger.

Teiglag, n. en Række af Teiger; en vis Inddeling af Agerjord, som er bestemt til forskellige Slags Udsæd. Dsl.

teigplojga, v. a. pløje en vis Deel af Ageren særskilt (ikke den hele Bredden paa een Gang). Dsl. Jf. Forlængd, Forfjot.

Teigrøm, m. Ranten af en Teig.

Tein, n. 1) Tegn, Merke; Betegnelse. Nogle St. afvig. Tækn (ee). G. N. teikin (tåkn); Ght. zeichan, Goth. taikns, f. — 2) et Varsel, Forvarsel. — 3) et Under, Vidunder; Mirakel. Tel. — Afvigende herfra er Tækn (ee), f. en Skygge; om en meget bleg og sygelig Person. Hall. (Jf. Skrift).

teikna, v. a. og n. (ar), 1) tegne, antyde noget ved Tegn; f. Gr. for Gn som ikke kan høre. Hedder paa mange St. teikna (ee). G. N. teikna. — 2) afbilde, ridse; gjøre Tegninger. Ogsaa: optegne eller skrive; f. Gr. teikna upp; t. under; t. seg paa ei Lista ic. — 3) bebude, vise Tegnet til noget. Dstest med „til“, f. Gr. ved teiknar til Regn. Ellers ogsaa reflexivt. Det teiknar seg godt ic.

Teiknar, m. en Tegner; Tegnemester.

Teiknebok, f. Tegnebog, Noteringsbog.

Teiknekunst, m. Tegnekunst.

teikneleg, adj. forunderlig, vidunderlig. Tel. Teikning, f. 1) Betegnelse, Antydning ved Tegnet; f. teikna. 2) Tegning, aftegnet Billede. 3) Optegning. Mange Steder Tekning (ee).

Teila (Garnkant), f. Tenel.

Tein, m. 1) et opspirende Træ, Skud, Spire (= Teinung). Tel. og fl. (Selsetein; Hæstetain). — 2) en tynd eller liden Stang; f. Gr. om Urtestænger. Mere alm. Nogle St. Teidin (Nyl. Ehl. og fl.). G. N. teinn. — 3) et Spid, en lang Pind. (Jf. Ladtein). Saaledes ogsaa: Teen el. Arel i en „Snelde“, Smaal.

Teina, f. 1) Ruse, Rube til Fiskefangst, sammenfat af tynde Stænger eller Spiler. (Alateina, Lakseteina ic.). Temmelig alm. Paa Dsl. tilbeels Tina. G. N. teina. — 2) Røvkurv, Vidiekurv til Oppakning for en Hest. Hall. Vald. (Jf. Goth. tainjo: Kury). — 3) Mølletragt, Kasse hvoraf Kornet løber ned i en Kvern. (Kventeina). B. Stift, Vald. og fl. Hertil Teineaas, m. Hækte som Mølletragten hviler paa. teina, v. n. (ar), rive, stikke; om Smertesom ligue en Stikken i Lemmerne. „Dæ teina i Armaa“. Edm. Jf. seifia.

Teinegard, m. Ender eller Gårde paa Siderne af en Fiskeruse.

Teinefode, n. bekvemt Sted for Fiskerie med Ruse. (Jfke alm.).

Teinung, m. Spire til et Træ, spæd Stamme, Skud (Jf. Tein). Smaal. Rom. og fl. Paa Toten: Tinung (f), eller Tenung. (Andre St. Renning, Runne og fl.). G. N. teinung. (Jf. Sv. teining). — Teinung-ljaa, m. en stærk Lee hvormed Træsperer paa Engen nedhugges. Toten.

teira, v. n. (ar), æde sparsomt, eller vrage Madsen (som af Mangel paa Madlyst). Tel. (Winje). Hertil Teir, m. en smaatærende Person. teiren, og teir-eten, adj. smaatærende. Dunkel Form. Sv. Dial. tedra: være bly; talra sig: være affekteret.

Teist, m. en dunkel Fornemmelse; Smag eller Anstrøg af noget; Tegnet paa en vis Tilstand. Stjorbalden. 3 Snaasen: Tæst. 3 Hall. Tæst, f. Nys, Formodning. „Han sekk ei Tæst um dæ“.

Teiste, m. 1, en vis Søfugl, Uria Grylle. Alm. ved Havkanten. G. N. peisti.

Teiste, m. 2, Fyrfad, liden Jernkæse at bære Gløder i. Dstere Eldteiste og Fyrteiste. Holl. teit. Jf. Eng. test: Digel; Lat. testum: Leerfar.

tef (tæf), f. tafa.

Tefel (e'), m. Dække, Tag paa et Huus. Tel. (Tæffel). 3 Hall. Tefjil (f). Af Lat. Jf. G. N. hekjuil.

tefen, part. tagen, greben; angreben; modtagen, antagen ic., f. tafa. Hedder paa mange Steder tifjen (f) med fl. tifne; ellers teffen (e') og nogle Steder te'en. G. N. tekinn.

Tefja, f. (?), i Forbind. „Tefjubaan“, maafee Gittedarn (?), f. Landstad, p. 13, 14. G. N. tekja: Tagen, Fangst.

Tæff, m. Lugt, Veir af noget (vel egentl.

Fornemmelse). Sdm. „Kynn'e kjende Tefken 'ta Bjønn'a“: Røverne havde Brevet af en Bjørn, kjendte at den var i Nærheden. S. teffja.

teff, adj. tøffelrig, hyggelig, som gjør et godt Indtryk. B. Stift. G. N. pekk.

teffja, v. a. 1. (er, te), 1) mærke, blive var, sine (noget som er langt borte, f. Gr. et Skib paa Havet). Nordl. G. N. pekkja. — 2) lugte, have Veir af noget. Sdm. (Sjelden; f. Teff). Egentlig: fornemme eller kjende. Jf. Lofke, tyffja, Dyffje og tenfja (som her fulde hedde teffja). Disse Ord i Forbindelse med Taff, teff og teffjast, synes at udgjøre en Slægt, hvortil man har foreslået sig et Stammeverbum thinkan, som her vilde hedde: teffa (teff, taff, toffet). Grimm, Gr. 2, 60. Weigand 1, 232.

teffja, v. a. 2. (teffjer, taffe, taff), tække, lægge Lag paa (et Huus); især om at dække Taggjælene med Løv (eller Eegl). G. N. pekja (pakti). Søndensjelds oftest uden Vokalstifte, altsaa: teffe, teft. Particijp tafft, nogle St. teffr. — Ordet fulde ogsaa betyde: dække, skjule, beskytte; men i denne Betydning bruges sædvanlig „defkja“ (er, te), som her er en fremmed Form. (T. deffen).

Teffja, f. Tæffe eller Lag paa et Huus. G. N. pekja. Jf. Taff, Tefel og Tofa.

teffjast, v. n. (est, test), 1) behage, være tøffelrig. Um det fulde teffjast honom. (Dativ). — 2) tækkes med, tage til Taffe, være tilfreds. Han tefftest med det. G. N. pekkjast. Jf. Taff.

Teffje, n. 1) Tøffelighed, Ynde (= Toffa). Jf. Munteffje. — 2) Klogskab, Forstand (?). Dantfelt i Forbindelsen „Manne-teffje“ (Landst. 145), som kan være enten: et Menneskes Forstand, eller ogsaa: Evne til at kjende Mennesker. S. teffja, 1.

Teffjedugnad, m. Tæffegilde; det at en Mand tilkalder sine Naboer for at tække et nyt Huus og siden giver dem en god Beyerntning, naar Arbejdet er fuldført. B. Stift og fl. I anden Form: Tokedugnad (o'), Sgl. Tukudigna, Hall.

teffjeleg, adj. tøffelrig, behagelig. G. N. pekkilegr. Jf. teff.

Teffjing, f. Tæfning. (Sjældnere Teffking).

Teffleiste, m. Tøffelighed (f. teff).

tefn, f. Tefn. teffna, f. teffna.

Teffla, f. Tængsel, Bødder-Dre. Nhl. og fl. Afvig. Teffa, Nordl., Ditsl. Sdm. og fl. Eng. Dial. thixille, Holl. dijsel.

teffla, v. a. hule eller tilhugge med en Tverøre. Afvig. teffa, ditfla.

Teffst, f. 1, en Indretning hvormed man opsamlere Lømmestofke i Elvene. Tel. Buskr. Nogle St. Teist. (Num.). Efter Hallager ogsaa Tekt (som er en bedre Form).

Teftst, f. 2, Text, Læsestykke; ogsaa en Præ-

diken i en Postille. Nogle St. Tefster (Tefstr). Af Lat. textus.

Teft, f. Tegen (af taka). I Sammensætning som Junteft, Vedteft, Baretteft. Jf. G. N. aftekt, tiltekt, upptekt, vidrtekt.

teft, adv. tøffelrigt, med Ynde; f. teff.

tefte, f. tegta.

Tel (e'), n. 1) Grund, Underlag; den egentlige Væv i et Klædningsstykke (i Møbsætning til det som sættes uden paa samme, saasom Brodering, Noy eller Fryndser). Harb. Sgl. og fl. Jf. Kragetel, Nyetel; Naanetel. G. N. pel. — 2) Grundstykket i en Blov (= JI, Aurfida). Smaal. (Tel). I Nordl. ogsaa: Bund, Gulv (som falder nær sammen med Til, f. Tile). — 3) Stof, Materie, Substant. Der godt Tel i den Steinen. Frondh. (Tel). Saaledes ogsaa: Kraft, Mod, Sindsstyrke. Der godt Tel i den Guten: det er en tapper Karl, en som ikke taber Modet. Harb. Jf. telad.

Tela, f. Sof, Strømpefod. Hall. mest i Fleertal (Telu').

tela, v. n. (ar), traffe, løbe, tøse afsted. Hall. Jf. tila.

tela (e'), v. n. (ar), blive haard af Frost, om Jorden; fryse, faae et Fjæslag (Tele). Hedder ogsaa telast. — Hertil: telad (e'), part. haardfrosfen, tisenet. (Nogle Sieber tölää og taalaa). Paa telad Mart: paa tilfrosfen Jord.

tela (e'), v. a. rede Garn, f. tenla.

telad (e'), adj. beskaffen med Hensyn til Stoffet (f. Tel); ogsaa djev, kraftfuld. Harb. Om en anden Betydn. f. tela, v. n.

Tele (e'), m. 1, et Fjæslag i Jorden, en tyk Skorpe eller Klage af gjennemfrosfen Jord. Alm. men tildeels afvig. som: Tæla, Dsil., Tala, Rand., Taalaa, Indh., og Kjæla (Tjæla), Rom. G. N. peli. Sv. fåle, i Dial. fåle, tjåle. Danffe Dial. Tel. — Et tyndere Fjæslag i Græsroden hedder Klæfe.

Tele (e'), m. 2, en skovløs Fjældmark, en høitliggende nøgen Klæde eller Skraaning. Dsk. Ndm. Ogsaa kaldet Fjellstele (Fjellstæle). Vel egentlig: bar Grund; f. Tel.

Telebonde, m. Indbygger af Landskabet Telemarken. Saaledes ogsaa Telegut, m. og Telegenta, f. (Jf. „Tlegut“, Landst. 830). Vel ogsaa Tiler (i'), eller Teler (e'), pl. (G. N. pilir), dog synes dette at være lidet bekjendt.

Teleborn, m. dybt Fjæslag i Jorden.

Teledrope (e', o'), m. Dryp eller Bæde under et Tørvtag, forarsaget ved Opøsen efter Frost. B. Stift. I Tel. Andfære.

telefri, adj. fri for Jis i Grunden, ganske optøet; om Jorden.

Telefrost, n. haard Barfrost, som lægger tyk „Tele“ i Jorden.

Telegrop (e', o'), n. Smeltning i frosfen Jord; det at Jorden bliver blød og løs

af Jfens Smeltning i Grunden. Temmelig alm. (Mogle St. Løagrupp).

Telehogg, n. 1) Dre hvormed man ophugger frofsen Jord. (Østere Telhogg). G. N. pelahögg. — 2) en vis knyttende Yhd i Træ, som brænder. „Telhogg i Verma“, Hall. (Fordum anset for Varsel for en Begravelse, el. en Gravning i haard Jord).

Telemarking, m. f. Telebonde.

Telefot (o), n. Jordens Smeltning om Baaren (el. i Løveir). Ogsaa **Telstot**, **Øst.**, **Tilstot**, **Sogn.** Af Udtrykket „Hjota Telen“, o: fordrive Jfen.

Telefroid, f. Jordfald, foraarstaget ved Smeltning i Grunden. Indh. i Formen „Taalaastret“.

Telg, m. Bregne (Filix), et Slags Bladværter. Sff. Nhl. Sogn (Værdal), Valdars. Afvig. Kjælg (Tjelg), Solor, Østerd., Talgegras, Hall. (Andre St. Burkue, Brom, Blom, Lof, Slok, Grofte og fl.). Jf. Jæl. tjålga: en Green (ligt Ang. telga, Nt. Telge).

Telgblom, m. et Slags stor Bregne. Sff. telgja, v. a. (er, de), tilskjære; især tilhugge Tannertoffe paa Siderne (= rybja, skanta). Hall. Valb. Dsil. telje. Afvig. tægje, tægde, Tel. (J. Valb. med Vriningen: tæl'e, tælbe). G. N. telgja. Particyp telgd lyder sædvanlig telld (tælb); i Tel. tægd. — En anden Form er tolga (tolje), Gbr.

Telgjevila, f. en bred Dre at tilhugge Lømmer med. Dsil.

Telgjestein, m. Blod Steenart; Begsteen.

Telgrot, f. Bregnerødder. Sff.

Telhogg, f. Telehogg.

telja, v. a. (tel, talde, talt), 1) tælle, op-tælle, regne efter; ogsaa opregne, nævne hver for sig. G. N. telja (taldi); Ang. talian, tellan. (Jf. Tal). Imperf. i Sætersb. „taalde“, formod. af det gamle Fleertal: tolbo (tølbu). Imperativ: tel (e'), Fleert. telje. — 2) fremstille, forklare, omtale i en vis Hensigt. Saaledes: telja fort, o: forestille noget som en let Sag, skildre Leiligheden som særdeles gunstig. Modsat: telja usort, o: fremstille mange Vanffeligheder ic. Telja til goda (el. til godes): tale forsonende Ord, udlægge alt til det bedste. Telja til bonda (el. til bondes): udlægge alt til det værste, vække Uvillie eller Fiendskab. B. Stift. — 3) overtale, raade (til eller fra). Telja til: tilraade, tilskynde. Telja fraa, el. t. av: fraraade; f. Gr. Eg vilde det sjødt, men dei talde meg fraa. (B. Stift, Nordl. Hall. og fl.). Sjelbnerer: telja yver (y'): overtale. — Ellers nærmest i den foregaaende Betydning: telja syre noton, o: moralisere for En, søge at tale ham til Rette. Det hjalp intje, tvat me talde syre honom: det hjalp ikke, hvor meget vi søgte at overtale ham. Telja Stam i nolot: regne noget til Skam; f. Gr. Eg er rædd, at dei telja meg

Stam i det, o: at de ville ansee det som en Skam for mig. (Nordre Berg.). J Betydningen „fortælle“ bruges sædvanlig: fortælsa. (Jf. Eng. tell). — Particyp hedder talb.

teljande, adj. tællelig, som kan tælles. Jf. tilteljande (tilraadelig); fraateljande (fra-raadelig).

Teljing, f. Tælling. Ogsaa om Raad eller Dvertalelse, som Tilteljing, Fraateljing, Fyreteljing. Jf. Fyretola.

Tella, f. et ungt Naaletræ, ung Fyr eller Gran. Nordl. J Indh. især om Gran. (Afvig. fra Toll). Sv. Dial. tella (Riez 722); G. N. bella. — Dtte forfattet som „Tell“, saaledes ogsaa Tellbar, Tellkog, Telltopp og fl.

Tellkrukka, f. en vis Fugl, f. Raubkfor.

Tellrit (ti), m. et Slags Meise. Smaal. Nogle St. „Tæltyt“.

Telna, f. 1) en Gulvplante (= Tilleffol).

Gbr. 2) Kant paa Seil el. Garn; f. Tenel.

telna, v. sætte Kant paa; f. tenla.

Telning, m. Rvning, Halvdeel af en Løvet Stof. Skjoldal. Naaskee for Telgning.

Telstik(d), f. Tillefska.

Telt, og **Telthus**, f. Tjeld.

temba, v. a. (er, de), fylde, stoppe. Temba i seg: æde eller drikke meget. Hard. Ogsaa i Nordl. (tæmma). J Tel. tildeels temja. Jæl. hembra: udsvænde. — Hertil Temba, f. et stort Naaltid; saaledes „Bafortemba“, ved Hjemflytningen fra en Sæter. Hard.

Teming (e'), m. et Dyr som man tæmmer; en ung Hest som ikke er fuldelig tæmnet. B. Stift. Sædvanlig ubtalt med reent æ (Tæming).

temja, v. a. (tem, tamde, tamt), tæmme, gjøre tam; især vænne til Arbeide, øve, oplære, f. Gr. en Hest. Temja seg: øve sig, vænne sig til noget; ogsaa: betvinge sig, dæmpe sin Hidsighed. (Præsens lyder alm. tæm, el. tæm'e). G. N. temja (tamdi); Ang. tamian. Hertil Tam og Tame; jf. tamd og tamen. — Med afvigende Betydning „temja“: løbe stærkt (= tenja), Gbr. Ugesaa „temja seg“: fylde sig (= temba), Tel.

temjande, adj. som kan tæmmes.

Temjar, m. en Tæmmer, Tugtemester.

Temjing, f. Tæmmelse. Jf. Tam.

temper (yr), adj. kræsen, skjælen, som taaler libet. Hall.

Temperdag, m. Tamperdag. Af Lat. (quatuor) tempora: de fire Aarstider.

temsa, tale langsomt; f. tamfa.

tena (ee), v. n. og a. (ar), 1) tjene, være i Tjeneste. Temmelig alm. Form. (Sjeldnere tena, tjena, tjæna). G. N. tjæna, sjeldnere tjæna; jf. Ang. penian, pognian; Ght. dionon. Tilbeels med Dativ, f. Gr. han tenar Presten. (Preff'e, Preff'a). — 2) hjælpe, vise en Tjeneste. Eg vilde gjæna tena

honom med det (el. i det). — 3) nytte, hjælpe, due til noget. Eg veit ikkje kvat det skal tena til. — 4) være passende eller god nok. Meget brugl. i Nordre Berg. f. Gr. „Dø tena“: det gaar an, det er godt nok. „Dø tena aat haanaa“: det er tilpas for ham, lad ham have det saa. — 5) v. a. for-tjene, erhverve. Tena Pengar: fortljene sig Penge, vinde noget. Tena upp: opspare, samle; ogsaa: aftjene, klarere en vis Ud-gift ved Arbeide. — Ordets Bøining er paa mange Steder uregelmæssig, ibet Præs. hedder tena(r), men Imperf. „teente“, og Sup. „teent“. (Dog bruges tilbeles ogsaa Præs. „tener“, altsaa regelret: ær, te). Particp mest alm. teent (for tenad); for Gr. Eg er ikkje teent med det.

Tenall, og Tenar, f. Tinar.

Tenar (ee), m. en Tjener; Karl eller Pige som er i Tjeneste. — Tenarhald, n. det at holde Tjenere. tenarløns, adj. som ikke har Tjenere. Tenarløn, f. Løn for en Tjener. Tenarstand, n. Tjenerstand. Tenarstova (o'), f. Stue for Tjenere (paa en stor Gaard). — Jf. Tenesta.

tendra, bevære Grunden; f. tenna.

tendra, v. a. (ar), tænde, optænde (Ild eller Lys). B. Stift og fl. Ellers brugt i Formen tenda (tenne, tæne). G. N. tendra. (Derimod Ang. tendan, Goth. tandjan). Jf. tandra. Tendra i (el. ut-i): antænde. Tendra kola (o'): tænde Lampen. Jf. kveifja.

Tendrevid (i'), m. Spaaner eller Splinter til at tænde med (= kveifje). Mest i For-men Tendved), Dik. og fl.

Tendring, f. Optændelse; ogsaa om en be-gyndende Lysning; f. Maanetendring.

Tendring, m. et Slags stor Vaad med Ra-lyt eller halvt Dæk; en liden Stude. Nordl. og Indh. Jf. G. N. teinæring: tlaaret Vaad.

Tenel, m. Kant, Kantning paa Garn eller Seil; Tong som er tilshyet langs Kanten for at holde den stiv eller udspændt. Schl. Lyder deels Tinel (i'), deels Tenel (ee). Mere bekendt i en anden Form: Telnæ, f. Trondh. og Nordl. Usvig. Teila, Helg. (Nanen). Sv. teln (i Dial. telna, m. fl.); i danske Dial. Tæl, og Tælle. G. N. pinull, net-pinull, ogsaa pinurr (Egilsøn, Ler. poet.). Formodentlig til tenja. Jf. Tinar og tenla. — Andre Steder Skot, Garnskot.

Tenesta, f. 1) Tjeneste, Tjenerstilling. 2) Hjælp, Medvirkning, Bistand. 3) Forret-ning i Kirken, Gudstjeneste. Mest alm. Tenesta (e'), afvigende fra Vofalen i „tena“; ellers forfattet Tenest (e') og Tensta. G. N. þjónasta (sjeldnere þenasta); Sv. tjenst. — Tenestedreng, m. Tjenestefarl. Tenestegjenta, f. Tjenestepige; som ogsaa hedder Tenestetaus, eller „Tenesttaus“

(Berg. Trondh. Nordl.). Tenestetid, f. Tjenestetid. — tenestfor, adj. tjenestedyg-tig. (Nordl.). tenestlaus, adj. ledig, som ikke har Tjeneste. tenestviljug, adj. tjenst-villig. (Sjeldnere).

Tengel, m. Tangstilk; f. Tongul.

Tenger, pl. f. Tong.

tengja, v. a. (er, de), 1) forshyne med en „Tange“, tilspidse, udhamre i en tynd Spids. Walbers. Particp tengdo. — 2) drage stærkt, slide paa noget. „Han sto aa sleit aa tengde paa“. Jød. (Andre St. tenja). Jf. G. N. tengja: binde fast.

Tening, f. Tining.

tenja, v. a. og n. (ten, tande, tant), 1) ud-spænde, strække, udspile, f. Gr. Skind; saaledes ogsaa: udstøppe, udspænde ved en Fyldning. B. Stift. G. N. þenja (handi); Goth. þanjan, Ght. denjan, T. dehnem. Sv. tänja. — 2) v. n. løbe stærkt, tage lange Skridt (egentl. strække ud). Sogn, Hall, og fl. (Usvig. temja, Gbr.). Præsens lyder sædvanlig: tøn (tøn'e). Parti-cip tand (tand'e). Her til Tan, Tane, Taana; vel ogsaa Tenel og Tinar.

tenjande, adj. løbende, farende i fuldt Løb. Han tom tenjande. — Usvig. Brug: Stunda deg, alt du er tenjande god til. Nyf.

Tenjning, f. Udspændelse (= Tan).

tenkja, v. n. og a. (er, te), 1) tænke, fore-stille sig noget; ogsaa: slutte, formode. Sv. tänka; Eng. think, T. denken. (Or-dets Form passer kun sammen med „Tanke“ og er her egentlig fremmed; jf. tekfja, toffa, tyffja). — 2) beslutte, fatte et For-sæt, lægge en Plan. Me hadde tentt det so. Eg hadde tentt aa vera med. — 3) bestemme til noget. Eg hadde tentt det til notot amat. — Tentja seg til: bestemme sig til, have i Sinde. Tentja seg um: betænke sig. Tentja attpaa: tænke sig tilbage til, erindre. Tentja etter: betænke, overveie. Tentja upp: optænke, finde paa.

tenkjande, adj. 1) tænkende. 2) tænkelig, eller værd at tænke paa. D'er ikkje tenkjan-de: det nytter ikke at tænke derpaa.

tenkjeleg, adj. tænkelig; sandsynlig.

Tenkjemaate, m. Tænkemaade.

Tenkning, f. Tænkning. Østere Tenkjing.

Jf. Tanke.

tenkfsam, adj. tænksom; betænksom.

tenkt, adj. 1) tænkt, paatænkt. (Bart. af tenfja). Ogsaa: sigtet eller mistænkt for noget. Den som er fyre eitt kjend, han er til tie tentt. (Ordsprog). — 2) besluttet, over-lagt; ogsaa: bestemt til noget. — 3) om Personer: betænkt paa noget, forberedt. Eg var ikkje tentt paa det. Ogsaa: tænksom, klog, som beregner alt. Det var Gut, som var tentt. (tent'er). Jf. djuptentt, faatenkt, snartenkt, snutenkt. (Altkommen nyere Ord).

tenla (el. tendla), v. a. (ar), 1) kante Garn eller Seil, forshyne med Tong i Kanten.

Ehl. (af Tenel). Afvig. telna, Trondh. — 2) lægge et Fiskegeravn i regelmæssige Folber eller Bugter (som naar det skal op-hænges til Lørring). Brugt i afvigende Form: telna, Nordl. og tela (e'), Sdm. tenleg (ee), adj. tjenlig, nyttig.

Tenna, f. Terna.

tenna, v. a. og n. (er, te), 1) sætte Lænder paa, gjøre tandet, tilspidse, f. Gr. en Sav. (Af Tonn). Mindre brugl. — 2) besætte en Grøft med Steen, sætte en Steenrab paa Siberne af en Rende. Tel. — 3) v. n. vise Lænder, eller have et Slags Lænder; f. Gr. om en Hest: Han temer syre den Aldren: den har saadanne Lænder som passe til den Alder. B. Stift. Nogle St. „tenna seg“, og tildeels „tanna“. Trondh. — 4) berøre Grunden, naae Land; om en Vaad. So snart som Vaaten temte i Vand. Nordl. J B. Stift hedder det „tendra“, saaledes i Hard. „mæ sama at Vaaten tandra i Land“. (Vel egentlig: bide eller hugge). — 5) snadre, strige, straae; ogsaa: skjælde (= tandra, tantra). Nordre Berg. Hall. og fl. (Tildeels opfattet som en Afledning af „Tenna“, o: en strigende Fugl; f. Terna). Hertil Tenning, f. Skjælden og Smælben. Tennebikkja, f. en stoiende Hund.

Tenner, f. Tonn. — Tensta, f. Tenesta.

tent (ee), part. 1) tjent, hjulpen med noget. 2) fortjent, erhvervet. Egentlig en nyere Form for tenad, f. tena.

tent (e'), el. tennt, adj. tandet, forshynet med Lænder; ogsaa: beskaffen i Lænderne, som kvasstent, smaatent, romtent og flere. G. N. tennt.

Tenung, Spire; f. Teinung.

teppa, v. a. (er, te), tilstoppe, tætte, gjøre tæt; ogsaa: tillukke, stænge. G. N. teppa; Sv. täppa. (Nærmest af Tapp). teppast, v. n. tilstoppes, blive tæt. Det teppet til. — Imperf. tildeels med „ft“ for „pt“ (tefte, teftest); saaledes ogsaa i Particip tept (teft).

Teppa, f. 1) Tilstoppelse. (Mindre brugl.). — 2) et lidet omgjærdet Engstykke (omtr. som Laag, el. Laaje). Solgr.

Teppa, n. noget som lukker eller tilstopper; f. Gr. et „Spjæld“ i en Dvn. Dstl.

Tepperot, f. Tormentille (Urt). Tel. Sæt. (Navnet sigter til Urtens Brug imod Diar-rhee). Andre St. Munnsaalbrod, Blodrot, Smørblom og fl.

Tepping, f. Tilstoppelse; tildeels ogsaa: Forstoppelse (Obstruction). Nogle Steder Teppelse, n.

tept, part. tilstoppet; f. teppa.

Ter (ee), f. Tere og Tidur.

Terbor, f. Tilburd.

Tere (ee), n. Smule, Gran (= Tære); ogsaa: Plet, Flæk. Vifter, Mandal. Hedder ogsaa Ter Tær. — tereslaus, adj. pletfri, lydeløs.

terga, v. a. drille, ørgre; f. terra.

Terhøna, f. Tidurhøna.

terja, v. n. (ar), hugge eller skjære med Noie, saafom med en fløv Dce (= gnaga, saga). Indh. Maafste for targa. (Sv. Dial. targa, targla).

terma, v. n. æde seent og sparsomt (= teira). Hall. — termen, og term-øet, adj. smaa-tørende.

Terna, f. 1, Terne, Tjenestepige. Nfj. Nordl. Sjelden i fuld Brug, derimod ofte i gamle Viser. G. N. perna, Ght. diorna, T. Dirne. Jf. Taus.

Terna, f. 2, Terne (Sofugl), Sterna Hirundo. Sædvanlig ubtalt anderledes end det forrige, nemlig Ledna og Tenna. Jæl. perna.

Terning, m. 1) en liden Skive, en Bid, liden affkaaren Stump (f. Gr. af Kjøb eller Ost) til at tage i Munden. B. Stift, Hall. (Sv. tärning). — 2) Terning til Spil. (Sjelden). G. N. tenningr, teningr. — Terningkast, n. Terningspil.

ternutt, adj. ternet, rudet, farvet i Ruder. Nordl. og fl.

terpa, v. a. tygge eller svølgge med Besvær, æde haard og usmagelig Mad. Trondh. Sjældnere paa Sdm. „Ein laut no terpe da 'ti se“. Jf. terma. Hertil Terp, n. og Terping, f. Underholning med tør Koff.

terra, v. a. (ar), tirre, drille, ophidsse. Hedder mest alm. tirra (i'). S. terren. Nogle St. med Betydningen: stræbe imod, være uvillig. Gulbalen. (Oftere terrast, eller „terres“). Hertil Terra, m. en Tværdriver. Jæl. terra: fremtræffe noget paa en tirrende Maade. Eng. Dial. terre: op-hidsse; Nt. tarren. Ogsaa i en anden Form: terga, Nhl. Nordl. Holl. tergen, Nt. tar-gen, T. zergen.

terra (for therra), v. n. (ar), tørre, være gunstig for Lørring; om Veir og Vind. Jæb. G. N. herra: astørre. Beslægtet med Tarre, Torre, torna, turr, og tillige med turzna, Torste og thyrt, som forudsætte et Stammeverbum therra (tharr, thoret) eller egentl. thersa, ligt Goth. hairsan. (Grimm, Gr. 2, 39).

Terra, f. en Portion som tørres paa een Gang, en enkelt Lørring, f. Gr. af Korn. Valbers. Andre St. Turka.

Terre, m. 1) Lørring; Veir som er gunstigt for Lørring af Hø eller Korn, m. m. (Høyterre, Kornterre, Fiskeettere). B. Stift, meget brugl. G. N. herrir. — 2) en Indretning til at tørre Korn paa; Lørring paa et Tæppe. Jæb. Jf. Tusfa og Tarre.

Terreløysa, f. Mangel paa Lørring; fugtigt Veir.

terren, adj. 1) tirrende, tilbøielig til at drille og ophidsse. Mere alm. tirren (i'). — 2) tvær, vrangvillig. Gulbalen (f. terra). — 3) hidsig, vred, opirret. Num. og fl. J. Tel. tørrer.

Terresdag, m. en Dag med godt Tørrings-
Veir (Terre). Mest i Forbind. Høyterres-
dag. Sdm. og fl.

terreturfad, adj. tørret paa en „Terre“.
Jæd. Modfat tusseturfad.

Terring, f. Tirren, Dphhjelse.

[Ters, m. Streng paa Violinen, nærmest
ved Bassstrengen. (Jf. Kvart og Kvint).
Egentl. den tredje; Ital. terzo.

[Terta, f. Tarte, et Slags Kage. Holl.
taart; Fr. tarte.

terten, adj. fræsen, fjælen. Nffj.

Teræe, f. Tilræde. — **tesa**, f. tisa.

tesa, til, indtil ic. f. tilbese.

Test, f. et Vidtebaand, en Ring af Vidier.
Hall. — Fra Drk. er meddeelt **Test**, m.
en liden Haarlok. (Sv. test). Andre St.
Lust.

restafs, f. tilstads.

Ter, og **Tera** (Fugl), f. Tita.

tett (ee), adj. 1) tæt, tyk, tætstående, som
staar nær sammen; f. Gr. om Elov, Græs,
Haar. (Jf. tjuff). Tilbeels afvig. titt (ii),
Nffj., og tjett. Namd. Jndh. (Sv. tät;
T. dicht). — 2) tæt, heel, fri for Spræk-
ker eller Abninger. (Modfat let og gisfen).
Ogsaa: tilstoppet, luffet. G. N. pëttr;
Eng. Dial. theat. — 3) fast, sammen-
trængt, compact; om en Materie. Ogsaa:
sikker, solid; saaledes om Personer: vel-
staende, rig (Sv. tät); tilbeels ogsaa:
paalidelig, taus, som ikke sladrer (egentl.
som holder tæt).

tett (ee), adv. 1) tæt, tykt, nær sammen
uden Mellemrum. Standa tett; vesja tett ic.
— 2) tæt, meget nær. Tett atmed: nær
ved, tæt ved. Tett utanfjere: strax udenfor.
— 3) hurtigt, i rask Følge; f. tidt.

tetta (ee), v. a. (ar), 1) fortætte, forthyffe.
Hertil: tetta Mjolt, o: behandle Mælken
saaledes at den bliver tykkere eller løber
bedre sammen. (S. Tette). — 2) tilstoppe,
gjøre tæt; sette Trækar i Vand for at de
skulle tættes. Jæl. pëtta. Jf. digta (som
er den nederhyffe Form).

tettbygd, adj. tætbygget; tæt bebygget eller
beboet, om Landssaber.

Tette (ee), m. Fortættelse; i Særdeleshed:
noget som gjør Mælken tyk. (Sædvanlig
en Steefuld Fløse som lægges paa Bun-
den af Mælkfaret). Berg. Trondh.
Nordl. Afbig. Tjetre, Namd. Jæl. pëtta
(pjetti): tattet Mælk. Sv. Dial. tätt, tjett.

Tettegras, n. Vibesedt (Pinguicula vulga-
ris), en Art som forud har været brugt
til „Tette“ i Mælk. B. Stifti. Sv. tätgräs.

Tettermjølk, f. tattet Mælk; f. tetta.

terrene (tett-tennt), adj. forshynet med Tæn-
der som staae tæt sammen. Noget lignende
er **tectindad**, o: taktandet, om visse Red-
saber, f. Gr. Ramme. S. Tind.

tettgrendt, adj. tæt bebygget, folkerig; om
en Egn, hvor Gaardene ligge tæt ved

hinanden. Trondh. Nordl., ogsaa Jæd. og
flere. Jf. Grend.

terthård (=hært), adj. tætthåret.

tectindad, f. tectent.

Tecting, f. Tætning; f. tetta.

tectkvistad, adj. tæt bevoret med Kviste.

tectlagd, adj. tæt sammenlagt.

tectna, v. n. (ar), tættet, blivde tæt, f. Gr.
om Kar. — **Tectning**, f. det at noget
bliver tættere.

tectsett, adj. tæt sammensat.

tectskarad, adj. tætstuttet, tæt opstillet el.
sammenstillet. S. skara.

tectvaksen, adj. tætstående, vorende i tætte
Rækker el. Rhyger.

Teung (Dre), f. Tidung.

Tev (e'), m. 1) Mandedræt, Aande; f. teva.
Tel. Hall. „Misse Teven“: tabe Aanden
(Veiret). Det tok fraa meg Teven: det hindrede
mig i at aande, betog mig Mandedrættet.

(Tel.). — 2) Veir eller Luft af noget som
er i Nærheden, f. Gr. Novdyr. Udtalt som
Tæv. Trondh., afvig. Tøv, Nordl. „Sun-
den seff Tav'en 'ta Bjønn'a“. Jf. Tøst
og Tøst. — 3) Lugt; især ond Lugt, Stank.
B. Stift, Hall. Gbr. Østred. og fl., sæd-
vanlig udtalt Tæv. Afbig. Tøv, Nbg.
(Jf. tevja). G. N. pefr: Lugt; Sv. Dial.
täv: Stank; D. Dial. Töv. Ogsaa kaldet
Utev, og ellers Lust, Snif, Stæk, Nof,
Stam, Seem, Niss og fl.

teva (e'), v. n. (ar), 1) pustte, stænne, aande
stærkt, som af Hebe eller Udmattelse; især
om Dyr. B. Stift, Tel. og fl., tilbeels
udtalt tæva. (Trondh.). — 2) snuse, spore
efter noget. Senjen (?). G. N. pefa. —
3) lugte, stinke (= tevja). Vald.

Teverom (e'), n. Pusterum, Hall.

Teving (e'), f. Pusten, Stønnen.

tevja (e'), v. n. (ar), lugte, give Lugt af
sig; især: lugte ilde, stinke. B. Stift og fl.
G. N. pefa. — Figurlig om noget som
vækker Mobbhydelighed. Eg er so leid utav di,
at eg tytjer det tevjar.

tevla (e'), v. n. (ar), 1) kappes med nogen;
kjempe, stride for noget. Søndre Berg.
Afbig. tavla, Harb., tævle (tævl'), Jndh.
G. N. tesla: spille Tavl. Sv. tävla: kappes,
concurreere. — 2) haste, skynde sig,
løbe stærkt. Hall. — 3) anstrenge sig, have
stor Møie med noget. Nordl. I Sogn
siges tevla især om at ligge i Døds-kam-
pen, drages med Døden.

Tevling, f. Rappesrid, Veddekamp; Strid,
Anstrengeelse.

ti, f. tid, tie, og ut-i.

tia, v. f. tida og tegja.

Tia, f. en Tier; Tien i Kortspil.

Tialning, m. en Stof paa ti Alens Længde.
tiande, adj. den tiende (f. tie). Tiande kvar:
hver tiende. Salt-tiande: 9½.

Tiaaring, m. et tiargammelt Dyr, f. Gr.
om Heste.

Tid, f. 1) Tid, Tidrum hvori noget vedvarer. Det vil tala Tid: det vil vare længe. Det heve stadet i lang Tid, el. langa Tider. Mange St. Ti. G. N. tid. — 2) Alder, Levetid; ogsaa Tidsalder, Periode. I den Tid, daa han livde. I dei gamle Tider. I Kong Haralds Tid o. s. v. — 3) Stund, Tidspunkt da noget foregaar, el. skal foregaae. Roma i rette Tid. Naa Tidi: komme tidlig nok. Hava sine eigna Tider: have Maanedstider (Menstruation). — 4) Leilighed, beleilig Tid. Der god Tid endaa: det er ikke for seent, det haster ikke. Hava Tidi (el. hava Tider): have Stunder til noget. Giva seg Tid: fare sagte, ikke haste. — 5) Omstændigheder, Leilighed med Hensyn til Forraad el. Formue; f. Gr. Det var god Tid paa Fisk. Han hadde god Tid paa Pengar. Ogsaa med Begrebet: Tummel, Bevægelse, Stot. Han gjorde sit Tid, at det var sejt. Dei heldt sit Tid med honom: de holdt et stort Spektakel med ham. B. Stift. (Sv. Dial. hålla tid). — Enkelte Talemaader. I Tidom: i rette Tid; ogsaa: betimelig, tidlig. Hedder ogsaa „i Tide“, og „i Tidenne“ (Dativ). Dei var ute i Tidi: de vare tidlig paa Færde. Han var teten i Tidi: han blev tidlig tagen i Brug, tidlig benyttet. Med Tidi (Tidenne): med Tiden, efterhaanden; engang senere. Der paa Tid: det er høi Tid, næsten for seent. Roma til Tidar: komme tidlig nok, til rette Tid. (Genitiv). Udtalt „te Tiar“, Hard. Schl., „te Tiar“, Hall, og fl.

tid, adj. 1, hyppig, som indtræffer tidt. Brugt i Formen tidaste, og i nogle Sammenlæstninger, hvor det dog ofte ombyttes med „tidt“. G. N. tidr: sædvanlig ic. S. tids og tidt. Jf. faatid.

tid (for thid), adj. 2, lisfri, ufrosen (= tiben). Namb. Zndr. (i Formen: ti). G. N. hidr.

Tida (?), f. Rilbe som ikke tilfryser. Hall. i Formen „Tiu“ (som er noget dunkel). Jf. Tilvermsta.

tida (for thida), v. a. (er, de), optøe, smelte, gjøre fri for Is; især om Solen. Zndh. (i Formen ti, el. tie). G. N. pida.

tida, v. n. (er, de), 1) stunde, længe efter noget; el. oftere: trænge til, behøve at sige til. „Han tier ikke til nofon“: han trænger ikke til nogen Hjælper, han er aafhængig. Fel. (Winje). Jf. G. N. tida: lyfte. — 2) om Fisk: lege, gyde Rogn. (Vel egentl. komme til sin Tid, el. deel.). Trondh. Obr. Østerd. i Formen tie (ti). Andre St. gjeta. — 3) befrugte (= tidga)? Tida seg: befrugtes, blive drægtig (= tidgast). Zndh. (ti seg). „Ku'a hi tidt seg“: Koen er bleven drægtig. (Sv. Dial. tidås, og „ti såg“: løbe i Brunst). Jf. tidd, Tiden, Tidung.

tidaste, hyppigst; f. tidt.

tid (ti), adj. 1) lysten, begjærlig, f. Gr.

efter Mad. „Tidd paa Nat“, Zndh. Dg-saa: stiftet, oplagt til noget (= tidig). B. Stift. — 2) avlehygtig, om Dyr; ogsaa parrelysten, især om Dren. Nordre Trondh. Jf. Tidung. — 3) drægtig, som gaar med Foster; oftest om Kver. Berg. og Trondh. Stift, ogsaa tildeels paa Dñl. (Hertil vaartidd, haustidd). G. N. tidd; Sv. tidd (Nies 731). Jf. tida og tidga.

tidd, part. optøet; f. tida (1).

tiden, adj. fri for Is, smeltet, optøet. Næsten alm. (mest i Formen tien). Ufvig. reden (ee), Edm., teen, Fæd. Nogle St. oftere „ti“ (f. tid) og „tina“ (tidnad); f. tidna. G. N. pidiann, pidr.

Tidend, f. Tidende, Efterretning. Mest alm. Tiend og Tind. G. N. tidindi, n. pl. Jf. Eng. tidings.

tidendfus, adj. nysegjerrig, begjærlig efter at høre Nyheder. Fel.

Tidfisk, m. Fisk som fanges i Legetiden; gydende Fisk (f. tida). Dik. Østerd.

tidført, adj. rafsodet, som bevæger Fødderne hurtigt. Oftere tidført. B. Stift.

tidga, v. a. (ar), befrugte, gjøre drægtig; især om Dren. Hall. (tigge, tigger). — tidgast, v. n. blive drægtig; om Hundyr (Koen). Lyder som tiggast. Jf. tidd og Tidn.

tidgengd, adj. som gaar ofte, el. kommer ofte igjen; sittig til at gjøre Besøg. Ufvig. rigjengr, Stjordalen og fl., tidgængd'e, B. Stift; tidgængst, Edm.

tidhendt, adj. rask paa Haanden, hurtig i at bevæge Hænderne. Oftere tidhendt. B. Stift.

tidig, adj. 1) tidlig færdig, som faar tidlig op, er tidlig ude. B. Stift. — 2) trivelig, fyllig, som er i godt Huld; især om Fisk, som fanges i den bedste Tid. Berg. Nordl. — 3) frisk, fyllig, vel oplagt eller stiftet til noget. Ein er itje alltid tida tidig. (Mobsat utidig). Meget brugt. og maastee alm. I de vestlige Egne: tidig'e (med tydeligt d); andre St. ring'e (tiog, tiau). Jf. tidd.

Tiding, f. Fiskens Legetid; f. tida.

tidlaus, adj. stundesløs, som har ingen Tid tilovers. Nogle St. tidlaus (tielaus'e).

tidleg, adj. tidlig, som indtræffer tidligt. I tidlegaste Lag; næsten for tidlig.

tidlege, adv. tidlig, aarle. (Mobsat seint). Sædvanlig udtalt tilege (till'e).

Tidleike, m. Drægtighed. Fel. „Tilleike“, maastee for Tidleike, f. tidd.

Tidlovsfa, f. Stundesløshed, Travlhed. Nogle St. Tidelovsfa (Tilovsfa).

tidmælt, adj. snaralende, som taler hurtigt. Ofte tidmælt, Hall. B. Stift. Spøtviis: tidtjæstad (tjæstfa). Fel.

Tidn, f. Befrugtning, dyrisk Sæd. Hall. „Raste Tidn'e“: have løbet og dog ikke blive drægtig (om en Ko).

tidna, v. n. (ar), optøe, blive fri for Is;

og saa: smelte (om Isen selv). Mest alm. tina (tine), paa Sdm. tedna (ee). G. N. tidna (f. tid, tiden). Sjeldnere om at tee el. blive fri for Sne. Jf. taana.

tidom, adv. tidt, ofte, hyppigt, „tiom“, Tel., „tidaa“, Sdm. G. N. tidum.

tids, adv. 1) betids, tidlig. I Forbind. tids nog: tids nok. (Sv. tids nog). — 2) forhaanden, paa Færde. Egs vilde ikke tvat som var tids (el. tvat som tids var): hvad der var paa Færde. B. Stift. G. N. tidis.

TidKiste (el. Tidestifte), n. Forandring i Tidene el. Omstændighederne.

Tidspille (Tidestille), n. Tidsspille.

tidt, adv. 1) tidt, ofte (f. tid). Kompar. tidare (tiar); Superl. tidaste. G. N. titt, tidast. — 2) hurtigt, raskt; f. Gr. staa tidt, o: staae med hurtige, tæt paa hinanden følgende Slag. No tidt: roe med raske Mareslag. I de sydlige Egne hedder det tildeels rett (ee), og i B. Stift har det ogsaa en Tilnærmelse til „tett“, da nemlig Kompar. hedder tittare, og Superl. tittaste. Jf. tidsett, tidgjengb, tidmælt.

tidug, frisk ic. f. tidig.

Tidung (ti), m. Tyr, avlebygtig Dre. Trondh. (Tiung); sjeldnere i B. Stift. I Namd. Buting (for Butidung) og Butiming. (Jf. Time). I Tel. Teung (ee), og Teuungsstut, om en toaargammel Dre, ligesom Teungskvige, om en toaargammel Kvie. G. N. tidungr; Dre.

Tidur (t), m. Tiur (Tetrao Urogallus), ogsaa kaldet Storflug. Brugt i flere afvigende Former: Tiur, Dsl., Te'ur, Tel., Teer og Ter'e (ee), Kbg. Tel. Hard. Vofs; Tødur og Tudur, Indh., Tødur, Gulbalen, Tør, Kvifne. G. N. pidurr; Sv. tjäder, i Dial. tjödur, tidur.

Tidurhøna, f. Hun-Tiur (= Rø). Tidvand (tidvand), adj. lunefuld; veloplagt til visse Læber, men ikke ellers. Mest brugt. i Trondh. Stift (tivan).

Tidveder, n. mildt Veir, hvori Jorden ikke fryser til. Indh. Nys. (i Formen Tiveer). I Kbg. Tyvær. Jøl. pidvidri.

Tidvermsla, f. en Kilde som ikke tilfryser om Vinteren. Vald. (?). I Lærdal Tivemsla; i Nys. Tiversta. Jf. Vermst og Tiba.

tie, f. tida og tegja.

tie, Talord: ti (10). Nogle St. ti; i Hard. og Vofs tildeels: tio. G. N. tiu; Sv. tio. (Goth. taihun). I Tallene fra 30 til 90 lyder det kun som ti (trett, fyrti, femti ic.); men i Tallene fra 13 til 19 faar det en anden Form: tan (taan, ten), og i de tre sidste af disse tildeels tian (hjan, hjaan, hjen); f. sjanttan, attan, nittan. Jf. tiande.

Tiend, f. Tiende, Afgift af en vis Fangst. (Egentlig: Tiendebeel). Nogle St. Tind. G. N. tiund. Tiendfisk, m. Fisk som

ndredes til Tiende. Tiendkorn, n. Tiendekorn. Tiendtak, n. Tiendens Modtagelse paa en vis Tid. I Nordl. Tiendbyrte, n. om en Sammenkomst til Betaling af Tiende og andre Afgifter.

tienda, v. n. (ar), give Tiende. Nogle St. tinda: G. N. tiunda.

Tigg, og **Tigge**, m. en Spids; f. Tagge. **tigga**, v. n. og a. (ar), tigg, besle, trygle. Nogle St. med en uregelmæssig stærk Bøjning: tigg, tagg, tiggje (el. tigt). Tel. Drk. Nordl. Afvig. fra G. N. pigga (pig, på, pegit), o: modtage. — Sjeldnere med Betydningen: bekomme med Vanskelighed. Tigga seg noton Fisk. Tigga kviet: vinde et kummerligt Livsophold, hjerne kviet med Møie. Nordre Berg. — Om et andet tigga f. tigga.

Tiggar, m. en Tigger, Betler. **Tiggarkap**, m. Tiggerie. Østere **Tigging**, f. **tigguet**, adj. takket; f. taggutt.

tigja (tia), v. f. tegja.

Tigl, n. Tegl, Teglsteen. G. N. tigl (af Lat. tegula). — **Tiglomn**, m. Teglovn. **Tigloverk**, n. Tegloverk.

tigla, v. n. (ar), spare, knibe, tage knapt eller farrigt til; ogsaa: leve knapt, hjælpe sig med lidet. Me kunna tigla med di til Hausen. Temmelig alm. fra Tel. til Nordl. Nogle St. tegla. Jøl. tigla (?). Heraf **Tigling**, f. og **Tigl**, n. Knaphed, Ønserie. **Tiglar**, m. en Ønier. **tiglesam**, adj. knap, farrig.

Tik (ti), f. Tisse, Løvehund. Temmelig alm. (Kbg. Tel. Sdm. Nordl.). G. N. tik; Sv. tik; Eng. tyke. (Jf. Tiksa, Tikfa). Ogsaa: en Hun-Ræv. Indh. (Andre St. Nektif).

tikja (t), og **tikfast**, f. tykfa.

Tikjel, f. Tekel. — **tikjen**, f. teken.

Tikfa, f. Faar (= Soyda). Østred. I Drk. **Tiksa**. Jf. Sv. tacka.

tikfa, v. n. (ar), gramse, slide eller rive i noget; ogsaa om at patte, f. Gr. om Lam. Sdm. Nordl. — **Tikfing**, f. Gramsen, Sliben.

Tikfa, f. 1) Tisse (= Tik). Nordl. (Kof.). — 2) et Faar, f. Tikfa.

Til (t), n. et lidet Loft, et løst Gulv af Stænger eller Bjæle (= Hjell, Trev). Nyl. See Lille og tilja.

til (t), præp. og adv. til. Sedvanlig fortønet som „till“, sjeldnere „tel“, men meget ofte forkortet til „te“. G. N. til; Sv. till. (Afvig. fra Eng. to, It. te, to; Ght. zi, ze, zu). Brugt i forskjellige Stillinger og tildeels med dunkel Betydning. Saaledes: A, som præp. 1) til, henimod, i Retningen til (et Sted, et Punkt, en Grændse). Komt til Staden, Garden, Øyen; til Beggen, til Dotnen ic. Saaledes ogsaa om en Henvendelse til en Person el. en Forsamling; f. Gr. tala til Folket. Ordet styrer

nu sædvanlig Dativ, men har ogsaa i mange Tilfælde beholdt den gamle Forbindelse med Genitiv; f. Gr. tomta til Lands, til Garde, til Bords, til Bygdgr. til Manna ic. — 2) indtil, henimod, til Indtrædelsen af (en vis Tid, en vis Grad el. Tilstand). Til Baaren, til Sumaren; upp til Gumbrod, til Enden, til Dauden. Ofte med Genitiv som: til Dags, til Morgons, til Baars, til Tidar (f. Tid). — 3) sammen med, i Tilslutning til. Leggia det eine til det andre. (Jf. aat, atkaat). Halda seg til noton. Saa seg til Ro, til Spel, til Dryff. Ofte med Begreb af en Tilnærmelse eller Antydning til noget. Ein ser Merke til det. Eg høyrde itkje notot til det. Der litt til det. Det teitnar til Regn ic. Seldnere med Begreb af en Forbliven, som: bu til Dals; siggia til Fjells; sitja til Bords; vera til Stadar (f. Stad). — 4) i Overgang til, med Forandring til. Vatnet verd til 3s, el. til Stum. (Jf. upp i). Det var sloytt til Pulver. Han var umskapad til ein Fugl. — 5) som Anledning til, el. Befordring til. Vera til Hjelp, til Gagn; til Møda, Stade, Tap; til Hignad, Luffa, Vera. Jf. vera Upphav til, Drøft til notot. — 6) med Bestemmelse til, som Middelet til. Hava notot til Mat, til Dryff, til Kløbe. Hava notot til Merke. Kalla noton til Vitne; vesja til Formann ic. Mere dunkelt i Udtrykk som følgende: Det var notot til Folk: det var mærkelige, usædvanlige Folk. Der myket til Mann: en usædvanlig Mand. Der Troll til Gult: et Uhyre af en Karl. — 7) i Forhold til, med Hensyn til. Det hvoer itkje til det andre. Der for litet til det. Dei hava Raad til det. Han er Mann til det. Hava Retten til notot ic. — 8) som henhørende til, eller søregen for. (Med Genitivs Begreb). Fader til Guten (o: Drengens Fader). Broder til Presten. Drengen til Smiden. Egelen til Kjekta. Styret til Baaten ic. (Jf. aat). Noget lignende er Begrebet i saadanne Udtrykk som: Eta til Kvelde (o: holde Aftensmaaltid); eta til Middags, til Kons; tvila til Middags (tage Middagshvile) og fl. — 9) som adv. — 9) hen, fremad i en vis Retning el. til en vis Side. Fram til (fremad); upp til; inn til. Roma nordan-til (egentl. nordensfra til Stedet). Det gjelt so til (det skeede saa). Ogsaa om en Tilgriben eller Foretagelse. Tata til (begynne); slaa til; leggia til (f. leggia). — 10) til Foregølse eller Fortsættelse, videre, mere. Roma til; vesja til; auka, ala, leggia til. Ein til: endnu een. Notot til (noget mere). Ein Gong til ic. Giva seg til; setja seg til, leggia seg til (for en længete Tid). — 11) sammen, til en sluttet Stilling. Binda, knyta, teppa til. (Jf. atter). Ogsaa: i Orden, i Stand, til Beie. Samna til. Laga, veida, stella til. Kosta til, raada seg til ic. — 12) beroende i en vis Stilling eller Tilstand. Det ligg so til: det er saaledes beliggende. Det stend vel til. Ogsaa: paa

en vis Side, i en vis Deel. Attan-til (i den bageste Deel); framantil (for til), imantil, utantil, nedantil og fl. Mere dunkelt i Forbindelsen: halda til (opholde sig), og vera til (eksistere). Eigesaa i visse Sammenstillinger, f. Gr. Det tostar meir og mindre, etter som det er til. So som ein reider til, so ligg ein til. (Tonen paa Verbet). — O, som conj. 13) indtil, til den Tid da, el. det Punkt hvor. Eg skal bida, til han kjem. Me saa ganga, til me mota deim. (Kan ogsaa hebde: til at el. til desst af). — Forskjellig herfra er Brugen af „til“ foran et Verbum i Infinitiv, f. Gr. hava notot til aa gjera, o: have noget at udrette. (S. at, og aa). I dette Tilfælde bruges ofte blot „til“ (el. te) i Stedet for „til aa“; saaledes: hava myket til gjera; hava notot til segja; hava Sug til lesa; vera suar til ganga; vera god til bruta ic. I de veskelige Egne bruges endog ofte „til“ (te) i Stedet for det blotte „aa“ (at); f. Gr. „Han velt itkje te berga seg“. (Jf. Eng. to, Holl. te, T. zu).

tila (i), v. n. (at), tilskynde, opmuntre til noget. Tila med noton: snakke for En, søge at virke paa ham. Nhl.

tila (i), lægge Gulv; f. tilja.

til-amad, adj. bearbejdet, tilredet. Hall.

tilast (i), v. n. (ast), komme sig, trives, vore. Nhl. Paa Edm. tylnast.

tilbaka, adv. tilbage (= atter, bakleides). Afvig. tilbakar, Søndre Berg. Noogle Steder tilbakers (tilbars) og tilbakes. Njere Ord. Jf. Bak.

Tilbeining, f. Jævning, Tillempeelse, Tilbedelse; ogsaa om en vis Retning eller Bending i Omstændighederne (f. beina). Nordl.

tilbidja (=bea), v. a. tilbede, dyrke.

tilbjodande, adj. 1) passende at tilbyde. 2) værd at forfølge. „Dø va fje te-bjoand“: det nyttede ikke at forsøge det. Øvr. og flere.

til blods, f. Bland.

Tilbud (o), n. Tilbud; ogsaa: Forsøg.

til-budd, adj. udstyret; istandsat. Tilbunad, m. Udstyrelse; ogsaa: Tilberedelse, Forberedelse. Jffe alm.

Tilburd (u), m. 1) Afærd, Fremgangsmaade. „Tilbur“, B. Stift. — 2) Omstændigheder, Tilstand. Trondh. (Selbu), tildeels i Formen „Teerbor“. Ogsaa i Fler-tal „Tebora“: Hændelser, Tilfælde. Gul-dalen.

Tilbyggnad, m. Tilbygning.

Tild (el. Tild), f. Gulvet eller Grunden i et Føhuus. Rommerige. Sv. Dial. tilde (Nies 732). Af tilja.

tild (i), adj. forsynet med Gulv, el. belagt med Blanker (f. tilja). Ogsaa: belagt med stærk Jis, om et Vand. Edm. i Formen tyld (y); jf. Tle. „Botna æ tyld“: der er sikker Jis paa Vandene.

til dejs, som adv. dertil, til den Brug; til den Tid; ogfaa: endog, endogsaa. *S.* under Ordet „det“. Bliver i visse Tilfælde forkortet til „tefs“, el. „tifs“, *f.* *Gr.* Lat det vera tifs han hjem ater, o: indtil han kommer. Dette tefs bruges da ogsaa for „til“ (ligesom *Ev.* till); saaledes: „tefs no“, o: indtil nu, til denne Stund. Ligesaa „tefs i Morgaa“: til i Morgen, og flere. (Nordre Berg.). Sendenfjelds ogsaa „nokot tefs“, o: til noget (Gavn), og „infje tefs“: til ingen Hjælp. „Han er iftje nofo tefs“: han duer ikke til noget. — Paa enkelte Steder forekommer ogsaa „tifs“ for dejs; saaledes tishelder og tifsmeir, see dihelder, dimeir.

til desfa, hidtil; *f.* denne.

Tildrag, *n.* Tiltrækning.

Tildriv (*i'*), *n.* Tilskyndelse; Drift.

Tile (*i'*), *n.* 1) Gulv, Bund af sammenslåede Fjæle. Temmelig alm., men tildeels lidet brugt. (*f.* Golv). Ufsvig. Tel (*e'*) og Telle, Nordl.; Tyle (*y'*), *Edm.* (*f.* Hullettle). — 2) Bund, Hylde (som i et Stab); saaledes om de fladt liggende Plader i en Kaffelovn (egentl. Gulvet i en Stage). Helg. i Formen Tele (*l.*). Sjelbnere om en Fjælevæg, *f.* Sjelbille. (*f.* Fjæle). *G.* *N.* pili: Fjælevæg; *Ang.* pil: Plante; *Nt.* Dele. *f.* tilja og Tild.

Tileas (*i'*), *m.* Bjælke under et Gulv. Sædvanlig Tileas; paa *Edm.* Tylaas (*y'*). *f.* Tilfare.

Tilefjel, *f.* Fjel i et Gulv.

tileg (tile'), *f.* tidleg.

Tilekida, *f.* Gulvplante. Nordl. i Formen Tilskji', Telskja.

Tilfang, *n.* 1) Materiale, nødvendigt Forraad, *f.* *Gr.* til en Bygning; tildeels ogsaa om Redskaber. *B.* Stift, Tel. Nordl. *G.* *N.* tilfang. — 2) Tilliggelser, Herligheder som here til en Gaard. *Jæd.*

Tilfare, *m.* Gulvbjælke (= Tileaas). Tel. Vest i Fleertal. (Tilfarar). Hedder ogsaa Vifare. (Vinje). *J.* Smaal. Tiljufar.

til-faren, *adj.* som har begyndt, eller givet sig i Færd med noget. Søndre Berg.

Tilfelle, *n.* 1) Tilfælde, indtræffende Omstændighed. *G.* *N.* tilfelli. — 2) Tilfæld, Uheld; især om Sygdom eller Svaghed. Sjelbnere Tilfall. (Tilfald, Tel.).

Tilførd, *f.* Begyndelse, Forsøg. *Jæd.* tilførd. „Dæ berre Tilførd“: Ibet er fun et Forsøg, en liden Umage, ikke noget stort Arbeide. Søndre Berg. *f.* fara til.

tilføst, *adj.* tilføstet, fastgjort.

Tilfining, *f.* Byntning, Dypudning.

til-flidd, *adj.* tilfløjet; ogsaa tilkraftet.

til-flutt (*u'*) *adj.* tilflyttet, indflyttet.

tilfreds (*d'*), *bragt* i en egen Betydning, *f.* *Gr.* *Eg* var tilfreds, um det var adri so langt, o: lad være, om det var nof saa langt. *Eg* var tilfreds, at *eg* var der: jeg skulde blot

ønske, at jeg var der. *B.* Stift. Bistnof en nyere Brug.

Tilførsla, *f.* Tilførsel.

tilføttes, *adv.* i modvendt Stilling, med Fødderne imod hinanden (= andføttes). Nordl.

tilgagns, *f.* Gagn.

Tilgang, *m.* 1) Afgang, Afkomst. *G.* *N.* tilganger. 2) Tingenes Gang, den Maade hvorpaa noget er tilgaaet. 3) Tildragelse, Begivenhed. Nordl. og fl.

til-gaadd, *adj.* 1) bemærket; *f.* gaa. 2) *f.* tilgjøngen.

Tilgift, *f.* Tilgift, Forgøelse. (Sjelden).

tilgiva, *v. a.* tilgive, eftergive. (Nyere Ord). — tilgivande, *adj.* tilgivelig.

tilgjengd, *adj.* tilgjængelig. Der er tilgjengt: der er Leilighed at komme til. Hedder oftere: tilgjengeleg.

Tilgjenge, *n.* Afgang. Hall. og fl.

til-gjengen, *adj.* 1) medgaaen, forbrugt, forbrødt. (Dfæst i en nyere Form: tilgaadd). 2) medtagen, angreben, urmatet. (*f.* *J.*) omkommen. *S.* ganga til.

til-gjord, *adj.* tilberedet, bearbejdet, tilvirket. *S.* gjera til.

tilgodes, til det bedste; *f.* god.

Tilgrip (*i'*), *n.* Tilgriben; *f.* Tilstaf.

til-grodd, *adj.* overgroet, bevoret.

Tilhold, *n.* 1) Tilholdelse, Tildrivning. 2) Tilhold, Dphold paa et Sted.

til-halden, *adj.* tilholdt, paalagt, *f.* *Gr.* at gjøre eller lære noget. Nogle *St.* te-hilden.

Tilhelde, *n.* Tilhold, Dphold.

Tilheng, *n.* Tilhæng, Anhang. Lidet brugt.

Tilhjelp, *f.* Bidrag, Bestyrkelse.

Tilhug, *m.* Tilbøielighed, Lyft.

Tilhygge (*gj*), *n.* Fortrøstning, noget at glæde sig ved, el. have Tilflugt til.

Tilhøve, *n.* Omstændigheder, Leilighed; Stilling, Forhold. Hall. og fl.

tilhøves *f.* Høve.

tilhøvrande, *adj.* tilhørende, vedkommende.

Tilhøvrar, *m.* Tilhører; Jagttager.

Tilhøyrsla, *f.* Tilhør (Tilbeher).

tilja, *v. a.* (til, -de, -t), forsyne med Gulv, belægge med Fjæle eller Planter. Tilja ei Bru. *Nyl.* *Nyl.* Boiningen lidit uffsker, tildeels: ar (tiljar). *f.* tilb (Particip.). Nogle *St.* tila (*i'*). *G.* *N.* pilja (pildi); *Ang.* pilian, *Nht.* dilen, *T.* dielen.

Tilja, *f.* 1) Fjel, Bræt, Plante i Gulv el. Væg. *Nbg.* Tel. og fl. Nogle *St.* Tilju. (Smaal.). *G.* *N.* pilja. *f.* Tile. — 2) Gangbræt i en Vaad, en liden Blage eller løs Fjel som er nedlagt i Kjelen til at træde paa. *Alm.* ved Havkanten. *Jæd.* pilja.

til-jammad, *adj.* ubjævnnet; aapasfet.

Tiljefar, *f.* Tilfare.

Tiljemot (*oo*), *n.* Fuge imellem Planterne i et Gulv. Tel.

til-kallad, *adj.* tilkalbt; indkalbt.

til-fjødd, *adj.* tilstoppet *cc.*, *f.* fjøva.

til-kleimd, adj. tilklinet, overkliftret.
 Til-koma (o'), f. Tilkomst; Ankomst.
 til-komen (o'), adj. 1) tilkommen; ogsaa: fremkommen, opstaaet. 2) fremrykket i Alderen, ikke længere ung. Tilkomne Folt: Personer som ere noget til Mars. B. Stift. Ogsaa med Begrebet: udviklet, modnet, kommen til sin fulde Kraft. Afsig. „til seg komen“, Gbr.
 til-kostad, adj. anskaffet: befestet.
 Til-kosting, f. Opoffrelse for at anskaffe el. opnaae noget; Beføining.
 Till, f. Tild. — Tilla, f. Tindla.
 tilla, v. n. (ar), dryppe tidt, rinde (= filla). Hall. Gbr. Romd.
 Tillag, n. Tilskud, Bidrag; ogsaa Tillæg, Tilgift. Hedder oftere: Tillegg, n. Sjeldnere Tilloga (o'), f. (Nbg.). G. N. tillaga.
 til-lagad, adj. tillavet, tilberedet; ogsaa: foranstaltet, tilveiebragt; f. laga. Derimod til-lagd: tillagt, f. leggja.
 Tillaging, f. Tillavelse.
 tillags, tilpas; f. lag.
 til-laten, adj. overladt, afgiven, opoffret. Nogle St. tilleren; f. lata.
 Tillaup, n. Tillob, Tilstrømning.
 Tillleiding, f. Antydning, Bink.
 Tillende, n. Land eller Jordbund med Hensyn til Bekvemhed. „Godt Tillenn“: heldigt beliggende Marker. Trondh. (Opdal). Vel egentl. tilhørende Land.
 tilliks, adv. lige meget, i lige Grad. Nbl. Egentl. til liks, af lit, adj.
 Tillit (ii), f. Tillid, Fortroenning. — tillit-sam, adj. tillidsfuld.
 til-loopen, adj. driftig, fremfusende. Hall.
 til-moatad, adj. afpasset, tillempet.
 til-mots, imod hinanden; f. Mot.
 til-muns, f. Mun.
 til-mykt, adj. blødgjort, vel tilredet el. be-arbeidet. Nogle St. tilmykt.
 Tilna (Skagle), f. Tindla.
 Tilnavn, n. Tilnavn, tillagt Navn. Sjeldnere: Tilnemne, n.
 til-noydd, adj. tilnødet, tvungen.
 Tilraad, n. (f.), Tilraadelse, Tilskyndelse. — tilraadande, adj. tilraadelig. til-raadd, adj. tilraadet.
 til-reidd, adj. tilredet, behandlet.
 Tilreiding, f. Tilberedelse; Tilvirkning.
 Tilrenne, n. Tillob. Hall. og fl.
 til-renneleg, adj. let tilgjængelig, bekvem at gribe til. B. Stift.
 Tilror, m. Veien til en Fiskeplads; ogsaa om Med eller Marker hvorefter man veed at træffe en vis Fiskegrund. Sogn, Sff.
 Tilrøde, n. Foretagelse, første Tilgreb eller Forsøg; ogsaa: Mod til at foretage sig noget (= Tiltak). Sel. (i Formen Tilrøe, el. Terøe). Jf. G. N. tilrødi (af raada).
 til-sagd, adj. tilstagt, væslet.
 til-samd, adj. afpasset, sammenpasset; især i Flertal: sammenvante. Hall.

til-sedd (ee), adj. tilseet, bevogtet.
 Tilserning, f. Bestemmelse; Ordre.
 til-sett, adj. paalagt (at gjøre noget), be-ordret, befalet. Han var jo tilsett: han havde faaet Ordre til at gjøre saa. G. N. til-settr: bestemt.
 til-sides, f. Sida.
 Tilsig (i'), n. Tilstrømning, Indløb.
 til-skapad (el. skapt), adj. tilbannet.
 Tilskapnad, m. Tilbannelse, Bearbejdelse; ogsaa: Udvikling, videre Gang. Tilbeels ogsaa om et affekteret Væsen; f. skapa.
 Tilskiping (i'), f. Ordning, Indrettelse.
 Tilskot (o'), n. Tilskud, Bidrag.
 til-skroyvd, adj. bred, voluminøs af Ud-staffering el. Paaklødning; f. skroyva.
 Tilskoyt, m. et tilføiet Stykke.
 Tilslag, n. Tilslag (som ved Auction).
 til-smurd, adj. besmurt, bestrøget.
 Tilsmunad, m. Retning, Vending; ogsaa: Tilskikkelse, Skjæbne (omtr. som Tilstemne). Hall. og fl.
 Tilsprang, n. Tillob, Tilspringen. Lata Til-sprang: sætte sig i Fart for at løbe (= leggja til Sprangs).
 Tilspurnad (u'), m. 1) Tilspørgsel, Ud-spørgelse. 2) en uførdvanlig Begivenhed, noget som rygtes vidt og bredt. Valdres.
 tilstadar, f. Stad.
 tilstads (?), med Betydning især, fornemmelig, allerhelst. Smaal. (te stafs). Dunkel Form. Sv. Dial. testanes.
 Tilstand, n. Tilstand, Omstændigheder. Sjeldnere Tilstoda (o'), f. G. N. tilstada.
 tilstanda, v. a. (stend, stob), tilstaae, be- kjende. (Nyt Ord).
 Tilstelling, f. Tilberedning, Ordning; ogsaa: Foranstaltning. Jf. G. N. tilstilli. — til-stellt, adj. tillavet, ordnet, pyntet ic.
 Tilstemne, n. Retning (Tendents); Ringenes Gang, det at Omstændighederne føie sig paa en vis Maade eller føie i en vis Retning.
 Tilstig (i'), n. tilnærmende Skridt.
 Tilstrøyming, f. Tilstrømning.
 Tilstudning (u'), f. Understøttelse. Lidet brugt.
 til-stord, adj. tilskyndet; f. stora.
 Tilstøyt, m. Tilstøb; Tilføide.
 Tilsvær, n. Gjenisvær; ogsaa: Ansvar.
 til-sveipt, adj. indsvøbt, omhyllet.
 Tilsyn, f. (n.), Tilsyn, Opsyn.
 tilsynleg, adj. agtsom, paapasselig. B. Stift.
 tilta, v. n. trave, trippe (= bilt). Smaal.
 Tiltak, n. 1) Foretagelse, Tilgreb, Forsøg; ogsaa: Driftighed, Mod til at foretage sig noget. G. N. tiltak. — 2) Foretagende, foretagen Gjerning (især om noget driftigt). Hedder ogsaa Tiltøfje, n. (i-tøfje, Søndre Berg. og fl.). G. N. tiltøki.
 til-tald, adj. tilraadet; f. telja.
 til-tamd, adj. øvet, oplært; f. temja.
 Tiltepping, f. Tilstøppelse.

til-tept (-teft): tilskoppet.
 til-tornad (o'), indtørret; f. torna.
 Tiltriv (i'), n. Tilgreb (= Tiltak). Tel.
 Tiltru, f. Tiltro, Tillid; Gæbt.
 Tiltøke (-støje), n. see Tiltak.
 tiltøkeleg, adj. bekvemt, tilgjængelig, let at
 tage til. (Nordf.). Ofstere tiltøkeleg.
 Nbl. og fl. G. N. tiltøkr.
 Tilvane, m. Tilvænne.
 Tilvending, f. Tilbepning, Afværelse.
 tilverande, adj. tilværende, ersterende.
 Tilverkning, f. Tilvirkning, Tillavelse.
 Tilvik (i'), n. Hjælp, Tjeneste, Billighed
 (= Natvik). Nhf. Hard. og fl.
 tilvik (ii), adj. tilbøielig, villig, beredvillig.
 Edm. og fl. (tilvik'e). I Hard. tilvikjen.
 Tilvokster, m. Tilvært; ogsaa tilvikling.
 Tilvære, n. 1) Tilværelse, Existence. Lidet
 brugl. 2) Tilhold, Ophold paa et Sted.
 Hall. Valb.
 Tim (i'), m. 1) Diesyn, Tilshykomst i lang
 Frastand; f. Timd. — 2) en fjern Lighed,
 noget lignende Udsende. Edm. „han heve
 ein Tim attpaa Go'faren“: han har visse
 Træk som minde om hans Bedstefader.
 (S. timja). I Nff. hedder det Dim (i'),
 m. Jf. Sotip.
 tima, v. n. (er, de), 1, time med en Klokke.
 Hall. Gbr. Jndh. Nordf. I Nordre Berg.
 tina (tine). Andre St. kima. (Sv. kim-
 ma). Bruges især om at time for en Hsi-
 tid og hører vel altsaa sammen med Time,
 o: Tid.
 tima, v. n. (er, de), 2, nanne, gibe, bekvem-
 me sig til noget. Helt med et Verbum i
 Infinitiv; f. Er. han timde ittje gjera notot.
 Hall. og fl. Ellers mest alm. timast (ti-
 mest), og nogle St. tima seg (time sei,
 Smaal.). Sjeldnere med Betydning: lyk-
 kes el. falde i Gns Lod. Det timdest ojs intje.
 (Sogn). G. N. timast: hændes ic.
 Timber (-br), n. Tømmer, Bygningstræ.
 Nogle St. Timm'er, sjeldnere Tymb'er.
 G. N. timbr; Sv. timmer; Eng. timber.
 I Sammensætning deels Timber, deels
 Timbre; nogle St. ogsaa Timb, f. Er.
 „Timblee“ for Timberflede, Sæt.
 Timberfloce (o'), m. Tømmerflaade.
 Timberfloyting, f. Tømmerflaadning.
 Timberfæt (uu), m. f. Timbermerkfæt.
 Timberhogster, m. Tømmerhugst.
 Timberhus, n. Tømmerbygning.
 Timberlunne, m. Tømmerstabel. Dstl.
 Timbermerjar, m. En som opfjober Tøm-
 mer i Skoven og sætter Gierens Mærke
 derpaa. Søndensjelds.
 Timberskog, m. Tømmerkov.
 Timberstoff, m. Tømmerstof.
 Timbervelta, f. et Sted hvor Tømmer sam-
 menlægges til Flytning.
 timbra, v. a. (ar), tømre, bygge Huse af
 Træ. Nfflg. tymbra (el. tømmer'), Namd.
 G. N. timbra. Dgsaa: opsatte Bøggene

i et Træhus (i Modsetning til træda).
 Dei haba timbrat Stova, men ittje trødt henne.
 Timbra, f. Tømmerværket eller Bøggene i
 en Træbygning.
 Timbremand, m. 1) Tømmermand. Nogle
 St. Timbrar. — 2) et Insekt som op-
 holder sig i Tømmerflader (Lamia ædilis).
 Berg. Tel. og fl.
 Timbring, f. Tømmer-Årbejde.
 Timd (i'), f. Diesyn, Leilighed til at see
 noget i lang Afstand. Edm. (hvor det og-
 saa hedder Tim, m.). „Gaa Timd'a 'ta
 Land“: gaa et Land i Sigte, sine Land.
 Hedder ogsaa „faa Tim'en 'ta Landa“. Jf.
 timja.
 Time, m. 1) Tid; Tidspunkt. Kun i visse
 Forbindelser, som: til den Tid og Time; naar
 Timen hjem; Timen var ittje tomen. Jf. time-
 leg, Saatime (= Saatid), Anttime (=
 Duetid). G. N. timi; Ang. tima, Eng.
 time (Tid). — 2) Time, en vis Deel ($\frac{1}{2}$)
 af Døgnet. (Fordum kaldet Stund). Jf.
 Klokketime. Paa Timen: strax, i samme
 Stund.
 timeleg, adj. timelig, endelig; jordstf. Af
 Time i Betydning. Tid.
 TimeKiste, n. Udløbet af en vis Time.
 timestod, adj. punktlig med Hensyn til Tid
 eller Klokketæt.
 Timetal, n. Tid paa Dagen; ogsaa en vis
 Varighed, et Antal af Timer.
 Timetavla, f. Timetabelle, f. Er. i en Skole.
 timja (i'), v. n. (tim, =de, -t), sine, have i
 Sigte, kunne see (noget som er dunkelt
 eller i lang Afstand). Me tomo so langt ut,
 at me timde ittje Landet. „Han flyg'e so høgt,
 at b'æ knapt ein tim'e haanaa“ (om en
 Fugl). Nff. Edm. Infinitiv i Nff. timje;
 paa Edm. oftere time (i'). Heraf Tim og
 Timd. Jf. teffja.
 Tin (i'), n. Tin (Metal). Nogle St. Ten.
 G. N. tin. Hertil Tinsat, Tinkanna, Tin-
 knapp og fl.
 tina (i'), v. a. (ar), 1, fortinne, belægge
 med Tin. Hedder mere alm. fortuna (i');
 ofvig. „fortaanaa“, Jndh.
 tina (ii), v. a. (ar), 2, afhase, stille Nodder
 fra Hæerne. Sbl. Paa Edm. hedder det
 tininga; f. Tining.
 tina (iii), v. a. (er, te), 1) plukke, optage,
 samle. Nordf. Tel. (Vandst. 20). Især om
 at tage Fisk af Garn, rydde de vedhængende
 Fiske ud af Garnet. Sbl. Nhf. G. N. tina:
 plukke, tage enkeltviis. — 2) afrense, af-
 rydde; ontørste Kornet efterat Halmen er
 frastilt, for at stille det fra vedhængende
 Avner eller Årestjæg. Tina Bygg. Tømme-
 lig alm. (Mandal, Dstl. Berg. Trondh.).
 Tildeels med Betydning: ar. Nfflg. tinne,
 Gbr. G. N. tina; Sv. Dial. tina. — 3)
 talle, optalle, f. Er. Fiff. Nordf. (?).
 tina (ii), v. n. f. tidna og tima.
 Tina (ii), f. en Kiste med Hanf paa Laaget,

- pasfende til at bære i Haanden. Søndensjæls og videre. (Ellers kaldet *Laup*). Egentlig fremmedt; *Jf. Nt. Tine, Fr. tine, Ital. tina*, om et Spand el. desl. Nogle Steder forekommer ogsaa *Tina* for *Tema* (Støffube).
- Tinar** (i'), m. haardt Træ; en Deel af et Træ som har haardere Ved end som Træet ellers har. (Nest paa Fyrretræ i en Krumning paa Stammen, eller paa den Side som har vendt mod Nord). Læmmelig alm., i forskjellig Form: **Tinar** (i') og **Tenar**, **B. Stift**; **Tennar**, **Dsl.**, **Tenaar**, **hølg. Taanaar**, **Drk.**, **Tunur**, **Sjorbalen**, **Nand**. Nogle St. **Tenall**, **Dsl.** 3 **Sat.** **Tinall** (i'), om sprødt Træ som er vanskelig at tilfjære. (*Jf. Joflevid*). **G. N.** **hinarr** synes snarere at betyde: høieligt Træ.
- Tinar** (en Bort), *f. Tine*.
- Tind**, *f. f. Tiend og Tidend*.
- Tind**, m. 1) en Pig, Torn, Land; *f. Gr.* paa en Kam, el. en Harv. **G. N.** **tindr**; **Ang.** **tind** (*Jf. Eng. tine*). — 2) en spids Fjeldtop, en Tinde. (Hertil mange Fjeldes Navne). 3 **Tel.** tildeels Hunsjensord (ei **Tind**), men i første Betydning Hankjen.
- tinda**, v. a. (ar), besætte med Pigger, sætte Tænder i (*f. Gr.* en **Nibe**).
- Tinda**, *f.* et Lag af tørret Korn i Løen (= eit **Laavesfall**). **Drk.** **Jf. Tinsla**.
- Tind-anger**, m. et Slags Rødsif med mange skarpe Pigger. (Sebastes *dactylopterus*). **Nordre Berg.** — Forskjellig herfra er **Tindaure**, hvorom *f. Tindmurt*.
- Tindebikkja**, *f.* et Slags Røffe (Skata) med pigget **Ang.** **Sdm.** (sjelden). **Jsl.** **tindabikkja**.
- Tinder** (Tindr), *f.* Mellemgulvet i Indvolbene (Diaphragma). **Nordre Berg.** (Ogsaa kaldet **Midgard**). **Jsl.** **hind**.
- Tinde-tre**, n. Træ til at „tinde“ med; see **tinda**.
- Tindla**, *f.* Staglestang (= Staa), Trækstang som sættes til Sælen paa hver Side af Hesten. **Nhl.** **Sogn**, **Sff.** Ellers i anden Form: **Tilna**, **Harv.**, og **Tilla** (Tille), **Sdm.** Det sidste ligner et **G.** **thill**, o: **Vognstang**; imidlertid synes Ordet snarere at have en Forbindelse med det foranførte **Tenel** (**Tinel**) og at henhøre under **tenja**.
- Tindmurt**, m. Hundesteile (= Stifling). **Nordl.** Ogsaa kaldet **Tindaure** og **Tindauring**; andre St. **Tindaufe** (?).
- tindra**, v. n. gulfstre, glimte. **Voss** og flere. **Alfvig.** **tintra**, **Wald.** Hertil **tintren**, *adj.* **hidfig.** **hastmødig**.
- Tindriv** (?), n. Bugvrid, stærk Smerte i Maven. **Helg.** (**Tinnrev**). **Maafsee** til „**Tinder**“, dog **dunfelt**.
- tindutt**, *adj.* **tornet**, pigget, besat med Pigger.
- Tindudd** (-ve), m. Pigtorn, Lidsse (**Hippo-**
- phæ rhamnoides**). **Indh.** (?). **Stal** paa andre Steder betegne **Kristtorn** (**Nex**).
- Tine** (i'), m. **Uger-Snerre** (**Galium Aparine**). **Sogn.** **Voss**, **Sæt.** Ogsaa i **Formen Tinar** (i'), **Sdm.**, og **Tinarv**, **Sæt.** (Andre St. **Klengjegras**, **Friargras**, **Hangar** og **fl.**). **Sw.** **Dial.** **tina**, **tinor**.
- Tinel** (i'). *f.* **Tenel**.
- Ting**, n. 1, **Thing**, offentligt Møde til Afgjørelse af Retsager, m. m. **G. N.** **ping**; **Ang.** **ping**. **Roma** til **Tings**: til **Thinget**.
- Ting**, n. 2, **Væsen**, **Kreatur**, **Lingest**; om **Dyr** og **Menneker**. Læmmelig alm. **Sit Statars** litet **Ting**: en liden **Stakkel**. **Sit** nett litet **Ting**: en liden **nydelig Lingest**. **Arme Ting**: **Stakfels Skabning**. (Et **Udtryk** af **Melidenshed**). Ellers i forskjellig **Forbindelse**, saasom: eit **Nandarting**, **Uting**, **Synggeting**, **Ulufteting** og **fl.** **Jf. Tingeste**.
- Ting**, m. **Ling**, **Gjenstand**, **Formaal**; ogsaa: **Sag**, **Anliggende**. **G. N.** **ping**, n. **Ordet** har uregelmæssige **Former**, da det nemlig i **Fleertal** oftest hedder **Ting** og **bøies** som **Neutrum**; det kan altsaa ansees som en **Afvigelse** fra det foregaaende, da nemlig det gamle **Thing** (n.) ligesaa vel kan betegne det, hvorom der forhandles, som selve **Forhandlingen**. **Betydningen** er altsaa meget omfattende, og **Ordet** bruges ofte som et **Lilleg** til visse **Adjektiver** eller **Pronomener** for at overføre **Udtrykket** i en **substantivisk Form**. **J. Gr.** **Ein Ting**: eet, noget. **Den Ting**: det, dette. **All Ting**: alt. **Ingen Ting**: intet. 3 **jume Ting**: tildeels, i visse **Henseender**. 3 **mange Ting**: i mange **Lilfælde**, el. **Henseender**. **Det** var **føle Ting**, eller: **grove Ting**: det var noget **fyngteligt**. **Det** var **smaa Ting**: noget **ubetydeligt**. **Store Ting**: noget **stort** eller **betydeligt**. **Det** sidste bruges endog som et **Slags Adverb**, *f. Gr.* **Dei hava** **komet** **seg** **store Ting**: de have **kommet** **sig** **betydelig**, **gjort** **stor Fremgang**. (**B. Stift**).
- tinga**, v. n. og a. (ar), 1) holde **Thing**. **Hall.** **Nordl.** og **fl.** **G. N.** **tinga**. — 2) **tinge**, **akkordere** om noget. (**Jf. fala**). — 3) **betinge** **sig**, **bestille**, **sætte** **paa** **visse Vilkaar**. **Particip** **tingad**, *f. Gr.* **burt-tingad**: **bortlovet**, **ikke længere fal**.
- Ting-aalmuge**, *f.* **Lingmuge**.
- Tingbord**, n. **Bordet** i eu **Lingstue**. **Ganga** **syre** **Tingbordet**: **tage** **Deel** i en **Retsdag**, *f. Gr.* som **Widne**.
- Tingdag**, m. **Dag** hvorpaa **Thing** holdes.
- Tingeste** (gi), n. **Lingest**, **liden** eller **ubetydelig** **Ting**. „**Sit** **litet** **Tingeste**“. **B. Stift**, **Nordl.** Ogsaa om **Genitalia**.
- Tingferd**, *f.* **Thingreise**.
- Tingsfolk**, n. **Folk** som **samles** til **Thing**.
- Tingsfred**, m. **den** **Orden** og **Sikkerhed**, som er **nødvendig** for et **Things** **Afholdelse**.
- Tinghald**, n. **Thinghold**; ogs. **Forpligtelse** til at holde **Thinghuus** el. **være** **Thingvært**.

Tinghelg, f. Thingtid, de Dage da et Thing holdes. Hall. Nordl.
 Tinging, f. Underhandlinger; f. tinga.
 Tinglag, n. Commune, Distrikt som har et Thing for sig selv.
 Tinging (Tinger), f. Gullbrand.
 ringlysa, v. a. (er, te), thinglyse, kundgjøre eller bekræfte paa et Thing.
 Tingmann, m. Thingmand; Medlem af en Raadsforsamling; Repræsentant ved Thinget.
 Tingmuge (gi), m. Folk som er forsamlet til et Thing. Hall. og fl. Mere alm. er Tinggaalmuge (=mugje).
 Tingmøte, n. Forretningsmøde i et Thing, Forretningsstund, Session.
 Tingstad, m. Thingsted.
 Tingstemna, f. Stævning til Thinget.
 Tingstova (o'), f. Thingtue. Dgfaa Tinghus, n. Sældnere Tingsal, m.
 Tingrid, f. Tid da Thing holdes.
 Tining, f. Tærkning, m. m. f. tina.
 Tining (i'), m. en fuldmoden Hæselugd; Nød som løses og falder ud af Hasen. Dgfaa kaldet Gultining. B. Stift. Jf. tina.
 tinkla, v. n. klinge mat. — Tinkl, f. en liden Bjælde. Hall.
 Tinna, f. Flint, Flintestykke. Berg. Trondh. Nordl. G. N. tinna. Tunder og Tinna: Fyrst. So turst som Tinna: meget tørt el. haardt.
 Tindøl, m. Juddbygger af Landskabet Tinn i Telemarken.
 Tinnestein, m. Flintesteen.
 Tinning, m. f. Lunnvange.
 Tinpla, f. et Kornlag paa Logulvet. Hall. (Andre St. Verja). Jf. Linda og tina.
 Tint, m. (og t.?), 1) et Kar af mindste Slags, en meget liden Krukke, Kop, Kasse el. deslige. Hall. Vald. Gbr. G. N. tinta (?). Jf. Fr. tinette: liden Spand. — 2) en halv Pot, en Seidel. Nhl. Drf. Nordl. (Jf. Eng. pint). — 3) en meget liden Portion, en Smule, Skif. Dierb. — Tintabytte, n. et Spand af mindste Slags. Nhl.
 tintra, f. tindra. — Tinung, f. Teinung.
 tipla (i'), v. n. dryppe (= tippa); ogsaa: driffe lidt og ofte. B. Stift. Eng. tippel.
 Tipp, m. Tip, Spids, smal Top. Sv. tipp; Eng. tip.
 tippa, v. n. (ar), 1) stikke frem, vise sig som en Spids (= ydda). Dufst. — 2) dryppe lidt, rinde; f. Er. af vaade Klæder. Berg. Hall. Nordl. (Sv. Dial. tippa).
 Tir (ii), m. 1) Udtig, Speiden (f. tira). Viggja paa Tir: spejde efter Fiskens Bevægelse i Vandet. Hard. — 2) Nabning at see igennem. Nys. — 3) Lysning, Glands. Nordre Berg. Lidet brugl. see tira. Jf. G. N. turr: Vre; Ang. tir: Glands, Herlighed.
 Tir, m. (2), Rad, Række, f. Er. af Tænder. (Brugt i Byerne). Eng. tier.
 tira, v. n. (er, de), 1) stirre, fige, see nie

til. Hard. — 2) tindre, lyse, straae. Nys. Dgfaa: have en vis Glands; om Dine (f. tirande). B. Stift. — 3) brænde svagt (= tora). Jæd. „Dø tire endaa“: det er ikke ganske slukket. J. Hall. med anden Bering (=ar); herill „taa-tira“: udbændt, slukket. Dgfaa om en Person „Han tira endaa“: han er ikke død; der er endnu Liv i ham. (Sv. Dial. tira: lyse).
 tirande, adj. tindrende, glindsende. Tirande Augo: meget livlige Dine. B. Stift.
 Tirirunga, f. Kjellingetand (Blomst), Lotus corniculatus. Berg. Trondh. og fl. Nogle St. Tiritunga; andre St. Tirlicunga. (Nbg. Indh.). Ellers kaldet Gullsto, Mærilytle, Hanekamb.
 tirra, f. terra. tirren, f. terren.
 tir-øygd, adj. klarsiet, som har livlige, tindrende Dine. Nhl. See tira.
 tisa (i'), v. n. (ar), sladre, fiske. Nordre Berg. Nogle St. disa (desa). Tiseltut, m. Dretuder, Fisker. Jf. Sv. tiosla.
 tisa (i'): indtill; f. tilbesø.
 tisa (i'), v. n. snise, lee. Helg.
 Tissa, f. Tætte. — tissemeir, f. dimeir.
 Tist (ii), m. (og f.), en liden tynd Splint; en løvren Hvede paa Træ; en liden oprevet Fjlip i Guden. Gbr. Dierb.
 tista (ii), v. n. (er, te), stikke frem, vise sig. Edm. Lidet brugl. „Han heve vore“ so, fraa di dø tiste Tæ'ne 'punde-haanaa“: fra den Tid da han først fik Tæer (o: fra Barndom af).
 tistast, v. n. blive fliset eller trevet udenpaa. Dierb. (tistes). E. Tist.
 Tistel (ii), m. (Pl. Tistlar), Tidsel, pigget Vært. G. N. Pistill; Eng. thistle, T. Distel. Nøiere betegner: Horntistel el. Begtistel, Carduus lanceolatus; Mærtistel, C. crispus; Myrtistel, C. palustris.
 tisturt, adj. fliset, opreven; f. Er. om Hud; f. Liff. Gbr. (tistaat).
 tissoygd (ii), adj. plirsiet, plirende. Guldbalen.
 Tit (ii), m. Smaaafugl se. f. Tita.
 tira, v. n. (ar), 1) pibe, kvide som en Fugl. Vofs. 2) spire, stikke frem. Hall. (sjelden).
 Tira, f. 1) en liden Fugl (Meise, Spurv og lignende). Vofs, Hall. Loten og flere. Nogle St. Tera (ee), Hall. Vald., Tjeta, el. Kjeta, Indh. Dgfaa i Formen Tit (ii), m. Ejj., Tet (ee), Gbr. og fl. (Jf. Titing). — Ellers betegner Tita: 2) en liden Fisk; især om halvvoeren Dred. Drf. — 3) en Spire eller liden Vært. Hall. (Sældnere). Dgfaa om en liden Tand. Nhl. — Desuden skal Tit (m.) og Tita (f.) ogsaa betegne en flygtig eller ustabil Person. Ejj.
 titevill (i'), adj. vægelfindet, ustabil, som vil snart det ene og snart det andet. Ejj. Edm. Afvig. titevill, Vofs; Fifevill (i'), eller Fjetevidl, Sogn (Sogndal). Dyrindelsen uvig; jf. Tita.

Titevilla (i'), f. Bøggelind, Ustādighed. Sff. Paa Bøfs: **Tøtevilla**.
Titing (ii), m. Spurv, Smaafugl. Nordl. (Sf. Tita). G. N. titling.
Titingrø (=frø), n. og **Titingrug**, m. en vis Art; f. Fuglefrø.
Titling (ii), m. torret Smaatorf. Nordl. Nt. Tietling.
titra (i'), v. n. (ar), bæve, skjæve, rhye. Nordl. (tittra). G. N. titra; T. zittern. Ogsaa: rhye af Krang til at lee, være forpint af latter. (Eng. titter). — **Titring**, f. Bøven, Rystelse.
Tittra, f. Dytta og Latte.
Titel (ii), m. Titel (Lat. titulus).
Tiung, m. en Tiendeedel. Hall.
Tiung, f. Tidung. — **Tiur**, f. Tidur.
Tived, f. Thyid. — **Tiver**, f. Tidveder.
Tivæmsla, f. Tidvermsla.
Tixering, m. en tiaaret Vaad. Hard. Sf. Tændring.
tjadra, v. n. snadre, svadsje (= tandra). Mandal, Sirebal (tjaddra). — Det maa her bemærkes, at „tj“ kun i nogle faa Distrikter (Hard. Nsl. Edm.) bliver tydelig udtalt, da det nemlig i de fleste Egne faar samme Lyd som „tj“.
tjantra, v. n. trætte ic. f. tandra.
tjaa, v. a. (v. dde), 1) plage, besvære; overhænge med Krav eller Fordringer ic. Tel. Hall. (tjaa). G. N. hjå: tvinge, holde i Trældom. — 2) gnide, skrubbe, slide paa noget. Hall. (Sf. tjåaka, tjåana). Part. tjåadd: plaget, besværet ic.
Tjaa, n. Plage, Dverhæng. Tel.
Tjaak, n. 1) Næie, Strabadsfer, Slid og Sløb. Tel. Edm. Drk. Nordl. — 2) Gnidning, Drevning, Saar af Gnidning. Drk.
tjåaka, v. n. og a. (ar), 1) sløbe, strabadsfere, være idelig i Bevægelse. Tel. Edm. Trondh. Nordl. (tjåaka). G. N. hjåka: udmatte. — 2) v. a. gnide, skrubbe, oprive. Hall. Drk. (Sf. tjåa). Sv. Dial. tjåa.
tjåakna, famle; f. tofna.
tjåaksam, adj. besværlig; udmattende.
tjåaleg, adj. besværlig, plagende; fjedelig. Tel. (tjåaleg).
tjåama, v. a. (ar), udmatte, svække, tære paa. Tel. (Mo). Sf. tjåa og tjåaka.
tjåana, v. n. (ar), 1) gvides, fornaves, blive forslidt. Hall. (tjåane). — 2) indsvinde, forterres. Hard. hvor det ogsaa hedder tjåast.
Tjåaning, f. Gnidning, Forstillelse.
Tjeld, n. 1) Telt, Hytte af Seildug ic. Nordl. i Formen Kjeld (Kjell), især om et Skjul af udsprende Seil. (Andre St. kaldet „Telt“, som er den nedertydste Form). G. N. tjald; Sv. tjäll. — 2) et Forhæng, et hængende Tæppe. Hall. (Kjeld). Ogsaa: et Lørkløbe, en Dug at kaste over Skuldrene. Abg. — 3) et Sengetæppe (= Kvistel), Ulstæppe at ligge paa (eller egentl.

at indsvøbe sig i). Sæt. Tel. Num. (Kjeld). Hertil Tjeldrev (Kjeldvæv), m. Tæppevæv.
Tjeld, m. en Strandfugl: Strandfåbe (Hæmatopus Ostralegus). Regle St. Kjeld og Kjell. G. N. tjald. Tilbeels kaldet Skjortjeld til Forstjæl fra en anden Fugl, som hedder Graatjeld el. Kvistjeld (f. Stelt).
tjelda, v. n. (ar), opsætte Telt, gjøre sig et Skjul af Seil eller deslige. Nordl. (tjella, fjell'). G. N. tjalda, Sv. tjälla.
Tjeldbud, f. Tøihuus, Bod til Forvaring af Vaaben og Krigsforbindheder. Brugt i en fremmed Form „Teltebud“, ogsaa kaldet Teltbur og Teltuus.
Tjelding, f. Dypsetning af Telt.
Tjelig, f. Telg. — **Tjenn**, f. Tjorn.
tjern, adj. smagløs; usaltet, vansaltet; for Gr. om Grød eller Suppe. Sjl. Nys. i Formen Tjern'æ. (Neutr. fjert, el. fjert). G. N. hjærk (uslyret ic.), Ang. peork, Eng. Dial. thark; Sv. kårk (ser hjårk). Ordet betyder vel egentlig: jersk, reen, eller fri for al Smag (f. Gr. om Vand); men dette kunde ogsaa let gaae over til Betydning: flau eller usmagelig.
Tjer, f. Tita. — **tjert**, f. tett.
Tjo, n. den bageste Krumning paa en Lee eller Segel; den krummede Ende som bindes fast til Skafet. Brugt i forskjellig Form: Kjo, Hard. Sjl. Jød. Drk. og fl., Kjø, Trondh., Kjog, Tel., Kjøt, Hard. Sæt., Kjød, Sirebal, Tjød, Edm., Kjört, Sogn, Kytt, Sff., Kjort (oo), Bøfs. (Formerne med „i“ og „d“ ere udgaede fra den bestemte Form: Tjo-æt). Jsl. tjó; Sv. Dial. tju. — Ordets gamle Betydning er: Vaar, Vand, Høfter; saaledes i G. N. hjå, Ang. peoh, Eng. thigh, Holl. bij, Nt. Dee.
Tjo (?), n. (2), Selskab, Slægt. Sjelden og usikkert i Formen Kjo, f. Gr. „ett leidt Kjo“. Hall. Guldalen. Mere bekendt er Utjo (Tjo). Maafee en Afvigelse af „Tjod“, men synes snarere at høre sammen med „Ty“.
Tjod, f. (?), i Navne som Tjodgeir, Tjodvald, Tjodvor, er G. N. hjód, f. o: Folk; Ang. peod, Goth. piuda, Ght. diot (hveraf „Diet“ i tydske Navne som Dietrich og fl.). Det lyder deels som Kjo, deels som Kjø, dog ogsaa Tjod, saaledes tydeligt i Navnet „Tjodvor“, i Tel. (Winje). Hvorvidt Ordet ellers bruges, er uvist. (Sf. forrige Drk.). Det gamle Tjodveg (o: Hovedveg) ligger vistnok til Grund for Navnet „Kjøvegen“ ved Lensberg. I enkelte nyere Skrifter er „Tjod“ anvendt for „Nation“; saaledes ogsaa: tjodleg, adj. national; Tjodskap, m. Nationalitet; Tjodlag, n. National-Charakter. — Afledninger ere: tyd, thya, thyaft.
Tjoder (dr), n. Teir, Vaand som sættes til en af Fødderne paa et Dyr. Lyder

meist alm. Kjør (oo), og ellers Tjor, Hard., Tjør (o'), Sdm., Kjør, Trondh., Kjaur, Melbalen, Kjur, Soler. G. N. tjodr; Sv. tjuder, Eng. tedder, tether, Nt. Tiber.

Tjoderbeite, n. Græsning for bundne eller tværede Dyr. Tel. og fl. (Kjorbeite).

Tjoderhøel, m. Tværbæl, Stage af fæste et Løir til. Drk. (Kjorhæl).

Tjoderspennel, m. Vidte-Ring i et Løir.

tjodra, v. a. (ar), tvære, binde med Løir. Lyder som tjora, fjora, tjøra ic. s. Tjoder. G. N. tjōdra.

Tjogang, s. Tjorgang.

Tjon, n. 1) Skade, Fordærvelse, Udelæggelse. Sdm. og fl. Binden hvee gjort eit Tjon paa Hujou. Ofte ogsaa, omtrent som Nedderlag, om en heldig Fangst; f. Gr. Dei hava gjort eit heilt Tjon paa Fisten. G. N. tjōn: Udelæggelse. Jf. thyna. — 2) et haardt angribende Arbeide; Strabads, Besvær. Hedemarken og fl. (Kjon). — 3) en Stam, en hæslig Ting, eller noget som man blues ved. Nhl. Sogn, Hall. (Kjon) Saaledes ogsaa: en Løse, en Dumrian. Hard. og fl.

Tjon, n. (2), Smaafysler; s. fjona.

tjona, v. a. (ar), udelægge, fordærve, fare ilde med. Sogn, Hall. og fl. (Jf. thyna). Dgsaa: plage, drive for stærkt, overanstrengte, f. Gr. en Hest. Dstl. (tjone).

tjona, for thjona (?), v. a. ordne, sætte i Stand, lave til o. s. v. Gr. forhen anført i Formen fjona.

tjonen, adj. slet, daarlig, Bald.

Tjoning, f. Fordærvelse; ogsaa: Uvng, Plage, Overanstrengelse. S. tjona.

tjonsleg, adj. slyg, utæffelig. Nhl. Hall. (Hedder ogsaa utjonsleg).

tjont, adj. fordærvet, ilde behandlet; ogsaa: slem, slet, daarlig. Dstl. (Kjont). Vel egentl. tjonad.

tjovved, adj. (?), stødt, frastødt, ærgerlig, ilde tilmode. Hall. „Han vardt tjovvee“. (Maafsee for: Sonom vardt Tjon ved). Andre St. Han vardt illa ved.

Tjor, n. (Løir), s. Tjoder.

Tjor, m. 1, en Lyr, voren og avledygtig Dre. Brugt i de sybligste Egne til Schl. og Bustr., ogsaa Smaal. og Rom. (Jf. Tidung og Gredung). Sædvanlig udtalt Kjør. G. N. hjōr(r); Sv. tjur. (Ufvig. fra Ang. steor, Ght. stior). Hertil: tjorser, adj. voren, avledygtig, om Dren. Dstl. Tjormige (?), m. Tyremie. („Kjormega“, Smaal.). Tjorpose (o'), m. en liden Dre. Mandal. (Paa Sdm. Uffepose).

Tjor, m. 2, en Portion Rjød, en Rjødret i et Gjøstebud. Nhl. Skal paa andre Steder hedde Ru (el. Ryr), og hører sammen med forrige Dr.

Tjorgang, m. Bugvrid, stærke Anfald af Smertor i Indboldene. Hard. Nhl. (Ud-

talt med tj). Ufvig. Kjörgang, Hall. Kjøgaang, Sff., Kjörgang, Valders. Dunkelt Drb. Jf. Ang. poor: Betændelse.

tjosta, v. n. knage, knirke, om Træværk. Tel. (Landsf. 380). Andre Steder **Kjaasta** og **Kjafta**, om at puste eller stønne (Sv. Dial. tjåsta). Et gammelt Tjost (oo) findes i et Par Navne: Tjostolv og Tjostvalb. (G. N. hjōstr: Hestighed).

tjota, v. n. (tyt, taur, totet), larme ic. Jufin. kun tilbeels tjota (Hard. Nhl.), ellers fjota, fjote (o'), fjote, tyta. Præf. tyt (tyt'), i Fl. tjota (som Juf.). Imprf. Fl. turo (u'), lidet brugl. Supinum tote (o'). G. N. hjōta (hýt, pau, potit); Sv. tjuta (tjöt); Ang. peotan, Ght. diozan. — Betydning: 1) give en langtrukken tudende Lyd; saaledes: hvine, pibe, om Binden; suse, bruse, om Søen eller et Vandfald; sjældnere om at tude eller hyle. (Landsf. 205. 219). Dgsaa: blæse i Horn el. Trompet. Soler. (Hedder ellers tuta). Jf. Tot og Tyt. — 2) tagle, snabre (som Fugle); snafte, mumle, summe (om en Høb Mennefter, især paa Afstand). Det var fullt av Folk paa Begom; eg høyrde, det taut paa alla Sidor. Temmelig alm. — 3) brumme, knurre, gjøre Larm for noget. Han giufft og taut um det same. Sjældnere upersonligt om en enkelt Uttring. „Dø taut i hom“: det hørtas paa hans Tale; han hntede om det. Jndh. — 4) pible, vælde frem, bryde ud. Kun i de sybligste Egne (Tel. og fl.), da det ellers hedder tyta (ær, te).

Tjoting, f. Mumlen, Susen, eensformig Lyd; ogsaa: langvarig Snaf, Overhang, kjedelige Paamindelser eller Begjæringer. Jf. Tot.

tjotsam, adj. knurvorn, som gjerne har noget at larme for.

Tjov, s. Tjuv. — **tjue**, s. tjugo.

Tjug, n. et Antal af tyve Stykker. Meist brugl. søndensjelds i Formen Kjug, Tel. Hall. Gbr., og Kjang el. Kjan, Smaal. Bustr. (Sv. tjog). — Betegner i Særdeleshed: 1) Snees, af Varer som tælles. — 2) tyve Traade eller Traadpar i en Væv (= Vasma). Tel. og fl. — 3) en Tid af tyve Aar. Han er paa fjerde Tjuget, o: over 60 Aar. Fem Aar paa femte Tjuget: 85 Aar.

Tjuga, f. Fork, Redskab med en Kloft eller et Par Grene. (Høvtjuga, Kornfjuga, Breid-sletjuga). Hard. Schl. (sædvanlig udtalt Tjua el. Rjua). G. N. tjūga. — Et Stammeverbum tjuga (tyg, taug, toget) med Betydning: strække eller trække (ligt f. ziehen, Ang. teohan, Goth. tiuhan) synes at være fortrængt af det afledede tøygja og toga (o'). Jf. taug og Tog.

tjugande, adj. tyvende (s. tjugo). Tjugande-Dag: den 13de Januar (tyvende Dag i Julen). Tjugande-Parten: Tyvendebelen.

tjugo (el. tjuge), Talord: tyve (20). Meist

- alm. fjuge og fjue; ellers tjue, Sdm., fjugu, Solor, fjaue, Bufr. (Sv. tjugo). Egentlig en nyere Form af et sammensat Ord med Betydningen: to Gange ti. G. N. tattugu (for tvitugu); jf. tvitugr: bestaaende af tyve.
- Tjuka**, f. Kjuka.
- tjuke**, adj. 1) tyk, bred, drøi i Omfang; om cylinderformede Legemer. (Motsat grunn). Tjuke-enden: den tykkeste Ende, for Ex. paa en Stof. I daglig Tale kan tjukk ogsaa betegne: frugtformelig (ligesom diger); jf. fremmeleg. Nest alm. fjukk; ellers tjukk'e, Hard. Sdm., og tykk'e, Nbg. Tel. G. N. pykk (og pjukkr); Sv. tjof, Eng. thick, L. dick. — 2) tyk, drøi i Gjennemsnit; om skeformige Ting, for Ex. Hud, Skorpe, Jis ic. (Motsat tunn). Borden var tri Tumar tjukt. — 3) tyk (om Bødste), stiv, sammenløben, som ikke let rinder. Mjolti vardt tjukt. Spadet er tjukt som Grant. — 4) tæt sammenhobet, staaende tæt sammen, f. Ex. om Skov, Græs, Haar ic. I tjuktaste Stogen. (Jf. Tykkje). Fisten stod tjukt opp under Landet. — 5) tykshet, fuld af Smer; om Lufsten. (Motsat laar). Jf. tjukna.
- Tjukka**, f. 1) Tykning, tyk Luft. Bufr. og flere. — 2) oplagt Mælk. Hard. Hertil Tjukkesoppa, f. en Ret af oplagt Mælk. — Ellers mærkes Tjukka, f. og Tjukken, m. om en tyk Person ic.
- tjukkebakad**, adj. tykbaget, om Bred.
- Tjukke**, m. Tykkelse, Omfang. Ork. (Kjuk-ke). Jf. Tjukt, Tjukkleife.
- Tjukke-ang**, f. Eng med stort og tætvoert Græs; den bedste Deel af Engen.
- tjukkefallen**, adj. tykvoeren, fylldig, sør; om Menneker. B. Stift, Hall. og fl.
- tjukkeføtt**, adj. tykfodet.
- tjukkehalsad**, adj. tyk i Halsen.
- tjukkehøerd**, adj. tykhaaret, tathaaert.
- tjukkehøyr**, f. tjukkøyr.
- tjukkeflagd**, adj. tykvoeren, fylldig. Hall.
- tjukkeleg**, adj. noget tyk, eller tæt.
- Tjukkelegg**, m. den tykkeste Deel af Skinnbenet. Motsat Grannlegg.
- Tjukkleife**, m. Tykkelse; Tykthed.
- tjukkleimad** (i'), adj. tyklemmet, fylldig.
- tjukkleippad**, adj. tyklæbet.
- tjukkledd**, adj. tykklædt, som har mange (el. tykke) Klæder paa sig.
- tjukkmulad**, adj. tyk i Mulen; om Dyr.
- tjukknæ** (el. tjukna), v. n. (ar), 1) blive tyk, vore i Tykkelse. (G. N. pykkna). Dg-saa: være frugtformelig (= digrafi). — 2) fortættes, blive tættere; ogsaa: stivne, løbe sammen; om en blød Materie. — 3) blive stuet, overstyes, om Lufsten.
- Tjukna**, f. Tykning i Lufsten, Skybanke. Jæd. og fl. (Kjukna).
- tjukksaadd**, adj. tykt saet; om Alger.
- tjukksert**, adj. tæt besat, el. sammensat.
- tjukkslegen**, adj. tyk i Kinderne. Hall.
- tjukksvaksen**, adj. tykvoeren; tæt.
- Tjukksvæder** (=veer), n. Flyet Luft.
- Tjukksvid** (=ved), m. tyk Ved, Stofke, Stammer (i Modfatning til Grenene).
- tjukksøyr** (=syr), adj. tykret; ligegyldig, som ikke ændser nogen Tiltale. Hedder ogsaa tjukkshøyr.
- tjuke** (tjukt), adv. tykt, i tykke Lag; ogsaa: i tætte Hobe, uden Mellemrum.
- Tjuke**, f. 1) Tykkelse, Omfang; Tværmaal. 2) Tæthed. (Tjukt). Hedder ogsaa Tjuke (sfeidnere) og ellers Tjukke og Tjukkleife.
- tjuur**, f. turr. — Tjuur, f. Tjora.
- tjuust**, adj. forstummet; f. tvist.
- Tjuv**, m. Tyv, En som stjæler. Hedder ogsaa: Tjov (oo), el. Kjov, Hard. Nhl. Nbg. Tel.; men ellers: Kjuv (Tju, Kju), og i de nordligste Egne Kyv (Kjyvo). G. N. hjötr (Ang. heof, Goth. piubs, Ght. diub); Sv. tjuf. — Tjuvebøle, n. Tilholdssted for Tyve; ogsaa Tyvepaf. Tjuvegods, n. Tyveforst. Tjuvelag, n. Tyvebande. Tjuvestrif (i'), n. Tyvefieb.
- tjuvkienna**, v. a. (er, de), ansee som Tyv; sigte En for Tyveri. (B. Stift). Part. tjuvkjend, ansee eller mistænt som Tyv.
- Tjuvnad**, m. f. Tjuvskap.
- tjuvsam**, adj. tyvagtig. Habeland og fl. I Hard. Tjuvvoeren (o').
- Tjuvsege** (e'), m. Tilbøielighed til at stjæle. Egentlig en vis Mufel i Haanden; see Sege). „Tjuvsege“, Tel.
- Tjuvskap**, m. Tyveri (= Stuld). G. N. hjöskapr. Sjældnere Tjuvnad, m. (I Hard. Tjuvnad). G. N. hjöknadr. Ellers ofte i en fremmed Form „Tjuvri“, n.
- tjuvstolen** (o'), adj. stjaalen. Bufr. og fl.
- Tjød**, f. Tjo. — Tjønn, f. Tjörn.
- Tjör**, f. Tjoder.
- Tjora** (o'), f. Tjere. Smørelse tilvirket af Harpir. Nogle St. Tjera el. Kjera (e'), men mest alm. Kjora og ellers Tjore, Sdm., Kjyru, Öbr., og Kjuru, Hall. Gulbalen. G. N. tjara, acc. tjöru. Sv. tjära, Holl. teer, Eng. tar. Jf. Tyre og Tyrve.
- Tjøreberg**, n. Klippestraaing hvorpaa man brænder Ved til Tjere. Nbg.
- Tjøreblom**, m. en Art med klæbrig Stilk (Lycnids viscaria). Nogle St. Tjøresoleia.
- tjørebædd**, v. a. (er, de), overstrøye med Tjere (især varm eller kogende). Part. tjørebædd. — Ellers hedder det ogsaa tjöra (og tjera, e'), dog mest om at besuble med Tjere. Tjora seg ut.
- Tjørehjell**, m. et Slags Tjæreovn, dannet som et Stillads over en liden Hule eller Grube.
- Tjøreløg** (o'), m. tynd Tjæresaft, en mørk Bødste som affondrer sig fra Tjæren. B. Stift.
- tjøremestad**, adj. indsmurt med Tjære; om Skind. Hall.

- Tjoremila, f. Tjoremile.
- Tjorerot, f. Fyrreædder hvoraf Tjøre udbrændes. Ellers kaldet Tjorevid (-ved), m.
- Tjorevase, m. Bisk som bruges til Tjærefost; ellers kaldet Tjærefrost (o'), m.
- Tjoreveigja (-veie), f. tynd Tjærefast (= Tjæreløg). Valb.
- Tjörn (o'), f. Kjør, Vandpytt, liden Samling af stillestaende Vand; ogsaa en liden Inbø. Mest alm. Kjønn, og ellers Tjødñ el. Kjødn, Søndre Berg. Hall., Tjonn og Tjenn, Sdm., Kjenn, Tel. og fl. G. N. tjörn, pl. tjarnir. Sv. tjärn, f. (Nieg 741); Danske Dial. Kjørn, Eng. Dial. tarn.
- Tjorneblom, m. Vandlilie (Nymphaea). Sæt. Tel. Hall. (Kjonne-, og Kjenneblom). Ved Kristiansand kaldet Kjonnebaase og Kjonnefru, f. Andre Steder Nyffjebloom, Batsrofa, Punga og fl.
- Tjornevæn, f. sumpig Glade med enkelte Vandpytter.
- Tjornevatn, n. Vand fra et Kjør; Mosevand.
- Tjörnsly, n. et grundt Vandstade. Tel. (Kaubland). Jf. Floe.
- Tjörnstode, n. Vandstade, Vandhule (som tilbeels kan tørres op). Tel. (Kjonnstoe).
- tjörntutt, adj. sumpig og fuld af Vandpytter; om en Landsstrækning.
- tjøre og Tjering, f. tjota, Tjoting. co, Fortfortning 1) for tok, f. taka. 2) for tvo. 3) for ut-or (o: udaf).
- To, n. (og f.), 1) Stof til at spinde eller væve, Traadstof; oftest om Hør el. Hamp (Lino, Hampeto), dog ogsaa om Ulbgarn (Ullto). Ironbh. og f. 3 de nordlige Egne synes det altid at være Hønfjensord (lige som Toa, f.); andre St. Inteksjon (n.). G. N. to, n. (?); Sv. Dial. to, n. (Jf. Eng. tow: Blaar). — 2) Løi, Stof (med Hensyn til Styrke eller Godhed), f. Cr. i Klæder. Der godt To i det. Dtl. og fl. — 3) Art, Egenkab, Natur; og ogsaa om Anlæg eller Sindelag. Eg saag snart wat To, som var i honom: jeg mærkede snart hvad Menneffe det var. (Sv. Dial. to). — Jf. tona og Tonad, som synes forudsatte et Verbum toa: tilrede, ligt Rt. tauen (berede, garve), Holl. touwen, Eng. taw.
- To, f. (Fl. Tør), Græsplet, liden Grønning imellem Klipper eller Krat (jf. Glenna); især om en smal Glade eller Afslats imellem Klipperne i en Bjergside. Søndre Berg. Nyf. Pister og fl. (Jf. Flaas, Skor, hylla). G. N. to. Fleertal hedder tilbeels „Tø“, og i den bestemte Form „Tøb-n'a“ (for Tørna).
- To, f. for Taa, f. Taa.
- Toa, f. Stof, med Hensyn til Styrke eller Bonitet. Hard. Jf. To, n.
- To-agner, pl. Afjald af Linn (f. To); Stumper af Loppene og Stilkene, som falde af ved Tilvirkningen. Dtl. Hedder oftere Tosagner.
- [Tobak, n. (m.), Tobak. (Amerikansk Ord).
- Tobba, f. en Høppe. (Mest som Loffenavn). Gbr. Drk. Sdm.
- Toda (o'), f. Gjødnung; gjødnet Eng. (Hensføres bekvemlest til Tøda).
- Todd, f. Loll. — Todn, f. Lorn.
- [Tofla (Toffla), f. Toffel. Af Fr. pantoufle, Ital. pantofola.
- Toffa, f. Tørreflud; f. Tuffa.
- Toft (oo), f. Lovt. Tofta, f. Lovta.
- Tofta (oo), f. Lofte, Kjoerbænk i en Vaad. Nogle St. Tofta. G. N. hopta (høfta); Ang. hofte. Citja Tofta med noton: roe paa samme Bænk som en anden; være Gns Sidesammerat. (Hedder paa Sdm. „fifte i Lofst“, medens Ordet ellers hedder Lofte).
- Tofteskall, f. Luftekall.
- Toftelag, n. Samsæde. Sava Toftelag: sidde sammen paa en Lofte.
- Tog (o'), n. Toug, tykt Reb. Nogle St. afvig. Tøg og Tau. (3 Tel. Taug, f. altsaa et andet Ord). G. N. tog; Sv. tåg (jf. Rt. Tau, Eng. tow). Forholdet til toga, v. er noget dunkelt. — Togende, m. en liden Touglump. (Ogsaa kaldet Togmole og Togstube, m.).
- Toglængd, f. Touglængde; Kæbellængde. (Jf. Maala). Togverf, n. Tougværk.
- toga (o'), v. a. og n. (at), trække, drage, strække eller slide paa noget, især forsaavidt som det gaar seent eller tungt. Alm. vest og nord i Landet. Nogle St. toga, vel ogsaa taagaa. G. N. toga. (Holl. togen, Eng. tug). Toga paa: strække paa. Toga aat seg: trække til sig. Toga høg: trække Hø af Høstabelen i Laden. Nordl. Toga utor skumom: malte Kjøerne (om en knap eller sparfom Malkning). Sdm. Hall. — Jf. tøygja og togna. Om et formodet Stamord f. Tuga.
- Toga (o'), f. Trækboile; f. Tøge.
- togall (o'), adj. langsom (= taug). Sogn.
- Togarkrok, f. Tøge.
- Tøge (o'), m. 1, Trækboile paa Harv eller Plov; en fast Boile eller Krog hvori Kjøretøiet (Skaglerne) kan fæstes. Nordl. i Formen Tøgje og Tøge. Afvig. Tøga, eller Taaga (m.), Fosen, og Taagaa, Inbh. Andre Steder som Hønfjensord: Tøga (?), Tugu, Gulbalden, Drk. Habeland. (Sv. Dial. tuga, tugu).
- Tøge (o'), m. 2, Styrke til at taale Strækning. „D'a ikkje nofon Tøgje i d'a“: det er ikke meget stærkt (om Klædetøi). Tel. (Winje). Ogsaa medbeelt i Betydningen: Smaapluk, noget som er sammendraget. Tel.
- tøgg, tyggebe; f. tyggja.
- toggen, part. tygget, gnavet. Mest alm.
- toggen, fl. toggne. Jf. fylfoggen, uppoggen.

Toging (o'), f. Trækning, f. toga.
Togn (o'), f. Laushed, Stilhed. Af tegia.
 Han sett ei Togn: han blev taus, forstummede. (Jf. tagna). Nordre Berg. (Lidet brugl.). G. N. högn.
togna (o'), v. n. (ar), strække sig ud, blive længere, vore; ogsaa: slappes ved Udstrækfelse, f. Gr. om en Snor. Temmelig alm. G. N. toгна; Sv. tagna. Jf. G. N. toginn: uddragen.
Togning (o'), f. Forlængelse.
togoll (o'), taus; f. tagall.
Tofa (oo), f. en Taabe, Tøse. Jndh. (Tof'). Sv. tof, m.
Tofa (o'), f. 1, 1) Tagen, Optagelse. 3 Sammensætning som Juntofa og Vedtofa. 3 Hall. Tufu. G. N. taka (töku). — 2) Angreb, Kamp, Dyst (= Taf). Helg. — 3) en Stund, en vis Tid (= Taf, Nyff, Nid). Nordl. Paa Sdm. Toft.
Tofa (o'), f. 2, Taage, Skybanke paa Jorden (= Skodda). Nbg. Tel. (Nogle St. Toku). G. N. hoka; Sv. Dial. täfa.
Tofa (o'), f. 3, Tag paa et Huus (= Taf, Teflja). Schl. Jæd. Nbg. og fl. Afsvig.
Toga (o'), Mandal; Tufu, Hall. Hertil Tokedugnad, f. Tefjedugnad.
Toke (oo), m. Tot, Klynge, liden sammenvillet Hob (jf. Floke); saaledes ogsaa: en liden tyf Sky. Nordre Berg. (Tofje).
tokefull (o'), adj. taagefuld. Tel.
Toke, n. Lykke, Skjen, Formodning. Paa eit Toff: efter et løst Skjen, uden nogen Beregning. Nhl. (Af toffa). Jf. Tokfnad.
Toke, m. Tækkelighed; f. Tokfa.
toffa, v. a. (ar), 1, tænke, slutte, antage; eller oftere: sjonne, bestemme ved et Skjen uden nærmere Beregning; f. Gr. han toftar det sjölv, tor myhtet han skal giva. Søndre Berg. G. N. pokka: bedømme. Hører sammen med tyffja og teflja. (Jf. tenja).
toffa, v. a. (ar), 2, flytte tilfide, rokke, skyde lidt længere bort. Schl. Nys. Nbg. ogsaa Solør og Østerd. Hedder ogsaa tukka, Tel. Num. Hall. Sjældnere toka (o'), Nbg., taafaa, Soler (?). G. N. hoka; Sv. Dial. toffa. Toffa seg: flytte sig lidt tilfide, give Plads. Toffa Stolen aat Beggen, o. f. v. Sjældnere som v. n. fride, flytte sig. „Dæ tukka nære so“: det nærmer sig meget dertil, det er ikke langt fra. Tel. (Tinn). Particip toffad: flyttet, rykket lidt tilfide.
Toffa, f. 1) Tækkelighed, et tækkeligt eller behageligt Væsen. Sogn. Ogfaa i Formen Toke, m. (Jf. teffjaft). — 2) Gunst, Yndest, det at En er afholdt. Schl. (Mann-toffa). Jf. Toffe.
Toffe, m. 1) Følelse, Jndtryk, det som man tyffes. Gr. og fl. (Tofje). Meft i Sammensætning, som Godtoffe, Iltoffe, Kaltoffe. Jf. Tyffje (og Tanke). — 2) Udsende, Væsen som gjør et vist Jndtryk.

Gava ein god Toffe: et tækkeligt Væsen. Jndh. G. N. pokki: Yndest.
toffelaus, adj. utækkelig. Sogn.
toffeleg, adj. tækkelig, behagelig, som kan vinde Gunst. Jndh. Nordl. (toffleg).
Toffeleysa, f. Utækkelighed; Mangel paa naturlig Ynde. Sogn.
Toffemun (u'), m. en liden Forffjel eller Forandring, som er lettere at mærke end at forklare. Nhl.
Tokking, f. en liden Flytning; f. toffa, 2.
Toknad, m. Lykke, Skjen; en omtrentlig Bestemmelse efter et Skjen; saaledes ogsaa et foreløbigt Begreb om noget, som man endnu ikke har undersøgt. Nhl. Hedder ogsaa Tokkning, f. Jf. Toff, n.
Tokn (oo), f. Gjæller i Fisk. Nordl. Trøndh. Nordre Berg. Hall. (Jf. Gan). Afsvig.
Taafn, Nordl. og Tokn (o'), Nhl. G. N. tälkn. Tokner, pl. betegner tilbeels ogsaa den inderste Deel af Munden paa Dyr og Mennesker. Jf. Kvaltokn (Hvalbarde).
tofna (oo), v. n. (ar), trække efter Veiret, snæste, gispe; ogsaa: tale afbrudt og utydeligt, samle efter Ord. Sdm. 3 lignende Betydning: talkna, Nhl., taafna, Mandal, tjaafna, Gard.
Toknetroll, n. Gjælleorm (Lornæa branchialis). Nordre Berg.
Tofs, m. Grøvling; f. Svintofa.
Toft (o'), f. en Stund, en vis Tid; ogsaa Tilstand som vedvarer i nogen Tid (= Tofa, Taf). Sdm.
tofturt (o'), adj. taaget, taagefuld; om Lusten. Nbg. (S. Tofa, 2).
Tol (o'), n. Taal, Taalmodighed. G. N. pol. Gava Tol: være taalmodig. Slaa seg til Tols: herolige sig. Jf. Munntol.
Tol (oo), n. 1) Rande, Dunt med bred Bund og smal Afbning; Mælkedunt til at bruge paa Sreifer. Sdm. — 2) Redskab, Verktøi (?). Brugt i afsvigende Former: Tola(v), pl. Nordl. (Lof.). J. Gr. „D'er lett aa gjera, naar ein ha' go' Tola“. Paa Helg. Tolaar (o'), pl. af et Femin. Tola. (Jf. Tola). G. N. tol, n. (Redskab); Ang. tol, Eng. tool. Hertil tvitolad.
Tol (oo), f. (?), Sted, Egn, Omegn. Schl. Kun i Fleertal (Toler), f. Gr. „her i Tolenne“: her i Nærheden, esteds heromkring. Jf. Tola.
tola (o'), v. a. (er, de), taale, lide, udholde; ogsaa: fordrage, finde sig i, tillade noget. Nogle St. tola, taala, taalaa. (Jf. ogsaa tora). G. N. pola, Ang. polian, Goth. pulan; Ght. dolian (X. dulben). Det toler Eitt: det slides ikke let. Det toler Tid: det varer længe; det gaar seent. Eg tode ittje sjaa det: jeg kunde ikke lide at see det. Tilbeels i et Slags passiv Form, f. Gr. det tolest ittje meir: man vil ikke taale mere. (B. Stift). — Particip told.

Tola (o'), f. 1, Tale (= Tala). I Fleertal (Tolor): Overtalelse, Raad, Formaninger. *Sel.* Mere alm. Fyretola.

Tola (o'), f. 2, Ryghvirvel, et enkelt Been af en Rygrad (Ryggstola); ogsaa: en liden Blot eller Hvirvel af Træ (Raffetola). *Sbm.* (Tole). Andre St. Tovla (Nhl.) og Tavla (Drk.); imidlertid funde „Tola“ maaskee være et andet Ord, som hører sammen med G. N. tala (tölu): Perle paa et Bånd (talmaband).

tolande (o'), adj. lidelig, taalelig; som man kan eller bør taale.

Tolar (oo), og **Tolaar** (o'), f. Tol, n.

Tole (oo), m. en ung Kundefugl (f. Kunde), Lundens Unge. Lofoten.

tolen (o'), taalform; f. tolug.

Toler, f. Tol, f. — **Tolg**, f. Talg.

tolga, v. a. tilhugge Tømmerstokke (ligesom telgja). *Smaal.* *Gbr.* i Formen *tolgje* (tolke) og med lignende Bøining som *telgja* (tolser, tolde), altsaa uregelmæssigt. G. N. talga, el. tälga. Hertil **Tolgoeks** (Toljesøks), f. Tømmerrøre, Bile.

Tolgjøde (o'), n. Udholdenhed, Taalmodighed. *Sel.* (Vinje). *Dstf.* „Tolugjõe“ (maaskee *Tolug-gjõe*). *Jsl.* *polgødi*.

Tolk, m. Tolk, Doversætter. G. N. tulkr.

tolka, v. a. (at), tolke, fortolke; oversætte. (G. N. tulka: fremsjøre).

Tolkn, f. f. Tofn.

Tolkniv (o'), m. Kniv af tilskjære Træ med Mange St. **Tolekniv** (o'). *Afsvig.* fra G. N. tälguknifr; *jf.* *tolga*.

Toll, f. Fyr, Fyrretræ; især om unge eller vorende Træer. *Nhg.* *Sel.* og tildeels paa *Nhl.* *Ogsaa* i Formen *Tall*, *Solur*, *Ostherd*. I *Sæt.* tildeels **Todd**. Et Fleertal **Teller** (Tella) forekommer i *Valders*. G. N. höll. *Sv.* *tall*. (*Jf.* *Tella*). Hertil **Tollbar**, n. Fyrrekravte. **Tollfura**, f. ungt Fyrretræ. **Tollholt**, n. liden Skov af Fyrretræer. **Tollskog**, m. ung Fyrreskov. **Tolltopp**, m. Fyrretop. I *Ostherd*. **Tallbar**, **Tallholt** o. f. v.

Toll, m. 1, Hind, Knag, Aretold paa en Baad. (Forfjellig fra *Keip*). *Egentl.* *Tholl*. G. N. hollar; *Eng.* *thowl*, *Holl.* *bol*, *Nt.* *Doll*, *Dull*.

Toll, m. 2, Told, Afgift af Handelsvarer. G. N. tollr; *Eng.* *toll*, *L.* *Zoll*. *Ogsaa* om en mindre Afgift i Almindelighed, en almindelig Udrebels eller Contribution, for *Er.* *Ferjetoll*, *Skuletoll*, *Klokkartoll*.

tolla, v. n. (at), tolde, betale Told; ogsaa ellers om at afgive en vis Deel, yde en vis Tribut. *Dei tolla*(de) paa honom alle i *Hop*: de gave ham hver sin Skjerv, han fik lidt af alle.

Tolla, f. ungt Naaletræ (= *Tella*). *Ndm.* *Nordl.* *Jf.* *Toll*, f.

Tollafsmesa, f. Lille-Juleaften, den 23de December. *Nordl.* (Nævnt efter *Thorlaf*

den hellige, Biskop i Staalholt, † 1193). Ved *Trondhjem* kaldet „*Sjursmesa*“.

Tollar, m. en Tolbet. *Lidet* brugt.

Tollbud, f. Toldbod.

tolleg, adj. taalelig, lidelig, som man kan taale; ogsaa: antagelig, rimelig, ikke saa ganske daarlig. *Egentl.* en Sammentræfning af *toleleg* (o'); den første Stavelse udtales kort, men ikke med Lyden af *dob-* *best* &.

tollege, adv. taaleligt, ikke saa ganske ilde; ogsaa: nogenlunde, temmelig, ikke lidet. *J.* *Er.* *Det* var *tolle*(ge) *fiort*.

tolkfri, adj. tolfri.

tollgrøn, adj. mørkegrøn, ligesom Fyrretræets Rviste. *Hall.* (G. *Toll*, f.).

Tolling, f. Fortolbning, m. m., f. *tolla*.

Tollmann, m. Toldbetjent.

Tollrøde, n. Klobs hvori Aretoldene ere fæstede. *Sel.* (Tollerøse).

Tollstad, m. Toldstation.

Tollvond, m. Bidie til en Aretold (?). *Jf.* *Hamleband*. „*Tollebaand*“, *Landst.* 43.

Tolmod, n. Taalmod; f. *Tolmøde*.

tolmodsam, adj. taalmodig. *Jndh.*

tolmøde, v. a. (er, de), gjøre taalmodig. *Dstf.*: *tolmøda* *seg*, o: *slaae* *sig* *til* *Taalå*, *have* *Taalmodighed*. *B.* *Stift*, *Hall.* og *fl.* (*Deels* *tolmøa*, *deels* *tolmøde*).

Tolmøde, n. Taalmodighed, taaligt Sind. *B.* *Stift*. (*Mogle* *St.* *Tolmøe*). G. N. *polinmødi*.

tolmødeleg, adv. med Taalmodighed. *Df-* *tere* *tolmodelege*. G. N. *polinmødlega*.

Tolor (o'), pl. f. Tol og Tola.

tolfam (o'), adj. taalform (= *tolug*).

Tolt, f. Tylft. *tolte*, f. *tolte*.

tolug (o'), adj. taalig; i *Særdeleshed*: 1) haarbør, som taaler megen Smerte eller Mangel uden at klage. 2) langmodig, som ikke let bliver opirret. 3) varig, udholdende, som ikke let forsklides. *Hedder* ogsaa *rolig* (*tolig'e*), *B.* *Stift*, og ellers *tolaug* (*taalan*), *Trondh.* *Jsl.* *poligr*, *poligr*. *Sv.* *tålig*.

Toluggjøde, f. *Tolgjøde*.

tolv, *Talord*: *tolv* (12). *Afsvig.* *rov* (oo), *Sæt.* G. N. *tolf* (*if.* *Ang.* *twelv*, *Goth.* *tvalif*). *Heraf* *Tylft*.

Tolvbrvgding, m. et Buntt Lin, som indeholder *tolv* Smaaknipper el. „*Brugder*“. *Valb*.

Tolvfemning, m. et Glademaal, som udgjør *tolv* Ruder eller holder *tolv* Naalestænger i Fjirfant. *Drk.* *Afsvig.* **Tolvfenning**, *Jndh.* og *Namd.* og **Tolvpenning**, *Snaasen*. G. N. *tolfedmingr* (noget som er 12 *Favne* langt)?

Tolvskilling, m. enkelt Sølvmynt, som udgjør 12 Skilling.

Tolvta, f. den 5te Januar (= *Trettanddags* *Afstan*). *Sæt.* i Formen **Tovta** (oo). *Jf.* *Eng.* *twelfth-tide*.

- tolvte, adj. tolvte. (Mest alm. udtalt tolvte; sjældnere tolfte).
- Tolvtyug, n. et Antal af to store Hundreder (240). Tel.
- Tom, f. Taum.
- tom (oo), adj. tom, som ikke indeholder noget; saaledes ogsaa: øde, forladt; ledig ic. G. N. tómr. Roma med to Hender toma: komme tomhændet, uden Hjælpebidler. Rome Ord: betydningløse Ord. Jf. toma.
- toma, v. n. (ar), famle, gribe efter noget. Hall. Jf. tuma, tumra.
- Tomfor (oo, o'), f. en aaben Fure i Ageren efter Høpning. Dstl.
- tomhænde, adj. tomhændet: blottet for Hjælpebidler.
- tomleg, adj. noget tom; ogsaa: øde, stille, kjedelig; om Sted og Tid. Dgsaa i Formen tomsleg; tomfleg, Tel.
- Tomleike, m. Tomhed. Lidet brugl.
- Tomme, f. Tume.
- tomreipes, adv. uden Byrde eller Læs (= lamsreipes). Dstl.
- Tomsaad, f. svangt eller kjernelest Korn. Hadeland. (Tomsaa).
- tomfen, f. tumfen.
- Tomskolt, m. Dumtian, Kjødhoved. Berg. Stift.
- Tomt, Grund; f. Lust.
- Ton, Gaard; f. Lun.
- tona, v. n. (ar), 1, tone, klinge; f. Tone.
- tona, v. n. (ar), 2, tilvirke Vin el. Vintst. Hall. Maafke for toa, f. To, n.
- Tonad, m. Garn, Traad eller tilvirket Lø; ifar af Vin eller Hamp. (Jf. To). Sdm. Drk. Gbr. Vald. ogsaa Smaal. (Tona). Sv. Dial. tonad.
- Tone, m. Tone, Klang; Melodie. Af Lat. tonus. Jf. Note.
- Tong (o'), f. (Jl. Tenger), 1) en Tang, Klemme til at gribe eller holde noget med. (Smidjetong, Knipetong, Rebhetong). Mest alm. udtalt Taang, ellers Tong, Hall. Fleertal Tæng'er, Tæng'ar, Tæng'e. G. N. tång, pl. tengr; Ung. tange, Eng. tongs. — 2) Læssetra; en Klamme af smale Stænger, som lægges over et Læs for at presse det sammen. G. N. tång.
- Tongfeste, n. 1) Punkt at fæste en Tang paa. 2) et lidet Læs (Høles), funn saa stort at det fylder jævnt under Læssetraet. Sdm.
- tonglen (taanglen), adj. jævntyk, rørformig som en „Tongul“. Rhf.
- Tongvim (i'), f. en af Stængerne i et Læssetra. Nogle St. „Daanga-rem“.
- Tongtime, m. Læsfered, Løug hvormed et Læs ombindes. Sdm. Ndm. og fl. (Dfkest Taangstim). S. Time.
- Tongul, m. Tangstilk, glat og jævntyk Stilk som paa adskillige Svarter (Lare). Rhf. i Formen Taangel (haardt g). G. N. pøngull.
- Tongultare, m. Lare med lang Stilk.
- Tonn (o'), f. (Jl. Tenner), 1) Tand, Biderestfab i Munden. G. N. tønn (gen. tannar). 3 Sammensætning Tann (og Tanne), f. Gr. Tannargad, Tannfjet, tannlaus. — 2) kunstig Tand, Pig, Skjærejern; f. Gr. Sagtonn, Hvelstionn. (Dgsaa om en Torn i et Spænde, som dog rettere hedder Torn, m.). — En Genitivform Tannar forekommer, dog funn selben, som i Ordspøget: Ein jeer ittje Mannen lenger en til Tannar (i Hall. te Tannars), o: man seer ikke længere ind i et Menneske end til Tandene (Tænderne).
- Tonn (2), f. Torn. — tonna, f. torna.
- tonnurt, adj. tandet; f. tent.
- Topp, f. Topp, Korf, f. Gr. i en Flaske. Sdm. og Trondh. Hører sammen med teppa, til Tapp; jf. Toppa. 3 Nordl. tildeels afvigende: Topp.
- Topp, m. 1) Top, øverste Deel el. Spids. G. N. toppr. Dgsaa om den smaleste Ende, f. Gr. paa Tommerstokke. — 2) en Regle, et Stykke som leber ud i en Spids. (Sjældnere). Hertil Suffertopp. — 3) en Duff eller Kvast, saasom Hæderduff paa en Fugl, Vandehaar paa en Hest, o. f. v. Nogle St. ogsaa: en liden Lot eller Vift (= Tapp), f. Gr. af Hø. Drk. Afvig. Toppa, f. en liden Lok. Vald. (Teppe).
- toppa, v. a. (ar), toppe, sætte op i en Top. (Jf. typpa). Toppa seg, el. toppast, v. n. toppe sig, danne en Top, f. Gr. om Vølger.
- Toppa, f. 1) en stor Tap, saasom til Bryggerkar. Harb. Nhl. (Jf. Lopp, f.). — 2) en Dobbelttap, stor Tap med et Hul hvori en mindre Tap kan indsættes. Tel. Ellers kaldet Tappmor (Andh.), og Tvitapp (Gbr.). Andre Steder Lure og Krana. — Om et andet Toppa f. Lopp, m.
- Toppende, m. Tøpende (paa Stoffe).
- toppgalen, adj. ravgal, hyderlig forvirret, forkeert, urigtig ic. Hedder ogsaa „toppende galen“. Jf. Sv. topprafande.
- topphøgga, v. a. hugge Toppen af.
- toppleida, v. a. (er, de), lede (en Hest) ved at holde i Pandetoppen; uegentlig: trække efter Haaret, tvinge, drive afsted.
- Topplom, m. et Slags Lom (Svflugl).
- Topmaal, n. Topmaal (= Nofmaal).
- toppmæla, v. a. (er, te), maale rigelig, lægge Top paa.
- Toppkarv, m. et Slags Skarv (Fugl) med en Hædertop paa Hovedet.
- Topprita, f. Top-Meise (Fugl). Afvig.
- Topptit (el. Topptet), m. Hadeland.
- toppurt, adj. toppet, taflet, ujævn.
- Topra, f. Luffa. — Topta, f. Tofta.
- Tor (o'), n. Driftighed (af tora, v.). Det var ittje so myket Tor i honom: han turde ikke vove saa meget. B. Stift.
- Tor (oo), n. Lys eller Jld, som brænder svagt. Et litet Tor. Helg. (see tora).

Tor (m.), i Sammensætning, som Torsdag, er det gamle Gudens navn Thor (Þórr), som hører nær sammen med Tora (Torden). Det bruges i en Række af Personnavne, hvor det forved en Vokal lyder som Toor, saaledes: Torolv og Torunn, men ellers sædvanlig som Tor (o') eller Torr, saasom i Torbjørn, Torgeir, Torfjell, Tormod, Torstein, Torvald. Forved „l“ bliver det til „Tol“ (Tollaug, Tolleik, Tolleiv), og forøvrigt høres ogsaa flere Afvigelser, saasom Tarjet og Tergje (for Torgeir), Talleiv og Tellev (for Torleiv). Af Stedsnavne, som høre hertil, mærkes Torsbøv (Tosau, Tose); andre Navne ere tvivlsomme, da de hellere kunde høre til et Mandsnavn Tore (þórir) eller Tord (þórd).

tor (o'), med Betydning: vanskelig, — findes kun i Sammensætning; s. Torføre, tornæm, tortimast. (Vder sædvanlig: torr). G. N. tor-, Ght. zur. (Grimm, Gr. 2, 768).

tora (o'), v. n. (er, de), 1) turde, vove, driste sig til. G. N. hora. Sv. töra, töras. Med et andet Verbum i Inf. f. Gr. Eg torde ikke seja noget. Tilbeels referivt. Tora seg til: have Mod til, være dristig nok. Nogle Steber torast, (torst, tors). — 2) kunne, finde Mulighed til. Det torer vel henda: det vil maaskee hända, det kan let skee. Han torer koma snart: han vil maaskee snart komme. (Sv. tör). — 3) taale, udholde (= tola). Jæd. — Formerne have visse Afvigelser; saaledes forekommer et Inf. n. tyria el. törja, Solør og flere (Vandbad 262), svarende til et nyere Præsens „tör“ (efter Dansk og Svensk). I Præs. torer (o') bortfalder det sluttende „“ maaskee overalt. Imperf. lyder tildeels tore (oo), men ellers tydelig: torde (o'). Supinum tilbeels torast, men mest alm. tort (o'). G. N. þorat.

tora (oo), v. n. (ar), 1, brände svagt, holde sig; om Jld og Lys. Der berre jo mægt, at det torar: kun saavidt at det holder Jlden, at det ikke er sluffet. Berg. Nordl. (Sf. Tor, n.). Jæl. töra. Andre St. tira.

tora (oo), v. n. (ar), tordne, brage af Torden. (Egentlig thora). Sv. Dial. tora (thora). Ang. þunnian, Mht. donren.

Tora (oo), f. Torden, Brag som følger med Lynild. Her den almindeligste og næsten eneste Benævnelser (Sf. Dyna og Huskveia). Nogle St. med tykt „l“: Tola (Hall. Gbr.), som maaskee støtter sig til den danske Form „Torden“; s. Torebum. I svenske Dial. tora, toren og tor, m. (Niek 729). Ordet falder nær sammen med Thor (Tor, m.) og svarer til Ang. þuner (Eng. thunder) og Ght. donar (L. Donner). Som Gremsel paa lignende Overgang i Lyden mærkes Eng. thursday af Ang. þunresdæg; i tydske Dial. Dorstag for Donnerstag. (Simrock's Mythologie, p. 251). — Ordet

forbindes ofte med „flaa“, f. Gr. Tora stær, el. Det flo ei Tora. Heraf Toreflaatt.

Torbola (o', oo), f. et Slags liden Bregne, Osmunda crispa L. Gard. Woss, Sogn, Mhl.

Tordivel (oo), m. Skarnbasse, Torbist (Scarabæus stercorarius). Alm. Nogle St.

Tordyvel (Valders). Sv. tordhyvel. Ang. vifel og tordvifel, af tord: Skarn.

torebrend, adj. Lynslagen. Tel.

Torebygg, n. Himmelforn, en vis Afart af Byg. Dyrindelsen dunkel.

Toredun (u'), m. Tordenbrag. Ogsaa i Formen Toredyn (y'). Jf. Dyna (Duna). Sv. thordön.

Toreflod, n. Tordenregn, Skylregn med Torden. Edm. og fl. (Sf. Dyneflod). Ogsaa kaldet Torefløde (-fløe), n. Sogn, Sæt.

Torehause, m. en tyk Tordensky. Trondh. (Torhause). Ogsaa kaldet Torebotn, eller „Torebott“, Num. og fl.

Torelod, f. f. Torstein.

toren (o'), adj. dristig, f. torug.

Toreskimt, n. Lynild. Valders.

Toresky, f. Tordensky.

Toreflaatt, m. Tordenslag, Tordenstrald. Jf. Tora.

Torestein, m. Tordensteen, et Slags runde og glatte Stene (hvorom man forbum troede, at de vare fremkomne ved Lynild). Ogsaa kaldet Torelo(d), f. Mhl. Sff.

Toreveder (-veer), n. Tordenveir.

Torføre (o'), n. et vanskeligt Sted at fare over, et besværligt Veistykke. Stredal. G. N. torføra, f.

Torg, n. Torv, Markedsplads i en By. Nogle St. Torj. (Elters kun i den bestemte Form „Torg'e“, o: Torget). G. N. torg. Sv. torg.

torga, v. a. (ar), ødelægge, dræbe (Dyr). Mhl. Vel egentlig afhænde eller bringe til Torvs. Jf. Jæl. torga: fortære.

Torapris (ii), m. Torvpris.

Torhjelms (?), m. Stormhat (Aconitum septentrionale), Plante med Blomster som ligne en Hjelms. Korffjellig Form: Torhjelms, Tyrihjelms og Tyrihjalms, Hall. og Num., Torjaame (-hjalme), f. Tel. (Silgjord), Tyrihjalms, Num. og Tel. (Tinn); Torhjalms, Torjalms, Drk. Guldal; Taralms og Talarm (?), Gbr.; Tolorm (o'), Gbr. (Vaage); Turryhjalms, f. Sogn (Sognald), Turrelma, Lerdal, Torrelma og Torrolma, Lyster, Aurland; Turxeme. Tel. (Silgjord) ved Siden af „Turxeme“ (Winje); Treelms, Bald. (Bang); Tornluva, Smaal. Andre Navne ere: Drakstja, Dlakst, Narfløyt (Jndh.), Lushatt (Mhl.), Lufestras (B. Stift). Flere af de anførte Former synes at dreie sig om et gammelt Tor (o'), og det afvigende „Tyri“ kunde maa-

- see være en Dmlydsform, forarsaget af det paafølgende „j“. Smidlerik er Dyrindelsen meget ubid. Til Navnet „Thor“ passer Ordet ikke, uden forsaavidt det ligner Maynene Lorbjorn, Tormod, Torfynn ic. (s. Tor). Jf. Torbola.
- Toring**, s. svag Brænden; s. tora.
- tormen** (o'), adj. vantreven, seent vorende, saftløs; om Træer. Dstrib. (Namat). — **Tormesfog**, m. vantreven Efov. **Tormetre**, n. Træ som ikke vil vore.
- Torn** (o'), n. Taarn, høi og smal Bygning. Mest alm. i den forvanskede Form „Laarn“; sjældnere Torn; i Hall. **Torn**. G. N. turn, m. Sv. torn, n. Nt. Doorn; Ital. torre, af Lat. turris. Jf. Stopul.
- Torn** (o'), s. en Plage eller Bund af Fjæle til at tørre Malt paa. Mhl. i Formen Todbu el. Tonn. Paa Sdm. Tannsjøle(r), pl. S. Larre. Jf. G. N. horn: Tørrehuus? (Dipl. 6, 79).
- Torn** (o'), m. 1) Torn, Big, skarv Epids. Lidet brugt. Dstrib om en Torn el. Hefte-naal i et Spænde, i Formen Tonn (i Hall. Todbu og Tøbn), men tildeels for-blandet med Tonn, s. o: Land. G. N. horn. — 2) Tornebusk, Hybentræ (= Klunger). Mandal og fl. (Tonn, Todbu). I Tel. Njupe-tonn. Andre Steder i en afledet Form: Tyrner (Tybne).
- torna** (o'), v. n. (ar), tørres, blive tør (s. turr); ogsaa: fortørres; give mindre Væd-ske, blive gold (om Malkekæer) ic. Meget brugt. vest og nord i Landet, i de nordlige Egne udtalt som tonna (toinna), i de sydlige som todna (toddna). G. N. horna. — Torna i Gop: indkrumpes ved Tørring. Torna til: tørres ind, fæste sig, blive lig-gende som en Esorpe; om Vædskæ eller Smuds. (Heraf tiltornad). Torna upp: op-tørres, fortørres. Jf. tuana.
- Torning**, s. Tørring; Fortørrelse.
- Tornogg** (?), i Forbindelsen „i Turrnog-gaa“ (i Tornoggom?), o: hemmeligt, i Smug. Sdm.
- tornæm** (o'), adj. tungnemmet, som har vanskeligt ved at lære en Kunst. Berg. Trondh. Nogle St. tornæm. Jæl. tornæmr.
- Tornæme**, n. tungt Memme. (Sjældnere).
- Toro**, s. Tvora.
- Torp**, n. (og m.), et ubehydeligt Jordbrug, en liden Gaard, en Blads. Dstrib. og fl. (Jf. Torpesæte). G. N. horp: Gaard. Eng. thorp, L. Ders: Landsby. Hertil adskillige Stedsnavne.
- Torp**, m. en Flok, Hob, Skare; ofte om en sammenstimlet Hob af Kreature. Kbg. Hard. G. N. horp, n.
- torpast**, v. n. (ast), flokke sig, stimle sam-men. Kbg. Hard. Hedder ogsaa: torpa seg. (G. N. hpyrast).
- Torpesæte**, n. et daarligt Bosted, en Gaard som afgiver lidet til Næring. Sdm.
- Torre** (o'), m. 1, Februar Maaned; eller egentlig: den „Maane“ som følger næstefter Julemaanen og for det meste omfatter en stor Deel af Februar. Berg. Nordl. Tel. og fl. (G. N. porri). Jf. Solemaane og Gjs.
- Torre**, m. 2, Tørst, Tørhed i Halsen. Hard. Hører sammen med torna og turr til et forældet Stamord terra. Jf. Torste.
- Torsdag** (oo), m. Torsdag, femte Dag i Ugen. Mest alm. **Tosdag** (oo). G. N. hørsdagr. Jf. Tor, m.
- Torst**, m. Torst, Rabliau (Gadus Morrhuu). Alm. udtalt **Tost** (Tost). G. N. porskr. (L. Dorst). Efter Art eller Størrelse kaldet Skreidtorst, Smaatorst, Taretorst og fl. Som Spotteord betegner „Tost“ en Tøse, Dumrian (maafsee: En som er let at fange). — **Torsteberg**, n. en stor Stimm af Torst i Svan. **Torstefiske** (ti), n. Torstefiske-rie. **Torstehovud** (o'), n. Torstehoved; ogsaa: Tøse, Døsmet. **Torstelyse**, n. Tran af Torstelyser. **Torstemurr**, m. Torsteyngel. **Torstkerækie**, n. et Slags smaa Søyr. Sjl.
- torstall**, adj. plaget af Tørst, ofte tørstig (s. torstug). B. Stift i Formen tostall'e. I Tel. tostaal.
- Tørste**, m. Tørst, Trang til at drikke. Lyder alm. **Tøste** (o'). G. N. porsti, Ang. hurst. — **Tørstedrykk**, m. Lædskedrik; ogsaa om tyndt Ml. Nogle St. **Tøstedrikka**(n), n. B. Stift.
- torstlaaten**, adj. = torstug.
- torstug**, adj. plaget af Tørst, jævnlig tørstig. (Forstjelligt fra tyrst). Tel. og flere (tostug). Hedder ogsaa torstall (s. d.) og torstlaaten. (Sogn og fl.). Jæl. porstlatr. Disse Ord bruges ogsaa ofte i Betydning: begjærlig efter stærk Drik, noget drik-fælbig.
- Tort** (Plantenavn), s. Turt.
- [Tort** (o'), s. Tort, Fortræd. Fr. tort.
- tortimast**, v. n. (ast), vantrives, plages, lide af en eller anden Mangel; oftest om at lide af Tørst eller Tørhed, nære sig med tør og haard Kost. Sdm. Lyder sædvanlig „turtimast“, idet Ordet gjerne forbindes med Begrebet „turr“ (tør). Jf. tima og G. N. tortima: fæde (vel ogsaa: plage).
- tort-yver**, s. tvært.
- torug** (o'), adj. dristig, modig (af Tor, n., og tora). Nogle St. torvig (B. Stift); ellers ogsaa: toren (o'). (G. N. porinn).
- Torv**, n. Tørv, Jordforpe; i Serdeleshed: 1) Græstørv, opspædet Grønsvær. 2) Brændestørv, Sumpjord som kan tørres og bruges til Brændsel. G. N. torf; Sv. torf; Eng. turf. Jf. tyrrva.
- Torv**, s. Lavv, Trang, Fornødenhed. Berg. Stift, Nordl. og fl. G. N. hörk. (Jf. turva). Det var vel Torv til: det var vist nødvendig, det kunde vel behøves. Fleertal

hedder tildeels **Tarver** (G. N. parfar), som paa nogle Steder er meget i Brug. Saalebes paa Sdm. „De va' Larvinne" (for Larverna), o: det kunde behøves. Ironisk „De va' Larvinne ditaa", o: dette skulde kansee behøves! (om gale Stræger).

torva, v. n. (ar), hjembringe Brændetorv, el. spade Torv. Nordl.

Torva, f. et Stykke Græstov, en opspadet Rude af Grønsvær, f. Gr. til at tække med. G. N. torfa, Sv. torfva. Dste ogsaa som Benævnelse paa et Jordstykke, en Gaard eller Plads. Sitja paa si eigi Torva. (Eigesaa i Svensk).

Torvald, f. Torvvol.

Torvbud, f. Torvbod; f. Torvfjaa.

Torveim, m. Damp af brændt Torv.

Torvgard, m. Gjerde af oplagt Jord eller Torv.

Torvkrof, m. en af de Kroge som sættes paa den nederste Kant af et Torvtag for at fæste Torvstokken (f. Torvvol). Nogle Steder kaldet Krokraft.

Torvlad, n. Stabel af Brændetorv.

Torvmyr, f. Torvmose, Sted hvor Brændetorv forefindes.

Torv-omn, f. det Arbejde at opstjære Brændetorv.

Torvrauk, m. en liden Torvstabel. Nogle St. Torvrøyt, n. Rysf.

Torvrøyt, m. Reg af brændende Torv.

Torvfjaa, m. Torvhytte, luftigt Huus at oplægge Brændetorv i. B. Stift, Nordl.

Torvspade, m. Torvespade.

Torvstak, m. en stor Torvstabel.

Torvtak, n. Torvtag, Huustag af Birkenæver og Græstov.

Torvvol (o'), m. Torvstok, Træstamme som lægges langs Kanten af Tagstjæget for at fætte Torvdækket paa et Huus. (Jf. Torvkrof). Byder deels Torvol, Tel. og flere, deels Torvaal, Sdm. og fl. Dgsaa i en anden Form: **Torvhald** (m.), Nordl., **Torvald**, Sogn, Hard. G. N. torfvölr. (Jf. Vol). Ovenfor Torvvolen lægges ofte endnu en anden Stof, og denne hedder da Røytetorvvol (Sdm.) eller Torvaldsverja, f. (Sogn).

torvvola (o'), v. a. (ar), forsyne et Tag med Torvstokke. G. N. torfvola. (Dipl. 1, 352).

Tos (o'), n. 1) Taver, korte Trevler, saasom af Linned eller Lougværk; ogsaa om svagt eller ubueligt Løi. B. Stift. (Sv. Dial. tos). — 2) ubehydelige eller unyttige Forsøg, Indsald, Paafund. S. f. elg.

tosfa (o'), v. a. (ar), 1) optrevle, oprive, pille. Sdm. Lidet brugl. Dstere tofast, v. n. f. Gr. det tofast upp: det optrevles, forskibes. Sv. Dial. tofas. (Jf. tæsa, tæja, taa). — 2) v. n. sytse med noget uden Fremgang, klubre, gjøre unyttige Forsøg. Dei tosa med di: de besatte sig noget med

det, de forsøgte det saa smaat. Sdm. Sogn og fl. Jsl. tosa (Halvorsen). — Hertil maafee ogsaa „tosfaa", v. a. udmatte, overanstrengte. Dst. (Meddeelt). Dog kunde dette ogsaa være et gammelt tafa.

tosfa (o'), v. n. rastle (= rustfa). Jndh. i Formen taasaa el. tosfaa. Falder sammen med „tyssa" og er vel altsaa et gammelt thosa.

Tosagner (oo), f. Toagner.

Tose (oo), m. Skyer eller Taage i Fjeldene, en lang Skybanke i Horisonten. Trondh. (Fosen). Fra Nordl. meddeelt Tosa, f.

Tosk, f. Torst. — **Toska**, f. Tassa.

toskurt (o'), adj. tosket, dum, taabelig. Dgsaa i Formen tosten (tosstjen). Jf. Tost (Torst).

tossa, v. a. (ar), drysse, strøe, udsprede. Helg. Jf. Eng. toss: faste.

tostill, f. torstall. **Toste**, f. Torste.

Tot (o'), n. Susen, Brusen, som af Wind eller Bølger; ogsaa: Mumlen, Lyd af Stemmer i nogen Afstand; ligesaa: Knurren, Støi, idelig Snak o. s. v. Af tjota, taut. Jsl. pot.

Tothol (o', o'), n. egentl. Tudeful; potvitt om Gu som idelig snakker el. fsjser.

Totning (oo), m. Indbygger af Distriktet Toten (G. N. pótta) paa Dplandene.

Totra (oo), f. en Pusling, Stakkel, uanseelig Menneffe. „Gi lita Totre", Sdm.

Totra (o'), f. Pjalt, Lap. Brugt i Fleertal **Totror** (Tottrur), Tel. (Vinje). Ellers i Formen: **Tultre**(r), o: Pjalter, forslidte Klæder. Sdm. Paa Helg. **Taltra**(r). G. N. töturr (m.), töttrar. Eng. tatter. N. Taltren.

totrutt (o'), adj. pjaltest, lafet. Tel.

Tott (oo), m. Stof, Art, Bonitet (omtrent som To). Nhl. Andre St. Tote, n.

Tott (oo), m. Streng (= Laatt). Smaal. totte, tyffebes; f. tyffja.

Tov (oo), n. 1) Balkning, Sammenfletning, saasom af Ulb eller Ulbtøi (jf. tøva). Det tet ittje Tov: det lader sig ikke valke, filter sig ikke sammen. B. Stift, Nordl. — 2) Filt, sammenvalket Løi; et Stykke Foder af sammenfilet Ulb; f. Gr. Hattetov: Ulb-foder i en Skindhat. Sdm. Nordl. Sv. tof; G. N. pótta, m. Jf. Love. — 3) et Slags tætværende Græs (omtr. som Smele og Rysfje). Ndm. Guldaalen. Noget lignende er **Tuvgras**, **Dsterb.**, og **Tavgras**, Jndh. (Sv. Dial. tov).

tova, v. a. (ar), vikle sammen, forvikle. Tova i Sop. Derimod: tova upp: opløse, rede ud. Soler (tove). Sv. tofsa. — **tovasf**, forvikles; f. tovana.

Tove, m. en liden sammenviklet Hob, en Tot el. Biff (= Døtt, Floke). Vald. og fl. Sv. tofva, f. Dgsaa en liden Sky. (Jf. Tarve).

toven, adj. flettet, sammenvalket; ogsaa: for-

- viflet, urede (= floken). Drk. og flere.
- Tovhatt**, m. Filtthatt; et Slags simpel Hat af sammenvalket Uld. B. Stift.
- Tovla** (o'), f. Ryghvirvel (= Tola). Mfl. 3 Drk. **Tavla**.
- tovna** (oo), v. n. (ar), filtes, fortættes som ved Valkning. Tovna i Sop: frybe sammen, blive tættere; ogsaa: forvifles. Berg. Trondh. Nordl. Jsl. Þófná. — **Tovning**, f. Sammenfrybning.
- Tovt** (oo), n. Fnað, smaa Trævler el. Flokter, som falde af ved Bøvning og Valkning. Nordre Berg. (Andre St. So). Kan ogsaa skrives **Tost**.
- Tovta**, f. Koluta.
- Trad**, n. et omgjerdet Engstykke. Jarlsberg (Tra). Jf. **Trod**, **Træde**, **Trøde**.
- Tradblom**, m. Myosotis (Førglemmigel). Tel. (Mamotsdal). „Trablom“.
- traden**, part. traadt, betraadt; om en Vej. Tel. (traen). S. **treba**.
- Trasse**, m. Bjalt, Kap. Nordl. (Lof.). Jf. **Trave** og **Trossa**.
- tragta**, f. traakta og **traa**.
- Trakk**, n. Træden, Trampen; idelig Gang eller Løben.
- trækka**, v. a. og n. (ar), 1) træde, betræde, nedtræde; f. Gr. traakta ned Græsjet: nedtræde Græsjet. De havde traakt paa det: de havde traadt paa det med Fødderne. B. Stift. Nordl. Paa Dsil. tildeels **trøfka** (o'). Jsl. **trækka**. (Jf. **treba**). — 2) stampe, trampe, bearbejde med Fødderne. Traakta ein Bev: valse en Bæv ved Træbning med Fødderne. Traakta ein Veg: danne en Vej ved at gaae frem og tilbage, saasom i Sne. — 3) trasse, gaae idelig frem og tilbage, have meget at gaae efter. Ein gjeng og traktar heile Dagen. — Particp **trakkad** (nedtrakkad, **upptrakkad**).
- Trækning**, f. Træden, Trampen.
- trækst**, strar; f. strafs.
- [**traktera**, v. a. (ar), bevægte; egentl. behandle. Hertil: **Traktamenta**, f. Bæværtning.
- Traler**, pl. f. Gitter; Stolper eller Spiler i et Gitterværk, især af Træ. (Jf. Spol, Rim, Sprøte). Holl. tralje; Fr. treillage, treillis. — **Tralvevk**, n. Gitterværk.
- trall**, m. 1) Tone, Melodie; Sang uden Ord. Sv. trall. — 2) Lune, Stemning. Daa var han komen paa den Trallen. Nogle St. **Tralt**. (Sogn, Mfl.).
- tralla**, v. n. (ar), nynne, synge uden Ord; især i en raff Melodie. Nogle St. afvig. **trala**. (Sdm.). Sv. tralla. — **Tralling**, f. Rynnen. Trallslaatt, m. raff Melodie til at tralle.
- Tram**, m. 1, Dørtrappe, liden Trappe eller Forhøjning til at stige op paa; ogsaa et lidet Stillaads, en Tribune. Tel. Hall. Busfr. — Ellers betegner Tram ogsaa: en Kant eller Bred; f. Gr. Beffjetram. Valbers.
- See **Trom**.
- Tram**, m. 2, Trold, el. Djævel. Tilbeels i de nordlige Egne: Tramen. 3 Hall. Træmen. G. N. tram.
- trama**, v. a. (ar), udfylde, jævne, fylde til Bredden (Træmen). Tel. Trama seg: kante sig til (som Randen om et Saar i et Træ). Nogle St. „traamme seg“.
- Tramlag**, n. et Kornlag paa Logulvet. Drk. Andre St. Framlag, Berja, Tinsla.
- trampa**, f. trappa og **trækka**.
- [**Tran**, f. Tran (= Lyse). Holl. traan.
- Trana**, f. Trane (Fugl). Lidet beskændt. Afvig. Tran, Østerd., Trunu, Solør. G. N. trana; Sv. trana.
- Tranebær**, n. Tranebær (Oxycoccus palustris); ellers kaldet Myrtyta. Østerd. og fl. 3 Smaal. **Trante** (Tranter).
- Trant**, m. Snude, Klav, Tryne. Temmelig alm. Jf. **Trut**.
- trappa**, v. n. (ar), trampe, stampe med Fødderne. Berg. Trondh. Jf. **treba** og **trækka**.
- Trapping**, f. Trampen.
- Trapp**, m. en Strymer, Stakkel. Nys.
- Trass**, Trøds; f. Traafs.
- trassla**, f. traassla. — **trast**, f. strafs.
- Trast**, m. Drossel, Kramsfugl. Paa Dsil. **Trost** (o'). G. N. pröstr (prastar)? Sv. trast; Eng. throstle. 3 Samsæt. tilbeels **Trastia**(t), f. Gr. Trastareid; derimod: **Trast-egg**, **Trastunge** og fl.
- Trau**, f. Frog. — **trau**, imp. f. treba
- traud**, adj. uvillig, utilbøielig, som ikke har Lyft. Tel. Dsil. Nordl. og fl. dog tilbeels lidet brugl. Næst alm. **trau**, i Østerd. **tro** (o'). G. N. **traudr**. Modsat **fus**.
- Traude**, m. Ulyst. (Traue). Sjelden.
- traudig**, adj. 1) uvillig, modstræbende; ogsaa: feensferdig, seen til at komme. Tel. Hall. — 2) tungnemmet, seen i at lære. Hall. (traug). — 3) sørgmodig, nedslagen. Sdm. (Maafsee efter det fremmede **trautig**).
- traudom**, adv. ugjerne, nødig. Sdm. i Foramen **traudaa**, meget brugl. 3 Nordl.
- traua**. See **traut**.
- traudsam**, adj. fjedelig, trist. Sdm. (fjeldnere). Nogle Steder i modsat Betygning „trausam“ for **trøysam**.
- Traudskap**, m. Ulyst, Modstræben.
- traudsleg**, adj. noget uvillig, utilbøielig. Tel. (trausfleg).
- traudt**, adv. nødig, ugjerne, med Ulyst. Nbg. og fl. Jf. **traudom**.
- Trauska**, f. Trauska.
- Traust**, m. en Frø (Krybdyr). Jed. Mandal. Nogle St. **Troyst**. (Ellers kaldet **Frost**, **Fraust**, **Fraub**). Sv. Dial. **tråst**, **tossf** ic. (Niesg 747).
- Trauska**, f. en Ranunkelvært, som forekommer hyppig i Agrene; Ranunculus repens. Sogn, Hard. og fl. Dgfaa kaldet **Trauskegras**, **Mandal**; **Troysta** og **Troste**,

Sdm. Ndm.; Traumka, Bofs; Trønka, Rkf. Ellers: Kvittrot (Hall.) og Dokkerot (Tel.). Ordet synes at være dannet af det foran nævnte Trauff, ligesom ranunculus af rana (en Frø).

traust, adj. 1) fast, sikker, stadig, som staar trygt; f. Gr. om et Stillads, et Bord o. s. v. Meget brugt. vest og nord i Landet. G. N. traustr: paalidelig. — 2) fast, tæt, noget haard; f. Gr. om Træ, Læder, Kjød, m. m. Traust Fisk: Fisk med tæt og fast Kjød. Traust Grunn: haard og fast Grund. — 3) stærk, kraftfuld. Ein traust Gut: en stærkbygget, dygtig Karl. Jf. trøyfta.

traust, adv. 1) trygt, sikkert, uden at vakte. Standa traust; sitja traust. — 2) fast, kraftigt, med Styrke. Halda traust; stappa traust i Hop o. s. v.

Trauste, m. Fasthed, Stadhed.

traustleg, adj. noget fast el. stærk.

Traustleike, m. Fasthed; Styrke.

traustna, v. n. (ar), hærdes, styrkes, blive mere fast eller sikker.

Traustveder (-veer), n. stadigt Veir; især om vedbarende Klarveir om Vinteren. B. Stift.

traut, ophørte; f. trjota.

trauta, v. n. (ar), stræbe længe el. vedholdende. Dstest: trauta mot, o: gjøre langvarig Modstand. Hertil Trautebror, m. og Traudemor, f. En som er udholdende i at gjøre Modstand el. Modsigelse. Hall.

trautall, adj. anstrengende, tung og langvarig; om Bevægelse eller Arbeide. Nordre Berg.

Traute, m. 1) en lang Anstrengelse; et Arbeide som varer længe (f. Gr. langt ud paa Aftenen), eller som maa forfættes uafbrudt, indtil det er færdigt. Nordre Berg. (Mere alm. Trøyt). — 2) et vanskeligt Foretagende, en stor Styrkeprøve; noget som kun faa kunne udføre. Helg. Veggia Trautar syre noton: forelægge En nogle vanskelige Opgaver, sætte ham rigtigt paa Prøve. G. N. praut; f.

trauten, adj. vanskelig, møjsom. Nest i Neutr. traute(t); paa Jød. traude.

trautom, adv. vanskelig, med Møie. Obr.

Trav, n. Besvær, Møie, Slid og Slæb. Rkf. og fl. Ogsaa i en fremmed Form: **Travali**, n. i Nordre Berg. (Fr. travail). Afvigende herfra er **Traval**, n. o: Skade, Uheld. Sdm.

trava, v. n. (ar), arbejde haardt, slæbe, strabadser. B. Stift, Rkf. — **Travar**, m. En som har haardt Arbeide. **Traving**, f. Strabadser.

travarleg, f. travleg.

Trave, m. 1) Bjalt, Lap, Klub. Søndre Berg. og fl. (Ellers; Lave, Lasse, Luffa, Trasse, Troffa og fl.). Jf. G. N. tresja: optrevle. — 2) en Stakkel, Stympen, et

usselt Kræ; om Dyr, ogsaa om Mennesker. B. Stift, Rkf.

travleg, adj. møjsom, besværlig. Rkf. Ellers: **travarleg** og **travarleg**, Hall, **travali**, Østerd., **travali**, Drk.

Traa, f. Længsel, Higen, Attraa; ogsaa: **Tragten**, **Straben**. Tel. og fl. G. N. præ. — Om et andet „Traa“ f. Trod, f.

traa, v. n. (r, dde), længes, hige, stunde efter noget; ogsaa: **tragte**, stræbe til et vist Formaal. G. N. præ; Sv. trå. Nogle Steder især om Creature, som ofte søge hen til et Sted (B. Stift), el. som længes tilbage efter en Flytning (Hall.). Ogsaa brugt i Formen **traast** (Zmprf. **traadest**). Obr. og fl.

traa, v. træde, trampe; f. treda.

traa, adj. 1) udholdende, utrættelig, som ikke let giver tabt; ogsaa: **paaholden**, **paastaaelig**. Han var so traa paa det. Han vinn, som traæ er, og taper, som braad er, o: den udholdende vinder, den hastmodige taber. G. N. præ (prå); Sv. Dial. trå. — 2) tvær, modstræbende, uwillig; ogsaa: **fløisindet**, **trodsig**. Han er so traæ til aa faa til, o: det er vanskeligt at formaae ham dertil. Temmelig alm. (Jf. tregg). — 3) langvarig, stadig; især om Veiret. Cit traatt Beder: Veir som staar længe paa samme Kant, uden at forandre sig. — 4) harft, stram eller beest af Smag; om Madvarer. Nest brugt. søndensjæls. I Jndh. hedder det **traaen**. Jæl. præ.

traabeitt, adj. tvær, uwillig. Jød.

Traabikk, m. Tværdrøier; f. Traaing.

Traad, f. Bei, Plads ic. see Trod, f.

Traad, m. 1) Traad, spunden Snor. G. N. prædr. (Jf. Ang. præd, af prævan: vinde, snoe; Ght. dræt, af drajan: dreie). I denne Betydning tildeels med fleertal **Traæder** (Traæ'e, Sdm.), G. N. prædr. — 2) Streng, saasjon af Metal. Staaltraad, Messingtraad. — 3) Garn, Spind, Forraad af Traad. — **Traaddokk**, f. Traaddukke, Haspe. **Traadkarr**, n. et lidet Traadnagle. (Obr.). **Traadloyfa**, f. Mangel paa Traad. **Traadnysta**, n. Nogle. **Traadstube**, m. Traadstump.

traada, v. træde; f. treda.

Traadom, m. 1) Udholdenhed. Lidet brugt. — 2) Tragten, Higen (= Traa). Sogn.

Traae, m. Udholdenhed, stadig Bedbliven; ogsaa en Tilstand som varer længe, f. Gr. om langvarig Kulde eller Tørke. Rbg. og flere. Jæl. præi: Trodsighed.

Traaelta, f. Overhæng, Baatrængen, idelig Sogen. Sogn.

traaen, adj. harft; f. traæ.

traagjengd, adj. slittig til at gaæ, el. som gaar stadigt til et Sted, kommer idelig igjen til Stedet. B. Stift. Paa Sdm. **traagjengst**. I Drk. **traagongoll** (=gaangoll). Jf. tidgjengd.

traagraaten, adj. vedholdende i at græbe; om Børn. Sdm.

Traaing, f. Tragten; s. traag, v.

Traaing, m. en stivfindet Person. Saaledes ogsaa: Traabuff, Traaveder, Traanavar, og om Kvinder: Traablaasa, Traakjefsa og flere.

traaka, v. n. (ar), 1) stræbe imod, vise Ulyst. Jæd. — 2) slæbe, arbejde med noget som gaar møjsomt. — 3) gaar besværligt, om et Arbejde. Dst. — Et andet Ord er „traakaas“, v. n. udmattes, blive træt. Dst. Naafsee for trofast (o'); jf. Jsl. frauka: anstrenge sig.

traakall, adj. tvær, uwillig, trodsig. Jæd. 3 Sagn: traaken (traakjen) og troken (o').

traakirnad, adj. tung til at kjerne; om Gløde, som kræver lang Bearbejdelse før den afgiver Smer. (Nest alm. traakjinna, ogsaa traakjibna). Dfte ogsaa om andre Ting, som kræve langt Arbejde, eller ere vanskelige at faae noget ud af.

Traakulde, m. længe vedvarende Kulde.

traalege, adv. vedholdende; s. traatt.

Traaleike, m. Udholdenhed ic.

Traaløte, n. Uwillighed, Modstræben.

Traam, m. Kant, Bred; ogsaa en Karm eller Indfatning; s. Trom.

traamjolkad, adj. tung at malke, om Kær.

Dstere traamykt (-mykt), Sdm. og fl. Andre St. tungmjelt, hardmjelt.

traana, v. n. (ar), blive hart eller beeft (traa). Dstl.

Traang (Trang o. s. v.), see Trong.

traankjen, f. trunken.

traanøem, adj. tungnemmet.

traarauta, v. n. bølge, brøle idelig el. vedholdende. Gulbal.

Traaregn, n. længe vedvarende Regn.

traasaa, f. trofa.

Traaskap, m. Udholdenhed; ogsaa: Tverhed, Stivfind, Trodsfighed.

Traasnak, m. hart Smag.

Traafs, n. Trods, Modvillighed. Dgsaa i en anden Form: Traafs, Tel. og Dstl.

(See traasfa). Paa Traafs: til Trods, for at vise Modvillie, eller for at tirre (ligesom: til Meins). Afvig. „paa Traafs“, Dstl. — „i Traafs“, Tel. (Landsk. 772). Jf. Trof, og G. N. i præ.

traasfa, v. n. (ar), trods, gøre Modstand; ogsaa: stræbe ivrigt efter noget, holde længe ud, være „traa“. Afvig. traasfa, Tel. Dstl.

— Ordet stetter sig nærmest til traag (trodsfig), men falder ellers ind under det tydffe trogen (Mht. trätzen). Jf. ogsaa G. N. prjózka: Trodsfighed, og prjózkr: trodsfig.

Traasfa, f. Kroøse, Skibetoug. Alt. Traasfe, Kroøse; Eng. truss.

traasfug, adj. trodsfig, gjenstridig; ogsaa: udholdende, utrættelig. Afvig. traasfig, Tel. og fl.

traasøtjen, adj. paatrængende, utrættelig i at søge eller fordre noget. B. Stift. Jsl. præsekinn.

Traat, f. Tret.

traatt, adv. 1) vedholdende, idelig, jævnlig. G. N. prætt. Dfte i Forbind. „tidt og traatt“. — 2) ivrigt, hidfigt, med Kraft.

— 3) møjsomt, med Besvær. Det gjætt traatt: det saldt besværligt, der var store Hindringer.

Traatt, m. Udholdenhed ic. s. Trott.

traatta, v. n. (ar), 1, udholde, taale; see trotta. Dgsaa: holde ud til en vis Tid (= trøysta). Indh.

traatta, v. n. (ar), 2, tragte, hige, stræbe efter noget (= traag, traast). Hard. Indh. Norbl.

Traatting, f. Tragten, Stræben.

traattug, adj. udholdende; s. trottug.

Traav, n. Trav, trippende Gang. Almindl. Setja paa Traavet: sætte i fuld Gang, tilskynde, drive. Dstl.

traava, v. n. (ar), trave, løbe med korte Skridt; især om Heste. Sv. traava; L.

traben. — Traavar, m. en Traver; om Heste. Traaving, f. travende Løben.

Traavaa, en Hob; s. Treve.

Traaveder (-veer), n. Veir som bliver længe staaende uden Forandring; saaledes: en langvarig Lørfæ fra en Kulde; ligesaa en langvarig Blæst fra en vis Kant. G. N. prævidri. — Traaveersbolk, m. en lang Tid med samme Slags Veir. Traaveersgard, m. en Ring i Skyerne omkring Maanen, anseet som Lejn til lang Kulde eller Blæst. B. Stift.

traavedral, adj. vedholdende med samme Slags Veir. „Dæhardt traaveralt“. Hall.

Tre, n. 1) Træ, mangleaarg Bart. Nogle

St. afvig. Tred (ee), Nst. Sdm., og i den bestemte Form: Tred'e, Sdm., Trett'e (ee), Abg. Fleertal afvig. Treo, Num., og Trjon (med hst. F. Trjon'e), Hall.

Vald. G. N. tré (tildeels med pl. trjó, f. Domil. 192); Ang. tree, Goth. triu. — 2) Træ, Ved; som Materiale.

Hertil mange Sammensætn., som Treband, Tre-nagle, Trefast, Trefest, o. s. v. — 3) et Stykke Træ; et Redskab af Træ; s. Gr.

Hestpetre, Lettetre, Sledetre. Sjær om et Trækar, i Modsetning til det som glemmes deri; s. Gr. „Silde-tre“, o: Silde-tønde. Skarpa Sid med Treet: hjøde Silben med Tønden, nedsaltet i Tønder. — Det vels ikke paa alle Træ: det er en sjelden Ting.

Han legg ikke tvan Træ i krosf: han udretter ingen Ting. Jf. Trollvid.

tre, f. tri. — trea, f. treibe.

Treakel, n. Lakrits. Nogle St. Trehaket; i Hall. Treak. Sv. Dial. triafel og fl.

(Nst. 728). Jf. Holl. triafel og Eng. treacle, egentl. Theriak.

Trebjørn, n. et Navn paa Egernet. Abg.

Trebola, f. Vable, Blære i Huden foraar-
saget ved Gnidning paa Træ; f. Gr. ved
at roe. B. Stift, Nordl. I Nys. Trebløra.

Trebru, f. Træbro, Stofkebro.

Trebygnaad, m. Bygning af Træ.

treda (e'), v. n. (trod, trod, tradet),
træde, stige, gaae; ogsaa: trampe. Brugt
i de sydlige Egne (Smaal. Tel. Hall. og
fl.) med visse Afvigelser, især i Infim.,
som kun sjelden hedder træa, eller tres
(Landst. 351, jf. 51, 58), men derimod
sædvanlig træa, altsaa traaba, eller maa-
skee troda (o'). Saaledes ogsaa Impera-
tiv: træa (hos Landst. „trod“: 355, 356).

De øvrige Former ere mere regelrette:
Præs. trœ (trær), Imperf. tro (jf. Landst.
8, 31, 351, 485) og Sup. træe; dog fin-
des Ordet ogsaa ved Trondhjem (Drf.)
med Imperf. traun og Sup. traunc. I
Nordl. derimod: træa (er, dde), f. Gr.
„han traadde upp Bottanne“, o: han traadte
paa de vaade Bantet for at presse Van-
det af dem. — Afvig. fra G. N. troda
(trod, trad, trodit); jf. Ang. tredan (trød),
Ght. tretan (trat); Goth. trudan. I de
vestlige og nordlige Egne er det ellers om-
byttet med det afledede trøda (=er, de).
Andre Afledninger ere: Trod, f. og Trøde;
jf. Trød (o'), Trød og Træde.

treen (tre-en), adj. trægtig, stiv, haard;
om Græs og Urter. Helg. og flere. Andre
Steder trenad.

Trefang, n. Træmateriale, Træværk; ogsaa
om Redskab af Træ. (Rodsat Jarnfang).
I B. Stift Trefaang.

[trefsa, v. a. (er, te), træffe, ramme. Efter
Lydst træffen (egenl. samme Ord som dre-
pa). — trefsaft, v. n. træffe sammen, passe.

Treff, m. Træf; Tilfælde.

Trefole, f. Triblekfa.

Trefot, m. Træfod, Træbeen.

Tressa, f. i Forbind. „i dei Tressaa“, o:
paa det Punkt, eller omtrent ved de Li-
der. Sdm. Formodentlig nyt Ord, af oven-
nævnte tressa.

Treg (e'), n. Fortrydelse. Mandal.

trega (e'), v. a. og n. (ar), 1) ærgre, gjøre
misforuget. Det tregar meg. (Mindre brugl.).
G. N. trega; Ang. tregian. — 2) v. n. trega;
fortryde, være misforuget, eller bedrøvet;
erindre noget med Sorg eller Anger. Of-
test med „paa“. Han tregar paa det. Meget
brugl. i B. Stift, Nbg. Tel. og fl.

Trege (e'), m. 1, Fortrydelse, Bedrøvelse,
Sorg. Nbg. (Tregje). G. N. tregi, Ang.
trega.

Trege (e'), m. 2, en Treyle, Sene el. min-
dre Mussel i Rjød. Tel. Hall. (Tregje).
Meest i Fleertal (Tregar). Jf. G. N. tregi:
Hindring (Knude?).

tregefull, adj. bedrøvet, sorgfuld.

tregeleg, adj. fortrædelig, stem, som man
maa ærgre sig over. Sogn og fl.

tregg, adj. 1) fast, tæt, stærk; f. Gr. om
Læder og Skindst. Nordre Berg. Nordl.
— 2) uwillig, utilbøielig, som man maa
nøde. B. Stift og fl. Sjelbure treg (e').
G. N. tregt.

Treggleike, m. Læthed, Hasthed.

Tregjenger, pl. m. Træsaaler i Sto.

Tre-gjord, f. Karbaand af Træ.

treгла, v. n. (ar), trælle, slæbe med noget
(især uden Fremgang). Ghr. — tregle-
sam, adj. migfom, besværlig.

Tregrt, f. Tragt. (Holl. trechter, L. Trichter).
Meest alm. Trægrt. Afvig. Trært, Sogn;
Træft, Hall. Solor.

Trehate, m. Hage af Træ.

Trehar, n. 1) Hant eller Greb af Træ.
2) Gårde af Træværk. Mandal.

trehendt, adj. ubehændig, ufikket til fint
Arbeide. Tel. og fl. I Drf. trehendens.
— Trehending, m. en ubehændig Person
(= Treneve).

Trehest, m. 1) Træhest (Legetst). 2) en
Nulle hvorpaa Fistesnoret trækkes ind (=
Babbeine). Sdm. og fl. 3) en Alodrian,
Stumper i Arbeide.

Trehøgd, f. den Høide over Jorden, hvortil
de almindeligste Træer vore.

treina, v. a. (er, te), strække noget, for at
det skal blive langt nok. Dgsaa v. n. træffe
til med Nød, forslaae knapt. Hall. Jøl.
treina: spare. (Maafee fremmet; jf. Fr.
trainer: træffe). — Treining, f. stærk
Strækning; ogsaa Knaphed, Snæverhed.

treist, adj. 1) besværlig, tung, trættende;
f. Gr. ein treist Nor: en besværlig Noen.
Sogn, Nhl. (Neutr. treist). — 2) trodsig,
haardnakket, f. Gr. i en Paastand. Nordl.
(Sv. tredf. Jf. G. N. trjözkr). — 3)
paaholden, sparsom, karrig. Sdm. Ndm.,
ogaa ved Trondhjem. — 4) floj, stæp-
sindig. Nys. (Jf. D. trædf). Slægtstabet
dunfelt.

treistkege, adv. besværligt, med Vanskelig-
hed. Sogn. Dgsaa treist (treistf).

treiv, f. triwa. treivst, f. trivast.

trek (e'), adj. tyk, fyldig, drøi (= diger).
Tel. Num. Hall. Duftr. (Jf. G. N. pre-
kinn: stærk).

trekast (e'), v. n. blive tykkere (= trefna).

Trekjer, og **Trekjerald**, n. Kar af Træ.

Sersfikt Trefat, Trefaal, Trefsa o. f. v.
[trekfa, v. a. (er, te), træffe, optrække; be-
trække m. m. (Nogle Steder med Imperf.
træfte). — Treff, m. Træk, Fart; Wind-
pust ic. Nye Ord, af Mt. treffen: drage.

Tre-klaff, m. see Treppetta.

Trekleike (e'), m. Lykkelse, Fyldighed, Om-
fang; f. trek.

Tre-klopp, f. f. Trespetta.

trekna (e'), v. n. (ar), blive fyldigere eller
tykkere (f. trek). Tel. og fl.

Tre-knarr, m. Sortspatte (Picus martius).
Mandal. I Sogn Tre-kurr. (Af den

trommende Lyd som den frembringer ved at hugge i Trærne. Jf. *Biddurr*.

Trelappe, f. *Trefole*.

Trelængd, f. *Trælængde*, *Stofflængde*.

Trem, f. *Tram* og *Trøm*.

Tremaff, m. *Træorm*, *larve* som æder sig ind i Træ.

Tremerr, f. *Træmær*, *Træhest*.

trena (ee), v. n. (ar), egentl. blive haard som Træ. G. N. *tréna*. I *Særveleshed*:

1) *hårdes*, blive stærk eller fast; om vor-ende Planter; ofte ogsaa om Mennesker: saae Kræfter, vore sig stærk. Nhl. *Tel. Hall*. — 2) *fortørres*, blive stiv og tør, f. Gr. om Græs. I *Smaal*. *trina*. — 3) *lammes*, stivne hen, som af lang *Stillesidd*; om Lemmer. B. *Stift*. *Trena* til: blive stiv eller lam. *Trena* i *Hop*: stivne til i en frum *Stilling*. — *Particip trenad*: stivnet, *hærdet*; stiv, lam; ogsaa: *træagtig* (= *treen*), om *Værter*. *Tel.* og fl.

Treneve (e'), m. *Trænøve*, o: ubehændig Person, En som ikke kan gjøre fint *Arbeide*. B. *Stift*. (Paa *Edm. Trenøve*). Andre St. *Træhending* og *Træfinger*.

trænga, v. n. og a. (*træng*, *trøng*, *trung*), have *Trang*, *trænge* til noget, behøve. Den ansætte *Bøining* bruges kun i de sydligste *Egne*. Inf. *hedder* ogsaa *trønga*; *sjældnere trøngja*. *Præsens* overalt stærkformet: *træng* (*træng'e*), eller *trøng*. *Imperf.* kun tildeels *trøng* (*traang*), *Abg. Tel.* og fl., ellers tildeels „*traangde*“ og mest alm. „*trængde*“. *Supin.* *trungje*, *Abg. Tel.*; nogle St. *traainge* (*trøngt*) og ellers svagformet: *trængt*, *trøngt*, *traangt*. Jf. *trungen*. (Altsaa omtrent samme *Bøining* som *slænga*). *Betydningen* har vel egentlig været: *flemme*, *knibe*, *være trang*. Jf. G. N. *prýngva* (*prýng*, *prøng*, *prungit*): *trænge*, *trykke*; *Ang.* *pringang* (*prang*); *Ght.* *dringan* (*drane*). — *Trænga* til: *trænge* til (En), behøve *Hjælp* af. *Trænga* um: behøve (noget). Eg *træng* itte um det: jeg behøver det ikke, er ikke forlegen derfor. Sv. *trånga* om (Nies 752). *Dgsaa* uden *Præpos.* *Han træng Mat.* *De trænga* alt som *de* *faa*, o: *de* *faae* ikke mere end *de* behøve. *Det træng Tid*: *det* *kræver* nogen *Tid*, o. f. v. — *Dr.* *det* *bruges* ogsaa i et *Slags* *passiv Form*: *trængast* (*trængst*, *trøngst*), o: behøves, *være forpuden*, f. Gr. *Det trængt vel*. Eg *tykte* *det* *trøngt*. (Mere alm. *trængdest*). Jf. *Trøng*.

trængande, adj. *trængende*; f. *trængd*.

Trængd, f. 1) *Trængthed*, *Snævethed*. (Nærmest til *trøng*). G. N. *trøngd*. — 2) *Trængsel*; ogsaa *Trang*, *Nød*. *Sjældnere*.

trængd, adj. 1) *trængt*, *trykket*. (*Part.* af *trængja*). — 2) *trængende*, som behøver noget. Eg *er trængd* um *det* (el. *trængd* *syre* *det*): jeg behøver *det*, *har Trang* dertil. *Me* er itte *trængde* *syre* *stitt*: *saadant* behøve vi ikke.

Meget *brugl.* *Hertil* *villetrængd*, *liggetrængd* og flere.

trængja, v. a. (er, de), 1) *trænge*, *flemme* sammen, *gjøre trang*. *Trængja* i *Hop*. *Hertil trængjast*, v. n. *blive trangere*. (Jf. *mæget* *brugl.*). — 2) *trænge* ind paa, *trykke*, *vinge*. *Dei trængde* ogsaa *paa* *alla* *Sidor*. G. N. *prøngva*. — 3) *trænge* frem, *komme* *igjennem* med *Møje*. *Trængja* *seg* *inn*, *ut*, *fram*, og fl. *Hertil* et *Subst.* *Trængjing*, f.

trængre, f. *trøng*.

Trængsla, f. 1) *Trængthed*, *Mangel* paa *Num.* — 2) *Trængsel*, *Tryk*, *Plage*. *Dgsaa* i *Formen* *Trængsl*, f. og *mindre* *rigtigt*: *Trængsel*, m. G. N. *prøngsl*, f.

Trænging (ee), f. *Hjælpelse*; *det* at *noget* *stivner*; f. *trena*.

Trængning, f. *Trinning*.

Trængpikka, f. *Trængpette*.

Træreide, m. *Nedstaber* af *Træ*.

Træsamm, m. *Træsnagle*, eller *Nad* af *Træsnagler*. *Heraf* *træsøyma*, v. a. (er, de), *nagle* med *Træ*. B. *Stift*.

Træskald (e'), m. *Træskæl*, *Dørrin* (= *Dur* *støff*). *Soler* (*Træskall*). *Dgsaa* i *Formen* *Træskjel* (*Træskjill*), *Tel.* (*Tinn*); *Træskel*, *Smaal*. G. N. *preskøld* og *preskjøld*; *Ang.* *presevald*, *persevald*; *Eng.* *threshold*; Sv. *tröffel*, i *Dial.* *trafsuld* ic.

træskja, v. a. (er, te), *tærse*, *banke* *Kornet* af *Stræaae*. *Vest* *alm.* i de *sydlige* *Egne*; ellers: *tryskja* (y'), *Sæd*. *Mandal*; *truska* (u'), *Edm.* *Ndm.* *Gbr.*, *trøska*, *Nordl.* (Jf. *berja*). G. N. *preskja*; *Goth.* *priskan*. *Imperf.* (*træste*) *lyder* *gjærne* som „*træste*“, nogle St. „*træste*“; *Particip* *træste* (*træst*, *træst*). — *Træskjar*, m. og *Træskjemann*, en *Lærker*. *Træskjestar*, m. en *Pleiel* (= *Lust*). *Busfr.* *Træskjeverk*, n. *Lærskemaskine*. *Træskning*, f. *Lærskning*; ogsaa *den* *Tid* da *Lærskningen* *foregaar*. *Dstere* *Træskjing*.

træskjest, adj. *forshynet* med *Træskast*. *Træskjesting*, m. *Kniv* el. *desl.* med *Træskast*.

Trækto (ee), m. *Trækto*.

Træktoning, m. *Slæde* uden *Jernbeslag*. *Smaal.* *Rom.* og fl. *Dgsaa* om et *Underlag* af *Træ*.

Træslag, n. *Træart*, et *Slags* *Træ*.

Træsmide, n. *TræArbeide*. *Trøndh.*

Treiole, m. *Træsaale*. *Nogle* St. *Trelappe* og *Trægjenget*, pl.

Treppetta, f. *Træpikker* (*Fugl*); f. *Spetta*.

Tel. *Dgsaa* *faldet* *Træklætt*, m. *Nordl.*

Træklopp, f. *Edm.* *Treppikka*, *Voss* og fl.

Trævekkja, *Ndm.* *Ellers* *Bibhakkja*, *Vidkleppe* og fl.

træs (= *træsnustjugo*), f. *seksti*.

Træstuv, m. *Stub*, *Træflamme*.

Træsøyma, v. f. *Træsøum*.

Trætopp, m. *Top* af et *Træ*.

trettan (ee), *Kalord*: *tretten* (13). *Sogn*, *hærd*. og fl. *Nogle* *Stæder* *tretta*, *Abg.*

Bald. og fl., trettaan, Shl. Jæd., tretta-
 raa, Nhl. og fl. Andre St. tretten. G.
 N. prettan; Sv. tretton (i Dial. mest alm.
 trettan).

trettande (ee), adj. trettende. Trettande-
 dag; den trettende Dag i Juul (6te Ja-
 nuar). Ogsaa kaldet Trettandehelg, f.
 Den foregaaende Dag er Trettand-aftan
 (el. Trettanddagsaftan), m. Jf. Tolvta.

tretti (ee), Talord: tredive (30). Nogle St.
 (især søndensjelds) ombyttet med den for-
 vanfede Form trædere (træde). G. N.
 þrjátigi (jf. þritugr); Sv. trettio. — Her-
 til trettiande, adj. tredivte. G. N. þri-
 tugandi.

Treuing, f. Fribjugg.

Trev (e'), n. 1) Løst, høitliggende Gulv;
 især et Høloft af Stænger eller løse Fjele.
 Søndensjelds, dog ogsaa Jæd. og fl. Mest
 alm. udtalt som Træv, dog heres ogsaa
 Trev (e') og Triv (i') paa enkelte Steder.
 (Sogn). G. N. þref. Jf. Hjell, Skuff,
 Spøng. — 2) Gallerie, Pulpitur i en
 Kirke (= Lem, Hjell, Overlaup). Mandal
 og fl. — 3) en Lade, et Høhuus. Fosen.
 Jf. Trevlaan.

travarleg, mølsom; f. travleg.

Treve (e'), m. en Træve, en Hob af sam-
 menlagte Bundter; især en Hob af flaaet
 Korn paa Ageren, indeholdende 24 Neg.
 Nhl. og fl., sædvanlig udtalt Træve, til-
 deels Træva. 3 Mandal Træve, om 26
 Neg. 3 Indh. Træva, om 24 Knip-
 per eller „Kjerve“ af Kvoviste. G. N.
 þrefi (om Korn); Eng. Dial. threave og
 throve (12 eller 24 Neg); Sv. træsve (en
 Stabel).

Trevekka, f. Træpiffer; f. Trespetta.

Treverk, n. Træverk i en sammenfat Ind-
 retning; Deel som bestaar af Træ.

Trevete, f. Trivetter.

Trevlaan, f. en Ladebygning. Fosen (Træ-
 laan). S. Trev, 3.

Trevle (e'), m. Splint, Spaan, smalt Stykke.
 Mandal. Etas i Trælar: flaae sender, knuse.
 G. N. trefill; Nhl. Jf. Træve og Triffa.

trévug, graadig; f. trivjugg.

Trævyrke (y'), n. Træmateriale.

Træring, f. Træaring.

Treolm, f. Torhjelm.

tri, num. tre (3). 3 Neutr. try. Nogle
 Steder med tre Former, en for hvert Køn,
 nemlig: tri, m. trjaa, f. og try, n.; an-
 dre Steder med to Former: tri (m. f.)
 og try, og mangefleds kun med een Form:
 tri; afvig. tre. Mindst bekendt er Femin.
 trjaa, Sæt.; triaa (el. treaa), Vøst; tr-
 yaa, Hall. Bald. Langt mere udbredt
 er Neutr. try, B. Stift, Hall. Bald. og
 flere; i Nhl. tryg; i Sæt. i en ældre
 Form: triu. G. N. þri, þriar, þriu.
 Ang. þri, þreo. — Af Kafusformer mær-
 kes et Affus. trjaa (el. trvaa) af Mastul.

i Hall. og Bald. f. Gr. „Han hadde tryaa
 Sone“. (G. N. þriar). Paa Edm. fore-
 kommer et Dativ „tremaa“, f. Gr. „paa
 trem'aa Sta“, o: paa tre Steder. (G. N.
 þrimr). Et Nomin. „trir“ i Nhl. ansees
 som forældet. Jf. tuo.

Trialning, m. en tre Allen lang Stof.

Træaring, m. tre Aar gammelt Dyr, for
 Gr. Hest. Nogle St. Træring, Sogn,
 Ør.

Tribeite, n. Kjøredskab med Skagler for
 tre Heste. Nhl. (Træ-).

Triblekka, f. Buxkeblade (Menyanthes tri-
 foliata). Ogsaa kaldet Triblad og „Træ-
 bla'bleffe“, Smaal. Paa Edm. Trefole
 (oo). Ellers Myrkong og Saltgras (Tel.),
 Buxkeblad (Nyh.), Geitklav (Ør.).

Tribyrding (y'), m. en liden Baad, som
 har tre Bord eller Planke i Siden. Nhl.
 (Tribyring).

tridje (i'), adj. tredie. Nff. Sdm. Andre
 St. trije, tre'e, og søndensjelds mest alm.
 trea. G. N. þridi (acc. þridja). Galt tridje:
 to og en halv. Tridje kvar: hver tredie.
 Tridje-Parten: Trediedelen.

Tridjung, m. en Trediedeel. Brugt i For-
 men Triung og Treung. Sogn, Hall. og fl.
 G. N. þridjungr.

trifald, adj. bestaaende af tre Dele; trefol-
 dig, tredobbelt. Nordl. (trefelt). Andre
 St. tildeels trifaldad, og sjeldnere tri-
 fald. G. N. þrifaldr. Jf. feld. — tri-
 feldt, adv. tre Gange, tredobbelt.

Triffa, f. Klud, Læg; ogsaa Torrekud,
 Haandklæde. Søndre Berg. (Tripsa). Nogle
 St. Trossa (Tropsa). Jf. Træve og Tussa.

triføtt, adj. trefodet, f. Gr. om et Bord.

trigardad, adj. bestaaende af tre Gaarde
 eller Gaarbrug. Mest i Neutr. f. Gr. der
 er trigardat. Tel. (trigara).

trigjægd, f. trilagd.

trigjølmad, adj. deelt i tre Rum (f. Gjøl-
 ming). Dydal.

Trihyrning (y'), m. Trekant. (Ejelden).

trihyrnutt, adj. trehornet, trekantet. (Of-
 test: trihynnutt).

trihøg, adj. som har tredobbelt Høide, eller
 tre Tager. Tel. 3 Hall. trihøgda(d).

Trikant, m. trekantet Stykke eller Figur;
 Trekant. — trekantad, adj. trekantet.

Trikeiping (kj), m. Baad med tre Aarepar.
 Mindre brugl.

trikløyvd, adj. kløvet i tre Dele.

trilagd, adj. tredobbelt, sammenlagt af tre
 Dele; f. Gr. om Træd. Jf. tritaattad.
 Hedder ogsaa trigjægd (trigjæng?), Tel.

Trilegg, m. Deel af et Garn, omfattende
 tre Masker i Bredden. Sj.

Trill, m. en Tridse, liden rund Skive; ogsaa
 en Top eller Legebald.

trilla, v. n. og a. (ar), 1) trille, rulle.
 (Sv. trilla). Nogle Steder trulla. Jf.
 Gyg. troll. — 2) r. a. rulle noget afsted,

væste, f. Gr. en Tønde. — 3) føre paa en Trillebeer.

Trilla, f. Trillebeer, Hjulber. Ogsaa kalbet **Trillebaar** (el. -baara), f.

Trilling, m. f. Trunling.

trilca, v. n. trippe, løbe. Gbr.

trilucad (r'), adj. tredeelt, bestaaende af tre Dele. Hall.

Trimastring, m. tremastet Fartoi.

Trimening, m. Næstfødsdebarn, Slægting i tredje Led. G. N. primeningr.

Trimenningsborn, pl, Slægtinger i fjerde Led.

trimjølka, v. n. (ar), malke tre Gange om Dagen. Indh. (Sogn), „tremjøl“. (Jf. trimunda). **Trimjølking**, f. en Tid da Køerne maltes tre Gange, nemlig ved Midsommer. Jf. Ang. primilce (thrimilche): Mai. — **Trimjølksblomster**, m. Rabbeleie (*Caltha palustris*). Sv. Dial. trimjølksgräs (Nies 751).

trimunda, v. n. (ar), gjøre noget til tre forskellige Tider; især: malke tre Gange. „tremunna“, Helg.

trimæla, v. n. (er, te), give tre „Maal“, fødre Kreaturene tre Gange om Dagen. Sff.

Trimøeling, m. Uger til Udsæd af tre „Mæler“ Korn. Sogn. Jf. Saalbsaab.

trina, stivnet; f. trenad.

Trinating, m. Hase med tre Nodder. Sdm.

trinn, adj. tredeelt (?); eller blot: tre (Jf. tvann). J Hall. trenn, saaledes „trenne Gøngu“: tre Gange. G. N. prennr, prennir.

Trinning, f. (?), Tredeling. Kun i Forbind. med „i“; saaledes „i Triningaa“ (Trinningom): i tre Dele eller Skifter. Mhl. „I Trenning“, Hall. G. N. prining, prening. Jf. Tvinning.

Trinling, m. Trilling, Barn af en Trillingføsel. Tel. Mandal. Andre Steder Trilling. Jf. Tvinning.

Trinsa, f. en Bager-Rulle (Rjevle) med dybe Skurer eller udskaarne Ruder. Gbr. Valb. trinsa, v. a. (ar), bage eller presse Brød med en saadan Rulle. Hertil „Trinsførs(b)“ og „Trinsfakur(r)“.

[**Trint**, m. i Forbind. „um ein Trint“, o: omtrent (= umkring). Buskr. (Nedertydsk)].

trinta, v. n. (ar), styrte omfuld, vælte, rulle. Sdm. og fl. Jf. krinta.

trinæert, adj. tre Nætter gammel; f. Gr. om Jis. Valdars. G. N. prinæetr.

Trinæerting, m. Unger som er tre Nætter gammel; især om Kalve. Valb.

Trip (i'), n. en liden Afbrøydelse i en Vej eller Gang; et Sted hvor man maa stige høiere eller dybere eller ogsaa tage et længere Skridt. Sdm. (søndre Deel). G. N. prep: Forhøling ic.

trippa, v. n. (ar), trippe, løbe let.

Tripsa, f. Trissa.

trivomad (treroma), adj. trerummet.

Trivøding, m. Baad med tre Narepar (Røde). Paa Sdm. Trerøding og Trerøring. Andre St. Seføring.

Trivøming, m. Baad med tre Rum, omtr. som Trerøbing. Nordl. (Trerømming).

triset, adj. sat i tre Rader; tredobbelt besat. Hall. og fl.

triskeft, adj. deelt i tre Dele. — **triskefta**, v. a. skifte i tre Parter.

triskejra (e'), v. a. skjære i tre Stykker. — **Triskejring**, m. Fisk som er passende stor til at skjære i tre Stykker. B. Skift.

Trisfel, m. Tridse, rund Skive, f. Gr. i en Blot. Sogn og fl. Andre Steder Trifs. Sv. trisfa.

tricaactad, adj. sammensnoet af tre Traade (Taatter); tredobbelt. Hedder ogsaa **trictæta**(b), Hall. Valb.

tritindad, adj. tretandet; trepigget.

tritædd, adj. om Væv, hvori Traadene ligge tredobbelt. Jf. tvitædd.

Tritur, m. en Dands som opføres af tre Personer. (Tre-tur).

tritæra, v. f. tvitæra.

Triung, f. Tridjung.

Triv (i'), n. Lykke, Fremgang. Nhf. Dei skræva mytet, men der ikke notot Triv med det. G. N. prif.

triva, v. a. og n. (triv, treiv, trivet, i'), gribe, snappe, tage hurtigt eller med et Nhf; ogsaa v. n. snappe efter noget. Mæget brugt. vest og nord i Landet. G. N. prifa (preif). Han treiv det fraa meg. Triva etter notot: forsøge at gribe det. Triva i (el. uti): gribe fat paa, satte med Haanden. Triva til: gribe til, begynde paa noget med stor Hast. „Etn Triv-til“, el. „Triv'ti“, en Venøvelse paa En, som jævnlig har Hæftværk, eller som griber hurtig fat paa Tingene. B. Skift.

trivande, adj. bekvemt at gribe til. Der ikke trivande til: det er ikke let at faae fat, ikke nær ved Haanden.

trivast, v. n. (trivst, treivst, trivest, i'), trives, være frisk og vel tilpas; ogsaa: befinde sig vel paa et Sted, om Nænnester og Dyr; ligesaa om Værter: passe godt til Stedet. Komme sig godt, være frodigt. Alm. G. N. prifast; Sv. trivas; Eng. thrive. Forholdet til triva er noget dunkelt. (Jf. „taka seg“, i Betydn. blive fed).

triveleg, adj. 1) trivellig, frisk, frodig. — 2) om Sted eller Tilstand: livlig, behagelig, som man kan befinde sig vel ved.

triven (i'), adj. 1) greben, tagen. (Part. af triva). — 2) frisk, rask; el. ostere: virksom, driftig, arbejdsm. Temmelig alm. G. N. prifann (virksom); Sv. trefven. I utidom er Trollt trianaste. (Ordsprog, i B. Skift).

Trivetter, m. tre Aar gammelt Dyr. **Trivetterfiske**, Fisk som antages at være tre Aar gammel. Nhf. Ufvisg. **Trevert**, m. om

en Hest, og Trevena (for Trivetra), f. om en Hoppe. Nordre Berg. — Ordet er vel egentlig Adj. ligesom G. N. Privetr.

trivjug (i'), adj. trivelig, frisk. Hall. Hertil hører vel ogsaa „trævug“: graadig, som har stærkt Mablyst. Vald.

trivla (i'), v. n. (ar), famle, føle sig for, gramse eller lede efter noget, som i Mørke. Temmelig alm., undtagen i de nordligste Egne. G. N. priſla. Trivla sig fram: famle sig frem. Figurl. Han trivlar itte etter tvat han skal segja: han famler ikke efter Ordene; han veed hvad han skal sige.

Trivling (i'), f. Familien, Søgen.

Trivn (ii), f. Trivelse. Hall.

Trivnad (i'), m. Trivelse, Friskhed; ogsaa: Velmagt, god Fremgang. Sff. og fl. G. N. priſnadr; Sv. tresnad.

Trivſkap (i'), m. Velmagt (= Trivnad).

Trivſla (ii), f. Trivelse, Velbefindende. Nogle St. Trivſl. Jf. Trivn og Trivnad. Et Par andre Former skal ogsaa forekomme, nemlig **Trivd** og **Trift**, f.

trivſleg (ii), adj. livlig, behagelig (f. triveleg, 2). Søndre Berg.

Triering, f. Triaring.

trjaa (3), f. tri.

Trjost (Trjost), m. Ringsvæg; den Ring som danner Siderne i et Kar, især forsaavidt den bestaar af en enkelt sammenbøjet Skive (f. Baug), saasom i en Uffe, et Sold, et Blikſpand o. s. v. Jf. Skottrjost. Meget udbredt i forskjellig Form: **Trjost** (oo), Bofs, Hard., **Trost** (oo), Lel., **Trjost**, **Trost**, Nordre Berg. Nordl. Dstl. (Solør ic.), **Trust**, Rom. Formen **Trost** har tildeels fl. „**Trostjer**“ og er maaskee opfattet som **Trostj.** Slægtſkabet dunkelt.

Trjot (?), f. Trot.

trjota (trjota), v. n. (tryt, traunt, trotet, o'), faae Ende, ophøre, ikke vare længere; saaledes ogsaa: blive for lidet, fattes, mangle. Temmelig alm. Inſin. lyder forskjelligt: **trjota** (oo), **trota**, **trjote** (o'), **tröte**, **tryta**, **tryte**. G. N. prjóta; Sv. tryta. Det traunt opp: det sluttede, fik Ende. Det tryt itte: det ophører ikke, der vil altid blive nok. Siv det adri maa trjota, o: fattes. Tilbeels med Dativ, f. Gr. Det tryt honom itte: det bliver altid nok for ham. — Dr. det skulde ogsaa have en anden gammel Betydning: blive træt, udmattes (G. N. prjóta, Ang. preotan, o: udmatte); hertil de afledede: **Trante**, **trota** (o'), **tröyta**, **tröytt**. Jf. Particip tröten.

Trjoting, f. Dphør, Ende; f. Trot.

trju (= try), f. tri.

Trjug, m. Sneefko; f. Truga.

trjuga (af Trjug), f. trygja.

Trjon, f. Tre. — **Trjost**, f. Trjost.

Tro, n. f. Trod. — **tro**, v. f. treba.

Tro, f. (fl. Trør), 1) en udhulet Blot, et langagtigt Kar som er dannet ved Udh-

ling. Dstl. (Smaal. Gbr.). Afvig. **Tron**, Hall. (Andre St. Brydja, Rura, Stoff). G. N. prö (pl. prør); Ang. pruh. — 2) en Rende, Vandrende af Træ; f. Gr. ved en Mølle. Gbr. Østherd. **Trondh.** Nordl. (Andre St. Slof el. Renna). — Om et andet Tro (f.) f. Troda.

Trod (oo), n. 1) Stænger, Stavrer; især om „Hestrod“, o: Stænger og Stager til en Hesse (f. Hessa). Nordre Berg. G. N. tröd. — 2) Tagſe, Taglægte; den Deel af Taget som bestaar af Træ (i Modſætning til Tørvdækket ovenpaa). Mere alm. (Nordl. Trondh. Berg. Hall. Lel. og fl.). Sv. Dial. trod. Heraf troda. Jf. Trodſfida.

Trod (oo), f. Trædebræt; f. Troda.

Trod (o'), f. en meget betraadt Plads; en Bei eller Plan hvor Jorden bliver meget tiltrampet eller ſammentraadt, saasom ved Indgangen til en Gaard. Sogn. Lel. og fl. Sædvanlig udtalt **Traa**, ſjældnere **Tro** (o'). G. N. tröd. Jf. Trad, Træde og Troff.

Troda (oo), f. 1) en Stang, en lang og tynd Træstamme; saasom en Fiſkestang (Fiſketroda), eller en Hestestang (Hestroda). Nordre Berg. og fl. Nogle Steder **Troa** (Troe); afvig. Trøe, Gbr. G. N. tröda. — 2) Jodbræt langs en Bank. Lel. (ſee Landſt. 591). — 3) Trædebræt i en Væverſtol (ellers kaldet Tröda). Indh. i For-men Tro. 3 Sogn: Traa. (Sv. tråda).

Trodſjol, f. Tagſjel. (Lyder som „Troſſjel“ selv der hvor „Trod“ udtales tydeligt).

Trodſøvar, m. en Eſugl (= Sraa-And).

Trodslengd, f. en enkelt Stanglængde i en „Hesse“. Ogsaa kaldet Skot.

Trodnavar, m. en Naver af den Størrelse som behøves for Nagler i Tagſjele.

Trodſkida, f. Tagſjel. Hall. (Troſſje). For-mødentlig har „Trodet“ forud bestaaet af fløvede Stænger.

Trodſkot (oo, o'), n. et Skuur hvori „Hestrod“ opſtales for Vinteren.

Trodvegg, f. en Væg som kun bestaar af opſtablede Hestestænger (Hestrod). Sdm. Udtalt Trovegg.

Trog (o'), n. et Krug, aflangt Fad. Nogle St. afvig. Traug og Trau (Dstl.). 3 Hall. Trög. G. N. trog; Sv. trög. Jf. Trygel.

Trog-ost, m. et Slags æltet Dst. Hall.

Troff (o'), f. en meget betraadt Plads, et Sted hvor Jorden er haardt ſammentraadt, saasom i et Gaardsrum. Lel. og Dstl. (Jf. Trod og Galb). Nærmest af traffa.

Troll, n. 1) Trold, Vatte; Væsen som for-vilder, ſkræmmer eller gjør Skade. (3 Folkeſagn). Hertil Bergtroll, Fogtroll og flere. G. N. troll (tröll). Jf. trolle og trylla. — 2) et Uhyre, et Skræmsel; om Dyr eller Menneſker, som udmærke sig ved

- en frygtelig Driftighed, Graadighed, Ar-
righed eller dæslige. Der eit Troll til aa gjera
Ugagn. Eit Troll til aa eta. Der Troll til Hest
ic. Mogle Steder fornemmelig om Rov-
dyr, især Ulven. (Hall. og fl.). — 3) et
Dyr af besynderlig Stikkelse, el. afvigende
fra de mest bekjendte Former; saaledes om
Bløddyr eller Mollusker i Søen: Sjøtroll,
Loknetroll, Krosstroll og fl. Ogsaa tem-
melig alm. om krybende Insekter; f. Gr.
Der fullt av Troll i Graaset. Det kom eit Troll
upp hver Foten. (Sv. Dial. troll). — 4)
et Slags ondarte de Bylber; tildeels an-
seede som Følge af Insekters Stik. Tel.
Nordl. og fl. Ogsaa kalbet Trollverk. Jf.
Nama. — 5) en vis farlig Indvoldsbøyg-
dom, hos Heste eller Køer. B. Stift. Det
sidste kunde maaste være en Afledning af
„trolla“, da nemlig flere Sygdommes Navne
grunde sig paa et Begreb om Forherelse.
- trolla**, v. a. og n. (ar), 1) forhøre, for-
trylle. Jf. trylla. — 2) bevirke ved Troll-
dom, f. Gr. trolla upp ein Storm. (J. Folke-
sagn). — 3) gjøre Trollkunst, here. Sv.
trolla.
- Trollblaaster**, m. en vis Hudsygdom (om-
trent som Albugin). Helg.
- Trollbær**, n. Bær som ere usunde el. ikke
bør ædes, saafom af Trollbæg (Rhamnus),
af Fjirblad (Paris) el. Druemunk (Actæa).
- Trollbøddom**, m. Trollbøddom; f. Trollskap.
- Trollbrykk**, m. Tryllebrik; ogsaa meget stærk
Drik. Saaledes Troll-øl, n. om usæd-
vanlig stærkt Æl.
- troll-elt**, adj. forfulgt af Trolde, eller ogsaa
af Udyr. Hall.
- Trollfisk**, m. ubekjendt Fisk af besynderlig
Stikkelse.
- Trollfugl**, m. Fugl som forvilder eller for-
tryller. (J. Folkesagn).
- trollgjengt**, adj. n. om et Sted, hvor Trolde
fulle have sin Gang. Ndm.
- Trollgrip** (i'), n. et Sygdomstilfælde, som
ligner en stærk Trykning, f. Gr. i Hove-
det. (Gentl. Beværelse af Trolde). Berg.
Stift.
- Trollgryta**, f. Jættegryde, en rund Huul-
ning i en Klippe.
- Trollham**, m. Stikkelse som er paakommen
ved Trollbøddom; ogsaa: en hæslig Figur.
- Trollhegg**, m. Tøstetræ (Rhamnus Frangula).
B. Stift. Ellers kaldet Brakall (Dsl.),
Svarthegg (Gbr.), Hundhegg (Indh.),
Hundvid (Edm.).
- Trollkjing**, f. Tryllerie, Hererie.
- Trollkjerling**, f. Trollkvinde, Her; ogsaa:
kvindelig Troll, Jættekvinde. — Trøll-
Kjerringsmer, n. Trollsmør (Nostoc).
Indh.
- Trollklysa**, f. Skumdyr (Cicada). Hadeland.
Ogsaa kalbet Trollpytt.
- trollkunnig**, adj. tryllekyndig.
- Trollkunst**, m. Tryllekunst.
- Trollmann**, m. Trollmand, Jeremester. Hed-
der ogsaa Trollkall.
- Trollnyta**, n. Haarbold; f. Fjinnball.
- Trollord**, n. Trylleord. 2) Signeformular
mod „Trollverk“. Helg.
- Trollpose**, m. = Lase, Marlake. Drl.
- Trollrida** (i'), f. en farlig Indvoldsbøygdom
hos Dyr, især Heste. Brugt i afvig. For-
mer: Trollreaa, Ndm. (?), Trollrødu,
Selbu (Tvdal) og Trollruu, Dpdal, Drl.
Ellers i anden Form: Trollrid (i'), eller
Trollre', n. Gbr., og Trollriv (i'), n.
Gausdal.
- Trollring**, m. Tryllering; ogsaa Trylle-
freds, fortryllet Girtel.
- Trollskap**, m. Trollbøddom, Hererie; ogsaa om
en slet eller fortrædelig Tilstand. Et andet
Ord er Trollskap, n. Trollbestikkelse.
- Trollskot**, n. et Slags hastig paakommende
Sygdom. Hadeland.
- trollsleg**, adj. styg, slem, fortrædelig, eller
som forheret. G. N. trollslegr.
- Trollstig** (i'), n. en vis Dienbøygdom. Hall.
Jf. Stig.
- Trolltang**, n. et Slags bredbladede Tang.
Helg.
- Trolltyr**, n. Trollpaf.
- Trollunge**, m. slem, uslyrlig Unge.
- trollutt**, adj. 1) fuld af „Troll“ (Udyr, el.
Krybdyr). — 2) led, slem, ondskabsfuld.
Mest brugt i Trondh. Stift, i Formen
trollaatt.
- Trollveder** (-veer), n. et farligt, forfærd-
ligt Veir; Skadeweir.
- Trollverk**, m. et Slags slem Byld (omtr.
som Glemsla). Jf. Troll, 4.
- Trollvid** (-ved), m. Hjortetorn (Rhamnus
catharticus). Rom. (Har ellers et mere
bekjendt Navn, nemlig „det Tre som Fan-
den faaade Geit'a under“. Dsl.). Paa
andre Steder skal Trollved betegne Kjæl-
derhals, m. m.
- Trom** (o'), Kant; f. Trøm.
- Tron** (kar), f. Tro.
- trona** (oo), v. n. (ar), vere og trives, blive
syldig, blive sør og stærk. Helg. Østere i
Formen tronast. Falder sammen med G.
N. proast (jf. proskast og proski).
- Trøndheimar**, m. Indbygger af Trønd-
hjem. Lidet brugt, da det sædvanlig hed-
der Trøndheimsmann, Trøndheimsfolk osv.
Stedets Navn lyder som Trondeim, og
ellers Traandeim (Gbr.), Trandeim (Edm.),
Trannum (Østherd.).
- Trøng**, m. 1) Trængsel, Mangel paa Rum;
Trængsel. Det vil alle sjaa Romet, og ingen
Trøngen. (Ordsprog). Jf. Manntrøng, Hov-
trøng. Alm. udtalt som Traang; sjeld-
nere Trøng. G. N. prøng, f. — 2) et
Bjergpafs, en trang Sti eller Bei. Nordl.
(G. N. prøng, n.). Ogsaa en Snævring
i Vandet, et Sund, en Strøm. Østherd. —
3) Træng, Forlegenhed. (Mindre brugt.).

Der ikke nofom Trong fyre det: det er ingen Nødvendighed. Jf. trenga.

trong (traang), adj. 1) trang, snæver, smal. G. N. prønger. Ogsaa: uryddelig, opfyldt af Ting som staae i Veien, el. til Hinder. Her er so trongt um: her er knapt Rum, liden Leilighed til at bevæge sig. — 2) vanskelig, besværlig; om Omstændigheder. Der trongt fyre deim: de have knappe Kaar. Det var tronga Lider: trykkende Lider. Jf. trengja. — Ordet har paa nogle St. Kompar. trengre, og Superl. trengst; ellers mest alm. trongare, trongaste.

trongbygd, adj. tærbbygget; om et Bosted, hvor Husene staae tæt sammen.

trongbølt, adj. tæt beboet; om et Sted hvor der boer meget Folk paa et knapt Rum. Hall. (trongbølt). Jsl. prøngbølt.

trongfjellad, adj. som har smale Dalstrøg og stejle Fjelde; om en Landstrækning. B. Stift (traangfjella).

trongfor, adj. trang eller besværlig for en Gjenneffart. (G. N. prøngfœrr). Mest i Neutr. Her er trongført.

tronghalsad, adj. smalhalsset, f. Gr. Glasfe.

trongleg, adj. noget trang.

Trongleike, m. Tranghed.

Tronglende, n. et snævert Landstrøg, et Sted hvor der er liden Rum til Veie eller Færdsel, saasom i en trang Dal. G. N. prønglendi.

tronglendt, adj. trang for Færdselen, indfrænket, fuld af Hindringer.

trongna, v. n. (ar), blive trangere.

trongrømd, adj. snæver, indfrænket.

Trongrøme, n. Trængsel, Indfrænking af Rummet. Standa til Trongrøme: staae i Veien, optage for meget Rum. B. Stift, Nordl. og fl. (Traangrøme). Hedder ogsaa Trongrømd, f (Trøngrymd, Hall.). Jf. Ångrøme.

trongsett, adj. tæt besat, opfyldt med Ting som optage megen Plads; f. Gr. om en Stue. B. Stift. I Åbg. trongstillt.

trongsoad, adj. trang for Færdselen; om en Søvei imellem Skær eller Banker. Mest alm. „traangssjøa“.

trongsløg, adj. trang til at staae paa; om Eng, som er fuld af Steen eller Krat. B. Stift. Modsat romsløg.

Trongstig, m. Klemme, Knibe; Sted med en trang Passage. B. Stift.

trongstille, f. trongsett.

trongt, adv. trangt, tæt sammen. Sitja trongt; standa trongt, o. f. v.

trongvoren (o'), adj. noget trang.

tronken, f. trunken.

Tropp, f. Trappe; Stillads til Opffigning. Nogle St. Trapp. Fleertal tilbeels Trapper, Åbg. (?), og Trepper (Trepp'a), Hall. — Gædda Tropp: holde lige Skridt, gaae lige fort, kappes med huianden. B. Stift. (Hører maastee til et andet Ord).

Tropp, f. (2), Prop; f. Topp, f.

Troppegang, m. Trappegang.

Troppeffig (i'), n. Trappetrin.

Tropsa, f. Triffa og Tuffa.

Tros (o'), n. Rvas, affaldne Kviste i Skoven; halvraadne Grene som lettelig brækkes. (Jf. trysja). Temmelig alm. (undtagen i de nordligste Egne). G. N. Trog; Sv. Dial. trås. Der Tros i alle Stogar (Ordfrog): brudne Kar i alle Lande.

trofa (o'), v. n. (ar), brække eller knuse noget (= trysja); ogsaa: brage, knitre, som naar Træ brækkes i Stykker. Hard. og fl. I Drk. traafaa.

Trose (o'), m. urensset Korn (= Drose). Smaal. i Formen Traafaa.

Trost (oo), f. Trøst.

Trostie og **Trostot**, f. under Trod.

trosløg (o'), adj. svag, brøstfældig, som taaler liden. Tel. Østere i Formen trofuløg (o'). I Nedenæs trofaal (o'): let at brække.

Trost (o'), Drossel; f. Trast.

Trosvid (o', i'), m. Brændevad af nedfaldne eller halvraadne Kviste.

Trot (o'), n. Slutning, Ende, Dphør; ogsaa: Mangel, det at man har intet tilbage. Tel. og fl. (Åstrjota, traat). G. N. prot. Der intje Trot paa: det faar ikke Ende, det vedvarer uafbrudt. — Åfvigende herfra er „Trot“ i Forbind. „bøla Trot“, o: byde Trods, sætte sig til Modværg. Valdærs. G. N. bjōda prjōt.

trota (o'), v. n. (ar), blive træt eller ubemattet; give tabt af Udmattelse. Sæt. Tel. Partic. trotað: ubemattet, opgiven, som ikke holder ud længere. „Han sprang, til han var reint trota“. Jf. G. N. kominn at protum.

Trote (o'), m. Hævelse, Betændelse i syge Lemmer. Temmelig alm. Nogle St. Trøte, Traata og Traataa (Smaal.). G. N. proti. Jf. truten og trutna. — Trotevöl (o', o'), m. en langagtig Forhøining paa Legemet, opkommen ved Hævelse, f. Gr. efter et haardt Slag. B. Stift.

troten (o'), adj. 1) ophørt, kommen til Ende. (Part. af trjota). G. N. protinna. — 2) blottet, lens, som ikke har mere tilbage. Brugt i Sammensættn. som matrotten, kostrotten. — 3) hovnet, opsvulmet; f. truten.

trotna (o'), v. n. hovne, svulme; f. trutna. I Hall. adffilles „trotna“: hovne (om Kjød), og „trutna“: svulme ud, om Træ.

Trott (oo), m. 1) Udholdenhed, Taalmodighed, stadig Flid. B. Stift, meget brugt. Han heve ikke Trott til det: han bliver snart fjed af det; han er ikke taalmodig nok til at holde ved. Det vil god Trott til flitt: der behøves god Taalmodighed til saadant Arbeide. — 2) Styrke, Kræfter til at holde ud. Søndensjelds; ofte i en anden Form: Trotte (oo), Tel. og Traatt, Åfl. Obr.

- Der ikke noton Traatt i honom: han har noget svage Kræfter. *G. N. Prøtt: Kraft; ff. Ang. Proht: Arbejde, og prøvian: taale, udholde.*
- trotta** (oo), v. n. og a. (ar), taale, udholde; ogsaa: mægte, formaae, være i Stand til; f. *Gr. Dei trotta ikke meir. Han trottar ikke aa ganga lenger. B. Stift, Tel. Ellers i en anden Form: traatta, Dsl. Hall. Gbr. Drk.*
- trottlaus**, adj. ustadig, som snart bliver kjed (= utrottug). *Trottløysa, f. Mangel paa Glid eller Udholdenhed.*
- trottug**, adj. 1) udholdende, flittig, stadig, el. som ikke let bliver kjed. *B. Stift, meget brugl., oftest i Formen trottig (oo).* — 2) kraftfuld, stærk, som taaler meget. *Tel. og fl. I Hall. trottug, og ellers traattug, Gbr., traattan, Smaal. G. N. Prøttugr, -igr.*
- trottugt** (oo), adv. flittigt, stadigt.
- Trovegg**, f. Trodvegg.
- Tru**, f. 1) Tro, antagen Mening; ogsaa: Tiltro, Tillid. *G. N. tru. Han sekk deim paa Tru i: han fik dem til at troe det. Dei hadde god Tru til honom. Eg sekk ei laak Tru, o: en Mistanke, Mistro. — 2) religiøs Tro, Nelsigton. Dei hava ei omnor Tru i det Landet. (G. N. tru). — 3) Trofast, Ærlighed. Lidet brugl. saasom i Forbind. i Tru og Æra: i al Ærlighed. I god Tru: oprigtigt, uden List. Giva si Tru: gibe Trofastløstte. Jf. Trumaal.*
- tru**, adj. tro, paalidelig, ærlig; ogsaa: trofast, hengiven. *G. N. trú(r). Gaar tildeels over til truen og trugen; i Nbg. og Tel. trugjen (fl. trugne). Jf. med trogen. Ordet forbindes undertiden med et Objekt i Dativ; f. *Gr. han var meg tru.**
- tru** (trua), v. n. og a. (v, dde), 1) troe (en Beretning), ansee noget for Sandhed. *Me hava trutt, at det var so. G. N. trúa; Goth. trauan. Ogsaa: tænke, formode, ansee som rimeligt. Eg trur (at) me toma for seint zc. — 2) have Tiltro eller Tillid til (en Person). Eg trudde honom so vel. Dei er ikke til aa tru, o: man skal ikke stole for trygt paa dem; de kunne nok gjøre et Puds. — 3) ansee for tryk eller uden Fare. Sædvanlig reserivot (tru seg). Naar han berre trudde seg: hvis han kun holdt sig sikker, ikke havde noget at frygte. Tru seg til, el. tru seg um: driste sig til, vove. Eg trudde meg ikke um det: jeg turde ikke indlade mig derpaa. (B. Stift). — Særskilt bruges „tru“ som et Slags Imperativ i et Dnske, f. *Gr. Tru, eg var der, o: gid jeg var der. (Vel egentl. tænkt, el. sæt at). Tel. (Landsf. 736, 758 zc.). Saaledes ogsaa i en spørgende Sætning; f. *Gr. Tru, det vardt so, o: mon det blev saa? (Landsf. 749, 753, 760). Andre Steder siges: maa tru, eller: skal tru (egentl. skal eg tru).***
- trua** (true), f. truga.
- truande**, adj. 1) troende, fast i Troen. — 2) trolig; værd at troe. *Stift er ikke truande. Eg veit ikke, um han er truande, o: om man bør troe ham.*
- trudd** (uu), part. troet; ogsaa: anset. *Han var trudd(er) til det: man ansaae ham for at være Gjerningsmanden.*
- truen**, adj. godtroende, troskyldig (jf. god-truen); ogsaa; lettroende, som let lader sig indbilde noget. *Tennelig alm. (fl. trune). Nogle Steder trugen (trugjen) hvorum see tru, adj.*
- trufast**, adj. 1) trofast, paalidelig. — 2) fast i sin Tro. (Mindre brugl.). *G. N. trúfast. Hertil trufast, adv. med Trofast, oprigtigt; ogsaa: dygtigt, med Kraft.*
- Truft** (Plantenavn), f. Turt.
- Truga**, f. Sneeflo, et Slags brede eller firkantede Traasaaler til at gaae med i dyb Sne. (Forfjellig fra Skib). Saaledes ogsaa „Hestetrua“ om lignende Sko for Heste. *Brugt i flere Former: Truga, Sogn, Nordl. og fl., True, Dsl. (Rom.), Tryge (og tildeels Tryve), Sdm. Mere afvig. Trjug, m. Sæt. Tel. Hall. og Trug (m.), Tel. Vofs. Tel. pruga, f. Sv. Dial. truga, trjoga. Hertil et Verbum truga (trjuga, trygia), o: binde Truger paa. — Trugfar, n. Spor efter Truger. Trugføre, n, passende Sne for Truger. (I Sæt. Trjugføre). Trugring, m. et Sæt af fire Truger for en Hest. (Vofs og fl.). Trugneis, f. Stkke hvormed Truger fæstes til Skoene. (Trjugneis, Sæt.).*
- truga**, v. n. og a. (ar), 1) true, love noget ondt, eller ogsaa: bebude noget som man ikke ønsker. *Lyber tildeels som trua. G. N. pruga. Tildeels upersonligt, f. *Gr. Det trugar med Regn, med Snjo, o. f. v. — 2) tvinge, drive ved Trusler eller ideligt Overhæng; saaledes ogsaa: trygle, tigge idelig. (Sv. truga). Han vilde truga meg til aa drikta. Jf. Dei trugade det im paa meg, o: nøbte mig til at tage imod det.**
- Truging**, f. det at true el. tvinge.
- trugjen**, adj. f. tru og truen.
- Trugring**, f. under Truga.
- Trugsla**, f. Trusel, troende Ord. *Hebber ogsaa Trugsl, f. (og m.), og mindre rigtigt: Trusjel, m.*
- Trugsmaal**, n. Trusler, Evang, Presning. *Dsl. Hall. og fl. Sv. trugsmaal.*
- truleg**; adj. trolig, sandsynlig.
- trulege**, adv. trolig, med Trofast.
- trulla**, v. n. rulle, vælte; f. trilla.
- trulova** (o'), v. a. (ar), trolove. *Part. trulovad: forlovet, fæstet.*
- Trum**, el. Trumm, f. Trom.
- Trumaal**, n. Fortrolighed. I Trumaal: i al Trofskyldighed, med fuld Tillid. *Tel. I B. Stift siges „i tru Maate“ (el. Trumaate):*

ærligt, oprigtigt. — Trumaal funde ogsaa betyde: Troeslørdom.

Trumba, f. en Tromme. Søndre Berg. Mere alm. **Trumma**; paa Sdm. **Trume** (u'). Jf. Trumbel. (Afvig. fra G. N. trumba: Trompet). — Trumbekolv, m. Trommestok. (Berg. Stift, Hall. og fl.). Trumbeslagar, m. Tambour. Trumbe-
slaatt, m. Trommeslag; Trommehvirvel.
trumba, v. n. (ar), slaae paa Tromme; ogsaa om at larne, buldre, skjende, m. m. Vest alm. **trumma**; paa Sdm. **truma** (u').
Trumbel, m. Tromle paa en Kaffeovn. Trondh. i Formen Trummel. 3 Sogn Trumba, f.

Trump, m. Trumf; f. Welt.

Trumfing, m. Indbygger af Tromsøe (Trums). Ofstere Trumsvøring. I visse Forbindelser bruges ogsaa „Trums“ for Trums (o: forstefødt), f. Ex. „ein Trums Hest“. Nordl.

Trunad, m. 1) Tro, Tanke, Mening. Abg. — 2) Tiltro, Tillid. Tel. G. N. trunadr.

trungen, adj. betrængt, besværet; forlegen. Hæd. (trungjen). G. N. pruunginn. Egentl. Particip af trenga. Ofstere som Supinum: hava trunget (trungje), o: behøvet, trængt til. Sæt. Tel.

trunfen, adj. tøer, uvillig. Tel. (trunfsjen). Avvig. traanfjen: beklem; vmtrent som „frungen“. Sji.

trurøfken, adj. oprigtig, paalidelig; ogsaa omhyggelig, samvittighedsfuld. Sdm. (G. N. trurøkinn: nidkjær). — **Trurøkna**, f. Oprigtighed. (Sjeben).

truska (u'), v. a. og n. (ar), 1) tørste; f. træffa. — 2) knuse eller ødelægge noget (= tryffa); ogsaa bruge, larne, gjøre Støi. Nordre Berg. og fl. — Hertil **Truska**, m. en uforsigtig, stjælsløs Karl. Hall. **Trusking**, f. Brydning; Bragen.

Truskap (uu), m. Trostab, Paalidelighed; ogsaa: stadig Huldskab, Hengivenhed.

truste (u'), f. tryffja.

Trut (uu), m. Snude, Flab. Dstl. Nogle St. **Tryta**, f. (Solør). Sv. trut. 3 Hall. ogsaa: Lud paa et Kar (= Tut). Jf. **Strut**, **Stryta**.

truten (uu), adj. høven, opsvulmet; om Lemmer. Læmmelig alm. Nogle St. **trotten** (o'), **Bufter**, el. **trotten**, Hall. Vald. G. N. prátinn. (Jf. Trote). Dgsaa med Betydn. udvidet af Fugtighed; om Trø. Uegentlig: hidsig, vreb, fuld af Værgelse.

trutna (uu), v. n. (ar), høvne, bulne, angibes af Hævelse. Næsten alm. Nogle St. **trotna**, G. N. prátna. — Dgsaa: udvide sig af Fugtighed, om Træværk (f. Ex. en Dør); blive tættere af Væde, om Træfar. (Sv. Dial. **trutna**).

Truening, f. Hævelse, Opsvulmen.

trute (uu), adv. troilig, med Trostab; f. Ex. tena trutt; stræva trutt.

truverdig, adj. troværdig; ogsaa trofhyldig, aabenhjertig.

try, neutr. af tri: tre; f. Ex. try Tjug: 60. Try Hundrad: 300. Try Tusund: 3000.

Trye, f. Trygje. — **Tryel**, f. Trygel.

Tryga, f. Truga. — **tryga**, f. trygja.

Trygd, f. Tryghed, Sikkerhed. Tel. G. N. trygd.

Trygel, m. (fl. Tryglar), 1) et lidet Trug; et aflangt Fad at opsætte Mælk i. Sogn, Hall., sædvanlig udtalt Trygjel (hy). G. N. trygill (af Trog). — 2) Fløden af et Mælkesad (= Mafall). Hall. Hertil Verbet avtrygla.

trygg, adj. 1) sikker, paalidelig, som man kan stole paa. G. N. tryggr. Trygg 38: stærk Jis, som man trygt kan færdes paa. Trygt Beber: stadig Veir. — 2) tryg, fri for Fare; f. Ex. om et Sted. Der var ittte trygt. — 3) ubekymret, som er uden Frygt. Det kann du vera trygg fyre.

tryggja, v. a. (er, de), 1) betrygge, sikke. Lidet brugl. saasom i Forbind. hyggja og tryggja, o: vogte med Jib. (Trondh.). G. N. tryggja: gjøre sikker. Skal tildeels ogsaa hedde trygda (ar). — 2) ansee som sikker. Tryggja seg: troe sig sikker (= tru seg); ogsaa: slaae sig til No. Hertil ogsaa tryggjast: blive tryggere, have mindre Frygt. B. Stift, Tel. og fl.

Tryggja, f. Tryghed, Sikkerhed; ogsaa: Betryggelse. Tildeels i en anden Form: Tryggje, n. (Dgsaa Trygghet, f.).

tryggleg, adj. nogenlunde tryg, stadig, sikker. — **trygglege**, adv. trygt, roligt.

Tryggleike, m. Tryghed.

trygja, v. a. (er, de), forsyne med Sneesto (f. Truga). Sæt. Hedder ogsaa **truga** (ar), og **tryga** (ar). Tel. (Landst. 717).

Trygja, f. et Slags Hisekurv, aaben Raase med Haak over. Nordl.

Trygje, n. et Slags Kløvkurv eller Kløvsabel. Sæt. Jf. Jsl. tryjusödull, trogsödull.

Trygjel, f. Trygel.

trygla, v. n. (ar), trygle, tigge idelig. (Mt. truggeln). Nogle Steder især om at forlange noget i en fræk eller truende Tone, ville tilkvinde sig noget. (Hall.). Lempet efter truga.

Trygling, f. Tryglen, Tiggerie.

trygt (tryggt), adv. 1) trygt, sikkert, uden Fare. 2) roligt, uden Frygt. Beggja seg trygt; sova trygt, o. f. v.

Tryff, m. 1) Tryf, Baatryfning; ogsaa: Beflemmelse. — 2) Prentning. Roma paa Tryff (= paa Prent).

tryffja, v. a. (er, te), 1) tryffe, flemme, presse. (Ang. pryecan). — 2) frembringe ved Tryfning; saaledes ogsaa: prente (Bøger). — 3) beflemme, besvære. Det tryf-
 ter fyre Bringa. Hertil Tryffkerid, f. et Anfalb af Beflemmelse. Sdm. — Particip: tryffet (tryfftt).

Trykning, f. Trykken; Præsning. Hedder oftere **Trykting**.

trylla, v. a. (er, te), forville, forvirre, gjøre En forstyrret i Hovedet; egentl. forhøre (= trolle). Nyl. Jød. G. N. trylla: forvandle ved Trolddom. — Paa Sdm. forekommer: **tryllast**, v. n. Sloves af Alder, gaar i Barndom.

Trylla, f. Forvirring, Forstyrrelse. Nyl. tryllt, part. forvirret, forstyret.

Tryne, n. Tryne, Snude (paa Sviin). G. N. tryni. — **Tryneknapp**, m. Ring hvorved Sviin hindres fra at rode. (Ogsaa kaldet Knapp, Kneppe, Ring, Rane). **Trynevidja**, f. Vidiering eller Mundkurv, hvorved man hindrer et Sviin fra at skrige. Paa Sdm. Trynevid (i), f.

Trynemjøl, n. Snuus (?); en spøgende Benaevnelse paa Stummet omkring Staven paa en seilende Vaad. B. Stift.

Trysel, f. Trysjar og Tryseling.

tryssa (y'), v. a. og n. (tryss, trusse, truss), 1) rydde, rense Jorden for Rviste eller Affald af Træerne (Tros). Sff. med Imperf. trusse (u'). Jf. rydja. — 2) knuse, knække, bryde i smaa Stykker. Sdm. Gbr. og fl. Ofte med Imperf. tryste (y'). — 3) v. n. brage, larme, give en Lyd som naar noget knuses. Nordre Berg. (Jf. trofa). Hertil Trys (y'), m. Knæk, knagende Lyd. Jf. Trysling.

Trysjar, m. en dristig, dygtig Karl; egentlig En som bryder sig frem. Hedder ogsaa Trysel (y'). Sdm.

Trysling, f. 1) Engjordens Rydning om Vaaren (= Engreinfing). Sff. 2) Brag, Knagen, knitrende Lyd.

trystja, tærse; f. tressja.

Trysling, m. Indbygger af Trysil i Østervælden. Østere Trysil (Jl. Tryslar).

trysta (y'), v. a. (er, e), flemme, presse, tryste. Balder's. (Andre St. freista). G. N. prysta. Eng. thrust. — **Tryst**, m. et kraftigt Tryk. **Trysting**, f. Præsning.

tryt og **tryta** (ophøre), f. trjota.

tryta, v. n. (er, te), give en svag Lyd, brøle sagte eller med lukket Mund; om Røer (= brynja). B. Stift og fl. **Tryting**, f. svag Brølen.

Tryta, f. 1) Aborre (Fisk). Tel. Hall. — 2) et Slags Bær (= Skintryta, Blokkebær). Tel. — 3) Snude (= Trut). Soler.

Træ, n. f. Træde. — træ, v. f. træda.

træda, v. a. (er, de), 1) sætte Traad i, træde (en Naal). Mest alm. træ, i Nff. og Sdm. træde. Jsl. præda; Sv. träda. — 2) henge paa en Snor, binde sammen ved en Gjennemstikning. Træda upp Hesper: binde Hæfter sammen ved at henge dem paa en Traad. Træda upp Fisl: binde Fiske sammen ved at stikke en Vidie igjennem deres Ræver. B. Stift, Nordl. — 3) belægge med en Snor, affnore, f. Gr. Træ

som skal tilhugges. Nff. (?).

træda, v. a. (er, de), 2, gjødsle et Jordstykke, føre Gjødsel paa. Gbr. (i Formen træ). Hører sammen med Træde, n.

trædd, adj. traadet. I Sammensætn. som eintrædd, tvitrædd, jamtrædd.

Træde, n. 1) et omgærdet Jordstykke; see Træde. — 2) Hvilemark, Agerland som er udlagt til Græsøvert. Dfl. i Formen Træe (Træ); sjældnere Trøe (Nom.). Sv. tråde; jf. T. Træt, Ght. tråta, f. — Hertil Trædeslag, n. Rude eller „Teig“ af en Ager som er udlagt til Hvilemark. „Træeslag“, Toten. Jf. Sv. trådesålt.

Træst, og **Trægt**, f. Tregt.

Træl, n. langvarigt Arbeide, Slid og Slæb. Ofte i Forbind. „Slæp og Træl“.

Træl, m. 1, 1) Træl, Slave. I denne gamle Betydning sjelden, saafom i Folkeviserne (Landsf. 209, 225). G. N. præll (præl); Ung. præl. — 2) en Arbeider (Arbejds-træl); en flittig stræbsom Person. Ein tru(er) Træl: en tro Arbeider. Jf. tråla. — 3) en lang og smal Garboie, bestemt til at faae under Båndsladen. Sdm. Nordl. (Andre St. Stræv). S. tråla. — 4) en svag Blæst paa Søen, en magelig Vær. Ndm. (Uvist om hertil).

Træl, m. 2, Træl i Huden; haard Knude, foraarsaget af Gnidning eller tungt Arbeide. Dfl. og fl. (Sv. Dial. trål). Tildeels ogsaa om den tykke Hud i Fodsælerne og i Haandsladen. Gbr. og fl.

Træl, m. 3, et Slags Flobsfisk, ellers kaldet **Mort** (Murt). Gbr.

træla, v. n. (ar), 1) trælle, arbeide som en Træl; have meget at gjøre. Meget brugt. (Sv. tråla). — 2) have Meie med noget, slæbe, forsøge ivrigt paa en vanskelig Ting. Dfl. — 3) strække sig op mod Båndsladen; om Boier paa Garn (f. Træl, 1, 3). Sdm. (Andre St. stråva).

trælbunden, adj. ufri; meget bunden eller optagen af en vis Forretning.

Trældom, m. Trældom, ufri Tilstand; ogsaa om et langvarigt Arbeide.

Træleverk, n. Trællearbeide.

Træling, f. Slæb, Anstrengelse.

trælsam, adj. 1) misfom, besværlig; om Arbeide eller Bestilling. (Sv. trålsam). — 2) stræbsom, arbeidsom. Trondh.

Trælskap, m. overdreven Flid eller Stræben efter Binding; eller egentl. det at man gjør sig til Træl.

trælsleg, adj. slavisk, trælleagtig.

træluft, adj. knubret i Huden af Arbeide.

S. Træl, 2.

Træm, f. Trøm. — **Træmen**, f. Tram.

trænga, f. trenga.

træsla (?), v. n. svinde ind, blive mager, vantrives. Østred.

Trætt, f. Tregt.

trætta, v. n. (er, e), trætte, fives, modfige

hinanden. Ofte med Bøiningen „ar“. G. N. præta (ir). Trætta mot: gjøre Modsigelse. Trætta notot til seg: vinde noget ved Udholdenhed i en Trætte, ved at gjøre Modstanderen kjed af Sagen.

Trætta, f. Trætte, Tvist. G. N. præta.

trættetus, adj. f. trættusam.

Trættetamar, m. En som gjerne hyper Trætte. Ellers Trættegast og Trættebroder, om En som er udholdende i Trætte.

Trættemaal, n. Tvistepunkt, Sag hvorom der bliver Tvist.

trættetam, adj. trættefær, tilbøielig til Tvist. Ofstere trættefær; nogle Steder trættetus. (Sv. tråtsam).

Trættesyfja, f. stor Trættefærhed.

trættevis (ti), adj. Klog til at trætte eller disputere.

Trætting, f. idelig Tvist og Klv.

Træv, f. Træv. — Trøve, f. Trøve.

Trø, f. Trøbe, Trøda og Trø.

Trød, n. Trøden, Trampen (af trøda). Ofte i Forbind. Tratt og Trøb. B. Stift.

trøda, v. n. og a. (er, de), 1) træde, trampe; ogsaa: gaae idelig (= trafta). Brugl. vest og nord i Landet, hvor det træder ganske i Stedet for træda (traada). Mest alm. trøsa (trø); i Nff. og Edm. trøde. (Udgaaet fra Imperf. trøb; f. treda). Trøda i Gulbet: stampe i Gulbet. Trøda med Græsjet ic. — 2) træde, drive eller sætte i Gang ved Trødning. Trøda Nalken. Trøda ein Belg; f. Trøda, f. — 3) ælte, stampe sammen. Gulbalen.

trøda, v. a. (er, de), belagge et Hus med Taggleve (Trøb), lægge Underlag i et Tag. B. Stift, Nordl. og fl. (Mest alm. trø). G. N. trøda. Particij trødd.

Trøda, f. 1) Trødebøt, Jødbøt hvorved man træder eller driver en Indretning; saaledes i en Spinderof, en Bøverstol og flere. B. Stift (Trøbe, Trøsa), ogsaa paa Dstl. Afvig. Trø (Trøa), Indh. Smaal.; Traa, Sogn. (Sv. tråda). — 2) en indhøget Plads (f. Trøbe). Østerr. Hertil nogle Stedsnavne, tildeels med Fleertal Trøa, Trøann.

Trøda, f. (2), en Stang; f. Trøda.

Trøde, n. 1) en indhøget Plads, en Fold for Kreature. Indh. i Formen Trøe (Trø). 3 Østerr. Trøe, f. Afvig. Trøe, Solor, Hall., ogsaa i Søndre Berg. Vel egentlig: en betraadt Plads; ff. Trød og Trad. (3 Betydn. ligt Kvi, Kru, Laag, Leppa). — 2) en liden Ager; f. Gr. Napetrøde. Mandal (Trøe). Jf. Keit. — 3) Hvillemark, Ager som udlægges til Græsvert. Rom. Follo. Andre St. paa Dstl. Trøve (Trøbe). Sv. tråde. — Denne Valsen imellem „æ“ og „v“ grunder sig vel paa den dobbelte Form i Stamordet trøda (trøda), hvis Imperfekt nu hedder trøb (oo), men for-

dum ogsaa har hedt trøb (fl. traado).

Trøding, f. 1) Trøden, Trampen. — 2) Taglægning. S. trøda, 1 og 2.

trøgta, v. a. (ar), tugte, affræffe. Især i Forbindelsen „trøgte Hundene“: true en gjøende Hund til at tie og holde sig rolig. Edm.

Trøm, m. Rand, Kant, Bred (saaledes Skogtrøm, Bekkjetrøm, Jøstrøm); især om Bredben eller Overkanten paa et Kar. Dgsaa om en Overflade, som i Vatstrøm og Sjoatrøm. Det gieng jamt med Trømen: det rækker op til Bredden; Karret er fuldt. Eta ned med Trømen: spise vakkert, bruge Skeen tæt ved Bredden og ikke ud over hele Fadet. B. Stift. Ellers med flere Afvigelser: Traam, Sogn, Hard., egentl. Trøm (o'); Trumm, Hall., Tram, Vald., Trøm (Trøm), m. og f. Nff. og fl. G. N. prömr, gen. pramar, dat. premi. (Jf. Eng. thrum: Ende). Afvig. i Betydning er Tram, om en Forhysning. Tel. Ligefaa Traam, m. og f., om en Karm eller Fading, f. Gr. paa en Slæde. Nbg. Tel.

Trøn, f. Malkeplads (= Stel). Vald. Synes at høre sammen med Trøbe.

Trønder, pl. Trøndhjemmere. Brugt i Byerne, efter G. N. præendr. Sjelbnere trøndst, adj. trøndhemst.

trønga, f. trønga.

Trønsta, f. 1) et Slags Ukrud, f. Trausta.

— 2) en trodsig Kvinde. Edm.

Trøst, Sidesfibe; f. Trøst.

Trøst, f. Trøst. trøsta, f. trøstla.

Trøstogo, f. Turfeskova.

Trøt, f. Trøt. trøten, f. trøten.

Trøya, f. en Trøie, Jaffe. G. N. trøya. —

Trøyeemne, n. Trøi til en Trøie. Trøyefikka, f. Trøielomme. Trøyefilla, f. om en forslidt eller daarlig Trøie. Trøyefrage, m. Trøiefraue. Trøyefvarde (=hvare), m. Kantning paa en Trøiefraue.

trøya, v. a. (r, dde), 1) tilbringe, udholde (en vis Tid). „Trøy' l'a“ (= trøya l'idi): fordrive Tiden, være sysselsat saaledes, at man ikke kjæder sig. Nordl. Indh. Ndm. Afvig. „trø l'a“ og „trø aav l'a“. Gul-dalen. (Ndr. St. trøya l'idi). G. N. trøya synes tildeels at betyde det samme (Sitrnismaal 42), men falder ellers sammen med præ: at længes (f. traag). — 2) more, fornøje, forlyste. Mest reskrixt (trøya seg). Meget brugl. i Trøndh. Stift og Nordl. Afvig. „trø seg“, ogsaa „trøy' seg“. Dst. (Sv. Dial. trø, og trøj). — 3) v. n. trives paa et Sted, befinde sig vel ved sine Omgivelser. „Han kunn' ikke trøy' der“: han kunde ikke rigtig trives paa Stedet. Snaaen. (Jf. trøysam og Trøysfab). Bøiningen noget usikker, da Præsens ofte hedder „trøye“ (altsaa trøyer).

Trøys, f. en Skaal med en Tub el. Afløbsrende paa Siden. Sogn, Hall. Tel. Smaal. Gbr

trøysam, adj. morsom, fornøielig, lystig. Trondh. og Nordl. (meget brugl.). 3 Østerd. **trøsam**. Afsig. „traufam“, tildeels i Nouns-balen. Jf. trøya. Sv. Dial. trøsam.

Trøyskap, m. Morfskab, Fornøielse; eller egentlig: Tidssfordriv (f. trøya). Trondh. Hedder ogsaa „Trøysamheit“. 3 Stjorbalen ogsaa Trøyte, m.

trøyskleg (?), adj. fortrædelig, ærgerlig. Tel. (Linn). Naastee trøysdleg; f. traudsleg.

Trøyst, f. Trøst, Beroligelse. Alm. i en afvigende Form „Trøst“; jf. trøysta, 2. Dette Trøst forekommer ogsaa i Betydning: Tillid (G. N. traust). Saaledes „paa Mannsens Trøst“, o: i Tillid til Mandens Ærlighed. Hard. hvor det ogsaa hedder „paa Mannsens Naust“.

trøysta (1), v. a. og n. (er, e), 1) styrke, fæste, gjøre haard og fast. (Af traust). Det vaardt paa so mylet Frost, at det trøyste Bordi (o: gjorde Jorden haard). Det trøyster upp under: det stætter nedensfra, det danner en fast Grund. B. Stift. — 2) trøste sig til, vove, have Mod eller Kræfter til. Med et Verbum i Infinitiv, f. Ex. Eg trøyster ikke ganga lenger. Me trøysta ikke fara ut i Nit Storm. Eg undraft paa, um han trøyster taka det paa seg. Kan ogsaa hedde: trøysta seg til aa (med Infinitiv). Meget brugl. vest og nord i Landet. G. N. trøystast; Sv. trøsta (Ries 753).

trøysta (2), v. a. (ar), trøste, berolige, give Trøst. Participle trøystad (trøstad). Adskillig sig fra det forrige i Betydningen og tillige derved, at det mest alm. lyder som „trøsta“, ligedan som de afledede Ord: Trøstlar, trøsteleg, trøstlig og fl. (Tillempe-ninger efter Dansk).

Trøyster, m. (og n.), Styrkelse, Hærdelse (f. trøysta 1); ogsaa: Styrke, Fasthed. Berg. Stift. Ikke meget brugl.

trøysteleg, adj. trøstelig, opmuntrende. Sædvanlig „trøsteleg“, f. trøysta.

trøystug, adj. trøstlig, modig; ogsaa trøstelig. (Sædvanl. trøstug og trøstlig). Ironisk: „Han sekk mangt eit trøstigt Ord“, o: han fik høre mangen bitter Skofe.

Trøyt, m. 1) Slutning, Ende; især i et Arbeide. 3 Trøyten: i Slutningen. Hall. og fl. — 2) Travlfed, Anstrengelse for at blive færdig (jf. Traute); saaledes ogsaa om et Arbeide som varer længe, f. Ex. lang ut paa Aftenen. Mere alm. — 3) Paalæg, Tillæg til et Arbeide; noget som kræver endnu mere Anstrengelse. Naar flere Personer kappes om at løfte en Steen, kan den stærkeste endnu lægge en mindre Steen ovenpaa, og denne kaldes da Trøyten eller Trøytingsteinen. Hall.

trøyta, v. a. og n. (er, te), 1) bringe til Ende; fuldføre, slutte (især et langvarigt Arbeide). Af trjota, trauf. Me saa sjaa til aa trøyta det til kvælds. Dei hava snart trøytt det

fraa seg. B. Stift. — 2) udholde, tilbringe (en vis Tid). Trøyta Dagen ut. Cit Naar er langt aa trøyta. (Jf. trøya). Dgsaa: holde ud med noget til en Tid, eller til et vist Punkt. Naar eg trøyter Ami, kann eg og trøyta Spanni. Berg. Dstl. og fl. — 3) anstrenge, drive, holde til Arbeide. Han trøyter Jølltet for længe. Eg vil ikke trøyta Høften meir. G. N. preyta. (Jf. trøytt). Hertil trøyta seg: anstrenge sig. Trøyta seg etter notot: tragte, stræbe. (Jf. traaf, traakta). Det var det, som eg trøytt meg etter. Meget brugl. — 4) v. n. holde ud, vedblive med noget; ogsaa: blive længe paa et Sted, stunde, vente længe. Lat ogs no trøyta paa ei Stund til. Me trøytt til dejs, at han kom, o. f. v.

trøytaende, adj. i Forbind. Der ikke trøytaende lenger, o: det er ikke tjenligt at vedblive længere.

Trøyte, m. Morfskab; f. Trøyskap.

trøyten, adj. udholdende; f. trøysam.

Trøyting, f. Anstrengelse; vedholdende Stræben; ogsaa: lang Venten.

trøysam, adj. udholdende, flittig, travl. Østere trøyten. Jf. trauten.

trøytr, adj. træt, ubattet; egentlig: anstrengt indtil Udmattelse (f. trøyta, 3).

Jf. trøfad. G. N. preyttr. Som Participle ogsaa: dreven; tilbragt, tilendebragt. Østere avtrøytt.

Trøytleike, m. Træthed.

trøyttina, v. n. (ar), trættes, blive træt. (Jf. trøta). Hedder ogsaa trøyttaft.

Tu, f. Tuv. — tu (ut-or), f. ut-or.

Tua, f. Tuba og Tuoga.

Tubba, f. en Tue (= Tuba). Sogn, Hall.

Tude, m. i Forbind. „fo vaat som ein Tude“, o: ganske gennemvaad. Sdm.

Tudir, f. Tidur. — Tue, f. Tuba.

Tufs, n. Smaapluk, Kapperie; ogsaa: Armod, daarlig Tilstand. Dstl.

Tufs, m. en Stympet, Kludret; En som forsøger adskillig, men ikke udretter noget. B. Stift og fl.

tuffa, v. n. (ar), plukke, pille, ruske i noget (jf. tassa); ogsaa: kludre, forsøge noget løselig og uden Held. Berg. Trondh. Hertil Tuffing, f. Blufning o. f. v.

Tuffa, f. Pjalt, Lav; Tørreflud. Trondh. Andre St. Toffa (Toppa). Noget lignende er Tasse, Trasse; Triffa, Troffa.

tuffast, v. n. optrebles, blive forslidt eller laset. Trondh.

tuffien, adj. ubehændig, som vel forsøger men ikke udretter stort. Falder ofte sammen med tuffutt, adj. opreven, laset, noppet.

Tuft, f. Tomt, Grund hvorpaa en Bygning staar; ogsaa om Stedet hvor et Huus har staaet eller skal sættes. Nogle St. Tuft (u'), Søndre Berg. Afsig. Tyft (y'), Toft, Sdm. Trondh., Toft (o'), Nordl., Tomt (oo), Dstl. (Jf. Tøft). G. N. tuft (tuft, toft); Eng. Dial. toft; Sv. tomt.

3 Formen Tomt bruges Ordet ogsaa om et Oplagssted for Tommer, Planter og deslige. Ellers ofte om et Hjem eller Bosted. Leita upp gamla Tufster: besøge sit Fødested eller et Hjem fra forrige Tider.

tufsta, v. grundlægge; s. tyfta.

Tufste, m. Bøtte, Måse, usynlig Nabo; i Fleertal om Ellesfolk eller Underjordiske, som ogs. kaldes Tufstefolk. Nordl. Trondh. Hertil Tufstekall, m. Måse (= Tuffall). Trondh. Gbr. Afvig. Tomte, el. Tomtegubbe, Dsil., Tøstabonde, Valb. (Vang). Tufstekjerring, f. Ellekone ic.

Tugga, f. en Tugning, Mundfuld, saa meget som man kan holde i Munden. Lømmelig alm. Isl. tugga; Sv. tugga. (Til tyggja). Tata att i ei Tugga: alt i een Bid, paa een Gang.

Tugt, f. Tugt, Awe; Lømmelse.

tugta, v. a. (ar), tugte, lømme. Nogle St. rygta (tyfta). G. N. tykta, jf. Ang. tyht, tuht; Nt. Tugt.

tugrug, adj. Tugtigt; sømmelig.

Tugu, f. Loge, Tvoaga, Tøda.

Tufa (?), f. lodden Hud (= Fæld). Hall. i Formen Tufu (Bjønntufu, Ulvetufu, Purketufu). Maafee for Stofa (o'); jf. G. N. staka (støku).

tukka, v. a. røffe, flytte; s. toffa.

Tuffe, m. Mælfegreb; ogsaa en tyt Værling. Sæt. Tel. (Tuffje). Maafee for Tuffte.

Tufu, f. Tofa og Tufa.

Tul (uw), m. en Taabe, Tøse. Hard. (Tuudl). Andre St. Tyl.

tula, v. n. (ar), 1) fare taabeligt frem. Hard. (Jf. tulla). — 2) suurmule, sidde stille og døsig. Hall. Hertil tulen, adj. taus, ordnab.

Tule, m. 1) Dugling, ung Tjener; især En som vogter Fø (= Gjetargut). Nfl. — 2) en lystig, munter Karl. Tel. (Jf. Sv. ture; i Dial. tule). — 3) Hall. har Ordet en modsat Betydning, omtr. som Suurmuler, f. tula.

Tull, n. Tøserie, Fjas (= Tullefap).

Tull, m. 1) Hvirvel, Kredsgang. Ganga i Tull: gaee rundt, hvirvle. Nordl. (Jf. Tunn). — 2) en Dands; ogsaa Spil til en Dands; et lidet Musikstykke; en kort Sang ic. Tel. og fl. — 3) en Krølle, Ulbtot, Haarlos, eller noget som er sammenrullet. Dsil. og fl. — 4) en Bylt, Pakke, et sammenbundet Knippe. Dsil. — 5) en Tøse, taabelig Person; ogsaa En som har underlige Indfald eller Nykker, en Sørling, underlig Karl. Trondh. Nordl. og fl.

tulla, v. a. og n. (ar), 1) svinge, hvirvle, dreie omkring. Tulla seg: dreie sig rundt. Nordl. og fl. Hører maafee sammen med tvilla (jf. Eng. twirl; T. zwirlen). — 2) røre, mænge sammen ved en hvirvlende Bevægelse, f. Ex. i en Øryde. B. Stift.

Jf. tvilla. — 3) krølle, rulle eller vikle sammen. Gbr. Hall. og fl. Sv. Dial. tulla.

— 4) v. n. tumle sig, svinge, dansse (Jf. tunna). Tel. Hall. Dgsaa: spille el. synge som til en Dands (= hulla, fulla). Tel.

— 5) tumle omfuld, falde, vælte. Smaal. (Sv. Dial. tulla). Jf. trulla og trilla. —

6) tumle afsted, løbe blindt hen, vandre vilbt; ogsaa: bære sig taabeligt ad, have taabelige Indfald. Ganga og tulla: gaee som i Forvirring. Tulla seg hurt: forvilde sig. Berg. Trondh. Gbr. Dgsaa: suafte i Forvirring, tale vilbt, fantasere. Nordl.

Tulla, f. 1) en taabelig Kvinde. Trondh. — 2) et Faar med korte Ører (= Ruva).

Tel. — 3) Tumlesyge; s. Tullefott.

tullad, adj. tøstet, forvirret; s. tullatt. Ellers som Particp: sammenrørt; krøllet ic. see tulla.

Tullar, m. et Slags Dands. Tel.

Tullefap, m. Tøserie, Fjas, underlige Indfald; Forvirring, Grillen.

Tullefott, f. Ringsyge, en Faarsygdomb som yttres sig derved, at Dyret løber rundt i en Cirkel. Trondh. Dgsaa kaldet Tulla (Tullo), Helg., og ellers Sviva el. Svivefott (Tel.), Tunnasfykja, Willefykja og Dubbesfykja (B. Stift).

Tulling, f. Dmtumling ic. s. tulla.

Tulling, m. en Taabe, eller oftere: en underlig, lunefuld Person. Jf. Tull, 5.

tullurt, adj. 1) tøstet, taabelig, forvirret. Hedder ogsaa tullen. (Paa Edm. tullefingjen). — 2) forvirret i Hovedet, forrykt. Nordl. (tullatt). 3) Nordre Berg. tulla(d). Jf. tuslen.

Tultra, f. Pjalt, Løp. Edm. (S. Lotra).

tuma (u'), v. n. (ar), udmaale noget i Tommer; trække langsomt eller ligesom tommeviis. Hertil maafee ogsaa toma: samle, gramse. (Hall. Gbr.).

Tume (u'), m. 1) Tommelfinger paa en Haand. B. Stift, Nbg. og fl. (Nogle St. Tumme og Tomme). Ellers i en anden Form: Tumarsfinger, Edm. og fl. G. N. pumaligr; Sv. tumme, Eng. thumb, Ang. puma, Ght. dumo. — 2) Tommelfinger paa Vanter eller Handsker. Søndre Berg. Nbg. og fl. (Andre St. Tumling). — 3) en Tomme (som Maal).

Tumerot, f. den Deel af Haanden, hvorfra Tommelfingeren gaar ud. Nogle St. kaldet Gump, Jart, Jarpehold.

Tumestoff, m. Tommestof, Menmaal.

Tumetal, n. Maal efter Tommer. 3 Tume-tal: tommeviis.

tumla, v. n. (ar), tumle, svæve omkring; ogsaa falde, styrte. Jffe alm. Hertil Tumling, f. Lummel, Uro.

Tumling, m. 1, Tommestykke paa Handsker. Nordre Berg. 3) Gbr. Tumung, eller Lummung. G. N. pumlungr. See Tume.

Tumling, m. 2, en Tumling, et lidet Bæger uden Fod.

tumra, v. n. (ar), samle, gaee som i Mærke (= stumra). Gard.

tumsen, adj. 1) mut, ordknap, som ikke vil tale. Nordre Berg. — 2) forvirret i Hovedet, tosset, sjantet. Dstl. Nogle Steder **romsen**.

Tumling, m. tosset eller forvirret Person; Sjante. Dstl.

Tumung, f. Tumling.

Tun (uu), n. 1) Gaard, bebygget Sted; den Blads hvorpaa Husene staae (i Modsetning til de omliggende Marker). Berg. Stift og fl. Heim i Tunet: hjem til Husene, til selve Gaarden. Et stort Tun: en stor Samling af Huse, et Bosted med mange Huse. — 2) et Sæt af Huse til et enkelt Gaardbrug; de Bygninger som høre til en Huusholdning. Ein Gard med try Tun: en Gaard som er deelt i tre Brug, har Huse for tre Familier. Edm. Vos. (Jf. einthunt). — 3) Gaardsrum, aaben Plads som omgives af Huse. Sj. Sogn, Hall. og ellers alm. søndenfjelds i den afvigende Form: **Ton**. Ut paa Tunet, eller ut i Tunet (Ton'e): ud paa Gaardspladsen, ud af Huset. (Andre St. ut i Garden). G. N. tån: Gaard; Plads. Ang. tån: Gærde; Gaard. Eng. town: By. Jf. Mt. Tuun og L. Jaun: Gærde.

tuna (u'), v. a. (ar), strække, udspænde (= tenja). Hall. — Her mærkes et Subst.

Tuni, f. en Strækkesejl (s. Tane); ogsaa: en tynd og sei Spille. (Guldalen, Dpdal). Det sidste maaskee for Tina (i'); Jsl. hina; Treble.

Tunder (Tundr), n. Tønder, Tønderstøf; Pulver af Trøsvamp eller frønet Bark. (Forfjelligt fra Knjoff). G. N. tundr; Sv. tunder; Eng. tunder, L. Zunder. (Jf. tandra, tendra). **Tunderstokk**, m. en liden Kasse at have Tønder i. B. Stift.

[**tunera**, v. n. støie, larme, gjøre Spektakler. Ogsaa **ronera**; vel egentl. turnere.

Tunfugl, m. en Fugl som sædvanlig opholder sig ved Husene paa en Gaard; især om Staden (Esfjor).

tung, adj. 1) tung, vægtig, eller som har en vis Vægt. So tung som ein Stein, som Wly o. s. v. G. N. pungr. Kompar. tyngre, Superl. tyngst. Jf. Tyngd og tyngja. — 2) trykkende, betyngende, svær. Ei tung Byrd; ein tung Færm. Saaledes ogsaa: tunge Stakkar (Jf. Tyngsla); tunge Tap; ein tung Saktad; ei tung Sorg; ein tung Sagnad. — 3) stærk, haard, høstlig. Tung Sjo, eller Vaara: stærke Vølger. Tunge Slag, Støytar, Fall &c. Tung Svevn. Et tungt Kus (s. Kus). Ein tung Suk: et dybt Suk. Eg vilde itkje tata so tungt paa Munnen: jeg vilde ikke sige saa haarde Ord. (B. Stift). — 4) mælsom, besværlig, som kræver Anstrengelse. Ein

tung Nor. Et tungt Lat, Bert, Arbeid. Ein tung Beg, Bakke, Uppgang. Et tungt Fere. Tungtater: den tyngste Deel af et Arbeide. —

5) om Lusten: tyk, tætkhæet (tungshæet); ogsaa mørk, dunkel. Modsat lett. — 6) om Mennesker: betyngnet, som føler Tyngsel eller bevæger sig tungt; saaledes: stiv, tungførdig; døsig, dørfk; ogsaa søvnlig. Tung i Kroppen: mat, døsig. Tung paa Foten, f. tungføtt. Tung fyre Brjostet: tungbrystig. Tung i Hugen: lidet tungstidig.

Tunga, f. 1) Tunge (i en Mund). G. N. tunga. Der itkje til aa tata paa Tunga: det er ikke passende at nævne, at omtale. Det ligg fremst paa Tunga: det vil strax falde mig ind; f. Gr. om et Navn, som man vel veed, men ikke i Diebliffet kan erindre. — 2) Noget som ligner en Tunge; saaledes: en Rile eller Indfølsing i Støvler; en Viser paa en Staaevægt; en vis Deel af en Korstang (s. Styrvol), m. m. — 3) et Slags Flyndre (Pleuronectes Solea). Dstl.

Tung-alda, f. Havbølge; den høie og langsomme Vølgegang i Havsoen. Nordl. (Tung-alla). Heber ogsaa **Tungolda** (paa Ndm. Tungolla), og paa Edm. Tunghold, n. Jf. Alba.

Tun-gard, m. Gaardsrum, Blads imellem Husene paa en Gaard. Dstl. sædvanlig i Formen „Tongar“, eller Tongal (tykt L). Jf. Tun.

tungblæst, adj. tungbrystig, staaandet. Nordl. **Tunge**, m. 1) Tyngde, Vægt. (Sædvanl. Tungje). Ein Vaaga(r)-Tunge: en Tyngde omtrent som en Bog. — 2) Tyngsel, Besvær. G. N. pungi. Oftere om en Forøgelse i Tyngden, f. Gr. af noget som lægges ovenpaa. — 3) Døsigbed, Søvnighed. Sjemma ein Tunge: blive søvnlig. Jf. tyngja.

Tungeband, n. Tungebaand.

Tungemaal, n. Sprog.

Tungerot, f. Tungerod i Munden.

tungfarmad, f. tungladd.

tungførdig, adj. 1) besværlig, mælsom. (Modsat lettførdig. — 2) stiv, ubehændig i Arbeide. Bald.

tungfløyg, adj. som bevæger sig tungt el. seenfærdigt. (Egentl. tung til at flyve). Gr. og fl.

tungfør, adj. 1) tungførdig, uskiftet til raff Bevægelse. Alm. G. N. pungførr. — 2) besværlig, mælsom, f. Gr. om en Vei; ogsaa om Arbeide. — 3) tung til at føre, svær, plump.

tungføtt, adj. tungfodet, som ikke gaar hurtigt eller med Letthed.

tungggjeng, adj. tungt gaende. Hall.

Tunggods, n. tunge Varer i en Ladning; f. Gr. Salt.

tunghendt, adj. tunghændet, uskiftet til fint Arbeide; ogsaa: nævestærk, som slaar haardt, eller rammer tungt.

Tunghold, f. Lungalva.
tungbøyrd, adj. tungkør, noget dev.
tungklødd, adj. tyffklødt. Lidet brugl.
tungkøyrd (fj), adj. seensfærdig, tung til at gaae; om Heste. Dstl.
tungladd, adj. tunglakket, tungt ladet; om Fartøier. Ogsaa tunglakstød; fjeldnere **tungfarmad** og **tungfermd**.
tungleg, adj. noget tung eller besværlig.
tunglege, adv. noget haardt; ogsaa: med nogen Noie, besværligt.
Tungleike, m. en vis Grad af Tyngde.
tunglendt, adj. 1) besværlig for Færdseelen, bakket, ujævn ic. Jndh. — 2) tung til at pløie eller opdyrke. Vald. og fl.
tunglynd (=lyndt), adj. tungslindig; eller: som let bliver forstent og sørgmodig. Tel. og fl. Modsat lettilynd.
tungmjelt, adj. tung at malke (= hardmjelt). Hall.
tungnøem, adj. tungnemmet.
Tungorka, f. tungt Arbejde. Ganga paa Tungorka: have haardt Arbejde. Sogn. Dstl.
tungpløgd, adj. tung til at pløie.
Tun-gras, n. Græs som vorer i Gaardsrum. (Poa annua, og fl.).
tungrodd, adj. tung til at roe; om en Baad. Paa Edm. **tungrodd**.
tungsam, adj. besværlig, møisom; ogsaa: bedrøvelig, sørgelig.
tungsigld, adj. tungseilende, som ikke gaar let under Seil.
Tungsko, m. Hævelger, hoi Sogang. Jf. Lungalva.
tungskyd, adj. tyffskyt; morf.
tungsvær, adj. tungsvønet, som ikke er let at vække. Edm. Gbr. Ellers mere alm.
tungsvævd; i de nordlige Egne ogsaa **tungsvøvd**, **tungsvøft**. (Sv. tungsvöfd).
tungt, adv. tungt, med megen Tyngde; ogsaa: haardt, stærkt; møisomt, med Besvær. Jolla tungt; Jaa tungt; Jova tungt. Han tek det ittje tungt: han tager sig det ikke nær, gjør sig ikke stor Sorg derover. Um han stulde tentja so tungt: hvis han stulde have saa fortvølede Tanker. B. Stift.
tungvinn, adj. tung til at bruge eller besørge; ubelevet, besværlig; saaledes om en Gaard, som kræver meget Arbejde eller hvis Drift og Dyrtkning falder noget besværlig. (Modsat lettivinn). Kun tilbeels **tungvinn** (Voten og fl.); mere almindl. **tungvint** (som egentl. er Neutrum); ellers ogsaa **tungvinna**(d), el. **tungvind**, Tel., og **tungvunnen** (om Gaarde), i Nordre Berg. Jf. tungføer, som i nogle Egne er mere brugl., især om Redskaber.
tungvoren (o'), adv. noget besværlig.
tungvunnen, adj. tung til at dyrke eller holde i Drift; f. tungvinn.
Tunka, f. tynd Eng, Jordstykke med tyndt Græs. Nhl. (Egentl. Tunnka, af tunn).
Hertil Tunkabo, m. mager Engmark, Jord

med liden Græsveget. Andre St. Skriuna, Skrinne-mark.
Tun-kall, m. Nisse, Bætte som tænkes at opholde sig i en Gaard. Nhl. Andre Steder Tunvord, Gardvord, Lustekall. Jf. Luste.
Tunn, n. Hvirvel, Kredsgang. I Forbind. ganga i Tunn: gaae rundt, hvirvle, dreie sig om. Ligesaa: laupa, springa, snu seg i Tunn. B. Stift, Drk. Afvig. **Tynn**, Edm., saaledes „Haudetynn“: Hovedsvimmel. (Vel egentl. Turn; f. tunna). Andre St. Tull.
tunn, adj. 1) tynd (i Gjennefsnit), som har lidet Tværmaal. (Modsat tjukk). Her kun om flade Ting, som Skal, Skind, Klæder ic. (Jf. grunn). Nogle Steder **tynn**, Edm. og fl. G. N. punnar; Sv. tunn. — 2) tynd (med Hensyn til Mængde); tyndstaaende, utæt, spredt; f. Gr. om Skov, Græs, Haar. Jf. tynna, tynnaft. — 3) tynd (om Bædste); meget blød, flydende, rinbende; saaledes ogsaa: vandig, svag; om Drifte, f. Gr. Dl. Jf. Tynning.
tunna, v. n. (ar), svinge rundt, hvirvle, løbe om i en Cirkel. (Jf. tulla). Tunna seg: dreie sig rundt, svinge, danske. Meget brugl. i B. Stift. Nogle St. tudna (u'), paa Edm. **tynne**. Bistnok oprindelig turna (u'); jf. G. N. turna: vende om; Ang. tyrnan, Eng. turn: omdreie. — Hertil **Tunnarfnut**, m. Hvirvelvind, omhvirlende Luftstrøm. (Paa Edm. Tynnarfnut). I Nhl. Tynnefall. — **Tunnarfstjka**, f. Ringshye (= Tullesøtt). G. Tunn.
Tunna, f. 1) Tønde (Kar). Nogle Steder afvig. **Tynna**, **Tynne** (Edm. Trondh.), og **Tønna**. G. N. tunna; Sv. tunna; Eng. tun, ton. — 2) Mængde som rummes i en Tønde; et Tøndemaal (120 Potter ic.). — **Tunneband**, n. Tøndebeand.
Tunnebotn, m. Tøndebund. **Tunnefjer**, n. Kar som rummer en Tønde. **Tunnefjetel** (=kjeel), m. Kjedel af en Tøndes Størrelse. **Tunnemaal**, n. Tøndemaal.
Tunnestav, m. Tøndestaver. **Tunnetal**, n. Antal af Tønder.
Tunnbrand, n. tyndt Gladbød. Afvig. **Tunnbrød**(d), **Tynnbrød**.
tunnbygd, adj. tyndt bebygget.
Tunn-drykk, m. Svagdrifte; tyndt Dl. Nogle St. **Tunn-driffkan**, n. og **Tunn-driff**, m. I Hall. Tynning.
tunn-eggjad, adj. tynd i Eggen. Tel.
tunnfengd, adj. noget tynd eller adspredt. — **tunnfengt**, adv. tyndt, sparsomt. Smaal.
Tunnfile, m. f. Tunnrjome.
tunngrødt, adj. tyndt beboet, lidet besøkt. Modsat tettgrødt.
tunnhørd (=hørt), adj. tyndhaaret, som har tynd Haarvært.
Tunn-ida, f. Hvirvelstrøm. „Tunnia“, Sogn. Jf. tunna og Ida.

Tunning, f. Kredøgang, Omløben; f. tunna. Nogle St. Tynning.

tunnflødd, adj. tyndflødt.

tunnfløyvd, adj. fløvet i tynde Skiber.

tunnlaupen, adj. tynd, vandig, ikke rigtig sammenløben; om Mælk (tunnlaupi, f.).

Tunnleike, m. Tyndhed.

tunnlippad, adj. tyndlæbet.

tunnlodad, adj. tyndvoren, utæt; om en Kernager. Sogu (tunnloa).

Tunnrjome, m. Fløde af tynd eller noget færre Mælk. Afvig. Tunnrjome, Hall.

Tynnerjome, Edm. 3 Tel. Tunnfile, eller Tunnfile (ee), m.

tunnfaadd, adj. tyndt faaet.

tunnfætt, adj. tyndt befatt.

tunnfyad, adj. tyndfyet, letfyet.

tunnflegen (e'), adj. forthyndet ved Udhamring; egentl. smal, spinkel. Tel.

tunnflipad, adj. tyndflibt.

tunnfløg, adj. tyndt beovret med Græs; let at slaae (meie). Vofs, Sff.

tunnstavad, adj. sammensat af tynde Staver; om Kar.

tunnvaksen, adj. tyndt opvoren, utæt.

Tunnvange (gj), m. Linding, Side af Vandebenet; tildeels kun om Rummet imellem Diebrynet og Dret. Tel. Hall. Obr. Ellers afvig. **Tynnvange**, Vald., **Tunnveng**, Num., og **Tinning**, flere St. (3f. Vange). G. N. punnvangi; Ang. punvang; Nt. Dunninge.

Tunnvembe, n. den tynde eller beenløse Deel af Bugen; Rummet imellem Ribbenene og Laarene. Hall. Obr. Dret. (Andre St. Evangsida og fl.). 3f. Bomb. Isl. punvemi. (Haldorson).

tunnvidad (i'), adj. f. tunnstavad.

tunnvoren (o'), adj. noget tynd.

tunt (tunnt), adv. tyndt, sparsomt, i liden Mængde.

Tunteig (uu), m. et afgrændset Engstykke tæt ved Husene. B. Stift.

Tun-tre, n. gammelt Træ, som staar i en Gaard eller tæt ved Husene.

Tun-træel, m. en gammel Tjener; En som bliver længe og stadigt hjemme paa en Gaard. Tel.

Tunu, f. Tane og tuna.

Tunur, f. Tinar.

Tunvord, m. Nisse (= Tunkall); egentlig: Gaardens Shtysaand. Sff. i Fernen Tuunvor. (3f. Verb). Ellers om En som passer Gaarden eller er stadigt hjemme, emtr. som Tuntrel.

Tupp, m. 1) Top (f. Topp); ogsaa Fingerspids. Bufr. 2) en Hane. Dtl. (Sv. tupp). Saaledes ogsaa **Tuppa**, f. en Hene. (Egentl. den som har Top el. Kam paa Hovedet).

Tur (uu), m. 1) Bulber, Brag, vedvarende Larm. Nordre Berg. Trendh. Nordl. 3 de sydlige Egne: Dur. — 2) Leg, Stoi, ly-

stigt Liv; f. tura. — 3) Reisetour, Udflugt, kort Reise. (Meist i Byerne). Det sidste efter Fr. og Eng. tour. — Om et andet Tur see Ture.

tura, v. n. (ar), 1) bldre, brage, larme med en vedvarende eensformig Lyd; f. Gr. om en Mølle, en Føds, ogsaa om Vinden. Meget brugt i de nordlige Egne (f. Tur); i de sydlige hedder det „dura“. — 2) stoe, lege, mere sig; især for en længere Tid. Ogsaa v. a. tilbringe med Leg og Lystighed; f. Gr. tura Dagen ut; tura Jul (Sol); tura Gjestebod, el. Bryllup (o: deeltage, el. være med i Gjestebudet). Dtl. Maafsee egentl. holde ud, eller vedblive med noget. (Sv. Dial. tura: strabadsere). 3f. D. fremture; Nst. duren og türen: holde ud, efter Lat. durare.

Ture, m. en dobbelt Tap (= Toppa), eller egentl. et tapformigt Rør som omgiver en mindre Tap. Emaal. Bufr. Hedm. Nogle St. Tur. 3 Hall. er „Tur“ ogsaa en Tud paa en Kande (= Tut).

Turegast, m. en ureelig Person, en Elsker af stierende Selskab. Bufr.

Turfe, f. Trang, Behov, Fornødenhed. Hard. og fl., utalt Turt (Turrt). G. N. purft. 3f. Naudturft. Af turva, ligesom Turv og Torv.

Turfting, m. en Portion, saa meget som man behøver paa een Gang. Hall. (Turfting).

turftug, adj. trængende, som behøver noget. Tel. og fl. i Formen turftug (turftig) og nogle St. tyrftig (y'). G. N. purftug. Hertil storturftug, smaaturftug; naudturftug.

Turhylma, f. Løvhjelm.

Turhul, f. Bulber, Stoi; ogsaa: Leg, Lystighed; Gjestebud; f. tura.

Turk, m. 1) Terring, f. Gr. for Hø og Korn; ogsaa: gunstigt Veir for Terringen (= Torre). Sendensjels. Af turka. — 2) Terte, Fortørrelse; ogsaa om Terte el. Mangel paa Drikke. Alm. (Nogle Steder Tyrk, Tork). — 3) et Huus til Korn-terring; f. Turkesteva.

Turk, m. (2), f. Tyrk.

turka, v. a. (ar), 1) aftørre, gjøre fri for Væde. Turta Verdet. Turka seg: aftørre sig. Nogle Steder tyrka (y') og torka. G. N. purka; Sv. torfa. Egentl. turk-fa, af turr. — 2) bringe op af Vandet, trække op i Luften. Turka dit Garn: trække et Garn saa høit, at det kemmer op over Vandfladen. Nordl. (torka). Turta Baaten: sætte Baaden op, saa at den ikke naaer Vandet (f. turr). — 3) tilberede ved Terring. Turta Bist; t. Hø og fl. Turta Korn: tørre Kernet ved Jld, førend det bringes til Møllen. — 4) afsiife, afstryge, f. Gr. Vand, Smuds, Støv. Turta Sveiten: aftørre Svied. Turta ut: afsiife, udplette, f. Gr.

- Skrift. Derimod: turka paa, el. turka inni, o: paastryge el. indgnide noget. Saaledes ogsaa: turta i seg, o: tvinge noget i sig, æde tør og haard Mad. (Sf. terpa). — 5) v. n. blive tør (= turfast). Det turtar upp-atter: det bliver tørt igjen (efter Regn). Sv. torfa.
- Turka**, f. 1) Tørhed, Tørke. (Ejeldnere end Turf). G. N. furka; Sv. torfa. — 2) en Portion som tørres paa een Gang; en enkelt Slump af det Korn som tørres til Malning. B. Stift.
- Turkar**, m. En som arbejder med at tørre (f. Gr. Korn).
- turkast**, v. n. (ast), 1) blive tør (= torna). Turkast upp: fortørres; udtørres. — 2) plagges af Tørst eller Tørhed, lide Mangel paa Drikke eller saftig Mad.
- Turk-aar**, n. Tørkaar, Sommer med langvarig Tørke.
- Turkebummar**, m. et Slags Oldenborre; brun Tørbist. Num. Busfr.
- Turkabella**, f. Steensfve eller Blade, hvor paa Korn tørres til Malning. Ogsaa i Formen Turkarbella. Til denne Tørring kan ogsaa bruges Turkepanna, el. Turkegryta. Sf. Tusfa og Terre.
- Turkeflut**, m. Tørreflud. Østere Turkarflut.
- Turkeloft**, n. Tørreluft, Klædeloft.
- Turkesort**, f. et Slags Kvægshge.
- Turkestova** (o'), f. Tørrestue, et Huus hvori man tørrer Korn til Malning. B. Stift.
- Åsvig. Tørrstuga**, Gbr., Tørrstogo, Vald. I Sogn ogsaa talbet Turk, m. Andre Steder Badstova, Kylna, Kfona, Masje.
- Turking**, f. Tørring; Åstørring.
- Turklæde**, n. Tørklæde (= Plass). Gbr. og fl. (Turklæ'). Vel egentl. Turklæde; eller noget fremmedt. Sf. Sv. torcklåde: Tørreflud.
- turla**, v. a. frolle (= tulla). Lister.
- turna** (u'), v. n. (ar), blive tør; f. torna. Om et andet turna f. tunna.
- turr** (u'), adj. 1) tør, afstøret, fri for Både. (Modsat vaat). Åsvig. tjurr, fjurr'e, Lister, Åbg. Tel.; fjørr'e, Mandal. En anden Åsvigelse er tørr og tørr, Trondh. Dsl. G. N. hurr; Sv. torr. (Efter Goth. þaurus oprindelig þurs). Sf. terra, Tarre, torna, Torre, Tørste, Tusfc, tusna. — 2) staaende over Vandfladen, uberørt af Vand eller Vædske. (Sf. turka). Baaten stend turr, o: saa høit at den ikke berører Vandet. Fjsten laag turr i Tunna, o: uden Læge eller Både. Saaledes ogsaa: paa turr Grund, el. paa turre Vandet, o: paa det Tørre. — 3) udtørret, som ikke afgiver Vædske, f. Gr. om en Brønd eller Væf. Ogsaa: gold, som ikke malker; om en Ko. Dei hava tuo kyr, som ganga turre. — 4) indtørret, tilberedt ved Tørring; f. Gr. om Fisk, Frugt, Hø &c. (Modsat raa). Ogsaa: fortørret, gjen-
- nemtør; som om Træ og Ved. — 5) fastløs, haard; besværlig formedelst Tørhed. Turr Mat. Ei turr Bygd: en Egn, hvor der er mager Jord, eller hvor der vanker tør Kost. Et turt Vit: en Tid med Mangel paa Mælk eller Smaalvarer. — 6) om Personer: sparsom, farrig. Han er turr med deim: han giver dem lidet. Ejeldnere med Begrebet: kjedelig, eller uden Gjynd.
- Turr-aar**, n. omtr. som Turkaar.
- turrbanna**, v. n. omtr. som naadbanna. B. Stift.
- Turrbofk**, m. en Tid med tørt Veir.
- turrfengd**, adj. noget tør el. fastløs. Trondh. (turrfæng). Paa Sm. turrfængjen. „De vardt turrfængje“: der blev Mangel paa Smaalvarer.
- Turrfisk**, m. tørret Fisk. Saaledes Turrseid, f. m. Turrsild, f. og fl.
- Turrfloding**, m. Bindhygge med tætte Skyer, men uden Regn. Trondh. Nordl. Nogle St. Tørrloing.
- turrført**, adj. tør paa Fødderne.
- turrføttes**, adv. med tørre Fødder. Væsten er so liten, at ein kann ganga der turrføttes. B. Stift. G. N. hurrføttis.
- Turrhale**, f. Turrøle.
- turrbhend**, adj. tør paa Hænderne.
- Turrhøy**, n. tørt Hø. (I Modsetning til Raahøy og Saatehøy).
- Turrikaide**, m. Kulde med tør Luft. Trondh.
- turrlædd**, adj. tørklædt, ikke vaad.
- Turrlaup**, n. en forstøret Plet paa et Træ; Sted hvor Barken har været afreven. Gbr.
- turrleg**, adj. noget tør; f. Gr. om Jorden. I Åbg. fjurrleg.
- Turrløife**, m. Tørhed.
- Turrlende**, n. Landskab med tør Grund. Nogle St. Turrlenda, f. G. N. hurrlendi, n.
- turrlendt**, adj. tør i Grunden; om Marker eller Gaarde. Sv. torrländig.
- Turrtat**, m. tør Mad. (I Modsetn. til Søemad). Berg. Trondh.
- turrmanla**, v. a. nyde noget tørt uden Suul, æde tørt Brød. Busfr. og fl. — Åsvigende herfra er Turrmøyling, m. meget tør Mad. Åfj. Ligesaa: turrmølt, adj. haard til at svelge. Tel. (fjurrmølt).
- turrmøldt**, adj. om Grund som bestaar af tør Muld. Ikke alm.
- Turrnogg**, f. Tørnogg.
- Turrot** (o'), n. stærk Drivvæ (= Sjorof, Sjødrev). Nordl. Der forekommer ogsaa et Verbum „turryfa“ (ryf, rauf): drive i Luften over Vandfladen; om Søvand.
- Turrot** (o'), n. Tørraaddehed, det at Frugter forraadne efter Indhøstningen. Tel. og flere. — turroten (o'), adj. tørraadde.
- turrsam**, adj. jævnlig tør; f. Gr. om Veiret. I Åbg. fjurrsam'e.
- turrsodda**, adj. tørfoet, tør paa Fødderne.
- Turrskodda** (o'), f. tør Laage, Mængde

af tørre Dunster i Luften. Jf. *Musk*.
turrslipa, v. a. slibe uden Vand.
Turrslipjo (=sue), m. tør Sne.
Turrsumar, m. Sommer med liden Regn.
turrstímast, f. tortímast.
Turrveder (=veer), n. tørt Veir, uden Regn eller Sne.

Turrverk, m. Gigtmerter, Gigt. Ogsaa en Høvelse som ligner en Byld men ikke bryder ud.

Turrvid (=veð), m. tør Brandedev.

turrvoren (v'), adj. noget tør.

Turrvøle, m. et Træ som fortørres el. vantroives. Hall. i Formen *Torrøle*, m. og f. I Smaal. og Østerd. *Tørhale* og *Tørhala*, m. af nogle forklaret som *turrhard* (tørhaard). I Solor *Tørhaalaa*, opfattet som *turrhol* (tørhuul). I Hall. bruges desuden: *Tørøle* og m. vantreven *Skov*; *tørølen*, adj. mager, spinkel; og *Tørørling*, m. en mager Skov. Disse Former gjøre det tvivlsomt, om Ordene skulle henføres til „turr“, da de maaskee snarere grunde sig paa et gamelt *tør-ø-l*, o: vanskelig at „ale“ eller opelste. Jf. G. N. cøll (uøll).

turrøgd, adj. tør i Dinene. Halda seg *turrøgd*: afholde sig fra Graad.

Turfa (?), f. *Tusfa*. — *tursna*, f. *tusna*.

Turt, f. 1, Behov; f. *Turft*.

Turt, f. 2, en vis Fjeldplante, *Sonehus alpinus*. Deels udtalt *Turt* (u'), deels *Tort* (oo), *Tel.* *Vald.* *Trondh.* Ogsaa *Turte*, *Wos*, *Torte*, *Eff.* Mere afvig. *Turtua*, *Hard.* *Segn.* Ellers i en anden Form: *Turft* (?), *Tryst* (*Wjonnatryst*), *Edm.* (*Ev.* *Dial.* *tort*). Den oprindelige Form uvis.

turt og *turte*, f. *turva*.

Turn, f. *Tvora*. — *Turul*, f. *Dverel*.

Turv, m. Behov, Bekømt. Han jett *Turven* sin: saa meget som han behøvede. *Tel.*

turva (u'), v. a. (tagv, *turste*, *turft*), at behøve zc. Præsens mest alm. tar; sjelden tarv (*Hard.*); *Fl.* *turva*. *Imperf.* (som ogsaa kan skrives *turvte*) lyder sædvanlig *turte* (*turte*); *Supin.* *turr*. Meget brugl. i *B.* *Stift*, *Abg.* *Tel.* og *fl.* men ikke ganske alm. I *Nordl.* tildeles *tørva*. (*Jf.* *tarva*). *G. N.* *purfa* (*parf*, *purfti*); *Ang.* *purfan*. — Betydningen lidt forskjellig efter Ordets Stilling; saaledes: 1) behøve, trænge til, have Trang for. Med Objekt (især Pronomen). Han tjem til aa *turva* det: han vil nok behøve det; det bliver maaskee knapt nok for ham. Eg tarv mykt meir. Dei *turste* det alt i *Sop.* — 2) have Grund til, være befoiet til. Med et Verbum i *Inf.* f. *Gr.* Du tarv ittje *tvila*: du behøver ikke at tvivle. Han tarv vist ittje bry seg: det nytter ham vist ikke at forsøge. Dei *turste* aldri *tenstja* det, o. s. v. — 3) i *Imperf.* skulde, burde, maakte. Mest i Forbind. *turste* hava

(forfortet: *turte* ha', *turt'a*). Eg *turste* hava gjort det: det kunde behøves, at jeg havde gjort det. Du *turste* hava voret der: du skulle have været der. Eg *turste* hava bedet deg um det: jeg maa bede, eller jeg har en Trang til at bede dig om det. — Her mærkes ogsaa Ordets Brug uden Subjekt. Der ittje meir, en som hava tarv, o: mere end der behøves. *Tel.* I *B.* *Stift* med Formen *turvast* (*tarst*, *turtest*, *turft*), o: behøves. *Jf.* *Torv*, *tarvall*, *Turft*, *turftug*.

turvande, adj. 1) trængende, som behøver noget. 2) nødvendig. Sjelden.

turvast, behøves; f. *turva*.

turvelaus, adj. unødig (= *tarvlaus*). *turvelausst*, adv. uden Nødvendighed. *Tel.*

turveleg, adj. nødig, nødvendig; ogsaa: tarvelig, maadelig. Lidet brugl.

turven, adj. trængende, som behøver noget (= *turftug*). *Ryf.* og *fl.*

Turft, n. larmende Bevægelse, Støi, Uro; ogsaa *Leg*, *Uhygighed*. *B.* *Stift.* Ganga paa *Turft*: løbe efter *Leg* og *Morskab*. *Hard.* og *fl.* *Jf.* *Huft*.

Turft, m. *Varme*, *Hede*; varm *Luftstrøm*; ogsaa: *Ruus*, *Perial*. *Edm.*

turfta, v. n. (ar), rasle, larme, bevæge sig med larm (n = *tyfta*). *Jf.* *rusta*, *trufta*. Ogsaa: drive *Lusthandel* (*T. tauschen*).

turften, adj. franten, sygelig. *Segn.* (*Jf.* *huften*). I *Tel.* *turftleg*.

Turft, n. 1) *Smaaafstyler*, *Puslerie*; f. *tusla*. — 2) *smaa* *Forhandlinger* eller *Sammenkomster*. *B.* *Stift* i Formen *Turtl* (*Tultl*). Der er eit titet *Turtl* med *deim*: der er en vis *Forstaaelse* imellem dem. — 3) *Griller*, *Galsfab*. *Ryf.* (*Turtl*). *Jf.* *tuslen*.

tusla (u'), v. n. (ar), gaae sagte, skrabe frem saa smaat; ogsaa: *pusle*, *hysle* med noget. *Smaal.* og *fl.* Mest brugl. i *Berg.* *Stift* i Formen *tusla*, nogle *St.* „*tultle*“. „*Dei tultla* mæ *Helsinne*“: de ere friske og hysle med sit Arbeide. *Edm.* — *Jf.* *tutla*, v. a. som synes at adstille sig herfra.

tuslen, adj. svag, skrøbelig; ogsaa: forstyrret i Hovedet, sjantet (= *tullutt*). *Segn.* *Eff.* i Formen *tuslen*. *Jf.* *Tustl*, 3.

tusna (u'), v. n. (ar), tørres, blive noget tør (= *torna*). *Tel.* *Jarlsberg* og *fl.* *Usvig.* *fjusna*, *Abg.* *Nedenæs*. (*Jf.* *fjurr* for *turr*). Vel egentlig *tursna*. Ellers en mærkelig Form, da dette „s“ (ligesom i *Tusfa* og *Turste*) synes at hentyde paa *Grundformen* „*thurs*“, hvorefter see *turr*. (*Jf.* *terra*).

Turs, m. *Rebold*, *fabelagtigt* *Væsen*. *Jf.* *Haugturs*. Nogle *Stæber* *Tusse*; *afvig.* *Tust*, *Tel.* (*Tinn*). *G. N.* *purs*, *puss* *Fl.* *Tusar* betegner *Underjordiske* eller *Vætter* i *Almindelighed*. (*Sat.* *Nordl.* og *flere*). *Saalebes* ogsaa *Tussefolk*, og særstilt *Tussekal*, m. eller *Tussekvende*, n. (*Sat.*). *Jf.* *Tusull* og *Tysfa*. I de nord-

- lige Egne betegner „Tusfen“ ogsaa et vist Sygdomstilfælde iblandt Kærerne, med lignende Begreb som „Ridham“.
- Tussa**, f. en stor Blade af tørre Korn paa (omtr. som Turkehella). Jød. Vel egentl. **Turfa**; jf. tusna. Hertil **tusseturkad**, adj. tørret paa Blade (Helle); forskjelligt fra terreturkad; f. Terre.
- Tusfbit** (t'), n. et Slags ondartet Saar eller Byld, f. Gr. i en Finger. B. Stift, Hall, og fl.
- Tusse**, m. en Tøsse, Dumrian. Søndre Berg. Jf. Tafs og Tuful.
- Tusfelvær**, n. en vis Vært: Filtblad (Paris). Tel. Andre St. Trollbar.
- Tusfefugl**, m. Strøm-Star (= Fossefall). Sogn.
- Tusfeladd**, m. en Stympet, Tøsse. B. Stift.
- Tusflectra**, f. Marelok, Sammenfletning i Haaret. Trondh.
- Tuft** (uu), f. en Pleiel, Lærkestof. B. Stift, Hall. Obr. ogsaa Lister og fl. Nogle St.
- Tuster** (-str), Edm. G. N. pust. (Andre Navne ere Fylgel, Slegel, Sloga). Hertil **Tusta**(v)vol (v'), m. Skaflet paa en Pleiel; ogsaa kaldet Handvol (i Mobsætning til Slagvol).
- Tust**, m. 1) en liden Duff eller Haartot. Hall. (Jf. Tusta). — 2) f. Tufs.
- tusta** (uu), v. a. (ar), vikle sammen, forvikle. Mandal, Rbg.
- Tusta**, f. 1) en Klynge, Knude; ogsaa et Knippe, f. Gr. af Halm eller Vast. Mandal, Rbg. Tel. (Jøl. pusta: en Naase). — 2) et lavt Træ med en bred Top (= Kage). Tel. Nogle St. Tustf.
- tuste** (vaslede), f. tyssa.
- Tuful**, m. 1) Pusalng, Spøgelse (el. omtr. som Tufs). Smaal. — 2) en Stakkel; en liden, uanseelig Figur. Hall. Tel.
- Tufund**, n. et Antal af tusinde; ogsaa som Talord: 1000. (3 fjerde Fald lyder det tilbeels: tusende, ellers utydeligt: tufun, tus'en). G. N. püsund, f.; Ang. püsend; Øst. däsunt. Sit stort Tufund: 1200 Stykker (jf. Hundrad). — **Tufunddeild**, f. Tufunddeel. (Dgsaa Tufunddeil, eller -part, m.). **Tufundtal**, n. det Tal som betegner tusinde (i Regning); det fjerde Tal bagfra. 3 Tufundtal: tufundvilis.
- Tut** (uu), m. 1) Tud, fremstaaende Nor, f. Gr. paa en Raude. Dgsaa ellers om en udstaaende Top; spotvis: Snude, Mund. (Sv. tut). — 2) en Trompet, eller kort Luur til at blæse i. B. Stift. Nogle St. Stut.
- tuta**, v. n. (ar), 1) blæse i Horn el. Trompet (Tut). B. Stift. (3 Obr. stuta). Sv. tuta. Jf. tjota. — 2) tube, strige. Dfl. — **Tutarhorn**, n. Horn til at blæse i.
- Tuting**, f. Blæsen i Horn o. f. v.
- tutla** (u'), v. a. (ar), framme, knuge, presse imellem Hænderne. Gulbalen, Selbu. G.
- N. tutla**: puffe (?). — Om et andet tutla see tusla.
- Tutla** (u'), f. Angreb, Dyst. Edm. i Formen Tuttle (el. Tulsle). „E tof haanaa ei Tuttle“: jeg gjorde et Forsøg med ham; jeg skrubbete ham lidt. (Nest om en Frettesættelse).
- tutlen**, f. tuslen.
- tutøygd**, adj. som har meget fremstaaende Dine (= utøygd). Obr.
- Tuv**, m. Top, Knude, en noget svids Forhøining paa en Blade. B. Stift, Hall. Lyder tilbeels som Tu.
- Tuva**, f. en Tue, en liden Top paa Jorden. Nogle Steber **Tua**, **Tue**, ogsaa **Tuv** (Trondh.). G. N. púfa; Sv. tusva. En anden Form er **Tubba**. (Sogn. Hall.).
- tuva**, v. a. (ar), sætte op i en Top, gjøre høit i Midten.
- Tuvekrit**, f. gammelt Hundefarn.
- Tuvekval**, m. Hval med en Top paa Ryggen.
- Tuvmærk**, f. Jord som er fuld af Luer.
- Tuvgras**, n. tøvrende Græs; f. Lov.
- Tuvra** (u'), f. et lavt og kroget eller vantrovet Træ. Tel. (Tinn).
- tuvurt**, adj. toppet, fuld af Luer. Nogle St. tuette og tuvaatt.
- tvadda**, v. n. løbe frem og tilbage uden at udrette noget. Tel. (Naaskee tvalla).
- Tvadd**, n. Tidsspilbe, unyttig Stræben.
- Tvag**, n. 1) Vask, heft Band hvori Ulbtøi renses eller vafkes. Nordre Berg. — 2) Strabadser, Arbeide i Bæde og Uveir. Edm. — 3) Urin, Pis; af Dyr. Toten, Østerd. (Nogle St. Tvan). Jøl. pvag.
- tvaga**, v. a. og n. (ar), 1) vafke; rensel. valke Ulbtøi i varmt Band. B. Stift. Jf. twaa. — 2) strabadser, færdes i Bæde eller Uveir. Edm. og fl. Dgsaa: forslibe eller forbørse sine Klæder med Svøb og Bæde. Nordl. — 3) stalbe, pisse; om Dyr. Østerd. (Nogle St. twaue).
- Tvaging**, f. Vaskning; Strabadser.
- tvagla**, v. n. (ar), 1) søle, pladse i Bæde. Sff. — 2) nøle, spille Tid. Hall. hvor det ogsaa hedder tvasla. Jf. tvabda.
- Tvale**, m. Dvale. Hall.
- Tvang**, m. Tvang; Betvingelse. 3 B. Stift Tvaang. (Nvere Ord).
- Tvare**, m. 1) et lidet Bor (Spigerbor) med kraat omløbende skarpe Kanter; næsten ligt en Skrue. Edm. (Hertil „Snaratvare“, f. suara). — 2) en liden Raver (i sædvanlig Form); omtr. som „Rivenavar“. Nordl.
- tvarga**, v. n. traffe, strippe omkring. Edm.
- tvært**, tvært; f. tvert.
- tvasla**, v. søle, nøle; f. tvagla.
- tvau**: to (i Neutr.); f. tvo.
- twaa**, v. a. (tvær, tvo, tveget), toe, vafke, rensel med Band. Rbg. Tel. Hall. Twaa seg: vafke sig. Twaa av: aftoe, afsthyll. (Jf. twaga). Supin. lyder som tvegie (e'),

- nogle St. tvele og tviggi (twie). G. N. prø (hvæ, pó, pvegitt); Sv. två; Ang. þvean (þvó), Goth. þrahan.
- Tvaaing**, f. Vafning.
- Tvaat**, m. Vaff, Tvæt. Hall. Tel. og fl. G. N. Þrátt. Jf. Tvætte.
- Tvaattefona** (o'), f. 1) Vafferfone. 2) Strømfær (Fugl), = Fossekall; ogsaa kaldet Tvaattefjerring. Tel.
- Tvaattefopp**, m. Vaffefær.
- Tvaattevæn**, n. Vaffevand. Nbg. og flere. Ogsaa kaldet Tvaattelaug, f. Tel.
- tve**, i Sammensætning, f. tví.
- tvega**, v. n. gaæ tungt eller vakkende, som med en Byrde. Hall.
- tvegen** (e'), part. toet, vaffet; f. tvaa. Ud-talt tvegen og tveien; nogle St. tvigjen.
- Tveggjæring**, f. Tværing.
- tvei**, og **tveir**, f. tvo.
- Tveit**, f. 1) Hug, Tværhug, det Indsnit hvorved et Træ afhugges eller fældes. Smaal. Gbr. 3 Østerd. Tveer. Sv. Dial. tvæt, tveit, m. (Nies 766). — 2) en Jure, Rende, smal Fordybning i Jorden; udhugget Rende i Jis, og lignende. Valbers. Ogsaa: Spalte eller langt Indsnit i Træ (som skal fløves). Gbr. f. tveita. — 3) et smalt Mellemrum, en Græsplet imellem Stov eller Klipper (omtr. som Glenna). Hall. (Grassteit).
- Tveit**, m. 1, Spaaner, Splinter, Affald af Træ; især Huggespaaner (Stortveit). Nordl. (Sv. Dial. tveit). — Her maa ogsaa mærkes, at Tveit (m.) er et i de sydlige Egne ofte forekommende Gaardsnavn, deels enkelt som Tveit, Tveiten, el. Tveite (Dativ?), deels sammensat, som Næstveit, Bjørntveit, Breidveit, Grøntveit, Haatveit ic. Ofte skrevet Tved, Tvebt og Tvet; i G. N. þveit, þveitar. Betydningen er uvis; maa-skee snarest: en Rydning i Stoven, et Sted hvor Træer ere fældede. Jf. G. N. þveitr: Hug (?). Eng. Dial. thwaite: opryddet Skovland; og thwite: skjære (hugge); Ang. þvitan: affjære.
- Tveit**, m. 2, en Tværdriver, vrangvillig Person; ogsaa Dumrian. Edm.
- tveita**, v. a. (ar), fløve, splitte; egentl. gjøre nogle Indsnit paa Siden af en Stok som man vil fløve, for at Kløften skal gaae i lige Linie. Gbr. f. Tveit, f.
- Tveng**, m. 1) Rem, Spænderem i Sko. Bofs, Hall. G. N. þvengr. — 2) en liden Træklods hvormed Tanden i en Hovel slaæes fast. Edm. — 3) en stræbom, slittig Person. „Ein Tveng te arbeide“. Edm.
- Tvenning**, f. Tvinning.
- tver** (e'), adj. 1) but, astumpet, tvært af-skaarven (saa at Enden og Siden danne en ret Vinkel). Stolpen er tver i Toppen. Den eine Enden er tvæst, og den andre er tver. Sv. tvår. — 2) tværvendt, som vender til Siden, eller gaar lige over fra en Side til
- en anden. Et tvært Strit. Rest i Sammen-sætning som Tverstoff, Tvervegg, Tverdal ic. G. N. þverr. Jf. tvært. — 3) mod-vendt, som ligger tvært foran eller vender Siden til. No tværan Fjord: ro tvært over Fjorden. Sogn og fl. (Jf. Tverfjell, Tver-høgd). Ogsaa: hinderlig, forsinkende; saa-som om Vind og Veir. — 4) fort, hastig, pludselig; om en Bevægelse. Et tver Vending. (Sv. tvår). Jf. tværkasta, tværsmu, tvær-stadna. (Nstl.). — 5) tvær, uwillig, mod-stræbende; om Dyr og Mennesker. (G. N. þværr). Ogsaa: uvenlig, om Tale el. Svar.
- Tvera** (e'), f. 1) Tværkant, Endeflade (i Mod-sætning til Langsiden). Sv. tvåra. 2) Tværlinie, Sideretning. Roma paa Tvera: komme tvært paa Siden. B. Stift.
- Tveraa**, f. Sideslod, f. Tverelv.
- Tveraas**, m. 1) Næstyg som gaar tvært ud fra et større Bjerg. — 2) Tværbjælke.
- Tverbakke**, m. 1) en steil Bakke. 2) Bakke som vender tvært imod.
- Tverbein**, n. Tværbæin, et Slags Feil i Fodderne paa en Hest.
- tverbeint**, adj. n. skjært, forkeert, meget ubeleiligt. Smaal.
- Tverbløyg**, m. en Tværdriver, stivindet Per-son. Nstl. Egentlig Tværfile (f. Bløyg); faalebes ogsaa Tvernavar, Tverplog, Tverkjelke; altsaa: et Redskab som er umuligt, som man ikke kan udrette noget med. Ellers Tverbuff, Tverveder, Tver-tre og fl.
- Tverbrand**, m. Tværtre under Ved, som skal brændes.
- tverbratt**, adj. tvært opstigende, steil som en Bag.
- tverbrotten** (o'), adj. tvært afbrudt.
- Tverbue**, m. Gjenbo. (Forekommer i By-erne, dog libet brugl.).
- Tverbyggen** (gj), m. Tværdriver. Hall.
- tverbyggen**, adj. uwillig, modstræbende. Hall. (tverbyggen, i fl. tverbyggen).
- Tverdal**, m. Dal som gaar tvært ud fra et større Dalftrøg; Sidedal.
- tverdjun**, adj. om Grund, som gaar tvært ned, saa at der pludselig bliver meget dybt. Søndenstjelds. Andre St. værdjun.
- Tverdrivar**, m. Tværdriver.
- Tverel** (e'), m. Kærnestang, Stav med en Tværstve i Enden, hvormed Fløde kærnes til Smør. Sogn og fl. Nogle St. Tvirel (i'), Sogn, Vald. Ellers: Tvørull, Gul-dalen; Tvorel (o'), Nordl., Turnl, Drk., Tyrel (y'), Edm., Tyl (Kinne-tyl), Gbr. Ogsaa kaldet Kinnetvora (Nstl.) og Kinne-tre (Sj.). Ang. þviril (?). Sv. Dial. tyrl, törel. Jf. Jsl. þvirill (pirill) i Kær-kevasi. Det tydste Duerel (oprindeligt twirl, dwiril) svarer i Betydningen til Tvora.
- Tverelv**, f. Sideslod, Glv som kommer fra en Sidedal og løber ud i en større Glv. Gbr. og fl. 3 de sydlige Egne: Tveraa, f.

Tverfjell, n. 1) Fjeld som gaar ud fra Siden af en større Fjeldryg. — 2) Fjeldside som vender mod Enden af et Dalstrøg.

Tverfjord, m. Sidefjord, tvært udløbende Green af en Fjord.

Tverflauta, f. Tværhjalke i en Slæde. Nhl. S. Hyrning.

Tverfor (o'), f. Tværfore (i Ager).

tverfor, adj. modvillig, stivsinnet, trodsig. Sdm. Formen uffsker, da det sædvanlig hedder tverrfyre (y') med stærk Betonning paa „tver“.

Tverg, m. Buesling; f. Dverg.

Tvergard, m. Gjerde som staar paa tværs, f. Gr. i en Vandstrøm (Fissegjerde).

tvergaarnt, adj. stribt paa tværs.

Tvergota (o'), f. Bei som gaar tvært ud fra en anden Bei.

Tverhand, f. Tverhaand (= Løvd).

Tverhogg, n. Tværsnit, f. Gr. paa Enden af en Stok. — tverhoggen, adj. tvært afhugget, affumpet.

Tverhummel, f. Humul.

Tverhøgd, f. tvært liggende Forhøining, f. Gr. for Enden af et Dalstrøg.

tverka, v. n. (ar), gjøre sig tvær, yttre Modvillie. B. Stift og fl. — Forskjelligt herfra er tverkast, v. n. forvarres, forvings, aftage pludselig. Sdm. Jf. tverra.

Tverka, f. 1) Tværhed, tvær Stilling eller Retning. Nst i Forbind. „paa Tverke“, o: paa tvært, til Hinder, til Fortræd. Tel.

Dstl. — 2) Modstræben, Modvillie. Tel.

tverkasta, v. a. faste pludselig til Siden.

Tverkasta seg: hoppe til Side. Dstl.

tverken, adj. uvillig, modstræbende. Nhf. (tverken).

tverklippt, adj. tvært afflippt.

Tverfrok, m. 1) en tvær Krumning, en Vinkel. 2) en vrangvillig Person, En som man ikke kan komme til Rette med.

tvervefka, v. n. lammes af Skrak. Hall.

tvertyndt, adj. egenfindig, uvillig til at føle sig. Hall.

Tverlag, n. tvært liggende Lag; Tværplade, Bund, Hylde o. s. v. Trondh.

tverlagad, adj. hinderlig, ubeleilig; om Omstændigheder. Hall. og fl.

tverleg, adj. noget tvær, but, stump; ogsaa: hinderlig, ugunstig.

tverlynd, adj. stivsinnet, ubøielig. Tel.

Tverlægd, f. lav Flade ved Enden af en Bergryg, el. imellem to Bjerger.

Tvermaal, n. Maal paa Tykkelse el. Bredde.

Tvermole, n. ugunstig Stemning, ondt Lune. Sdm.

Tvernagle, m. Fæstepind; Lundsstikke.

Tvernavar, f. Tverbløyg.

tverra, v. n. (tverr, tvarr, tvorret), vinde ind, formindses, aftage. Det tvær i Rødingi: det svandt ind i Rødingen. Vatnet hebe tvorret. Tel. (Vinje og fl.). Ellers paa andre Steder med svag Bøining (ar).

G. N. pverra (pverr, pvarr, porrit).

tverrande, adj. aftagende. Brugt i Særdeleshed om Maanen. Tel. og tildeels paa Dstl. (Modsat vaksande).

Tverring, f. Indbinden, Aftagelse.

tverryfka, v. n. rykke stærkt og pludselig. Hall.

tverrøyna, v. n. gjøre et kraftigt Forsøg, et hastigt og voldsomt Angreb. Hall.

Tverrsadel (=sal), m. Tverrsadel.

tversett, adj. 1) sat paa tværs. 2) vrangvillig, haardnakket. Gbr.

Tverskap, m. Tværhed; Stivsin.

Tverfjella, f. Vind fra et Dalstrøg paa Siden af en Fjord. Sdm.

tverflokken (o'), adj. tvært affkaaren. Tverfurd (=fur), m. Tværsnit.

Tverfkorra, f. Sidegrube, Huulning paa Siden af et Dyb. Hall. og fl.

tverfryfka, v. a. rykke eller vende pludselig (f. fryfka). Hall.

tverfvetta, v. n. flygte pludselig. Dstl.

Tverslag, n. 1, Huggejern at udskære Falsen med. (= Slagjern). B. Stift.

Tverslag, n. 2, Krydsning i stærk Modvind. Nordl.

tverslaga, v. n. (ar), krydse i stærk Modvind, og med liben Fremgang.

Tverslaa, f. Tværslaa, Skodde.

tverslengja, v. a. omtr. som tverkasta.

tverslappa, v. a. (er, te), slippe pludselig. Hall.

tversnu, v. a. (r, dde), 1) vende paa tværs. 2) vende pludselig, tvært om. Dstl. —

tversnudd, part. fordreiet; ogsaa: vrangvillig.

Tversprang, n. Firspring (= Løisprang), tverspranga, v. n. galopere. Nhg.

tverstadna, v. n. standse pludselig. Dstl. (tverstana). Jf. braadstadna.

Tverstig, m. Sivevei, Tværvei.

Tverstraim, m. Strøm fra Siden i en Fjord; f. Gr. fra en stor Elv.

Tverstrik (i'), n. Tverstreg; Tverlinie.

tverstupa, v. n. styrte, falde ret ned. Dstl. (med Bøiningen: er, te).

tverstyggt, adj. folkefky, uventlig, bange for enhver ubekjendt Person. (Nest om Vorn). Sdm.

Tverstøyt, m. 1) noget som støder tvært imod, ligger tvært i Veien. 2) en plumy eller taffløs Person.

Tversvill, f. Grundstok i en Tvervæg.

Tversving, m. en pludselig Svingning. Dstl.

tvært, adv. 1) tvært, i korteste Linie, lige til (f. tvær). Brotna tvært av. Stupa tvært ned.

Tata tvært nedfyre: bryde over tvært, gjøre Ende paa noget med Hast, eller for Alvor.

(B. Stift). Ogsaa: pludselig, uden videre. Vænda tvært um. (Dstl.). — 2) paa tværs, fra den ene Side til den anden. No tvært pver Fjorden. Ganga tvært igenom. — 3) uheldig, til Hinder, til Uleilighed. Ganga tvært;

- laga seg tvert o. f. v. Her mærkes et Par afvigende Former. I Trondh. Stift hedder det tvært; saaledes „fertvært“ (fyre tvert), o: uafbrudt, fra den ene Ende til den anden (= andfæres). Paa enkelte St. ogsaa: kvært, saaledes „kværtivi“, o: tvært over. Ndm. (Sundalen)? I Berg. Stift tilbeels tvort (o) og tort, især i Forbind. med „hyer“, saaledes „tvorthye“, Nhl. og „torthye“, Edm., f. Gr. „ha vondt torthye se“: have ondt i Maven (egentl. tvært over sig). — En meget brugl. Sammenstilling er: paa tvert, o: paa tværs; ogsaa stærkt, uheldigt, til Fortrød. Ganga paa tvært: gaae tvært til Siden; ogsaa: gaae uheldigt, gaae imod Ens Villoe.
- tværtent** (-tent), adj. tværtandet, som har stumpede Fortænder.
- Tver-tre**, n. Tværtre, Tværtbjælke; ogsaa om noget som er til Ginder.
- tværtynnast**, v. n. (est, fest), indsvinde pludselig, blive mager paa en kort Tid. Hall.
- tværvæ**, v. a. (er, de), vrænge, omryde (f. Gr. Klæber), vende den indre Side ud. Tel. (Nt. tarven). Jf. Uttværvæ. Part. tværværd: vrængel.
- Tverveg**, m. Vel som gaar tværs over eller tvært ud-fra en anden Vel.
- Tvervegg**, m. Tvarvæg; Gavlvæg.
- tværvenda**, v. n. f. tværnu. Tvervending, f. en kort, pludselig Bending.
- Tværvind** (-ved), m. Krumninger i Nærværelse i Træ (= Andvind).
- tværvriden**, adj. meget vrangvillig; egentl. forvreden. Smaal. (-vrien).
- tvæts**, v. n. tviste, disputere. Smaal. (tvete). Naafsee for tvita.
- två**, i Sammensættn. to, to Gange, dobbelt, to paa een Gang ic. Nogle Steder tve. (Smaal.). G. N. två, Ang. två. (Jf. tvo).
- två**, interj. en Yttring af Nødbylighed (nærmest en Efterligning af den Lyd hvormed man spytter). Heraf tvåa, v. n. (ar), yttre Nødbylighed, sege „två“. I Nhl. tvåtta.
- Tvåarbeid**, f. Tvåorka.
- Tvåband**, n. et Slags Bævning. Sæt.
- Tvåbeite**, n. Kjøretøi for to jævnfædte gaaende Heste. Nhl. og fl. Nogle St. Tvebeite. — I B. Stift Tvådrætte.
- tvåbergad**, adj. dobbelt forsynet, som har dobbelt Forraad. I Hall. tvåbjerga.
- tvåbernt**, adj. som har to Bærn. Edm. Tel. (i Formen tvåbent). Lidet brugl. og helst om en Familie, f. Gr. „Der va' tvåbent“: der var fun to Bærn. Jf. einbernt.
- tvåbladad** (el. -blad), adj. tobladet.
- Tvåboge** (o), m. en dobbelt Bue. Hall. (gj).
- Tvåborn**, m. dobbelt Bund; f. Tvåstade. — tvåbornad, adj. som har to Bunde. (I Hall. tvåbotta).
- tvåbreid**, adj. som har dobbelt Bredder. G. N. tvåbreidr. (Lidet brugl.).
- tvåbrjota**, v. a. (bryt, braut), opbryde Jorden i dobbelt Blovdybde. Tel. og fl. (Andre St. arvvelta).
- Tvåbröt** (o), n. dobbelt Brud eller Dmboining; en dobbelt Fald. — tvåbröten, adj. to Gange ombrækket el. solbet; ogsaa: opbrudt i dobbelt Dybde; om Jord.
- Tvåbrunk**, n. dobbelt Brug; det at en Landmand driver to Jordbrug. Nhl.
- Tvåbrugga**, f. (?), Dobbelt-Ml. (Landsf. 629).
- Tvåbrurar** (u'), pl. m. Tvållinger. Nhl. Hard. Jød. G. N. tvåburar.
- tvåbyksa**, v. n. f. tvåspringa.
- Tvåbytte**, n. Deling i to Parter. — tvåbytt, adj. deelt i to Dele.
- Tvåbytning** (y'), m. Dunt; Kar som har Bund i begge Enden. Tel. og fl.
- Tvåbøle**, n. Gaard som er deelt i to Brug. („Tvebøle“, Smaal.). — tvåbølt, adj. deelt i to Brug, indrettet for to Huusholdninger. Trondh. og fl.
- Tvådrag**, n. Tvedrag (= Tvådrætte); egentl. Dragnig til to Sider. Edm.
- Tvådrætte**, n. 1) Dræt eller Kjøretøi for to Heste, see Tvåbeite. — 2) Tvedrag, Uenighed (= Tvådrag).
- tvådrud** (u'), adj. som har to Døre eller Udgange; om Huse. Hall.
- tvåeggjad**, adj. tveegget.
- tvåeldast**, v. n. aldes hastig i Udseende, forandres med dobbelt Hurtighed. Hall.
- tvåfald**, adj. tvefoldig; f. tvåfald.
- Tvåfare**, m. Bjalke under et Gulv (= Tilfare). Tel. (Winje).
- Tvåfaaming**, m. en Erke-Tosse. Hall.
- tvåfald**, el. tvåfaldt, adj. dobbelt, sammensat af to. Nohl. Ellers tildeels tvåfald. Tel. Hall. G. N. tvåfaldr. — En anden Form er tvåfaldad: lagt i dobbelte Følde, ombøjet to Gange.
- Tvåfelle**, n. dobbelt Paakomst; det at der bliver to Ting at udrette paa samme Tid. Hall.
- tvåfesta**, v. a. (er, e), fæste dobbelt, gjere fast paa to Sider.
- tvåfövr**, adj. dobbelt udstyret; langt stærkere end netop nødvendigt. Hall.
- tvåfött**, adj. tofodet, tobenet. Tvåfötting, m. tofodet Skabning. Sjelden, saafom i Udtrykket „ride tvåföttingen“: bruge sine egne Fødder i Stedet for Hest. Hall.
- tvågardad**, adj. om et Jordbrug, som omfatter to Gaarde. Tel. (tvågata).
- tvågild** (gj), adj. som har dobbelt Bærd, eller gjælder for to af en anden Sort. (Sjelden). Ein tvågild Uffe: en Dre som er henvend fire Aar gammel. Edm. (Nordbalen). Andre St. forblandet med tvågild.
- tvågield**, adj. som har været to Aar gold; om Kæer. Ndm. og fl.
- tvågjøngd**, f. tvålagd.
- tvågjeraft** (e'), v. n. modnes med dobbelt

Hurtighed. Hall. Jf. gjerast.
 twigjølmad, adj. afdeelt i to Num. Dydal.
 tvihakad, adj. 1) tvehaget, som har to Hæger (Kroge). — 2) som har dobbelt Hage (Hofa), det vil sige: en Hage med en liden Forbygning eller Rynke i Midten. (Berg. Stift).
 Tvihake, m. en Lænke med to Hæger (til Brug ved Lømmerdrift). Dsl.
 tvihalda, v. a. holde med begge Hænder.
 tvihelag, adj. dobbelt hellig; om en Dag som baade er Søndag og killige en af de rørlige Festsdage. Hall. og fl.
 tvihendes, adv. med begge Hænder. Tel. og fl. Nogle St. „med tvihendes Hende(r)“. Sdm.
 Tvihending, m. Redskab med et enkelt Stak for to Hænder; saaledes om en kort Lee (= Stuttery). Sogn, Hall.
 tvihermid, adj. berettet paa forskjellig Maade. Der tviherm: det fortælles paa to Maader. Sogn og fl.
 tvihjelpen, adj. omtr. som tvibergad.
 tvihugad (u'), adj. tvivlrædig, ubestemt, vaklende imellem to forskjellige Beslutninger. (Jf. Sv. tvehågsen). — Sjældnere
 Tvihug, m. Vaklen; og tvihugast, v. n. vakle i sin Beslutning
 tvihurdad, adj. om et Huus med en Dør, som bestaar af to Dele (eller Dørfløje). Hall. (tvihura).
 tvihøg, adj. som har dobbelt Høide; især om Huse paa to Stokværk (Stager). Tel. og flere. (Modsat einhøg). Hedder ogsaa tvihøgda(d), Hall. Obr.
 tvifa, v. n. (ar), være tvivlrædig, vakle imellem to Beslutninger. Fosen og flere. Sv. tvæfa.
 tvifjestað, adj. tveegget. (Landsf. 660).
 tvifloven (v'), adj. fløftet; fløvet i to; tildeels ogsaa: tvefløftet.
 tviflødd, adj. dobbelt klædt, som har to Klædninger paa sig.
 tvifloyva, v. a. løve i to Dele.
 tvifnept, adj. tofnappet, besat med Knapper i to Rader. Tel. og fl.
 tvifkrupa, f. tvifrokka.
 Tvifrok, m. en dobbelt Krog eller Hage.
 tvifrokt, adj. belet i to Kroge, eller paa to Steder. Hedder ogsaa tvifrokutt.
 tvifsam, adj. tvivlrædig; f. tvifa.
 Tvil (ii), f. (og m.), Tvivl, Usikkerhed. Det var i Tvilom: det var usikkert. Tel. (i Tvilo).
 tvila, v. n. (ar), 1) tvivle, ikke kunne troe tilfulde. Nogle Steder tvæla (ee). (Hall. og flere). Bøtningen vaklende; ofte med Imperf. tvilte, og tildeels Præs. tviler. — 2) have en vis Formodning; især: have Frygt for noget. Eg tvilar fyre det: jeg har en Mistanke, eller jeg frygter for det. Eg tvilar paa, at d'er for feint: jeg er bange for o. s. v. B. Stift og fl.
 tvilagd, adj. lagt dobbelt, sammenlagt af

to, f. Gr. om Traad. I lignende Betydn. twigjengd, eller „twigjegud“. Tel.
 tvilande, adj. 1) tvivlende. 2) i Forbind. Der ikke tvilande paa det, o: det er ikke at tvivle paa, det er sikkert.
 tvilang, adj. som har dobbelt Længde. Tel.
 tvileggja, v. a. lægge dobbelt, i to Lag.
 Tvilengd, f. dobbelt Længde. (Sjelden).
 Tvilengja, f. 1) en Ring som er usædvanlig lang. — 2) d. f. som Tvilengd. Tel.
 tvilepad (e'), adj. som har slappe Læber, saa at en Fuld eller Rynke viser sig indenfor Kanten. Hall. Hedder ogsaa tvilerra(d).
 tvilitad, eller -litt (l'), adj. tofarvet.
 tvilhoda, v. n. (ar), gjenlyde, give dobbelt Lyd (el. Echo). I Hall. tvilhøe.
 tvilla, v. a. (ar), 1) røre sammen ved en Dmbyrivling, omrøre, f. Gr. Mælk. Sogn, Hall. Num. (I Sogn udtalt tvidla, maafee for tvirla. Jf. Tverel). — 2) forvikle, slynge sammen. Tvilla seg: slaae sig i Knuder, om Traad. Hall. Jf. tulla.
 Tvilla, f. Kure paa en Traad. Hall.
 Tvillingar, f. Tvinning.
 tvillutt, adj. forviklet (= smurutt), om Traad. Hall. Hedder ogsaa tvillen.
 tvilraadug, adj. tvivlrædig.
 tvilsam, adj. 1) tvivlende, tilbøielig til at tvivle. Nogle St. oftere: tvilen. — 2) tvivlsom, usikker. Sjældnere.
 Tvilsmaal, n. 1) en tvivlsom Sag. (Lidet brugl.). 2) Tvivl, Usikkerhed; ogsaa om dunkle Formodninger; f. tvila.
 tvilurad (u'), adj. tveedeelt, som har to Dele, eller to Num. Hall.
 tvimeisla, v. a. næffe paany, el. to Gange (i Brygning). Dsl.
 Tvimenning, m. Redskab som kan bruges af to Personer; især en Hovel med Skafter paa begge Enden. (Ogsaa kaldet Tvimennings Hvyel). B. Stift.
 tvimuna (u'), v. n. (ar), komme sig hastigt; forandret med dobbelt Hurtighed. Hall.
 tvimæla, v. n. fodre to Gange om Dagen, eller give to „Maal“. Sff. (Sjelden).
 tvina, v. n. indvinde (?). I Tel. tvinna, v. a. formindste, indfoge; og tvinnast: formindstes. Jf. Sv. tvina (vinde hen); D. tvine.
 tvinga, v. a. (ar), tvinge, drive; ogsaa: plage, besvære. (Nyere Ord). Part. tvingad. — Tvingilla, f. Tvang, Drivning.
 tvingla, v. n. tumle, rave. Bald.
 Tvinging, f. Tvimming.
 tvinn, adj. egentl. dobbelt (G. N. tvennr, tvinnr), men bruges sædvanlig i Flektal (tvinne), med Betydn. to (D. tvende).
 Sirebal, Abg. Tel. (Landsf. 226). I Hall. tvenne, f. Gr. „tvenne Gøngu“: to Gange. Jf. Tvinning og Tvinning.
 tvinna, v. a. (ar), tvinde, snoe sammen (egentl. gjøre dobbelt, fordoble). Part. tvinnad. Former som „tvann“ eller

- „tvunnet“ bruges ikke af Almuen og have heller ingen Grund, da Ordet er simpelt hen afledt af tvinn (dobbelt) og altsaa ikke skal have stærk Bøining.
- Tvinne**, m. (?), Traad, eller Bøining. Tæl. (Sikkelvinnene. Landst. 11. 599). Tæl. tvinni, m.
- Tvinning**, f. 1, Tvinden; f. tvinna.
- Tvinning**, f. (?), 2, Tvedeling. Afvig.
- Tvining** og **Tvenning**. Eg skal tafa det i Tvinningom, o: i to Afdelinger, ikke alt paa een Gang. „I Tvingaa“, Mhl. Edm.
- „I Tvenning“, Hall. G. N. tvenning, f.
- Tvinning**, m. Tvilling, Barn eller Unge af en Tvillingfødsel. Mandal, Tæl. Høst i Gleertal (Tvinninglar). Andre St. Twilling (-ar). Jf. G. D. Tvinninge og Tvinninge; Eng. twin, twins (sældnere twinning); T. Twilling, forðum zwinling.
- tvinta**, v. n. (ar), rave, være nær ved at falde. Jød.
- tvinxert**, adj. to Nætter gammel; f. Er. om Jis paa Vand. Vald.
- Tvinxerting**, m. to Dage gammel Unge; især om en Kaly. Vald. Hedder ogsaa Tvonætting.
- Tviorka**, f. dobbelt Arbeide, noget som kræver dobbelt Umage. Smaal. og fl. (Tveorke). Andre Steder Tviwinna, f. og Tviarbeid, n.
- tvirpøgd**, adj. ploiet to Gange.
- tviradt**, adv. dobbelt hurtigt. Hall.
- tviraadug**, adj. vaskende, ubeflemt (omtr. som tvshugad). Rbg. (tviraag).
- Tvirel** (i), Kjenestang; f. Iverel.
- tvirensa**, v. n. (er, de), løbe i Jitrspring; f. tvispringa. Han lhg so fort, som Hesten tvirener. (B. Stift).
- tviryntja**, v. n. (-runde), give dobbelt Gjenslyd, eller gjentagne Drøn. Hall.
- tvirøda**, v. n. (er, de), tale forvirret, eller saaledes at man modtager sig selv. Østere: tvirsnakka.
- tvirømd**, adj. torummet. (Ejelden).
- tvirøyna**, v. a. (er, de), angribe dobbelt, yolbe dobbelt Besvær. Hall.
- twiser**, adj. sat i to Rader; ogsaa: dobbelt besat eller bedækket.
- twisfista**, v. a. (er, e), stifte i to Dele. — Twisfisting, f. Tvedeling.
- twisfjeste**, adj. toskafet.
- twisfjesta**, f. Tsi som er vævet med dobbelte Bævskafter (f. Skaf); Badmel. Modsat Ginfjesta.
- twiskodd** (oo), adj. dobbelt floet; forsynet med Dversto.
- twiskoren** (o'), adj. to Gange beskaaren; ogsaa: skaaren i to Stykker.
- twistrøffa**, v. n. (strøff, stroff), indsvinde hastigt, eller med dobbelt Hurtighed. Hall. (twistrøffe). Noget lignende er twistrupa, f. Er. Det twitryp i Sop: det sammenkrympes dobbelt hastigt.
- twisla**, v. n. (ar), vims fra det ene til det andet, vafle, være ustadig. Edm. Nff. (twiltle). Twisl, n. og Twisling, f. Ustadihed. Twisl, m. en ustadig Person.
- Twilidra** (-sire), f. en dobbelt Stede, Hylster med to Rum. Tæl.
- Twismide**, n. Twist, Uenighed. Hall. i Formen Twismi. Som sældnere Ord opgives: twismast, v. n. twiste, disputere; og Twisma, eller „Tveisme“, f. Bugter eller Kurver paa Traad.
- twisnakka**, f. tvirøda.
- twispenad** (=spæna), adj. som har to Batter; ogsaa om en Ko, som kun malter i to Batter. Tæl. Jf. einspenad.
- twispennes**, adv. med Fødderne imod hinanden (= andsfattes). Jndb.
- Twisprang**, n. Jitrspring, Løb hvori begge Førfødder høves samtidigt til hvert Skridt. Hedder ogsaa Twirenn, n. og Twisbyfs, n. (B. Stift). I Rbg. Tversprang.
- twispringa**, v. n. (spring, sprang), løbe i Jitrspring, galopere. Noget lignende er tvirensa, og twibysfa (B. Stift); ligesaa tverspringa (Rbg.).
- Twist** (i), f. en Feil i Bøining, et Sted hvor en Traad er afslidt eller udfalden. Hall.
- Twist**, m. Twist, Uenighed. Lidet brugt.
- twist**, adj. taus, takfuld, lidt tungstindig. Sogn (Ladvig). I Øbr. cyst. Noget lignende er fjust (tjust) eller „tjus“ i Rbg. og Tæl. G. N. twistr, ogsaa tjustr.
- Twistade**, m. dobbelt Jis; nyt Jislæg af tilfrosset Vand ovenpaa et ældre Jislæg. Nedenas og fl. (Twista). Paa Hadeland kaldet Tvestaa, ogsaa Tvebotn.
- twistekja**, v. a. (er, te), stege parviis, lægge Fladbrød-Leverne parviis paa Stegepladen (Hella). B. Stift, Øbr.
- Twistell**, n. f. Twistyr.
- Twistraum**, m. dobbelt Strøm, to modsatte Strømninger i Vandet.
- Twistyr**, n. dobbelt Sysfel, Arbeide paa to forskellige Steder. Ogsaa kaldet Twistell. Hall. og fl.
- Twistyrta** (y), f. Tvestert, Insekt med en kuffet Spids bagtil. Tæl. (Jf. Stert). Andre St. Klustetroll.
- twisynast**, v. n. (est, test), see utydeligt, saa at man forverler den ene Ting med den anden; ogsaa: see en Ting dobbelt (af Feil i Dinene). Berg. Stift, Tæl. Hall. og flere.
- twisynt**, adj. tvivlsom, tvetydig, som seer ud baade til det ene og det andet. (Lidet brugt.). G. N. twisyn(n).
- Tvitak**, n. 1, 1) dobbelt Greb; saaledes en dobbelt Tak i Spil eller Musik. Valbers. — 2) Feilgreb, Forverling; f. twitaka.
- Tvitak**, n. 2, dobbelt Tag paa et Huus.
- twitaka**, v. n. (tek, tok), samle, gribe efter flere Ting paa een Gang; ogsaa: tale stam-

- mende, gjentage og rette sine Ord. *Tel. Hall ic.*
- Tvitapp**, m. f. Toppa og Lure.
- twitaattad**, adj. dobbelt (om en Snor), bestaaende af to Traade (s. Taatt). *Afvig. twitæta* (D). *Hall. Vald.*
- twitækkja**, v. a. tække (eller dække) dobbelt. (*Jf. Twitaf*). *Part. twitækt.*
- twitenkt**, adj. = twiraadug.
- twitent** (-tennt), adj. tofandet, f. *Gr.* om Høvler.
- twitjuft**, adj. som har dobbelt Tykkelse.
- Mandal. Tel. Hall. Nogle St. twirykk.*
- Twitl** og **twitla**, f. twifla.
- twitolad**, adj. twetullet. *Tel. Hall. (Jsl. twitoladr).* *Jf. Tol. — Twitoling, m. Twetulle, Hermaphrodit. Nogle St. Twituling.*
- twitrædd**, adj. tottraadet; om Bøv, hvori Traadene ere lagte dobbelt eller parviis. *Trondh. og fl.*
- Twitvøying**, f. dobbelt Anstrengelse; et Arbeide som varer dobbelt længere end forud beregnet. *Hall.*
- Twitt** (ii), m. 1) en kort Fløite eller Pibe at blæse f. (*B. Stift*). — 2) en Fugl (uaaffee Bjerg-Finke), saa kaldet efter dens Lokkstone, som ligner Ordet Twitt. *Nogle St. Twitta* (v) fugl, ogsaa Kwittafugl, *Sdm. J. Tel. Twittaspikkje.*
- twitta** (ii), v. n. (ar), 1) sløgte med en kort eller afbrudt Lyd. — 2) sige „twi“; f. *twia. twirykkjen*, adj. twivraadig, vaklende. *Hall. twitæra*, v. n. (er, te), fortære det samme to Gange. *Egentl. fabelagtigt om visse Dyr, men ellers kun spottviis om at opprippe en afgjort Sag eller gjentage noget i Utide. Sæt. Tel. Saaleses ogsaa „triteræra“.* Det varbt baade twitært og tritært.
- Twium**, m. Halvdeel. *Hall. Formod. dannet efter Triung (Tribjung).*
- twiwelt**, adj. om Pleining, hvorved Furestrimlerne væltes til modsatte Sider. *Dstl.*
- twivenda**, v. n. (er, e), gjøre en dobbelt Vending (*Twivending*, f.); gaae to Gange til et Sted, f. *Gr.* for at hente noget, som er for meget til at medbringe paa een Gang. *Tel.*
- Twivetter** (m.), om noget som er to Aar gammelt, f. *Gr. Twivetter-Siff. Nys. (Jf. Twovetter).* *G. N. tvevætr*, adj.
- twividad** (i'), adj. bestaaende af dobbelt Træværk. *Udet brugt.*
- twivinna**, v. n. gjøre et Arbeide om igjen; især: plesie to Gange. *Smaal. (tvevinne).* *Jf. vlnna.*
- Twivinna**, f. dobbelt Arbeide (= Tvorka); ogsaa om to samtidige Arbejder. *Tel.*
- twiverrad**, adj. = twilepad. *Hall.*
- Twiværing**, m. to Aar gammelt Dyr, f. *Gr.* om Heste. *Hall. J. Sogn Tweggjæring*, som synes at høre til *G. N. tweggja*, *Genitiv af tveir* (to).
- two**, num. to (2). *J. Neutr. twau.* *Nogle Steder med en Form for hvert Kjønn; saaledes i Sæt. tvei, m. tvæ, f. twau, n. Ellers hedder Maskul. mere alm. two, tildeels to; sjeldnere twaa, Hall., og i Mhl. foraldet: tveir. (Formen two, eller twaa, har egentl. været Affus. af tvel). Femininum kun tildeels tvæ, Sæt. Vald. *Gbr.* og tvær, Hall. Vald. *Mhl.* (foraldet); ellers ligesom Maskul. (two). Derimod er Neutr. twau alm. vestenffjelds, ogsaa i Sæt. Hall. Vald. og fl., tildeels afvig. twaug, *Mhl. Gbr.* twu og tu, Vald. *Gbr. G. N. tveir, tvær, twau (Jf. Goth. twai, tvós, twa).* — Spor af et Dativ mærkes i Forbindelsen „paa tuom'aa Stade“ (o: paa to Steder). *Sdm. Af andre Forbindelser mærkes: Twau Tjug: 40. Twau Hundrad: 200. Twau Tusund: 2000. Waade two, om to Mand (eller to Kvinder), men: baade twau, om en Mand og en Kvinde. Saaleses ogsaa: two saman, og two-eine, om Mand eller Kvinder; men twau saman og twau-eine, om et Par. (Om en Form „two-samme“ s. saman. Two og two: parviis, to ad Gangen. Ei two-tri, eller ei twau-try, to eller tre Stykker. Two elder tri, er paa nogle Steder forkortet til „tultri“. *Gbr. (Eigesaa i svenske Dial.). Paa two Manns Hand: imellem to Personer. Roma i twau: blive adskilt; om to Ting hvoraf den ene er indsluttet i den anden. Etæa i twau: slaae i tu. Eigesaa: brjota, sita, riva i twau. (Kun med Begreb om to Stykker). „Hava Twaubegje“: være Hermaphrodit. *Sdm. (J. Sogn: hava Beggie).* — En anden Form „twi“ bruges kun i Sammensætning.***
- two** (væfede), f. twaa.
- Twodeild**, f. de to Trediedele af en vis Mængde. „Ein Gaang Tribjerten, aa ein Gaang Twodeild'a“. *Nordre Berg.*
- Twoga** (o'), f. Vasseklud, Bist til at sture og fylle med. *Temmelig alm. men tildeels afvig. Twogu (o'), *Tel., Twugu* og *Tuu, Dstl., Too, Namb., Twa*, tildeels i Nordl. *Jsl. hvaga* (acc. hvögu). *Sv. twaga. (Til Verbet twaa).* „Twoga“ bruges ogsaa ofte om noget som er forslidt eller meget brugt, ligesaa om en Person som slæder og slæber meget.*
- twoga** (o'), v. n. (ar), pladste, søle, strabadser. *B. Stift. Nhere Form af twaga.*
- twogeleg** (o'), adj. laset, forslidt, slet behandlet; ogsaa: uanselig, slaa. *Tel.*
- Twogestylk** (o'), m. Skavgræs (= Skjefte). *Sæt. (-stift).*
- Twomastring**, m. tomastet Fartoi.
- Twonating**, m. Hase med to Nodder. *Sdm.*
- Twonætring**, f. Twinættig.
- Tvora** (o'), f. en liden Hørestang med en Kreds af affumpede Riviste omkring Enden; brugt ved Madlavning og sædvanlig saaledes dannet at den kan omhyvres

imellem Hænderne. Alm. men tildeels afvig. **Tvoru** (o'), **Tel.**, **Tvuru**, **Hall.**, **Turu**, **Dfl.** Gulbalen; **Toro**, **Namb.** (Formen „**Tvære**“ findes ogsaa anført som norsk, men synes her at være fremmed). **Jsl.** tværa (acc. tværa); **Sv.** Dial. tværa, tvöru, tvåra ic. **Jf.** Tverel og T. Duitl. **tvorren**, part. indfunden, formindsket; see tværra. **Tel.**

tvort, f. tvert. — **Tvorul**, f. Tverel.

Tvoremning, m. Baad med to Aarepar.

Tvo-tal, n. et Total (Figuren 2).

Tvovetter, d. f. som Tvivetter. **Afvig.** **Tvovet** (e'), m. Hest som er to Aar (eller Vintre) gammel. Nordre Berg. Ligesaa „**Tvovete**“ (e'), f. for Tvovetra, om en Hoppe. **Sdm.** **Jf.** Vetrung.

Tvugu, f. Tvoga. — **Tvuru**, f. Tvora.

tvæ, f. tvo. — **tvær**, f. tvåa.

tværsak, v. n. fortværet, standses i Værten ved Tørke; om Korn. **Gbr.**

tvætta, v. a. og n. (ar), 1) tvætte, vaske; især med hed eller skarp Vædse. **Jfse** alm. (**Jf.** tvaga og Tvaatt). **G. N.** tvætta. — 2) v. n. vimse, løbe fra det ene til det andet; eller egentl. indblænde sig i mange Ting, ville være med overalt. **Saaledes** spovvits: **Tvættekopp**, m. og **Tvættekolla**, eller **Tvættebytta**, f. om en som indblander sig i uvedkommende Ting; ogsaa en Sladderhank. **B.** Stift. **Jf.** **Jsl.** tvætta: vaase.

Tvætte, n. 1) Vask (jf. Tvaatt); især om Løb eller skarp Vædse til at vaske med. — 2) Urin (= Tvag, Løb). **Sj.** **Sdm.**

Tvætting, f. Vaskning; ogsaa Travlhed med unødige Ting; f. tvætta.

Ty, n. 1) Tsi, Ting som høre med til Forsyning eller Udrustning; Gods, Reisetoi o. s. v. **G. N.** tygi (tyi, ty?). **Jf.** tya. — 2) Medfæber; tildeels ogsaa Bøhave, Gensdele. **Koyrety**, **Strivety**; **Steinty**, **Blettty**, **Sylvety**. — 3) Bævning, Stof til Klæder. **Miltty**, **Linty**, **Siltety**, m. m. (**Sv.** tyg). **Dgsaa:** Emne til et Klædningsstykke, f. **Gr.** eit Bessety, eit Svety. — 4) Stof, Materie (i tilvirket Tsi). Der godt Ty i Klædom. Der Ty som toler Skit, o. s. v. Tildeels ogsaa om Anlæg eller Sindelag (ligesom To). **Eg** saag kvat Ty, som var i honom. — 5) Art, Slægt (oftest i flet Betydning); **Selskab**, **Følge**, **Slæng**. **Fantety**, **Starvety**, **Sthggety**. **Dog** forekommer Ordet ogsaa uden nogen foragtelig Betydning; f. **Gr.** i Hard. „**Vöbn aa Ty**“ (Ungdom), „**Tauser aa Ty**“ (Tjener).

Ty, m. f. Tysdag. — **ty**, f. tyd.

tya (y), v. a. (r, bde), tilræde, ordne, sætte i Stand; bynte op, f. **Gr.** et Bærelse. **Trondh.** (Fosen). **Part.** tydd. **Oste** i Neutr. Han fæll det thtt og sttt (o: istandsfat, repareret).

tya (ty), v. n. og a. (r, bde), nytte, hjælpe,

forflaae. **Det** tyr ittje til: det bliver ikke nok, forflaar ikke. **Num.** og **fl.** ogsaa i Smaal. **G. N.** tyja (tøja, tjöa); **Sv.** tya (ty). **Hører** maaffse sammen med det forrige. **Forholdet** til „te“ og „Ty“ er dunkelt.

tyad, adj. skiftet, befaassen; ogsaa: fundet eller oplagt (f. Ty, 4). „**Eg** seer for han a tya“. **Drk.** og **fl.**

Tybast, f. Tysbast.

tyd, adj. 1) omfængelig, venlig, blid. **Berg.** **Nordl.** og **fl.** (tyd'e, ty'e, ty). **G. N.** tyd. **Oste** i Forbind. „tyd og blid“. **Dgsaa** med **Begrebet:** behagelig, tæffelig, vaffer. **Hall.** (**Jf.** tydleg, tydsleg). — 2) lind, mild, blød, eller let at behandle. **Der** so tydt og mjukt; især om Skind. **Sdm.** **Det** var ittje tyde **Spurningar:** det var meget vanskelige Spørgsmaal. **Valb.** Han er ittje tyd til aa seita med: han giver ikke lettelig tabt ic. **Dfl.** (ty). **Afvig.** „tøy“, **Hall.** (f. tøyg). **Jf.** tya og Tjod.

tyda, v. a. og n. (er, de), 1) udtyde, forklare, gjøre tydelig. **Oste** i Forbind. med „ut“ (tyda ut, og ut-tyda). **Rest** alm. tya (tye), i **Rsj.** og **Sdm.** tyde. **G. N.** tyda. **Jf.** Tjod. — 2) betyde, betegne. **Jæb.** **Lifter** og **fl.** „**Kaa** tye da“: hvad betyder det? **G. N.** tyda, tydast. — 3) gjøre fortrolig, vænne til at omgaaes. **Tyda** seg til noton: søge **Ens** Dmgang eller Vensteb. **Oftere** i Formen tydast. **Dei** tyddeft til honom: de bleve fortrolige med ham. **Dgsaa** om Dyr, ligesom hylast. **B.** Stft. **G. N.** tydast.

Tyda, f. Venlighed; ogsaa: Tæffeligbed, **Ynde**. **Hall.** i Formen Tye, Tya (f. tyd). **Andre** St. Tydstap.

tydd, part. f. tya og tyda.

tydeleg, adj. tydelig, forstaaelig. (**I** dette **Orb** ubtales „d“ overalt).

Tyding, f. Udtydning, Forklaring.

tydleg, adj. blid, venlig, omfængelig (tyd); ogsaa: behagelig, fornøielig; om Sted el. Tilstand; f. **Gr.** „**D'a** so tydle“, naar eln saar godt fylgje“. **Mhl.** Sogn, **Sj.** Dgsaa i Formen tydsleg (tydle), Sogn; tyeleg (tyle), **Gbr.** **G. N.** tydeleg: venlig.

Tyding, f. Underretning, Bæsteb om noget. **Smaal.** og **fl.**

tydsk, adj. tydsk, henhørende til Tydskland. **Sædvanlig** ubtalt „tydsk“, ligesom ogsaa „Tydskland“. **G. N.** tydseskr, tydverskr ic. **Mht.** diutisch. — **Hertil** **Tydsk**, el. **Tyds** **Kar**, m. en Tydsker. **tydsk**, v. n. (ar), tale tydsk eller bruge tydske **Orb**; ogsaa: tale uforstaaelig.

Tydstap, m. Blidbed, Venlighed, fortrolig Dmgang. **Syl.** og **fl.**

tydsleg, adj. behagelig; f. tydleg.

tye og **tyest**, f. tyda.

Tyføt, m. Brostolpe, Støtte under en Bro eller et Stillads. **Tel.** (Dunkelt **Orb**). **Andre** Stæder **Marfot**, **Marføf** og **fl.**

Thyssa, f. Tussekvinde (= Thyssa); ogsaa: Løite, Lasse. Hall.

thyssa, v. a. (er, te), lægge Grund til et Huus, afsnaale og opgrave en Byggegrund. Berg. Trondh. (Af Luft). Ufvig. tymta, eller tømte, Dtl. (af Formen Tomt).

Thyfting, f. Grundlæggelse.

Thygel, m. Løite, kort Tømme i et Vidfel. Tel. og fl. i Formen Thygel (Fl. Thyglar). G. N. tygill.

thyggja, v. a. og n. (tygg, togg, togget), tygge, knuse med Tænderne. Imperf. lyder tildeels taugg. Supin. sædvanlig toggie. G. N. tyggja (tygg, tögg, tuggit). Jf. Tugga. Thyggja upp-atter: brøvtygge; oprippe eller gjentage noget idelig. Sava noton til aa thyggja paa: at sladre om, at larme over. Thyggja Fraud, el. thyggja Mo, s. Mo, n.

Thyggjng, f. Thyngning.

thygla, v. a. (ar, te), stille, holde i Tømme, styre. (Af Thygel). Tel.

Thyfe (Thyje), eller oftere: Thyfjen, m. Fanden. Helg. (Wessén).

Thyfel, m. et Redskab at slække Værk med. Namd. (Thyfel, Thyffel). Andre St. Ryt-tel. Sv. Dial. thyfel, tiffel.

thyfja, f. thyfja. thyfjast, f. thyfjast.

Thyff, m. Fortrydelse, Uvillie, det at man finder sig fornærmet. Han fætt ein Thyff til deim: han fattede Uvillie mod dem. Berg. Stift, Hall. (G. N. pykk: Fortræd).

thyff, adj. f. thuff.

Thyffe (Thyffe), n. en tæt Skov. Tel.

thyffja, v. n. (er, te), 1, tyffes, synes, have en Fornemmelse af noget; f. Gr. Eg thyffer, at det lettnar. Sjældnere upersonligt: synes, forekomme, f. Gr. Det thytter meg vera det beste. Lyder mest alm. thyfja (y') el. thyfe, og nogle St. tikja el. tikje (i'), Sdm. Tel. Hall. og fl. Bsiningen tildeels afvigende, nemlig i Imperf. tokte (o'), Abg. og totte (o'), Søndre Berg. Num. Hall. (andre St. thyfte, tikte). Ligesaa Subin. tokte og tott (thft, tikft). G. N. pykkja (pötti, hötti), ofte pikkja (Jæl. pykja, hikja); Ung. hyncean (puhta), Goth. pugkjan (puhta); Ght. dunkjan. Jf. toffa og Tokke. — Thytja um: tyffes om, synes vel om. Thytja aat vera: tyffes ilde om noget, befinde sig ilde derved. 3 Tel. „tikjes at vera“. (Stærk Tone paa „at“ eller „aat“). Thytja langt: længe, kjede sig. Undertiden med et Subst., saaledes: Han thytter Mun i det: han finder Fornøielse deri. Eg thytte Ga-man i deim: jeg havde Fornøielse af dem. (Randf. 752). Me thytte Synd i honom, see Synd. Jf. thyffjast.

thyffja, v. n. (er, te), 2, fortryde paa noget, vrede, føle sig stødt eller fornærmet. Berg. Trondh. og flere. Sædvanlig med „paa“, sjældnere med „fyre“. Han thytte paa det. Thylt ittie paa, at eg uvoar deg. Jf. Thyff og thyffjen. 3 denne Betydning har Ordet

altid den regelrette Bsining uden nogen af de Afvigelser, som ere nævnte ved fore-gaaende Ord.

thyffjast, v. n. (est, test), tyffes om sig selv, ansee sig; f. Gr. han thyffjast vera urædd: han anser sig for at være sikker. Har samme Afvigelser som thyffja 1, og desuden ofte Sammentrækning; saaledes i Brørens (tyffjast): thyft, tikft, thyfs, thyfs, tiks. Ligesaa i Imperf. (thyffest): thyft, tottest, toft, tofs.

— Thyffjast vera: ansee sig for noget; være stolt. Thyffjast av seg sjölv: bryste sig. Hall. (tikjes 'taa se sjel); jf. othyffjast. Thyffjast til seg toma: ansee sig fortjent til Dmærksomhed, gjøre store Forbringinger. B. Stift.

Thyffje, n. 1) Thyfje, Mening, Skjøn. G. N. pykkja, f. — 2) Fortrydelse, Uvillie (= Thyff). Data til Thyffje (el. til Thyffjes): tage ilde op, fortryde paa. (Mindre brugl.). — 3) Følsomhed, Sind som let kan paavirkes. Der intje Thyffje i honor: han er ligegyldig for al Riktale; det nytter ikke at skjende paa ham. Nordre Berg.

Thyffje (2), f. Thyffe. — **Thyffjel**, f. Thyfel. **thyffjelaus**, adj. ufølsom, ligegyldig. (G. N. pykkjulauss). Ogsaa: modløs, forfagt, som giver sig tabt og laber det gaae som det kan. (Omtr. som hugstolen). Nordre Berg.

Thyffjeløysa, f. Ufølsomhed, Ligegyldighed; ogsaa: Modløshed, Sløvhed, Mangel paa Drift til at foretage sig noget.

Thyffjemun (u'), m. en Grund til Fortrydelse, noget som stemmer En til Uvillie. Nj.

thyffjen, adj. 1) følsom, purrelig (thyffjesam). 2) fortrydelig, vred, opdragt. Berg. Trondh. Nordl. ogsaa Gbr. og fl.

thyffjesam, adj. purrelig, utaalmodig, som let bliver fornærmet.

thyfta (tugte), f. tugta.

Tyl, m. Taabe, Fjog, ubetænksom Person. Sj. Sdm. 3 Hard. Tul.

Tyl, Kjernefang, f. Tverel.

tyld, f. tilb. — **Tyle**, f. Tise.

tylen, adj. taabelig (s. Tyl).

Tylst, f. en Thylt, et Antal af tolv Stykker.

Mest alm. ubtalt Tylt (y'); nogle Steder Tolt (Tolft), Jndh. G. N. tylt; Sv. tolst. — Om smaa Ting, f. Gr. Knapper, bruges oftere det fremmede Ord „Dusing“.

tylla, v. n. (er, te), forslaae, strække til. Det thyller til, el. det thyller so til: det gaar an, det slaar nogenlunde til. Tel. Hall. 3f. thylta og tyla.

tylnast (y'), v. n. vore og trives godt; om Kreature. Sdm. Vel egentl. tilnast; see tilast.

tylta (y'), v. n. (ar), 1) træde let, gaae som paa Tærne. Siredal. (Lyder ogsaa som telta). 3f. tytta. G. N. tyllast. — 2) blive nok (omtr. som tylla). Det tylltar tii; om noget som hjælper til at fylde et Rum eller et Tal. Tel. (Winje).

Tympa, f. Vallie, Vandkar (omtrent som Stempa eller Stamp). Schl.

rymsa, v. n. (ar), tale langsomt og sam-
lende. Sdm. Jf. tamsa.

rymta, v. n. (ar), gjætte paa noget, nævne
med Uvisshed, hmyte om. Dei tynpta paa honom:
man gjætter paa ham, hmyter om at han
skal være Dphavsmanden. Tel. Hall. I
Valders hedder det rynta, hvortil ogsaa
et Subst. Tynt, m. en svag Mistanke, en
løs Formodning. (Dunkelt). Jf. hmyta.

tynta, v. a. (er, te), 1) skade, fordærve; for-
ringe, skjæmme. Nordre Berg. Ofte med
„nt“. Dei hadde tynt det ut. Dgfsaa: behandle
ilde, forillde; plage, f. Gr. en Hest. Smaal.
og fl. Andre St. tjona (af Tjon). — 2)
obelægge, tilintetgjøre; saaledes ogsaa:
dræbe, f. Gr. Kovdyr. Rbg. Tel. Dstl.
Trondh. Nordl. (Derimod ikke i B. Stift,
uden i Forbind. tyna seg: forkorte sit Liv.
Nhl.). Dei hadde jo nær tynt honom: de havde
nær dræbt ham. — 3) spille, tabe; miste
ved Uagtsomhed eller Glemsel. Søndre
Berg. Sogn, Hall. Eg tynte det burt: det
kom bort for mig. (Mogle St. „tyna vekt“;
i Sogn „tyna kos“). Jf. kasta burt. G. N.
tyna. Imperf. hedder tildeels tynde, og
Part. tynd (hy), dog mest alm. tynt.

tyntast, v. n. (est, test), tage Skade, fordær-
ves; f. Gr. om Madvarer. Det tyntest ut, el.
tynest burt. Sdm. og fl.

Tyne, n. 1, 1) Fordærvelse, Skade. Lidet
brugl. see Tjon. — 2) Feil, Lyde, noget
som skjæmmer eller forringer en Ting.
Sdm. Trondh.

Tyne, n. 2, Bandhuus, Privet. Nhl. (Haus).
Af Tun (Gaardsrum).

Tyngd, f. 1) Tyngde, Vægt. (Af tung).
Mogle St. Tyngn. (Nordl.). Jf. Tunge.
— 2) Betyngelse, Tyngsel, Plage. Min-
dre brugl. G. N. tyngd. — 3) den største
Deel af en vis Mængde. Me hava fenget
Tyngdi utav det, o: det meste deraf. (Tildeels
i B. Stift). Dgfsaa: en stor Maafe eller
Mængde, saasom af Fisk i Søen. Silde-
tyngdi sig inn imot Landet. Der meste Tyngdi
junnanslyre, o. f. v.

tyngja, v. a. (er, de), 1) tyngde, gjøre tung;
ogfsaa nedtrykke ved Tyngde. G. N. tyngja.
Tyngja paa, el. t. ned-pver: trykke paa, lægge
en Vægt eller Tyngde ovenpaa. — 2) be-
tynde, besvære, plage; ogsaa: lægge En
noget til Last. Dei vilja altid tyngja paa ho-
nom: de have altid lyst til at sværte ham,
at sige noget ondt om ham. (B. Stift). —
3) v. n. betynges af Søvn, blive søvnig.
Sdm. og fl. Eg var so trøytt, at det var itkje
fritt, at eg tyngde. (Dyrindellig: det tyngde
meg). Sv. tynga. — Particel tyngd: be-
tyngt o. f. v. — Reflexiv: tyngjast, blive
tung, el. tyngre; ogsaa: blive mere tung-
færdig til Bevægelse, saasom om gamle
Folk, ligesaa om en frugtsommelig Kone.

Tyngje, n. en Betyngelse; Forøvelse i Væg-
ten; ogsaa om Søvnighed. Lidet brugl.

Tyngjestein, m. Steen som paalægges for
at trykke noget sammen.

Tyngsla, f. 1) Betyngelse, Forøvelse i Tyngde
eller Vægt. Dgfsaa brugt i Formen Tyngsl,
og tildeels Tyngsel, m. — 2) Byrde,
Paalæg; store Afgifter, saasom af et Jord-
brug. Ofte i Fleertal, f. Gr. Stattar og
Tyngstor. — 3) Tunghed i Legemet, Mat-
hed, Døsigbed. Sjeldnere om Tunghed i
Sinnet.

Tyning, f. Fordærvelse; f. tyna.

Tynna, m. Løt, Gods (= Ty). Fosen. Mest
i Fleertal (Tyningar). Vel egentl. Udrust-
ning, af tya, v. Ellers i fremmede Former
som Tyras og Tyri, n.

Tynjul (?), m. Fakkell, Blus (= Kyndel).
Nømmerige.

Tynn, f. Tunn. — tynn, adj. f. tunn.

Tynna, f. f. Tunna. tynna, v. f. tunna.

tyinna, v. a. (er, te), fortynde, gjøre tyndere
(af tunn). G. N. tyinna. Tyinna ein Tjaa:
skærpe en Lee ved en vis Udhamring i
Eggen. Tel. Tyinna Stogen: fortynde en tæt
Skov ved at fælde enkelte Træer. — Par-
ticel tynnt (tynt): fortyndet.

tynnast, v. n. (est, test), fortyndes, blive
tyndere; aftage i Mængde eller Tæthed,
saae mindre tæt, f. Gr. om en Skov.

Tynnekall, m. f. under tunna, v.

Tynner, Tjerner; f. Tyrner.

Tynning, f. Fortyndelse; f. tyinna. — Om
et andet Tynning f. Tunning.

Tynning, m. tyndt Bl, Svagdrifke. Hall.

Tynska (eller Tynnska), f. 1) den tyndeste
Deel af en Hud eller et Skind. Hall. —
2) nattegammel Mælk (= Rennemjøl).
Tel.

tynska, v. a. (ar), gjøre tynd; ogsaa til-
spidse, skærpe. Valders.

Tynsla (hy), f. Fordærvelse, Spilde; Skade
f. Gr. paa Madvarer. (Af tyna og tynast).
Nordre Berg.

Tynsla (y), el. Tynnsla, f. Fortyndelse.
— Tynslsljaa, m. Lee som er stærket
ved Udhamring (f. tyinna). Tel.

Tynt, og **tynta**, f. tymta.

tynt (hy), part. fordærvet; udskjæmt ic. f.
tyna. — Derimod tynnt: fortyndet.

Typleband (y), n. Baand omkring en Haar-
top. Sæt.

typpa, v. a. (er, te), toppe, tilspidse, sætte
op i Form af en Top. Tel. (G. N. typpa).
Andre St. toppa.

tyra (y), v. n. (ar), tønde, gjøre Ild op.
Lister. Vel egentl. brænde „Tyre“.

Tyre (y), n. fedt Træ, Fyrreved (som inde-
holder Harpiz eller Tjarestof. (Beslagtet
med Tjera). Mandal, Rbg. Tel. Dstl.
(Andre St. Spise-tre). Dgfsaa i en anden
Form: Tyrve (y), n. Tjareved, Fyrreved
hvoraf man udbrænder Tjere. Schl. (Kvind-

herred). *G. N.* tyri og tyri. *Sv.* tyre (Riek 769). — Hertil Tyrebrand, m. Tyrelaag, f. eller Tyrerot, f. en Stamme eller Rod som indeholder Bjæreb. — Tyreflis, f. eller Tyrespon, m. Stkke af fedt Træ til at tænde eller lyse med. (Jf. Spis). — Tyrelysa, f. Spaan eller Fakkell at lyse med. *Bufr.* Tyreskunda, f. omtr. d. samme. *Tel.* Tyrevase (=vasa), m. en stor Fakkell af Tyrespaaner. *Smaal.*

Tyrel (y), Kjernefang; f. Tverel.
Tyrihjel, f. Torhjel.
Tyrk, m. en Tyrk; ogsaa en Tyran, el. En som indgyder Skat. Hedder paa mange Steder *Turk*. *Sv.* turk, *Ital.* turco.
tyrma (y), v. n. (er, de), fare sagte eller mageligt frem, give Tid, spare Kræfterne. *Sæt.* (Bygland). *G. N.* pyrma: spare, skaae.
Tyrner (y), m. Tjørn, Tornebusk, Hybentra (= Torn, Klunger). *Rbg.* og *Tel.* i Formen Tynner; ellers Tydner, Hall, Tydne, *Vald.* *G. N.* pyrmir; *Sv.* törne (n.).
tyrst (y), adj. tørstig. *West alm.* tyrst. *G. N.* pyrstr. (Forfjelligt fra torstug).
tyrsta (y), v. n. (er, e), tørste, lide af Tørst. *Syber* som tyrsta, men bruges lidet.
tyrtig, f. turstug.
tyrva (y), v. a. (er, de), tilbæke eller belægge med Græstov (Gronsvær). *G. N.* tyrfa. *Alf Torv.* (En besynderlig Afvigelse er „dyrve“ i Sætersb.). — *Part.* tyrvd: dækket med Tørv.
tyrsam, adj. slink, omhyggelig for at holde sine Ting i Orden. (*Alf tya*). *Judh.*

Tysbaf (hy), m. Kjalderhals (Træ), *Daphne Mezereum*. *Smaal.* *Bufr.* *Ufvg.* Tybaf, *Vald.*, *Rjusbaf* (*Jusbaf*) og *Rjukbafs*, *Gbr.* Dgsaa kaldet Tyvid (*Tyvi*), *Tel.*, *Tived*, *Hølg.* *Sv.* tibast (*tusbast*, *tivelbast*); *L.* Seibelbast, fordm. zidelbast.
Tysdag, m. Tirsdag, tredje Dag i Ugen. *Ratti* til Tysdags: Matten imellem Mandag og Tirsdag. *G. N.* tysdag; af *Gudenavnet Tyr* (*Ty*). *Jf.* *Eng.* tuesday, *Ang.* tivedag, *Ght.* ziestag. Til *Naynet Ty* hører vel ogsaa det ovennævnte Tysbaf og maaskee enkelte Stedsnavne, som Tysnes, hvilket dog synes tvivlsomt.

tytja (y), v. n. (tys, tuste, tust), 1) rasle, give en lyd, som naar smaa Dyr løbe igjennem Krat eller Græs. *Hard.* *Hall.* og *fl.* Eg høyrer notot, som tys hurt i Stogen. Det var so fullt av Mus, at det tuste i Natren. *G. N.* pysja: storme frem. *Jf.* tussa, ruffa, tryssa. — 2) syale, arbejde, være i Bevægelse. *Rhl.* og *fl.* *Jf.* tusla.
Tytja, f. Ellefene, Tussekvinde, eller deslige. *Vofs.* *Jf.* Tyssa.
Tytl (hy), m. en Voie i Form af en Duff eller liden Tønde. *Nordl.* Paa *Sdm.* kaldet Tyfledubf, n. (Tyff er ellers det samme som Tydff).

Tyfs (y), n. (?), Strenge-Lang (= Mar-taun). *Ryf.*
tyft, f. tyft og tyrst.
tyt, mumler o. f. v. see tjota.
Tyt (y), m. Sufen, Støi (= Tot). *Sæt.* og *fl.* *G. N.* pytr.
tyta, v. n. (er, ie), udsæde, yngle frem; om Gæst eller Budske. *B.* Stift og *fl.* Maaskee egentl. stikke frem. (*Jf.* *Tut*). I det Sendensfeldske har det imidlertid oftest en anden Bøining, nemlig: tyt, taut, tote(t), og falder saaledes sammen med tjota.
Tyta, f. 1) en liden Knort, en fremstaaende Knude, saasom paa Hud eller Skind. *Nordl.* Maaskee af *Tut*. (*Jf.* *Taata*). — 2) en Kjerter i Steen, en liden haard Knude i en blødere Steenart, f. *Gr.* i Møllestene. *Berg.* *Trondh.* *Nordl.* (*Jf.* *Titel*). — 3) *Tyttebær*, f. sølg.
Tyrebær, n. *Tyttebær* (*Vaccinium Vitis idæa*). *Alm.* *Nogle St.* ogsaa: *Tyta* (t), *Rdm.* *Sdm.*, og *Tyring*, m. *Gbr.* I *Judh.* *Tyrbær* (*Tytbær*). — Hertil *Tyrebær*-Kongul (=faangel), m. *Tyttebær*-Klase. *Tyrebær*-lyng, n. *Tyttebær*-busk. (*Nogle Steder* *Tytelyng*, eller *Tytlyng*). *Tyrebær*-sæft, f. udpresset Sæft af *Tyttebær*.
Tyrefar, n. de Furer eller Striber, som efterhaanden danne sig i en Møllesteen ved Kjerternes Gnidning. *B.* Stift. *Tata* seg eit nytt Tyrefar: komme i en ny Gang; figur- lig: begynde en ny Levemaade, forandre sin Opførelse.
Tyrel, m. (*fl.* *Tytlar*), Tøddel, *Brik*; Skille- tegn i Skrift. *Smaal.* og flere. *Jf.* *Jsl.* titull, *Eng.* tittle, *Holl.* tittel. Dog synes Ordet snarere at høre sammen med *Tyta*.
tyrelaus, adj. fri for Kjerter; om Steen.
Tyring, m. f. *Tyttebær*.
tytta (y), v. n. (er, e), berøre noget løse- ligt; gaae saaledes at man kun berører Grunden med en Deel af Fodsaalen. *B.* Stift. D'er so bratt, at d'er knapt ein fær tytta paa med Taanom (holde sig fast med Tærne). *Tytta* paa Foten: træde sagte eller forsigtigt, som med en syg Fod. *Jf.* *tylta* og *tæpa*.
Tytta (y), f. et Kvindemenneske. I *Sæt.* *Tytta* og *Titta* (t), om et lidet Pigebarn; maaskee et Kjøleord for „Syster“. *Nor-* densfelds *Tytta* og *Totta*, deels om en fremmed Kvinde (*Jf.* *Tota*), deels om En, som gjør nogen Opfigt; saaledes ogsaa om Dyr af Hunkønnet ligesom *Kjella*, *Megga*, *Rugga* og *fl.* *Sv.* *Dial.* *tytta*: Møster ic. (*Riek* 770).
tytt, adj. jævnt, fuld af Kjerter eller Knorter; f. *Tyta*.
tyve (y), *Forfortn.* af „ut hver“. *Tyvid*, eller *Tyved*, f. *Tysbaf*.
Tyvær, f. *Tyvæver*.
Tæ (Tær), f. *Taa*. — *tæ*, f. *taka*.
tæ, og *tæa*, v. f. *tæja*.
tædd, opslidt, optrevlet; f. *tæja*.

Tæst, f. Tæst. tæste, f. tæsta.

Tægd, f. Fornoielse, Behag. Dags Tægd av notot: have Fornoielse. Tel. Dgsaa: Tilfredshed med et Tilbud, det at man tager til Takke med hvad man faar. Nhl. (her udtalt Tægd). Isl. pægd: Gunst. G. N. pægr: behagelig (til pigge: modtage).

tægd, part. tilfredsstillet, f. tægja.

tægda, v. a. (ar), modtage villig, tage til Takke med. Nhl. (teгда).

tægdig, adj. onskelig, velkommen, som man modtager med Fornoielse. Nhl. (tegdig).

Tægebær, f. Taagebær.

Tæger, pl. Rødder, f. Taag.

tægja, v. a. (er, de), stille tilfreds, berolige, forløse. Tel. (Winje), i Formen tæje (tægje), men Imperf. tægde. Particip tægd: beroliget. G. N. pægja: gjøre behagelig. — Om et andet tægja, f. tæja (og telgja).

Tægja, f. 1) en Siefkurf, Sie hvori man stiller Ost fra Ballen; sædvanlig stættet af Kviste eller Trerødder (altsaa af Taag). Tel. Nhl. og flere. I Sogn udtalt som "Teia". — 2) en stor Gæffe at lægge Fladbrød i; en Brodfurv. Sæt. Dgsaa kaldet Braudtægja.

Tægje, n. en Hob eller Kreds af Tævler, f. Gr. om Hoden af et Tra. Tel. (Winje). Af Taag.

tægleg, adj. behagelig, tæffelig, vaffer; ogsaa: venlig, artig, god at omgaaes med. Tel. G. N. pægilegr, pægr. Jf. tægja og Tægd.

tægt, f. tæja, tægja og telgja.

tæja, v. a. (r, dde), tæse, optrevle, opløse sammenflettede Klynger, f. Gr. i Uld. Søndre Berg., oftere med Inf. tæa, el. tæ. (Prof. tær). I Nordre Berg. har det derimod Veiningen: tæje, tægde, tægt, og er altsaa overgaaet til tægja. I Gbr. tøyje (f. tøygja). I Nordl. i en anden Form: tæa (r, dde). Isl. tæja (tæ, tådi). Goth. tahjan: rive. Particip tædd (n. tætt), afvig. tægd og taadd, o: optrevlet. — Om et andet tæja, f. tøja, tægja, telgja.

Tæjing, f. Dypplukning, Dypstien. Nogle St. Tæjing; i Nordl. Tæaing.

tæk (tager), f. taka.

Tæk, f. Tel. — Tæla, f. Tæle.

Tæming, f. Teming. tæmjja, f. temja.

tændra, f. tundra. tænjja, f. tenja.

tæpa, v. n. (er, te), røre let eller sagte ved noget; ifær om at træde sagte eller forsigtigt, som med en syg Fod. (Jf. tytta). Foten var jo saar, at eg kunde mest ifte tæpa paa honom. Nordl. ogfsaa Gbr. Hall. og flere. Isl. tæpta; jf. G. N. tæpt: knap, neppe.

Tæpe, n. 1, en liden Ringest, ubetydelig Ring (omtrent som Næmme eller Naam). Gbr.

Tæpe, n. 2, et Tæppe, et Dækken. Valders. G. N. tepet (tæpid) af Lat. tapetum.

tæra (1), v. a. og n. (er, de), 1) fælde

Tærer (= taarast). Tel. (Winje). — 2) klare, halde Bandet af (noget som er udblødt eller kogt, f. Gr. Jiff). Lister, Mandal, Rbg. — 3) v. n. straae frem, rinde op; om Solen. Næfærell. (Hertil Soltæring). Er maafsee et andet Ord; ialfald synes noget at mangle imellem disse Betædninger. Jf. tærug og Isl. tær(r): reen, klar.

tæra (2), v. a. (r, de), 1) tære, opløse, æde sig ind i; f. Gr. om Kust. Jf. Goth. tairan: rive; Eng. tear; T. zehren: forgnave. — 2) svække, afkræfte, angribe langsomt. Jf. tærfa (tæfa). — 3) fortære, forbruge, nyde til Ophold. Kroppen tenar, og Kroppen tærer. (Drdsprog). Dgsaa: dste, taale, finde sig i (noget ubehageligt). Han sett tæra det: han maatte taale det (f. Gr. en bitter Bebreidelse). Sv. Dial. tæra. — Particip tærd (ofte: tært). Næfæ. tæraft: hentæres, indvisne.

Tære, n. en Smule, liden Deel. Sogn, Nhl. Gbr. Nys. Sætje Tære: ifke det allermindste. (Jf. Tær: Tævle). Nvbig. Tere og Ter (ee), Lister, Mandal.

Tærepengar, pl. Tærepenge.

Tæring, f. 1) Tæring, Hentærelse; ogsaa Krafstabe. — 2) Fortæring, Underholdning. — 3) = Soltæring, m. m. see tæra.

Tærrer, f. Tærrer. — tærfa, f. tæfa.

tærug, adj. 1) kraftig, stærk, udholdende; f. Gr. om en Hest. Smaal. (tærau). — 2) net, flin, kunstig; tildeels ogsaa: besynnerlig, suurrig. Hall. (tærig).

tæsa, v. a. (er, te), 1) rive, plukke, opslide (ligesom tæja og taa). Tilbeels ved Bergen. Sv. Dial. tæsa, tæsa; jf. Eng. tease, Ang. tesian. — 2) om Veitret: tse, tære paa Sneen. Jndh. (Snaaafen). Falder nær sammen med tæra, men synes hellere at høre til tøya (Taa, taana). Paa Sdm. siges tærfa (ar) om at svække eller angribe haardt.

Tæsa, f. Tæffel. Hall. og fl.

Tæsevind, m. Wind med mild Lust og Tøveir. Jndh. (Tæsvinn), f. tæsa. Saaledes ogsaa Tæseveder (Tæseveir), n. Tøveir. Jf. Tøyr.

Tæst, f. Fornemmelse ic. f. Tæst.

tætta, v. a. indflette, sammenslette (af Tæatt).

Nhl. — Tætter, pl. f. Tæatt.

Tæv, Lugt o. f. v., see Tæv.

Tæva, f. Tisse (= Tis, Biffja). Lidet brugt. Nt. Tæve, Holl. teef.

Tø (Tør), f. Tø. f. — Tøa, f. Tøda.

Tøda, f. 1) Gjødningsstof, eller gjøbende Vædse i Jorden. (Gentl. Tada; f. Tad og tedja). Paa Tøda i Jorden: gjøre Jorden fed eller frugtbar. Paa Sdm. Tode (o'); nogle St. Tøa (o') og Tøa. — 2) gjødet Jord; fed og græsrig Eng i Nærheden af Husene. Brugt i Formen Tøa (o'), Ehl., Tøa, Jød. Tøo og Tøo, Vald.,

Tuu og **Tugu**, Hadeland. G. N. tada, acc. tödu. — 3) Hø af gjødet Eng (Isl. tada); især: Gfiergræs, nyvoret Græs efter Høslætt (= Haa, Nyføde). Jød. Nebenæs og fl. i Formen **Tosa**. — Paa Edm. bruges Tode (o') ogsaa spottvis om Prunk og Pralerie, eller noget som Folk gjøre for meget Væsen af. Saaledes ogsaa et Verbum **toda** (o'): prale, gjøre meget Væsen af noget. I Nys. **tosa**: vovle, stubre.

Todehøy, n. Hø af gjødet Eng; stort og tætvoret Græs. (Tilbeels ogsaa: Gfster-græs). Ogsaa kaldet **Todefoder**. „Tø-foor“, Balbers. Sv. Dial. tabuhö.

Tødemarck, f. gjødet eller meget græsrig Eng. Ogsaa kaldet **Tøde-eng**; afvigende **Toeng**, **Tooeng**, Valb. **Todeng** (o'), Edm. Jf. Tadsig.

Tødur og **Tødor**, f. Tidur.

Tøeng, f. Tødemarf.

tøk, adj. 1) passende til at tage eller modtage, farvig til Afhentelse; f. Ex. om Dyrs Unger, naar de ere blevne saa store at man kan tage dem bort fra Moderen. B. Skift. G. N. tøk. (Af taka, tok). — 2) tagende. I Sammensætning som: greid-tøk, vistøk, hardtøk, smaatøk, stortøk. — 3) nem, raff til at lære eller fatte noget. Trondh.

Tøte (el. Tøfje), n. 1) Tøgen, det at man tager noget. Nest i Sammensætn. som Landtøfje, Silbtøfje; Kiltøfje, Gttertøfje. Jf. Framtøfje. — 2) et Forsøg, Ulgreb; Kamp, Dyst. Dei toto eit Tøfje til aa tvetta. Ogsaa et Ulgreb af en Sygdom (= Lak, Rid). Nordre Berg. — 3) noget som man bruger eller griber til. Sjelden. Jf. Drdtøfje. G. N. tøkki.

tøkleg, adj. 1) nyttig, bekvem, god at gribe til. Tel. Østere tøkjeleg. I Hall. tøkflen (tøkleggen?). G. N. tøkilegr. — 2) dygtig, som tager alvorlig fat; ogsaa: hjælpesom, gavmild. Tel.

tøla, v. n. (er, te), 1) stunde, skride frem; om Liden. Det tøler mot kvelden. Hard. Ogsaa: være nærved, eller omtrent nok (?). Det tøler til: det gaar an. Nys. (Jf. tylla). — 2) tøve, bie en Stund. Du maa tøla litt til. Hard. Nyl. Sogn. Andre Steder tøvra.

Tøla, f. 1. Samling af Medstaber el. Smaa-ting som man gjemmer til Brug. Kun brugt i Fleertal **Tølor**: **Tølu**, Hall. **Tøle(r)**, Berg. Trondh., **Tøla(r)**, Nordl. Nysig. **Tølaar** (o'), Helg. Eg skal leita i Tøloom minom, o: i mit Tøi, eller: i mine Gjemmer. (Paa Edm. „i Tølaa minaa“). Jf. Tøl, f.

Tøla, f. 2, en Laabe (om Kvinder). Gbr. Ellers ogsaa **Tøl**, m. om en Mandsperson. Jf. Tyl, Tul og Tple.

tølaa, v. og adj. f. tela.

Tøle, n. 1, en liden Stund, en Ventestund. Hard. S. tøla.

Tøle, n. 2, en Stakfel. Der Tøle i hvert Bøle, o: i enhver Slægt findes en uduelig Person. Nyl. Formen er tvivlsom, da det paa nogle Steder hedder **Ole** (eit Ole).

Tøling, f. Nølen, Venten; f. tøla.

Tølt, f. Grund (= Luft). Valb. (Bang). Hertil **Tøltabonde**, m. = Luftefall.

tøma, v. a. (er, de), 1) tømme, gjøre tom. G. N. tømæ. — 2) afstømme, styrte ud; f. Ex. tøma Korn or ei Tunna. Tøma or seg, el. tøma seg: udstømme sig; spottvis om at udgyde sin Brede, sige alt hvad man tænker ic. Particlip tømnd. — tømast, v. n. blive tom.

Tøming, f. Tømmelse, Tømmning. Sjeldnere i Formen **Tømsta**, f.

tømra, f. timbra.

tømra, v. a. lægge Grundvold; f. tyfta. **Tømfestok**, m. Grundstok. Smaal.

Tønna, f. Tunna.

Tørhale, f. Turrole.

tørja (turde, vove), f. tora.

Tørjelm og **Tørjaame**, f. Tørhjelm.

Tørk, f. Turf. — **tørka**, f. turfa.

Tørta, f. Græsrod i Agrene, smaa Græs-klunger som opvokser ved Pløiningen; især af Slægten Røpgræs (Poa). Edm. Ogsaa kaldet **Tørking**, m. Duffelt. Maaftøe for Lyrvling, af Lørv?

tørna, v. n. tørne, støde an, standsse. (Lidet brugl.). **Tørning**, f. Angreb, Dyst, Kamp. Fremmede Ord. Holl. torn: Stød ic.

tørr, f. tur. — **tørren**, f. terren.

Tørstugu, f. Turfestova.

tøta, v. a. (ar), tilvirke (især Uld), farde, spinde m. m. Sogn (Jf. Tøte). Sv. Dial. tyta, tåta. Isl. tæta: tæse, tilrede.

Tøta, f. Kvindeperson (f. Tytta); især en fremmed; saaledes **Finntøta**. Trondh. Nogle St. **Kjøyta** (Jndh.). I Gbr. **Tøte**, om et seensfærdigt Mennefte.

Tøte, n. Tøi, Stof; Art, Bonitet (omtr. som Tv og Ty). Der godt Tøte i di. Hall. Gulbalen (Jf. tøta). Sv. Dial. tøte.

Tøtevilla, f. Utevilla.

tøtta, v. a. sammenbinde Liden i smaa Knipper eller Duffer (Dotter); see Laatt. Smaal.

Tøv, n. 1) Valkning, Sammenfilkning; see tøva. — 2) Lidspilbe, unyttige Forsøg; Arbeide uden Fremgang. — 3) Vaas, unyttig Snaf, Fjas, slaae Indfald osv. Alm. og meget brugl.

Tøv, m. Lugt ic. f. Tøv.

tøva, v. a. og n. (er, de), 1) valke, sammenfilte, indkrympe Uldtøi (især ved Valkning med Hænderne). Temmelig alm. (Sv. Dial. tøva. Nies 747). Af Tøv. — 2) slyde med noget uden Fremgang, søle, forsinke sig, spille Tid med ubetydelige Ting. Me hava tøvt med det længe. Jf. tuffa. —

3) vaase, vrøvle, snakke meget om Smaa-ting; fordærve en Historie ved unyttig Snak. Alm. (Jf. vasa og vora). G. N. påfast: fives. — Til første Betydning: tøvast, v. n. filtes, krybe sammen (= tova). Det tøvest i Høp.

tøvall, adj. forsinkende; s. tøvsam.

Tøvar, m. egentl. En som valker; mest alm. en Brøvler. I lignende Betydning:

Tøv, m. og Tøvekopp, m. Om Kvin-der: Tøva, f. og Tøvekolla.

tøvd, part. valket, sammenfiltet.

tøven, s. tøvsam.

Tøver (Tøvr), s. Lauver.

Tøving, f. 1) Valkning. 2) Forsinkelse, Tidsspille. 3) Brøvl.

Tøvmun (u), m. Indsvinden i Valkningen; Forskjel imellem valket og uvalket Løi. Nordl. og fl.

tøvra, v. n. (ar), tøve, bie, vente en Stund, f. Gr. efter En som skal følge med. Temmelig alm. (Jf. tøla). Sv. tøvra; Nt. toven; Jf. T. jøgere. — Tøvring, f. Tøven, Bønten; ogsaa Forhaling, Forsin-kelse.

tøvra, lamme, forhere; s. tauvra.

tøvsam, adj. 1) forsinkende, mglisom. Saaledes om Jøre, f. Gr. om Sneen som er haard og fornet saa at den glider ud under Fødderne. I Berg. Stift oftere tøvall (tøvallt Jøre); andre St. tøven (Jf. tafsen). — 2) seensærdig, som spiller Tid med unyttige Sytler, s. tøva 2. — 3) snafstyg, tilbgielig til at vrøvle, fuld af taabelige Indfald. Hædder ogsaa tøven og tøvuft.

tøva, v. n. (ar), 1) tõe, smelte bort; om Sneen paa Jorden. Jæl. peyja; Ang. hávan, Eng. thaw, Holl. dooijen, T. thauen (for dauen; Jf. verbauen). — 2) blive fri for Sneen; om Jorden. Jf. taana og tidna. — 3) a. bringe til at optøe, ogsaa: opvarme efter Frost. Tel. og Hall. Sjelden og tildeels i en anden Form: teie, eller tøjja (Landsk. 375, Jf. 389). Dette tøjja ved Siden af taaen og Laa (f.) synes antyde, at Ordet forudm har haft en særegen Bøining med et Slags Aflyd. (Jf. ogsaa tøjja). Om et andet „tøya“ s. tøjgja.

tøvad, part. tset, fri for Sneen. (Om selve Sneen siges hellere upptøvad, el. avtøvad). Paa tøjad Mart: paa bar, sneefri Jord. Nogle St. oftere taaen eller taaenad.

tøveleg, s. tøjjeleg.

Tøvg, m. Udstrækelse, Udvidelse. Giva Tøvg: lade sig strække.

tøvga, adj. langmodig, sagtmødig. Gbr. I

Hall. tildeels tøy, med samme Brug som „ty“, s. tyd.

tøvgja, v. a. (er, de), strække, forlænge, trække længere ud. Alm. Sædvanlig ud-talt „tøya“ og i Brøf. tøyev, men Jmprf. tøjgde, Sup. tøjgt; Imperativ tøjg. G. N. tøjgja; Sv. tøjja. Jf. toga og taug, af det forældede tjuga (taug). Tøjgja seg: strække sig ud, som for at naae noget. Tøjgja paa: trække, hale i noget. Han er ikke lang aa tøjgja: han taaler ikke meget, han bliver snart vred. — tøjgd, part. ud-strakt. — tøjgjast, v. n. strække sig, blive længere (= toga).

tøjgjeleg, adj. udstrækkelig, sei, elastisk. Jffe meget brugt.

Tøjgning, f. Udstrækelse, Forlængelse. Hædder oftere Tøjgning (Tøjing), f. Gr. Det toser Tøjgning: det taaler at man strækker det. — Sjældnere Tøjgsla, f.

Tøjing, f. Dptgen (= Tøyr).

Tøjlasa, n. s. Taalasa.

tøjleg, adj. om Luften: mild, saa at Sneen kan tte. Tel.

tøjma, v. a. (er, de), lede eller styre en Hest ved Tommerne. Voss og flere. G. N. tøjma. Af Taum. Ellers figurlig: holde i Tømme, beherske. Tøjma seg: beherske sig, afholde sig fra noget.

tøjmeleg, adj. lempelig, som lader sig styre eller raade; ogsaa: beindig, fornuftig, som holder sig selv i Tømme. Nordre Berg.

Tøyr, m. Tøveir; Sneens Dptgen. Berg. Stift, Rbg. Tel. Hall. (Vel egentl. Tøy). G. N. peyr.

tøjva, v. n. (er, te), 1) tillave Drifkevand, opvarme et vist Forraad af Vand (Vog) til Driffe for Køerne. Sæt. Tel. (Andre Steder hita). Jf. G. N. peysa: udgøde (?). — 2) slaske, søle, gaae i vaade Klæder ic. Jarsberg. (Jf. søyda, subba). — 3) buse frem, fare afsted med stor Hast og Effjedesløshed. Hard. G. N. peysa: storme frem ic.

Tøjva, f. 1, varmt Drifkevand (= Vog); ogsaa om Vand med Hø eller Hælfelse (= Surpa). Sæt. Tel. Hertil Tøjsejaa, m. Vallie til Blødfoder (= Surpe-stamp).

Tøjva, f. 2, en fremfusende Person. Hard.

Tøjving, f. Solerie ic. s. tøjva.

tøjta, v. n. (er, te), driffe graadigt, søbe i store Drag. Hall. Sdm.

Tøjveder (-veer), n. Tøveir, mild Luft. Jf. Tøyr og Tjveder.

Tøjvind, m. mildt Vind, som smelter Sneen. Jf. Tæsvind.

U.

- U, Bokal, er to Slags, nemlig 1) det aabne (u'), som i Duff, Luft, Ulv, Hug, Sumar; og 2) det lukte (un), f. Ex. i Bu, Bur, Hus, Hud, ute.
- u, en Partikkel, som bruges i Sammensætning med Subst. og Adj., betegner deels noget ubekvent, flet eller forhad, f. Ex. Udb, Ufmaf, Udyr; deels en Mangel, som i: Uro, Ulag, Uheppa, og deels en Modfætning eller Negtelse, som i: ublid, ujamn, uhøveleg. Den kan faaledes forbindes med den største Deel af Abjektiverne og Participleerne; dog bruges den ikke gjerne i de Tilfælde, hvor Modfætningen kan betegnes ved et eget Ord, f. Ex. stor og liten, lang og stutt, lys og myrk, o. s. v. — I de nordlige Egne gaar dette „u“ over til „o“; faaledes i Nordl. Trondh. Edm. Sj. Gbr. og Østerb. Det gamle Sprog har baade u og ó; i Íslandsk er ó blevet herskende, og ligesaa i Svensk. De gamle beslagtede Sprog (Goth. Ght. Ang.) have en ældre Form: un, ligesaa T. og Eng. un, Holl. on.
- u, interj. omtr. som „au“, til Udtryk for Smerte, især ved en haard Berøvelse. Her- til ua, v. n. (ar), klynke, sige „u“.
- u, for ur (ud af), f. or.
- uagtande, adj. ugyldig, magtesløs; ikke vord at agte paa. B. Stift.
- uattrad, adj. urygget, ikke ophøvet. Tel.
- Uaar, n. Uaar, Misvært-Aar.
- Uaata, f. ureen eller usund Mad. Hall.
- ubard (obart), adj. utærsket; f. berjja.
- ubben, adj. barsk, ftyg, uhyggelig. Tel. (Mo). Jf. uven og ybhen.
- ubeden, adj. uanmodet; ogsaa ubuden.
- ubein, adj. kroget. Nest i Forbind. Der baade seint og ubeint, o: baade seent og vanskeligt. B. Stift.
- ubeinug, adj. uvillig til at hjælpe, tvær, ufeielig. Nogle St. obeinug.
- ubergeleg, f. uhyrg.
- ubidlundsam (i'), adj. utaalmodig. Indh. i Formen „obelunfam“. Jf. Bidlund.
- ubijaaleg, adj. upasfende, ufæmmelig. Vofs. Dgsaa ubjaadleg. Jf. bjaa.
- ubljug, adj. ublu, frak. Vald.
- Ubleyg, m. uhyttig Stump el. Klob. Hall.
- uboden (o'), adj. ubuden, ufaldet.
- uboren (o'), adj. ubaaren, ufødt. Ein skal ikke besta uboren skal.
- ubotleg, adj. ubodellig, uoprettelig.
- Ubragd, f. daarlig Skik eller Maneer; uhyttige Paafund ic. Hall.
- ubrotten (o'), adj. ubrudt; ukrænket ic.
- ubrukande, adj. utjenlig til Brug. Der- imod ubrukad (ubrukst): ubrugt.
- ubroedd, adj. ikke tjæret; f. bræda.
- Ubrøyte, n. en meget beqværlig Vei; et Sneelag hvori det er næsten umuligt at komme frem. Gbr. (Dbrøyte).
- ubrøytt, adj. uforandret, uroftet; ogsaa: ubrudt, ubanet; f. brøyta.
- ubugt, bagvendt; f. ovugt.
- Ubyde, n. Fortræd, Fornærmelse. Gjera ubyde: gjere Skade, fordærve eller odelægge noget; især om Børn. Meget brugt i de nordlige Egne i Formen Obhyde (Edm.), Obye (Dby); afvig. Obya, f. Nordl. (Formod. af bjoda). — Hertil ubyden, adj. uartig, trodsig, tilbøielig til at gjere Fortræd. „obyen“, Trondh.
- ubygd, adj. 1) uhygget. 2) ubeboet, ikke bebygget. 3) ledig, ikke sættet; f. byggja.
- Ubyrd (y'), f. en meget stor Byrde; noget som er for tungt at bære. Nest alm.
- Ubyr, ellers Ubyra, Dber, Dbel.
- ubyrg (y'), adj. ubjergelig; især om et Sted, hvor man ikke kan hjerpe sig. Nordl., oftest obørg, i Neutr. obørt. „Git obørt Land“: et Land hvor man ikke kan opholde sig; en Kyst hvor man ikke kan lande ic. Andre St. tildeels: ubergeleg.
- ubytt, adj. uffistet. Gava notot ubytt: have noget at tvistes om. Utav ollo ubytto (Dativ): af det hele Forraad, af en Mæsse som ikke er deelt. Edm. i Formen „uta' ollaa obyttaa“.
- Uben, f. et ondt Duffe, en Forbandelse. Trondh. Edm. og fl. (Oben). Jf. Vaaben.
- ubetande, adj. ubodellig; uforbederlig.
- Udag, m. en uhyggelig, forfærdelig Dag, f. Ex. med Storm. (Ddag).
- Udaude, m. en voldsom Døb.
- Udaad, f. Udaad, Ugjerning. (G. R. údåå). Lidet brugt.
- udaadug (i), adj. uvirksom. „udaaug“, Hall.
- Udaam, m. vand Smag (= Udæme).
- udaarad, adj. vel tjent med noget, ikke narret eller stuffet. S. daara.
- Udd, eller Udde; f. Hulder.
- udeig, adj. haard, ikke tilstrækkelig blødgjort; om Jernredskaber. Tel. Østest udeigt.
- udrug, adj. udrot (= ryr, fryy).
- udugleg, adj. uduelig. Nogle St. obugeleg, obueleg. (Ev. obuglig).
- uduld, adj. ufordulgt, aabenbar.
- Udygd, f. 1) Uduelighed, Kraftløshed. (Jf. Dygd). Dgsaa om en uduelig eller doven Person. Tel. Hall. — 2) Udyd, ufæmmelig Dyrkelse. Gard. og fl. — 3) en vis Laft eller Lyde. Indh. Nordl. (Ddygd).
- udygdig, adj. 1) svag, kraftløs (f. dygdig). Dgsaa: doven. Hall. — 2) ufæmmelig. Gard.
- Udygja, f. uduelig Ting eller Person. Tel. Nogle St. Udøye. (Ev. uduga).
- Udyr, n. Udyr, Rovdyr. I de nordlige Egne Odyr. Paa Edm. ogsaa i en besynderlig Form „Dvargaedyr“ som nærmere sig noget til Varg. Jf. G. R. úárg: driftig.

- Udæmme**, n. ubehagelig Lugt eller Smag, for Gr. af et Kar. Hall. og fl. — **udænd**, adj. usund, ubesmagende. I Nordl. odæmt.
- udæmelege**, adv. overmaade, overordentlig; f. Gr. „han va so udæmele' rik'e". Hard. Jød. (G. N. udæmi: mageløs Ting).
- udøyeleg**, adj. udbødelig. (Kunde ogsaa opfattes som udøyeleg). En mere tvivlsom Form er **Udøyeskap**, m. Udbødelighed. (Hall.). Maafsee rettere Udøyeskap.
- Ueiga**, f. en besværlig Giendom, en Ting som Eieren har Uleilighed af. Nhl. og fl. I de nordlige Egne hedder det **Ueign** (Ueign), f.
- ueins**, adv. ueens (f. eins).
- ueteleg**, adj. ufsmagelig, utjenlig til Mad.
- uevlog**, adj. svag, som formaar libet. Hall. Derimod **uevleleg**: for tung til at haandtere. Edm. (oerleleg'e).
- ufager**, adj. grim, hæsliq. Paa Edm. **ofair'e**. Ofteit med Regtelse, f. Gr. „Dei æ hje ofaire te fjaa": de see meget vakkert ud.
- ufal**, adj. som ikke kan afhændes.
- ufallen**, adj. 1) ikke falden. 2) usikkert, ubekvem. I Gbr. ofallen.
- Ufar**, n. Uheld; ff. Uferd.
- ufaren**, adj. ubefaret; om en Vej.
- ufegen** (e'), adj. forgmødig, bedrøvet. (Ofteit ufegjen; afvig. ofejen og ufegjen).
- ufelleleg** (el. ufelleg), adj. upassende, ubekvem (= ufallen). Tel.
- ufengen**, adj. ufaact, ikke bekommet. Ofteit ufengjen.
- Uferd**, f. Uferd, uheldig Færd; ogsaa: daarlig Adfærd. Mest alm. Ufar (Ofar); afvig. Ofal, Helg. I Fosen Ofar: Uheld.
- uferdig**, adj. uferdig; ogsaa: befordiget, forberøvet, ikke i Stand til at udrette noget. Ufvig. uferig, ofærg, ofærau og fl.
- Ufifstje**, n. Ulempe, Uleilighed. Hall.
- ufjelg**, adj. uhyggelig, mobhydelig, væmmelig. B. Stift. Nordl. og fl. (meget brugl.). Nogle Steder ofjelig; i Neutr. sædvanlig ufjeltt (ofjelt). Egentl. ubehagelig (f. fjelig) men sædvanlig kun om en højere Grad.
- Ufjelge**, m. Mobhydelighed, uhyggelig Tilstand. Søndre Berg. (Ufjeligje). En anden Form Ufjeligde (m.) gaar over til **Ofjelde**, Edm.
- Ufjære** (?), n. noget ubeligt eller daarligt. Hall. (Dunkelt).
- ufliidd**, adj. ikke tilredet; f. fl.
- ufflugande**, adj. ikke flyvende. „Der æ so bratt, at der hjem ifkje noko offlugande". Vald. (Hedder ellers: Der hjem ifkje annat en Fluglen flugande).
- ufloygd**, adj. usikkert til at flyve.
- Uforryn**, f. Uforshulighed, daarlig Huusholdning. (Uforryn, Edm.).
- ufraamt**, f. unfram.
- Ufred**, m. Ufred, Krig; ogsaa: megen Uro, og tildeels om en urolig Person. I Nfj. og Edm. Ofrid (f'); ellers Ufre, Ofre. G. N. ofridr. Ein Ufveda(r)flugl: en urolig Krop. Ellers ofrest med „s", saasom Ufredstid, f. Krigstid. Ufredstidend, f. Hygte om Krig.
- ufredt**, adj. n. uroligt, usikkert for Røvdyr. Dierb. (ofrett). Maafsee ufredutt.
- ufredug**, adj. fredløs. Num.
- ufreistad**, adj. uforsøgt, uprøvet.
- ufrels**, adj. ikke ganske fri el. ufrylbig. Gjæra seg ufrels: forgribe sig, forløbe sig, saa at man ikke længere er skyldfri. Voss. I Buskr. ufrelst: usikker, uden Fred. G. N. úfrjals: ufri.
- ufrid** (ii). adj. grim af Udseende, ikke vakkert. Nordl. og Jndh. i Formen ofri. Paa Edm. „ofride'e", sædvanlig kun med Regtelse, f. Gr. „Ho va hje ofride te fjaa, o: hun var rigtig vakkert.
- ufrikk**, adj. hygelig; ogsaa mat, faan.
- Ufriske**, n. (m.), Uro, Usikkerhed; noget som strammer eller foraarager Uro; saaledes ogsaa Spøgerie eller Spøgelse. Nhl. og fl. Ufvig. Ufriske, n. Hall. I Gbr. Ofryskje, n. om Røvdyr som gjære Markerne ufrikke for Kvaaget. Jøl. ofreskja: Spøgelse. Ellers kan Ufriske (m.) ogsaa betegne Sygelighed eller Vantrivelse (blandt Kreaturene). Sogn og fl.
- Ufriske**, f. Ufriske.
- Ufrjona**, f. en plump og barsk Person, en Grobian. Tel. (Winje). Jf. G. N. úfrynn: uvenlig.
- ufrosen** (o'), adj. ikke frosten; ogsaa: beskyttet mod Frost. Sæda seg ufrosen.
- Ufræ**, n. Ufrud, eller egentl. Fæ til Ufrud. Nogle Steder Ufra, Ofra; i Hall. Ufrjo (for Ufrjo).
- ufræer**, adj. ufrugtbar; ikke spiredygtig (see fræv). Tel. G. N. úfræ(r).
- Ufs**, f. en Klipperæg, en lodret eller meget steil Side af en Klippe. (Sædvanlig kun om mindre Klipper; f. Gr. af Hvide som et Huus). Sff. Sogn, Søndre Berg. Uyf. og fl. (mest i Formen Ups). G. N. ups. Tildeels vaklende i Rjon (f. og m.).
- Ufs**, m. 1, Tagfjæg, den nederste Kant af et Tag, Mest brugl. vest og nord i Landet. G. N. upsi, m. og ups, f. Eng. eaves. Jf. yssa og yffe.
- Ufs**, m. 2, stor Sei (Fisk). Nordl. Oftere „Selus". Jøl. upsi.
- Uffedrope** (o'), m. Tagdryp, Draaber fra Tagfjægget.
- Uffelag**, n. Klipperække; Ufsats i en Bjergside, hvor Klipperne danne trappetormige Lag, som adskilles ved smaa Glader. Hard. og fl. (Upsalag), „I næste Upsalag'e": i den nederste Klipperad.
- ufus**, adj. uvillig (= trand). Tel. og fl.
- Ufygle** (y'), n. en forhadt eller besværlig Tingest; om Dyr og Mennekser. Hall. Egentlig: ond Flugl (ligt Udbyr).

- Ufhyld**, f. Banheld, Vanfjæbne. Hall. (Ufhyld, Ufalb).
- ufhyllande**, adj. ufhyldelig; umættelig.
- Ufhylllefat**, n. et uhyre stort Fæd; oftere: en umættelig Slughals, En som aldrig faar nok. „Ufhylllefat“, Edm.
- Ufyfa**, f. 1) Ulyft, Modbydelighed. Tel. 2) en modbydelig Ting. Bufr.
- ufyfeleg**, adj. ubehagelig, som vækker Ulyft. Hall. Vald. og fl. 3) Tel. ufyfkelig.
- ufyfen**, adj. 1) som har Ulyft, uvillig, ikke lyften. Tel. — 2) ubehagelig, ublid (om Beiret): ogfaa: modbydelig, smudfig, ureenlig, f. Gr. om et Arbejde. Meget brugt. vest og nord i Landet. Nordenfjelds ofyfen. „Git ofhyfe' Beer“, o. f. v.
- Ufyfona**, f. ubehagelig Ting eller Tilstand; Bæde, Smuds, Ureenlighed; f. Gr. ved Tilvirkning af Fiff. B. Stift og fl. Nogle St. Ofyfone.
- ufæles**, adv. roligt, uden Frygt. Hall.
- ufærug**, f. uferdig.
- ufør**, adj. 1) vanffelig at befare, uveifom, ufremkommelig. Uføre Begar. Telfa ufør, f. telfa. — 2) ufikkert, som ikke er i Stand til noget, f. Gr. til at gaae.
- Uføra**, f. 1) Banmagt, Uførhed. (Ejelden). 2) uveifom Egn, f. falg.
- Uføre**, n. 1) flet Føre, Snee eller Bæde som gjør Veiene befværlige. Nogle Steber Ufør (Dfør), f. G. N. uføerd. — 2) et Sted hvor der er vanskeligt at fare, eller neppe fremkommeligt. Tel. Hall. og flere. Nogle St. Uføra, f. G. N. uføera.
- uførleg**, adj. 1) vanskelig for Færdfelen; f. ufør. 2) fvag, ufikkert til Bevægelse.
- Ugagn**, n. Skade, Tab. Gjera Ugagn: gjøre Fortrød eller Uleilighed. Til Ugagns: til Unytte, til Spilde. (Lyder oftest fom: te Ugangs, eller Dgangs). — Ugagnslyd, m. Folk som ikke kunne arbejde; Smaa-børn ic. Hall. (Ugagnsly).
- ugangleg**, adj. ufikkert til at gaae; f. Gr. om et Uhr. Dførd.
- Ugaara**, f. en afstikkende Stribe; et Lag (Flo) af en flettere Sort; f. Gr. i Dst. Hall.
- Ugg**, n. Uengstelse, Uro, Frygt. Smaal. 3) Sogn Ugger (Ugr), n. G. N. uggr, m. — Noget lignende er Ugg, m. Uve (= Dge). „Dæ flo en Ugg av'en“: der fulgte Respekt med ham. Dstl.
- Ugg**, m. 1) Torn, Braad, Big (som paa visse Bærter. Dst. og fl. (Andre Steber Brodd, Naal, Torn). 3) Ugge. — 2) Nyghørster, Manke, Nyghaar. Setja upp Ugg: reise Haarene (i Hvidfighed); om visse Dyr. Gr. Bufr. (3) Ugge. — 3) Nyghørter, Smaabyr i Vandet. Smaal. ogfaa i B. Stift, dog ikke alm.
- Ugga**, f. Gjællerne i en Fiff. 3ndh.
- ugga**, v. n. ængstes for noget, grue, ghyfe (omtr. fom kvæda). Smaal. Bufr. (3) Ugg). G. N. ugga: frygte. Eng. Dial. ug. Uggar(D), f. Uggard.
- Ugge**, m. Finne paa Fiff, Straalerad langs Ryggen eller Bugen; ogfaa om Svømmefinner. Temmelig alm. (fødvant. Uggje, Fl. Uggar). 3el. Uggat. — Uggebein, n. Benet bag Gjællerne (= Dyrbein). Mandal.
- uggleg**, adj. uhyggelig, som indgyder Frygt. Hall. og fl. Nogle St. uggen.
- uggra**, v. n. (ar), om Fiff: fimmre, spille med Svømmefinnerne for at holde sig mod Strømmen. Helg. 3f. Ugge.
- uggutt**, adj. finnet, pigget.
- ugild**, adj. ugyldig; udygtig; f. gild.
- Ugin** (f'), f. ond Art, Lyde, flem Feil. Hall. (Næsten Ugijen). S. 3in.
- Ugivnad**, m. ondt Anlæg, ond Natur. Ejj. (Dgiuna).
- ugjedsleg** (?), adj. ubehagelig, modbydelig. Hård i Formen „ugjetleg“. 3el. ogedsleg.
- Ugjegna**, f. Noget som er til Fortrød eller Skade. Sogn.
- ugjengen**, adj. ikke gaaen; ubefaret. Gava notot ugiengen (ugjengje): have endnu et Stykke til gaae.
- ugjera** (e'), v. a. (3mp. ugjorde), fpilde, fordærve, skjæmme bort. Tel. — Ugjera seg: forværre sig, fordærves. Smaal. (ugjora se). Ogfaa ugjerast, v. n. forværres, forringes, forfalde. Hall. Nedenaes og fl.
- ugjerande**, adj. ugjærlig.
- Ugjerd**, f. 1) Uffit, flet Brug el. Maneer; ogfaa: daarlig Art eller Egenfkab. (Lyder fødvant. Ugjer). — 2) flet Gjærning. Hedder oftere Ugjærning. f.
- Ugjerdsling**, m. umoden Frugt. Sogn,
- ugjeten**, adj. uævnt, uomtalt.
- ugjord**, adj. 1) ugjort, ikke fuldført. — 2) umoden, om Frugt. Lyder fødvant. ugjor (ogjor), som vel ogfaa er en gammel Form; f. gjor.
- ugjæv**, adj. ringe, lidet værd. S. gjæv.
- Ugjæva**, f. uheldig Tilstand; ogfaa om en daarlig Ting eller Person. Nedenaes.
- ugjæveleg**, adj. flet, daarlig. Hård. Nhl.
- uglad**, adj. bedrøvet. Han gjord' ikke mange uglade: han gav ingen Marfag til at klage. B. Stift.
- ugløymande**, adj. uforglemmelig.
- ugodsleg**, adj. ublid, barft, ubehagelig; ogfaa: fhyg, hæsleg. Hall. og flere. 3) Tel. ugofleg. 3) Sogn tildeels ugotleg (oo).
- Ugras**, n. Ukrud, Bærter som ere til Uleilighed i Agrene.
- ugraatande**, adj. ikke grædende. Halda seg ugraatande: afholde sig fra at græde.
- ugreid**, adj. urede, forviklet, vanskelig. (ugrei'e, ogreid'e, ogrei).
- ugreida**, v. a. forvikle. (Ejelden).
- Ugreida**, f. Urede, Forvikling; Forvirring. (Ugreia, Dgreide).
- ugreideleg**, adj. uopløffelig, som man aldrig

- kan faae Rede paa.
- Ugrein**, f. Uorden, Stjedesløshed. Helg. og flere. (Ugrein). S. Grein.
- ugreinleg**, adj. uordentlig, flusket.
- Ugrøde**, n. Ukrud, Ugræs; forhadet Dngel eller Slægt; ogsaa: et ondfabstfuldt Væsen, om Dyr eller Menneſter. Vald. og fl. (Ugrøe); ved Trondh. Ugrøe Noget lignende er **Og ør**, n. en ulidelig Person, Tyrann, Huusførs. Edm. Det sidste er egentl. Ugrjot, o: ſlet Steen el. Steenart.
- Ugu**, f. Uuga. — Ugur, f. Auger.
- Ugynſter**, n. Strid, Uenighed. Hall. (Hoel). Ughynſt. (Dunfelt).
- uhag**, adj. ubehændig, klobſet (ſ. hag); ogsaa: ubekvem, uſkiftet til Brug. Uſvig. ohag, Trondh. Nordl. „Ein ohag Sme'tæk eit øhagt Tre". (Ordsprog).
- uhagleg**, adj. ubekvem, upaſſende. Indh. og fl. (ohagleg). — uhaglege, adv. overmaade, uhyre. Drf. (ohagle).
- Uham**, n. Uheld, Skade; ſ. Uhemja.
- uhamleg**, adj. utæffelig, ilde uſeende. Mhl. (ſf. hamleg).
- uhandsleg**, adj. ubekvem til at haandtere. Nordl. (?). Andre St. tildeels uhandsleg (ohantleg).
- Uhapp**, n. Uheld, Vanlykke. „Uhapp", Ndm. Jøl. ohapp.
- uhavande**, adj. 1) tomhændet. Roma uhave vande heim. Tel. 2) ikke værd at have.
- Uhaart**, m. Uorden, uheldig Gang; ogsaa om Vanlykke med Fø (= Uhemja). Hall.
- ubeil**, adj. 1) brestfældig, ikke ganſke heel. — 2) uſund, ſtadelig for Hælbreden; iſær om Korn eller Frugt, ſom har faaet nogen Skade. Ehl. og fl.
- Uheming** (Uheming), m. ſ. Uhemja.
- Uhemja**, f. Uheld, Ulykke; iſær om Vantrivſe og Sygdom iblandt Creaturene. Hall. Uſvig. Uhemja (Uhemja), f. Skade, ſaaſom paa Frugt og Afgrøde. Ryf. Paa Edm. Ohæming (for Uheming), m. om Vanlykke med Kvæget. I Eogn Uham, n. Uhemja. f. en ubehændig Arbejder, en Klobrian. Hall.
- uhendig**, adj. ubehændig, klobſet. Ikke alm. I Hall. uhøndug. Ellers i anden Form: uhendt (ohant), Drf.
- uhentelege**, adv. uhyre meget, over al Maade. B. Stift. Nogle St. ohentele'.
- Uheppa**, f. Uheld, Ulykke, ſlem Tilfælde. Temmelig alm. Nogle Steder Uheppa (Uheppe). Jf. Uhapp. — Noget lignende er Uheppna (Uheppe), f. Mangel paa Lykke, det at man er „uheppen". Edm. og fl.
- uhæppaſt**, v. n. (aſt), miſlykkes, gaar uheldigt. Hall. og fl.
- uhæppeleg**, adj. uheldig (om Tilſtand), ſom er til Uheld. — uhæppelege adv. paa uheldig Maade; uheldigviis: ogsaa: uhyre meget. Ryf.
- uhæppen**, adj. uheldig (om en Person), ſom noget miſlykkes for. Temmelig alm.
- Uheppna**, f. ſ. Uheppa.
- uherveleg**, adj. uſæl, elendig. Sæt. Jf. herveleg, Uherveleg.
- Uheyle**, n. Uheld, Uorden, noget ſom er til Uheilighed. Tel. I Hall. Uherel (e'), og Uhivel, m. Maaſee egentl. en uheldig Standning; ſ. heyla.
- Uhivel**, f. Uheyle.
- uhjelpeleg**, adj. utjenlig, ubrugelig.
- uhorveleg**, adj. uſædvanlig, umaadelig. — uhorvelege adv. overmaade, uhyre. Tel. Hall.
- uhorleg**, adj. umaadelig. (Ejelden).
- Uhug**, m. Ulyſt. (Ridet brugl.).
- uhugad**, adj. utilbeielig, ikke lyſten.
- uhuggande**, adj. utreffelig.
- uhugleg**, adj. ubehagelig. Tel. og fl.
- Uhugnad**, m. Ubehagelighed, noget ſom gjør En miſſornøiet (ſ. Er. om Fortrød i det huuslige Liv); ogsaa: Utilfredſhed, Miſſernøielſe. Meſt brugl. ſendſjelds. Andre St. oſtere Ubyggje, n. Ogsaa i Formen Ubyggjelſe (Ubyggjelſe), n.
- Ubyggje**, n. uhyggelig Tilſtand; ogsaa Utilfredſhed (ligt Uhugnad).
- ubyggjeleg**, adj. ubehagelig. En ſjeldnere Form er ubygg (ubygg?). Eogn.
- ubyggjen**, adj. uagtſom (ſ. huggjen); ogsaa: ſlov, tungnemmet, dum. Nordl. (ohuggjen).
- uhyrad**, adj. døſig, mat, ikke rigtig øvlagt (ſ. Hyr); ogsaa: ikke lyſten. Edm. (ohyra).
- Uhyrda** (?), f. Stjedesløshed, ſtor Uorden. Brugt i afvigende Former: Uhyra (y) og Uhyria. Ehl. (ſf. uhyrden). Hertil horer viſnok ogsaa Ukjura, f. Uſemmelighed, uordentligt Levnet. Ryf. Rbg. Mandal. (Jf. „Kjuring" for Hyrding). „Roma i Ukjura": ſerfalde til et uordentligt Liv. „Ei Ukjura" kan ogsaa betegne en uordentlig Person. (Mandal). Ligefaa „eit Uhyrje". (Hard.). Jf. hyra.
- uhyrden** (y), adj. ſjodesløs, uordentlig, urenlig m. m. Brugt i Formen uhyren (y), Ehl., uhyrjen, Yttere Eogn; ukjuren, Mandal (meget brugl.).
- uhyſtjen**, adj. urenlig, iſær med Henſyn til Klæder. Hall. Jf. hhyſta.
- Uhæma** og **Uheming**, f. Uhemja.
- uhæv**, adj. daarlign, ikke rigtig tjenlig eller duelig. Nogle Steder uhævleg. I Tel. ogsaa uhævdeleg: klobſet, ſom ikke har nogen rigtig Skif.
- uhæg**, adj. ubekvem, ikke rigtig magelig. Sæt. Tel.
- Uhøve**, n. Miſſerhold, upaſſende Forhold; ogsaa: en Ting ſom ikke paſſer til ſit Sted.
- uhøveleg**, adj. upaſſende, ubekvem.
- uhøviſt**, adj. uhøviſt, uſemmelig; iſær ſmudſig eller obſcen, om Tale. G. N. uhøverskr.
- uhøyr**, adj. uøret; mageløs.
- uidig**, adj. boven, doſt, lad. Nordre Berg. Nordl. (o-iblg). Jf. idast.

ujamn, adj. ujævn, knudret; ulige; ogsaa ustabil, snart stærkere og snart svagere; f. Gr. om Binden.

Ujamne, m. Ujævnhed; Ulighed.

Uka (u'), v. a. roffe, stubbe frem (= oka, aka). Tel. Paa Jæd. „ugga“.

Ukaup, n. uheldigt Kjøb; for hei Priis. Flere St. Ukjøb, Dkjøb.

ukjend, adj. 1) ukjendt, ubekjendt. — 2) fremmed, som ikke kjender Stedet.

Ukjendskap, m. Ubekjendtskab.

ukjenneleg, adj. ukjendelig.

Ukjerald, n. et stort, plumpt eller ubeqvemt Kar; ogsaa spotvis: en plump Tingest. Nogle St. Økjerald. B. Stift.

Ukjo, Paf ic. f. Ukjo.

Ukjura, f. Uorden ic. f. Uhyrda.

ukjuren, f. uhyrden.

ukjær, adj. ukjær, ubehagelig.

ukjøm, og ukjømd, adj. 1) ufremkommelig; utilgjængelig, f. Gr. om en Bjergtop. Tel. Øfkest i Neutr. Der er ukjømt. — 2) gold, ufrugtbar; f. hjem.

Ukjome, n. et utilgjængeligt Sted; en Egn hvor man ikke kan komme frem. Tel.

ukjomeleg, adj. ufremkommelig; ogsaa: vanskelig at komme til. Tel. Hall.

Ukjøra, f. Forvirring, Rere. Tel.

ukjørr, adj. urolig, optært; om Egen. Nordl. (okjørr). S. kjørr.

uklaadug, adj. fri for Kløe (spotvis om Egn som har faaet Prugl). Hall. (uklaaug).

uklaar, adj. uklar, taaget.

uklædd, adj. uklædt, ikke paaklædt.

uklomen (o'), adj. endnu ikke kommen; saaledes ogsaa: fremtidig, tilkommende.

ukrævd, adj. ukrævet; frivillig.

ukring, adj. stiv, ikke smidig; ogsaa ubeqvem (f. kring). Smaal. Rom.

Ukfe, m. Dre, Tyr. G. N. uxi. (Et andet Ord er Ufne, som kun bruges om en Fleerhed eller Mængde). Jf. Tjør, Vol, Stut — Hertil Ukfebaas, =horn, =hud, =føt, og fl. Ukfepose (o'), f. Tjørpose.

Ukfestil (it), m. Indretning til Afløb for Urinen under en Drebaas. (Nordenfjelds).

Ukfestin (i'), f. Tyremie. Ukfevyrkje, n. Drekalv. (Balbers).

Uku, f. Uka og Ufoa.

ukunnug, adj. 1) ukundig, uvidende 2) ubekjendt. Nogle St. okunnig.

ukvass, adj. sløv, ikke hvæs.

ukvessa, v. a. (er, te), sløve, aftumpe, flemme, f. Gr. en Kniv. Nogle Steder okvessa.

Ukvidd, f. Ukville.

ukvien (i), adj. døsig, sløv, noget mødles. Smaal. Dgsaa i Formen ukvian(g). Jf. Tel. ukving. (Modsat „kving“: frisk). Dunkelt.

ukvif (i'), adj. livløs. Brugt i Forbindelsen „kvift og ukvift“, o: Kreature og anden Giendom. Tel. og fl.

ukvild, adj. 1) træt, som ikke har faaet hvile. — 2) besværlig for Færdselen, basset, el. fuld af Hindringer. Nest i Neutr. (ukvilt), om et Landskab. Mandal. En dunklere Form er ukviddig, adj. ufremkommelig. Tel. S. følg.

Ukville, n. uveifomt Land, Egn som er besværlig at færdes i. Tel. (Silgjord). Maafee for Ukvilde, men dog dunkelt, da det i Dvre Tel. hedder Ukvidd, og Ukvilde, f.

Ukvim (i'), m. Tosse, Nar. Hall.

ukvælen, adj. haardfør, tapper. Nordl. Jf. kvælen.

ukvæm, adj. ubeqvem, uskiftet. Lidet brugl. — ukvæms, adv. upassende. Tel. (Vinje).

Ukvynde, n. ond Natur, Vanart, Fordærvelse. Mindre brugl. Jf. Øbr. Økynde. (Ev. ofhyne).

ukvyndt, adj. vanartet, ond af Natur. Hall. Andre St. okyndt.

ukvæpt, adj. ukjøbt. Dgsaa som adv. uden Betaling, gratis. Nest alm. ukjøpt.

Ul (uu), m. Hylen (= Ul, Hyl). Østerd. og fl. (Uf ula). Jf. Sammensætn. Berg-ul betegner det Ugle (= Ula). Jf. Bargul.

ul (uu), adj. lidt ankommen eller mugnet; f. Gr. om Fisk, som har faaet Affmag el. begynder at vaadne. Lemmelig alm. især i Neutr. (ult). Nogle St. oftere ulnad; f. ulna. Sv. Dial. ul, ulen. (Jøl. uldinn). Jf. ula, Ule, Uka.

ula, v. n. 1 (ar), væmmes; ogsaa: blive væmmelig, kvalme. Tel. Nogle St. ulna. Ellers: ıla, igla, elgja, undla. Jf. Ule.

ula, v. n. 2 (er, te), hyle (= hla, hyla). Dfl.

Ula, f. Ugle (Fugl). Sædvanlig sammensat: Katt-ula. Sjeldnere Berg-ula, f. Ul. (Jf. Basula). Forekommer ogsaa i Formen Ugla. G. N. ugla; Ang. ule, Eng. owl; Nl. Ule, T. Gule.

Ulag, n. Uorden, Feil, Mangel; daarlige Stand eller Stemning; ogsaa: daarlige Skik eller Bane. (Alm.). Sv. olag. Bera i Ulag: være i Uorden, ikke i sin rette Stand.

ulagad, adj. 1) ufærdig, ikke tillavet eller tilberedet. 2) uskiftet, brostfældig.

ulagast, v. n (ast), komme i Uorden.

ulagleg, adj. brostfældig, som ikke er i Stand; ogsaa: ubeqvem, upassende. Rbg. og fl. — ulaglege, adv. Ulde, uden rigtig Skik; ogsaa: umaadelig, overmaade. Vald. Noget lignende er ulagom (olagam), Trondh. S. lagom.

Uland, n. et uheldigt Land for Færdsel el. Drhold; en farlig Kyst, en Strand uden Landingssteder o. f. v. Jf. Ulende.

ulastande, adj. ulastelig.

ulasteleg, adj. upassende. Smaal.

Ulaat, f. Ulyd; f. Ulaeta.

Ulbær, f. Drbær.

Uld, og Ulder, f. f. Hulder.

Uldre (Sæleløffe), f. Dra.

- Ule, m. Bømmelse, Kvalme. *Tel.* (jf. ula).
 3 Hall. Undle, eller Undl.
 Ulega (e'), f. Engeleie; haard og langva-
 rig Sygdom. Nogle Steder Olege. 3
 Dr. Ologu.
 Ulempa, f. Ulempe, Uleilighed.
 ulempelig, adj. haard, uboelig; ogsaa: ube-
 kvem. — Afvig. ulempen: upaselig, ikke
 rigtig rasf. *Tel.*
 Ulende, n. uveifomme Marker, Landflak som
 er besværligt at færdes i; ogsaa: Vild-
 mark, ufrugtbar el. udbyrkeligt Land. Tem-
 melig alm. (Nogle St. Olende). Om en
 større Landstrækning tilveels Ulenda, f.
 3f. Uland.
 ulende, adj. uveifom, besværlig for Færdsel;
 om en Egn; ogsaa: meget vild, uhjggelig,
 ubeboelig.
 Ulenka, f. en lang og slunfen Figur. Smaal.
 (Vel egentl. Ulefsa). — ulenkeleg, adj.
 uheldigt formet, utæffelig.
 ulidande, adj. uldelig; ogsaa: utæffelig.
 Heber ogsaa: ulideleg. Mindre rigtigt:
 ulidug (ulian, Smaal.). — Ulida (Ulie),
 f. en utæffelig Figur. *Tel.*
 ulidug (i'), adj. stiv i Lemmerne, ikke smi-
 dig. Hall. og fl. (uleug).
 ulik, adj. 1) ulig, forskjellig. (Nest i Fler-
 tal). Der ittje ulikt honom: det ligner ham
 nogenledes. 3f. Der ittje ulikt til det: der er
 visse Tegne dertil, det er ikke usandsynligt.
 (S. lif). — 2) upasfende, urimelig; og-
 saa: usømmelig, slet. Sjera notot ulikt: gjøre
 noget galt, opføre sig ilde. Sjisa paa litt og
 ulikt: gjætte paa de forskjelligste Ting. Noda
 om baade litt og ulikt: tale om allehaande
 Ting, løst og fast, ondt og godt. — 3)
 upaselig (ilde tilpas), syg, sygelig. Soler
 og fl. Dgsaa Indh. (olif). 3 Nordl. ogsaa:
 spag, daarlig, lidet duelig. (olif).
 Ulifa, f. noget upasfende. Vald.
 Ulikende (if), n. en upasfende Ting; noget
 utæffeligt. Sogn. (Oftere Ulikjende). Vel
 ogsaa: Usandsynlighed; f. Likinde.
 ulikleg, adj. 1) forskjellig, noget ulig. (Min-
 dre brugl.). — 2) urimelig, usandsynlig.
Tel. og fl. (3f. lfkleg). — 3) upasfende,
 utæffelig, syg. Sogn, Hall. og fl. Dgsaa:
 daarlig, ringe, slet. Nordl.
 Ulit (i'), m. 1) et uheldigt Udfende. „D'a
 ingjen Ulit paa Gut'a": Drengen seer ikke
 daarligt ud; han tegner sig nok saa godt.
 Sdm. Mere alm. om en uheldig Farve
 (f. Lit). — 2) Usandsynlighed, liden Ri-
 melighed. Der ingen Ulit til det: det er ikke
 usandsynligt. B. Stkft.
 Uliv, n. Død. Kun i visse Forbind. som:
 til Ulivs, o: til Døde, dødeligt; f. Er. om
 et Slag. Ulivskaar, n. dødeligt Saar.,
 uliven, adj. uskaansom. Af liva (ii).
 Ulivnad (i'), m. et usømmeligt, forarge-
 ligt Levnet. Afvig. Ulivna, Ulivnad,
 Dlemna.
 ulivt (i'), adj. n. ulevet. Sava notot ulivt:
 have nogen Tid at leve i. (Motsat: vera
 feig). 3 lignende Betydning bruges ogsaa:
 ugravet, ufravlat, ufrøvat, ufribt, og fl.
 Uljod, n. (m.), Ulyd, Misklang. *Tel.* og fl.
 (Uljo). Andre St. Olyod (Uljo).
 Uljedsøyra, n. (f.), egentl. et døvt Øre;
 ellers om en ligeegyldig Person, En som
 ikke vil høre eller agte hvad man siger
 ham. Sdm. i Formen „Uljøseyre“, f. O.
 N. uhljødansøyra.
 Ulk, m. Ulk (en liden Fisk med et stort Ho-
 ved). Sogn og fl. Andre Steder Marulk.
 Ellers et Egenavn paa en liden uanfællig
 Karl, m. m.
 Ulka, f. 1) Muggenhed, Skimmel, Smuds
 paa Ting som begynde at raadne, saasom
 Fisk eller Kjøb. Hall. Gbr. og fl. (3f. ul,
 ulna). — 2) vedhængende Eltim; f. Er.
 paa Træ i Vand. Habeland. Dgsaa: Slam
 eller Mudder efter en Vandflod. Soler;
 tilveels i Formen, Ulke.
 ulkurt, adj. smudsig, slimet. Nogle Steder
 olker. (Soler).
 Ull, f. Uld, Faarenes Haar. Nogle Steder
 Udl, Sogn og fl., Udd, Sæt. O. N. ull;
 Ang. vull, Ght. wolla, Goth. vulla. (3f.
 ylla, yllast). 3 Sammenfæining tilveels
 Ullar, sædvanlig Ulla, saasom Ullakaure,
 m. liden Lof af Uld. Ulla(r)mor^e, f. en
 Mark Uld. Ullarøyve, n. Ulden af et
 Faar. (O. N. ullarreyfi).
 Ulla, f. en sid uben Trøie; en Badmels
 Træk. Hard. og fl. Nogle St. talbet Ulla-
 fyrta, Ullafjorta (maafsee for Ullan-
 fyrta). Ekster, Sdm. og fl. (Udfilt fra
 Ullfyrta).
 Ullan, n. Uldtøi; Væv eller Klæder af Uld.
 Nyf. Afvig. Ullent (Ullint), Hall. Vald.
 3f. Linan.
 Ullen (m.), et gammelt Ord i Stedsnavne,
 som Ullensvang, Ullensland, Ullensaaker
 (forbund Ullenshof); formod. et gammelt
 Gudenavn, hvorom nærmere Oplysning
 mangler. — Et andet Navn er Ull (O.
 N. Ullr, gen. Ullar), i nogle Stedsnavne
 som Ullareng, Ullarland, Ullarøy.
 Ullloke, m. Uldtøi, liden Klynge af Uld.
 Dgsaa talbet Uldort, Ulla(r)lopp (Sdm.),
 Ulla(r)vindel (Vald.).
 Ullhøy, n. meget fint Hø. Gbr. og fl.
 Ullint, f. Ullan.
 Ullfjer (Sullfjer), f. Sgulfjer.
 Ullfyrta, f. Ullfjorte. Afvig. Ullfjorta
 ic. (f. Skyrta). 3f. Ulla.
 Ullsmaalog (o'), n. pl. Faar (i Motsæt-
 ning til Gjeber). Afg.
 Ullto, n. (f.), Uldtøi, Uldgarn. Trondh. Mere
 alm. Ullry, n.
 Ullvær, n. uldent Vaar (Dyneaar). Nogle
 St. Ullvar (sendenfjelds).
 ulma, v. n. være mørk eller ublid; om Lus-
 ten m. m. Smaal. (Egentl. = olma).

ulna (u'), v. n. (ar), mugne, fordærves, vise Tegn til en begyndende Forraadnelse; for Gr. om Fisk eller Kjød, som har ligget usaltet og derved faaet en ubehagelig Smag eller Lugt (Ulnefma, Ulneluft). Temmelig alm. (Jf. legna, saana, fina, kasa). Uful, adj. Ufvig. urna, Drk. Sv. Dial. ulna. (G. N. uldna). Particel ulnad: mugnet, ankommen (= ul). Om et andet „ulna“ s. ula.

Ulning, f. begyndende Forraadnelse.

ulogleg (o'), adj. ulovlig. S. logleg.

Ullone, f. Ullna.

Ulot (o'), n. ondt Lune, uheldig Stemning. B. Stift. — uloren (o'), adj. uskiftet, ilde oplagt. Drk. (olotten).

ulslakff, adj. hvidgraa; om Heste med en lys graalig Farve, som nærmer sig meget til det hvide. Berg. Trondh. Gbr. Vel egentlig ulvslakff; imidlertid synes det skandinaviske elslakff (elgsblakff) at have bedre Grund.

Ullkka, f. Ulykke, Skade. Nogle Steder Ulukke; søndensjelds Ulykke (s. Luffa). Gjere ei Ullka: gjøre Skade, eller gjøre en uheldig Gjerning. Roma i Ullka: komme i Uleilighed; komme til at lide Straf. Til ulkka: til Uheld, ulykkeligvis. — Ein Ullkkesugl: en dumdriftig Person, En som aldrig vogter sig. Hedder ogsaa Ullkkesflis, f. Ullkkes-ting, n. og fl.

ullkfeleg, adj. ulykkelig.

Ullna, f. ondt Lune (= Ulot); ogsaa en uheldig Tilstand. Sæt. og fl. Ellers Ullone, Tel. Dtl.

Ulut (u'), m. Banskjæbne, Uheld. Tel.

Ulv, m. 1, Ulv (Rovdyr). Nest brugl. i Søndre Berg, og tilgrændsende Egne; andre Steder ombyttet med Barg og Strubb (Jf. Graabein). G. N. ulfr; Ang. ulv, vult, Goth. vults, Ght. wolf. Ordet har ogsaa været Mandens navn og bruges saaledes ofte i Sammensætning, som Arnulv, Asulv, Gunnulv, Ingulv, Torulv. I denne Stilting bliver det ofte uskendelig ved Afvisgelse i Udtalen, f. Gr. Brynjel for Brynjulv, Gjærul for Geirulv, Bjørguv for Bjørgulv, og fl.

Ulv, m. 2, Drabel, Kjødlay i Struben (uvula). B. Stift, Gbr. Nordl. og fl. En anden og sjeldnere Form er: Uv, Sæt. Tel. G. N. úlf. (Jf. Drypel). En lignende Omværling findes ogsaa i Ordet Bergulv (og Stunulv), jævnført med G. N. úlf: Ugle. Omvendt Uvlid, = G. N. ulhidr.

Ulva, f. Ulvinde, Hun-Ulv. Hall. Ellers kaldet Ulviti, og i Num. Ulvebinna (s. Birna). Andre St. Vargtiff.

ulv-elt, adj. forfulgt af Ulven. Hall.

Ulvskreid, f. en Flok af Ulve.

Ulvruka (?), f. Ulvehud. S. Lufa.

Ulvvid (Ulv), m. Skovhyld (= Krosøvid). Smaal. (?). I Schl. „Ulva-raun“.

uly (?), adj. ubehagelig. Sdm. i Formen olytt (u), f. Gr. „Dø no ikkje olytt aa gaa“: det er just ikke uhyggeligt at gaae, der er nok ingen Fare i Veien. Dunkelt. Jf. ly: mild.

ulydug (-ig), adj. uldydig.

ulyst, adj. tilfredsstillt, mættet, som ikke har Lyst til mere; ogsaa: kjed, overmættet. Eta seg uhyt: æde sig rigtig mæt. Sdm. i Formen olyst'e. „Dei vart væl olyste 'ta di“: de bleve tilstrækkelig kjede detaf. Andre St. ulysta (d). Jf. G. N. lyster: begjærlig.

ulysta, v. a. (ar), tilfredsstillt, mætte tilstrækkelig. Ulysta seg: forsyne sig vel, nyde saa meget som man lystier. B. Stift. Nogle Steder olyste.

ulættjande, el. ulættjaleg, adj. ulægelig.

ulæst, adj. ikke tillaaet.

Ulæta, f. Sfring, ubehagelig Lyd. Et andet Ord er Ulæte, n. Ulvæsen, upassende Dødsførel.

Ulogje, n. de største Bølger i en vis Bølgerække (s. Løgje). Nordl.

uløyleg, adj. uløselig; uopløselig.

uløyves, adv. uden Tilladelse. Tata ein Ting uløyves: tage eller bruge noget som man ikke har faaet Lov til, ikke har spurgt Gieren om. Meget brugl. Nogle Steder oløyves. G. N. úleyfis (N. L. 2, 441). En anden Form er uloves (o').

um, præp. og adv. om ic. Lyder egentlig:

umm (u'), nogle St. omm; oprindelig umb. G. N. um, umb; Ang. umb, ymb; Ght. umbi. Brugt i forskjellig Stilling og Betydning; saaledes: 1) omkring, rundt om, i en Kreds om; f. Gr. Gripa um Stafet. Ganga rundt um Huset. No um Holmen. (Ofte forbundet med „kring“: i Kring um, eller kring um). Hertil ogsaa: sveipa um seg, graba um seg, slaa um seg ic. Jf. vera um seg: være om sig, være virksom eller paapasselig, gjøre sig Tid for noget. — 2) hen over (en vis Bidde), omkring i (el. paa), inden Grændserne af. Ganga rundt um Golvet. Neta rundt um Fjorden. Fara vidt um Landet. Senda Bod um Bygderna. — 3) i Løbet af, paa (en vis Tid). Um Baaren, Sumaren, Hausten. Um Sveldn, Morgonen, Dagen. (Jf. med). Her mærkes den Afvigelse, at naar disse Ord staae i Fleertal, kunne de ogsaa sættes i Dativ; saaledes i Nordre Berg. „um Kvelbaa“ (Kveldom), „um Mennaa“ (Morgnom), „um Dogaa“ (o'), og fl. (Dysaa i G. N.). Afvig. i Betydning: Her um Dagen, o: for nogle Dage siden. Jf. Ein Gung um Dagen, um Vita, um Aaret. (Hedder mere alm. „fyre Dagen“, o. f. v.). Evo um Songen (= i Songen). Rotot um Senn (= i Senn). — 4) forbi, ud over (et vist Punkt). Baaten kom ut um Nejet: ud forbi Næset. Det naabde upp um kneet. Han sprang att-um Beggen. Burt

um Fjorden: til den anden Side af Fjorden. Han gjekk fram um ofs: han gif forbi os, kom foran os. (Alm. og meget brugl.). Saaledes ogsaa: efter (en vis Tid), efter Forløbet af; f. Gr. um et Stund; um aatte Dagar; um eit Aar her-etter ic. — 5) over, forbi, ad Veien over (et Sted). De hadde gjenget um Mo (o: den Bei som gaar over Gaarden Mo). Me tolo Begen um Godland ic. (Søndensfjelds). — 6) igjennem, ind eller ud af (en Abning). Fuglen slaug inn um Sluggen. Ganga ut um Porten. Det gjeng inn um det eine Dyret og ut um det andre. Det gaus um Munn og Nafer (f. Gr. paa En som har været nær ved at drukne). — 7) om, angaaende, betræffende (egentl. i Omfredsen af). Tala, spyrja, bidja um ein Ting. Tova, trætta, strida um notot. Det gjed um det. Det stod um livet (f. standa). Lidt afvigende: tuffja, synast, finnast um; slohta um notot ic. Eg er itkje um det: jeg snffer det ikke, har ikke Lykt dertil. (Tel. Edm. Trondh.). Der vandt um det: det er vanskeligt at faae det, der er Mangel paa den Ting. Der litet um honom: det er libet bevendt med ham. Der litet um det, el. d'er itkje mytet um det: det er kun ubetydeligt. — 8) om, medsegende til, el. deeltagende i. Dei er mange um Arden, um Embættet, um Arbeidet. Der tie Jender um det. Dei er tuo um Baaten, o: to som have een Baad sammen. I Lighed hermed siges ogsaa: Han er aaleine um det, o: han har det for sig selv; der er ingen som hjælper ham, eller deler med ham. — 9) i Færd med, i Værk med. Dei var tvan Aar um det: de behøvede to Aar dertil. Han er itkje lange um det: han gjør det snart. Sjeldnere uden Objekt. Han var um aa vanda: han stod i Begreb med at vende. (Søndre Berg.). — B. som adv. 10) omkring, rundt, i en omløbende Bevægelse. Fara vidt um; stakta um i Vandet ic. Jf. hjaa jeg um; høyra jeg um (= høyra um seg). — 11) tilbage, tilbage, eller i anden Retning. Snu, vanda, broyta um. Ganga um til Norðs ic. — 12) i anden Orden, paa en ny Maade. Leggja um (omlægge); styrja, setja, stjota um. Slapa seg um: forvandle sig. Gjera um-atter: gjøre om igjen. (Oftere: upp-atter). Jf. Umbytte, Umkifte, Umkot. — En feilagtig Brug (som tildeels høres i Byerne) er det at sige „um“ om en Stilling uden Bevægelse, f. Gr. „staa bak-um“ (= attansfyre, bak ved); „staa fram-um“ (= framfyre, eller framansfyre).

um, conj. 1) om, dersom, hvis, i det Tilfælde at. Um det stude henda. (En nyere Brug af dette Ord. Jf. G. N. of; Eng. if, E. ob). — 2) hvorvidt, om maafsee. Eg veit itkje, um det var sant. Tildeels ogsaa med Begrebet: enten, f. Gr. um d'er stort elder smaatt, kann vera det same. — 3) om end, uagtet. Han stude hava det, um det var aldri jo dyrt. Um det var berre Strap, jo stude ein

endaa rosa det. Hedder ogsaa „um endaa“. **Umage**, m. 1) en Stakel, En som formaar libet, har svage Kræfter. Trondh. i Tronmen Omagje; i Indh. Omaagaa. Paa Edm. i Ordproget „D'e Dr' i Dmagia mest": jo værre Stymper, des mere stortalende. — 2) Barn, Ungling, En som ikke endnu er fuldvoeren. Nhl. Gard. Hall. og fl. (Umagje). G. N. umagi, En som ikke kan forsørge sig selv. Hører sammen med Magt, magna og mogleg til Roben „mag“, her „maa“ (o: formaar). Jf. Umegd. **Umagelekk**, m. raa eller umoden Tilstand. „Me ha' faatt Umagelekkfen 'ta Fisk'a": vi have faaet Fiksen saavidt tør, at den nu er bleven let at behandle. Edm. — Jf. „Magnippe“, n. Ulden af et Lam. Nord-dalen.

umagsleg, adj. liben, spød, svag. Helg. (omagsleg).

Umak, m. (n.), Umage, Besvær. G. N. umak, n. umaki, m. Jf. Mak.

umaka, v. a. (ar), uleilige, paaføre Umage. Eg vilde itkje umaka honom. Der litet til aa umaka seg fyre: at gjøre sig Umage for.

Umake, m. en Ting som mangler en Mage, eller som ikke hører til et Par; f. Gr. en eenlig Sko eller Strømpe. Hall. Nhl.

umaklaus, adj. 1) magelig, meget let. — 2) noget doven, som skyer Umage. I Nordre Berg. omaklaus'e.

umaklaust, adv. let, uden Umage.

Umakløysa, f. 1) Lethed, Magelighed. — 2) Dovenskab, Ulyst til Umage; ofte ogsaa om en doven Person. Paa Edm. Omakløyse (meget brugl.).

umakrædd, adj. doven, lad. Nordl.

umakksam, adj. beqværlig, mofsom.

Umannsferd, f. Armodsfærd; især om det Tab som man lider ved at undvære en nødvendig Ting (f. Gr. et bortlaant Redskab). „Ein laane da ves, aa so fær ein sjel Dmannsfær". Edm. „Han skulde betalt baade Slit'e aa Dmannsfær'a", o: baade for Slid og for Uffavnet.

umannsleg, adj. 1) svag, som ikke har fuldkomne Kræfter. Nordl. (omansleg). — 2) daatlig, ussel, ikke passende for en Mand.

Umart, f. Bildmart, Egn hvor det er vanskeligt at komme frem. (Omtr. som Uende). Nogle Steder Omart.

umatsleg, adj. usmagelig, modbydelig. Østerd. (umasleg).

umauleg, f. umogleg.

umaalad, adj. umalet, usarvet.

umaalug, adj. maalløs, stum; el. som har Vanstlighed for at tale. Mest nordensfjelds (omaaug). G. N. umaalugr. Jf. „elt Maamaals Beist": et umælende Dyr. Helg. Formod. for Umaals.

Umaate, m. Umaalighed. Til Umaate: til Overmaal, Overmættelse.

umbartad, adj. dobbelt bartet (Læder).

umbera (e'), v. a. undvære, savne, give Slip paa. Sædvanlig fun i Jusf. f. Gr. Eg laut umbera det, el. Eg kann ikke umbera det. Sv. umbåra (L. entbehren). Jf. G. N. umbera: overbære. Kunde ellers opfattes som en Afvigelse af on-vera (= vonvera); f. on og von.

Umbering (e'), f. Handlingen at „bera um“, o: ynde Seilet i Krydsning. Sdm.

Umbod (o'), n. 1) Raadighed over noget. (Lidet brugl.). — 2) Omhu, Forsorg. Gbr. — 3) Ombud, Bestilling. G. N. umbod: Fuldmagt ic.

umboda (o'), v. n. (ar), herffe, kommandere; indblande sig i Andres Sager og søge at raade over dem. Sdm. og flere. **Umboding**, f. Kommandering ic.

umbodsam (o'), adj. tilbøjelig til at raade og regjere; herffesyg. Afvig. **umbøsen**, Helg. — **Umbodskuffa**, f. spotvis om En, som gjerne vil raade og indblande sig i Andres Sager. Nordre Berg. Helg.

Umbodsmann, m. egentl. Ombudsmand, Fuldmægtig (G. N. umbodsmadr). Bruges især om En som har Raadighed over et Fordegods og modtager Landskyld deraf; saaledes Beneficiarius eller Forvalter; tildeels ogsaa om Gieren selv. Berg. Trondh. Nordl.

Umbot (oo), f. Forbedring, Forandring til det bedre. G. N. umbót. Ogsaa: Erstatning, Opreisning for et Tab.

Umbøyet, n. Forandring, Overgang til en ny Skik eller Tilstand.

umbu(a), v. a. (r, dde), omklæde, udklæde. Hall. Derimod: **umbuna** (ar), omgjøre, fornye.

Umbunnad, m. Forskning, Udruining; især ombyrede eller Bærktøi. Nordl.

Umbyrte, n. Ombytning, Omskiftelse. Gava Umbyrte: have Leilighed til at skifte om, have et nyt Forraad, f. Gr. af Klæder.

umbøsen, f. umbodsam.

umbøta, v. a. (er, te), forbedre, rette paa. (Lidet brugl.). S. Umbot.

umdagen (umdaen), nylig; f. Dag.

Umdøming, f. Besømmelse.

Umegd, f. 1) Svagbed, Vanmagt. Nordl. Ogsaa: Afmagt, Besvimmelse. Helg. (Umegd). Ved Mandal **Umegda**, f. (Jf. Umegje). — 2) Barndom, Barne-Ålder. Hall. og fl. G. N. umegd. Jf. Umageleff. — 3) Børn, Barneflokk i en Familie. Gbr. (Umegd), ogsaa i Nordl. I de sidste Betydning Afledning af Umage.

Umegje (e'), n. Svagbed, Afmagt; ogsaa Besvimmelse. Tel. (Vinje). Lyder som „umele“. G. N. umegin, umegn.

umeidd, adj. usaaeret, uskabt; f. meida.

Umenne, n. ubøieligt Kjennefte (= Vanmenne). Sjelden. Skulde hellere betegne Umennefte, eller grusom Person.

umfagna, f. umfemna.

Umsar, n. en Omgang, en omløbende Række, saaledes a) et Lag af Stoffe i en Bygning (= Umlag, Umfvarv); b) en fuld Rad af Møster i Strikketøi (= Eneisgang); c) en Rad af Møster i et Garn (nemlig fra den ene Kant til den anden). Berg. Trondh. Nordl.

umsara, v. a. (fer, for), gaae forbi. Tel. Mere altn. **umsarast**, v. n. fare forbi hinanden uden at træffe sammen; som for Gr. naar den ene skal gaae den anden i Møde, men kommer til at gaae en anden Vej, saa at de ikke mødes. Me umforost, el. me hadde umfaraest. Berg. Nordl. og fl. Nogle Steder misfaraest.

Umsarjykja, f. en omgaaende Sygdom.

umfemna, v. a. (er, de), omfavne. Hall. I Vald. **umfagna**, maafsee for umfanga. Jf. fangla.

Umferd, f. 1) Omferd, Omreise. 2) en Omgang, Møsterad i et Garn (= Umsar). Sj. og fl. (Umsfar).

Umflinad, m. Titredelse, Istandsættelse (f. fl.). Trondh. og fl.

um-flutt (u'), adj. omflyttet.

umfløyet, adj. omflydt, omgivet af Vand. Oftere kringfløytt.

umfram, adv. 1) foruden det øvrige, desuden, oven i Kjøbet. Han fætt notot meir umfram. — 2) som præp. (med Akkus.), foruden, med Fraregning af. Han fætt fem Dalar, umfram Handpengarne. Meget brugl. men tildeels afvig.: **umframt**, Indh., **uframt** og **oframt**, Nordl. Nordre Berg. Gbr.; **umfremdes**, Hall., **umfremmes**, tildeels paa Østl. G. N. um fram (en Omstilling af: fram um). I Hall. tildeels **umfram**, som adj. udmærket, fremragende (= fram ifraa, ut ifraa).

Umforsla, f. Umforsel.

Umgang, m. Omgang, Dmøløb; Rundgang; ogsaa Omgjængelse. (Nogle St. Umgaang). — **Umgangsveder** (veer), n. omløbende Vind, ustadigt Veir.

umgangast, v. n. (gjengst, gjeft), omgaaes, være sammen.

umgjelda, v. n. undgjælde, lide for noget. Østl. Sv. umgälla.

Umgjenge, n. Omgjængelse, Samliv. Nhl. Tel. og fl. (Umgjengje). **umgjengelig**, adj. omgjængelig.

Umgjerd, f. 1) Omgjørelse, Omarbeidelse. Lidet brugl. — 2) Indfatning, Ramme el. deslige. Østl. (Umgjær). G. N. umgerd. **um-gjord**, adj. omgjort, forandret. Tilbeels „um-atter gjord“ (= uppatter-gjord).

Umgrip (i'), n. Umgreb, Omfang. (Kunde ogsaa betegne Opfatning og Begreb).

Umhamsing, f. Omklædning. Hall. og fl.

umbender, adv. i svinger Tilstand, frugt-sommelig. Jæd. Sbl. Harb. Vofs (um hender). Dunctelt.

Umheng, n. Omhæng; Gardiner.

- Umbug** (u'), m. Omhu, Omsorg. Dstl. (Jf. G. N. umhyggja).
- umbugad** (u'), adj. omfemt, som har forandret sin Bestlutning. Hall. og fl. Dgsaa: nedslagen, modløs.
- umbugsam**, adj. omhyggelig. Smaal.
- umild**, adj. umild; farrig ic.
- Uminne**, n. ufærdvanlig Ting el. Hændelse; noget hvis Plage man ikke kan mindes. Jndh. (Dminn').
- uminneleg**, adj. umindelig, hørende til en Tid som ingen mindes.
- uminnug**, ad. glemsom, eller som ikke mindes langt tilbage. Nogle Steder ominuig, ominnaug.
- umissfande**, adj. umistelig, uundværlig. Nogle St. umyssfande, omhysfande.
- umjell**, adj. sygelig, sm (nervøs), svag af Omhed i Lemmerne. Sdm. (omjell'e). S. mjell.
- Umfast**, n. Omfastning, Omvæltning.
- um-flædd**, adj. 1) omhyllet, indfattet. 2) omflædt (i anden Dragt).
- um-fomen** (o'), adj. dyrest forlegen, hjælpeløs, fortvivlet. Berg. Trondh. Nordl.
- Umfofnad**, m. Omfofnung. Østere Umfofnung (f.), eller Rofnad.
- umkring**, adv. og præp. 1) omkring, i en Kreds. Egentl. um kring (= i kring). — 2) præp. rundt om (= kring um). — 3) omtrent, næved, lidt mere eller mindre end. Umkring eit Sundrad; umkring sem Auer o. f. v.
- um-kumlad**, adj. omlagt, omfastet; bragt i Orden. Nordl. Hedder ogf. umkumpla(d), Smaal. og fl.
- Umkumling**, f. Omfastelse, Omvæltning. Østvig. Umkumpling, Smaal., Umkumpling, Hall.
- Umkvarv**, n. en Omgang, et Stoffelag i en Bygning (= Umlag). Øbr. Vald. Ellers paa Dstl. Umvarv (-hvarv); ogsaa Umvar (Smaal.). Andre St. Umfar. G. N. umhvarf: Dmløb.
- Umkverv**, m. omgivende Kreds, Omegn; ogsaa: Virkekreds, Omraade. „Umkverv“, Hard. Dgsaa Umkverve, n. Rbg. (?)
- umkverves**, adv. omkring, rundt om i en Kreds. Hall. Østere „umkverves“. G. N. umhverfis.
- Umkvæde**, n. Omkvæd. (Sjelden).
- umla**, v. n. (ar), numle, ynte, hviffe om noget (= hynja). Hall. G. N. umla.
- Umlag**, n. 1) et omgivende Lag, f. Gr. et Kvistelag omkring et Høls. Øbr. og fl. Dgsaa i Formen Umloga (o'), f. Rbf. — 2) et omgaaende Lag, f. Gr. af Stofke i en Bygning (= Umfar, Umkvarv). Tel.
- um-lagd**, adj. omlagt; omfhyttet.
- Umland**, n. Omegn. (Sjelden).
- Umlaup**, n. Dmløb, Kredslob.
- umlaupande** adj. omløbende, ustadig, f. Gr. om Vinden.
- Umlegg**, n. Fordeling, Udligning af visse Udgifter, saafom til Fattigvæsenet; saaledes ogsaa om en Fattigkommission. Smaal. Jf. Legd og Inulegg.
- Umloga**, f. Umlag.
- Umlyding**, f. det at man lytter omkring sig, hører sig om; ogsaa et kort Besøg.
- Umlysing**, f. 1) Omlysening, Omvæltning med Lys; sjeldnere: Belysning, Opklarrelse. — 2) Omberammelse; Tilbagefaldelse af en Tillysning. — um-lyst, adj. aflyst, berammet anderledes.
- Umlægje**, n. Plage, Overhæng; Hindringer af Sygdom og deslige. Est. (Af Talemaaden: liggja um). Jf. Umfaat.
- umme**, adv. omme, forbi, til Ende. En afvigende, formod. nyere, Form af „um“. Jf. ute.
- Umnemning**, f. Ombytning af Navn.
- Umod**, n. Mismod, daarlig Stemning.
- umodig**, adj. mismodig, noget modløs. Nogle Steder umotug. Dgsaa umodad (umoa, omoda).
- umogen** (o'), adj. umoden (f. mogen). Tel. Hall. og fl. (umogjen). Nogle St. umoen, Nordl. Ellers: ugjor.
- umogleg** (o'), adj. umulig, ugjorlig. Rbg. Tel. og fl. Østvig. umogeleg (oo), Sogn, Hard., omogele?, Øbr., omole (oo), Sdm. Trondh., umaule, Nhl. — 3 Sogn forekommer ogsaa „umogele“ med Betydning utrolig, overmaade.
- Umraad**, f. Betænkning, nærmere Bestemmelse; ogsaa: Frist, Henstand, Leilighed til at ordne sig. Dstl. Drk. Nordl. Nogle St. Umraadsl, f. (Hall.). Jf. Umrøme.
- umraada** (seg), v. a. (er, de), bestemme sig nærmere, betænke sig. Tel. og fl. (umraa'). Jf. umrøma.
- Umraade**, m. Formand, Mester. „Umraae“, Hall. Mere usikkert er „Umraale“, om noget stort eller udmærket.
- Umreidsla**, f. Tilredning, Istandsættelse; Dypvæltning ic.
- umreka** (seg), f. umrøma.
- Umrektef**, m. Umflakten.
- Umrotting**, f. Omvæltning, Omroben.
- Umrøding**, f. Dmtale. Dgsaa i anden Form Umrødna, m. 3 Hall. Umrudna' (u'), ligesom ogsaa „um-rudd“, for umrødd, adj. omtalt.
- umrøma** (seg), v. a. (er, de), indrette sig, ordne sine Sager, rede sig ud af en midlertidig Forlegenhed. Me laut laana notot litet, til dejs me felt umrøma ofs. Berg. Stift, Nordl. 3 Nhl. siges ogsaa „umreka (e) seg“. Andre St. „umraada seg“, som dog ikke er ganske det samme.
- Umrøme**, n. Leilighed til at ordne sine Sager; Frist, Henstand. Byre eit umrøme: til Hjælp for Diebliffet, for en kort Tid. Berg. Nordl. Jf. Umraad.
- Umfaat**, f. Efterstræbelse. Tel. (?)

umsegja, v. a. (umsagde), undsige, true paa Livet. Nylt Dvd (?)
 um senn, f. Senn.
 Umsetning, f. Omsetning; Omplantning.
 umsidder, adv. omsider, endelig. G. N. um sidir, um sid. Jf. sid.
 Umstapnad, m. Forvandling.
 um-stift, adj. omstiftet, forandret.
 Umstiftelse, n. 1) Omstiftelse, Forandring. — 2) Ombytning; ogsaa Forraad til en Omverling (= Umbytte).
 umstiftelseleg, adj. ubestendig, flygtig.
 Umstipnad (i'), m. Omstytning, ny Ordning; Omregulering.
 Umstot (o'), n. Omstytning (som naar to sammenfælede Kanter glide forbi hinanden). Jf. stotast.
 Umstoyting, f. Tilfyn, Pleie.
 Umslag, n. Omslag, Omstiftelse, hastig Forandring. Østl.
 Umstmidning, f. Omstmedning.
 um-stuudd (uu), adj. omdreiet; ogsaa: forvandet; meget omstiftet.
 Umstuning, f. Omdreining; ogsaa: Omvæltning, Forstyrrelse.
 Umstorg, f. = Umstut.
 Umsturnad (u'), m. Efterspørgsel. (Hall. og fl.). um-sturad, adj. omsturt.
 Umstænd, n. Omstændigheder, Forhold. Hall. Andre St. Umstøda, f. (Ejelden).
 Umstiling, f. Omarbejdelse i Skrift.
 um-striidd, adj. omdvistet; bestridt.
 Umstøding, m. Sidebrætter, Flager om Siderne af en Fiskeladning. Nordl. (Umstøing, ogsaa Umsting).
 Umstøyt, m. og Umstøytning, f. Omstødelse; Omstyrning.
 Umstut, f. Omstorg, Omhu for at holde noget i Orden. Jf. Umstye.
 Umstviv (i'), n. Omstvejen, Omstakken; Udflugter. Østl. (Umstvev).
 Umstyn, f. Omstigt, Opmærksomhed, Omhu. Nhl. og fl. Kan ogsaa betegne: Udfigt, Skue; Tilfyn, Hensyn, m. m.
 umstynleg, adj. opmærksom, omhyggelig, som seer sig vel for. Nhl.
 Umstye, n. Omstorg (= Umstut). Nogle St. Umstyt, f. Ironi.
 umstyrelaus, adj. fri for Omstorg, ubunden, sorgfri. Nordre Berg.
 Umstale, n. Omstale, Forhandling. Især om en Sammenkomst i Anledning af et Giftemaal, nemlig for at afgjøre de Forlovedes Sager med Hensyn til Bosted og Udbyr m. m. Edm. Hertil Umstalsøl, n. et Gjestebud i denne Anledning.
 um-stalande, adj. passende af omstale. Nogle Steder oftere umstakfande.
 Umstale, n. Omstale; Bedommelse. Hedder ogsaa Umstøding, Umstvall og fl.
 Umstænke, m. Betænkksomhed; Betænkning. Nysere Ord, ligesom Umstænkning, f. Betænkning, Betragtning.

um-rykt, adj. yndet, anseet. Lidet brugl.
 Umun, m. uheldig Forandring el. Forskiel. Tel. („Amone“, Landst. 327).
 Umur, m. Uro, Plage (?). — umurlaus, tilfreds, rolig, sorgfri. Tel. Hedder ogsaa omorlaus. (Dunkelt).
 Umvar, f. Umfvar.
 Umveg (e'), m. Omvei.
 Umvel (ee), n. et Slags Sygdom el. Børneplage. Mandal. Vel egentl. Efterstræbelse. Jf. vela.
 um-vend, adj. omvendt. — Umvending, f. en Omvenden; ogsaa Omvendelse. (Dog bruges det sidste mest i dansk Form).
 umvita, besvime; f. uvita.
 um-vyrd (h'), adj. agtet, omstjottet.
 Umvøling, f. Ordning, Tilredning, Istandsættelse. V. Stift. Nogle St. Umvøla, og oftere Umvølla, f. Ellers paa andre St. Umvøling (ee). S. vøla.
 umølande, adj. umølende (om Dyr). Jf. umaalug, og det følg.
 umøleleg, adj. umaalelig, grændseløs. Hedder ogsaa umølande.
 umølt, adj. umaalt, ikke opmaalt.
 Umøle, n. uheldig Stemning, ondt Lune, f. Nøle. En Kjørn siges at være i „Umøle“, naar den maler ilde. Edm. Øbr.
 umølt, adj. ilde stemt eller oplagt; f. mølt. Edm. og fl. (omølte'). I Tel. tildeels umølen, ikke rigtig frisk eller „tidig“. (Winje).
 una (u'), el. un-a, f. muna, v.
 una (u'), v. n. (er, de), befinde sig vel paa et Sted, være tilfreds, ikke længes efter nogen Omstiftelse. Sogn, Nbg. Tel. og fl. (I Tel. mest ubtalt one). Han mer ikke her hjaa ogs. Eg unde ikke lenge der. (Oftere unte). G. N. una (Jf. Gotsk. vnan: være glad). Hertil Une og uneleg.
 unaggad, adj. uforstyrret, fri for Ulempe eller Ufred. „Eg sekk ikke gaa onagga fyre hono(m)“. Nordre Berg. Jf. uprettad.
 unaleg, f. uneleg.
 unaidig, adj. unødigt, ufornöden. Tel.
 Unaad, n. Uleilighed, Uvæsen; ogsaa om Utsi eller Ureenlighed i Klæder. Tel. Hall. (Una). G. N. unadir: Uro.
 Unaade, m. Unaade, Ugunst.
 unaadig, adj. urolig, utaalig, skrige; om spæde Børn. Berg. Nordl. (onaadig). Dg-saa: unaadig, vreb.
 unaapet(t), adv. overflødigt, i stor Mængde. Sogn.
 undan, adv. og præp. ned fra ic. Lyder sædvanlig unda, nogle St. unna, ogsaa undaa (Nhl. Bald. og fl.). G. N. undan; Sv. undan, G. D. unden. Forholder sig til „under“ ligedan som ovan til hver (over), nedan til ned (neder), utan til ut. — Betydningen deler sig i flere Grene; saaledes: 1) ned af, fra den nedre Side af. (Med Dativ). Det dryp undan Taket (el.

Tatom). Det drøys undan Kvistom. Han sleit Solarne undan Stonom. Jf. Det søtt undan: det glider længere ned. Saaledes ogsaa: ned ad, ned over (en Hælning). Ganga undan Vassen (el. Vassa): gaae ned ad Vasse. (Modfat mete). Det hallar undan: det hæl-der nedad. (Meget brugl. vest og nord i Landet). — 2) ud fra Stillingen nede n under. Flytja skratten undan Bordet. (Nogle St. „unda Vora“). Ratten tom undan Benten. Saaledes ogsaa: Faa eit Arbeid undan Handi (ud af Hænderne, færdigt). — 3) bort fra, ud af Forbindelsen med. Tafa nokot undan: undtage, frastille noget. Dei vilde draga Godset undan honom: ud af hans Raadighed el. Besiddelse. Dgsaa med Begrebet: af, som Udbytte af, som Afspødnng af. Ei god ku til aa draga undan (s. draga), el. ala undan (s. ala). Eit gildt Buflag til aa leggja undan, o: at tillægge Yngel af. — 4) ud fra Stillingen bagved. (Om noget som kommer til Synne, eller frem af et Skjul). Soti tom undan Fjellet: frem over Fjeldet. Me rodde, til me selt Nefet undan Holmen: til vi kunde see Næsjet bag Holmen. Det siend undan: det stikker frem, vækker udenfor. — 5) fremad i Følge med, i lige Retning med. (Modfat: mot). No undan Vidnen, — undan Straumen. Ganga undan Soti: med Solen (= rettsføles). — 6) ud fra Stillingen foran; altsaa: længere bort fra, ud af Veien for (noget som nærmer sig). Gau gjest undan os: han gik raskere, saa at han kom langt forud for os. Springa, remna, roma undan. Leggja, setja, flytja, gøyma nokot undan (o: tilside, bort, ud af Rummet). Selja ein Ting undan Verdet („unda Væra“, Edm.): selge en Ting for tidlig, s. Gr. et ungt Kreatur, som endnu ikke har faaet sit fulde Værd. — Dgsaa: borte fra, i nogen Afstand fra. Ei Vil undan Land. Der langt undan. Han er itlje langt undan: han er meget nær. — Jf. Vidja seg undan (bede sig fritagen). Fara undan (vige tilbage). Steppa undan (slippe fri). Roma (el. roma seg) undan (undkomme).

Undandrag, n. Bortstjælfelse; Unddragelse. (Jf. G. N. undandrætt).

undandregen (e'), adj. dragen tilside.

Undan-elde, n. Afspødnng, Yngel, unge Kreatur af en vis Art. Indj. (i Formen Unda-elde, Unnaelde). Jæl. undaneldi.

undansaren, adj. bortsfaren, reist i Forveien, kommen forud.

Undansferd, f. undvigende Bevægelse, det at „fara undan“. (Undasfer).

undanslutt (u'), adj. flyttet tilside.

undangjengen, adj. gaen i Forveien.

undangøymd, adj. bortgjemt, skjult.

undanhærd, adj. bragt bort, eller tilside; lagt ud af Veien.

Undankoma (o'), f. Leilighed til at undkomme, undslippe. Lidet brugl.

undankomen (o'), adj. 1) undkommen, befriet. 2) kommen forud for sit Følge. 3) kommen ud af sin Stand, forarmet, blotet for noget. Nordl.

undanlagd, adj. = undanhævd.

Undanmun (u'), m. Forspring, Afstand fra Gu som kommer efter. Gava ein stor Undanmun: være langt forud. Hall. Num. og fl. (Undamon). Dgsaa ved Trondhjem. (Undamaan). Jf. Fyremun.

undandrømd, adj. bortstrømmet; flygtet.

Undanfior (o'), n. Frastydning; en liden Fiskestiv, som har adskilt sig fra en større eller gaar forud for den store Masse. B. Stift.

Undantak, n. Undsøndring; en Deel som er udfikl fra det øvrige; ogsaa en Undtagelse, et afvigende Tilfælde.

undanteken (kj), aaj. borttagen, frastilt, lagt tilside; ogsaa: undtagen. I sidste Tilfælde siges tildeels: undanta: ande. „Inkje undatakande“: intet undtaget.

undanvelt, adj. væltet af Veien.

Undarleg, adj. 1) underlig, besynderlig, uforklarlig. Byder forskjelligt: undarleg'e (B. Stift og fl.), underleg, unnaleg. G. N. undarleg; Ang. rundorlic; s. Under og undra. — 2) underlig tilmode, fortumlet, bevæget ic., ogsaa: sygelig; især med en Fornemmelse, som er vanskelig at forklare. Eg vardt so undarleg i Kroppen. Hertil et Subst. „Unda(r)legheit“, f. et uforklarligt Sygdomstilfælde. B. Stift.

undarlege, adv. underligt, paa en besynderlig Maade.

Undaal, f. Undorn.

unde, s. under. — Undel, f. Undorn.

Under (Und'r), n. og f., 1) et Under, en forunderlig Ting eller Hændelse. G. N. undr, n. Ang. vunder. — 2) Forundring. Han var reint upp i Under: slagen af Forundring; fordybet i Beundring. Trondh. Jf. undra.

under, præp. under. Mange Steder udtalt: unde, ogsaa unne, onde, og tildeels med feilagtig Betoning: und'er. G. N. undir. I de Dial. som adskille Dativ og Akkusativ, bruges Ordet saaledes, at det styrer Akkus. naar det har Begrebet: hen under, til en Stilling under; men derimod Dativ med Begrebet: henne under, inde i Stillingen nebenunder; s. Gr. Det ligg under Fotom; derimod: Legg det under Føterne. De vigtigere Betydninger ere følgende: — 1) nedenfor, paa den nedre Side af, i Skjul under. Det ligg under Benten, Stolen, Bordet ic. Med Akkus.: til Undersiden af (s. ovenfor). Det datt ned under Bordet. Det naar upp under Taket ic. — 2) ved den nedre Deel af, ved Foden af. Det siend ned under Vassen (el. „Bassa“, Dativ). Det ligg ein Gard burt under Fjellet. Noget lignende er Udtrykket: Roma nær under Land (i Nærhed af Landet).

— 3) indenfor, længere ind fra. Inn under Hud; under Stalet; under Borten. (Dfæst i Forbind. med: inn). — 4) bag ved, i Skjul af. (Dfte i Forbind. med: att). Soki er attunder Bjellom (Dat.), el. gjeng attunder Jjelli (Alfus.). Me sjaa ittje Garden her, han ligg att-under Berget (Gaugen, Stogen). Jf. undan. — 5) under (i Tal eller Værd), mindre end, lavere end. Det var under Hundrad. Notot litet under: ein Dalar. Ittje Stilling under den Prisen. — 6) i underordnet Forhold til, i Afhængighed af, under Ledelse af o. f. v. Han hadde teent under tri Kongar. Roma under eit annat Rike. Saaledes ogsaa: i Ens Magt eller Raadighed. Leggja, eller tata under seg: underlægge sig. Draga notot under seg: tilvende sig noget. Ligefaa om Forholdet til en Overmagt, en Evang el. Fare. Standa under Tugt. Vera under Tilsyn. Sitja under Hogg (oftere: fyre). — Ellers bruges Ordet meget som Adverb eller uden Objekt, f. Gr. ganga under: gaee under, gaee i Skjul, synfe under Båndslaben. Duffa under: dyffe, skjule sig i Vandet. Riggja under: buffe under, tabe. Dfte i Forbindelse med et andet Adverb, som att-under, fram-under, inn-under, ned-under, oppunder.

Underbolt, m. nederste Deel eller Stykke.

Underbreidsla, f. Undertæppe i en Seng. (= Kvitel, Tjeld). B. Stift og fl. Tildeels ubtalt Underbretta.

Underbrok (oo), f. Underburer.

underbudd (uu), adj. forsynet fra først af, udrustet. De er vel underbude: de have et betydeligt Forraad. Tel. og fl.

Underbul (u'), m. den nedre Deel af Kroppen (f. Bul).

Underbunad, m. 1) et Forraad at begynde med; en Grund-Formue, Capital. (Jf. underbudd). — 2) Underklæder. Nordl. (Unnbuna).

Underburd, m. Strælse, tyndt Underlag. Nhf. (Underbur).

Underbygnaad, m. Grundbygning, Grundlag.

Underdeild, f. 1) nederste Deel. 2) Underafdeling. Lidet brugt.

Underfil (ii), m. næstbøieste Knegt i Kortspil (= Halvefil, Dfil, Uvisfa).

underfull, adj. underfuld. (Under, n.).

Undergang, m. Undergang; ogsaa: Tilbagegang, Stabe, Ruin.

Undergjerd, f. Underlag ved Tappen i et Bryggerkar; Rostehjerte. B. Stift (Undergjær).

undergeven, adj. undergiven; ogsaa hen-given; taalmodig; resigneret.

Underhold, n. Understøttelse, Støtte.

underhaal, adj. glat i Grunden, som hvor et Jislag er skjult af Sne.

underjordisk, adj. underjordisk. (Nyt Ord). S. Vette, Lufs, Luftte.

Underjake, m. Underkjæve.

underlaar, adj. klar i Grunden. Dgsaa

ligt „hverklar“, om Luften.

Underflæde, n. pl. Underflæder.

Underfola (o'), f. Underfaal i en Lampe.

underfomen (o'), adj. fommen i en lavere Stilling, afhængig, usfri.

underkuad, adj. underkøet.

underkuad, n. Underlag, Grundlag.

underleg, f. undarleg.

Underlenda, f. Lavland. B. Stift.

Underlut (u'), m. nederste Deel.

Undermagt, f. svagere Magt.

Undermann, m. Undermand. Han vardt Undermann: han maatte give tabt.

Undermaal, n. Maal som er mindre end det fulde være. Undermaats Timber: Tommer som ikke har den bestemte Tykksle.

Undermengd, f. en mindre Mængde.

Underplagg, n. Klædningsstykke at bruge under et andet.

Underrett, m. lavere Domstol.

Underrip (ii), f. den Planke som er næst den øverste i Siben af en Baad (f. Rip). Nordl.

Underrot (o'), n. Forraadnelse i Grunden, eller ved Roden; især i Korn paa Algeren. — **underrotten** (o'), adj. forraadnet nedentil.

Underrot (oo), f. dybeste Rod, den nederste Deel af Roden.

undersam, adj. forundret; eller som let falder i Forundring. Trondh. Jf. undrug. Sv. undersam.

undersaad, adj. om Ager, hvor Kornet er nedpløjet, eller saet før Pløiningen. Underaaing, f. Nedpløining.

Undersejng, f. Underdne, f. Seng.

Underseca (e'), f. det som er først nedsat; den første Plantning i et Jordstykke. Dfil.

undersjett, adj. undersættig, stærkbygget.

Understida, f. Side som vender nedad.

Understjo (-stjo), m. Strømning eller Uro i Dybet. Dgsaa om de store Havbølger, i Modstrøming til de mindre Kruusninger ovenpaa dem.

Understurd (u'), m. Kende langs Kjølen i en Baad; ogsaa en liden Tverfjel med indsaarene Kant at sætte under en Løste. Edm. (-stur).

underst, adj. nederst. Jffe alm.

Understad, m. Dundsald, Varme i et Kar. B. Stift. (Understadb).

Understak, m. Understjort.

Understein, m. Understenen eller Liggeren i en Mølle.

Understemne, n. Understav, Pløiningen imellem Staven og Kjølen paa en Baad.

understudd (u'), adj. understøttet.

Understøda, f. Underlag, Grundlag.

Undertad, n. Gjødsel som nedpløjes, eller er udbredt over Algeren før Pløiningen. (Modsat Dvertad). B. Stift.

Undertar, n. et Greb nedentil. (Modsat Dvertaf).

Undertal, n. lavere Tal, mindre Mængde; Minoritet.

Underreikning, f. Undertegning.

Undervegt, f. Undervægt.

undla, v. n. (ar), væmmes, føle Kvalme. Hall. (Jf. ula). Hertil Undl, m. Kvalme, Væmmelse (= Ule).

Undorn (o'), m. Middagsmaaltid, el. egentlig et Maaltid kort efter Middag, omtrent ved Klokken 3. Num. og Tel. (Tinn) i Formen Undonn (o') og Undonn (Num.), ogsaa **Onnaan**, og **Udaann** (Tinn); jf. Horn for Horn, Korn for Korn ic. Nspig. **Undaal** (Undaaln), Tel. (Silgjord). I Nhl. **Undel**, m. om Kreaturenes Middagsføder; i Sff. **Vundel**, om det samme; forskjelligt fra „Vaandel“ (f. Vondul). Til Undorns: til Middagsmaaltidet. (Se Undøns, og Undøss, Num.; te Undaans, Tinn; te Undaals, Silgjord). Jf. Non og Dykt. — Ordet gjenfindes hos flere beslegtede Folkeslag. Sv. Dial. undarn, undun (Riegs 780); danske Dial. Unden, Unnen; Eng. D. undern; L. D. Untern, Under. Ligesaa i de gamle Sprog, nemlig foruden G. N. undorn ogsaa Ang. undern, G. Sax. undorn, Goth. undaurns, Ght. untarn. (Som Betydning angives deels en Stund før Middag, deels en Stund efter Middag). I midlertid er Ordets Slægtskab dunkelt.

undra, v. a. (ar), 1) sætte i Forundring. Sjelden, saasom i Forbindelsen: Det skulde undra meg. G. N. undra. Jf. Ang. vundrian, Nht. wundern. — 2) undre, forundre (sig); være forundret. Sædvanlig reflexivt og ofte ombytlet med undrast; f. Gr. Eg heve ofta undrat meg paa det, el. undrast paa det. — 3) være nysgjerrig efter at vide noget. Eg undrar meg paa, om dei er komne, o: jeg skulde have lyst at vide, jeg gad vidst om ic. Eg undrast paa hvad han vil segja om det. Eg undrast paa hvad dei tenja ic. (Ligesaa Sv. undra og Eng. wonder). „E undra me paa, om du kann hjelpe me“: mon det skulde være muligt, at ic. Sdm. Jf. Under og unbarleg.

undrande, adj. værd at undres over. Der ikkje undrande (= d'er ikkje Under).

undrast, v. n. undre sig; f. undra.

undren, f. undrug.

Undring, f. Forundring; ogsaa Beundring, Admiration.

undrug, adj. forundret, forbauset. Hall. og flere. Dgsaa i Formen undrig. Ellers tildeels undren og under'am, især med Begrebet: tilbøielig til at undres.

[und]saa (seg), v. a. undsee sig. — **undsjaaleg** (el. oftere undseeleg), adj. undseelig. Nye Ord ligesom undgaa, v. a., undkylda, v. a. og maafsee flere.

Une (u'), m. Tilfredshed, Fornøielse (af una). Rbg. (G. N. unad, n.). Noget dunkelt, da der ogsaa forekommer et Un (u'), f. eller

Uner, pl. o: Lyst, Tilbøielighed til noget. Tel. Paa Sdm. On (oo), f. f. Gr. „Han hadde sikk ei On me da Arbeid'e“. Ved Mandal Unne, og Ugne, m. i lignende Betydning.

uneleg (u'), adj. behagelig, hyggelig, som man kan befinde sig vel ved; især om et Sted (f. una). Sogn og fl. I Tel. **ona-**leg, maafsee for unaleb.

unemnd, adj. unævnt. Nogle St. onæmnd, onæmt.

unemneleg, adj. unævnelig. **Unenne**, n. Modlyshet, Ulyst til at foretage sig noget. Lister. G. N. unemming.

ung, adj. 1) ung, som ikke har levet længe. G. N. ungr. Kompar. yngre, Superl. yngst. Jf. Ungd og yngja. — 2) oppvoksende, nylig opkommen; om Skov og Væxter. — 3) som hører til Ungdommen. I den unge Alder; i baare unge Dagar, Aar ic. (Mindre brugl.). — Et Dativ ungom (ungaa) bruges i Ordspøget „Dæ maangt unгаа olært“, o: der er meget at lære for de unge. Sdm.

ung, v. n. (ar), hngle, faae Unger. Nogle Steder yngja.

Ungbarn, n. spædt Barn, Battebarn. Mange St. Ugebarn (=badn).

Ungdom, m. 1) Ungdom, Ungdomsalder. — 2) unge Mennesker; den yngre eller opvoksende Slægt. — 3) en Ungling, et ungt Menneske. (Mindre brugl.). — Et Dativ ungom (ungaa) bruges i Ordspøget: et takkelig ungt Menneske. (Meget brugl.). Sv. ungdom.

Unge, m. Unge, Foster, ungt eller nyfødt Dyr. Mest alm. Ungje. G. N. ungi. Dgsaa om et Barn (i mindre alvorlig Tale). Ein Flokk med Ungar: en Hob af Børn.

Ungfane, f. Ungse.

Ungse, n. unge Kreature. Dgsaa kaldet **Ungsenad** (es), m. Øbr. og fl. I Sff. **Ungfane** (jf. Fenad). Ellers **Ungnøyte** og **Ungsmale**.

Ungfolk, n. yngre Ægtefolk (i en Familie hvor der ogsaa er et ældre Par). Mest i Formen **Ungfolket**. (Særskilt: **Ungemannen**, **Ungkona**).

Unggut, m. unge Soldat, Recrut.

Ungkar, m. Ungkarl; ugift Mand (= Dreng). Som det synes fremmedt, med stærk Betonning paa „ung“.

ungleg, adj. ungdommelig, som synes at være ung. Nhl. Tel. og fl.

ungleg, adj. (2), slem, fortvædelig. Nyl. Bistnok for onleg (ungleg). Jf. angleg.

Unglyd, m. Hob af unge Mennesker (Ungdom); ogsaa om Børn i en Familie. Sogn, Hall. og fl. (Ungly). I Tel. **Unglyr**; f. Lyd.

Ungmenne, n. ungt Menneske. Sjelden.

Ungmøy, f. Pigebarn. Lidet brugl.

Ungnøyte, n. ungt Storfæ; Kalve og Kvier (f. Naut). Sogn og fl. Jf. Kviginde og Kausfenad.

Ungrunne, m. Ungskov, opvørende Træer.

Nsi. Nogle St. Ungrensl, n.

Ungskog, m. opvørende Skov.

Ungsmale, m. ungst Smaafæ; Lam og Kib.
B. Stift. — Et andet Ord er Unge-
smale, o: en Høb af Unger (eller Børn).
Dsl. (f. Smale).

Ungsvein, m. Smaadrenng. Sjelden og til-
deels i gammeldags Form: Ungersvein.
Ungrein, m. Svire til et Træ, ungst Skud
(= Leinung). Hall.

Ungsvæt, m. ung Hest eller Hoppe.

unfa, v. a. beklage, besamre, f. anfa.

unla, f. undla. — unleg, f. uneleg.

unna, v. a. (er, te), 1) ynde, holde af En;
ynske En Lykke. Alle som tjende honom, unnte
honom vel. („Det unt'o vel". Landst. 84).
G. N. unna (med Beining: ann, unni,
unnat). — 2) unde En noget, see med
Fornøielse at han faar det. (Modsat ovunda
eller misunna). Med Dativ og Akkus. for
Er. Eg unner honom det. — 3) forunde, give
af Gunst eller Belvillie. — Particip unnt
(unt). Det skal vera deg vel unnt.

Unne. Lyft, Tilbøielighed; f. Une.

unnesam, adj. gunstig, som gjerne under En
noget. Lidet brugt.

Unning, f. Belvillie, f. unna.

Unot (o'), n. Ugunst, det at En er ilde lidt,
el. ikke kan vente noget godt paa et Sted.
Ehl. Jf. Not.

Unote (oo), m. Uskik, Uvane. Nest i Fleer-
tal. (Unotar).

unyt (yh), adj. unyttig, ubuelig. Nbg. Tel.
(G. N. unytr). Ellers i en nyere Form:
unyttug (y'), ogsaa unyrtteleg, o: som
ikke kan benyttes.

Unyta, f. Nytte; ogsaa en unyttig Ting.
Tel. Ellers alm. i Formen Unytte (y'),
n. (og l.). Til Unyttes: til ingen Nytte.

Unøeming, m. en Begynder, En som endnu
ikke har lært en vis Kunst. Nordre Berg.
(Dnøeming). Jf. Nøeming.

unøgd, adj. utillfreds, misfornøiet.

Unøgje, n. Misfornøielse. Hall.

unøgjeleg, adj. utillføkkelig. Hall.

unøydd, adj. utvungen; frivillig.

unøydes, adv. rigelig, i tilstrøkkelig Mængde.
Bofs, Hall. i Formen „unøyes", som snæ-
rere er unøyes (af Nøud) end unøgjes
(af Nøgje), da det i sidste Fald skulde hebbe
ovnøgjes.

Unøyte, n. en Fyldevom, en Fraadser. Edm.
i Formen Onøyte. Stal ogsaa hebbe
Nanøyte (maafsee Dvnøyte). — unøy-
ten, adj. umaadelig i Mød og Drift.
(onøyten).

unøyteleg, adj. ubrugelig, som ikke kan be-
nyttes. S. nøyta.

upløgd, adj. upløiet.

upp (u'), adv. op. G. N. upp; Ang. upp,
Ght. uf. Brugt i mangfoldige Forbindel-
ser og saaledes ogsaa i flere Betydninger.

— 1) opad fra Grunden, til et høiere
Punkt. Ganga, stiga, toma upp. Taka, lyfta,
draga upp. Sjaa upp o. f. v. — 2) høiere
mod Vind eller Strøm; fremad mod en
vis Tilbagetrykning. (Jf. høg og Høgd).
Eigla upp um Neset. Ganga upp fyre Holmen.
No seg upp (efter en Afdrivning). Dgsaa
ellers om Retningen til et Sted som fal-
des eller anses for høiere. Lenger upp i
Kyrtja (o: mod Thoret). Jf. upp med Væggen
(o: nærmest inde ved Væggen). — 3) op
til en staaende eller opret Stilling. Risa,
el. standa upp. Reisa, el. setja upp (sætte paa
Enden). Jf. leggja, loda, bygja upp. — 4)
frem, for Lyset, til Syne. Det kom upp:
det kom for Dagen, det blev bejendt.
Graba, leita, setja, spyra, finna upp notot. —
5) til en aaben, opløst eller splittet Stil-
ling. Rata upp: opluffe. Læpa upp. Lofja,
Graba, leita, setja, spyra, finna upp notot. —
6) udad, til større Vidde eller Omfang.
Raupa upp (hovne). Frjofa, fjofa, svefna, trutna
upp. Blaaja upp (opblæse). Sjoda upp (vore
ved Sydning). — 7) sammen til en Høb;
i en vis Række eller Røden. Dunga upp
(opdyngne). Setja upp (opstille). Leggja, stella,
raba upp. Retna, mela, telja, lefa, ropa upp.
Jf. upp-atter. — 8) til en høiere Grad,
længere frem, til større Værd ic. Roma seg
upp (svinge sig op). Ma, softra, læra, temja
upp. Reida, varma, turta upp. Driva Prafen upp
o. f. v. — 9) til Ende, heelt ud, saa at
intet er tilbage. Gava pløgt, storet, bart, eller
malet upp. (Jf. av). Eta, drifna, øyda upp.
Brenna, bræda, tæra upp. Jf. turfast, braadna,
tidna upp. — 3 Sammenfætning³ med en
Præposition bruges ogsaa „upp" for uppe,
altsaa om en Væren paa et høiere Punkt,
f. Er. upp-med (oppe ved); uppsyre (oppe
foran); upp-i (oppe i); o. f. v. Naar den
følgende Præposition begynder med en Vok-
kal, bliver Ordet „upp" tilbeels uhydeligt
i Talen, idet man kun hører „p" og ikke
„u", saaledes: „paa" for upp-aa, „vi" for
upp-i, „vum" for upp-um, „punder" for
uppunder, „pyve(r)" for upp-lyer. — Af
andre Forbindelser mærkes her: Upp etter,
o: opad, noget længere op. Upp-til, adv.
opad. Upp og ned fyre: for Føde, alt tilhøbe,
uden Undtagelse. (B. Stift). Standa beint
upp og ned: staae lodret. Enu upp ned paa
(ein Ting): endevende, omstøde. — 3 Sam-
menstilling med et Particip faar Ordet en
stærk Betoning, f. Er. upp-blaafen, -brend,
-demb, -førd, -hengb, -fomen, -lyft, -mælt,
-reidd, -slegen, -stroken, -tefen ic.

upp-alen, adj. opfostret, opdragen. Han var
baade fødd og oppalten her. (Tilbeels meget
brugt). Jf. Uppelbe.

upp-atter, adv. 1) op igjen (om en Reis-
ning). 2) om igjen, atter, paany. (Meget
brugt.). Ofte forbundet med Particip; for

(Gr. *uppatter-bunden* (inbunden *paany*); *uppatter-gift* (gift *igjen*); *uppatter-gjerd* (omgjort); *uppatter-havande* (passende at gjentage); *uppatter-havd* (gjentagen, op-ryppet, omtalt *paany*); *uppatter-kallad* (op-råldt, s. *falla*); *uppatter-nyad* (fornyet, omgjort); *uppatterfett* (opfat *paany*, el. i en ny Form); *uppatter-staden* (opstaaet *igjen*); *uppatter-takande* (passende at gjentage).

upp=aa, præp. op *paa*; *oppe* *paa* (jf. *aa*). I de Tilfælde, hvor man ikke lægger nogen synderlig Vægt *paa* Begrebet „op“, lyder Ordet sædvanlig som *paa*, og dette „*paa*“ træder saaledes i Steedet for det gamle „*aa*“ og har de samme Betydninger som dette skulde have, nemlig: — 1) *paa* Overfladen af, oven*paa*, el. *paa* Siden af. Med *Alfus*, ved Begrebet om en Bevægelse til Steedet (hen *paa*, ind *paa*). Roma ut *paa* Begarne, *paa* Landet, *paa* Sjøen ic. Derimod med *Dativ* om en Væren *paa* Steedet (henne *paa*, inde *paa*). Vera ute *paa* Begom, *paa* Landet (Landet), *paa* Sjonom. Kan ofte omverle med „*i*“ (s. i). — 2) *paa* Grundfladen af, over den nedadvendte Side af. Standa *paa* Enden (= *aa* Ende), *paa* Kant, *paa* Fotom, Aneom, Taanom. Riggja *paa* Sida (= *aa* Sida), *paa* Ryggen, *paa* Skjolen. (*Dativ*). Riggja *paa* Ryggen. (*Alfus*). I denne Betydning bruges ofte den gamle Form „*aa*“. — 3) i Løbet af (en vis Tid). Det tann vera gjort *paa* ein Time, *paa* ein Dag, *paa* tri Vikor ic. Midt *paa* Dagen. (*Dativ*). — *Alfoig*. Det lid ut *paa* Dagen (*Alfus*), *paa* Høstien, *paa* Været. Kan er *paa* tiande Været ic. Dgfaa i denne Betydning bruges ofte „*aa*“. — 4) *paa*, henhørende til, som en Deel af. Kvisterne *paa* Treet. (*Dativ*). Halen *paa* Hesten. Føsterne *paa* Fuglom. Enden *paa* Hjorden ic. (*Genitivs* Begreb). — Dgfaa: ved, med, som *Genskab* ved. Der god lit *paa* det. Der intje Lyte *paa* honom. Der ingi Greida *paa* deim. — 5) i en Tilstand af, i, ind i (en vis Bevægelse eller *Stilling*). Roma *paa* Gang, *paa* Flog, Kæfser, Sprang, Traav. Vera *paa* Ferd. Standa *paa* Hall, *paa* Staa, *paa* Skaffe. Ganga *paa* ei Bon, *paa* Uviska. — Dgfaa med Begrebet af en vis *Plan* eller *Maade*. *Paa* mange *Maatar*. *Paa* vaar *Vis*. *Paa* tydfi ic. — 6) henimod, i Retningen til. Sjaa *paa* ein Ting; høyra, lyda, lita, svara *paa* notot. Hava Hug *paa* ein Ting. Venta *paa* notot. Vera reid, vond, ill *paa* noton ic. (Sædvanlig med *Alfus*). — 7) ved, i *Berzelse* med, i Færd med. Retta *paa* ein Ting; volda, ferda *paa* notot. Kjenna, freista, prøva *paa* notot. Taka *paa* eit Arbeid; halda, driva, stunda *paa*. Lyfta, letta, rista *paa* notot. Sinu *paa* seg, o. f. v. — 8) ved en *Betragtning* af, ved at lægge *Merke* til. Eg ser det *paa* Liten (i); *paa* Skapnaden. Eg kjenner honom *paa* Maalet; *paa* Gongga; *paa* Klæbnaden. Eg høyrde det *paa*

Talen. Det slyner *paa* honom ic. (*Dativ*). — 9) med *Hensyn* til. Dei er lite *paa* Storleike, *paa* Føgd, Breidd, Rit, Bokster. Vera rit *paa* Pengar. Hava Raad *paa* notot. Svara *paa* Marten ic. (*Alfus*). — 10) i et *Umfang* af, et *Beløb* til. Ein Stoff *paa* tie Alner. Ein Fiff *paa* tolv Merker. Ei Retning *paa* fem Dalar. Jf. Ein Mann *paa* femti Aar. — Blandt andre *Forbindelser* mærkes: *paa* jamt, o: i lige *Stilling*; jævnfides. (Gbr.). *Paa* lange: *paa* lang Tid (tilbage). *Paa* nytt: *paany*; for anden *Gang*. *Paa* tvert: *paa* tværs; forkeert, uheldig. *Paa* (aa) gjera: om trent, meget nær ved; f. Gr. „Da va(r) so myffe' som it Hundrede, *paa* gjere“. (Edm.).

Uppbod (o'), n. Opbud, Opfordring.

Upp-broten (o'), adj. opbrudt.

Uppburd (u'), m. Stigning, Høide; Størrelsen af en opstaklet Høb, f. Gr. af Korn i Laden. „Da vardt ein stor'e Uppbur (u')“: der blev en stor Halmængde; Kornet fyldte et stort Rum. Edm. og fl. (tildeels Ubbur). I *Nyf. Uppbersta*, f. dog ogsaa „Uppbur“. (Alf: vera npp).

uppdaga, v. a. (ar), opbage, finde. (Mere Ord). Dstest i *Particip*: *uppdagad*. (Nogle St. *uppedaga'*, *uppendaga*, *opendaga*). — *uppdagleg*, adj. aabenbar, synlig. Vald.

upp-drogen (e'), adj. 1) optrukken. Jf. *dregen* (*dregjen*). 2) opfæstet *paa* Stavrer; om Korn. Toten.

Uppdøl, m. Indbygger fra en høitliggende Dal, eller fra et af de Steder som hedde *Uppdal*. (Nogle St. *Ubbdal*).

uppe, adv. 1) *oppe*, *paa* et høiere Punkt. I nogle *Forbind*. oftest „*nypp*“, f. Gr. sitja *upp-hær*. G. N. *uppi*. — 2) i ovret *Stilling*; *paa* Fødderne. Sitja *uppe*: sidde *oppe* (om Natten). Vera *uppe*: være *oppe*, ikke i Seng. — 3) *oppe* i Vandfladen; om Fiff; Søfugle, m. m. — 4) over *Horizonten*; om Sol og Maane. — 5) aaben, opslukket; f. Gr. om en *Der*.

Uppelde, n. 1) Opfostring; ogsaa opfofret *Alfom* eller *Ungel* af *Kreature*. Trondh. — 2) Opvært, *Ungdom*. Hedder tildeels *Uppal*, n. og *Uppøle*, n. (af *ala*, ol). I vaart *Uppal*: i vor *Ungdom*, den Tid da vi vorde op. B. Stiff.

Uppelding, f. Opildning, Opføkning.

Uppeseta (e'), f. Oppefiddet, det at man er *oppe* om Natten. Ved Trondhjem „Uppeseta“.

Ellers ogsaa *Uppesiting*, f.

upp-eten, adj. opvædt; opslugt.

upp-etter, adv. opad; f. *upp*.

Uppesja, f. Tilbagestrømning (= *Vafevja*).

Sål. I Hall. „Uppisju“.

Uppfar, n. noget som stiger op; smaa *Hvirvler* i Vandfladen over en *Fiskestium*. Trondh.

Ellers kaldet *Revja*, *Dr*, *Ungjerd*.

Uppfinning, f. Opfindelse: *uppsinnisam*,

adj. opfindsom. I Hall. *uppsinnug*.

Uppflog (o'), n. 1) Dyfhyen. 2) Stigning i Bandet; Vandfod. Effj.

Uppflot (o'), n. Dyfhyden. — **uppfloamad**, adj. opflydt.

Uppflurning, f. Dyfhytning, Forfremmelse.

uppfrosen (o'), adj. opfulmet af Frost.

Uppfylling, f. Dyfhyldelse.

Uppfødsfa, adj. Dyfødning. Oftere **Uppføftring**, f. Jf. **Uppelde**.

Uppgang, m. Dvgang, Dyftigning.

uppgjengen, adj. 1) opgaaen, opstegen. 2) opfulmet af Frost; om Væffe. 3) opbrændt; om Hufe. B. Stift, mest i Formen „uppgaabd“.

Uppgjerd, f. 1) Dvgjorelse. (Ejelden). — 2) Drensning af et Kornlag paa Logulvet. J. Sæt. „Uppgjaare“.

uppgjord, adj. 1) opgjort, færdig. 2) opredet, om en Seng. 3) opfaaren og renset, om Fiff.

uppgjævv, adj. hjælpeløs af Udmattelse. Hall. Balb. Andre St. uppgjeven.

Uppgløding, f. Dpflammelse.

Uppgonga (= gaanga), f. Dvgang.

Upphold, n. 1) Dpholdelse, Dpretholden; ogsaa Næring (= Upphelde). — 2) Noget som holder en Ting oppe; faaledes om Sideremnerne i en Hestefæle. (B. Stift).

— 3) Dphold, Afbrydelse; relig. Stund efter en Kling eller Stormbyge. Hertil **upphaldig**, adj. om Dpholdsveir, omtr. som uppljos. B. Stift.

Upphav, n. Dphav, Begyndelse; ogsaa: første Grund eller Aarsag. G. N. upphaf.

— **Upphavsmann**, m. Dphavsmand.

upphard, adj. opfat, oplagt (f. hava); ogsaa: aabnet, opluffet. Forskjelligt herfra er **upphard**, o: opshiet, hævet (af hevja). Tel. E. havd.

Upphelde, n. Dphold, Underholdning, Næring. G. N. uppheldi.

Upphevja, f. Fælde, Enare hvori et Dyr fæstes om Halsen og vippes opad. Dfl. (Habeland).

upphusad, adj. vel bebygget, eller istandsat med Hufe; om en Gaard.

upphøg, eller **upphøgd**, adj. forhøiet, noget opløftet. Mest i Neutr. f. Gr. Der upphøgt i Midten. — Et Verbum **upphøgja** (opfyde) bruges mest i dansk Form og med Bøiningen „ar“. (Mettere: -er, de).

uppi, præp. 1) op i (med Affus.); oppe i. Ofte forfortet til „vi“. f. Gr. „han fekk de pi Hand'a“. Upp i Dyrat, f. Dyra. — 2) til, i Dvergang eller Forvandling til. Det vardt uppi Stein: det blev forvandlet til Steen. Det vardt uppi intje: der blev intet af det. Han gjerer seg uppi ein Dugar: han vænner sig til at lye. (B. Stift).

Upp-ida (i'), f. Tilbagestrømning (= Jda, Vakida). Smaal. (Uppie).

Uppkast, n. opkastet Hob; ogsaa: Ørest eller Grube hvoraf Jord er opkastet. Indh.

Uppklaaring, f. Dpklarelse.

upp-klædd, adj. udstyret med Klæder.

Uppfoma (o'), f. 1) Dpformt; Udspring.

2) Kilde, Vandstrøm som kommer op af Jorden. Sogn og fl. Ellers i en anden Form: **Ofome** (Orfoma?), Sdm., **Ufoma**, Eifter; **Aafoma**, Jæd. Sdm.; faaledes **Aaf-merarn** (oo), n. Kildevand.

upp-kuvad, adj. høj i Midten, optoppet (jf. kuvad). Tel.

Uppkveik, m. Dpflammelse, Fyrighed.

upp-kvidd, adj. orgjødet; f. kvia.

Upplag, n. 1) Dplag, oplagt Hob el. Forraad. 2) Anlæg, Grundlag; ogsaa Begyndelse (modsat Nedlag). 3) naturligt Anlæg, Tilbøielighed, Aandsretning. Han hadde godt Upplag, o: gode Evner, godt Anlæg. B. Stift.

upp-lagd, adj. 1) oplagt, opfat. 2) anlagt, grundlagt. 3) oplagt til noget, fikket, findet.

Uppland, n. Dpland, Høiland, indre Deel af Landet. Særlig om Distrikterne sendesfor Dyvrefjeld: Gudbrandsdalen, Østerdalen, Hedemarken, Toten med mere.

upp-laren, adj. overladt, opluffet; nogle St. ogsaa: overladt, afstaaet. Tilbeels „upp-leten“; f. laten.

Upplaup, n. Dpløb; Stimmel.

Upplending, m. Dplænding, Indbygger af Dplandet (f. Uppland). — **upplendst**, adj. oplandsf. (Lidet brugl.). **Upplendsta**, f. Kvinde fra Dplandet. (B. Stift).

Upplengja, f. oprettaaende Bjælke el. Stof, hvorpaa en Fjelsevæg naglez fast. Sogn og fl. Andre St. Saumflaa.

upplert (ee), adj. letfhyet; f. uppljos.

Upplin (i'), n. Lettelse i Veiret. Hall.

uppljos, adj. oplaret, letfhyet; saa befaesen at det ikke regner eller sneer. Noget brugt i Formen **uppljos'** og **uppljos'e**, B. Stift; **uppljos**, Josen og fl., **uppjost**, Tel., **uppjost** Ork. **uppjost** Bede: Dpholdsveir. Ei **uppljos** Dyr: en Dpholdstund imellem Bygerne. Noget lignende er „upp-lett“, egentl. lys eller letfhyet oventil. Jf. **Upplyse**.

Upploga (o'), f. Dplæg; oplagt Steen til Veimærke. Hall. (Upplogu).

Upplut (u'), m. 1) den øverste Deel af en Ting. — 2) Undertrøie, Snørkliv. B. Stift. Jæl. upplutr.

Upplyse, n. Dpklarelse i Luffen efter en Regnbyge; ogsaa: en Stund med Dpholdsveir (f. uppljos). Nordre Berg.

Upplyfing, f. Veffjendtgjørelse (f. lyfa). Ellers oftere **Upplyfning**, f. om Dphøfning eller Meddelelse af Kundskab.

Uppløring, f. Dpklarelse, Underviøfning.

Uppløfning, f. Dpløsning; Udredelse.

upp-matad, adj. rigelig mættet; vel næret; f. Gr. om Fiff.

Uppmoding, f. Dpmuntring. Lidet brugl.

- upp-mødd, adj. udmattet (= utmødd).
 Uppnemne, n. tillagt Benævnelser, Kjendingsnavn. Num. Jf. Utnemne.
 Uppnemning, f. Dyrkelse, Dyrkelse.
 upp-or, præp. op af (f. or). Forkortet: oppo, og po; nogle St. oppu, pu.
 upp-raadd, adj. forlegen, skuffet ved at fjerne en nødvendig Ting, eller noget som man havde gjort Regning paa. Eg stulde hver Vatnet, men so stod eg oppraadd fyre Dnat. Me vardt oppraadd fyre Salt o. f. v. Lemmely alm.
 Uppreiding, f. Dyrkning.
 Uppret, n. Dyrkelse; Tilbagevisning (see refa). Uppretsmann, m. den som opfjer eller opfører en Handel. Tel.
 Uppring (i'), f. Dyrkelse; f. rita.
 Upprop, n. Dyrkelse; Auktion.
 upp-roten (o'), adj. ganske forraadnet, gjenemraadnet.
 upp-rudd (u'), adj. opryddet.
 Upprykning, m. Spire (= Renning). Jæd.
 Upprør, n. Dyrkelse; Dyrkelse.
 upp-sagd, adj. opsiget. Jf. Uppfog.
 Uppsaat, n. Dyrkning; Sted hvor Farter sættes op. Helg. Andre St. Uppset. G. N. uppsat.
 Uppseiding, f. Dyrkelse, Dyrkelse i gode Sæder. Nff. og fl. S. seda.
 Uppser, n. 1) Dyrkning; f. Uppsaat. 2) et Bæddemaal (jf. setja upp). B. Stift. 3) Aftag (= Føderaad, Fivaure). Jæd.
 upp-sett (e'), adj. 1) opsat, opstillet. 2) sibt, hvæstet. 3) forshippet, higenbe efter noget; ogsaa: oppragt, oppret.
 Uppside, f. Side som vender opad.
 Uppsig (i'), n. Dyrkning fra Grunden, Strømning opad. Uppsigelse, m. Fiskestilm som kommer op fra Dybet.
 Uppskaling, f. Dyrkning af nybrygget Al, det at staae Vlet i Tønden.
 Uppstoka (o'), f. nybrygget Al, som eses op af Gjæringskarret. B. Stift. J. Drk. „Uppstoku“. S. staka.
 Uppstok (o'), n. Dyrkning; opstigende Bæde eller Fugtighed fra Grunden. Dgsaa om Bandets Dyrkning ved Frost. Abg.
 Uppstrift, f. Dyrkelse; Notits.
 Uppskriver, m. Dyrkner, Haandskriver, Skriver; ogsaa Forfatter.
 upp-krøyd, adj. heit opstallet, løselig opveist; figurl. om en Historie: overbreven, udflyttet. Tel. Hall.
 Uppslag, n. Dyrkelse; Klap eller Flig som kan bæies opad.
 upp-legen (e'), adj. opstaaet; aabnet zc.
 Upplod (o'), n. Dyrkning, Dyrkelse.
 Uppfog (o'), f. Dyrkelse, Dyrkelse; Afbrydelse i et vist Forhold. Hard.
 Uppspyrta, f. Ailbepyrting. Tel (Mo).
 Uppstad, m. Boiestreng, Loug som staaer op fra en Fiskeleine til Vandfladen (= Ale, Dubleteg). Nordl. og Trondh. Dgsaa kal-
- det Uppstoda, f. Nff. Uppsto, el. „Uppstø-line“, Sff.
 upp-staden, adj. opstaaet (af Sengen); opstanden (af Døde). Nest alm. „uppstaaen“; nogle St. uppsteden (= stiben).
 Uppstadgogn, f. Uppstoda.
 Uppstadmund, n. den Tid da man pleier at staae op om Morgenen (= Rismaal). Sdm. og fl. (Uppstadmund).
 Uppstadrøff, m. Dyrkelse.
 Uppstadvæv, m. Dyrkelse.
 upp-stakad, adj. betegnet ved opreiste Stænger el. Stager; om en Wei.
 Uppstandar, m. Dyrkelse, opreistaaende Stotte eller Bille.
 Uppstapp, n. Vand som samler sig ovenpaa et Fjælag. Jndh.
 Uppstig (i'), n. Dyrkning.
 Uppstoda (o'), f. 1) Dyrkelse, det at staae op. (Uppstode, Sdm.). G. N. uppstada. 2) et Slags smaa Bæverstole. Tel. (Uppstoe). J. Nfl. Uppstodgogn, f. Dyrkelse, Bæverstol som sættes op til en Bag, saaledes at Bæven henger lodret ned.
 Uppstora (o'), f. Dyrkelse, Sal, Loft. Tel. (Uppstogu, -stugu).
 Uppstyr, n. Dyrkelse, Spektakler; ogsaa: Dyrkelse, Tumult; Dyrkelse zc.
 Uppstoda, f. f. Uppstad.
 Uppstoding, m. Sne med en stærk Fjæstørpe (= Skare). Nfl. (Uppsting).
 Uppsyn, f. (n.), 1) et Blik opad (Dmsyn). Dgsaa (mindre rigtigt) for Tilsyn. — 2) Afsyn, Afsigtsstræk, Miner. Dfl. Sv. uppsyn.
 uppsynt, adj. synlig, aabenbar. Leggia uppsynt kort: lægge Kort saaledes at Figureerne vende opad.
 Uppraf, n. 1) Dyrkelse, Dyrkelse. — 2) Noget som skal optages; en liden Nest eller Levnings, f. Gr. af Hø efter et Læs. — 3) en Afdeling i Vers el. i en Stroffe; to eller fire Linier som udgjøre et Afsnit for sig selv; ogsaa et lignende Afsnit i en Melodie eller et Musikstykke. Nordre Berg. Et Vers med tvan upprat: i to Afsnit, eller med en Bending i Midten. Ein Slaatt med try upprat, o. f. v. Jf. Vend og Lime.
 upp-rald, adj. optallet, opregnet.
 Upprofa (o'), f. noget at optage; Indtagt, Fortjeneste. J. Hall. „Uppstuku“.
 upp-truten, adj. opfulmet, hoven.
 upp-um, præp. op forbi, op over. Forkortet: pum. Hertil „pungjort“, o: opredet (= oppgjord); f. gjera.
 upp-under, præp. op under; oppe under; under. Forkortet: punder (vunde, pund). Saaledes i Trondh. Stift „framkund“, o: frem under; „nepund“ (ne-punn): neder under.
 upp-vegad (e'), adj. banet, gjort farbar eller fremkommelig. — Derimod oppve-

gen (gj): opveiet, regnet i Bøgt.
 Uppvofster, m. Dvært.
 upp-yver (y'), præp. op over; oven over.
 Forfortet: pyve(r). Sitja uppvyver noton:
 sidde over nogen, pleie En som ligger syg ic.
 Uppøle, f. Uppelbe.
 upp-øst, adj. ophibfet; f. øsa.
 upp-øydd, adj. forødet, opbrugt.
 uppretad, adj. uforftvret, ukrænket (= unag-
 gad, usnikkad). Vald. (opretta). Jf. Pretta.
 uprutande, adv. uden at prutte, uden Af-
 prutning. S. pruta.
 Ups, f. Ufs.
 ur (ud af), f. or. Ellers i Sammensætn.
 som „urlliten“, f. ør.
 Ur, n. Uhr (Kloffe). Nytt Ord. I. Uhr,
 egentl. Time, Lat. hora.
 Ur, f. Steengrund, f. Urd.
 Ur, m. 1) en stor Hob eller Mæsse. Tel.
 (Winje). Jf. Urja. — 2) Regnfyer i Fjel-
 dene eller Horizonten. Tel. Jf. yra og Yr.
 G. N. ur, n. Regn. Sv. ur, m. Snees-
 storm (Nies 782). — 3) Lysplet i Nær-
 heden af Solen, Veirsol (= Gil). Tel.
 Num. Dgsaa ved Neros: Beer-ur, Sol-ur.
 (Maaftæe et Ord for sig selv). — Ur (m.)
 er ogsaa en Form for Auger, o; Rødfisk.
 Ellers dunkelt i nogle Sammensætninger,
 som: Illur (m.), Billur, Vimur, Krakur
 (?) og fl. Jf. G. N. ur(r): Dre, Urore.
 Uraad, f. 1) flet eller skadeligt Raad. Nogle
 St. Oraa. — 2) Mangel, Feil, Forsøm-
 melse. Trøndh. (Draa). — 3) Umulighed.
 Dtl. Hall. og fl. „Dæ va reint Uraa te
 koma fram“: det var umuligt ic. (Andre
 St. Det var ikke Raad).
 uraadd, adj. 1) uforberedt, ikke forsynet eller
 færdig. — 2) ubestemt, tyvilraadig. Dst.
 (oraadd).
 uraadig, adj. uforshnlig, forsømmelig, for
 G. i Husholdningen. Nogle St. oraadig.
 Urd, f. Steengrund, Steenbanke; en Plan
 eller Straaning hvor Grunden bestaar af
 tæt liggende Stene eller Klyppestykker. (Jf.
 Posturd, Glopurd). Alm. dog i noget for-
 skjellig Form: Urd, Tel., Ur (uu), mest
 alm.; Or (oo), Sogn, Fosen, Helg. G. N.
 urd; Sv. Dial. ora, or. Hertil mange
 Stedsnavne. Jf. Mol og Grande (om
 Vanter af Smaasteen).
 Urddrag, n. en langstrakt Steenbanke. Ved
 Mandal „Ura-drag“.
 Urdgaas, f. Gaaseart, som bygger Rede i
 Steenhuler; formod. Grav-And.
 Urdmarf, f. Jord som er meget opfyldt af
 Steen. (Urdmarf).
 urdutt, adj. fuld af Steenbanke; meget
 stenig. Mere alm. urutt (urett'e); ogsaa
 orett'e, Sogn, oraatt, Helg.
 urefst, adj. ufræst.
 urein, adj. ureen, uklar, smudsig; ogsaa:
 ufund, farlig, skadelig. Urein Sjo: Farvand
 som er fuldt af Stjær el. Banke. Ureine-

Sytja: venerisk Sygdom. Nogle St. „Dreine-
 Sjukdom“. B. Stift.
 Ureinfta, f. Ureenlighed, Smuds. Hall.
 Vald. Andre St. Ureinftap, m.
 ureinsleg, adj. ureenlig.
 Ureip, n. en ulidelig Ting. Hall.
 urefneleg, adj. uberegnelig; utallig.
 Urett (ee), m. Uret; Uretfærdighed; Ubillig-
 heb. Nogle St. Orett.
 urett, adj. urigtig (= rang).
 Urgang, m. det Tilfælde at der viser sig
 Veirsole (Ur, m.). Tel.
 Urge (Urgje), m. Bømmelse, Afkelhed. Tel.
 — urgeleg, adj. mobdybellig. — urgen,
 adj. ilde tilpas, ikke frisk. — urgnaft, v. n.
 væmmes. (Winje). Jf. elgja, ula, undla.
 G. N. úrigr: fugtig; hidtig (?).
 Urid, f. et Uveir (f. Rtd), en haard Tid
 med Sneee eller Frost; især om et Snees-
 fald som kommer uventet, f. Gr. seent om
 Vaaren. (Uri, Urid). Jf. Uryff.
 urimeleg, adj. urmelig; utånelig.
 urimelege, adv. overmaade, utrolig meget.
 Mest brugt i de nordlige Egne i Formen
 orimele', f. Gr. „Dæ va so orimele' kort“.
 Ligesaa: orimele' stugg, fager, god, vond,
 o. f. v.
 urlliten, f. ørlitei.
 Uro, f. Uro, Bevægelse. Nogle St. Oro.
 uro, adj. urolig; f. Gr. om et Barn „dæ
 vardt so urott“. Hall.
 uroa, v. a. (ar), forurolige, paaføre Uro,
 hindre En fra at hvile. Eg vil ikke uroa ho-
 nom. Nogle St. oroe.
 uroleg, adj. urolig; som medfører eller for-
 aarsager Uro.
 Urot, f. ond Rod (= Illrot); Ufrud.
 ursmaa, f. ørsmaa.
 Urt, f. 1, Urt, Plante. Ikke meget brugt.
 G. N. urt. Eng. wort, L. Murz.
 Urt, f. 2, Drevthgning, Drov; f. urta. „Tæse
 upp Urt'a“: gylpe op fra Mæven. Edm.
 Trøndh.
 urta, v. n. (ar), tygge Drov (= jorta);
 ogsaa: æde langsomt, tygge idelig; spot-
 vis om at oprytte eller gjentage noget
 idelig. Nordenfjelds. Nogle St. yrta
 og ørte. — Urtarstraa, n. en Smule
 Foder at tygge Drov paa.
 urudd (ur'), adj. uryddet. Nogle St. urydd
 og ørydd (y').
 Urva, f. en fast Løkke eller Stroppe i en
 Baad, hvort et af Mastens Vanter besæt-
 tes. Edm. Romsd. Ndm. Nogle Steder
 Ørve. Tingen har nogen Lighed med
 Dra, Yrgja og Horvelde. Jf. Føl. urga:
 Læbesfroppe. — Paa Edm. siges ogsaa
 „Urve“ for Urga (Yrga), o: Drgel.
 urven, adj. forvirret (jf. øren), Indh.
 Urvill (uu), m. Wild-Ribs (= Dr). Hall.
 Vald. Urvillbær, n. = Drbær. Urvill-
 fjørr, f. Ribsbuste.
 Uryde (y'), n. tæt Krat eller Smaasføy,

- hvor man vanskelig kan trænge sig igjennem. Edm. (Dryde).
- urydig** (y), adj. uryddelig, trang, fuld af Ting som staae i Veien, eller uden nogen Orden; f. Gr. om en Stue. Nordre Berg. (orydig'e). Andre Steder tildeels urydleg, ury'eleg.
- uryggjeleg**, forfærdelig; f. ryggjeleg.
- Urykk**, m. Gøstervinter, Kulde som indtræffer seent paa Vaaren. (Jf. Rytff). „Drykk“, Edm.
- urædd**, adj. tryg, sikker, ubekymret. Egentl. frygtløs. Nogle St. orædd.
- Urø'rt**, f. Skjodesløshed, Forsømmelse. (Df. tere Banrøst).
- urørt**, adj. urørt, uberørt.
- urøynd**, adj. uprøvet, uforsegt.
- urøvyd**, adj. urørt; som man ikke har be- gyndt paa, eller taget noget af.
- usagd**, adj. usagt. Sava nokot usagt: have endnu noget at sige. Det skal eg lata usagt: derom vil jeg intet sige.
- Usam**, n. Uenighed, Riv og Strid; især i en Familie, eller mellem Høgtefolk. Berg. Stift. Nogle Steder Usam. (Jf. Sam). Ellers Usamnad og Usamja.
- usamd**, adj. 1) ikke sammenpasset; f. semja. (Afvig. osæmt. Helg.). — 2) uenig, ufor- ligt (med nogen). I sidste Betydn. siges ogsaa usams. (Maaskee Genitiv af Usam. Jf. samš). Dei vardt usams. Tel. Hall. og fl.
- Usamnad**, m. Uenighed (= Usam). Gbr. i Formen Usamna. Ellers i en beynðer- lig afvigende Form: Usamda, m. Ahl. og Usamda, Drl.
- usams** (ueens), f. usamd.
- Usameykje**, n. Tvist, Meningsstrid.
- usameleg**, f. usomeleg.
- Used**, m. (L), Usik, onde Sæder; Usædelig- hed. (Usee, Ofte, Ofte').
- usedd** (ee), adj. useet; ubeset.
- usedug**, adj. usædelig; uartig; ogsaa (om Dyrførsel): usømmelig. Lyder forskjelligt: use'ng, ofedig, ofdig'e (i'), ofe'au.
- usegjeleg** (e'), adj. usigelig, ubeskrivelig. (use'jeleg, ofejeleg, usjeleg).
- usein**, f. ovsein.
- Usamja**, f. Uenighed (= Usam). Afvigende „Usamju“, Hall.
- usamja**, v. n. (Imp. usamde), trætte, fives, leve i Uenighed. Ogsaa (og maaskee rig- tigare) i Formen u'emjast (usamdest). B. Stift. Nogle St. ofemje, ofemjast.
- Usiger** (i'), m. Tab i Strid. Sjelden.
- Uskadd**, adj. uskadt, ubeskadiget.
- Uskaddaude**, m. Dødsfald som ikke vækker nogen Beslagelse; det at Døden forløser En fra en hjælveløs Tilstand. Hard.
- Uskap**, n. hæslig eller unaturlig Skikkelse; en uformelig Figur.
- uskapleg**, adj. 1) uformelig, ilde skikket, ubehvem; ogsaa: umaadelig, uhyre stor, o. f. v. 2) uordentlig, upassende; f. Gr.
- om Dyrførsel. Søndre Berg. og flere.
- Uskapnad**, m. Uorden, uheldig Tilstand.
- Uskeid** (?), n. Ulykke, Uheld. Trondh. (Selbu) i Formen Øske (ee). Dumfelt.
- uskift**, adj. uskiftet, ubeelt.
- Uskil** (i'), n. (L), Ubillighed, Uret, Fornær- melse. Meest alm. Uskjel, nogle Steder Øskjel. G. N. uskil.
- uskilen**, adj. uflar, utheldig. Rys.
- uskiljande**, adj. uadskillig.
- uskilleg**, adj. 1) ubillig, uretfærdig. (Oste uskjelleg, ofskjelig). — 2) utheldig (= uski- len). Smaal.
- uskipad** (i'), adj. ilde ordnet, ikke rigtig ind- rettet eller forsynet. Tel. Busfr. og fl. I Tel. ogsaa uskipla (D), o: forstyrret, revet af Lave. (Noget ligt skjeplad).
- uskipnad**, m. daarlige Orden, Uorden.
- uskir** (ii), adj. dunkel, smudset, ikke rigtig klar eller reen. Afvig. cskiren, Gbr.
- uskjend**, adj. ufordærbet, uskadt.
- uskjeplad**, adj. uforstyrret, f. skjepla.
- uskjær**, adj. umoden; om Korn eller Ager.
- uskjld**, adj. ubeskægtet; f. skjld.
- uskjldug**, adj. uskyldig, sagløs. Nogle Ste- der uskyldige, ofskyldig.
- uskynug** (y'), adj. uskjøn, ikke erkjend- lig; ogsaa: ubillig, uforstandig, som venter for meget af andre, eller glemmer at tage Hensyn til deres Omstændigheder. Nogle St. uskjynjige, ofskjonaug.
- uskøyra** (fi), f. en dumdriftig Person. Hall.
- uskøyren**, adj. forvoven.
- uskøyta** (fi), f. Skjodesløshed; ogsaa en driftig, hensynsløs Person. — uskøyten, adj. skjodesløs, ligegyldig.
- Usle**, m. 1. Kulstof, smaat Grus eller Af- fald af Kul. Tel. I Hard. Utle (u'), som ogsaa kan betegne sort Reg eller meget mørke Skyer. G. N. usli: Afte, Emmer; Aug. ysle, Mst. Æsele: Emmer.
- Usle**, m. 2. Flok, Mængde, stor Hob; især af Kreature. Valbers. I Sogn Utle (u'). Jf. G. N. usli, ausli: Skade gjort ved Tilstrømning af Kreature ic.
- usleg**, f. usæl og utlæg.
- uslegen** (e'), adj. uslaaet. (oflegjen ic.).
- uslett** (ee), adj. uslæn, knudret.
- usliteleg**, adj. uslidelig, meget stærk.
- usliten** (i'), adj. ubrugt, ikke slidt.
- Usmafl**, m. ubehagelig Smag.
- usnikkpad**, adj. uahindret, uvrænket (omtrent som unaggad og uprettad). Tel.
- usnyrten**, adj. usin, ureenlig. Vald. og fl.
- usnyrteleg**, adv. umaadelig, uhyre.
- usomeleg**, adj. upassende, utækkelig. Tel.
- Oftere usaameleg.
- usonleg** (oo), adj. utilgivelig. (Sjelden).
- uspard**, adj. uparet, tilslaaet med Fornær- else; givet rigelig. Det skal vera honom upart.
- uspætr**, f. Voldsomhed. S. Spekt.
- uspillt**, adj. uforstilbt, ikke tabt.
- usprett**, adj. urørt, ikke aabnet; f. Gr. om

en Dltønde, som der endnu ikke er tappet af. *S.* *þretta*.

uþurd (u'), adj. uafþurgt. Eg skal gjera det, honom uþurd. (Neutr. med Dativ).

uþusa (u'), v. a. (ar), 1) forvikle, røre sammen (omtr. som *vafa*). *Tel.* (*Vinje*). 2) løse, ødse bort. *Ryf.* — **Uþusa**, f. en Sammenvikling, forviklet Klynge, f. *Gr.* af *Traad*.

uþusa! interj. omtr. som *uff* (= *hu*, *huttetu*), ved Fornemmelse af Gysen eller Frost. *Nordre Berg.* *Jf.* *íssa*.

uþst, f. *aust*.

Uþstand, n. Uorden, ufuldkommen Stand.

uþstædt (?), adj. uþvæn, rynket, buglet; om *Bav* eller *Klæder*. *Smaal.* Lyder som *uþstet* (u'), eller *uþstet*.

Uþstell, n. Uorden, daarlig Forsætning. *Ejeldnere Uþstella*, f. uheldig Stilling el. Stemning. *Hall*.

uþstelt, adj. forsømt, ikke istandsat.

uþstoppeleg, adj. uduhdelig, f. *Gr.* om *Udgisser*, som man ikke kan bestride.

Uþstund, f. en uheldig Stund, ulykkelig Tid. *I* de nordl. *Egne* *Østund*.

uþsturteleg, adj. overmaade stor; om en *Mængde* eller *Masse*.

uþstyggjeleg, adj. forfærdelig. *Bedre* *uþstyggjeleg*.

Uþstyrke, n. *stet* *Gjerning*.

Uþstyr, n. 1) daarlig *Styrrelse*. 2) *Stoi*, *Dyrtier*, *Tumult*.

Uþstyrja, f. en urolig *Person*, *En* som *gjer* *Stoi* el. *þypper* *Klammerie*. *Hall* (*Uþstyrju*). — *uþstyrju*, adj. urolig, *stidslysten*. *S.* *styrja*.

uþstyrleg, adj. *uþstyr*lig, *vild*, *overgiven*.

uþstod, adj. *uþstab*ig, *uþstift*, *vaklende*; og^{aa}: *let* at *bevæge* eller *overtale*. *West alm.*

uþstø; nogle *St.* *ostød*'e (*ostø*).

uþsvim (i'), adj. *uþbekvæn*, *tung* til at *bruge*; og^{aa}: *langsom*, *seenfærdig*. *Tel.* *Uþsvig*.

uþsvimen: *uþbehændig*. *Ryf*.

Uþsvip (i'), m. *uheldigt* *Udseende*; *utæffelig* *Væsen*. (*Jf.* *Svíp*). *Hall*, og *fl.*

uþsviple, adj. *flodset*, *utæffelig*. *Tel.*

Uþsvíja, f. en *stem* eller *langvarig* *Sygdom*. „*Dsyfje*“, *Edm*.

uþsynleg adj. 1) *uþsyn*lig, som man ikke kan see. 2) *uanselig*, som ikke *seer* godt ud; og^{aa}: *uvel*id, om *Lust* og *Veir*. *B.* *Stift* og *flere*.

uþsyn, adj. n. *dunkelt*, *vanskeligt* at *see*, for *Gr.* for *Laage* i *Lusten*.

uþsel, adj. 1) *uþbygg*elig, meget *uþbehag*elig. *Tilbeels* paa *Dsil*. (f. *sæl*). — 2) *bedrøvet*, *sorgfuld*. *Valb.* — 3) *ulykkelig*, *arm*, *uþværdig*. (*Jfke* meget *brugl*). Noget lignende er *uþseleg* og *uþseleg*, *Tel.* (*Landst.* 199. 204. 218). *Ligesaa* *uþsaleg*, *Jæd*. *En* mere fremmed *Form* er *uþsel* (*uþsel*) med *Betydn.* *uþsel*, *strøbelig*, meget *svag* *ic.* *Det* *sids*te *falder* dog *nærmere* *sammen*

med *vesall* (f. *d.*). *Saaledes* og^{aa} *Uþsel*-*dom*, m. = *Vesall*dom (*Besold*).

Uþsæla, f. *stet* el. *ulykkelig* *Tilstand*.

uþsæreleg, adj. *uþaal*delig, *uþetter*rettelig; f. *sæta*. **Uþsæta**, f. en *uþaal*delig *Person*. *Tel*.

Uþsømd, f. *Uþsømm*elig^{hed}; og^{aa} en *uþas*-*sende* *Ting*. *Rbg.* *Andre* *Steder* *tillbeels* *Uþsøma*, f. eller *Uþsøme*, n.

uþsømeleg, adj. *uþsømm*elig, *uans*tændig.

ut (uu), adv. *ud*. (*G. R.* *út*; *Ang.* *út*). *Brugt* i *flere* *Betydninger*. — 1) *udad*, *inden*fra, *bort* fra et *luffet* eller *indestluttet* *Rum*. *Ut* or *Huset*; *ut* or *Baaten*; *ut* paa *Gar*-*den*. *Tilbeels* med *Begrebet*: *nebad*, f. *Gr.* *ut* *fyre* *Balken*. — 2) *bort* fra *den* *indre* *Deel* af *Landet*; i *Retningen* mod *Søen* eller *Havet*. *Sønden*fel^{ds} betegner *det* *saa*-*ledes*: *nebad* ad *Dal*stroget. (*Modsat* *uþp*). *I* de *vestlige* og *nordlige* *Egne* *derimod*: *udad* mod *Havet*, mod *Vest*. (*Modsat* *inn*). *Ut* paa *Strandi*: *længere* i *Vest* paa *Stran*-*den*. *Ut* i *Fjorden*; *ut* paa *Øyarne*; *ut* fraa *Land*, *ic.* — 3) *udad* fra et *visk* *Middelpunkt*; *bort* fra *sit* *Sted* eller *Hjem*. *Vetta* *ut*; *slaa* *seg* *ut* i *Greiner*; *retta* *ut* *Hønderna* *ic.* *Fara*, *slætja*, *fora* *ut*. — 4) *ud* af *En*s *Øie* eller *Raad*igh^{ed}. *Giva*, *laana*, *senda*, *þjoda* *ut* *nokot*. *Han* *laut* *ut* med *det*. *Han* *vil* *ikke* *ut* med *det* (o: *ikke* *give* *Slip* paa *det*). — 5) *ud* af en *Mængde*, af et *Forraad*. *Vesja*, *leita*, *finna*, *taka* *ut*. *Merktja* *seg* *ut*; *slitja* *seg* *ut*. *Jf.* *ut* i *fraa*, o: *ud*mærket, *uden* *Øige*. — 6) *ud* *over*, paa *Dver*fladen; eller *egentl.* *over* *det* *hele* (om en *Besætning* eller *Belæg*-*gelse*). *Sauma* *ut* (*ud*sy^e). *Stjera* *ut* i *Tre*. *Sogga* *ut* i *Stein*. *Kola* *ut* (*svarte*). *Þeira*, *molba*, *þjopa* *seg* *ut*. *Jf.* *þjenma* *ut*. — 7) *ud* i en *større* *Þibde* eller *Længde*. *Þreida* *ut*. *Tøggja*, *rettja*, *draga* *ut*. *Leggja* *ut* (*egentl.* *ud*fulde). — 8) *ud* i en *længere* *Tid*, fremad i *Tiden*. *Det* *drog* *ut* (o: *varede* *længe*). *Ut* i *Þita* (i'): i *sids*te *Deel* af *Ugen*. *Det* *lid* *ut* paa *Dagen*; *langt* *ut* paa *Haus*ten *ic.* — 9) *til* *Ende*, *heelt* *ud*, *til*fulde. *Þesa* *ut* ei *Þot*: *læra* *ut*; *tena*, *kuila*, *sova* *ut*. *Det* *varde* *Dagen* *ut*. *Og* *aa* *en* *Forsvinden* eller *Til*lin-*tet*gjørelse. *Slotta* *ut*; *døya* *ut*. *Slottja*, *blaa*sa, *strjota*, *turka* *ut*. — *Af* *særegne* *Sammen*-*stillinger* *mærkes*: *ut* og *nord*, o: *udad* mod *Havet* i en *nord*lig *Retning*; i *Nord*vest. *Ut* og *sud* (*syd*): i *sud*vestlig *Retning*. *Ut* og *uþp*: *udad* i en *op*stigende *Retning* (f. *Gr.* paa en *Strand*). *Ut* og *ned*: *ud* (eller *mod* *Vest*) i *ned*stigende *Retning*. *B.* *Stift*. — *I* *For*bindelse med *visse* *Partikler* (i, paa, med, *fyre*, *under*, *þver*) *bruges* „*ut*“ og^{aa} i *Stedet* for „*ute*“, f. *Gr.* *ut* paa *Þyom*: *ude* paa *Þerne*; *ut* med *Havet*: *ude* ved *Ha*-*vet*. *I* *For*bindelse med „*av*“ og „*i*“ *bruges* ofte „*ut*“ *uden* *noget* *klar* *Betydning*, og i *disse* *Tilfælde* *bliver* *Ordet* *gjærne* *forkortet*, *saa* at „*ut*-*av*“ *lyder* som *ta*(v),

og „uti“ som 'ti (hyvorum mere nedenfor). — Blandt andre Sammenstillinger mærkes her: ut atter (ut-att'e, utatt), o: ud igjen; — ut etter (ut-ette), o: udad, længere ud; ud over mod Kysten eller Havet; ogsaa: frem i Tiden; f. Gr. det leid langt ut etter. (Tonen paa „etter“). — ut igjenom (adv.): ud eller vest igjennem en vis Strækning; ud over Markerne ic.

uta, f. utan og utav.

utadd, adj. ugjødlet. S. tebjaa.

Utak, n. et voldsomt Tag eller Greb; en altsfor Anstrengelse. Taka eit utak: anstrenge sig mere end man taaler. Nogle St. Otak. Jf. Dvatak, Atatak, Itak.

Utakk, f. Utak, Last, Daddel.

utald, adj. utallet. Derimod utalleg, adj. utalleg, utalleglig (= utelshende).

Utam, n. feilagtig Tammelse eller Afretelse. Hesten heve fenget eit Utam (cmtr. som Ubane). Nogle St. Otam.

utamd, adj. utømmet. Nogle St. utamen. J. Indh. otamen.

Utame, m. Ubane, Ustif; f. Gr. hos Vern. Vald. og fl. J. Drk. Otame. — Dgsaa: Ubekendtheds, Mangel paa rigtig Dvelse; f. Tame.

utan, adv. præp. og conj. 1) udenfra, indad. Ofte i Forbindelse med en anden Partikel (fraa, etter, til), f. Gr. han var komen utanfraa, el. utan-til. Lyder fun tildeels utan, eller uttan (Hard. Voss, Tel. og fl.); ellers utaan (Nhl. Helg.) og mere alm. utta (u). G. N. utan. — 2) ind fra Kysten eller Havet (f. ut, 2). Binden siend utan av (utta av), o: fra Havfanen. Han stod beint utan or (paa Edm. „utta o“), o: ret ind fra Havet. Utan med Strandi: indad langs Stranden. Koma utantil: vestenfra. (Berg. Stift og fl.). J. Nbg. og Tel. „utan-at“, o: opad Dalstrøget. — 3) udentil, udvendig, paa den ydre Side. Baade utan og innan. (Mere alm. utantil og imantil). Taka utan av: tage af det yderste, af Overfladen.

Ganga utan i Kring: gaae rundt uden om, i Omkredsen. (Nogle St. utta-kring). Kiggja utan-paa ic. — 4) præp. ind fra; ogsaa: vestenfra. Tildeels med Dativ; saaledes paa Edm. „utta Gar'a“: ind fra Gaarden udenfor; „utta Dhaa“: udenfra Derne. (Vel egentlig: utan or Dhom). — 5) udenfor. Noget sjelden, f. Gr. i Hall. „uta Dhdn“, o: udenfor Deren. (Andre St. utfyre). Ellers i nogle Forbindelser med Genitiv, som: utan Vords, utan Gards og fl., men disse lyde sædvanlig som sammenfattede Ord (f. nedenfor). — 6) foruden, ikke med, uden Brug af; f. Gr. ganga utan Etav, utan Mat, utan Pengar. I dette Tilfælde faar Ordet tildeels en anden Form „utten“ (u); ogsaa „aataa“, eller „for-aataa“, Nhl. Hard. Sædvanlig uden Forbindelse med nogen Kasus; egentlig har

det vel styret Genitiv, saaledes som i Talemaaden „han var reint utta Biss“ (utan Biss?), o: han var ude af sig selv, ganske forvirret. Edm. — 7) foruden, undtagen, med Undtagelse af. Eg saag ingen utan honom. Her kjem ingen utan du. (Saaledes som et Slags Konjunktion, uden at styre nogen Kasus). Atte utan ein: fun een. Tel. (Misfedal). Ellers med en besynderlig Overgang: „iffje aataa“, eller „iffje aat ein“. (Landsk. 105, 305, 308). J. Gert. „iffje fo ein“. — 8) conj. uden (at), ikke saaledes at; f. Gr. Han hadde vorat her, utan at eg visste det. Dgsaa: med mindre, hvis ikke (efter en Negtelse). Eg for det iffje, utan eg kjem jstov. Utan so er at, o. f. v. J. dette Tilfælde faar Ordet tildeels endnu en anden Form: utans, utas, eller uttas (Landsk. 55, 56, 483); maaskee for „utan des“. Jf. desforutan.

utanbeins, adv. paa den ydre Side af et Lem; paa Udsiden af Armen, Laaret eller Læggen. B. Stift og fl. (uttabeins). Modsat innanbeins.

utanbofs (oo), adv. udenad, udenfor Bogen. (Vel egentl. utanbefar).

utanbords, f. utbyrdes.

utanbygdes, adv. udenfor Bygden.

utanfares, adv. udenfor den sædvanlige Kreds, udenfor Hjemstedet. Hall.

utanfyre (y'), udenfor; længere ude. Nogle St. utafyre, uttansf', utaf'.

utanfettes, adv. paa den ydre Side af Foden (Læggen, Laaret). Gbr. Drk.

utangards, adv. udenfor Gaarden. Ifke alm. Utange, m. 1) et uroligt Menneffe, En som gjer Stoi, hyrer Klammerie ic. Søndre Berg. (Utangaenge). Fjer et uroligt Barn, en Strighals. Nordre Berg. Trondh. (Dtaugje, Dtangje). — 2) et Barn (cmtr. som Umage). Hall. (Utangje), Helg. (Dtangje). Noget dunkelt.

utangjeldes, adv. udenfor Præstegjeldet. Hall.

utangjerdes, adv. udengjærdes, udenfor den indhegnede Mark; i Udmarken. (Mest alm. utagjers, uttagjers).

utanhendes, adv. paa den ydre Side af Haanden eller Armen. Drk.

utan-kring (el. ifring), f. utan.

utanlands, adv. udenlands, i andre Lande. Dgsaa brugt som adj. f. Gr. utanlands Varer: udenlandske Varer.

utanpaa, præp. udenpaa, udenover; og tildeels: udenfor, vestenfor. Dgsaa som adv. udentil, paa Overfladen. J. en fuldere Form utan-uppaa, Hard. Tel. Egentlig for utan-aa. Her til nogle Sammensætninger som Utanpaa-krift, f. Udskrift, Adresse. Utanpaa-fo, m. Overfo, Galosche. Utanpaa-troya, f. Overtrele, og fl.

utaurifes, adv. udenfor Riget. (uttarifes).

Ifke meget brugt.

utans (utas): hvis ikke; f. utan.
utanfjers, adv. udenfor Ekserene, i det ydre Farvand, i Havøsen.
utanfoknes (oo), adv. udenfor Kirkefognet. (Jf. Jsl. utansoknar). „Uttafoknes Folk“: Folk fra andre Sogne. B. Stift.
utanstoffs, adv. udenfor Huset. **Utanstoffs- Arbeid**, n. Arbeide udenfor Huset, eller paa Markerne.
utantil, adv. 1) ubentil, ubvendig, i det ydre. 2) udenfra, indad; ind fra Havkanten (f. utan). Nogle Steder afvigende: utaan-te, og utta-te. — Noget lignende er: **utan-etter** (utta-ette), o: indad, udenfra, eller vestenfra.
Utanveder, f. Utanvind.
utanveggjes, adv. udenfor Væggene eller Huset. B. Stift (utta-v.).
Utanvind, m. Vind fra Havkanten, vestlig Vind. Edm. Trondh. (Uttavind). Nogle St. ogsaa „Uttaveer“, n. (Utanveder).
Utanvokster, m. Vandets Stigning i en Elv, i Tilfælde af Opdæmning ved Udbløbet. Dstl. (Rom.). „Utavokst“.
utar, adv. længere ud, eller ude; især: nærmere mod Udgangen i et Huus, nærmere ved Døren. Fjytja seg utar aat Dyri. Sitja utar med Durstoken. Standa langt utar i kyrkja. Temmelig alm. men tildeels afvig. **utarar**, Søndre Berg. Nordl., **urta** (u'), Edm. Trondh., **aatar**, Nhl., **aataar**, Nbg. Tel. G. N. **utar**. (Jf. innar).
utarlege, adv. noget langt ude, eller nær ved Udgangen; ogsaa: ude ved Kysten, el. ude paa Havet. „De ligg'e so uttalege (u)“: „Dei sigde so uttale“: B. Stift. G. N. **utarlega**, utarla.
ut-armad, adj. 1) forarmet, ruineret. — 2) affrættet, ubmattet. Valb.
utarst, adv. (og adj.), yderst, længst ude. (Jf. utar). Mindre brugt, og tildeels afvig. **utrarste** og **aatrarste**, f. Gr. „han sto aatrarste“, o: næst ved Døren. Nhl. (G. N. **utarst**). Mere alm. er en anden Form: **ytrarste** eller **ytrarste**. Jf. ystt.
utas, f. utan. — **utafad**, f. utmafad.
utatt (ut atter), f. ut.
ut-av, præp. af; udaf. Mange St. afvig. **ut-a'**, og **'ta'**; nogle St. **utaa**, og **'taa**. Jf. av (a', aav, aa). Brugt i mange Tilfælde i Stedet for det simple „av“; f. Gr. riva 'ta (afrive); turka 'ta seg (tørre af sig); segja 'ta (fortælle om); eg visste iffje 'ta di (o: af det); der var mange 'ta deim (af dem). „Vi var fem 'taa oss“, o: vi vare der fem sammen (egentl. fem af os).
Smaal. Saaledees ogsaa med Particity, som: 'ta-fasta (affastet), 'ta-slegjen (af-slaaet), 'ta-tefjen (aftagen). I Hall. „ha' taa-gjort“ (have sluttet, være færdig), „ha' taa-ete“ (have ædt nok), „ha' taa-svalla“ (have snasket nok).
Uttaatt, m. Lyde, ondts Anlæg; Ubane. Hall.

og fl. I **Smaal**. **Utott** (oo). Jf. **Taatt**.
ut-bard, adj. ubanket, forslaaet; f. Gr. om Flint. Helg. (utbart).
ut-bladd, adj. udsøgt, udvalgt. Tel.
ut-blaasen, adj. udbløst; suklet.
ut-bloyrt, adj. udblødet.
Urbod (o'), n. Udbud; Udbydelse.
Urbording, f. Fjellekladningen udenpaa et Fjort. Nordl. (Urboring).
Urbrot (o'), n. Udbrud; ogsaa: Udslæt, Vlegner, Vylber.
Urburd (u'), m. Spøgelse, Gjenfærd (som efter Folkesagnet opholder sig ved en Bei og forfølger Folk med Strig og Stoi). Berg. Trondh. Nordl. (Utburr, Utbor). G. N. **útburd**, egentl. Barn som var ubaarbart eller udlagt for at døe; senere om Døren som døde uden Daab og bleve begravne udenfor Kirkegaarden.
Urbygd, f. Bygd eller Bosted i en Udfant; f. Gr. langt ude ved Havet. Søndenfjelds om en Bygd paa Lavlandet el. ved Egen, i Modfætning til „Fjellbygd“. **Urbygding**, m. Indbygger af Kysten eller Lavlandet.
urbyrdes (y'), adv. udenbords, udenfor Fæstet. Meist alm. **urbyres** (y'). G. N. **útbyrdis**. (Af **Bord**). Figurlig: yderst forlegen, hjælpeløs, i stor Fare.
Urdrag, n. 1) Udsættelse, Forhaling. 2) Udbrag (= **Ødrag**).
ut-dregen (-dregjen), adj. udbragen.
Urduyr (y'), f. Fordyr, yderste Dyr; ogsaa Gangen eller Forsvulen i en Stuebygning. (Tildeels udtalt Udbyr, Uddør).
ute, adv. 1) ude, udenfor Huset, under aaben Himmel. G. N. **úti**. **Leggia ute**: lade Kreaturen ligge ude (om Sommeren). — 2) paa et Sted ved Kysten eller Havet (jf. ut); ogsaa: ude fra Land. **Dei sigde langt ute**. — 3) ude af sit Skjul, udenfor sin sædvanlige Omgivelse; f. Gr. **halda tunga ute**. Dgsaa: udenfor sit Hjem, borte. — 4) paa Færde, i Bevægelse. Han er ute og gieng; han er ute med sine Prettor, ic. Dgsaa: udfkommen, udsat i en vis Stilling. Eg var reint illa ute, o: i stor Nød. — 5) forbi, til Ende. Fyrr en **Utet** var ute. Der ute med det; med honom o. f. v. I nogle Tilfælde ombyttes ute med „ut“ (f. ut).
Utegang, m. Gang eller Dmskaffen udenfor Hjemmet; Kreaturens Dphold i Græsgangene, m. m. Ofte ogsaa i Formen **Utegonga** (= **gaanga**), f. — **Utegangar**, m. En som gaar ude; f. Gr. om Faar som gaae ude om Vinteren.
Utekseslafs, n. et Læs af Udsørsels-Varer. Hall. Formod. af et gammelt **Ekje** (e'), o: Kjørvel. Jf. **Ekffe**.
utekk, adj. utæffelig, ubehagelig. Nogle St. **orekffe**. Ellers oftere **utekffeleg**.
ut-eld, adj. forelbet, gaet af Brug. Der **ut-eldt**. Tel.
Utelega (e'), f. det at ligge ude.

uteljande, adj. utallelig.

Ut-eng, f. affidestiggende Engstykke.

Ut-erving, m. Utdaving, en Arving i en Eibelinie.

utestengd, adj. udestangt, udeluffet.

Uteftoda (o'), f. det at staae ude.

ut-etter, adv. udad; f. ut.

Utev (e'), m. Stanf, ond Lugt. (Mest alm. Utev, nogle St. Dæv).

Utevera (e'), f. Udeverren, Dphold udenfor Hjemmet. 3 Hall. „Uteveru“.

Uteverk, n. Arbejde udenfor Huset. Oftere Ute-arbeid (Utarbeid).

Utfall, n. Udfald, Udlob; ogsaa (dog sjeldnere): Slutning (= Utgang). — Utfalls- os (oo), m. det Sted hvor en Elv gaar ud af en Indsø. Fel.

ut-fallen, adj. udfalden. Særlig om Seen: falden til det laveste Punkt, kommen til dybeste Ebbe (= udfjerad).

Utfar, n. 1) Udfærd, Udgang. Lidet brugt. 2) Garntoug, Trækketoug i Hjernet af et Fissergarn. Edm.

Utsferd, f. 1) Udfærd, Udreise fra Hjemmet; Udflugt ic. Mest alm. Utsfer, nogle St. Utfæl, Utfal. — 2) Udfart mod Kysten el. til Havet. — 3) Zordefærd, Begravelse. (G. N. útferd).

utfjorad (ø'), adj. f. utfallen.

Utflog (o'), n. Udflugt, Udflugt.

ut-flogen (o'), adj. udfloiet (=flogjen).

Utflytning (u'), f. Udflugtning.

Utfolding, m. Indbygger af Jarlsberg eller det gamle Vestfold. Hall. 3f. Uutfolding.

Utfugl, m. vild Fugl; især om Søfugle ved Havet. — Utfugl-egg, n. Æg af Søfugle, f. Gr. Naager. Nordl. og fl.

ut-fyre (y'), præp. ud for; udenfor; ude ved; ogsaa: ud over, ned af. Det datt ut fyre Muren. ut fyre Vassen (= undan Vassen).

Utforsla, f. 1) Udforsel, Vertbringelse. 2) Udførelse, Fuldførelse.

ut-gamall, adj. udlevet (= ergamall).

Utgang, m. 1) Udgang, Udfart. Nogle St. Ungaang. — 2) Nabning at gaae ud af; Udvei. — 3) Udfald, Slutning, Ende. „So vardt Ungaangjen“: saaledes faldt det ud, saadan blev Enden. B. Etift. — 4) en List eller Stribe langs Udkanten, f. Gr. paa Tærklæder. Hall.

Utgard, m. Gårde imellem Engmark og Udmarsk; yderste Gårde om en Gaards Engmarker. Dk. Østerd. og fl. 3 Hall. Uggar (Udgar), andre St. Utgar. Her- til „Utgarruu“, f. Gårdsfel. Dk. (Vudu eller Vuu for Vida). Utgarden, el. „Ut-i-Gar'en“ er ellers en Benaevnelse paa den yderste (vestligste) af to eller flere Gaarde.

Utgift, f. Udgift, Afgift.

ut-giengen, adj. udgaaen; ogsaa: kommen i en vis Hensigt; f. Gr. han er utgiengen paa Narrestriit (i'): kommen for at gjøre Narrestreger. Oftere utgaadd.

ut-gjord, adj. udfikket; ogsaa udstyret.

Utgonga (=gaanga), f. Udgang; ogsaa Ufgang til et Felttog, Udmarsk. (Nogle St. Utmars, m.).

ut-graaten, adj. forgrædt.

Utgredning, f. Udvikling, Dpløsning.

utgreinat, adj. forgrenet, færdbeelt; ogsaa: udviklet, forklaret. Hall. og fl.

ut-grundad, adj. udforsket; udfekuleret.

utgrunn, adj. om et Sted, hvor der er grundt ved Landet, hvor Bunden har liden Hældning udad. Mest i Neutr. utgrunt, nogle Steder utgrvnt. (Søndenfelds langgrunt).

Utgryna, f. Grundning eller Banke som strækker sig langt ud fra Landet.

Uthage (gj), m. Græsgang som ligger noget langt fra Gaarden.

Uthald, n. Udholdenhed, Varighed. — ut-haldig, adj. varig, som holder længe ved. B. Etift.

Uthavn, f. liden Havn nær ved Havet; Nebhavn.

uthanda (ø), adv. drott, rigelig, temmelig meget. Selbu (Thdal). Medbeelt som „uthanna“; ogsaa frevet „uthaangja“. (Dunfelt).

ut-havd, adj. udbragt, udført.

ut-hellt, adj. udgybt, udfelt. Sjelden.

ut-holad (o'), adj. udhulet.

Uthus, n. Udhuus, Fæhuus, Læde ic. Dgsaa: Huus som staar udenfor Gaarden.

ut-hurad, adj. udjaget, udløst. Ufvig. ut-hurra (u'), Hall.

Uthyring, f. Udrustning; f. hyra. Nordl.

ut-hyses, adv. udenfor Huset. Nordl. og fl.

ut-i, præp. ud i (med Affus.); ude i (med Dativ); f. i. Dgsaa i mange Tilfælde i Stedet for „i“, og da oftest forkortet til „ti“; f. Gr. „flaa 'ti eit Glas“ (istjænke); faa 'ti (faae fat paa); halda 'ti (holde paa, støtte); taka 'ti (tage paa, berøre); stappa 'ti (stoppe i). „Laff fyre dø, so 'ti va“ (o: det som var deri), siges naar man leverer et tomt Kar tilbage. (Berg. Etift). — Dgsaa med Particiv, f. Gr. 'ti-fomen, 'ti-flegjen, 'ti-stappa(d) og fl.

Uttd, f. 1) Uttd, ubeleilig Tid. Ofte i Fleertal, især Dativ. 3 uttdom (Uttdaa, Uttdom). — 2) Mangel (f. Tid). Et stor Uttd paa Fift (el. fyre Fift): en Tid da ingen Fift er at faae.

Uttdend, f. ond Tidende.

uttdid, adj. døsig, sløv, uskikket, ikke rigtig oplagt eller rigtig frisk. (Modfat ttdig). Temmelig alm. dog med flere Ufvig. som ottdidig, uttding, ottdaa (for uttdug).

Uttdiska, f. Uorden, Uparselighed, Udebesindende. Edm. (Ottdiske, Uttdiske). 3 Sjl.

Uttdiskap, m. Uorden, Uvæsen.

uttdifraa, adv. overmaade, uden Lige (= fram- ifraa). Nbl. og fl. Dgsaa som adj. uttdærket, ypperlig.

utilaſt (i'), v. n. forringes, blive værre, ſvækkes. Hall. 3f. tilaſt.

Uttimeſkap, ſ. Utidſka.

Uting, n. en ulidelig Ting; et meget hidſigt eller arrigt Dyr; ogſaa et ondfabſfuldt Menneſte, Trold, Tyran. 3f. Ugrøde.

ut-jæmnad, adj. udjævnet.

Utjo (Ukjo), n. ond Slægt eller Dngel; iſær om forhadte eller ſkadelige Dyr. Hall. og ſi. i Formen Ukjo. 3 Nordl. Okjo meſt om Røtter og Muus; ellers ogſaa om Luus eller andre Snyltebyr. 3 Trondh. Stift tildeels Okjo (paa Adm. ogſaa Ofjee), om Røddyr; herſil okjesamt, adj. ufredeligt, fuldt af Udyr. Dunkelt ligefom „Tjo“. Dret nærmer ſig meſt til Uty (ſi. Ty og tya), men mindre ogſaa om et gammelt Ujød (3sl. øhjød: Paſ). 3 danſke og ſvenſke Dial. Uteed, Utede (om Muus og Røtter). G. Sv. uthet: Paſ. (Nydqvist 2, 108).

Utjon, n. Skam, Lyde; hæslig Ting. utjonsleg, adj. ſtyg, ſkamelig. Nhl. Naafsee Ut-tjon, ut-tjonsleg; ſ. Tjon.

ut-kald, adj. udſejet, ganſke kold. Mere alm. ut-kolnad (oo).

Utkaſt, m. Udkaſt, Hjørne.

Utkaſt (ii), n. Udſig. (Mere Ord).

ut-kjend, adj. let at kjende eller udpege (= andkjend). Søndre Berg. og ſi.

ut-klædd, adj. udklædt; forklædt.

Utkoma (o'), f. Udfomſt, Vællighed til at komme ud; ogſaa Udfomme, Dyhold.

ut-korad (o'), adj. udkaaret, valgt. Sjeldnere ut-fofen (o').

ut-kreiftad, adj. udkryftet, ndpresfet.

ut-kropen (o'), adj. udkrøpen. Dgſaa: fuldkraftig, raſt, ſom ikke behøver at krybe. Tel.

ut-kvild, adj. udhvilet. S. kvild.

ut-køyrd (kj), adj. 1) udkjørt, bortkjert. 2) udjaget. 3) udbrugt; om Heſte. Nogle Eſteder utkjaurd (utkjaur'e).

ut-lagad, adj. udvandet, ſvækket af Væde eller Gjennembløning; ſ. Gr. om Hs. Nordre Berg. 3f. laga og Log.

ut-lagd, adj. 1) udlagt. 2) udredet, betalt. 3) udviklet, forklaret.

Utlad, n. 1) Kjøft eller Udkaſt mod Havet. (Mindre brugl.). — 2) Udland; fremmede Lande.

ut-laten, adj. udsluppen, luftet ud. Sjeldnere utelaten; udeluftet.

Utløup, n. Udlob, Udgang.

Utløupar, m. Omſtreifer, omſtaffende Perſon. Abg. Dgſaa: Reensdyr (Han-Reen) ſom er kommen ud af ſin Flok. Hall.

Utle, Hob o. ſ. v., ſee Utle.

Utlegg, n. Udlæg; Udbetaling.

Utleggjar, m. 1) en Udlægger, Fortolker. — 2) en udſtaaende Vjelſke; ogſaa: Vovſpryd paa Fartoi. B. Stift.

Utlending, m. 1) Udlanding. 2) Indbygger af et udenfor (eller nedenfør) liggende

Distrikt. Gbr. og ſi. Sædvanlig udtalt Utlæning.

utlendſk, adj. udenlandſk. (G. N. ütlenzkr). Oftere utanlands.

utlengſt, adj. yderſt, ſom er længſt ude. Tel. utleer (ee), adj. let udenbords; om Karer paa en Baad. (Nofat uttung).

ut-liden (i'), adj. forleden, forløben.

Utlim (i'), m. (3l. ær), et af de ſtorre Lemmer paa et Legeme; Fod, Haand, Binge. Tel. Hall. og ſi. Meſt i Fleertal.

ut-livd (i'), adj. udlevet, afførdig.

ut-load, adj. vanrøgtet, ødelagt ved Forſømmelſe. Hall. 3f. loa og avloa.

Uloft, n. Loft paa et eenligſtaaende Buur eller Forvaringshuus. Abg. og ſi.

Uloga (o'), f. 1) Udlæg, Afgift. B. Stift. (Et gammelt Utlaga). — 2) Udføttelſe, Forbaling, Tidſpilde. Tel.

Uloffkar-veder, n. Veir ſom ſeer venligt ud, men ikke er at ſtole paa; Vindſtille ſom kan pludſelig gaae over til Storm. „Uloffkarveer“. B. Stift, Nordl. Paa Edm. ogſaa „ei Uloffka-veer“; ſ. Gha.

Ullner (oo), f. pl. Uldmarker; Græsgange ſom here til en Gaard. Tel. Loner maafsee ſer Lunder, ſ. Lunnende.

Ulluting (u'), f. Udlodning. Lidet brugl.

utløg, adj. fredløs, landflygtig. 3 en Viſe fra Tel. utløg, el. utfløg (Landſt. 209). Noget lignende er utfløg; udſtedt af et Selskab; udfkudt, forviſt. Gbr. (Gausdal). G. N. utlægr: fredløs.

ut-lærd, adj. udlært, fuldlært.

Utløda, f. afſtedſtaaende Helade.

Utløſing, f. Udløsning; Befrielſe.

Utmann, m. Indbygger af Kjøſtegnen eller Lavlandet. Tel. og ſi.

Utmærk, f. Udmærke; Græsgange el. Jord ſom ikke er indbegnet.

Utmars, m. ſ. Utgonga.

ut-maſad, adj. træt af en ſtærk Bevægelse, udmattet. Tel. Dñl. Paa nogle St. ſiges ogſaa „ut-aſa(b)“, eller „ut-añ“.

ut-maadd, adj. udſkrabet, afſlidt. Nordl. og ſi. (ſ. maa). 3 Neutr. utmaatt.

ut-med, præp. udad langs med (m. Dativ); ude ved (m. Akkuſ.). Sondenſjelds ogſaa: ved Eiden af, nær ved (= atved).

ut-merkt, adj. kjendelig frem for andre; udmærket. (Lyber ſædvanl. utmærkt).

utmynt, adj. omtr. ſom frammynt.

ut-mølt, adj. udmalt, afmaalt.

ut-mødd, adj. udmattet, meget træt.

Utnemne, n. Ugenavn; Epottenavn. (B. Stift). Egentl. Kjendingsnavn.

Utnemning, f. Udnævnelſe.

Utnes, n. Forbjerg, Bynt ſom ſtikker ud i Havet.

Utniſting (i'), f. Forſyning med Reſeſoſt.

Utnord, m. Nordveſt. Nordl. 3 B. Stift ſjelden, (Utnor). G. N. útordr.

Utnørding, m. nordveſtlig Vind. Nordl.

- Utrødh. Berg. Mest alm. Utnøring; nogle St. Utnyring (y). G. N. útnyrðingr. Jf. Landnøring.
- Uto, n. (f.), Banart, ondt Anlæg (f. To). Tel. Et andet Ord er Utoa, f. og Utoe, m. en nordentlig eller utæffelig Person. Hard. Ehl. I ældre Skrifter forekommer utoen, adj. uskuffelig, grov, plump. I Hall. utosleg (oo): fjødesløs, nordentlig.
- Utoffe (fj), m. 1) en ubehagelig Fornemmelse (= Altøffe, Kaldoøffe). — 2) Ugunst, Uvillie. G. N. úþokki. I Hall. Utoffa, f. Jf. utyffja.
- utoffeleg, adj. uartig, uskuffelig; ogsaa ufømmelig. Nordl. (otoffleg).
- Utol (o'), n. Utaal, Utaalmobighed.
- utola (o'), v. a. (ar), tirre, ophibse, gjøre vreb. Tel.
- Urola (o'), f. en stor Plage, uoget som er utaaaleligt. Ehl.
- Utolde, m. Dødsjød, f. sølg.
- Utole (o'), m. Udslæt, Saar med Svulst; især som Vernefygdom. Tel. Forstjelligt herfra er Otolde (Otolde), m. dødt eller fordærvet Kjød i Saar (Frostsaar). Indh. Nogle St. Otøld eller (ved utybelig Ud- tale af det tykke l): Otødd. Sv. Dial. otålde, otöld.
- utolleg, adj. utaaelig, yderst pinlig. Nogle St. otolleg. Overalt med reent l (ll) paa Grund af Sammensætningen (utol-leg).
- utolig (o'), adj. utaalig, sm, som taaler lidet; ogsaa: utaaalmobig, pirelig, som lettelig bliver vreb. Alm. Nogle St. utolig (o'), otølig'e, otaalan(g).
- ut-or, præp. ud af (f. or). Forfortet: ut-o og 'to; i Tel. oto. Nogle St. ut-ur, utu og 'ru. Brugse ogsaa med Betydningen: uden ad, f. Gr. paa Esm. „han kann de ut-o“ (egentl. ut or Vost).
- utor-fomen, adj. 1) framommen, hofsmuttet. 2) udmagret, hentøret. Valb. (otor-fomin).
- utosleg, f. under Uto.
- ut-pint (ii), adj. udpinet; hentøret, udmagret. I Ejj. utpirt (ii).
- ut-raft, adj. udtrukken, udmagret ic. f. reffja.
- ut-rallad, adj. udmagret efter Brunstiden; f. Gr. om Bukke. Nordenfjelds. I lignende Betydn. ut-ræda(o), Edm., ut-rena (ee), Hall.
- Utram, m. Aftrog (= Uvram). Tel.
- Utrap, n. Skred; Jordskred. Aldm.
- Utraft, f. Udmarker; Mark eller Græsgang som ligger længere borte fra Gaarden. (Motsat Heimraft). Smaal. Gbr. Hall. I Tel. Utrøst (o'), med fl. Utrafter. G. N. útröst.
- utraft, f. utarft.
- utrauft, adj. løs; svag; f. traust.
- Utraas, f. Bei til Udmarken. Hall.
- Utræste, n. Tagstjæg, den Deel af Taget som rækker ud over Væggen. Edm. Nff.
- (Utræste). Af Raft. Jf. Ufo (som her er den bedste Raft af Utræstet).
- Utreidsla, f. 1) Udbredelse; Afsigt. 2) Ud- slyr, Udruftning. — ut-reidd, adj. udred- det, udrustet, forsynet.
- ut-reken (e'), adj. udreven; ogsaa: for længe drevet, forslidt. Nordl.
- utrenad (ee), f. utrallad.
- utregnd, adj. ikke trængenbe; ogsaa: ufor- nøden. Et Slags Substantivform synes forudsat i Udtrykkene „i Utrengsmaate“, og „i Utrengsmaal“, o: uden Nødvendig- hed. (Sv. i oträngt mål).
- Utrénning, m. en Stok som rækker ud af en Lemmerøg og kan tjene til Vælke for en Udbygning. Sogu.
- UtrénsI, n. Udlob, Udstrémning.
- utriveleg, adj. 1) vantreven, som ikke tri- ves. 2) ubehagelig, slaa, usund ic., om Eted eller Tilstand.
- utriven (i'), adj. doven, dorst; f. triven. — Med anden Betoning ut-riven: udreven.
- Utrivnad (i'), m. Vantrivsel, sygelig Til- stand. Hedder ogsaa Utrivslap, m. og Utrivsla, f. Jf. Trivsla.
- ut-rodd, adj. udreist paa Een, eller til Fiserie. I Nordl. tilbeels ut-roen.
- Utrop (oo), n. Udtraab; Udbasuning.
- ut-ropad, adj. udtraabt; ogsaa: meget om- tal, lovpriist ic. Mest alm. utropt.
- Utrøt, m. Udreise til Fiserie paa Havet; en Fisetour om Sommeren paa de yderste Fiskegrunde. Nordenfjelds.
- Utrøft, f. Utraft.
- Utrøtt (oo), m. Mangel paa Flid.
- utrotting (oo), adj. 1) usittig, som snart bliver kjed af Arbeidet. B. Stiff. (Nogle St. otrottig'e). — 2) kraftløs, svag, som ikke holder længe ud. Tel.
- Utrø, f. 1) falsk Tro, Vildfarelse. 2) Mis- tanke, slette Tanker om noget. Dei hava ei utru til honom. Nogle St. Dtru.
- utru, adj. utro, falsk; ogsaa uredelig.
- Utrødning (u'), f. Udbyddelse.
- utrøleg, adj. utrolig. — utrølege, adv. i høi Grad, overraskende, mere end man skalde vente. J. Gr. Det gjætt utrølege snart. Nogle St. otrøle'.
- utrøgg, adj. usikker; ustadig, om Veiret. Ogsaa: uredelig, ikke fri for Fare; om en Bei eller Blads. Der var utrøgt: der var ikke rigtig sikkert. (I Folkesagn om Steder, som have været besøgte af Spøgelses eller Vætter).
- Utrøme, n. Rum udenfor Huset; Blads til at udsprede noget over. Nogle St. Utrøymme. (Nfl. Hall.).
- Utrømming, f. 1) Udbidelse, Forsyning med større Rum. 2) Opnømmelse, Nyddiggjæ- relse. Nordl.
- utrøen, adj. vestlig, staaende ind fra Havet; om Vinden. Nordenfjelds.
- Utrøna, f. vestlig Vind; især om den Væst,

- som sædvanlig i varmt Veir falder ind fra
 Havkanten igjennem Fjordene. Sdm. Ndm.
 Nordl. Ellers kaldet *Havgula*.
utrøyles, adv. magelig, uden nogen stor
 Noie. Hall.
ut-saumad (=saunt), adj. udsyet, broderet.
Utselnad, m. Ubsalg.
Utsending, m. En som er udsendt i et vist
 Erinde; Kommissiønær; Repræsentant.
 Tilbeels ogsaa: en Forfølger, en Plageaand.
Utses (e'), n. Udsætning; noget som er udsat
 paa een Gang. — *ut-sætt*, adj. udsat, ud-
 stillet; ogsaa: udshret, prydet &c.
Utsida, f. den udvendige Side.
Utsig (i'), n. Udstrømning; Fiskefestenes Ud-
 gang mod Havet.
Utsigling, f. Udseiling, Udreise.
ut-sila(d), adj. udmattet. Hall.
ut-sjaaande, adj. som seer ud eller tegner
 sig til noget. Der ittje jo utsjaaande: det seer
 ikke ud dertil. Nhere Ord.
ut-sjuk, adj. syg af Diarree; om Dyr. Namd.
 Hertil *Utsykja*, og *Utsott*, f. Diarree.
 Nordl. og Indh.
Utstæge (gi), m. fremstikkende Næs el. Pynth
 mod Havet. Nordl.
ut-skarad, adj. tæt belagt eller bedækket.
ut-skila (i'), v. n. (ar), sige sin Mening reent
 ud (om noget ubehageligt). Nhl. Paa Sdm.
 tilbeels „utskive“.
ut-skild, adj. udstilt; ogsaa udmærket (di-
 stingveret). Tel. Nogle St. *ut-skjuld*.
ut-skjedd (ee), adj. affskediget, opsagt af Tje-
 nesten. Busfr. Andre St. „utskjeidd“ og
 „ut-skjeia“. (Tel.). S. skje.
Utskjefel (e'), m. Udfant, Hjørne, Snip.
 Tel. Indh. (S. Skjefel).
ut-skjemd, adj. udstjæmt, vanhædet, fordær-
 vet; ogsaa: forvænnet, forskjælet.
Utskjemma, f. Lyde, Forringelse, Skam.
 Drf. og fl.
Utskjer, n. Skjær i Havet eller yderst ved
 Havkanten. (G. N. útsker).
Utskud (o'), n. 1) Udsbud, Braggods, f. Gr.
 af Fisk. (Utskuffisk). — 2) Udsæt (= Ut-
 brot). Gbr. og fl. — 3) Udbygning paa
 et Huus, Skuur, Bislag, Smaal. Drf.
Utskrift, f. Aaategning udenpaa; især Adresse
 paa et Brev.
ut-skuldig, adj. gjældbunden (= skuldig).
Utskurd (u'), m. 1) Udsjæring, udskaaren
 Figur. 2) affskaaren Kant. Hall. (Utskur).
ut-slegen (e'), adj. udslaaet; udest.
ut-smindrad, adj. udtøret, udmagret; især
 om Jord. Nordre Berg.
ut-sliten (i'), adj. udslibt, ganske forslidt;
 ogsaa: udsleabt, affrættet.
ut-slokken, adj. udsuffet.
ut-sloppen, adj. udsuppen, udfriet.
Utsløtze, n. affbesliggende Engmark. Nogle
 Steder *Utslaatta*, f.
ut-sløg, f. utlæg.
ut-sogem (o'), adj. udsuget; udtøret.

- Utsoning*, f. Udsoning, Forsoning.
Utsott, f. s. utskuf.
ut-soven (o'), adj. fuldsøvet, som har søvet
 længe nok (= fullsøvd). Tel.
ut-spanad, adj. uds্পændt, udsپæret.
ut-sprocten, adj. udspringen, spiret.
ut-stakad, adj. afmærket: f. staka.
Utsstand, n. Udgifter, Udresler. Nhl. (Gedm.).
 Jf. Junstøva.
ut-strofen (o'), adj. udsत्रogen, udslettet.
Utsud (Utsyd), m. Sybvest. (Ejelsen). 3
 Nordl. tilbeels *Utsor*. G. N. útsudr.
ut-svælt, adj. udsultet, udsultet, udsultet.
Utsykja, f. utskuf.
Utsyn, f. Udfigt, Velighed til at see ud.
Utsynning, m. sybvestlig Vind. Nordl.
 Trondh. Sdm. G. N. útsynningr.
ut-synt, adj. isinefaldende, let at see. Tel.
 og flere St.
utta, adv. f. utan og utar.
Utta, f. Otta. — *uttafring*, f. utan.
ut-talege, f. utarlege.
ut-talmed, adj. udtæret, affrættet. Sdm.
ut-taaen, adj. udtøret, stærkt indsvunden
 ved Tøveir; om en Masse af Is eller
 Sne. Sogn. Andre St. *ut-tøvad*.
ut-teken (fi), adj. udtagen; ogsaa: udpeget,
 paavist. S. taka.
ut-til, adv. udad (= ut-etter). Tilbeels hø-
 res ogsaa „ut-te“ for ut-atter, o: ud igjen.
 (Nbg.).
ut-tirad, adj. langsomt udsuffet, hendset;
 hensøvet. Hall. (f. tira). Andre Steder
 hellere *ut-torad* (oo).
ut-tjaamad, adj. udslibt, ødelagt. Tel. (ut-
 tjaama). Andre St. *ut-tjaakad*.
Uttolkar, m. en Fortolker, Oversætter.
ut-trøyet, adj. 1) tilendebragt; f. trøyta.
 2) meget udmattet (= utmødd). Trondh.
ut-turkad, adj. 1) udsiftet. 2) udtøret,
 fortørret. Hedder ogsaa *ut-tur*. (Hall.).
Uttverva, f. Brangside, f. Gr. paa Badmel.
 Tel. (f. tverva). Jf. Jøl. úthverfa.
Uttying, f. Udtyding, Forklaring. — *ut-
 ryda*, adj. forflaret. — *utryda*, v. a.
 (er, de), forflare (= tyda ut).
ut-rynt (-tynd), adj. fordærvet, udfjæmt.
 Nordre Berg. S. tyna.
utu (for utur), f. utor.
ut-um, præp. ud forbi (et vist Punkt), for
 Gr. utum Holmen. S. um.
ut-væft, adj. udvæaet, udmattet af langva-
 rig Waagen.
Utval, n. Udvalg. — *ut-vald*, adj. udvalgt,
 udsøgt; ogsaa: hyperlig, udmærket.
ut-vafad(d), adj. udmattet, udsleabt, svækket.
 Nordl. (Lof.). Jf. G. N. örvasi.
Utveg, m. 1) Udreise, Udgang. 2) Udvei,
 Raad, Velighed til noget.
utvega (seg), v. a. (ar), finde Udvei, hjælpe
 sig ud af en Forlegenhed. B. Stift. Dste
 i en afvig. Form: utvegia, el. utveie (seg).
urvegen (svig), adj. 1) ubasket. Tel. og flere

- St. (utveggen). 2) ubekvem, uskiftet, tung at haandtere. Edm. i Formen otveggen, otveien.
- urvenda, v. a. (er, e), afhænde, sælge, gjøre i Penge. Nordre Berg.
- urvendes, adv. udvendig, udentil.
- utverdes, adv. udvortes, i det ydre. (Modsat innverdes). Brugt i en afvig. Form: utvertes (utværetes); nogle St. utvaarres. Sv. utvertes; jf. G. N. útvanverdr, Ang. útveard, Eng. outward.
- Urvest, m. nordvestlig Vind; eller egentlig Vindstregen: Vest Nordvest. Nordl. (Vof.).
- Utvidd (li), f. Udmarker, Udfjord som høver til en Gaard. Dstl.
- ut-vikt, adj. udabsløjet; f. vifka.
- Urvinning, m. Udbytte, Fordeel.
- Utværing, m. Indbygger af et Fiskevær el. Bosted yderst ved Havet.
- Ury, n. slet Tøi; Utef, Snyltebyr; ogsaa: Paf, Slæng (jf. Utjo). Nogle St. Ory. Sv. Dial. oty.
- utyd, adj. uvenlig, barsk, vanskelig at omgaaes med. Nogle St. ury; i Nff. og Edm. oryd'e. G. N. úpydr. I Ndm. oryen: usfredelig, uartig.
- urydeleg, adj. utydelig, dunkel.
- utyffka (seg), v. a. (er, te), paadrage sig Ugunst, forspilbe Ens Gunst el. Velvillie. „Han hadde utyft se mæ Prest'a“: han havde paadraget sig Præstens Uvillie. Edm.
- Utyffke, n. Ugunst (= Utøffe).
- ut-yfsna, f. yfsna.
- utvæst (y'), adj. læstet, ikke længere tørstig. Mest alm. utyfst og utyfst.
- utyrista (y'). v. a. (ar), læske. (utyrista). Utyrista seg: stille sin Tørst (= drikk seg utyrst). Nogle St. utyriste.
- ut-yver (y'), præp. ud over (m. Akkus.); ude over (m. Dativ). Sjaa utyver: see sig omkring. Forkortet: tyve; afvig. utiri; f. hver.
- utægleg, adj. ubehagelig, utæffelig. Tel.
- ut-øved, adj. udsløttet, udslidt, afsnedet; f. Gr. om Spor eller Mærker. Tel. Hall. (S. øva).
- utøfleg, adj. ubekvem; f. tøfleg.
- utømeleg, adj. udtømmelig.
- Utøy, f. De som ligger langt ude ved Havet. — Utøyfolk, n. Folk fra de yderste Der.
- Utøydar, m. en Forøder, Ødeland. — ut-øydarsam, adj. meget ødsel. Nff.
- ut-øygd, adj. som har fremstaaende el. udstaaende Dine.
- Ulv, m. Drebel; f. Ulv, 2.
- uvaldande, adj. uskyldig, eller egentl. som ikke har givet nogen Anrsag. Vald. og fl. Nogle St. ovoldand.
- uvan, adj. uvant; uvøet. Ogsaa brugt i Formen uvand (uvand'e, ovand). Jf. van.
- uvand, adj. 1) simpel, funkløs, ikke vanskeligt, f. Gr. om et Arbejde; ogsaa: simpelt
- udstyret, prunkløs, tarvelig. Søndre Berg. Nff. Tel. Hall. og fl. I Øbr. ovand. G. N. úvand. — 2) om Personer: nøjsom, ikke krasen; saaleedes ogsaa: jævn, ligefrem, let at omgaaes med. Mandal, Tel. Dstl. Jf. vand.
- uvandsleg, adj. simpel, ikke vanskelig; ogsaa: jævn, omgjengelig. Nff. og flere. — uvandslege, adv. uden Vanskelighed.
- Uvane, m. Uvane, ond Vane. Nordenfjelds Orane; i Drk. Ovande.
- uvanleg, adj. usædvanlig. Lidet brugt.
- uvar, adj. uvarsom, usorgtig. Nogle St. ovar. Jf. var.
- uwardande, adj. ubeslægtet, ikke paarørende. Hall. (uvarand, uvaland).
- uvarleg, adj. usorgtig (om Fremgangsmaade). uvarlege, adv. uden Varsomhed.
- uvarsam, adj. uvarsom, usorgtig.
- Uveder (e'), n. Uveir, ubehageligt Veir; især om et haardt Anfald af Regn og Storm. Brugt i Formen Uveer og Uvøer (f. Veder); ogsaa Oveer, Oveir (nordenfjelds), og Uvø (Tel.).
- Uvedersbolt, m. en Tid med Uveir. (Uveersbolt ic.). Saaleedes ogsaa „Uveersdag“, „Uveersnatt“ og fl.
- Uvedersflugt, m. Flugt som bebuder Uveir. I Spøg om En som særdes ude i Uveir, eller fortsætter sin Færd uden at skjette om Veiret.
- Uvedersfky, f. Uveirsfkyer.
- Uveg (e'), m. en besværlig, daarlig Veie.
- uveges (e'), adv. paa Vildsti, udenfor alle Veie. Ganga uveges. Hall. (uvegjes).
- uweiden, adj. ubekvem, flodset, tung til at bruge (om Redskaber). Edm. i Formen oveiden. Jf. uvægen.
- Uweidna, l. ubekvem Tilstand; ogs. Smuds, Ureenhed, f. Gr. ved Fisk som ikke er tilredet. Edm. (Uveidne).
- Uvelt, m. Kort som ikke er Trumf (Velt). Som Udj. i Formen uveltes.
- uven, adj. udspreidt, udsplet, stridt udstaaende; f. Gr. om Haar; ogsaa: vid, stor, voluminøs (= ruven). Namb. Vel egentl. uv (jf. G. N. úfr: trodsig), hvorf. Verbet hva; f. hven og ubhen.
- uvendeleg, f. uvænleg.
- uventande, adj. uventet, ufornøbet.
- uverdug, adj. værdig, som ikke fortjener noget. Uyder tilbeels: uværug, uværug, oværug, oværan. See ogsaa uværug.
- Uverja, f. ubekvemt Væрге eller Baaben. Drk. (Uverje).
- Uverf, n. Ugjerning. Lidet brugt.
- Uverte, n. ond Vætte (f. Bette). Afvigende Overtter, f. Helg. (Ranen).
- uvilja, som adj. i Forbind. uvilja Verf, o: Gjerning som En har gjort imod sin Vilje; Skade som er gjort af Vanvare. (Tel. øvilja verk).
- Uvilje, m. 1) Uvillighed, Ulyst. 2) Uvillie,

Ugunst. Mindre brugl.
 uviljug, adj. uvillig, modstræbende.
 Uvin (V), m. (Pl. -er), Uven; Fiende. Nogle St. Uveen, Uvin (V), Uveen. G. N. uvinr.
 Uvinskaf, m. Uvenskab. uvinsleg, adj. uvenlig; fiendtlig.
 Uvinna, f. et uoverkommeligt Arbejde, en altfor vanskelig Opgave; ogsaa om Jord som ikke lader sig oparbejde. Tel.
 uvinneleg, adj. ugjærlig, som gaar over Ens Kræfter; ogsaa: uhyre stor el. svær. Jf. nevleleg.
 Uvis (ii), f. Usik, Uvane.
 uvis (ii), adj. uvis, taabelig.
 uwiseleg, adj. uhellig (om Tilstand), som ikke tegner til noget godt. Mandal. Vel egentl. nansfeelig; jf. usynleg.
 uwisleg (ii), adj. uvis, uforstandig; ogsaa: uartig (omtr. som uvitug). — uwiselege, adv. uviselig, uslogt.
 uwis (V), adj. uvis, usikker, tvivlsom. Om en Person: tvivlende, ikke sikker i sin Sag. (Nogle St. oviss, oviss'e).
 Uwisfa, f. Uvished, Tvivl; ogsaa: noget som er usikkert. (S. Underfil).
 Uvit (V), n. 1, Besvimeelse, Afmagt; egentlig: bevidstløs Tilstand (s. Vit). Eiggia i Uvit: ligge bevidstløs, besvimet. Falsa i Uvit, f. uvisfa. Nogle St. Ovit og Oveet. G. N. uvit. Jf. Umegd.
 Uvit (V), n. 2, Uforstand; især ufornuftig Dyrsel, Frækhed, Lyst til at fornærme ic. Nordl. og Indh. i Formen Ovit, Ovet. (Sv. ovett). Ogsaa om en uforstandig Person (= Uviting).
 uvita (V), v. n. (ar), besvime, falde i Afmagt; egentl. tabe Bevidstheden. Lemmelig alm. (dog sjældnere i Nordl. og paa Fil.). Nogle St. ovita (V), orete; ved Trondhjem ovaataa. Uvlig. i Hard. umvita (jf. Jsl. öngvit).
 uvitande (V), adj. uvidende om noget, ikke underrettet. Eg var uvitande um det.
 uviteleg (V), adj. uvitterlig, ikke bekjendt. (G. N. uvitanlegr). Ogsaa brugt som et Slags Adverb, f. Ex. Han gjorde det, meg witelege (o: mig uafvoktende). Nogle Steder ovitele(ge).
 Uviting (V), f. Besvimeelse.
 Uviting (V), m. Taabe, Daare; ubesindig og hensynsløs Person (s. uvitug). Lemmelig alm. Nogle St. Oviting, Overting.
 Uvitingsskap, m. Taabelighed; uforstandig og hensynsløs Dyrsel. (Paa Sdm. ogsaa „Dvitingssheit“, f. Daarskab).
 uvitug (V), adj. uforstandig, taabelig; ogsaa: uartig, fræk, hensynsløs, tilbøielig til at fornærme Folk. Alm. (Nogle Steder uvitig, ovetug, ovetau).
 Uvold (V), m. Haandled, Ledet imellem Næven og Underarmen. Uvli, og Uvle, Uvg. Tel. Hall. Vald. Hedder ellers Uvle (V), Vald. Drt., Uvle(d), Uvstr., Um-

le(d), Nhl., Omle (V), Rand. Saaleses afvigende fra G. N. ultidr, da en Overgang fra „Ulv“ til „Uv“ vel kan være mulig i Sæt. og Tel., som neppe andensteds. — Andre Navne ere Handlid, Handstummingsled (Helg.) og Befallelid (Sdm. Ejj.).
 Uven (oo), f. Ufandsynlighed; noget som man ikke kan ventr.
 uvonleg, adj. ufandsynlig.
 uworden (V), adj. ukommen, ikke indtraadt eller bleven. Sædvanlig uvorten (ovorten), f. Ex. „Dø skulde vorte(t) laange siban, men d'æ uvorte(t) endaa“.
 uvyrda (y'), v. a. foragte. Sjelden (i Formen uvyra, ovora). Jf. vanvyrda.
 Uvyrda (y'), f. 1) Skjodesløshed, Slufferie. 2) en skjodesløs, uordentlig Person. Næst alm. Uvyra (y'), ved Trondhjem Ovør(a).
 uvyrden (y'), adj. 1) uagtsom, skjodesløs, ligegyldig. Nogle St. ovøren. Trondh. Nordl. — 2) ureenlig, skidenfærdig. B. Stift og fl. (uvyren, ovyren). — 3) hyderst dristig, foroven, hensynsløs. Tel. og flere. Jf. vyrdlaus.
 uvyrdes, overmaade, f. uvyrdslege.
 Uvyrda, f. 1) Skjodesløshed; især Ureenlighed. Nogle St. Ovørne. — 2) Smuds, Skidenhed (ved noget som endnu ikke er rigtig tilredet). Jf. Uveidna.
 Uvyrda, m. Foragt. Lidet brugl.
 Uvyrdsfap, m. Skjodesløshed.
 uvyrdslege, adv. overmaade, uhyre (vel egentl. uberegnelig). Ejj. Ogsaa i anden Form: uvyrdes (ovørs), ogsaa „ovør“ og „ovørli“. Trondh. (Selbu).
 Uvyrfe, n. upasselig eller usjenlig Materiale. „Dvyrkje“, Sdm. (Nordalen).
 uvægjen, adj. 1) ubøielig, ikke eftergivende (s. vægjen). G. N. uvæginn. — 2) tung, svær, ubequem til at haandtere. Nhl. Jf. uveiden.
 uvælt, adj. n. ubehageligt, som man gjerne vil undgaae. Smaal. (Sphdeberg). Dunfelt. Jf. vær.
 Uvæna, f. en uhyggelig Affrog, Bildmark, Urydde. Sdm. i Formen Ovænet(r), pl. „Rome burt i Ovænne“. (Uksf.). „Vere burt i Ovænna“. (Dativ).
 uvænleg, adj. nansfeelig, som ikke seer godt ud; ikke vaffer. Sæt. og Tel. hvor det dog oftere hedder uvændeleg (el. wendleg). I Nordl. i en anden Form: ovænsleg (uavnsleg). G. N. uvænlegr. Jf. væn og Uvæne.
 Uvær, n. f. Uveder.
 uvær, adj. utilfreds, urolig, ikke vel tilpaa. Tel. Ellers lidt afvigende: ovær, o: nedslagen, forstemt; ogsaa: stødt, krænket. Gbr. (tilføiede ovæl, med tykt V). Lige-
 saa: oværug, o: utaalmodig, som klager eller krymper sig for noget. Sdm. og fl.

G. N. uvær(r): urolig; uværd, f. Uro. **Zf.** ogsaa uvælt.
Uværstap, m. Utilsfredshed. (Ejelden).
uværlig, f. uvær og uverbug.
Uvøl, m. uheldigt Udseende, daarlig Skik eller Tilstand (= Ulag). **Hall.** Dunkel Form; f. Vøl.
Uvøne, n. en urimelig Ting (Tante, Forbring etc.); ogsaa: en stolt og fordringsfuld Person. **Tel.** (Vinje). **Som** Udj.
uvønes (uvøns): urimelig. „Baade vøns aa uvøns“ (= baade likt og ulikt). **Zf.** vøna.

uvøren, f. uvyrden.
uyndeleg, adj. utakkelig, flau. **Tel.**
uærleg, adj. uærlig, urebellig.
uærug, adj. uærlig, uhøflig. **S.** ærug.
uæt, adj. som ikke kan æde (for Skade i Munden eller Svælg). **Hall.** Vøl ogsaa: uppfelig (= ueteleg). — **Uæta, f.** er En som æder urene Ting. **Hall.** **Zf.** Uaata.
uøydd, adj. ufortæret, ikke forpødet.
uøygjeleg, adj. uøinelig, om noget som er saa lidet eller saa fjernt at man ikke kan see det. **Hall.**

B.

Va, f. Vad, Vaad og Vædd.
va, v. f. vada, vedda og vera.
vabba, v. n. (ar), søle, flaske, vade. **Berg.** Stift, **Nordl.** **Zf.** svabba.
Vabein, f. Væbbeine.
Vad, n. 1, Væbsted, Overgangssted i en Åa. **G. N.** vad.
Vad, n. 2, Angelsnor (= Forsynd); sin Snor til en Fiskekrog **V.** Stift og flere. Ellers ogsaa om et Slags Liner for store Fiske. (Kveitevad og fl.). **Nordl.** Mest alm.
Va, f. Hall. **Vaa, m.** om Snoren paa en Fiskestang. **G. N.** vad, m. **Zf.** Væbbeine. — Forskjelligt herfra er **Vad (n.),** et Vød, hvorom f. Vaad.
Vad, n. 3, Væddemaal; f. Vædd.
vada, v. n (ved, vød, vadet), at vade. **Zuf.** mest alm. **va;** ellers: vade, **Nff.** **Sdm.,** vadda, Namd., vaaddaa og vaa, **Gbr.** Præsens sædvanlig med „æ“: vød'e, **Nff.** **Sdm.,** andre **St.** vø, ogsaa va'r. **Imperf. vo,** og vød (oo). **Supin.** vade og vae; **afvig.** vide (i) el. vede, ve-e, **Nordre Berg.** **G. N.** vada (ved, vød eller ód, vadit). — **Betydning:** 1) vade, gaae i en Mæsse som slutter sig sammen om Fødderne, saasom i Vand, Dynd, Sand eller Sne. Tilbeels med Objekt (Alfus.), saasom: vada Elvi; vada Snjo. — 2) svømme i Vandfladen; om Fisk. „Sild'a æ uppe aa vød'e“, **Sdm.** (**Zf.** vaka). Heraf Voda. — 3) søle, flaske, spille Væbste; ogsaa: sladre, vaase (= vasa). Vada i Høp: rode noget sammen. Vada med hver seg: spille Væbste paa sine Klæber. (**Sdm.**). — 3 de sydligste Egne er dette Ord lidet brugeligt, da det sædvanlig ombyttes med „vasa“.
vadande, adj. 1) vadende. 2) bekvem til at vade, grund; om en Elv.
Vadbeine, m. en liden Kulle eller Valse, som sættes paa Kanten af en Vaad og tjener til at trække Fiske-snøret paa. **Berg.** og **Trondh.** Nogle **St.** Væbbein; i **Nordl.** **Valbein** (opfattet som „Hvalbeen“, men

fulde isaafald hedde Kvalbein). **Søndenfjelds** kaldet Vadrull (**Varull**), **m.** **Zf.** Trehest. — **Vadbeinhald, n.** Jerntrampe hvori Væbbeinen sættes.
vaden, part. gjennemvadet. Nogle Steder veben, viden (i), ve'en. Et andet Ord er: vaden, adj. fjesløst, slufket; ogsaa: sladderagtig. **Sdm.** og fl.
Vadgrind, f. en liden Kamme, hvorpaa Angelsnore opvindes.
Vadhorn, n. et Horn (Køhorn), som sættes i Vaadkanten til at trække Fiske-snøret paa. **Søndenfjelds** (**Vahorn**). **Zf.** Væbbeine.
Vadning, f. Vaden; f. vada.
vadkjest, v. a. (ar), aabne en Fisk ved et Indsnit under Kjøven for at faae Angelen løs af Svælg. **Sdm.** (vadkæste). **I Nordl.** vadkæta. Selve Indsnittet kaldes **Vadkjest** (Vakjæst) og **i Nordl.** Va(d)kjet, **m.** vadkætka, f. vadkæsta.
Vadmaal, n. Vadmel, tykt Ulbsti (med dobbelte Traade i Rendegarnet). Brugt i forskjellig Form: **Vadmaal, Nfl.** **Manddal, Nbg.,** **Vammaal,** **Sogn** og fl., **Vødmaal, Vald.,** **Vommaal, Hall.,** **Veimaal, Sdm.,** **Vøymaal, Drk.,** **Varmaal, Vofs, Vallmaal, Sæ. Tel.** (omverlende med Væddemaal), **Vellmaal, Nff.,** **Vøllmol, Selbu, Vollmaal, Gbr.,** **Vollmaal, Dfl.,** **Vonnaal, Helg.,** **Vannaal, Gbr.** **Nordl.,** **Vennaal** og **Vinnaal, Trondh.** (Det sidste opfattes som **Vendmaal; f.** **Vend**). **G. N.** vadmal; **Sv.** vadmal (ester **Dalin** ogsaa **vallmar** og **vallman**). **Zf.** Vaad og vada; **G. N.** vád (o: Klæde), **Ang.** vød, **Ght.** wát.
Vadmund, n. Vædtib; en Stund da Fissen holder sig oppe i Vandfladen. **Sdm.** (Væmund). **S.** vada.
Vadrull (Varull), f. Væbbeine.
Vadset, n. Væddemaal, f. Vædd.
Vadstad, m. Væbsted (= Vad).
Vadstein, m. Vød eller Sæntestein paa et Fiske-snøre. **Sdm.** og fl.
Vaff, m. Bogstaven „B“. **Helg.** **Andre**

Steder „Be“. Jøl. vaff.
[Vaffelkaka, f. Vaffel. (Af Tydsk).
Vaga, f. en fort Slæde til Lømmertjorsfel
 (= Drog, Stykking). Edm. sædvanlig
 fun i Fleertal „Vage“, med haardt „g“,
 altsaa for Vagor. Jf. G. N. vagar og
 vögur.
vagga, v. n. (ar), vugge, rolfe, svaie (=
 rugga); ogsaa: gaae med en vuggende Be-
 vægelse. (Sv. vagga). Jf. Bogga.
Vaggestein, m. Koffsteen. Dstl.
Vagging, f. vuggende Bevægelse.
Vagl, m. (n.), en fort Bjælke imellem Spar-
 verne under et Tag; en Hanebjælke. Hard.
 3 Nfl. ogsaa det samme som „Randaas“.
 Ellers mere alm. om en Stang som Høns
 eller andre Fugle hvile paa om Matten.
 (Sv. vagel). 3 Tel. tildeels **Vagle (m.)**.
 Paa Edm. derimod **Vagl, n.** om Fugle-
 nes Sovesked i Almindelighed, hvad enten
 det er i Husene eller udenfor.
vagla (seg), v. a. (ar), sætte sig til hvile,
 søge til sit Sovesked; om Fugle. — Paa
 Dstl. ogsaa et **vagla, v. n.** vugge sig,
 glynge (= vagga).
Vaglaas, m. fort Lværhjælke under Taget.
 Bald. (Jf. Vagl).
Vagn, m. (og n.), 1, Stjernebilledet Karls-
 vognen, eller den store Bjørn. Sædvanlig
 fun i den bestemte Form **Vagnen**, som
 paa nogle Steder gaar over til „Vangen“.
 Kjønnet tildeels vakkende, paa Edm. fun
 Neutrum. Ordet betyder egentlig **Vogn**
 (som her hedder **Vagn, f.**). G. N. vagn;
 Sv. vagn (Karlvagnen); T. Wagen.
Vagn, m. 2, Spækkugger (Sødyr), Delphi-
 nus Orea. Nordl. Dgsaa kaldet **Vagnhogg**
 (Helg.) og **Vagnhund (Fosn)**, og desuden
Hoggvagn og **Staurvagn**. G. N. vögn-
 hvalr og vögn (vagnir).
Vagnboge (o'), m. den buesformede Stjer-
 nerad i Karlvognen (**Vagn**). Nordl. Nogle
 St. **Vagnskaaf, f. Num.**
Vagnhogg, og Vagnhund, f. Vagn, 2.
Vagnstjerna, f. Stjernen Arcturus; ogsaa
 kaldet **Dagstjerna** og tildeels blot „**Stjer-**
na“; f. Stjerna. Berg. Trondh.).
Vahorn, f. Vadhorn.
Vak, n. 1) Flydemærke, Boie paa Garn el.
 Bob. Nfl. Ehl. — 2) en Fiskestium som
 viser sig oppe i Vandfladen (f. vaka). Ehl.
 3 Indh. **Vaakaa, m. Jf. Voba.**
vak, adj. 1) vaagen, eller egentl. fri for
 Søvn, kvit, livlig. Dstl. og fl. G. N. vakr.
 Dgsaa om Bind, som vedbliver at blæse
 om Matten. Nordl. (Ellers aalvaken). Jf.
 vakrug. — 2) aarvaagen, paapasselig; eg-
 saa: meget varsom, sky, ræd; om Dyr.
 Tel. Hall. — 3) let at bevæge, f. Er. om
 en Vagt, som strax viser enhver ubetyde-
 lig Forandring i Lyngben. Hall.
vaka, v. n. (er, te), 1) vaage, være vaa-
 gen, ikke sovende. Præsens lyder sædvan-

lig **vakje(r)**. Nogle Steder ogsaa **Jnf.**
vakje (og vake); afvig. **vaakaa**, Gbr.
 og fl. G. N. vaka (pr. vakir); Sv. vaka.
 — 2) holde sig over Vandet, ikke synke.
 Baaten er so full, at d'er knapt so mytlet han va-
 ter. (vakje'). B. Stift. — 3) vise sig i
 Vandfladen, svømme ovenpaa; om Fisk.
 Ehl. og fl. Andre St. vada. Heraf **Vak.**
 Andre Afledninger **Vakster**, **Voka** og **vek-**
fja. — **Vaka Matti av:** vaage en Nat til
 Ende. **Vaka opphver noton:** vaage over, holde
 Vagt over En. **Vaka pver:** bevogte, tagt-
 tage. **Din Stade vater:** du har næsten tabt.
 (Siges f. Er. til En, som kommer næsten
 for sent for at faae noget). B. Stift.
vakande, adj. vaagen, vaagende. Dgsaa
 som Subst. f. Er. han reiste i trou Sambdager
 i eitt Vakante, o: i een Vaagen, uden at
 sove. B. Stift.
Vakant, f. Vakant.
Vakar, m. Vaager, En som holder Vagt.
 Saaledes ogsaa **Vakarfolk, n. Vakar-**
kona (o'), f. og fl.
Vakeduvi, n. Boie (= Dubl). Ehl.
vaken, adj. vaagen (= vak); ogsaa: aar-
vaagen, paapasselig. (vakjen).
vakjæfa, f. vadstjefta.
vakker, adj. f. fager, væn, fin.
vakna, v. n. (ar), 1) vaagne, blive vaagen,
 G. N. vakna. — 2) komme i Bevægelse,
 bryde løs, bruse op ic.
Vakning, f. Dvaagnelse; Vækkelse.
vakra, v. a. (ar), vakke, opfriske, befrie for
 Søvn. Tel. Dstest **vakra seg:** blive fri for
 Søvn.
vakrug, adj. fri for Søvn. Tel.
Vaks, n. 1, Vært (= Vokster). Sjelden, som
 i **Grasvaks** og **Stogarvaks**.
Vaks, n. 2, Vør (cera); voragtig Substant.
 Søndre Berg. og fl. Andre Steder **Voks**,
 G. N. vax; Sv. var, T. Wach's. Hertil
Vaksbilæte, n. Vørbillede. Vaksduk, m.
Vørbug. Vaksljøs, n. Vørlys.
vaksa, v. n. vore; f. vessa.
vaksa, v. a. (ar), være, beskrige med Vør.
 Mere alm. **voksa**.
vaksam, adj. aarvaagen. Ribet brugl.
vaksen, part. 1) voren, fuldvoeren; f. vessa.
 (G. N. vaxinn). — 2) beskaffen med Hen-
 syn til Vært, bannet, stiftet, f. Er. bein-
 vaksen, krotvaksen, grannvaksen.
Vakster (-str), m. vaagen Tilstand; især
 langvarig Vaagen, Nattevaagen. Meget
 brugl. Nogle St. **Vakst.**
Vakt, f. 1) Vagt, en vis Tid at vaage i.
 Stupsvatt: 4 Timer. (3ffe alm.). — 2)
 Bevogtning, Tilsyn. Salds **Vakt;** standt paa
 Batt. (Jf. G. N. vaktan). — 3) Vagt-
 post; Personer som holde Vagt ic.
vakt, part. f. vekkja.
vakta, v. n. og a. (ar), 1) vaage efter no-
 get, vente, hie. Eg fær no sitja og vakta, til
 dejs dei tomta. B. Stift. — 2) v. a. vogte,

bevogte, passe paa. Mindre brugt. da man hellere siger „agta“. — 3) fedre Kreatu-
rene (= agta). Gbr. I Hall. ogsaa om
at malke; hertil **Vaktekræk**, m. = Mjeste-
kræk. — **Vakte-se**, n. Creature som En
har modtaget til Bevogtning. Bustr.

Vaktar, m. en Bevogter; Vægter. (Ofte i
en fremmed Form: **Vaktar**). Nogle St.
ogsaa **Vaktmann**.

Vakting, f. Bevogtning, Tilsyn.

Val, n. 1. Valg, Udvælgelse; ogsaa Valg-
forretning. (Af velja, valde). G. N. val.
Sava Valet: have Leilighed til at vælge.
Sava nokot til Vals: have et Forraad at vælge
iblandt.

Val, n. 2, en Stakkel, uanseelig Tingest.
Drf. Andre St. Vaater, Bæme og fl.

Val, m. en Bugt med meget grundt Vand,
en Vig som tildeels bliver tør i Ebbetiden.
(Flodeval). Nordl. Trondh. Edm. Maasfee
egentl. **Vadel**, i Sammenhæng med „Vaul“,

f. **Vobul**. Dog bruges „**Val**“ tildeels og-
saa om en lav eller dyb Flade paa Landet.
— Om et andet **Val** (m.) f. **Valnot**.

Val (for Vard), f. **Verd**.

val, v. (bliver, maa ic.), f. verda.

vala, v. a. (ar), 1) rulle eller mangle en
Bov. Nhl. Herer sammen med **Vel** (v'),
m. — 2) v. n. fludre, søle, spille Tid
med noget. Hall.

vala, v. n. (ar), sætte Stager eller Mærker
langt en **Bei**, f. Gr. paa Jis. Soler,
Indh. (Maasfee for varda). Hertil **Va-**
ling, f. **Veimærker**. Soler.

Valaanga, f. **Vallonga**.

Valbein, f. **Vadbeine**.

Valbjørk, f. **Valbirk** (?); tildeels om Knur-
er eller krumme Mærker i Birketræ.

Valbygg, n. Byg med toradede Ar (= Flats-
bygg). Bustr. Hall.

Vald, n. 1) Magt, Raadighed, Herredømme.
Sava Vald hver nokot. Sava nokot i sitt Vald.
(Mere alm. i den afledede Form **Velde**).
G. N. vald. — 2) **Vald**, Overlast. Tata
med **Valde**. (Gammel Dativ). Tel. (Landsf.
158, 163). Mere alm. i en nyere Form:
Vold, f. (Sv. våld). — 3) Grund, Mær-
ker som here til en Gaard, eller egentlig:
den Strækning som En har at raade over
(L. Gebiet). Paa vaart **Vald**: paa ver Grund,
inden vore Grændser. Trondh. og Nordl.

Vald (m.), i Mandensnavne, som Gunnvald,
Jugvald, Sigvald, Søvald, Torvald, —
betegner vel egentlig raadende eller her-
sende. En sjeldnere Form „ald“ (i Tor-
ald, Roald, Harald) ansees som en For-
tørring af **Vald**.

vald, part. valgt; f. velja.

valda, v. n. og a. (ar), 1) raade over no-
get, have i sin Magt, etc. Indh. „Dem
valda aat Elvonn“, o: de eie Grunden
henimod Elven, deres Mærker strække sig
til Elven. — 2) v. a. volde, forvolde, for-

aarsage. I denne Betydning har Ordet
tildeels en ældre Bøining: veld, volde, val-
det; f. Gr. „Eg veit ikkje haat som veld'e
dæ“, eller „som here valdet(ø) dæ“. Tel.
(Jf. Landst. 396, 756). Derimod bruges
i mange Egne en ganske afvigende Form:
volda (velde, volde, voldt). G. N. valda
(veld, voldi eller olli, valditi). Jf. Gotth.
valdan (vaivald) og G. N. waltan (wialt).
Det tilsvarende Imperf. skulde her hedde
veldt (ee).

valdande, adj. forvoldende, som er Marsag
eller Dphav til noget. Nhl. og fl.

valdgjesta, v. a. voldgjæste. (Selben).

Valdsverk, n. voldsom Behandling, Over-
last, Skade. (Hedder oftest **Valdsverk**).

valdtaka, v. a. (tek, tof), voldtage. Partic-
ip valdtaken (teki, f.). B. Stift og fl.

Valdtekt, f. **Valdtægt**. (Selbnere).

Valdeger, f. **Vardhyde**.

Vale, m. en Dyrge eller sammenkastet Hob.
Helg. Andre St. **Var** og **Vaar**.

valen, adj. vaalen, stiv af Kulde; om Lem-
mer (jf. valhendt). Alm. i de sydlige Egne;
nogle St. vølen (Smaal.). Sv. valen.
Lidt anderledes i „samvalen“ (o: hønnet,
rund el. tyk af Høvelse). Jf. Jsl. ávalr:
rundagtig.

valg, adj. smagløs, væmmelig; især vansaltet
(= tjerv). Nyl. (Skjold). Neutrum lyder
„valt“. Jf. Jsl. vælgr: lunken. Tydske
Dial. walgen: væmmes.

Valgsmat, m. flau Smag.

valhendt, adj. stiv i Fingrene af Frost.
(Sv. valhånd). I de nordligste Egne lopp-
hendt, loppen.

Valhopp, f. **Ballhopp**.

Valing, f. **Nullen** ic. f. **vala**.

Valf, m. 1) **Valf**, en liden Bude eller Ud-
stopning i Klæder. (Sv. valf). Især et
Jiltskytte til Bund i et „Skaut“. Voss. —
2) en Knort eller Knude i Huden (omtr.
som Træl). Nordl. og fl. Dgsaa en vis
Sygdom, den saakaldte engelske Syge. Gbr.
— 3) en opstillet Banke af Sand eller
Mudder. Hall.

valfka, v. a. (ar), kramme, knuge, forslide
noget ved at have det ibelig i Hænderne
(= handvalfka). Nordre Berg. Nordl. og fl.
Usvig. **volfka**, Smaal. Jsl. **valka** (volka).
Valfknut, m. **Valfknude**, kunstig Knude paa
en Svøbe. Hall.

vall, vælde; f. **vella**.

valla, adv. neppe, knap nok. Nhl. Paa
Edm. **valle**, dog lidet brugt. G. N. **varla**,
valla.

valla, v. a. (ar), sammenrulle, vikle sam-
men (f. **Balle**). Drf. Jf. **Balla**.

Valle, m. Biff, Tot, sammenviklet Klynge,
f. Gr. af Hø (omtrent som **Vondul**). Indh.
Drf. Rom.

Vallerkast, n. = **Hallingkast**. Edm.

Vallesletta (e'), f. **Slud**, Regn med Sne. Nhl.

vallgro, v. n. (r, dde), bevore med Græs, sætte Græsbund; om Veie, ogf. om Agerland. Nordre Berg. — vallgrodd: tæt bevoret med Græs. Hører sammen med Voss.

Vallhopp, n. Fjirspring, Galop. Hall. 3 Tel. Valhopp. — vallhoppa (og valhoppa). v. n. (ar), løbe i Fjirspring, galopere. Mht. walap, walopieren. (Diez, Roman. Wört. 1, 200).

Vallhøy, f. Vøllhøy.

Vallmark, f. Græsmark, Jord med tæt Græsbund. Mhl. 3f. Vøll.

Vallonga (Balaanga), f. en liden Lange (Pisf); f. Longa. Edm. 3 Sogn om en vis Art eller Afart af Lange. Uvist om Bal-longa eller Wadlonga.

Vallsaks, n. Beenbræk, en Græsart (Narthecium). Edm. Ndm. (Navnet hentyder paa de spærbornige Blade; f. Saks).

Valmann, m. Valgmand, Deeltager i en Valgforretning.

valmen, adj. tilbøielig til Bræfning. Indh. Fra Nordl. meddeelt: vamlen.

Valmoe, m. Valmue. Uffikert og hedder oftere Valmue. Sv. vallmo (vallmoger). 3f. T. Mohn, Ght. mågo.

Valmøte, n. Sammenkomst til en Valgforretning; Valgmøde.

valna, v. n. (ar), stivne af Frost; f. valen. valne (adv.), f. vandlege.

Valnot (o'), f. (Bl. neter), Valnød; valske Nødder. 3f. det gamle Valland, o: Frankrige (og Italien); G. N. Valir: Frankmænd (Galler).

Valrett, m. Valgret; Stemmeret.

Valstad, m. 1) Valgsteb. — 2) Slagmark, Valplads. (Ejelden). G. N. valr: faldne Krigsmænd.

Valstemna, f. Valgmøde.

valt, f. valg, velsa og velta.

Valtid, f. bestemt Tid til et Valg.

valtra, v. n. (ar), vælde, tumle, falde omkulb; ogsaa: vralte, gaae uffiikert. Berg. Stift, Nordl. ogsaa Tel. Hall. og fl. — Valtring, f. snublende Gang, Tumlen.

Vam, n. 1) Uheld, Ulykke. Hard. (3f. G. N. vamm: Lyde, Feil). — 2) et Slumpetræk, noget uventet; især en Skuffelse. Edm. Ogsaa Dmtumling (omtrent som Bingl). „Fare paa villaa Vame": tumle blindt hen, være ubfat for mange Farer. (Ejelden).

Vammenne, f. Vanne.

vamm, adj. stiv, lam, som ikke rigtig kan bruge sine Lemmer. Tel. (Winje). 3f. G. N. vammhaltr.

vampa, v. n. (ar), fløde tæt eller tykt. Vampa paa seg: tilpasse sig med Klæder. Hertil vampen, adj. tyk, bred af en drøi Paafældning. Hall. og fl.

Vampe, m. sid Troie, Vams (= Ruffa). Abg. og fl. Sv. Dial. vampa.

Van, n. Sagtning, Dphold, Hulle i en Storm.

Det vardt eit litet Van: Uveiret sagtuede lidt. Helg.

van, en Sammensætnings-Partikel med Betydning: for lidet, knapt, mangelfuld; saafom: vanser, Vanhelsa, vantakka. Ofte forbundet med et Verbum i Supinum, for Ex. Det heve ittje vanvoret so, o: det har ikke sjelden været saaledes, eller det har ofte nok været Tilfældet. Saaledes: hava vanhøyr notot (o: have hørt noget altfor sjelden); hava vanseet, vantjennt, vantomet, vangjenget ic. (Sædvanlig med en Negtelse). 3f. G. N. vanr, adj. manglende, blottet for. Om Talemaaden „vera vant um" (o: være Mangel paa), f. vand.

van, adj. vant, kommen i Vane med noget. Eg er ittje van med det (el. til det). G. N. vanr. Nest brugl. i de sydlige Egne (Hard. Voss og fl.); andre Steder ombyttet med vand (Particij af venja). — Neutrum vant betyder tildeels ogsaa: vanligt, sædvanligt; f. Ex. Det gjest notot seint, som vant er (o: som det pleier). Nogle Steder som Subst. Vant, m. saaledes paa Edm. „dø gjest seint, so' Vant'en æ no dø" (o: som dette nu engang pleier). Om Udtrykket „plagar van" f. vana.

vana (?), v. n. pleie, være vant til. Et dunkelt Ord, som bruges i Tel. i Formen „vani" (maafsee for: er van i), f. Ex. „Eg vani gjera dø", o: jeg pleier at gjøre det. (3f. Landst. 382, 491). I de nordlige Egne hedder det „Eg pla' van aa gjera dø" (egentl. eg plagar van at gjera); ff. det danske: jeg pleier van. (Paa Helg. „va van"). Partikelen „aa" følger her sædvanlig med, om endog det følgende Verbum ubelades; saaledes paa Edm. „Han foor aat, so' han pla van aa" (udtalt som eet Ord: plavanaa).

Vanad (?), m. Skade, Ulykke. Mhl. (Vana). „Gjera Vana": gjøre Skade. (Maafsee Alfus. af et gammelt „Vane", men isaaftald usædvanligt for denne Dialekt). „Vana-beig", m. en ulægelig Skade, Sygdom som efterlader sig et vedvarende Meen.

Van-age (gj), m. Selvtraadighed, Mangel paa Lugt og Orden.

vanagta, v. a. (ar), forsømme, vanrogte. Hall.

Vanart, f. Vanart. (Fremmedt).

Vanbeinka, f. Hindring, Fortræd. Valb.

vanbergad, adj. f. vanbyrg.

vanbragd, f. en uheldig Skif. Hall.

vanbrukad, adj. forsømt, lidet brugt.

vanbudd, adj. daarlig forsynet.

vanbyrg, adj. forlegen, ilde tjent el. hjulpen med noget. Hall og flere. Paa Edm. vanbyrt (vel egentlig for vanbyrgd). Ellers mere alm. vanbergad.

Vand (Jordrotte), f. Bond.

vand, adj. 1) vanskelig, ikke let at faae Rede paa, ikke simpel. Der vandt aa vita:

vanfeligst at vide. Ei vand Bot: en Bog som er vanfelig at forstaae. Et vandt Stykke. (Vandestykki: de vanfeligste Stykker i en Lærebog). Hører forinod. sammen med vinda og venda, altsaa egentlig: froget, forviklet. — 2) noieregneude, kræsen, vanfelig at tilfredsstille. Han er vand um det: han tager det strengt, er kræsen paa det. (Sf. matvand, ordvand, legevand). Læmmelig alm. (Nogle St. vann, vainn). G. N. vand. Sf. vandsam. — Neutrum „vandt“ har ogsaa ofte Begrebet: knapt, eller vanfeligst af Mangel paa Forraad. Der vandt um det, o: det er vanfeligst at faae det, der er Mangel paa den Ting. Det vandt itte vandt um: der blev ingen Mangel, det kom rigelig. (B. Stift og flere). Det sidste kunde vel ogsaa opfattes som „vant“ af G. N. vanr (blottet), f. van.

vand, part. (af venja), vant, tilvant. Vera vand til, el. vand med notot. — Mængstedes brugt: Stebet for „van“, som dog er et tydeligere Ord, da det ikke saa let forverles med „vand“, o: vanfelig.

vanda, v. n. og a. (ar), 1) vælge iblandt noget. Hava notot til aa vanda i: have et Forraad at vælge af. — 2) vrage, forsthyde, ikke ville have. Meget brugt. (G. N. vanda). Vanda Maten: vrage Maden, være kræsen. Der lett aa vanda, naar annat er til Hænda (Ordsp.): ingen Sag at vrage, naar der er et godt Forraad ved Haanden. — Particip vandad. Det vandt itte vandat: det blev nok modtaget, ikke forskudt.

Vande, m. Vanfeligheb. G. N. vandi. Der ingen Vand med det (el. i det), o: det er ikke vanfeligst, det kræver ingen Kunst. „Han er i Vanda stelt“: han er i en vanfelig Stilling. Hall.

Vande, m. (2), f. Vane.

Vandel (Hovst), f. Vondul.

vandelaus, adj. let, simpel, ikke vanfelig. B. Stift og fl. (Sf. uvand). — vande-lausf, adv. ligefrem, uden Vanfeligheb.

Vandeløysa, f. Lethed, Sæmpelhed.

vandhøv, adj. vanfelig at træffe eller faae sat paa. Edm. (Lyder sædvanlig vandhøv). Sf. vaahøv. — 3 Hall. vandøven: vanfelig at omgaaes eller komme til Nætte med. G. N. vandhøer.

vandig, adj. 1) vanfelig, som udkræver Kunst eller Klogskab. B. Stift. (Af Vand, m.). — 2) noieregneude, kræsen. Smaal. i Formen vannau (for vandug).

Vanding, f. Vragning; Kræsenheb.

vandir la, v. a. laste, dable ivrigt, gennemhegle. Hard.

Vandivle, n. en Sthymper, Stakfel. Tel. Nogle Steder Vandivle (v'). Sf. ogsaa Bardiivle.

vandfrøeden, f. vandfrøeden.

vandlege, adv. noliagtigt, just, netop. Nhl. Dgsaa: fornemmelig, allerhøjest. Ehl. Nly.

Ostest vandle' (vanle); nogle St. valne.

Vandleise, m. Vanfeligheb.

vandra, v. n. vandre. Nylt Ord; ff. andra, enja, vangla. „Vandra seg vek“: forville sig. B. Stift.

Vandringar, pl. Stillads ved en Bygning. Tel. Nedens. Vistnok fremmedt.

vandsam, adj. noieregneude; kræsen, vanfelig at tilfredsstille. Læmmelig alm. (3 Hard. vandsam'e, m. vaandsom, f.).

Vandsemd, f. Kræsenheb. (Ejelden).

Vandstap, m. Vanfeligheb.

Vandstjer (e'), n. (m.), Spidsmuus (Sorex). Hall. Tel. og fl. Paa Jæd. Vangstjer. (Andre St. Mussjer). Hører sammen med Vond (Vaand).

vandsleg, adj. vanfelig, ikke let. — vandslege, adv. med Vanfeligheb. Sf. uvandsleg.

vandsværd, adj. vanfelig at svandysse, el. som ikke kan sove hvor der er nogen Uro. Tel.

vandt, adv. neppe, knap, ikke lettelig. Der vandt so myket.

Vandyvle, f. Vandivle.

vandøven, vanfelig; f. vandhøv.

Vane, m. Vane, tilvant Stk. Nogle St. Vande. (Drf.). G. N. vani (og vandi).

Van-ømne, n. utilstrækkelige Midler, for libet Stof eller Forraad. Der itte Vanømne i det: der er ikke lagt for libet Stof i det, der har ikke været sparet paa Materiale. B. Stift. Paa Edm. Vanømne.

vanfaren, adj. brøstholden, ilde tjent med noget. Jæd. og fl.

vanferda, v. a. (ar), fordærve, bringe i Uorden (især ved et uheldigt Forsøg til Forbedring). Hall. (vanføera, vansføle). — Vanferding (=føling), f. Fordærvelse, uheldig Forandring.

vanferdig, adj. 1) brøstfødig, som ikke er i sin rette Stand. Sogn og flere. Nogle Steder vansføerug. — 2) ufærdig, ikke ganske fuldført.

vanslidd, adj. sfjødesløst behandlet.

vansfreistad, adj. usforsøgt, for libet prøvet. Det duger itte vansfreistat: det duer ikke at opgve Sagen uden et Forsøg.

vansføer, adj. vansføer, udhygtig til Gang eller Færdjel.

Vansføer, n. Hindringer, Besvær; egentl. Mangel paa Føre. Hall.

Vang, m. Engflette, Græsplan; Grønning i en Skov eller imellem golde Marker. Dstl. (Rom. og fl.). G. N. vangr: Mark, Felt. Hertil mange Stedsnavne. Vang synes ogsaa at betyde Plads eller Sted (Felt), især i Forbindelsen: aa Vange (Dativ), f. Er. „Da var aa Vangje“, o: det var bragt paa Vane, det kom under Om-tale. Sat. og Tel. — Vangsbygding, Vangsgjelding, eller Vangsoekning, m. Indbygger af et Distrikt som hedder Vang.

Vangar, m. et Slags Mælkfæsar, dannet som en Bolle eller stor Staal. Tæl. (Binje).
Vange (gj), m. Kind, Side af Ansigtet. Gbr. Tæl. (Randst. 740, 750). G. N. vangi; Ung. vang. Ght. wanga. Jf. Lunnvange og Vangskjegg.
Vangen, f. Vagn.
Vangilja (gj), f. f. Evangelie.
vangjengen, adj. lidet gaaen (befaret); ogsaa: for lidet gjæret; om Dl. 3 Formen vangjengje(t); flere St. „vangaatt“.
Vangjerd, f. 1) Mangel, Feil (ved et Arbejde); Forsømmelse. — 2) Umodenhed (f. Gjerd). Sv. vanl. Vangjar.
Vangjerning, f. daarlig Gjerning, Fuskerie, Forhastelse. Hall. og fl.
vangjeven, adj. for knap, for liden; om en tilbeelt Portion. Mest i Neutr.
vangjord, adj. 1) ikke tilstrækkelig gjort. Der endaa notot vangjort: der er endnu noget at gjøre. — 2) umoden, eller ikke ganske moden. (vangjor).
vangla, v. n. streife omkring, fare hid og did. Hall. Nogle St. vangra. (Nff.). Ellers vingla og vandra.
Vangreida, f. Uorden, el. egentlig: ufuldkommen Orden.
Vangskjegg, n. Kindskæg, Bassenbarter. (S. Vange). „Vaangskjegg“, Edm.
Vangskjer, f. Vandskjer.
Vangsne, m. Blovjern, Blovskjer. Sogn, Vofs. Afvig. Vaangse, i Yttre-Sogn og Ejj. 3 Telemarken Vagsne (Vaksne). Paa Skotlandet Vegsne, eller Veksne (Edm. Koten). 3 Jenseus Glosebog „Vagnsne“. G. N. vangsn. 3 tydsk Dial. Wagenjun, Wägeis; Nht. wagense. (Grimm, Gr. 2, 345).
Vangstjerna, f. Vagnstjerna.
Vangdømsla (gj), f. Forsømmelse, det at en Ting ikke er vel forvaret.
vanhalden, adj. brostholden, som har faaet for lidet. B. Stift.
Vanhaatt, m. uheldig Stik eller Tilstand. Hall.
Vanheider (-heir), m. Forkleinselse, Nedsettelse, Skam. — vanheidra (-heira), v. a. vanhædre. (Ejeldnere).
vanheilag, adj. vanhellig. Hertil vanhelga, v. a. vanhellige. (Ejelden).
Vanbelsa, f. Sygellighed, langvarig Svagheit. Meget brugl. G. N. vanheilsa. — vanhelug, adj. sygelig, franten.
Vanheppa, f. Vanheld, daarlig Lykke. Hall. og fl. — vanheppast, v. n. mislykkes.
Vanhevel (e'), m. Vantrivsel (= Utrivnad). „Vanhvil“, Hall. Jf. Uhevle.
vanhjelpad, adj. som har liden Arbeids-hjælp, eller for faa Hænder med sig. B. Stift, Nordl. Herfra adskilles vanhjelpen, o: lidet hjulpen, ilde tjent med noget. Flere Steder vanhjelptr (-hjellst); egentl. vanholpen.

Vanhov (oo), n. Overdrivelse, Mangel paa Maadehold. Hall. og fl.
Vanhug, m. Ulyst; ogsaa Mismod.
vanhugad (u'), adj. utilbøielig, som ikke har rigtig Lyst; ogsaa: mismodig, forsagt.
vanhyggjast, v. n. (est, dest), vantrives, befindende sig ilde; være utilfreds med sit Opholdssted. Hebber ogsaa vanhyggja seg. B. Stift.
Vanhævd, f. Vanrøgt, Forsømmelse.
vanhøv, f. vandhøv.
Vanhøve, n. noget som ikke er rigtig passende, ikke passer sammen.
vanhøveleg, adj. ikke ganske passende.
vanhøverd, adj. sjelden hørt (f. van). Der ikke vanhøvert, o: man har hørt det ofte nok. Nogle St. vanhaurt.
Vank, n. Bræk, Skade, Legemeheil. Vald. Gbr. Nordl. (Sv. vank, m.).
vank, adj. brystfæddig, svag, beskadiget. Tæl. Hall. Jfær: beskadiget ved Forvridning. Hall.
vanka, v. a. (ar), skade, beskadige ved Bræk eller Vridning. Hall. Ogsaa: hindre, plage, være til Meen. Tæl. (Maafsee vanka: gjøre mangelfærdig; f. van).
vanka, v. n. (ar), 1) vankse, fare omkring. 2) vanken. (Jf. G. N. vakka: drive). 2) forekomme, tilbydes, være at faae. Det vankar god Drykk. Det vankar Strubb, o. f. v. 3 B. Stift: vaanka.
Vankant, m. Skaar eller Hjulning i Kantten (f. Gr. paa en Plante); et Sted hvor der ikke er heel eller fuld Kant. (Paa Edm. Vakant). Sv. vankant. — vankantad, adj. kantløs, ikke heel i Kantten. Dstl.
vanklof, adj. uklog, taabelig. **Vanklof**-Skap, m. Mangel paa Klogskab.
vankloft, f. vansoden.
Vankoma (o'), f. Forlegenhed, uheldig Stilting. Hall.
vankomen (o'), adj. 1) lidet udviklet, for Gr. om Kornæd. — 2) forlegen, ilde stedt. Hall.
vankunneleg, adj. klobset, suskeragtig; om Arbeide. Sjelden. Paa Edm. tilbeels „vankundaleg“.
vankunnug, adj. vankundig, eller ikke kundig nok. (Jf. faakunnug). Nogle Steder **vankunnande**. — **Vankunna**, f. Vankundighed. (Brugt i nyere Skrifter i Stedet for „Vankunnugheit“).
vankvild, adj. ikke udhvilet, som ikke har hvilet længe nok.
vankvædast, v. n. (ast), ængstes for noget, være forsagt eller modløs. Edm.
Vankvæde, n. Modløshed, Klynken. Tæl. i Formen „Vankvæ“, ogf. „Vakvæ“. (Binje).
vankvæden, adj. 1) modløs, forsagt, klynkende. Tæl. 3 Vinje: vakvæen. — 2) kræsen, vanskelig at omgaaes, let fornærmet (= ordfaar). Tæl. (vankvæen). Det

sidste maafee vandkvæden; jf. G. N. vandkvædi: en vanskelig Sag.

vanlagad, adj. omtr. som vanstjapad.

vanlastad, adj. ujevnt ladet; om Fartoi (naar den ene Ende er for let imod den anden). Nordl.

vanlaupen, adj. ikke rigtig sammenløben; om Mælk. (vanlaupi, f.).

vanleg, adj. sædvanlig. (Lidet brugl.).

vanlege, adv. f. vandlege.

Vanluffa, f. Vanheld, Vanstjæbne; eller egentl. Mangel paa Lykke.

vanluffast, v. n. mislykkes.

vanlærd, adj. lidet kyndig, udannet.

Vanløte, n. Stoi, Skrig, Hall.

Vanmagt, f. Vanmagt, Svaghed.

Vanmenne, n. en udbelig Person, eller egentl. et Menneke med meget svage Kræfter; en Staffel. Nbl. og fl. 3 Tel. tildeels Vamenne. G. N. vanmenni.

vanment, adj. lidet bemandet; faatallig, ikke mandstærk nok. Nordl. Jf. faament.

Vanminne, n. Forglemmelse.

Vanmod, n. Mismod. — vanmodad, adj. noget modløs. — vanmodast, v. n. (ast), engstes, krympe sig for noget. B. Stift.

vanmælt, adj. svag i Stemmen, hæs eller usikkert til at tale. Tel. Nogle St. va:mælt'e. (Vinje).

vanmæta, v. a. (er, te), ringeagte. Gbr.

vann, f. vinna. — Vann, f. Vatn.

vanna, v. værne; f. varna.

vanpryda, v. a. (er, de), vanhelbe, ffjæmme. Vanpryda, f. Vanzilt.

vanprøvd, adj. = vanfreistad.

Vanraad, f. 1) Forsømmelighed, Mangel paa Forsynlighed. (Jf. vanraadug). Dg: saa: Ubetentfomhed, Mangel paa Overlag. Gbr. og fl. (Vanraa). — 2) et knapt Forraad, Mangel, Armød. „Dø va tilke'ta Vanraad'inne“, o: det var taget af et fattigt Forraad, der var lidet at tage af. Edm. — 3) Forlegenhed, Knibe. Eg tom i Vanraad med det. Trondh.

vanraadd, adj. daarlig forsynet, som har for lidet Forraad; ogsaa: forlegen, kommen i Knibe. Trondh. Nordl.

vanraadug (-raadig), adj. forsømmelig, ikke forsynlig eller driftig nok. Dg: saa: ubetantfom. Nogle St. vanraaden (-raaen), Gbr. og fl.

Vanros (oo), f. liden Ros, Utaf, Dabel.

vanroosa, v. a. dable, have noget at udsætte paa.

Vanrøkt, f. Vanrøgt, Forsømmelse.

vanrøkra, v. a. (ar), vanrøgte, behandle ffjødelest.

vansagd, adj. sjelden sagt eller yttret. Det heve ittje voret vanragt.

vansaltad, adj. for lidet saltet.

Vanse, m. Mangel, det at noget er for knapt. Gbr. Der anten Ofsen eller Bansen: det bliver enten for meget eller for lidet.

G. N. vansi.

vansedad, adj. udannet, grov, plump i Dvsførsel. (vansa).

vanseten (e'), adj. som ikke har faaet sidde eller hvile tilstrækkelig. Mest brugl. i B. Stift i den afvigende Form vansoten (o'); jf. fotet for setet. „Eg a' tje vansoten“: jeg har siddet temmelig længe.

vanska, v. a. (ar), vrage, forsthyde, forsmaa (= vanda). Trondh. og Nordl.

vanskapa, v. a. (ar), vanstabe, fordreie, gjøre syg. Particijp vanskapad (oftest vanskap): vanstakt, fordreiet. — Van: kapnad, m. hæslig, unaturlig Skiftelse.

Vanstapning, m. Vanstapning, Misfoster.

Vanste (fj), m. 1) Feil, Lyde, f. Er. paa et Legeme. Der ingen Vanste paa honom: han har ingen Feil paa Kroppen. (B. Stift). — 2) Vansfelighed, Hindring. (Ejeldnere).

vanskeleg, adj. 1) vanskelig, besværlig. 2) særfindet, vanskelig at tilfredsstille. 3) farlig, slem. (Sogn). Formod. nyere Ord, maafee for vandsleg.

vanskipad (i'), adj. 1) feilagtigt indrettet, ikke bragt i den rette Orden. Tel. og fl. — 2) hissig, oprørt, forbitret. Hall.

Vanstignad (i'), m. Urede, Uorden; uheldig Tilstand. Nbg. Tel.

vanskyvad (y'), adj. for lidet paastjønnet; ikke rigtig forstaaet.

vanskyvta (fj), v. a. (er, te), forsømme, ffjette lidet om.

vansoden (o'), adj. for lidet kogt. Dstere vankofad (-koff).

vansoten, f. vanseten.

vanspurd, adj. sjelden eller lidet spurgt. Det vardt ittje vanspurt etter det.

vansst, f. venjast og vinnast.

vansstaden, adj. som ikke har staaet længe nok; for tidlig tagen. Jf. forstaden.

vansstavad, adj. for tyndt sammenfældet; om Trækar, hvori Staverne paa et eller andet Punkt ere for smale, saa at de ikke falde rigtig sammen i Tætningen. (Mod: sat forstavad). Nogle St. vanvidad (-vea).

vanssteft, adj. for lidet steft.

vansstelt, adj. feilagtigt behandlet, ikke sat i den rette Stand.

Vanstyr, n. daarlig Styrelse. vansstyra, v. a. styre uheldigt eller ffjødelest. (Hall. og fl.). Particijp vansstyrd (-stjyrt).

Vanstyrke, m. Svaghed, Størelighed.

Vanstvip (i'), m. et uheldigt (eller mindre godt) Udseende. Hall.

vansvøvd, adj. som har sovet for lidet, eller behøver længere Søvn. B. Stift, Nordl. og fl. Nogle St. vansvøst. Jf. vandsvøvd.

vant, f. van, vand, vandt, venja.

Vant, n. Vant, Mastetoug. Tildeels med fl. Vont (Vaant). Holl. want, vel egentl. for Vand, af vinba.

vanta, v. n. (ar), mangle, fattes, være borte; ogsaa, dog sjeldnere (om Personen):

- favne, ikke have. Temmelig alm. og meget brugl. G. N. vanta; Sv. Dial. vanta; Eng. want. Det bantar myket endaa: der mangler endnu meget. Det bantar ein: der er een borte. — Ofte med Dativ; f. Gr. skvat er det som bantar Bornom: hvad feiler Bornene? Det bantar honom notot: der mangler ham noget. (Ofte med Begrebet: han skulde have Tugt, Strub, Brygl).
- Vantaff**, f. Utal, liben Tak. — **vantaffa**, v. a. (ar), vantaffe, forsømme at takke.
- vantalat**, adj. n. for libet talt, eller utalt. Eg heve ittje notot vantalat med honom, o: jeg har ikke noget (mere) at tale med ham om. Hedder oftere vansnakkat; nogle Steder vanredt.
- Vantare** (?), m. Staffel, hjælpeløs Person. Indh. (Sparbu). Dunkelt.
- Vanting**, f. Mangel, Savn.
- Vantorv**, f. unødig Ting; det at noget ikke behøves. Det var ingi Vantorv: det kunde nok behøves. B. Stift. Paa Sdm. oftest i fleertal Vantarver(r). „Dø va ittje Bantarvinne til“. Jf. Torv.
- vantrivast**, v. n. (-treivst), vantrives; ogsaa: være misfornøjet med sit Opholdssted. — **Vantrivnad** (i'), m. Vantrivelse.
- vantriven** (i'), adj. doven, forsømmelig.
- Vantru**, f. Bantro; falsk Tro.
- vantruen**, adj. mistroisk, utilbsielig til at troe. Nogle St. vantrugen (vantrugjen, Hall.). I Betydning vantruende siges oftere vantruande.
- vantruysta**, v. a. (er, e), mistroste. Oftest vantruysta jeg, o: være mistroslig.
- vantugkad**, adj. ilde opdragen.
- vanurkad**, adj. for libet tøret.
- Vanvare**, m. Vanvare, Uagtsomhed.
- vanverug**, adj. uagtsom. Hall.
- vanverkad**, adj. for libet tilvrøket.
- vanvidad** (i'), adj. f. vanstaaad.
- vanvis** (ii), adj. uvist, taabelig.
- Vanvit** (i'), n. Dumhed, Taabelighed.
- vanvitung** (i'), adj. uforstandig, taabelig. (Betydningen „vanvittig“ er sjeldnere og synes optagen af Danff). Jf. faavitug og faavis.
- vanvoret** (o'), vøret for libet; f. Gr. Eg heve ittje vanvoret der, o: jeg har været der ofte nok. S. van.
- vanvyrda** (y'), v. a. (er, e), 1) ringeagte, vrage, forsmaae. (G. N. vanvirda). 2) behandle skjodesløst, forsømme, lade forfalde. (Jf. Sv. vanvårda). 3) haane, beskjæmme, vanære. (Den sidste Betydning mest sendenfjelds, den første mest nordenfjelds). Inf. hedder i B. Stift „vanvyrja“, andre St. vanvra, vanvyre (f. vyrda). Imperf. vanvyrde; Particel vanvyrd.
- vanvyrdeleg**, adj. foragtelig, haanlig, sammelig; B. Stift (vanvyrleg).
- vanvyrden**, adj. skjodesløs, uordentlig. Dstl. (vanvren).
- Vanvyrdsla**, f. 1) Ringeagt, Foragt. 2) Skjodesløshed, Forsømmelse. Nordl. og fl.
- Vanvøl**, m. Vanart (?), f. Vøl.
- Vanæra**, f. Vanære, Skam.
- vanærlæg**, adj. sammelig, haanlig.
- vanæva** (seg), v. a. (er, de), være tvivlrædig eller bekyrret, grue, ængste sig for noget. Vofs. Naafsee for van-eva (e').
- vanæven**, adj. tvivlrædig, bekyrret, ængstelig. Vofs. Jf. foræven.
- Var**, n. Rudevaar; f. Vær. — I Sammenfæining har det tilbeels Begrebet: Berge, Bestyttelse (af verja); f. Barbord, Bargard, Barmur, Barfsinn, Bartak.
- Var**, m. 1) Sklim, tyk Vædffe; især Dienstlim (Augevar). Ehl. Harb. Tel. Hall. (Jf. Sv. var, D. Voer).
- Var** (?), m. 2, en stor Dynge. (Usikkert Ord). I Namd. Rakavar (-val) og Varhaug, om en Dynge af Drivved paa Strandbredden. (Jf. Vor). Paa Helg. Dale (Vare?), en opkastet Hob eller Stabel. I Indh. Vaar (eller Vaal, med tykt L), som nærmer sig til det østlandste Vaal (f. Vaal).
- Var** (for Vard), f. Værd.
- var**, adj. 1) vaer, opmærksom paa noget. I Forbind. verda var: blive vaer, see, opdag. Eg vardt det ittje var. G. N. varr (var). — 2) varsom, forsigtig. Vera var um seg: see sig vel omkring, vogte sig. — 3) fhy, bange, som let flygter; om Dyr. Eiu var fugl. (I Tel. tilbeels: varig; f. Landst. 491). Han er ilt var: han har mærket Fare, er bleven fræmt. (B. Stift). Jf. varast.
- var**, v. f. vera og verda.
- vara**, v. a. (ar), 1) advare, varfle, paaminde. Eg vil vara deg fyre (el. um) det. Søndre Berg. og fl. (Ellers ofte: aatvara og atvara, efter Danff). G. N. vara. Af var, adj. — 2) vogte, tage i Agt. Vara jeg: vogte sig. Vara deg: vogt dig. Mere alm. (Jf. varda). — 3) mærke, vide af; ogsaa: formode, vente. Hard. Det kann henda, fyrr du varar (sænd du veed af det). G. N. vara, præs. varir (adskilt fra det forrige).
- vara**, v. n. (er, de), være, vedblive, holde ud. Inf. nogle St. vaaraa. Imperf. tilbeels „varte“. Sv. vara (ar); Nt. waren, L. wahren. Om et andet vara f. varda og vera.
- Vara**, f. Vare, Produkt, Handelsgods. Mest i fleertal. Afvig. Voru (o'), Tel. (Winje, Mo); Vuru, pl. Hall. G. N. vara, vörrur. Hertil Varesersla, Varehus, Vareslafs og fl.
- varad**, adj. slimet; f. Var.
- Varagn**, n. noget at have i Baghaand; Reserve (f. Vare). Sogn.
- varande**, adj. 1) varslende, advarende. 2) vedvarende (= varug). Ogsaa for var-dande, o: vedkommende.
- Varastfaal**, f. Staal med en ophsiet Ring

i Midten, som man kan see igennem, medens man drikker. *Tel. Ogsaa kaldet „Mabruskaal“, eller „Mabruskaal“, m. Sæt.*

varast, v. n. (ast), blive forsigtig (var).

Han maatte daa eingong varast: han burde dog engang lære at vogte sig.

varast, v. n. (2), blive slimet. *S. Var.*

Varastyre, f. *Varstyre.*

Varatuku, f. *Varstiun.*

Varaar, f. Aare som medtages i en Baad for det Tilfælde at en af de brugte Aarer skulde brækkes; *Reserve-Aare. B. Stift.*

Varbord, n. Hjele som tilføjes paa en Førselsbaad for at beskytte Ladningen. *Syn-densjelds.*

Vard (m.), i Mandensnavne som *Folkvard, Hallvard, Haavard, Lidvard*, — betegner egentlig en *Vogter* el. *Beskytter* (jf. *Vord*). Lyder sædvanlig *var*, men kan ogsaa gaae over til *vor* (o' og oo).

vard, part. beskyttet; f. *verja*.

varda, v. a. (ar), 1) vogte, beskytte. *Falder tilbeels sammen med „vara“, men gaar ogsaa over til varta; saaledes tilbeels „varte“, om at vogte Fe. Bufr. „Varta og venta“: vogte paa Ens Ankomst. B. Stift. (Jf. *varra*). G. N. *varda*, Sv. *vårda*; Eng. *ward, L. warden*. (Jf. *Vord* og *vorba*). — 2) hindre, staae i Veien. (Vel egentl. afværge). *Nhl. i Formen vara*. „Da kann ikke vara“: det kan ikke være til hinder. (G. N. *varda*: hindre). — 3) vedkomme, staae i noget Forhold til, være beslægtet med. Dstest med „til“. Der vordt fyre dem som *varda* (vara) til honom: det er slemst for hans Baarørende. „Alle dei so' til vara“: alle vedkommende eller paarørende. *Berg. Trondh.* (Jf. *Hall. vala*, med tykt V). „Han vara, so' Maal'e vara“: den svarer, som Talen vedkommer; eller den som finder sig trufsen ved Talen, han svarer derpaa. *Edm. G. N. varda*. (Jf. *varna* og *Barnad*). Hertil *vardande* og *uwardande*: beslægtede og ubeslægtede. (Jf. *Hall. valand* og *uvaland*). — Til *varda* hører vel ogsaa det foranferte „*vala*“: opvætte *Veimærker* (jf. *G. N. varda*: begrænde).*

varde, f. *verja* og *vara*.

Varde, m. *Varde*, Mærke af opreiste eller opstaaede Stene; f. *Er. paa et Fjeld*. *Nest alm. Vare*, nogle *St. Vale* (med tykt V). *G. N. vardi, varda* (jf. *Vorda*). — *Varde* (eller *Vale*) skal ogsaa betegne *Boie* eller *Mærke* paa *Fiskergarn* (ellers kaldet *Bite*). *Nhl.*

Varding, f. *Vogtning*, see *varda*. *Ufvg.*

Varding: *Venten*; *Opvartning*.

Varduvla, f. *Pusling* ic. f. *Vardhyule*.

vardveita (?), f. *varvelsfa*.

Vardvyle (y), n. *Følgeaand*, *Batte* som siges at følge eller gaae foran et *Menneske* (jf. *Vord*); ogsaa opfattet som *Forvarsel*

eller *varslende Batte* (= *Foring, Fyresferd*). *Hall* og *fl. Hedder* ellers: *Vardvyle*, n. *Tel., Vardvyl, m. Solg; Vardvogle*, n. *Smaal., Vardvogle, Tel., Valdøger*, n. *Bufr.* (Overalt med tydeligt „d“). *J. Drk.* betegner *Vardvyle* en uanselig *Person*, *Pusling*, *Stifting*. *J. Guldaalen. Varduvla*, f. en uanselig el. utækelig *Kvindeperson*. *Opvindelsen dunkel.*

Vare, m. 1) *Vare, Agt, Varetagt. Zata i Vare* (el. til *Vare*): tage i *Agt*. (Nogle *St. til Vara*). *Zata Vare paa*: vogte, bevogte. *Hava Varen med seg*: være forsigtig, fare varstom frem. *Nordl. G. N. vari*; *Sv. vara*. — 2) i *Forbind.* *hava til Vare*, o: have til *Rødhjelp*, i *Baghaand*, til *Reserve*. *Helg. (oftest „te Vara“)*. *G. N. til vara*. *Jf. Varaan, Varsyre, Varebru*. *J. de sydlige Fjeldbygder „Vara“, saasom Varastyre, Varavon* (f. *Varevon*), *Varavott* (f. *Varevott*).

Varebru, f. *midlertidig Bro* (at bruge medens en *ny Bro* bygges). *Edm. og fl.*

Varegsla, f. *Udvarsel, Formaning. Nhl.* (*Maafsee af eggja*).

Vareign, f. *Varetægt, Bevogtning, Tilsyn. Hall.*

Varelag, n. *Vareoplæg*; f. *Vara*.

Varelegd, f. *Fattigkat* som ydes i *Varer* (*Madvarer*). *Ej.*

Varetekt, f. *Varetægt, Bevogtning*.

Varevit (i), n. *Forstaaelse* til at vogte sig. „*Vaaraavet*“, *Indh.*

Varevon (oo), f. en *Udvei* i *Rødsfald*. „*Hava ei Varavon*“: have noget i *Baghaand*, have en *ny Tilflugt* naar den første glipper. *Tel.*

Varevott (o'), m. egentl. en *Vante* som ikke for *Diebliffet* behøves (en *treble Hand-ffe*); sædvanlig: en *Ting* som man ikke strax har *Brug* for, men som man dog tager med for at have den ved *Haanden*, naar en *anden* *slaar* feil. *Nogle Esteder Varvott*, ogsaa *Varavott* (*Søndre Berg. Hall.*). *Eg vil ikke fare jo som ein Varevott*: jeg vil ikke følge med saaledes som en *oversflodig Ting*. *Jf. Varsyre.*

Varg, m. *Ulv* (*Norddyr*). *Alm. i den nordlige Deel af Landet. (Nogle St. Vargj; i den bestemte Form overalt: Vargjen, Vargen)*. *G. N. vargr; Sv. varg*. Ofte ogsaa om en *uroelig Karl*, en *Wildbasse*. (Jf. *Vargul*).

Vargard, m. *Hjærde* som er opsat til *Børn*, f. *Er. mod Jordstred*.

Vargarn, n. *Garn* som udsættes for at aflede *Fisken* fra en *vis Udgang* (= *Vælgjarn*). *Ej. og fl.*

Vargebøle, n. *Ulvfamilie*.

Vargegard, m. *Hjærde* af *Snorer* med *paahængte Spaaner*, tilbeels forsøgt for at *bortkræmme Ulven*. *Edm.*

Vargehide, n. *Ulvehule*. *Jf. Gren.*

Vargestova (o'), f. Ulveggrav.
vargfengen, adj. vllb, balskyrig (egentlig ulvegagtig). „vargfengjen“, Edm.
Varggaupa, f. 1) et Slags Los. (Ev. varglo). 2) Ulvinde (= Ulva). Nordl.
Vargjord, f. en vis graaagtig Jordart. Drk. (Varfoor).
Vargskinn, n. Ulvskind.
Vargtoll, m. Indtægten af en Slump Fisk, som bliver tilovers, naar Fangsten paa en Baad er deelt imellem Mandstabet. Nordl.
Vargul (uu), m. en utrolig Krabat, Bildbaæse. Edm.
Vargunge, m. Ulveunge.
Varhaug, m. Ved-Dyngje; f. Var.
varig, f. var og varug.
Varfusta, f. Dverfjole, Dverfraf. (Lidet brugl.). 3 Hall. Vararøya.
varla, v. a. (ar), kramme, slibe, smudse (f. Gr. Papir). Edm. Jf. valfa.
varlaaten, adj. forsigtig, tilbageholden; ogsaa: undseelig, bly. Sogn og fl. Noget lignende er grannvar, haavar, aakaar, vedvoren, plent, forvoren.
varleg, adj. varlig, forsigtig; især om Behandling. Jf. varsam.
varlege, adv. varligt, med Varsomhed.
Varljøs, n. et Slags Lysglimt i Luften, forsum anseet som et Varsel for visse Hændelser. B. Stift.
Varlyfel (y'), m. en vis Hage (?) i Bøsselaas. Jæd. (Jf. Sv. varhake).
varm, adj. varm; opvarmet; ogsaa: varmende, som befordrer Varmen, f. Gr. om Klæder. 3 Femin. tildeels vorm (o'), Hard. 3 Neutr. ogsaa vart, Smaal. Num. og fl.; vært, Solør. G. N. varmr (vörm, varmt). Nogle Steder lidet brugeligt; jf. fjelg og heit.
varma, v. a. (ar), opvarme. | Mængdeleds i en afledet Form verma (er, de). — varmast, v. n. blive varm.
Varme, m. Varme; varm Luft ic. Nogle St. afvigende: Verme og Vorme, Søndre Berg., Varmde og Varde, Num., Vermde, Sæt. Num. Hall. Verde, Busfr. (Jf. Fjelbe for Fjelge). Ogsaa brugt i Betydning af Ild, see Verme.
Varmebolk, m. Ild med varmt Vetr.
Varmegust, f. varm Luftstrøm.
Varmebus, n. Huus som kan opvarmes; Vinterbolig. Smaal. og fl.
Varmerke, n. Varetegn, Varselmærke; for Gr. i grundt Farvand.
varmleg, adj. noget varm. Hedder ogsaa varmsleg, eller varmsfleg. Sæt.
Varmleike, m. en vis Grad af Varme.
Varmur (uu), m. Muur som er opfat til Beskyttelse, f. Gr. mod Vandstrømmen ved en Bro. Jf. Vargard.
varna, v. a. (ar), 1, værne om, frede (en vis Glædom, især Marker). Nordl. Afvig. vanna (vanne), ogsaa vane; i Sæt. og

Tel. især om afholde Kreaturene fra Engmarken. (Jf. vaarvarna og fufjovarna). G. N. varna: afholde, hindre.
varna, v. a. (ar), 2, vedkomme, antøre (= varda). Helg.
Varnad, m. Paarørende, Slægtninger, Familie; især Værn. Vofs, Sogn, Eff. (Varna), fjeldnere i Edm. (Varnad). G. N. varnadr: Undergivne ic. Jf. Sv. vårdnad, D. Borned. (Vel egentl. Vardnad, f. varda).
Varnagle, m. 1) Lundstikke, Tværnagle i en Hjulrel. Gbr. — 2) Nagle hvori man fæster Enden af et Seilreb (Drag). Edm. — 3) Advarsel, Affrækkelse. Han sette Varnagle fyre meg: han advarede mig strengt. Edm. og fl. Sv. varnagel. Vel egentl. et Markspunkt eller Varselmærke.
Varnerid, f. Fredningstid (f. varna); den Tid da Søfuglenes Nugeplads ere fredlyste og ikke maa besøges uden Grundeierens Tilladelse. Nordl. (Vof.).
Varning, f. Fredning, Omværing.
Varp, n. 1) et Kast med et Fiskevod, en Ubsætning i Vandet. Dstl. Gbr. og flere. (Andre St. Kast). Dei sette fem Varp: de fastede Boddet fem Gange. G. N. varp; Sv. varp. (Af verpa, varp). — 2) figurl. Forsøg, Foretagende; Bedrift. Fyrste Varpet: første Gang, i det første Forsøg. Hall. Gjera eit godt Varp: gjøre et heldigt Forsøg, en god Handel eller Fangst. Tel. Hall. Dstl. (Jf. Kast). — 3) Fiskeplads, Sted hvor man kaster Vod. Østerd. og fl. Nogle St. især om et Værfast (f. Verpe). — 4) en opfattet Hob, f. Gr. af Steen (= Verp). Vald. — 5) Røndegarn til en Væv, Rønding, de Traade som gaar vaalangs igjennem Væven. (Mobsat Vest). Alm. Sv. varp, Eng. warp; L. Werft. (Vel egentl. Udfast eller Anlæg). — 6) Uld til Røndegarn; f. Warpull. Ogsaa Spinding eller Spindemaade for Røndegarn. Spinna paa Varp: spinde til høire Side (= rettsøles). Trondh. Edm. (3 Nordl. „paa Garnlund“). Jf. Vest, Vestlund.
varpa, v. n. og a. (ar), 1) fiske med Vod, kaste Vod efter Fisk. Helg. G. N. varpa: kaste. — 2) gjøre Dplag til en Væv, anlægge Røndegarnet. Particp varpad: oplagt, anlagt. — 3) varpe (et Fartøi), hale fremad med Loug. — 4) reflek. (varpa seg), kaste sig, forvrides, blive skjæv under Tørringen; om Planter. B. Stift.
Varpa, f. 1) et lidet Fiskevod. Nordl. (Vof.). G. N. strandvarpa. — 2) Sted hvor Røndevod kan sættes (f. Verpe). Helg. 3 Trondh. Stift. Vorpaa. — 3) Garnvænde, Rømmehvorpaa en Væv anlægges (= Renna, Rønnebumb). Solør, Østerd.
Varpenot (oo), f. et lidet Fiskevod (Varpa). Ehl. Jf. Rastenot.
Varping, f. Kasten; Varpning.

- Varpull**, f. Uld til Renbegarn. Nogle St. ogsaa kaldet *Varp*, med Begreb af Sommeruld eller bedste Uldsort, i Møbsætning til Vest. (Hall. Dtl.).
- varra**, v. n. (ar), vente længe, vaage eller være oppe for at vente noget. Edm. Jf. *varda*.
- varsam**, adj. varsom, forsigtig. Trondh. og flere. Jf. *var*, *varleg*.
- Varsemd**, f. Varsomhed. Hedder sædvanlig „*Varsamheit*“.
- varsilb**, adj. fjør, svag, som taaler lidet og maa behandles varsomt. Nysf. *Harb*. Ogsaa om en Person: forsigtig, varsom. — **varsilbt**, adj. varsomt. „Du maa fara varsilbt mæ da“. *Harb*. Dunkelt Ord.
- Varstaut**, n. Iøst Loug hvormed et Sellskjød kan forlænges eller ogsaa ombyttes. Nordl. (f. *Vare*).
- Varstida**, f. Ramme af smale Fjæle at tilfæste paa Eiderne af et Læs. Gbr. og fl. (*Varstjæ*).
- Varstinn**, n. Skind af dæffe eller beskytte med; især Skjoldskind (= *Fangstinn*). Hall. Noget lignende er „*Varatuku*“, f. en Fjeld, et Skindtæppe. S. *Tufa*.
- [**varstua**, v. a. *varstoe*. (Af *Lydsk*).
- varsla**, v. a. (ar), varsle, *varstoe*, tilfjæ. (S. ogsaa *versla*).
- Varstling**, f. *Varfel*, Tilfjæelse; ogsaa: *Forvarfel*, *Legn*. Hedder ogsaa *Varstl* (*Varstfel*), n. men skalde hellere hedde *Varsla*, af *vara*, v. a.
- Varsmys**, f. *Varstrumessa*.
- Varstong** (= *staang*), f. *Varstfang* i et *Farvand*, f. Gr. over et Skjær.
- Varstudnad** (u'), n. Beskyttelse, Hjælp. Hall. i Formen „*Varastudna*“.
- Varstyre**, n. 1) Nor som kan bruges midlertidig eller naar et andet er tabt. Nordensjæls. — 2) noget at have i Baghaand, til Rejerve. (Jf. *Varvonn*, *Varagn*, *Varvott*). Tel. og Hall. (*Varastyre*).
- Varstysel** (y'), m. et Slags store Støvler, Rejsestøvler. Gbr. og fl.
- vart**, f. *verda*, *verja*, *var*, *varm*.
- varta**, f. *varda*.
- Vartaf**, n. Dvertag, øverste Lag i et dobbelt Lag. Dtl. Nogle St. *Varatak*. Jf. *Kvatak*.
- Vartroya**, f. *Varfusta*.
- varug**, adj. *varig*, *vedvarende*. Hedder ogsaa: *varig*, B. Stift, *varau* (g), Trondh., *vorug* (o'), *Vald*, og *vurug*, Hall. Gbr. Nære Ord.
- Varull**, f. *Badrull*.
- Varulv**, m. et fabelagtigt Væsen, Menneke i Dyrestikkelse. Smaal. Ellers lidet brugt. Jf. G. N. *vargull*, E. *Werbwolf*.
- Varveitla**, f. *Varerægt*, *Bevogtning*, *Tilsyn*. B. Stift (*Varveitla*, = *veitla*). J. Hall. *Varavesle*. See *følg*.
- varveitla**, v. a. (ar), *bevogte*, *tage Vare* paa. Hall. (*varvesle*). Jf. G. N. *vardveita*.
- varveitlælaus**, adj. *ubevogtet*, *forsømt*, som ingen har Tilsyn med. Edm. og fl.
- Varvott**, f. *Varvott*.
- varvøgd**, adj. *slimet* i *Dinene* (f. *Var*). Tel. — Ellers skal der ogsaa forekomme et andet Ord: *varvøgd*, o: *opmærksom*, *forsigtig* (af *var*, adj.).
- Vas**, n. *taabelig Snak*, *Vaas*, *Sladder*. B. Stift og fl. Af *vasa*.
- vasa**, v. a. og n. (ar), 1) *forvikle*, *røre sammen*. *Vasa* i *Hob*: *rive sammen* i en *Rhunge* (f. *Vase*). Nordl. og fl. Ogsaa v. n. *røre* eller *rode* i noget. Smaal. — 2) *snakke taabeligt*, *vaase*, *vrovle*; ogsaa *sladre*. Nære alm. J. Gbr. *vaasaa*. (Jf. *vasa*). Sv. Dial. *vasa*: *kaste sammen* ic.
- Vasat**, m. en *Vaaser*, *Brøvler*. Saaledes ogsaa *Vasakopp*, m. og *Vasakolla*, f. en *Sladderhank*. B. Stift.
- Vase**, m. 1) en sammenviklet *Rhunge*, *Knude*, *Vist*, f. Gr. af *Traad* eller *Haar*. Meget brugt, især i de nordlige Egne. Nogle St. *Vasa*, og *Vaasaa* (Gbr.). Ogsaa om en stor *Dyng* af *Traer* eller *Stokke*, saasom af *Flaadningstømmer* i en *Glv*. (*Timbervase*). Tel. — 2) en *Hob* af *Smaaltraer* eller *Grene*, som nedsenkes i *Bandet* ved en *Fiskeplads*, for at *Fisene* skulle samle sig til *Stedet* for at sege *Skjul*. Tel. Dtl. (Sv. *vase*. Jf. *Nt. Vase*: *Fasline*). — 3) en stor *Hob* af *Dyr* eller *Menneker*, er til sammenstimlet *Flok*. Nordl. *Hertil Mannvase*, *Folkevase*, *Sau(d)vase*, *Fuglevase* og fl.
- vasen**, adj. *vrovende*; f. *vasutt*.
- Vasfing**, f. *Brøvl*, *Sladder*; f. *vasa*.
- Vasf**, n. *Vasf*, *Vasfning*; ogsaa om *Overskylling* af *Bølger*.
- vaska**, v. a. (ar), *vaske*, *skulle* (jf. *lauga*, *tvaa*, *tvætta*). — *Vasfar*, m. en *Vasfer*; *Vasferkone*. *Vasfaratn*, n. *Vasfervand*. *Vasfing* (*haardt f*), f. *Vasfning*.
- Vasl**, n. *Naafund*, *unødige Forsøg*; ogsaa *Fjas*, *taabelig Snak* (= *Lov*); f. *følg*.
- vasla**, v. n. (ar), *befatte sig med* noget som ikke *bevøyes*, *uleilige sig uden Nødvendighed*, *gjøre unyttige Forsøg*; ogsaa: *snakke taabeligt*, *forlange unyttige Ting* ic. (Jf. *tøva*, *masa*, *prima*). Nordre Berg. Nbm. Ord. i Formen „*vatle*“ med den særegne *Lyd* *lil* (*lfl*, *lsh*) som kan være baade „*sl*“ og „*tl*“; *hører formodentlig sammen* med *vasa* (jf. G. N. *vasast*). „*Han vaskla mæ di*“: *han besatter sig med det*, *sukker med det*. *Eg veit ittje kvat du vaslar med*, o: *hvad du vil uleilige dig for*.
- vaslast**, v. n. (ast), *blive vaad* eller *fuld* af *Vand*, *affondre* *Bødske*, *rinde*; f. Gr. om *Dinene*. Tel. Ogsaa i Formen *vatlast*, *Ehl*. Jæd. (*Andre St. vatnast*). S. *Vasle*.

Vasle, m. 1) vandagtig Bædffe; ofte om ureen Bædffe, Blovand og deslige. *Rhg. Tel. Hall.* — 2) Løbestof, Østløbe (= Kjøse). *Smaal. Jf. Sv. vaslla (= Myssa), D. Walle.*

vaslen, adj. 1) vandagtig, blød (= vasfen). *Tel.* — 2) flygtig, fuld af Fjas eller Indfald (af vasla). *Edm. og fl. (vaktlen).* Hedder ogsaa *vaslarfam* (vaktlafam'e).

vaspa, v. n. (ar), vade, slaffe, søle i Vand eller Bæde. *Edm.* — **Vasp**, m. En som vader meget; ogsaa en stjedesløs Person.

vasfa, v. n. (ar), vade, gaae i Vand. *Meget brugt i de sybligste Egne (Rhg. Tel. Jød. Schl. Hård.), hvor det ofte træder i Stedet for vada.*

Vassarv, **Vassaa** o. s. v. see **Vats**.

vasfen, adj. vandagtig, som har en vandig Smag; især om Frugter. (*Veest. vasfne*). *Edm. Trondh. Nordl. Jf. vefsten og vesfa.*

Vassing, f. Vaden, f. vasfa.

Vasula, f. Sladderhant. *Edm.*

vasutt, adj. 1) forviklet, indvovet; f. Vase. — 2) stjedesløs i at tale, fuld af Fjas og Brevl; f. *vasa*. Hedder ogsaa *vasen*; paa *Edm.* „*vasafam'e*“.

Vata, f. Witte.

vatla, f. vasla. **vatlast**, f. vaslast.

Vatn, n. 1) Vand, klar Bædffe; i Særdeleshed: først Vand (Regnvand, Rildevand ic.) i Modsetning til Sjø. Nogle Steder paa *Nil.* **Vann**, ellers almindelig **Vattn** (Vatt'en). *G. N. vatn; Sv. vatten; Jf. Eng. water, N. Water.* — 2) et Vand, en Jndsø, stor Vandfamling inde i Landet. Tilbeels med *Fl. Vorn* (o'), *B. Stift* og flere; *Vern. Hall. (Jf. Ljorn, Floe, Dam).* — 3) Vand til en Vassing eller Udblødning. Der vaatn i tolv Botn: det er vasket to Gange (anden Gang i nyt Vand). Det var bløtt i try Botn: der blev to Gange fisket Vand paa det. (*B. Stift* og flere). — Den gamle Dativform er bleven staaende i Gaardsnavnet *Watne*. Et Genitiv *Vats* (Vafs) bruges tilbeels i Forbindelsen „*foma til Vafs*“ (o: til Vandet), og denne Form er ogsaa den sædvanlige i Sammensætning som *Vatsdroye*, *Vatsfløde* o. s. v. (*J. G. N. skrevet vatz og vaz*). — Af Talemaader mærkes: *Vera Vatn i Va*: gjøre unødigt Arbejde, fylde paa hvor der er nok for. *Fara som Vatn i eit Trog*: være ufladig, eller meget let at paavirke. *Tala seg Vatn hver Hovud* (o'): paafage sig for meget. *Salda Vatnet*: holbe sit Vand (o: Urinen).

vatna, v. a. (ar), 1) vande, overgyde med Vand; ogsaa: udvande, udbløde. (*Svensk vattna*). — 2) føre til Vands, lade (Kreature) faae drikke (= brynna). *G. N. vatna.* — 3) v. n. opfyde Vand, om en tilsagt Elv. *Trondh.*

vatnast, v. n. fylbes med Vand, f. *Er.* om *Vinene* (f. *vaslast*).

Vatning, f. Vanding, Overgydning.

Vatning, m. Indbygger af et Sted eller Distrikt som hedder *Watne* (*Watu*).

Vatsarve, m. Fuglegræs, *Alsine media*. *Meest alm. Vatsarv*; i *Hård. Urve*; ellers *Vasshavre*, *Sogn*; *Blautarv*, *Drk. Svinarv*. *Jndh.*

Vatsaader, f. Vand-Aare i Jorden.

vatsbard, adj. udvandet, gennemblødt af Regn, f. *Er.* om *Hø* (*vasbart*). *Helg.*

vatsbera (e'), v. a. (=bar), overøse med Vand. *B. Stift.* **vatsboren** (o').

Vatsbit (i'), n. et Anfald af Kvalme med Tilstrømning af Vand i Munden. *Tel. J. Drk. Vassøling. Andre St. Hugbit.*

Vatsblemma, f. Vandblegue.

Vatsblom, m. f. *Vatsrosa*.

Vatsbloyta, f. Gjennemblødning i Vand, eller af Regn.

Vatsbol (oo), n. f. *Vatsnøgte*.

Vatsbotn, m. den inderste (eller øverste) Ende af en Jndsø.

Vatsdrag, n. *Vandreg*, *Flodløb*; en Elv med dertil hørende Bæde eller Søer fra øverst til nedest. *Nil.* (*Vafsdrag*). *Dgaa kaldet Vatsfar*, n. *Buffr*, og fl. *J. Tel.* **Vatsferd** (*Vafsfer*), f. og *Vatsfore*, n.

Vatsdroye (o'), m. *Vanddraabe*; ogsaa en liden Portion Vand. *G. N. vazdropi.*

vatsdruffen, adj. gennemtrukken af Vand; f. *Er.* om *Træ*. (*vasdruffjen*).

Vatsdryff, m. en *Drif* Vand.

Vatsende, f. *Vatsos*.

Vatsfald, n. *Vandsfald*, med tilstrækkelig Høide, f. *Er.* til at drive en Mølle.

Vatsfar, n. f. *Vatsdrag*.

vatsfaadd, adj. afbleget af Bæde. *Buffr.*

Vatsferd, f. en Dragt Vand, el. to fulde *Botter*. *B. Stift* (*Vafsfer*). *J. Trondh. Stift* **Vatsforda** (*Vafsfore*, *Vafsfool*). Om en anden Betydning f. *Vatsdrag*.

Vatsfis (li), m. en uheldig Fisker (= *Gip*, *Stelkfar*). *Tel. Hall.*

Vatsfiske, m. *Færskvandsfiske*. — **Vatsfiske**, n. *Fiskerie* i *Færskvand*.

vatsfluga, v. n. (*flyg*, *flaug*), løbe i Vand, rinde (= *vaslast*); om *Vinene*. *B. Stift.* Nogle *St. vatsvenna*. *J. Hall. vassbegle*.

Vatsflog (o'), n. *Overstrømmelse* af Vand, en pludselig Stigning i Elvene. *Sj.*

Vatsfløde, m. *Vandflod*, *Overflymmelse*. *B. Stift.* *Jf. Flaum.*

Vatsfoll, f. *Vandfælde*, *Rottesfælde* over et *Vandkar*. *Edm. Trondh.*

Vatsfonn, f. *Skred*, forarsaget ved Opdæmning af Vand. *Edm.*

vatsfri, adj. *vandfri*, tør; ogsaa: *stikker* for *Overflymmelse*. *Tel. og fl.*

Vatsfugl, m. *Vandsfugl*, *Svømmefugl*.

vatsfull, adj. *vandfuld*, *vandig*.

Vatsfore, n. *Vandsfreg*; f. *Vatsdrag*.

Vatsgaaas, f. *Vatsrosa*.

Vatsgras, n. Vandgræs, Siv, m. m.
Vatsgraut, m. Vandgrød; varm Deig til Omflag paa Legemet. Trondh.
Vatsgror, m. Vandværter, Bundvært.
vatshegla, v. n. f. vatsfjuga.
Vats-is (ii), m. Is paa Færkvand.
Vatskall, m. et Slags Smaadyr (Larver) i Vandpytterne (= Spret). Edm. og fl.
Vatskalv, m. Vandbælg omkring en Kalv i Føsterleiet. B. Stift. Jf. Kalvehjelm.
Vatskav, n. Vandmasse. Hall.
Vatskista, f. en luftet Vand-Kende. Smaal.
vatskjent, adj. n. vaadt, sumpigt, fuldt af Vand; om et Landskab. Jndh.
Vatskvele (e'), m. Rum hvori Kar blive vaskede. Gbr.
Vatskrek, n. Smaadyr i Vand.
vatslaus, adj. vandløs, som ikke har Vand.
Vatsløysa, f. Vandmangel.
Vatslega (e'), f. Lele i Vand; det at Træ bliver længe liggende i Vandet. „Vatslegu“, Hall.
Vatsmaal, n. Vandflade, Vandets Overflade. Nfl. J B. Stift Vatskorpa, f. og Vatsstrøm, m. Jf. Sjomaal, Sjøstrøm.
Vatsnøyte, n. Bæk eller Brønd hvoraf man henter Vand til Husebrug, Trondh. Edm. Paa Nfl. tildeels Vatsbol, n.
Vatsos (oo), m. Sted hvor en Elv løber ud af en Jndø; Søens nederste Ende. Dgsaa kaldet Vatsende, m. (Det sidste er et sædvanligt Stedsnavn, som især i de vestlige Egne oftest betegner Vandets nederste Ende).
Vatspipa, f. en vis Fugl. Smaal.
vatsrenna, v. n. (=tann), f. vatsfjuga.
Vatsrop (oo), n. = Draugrop. Bals.
Vatsrosa, f. Vandlilie, Vakande (Nymphæa). Sfl. Ellers kaldet Vatssoleia, Nfl., Vatsblom, Jrb. og fl. Vatsgaas, f. Edm. Andre Steder Ljorneblom, Rykfeblom og fl.
Vatssaa, m. Vandsaa, Vandballie. (Søn- denfjelds). J Hall. Vaasaar.
Vatssele (e'), m. Nag at bære Vand med. (Vasfele). Gbr. Edm. og fl. Dgsaa kaldet Vatsstre (Vatsstree), Drf. Nordl.
vatsskaa, adj. ubfat for Oversømmelse. Dflest vasstaatt (n.). Hall.
Vatsfin (i'), n. en vis Fjell i Kornet, forarsaget af langvarig Væde. Nbg. ogsaa paa Nfl. (Vasfjin). Dunkelt.
vatsskodd, f. vaatskodd.
Vatskolp, m. Kabbelleie. S. Skolp.
Vatsfott (oo), f. Waterfot (G. N. vazzótt); mest om en Kvægshge (Faarefygdom), hvorved der udvikler sig Vand i Kjødet. Dgsaa kaldet Vatsfytja, f.
Vatsprecta, f. Vandloppe, Insekt som hopper paa Vandet. Sogn og fl.
Vatsfytja, f. Vatsfott.
vatsstett (ee), adj. vandtæt.

Vatsstre, f. Vatsfele.
vatsstrengd, adj. tør, som behøver Vanding. Hall. og fl. (vasstrengd).
Vatsstro, f. Vandfumme; f. Tro.
Vatsstrøm, m. f. Vatsmaal.
Vatsvarg, m. = Vettefjos. Vofs.
Vatsveg, m. 1) Bei til et „Vatsnøyte“. 2) Vandvei. (Sjeldnere).
Vatsvelling, m. Suppe af Vand og Meel uden nogen Tilsetning.
Vatsvond (Vatsvaand), m. Vandrotte, Vandmuus. Tel. og fl. Egentl. Bond som ofte opholder sig i Vandet (ikke nogen særegen Art); f. Bond.
Vatsvæling, f. Vatsbit.
vatt (vandt op, heisebe), f. vinda.
Vane (Muffel), f. Vobve.
Vaul, m. Badning; f. Vobul.
vaula, f. vobla. — Vaur, f. Veder, m.
Vav, n. 1) Svøb, Omvifling, tynde Strimler at omvifle noget med. Tel. (El vevja, vavde). G. N. vaf. — 2) Forviflinger; forvirret (Snaf, Brøvl. Hall. Jf. Vave.
vava, v. a. (ar), 1) svøbe, omvifle, tilføre (= vevja, vevla). Tel. Hard. Nys. — 2) vinde op, vikle sammen (til et Nøggle). Hard. „Vava upp eit Noa“ (f. Noda). — 3) v. n. røre sammen, vaase, vrøve. Hall. Jf. vasa.
vavd, part. omviflet; f. vevja.
Vave, m. Forvifling, Forvirring. Vera i Vave: være i Urede. Hall. G. N. vafi.
Vaving, f. Omvinding; f. vava.
vavla, v. n. (ar), lalle, tale utydeligt (som smaa Børn). Nordre Berg. Hedder paa nogle Steder babla. (Eng. babble).
vavra, v. n. (ar), svøve, være i Bevægelse, fare frem og tilbage. Dfsterd. G. N. vafra; Jf. Eng. waver, T. wabern.
Vavre, m. en ustadig Person. Lister.
vavren, adj. ustadig, flygtig. Lister.
Vavring, f. svøbende Bevægelse; ogsaa om Jndfald eller Paafund. Dfsterd.
Vaa, f. n. 1) Tvivl, Uvisshed; ogsaa: Frygt, Uengstelse. Nbg. (Lilbeels Vo). Det kam vera ei Vaa, um han hjem: det kan være uvist. — 2) Uheld, Skade. Tel. (Jf. Vaade). G. N. vá: noget uventet; ogsaa Ulykke. Jf. vaæn, vaalg, Vaabøle, Vaabøn, vaahøv, vaalynd m. fl. Om et andet Vaa f. Vaad.
vaa, v. a. (v, dde), ængste, bekymre. Dflest: vaa seg, o: ængstes, grue for noget. Tel. (Winje). Sammesteds ogsaa et andet Ord: vaa-a (-ar), v. n. strige; hvoraf Vaa, m. et Skrig.
vaa, v. n. f. vaada og vada.
Vaabølf, f. Vaad,
Vaabøle, n. et uheldigt Opholdssted, et vanskeligt Sted at boe paa eller komme til. Nomsd. Edm. (Norddal).
Vaabøn, f. et ondt Dnsse, en Forbandelse (= Ubsøn). Tel.

Vaad, f. 1) et Stykke af en Bøv, en Dug som har Bøvens hele Bredder (= Breidd, Dyft, Ryfte, Spol). Sfl. **Vaa**, og tildeels **Vo**. Vel egentl. Klædningsstykke, ligt G. N. vadr: Klæder; Ang. væd; Ght. wát. Heraf væda og Væde; jf. Badaaal. — 2) Strimmel, smal Rude; faaledes om de Stykker hvoraf et Seil er sammensat (ellers kaldet Stav). Sdm. Dgsaa her i Formen **Vaa**, med Fl. **Væ?** (for Væder). Sv. våd. Ligefaa om de sammensatte Stykker i et Fiskevod. Sdm. — 3) Bod, Fiskevod (= Not). Hall. i Formen **Vaa**; nogle St. **Vø** (Vob?). Nfvg. **Va** (Vad), n. Smaal. og flere. G. N. vād (jf. Sv. vada, f.). Paa Sdm. bruges kun **Vaa**-bolk, m. og **Vaanot** (oo), f. om den midterste Deel af et stort Fiskevod (andre St. kaldet Sofnarbolk). Jf. vaada.

Vaad, m. Fiskesnor, Angelstrengen paa en Fiskefang. Hall. (Vaa). G. N. vadr (?). Jf. Vad, n.

vaada (?), v. n. træffe et Fiskevod paa Vand; egentl. optræffe Boddets Bug eller dybeste Deel (= berma). Sdm. i Formen **vaa** (v, vde). Hertil **Vaadfad** (Vaastad), m. en jævn og bekvem Grund til at optræffe Vod paa. Østere **Vaa**plads, eller „**Vaaingsplads**“, m.

Vaade, m. Vaabe, Fare, stor Nød. G. N. vādi. (Jf. Vaa). — Paa nogle St. siges ogsaa „**Vaade**“ om en uheldig Person, En som ofte kommer i Fare. (V. Stift). Jf. Vaae.

vaadeleg, adj. farlig, vaadefuld.

Vaadeværk, n. Vaadeværk; ogsaa en farlig eller meget dristig Gjerning. Tel. og fl. (Vaaeværk).

Vaading, f. Opdrækning af Bod; f. vaada.

Vaae, m. en uforfigtig Person, en Bovehals. Hall. Ellers: en Staffel; f. Vaade.

vaean, adj. uvis, vanskelig at træffe eller faae fat paa. Tel. Jf. Vaa.

Vaag, n. Bovespil, det at man vover noget (f. vaaga). V. Stift.

Vaag, f. 1, 1) Løstestang, Stok hvormed man løfter eller flytter noget tungt, f. Gr. en Steen. (S. vega). V. Stift, Nordl. Hall. og fl. G. N. vāg. Jf. Handspil, Lunn, Brut. — 2) Vægt; især Smaalvægt, en stor Vægtfaal til tunge Varer. Leggia paa Vaagi: lægge i Vægten, i Vægtfaalen. V. Stift. G. N. vāg, Sv. våg. — 3) en Bog, en Vægt af 72 Marker (el. 36 F). Her den sædvanlige Vægt for større Måser; især vest og nord i Landet, hvor Lis-pund og Skippund er kun lidt bekendt. Jf. Vægt og Vætt. — 4) en vis Matrikulslyb, faaledes benævnt efter den gamle Landshyld paa en Bog Fisk. (Halvparten mod en Laup Smør). Nordre Berg. Trondh. Nordl. En Vaag deles ellers i 3 Pund (Bismerpund), hvert paa 24 Marker.

Vaag, f. 2, Bove, Bølge; ogsaa: Bølgegang efter en Storm. Dfl. og Tel. (Jf. Baara). Sv. våg; T. Woge, Eng. wave. — En anden Betydning i Hellevaag.

Vaag, m. 1, en smal Bugt i Strandbredden, en liden Vig. G. N. vāgr. Hertil mange Stedsnavne: **Vaagen**, **Vaagarne**, **Vaage** (udtalt „**Vaagje**“, egentl. Dativ). — **Vaagsbotn**, m. den inderste Deel af en Bugt. **Vaagsmynde**, n. Indløbet til Bugten. (Ejeldnere). Jf. Kil og Vik.

Vaag, m. 2, Boer, Svulst, Materie i Bylder og Saar. Temmelig alm. (Jf. Verk). G. N. vāgr. Hertil **Vaagmoder** (-moer), f. Verklumy, Kjernen i en Dylb. Berg. Stift, Nordl. og fl.

vaaga, v. a. og n. (ar), 1) vove, udsætte for Fare. (Sv. våga). **Vaaga** livet. **Vaaga** seg: fordrifte sig til noget. Dgsaa som v. n. have Mod til, f. Gr. Eg vaagar ikke aa leg-gja ut. — 2) forsikre, indestaae for. Det skal eg vaaga. (Ofte ironisk, om noget som man ikke troer). Eg vaagar honom: ham tvivler jeg ikke paa. — 3) værde, gjøre Bøddemaal. Dei hadde vaagat um det. Eg skal vaaga um so myket som du vil.

vaagall, adj. vovelig, farlig. Mest i Neutr. (vaagalt). V. Stift.

Vaagan, f. Boven (= Vaagnad). Tel.

vaagande, adj. som man kan vove. Det var ikke vaagande: det var altfor dristigt.

Vaagartunge, f. Vaagtunge.

vaagaa, f. vega. — **Vaagaa**, f. Veg.

Vaagbismar, m. Bismar (Stangvægt) hvorpaa man kan veie en fuld Bøgt (72 Mk.). Nogle St. **Vaaga(r)bismar**. Dgsaa kaldet **Vaagevegt**, f. — Det Punkt paa Vægtstangen, som betegner en Bog, hedder **Vaagskora** (o'), eller **Vaaga(r)kora**, f.

Vaagehals, m. Bovehals, dristig Karl.

vaageleg, adj. vovelig, farlig.

Vaagestykke, n. Bovestykke, Bovespil. Hedder ogsaa **Vaagespel**, n.

Vaaging, f. Bovespil; Bøddemaal.

vaaglaus, adj. sikker, ikke farlig. — **vaag**-laus, adv. sikkert, uden at vove noget. Nogle St. „**vaagalaust**“.

Vaagmat, m. Hvilepunkt under en Løstestang; en Steen eller Klobes som lægges under Stangen for at holde imod, naar denne trykkes nedad. Temmelig alm. (Berg. Nordl. Dfl.). 3 V. Stift østere **Vaa-ga(r)mat**.

Vaagmor, f. Vaag, m. 2.

Vaagnad, m. voveligt Foretagende, det at man vover noget; ogsaa: Ansvar, Risiko, Forpligtelse til at indestaae for noget. Tata **Vaagnaden** paa seg: paatage sig Ansvaret. Sava heile **Vaagnaden**: have al Risiko. Berg. Stift og fl. Jf. Vaagan.

vaagsam, adj. 1) dristig, som vover meget. — 2) vovelig, forbunden med Fare. Nogle St. **vaaga(r)sam**. Ellers **vaagall** og **vaageleg**.

Vaagfskaal, f. Bøgtfskaal.
Vaagfskora (o'), f. f. Vaagbismar.
Vaagtunge, m. en Lyngde fom er omtrent en Bog; Bøgt fom kan anfaaes til en Bog (72 Mk.). 3 B. Stift Vaagatungje. Dgsaa kaldet Vaagtryngd, f.
Vaagrøer, m. Indbygger af et af de Steder fom hedde Vaag (Vaagen, Vaage). Oftere Vaagrøring.
vaahøv, adj. ufsikker, fom lettelig faar feil; f. Gr. om Fifferie. Der fo vaahøv. Edm. 3f. vaafkøytt.
Vaak, m. 1, Barn; ifer Drengbarn, Smaadreng. Drk. Ndm. ogsaa i Dstherd. (Lønset). 3f. Vøfsja.
Vaak, m. 2, et Slags Fugl, f. Snjovaak. 3f. Sv. vråk og musvåg (Buteo).
vaak, adj. fvaag, frøbelig, daarlig. Sæt. Nafersall; i Sirebal vaag. Sv. Dial. våk, våker; danske Dial. vaag. 3f. veit.
Vaaka, f. Vofa. **Vaakaa**, f. Vak.
Vaakenhus, n. Forhuus ved Indgangen i en Kirke. B. Stift, Nordl. og fl. Sv. Dial. våkenhus. Skal egentlig være Vaapenhus (Vaapnhus). E. Vaapen.
Vaal, m. Stammer og Rødder af brændte Træer, Stub paa en afbrændt Mark. Bufr. Rom. Dstherd. (E. Waalfall). 3. Smaal. Væle, om en Trædyngde fom skal brændes. Svenske Dial. vål: fælde Træer; val: Stub, Rødder (Nies 794). Til dette Drd horer vel Stedsnavnene Vaale og Vaaler (G. N. Vålr, Vålar). Om et fjeldnere, noget lignende Drd „Vaar“ see Var.
vaala, v. n. (ar), vraale, fraale, ftoie meget. Hall. Nordl. og flere. Dgsaa: græbe høit, tube, hyle. B. Stift. G. N. våla: jamre fig. Heraf Vaaling, f. og Vaal, n.). Vraal, Skrig, Støi. 3f. vøla.
vaaleg, adj. 1) farlig, flem. Indh. Drk. 2) ubefindig, forvoven. Drk. tildeels i Formen vaaleien (vaalegjen?). Falder nær sammen med vaadeleg. 3f. Vaa.
Vaalende, n. Sted eller Landfskab fom er uheldigt beliggende, udfat for visse Farer ic. Tel. 3f. Vaabele.
Vaalfall, n. et Lag af Træstub og Rødder (Vaal) til at afbrænde; den anden Brænding paa en „Vrote“. (Den første hedder Niesfall). Dstherd.
vaalleagja, v. a. lægge „Vaalen“ paa et Jordstykke i passende Orden til Afbrænding. Dstherd. — Particij vaallagd.
vaalymbd, adj. ufsikker, ufadig, upaalidelig. Tel. Mest i Neutr. (vaalymbd). Hedder tildeels ogsaa vaalunda(b). 3f. vaahøv, vaafkøytt.
Vaam, n. Dunkelhed, Laage (?). Tel.
vaam, adj. dunkel, uklar; om Synet. Tel. (Vinje).
vaama, v. n. (ar), tumble, gaae fom i Laage el. i Blinde. Hard. Sogn. 3f. vima.
Vaamb, f. Bomb.

vaamen, adj. lidt fuurnet eller dovnet, ifte gaanfte færf; f. Gr. om Fift. Nordl. (Lof.). 3f. vimmer og vimlen. (Sæl. våma, f. Kvalme). Noget lignende er: ul, kafen, legnad og fl.
Vaand, f. Bond. **Vaandel**, f. Bondul.
Vaangse, f. Vangfne.
Vaaning, f. Redfsaber, Børfstgi; ogsaa ellers om Tøi eller Gods. Habeland. (Dunfelt). 3 svenske Dial. vånor og von, om Fiskeredfskab. (See Von). Noget fjernere er Vein og Vøning.
Vaanot (Vaadnot), f. Vaad.
Vaapen (el. Vaapn), n. Vaaben, Vørg; ogsaa Vaabenmærke. (Lidet brugl.). G. N. våpn. Om en afvig. Form Vofn eller Vaafn f. Garbsvåpn og Vaafenhus. — **vaapensør**, adj. vaabensør. **Vaapenfvild**, f. Vaabenhvile. **vaapenlaus**, adj. vaabenløs. **Vaapenløysa**, f. Vaabenmangel.
vaapna, v. a. (ar), væbne, bevæbne. — **Vaapning**, f. Bevæbning.
Vaar, m. (n.), Vaar, Overgangen fra Vinter til Sommer. Kjønned mest almindelig Mafkul, fun i de fhybligte Egne (Tel. og fl.) Neutr. G. N. vår, n. 3 visse Forbindelser kan Vaar ogsaa betegne den senere Deel af Vinteren (jf. Vaarfda); faaledes i Vaarfstija, Vaarfild, Vaartorf. Ellers nærmest om den Tid, da Græs og Lov begynder at vore; faaledes: ein sein Vaar; ein tidleg Vaar ic. — 3 Vaar: i denne Vaar; fiftledne Vaar. (3 Vaar fom fjem: i tilftundende Vaar). 3 Fjor Vaar: i forrige Vaar. 3 fyrr Vaar: næst forrige Vaar. Til Vaars: til Vaaren, til næste Vaar.
Vaar, m. (2), en Dyngde; f. Var.
vaar, adj. (pron.), vor, os tilhørende eller vedkommende. G. N. vår(r); Sv. vår. Vaart folt, el. foltet vaart: vor Slægt, min Familie ic. Han Dav vaar: Dav i vor Familie (altsaa: min Dreng, Søn eller Broder D.). Ho Sigrid vaar: vor Pige (el. Slægtning) Sigrid. Vaar fru, f. Vaarfrumøfa. Vaar ferrer: Gud, Herren. (3 denne Forbind. lyder „vaar“ ofte fom „vor“ med aabent o). Fader-vaar: Herrens Bøn (Pater noster). Brugt fom Subft. (Neutr.), f. Gr. Vesa Fadervaaret fitt. — En afvigende Form er: vonn (o'), Mhl. Drk. Dstherd. (G. N. vårn, accus. i Mafkul.). En Dativform „vaaraa“ bruges i Nordre Berg. baade for vaaro og vaatom, f. Gr. „mæ folfja vaaraa“ (o: med vort folt); „i Bygdaa vaaraa“ (i vore Egne). 3 de fhybligte Dstrikter ombyttes Ordet ofte med ofkar (offa, offons).
vaarast, v. n. (aft), blive Vaar, tegne fig til Vaar eller til en Ende paa Vinteren. G. N. våra.
vaaraa, f. vara og vera.
Vaarbeite, n. Græsning om Vaaren; be

Marker hvorpaa Creaturene græsse først. — Nogle Steber siges ogsaa vaarbeita, v. n. (er, te), lade Creaturene græsse først (nemlig paa visse Marker); f. Gr. Dei vaarbeitte paa Staatemarki.

Vaarblom, m. Vaarblomster.

Vaarbløyra, f. Jordens Dyblødning om Vaaren af den smeltende Is og Sne.

vaarbraad, adj. snar til at groe om Vaaren. Nordl. f. vaarfengd.

vaarbær, adj. (om en Ro), som har kalvet (eller skal kalve) om Vaaren. Limmelig alm. Roen kaldes i dette Tilfælde: Vaarbæra, f. Nhl. og fl.

Vaardag, m. en Dag om Vaaren; ofte ogsaa om selve Aarstiden; f. Gr. naar Vaardagen hjem, o: naar Vaaren kommer.

[vaarðera (ee), v. a. vurdere, tarere. (Et forfuset Ord). I Hall. vaardela (ee). Jf. Sv. värdera; Holl. waardenen.

vaarfengd, adj. som faar tidlig Vaar; om en Gaard eller Bygd, som ligger heldigt mod Solen, saa at Jorden bliver tidlig optøet og grøn. Valders. Ofte i Neutr. f. Gr. der er vaarfengt. I lignende Betydning siges: vaarfim (=fimt), i Sogn; vaargrødd (-grødt), Hall.; vaarkjøm (=-kjemt), Gulbalen; vaarbraad (=braadt), Helg.; vaarfjot (=fjott), Lel.

vaarfim (i'), adj. f. vaarfengd.

Vaarfiskja, f. Fisketiden og Fiskeriet om Vaaren, eller i den sidste Deel af Vinteren. Nordenfjelds især om Torstefiskeriet, som sædvanlig begynder i Februar Maaned. Mere alm. Vaarfiske, n.

Vaarfjos, n. Sommerfald, Fæhuus ved Velen til Udmarkerne. I Nordre Berg.

Vaarfjøs, m. Dgsaa kaldet Vaarfior, m. Sjj.

Vaarflaum, m. Vandløb eller Stigning i Elvene af Sneens Smeltning om Vaaren.

Vaarflor, m. f. Vaarfjøs.

Vaarfru-messa, f. den 25de Marts (= Marlemessa). Nordl. Afvig. Vorfermøse, Sbl., Voffermyse (y'), Sogn. Mere afvig. Vorsemyse, Helg. Sdm. Varsemyse, Nhl. — Vaar fru (= Eng. Our Lady, Fr. Notre Dame) er den gamle Berøvnelse for Jomfru Maria.

Vaarflugl, m. Fugl som kommer eller viser sig om Vaaren; Værfugl.

Vaargidn (gi), f. = Saagidn. Hard.

Vaargjøla, f. Fregner el. solbrændt Farve paa Huden. Sjj. Sdm. Nbm. (Dunkelt). Jf. Vaarhøsa. — vaargjølutt (-ett'e), adj. fregnet, solbrændt.

Vaargrov, m. Græs som spirer tidlig.

vaargrødd, adj. tidlig groende, el. tidlig grøn (f. vaarfengd). Hall.

Vaarhage (gi), m. Græsgang for den første Sommertid. Jf. Vaarbekte.

Vaarhik (i'), m. f. Vaarknipa.

Vaarhøsa, f. 1) Tørke som indtræffer om

Vaaren (f. Høsa). Sjj. Dgsaa om en vis Egenkab ved Træ eller Træværk, at det paa denne Aarstid ikke rigtig vil glide el. blive glat. Hard. — 2) Fregner, Pletter i Huden. Sogn.

vaarkjøm (-kjemt), f. vaarfengd.

Vaarknipa, f. Fodermangel, foraarfaget ved en langvarig Vinter. (Jf. Bunaud). Dgsaa kaldet Vaarsnaud. el. Vaarsnaud, f., Vaarneggia, f. Sjj., Vaarhiken (i'), Bufr. Jf. Vaarneck.

Vaarkunn, f. Medlidenhed, Deeltagelse, Dymntring. Lel. (Mo), sjelden. G. N. vârkunn: Grund til Overbærelse.

vaarkunna, v. a. (ar), have Medlidenhed med, rykes over, beklage; ogsaa: troste, opmuntre. Lel. Afvig. vaarkynna (-er, te), Hard. Ryf. „D'r ikke nofe te vaarkynna han fyre“: det er ikke noget at beklage ham for; det er noget som han faar finde sig i. G. N. vârkunna, ogsaa vârkynna: overbære med, undskyldte ic. Noget dunkelt. Af Egilsløsen forklaret som vârkunna: overse (ignoscere), ligt miskunna.

Vaarlæg, n. vaarligt Udseende; Jordens Beklæffenhed om Vaaren.

vaarlæg, adj. vaarlig, som betegner eller passer til Vaaren; f. Gr. om Veiret. Afvig. vaaralæg, Nhl.

vaarliden (i'), adj. om Tiden, da det liden langt ud paa Vaaren. Næst i Neutr. for Gr. Det var for langt vaarlidet. (vaarlide, vaarlie, lee).

Vaarlit (i'), m. vaarlig Farve; Jordens Udseende om Vaaren.

Vaarmaane, m. Vaarmaaned (f. Maane). Næst i Fleortal.

Vaarneggja, f. f. Vaarknipa.

Vaarnekk, m. Magerhed, Tab af Guld formelst knap Fodring om Vaaren. Lel., ogsaa kaldet Vaarnuff. Egentl. Standsning eller Tilbagejætning; f. nekka.

vaarnem, adj. hellig paa Grund af Veirskiftet om Vaaren. Hall. Num. Dgsaa b. f. som vaarfengd. (Sjeldnere).

Vaaronn (o'), f. Vaatarbeide paa Agrene; Bløining, m. m. (= Vaarvinna). G. N. vârönn.

Vaarpert, m. f. Vaartid.

Vaarsbolck, m. Vaar, Foraar; ogsaa om en vis Deel af Vaaren; f. Gr. ein god Vaarsbolck: en Tid med godt Vaarveir. B. Stift.

Vaarsida, f. Vaar, Foraar; ogsaa den første Halvdeel af Aaret (modsat Haustida). Nhl.

Vaarsild, f. stor Sild, som nærmer sig til Landet om Vinteren, el. henimod Vaaren.

vaarfjot, adj. f. vaarfengd.

Vaarskrake (ki), m. Kreatur som er udmagret af Fodermangel. B. Stift, Nordl. Dgsaa kaldet Vaarsrak, n. Sdm. og fl.

Vaarsnaud, f. f. Vaarknipa. — Et andet Ord er „Vaarnaue“, m. Smuds el. Ureen-

- lighed i Haarene paa Kreature, som have staaet længe inde. Hall.
- Vaarsprett**, m. det første opspirende Græs om Vaaren. Paa Sdm. ogsaa **Vaarsprote** (o'), m. (Ejelden).
- Vaarsrak**, f. Vaarskrælle.
- Vaarsrid**, f. Kulde eller Sneefald seent paa Vaaren (= Urid, Urykk).
- Vaarsrøyt**, m. = Vaarskaum. Tel.
- Vaarsrøter**, f. Røter nær ved Gaarden (= Heimsrøter). Nogle St. **Vaarsstøl**, m.
- Vaartal**, n. f. Vaartid.
- Vaartid**, f. Vaarens Tid, Foraaret. Hejder ogfaa **Vaarsrid**, og ellers **Vaarsparten**, B. Stift; **Vaartalet**, Trondh., **Vaarsida**, Nfl.
- vaartidd**, adj. omtrent som vaarbær; om Rer.
- Vaartorst** (-stoss), m. = Skreidtorst.
- vaarvarna**, v. a. (ar), frede Engene om Vaaren ved at holde Kreaturene udenfor dem. Tel. (vaarvanne), f. varna. Participle **vaarvarnad** (-vanna'). Nogle Steder **vaarvard** (-vart): fredet for Græsning. (Af verja). Num. Finn.
- Vaarveder** (-veer), n. Vaarveir.
- Vaarverk**, n. Vaararbeide.
- Vaarvinna**, f. Pløining, Arbeidet paa Agrene om Vaaren. Temmelig alm. (f. Vinna), dog er „Baaronn“ tilbeels mere brugeligt. G. N. värvinna. — **Vaarvinnebudnad**, m. Redskaber for Pløining og Udfæs; Pløi, Harv, Hakker ic. 3 Nfl. **Vaarvinnevelde**, n. — **Vaarvinnefolk**, n. Arbeidsfolk til Pløiningen.
- vaarvinna**, v. n. (ar), arbeide med Pløiningen, tage Deel i Vaararbeidet (især om leide Folk). Han er der og vaarvinnar med dem. Nogle Steder med stærk Pløining: **vaarvinn**, -vann, -vunnet. Tel. Nedens.
- Vaarvæta**, f. Jordens Fugtighed om Vaaren af smeltet Is og Sne.
- Vaas**, n. Strabads, besværlig Færdsel; især paa Egen eller i Bæde og Uveir. Nordl. Trondh. Sdm. Sj. (meget brugl.). G. N. vās.
- vaasa**, v. n. (ar), strabadsere, færdes ude i Bæde eller Uveir; f. Gr. med Fiskerie. Sj. Sdm. Nordl. — Dgsaa v. a. erhverve noget med Nøie; f. Gr. Dei hava vaasat heim noton Fisk.
- vaasa**, v. a. (ar), ynke, beklage. Hard. „Han æ 'tje te vaasa“: han er ikke at beklage.
- Vaasa** (?), Sorg, Smerte. Hard. i Forbindelsen „rinda Vaasa“, f. rinda.
- vaasfall**, adj. besværlig, forbanden med Strabadsere. Det vardt vaasfall. Sdm.
- Vaasar**, m. en dygtig, stærksom Karl, En som ikke skyer Strabadsere. Sdm.
- vaasaa**, f. vasa. Vaasaa, f. Vase.
- Vaasbud**, f. en nøisom Udfart eller Reise, et Dphold ude i Uveir; ogsaa en Gjen-
- nembløining. Sdm. (Vorgund). Nogle St. **Vaasbu**, n. G. N. vāsūd.
- vaashard**, adj. meget nøisom, f. Gr. om en Reise. Det vardt vaashardt.
- Vaasting**, f. Strabadsere.
- Vaastklæde**, n. Reiselæder, Uveirslæder. Sdm. og fl. G. N. vāsklædi. Saalebes ogfaa **Vaastkusta**, f. og **Vaastplagg**, n.
- Vaastkøyte** (kj), n. Uvisshed, noget usikkert, ustabigt. Lidet brugl.
- vaastkøytt** (kj), adj. usikker, som let slaar feil. „D'æ so vaastkøytt mæ di“: det er saa lidet at stole paa. Nordre Berg. G. N. vāskeytr. Jf. Vaa og vaashv.
- Vaastnakk**, n. dristig Snak, formastelig Tale. Nedens (Gjerrestad). Nære Ord for Vaarvæda, Baatal eller veslige. Jf. Vaasbn.
- vaast**, adj. (?), uvis, usikkert. Nfl. „D'æ vaast, um da ver'e“: det er uvis om der bliver noget af det. „Da kann vera vaast, um han faar da“, o. f. v. Paa Sdm. siges i samme Betydning „dæ veist“; i Trondh. og Nordl. „dæ velst“; f. velsast.
- vaastrøytt**, adj. træt af Strabadsere.
- vaat**, adj. 1) vaad, vådet, overgibt af Vædske. G. N. vāt. Jf. vœta. Dgsaa: gjen-nembløtt (= vaattklædd). — 2) bestaaende af Vædske, flydende. Vaate Baror. Han fellt tortje vaatt eller turt, o: hverfen Drifke eller Mad. — 3) fugtig, fuld af Væde; især om Luften (Veiret). Jf. vaatleg, vaatsam.
- vaataa**, f. vita. — **Vaataa**, f. Bite.
- Vaat-aar**, n. et Aar med megen Væde, en regnfuld Sommer.
- Vaatbolk**, m. en Tid med megen Væde.
- Vaater**, n. en Stakkel; f. vaatra.
- vaatsengd**, adj. fugtig, blød; f. Gr. om Jorden. Trondh. (vaatfangl).
- Vaathumbakke**, m. Nordenvind med Regn og Taage. Nordl. f. Humbakke.
- Vaatkjøla**, f. fugtig Kjølighed. Hejder ogfaa **Vaatkjølsna**, f. Hall.
- vaatklædd**, adj. vaadklædt, som gaar i vaade Klæder.
- vaatleg**, adj. noget vaad, fugtig; ogsaa regnfuld. Jæd. og fl.
- Vaatleike**, m. Vaadhed, Fugtighed.
- Vaatlende**, n. fugtige eller sumpige Marker. G. N. vātlendi.
- vaatlend**, adj. fugtig, sumpig; om Marker. Temmelig alm. Ejeldnere i Formen **vaatlend**, f. Gr. ein vaatlend Aater. (Sdm.).
- Vaatmyr**, f. Sump, Flade med meget Vand i Jorden.
- vaatna**, v. n. (ar), vædes, blive vaad eller fugtig. Alm.
- vaatra**, v. n. (ar), færdes i Bæde eller Uveir, strabadsere, lide ondt. Sdm. Gbr. Hertil **Vaater** (Vaatr), n. En som liden ondt af Strabadsere; oftest om en svagelig Person, en Stakkel. Jf. Slaater, Laaver.
- Vaatrake**, m. Fugtighed; f. Rake.

Vaatrøyst, m. fugtig Damp, Uddunstning af fugtige Ting, f. Gr. af vaade Klæder. B. Stift.

vaatsam, adj. fugtig, jævnlig vaad; især om Veiret, naar der falder jævnlig Regn. Det vardt vaatsamt. Berg. Trondh.

Vaatfig (f'), n. Fugtlighed i Jorden fra en Bandoare eller Kilde. Tel. og fl.

vaatskodd (oo), adj. vaadskoet, vaad paa Fødderne. 3 Smaal. vaatskodd.

Vaatsumar (u'), m. en regnsfuld Sommer.

Vaatt, n. en Smule Bædse, en Taar, Draabe. Et litet Vaatt: en liden Taar. Kvart eit Vaatt: hver eneste Draabe. Saaledes: eit Olvaatt, Mjøllevaatt og fl. B. Stift. 3f. Dagg, Drope, Ekvett.

vaatta, v. a. (ar), 1) agte, skjette om, tage Hensyn til. Hard. Tel. Nordl. Dei vaatta det ikke stort. Han vaattar ikke kvat det tostar. Vaatta burt: forsikye, forsmaae, agte for intet. Tel. Finn. — 2) v. n. forslaae, have noget at betyde. Sirebal. „De vaattar ikke stort“: det forslaar lidet, har liden Betydning. Ogsaa i Etfordalen med Bemærkelsen: gjælde noget, være værd, koste. — 3f. G. N. vatta: vidne, bekræfte, besikre.

vaattande, adj. værd at agte paa. [vaattera, v. a. agte, ansee; vurdere. Hall. See vaatta.

Vaatvara, f. flydende Vare.

Vaaveder (-veer), n. fugtig Veir, Regn, Bløe. Mobsat Lurveber.

vaatoygd, adj. vaadsiet, vaad i Dinene som af Graad.

vaavaa, f. veva.

Vaaverk, n. farligt Foretagende. (Falder nær sammen med Vaabevert).

vaaverken (fj), adj. dumdriftig, tilbøielig til farlige Foretagender. Ndm.

Ve (n.), i Personnavne som Behjorn, Bebrand, Bemund (tilbeels som „Vi“: Bjehlm, Biuls), maa henseses til G. N. vé, n. o: helligt Sted, Helligdom (Ang. vih, el. vig), beslægtet med vigja. Ordet findes vistnok ogsaa i mange Stedsnavne, som Veset, Vestad, Vesø, men er ofte vanskeligt at adskille fra „Vid“ (o: Skov), som ogsaa mangefleds udtales som „Ve“. — 3 en gammel Vise (Landst. 346, 347) nævnes „nok besøkt ve“, som maafee kan betyde: et usølt Væsen; dog er det uvist, om dette „Ve“ skal være et Substantiv.

Ve, f. Ildsted, eller egentl. Grunden af Ildstedet, hvori Gløderne samles. Ndm. (Paa Edm. kaldet Væd).

Ve, m. see Vid. — ve, adv. f. ved.

Vebær, f. Vinbær.

ved, præp. og adv. 1) ved, nærved, hos, i Nærheden af. (Ofte med Akkus.). Inn ved Beggen; ved Bordet; ut ved Sjoen; fram ved Elvi o. f. v. Ordet ombyttes gjerne med „med“ og er tilbeels lidet brugeligt, saale-

des temmelig sjelden i de sydvestlige Distrikter. Det lyder mest alm. som „ve“; i Nsj. og Edm. som vid (V) og ved (ee). G. N. vid (viar). — 2) inde paa (et vist Punkt), nær ved (en Tid eller et Tilfælde). Ved dei Tider; ved Sumarmaal ic. Det laag ved Soden (o'): det var nær ved at syde op. (Edm.). Det var ved di, at han skulde dottet: det var paa Nippet, at han skulde falde. (Her altsaa med Dativ). Ogsaa: i Færd med, i Begreb med. Han er ved og skal snu, o: i Færd med at vende om. (Obr.). 3f. aat. — 3) i Berørelse med; i Omgang med. Dei var gode ved honom (o: imod ham). So var ill ved honom. Eg skal tala ved honom; segja det ved honom (o: til ham). Søndre Trondh. Obr. (Andre Steder „med honom“). Der vount aa saast ved, eller eigast ved. Eg kann ikke gjera ved det (o: afhjælpe det, eller rette paa det). — 4) i Forbindelse med, i Tilslutning til; med Hensyn til. (Sædvanlig med Dativ). Ganga ved (vedgaae, tilstaae). Tala ved (vedtage). Kjenast ved notot; standa ved sine Ord. 3f. vera ved seg: være ved fuld Sænds; ogsaa: være vederheftig. Hall. Det ligg ikke ved: det behøves ikke. Edm. Det kjem ikke ois ved. Soma sinom ved: komme i Selskab med sine egne, sine Besjendte. (Edm. „kome sinaa vid“). Det kjem vel ved: det kommer til Nytte, til god Hjelp. — 5) i Anledning af, paa Grund af. Blygjast ved notot; kjemmast, harmaast v. (Lidet brugl.). Verda illa ved (eller illt ved): blive ilde til Mode ved noget. Han vardt ved: han kom i Bevægelse, blev opkræmt. (Edm. og fl.). — Ellers ogsaa i flere Talemaader, som ikke just høre til denne Betydning; saasom: trenga mjøtet ved seg: behøve meget, være gladig. Det kann intje herast ved: det kan aldrig straffe til. (Edm.). Vera ved, f. bera. Der litet ved det (eller ved di): det er lidet bevent med det. (3f. um). Der mjøtet ved det (di): det er noget stort, noget usædvanligt.

Vedburd (u'), m. Bevægelse; et vist Greb med Haanden. Edm. (sjelden).

Vedd, n. 1) Pant, Forsikring. Han sette Garden i Vedd syre Pengarne. Schl. og fl. G. N. ved. (Ang. ved, Goth. vadi). — 2) et Væddemaal. Mere alm. En anden Form er Vad (Va), f. Gr. „flaa Va“: vædde om noget. Nordl. (Andre St. flaa Vedd). Sv. vad. 3f. Veddsæt.

vedda, v. n. (ar), vædde, gjøre Væddemaal (= vaaga, setja upp). Afvig. fra G. N. vedja. En sjeldnere Form er va (vada?), Helg.

Vedde, f. Veder, m.

Veddemaal, n. Væddemaal.

Veddsæt, n. Væddemaal (= Vedd). Afvig.

Vadsæt (Vasett), Nordl. — veddsætja, v. a. vædde om, eller tilhøde i Væddemaal. Uthydelig udtalt: vesset', Indh. Afvig.

- vasett' (for vadsetja), Nordl. (Sv. sätta i vad).
- Veder** (e'), n. 1) Veir, Tilstand i Luften. Sædvanlig forforktet til Ver (Beer), eller Vær (det sidste søndenffjelds); nogle St. Væ, Tel., og Veir, Sæt. Edm. I bestemte Form: Vedret, „Ver'e" (ee), ic. I Sammensættn. tilbeels Vede (e'), Nfl. Edm. G. N. vedr; Sv. väder; ff. Nt. Weder, Eng. weather, T. Wetter. — 2) Luft, højere Luftlag; ogsaa Vind. Sjældnere, saasom i Forbindelsen: upp i Vedret (Væ're): i Veiret. Stiga til Veders (Værs). Søndenffjelds. Jf. Vederboge, Vederhjos, Vederstrupe. — 3) Lugt, Veir af noget som er i Nærheden; f. Ex. Hundene havde Vedret av ein Bjørn. (Jf. Lev, Tæff, Sney). Bignende Overgang som i Ordene Vind og Luft.
- Veder** (e'), m. Væder, Handyr af Faare-slagten (= Vætre, Vefar). Mest alm. forforktet Ver (Beer); ellers: Vedde, Gbr. Veir, Edm. og Vaur (for Vædur), Nfl. G. N. vedr; Sv. vädur, Eng. wether, T. Widder. Fleertal tilbeels Vedrer, i B. Stift „Vere" (ee); ellers regelret Vedrar (Værar). — Hertil Vederhorn, n. Væderhorn. (Nogle Steder Værahorn, for Værahorn). Vederlamb, n. Væderlam. (Paa Edm. Vedelamb, e'). Vederfjinn, n. Væderfjind. (Mest alm. Beerfjinn). — Negentlig bruges „Beer" ogsaa om en tvær og selvraadig Person.
- veder** (ee), en anden Form af ved (præp.) med Betydningen: imod (G. N. vidr), forekommer i nogle faa Sammensætninger, som dog ere lidet brugelige, saasom: vederfara, v. a. paakomme (vederfares); vederleggja, v. a. gjengjælde, og Vederlag, n. Gjengjæld. Jf. Vederkast og Vedermot.
- Vederaa**, f. Veitlig, Veirets Bestaaffenhed. „Veeraatta", B. Stift, Jød. Tel. Hall. G. N. vedratta. — Paa Ndm. forekommer ogsaa et dunklere Ord „Veeraa", f. o: Luft, især usund Luft, Kvalme, Stank.
- vederbiten** (i'), adj. veirbitt, barket i Ansiget af langvarigt Ophold i fri Luft. Nordl. (veerbitten). Hedder ogsaa vederbarkad (værbarfa), Nfl., vederfliten (vær-), Gbr., vederteken (værtefjen), Hall. og fl.
- Vederbloka** (o'), f. Flaggermuus. Tel. Sæt. (Væbloku). Dgsaa om et uroligt, ustabigt Menneske.
- Vederboge** (o'), m. Regnbue. Sogn, Ndm. (Værbogje), Vald. Tel. (Værbogje). Jf. Regnboge.
- Vederbof** (oo), f. en Benævnelse paa Al-manakken. Tel. og fl. Værbof).
- Vederbolf**, m. en Tid med et vist Slags Veir; f. Ex. „ein go Beerbolf": en Tid med godt Veir. (B. Stift). Dgsaa i For-
- men „Veersbolf" (Godveersbolf og flere). Vederbrag, n. Nordlys. Jndh. Vald. (Værbag). S. Vrag.
- Vederbrand**, m. en svævende Ildfugle i Luften. Edm. (Veirbrand). Sjelden.
- Vederbraut**, f. Malkeveien (= Vetterbraut). Nfl. (Veirbraut).
- Vederbraa**, f. Veitlig, en vis Tilstand i Luften. Helg. (Veirbraa).
- Vederbrest**, m. et Knald i Luften (af ubeskjendt Marsag); anset som et Veirmærke. „Vedebrest" (e'), Edm.
- Vederbrigde**, n. Forandring i Veiret. I Sff. Væbrigde. I Sæt. Værsbrigd, f. om visse Fornemmelser i Legemet, forarsagede af Veirskifte.
- Vederbrot** (o'), n. Nedbrydning el. Skade af Storm og Uveir. Trondh. (Veirbrot).
- Vederbyte**, n. Veirskifte.
- Vederdune** (u'), m. Lyd i Luften som af en sjern Løden. Sff. (Veerdun).
- Veder-el**, n. Vindstød, Byge. Vald. (Værel).
- vederfast**, adj. veirfast, forhindret fra at reise ved Modvind eller Uveir. (veirfast ic.). G. N. vedrfastr.
- Vedergaard**, m. Ring omkring Solen eller Maanen. B. Stift. (Værgar).
- Vedergeit**, f. Hørsejgøg (= Humregauk). Edm. (Vedegjeit).
- Vederglas**, n. Veirglas, Barometer.
- vederhard**, adj. veirhaard, udfat for haardt Veir; om en Søvei, en Gaard osv. Mest i Neutr. Der er vederhardt. (veirhart).
- Vederhauf**, m. Taarnfalk, see Vindhauk. Gbr. (Værhauk). Dgsaa kaldet Værlæik, Hall., Værhellar (Værdhalbar?), Gbr., Værstiller, Smaal. og Væstarr. Tel.
- Vederhaar**, n. Rattestjæg, Mulebørster (= Veibebuster). Trondh. (Veirhaar). Nærmest til Verbet vedra. Jf. Væderhorn og Veidelaar.
- Vederhaart**, m. en vis Bestaaffenhed i Veiret (= Væderlag, Væderflag). Trondh.
- Vederhol** (o'), n. Luffthul.
- Vederhovud** (o'), n. 1) et Stykke af en Regnbue, f. Væderstuv. Nordl. — 2) Veirsol, Bisol. Sff. (Vehau).
- Vederil** (?), m. Veirfreg. Tel. (Winje). „Han veit ifffe Væriken": han veed hverken Nord eller Syd.
- Vederkast**, n. en pludselig paakommen Sygdom. Helg. (Tydelig udalt). Vel nærmest til Partikelen veder (ee).
- Vederkorn** (o'), n. Lugteredskab, Nase; ogsaa om Mulebørster (Væderhaar). „Hava godt Værfonn": have skarpt Lugtesans. Tel. Væstr. og fl. I Hall. „Værfonn". Sv. väderkorn.
- Vederkurr**, f. Vidkurr.
- Vederkvild**, f. Stilhed efter en Storm, det at Uveiret for en Tid ophører. Paa Edm. Vedekvild (e').

Vederlag (e'), n. Veirets Bestaffenhed paa en vis Tid eller i visse Egne. (Beerlag). Om et lignende Ord see veder (ee).
Vederlamb, s. Veder, m.
vederleg, adj. beleilig med Hensyn til Veiret; om Liden. Hall. (værleg).
Vederleik, m. 1, Lyn, Lynild. Tel. (Winje) i Formen Veleik; paa Jæd. Veleig, som formodentlig betegner „Veirleg“ (jf. Vederhjos). 2 Winje forekommer ogsaa Vederbet „veleife“, o: lyne.
Vederleik, m. 2, see Vederhaut.
Vederhjos (e'), n. 1) Lynild. Paa Edm. Vederhjos (e'); i Tel. Vælhjos, mindre brugl. — 2) Nordlys; s. Vederlyse.
Vederlyse, n. Nordlys, en flammende Lysning paa den nordlige Himmel. Nest alm. i de vestlige og nordlige Egne: Veerlyse. Ellers: Veerløs og Veerjøs (for Vederhjos), Trondh., Veerjøske (for Vederhjoske), Nsl. Ogsaa kaldet Vindlyse eller blot Lyse; nogle Steder Brag, Vederbrag, Vindbrag.
Vederlæta, f. Stoi, Straal; megen Snaft og Karm. Edm. i Formen Vederlæta (e').
Vedermaal (?), n. Gjensyd, Echo. Tel. og fl. St. i Formen Værmaal; nogle St. Værmaala, f. Synes opfattet som „Luft-røst“ og saaledes adskillt fra Øvermaal.
Vedermerke (fj), n. Veirmærke.
Vedermot (ee), n. et uheldigt Tilfælde, Hindring, Mødgang. Edm. (sjelden), ogsaa i Nordl. Jf. Vederfast.
Vedersbrigd, f. Vederbrigge.
vederskaatt, adj. n. ubfat for haardt Veir; om et Sted. Tel. (værskaat).
Vederkiste, n. Forandring i Veiret. Paa Edm. Vederkiste (e'); andre St. Veer-kiste o. s. v. Sv. våderkiste.
Vederkjelte, m. Skjalven en hastig For-tjælelse; ogsaa: Bevægelse, Rystelse, Stræk. Soga, Sj. i Formen „Væskjelte“ (maaskee Bedskjelte).
Vederslag, n. Veirlig, et vist Slags Veir. (Beerlag).
vedersliten (i'), adj. 1) slidt eller svækket af Vind og Veir; om Bygninger. Indh. og fl. (veersleten). — 2) veirbidt, veir-brændt paa Huden. Gr.
Vederstarr (Væstarr), f. Vederhaut.
vedersterk, adj. veirhaard (s. vederhard). Tel. (værstarr).
Vederstiller, f. Vederhaut.
Vederstod (oo), f. see Vederstøde.
Vederstova (o'), f. Lufften, Himmelen. Hadeland i Formen „Værstuga“. 3 B. Stift „Storestova“, f. Gr. i den Talemaade: No er Storestova uppsturað: nu er da Himmelen bleven rigtig klar.
Vederstrupe, m. Luftrøret i Halsen. Drf. (Beer-). Sv. våderstrupe.
Vederstuv, m. Regnbue hvoraf kun en liden Deel er synlig. Senjen (Beerstuv). Ellers

kaldet „Beerhan“ (Vederhovud) og Elhovud. Sv. Dial. vårstabelle.
Vederstøde, n. Veirlig, Veirets Bestaffenhed. Tel. (Værstø). Noget lignende er „Veerstø“ (Vederstøb), f. for Gr. „ei go' Veerstø“, o: et stadigt, godt Veir. Trondh. (Dybal).
vederteken, adj. veirbidt; s. vederbiten.
Veder-ur, m. Veirfol; s. Ur.
vedervand, adj. 1) kræsen med Hensyn til Veiret, forsigtig, bange for Uveir. (Ead-vanlig veervand). G. N. vedrvand. — 2) om Veir eller Sg, som kun kan befares i gunstigt Veir. „Der æ veervandt“. Nordl.
vedervis (ii), adj. klog til at forudsæe Veiret. (veerviiis).
Vedfoder, n. Løv eller Bar, som benyttes til Foder. Nsl. (Vesøer). Maaskee at opfatte som Bidfoder (i'), o: Skovfoder.
Vedføre, n. Løi, Gods, det som En fører med sig paa en Reise. Schl.
Vedgang, m. Vedgaaelse. (G. N. vidrganga, f.). Sjelden, ligesom vedganga, v. a. vedgaae, tilstaae.
Vedgjerd, f. Vedgjærelse, Forbedring, Istandsættelse. (Begjær). Østere Vedgjeriing, eller Vedgjærsla, f.
vedgjeten, f. vidgjeten.
vedgjord, adj. istandsat, forbedret.
Vedhald, n. Vedbliven. (Iidet brugl.).
vedkjennast, v. n. vedkjendes, erkjende (= kjennast) ved. — Vedkjensla, f. Bedkjendelse, Erkjendelse. Iidet brugl.
Vedkjenne, n. Feil, Meen, vedvarende Mindelse af en Skade som man engang har faaet. Edm.
vedkjømeleg, adj. rørende, som vækker Beemod; især om Sang eller Toner. Vald. (Eldre). Jf. G. N. komast vidr: blive rørt.
vedkomande (o'), adj. vedkommende.
Vedkvæde, n. Omkvæd, Ord eller Udtryk som bliver ofte gjentaget. Indh. (Vekvæe, Vekvæ). Isl. vidkvædi. Andre St. Medkvæde (Mækvæ). Jf. Vedstev.
Vedlike, m. 1) Elgemand, Jævnlig. — 2) en lige stor, tilsvarende Deel. Hall. (Vælike). Jf. G. N. vidlrkr: lignende.
vedra (e'), v. n. (ar), 1) snuse efter noget, trække Veiret til sig for at lugte eller opspore noget. Nest i Formen vera (ee). G. N. vidra. (Af Veder). Jf. vinda. — 2) tumle aften, løbe blindt hen. Nogle St. veira, Edm. Jf. Veder, m.
vedraft, v. n. (ast), gaae over til andet el. bedre Veir; klare op, komme til Ro efter et Uveir. Det vedraft opparter. 3 Sæt. veirast; i Hall. væras.
vedsetja, v. a. tilskyde, indsætte som Bidrag. Han hadde intje til aa vedsetja, o: intet at gjøre med, ingen Midler. Num. Falder nær sammen med „vedbsetja“: indsætte i et Vædemaal; s. Vedbset.

Vedstaute, m. Tillæg, Forsøgelse, Tilskud. Gbr. Jf. Staute.

Vedstev, n. Mundheld, Talemaade el. Sætning som ofte gjentages med de samme Ord. Edm. og fl. (Vestav, Blåstov). I Hall. ogsaa om Vers eller Stropher i en Sang. (Visevedstev).

ved-teken, adj. vedtagen, antagen.

Vedtekt, f. Vedtægt, vedtagen Brug. (Jffe alm.). G. N. vidrtekt: Modtagelse.

Vedtoke (o'), f. Antagelse, Samtykke. Hall. i Formen „Vedtufu“.

ved-ward, adj. deelagtig i, eller bekjendt med noget. Jffe vera vedward: iffe lade sig mærke med noget, lade som om man iffe vidste det. Hall. Vyder deels vevart og deels vevall (tykt V), ogsaa „vevaland“, for ved-wardande (s. varda). Andre Steder „ve-vært“, omtr. som deeltagende, s. Gr. „han æ like vevært“: han er ligegheldig, lige glad. Hadeland, Gbr. Dette „vært“ hører maaste til vær, adj.

vedvoren (o'), adj. tilbageholden, undseelig, bly. Edm. Maaste for vedvorrull, af vara: vogte (fig).

Vedvære, n. 1) Værværelse, Tilstedeværelse. Edm. — 2) Ophold, Underholdning. Hall. G. N. vidrværi.

Vesloke, m. Biffer, Fuglearter. Namb. (Veesloffe). Jf. Veib.

Vest, m. 1) Jslæt, Traad som indslaaes i en Væv. (Modsat Varp). Temmelig alm. Mest udtalt Væst. G. N. vestr; Sv. väst; Eng. west. — 2) Vinteruld; kort, affaldende Uld (= Ru). Dsil. (Sv. Dial. väst). — 3) i Forbindelsen „spinna paa Vest“: spinde til venstre Side. (Modsat: paa Varp). Berg. Trondh. I Nordl. „paa Vestlund“. — I Sammensætn. ofte med „a“ (ar), som Vestargarn, n. Traad til Jslæt. (Vestaga'n). Vestarlagde, m. en Tot Vinteruld. Hall. Vestarløysa, f. Mangel paa tilstrækkelig Jslæt.

vesta, v. a. (ar), forsyne med Jslæt. Dstest som Particp, s. Gr. Det var vestat med lambull: det havde Jslæt af Lammeuld. (væsta).

Vestring, f. Jslæt (= Vest). Gbr. og fl.

Vestlund, f. see Vest, 3.

Veg (e'), m. 1) Ve, Sti, Bane at gaae el. færdes paa. Gangveg, Køhveveg, Bygdarveg, Landdveg ic. (Jf. Stig, Raas, Nefster). Fleertal tildeels Vegjer (Vegje, Veie), men ellers regelret: Vegar; afvig. Vaga (?), Vaagaa, Jndh. I den bestemte Form deels Vegen, deels „Vegien“ (Vezjen, Veizen), ogf. „Veigen“, ligesom „Veig“. (Gbr.). G. N. vegr; Sv. väg. — 2) Gang, Veb; det Streg hvori noget skrider frem; ogsaa: Spor, Marker efter Gang. Det syner Vegen etter deim. Nefstja Vegarne (s. reffja). Veggja i Vegen: reise afsted. Ganga sin Veg: pakke fig. Ganga or Vegen (el. av Vegen): gaae til-

side, give Plads. Standa i Vegen: staae til Hinder. Det skal ingen Ting vera i Vegen (o: til Hinder). — 3) Længde, Afstand, Rum til at gjennemløbe; saaledes ogsaa om Fremgang eller Fremstrid. Der lang Veg til den Staden. So gjælt det heile Vegen, o: heelt igjennem, lige til Enden. Der so halvt paa Veg: omtrent som i Midten. Notot paa Vegen: nogenlunde. Paa god Veg: i god Fremgang. Det hjem ingen Veg: det gjør ingen Fremgang. Han er itkje att paa Veg („aitpaa-veg“): han naar iffe tilbage. (B. Stift). „Att i Vegja ette“: bag efter, naar det er forbi. Edm. — 4) Retning, Rinde, Cours. Han veit itkje kvart han skal taka Vegen (o: stævne hen). Ganga rette Vegen: den rette, bestemte Gang. Koma av Vegen; el. paa ein gælen Veg. Det var itkje av Vegen: det var itkje upassende, iffe ubilligt. Der langt av den Vegen: langt derfra, langt anderledes. — 5) Hensende, Forhold, særskilt Sag eller Anliggende. (Sv. väg). I den Vegen: i den Hensende. I Pengevegen: i Pengefager. I Arbeidsvegen, Matvegen, Klædevegen ic. Jf. Narveg, Jordveg. — Til Vegar: tilveie, paa Veien. Mogle St. „til Vegs“; i Hall. „te Vegars“.

veg (e'), adv. bort; borte. Egentlig for „i Veg“ eller „aa Veg“ (jf. burt og kos). Meget brugt i Berg. Stift og fl., men sædvanlig i en afvigende Form: vekk (ee); ved Bergen ogsaa vefke (ee), o: borte (ligt burte). Sjeldnere i Formen veg (e'), som „ga' veg“: gaa bort; „faste veg“: fast bort. — Hertil mange Sammensætninger, som: veg-boren (o'): bortbaaren; veg-dregen (veffdregjen); bortdragen; veg-havd: bortkaffet; veg-kastande: til at bortkaste; veg-fomen: bortkommen; veg-laren (el. „veff-leten“): afhændet; veg-fett: bortfat; Veg-taling: Borttagelse; veg-teken: borttagen; veg-tingad: borttinget o. s. v. (sædvanlig med „veff“).

vega (e'), v. a. og n. (veg, vog, veget), løfte; veie ic. Jnfin. tildeels vøga, vaga, Namb., vaagaa, Jndh. Supinum vegje (e') og veie, ogsaa vigje (vie), Helg.; afvig. voge(t), vogje (o'), Nordre Berg. Imperf. alm. vog (oo), fl. vogo (vøge); en ældre Form vaag forekommer i Tel. for den forældede Betydning: sælde med Vaaben, dræbe. (S. Bugge, Føfseviser p. 18; ellers vog hos Landstid 232, 259, 649). G. N. vega (veg, vå, vegit). — De sædvanlige Betydninger ere ellers: 1) opløfte, drive opad, opveie med Løstestanger (s. Vaag). Vega upp ein Stein: høre en Steen fra Grunden ved Løstestang, idet man nedtrykker eller nedthnger Stangen i den hørste Ende. Sv. våga; jf. Ang. vogan, Goth. vigan: bevæge. — 2) veie, udfinde Vægten eller Lyngden af en Ting; dele eller udmaale ved Vægt. Vega paa Vaagstaal; paa

Wisnar. Jf. Vaag og Vegt. — 3) v. n. vele, have en vis Vægt eller Tynghde. Det veg ikke so myket som det ruvar. Ofte med Vægtens Benævnelser tilføjet. Det vog ei Vaag og jem Merker. — 4) ligge usikkert, i en vaklende Stilling; f. Gr. om en Stof som har for høit Underlag i Midten. San sigg og veg. (Jf. marvega). Tilbeels ogsaa: rave, slinge, have Nøie for at holde Lige- vægten (balancere).

vega (e'), v. n. (ar), gjøre en Vei, bane, bryde Vei, f. Gr. i Sne. (Ev. våga). Jf. brøyta.

vegande, adj. veielig, som kan veies.

Vegande, n. f. Veiginde.

Veg-arbeid, n. Veiarbeide.

Vegbarde, m. Veikant, Brink paa Siden af en Vei. B. Stift, i Formen Vegabare og Vegebar. En anden Benævnelser er Vega(r)bradd, n. Vald. og fl.

Vegemot (oo), n. Veimøde, Sted hvor to eller flere Veie støde sammen. Nogle St.

Vegamot. Dgsaa adskilt (med Vega, el. „Vege“, som Genitiv): D'er vidt Vega Mot (Ordbrog), o: man kan lettelig træffe en Befjendt paa et Sted hvor man ikke venter det.

vegen (e'), part. veiet; f. vega. Mest alm. vegen (og veien); afvig. vijgen (vien), Helg. Jndh., og r ogjen (o'), Edm. og fl.

Vegeskil (i'), n. Veiskjel (= Vegskifte). Afvig. Vagnaskil, Sogn (Lardal), Veg- nestil, Tel.

vegsfarande, adj. veisfarende, reisende.

vegsfast, adj. om en Landstrækning, som har en fortløbende eller uafbrudt Vei. Hall. Her er vegsfast til søie Garden.

Vegsfil, f. Jord eller Grus til Fylnding paa en Vei.

Vegg, m. (Fl. Veggjer), 1, en Væg, Side i en Bygning. Husi standa Vegg i Vegg, o: tæt sammen, uden Mellemrum. Røda burt i Veggjerne: tale uformstigt, hen i Taaget. D'er reint burt i Veggjom, o: reent galt, aldeles urimeligt. Trondh. og fl. (Ev. uppåt våggarna). Veggjanne millom: fra den ene Væg til den anden. Hall. og fl. (Sam. Genitiv). Ellers mest alm. „veggjemillom“.

Vegg, m. 2, en Kile til at fløve med, en liden Træstump som er tilspidset i den ene Ende. Nordre Berg. og fl. (Andre Steder Blegg og Vlegg). Ev. vigg (i Dial. vågg), D. Vægge, Eng. wedge. Sædvanlig med Fleertal Veggjer, ligesom det forrige.

Veggfall, n. det thugte og bedste Korn, som ved Rastningen paa Logulvet falder nærmest mod Væggen. Dtl. Dgsaa i Formen Veggjefall. Ellers kaldet Veggjekorn (=korn), Tel., Veggjerand, f. Bustr., og Veggjeshert, m. Romsdal.

veggja, v. a. (ar), tilspidse, tilhugge i Form af en Kile (Vegg, 2). Lidet brugt. und- tagen i Participle veggja(d). Edm.

Veggjeband, n. de sverste Stofke i en Lømmervbygning. Veggjebandsstoff, m. = Stavlægja. Bustr.

Veggjekorn, n. f. Veggjefall.

Veggjelus, f. Væggelus (Cimex). Dgsaa kaldet Veggjetroll, Veggjedyr og fl. veggjemillom (adv.), fra Væg til Væg; f. Vegg, 1.

Veggjemot (oo), n. 1) Punkt hvor to Vægge støde sammen. 2) Fuge imellem to Stofke i en Væg (= Fella). Hall. Sogn.

Veggjemun (u'), m. Forskjel paa Luften (el. Varmen) indenfor Væggene og udenfor. 3 Dag er det god Veggjemun: idag er det en god Deel varmere inde end ude. Edm. og fl.

Veggjerand, f. Veggjefall.

Veggjerune (u'), m. Drøp, Vand som rinder ned ad Væggen fra Taget (omtr. som Telebrope). Hall. Jøl. veggruni.

Veggjesal, m. Lømmerværket, eller alle fire Vægge i en Træbygning. Tel.

Veggjesmid (i'), m. Trælus, lidet Insekt som gnaver i Væggene med en sagte knitrende Lyd.

Veggjesnert, f. Veggjefall.

Veggjesud, f. Fuge i en Lømmervæg. Tel. Andre St. Fella.

Veggslag, n. Fugtigbed som slaar igjennem Væggene i Kulde og Uveir.

Veggsprunga, f. Sprække i en Væg. Nogle St. Veggjesprunga.

Veggvind (i'), m. Fjeselevæg uden paa en Stabbygning. — veggvida (i'), v. a. (ar), dække med en Fjeselevæg, bordfløde. Edm. og fl.

veghitten, adj. slink til at finde Vei, eller gjenkjende Veien. Nys. Tel. Nogle Steder vegghytten.

Veginde (gj), n. Tværtræ imellem de forreste Gænder paa Mederne i en Slæde. Brugt i flere Former: Vegjende (Veiede, Veieid), Ess. Edm. Gbr., Viend, Drf., Vegande, Tel., Vegende, Rbg., Veie, Rom. — Et andet Navn er Midvol (Mfl.).

Veging (haardt g), f. Veiing; f. vega.

Veglag, n. Veienes Bestaffenhed.

veglaus, adj. veilos; om en Landstrækning uden ordentlig Vei.

Veglængd, f. Veilængde.

Vegløysa, f. Mangel paa Vei.

Vegmeister, m. Veimeister.

Vegmerke (ff), n. Veimærke.

Vegmøling, f. Veimaaling.

Vegn, f. Redskaber, f. Weibn.

Vegner, pl. Vegne, Vedkommende. Kun i visse Forbindelser, som: paa mine Vegner, o: for min Deel, i mit Sted ic. Mest alm.

Vegne. G. N. vegna (som Genitiv Fl.); Sv. vågnar. Synes at høre sammen med Væg; Jf. Vegnekil (= Vegeskil); D. alle- vegne, Sv. vida vågna.

[vegra, v. a. vægre, undslaae (fig).

- Vegffifte**, n. Veiffjel, Sted hvor en Veideler fig i to eller flere. Nogle Steder **Vegffifte** (Vega:). Jf. **Vegffil**, **Vegemot**.
- Vegflode** (oo), m. Spor efter noget som er fløbt eller draget affted (= Drog, Laam, Ekffe). Hall. (Vegasloe).
- vegspak**, adj. d. f. som veghitten. Rbg.
- Vegstolpe**, m. Stolpe som betegner en vis Afdeling eller Køde paa en Landevei.
- Vegstyr**, n. Veivæfen; Veienes Anlægning og Vedligeholdelse.
- vegfynt** (yy), adj. faa beskaffen at man kan fee Veiene; om Sted eller Tid, f. Gr. D'er fo myrkt, at d'er ikke vegfynt. Rbf. og flere. Andre St. farfynt.
- Vegt**, f. 1) Vægt, Lyngde. (Af vega). Næft alm. udtalt **Vægt**; nogle Steder **Vigt**. (Sogn, Tel.). G. N. vekt, vætt. Sv. vigt. Hertil Jamvegt, Dvervegt og fl. — 2) en vis bestemt Vægt, nemlig 4 Lispund ($\frac{1}{2}$ Skippund). Mandal (Vægt). Jf. **Vætt**. — 3) Redskab at veie med (= Skaalvegt, Bundar, Bismar). Leggia paa **Vegti**. Jf. **Vaag**. — 4) Lyngelod, Vægtlod. (Ejelden). — 5) Vigtighed, Betydning; Kraft ic. (Mindre brugl.).
- Vegtskaal**, f. Vaagtskaal.
- vegrug**, adj. 1) vægtig, tung, dret. 2) vigtig, betydningfuld. I denne Bemærkelse oftest **vigrug** (el. vigtig).
- vegvand**, adj. n. om et Sted, hvor det er vanskeligt at finde den rette Veid. Her er ikke vegvandt: her kan man ikke let tage feil af Veien. B. Stift; oftest "vegevant".
- vegvill**, adj. forvildet, som ikke kan finde Veid. Lidet brugl.
- Vegvisar**, m. Veivifer; ogsaa en Viserflotte ved et Veiffjel.
- Veiaud**, f. Vederhovud.
- Veid**, f. Veid. — **veia**, f. veida.
- veia**, v. n. (ar), jamre sig med hoi Rost, raabe, frige. Edm. (Andre Steder eia og oya). Hertil **Veid**, n. og **Veiding**, f. Sfrig. Jf. G. N. vei: vee!
- Veid** (?), f. 1) en Vidie (= Vid, f.). Jndh. i Formen "Veid", med fl. "Veia" (Veidar). — 2) Biffer, Fuglearter (Vicia), maaffee af de vidieformige Elyngtraade i Toppene. Jndh.; ogsaa kaldet **Veigras**. I Namd. **Veffloffe**. (Sv. Dial. viar). Jf. **Joe** og **Skolmegras**.
- veida**, v. a. (er, de), 1) fange, fælde, faae noget Bildt (Dyr, Fugle). Næft brugl. søndenfjelds (i Formen **veie**). G. N. **veida**. — 2) v. n. gaae paa Jagt. Nordl. og fl. (**veia**). Dgsaa: have Lykke til Jagt; være heldig i Fiskerie. B. Stift. "Dæ veide godt", siges om Redskaber (f. Gr. Garn), ogsaa om noget som behuder en god Jagst. (Edm.). Han tykket hava vel veidt: han er stolt af sin Lykke. — Particlip **veidd**: fanget.
- Veidd**, f. Jagt (= Veiing). Hall. G. N. **veidi**, veidr. Jf. **Veidn**.
- Veidebust**, f. f. **Veidehaar**.
- Veidefang**, n. Fangst, Erhvervelse ved Jagt. (Brugt i ældre Skrifter).
- Veidehaar**, n. Mundstjæg, stive Haar paa Dverleber, faasom paa Katte og lignende Dyr. Hall. og fl. (Veiehaar). Ellers kaldet **Veidebuser**, Edm. Nordl. Nogle St. **Veerhaar** (Vederhaar). Spøtvis om Knebelbarter.
- Veidehorn**, n. Følehorn, faasom paa Snegle, Insekter eller Krebsdyr. Hard. (Veiehorn).
- Veideflo**, f. Vægflo eller Spore (paa enkelte Dyrs Fodder). Jndh. (Veiflo).
- Veidelest**, m. en heldig Jæger eller Fisker. (Ofte ironisk). Edm.
- Veidemann**, m. Jæger, Skytter. Hall. og flere. G. N. **veidimadr**.
- veiden**, adj. 1) heldig, som har Lykke til Jagst. 2) bevem, velskicket; om Redskaber. Edm. Jf. **uveiden**.
- Veidefkap**, m. 1) Jagt, Dyrfangst. 2) Bildt, fangebe Dyr eller Fugle. Dstl. Nordl. ogsaa **Vof** og fl. (Veiefkap). G. N. **veidiskapr**.
- Veideskjelte**, m. Bøven eller feberagtig Spænding som daaformer Gn ved at angribe et Dyr. Sogn. (Veie-). I Tel. kaldet **Dyreskjel**.
- Veideskog**, m. Bildbane, Jagstfelt. "Ga' paa **Veiefog**": gaae paa Jagt. **Vof**. Noget lignende er **Veideftig**, m. (Søndenfjelds). "Gange paa **Veiefog**".
- Veidestad**, m. Sted som er belevligt for Jagt. Jf. G. N. **veidistöd**, f.
- Veideftig**, f. **Veiefog**.
- Veiderid**, f. Jagstid. Lidet brugl.
- Veiding**, f. Jagt; Fangst. (Veiling).
- Veidn**, f. 1) Fangst. Hall. Edm. (Jf. Bjornveidn). 2) Redskaber til Fangst; især Fiske-redskaber. Edm. Nogle St. **Veign** (eller **Vegn**), som vifnok er et andet Ord.
- Veidna**, f. 1) Lykke til Jagst. (Af **veiden**). 2) Bevemhed. Ejeldnere (jf. **Uveidna**). Edm. i Formen **Veidne**.
- Veie**, f. Beginde og **Veigja**.
- veien**, f. vegen. — **Veiede**, f. **Beginde**.
- veifla**, v. n. svifte, fvinge; f. **veiva**.
- Veig** (t.), i nogle Kvindeavne, som Gudveig, Oddveig, Sigveig, Selveig (tilbeels udtalt "vei"), er et gammelt Ord med uffier Betydning. G. N. **veig**: Kvinde (Gjilsson).
- Veigja**, f. East, Vædffe. Næft i Forbind. **Tiereveigja** (Fjærefast). Vald. Obr. **Nierd**. i Formen **Veie** (Rforveie). Nærmest sig til G. N. **veig**: East, Drif; imidlertid forekommer ogsaa en anden Form: **Væg**, m. (Tel.).
- Veigras** (Biffer), f. **Veid**.
- Veik**, m. (fl. **Veifjer**), Væge, Lyfsetraad i en Lampe. (Jf. **Raf**). Sv. **vefe**; Eng. wick; Holl. wief. (Ufvig. Isl. kveikr).

3 Sammensættn. Veitje, saasom Veitjesilla, f. Kinnedflud til Væger. Veitjesløysa, f. Mangel paa Væger. Veitjessev (=sev), n. Vise-Siv; f. Sevveif.

veit, adj. veg, svag, kraftløs, ikke tilstrækkelig stærk; saavel om Mennesker som om Ting, f. Gr. Kestfaber, Løi, Traad ic. Meget brugl. Nogle Steder afvig. vøyk. (Vøys, Sogn). G. N. veikr; Eng. weak. 3 Veitliv og Veitrygg har det Begrebet tynd eller høielig, ligt Sv. vek. 3f. vaaf og veff.

Veitka, f. Svaghed. (Sjelden).

veitkendt, adj. svag i Hænderne el. Armene (= handveif).

veitka, v. a. (er, te), slappe, gjøre svagere. Hall. „Veitje paa Taf'e": modvirke et Greb eller Angreb, saa at det bliver svagere.

Veitka, f. Vækta.

veitkleg, adj. svagelig, noget svag el. kraftløs. Nogle St. ogsaa: frugtformelig. Nhl.

Veitleife, m. Svaghed.

Veitliv, n. Underliv, Bug. Nhl. Nordl. (Sv. veta livvet).

veitna, v. n. (ar), svækkes, blive svag eller slap; tabe sin Kraft.

Veitning, f. Svækkelse, tiltagende Svaghed.

Veitrygg, m. den nederste eller bageste Deel af Ryggen. Trondh.

veitvoren (o), adj. noget svag.

veil, adj. 1) hullet, sprukken, ikke ganske heel eller tæt; især om Metal som ikke er fuldkommen sammensmeltet, eller som har en liden Split imellem to sammensættede Lag. Meget udbredt og maastee alm. — 2) svag, som har faaet en Feil eller Skade. G. N. veill. Der mange veile, som kunde vera heite. (Nhl.). Det vil toar vera heil, og ingen veit: Enhver vil gjerne være fri for Skade. B. Stift.

Veila, f. Sprække, Split, Effjøre; et Punkt hvor Metallet ikke er ganske heelt el. sammensmeltet. Fæmmelig alm. Afvig. Veil. Soler; Veile (ee), Østerd. Jsl. veila. 3f. Feyra (i Trø).

veilast, v. n. (ast), brikte, faae Sprækker eller Revner.

veilefri, adj. fuldkommen heel eller tæt, vel sammensmeltet. Hedder ogsaa veilelaus.

Veiling, m. en svag eller sygelig Person. Sogn og fl.

veilunt, adj. fuld af Sprækker eller Rifter (f. Veila). Afvig. veilaatt (Trondh.), veilett'e (Berg.), velette (Østerd.).

Veim, n. Fjæs (= Vim). Valb.

veima, v. n. (er, de), 1) ffase, spørge. Valb. 2) bruge forblommede Udtryk, yttre sig dunkelt eller kun halvveis. Soler.

Veimaal, f. Vadmaal.

Vein, eller Veinstraa, see Rvein.

Veir, f. Beder. — veira, f. vebra.

Veisa, f. Dynd, Elam, opskyllet Jord ved Vandet; ogsaa en Sump, en Mudderpøl.

Jød. Sirebad, Rifter. G. N. veisa; Sv. Dial. vesa, veis.

Veisegræs, n. Græsarter som vore i Muddergrund. Jød.

Veisefjord, f. Sumpfjord, Mudderjord.

veisen, adj. svag (= vafsen). Nhl.

veist (?), i Forbind. „da veist", o: det er uvist (Sdm.); f. velfast.

Veit, f. Veita og Veiter.

veit, v. (veed), f. vita.

veita, v. n. (er, te), hælde til en vis Side, gaae fraat nedad; om Marker; ogsaa: vende i en vis Retning. Drk. „Da veite samt ne": gaar jævnt nedad. „Den Sia som veite hit", o: vender hid, imod os. 3 denne Betydning hedder det paa Sdm. veit (præs.) og visste (impl.), altsaa ligeban som vita (o: vide), f. Gr. „Da Glas'e so' veit ned-ette", o: det Bindue som vender til nedre Side. G. N. vita (veit); Sv. vetta (i Dial. veta).

veita, v. a. (er, te), 1) lede i en vis Retning; især om at lede Vand ved Rønder eller Grøfter. Veita Batn or Garden: aflede Vand fra Gaardsrummet. Veita Batn inn paa Aakren: grave Vandingsrønder til en Ager. G. N. veita. — 2) hde, give eller skaffe noget. Ndm. Noget usikkert, da det sædvanlig hedder vere eller verte, f. Gr. „G lyt vet 'an nokke før da": jeg saar give ham noget for det, skaffe ham noget til Gjengjæld. G. N. veita: tilbele, skaffe; ogsaa beværte; ff. Veitfla og Barveitfla.

Veita, f. 1) en Rende, en Grøft til Afledning af Vand; f. Gr. paa Siderne af en Veil. Fæmmelig alm., men tilbeels afvigende: Veit, Sogn, Hall. Loten, Soler; Veer, Østerd. G. N. veita og veit. (Et andet Ord er Dreite, Tel., og Reita, Mandal). — 2) et Stræde, Smug, en smal Gade i en By. Meit brugl. i Trondhjem. (G. N. veit). — 3) en langstrakt Fordybning i Søen, en Rende i Havbunden. Sdm. Nordl. Ogsaa ellers om en Fure eller lang Huulning, f. Gr. i Steen el. Træ. B. Stift. 3f. Meit, Skora, Sloka.

Veitebarde (=bare), m. Kanten eller Bredden af en Grøft.

Veitesyfl, f. Steen til Fylning i Grøfterne i en Ager ic.

Veitegravar, m. Grøftegraver.

Veiter (Veitr), n. Faareluus (?), et Slags meget smaa Insekter som opholde sig i Haarene paa visse Huusdyr, saasom paa Køerne. Nordre Berg. Nordl. Ellers i Formen Veit, Sogn, Hall. Tel. Smaal. Tilbeels maastee forverlet med „Veiti".

Veiterøyr, n. Vandledningsrør.

Veiting, f. Vandledning; Afgøftning.

Veitfla, f. Gæstebud; Beværtning. Berg. Stift, udtalt beels Veitfla og Veitla, beels Velsla (Veltle). G. N. veizla (for veitsla), see veita, v. a.

Veitt, n. *Flueæg* (*Fluefpy*). *B. Stift*. *Og-faa afvig*. *Vitt* (*li*), *Eogn*, og *Veter* (*ee*), *Hall*, *Veder* (*Veedr*), *Vifter*. (*Let at for-verle med Velter*). — *Hertil veitta*, v. n. *lægge Wg*, om *Fluer*. *3 Hall*. *vetre* (*ee*). *Veittsluga*, f. *Epyflue*.

Veiv, f. *Svingel*, *Staft* hvormed man *svin-ger* eller *omdreier* noget, f. *Gr.* en *Slibe-steen*. *Nordre Berg*. *Trondh.* *Nordl.* og *faa paa Dstl.* (*Rom.*). *Andre St.* *Seiv*. (*Sv. vef*). — *Ogsaa en bevægelig Stang at hænge en Lampe paa.* (*Koleveiv*).

veiva, v. n. (*ar*), 1) *svinge*, *vitte* med noget, som med en *Stav* eller *Stang*. *B. Stift*, *Nordl.* *Hedder ogsaa veiftra*. *Sdm.* *G. N.* *veifa*: *svinge*. — 2) *vende*, *dreie* med en „*Veiv*“. *Dstl.* (*Rom.*). — 3) *svæbe*, *vitte omkring* (= *vevja*). *Helg.*

Veive, m. en *vimsende*, *uroelig Person*. *Tel.*

Veiving, f. *svingende Bevægelse*.

Veik, f. *Vik* (*i*). — **Veika**, f. *Vika*.

veikja, f. *vekkja* og *vikja*.

Veikja (*e'*), f. en *Bandaare* i *Jorden*, en *liden Bæk*. *Valders* (*Mang*) i *Formen Veikjo*. *Hertil „Bekfodrag“*, n. en *liden Forbyhning* med en *Bandaare* eller *Bæk*. *Jf. Vok* og *vekkja*, samt *G. N.* *vökvi*: *Bædsfe*.

vekk (*ee*), *adv.* *hørt*; *see veg*.

vekk (*e'*), *adj.* *ringe*, *daarlig*, *uduelig*. *Sæd-vanlig* med *Regtelse*, f. *Gr.* „*han er ikke vekk e'*“: *han er ingen Stympet*. *B. Stift*, *meget brugt*. *Vifsnok* *nyere Ord*; *jf. veif*.

vekkja, *strækkes*; f. *vekkja*.

vekkja (*1*), v. a. (*vekkjer*, *vakte*), 1) *vække af Søvn*, *bringe til at vaagne*. *Imperf.* *lyder som vakkte* og *Supin.* *vakktt*, *forskjelligt fra de langtonede Former af vaka* (*vaage*); *dog er denne Veining ikke ganske almindelig*, *da det tildeels hedder vekte* og *vekt* (*vekk*). *G. N.* *vekja* (*vakti*), *af vaka*. — 2) *figurl.* *vække til Gfærtanke*, *til Besindelse* eller *ny Virksomhed*; *saaledes ogsaa*: *opfriske*, *opmuntre*. *Veikja Eugen*. — 3) *hype*, *volde*, *foraarsage*; f. *Gr.* *vekkja Strid*. *Hertil Formen vekkjast*, o: *opkomme*, *begynde at hytte sig*. *Det veltjeste oppatter*: *det begynder paany*. — *Particip vakte* (*nogle St.* *vekt*).

vekkja (*2*), v. a. (*er*, *te*), 1) *vække*, *aabne*, *hugge Hul* *paa Is*; *især udhugge et Løb for Fartøier* i *iislagt Vand*. *Brugt i Søbyggerne* *søndenfjelds* (*ofte i Formen vekte*). *Sv. vaka*. *Hører nærmest sammen med Vok*. *Jf. Jøvekkja*. — 2) *rense* eller *rydde en Aabning*, *aabne et tilskoppet Nor*. *Valders*, *i Formen veikja* (*e'*). *Jf. Veikja* (*Bæk*). — 3) *bringe til at vinde*. *Veikja Blod*: *stikke* eller *ridse* *faa at det bløder*. *Sjelden*; *tildeels „blodvekkja“*. *Buflr.* og *fl.* (*G. N.* *vekkja*).

vekkja, f. *Vækkelse*, *Vækkemiddel*. *3 Sam-*

menstning som *Hungervekkja*, *Biblevekkja*, *Ellers* om en *liden Bjælde*: *Stallvekkja*, *Maalvekkja*, *Dumvekkja*. *Nogle St.* *Vækkja* (*Stallvækkja*). *Ogsaa med Begrebet „en Dphugger“*, f. *Brunnvekkja*, *Trøvekkja*.

vekkjar, m. 1) en *Vækker*, *Paaminder*. 2) *Jisvækker* (*f. vekkja*, 2). — **vekkjarverk**, n. *Vækkeruhr*. (*Oftere Vekkjar-ur*, n.). **vekkjeleg**, *adj.* *vækkende*, *gribende*, *syndig*; om *Tale*. *Ogsaa i Formen vekkjande*. **vekkjing**, f. *Vækkelse*; *ogsaa Jisvækning*. *Ofte i en anden Form: Vekkjelse*, n. om *aandelig Dpvekkelse*.

vekla, v. n. (*ar*), *tage* eller *holde* noget *lø-selig*, *være fjødesløs*, *doven*. *Hall*.

veklen, *adj.* *svag* (= *vekkleg*). *Snaasen*.

veksa, v. n. (*veks*, *forøges*, *vakkset*), *vore*. (*Maafsee rettere veksja*). *Veiningen lidt forskjellig*. *Inf.* *tilbeels vaksja* (*vafse*, *Tel.*). *Imperf.* *mest alm.* *voks* (*o'*), *men nogle St.* *vaks*, *Hard.* og *fl.* *Supinum* *deels vafse*, *deels vokse*, *ogsaa rukse*, *Gbr.* (*Jf. vaksen*). *G. N.* *vaxa* (*vex*, [*v*] *ox*, *vaxit*). — *Betydning: 1) blive større*, *til-tage i Omfang*; om *levende Skabninger* og *ligejaa* om *Planter*, *Haar*, *Fjæder* osv. — 2) *groe*, *komme op*, *trives* *paa et Sted*. *Et Græs* som *veks* i *Veirjord*. *Det veks* *intje Korn* *so høgt*. *Der veks* *ingen Sog*. — 3) *stige*, *tiltage i Mæsse*, f. *Gr.* om en *Bandstrøm*; *ogsaa formere*, *forøges*, om en *Hob* eller *Mængde*, f. *Gr.* en *Familie*. — *Veikja* *seg væn* (*el. fager*): *blive vafre ved at vore*. (*Motsat: veikja seg stugg*). *Veikja* *paa*: *tiltage med Alderen*; om en *Legemsfeil*. *Motsat: veikja til* (*eller utav*), *afstige med Alderen*. *Veikja* *av*: *forøges*, *formere sig*. *Jf. Vaks* og *Vokster*.

veksande, *adj.* *vorende*, *tiltagende*. *Nogle St.* *vaksande*. *3 veksande Maane*: *i tilta-gende Maane*. (*Motsat: tverrande*, *minskande*). „*3 vaksande Maane*“, *Gbr.* *Sdm.* (*hvor Verbet hedder „vekke“*).

veksing, f. *Dpvert* (= *Vokster*).

veksl, n. *Kilde*; f. *Vesl*, *Vermfl*.

veksla, v. a. (*ar*), *verle*, *ombytte* *Penge*. *Jf. vikla* og *veksla*. *G. N.* *vixla*: *fifte*.

veksne (*Bløjjern*), f. *Bangsne*.

veksfer, f. *Vokster*.

veksstring, m. *En* som er i *Dpverten*, en *Yngling*. *Smaal* og *fl.*

veksste, f. *Viksten*. **veksve**, f. *Bedkvæde*.

vel, *adv.* *vel*, *godt*. *Sædvanlig* *udtalt „væl“* (*med langt e*); *sjelden* *vel* (*e'*). *G. N.* *vel*, *ogsaa val* (*val?*); *Ang.* *vel*, *Ght.* *wela*, *Goth.* *vaila*. *Ligningsformerne kunne til-deels* *hedde velare* (*vølar*) og *velaste*, *men ombyttes* *fjærdanlig* med *beter* (*betre*) og *best*. — *Ordet bruges* *meget* og *med flere Forandringer* i *Betydningen*; *saaledes*: 1) *godt*, *heldigt*, *efter Duffe*. *Ganga vel*; *staa* *vel*; *liva* *vel* *ic*. *Det var* *ikke* *so vel*. *Siu* *det* *var* *jo vel*. *Galde* *upp* *no*, *medan*

vel er, o: medens det endnu faar vel til. Me faa no gjera det, skal vel vera, o: hvis det skal gaae godt. — 2) gunstigt, med Godhed, med Velvillie. Han litar det vel; tykjer vel um det. Dei vilde meg vel: Laata vel: yttre sin Tilfredshed, rose noget. Gjera vel: gjere en Velgjerning. Gjer so vel: vær faa god. Han gjerer vel, som vil hava det, o: han vinder ikke noget ved det, han faar liben Forngielse beraf. — 3) omhyggeligt, med Flid; ogsaa: riktigt, i god Orden. Sjaa vel etter; leita vel; reinsta vel. Han gjerer det baade snart og vel. Det var vel lagat o. f. v. — 4) nøie, thdelig, grandt. Eg saag det vel. Me høyrde vel tuart eit Ord. Han veit det rettelege vel. — 5) rigelig, vet tilstrøffelig, ikke fnapt. Mæta vel: maale drøgt. Det var vel eit Hundrad. D'er lita stort og vel det, o: hellere større end mindre. (Paa Dsil. siges „vel faa da“). — Ogsaa: lidt mere end passende, f. Gr. Det var vel myket, o: næsten for meget. — 6) godt, mageligt, uden Uleilighed. Dei timde vel hava gjort det. Det maa han vel, o: det kan han gjerne gjere. Jf. Vita vel: alligevel. So vel no som fyrr o. f. v. — 7) nok, visnok, rimeligvis. Det er vel so. Det kann vel henda. I denne Betydning faar Ordet en svagere Betoning, faa at Meningene allerede derved er antydet. F. Gr. han var vel troytt, o: han var formodentlig træt. Derimod (med Tonen paa „vel“): han var vel troytt, o: han var meget træt, eller ret for Alvor træt. — Af fjeldnere Talemaaber mærkes: Det var vel, o: det mangler nok ikke; det skulde jeg mene. (Tel.). Vel vere honom, o: vel bekomme ham, eller omtr. som: Hil være ham. Edm. (Brugt i Spøg, som naar man nævner en Fabelhelt eller meget omsnaffet Person). Vel var du (i Fl. Vel voro de), er i de valderste Folkesjagn en Hilsen til Ellesfolk eller Bøtter.

Vel (ee), f. Redskaber, saasom til Fiskerie. „Ejerveel“. Sj. Andre Steder afvigende: **Vøler**, pl. Hard. Nhf. (Andre St. Velde). G. N. vél, f. Raffine, eller deslige. Jf. Vela.

vel (e'), vælger; f. velsja.

vela (ee), v. n. og a. (er, te), 1) opstille Snaarer eller Fælber for Dyr. Tel. Ogsaa: besnære, overlifte, narre. Hall. og fl. G. N. véla. — 2) lokke, drage, tiltrække. Rbg. (Morste Biser og Stev, S. 117). Ellers med Begrebet: kjæle for nogen, smigre, courtisere. „Han gjeff aa vela'na henne“. B. Stift, Tel. — 3) vakle, være tvivlraadig; ogsaa: forvilde sig, gaee vilb. Smaal.

vela (ee), v. a. (er, te), pynte zc. f. vøla.

Vela (ee), f. Eist, Pubs, Paafund. Hall. Ofte i Fleertal (Velor, „Velu“), om Kunstner som anvendes for at fange Dyr, m. m. (Jf. Vel). I Tel. tilbeels afvig. „Velle“ (Landskab 670). G. N. vél, f. Ang. vile;

Jf. Eng. wile, guile, beguile.

Velar (ee), m. (En som let bliver raadvilb (f. vela, 3). Smaal.

velbergad, adj. vel hjerget; ogsaa: vel kjent med noget. (vælberga).

velbudd (uu), adj. vel forsynet.

veld (volder), f. valda.

Velde, n. 1) Vælde, Magt, Raadighed (= Vald); tilbeels ogsaa: storartet Kraft, Storhed. Hava litet Velde: have libet at sige, liben Indflydelse. G. N. veldi. — 2) Leilighed til at bruge sine Kræfter. Tata Velde: fraa noton: gribe En saaledes at han ikke kan hjælpe sig selv, f. Gr. ved at holde ham over Armene. Han tot Velde fraa meg. Drk. Nordl. — 3) Redskaber til en vis Bedrift, saasom Fiskerie. Hard. Nhl. Shl. Nhf. Nogle St. Velle; ellers Vel (ee) og Vøler.

veldug, adj. vældig, mægtig. Lidet brugl.

Veled (ee), n. Stjert, Hale paa en Fugl. B. Stift, Tel. og fl. Afvig. Vile (l) el. Vile, Nordl. (Lof.), og Vyle (y'), Edm. I Sætersb. Veled ogsaa om Halen paa Fisk (= Sporb). Jæl. véli og vél, n. (Stjert). Jf. L. Webel. Andre Navne ere Stert, Styr, Styl.

Veleik, Lyn; f. Vederleik.

Velende (ee), n. Svølg, Madpibe, Spiserøret i Halsen. Sogn, Gbr. og fl. Ellers **Vøelende (Vølend)**, Drk., **Vøland**, Indb., og **Volende (o')**, Sj. Edm. Helg. Afvig. **Vøle**, m. (Vølen), Hall. Tel. Nebenæs; ogsaa **Vøelenden**, Tel., **Vøelaren**, Hall., **Vaile(n)**, Balbers, Viljan, Smaal. G. N. véliandi, n. Sv. Dial. vålände (våle, våla, vållunde).

Velfar, n. Afsted, eller det at man tager Afsted (nemlig med Ordene: Far vel). Jød. og fl. — **Velfar**, Kaal, f. Afstedssaal. (Nogle St. især en Skaal at drikke naar et Lig bæres ud af Huset). Sæt.

velfaren, adj. heldig, vel hjulpen.

Velferd, f. 1) Velferd, Lykke. (Mest alm. Vølfar). — 2) Næring, Opholdsmidler; især om Kornet eller Jordens Afgrøde.

velslidd, adj. vel behandlet eller lavet.

Velgang, m. Velgaaende.

Velgjerd, f. 1) Velgjerning. 2) Velgjersrenhed, Gavnildhed. 3) Beværtning, Forsyning med Mad og Drikke. Han seff ittje stor Velgjerd. (Velgjær). Søndre Berg. og fl.

velgjerdssam, adj. godgjørende, gjæstfri.

Velgjerning, f. Velgjerning, stor Hjælp.

velgjeteren, adj. 1) vel omfalt, som har et godt Rygte. Smaal. — 2) munter, vel til Mode. Indb. (Snaasen).

velgjord, adj. velgjort, godt gjort.

velholden, adj. velholden; vel forsynet.

velhøndt, adj. flink, behændig, som gjør vakkert Arbeide. Tel.

Veling (ee), f. 1) Løffelse; Smiger zc. (f. vela). 2) Tvivlraadighed. Smaal.

velja, v. a. (vel, valde, valt), vælge, udkaare, udsøge. Præs. ogsaa vel'er, vel'e (e'). Imperf. tildeels valse; i Nbg. vaalbe. Imperativ: vel, fl. velje. G. N. velja (valdi), Goth. valjan. Jf. Val. — Velja ut: udbølge. Velja uppatter: gjøre nyt Valg. Velja paa noton: stemme paa Gn. — Det vel seg, f. veljast.

veljande, adj. 1) vælgende. 2) valgbar.

Veljar, m. en Vælger, Valgmænd.

veljast, v. n. være uvist. Kun i Forbindelsen: det velst, o: det er uvist, det kommer an paa Omstændighederne; f. Gr. Det velst, for det lagar seg; det velst, um han kann toma, o. f. v. Nordl. og Trondh., ogsaa i Sj. (Sjældnere i Formen: det vel seg). Derimod hedder det paa Edm. „dæ veist“; i Nhl. „d'æ vaast“ (adj), og Forholdet imellem disse Ord er dunkelt. I danske Dial. hedder det „vælde sig“, hvoraf man ogsaa kan slutte sig til et gammelt „valda seg“, altjaa i Præs. veld seg, eller veldst; dog er dette mere usikkert.

Veljing, f. Vælgen, Udvælgelse (= Val).

velk, adj. stor, eller temmelig stor; f. Gr. om Fisk. Nordl. Sv. Dial. vält (välter, valker): bygtig. (Rieh 828). Ordet skal være indkommet fra de slaviske Sprog.

velkjend, adj. vel bekendt.

velklædd, adj. velklædt; vel bedækket.

velkommen (o'), adj. 1) velkommen, hjærkommen. 2) heldig stillet, kommen i en gunstig Stilling. Han var itte velkommen: han var i en slem Ruitte.

Vell, n. Væld, Kilde. Skal forekomme i de sybligste Egne (Litter?), tildeels i Formen „Bill“. Liggsaa Vellmyr, f. Kildesump; og Vellvatn, n. Kildevand. Ellers ubekjendt.

vella, v. n. (vell, vall, vollet), 1) vælde, strømme, flyde ud. Hard. Han slo i, so det vall utbyer (o: strømmede over). G. N. vella (vall): spruble, flyde; Sv. välla. — 2) lade strømme; især: lade Munden løbe, udgyde sig, sladre, snakke i eet væk. Hall. Han sit og vell. Ho hadde endaa itte vollet fraa seg, o: endnu itte snakket nok.

vella, v. a. (er, de), ophebe, flyde. Nest i den sammensatte Form: forvella.

vellagad, adj. vel lavet, vel ordnet.

vellaaten, adj. 1) tilbøielig til at rose („laata vel“). — 2) vel omtalt, rost. Nhl.

Velle, f. Vøll og Vælde.

vellikad, adj. yndet, afholdt.

Velling, f. viltløstlig Enaf, Ordgyderie, Sladder. Hall., f. vella.

Velling, m. (og f.), Vælling, Suppe. Nest paa Nsl. (hvor „Supa“ er sjelden brngt). Nogle St. Villing; i Nbg. Bedding. G. N. Vellingr.

vellærd, adj. vel oplært, oplyst, rig paa Kundskab.

Vellæta, f. Ros, fordeelagtig Dmtale. (Af

laata). Berg. Stift.

Velmagt, f. Velmagt, god Stand.

velmælt, adj. velmaalt, i rigt Maal.

velnøgd, adj. vel fornøjet, tilfreds. Velnøgje, n. Tilfredshed. (Videt brngl.).

veltraadd, adj. vel forhynet. Trondh.

velsedad, adj. oplært i gode Sæder, artig, takkelig i Umgang. S. seba.

Velsemd, f. Sæder, Vre, Prydelse; ogsaa Fæstlighed, Høitidelighed. Nordre Berg. Hall. og fl. Det skal vera til Velsemd: til Høitidsbrug (f. Gr. om Klæder). Saaleses ogsaa velsaadda(r)plagg, n. Klædningsstykke til Brug ved festlige Leiligheder. Edm. og fl. G. N. velsemd: Vre. (Dipl. 1, 679).

velsigna, v. a. (ar), 1) tilenkte Velsignelse. (Jf. signa). 2) takke, prise. Ofte i Forbindelsen: takta og velsigna. Ogsaa: kalde Gn velsignet. Han bad og velsignade. 3) velsigne, give Lykke (om Gud). — Particp velsignad (velsigna'): velsignet; ogsaa hjærkommen, velgjørende, hellig, hyperlig. I lignende Betydning bruges ogsaa velsignadleg (velsignale). B. Stift.

Velsingning, f. 1) Lykenfning. 2) Lykke, Velsignelse. Der itte notar Velsingning med det, o: der er ingen Lykke med det, der er en uheldig Skjæbne over det. Ofte i Formen Velsignelse, n. Tildeels Velsignad, m. (Vel.).

velskapad, adj. velbannet, vakkert formet, f. Gr. om Redskaber.

velskjapad (i'), adj. vel ordnet.

velskydug, f. velverdug.

Velstand, n. Velskand, Velmagt. — Velskands Følt: velhavende Følt.

velstelt, adj. vel indrettet eller ordnet.

Velt, m. Vælt, Trumf (i Kortspil). Vel egentlig: det oppendte Blad (af velta). Hertil Velt-Ges, Velt-Fru, o. f. v.

velt, adj. usikker, vaklende, som lettelig vælter om. Mandal. (Jf. G. N. valtr). Som Particp: omvæltet; f. velta, v. a.

velta, v. n. (velt, valt, volter), 1) vælte, rulle; især med en ujævn Bevægelse, for Gr. om Steen i en Vasse. Berg. Stift, Litter og fl. (Andre Steder med svag Væling: ær, te). G. N. velta (valt). — 2) styrte, falde omfuld; ofte ogsaa: snuble, vakle, vrakte. (Jf. valtra). — 3) styrte frem, strømme ud, komme i stor Mængde. Det var so fullt, at det valt ut-or det. — Particp: volten.

velta, v. a. (er, e), 1) vælte, omvælte, støde omfuld. Velta eit Læs: afvælte et Læs. Velta seg: vælte sig om paa Ryggen, f. Gr. om Heste. — 2) flytte eller føre ved Væling, rulle, f. Gr. en Løbbe; ogsaa om at fremføre noget i stor Mængde og uden Orden. Velta i Sop: sammendynge, lægge op i en uordentlig Mæsse. Velta i seg: æde med stor Graadighed. (Spotvits).

— Particity velt (umvelt, avvelt, nedvelt).
Velta, f. 1) Omvæltning; omvæltet Stilling. Jf. Udtrykket „liggja aa Velte“; nogle Steder Navelta og Alvelta; f. aalvelt. — 2) Vælteplads, et Sted hvor Læs væltes af eller lægges sammen. (Timbervelta, Sagvelta). Dstl. — 3) en Tromle, Agerulle. Rom. (Ev. vält, m.). — 4) omvæltet Jord; den oppløiede Jordstrimmel i en Fure. Dstl. — 5) en Hob som væltes frem; en Dyrge (f. Gr. af Hø), som er saaledes sammenlagt at man kan vælte den foran sig. — 6) en sammenvæltet Hob, en stor Mængde eller Samling; ofte spottviis om en uordentlig Masse.
veltand, adj. vel tæmnet eller øvet.
veltande, adv. fremstyrrende, fremvæltende. Det tom veltande.

Velteffjel, f. Væltebræt paa en Plov.
Velteffjopp, m. Stang eller Stok til at omvælte noget med.

veltenkt, adj. velmeent, oprigtig; ogsaa: veltenkende, velsindet (= godtenkt).

Velting, f. Væltning ic. f. velta.

velverdug, adj. fordringsfuld, som anseer sig fortjent til stor Dyrærsomhed. Tel. Nbl. og fl. (vælvær'e). Dgsaa i Formen **velverd** (vælvær'e), Tel. Hedder ellers **velvskyldig** (Gbr. Buft. og fl.), **sjolvskyldig** (Edm.), **verdug** eller „værau“ (Drk.), og „gensværug“ (Gbr.).

velverken, f. velværk.

Velvilje, m. Velvillie (= Godvilje). **velviljug**, adj. velvillig (= godviljug).

velvyrd (y'), adj. vel anset, agtet. (Jffe meget brugl.).

velværk, adj. omhyggelig, som gjør sit Arbejde vel og med Flid. Afvig. **velværk**, Hall., **velværkjen**, Ryf., **velværkjen** (og **velværkjen**), Tel.

Vemme (el. Vemme), m. en vis Færkvandsfisk. (= Væfilsb?). Rom. (Høland).

Vembelstona, f. Skagle til en Smalfløde. Smaal. (Væmmelstaang).

Vember, f. Vomb.

vemjast, v. n. (vemst, vembest), væmmes. Sogn. Andre Steder **vemla**, f. vimla.

Ev. vâmjas.

vemlen, f. vimlen. **Vemur**, f. Vimur.

Ven, f. Vin.

ven (ee), vakker; f. væn.

vena, pynte, f. vena.

Vend, f. 1) Vending, enkelt Gang frem og tilbage; f. Gr. for hver Fure i Ploiningen paa en Ager. Nordre Berg. (Jf. Venda). — 2) en Linie i Bers (ligt Lat. versus); tildeels ogsaa om en af de forreste Afdelinger i en Melodie eller et Musikstykke. Edm. „Git Bers paa aatte Vende(r)“. „G kann herre fyste Vendinne“, o: kun de første Linier. (Forfjelligt fra Uppstaf). — 3) Skraallinier paa vævet Løi; de skraatløbende, regelmæssige Striber, som

danues af Mendegarnets Slynning omkring Ilaften. (Iydeligt i Bævning med dobbelt Traad, saasom Vadmel). B. Stift, Tel. Gbr. og fl. — 4) Retten paa vævet Løi, den Side som skal vendes ud. Nordl. — 5) Virkning, Fynd, Klem. „Han gjore iffje stor'e Vend'a“: han udretteede ikke meget. Edm. Der iffje notor Vend med honou: der er iffje nogen rigtig Fremgang med hans Arbejde. Det sidste kunde maaskee være et andet Ord, nemlig G. N. vænd: Forhaabning, Udfigt.

vend, part. vendt, henvendt; ogsaa: fædt, stillet. Eg veit iffje for eg er vend endaa: jeg veed iffje endnu hvorledes mine Sager staae. B. Stift. Paa Dstl. ogsaa om en vis Beliggenhed, saaledes: **austvendt**, **vestvendt**, **nordvendt**.

venda, v. a. og n. (er, e), 1) vende, hse til Siden, drive i en anden Retning; ogsaa drive tilbage. G. N. venda. (Jf. Goth. vandjan, udgaet fra vindan, vand; f. vinda). Venda Ryna: drive Køerne tilbage, f. Gr. fra en Eng. (Jf. gjezna, msta, bægia). — 2) svinge, dreie, vende noget omkring; ogsaa: lægge paa en anden Side. Næst brugl. i de syblige Gne, da det ellers hedder „suu“. — 3) omkiste, forandre; ogsaa forvandle, forvende. Venda Maatet sitt: forandre sin Stemme (eller sit Sprog). Venda Snyi: forvilde Gns Sgn, blende, forblinde (= kverva Snyi). Jndh. og fl. — 4) bortbytte, bortkuffe, sælge. Venda Vavorna sine: afhænde sine Varer. B. Stift. (Falder nær sammen med avhenda). — 5) v. n. vende sig om, tage en anden Retning, gaae tilbage (jf. suu); ogsaa: omstiftes, forandre sig. I denne Betydning hedder det ogsaa: venda jeg, og vendast: f. Gr. Det varbt iffje længe, fyrr det vendest. — 6) være vendt til en vis Side (= veld suu). Det vender mot Nord, o. f. v. — Juvativ lyder ofte som vendt (vent), f. vendt atter, o: vend om, gaa tilbage.

Venda, f. 1) Vending, en Gang frem og tilbage. (Jf. Vend). — 2) en enkelt Gang (= Gong). Sogn, Harb. Tel. Hall. og fl. Tvo tri Vendor: to eller tre Gange. Andre Venda: den anden Gang. — 3) et Jordstykke med Hensyn til Hølbning; saasom: **Austvenda**, **Vestvenda**, **Nordvenda**. Dstl. (Rom.).

vendad, adj. om Løi, som har klare eller tydelige Skraallinier (f. Vend 3). Lyder som „vanda“; saaledes ogsaa i Sammensætning, hvor det vel helst maa opfattes som Vendat, f. Gr. **Vendaband**, n. **Vendaborda** (Vændabora), f. og **Venda-ry**, n. **Vende**, n. Vending, Forandring. Lidet brugl. — Tvivlsomt i Forbindelsen: detta aa Vende (Rbg.), og: bitta i Vende (Trondh.), o: styrte, falde omsuld. Det sidste kunde ogsaa være „yv Ende“ (ivi Ende): overende.

Vendehæke, m. et Slags Hage at bruge ved Lømmerslytning. „Vendhaakaa“, Gbr.

Vendelrot, f. Baldrian (en Urst), Valeriana officinalis. Berg. Trondbj. (Sv. vendelrot). Vendel findes ogsaa i et Par andre Plantenavne: Solvendel, Vidvendel, og Hugvendel (?). Jf. Vendla.

Vendemaat, n. Vendepunkt. Sdm.

Vendereis, f. Tilbagereise, foraarstagnet ved Hindringer i Veien. Gjera Vendereis: vende tilbage uden at have naaet frem.

Vendestol, m. Stol som kan forandres eller ubvides til en Seng. Hall.

Vending, f. 1) Vending, Svingning; Tilbagebrøning. 2) Gang, Udfart, som for at hente noget. Me tolo det i too Vendingar: vi hentede det i to Udfarter (nemlig en Halvpart hver Gang). Eg laut gjera tri Vendingar, fyrr eg sett det heim. (Mere alm. end Venda). 3) Forandring, Omkiftelse. Det kom Vending i det. Det er i Vending: det er i en Overgang, i Færd med at forandre sig. Jf. Snarvending, Givending, Livending.

Vendla, f. en tynd, bølkelig Kvist; ogsaa Ris, Pibst. Valbers. Jf. Vond.

venelsten, f. vinelsten.

Veng, m. 1) Binge (= Vengja). Mest om en løs Binge til at seie eller støve med. (Tilbeels med Fl. Vengjer). G. N. vængr. 2) Sideslag, Udbringning som ligner en Binge. Bøss og fl. Andre Steder Ving. — 3) Kahyt, den bageste Deel af et Fartøi. Alm. ved Havkanten. G. N. vængi, vængr (en Udbygning).

Vengbaat, m. Baad med Kahyt, eller med Det bagtil.

Vengglas, n. Kahytvindue.

Vengja, f. Binge, Flyvelem (paa Fugle og Insekter). Jf. Veng. — Vengjebein, n. Bugben. Vengjessøder (-fjor), f. Vingessøder. vengjelaus, adj. vingeløs. vengjeflotten (o'), adj. vingeskudt. (Nogle St. vengstoten). Vengjeflag, n. Bingeslag, Flugt.

Vengkraste, m. Spant eller Ribbe i den bageste Deel af et Fartøi. Nordl.

vengla, v. n. (ar), slagre, flyve skjævt og ustabilit (som visse Insekter). B. Stf. Jf. vingla.

Vengla, f. et Insekt med meget lange Vingjer, Stankelbeen (?). Sdm.

venja, v. a. (ven, vande, vant), vønne, tilvønne; øve, oplære; ogsaa: give Anledning til en Vane; f. Gr. Der ittje berdt aa venja deim det, o: lade dem faae Leilighed til at vønnes dertil. Præsens udtales sædvanlig: vøn (vøn'e); ligesaa Imperativ vøn (for ven, Fl. venje); ogsaa Inf. vønja (vønje). G. N. venja (ven, vandi). Venja til: tilvønne. Venja av: afvønne, f. Gr. et Barn fra Brystet. (Hertil avvand). Venja seg paa ein Ding: vønne sig til at nyde eller bruge noget. — Hertil Formen venjast,

v. n. vønnes, komme i Vane med noget; ogsaa: blive øvet, faae mere Færdighed. Ein venst med di: man bliver vant til det. Dei vandest heim: de vønnebe sig til at gaae hjem (om Dyr). Sesten hadde vandt upp i Næten (om f. v. — Particip vand. Jf. van og Vane.

Venjetroll, n. Hovdyr som vønner sig til at besøge et Sted (en Gaard). „Vænjetroll“. Hall.

Venjing, f. Tilvønnelse; Vane.

Venleik, f. Vænleik.

vensleg, f. vønslæg. vent, f. vønt.

venta, v. a. og n. (ar), 1) vente, formode, forudsæe. Eg ventar, (at) dei tomt snart. (Nogle St. med Viningen: -er, e. Sdm. og fl.). G. N. vænta (-ir), i Lighed med væna og vån; jf. Von og vona. — 2) see i Møde, være forberedt paa at modtage el. træffe. Han ventar baade Løst og Vra. Dei venta honom heim i Morgon. Ofte med „seg“ (Dativ): Dei venta seg store Pengar. Forskjelligt herfra er: venta seg (Uksf.), o: vente sin Nedkomst (om en Kone), f. Gr. ho ventar seg til Nyaaert. (Sv. vânta sig). — 3) v. n. bie, tøve, stunde efter noget. Eg skal venta, til du hjem atter. Mest paa Dstl. (Andre St. bida). — Partikelen „aa“ (el. til aa) bliver ofte udeladt foran Ordet, f. Gr. Det var ittje annat venta. Der meir en som venta var.

Venta, f. Forventning. J Forbind. Hava i Venta: have Udsigt til. Mest alm. Vente. Nogle Steder Vent, m. Vera ut-or Venten: have opgivet sin Forventning. (Bustr.).

ventande, adj. som man kan vente. Han er ventande no snart; nu kan man snart vente ham. Der ittje ventande: man kan ikke vente det. Som ventande er: som rimeligt er. Han vardt harm, som ventande var: han harmedes naturligtvis, el. som man vel kan tænke sig.

Ventardøger, n. pl. de sidste Dage af Svangerskabet. Ho gjeng paa Ventardøgvom: hun venter daglig sin Nedkomst. Sædvanl. „paa Væntadøgraa“. Nordre Berg. Jf. daglaus.

venteleg, adj. rimelig, som er at vente. —

ventelege, adv. rimeligtvis, formodentlig.

Ventepeengar, pl. Betaling for Tidsspilde til En som har ventet længere end paa-regnet.

Ventestund, f. en Stund at vente i. Dg-saa Væntetid, f.

Venting, f. Venten; Forventning.

Ver (Vær), i Ordene Versaber, Vermoder, Verbroder, Versyster (sjeldnere Versforeldre og Versystkin), kunde maaskee være det gamle ver (verr), o: Mand, el. Forsvarer (jf. Verja), men betegner nu nærmest Ugte-mage uden Hensyn til Køn, ligesom det svenske svår (svår-fader o. s. v.); D. Swiger, L. Schwieger. — Om andre Ord med lignende Form see Vær og Verb.

Ver (Beer), n. Veit, f. Weder.

Ver (ee), m. f. **Veder**. **vera** (ee), f. **vedra**. **vera** (e'), v. n. (er, var, voret), at være. Inf. tilbeels vere (e'), **vœra**, og mere afvig. **vara**, Nys. Ehl. Nm. Helg., **vaara**, Indh. Dts.; forkortet: **ve'**, Sogn, **Vofs**, og **va'**, Helg. Præsens: er (som hører til en anden Rod) lyder alm. ær og oftest forkortet: æ; i Fleertal tilbeels: era (ara), Num. Hall. Vald. (Den gamle Form er: ero). Imperf. var. lyder ofte som va; Fleertal vaaro (vaare), Sæt., voro (oo), Hall. Vald., ogsaa: vore (o'), **Vofs**, Nhl. og fl., vure (u'), Edm. (foralbet). Supinum lyder mest alm. vore (o'), nogle St. vori; kun tilbeels veri (e') el. viri, Indh. (hvor man ogsaa har „veri“ for boret og „feri“ for storet); nogle Steder forkortet vo', Sogn, **Vofs**, og i Byerne tilbeels vort og vœrt. (Jf. vorren). Konjunktiv hedder vere (e'), i Imperf. vøre (fordum være), Sæt. Tel., og vel ogsaa vore (o'), B. Stift. Imperativ: ver, Fleert. vere (e'). G. N. vera (i de ældste Skrifter vesa) med Formerne er (es), var (vas), verit; jf. Aug. vesan, Ght. vesan, Goth. visan (vas). — **Vethdning**: 1) være forhaanden, findes, gives, eksistere. Der er ikke meir. Me saa hjelpe os med det, som er. Nu det Slag som er. Var ikke det (el. hadde ikke det voret), so var det ingi Naad. Dette skal ikke vera (o: dette bør have en Ende). — 2) berøve, staae hen, være urørt. Helst i Justu. saasom: Det tann vera so lenge. Det lht vera til ein annan Gøng. Lat honom vera. Det sett aldri vera (nemlig urørt). — 3) bestaae sig (paa et Sted), opbolde sig. Han var der lenge. Eg var ute. Dei hava ikke boret her. — Dgsaa om en fort Udfart til et Sted; f. Gr. Eg var ut paa Haugane (Alfhus), o: jeg gik ud paa Hølene; forskjelligt fra: Eg var ut paa Haugom, o: jeg besøndt mig ute paa Høiene. — 4) forholde sig, være paa en vis Maade. Kor var det? Det var so. Det er, som eg segjer. Han er, som han heve voret. Jf., „vera av“, med Begrebet: være gjort af, bestaae af, f. Gr. Det skal vera av Gull; det er av Tre, av Bjørk o. f. v. — 5) være noget, udgjøre, gjælde for. Med Substantiv (i sbeordnet Forhold til Subjektet). Vera Barn, Tenar, Herre, Meister ic. Det er eit Hundrad. Det er eit stort Land. Saaledes ogsaa: Det er Dag; det er Regn, Storm, Stilla ic. Ligesaa med Pronomen, f. Gr. Det var eg, som kom hyst. Det var du, som gjorde det. Om det særegne Udtryk „skal vera“ f. skula. — 6) være bestaaende, være forbunden med en vis Genst. Med Adjektiv, f. Gr. vera stor, liten, stærk, veit, ung, gammal o. f. v. Saaledes ogsaa med det passiv Particel af Verberne, hvorved der fremkommer en passiv Fortidsform, f. Gr. han er forð, sett, lagd, telan ic. Det var gjort, lagat, reidt (tilreidt) osv. — 3 Sætninger, som fremstges med sær-

deles Eftertryk, betegner „var“ tilbeels det samme som „er“, f. Gr. Det var rett! (omtr. som: saa skal det være). Det var smidt! Det var godt! Ligesaa med Subst. Det var Mann (o: det kan man kalde en Mand)! Det var hus! Det var Stuta! Saaledes ogsaa i visse Udbrud af Uvillie, f. Gr. Det var eit Staa, o: det er da en uheldig Støt! — Ved Formen vere (o') kan det tilbeels være tvivlsomt, om den skal opfattes som Konjunktiv eller som Supinum med udeladt hava, da nemlig „hadde“ (havde) ofte bortfalder i saadan Stilling; f. Gr. Det var so hardt, som det vore Stein (= som det hadde voret Stein). B. Stift. I Sæt. og Tel. hedder det „vøre“, som er Konjunktiv og adskilt fra „vore“ (voret), f. Gr. „Da vøre verre“, o: det vilde have været værre. Hertil hører vel ogsaa det mere almindelige vøre (ø) i visse Udbrud, saasom: Hø vøre deg! Dvi vøre slit Stam! Jf. „Besall vøre deg“ (f. vefall), og „vel vere honom“ (f. vel). — Af Ordets Forbindelser med en Partikel mærkes følgende. Vera aat: være i Færd med noget (f. aat). Vera etter: søge efter; f. Gr. Ser var nokon Bist, men me slapp ikke til aa vera etter honom. Vera fram i, f. fram-i. Vera med: følge med; ogsaa tage Deel i noget. Vera til: være til, eksistere. (Alt som til er: alt muligt). Vera um ein Ting: synes om, have Lyst til noget. Vera ved: a) være i Færd med noget (Gbr.); b) vedstaae, kjendes ved eller være bekendt for. Hall. og fl. (Jf. vedvard). Adskillige andre Talemaader (som: vera fraa seg, fyre seg, um seg, ved seg) maa søges under vedkommende Partikel.

Vera (e'), f. **Væren**, Dphold paa et Sted. Hall. i Formen **Veru** (Burtveru, Uteveru, Langveru). I Gulbalen **Vuru**. „Da vardt ikke lang Vuru“: der blev ikke lang hvile paa Stedet. G. N. vera. — Ellers findes „Vuru“ ogsaa i Betegn. af Lammelse (omtrent som **Mara**). Etjordalen. Ligesaa om Brevseser, se Vere.

verande (e'), adj. 1) værende, forblivende paa et Sted. Mest i Forbind. med veran. f. Gr. Han vardt her verande: han kom til at forblive her. B. Stift. — 2) passende at være paa; om et Sted. Her er ikke verande: man kan ikke være her. Der var ikke verande fyre Følt: der var saa slem, at Følt ikke burde være der. Nogle Steder verandes, værans, værand.

Veraatta, f. **Veberaatta**.

Verbroder, m. **Svigerbroder**, **Mands** eller **Kones Broder**. Alm. „**Værbror**“. G. N. verbródir. S. Ver.

Verbraut, **Verbraa** ic. f. under **Veder**.

Verð, n. 1) **Verð**, **Vethdenhed**, **Gengskaber** som give en Ting nogen **Vethdning**. Mest alm. **Vær**, nogle Steder **Væl** (tykt V),

ogfaa Var eller Val, Namb. Helg. G. N. verd. Jf. Verbe, og verd, adj. — 2) Prills, det som en Ting koster. Mindre brugt. Paa Helg. Var (Val), f. Gr. Foer- var: Betaling for Foder (= Foderleiga). — Selja undan Verdet: sælge noget for tid- lig. S. undan.

Verd, f. Verden. Mest alm. Vær; ellers Værd, Sæt., Væl (tykt V), Væl., Var eller Val, Namb. Helg. Sammenbraget af Verold (e'), G. N. veröld (gen. veraldar); jf. Sv. verld (värld), Holl. wereld, Eng. world, Ang. veorold, Ght. weralt; forklaret deels som Mennefses Opholds- sted, deels som Mennefseslægt, af Ver, o: Namb. — Brugt i følgende Betydning: 1) Jorden, Landene (= Heimen, Mann- heimen); ogsaa: hele Verden, Skabningen (Univerfet). Ofteft i den bestemte Form: Verdi (Vær'e, Vær'a); sjeldnere ubestemt, f. Gr. Det var, som ein hadde tomet i et onnor Verb (o: i en anden Verden). — 2) Tiden, Tiderne. Fyrr i Verdi: fordm; i gamle Dage. Fram i Verdi: i Fremtiden. Framan igjennem Verdi: igjennem de fremfarne Tider. Tenta jeg att-i Verdi: sætte sig tilbage i Ti- den. (B. Stift). — 3) Livet, Tilværelsen, eller denne Verden. Komta til Verdi: blive født. Fara av Verdi (el. or, utor Verdi): døe. Prova Verdi: finde Omkiftelser og Mod- gang. Sanna Verdi: sove ind, falde i Sovn. (Edm.). — 4) Mennefsene; den store Mængde. Slaa jeg fraa Verdi. Komta ut i V. Fylgia med B. (I religiøs Forstand om den letfærdige Mængde, den Hob som kun tragt- ter efter det forgiængelige). — 5) Verdens Ting, Rigdom, Pragt, Værdic. Vera girug paa Verdi. Han er for mytet paa Verdi: han tragtter formeget efter Verdens Goder. — Her mærkes den nyere Form „Verdsens“, saasom: alle Verdsens Ting, og: ingen Verdsens Ting. Maafsee opfommet ved en Forblan- ding med Verb, n. (o: Værd). Jf. værug og verdsleg.

Verd... Maalktid, Namb. Kun sammensat med Morgonverb, Aftansverb, Kveldverb, og andre. Lyder som Vær (Væl) og gaar over til Vor (Vool), som ogsaa gaar over en Portion, f. Verb. G. N. verdr. Verdr skulde ogsaa betegne: Vært (Huus- værd), men dette hedder her overalt Vert. verd, adj. værd, som har Værd eller gjæl- der for noget; ogsaa: værdig, som fortjener noget. Mest alm. vær, vær'e; afvig. var, el. val (med tykt V), Namb. Helg. G. N. verdr. Jf. Verd (n.), Verbe og vyrda. Ofte med et Objekt (i Akkus.). Han er verd Pengarne sine. Der itke umaken verdt. Jf. Notot annat var han verd, o: noget ganske andet fortjente han. Der itke verdt: det befeves itke; ogsaa: det er itke noget at besatte sig med. I Namb. „Dæ int vært“ el. „vatt“.

verda, v. n. (verd, vardt, vordet), at vorde. Har mange Afvigelser, da Lyden „d“ tildeels gaar over til „i“, og tildeels bortfalder. Inf. hedder mest alm. verta og verte (med reent aabent e', itke æ); ellers ogsaa: vare, Sæt., varta, Sth. Nhf., og vetta. Hard. Præsens sædvanlig vort (e'), vort'e, men i visse Tilfælde: ver'e, var'e (Sæt.), var el. val med tykt V (Jndh.). Imperf. alm. vart (vardt, i Lighed med „galbt“ af gjelda, „heldt“ af halda); Fleert. vordo (o'), vorto, Hall. Vald., vorre, Nhl. Vofs, vurte, Edm. (sjelden). Imperf. Konj. vyrte (y'), Sæt. (for vyrde), andre St. vorre (o'). Supinum vordet (o') lyder mest alm. vorte (o'), nogle St. vurte (Gbr.), men sjelden vore el. vole (oo). Jf. vorden. G. N. verda (verd, vard, vordit, el. ordit); jf. Sv. varda (vardt), Danf. vorte (forbum varde); Ang. veordan, Ght. werdan, Goth. vairpan. Paa nogle Steder ombyttes Dr- det gjerne med „bli“ (f. bliva); i det Søn- denjelske bruges tildeels fun „bli“ i Præ- sens, men dog „vardt“ i Imperfektum. — Betydning: 1) blive, komme til at være; hænde, see. Det skulde verda, men det vardt itkje. Der uvist, naar det verda. Det vardt so, at han sett det. — Undertken med Dativ, i Betydningen: hænde, paakomme, tilståe. Um det skulde verda honom nofot: om noget ondt skulde hænde ham. Eg veit itkje kvat som vardt Guten (Gut'a): hvad der tilstødte Dreng- en. — 2) forblive, skulle være, el. komme til at blive. Tildeels med afvigende Form: Præs. „ver'e“ (i B. Stift); i Sæt. „var'e“. „Han ver' itkje lengje her“. „Ver'e du heime i Kveld?“ „Han ver' itkje berga(b) med di“. „Dæ ver'e verre ein annen Gaang“. (Edm.). „Dæ var'e so, som dæ er“. (Sæt.). — 3) komme til at, faae at (gjøre), maa, nødes til. (Med et Verbum i Infinitiv). Jndh. i Formen „var“ eller „val“ (tykt V), men med Imperf. vart. „Eg val vel gang“: jeg kommer nok til at gaae. „Du val staa upp no“. „Han val vel faa dæ“. „Eg val hjelv 'om“ (o: jeg faar nok hjælpe ham). „Eg vart hjelv' om“. (Imperf.). „Dæ vart so vaa- ra“ (= det laut so vera). „Eg vart i Veg“ (o: jeg maatte i Velen). Jf. Hota. — 4) blive noget. Med Subst. (i lige Stilling som ved „vera“). Verda Mann, Husbonde, Formann ic. Han vardt Erving til Godset. Det vardt eit Hundrad. Saaledes ogsaa: Det verb Regn. Det vardt ein Storm. Der vardt Staal o. f. v. — 5) blive beskaffen, forbunden med en vis Gegenst. (Med Abj.). Verda stor, ster, rit ic. Det vardt lang, fridt, tungt. Han vardt sitjande o. f. v. Saaledes ogsaa med et passivt Particij, i hvilket Tilfælde de forbundne Ord danne en Passivform, f. Gr. verda dømd: dømmes; verda halben:

holdes; verda avgloymd: forglemmes. — Ellers brugt i Forbindelse med visse Partikler, saasom: verda av, o: blive af. Det vardt ittje av: der blev ikke noget af det; det slog feil. Eg veit ittje tuar det vardt av honom, o: hvor det blev af ham, hvor han kom hen. Verda av med: blive af med, blive frist. Verda etter: blive efter (som Udbytte); f. Gr. Det vardt so litet etter di: der kom kun lidet ud af det. Verda fyre: blive udfat for, træffe; ogsaa mærke eller fornemme (noget ondt); f. Gr. Eg var der lenge, og eg vardt ittje fyre nokon Ufred. Verda til: blive til, komme frem. Verda upp-i: gaae over til, forandres til. Ifen verb upp i Batn: bliver til Vand. — Verda utav: blive af; komme hen (= verda av). Verda ved: komme i Bevægelse; blive til Mode; ff. verda illa ved, illt ved, daatt ved.

Verddage (?), m. Værdie, Værd. Forekommer i Gbr. (Kom) i Formen „Værdaaaga“, pl., som synes at være Verddagar.

Verde, n. Værdie, Værd (Valuta); Gien- deel som har et vist Værd, eller gjælder for et vist Beløb. Søndre Verg. og fl. i Formen Være (jf. Verb). Mest i Sammensætning, som Dykjeværd, o: Værdie for en Hest (Dyk). Jf. Kuverde, Gar- verde, Jordverde; Dalarverde, Ortarverde. Dgfaa i en anden Form Vyrde (y) eller „Byre“ (Dykjevyre, Kuyvre, Dalevyre). Edm. og fl. Jæl. virdi; Sv. värde. (Jf. Halvverde). — Til Verde hører vel ogsaa „Være“ i Betydningen: Forsætning, Til- stand; f. Gr. „Da sekk vere i da Være so(m) da va“: man maatte lade det blive som det nu engang var. Nhl.

verdig (og verdug), adj. værdig, som for- tjener eller ansees som fortjent til noget. Tildeels tydelig ubtalt (verdig), især i Sammensætning som: truverdig, merkver- dig, røsverdig. Ellers som: værig (væ- rig'e) og værug, væraug, ogsaa varug eller valug (med tykt l), Indh. G. N. verdugr. (Jf. verb). Paa nogle Steder betegner „værar“ ogsaa selvgod eller for- dringsfuld (s. velverdug). Om en anden Betydning see værug.

Verding, f. Vorden, Tilblivelse. Hedder sædvanlig Verting (e'); f. verda.

verdløus, adj. værløs, som har intet Værd. (Mest almindl. værløus). Verdløysa, f. Værløshed.

Verdleise, m. Fortjeneste (= Verdskap).

Verdserning, f. Vurdering. Lidet brugt.

VerdsKap, m. Værd, Betydning; ogsaa: Berettigelse, Fortjeneste. Ikke alm.

Verdsfyld, f. Værdstykke, Fortjeneste. G. N. verdskyldan.

verdsleg, adj. værdslig, timelig, jordist. Nære Form (lig barnslig, umagsleg, aal- vørsleg og fl.). Jf. G. N. veraldlegr.

verdug, f. verdig.

Vere (e'), m. en Insekt-Larve (Bremselarve), som udvikler sig i Huden paa Køer eller andre Dyr; ogsaa Hul eller Knort i Hu- den, soraarsaget af en saadan Larve. Maa- see alm. Nogle St. Vera (m.) el. Væra, Solør og fl., ogsaa Vaaraa (m.), Indh. Ellers ogsaa som Huntjensord (Vera, f.) overgaaet til Vuru, Drf. Stjord. 3 Dierd. Vurumark (d. e. Veremaff). Sv. Dial. vare, verna, f; i danske Dial. Væne, Værne; Nt. Veen; Eng. Dial. wornil, warble. (Jf. Norma). Hertil Verehol (o'), n. Hul i Huden efter en „Vere“. Vereful (uu), m. Knort paa Huden. ve- rutt (e'), adj. hullet eller knortet af Lar- ver (om Hud).

Vereftad, m. Blivested. S. Værftad.

Verfader, m. Svigerfader, Mand's eller Kones Fader. Alm. „Værfar“. G. N. verfadir.

Verforeldre, n. Svigerforeldre.

Verg, m. 1) den foreste Støtte eller Op- stander i en Plov. Vald. Smaal. (Værj). Formodentlig for Dverg. — 2) en liden og tyk Karl. Smaal. Jf. Dverg.

Vergstein, f. Dvergstein.

Verhaar (ee), f. Vederhaar.

Vering (e'), f. Væren; Forbliven paa et Sted ic. Af vera.

Veris (ee), f. Vibis.

verja, v. a. (ver, varde, vart), 1) værgе, forsvare mod Angreb. Præsens lyder alm. „vær“ (sjelden vær'e). Imperf. paa nogle St. „vare“ (for varde). G. N. verja (ver, vardi); Sv. värja. — 2) frebe, holde fri (= varna). Verja Engi. Num. (3 Linn: vörjaa). Dgfaa: vogte, bevogte (Krea- ture). Duftr. Jf. varda (varta). — 3) dække, beskytte, skjule, saasom for Vind el. Uveir. Det ver so godt fyre Vinden. V. Stift. Ordet har forudm. haft flere Betydninger, som bedække, omgive; anvende, anbringe. Beslagtede ere: Vær (Vær), Væra, Være, Vord, varda. — Particip vard.

Verja, f. 1) Værgе, Vaaben; noget at værgе sig med. Nogle St. Verju. — 2) Væ- retagt, Forsvaring. Sava ein Ting i si Verja. (Mindre brugt.). G. N. verja. — 3) en Værgе, Forsvarer; ogsaa Forskander. Hertil Lagverja, Landverja, Kyrtjerja Afvi- gende: Soloverja (Mellemfaale), vortalks- verja (s. Torvvol). Mere mærkelig er Dr- bet's Brug i: Gangverja, o: Klædning; jf. Goth. vasjan; at Klæde.

Verjar, m. en Forsvarer; Vogter.

verjast, v. n. blæse, undsee sig ved noget. Dierd. (verjes).

verjeløus, adj. vaabenløs, værgeløs; ogsaa: blottet, forsvarsløs.

Verjeløysa, f. Værgeløshed.

Verjemaal, n. Forsvar i en Sag; ogsaa Værgemaal, Formynderskab.

Verje-ouder (Verjaander), f. Skil el. Snee-

- saale som er beklædt med Keenkalveskind vor ifke at glide tilbage ved Opgang i Bakkerne. Helg.
- Verf**, n. 1) Værk, Gjærning, Arbeide. Alm. udtalt „Værk“. G. N. verk. Koma i Vert: komme i Gang, til Udførelse. Tata Vilien fyre Vertet: see mere paa Billien end paa Udførelsen. — 2) et af de store Arbeider paa Markerne (= Vinna, Dnn); saaledes især om Bløiningen. Abg. Fyre Vertet: forud for Bløiningstiden. Millom Vertom; imellem Bløiningen og Høslætten. Paa Voss „myllo Verfa“ (Genktiv). — 3) et Værk, et fuldført Arbeide; noget som er gjort eller tilvirket. Saaledes Treverk, Murverk, Logverk og fl. — 4) Maskine, Drieverk, kunstig Indretning. (Hjulverk, Slagverk, Stampverk ic.). — 5) Fabrik, Tilvirkningssted. (Glasverk, Tiggverk, Saltverk ic.). — 6) et Bjergværk. (Jarnverk, Koparverk, Sylvverk og fl.).
- Vert**, m. (Pl. Vertjer), 1) Smerte, Pine. (Alm. Værk). G. N. verkr, Sv. värk. Figurlig: Ængstelse, Bekymring (jf. Hugverk). Fleertal Vertjer betegner især: Gfiverer, Smertes efter en Barnefødsel. So var laad utav Vertjom. (V. Stift). — 2) en Byld, Svulst, Høvelse. Tel. Bustr. Andre St. Svoll, Raun, Volbe. Hertil Vertfanger, m. en bullen Finger. Tel. — 3) Voer, Materie i Bylder og Saar. Dsl. Ellers kaldet Baag.
- verka**, v. a. og n. (ar), 1) virke, tilvirke, forarbeide. (Alm. værfa). Verfa Hamp: tilvirke Hamp. Verfa Fisk: opfjære og rense Fisk (som skal nedsaltes). Paa Dsl. bruges verka ogsaa om at rense og beffjære Hestens Høver (Sv. verka, afverka). — 2) udvirke, udbringe ved en Bearbejdelse; især om at udtrække Saft eller Vædste, f. Gr. verfa Byrte or Maltet. Dstest med „ut“; hertil ut-verkad, part. — 3) bevirke, forarsage, lede til. (Mindre brugl.). — 4) v. n. virke, gjøre Virkning, f. Gr. om Lægemidler. (Sv. verka). — 5) arbeide, bestræbe sig for noget. G. N. verka.
- Verkar**, m. En som tilvirker eller bearbejder noget; f. Gr. Fiskeverkar.
- verkast**, v. n. blive udvirket eller udnyttet, tæde sin Kraft. Det verkast ut. (F. Gr. om Malt). S. verka, 2.
- verkbrotten** (o'), adj. værkbrudten.
- Verke** (kj), n. Materiale; f. Byrte.
- Verkefjarn**, n. Høfvin, Jern at rense Hestens Høver med (f. verka). Dsl. (Værtefjenn). Sv. verkfjern.
- Verken** (Værkn), n. Høvergarn; tyndt uldent (eller halvuldent) Løi. Dsl. Sv. Dial. värken (Riez 814).
- Verkslaga**, f. et Anfald af Smerte (Vert, m.). Nogle St. Verksrid, f.
- Verksfolk**, n. Arbeidsfolk (især ved en Fabrik eller et Bjergværk).
- verksfull**, adj. smertefuld.
- verksfor**, adj. arbeidsfor. Lidet brugl.
- Verkning**, f. Tilvirkning (af verka); ogsaa Virkning; jf. Verknad.
- vertja**, v. n. (er, te), 1) smerte, gjøre ondt. Dste uverfonligt, f. Gr. Det vertjer i Foten. Alm. værte(r). Imperf. lyder sædvanlig værte (for verkte) og Supin. værri. G. N. verkja (virkja); Sv. värka. — 2) føle Smerte, lide ondt, pines. Dgsaa figurlig: ængstes, plages af Bekymring. Eg giætt og værte fyre det lenge. Jf. Drdsproget: D'er bedre aa vertja en i Hugen, o: det er bedre at anstrenge sig haardt end at angre paa en Forsømmelse.
- vertjande**, adj. lidende af Smerte.
- vertklaus**, adj. fti for Smerte.
- vertkleg**, adj. virkelig. (Nyere Ord).
- Vertmann**, m. Arbeidsmand; især Arbeider ved et Værk; f. Verksfolk.
- Verknad**, m. Virkning; Tilvirkning. Hedder ogsaa Verkning, f. især i Betydning af Virkning eller Følger.
- vertksam**, adj. virksom. Lidet brugl.
- Vertstad**, m. Værksted; Fabrik.
- Verkvild** (ee), f. Væderkvild.
- Vertky**, n. Værktoj, Redskaber.
- Verlyse** (ee), f. Væderlyse.
- verma**, v. a. (er, de), varme, gjøre varm. (Sædvanlig med „æ“: värma). Nogle St. värma. G. N. verma. Betegner ogsaa: ruge, ligge paa Eg (= bræda, kleftja). Gtr. Particip: vermd. Som v. n. vermast, o: blive varm. „Dæ hadde vermsi“. Hall. og fl.
- Vernde**, m. f. Varme og Vermsl.
- Verme**, m. 1) Jld (betragtet som varmende). Endre Berg. Hall. og fl. Nogle Steber Verme; ogsaa i Formen Varme, Tel. Dsl. (Saaledes: „gjera upp Varme“, o: tænde Jld). Jf. Fjos. Han styr tortje Bam eller Verme (hverken Vand eller Jld). Hall. — 2) Varme, Hede. Dgsaa i Formerne Vernde, Værde; Varmde, Varde (f. Varme). G. N. vermi.
- Vermedrykk**, m. varmende Drik.
- Vermeqlod**, f. brændende Glod. Dsl.
- Vermekraft**, f. varmende Kraft.
- Verming**, f. Dpvarmelse.
- Vermoder**, f. Svigermoder. (Alm. Værmor). S. Ver. G. N. vermodir.
- Vermsl**, n. en Klbe som ikke tilfryser om Vinteren. Valders. Afvigende: Vemsla og Versla, f., see Tidvermsla. I Valders ogsaa Vernde, m. om et Hul i Isen over en Klbe. Ellers i Formen Versl, n. om en opspringende Klbe. Sj. Nj. I Dk. Vessl (Vessl), eller Kaldvessl. Paa Sdm. tildeels Vessl, n. G. N. vermsl, n. Jsl. versl, vessl; Sv. Dial. värmsla, värsla, väsle, f. (Riez 797). Jf. Kjelba.
- Vern**, f. Værn, Forsvar, Beskyttelse (af verka). Ifke meget brugl. (Udtalt Værn).

G. N. vernd og vörn (g. varnar).
verna, v. a. (ar), værne, frede, beskytte.
 Lidet brugl., s. varna. G. N. verna, vernda.
 — **Verning**, f. Fredning, Omværing.
Verp, n. en Steenhej som er sammenfæstet
 til Mærke eller til Minde om en Begiven-
 hed paa Stedet; egentl. et Kast. Tel. 3
 Vald. **Varp**. Andre Steder Kast. (Jf.
 Landskab 722).
verpa, v. a. og n. (verp, varp, vorpet),
 1) fæste. G. N. verpa (varp). 3 denne
 Betydning vistnok sjelden, da det sædvanlig
 gaar over til varpa (ar). Jf. Vary og
 Verpe. — 2) lægge Eg, yngle; om Fug-
 lene. Alm. (Altid med e', ikke æ). Imperf.
 hedder tilbeels vorp (o'). G. N. verpa;
 Sv. värpa.
Verpe, n. et bekvemt Sted til at udsætte
 Fiskevod (Varevod); et Sted hvor Boddet
 kan neblægges i Søen og behogtes fra et
 Stillaads paa Stranden (s. Silja) for strax
 at trækkes op, naar Fisken viser sig over
 Boddet. B. Stift. Ellers kaldet Varpa,
 f. Helg. og Vorpa (Vorp), Trondh.
Verperid, f. den Tid da Fuglene lægge Eg.
Verping, f. Uglægning.
verr, adv. værre, ilde i højere Grad. Mest
 alm. verre (værr'e), ligt Adj. Superl.
 verest (væst). G. N. verr, verest.
verrast, v. n. (ast), forværres, blive værre.
 (Oftere versna, vesna).
verre, adj. værre, slettere. (Brugt som Kom-
 parativ til vond og ill). Sædvanlig beto-
 net „værr'e“ (ligeform Adverbium). G. N.
 verri (Ght. wirs, Goth. vairs). Jf. versna,
 verst.
Vers, n. Vers; Strophe i en Sang. G. N.
 vers, af Lat. versus. Jf. Værd.
versja, v. a. (ar), egentl. sætte i Vers (G.
 N. versa); sætte Versene eller Stropherne
 i den rette Ordren (i en Sang som man
 skal synge udenad). B. Stift. Eg trur, eg
 kann Versja; men eg kann ikke versja henne
 (o: mindes Versenes rette Ordren). Versja rangt
 (raangt): synge det først, som skulde være
 sidst.
Verfiste (ee), f. Vedersfiste.
Verfl, n. Rilbe (= Vermsfl). Ejj. Nffj.
versla, v. a. (ar), verle, ombytte Penge.
 Tilbeels i B. Stift. ogsaa i Nordl. (vær-
 sla). Nogle St. vesla (som ogsaa kan
 være vesfla). Paa Vofs: varsla. (Jf.
 G. N. verja: anbringe, omsætte). Hertil
 formodentlig „Betla“, f. en Vankfæddel.
 (Brugl. ved Mandal). Jæl. verzlan: Han-
 del; verzla, v. drive Handel.
versna, v. n. (ar), forværres, blive værre.
 Tilbeels meget brugl., men lyder oftest
 som vesna; nogle St. væsna. (Mobsfat
 besna, batna). G. N. versna, ogsaa vesna.
Verøning (Væning), f. Forværrelse.
verst, adv. værst (s. verr). Mest alm. „vest“
 (væst), tilbeels „væst“.

verst, adj. værst; slemmest, ubehageligt.
 Beste Tætet: det haardeste Angreb. Mest
 alm. veste (væste).
Verfyster (Vær-), f. Esvigerinde, Mandens
 eller Konens Søster. — **Verfystermann**,
 m. en Esvigerindes Mand. — **Verfystkin**
 (ffj), n. Mand eller Konens Søstende.
 (Ejeldnere). S. Ver.
Verr, m. Vært, Huusvært; Bevært. Lyder
 alm. „Væri“, men skulde vel egentl. hedde
 Verb, ligt Sv. vârd (Jf. Ght. wirt, Goth.
 vairdus). — **Vertshus**, n. Værtshuus,
 Beværtningstæde. (Lyder alm. Værshus).
 Jf. Værskap (som maaskee ogsaa horer her-
 til). — Et sjeldnere Ord er **Verta**, f.
 Værtinde. (B. Stift).
verta (e'), v. blive; s. verda.
Verv, n. Værst, Etiksværst. Sv. varf;
 Holl. werf, L. Werst.
[verva, v. a. hverve. Af L. werben.
vervand (ee), f. vedervand.
Vervel, f. Kvervel og Fivrelde.
vesall, adj. 1) liden, spæd, tynd. Hard. Nfl.
 „Ein vesall'e Mole (o)“: et lidet Stykke.
 (Femin. vesoll, Hard.). Mere udbredt i
 den bestemte Form: vesle (Nfl.), f. Er.
 Vesle-guten: den lille Dreng. Nogle Steder
 vetle (vætle). — 2) svag, veg, skrøbelig.
 3 Nordre Berg. visall'e (V). „Han va'
 ikke visall i Fingraa“. — 3) uheldig, uhyf-
 felig. Sjelden, saafom i Udtrykket „vesall
 være deg“, omtrent som: du skulde have
 en Ulykke. Jærd. 3 Tel. tilbeels vesaal,
 og paa enkelte Steder vesæl (o: uhyf-
 felig). G. N. vesall og vesæll: ussel, uhyf-
 felig. Jf. usæl (og ussel). — 3 Fleertal
 hedder det deels vesalle, deels vesle (e');
 i den bestemte Form sædvanlig vesle (s. oven-
 for); saaledes Veslefingren: Lillefingren;
 Vesletaai: Lilletaien; ligesaa Ves-
 lebarner: det mindste Barn, o. s. v. —
 Superl. veslaste bruges tilbeels i Stedet
 for verst, o: værst, slemmest, uheldigst. Tel.
 Jf. Besold.
Vesalldom, m. Svaghed, Skrøbelighed; og-
 saa om en daarlig eller skrøbelig Ting.
Vesallelid (i'), m. Haandled (= Handlid,
 Uldid). Ejj. Edm. Nogle St. Visalle-
 liden; ogsaa „Vasalleleen“. Edm. (Nord-
 dalen).
Vesallmann, m. en Stakkel, uheldig Person.
 Tel. (Vesalldmann). Jf. G. N. vesalmenni.
Vesallskap, m. Skrøbelighed ic.
vesten, adj. smagløs, for lidet saltet; om
 Mad; ogsaa om Gn, som sjæler Hammel-
 hed eller Uffmag i Munden og lyster efter
 noget som er salt. Nfl. i Formen vestjen.
 (Maaskee væsten). Jf. vesfa.
Vestjelte, f. Vedersfjelte.
Vestl, n. Rilbe; s. Vermsfl.
vesla, v. a. (ar), formindste, forpde. Tel.
 (Maudland). Vesla notot burt: bortdøfle no-
 get. Dgsaa i Formen veslast, v. n. for-

- mindfæs, forringes. (G. N. veslast). Af vesfall. Om et andet vesla see vesla.
- veslæste og vesle, s. vesfall.
- Vesling, m. en Stafel, En som er liben og svag af Kræfter. Nhl. Hard. Ogfaa i Formen Verlingje. (Hard.). G. N. veslingr. (Af vesfall).
- Veslingar, pl. Smaadele, smaa Portioner. Hall. 3 Veslingo(m): i smaat, lidt ad Gangen.
- veslo, adv. lettelig, snart, maaftæe. „De kann veslo hende“. Hall. (Hoel).
- vesna, forværes; s. versna.
- Vesold, f. Svagbed, Skrobelligbed; ogsaa: Armob, Usfelhed, daarlig Tilstand. Hard. Hall. G. N. vesöld. (Af vesfall).
- Ves, m. Mundheld, Talemaade; gammel Formular; Anekdoter med visse usædvanlige Udtryk ic. Edm. Formod. en afvigende Form af „Vers“.
- vesfa, v. n. (er, te), trække Vand, blive gennemvaad; f. Gr. om Skotoi. Nordl. — vesfast, v. n. give Vædse af sig, blive vandig eller vædsefuld. Gulbalen. (Dunkelt i Formen). Jf. væsken.
- Vesser, pl. s. Voss.
- Vest, m. 1, Vest, den vestlige Side. Ogfaa i Formen Vester (se Vestre), dog sjældnere. Binden gjætt til Vesters (te Vest'es): blev vestlig. G. N. vestr, n.
- Vest, m. 2, en Vest (= Brjostduk); nogle Steder ogsaa: en Trøse. (Gbr.). Fr. veste, Lat. vestis (Klæde); jf. ogsaa Goth. vasti: Klædning, og vasjan: at klæde. Hertil Bestemme, Vesteth, Vestesiffa og fl.
- vest, adv. paa Vesttiden, eller mod Vest. Sjældnere i Formen vester, saasom: vester-paa, o: paa Vesttiden. Vest i, o: i Vest, f. Gr. det Naarnar vest i: det klæver op i Vest. (V. Stift). Vest-etter: i vestlig Retning, mod Vest.
- vestan, adv. vesten, vestenfra. Vest alm. „vesta“. G. N. vestan; Sv. vestan. — vestan-etter: fremad fra Vest. vestanfra: vestenfra. vestan-fyre (y): vesterfor. („vestansø“, Hard.). vestan-til: a) i Vest, i den vestlige Deel; b) vestanfra. (3 Centre Berg. vestante).
- Vestandraatt, m. vestlig Bind i Skyerne. Nogle St. Vestandrag, n.
- vestansjells, adv. paa den vestlige Side af Fjeldene.
- Vestangryja, f. langvarig Blæst fra Vestkanten. „Vestagryje“ (y), Nordre Berg.
- Vestankast, n. Vindkast vestenfra.
- Vestankjola, f. en svag Vestenvind.
- Vestankrof (o'), n. Storm og Drev fra Vestkanten.
- Vestanvind, m. Vestenvind.
- Vestbygding, m. Indbygger af en vestligere Egn.
- veste, s. vest. vester, s. vest.
- Vesterbakke, m. Skybanke i Vest. Nordl.
- Vesterlending, s. Vestlending.
- Vesterfida, f. Vestside. Mere alm. Vestfida (Vestfida).
- Vesterfotung (o'), m. en sydvestlig Bind. (Sydvest til Vest). Nordl. (Lof.). Jf. Skotung.
- Vester-øsing, m. En som boer vestenfor Maserne. Valders.
- Vester-ært, f. Bind og Veir fra Vestkanten. Nhl. (G. N. vestrætt: Vestside).
- Vestfelling, m. En som er kommen vestenfra; om Dyr (især Heste). Tel.
- Vestfolding (?), f. Utsfolding.
- vestfleg, adj. vestlig.
- Vestlending, m. Indbygger af „Vestlandet“, som her nærmest betegner den vestligste eller vestensjældste Deel af Norge; men som i de østligste Egne ogsaa betegner den søndenjældste Kyst (eller Arendals-Siden). Ellers kan Vestland eller Vesterland ogsaa betegne de vestlige Lande i Europa (lige som G. N. veströnd). Saaledes ogsaa Vesterlending: Indbygger i de vestlige Lande.
- vestlengst, adj. vestligst. Tel.
- Vestmann, m. Indbygger af de vestlige Egne. (Motsat Austmann).
- vestra (seg), v. a. vende til Vest, blive vestlig; om Binden.
- vestre, adj. vestlig, eller vestligere; f. Gr. paa vestre Sida. Motsat østre.
- vestron, adj. vestlig; om Binden. Trondh. Nordl. (Jf. utron). G. N. vestrønn.
- vestvend, adj. hældende mod Vest. Vest-venda, f. en Skræning som vender mod Vest. (Stl. Rom.).
- vesæl, ulykkelig; s. vesfall.
- Vet, n. f. Vit. — Vet, m. n. s. Vetter.
- Veta (e'), f. 1) en Huling i Jorden, en lang Fordybning med fugtig Grund uden noget egentligt Vækkelsb. Edm. (3ffe meget brugl.). 2) Tel. (Winje) i en anden Form Vota (o') eller Votu. — 2) en fugtig og græsrig Eng i Nærheden af Fæhusene. Ndm. (Stangvig) i Formen Vetu og Vuru.
- veta, s. veita og vita.
- Vete, m. see Vite.
- Vetel, aarsgammelt Faar; s. Vetslide.
- Veter (ee), n. s. Veitt.
- Vetla, f. s. Vetsla og vesla.
- vettle (for vesle), s. vesfall.
- Vetslide (i'), m. 1) en aarsgammel Fole (Hest). Brugt i Formen Vetelee og Vetelee (Vette-le), Nomsb. Indh.; andre St. Vettle (altid med tydeligt „tl“, ikke Vesle). 2) en aarsgammel Bjørn. Tel. (i Formen Vettle). Jf. G. N. vetrildi, et af Bjørnens Navne i Edda. Vettle kan saaledes opfattes som en Forkortning af Vetterlide (i'), o: den vintergamle. En anden forkortet Form er Vetele (e'), m. en aarsgammel Væder, og „Søvevetel“, en aarsgammel Gimmer. See ellers Betræng.

Vetling, s. Vesling.
Vetne, n. Vand. *J* Sammensætning som Navetne og Stillvetne.
vetra (el. vettra), v. n. (ar), blive Vinter, tegne sig til Vinterveir. *Tel.* Nogle Steder vet: aft, og i de nordlige Egne vintcrast. *Jsl.* vetra. — Noget andet er vetra (ee), = veitta, s. Veitt.
Verrung (e'), el. Vetrung, m. 1) en aars-gammel Fole (= Vetrilde, Vetrle). *Ebm.* (Sv. *Dial.* vintrunge). — 2) en aars-gammel Dre. Søndre Berg. *Sogn.* *Tel.* Nogle St. Vintning. (*Jf.* Narung). Dredet betegner egentlig kun en Skabning som har overlevet en Vinter (Vetter). *Jf.* Vrivetter og Trivetter. *G. N.* vetrung.
Vett, n. Ting, Tingest. Tilbeels om Dyr eller Menneker. *Sit* Statars Vett: en Stafkel, en Stymper. *Sogn.* Til et lignende Ord (maaskee med andet Røen) hører ogsaa den mere almindelige Form vetta, i Forbindelsen: intje vetta, v: ingen Ting, eller saa godt som intet. *Ligesaa:* litet vetta (litvetta), v: ganske lidet; og: itte mytet vetta (mytjvetta), v: ikke synderlig meget. (*Alm.* med „a“, ikke „e“, faaledes maaskee for Vettar). *Jf.* *G. N.* vætr, f. (Væsen, Ting); ekki vætta (intet). *Sv. Dial.* vätta; lite vetta; int vätt (*Ricz* 832). *Ang.* viht (Væsen eller Ting), Ght. viht, Goth. vaihts. *S.* selg.
Vett, f. en kvindelig Vætte, Skovnymfhe, Ellefone (omtr. som Hulder). *Jæd.* Mandal, *Rbg.* Nogle Steder Vetter (Vetr), *Jæd.*, og *Vitr*, Mandal. (*J* Nordl. Godvetra). *G. N.* vætr: Vand, Væsen. *Jf.* Vette og Vett, n.
vetra (intje vetta ic.), f. Vett, n.
Verre, n. 1, Vætte, Genius, usynligt Væsen (i Folketegn). *Tel.* *Rhf.* og *fl.* (*Jf.* Godvette). Det var ihjlede honom vonde Vette: det var onde Aander som fulgte ham. *Tel.* (Landsk. 240). *Sv.* vätte (m.), vättar. *Jf.* Vett, n. og f.
Verre, n. 2, Hant paa Midten af et Laag, Haandsfang (= Hav, Hevel). *Sogn.* *Jf.* *G. N.* vett (vætt), n. et ophjæiet Laag.
Vetterfolk, n. Ellefolk, Underjordiske. *Mandal.* *Jf.* Luftfolk.
Vetterhaug, m. Ellehøi (= Hulderhaug). *Tel.*
Vetterljøs, n. Lygtemand, Luftsyn som ligner en dunkelt lysende Lygte. *Tel.* (*Sv.* vätteljus). Ellers kaldet Blaalyse (*Mhl.*), Skitfot (i'), m. (*Mhl.* *Ebm.*), Vafsvarg (Vofs) og tilbeels Vartløs.
Vetter (Vetr'), m. Vinter, den kolde Mars-tid. Søndre Berg. *Rbg.* og *fl.* Ogsaa langtonet: Ver'er (e') og Votr (e'), *Hard.*, forforktet Ver (e'), *Tel.* *Num.* *Hall.* *Vald.* *J* de nordlige og østlige Egne hedder det Vinter. (*Jf.* Vetrung, Vetrilde, Tvovet). *G. N.* vetr (*Ang.* vinter, Ght.

winter). *J* Vetter: i denne Vinter, eller i sidst forleden V. (Nogle St. „i Vetr"). *J* Hjør Vetter: forrige Vinter. *J* fyrrer Vetter: næstforrige V. *Um* Vetteren (Vetr'en): om Vinteren. *Høgt* aa Vetter: midt paa Vinteren. *Til* Vettars (el. Vinters): til Vinteren. *Vettars* Dag, el. Vettars Tid, v: ved Vintertid.
Vetter, f. s. Vett. — **Vetter**, pl. s. Vott.
Vetterbolk, m. en Deel af Vinteren.
Vetterbraut, f. Mælkeveien paa Himmelen, Stjernebøstet. *Tel.* *J* *Hard.* Vetrabraut. (*Jsl.* vetrarbraut). Ellers kaldet: Vintersferel (-sferel), m., Gulbalen; Vintersveg, *Ebm.*; Vintergata, f. Smaal. (*Sv.* vintergata). Andre Benævnelser ere: Stjernebraut (*Mdm.*), Beerbraut (*Mhl.*), Helebraut (*Hall.*), Snjæraaf, f. (*Rfj.*), Snjævel, m. (*Helg.*). Navnene sigte tilbeels til visse Veirspaadomme, som man har dannet sig af Mælkeveiens Udseende i de første Høstnætter.
Vetterbunad, m. Vinterdragt. *J* *Hall.* „Vetrebuna“.
Vetterdag, m. 1) en Vinterdag. 2) det samme som Vetternæter.
Vetterdvale, m. Vintersøvn.
Vetterfiske (fj), n. Vintersfiske.
Vetterføre, n. Vintersføre; frofsen Jord, eller Sneer paa Væene.
Vettergrode, m. Væxter som holde sig grønne om Vinteren. (-groe), *Tel.*
Vetterhøs, f. Høstabel i en affides liggende Eng (= Høybol). „Vinterhøs“, *Dsterd.*
vetterhoggen, adj. sædlet om Vinteren; om Træ eller Ved.
vetterflødd, adj. vinterflødt. — **Vetterfløde**, n. Vinterfløder.
Vetterkulde, m. Vinterkulde.
Vetterkøld, m. Vinteraften.
vetterlang, adj. saa lang som Vinteren. *Vest* i Forbind. vetterlang Nat. (*Jf.* sumarlang Dag).
vetterleg, adj. vinterlig, som passer til Vinteren. Lidet brugt.
Vetterløgje, n. Vinterleie, Vinterhavn.
Vettermaane, m. Vintermaaned, s. Maane.
Vetternat, f. 1) Vinternat, lang Nat. — 2) i Fleertal (Vetternæter): den Tid hvorfra Vinterhalvaaret regnes, nemlig den 14de Oktober. *Dstest* i den bestemte Form: Vetternæterna; nogle St. Vinternæterne; ogsaa „Vetrnatann“ (*Tel.* *Hall.*). *G. N.* vetrnætr. (*Jf.* Sumarnæter). *J* Dativ tilbeels Vetternotto(m), paa *Ebm.* Vinternottaa (o'), f. *Er.* „fraa Vinternottaa til Sumarmaaals“.
Vetterplagg, n. Klædningsstykke at bruge om Vinteren. *Nogle St.* Vintersplagg.
Vetterrug, m. Vinterrug.
Vettershalva, f. Vinter-Halvaaret. *Nogle St.* Vintersholva.
Vetterfida, f. Vinteren, eller Halvaaret fra

- Høsten til Vaaren. Ogfaa kaldet **Verter**sparten (V. Stift) og **Vinterstalet** (Trondh.).
- Verterstenesta**, f. Tjeneste for Vinterhalvaaret.
- Verterføde**, n. 1) Vinterleie, Opholdssted for Vinteren. Smaal. (Vinterfø). — 2) Elvenes sædvanlige Båndstand om Vinteren. (Sessens Norge 346, 356).
- Verterføde**, n. Vinterfø.
- Verterveeder** (=veer), n. Vinterveit.
- Verterveg**, m. Vel som benyttes om Vinteren (naar der er Is og Sne). S. ellers **Bøtterbraut**.
- Verterfegn**, f. Sagn om Bøtter eller underjordiske Bøfener.
- Vertvilling**, f. Vitvilling.
- Ver** (e'), m. (fl. **Bever**), Bø, Traad som er oplagt til Bøvning; ogsaa: et bøvet Stykke, en Dug; sjeldnere om en Bøverstol. (Hall.). Mest alm. **Vøer**; nogle St. **Vø**, Nhl. **Harb.** Fleertal **Verir**, Tel. **Veve** og **Vøve**, **Bald.** Sogn og fl. St., **Vøver**, **Harb.** Nhl.; paa Edm. **Verja**(r), i Lighed med Dativet **Verjaa** (for **Verjom**). G. N. vestr, pl. vestr.
- veva** (e'), v. a. og n. (**vev**, **vov**, **vøvet**), vøve, sammenslynge, fylde Klenbegarn (Vary) med Iset (Vest); ogsaa: tilvirke ved Bøvning, og som v. n. være sysselsat med Bøvning. Inf. gaar tildeels over til **vøva**, **vava**, **Namb.**, **vaavaa**, **Drk.** Imperf. **vov** (oo), fl. **vovo**. Supinum **vøvet** (o'), sædvanl. **vøve**. (Jf. **voven**). G. N. veva (vef, [v]øf, [v]øst).
- vevar** (e'), m. **Bøver**; **Bøverske**. **vevarhus**, n. Fabrik for Bøvning.
- vevbreidd**, f. Bøvbredde.
- vevbrik** (ii), f. Sidbæffel eller Bænk i en Bøverstol. Nordl.
- vevgogn** (ø), f. Bøverstol. Sogn, Nhl. og fl. Jf. **Gogn**, **Uppstadgogn**.
- vevgrind**, f. en liden Ramme at vøve Bænd eller Border i.
- veving** (e'), f. Bøvning, Bøven.
- vevja**, v. a. (**vev**, **vavde**, **vøvt**), vøbe, vikle, vinde omkring. Tel. (Vinge). Andre Steder med Bøvingen „ar“. G. N. vevja (vædi). Hertil **Vav**, n. og **vava**. Jf. **vevla**.
- vevfjerring**, f. 1) Bøverfene. 2) Spindel, **Ødderkop** (Aranea). Ogfaa kaldet **vev-kona** (Bøvkaana). V. Stift og fl. Andre Steder **Spinnfjerring**, **Kongrova** ic. see **Kongruvaava**.
- vevkonev**, m. Spindelbø.
- vevl**, m. Kulle, Bøvetra; ogsaa ellers om en Kjøv eller et Haandbøve (= Handhøle). Nordl. Lidt afvig. fra G. N. vial, f. **Bøvetra**.
- vevla**, v. a. (ar), 1) vøbe, omvikle (omtr. som **vevja**). Rkf. Tel. (Ev. Dial. **vevla**). — 2) rulle Klæder, mangle. Helg. — 3) v. n. vøvle, vøve (vøve). Nordl.
- Veveinar**, pl. Støtterne i en Bøverstol (f. **Lein**). Ogfaa kaldet **vevstør** og **vevstødor**; f. **Støra**.
- vevling**, f. Omvikling ic. f. **vevla**.
- vevling**, m. Pulsvante, et Slags brede Strimler til at vikle omkring Haandledene. Nordl. (Mest i Fleertal). Ogfaa i Formen **vevling**, Nhl.
- vevnad**, m. 1) Bøvning; Maade at vøve paa. — 2) bøvet Tøi. Nordl. og fl. Ev. vøvnad.
- vevreide**, m. Bøverstol med tilhørende Redskaber. (Bøvreie).
- vevskast**, n. Stang hvorpaa Bøvsylterne ere fastede. Jf. **Havald**.
- vevskaid**, f. **Bøvkam**; f. **Skeid**.
- vevskyt**, m. Bøverskuddel (f. **Skudel**). I Trondh. Stift betegner „Bøvsjøt“ ogsaa en omreisende Klædehandler; men dette hedder sندنفسjels **vevsjøt** (el. **vevsjøt**) og er egentlig det svenste **vevsjøte**, altsaa en Handelskørl fra **Vestergötland**.
- vevsjøld**, v. = **vevgrind**. Smaal.
- vevstad**, m. Bøverstol; f. **følg**.
- vevstol**, m. Bøverstol, Indretning til at vøve i, bestaaende af flere sammenfattede Dele (Leinarne, Bøkriven, Kølkriven og flere). Hedder ogsaa **vevstad**, **Edm.** og fl. **vevgogn**, **Sogn** og fl., og blot **vev** (Bø), **Hall.** Jf. **Uppstadgogn**. — **vevsjolar**, eller **Stolar**, pl. betegner ogsaa **Sidetræerne** i en Bøverstol. **Drk.** Ellers kaldet **Leinar**, **Stødor**, **Størør** og fl.
- vevstøra**, f. f. **Støra**.
- vi**, pron. vi; f. **me**.
- vi**, adj. f. vid. — **vi**, v. f. **vilja**.
- via** (el. **vofa**), v. n. lure, speide, fritte efter noget. **Vofs**. (Maaske for **vidra**, f. **vedra**). S. ellers **viba** og **vigja**.
- Via**, f. f. **Viba** og **Vibja**.
- Vianvang**, f. **Vivang**.
- viar**, f. vidt. **Viaatta**, f. **Vibaatta**.
- Vibendel**, f. **Vidvendel**.
- Vid** (i'), f. (fl. **Vidjar**), en **Vidie**, en sei Kvist eller **Spire** (sædvanlig **Birkespire**), som er heelt igjennem bredden eller snoet, saa at den kan bruges til Bænd. Nordre **Berg**. I **Effj.** **Ve**; paa **Edm.** **Vid** (i') med fl. **Vija** (for **Vidjar**). G. N. **vid**, pl. **vidjar**. Hertil **Vidjarhals** (m.), den tykkeste, og **Vidjartagl** (a.), den tynde Ende af en **Vidie**. (**Vijahals**, **Vijatagl**, **Edm.**). Jf. **Veid** og **Vidja**.
- Vid** (i'), m. 1) **Træ**, **Træart**. Mest i **Navne** paa adskillige mindre **Træer**, som **Veinvid**, **Krosvid**, **Ringsvid**, **Trollvid**, **Lyvid** og fl. — 2) **Stov**, **Trævært**. **Rbg.** **Tel.** (?), **Num.** i Formen **Vi** (i') eller **Ve**, f. **Gr.** „**Vien e lauva**“: Skoven naar med **Lev.** (**Num.**). G. N. **vidr**. Jf. **Ght.** **witu**, **Aug.** **vudu**, m.). — 3) **Veid**, **Træ** som **Stof** eller **Materie**; f. **Gr.** eit **Træ**, som er hardt i **Viden**; trauf i **B.**, **tuitt** i **Viden** ic. Mest alm. **Ve**,

nogle St. **Vi** (i'), i **Nff.** og **Edm.** **Vid** (i'); afvig. **Vø**, **Vsterd.** — 4) nedhuggede **Træer**, eller **Top** og **Grene** af **Træer**. **Jf.** **Strangvid**, **Smaavid**, **Snaarvid**. (**G. N.** **vidr.**) **Dgsaa** om **Træværk** eller **Træmateriale** til visse **Jndretninger**, saasom: **Innvid**, **Beggvid**, **Hesvid**. **Jf.** **Langvid**, **Stuttvid**. — 5) **Brænde**, **Brændeved**. (**Sv. ved**). **I** denne **Betydning** allermeest **brugl.**, saaledes: **eit** **Kajs** **Bid**, **ein** **Famn** **B.**, **eit** **Fang** **B.** (**Nest** **alm. Ve**). **Ellers** med **vis** **Betydning** i **Lalemaaden** „**Han** **var** **reint** **upp** **i** **Widaa**“ (**Widom**), **o**: **han** **var** **i** **stor** **Bevægelse**, **i** **Fyr** og **Flamme**. **Edm.** (**Maafsee** **til** **Wida**, **f.**) **Ordet** **bruges** sædvanlig **kollokativt** og **uden** **Flertal**. **I** **Sammensætning** **har** **Ordet** **en** **Form** **Bidar** (**G. N.** **vidar**, **gen.**), **som** **er** **temmelig** **almindelig**, **men** **sædvanlig** **uden** „**r**“ (**Wida**, **Via**, **Bea**); saasom **Vida(r)byrd** (**Beaber**), **f.** **en** **Dragt** **Brænde**. **VidarKost** (o'), **m.** **Beddyne** (**G. N.** **vidarköstr**). **Vidarlad** (**Bea-la**'), **n.** **Bedstabel**. **Vidarmark**, **f.** og **VidarKog**, **m.** **Skov** **til** **Brændeved**. **Vidarvaks**, **n.** **Skovvært** (= **Skogarvaks**). (**Wia**vaks).

vid (i'), **præp.** **ved**; **f.** **ved**.

vid (ii), **adj.** **vid**, **bred**, **meget** **udbredt** eller **rummelig**. **Nest** **alm.** **vi**, **vi'e**; **i** **Nff.** og **Edm.** **vid'e**. **G. N.** **vidr.** **Jf.** **vida** og **vidt** (**adv.**). **Her** **mærkes** **Formen** **vidande**, **f.** **Er.** **setja** **Dyrerna** **paa** **vidande** **Begg**: **sætte** **Døren** **paa** **vid** **Wæg**, **heelt** **aaben**. **Formodentlig** **udgaaet** **fra** **det** **gamle** **vidan** (**Alfus** **i** **Masful**).

vida (ii), **adv.** **vidt** **omkring**, **paa** **mange** **Steder**. **Nogle** **St.** **vide**, **vie**. **Dgsaa** **i** **en** **anden** **Form**: **vido** (?), **vidaa**, **Edm.**, **vio**, **Hall.** **G. N.** **vida**. **Kompar.** **vidare** (**viar**), **f.** **vidt**. **Superl.** **vidaste**: **almindeligst**, **paa** **de** **fleste** **Steder**.

vida (ii), **v.** **a.** (**ar**), **udvide**, **gjøre** **videre**. **Eg** **skal** **vida** **det** **ut**. (**Nest** **alm.** **via**, **el.** **vie**). **G. N.** **vida**. **Ellers** **hegger** **det** **ogfsaa** **vigga** og **vikka** (**egentl.** **vidga**, **vikka**).

vida (i'), **v.** **n.** (**ar**), **samle** **ved**, **hjembringe** **Træer** eller **Brændsel** **fra** **Skoven**. **Jnf.** **vide** (i'), **Nff.** **Edm.**, **ellers** **via**, **vea**, **ve'e**. **G. N.** **vida**. **Sjeldnere** **i** **Betydn.** **belægge** **med** **Træ** eller **Træværk**, saasom: **ringvida**, **i** **Jndh.** **ringvaadaa**.

Vida (i'), **f.** 1) **Skovgrændsen**, eller **den** **øverste** **Skovvært** **paa** **en** **Fjeldside**. **Tel.** (**Wo**), **i** **Formen** **Via**. **Dgsaa**: **Skovmark**. **Jndh.** **i** **Formen** **Vudu**. — 2) **Drøste**, **Sfasthullet** **i** **en** **Dre** (**egentl.** **Bedrum** **i** **Bernek**). **Hall.** **Bald**. (**deels** **Bea**, **deels** **Be'u**). — 3) **Træværk**, **Træfang**. **Tel.** **i** **Formen** **Ve'u**. „**Der** **æ** **gødt** **um** **Ve-u**“: **der** **er** **Forraad** **af** **Træ** **el.** **Skov**. **Dgsaa** **i** **Trondh.** **Stift** (**Gulbalden**, **Drk.** **Jndh.**) **i** **Formen** **Vudu**. **G. N.** **vida**, **acc.** **vidu**. **I** **Jndh.** **især** **om** **Plankeværket** eller **Bun-**

den **i** **et** **Færtøi**. **I** **Drk.** **ogfsaa** **om** **Træ** **til** **Bygninger** eller **Gjærder**; saaledes „**Garvuddu**“, eller **Garvuu** og **Utgar-vu**, **om** **Træfang** **til** **Gjærdsel**.

Vidaløysa, **f.** **Bidløysa**.

vidande, **f.** **vid**. **vidare**, **f.** **vidt**.

Vidaarta, **f.** **Widde**, **stort** **Rum**, **en** **vidtløftig** **Strækning**. **Nest** **alm.** **Viaarta** (**Wiaatte**). **Berg.** **Nordl.** **Dstl.** **I** **Smaal.** **Viotte**. **G. N.** **vidatta**.

Vidd (ii), **f.** 1) **Widde**, **Brebde**, **Rummelig-** **hed**. **Der** **høvelegt** **med** **Widdi**, **o**: **paasende** **med** **Hensyn** **til** **Widde**, **vidt** **nok**. **G. N.** **vidd**.

— 2) **et** **stort** **Rum** **at** **bevæge** **sig** **i**, eller **udbrede** **sig** **over**; **en** **vid** **Omkræds**. **Han** **er** **paa** **Widdi**: **han** **er** **ude** **i** **den** **vide** **Verden**. **Det** **kom** **paa** **Widdi**: **det** **kom** **vidt** **og** **bredt** **ud** **over**. **Koma** **paa** **Widdi**, **er** **ogfsaa** **at** **forvilbe** **sig** **eller** **komme** **langt** **bort** **fra** **sit** **Hjem**, **f.** **Er.** **om** **Dyr**. **Jf.** **Nømd**. — 3) **en** **vidtløftig** **Strækning**; **især** **om** **ubeboede** **Marker**. Saaledes **i** **Tel.** **Widdi** (**Almann-** **viddi**), **om** **de** **store**, **ubeboelige** **Marker** **omkring** **Høstjældene** **inderst** **i** **Landet**.

vide, **f.** **vida**. — **viden**, **f.** **vaden**.

Vider (ii), **m.** **Widsepil**, **smaa** **Trærter** **af** **Pileslægten** (**Salix**). **Brugt** **i** **Formen** **Vier**. **Sogn**, **Hard.** **Jæd.** **Tel.** **Hall** og **fl.** **G. N.** **vidir**; **Sv.** **vide**. **Andre** **St.** **kalder** **Widja** (**Wia**), **f.**

Viderkjørr, **f.** **Widiektrat**, **smaa** **Pilebuske**. **Søndre** **Berg**. (**Wierkjørr**).

Viderrunn, **m.** **Widiebusk**, **Rlynge** **af** **Widietræer**. (**Wierrunn**).

Vidervond (-vaand), **m.** **Widiespire**, **Widiekvist**. **Ellers** **dunkelt** **med** **flere** **Betydninger**; **f.** **Wivang**.

Vidervank, **f.** **Widvæg**.

Vidsamn (i'), **m.** **et** **Maal** **Brændeved**, **som** **udgjør** **en** **Favn** **i** **Høide** **og** **Brebde**.

Vidsfang (i'), **n.** 1) **Wed** **til** **Brænde**. **Hall** og **fl.** (**Tildeels** „**Wefang**“, **for** **Widarfang**). 2) **en** **Dragt** **Wed** **som** **man** **kan** **bære** **i** **Favnen**. **Hegger** **ogfsaa** **Vida(r)fangan** (**Wefangan** **ic.**), **see** **Fangan**.

vidsaren (ii), **adj.** **vidt** **befaren**, **som** **har** **reist** **meget**. **Dgsaa**: **ustadig**, **omstakende** (**ligesom** **vidforøll**).

vidsares, **adv.** **vidt** **omkring**, **vidt** **og** **bredt**. **I** **Hall.** „**vidsares**“ (**f.** **vida**).

vidforøll (ii, o'), **adj.** **uroilig**, **omsvævende**, **som** **vanter** **vidt** **omkring**. **Drk.** **Mere** **alm.** **i** **en** **anden** **Form**: **vidforug** (o'), **nogle** **St.** **vidforig'e** og **visforau**. **I** **Jndh.** **ogfsaa** „**visforug**“. **G. N.** **vidförøll**.

vidgjæng (ii), **adj.** 1) **vidt** **gaaende**, **vidt** **omsvævende**. **Hall** og **flere**. 2) **vidtløftig**, **stor**, **meget** **udstrakt**, **f.** **Er.** **om** **Marker** eller **Landssaber**. **Trondh.** **Stift**. (**vilgjængt**).

vidgjeten (ii), **adj.** **meget** **bekendt**, **navnkundig**, **vidt** **og** **bredt** **omtalt**. **B.** **Stift** og **fl.** (**Jf.** **vidspurd**, **vidkjend**). **Ordet** **synes** **ogfsaa** **opfattet** **som** **ved-gjeten**, saaledes:

- „ve-gjeten“, Hall, og „medgjeten“ (mæ-gjeten) i Tel.
- Vidhaffa** (i'), f. Træpiffer, Spætte (Fugl). Ndm. (Behaff). Paa Vofs kaldet Bl-fleppe (jf. Treklopp).
- Vidheim** (ii), m. den vide Verden. Tilbeels brugt som et Stedsnavn, saaledes paa Edm. „Han bur paa Videim“, om en hjemløs, omslaffende Person.
- Vidhoggar** (i'), m. en Vedhugger.
- Vidhogster** (i'), m. Vedhugt; Afgang til at hente Brændeved. Ofte i Formen **Vida(r)hogster** (Veahogster).
- Vid-is** (i', ii), m. Iisflag, Iisfkorpe paa Trærne. I Tel. **Veeris**, vistsnok for **Vibar-is**. Paa andre Steder skal det hedde **Ve-its** og **Ve-its** (?).
- Vidja**, f. 1, **Vibieptil** (= **Viber**). Brugt i Formen **Vija** og **Vie**. Dstl. ogsaa Edm. Ndm. Dst. og fl. Jf. Eng. withy, Nt. Wieb, T. Weide.
- Vidja**, f. 2, **Vidie**, vreden Kvist (= **Vid**, f.). Tilbeels ubtalt tydelig: **Vidja** (Helg. Mandal), ogsaa **Viggja** (Sogn); ellers **Vija** og **Vie**. G. N. **vidja** (= **vid**); Sv. **vidja**; Eng. **withe**, **with**. — **Vidjeband**, n. Baand af sammenfnyttede **Vidier**. **Vidjekippe**, n. Bunt af tilfkaarne og vrede **Vidier**. **Vidjefog**, m. Birkekrat hvor **Vidier** kunne skjæres. **Vidjespenning**, f. Ring eller Baand af **Vidier**. Dstl. **Vidjeragl**, see **Vidjartagl** under **Vid**, f.
- Vidjefjore** (= **fjore**), m. den tykke Ende paa en **Vidie** (= **Vidjarhals**). Jæd.
- Vidjung**, m. Naver eller Bor, som bruges ved Fjelekledning og Taglægning (= **Trodnavar**). Ogsaa kaldet **Vidjungnavar**. Tel. Sxt.
- Vidjefst** (ii), m. et Slags Fisk (Lophius), ogsaa kaldet **Breibjefst**. Nst.
- vidkjend** (ii), adj. vidt bekyndt.
- Vidkleppe** (i'), f. **Vidhaffa**.
- Vidkraa** (i'), f. Braa eller Rum at lægge Brændeved i. Nogle St. **Vida(r)kraa**, paa Dstl. **Vedro** (Ve'ro).
- vidkunnug**, adj. vidt bekyndt. (Sjelden).
- Vidkurr**, m. den forte Træpiffer (Fugl), ellers kaldet **Trefurr** og **Trefnarr**. I Hard.
- Vidkurr** og **Vidkurre** (o'). I Tel. **Væfurr**, altsaa opfattet som „**Veberfurr**“, formod. som **Veuber** af et vist Slags **Veir**.
- Vidlass**, og **Vidarlass** (i'), n. Vedlæs.
- vidlaus** (i'), adj. blottet for Brændeved. Ofte **vida(r)laus** (vealaus).
- vidlendt** (ii), adj. vidtstrakt, som omsfatter store **Vidder**; om et Distrikt. **Vibet** brugt.
- Vidløysa** (i'), f. 1) **Vedmangel**, Brænde-mangel. Mere alm. **Vida(r)løysa** (**Vialøysa**, **Vealøysa**). — 2) **Fjeldmark** som ligger ovenfor Skovgrændsen; det skovløse Fjeld. Tel. (**Vialøysa**). Andre St. **Verr-fjell**, **Verrsnøysa**, **Snaudfjell** og fl.
- Vidmark** (i'), f. Skovmark; f. **Vid**.
- vidmynt** (ii), adj. stormundet.
- vidna**, v. n. (ar), udvide sig, blive videre. (Byder tilbeels **vinna**). **Vidning**, f. det at en Ting udvider sig.
- vidopen** (o'), adj. **vinbaaben**, liggende udstrakt paa Ryggen. (Sv. **vidöppen**). Nogle Steder **viaapen**. I Dst. att-**vidopen**, forforket til „**attvippen**“. Forstærket: „**veggvippen**“, Hall.
- vidosen** (oo), adj. urolig, flygtig, omslaffende. **Smaal**. (**viösen**). Nogle St. **viaasen**. Sv. Dial. **vi(d)åsen**.
- vidra** (ii), v. n. gaae vilb, forvilbe sig. Tel. (**Vinje**). Vel egentl. **villra**.
- vidræsen**, adj. vidt omslaffende, som færdes vidt omkring (jf. **ræsa**); ogsaa: **vidtløstlig**, fuld af **Umføb**. Tel. G. N. **vidræss**.
- Vidstida** (i', ii), f. et Stykke af fløvet Ved. (Nogle St. **Veastia**, **Ve'fjie**).
- Vidstot** (i', o'), n. **Vedstjul**, Stuur hvori Brændeved oplægges. Nogle St. **Vida(r)stot** (**Veastot**).
- Vidstnære** (i'), n. **Kratflov**, **Smaatraer**; saasom i Skovgrændsen øverst paa **Fjeldene**. Tel. (**Tinn**).
- vidspurd** (ii, u'), adj. vidt bekyndt, som spørges vidt omkring (om Hændelser); ogsaa **navnkundig** (om Personer).
- vidsveimd**, adj. vidtstrakt, vidtløstlig; om Marker eller Landskaber. Sst. Edm. Ndm. **Nest** i **Neutrum**, f. Gr. Der er **vidsveimt**.
- vidsvivande**, adj. vidt omstævende.
- vidsynt**, adj. gunstig for Udsigten; om et Sted, hvor man kan see vidt omkring. G. N. **vidsyn**(n).
- vide**, adv. vidt omkring; i en vis **Vidde** (= **vida**). Dgsaa: i en vis Grad. **Nest** i **Forbind**. „so **vidt**“: i den Grad. (Det sidste er en nyere Brug). — **Kompar**. **vidare** (**viar**): a) videre, paa flere Steder. **Baade** her og **vidare**. (Jf. **vida**). b) mere; ogsaa: meget, særdeles. Eg veit ikke **vidare** (o: mere). Det var ikke **vidare** godt: ikke synderlig godt.
- Vidvang**, m. **Vidde**, en vid Omfæds. **Roma** paa **Vidvangen**: komme ud i det vide, langt bort. **Smaal**. (**Vivangen**). I B. **Stift** **Vidvank**, n. „**Roma** paa **Vidvank**“. Jf. **Vidd** og **Vidheim**.
- Vidvindel** (i'), m. **Kaprisfolium** (**Lonicera**), en slyngende Buskvært. Af og til i de syblige Egne i Formen **Vivindel**; i B. **Stift** tilbeels **Vibindel**. G. N. **vidvindill**. (Ellers kaldet **Ringvid**, **Revflo** og flere). Jf. **Vivang**.
- Vie**, f. **Vidja**. **vie**, f. **vida** og **vigja**.
- Viend**, f. **Beginde**. — **Vier**, f. **Viber**.
- Vist**, f. en **Viste**, et **Redskab** hvormed **Vner** drives ud af **Kornet**. **Smaal**. Andre St. **Blast** og **Bløffa**. — **Hertil** **vista**, v. a. **rense Korn** med **Viste**.
- Vig**, i enkelte Navne som **Vignes**, **Vigstad**, **Vigstein**, er maaskee G. N. **vig**, n. (**Kamp**,

Slag, men er noget usikkert. (Jf. Vik-tonn). Ordet „andvig“ forudsætter et Adj. vlg; sribende.

vigd, part. viet; s. vigja.

vigga, v. n. rokke, vugge sig. Tel.

vigga, v. a. ubvide; s. viffa.

Vigga, f. Fjeldmarken ovenfor Skovgrændsen (= Vibløysa). Gbr. Maaftee for Vidga; jf. Vidd.

vigja, v. a. (er, de), vie, indvie, hellige; ogsaa ægtevie (= brudvigja). Inf. lyder mest som via og vie (i Sogn viga); ligesaa Præs. vigjer, viggjer, viggjer; derimod Imperf. vige, Supin. vigt; Part. vigd. G. N. vigja (ir); Sv. viga. Nogle Steder som v. n. blive viet, eller lade sig vie; saaledes i Vald. „Væe Par'e vige paa ein Dag“: begge Par bleve ægteviede samme Dag.

vigje, f. vegen og vega.

Vigsla, f. Wielse, Indvielse. G. N. vigsla. Nogle St. Vigsl (Vigsel).

vigsla, v. a. (ar), indvie, signe med Korsets Teg, forse. I Hall. tildeels „vikla“.

Vigstetall, m. Bræft. (Brugt af Hedninger eller Bætter i Folkesagn). Tel., tildeels „Vigstetabb“. (Landsk. 16).

Vigstetale, m. Indvielsestale.

Vigsteværn, n. Bievand. Afvig. Vigsalvarn og Vigsal, n. (Landsk. 16).

Vigt, f. Begt. vigtig, f. vegtug.

Vigtonn (?), f. Viktonn.

Vik (i), n. 1) en liden Krog eller Vøining, saasom paa en Vel. Nordl. (Wiff). Særlig om et bueformigt Indsnit paa den bagere Kant af en Dre. (Dksvik). Øst. og fl. Jf. Sv. veik (Vøining); knåveik (Hase). — 2) en liden Afvigelse, Forandring, Nuance. Et titet Vik i Talemaaten. (Jf. Drevvik). Vose og fl. Dgfaa om en liden Tilnærmelse; s. Tilvik, Uatvik. — 3) en Afdeling i Mibten af en Strophe eller en Melodie (Slaatt); omtrent som Uppaf. Hall. Dgfaa et Vers i en Strophe, en Verslinie (= Vend). Vald. Øst. (Tildeels udtalt Veef). Jf. Vika og Vikstev.

Vik (i), f. en Fid eller Duffe af Traad. Dr. Maaftee for Vika.

Vik (ii), f. (Sleert. Vikar), en Vig, Bugt, Indvøining i Strandbredden. G. N. vik. (Jf. Bug, Bugt, Baag, Kil, Fjord). Her-til mange Stedsnavne: Vik, Vik, Vikarne.

vik (ii), adj. f. tilvik, fotovik.

vika (ii), v. n. (vik, veik, vikar), 1) vige, gaee tilbage eller tilside. Supin. udtalt vijke (i). Inf. sædvanlig vika (vike), ikke vikka. G. N. vika (vik, veik, vikit). — 2) figurlig: give efter, opgive sin Paa-stand. I det hele er dette Ord kun lidet brugeligt, medens derimod det aktive vikka (vikte) er i megen Brug.

vika (i), v. a. (ar), høre tilside, vende udad (= viffja). Hall. og fl. (Af Vik, n.).

Vika (i), f. 1, en Afdeling; især om en Deel af en Strophe eller et Vers (omtr. som Vik, n.); vel egentlig selve Strophen eller Verset. Vald. (Veka). Jf. Vik (i), f. Her mærkes ogsaa den forældede Betydning: en Sømil; hos ældre Forfattere „Vegs“ og „Vege Sø“; G. N. vika sjövar.

Vika (i), f. 2, en Uge, Tid af syv Dage. Nogle St. Veka, ogsaa Viku (Veku), Østl., Vufu, Øst. Dr. Indh., Uku, Drk., Voko, Namb. G. N. vika, Ang. vice (vike), Goth. vikö; jf. Sv. veka, Nt. Vefe, Eng. week. Fyrre Vita: forrige Uge. („I Fyrreviku“, Gbr.); „i hinne Vitenne“, Edm. og fl.). Dmør Vita: næste Uge. (Hedder ogsaa: Vita som Item. Mobsat: Vita som var). En Uges Tid kaldes ofte „aatte Dagar“; to Uger kaldes oftest „ffjortan Dagar“. Tri Vitor lyder ofte som et sammenfat Ord, f. Gr. „att-i Trivitenne“, o: henved tre Uger siden. B. Stift.

Vikemot (i), n. Tiden da en Uge er fuldt udloben (= Aattebagsmot). Tel. og fl.

Vikemun (i, u), m. den Forandring som en Ting faar i en Uges Tid. Det spyr stor Vikemun paa Aakten. B. Stift.

viken (i), part. vegen, gaen tilbage. (viken). Her-til hører formodentlig et Udtryk: „d'er viffe“, o: det er uvist, ikke længere at stole paa. Gbr.

Vikslærte, n. Engmark som man kan slaae (meie) paa en Uge. B. Stift.

Vikeverk, n. Arbeide for en Uge. Hedder oftere Vikearbeid.

Viking, m. Indbygger af et Sted eller Distrikt som hedder Vik. (Haardt f.).

viffja, v. a. (er, te), 1) føre tilside, vende af fra den lige Linie. Viffja Hesten: give Hesten et Vink om at vende til den ene Side (nemlig ved et Træk i Tømmerne). Jf. einvift, harvovift. G. N. viffja (med stærk Vøining, som viffa). — 2) høre udad, rette eller stille ved en Vøining. Viffja ei Sag: sætte Tænderne paa en Sav i den rette udhøiede Stilling. Nogle St. viffa (i). — 3) bortmaane, fordrive ved ubehjendte Kræfter. (I Folkesagn). „Han kunna viffje Bargjen“: han var i Stand til at fordrive Ulven ved Tryllekunst. Edm. — Particel vift; f. Gr. Sagi er for lidet vift: Sævtænderne ere for lidet udhøiede.

viffje (for vift?), f. viken.

Viffjing, f. Udvøining, m. see viffja.

viffka (for viffa), v. a. (ar), udvide, gjøre mere rummelig, udstrække, f. Gr. et Vaand. B. Stift, Tel. Hall. og fl. Dgfaa i en anden Form: viffga (for vidga), Sogn, Østl. (Rom.). Andre St. viffa (via). G. N. viffka og viffga; Sv. vidga.

viffkast (for viffast), v. n. (ast), udvifles, danne sig, faae mere Forstand (= vitrast). Edm. og fl.

viffja, f. viffja.

vikla, v. a. (ar), 1) forrykke, bringe af Lave. Num. — 2) vride, forvride (et Lem). Gbr. Drf. (Andre St. keisa, rengja, brigda). — Hertil Vikl, n. Forrykkelse, Uorden. Num.

vikla, v. n. (ar), 1) vaskle i en Beslutning, vsigte, opgive en Sag. Vofs. — 2) vimsje, løbe af og til, gaae Vrinder. Hall. Dgfaa: kludre med et Arbeide (= sikla). Hall. hvor Ordet tildeels bruges for vigsla (o: figne) og maaskee for viksla (o: verle), da der nemlig forekommer et Subst. Vikling, f. o: Ombygning, Lushandel. Jf. vekska.

viksla, f. vigsla og vikla.

Vikst (V, e'), n. Omkvad, Slutningslinie i Vers. Balb. (Vestæv). Jf. Vik (n.) og Viksa.

vikst, f. viksa. — **vikta**, f. vitta.

Viktonn, f. en Land som er længere eller mere udadstret end de øvrige. B. Stift. Maaskee egentlig Vigtonn, jf. G. N. vigtönn: Huggetand.

vikurt, adj. bugtet, fuld af Viger (Vik, f.), om en Strandbred.

Vil (V) n. (?), Villie, Behag. Brugt i Forbindelsen „til Vils“: efter Dnske, tilpas. Gbr. (G. N. i vil). Andre St. „til Viljes“ (som er en ny Form).

Vild, f. f. Gobvild, Sjelvild.

vildre, adj. bedre, tjenligere, mere ønskelig. Meget brugt. i Gulbalen og Dstred., men sædvanlig udtaalt „vill'er“. G. N. vildr (god); Kompar. vildri (vildari), Superl. vilztr (vildastr). Sv. Dial. vilder, viller.

Vile (V), f. Bele og Vilje.

vilja, v. n. (vll, vilbe, viljat), at ville.

Præf. mest alm. vil (fortonet som vill); sjelden vil'e (Vff.), men ofte forkortet: vi (V); Pl. vilja (vil, vil'). Imperf. vilde, oftest med lust i (it). Supin. tildeels: vilat, ellers vilja(t), og nogle St. vilda. G. N. vilja (vil, vildi, viljat); Sv. vilja. — Betydning: 1) ønske, lyst, være tilbøjelig til. Deels med et Verbum i Inf., deels med en Følgesætning. Han vil hava det. Eg vil, at han skal høyra det. Dgfaa med Begrebet: ønske at komme, stunde etsteds hen. Ofteft med et Udverb og uden Verbum. Han vilde ut. Dei vilja heimatter. Hundem vil inn, o. f. v. — 2) agte, have besluttet, have til Hensigt. Eg vil tata det med meg. Eg vilde laga det so, ic. Uden Verbum: Han vil til Byen. Dei vilde hit. Dgfaa transittivt med Pronomen „det“ og „hvad“. Eg vilde det ikke: det var ikke min Hensigt (ikke gjort med Villie). Eg veit ikke hvad han vilde, — hvad han vilde der, — hvad han vil med det, ic. Hvad vilde han deg? (Dativ). Jf. Dei vilde honom vel. — 3) være færdig til, være nær ved. (Saavel om livløse Ting som om Dyr eller Menneker). Baaten var so full, at han vilde søkka. Eg trubde, at Huset vilde

detta ned. Han vilde reimt sejsa i Hel. Dgfaa med Begreb af en Tilbøjelighed el. Stræben (Tendents). Det vil siga undan. Det vil ikke brenna. Maten vilde ikke ned. Jf. Det fær no ganga, som det vil. Det kann gjera kvat det vil. — 4) komme til (at blive eller gjøre noget). Det vil snart syna seg. Det vil litet hjelpa. Han vil eingong angra det. Stulde eg høyja det meir, so vilde det brotna. — 5) behøves, udkræves (hør, maa). Det vil vera Maate med det: der bør være Maadehold i saadanne Ting. Det vil ikke so vera: det faar ikke gaae paa den Maade. Det vil Tid til: der behøves Tid. Det vil annat til: der kræves noget ganske andet, langt mere. Det vil myket til: der behøves meget. Han veit kvat som vil til, o. f. v. — Den ovennævnte Form „vilba“ betegner tildeels: havde villet, f. Gr. „Eg skulde gjort de(t), naar eg vilba“ (= havde viljat). Imidlertid hedder det ogsaa: „Eg vilba gjort de(t), naar eg torde“ (B. Stift); men i dette Tilfælde kan „vilba“ være Forkortning af „vilbe hava“.

Viljan (Strube), f. Belende.

viljande, adj. villende, frivillig; som adv. med Villie, forsættlig. Lidet brugt.

viljast, v. n. (vilst, vildest), lykkes, gaae godt, have Fremgang. Balbers. „Dø vilst fyre honom(m)“.

Vilje, m. Villie, Dnske, Lyst; ogsaa: Hensigt, Forsæt. En sjeldnere Form er Vile (V) eller Vili. Hall. Ellers paa nogle Steder vaklende i Rjon og overgaaende til Vilja, f. G. N. vili (acc. vilja); Sv. vilja, f. Det vantar Vilje: der mangler Lyst (Slib, Driftighed). Sava sin Vilje: gjøre som man lyfter; ogsaa: tilfredsstille sin Lyst (Ilgesom G. N. hafa sinn vilja). Med Vilje: med Forsæt, med beraabt Hu. Gjera noton til Vilje: gjøre En til Behag, gjøre saaledes som han ønsker det. Hedder tildeels ogsaa „til Vilja“, men mest alm. „til Viljes“ (f. Vil). Sv. till viljes.

viljelaus, adj. villieløs. Lidet brugt.

Viljeveder (=veer), n. ønskeligt Veir. Ofte uegentlig om særdeles gunstige Omstændigheder. Han felt Viljevedret sitt: Han fik en hyperlig Anledning; det lavede sig netop saa, som han vilde have det.

viljugr, adj. villig, redbon, søielig. G. N. viljugr. Dgfaa: let at behandle, let at dyrke, trivelig; om Bærter, m. m. Jf. villeg.

vilkast, v. n. (ast), komme sig, forbedres, optrikes (som efter en Sygdom). Hall.

Vilkor (V, o'), n. 1) Vilkaar, Betingelse. 2) Forsikring. 3) Føderaad, Aftagt (= Kor). Nyere Ord. Hertil Vilkorsfolk, Vilkorsfætel og fl. (S. Kor). Ilgesaa: vilkora (o'), v. a. forsikre, love Betyggelse for. B. Stift.

vill, adj. 1) vild, levende i fri Naturstand;

om Dyr. Tilbeels ogsaa om visse Folke-
slag; s. Willmann. Med sædvanlig Ud-
tale: vil'e (li), vill (li), vid'e), vidde'
(med Neutr. villt). Jf. Ang. vild; Ght.
wildi; G. N. villi-dyr ic. — 2) vilbvor-
ende, ikke plantet eller dyrket. Hertil Will-
apall, Willhyll og fl. — 3) øde, uryddet,
uveifom; ogsaa: vilb'om, forvildende. 3
vulle Stogen; paa vulle Heidi; ut i vulle Habet. —
4) forvildet, forvirret. (G. N. villr). Brugt
i Sammensætning som: dagvill, ættvill,
husvill, raadvill. — 5) urolig, kaab, over-
giben, f. Gr. om Børn. Ofte i Forbin-
delsen „vill og galen“. (Jf. kaat, fipen,
spræk, livmyken). Ogsaa: hid'ig efter no-
get, graadig, begjærlig. Han er jo vill etter
fist. Edm. Hall. og fl. (Jf. forvillt). —
6) heftig, voldsom, ustyrlig; dog ogsaa
blot: vreb, opbragt. Han vardt vill fyre det.
Søndre Berg. Smaal. og fl. Jf. ill, vond,
sul, arg, sinnad.

villa, v. a. (er, te), 1) forvilde, vilb'ede;
bebaare. Tel. og fl. (Mere alm. forvilla).
G. N. villa. — 2) forvirre, forfhyre.
Villa Syni: blende, forvende Synet (jf.
venda og kverva). — 3) v. n. fare vild,
tumle vildt omkring. Tel. (Jf. vidra).
Ellers i Formen villast (est, test): for-
vilde sig, komme ud af den rette Vej.
Nordl. Indb. og fl.

Villa, f. 1) Vilberede, Forvirring. Koma hurt
i Villa: komme i Forvirring. Nhl. og fl. —
2) Vilbfarelse, vilbfarende Tro eller Tanke.
(Sjældnere). G. N. villa. — 3) Bildskab,
Raadhed, overgiben Munterhed. Nordre
Berg. og fl. (Jf. Kjata, Klyna). Ogsaa
d. f. som „Villeshjta“. (Nff.).

villande, adj. vilb'om (= vill, 3).

Villarkorn (-korn), n. Tryllemiddel, hvor-
ved En forvildes eller taber sin Hukom-
melse. Tel. (Landst. 436).

Villbaase, m. en Galning; s. Villfhytt.

Villbust, f. enkelte lange Haar i Diebry-
nene paa Dyr, saasom Heste. Edm. „Vilke-
buste(r)“, pl.

Villdyr, n. vildt Dyr. Saaledes ogsaa
Villkarr, Villkrein, Villsvin og fl.

villig (i), adj. frivillig. Oftere villege,
adv. velvilligt, med Lyf. (Udtalt med reent
„l“ og opfattet som vil-leg). Jf. viljug.

viller (bedre), f. vilbre.

Villesyftja, f. = Tullefott. Edm.

villfarande, adj. vilb'arende.

Villgras, n. i Forbind. „koma paa Will-
gras“: forvilde sig. Smaal. og fl. Andre
St. Villstraa. Skal egentlig have be-
tegnet Urter med forvildende eller fortryl-
lende Kraft (ligeom Sv. vilbgräs).

Villing, f. Forvildelse.

Villing, m. en Galning. — Forstjælligt her-
fra er „Villing“ i Forbindelsen „Billings
Fist“, o: middele stor eller næsten fuld-
voren Fist. Igesaa „ein Billings Glunt“,

eller „ei Billings Gjenta“: et næsten vorent
Menneske. Nordl. Her udtalt med reent
„l“, saa at det neppe hører til „vill“,
men hellere til et gammelt Bilung (i).
Fra Hall. er meddeelt „Belung“ med Be-
tydning: Halvpart, eller lige stor Deel
(= Vedlike).

Villkjør, n. vildt Kjød, fordærvet Kjød i et
Saar. B. Stift.

Villmand, m. Bildmand. (Jf. ville Folk,
o: Folk uden Lov eller borgerligt Sam-
fund). I nyere Skrifter ogsaa villmanns-
leg: barbarisk; og Villmannskap, m.
Barbarie.

Villrot, f. Bulmeurt (Hyoscyamus). Busfr. (?)

Villrug, m. Villeurt (= Fuglesæc). Nhl.

Villka, f. 1) Vilbhed; ogsaa Hid'ighed,
Brede. Smaal. og fl. 2) Vilberede, For-
virring (= Villa); ogsaa Vilbfarelse. Tel.

Villkap, m. Bildhed; Bildskab, Raadhed,
Overgibenhed.

Villkyrt, m. en Galning, urolig Karl; om
Drengsbørn ic. Hall. Ellers Willbaase,
Willgast, Willur og fl.

Villspel, n. vildt Spil (uden nogen ordent-
lig Melodie).

Villstig, m. Bildsti. Koma paa Villstig: komme
paa Vilbspor, paa en gal Vej. Jf. Will-
gras og Willstraa.

Villstraa, n. f. Willgras.

Villstrof (o'), n. Bildsti. Mandal.

Villstyr, n. fremsfusende Færd, Skjædeslæs-
hed, Ubesindighed.

Villstyring, m. en fremsfusende, ubesindig
Person; en Galning. Dfl.

villt, adv. vildt, blindt hen, uden Orden;
ogsaa: paa Afveje, i en gal Retning. Fara
villt: fare vild, tage feil. Ganga villt: for-
vilde sig.

villt, part. forvildet, f. villa. Hedder ogsaa
villter. „Han vardt villter paa Hjellet“. Tel. (Mo).

Vill-ur, m. Galning, vild Krabat. Tel. (til-
beels Vidduur). Maaskee egentl. Bild-
ore. Jf. Ur.

villurleg, adj. urolig, ustyrlig. Tel.

Villvara, f. Stind af vilde Dyr. Hedder
ogsaa Villvarfinn, n. Tel.

villvoren (o'), adj. noget vild eller kaab.

Vilvka, f. Willka. Vilung (?), f. Willing.

Vim (ti), n. Nykker, Særheder, underlige
Paafund, f. vima.

vima, v. n. (ar), tumle, gaee som i For-
virring (= tulla, vingla); ogsaa: have
underlige Indfald, foretage noget besyn-
derligt eller unyttigt (= prima, vašla).
B. Stift. Jf. vima og vaama.

Vime, m. Fortumling i Hovedet, Svimmel;
ogsaa om en Ruus. Tel. Tilbeels udtalt
„Vemi“. (Winje). Tel. vima, f.

vimen, adj. særfindet; f. vimutt.

Viming, f. underlig Afserd.

vimla, v. n. (ar), væmmes, føle Kvalme.

Drk. Hedder ellers vemla, Nyf, fremla, Afbg. Jf. vimra og vemjast.

Vimle, m. Bømmelse. Jarlsberg.

vimlen, adj. 1) forstumlet i Hovedet, svimmel. Tel. — 2) sygelig af Kvalme eller Bømmelse. Drk. Noget lignende er vømlemaga(d). Tel. Jf. vimmer og vaamen.

vimmer (vim'r), adj. vammel, usmagelig; usfattet. Sogn (Lærdal). En anden Form er vømten. Nyf. Jf. vamlen (valmen).

vimra, v. n. 1, foraarfage Kvalme. Sogn.

vimra, v. n. (ar), 2, vandre blindt hen, tumle, gaee vild (= vima); ogsaa: bære sig taabeligt ad. Schl. Edm. Hall. og fl. (Paa Edm. vimbre). **Vimring**, f. Dm-tumlen ic.

Vimring, m. Klodrian (= Tull, Lufs).

Vimul (i'), m. Laabe, Gæk. Edm. Nogle St. **Vimol** (o'). S. følg.

Vimur (ii), m. en Særling, besynderlig Person. Tel. Hard. Nogle St. **Vemur**.

vimutt, adj. fuld af Nykker eller besynderlige Indfald (Vim). Hedder ogsaa vimen, og tilbeels vimren.

Vin (ii), n. (m.), Vlin; eller Drif som ligner Vlin. G. N. vin, n. (af Lat. vinum).

Vin (i'), f. (i), et gammelt Ord, som egentlig skal betyde Eng eller Græsgang (Goth. vinja, f.), findes i mange Etnesnavne, deels i en Fleertalsform Vinjar (Winja, Vinje) og deels i Sammensætning som Hov-vin, Berg-vin (Berven), Sand-ven; men ofte forkortet til „vi“ el. „ve“ (saaledes paa Vofs: Lefve, Sundve, Helleve ic.), eller endog til „en“, „in“ og „i“, hvorved Ordet bliver ukjendeligt eller usikkert, især forsaavidt Navnet ikke findes i gamle Dokumenter. Jf. Munch's Norge i Ribdelalderen (Fortalen).

Vin (i'), m. (fl. Viner), Ven, Belynder; fortrolig Vekjendt; ogsaa Veninde. Nogle Steder Ven (Vein), eller endog Venn (Vann). G. N. viar; Ang. vine, Vht. wine. — 3 Sammensætning ofte Vina (for Vinar), saasom Vina(v)gnag, n. eller Vinahakk, n. en Strid som har intet at betyde; Trætte imellem Personer som i Grunden ere enige. Vinalag, n. Vennefreds, Vennefeskab. Vinaverk, n. Venfeskabsstykke.

vina, v. n. (ar), parre sig, om Fugle. Nordl. Drk. Hall. Andre St. viva, fivla, fyna.

Vinbygg (i'), m. Indbyggert af „Winje“ i Telemarken. S. Vin, f.

Vinbær (ii), n. Ribs, Ribsbær. Vofs, Gbr. og fl. Afslg. Vebær, Tel. (Winje). Jf. Drbær. Nogle St. ogsaa „Binbær“ eller „hvarte Binbær“, om Solbær.

Vind, f. Evingel (= Veiv, Sveiv). Smaal. Rom. Soler. (Af vinda).

Vind, m. 1) Vind, Strømning i Lufsten. G. N. vindr. Note Vinden: imod Vinden. (Motsat: undan Vinden; f. undan). — 2) Luft;

især om indefluttet Luft i et lidet Rum, f. Gr. i en Blære; saaledes alm. om Luft i Indvoldene, Vinde, Opblæfelse. Dgfaa om Lufttræk, saasom fra en Abning i en Væg. Jf. Vindbola, Vindknut, vindtett. — 3) Vande, Vandetræk. G. N. vindr. Draga Vinden: drage Vande. Tapa Vinden: tabe Vandetrættet. Tapa etter Vinden: snappe efter Veir. Jf. Veder, Ande, Lev. — Af de forskjellige Udtryk, hvormed Sømændene betegne Vindens Styrke, kan mærkes: Ein Segls Vind, o: Vind som fylder eller strammer Seilet. Ein Klo-Vind: saa stærk Vind, at den ene Klo eller Hanke i Seilet maa trækkes ind. (Nordl.). Ein Manns Vind: Vind som een Mand kan „andøve“ eller holde Vaaden imod. To Manns Vind: naar to Mænd maa andøve. (Nordl.). Jf. ellers Graae, Kul, Gula, Gust, Snea (om svagere Blæst); Storm, Hardveber, Storveber (om stærk Vind).

vind, adj. vind, fjæv, vreden. Nest om Træ, saasom Hjele eller Planker. G. N. vindr; Sv. vind. Hertil vindsett, vindøyg, vindvassen.

vinda, v. a. (vind, vatt, vundet), vinde, vride. Imperf. alm. vatt (oprindl. vand, vandt), fl. vundo (vunde). Supin. vunde(t). Imperativ vitt (i'), fl. vinde. Paa nogle Steder saae alle Former „tt“ for „nd“, saa at Ordet hedder vitta; vitt, vatt, vuttet(t). Sogn, Trondh. Nordl. (Jf. binda). G. N. vinda (vind, vatt, vundit); Ang. vindan (vand). — Betydning: 1) vride, snoe, vende haardt eller voldfomt. Vinda Klæbe: vende vaabe Klæber for at presse Vandet af dem. Vinda Vidjar: vride Kviste til Vidiebaand. (Nordre Berg.). Vinda seg: vride sig, blive fjæv (f. Gr. om Træ); ogsaa: vrænge Lemmerne, bise sig voldfomt. — 2) vinde op, haspe; vikle el. snøre omkring noget. Vinda utav Snelda: vinde Træaden af Lenen. Vinda upp ei Hæpa. Vinda Veven paa: vikle Væven paa Garnbommen. Jf. vevja, vava, røyra. — 3) heise, trække, hale op (især ved Hjul eller Tribser). Vinda Segl: heise Seil. Vinda upp ei Tunna ic. (Hertil Vinda, Vinde-spel og fl.). — En sjældnere Betydning er: udpresse ved Vridning, f. Gr. vinda Batn or Klædom. — Particp vunden. Jf. venda, Vindel, Vondul.

vinda, v. n. (ar), snue (efter Lugt), støve, spore; om Dyr. Jf. vedra.

Vinda, f. 1, 1) en Vinde, et Redskab til Dyrkning af Træad; Garnvinde. Dgfaa en Heise-Indretning, et Vindehjul. — 2) en Lyngde eller Portion som bliver opheiset paa een Gang. — 3) en Stim, en fremstrømmende Hob af Fiske i Vandet (Fiskevinda); ogsaa om en Skare af flugvende Fugle. Nordl. Trondh. Edm. (Nogle St. Vinna, Vinn').

Vinda, f. 2, Skjæbhed, Bribning, f. Gr. i en Planke. Af vind, adj.

vindad, adj. beskaffen med Hensyn til Vinden. Han er ikke jo vinda(d): det er ikke saadan Vind. Nordl.

vindall, adj. 1) vindig, urolig af Blæst; om Luften. 2) meget udsat for Vinden; om et Sted. Østl. (Bufr. Solør). Mest i Neutr. f. Gr. Der jo vindatt. 3) Tel. vindaalt. Jf. vindsam.

Vind-ande, m. et svagt Vindpust.

Vindar, m. En som vinder eller heiser.

Vindauga, n. Vindue; egentl. Vinduets Rum eller Aabning i Væggen. Østl. og Trondh. Ellers oftere Glas og Glashol. G. N. vindauga; Eng. window.

Vindaas, m. Arel i et Vindespil.

Vindbaara, f. Bølge som frembringes af Vinden. Modsat Straumbaara, Tungalda og flere.

Vindbelg, m. en tyk Sky, som synes at bebude Vind. Dst.

Vindbola (oo), f. Luftblære; Boble.

Vindbolke, m. en Lid med megen Blæst.

Vindbor (o'), m. (n.), Bribbor. Østl.

Vindbord, n. den Side af Vaaden, som vender imod Vinden. Jf. Høgd.

Vindbragd, n. Nordlys (= Brag, Vederbrag). Dst. Jf. Vindlyse.

Vindbror (o'), n. Vindbrud paa Værter eller Bygninger. Ogsaa om nedbrudte Træer.

vindbroten (o'), adj. brækket af Vinden.

Vindbyl (y'), m. et stærkt Vindstød. Harv. Ofte Vindsbyl; f. Byl.

Vinddrag, n. Træk, Lufttræk.

Vindebru, f. Vindebro.

Vindel, m. en Kugle, en sammensnoet Lof eller Lot, saasom af Uld. Valb. Afvig.

Vundel, hall. (Jf. Vundul). — Efter Gunnerus er Vindel ogsaa Plantenavn og betegner Convolvulus m. m. Jf. Vidvendel.

Vindespel, n. en stor Vinde til at heise med; Gangspil, Ankerspil.

Vindfall, n. Vindsæld, Træ som er nedbrudt af Vinden. Østl.

Vindflaga, f. Vindstød, et stærkere Anfald af Vinden. Meget brugl. vest og nord i Landet.

Vindflod, n. en kortvarig Storm (egentlig med Regn). Ndm. og fl.

vindfull, adj. vindfuld; opblæst.

vindføtt, adj. skjæbnet; hjulbenet. Hall.

Vindgjerda, f. Vindstød, Vindstribe paa Søen (f. Gjerda). „Vindgjære“, Edm. Ndm.

Vindgust, f. et svagt Vindpust. Paa Østl.

Vindgufs, f.

Vindhane, m. Veirhane, Vindstet.

vindhård, adj. udsat for stærk Vind. Mest i Neutr. Der er vindhardt.

Vindhaut, m. Laarnfalk (Falco Tinnunculus); saa kaldet af den Genskab, at den

ofte standser i Luften og vedbliver at vifte med Bingerne uden at komme fremad. Ogsaa spottvis om en Person som gør sig megen Travlhed uden at udrette noget dermed. Sogn og fl. Paa Edm. Vindsubb. Andre Steder Vederhaut (Værhaut), Værleik, Værstiller og fl. see Vederhaut.

Vindhol (o'), n. Luftkul.

Vinding, f. Bribning; Omvinding; ogsaa Heising, f. vinda.

Vindkall, m. et Slags Fuglestrømme; en Vifte som dreier sig for Vinden (ligesom Bingerne paa en Veirmølle). B. Stift. Ogsaa kaldet Vindfjega, f. Edm.

Vindkast, n. et Vindstød, en pludselig Svingning i en Luftstrøm.

Vindkave, m. Vindbygge med Sne eller Regn i Horisonten. Valb.

Vindkirna (-kinna), f. Smørfjerne med et Drihværk, som omværes med en Svingel. Trondh. (Lil vinda).

Vindfjega, f. f. Vindfall.

Vindknot, m. 1) en Hvirvelvind. 2) en Luftblære, Samling af indesluttet og sammenpreset Luft; saaledes ogsaa om Vinde i Indvoldene.

Vindkul (u'), f. en Luftning, et svagt Vindpust. (B. Stift). Ogsaa kaldet Vindgul, Vindgust, Vindkjøla og fl.

Vindkula (uu), f. Vindstød, Stormbygge. Tel. og fl. Jf. Vindflaga.

Vindkravel, m. Hvirvelstrøm i Luften.

vindlaus, adj. vindfri, stille.

Vindlyse, n. Nordlys, især med rød Farve. (Jf. Enjolyse). Edm. og fl.

Vindløysa, f. langvarigt stille Veir.

Vindmyna (y'), f. Veirmølle.

vindopen (o'), adj. aaben for Vinden.

Vindrøde (o'), m. røde Skyer, som ansees for at bebude Vind.

Vindroyr, f. Luftstrer.

vindsam, adj. vindig, urolig, stormende; om Veiret. Trondh. Det vardt vindsamt. Jf. vindall, blaafall.

Vindslag, n. et Sted som er meget udsat for Vind. Østl. Tel. Andre Steder Vindskav, n. Slid eller Paavirkning af Vinden. Harv.

vindskært, adj. n. udsat for Storm, veirhaardt. Tel. Hall.

Vindskid (fi), f. Vindstet, Tværffel paa Enden af et Lag. B. Stift og fl. Afvig.

Vindski (d), Østl., Vindskida (-stia), Indh. G. N. vindskeid.

Vindskjegg, f. Finnksjegg.

Vindskjer, f. Vindkast, Bygge. Ejj.

Vindsky, f. Sky som bebuder Vind.

Vindskleffja, f. stærk Regn efter en Storm. Indh. (Maafsee -skleffja).

vindstill, adj. stille, fri for Vind. Jf. strauksstill og baarestill.

Vindstrif (t'), n. Vindstreg, Kompassstreg.

Vindstrøym, m. Luftstrøm, Træk.
vindsvæl, adj. fjølig af Vind, om Luften.
 "Der vindsvælt". Smaal.
Vindsvipa (i), f. et lidet Vindpufl. Sdm.
Vindsyftja, f. Vindsyge, Opblæfelse.
Vindtet (ee), m. Meise; f. Litt.
vindtett (ee), adj. lufttæt.
vindturkad, adj. tørrt i Luften eller ved Vind (uden Varme).
vindvaksen, adj. forvreden i Værtten; om Træer. (Til vind, adj.).
Vindvisar, m. Vindstet, Veirhane.
vindvøgd, adj. skjævlet, skelende. Dstl. Rbg. og fl. Sv. vindvøgd.
vin-ølsken (i), adj. 1) vennehuld, omhyggelig for sine Venner. Tel. — 2) om Dyr: venlig, fjælen, som synes vel om at blive hjærtegnat. Smaal. og fl. Tilbeels udtalt veenølsken; paa Sdm. ogsaa "vænølsken", hvor nærmere sig til det nordlandske væn (spag, tam).
vinfaatt (i), eller vinafaatt, adj. n. om Sted eller Stilling, hvor man kun finder faa Venner. Hall. "Dø vardt ikkje vena-faatt": der blev Venner nok.
Ving, m. Flig eller Udsøining som ligner en Vinge (f. Veng). Sdm. Rom. og fl.
Vingel, m. en ubehændig Person, En som let bliver forvirret. Tel. (Vingjel, forfjælligt fra Vingl).
Vingl, n. 1) Forvirring, Vilderebe. "Dø kom i Ving'el". Øbr. og fl. — 2) Slumpetræk, noget som kommer hændelsesvits. Tel. Hedder ogsaa Vingle. "Et Vingle Gaang": en enkelt Gang som et Slumpetræk.
vingla, v. n. (ar), 1) slagre omkring (= vengla); fare hvd og did, tumle, gaae vild. Tel. og Dstl. (Jf. Sv. vingla). — 2) slumpe til, indtræffe af en Hændelse. "Dø vinglar so til". Tel. — 3) v. a. forvilde. Vingla seg burt. 3 Nordl. vinglast: forvirres, komme i Vilderebe. — Hertil Vinglar, m. og Vinglestikka, f. En som bringer Forvirring i Tingene.
Vinglevon (oo), f. Forhaabning som kun berøder paa et Slumpetræk. Tel.
vinglutt, adj. flygtig, ustabig; som let forvirres. Trondh. (vinglaatt). Nogle Steder vinglen.
Vingster, f. Vinstær.
Vink, m. 1) et Ryk eller Stød fra Siden. 2) en Svinging; f. sølg.
vinfa, v. a. (ar), 1) rykke, støde, vende noget bort eller tilside. Nordre Berg. (Synes opfattet som vindfa; f. vind, adj.). — 2) v. n. svinge, hugge i Luften; f. Ør. med en Rjæp. Vald.
[Vinkel (fl), m. Vinkelhage. (Tjydf).
vinlaus (i), adj. venneløs.
vinleg (i), adj. venlig, venstabelig. Nogle Steder vinsleg (i).
Vinn, f. Stræben, Fjeld. Han hadde slit ei Vinn

med det. Buft. Eggja Vinn paa: bestrebe sig for. Mere alm.
vinn, adj. f. vinneleg.
vinna, v. a. og n. (vinn, vann, vunnet), at vinde, opnaae. Imperf. fl. vunno (vunne). Supin. vunnet; paa enfelte Steder vunne (som egentlig er Imperf. Konj.). Ø. N. vinna (vinn, vann, vunnet); Ang. vinnan (vann). — Betydning: 1) fuldføre (et Arbeide), udføre, bringe til Ende. Me saa sjaa til aa vinna det Stykket, som atter er. Me vinna det til Svelds. Eg vann berre ein Fann um Dagen. No vann du detta: nu har du da udført den Bedrift (især om En som har øbelagt noget). Sdm. Ogsaa i Betydningen: arbeide, tage Deel i et Gaardsarbeide (f. vaarvinna), men har i dette Tilfælde tilbeels svag Vøining (ar). Ø. N. vinna: arbeide. — 2) bringe, fremdrive, føre med nogen Ansirengelse; eller nærmest: formaae at bringe til et vist Punkt. Vinna Baaten fram: sløbe Vaaden frem (el. paa Land). Vinna heim eit Løfs: hjembringe et Løs. Vinna seg fram: sløbe sig frem. Vinna seg heim: være i Stand til at naae Hjemmet. Vinna seg upp: formaae at staae op, eller komme opad. (Meget brugl.). — 3) vinde, opnaae, bekomme (en vis Fordeel). Vinna Prisen; v. Vra, Pengar, Siger. Vinna ein Stad, eit Land. Ogsaa: bestrebe med Held, udfjæmpe til sin Fordeel. Vinna eit Slag, eit Sat, eit Spel. Gava vunnet Spel. — 4) v. n. mægte, formaae, være i Stand til. Eg kann ikkje gjera meir en eg vinn. Dø'r vondt fyre den, som litet vinn. Han stræber mest han vinn (o: det meste som han for-maar). Eg sprang mest eg vann. (B. Stiff og fl.). Fuldstændigere med et Verbum i Infinitiv: Eg vann ikkje ganga lenger. Han vinn ikkje vera det. Jf. orka, trokta, vera god til. — 5) vinde, fejre, faae Dverhaand. (Mofat tapa). Han vann, som største Magti hadde. Dø'r vandt aa vita kven som stal vinna ic. — 6) have Vinding eller Fordeel af noget. Han vinn ikkje paa det Øydet. Ein vinn paa det eine og taper paa det andre. — Med Partikler. Vinna aa: formaae, overkomme. "E trur ikkje, e vinn aa lyfte dø", o: at jeg mægter at løfte det. Sdm. („aa" stærkt betonet, altsaa vel Brøpofition). Vinna fram: naae frem til sit Maal; ogsaa: bringe frem. Vinna med: faae Bugt med (= raada med). Vinna paa: faae Dverhaand over, bestrebe; ogsaa: overkomme, bestrebe. Vinna hver: overvinde. — 3 disse Forbindelser bruges ogsaa en anden Form: vinnast (vinst, vunast, vunest); saaledes: vinnast med, o: overkomme; vinnast hver: overstaae, bestrebe, udholde. Sdm. Nm. og fl.
vinna, v. n. (ar), arbeide (= onna); see forrige Ord. (Jf. vaarvinna.
Vinna, f. Arbeide, et af de store Arbeider paa Ageren eller Engen (= Dnn); saale-

- des Baarvinna (Bløiningen), Høyvinna el. Sumarvinna (Høstætten), Haustvinna el. Skurvinna (Kornhøsten). Meget udbredt (Tel. Ryf. Sdm. Østherd. og fl.) og tildeels mere brugeligt end „Dnn“. G. N. vinna: Arbejde. 3 Vinne Læder: i den Tid da Markarbejderne foregaae. Vilsom Vinnom: imellem de store Arbejder (imellem Bløiningen og Høstætten). Hedder ogsaa: vinnemillom. Jf. Vinning og Verk.
- vinnande**, adj. 1) mulig, overkommelig, som man kan udføre. 2) arbejdsdygtig (= vinnesfor). Dei er fem vinnande Mennefsjor: de ere fem fulddygtige Mennefsjer paa Arbejdet. B. Stift.
- Vinnar**, m. Vinder, den som har vundet. Modsat Tapar.
- Vinnesfolk**, n. Arbejdsfolk, Deeltagere i et af de store Arbejder (s. Vinna). Særskilt Vinnekar, eller Vinnemann, m. Karl som er leiet til Markarbejde.
- vinnesfor**, adj. arbejdsdygtig, duelig til at tage Deel i Markarbejderne. Ikke meget brugt. G. N. vinnuferr.
- vinnesfjer**, adj. begjærlig efter Vinding.
- vinneleg**, adj. overkommelig, som laaber sig udføre, om et Arbejde; ogsaa: haandteerlig, ikke alt for stor eller tung; f. Gr. vinneleg Stein. B. Stift. En anden Form vinn bruges i Sammensætning, som lett-vinn, tungvinn, radvinn og fl.
- vinnemillom**, adv. s. Vinna, f.
- Vinneskap**, m. stort Arbejde, Travlhed, Tummel. B. Stift.
- Vinnerid**, f. Arbejdstid; f. Vinna.
- Vinning**, f. 1) Arbejde (= Vinna); især om Bløiningen eller Jordens Bearbejdelse. Smaal. — 2) Held, Fremgang, det at man vinder; ogsaa (sjældnere): Gvne, Kræfter; f. vinna, 4. — 3) Fortrin, Overlegenhed, Læglighed til at vinde.
- Vinning**, m. (f.), Vinding, Gevinst; ogsaa: Hjælp, Gavn, Fordeel. G. N. vinningr.
- vinfa**, v. a. (ar), rykke tilside, flytte lidt (omtr. som vinfa). Nordre Berg. Jf. Jæl. vingsa: svinge.
- Vinse**, m. eller oftest Vinsar, pl. de bødete Blanker i Bunden af en Baad. Schl.
- Vinskap** (v), m. Venskab, Fortrolighed. (Nogle St. Venskaf). G. N. vinskapr.
- vinsleg** (v), f. vinleg.
- Vinstein** (ii), m. Blinsteen.
- Vinster** (-str), f. (Jl. Vinstar), den fjerde eller bageste Afdeling af Maven i de brøvtiggende Dyr. Nest i Formen Vingster (Vingstr), Nordre Berg. Trondh. Nordl. 3 Tel. Vister (Visttr). Jæl. vinstre; Sv. Dial. vinstre, venster. Ellers kaldet Botn, Bytning, Fela.
- vinstrehendt**, adj. feithaandet (= orvhendt, feivhendt). Trondh. (vingstrehent).
- Vinstra**, f. venstre Haand eller Side.
- vinstre**, adj. venstre (modsat hægge). Sæd-
- vanlig kun i den bestemte Form, saasom: vinstre Sida, Sandi, Foten o. s. v. 3 de nordlige Egne: vingstre; i Tel. tildeels vinstre (ii). G. N. vinstri, Ang. vinstre, Øst. vinstar. (3 de nyere Sprog ombyttet med andre Ord: Eng. left, T. link).
- vinstød** (v), adj. stadig i Venskab, trofast, paalidelig. Tel.
- vinsæl** (v), adj. vennsæl, afholdt, som har gode Venner. Tel. (No). Ikke meget brugt. G. N. vinsæll.
- Vinter**, f. Vetter. — Vinterferel og Vintertergata, f. Vetterbraut. — Vinternæter, f. Vetternatt.
- vintraast**, f. vetra.
- Vin-erre** (ii), n. Blintræ, Blinstof.
- vinryd** (v), adj. umjængelig, artig, venlig. Hall. oftest i Formen „vena-ty“. Jf. tyd.
- vio**, f. vido. viofen, f. vidofen.
- Vipa**, f. Vibe (Fugl), Vanellus. Sv. vipa.
- vipla** (v), omflynge; f. vipa.
- vippa**, v. n. (ar), 1) vimse, løbe af og til. Hall. og fl. Ogsaa: roffes, stødes op og ned, vippe. Nordl. (T. wippen). — 2) vinke med Haanden (= vikta), give Tegnevæd et Vink. „Gaa vippa til meg“. Nordre Berg. — 3) v. a. slynge, sette. Tel. (Landst. 11). 3 lignende Betydning ogsaa: vipla. (Landst. 114).
- Vippa**, f. 1) en urolig, vimsende Tingest; f. Gr. om et Pigebarn. Hall. — 2) en Biff eller Kvast at stænke og bestryge med. Nordl. og fl. — 3) en Vippe, Stolpe med en Helsestang. Ikke alm. Hertil Vippeslang (-staang), f. Bippeslang. 3 Berge: Vippesumb (el. Bippesomb), m.
- Vippegras**, n. Lummergræs (Lycopodium Selago), benyttet til Strygkvafter (see Bippa 2). Trondh.
- Vipra** (ii), f. Paarund, Gjeglespil, besynderlig Maneer eller Ceremonie. Sdm. G. N. vipr, vipur: Varnespil ic.
- vipra** (ii), v. n. bruge besynderlige Skikke, eller usædvanlige Ceremonier. Sdm.
- vira** (ii), v. a. (ar), vikle, omvinde, tilsurre (som med Traad). Hall. Smaal. og flere. Ellers ogsaa i Formen virra (v), Dstl. (Andre St. røyra). Sv. vira. Jf. Rt. Wire, Eng. wire: Staaltraad.
- virke**, f. vyrk. — Virke, f. Byrke.
- virka**, adv. omhyggeligt, med stor Jælv. „Dø var virka gjort“: meget vel gjort, hyppeligt. Sæt. Tel. (Moland). G. N. virka vel; jf. virkt, f. Omhu. (Vilde paa andre Steder hedde vyrka).
- virra** (v), v. n. (ar), svæve for En, staae En for hovedet. „Dø virra ti haanaa“: det foresvæver ham, er blevet en Grille hos ham. Sdm. — Om et andet virra f. vira.
- Vis** (ii), f. 1) Blis, Brug, Skik. Væklende i Rjøn, nogle St. m. ogsaa n.; i Tel. tildeels Visa (Wise). Sv. vis, n. (Jf.

- Ø. N. ödruvis**). — 2) Maade, Maneer. Paa den *vis*. Paa alle *viser*. **B. Stift**. Ofte sammensat med *Ørd*, som betyde Maal eller Mængde, i hvilket Tilfælde et „i“ sættes foran; f. *Er. toma i Skottevis*; mæla i *Alnevis*; vega ut i *Vaagevis*. Derimod er *Ørdets* *Brug* som *Abverbium* (f. *Er. par-visis* ic.) her noget fremmed.
- vis** (ii), adj. 1) vidende om noget, underrettet. Eg vardt ikke *vis* paa det: jeg fik ikke rigtig Besked derom. Eg er endaa lika *vis*: lige klog. (**B. Stift** og fl.). *Dg* saa: opmærksom (= var). Eg vardt ikke notot *vis*, o: jeg blev ikke noget vaer, mærkede ikke noget. *Nordl. Ø. N. viss* (*vis*). — 2) *vis*, klog, indsigtsfuld. Han tom *visare* atter: han var klogere, da han kom tilbage (om En som har gjort et Forsøg i Utide eller uden Omtante). *Dg* saa: vidnende om *Visdom*. Det var ei *visare* Raad; *visare* Framferd o. f. v. — 3) let at vide eller finde, sikker at træffe paa sin *Blads*. „*Legg dei(m)* no so, at del er *vis* til aa finne“, o: at man kan vide at finde dem. *Edm.* (meget brugl.). **Ø. N. vis(s)**: sikker; f. *vis*s.
- visa**, v. a. og n. (er, te), 1) *vis*e, forevise, lade see; ogsaa: betegne, paapege. (*Øf. syna*, som i denne Betydning er mere brugeligt). Den angivne *Veining* er ikke almindelig, da man sendensjelds har *Prøvens* „*visar*“. **Ø. N. visa** (-ar og -ir). — 2) *henvise*, skikke affted, sende i et *Grinde*, m. m. *Visa* hurt: bortvise. *Visa* ut: *vis*e En paa Dør, bede ham at pakke sig. — 3) *best*e, give *Prøver* paa. *Visa* *Godvilje*, *Byrdnad*, *Winstap* o. f. v. — 4) v. n. fremvise noget, henpege til noget; f. *Er. Klotta viser* paa *sets*. (*Øf. Visar*). — 5) være at see, *vis*e sig (= *syna*, te). Det *vis*e *Vegen* etter *honom*. *Hedder* ellers *visast*, og „*visa seg*“.
- visa** (2), v. a. (ar), tilspidse i Enden, afspidse (en *Traad* eller *Snor*). **S. Wisse**.
- Visa**, f. en *Wise*, *Folkesang*. (**Ø. N. visa**: *Bers*, *Strophe*). *Hertil* *Wisebok* (oo), f. *Wisebog*. *Wisefugge*, m. *Bundt* el. *Pakke* af *Wiser*. (*Tel.*). *Wiselund*, m. *Melodie* til en *Wise*. (*Tel.*). *Wisenote*, m. og *Wiserone*, m. det samme. (Mere alm.). *Wisekstubbe*, m. *Stump* af en *Wise*. *Wisefeste*, n. enkelte *Bers* eller *Stropher*. (*Hall.*). *Øf. Stev*.
- visall** (i), svag; f. *vesall*.
- visfande**, adj. *passende* at *vis*e, eller at *afsende*.
- Visar**, m. *Wiser*, saasom paa et *Uhr*.
- Visarborn**, n. *Barn* eller *Yngling*, som gjør *Tjeneste* med at gaae *Grinder*. *Saaledes* ogsaa *Visargut*, m. og *Visargjenta*, eller *Visartaus*, f.
- Visbende** (ii), n. *Paafund*, *Indsald*; ogsaa *uønbige* *Dmsvøb* eller *Regler* at iagttagge. (*Næsten* som *Wipra*). *Edm.* *Øf. Ø. N.*
- visbending*: *Wink*, *Tegn*.
- Wisdom** (ii), m. 1) *Underretning*, rigtig *Besked* om noget. Han *sett* ikke stor *Wisdom*, o: ikke megen *Oplysning* om *Tingen*. — 2) *Blisdom*; *Klogskab* (i æbleste *Wenting*). — *Wisdomsraad*, f. *Raad* som *vidner* om *Wisdom*.
- Wise**, m. 1) *Loy*, *Spids*, *Duff* i *Enden*; saasom paa *Græs* og *Korn*; saaledes om *Loy-Enden* paa *Korn-Regene*, i *Motsætning* til *Stilkene*. *Edm.* *Ndm.* *Ørf.* *Dg* saa: en *tilspidset* *Ende*, som paa en *Traad* eller *Snor*. (*Hertil* *Verbet* *visa*, o: *tilspidse*). — 2) *Stilk* og *Blade* paa en *Urt*, i *Motsætning* til *Roden*; især om *Bladene* paa *Rosfrugter* (*Kaalrabi*, *Koer*, *Poteter*). *Røpevise*, *Potetevise* og fl. *Øf. Nbg.* (*Øf. Kaal*). — 3) *Blomst*, *Begyndelse* til *Frugt*. *Øf. Yttre* *Sogn*. *Hertil* *Heggjevise*, *Kaunevise*, *Jordbærvise*, *Moltevise* og fl. Paa *Edm.* *kun*: *Katavise*, o: *Rødbeknop*, *Hunblomsten* paa *Græs*elen. **Ø. N. visir**: *Knop*, *Spire*. *Øv. Dial.* *vis*e; *D. Dial.* *Wis*, *Wiser*, om *Toppen* paa *Urter*.
- Wisekall**, m. *Sandsiger*; En som skal kunne *hemmelige* *Kunster*. *Wisekona* (o'), f. *Sandsigerste*, *Sibulle*.
- viseleg**, adj. som *tegner* sig godt, *feer* godt ud. *Wandal.* *Øf. synleg*.
- visen** (i), adj. *visen*, *visnet*, *fortørret*. *Nogle* *St. vesen*. **Ø. N. visinn**. *Dg* saa: *lam*, *følesløs*; om *Lemmer*.
- Wisend** (ii), f. *Underretning*, *Besked*. *Paa* *Wisend* um ein *Ting*. *Edm.* *S. følg*.
- Wisende** (ii), n. *Oplysning*, *Underretning*. *Hard.* og fl. Han *sett* ikke stor *Wisende*. (*Ofte* *spøgende* eller *spotvis* om *Svar* paa *uønbige* *Spørgsmaal*). **Ø. N. visindi**: *Kundskab*.
- Wising**, f. *Fremvisning* ic. f. *visa*.
- Wising**, m. en *Wismand*, *klog* *Mand*.
- Wise**, n. *Tummel*, *Bevægelse*; ogsaa: en *Stund*, *kort* *Tid* (*Øf. Tak*, *Rykk*). Eg var *der* eit *litt* *Wise*. *Øbr.* *Wald*.
- Wise**, m. en *Wise*, *Tot*, *Klynge*. (*Mindre* *brugl.*). **Ø. N. visk**, f.
- Wiska**, v. a. (ar), *sammenvinkle*, *sammenknytte* *Hø* og *Saln* i *Bunder* til *Foder* for *Røerne* (f. *Wondul*). **B. Stift**, *Nordl.* og fl. *Wiska* og *giva*: *sammenlægge* og *ubdele* *Foderet*. *Sjeldnere* er *Wiska*, v. n. *feie*, *støve*, *vimse* omkring; *Øf. Wisk*, n.
- visleg** (ii), adj. 1) *vis*, *forstandig*, *fornuftig*. (*Øf. vis*). 2) *bestindig*, *klog*, *vel betænk*; om *Tale* eller *Opførsel*. *Meget* *brugl.* *Usvig.* *viskleg* (ii), *Tel.*
- vislege**, adv. *viselig*, *bestindigt*, *med* *Klogskab*. *Sara* *vislege* *fram*.
- Wism** (i), f. *Tegn*, *Mærke* til noget. *Øf. Øftere* i *Fleertal* *Wisaner*: *Spør*, *Wærker* (omtr. som *Wiser*). *Mhl.* *Dg* saa i *Døst*., især om *Spør* efter *Dyr*. *Øf. Wisk*.
- visna** (i), v. n. (ar), *visne*, *blive* *visen*,

fortværes; tildeels ogsaa: stivne eller lam-
mes (s. visen). G. N. visna.

Visning (V), f. Forvisnelse; Visenhed.

Visp, m. en liden Kvaft eller Duff.

vispa (V), v. a. fryge eller røre med en
Kvaft. Sv. vispa.

vifs (V), adj. 1) vis, sikker, utvivlsom; og-
saa: afgjort, klar, nøie bestemt. Det heve si
visse Tid. Der det visjaste: det sikreste. Det
skal vera deg vist: du skal være sikker paa at
faae det. Gjera vist: gjøre en bestemt Af-
tale. Dei hadde gjort det vist, o: afgjort
Sagen (s. Gr. en Forlovelse). — 2) vis
paa noget, fri for Tvivl. Eg tyttest vera so
vifs paa det. — 3) behændig, sikker i at
træffe. Vera vifs paa Gaandi (s. visshendt).
Jf. stob. G. N. viss falder sammen med
det førnævnte vis(s), o: vifs.

visfa, v. a. (ar), forvisse, forsikre. Det skal
og visfa: det skal jeg love for. Nordre Berg.
Ellers lidet brugl.

Visfa, f. 1) Visshed, Sikkerhed. G. N. vissa.
Der ittje notor Visfa med det. Jf. Ordsp-
rog: Der Visfa ein hete, og Voni ein før, o:
hvad man har er vist, hvad man faar er
uvist. — 2) Forvisning, Bekræftelse; og-
saa en bestemt Afgjørelse. Han fæll Visfa
paa det (Forvisning derom). Eg vil vita ei
Visfa: vide noget sikkert, noget afgjort. —
3) Vorgen, Sikkerhed for noget. Tel. (G.
N. vissa). Dgsaa: en vis eller sikker
Ting; saaledes om et Friblad eller en høieste
Stikker i Kortspil. Dtl. (Jf. Uvisfa). —
3 Visfa: ialfald, sikkert; ogsaa: især, for-
nemmelig, allerhøest. Vald. og fl. (Paa
Edm. med Dativform „i Visfenne“). —
Til Visfa: tilvisse, sikkert, uden Tvivl. Nhl.
(Eadvanlig „til Visse“, oprindelig: til
Visso).

visselege, adv. visseelig, uden Tvivl. Lidet
brugl.

visshendt, adj. sikker paa Haanden, behæn-
dig til at træffe.

visshov, adj. sikker i at træffe det som man
sigter til. Edm.

Visning, f. Forvisning (= Visfa).

Viskap (V), m. Visshed, rigtig Besteb. Hall.
Dgsaa: Kundskab, Vidende om noget. (Maa-
skee for Vitkap).

Vismun (u'), m. 1) nærmere Bestemmelse
eller Bekræftelse. Jød. 2) Forstand, Skjøn
paa noget. Hall. Det sidste er vel egentlig
Vitsmun.

vist, el. vist (V), adv. 1) sikkert, uden Feil-
tagelse. Kasta vist; hogga vist; tata vist ic.
2) vist, uden Tvivl. Eg veit det vist. 3)
høist rimelig, efter al Sandsynlighed. Dei
er vist komme. Han heve vist høirt det ic.
(Sv. vist).

viststøf, adj. behændig, sikker i at gribe det
rette. Edm.

Visvon, f. en sikker Forventning, et trygt
Haab. Drk.

Vist (V), f. 1) Dphold, eller Dpholdsteb.
Brugt i Sammensætningen Husvist og
Heimvist (jf. langvistande). — 2) Tegn
eller Mærker paa, at noget har været paa
et Sted. Ehl. Hard. Vest i Fleertal (Vist-
ster), f. Gr. Dei hava seet Vister etter Bjørnen:
de have seet Mærker paa at Bjørnen har
været der. (Andre St. Vistner, s. Vistn).
Vist betegner egentlig: Væren, ligesom G.
N. vist (atvist, hvåvist, nåvist, samvist,
landsvist ic.), af det gamle vesa (Goth.
visan): at være.

Vist, m. Lugt, Stank. Drk.

Viste (V), m. Korn som er aftarfket men
ikke renset for Avner. Sogn, Nhl. Hard.
Tel. Andre St. kaldet Drose (o').

Vister, s. Vist og Vinst.

Vistur (V), m. et Grundlag af Kviste under
en Kornstabel i Kaden. Edm. (Wolben).
Dunkelt Drd.

Vit (V), n. 1) Viden, Vidende (af vita).
Atte med mitt Vit: ikke med mit Vidende,
ikke saavidt som jeg ved. Nordl. og flere.
Ellers mindre brugl. i denne Betydning.
Jf. Uvit og vitlaus. Nogle Steder udtalt
Veet og tildeels Væt eller Vett. G. N.
vit. (Sv. vett). — 2) fuld Bevidsthed,
fuldkommen Sands og Samling. Hava sitt
rette Vit: have Fornuftens fulde Brug.
Visfa Vitet, el. ganga fraa Vitet: gaae fra
Forstanden, blive gal. Dei hadde stræmt
Vitet or honom: stræmmet ham ud af Sands
og Samling. Han var reint av med Vitet:
reent ude af sig selv. Vera utan Vits (?),
s. utan. — 3) Forstand, Skjøn, Evne til
at forstaae (saavel hos Dyr som Menne-
sker); dog helst om en mere udviklet For-
stand, Indsigt, Skjønsonhed, Fornuft. Hava
Vit til aa vara seg. Hava Vit paa ein Ting.
Eg hadde ittje meir Vit: jeg var nu ikke klogere.
Faa Vit: faae Forstand, blive klogere (om
unge Menneker). Dgsaa: Klogskab, Be-
sindighed, fornøstlig Opførsel. Bruta Vit:
være besindig, holde Maade. Tata til Vitet:
besinde sig. Hava eit godt Vit: være klog til
at skiffe sig i en vanskelig Stilling, være
fredelig, forsonlig o. s. v. (Jf. vitug). —
Om Forbindelsen „Von og Vit“, s. Von.

vita (V), v. a. og n. (veit, vist, vist), at
vide. Inf. tildeels vera, vata; ogsaa
vata, Namb., vaataa, Indb. Drk. Præs-
sens Pl. vita (ikke alm.). Imperf. overalt
visste. Supin. tildeels vita(t), dog sjæl-
den. G. N. vita (veit, rissi, vitat); jf.
Goth. vitan (vait, vissa). — Betydning:
1) vide, kjende, have mærket. Med Ob-
jekt. Eg viste det fyrr. No veit eg detta. Vita
rette Tidi. Vita Begen ic. Ofte ogsaa med
en Partikel. Han veit fortje att elder fram.
Ein veit ittje lenger fraa seg, o: faa lidet veed
man om hvad der skal hende. (J. Gr. om
et uventet Dødsfald). — 2) have Kund-
skab om, være underrettet om, eller vis

paa. Med en tilføjet Sætning. Eg veit, at det er sant. Eg visste ikke, um han vilde det. Der vandt aa vita, for det gieng. — 3) kunne, forstaae (at gjøre noget). Med et Verbum i Infinitiv. Han veit aa laga det. Dei vita aa sru seg, o. f. v. — Noget afvigende herfra er et Par sjeldnere Betydninger, nemlig: 4) vise, skikke. Vita nokon fraa seg: vise En bort, eller see til at blive ham kvit. Tel. (Vinje). Du vil vita meg nord i Trollheimen. (Landsf. 6). Ellers noget usikkert. — 5) vende til en vis Side (s. veita). „De Glas'e so veit aat Sjø'naa": det Bindue som vender mod Senen. Edm. (G. N. vita, veit). — Som en gammel Form mærkes Konjunktivet vite (G. N. viti) i visse Dikter eller Udraab, som: Det vite Hundem, o: det maa Hundem (eller Pokker) vide. „Velt eg" lægges ofte til en Sætning som Udtryk for en stærk Formodning. Han kjem no snart, veit eg. Og saa i anden Stilling: Eg veit, han kjem snart, o: jeg skulde dog formode at ic. Et lignende Tillæg er „kann ein vita". Eg vardt leid, kann ein vita: jeg blev naturligvis kjed. Saaledes ogsaa „maa vita", s. maa.

vita (ii), v. a. laste, straffe; s. forvita.

vitande (i'), adj. vidende (om noget).

Vite (i'), m. 1) en Bole med et opretstaaende Skaf (paa Fiskergarn); egentlig: en Viser. Dørb. i en afvigende Form Veta, tilbeels udtalt næsten som Væta. I svenske Dial. vite, vette, vettare (Nesj 815). — 2) Baun, Barde; Hjerstap hvor man forbum holdt Vagt i Krigstider. Nu mest brugeligt som Stedsnavn. Tilbeels udtalt Vete, Vitte (Nordl.), Væta, Vaataa (Indb.), G. N. viti.

vitestjær (i'), adj. videbegjærlig. I Hall. forekommer ogsaa „vitamyksen" og „vita-sju", i Betydningen: meget nygsgjerrig. En lignende Form er „vitafaatt", o: vanskeligt at faae vide noget; s. Gr. „der vardt ikkje vetafaatt": der blev ikke Mangel paa Tidender, eller Historier.

viteleg (i'), adj. vittelig, bekendt (eller egentl. som der er Kellighed til at vide).

Vidende (i'), n. Vidende, Bevidsthed. Det hese ikke hændt med mitt Vitende (o: saavidt jeg veed). Nordre Berg. (Lidet brugl.). G. N. vitund, vitand, i.

Vitbig (i'), m. Videlyst. Lidet brugl.

Viring (i'), f. Videm, Vidende.

vitja (i'), v. a. og n. (ar), 1) see hen til, eftersee, besigtige. Saaledes om at tilsee sine udsatte Fangerebaker (Garn, Sna-rer, Felber). Vitja Netti, vitja Snoroerna ic. Hall. Dsil. (Solør og fl.). Nest udtalt vikkja og vekkja. (Sv. vittja). — 2) besøge (en Familie), eller (som v. n.): reise hen til et Sted i Besøg. Dei vitja toma og vitja osh. Han skulde ut og vitja. (Sædvanlig kun om et længere Besøg, hvorved man beserer

Famillens Bosted og Stendom). Nordl. Trondh. Edm. Sogn, Tel. og fl. Nogle Steder vikkja; paa Edm. vittje (a). G. N. vitja.

Vitjar, f. et Eftersyn, en Udpart for at tilsee sine Redskaber (Garn eller Sna-rer); ogsaa: den Fangst som man bekommer ved et saadant Eftersyn. Hall. i Formen Vitju eller Vekju.

Vitjar, m. en Besøger, en Gjest. Vitjar-folk, n. Folk som reise i Besøg. Vitjar-lag, n. Selskab af Besøgere.

vitjast (blive) klogere, s. vitrast.

Vitjing, f. Besøg. Vera ute paa Vitjing: være ube i Besøg.

vitkvekkja, f. vitkræma.

vitlaus (i'), adj. 1) sandselsø, bevidstløs; eller oftere: forstyrret i Hovedet, gal, af-sindig. — 2) uforstandig, ufornuftig, som man ikke kan komme til Rette med.

Vitløysa, f. 1) Sandselsøhed (s. Uvitt); ogsaa: Galskab, Raferie. — 2) en meget ufornuftig eller ubevidsig Person.

vitna (i'), v. a. og n. (ar), 1) bevidne, erklære, bekræfte. 2) v. n. vidne, aflægge Vidnesbyrd i en Sag. (Alm. udtalt vittna).

Vitne (i'), n. 1) Vidnesbyrd, Bevidnelse. Nest i Forbind. vera Vitne um, o: vidne om. G. N. vitni. — 2) et Vidne, En som vidner. Sjota til Vitnes, el. Iusa til V.: kalde nogen til Vidne. (Nogle Steder: sjota til Skils, eller: til Provs). — 3) en mindre Skjelsteen ved Siden af en større; to maa Stene som nedsettes i Jorden paa hver sin Side af den egentlige Skjelsteen, for at vise Linien eller Retningen til de nærmeste Skjelstene. Hard. og fl. Og saa kalde Vitnestein. (Sf. G. N. lyrittr).

vitnesfast, adj. vidnesfast, som kan bekræftes ved Vidner.

vitnesfær, adj. myndig, antagelig som gyl-digt Vidne.

vitnelaus, adj. som mangler Vidner.

vitnelausst, adv. uden Vidner.

Vitnemaal, n. 1) Vidnesførelse, Afgjørelse ved Vidner. 2) Vidnesbyrd, Udsagn af et Vidne. Og saa i Formen Vitnesmaal. Tel. og fl.

Vitnesburd (u'), m. Vidnesbyrd. (Sjeldnere). G. N. vitnisburd.

Vitnestein, m. s. Vitne, 3.

Vitning, f. Bevidnelse.

Vitord (i'), n. Vidende, Kundskab om noget; Ellsyn med en Ting for at vide hvor den er at finde. F. Gr. Du Iyt hava eit Vitord hver Hestarne: du faar have Die med Hestene for at vide hvor de ere. V. Stift (Vitoor). G. N. vitord.

Vitr (i'), n. Varsel; s. Vitring.

vitra (i'), v. a. (ar), 1) varfle, sigte til, lade En faae noget at vide. Edm. „Vittre me 'ta bi, naar du æ fertige": sig mig til naar du er færdig. G. N. vitra: aaben-

bare; jf. vitr: vidende, flog. — 2) i Forbindelsen „vitre aa(v)“: afhænde, stille sig ved. *Trondb.* (Selbu). Jf. *vita*, 4.

vitraft (v'), v. n. (ast), faae Forstand, danes, udbifles, blve flogere; om unge Mennener. Jæb. Tel. Hall. Gulbalen, Nordbl. Nogle Steder i en anden Form: *vitjast*, *Hard.*, *vikkast* (for *vittkast*), *Edm.*

Vitring (v'), f. 1) Varsel, Tilfigelse, Vink om noget (f. *vitra*). Eg fæll et Bistring um det. *Mhl.* *Edm.* — 2) et Tegn eller Syn, der ansees som Varsel for en Begivenhed. *Trondb.*, tilbeels i en anden Form: *Vitr* (*Witt'er*), n. G. N. *vitran*: Aabenbarelse.

vicsam, adj. opmærksom, slink til at agte paa Tingene og vide Besset om dem; saaledes ogsaa: opvakt, oplagt til at samle Kundskab. *Hard.* og fl. *Vitsemd*, f. Sands for Kundskab; Intelligents ic. (Har været brugt i Skrift).

Vitfkap (v'), m. Viden, Kundskab, Dphsning. Nogle Steder *Vitenfkap* (v'), som er en nyere Form. I Hall. *Wiskap* (*Wiskfkap*).

vitræma (v'), v. a. gjøre sandfæls ved Skræmsel. Hevder ogsaa *vitræffja*. Hall. — Part. *vitræmd*; sandfæls af Skræf.

Vitsmun (v'), m. Forstand, Sjøn. Hall. i Formen *Witsmun*. G. N. *vitsmunn*: Sands ic.

Vitr, f. Veitt og Vett.

vitta (v'), v. n. (ar), vinke, give Tegn med Haanden. *Hard.* Hall. I Tel. tilbeels *vikka*. Paa *Edm.* *vippa*. — Om et andet *vitta* f. *vinda*.

vitug (v'), adj. 1) forstandig, flog; ogsaa: sffensom, billig, retfindig. 2) besindig, lempelig, god at komme til Rette med. Et meget brugt. *Drb.* Nogle St. *vitig'e* (B. Stift), ellers *vitug'e*, *vetug*, *vetau*, *vætau*. G. N. *vitugr*: flog. Sv. *vettig*. Jf. *Wit*.

Vitugfkap, m. Klogfkap; forstandig Dpforfæf. Dftere „*Witugheit*“, f.

vitverdig, adj. videværdig. Sjelden.

Vitvilling, m. Gålning; En som er forfkyrret i Hovedet. *Jubh.* (*Vettvilling*).

Viv (ii), n. Kvinde; Kone eller Pige. Dfte i Bers og Wiser; derimod ikke i daglig Tale. G. N. *viv*.

viva, v. n. (ar), parres, om Fugle. *Edm.* Andre St. *vina*, *svla* og fl.

viva, v. a. (ar), omvinde, omvifle. *Nordbl.* Jf. *vevja*.

Vivang, m. en vis Buskvæxt, opgivet at være *Raprifolium* (= *Wibvendel*). *Bustr.* Efter Ström (Westr. over Eger, 105) er *Vivang* *Solanum Dulcamara*. Efter *Wille* (*Sillefjord* 125) er „*Wierwand*“ *Salix arbuscula*. I Gbr. (Sell) er derimod „*Wianvang*“ en Fjeldurt: *Saxifraga Cotyledon*.

Vivendel, f. *Wibvendel*.

Vo, f. *Vaa* og *Baad*.

vo (for *vod*), f. *vada*.

Voda (v'), f. 1) *Baden*, *vadende Gang*; *Bladsten* i *Bandet* (af *vada*); ogsaa: *Lummel*, *Sølerie*; *Støi*, *Sladder*. *Edm.* „*Vode*“ (v'). — 2) *Spor* efter *Dyr* i *Sand* eller *Dynd*; *Sted* hvor noget har *vadet*. *Nunn.* i *Formen* *Vo'u*; i *Hall.* *Vo'u*. (Jf. *Vossfa*). — 3) en *Fiskestium* som svømmer oppe i *Bandfladen* (f. *vada*). *Nordre Berg.* (Nogle Steder *Vo'a*). Jf. *Waf.* *Jæl.* *vada*, acc. *vödu*.

Vodd, f. *Bodve* og *Boll*.

vodla (v'), v. n. *vade* i *dyb Sne*. *Brugt* i *Formen* *vaula*; f. *Bodul*.

Vodul (v'), m. *Baden*, *Anstrengelse* med at *vade*, især i *Snee*. *Edm.* i *Formen* *Vaul* (*Enjø-vaul*). Som *Stedsnavn* betegner „*Vaul*“ ogsaa et *grundt Vandløb*, et *Sund* hvor man til *visse Tider* kan *vade* over. (Jf. *Wal*). *Jæl.* *vödu*, *vadill*, *vadall*.

Vodve (v'), m. *Muffel*, *Walde*, en *kjøbsuld* *Deel* af et *Lem*; f. *Er.* om *Muffelen* ved *Stoben* af *Tommelfingeren*. *Brugt* i *flere* *afvigende* *Former*: *Vovde*, *Edm.*, *Vodd*, *Schl.*, *Verve*, *Wald.*, *Vove* (v') eller *Vove*, *Hall.*, *Vauve* eller *Vane*, *Eff.* G. N. *vödv*. (Ght. *wado*, L. *Wade*: *Læg**muffel*). Jf. *Sege* og *Trege*.

Vofferføfs, f. *Waarfrumessa*.

vog (veiede), f. *vega*.

Vogga (v'), f. *Bugge*, *bevægelig* *Varnefeng*. (Ulm. *Form*). G. N. *vagna*, acc. *vögg*. Sv. *vagga*. — *Voggebarn*, n. *Barn* som *ligger* i *Bugge*. *Voggeblæja* (= *bleia*), f. *Buggetæppe*. (Tel. og fl.). *Voggepeening* (= *peng*), m. *Buggegave*. (Gbr. og fl.). *Voggevis*, f. *Voggesang*.

vogga, v. a. *bugge* (= *rugga*). Ikke alm. *Sulbe* egentlig *hedde* *vagga*.

vogje (for *vejet*), f. *vega*.

Vogn (v'), f. *Vogn*, et *større* *Kjøretøi* (jf. *Kjerra*). *Nest* alm. „*Wagn*“. *Egentlig* *samme* *Drb* som *Vagn*. G. N. *vagn*, m. Sv. *vagn*. *Hertil* *Vognhjul*, *Vognmann* og fl.

Vok (v'), f. (n.), en *Vaage*, et *Hul* til *Jfen* paa *Bandet*. Nogle St. med *fl.* *Wefer* (v'), i *Hall.* *Wef'a* (*Waf'a*). I de *nordlige* *Egne* *Neutr.* (eit *Wof*). G. N. *vök*, f. Sv. *vaf*; *Nt.* *Wafe*. Jf. *veffja*.

Voka (v'), f. 1) *Vaagen*, *Wattevaagen* (*Wafster*). *Tilbeels* *afvig*. *Voku*, *Voko*, *Vufku*. G. N. *vaka*, acc. *vöku*. — 2) en *Vaagenat*, især med *Dands* eller *Leg*. *Sogn*. I *Hall.* „*Wufu*“. — 3) *fordum*: en *nattlig* *Fest* i *Kirken*, en *Vigilie*. *Nu* *fun* *brugeligt* i *Sammensætning*, som *Jonsvoka* og fl., men *sædvanlig* i *afvig*. *Form*; saaledes i *Inbh.*, ialfald i *Snaafu*: *vufku* (*Hallvardsvufu*, *Jensvufu*, *Dlavvufu* ic.), ellers med *horkfalbet* „v“: = *oko* (v') og = *ufu* (*Hallvardsoko*, *Jonsoko*, *Dlavvoko*,

- eller Ulsku), og endvidere forkortet til **oF** (o'), f. Gr. Jonsok. (3 ældre Ord-samlinger anføres endog „**Sof**“ som Navn paa en Helligdag, hvilket kun er en Misforstaaelse).
- Vokse-eld**, el. **Vokeld** (o'), m. Bagtild, Blus som tændes til Matten ved et Hyllested i Markerne. Sogn og fl. Andre St. Stø-eld, Brising, Rying.
- Vokseleik** (o'), m. natlig Sammenkomst til Dands og Leg.
- Vokseart** (o'), f. en Baagenat. (fl. **Vokse-nater**). — 2) en Nat som anvendes til Dands eller Leg. Mfl. og fl.
- Voko**, f. Bika og Boka.
- Voks**, n. Bor; f. Vaks.
- Voks**, m. Stigning, Vært; f. **Vokster**.
- voks**, f. veksfa. — **voksa**, f. vaksfa.
- Vokster** (str), m. 1) Vært, Dvært, Udvik-ling. Jf. veksfa. Han er i fremste **Vokster**, o: næsten fuldvoren. — 2) Tilvært, Forøgelse, Stigning; f. Gr. om en Dvært i Ban-det eller Elvene, en Vandflod. — 3) Stik-kelse, Form som har udviklet sig ved Vær-ten. Han er væn i **Vokstren**. Der store Folt paa **Vokster**. — 4) Plantevært, Vegetation. (**Græs**vokster, **Skog**vokster). Jf. Vaks. — 5) en Vært, Plante, Art. (Ejeldnere). — 6) Gævært, unaturlig Udvært paa et Le-geme. (Jf. Dstf). — Ordet hedder paa nogle Steder **Vokst**; paa Dstl. ogsaa **Voks** (f. Gr. om Dvært i Bandet); men forøvrigt pleier Gødelser „er“ (r) blive staaende i alle Former af Ordet; saaledes ogsaa fl. **Vokstrar** (o: Planter), afvig. fra G. N. vöxtr (g: vaxtar, pl. vextir). En Dativform **Vokstre** forekommer i B. Stift, f. Gr. Han er liten aa **Vokstre**, o: liden af Vært (egentl. paa Vært). Afvig. i Tel. „ven'e i **Vokstro**“ (**Vokstrom**), „stor'e av **Vokstro**“ (Landsf. 68, 112).
- Voksterhald**, n. Hold eller Sting som nogle Menneſter plages af i Dværtten. Edm. (**Vokstrahald**).
- voksterleg**, adj. trivelig, rafft opvørende; f. Gr. om Skov.
- Vokstermun** (u'), m. 1) Forandring som kommer af Vært. 2) Maal som er afpas-set for paafølgende Vært; en større Vidde end som for Diebliffet behøves, f. Gr. paa Børneklæder.
- voksterrik**, adj. værtrig, frugtbar; om Jord eller Landſkab.
- Voksterkrog**, m. ung, opvørende Skov.
- Voksterverder** (=veer), n. Veir som er gun-ſtigt for Græs værtten. Nogle Steder **Vok-straveer**.
- vokt** (o'), adj. fuld af Baager eller Hul-ker (**Vok**); om Jis.
- Vol** (oo), f. Fjeldbryg; f. Vorda.
- Vol** (o'), m. 1) en rundagtig Stok, Valse, Kelle. Jf. Luſtarvol, Handvol, Slagvol. 2) Balb. **Vøl** med fl. **Vøle**(r); andre St.
- Volar** (o'). G. N. völr (valar), pl. velir; Sv. val; Goth. valus. — 2) Rorſlang (= Styrevol). Berg. Trondh. Nordl. Sitja med Staut og Vol, f. Staut. — 3) en op-høiet Stribe, en langstrakt Bugle paa Le-gemet, som efter et haardt Slag. (Trote-vol). Edm. Hall.
- vola** (o'), v. a. (ar), banke eller bearbejde med en Stok (**Vol**). Balb. (**vøla**). Egentl. samme Ord som vala.
- vola** (oo), forſikre; f. vorda.
- Vold**, f. Balb. — **volda**, f. valda.
- voldug**, adj. kraftig, dygtig; ogsaa: fortrin- lig, hyperlig. „vollar“, Indb. (Snaafen). G. N. völdugr: mægtig, af Balb.
- Volende** (o'), n. f. **Velende**.
- volka**, v. a. kramme, f. valka.
- Voll**, f. en Dl, et Antal af 80 Stykker el. fire Sneſe (f. Gr. af Silb). Jæd. Sv. val, m. L. Wall.
- Voll**, m. 1) Græsplan, Engſlette, Jord med jævn og fast Græsbund. Nogle Steder helst om en Glade som er lidt ophøiet i Midten. G. N. völr (pl. vellir). Sv. vall. — 2) gammel Eng som ikke har været pløiet; ogsaa om et nyt Agerſtykke i ſaa-dan Eng. Smaal. Jf. **Vollhøy**. — 3) en Vold, Stands, opkaſtet Banke. (Her en nyere Brug). — En afvig. Form er **Vodd**, med fl. **Vedde** (for **Veller**) i Sæterød. Det ſædvanlige Flertal er ellers **Vollar**. En Dativform **Velle** er paa mange Ste-der bleven ſtaaende ſom Gaardsnavn, til-deels med et Genitiv **Valla**(r) ved Siden, ſaaledes paa Edm. „**Valla**-Folkf'e“, o: Folket paa Gaarden **Velle**. Et andet Stedsnavn „**Valle**“ ſynes udgaaet fra det gamle Flertals Genitiv **valla**, da Formen **Vall** ellers kun forekommer i Sammen-sætning, ſom vallgro, **Vallhøy**, **Vallmark**.
- volla**, v. a. (ar), udbrede over en Vold eller Mark, oplægge et Fiskevod til Lø-ring. Ehl. Jæd. (Stulde egentlig hebde **valla**).
- vollgen** (e'), adj. som har ligget længe paa Marken (**Volden**); f. Gr. om Hø „volle-gje“ (for **voll**-legt). Dst.
- vollt**, veldet, frømt; f. vølla.
- Vollgras**, n. Græs af gammel Eng.
- Vollhøy**, n. Hø af gammel Eng eller af Marker med fast naturlig Græsbund. (Mofat **Wrethoy**). Dstl. Ved Mandal: **Vallhøy**.
- Vollmark**, f. **Vallmark**.
- Vollsolø**, f. **Ranunkel**. Helg.
- Volmaal**, f. **Badmaal**.
- volten**, part. vøltet; f. velta.
- Vomb** (o'), f. (fl. **Vember**), Bom, Bug (ſaa vel paa Menneſter ſom Dyr). Meſt alm. udtalt **Vaamb**; ellers **Vomb**, **Hall**. Balb. G. N. vömb; Ang. vamb, Goth. vamba; jf. Eng. womb (Fosterlele). Flertal i Berg. Stift: **Vemb'e**(r), paa Edm.

Bembr'e. Hvor der tales om Indbolde af drøvtyggende Dyr, betegner Bomb især den egentlige Bom eller den største Afdeling af Mave, ellers kaldet Gorvomb. (Sv. våmb). I mere pyntelig Tale ombyttes Bomb med Mage eller Liv. — I Sammensætning ofte Bomba(r), Baamba (oprindelig Bambar); saaledes **Vombafylla**, f. Bombfyll. **Vombafagge**, m. (spotviis) en tykmavet Karl. **Vomba(r)spreng**, m. Overtfyllbelse med Mad eller Driffe.

vombad, adj. stormavet, tyk over Mave; egentlig: forsynet med Mave.

vombast, v. n. blive tyk over Mave.

Vombbløja, f. Fjedthinden omkring Mave i Dyr (= Netja, Talgbløja). „Baambbløja“, Dsl. (Habeland).

Vombfyll, f. Bugfylde, Føde som ikke har synnerlig Kraft men dog tjener til at fylde Mave. Nogle St. **Vomba(r)fyll**, **Baambafylla**.

Vombkast, n. Mavestjelse, heftigt Andedragt, Stønnen, Pusten. Nordl. og fl. I B. Stift „Baambakast“. Skal ogsaa betyde Bugvrid eller Kollf.

vomblaus, adj. meget smal over Mave. Nogle St. **vomba(r)laus**.

Vombløysa, f. Lømhed, Smalhed over Mave. Dgsaa: En som har liden Mave, eller (spotviis) En som indspræker Mave med trange Klæder.

vombsprengd, adj. forsprængt, fordærvet i Indvolbene; om Heste. Nordl.

Von (oo), f. 1. Forventning ic. Afsvig. fra G. N. vån; Sv. vån (dog i Dial. von); Jf. Ang. vón, Goth. véns (Haab), Ght. wán (Formodning), T. Wahn (Indbildning). Alm. og meget brugl. — Særlig Betydning: 1) Formodning, det at man forudseer eller venter noget. Dette var mi Von: dette ventede jeg just; eller: det var dette som jeg frygtede for. Eg høve ei Von um det. Det gjætt etter Bonom: det gif som man havde ventet. — 2) Haab, Forhaabning. Faa Von um (el. B. paa): faae Haab om noget. Han gav meg Von paa det: han lovede mig det halvveis. (Nogle St. han drog meg Von paa det, o: gav mig Udfigt dertil). Der daa Livs Von: der er dog Haab om Liv. — 3) Rimelighed, Sandfynlighed, Udfigt til noget. Der Von til det: det er sandfynligt. Der mindre Von: lidet rimeligt. Der ingi Von: der er ingen Udfigt, eller det er umuligt. — 4) et Sted hvor man venter at finde noget; saaledes: en Fiskeplads, eller et Jagtfelt. Dstær. (ofte i Fl. Bøner). Sv. Dial. von: Fiskerestaber, Snarer ic. (Jf. Vaaning). — Blandt de mange hertil hørende Talemaader mærkes: Ganga paa ei Von: gaae paa det uvidse, paa Lykke og Fremme. Ganga paa two Bøner: gaae med svagt Haab, idet man lige-

faa snart venter det ene som det andet. Det er paa Boni: det er uvidt, det kan skee og ikke skee. Ellers bruges „paa Boni“ ogsaa som Indledning til en Sætning og betyder da: ifald, hvis, for det Tilfælde at, f. Ex. Lat paa deg Hatten, paa Boni det hjem Regn. Lat det siggia her, paa Boni dei toma etter det. (Berg. Stift). Vera utor Bonom: være ude af Haab, have intet at vente. (Jf. orvonast). Der utor Von og Vit: det er reent urimeligt, ravgalt. Drf. (Paa Edm. „D'æ burt i Von aa Bite“. Dunctelt). — Mere mærkelig er Brugen af Bonom eller Vouo (Datis) med et Komparativ, f. Ex. Bonom meir, o: mere end man skulde vente, ikke lidet. (Afsvig. „Bonoms meir“, Busfr. Obr. Trondh. „Bonoms meir“, Nordl.). Bonom bette: bedre end man ventede, ikke faa ilde. (Nogle St. „Bonoms beere“; i Adalen „Bonor bare“. I Snaasfen „Bonoms viller“, f. vildre). Bonom fyrr, o: ret snart, førend man venter det. Afsvig. Von fyrr, og „Bonoms fyrr“. (Nhl.). Bono jnaggare: snarere end man venter. Hall. Afsvig. Von sneggre, eller „vont sneggre“. (Edm.). Jf. G. N. vānu brādara.

Von (oo), f. 2, en Strimmel, et smalt Engstykke; omtrent som „Teig“ (Slaatteteig). Hall. Vald. Tilbeels med Fleertal **Vøner** (Vøn'a). Jf. Dne (= Skogteig). I svenske Dial. von, ån, f., åne, m. Engstrimmel. (Rieq 840).

von (oo), adj. saaledes stillet at man kan undvære en Ting, eller ikke strax behøver den. Vera notot von: kunne undvære eller overlade noget. Nordl. (Helg. Salten, Lof.). „Eg var dø ikffe von“. „Er du dø von, so lat meg faa laan“ dø“. Dgsaa brugt søndensjelds (Obr. Vald. Hall.), men i en anden Forbindelse, nemlig „maa von“, el. „maa i von“ (maafee Subst.). „E maer dø ikffe von“: jeg kan ikke undvære det. Sv. Dial. vera von (ligesom i Nordl.). Nærmer sig til G. N. ön, el. ån (o: foruden); ogsaa til det gamle vanr (o: manglende). Jf. vonvera.

vona (oo), v. a. (ar), formode, have en Formodning om; ogsaa: vente, haabe, have Haab om. G. N. vāna. Imperf. tilbeels vonte; f. Ex. „Eg vonte detta“: jeg ventede netop dette. (B. Stift). Jf. Udtrykket „vont sneggre“, under Von. — Dgsaa brugt i Formen **vonast** (v. n.). Eg vonast, at det vil laga seg so. Søndensjelds ogsaa i afvigende Former: vōna, vōnast (Tel.) og vōnast (Hall.). Jf. G. N. vāna.

vonande, adj. sandfynlig (= vonleg).

Vonarferd, f. en Reise paa det uvidse, el. til et Forsøg. (Bonafær).

Vonarfast, n. et Kast paa Slump, saasom at udkaste Fiskevod paa et Sted hvor man ikke har seet Tegnet til Fisk.

vonarlaus, f. vonlaus.

Vond (o'), n. Gjørdsfel, Gjørdefang af Grene og smaa Træer. Edm. Drf. Udtalt **Vaand** (Gjørevaand). G. N. vönd (?) eller vöndr, m.

Vond (o'), m. 1, 1) en liden Stang, en tynd Stok eller Rjæp (omtr. som Tein). Tel. (Lyder som Vaand). G. N. vöndr (vandar); G. Sv. vander. Jf. Vendla. — 2) en tynd Splint eller Klods, som nagles fast til en Plante for at dække en Røve, f. Gr. i Bunden af en Baad. Nordre Berg. Jf. Eldrevond.

Vond (o'), m. 2, Jord-Notte, et Slags Muus som graver Gange og Huler i Jorden. (Lemmus amphibius). Nest almindl. **Vaand**; ellers **Vond**, **Hall**, og **Vand**, **Dsterb**. (Jf. Vandffjer). Sv. Dial. vand; Eng. want, Ang. vand: Muldvary. Ogsaa kaldet **Vatövond** (Vatövaand), da den nemlig tildeels kan opholde sig i Vandet. Andre Navne ere **Molvond**, **Molvand** og **Molvbauf**, vel ogsaa **Molvary**, hvilket sidste dog er et andet Dyr (Talpa) som her i Landet er mindre bekjendt.

vond (oo), adj. ond. Tildeels udtalt „vund“, eller omtrent med samme Bokal som Sund, Stund, vunden o. f. v. En afvlg. Form „ond“ forekommer i Nordl. men er ellers sjelden. G. N. vändr; Sv. ond (forbund vander), i Dial. vand, vond, vonn. I Stedet for Komparativ og Superl. bruges verre og verft; i Tel. ogsaa veslaste (af vesall). — De særskilte Betydninger ere: 1) vanskelig, slem, besværlig (= vand). Der vondt aa finna det. (Ogsaa: han er vond aa finna). Der vondt aa vita. Det vardt vondt syre Pengar; dei er vonde aa faa ic. — 2) modbydelig, bitter, smertelig. Vond Smat; vond Lust. Han vil ikke leggja so vondt aat seg, o: udsætte sig for at lide saa meget ondt. (B. Stift). Det gjeer vondt: det smerter. Saa vondt: blive syg. Sava vondt: være syg; figurl. have Sorg, Bekymring af noget. — 3) skadelig, farlig. Der intje vondt i det: der er ingen Fare ved det. Ogsaa: fornærmelig, fiendsk (om Tale og Dørsfel). Eg høyrde ittje eit vondt Ord. Bjoda vondt: true med Fiendskab. Dei hadde lagt vondt syre honom: de havde bagtalt ham, vakt uvillie imod ham. — 4) ond, slet, utilberlig, snydig. Vonde Gjeringar, Vanar, Tankar ic. Gjera vondt; elska det vonde. — 5) ondskabsfuld, ildefindet. Vonde Gøst, eller vondt Gøst. Den vonde: Djevleu. — 6) vred, forbitret, hidfig. Han vardt vond syre det. Ver ittje vond paa meg. Dstl. (Jf. arg, ill, vill, sinnad). — Som gammel Bøiningssform mærkes **vondo** (Dativ Neutr.); i B. Stift „vondaa“; saaledes: med vondo, o: med det onde, med Evang eller Magt. (Sv. med ondo). Syre vondo: som Forbud for noget ondt, for en Ulykke. Utav vondo: af det onde. (Jf. god, godo). En anden

Form er „til vondes“ (vel egentl. til vonds); f. Gr. „telja til vondes“, o: tilskynde til Fiendskab eller Strid, ophidsse Folk imod hinanden. I Ehl. „til vondar“, maaskee en Substantivform.

vonda (vaanda), v. n (ar), hugge Træer eller Grene til Gjørdsfel (Vond, n.). Edm.

Vondbauk (o'), m. Jord-Rottens Gang eller Hule i Jorden; ogsaa Muldhob som Dyret har kastet op. Gr. Drf. (Vaandebauk). I Tel. **Vaandeboku** (o'), f. Jf. bauka.

Vonde (oo), m. Skade, Fare, noget ondt; ogsaa: Brede, Fiendskab. Tel. Lidet brugl.

Vondeld, m. et Slags Hubsygdom eller Udslæt. Hadeland. (Vonneld).

vondfyndt, adj. ond af Natur, arrig, hidfig. Hall. og fl.

vondla (o'), v. n (ar), 1) sammenvikle Hø og Halm i visse Portioner (Vondlar) for Køerne. Nest alm. **vaandla**; ellers: **vondla**, **Hall**, **vandla**, **Dstl.** (Jf. vifka). — 2) Kludre, klodse, sammenjaste noget løselig eller stjødesløst. B. Stift. See **Vonbul**.

vondlynd, adj. vredsladen, pirtelig, hidfig. Tel. og fl. Dstere vondlyndt.

Vond-ord, n. pl. onde Ord, Berekjendelser. Dadel. Dstl. (Vonnoor).

Vondsta, f. 1) ond Fornemmelse, Ildbevidende. Ei Vondsta i Kroppen. B. Stift. — 2) Arrighed, Ondskab (= Illsta). Tel. og fl. G. N. våndska.

Vondskap, m. ond Beskaffenhed, Slethed; ogsaa: Ondskab, Stadelyst. (Lidet brugl.). G. N. våndskapr.

vondsten (stj) adj. ond, smertelig; ogsaa: sørgelig. „Dæ va vonstje“. Rth.

vondsvørrt, adj. usikker, vanskelig at træffe (= vaasvørrt). Gr.

vondsleg, adj. noget ond eller slem; ogsaa: vredsladen, barsk, bisfer. I Tel. vondsleg (voonsfleg'e).

vondrenkt, adj. meget mistænksom.

Vondul (o'), m. (Jl. Vondlar), en stor Høvisk, et sammenviklet rundt Knippe af Hø og Halm til Maaltid for en Ko. Nest alm. **Vaandel**; ellers **Vondul**, **Hall**, **Vandel**, **Dstl.** Nogle Steder **Vandle**; i Drf. og Indh. **Valle**. (Jf. Holge). G. N. vöndull; Sv. Dial. vandel, vandel. (Jf. Bundel). — **Vaandel** betegner tildeels ogsaa: en Klynge, en Klods, en liden thf Karl m. m.

Vondveder (-veer), n. Uveir, slemt Veir. Dstl. Udtrykket „vondt Ver“ (Veir) bruges kun sendensjelds og ansees paa nogle Steder som et upassende Udtryk.

Voner, Fiskeled; f. Ven.

vonfull, adj. træstig, fuld af Haab.

Voning, f. Forventning; f. vona.

vonlaus, adj. 1) forsagt, mistrøstig. 2) usandsynlig; ogsaa haabløs, om Tilstand.

vonleg, adj. sandsfynlig, rimelig, eller: som man kan vente.

vonlege, adv. sandsfynligvis.

Vonløysa, f. Forsagthed, Mangel paa Haab; ogsaa: Usandsfynlighed, noget som man ikke kan vente.

vonn (o'), f. vaar.

vonsam, adj. 1) trøstlig, som haaber det bedste. 2) opmuntrende, som vækker Haab. Lidet brugt.

vonsfleg, f. vondsleg. **vont**, f. vond.

vonvera (e'), v. a. undvare (= vera von). Helg. (Kun i Infinitiv). Andre St. umvera og tildeels onvera.

Vor (o'), f. i nogle Kvindenavne, som Gudvor, el. Gunnvor, Sigvor, Steinvor, Tjodvor, synes nærmest at betegne: den varssomme eller Floge (af var, adj.). Jf. G. N. vör i Egillsfons Lexikon.

Vor (oo), f. f. Vorfa.

Vor (o'), m. 1) en høj Banke af Steen el. Grus, f. Gr. efter Jordskred; saaledes især om de Jordvolde (Moræner), som efterhaanden danne sig omkring en „Isbrede“. Sogn, Ejj. Jf. Nt. Ware, Eng. wear: en Dæmning. — 2) en Steenbrygge, en Mad af Stene paa hver Side af en „Støb“ eller Landingsplads, nedlagt for at befæste Lunnerne (s. Lunn) og til at træde paa ved Landstigningen. Alm. vest og nord i Landet. I Nordl. **Vorr** (o'). G. N. vör, f. Jf. Vorstein. — 3) Kjølvand, Stribe i Vandfladen efter fremstridende Baade eller Fartøier. Berg. Trondh. Nordl. Dei rodde i Voren etter os: de roede nærmest efter os, lige i Kjølvandet. (G. N. vör). — 4) Naredrag, eller nærmest: Rummet imellem Naredragene, det Stykke som Baaden glider fremad ved hvert Naredrag. Me laut ro kvar ein Vor: vi maatte roe den hele Vel, uden at faae seile. B. Stift. G. N. vör, m. — 5) Lummel, Dmveltning. Dei hadde gjort gilbe Vora(r): de havde rodet og rustet noget forførdeligt. Edm. Hertil hører maaskee ogsaa: Vorr (o'), o: Støl, Skraal; f. vorra.

Vor (oo), m. naturligt Udsæende, hvre Væsen, Ansigtstræk. Helg. (Hører maaskee sammen med Vord). Hertil Vorlit og vorstleg.

Vora (o'), eller **Voru**, f. Vara.

Vora (oo), f. Vorda. **vora**, v. f. vorda.

Vorarstein, f. Vorstein.

Vord (oo), m. 1, en Vogter, Bevogter; see Gardvord, Lunvord. G. N. vördr. Jf. varda. Dstere: en Shtysaand, Genius, usfynlig Følgesvend. Edm. Sogn, Tel. i Formen Voor, Vor'en. (Sv. Dial. vård, väre, vålnad. Skotk warth og wraith). Jf. Vardhyule. Hertil formod. Vordflor.

Vord (oo), m. 2, et Maaltid, en Portion Mad (= Verb). Sogn, Sht. (Voor). I Hall. „Vool“, med Fleert. Voli (Vorder).

„Ein Rars Voor“: Madret for en voren Karl. „Han er ryr' ein voren Vor“, o: det er et udrøit Maaltid som man har baaret hjem (d. e. laant eller tiggat). Sht. Ellers mere udrøit i Sammenfætning som Nattvor(b) og Kveldvor(b); f. Verb. G. N. vördr, en afvig. Form af verdr.

vorda (oo), v. a. (ar), betrygge for Tab, forsikre, asfurer. Indh. (vora, vola). Mest i Particij, som: vordat Gode (vola Gofs). Sv. Dial. vårda, våla, vola (Riez 794).

Vorda (oo), f. 1, en Bjergryg, et Fjeld. Dstere, og Trondh. i Formen Vola eller Vol' (med tykt V), mest i Sammenfætning som Navn, f. Gr. Kviltvola, Storrvola ic. I Indh. betegner dog Vor' (eller Vor) ogsaa en Fjeldside eller Skraaningen nedad fra Bjergryggen. Vel egentlig det samme som Varde eller Vite. G. N. varda (vördu): en Steenstabel; Sv. vård, minnesvård. Jf. L. Warte.

Vorda (oo), f. 2, 1) et Knippe, en Klynge (= Honk). Nordl. (Vora, nogle St. Vola). Hertil „Hovvora“: en Klynge af Fiskeveber. — 2) et halvt Snees, et Antal af ti Stykker, f. Gr. Fjif. Nebenæs (Vore). G. Danst Varde og Vorde.

vorden (o'), part. vorden, bleven; f. verda. Mest alm. med „t“ for „d“: vorten (o'), og nogle St. vuren (u'). G. N. ordinn (vordinn). I Forbindelse med et Adjektiv sættes vorden underiben sidst; saaledes i Sogn: „han æ sjuk'e vörten“ (o: bleven syg); „ho æ stor'e vorti“ (bleven stor).

Vordflor, n. smaa Striber eller Ribser i Huden, af ubekjendt Aarsag. Berg. Stift (Voorflor); paa Edm. „Vorflaar“. Genføres til Vord (Shtysaand).

voren (o'), adj. besaffent, stiftet, værende i en vis Forsætning. Han er itte so voren: ikke saadan, ikke saaledes findet. Dei er so illa vorne, o: usle, daarlige. Eg veit itte for det er voret: hvordan det er fat. Der itte rett voret: itte ret fat. (So er so vori: hun er frugtsommelig. Nhl. og fl.). Dste brugt i Sammenfætning med et Adjektiv og betegner da en vis mindre Grad af Egenstaben, omtrent som „lig“ eller „agtig“, f. Gr. blaavoren (blaalig, blaaagtig), kvosvoren, stovvoren, seinvoren o. s. v. Drdet er her almindeligt og meget brugeligt; kun tildeels afvigende til voren (oo) og volen (Hall. Gulbalen). Det sidste passer til Sv. vulen (G. N. vordinn); men imidlertid synes Drdet overalt at være adfitt fra „vorten“ (vorden), ialfsald i Betydningen. Det stiller sig saaledes som et nyere Particij ved Side af det sædvanlige Subjunctivum voret (s. vera), i Lighed med boren (til bera), storen (til sfjera) og fl.

Vorklaar, f. Vorklor.

Vorlit (oo, i'), m. naturlig Subfarve i Ansigtet (i Mobsætning til en tilfældig Rødme

- eller Blegghed). Sdm. f. Vor (oo). Maa-
 see Vordlit. Jf. Hamlit.
- Vorpa** (o'), f. Indretning til Lærefisterie;
 f. Verpe. Trondh.
- vorpen**, part. værpet; f. verpa.
- Vorr** (o'), m. Skraal, heirstet Snaf. Nff.
 Dgfaa i Nordl. Om et andet Vorr see
 Vor (o') og Vorr.
- vorra** (o'), v. n. (ar), skraale, snaffe meget
 høit. Nff.
- vorsleg** (oo), adj. tæffelig af Udseende; om
 en Person hvis Mafyn gjør et godt Ind-
 tryk. Helg. Jf. Vor (oo). Maafee rettere
 vordslæg.
- Vorsmys**, f. Vaarfrumessa.
- Vorstein** (o'), m. Steen i en Landgangs-
 brogge (Vor) eller paa det Sted hvor man
 skal stige ud af Baaden. I B. Stift Vo-
 rastein (Vorastein).
- Vorta** (oo), f. Borte, liden Udvaart paa
 Legemet. (Jf. Geirvorta). G. N. varta
 (vörtu); Eng. wart, T. Warze.
- vorren** (o'), f. vorden.
- vorrutt** (oo), adj. fuld af Vorter.
- Voru** (o') og **Vorur**, f. Vara.
- vorug** (o'), f. varug.
- Voss**, m. (Sl. Vesfer), Indbygger af Voss
 i Bergens Stift. Brugl. i Nabodistrik-
 terne. Mere alm. er Vossing. Om Kvin-
 der: **Vossfa**, f.
- Vossa**, f. Spor af Vadning (= Voda).
 Tel. Mest i Fleertal (Vossfur). Nærmest
 af vassa, ligesom Voda af vada.
- Vota** (o'), f. en fugtig Jordepлет; f. Beta.
 — **Votestøde** (Votustoe), n. Sted hvor
 der samler sig Væde. Tel. (Winje).
- Vott** (o'), m. Vante, Handske. G. N. vöttr;
 Sv. vante, Holl. want. Fleertal hedder i
 B. Stift **Vette(r)**; ellers regelret **Vottar**.
 (G. N. vettir). — **Votta(r)tume** (u'),
 m. Tommelfingerens Rum i en Vante.
 Sogn og flere. I Hall. „Vottetuning“.
- vottelaus**, adj. barhændet, uden Vanter.
- Vottepar**, n. et Par Vanter. Paa Sdm.
 „Vettepar“. **Vottull**, f. Uld til Vanter.
- Vo'u**, f. Voda. — **vov**, f. veva.
- Vovde**, m. Muffel; f. Bodve.
- voven** (o'), part. vævet; f. veva.
- vrang**, f. rang. — Ord med „vr“ forekom-
 me kun i nogle af de søndenjelske Egne
 og ere desuden kun faa. De fleste i Nbg.
 og Tel.
- vreid**, adj. vred, fortørnet. De hertil hø-
 rende Former (vrei'e, rei'e, rei, re) ere an-
 førte under rei'd.
- vreidast**, v. n. (est, dest), blive vred.
- Vreide**, m. Brede. „Vreie“, Tel.
- Vreidske**, m. Brede, Hidsighed. „Vreisske“,
 Hall. Hertil **vreidskast** (vreissas), v. n.
 vrebæs, blive vred.
- Vreist**, m. en Stopper; f. Reist. Hertil
vreista, v. n. stoppe, stræbe imod. (Tel.).
vreisteleg, adj. hinderlig, modstræbende.
- Vreita**, f. Grøft, Rende (= Veita). Tel.
 I Num. **Vreit**. Saalebes ogsaa **Veita**,
 Hall., **Reida**, Mandal. Forholdet til Veita
 er dunkelt.
- vrida**, v. a. (vrid, v Reid, vridet, i'),
 vride, snoe, ombrede; vrænge ic. (Forhen
 anført under rida). — Part. **vriden** (i')
 lyder deels vrien, deels vreen (2 Stav.).
- Vrida** (i'), f. Vridning, Vrængning; i Fleer-
 tal: Rist, Rænker. Tel. (Vriur). Ved Man-
 dal „Vreer“, pl.
- Vridar** (ii), m. Vriber, Haandtag paa en
 Dørtaas. „Vrier“, Smaal.
- vrina**, v. n. (vrin, vrein), f. rige, hvine (=
 rina). Smaal. — I Nedenas: **vrène** (ee),
 om at vrinske.
- vringla**, v. a. sammenslynge, forvikle. Num.
 Dgfaa v. n. hyppet Riv (= frangla). Smaal.
 og fl. Hertil **Vringlor**, pl. f. Forvikling-
 ger; ogsaa: listige Indvendinger eller Ud-
 flugter.
- vrinka**, v. n. (ar), fordærves, faae en Af-
 smag, „Brinksmod“ (o'). Tel. (Winje).
- Vrins**, m. Haartop, et Slags Bynt. Sert.
- Vrong** (eller Braang), f. Rygstotte i en
 Elæde eller Rjærre; f. Rong.
- vræla**, v. n. a. f. rige (om Svin). Nedenas.
 Jf. væla.
- Vu** og **Vudu** (Træværk), f. Vida.
- Vudu** (= Kringvudu), f. Ida.
- Vufu**, f. Vifa og Vofa.
- vund**, adj. ond, slem; f. vond.
- Vundel**, m. 1) en liden Bisk el. Tot. Hall.
 Andre St. Vindel. (Jf. Vondul). — 2)
 Ribdags-Tøder (= Undel, Undorn). Etf.
 Nfl.
- vunden**, part. vreden, snoet; ogsaa opviklet,
 oppunden; f. vinda. Ei vundi Vidja: en vre-
 den Kvist. („Ei vunda Vid“, Sdm.).
- vunnen**, part. vunden, opnaaet; ogsaa fuld-
 ført; f. vinna.
- vurd**, f. vyrd. — **Vurt**, f. Vyrter.
- Vuru**, f. Vara og Vera.
- Vurumark**, f. Vere, m.
- Vuru**, f. Beta. — **Vuu**, f. Vida.
- Vyle** (y), Etfert; f. Vele.
- vyrd** (y), part. agtet, anseet; ogsaa: skjøt-
 tet, tilseet. Afvig. **vurd**, f. slg.
- vyrda** (y), v. a. (er, e), agte, ansee, sætte
 Pris paa; ogsaa andse, skotte om, besatte
 sig med. Et meget brugeligt Ord, men
 med flere Afvigelser, saasom: **vyra** (er,
 de), Jæb. og fl., **vøra** (vør, =de), Trondh.,
vøle (Imperf. vørde), tilbeels paa Dstl.
 og endelig: **vyrja**, B. Stift, Hall. Valb.
 med Præs. vyr'e (vør) og tilbeels med
 Bøiningen: vyr, vurde, vurt, Søndre Berg.
 (Tydeligt „rd“ høres kun i Imperf. og
 Particip). G. N. virda (ir) og tilbeels
 vyrda; Sv. vörda. Egentlig: agte noget
 værd, tillægge Værd (af Verb). Dei vyrde
 honom titet: de havde fun liden Respekt for
 ham. Eg vil ikke vyrda det, o: ikke andse

det, ikke befatte mig dermed. Byrd det intje: ænds det ikke, lad det være. Byrda seg: have Omhu for sig selv; især: holde sig reen, klæde sig sømmeligt ic. S. byrdsam og Byrdsla.

Byrda (y'), f. 1) Agt, Agtsomhed. Lidet brugl. Jf. Ubyrda. — 2) Høflighed, Artighed. „Et lidt Byra“: et lidet Bewiis paa Dmærksomhed. Lister og fl.

byrdande, adj. værd at agte eller ændse. I B. Stift byrjande, andre St. vørande ic.

Byrde (y'), n. Værd, Værdie for en vis Brits (s. Verde). I Nordre Berg. Vyre (Dalevyre, Ortavyre; Ku-vyre og fl.).

byrdeleg, adj. 1) agtværdig, hæderlig. Tel. (vyreleg). 2) værdig, høitidelig, gravitetist. Harb. i Formen vyrteuleg. G. N. virdulegr: anseelig ic.

byrden (y'), adj. agtsom, omhyggelig; ogsaa: ordentlig, reentlig (= byrdsam). Jf. ubyrden. I enkelte Sammensætn. „byrdig“, saaledes „storbyrdig“, o: storagtig, stolt.

Byrding, f. Anseelse; det at agte el. ændse noget. Lidet brugl.

byrdlaus, adj. 1) uagtsom, skjedesløs. (Jf. Sv. vårdsløs). 2) ureentlig, flidensfærdig (= ubyrden). 3) fremfusende, ubesindig, hensynsløs. Mest alm. vyrlaus, (vørlaus), sjeldnere vyrdaus.

Byrdløysa, f. Skjedesløshed, især Ureenlighed; ogsaa Ubesindighed, Hensynsløshed. (Byrløysa).

Byrdna, f. Agtsomhed, Orden, Sømmelighed (Jf. Ubyrdna); ogsaa Anseelse (= Byrdnad). Forekommer ogsaa i Formen Vyrda (Byrn). Hertil en adjectivisk Form vyrdna, o: anseelig, betydelig, dygtig; f. Gr. „ein vyrna Mann“: en dygtig, ypperlig Mand. Nhl. Saaledes ogsaa vyrdnalege, adv. dygtigt, rigelig, ret tilgavn. (Nhl.). Jf. fagna og fagnalege.

Byrdnad, m. 1) Agtelse, Anseelse. (Sv. vördnad). 2) Omhyggelighed, Orden, Reentlighed (= Byrdsla). Mest alm. Byrdnad, Børna.

byrdsam, adj. 1) omhyggelig, agtsom; ogsaa ærbødig, som viser Agtelse. (Mindre brugl.). 2) pynnelig, ordentlig, reentlig.

Byrdskap, m. Agtsomhed, pynnelig el. sømmelig Fremgangsmaade.

Byrdsla, f. Omhyggelighed, god Orden; især Reentlighed. Ehl. og fl. (Byrsla). Hertil ogsaa et Verbum: vyrdsla seg, o: holde sig reen og ordentlig. Jf. byrda.

Vyre, f. Byrde. vyrja, f. vyrda.

vyrk (y'), adj. 1) egentl. virksom, arbejdsom; f. velvyrk. (Jf. G. N. størvirkr, gødvirkr). — 2) omhyggelig, søm, omsorgsfuld. Det var vyrte fyre honom: de havde megen Omhu for ham, behandlede ham meget venlig, eller kjærlig. Mest brugl. i B. Stift (Harb. Sogn, Ejj. Edm.). G.

N. virkr. — 3) bestemt til Arbejde; om Tid. Ein vyrk Dag: en Arbejdsdag, Sogne- dag. Vaade vyrkt og heilag: baade Sogne- dage og Helligdage. Alm. vestenfjelds. Hedder ellers: virk, Sæt, og Tel., asvig. yrk, Nordre Berg. Trondh., ogsaa: yrken (erkjen), Trondh. G. N. virkr. Jf. sykn.

Vyrka (y'), f. Arbejdsdagene i Ugen, Sogne- dage. Søndre Berg. Jærd. og fl. Asvig. Yrka, Nordre Berg. Trondh. Nordl. (Jf. Sykna). Vaade Selg og Vyrta: Helligdage og Sognedage uden Forstjæl.

Vyrke (fj), n. Materiale, Stof til at gjøre noget af; saaledes: Tømmer til en Bygning (Husvyrke); Løi til Klæder o. s. v. Nogle Steder Virkje, Sæt. Tel. ogsaa Vorkje, Søndre Berg.; ellers Vyrkje (Vorkje), Dsl. Vald. Gbr., og Yrkje (Vrkje), Trondh. Nordl. Sv. virke. Jf. Fang, Tilfang, Ty, Emne. — Vyrke bruges ogsaa paa nogle Steder (ligesom Emne) om En som skal blive noget; f. Gr. „Brud- gumsvyrkje“, o: en Fæstemand. Gbr.

Vyrkedag, m. Sognedag. (Til Vyrka, f. altsaa med haardt f). Sjelbnere er Vyr- kevika, f. en Arbejdsuge. I Tel. „Virke- vika“ (Aandf. 34, 170, 309).

vyrkelaus (fj), adj. forlegen for Materiale (Vyrke). Hertil Vyrkeløysa, f. Mangel paa Materiale. Nogle St. Vorkjeløysa, Vorkjeløysa, Yrkjeløysa.

Vyrkevika, f. Vyrkedag. vyrkleg, adj. omhyggelig. Lidet brugl. vyrklege, adv. omhyggeligt, med Flid. I Sæt. og Tel. virkelege. Jf. hollverklege. vyrka (?), f. virkta.

Vyrn, f. Byrdna. vyrsam, f. byrdsam. **Vyrter** (y', tr), n. Mælt, Maltsaft som ikke er gjæret. Nogle St. Vyr, eller Vørt; ogsaa Vurt, Vald., og Vyrter'er, Edm. G. N. virtr; Sv. vört; Eng. wort, T. Würze. — **Vyrterkaka**, f. et Slags Rager, lavet med Tilfætning af Murt. **Vyrterfmat**, m. sød Smag som af Murt.

Væ, n. f. Veder. Væ, pl. f. Vaad.

væ, f. væda og vada.

Væbloku, f. Væberbloka.

væda, v. a. (er, de), klæde, udruste med Klæder, f. Gr. til en Reise. Nhl. (væa, væ'). Paa Edm. væde (som egentlig har en anden Betydning). Jf. væfa. G. N. væda (af Vaad). Particp vædd. Han er vel vædd: vel forsynet med Klæder.

Væde, n. Klædning, Bedækning. Nhl. (Væe). Øste uegentlig, f. Gr. om Fuglenes Fjæder.

Væding, f. Forsyning med Klæder. (Væing). Jf. Vædning.

Væe (?), n. en Stakel, Stymper. Vald. (Jf. Vaade). See ellers Væde.

Væft, f. Vest. vœfta, f. vœfta.

Væg, m. Sæft; f. Væigja.

væg, adj. f. atkvæg, framvæg.

Vægd, f. Gfærgivenhed. Sogn (?).

- vægja**, v. n. (er, de), 1, vige for Gn, give efter, søte sig. Nhl. Sogn, ogsaa Drk. og flere. Nogle St. vægjastr, Edm. og fl. Præsens lyder som væjestr, men Imperf. vægde, Supin. vægt; Impr. væg. G. N. vægja (vægir). Han vægde ikke fyre deim. Dei hava ikke noten til aa vægja fyre: de faae raade sig selv, have ingen at frygte for. Han lyt vægja, som Vit heve: den flogeste maa give efter. (Drk.). Jf. øgja.
- vægja**, v. n. (er, de), 2, affatte Materie eller Bødske; om Saar. Tel. Vinje). Det vægjer. G. N. vægja. Af Vaag.
- vægjande**, adj. vægsende at give efter (vægja). Det var ikke vægjande.
- Vægje**, n. Gftergiveness, Følelighed; ogsaa: Awe, Respekt, Grefrygt (= Dge, Age). Hava Vægje fyre noten. Nhl. og fl. Ogsaa som Raftul. „ein Vægje“. Sff.
- vægjen**, adj. følelig, eftergivende. Kunde ogsaa hebde vægsam.
- Vægt**, f. Vegt. **vægtug**, f. vegtug.
- Væktja**, f. 1, Pige, Pigebarn. Meget brugl. i Trøndh. Stift og tilbeels i Nordl. Synes at høre sammen med Vaak, m., men er ellers noget usikkert, da det paa mange Steder lyder som Veiktja (Veikj'). — Hertil **Væktjunge**, m. Pigebarn (i Spøg, ligesom Gjentunge og Lausunge).
- Væktja**, f. 2, liden Bjælde; f. Vektja.
- Væktar**, f. Vaktar.
- Vækturr**, f. Vidkurr.
- væl**, adv. (vel, godt); f. vel.
- væla**, v. n. bræge; om Saar. Guldalen. Sv. Dial. væla. Jf. vaala og G. N. vela: jamre sig.
- væla**, v. a. (er, te), nedlægge Træer og Grene til Afbrænding paa Jorden (= kasa). Smaal. See Baal.
- Væle**, m. Lag eller Samling af Træer til at afbrænde (omtr. som Kos). Smaal. Jf. Baal og Brote.
- Vælende**, f. Velende.
- Vælfar**, f. Velfar. **Vælfær**, f. Velferb.
- Vælsjos**, f. Vederljjos.
- vælsk**, adj. valsk, fransk (eller romansk). I gamle Vers (Landst. 136).
- vælvær**, f. velverbug.
- Væme**, n. en Stakkel, Stymper. Hard. Jf. vaama og Væe.
- Væmme**, f. Vemme.
- væn**, adj. 1) vakker, smuk, tækkelig. Dstl., dog langt mere udbredt i Formen væn (ee), saaledes ogsaa i Hall. Tel. Nbg. Jæd. Hard. og fl. tilbeels med Komparativ venre, Tel., og venne (ee), Sæt. (Jf. fager, frid, snild og det fremmede „væn“). — 2) spag, tam, venlig; om Dyr. Nordl. (Sv. Dial. vån: venlig). Jf. vinelsten. G. N. væn(n): lovende, eller som lader vente noget, saafom skadvæn, daudvæn, livvæn og fl. Sv. vån: tækkelig.
- væn** og **vænja**, f. venja.
- væna**, v. a. (ar), pynte, sætte i Stand, gjenoprette ic. Afvig. **væna** (vene), Tel.
- vænast**, v. n. tænke, agte. Hall. i Formen **venas** (ee), f. vænast.
- Vænleike**, m. Skjønhed, Vakkerhed. Mere brugt i Formen **Vænleike** (Veenleikje). Tel. og fl. G. N. vænleiki.
- vænsleg**, adj. vakker, tækkelig. Dstest **vænsleg** (ee). Søndensjælds.
- vænt**, adv. vakker, paa en tækkelig Maade. Mere brugl. **vænt** (veent).
- vænra**, f. vænra.
- væpna**, v. a. bevæbne (= vaapna). Sjelden. Jf. **Væpnmann**, m. Væbner, Vaabensvend. (I Kjøpveiserne).
- Vær**, n. 1, et Opholdssted; især Fiskerleie, Havn eller Gaard ved Kysten hvor Folk samles for at drive Fiskerie. Alm. ved Havkanten. I Nordl. ogsaa om et Sted for en eller anden Slags Fangst; saaledes Fuglevær, Dunvær, Eggvær. Egentl. Vær (e'), G. N. vær (med dat. pl. værjum). Hertil mangfoldige Stedsnavne, som Helgevær, Lyngvær, Molvær, Utvær, Espevær ic.
- Vær**, n. 2, Sæk eller Pose at forvare noget i; saaledes ogsaa: Vaar, Dmslag, Embalage. B. Stift, Øvr. og fl. (Jf. Alaat). Me hadde ikke Vær til aa hava det i: vi hadde intet at forvare det i. Det vog e halv Vaag med Været, o: tilligemed Sækken eller Posen som det var indpakkert i. Mere alm. om et Vaar (Pubevaar), saafom Dnevær el. Sengvær; men har i dette Tilfælde ogsaa en anden Form Var. (Søndensjælds). G. N. vær (henført til værja); Sv. var.
- Vær**, n. (3), Veir; f. Veder.
- Vær**, n. (4), Vær; f. Vær.
- Vær**, f. Verden; f. Verd.
- Vær**, m. (fl. Værer), Jndbygger af et Sted, saafom Komvær, Waagevær og fl. (Dstere Væring). I Hard. **Vær**, saafom Oddvær: Jndbygger af „Odda“. Hertil **Væra**, f. om Kvinder, saafom Komværa, Selsværa, Rabværa. G. N. værjar, pl. (Vikværjar, Komværjar). Jf. ogsaa Formen Landvær (= Landværja).
- Vær**, m. (2), Maaltid; f. Verd.
- vær**, adj. værende, virkelig (?). Dunkelt i visse Talemaader, saafom: Det vardt ikke vært, o: der blev ikke noget af det, det blev forhindret. Edm. Eg veit itje, um det var nokot vært i det, o: om der var Sandhed i det, om det virkelig var saa. Num. Hall. (Let at forverke med „verdt“, som ogsaa lyder vært). Ellers lidt anderledes i nogle Sammensætninger, som gladvær, blidvær, grannvær, hvor det dog tilbeels gaar over til væring og væren (gladværing, godværing, godværen). Jf. voren og værug.
- vær**, adj. (2), værd; f. verd.
- vær**, v. (værger), f. værja.
- væra**, v. a. (er, te), bringe til Ro, formaae

til at være eller forblive. Ofteft: væra seg, v: slaae sig til No, forblive paa et Sted. Nordre Berg. Han vil ittje væra seg her: han vil bort herfra. Hadde dei berre vært seg der: hvis de kun havde blevet roligere paa Stedet. (F. Gr. om Dyr). Jf. G. N. vær(r): rolig, og væra: hvile.

væra, f. vera. — værast, f. vedrast.

Værrør, f. Verbroder.

Være, n. 1) Væren, Dphold. 3 Sammensætning som Bevære, Rævære, Sambære. — 2) Forvaring, eller hvad man har i sin Forvaring. Det bid ittje i mitt Være: det findes ikke hos mig, ikke blandt alt hvad jeg har. Edm. Hører nærmest sammen med Vær, n. (2). — 3) Forsætning, Tilstand; f. Verbe. — Være skulde vel ogsaa have Betydningen Bosted, da dette tildeels hedder Husvære og Værelse.

Være, n. (2), f. Verbe.

Værelse, n. 1) Bosted, Huusmandsplads (= Husvære). Gbr. og fl. 2) Værelse, Huusrum. (Nyt Ord). S. Være.

Værfar, f. Verfaber.

Værhauk og Værbellar, f. Bederbauk.

Væring, n. 1, Rug som faaes om Vaaren, Sommerug. (Mobsat Vetterug). Tel. og Dstl. Dgsaa kaldet Værling. Dstl. Formod. af Vaar.

Væring, m. 2, Indbygger (= Vær). Ofte sammensat med Stedsnavne, som Saltværing, Ranværing, Risværing, Stadværing, Sibværing, Syndværing. Selbdnere med Fællesnavne som Fjordværing og Dyværing.

Værk, f. Verk. Værkje, f. Vyrke.

Værkonn, f. Bederkonn.

værlaus, adj. hjemløs, eller ogsaa forsvarsløs; om Barn som har mistet sine Forældre. Tel. (Landsk. 555). Jf. Værstøb.

værleg, f. vederleg. Værleik, f. Bederleik.

Værmaal, f. Bedermaal.

Vær-ring (?), f. under Værslag.

Værskap, m. (n.), Lyktighed, lystigt Selskab, Gjestebud. V. Stift, Nordl. og fl. (Maafsee egentl. Verbskap: Beværtning; f. Bert). — Værskapsmann, m. en lystig Selskabsmand. Værskapsvisa, f. Selskabsang.

værskaat, f. vederksaat.

Værslag (?), n. en vis Sygdom. Smaal. Herkil værslagen (værslien), adj. angrebent af denne Sygdom. Jf. Værring, m. en Ring som er funden i Jorden; fordom brugt som Middel mod „Værslag“. — Dette „Vær“ synes snarest at være Beder (Veir, Luft), men kunde maafsee ogsaa være en Forkortning af Dverg.

Værstad, m. Hjem, sikkert Dpholdssted, Blevest. „Han ha' ingen Værsta“. Nebenærs og fl. Jf. værlaus.

Værstøe, f. Bederstøe.

vært, f. vær, verb, væra.

værug, adj. forhaandenværende, tilværende. Nest brugl. i V. Stift i Formen vørig; f. Gr. Ingen værig Ting: ingen mulig Ting. Paa noton værig Stab: paa noget tænkeligt Sted. Alle værige Slag: allehaande Ting. (Jf. bidig). Tilbeels ogsaa i Formen „værdig“, maafsee med Begrebet: verb at tanke paa. Med anden Betydning i gladværug og godværug; f. vær. 3 Mobsætning til „uværug“ skulde det ogsaa betyde rolig eller taalmodig. Jf. G. N. vær(r): rolig; ogsaa taalelig, passende at være i.

værug, adj. (2), værdig; f. verbug.

væsa, v. n. sladre (= vasa). Nordl.

væsa, v. a. (er, te), 1) forfriske, opvarme (ligesom vsæsa). Hard. Hall. — 2) forsyne med Klæder (= væda, vøða). Nfi. Particp væst (= vædd). Vel egentlig: ubrustet til Strabadser (Baas). Jf. G. N. væstr: ubrustet af Strabad.

væsen, adj. svag af Kræfter. Hard. 3 Nhf. veisen. (Sv. Dial. vés, vesen). Jf. vesall.

Væsing, f. Forfriskelse; f. væsa.

Vækka, f. Kaffe, Skinbøsse. Dstl. Sv. vækka.

Vækka, f. (2), Vædse; f. Væta.

væksta (?), v. n. fortørres af Vinden; om Kornstraa. Væksting, f. Fortørrelse. Gbr. (Iron).

væсна, v. f. væsna.

væst, f. væsa. Væstarr, f. Bederbauk.

væta, v. a. (er, te), væde, befugte, gjøre vaad. G. N. væta (af vaat). Væta ut: udbløde, tilsole med Vædse. Væta Fingrarne: røre ved noget som er vaadt. Væta Halsen: læsse sig, drikke lidt. Væta seg: affætte Vædse, blive vaad eller fugtig. Væta seg ut: udsætte sig for Væde, komme ud i Vand eller Regn saa at Klæderne blive vaade. (Meget brugl.). — Particp vætt (ut-vætt).

Væta, f. 1) Væde, Vaadhed, Fugtighed. Paa Væta or Klædom: tørre Klæderne. G. N. væta. — 2) Regn, fugtigt Veir (= Vaatvæder). — 3) Vædse, vaade Varer. Nogle St. særskilt om Mælk og Valle. (Sogn og fl.).

Vætebofk, m. en Tid med Regnveir.

vætefull, adj. vædsefuld; vandig.

vætelaus, adj. tør, fortørret. Væteløysa, f. Fortørrelse, Tørke.

Væting, f. Vædelse, Udblodning.

Vætt, f. en vis Vægt (i forrige Tider), svarende til 6 „Ewann“ eller 3 Waager. Jæd. G. N. vætt: Vægt. Jf. Vægt.

vætt, part. vædet, f. væta.

Vætte, f. Vette. — Væv, f. Bev.

Vævstjot, f. Bevstyt.

vø, f. Vid. — vø, f. vøða.

vøða, v. a. (er, de), udruste til Vadning, forsyne med tæt Fodtel. Edm. (Nordbalden). Ofteft vøða seg (vø' se): tage Støvler paa ic. Ellers paa Edm. „vøde“ om at forsyne med Klæder, især Væskeklæder; altsaa ligt vøða (f. d.). Saaledes ogsaa „vøde

paa se": tilpaafe sig med Klæder. Particium vødd: a) fornyet med Fodtøi, tæt om Fødderne; b) udrustet med Klæder (= vødd). „Vøde" synes altsaa her at omfatte to Ord, nemlig vøda af vada (vød), og vøda af Waad.

Vøding, f. Beskrædning; f. vøda.

Vødning, f. Reisedragt, Uveirsklæder. Sdm. Vøl, m. 1) Art, Stik, Egenskab (omtr. som Lag). Hall. — 2) Udseende, Mine, et vist Udtryk i Ansigtet. Smaal. Døst. Duntel Form, af nogle opfattet som Vørd el. Byrd (?).

vøla, v. a. (er, te), høde, reparere, sætte i Stand; ogsaa: tilrebe, pudse, pynte. Mæget brugt i de vestlige og nordlige Egne. Ellers i en anden Form; vela (ee), Jæd. Hall. Gbr. G. N. vela, dog ogsaa vøla (Dipl. 1, 352. 2, 375. 3, 266. 431). Ofte forbundet med „um". Vøla um i Huset: feie og flye op i Huset. Vøla um seg: vaske og pynte sig. Vøla Klæde: sætte Klæder i Stand. Ein skulde vølt honom (spøtvis): man skulde have tugtet (pryget) ham. Jf. ferda, si, fjelga, hema, stella. Om et andet „vøle", f. vyrda.

Vøla, f. 1, Istandsættelse (= Vøling).

Vøla, f. 2, en Hob, Dynge, stor Mængde eller Masse. Sogn, Vøsa, Ghl. 3 Nordl. tilbeels Vøle, n.

Vøler, pl. Redskaber; f. Vøl.

Vøling, f. Tilbedelse. Jf. Vølsa.

Vølleit, m. Mine, Udseende (omtrent som Vøl). Smaal.

Vølsa, f. Istandsættelse, Reparation; ogsaa Tilbedelse, Reengjørelse ic. (f. vøla). B. Stift. Hedder ogsaa Vøling og Vøla.

vølt, part. repareret, pyntet; f. vøla.

vøna, v. n. (er, te), formode, vente, haabe.

Oftere vønast. Tel. (Af Vøn). 3 Hall.

venast (ee): tænke, formode. G. N. vønast: have Haab om. Jf. vøna og vønast.

Vønd, f. Vønd. Vøndul, f. Vøndul.

Vøne, n. Rimelighed (?). Hertil Vønæs eller „vønæs", hvorom f. Vøne.

vønen, adj. dristig i sine Forventninger; ogsaa: fordringsfuld, ubesteden. Tel.

Vør, f. Vør (m.). vøra, f. vyrda.

vøre (skulde være), f. vera.

vørlaus, f. vørlaus.

Vørr (s'), f. Læbe, høre Deel af Munden. Hall. (Høel). Vilbe paa andre Steder maa-

skee hedde Vørr (o'). G. N. vør, vørr, f. Hertil smaavørrad, storvørrad og fl.

Vørt, f. Vyrter. Vørvø, f. Vørvø.

Vøs (o'), m. en svag Lugt. vøsa, v. n. (ar), lugte, dufte. Hall.

Vøtur, f. Vetter. Vøu, f. Vøda.

Vøv, f. Vev. Vøve, f. Vøvve.

vøyk, f. vøik.

Y.

Y, Vokal, har i nogle Ord luft Lyd, f. Er. Syn, ysa, fyra, ny, nytt; i andre Ord aaben Lyd (y'), som: Fyl, fyre, myken, pyer, fyrja. 3 sidste Tilfælde vil Lyden paa nogle Steder falde nær sammen med „ø", medens den ellers er tydelig adskilt derfra.

ybben, adj. bistet, barst, vranten. Sogn. (Sæl. ybbinn). Jf. ubben og hven.

ydda (y'), v. n. (er, e), skyde ud, spire, vise sig som en liden Dd eller Spids; f. Er. om Planteskud. B. Stift. (Af Ddd). Jf. brydda.

Ydde, n. en liden Dd eller Spids. Mfl.

Ydding, f. Udskydning, Opkomst.

yffa, v. n. (er, te), danne et Tagstjæg; ogsaa fornye eller reparere Tagstjægget paa et Huus. B. Stift. (Af Ufs).

Yffe, n. Tagstjæg (= Ufs). Hard. (Yvse). Hertil Yffedryp (y'), n. Tagdryp (= Uffe-droper). Yffetrok, m. = Torvtrok.

ygla, f. øygla. — ygna, f. øygna.

yksna (y'), v. n. (ar), løbe efter Tyr, gaae i Brunst; om Køer. Hall. og fl. — yksna, adj. thygal, parrelysten. Smaal. Ironbh. og fl. Nogle Steder yksne, saaledes paa Sdm. „laupe yksne": løbe thygal. G. N. yxna. Hertil: ut-yksna, adj. som har

udløbet. (Hall. og fl.). Yksne-fu (-kyr), f. thygal Ko.

yksnast, v. n. ophidsse sig selv til Vrede (lige som Dren). Rørdre Berg. Dmtr. som ylmast.

Yksne (n.), Drex, Stude. Egentlig kollektivt, men bruges ofte som Fleertal og opfattet som Yksner, saaledes i den bestemte Form: Yksne(r)ne. B. Stift. G. N. yxn, yxni, n.

Yksnegras, n. *Orchis maculata*. Habeland.

Ykt, f. Dykt. — ykta, f. Ykta.

Yl (y'), m. Varme, varm Luft; især om en mild eller noget svag Varme. Temmelig alm., men tildeels udtalt omtrent som „Yl" (Mfl. Ironbh.). G. N. ylr. Jf. ylja. Halda Men: holde sig varm, bjerger sig for Frost. Paa Mfl. betegner Yl tilbeels ogsaa Damp eller Dunster som stige op fra Grunden.

yla, v. n. (er, te), hyle, tude; ogsaa jamte eller græde høit. Sogn, Hall. Gbr. og fl. (Andre Steder ula og hyla). G. N. yla. Hertil Yl, m. og Yling, f. Hylene.

Ylja, f. Dlie; f. Dlie.

ylja (y'), v. a. og n. (ar), 1) varme, opvarme (i en svagere Grad). Tel. Hall. G. N. ylja. — 2) v. n. varme fra sig,

udstraale el. afgive Varme. Gbr. Trondh. (Nagle St. elja). Dgsaa: dampe af Hede. Sbl. og fl. Tildeels med Bøiningen: hl, ylde (og maafsee ulde). Det var so heitt, at det hjade (el. ylte). Jf. Yl. — Particij yljad: opvarmet, eller noget varm, lunfen. Hall. og fl.

ylja (y'), v. n. (yl, ulde, ult), mylre, vrimle. Gard. „Dar va so fullt, at da ulde aa tuste“ (f. tyssa). Synes snarest at være en Afvigelse af yrja.

Yljar, Fodsaaler; f. Fl (Yljar).

ylla, v. a. (er, te), løse, tilberede Ulldoi saaleses at det bliver fløstet eller ligesom noppet. B. Stift. Egentlig sætte Uld paa. (Af Ul). Particij yllt (upp-yllt). Jf. steinyld.

yllast, v. n. (est, test), blive laadden, faae Laad eller Uld. Sanden hleest uppatter, o: faar ny Uld (efter Klipningen). B. Stift.

Ylling, f. Fløst, Laad eller Lu paa Klæder.

ylmast (y'), v. n. (est, dest), blive olm eller ophibst; ogsaa: være i en bitter Stemning, nære en Uvillie som man vanskelig kan fjule. Eg veit itte foat han gjeng og hlmest hve. B. Stift. (Af olm). Jf. ulma.

Ylmoe (y'), m. Solrog (= Ylroyf). Paa Helg. Ylmo, ogsaa Ylmo (f. Yloe). I Gbr. Ylmos (?).

Ylroyf (y'), m. Solrog, synlige Dunster som opstige fra Jorden i varmt Veir. Dstl. Lyder tildeels Ylroyf, i Hall. ogsaa Ylroyf. (Det sidste giver et andet Begreb, nemlig: Røg som er udbredt overalt).

Ym (y'), m. en svag Yhd; ogsaa en dunkel Fornemmelse. Sæt. 3 Tel. Om. Jf. ymjaa.

yomis (yy), adj. 1) afverlende, forskjellig, ifke altid ligedan. 2) i Fleertal: forskjellige, adskillige, nogle, visse. Alm. dog med omverlende Form: yomis, i de sybvefslige Egne; derimod: imis (imlis), Rbg. Tel. Hall. Edm. og fl., vel ogsaa ymsen (imsen). Fleertal deels ymise eller imise, deels sammendraget: ymse (y'), omse, el. imse (l') og emse. I hmsje Høve: i forskjellige Tilfælde. Paa ymse Sidor: paa forskjellige Sider. („Paa imise Side“, Edm.). Han var so hmis, o: saa maadelig, noget blandet, ifke altid god. G. N. ymiss (Fl. ymsir); Sv. omse. Skotf. emmis, immis: variable (Samieson). Ordets Oprindelse el. Sammensætning er dunkel.

yमितvar (?), adj. snart en, snart en anden; ogsaa: mangen en. „imse-for“, Valb.

yमितleg, adj. noget forskjellig eller omverlende. G. N. yमितleg.

YमितKap, m. Forskjellighed.

yमित, adv. af og til, afverlende, paa forskjellig Maade. Det gieng so hमित. Afvig. imist, Tel. Hall. Edm. ic., ymse (y'), Søndre Berg., imse (ims, ems), Trondh.; ogsaa i en Dativform „imjaa“ (hmsom?), Edm. G. N. yमित; Sv. omfom.

ymitja (y'), v. n. (ym, umde), mumle, brumme. Gard. (G. N. ymitja). Jf. oma og umla.

Ymitter, m. Søfugl; f. Imbre.

ymitfa (y'), v. a. og n. (ar), omverle, omstifte. Afvig. imsa, Hall. Valb., ymitna, Nhl. Ymita seg: forandre sig. 3 Hall. „imse se“: blive urolig eller hidfig, begynde Klamsmerie. — Ellers i Formen ymitast, v. n. omverle med hinanden, stiftes om at udrette noget. (Sv. omfa). Afvig. ymitast, imnaas, Tel.

ymitse, adv. afverlende; f. hमित.

ymitfen, forskjellig; f. hमित.

Ymiting, f. Omstiftelse. Lidet brugl.

ymita (y') v. n. (ar), ynte, tale løffelig om noget. Tel. Hall. Jf. oma, umla.

Ynde, n. Fornstelse, Lyft, Glæde. Lidet brugl. G. N. yndi. (Jf. una). Dgsaa: Behag, Lykke. So er etter ditt Ynde. (Landsf. 125).

yndefull, adj. yndig, behagelig.

yndelaus, adj. utæffelig, flau, fjedelig.

yndeleg, adj. behagelig, hyggelig.

Yngd, f. Ungdom, Ungdomstid. 3 Yngdi: i Ungdommen, i Dyrverden. Roma seg att-i Yngdi: faae yngre Folk til Selstaa; ogsaa: gifte sig med et yngre Menneske. B. Stift.

yngja, v. n. (er, de), 1) yngle, faae Unger. Noget brugl. ved Siben af „unga“. 3 Spøg ogsaa om at faae mange Børn. — 2) ruge, udklæffe Eg; om Fugle. Drk. Jf. bræda, verma, klessja.

yngja, v. a. (er, de), forynge (af ung). Kun i Forbindelsen: yngia upp-atter, og mest alm. i Formen yngjast, o: blive ligesom ung igen. Han yngiest upp-atter: han seer ud som om han var bleven yngre.

yngre og yngst, f. ung.

ynka, v. a. (ar), ynke, beklage. Dstere ynkaft, v. n. ynkes, røres. Nyere Form; Jf. Sv. omka, G. N. aumka. (S. anka). Hertil Ynt, m. Ynt, Sorg. ynkeleg, adj. ynkelig, ynksam, adj. meyhynfom. Ifke alm.

ynkja (y') v. a. (er, te), ønske, længes efter, ogsaa: tilnæfse, f. Gr. Lykke. 3 Tel. tildeels ynkje (y'). Imperf. lyder sædvanlig „ynste“, Supin. „ynst“. G. N. ønskj; Jf. Ang. vysean, Ght. wunskjan, L. wünschén.

ynkjande, adj. værd at ønske.

Ynkje (eller Ynste), n. Ønske, Begjæring; Bøn. 3 Tel. tildeels Ynkje.

ynkjeleg, adj. ønskelig.

yppa, v. a. (er, te; el. -ar), 1) løfte, høre, lette op. Sogn, Hall. og fl. G. N. yppa.

(Af upp). Yppa seg: reise sig, lette sig op. — 2) hylpe, opvække, bringe paa Bane.

Mere alm. (Dstet med Bøiningen: ar). Hertil ogsaa: yppast, v. n. opkomme, opstaae; ifær om en Strid.

yppare, adj. bedre, fortrinligere. (Egentl. høiere). Det var itte hppare Slaget: ifke just

nogen bedre Sort, ikke altfor godt. Berg. Stift. Superl. ypparste (hyppaste) er mindre brugt.

Ypping, f. Dylestelse; f. yppa.

Yr (hy), n. 1) sin Regn, som ligner Dugfald; især Taagereg, de smaa Draaber som falde af en Taagefky. Nordre Berg. Trondh. Nordl. G. N. ür (ff. yra). — 2) Regn som viser sig langt borte, smaa Byger i Horisonten. Gbr. — 3) smaa Hvirvler i Vandfladen over en Fiskestium; en Bevægelse i Vandet ligesom af smaa Regndraaber. Edm. Andre Steder Yrja, Uppfar, Uvgjerd.

yr, adj. vilb, urolig; f. ör.

yra, v. n. (er, be), 1) dugge, falde som Dugperler eller sin Regn. Det hrer av Stodda: det dugger af Taagen. Nordre Berg. og fl. G. N. yra, yrast. Imberf. lyder oftest yrte (hy). — 2) vise sig som Regnbyger i lang Graastand (= ela, fjöva). Gbr. Hall. (Sv. yra: drive). — 3) opfyde Hvirvler i Vandfladen; om en Fiskestium (= revja). Edm. (Jf. Dr). — 4) strømme igjennem Legemet; om en pludselig Fornemmelse, saasom af Kulde, Hede eller Smerte. Helg. „Dø hre i Kroppen“ el. „i Har'e“ (Hovebet). „Dø yrte i Tennenn“: det gif som en Kuldestrom igjennem Lænderne. — 5) mylre, vrinkle; f. yrja.

Yra (y'), f. Elletræ; f. Dra.

Yre (y'), n. en stor Hob eller Dynge (jf. Drja); ogsaa: Banke af stenig Jord (?).

Tel. (Winje). Lidet brugt.

Yren, adj. taaget og fugtig, om Luften.

Yrereg, n. Støvregn, meget fin Regn. Sjf. Rxf. og fl. E. yra.

Yrgja (?), f. en Ring af vrede Vidier, hvormed noget sættes (= Kverva, Spennning). Indh. Helg. Salten. Ofteft udtalt Drja, i de nordligste Egne „Drja“. Jf. Dra, Drvelb. Sv. Dial. örja og yrja, v. tilsvære. Jf. L. würgen.

Yring, f. 1) Taagereg; f. Dr. 2) Strømninger i Legemet; f. yra, 4.

yrja (y'), v. n. (yr, urde, urt), vrinkle, mylre, komme i stor Mængde. Tel. Det var so fult, at det urde (ur'). Afvig. yre (hy), yrte. Dstl. 3 Hard. derimod ylja (ulde).

Yrja, f. 1) Brimmel, stor Mængde; ogsaa: Hob, Dynge, Masse. Sogn og flere. Paa Dstl. Yrju. (Drju, Smaal.). — 2) vedvarende Blæst med tykt eller taaget Veir. Rbg. Tel. og fl. Hertil Austryja, Vestyrja, Kalbyrja. Andre St. kaldet Gyrja.

yrk, adj. bestemt til Arbeide; om en Dag, f. yrk. Edm. Trondh. Nordl. Nogle St. yrken (ørtsen), Indh. Neutrum lyder sædvanlig yrret (ört) for yrkt; f. Gr. „yrret aa heilagt“, o: baade Sognedage og Heligdage. (Edm.).

Yrka, f. Sognedagene; f. Yrka.

Yrke (eller Yrfsje), n. 1) Arbeide. Sjelden;

f. Lagyrke. (Sv. yrke). — 2) Arbeidsretskaber, Værktøi. Nordl. Ogjaa kaldet Andyrfsje. — 3) Materiale, Stof, Emne, for Gr. Tommer til en Bygning. Trondh. Nordl. (tilbeels Drfsje). Ellers: Byrfe.

yrkelans (fsj), adj. 1) yrkesløs, ledig. — 2) forlegen for Materiale.

Yrkeløysa (fsj), f. 1) Yrkesløshed. (Jfke meget brugt.). 2) Mangel paa Materiale (= Byrkeløysa).

yrkja, v. a. (er, te), virke, tillave. Meget sjelden; f. mathyrkja. G. N. yrkja. Jf. Drfa.

Yrkna (y'), f. Hunnen af Marsuglen, Urhøne. Tel. (Mo). Ogjaa i Formen Yrkna, Lister. Ellers kaldet Drchøna, f. Drre.

Yrma, f. Hunslange med Unger, Slange-moder. Nordre Berg. 3 Tel. Yrmla; andre St. Drma (af Drm).

Yrmling, m. en liden Slange, Drmeunge. Tel. (Winje). G. N. yrmlingr.

yrva (y'), v. a. (er, be), sjæfste en Lee, binde den til Skafet. Edm. Af Drv.

Ysma (y'), f. Dunkelhed i Luften; disig, taaget Luft. Hard. Mhl. Skal paa nogle Steder hedde Ysja.

ysmen, adj. disig, uklar. Hard.

yft (hyerst), f. yft.

Ysta (y'), v. n. (er, e), lave Dit, opvarme Mælk for at Osten kan skille sig fra Bal-len. Brugt i de sydligste Egne og paa Dstl. (Sv. ysta). Andre Steder kjæsa og blengja.

Ystabe (hy), m. = Ginstape. Rxf.

Ystekerel (y'), m. Dstkejedel.

Ystel (y'), m. først Dit, Dsteklumper som ved Dyparmelse udskille sig af Mælken. Tel. Hall. Gbr. (Andre St. Kost og Rjufa). Ogjaa en enkelt Klump eller Rage af først Dit. Vald.

Ystelsoll, m. Madret af Mælk med istroede Dsteklumper. Hall. og fl.

Ysting (y'), f. Dstelavning.

Yt (hy), m. et Stød; f. yta, 2.

yta, v. a. (er, te), 1) sætte ud, flytte bort, skyde lidt tilside. Sogn og fl. G. N. yta. (Yf ut). — 2) støde, give et Stød eller Tryk (= skva). Gbr. Hall. Dei hadde ytt yan i Koll: støbt ham overende. — 3) afhænde, stille sig ved, overlade til nogen zc. Rxf. Tel. og fl. Sjældnere i Betydn. yde, afgive, kaste af sig. — Particly ytt.

Yta, f. den ubvendige Deel; især om den ydre og ringere Deel af Bøden i Naale-træerne (= Gelta). Drf. Dsterd. Rom. Jf. Sv. yta: Overflade.

ytarste, f. ytraste.

Ytesura (ur), f. Fyrretræ med liden eller ingen Kjerneved (Abel). Trondh.

yteleg, adj. let at afhænde (yta). Rbg.

Yterlege, adj. langt ude (= utarlege); ogsaa: yberlig, overmaade. Mandal (yberleg). S. ellers yfleg og ytre.

Yting, f. Støden, Skrubben; f. yta.
ytleg, adj. noget vestlig (= utleg), om Vin-
 den. Trondh. Nordl. Vel egentl. yterleg.

ytra (yh), v. a. (ar), 1) sætte længere ud,
 fjerne, bortflytte. Tel. og fl. Ellers kun:
 ytra seg, o: komme længere ud; ogsaa: blive
 mere vestlig, om Vinden. — 2) udlade
 (sig), yttre. Han torde ikke ytra seg med det.
 (Jffe alm.).

ytraste, adj. yderst, fjernest, sidst. Nordl.
 Ellers i en anden Form: yttarste, eller
 yttaste. B. Stift, Hall. „Drygja ut i dø
 yttaste“: opsætte noget til det sidste Die-
 blif. Jf. utarf.

ytre, adj. ydre, som er længere ude; ogsaa:
 nærmere ved Havet eller Kysten; f. Gr.
 ytre Leidi: det Farvand som er næst ved
 Havet. (S. ut). Hertil høre nogle Sam-
 menfætninger med Formen „yter“, som:
 Yterdyr (=der), f. yderste Dør (= Utdør).
 Yterplagg, n. Overklædning. Ytersida,
 f. den ydre Side. Nordland. Jf. yterlege.

Ytring, f. Flytning udad; f. ytra.
ytst, adv. yderst, længst ude. Lyder sædvan-
 lig som yst (yh). Yst ute: længst ude (mod
 Havet). B. Stift. Yst og øst: yderst i den
 øvre Kant.

ytst (yht), adj. yderst, som er længst ude (el.
 mod Vest). Mest i den bestemte Form;
 f. Gr. ystte Garden; ystte Dyrne: G. N.
 yztr, yzti. Jf. ytre og ut.

yttaste, f. yttaste.

yva (yh), v. a. og n. (er, de), 1) udsprede,
 udspile, opreise (Haarene eller Fjædrene);
 om Dyr og Fugle. Nordl. Yva seg: reise
 Haarene, gjøre sig bred eller bifter. Sv.
 ysva sig. — 2) v. n. staae ud, sprede sig,
 staae vidt udspilet; f. Gr. om Haar. Jf.
 uven, yven, Busthyel.

yvast, v. n. (est, dest), grue for noget (omtr.
 som Svda). Nyf. Yaa andre St. yvast,
 som falder nær sammen med evast (øvast).

Yvesær, f. Overferd.

yven (yh), adj. 1) udspredt, opruffet, stridt
 udstaaende (= uven), f. Gr. om Haar,
 Fjædre, Kviste. Nordl. (Sv. ysvig). Yve(t)
 Haar: stridt Haar, som ikke falder rigtig
 sammen. — 2) bred eller stor at see til
 (= ruven); saaledes ogsaa: stolt, som bry-
 ster sig, gjør sig til. — 3) bifter, som rei-
 ser Haarene; om Dyr. Nordl. Jf. ybben.
 G. N. uffr: stridig.

yver (y'), præp. over. Mest alm. yve;
 fjeldnere: øver (Østerd.); afvig. ive (i')
 el. ivi, Rbg. Tel. Hall. I de nordlige
 Egne tilbeels ombyttet med: over (aav'er).
 G. N. yfir (yvir) ogsaa iifr (ivir); Sv.
 öfver; Jf. I. über. — Betydning: 1) op
 over, højere end; saaledes: a) til et Punkt
 ovenfor. Med Akkus. f. Gr. Det rekk upp
 hver Beggjerne; hver Husi ic. b) oppe over,
 ovenpaa. Med Dativ. Der er Lat hver
 Beggjom; hver Husom. — 2) ud over, hen ad

Overfladen af. Med Akkus. Breida Geh ut
 hver Bollarne. Sjaa ut hver Landet ic. Dgsaa:
 ude over, udenpaa. Med Dativ, f. Gr.
 Sava Stinnlade hver Ullfadom. — 3) tvært
 over, til den anden Side af. Sava hver
 Gjorden, Elvi, Fjeldet ic. (Kun med Akkus.).
 Sjeldnere: til Slutningen af (en vis Tid).
 Standa hver Beteren, hver Matti. — 4) ud over
 Grændsen af, mere end, højere end; nem-
 lig om en Overstigen i Maal, Tal eller
 Bærd. Det er hver ei Mil, ei Baag, eit Hun-
 drab, eit Aar ic. Ganga hver alle hine: over-
 gaae alle de øvrige. Over Maaten, el. hver
 Laget: usædvanligt, overmaade. Dgsaa om
 et Tidspunkt, f. Gr. Det var langt hver Mid-
 dag. I denne Betydning bruges i de nord-
 lige Egne oftest „over“. — 5) over, til
 Opshyn med, eller Bevogtning for; ogsaa:
 med Magt eller Raadighed over. Vata hver
 noton. Sava Bald hver notot. Raada hver Gobs-
 set ic. — 6) i Anledning af, angaaende.
 Laata vel hver notot. Laata illa hver ein Ting.
 Sgrgja hver notot. (Østere: syrgja syre no-
 tot). — Ellers bruges Ordet ofte absolut
 eller som Adverbium, f. Gr. Ganga og sjaa
 uthver, o: see sig omkring. Han høve faret
 videra hver, o: reist vidt omkring. — Meget
 ofte sammensat med et foregaaende Adverb,
 som: att-hver, frams-, inn-, ned-, upp-,
 ut-hver.

Yverbende, n. Overbaand i en Kløv (=
 Raband). „Yvibende“, Num.

Yverbredisla, f. 1) Yverbredelse, Udspre-
 delse. 2) Dække, Overtæppe i en Seng.
„Yvbreitla“, B. Stift. Modsat Under-
 breidsla.

Yverbul (u'), m. Overfrop.

Yverbunad, m. Overtsi, Forsyning ubentil
 eller ovenpaa.

Yverbusta, f. Træ eller Green som ligger
 øverst i et Gjerde. Gr.

Yverbygnað, m. Overbygning; øverste Deel
 af en Bygning.

Yverdeild, f. Overdeel, øverste Deel. „Yv-
 deld“, Hall.

Yverdyna, f. f. Overfeng.

Yverfall, n. Overfald. (Mindre brugl.).
 yverfallen, adj. overfalden.

yverfaren, adj. befaret, gennemgaaet; over-
 stuet, efterseet.

Yverferd, f. 1) Overfart. G. N. yfirferd.
 — 2) Befarelse, Gjennemgaaelse; ogsaa
 Gjennemshyn, Besigtigelse. — 3) en om-
 gaaende Sygdom. B. Stift. (Yvesær).

yverfledd, adj. overskyllet af Vandet; især
 af Søen i Flodtiden.

yverfull, adj. overskilt.

yverfødd, adj. over to Aar gammel, eller
 henvend tre Aar; om Gjeber og Bukke.

Sat. (ivisfødd). Jf. Overgang.

Yverførte, n. Overløber i Esko og Støvler;
 ogsaa Støvlesæft. B. Stift.

Yvergang, m. 1) Overgang, Overfart.

- Dgfaa: Befarelse, Dmgang for at besee noget. — 2) Forandring, Dvergang i en Tilstand. Lidet brugl. — 3) paakommende Plager, Uheld, Skade (jf. Dverferd). — 4) Dvergreb, Voldsomhed. Tel. (G. N. yfargangr: Dvermob). — 5) Dverlegenhed, Fortrin. Ein Dvergangs Kar: en udmærket Karl, En som overgaar andre. „Zvigangs-Kar“, Tel. — 6) en Buk som er over to Aar gammel (= hverfødd). Sogn. (Dve-gaang). 3 Hall. „Zvigang“ (3 Aar gammel).
- yvergjeven**, adj. opgjeven, udmattet (= upp-gjev); ogsaa: modløs, forsagt, som har givet tabt. Ufslg. yvegoven (o'), Søndre Berg.
- yvergrodd**, adj. overgroet.
- Dverhaand**, f. Dverhaand, Dvermagt.
- yverhørd**, adj. fuldhaaret, som har faaet sin fulde Haarvært med den dertil hørende Farve; om Dyr. „Ivthert“, Hall.
- Dverkast**, n. 1) det Slags Søm, hvori Traaden slnges over Kanten af Løiet. Berg. Stift. — 2) Kasteblæde, Hovedbug. Nbg. — 3) Dvergreb (= Dvertaf). Hall. (Zvifast).
- yverklaar**, adj. klar oventil; om Lufsten (naar dens nederste Lag er taaget). 3 Hall. iviklaar. Paa nogle Steder siges oftere „underklaar“.
- Dverklæde**, n. pl. Dverklæder.
- Dverfola** (o'), f. den øverste Skaal i en Kranlampe.
- Dverlag**, n. 1) øverste Lag. 2) Dverklæder i Sko. „Zvilag“, Hall. See ogsaa Dverlag.
- yverlagd**, adj. belagt, tildekket.
- Dverlaup**, n. et lidet Loft eller høitliggende Gulv; især om et Loft paa den ene Side el. i den ene Ende af et Værelse (jf. Kam); saaledes ogsaa om et Gallerie, et Pulpitur i en Kirke. Søndensfelds. 3 Hall. Zvilaup; ellers Overlaup, Gbr. og flere, Overlop (=løp), Smaal. Andre Steder kaldet Lem, Trev eller Hjell.
- Dverlaup**, n. (2), Dverfud, noget som bliver tilovers. Indh. (Dverlop). Sv. öfverlopp. — En hertil hørende Form: yverlaups (adv.), o: tilovers (over Tallet), skal forekomme søndensfelds. Paa Rom. hedder det „overlaus“.
- Dverleder** (e'), n. Dverlæder, i Skotgi. (Dveleb, -leer, -lær).
- yverljost**, adj. n. fuldkommen lyst af Dagen (= aalljost). Søndre Berg.
- Dverlæta**, f. 1) Dm tale, Bepømmelse. (Af laata hver). Nordre Berg. — 2) Nøs, Lovtaler (= Bellæta). Helg. og fl. 3 Tel. Zvileæta, n. — 3) Skum paa Al (anseet som Tegn paa en vellykket Brygning). Sdm.
- Dvermagt**, f. Dvermagt, Dverhaand.
- Dvermann**, m. Dvermand.
- Dvermaal**, n. Dvermaal.
- Dvermorgon**, n. Dagen efter Morgendagen. Dfeste „Dvermorgon“.
- Dvermun** (u'), m. Fortrin, høiere Grad eller Stilling.
- Dverplagg**, n. Klædningsstykke til at bruge udenpaa; Dverklæde.
- Dverraad**, f. Raadighed, Magt.
- Dverrett**, m. høiere Ret (Domstol).
- Dverrom**, n. Dverrum, Dverværelse.
- Dverseng**, f. Dverdyne.
- Dverfætnng**, f. Dverførelse, f. Gr. paa et Fergeste; ogsaa: Dversættelse, Fortolkning. (Mere Brug).
- Dverfko**, m. Dverfko (Galoscher).
- Dverfoding** (o'), f. Dverfkuelse.
- Dverfot** (o'), n. Dverfud. Lidet brugl.
- Dverfkrift**, f. Dverfkrift.
- Dverfleden**, adj. overfæet, overftridt.
- Dverftein**, m. Dverfteen, Løberen i en Kværn.
- yverfsterk**, adj. overlegen i Styrke.
- yverfstigen**, adj. overvældet; ogsaa: overfædig fuld. („overfstigen“, Sdm.).
- Dverfoda** (o'), f. Dverfhæng; Uro, Karm, Lummel. „Dvestode“, Sdm. (Et gammelt yferstada).
- Dverftraum**, m. Strømning oventil i Vandet. Modfat Underftraum.
- Dverfryn**, f. Dverfagt; Gjennemfryn.
- yverfrynt**, adj. svagfrynt, som seer utydeligt i en vis Afstand. Hall. i Formen ivifryn og ivifrynt.
- Dverfad**, n. Gjødsel som udfpredes over Algerne, efter at den er pløiet. B. Stift. Dgfaa kaldet Aatad.
- Dvertaf**, n. 1) Dvertag, øverste Greb eller Hold i en Brydekamp. — 2) Dverhaand, Dvermagt.
- yvertæken**, adj. overvældet, betagen; saasom af Forundring, af Frygt osv. Hard. Schl.
- Dvertreme** (e'), n. et Skind-Lag til Mælfekar. Nhl. (Dvetremme, el. -træme). Af Træm.
- Dvervegt**, f. Dvervægt.
- Dvervelde**, n. Dvermagt, Herredømme.
- yvervunden**, adj. overvunden; ogsaa: overvældet, udmattet, som maa give tabt (= hvergjeven). Schl. i forfattet Form „hyunden“.
- yvervættes**, adv. overvættes, overmaade. Lidet brugl. G. N. yfærvættis.
- Dving** (hy), f. Udfprebelse; f. hya.
- vyja** (y'), v. n. (ar), dæse, gaee som i Drømme, være forfulmet eller meget fløv. Sdm.
- Hertil Vyjar**, m. og Vyja (Vyje), f. En som let bliver forfulmet eller forvirret.
- vyjarfam**, adj. fløv, døffig, tankespredd eller forfulmet. (Vyjasam'e. Sdm.).
- Dvjing**, f. fløv, døffig Tilstand.
- vyua** (hy), v. n. (ar), fprede sig ud, blive mere udspilet (hyen). Nordl.

W, Forkortning, 1) for „Wd“, f. 2) for „Wgr“, n. 3) for „Wgr“, pl. (= Waer).
 Ligefaa: æ, 4) for „ær“ (= er, f. vera).
 5) for „æg“, f. eg. 6) for „hæna“ (= henne), f. ho.
æ! interj. et Udbrud af Modbydelighed, Af-
 fky eller stor Ringeagt.
æa, v. n. (ar), yttre Affky, fige æ! Hedder
 ogsaa: ækta, Tel., og æktra, Nhl.
Wd, f. 1, Vand-Mare, liben Waf. Sdm. (fjelden). Ellers som Fleertal Wde(r) af
 Formen „Wad“, see Wader.
Wd, f. 2, Ederfugl (Fuligula mollissima).
 Lyder forskjelligt: Wd, Nff. Sdm. W og
 W i de nordligere Egne, dog ogsaa Wr,
 som grunder sig paa en ældre Form Wder
 (Wdr). G. N. ædr. Fleertal tildeels Wdar
 (Wda), dog ogsaa Wde(r). I Sammen-
 sætning ofte Wda(r), saaledes paa Sdm.
 Wdadun, Wda-egg o. f. v. Andre Steder
 tildeels „Wgr“, som i Wgr-egg, Wgrstok,
 Wgr-unge.
Wdardun (Wrdun), n. Ederduun.
Wdarfugl, m. Ederfugl (= Wd). Nogle
 St. Wrfugl; ogsaa Wrefugl. (Jarls-
 berg). Jæl. ædarfugl.
Wdarstegg, m. Han-Ederfugl. Nogle St.
 Wrfstegg, Wstegg. Et andet Navn er
 Wrbolt (el. Wrebolt). Jarlsberg.
ædeleg, adj. hyperlig (ædel). Ofte i Vers;
 f. Landst. 488, 504, 619. (Wiftnot frem-
 medt Drd). Ellers med dunkel Betydning
 i Udtrykket „mangein ædeleg Gong“, o:
 tidt og ofte. B. Stift. (Sv. Dial. ædelig).
 Jf. æveleg og ideleg.
Wdgavl, m. en lang Næb af Ederfugle paa
 Sen. Helg. (Wgavl).
Wdifik, m. Eddike. Sv. ättika; Holl. edif
 (for etid) af Lat. acetum.
Wdmaare, m. et Slags Maage, ogsaa kal-
 det Gulstetting. (Larus fuscus). Nordl.
 (Vof.) i Formen Wmaare. Ogsaa skrevet
 Smaar, Smor.
ædrug, adj. ædru, ikke beruset. Vofs, Hall.
 I Vald. ædrjug'e, ellers ædrig'e, Sogn,
 og ædru, mere alm. (Sv. Dial. edrug,
 ädryer). Jf. faastande. Drdets oprindelige
 Form er ubekjendt.
Wdvar, n. Sted hvor Ederfugle lægge Wg.
 Nordl. (Wvæ).
Wfta (Eftermiddag), f. Aftan.
Wftasværd(d), f. Aftansværd.
æg, pron. see eg.
ægjen, adj. usmagelig, saasom om Mad af
 fordervet Korn. Tel. Er vel kun en Form
 af elgjen, f. elgja.
Wgt, f. Art, Slægt; f. Wtt.
ægt, adj. ægte, retmæssig; ogsaa: reen eller
 uforsalfet. Hedder i Søndre Berg. ægta,
 og mere alm. ægte. Njere Drd efter det

tydske echt. I gamle Breve ækta, ækta.
ægta, v. a. (ar), ægte, gifte sig med. Et
 Subst. Wgte (?) bruges i Forbindelsen
 „til Wgte“ og i nogle Sammensætn. som
 Wgtrefolk, =make, =mann, =par, =kap,
 =stand, =vigd. Njere Drd. Maaskee op-
 fattet som en Afledning af „eiga“, men vel
 hellere optaget af Nt. og Holl. echt: Wg-
 testab (= Hjonkap).
Wk, n. Standsning; Hvile eller Ophold i
 en Storm. Sdm.
ækf (= ek, eker), f. aka.
ækfa, v. n. (ar), standse lidt, f. Er. for at
 lytte eller see tilbage naar man hører et
 Raab. Sdm.
Wka, f. Seneplet, efterliggende Sene masse,
 f. Er. i en Hjeldkloft. Vald. (Sjnsøke).
Wkra, f. Hvilemark, Brakland; Engstykke
 som forhen har været Ager. (Af Waer).
 Nest brugl. søndensjelds, ellers ogsaa i
 Trondh. Stift og Nordl. Jf. Atterlega og
 Kjelva. I Walders i en afvigende Form
 Wktra, o: Agerkant (som ellers kaldes
 Reina).
Wkrehøy, n. Hø af Hvilemark eller ublagte
 Ager. Nobsat Bollhøy.
Wkremark, f. Brakmark.
Wkreplog, m. Plov til Brakpløstning.
ækta, v. n. yttre Affky; f. æa.
Wl, en Byge, f. El.
æl (= el, eler), fostter; f. ala.
æla, v. n. (er, te), spire, skyde Spirer; især
 om Korn. Gard. Andre Steder aala (af
 Aal). Jf. gro og brydda.
Wla, Wgle; f. Wbla.
Wling, m. Indbygger af Aal i Hallingdal.
Wling, m. (2), Sling; Ansald; Stund, m.
 m. see Wling. „Wlingom-til“: i enkelte
 Stunder. Drt.
ælsken, f. elsk. — ælsk, f. ala.
æm, vammel; f. emmen.
Wmaare, f. Wdmaare.
æmen, f. emmen og imen.
æmja, frige; f. emja.
Wna (= Wra, Waer), f. Na.
ænder, f. endet. — ænja, f. enja.
ænka, f. einka og anka.
Wn, n. Ar, Mærke efter et Saar. (Afvig.
 W, Drt.). G. N. ær (ær, ör). Sv. ärr;
 Eng. Dial. arr.
Wn, f. see Wd. — Om et andet Wn, see
 Wnsaud.
ær, pron. Eder (= ør); f. de.
Wra, f. 1) Wre, Ros, Versummelse. G. N.
 wra; Ang. år, Wht. éra. — 2) Hæder,
 Prydelse, noget som hæder Er. Der itffe
 stor Wra i det. — 3) Anseelse, Værdighed.
 Roma til Wra. Saalebes ogsaa om borger-
 lig Agtelse; Anseelse som ærligt Menneke.
 — 4) Wrbathed, Sømmelighed. I Tugt

- og Æra. Der ittje Æra i honom: der er ingen Undseelse hos ham, han er uforskammet. Tilbeels ogsaa med Begrebet Ærlighed (jf. ærleg); f. Gr. søda seg med Æra: nære sig paa en ærlig Maade. — 5) Æresbevisning; Ærtighed, Tjenstvillighed (jf. ærug). Den som gjerer ei Æra, han før ei Æra atter. (Ordsprog). Han gjorde ogs den Æra, at han tom hit. — Ordet bruges ofte i Genitivs Forhold; saaledes: Ein Ære Mann, o: en Hædersmand, agtværdig Mand. Ei Ære Sat: en ærlig, uskyldig Sag. Forskjelligt fra „Æresaf“, o: Sag som angaar Gns Ære.
- æra**, v. a. (ar). ære, hævde; bevise Ære. (G. N. æra). Particip ærad.
- æra**, v. n. (er, te), vore og møbne godt; især om Kornet. Hall. Andre St. aara, aarast (af Æar).
- ærefull**, adj. ærefuld, hæderlig.
- Æregagn**, Ting som gives En til Medgift; f. Aragagn.
- Æregaava**, f. 1) Hædersgave, Æreffjent. — 2) f. Aragagn.
- æregirug** (i'), adj. ærgjerrig.
- ærefjær**, adj. begjærlig efter Ros og Ære; oftest om En, som sætter stor Pris paa Æresbevisninger.
- ærelaus**, adj. 1) uhæderlig (om Foretagender). 2) æreløs, som har tabt sin borgerlige Ære. 3) uforskammet, ublu, skamløs.
- Æreløysa**, f. 1) Æreløshed. 2) Frækhed, Uforskammenhed.
- Æreminne**, n. Æreminde.
- Ærend**, f. (og n.), Ærinde, Udretning; Hensigten med et Besøg eller en Reise. G. N. erindi, örindi, eyrindi, n. Ang. ærend, Ght. aranti. (Jf. G. N. ärr, pl. ærir: Sendebud; Goth. airus). Ganga Wegen og galyrna Ærenbi. Gjera seg Ærend: ophitte et Ærinde som Paaskud for at komme ind paa et Sted. Ganga Ærender: gaae med Budskab eller for smaa Udretningers Skyld. Ganga eins Ærend etter notot: reise ud for en eneste Tings Skyld.
- ærendsfor**, adj. buelig til at udrette Ærinder eller bære Budskab; især om Vorn. Nogle Steder ærendsbyrg (ærensborj, Dierb.).
- ærendslaug**, adj. 1) udgaaen uden noget egentligt Ærinde. — 2) forhindret fra at udrette sit Ærinde. Dei laut ganga heim atter ærendslause: de maatte gaae hjem med uforsrettet Sag. B. Stift.
- Ærendsvain**, m. Budsbringer, En som gaar i Ærinder for andre. Nordl. og flere. Jf. Bisargut.
- ærerik**, adj. rig paa Ære, berømmelig, ærefuld.
- æresjuk**, adj. meget ærgjerrig. — Æresy-fja. f. stor Ærgjerrighed.
- Æresfiling**, m. en Udgift hvorfra man har Ære (eller hvorved man undgaar at be-skyldes for Karrighed).
- æresfjend**, adj. æressjendt; vanæret.
- Æresfete**, n. Hædersplads.
- Ærestein**, n. Ærestegn.
- æreverdig**, adj. ærværdig.
- Ærsugl**, f. Ædsargul.
- ærg**, f. arg. — ærig, f. ærug.
- Æring**, m. Marsvært, Afgrøde (= Æring). Hall. (jf. æra). — Med anden Betydning i Fjoræring, Æriæring, Ælæring (af Æar, n.). Anderledes i Nattæring og Selsæring (af Æar, f.).
- æringslaus**, adj. frugtesløs, unyttig. Hall. (Jf. Jæl. årangrslaus). Æringsløysa, f. unyttigt Foretagende; især om en forgjæves Reise. Jf. ærendslaus.
- Æren**, f. Ærn. — Æra, f. Æra.
- ærleg**, adj. 1) hæderlig, agtværdig. G. N. ærlegr. 2) ærlig, rebellig, oprigtig. — ærlege, adv. med Ærlighed. — Ærlegskap, m. Ærlighed. (Sebber oftest Ærlegheit, f.).
- Ærand**, m. et Faar som har Lam. Edm. Ndm. G. N. åsaurd og ær, f. (i Affus. å). Danske Dial. Alam (Gimmer); Nt. Duwe (Faar), Eng. ewe, Ang. eovu, Ght. awi. — Mere alm. Lambsaud.
- Æret**, f. Ærer. — Æren, f. Ærn.
- ærug**, adj. artig, høflig, honnet; ogsaa: høisindet, nobel, ædelmodig. Hall. og flere. J B. Stift ærig (ærig'e). Et sjeldnere Ord er Æruge (gi), m. Ærtighed, Høflighed. Hall.
- ærutt**, adj. arret, fuld af Ar (Ær, n.). Jf. fveifærutt.
- Ærv**, f. Ærv. — Ærve, f. Ærv.
- Æs**, m. Gjæring (= Æst, Æsing).
- æs** (æser, = es), gjærer, f. asa.
- æsa**, v. a. og n. (er, te), 1) indfælde Bjælker i en Bygning; belægge med Bjælker eller Aser. (Af Æas). Bofs, Tel. — 2) om Skyerne: trække op i lange Rækker langs Fjeldene eller Aserne. Hall. Buft. Dierd. Jf. Æsing og Langæsing.
- æsa**, v. n. (er, te), gjære, komme i Gjæring; blive suur, om Mælk m. m. B. Stift, Tel. Østl. Nordl. — Ellers brugt med noget lignende Betydning i andre Former, nemlig: asa (es, os, aset), Hall. Valb.; æsa (æser, ees, est), Solør; esja (es, asse, ast), Valb.; esja (ar), Nhl. Schl. — Sv. Dial. åsa, esa (as), jäsa (jas).
- Æse**, n. Langbjælke i en „Fiskehjell“, en af de længere Stokke som ligge ovenpaa „Marstoffsene“ og nærmest under „Raaveden“. Nordl. (Lof.). Af Æas.
- Æsing**, f. 1, 1) Bjælker og Sparrevært i en Bygning. Tel. Hall. (Af Æas; jf. æsa). — 2) Underlag, Stokkelag (= Lunner), hvorpaa noget oplægges. Namd. — 3) en tyk Lilt paa den indvendige Side i en Baad, anbragt noget nedenfor Bordfanten og i lige Linie med denne. (Fl. Æsingar).

Berg. Trondh. Nordl. — Hertil **Æfing-**spord (**Æfingefpoor**), m. den bageste Ende af **Æfingen**.

Æfing, f. 2, Gjøring; f. æsa, v. n.

Æfing, m. 1, En som boer paa eller nær-
ved en **Ås** (**Æfingryg**). Sammensat: **Au-**
sterafing, **Bæsterafing** og fl. **Vald**.

Æfing, m. 2, en **Skybanke** i **Horizonten** (f. æsa). Nogle St. **Kangæfing**.

æfæra, v. n. = æa, æta. Nhl.

Æfl, f. **Æfl**. — æsla, f. etla.

Æft, m. Gjøring (= **Æfing**). Gbr. **Vel**
egentl. **Æfter**.

Æta, f. en **Foderkurv**; f. **Sta**.

æta, v. f. eta. — æten, f. eten.

ætla, f. etla.

Ætt, f. 1) **Ætt**, **Stamme**, **Slægt**, **Familie**.

Tilbeels afvig. **Ægt**, **Nordre Berg**. og fl.

G. N. ætt, ogsaa ætt. **Formod.** af eiga
(aatte). — 2) **Ætt**, **Slags**; **Spor** eller

Mærke af en vis **Æng**. Der er ittte **Ætt** av
det, o: ikke mindste **Spor** deraf, ikke en

Smule af det **Slags**. **Tel.** (**No**). 3 **Berg**.

Ætt: ittte det **Ælag**. — 3) **Kant**, **Side**,
Himmelegn. **Søndre Berg**. G. N. ætt, ætt.

Ellers mere alm. om **Veir** fra en vis **Kant**,
en vis **Tilstand** i **Kuften** som nærmest be-

roer paa **Vindens** **Retning**. Saaledes

Nordætt (**Norætt**), **Bæstætt**, **Austerætt**;

tilbeels ogsaa **Ubeversætt**, **Godeversætt**
(**Goveersætt**). 3 **Nordre Berg**. „**Ægt**“;

saaledes **Noraætt** (**Nordanætt**), **Synna-**
ætt (**Sunnanætt**) og fl. 3f. **Haatt**, **Rot**,
Rote.

ættad, adj. nedstammet, kommen af en vis
Slægt eller fra et vist **Hjemsted**. Eg veit

itkke svar han er ættad fraa, o: hvor han er
fra, hvor han har sin **Slægt**. Dei er ættade

or same **Bygdi**. B. **Stift**, **Nordl.** **Hall**. og fl.
Meft alm. ætta, i **Nordre Berg**. ægta.

G. N. ættadr.

Ættarlæg, n. **Familie-Egenskab**. (**Ættalæg**).
Ældet brugl.

Ættarmerke, n. noget hvorved en **Slægt**
afskiller sig fra en anden. (**Ættamærkte**).
Ældet brugl.

Ættarminne, n. **Minde** eller **Tradition** i
en vis **Slægt**.

Ættarpryda, f. en **Ære** for en **Slægt**.

Ættarfam, f. en **Ækam** for **Slægten**. G.
N. ættarskömm.

ættast, v. n. (ast), nedstamme. (**Sjelden**).

ættar (bagere), f. ættre.

ættgalen, f. ættvill.

Ætting, m. **Slægning**, beslægtet **Person**
(= **Skylding**). G. N. ættingi. Ogsaa:
Ætting, **Æfterkommer**. **Hall**.

Ættelæg, m. **Slægtlinie**, **Slægttræffe**. **Tel.**
G. N. ættelægg.

ættleida, v. a. (er, de), optage i **Slægten**,
adoptere. „ættleia“, Nhl. (?). G. N. ætt-
leida.

Ættmaal, n. et **Døgn**, en **Tid** af 24 **Timer**.

Nordl. (mest i **Tale** om **Seilads**). **Ordet**
kunde vel fortales af **Ætt** (**Himmelegn**);

jf. G. N. medan söl veltest um átta ættir
(**Kongsp.** 14); imidlertid findes det ogsaa

i **Nedertydsk** og **Hollaubsk** i **Formen** **Ætmaal**.

Ættiriv (i), n. 1) **Slægt**, **Stamme**. **Hall**.

G. N. ættir. — 2) en **Familie-Egenskab**,
en vis **Tilbøielighed** i en **Slægt**; oftest om

en **Feil**. **Tel.** (**No**).

ættvill, adj. forvildet med **Hensyn** til **Ste-**
dets **Veligheden**, uvis om hvad der er

Nord og **Syd**. **Sogn** og fl. **Hedder** ogsaa
ættgalen, Nhl.

Æv, n. tvivlsom **Æng**; f. **Ev**.

æva, v. tvivle ic. f. eva.

æva, v. a. (ar), 1, **udviske**, **udflette** langsomt.

Brugt i **Particip**: ut-ævad, o: **udvisket**,
afslidt med **Tiden**; f. **Ev**. om **Spor** eller

Mærker. **Tel.** **Hall**. Ogsaa i **Formen** **ævast**
(ut): **udviskes**, **fordunkles**. **Maaskee** til

Æva; f.

æva, v. a. (ar), 2, **sette** **sammen**; især om
at **sammenbinde** de enkelte **Stykker** eller

Ruber i et nyt **Fiskevæd**. **Ehl.** **Nhl.** **Ess**.

Hertil **Æving**, f. **Sømmen** hvor to **Styk-**
ker ere **sammenbundne**. (**Slægtsskabet** **dun-**
felt).

Æva, f. 1) en **lang** **Tid**. **Læmmelig** alm.,
dog mest i **Formen** **Æve**. (3 **Nhl.** **Æve**,

bestemt **Form** „**Ævæ**“, **altsaa** **stærk** **Vøl-**
ning). Nogle St. **Æve**, n. (**Tel.**). Det

vardt ittte **nåtor** **lang** **Æva**: det **varede** ikke
meget **længe**. — 2) **Levetid**, **Æv**. **Sjelden**,

saaom i **Ordsproget**: Det veit ingen fi **Æva**,
slyr ho er oll, o: **ingen** **veed** **sin** **Levealder**,

førend **den** er **udløben**. (B. **Stift**). G. N.

ævi, f. — 3) **Tidsalder**, **Tidsrum**. **Tel.**
og fl. G. N. ævi; jf. **Goth.** **airs**; **Ght.**
æva: **Ævighed**.

ævasam, f. **evsam**. **Æve**, m. f. **Ev**.

æveleg, adj. 1) **idelig**, **vedvarende**; **vel** og
fsaa: **evig**. „**Gi** **æveleg** **leia**“: en **bestandig**
Uleilighed. **Mandal**. **Til** **æveleg** **Tid**: **uden**

Ende. 3 **lignende** **Betydning** **bruges** og
fsaa: **ævenleg**, el. **ævensleg**, **Tel.** **Æg-**
fsaa „**ævorsleg**“ (f. **ævordsleg**). 3f. **Æven**

og **Ævord**. G. N. ævinleg, ællegr (jf.
æverdlega, adv.); **Ev**. **everdlig**, **everdelig**,

o: **evig**. — 2) **værende**, **forekommende** (?).

Svar **ævelege** **Dag**: **hver** **eneste** **Dag**. **Faa** **toar**
ævelege **Stad** ic. **Hall**. og fl. 3f. **Ev**. **hvar**
evelige en.

ævelege, adv. **vedvarende**, **nødhørlig**. **Ofte**
i **Forbindelsen**: **ævelege** **længe**, o: **overmaade**
længe. (B. **Stift**, **Hall**. og fl.). Ellers i

Formen **ævenslege** og **ævordslege**, **lige-**
som det **forrige**. **Ofte** ogsaa i **danf** **Form**
„**evindelege**“, f. **Ev**. „**Dæ** **hadde** **fare**“ **evin-**
dele“ **væl**“: det **vilde** **have** **været** **til** **uende-**
ligt **Gavn**. **Sdm**.

Ævelengd, f. en **stor** **Langvarighed**, **Ende-**
løshed, **Ævighed**. **Hall**.

Æven, n. (?), i **Forbindelsen**, „i **Dr** og **Æven**“

o: i det uendelige, vidt og bredt, uden Grændser. Hall. (Hoel). Jf. ævensleg (= øveleg).

Eventyr, n. 1) Fare for Tab, Risiko (= Waagnad). B. Stift. Egentlig: paakommende Tilfælde, efter Fr. aventure, Ital. avventura: Hændelse ic. — 2) Eventyr, Fabel. Her sædvanlig kun om Fortællinger, som indeholde noget overnaturligt, saasom Fortryllelse, Forvandling, talende Dyr, Trolde osv. (G. N. æintyr: Fortælling).

eventyra, v. a. (ar), forsikre, staae inde for, garantere. B. Stift, Nordl. (Sv. äfventyra, Fr. aventurer: vove).

ævetra, v. n. syde med noget, have travlt. Tel. (sjelden).

ævig (= evig), f. øveleg.

Æving, f. Sammenbinding; f. øva, 2.

Ævord (?), de fjerneste Tider; især om den ældste Tid. „Fraa Ævor aa til Doms“: fra Dphav til Ende, fra de første Tider til de sidste. Nbg. (Aaserall). I lignende Mening ogsaa: Ævordom, m. og Ævordome, n. Dunkel Form; jf. G. N. æverdlega: for evig.

ævordsleg, adj. vedvarende, langvarig; el. uendelig. Fraa ævordsleg Tid: fra de ældste Tider. Nbg. og Tel. i Formen ævorleg, ævørsleg og ævorsfleg. Jf. øveleg.

Ævraa (Uvisshed), f. Evraab.

ævre og **ævst**, f. øvre, øvst.

D.

D, Lyd er egentlig to Slags, nemlig 1) det rene d (G. N. æ), Dmlyd af o, som i ør, føra, Don, doma, meta; og 2) det mere aabne d (G. N. ö), f. Er. i Dks, døft, snugg, Fjøl, Kjet. Forfjellen i Udtalen er dog paa nogle Steder utydelig.

Ødla, f. Dgle, Fjirbeen (Lacerta). Udtalt som Øla (Øle), Øbr. Sdm. Drk., og Ørla, Stjordalen. Ellers i en anden Form Ødla (?), Øila, Toten, Øla, Østerd., Øla (Øl), Indh. og Namd. G. N. edla, eydla. Sv. ödla. I de sydligere Egne: Fjorfoftla.

øst, f. øvst. — **Øst**, f. Øyft.

Øge (Dgje), m. Forfærdelse, Skræk. Det var reint ein Dgje: det var noget forfærdeligt. Nff. (Jf. G. N. øgir).

øgen, forfærdelig; f. øgjen.

øgja, v. a. og n. (er, de), 1) forfærde, gjøre bange. (G. N. øgja). I denne Betydning: fjelden og helst med Begrebet: gjøre sig selv bange (= gjera seg rædd). I Hard. øgjast (elast): forstrækkes, blive bange. (Jf. Øge og Dge). — 2) fhye, affrækkes fra, eller gysse for at gjøre noget. Nordre Berg. „Han øgje 'tje kva han gjere“: han fhyer ingen Ting, han er i Stand til at gjøre det værste. „Han va so sint, at han øgde ikkje kva han gjere“ o. s. v. Præsens lyder sædvanlig øje(r), ø-je.

øgja (?), v. n. væmmes, faae et Anfald af Kvalme (= elgja, igla). Øbr. i Formen „øle“.

øgjeleg, adj. frygtelig, forfærdelig. Sogn, Nhl. og fl. (Nogle St. øieleg, øveleg). Jf. øgeleg og øveleg.

øgjelege, adv. sølt, paa en frygtelig Maade; ogsaa: overmaade, hyerlig. Nhl. Sogn. G. N. øgilega. Jf. øelege, øjelege, kalblege.

øgjen, adj. 1) forfærdelig, frygtelig. Berg. Stift, Jæd. I Sogn tildeels øgen, ellers:

ø'jen, og øien; i Neutr. ø-je og øie (for øgjet), men i fl. øgne. „Eit øgje Ting“: en frygtelig Tingest (Sff.). „Eit øie Beer“: et frygteligt Beer. (Jæd.). — 2) storartet, vældig, imponerende. „Eit øgje(t) Fjell“: et høit, magtigt Fjeld. „D'æ øgje te sjaa n'igjønnaa Fjelle“, o: det er et svimlende eller storartet Syn at see ned ad Fjelbet. Sdm. (Andre St. siges hellere: øgjeleg). — 3) stolt, som bryster sig, gjør sig til af noget. „Han er reint øgjen utav dt“: han er rigtig stolt af det. „Dei ha lite te vere øgne 'ta“ (o: at bryste sig af). Sdm.

Øgna, f. stolt Udsende; Stolthed (af øgjen). „Øgne“, Sdm.

øgnast, v. n. (ast), 1) blive forfærdet, eller forbauset. Hard. (Tildeels udtalt øgnast). — 2) blive stolt, bryste sig. Sdm. (Ødet brugl.).

øje, f. øgja og øgjen.

økesam, og **økesjer**, adj. seltsindig, flanevorn, som løber efter Selskab og Lysheds. Smaal. (Dunkelt).

økla, formere; f. øksla.

økleskonom, f. høfuskoom.

Øks, f. (fl. Øksar), Dre, Huggereskab. (Jf. Skorsks, Buleks, Telgjeeks). En afvig. Form Øks (o') er sjelden. G. N. øx. (Eng. axe, Ang. eax; Goth. akvizi). I Sammenfætning ofte med a (for ar); saaledes Øksa(r)hamar, m. Drehammer, Wagen eller Rakken paa en Dre. Hertil Øksahamars-øl, en Venøvnelse paa meget stærkt Øl. (B. Stift). Øksa(r)kjest, m. Eggen paa en Dre. (I Valdres kaldet Øksfjære, m.). Øksarvæst, n. Drestast. Øksa, v. a. (ar), tilhugge med en Dre. G. N. øxa.

Øksauga, n. Skafthul paa en Dre.

Øksemne, n. saa meget Jern, som en Dre kan gjøres af.

Øfing, f. Tilhugning med Dre.

Øfl, n. 1) Formerelse, Fornyhelse; især om unge Creature hvormed Besætningen paa en Gaard efterhaanden fornyes. Øfl. Øfvig. Øfl, Tel. — 2) Yngel, Afkom (omtr. som Elde). Smaal. og fl. — 3) Gævart, unaturlig Udvæxt paa et Legeme (= Vokster). B. Stift. Øfvig. Øfl, Hall. G. N. øxl.

Øfla, v. a. (ar), formere med noget nyt, fornye, forplante. Øfla seg: formere sig, forplante sig. Smaal. Øfla Bussæper: fornye Gaardsbesætningen ved at tillægge unge Creature. Øfvig. øfle, Tel. 3 Hard. øfla. G. N. øxla: forøge; vel egentlig: lade vore, af vafsa.

Øflling, f. Formerelse, Forplantning.

Øksvik (v), f. Vik, n.

Øksvol (o'), m. en Vølt hvormed man former Skafthullet paa en Dre. „Øksvøl“, Hall. „Øksvøl“, Ejj.

Økt, Stund; f. Øhft.

Øl, n. 1) Øl, gjæret Maltfaft. G. N. øl; Ång. ealu, Eng. ale. — 2) Gjøstebud, Gibe. 3 Sammensætning som Bærøsl, Føfarsø, Græøsl og flere. En afvigende Form Øl (o') er meget sjelden; almindeligt udtales Ordet med reent og langt ø. 3f. Øber.

Øl, m. (Barme); f. Øl.

Øl, i Sammensætning som Ølmuge, ølmyrk, øltekt o. s. v., er det samme som „aal“ (af all).

Øla, v. a. (er, te), 1) opflamme, fildre, bringe til en Opbrusning; besnaffe En til noget. Dei hadde ølt honom upp: sat ham i Fyr og Flamme. Nordre Berg. 3 Øhl. ølla. (3f. øla). — 2) smigte, rose, smidsse for En. Øbr. (3f. øla, øsla). — 3) tirre, opstibe til Vrede. Bustr. Particip ølt (upp-ølt). — Reflexivt ølæst: opflamme sig, bruse op, komme i et usædvanligt Lune; overgive sig til Gjøkkerie og Lyktighed; f. Er. om Børn. Ølæst med noton: gjækkes med En, el. besnaffe ham til noget. Edm. (meget brugl.). 3f. Øfla.

Øla, f. 1, et Bruusshoved, En som let kommer i Bevægelse. Edm. (Øle). 3 Øhl. Ølla.

Øla, f. 2, Øgle; f. Øbla.

Ølbørsminne, f. Eldbjørgdag.

Øldau, f. aalbau. — øldrug, f. aldrig.

Øle, n. en Staffel, Stymper; især med Begreb af vanslægtet. Cit Øle i eit Vøle. Hall. Bald. og fl. (Andre Steder Tøle). 3f. Gamøle.

Ølen, adj. fuld af Gjøkkerie; f. øla.

Ølfløyt, f. Aconitum (Urt). Inbh. (Stob). Nogle St. Ølfløyt og Ølfløyt; i Namd. Ølfløtja. 3f. Tørhjelm.

Ølfull, adj. ølbrukten.

Ølveis (gj), m. Øldamp. S. Øeis.

Ølgøven (gj), f. aalgøven.

Ølhus, n. Ølshælder; Kro.

Øling, f. Gjøkkerie; Smiger; f. øla. Tata Øting: lade sig besnaffe eller forlede ved Smiger. Bald. og fl.

Ølja, f. ølja. — Ølfa, f. ulfa.

Ølkall, m. Røllik. Inbh.

Ølkjend, adj. = aalkjend. Helg.

Ølkjenga, f. f. Kjenga.

Ølkjerald, n. Ølkar, Bryggerkar.

Ølkong, m. Perikum (Urt). B. Stift.

Ølkveis, f. 1) Ølhyge, Sygelighed efter en Ruus. Øhl. og fl. — 2) et Slags Galsskab, foraarsaget ved megen Ølbriften. Øfl.

Ølla, f. øla. Ølljøst, f. aalljos.

Ølma, f. Raalorm (= Lama). Hall.

Ølmo, f. Ølmo. Ølmyrk, f. aalmyrk.

Ølnæver, f. Ølnæver.

Ølost (o'), m. Ølost, Drik af sammentogt Mælk og Øl.

Ølrus, n. Ruus af Ølbrif.

Ølroyk, f. Ølroyk (Ølroykt).

Ølsbue, m. Inbhgger af Distriktet Ølen i Søndhorland.

Ølsjuk, f. Ølsjuk, ølsjuk efter en Ruus.

Ølskapa, f. aalskapad. Ølskya, f. aalshyd.

Ølsla, f. Opbrusning, Dvergiveness, Bildsskab; ogsaa: Gjøkkerie, Nærretræger. Edm. Meget brugl. (f. øla). Noget lignende er Øsla, i Tel.

Ølsoll, m. Ølebrød, Madret af Øl med brøffet Brød. Nogle St. Ølsoppa, f.

Ølsupa, f. Ølsuppe.

Ølsykta, f. Sygelighed efter en Ruus. Søndre Berg. og fl.

Øltankar, m. Ølflande, f. Tankar.

Øltekt, f. aaltekt.

Øltrøya, f. Slutningen af et Gjøstebud. Ellers det samme som Ølstrøya. Hall.

Ølvaat, f. aalvaat. Ølvoro, f. Ølvora.

Øm, m. en meget svag Lyd. Tel. f. sølg. 3f. Øm.

Øma, v. n. (er, de), 1) lytte efter noget. Tel. (Binje). — 2) mumle, hnte om noget. „Øme paa noko“. Tel. 3f. ømja, hnta og G. N. ømta: svare.

Ømeleg, adj. stille, lydøs; ogsaa: kjedelig, flau, noget uhyggelig. Tel. (Binje).

Ømleg, ussel, daarlig; f. aumleg.

Ømmer (Ømmer), f. Ømbre. „Ømmerham“: Havlommens Ham eller Fjædre. (Nævnes i Øventhyrene ligesom Svaneham). Nordl.

Ømne, f. Ømne.

Øna, v. n. (er, te), 1) see omkring sig i Forvirring eller Forstrækkelse, stirre vildt; ogsaa: snue, snøfte, om opkræmte Ør. Øng. (Øaserall). 3f. Ønauna, aasna. — 2) gjøre Nærretræger, gjækkes, fare med Galsskab. Nedenas.

Ønast, v. n. 1) stirre med Forundring, gloe, gabe. Nordl. — 2) see længe efter noget, stunde, vente. Mandal. — 3) blive forstyrret i Hovedet, rase, være sandfæls. Hall. Nærmer sig noget til øra, ølæst og

øfast; ff. ogsaa G. N. ædast: blive gal.
Dnd, f. Dnd. — Ønder, f. Under.

Ønen, adj. gal, sandfæls. Hall.
Ønekap, m. Gjakkerie, Narrestreger. Nedeb-
næs. Østere „Øneri“.

Ønsa, v. n. mestre, kommandere (= anstra,
moftra). Hall.

Øp, f. Op. — øpen, f. open.

ør, en Sammenfætnings-Partikel, som deels
er forstærkende, som i ørgamall, ørliten,
ørung, deels omtrent det samme som „or“,
f. Gr. Dredre, ørminnug, Ørvøne.

ør, pron. Eder. (S. i, og de). Egentl. øder
eller yder (y), G. N. ydr.

Ør, n. Svimmel, Anfald af Svimmelhed.
Edm. og fl. Østest Hovuder (Haud-ør).
Jf. Drar. — Ellers duntelt i enfelte Tale-
maader, som „i Dr og Even“, see Even.
„Han er burt i Dr og Heim“: han taler
ganske forvirret, som i Bildeelse. Hard.
Hall. I dette Tilfælde bruges paa andre
Steder: Hør, Syr (y) og Syrg; f. Hyr.

Ør, f. Ør.

Ør, m. Awe, Frygt (= Dge). „Dæ sto en
Dr av 'en“. Smaal.

Ør, m. (2), Elletra, f. Dre.

ør, adj. 1) svimmel, angreben af Hoved-
svimmel. Smaal. og fl. Mere alm. øren.
(Jf. Sv. yr: fortumlet). — 2) gal, for-
styrret i Hovedet. Tel. Vald. Den øre segjer
det samme: gale Folk sig Sandheden. (Tel.).
G. N. ør(r). — 3) yderst hidsig el. hef-
tig, sandfæls af Graadighed eller deslige.
Tel. Jf. maatr, havør. Afvig. yr, o: vild,
uroilig, taad, f. Gr. om Heste. Østerd.
(Sv. yr). Jf. vill, galen, forvillt.

øra, v. n. (er, de), 1) svimle, blive svimmel.
Øra i Hovedet. B. Stift og fl. Jf. Dr og
Drsta. — 2) døse, gaae som i Drømme.
Ejebnere. Jf. Drar. — 3) tale i Bil-
deelse, phantasere. Tel. (Sv. yra). G. N.
ørast: blive forstyrret. Jf. ørffa.

øra, v. a. grave; f. øyra.

Øra, f. 1, Forvirring; f. Drsta.

Øra, f. 2, Elletra; især om den mørkere
Art (= Svart-Dre). Edm. sædvanlig ud-
talt Øre (y). Efter gammel Regel skulde
Ørdet hellere hedde Dre, n. og betyde El-
lev eller Elleved. (Af Dre).

Ørdaude (?), f. Aardaude.

Ørekryta, f. en vis Hødsif. Smaal.

Øredre, n. Alverdoms Elvhed eller Svag-
hed. Hall. Han er tomen i Dredre: han er
udlevet, affældig. Jf. ørgamall. (Eldre af
Alber).

øren, adj. 1) tilbøielig til at svimle (øra);
ogfaa øfte: svimmel (= ør). Jf. svimrug.
— 2) fortumlet i Hovedet, forvirret; til-
deels ogsaa: beruset, drukken. B. Stift
og fl. — Jf. øren, ørna, ørna.

ørende, adv. (= ør), f. ørliten.

Øresta, f. Sands, Dpmærksomhed, Efter-
tanke. Hard. „Dæ ingjæ Øresta i han“:

der er ingen Agtsomhed hos ham, han
tænker aldrig efter hvad man siger ham.
(Dunfelt Drb). Hertil ørestelaus, adj.
tanfæls, uagtjom.

Ørflaga, f. et Anfald af Svimmel.

ørgalen, adj. ravgal, reent gal. Afvig.
aargalen og „aargælen“, Selbu.

ørgamall, adj. meget gammel, udlevet (=
utgamall). Bøfs, Hall. Jæl. ørgamall.

Ørgjonor (?), pl. f. Fjas, taabelige Ind-
fald. „Ørgjonor“, Tel. (Binje).

Ørja, f. Ørja og Ørgja.

Ørjemart (m.), f. under Aurride.

ørk, f. øyrf. — Ørkje, f. Øyrf.

Ørkjona, f. en ubeleilig Tid eller Tilstand.
Koma i Ørkjona: komme faa seent at Tiden
bliver for kort zc. Hall. (Hoel). Dunfelt.

Ørla, f. Øgle; f. Ødla.

ørleid, adj. yderst kjed. Hall.

ør liten, adj. meget liden, bitte liden. Sø-
ndre Berg. Tel., ogsaa paa Dstl. Afvig.
ør liten, Nordre Berg. Nordl., og aar-
liten, Trondh. (Jæl. ørlitill). Øfte ogsaa
„ørende liten“; afvig. „urende“ og „aar-
ende liten“.

Ørmegt, f. Afsmagt, Vanmagt. Hall.

ørmegeta, v. n. (ar), blive afsmagtig, van-
smagte. Hall. Vald. Sogn. NoGLE Steder
ørmegeta, ogsaa aarmegte, Øbr.

ørmerkes (ff), adv. vildt, blindt hen, uden
Maal eller Mærke. Tel.

ørminnug (=ig), adj. glemsom, svag i Hu-
kommelsen. Nhl.

Ørn, m. (r), Ørn (Fugl). Alm. udtalt med
tydeligt „rn“ og med reent „ø“, afvigende
fra Bjørn (Bjorn), Tjørn (Tjorn) og lig-
nende. Kjønnet er vaklende, paa enfelte
Steder Neutrum, men mere almindelig
Femin. (ei Ørn). Saaledes ogsaa Ørna,
f. vel egentlig Hun-Ørn. G. N. ørn, m.
(Jf. Åre). I Sammenfætn. Ørne, saale-
des: Ørne-sjæder (=ffør), -flo, -nebb,
-reid, -veng og fl.

ørna, v. n. besvime. Østerd. S. ørna.

Ørnebein, f. Ørrebein.

Ørneham, m. Fjæderham af en Ørn; og-
saa: Ørnekjælle. Et andet Navn er
Ørnevæde (Ørnvæve). Nhl.

Ørnestav, f. Ørrestav.

Ørnunge, m. Ørneunge.

ørretta (seg), v. a. (ar), sandse sig, faae
sine Tanker i rigtig Ørden; saasom ved
Ørvækkelse af Sønnen. Vald. Noget lig-
nende er „aarekfe se“. Gausdal. Jf. ør-
veffa.

Ørvætor, Affald; f. Ørvætor.

Ørs, n. Hørs. (Landsf. 151).

ørs, Øers; f. ør, pron.

ørst, adj. 1) forvirret, fortumlet i Hovedet.

Østere ørsten (ørstjen). Hard. Ehl. Nordl.

— 2) vild, hidsig efter noget. Num. Jf.
ør og øren.

Ørsta, f. 1) Svimmelhed, Hovedsvimmel.

Søndre Berg. Tel. Nordl. — 2) Forvirring, Sandsfælseshed. Mere alm. Nogle St. Øra og Ørsta.

ørsta, v. n. (ar), tale i Wildelse, phantazere (som i Sygdom). Hall. Tel. Nogle St. øra.

ørsten, forvirret; f. ørst.

ørsta, f. Forvirring i Hovedet, Ørthed, Sandsfælseshed. B. Stift, Østl. og fl. G. N. øersl, øersla; Sv. ørsel.

ørsten, adj. fortumlet (= ørsten). Esl.

ørstmaa, adj. meget smaa. Hard. og flere.

Østvig. urstmaa, aarstmaa; f. ørliten.

Ørstnildra, f. et Slags Flue med lange Fødder. Gulbalden.

Ørstjønna (?), f. en ubesindig Person. Tel. Maastee Ørstjønna?

ørta, v. f. erta og urta. — ørt (for ert), part. ophibset. Hall.

ørtroyten, adj. meget udholdende, utrættelig, rastløs. Hall.

ørrung, adj. meget ung. Østvig. ørrung, Nordl., aarrung, Trondh. Øf. ørliten og ørgamall.

ørveffja, v. a. (er, te), vække for Alvor el. med Voldsomhed, gjøre En rigtig vaagen, saasom ved en Opfræmmelse. Hall.

ørvenast, f. ørvænast.

Ørvæna, f. 1) Haabløshed, Mishaa. 2) Noget som man ikke kan vente. G. N. ørvæni, n. Dgfaa: en Person som venter for meget. Hall. i Formen Ørvæne (ee).

ørvænast, v. n. (est, test), mistvibte, grue for Udfaldet; blive modløs eller afstræffet. Østest i Formen ørvænast (ee). Hall. Østvig. ørvinnast, Tel. (Øf. G. N. ørvinnast og ørvænata). Andre St. ørvønast.

ørvæneleg, adj. haabløs (omtr. som ørvæn). Brugt i Formen ørvæneleg (ee). Hall. I Tel. ørveensleg; ogsaa ørvønstleg. (Winje). I Num. ørvønen.

ørvæn, adj. (n), 1) slemt, vanskeligt, alt for svært, eller neppe muligt. Tel. i Formen ørveent, ørvint; ogsaa ørvinna (maastee egentl. ørvinn). Øf. G. N. ørvæn(n); usandsynlig. — 2) haabløs, fjed af at vente. Hard. (ørveent, ørvint). Øf. ørvæntes.

Øs, m. Øphidselse, Øpbruusning. Tel.

øø, adj. 1) ophibset, vild, heftig. Tel. Øf. øø og øsa. — 2) geil. brunnlig (= øø); især om en Hoppe. I. — 3) overmodig, stolt, storagtig. Nedenø. Øf. øsen.

øsa, v. a. (er, te), øphidse, opægge, sætte i Fyr og Flamme; saalebes baade at øphidse til Brede eller Had, og tillige at besnakke En til noget, forvilde En ved Løffelse el. Smiger ic. Dei hadde øst honom upp. Berg. Stift, Tel. Hall. Øst. og fl. (Øf. øla). Particly øst (uppøst). Hertil ogsaa: østast (est, test), opægge hinanden, gjækkes, fjase, gjøre Øptsier; ogsaa: bruse op, komme i en usædvanlig Stemning. Edm. og fl. (Øf.

øsla og øst). G. N. øsa: øphidse; øsast: bruse op. Øf. øø, øø og Stammeverbet øsa (øø).

Øsa, f. 1) Øpbruusning, Hidsfighed. 2) et Bruushoved (= Øsefolla).

Øsar, m. en Øphidser, Øvrigler.

Øse, n. 1) en Flodmunding (= Øø). Namd. — 2) Nabning i en Dam, den øverste Deel af en Nalle-Nende. Edm.

Øsefengen, f. øsen.

Øseferd, f. fremfusende Færd, Dvergivenhed, Bildskab, Øptsier. Nordre Berg. (Øsefar).

Øsefolla, f. og Øsefopp, m. et Bruushoved, en fremfusende, ubesindig Person. B. Stift.

Øsemøle, n. Øpbruusning, usædvanlig lystig eller øphibset Stemning. Edm.

øsen, adj. øpbrusende, vild, heftig; ogsaa: fuld af Øjækkerie, faab, overgiven. Berg. Stift. Hedder paa Edm. ogsaa „øsestngjen“. I Tel. øslen.

Øsing, f. 1) Øpæggelse; f. øsa. 2) Øpbruusning, Hetsfighed, Bildskab.

Østja (ø'), f. Øste, Kar af tynde sammenbøiede Plader. Vest alm. i denne Form; sjeldnere Østja (e), Solør. Øf. Øst. G. N. eski, n. — Østjeloek (ø'), n. Østelaag.

Østjerrjoek (= østø), m. f. Trjøst.

øsla, v. n. (ar), gjækkes, fjase (omtr. som østast); ogsaa v. a. narre, f. Er. „Dei øsla' de fraa meg“. Tel.

Øsla, f. Øjækkerie. Øste i Fleertal (Øslor): Narrestreger, underlige Paafund. Tel. Øf. Øslaa.

øseleg, adj. øpbrusende, ubesindig. Øf. øø. Dgfaa i Formen øslen. Tel.

øst (uppøst), øphibset, f. øsa.

østaa, f. øta. — Østla, f. Østblla.

øva, v. a. (er, de), 1) opægge, tirre, øphidse. Tel. Hall. Dgfaa i Formen: øvast, v. n. drilles, tirre hinanden. Til G. N. øvr: hidsfig. Øf. øven og øva.

øva, v. a. (er, de), 2, øve, oplære. Nhere Ørd. Hertil Part. øvd: øvet. Øving, f. Øvelse.

Øva, lang Tid (= Øva). Helg.

øve (øvet), præp. f. øver.

øven (for øven?), f. forøven, iøven, vansøven. [Øverheit, og Øvrigheit, f. Øvrigheid. Ngt Ørd efter L. Øberfeit, Øbrigkeit. Sv. øsverhet.

Øvja, Banbhvirvel ic. f. Øvja.

øvna, v. n. gifne (= øvna). Vald.

øvra, v. a. sætte i Bevægelse, drive, anstrenge. Hall. Hører formod. sammen med øvra.

Øvraa, f. Øvraad.

øvre, adj. øvre, som er længere øppe. En anden Form øvve (øvre), er sjelden. (Tel.). G. N. øvri og øvri. Øvredeildi: den øverste Deel. (Møstaf Nvredeildi). Øf. øv, øvarleg, øvan og øver.

øyst, adv. øverst, i det øverste. Øyst uppe: høiest oppe. Øyst i: i den øverste Deel. S. følg.

øyst, adj. øverst, som er høiest oppe. Nest i den bestemte Form, f. Gr. øvste Sida, øvste Huset; øvste Beggen. Almindeligst udtalt øfft; nogle St. øyst. (Sogn og fl.). Altid med reent ø. G. N. efstr og økstr.

Øy, f. (fl. Øyar), De, Land som er omgivet af Vand. (Jf. Holm). Øvig. Øyn (fl. Øyn'a) i Hall. Ellers paa flere Steder i den bestemte Form: Øy'na (Øy'naa); regelret Øyi (Øy'e, Øy'a). G. N. ey (øy); Sv. Dial. öi, öia; Holl. eiland, Nl. Dge. Ordet synes altid tilbeels ogsaa at betyde Halvø eller Landtunge; saaledes ved Trondhjem „Grasøy“ og „Stogøy“ om Engstetter og Skovplaner som strække sig ud imellem Bugterne af en Elv; desuden findes ogsaa baade i de sydlige og nordlige Egne enkelte Gaarde, som have Navnet „Øy“ og dog ikke ere ganske omgivne af Vand. — I Sammensætning tilbeels Øya (for Øyar) med Begreb af en enkelt De, f. Gr. Øya(r)folk: Folket paa Den. Øyatangen: det hyerste Rev af Den o. f. v. Jf. Øyefolk.

øya, v. n. (ar), klynke, jamre sig. B. Stift. (Jf. jøya, eia, veia). Øgsaa: skraale, skrige, gjøre megen Larm. Tel. (Winje og fl.). J. Hall. eia. Hertil Øy, n. Skrig, Skraal.

Øyrie, m. Øveboer. Øyf.

øyda, v. a. (er, de), 1) gjøre øde (af aub); rømme, forlade (et Sted). Øyda Huset: gaar bort fra et Hus, saa at der er ingen tilbage. Dei øyde Garden: de gif alle sammen, saa at ingen var hjemme paa Gaarden. Nordre Berg. (øyde, øye, øya). G. N. øyda. — 2) blotte, gjøre lens (aub). Øyda seg fyre Pengar: blotte sig for Penge, udgive sin sidste Skilling. B. Stift. — 3) øde, forøbe, forbruge; ogsaa: ødelægge. Gjøre Ende paa. (Alm.). Dei hadde øydt ei Tumna: de havde forbrugt (eller tømt) en Tønde. Øyda Nista si: gjøre Ende paa sin Høstefost. Øyda upp: forøbe, opbruge, faae Ende paa; ogsaa: bortøfle. Øyda ut: udrydde, tilintetgjøre. Participp øydd (upp-øydd, ut-øydd): forøbet. — Reflexiv øydaft (-est, -best): blive øde eller blottet; ogsaa: formindstes, forsvinde. Det øydest ut: det dør ud, det bliver altid sjeldnere. (Nest alm. øyest).

Øyda, f. 1) Tomhed, øde Tilstand. (Jf. aub). — 2) en øde eller ubeboet Strækning, et tomt Rum. (Sjeldnere). — 3) Forøbelse, Ødelæggelse. Øgsaa om noget som bevirker Forøbelse; f. Gr. Svuløyda, eller Smørøyda, om haardt Brød hvortil man behøver megen Suul.

Øydat, m. en Forøder. Det kjem Øydar etter Avlar (Ordsprog): efter en Samler kom-

mer gjerne en Afspreder. Tel.

Øyde, n. øde eller forladt Tilstand. (Nest alm. Øye). G. N. eydi. Østest i Forbindelsen: leggja i Øyde, og: leggja i Øyde.

Øydegard, m. 1) en ubeboet Plads med enkelte Huse (Sommerhytter, Høladere). Nbg. (Naserall), i Formen Øyegar, Øygar. — 2) en forladt Gaard, et Sted som engang har været beboet. Alm. — 3) et lidet Gaardbrug; maafee oprindelig: en ny Gaard i en Ødemark. Dfl. (Øyegar, Øgar). Ordet forklares tilbeels som en Fjerdingsgaard, ø: ¼ af en „fuld Gaard“ (fuld Gard), eller Halvparten af en „halv Gaard“. Ellers forekommer ogsaa i det Bestenksjeldbige adskillige Gaarde med Navnet „Øygar“ eller „Øggar'en“, endstjønt nogen Anledning til Navnet ikke er bekjendt. I Matrifulen har det faaet Formen „Ødegaard“.

Øydehus, n. tomt eller forladt Huus.

Øydelagd, adj. ødelagt; tilintetgjort. — øydeleggja, v. a. (legg, lagde), ødelægge; ogsaa: bortøfle, forpille. Nhere Død (Jf. leggja i Øyde). Øydeleggjar, m. en Forøder; Forpilder.

Øydeland, n. 1) et øde eller ubeboet Land. G. N. eydiland. — 2) en Forøder, Ødeland.

Øydeleite, n. et øde Rum, en Strækning uden Væstebær ic. Tel.

Øydeluft, f. usund Luft i et Rum som har staaet længe tomt og tilluftet. Nogle St. Øydeluft.

Øydelus, f. Møl; ogsaa Trælus, Bæggesmed. Tel. Hall. (Øye).

Øydemark, f. Ødemark; Øren. G. N. eydimørk.

Øyden, adj. 1) forødende (= øydsam). — 2) øde, forladt. Nest i Neutr. øydet (øyde, øye). — 3) blottet, lens; f. Gr. „øyen fyre Pengar“. Hard. og fl. Hedder ellers aub.

Øydeskog, m. ubeboet Skovmark. Tel.

Øydestad, m. et ubeboet, forladt eller folketomt Sted.

Øyding, f. Forøbelse; Blottelse.

Øydna, og Øydn, f. Tomhed, Stillhed, øde Tilstand. B. Stift. Hertil Øydnerev (-tav), m., Øydnearge (-aange), m., og Øydneluft, f. det samme som Øydeluft. Sdm. og fl.

Øydnad, m. Forøbelse, Forarmelse, Ruin. Sff. (Øynna).

øydsam, adj. 1) øysel, som forøder meget. 2) spilbsom, udrøi, som bevirker Forøbelse. (øyefam).

Øydsla, f. Forøbelse, Formindskelse; ogsaa: Ødselhed, Slosserie. J. B. Stift udtalt Øytsla, Øttsla, Øttsle.

øydslesam, adj. øysel. Tel.

øye, f. øyda, øygia, øyja.

Øye, f. Øyde og Øyda.

Dyebunad, m. Klædebragt eller anden Skif, som bruges hos Deboerne. Saaledes ogsaa Dyevnis, Dyemaal og fl.

Dyefolk, n. Deboere, Folk fra Verne. Saaledes ogsaa: Dyemann, Dyegut, Dyefona og fl. G. —

Dyeleg, f. øgjeleg. — øyen f. øyden.

Dygar, f. Dybegard.

Dygd, adj. 1) beskaffen med Hensyn til Dine; f. Gr. storeygd, blaøyg, brunøyg og fl. G. N. eygdr. (Af Auga). — 2) opdaget. Particp af øygja.

Dyga, v. a. (er, de), øine, opbage, faae Die paa. Hall. Num. (Brøf. øygji, øye; Imperf. øygde). Andre St. øygna; jf. teffja, timja.

Dygje, n. Dine i Kortspil. (Maafsee kun den danske Form af Auga).

Dygjeleg, adj. synlig, som man kan øine. Hall.

Dygla, v. n. (ar), skotte til Siderne, kaste skelende Blif. Tel. 3 Hall. ygla, som dog maafsee er et andet Ord; jf. G. N. ygla: rynke Panden.

Dygna, v. a. (er, de), øine, kunne see med blotte Dine, opbage (saasom i lang Frastand). Tømmelig alm. (Jf. øygja). Nogle St. øgna og ygna (y). Sv. øgna. — Dgfaa brugt i Betydn. stirre, gløe efter noget. Nff.

Dygnast, forfærdes; f. øgnast.

Dygning, f. Diesyn, det at man kan øine noget.

Dyng, m. Deboer. Nest i Sammensætning som Utøying og Nordøying. Ellers Dybue, Dyvøring, Dyemann.

Dykt, m. (fl. Dykter), Dg, Dyr af Hestart; Hingst eller Hoppe. Saatedes mest alm., uden Forskjel paa Køn eller Alder. Paa nogle Steder betegner derimod Dyf en Hoppe, hvorom see Dyfja. G. N. eykr: Lastdyr; Sv. øf: Arbeidshest. — 3 Sammensætning oftest med Formen Dykfe, saaledes Dykfebeite, n. Græsning for Heste. Dykfebyrte, n. Hestebytte. Dykfesar, n. el. -set, n. Spor efter Heste. Dykfefoder (-foer), n. Hestefoder; ogsaa: Winterfoder for en Hest. Dykfemagt, f. Hestekraft. Dykfestap, n. Hestefikkelse. Dykfellag, n. 1) Hesterace. 2) Hestefor (Dfl.). Dykfeverde, n. Verbe for en Hest; Pengesum som man kjøbe en Hest for. (Nogle St. „Dykfevre“, for -vyrde; f. Verbe). — Sjelbdere med Formen „s“ som: Dyksømne, et Føl. Dyksmat, m. Foder-Portion for en Hest. (Edm.). Dykstrug, det samme som Hestetruga. (Vosø).

Dykfa, v. a. (er, te), forsøge, lægge mere til (= auka). Valbers (dykfe). — dykfast, v. n. forsøges, formere sig. Indh. (dykfes).

Dykfa, f. en Hoppe (= Merr). Hall. Gleris i Formen Dykt, m. i Indh. og ligesaa i nogle sydlige Egne, som Lister og Sire-

dal (Dyg). Altsaa med en Modsetning imellem det naturlige og det grammatiske Køn, ligesom ved Ordet Sand.

Dykfejær, adj. begjærlig efter Selskab, om Heste. Hadeland. Jf. øfesam.

Dykjelaus, adj. som ikke har Hest. Dykjeløysa, f. Mangel paa Hestehjælp.

Dykt, f. 1) Stund, Arbeidsstund, Liden imellem to Maaltider; altsaa en Tid af tre eller fire Timer og omtrent en Fjerdedeel af Dagen. Mest alm. Øft og Øt (y); ellers Dykt, Hard. Sæt. Hall., og afvigende Øft og Øft, i Trondh. Stift. G. N. eykt; Sv. Dial. økt. — 2) Liden ved Kloffen 3 eller 4 efter Middag, en Hvile- og Spisetid midt imellem Middag og Aften (f. Dyktarbite). Mandal, Nedenaes. 3 Østerd. med Formen Øft (o'). G. N. eykt. 3 Indberred (Snaasen og fl.) deles en Sommerdag, med Hensyn til Kærnes Græsning, i to „Øfter“, nemlig Forsøft (= Morgonbeite) og Kveldsøft (= Kveldsbeite). 3 Nordland siges ogsaa tilbeels „Forsøft“ om Formiddagen, og „Øtte-øft“ om Dagens sidste Halvdeel. 3 de vestersjælske Egne deles derimod hver Halvdeel af Dagen i to Dykter, saa at det i alt bliver fire, nemlig Morgon-, Middags-, Nons- og Kvelds-Dykt.

Dykta, v. n. (ar), 1) hvile, slutte Arbeidet for at holde Maaltid. B. Stift. økta, økta, Tilbeels ogsaa om at tage en Liden Hvilestund i Midten af en Dykt. (Edm.). — 2) passe paa Liden, stunde, vente efter noget. Hall. (Jf. munda). Synes ogsaa opfatter som „øygte“, o: at see efter noget.

Dyktarbite, (i'), m. Mellemmad, Maaltid ved Kloffen 3 el. 4 efter Middag (omtr. som Non, Undorn, Aftansverb). Mandal. (Øktabede).

Dyktardag, m. Midastens Tid, omtrentlig ved Kloffen 5 e. M. Hard. (Tydelig ud-talt). 3 Setersd. Dyktedag. Dgfaa i Nedenaes: Øktedagen (maafsee lidt tidligere).

Dyktarmun (u'), m. Forandring som en Ting kan faae paa nogle faa Timer. B. Stift. (Øktamun).

Dyktarverk, n. Arbeide som kan suldføres paa tre el. fire Timer. Hedder oftere Dyktarbeid (Øktarbeid), n. Saaledes Dyktarlætte, n. om et Engstykke til at afmele. Dyktarmund, n. sædvanlig Tid til at slutte Arbeidet og holde Maaltid. „Øktarmund“, Edm.

Dykting, f. 1) Standsning, Hvile i Arbeidet. 2) Venten; f. øykta.

Dyland, n. Deland, en stor De.

Dyrending, m. 1) en Deboer. (Sjelden). 2) et Slags nordlig Vind (Nord Nordost). Lofoten.

Dyrning, m. Indbygger af Jndersen i Trondhjems Stift. Jf. G. N. Bynir og Eynafylki.

Dyr, f. (fl. Dyrar), Sandbanke, Slette eller Flade som strækker sig noget ud i Vandet, især paa Siden af en Elvemunding. Alm. G. N. eyrr (eyr). Tildeels ogsaa om en Banke i en Elv (= Grande), et Lag af opfyldt Sand eller Smaasteen. Dsk. og fl. (Jf. Verbet øyra). — Hertil mange Stedsnavne: Dyr, Dyr, Dyrarne.

øyra, v. a. (er, te), 1) udgrave eller opfylde Grunden (om Vandet); oplægge Dyrger af Sand og Grus, danne Banke. Froudh. Nogle St. øra (øre); ellers ogsaa aura (Jf. gropa). — 2) tilbløkke med Sand eller Grus, opfylde med Grusjord (Aur). Sogn, Hall. Andre St. aura.

Dyra, n. (fl. Dyro), 1) Dre, Høredskab; ogsaa Drespids eller Dreis Forlængelse opad (paa Dyr); tildeels ogsaa om Gjællerne eller Gjællelaaget paa Fiske. — 2) Dre paa Kar, fast Hank eller Haandfang. — 3) Hjørne, Snip; især om Kanten af et Fiskevod (Motøra). — Formerne ere noget forskellige (ligesom ved Auga), bedst bevarede i Tel. Hall. og Valb. Den bestemte Form (Dyrat) hyder som „Dyra“ (Søndre Berg. Tel. og fl.), fjeldnere „Dyra“ (Tel. Valb.). Fleertal bøies i de vestlige Egne som Hunkjensord, altsaa Dyrer (Dyre) og Dyrora (Dyrurna, Dyrrenne). I de nordligere Egne gaar Ordet ganske over til Hunkjensord, altsaa „ei Dyra“ el. „ei Dyre“. G. N. øyra, pl. eyra (Jf. Ght. øra, n. Gøth. auso, n.). I Sammensætning forekommer Formen Dyrne (Dyrna, Drne), dog kun i faa Tilfælde; f. Dyrhaar, Dyrstav. (Jf. Auga og Augne). — Talemaader: Reisa Dyro: spidse Drene, blive opmærksom (om Dyr); uegentl. bryste sig, gjøre sig til. Reggia Dyro: staae Drene ned (som Legn paa Vrede); om Dyr, især Heste. Reggia Dyrat til: lytte, høre med Opmærksomhed. Reggia ein under Dyrat: give En et Drefigen. Hava gode Dyro: være meget opmærksom, lytte nøie. Hava tjuft Dyro: være ligegyldig, ikke sjette om hvad man hører. Eg sit i det upp under Dyro: jeg er ganske overvældet (el. overlæsset) deraf. Eg skal segja honom det upp i Dyro: o: for hans egne Dren, til ham selv. Vaade upp i Dyro og paa Vatet: baade i Ens Nær- værelse og i hans Fraværelse.

Dyra, f. s. Dyra, n. og Dyre, m.

Dyrartange, m. den yderste Spids af Banken ved en Elvemunding (f. Dyr). Sædvanlig Dyratange (-taangje).

øyrd, adj. bestaen med Hensyn til Dyrer; f. Gr. langøyrd, slutyrd, lapyrd. Df- tere øyrt.

Dyre, m. (f.), en vis Jordstyd (omtr. som en Skyddaler), udgjørende 24 „Marklag“ og beregnet som en Trediedeel af et „Spann“. Froudh. Stift. Ofte i Formen „Dre“ og med vakkende Kjøn, maaskee oftest Femi-

ninum. Jf. Lausøyre og Eibaure. G. N. eyrir (pl. aurar) er egentlig en Bægt (s. Mark), dernæst en Mynsum (omtrent som en Daler) og endelig: Gods eller Eiendom. Ordets Brug er altsaa fordunklet og forvansket, vel nærmest ved Sammenfald med det nyere Ord „Dalar“. Ligegesaa i Svensk, hvor „öre“ er blevet Neutrum og nedsat til Betydning af en Penning (Gentime).

Dyrebein, n. Iverbenet bag ved Gjællerne i en Fisk. Ejj. Helg. og fl. Nogle St. Dyrnebein; paa Sdm. Ørnebein.

Dyrebloffa, f. Drelap, Drefig.

Dyrebolk, m. Hjærneslykke i et Fiskevod. Ejj. og fl.

Dyredast, m. et Slag paa Dret; ogsaa figurl. en uventet Skade, et Tab forarsaget ved Uforsigtighed, og beslige. Ellers i anden Form: Dyrefik (if) og Dyretæva (Dretæve, Smaal.). Jf. Forung og Killen.

Dyredott (o'), m. en Fornemmelse som af en Afstopning i Drene.

Dyrefik, m. Drefigen; f. Dyredast.

Dyrehaar, n. Haarlot nærmest ved Dret. I Søndre Berg. Dyrnahaar.

Dyrebol (o'), n. Drebol, Dregang.

Dyrehuva, f. Barnehue, Rundhue med Gli- ger som gaar ned over Drene.

Dyreflaade, m. Drefløj; figurl. Nyggjer- righed efter at høre noget.

øyrelaus, adj. 1) øreløs. 2) bedøvet af Larm eller Skraal.

Dyreløvia, f. Bedøvelse; ogsaa: Lærhed, Uvillighed til at høre.

Dyretot, f. den inderste Del af Dret.

Dyrefaur, m. Drevor, Smuds i Dret. I Hard. Dyrnasaar.

Dyrefjel (-fjel), f. et Slags store stribebe Muslinger, Kammusling (Pecten maximus). Dgsaa kaldet Kjerringøyra (Trollkjerring- øyra). Sjeldnere Harpestjel.

Dyrenipel (i'), m. Dreflip, nederste Drelap B. Stift. G. N. eyrasnepill.

Dyrestav, m. en høiere Stav i et Trækar, udskaaren til Hank eller Haandfang. Paa Sdm. Ørnestav.

Dyrestyng, m. et Slags store Insekter; f. Styng. I Sogn Dyrnastyng.

Dyretopp, m. Drespids (paa Dyr).

Dyretot (o'), n. Susen for Drene. Sdm. og fl. Dgsaa kaldet Dyrefus.

Dyretæva, f. s. Dyredast.

Dyreverk, m. Smerte i Drene.

Dyrevitne, n. Drevibne. Lidet brugt.

Dyring, f. Udhuling i Grunden af Vand; f. øyra.

Dyring, m. Indbygget af et Sted som hedder Dyr; f. Gr. Vikøyring, Lærbalsøyring oc.

Dyrnasaar, f. Dyrefaur.

Dyrner, adj. fuld af Banke eller Sand- grunde. Nordl. (øyratt).

øys, f. ausa. — Øysla, f. Dydsla.

Dystra, f. m. stor Dse, en Skaal til at øse med. B. Stift. Ellers østere Øster (str) og Øster, f. Trondh. Nordl. Andre St. Muster.

østre, adj. østre, østligere. Sæt. Bald. og fl. Paa østre Side: paa den østlige Side. G. N. eystri. Jf. Nust. I Sammenfættning tildeels øster (øster), saasom i Dy-

sterdalen (G. N. Eystridalir, pl.) hvoraf: Østerdol, m. Indbygger af Østerdalen.

Dyela, f. Dybsla.

Dyværing, m. Deboer (= Dybue). Nordl. (Modsat Fjordværing). — Dgsaa: Indbygger af Distriktet „Dyer“ i Gudbrandsdalen.

Tillæg og Rettelser.

- Aldersmun**, (u'), m. Forandring paa Grund af Alder; ogsaa: Fortrin med Hensyn til Alderen.
- Alvedans**, m. en Ring i Græsset paa et Engstykke; en Cirkel, hvor der i visse Aar ikke vorer Græs. Jæd. Hard. Noget lignende er D. Elledans, Sv. elfdans og Eng. fairy ring; efter gammel Tro: et Sted hvor Alfes havde dandset. Ellers forklaret som Virkning af et Slags Jordsvamp (Copp) som forplanter sig i visse regelmæssige Cirkler.
- Amøring**, f. Amødring.
- Andetakt**, n. Andedræt. Vald.
- andfares**. — Dgsaa: over det hele, til alle Steder. Det gjeng andfares: det kommer overalt, fra Sted til Sted; f. Gr. om en Sygdom. Tel.
- Andor** (oo), m. en kort Skj eller Sneesaale (= Under, Verje-Under). Østerr. (Keros, eller Fæmunds-Eggen). Andre St. Andor, f. (Det sidste burde henføres hertil).
- andstemna**, v. a. (rettere): give Svar paa Tiltale, møde Ens Angreb, optræde imod. Helg. Dgsaa: bestride o. f. v.
- Andstemna**, f. Modværg, Forsvar. Helg.
- Anduge**. — Dgsaa: Omsorg. Sogn. (Det tilføjede Spørgetegn stryges).
- andøra**, v. a. svinge, snoe, bevæge. „D'er so traangt, ein kann ikkje andøre je“. Østerr. (Følgen).
- annan**. — Formen „are viller“ (for: androm vilbre) bruges ogsaa fleresheds, saaledes paa Helg. „ein are-viller Mann“: En som overgaar Andre, en udmærket Mand.
- annanstad**, adj. andenstedes. (Det senere ansatte „annarstad“ fulde henføres hertil).
- annarleides** — funde henføres til onnorleib.
- Annime**, m. Liden for Arbejdet paa Markerne eller Ageren; Arbejdstid (= Anntid, Dnnetid). Indb.
- Ap**, m. Øjef, Drillemester.
- atla**, v. n. uddele Foderet til Køerne (= eila). Jæd.
- Att-ende**, m. = Vakende. Hall. og fl.
- atter-imillom**, adj. engang imellem, med en og anden Gjentagelse. „attimyljo“, Hall.
- Aurgolp**, n. Jordgulv. Vald.
- autig**, f. auctæg.
- Avrelle**, n. = Horvelde. Gausdal.
- avskroyva**, v. a. blotte for Bynt eller Stads, tage Smykkerne af. Vald.
- avskyggja**, v. a. (er, de), afskræffe, skræmme bort fra et Sted ic.
- Avtining**, f. Afplukning: f. tina.
- Agjøse**, n. en meget urolig Person. Hard. Dunkelt; ff. aagøyen.
- aalbrysta**, v. a. = aabrygjaft. Nys.
- aalgøyen**. — Hertil ogsaa et Subst. Aalgøya (Algjøye), f. En som klager for allehaande Smaating.
- Aalmuge**. — Vera Aalmugen lit: være som de fleste andre. Sædvanlig med Begreb af en vis Fuldkommenhed; f. Gr. om en Ungling: Han er Aalmugen lit: han kan lappes med de fleste; man har ikke Skam af ham.
- aarekka** (seg), f. ørretta.
- aargalen**, ravgal; f. ørgalen.
- Asægg**, f. den højeste Deel af en Bjergryg.
- Atatad**, n. Obergjødning (= Øvertad). Sdm.
- Bakster-snakk**, n. Snak som kan foresalbe ved Brødbagningen; Kjerlingsnak. Jf. D. Pølsesnakk.
- banna**, v. a. Dgsaa: mane, bevæge. Trondh.
- bara**, v. a. (1). — Bara Flotat, f. berja.
- Baraatta**, f. — Østere: Bevægelse, Gæbber, Miner; især om truende Miner.
- Selbu**, Østerr. (Keros).
- Barnevon**, f. Udfigt til at faa Børn. Tel. Vera utor Barnevon (= utor Barneign).
- barnillt**, adj. Fødselsmerter (= barnvondt).
- „Faa baadnillt“. Vald.
- barnflan** (ee), adj. = barnsuk. Vald.
- Baasflaa**, f. omtr. som Volksflaa. Østerr. beisk. — I første Linde staar „beistr“, læs beiskr.

- besma, v. a. brømme, sætte en flokset eller noppet kant paa, f. Gr. Vanter. Tel. (Vinje).
 Har maafse en Forbindelse med Bæsmen.
 binen, adj. 1) meget undseelig eller forlegen.
 Nff. 2) f. binesam.
 bitefast (i'), adj. om en Stabel, som fylder Rummet op imod Bjælkerne; f. Gr. i en Hølade. Sdm. og fl. Andre St. flindfast.
 bitram (i'), adj. bidst, eller egentl. stærk til at blide. Helg.
 Bjor, m. 2, en Rille (= Bjore). Dgsaa: et huseformigt eller halvrunder Indsnit paa Siden. (Et Faaremærke). Hard.
 blaka, v. n. (ar), 1) viste med noget, frembringe en Lufkning som med en Vifte. Nff. (Jf. blekfa). — 2) slagre ic. (S. 60).
 Bland, n. en Blanding. Dgsaa brugt særskilt og i andre Forbindelser, som Brimbland; indtogt Valle blandet med Vand. Vald.
 blaaraud, adj. violet, blaallig rød.
 blaasa, v. n. — Dgsaa: sukke. Nest i Forbind. sukta og blaasa. (Dgsaa G. N.).
 blega, v. n. — Dgsaa: rave, slingre. Vald. Jf. brega, bragla, blakra.
 Blokkemerke (-merke), n. et Skraafnit paa hver Side af Dretoppen (paa Faar). Hard.
 Bokke, m. (2) — kunde bekvemest oversættes med: Klæse.
 Bong, f. — Lyder ogsaa som „Bong“. (Hall.)
 Bongsaa bongaa, v. som „bonga“.
 Brag, n. en synlig Bevægelse i Luften, saasom over en Jld. Saaledes Saabrag (= Saabrig, Saabvin). Gausdal. Ellers især i Nordlys ic. (S. 73).
 brandutt. — 3 Vald. brøndutt.
 Brif, f. — Jf. Bevbrif.
 Brifodning (o'), m. Dstefogning. Vald.
 Brugd (vaa Slæder). Dgsaa i Gulbalen.
 Bukol (oo), f. Buggjor i en Hestefæle. Trondh. Jf. Ol (Ola).
 Bulag, n. 2) Fællesskab i en Græsgang, det at flere Naboer have sin „Sæter“ paa samme Sted. Trondh.
 Buskapskjedel, m. Dstefedel. Vald.
 Buste, m. Klædeborste (= Boste). Gulbal.
 Børa, f. Besked, Forklarung. „Hau sekk den Børa“. Trondh. (Selbu).
 Bøyg, m. Knegt, Krabat. Vald. (Vel egentl. samme Begreb som Krof).
 da, adv. der, derhenne. Selbu. Kun i visse Forbindelser, saasom „den da“ (den der); modsat „den hi“ (denne her). S. denne (i næste Spalte).
 Dagrapp. — 3 Lervig: Dogglabb. m. Ordbets første Deel er vel altsaa Dagg (= Dagg).
 Damlesjo (=ssa), m. oprørt Søs (omtr. som Stoplejso). Sogn.
 daudsleg, adj. dødningsagtig, som seer meget ilde ud. Vald.
 daaen: bød. Dgsaa brugt i Trondhjems Omegn (Selbu, Lervig) i en afvigende Form doi (for doen). „Hau va do-i“.
 Altsaa lgeban som i Supinum, f. Gr. „G trudd, hau ha' doi“ (= daaet o: bset).
 denne, pron. — For Begrebet: den der (det der, de der) har man i Selbu endnu en anden Form, nemlig: den da (= denna) de da (= detta) og di da (= desda). S. Segner fraa Bygdom, II. (1872).
 dent, adj. fin, zirlig, stadselig. Mandal. Hertil denta, v. a. pynte.
 diga (i'), v. n. 1) bævre ic. (S. 106). Sogn, Vald. Hall. — 2) soaie, rave. Hard.
 diger, adj. Nffig. digar. Hall. Vald.
 Digenda (i'), f. meget blød Sandgrund (omtr. som Riffenda). Sogn.
 digta, v. a. (ar), trave smaat og jævnt. Vald. Hertil Digt, m. jævn, travende Gang.
 dilikare, = desmeit, dihelder. Nff.
 Dogglabb, f. Dagrapp (her foran).
 dor (Ebers), f. dykkar (hedenfor).
 drabba, v. a. (ar), hindre, forsinke, hemme i Farten. Trondh. (Brynæs).
 Drogumml (o'), m. Hammel til Tømmerflæder (Tømmerdrag). Vald.
 drust (uu), adj. anseelig, prægtig, herlig. Nff. (Jf. drus).
 Dros, n. — Dgsaa blot: Snak, Præt. Nff.
 Dubba, f. Ringhyge (= Tullesott). Sogn.
 Dult, m. Bylt, Pakke. Nff.
 Dur, (u'): — Hertil ogsaa: Duralag, n. Dørfarm. Duratropp, f. Dørrappe. Hall.
 dura (u'), v. a. (ar), gjøre Dør, forsyne et Huus med Dør. Hall. (Hertil skulde det senere anførte „dyra“ henflyttes).
 dykkar (Ebers). — Hertil endnu en anden Form: dor (oo), f. og doorn (oo), m. Selbu.
 Dysta (y'), f. en Taabe; om Kvinder. Nff.
 dødeleg, adj. dødelig (= daudeleg).
 Egebarn (gj), n. eget el. hødeligt Barn (i Modsetning til Fosterbarn). Hard.
 Eim, m. Eng. Dial. ome, oam (Damp).
 einbern, adj. eenbaaren (= einbernd). Vald., udtalt „einbedn“.
 elsa (opfostre). — Da der ogsaa forekommer et Imperf. „albe“ (i Vald.), er Bøiningen maafte: el, albe, alt.
 engla, v. n. paakalde Engler (?). Brugt i Forbindelsen „engla aa sverja“, eller „engla aa banna“. Vald.
 fadra, v. a. henføre til Faderen (?). „fata seg“: ligne sin Fader. Trondh.
 Fallestja, f. falvende Syge. Vald. og fl.
 Farlafs, n. Læs af Flytningsgods. Hall.
 Farnøyte, n. Reiseselskab. Tel. (?). Fra Vinje meddeelt i Formen Forunøyte. Jf. G. N. fararnautar og föruneyti.
 Fel (ee), n. = Fjell. Selbu.
 Felle, n. Tilfælde. 3 Sammenfætn. som Tilfelle, Meinfelle, Misfelle, Nffelle.
 Femhyrning (y'), m. Femkant; en Figur

- af fem Streger, saaledes sammenfillede at de danne fem spidse Vinkler. Nordl. Skal paa nogle Steder hedde „Zusmerke“.
- fesla, m. en Signe-Formular. Tel. (S. fessa).
- fesla, v. forbinde ic. Dgsaa i Nyf. (tydelig udtalet).
- figjen (fien), f. segen.
- figna, v. a. kjæle med, caresfere. Vald. El- lers en Form af fegna (at glæde).
- Sima (i'), f. Indfald. Helst i Fleertal (Simor, Femo): Nykker, Griller. Roméb.
- firra (i'), v. n. viste, spille med Fingene; om Fugle. Hall.
- fjaa, v. a. (r, dde), sandse, besinde. Fjaa seg. Nyf. (Euledal ic).
- fjaalaus, adj. forvirret, sandselsø. Hedder ogsaa „fjaadlaus“. Nyf.
- fjaatta, v. a. (ar), mærke, opdage noget; ogsaa: agte paa, lægge Mærke til. Nyf.
- fjellfarande, adj. saa bestaffen at man kan reise over Fjeldet. Hall.
- fjorerev (stæv), m. Lugt af Mudret i Strandbredden i Ebbetiden.
- flunga, f. Nist, Sprække. Smaal.
- flygia, f. Lave, Kiug, Flokke. Vald. (Hør- rer nærmest sammen med Flugsa).
- floygja, v. a. — 1) kaste, slænge. Fløygja seg: springe, gjøre et Spring. Trondh. (Selbu). — 2) lade fare ic. (S. 173).
- folkfjær, adj. 1) selskabelig, som gjerne vil have Selskab. 2) om Dyr: venlig mod Menneskene. 3) afholdt, yndet. (Sjeldnere).
- forrygdad, adj. forfærdet (s. Rygd). Nyf.
- forstappad, adj. overfyldt, for fuld.
- forvita (i'), v. a. (ar), tilfredsstillende Ens Nysegjerrighed. Ofteft: forvita seg, være om sig for at see eller høre noget. Tel. Jf. forviten. (Det derunder ansatte „Forvita- Reis“ kunde helst henføres hertil og opfat- tes som Forvitar-reis).
- for, m. — Slaa med hve Fot: for Fode, alt uden Undtagelse. leggia under for: under- tvinge. Nilson Fotom: imellem Venene.
- framfare, m. — Dgsaa i Nyf.
- framfjo (sfs), m. Modstrøm, el. Bølger som man faar imod sig. Nyf.
- framvind, m. Vind fra Forsiden, Modvind. Nordl.
- friklast, v. f. frokka.
- friskdømd, adj. som har en frisk Farve. Vald.
- fæmleg (el. femleg), adj. sthg, ufømmelig. Vald. Maaskee for femleg?
- Gadd, m. (3) et gammelt og magert Dyr; oftest om Heste. Dgsaa brugt for Hest i Almindelighed. Trondh. (Selbu).
- gamall. — Hertil ogsaa: Gamle-godfar, m. Oldefader (= Langgodfar). Gamle- godmor, f. Oldemor. Hall. og si. — I visse Forbindelser kunne Bedsteførelde ogsaa hedde Gamlesfar og Gamlemor; saaledes i Selbu „Gaml'mobro“: Bedstemobers Broder; „Gaml'fassa“: Bedstefaders Søster.
- Gan, n. — Dgsaa: Strube i en Fisk (= Kverf). Helg. — Ganbein, n. = Dyrbein.
- gana, v. a. — Dgsaa: udffjære Struben paa Fisk (= kverfa). Helg.
- gardstad, adj. stadig i Gaarden; om en Hest, som ikke vil ud fra sit Hjem. „garsta“, Hall. I ældre Skrifter findes „tunstad“.
- geisa, v. n. grassere, løbe gal. Tel. (usikkert), Jf. G. N. geisa: storme frem.
- Geitel, m. en haard Knude eller Knort, saa- som i en blødere Steenart (omtr. som Stiel). Nyf. (tildeels Gjelde), Hard. (Gjeitle). Hertil Hardgeitel. Jf. Stiel (i Tillægget).
- Geitfjel (sffjel), f. = Kraaefjel. Helg.
- giva, v. — Insin. ogsaa gjaavaa, el. of- test forkortet: gjaa, Selbu.
- Gjelvtang, n. et Slags Tang, som helst vorer paa Grunde, hvor der falder stærk Søgang (Gjely). Nordl.
- gjerda, v. — Mest alm. gjæra (gjære); afvig. gjare (gjar', jal'), Indh.
- Gjerde, n. (3). I Betydningen: Gaardseng (el. den omhegnede Jord ved en Gaard) bruges det ogsaa videre i Trondh. Stift, men i en afvigende Form: Gjare (Jare), i Selbu, og Gjale (Jal') i Indh.
- Godhug, m. 1) Velvillie, Godhed. — 2) Tryghed, Ro i Sindet. (Sjeldnere). Jf. godhugad.
- Grankfjor, f. Skovfode (Fugl). „Grank- fjur“, Indh. Jfr. Raudfjor.
- Gravelde, n. et Kryn, en liden Stakkel, Vantrivning ic. Nff.
- Graaleik, m. Leg eller Lyktighed, som ender med Uvesskab. Trondh.
- Graasida, f. en uvenlig Stemning (egentl. den graa Sibe). Snu Graasida ut: begynde at vise Uvillie eller Fiendskab. Trondh.
- Gripe, m. (3) Haandsang paa et Laag. Helg.
- Gronsaapa, f. grøn Søbe.
- Gudsborn, n. et meget fromt Menneske. Saaledes ogsaa Gudsmann, ofte historisk om en Helgen, en Apostel ic.
- Gyff (Zyff), m. Mubber og Slimvarter i Vandet. Selbu. Jf. Gysja.
- Hage, m. (2) et Gjerde. Dgsaa i Selbu, i Formen „Haagaa“.
- haka, v. a. — Dgsaa: trække til sig med en Hage.
- Halsknud, (2) en vis Knude i et Seilkjød. Nordl.
- handyvola (h'), v. a. (ar), haandtere, bevæge med Hænderne. Trondh. Nogle St. hand- hørsla (hannhøvl').
- Handyrle, n. — Kunde ogsaa have en For- bindelse med „Veal“, som har omtrent samme Betydning.
- Harhaus, Kollik (Urt). Jæd. (Meddeelt).
- Om et lignende Dyr s. Harhaupe.
- hasa, v. n. (ar), jage el. drive Kreature, nemlig med Tilraabet: has! Nogle St. hasa. Tel.

Sattebrøt (o'), n. Hattestygge. **Tel.**
Saarvæin, f. et enkelt Haar (= Haar-
 fraa). **Edm.**
begla, v. n. snøe Basketoug. **Hard.**
Hemvoin, n. Hjemsted. **Trondh.**
Jelderkrof, m. Beile i et Reb (= Høgold).
Jndh.
Serd, f. — Utan imillom Serdom: paa Ryg-
 gen imellem Skuldrene. (**B. Stift**). **Stjota**
 paa Herdarne: trække paa Skuldrene.
Sesteskjel, f. = Gjæskjel, Ddskjel. **Nordl.**
hi, adv. her. **Selbu**. I visse Forbindelser
 som „den hi“: denne her.
Sikel, m. en haard Knude i Steen; ogsaa
 en Hjertel i Kjød. Sævanlig ubtalt
 Hiskjel. **Selbu**, **Stjordalen**, **Helg.** — **Jf.**
Heggel (= Heggittel) og **Jtil** (= Eitel).
 Forholdet dunkelt.
Sjell, m. (2). Dgsaa: et Ladegulv (nemlig
 hvor Laden er bygget ovenpaa Føhuset).
Selbu, i Formen „Kjell“.
Sjellgang, m. natlig Besøg paa Staldloftet,
 eller hos en Kværeste. (Dgsaa kaldet Nat-
 telaup). — En Dialektform „Kioldgang“
 (Kjellgang) er anført i Molbechs Ordbog
 og sammenstillet med det tydske Kiltgang;
 men dette maa dog have en ganske anden
 Grund. **S.** Kilt, i Weigands Ordbog.
Sorvelse. — **Afsvig**. „Arelle“, **Gausdal**.
Sosebrøt (o'), n. Strømpokant.
Sug. — Flere Sammenfætn. brugte i nyere
 Skrifter, saasom: **Sugdrag**, n. Tilbøte-
 lighed, Inclination. **hugmjuk**, adj. sagt-
 modig, ydmyg. **hugsnikjen**, adj. coquet.
Sugstyrke, m. Sindstyrke. **Sugsyn**, f.
 Phantaste. **Sugvarme**, m. Begelstring.
Sugvekkja, f. Tilfjyndelse.
Sut (uu), m. (4) Huggefros, Hage med kort
 Skaft (= Klepp, Fiskekrof). **Nordl.** (**Jf.**
Eng. hook).
huta, v. a. (ar), rykke til sig med en Krog
 eller Hage. **Nordl.**
hurra, v. n. (3), storme frem, jage efter
 noget med Stoi og Ekraal. **Trondh.**
hufka, v. — **Jf.** **Jel. hossa** (= hyffa).
Hufkereip, n. Line som bruges til Gyngje.
Afsvig. Sustercep, **Guldalen**.
Huslag, m. Familie (= Husehd).
Syra, f. — Hertil vel ogsaa „hyra seg“:
 lønne sig, svare Regning. **Nordl.** (Verbet
 „hyra“ synes at dele sig i to Ord, som
 dog ere vanskelige at adskille).
Syv, m. i Forbind. „taka Syven“: vige,
 trække sig tilbage; ogsaa: tage Flugten.
Gbr.
hogvinn, adj. let at haandtere eller bruge.
Tel. **Helt** i Neutr. (hogvint). Hertil det
 anførte „hogvint“ (**S.** 317).
Jljod (Al-hod), n. Skrig, styg Lyd. **Tel.**
Jlverket, n. Ugjerning.
inn-smalkad, adj. indsvunden, smalnet. **Nordl.**
Jøblit (ii, i'), n. en vis Lysning i Luften
 over Jsen i Nordhavet. **Nordl.** (Besfens

Norge 379). Mere brugt i en anden og
 mindre rigtig Form: **Jøblink**, m.
Kanf, m. Slynning, Kurve (= Snur),
 saasom paa en Kraad. **Nordl.**
Kartise, Fiskeruse af Stænger og Kviste.
Smaal. (Anset som svensk). **Sv. Dial.**
katisa, f.
Kaure, (3), en Kile. Dgsaa i **Gulbalen**.
Kaa, f. omvendt Skaar eller Lag af Hø (f.
 faa, v.) **Hall.** (Kaae).
Kaarva, f. 1) Rughvirvel, Been i Rygraden.
Nordl. (**Sv. kota**). 2) Knogle ic. (**S.** 248).
Ker (ee), f. kor. I **Svæve** Stykker fra **Gul-**
dalen og **Selbu** findes denne Form i flere
 Betydninger; saaledes: a) hvorledes (= for);
 b) hvorhenne (= svar); c) der hvor (= der,
 der som); d) hvor meget, hvad (= kvat).
Kjellgang, f. Hjellgang (i **Killøg**).
Klædefrost (o'), m. Klædeberste.
Knappurt, f. Gjøge-Grter, **Orob. tubero-**
sus. **Jad.** (Skriftlig meddeelt). I **Bufr.**
Knappholt („Knappholt-Græs“, **Strøms**
Beskr. over **Eger 98**). I **Tel.** **Grtenapp**
 (Grterknapp).
Kneppa, v. n. **fnitre**, lyde som et Knæk (omtr.
 som knetta). **Rom.** Tilveels med stærk Bøi-
 ning (knepp'er, knapp).
Kneppa, v. a. (er, te). Dgsaa: tilsnøre, til-
 surre, ombinde et Læs ic. **Ryf**.
Knappel, m. Knippe, **Bundt**. **Trondh.**
Kornjtuga, f. en flestet Stang at bruge
 ved Kornets Dpløggelse i Laden. „**Rodn-**
tjua“, **Hard**.
Krakunge, m. et Slags Sødhr (?). Brugt
 som Benævnelse paa en Person, som er
 ilde tilfredt af Både og Strabadser. **Nordl.**
Gunnerus nævner noget, som hedder „**Me-**
duse-hoveber eller, saa som vore Bønder
 kalde dem, **Krake-Angel**“. (**Trondh. Sel-**
stabs Skrifter 3, 2). Det sidste maa dog
 være feilagtigt, da „**Angel**“ her er en frem-
 med Form.
Kramla (Kraml'), f. en Klemme at tilrebe
 Klin med. **Jndh.** (**Stob**). **Jf.** **klambra**.
Kringkodd, adj. støet paa alle Fødder; om
 en Hest. **Hall.** og **f.** **Andre St.** **ringkodd**.
Ku-rova, f. **Kohale**.
Kut, m. — „**Taka Ruten**“ hedder ogsaa:
 tata til Kuts, og leggja til Kuts („legg' te
 Kut's"). **Trondh.**
Kvetja, v. a. Dgsaa: opfriske (?). „**Kvet'**
 et **Solt**“: pudse en Lysestikke (= snarta,
 bytta). **Jndh.**
Kvikinde. — Til Formen **Kvikand** hører
 ogsaa „**Tjofand**“, i **Jensens Glosebog 123**.
Kyrkjekruv, n. Baabenhuus, Forhuset i en
 Kirke. **Tel.**
Landnord. Skal paa nogle Steder betegne
 Vindstregen Nord Nordost.
Lafs. Dgsaa en Benævnelse paa en Steen-
 vægt eller en vis Mæsse i et Par Mælle-
 stene. Efter en Beretning fra **Selbu** reg-
 nes et „**Li-kvart Par**“ for 6 **Lafs**, et

- „Mikbart Par“ for 4, og et „Loalens Par“ for 2 Løfs.
- lertmjelt, adj. let at malke. Hall. (Det feranførte „lausmjelt“ er sjældnere).
- Livretaag, f. (Fl. -taager), f. Taag.
- Lot (o'), n. (2), Bøining; det Punkt hvor Løsten i et Fartøj begynder at bøje opad imod Stavnens Nordl. — Hertil Lotskar, n. Sammenfølbningen imellem Løsten og Stavntræet.
- lovmyken (y'), adj. meget tilbøielig til at rose, øfsel med Kos. — Tel.
- løysa. (1). Dgsaa med Begrebet: slippe, lade gaae. Løysa Vatnet: aabne en Dæmning. Løysa eit Stot: affyre en Ladning, et Skud.
- Maur-østa, f. = Maurfand. Hall.
- Meinbug, m. ond Tilbøielighed, Lyst til at gjøre Fortræd. Lidet brugl.
- misgita (i'), v. a. (git, gat), gjatte feil; ogsaa: sige feil; forsnakke sig. Eg misgat meg: jeg tog feil af Ordet. Valb. og fl.
- Mjølkepreng, m. Opvulmen i Dveret (= Stalme). I Hall. Mjølkebola (o').
- Mune, m. — Dgsaa i Formen Mun. Hall.
- Mæla, f. mellemte Rum, Midtrum. Ndm.
- Maafte for Medla.
- mølt, part. maalt, opmaalt. Slaa mølt, og flere mølt: meie Eng eller Ager i udmaalte Stykker for en vis Betaling. Tel.
- Moneklauv, f. = Sperreflaub.
- nar (el. nare), en Fortfortning af „den adre“, o: den anden. Selbu og fl.
- Naudargrand, m. en liden Smule; en usfel, ringe Deel. Edm. (f. Naud).
- nava (2) v. a. (ar), affappe, hugge Toppen af Lyvtræer, (for at benytte Lyvet til Foder). Sogn, Sff. Nff. (Andre St. slyva og thylla). Maafte et gammelt „hnava“; jfr. G. N. hnof: huggebe.
- Nave, m. Træ med afhugget Top, Stævnetræ. Sff. Nff.
- Nok (oo), m. Krog, krum Figur; En som gaar nedbøiet zc. Tel. (Linn).
- nokelag, adj. nedbøiet, ludende.
- ormøygð, (rettere): mørk og bister i Vinene. Saalebes ogsaa Orm-augo, pl. mørke Vine med bister Blå. Hall.
- Oter, m. et Fiskeredsfab, fæstet til en Bøje i Vandbladen. Dstl. (Anseet som nyt og fremmedt).
- Pe, n. Nag, Lyst til at plage eller drille nogen. Helg. (Jf. Piff).
- rad, adj. S. 576, L. 1, staar hrøed, læs hrøed.
- Rauf, f. — Dgsaa med Betydning: Kiltro. Hard. Maafte for Raufst, f. Trøyst.
- raadnøgg, adj. snarraadig, resloveret.
- Reestjøl, n. en Gyngje (= Hufstjøl). Nff.
- S. reia og riga.
- rekstra, v. n. flakke, stryppe omkring. Helg.
- roppa, v. a. rolle, bevæge (= rippa). „Han vilb' ikke ropp' seg“ (røre sig). Trøndh.
- Rundel, m. rund Plan (= Runding).
- Ryslyng, n. — I Nordl. Ryskjelyng. (Det anførte „Rysfberlyng“ ublattes).
- Ryte, n. en raadden Træstamme. Hard. Jf. Stryte.
- Sagflis. — Dgsaa Sagmad; f. Mad.
- samlaga, v. Dgsaa: forbinde, forene.
- Sannøyre, n. (rettere): Fællesfab i en vis Nydelse; Selskab, Samfund; især Vordfelsesfab zc.
- Saudtræde (-træe), n. Faarefold. Smaal.
- Saabrag, n. d. samme som Saabivn (Saabrign, Saagibn zc). Gauddal.
- seg. — Til Talemaader med „seg“ i Stedet for et gammelt „sin“ hører maafte: Det foor toar til seg: Enhver gif til sit; man silttes ad. B. Stift.
- segja, v. — Segja av (el. utav): yttre, ublade sig med. Han hadde ikke sagt av det: ikke underrettet nogen derom.
- Sengkarm, m. Sengesteb, Fading i en Seng.
- sina, v. (2), blive gold zc. Bruges ogsaa med stærk Bøining: sin, sein, sinet (det sidste ubtalt sini el. sinni). Jndh. (Stob). Det maa altsaa høre sammen med det foregaaende „sina“ og egentlig have Begrebet: blive tør. (Ev. Dial. si na: hentørres, ubtørres, f. Gr. om en Vaf). Den hele Betydning bliver altsaa: 1) glide sagte, 2) synke langsomt, 3) ubtørres, blive gold.
- Sina (i'), f. Dgsaa i Jndh. Hertil et Verbum sina (sena, senna): belægge med Straa eller Senegræs.
- Sjokutt, m. en liden Fugl af Alkeslægten, Alca Alle (?), „Sjokutt“, Nordl. (Vof.). Dgsaa falbet „Sjokong“. Mere dunkelt er et andet Navn „Baareffert“, allerede navnt i Jensens Glosebog; hos Ramus „Voffert“; hos Gunnerus „Vorfjar“. Trøndh. Selsf. Skr. 1, 268.
- Sfadbaude, m. et Dødsfald hvorved en Slægt eller Kreds liden et stort Tab. Nordl. og fl. (Sfa'daue).
- Skit (i), n. — Hertil endnu: Skitlækk, Smudspat, Skitsu, f. en Slatte, Slufte.
- Skivratn, n. skibent Vand.
- Sjemta, v. — Efter „Sjemtast“; dog lidet brugl. tilføies: Saalebes ogsaa: sjemta seg: o: more sig, forlyste sig. (Landsk. 389). G. N. skemta sér.
- Skolp, m. 1, 2) en Skovl. Hertil Raste-skolp, f. Rastefføl.
- Skorhyrna (o') f. et Jndsnit paa Siden i Form af en spids Vinkel. (Et Dremærke paa Faar). Hard.
- Skreid, adj. skraa, hældende (skred). Mandal (skrei).
- Skrum (u'), adj. løs, utæt, let i Vægt zc. Tel. (Winje).
- Skruv, n. (1). Dgsaa: Brømme, Rundkant omkring en Abning, saasom paa Strømper og Banter. Tel. Hertil Struv-venda, v. a. vrænge fra Enden (f. Gr. en Strømpe).

- Kvaka**, v. n. 2) vrøble, snakke vidt og bredt.
Tel. — **Skvak**, m. en Brøvler.
- Kvista**, v. n. kvide skarpt, eller med en
 strigende Lyd. „**Skvipta**“. **Hard**.
- Slegt**. — **Med anden Betydning**. f. **Mannslegt**.
Slodda, f. — **Dgsaa** et Slags Kjelke (= **Gylta**, **Krubbya**). **Smaal**.
- snarvinn**, adj. let, som kan være snart gjort.
Ofteft snarvint. **Kbg**, og **f**.
- snaaft**, adj. snurrig (= **snoff**). **Nordl**.
- Soffekruv**, n. **Strømpefant**; f. **Skruv**.
solka (oo), v. a. (ar), varme i Solen, sol-
 bage. **Ryf**.
- Solset**, n. Solens Nedgang. **Smaal**. (Lidet
 brugl.). **G. N.** solarsetr; **Eng.** sunset.
- solvekt**, adj. smstindet, som taaler liden
 Solhede.
- Spoda** (o'), f. (1), en Spade, Løvspade.
 „**Spoa**“ (o'), **Lifter**.
- Stakke**, m. aflukket Rum i et Fæhus (= **Steffe**, **Garde**). **Nordl**.
- Steinbrot**. — **Efter Bergmester Stram's**
 Beretning om Kværnestensbrud i Selbu,
 indført i **Budstikken**, anden Aargang (1820
 —21), er der flere Navne paa Lagene i
 Bjerget; saaledes **Kemmer**: visse Lag
 eller **Veier**; **Stav**: en længere Gang eller
 „**Afsløning**“; **Drag**: en kortere Gang, og
Gulv (**Golv**): en Vinkel imellem Klinerne.
- Steinmaal**, n. **Lommestof** af maale **Steen**
 med; et ældre **Alenmaal** paa 21 **Lommer**.
Efter den ovennævnte Beretning har man
 særegne **Benævnelser** for **Møllestenenes**
Størrelse; saaledes: **Lavstik**, 1½ **Alen**,
Kvartstik, 1½, **Spannstik**, 1½ **Alen**, og
Haardsmaal, 1½ **Alen**.
- Steinstova** (o'), f. **Stuebygning** af **Steen**.
Steintit (ii), m. = **Steindolp** (**Fugl**).
Dkerd.
- stinta**, v. n. 3) falde besværligt, gaae tungt.
Dnl.
- Storgras**. 3 ældre **Skrifter**: **Sturgras**
 (som er en bekvemmere Form).
- Storstova**, f. 1) **Storstue**. 2) f. **Vederstova**.
strengt, adj. **skraat** indklippet paa Siden.
 (Et **Dremærke** paa **Faar**). **Hard**.
- Stygga**, f. en **Oru**, **Vederstygge**lighed; og-
 saa: **Afky**, **Mobbhydelighed**.
- Snd**, f. (1). **Jf.** **Nafud**.
- susla**, v. n. **Sjeldnere** med **Begrebet** bestille,
 udrette noget; f. **susla**.
- sutsam**, adj. **angstlig**, **befymret**; ogsaa: **be-**
tænkelig, som vækker **Ungstelse** (= **sutleg**).
- Svegge**, (g), m. en **stor** eller **sydbig** **Karl**.
Tel. (**Jf.** **Sugg**, **Sogg**). **Skal** tilbeels og-
 saa hebde **Svadde**. (**Landsf.** 204).
- Svintoks**. — 3 ældre **Skrifter** findes og-
 saa „**Svinfar**“ (**B.** **Glausson**, 122) og
 „**Svinsaar**“ (**Norsee** **Magasin** 3, 223).
Maafsee en **Overgang** fra „**th**“ til „**s**“.
- Svola** (o'), f. **Dgsaa**: et **bueformigt** **Indsnit**
 i **Toppen**. (Et **Dremærke** paa **Faar**).
Hard.
- Søla**, f. — **Sjeldnere** med **Betydning**: **Ma-**
gellighed, **gode Dage**. **Jf.** **søletjør**.
- taka**, v. — **Tata** fram-i: a) **stikke** **Marerne** i
Søen, **gjøre** et **Naredrag**; b) **falde** ind i
 en **Samtale**, **gjøre** en **Bemærkning** ved det
 som sidst var sagt. (**B.** **Stift**). — **Tata** inn:
indtage; **indbjerger** (**f.** **Er.** **H**); ogsaa:
tage til **Indtægt**; **underlægge** sig, **erobre**
 ic. — **Tata** til notot: **tage** i **Brug**, **benytte**
 noget. **Der** godt aa **tata** til: **at gribe** til, **at**
benytte ved **Leilighed**. **Tata** til **Footanne**,
 f. **Foot**. **Tata** til **Ords**, f. **Ord**.
- tasfa**, v. n. **jage**, **drive** med **Litraabet** „**tasf**“.
Tel. **Jf.** **hasfa**.
- Tilfelle**, n. — 2) **Leilighed**, **Anledning**.
 (**Sjeldnere**). **Sv.** tilfælde. — 3) **Tilfød** ic.
ritevill. — 3 **Jensens** **Glosebog** „**tibevid**“.
- Tjoreveigja**. — **En** anden **Form** er **Tjore-**
væg, m. **Tel.** (**Vinje**). **Jf.** **Veigja**.
- tofla**, v. a. **besnakke**, **paavirke** ved **lokkende**
Forestillinger. **Helg**.
- Torebygg**. — **Ordet** har været **længe** i **Brug**;
 det nævnes **saaledes** hos **Namus** (**Norriges**
Beskrivelse S. 17) og hos **Pontoppidan**
 (**Norges Naturl. Historie** 1. 169). 3 **Es-**
sendrup's **Beskrivelse** over **Lier** (S. 57)
 nævnes **Himmelbyg** og **Thorebyg** med den
Bemærkning, at det første er **dobbelt** saa
 stort som det andet.
- Tres**, m. en **ubehændig** **Arbejder**, en **Klub-**
er. **Trondh.** (**Lervig**). — „**tresfaatt**“, adj.
ubehændig.
- Trimjølflomster**. **Hedder** ogsaa **Tremelt**.
Jndh. (**Stob**).
- Trollkatt**, m. en **Trolldvines** **Kat**.
- Troppsko**, m. **Krappesod**, **Grundstykke** under
 en **Krappe**. **Nordl**.
- Truga**, f. — (**Afsvig**) **Trog**, **Selbu**.
- tumma** (el. **tumba**), v. n. (ar) **tumle** sig,
 lægge sig paa Siden og **vælte** sig om; f.
Er. om en **Hest**. **Helg.** (**Sv.** **Dial.** **tumba**).
Synes at være **forskjelligt** fra **N. G.** **tumba**:
 at **falde**.
- Tunggods**. **Herfra** adskilles **Tunnegods**,
 n. **Lødgods** (om **Fisserver** **el.** **Tran** og
Rogn).
- Turroale**, m. — **Formen** „**Lørhale**“ kunde
 maaskee **opfattes** som **Tur-ale**, f. **Al**.
- tustrå**, v. a. **skrubbe**, **tugte**. — **Tuster**, n.
Skrub, **Tugt**. **Trondh.** (**Selbu**).
- Tyngn**, f. **Tyngde**. **Nordl**.
- Tys** (y'), m. **raslende** **Lyd**; f. **tyssa**.
- Ufrelsa**, f. **Klemme**, **Kutbe**, **Stilling** hvor
 man **ikke** har **nogen** **Udvei**; saaledes ogsaa
Uføre, **Sted** hvor man **ikke** kan **komme**
 frem ic. **Nordl**.
- ugagnleg**, adj. **ufjenlig**, **unyttig**. **Tilbeels**
udtalt **ugangleg** (**ogangleg**).
- Ulvregen**, n. **Ulvehule**; f. **Uren**.
- Umskoding** (o'), f. **omskuende** **Blik**, **Oversyn**.
- Umsveip**, n. **Dmsvøb**, **Jndhylling**.
- Umsæta**, f. en **hjedommelig** **Bevogter**, **Be-**
lurer, **Spion**. **Tel**.

Undandraatt, m. = *Undraatt*. Nordl.

Upp-ettar, m. *Fraadser*, *Ødeland*.

Utnord. Skal egentlig være *Vindstregen*
Nord Nordvest.

Uvøna, f. en urimelig, upasfende Ting. *Tel.*
vadskjerr, adj. bange for at vade eller
komme i Vand. *Tel.* (*vasskjerr*). Med anden

Udtale kunde det opfattes som *vassskjerr*.
vana (?) — Formen „*vani*“ er neppe noget
Verbum, men maa hellere henføres til
van, adj.

Vandemaal, n. en vanskelig Sag. Lidet brugl.

vanstille, adj. ikke rigtig stemt eller stillet;
om et Instrument.

Vodefald (o'), m. en *Stumhyrvel* ved et
Bandsfald. „*Bo'ufald*“, *Tel.* (*Vinje*).

Vottestruv, n. f. *Struv* S. 970.

vrengja, f. *rengja*.

yrva, v. a. *opruske*, f. *Gr. Haaret*. *Tel.*
Jf. *yva*.

Ævord. — *Ævorsdøme* kan ogsaa betegne
Fremtiden, især naar der tales om en
Tilstand, hvori ingen Forandring er at
vente. *Tel.* (*Vinje*).

ægjen, adj. — Hertil vel ogsaa „*eit øye*
Hus“: et ufredeligt, uhyggeligt *Huus*. „*Git*
øye Løte“: en frygtelig *Støi* ic. *Tel.*
(*Vinje*).

øveleg, adj. vækkende, stimulerende. *Tel.* S.
øva 1.

Enkelte Ord af ældre Skrifter og Ordsamlinger.

Kilder: Hallagers norske Ordsamling, 1802. (Her betegnet: H. D.). — Jensens Glosebog, 1646. Pontoppidans Glossarium, 1749. (Pont.). — Schytte, Ordsamling fra Rosoten, 1807. — Wilsø, Norsk Ordbog, i Tillæg til Spydebergs Beskrivelse, 1780.

Andre Skrifter: De Fine's Beskrivelse over Stavanger Amt, 1745; indført i Nicolajsens Norske Magazin, tredje Bind. (Her betegnet: D. F.). — Hjorthøj, Beskrivelse over Gudbrandsdalen, 1785. — Topographiskt Journal for Norge, fra 1791 og følg. — Trondhjemste Selskabs Skrifter, fra 1761 ic. Senere forsat med Titelen: Det norske Videnskabers Selskabs Skrifter. (Betegnet: V. S. Skr.). — Wille, Beskrivelse over Sillejord, 1786.

Andhjelms, et stygt Mafyn. Pont. 56.
 andoga, opmærksom. Schytte.
 antia (andtida?), svare. D. F.
 au (?), god, brav. Pont.
 avhjunneleg, ulig. Schytte.
 aabeie (avbeide?), hindre, afholde. H. D.
 Aaled, haandle (= Uvold). H. D.
 Aaraad, Forsæt, beraadt Gu. Pont.
 aarvæsen, uduelig. Schytte.
 Aafes (?) og Aafort: en vis Fugl (Strøm-
 Støren). Jensen S. 6.
 Barnemaal, Svangerskabs Tid, 40 Uger.
 „Baademaal“, Pont.
 Baardsmaal, s. Steinmaal, S. 971.
 Bisprov, Besøgelse, Gstersyn. Pont.
 Bjernevoke, den 22de Mai. Wille 247.
 blæsen, fremfusende. H. D.
 Borffær, (Fugl), s. Sjøfutt, S. 970.
 Borre, et Slags Spænde. Pont.
 braske, vrinske. H. D.
 Braasse, et Slags Spænde, Wilsø. Noget
 lignende er Braase, hos Pontoppidan,
 og maaste Brosa hos Landstad 342.
 brime, gnide Hornene, om Keensdyr.
 Wille 139.
 bryne, lege; om Fugle. Wille 210.
 Buste, Bofab, og Bustemann, nylig gift
 eller bosat Mand. Jensen.
 burce, opgjøre et Mellemværende. H. D.
 bynje (bonnie), gjøre et Indsukt. Jensen.
 byrdug, født og baaren til noget. Jensen.

Daas, Gjenffin paa Vand ic. H. D.
 Drag, s. Steinbrot, S. 971.
 Dragse, = Raffesfreid. Wiel (Topogr. J.
 31, 143). Ogsaa hos Ramus og flere Forf.
 Draugføder, s. Draugfæl, Side 111.
 drøe, aande lydeligt. H. D.
 Dele, en stor Sump. H. D.
 Egde, en vis Sangfugl. B. Clausen og fl.
 Emsøge (?), Solulv. „Gene-Dye“, Wilsø.
 Eldgjo (?), Jldsted. „Eljoun“, H. D.
 Eo, eller „Etko“, Spot. H. D.
 Faistein, s. fægja, S. 202.
 fause, et Slags Krabbe. Jensen og fl.
 faadaaig, skrøbelig. H. D.
 Finne, Klovspids, og Klovspor. Jensen.
 Fjelster, et Skjul. D. F.
 Fjeril, Formynderfab, og Fjerilsmann, en
 Formynder. Wilsø. Vel egentlig Fjerald el.
 Fjærhalb. G. N. fjærhald.
 Flagge, en Stovkræftning. H. D.
 Flee, et Slags Musling. Jensen. Hos H.
 Strøm: Fløestjæl (= Ulbogstjæl).
 flemme, Udvært paa Kroppen. H. D.
 floffe, Plantenavn: Geranium ic. Gunnerus.
 flæsleg, sammelig. Wilsø.
 flætre, hylke, smigre. H. D.
 formeia, forvoren, for stor. Jensen.
 forstjæpne, et uteerligt Menneste. Jensen.
 foug (?), stor og stærk. H. D.
 fullsjaa, fuldkommen, dygtig. Jensen. Jf.
 G. N. fullsjåd: vel bemiblet.

- funte (fonte), fuldbøve. *H. D.*
 Geirvidje, spydbladet Biiil (*Salix hastata*).
 Gunnerus. (Flora).
 Gimisse, ustabigt Sind. Jensen. Maafee
 Gjemlase?
 Gjenst, Rovdyr. Hjorthøy. (Gbr.).
 Gjel, tidlig Morgen, Otte. Hjorthøy.
 Glom, Gjak, Nar. Jensen.
 glømeleg, smagløs. *H. D.*
 Gokje (?), Fortoinings-Ræl; Naburd. Jensen.
 Grimming, en stor Mand. Schytte.
 Grytel, en Puffelrug. *H. D.*
 Gyremjøl, et Slags Steenlav. Wille 107.
 haffen, svampagtig. Schytte.
 Hag, Spot, Ironie. *H. D.*
 hage, finde Behag i. *H. D.*
 Handvitel, Grevet i en Plov. *H. D.*
 haapen, taabelig. Schytte.
 Heer, Taage i Hjelbene. Jensen 42. 49.
 heide, „vedgjøre“. Wilsø.
 Heidrop, Frost efter Regn. *H. D.*
 Heltut, en Puffel. *H. D.*
 Hjonbrød, et Slags Kringler. Jensen.
 Jom (?), „Evaaghom“ og „Gryphohom“, de
 inderste Ringe i en Kvarn. *H. D.* (under
 „Dvennestein“, p. 92).
 Jorning, Knurriff. Jensen 95.
 Julver, et Slags Træ (Kvistorn?). *P.*
 Clausen, Norges Beskr. 126. *G. N.* kultf.
 Jyrug, tugtig (?). Jensen.
 Jæk, Graadighed. *H. D.*
 il, fornem, rig. *H. D.*
 ildre, være nær ved at falde. *H. D.*
 Ji (?), Avind, Dndskab. Wilsø.
 Jo (el. Gjo), f. Gje, *S.* 224.
 Kalfar, Tag paa Føhuse. *H. D.*
 Kate, kappes. Wilsø.
 Kaufe, Esfvamp. Schytte.
 Keila, en Hun-Ræv. Schytte. (Jæl. keila).
 Keis, (ff), faad, uregjerlig. Wilsø.
 Kjaas, luftigt. *H. D.*
 Kjøse, Høenegræs. Gunnerus og fl.
 Klampe, en gammel Hest. Jensen.
 Klepp, et Verlob. Jensen.
 Klopp, et Haffetrug. *H. D.*
 Kloseeeg, en Regnugt. Jensen. Maafee Klo-
 sege (e); jf. Jæl. klösegi, lange Skyer.
 Knef (?), „Mavepølse“. Pont.
 Kohugen, vægelsindet. Jensen.
 Kongføtt (?), Leiermaals Bøder. Wilsø.
 Kopraa, f. Rauprov *S.* 346.
 Krakfeyngel, f. Krakunge, Side 969.
 Kristmesse, Julebagene. Topogr. *J.* 33, 15.
 Krønleeg, selfom i Klædebragt. *H. D.*
 Krumpe (Kompe), en „Kare“. Wilsø.
 kvakke, fives, flamres. *H. D.*
 Kvar, el. Kvaar, fløvede Træer til Tag.
H. D. (Maafee for Kvaav).
 Kvelje, Haafallskind. Vid. *S.* *Sfr.* 1788
 p. 209.
 Kvette, Spyd, Stikfejern. (Trysil). Topogr.
J. 21, 65 (Vjør-Dvætte) og 74 (Maar-
 Dvætte).

- Kvindre, frie, ville giftes. Jensen. *D. F.*
 Kyrkmes-a, en Kirkes Marsdag. „Kyrkmesfo“,
 Milzows Presbyterologia.
 Langrette, lang og jævn Strækning. *H. D.*
 Lavstik, f. Steinmaal, *S.* 971.
 Lektrenslos, Nordlys. Schytte.
 Loebrev, en Stævning. Hjorthøy.
 Lummer, „Kungemoes“. *B.* Dafs.
 lunge, flokke sig, om Fisk. (Siteren). Bud-
 siffen 6 (1825), p. 793.
 Lystel, en Harpun. Jensen.
 Mai (?), et Slags Kornorm. Wilsø 78.
 Mar, f. Maraata, *S.* 479.
 Maaldrykk, tynst *M.* Jensen.
 medsejra, befale, paabude. Jensen 81.
 midjungs (meongs), middelmaadig. *H. D.*
 mireb, smakte over sig. Pont.
 mjaas, slidt, udsidt. (Tel.). *H. D.*
 Njeppe, en Stympet. Pont.
 Norbende, smaa Rjødpølser. Jensen. *D. F.*
 Nurull, en flittig, men svag Arbejder. *H. D.*
 Nønde, en arrig Kvinde. (Tel.). *H. D.*
 Nagge, en liden Bøder. Jensen.
 naave, spåle med noget. (Tel.). *H. D.*
 Nordsending, en vis Syge. Wille 202.
 Nykkestjegg, en Stimmvært (Conserva).
 Gunnerus.
 nøle, gjættes, narres. Hjorthøy.
 Odling, Dølskarving. Esfendrup om Her.
 107.
 orbicu(g), graadig. Jensen.
 ordrette (sag), belægge sine Ord ic. *H. D.*
 Otold, smaa Udgifter. Jensen.
 Pine, Strengs-Lang (= Martaum). Strøm
 og fl. (Jersiff pina, puina).
 Plyt, ung Dre. „Dre-Plyt“, Jensen 89, 129.
 Primille, Navle. (Tel.). *H. D.*
 primis, bandsø, være lystig. Jensen. *D. F.*
 Poes, en Bøder; og Poes, en Kalv. (Tel.).
H. D.
 rakriven, revnet i Sønnen. *H. D.*
 Raudkimbung (?), et Slags Hval. „Rød-
 kindbeen“, Vid. *S.* *Sfr.* 1817, p. 478. *Jf.*
G. N. raudkimbung.
 Raageit, Mafte, Busfemand. Jensen.
 Rem, (i en Klippe), f. Steinbrot, *S.* 971.
 Rippe, en Række af Gaarde. *H. D.*
 rolt, døsig af Sønløshed. *H. D.*
 Rønnefay, Primstav. Trondh. *S.* *Sfr.* 5,
 146.
 Røseverre, en Landsfryger. Pont.
 Samvit, Forstand, Fornuft. Leem, Lappiff
 Nomenclator, 137.
 Sandmuling, en Strandsneppe. Leem om
 Finmarkens Lapper 254. Dgsaa kaldet
 Sandmyle efter Gunnerus, og Sand-
 renne efter Strøm.
 Sigerbrynja, = Maffestreib. Wille 173.
 Skarpøte, vindtorret Fisk. Jensen 101.
 Skaavaag, et Slags Slæde. Jensen 8. 102.
 Skildag, en vis bestemt Dag. *H. D.*
 Skirei(b), pterelig, som let vedes. Jensen.
 Skjorff, geil, løsgtig. Wilsø.

Skole, en Grøft. H. D.
 Skraap, en vis Søfugl. Strøm.
 Skre, Stampeband (?). H. D.
 Skyndel, et Dørlod. Jensen.
 Slevja, glippe, gaae glip. (Smaal.). H. D.
 Smaat, indvortes Kræft. Wilsø 435. Jf.
 „da smaa“: Kræft. D. F. 223. „det smaa“:
 Franzoser. Wille 267.
 Smolle, Dyhold, stille Stund. H. D.
 Snaa, „uvidendes Trætte“. H. D.
 snopeleg, skamfuld. H. D.
 Snore, en Kæv. Jensen.
 spaafe, strække Lemmerne. H. D.
 Spjok, Spøgelse, underlig Tingest. Wilsø.
 Stav (i en Klippe) f. Steinbrøt S. 971.
 Sterting, Brydning og Leg. Jensen.
 Straabær, Tranebær. Gunnerus.
 Strembe, Kløvningsvæd til Gjerder. H. D.
 striple, dryppe smaat. Trondh. S. Skr. 5, 78.
 Strygle, Top, Haartot. H. D.
 Svæme, et stort Saar. H. D.
 Syrill, en vis Flodfisk. Strøm's Eger 126.
 Søenige, Polhyp, Sprutte (?). Jensen 100.
 Søgn, et „Havsnøre“. (Esf.). Topogr. J.
 34, 19.
 søle, nebdløse Ugræs. Trondh. S. Skr. 5, 508.
 Sorve, en vis Flodfisk. (Smaal.). Topogr.
 J. 9, 55 og 18, 22. Ogsaa kaldet Sorje
 (Syrja).
 sandfugle, bagtale. Hjorthøy.
 tave, blive træt, slappes ic. H. D.

Teft, f. Teft, S. 805.
 Tibær, Granknopper. Strøm's Eger 73.
 Tjelding, et løst Dæk. H. D.
 Tjon, et Gjemmested ic. Pont.
 tjoke, gjøre Fortræk, antaste. Pont.
 Ton, el. Elbton, et „Fyrsted“. Jensen.
 Tortistel, Carduus lanceolatus. Gunnerus.
 Trollrugge, Hørjegøj. Gunnerus.
 Troyborg, et Slags Ringbygning eller La-
 byrinth. „Troyborg“, Strøm's Eger 261.
 Tverle, varslende Vætte el. Genius. Hjorthøy.
 tøyleg, deilig, smuk. Pont.
 Uppslaart, Raafund, Udsigt. Hjorthøy.
 Ur (lur), „myndig Anseende“. Wilsø.
 usnog, usorkammet. Jensen.
 Urvaarte, et Udsud. H. D.
 Vadderot, Phyteuma. Wille 121.
 Vallaskvetta, Jisregn. D. F.
 vandre, fortryde. Jensen.
 varlest, lemlæstet. Schytte.
 Veddrue (?), Lyft og Glæde. Pont.
 Vedseim, en grov Naal. Jensen.
 vimpe, „gjøre sig gal“. H. D.
 Vorjusmesse, den 29de August. Hammers
 Huusholdnings Kalender 2, 262.
 vorstækt, fremt af Spøgelse. H. D.
 ytteleg, kostelig (= mæt). Jensen.
 Kl, eller Kli: Ellekone, Hulder. Sommer-
 felt, Beskrivelse over Saltbalden, 119.
 ørved, taabelig. D. F. 224. (Maasfee ør-
 veda, for ørvita.

A n m æ r k n i n g .

Det her anførte er kun et Udvalg af Ord, som forefindes i ældre Skrifter, og hvorom nærmere Oplysning mangler. Mange andre ere altsaa forbigaaede, fordi de synes at være alt for usikre eller ialfald ubetydelige. Nogle af dem have en besynderlig Form, som maasfee grunder sig paa en Feilskrivning eller Feillæsning. Saaledes i Jensen's Glosebog: eise (ogfaa), loqva (alligevel), Modemaal (Modsigelse); ligesaa hos Pontoppidan: hagemonde (maasfee), Kyggjængje (gaae paa Frierie), sloned (styg), og hos Hjorthøy: Noihu (et Barn), Plauhie (Barnefjole), Slors (Biger), sibelisk (listig), valerisk (forferdelig). Nogle ere vistnok at ansee som Trykfeil; saaledes hos Jensen: aaføet (aafaatt), faahoff (faahøv), piace (pisse), ToKa (Tofn), Varst (Varp); hos Pontoppidan: Jldter (Jlvet), Makedag (Metedag), Qvambøte (for Qvambøle, s. Kvambøls-
 mann); ligesaa hos Hallager: Avelsmat (en Trykfeil hos Wilsø, for „Ovelsmat“), Dons (for Does? s. Dos), Trøst for Trøst (= Tryst, Lurt). Enkelte andre Feil synes at grunde sig paa en vilkaarlig Tillem্পning til en formodet norsk Form, saasom: Djur for Dyr, Luse og Ljose for Lyse, Graustein for Grøststein (= Grjoststein), skaur for stør (= styr) og Strouk for Stryk. I flere Tilfælde er derimod det norske Ord vilkaarlig tillem্পet til dansk Form, saasom: Kæv, Lev, Ege, Stør, Løb, Røst, Røs, Botræ, Seiltræ, Kragegulb, Græsbold o. s. v.

Der næst findes endeel Ord, som synes at have for Løs Grund eller for liden Betydning, til at optages i en ny Ordssamling; saaledes hos Jensen og Hallager: Snub (en smuk Dreng) Syl (en liden Dreng), Trøkniv (en Klodrian), Kaffetore (en gammel Høne), Vegge-
 glaame (smaa Kjøbbsølser) og flere. Heriblandt mærkes nogle Benævnelser, som maasfee tildeels kunde være i Brug, men som ialfald kun maa ansees som et Slags Spøgenavne; saaledes i Jensen's Glosebog: Borsifjeld (en Gjed), Trippelov (et Faar), Kovestakken (Kæven), Slakkmæ-Land (en Baad), Donnefjeld (en Kværn), Saltfast (en Knappe-
 naal), Ripat (et Bibsel), Bjørfram (en Svøbe), Frampaa (en Springebands). Noget lignende i De Fine's Ordssamling er: Feidenakke (Sølhund), Karitova (Kragen),

Buhettraa (Skaden). Dgsaa *H. Ström* omtaler saadanne Benævnelser, som *Firførtling* (en Hest), *Sidhale* (en Ko), *Hornskæare* (en Gjed), idet han bemærker, at det tilforn var brugeligt blandt vore Fiskere, „at de paa Søen, eller medens de fiske, aldrig nævnedes nogen Ting med sit rette Navn, men tillagde baade Menneſker og Kreature visse opdigtede Navne, som nu ere komne af Brug, eller i det mindste ikke bruges uden ſjæmtevis“. (Søndmørs Beſtr. 1, 536). Imidlertid kan det ogsaa bemærkes, at saadanne Ord have en vis Lighed med de poetiſke Benævnelser (eller ſaafaldte kenningar), ſom de gamle Skalde have brugt, ſ. *Gr. bordhestr* (Stib), *kinnskógr* (Eſſæg), *hugsteinn* (Hjerte) o. ſ. v.

Af Benævnelser paa Dyr og Væxter er der ellers mange, ſom findes anførte i visse Skrifter og maatte ogsaa bruges paa et eller andet Sted, men ſom vel maa anſees ſom et Slags Dgenavne, ſom ikke have noget ſynderligt Værd, ſaa længe ſom der findes noget andet og bekvemmere Navn. Saadanne ere nogle Fugles Navne, ſom: *Maafesut*, *Jakob*, *Søren-Peder*, *Beer Drifkar*, *Hysé-Thomas*, og Fiſkes Navne ſom: *Morten blanke*, *Torſtefonge*, *Kjøbenhavn's Torſk*, og flere. Af Plantenavne er der, ſom bekendt, mangfoldige, ſom ikke give noget Begreb om Tingen, idet de lettelig kunne ombyttes og forverles med adſkillige andre, ſaa at de betyde ſnart det ene og ſnart det andet; ſaaledes ſ. *Gr. Smørblom*, *Trollbær*, *Drmeſgræs* og ſl. Imidlertid forefinder man i ældre Skrifter enkelte Plantenavne, ſom, hvis de vare noget bekendte, vilde have ſtort Værd, ſaa vel ved deres korte og bekvemme Form, ſom ogsaa derved, at de netoy betegne saadanne Væxter, ſom vi ellers ikke have hjemlige Navne til. Saaledes finde vi i *Gunnerus's norſke Flora*: *Flangre* (*Serapias*), *Gjeldra* el. „*Jætra*“ (*Hypnum*), *Glime* (*Silene*), *Kretle* (*Jungermannia*), *Kurle* (*Ophrys*), *Lavring* (*Chara*), *Merle* (*Anium*), *Priſtle* (*Callitriche*), *Sildre* (*Saxifraga*), *Skjerpe* (*Lichen*), *Skrena* (*Bryum*), *Derve* (*Cerastium*). Rigtigſeſt synes nogle Navne hos *Gunnerus* at være ſveuſke, ſaaſom *Myrak* (*Schœnus*), *Slinka* (*Conferva*), *Stekra* (*Alopecurus*); men de fleſte høre dog formodentlig til Norge, og enkelte af dem angives ogsaa at være forefundne i *Trondhjems Stift* eller *Nordland*. De ſkulde altsaa have været anførte i denne Bog, hvis der kun havde blevet Lællighed til at høre deres virkelig Brug og ſaaledes at kunne angive deres Form og Kjen og egentlige Hjemſted.

Subskriptions=Indbydelse

paa

Profesor Rudolf Keyser's Efterladte Skrifter og Samlede Afhandlinger,

udgivet ved

O. Rygh, Professor.

For at lette Anskaffelsen og fremme Udbredelsen af ovenstaaende Skrifter, indbydes herved til ny Subskription paa samme.

Efterladte Skrifter

af

R. Keyser.

Indhold:

Første Bind. Nordmændenes Videnskabelighed og Litteratur i Middelalderen.
Andet Binds første Afdeling. Norges Stats- og Retsforfatning i Middelalderen.
Andet Binds anden Afdeling. Nordmændenes private Liv i Oldtiden.

Samlede Afhandlinger

af

R. Keyser.

Indhold:

Om Nordmændenes Herkomst og Folkeslægtskab. Nordmændenes Religionsforfatning i Hedendommen. Udsgt over den norske Samsundsordens Udvikling i Middelalderen. Historisk-heraldisk Undersøgelse angaaende Norges Rigsvaaben og Flag.

Ovennævnte Bøger, der er trykt paa smukt Papir og tilsammen udgjør 102½ i stor Oktav Format, ledsaget af et veltruffet lithograferet Portræt af Forfatteren, gives i Hefter paa ca. 10 Ark til en Pris af 5 f. pr. Ark og med 2 à 3 Ugers Mellemrum mellem hvert Hefte. Der er derhos Anledning, for dem, som maatte ønske det, at subskribere særskilt paa de enkelte Hovedafdelinger, nemlig:

Nordmændenes Videnskabelighed og Litteratur i Middelalderen.

37½ Ark st. 8vo. (Boglade-Pris 1 Spd. 78 f.) Subskriptions-Pris: 1 Spd. 66 f.

Norges Stats- og Retsforfatning i Middelalderen.

26½ Ark st. 8vo. (Boglade-Pris 1 Spd. 24 f.) Subskriptions-Pris: 1 Spd. 12 f.

Nordmændenes private Liv i Oldtiden.

8½ Ark st. 8vo. (Boglade-Pris 50 f.) Subskriptions-Pris: 45 f.

Samlede Afhandlinger.

30½ Ark st. 8vo. Med Forfatterens Portræt. Subskriptions-Pris: 1 Spd. 30 f.

For dem, der subskribere paa hele Rækken („Efterladte Skrifter“ og „Samlede Afhandlinger“) modereres Prisen ved sidste Hestes Modtagelse saaledes, at det hele leveres for 4 Spd.

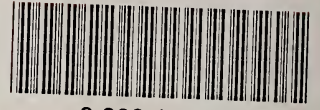
Subskribentsamlere erholde paa 6 betalte det 7de Expl. frit.

Subskription kan tegnes i alle Boglader i Norge, Sverige og Danmark, samt hos Forleggeren

Kristiania, i Juni 1873.

P. T. Mallings Boghandel.

LIBRARY OF CONGRESS

0 003 181 221 5 ●